
37
4 E
4

MICHAELIS ETTMULLERI

PHILOS. ET MEDICINÆ DOCTORIS,
IN ILL. LIPSIENSI ACADEMIA PROFESSORIS,

OPERA OMNIA

IN QUINQUE TOMOS DISTRIBUTA.

EDITIO NOVISSIMA VENETA.

LUGDUNENSI, FRANCOFURTENSI ET NEAPOLITANA
emendatior, & Locupletior cum integro Textu

SCHROEDERI, MORELLI, ET LUDOVICI,

ACCESSERUNT NOTÆ, CONSILIA, &c.

NICOLAI CYRILLI

In Regia Universitate Neapolitana Prim. Med. Pract. Profess. &c.

TOMUS QUARTUS.

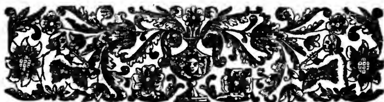

VENETIIS, MDCCXXXIV.

Sumptibus Jo: Gabrielis Hertz.

CUM PRIVILEGIO EXCELLENTISSIMI SENATUS.

HOC TOMO IV.

Comprehenditur

COLLEGII PHARMACEUTICI PARS I. IN SCHROEDERUM, DE MEDICAMENTIS SIMPLICIBUS.

SERIES

TRACTATUUM, SECTIONUM, CAPITUM &c.

In hoc Quarto Volumine contentorum.

COLLEGIUM PHARMACEUTICUM.

PARS I.

De Medicamentis Simplicibus. pag. 1.

CAP. I.

MICHAE-

MICHAELIS ETTMULLERI

PHILOSOPH. ET MEDICINÆ DOCTORIS, &c.

COLLEGIUM PHARMACEUTICUM.

PHARMACEUTICA Medicinæ Pars, quæ *Pharmaca*, hoc est *Medicamenta*, subministrat, duplex est: vel enim SIMPLICIA ab ipsa *Natura* sponte exhibita, vel ab *Arte Præparata* & COMPOSITA, exponit. Quare COLLEGIUM hoc PHARMACEUTICUM in *duas* generaliores PARTES dividemus: in quarum *Prima* de MEDICAMENTIS SIMPLICIBUS, in *Secunda* de COMPOSITIS verba faciemus: etenim antequàm nos accingamus ad *Medicamentorum Compositionem Artificialem*, operæ pretium erit, singula vulgò dicta *Ingredientia* aut SIMPLICIA enucleatè proponere, ut ex cujusvis natura probè perspecta, deinceps de ipso *Composito Remedio* rectiùs udicare possimus.

COLLEGII PHARMACEUTICI PARS PRIMA. DE MEDICAMENTIS SIMPLICIBUS.

UNiversa *Materia Medica tribus* communiter *Regnis* absolvitur:

1. *Minerali*,
2. *Vegetabili*, atque
3. *Animali*.

Tria hæc REGNA singillatim enarrabimus, idque juxtà JOHANNIS SCHROEDERI (*A*) normam & ordinem. Etsi autem juxtà hujus *Authoris* ductum à primo, nempe *Minerali Regno*, jam initium faciendum esset; utpote quod reliquorum ferè fundamentum est. Cùm tamen REGNUM VEGETABILE, ex quo Medicina primordia sua traxit, sit omnium facilius, nec vulgares sint reconditæ virtutes sub *Simplicibus Vegetabilibus*, multomque in recessu habeant; à PHYTOLOGIA, seu illa Pharmacologiæ parte, qua PLANTARUM *Natura*, *Virtutes* & *Præparationes* enodantur, incipiemus, progressuri ad magis ardua.

(A) Johannes Schroederus *apud* Francofurtenses ad Mœnum *Medicus Ordinarius*, *inter Pharmacologos ac Chymicos sui temporis facilè princeps*, Pharmacopœam Medico-Chymicam *in lucem edidit*, *eamque in* quinque Libros *divisit*. Primus *exhibet totius Operis* Isagogem, *seu* Introductionem. Secundum *inscribit de* Officina, *in eoque* de Officinalibus, *seu in Officina parandis Medicamentis*, *sermonem habet*. Tertius *Liber agit de* Mineralogia, *sea de Remediis*, *quæ à* Mineralibus *petuntur*. Quartus *complectitur* Phytologiam, *seu tractatum* de Herbis. Quintus *demum* de Zoologia, *seu* de Animalibus *sermonem habet*. *In hanc* Pharmacopœam *nonnulli Authores* Commentaria *conscripsere*: *præcipuè autem* Fridericus Hoffmannus, *eamque titulo* Pharmacopœæ Schrœdero-Hoffmannianæ *edidit* Joh. Jacobus Mangetus. *Noster autem* Ettmullerus, *ut Materiam Medicam illustraret*, *hoc* Schrœderi *Opus*, *perturbato aliquantisper Ordine*, *exponendum & commentandum suscepit*: *in hac autem sui* Collegii Pharmaceutici prima Parte Notas *addidit* quarto, quinto, *&* tertio Libro Schrœderi, *ut scilicet agat de* Phytologia, Zoologia, *&* Mineralogia, *hoc est* de tribus *Materia Medica* Regnis. *In* secunda *verò* Collegii Parte, Pharmacopœæ Schrœderianæ secundum Librum *exponit*; *hoc est* de Compositis Medicamentis *verba facit*: *additis quamplurimis ex* Petri Morelli Methodo *depromptis*. Isagogem, *sea* primum Pharmacopœæ Schroederi Librum, *fortasse tanquam intellectu facilem*, *omittit*.

SECTIO PRIMA.

PHYTOLOGIA

SEU

REGNUM VEGETABILE,

EX

SCHRŒDERI

Pharmacopœæ Medico-Chymicæ

LIBRO IV.

SCHRŒDERUS.

PHYTOLOGIA est pars PHARMACOLOGIÆ, quæ agit de PLANTIS.

CLASSES PHYTOLOGIÆ sunt quatuor. Prima enodat *Alterantia Primaria*, quæ sunt *Plantæ*, harumque *Membra*. Secunda enucleat *Alterantia Secundaria*, uti sunt *Succi*, *Olea*, *Resinæ*, *Gummi-Resinæ*, *Gummata*. Tertia exhibet *Purgantia Primaria*. Quarta describit *Purgantia Secundaria*: utraque eodem modo cum prioribus accepta.

N. Damus autem Rerum quarumcunque 1. *Species* usualiores ab aliis distinctas. 2. *Nomina*, seu *Titulos*, quibus Authores celebriores & famosiores eas rubricant, id est, titulotenùs inscribunt. 3. *Tempus* ac *Locum* natalem. 4. *Delectum*. 5. *Officinalia Nativa*, i. e. quid de rebus singulis crudè Officinale sit. 6. *Vires*. 7. *Præparata* usitatiora, &c.

Rubricas, seu *Titulos*, unà cum *Authorum* Nominibus addimus, non modo ut eò facilius Res quæsita occurrat, atque à reliquis suis Speciebus distinguatur; sed & innotescat quinam Authores, & quænam illorum Scripta ad ulteriorem Rei cognitionem consuli, adirique queant. Sunt autem AUTHORES præcipui, eorumque Scripta

AMATI LUSITANI *Enarrationes in Libros 5. Dioscoridis*.

ANDREÆ CÆSALPINI *de Plantis Lib. 16*.

AUGUSTANORUM *Pharmacopœa, seu Dispensatorium*.

BARTHOLOMÆI CARRICHTERI *Herbarium Germanicum, in 8*.

CAROLI CLUSII 1. *Historia rariorum Plantarum*. 2. *Libri 10. Exoticorum*. 3. *Corollaria in Dodonæum Gallicè à se reddi tum, ut & in Garziam, Monardem, & Acostam*.

CASPARI BAUHINI 1. *Pinax Theatri Botanici*. 2. *Nota in Matthiolum*.

CASTORIS DURANTIS *Herbarium in Linguam Germanicam à Clarissimo Petro Uffenbachio, hujus Reipublicæ Francofurtanæ olim Medico celeberrimo, translatum*.

CHRISTOPHORI ACOSTÆ *Historiæ Aromatum & Medicamentorum in Orientali India nascentium, qui est Liber 9. Exoticorum Clusii*.

EURICI CORDI *Botanologicum*.

GARZIÆ AB HORTO *Historia Aromatum, & simplicium aliquot Medicamentorum apud Indos nascentium, qui Liber est 7. Exoticorum Clusii*.

HIERONYMI TRAGI *Herbarium, seu Libri 3. de Stirpium usitatis Nomenclaturis, &c.*

JAC. THEODORI TABERNÆMONTANI *Historia Plantarum Germanica, Libris 3. edita*.

JOACHIMI CAMERARII 1. *Hortus*. 2. *Epitome Matthioli*. 3. *Matthiolus Germanicus, quem novis Iconibus auxit*.

JOH. BAPTISTÆ PORTÆ 1. *Physiognomica*. 2. *Villa*.

JOH. FRAGOSI *Historia Aromatum, Fructuum, & Simplicium aliquorum ex India delatorum*.

JOH. GERHARDI *Historia Plantarum Anglica*.

JOHAN MANARDI *Lib. 20. Epistolarum Medicinalium*.

LEONHARDI FUCHSII 1. *Historia Stirpium*. 2. *Ejusdem Icones in octavo*. 3. *Ejusdem de Compositionibus Medicamentorum*.

MATTHÆI LOBELII *Historia Plantarum, seu Observationes & Adversaria, à Lobelio & Pena edita*.

NICOLAI MONARDIS *Simplicium Medicamentorum ex novo Orbe delatorum Historia: qui Liber est 10. Exoticorum Clusii*.

OTTONIS BRUNSFELSII *Historia Libris 3. comprehensa*.

PEDACII DIOSCORIDIS *Libri 6. de Materia medica*.

PETRI ANDREÆ MATHIOLI 1. *Commentaria in Dioscoridem*. 2. *Ejusdem Epitome in 4*.

PETRI BELLONI *Observationes Libris 3. expressæ, cum Notis Clusii, cujus Exoticis subjunctæ sunt*.

PROSPERI ALPINI *de Plantis Ægypti Liber*.

REMBERTI DODONÆI *Historia Stirpium Pemptades 6. seu Libri 30*.

VALERII CORDI 1. *Annotationes in Dioscoridem*. 2. *Historia Stirpium* 3. *Dispensatorium*.

Et hi sunt *Botanographi*, quorum hac in Parte fit mentio, omissis *Authoribus Pharmacopoeticis*.

UT generalia quædam consideremus, quoad ortum patet, ex SENECA, quod *Medicina notitia fuerit primò quorundam Simplicium & Plantarum*; uti ex DIOSCORIDE videre est, & GALENO, MESUE, MATTHIOLO, LUSITANO, &c. qui *Commentariis* suis DIOSCORIDEM explicavere. Verùm, quamplurima sunt superaddita, objicet quis, & *Exoticorum* multa accessere. Resp. plurima quidem circumferuntur, sed ab Agyrtis, Anicullis, &c. quæ incerta, dubia sunt, & fallacia. Imò, quid si Juniperum, Sambucum, Buxum, Corylum, &c. præferrem Ligno Guajaco, Sassafras, Chinæ-chinæ, Sarsæparillæ? Lapidibus Bezoardicis Calculum humanum præponerem? Et cognitio hæc, quòd cum reliquis Artibus successivè sumpserit incrementa, non est negandum.

Antequàm autem ipsas Plantas consideremus, quædam *in genere* monenda erunt de SCRIPTORIBUS partim *Botanicis*, partim & de variis *Vegetabilium* Generibus.

Scriptores, qui studio huic botanico ex professo operam suam locarunt, sunt *duplices*: vel *Veteres*, vel *Recentiores*.

Inter *Veteres* primus omnium *Vegetabilium Historiam* systematicè proposuit DIOSCORIDES, quem secutus est GALENUS, omnia ferè ex prædicto DIOSCORIDE exscribens. Hunc ARABES postmodùm excepere. In DIOSCORIDEM illum posteà *Commentarium* scripsit MATTHIOLUS, *Animadversiones* verò AMATUS LUSITANUS.

Inter *Recentiores Botanicos duas Classes* invenire licet:

I. Est eorum, qui *grammaticè tantùm* de Vegetabilibus scripserunt, *Appellationibus* nudis, & *Formis* externis contenti, ut BAUHINUS, CLUSIUS, CORNUTUS, LOBELIUS, ALPINUS, &c.

II. Est eorum, qui *medicè* de iisdem egerunt, *Vires* impri-

primis & *Facultates* earundem scrutantes: ex quibus clarent TABERNÆMONTANUS, copiosus quidem, sed confusus, & incertus Author. SIMON PAULLI, qui est elegans, & simul tamen copiosus, atque cum judicio scripsit. CASPAR HOFFMANNUS *in Tr. de Medic. Officinalib.* qui de *Nomine*, *Specie*, & *Usu* multa in ordinem reduxit, quæ alii confusè tractarunt, sed more Galenicorum, cùm fuerit purus Galenicus. KARRICHTERUS *in Botanica German.* commendandus, qui vestigiis PARACELSI insistens, modum colligendi, & asservandi ostendit accuratum, quod nemo ante eum fecit: omnibus palmam præripit in scrutinio *Morborum ab Incantatione* ortorum. Quin ipse PARACELSUS *Herbarium* concinnavit, sed parvum, modum tamen inibi ostendens verum, studium hocce perscrutandi, & quomodo *Vires Simplicium* sint cognoscendæ. (B)

Facultates aliàs *Simplicium* horum plerumque à *Qualitatibus Primis*, *Caliditate*, *Frigiditate*, &c. ut & aliis *Occultis* determinantur; sed minùs rectè. Hac enim ratione omnes *Virtutes specificæ* occultæ jacerent, & prorsùs laterent, quæ tamen maximam partem in curando absolvunt.

Quid? quòd prædictæ *illæ Qualitates prorsùs imaginariæ* sint: cùm harum nulla in Herbis quibusdam, & aliis Simplicibus inveniatur, quæ tamen respectivè tantùm, prout Subjectum offendunt, in illud agunt: v. g. Spina digito infixa summum Calorem infert, cùm tamen per se minùs calida sit. Piper, & Spiritus Vini in se actu frigidus est, in Corpus tamen assumptus intensissimum Calorem infert. Spiritus Nitri internè frigidus censetur, & rectè; externè verò est calidissimus. Camphora frigida est, attamen sulphurea, cùm in media Nive ardeat.

Rectiùs *Virtutes Vegetabilium* determinandæ sunt à *Mistura materiali*, seu *Textura minutissimarum Particularum*, non vi radiativa, & ideali. Nam *Amuleta*, verb. gr. etiam per emanationem Effluviorum actionem suam in Spiritibus nostris perficiunt, quicquid agunt. Radix scilicet, & fundamentum omne consistit in tali Textura, qua mutata mutatur & effectus: sic Purgantium textura per Acida variata, variatur etiam facultas purgatrix; sic Antiscorburica per Exsiccationem castrantur, ob mutatam Particularum Texturam.

Inter *Particulas* autem hasce primatum obtinent subtiliores & volatiliores *Salinæ*, & *Oleosæ*: inde enim est, quòd per *Sapores*, & *Odores* subinde sese manifestent Vegetabilia nobiliora: v. g. Cinnamomi virtutes, quas obtinet, in Sale Volatili oleoso copiosissimo in eo contento, fundantur: hinc vis analeptica, stomachica, calefaciendi, &c. His enim per destillationem exhaustis, Cortex iners est, omni ἰσχύϊ carens. In Cochlearia vis antiscorbutica est, ob Sal volatile acre.

Prout autem *variat hæc Textura materialis*, ita & *variant Vegetabilium Vires*; hinc longè alia Virtus sæpè est in Foliis, alia verò in Radice unius ejusdemque Plantæ. Sic in Sambuco, quod integrum Pharmacopolium potest implere, alia vis sese exserit in Foliis, alia in Cortice, alia quoque in Radice. Radix scilicet purgat Hydropicos, Juli faciunt Vomitus, Flores Lac procreant. Succus autem inspissatus Dysenteriæ, & Erysipelati prodest, & Sudorem pellit. Gentiana convenit in Quartana, Myrrha in Menstruis deficientibus & similibus.

Hisce præmissis jam propiùs *ad Vegetabilia accedamus*, quæ, doctrinæ melioris gratia, secundùm omnes *illarum Partes*, distinguemus, harumque simul *Texturam materialem*, & ex his *Producta* varia *pharmaceutica*, considerabimus.

Inter *Partes Vegetabilium* sunt I. RADICES & LIGNA cum suis CORTICIBUS, quæ in genere conveniunt, & vim suam debent *Sali acido volatili*. Hæc ipsa enim Igne chymico examinata, *in Vase clauso* dant

1. *Phlegma* iners.
2. *Spiritum* acidum volatilem, qui in recessu habet *Sal volatile*, cum quo prodit.
3. *Oleum* penetrans, sed empyreumaticum.
4. Relinquunt pro *Capite mortuo* Carbones.

Quòd si verò *Igne aperto* comburantur, *Spiritus*, & *Oleum* sub forma Flammæ evolantes, condensantur tandem in Fuliginem, ex qua *Phlegma*, paucus *Spiritus* acidus, copiosum *Sal volatile* oleosum, & *Oleum* empyreumaticum, sed penetrantissimum, obtineri per destillationem potest: remanet *Caput mortuum*, ex Terra, & Sale fixo constans, quale Caput mortuum sub nomine *Cinerum* etiam post istam Lignorum deflagrationem remanere solet.

Observandum autem, quòd omnia hujusmodi *Producta copiosiora* longè habeantur *ex Corticibus*, utpote magis resinosis, *quàm ipsis Lignis*; uti speciatim in Ligno Guaiaco manifestum est, cujus Cortex longè magis impraegnatus est particulis medicamentosis activis, unde ista Producta chymica oriuntur, quàm ipsum Lignum.

Porrò ex his Lignis, & hisce congeneribus durioribus Corticibus, & Radicibus, mediante Vini Spiritu *Essentia resinosa* extrahi potest, quæ copiosa Aqua præcipitata, *Pulverem* copiosum in forma sicca exhibet; vel abstracto Spiritu in *Extractum* redigi potest. Caput mortuum verò seu Ligna ista, ex quibus Essentia ista extracta fuit, destillando suggerit adhuc egregium *Spiritum acidum*, sed nullum vel paucum admodùm *Oleum*; adeò ut talia Olea destillata nil aliud sint, quàm Resinæ, vi Ignis in oleosum corpus colliquatæ. Præter Essentiam resinosam, cum Spiritu Vini extrahendam, etiam mediante Aqua per coctnram *Extractum* gummosum elici potest, dum Aquæ medio resolvuntur Salia in Lignis, & horum medio simul junctum ipsis elicitur *Oleum* resinosum, à quibus Decocta Lignorum vim adeò potentem sudoriferam obtinent.

II. Post Ligna considerentur ipsæ PLANTÆ, seu HERBÆ, earumque CAULES, FOLIA, &c. Hæ ipsæ ratione *Texturæ materialis*, & inde *Productorum chymicorum* commodè in *quinque Differentias* possunt distribui.

Prima Classis est illarum, quæ sunt *succulentæ*, *ferè insipidæ*, adeòque abundant *Phlegmate*, & temperatum *Alcali volatile* continent. Quales sunt Lactuca, Parietaria, Portulaca, & Sedum majus. Hæ in Anatome chymica pro usu medico subministrant Aquas destillatas, & Succum expressum in Rob blandè inspissandum. *Plantæ* tales vulgò *Frigidæ*, aut *Refrigerantes* dicuntur, atque *Humidæ*.

Secunda est earum, quæ habent *Saporem acidulum & blandè adstrictorium*, gaudentque *Sale essentiali* tartareo, & *Phlegmate* copioso mercuriali, & sunt absque Odore. Tales sunt omnes Species Acetosarum, &c. subministrant hæ Aquam, sed minùs efficacem; in Succo enim remanet Sal essentiale crystallinum instar Tartari, ejusdem Figuræ, & Saporis, in quo earum efficacia quasi concentrata est.

Tertia est earum, quæ habent *Saporem amarum*, sed *citra Odorem*, adeòque constant *Sale* nitroso quasi tartareo. Tales sunt Carduus benedictus, Fumaria, Cichoriorum, Lupulus, & similia. Hæ ipsæ subministrant *Aquam*, & *Sal essentiale*, quod rectificatum super proprios Cineres simillimum erit Nitro tam in Figura, quàm in Gustu, & ardet etiam instar Nitri; unde vis diuretica.

Quarta est earum, quæ *Saporem* habent *admodùm acrem & mordicantem*, quales sunt omnes Species Nasturtii, Cochlearia, Scordium, Chærefolium, Species Sinapi, & Piperitis: In genere omnia Raphanacea, Cepacea, & Antiscorbutica, &c. quæ abundant *Spiritu*, seu *Sale volatili* paulò acriori, sulphureo tamen. Hæ recentes si sunt, subministrant tam fermentando, quàm sine Fermentatione, cum Spiritus Vini affusione, Spiritum volatilem acrem; nam sub Fermentationis motu magnam aliàs Salis volatilis jacturam patiuntur. Sin verò paulò maturiores fuerit, & post Florem ad Seminificationem se disponunt, commodè fermentari possunt, sicque suggerunt Spiritum inflammabilem, de sapore, & odore Simplicis plùs minùs participantem: quin etiam ex his sub tali statu simplici Destillatione Oleum acre destillatum penetrantissimum elicitur, quod aliàs nulla arte ex talibus elici potest. Huc refertur

(B) *Innumeri sanè sunt* Authores Botanographi, *qui post* Schrœderum *&* Ettmullerum *floruerunt*, *atque* Herbariam doctrinam *illustraverant*, *quorum* Catalogum *apud Recentiores Rei Botanicæ Scriptores*, *præcipuè autem apud* Barrelierum *à Dño* Jussieu *editum legere est*. *Illorum* Nomina *hic recensere supervacaneum duxi*. *Magnum autem* Josephum Pitton Tournefortium *Aquisextiensem*, *Doctorem Medicum Parisiensem*, *Regiæ Scientiarum Academiæ Sociam*, *& in Horto Regio Botanices Professorem*, *silentio prætermittere religio est*; *huic enim illud præsertim debent Botanophili omnes*, *quòd Botanicem priùs rudem & indigestam*, *adeòque methodicis ingeniis minimè accomodabilem*, *ad certam claramque* Methodum *reduxerit*, *eaque facilitate tractaverit*; *ut qui mentem seriò illius monitis applicaverit*, *nullo docente præceptore*, *& ferè* αὐτοδίδακτος *(expertus loquor)*, *Plantas omnes antiquam priùs visas*, *certis agnitis Characteribus*, *dignoscere facilè queat*. *De hoc* Clarissimo Authore *in* Notis ad Phytologiam *sæpè mentio nobis facienda occurret*.

Trifolium aquaticum, summum Antiscorbuticum, Anglis maximè in usu, & quidem pro Arcano habitum.

Quinta denique *Classis* eas continet Plantas, quæ abundant *substantia volatili sulphurea, seu oleosa, quasi resinosa*, & hinc *Odorem fortem* habent & penetrantem, *Saporem* verò nunc *amaricantem*, nunc *suavem*; communiter etiam *Aromatica* dicuntur. Quales v. g. sunt Absinthium, Majorana, Rosmarinus, Salvia, Thymus, Origanum, & omnia Aromatica. Hæc simplici Destillatione subministrant *Aquas nonnihil spirituosas*, & *Olea*, sicuti fermentando, Spiritus ardentes volatiles; sed tunc nullum Oleum. Nempe Fermentatione mediante attenuatur, & resolvitur Oleum in Spiritum; adeò ut Olea destillata Plantarum sint nihil aliud, quàm Spiritus concentrati, vel Resinæ ab igne colliquefactæ. Spiritus verò inflammabiles sunt Olea essentialia suo Phlegmate resoluta. Tandem calcinata hæc ipsa recentia *Sal fixum*, sicut Plantæ quamplurimæ aliæ in Cineribus relinquunt. Ut autem hæ ipsæ Plantæ fermentando *Spiritus*, ita putrescendo dant *Salia volatilia*, non secus atque reliqua omnia Vegetabilia putrefacta; quædam tamen plus, quædam minus talis Salis suggerunt, qua putrefactione absoluta perfectè, nullum Salis fixi vestigium superesse solet.

III. Quoad FLORES Plantarum, hi sub *triplici* iterum *Classe* continentur: sunt enim vel

1. *Sine Odore*, v. g. Flores Antirrhini, Nymphææ, &c. in quibus latet Alcali, seu Sal volatile blandum. Hi dant Aquam blandam, & Succum inspissandum in Rob.
2. Vel habent *Odorem suavem*, sed saltem superficialem, & facillimè evanescentem: uti sunt Narcissus, Flores Jasmini, Liliorum alborum, Violarum, & ex parte etiam Rosæ. Vis eorum consistit in parte Mercuriali volatili, unde non possunt sufferre vel minimum Calorem, quin eorum Odor, Tincturæ, ac consequenter Virtus & Penetrantia evanescant. Propterea Chymici mediante Oleo Been, vel Amygdalarum dulcium, faciendo Stratum supra Stratum cum Floribus, verbi gratia Jasmini, &c. Odorem, & Virtutem eliciunt.
3. Vel habent *Odorem fortem penetrantem & aromaticum*, ut sunt Flores Rorismarini, &c. Hi dant Aquas spirituosas, & cum his Olea destillata, item per fermentationem, Spiritus inflammabiles: quin etiam mediante Spiritu Vini affuso, & sæpiùs abstracto, vis eorum elici, & in forma spirituosa exhiberi potest, uti v. g. in Aqua *Reginæ Hungariæ*, seu Spiritus Vini sæpiùs à Floribus Anthos abstracto, notum est.

IV. Flores sequuntur FRUCTUS. *Fructus medicinales* imprimis sunt *succulenti dulces*, vel *acidi*, ut Ribes, Berberis, Citrum, &c. vel *acido dulces*; quarum vel

1. *Succus expressus* per residentiam depuratus per se asservatur, aut sulphurando eos, aut Oleo Olivarum muniendo, v. g. Succus Cydoniorum, &c. Vel
2. *Succi fermentantur*, & suggerunt Potos vinosos; qua ratione ex Succo Uvarum Vinum, item Pomaceum, Pyraceum, &c. item Vinum ex Fructibus Rubi Idæi, vel Vinum ex Passulis cum Succo Pomorum Borsdorffianorum fermentando paratur. Vel
3. *Inspissantur in Rob* Phlegmatis evaporatione; uti in Rob Sambuci, Juniperi, Sorbi, &c. notum est.

Succi dulces, aut *acido dulce* sunt temperati nutritivi; & quæ nec Calore nec Frigore nobis infensi sunt; *acidi* econtrà, ob Acidum intensius, nec à nobis assimilabile, potiùs figendo, & Contenta Corporis plùs minùs condensando, refrigerant.

V. Sequuntur SEMINA, quorum in Vegetabilibus maxima vis est, quæ vel

1. Turgent *Succo mucilaginoso*, qui concentrat eorum virtutem, qualia sunt Semen Cydoniorum, Lini, Psyllii, &c. ex quibus Menstrui aquei beneficio *Mucilago* elici potest.
2. Vel continent *copiosum Oleum*, sed aquosum, per expressionem facilè eliciendum; aut etiam cum Aqua appropriata in *Emulsionis* formam redigi possunt; uti sunt Semina Pæoniæ, Papaveris, Amygdalæ dulces, &c.
3. Vel sunt ita *temperata Principiis activis*, ut commodè fermentari possint, quo medio *Spiritus volatilis*, seu *ardens* elici potest; uti sunt non tantùm Semina quædam Cerealia, v. g. Secale, Triticum, &c. sed etiam illa Semina, quæ Saporem acrem & penetrantem habent, ut Semen Sinapi, &c.
4. Vel habent *Odorem suavem aromaticum* & *Saporem gratum*, & continent copiosum *Sulphur*, seu *Oleum volatile*, & dant Aquam, & Oleum destillatum, uti sunt Semen Anisi, Fœniculi, Carvi, &c.

Tandem inter *Producta Vegetabilium* sunt RESINÆ, & GUMMATA, de quibus infrà *Classe* 2.

S C H E M A

GENERALEM HERBARUM NOTITIAM COMPREHENDENS.

HERBA in stricto significatu sumpta, ut docet THEOPHRASTUS *de Causis Plantarum*, & GALENUS *de Antidotis*, *quartum Genus Plantarum* constituit. (C) Græcis *βοτάνη* & *πόα*, à *βόω* & *πάω*, seu volunt, dicta.

Definitur Planta, quæ sine Caudice & Radice foliata provenit, potissimumque Caule Semen profert. (Subintelligenda autem illa duo Folia sunt, non quæ cunctis communia, & ex Seminis pulpa transmittuntur, sed quæ præter hæc à Radice primò consurgunt, & emittuntur). Negatur tamen à SCALIGERO contra CARDANUM, Caulem de essentia Herbarum esse: sunt enim quæ ea carent, ut Capilli Veneris prima Species.

Conveniunt cum Frutice Stipitum multitudine nonnunquàm, ut in Vincetoxico, Hyperico, &c.

Ad *Essentiam* propriùs facit, quòd mollior, quàm Arborum, & Fruticum earum substantia sit.

Degenerant tamen sæpè in *Frutices*, ut Salvia, Ruta, Hyssopus, &c. quemadmodùm & Fruticum quidam in Arbores; altitudine ad Arborum longitudinem quidam ex his adscendunt. Causæ sunt soli, & culturæ diversitas.

Ex Partibus essentialibus componuntur *duabus*. Alter locum *Forma* obtinet, & *Anima* est *Vegetativa*, unde *Mista animata*, seu *viventia* dicuntur. Eradicata verb. gr. è Terra Allium, & Aloe Herba, vitam superstitem non modò habent, sed & iterum Terræ immissa germinant. In nonnullis Sensus & Motus quædam vestigia adsunt, ut in Herba Christophoriana, nuper ex Indiis allata (D). *Materia* Pars essentialis altera est, quam *Corpus* repræsentat. Quod iterum constat *Partibus* vel *similaribus*, *Spirituosis*, quæ ruptis Folliculis, ut in Colutea vesicaria, & in ipsa eruptione Seminum se manifestant. *Humidis*, quæ vel aqueæ, rubræ, luteæ, &c. ut in Esulæ, Lactucæ, Cichorii, Sanguinis Draconis, &c. Succo, cum vel sine expressione. *Solidis*, quæ similares, ut Caro, Fibræ, Membranæ, &c. Vel constat *Partibus dissimilaribus*, tum perennantibus, tum deciduis, ut sunt Folia, Caulis, Flores, Fructus, Semina, Baccæ, &c.

Differentiæ sunt vel *Physicæ*, vel *Medicæ*.

I. *Physicæ* aliæ sunt *Essentiales*, petitæ vel à *Materia*, ut quædam molles, duræ: macræ, pingues, &c. vel à *Forma*, eaque (1.) *Interna*, unde aliæ *Calida*, ut Absinthium, &c. *Frigida*, ut Rosa. *Humida*, ut Portulaca. *Sicca*, ut Beta. *Temperata*, ut Asparagus. Quo pertinent *Virtutes peculiares*, ex tota substantia agentes, v. g. contra Calculum, Vermes, Pestem, ad promovendos Menses, confortandos Spiritus, &c. (2.) *Externa*, ex parte *Quantitatis*, *Coloris*, *Figuræ*, &c. dum aliæ sine *Foliis*, ut Anblatum, &c. aliæ binis, pluribus, & paucioribus, cum vel sine *Caule*, proveniunt. Videatur *Methodus Histor. Stirpium* DODONÆI, CÆSALPINI,

(C) *Quòd scilicet tria reliqua Plantarum genera sint* Arbores, Frutices, *&* Suffrutices. Herbæ *igitur propriè dictæ Plantarum quartum Genus constituunt.* Planta *enim est nomen genericum*, Arbori, Frutici, Suffrutici, & Herbæ *conveniens.* Arbor *est Plantæ genus perenne, excelsum, simplici trunco, seu caudice crasso, duro, brachiatoque donatum: ut Quercus, Tilia.* Frutex *dicitur Planta perennis & gemmipara, trunco utplurimùm multiplici, quæ ad justam magnitudinem Arboris non assurgit: ut Malus Punica, Rosa.* Suffrutex *est Planta perennis, dura, lignosa, Frutice humilior, non gemmipara, ut Thymus, Salvia.* Herba *demum, propriè loquendo, est Plantæ genus, cujus caulis singulis annis perit, novo deinde renascente, vel ex radice viva remanente, vel radice pereunte, ex semine deciduo. Hæc ex* Tournefortio *desumpta clariora, & veriora sunt, quàm quæ infrà adducit Author.*

(D) *Malè Author confundit* Christophorianam *Herbam cum* Mimosa; *hujus enim folia ad tactum refugiunt, quare* Sensitivam *appellans: nequaquam autem hac vi pollet* Christophoriana.

PINI, SPIGELII, SENNERTI, &c. Herbas enim in certas Classes dividere velle, quæ singulas comprehendant, inter *ἀδύνατα* à Botanicis refertur. (E)

Physicæ aliæ sunt *Accidentales*, petitæ vel *à Loco*; quales sunt Montanæ, Aquaticæ, Sylvestres, Peregrinæ, Domesticæ; vel *ab Ætate*, dum germinant, florent, Semen proferunt; vel *à Sexu*, at in Mercuriali, Veronica, &c. laquei accersuntur.

II. *Differentiæ Plantarum Medicæ* sunt vel *Theoreticæ*, vel *Practicæ*. *Theoreticæ* cum Physicis conveniunt; à quibus tamen differunt, quòd maxima ea parte *ἐξωτερικαὶ*, non *Acroamaticæ* sint (F), & Methodi medendi, finisque Medicinæ ultimi inducendi gratia expetantur; ratione cujus

a. Certi reddimur *de Planta* alicujus *Specie*, quam Veteres usurparunt in hoc vel illo Affectu, *v. g.* de Absinthio Pontico, Origano, Hyssopo, Majorana nostrate, &c. Utrum cum Veterum illarum Descriptione & Viribus conveniant?

2. Ut queamus *unam alteri substituere*, v. g. Cinnamomum Cassiæ, Oleum Caryophyllorum aromaticorum Carpobalsama, Acorum verum Calamo Aromatico, &c.

Practicæ respiciunt *Virtutem*, quam ad Vires, cùm totius tum partium, conservandas, vel Morbos, ant Universales aut Particulares hi sint, abigendos habent; cujus gratia aliæ sunt *Alimentares*, quæ maxima ex parte sua substantia Corpus nostrum nutriunt; quædam *Medicinales*, quæ qualitate & forma præsertim nos afficiunt, sive sensibiliter, sive insensibiliter illud fiat: sunt enim, quæ *medio modo* se habent, Nutrientes & Alterantes, ut Lens, Blitum, &c.

Utraque iterum dividuntur, & quidem primò *Alimentares*, in *κατ᾽ ἐξοχὴν* tales dictas, & sunt tum Frumenta & Olera, tum Legumina, præterea boni & mali succi: secundò in *Non-alimentares*, ut Lolium, atque omne Zizaniæ genus.

Ad Alimentares Aromatica referuntur, ut Nardus, Rosmarinus, item Salvia, Majorana, & quæ Salsamenti loco Mensæ apponuntur, ut Cochlearia, Nasturtium, &c.

Medicinales respiciunt

1. *Partes*, easque tum collectivè, tum distributivè, sumptas.

2. Ipsarum *Vires*, dum agunt *Qualitatibus* modò *Manifestis* primis, secundis, &c. modò *Occultis*; unde aliæ calefaciunt, ut Allium; aliæ refrigerant, ut Psyllium, Rosæ, Violæ, Nymphæa, &c. quædam medio modo se habent; quæ digerunt, & præparant, ut Hyssopus, Fumaria; quædam Cordialium nomine Spiritus confortant, & exhilarant, ut Odorata, Rosę, Caryophylli, Crocus, &c. Lac augent, ut Fœniculum; Genituram augent, ut Orchis; Apoplexiam & Epilepsiam respiciunt, ut Lilium convallium, Herba Paralyseos, Radix Pęonię; Venenis resistunt, ut Allium, Scordium, Zedoaria, Angelica, &c. legantur WECKERI *Antidot. generale*, DANIELIS SENNERTI *Instit. Medica l. 5.* SAMUELIS SCHŒNBORNII *Man. practic.* TILEMANNI & MACASII *Mater. Medica, & Promptuar. Medic.*

Secundùm quarum ordinem & viam *vivum Herbarium* concinnari posset, servato Numero Alphabetico. Aliis probatur Alphabetico ordine Plantas Officinales recensere, ut habet Author noster. Qui tamen Physicæ unà contemplationi se addicunt, sint contenti *Methodo* DODONÆI, CÆSALPINI, SENNERTI, & quæ *Catalogo Cantabrigiensi* sub finem expressa est. Nam *Herbarum aliæ sunt*

1. *Bulbosa*, ut Lilium cruentum.
2. *Tuberosa*, ut Asphodelus, Scrophularia, &c.
3. *Umbellifera*, ut Fœniculum, Anethum, &c.
4. *Verticillata*, ut Cardiaca, Marrubium, &c.
5. *Spicata*, ut Lysimachia spicata, aquatica, purpurea, &c.
6. *Scandentes*, ut Convolvuli, Clymena, &c.
7. *Corymbiferę*, ut Tanacetum.
8. *Pappiflorę*, ut Taraxacum, Erygerum, &c.
9. *Capitata*, ut Jacea, Scabiosa, &c.
10. *Campaniformes*, ut Campanula.
11. *Coronaria*, ut Armerius, Majorana, & Rosmarinus, &c.
12. *Rotundifolia*, ut Asarum, Caryophyllata aquatica, &c.
13. *Nervifolię*, ut Plantago, Helleborina, &c.
14. *Stellatę*, ut Gallium, Matrisylva, &c.
15. *Cerealis Fruges*, ut Frumenta, & Legumina.
16. *Ἀείζωα*, ut Sedum, Telephium, &c.
17. *Graminifolię*, ut Graminum species.
18. *Oleracea*, ut Endivia, Blitum, Spinacchia, &c.
19. *Spinosa*, ut Cardui.
20. *Linifolia*, ut Linum, Linarię species, &c.
21. *Tomentosa*, ut Gnaphalium Americanum.
22. *Saxatiles*, ut Saxifragia aurea, Melilotus, &c.
23. *Lactifera*, ut Esula, Cichorium, &c.
24. *Trifoliacea*, ut Fragaria, Medica trifolia, &c.
25. *Repentes*, ut Nummularia.
26. *Narcoticę*, ut Solanum, Papaveracea, &c.
27. *Filicę*, ut Filix, Polypodium, &c.
28. *Musci*, ut terrestris, coralloides, caliceus, &c.
29. *Aquaticę*, ut Hydropiper, seu Persicaria aquatica, Nymphæa, &c.
30. *Marina*, ut Fucus, Alga, &c. (G)

Hæc erant Generalia de Vegetabilibus præmittenda: jam ad *Specialiora*, nempe ipsas Plantas, progredimur, adeòque ad ductum Authoris nostri totum negotium certis *Classibus* includemus,

CLAS-

(E) *Quod ἀδύνατον h. e. impossibile reputabant Botanici, non solum possibile, sed facillimum reddidit laudatus* Tournefortius in Institutionibus Rei Herbariæ.

(F) Ἐξωτερικὸς extrinsecus: *quare* Exoterica scripta *dicebantur, quæ ad rhetoricas meditationes, & verborum argutias conducebant, quasi extra rem essent; contrà verò* Acroamatica *dicebantur, in quibus remotior, subtiliorque Philosophia agitabatur, quæque ad rem magis pertinebant. Quare hic fortassè erit Authoris sensus, quòd* Theoreticæ Plantarum Differentiæ exotericæ *sint, utpote quæ ad Praxim faciendam Morbosque tollendos minimè faciant; sed tantùm ad eruditionem ostentandam conducunt.* Plantarum autem Differentiæ Practicæ *dictæ* acroamaticæ *sunt, quòd nempe illarum ope Plantarum vires pro sublevandis ægris quammaximè facientes, Medicis revelentur.*

(G) *Si hanc* Methodum *servare velis in digerendis* Plantarum Generibus, *quæ erit confusio! Convolvuli enim quamplurimæ species sunt* Campaniformes *simul &* Scandentes: *Phaseoli inter* Scandentes *item &* Trifoliaceas *connumerandi: quis nescit Cardui innumeras species ad* Capitatas *&* Spinosas *Herbas reducendas esse? ut reliqua taceam. Quare si* Methodum *optes* cognoscendarum Plantarum, *easque in certas distinctasque* Classes *distribuere, adeas* Methodum Cl. Tournefortii, *qui ad* Arborum, Fruticum, Suffruticum, & Herbarum Genera *distinguenda, eaque ad* Classes *quasdam reducenda, desumit discriminis* Characterem *præcipuè à* Floris structura & forma. Flores *autem priùs dividit in eos, qui* Petalis (*h.e. foliis*) *vel donantur, vel carent: Flores Petalis donatos vocat* Petalodas; *Petalis verò carentes* Apetalos *appellat &* Stamineos, *quòd scilicet Petalorum loco Stamina quædam & Filamenta, Apicibus pulverulentis ornata, obtinuerint. Rursùs Petalodes Flores vel sunt* Monopetali, *vel* Polypetali, *h. e. vel unico, vel pluribus Petalis constantes. Hinc juxta variam Florum sive* Monopetalum, *sive* Polypetalum, *sive etiam* Apetalum *formam, & peculiarem structuram, Plantas omnes in varias* Classes *distribuit: ut scilicet aliæ sint Flore* Monopetalo Campaniformi, *aliæ* Infundibuliformi *&* Rotato, *aliæ* Anomalo, *vel* Labiato: *quemadmodùm sunt Plantæ* Flore Polypetalo *vel* Cruciformi, *vel* Rosaceo, *vel* Umbellato, *vel* Caryophylleo *&c. quæ latè & accuratissimè digesta videre est in laudatis laudati Authoris* Institutionibus Botanicis.

Verùm si animus sit, Vires *tantùm* Plantarum *addiscere, nulla esse poterit in Plantis ad certas* Classes, *certumque Ordinem, ex illarum vi medica petitum, reducendis* Methodus: *nulla enim est analogia inter Plantarum formam externam, atque illarum virtutem: quidquid de rerum* Signaturis *dicant quamplurimi cum* Crollio, *aliisque. Quapropter qui Phytologiam eo animo addiscere velit, ut Plantarum usum medicum callere possit, alium non expectet* Ordinem, *nisi quem* Alphabetum *subministrat. Hoc igitur usus est* Schrœderus, *eundemque sequitur* Ettmullerus: *nisi quòd* Alterantes *Plantas à* Purgantibus *distinguere, easque in quatuor Classes subdividere, maluit.*

CLASSIS PRIMA
DE
ALTERANTIRUS PRIMARIIS.

I. ABIES.

ABIES { alba ἐλάτη, hæc præfertur.
{ rubra, πίτυς, *Picea*.

Alba inscribatur Abies, *Brunsf. Trag. Matth. Cord. in D. Lob. Cast. Tab. Lon. Ger. Dod.* (cui potiùs Picea.) Abies alba & fœmina, *C. B.* 2. Germ. *Thannenbaum, weiss Thannenbaum.* Gall. *Sapin.* (Italis *Abiete.*)

Rubra insignitur Picea *Brunsf. Matth. Cord. in D. Lon. Lob. Cast. Tab. Germ.* Abies 1. & rubra, *Trag.* Abies *Dod.* Picea major prima, seu Abies rubra, *C. B.* Germ. *Roth. Thannenbaum, Fichte, Fichtenbaum.*

N. Adeò conformes inter se sunt, ut nonnullis confundantur, *differunt* tamen 1. quòd Folia Picæ sunt nigriora, latiora, molliora, læviora, minùs pungentia, ramos circumquaque vestientia. 2. quòd Cortex Piceæ sit nigrior, tenacior. Abietis albicantior, fragilior: quòd Piceæ rami ad terram flectantur, secus ac Abietis, *ex Matth.*

Virent perpetua fronde, nisi quòd mense Majo foliis pristinis decidentibus; nova subinde renascantur. Montibus gaudent saxosis.

OFFICINALIA NATIVA.

Cortex (sed rarò). *Coni* & *Resina*.
(*Turiones* Scorbuticis salutares cocti in Aqua & Vino: bibatur haustus)

N. Innascitur & *Viscum* Abjeti albæ, quod *Plinii* & *Theophrasti Stelin* reputat *Clusius*.

Vires. Cortex exsiccat, adstringit. Ususque est præcipui externi in Ulceribus & Ambustis.

Coni (*Strobili*, Germ. *Thanapffel*, Gall. *Pommes de Sapin*) exsiccant, adstringunt. Usus itidem sunt imprimis externi in Inflammatione Hepatis, & aliarum Partium (Epithema), in Verrucis (cujus Signaturam referunt) & Clavis Pedum abigendis (Lotione).

Resina ex Abjete *duplex* colligi potest, *Liquida* & *Sicca*. *Liquida* (*Lacryma, Oleum abjegnum*) colligitur ex Tuberculis (ceu ex Vomica) Abjetum novellarum, sed pauca. Hæc Officinis *Terebinthina Veneta* titulo venit (de qua *Class.* 4.) sed perperàm, siquidem illa (abjegna) acrior ac calidior sit. (Italis dicitur *Oglio d' Abezzo*.) *Sicca* ex Abjete & Picea colligitur. Hæc uti Thus figura ementitur, ita & usum ejus æmulatur, (congeritur à Formicis: vid. *lib.* 5. *cap.* 103.)

PRÆPARATA.

(*Aqua* è Frondibus tenellis mundificans, adstringens.)

Oleum stillatitium. Fit ex Ligno per descensum igne leni: sic exstillat clarum.

N. Rari est usus. Poterit tamen adhiberi in Odontalgia, aliisque Affectibus loco Terebinthinæ (in Prolapsu Ani).

II. AB-

ABEL MOSCHI. *Semen* hujus ob odorem fragrantem in Spiritu Vini, Nodulo inclusum, infunditur. (*H*)

I. ABIES. Hæc *duplex* est, *Alba*, & *Rubra*, differentia est in forma externa, & exilis; nec multum refert, si omninò negligatur: hujus enim Folia in utroque latere; illius in altero tantùm serratim sunt posita. Abies hæc Rubra vocatur etiam imprimis *Picea*, quæ non debet confundi cum propriè sic dicta *Pino*. Inter Arbores Resiniferas primatum tenet, & in recessu habet Acidum occultum volatile blandum; tota enim Arbor, ejusque omnes Species, *Resina balsamica*, ejusdem penitùs cum Terebinthina naturæ, turgent. Unde etiam ex Conis Abietis adhuc recentibus concisis, & contusis, per Vesicam affusa Aqua destillatis, prodit cum Aqua *Spiritus oleosus*, seu *Oleum* subtile, instar Olei Terebinthinæ, à quo etiam reverâ nil differt. (*I*)

Primarius *Usus* est in Scorbuto. Decoctum tantùm Foliorum, imprimis in Batavia; in specie autem, ubi Scorbutus Membra externa affligit, & vel Arthritidem vagam, vel Paralysin notham, vel Contracturam Partium, infert: unde Abies, Picea, & Pinus, à nonnullis κατ' ἐξοχὴν vocantur *Arbores Antiscorbuticæ*, ratione Olei balsamici, alterantis acrimoniam Salis acri scorbutici, & per Sudorem auspicatò illud eliminantis. Veteres parùm aut nihil sciverunt de Virtute ejus antiscorbutica, sed superioribus tantùm annis illa innotuit, tunc temporis, cùm ULADISLAUS IV. *Rex Poloniæ*, Bellum contra Moscovitas gereret; tunc enim Morbus talis Epidemicus in Castris grassatus fuit, in quo Militibus Pedum Nervi, & Crura ita contracta fuerunt, ut incedere non valuerint: hinc Milites fuerunt curati à D. ERBENIO, tunc temporis Exercitus illius Medico, per Decoctum Summitatum Pini: etiam simul deprehensum postmodùm fuit, quòd tales Contracturæ fuerint scorbuticæ; unde postmodùm ad similes scorbuticos partium externarum Affectus, Decoctum hoc Strobilorum Pini fuit adhibitum. Ab isto tempore Picea & Pinus in usum antiscorbuticum fuerunt tractæ, pro quo etiam D. MICHAELIS, aliique commendant; nec sine causa; tota enim ejus natura est balsamica: id quod testatur Pinguedo & Oleum balsamicum, quo viret perpetua Fronde, ita ut asperrimas hyemis inclementias negligat. Usurpatur & in corrigenda Lympha acida, & Affectibus Catarrhalibus.

Loco Summitatum precipuè usurpantur *Cortex*, & *Coni*, seu *Strobili* juniores, Germ. *Die kleinen zarten Zapfgen*, tactu admodùm resinosi ac viscosi, & adparent adspersi quasi farina flava. Hi ipsi *Strobili*, si non præferendi, saltem æquales sunt Summitatibus Pini. Colligendi sunt in fine Martii, & initio Aprilis, qui contusi, vel solitarii, vel cum *Rasura Ligni Sassafras* aut *Juniperini*, aut cum *Radice Chinæ*, coquuntur in *Aqua simplici*, vel *Cerevisia*, vel utriusque ana, ad medietatem. Decoctum hoc saporem amaricantem quasi terebinthinatum exinde acquirit, quod matutino tempore haustum in Scorbuto, præsertim quando Lympha sensibiliùs in hoc ipso alteratur, & genus Nervosum ac Artus affligit, adeòque Dolores, Contracturas, Paralyses, Arthritidem vagam, ac similia gravia Pathemata infert, usitatissimum est pro scopo Sudorifero, quem potenter movet, ℥iij. vel iv. ad vj. bibendo ante pastum; quas vires antiscorbuticas videbitis in MOELLENBROCCII *Tractatu de Varis* hinc inde, præsertim *p.* 117.

Esternè *Coni* & *Folia* aliàs usurpantur *in Balneis* ad Contracturas & Paralyses scorbuticas externas: sic BRUNNERUS *in Consiliis* commendat *Pediluvium* ex Strobilis Abiectum ad ciendos fortiter Menses Mulierum.

Ex his *Strobilis Pini* junioribus per fermentationem artificialem elicitur *Spiritus*, qui habet odorem instar Cumini: & cum hoc Spiritu postmodùm paratur *Essentia Pini*, quæ est egregium Remedium antiscorbuticum, in specie in Arthritide Scorbutica vaga, & in Paralysi Scorbutica, v. g.

℞. *Strobil. tenell. rec.*
concisi & contusi coqu. in s. q. *Aqua simpl.* donec omnis sapor & vis medicamentosa sit elicita: tunc addatur *Cerevisia recens* pro fermentatione

&

(H) Abelmosch. *De hac Planta nullam mentionem facit* Schroederus: *pauca tamen addit* Ettmullerus. *Ex* Rajo, Abelmosch *est Althææ Indicæ species*. *Althæam Ægyptiam villosam vocat* Morison, *Belmuscum Ægyptium* Honorius Bellus. Pomet *Gallicè* Ambrette (*vel* Graine musquée) *vocari ait, eà quòd Ambari vel Moschi odorem Semen spiret; hinc Globulos precatorios ex eo passim fieri scribit*. Veslingius *in* Notis ad Alpinum *ait, ex Seminibus contusis, & bombace exceptis Vestes infarciri, ut suavi illo, si quis* Putor inhærescit membris, reprimatur odore. *Hanc eandem Plantam describit, Iconemque apponit* Piso hist. lib. 4. cap. 45. *Vulgò quoque* Bammiam Moschatam *appellant*. Cl. Tournefortius *juxta suam Methodum vocat* Ketmiam Ægyptiacam semine moschato.

(I) *Minimè consentiunt inter se Botanici* de Abjete fœmina, & mare *dicta*: *nam quæ* C. Bauhino *Pin.* 505. *est Abies mas. J.* Bauhino to. 1. 231. *est Abies fœmina,* ἐλάτη θήλεια, *In eo tamen conveniunt, ut Abjetem rubram* Piceam *Latinorum credant*. Tournefortius *vulgatiores Abjetes sic distinguit*. *Abies Taxi folio, fructu sursum spectante: & Abies tenuiore folio, fructu deorsum inflexo: quæ est* Picea *Latinorum*.

II. ABROTANUM.

A*βρότονον* Abrotanum, *ἀψίνθιον* Germ. *Stabvvurtz*, *Girtvvurtz*, *Gartvvurtz*, *Gartentheil*. Dicitur etiam *Schosvvurtz*, *Auffrusch*, *Garthagen*, *Gausserkraut*, *Kuttelkraut*. Gall. *De l' Aurone*, *Garderobbe*. (Italis etiam *Herba Canforata* dicitur.)

Est { *Mas*, quod vulgariter nomen Abrotani retinet, *& hujus loci est*. { *Famina*, Cupressus, seu Cyparissus hortulana. Vide *s. l.*

Loco gaudet temperato, præcipuè dum adhuc in ætate adolescente constitutum est, coliturque in Hortis.

OFFICINALIA NATIVA.

Ex Abrotani maris variis generibus solum *Officinale* est angustifolium majus. Hujus extant in Officinis *Folia & Gemmæ*, seu *Summitates* collectæ Augusto: huic succedit minus, seu Abrotanum humile.

Majus insignitur Abrotanum mas, *Brunsf. Dod. Matth. Lob. Cast. Tabern.* masculum majus, *Cam.* primũ, *Trag.* vulgare mas, *Fuchs.* Abrotanum mas angustifolium majus, *Casp. Bauhino.*

Minus C. B. 6. Abrotanum 3. *Trag.* odoratum, humile, densum, fruticosum, *Lob.* humile *Tab.*

Vires. Calefacit, siccat, incidit, aperit, subastringit, extergit, validè discutit, resistit Putredini, ac Veneno, Morsibus venenatorum Animalium medetur, Vermes necat, Urinam movet, impetus Hystericos discutit, Regium Morbum solvit. Extrinsecus usus ejus famosus est in Ossibus exsiccandis, roborandisque, & quia Pilorum signaturam Summitates ejus æmulantur, ad Alopeciam tollendam maximoperè commendantur. (Succus ad Gingivas cruentas.)

PRÆPARATA.

1. *Aqua stillatitia*: ex Foliis, ac Summitatibus. (Menses movet.)
2. *Vinum*. Veteribus in usu fuit creberrimo, modò non item.
3. *Conserva*. Ex Summitatibus, & Floribus paratur, ut Conserva Absinthii.
4. *Oleum* infusarum Summitatum in Oleo communi.
5. *Oleum stillatitium*: ex Summitatibus Siccis. (Agyrtæ Balsamum Sulphuris inde parant.)

III. AB-

& destillando prodit *Spiritus ardens* suavis, qui est elegantis saporis, & odoris ferè instar Cumini & Anisi: affusus novis Strobilis *Essentiam* extrahit.

Alii *Decoctum Strobilorum Pini*, aut *Abietis* fortiter expressum ad consistentiam *Rob*, seu *Mellis* ferè solidioris inspissant: cui proprium, vel *Cochlearia Spiritum*, vel alium Antiscorbuticum affundunt, & pro *Essentia* digerunt: vid. MOELLENBROCK *de Varis c.* 13. *pag.* 211.

In quibusdam locis, præsertim Dresdæ, in usu est *Aquam Cymarum seu Summitatum Strobilorum Abietis*, non *Pini spirituosa*, & paratur hoc modo.

Cyma contunduntur (quidam Succum exprimunt) additur dimidia pars *Vini Malvatici*, vel adduntur *Aquę Cichorii*, aut *Veronicę* ana part. æqual. blando Calore digeruntur, quousque blandè fermentent; destillentur: pòst Destillatum affunditur *Strobilis Abietis*, aut Pini recentibus, & hinc abstrahitur, Abstractum ad usum servatur.

Vel tempore verno, ingruente Aprili, *Cymę succosa* ex Abiete colligendæ (quæ tunc temporis scatent Resina odoris & saporis terebinthinati; unde Officinis, sed falsò, *Terebinthina Veneta* dicitur: vid. RAJUS *Catal. Plantar. Angliæ. P.* 1.) & Instrumento ferreo discindendæ, exque his Sacculis inclusis *Succus* exprimendus: hujus *Succi* recipiantur Mens. viij. vel xij. includantur Vasi ligneo quêreino, quod 16. vel 18. præterpropter Mensuras capit, indatur simul *Cymarum contusarum* tantum, donec Dolium ferè repletum fuerit, addendo simul aliquid *Aquę communis*, vel Vini, relinquatur in loco temperato, donec aliquali facta Fermentatione spirituosum odorem emittant, si agitentur: hinc mox per M B. destillentur. *Aqua destillata Cyma contusa* indantur, in eodem Dolio asserventur, & dicto modo aliquoties procedatur, donec acquiratur Aqua, sufficienter Strobilorum viribus imprægnata.

Aqua hæc est egregia in Atrophia Scorbutica, Arthritide Vaga, aliisque Affectibus Scorbuticis, & Catarrhalibus, temperat quamcunque Acrimoniam acidam.

Ipsa enim Abies singulare est *Antipodagricum*, & *Antiarthriticum* non tantummodò in Arthritide fixa communi, sed specialissimè in Arthritide Scorbutica vaga.

Juxta hos Strobilos etiam *Cortex Arboris* egregium *Scorbuticum*, ac *Diaphoreticum* existit.

Cæterùm in Abiete interdum *Viscus* reperitur, sed rarò: hic est singulariter expertus in Arthritide, si pulverisatus à ℨß. ad ℨj. singulo matutino tempore propinetur. Certè maximè convenit in Affectibus Podagricis, non adeò inveteratis.

Rarum, sed verosimile est, quod habet MAJOR *in Delic. Hybern. Mem.* 2. quod nempe *Nuclei Pini* masticati vim habeant inebriandi. Et credo quòd verum sit.

Ea, quæ habet *Author* de *Resina*, quòd possit esse *loco Terebinthinæ*, satis sunt clara, & omninò potest esse loco illius.

Dici in minoribus istis Strobilis subinde reperiri *Farinam* quandam, seu *Pulverem flavum* adspersum, qui est reverà Sulphur aliquod vegetabile; nam si colligatur iste Pulvis, incenditur levi igne instar Sulphuris communis; unde vulgò vocatur *Sulphur Pini inflammabile*. Sic, quod obiter noto, in Musco terrestri itidem maturationis tempore similis Pulvis flavus semper reperitur, qui pariter est inflammabilis, & quidem si indatur Cochleari argenteo, & admoveatur Candelæ, inflammatur cum tanto strepitu, ac si Sclopetum adesset, inferiora tamen versùs, uti Aurum Fulminans.

Fit interdum, ut exedantur Abietes à *Vermibus* seu *Carie*. *Pulvis* iste vocatur *Wrm Meel*, & admodùm commendatur contra Intertriginem Infantum, si inspergatur Parti quodammodò corrosæ & exulceratæ.

Plura qui cupit de Abiete, & Pino, eorumque Virtutibus antiscorbuticis, videat CRUGNERI Tractatum, *den Chymischen Tannenbaum.* PAULI *Quadripart. Botan. pag.* 539. & MOLLENBROCCIUM *de Arthritide Vagac.* 13. (K)

II. ABROTANUM *Abrotanum*, est duplex. *Mas* angustifolium majus; & *Famina* foliis incanis, quod malè inter Absinthia refertur à BAUHINO *in Pinace Botanico*, qui vocat Absinthium Ponticum; ut & Abrotanum fœmina foliis teretibus, viridibus, & etiam incanis, seu Cupressus Herba, de quibus suo loco. (L) Dicitur *Stabvvurtz*, ex eo, quòd in Surculos majores robustos soleat excrescere, *Mas* hujus est loci, penetrantem spirat odorem, Camphoræ ferè similem: nobis tamen minùs est in usu, quod dolendum, & mirandum; utut Veteribus frequentissimo in usu fuerit contra quævis Mala, ex Hepatis oppilationibus & obstructionibus oriunda, & consequenter in Ictero, & Febribus Chronicis, in quibus multum sanè præstare solet. Nam *Odor* ac *Sapor* ejusdem insigniter penetrans, & eleganter aromaticus innuit, *Sal* quoddam *volatile* non vulgare in hoc esse, plus habere in recessu, quàm vulgò ipsi attribuitur; adeò ut etiam commendetur ad Morbos Malignos, ipsamque Pestem. Præterea ratione Odoris instar Chamomillæ, ut credam adducor, hoc esse egregium *Carminativum*, si nempe Gemmæ, seu Summitates collectæ, sive in Decocto, *sive* Essentia, internè assumantur. Affectibus *Chronicis*, in specie Mulierum, optimè succurrit; hinc in Suffocationibus Mulierum, hisque cognatis, necnon Urinariis in Affectibus, frequenter adhibetur. Validum est *Diureticum* in Calculo, unde Abrotani Coma pulverisata ad ℨj. cum tantillo Nitri iis commendatur, quibus ob Calculum Urina supprimitur: vid. SIMON PAULI *in Quadripart. Botan. pag.* 182. Unde arbitror, quòd cum Absinthio optimè ac cum successu continuari ac sociari queat. In Affectibus Capillorum, speciatim eorum defectu, est in usu nobis: refertur enim inter Plantas Capillares, ac defluvio Capillorum dicatas, in specie Decoctum ejus pro lotione Capitis ad generationem & incrementum Capillorum commendatur; in quem finem Basin constituit *Unguenti Bacretii Uratislaviensis*, secreti & experti contra

(K) *Vulgò utimur pro Tenesmi remedio Asserculo abjegno, Sevo hircino peruncto, ac probè calefacto, Podicique applicato.*

(L) Abrotani fœminæ dicti *varias species*, *ad* Santolinæ *genus*, *confusionis evitandæ gratia*, Tournefortius *reducit. Adeò Abrotanum cum Absinthio foliis & fructibus convenit, ut has Plantas sola externa facie differre credat idem Author: imò* CL. Raius *ait, Abrotanum ab Absinthio nec amarore, nec foliorum canitie, nec substantia lignosa, nec foliorum divisura distingui posse: quare ad habitum quendam Plantæ peculiarem recurrit.*

III. ABSINTHIUM.

Ἀβσίνθιον, Ἀψίνθιον. (*Βαθύπικρον Βαθύπικρον.*) *Arab.* Afsinthium, Asenem, Sefurem, Alhanlais, Barus, Buleigl. Germ. *Wermuth, Eissen, Wiegenkraut*, Gall. *de l'Absynthe vulgaire.*

(Majus. *C. Bauhin.*
(Vulgare (N. infra
Est (Rusticum. (Humilius montanum.
(Nostras. (*C. B. 2.*
(Ponticum. *Vide loco sequenti.*

Majus insignitur *Absinthium* Ponticum, seu Romanum Officinarum, *C. B. 1.* Absinthium *Matth. Cord. in Diosc. Leon.* Vulgare, *Trag. Fuchs. Lob. Cast. Tab.* Commune *Cam. Humilius. Absinthium* Ponticum montanum. *C. B. 2.* Absinthium montanum, *Cam. in Matth.* seu Romanum. *Tab.* tenuifolium Ponticum, *Galeno.*

N. Vulgare majus, illud est quod passim nascitur. *Montanum* in certis tantummodò locis provenit, estque humilius communi. Et hoc si haberi possit, eligere monet *Tabernamontanus.*

Florent Julio, & Augusto.

OFFICINALIA.

Rustici Absinthii *Folia*, ac *Summitates.*

Vires. Stomachicum imprimis est, hinc *Hepaticum* & *Spleneticum.* Calefacit 1. (ad 2.) siccat 3. aperit, attenuat, astringit, amarum est: hinc Vermes necat, Bilem educit, Crapulam discutit, Sudorem ciet, Febribus (præcipuè Tertianis) convenit.

N. Capiti, quia Vapores crassos exhibet, Pigritiem ac Somnum inferre solet, minùs tamen, si priùs per Aquam calidam trahatur, leviterque exprimatur. Extrinsecùs arcet Vigilias (Temporibus ac plantis Pedum impositum): confortat Ventriculum, Auditum acuit (Suffitus Ante susceptus,) &c.

PRÆPARATA.

1. *Aqua destillata.* Ex Summitatibus, & Foliis recentibus.

2. *Spiritus.* Destillatur ex Summitatibus siccis, Aqua affusa fermentatis.

NB. Potest ad fermendandum Sal commune, aut simile quid addi. *Sennert. in Inst.*

3. *Succus expressus ac inspissatus.* Fit ex Summitatibus siccis in Aqua coctis.

4. *Vi-*

---

tra Capillorum defluvium ac defectum. Descriptio ejus est hæc.

℞. *Fol. Abrot. maris*
Capill. Veneris ana M. j.
Favi Mellis,
Ladani ana ℥j.
Myrtill. ʒj.
Sem. Fœnugr.
Lini ana ʒiij.
Ol. Amygd. dulc.
Vini albi gener. ana ℥iij.

Facta infusione per 24. horas bulliant ad humiditatis consumptionem, pòst exprimatur.

S.

Unguentum Capillorum.

Crescente Luna fit Iunctio cum eodem, & decrescente Luna abluitur Caput: post Lotionem adspergitur *Vino rubro* adstringente, ut firmentur Capilli: continuatur tamdiu, donec sufficiens quantitas Capillorum provenerit, & adhibetur sine ullo Capitis Symptomate. Aliquoties à me est expertum.

2. *Vinum Infusionis Abrotani* in supradictis Affectibus summè confert.

Per fermentationem *Spiritus*, & hinc *Essentia* aromatica elicitur.

3. *Oleum destillatum* credo insigne Carminativum, si externè Umbilico illinatur, & Partibus à Flatibus distentis. Scrobiculo Cordis in Inflatione Stomachi.

Oleum Abrotani coctum mistum cum *Melle*, & illitum, commendatur similiter ad generationem Capillorum.

III. ABSINTHIUM. *Absinthium* duplex est: vel *Vulgare*, seu Rusticum latifolium, vel angustifolium *Ponticum*, seu *Romanum.* Diciturque quasi ἀπίνθιον, quod *præ amarore* vix bibi queat, Germanis *Wermuth* ab effectu, quod Calorem nimirum intendat. (*M*)

Quoad *Vulgare*, usurpantur imprimis *Folia* & *Summitates.* Planta est reverà polychresta: vis ejus consistit in *Sale volatili* acri, admodùm oleoso; hinc & destillando suggerit *Oleum* copiosum, calcinando verò *Sal* copiosum *fixum.* Saporis est penetrantis amaricantis cum levi juncta adstrictione, Bilem mitificè corrigit, eamque quocunque modo vitiatam in debitam crasin restituit, simulque tonum Viscerum plùs minùs laxatum, speciatim Hepatis & Lienis, blanda adstrictione firmat, & restituit: hinc uno nomine *Analogum & Succedaneum quasi Bilis* est, adeo ut quem usum præstat Bilis balsamum in corpore nostro, hunc ipsum & Absinthium sub usu medico inferre solet. *Bilem hoc evacuare falsum est*, quin potiùs illam acuit, & auget, quis defectibus Bilis & *Ictero* ipsi succurrit, imprimis si illi addatur Chelidonium majus; unde in quibusvis *Cachexiis* multi usus est tam incipientibus, quàm confirmatis, *Hydrope, Ascite* incipiente, ejusque fomite removendo, & *Leucophlegmatia*, in quibus inter Vegetabilia vis melius habetur Remedium Absinthio, & meminit D. MICHAELIS, se aliquod Hydropicos etiam desperatos Medicamentis ex Absinthio, in specie Essentia Absinthii potui instillata curasse; unde etiam MATTHIOLUS, & ERASTUS solo Absinthio Hydropicos se restituisse asserunt. Bili ergò acuendæ inservit, & Putredini resistit: hinc ad emendandum Sanguinem corruptum, seu, uti vocant, putridum, egregium est Absinthium. Quia & reliqui ejus effectus ex Sale volatili oleoso deducendi: hinc enim *Stomachicum*, & *Hepaticum* dicitur egregium, quatenus Sale salso suo volatili oleoso, & quodammodò nitroso potenter incidit, & abstergit Mucum, & quascunque in Stomacho, ac Intestinis Cruditates, uti & quodcunque in Corpore vitiosum *Acidum* corrigit, & emendat, crassosque Succos incidit & attenuat. Appetentiam dejectam ex Cruditatibus Decoctum ejus cum Centauro minori egregiè corrigit, & Famem quasi caninam conciliat. In *Affectibus* porrò *Scorbuticis*, & in specie quibuscunque *Febribus Intermittentibus chronicis* egregiè convenit, imprimis Febribus Tertianis, cujus integra Curatio, præmisso Vomitu, in Absinthio [illegible], è quo Succus recens expressus Ægris pro[illegible]test. Commendatur etiam in *Affectibus Splenet.* [illegible]do vitioso, & Mucilagine crassa obortis; item [illegible] morbis Chronicis ex *Hepatis Intemperie frigida* vulgò derivatis, qui reverà ex *Bilis dyscrasia* derivantur, conveniens Remedium est: imò via est Affectus Chronicus, cui non medeatur Absinthium, in specie, si Affectus sit vel oriatur ex vitio primæ Digestionis: in Colicis torminibus tam Virorum, quàm Mulierum, vel in *Passione Hysterica*, convenit egregiè; in specie quando Mulieres ex esu Dulcium, quod sæpè fit, patiuntur Passionem Hystericam, optimum Remedium est hoc ipsum Absinthii Decoctum, vel Essentia ejus; uti Amara omnia quacunque ratione usurpata. Imò ad omnia ea, ad quæ commendatur *Aloe* peregrina, & *Centaurium minus*, ad eadem spondeo vobis usum Absinthii æquè salutarem; utut Absinthii, & Centaurii minoris vis laxativa quodammodò sit minor, & amarities in Centauro minori magis sit macra, in Absinthio verò magis pinguis, i. e. gustatu quidem dulcedinem, in recessu verò amarorem præ se fert, non secus ac quævis Fellea. Fibræ ejus Corticem constituentes solæ sunt amaræ. Medulla verò seu Nucleus intra Fibras corticales est dulcis. Inde, dum Centaurum acuit Bilem, hocce Absinthium auget eandem, seu deficientem ac acriorem oleositate dulcificat, à qua oleositate volatiliori *Spiritus Animales* nonnihil afficiuntur, indeque aliqualis *Torpor* iisdem induci solet, unde vis etiam *anodyna* ac Sensuum stupefactiva, hinc blandè *somnifera*, dependet: unde etiam *in Vigiliis Senum*, sæpiùs ex Cruditate Stomachi ortis, Absinthium & ejus Essentia conveniunt. Amaritie sua *necat Lumbricos*, sive internè usurpetur,

---

(M) Absinthii tria *ut plurimùm* genera *apud Veteres.* Plinius *de* Santonico *mentionem facit à Gallorum urbe, seu regione sic dicto; de* Pontico *à Ponto, & Italico ab Italia appellato.* Galenus *unum genus facit, & potissimum,* Ponticum, *secundùm* Santonicum, *tertium* Seriphium. *Vulgò* Romanum *dictum præstat. At quodnam sit Ponticum, quodnam Romanum, &c. haud convenit inter Botanicos.* Ettmullerus *angustifolium vocat Ponticum, latifolium verò vulgare.* Tournefortius *Absinthium Ponticum, seu Romanum Officinarum, seu Dioscoridis, ait esse Absinthium vulgare majus J. B. & latifolium Dod. Quis has lites componat? Quum autem omnes Absinthii species earundem fere sint virium, elidæ haud erunt hæ Botanicorum controversiæ: perinde enim est si hac vel illa potiùs specie in Officinis utamur.*

4. *Vinum Absinthites.*
5. *Extractum liquidum, seu Tinctura* cum Spiritu Vini facta.
N. Ejusdem efficaciæ *Tincturam* facili negotio assequi poteris, si Summitatibus *Aquam Vitæ* affuderis, parùm accendetis, atque hinc expresseris.
6. *Conserva*. Ea Summitatibus paratur l. a.
7. *Syrupus compositus*. Vide Dispens. August. & Noriberg.
8. *Trochisci de Absynthio*. Vide Disp. Aug. & Norib.
9. *Oleum infusum*. Ea Omphacio, & Summitatibus Absynthii cum Rosis. Vide D. Noriberg.
N. Augustani addunt quoque Succum Absynthii.
10. *Oleum stillatitium*. Cum Aqua, ac Spiritu descendit.
11. *Sal fixum*. Ea incinerata Planta l. a. elicitur.
12. *Sal volatile*. Ex Succo l. a. confici potest, quod rarò in usu.
N. Sunt qui Absynthium hoc Vulgare, Veterum Absynthium Ponticum esse velint, adeòque Romanum.

13. *Trochisci de Absynthio*. Vid. Disp.

IV. ABSYNTHIUM PONTICUM.

ABsynthium Ponticum Officinarum, *C. B.* 4. 5. Absynthium Ponticum & tenuifolium, incanum, nobile, Abrotanum minus, & 2. *Trag.* Abrotanum fœmina. *Fuchs. Lon.* Abrotanum album *Cord.* Absynthium Ponticum *Matt. Fuchs.* (*in Iconibus*) *Tab.* Absynthium tenuifolium, *Dod.* German. *Welsch Wermuth, Garten Wermuth.* Gall. *de l' Absynthe Pontique.*

Vires. Hepaticum est præ Vulgari. Calefacit principio gr. 1. siccat in principio 3. minùs amarum est: astringit, validèque incidit, extergit, discutit, Putredini resistit, educit Bilem per Urinam; proin convenit in omnibus Affectibus Hepatis, Vesicæ, Bilis, Ventriculi: tormina Ventris, & Uteri sedat: minùs com-

---

petur, sive externè Oleum Absinthii Umbilico inungatur, eorumque fomitem eliminat, ita ut meritò quoddam *Pauperum Pharmacopolium* dici debeat. Pauperes enim, præmisso Vomitorio, Succo ejus ex Apicibus expresso in Febribus se curant. Cæterùm observetur, quòd Absinthium ratione Salis salsi & quodammodò nitrosi *absumat Succum nutritium* Corporis, quod vocant *exsiccare*; asperum enim illud reddit, quo minùs nutrire vel assimilari queat: unde Emaciatis, & Phthisicis, & in re Venerea impotentibus, prohibetur Absinthii usus. Quantum *Capiti*, & in specie *Oculis*, infestum sit, videbitis in BOYLE *de Specific. & Medicam. singular. p.* 215.

2. Propter hujusmodi ergò multiplicem usum variis modis *Remedia* ex eodem eliciuntur. Inter *Præparata* ex Absinthio habet Author *Spiritum*, qui paratur vel *per Fermentationem*, vel per *Spiritum Vini*. Prior melior est, cùm posterior per Spiritum Vini nihil ferè sit, quàm *Spiritus Vini absinthites*. Verùm FINCCIUS *in Encheirid. Dogmat. Hermet. pag.* 95. habet egregium *Spiritum Absinthii viridem, seu cæruleum per Fermentationem ex Planta ipsa, & Semine, Farina secalina, & Facibus Cerevisiæ* paratum, quem miris modis commendat ad quamplurimos Stomachi affectus. Quin & *per Putrefactionem* egregius *Spiritus urinosus* aurei quodammodò coloris ex Absinthio per Retortam igne aperto, cum copioso Sale volatili destillatur, saporem, & odorem, adeòque integram crasin Absinthii, referens, *qualem nuper* MATTHÆUS noster in Laborario suo, præparavit. Fit ita:

℞. *Absinthium viride:*

Quod in magna copia *cum Semine* concisum congeratur in Vasculum, ut sic incalescat sponte, & nonnihil putrescat, sed moderatè quasi: sub medio Putredinis progressu, antequàm fœtere incipit, dum odorem & saporem concreti retinet, tunc omnia igne aperto per Retortam terream amplam destillentur, & sic copiosissimus *Liquor* acquiritur. Hic per Alembicum igne arenæ rectificatus abit in *Spiritum urinosum, Sal volatile urinosum* admodùm elegans, sed valdè amarum, in recessu habentem, in quo crasis hujus Plantæ consistit. Et hoc modo *ex omnibus Vegetabilibus* potest elici *Spiritus urinosus, & Sal volatile.*

3. In usu etiam est *Succus inspissatus, Vinum absinthites, Extractum* seu *Essentia*.

4. *Vinum absinthites* paratur ita:

℞. *Absinthium recens,*

& misceatur cum *Musto*, ut cum hoc fermentet.

Hoc optimum est, & maximè commendatur Febricitantibus (*N*). Huic si infundantur *Trochisci Alhandal* ad ℈j. bulliant, & postmodùm filtrentur; tunc fit *Vinum Catharticum* egregium pro aliquot dosibus; quod Vinum Phlegmata crassa, ac acida, imprimis ex Stomacho & primis viis, efficaciter evacuat.

5. *Essentia* elegans fit juxta modum DRAWIZII *de Scorbuto p.* 164. Melior adhuc fit, si Spiritus proprius affundatur Plantæ nonnihil exsiccatæ, & ita fiat Extractio. Essentia extracta filtratur, in qua dissolvitur ulteriùs Succus Absinthii inspissatus, seu ejus Extractum crassum, denuò filtratur, & ita perfecta fit Essentia.

Ec hoc modo omnes fieri debent Essentiæ: quæ Essentia Absinthii in Affectibus Stomachi, item in Febribus Intermittentibus est egregia.

HORSTIUS *in Epist. Med.* 4. *pag.* 59. habet *Modum secretum parandi Essentiam Absinthii*, in qua Præparatione ad-

scendit Sal volatile Absinthii in ipsius Absinthii forma. Nempe circa mensem Augustum colligatur Absinthium, quantum sufficit, *Summitates & Folia* abrupta indantur Cucurbitæ vitreæ, destillentur per cineres leni igne, & Aqua cum pauxillo *Olei* viridiusculi provenit. Aqua per Chartam filtretur, Oleum verò remanens aliquoties in Cucurbita vitrea rectificetur; in fundo quæ semper remanet substantia spissior, colligenda & reservanda; hæc enim si leniter per cineres destilletur, *Sal volatile* statim in Alembicum adscendit, & formam Herbæ Absinthii instar Salis crystallini eleganter præsentabit; aucto verò igne resolvitur in *Liquorem*, qui in Vas recipiens destillabit, sapore ferè instar Salis Urinæ. Posteà calcinentur seorsim priùs asservati *Caules Absinthii*, extrahatur Sal fixum, ad crystallinam puritatem redigatur, solvatur in Aqua Absinthii rectificata, post digestionem aliquot dierum filtretur, idque repetatur, donec Aqua nullius ferè saporis prodeat, & Sal ejusdem volatile cum fixo sit unitum: tum eximatur, Phialæque indatur, & addatur suprà dictum Sal, vel Liquor volatilis sensim instilletur: sedato Ebullitionis tumultu, addatur priùs rectificatum Oleum Absinthii, & in Phiala probè lutata per mensem super cineres secundùm ignis gradus coaguletur, & habentur ex Absinthio *tria Principia* purificata & unita.

Usus hujus Medicinæ est varius, præsertim contra Quartanam, aliasque Febres Intermittentes. Dosis ℈j. hora ante Paroxysmum. Vid. SACHSIUS *in Ampelogr. Append. pag.* 68. WEDELIUS *in Tractatu* 2. *de Sale volat. Plantarum, in Append. ad Annum* 4. *M. A. N. C. pag.* 237. habet *Essentiam* seu *Tincturam Martis absinthiacam*. Liquor, quem instillat, est ex Capite mortuo Florum Salis Ammoniaci Martialium, vel Hæmatitis.

Extractum Absinthii inspissatum subinde præscribitur in Pilulis Stomachicis, cùm Stomacho egregiè conferat.

7. Secretum de *Syrupo Absinthii* videbitis in BORELLO *C.* 1. *Observat.* 41. *pag.* 49.

10. *Oleum Absinthii stillatitium* Umbilico illitum Vermes necat: hinc fit *Unguentum* ex Felle Tauri. Aloe & Oleo Absinthii, quod applicatur Umbilico, & ita Infantibus egregiè enecantur Lumbrici. Idem Oleum stillatitium illitum regioni Stomachi potenter medetur Rigoribus febrilibus.

11. De *Sale Absinthii* fixo duplici, eoque nunc alcalisato, nunc verò salso, prout scilicet in Calcinatione diversus ignis gradus adhibetur, vid. TACHENII *Clavis Medic. Hippocratica*: nempe Sal salsum non solùm integram Absinthii crasin maximam partem retinet, sed destillando etiam Spiritum acidum suggerit, quod alcalisato Sale est impossibile. Aliàs Sal fixum Absinthii propinatur in Febribus Intermittentibus tanquàm Digestivum, item ante Paroxysmos febriles ad ℈j. vel ʒß. Quidam hoc Sal fixum imbibunt cum Spiritu Vitrioli, & sic fiunt *Crystalli Absinthii*, seu *Spiritus Vitrioli coagulatus*, uti vocant. Et hoc Sale ita præparato dixit quidam Empiricus, se aliquot Hydropicos per Sudores & Urinas curasse.

12. Sunt, qui dicunt, si Salis fixi Absinthii ℥ß. vel ℥j. addatur proprii Olei destillati ℥j. quod exinde, legitima per mensem Digestione, possit acquiri *Sal volatile*, quod se sublimet, quale Sal volatile sit *Sal Febrile arcanum Helmontii*, in Febribus nempe Intermittentibus.

IV. ABSINTHIUM PONTICUM malè ita dicitur, cùm nec Sapore, nec Foliorum ratione cum Absinthio

---

(N) *Intellige* chronicè Febricitantibus: *hoc est iis, qui ex crassis lentisque humoribus longa Febre laborant. Absinthium enim, & præcipuè Vinum absinthites, ad incidendos, & attenuandos crassos Corporis succos efficacissimum est.*

commodè autem in mucilaginosis Affectibus Pulmonum, imprimis ob adstrictionem adhibetur. Extrinsecùs discutit tormina Ventris; adeòque & quæ Partum subsequuntur. Infantum Vomitum compescit, &c.

N. Huic affinia sunt, quæ & in locum ejus substitui cum commodo possunt, Absynthium Ponticum repens, ut & Absynthium Nabathæum, seu tenuifolium Austriacum. C. B. 4. & 6.

P R Æ P A R A T A.

Præparata ejus rarò pro usu extant, parari tamen possunt, non secus ac ex Absynthio vulgari, *Aqua stillatitia*, *Spiritus*, *Succus*, *Vinum*, *Extractum*, *Conserva*, *Syrupus*, *Oleum infusum & destillatum*.

V. A C A C I A V E R A.

Acacia *Dioscoridi* Frutex lignosus, ac spinosus est, ex cujus Semine maturo, ejusdem nominis *Succus* exprimitur nigricans: ex immaturo rubescens, seu subfulvus. Et hic est vera *Veterum Acacia*, quæ Theriacam ingreditur, recipiendaque est ubi Acaciæ simpliciter mentio fit. Ex omnibus præstantissima perhibetur luteo-rubea, odoris grati.

Vires. Refrigerat, siccat, crassarum partium est, incrassat, astringit.

N. 1. *Succus* hic cùm rarus sit, substituatur ut plurimùm Acacia Germanica.

N. 2. Dat & aliam Acaciæ speciem Arbuscula, quæ *Gummi Arabicum* profert, sed minùs usitatam. (De Gummi Acaciæ sive Arabico, vide infrà.)

VI. A C A C I A G E R M A N I C A.

Ἀγριοκοκκυμηλέα Prunus sylvestris, *Brunf. Matth. Fuchs. Dod. Cord. in D. Lon. Lob. Cast. Tab. C. B.* 1. *alias* Acantha, *Arab.* Schamuth, Schack Halepi. Germ. *Schlehendorn*. Gall. *Prunier Sauvage*.

N. Prunus Sylvestris transplantatione diligentique cultura evadit Hortensis, Fructusque fert grandiores, quos Germani vocant *Grosse Gartenschlehe*.

Floret primo Vere. Fructum fert maturum Autumno.

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

Flores Pruni sylvestris, rarò *Folia*, rarissimè *Cortices Radicum*.

Vires. Folia, Fructus, Cortices refrigerant, exsiccant gr. 3. astringunt, incrassant. *Usus* præcipuus est in Profluviis Alvi, Uteri. *Extrinsecùs* in Gargarismatis (ex Foliis tenellis, ad Odontalgiam, Ulcera Oris Venerea), Balneia Uterinia.

Flores. Resolvunt, Renum sabulum educunt, Compressiones cardiacas leniunt, Pleuriticam radicem resolvunt, Alvum laxant.

N. Accrescit nonnunquam *Muscus*, qui specificè Herniis conferre dicitur.

P R Æ P A R A T A.

1. *Aqua stillatitia*. Ex Floribus elicita MB.

N. Alii *cum Vino* destillant.

2. *Spiritus* ex Floribus æquè ac Fructibus.

3. *Conserva* Florum.

4. *Syrupus*: fit ea multiplici Florum infusione, ut Rosarum.

Vires. Purgat leniter, prodest in Pleuresi, Tussi sicca, Renes expurgat, &c.

5. *Succus*, seu *Rob Prunorum sylvestrium solidius*. Ex Fructibus exprimitur, inspissatur, inque Talcolas formatus asservatur pro Acaciæ veræ substitutione.

6. *Vinum*. Ex Fructibus maturis exsiccatis. Nimirum contusi bi rediguntur in Globulos, ac in Furno exsiccantur: hinc infunduntur.

(*Lora* etiam etiodc paratur.)

7. *Fructus conditi*. Fiunt cum *Mellis* p. ij. & *Vini* p. j. l. a. (vel cum *Aceto*.)

VII. ACE-

---

sinthio communi conveniat: est potiùs *Abrotanum fœmina*, ad differentiam *Cupressi*, quæ non rectè dicitur Abrotanum fœmina. (O)

Minùs usuale est Absinthium Ponticum, quàm nostras, & ferè eosdem habet effectus, quàm nostras habet: hac tamen differentia, quòd Absinthium Ponticum minùs acre sit, magis tamen efficat, magis sit carminativum, magisque dissipet flatulentias, quàm Vulgare. Vis ejus consistit in *Sale volatili admodùm oleoso*, unde etiam destillando suggerit *Oleum*, calcinando *Salem fixum*.

V. ACACIA VERA. Acacia est vel *Germanica*, vel *Vera*. Hæc est Succus inspissatus ex Planta *Ægyptiaca*, qui uti carus, ita apud nos est carus, imò planè incognitus: vid. ALDINUS *in Horto Farnesiano*. (P)

Veteribus in usu fuit, cujus effectus multiplices refert ALPINUS *cap. 4. de Medicum. Ægyptiorum*, quorum duo sunt potissimùm principales: 1. quòd profluvionem Sanguinis quamcunque strenuè compescat, & Mulieribus, immodico Mensium profluvio laborantibus, promptè succurrat; 2. quòd Dolores Podagricos, & Articulares quoscunque avertat.

VI. ACACIA GERMANICA. Ex *Acacia Germanica* seu *nostrate*, Germ. *dem Schleen-oder Schmurh-Dorn*, seu *Pruno sylvestri*, apud nos in usu sunt *Flores*, & *Fructus*.

Flores recenter collecti, & infusi, vel in Sero Lactis, sive bubulo, sive caprillo, vel Lacte ipso, blandè ebulliti, egregiè *purgant* omnes Humores serosos, & aquosos Hydropicorum; præterea in Sero Lactis decocti sunt appropriatum Scorbuticorum Purgans; in genere in Morbis Chronicis repetito usu optimè conveniunt, istis præsertim, in quibus acrius Serum, seu Lympha vitioso sapore inquinata, peccaverit; hinc in Scorbuto, Scabie chronica, variis Capitis Infantum, similibusque Puerorum præsertim Morbis, sunt blandum Evacuans & Sanguinis purificativum, sive infundantur sive moderatè decoquantur in Lacte. Alii recipiunt Florum recentium aliquot Manipulos, quos Vino infundunt, cujus haustus egregiè Alvum laxat, & in Ictero flavo singulare est Experimentum.

Fructus Acaciæ eleganter adstringunt.

2. *Aqua Acacia Florum* ritè destillata usurpatur tanquam aliorum Medicamentorum Vehiculum pro usu pleuritico, sudorifero, & eliminanda Urina. CORDUS scribit, quod habeat vim purgantem.

3. 4. Prostat & in quibusdam locis *Conserva* & *Syrupus*. Hic paratur ex multiplici infusione Florum recentium in Aqua, & pòst cum Saccharo inspissatur. Recens suaviter laxat, & Serum purgat, & Hydropi atque Scorbuto confert. Flores autem exsiccati, uti & Syrupus vetus, vim purgandi amittunt. Conf. ZWELFFERUS *in Append. ad Pharmacop. Augustan. p. II.*

5. *Succus inspissatus* seu *Rob Acacia nostratis*, est Succedaneum Succi Acaciæ veræ. Adstringens est validum, & quod rarò internè usurpatur, sed tantùm externè potiùs, ubi opus est Adstrictione.

6. Vinum, quod etiam habet Author inter *Præparata*, *der Schleen-Wein*, paratur ex Fructibus maturis, recenti Vino infusis, ita ut unà deferveant, & dant Potum medicatum egregium, Stomacho gratum, in Diarrhœis Dysenteriis, ac omnibus Hæmorrhagiis, imprimis Uterinimiis, proficuum.

Simili modo Fructus Acaciæ si Cerevisiæ novellæ infundantur, & una deferveant; dant *Cerevisiam medicatam* pro iisdem Affectibus.

Iidem Fructus exsiccati, ac pulverisati Vino infusi sunt egregium *Diureticum*.

Quidam ex Prunis sylvestribus immaturis parant *Acetum fortissimum*: scilicet exprimunt Succum ex his Prunis nondum maturis, quem Succum per Alembicum in MB. dephlegmant, & ita admodùm forte Acetum acquirunt.

VII. ACE-

(O) *Intellige* Chamæcyparissum, *h. e. Abrotanum fœminam caulibus teretibus C. B.*, *quam Plantam ad Santolinæ genus refert* Tournefortius. *Quod hic ait* Ettmullerus *de Absinthio Pontico, quòd Absinthium non sit, sed Abrotanum fœmina, confirmat ea, quæ notavimus suprà* lit. M.

(P) Tobias Aldinus *in suo* Horto Farnesiano *longam texit Dissertationem de* vera Acacia, *exactamque affert descriptionem, iconemque* Acaciæ Indicæ Fernesianæ, *quam ipse coluit, illamque cum* Acacia Græcorum, *h. e.* Ægyptiaca, *comparat. Farnesiana hæc Acacia*, Aldini *temporibus rara, nunc per totam Italiam ad Hortorum ornatum frequentissima est, haudquaquàm autem fieri posse videtur, ut ex expressis Siliquis spissus adstringensque* Succus, *at ex Acacia Ægyptia elici possit: haud enim videntur Farnesianæ Siliquæ liquore ullo turgere.*

VII. ACETOSA.

Ὀξαλις, λάπαθον, Acetosa, Germ. *Saurampffer*. Gall. *Oseille*.

Est Acetosa
- Major
  - Hortensis rotundifolia.
  - Sylvestris, seu (plana, *& hac interdum*) Pratensis. (*Folia habet crispa*.)
- Minor arvensis.
  - Lanceolata arvensis.
  - Non Lanceolata minima.

Ex his Officinis *Major sylvestris*, *C. B.* 1. in usu est, de qua vox *Acetosa* simpliciter intelligatur. Huic tamen nisi præferre volueris, substituere, non citra rationem, poteris *Hortensem rotundifoliam*.

Major Sylvestris insignitur Acetosa pratensis, *C. B.* 1. Lapathum 4. *Diosc.* Acetosa, *Lon.* Major, *Cast.* Oxalis, *Trag. Matth. Fuchs. Dod. Lob. Tab.* Rumicis 4. genus *Cord. in Diosc.*

Hortensis rotundifolia, C. B. 8. insignitur Oxalis rotundifolia, *Dod.* rotunda, *Tab.* sativa Franca rotundifolia repens, *Cam.* Acetosa rotundis foliis.

OFFICINALIA.

Exhibent usui pharmaceutico *Folia*, *Radices*, *Semen*.
N. Radices asservantur excorticatæ.
Florent Majo, turgescunt Semine Junio, & Julio.
(*Semen antidysentericum*.)

Vires. Cardiaca imprimis est, & Hepatica, frigefacit, & siccat, 2. aperit, resistit Putredini, Appetitum excitat, Choleram reprimit, Sitim sedat, unde in Febribus simplicibus usitatissima est, præcipuè autem usu interno, hinc & externo adhibita.

PRÆPARATA.

1. *Conserva*. Foliorum.
2. *Aqua destillata*. Ex Foliis.
3. *Succus* ex Foliis recentibus exprimitur, clarificatur ac coagulatur.
(Hic *Sal essentiale* largitur.)
4. *Syrupus*. Ex Succo, & Saccharo. August. dimid. Norib.
3. p. *Conserva* ex Foliis recentibus & Sacchari dimid. aut 3. p.

VIII. ACETOSELLA.

Trifolium acetosum, *Matth. Dod. Cast. Brunf.* Oxys, *Fuchs. Cord. Cam. Tab.* Oxytriphyllon, *Trag.* Luzula, Allelujah, *Lon.* Trifolium acetosum vulgare, C. B. 1. Germ. *Buchampffer*, *Saurklee*, *Hasenklee*, *Mah erkraut*, *Guckgugsklee*. Gall. *Petite Oseille ou Oseille menue*. *Pain à Coucou*.

Estque
- (Floribus albis.
- (Floribus luteis.

Floret Aprili, ac principio Maji. Locis gaudet nemorosis, & arenosis.

OFFI-

VII. **ACETOSA**. In Officinis sunt quidem *Oxalis*, seu *Acetosa sativa rotundifolia*, item *Acetosa major Hispanica*, & *Vulgaris sylvestris*, quæ præprimis in usu est. *Nomen* suum obtinuit *à Sapore subacido*, quem tota Planta exhibet; quæ tamen Aciditas est blanda, volatilis, & cum Aceti, aliisque fixioribus Aciditatibus non confundenda. Pertinet ad *Lapatha*, unde & *Lapathum acetosum* audit. (Q) Quinimò in textura sua Alcali simul recipit, unde Succus Acetosæ recens solutionem Saturni in Aceto præcipitat, quasi Succus cujusdam Plantæ Vulneratiæ, aut alterius Plantæ in recessu Alcalinæ, instillatus esset.

Folia & *Radix* expressa dant *Succum*, Vino rubro simillimum, & Saporis subacidi; hinc etiam Folia cum Radicibus in Aqua simplici decocta post se relinquunt Liquorem rubicundum, vinosum, saporis suavis, & subacidi. Unde PLATERUS *l.* 2. *Observ. pag.* 320. quendam Phreneticum Vinum postulantem decepit Decocto Radicis Acetosæ: quod etiam *Semen* Acetosæ in Aqua ebullitum pariter præstare potest.

Ipsa Planta *Stomacho* imprimis est amica, Appetitum excitando, Sitim sedando, & acrimoniam Bilis, aut nimiam fluiditatem, indeque facilem ebullitionem, blandè compescens, & mitigans; inde *in Febribus*, præsertim continuis Ardentibus, & Tertianis malignis, cum Æstu, & Ardore, Siti clamosa, Faucium ariditate, Præcordiorum anxietatibus, &c. Imò quælibet ex Acetosa parata, & loco Juleporum propinata, sunt egregia, præprimis si *Succus Granatorum*, & *Citri* huic Decocto addatur. Dabo Exemplum talis *Julepi*, *in Febribus Ardentibus & Malignis* usurpandi:

℞. *Herb. Acetos. rec.* M. iv.
(vel in defectu hujus *Rad. Acetos.* ℥iv.)
Concisa vel contusa coqu. in s. q. *Aqua simpl.*
Colatura rubræ subacidæ addatur
Succ. Granator.
Ribium ana ʒ ß pro subtili & grata aciditate.

D. S.

Julepus Refrigerans ad diversas vices.
Saporem, & Colorem vinosum egregium habebit.

Vel

℞. *Decoct. Rad. Acetos.* ℔j.
Succi Acetos. rec. expr. ℥iij.
Syr. ejusd. ℥iß. ad ℥ij.

Misc. pro Julepo, qui gustui & visui suavissimus est, in Febribus, Continuis præsertim, utilis.

In Effervescentia Salis volatilis oleosi in Corpore lenienda & tollenda, & Bilis acrimonia corrigenda, item in Phlogosibus, & Æstuationibus vagis, *Germ. in fliegenden hitzen*, Choleticorum, Scorbuticorum, & Hypochondriacorum, quibus nimis familiares sunt, efficax est Remedium. Imò tota Planta miscetur commodè cum aliis Scorbuticis acrioribus, v. g. cum *Cochlearia*, cum *Nasturtio*, *Armoracia*, & similibus, ut volatilis Acetosæ Aciditas corrigat blandè Acrimoniam istam Scorbuticorum, eandem temperet, & ita eorum Effervescentias nimias coerceat.

Quod dixi de Planta, valet de *Semine*.

1. Inter *Præparata* est *Conserva Acetosa*, quæ præscribitur cum aliis in Febribus Ardentibus, & Malignis, ad resocillandum nonnihil, imprimis post Sudores; item in Biliosis, in quibus Acetosa Sal volatile acre temperat. Nam omnia ex Acetosa Remedia nimiam Sanguinis Effervescentiam blandè compescunt.

3. Cum *Succo* subacido non pauci parant *Extractum Martis* egregium in Affectibus Scorbuticis, & Hypocondriacis. Nam semel pro semper obiter hic noto, quòd nempe *Vegetabilium Succi* aptiores sint pro *parandis ex Marte Remediis*, quàm *Spiritus Mineralium* nimis acidi. Hoc ergò *Succo Acetosæ*, vel loco ejus *Decocto Tamarindorum*, aut denique *Succo Pomorum Borsdorffiacorum*, aut *Cydoniorum*, Limaturæ Martis affusis, fiunt elegantia *Extracta*, in Scorbuto, & Malo Hypochondriaco.

4. *Syrupus* fit ex *Succo*, & *Saccharo*. PETRUS JOHANNES FABER, *Gallus*, *in suo Myrothec. Spagyrico* addit nonnihil de *Spiritu Vitrioli*, ut Saporem eò magis acidum acquirat. (R)

VIII. **ACETOSELLA**. *Acetosellam* etiam vocant *Trifolium acetosum erectum siliquosum flore albo* (alia enim est *repentis* species, ut & *Trifolium erectum flore luteo*) quoniam terna habet Folia instar aliorum Trifoliorum, & tantùm Saporem acidum: quibusdam etiam *Trifolium fistulosum* dicitur, Græcè vocatur ὀξυτρίφυλλον, aliis *Lujula*, item *Allelaja*, Germanis *Buch-Ampffer*, *Sauer-Klee*. *Folia* habent *Cordis figuram*, adeòque propter Signaturam, singulariter inter *Cardiaca* & *Analeptica* refertur. Unde in Febribus & Morbis Acutis atque Malignis, eorumque Æstu & Siti, Succus, & Syrupus ex Foliis paratus, usurpari solet. Orgasmum Bilis temperat, Æstum, Sitim, aliaque à Bile æruginosa orta compescit.

1. *Conserva* ejus soluta in Aqua simplici, dat egregium Corpus pro Julebis.

Aliàs *vix differt ab Acetosa vulgari*; utut sint, qui dicunt,

(Q) *Tam similes inter se Plantæ sunt* Acetosa *&* Lapathum, *ut ex* Tournefortio *hoc ab illa solo sapore differat. Lapathum enim expers est insignis illius saporis acidi, quo gaudet* Acetosa.

(R) Radix Acetosæ *pratensis acida non est, ut putabat* Matthiolus, *imò amarissima, valdè adstringens, & papyrum cæruleam (h. e. Tournesolio tinctam) vix levi rubore inficit. Acida enim omnia cæruleam papyrum rubefaciunt: quemadmodùm* Folia *ejusdem* Acetosæ *illam tam rubram reddunt, quàm ipsum Alumen. Haud mirum ergò si vires diversarum partium Acetosæ diversæ sint:* Radices *enim ubi Sal ammoniacale, Sulfur, & Terra sunt in prædominio, vim habent aperiendi, & Viscerum infarctus reserandi;* Folia *verò, quæ aciditate dentes stupefaciente pollent, refrigerantia sunt, & febrilem æstum sedant.* Tournefortius hist. des plant.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia Acetosellæ alba.

Vires. Cardiaca, & Hepatica est singularis, Acetosæ vires nisi superans, saltem æmulans, adeòque Æstum febrilem miticat, Sitim sedat, &c.

N. Acetosella *Lonicero* est Acetosa arvensis lanceolata.

PRÆPARATA.

1. *Conserva*. Foliorum.
2. *Aqua stillatitia*. Ex Foliis.
3. *Sal Essentiale*.
4. *Syrupus*. Ex Succo, & Sacchari dimid. aut 3. p.

IX. ACORUS.

Acorus verus, sive Calamus aromaticus *C. B. 1.* Acorus, perperam Calamus aromaticus Officinarum *Monard. Trag. Matth. Cord. Lob.* Acorum, *Lon. Cam. Tab. Ger.* Acorum legitimum, *Clus. Hist.* Germ. *Calmus Ackerwurtz*. Gall. *Racine de Canne odorante, de l' Acore*. Italis *Herba Venerea* dicitur.

N. Acorus Officinarum dicitur vulgò *Calamus aromaticus*, cùm tamen Calamus aromaticus propriè sic dictus Herba sit ab hac diversa, Vide *infrà*.

Colitur in Hortis, soloque gaudet palustri.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix. Rarò *Folia*.

Eligenda Radix albicans, Sapore amara, ac acris.

Vires. Stomachicus est, calefacit, & siccat in principio 3. partium tenuium est, attenuat, aperit. *Usus* præcipuus in obstructione Mensium, Lienis, ac Hepatis, in Dolore Colico. (*In Vino coctus Testibus tumentibus imponitur.*)

PRÆPARATA.

1. *Aqua* ex Radice macerata.
2. *Spiritus*.
3. *Acorus conditus* vulgaris. Vide Augustan.
4. *Confecta Radix*.
5. *Oleum stillatitium*: cum Aqua ascendit.
6. *Electuarium Diacorum*. Vide August.
7. *Extractum Radicis*. Coque in Vino, exprime & inspissa. *Vires*. Plurimùm valet in Dolore Colico. Dos. Scrup. j.

X. ACORUS ADULTERINUS.

Acorus adulterinus, *C. B. 2.* Acorus falsa *Cord. in Dioscor.* Acorum adulterinum *Trag.* falsum, *Matth.* Gladiolus luteis foliis *Eric. Cord.* luteus, *Fuchs.* (*item*) *Lon.* Acorus Officinarum, *Fuchs.* Acorus palustris, *Lob.* Iris palustris lutea, *Tab.* Pseudoiris, *Dod.* Germanicè *gelb-Schwertel*, Gall. *Glayeul ou Flambe*.

Offi-

quòd superet Acetosæ vulgaris vires, quod tamen vix credo; præ Acetosa tamen magis Antiscorbutica habetur, mista scilicet cum acrioribus Antiscorbuticis, ut *infrà* ubi *de Cochlearia*. (S)

ACONITUM. (T)

Aconitorum plures sunt *Differentiæ*. *Aconitum Hollanthemum Canadense Corn.* malè ita dicitur, cùm nec Flos cucullatus, nec Semen respondeant; sed est potiùs *Chrysanthemum*, vel *Doronicum* (V) *Canadense foliis laciniatis*: est exoticum, & Officinis incognitum. *Nostrum Aconitum* in Horto Medico est *racemosum majus baccis nigris*, ad differentiam à *Cornuto* descripti, cum *baccis niveis & rubris*: malè dicitur Christophoriana, Germ. *S. Christophles-Kraut* (X): *Usus* ejus nondum est receptus in Officinis, quia *vis Aconitorum maligna* creditur. De *Aconito cæruleo* seu *Napello* infrà suo loco.

IX. Acorus. *Acorus verus* Germanis dicitur *der Calmus*, vocatur etiam *Calamus aromaticus Officinarum*. *Officinarum* dico, quia non est *Calamus aromaticus verus* seu *Indus*, qui sub litera C. infrà tractabitur, & non ampliùs apud nos, sed in Syria adhuc reperitur. Hodiernus hic Calamus est Planta arundinacea, Amstelodami sæpè reperitur, cujus Folia Sale volatili acri egregiè aromatico torgent. Habetur pro egregio *Antiscorbutico*. Sed rectè dicit MONARDES *l. 6. Epist. 3. p. 64. Calamum aromaticum verum ignotum esse hoc tempore*: nam quem vulgus hoc nomine vocat, Radix est non Calamus, & forsan Acori Radix, vel alius Plantæ incognitæ.

Acorus verus, *Radix* insigniter aromatica, Saporis acris & suaveolentis est, cujus vis consistit in suavi Oleo, & Sale volatili acri, ad Aromatum naturam accedente. Ratione ejus Salis volatilis acris aromatici insigne est *Carminativum & Stomachicum*, quem mirè confortat: unde in Affectibus Stomachi ex Cruditate ortis, aut etiam in Appetitu dejecto, in Coctione vitiata, & similibus, insigniter convenit. Nam ratione istius Salis admodùm incidit, & abstergit sordes, & cruditates viscidas acidas in primis viis, Succum fermentativum nimis acidum temperat, & volatilisat, & hinc vi aromatica cum aliis Aromatis ferè conspirat. Præter hoc in *Affectibus* quoque *Uterinis*, Mensium scilicet Obstructionibus, aliisque vitiis convenit, aromatica virtute, quatenus restaurat motum fermentativum; hinc in Dolore Colico, & Passione Hysterica, qui ferè sunt unus idemque Affectus. Denique etiam in *Morbis Chronicis*, Cachexia & similibus, ratione blandi Salis volatilis acris commodatur. Ergò eligenda est recens gustu acri & morsicante, quò enim acrior eò melior. Ratio, quoniam exiccata aut inveterata Radix acrimoniam perdit, & jacturam facit sui Salis volatilis, & omnium virium.

4. Propterea *conditur Radix*, quæ jejuno stomacho comesta, quantitate Nucis avellanæ, quascunque Cruditates & Apepsias in Stomacho corrigit, eum insigniter roborat, & Appetitum provocat: in Colica etiam commendatur.

5. *Oleum destillatum* est elegans Carminativum, & Anodynum putatur, quia Affectus Colicos & Flatulentos sedat.

6. In Officinis prostat *Electuarium Di-Acori*, quod est insigne Stomachicum & Antheticum. (Y)

X. Acorus adulterinus. *Acorus adulterinus*, *Pseudo-Acorus*, & quibusdam *Acorus aquaticus* dictus, TABERNÆMONTANO optimè vocatur *Iris palustris*, seu *aquatica lutea*; & est species Iridum, seu Gladiolorum.

Hujus *Radix* tantùm est in usu, quæ commendatur *vi insigni adstrictoria & styptica*, adeòque quibuscunque Alvi fluxibus, aut Hæmorrhagiis potenter medetur: unde *Succus expressus* in Diarrhœis, Dysenteriis & Hæmorrhagiis Experimentum optimum fuit B. D. D. LANGII nostri, qui ex hoc præparavit suum *Nectar Adstringens* in Vomitu cruento, Dysenteria, & quibuscunque Alvi fluxibus & Hæmorrhagiis ipsi familiare. Ex *Radice* incisa, si succulenta fuerit, *Succum* expressit; si minùs, in *Aqua* decoxit, Succum vel Liquorem profectum blandè inspissavit, & *Sacchari* f. q. additione in *Syrupi* consistentiam redegit.

Externè quidam ad Dysenteriam commendant *Radicem Collo suspensam*. A PARACELSO pro *Amuleto* contra Catarrhos de Collo suspensa deprædicatur. Aliàs etiam eadem Radix appensa singulare *Amuletum* dicitur contra Affectus Nervinos, & in specie Spasmum ac Convulsiones, quod pariter ex Schola PARACELSI prodiit, qui mense Majo *Radicem* hanc effodere jubet, idque die Mercurii ante Solis ortum: effossa Radix exsiccatur, & postmodùm die Solis ipso

(S) Oxydis succus cum Nitro crystallisato, *maximè refrigerans Medicamentum est.*

(T) *De Aconito non loquitur hic* Schrœderus, *referens fortè illius Historiam ad* Napellum, *ad cujus genus reducit: sed* Napellus *potiùs juxta Methodum ad* Aconiti *genus reducendus: Aliqua tamen de* Aconito *hic interserit* Ettmullerus.

(V) *Imò est ex* Tournefortio, Corona Solis, foliis angustioribus laciniatis.

(X) Aconitum racemosum, an Actæa Plinii C. B. *est ipsissima* Christophoriana Morisonii, *cujus speciem unam habet* nostratem, *duas* Americanas, baccis *scilicet* niveis, *&* rubris.

(Y) *Calamus aromaticus Officinarum, qui ubique prostat, pro* Acoro vero *habetur: ejus* Radix *geniculata, repens, intùs alba, odore grato, amara, & acris. Folia arundinacea: pro Flore Julum, seu Nucamentum profert rigidum, teres, & in acumen desinens. J. B. 2. 735.* Acorum florescentem *vidi, quapropter ad Saururi genus à* Cl. Plumerio *erectum, referri posse, facilè crediderim.*

Officinis rarò inservit usu, in eoque in sola Radice effodienda scilicet Septembri.

Vires. Exsiccat, parùm calefacit, attenuat, astringit, roborat, resolvit: vi peculiari ad Nervosi generis, & Cerebri Affectus commendatur, ut & ad Dysenteriam aliosque fluxus Alvi ac Uteri sistendos. Extrinsecùs ad Dysenteriam præcavendam more nostratium, de Collo suspendi solet.

PRÆPARATA.

Nonnunquam inde paratum extat *Electuarium Stomachicum*. Vide *lib*. 2.

XI. ADIANTUM.

ADiantum, *Matth. Dod.* Capillus Veneris, *vulgò* Adiantum foliis Coriandri, *C. B.* 1. Adiantum nigrum, *Cordi*. Adiantum nigrum verùm *Tab.* Adiantum album *Plinii* & magnum, *Trag.* Lugdunense, *Cam.* Germanicè *Frauenhaar*, *Venushaar*. Gall. *Plante nommée Capillus Veneris, qui signifie Cheveux de Venus*.

N. Adianti vox pluribus Plantis imposita invenitur 1. Plantæ jam datæ. 2. Adianto aureo Polytricho. 3. Rutæ murariæ. 4. Trichomani: de prioribus hoc loco, de posterioribus alibi.

Advehitur ex Gallia Narbonensi. *Floret æstate*.

OFFICINALIA NATIVA.

Herba, seu Folia.

Vires. Caliditate & frigiditate temperatum est, exsiccat, attenuat, aperit, extergit, Pulmonum Renumque vitiis medetur, Hepatis & Lienis Obstructiones reserat, Urinam & Menses ciet.

N. Sunt qui *Trichomani* easdem vires adscribunt, adeòque substitui posse autumnat. Alii *Rutam murariam*.

PRÆPARATA.

1. *Aqua*. Ex Foliis.
2. *Syrupus Simplex*. Ex Decocto & Sacchari dimid. August.
3. *Syrupus Compositus*. Vide Aug. & Norib.
(*Extractum* etiam habetur.)

XII. ADIANTUM AUREUM.

POlytrichum aureum { Majus. *Hoc minùs usuale*.
{ Medium. *Hoc usuale*.
{ Minus. *Nec hoc Officinas subit*.

Dicitur Polytrichum aureum medium, *C. B.* 2. nobile vel primum. *Trag.* aureum *Apulei*, vel 2. *Lonic.* Muscus capillaris, *Dod.* Adiantum aureum minus, *Tab.* German. *gulden Widerthon*, Gall. *Polytric doré*.

OFFICINALIA.

Integra *Herba*, seu *Caulis* cum *Foliis* muscosis & *Floribus*.

Vires. De Viribus apud Authores nihil ferè invenitur. *Carrichterus* tamen ad Morbos Incantatione introductos commendat, cujus rei gratia apud Mulierculas celeberrima est.

Extrinsecùs ob *Signaturam* commendatur ad Capillos generandos.

XIII. AGALLOCHUM.

Ξυλαλόη, Lignum Aloes, *Lon. Tab.* Agallochos, seu Xylaloes, *Cord. in D. Lob. Cast.* Taurum, *Cord. H. C. B.* 2. Germ. *Paradiessoder Aloes Holtz*. Gall. *Lignum Aloes*, ou *Bois de Perroquet*.

OFFICINALIA NATIVA.

Lignum cujus frusta rarò magna ad nos advehuntur, utpluri-

---

ipso Solis ortu recipitur, & *Succini albi* ana qu. pl. Includitur *Nodulo ex Serico rubro*, qui appenditur Collo, & ita singulariter in dictis Affectibus commendatur: appendenda autem est Radix, quando Solis & Saturni aspectu trino aut sextili se irradiarunt. (Z)

XI. ADIANTUM VULGARE. *Adiantum vulgare*, *das Frauen-Haar, oder Venus Haar*, primariò quidem *Adiantum nigrum* dicitur; variæ enim ejus sunt *Species*.

Hujus Adianti Herbula vulgò inter *Plantas Aperientes & Resolventes* Viscera *Abdominis*, & hinc *Pulmones* mundificantes, & *Urinam* blandè stimulantes, refertur, & imprimis ad Affectus Pectoris commendantur; unde etiam cum Alterantibus Aperientibus, præscribitur in *Morbis Chronicis*, quos ex *Obstructione* oriri volunt, in Nodulis, Decoctis, & sic porrò. Post hoc etiam in Affectibus Renum laudatur; scilicet incidere & attenuare Mucum viscidum in his locis hærentem dicitur.

2. 3. Unde prostat in Officinis *Syrupus Adianti Simplex & Compositus*, qui Veteribus in frequentissimo usu fuit virtute aperiendi Venas Mesaraicas in Affectibus Chronicis: sicut adhuc interdum usurpatur ad Affectus Pectoris & Morbos Chronicos, Cachexias & similes, rarò tamen.

Omnia pariter Adianta referuntur inter *Plantas Capillares*, & in specie ad *Calvitiem* commendantur, unde ingreditur cum Abrotano *Unguentum Bucretii*.

Annotari meretur, quòd *Capillus Veneris*, quamvis ad adspectum Planta arida sit, tamen illius, e. g. ℔i. expressi ferè tantundem Succi fundat: vid. WEDELIUS *de Salè volat. Plantarum pag.* 243. in *Append. M. A. N. C. ad Annum* 4. & 5. (A)

XII. ADIANTUM AUREUM: De *Adianto aureo*, seu *Polytricho vero* Authores parùm aut nihil vires sunt experti, unde rarissimi usus est, nisi quòd interdum cum aliis permisceatur pro tollendo pertinaci Muco, Pulmonibus, reliquisque Visceribus impacto; & à CARRICHTHERO in Morbis ab Incantatione ortis maximè, & non immeritò, laudetur: vid. CARRICHTHERI *Herbar. pag.* 779. 381. & 475.

Aliàs inter *Herbas Capillares* recensetur, propter *Signaturam*, adeò ut externo usu ad *Capillorum affectus*, & in specie ad *Calvitiem*, commendari soleat. (B)

XIII. AGALLOCHUM. *Agallochum* aliàs vocatur *Lignum Aloes*, *Paradiess-oder Aloes-Holtz*. Est Lignum perquàm resinosum, Resina aromatica suavissima & summè confortativa imprægnatum, ex Arbore Indiæ Orientalis istud decidi asserunt, cujus *Succus recens est venenosus*, conf. *Acta societ. Regiæ Volum.* 1. *pag.* 724. affertur ad nos ex Insula Sumatra, Saporis est amaricantis, ex cujus poris transudat *Resina balsamica*. Lignum est Oleæ simile, quam Arborem recenter dissectam nulla Odoris fragrantia esse gratam dicunt; siccatum verò Lignum demum suaveolentiam acquirere. An verum sit nescio. Sed vix genuinum apud nos habetur, adeò rarum est, vid. *M. A. N. C. Ann.* 1. *pag.* 332. Nostrum potiùs ad naturam *Ligni Aspalathi*, seu *Ligni Rhodii*, cujus DIOSCORIDES meminit, accedere videtur.

Distinguitur Agallochum ab Aspalatho, dem Rosen Holtz, quod hoc in ignem injectum flammam concipiat, & in cineres abeat. Agallochum verò Resinæ instar ebulliat & prunis injectum liquescat: vid. BONTIUS *Comment. in Garziam ab Horto c.* 16. Probam hanc habet Author, quòd Carbonibus impositum instar Ligni Aloes suavem odorem efflet. Quò resinosius eo eò melius.

Tan-

(Z) *Quis non videt, ridetque vanas* Paracelsi *Observationes in Radicibus colligendis, appendendisque, certis quibusdam diebus diei que horis? Haud unum tamen est Radices, Plantasque hoc vel illo potiùs Mense colligere, ante scilicet vel postquàm floruerint, vel caulem emiserint, aut matutino vel vespertino tempore; ut nempe illis succulentioribus, vel rore madefactis, aut contrà, uti possimus.*

(A) *Innumeras faciunt* Herbarum Capillarium, *& præcipuè* Adianti species. *Officinalis est ea, quam* C. B. Adiantum foliis Coriandri *vocat; vulgò* Capillum Veneris *appellant.* Cl. Raius *valde confusus est: Adiantum enim ab aliis distinguit pediculorum nigricantium glabritate & nitore, foliorum tenuitate, seminalium exanthematum in circuitu seu margine folii. Verùm meminit* Adianti aurei majoris, & minoris, *quorum prius paleolo seu operculo villoso, posterius membranaceo tegitur. Præterea quasdam* Hemionitis *species ad Adiantum revocat, vocatque* Adianta monophylla, *seu folio simplici. Demum habet &* Adiantum *americanum, quod* Rutæ murariæ *congener facit ab eaque differre ait foliis simplicibus, in bina ternave cornicula secundùm longitudinem dissectis.*

(B) Adianti aurei *dicti species ad* Muscos capillaceos *summa cum ratione reducit* Tournefortius.

plurimùm enim in fragmentis nobis transmittitur, quæ optima crescunt nigro-purpurea, venis cinerei coloris intersecta, amara, ponderosa, liquorem, si prauls, candentive ferro imponantur, exsudantia, suavem ac acidulum fumum, si incendantur, præbentia, bullasque simul post se relinquentia, haud ita facilè disparentes. His adde haud postremum bonitatis signum si Aquæ inpernatarint.

Vires. Calefacit, & siccat 2. Confortativum est omnium Viscerum ac præcipuè Cerebri, Cordis ac Uteri. Spiritus vitales ac animales recreat: hinc medetur Lipothymiæ, amaritudine sua Lumbricos necat. Externè creber ejus usus est in Cucuphis & Epithematibus Cordialibus.

P R Æ P A R A T A.

1. *Extractum*. Fieri potest ad normam aliorum Extractorum, sive gummosum solùm id expetatur, sive simul viscosum. *De quo vide lib. 2. c. 57.*

Angelus Sala ♃. *Fragmentor. electer. pulveratorum* (instillari potest inter pulverisandum Aqua Rosarum, ne quid avolet) ℔j. digerit ac extrahit cum *Spir. Vin. rectificatissimi* ℔vi. Vase clauso in Mar. Baln. per dies 3. digerendo. Decantato dein *Liquori* affundit *Aq. Rosar.* ℔j. abstrahit lentissimo calore *Spir. Vin.* Restantem Essentiam resinosam lavat & exsiccat, pro libitu coquit ad consistentiam, ut exinde *Trochisci* formari possint.

Dosis gr. xv. ad x.

Residua Faces aptæ sunt, quæ admisceantur Candelis pro fumo.

Quercetanus Extractum hoc, seu Gummi parat cum *Aq. stillat. Hyperici aut Centaurii*, atque pro peculiari Remedio habet in Lumbricis ac Putredinibus arcendis.

2. *Species Diaxylaloes*. Vide Disp.
3. *Trochisci Diaxylaloes*. Vide Disp.

XIV. A G E R A T U M.

A*γήρατον Matth. Cam. Tab. Cast.* Eupatorium Mesuæ, *Trag. Matth. Lon.* Mentha corymbifera minor, *Cord. hist.* Costus minus hortensis, Herba Julia, Balsamita minor. *Dod.* Ageratum foliis serratis, *C. B.* Germ. *Leber-Balsam, kleiner Costen-Balsam.*

Colitur in Hortis, floret Junio.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Planta cum *Foliis* & *Floribus*.

Vires. Calfacit, & siccat gr. 2. substantiæ tenuis, saporis aromatici, attenuat, extergit, Putredini resistit. Hepatica est, laxat Alvum quàm blandissimè. Extrinsecùs ciet Urinam, Uterumque emollit (Suffitu.)

P R Æ P A R A T A.

1. *Syrupus de Eupatorio Mesuæ*. Vide Disp.
2. *Pilulæ de Eupatorio*. Vide Disp.
3. *Trochisci de Eupatorio*. Vide Disp.

XV. A G N U S   C A S T U S.

A*γνος*, sive *λύγος*. (Salix Amerina Diosc. *Matth.*) Vitex *Trag. Dod. Cord. D. Lon. Cam.* Agnus castus, *Cast.* Elæagnon Theophrasti, *Lob.* Vitex foliis angustioribus Cannabis modo dispositis. *C. B.* 1. Germ. *Keusch-Lamb.* (Agnus Castus, *Semnon* aliis, id est venerandum, ob Castitatis custodiam.)

OFFI-

Tanquam *Confortativum* singulare laudatur omnium Viscerum totius Corporis, in specie *Resina & Extractum* ex genuino, quæ Cordialibus primariis accensentur, & cum Confectione Alchermes comparantur. In Stomachi Affectibus ex Cruditate acida ortis, in debilitate etiam ejus desperata, imprimis confert, eumque singulari vi aromatica mire recreare, & hinc Memoriam Senum juvare dicitur.

Externè Lignum hoc incensum, & Fumus ac Odor naribus attractus seu haustus, admodùm convenit in *Passione Hysterica* graviori, aut *Lipothymia* cum Passione Hysterica conjuncta. Resina naribus admota Memoriam Senum juvat, Odoreque mirificè recreat. Insignes laudes Agallochi in confortando Cerebro & roboranda Memoria videntis in SCHENCKIO *l. 1. Observationum*, ex LEVINO LEMNIO *de occultis Naturæ Miraculis*.

1. Tam cum Spiritu Vini *Aqua spirituosa*, quam etiam ejus medio *Extractum & Essentia* internè ad Epilepsiam parari potest: Præparationes horum videbitis in Authore, qui ex ANGELO SALA & QUERCETANO describit, & ZWELFFERO *Pharmacop. Regia pag. 224.* (C)

XIV. AGERATUM. *Ageratum* quasi *non facilè marcescibile*, (D) quòd Flores ejus nontàm facilè marcescant: vocatur alias *Eupatorium*, seu *Hepatitis Mesuæ*; *tria* enim habemus *Eupatoria* in Officinis.

1. *Eupatorium Mesuæ*, seu *Arabum*.
2. *Eupatorium Græcorum*, vel *Dioscoridis*, quod est *Agrimonia vulgaris*; Et
3. *Eupatorium cannabinum*.

Nostrum in Hortis tantùm apud nos provenit; vocatur *Leber-Balsam*, quoniam ex Veterum hypothesi conferre dicitur *Hepati*. Jam verò cùm Hepar non ampliùs sanguificet, & ex Modernorum hypothesi Hepatica sint talia, quæ læsam Sanguinis crasin emendare, ac naturalem restituere poterunt; adeòque Ageratum cum aliis *ad corrigendam Sanguinis crasin* vitiatam in Morbis Chronicis, quos ex Obstructionibus oriri volunt, erit ut accomodetur. Omnia, quæ de Agrimonia dicenda erunt, huic, & quidem in excellentiori gradu, competunt. Rarò tamen usurpatur apud nos: Veteribus sæpiùs fuit in usu: loco ejus Eupatorium cannabinum substituitur. (E)

XV. AGNUS CASTUS. Ἁγνὸς, idem ac Latinis *Castus*; (F) aliàs propriè & communiter vocatur *Vitex*, Germ. *Reusch Lam*, *Reusch-Baum*.

Hic subministrat Officinis *Semen*: quòd imprimis nomen dedit Arbori ex speciali virtute, qua *Homines reddit castos*, & stimulos Libidinis ex Genitura abundante acriori ac fervidiori ortos compescit, ac impetum istum Venereum cohibet. Genituram enim blandè temperat, ac specifica sua virtute in substantia oleosa fundata acrimoniam extinguit. An Vim genitalem prorsus enervet, asserere nolim; sufficit, quòd Homines castitati mancipare valeat. Unde etiam in Affectibus Seminalibus & Gonorrhœis, non tam ex Genituræ abundantia & turgescentia, quàm acrimonia ejus oriundis, & hinc in Gonorrhœa notha, & Fluore albo Mulierum adhibetur, & etiam Penis erectionem ad tempus inhibet, sive in forma *Emulsionis*, sive largiùs in forma *Pulveris* propinetur. Semen hoc etiam ordinariò ingreditur *Essentiam Castitatis D. D. Michaelis*, quæ in Gonorrhœa, & imprimis in Mulierum Fluore albo, necnon Affectibus libidinosis, magno est in pretio; sicut apud Veteres Romanos

---

(C) *Vera* Arbor Agallochi, *seu* Ligni Aloes, *nascitur in Cochinchina in Regno Lao, & in Sinarum regione. Oleæ similis est, fructusque fert rubros, Cerasis similes. Hujus Arboris Truncus triplici gaudet colore, unde* tres Ligni Aloes differentiæ. *Prima & exterior Trunci substantia, Cortici immediatè subjacens, nigra, compacta, & gravis est, Ebeno perquàm similis, vocantque* Lignum Aquilæ. *Quæ adhuc interior est levis, venosa, & ligno putrido similis* (de colcteur tunnée), *dicitur* Lignum de Calambuc, *quod est* verum Lignum Aloes Officinarum, *gusta amarum* (*unde dictum Aloe*), *resinosum, & igne fusile, velut Cera, gratum fundens odorem. Tertia demum & intima Trunci portio est pretiosum* Lignum Tumbac, *vel* Calambac, *rara avis in terris*. Pomet part. 1. 103.

Cùm Schrœderus *ait*, postremum Ligni Aloes bonitatis signum esse; si ejus frusta Aquæ supernatarint, *vel mendum est, ob particulæ negativæ defectum, vel loquitur de secunda specie Ligni Aloes, quæ juxta* Pomet *levis est, at modò innuimus.* Lignum *tamen* Aloes, *quod in nostris Officinis passim habemus, ponderosum est; imò illud pro ejus bonitatis testimonio exteatant plerique Pharmacopolæ, quòd Aquæ fundum petat. Ligna enim omnia vilissima Aquæ innatant.*

(D) *Ab* α *privativo, &* γῆρας senectus.

(E) Pro Agerato *vulgò sumitur* Eupatorium Mesuæ. *Quamquam autem una eademque planta sit, attamen nec Eupatorium Mesuæ est Eupatorii veri species* (*est enim* Ptarmica); *nec verum Ageratum quidquam commune habet cum genere Eupatorii: aliud enim est Plantæ genus* Ageratum (*sub quo* Ageratum purpureum Dalechampii *refertur*); *aliud* Eupatorium, *cujus species Officinalis est* Eupatorium *dictum* cannabinum.

(F) *Hinc* Agnus castus, *idem ac* Castus castus: *non secus ac* Canonicus regularis.

OFFICINALIA NATIVA.

Semen.
Vires. *Calfacit* & siccat insigniter: discutit, Menses cier, Appetitus Venereos cohibet, Semen imminuit.

PRÆPARATA.

Trochisci. Vide Dispens.

XVI. AGRIMONIA.

AGrimonia, *Brunsf. Dod. Lob. Cam.* Eupatorium, *Matth. Fuchs. Cord. Cast. Tab.* Vulgare, *Trag.* Eupatorium Græcorum, *Lob. Cam.* (Arabum enim Eupatorium, vel Ageratum est, vel Eupatorium Cannabinum) Eupatorium Veterum, seu Agrimonia, *C. B. 4.* German. *Agermenig. Odermenis, Adlermenig. Bruchwurtzs, Leberklettea, Kænigskrauc.* Gall. *Agrimoine.*

Floret ferè æstate integra, crescit juxta sepes.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia & Summitates.
Vires. Hepatica nobilissima imprimis est, hinc Splenetica Vulnerariaque: calfacit & siccat 2. substantiæ est tenuis, aperit, detergit, subastringit, corroborat Hepar, ejusque Fluxus coercet, adeòque usu creberrimo venit in Morbis ab Hepatis imbecillitate subortis, ut sunt Hydrops, Cachexia, &c. Extrinsecùs adhibetur sæpissimè in Balneis & Lotionibus.

PRÆPARATA.

1. *Aqua destillata.* Ex Foliis, & Floribus, vel ex integra Planta circa finem Junii collecta.
2. *Succus.* Ex Foliis, & Floribus.
3. *Syrupus.* Ex Succo.
4. *Sal. Com.* Ex Cinere integræ Plantæ.

XVII. AL-

---

nos Mulieres Folia hujus Viticis lectieinis substernere solebant, ut eorum incubitu Vis earum Venerea nonnihil languesceret; hinc etiam in Furore Uterino commendantur, in quo Semen pulverisatum datum, vel ex *Semine* cum *Aqua Nymphæa* parata *Emulsio*, cui addi potest *Os Sepia* præparatum & *Succinum album*. Dabo Exemplum *Pulveris contra Gonorrhœam*, ex abundantia & nimia turgescentia Genituræ natam:

℞. *Sem. Agni casti* ʒij.
Succini albi præpar.
Antimonii diaphor.
Ossis Sepiæ prap. ana ʒß.
Sacch. Saturni ℈j.
M. f. Pulvis pro aliquot dosibus.
D. S.
Pulvis Cohibens.

Emulsio contra Furorem uterinum est hæc:

℞. *Sem. Agni casti* ℥ß.
C. f. q. *Aqu. Nymph.* f. Emulsio, cui adde
Sacch. Saturni ℈j.
Camph. ℈ß.
Syr. de Nymph. ʒvj. vel ℥j. S.
Lac Refrigerans contra Furorem Uterinum.

Aliàs & hunc in finem *Semen Cannabis* laudatur: sed propter vim quandam narcoticam periculosum videtur. Potest etiam *Semen Agni casti* in Affectibus Urinariis ex acrimonia Genituræ ortis, adhiberi: quo in casu etiam aliàs *Semina Amygdalarum dulcium*, item *Violarum* præscribi solent, quibus & hoc commodè addi potest. (*G*)

XVI. AGRIMONIA. *Agrimonia* Germ. *Odermenge*, est *Eupatorium* seu *Hepatitis*, vel *Dioscoridis*, vel *Græcorum*, quasi Hepati dicata sit. Hæc Agrimonia *non est Argemone*, sed ad *Pentaphylla* potiùs suo modo *referenda* (*H*), & una ex nobilissimis Hepaticis, vel quæ optimè ad Sanguinis dyscrasiam emendandam, in quibusvis Morbis Chronicis ex vitio Hepatis à Veteribus, à Modernis verò vitio Bilis deductis, conveniunt. Unde *Essentia* ejus, *Decoctum*, *Infusum*, &c. insigniter commendantur in Ictero, Cachexia, & Febribus Chronicis. Deinde egregiè admodùm est *Vulneraria*, quæ Potiones Vulnerarias, *die Bund-Trancke*, unà cum aliis ingredi solet, quæ propinantur in Vulneribus & Ulceribus inveteratis & malignis; speciatim in Vulneribus & Ulceribus Renum, & inde dependente Mictu cruento, unum ex optimis Specificis est Agrimonia, & à B. D. MICHAELIS usitata; vel solùm vel cum *Comis Hyperici* in *Vino* decocta, vel sub forma *Essentiæ* vel *Extractis* usurpata: e. g.

℞. *Ess. Agrimon.*
Flor. Hyper. ana ʒj.
M. D. S.
Mixtura Renum per aliquot vices,
Dosis 40. usque ad 50. guttas, ter in die.

Inde factum fuit, ut Agrimonia ad quascumque Viscerum exulcerationes imprimis Hepatis extensa fuerit: unde & vulgò Germ. *Das Leber-Kraut* dicitur. Est de cætero Planta temperata ac blandè amara, hinc tuto Hepati restituendo non contemnenda. Vid. FORESTUS *l. 7. Chirurg. Observat.* 3.

Externè usurpatur in *Balneis* pro Mictu cruento, & Vulneribus atque Ulceribus Partium externarum, recentibus & antiquis, mundificandis, sordibus detergendis, & carne promovenda; ubi Herba aut ejus Succus recens expressus à Rusticis frequenter adhibetur, quorum Vulnerarium unicum est, Vulneribus, & Ulceribus instillatus, aut cum Filamentis impositus: sic v. g.

℞. *Herb. Agrimon.*
Millefol.
Flor. Hyperici ana M. j.
Musci Pruni sylv. M. ß.
Sem. Hyper. ʒij.

Coq. in f. q. *Aqua simplicis* contra Mictum cruentum; quod ad Procidentiam quoque Ani commendatur.

Quin & *in Contusionibus Scroti*, *Cataplasma* factum *ex Agrimonia*, *in Vino cocta*, insigniter commendari solet, imprimis ubi est Tumor & Inflammatio, quæ in hujuscemodi malignitate aliàs supervenire solet. In specie quidem, si, quod sæpiùs evenit, oriatur Tumor & Inflammatio Scroti & Testium, quando equitamus, Cataplasma ex Agrimonia hæc resolvit & tollit; cui si addantur *Flores Sambuci*, erit eò melius. HILDANUS *Cent. 3. Observat.* 81. (*I*)

ALCEA VULGARIS. (K)

A*Lcea vulgaris major & Officinalis*, Germanicè *Fell-Rise*, vel *Siegmar-Wurz*, Planta cognata est cum Althæa & Malva vulgari, nisi quòd posteriores magis sint anodynæ, magis emollientes, ac in recessu magis mucilaginosæ: differunt in eo, quòd *Althea & Malva Folia* habeant *integra*; *Alcea* verò *Folia laciniata*. Dicitur aliàs *Alcea ab* ἀλκὴ, quòd pluribus usibus inserviat (*L*): *Felbise* verò dicitur, quòd contra Pannos Oculorum valeat, in quem usum vel *Succum* ejus, vel *Radicem* certo tempore effossam recipiunt, & de Collo suspendunt.

Hic sese quoque ex Horto Medico offert

AL-

(G) Agnus. *Placet* Fabulam *hic subtexere à* Joh. Bauhino 1. 406. *narratam. Tartari ferunt semen seminis Melonis simillimum, unde Planta provenit, quam* Borometz, *seu* Agnum *vocant, quòd Agni crescat figura, pedibus, ungulis, auribus, obduciturque corio tenuissimo. Palpa Gammarorum carnes refert, atque è vulnere Sanguis manat. Illa àque miraculi prodit magnitudinem, quòd tandiu vivit, quandiu viciais obsidetur herbulis, absumptis illis contabescit: demum à Lupis ipsis appetitur.*

(H) Nec Argemone *est, nec ad* Pentaphylla *referenda, sed proprium Genus constituit* Agrimonia, *ad Plantas flore rosaceo reducendum ex* Tournefortio.

(I) Agrimonia *ad Hæmoptoën, Dysenteriam, & quascumque Hæmorrhagias, Inflammationes Hepatis & Lienis aptis est.* Tragus *Agrimoniam cum Vini fæce, & Frumenti furfure ebullis, Ossibusque luxatis post repositionem applicat.*

Agrimonoides *Planta est à nostro* Fabio Columna *descripta, eamque propter amarorem pro Eupatorio Arabum supponi posse putat.* Tournefortius *in proprium Genus* Agrimonoidem *erigit.*

(K) *De* Alcea *hæc obiter habet* Schrœderus, Alcea, Herba Simeonis, *Germ.* Fellierss. Ex genere Malvarum est sylvestrium. Appendunt ad Ungues Oculorum Dorso.

(L) Ἀλκὴ *enim est* robur, vires, auxilium.

XVII. ALCHIMILLA.

ALchimilla, *Trag. Dod. Lob. Ger.* Vulgaris, *Clus. hist. Cam.* Pes Leonis, Leontopodium, *Brunsfel. Fuchs. Lon.* Brancha Leonis, Planta Leonis, (*Dioscor.* Psiadium.) Stellaria, *Matth. Cast.* Germ. *Sinauw, gulden Genserich, Lœwenfuss unser Frauen Mantel.* Gall. *Pied de Lion.*

Crescit in loco udo ac humido, ac præcipuè in Pasculis, unde & in Hortos transplantari solet. Floret Majo, & Junio.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia.

Vires. Vulneraria est, è nobilissimis non postrema, caliditate & frigiditate temperata: consolidat, astringit, extergit, Sanguinem incrassat, proin utilis Fluxui Mensium, &c. Usuque adhibetur interno, in Potionibus Vulnerariis, tum & externo (in Herniis proficua.)

PRÆPARATA.

Aqua Fit ex integra Planta collecta mense Junio cum Floribus.

XVIII. ALKEKENGI.

ALkakengi Halicacabum, *Cast.* vulgare, *Fuchs.* Halicacabum vesicarium, *Cam.* Halicacabum, seu Vesicaria, *Cord.* Solanum halicacabum, *Trag. Matth. Lob.* Solanum vesicarium, *Dod.* Alkekengi, *Lon.* Saxifraga rubra, & 4 *Brunsf.* Solanum vesicarium 2. *Bauhini*, Germ. *Judenkirschen Boberellen.* Gall. *de l'Alkekenge*, ou *Coquerelle.*

Cre-

ALCEA SYRIACA.

SEu nomine Arabico *Ketmia Arabica flore albo*; item *purpureo*. Hæ sunt exoticæ, & raritatis gratia in Hortis coluntur.

Præsto quoque est in horto Medico nostro.

ALCEA VESICARIA.

A*Lcea Vesicaria flore perpetuo*, aliàs *Alcea Veneta*, dicitur; quæ tamen ultima propriè loquendo planè alia est: *Vesicaria* dicitur, quòd ante Floris eruptionem *Vesicas* habeat, in quibus *Semen* reconditum asservatur. Conspirat probabiliter emolliendo, Dolores mitigando, & (quod Alceæ vulgares aliàs non præstant) detergendo cum Alceis vulgaribus, sed tamen in minori gradu. Aliàs in Hortis curiositatis gratia colitur. (*M*)

XVII. ALCHIMILLA. *Alchimilla Græcorum*, Germ. *gulden Genserich, Sinnalen, ad Saniculas referenda.* Ita dicitur, quòd Alchimistæ de hac multum venditent; Latinis *Pes Leoni*, vel *Lowenfuss* Germanis, à figura Foliorum. Planta satis nota est, subinde crescit quasi sponte.

In Officinis prostant ejus *Folia*, quæ ex *Vulnerariis* similiter ferè primatum obtinet. Vis ejus consistit in *Sale Alcali volatili*, temperato ab Acido, blandè Diuretico. Usus frequens est in Herniis, & alterativæ & consolidativæ Virtutis ratione. Vis autem hujus, ut & omnium Vulnerariorum, manifestatur in *Decoctis* magis, quàm *Essentiis cum Spiritu Vini*, in quibus saltem extrahuntur Resinæ. Nam Vulneraria non sunt adeò volatilia, ut in Decoctis avolent, sed optimè solvuntur. Conveniunt autem tam externè in Abscessibus & Ulceribus quarumvis partium, ut & in Sinus seu Fistulas injiciendo, sicut & ejusdem *Succus* cum Unguentis Vulnerariis commodè permiscetur, quàm internè in *Potionibus Vulnerariis* ac *Dysentericis*, & consolidationi Partium internarum dicatis, ut Rupturis, &c. ut temperetur Acidum in Stomacho, illudque per Urinam eliminetur: temperato enim Acido Stomachi, impeditur ejus cursus vel influxus in Vulnera. Vid. FUCHS. *p. m.* 584. Ingreditur etiam *Clysmata* Consolidantia in Dysenteria. Italis quibusdam externè usurpatur pro *Sophisticatione Virginum*, quo coarctentur & Angustentur eorum Genitalia, & Mammæ pendulæ erigantur, & minores fiant. Modus est hic. Coquunt *Alchimillam* in *Aqua*, quod Decoctum supponunt Mulieri, ut Vapor subintret Vulvam: sic enim dicunt, constringi Genitalia, idque adeò, ut se possint aliquoties pro Virginibus venditare: sed meliùs forsan conduceret, si adderetur *Alumen*, & immediatè applicaretur locis istis, ita enim magis adstringeret: sicut & Mammis Decoctum hoc sub forma Fotus applicant, & sic eas parvas, duras & rotundas instar Pomorum, uti dicunt Itali, efficit. Aliàs *Succus Symphyti majoris* in Decocto seu Balneo pro augmentandis deliciis noviter nuptorum, & fallendo Sponso, adhiberi potest. Vid. de hoc GABELCHOVERUS *in Observat.* (*N.*)

Cæterùm in genere hìc aliquid notandum

DE VULNERARIIS.

V*Ulneraria* scilicet sunt ea, quæ usurpantur à Chirurgis ad consolidanda Ulcera & Vulnera: in qua Vulnerum Curatione notandum, Chirurgos saltem *removere Impedimenta*, quæ Consolidationi eorum obstant. *Impedimenta* autem illa consistunt in *Acido præternaturali*, & *vitioso*, quod in Parte læsa mitius quidem est in Vulneribus, acrius in Ulceribus, & ex degeneratione Sanguinis, seu destructione Nutrimenti proficiscitur, Hoc ergò Acidum imbibunt & destruunt Vulneraria ista; Unde constat, quòd de *Alcali volatili, sed subtili*, participent. In omnibus igitur Vulnerariis prædominatur Alcali ejusmodi urinosum volatile, sed occultum. Hinc Succi omnium Vulnerariorum Solutiones ab Acido factas præcipitant, v.g. Vitriolum præcipitatur ab omnibus Vulnerariorum Succis. Præterea & Saporis plerumque non nimis amaricantis & obscurè mordicantis sunt; ex quo constat, eadem constare *ex Acido & Alcali*, illo tamen maximam partem prævalente; unde ferè *Nitrosa* sunt, & *virtute Diuretica* pollent. Vulneraria omnia, utut intentissimè calcinentur, Sal tamen lixiviosum præbent, non penitus alcalinum, sed compositum ex Acido & Urinoso; tandem, si ritè tractentur, in perfectum Sal salsum, forti autem calcinatione in purum Alcali degenerant. Vulnerariorum Succi quoque Lac facilè coagulant, quia sunt Saporis subadstringentis, vi cujus Lac coagulant, & poros ejus constringunt.

XVIII. ALKEKENGI. *Alkekengi* seu *Halicacabum* est species *Solani*, unde dicitur *Solanum Vesicarium*.

Baccæ Alkekengi figura Cerasi, Germ. *die Juden-Kirschen*, solùm in usum veniunt.

Quatenus ea Solanorum sunt genere, *vi aliquali anodyna* præditas arbitror. *Sale essentiali*, verèque *nitroso* turgent, unde & ratione horum Salium *Saporem* obtinent nonnihil *subamaricantem*; ex qua Crasi deducitur *vis* insigniter *diuretica* & *nephritica*, in Sale nitroso abstersivo fundata. *Infusum* namque harum Baccarum tam succulentarum, quàm exsiccatarum, *in Vino*, Urinam remorantem blandè pellit; frequentissimi hinc usus sunt in *Affectibus Renum*, tam in eorum Ulceribus, & impedita Mictione, quàm etiam in Affectibus Nephriticis, in purgandis Renibus, & Calculo, Arenulis, similibusque, tam præservando quàm pellendo. Præterea *Decoctum Baccarum* harum cum *Radice Liquiritiæ* in Dysuria commendatur; sicuti etiam *Essentias* quasvis *Diureticas* Baccæ hæ exsiccatæ, earumque Spiritus, ingrediuntur. Porrò hæ Baccæ Alkekengi commendantur insigniter in Ictero flavo, præmissis præmittendis. Author præ cæteris commendat in Sanguine coagulato, quem dissolvit, & vel per Urinam expellit, vel per Alvum, vel per Sudorem eliminat. Modus utendi consistit in *Succo expresso*, qui vel solus vel cum *Vino* propinatur. Vid. HERCULES SAXONIA.

In HOEFERI *Hercule Medico p.* 176. est *Aqua Nephritica* non contemnenda, quam inter alia Baccæ Alkekengi, seu Basis, & Cortices Limonum ingrediuntur. Compositio est hæc:

℞. Malor.

(M) Alceam Syriacam & Vesicariam *ad* Ketmiæ *Genus reducit* Tournefortius. Ketmias *enim vocat illas Malvæ similes Plantas, quæ fructum producunt in plura loculamenta divisum: quemadmodùm faciunt hæ duæ Alceæ dictæ species ab* Ettmullero, *aliisque.*

(N) *Quamvis* Alchimilla vulgaris *idem sit ac* Pes Leonis & Leontopodion; *attamen non est* Leontopodion Dioscoridis. Perchepier *planta Anglis dicta, est verè* Alchimilla montana minima Col. *nam quæ Floris petala putat* Rajus, *sunt reverà Calicis foliola: adeòque hæc planta non flore petalode, sed stamineo existens, Alchimillis accensenda, quum reliqui Alchimillæ characteres accedant.*

Crescit in vineis inter Vites, locisque opacis: floret Junio, fructus fert ante autumnum.

OFFICINALIA NATIVA.

Bacca, quæ colore ac figurata Cerasa rubra repræsentant, colligendæ circiter finem Augusti.

Vires. Refrigerant, & siccant 2. Nephriticæ, Diureticæ ac Lithontripticæ insignes sunt. Usus præcipui in Calculo Renum & Vesicæ, in Ictero (Baccæ & Folia), in Sanguine coagulato.

PRÆPARATA.

1. *Aqua stillatitia*. E Baccis.
(Habetur in Officinis nostris Liquor Alkekengi citratus ex *D. Horstii* præscriptione.)
2. *Tinctura*. Ex Baccis cum Aqua propria.
3. *Trochisci de Alkekengi*. (Diaphysalidon, sive de Vesicaria.) Vide Dispens.

XIX. A L L I U M.

Σκόροδον, Dioscoridi, *Arab.* Cham. Allium, *Brunf. Trag. Matth. Cord. in Diosc. Lon. Lob. Cast.* hortense, *Fuchs.* vulgare, *Cam.* sativum, *Dod. C. B.* 1. Germ. *Knoblauch*. Ital. *Aglio*. Gall. *Ail*.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix.

Vires. Calfacit, & siccat 4. incidit, aperit, discutit, Alexipharmacum est. Usus præcipuus internus in Colica flatulenta. Lumbricis, Peste (cum Aceto), Tussi, Calculo. Extrinsecùs in Scabie, Urinæ obstructione, Apoplexia uterina (Umbilico inungitur Succus), Tussi (inungitur plantia Pedum cum Axungia porcina.)

(*Potiùs Aureæ ponitur, ad Pulsus, in Odontalgia.*)

N. Dulcius sapit si plantetur Luna existente sub Horizonte, eodem tempore rursum effodiatur.

(*Graveolentiam tollit Ruta, Zedoaria.*) (P)

PRÆPARATA.

Electuarium de Allio. Vid. lib. 2.

AL-

℞. *Malor. Citr.* qu. v.
Abjice, quod intus est, acidum, reliquum rasum comminutumque, album imprimis, recipiendum, stet in Vase vitreo 24. horis. Pòst expresso Succo,
℞. *hujus* ℔j.
Fruct. Alkek. rec. num. lxiv.
Contusa misceantur, & stent iterum 24. horis simul, dein ex Vitro destillentur per Arenam, ut de ℔j. remaneant ℥ix. Hujus *Aqua destillata*
℞. ℥ij. adde
Vini Rhen. ℥j.
Sacch. candi ʒiij. M.

Paratur etiam *Essentia ex Succo Baccarum Alkekengi inspissato*, & aliis Plantis cum *Spiritu proprio*, per fermentationem parato; quæ egregia est in Exulceratione Renum, Suppressione & Ardore Urinæ, item in Affectibus Nephriticis. Si addatur *Opium*, fit *Essentia Urinaria anodyna Michaelis*, quæ pellit Urinam, & Dolores Nephriticos sistit. PETRUS JOHANNES FABER *l.* 2. *Myrothec. Spagyr. cap.* 7. habet *Essentiam Baccharum Alkekengi*, quam insigniter in Ictero flavo commendat.

Idem *Succus* expressus blandè inspissatus, *Extractum Diureticum* nonnihil *anodynum* suggerit, quod etiam in Ictero vi diuretica est egregium.

3. In Officinis prostant *Trochisci de Alkekengi*, tam *cum* quàm *sine Opio* qui egregii sunt in Excoriatione aut Exulceratione Renum; item in Affectibus Urinariis dolorificis Dysuria & Stranguria à FORESTO laudantur. Sed si propinetur Essentia suprà dicta ex Alkekengi Succo & aliis erit effectus eo magis præsentaneus. (O)

XIX. ALLIUM, Germ. *Knoblauch*, Planta satis est cognita, in specie *Radix*, seu potiùs *Capita*, quæ sola hic usualia sunt. & *Sapore ac Odore* omnibusque proprietatibus indicant, efficaciam suam primariam dependere à *Sale volatili admodùm acri*, magis Mercuriali, minùs sulphureo, insigniter penetrante, hoc est, ut vulgò vocant, *Essentia* esse *penetrantis*, *incidentis*, & *attenuantis*, *aperientis*: cujus intuitu Allium, non secus atque omnia Cepacea, inter *Exsiccantia* & *Calida* refertur: à quo Sale volatili acri est *Odor* admodùm morsicans, *Sapor* linguam pungens, morsicatio oculorum, & qui sunt similes effectus, qui Sal volatile acre adesse loquuntur. Hinc *virtus* illi *stomachica* per experientiam adscripta fuit pro Appetitu conciliando; unde & *Peregrinantes*, si tempore vespertino *Capita* aliquot *Allii* in *Vino generoso* adhibent, Appetitum inde sentiunt, cùm Pituitam & quasvis Cruditates acidas acrimonia sua alcalina in Stomacho egregiè dissolvat & corrigat. Admodùm porrò convenit in *discutiendis Flatibus*, natis per Fermentationem vitiosam ab Acido factam, Acidum enim vi-

tiosè fermentans dat Flatus. Hoc Acidum, dum corrigitur à Sale volatili acri Allii, simul etiam proventus Flatuum corrigitur, & geniti jam discutiuntur; iique per se absumuntur, per accidens verò, in Succis scilicet pituitosis, generantur. Unde insigniter convenit Allium in *Affectibus Intestinorum* dolorosis, ut *Passionibus Hystericis* gravioribus & *Colicis*, ab Acido ortis, & jam à GALENI temporibus usitatum fuit Remedium, sive adsint Flatus, sive non adsint; cùm enim effectus hi oriantur ex Acido austero & flatuoso utrique verò Allium ratione Salis volatilis medeatur, hinc successu haud contemnendo adhibetur. Usurpatur verò vel *externè* illinendo Umbilicum, vel *internè* haustum, vel cum *Vino*, vel cum *Oleo Olivarum*: scilicet *Capita Allii* minutim discinduntur, & cum *Aqua Chamomillæ destillata* assumuntur contra Colicam; vel Capitulum Allii intra dentes contritum & masticatum brevi solvit Paroxysmum *Jusculum cum Allio & Oleo Olivarum*, calidè haustum cum tantillo *Vini generosi*, expertum est Remedium BORELLI in Colica, ut habet *Cent.* 4. *Observat.* 92. sic jam in GALENI Scriptis prostat Exemplum Colicæ curatæ per Allii usum in Rustico, sicut ex GALENO recenset SCHENCKIUS *in Observationibus*, & ZACUTUS LUSITANUS *l.* 2. *Med. Princ. Histor.* 95. Deinde infestum admodùm est *Lumbricis* & *Vermibus* quibuscunque Allium, quos enecat & expellit, sive adsint Vermes in Intestinis, sive etiam adsint Vermes Pericardii; qui Affectus rarus, quia parùm cognitus, & pauca, imò ferè nulla, apud Authores mentio est. Symptomata concomitantia. præter continuam Palpitationem Cordis, sunt Sensus rosionis & vellicationis in interiori Pectoris loco, ubi Cor situm est, adsunt Lipothymiæ, supervenit epileptica Convulsio, Facies pallet, Ægri inquieti sunt: vid. PETRUS à CASTRO *in suis Scriptis*. In hoc tamen optimum Remedium est *succus Allii expressus* cum *Succo Nasturtii* in Brodio seu Jusculo *Decoctionis Radicis Armoraciæ* assumptus: sicuti hujus rei Exemplum illustre recenset HARTMANNUS *in Praxi Chymiatr. pag.* 155. & GABELCHOVERUS *Centur.* 3. *Curat.* 1. Præterea egregium *Diureticum* est, indeque in Obstructione Urinæ tempore vespertino *in Aqua Vitæ juniperina* capitulum Allii sumptum; utiquoque *Allium* & *Cepa* cum *Oleo* coctæ, & instar *Cataplasmatis* regioni Pubis admotæ, eam cient: unde acuendo Urinam, & ita Renes abstergendo, in præservando & curando *Calculo* excellit insigniter. Singulis ergo Novi, & Pleniluniis Capitulum Allii minutissimè dissectum, & cum Cochleari *Aquæ Vitæ*, seu *Spiritus Juniperini* assumptum, præservativum est expertum in Calculo, quem etiam depellit. Pro Arcano hoc habetur à *Domino Consule* LORENZO, & *Domino Ædili* WELSCH *hujus Civitatis*. Vidi tamen ego descriptum hoc Remedium à BARTHOLINO *Centur.* 4. *Epistolarum pag.* 230. & certè sun-

da-

(O) *Folia Alkekengi sunt acria & amara, nec papyrum cæruleam rubro inficiunt colore. Fructus verò quammaximè: hi primo gustu acidiusculi videntur, sed postmodùm amarissimum exhibent saporem. Vinum, in quo contusæ sint tres vel quatuor Baccæ Alkekengi, egregium est in Hydrope, atque Ischuria. Paratur quoque Vinum medicatum ex fermentatione Musti cum Alkekengi Baccis, ac postmodùm colati. Vulgò Alkekengi ad* Solanos *reducitur, sed ex eo peculiare Genus facere placuit* Tournefortio, *quòd nempe Alkekengi species Vesica gaudeant: qua omnes Solani species destituuntur.*

(P) *De Cepæ & Allii graveolentia jocosum* Thomæ Mori Epigramma:

Denuò fœtorem si vis depellere Cepæ,
Hoc facilè efficient Allia mansa tibi.
Spiritus at si post etiam gravis Allia restat,
Aut nihil, aut tantùm tollere Merda potest.

ALLIARIA.

ALliaria, *Alliaire*, ita dicitur, quòd ejus Folia digitis comminuta, Allium, seu Porrum sectivum cum Nasturtio redoleant, *Bauhin. Pin.* 110. Quidam *Thlaspidium secundum* Cratevæ, alii *Alectorolophon* Plinii lib. 25. c. 5. putant. Olim à quibusdam pro *Scordio* habita Alliaria, ut proinde Theriacæ immiscuerint pro Scordio: quod tamen refutat & improbat *Greg. Horstius de confect. & dispens. Theriac. tom.* 2. *Oper. Med.* Elegante de hac Alliaria scribit *Clar. Simon Pauli pag.* 189. *Quadrip. Botan.* excitatus à *Fabricio Hildano. Cent.* 2. *Obs.* 94. *pag.* 171. habere Alliariam singularem vim & proprietatem, qua Putredini adversatur: ideòque, ait, Ulcera putrida & sordida abstergit ac mundificat, minori tamen cum efficacia quàm verum Scordium, &c. Sed pergit. Quæris forsan cur ita sim sollicitus de Alliaria, cùm Scordium multò sit præstantius? Causa est quòd Scordium in multis regionibus minimè crescat, neque nisi siccum, & utplurimùm obsoletum haberi possit, cùm Alliaria ubique locorum prodeat. Sed quia in exsiccata Herba parum facultatis & virium remanere expertus sum, idcirco ipsam in fine Aprilis, & ineunte Majo colligere soleo, & postquàm per diem unum in umbra exsiccata fuerit, minutim incido, contundoque in mortario, & prelo succum esprimo, &c. quem sive simplicem, sive inspissatum Unguentis & Cataplasmatis indo, ad Gangrænam, aliaque Ulcera putrida, sordida, ac maligna.

Alliaria autem secundùm *Matthiolum pag.* 559. calefacit & exsiccat, crassos Humores attenuat & incidit. Semen Uteri strangulatum tollit exteriùs admota.

XX. ALSINE.

ALsines varia à Botanicis exhibentur Genera, è quibus potissimùm usualis est *Alsine media*, C. B. 11. Alsine, *Matth. Lob. Cast.* Alsine major, *Fuchs.* media *Tabern. Ger.* minor, *Cord. hist.* Morsus Gallinæ, 1. *Trag.* Germ. *Hunnerdarm*, *Hunerbisz*, *Vogelkraut*. Gall. *Morgeline ou Mouron*, *Centonice*, *Arroche*.

Crescit in omnibus hortis & vinetis. Provenit hyeme, floretque ad mediam usque æstatem.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia, vel integra *Herba*, sed rarò.

Vires. Refrigerat, & humectat 2. easdem vires obtinet quas Parietaria, præterquàm quòd non adstringat: insigniter nutrire creditur, unde Atrophia, Phthisique laborantibus esca salutaris æstimatur. (Ad Scabiem decocta adhibetur.)

XXI. AL-

---

damento non caret hæc Cura; coagulum enim Calculi dependet ab Acido in Stomacho orto. Dum itaque Sal acre volatile Allii Acidum hoc in Stomacho & Renibus discutit, & Urinam pellit, eo ipso simul educit, Coagulationem hanc impedit, & ita à Calculo præservat, & quoniam Urinam promovet, ob id *Hydropicis* commendatur, de quo videri potest Experimentum in FORESTO *lib.* 19 *Observat.* 27. Allium etiam est singulare *Sudoriferum* & *Alexipharmacum*, si particula Radicis una vel altera cum *Pane siligineo* comedatur, ac Æger probè contegatur; adeòque in *Peste* ejus usus insigniter commendatur ab ATHANASIO KIRCHERO *de Peste p.* 318. aliisque. Ob id rectè vocatur *Theriaca Rusticorum*, utpote quos, & imprimis Hungaros, Capita aliquot Allii in *Aceto* simplici vel destillato assumpta potenter per Sudorem à Peste, & aliis Febribus Malignis, cum *Vino* à Benignis, liberant. Unde etiam internè solet adhiberi ab Hungaris in Cura *Morbi Hungarici* optimo cum successu. In *Apoplexia uterina* commendat AUTHOR noster, per quam nihil aliud intelligis, quam *Passionem Hystericam*, in qua Sensus & Motus perit instar Apoplexiæ: cùm enim talis Hysterica Passio oriatur ab Acido, vitiosè in Intestinis effervescente, propterea corrigit hoc ipsum Allium. Contra *Morsus Viperarum* internè & externè commendatur Allium. Sunt, qui destillant ex Allio *Aquam Alexipharmacam* contra Venena. Aquam nempe ex Allio destillatam superfundunt novis Allii Capitibus, & blando Solis calore per tres vel quatuor hebdomadas digerunt, clarum quod est decantatur, & ita præparata ad quælibet Venena deprædicatur. *Allium cum Stercore humano* mixtum prodest Locis dolorificis ab Incantatione tumefactis impositum. (Q)

ALLIUM SYLVESTRE. In usu interno est præservativum, imprimis contra *Pestem ac Morbos contagiosos*, si vel Aceto vel Vino infundatur. Omnia enim *Alliata* hisce in Morbis Malignis conveniunt; hinc etiam *Electuarium de Allio* quibusdam Officinis in usu est, cujus basis est *Radix hujus Allii*. (R)

ALLIARIA. *Alliaria*, Germ. *Knoblauchs-Kraut*, seu *Thlaspidium cornutum*, Allio congener odore Planta est, quæ Florem album habet.

Usus ejus est in Febribus malignis, adeòque vis ejus residet in Crasi Sanguinis, per *Sal alcali* suum *volatile*, *Odore* se satis prodens, reducenda. Itaque *Scordio substitui* posse quibusdam videtur, cùm attenuet, incidat, ad Putredinem conducat. Inter *Acetaria* cum *Zingibere*, *Sale* & *Aceto*, pro crassis & viscidis Humoribus resolvendis, apta est. Iisdem ferè viribus gaudet ac Allium.

Extra, *Semen* nigrum contusum cum *Aceto* in forma *Emplastri* in Strangulatu Mulierum Ventri impositum, illas iterum resuscitat; item sub forma *Pessarii* Semen linteo exceptum eodem in casu. *Succus* Plantæ, vel *Semen* pulverisatum in Nares sufflatum Sternutationem excitat in Epilepticis & Comatosis, utrosque suscitando. *Succus* & *Pulvis* Herbæ vel Seminis, vel ipsa Planta recens, in Vulneribus & Ulceribus antiquis putridis & sordidis ob metum Cancri, necnon ad Gangrenam recentem, conducit. (S)

XX. ALSINE. *Alsine major latifolia mas vulgaris*, Germ. *das Mause Gedarme*, *Huner darm*, *Huner biss*, *Vogel-Kraut*, rari est usus *interni* jam apud nos; *externè* verò Mulieres Plantam contusam *Mammis Puerperarum*, si lactare nolunt, ad coercendum & impediendum Lactis proventum Mammis applicare solent. Deinde etiam extrinsecùs commendatur ad *Scabiem*, si scilicet præmissis Universalibus cum hac Planta contusa fricentur Partes scabiosæ, aut si Planta decoquatur in Aqua, & istud Decoctum postmodùm loco Lotionis Manuum adhibeatur. Denique singulare est, quod habet SCHMUCK *in Thesauro Medio Secretorum*, si scilicet Alsine cum Aceto trita *Cicatrici* seu vestigio sanati Vulneris imponatur, idem Vulnus sine ulla sectione denuò aperiri, quasi recens esset. Quòd si accedat aliqualis *Inflammatio*, tunc cum Lacte caprino coquenda & imponenda, sic enim minùs erit metus de Inflammatione. De iis quæ habet AUTHOR de Atrophia & Phthisi, Experientia consulenda. (T)

Huc quoque pertinet

AL-

(Q) *Ex* Hippocrate *Allium Flatus generat*, *ut ex* Plinio: *at ex* Dioscuride, Galeno, *&* Aetio *Flatus discutit. Ex accidenti enim, ut ait* Galenus, *Allium quandoque comestum Ructus parit & Flatus; quòd scilicet Humores viscidos nanciscatur, quos incidendo & resolvendo, Flatus gignit. Haud est* Cicutis Alium nocentius, *ut per jocum dixit* Horatius, *sed potiùs antipestilentiale, & prophylacticum: quare veriùs ex* Virgilio, *& utiliùs*

Thestylis & rapido fessis messoribus æstu
Allia, Serpillumque, herbas contundit olentes.

Falsò creditum Magnetem Allio confrictum *vim amittere*, *ex* Gilberto.

(R) *Nomine* Allii sylvestris, latifolii, *venit* Allium Ursinum J. B. *&* Lobel.

(S) *Quæ de* Alliaria *apposuimus ex* Schrœdero, *transcripsimus ex* Appendice ad Pharmacopœam *ejusdem Authoris*. Alliariam Tournefortius *ad* Hesperidem *reducit*, *vocatque cum* Morison Hesperidem Allium redolentem. *Planta est valdè amara*, *Allium olet*, *& papyrum cæruleam rubefacit: quare Sal continet ad Salis Ammoniaci naturam accedens, cum copia Sulphuris & Terræ mista. Alliaria ex chymica Analysi, præter Phlegma acidum, dat Sal volatile concretum, Sal fixum maximè lixiviale, & multum Olei, & Terræ.* Ruellius *diureticam facit*. Cæsalphinus *&* Hildanus *ad Ulcera cancerosa commendant*.

(T) Alsine media *est Officinalis*, *tamque* Morsum Gallinæ, *vel* Morgelinam *vulgò appellant: quidquid dicat* Matthiolus, *qui Morsum Gallinæ ait esse* Anagallidem. *Planta est de Sale ammoniacali participans: quare inter* Refrigerantes *vulgò connumeratur. Notante enim* Cl. Tournefortio, *quamplurima Medicamenta non alia ratione refrigerant, nisi quia Sanguini naturalem velocitatem conciliant: hic enim ex Viscerum infarctu restagnat, atque ex restagnatione fermentationem concipit, hinc partium vicinarum Calor: quare* Apertientia *dicta* Medicamenta, *quum meatus reserent, Sanguinique fluidiori reddito motum, quem amiserat, restituant: hinc fit, ut illorum ope sedetur partium Calor. Haud igitur arguendi Veteres Medici, qui effectus potiùs quærentes quàm caussas*, Refrigerantia *appellabant ea Remedia, quæ non ex alia ratione partibus Refrigerium inducebant, nisi quod Humorum retardatum motum celeriorem reddebant.*

XXI. ALTHÆA.

ALthæa Dioscoridis & Plinii. *C. B.* s. Althæa *Brunsf. Trag. Matth. Fuchs. Dod.* Vulgaris, *Cam. Clus. hist.* Malva palustris, *Lon. Lob.* Ibiscus, *Cast. Tab.* Malvaviscus, Bismalva, *Ger.* Germ. *Erbischvvurtz, Heilvvurtz, Hiffvvurtz,* Gall. *Guimauve*, Ital. *Malvavisco*.

N. Quatuor faciunt Althææ Genera: Althæam simpliciter sic dictam, Althæam arborescentem, Althæam palustrem, & Althæam *Theophrasti*, seu Abutilon *Avicennæ*. Ex his primum Officinis in usu est.

Crescit locis humidis, floret Julio & Augusto.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia, Radix, (collecta Vere vel Autumno,) *Semen*.

Vires. Herba calida est & sicca (aliis humida) gr. 1. (Radix calfacit in princ. 2.) emollit, laxat, discutit, Dolores lenit, Tumores maturat, Acrimoniam mitigat & corrigit. Usus præcipuus in Affectibus Vesicæ, Pectoris, v.g. Pleuritide, &c. Vide *Malvam*, cum qua in qualitatibus omnibus convenit: Externus creberrimus ejus usus est in *Cataplasmatis, Clysteribus*, &c.

PRÆPARATA.

1. *Aqua*. Ex Foliis & Floribus.

2. *Mucilago*. Ex Radice extrahitur cocta cum Aqua.

N. 1. Utiliter hæc adhiberi poterit pro *Trochiscis Sublingualibus* incorporandis.

N. 2. Ex Mucilagine hac insigne *Extractum* cum *Spiritu Vini* parari poterit, in lenienda Faucium asperitate utilissimum.

(Ex hac Mucilagine *Forestus Linctum* in Tussi ferina habet, paraturque *Loch* ad Tussim contumacem Puerulorum, *D. Witzeli*.)

3. *Syrupus Althææ Fernelii*. Vide Disp.

4. *Unguentum Dialthææ simplex*. Ex solis Emollientibus. Vide Disp.

5. *Unguentum Dialthææ compositum*. Ex Emollientibus & Discutientibus, *Galbano* scilicet & *Gummi Hederæ*. Vide iisdem Dispensatoria.

(*Sal* quoddam etiam exinde parant.)

XXII. AMA-

ALSINE SPERGULÆ FACIE. *Kleiner Hüner-Darm*. *Spergula* aliàs est Planta *ad naturam Galliorum accedens*. Cùm verò Alsine aliàs rati, & nonnisi externi sit usus, hæc ipsa quoque in Officinis exulat. (V)

XXI. ALTHÆA. *Althæa*, & quidem tam *vulgaris*, quàm *Theophrasti Eresii* (successoris ARISTOTELIS) *flore luteo*, seu Arabico nomine, *Abutilon Avicennæ*, ita dicitur ab ἀλθαίνειν seu *medendo*; Vocatur etiam *Bismalva*, quòd Malvam in usu temperante, & imprimis malactico, his superet; item *Ibiscus*, unde Germanis *Eibisch, oder Altheen Kraut*. Natura cognata est Malvæ.

Tota Herba est admodùm suavi attactu, & glabra, & ab effectu etiam inter *Plantas Emollientes & Maturantes* ferè primatum obtinet *Planta & Radix*, ut temperatissima; emollit enim insigniter & laxat. Et cùm contineat *Mucilaginem* quandam blandam, & in omnibus qualitatibus temperatissimam; ratione hujus quamcunque *Acrimoniam Humorum* Corporis nostri temperat & mitigat, hinc Dolores lenit, Serum urinarium, item Lymphæ catarrhalis Acrimoniam mitigat; unde *Decoctum* ejus in Ileo, Affectibus Urinariis, Dysuria, Stranguria, Mictu doloroso, item in asperitate Faucium, &c. frequentissimi usus est. Prodest insigniter in *Affectibus Nephriticis & Calculosis* Radix hæc, si coquatur in Jusculo Carnis, vel etiam si instar *Potionis* Decoctum ejus cum aliis propinetur, quoniam Dolorem lenit, & Acrimoniam Urinæ in Calculo semper præsentem moderatur & temperat; suggerit nempe, levi in Aqua maceratione, aut ebullitione, Mucilaginem, hujusmodi effectuum authorem. Exemplum talis *Decocti* elegans *contra Dolorem Nephriticum*, sive à Calculo sive ab alia causa, imprimis si Ardor seu Acrimonia Urinæ simul adsit, subministrat BARBETTE. Descriptio est hæc:

> ℞. *Rad. Alth.* ℨj.
> *Liquirit.* ℨij.
> *Fol. Malvæ* M. j.
> *Sem. Melon.* ℥ß.
> Coqu. in *Aqua Hordei*: *Colatura*
> ℞. ℔ij.
> (propter Radicem Althææ mucilaginosam copiosior Liquor affunditur) adde
> *Lapill. Cancr. crudè contus.* ℨj.
> *Syr. Flor. Papav. errat.* ℥ij. M.

Et hoc est, quod egregiè lenit Dolorem Nephriticum, Ardorem Urinæ & similia, Calculosis & Nephriticis familia-

ria. Vulgò dicitur, quòd lubricet & laxet Vias urinarias, quòd meritò ridet HELMONTIUS; si laxaret & lubricaret, priùs lubricaret in Stomacho & Intestinis, quod tamen non est: convenit ergò temperando Acrimoniam.

Externo usu Radix & Herba est frequens Chirurgis in *Cataplasmatis & Unguentis* Emollientibus & Abscessus maturantibus, item in *Cataplasmatis* Anodynis quarumcunque partium, cùm ratione substantiæ perquam mucilaginosæ: ejusque temperatæ, temperando, ac Fibras irritatas relaxando, hinc emolliendo, usum suum egregiè præstet. *Clysma Emolliens*, præsertim ubi Alvus est obstructa, & occlusa, & ubi simul urgent Dolores, vix ullum præscribitur, quod non ingreditur Althæa.

Cum Althæa hac vulgari conspirat *Althæa* dicta *Peregrina*, unde & pro usu interno, in Ileo præsertim, pro Alvo emollienda, & externè etiam Cataplasmatis loco adhiberi poterit. (X)

2. *Mucilago Radicis* in Aqua maceratæ medetur Faucibus, mitigando acrimoniam in Raucedine, Tussi sicca, &c. cum *Sacchаro* edulcorata exhibetur.

3. *Syrupus de Althæa*, ab Authore, *Fernelii*, dictus, convenit in suprà dictis Affectibus, & Potiunculis aut similibus solet addi. Sunt qui hunc Syrupum propinant ad laxandas Calculi vias, sed ridiculum hoc est: operatur enim, Acidum saltem temperando, quod Calculum producit.

4. 5. Prostat in Officinis *Unguentum Dialthææ simplex & compositum*, perquàm vetustum, quod tamen insigniter prodest in Doloribus Nephriticis & Calculo, aliisque Doloribus Partium externarum, v. g. Pleuriticis &c. In Suppressione Urinæ pariter hoc *Unguentum*, mistum cum *Oleo Scorpionum*, & illitum regioni Pubis, præsentissimum est Remedium: Unguentum Dialthææ enim emollit & lenit, & Oleum Scorpionum pellit. Alii miscent *Unguentum Dialthææ* cum *Unguentis Purgantibus*, v. g. *Unguento de Arthanita*, & ita Abdomini inungunt pro laxanda Alvo suppressa. *Unguentum* factum ex *Unguentis Dialthææ* ℥iß. & *Olei Amygdalarum dulcium* ℥ß. est egregium Remedium contra Dolorem Pleuriticum, si scilicet singulis tribus horis inungatur locus dolens hoc Unguento calido, sin addatur ei aliquantulum de *Croco*, vel etiam aliquot grana *Camphoræ*, erit Unguentum eò efficaciùs, quia penetrantius. (Y)

Althææ occasione *de Emollientibus in Genere*, ut aliquid addam, omnia illa blando quodam lentore temperato gaudere videntur, quo *Acidum temperant*, quod Succos in Corpore coagulat, unde in Ulceribus utrumque acre mitigando

faciunt,

(V) Spergulæ *nomine novum Genus constituit* Raius *ab* Alsine *diversum: id non facit* Tournefortius; Spergulas *enim dictas ad* Alsinas *reducit: omnes enim Alsines characteres in Spergula observantur. Quamvis autem, notant* Raio, *in Alsine folia in caule conjugatim sita sint, non verò in Spergula, id tamen ad characterem non facit. Imò advertit idem* Raius, *quòd quamvis in Spergulis folia plura caulium nodos ambire videantur, curiosiùs tamen rimanti duo tantùm plerumque folia apparebunt opposita ad singula genicula, è quorum finibus reliqua oriuntur.*

(X) *Nomine* Althææ peregrinæ *fortassè* Ettmullerus *intelligit, quam* Althæam hortensem sive peregrinam Dodonæus, *&* Althæam palustrem C. Bauhinus *appellant: hæc autem est* Ketmia palustris flore purpureo *T.*

(Y) *Althæa est Plantæ genus foliis & fructibus Malvæ omninò æmulis, à qua differt, ex* Dioscoride, *foliis lanuginosis, &, ut videtur* Tournefortio *canescentibus. Dicetur* Althæa *διὰ τὸ πολυαλθὲς ἢ πολύχρηστον αὐτῆς. Dicitur quoque* Bismalva, *seu* Vismalva, *quasi* viscida Malva: *appellatur quoque* Hibiscus, *& vulgò* Malvaviscus, *quasi* Malva Ibiscus. *Althæa omnium Authorum consensu planta est valde emolliens & paregorica; mucilagine enim qua scatet, non solùm retundit Salia corrosiva, sed etiam fibras nimiùm tensas emolliens, illis proprium tonum & elaterem restituit, atque adeò dolorem sedat.* Syrupus de Althæa *juxta descriptionem* Charas *optimus est, eo quòd* Gramen, Parietaria, *&* Asparagus *similesque plantæ additæ, Althææ vim aliqua ratione acuunt, & Syrupum reddunt ad Urinam ciendam, Sputumque screandum magis aptum. Mucilago enim Althææ acutiori aliquo addito est veluti animanda.*

XXII. AMARANTHUS.

AMaranthus, *Matth.* Amaranthus parvus, *Cam.* purpureus, *Fuchs. Dod. Lon. Cord. in D.* Angustifolius simplici spica à particula, *Lob.* Amaranthus Vulgaris, *Tab.* Amaranthus simplici panicula, *C. B.* 4. Circæa, *Trag.* alijs Flos Amoris. German. *Flor. Amor, Tausentschon, Sammetblum.* Gall. *Amaranthe.* (Ital. Fior di velluto, Fior d' amore.)

Floret Augusto, colitur in hortis.

OFFICINALIA NATIVA.

Flores.

Vires. Refrigerat, & siccat, modicè adstringit. Hinc usus in Fluxionibus cunctis. E. g. eruptione Sanguinis, Diarrhœa, Dysenteria, Fluxu uterino, &c.

℞ Sunt qui propinant ad Lactis generationem juvandam.

XXIII. AMMI VERUM.

Ἄμμι. ἄμμι ἄμμι: Ameos, Amios, Ammeos, Cuminum Æthiopicum, Ammi. *Brunsf. Trag. Cord. in D. Lon.* commune seu vulgare, *Dod. Cam. Ger.* vulgarius. *Lob.* Ammioselinum, *Tab.* German. *Ammey.* Gall. *la Berie.*

Adfertur Alexandria Ægypti Venetias & in Germaniam.

OFFICINALIA.

Semen. Eligendum, hoc est purum. (Theriacam ingreditur.)

Vires. Calfacit, & siccat gr. 1. tenuium partium est, incidit, aperit, discutit. Hinc convenit Dolori Colico & Uterino, in Mensibus & Urina obstructis, in Inflatione Ventriculi, ususque præcipuè interni est, hinc & externi.

(Sterilibus cum Fluore albo *D. Sim. Pauli* commendat Clysterem Uterinum, & Pulverem ex Semine Ammi.)

XXIV. AMO-

faciunt, ut Acidum illud præternaturale, cum Sale urinoso effervescens, citiùs abeat in Salsum tertium, quale Pus est.

ALYSSON GALENI. De *Alysso*, tacet AUTHOR noster. Planta est verticillata Hispanica, apud Veteres commendata tanquam Specificum singulare GALENI contra *Hydrophobiam*, seu *Morsum Canis rabidi*. Digladiantur adhuc Authores, quodnam sit verum *Alysson Galeni*? Multi quid pro quo hic substituunt. Descriptionem verum subministrat GEORGIUS SYLVIUS *in Operibus Medicis*, ubi dicit: *Alyssi Herba Marrubio est similis, asperior tantummodo & spinosioribus capitulis, cæruleo flore, legenda sub æstu ferventis Caniculæ: siccata tecta reconditur, & usui servatur.* RENEALMUS *in Observat.* habet *Essentiam Alyssi*, cum qua curavit aliquot à Cane rabido demorsos, & jam Hydrophobicos redditos. (Z)

ALYSSON DIOSCORIDIS. Aliud adhuc *Alysson* à DIOSCORIDE describitur, rectiùs *Leucoin Alyssoides majus clypeatum*, quod in usum Medicum nondum receptum est. (*A*)

AMARA DULCIS. *Amara dulcis* seu *Dulcamara*, Græci γλυκύπικρον, ita dicitur ratione *Saporis mixti*, Germanis *Je langer Je lieber*: primo enim gustatu amaricans est, sed posteà dulcescens. Aliis etiam dicitur *Solanum scandens*, quod hinc inde scandere, ac Arboribus Sepibusque se circumvolvere soleat; Germanicè *Hirsch Kraut*, ita dicta, quòd Morbo cuidam Pecudibus imprimis familiari, quem vocant *den Hirsch* mederi soleat: unde & Pastores Ovibus Plantam hanc tanquam *Amuletum* contra hunc Morbum de Collo suspendere solent.

Officinas non ingreditur: arbitror, tamen, quòd cum usu Solani sativi seu hortensis (*infra suo loco*) præprimis externo, in Malis ad Cancrum vergentibus, conspiret. (*B*)

XXII. AMARANTHUS. *Amaranthus*, Germ. *Tausenschon*, dicitur Græcis, quod Flos sit quasi ἀμάραντος seu *immarcescibilis*; Flos enim exsiccatus eodem nitore per plures annos manere observatur.

Triplex datur *Differentia*.

I. *Amaranthus Mexicanus baccifer flore coccineo*, qui potiùs *ad Solana pertinet*, unde rectiùs *Solanum Indicum racemosum* dicitur; *nullus* enim *Amaranthus est baccifer*: id quod tamen in Solanis observatur, præprimis in Solano isto lethali, quod *Belladonna* vocatur. De cætero usus ejus Medicus est nullus, sed ex Mexico ad nos translatus.

II. Sese quoque offert *Amaranthus tricolor*, German. *Pappageyn federn*, qui *malè* etiam *inter Amaranthos recensetur*, *pertinet* potiùs *ad Blita*, unde rectiùs *Blitum variegatum* dicitur. Usum Medicum habet nullum.

III. Dantur genuini ac *veri Amaranthi*, quorum (1.) *Amaranthus Flore aureo*, seu *panicula aurea*, (2.) *Flore albo*; (3.) *Purpureus spicatus*, & (4.) *Purpureus paniculatus*, seu *panicula sparsa*. Dantur etiam præterea *Cristati*. Verùm non ampliùs sunt in usu, propterea in illis non inutiliter tempus teram. (*C*)

XXIII. AMMI VERUM. *Ammi angustifolium* seu *Folio fœniculaceo*, aliàs *Ammi Alexandrinum*, Germ. *Ammey-kraut*, exoticum est, & propter raritatem in Hortis colitur tantùm.

Hujus *Semen* est instar Cumini, cui est etiam adeò affine, ut istud Ammi, quod in Æthiophia nascitur, *Cuminum Æthiopicum* nominent, quod tamen multo minus est & candidius, Origanumque sapit, proinde id, quod in Officinis reperitur, vix genuinum est.

Usus est nullius, nisi quòd adhuc *Theriacam* ingreditur, utut non sit genuinum; vix alibi invenitur sunt tamen, qui mirificè ad Fœminarum Fœcunditatem facere asserunt, si nempe alternis diebus ℨj. cum *Vino* temperato, aut *Jusculo Carnium* assumatur; quo die Fœmina hausit, non debet cum Viro concumbere, uti habet FREITAGIUS *in Aurora Medicor. c.* 49. *p.* 546. *Carminativum* est imprimis hoc Ammi; sed quoniam est rarum, & rarò genuinum, propterea in locum ejus nostrum *Cuminum* usurpatur, cui simillimum. (*D*)

XXIV. AMO-

(Z) Alyssum *juxta* Tournefortium *peculiare Plantarum flore Cruciformi genus constituit, ad quod varias* Thlaspios *dicti species reducit, ut videre est in suis* Institutionibus. *De* Galeni Alysso *magna inter Botanicos lis est, quam quidem nemo facilè componet: illud tamen verùm est, quòd Plantæ illæ, quas Autores* Alysson Galeni *appellant, ad Alyssi genus modò dictum haudquaquàm reduci possunt:* Alysson *enim* Galeni flore purpureo Tab. *est* Galeopsis patula segetum flore purpurascente Tournef. *quemadmodùm* Alysson Galeni Clus. & Dodon. *est* Marrubium Hispanicum supinum calyce stellato, & aculeato Tournef. *Reverà* Alysson Galeni *vel ficta planta est, vel falsus* Galenus *in recensendis illius viribus: nullam enim plantam hucusque invenerunt Botanici, quæ tanta adversus Rabiem vi polleat, quantam* Alyson *(unde nomen) habere, deprædicatur* Galenus.

(A) Alyssum Dioscoridi *est parvus frutex:* Plinio *fortassè* Rubia minor. *At* Alysson Dioscoridis montanum *nostro* Fab. Columna, *est* Tournefortio Veronica supina, Teucrii folio: *ut &* Alysson Dioscoridis Dodonæo, *est juxta Methodum Tournefortianam* Lunaria Leucoii folio, siliqua oblonga majori*: quæ fortassè est, quam* Ettmullerus *vocat hic* Leucolum Alyssoides majus clypeatum.

(B) Dulcamaræ *seu* Solani scandentis Baccæ *si benè memini, primò dulcem, mox amarum, seu potiùs nauseam moventem, saporem exhibent. Baccarum earundem Succus vinosus est, & cæruleam papyrum rubore maximè inficit.* Tragus *ad antiquum Ilterum laudat Vinum, quo truncus hujus plantæ minutim incisus incoctus sit.*

(C) *Quamvis* prima Amaranthi Differentia *ab* Ettmullero *recensita* Amaranthus *videri non possit; secunda tamen vere* Amaranthus *est* folio variegato, *cujus duæ species, colore scilicet* hilariori *&* obscuriori. *Ad* tertiam *verò* Differentiam *verorum Amaranthorum non* quatuor species, *sed innumeræ reducuntur, ut apud Autores Botanicos videre est.* Amaranthus *ab* α *privativo,* μαραίνω corrumpo, *&* ἄνθος flos. *Est &* Amaranthoides *novum genus* Tournefortio, *quod* Amarantho affines plantas Breynio *complectitur.*

(D) Ammi *sic dicitur, quòd minutissima ejus semina* Arenam *magnitudine æquent:* ἄμμος *enim est* Arena. Semen Ameos *inter* quatuor Semina Calida minora *connumeratur.* Ammi parvum foliis *Fœniculi, de quo* Ettmullerus, *non Ammi est, sed potiùs* Fœniculum annuum Origani odore T. Ammi Officinale, *&* vulgare Dod. *est* Ammi majus *C. B.*

XXIV. A M O M U M.

Ἄμωμον, Amomum Veterum quodnam sit, adhuc sub judice lis est. Sunt enim qui Rosam Hierichuntis esse velint, ut *Cordus*: alii aliud quid esse contendunt. *Clusius* eas eo nomine describit Herbas, quas tamen cum *Dioscoridis Amomo* minimè respondere confitetur.

Officinæ *duplex Semen* sub Amomi nomine monstrant, quorum alterum *majus nigrum*, rotundumque est instar granorum Piperis rotundi, vel Cubebarum, gustu minimè acre, quod videtur Veterum esse *Sison*, *Smon*, &c. Alterum *minutum* Semen & pallidum: utrumque rarò in usum venit, locoque Amomi Veterum recipitur Acorus.

XXV. AMYGDALÆ, seu AMYGDALA.

Amygdalæ Fructus sunt Amygdali Arboris, iique vel dulces, vel amari. De Amygdalo videatur *Brunsf. Trag. Dod. Cord. in D. Lon. Lob. Cam. Tab. Matth. Cast.* German. *Mandeln*, Gall. *Amandes douces & ameres*.

OFFICINALIA NATIVA.

Utriusque Nuclei, *Amygdala* vel *Amygdala* dicti.

Vires. *Dulces* nutritivæ sunt, temperatè calidæ & humidæ, Humorum acrimoniam lenientes, & hinc Dolorem & Vigilias ab acrimonia oriundas demulcentes, adhibenturque præcipuè in Emulsionibus.

Amaræ sunt calidæ & siccæ 2. attenuant; aperiunt, extergunt. Diureticæ sunt, Obstructioni Jecoris, Lienis, Mesenterii, Uterique conferunt. Extrinsecùs Lentigines tollunt, si masticatæ illinantur, Capitis Dolori subveniunt (in Frontalibus.)

(*Gummi Amygdali ad Calculum proficuum, Pannos sericos hoc oblinunt.*)

PRÆ-

XXIV. AMOMUM. *Amomum* res est nominetenùs cognita: Quid enim sit *Veterum Amomum*, nescitur à Modernis, & adhuc sub judice lis est. Officinæ quidem monstrant Semen; sed quid sit, ipsæ nesciunt, & cùm sit ignotum, non adhibetur. Ingreditur *Theriacam*, sed hujus loco quidam *Radicem Asari veri* substituunt. (E)

XXV. AMYGDALÆ seu AMYGDALA. Reperiuntur in Hortis nostris *Amygdalus nana*, seu *pumila*, *Fructu dulci & amaro*, quæ species sunt exoticæ, & ornatus gratia in hortis coluntur.

Fructus dulcis omnibus est notus, cujus *Nuclei* Succo oleoso quasi lacteo turgidi sunt, indeque temperati, adeoque insigniter nutritivi. Cùm enim vis eorum consistat in *Oleo* temperatissimo, & quasi aquoso, ita ut non sint graduati, seu in nulla qualitate excedant; hinc etiam sequitur, quod

1. *Chylum lactescentem* insigniter nutritivum, uti omnia temperata, subministrent; unde Atrophiæ succurrunt, & propterea à quibusdam *Fructus Joviales* dicuntur, cùm Jupiter præsit Nutritioni.
2. Quamcunque Corporis nostri *Acrimoniam*, præsertim *salsam*, blandè leniant ac temperent.

Propterea fiunt ex Amygdalis *Emulsiones*, quæ Dolores, item Vigilias, tollunt, item quæ Effervescentiam Humorum in Febribus Ardentibus nonnihil compescunt, quoniam temperant: v. g. fit talis *Emulsio in Vigiliis nimiis in Febre Continua*:

♃. *Amygd. dulc. Ambr.* ℥ß.
Sem. Papav. albi ʒij.
C. f. q. *Aqua Nymph.* f. l. a. Emulsio adde
Ebor. sine igne ʒß.
Syr. Nymph. ℥ß.
M. D. S.
Lac Refrigerans & Confortans; per diversas vices, sive Lac Vespertinum.

Tempore Somni propinatur ad inducendum blandum Soporem.

In Dysenteriis etiam commodè cum *Decoctis Vulnerariis* paratur, qualem *Emulsionem* habet FREITAGIUS *in Aurora Medicor. cap.* 34. item in Phthisicis & emaciatis, speciatim si his Sudores colliquativi nocturni immineant; tales enim à copiosiore Amygdalinæ Emulsionis usu multùm recreantur.

Oleum Amygdalarum dulcium expressum à multis usurpatur, internè quidem ad leniendam acrimoniam Seri urinarii, & Dolorem ab acribus salinis Humoribus obortum. Urina suppressa laborantibus, Dysuria oppressis, frequentiùs propinatur. Novi Fœminam, quæ toties, quoties Vinum bibit, Dysuriæ est obnoxia, quam tamen *Oleo Amygdalarum dulcium* cum *Lapillis Percarum* statim sedat: Remedium sanè probatissimum est. Unde ℥j. vel ℥iß. ad ℥ij. in Dolore Nephritico ebibuntur. Sic PLATERUS habet *Mixturam* expertam *in Colica* mox in principio propinandam, cujus descriptio est hæc:

♃. *Ol. Amygdal. dulc.* ℥iß.
Vini Malvat.
Syr. Papav. an. ℥ß.
M. pro haustu.

Insigniter commendatur ad compescendum Dolorem Colicum, & laxandam Alvum.

Alii *Oleum Amygdalarum dulcium* ad ℥ij. iij. vel iv. propinant in Pleuritide loco *Olei Seminis Lini*, quod aliàs expertum Remedium contra Pleuritidem est, sed admodùm nauseosum. Hoc enim Oleum Amygdalarum dulcium Acidum in Pleuritide peccans temperat, atque Dolorem subitò lenit; de quo usu Olei Amygdalarum vid. PLATERUS *l. 2. Observat. pag.* 304. item in THONERI *Observat. pag.* 128. in Pleuritide mox in principio Morbi, quòd mira præstare sæpiùs observavit, dedit ad ℥iiß. expectorat, emollit, Alvum subducit, &c.

Externè innngitur *Oleum Amygdalarum dulcium* in Dolore Nephritico ad eundem demulcendum, emollit, laxat, temperat, & ita multi usus anodyni existit.

Amygdalus fructu amaro ornatus gratia in Hortis colitur, & Florum amœnitate potiùs, quam usu grata est.

Quod attinet *Fructus*, utut quibusdam Animalibus, præcipuè Gallinis & Anatibus, venenatæ & nocivæ sint, cùm esu residuarum Amygdalarum amararum post Oleum expressum interierint, uti observatum videmus *in Observat. Medicis* LYSERI, *annexis Cultro Anatom. Observat.* 10. *pag.* 239. vim tamen in se continent *nitrosam*, qua, si in copia assumantur, extergunt & abstergunt, adeoque *Diuretica* sunt; cujus etiam ratione forsan *Ebrietatem* nonnulli *præcavere* videntur, promovendo Assumptorum citum transitum. Rari tamen sunt usus, & earum loco potiùs *Nuclei Persicorum* usurpari solent.

Harum *Oleum* Urinam pellit & promovet, laxativum est, Tussim levat, Spiritumque promovet, atque in recessu vim carminativam fovet, unde BARTHOLETUS *de Respirat.* ex Amygdalis amaris parat. *Elixir Carminativum*, quod qui-

---

(E) Amomum *frutex est ex* Dioscoride, *flore Violæ albæ*, *foliis Bryoniæ similibus*: *triplex*, Armenium, Medicum, *&* Ponticum: *calefacit*, *adstringit*, *Dolorem eximit fronti impositum*: *Podagricis & Nephriticis prodest*. *Plenissima interpretatio verborum* Dioscoridis *habetur apud* J. B. to. 2. 197. Plinius *Amomi uvæ mentionem facit*: *hac adulteratur ea*, *quæ* Amomis *dicitur*, *quæque minùs venosa*, *atque durior*, *ac minùs odorata est*. Amomum, *ex* Galeno, Acoro *similem facultatem habet*.

Pro Amomo Cardamomum *sumunt quidam alii* Piper *vel* hortense, *vel* caudatum, *vel* Æthiopicum. *Multis est* Rosa Hierichuntis; *nonnullis* Botrys, *vel* Sison: *aliis* Cubebæ, Ammi, *vel quid simile*. *Pro* Amomo *substituunt* Cardamomum, Acorum, Galangam majorem, Calamum aromaticum, Asarum, Cubebas, Caryophyllos. *Nec adhuc constat*, *Lignum ne an Semen sit in usum Medicum revocandum*. J. B. to. 2. 191.

Verum Amomum *est racemosum*: *quod ex Indiis advehitur Fructus est Fruticis*, *cujus Folia pallide virescunt*, *oblonga & angusta*: *Grana sunt valdè conferta*, *& nervo adhærentia*: *divisa sunt in loculamenta*, *Seminibus purpureis*, *quadratis repleta*: *sapor acer*, *odor aromaticus*. *Usus est in Theriaca*. *Malè pro* Cardamomo *majori sumitur*. Amomum Plinii *est Fructus ruber baccis Alkekengi quam similis*, *Frutici innascens*, *per Gallias vulgatissimo*. *Est & apud Anglos*, *Batavosque* Amomi, *quod Galli* Piper Jamaicæ *appellant*, *estque* Fructus Ligni Indici (Campeche). Pomet p. 1. 39.

Amomum verum *quorundam est* Aroma, *magnitudine spicarum Stœchadis Arabicæ*, *quod Arabicè* Hamama *nuncupant*, *quod est* Pes Columbinus: *ab hoc parùm discrepat* Amomis, *seu* Pseudamomum *dictum*. J. B. 2. 268.

PRÆPARATA.

Confectio Amygdalarum dulcium.
amararum.
Oleum Expressum Amygdalarum dulcium.
amararum.

Vires. Oleum dulce lenit, maturat, anodynum est, ususque præcipui in Colico ac Nephritico Dolore mitigando, (propinatum dosi ℥j. vel ij. cum Manna, vel & Clysmati infusum): Infantulis recens natis creberrimè ad Tormina Ventris cum Saccharo penidiato exhibetur ad ʒij. quin etiam ad mitigandā Tormina Puerperarum usus ejus creberrimus est. Olei *amari* Vires ex superioribus colligendæ sunt.

N. Usui interno *recens expressum* adhibendum est, non rancidum. Exprimitur autem tum *sine igne*, i. e. non calefaciendo ad ignem, vel *cum igne*.

XXVI. ANACARDIUM.

ANacardium *Matth. Cord. Lon. Dodon. Trag. Tab. Gerh.* Arab. *Balade, Anacardum.* Germ. *Elephanten-Laufz.* Gall. *Anacardes.*

Fructus est Arboris exoticæ, colore ac Figura Cor repræsentans, præcipuè si siccatus sit.

Crescit in India Orientali.

OFFICINALIA NATIVA.

Fructus, sed rarò.

Vires. Calfacit & siccat, non 4. nec 3. gradu (ut nonnulli volunt) sed remissiùs. Cephalicus est, Memoriam ac Sensus acuens ac confortans.

PRÆPARATA.

1. *Electuarium*, seu *Confectio Anacardina.* Vide Dispens.
2. *Mel Anacardinum.* Ex Fructu recenti in Aqua cocto supernatat. Vide Disp.
3. *Oleum* vel ex Fructibus exprimitur, vel in Corticis coctione supernatat, sed rarissimum hoc est.

XXVII. ANAGALLIS.

ANagallis [Aquatica. *Vide infrà.*
[Terrestris [Mas flore phœniceo, *C. B.* 2.
Femina flore cœruleo, *C. B.* 2.
[*Hæ Officinales, & hujus loci.*
Lutea *insolita.*

Mas insignitur Anagallis, *Cord. in D. Brunf. Trag. Matth. Fuchs. Dod. Lon. Cast. Ger.* Anagallis phœnicea mas, *Lob. Tab. Cam.* Mas, *Clus. Hist.*

Fœmina dicitur Anagallis Fœmina, *Brunf. Trag. Matth. Fuchs. Dod. Lon. Cast. Germ.* Anagallis cœrulea, *Tabernæm. Cam.*

Dicuntur Germ. *Gauchheil, Gölmarkraut, Vogelkraut.* Gall. *du Mouron, Morgeline.*

Crescunt in vinetis, hortis, ac arvis; Lutea tamen nonnisi in sylvestribus ac umbrosis locis provenit.

Floret Majo, & hinc per totam æstatem.

OFFI-

quidam in Secretis habent, & ita præparatur:

℞ *Spir. Vini rectif.* ℔j.
Amygd. amar. contus. ℥iv.
Cinnam. ℥ß. M.

Digere, ut ad fermentationem accedant, post destilla per cineres.

Dosis est ad ʒj. vel ʒij. Mirificè valere dicitur in Colica, & aliis Affectibus Flatulentis, & in specie in Dolore Pleuritico notho, seu spurio. (F)

XXVI. ANACARDIUM. *Anacardium*, Ger. *Elephanten-lauz*, est Fructus exoticus, Saporis acerrimi volatilis aromatici. Adportatur ex Ægypto & India Orientali, *similis est Faba.*

1. Rari est usus, præcipuè tamen (vid. Rerum exoticarum Scriptores, in specie CHRISTOPHORUS A COSTA c. 30. hinc etiam IOHANNES IONSTONUS *in sua Dendrolog. l.* 2. *Classe* 5. *Artic.* 4) Veteribus in usu fuit pro confortandis & volatilisandis Spiritibus animalibus, & hinc in Affectibus Capitis, imprimis senilibus, Apoplexia; Paralysi, Memoriæ lapsu & similibus usurparunt; ideout præparetur exinde *Electuarium*, quod vocatur *Confectio Anacardina*, quam specificè commendarunt ad confortandum Caput, & roborandam *Memoriam labascentem.*

Sed cùm in Fructu Anacardii sint Spiritus quasi ignei, acres & volatiles, & Ingredientia aromatica acriora simul accedant, hodie paucissimi est usus; unde in desuetudinem jam abiit hoc Electuarium, quoniam observatum, quod ab abusu ratione Acrimoniæ suæ volatilis Febres subinde excitaverit Ardentes, & loco Memoriæ confortandæ Stupiditatem Ingenii & Amentiam quandam conciliaverit. Ergò usu moderato est adhibenda ab iis, quibus Cerebrum est siccum, uti vocant; quibus verò Cerebrum est humidum, ii sine tali metu possunt usurpare. Vid. SENNERTUS *l.* 2. *Praxeos pag.* 302. Loco hujus ergò in confortanda Memoria possunt substitui *Cubebæ*, Germ. *die Kleinen*, jejuno stomacho duæ vel tres masticatæ & deglutitæ; alleviant Caput, exhilarant Spiritus, Stomachique cruditates emendant. Adhibetur etiam loco Confectionis Anacardinæ *Aqua Magnanimitatis*, nec solùm quia Animum addit, sed etiam quia ad Venerem stimulat.

2. 3. *Mel Anacardinum* est Succus coctura cum Aqua elicitus, quod Aromaticum intensè & Cephalicum existit, ac imprimis frigidis dictis Capitis Affectibus, præsertim Memoriæ defectui, dicatum est. Sed hodie est rari admodùm usus, uti & *Oleum Anacardii.* (G)

XXVII. ANAGALLIS. *Anagallis* satis cognita est, *duo* nempe ejus *Species*, *Terrestris* & *Aquatica*. *Terrestris*, quæ hujus loci, est Planta insipida *flore phœniceo*, Germ. *roth*; quæ aliàs vocatur *Mas*, & *Anagallis Fœmina flore cœruleo.* Datur prætereà etiam *Anagallis luteo flore*, quæ ferè admodum est rara. Utraque quidem est *Officinalis*, præcipuè *flore phœniceo*, quæ etiam intelligitur, quando fit mentio Anagallidis terrestris per se: Fœmina enim nullius usus est. Dicitur verò ab *ἀνάγειν*, i. e. *extrahere*, eò quòd Spicula è Vulneribus extrahere valeat. Germanico idiomate venit *Gauch-Blumen*, *Vogel-Kraut*, quia avidè ab Avibus appetitur. *Vernunfft-Kraut*, item *Grund-heil*, *Gauchheil*, *una Heil-Kraut.* Dum vocatur *Vernunfft-kraut*, innuitur, quòd conducat contra Deliria Maniaca & Melancholica, sicut videmus in HARTMANNI *Praxi Chymiatrica Decoctum Anagallidis flore phœniceo* ad Manias commendatum; quo etiam QUERCETANUS se mira præstitisse gloriatur. Curam ita instituit; præmittit *Vomitorium ex Infuso Antimonii*, posteà per aliquot dies noctesque utitur solo *Decocto Anagallidis* cum successu. Et certum est, non dari meliora Simplicia contra Maniam, quàm Anagallidem flore phœniceo, & *Hypericum*; sicut MYNSICHTIUS *Tincturam Hyperici* ad Dementiam habet, cujus basis est Hypericum & Anagallis. Anagallis ergò pro his usibus cum Floribus Hyperici conjungenda venit, ut habeatur melior effectus. Sed non tantùm in Mania & Melancholia prodest Anagallis, verùm etiam in Phrenitide, Melancholia, & quocunque Deliriorum

(F) Amygdalus *Arbor dicitur* Nux Thasia, *& simpliciter* Thasia, *etsi ab* Hippocrate lib. 2. de Morbis *tanquam duo inter se distincta videantur referri. Dicitur quoque, testante* Plinio, Græca Nux, *etsi aliquibus* Amygdalas amaras *hæc vox sonet.* Amygdalocatacte *vocatur instrumentum, quo frangantur Nuces Amygdalæ. Inter dulces Amygdalas* Apulienses, *quæ* Ambrosinæ *cognominantur, valdè delignatur. Ex amaris evadunt dulces, si stipes circumfodiatur, vel in ima parte circumforetur, ut ait* Plinius. *En* J. Bauhino tom. 1. 174.

(G) Anacardium *ex* Tournefortio *&* Raio *est species* Acajou, *Plantæ, seu mavis Arboris exoticæ. Nomen Fructus dedit ejus forma, Auriculæ Cordis æmula. Liquorem continet glutinosum, seu melliginem nigricantem (saltem si recens sit), virtute prædictum caustica.* Remedium ad noxam Anacardiorum *est* Oleum ex eorum nucleis expressum, *ut* Jo: Bapt. à Porta. *Ex Pomer Fructus viridis pro veneno habetur, siccus pro medicamento: Aceto paratus ventrem solvit. Quæ de Anacardiorum vi* perficiendi Memoriam, *meræ nugæ. Est in* Horto Malabarico to. 4. 95. *Arbor* Depata *dicta, præcelsa atque speciosa, cujus fructus coniformes, cortice crasso ac pulvinato Amygdalæ in modum: nucleus Fabam majusculam refert, saporis amari, Fructum hunc magnam cum Anacardio habere affinitatem fatetur* Jo: Comelinus in Notis, *pro certo tamen affirmare nequit:* At Caspar Comelinus in Flora Malabarica *ait*, Anacardium C. B. 511. *esse Arborem Indicam fructu conoide, cortice pulvinato, nucleum unicam, nullo ossiculo tectum claudente.* Raius Hist. 1566.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia cum *Floribus*, sed rarò.

Vires. Utraque calfacit & siccat: amara est, extergit & subastringit. Unde & pro Vulneraria habetur, Morsui Canis rabidi subvenire à nonnullis commendatur: adhibeturque usu interno ac externo.

(Maniacis & Podagricis.)

PRÆPARATA.

1. *Aqua* ex integra Planta.
2. *Succus*. Rarò extat, cùm tamen maximè commendetur in Errhinis.

(*Oleum* etiam parant.)

XXVIII. ANAGALLIS AQUATICA.

ANagallis aquatica
- Latifolia
  - folio subrotundo.
    - major, C.B.2.
    - minor, C.B.2.
  - *Hæ usuales, & præcipuè minor.*
  - folio oblongo.
    - major.
    - minor.
- Angustifolia.

Dicuntur Beccabunga, Berula, *Sium aquaticum*, Laver. German. *Bachbungen*, *Wasserbungen*. Gall. *Cresson aquatique*, *la Berle*.

Crescunt in rivulis. Florent Majo, & Junio.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia, vel integra *Planta*.

Vires. Calfacit moderatè, humectat. Usus præcipuus in Scorbuto. Urinam, Calculum Renum & Vesicæ insigniter expellit, Menses ciet, Fœtum mortuum ejicit. Extrinsecùs opitulatur Phlegmoni & Erysipelati (Hæmorrhoidibus cæcis dolorosis, & Condylomatibus,) Maculas Faciei abstergit (cum Furfure). Vulneribus medetur (cum Sale communi & Tela Aranearum imposita. (& Ulceribus Tibiarum Scorbuticis).

PRÆPARATA.

1. *Aqua*. Ex Planta integra, vel Succo ejus expresso.
2. *Succus*. Expressus & inspissatus: qui rarò extat.

(*Syrupus Antiscorbuticus* locis maritimis prostat.)

XXIX. ANE-

---

rum genere, sive sit in Febribus Ardentibus, sive Malignis: quod ipsum docuit nos GABELCHOVERUS *Cent. 6. Curat. 13. pag. 46.* Aliàs eadem etiam à MYNSICHTHIO maximi æstimatur in Affectibus Cephalicis. Dum vocatur *Grundheil*, *Gauchheil*, *Heil-Kraut*, &c. hoc indigitatur, quòd nimirum sit singulare *Vulnerarium* pro abluendis. Vulneribus recentibus & Ulceribus, necnon Dolore in iisdem leniendo, vel solùm cum Hyperico, quod Experientia POTERII *Cent. 1. Cur. 1. & 7. p. 2. & 22.* constat. Idem *in Pharmacop. Spagyr.* dicit. Decoctum Anagallidis flore phœniceo Dolores Ulcerum inveteratorum compescit, qui urgens Symptoma, Calorem & Convulsiones, post se trahunt: *Anagallidem* cum *Floribus Rosarum* coquit, imponit, sicque Curam facilitat. SCHMUCK *in Curat. Magico-Magnetic. pag. 15.* ceu expertissimum Specificum commendat Anagallidem flore phœniceo in quacunque *Hæmorrhagia* compescenda, si e appendatur scrobiculo Cordis, sicque Mensium nimium fluxum certè sistit, sive manu detineatur, ut incalescat; & sic etiam Sanguinis ea Vena secta fluxum compescere perhibet. (Idem alii de *Usnea Cranii humani* pollicentur) Magnum sanè Postulatum, de quo tamen Experientia consulenda.

Composuit B. D. MICHAELIS & ROLFINCIUS *in Chymia*, *Essentiam ex Anagallide flore phœniceo*, *Hyperico & Sanguine Asini*, cum qua ille curavit Maniacos catenis constrictos. Retulit sæpè, se aliquando Sutoris Filium ita delirantem, ut & catenis constringi necessum fuerit, mediante hujus Herbæ Essentia restituisse. Infunditur in Potum Ægri. *Sanguis Asini* pro hac Essentia fit tempore verno post Aures extractum, linteis novis exceptus & exsiccatus, certo Experimento contra Maniam & Delirium ingentem excitat Sudorem. Vid. HARTMANNUS *l. c. cap. 3. pag. 53.* (H)

XXVIII. ANAGALLIS AQUATICA seu BECCABUNGA. *Anagallis Aquatica* est vel *Major & Minor*, *Folio subrotundo* vel *Folio oblongo*, & quidem *Flore cæruleo* vel *albescente*; dicitur etiam *Beccabunga*, item *Berula*, Germanis *die Bachbungen*. *Beccabunga* hæc *folio subrotundo* est *Officinalis* & satis nota, suo modo *Portulacis* respondens.

Planta hæc temperata, succulenta & insipida est, sed in recessu habet Alcali blandum volatile subtilissimum, unde & vi sua urinosa alcalina temperat *Salia Scorbutica*.

Scorbuti occasione *de Antiscorbuticis* in genere *observandum*, ea in *duplici differentia* esse. Quædam enim sunt *Temperata*, quæ temperant Acrimoniam in Scorbuto, ut *Anagallis aquatica*; quædam autem *plena sunt Salis volatilis acris*, quo corrigunt Acidum, ut *Cochlearia*, *Nasturtium*, &c. *Observandum* quoque, *Acria* ista volatilia non semper convenire Scorbuticis, quia, concurrendo cum Acido scorbutico, excitant Effervescentias nimias & periculosas, unde Phlogoses illæ scorbuticæ, & varia Symptomata.

In hunc finem *Beccabunga* aliis quoque Antiscorbuticis acrioribus commodè associatur, ut nimirum earum Acrimoniam aliqualiter temperet, & temperando Symptomata præcaveat. Certè singulare est *Antiscorbuticum*, sicut in Ulceribus itidem & Erysipelate scorbuticis egregiè convenit. Usurpentur autem *Folia* incisa, aut *Succus* horum expressus cum *Lacte* vel *Sero lactis*, quod omnibus Lacticiniis præripit palmam. Juxta usum in Scorbuto commendatur etiam hæc Anagallis aquatica ad Calculum Renum, proventum illius præcavet, Renes abstergit, & Urinam blandè movet. Hæc de usu interno.

Externè in Erysipelate scorbutico, Ulcera maligna progignente, prodest vel *Balneo*, vel si imponatur cum Nasturtio aquatico. Sic etiam Maculas scorbuticas in Cute adhuc hærentes provocat; si illa fricentur, vel contusa applicetur. Prætereà in Cruribus œdematosis scorbuticis Planta hæc decocta, vel sub forma *Fotus*, vel *Cataplasmatis* iisdem applicata, usurpatur: sicuti etiam contingit, ut post Partum difficilem intumescant Puerperis Inguina, & Gangrænam dent, qualem observavit RULANDUS, ubi itidem hæc *Beccabunga* cum *Floribus Chamomillæ*, vel contusa in forma Cataplasmatis, vel decocta cum Fomentis, Genitalibus, in specie etiam Hæmorrhoidibus tumidis applicata, egregiè discutit ac resolvit. *(I)*

XXIX. ANE-

(H) Anagallidis terrestris *species*, *præcipuè quæ* Mas *&* Fœmina *dictæ sunt*, *verum Anagallidis habent characterem*. *Malè confunditur Anagallis cum* Auricula Muris, *& cum* Morsu Gallinæ, *quemadmodum facit* Matthiolus. Serum Lactis caprilli *cum* Anagallide flore phœniceo *destillatum*, *ad* ℔ß. *pluries exhibitum*, *Maniacos sublevasse non semel vidi*. Anagallis lutea C.B. *&* Lobelii, *est* Lysimachiæ *potiùs species*. *De* Anagallide aquatica *mox*.

(I) Anagallides aquaticæ *dictæ*, *sunt species* Veronicæ aquaticæ. *Quam* Beccabungam *vocant*, *vocat* Tournefortius Veronicam aquaticam repentem, Oleæ folio. *Vulgò in Officinis* Sisymbrium aquaticum *pro* Anagallide aquatica *exhibent*. Anagallis aquatica folio rotundo non crenato C. B. *seu* aquatica tertia Lob. *est* Tournefortio, Samolus Valerandi.

ANANAS. *De hoc Plantæ genere verbum nullum apud nostros Authores: ob ejus Fructus tamen excellentiam pauca hic interserenda judicavimus*. Ananas, *seu* Pinea Indica, *folia habet Aloes*, *Fructum figura instar Strobili aut Cinaræ*, *cujus inter foliola prodeunt flosculi cærulei*, *monopetali* (Rajo *tripetali*, *sed falsò ex* Plumerio), *veluti infundibuliformes tripartiti*. *In Fructus apice veluti Planta parva succrescit*, *quæ decerpta*, *& Terræ commissa radices agit*, *& nova Planta fit*; *quemadmodùm quoque & Surculi inferiores faciunt*. Ananas *à* Podu Tertre Rex Fructuum *appellatur*, *quòd omnium sit suavissimus*, *& foliosam coronam capite gestet*. *Dispeream*, *si Anguria nostratis Fructum sapore æquet*. Ananas *Sanguinem è gingivis elicit*, *si abundè comedatur*: *quare in taleolas dissectus Vino Hispanico maceratur*, *hinc comeditur*. *Vinoque gustum odoremque impertitur suavissimum*. *Mirum est quod de hoc Fructu referunt* Acosta *&* Linschotanus, *atque ex his* Raius, *nimirum cultellum ei insertum*, *si unius diei aut noctis spatio* (*horæ mediæ* Linschotanus) *relinquatur*, *ferè consumtum iri*, *totam scilicet partem*, *quæ in vulnere hæsit*. *Hoc si verum sit*, *Succum hujus Fructus valdè acrem & corrodentem esse convincit*: *atque idcircò non sine caussa* Bontius *ab immoderato ejus usu cavendum monet*: *nec* Linschotano *assentiendum*, *qui Fructus hosce communi usu hominibus vix nocere scribit*, *nisi supra modum comedantur usque ad gulam*.

Tres

XXIX. ANETHUM.

A*νηθον, ἄνισον*, Germ. *Dill*, *Dillenkraut*. Gall. *Aneth.*

Anethum [Hortense, *hoc usuale.*
Sylvestre.

Insignitur Anethum, *Brunsf. Trag. Matth. Fuchs. Dod. Cord. in D. Lob. Cast. Tab. Cam. Ger.*

Crescit loco arenoso & aprico. Floret Junio, Julio, Augusto.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia, Flores, & Semen.

Vires. Calefacit in princ. 3. siccat in princ. 2. (Radix calfacit, siccat 2. compleiè) discutit, maturat, lenit Dolores, auget Lac, conciliat Somnum, Venereos appetitus minuit, Singultui Vomituique medetur. Et hæc omnia præstat usu & interno & externo. Imprimis tamen extrinsecùs Clystcribus Anodynis immiscetur, Capitisque Cataplasmatis, Anodynis & Somniferis (Summitates cum Oleo Olivarum coctæ.)

PRÆPARATA.

1. *Aqua.* Ex Integra Planta (rarius usus est.)
2. *Oleum insolatum.* Ea Foliis, & Floribus.
3. *Oleum stillatitium.* Fit ea Semine.

XXX. ANGELICA.

H Ortensis, seu sativa. Costus niger. C. B. 1.
Sylvestris [Major, *C. B. 2.*
Minor montana. *C. B. 5.*

Ea his in usu est prima; nec contemnenda tamen est secunda.

Prima dicitur Angelica, *Brunsf. Lob. Cast. Tab.* Angelica major. *Dod.* Angelica sativa, *Trag. Matth. Dod. Lon. Ger.* Angelica odorata, *Cam.* Smyrnium, *Cord. in D.*

Secunda describitur sylvestris major, *C. B. 2.* Angelica sylvestris *Trag. Matth. Fuchs. Dod. Lon. Lob. Cam. Ger.* Germ. *Angelickwurtz, Heiligen Beistwurtz, Brustwurtz, Engelwurtz*, Gall. *Angelique.*

Crescit sativa locis cultis, humidis ac pinguibus. Sylvestris major

---

XXIX. ANETHUM. *Anethum*, Germ. *Dille.* Planta suaviter aromatica est, Culinis & Officinis nota, cujus *Folia*, *Flores*, qui umbellati, & primariò *Semen*, usitata sunt.

In recessu habet *Sal volatile* acre & oleosum, cujus ratione *Folia* & *Flores* sunt *Carminativum*, indeque contra Affectus Intestinorum flatulentos usurpantur, dum destruunt moderatè Acidum, horum effectuum authorem, tam solùm comesta, quàm *Clysteribus Carminantibus & Anodynis* incocta. *Semen* & *Folia* sunt *Uterina*, & Urinam & Menses provocant, & utrunque simul expurgant. Usu & effectu reverà conveniunt cum Cumino, saltem quod aliqualem vim anodynam simul possidere videntur. *Semen* Lac Nutricibus auget, vel solum, vel cum *Semine Cardui Mariæ.*

Extrinsecùs *Summitates*, seu *Folia suprema Anethi cum Floribus* sunt usitata in *Cataplasmatis* contra Catarrhos & Capitis Dolores, sicut & in *Pediluviis* coqui solent pro conciliando Somno, & sedandis Capitis Doloribus, per consensum cum inferioribus, ubi Intestina affligunt Flatus.

1. *Aqua* rari admodùm est usus.

2. 3. *Oleum* tam *per infusionem*, quàm *destillatum*, egregium est *Carminans* & *Anticolicum*, externè in Cephalalgia conducit pro temperando Æstu Capitis & leniendis Doloribus. Temporibus illitum suavem Somnum conciliat, imprimis cum *Unguento Alabastrino* mixtum. Notetur tamen, quando debet esse *Somniferum*, ut Oleum sit recens; aliàs quando vetus est, & rancorem acquisivit, Vigilias prorsùs conciliat: item in *Clysteribus Anodynis* in usu est. (K)

XXX. ANGELICA VERA. *Angelica Vera* dicitur ad differentiam *Angelicæ Sylvestris.* Triplex enim est Angelica:

I. *Angelica Vera*, seu *Sativa*, tam *Major* longè temperatior, quàm *Minor montana*, quæ est optima.

II. *Angelica Sylvestris Minor*, seu *Erratica*, quæ aliàs vocatur *Herba Sancti Gerhardi*, *Ægopodium*, *Podagraria vulgaris*, &c.

III. *Angelica Aquatica*, seu *Sylvestris major*, nil valens.

Datur prætereà *Angelica lucida*, & *atropurpurea*, *Canadensis Cornuti.*

Ex his *prima sola in usu est*, præprimis verò illa, quæ ex Helveticis Montibus, ubi magna copia crescit, Lipsiam transfertur; utut quidem non præcisè Helvetica, sed etiam Montana saltem, aut aliàs in loco sicco crescens, usurpari potest. Dicitur *Angelica*, Germ. *Engelwurtz*, quòd peculiares & quasi angelicas obtinere dotes credatur; hinc nonnullis quoque *Herba Spiritus Sancti* audit. Vocatur etiam *die Brust-Wurtz*, quo innuitur, quod Tussientibus & Asthmaticis conveniat. Confunditur à quibusdam cum *Imperatoria*; sed hæc acrior longè & intensiùs amaricans esse solet, Angelica econtrà aromatica magis & oleosa.

Usitata est *Radix* saporis blandè acris, & odoris grati, unde patet quòd sit *Aromatica*, in recessu habens, tanquam cralcos omnis fundamentum, *Sal volatile oleosum temperatum*. Nam omnes Plantæ & Radices, quæ habent saporem & odorem suavem & acrem, sunt Aromaticæ, i. e. Sale volatili acri & oleoso impregnatæ. Unde *Angelicæ usus* est singulariter *carminativus*, ut & *discussivus* & *resolutivus*: hinc Flatus Ventriculi & primarum viarum egregiè discutit, Nervis amica est, Colicæ Virorum, Cardialgiæ, atque aliis Affectibus Flatulentis, ab Acido viscido natis, insigniter resistit; potenter est *Diaphoretica* & *Sudorifera*, atque simul *Diuretica*, hinc Encomium quoque ejus *Alexipharmacum* in Morbis Malignis promanavit, dum vi Sudoris Massam Sanguineam depurat, & venenosam Malignitatem simul, si quæ subest, expellit. Vires hæ omnes è textura hujus Plantæ aromatica, in Sale volatili acri & oleoso fundata, resultant; ratione cujus commendatur in Mulierum Passionibus Hystericis, quę quasi sunt excedens Colica Virorum, hinc Menstruis tam suppressis restituendis, quàm nimiis sistendis. Remedium itidem optimum ad Partum promovendum, & Dolores post Partum sedandos. Sunt qui dicunt, quòd ceu Secretum obtineat ad arcendam & abigendam *Ebrietatem*, si particula Radicis Angelicæ ad magnitudinem Fabæ comedatur, de quo Experientia consulenda. *Odoris*, ut dixi, est suavis & aromatici, unde Helveti, quibus nativa est, referunt, quòd si Radix, quæ adhuc hæret in terra, lædatur, exudet *Gummi*, quod *Moschum* redoleat.

3. In Officinis in specie prostat *Extractum* ejus cum *Spiritu Vini* paratum, ex quo fiunt *Pilulæ Sudoriferæ* in Peste, dum illi admiscentur *Pulveres Bezoardici Minerales*, *Joviales*, &c.

5. *Oleum destillatum*, in quo tota Angelicæ crasis latet, in Affectibus internis & externis Mulierum Abdominis, uti & omnibus Morbis Malignis, adhibetur; unde cum Sacchаro parantur *Rotulæ Antipestilentiales*, quę teneri possunt sub lingua pro pręcavenda Peste. Ad aliquot guttas additur *Clysteribus Anticolicis*. Prodest itidem contra Cardialgiam & inflationem Stomachi, quando inungitur scrobiculo Cordis.

6. Ex hoc *Oleo* cum *Oleo Nucis Moschatę* expresso fit *Balsamum*, non saltem internè usurpatum in Adultis, quàm externè contra Tormina Infantum.

Quibusdam etiam *Acetum Infusionis Radicis Angelicę*, in usu est pręservativè & curativè ad Affectus Malignos: cui si addatur *Camphora*, meliùs adhuc succedit; sicut & in Compositis Alexipharmacis multum valet.

Sal Angelicæ est diureticum, vel potiùs sudoriferum.

Occasione Angelicę, tanquam *Plantę aromaticę*,

DE

Tres Ananæ species *refert* Plumerius. 1. Ananas aculeatus fructu ovato, carne albida: *qui est* Carduus Brasilianus foliis Aloes C. B. Ananas Acostæ, & Nana fructus, sive Yajama Lugd. 2. Ananas aculeatus, fructu pyramidato, carne aurea. 3. Ananas non aculeatus, Pitta dictus. *Planta hæc exotica in Horto Parisiensi & Lugduno-Batavo sata, Fructus multis ab hinc annis produxit: anno autem 1721. jussu* Serenissimi Hetruriæ Ducis, *Amstelodamo Pisas advecta, jam Fructum* Cl. Michaeli Angelo Tilli *Horti Præfecto prægustandum edidit, ut mihi idem famigeratissimus Vir, de Re Botanica optimè meritus, per Epistolam retulit.*

(K) Anethum *Fœniculo persimilis Planta*: *à* Fœniculo *tamen differt Seminibus foliaceis, & Radice annua. Oculorum aciem hebetat ex* Dioscoride *&* Trago *ustum Ulcera exiccat.*

Olfactu reprimit Singultum Semen Anethi, ex Macro.

major humidiora amat prata. Minor locis montanis, opacis & nemorosis gaudet.

Floret Julio.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix colligenda initio Veris.

Vires, Bezoardica & Cordialis nobilissima est. Calfacit 3. (sylvestris major 3.) siccat 2. aperit, attenuat, Sudorifica & Vulneraria est: Menses movet, Fœtum expellit, Suffocationi Uteri maximè conducit, Malignis Morbis, Venenis, ipsique Pesti medetur: Venena omnis generis per Sudorem pellit, adeoque usu interno præcipuè, tum & externo adhiberi apta est. V. g. ad arcendam Pestem (in Amuleto, in Sublingualibus), ad Morsum Canis rabidi, in Cataplasmatis, &c.

Dosis Drach. j.

(Semen inter Apophlegmatizonta recensetur.)

PRÆPARATA.

1. *Aqua*. Ex integra Planta.
2. *Succus*. Ex Radicibus recentibus.

N. Potest & ex siccis Radicibus mediante coctione elici:

3. *Extractum*. Fit cum Spiritu Vini.

Dosis à ℈ß ad ʒß.

N. Quercetanus extrahit cum Spiritu Juniperi, Hydromelite vinoso, &c. *Vide Pharmacop. rest.*

4. *Condita Radix*, l. a.
5. *Oleum stillatitium*, Ascendit cum Aqua.
6. *Balsamus* l. a. cum Oleo Nucistæ præparato fit.
7. *Sal com.* Ex incinerata vel integra Planta, vel Capite mortuo in destillatione remanente.

N. His adjungi potest Radix præparata, *quam dicunt*, *id est*, in Aceto macerata. *Verùm enimverò quis dubitat, infusione hac magnam virium partem Menstruo communicari, adeoque Radici decedere.*

XXXI. ANISUM.

Anisum Anisum. German. *Anisz.* Gall. *Anis.* (Dicunt Absynthium dulce, Cuminum dulce, Anicetum.)

Gaudet loco optimo & stercorato; seritur mense Martio, floret Julio, Semen maturescit Autumno.

OFFICINALIA NATIVA.

Semen, rarò *Herba*.

Vires. Calfacit, siccat 3. recens mitius est, attenuat, discutit, Diureticum est, Lac auget, Pulmonicum ac Stomachicum imprimis audit: Hinc usus præcipui in Inflammatione Ventriculi, &c. Infantibus ℈j. exhibitum blandè per inferiora ac superiora saburram Ventriculi Intestinorumque ejicit.

PRÆ-

DE AROMATIS

IN genere, eorumque *Natura*, aliquid adhuc disserendum. *Aromata in genere ex Indiis*, aut aliunde, ad nos transportantur, & *tota illorum vis sub forma oleosa* ab iis removeri potest; quod verò remanet, cadaver est ab omni vitali vi & virtute ulteriori depauperatum.

Bonitatis eorum Signum externum est suaviter olere, & gustum gratè afficere: Hinc *nostrates Plantæ*, quæ simili suavi sapore & odore gaudent, *Aromaticæ* quoque exinde dicuntur, & sunt omnes illæ, quæ sub *Classe V.* continentur, quarum vis consistit in Particulis volatilibus acribus & penetrantibus: & hinc vocantur *Calida*. Spagyrici dicunt, *Vegetabilia hæc esse natura salino volatilis oleosa*, ratione cujus augmentant Sal volatile *Sanguinis*, & Sanguinis motum accelerant, Bilisque balsamicæ proventum copiosiorem reddunt, in Corpore verò Aciditates quascunque vitiosas delent.

Conducunt igitur *Affectibus Intestinorum & Stomachi*, qui oriuntur ex *Cruditate acida*, cujus comes *Mucus* est acidus viscidus, qui in Stomacho Anorexiam & Apepsiam, in Intestinis verò Flatus & Tormina generare solet. Inde est, quòd Aromatica *Stomachica* & *Carminativa* dicantur. *Anticolica* prætereà & *Antihysterica* sunt, Nervisque conducunt, Acidum eorundem dissolvendo, quo inimicius iis quid nunquam inveniri non poterit. *Cephalica* porrò sunt Aromata: fermentativum quoque Sanguinis motum in Menstruis promovent. Epilepticis, Apoplecticis & Catalepticis quoque conveniunt: Et cùm ob Sal volatile in Spiritus facilè abeant, inde est, quod Aromata etiam *Cordialibus*, seu *Analepticis*, & *Confortativis* annumerentur. Omnia autem Aromatica in genere conveniunt in Sale volatili oleoso: Attamen, cùm in quovis Aromate specialis & sapor & odor inveniatur; exinde colligere est, & specialiorem crasin & mixtionem adhuc in illis latere, cujus intuitu Mentha Stomacho, Cinnamomum Viribus debilitatis & Syncopæ, Caryophylli & Lavendula in Affectibus paralyticis; Salvia, Rosmarinus, & Melissa Utero, & aliæ aliis dicatæ sint.

ANGELICA SYLVESTRIS. *Angelica Sylvestris minor seu erratica*, proprio nomine *Ægopodium*, Germ. *Giersbart*, *Herba Podagraria*, *Herba S. Gerhardi*, revera pertinet ad Angelicas, quod odor & sapor ejus satis indicant, easdemque cum Angelica sativa obtinet virtutes; hinc & ejus defectu hæc sine piaculo, aucta saltem dosi, substitui potest.

Est *Diaphoretica* & *Sudorifera*, hinc & *Alexipharmaca*, *Carminativa*, Flatuumque, præsertim primis in viis hærentium discussiva, e. g. in Colica. Ad Podagram quid valeat, non æquè patet, fortè tamen ob vim suam diaphoreticam ac sudoriferam in hac suas habebit virtutes. (*L*)

XXXI. ANISUM. *Anisum* Simplex *Aromaticum* est, cujus *Semen* apud nos in usu est, cùm multa in hoc latitent Arcana Practica. *Herba* non admodum est in usu. Sapor *Seminis* correspondet cum Sapore Angelicæ, natura & usu omninò cum Semine Fœniculi, Cumini & Carvi, adeoque est Aromaticum & Carminans, refferturque inter *Semina quatuor Calida majora*. *Oleo volatili aromatico* impregnatum est, ratione cujus Spiritus influos recreando à Veteribus magni æstimatum fuit in Stomacho frigido & humido, ut loquuntur, hoc est, *Cruditati acida*, & inde elevatis *Ructibus* ac genitis *Flatibus*, ex vitiata seu deficiente vi fermentativa Stomachi seu Indigestione, & Cruditate acida oriundis, succurrit; unde etiam ex Stomachi defectu nata *Somnia* graviora, item *Incubum*, solet Semen hoc præcavere, sicut & inter Flatuum Remedia unum ex primariis Anisi Semen esse solet. A Mulieribus expetitur, quia *Lac Nutricum* auget & corrigit. Lactis certè maximum vitium est Coagulatio in Mammis, ex quo Nutricibus etiam magna impendent Mala, Scirrhi & Cancri &c. quæ præcaveri possunt Semine Anisi, corrigendo Acidum, tam in Mammis Matrum, quam in Stomachis Infantum, & sic Impediendo Lactis Coagulationem; sicut in Lacte ebullitum, & ita potatum, uberem Lactis copiam, & simul suavem Somnum, conciliare solet. *Pectori*, præter Crocum, specialissimè competit, & hinc *Anima Pulmonum* dicitur. Unde in quibusvis Pectoris Affectibus, Tussi, Asthmate, & similibus valdoperè laudatur. *Infantibus* mirè convenit: in horum enim Torminibus ex Pituita viscida & acida nihil melius est quam Anisum, Flatus discutit, & Stomachum corrigit; sicut etiam HEURNIUS nihil melius pro laxandis Infantibus inveniri asseverat, quàm Semen Anisi grosso modo pulverisatum, & ad ℈j. cum Pulte propinatum: purgat, Intestinorum Tormina eorumque convulsiva Mala sistit, ideo ab HELMONTIO *Solamen Intestinorum* audit. Admisceantur ergò illi *Lapilli Cancrorum*, aut *Corallia præparata*, & ita præferendum erit *Pulveri Epileptico Marchionis*, magis enim Acidum vitiosum & Tormina in Infantibus compescit. In *Albo Mulierum Fluxu*, Affectu satis molesto, commendatur.

Pulvis cujus ut & *Oleum*, & *Spiritus Anisi*, variæque *Confectiones Anisata*, nunc *laxativæ*, nunc *alterativæ*, in usu sunt. *Oleum destillatum*, & *Spiritus* præferenda reliquis omnibus.

(L) *Juxta Methodum Tournefortianam* Angelica sativa *pro* vera *Officinarum habita*, *de qua primo loco loquitur* Ettmullerus, *est* Imperatoria sativa T. *quemadmodùm &* Angelica sylvestris major C.B. *est* Imperatoria pratensis major T. *hujus* Radix *sudorifera est*, *si scilicet Vino infundatur*, *& tribus hujus* Infusi *unciis addatur uncia* Aceti scillitici: *Mistura hausta Æger stragulis coopertus Sudorem expectet*, Angelicæ *contra veros characteres habet* Angelica sylvestris minor sive erratica, *quæ &* repens, *&* Ægropodium, & Herba Gerhardi, *de qua secundo loco* Ettmullerus *verba facit*. *Hac utuntur ad Podagram*, *unde dicitur quibusdam* Podagraria. *Denique* Angelica lucida Canadensis Corn. *vocatur potiùs* Imperatoria lucida Canadensis à Tournefortio.

PRÆPARATA.

1. *Confectio* ex Semine fit.
2. *Confectio Anisi laxativa simplex*. Fit Scammonii cum Saccharo mixtione, vel maceratione Anisi in Aqua, in qua Scammonium fuerit dissolutum.

N. Alii in Infusione Antimonii Anisum conficiendum macerant.

3. *Confectio Anisorum laxativa composita*. Vide August.
4. *Aqua destillata*. Ex Herba Semine.
5. *Aqua Vitæ Anisata*. Ex Semine cum Vino destilletur. Vide *lib.* 2. *de Spiritibus*.

Fieri itidem potest *Spiritus*, si remanentia ex destillatione Aquæ residua cum fæcibus Cerevisiæ fermentetur, vel simili.

6. *Oleum stillatitium* cum Aqua ascendit.

N. 1. Ex Aniso stillat Aqua lactea, quæ calori Solis exposita copiosius *Oleum* ad superficiem mittit.

N. 2. Anisum diu macerare oportet. Sic dat ℔j. *Olei* ℥ß.

N. 3. Anisi destillatio lento igne peragenda est, quia nimirum volatilior illa pars facilis est ascensus.

7. *Sal*. Ex incinerata Planta, vel remanentia Destillationis.
8. *Species Dianisi*. Vide Disp.

XXXII. ANSERINA.

ARgentaria. Argentina, *Dod.* Potentillin, *Brunsf. Matth. Lon.* Agrimonia sylvestris, Anserina, *Trag. Tab.* German. *Grensich*. *Gensserich*, *Grunsich*, *Silberkraut*. Gall. *Argentine*, *Anserine*.

N. Est sine sapore & odore.

Crescit passim herbosis in locis, in pratis juxta sepes & vias. Floret appetente Æstate, quo tempore & colligi apta est.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia, vel integra *Planta*.

Vires. Refrigerat moderatè, siccat fortiùs, astringit, constipat. Hinc Sanguinis exspuitioni medetur, Diarrhœam, ac reliquos Alvi, tum & Uteri fluxus compescit: Hæmoptoicis & Hæmorrhoicis subvenit: Renum Calculum insigniter atterit: Vulneribus insuper admodùm conducit. Externè famosa est in Doloribus Dentium mitigandis, Putredine Gingivarum arcenda, Æstu febrili sopiendo, quem potenter compescit, si cum Sale & Aceto contusa plantis Pedum supponatur, vel Carpis applicetur.

PRÆPARATA.

1. *Aqua*. Ex Planta integra.
2. *Aqua*. Ex Floribus.
3. *Conserva*. Ex Floribus.

XXXIII. AN-

nibus. Per Oleum tota vis volatilis extrahitur, quod quoque commendatur in Insomniis turbulentis & gravioribus, item in Incubo, in quibus præcavendis & curandis mira præstat, præsertim si in primis viis vitium hæreat. Hi enim Affectus, si non Melancholiæ, certè Ventriculo & Intestinis, ortum debent. In Asthmate, Tussi sicca, & similibus Oleum hoc, aut Spiritus aut Balsamus Sulphuris anisatus, &c. euporiston non contemnendum est; adeo ut in *Pilulis Pectoralibus* præscribatur, ut compingantur nempe Pilulæ cum Oleo destillato Seminis Anisi, aliisque Remediis ordinariè addatur: unde etiam *Spiritus Salis Ammoniaci anisatus Spiritus Pectoralis* quibusdam dicitur. Imò sunt, qui dicunt, HELMONTIUM singularia præstitisse in Affectibus Pectoralibus superfundendo aliquot guttulas *Olei Anisi destillati rectificati Floribus Antimonii fixi*, unde leni digestione acquirit colorem rubicundum; qui *Balsamus* egregium est Pectorale, & Pulveribus Puerorum commistus. Torminibus ab Acido, Flatibus, &c. resistere solet. Tanta certè Olei Anisi est penetrantia, ut si brevi post exhibitionem Lac emulgeatur, odoris ejus vestigia, in eo adhuc deprehendantur. Contra Suffusiones Sanguinis, & Contusiones, in specie partium Nervosarum, sive ex Percussione, sive à Casu ab alto sint, singulare & expertissimum est. Vid. FORESTUS l. 9. *Observ.* 31. qui pro indubitato habet in his Casibus, si inungantur Partes læsæ: Imprimis quando Infantes, qui ingressum tentant, & fortè cadunt, adeoque Nares & Frontem lædunt, nihil melius est Oleo hoc, si inungantur Partes affectæ; subitò nempe Tumor disparet extra omne Sugillationis periculum. Sunt qui solvunt aliquot grana *Zibethi* & *Moschi* in *Oleo* hoc, inungunt Umbilico, & pro Remedio præsentaneo in Colica venditant, sicut ipsum Zibethum Umbilico in Colica inunctum Secretum *Paracelsi* fuit. Quin & pro usu *Cosmetico*, ut ita loquar, seu potiùs *Odorifero*, inservit. Quod si enim quis suaviter olere desiderat:

℞. *Zibethi*
Moschi an. gr. j.

& cum *Oleo Anisi* solvat, sic gratissimum denique odorans acquiritur *Oleum*, quo *Chirothecæ inunctæ* fragrantissimum odorem acquirunt, diuque illum retinent.

Ex hoc Oleo cum *Corpore pro Balsamo* potest etiam fieri *Balsamus* egregius contra Tormina Infantum, Umbilico inungendus. *Anisum Saccharo conditum* commendant contra Inquietudines nocturnas.

PETRUS JOHANNES FABER *in suo Myrothec. Spagyr.* habet *Essentiam Anisi* elegantem; ex Succo per fermentationem facit *Spiritum*, & elicit *Sal volatile*, quod posteà in *Oleum* abit, & in Affectibus Infantum multum præstat. (M)

XXXII. ANSERINA. *Anserina* Germanis *Gensserich*. Planta est Floribus luteis, denominata ab *Anseribus*, quòd ejusdem pastu valdoperè delectentur, & iis in locis, secundùm circulum naturalem, copiosè proveniat, quæ Anseres stercorare solent; hinc & suspicio orta fuit, Plantam hanc participare de *Sale Ammoniaco nitroso*, cujus intuitu dicitur Urinam pellere. Dicitur & *Argentina*, quòd Folia ejus inferiùs colorem argenteum referant, item *Potentilla*, quod multùm possit. *Pertinet* aliàs *ad Pentaphylla*.

Folia & *Flores*, imò *integra Planta*, sunt in usu. Saporis est nonnihil acris, penetrantis atque amaricantis, unde vis ejus resultat resolutiva; viscida enim incidit, & inde natas Obstructiones reserat; *Vulneraria* est insignis & *Febrifuga*; *Hepatica* præterea nobilis, & specialissimè *Ikterum flavum* curat, quem per Urinam expurgat, & dum Urinam pellit, commendatur ad *Hydropem Ascitem* valdoperè. Unde etiam ab omnibus tanquam *Specificum Antiictericum*, præsertim Pauperibus, laudatur internè vel in forma *Succi* vel *Decocti* usurpata, sicut etiam omnes ferè *Compositiones Antiictericas* ingreditur; externè verò contusa Calceis indita, sicque Pedibus continuò calcata. TIMÆO certè in Secretis fuit contra Nephritidem & Calculum Renum, propterea transversis litteris idem exposuit *Nenasira*, vid. *Epist. Med.* 32. *p.* 246. Videtur enim POTERIUS *in Pharmacop. Spagyr. p.* 12. Sunt, qui pro Arcano habent sequentem *Potionem contra Calculum*:

℞. *Argentina seu Anserina virid.* M. iv.
Secal. virid. M. ij.
Exprimunt Succum, & addunt
Vinum rubrum ad pondus omnium.

Mixturam filtrant pro unâ dosi in aurora primi diei Maji sumendam, & dicunt, si tribus annis continuis primo die Maji hoc repetatur, quòd per totam vitam quis, Deo gratiam concedente, sit futurus immunis à Calculo.

Videtur quidem adesse *Superstitio* quoad primum Maji diem; sunt tamen, qui dicunt, fuisse TIMÆI *Secretum suprà citatum*. Herbæ colligantur ante Solis exortum, & primo die Maji, dum adhuc irroratæ sunt Rore majali.

Similiter *Anserina Succus* aut *Decoctum* frequentiùs hausta nimium Calorem in Paroxysmis febrilibus compescunt: sed non semper adeò tutò propinatur, quia Paroxysmus exinde magis prolongatur nonnunquam. Unde potiùs *Herba contusa*, & cum *Sale* ac *Aceto* subacta, plantis Pedum applicatur in Paroxysmis febrilibus. Quod etiam facit *Sedum majus* cum

Ser-

(M) Anisum *ab a privativo & ἴσον* æquale *quibusdam dicitur, quòd Folia proferat minimè æqualia: inferiora enim simplicia, & circumscriptione rotunda, superiora dissecta, &* Petroselini *foliis similia*. *Aliis dicitur* Anisum *quòd* [illegible] , *remittit enim & laxat internas flatulentas tensiones, & externas*. Raius *Anisum genus peculiare facit: at* Tournefortius *ad* Apium *reducit, atque* Anisum vulgare *&* *Officinarum appellat* Apium Anisum dictum semine suaveolente, *atque hoc vel* majore *vel* minore.

Est Anisum Indicum, BADIANA *Barbaris dictum, quod, præter odorem & saporem, nil commune (gustavimus enim) cum Aniso habet*. Fructus *enim est Stellæ septem radiorum figuram repræsentans, quem Arbor Insularum Philippinarum* Zingi *appellata producit*. *Noster* Fr. Redi Fœniculum Sinense *vocat*.

XXXIII. ANTHORA.

ANthora *Matth. Lon. Cast. Cam.* Anthora. *Lob. Tab. Ger.* vulgaris, *Clus. hist.* Aconitum salutiferum, seu Anthora, *C. B.* 17. Napellus Moysis, Avicennæ, aliis Antithora (quòd Thoræ pharmacum sit,) German. *Heilgifft*, *Gifftheil.* Gall. *Anthore*. (Ital. *Zedoaria d'Avicenna.*)

N. Sunt qui Radicem Contrayervam faciunt Germanicam: alii Zedoriam Arabum, Avicennæ scilicet & Serapionis, vide *Tabern. Herbar. lib.* 1. qui posterius mordicus asserere nititur.

Crescit in Alpibus Helveticis, in Sabaudia, &c.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix.

Vires. Saporis amari est, calfacit & siccat. Cardiaca est, attenuat, aperit, abstergit. Usus præcipuus in Morbis, ac Ictibus venenatis. Pesti specificè aversatur, & peculiariter Radici Thora.

Dosis à ℈ß. ad ℈i.

N. Educit insuper Mucilaginem tartaream ac aquosam per Alvum.

XXXIV. ANTIRRHINUM.

Ἀντίῤῥινον, Ἀνάῤῥινον, Antirrhinum. *Matth. Dod. Lob. Tab.* Antirrhinum majus alterum folio longiore, *C. B.* 2. (Os Leonis aliis) German. *Orant*, *Dorant*, *Brackenthaupt*, *Kalbsnasen*, *Undskopff*. Gall. *Antirrhinon*. *Musle de Veau*, *ou Mousson violet*.

Crescit locis sabulosis. Floret Majo, & Iunio.

OFFICINALIA NATIVA.

Herba integra, i. e. Folia cum Floribus ac Gemmis Ramusculorum, quæ repræsentant Caput Vituli.

Vires. Rari usus est in Medicina, nec adhibetur nisi à Mulierculis contra Spectra, Incantationes, Veneficia, &c. idque tam præservandi, quàm curandi intentione utrique satisfacit Appensione, Fumigatione, Suppositione, Appositione, Balneatione. Vide *Carrichter in Herbario*. (Scorpionibus contrarium dicitur.)

ANTHOPHYLLI, *vide* CARYOPHYLLI.

XXXV. APIUM.

Fermento, *Aceto*, & *Sale communi*, sic enim Ardorem febrilem compescunt, & Deliria sopiunt. (*N*)

XXXIII. ANTHORA. *Anthora* seu *Aconitum salutiferum*, quid propriè sit, & qua ratione scribenda? eruditè differit VELSCHIUS *Hecatost.* 1. *pag.* 71. Dicitur quasi ἀντὶ Θώρα, quòd *Aconito lethifero* seu *venenoso*, *Thora* dicto, & *Napello*, specificum sit *Alexipharmacum*, Germanis *Giffiheil.* *Anthora Folia Napelli Foliis* sunt *amula*, tenuiùs dissecta & splendoris illius expertia aversa parte albicantia, sapore amaro prædita. *Flores* utut conveniant cum Floribus Napelli, tamen tanta inter has Plantas est inimicitia; ut juxta se satæ crescere renuant, sed unà intereant. *Aconitorum Character essentialis* est, quòd Florem habeant cucullatum. De *Napello* autem notandum, quòd ubi proveniat, copiosissimæ insimul Muscæ ibidem reperiantur, quæ appropriatum Alexipharmacum contra Napellum habentur. Rana, Acu Succo Thoræ illita, læsa actutùm moritur; hinc & Sagittæ Succo huic immersæ Vulnus lethale reddunt: vid. GESNERUS *Tract. de Aconito primo Dioscorid. p.* 19. Antidotum autem est Anthoræ Radix. Dicunt reperiri Murem, qui rodat Radicem: sed nihil est; ex malè enim intellecta voce Græca hic error natus est: Rari apud nos est usus. Meretur tamen considerationem, quod habet GESNERUS *l.* 2. *Epistol.* 51. *Anthora est Aconitis, seu Napellis, cognata; Radicem habet Bulbis exiguis binis, ut Napellus etiam, sed albi, & gustu amari sunt, non verò erodentes, ut Napelli: ex Bulbis unus semper junior est & solidus, alter verò senior & marcescit. Vis in mirifica inest contra Viperarum morsum, & omnia fermè Venena, & quidem non Thora solùm, sed etiam Pestem, & simul Calculum Renum pellit.* Huc usque GESNERUS. Usurpatur *Radix pulverisata*, sicuti quoque in Febribus Petechialibus, & aliis Malignis, summo cum effectu adhibetur; unde & inter *Alexipharmaca* referri solet. Sed, ut dixi, rari est usus, & proptereà diutiùs hic non moror. (*O*)

XXXIV. ANTIRRHINUM. *Antirrhinum*, seu, ut alii legunt, *Anarrhinum*, ita dictum, quod Capsulæ ejus quasi Nasum Vituli repræsentare videantur. Germanis dicitur contracto nomine *Orand*, *Dorand*, *das Löwen-Maul*, *Hunds Kopf*, item *Kalbs-Nasen*, *und Brackenhaubt*, Est vel *Hortense*, vel *Arvense*, *flore purpureo*, *Kleiner Orand.* quod in Arvis passim sine cultu ac sponte efflorescit. Datur aliàs enim *Antirrhinum minus flore albo*, quod tamen rarius. (*P*)

Rarissimi est usus in Officinis Propter *Signaturam* Capsularum Seminis à quibusdam pro *Capitis Affectibus* laudatur. Aliàs contra *Incantationes* tam Hominum quàm Canum, & *Veneficia*, laudari solet, ipsis etiam DIOSCORIDIS temporibus, atque tam internè adhibetur, quàm externè multiplici usu pro tali scopo applicatur. Vid. SCHMUCK *in Curis Magico-Magnet. p.* 26. TABERNÆMONTANUS *ex* MATTHIOLO refert Historiam, quæ confirmat vim Antirrhini contra Incantationem. Nimirum Canem ad Castelli ostium catenis constrictum, ne extraneis ingressum liber esset, aliquando obmutuisse refert: Castelli Dominus ex Incantatione provenisse credens, Canis casulæ Antirrhinum immisit, quo facto hic latrandi potentiam non saltem recuperavit, sed etiam pristinum accedentes invadendi morem simul repetiit.

Quæritur autem hac occasione. *An Affectus per Veneficia & Incantationes orti Remediis Naturalibus curari queant?* Respondeo *affirmativè*. Diabolus enim nequissimus, per se vel per Sagas & Mancipia sua, Homines istos maleficos agere solitus, aut secundum Naturam, aut contra Naturam, aut supra Naturam agit: non supra Naturam agere potest, quia non est omnipotens, nec contra Naturam, quia ordinem Naturæ institutum mutare nequit. Ergò secundum Naturam: si hoc; sequitur, Mediis Naturalibus quoque Veneficia depelli posse.

Plantæ hujus occasione paucis enarrabo

SIMPLICIA CONTRA VENEFICIA ET INCANTATIONES.

PRæter Antirrhinum nostrum, Germ. *weis*, *roth und gelben*, Hypericon seu Fuga Dæmonum, Germ. *das Iohannes Kraut*, Artemisia rubra, Germ. *de rothe Beyfuess*; Uva inversa, seu Herba Paris. Phu tertium *Dioscoridis*; Bryonia, Germ. *die Gichtrude*. Abrotanum, mas imprimis, Germ. *Stab wurz*. Herba Momordica. Plantago acuta, Germ. *der Spizige wegerich*. Allium, Germ. *der rothe nicht der*

(N) Anserina, *seu* Argentina, *vel* Potentilla *pertinet quidem ad* Pentaphylla, *ut ait* Ettmullerus; *attamen à* Quinquefolio *differt foliorum situ, quæ scilicet summo pediculo nequaquam insident radiorum ordine, sed alio modo disponuntur: quare hujus generis Plantarum novum Genus constituit* Tournefortius, *illudque* pentaphylloides *appellat: hujus generis speciem unam facit* Argentinam, *quam* Pentaphylloides argenteum alatum, *seu* Potentillam *vocat. Quamquam* Scrœderus *illam sine sapore & odore esse affirmet, attamen gustu modicam salsedinem, cum stypticitate conjunctam, habet: cæruleam papyrum valdè rubefacit: scatet igitur Sale aluminoso, & pauco Sulphure. Juscula ex hac Planta parata, additis Cancris fluviatilibus, mira faciunt in Fluxu albo Mulierum. T.*

(O) Anthora *ad* Aconiti *Genus refertur, estque* Aconitum salutiferum, sive Anthora C. B. *Anthoræ Radix gemina Napiformis, fibrosa, intùs alba, exteriùs fusca; caulis bipedalis: folia Delphinii: Flores spicatim in caulis summitate, galeati, seu cucullati, sublutei (non purpurei, ut ait* Matthiolus*): semina subnigra, striata. Cave ne pro Anthora sumas Napelli radicem, maximam enim habent affinitatem. Radix Anthoræ antidotus est adversus Aconitum pardalianches, seu Thoram majorem, quæ Planta inter Ranunculos connumeranda.*

(P) Antirrhinum, *sive* Anarrhinum *cum* Lychnide sylvestri *confundit* Dioscorides, *aitque Herbam esse caule folijsque Anagallidi similem, floribus Leucoii: quis eam noverit? Alii* Antirrhizon *vocant.* Apulejus Canis Cerebrum: *Creditur esse* Leo *herba, &* Os Leonis *ex* Cæsalpino: *sic* Columella lib. 10.

Narcissique comas, & hiantis sæva Leonis
Ora feri.

XXXV. A P I U M.

Apium, Σέλινον [Macedonicum. Vide *Petroselinum Macedonicum*. Verum seu hortense. Vide *Petroselinum Officin.* Palustre, Apium Officinarum: *de quo hic.* Montanum. Vide *Petroselinum Montanum*.

Dicitur Apium, *Fuchs. Lon.* Paludapium, *Tab.* Eleoselinum, *Dod. Lob.* Apium vulgare, *Trag.* Germ. *Braunes Peterlein*, *Wasserpeterlein*, *Wassermorellen*, *Wassreppich*, *Wassermack*, Gall. *Persil d'eau*.

Crescit inter Becabungam: floret Julio.

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

Radix & Semen.

Vires. Calefacit & siccat, ferè gr. 3. incidit, aperit, unde & inter 5. Radices Aperientes recensetur. Usus præcipuus internus, Urinam & Menses movet, Calculum pellit. (Hispani Radicem mane diu mandunt.) Regium Morbum solvit. (Masticatur ad Odontalgiam). Semen efficacius est quàm Radix, annumeraturque Seminibus Calidis minoribus. Utraque præcipuè internè usurpantur.

P R Æ P A R A T A.

Aqua. Ex Caule, Foliis, & Floribus Junio collectis.

(*Unguentum* ex Apio paratur, mundificativum, in Mammillarum Tumoribus suppuratis egregium compertum.)

XXXVI. A Q U I L E G I A.

Aquilegia. German. *Ageley*, *Ageleyen*. Gall. *Ancolie*.

N. Diversæ reperiuntur Species Florum colore, vel plenitudine distinctæ: Officinaria simplex illa flore cœruleo, C. B. 2. vel 8. intelligitur.

Dicitur Aquilegia. *Trag. Fuchs. Lon. Dod. Cam.* Aquileia, *Matth. Lob. Cast. Tab.*

Crescit sata in hortis, ac solo pingui: nonnunquam in locis sylvestribus incultis. Floret Junio, & Julio.

OFFI-

---

der vvise Knoblauch, Sorbus, Germ. *Vvulfsbbeer holtz*. Origanum, Germ. *Dost*: Conferatur de his fusiùs CARRICHTTERUS, *Imperatoris* RUDOLPHI *Archiater*, ac egregius Paracelsista, in *Herbario Germanicè scripto*, & *Tract. von Zauberischen, Schaden*, præ aliis omnibus egregia de Morbis ab Incantatione curandis habet: item AGRICOLA, qui fuit Medicus expertus, sed Chymicus mendax, *in parva sua Chirurgia*, ubi nonnulla quoque de Veneficiorum Cura scribit. Huc etiam pertinent Flores, Folia & Semen Aquilegiæ. Semina nigra Pæoniæ maris. Viscum quercinum, vel etiam Lignum quercinum. Lignum Tiliæ. Felis. Fungus betulinus, Germ. *de vothe erd. Schvvam*, qui crescit sub Betula, German. *unter de Birche*. Viscum tiliaceum, Germ. *der Linden-Mistel*, Specificum contra Epilepsiam Infantum. Corylus, & imprimis Viscum ejus è quo in HENRICI AB HEER *Observationibus* prostat *Unguentum contra Veneficia* cum *Adipe Canis*, *Ursi*, & *Caponis*: sed Viscum hoc est rarissimum, unde ei substitui potest *Viscum tiliaceum*. Verbena item. Morsus Diaboli. Ricinus. Aristolochia rotunda, & Tamus. Mercurius vivus appensus, & quacunque ratione usurpatus. Asa fœtida, ex qua habet *Emplastrum fœtidum* MYNSICHTIUS *in Armont.* contra Veneficium. Corallia rubra & alba. De Corallis, & similibus vid. HELMONTIUS *in Tract. Injaculator. Modus inrandi* §. 7. & *sequ.* Corpus è Felle Corvi & Oleo Jasmini, Germ. *dem Jesmin Oehl.* inunctum, probatum est in curandis à Veneficio Morbis. Secundina primiparæ. Dens Hominis mortui. Tinctura Corallinorum cum Essentia Hyperici: & Decoctum Antirrhini cum Semine Hyperici & Pyrolæ: quin & Stercus proprium cum Allio mistum, & locis incantatis impositum, à plurimis commendatur. Si Ulcera facta per Veneficium, laudatur Stercus proprium impositum, & hinc in Vesica in fumo suspensum, *tunc sistim habent, atneqneam subsistere, & in similibus casibus Magia quadam uti oportet.* Vid. plura apud JOANNEM TIBAULD *in Thesauro Pauperum* PETRI HISPANI, de quibus etiam Experientiæ fides relinquenda. (Q)

APIOS AMERICANA, *Apios Americana*, à solo CORNUTO ita appellata: ac pro *Smilace exotica* habita, rectiùs potiùs diceretur *Phaseolus tuberosus lactescens Canadensis*: id quod Flos, Semen ac Folia satis indicant; *Phaseolis enim scandentibus est similis*. Ad hæc Radix est tuberosa, decætero recens decerpta Lacte scatet; (R)

XXXV. APIUM. Variæ sunt *Apiorum* species: *Hortense* seu *Petroselinum commune*, & *Appium Palustre* seu *Officinarum*, quod hic intelligitur. Dicitur hoc etiam *Aquaticum*, *Eleoselinum*, item *Paludapium*, Germanis *Wasser-Eppich*, *Cellerie*. Ad Apiorum species etiam *Pastinaca* pertinent.

De hac Planta in Officinis usitatum est *Semen* & *Radix*: *Radix* inter *Radices quinque Aperientes* recensetur. Non autem in his tanti est usus, quam Culinis; parantur enim exinde *Acetaria* haud ingrata. Suaviter tamen Radix hæc est *Aromatica*, blandè *Diuretica*, & consequenter pro Mensium & Renum Affectibus optimè conducit: ac præterea *Carminativa* est & discussiva: unde Apium, ejusque Radix in specie, in Morbis Chronicis commendatissima est in forma *Decocti*, sed rariùs usurpatur. *Oculis infestum* esse Apium, habet BOYLE *de Specif. & Simplic.* p. 114.

Externè etiam ad Lactis abundantiam coercendam *Radix*, si misceatur cum *Semine Coriandri*, & addito *Aceto* in forma *Fomenti* calidè applicari prodest, (si enim repellatur Lac timendum, ne coaguletur;) e. gr.

℞. *Rad. Apii* ℥j.
Sem. Cumini vel *Coriand.* an. ℥ß.
Coqu. in s. q. *Aqua simpl.* vel *Menthæ* & *Aceto*.
Colatura D. S.
Applicatio externa.

Calidè applicetur Mammis pro Lactis quanto imminuendo.

Semen Diureticum est, unde Menses ciet, & Renum Affectibus medetur.

Aqua Apii, vel sola vel cum *Aqua Menthæ* mista, tam bibita, quàm cum Linteo Mammis calidè applicata, eodem modo Lactis nimium proventum impedit. (S)

XXXVI. AQUILEGIA. *Aquilegia* seu *Aquilina*, German. *Ackeley*, ita dicitur à figura, quod Flos Rostrum aduncum Aquilæ repræsentet. MORISONII opinione *pertinet ad Aconita*, non venenata, sed salutifera. *Varias* agnoscit *Species*, quarum *Differentia* consistit in magnitudine *Florum*, & horum *Colorum* diversitate.

In usu potissimùm est *Aquilegia flore cœruleo*, cujus *Semen*. *Flos* & *Herba* usui Medico inservit.

Semen inter *Semina Expulsiva* primatum obtinet, & usui *diaphoretico* præsertim inservit: hinc mediante Diaphoresi particulas vitiosas Massæ Sanguineæ corrigit & expellit; unde etiam Mulierculæ pro expellendis *Variolis* æque ac *Morbillis* Infantum, item in *Purpura*, illa utuntur in *Nodalo*

Cere-

(Q) *Quæ hic de* Veneficiis, Incantationibus, & Magicis Curationibus *habet* Ettmullerus, *extra Medicinæ cancellos existire videntur: proinde ad rem nostram non pertinentia, imò veluti superstitionem sapientia, Theologis dijudicanda relinquimus.*

(R) Apios *Planta dicitur, quòd Radix* Pyri *figuram turbinatam referat;* ἄπιος *enim est* Pyrus: *Vel quòd* Caricam *repræsentet, dicitur* Ischas: *Dicitur &* χαμαισϋκη *à simili ratione.* *Ad* Tithymalos *hæc Planta referenda est, ita ut* Apios J. B. *sit* Tithymalus tuberosa Pyriformi radice C. B. & Apios sive Ischas altera J. B. *sit* Tithymalus tuberosa, oblonga radice C. B. At Apios Americana Cornuti, *de qua loquitur hic* Ettmullerus, *non ad* Phaseolos *ut ipse ait, sed ad* Astragalos *referenda: est enim* Astragalus tuberosus, scandens. Fraxini folio *T.*

S) Apium *valdè differt ab* Apios, *de quo suprà. Sic dicitur fortasse,*

——— quòd Apes vehementer
Illius soleant avidè decerpere flores.
Hanc Herbam Σέλινον solet Attica dicere lingua.

ut habet Macer. Apium palustre, *seu* Apium Officinarum, & Apium vulgare ingratius J. B. *differt sanè ab eo, quod* Apium duce, & Celeri *dicunt; quodque sativum est, & nobis in Mensis familiarissimum; at notante* Cordo, & *approbante* Tournefortio, *aliud inter illa non est discrimen, nisi quòd sola cultura palustre & ingratius reddatur dulce & suave. Apii palustris succus ad* ℥vj. *in rigoris febrilis principio exhibitus, sudorem movet, Febresque intermittentes solvit: quemadmodùm & illius Extractum cum Cortice Peruviano mistum Quartanas pellit. T.*

OFFICINALIA NATIVA.

Semen, cum *Flores* & *Herba*.

Vires. Calfacit moderatè siccat 1. aperit Hepar & Lienem, ac imprimis Meatum biliarium, unde Regio medetur Morbo. Ciet Urinam & Menses, Vulnera consolidat, Ventris tormina sedat. *N. B.* Semen in expellendis Morbilis ac Variolis usus Muliereulis est creberrimi. (Ad Vertiginem commendatur.) Extrinsecùs frequens ejus usus est ad Putredinem Gingivarum scorbuticam emendandam, Ulceraque Oris Fauciumque solidanda.

PRÆPARATA.

1. *Aqua stillatitia*. Fit ex Foliis, Floribus, ac Radice Augusto collectis.
2. *Conserva*. Ex Floribus, quæ rari usus est.
(*Mel* Aquilegiæ utiliter paratur.)
3. *Acetum*. Ex infusione Florum.
(*Unguentum*.)

XXXVII. ARISTOLOCHIA.

ARistolochia. Germ. *Osterluzey*, *Hollwurtz*. Gall. *Aristolochie*, *du Mensen*.

Est
- Longa, *de l'Aristolochie ou Sarasine Longue*.
- Rotunda. (à Radice rotunda,) *ronde*.
- Clematitis.
- Pistolochia.

Ex his Officinales sunt Longa & Rotunda. Verùm de *Rotunda* notandum, quòd Officinis *Fumaria bulbosa* illius loco usualis sit, quam vide *suo loco*.

Indigitatur Aristolochia longa, *Dod. Cord. in D. Lob. Clusbiss* Aristolochia longa vera, *Cam. C. B* 1.

Rotunda vocatur Aristolochia rotunda vera, *Trag. Lon. Cam.* Aristolochia rotunda, *Matth. Dod. Cord. in D. Lon. Cast.* 1. Aristolochia rotunda, flore ex purpura nigro, *C. B.* 1.

Utraqua colitur in hortis: floretque potissimum Majo, & Junio.

OFFICINALIA NATIVA.

Rotunda Radix sola. *Longa Radix & Folia*.

Vires. *Utraque* Cephalica, Hepatica & Pulmonica imprimis est: calfacit & siccat 2. completè: attenuat, aperit. Hinc prodest ad tartaream Mucilaginem resolvendam expectorandamque; ad Menses ciendos, Tumores internos rumpendos, Venena discutienda. Insuper *Longa* Infusio ad Scabiem exsiccandam vel vulgò hic usitatissima est. Extrinsecùs adhibetur usu creberrimo ad exsiccanda & mundificanda Vulnera.

Rotunda tenuiorum est partium quàm Longa, adeoque efficacior, & imprimis Mensibus ac Secundinis ciendis celeberrima: Calfacit & siccat, 3. aperit, attenuat.

PRÆ-

Cerevisia indite; vel etiam *Emulsione*, quæ cum *Aqua Florum Sambuci*, aut quæcunque alia, vel *Decocto Ficuum* parata egregia est, simulque in principio Æstum febrilem blandè coercet: Addatur autem huic *Emulsioni Semen Napi*, vel *Cardui benedicti & Nasturtii*: e. g.

♃. *Semen Aquileg.* ℥j.
Nasturt. ℥ß.
Card. bened. ʒij.

c. f. q. *Aquæ cujusque appropriatæ* contundantur & exprimantur in *Emulsionem*, quæ felici cum successu in principio Variolarum adhibetur: temperat enim Ebullitionem febrilem, expellit etiam Maculas Scorbuticas, atque usu & urendi modo cum *Semine Sinapi* convenit.

In specie egregium est *Semen Aquilegiæ* in *Ictero flavo*, quem fortiter expellit: Vid. TIMÆUS *in Consil. Medicis*. Sartor quidam omnibus ex Hæmatite, Martialibus, reliquisque irritis, *Pulvere* ejus curatus est, cum adhibito *Tartaro vitriolato*: Nempe

♃. *Sem. Aquileg.* ʒvij.
Croci Orient. ʒj.
Tartari vitriolat. ℈j.

Pulverem exinde factum in 7. partes divisit, cujusomni mane propinavit dosin.

Potest etiam ex *Semine* hoc cum *Aqua Aquilegiæ* fieri *Emulsio*, cui addatur *Eboris sine igne* quantum sufficit, ad Icterum & alios similes Affectus egregia. *Achores* item aridos Faciei Infantum, qui non efflorescunt, contusum *Semen in Pulte* vel *Potu* exhibitum expellit, viscidum Acidum scilicet repulsum iterùm eliminando.

Flores Aquilegiæ externo usu commendantur contra *Veneficia*, noviter Nuptorum impedimentis, quæ præservant & curant. HARTMANNUS *Decocto Foliorum & Florum Aquilegiæ* lavat Membrum virile Mariti à Venefica ligati, pòst facit *Suffimigium* eidem Membro à Dente hominis demortui, *Corallis albis & rubris*, mane & vesperi, sicque potentem reddit in Exercitio Venereo Virum.

Quoad *Præparata*: ex *Floribus Aquilegiæ* cum *Phlegmate Vitrioli*, Spiritu proprio acidulato, fit elegans *Tinctura*; & licèt Flores sint coloris cœrulei, nihilominus tamen Tinctura elegantissimè rubet. Notetur enim, quòd omnes Flores cœrulei à Liquore acido acquirunt colorem rubrum; ab Urinoso, viridem: à Spiritu Vitrioli, rubicunda fit Tinctura; à Spiritu Urinæ, viridis. *Tinctura* hæc prodest in expellendis *Variolis & Morbillis*, inque aliis Malignis Morbis multum præstat. Prodest etiam contra *Scorbutum*, dum expellit Maculas.

Syrupus, qui prostat in Officinis, prodest etiam in expulsione Variolarum & Morbillorum. item Febrium Petechialium. Paratur ex *Floribus* per infusionem: Externè in Scorbuto Oris usitatius est, addito tantillo de *Spiritu Salis dulcis*.

Alias in Dentium vacillatione, & Gingivarum Affectibus scorbuticis, fit *Unguentum ex Aquilegia*, cujus descriptio prostat in TILEMANNI *Aphorism. Hippocrat. pag.* 128. hoc si misceatur cum s. q. *Tincturæ Laccæ Mynsichtii*, vel *Spiritus Cochlear.*, addito tamen *Spiritu Salis dulcis*, & eò magis ad Scorbutum Oris appropriatum erit, etiam ubi incipit oboriri Gangræna Gingivarum, Germ. *die Mundfaule*. Vel potest commisceri cum *Syrupo de Rosis siccis*, & eodem modo usurpari. Apud alios in effectu *Tinctura Laccæ* est usitata, quam descriptam habet MYNSICHTIUS; quam B. D. MICHAELIS pro expertissima communicavit: si misceatur cum *Tinctura* hac *Aquilegiæ*, contra Scorbutum Oris evadet egregia. (T)

XXXVII. ARISTOLOCHIA. *Aristolochia* ita dicitur, quod sit ἀρίστη τοῖς λοχίοις, seu *optima* & convenientissima Puerperis *pro Lochiis* pellendis. Dicitur etiam *Clematitis erecta* ad differentiam *Clematidis repentis*: Verùm proprio nomine genuina *Pistolochia* dicenda est. Variæ hujus sunt *Species*, de quarum differentiis vid. DODONÆUS In Officinis præ cæteris usitata est *Rotunda & Longa*: *Rotunda* vocatur *Hollwurtz*, quia Radix hæc est cava, quæ vel *Vera* vel *Notha*. *Aristolochia rotunda Vera* rarò reperitur in Officinis: hujus loco autem substituitur *Radix Fumariæ bulbosæ*, seu *Radix cava falsa*, quæ ejusdem solet esse usus, ejusdemque naturæ atque ista Aristolochia Rotunda, unde omnia jam dicenda huic applicari possent.

Quod attinet *usum internum*, utraque est *Aromatica*; penetrantioris enim est naturæ, & volatilioribus & acrioribus salino-oleosis constat particulis, saporisque est amaricantioris. Mulieribus conducunt tam ad *Partum*, quàm ad Menses, *Secundinas*, *Lochia*, & reliquias pellendas: unde & admiscetur reliquis Medicamentis in Uteri Affectibus: vid. FREITAGIUS *in Aurora Med. c.* 22. ubi dicit, quòd Puerperis sit omnium optima & convenientissima πρὸς τὰς λοχίους, quoniam hærentes Secundinas, Lochia, & reliquias à Partu soleat expellere, sicut & in Epilepsia per consensum Uteri valdoperè convenit. Ad hæc *Pectori & Pulmonibus* etiam conveniunt, horumque mucosas sordes incidunt, & removent. Apud Veteres in usu fuerunt *vulnerario*, tam interno, quàm externo; & rectè, ex quo etiam à CARDANO commendantur contra Phthisin; sicut & mundificandis Ulceribus unà cum aliis adhibentur. APULEJUS. *in l. de Virtutibus Herbarum cap.* 19. Aristolochiam tanti facit, ut asserere non vereatur, Medicum sine ea nihil feliciter curare posse; quod hyperbolem satis apertè redolet.

FABER *in Myrothec. Spagyr. l.* 2. *pag.* 35. habet *Essentiam Vulnerariam* egregiam, & *Extractum ex Radice Aristolochiæ &* *Sym-*

(T) Aquilegia, Aquilina, & Chelidonia sylvestris *dicitur*. *Veteribus an fuerit nota ambigitur*. *Quidam putant esse* Pothon, Jasionem, Διὸς ἄνθος, *vel* Leontostomon Theophrasti: *alii* Leonem Columellæ, *vel* Ægilopa Græcorum, Fabius Columna Aquilegiam flore simplici, ἰσόπυρον Dioscoridis *esse putat*, *cui adstipulatur*. Clusius. *Ad Icterum ex* Langio ♃. Sem. Aquilegiæ pulv. *gr. xx.* Rasur. Ebor. ʒiß. Pulv. Lumbric. ℈ß. M. *Ad Scorbutum Oris valet* Tinctura florum Aquilegiæ Spiritu Vini extracta, *si commisceatur cum duplo* Tincturæ gummi Laccæ, & Mastiches, Vino *ad ignem elicitæ*. *T.*

PRÆPARATA.

Aqua. Ea integra Aristolochia longa, i.e. Foliis ac Radice.
(*Extractum* Rotundæ etiam utile.)
(*Tinctura* Balsamum Vulnerarium ingreditur.)

ARISTOLOCHIA *fabacea*. vide FUMARIA *bulbosa*.

XXXVIII. ARMORACIA.

RAphanus sylvestris, Sinapi agreste 3. *Trag.* Rapistrum album flore, Erucæ foliis, *Lob.* album, *Tab.* Rapistrum flore albo, seu siliqua articulata, C. B. 2. Germ. *Heydenreich*, *Wild-merretich*. Gall. *Ressort sauvage*, *Racine de Passerage*.
N. Sunt qui *Lampsanam Dioscoridis* putant.
Crescit in locis multis juxta rivulos, ac in vallibus.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix sola.
Vires. Calfacit, & siccat, Mucilaginem tartaream incidit, attenuat, resolvit, Viscera aperit, Diuretica, Lithontriptica, & Antiscorbutica est.
N. *Lac* imminuere dicitur.

XXXIX. ARNICA.

CRysanthemum latifolium. Nardus. Caltha 2. vel Plantago Alpina. *Lob.* Caltha Alpina, vel Damasonium, *Tab.* Alysma Diosc. *Matth.* aliis Lagea Lupi. Germ. *Mutterwurtz*, *Wolverley*, Saxonibus *Arnica*.
Crescit in montibus ac pratis, floretque per totam ferè æstatem.

OFFICINALIA NATIVA.

Planta cum *Floribus*.
Vires. Calfacit & siccat: partium tenuium, Sudorifica est & Diuretica, nonnunquam & Vomitoria. Proin Holsatos rusticos contra grumosum ac coagulatum Sanguinem, vel & contra Febrem in Cerevisia coisse, ac cum successu propinasse observavi.

ARNOGLOSSUM. vide PLANTAGO.

XL. ARTEMISIA.

A'ρτεμίσια. Diosc. Artemisia vulgaris major, C. B. 1. Artemisia major. *Trag. Matth. Cord. in D. Cam.* Artemisia vul-

---

Symphyti majoris, quod beneficio *Spiritus Vini* potest præparari.
Pulvis, & *Extractum Aristolochiæ cum Spiritu Vini paratum*, externè adhibetur in *Linimentis* pro Ulcerum inveteratorum, sordidorum & Malignarum mundificatione. (V)

XXXVIII. ARMORACIA. *Armoracia*, seu *Raphanus Sylvestris*, utut distincta à *Rusticano*, nihilominùs usus obtinuit in Officinis, & in Praxi, ut confundantur, imprimis quoniam conveniunt in forma & virtutibus. Propterea semper retinetur *Raphanus Rusticanus*, *der Meer-rettich*. Et quod hoc dico de Armoracia, valet etiam de Raphano Rusticano, cujus Sapor acerrimus, & Odor penetrans sufficienter monstrant, quòd Sale singulariter volatili admodùm acri, quale aliàs in Scorbuticis deprehenditur, singulariter turgeat; quod tamen expirat, quando à Coquis tractatur & comminuitur; & illorum Oculos mordicat. Unde quò diutiùs coquitur, eò magis perdit Sal volatile, quod exhalat, ita ut instar ligni putridi remaneat, atque ideò parùm vel nihil omninò mordet, & Coqui reprehenduntur, quòd illum nimium sinant coctione consumi. Et ratione hujus Salis volatilis acris vim habet *resolvendi*, *penetrandi*, &c. hoc inter *intensè Calida* refertur. Volatilitate hac sua acri salina egregium dicitur *Aperitivum*, resolvit viscidos & acidos Mucos in Pectore, Stomacho & Intestinis hærentes, omnesque Succos crassos & fæculentos incidit & fluxiles facit, vel, *ut Paracelsista* dicunt, Tartarum, seu Mucilaginem tartaream corrigit. In Appetitu dejecto felici cum successu, usurpatur *Infusum Radicis Raphani marini* recentis in *Vino absinthites*, *cum Radice Helenii* recenti, bis in die haustum: ita enim mirabiliter Stomacho convenit, Cruditatem viscidum absumendo, hinc natam Salivam glutinosam attenuando, & Appetitum egregium revocando; imò Famem ferè caninam inferendo. Præterea & ratione Salis volatilis potens est *Diureticum*? *Radix* scilicet infunditur *Vino Rhenano*, postmodùm hauritur, & sic promovet Arenulas & Urinam copiosiorem, dum Acidum Renum, Calculi coagulatorem, corrigit, & Renes purgat. TIMÆUS affirmat, quòd *Succus* ejus recens expressus, ad ℥ij. *in Vino Malvatico* haustus, Calculum optimè pellat. Adhæc vi gaudet *antiscorbutica*, estque unum ex famosissimis *Antiscorbuticis*, quoniam Acidum corruptum scorbuticum & hypochondriacum corrigit: *Radix* scilicet vel in *Lacte*, vel in *Vino Nodulis* inclusa usurpata, sive sola, sive addatur *Beccabunga*, *Cochlearia*, & *Nasturtium aquaticum*. Et novi hac ratione Militem restitutum; sicut hoc mense Hydropicus Asciticus Scorbuticus cum Tumore Pedum & Tussi, præmissis Universalibus, Radice Raphani rusticani curatus fuit. Facit huc Experimentum BARBETTE, qui *Paralysin Scorbuticam*, *Radice in Lacte infusa* curavit. *Radix* hæc *infusa in Vino*, & cum *Foliis Nasturtii aquatici* contusa, per agitationem in mortario subacta sine liquore, & Colatura hausta, per superiora & inferiora evacuavit Aquam, continuato haustu ad aliquot dies; In Armoracia enim est *vis provocandi Vomitum*, unde nec mirum videri debet.
Extrinsecùs contra *Ariduras* particulares solet applicari, sive post Vulnus, sive sine causa manifesta oriantur, si cum *Spiritu Vini* infundatur, & Membra fricentur; loco ejus *Spiritus Formicarum* infundi posset; qui aliàs in his Affectibus per se commendatur: Vid. WURZIUS *in Chirurgia*, & AGRICOLA *in Chirurg. parva*. (X)

XXXIX. ARNICA. *Arnica* Planta est *exotica*, & apud nos non usitata, de qua non memini aliquid me legisse. (Y)

XL. ARTEMISIA. *Artemisia* duplex est: Alia *sativa Major latifolia*, alia *Minor tenuifolia*. *Illa* vocatur *Artemisia Alba*, & Culinis potiùs quàm Officinis nota est, quoniam illa suffarciuntur Anseres assandi; *Hæc* verò κατ' ἐξοχὴν dicitur à PARACELSO *Rubra*, Germ. *rother Beyfus*: Caules enim ejus semper rubent, hinc & ex ejus *Signatura* colligunt, quòd ad Fluxum menstruum quoque inserviat, eundem promovendo. Inter has ergò *Rubra Albæ præfertur*, quia abundat Spiritu volatili, & paululum participat de Sale volatili & Sulphure paulò fixiori.

Usi-

(V) Ἀριστολοχία, *quòd ἀρίστη ταῖς λοχείαις*, *ut ait* Dioscorides: *h. e.* optima Puerperis, *non* Gravidis, *ut malè interpretatus est* Plinius *Dicitur ἀδρόῤιζα*, *quòd crassam Radicem habeat*, Melocarpon, Opetis, Ephesia, Clematitis, Pyxionos *à colore buxeo*, Ioutitis, Teuxinos, *atque aliter*. *Ex* Dioscoride *triplex*: Rutunda *quæ fœmina*, Longa *quæ mas*, *&* *tertia* Clematitis. Plinius *addit quartam*, *quæ* Pistolochia radice fibrosa. J. B. 3. 556. 2.
Fuchsius & Dodonæus *ajunt inter omnes* Aristolochiæ *species seligendam esse*, *quam vocat* C. B. Aristolochiam Clematitem rectam: *hæc enim satis amara & acris est*, *quare in Decoctionibus non adhibetur*. *Hinc aperitiva est*, *sudorifera*, *& vulneraria*. *Pulvis & Extractum ex usu sunt interno*: *externè Radix in Lotionibus præsertim Vulnerum & Ulcerum est opportuna*.
(X) Armoracia *seu* Raphanus rusticanus *Officinarum* à Tournefortio *reducitur ad genus* Cochleariæ *illamque vocat* Cochleariam folio cubitali. *Folia enim ampla sunt*, *& valdè similia Foliis* Rhabarbari Monachorum *dicti*, *sed majora & asperiora*. *Si Radix succulentæ Armoraciæ recens è terra effossa in taleolas mediocris crassitiei dissecetur*, *atque hæ taleolæ sub terra defodiantur*, *singulæ Radicem propriam*, *Plantamque integram producent*: *ut observavit* D. Marchand *Regiæ Scientiarum Academiæ Socius*. *Idque cum commune esse deprehenderit etiam multis aliis Plantarum Radicibus*, *colligit*, *in una eademque Planta innumera contineri Germina*, *non solùm in Seminibus*, *sed in universa illius substantia*.
(Y) Arnica, *quam Saxonum lingua sic appellat* Schrœderus, *quamque se nescire fatetur* Ettmullerus, *est fortè* Doronicum Plantaginis folio alterum C. B. *Hoc enim est quod* Dodonæus Chrysanthemum latifolium, Alysma Dioscoridis Matthiolus, Nardum Celticam [illegible] ram Lugdunenses, Damasonium primum Tabernæmontanus *appellant*. *De ea ait* Hoffmannus, *quòd flores Lixivio* [illegible]*coquuntur ad Capitis dolorem*, *& ad Capillis flavum conciliandum colorem*.

vulgaris, *Fuchs. Lon. Dod. Clus. hist.* Artemisia latifolia. Artemisia mater Herbarum *Lob. Ger.* Artemisia vulgaris, & Artemisia altera polyclonos dicta, *Diosc.* Artemisia rubra & alba, *Tab.* aliis Olus Regium, Herba Regia, Germ *Beyfuss, S. Johannis Gartel.* Gall. *Armoise. Herbe de S. Jean.*

N. 1. *Variat* Colore tum Caulis, tum Floris: una Caule & Flore rubro purpurascente, seu subpurpurascente: altera ea viridi albicante, vel subpallente (spadiceove.) Hinc duæ Figuræ Tab.

N. 2. *Utraque* etsi inveniatur, interdum Major, interdum Minor, attamen Viribus conveniunt.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Summitates cum *Semine* incluso, quin & *tota Herba*, eaque tum rubra, tum alba.

Vires. Uterina est, calfacit, siccat 2. aperit, discutit, Menses, Foetum, Secundinas pellit, Sordes abstergit. adeoque usus creberrimi est Muliercculis, quæ eam adhibent internè & externè, adeò ut vix Balnea seu Lotiones parent, in quibus Artemisia non contineatur.

N. Rubra efficacior habetur alba, proin & communior.

N. Sunt qui Carbonem sacro Joh. Baptistæ die sub Radica fossem, ad Epilepsiam commendant. Exhibent autem tum in Pulvere, tum suspendunt de Collo.

P R Æ P A R A T A.

1. *Aqua* Ex Summitatibus & Foliis.
2. *Oleum stillatitium*. Rarò extat.
3. *Syrupus Compositus*. Vide Dispens. August. & Norib.
4. *Sal*. Ex Planta incinerata.

XLI. A R U M.

Arum. Gall. *Vit. de Pretre, Verge d'Aron, Pied de Veau.*

Est vel [Foliis maculatis.] [non maculatis.] *utrumque sine discrimine Officinale est*,

Prius dicitur Arum maculatum, maculis candidis vel nigris, *C. B.* 2. Ari 3. genus, *Trag.* Arum nigricantibus lituris signatum, *Dod.* Arum, *Matth.* maius foliis albis maculis notatis, *Cast.* Arum Officinarum, *Lob.* Arum maculatum, *Tab.*

Posterius vocatur Arum vulgare, non maculatum, *C. B.* 3. Arum, *Brunsf.* Ari genus, *Trag.* Arum, *Fuchs. Cord. Lob. Tab.* vulgare, *Cam.* maius, *Ger.*

Crescit locis pinguibus & campestribus. Folia erumpunt mense Martio, & Flores Junio.

OFFI-

Usitata est *tota Herba*, præsertim Rubra, & in specie Sexui sequiori, eorumque *Affectibus Uterinis*, atque imprimis defectui Menstruorum dicata est, Uterum à materia fæculenta, illum expurgando & aperiendo liberat; adeòque in Foetu, Lochiis & Secundina expellendis, & quibuscunque Uteri & Mulierum Affectibus convenit: quo in casu eam quoque PARACELSUS, hinc CROLLIUS, cum reliquis Practicis commendat. Unde *Decoctum ex Herba & Radice* Dolores post Partum mitigat, & Lochia pellit, imprimis si addatur *Ciceres rubri*, & coquantur in Vino vel etiam Aqua appropriata si addatur tantillum *Aqua Cinnamomi*, vel solum, vel addita *Boracce*.

Dici, quod provocet Menses, ubi tamen *notatur aliquid singulare*, quod habet *Germanus* SCHMUCK *p.* 56. quod si ab inferiore parte sursum versùs decidatur Artemisia, Menses supprimat; sin verò à parte superiori deorsum versùs, eosdem promoveat: id quod etiam de Purgantibus per Alvum & Vomitum monere solent; ulterior tamen Experientia consulenda venit dubis casibus. *Alias* quoque ingreditur *Essentias* ad Menses stimulandos, & Lochia pellenda.

Externè pro laxandis viis ante Partum via reperitur *Balneum, Sacculus, & Fotus*, cui non sit admixta *Artemisia*. Ulteriùs contra Dolores post Partum, tam internè in Decocto, quam externè in Sacculis usurpata, laudatur.

1. 3. In *Officinis* aliàs pro usu Medico prostat *Aqua & Syrupus*, & in quibuscunque Affectibus Uterinis commendantur.

4. *Sal fixum* ingreditur *Medicamenta Emmenagoga* seu Menses provocantia, si misceatur cum *Croco Martis aperitivo*: vel fiat *Lixivium*, quod infundantur *Limatura Martis*, ut rodat illum, & det *Crocum aperitivum*, qui prodest in provocandis Mensibus. Sed prout Salia vulgò calcinantur, Sal hoc nulla vi specifica ab aliis calcinatis differt.

Notum est, quòd *circa Festum Sancti Johannis Baptistæ* sub Radice hujus, *Artemisiæ rubra*, *Carbones* reperiantur, multæ laudis in Epilepsia: vid. SIMON PAULI *in Quadripart. Botan. Classe* 3. *pag.* 231. Hi Carbones non sunt fabula, uti HOFFMANNUS *de Medicam. Officin. l.* 2. *cap.* 22. §. 4. *p.* 110. voluit; sed nihil aliud, quàm *Radices Artemisiæ annosæ demortua*, & ita exsiccatæ atque nigricantes, Alcali adhuc refertæ. Conf. DECKERS *in Commentar. Praxeos Barbett. pag.* 7. Quæ in Epilepsia reverà juvant. Semper quidem anile figmentum putavi; novi tamen non solum Mulierem militarem hujus loci, quæ hosce Carbones propriis Infantibus epilepticis cum fructu, cuspis cultelli quantum capit, propinavit; sed & JOEL *in Praxi cap. de Epilepsia*, commendavit, vir aliàs minùs superstitiosus. Legatur etiam PETRÆUS *in Dissertat. Nosologeis*.

Quæruntur vulgo hos Carbones ipso Festo S. Johannis Baptistæ, *inter* 12. & 1. *horam*; sed anilis Superstitio est; Non enim necesse est, ut præcisè dies S. Johannis observetur. Conf. VELSCHIUS *Hecat.* 2. *pag* 23.

Similes *Carbones* interdum reperiri solent *sub Absinthio* (Z)

XLI. ARUM. *Arum* Germanis vocatur *Teutscher Ingber*, propter Acrimoniam excessivam, vel German. *Pfaffen-Pint*, verè enim *floret instar Priapi*, *quem includit Calix cum Baccis coloratis*. Est *ex Dracunculorum genere*, ejusque *duæ* sunt *species*, *Maculosum*, & *non-Maculosum*; hocque *Foliis* vel *nigricantibus*, vel *albicantibus*; ac adeò Folia differunt, dum etiam quædam Folia *rotunda*, quædam *oblonga* seu *tricuspidata* habent; quod tamen ob ætatis rationem tantùm accidit.

Utraque Species est *Officinalis* Veteribus & Modernis usitatum satis est. Distinguitur ab *Arisaro*, quòd *Foliis* gaudet *incisis*. *Arum* econtrà *integris*.

Dubitatur autem apud hodiernos Botanicos; *An Arum nostrum sit idem cum illo Galeni?* Veteres enim calidum & siccum ie primo & secundo tantùm gradu; Moderni verò in quarto volunt. Potiùs tamen affirmatur, utut si longè urentius: diversitas nempe ex Regione nascitur. *Acerrimum & Causticum* est, hinc Folia masticata Vesicas in Lingua gignunt; constant enim Sale volatili acerrimo.

Radix imprimis in usu est, tam *recens* quàm *exsiccata*. *Recens* turget particulis acerrimis volatilibus, adeòque pungentibus & quasi piperinis, ratione quarum Mucum viscidum acidum & ponticum Stomachi, Intestinorum plicis adhærentem, potenter incidit, attenuat atque resolvit, hinc consequenter egregium dicitur *Stomachicum*; Appetitum prostratum mirè restaurat, eumque mirè acuit, adeò ut Radix vocetur Germ. *Zehr-Wurtzel*, *Kraff-Wurtzel*, quas in minutissimas particulas discissas cum *Spiritu Vini* assumunt ad Anorexiam & Dispepsiam, & quidem feliciter, *efficiunt enim Famem lupinam*. Ex hoc fundamento procedit *Pulvis Stomachalis Quercetani*, dum *Radicem Aronis* pro Basi agnoscit. Alii contra *Febres Intermittentes*, quas vulgò vocant Germ. *Magen-fieber*, Radicem recentem, vel Pulverem siccæ Radicis.

(Z) Artemisia *nomen habet à* Regina Cariæ *ejusdem nominis*. Plinius lib. 25. cap. 7. *hæc habet*: Mulieres quoque hanc gloriam affectavere, in quibus Artemisia uxor Mausoli adoptata herba, quæ anteà Parthenis vocabatur. Sunt qui ab Artemide Ilithya (Diana obstetrix) cognominatam putant, quoniam privatim medeatur fœminarum malis. *Artemisiæ duo genera cognovit* Dioscorides, *quibus tertium addidere*, Artemisiam *nempe* leptophyllon *quanquam hoc* Caput Dioscoridis *adscititium & spurium existiment*. *Dicta olim fuit* βασιλικὸν λάχανον, *seu* Olus Regium, & Anactorium, *item* Ephesia & Sozusa. *Quæ simplicis caulis est* monoclonos *vocata*, & Cannabina, *quæ fruticosa* polyclonos, & *fortasse* Matricaria, *quòd ad* γυναικεῖα *valeat*. *Ubi notandum, quòd haud confundenda sit vera* Matricaria *seu* Parthenium (*de qua infra*) *cum vera* Artemisia: *apud nostrates enim vel ratione usus uniformis, vel abusu vocabuli*, Parthenium *confunditur cum* Artemisia, & *quæ* Matricaria *dicenda: dicitur* Artemisia.

Notante Tournefortio, *Sal hujus Plantæ valdè accedit ad naturam Salis Ammoniaci, sed plurimo Sulfuris & Terræ conjunctum est*. *Ad Hystericas affectiones valet Decoctum ex foliis & floribus Artemisiæ ad modum Decocti Thee paratum*. Carbones *sub terra quærunt nostrates* die Festo S. Laurentii, *non verò* S. Joannis Baptistæ: & *fortasse fortunatiùs*, Augusto *enim mense, ob Solis præcedentem æstum, Herbarum quamplurimarum Radices in Carbones veluti conversæ sunt, potiùs quam mense* Junio.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix, quæ recens rari usus est ob Acrimoniam summam, exsiccata autem crebrioris. Colligenda Radix est cùm germinare Arum incipit, mense scilicet Martio.

Vires. Calfacit & siccat 3. *Galeno* gr. 2. (quod de Aro nostrate, quippe quòd Acrimonia maxima & exulcerante Sale piperino præditum, intelligi nequit.) Tartarum præcipuè primæ Regionis, tum quoque Pectoris & Pulmonum peculiariter incidit, resolvit & discutit. Proin usus ejus creber est in Cachexia, Asthmate, &c. Hernias curat, ciet Urinam Obstructiones Viscerum resolvit.

PRÆPARATA.

1. *Radix præparata*. Præparatur vulgò maceratione in Aceto stillatitio, atque exsiccatione.
2. *Fæcula* Fit l. a. Vide *lib.* 2. Vide Disp. August.
3. *Pulvis Stomachicus Quercetani* Cujus basis est Radix Vino præparata. Vide. lib. 1.

ARUNDO, sive CANNA, *Schilff.* pro Lotionibus Pedum, in Vigiliis Puerperarum adhibetur. (π)

ASPALATHUS.

Aspalathum Lignum *Græcis* dicitur *ἀσπάλαθος*: aliis, manuducente *Bauhino* incomparabili, Erysisceptrum, *Pinac. pag.* 329. Varia traduut de hoc Ligno *Dioscor. lib.* 1. *c.* 19. atque *Plinius lib.* 22. *c.* 24. & *lib.* 24. *c.* 13. *Prosper Alpinus* Ægyptiis vocari scribit Aspalathum *Darsisahan*, *pag.* 127. *de Medic. Ægypt.* illudque vidit & eruit copiosissimum propè *Frascbya* portum, *pa.* 57. *de Plant. Ægypt.* Gall. *Bois d'Aspbalathe.*

Florum Aspalathi magna est suavitas: ipsa Planta Frutex est densis ramis, spinis albis, duris, horridis, cortice caudicis albo, ad trium cubitorum & plus altitudinem in altum assurgens. Ipsi Flores, ut dixi suavissimi sunt odoris parvique & multi, teste *Alpin. pag.* 57. *de Plant. Ægypt.*

Usus hujus Ligni est in *Trochiscis Hedychrois*, ad confectionem *Theriacæ* adornandam, non tantùm apud nos ad *Andromachi* intentionem; sed & ad mentem & mores *Ægyptiorum*.

Ægyptiis enim *Trochisci Hedychroi*, *Halendaracorum* dicti, parantur ex *Darsisahan*, cortice Radicum Aspalathi, non minùs ut *Andromachi* quoque illo ingrediente toment. Ingrediuntur, inquam, *Lignum Aspalathi* Trochiscos Hedychroos & in Ægypto & in bis oris, quamquam quoad cætera discrimen quoddam sit, ut ex subsequentibus videre est. *Trochisci Hedychroi Ægyptiorum* componuntur ex *Darsisahan* Aspalatho, *Cassabelderira* Calamo aromatico, *Idum balassam* Xylobalsamo, *Chest mur* Costo, *Assaro* Asaro, *Mu* Mei radice, *Achanvan* Maro, *Mastich-Fecaharcher* Floribus Squinanti, *Ravend* Rhabarbaro, *Selica* Cassia, *Darsini* Cinosmomo, *Sambulandi* Spica Indica, *Sadagandi* Folio Indo, *Mur* Myrrha. *Zaffaran* Croco. M. cum Vino Græo. & Opobalsamo. *Galenus* Trochiscos Hedychroos componit ex *Maro*, *Assaro*, *Amaraco*, *Aspalatho*, *Schœnantho*, *Calamo aromatico*, *Phu Pontico*, *Xylobalsamo Opobalsamo*, *Cinnamomo*, *Costo*, *Myrrha*, *Folio*, *Nardo Indico*, *Croco*, *Cassia*, *Amomo*, *Masticho*, *Vin.* q. s. & *Cl. Caryophyll.*

In defectu autem *Ligni Aspalathi* hic *Augustani* substituunt non *Myrepsi* Moum, sed *Santalum citrinum*, *pag.* 398. *Dispensator*, aut ipsum *Lignum Aloes*, uti *Ægyptios* Aspalatho carentes Herbam quandam substituere scribit *Alpinus pag.* 137. quæ sit *Hyperici* species, Seminis nigri subrubescentis, Picem redolentis. *Renodæus* in Confectione Trochiscorum, Hedychroorum deficiente Ligno Aspalatho, sumpsit cum Augustanis *Santalum Citrinum*, quòd diversi diversa sentiant & scribant de Aspalatho, teste *Laurentio Catelan*, Pharmacopœo Monspeliensi, in *Discursu Gallico*, *des Ingrediens de la Theriaque*, *pag.* 133. *Olaus Wormius Lignum Aspalathum* exponit *in Museo* diversum ab enumerato Ligno Aspalatho *Bauhini*, qui legatur. (*B*)

XLII. ASPA-

---

dicis, exhibent tempore matutino, hinc partes ejus salinæ macres volatiles Acidum fixius & viscidum resolvunt, Stomachum egregiè corrigunt, & si subsunt Excrementa effervescibilia, ad excretionem illa disponuntur. Propter idem Sal volatile egregium est *Pectorale*, valetque in Cachexiis, Tussi. Asthmate, Orthopnœis humoralibus, Pituitam viscidam in Stomacho & Bronchiis potentissimè incidendo, attenuando & resolvendo. Unde D. HORNIO *Pulvis sequens* contra Tussim in frequenti, & felici usu fuit:

℞. *Fæcul. Ari* ʒij.
Antihect. Poter. ʒj.
Sacch. succinat. ʒiij.
M. f. Pulvis. S.
Pulvis contra Tussim.

Aperitivum prædicabat singulare, Obstructiones quascunque referans. *Fæcula* autem *nullius est pretii*, potiùs *Radix* usurpanda.

Ratione eadem etiam Scorbuto confert, & Morbis Chronicis, utplurimùm ex Cruditatibus primarum viarum natis.

Omnia hæc mitiora sunt in *Radice exsiccata*, quæ exterius penitùs inspida est; utut in medio particulas ejusmodi acres possideat.

Item tam *Radix*, quàm ipsa *Planta*, *recens & viridis* in *Aceto* bullita & mitior facta, ob vim diureticam, Remedium suppeditant egregium contra *Casum ab alto*, & Sanguinem hinc grumosum factum; unde HELMONTIUS *Tract. Dispensat. Modern.* §. 40. vocat *Remedium magnum in Casu magno*. Ex *Foliis* & *Radice*, *recentibus* mixtis, paratur cum *Aceto Acetarium*, German. *in Form. eines Salats*; sic enim manifesta sua Acrimonia volatilis maximam partem quasi figitur, sicque *Diureticum* evadit; Acidum enim Aceti destruit Sal volatile acre, & tertium exinde Salsum fit, ad instar Nasturtii. Contra *Scorbutum* quoque in Saxonia inferiori Plantam usurpant, vel *Folia infusa* cum *Vino*, vel unà cum Radice in *Aceto*, vel alio quoque modo.

1. *Radix præparata* usurpatur in Malo Hypochondriaco, & Quartana, quæ rara admodùm est in nostris Regionibus, absque conjuncto Scorbuto. Verùm non approbanda est vulgaris Radicis per macerationem in *Aceto destillato*, & subsequentem exsiccationem, Præparatio: hac enim ratione potiùs castratur. Unde hujus loco Pulvis ex medittullio exsiccatæ Radicis ad omnes dictos usus inservit.

2. Alii *Fæculam Ari* adhibent contra Febres Scorbuticas. Verùm Fæcula hæc ex Succo expresso per residentiam parata, Fæx potiùs est, & elumbe Remedium, quod omni vi activa destitutum est. Hinc vel Radix leviter saltem exsiccata usurpatur in forma *Pulveris* sine præparatione prævia, seligendo acriores ejus partes; vel *Planta* integra aut *Vino* aut *Aceto* infusa, & in acerrimam *Essentiam* sic redacta melior erit. (*A*)

XLII. ASPA-

(A) Ari *folia divisa non sunt, vel leviter tantùm incisa: quo differt à* Dracunculo, *sive* Serpentaria, *cujus folia divisa sunt.* Arisarum *verò ab* Aro *&* Dracunculo *differt flore cucullato. Falsum igitur est, quod ait* Ettmullerus *hic, Arisarum nempe folia habere incisa.* Christophorus Elias Schelhasy Dissertationem Medicam curiosam de Aro, Experimentis antiquis & novis illustratam, *conscripsit* Fabius. Columna *negat* Arum Ægyptium (*amplissimis foliis læte virens in Horto colimus*) *esse* Colocasiam, *sive* Fabam Ægyptiam: *fatetur tamen* Tournefortius. Radix Ari Officinalis *continet Sal aliqua ratione simile Spiritui Nitri*, *& Salis Ammoniaci simul commistis*. Fæcula Aronis *nostris mulierculis in usu est loco* Amyli, *ad lintea dealbanda.*

(π) ARUNDO. *De* Arundine *hæc obiter habet* Schrœderus: Arundo sive Canna, Germ. *Schilff*, pro Lotionibus Pedum in Vigiliis Puerperarum adhibetur. *Hæc* Schrœderus. *Arundo est Plantæ genus sola magnitudine à* Gramine *diversum, ut* Tournefortius *fateatur, per se non stare, quia inter Graminis species* Arundo *recenseatur*. Theophrastus *duo Arundinum genera facit* τὸν αὐλητικὸν *&* τὸν ἕτερον, *h. e.* Tibialem & alteram. *Crassam & validam*, Vallatoriam *vocant*, *alterum* Textilem. Dioscorides *quinque* καλάμων *genera prodidit: Prima* Nastos, *plena*, *& solida*, *ex qua Sagittæ; II.* Fœmina *ex qua Tibiarum lingulæ: III.* Syringias *καλάμους ad Librorum scriptionem: IV.* Donax *&* Cypria, *circa amnes nascens: V.* Phragmites, *quasi sepimentis idonea.* Plinius *multò plera genera recenset.* J. B. Officinalis *est* Arundo sativa quæ Donax Dioscoridis *&* Theophrasti. *Hujus Radix vicem aliquo modo gerit Radicis exoticæ, quæ* Chinæ dulcis *nomine venit, præsertim in Decoctis & Jusculis. De* Arundine Saccharina, *vide* Saccharum *Class.* 2.

(B) Aspalathus *à* Dioscoride *dicitur* ἐρυσίσκηπτρον (*fortasse* ἐρυσίσκηπτρον *quòd Iris ei inimica odorem notabilem impertiatur, ut ait* Plinius) *& frutex est (quo Unguentarii utuntur. Apud Arabes magna est Arbor. Inter Frutices spinosos recenset* Theocritus eidyll. 4.

XLII. ASPARAGUS.

Ασπάραγος, ἀσφάραγος, Germ. *Spargen*; *Brauschen*. Gall. *Asperges*.

Triplicis generis est: 1. *Hortensis* sativa, 2. *Sylvestris*, 3. *Palustris*. Ex his prior Officinis in usu est. Cui substitui in defectu potest secunda, utpote quæ à prima nonnisi sola dulcura differt.

Dicitur Asparagus, *Brunsfels. Trag. Matt. Fuch. Cord. hist. Lon.* Asparagus altilis. *Fuchs. Tab.* domestica, *Bellon.* Asparagus *Diosc.* Asparagus sativus, *Cæs. Ger.* Asparagus hortensis, *Dod. Cam.* Asperge domestique, *Lob.* Asparagus sativa, *C. B.* 3.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix & Semen.

Vires. *Radix* est Diuretica, Lithontriptica, & ex Aperitivis quinque illis famosis non postrema. Calfacit & siccat, moderatè discutit. Hepar, lienem præcipuè & Renes infarctu liberat, ideoque in Decoctis eo respicientibus frequentissima est. Externè adhibetur (in Gargarismis) pro lenienda Odontalgia & laxitate Gingivarum.

Semen easdem vires obtinet, sed usus est rarioris.

(*Frequentior Asparagi Turionum esus Urinæ mutat odorem*.)

PRÆPARATA.

Aqua. Fit ex integra Planta cum Baccis rubris Septembri mense collecta, quæ super recenti Herba rectificari potest, sed rari est usus.

ASPLENIUM. vide SCOLOPENDRIUM.

XLIII. ATRIPLEX.

Melde, *Milte*, *Molte*, *Scheissmilte* Germ. Gall. *Arroche*. Lat. *Atriplex*.

Est
- 1. Hortensis foliis ac caule
  - rubris.
  - viridi albescentibus. *Hæc præstantior reliquis est licet non reliqua contemnenda fuerint.*
  - viridi-nigris.
- 2. Sylvestris.
- 3. Maritima.

Alba nominatur Atriplex sativa, *Trag.* Atriplex sativa alba, *Lob.* Atriplex, *Matth.* Hortensis, *Fuchs. Cæs.* Atriplex sativa viridis, *Cord. in D.* Atriplex alba-viridis *Bon.* Atriplex hortensis alba, seu pallidè virens, *C. B.* 3.

Alb-

XLII. ASPARAGUS. *Asparagus* Græcis notat quemvis surculum recentem ex terra propullulantem: Hinc tamen in specie baccifero κατ᾽ ἐξοχὴν *Asparagi* nomen impositum, Germanis dicitur *Spargen*, *Spargel*. Planta est nitrosa & satis nota?

In usu est *Radix & Semen*, atque in specie *Turiones*, qui in usu potiùs sunt culinari, in & cum Alimentis: Radicemque tamen Asparagi viribus imitantur. Frequentiùs *Radix* usurpatur, rariùs *Semen*. Refertur Radix inter *Diuretica*, & *quinque Radices Aperientes*, seu *Aperitivas*, quales sunt *Radix Petroselini*, *Fœniculi*, *Rusci*, *Apii & Asparagi*; & hinc in Morbis Chronicis et Obstructionibus vulgò oriundis commendantur. Ubi notandum obiter, quòd Morbi Chronici, v. g. Icterus, Scorbutus, Morbus Virgineus, &c. malè adscribantur Obstructionibus Mesenterii, cùm Dyscrasiæ potiùs Massæ Sanguineæ aliorumque Succorum originem debeant: hinc & Radices Aperientes longè alia ratione operantur, corrigendo nimirum Pituitam & Acidum austerum in Stomacho, Saleque suo volatili Bilem inertem acuendo, vel Dyscrasiam corrigendo. In specie nota est *vis diuretica Turionum*, qui comesti admodùm fœtidam & graveolentem Urinam reddere solent, quæ etiam à *Raphano* obvenit; hinc sunt, qui hos tanquam *Præservativum in Calculo & Lithontripticum* commendant. Sed contrariatur his Exemplum HELMONTII, qui refert, Jure-Consultum quendam ex eorum usu in Lithiasin potiùs incidisse, cùm tamen antè hac fuisset immunis: Vid. HELMONTIUS *Tractatu de Lith. cap.* 5. §. 17. & 19. item *c.* 7. §. 25. Nimis enim alterant: Ex usu scilicet Asparagi cùm Urina reddatur fœtida, indicium est Characteris resolventis & separantis Sal Urinæ volatile, sicque Lotium ad sui Putredinem inducentis, cujus ratione ad promptam Lithiasin disponit. Est ergò nocivum iis, qui jam dispositi sunt ad Calculum Renum, quoniam separat Sal Urinæ. Unde fit, si accedat Acidum peregrinum ex primis viis, ut illud coaguletur in Calculum, adeò ut usus ejus in Officinis sit jam etiam rarior. MOEBIUS refert *in Institutionibus* ubi agit *de Asparago pag.* 664. ex QUERCETANO *in Diæt. Polyhist.* quòd Folia & Flores in Viris augeant Venerem, in Fœminis extinguant. (*C*)

ASTER ATTICUS.

Colitur in Horto Medico nostro *Aster Atticus vulgaris*, cujus apud Veteres fit mentio, constans Flore purpurascente. *Aster* dicitur *à figura Florum*, quòd instar *Asteris* appareat, *Atticus* audit *à Regione natali*. Præsto etiam est *Aster Virginianus autumnalis exoticus*. Qui tamen Asteres non sunt in usu, sed tantum coluntur in Hortis. (*D*)

ASTRAGALUS.

Astragalus præsens quibusdam est *Orobus sylvaticus vernus flore purpureo latifolius*, ad differentiam *angustifolii*, quibusdam *Pannonicus* dictus.

Nullius est usus. (*E*)

XLIII. ATRIPLEX. *Atriplex Major Latifolia*, seu *Bonus Henricus*, planta minùs Officinis est usitata, in Culinis tamen inter Herbas ac Obsonia oleracea solet adhiberi: Cum hisce enim cocta pro scopo laxan-

di-

Ἐς μὲν ἄρα κλῆμα τὰ ἐξ ἀσπαλάθου κομίσαντες.

Dicitur Aspalathus *juxta* Scholiastem, *quòd ejus aculei non faciè* ἀνασπασθεὶς avellantur. Lignum Rhodium *dicitur à quibusdam* Aspalathus; *et* Lignum Aloes *substituendum quidam putant*. Matthiolus & Cornarius *Lignum nobis ignotum putant*, J. B. 1, 464. 1.

Aspalathus *est Lignum non minùs Veteribus quàm Recentioribus incognitum*. Triplex *tamen in Officinis prostat*. *I. est nigricans, fortassè est verum* Bois d' Aigle. *II. est amariusculum, grave, oleaginosum, venis diversicoloribus aspersum, cortice tectum spisso asperoque*. *III. est* Lignum Rhodium, *sic dictum, quòd Rosæ odorem spiret*. Pomet.

(C) *Quamquàm* Asparagus *vox sit ad denotanda teneriora omnia germina herbarum, fruticum, suffruticum, arborumque facta; nihilominus peculiari Plantæ tribuitur, quam* Myacantham, *hoc est* Murinam Spinam, *Antiqui appellarunt, cujus speciem fortassè sylvestrem*, Corrudam *vocant*. Radices Asparagi *fracæ dentibus infixæ, illos absque dolore eradicare creduntur, ex* J. B. *Vulgò putant* Asparagum *sylvestrem cultura* Asparago sativo *similem evadere: at notat* Tournefortius *speciem sylvestrem à longo jam tempore in Horto Regio cultam mutationem nullam subiisse*.

(D) *Amplissima est* Asterum *familia, & innumeræ hujus generis species, quas videre est, apud* Botanicos. Aster *autem* Atticus, *de quo loquitur hic* Ettmullerus (*nil enim de eo habet* Schrœderus) *dicitur* Bubonius *quoque*, & Inguinalis herba *appellatur à quibusdam, quòd ad Inguinum morbos præsentaneum sit remedium, ex* Dioscoride & Plinio. Matthiolus *putat* Asterem Atticum *esse* Amellum Virgilii, *Georg.* 4.

Est etiam flos in pratis, cui nomen Amello
Fecere Agricolæ, facilis quærentibus herba.

Sed de hoc dubitat Gesnerus. Hyophthalmum *quoque vocant, quòd flos Suis oculum æmuletur: atque Herbarii passim* Asperculam *appellant*.

(E) *Valde ambigua de* Astragalo *habent Antiqui: ex* Dioscoride *frutex est parvus, Cicori, quoad folia & ramos, similis. Ex* Plinio *florem habet Hyacinthi: intelliget quoad colorem*. Cornarius *putat* Itidem Astragalitidem, *de qua loquitur* Galenus lib. 1. cap. 1. sec. loca, *esse Astragalum ipsum: sed falsò. Seminum forma* ἀστραγαλώδης *Plantæ huic nomen dedit:* ἀστράγαλος Talum & Talorum lusum *significat*. Astragalorum *apud Recentiores Botanicos* innumeræ *sunt* species: *omnium communis character ex* Tournefortio *est flor papilionaceus; & pistillum vagina obvolutum abiens in siliquam bicapsularem, seminibus fœtam reniformibus, atque addit folia bina quasi conjugata costæ adhærentia, cui summo folium impar innascitur*. Galenus *Radicem Astragali inter adstringentes connumerat*.

Rubra dicitur Atriplex rufo folio, *Cord. in D.* Atriplex hortensis, *Dod.* hortensis rubra, *Lon.* Atriplex sativa, *Lob.* Atriplex rubra, *Tab.* subsativa, *Ger.* Atriplex purpurea grandis, *Cam.* Atriplex hortensis rubra, *C. B.* 2.

Locis gaudent arenosis, crescitque sylvestris passim juxta vias. Florent Junio, Julio & Augusto.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia, sylvestris præcipuè; hinc hortensis pallidè virentis. *Semen* rarioris usus est.

Vires. Refrigerant 1. humectant 2. leniunt Dolorem: Hortensis insuper culinaris ac alimentosa est; sylvestris autem in solvenda Alvo celebris.

Usus officinalis præcipuè externus est in Clysteribus ac Epithematibus paregoricis; v. g. Antipodagricis, tum quoque in Lotionibus Pedum Somni causa paratis.

AVELLANA. vide CORYLUS.

XLIV. AVENA.

B*Ρώμος*, vel *βρῶμος*. Avena, *Brunsf. Matth. Fuchs. Dod. Lon. Cast. Lob.* Avena sativa & prima, *Trag.* Avena vesca, *Lob. Ger.* Avena vulgaris seu alba, *C. B.* 1. Frumentum, *Cord. in D.* Germ. *Habern.* Gall. *Avoine*. Ital. *Vena*.

Avenæ Semen Culinare potiùs est, quàm Officinale; nihilominùs tamen ab Officinis non exul prorsus est, sed adhibetur tum crudum, tum quoque in Farinam redactum. Crudum Sacculo inditur, qui Ventri optimè calefactus imponitur ad Dolores Colicos & Uterinos leniendos, Farina Avenacea cum Butyro cocta, conducibilis est in Scabie Capitis exsiccanda, &c.

(*N.* Avena excorticata coquatur in Aqua, quæ convenit in Inflammatione, Faucium Raucedine, Tussi contumaci.)

(Farinæ Decoctum quidam Infantibus bibendum parant pro Potu ordinario.)

(Stramen in Balneis vel Lotionibus convenit in Tinea, Scabie fœda, Ulceribus manantibus, Lepra.)

XLV. AURANTIA MALUS.

MAlus Nerantia, Germ. *Pomerantzenbaum*. Gall. *Oranger*, *Oranges aigres*, *doutes*. Vivet per integrum annum. Videatur Pomum Aurantium, *Trag.* Aurantia Mala, *Matth. Lon. Cast. Tab. Cam.* Aureum Malum. *Clus. hist.* Arangia, *Cord. in D.* Arantia, *Lob.* Malus Aurantia, *Dod.* Arantia major, *C. B.* 1.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Poma*, quæ simpliciter Arantia, Aurantia, vel Mala Aurea. Poma Nerantia, Poma Arangiæ dicuntur: suntque tum acida, tum dulcia, tum vinosa seu media.

2. *Cortices*.

Vires, *Poma* acida & vinosa præferuntur reliquis, easdemque virtutes habere putantur, quas Citria Mala, imbecilliùs tamen. *Cortices* calidiores sunt, ususque vulgaris in Torminibus Ventris Colicisque (à Flatu subortis) indeque Dysuria corrigenda. Quinimò & Febrifugi comperti sunt subsequente Sudore. *Dosis Scrup.* 1. *ad Drach.* 1.

RPÆ-

---

di, ac blandè Alvum emolliendi, est egregia. Aliàs est Planta nitrosa, ac ope hujus Salis essentialis nitrosi, non secus ac quævis Blita ac Spinachia, iisdem nitrosa, Hypochondriacis pro scopo alterandi debet esse commendatissima. (F)

Atriplicis minoris Folia sunt oblonga angustifolia incana.

Atriplicis alias genus latè est diffusum: reverà enim Atriplices, Beta, Spinachia, &c. Plantæ sunt congeneres, & ad unum summum Genus referendæ.

Atriplex nostra Vegetabile est ubivis obvium & cognitum, eaque vel *rubra* vel *alba*.

In usu crebriori sunt *Folia*, *Semen* rarò aut nunquam; sicut alias *Atriplices* rarò sunt Officinales, sed tantùm Culinares. Non tamen sub usu Diætetico planè carent usu Pharmaceutico. *Sale* namque blando nitroso turgent, hinc & primas vias abstergunt Atriplices, & propter alcalinam naturam refrigerant, Alvumque emolliunt, blandè laxant, Fæces induratas fluxiles faciunt, simulque Flatus discutiunt; unde fortè illud Germanorum *Milde*, ab aliis crassiori nomine, *Schelfmilde*, exprimitur. Egregia præsertim convenit Hypochondriacis ex Abdomine æstuantibus, & Alvi obstructione laborantibus, accedente imprimis Corporis motu, simulque ebullientes circa primas vias acres, acidos & biliosos Succos temperat, indeque natos Ardores & Phlogoses mitigat.

Exteriùs in *Clysmatis* recens præscribitur, imprimis *Emollientibus* & *Anodynis*, Alvum duram provocantibus, & moderatè Laxantibus. In *Cataplasmatibus* etiam pro Inflammationibus sistendis, Doloribus ab Acido natis mitigandis, partium inde natis Tensionibus sufflaminandis, & hinc emolliendis Tumoribus duris imponuntur, & Doloribus podagricis leniendis: Cum *Foliis Vitis*, *Herba Anethi* & *Chamomilla* ingreditur *Pediluvia* pro Somno conciliando. (G)

Superest adhuc *Atriplex Sylvestris folio sinuato*, quæ in specie *Chenopodium* seu *Pes anserinus*, Germanis *Gansefuß*, dicitur. Planta est Culinis magis, quàm Officinis nota. Refertur enim inter *Pulmenta oleracea* (German. *grune Kauter*) conducit tamen pro laxanda Alvo, & temperando æstu Hypochondriorum. (H)

XLIV. AVENA. *Avena* Planta est cognita, ex qua usitatum *Semen*.

Semen duplicis est *usus*, *Culinaris*, & *Officinalis*

Quoad *usum Culinarem*, ex eo parantur *Juscula Avenacea*, quæ successerunt hodie *Cremori Ptisanæ* ex Hordeo excorticato factæ: vid. GORRÆUS *in Definit. Medicis*. Crebrior fit mentio apud Veteres in Febribus & Morbis Acutis sub Diæta tenui, in Morbis Chronicis tam pro moderata Nutritione, abstergendis & detergendis primis viis, quàm temperandis Succis acribus effervescentibus. Unde, & in Raucedine, Tussi Exulceratione & Asperitate Faucium, Oris Aphthis, à Catarrhis seu Lymphæ aciditate oriundis, &c. *Juscula Avenacea* usurpari solent; quia lentam viscidiitatem Lymphæ & Catarrhorum temperant & corrigunt.

Pro *usu Officinali* rarò usurpatur. *Externè* AUTHOR noster *Sacculum*, ex cruda Avena factum, contra Tormina Abdominis & Passiones Hystericas calidè impositum commendat, qui etiam à Mulierculis usurpatur: sed Cura hujus dependet ex solo Calore. Melius tamen est, si contundatur *Avena*, & recipiantur part. ij. atque addatur *Seminis Coriandri*, vel *Cumini* & *Baccarum Juniperi* una pars j. & in *Sacculo* interpassato applicentur Abdomini. N. B. Sacculi duo sint ad manus.

Usitatus est in Officinis *Syrupus Lutheri* ex *Jusculo Avenæ* cum *Sacchuro* factus, qui temperat Acidum austerum, & contra Colicam laudatur. Ita vocatur, non quòd LUTHERUS Author ejus extiterit, sed quia Colica afflictus illo usus est creberrimè. Aliàs rari est usûs Avena. (I)

XLV. AURANTIA MALUS. *Fructus* hujus, German. *Pomerantzen-Æpffel*, omnibus notus est, imprimis ea gratia Saporis, Odoris, & Coloris, quibus se commendant.

In usu est *Pomum* ipsum, & ejus *Cortex*.

Poma sunt vel *acida*, vel *dulcia*. *Acida & vinosa* maximam partem ejusdem ferè cum Citro & succo ejus acido usûs sunt. *Dulcia* Mala dicuntur *Chinensia*, utut nunquam viderint Chinam. *Acida* usurpantur in *Febribus Ardentibus*, *Dulcia* verò usurpantur in *Scorbuto*, ita ut solo eorum usu quosdam

---

(F) Bonum Henricum ad Blitum sylvestre *refert* Raius. *Oxylapathi radice nititur, caules emittit striatos, folia triangula, flosculos herbidos, semen rotundum. Vocatur* Rumex unctuosus, *seu* Lapathum unctuosum: *vulgò* Tota bona Spinaciæ facie. Vulneraria *est herba, Ulcerum Vermes pellit, valet ad venenosorum Animalium ictus.* Tournefortius *vocat* Chenopodium folio triangulo.

(G) Atriplex *ex* Festo *ab atro colore. Dicitur* Chrysolachanon, *quasi* Aureum Olus. *Antiquis ad alvum emolliendam, & Ulcerum sanandum, Atriplex comedebatur: verùm ex* Plinio *illius usus vetitus à* Pythagora, *quòd Hydropem & Ilterum faceret, imò & in hortis juxta Atriplicem vix nascitur quidquam.*

(H) Atriplex sylvestris folio sinuato candicante C. B. *est* Chenopodium folio sinuato candicante T.

(I) Avena *ab aveo inquit* Vossius, *quòd eam edere aveant Pecudes. Græcè, dicitur βρῶμος, à βρῶμα* Cibus. Plinius *cum* Ægylope *confundit, atque Hordeum in eam degenerare, quemadmodùm Triticum in Lolium. Alii distinguunt inter* Avenam, Bromon, *&* Ægylopa. *Terram paucis annis exhauriit Avena: unde* Virgilius Georg. 1.

Urit enim Lini campum seges, urit Avena.

Bromus *est Cibus jumentorum non hominum* (*ait* Galenus 1. de alim.): *nisi fortè in extrema fame.*

PRÆPARATA.

1. *Aqua*. Ex Floribus. Dicitur peculiariore nomine Nampha, Napha, Lausam, vel Angelica.

Vires. Promovet Sudorem, adhibeturque in Odoriferis. (& Epithematis Cordialibus.)

2. *Aqua*. E Corticibus.

3. *Succus expressus*. Ex Pomis acidis, qui tamen rari usus est.

4. *Syrupus*. Ex Succo acido & Sacchari dimidio rari itidem est usus.

5. *Conditi Cortices*. Ex Corticibus recentibus (purgatis, amaroreque aliquantulùm liberatis) & Saccharo.

6. *Conserva*. Ex Floribus asportatur ad nos ex Gallia, Hispania, Italia.

7. *Electuarium*, seu *Gelatina Arantiorum*. Ex Corticibus exterioribus recentibus (i. e. amarore suo exutis) coctis vel & contusis, & cum Malvatico, Saccharoque mixtis.

8. *Oleum stillatitium*. E Corticibus.

9. *Balsamus*. Ex *Oleo*: ut alii Balsami.

(*Extractum* Corticum etiam paratur.)

10. *Unguentum Aurantiorum*: ♃. *Pomum Arantium acidum*, facto foramine, exprime *Succum*, cum quo misce tantillum *Theriacæ*, *Croci* & *Aceti*: inde iterum Pomo, ac coque sub cineribus: tandem exprime.

Vires. Fugat Lumbricos Infantum Umbilico impositum, compescit æstum Cardiæ, inunctum, Somnum blandè conciliat Temporibus illitum.

XLVI. AURICULA MURIS.

Pilosella, Pilosella lutea. Germ. *Mausæhrlein*, *gelb Mausæhrlein Nagelkraut*. Gall. *Oreille de Souris*, *Pilosselle jaune*. Est

---

dam à Scorbuto liberatos fuisse, Authores testentur. Hinc etiam in Italia rarò affliguntur, tam peregrini quàm incolæ Scorbuto, propter usum Pomorum Aurantiorum, quæ corrigunt Effervescentiam ab acido scorbutico oriundam; sicut & Poma acida contra Scorbutum prosunt, cum Antiscorbuticis acribus, Cochlearia, Nasturtio, &c. juncta. Post Scorbutum & in *Affectibus Melancholicis* commendantur.

Cortices constant copioso Sale volatili satis acri, temperato Pinguedine vel Oleo sulphureo; sponte flammam concipiente. Acriores sunt magisque aromatici Corticibus Citri. Ratione Salis volatilis etiam magis *Carminativi*, ut quoscunque Flatus certò expellant, adeò ut etiam non immeritò Medicamentis pro Flatuum discussione & temperando Acido plùs minùs austero, & corrigendo Viscido, Flatuum genitore, Colica, Passione Hysterica, &c. admisceantur Cortices Aurantiorum, si Alvus priùs aperta fuerit. Unde quidam Medicus expertus habet *Pulverem singularem in Colica*, qui pro basi agnoscit *Cortices Aurantiorum*, & cujus talis est Compositio:

♃. *Cort. Aurant.* ℥iß.
Dent. infer. Auratæ Piscis, vel in horum defectu *Maxill. Lucii Pisc.*
Lapill. Cancr. præp.
Succini præp.
Talor Leporis,
Zedoar. an. ʒij.

M. f. Pulvis, qui usum egregium habuit in Colica curanda.

Præterea egregiè prosunt in *Stranguria*, orta à causa externa, (Acidum illud ex primis viis exactè corrigendo) & *Dysuria*, necnon ad Curam *Hæm. fluvi*, in quo omnia prosunt, quæ constant Sale volatili acri ad corrigendum Sal volatile oleosum in Massa Sanguinea, quod tum temporis est depravatum potiùs, quàm quòd Vesica fellea obstructa, sive sub forma *Olei destillati*, sive *Pulvis* assumatur à ℈j. ad ʒß., vel extemporè *Elæosaccharum ex Succo Corticis oleose expresso* parandum.

Flores gaudent Sale Mercuriali, & ad *secundum Classem Florum* pertinent, hinc destillari nequeunt in Oleum.

2. Quoad *Præparata*, in quibusdam locis prostat *Aqua ex Corticibus Aurantiorum cum Vino destillata*, quæ est perquàm egregium Remedium in Suffocatione Uterina: Nam certum est, quòd in multis conspirent hæc & Colica Virorum, modò non sit unus idemque Affectus: sicut & HOEFERUS *in Hercule Medico pag.* 131. habet *Aquam Flatus discussivam*, quæ pro basi agnoscit *Cortices Aurantiorum*, cujus elegantis Compositionis Author fuit D. MANNAGETTA, quæ tamen indiget correctione. Correcta sic se habet:

♃. *Cort. Aurant. exter.* (*solummodò flavum*) ℥iv.
Flor. Chamom. Rom. M. ij.
Fol. Menthæ crispæ M. j.
Herb. Absinth. Pont.
Rad. Angel. ana p. j.
Sem. Anisi,
Fœnic. ana ℥ß. vel ʒvj.
Cumini,
Baccar. Junip. ℥ß.
Lauri ʒij.
Zedoar.
Cinnamom. ana ℥ß.
Macis ʒij.

Pulverisata adspergantur *Spiritu Nitri*, qui optimum est Carminativum ad ℈ij. vel ʒj. etiam huic affundantur *Vini Malvat.* vel potiùs *Spiritus Vini Malvat.* ℔vj. Stent per triduum in Digestione, postea destillentur Igne sensim aucto. Potest destillari per Retortam, ut Spiritus Nitri meliùs promoveatur: qui hic magni momenti est propter vim Flatus discutiendi.

In SALÆ *Scriptis Chymicis, in Armamentario*, videmus *Aquam per fermentationem Corticum Aurantiorum*.

1. Aliàs prostrat *Aqua ex Floribus Aurantiorum*, sub nomine *Aquæ Nampha*, quæ vi carminativa pollens, egregia est in Passione Hysterica, & pro Sudore movendo, ut etiam pro Sapore & Odore reliquis Medicamentis conciliando usurpatur.

Neapoli habetur *Essentia ex Floribus Aurantiorum*, quam præparant *Monachi*, maximè pretiosa, Coloris sanguinei, seu aurei & clari, Moschum odore referens (K): est egregium Confortativum, & adhibetur in desperatis Morbis, cum summo sæpè Virium levamine.

3. *Succus*, præsertim *acidus*, ejusdem ferè naturæ ac usus est cum Succo Citri; unde eadem etiam de eo asserenda sunt.

8. Præterea *ex Corticibus Aurantiorum* destillatur *Oleum*, quod *sudoriferum* est, simulque *carminans*, & expertum contra Colicam ex Acido austero, Stranguriam ex Acido primarum viarum ad vias urinarias delato, etiam Dysuriam; sive guttatim (6. 8. aut 10. guttulæ) assumatur, sive fiat *Elæo-saccharum*. *Externe* cum *Sevo hircino* paratur *Unguentum*, quo inungitur Umbilicus in Stranguria. Ratio hujus Curæ desumitur à consensu Urachi cum Umbilico & Vesica. Vel etiam potest fieri *Linimentum ex Oleo destillato Corticum Aurantiorum* cum *Oleo Carvi*, *Angelicæ* vel *Anisi*, & *Cumini*; quod illitum Abdomini aut Umbilico, expertum est in Colica & in Stranguria.

Sunt qui parant *ex Floribus Aurantiorum Oleum per expressionem, ut Oleum Jasmini*, quod tamen aliquotenus adulteratur:

♃. *Baccar. Been*, vel *Semin. Melon. benè contus.* part. j.

Indunt Ollæ vitreatæ, & superspargunt *Flores Aurantiorum*: sic faciunt aliquoties stratum super stratum, & relinquunt ad aliquot dies noctesque: dehinc abjiciunt Flores, & super *Baccas* vel *Semen novos inspergunt*, idque aliquoties iterant: Tandem induat *Sacculo* lineo *Aqua Nampha* madefacto, & exprimunt *Oleum*, quod tamen non est ex solis Floribus Aurantiorum, sed etiam ex *Baccis Been*, aut *Semine Melonum*.

Hoc modo exprimi etiam posset *Oleum suaveolens ex Floribus Violarum*.

4. Prostat insimul *Syrupus Aurantiorum*; cui si addantur aliquot guttæ *Olei Aurantiorum*, proderit in superiùs dictis Affectibus, qui Ipse *Syrupus Pomorum Aurantiorum* (uti & ipsa Poma Aurantia non minùs, quàm Citria, multum valent) singulariter prodest in Scorbuto. (L)

XLVI. AURICULA MURIS. *Auricula Muris* dicitur, quòd Folia ejus *Aurem Muris* repræsentent, Germ.

(K) *Moschum odore refert, si Moschum addideris: imò & Ambarum, si Ambarum addas.*

(L) Aurantia Mala mares & fœminas *faciunt, illa rugosiore, hæc leviore cortice: Fortassè sunt* Medica Mala Theophrasti: *non tamen* Cestiana Mala. *Stuporem ab acidis Aurantiis dentibus inflictum tollunt Portaluca, Panis calidus, Caseus, Nuces pineæ, Avellanæ, Juglandes, Sal aut Mel calefactum affricatum*: J. Bauhinus 1. 97. c. Folia & Flores Aurantiæ *videntur angustissimis foraminibus pertusa, veluti Folia Hyperici, si adverso Sole, vel microscopio observentur: sed falsò, nam quæ foramina videntur, sunt vesiculæ aqua plenæ, lumen facilè transmittentes*: Lemery des Drogues.

Est [Repens major [hirsuta. / non hirsuta,
Erecta,
Montana, Hispida, seu Hispidula, *vide suo loco.*

Præfertur antem reliquis Pilosella major repens hirsuta *C. B.* 1. Auricula Muris, *Brunsf. Cord. in Diosc.* Auricula Muris minor, *Trag. Lon.* Pilosella. *Matth. Lob. Cast. Tab.* Pilosella major. *Fuchs. Dod.* Pilosella repens, *Ger.* Pilosella major repens hirsuta, *C. B.* 1.

O F F I C I N A L I A.

Integra *Planta*, seu *Folia*.

Vires. Calfacit & siccat 2. astringit, abstergit, constipat. Sternutatoria est & Vulneraria (intùs & extùs adhibita) Dysenteriam, Alvi, Uterique fluxus sistit, Bilem æstuantem sedat, & incrassat, Hernias [Infantum præcipuè] curat. Extrinsecùs medetur Ulceribus Oris [in Collutionibus], Hæmorrhagiam Narium sedat [Pulvis Nari inditus.]

P R Æ P A R A T A.

Aqua. Destillatur in MB. ex integra Planta collecta sub fine Maji vel circiter.

[AURICULA URSI.]

SAnicula Alpina, Lunaria arthritica Gesneri. German. *Beer Sanickel.*

Inter Coronarias Colore, magnitudine, numeroque Florum varians.

Floret primo Vere.

Vires. Herba est Vulneraria, nec parum adversùs Vertiginem illi tribuitur.] [O]

B

XLVII. BALANUS MYREPSICA.

BΑλανος μυρεψικὴ *Dioscoridi*, Balanus Myrepsica, *Cord. in hist. Tab. Ger. Bell.* Glans Unguentaria, *Matth. Cord. in D. Lob. C. B.* Granum Ben. *Lon.* Been parvum. *Monard.* Arab. *Habel Ben.* Fructus est Arboris Myricæ similis, magnitudine Avellanæ Nucis, intùs Nucleum continens pinguem & oleosum, veluti Amygdalæ. Gall. *Grains de Been.*

Vires. Nucleus calfacit 3. siccat 2. tergit, purgat suprà ac infrà, educitque Bilem ac Pituitam. Curat Scabiem, Impetiginesque sanat.

N. Mesues Been duplex facit, magnum sc. ut Avellana, quod *Monardes* Avellanas purgatrices esse vult: & parvum Ciceris magnitudine, ex quo Oleum Itali conficiunt.

PRÆ-

Germ. *Mause-Orhrchen*, item *Pilosella major repens*, quòd Folia eius copiosis quasi Pilis sint consita: hinc & quibusdam dicitur *Hispidula*, à Foliis scilicet hispidis. Flores habet luteos.

Adstringit in Fluxu Alvi, & Sanguinis seu Hæmorrhagia; est enim texturæ firmioris. Usus ejus in Vulneribus & Ulceribus curandis ab Authore quidem omissus; est tamen egregium *Vulnerarium* tam interno usu in *Potionibus Vulnerariis*, quam externo in *Unguentis*, *Emplastris*, *Balsamis*, &c. Vulnerariis. Hinc utilissima est in *Affectibus Pectoris*, quando Sputum & Lympham, Asperam Arteriam irrigantem, nimis acidam solet corrigere & temperare; item prodest in *Calculo*, in quo commendatur à POTERIO. Dum est Vulnerarium, solet exhiberi Infantibus in Pulticula & Cibis, quando laborant Hernia. Externè in *Gargarismatis* cum aliis, *Prunella*, *Salvia*, &c. contra Inflammationem Tonsillarum, Faucium Exulcerationes, Laxationem Uvulæ, &c. adhibetur. Per se aliàs rarissimi est usus. [*M*]

Præsto quoque jam est

AURICULA MURIS CŒRULEA. Præsens *Myosotis*, seu *Auricula Muris cœrulea*, ita dicitur ad differentiam *Pilosella flore luteo*. Est autem potiùs *Echium Scorpioideum*, cùm cacumen Florum in formam Caudæ Scorpionis ante sui efflorescentiam contortum sit. Germani vocant *Vergis mein nicht mit blauen Blumen*.

Usus eius adhuc ignotus est. Externè tamen Radix pulverisata Oculorum canthis ulceratis inspersa medetur.

Datur etiam *Echium Scorpioides majus folio glabro*, item *Echium Scorpioides minus folio hirsuto*. [N]

B

BAHARAS vel BAARAS JOSEPHI.

B*Aharas* vel *Baaras Josephi* est Planta in Judæa reperibilis, quæ ita vocatur; de qua vid. JOSEPHUS, & HORSTIUS *l. 1. Dispensat. P. 1. p. 3.* Cui dicit; *Vix fidem mereri. qua Josephus de hac Planta habet.* Cons. CASPAR BAUHINUS *in Pinac. pag.* 512. [*P*]

XLVII. BALANOS MYREPSICA. *Balanos Myrepsica* est Planta exotica, cujus *Fructus* tantùm habentur, & *Grana Been* vocantur. De *forma* & *virtutibus* videatur, post TABERNÆMONTANUM, *Tomus 1. Theatri Botan.* BAUHINI.

Rarioris est *usus*. Uti etiam *Oleum expressum*, quod emollit & discutit, raiò adhibetur, quoniam valdè pretiosum, & adulteratum est, econtrà *Oleum Amigdalinum* idem præstat, quod etiam ei propter nimiam acritatem meliùs substituitur. Utuntur ea pro eliciendis *Oleis ex Floribus odoriferis*, vid. *Hortus Farnes.* TOBIÆ ALDINI: e. g. cum *Floribus Jasmini* maceratum contrahit eorum Odorem suavem, quando ex illis *Oleum* paratur. Nam utut Flores Jasmini suavissimum spirent Odorem, nihilominùs si destillentur, planè illum omittunt, & malè potiùs olent. Ut ergò suavis Odor possit colligi pro *Suffimigio Chirothecarum*, propterea accipiunt *Nuc eos Been*, contundunt, & exprimunt *Oleum*, quod recipiunt propter diuturnitatem, qui non facilè rancescit, ut reliqua Olea. Aliàs per se nullius est usus.

Ob-

(M) Auricula Muris. *Quamquam idem sonet apud Latinos* Auricula Muris, *quàm apud Græcos* Myosotis; *attamen non omnes Botanicorum* Auriculæ Muris *ad* Myosotida *reducantur. Imò* Raius *duo diversa Herbarum genera facit*, Myosotida T. *&* Auriculam Muris. *Quidquid autem de hoc sit*, Schrœderus *hic cum* Tabernæmontano Auriculam Muris *cum* Pilosella *confundit.* Pilosella *autem* Officinarum, *de qua loquuntur hoc loco* Schrœderus *&* Ettmullerus, *est species* Dentis Leonis, *juxta Methodum Tournefortianam, Hæc planta amarissima est, & leviter rubefacit cœruleam papyrum: Sal continet ad Aluminis naturam accedens, multo Sulfure involutum, ac pauco Sali Ammoniaco mistum. Vulneraria ergò est, & abstersiva.* Pena *&* Lobelius *asserunt, Cultrorum laminas in hujus Plantæ succo temperatas, ut ajunt, ferrum & lapidem invictè secare.*

(N) Auricula Muris cœrulea, *quam vocat* Ettmullerus (*ex Tabernæmontano*) Echium Scorpioides, *ad* Lithospermum T. *reducenda; cum omnibus suis speciebus. Et quæ proprie* Auricula Muris cœrulea *dicitur* Tabernæmontano, *est* Lithospermum arvense minus T.

(O) *De* Auricula Ursi *nil habet* Ettmullerus. *Planta est* Primulæ Veris *affinis; proprios tamen habet Characteres ex* Tournefortio. *Innumeræ sunt illius species, ad Hortorum præcipue ornatum natæ. Hæ antequàm floreant, hoc est, antequàm characterem manifestent, vulgò dignoscuntur foliis crassis, densis, glabris, Primulæ Veris foliis minoribus, plerumque è subrotundo in acumen desinentibus.* Auricula Ursi *vulgò ad* Saniculas *reducitur: atque illam cæteris Saniculis præferri ajunt ad Enterocelas, & Thoracis Vulnera, si quotidie in potu sumatur: manducata Radix Dentium dolorem mulcet: Succus Cutis scissuras instillatus sanat:* J. B. Fabius Columna in Phytobasano, Auriculam Ursi flavo flore, Alisma, seu Damasonium Dioscoridis *esse putat.* V. Ecphrasim p. 2.

(P) *De* Baharas *hæc habet* C. Bauhinus l. c. Baharas in Iudæa, Radix colore flammæ assimilis, circa vesperam veluti jubare fulgurans: quæ accedentem & evellere cupientem tam diu refugit, nec priùs fugam sistit, quàm Urina Muliebri, aut menstruo Sanguine conspersa fuerit. Josephus de Bello Judaico. *Credat Judæus apella.* Cum Aglaophtide, sive Cynospasto terrestri Æliani: Marmaritide Democriti: Cynocephalia & Osiritide Apionis: Moly Homeri, & Pæonia, non Dioscoridis, sed Galeni, nisi fallor, convenit. *Subdit idem* Bauhinus ex Guilandino.

P R Æ P A R A T A.

Oleum ex Nucleis exprimitur, & ad nos transfertur, titulo *Olei Balanini* vel *de Been*. Vide August.

Vires. Emollit, discutit, nutrititium est, Scabritiem, Lentigines, aliaque Cutis vitia sanat, qualicunque Tinnitui Aurium subvenit [inditum Auri.]

N. Oleum hoc quia rancescere nescit, commiscetur rebus fragrantibus, E. g. Moscho, Zibettæ, Corisque illinitur ad fragrantiam impertiendam. Alii tamen ejus loco adhibent Oleum expressum è Nucleis Cerasorum, in quo solutum Benjovinum. *Mennnius in Meth. Prax.*

XLVIII. B A L S A M U M.

Balsami Planta Frutex, seu Arbuscula est, tres cubitos ad summum alta, Folia alens Rutæ foliis similia.

Dicitur Balsamum Syriacum Rutæ folio *C. B. 1.* Balsamum Lentisci folio Ægyptiacum, *Bellon. obs.* Carpobalsamum Veterum flavum. Carpobalsamum, & Castamum verum, *Cord.* Germ. *Balsambaum*, Gall. *l'Arbre du Baume*.

Nascitur sponte in Arabia Felici, unde olim in Judæam, & hodie in Ægyptum translata, loco quodam occluso [Cayro vicino] quem Materеam vocant, colitur.

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

Fructus [*Carpobalsamum*.] *Ramusculi* [*Xylobalsamum*.] *Liquor Balsameus* [*Opobalsamum*,] de quo vide *Balsamum Class. 2.*

Fructus eligatur recens, plenus, ponderosus, gustu mordax. *Ramusculi* probantur recentes; tenues, odorati.

N. 1. Carpobalsamum, atque *Xylobalsamum*, quia nonnisi in Compositionibus quibusdam Veterum adhibentur, prostant rarò, atque nonnisi vetustate obsoleta, unde loco Carpobalsami *Cubebas* adhibere receptum est, loco *Xylobalsami Lentiscum* recentem: *Xylobalsamum* autem nostras, quod Mecha Arabiæ Felicis asportatur, esse idem cum Veterum, probat *Petrus Bellonius* in suis *Observation. lib. 2. c. 29.*

N. 2. Est & Arbor quædam Malo punica major, sponte in Nova Hispania nascens, ex qua elicitur *Balsamum Indicum*, seu *Peruvianum*. Vide infrà *Cl. 2.*

N. 3. Sunt & Arbores in Tolu Provincia inter Carthaginem & Nomen Dei sita, pumilis Pinis similes, ex quibus elicitur *Balsamum de Tolu Monardes. Vide infrà Cl. 2.*

XLIX. B A R D A N A.

Major, *hujus loci*.
Minor, *loci sequentis*.
Germ. *Kletten*. Gall. *Glouteron*.

Dicitur Bardana, sive Lappa major. *Dod. Brunsf. Trag.* Personata *Lon. Lob.* Personata major, *Matth. Cast.* Personaria, *Fuchs.* Arcium, *Cord. in D.*

Lappa major, Arcium, *Diosc.* C. B. 1. Germ. *gross. Kletten*.

Crescit passim juxta vias, & in Cœmeteriis. Floret Junio & Julio.

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

Radices, rarò *Folia*, rariùs *Semen*.

Vi-

Observanda hic *distinctio Vegetabilium fragrantium*: Quædam sunt *Aquosa*, ut Jasminum, Narcissus, Lilium convallium, Hyacinthus, &c. Quædam sunt *Macra*, & *Aromatica*, ut Anisum, Mentha, Salvia, &c. Ex illis nihil odoriferi Arte de se elici potest: ergò per *Oleum Been* infundendo & stratificando aliquale *Oleum*, sed *adulterinum*, producitur; ex posterioribus verò vis eorum odorifera in Oleum destillatum concentrari, & elici potest. [Q]

B A L S A M I N A L U T E A.

Balsamina lutea Bauhini, propriè dicitur *Noli me tangere Gesneri*. Ita dicitur, quòd post Florem cucullatum deciduum Capsulæ seminales, ubi maturuerint, levi attactu soleant crepare, & Semen undique de se spargere, hic German. *Springsaamen-Kraut*. Rectiùs dicitur aliis *Persicaria siliquosa lutea*.

In Officinis non est in usu. Sunt qui *Malignitatem* quandam Plantæ huic tribuunt; res tamen incerta. E GESNERI enim [*Germanorum Plinii*] *Epistolis* constat, eam in Affectibus Urinariis ad propellandam Urinam fuisse proficuam; imò ipse testatur, se *Folia* hujus Plantæ contusa in Stranguria fausto cum successu externè adhibuisse: Denique etiam eandem recentem contusam in Doloribus & Tumoribus Arthriticis applicandam commendat. [R]

XLVIII. BALSAMUM. *Balsamum* vel est *Orientale* vel *Occidentale*. *Orientale* affertur *Syria* & *Palæstina*: *Occidentale* est *Balsamum Peruvianum*.

Tres subministrat species: Fructus, *Carpobalsamum*; Ramos, *Xylobalsamum*; & Liquorem, *Opobalsamum*.

Opobalsamum est ingrediens Theriacę pretiosum & rarum, unde usus obtinuit, ut adhibeatur Occidentale de Peru.

Denique præter Balsamum Peruvianum provenit quoddam *in Insula Tolu*, quæ dat *Tolutanum*; de quo *inferiùs in Cl. 2. de Alterant. secundar.* plura: Hoc saltem hic noto, optimè sentire DOERINGIUM *in Tract. de Succino*, ubi non sine ratione innuit: *Succinum* & ejus *Oleum* optimè posse substitui loco Balsami Orientalis & Occidentalis *in Compositione Theriacę*. [S]

XLIX. BARDANA. *Bardana* seu *Lappa* in duplici est differentia vel *Major*, quæ specialiter *Personata* dicitur, Germ. *grosse Kletten*: vel *Minor*. Usitata est utraque.

Majorem quod attinet, est vilissima Herba, & tamen maximi momenti; de cujus *Radice* observavi, quòd soleat commendari in *Affectibus Pulmonum*. Hinc etiam singularem Sanguinem coagrumatum resolvendi & discutiendi vim habet, convenitque in Sputo Sanguinis & Pleuritide, aut quibus in Phthisin aut Empyema degeneravit, propinando Cochlear *Radicis pulverisata*, vel *Decoctum*, expectando Sudorem. Sunt etiam, qui hunc usum in Affectibus Pulmonum Lappæ minori adscribunt, de quo tamen experientia consulenda. *Diaphoreticum* & *Diureticum* est egregium, præprimis in Arthritide & Podagra, cujus fomitem per Urinam educit: Vid. FORESTUS *l. 9. Observ. 7.* & hoc equidem ratione texturæ materialis temperatæ, nitrosæ tamen: indeque fit Resolvens & Abstergens. Unde in *Lue Venerea Decoctum Radicis* sumatur cum pauxillo *Foliorum Senna*, expectando Sudorem: qua ratione curatus fuit HENRICUS IV. *Rex Galliæ*: imò Radix hæc à quibusdam *Decoctis contra Luem Veneream* loco Radicis Sarsæparillæ addi solet.

Semen est Diureticum, & mirè commendatur in Phthisicis, & specificè ad Calculum, quem vel expellit, si genitus, vel generationem impedit.

Externè *Folia* conducunt in *Doloribus Arthriticis*, tam fixis Podagricis, quàm vagis cum insigni Tumore conjunctis, probè contusa & succulenta imposita: & vidi Ego Exemplum, ubi quidam Arthriticus hic recepit Foliæ Bardanæ, modicè conquassavit, & Partibus dolentibus applicavit; ita

enim

(Q) Balanus Myrepsica siliqua triangulari, semine minore alato Breynii, *est* Nux Been Zeylanica, siliqua triangula, seminibus alatis Hermanno: Arbor exotica Lentisci foliis C. B. Muringa H. Malabar. *6. 19.* Flora Ferr. lib. 3. cap. 21. Been *tamen, vel* Ben, *de quò hic, non confundendum cum* Beben radice, *de qua infrà.* Ben album *appellatum est fructus triangularis, magnitudine Avellanæ, cujus Nucleus dulcis valdè, & nauseam pariens.* Arborem *quæ fructum hunc fert fusè describit* Aldinus in Horto Farnesiano. *Hanc* Balanon Myrepsicam *vocant Græci, Latini* Glandem Unguentariam, *Arabes* Ben, Avellanam Indicam *Hispani* Aldinus *putat hanc eandem esse* Arborem Myrobalani, *fuseque* de Glande Unguentaria Antiquorum *disserit à* pag. 73. & seqq. Oleo ex fructu Been *expresso utuntur Seplasiarii & Unguentarii ad fragrantium Oleorum sophisticationem: quam encheiresin fusè exponit citatus* Aldinus pag. 78.

(R) *Dicitur* Balsamina *à balsamica vi* Momordicæ, *quę inter* Balsaminæ species *connumeratur, &* Balsaminam marem *vocant: ad differentiam* Balsaminæ fœminæ, *de qua hic. Hujus varię sunt species, flore nempe simplici & pleno, elegantibus coloribus variegato.* Officinalis *dicitur* Balsamina lutea, *&* Noli me tangere Bauhinis: *ut &* Dodonæo Impatiens herba, *quòd Fructus (quemadmodùm & omnium specierum) per maturitatem digitis leviter pressi, dehiscant, & Semina excutiant.*

(S) *De* Balsamo *ejusque speciebus opportunior erit in secunda Classe dicendi locus.*

Vires. Siccat, eſt Pulmonica [NB.] Diuretica, Diaphoretica, Extergens, Subaſtringens. Hinc convenit in Aſthmate, Calculo, Exſpuitione Sanguinis, in Vulneribus inveteratis, Tumore Lienis, aliarumque partium, in Arthriticis Morbis [quibus peculiari proprietate conferre ſtatuitur.]

Semen Inſigne cenſetur *Lithontripticum*.

Extrinſecus imponuntur *Folia Vulneribus* inveteratis, *Articulis luxatis*, *Ambuſtis*, *&c.*

P R Æ P A R A T A.

Aqua. In Peſte uſualis.

L. BARDANA MINOR.

Ξανθιον *Dioſc.* φαρυγίον, *Galen.* Xanthium, *Fuchſ. Matth. Dod. Cord. in D. & hiſt. Lon. Caſt. Tab.* Xanthium, ſeu Strumaria, *Lob.* Bardana minor, *Ger.* Lappa minor, *C.B. 6.* Germ. *klein Kletten*, *Bettlerſlauſe*. Gall. *petit Glouteron*.

Gaudet ſolo læto & pingui juxta mœnia & ſcrobes arefactas. Viget Julio & Auguſto.

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

Radix, *Fructus* [Lappulæ] & *Herba*.

Vires. Calfacit, & ſiccat, digerit, guſtu eſt amaro & ſubacri. Uſus præcipuus (ſecundùm *Matthiolum*) in mineia Lepræ educenda (cum Rhabarbaro exhibita Radix.) in Lipothymia. Extrinſecùs in Struma & Tumoribus diſcutiendis [Epithemate]: in Capillis luteo colore tingendis Herba Cancrorum ardoris efficax eſt extinguendo.

LI. B A S I L I C U M.

Ὤκιμον, ὤκιμος. Baſilicum, ſive Ocimum, *Brunſ.* Baſilica minor, & Baccharis Germinaca. *Trag.* Ocimum medium. *Matth. Caſt. Cam.* Ocimum mediocre, *Fuchſ.* Ocimum ſeu Baſilicum medium vulgatius. *Lob.* Ocimum magnum. *Tab. Ger.* Ocimum vulgatius, *C.B.6.* Germ. *Baſilien*, Gall. *Baſilic*.

Creſcit in hortis Floret Junio, & Julio.

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

Folia ac *Semen*.

Vi-

enim intra 12. horarum ſpatium omnes Dolores levati ſunt, omni tamen mane & veſperi recentia imponendo; ſecus enim, ſi ultra dimidium diem relinquerentur, Cutieolæ adhærebant ita fixè, ut illam ſimul detraherent: & quod notandum, facie verſa, ubi nervi magis prominent. Folia contuſa, ut planentur, & ex nervis aliqualis Succus prolicitur, debent imponi *facie verſa*, *& ideò etiam aliquantiſper contunduntur*, Dolorem ac Tumorem egregiè ſolvunt ac diſcutiunt. Eodem modo hæc Folia impoſita *Sanguinem grumoſum* ex Contuſionibus mirè diſſolvunt & diſcutiunt. Singulare eſt, quod habet SCHMUCK *in Curis Magico-Magneticis p.* 37. dum refert: quòd Folia Bardanæ majoris Tibialibus impoſita, & Pedibus conculcata, Suffocationem Matricis Mulieribus tollant; ſin verò applicentur Capiti, inducant. Eadem conveniunt in Tumore Pedum hydropico, quem potenter reſolvere perhibent. Radix Bardanæ, ſi plantis Pedum alligetur, dicitur, quòd quaſi per Diaphoreſin ſanet Hydropicos, dum Aquam expurget. EPIPHANIUS FERDINANDUS dicit, quòd vim habeat prolongandi Membrum virile. Ex Radice ſicca FABER *in Myrothec. Spagyric. l.4. c.16.* parat *Oleum per deſcenſum*, cujus vires eximias non poteſt ſatis commendare ad Calculum reſolvendum & promovendum, Scirrhus emolliendos, & Nodos podagricos omnemque Tartarum, diſſolvendum.

Proſtat in Officinis noſtris *Aqua Bardanæ compoſita*, quæ deſtillatur ex *Radice Bardanæ*, ℥ *Vincetoxici*, *Cortice medio Fraxini*, &c. *cum Vino*; cui poſtmodùm inſtillatur aliquid *Spiritus Sulphuris*, & additur nonnihil *Camphora*. [T]

L. BARDANA MINOR. *Bardana* ſeu *Lappa Minor* vocatur etiam *Xanthium*.

Ex hac Planta uſitata eſt *Radix*, *Fructus*, (Germ. *die kleinern Kletten, oder Bettlers lauſe*) & *Herba*.

E *Radice* hujus in taleolas inciſa ac cocta fit *Decoctum ſudoriferum ac diureticum*, omnibus Lignorum exoticorum Decoctis æquivalens; hinc ſunt, qui idem Decoctum in Arthritide, & contra Luem Veneream laudant. Porrò & Medicus quidam, à CASTRO dictus, contra Pleuritidem Decoctum commendat, quam per Sudorem repetitum optimè curat. Externè diſcutit & reſolvit Tumores, vel Serum in partibus collectum.

Radix in *Lixivio* aut *Aqua* ſimplici decocta in Capillis colore flavo tingendis ſingulare eſt, & Capillorum proventum promovet: Vid. SCHOTTUS *in Phyſica Cur. l.3. cap. 23. p.* 517. ubi refert de Viro ſexagenario, cui poſt gravem Morbum Capilli è Capite & Barba deciderant, quos tamen recuperavit Lixivio, è Radicibus Lapparum præparato, quo Caput & Mentum ſæpiùs irrigavit. Præterea quoque Folia Bardanæ minoris *Eryſipelati arthritico* applicata, omni veſpere ac mane renovando, egregium afferunt ſolamen, ac Tumorem egregiè ſolvunt ac diſcutiunt; quod ipſe ſum expertus. Eodem modo hæc Folia impoſita *Sanguinem grumoſum* ex Contuſionibus mirè diſſolvunt & diſcutiunt. [V]

LI. BASILICUM. *Baſilicum*, Græcis Ὤκιμον dicitur, quod ocyùs ac ſubitò è propriis Seminibus creſcat, Latinis *Baſilicum*, tanquam Regium Simplex propter Odorem ſuum ſuaviſſimum: unde Germ. *Baſilien-Kraut*. ZACUTUS quidem *l.9. Med. Princ. Hiſtor. 5.* dicit, quòd *Baſilicum* ita vocitetur, quia *Baſiliſci* morſibus ſit remedio, quod ſanè ridiculum, cùm nemo unquam viderit Baſiliſcum.

Plures ejus ſunt *Differentiæ*:

1. Ratione *Foliorum*: Aliud enim eſt *Latifolium*, ut *Ocimum Magnum*, *Indicum*, *&c.* Aliud *Anguſtifolium*, quale *Ocimum Minus foliis ſerratis*, *Citratum*, &c.
2. Ratione *Colorum* in Foliis: Datur enim *Ocimum Pictum*, *Album*, *Rubrum*, *Nigrum*, &c.

Planta hæc *Sale volatili* oleoſo & penetrante eſt prædita, Veteribus incognita; Modernis autem ſatis decantata, cùm ſit egregiè *Aromatica* & ſingulariter *Cephalica*. Singulare eſt, quòd in Planta hac humida ac ſucculenta Odor adeò aromaticus reſideat; cum *aliàs* notum ſit, Plantas Aromaticas natura eſſe ſicciores, & quaſi ſqualidas, ac facilè areſcere: conſpirat tamen cum aliis Aromaticis in eo, quòd ſit Planta vivax pro more Menthæ, Salviæ, atque Pulegii, ac ex ſola Aqua creſcit.

Uſus ejus, cùm nonniſi *ob Odorem* ſua veolentem in Hortis colatur, non eſt adeò ſingularis: *Folia* tamen & *Semen* in Officinis proſtant.

Quoad *Vires*, *Cephalica* eſt & *Stomachica*: *Spiritus* enim continet in ſe quaſi ardentes, ex *Sale volatili oleoſo*; unde Spiritus animales recreat Senibus odoretenùs adhibita, & Capiti in Vertigine, ſimilibuſque Affectibus Senilibus, per conſenſum Stomachi natis, mirè confert, adeò ut mereatur, ut quoſvis Spiritus aut Eſſentias Confortativas ſeu Cephalicas ingrediatur: Senibus præſertim convenit ordinariè Capite malè habentibus. Præterea *Uterina* eſt propter vim aromaticam, Menſes ciet, & in Affectibus Uterinis prodeſt. Ad *Morſum Animalium venenatorum* externo & interno uſu laudatur. Exſiccata ac cum Floribus pulveriſata elegans præbet *Sternutatorium*, quod non tantùm Membranas Odoriferas ſuperiores Narium irritat ac afficit, ſed Caput quoque valdè recreat, & hinc inter *Sternutatoria cephalica* refertur; ſicut & Semen Naribus inſufflatum, Sternutatorium optimum eſt in Coryzæ principio.

Planta contuſa Lateribus duobus in medio excavatis indita, & quoad rimas abducta, radiis Solaribus ſi per 4. ſeptimanarum ſpatium exponatur, *Scorpiones* procreare vulgò dici-

(T) Bardana major *eadem ac* Lappa major, *ſeu* Arctium Dioſcoridis, *&* Perſonata Lobelli. Bardana *dicitur à* βάρδος via, *quòd ubique ſit obvia*: Lappa: *à* λαβεῖν capere, *quòd prætereuntium veſtibus hamati fructus adhæreant. Denique appellatur* Perſonata, *quòd latis hujus Plantæ foliis pro perſona utebantur Antiqui. Ope Analyſis Chymicæ innotuit, quòd Sal volatile concretum hujus Plantæ, ad Sal Ammoniacum valdè accedit: imò illud idem cum Nitro commiſtum eſſe, ex eo evincitur, quòd Plantæ folia igni admota aliquam Detonationem (quod Nitri proprium eſt) patiantur. Bardana eſt diuretica, ſudorifera, pectoralis, hyſterica, vulneraria, febrifuga.* Pena *&* Lobelius *aſſerunt, Radicem Bardanæ Sacchare conditam ad Urinam Sabulumque ciendum maxime valere.* Foreſtus *refert* Vaſtelium Mechliniæ Penſionarium *à Podagra liberatum, Decocto Radicis Bardanæ, quo ſumpto magnam reddidit laſtea Urinæ copiam.*

(V) Bardana minor *eſt* Lappa minor, Xanthium Dioſcoridis. *Hujus Plantæ folia ſunt amara, adſtringentia, nec cæruleam papyrum rubefaciunt. Uſus ejus eſt ad Strumas & Sanguinem depurandum: Succus eſt ebibendus ad* ℥vj. *vel Extractum ad* ʒj. *Folia etiam contuſa Strumis applicantur.* Xanthium *dicitur, quòd* ξανθοὺς flavos, *faciat Capillos.*

Vires. Calfacit 2. humectat, digerit, resolvit, expurgat Pulmones, Menses movet, ideoque usurpari poterit usu interno & externo, sed rariùs adhibitum deprehenditur.

P R Æ P A R A T A.

1. *Aqua*. Ex integra fit Planta collecta Junio.
(*Oleum destillatum* ad Singultum utile.)

BECCABUNGA, *Vide* ANAGALLIS AQUATICA.

LII. BEHEN ALBUM, BEHEN RUBRUM.

Binas Officinæ nostrates *Radices* monstrant nomine *Behen*: unam *Behen Rubrum* appellant, alteram *Album*. De utraque controvertitur cujus sint speciei. Arabibus (ut *Serapioni*) sunt Behen Radices Pastinacæ Radicibus similes. Hinc scribit *Haly-Abbas*, Behen & Pastinacæ sylvestris Radices nullum inter se discrimen habere. E Modernis Behen Album aliqui Polimonii, sive Lychnidis sylvestris speciem esse autumant, quam *Tabernæmontanus* vocat Herbam Articularem: Behen Rubrum, alii Limonii maritimi, alii Valerianæ rubræ, alii Bistortæ speciem esse autumant: aliqui verò, *Garcia* & monente & reprehendente, *Zurumbeth* esse statuunt. Hinc est, quòd aliqui in Descriptionibus Arabum substituunt Eryngium, alii Tormentillam, alii Pastinacam sylvestrem, alii Angelicam, alii denique Caryophyllatam. *Actuarius* & *Myrepsus* Behen Hermodactylos esse volunt, forsan Avellanas purgatrices, de quibus vide *suprà*, *Balanus Myrepsica*.

(Utrumque ingreditur *Species Cordiales Alex. Benedict.*, *Cordiales temperatas*, *Electuarii de Gemmis calidi & frigidi*, *Lætificantis Rhasis*, *Liberantis*, *Diamargaritonis*, *Cardiamomi dulces*, *Pilulis Arabensium*, *Diaxyloalaes*.)

LIII. B E L L I S.

Primula Veris, Germ. *Marienblümlein*, *Gansblümlein*, *Masslieben*, *Zeitlosen*, *Osterblumen*, *Bandellieben*, Gall. *Marguerite ou Pasquettes*, Ital. *Fior di Primavera*, *primo Fiore*.

E
- Sylvestris
  - Major, *Trag. Matth. Fuchs. Dod. Cæs. Cam. Ger. Lob. Tab.*
  - Media, *Matth. Lob. Tab. Cl. Dod. Cæs.*
  - Minor, *Matth. Fuchs. Tab. Ger. Lob. C. B. 7.*
- Hortensis
  - Simplex.
  - Prolifera.

Etsi singulæ *Officinales* esse non nequeant prævalet tamen *Sylvestris*, eaque *minor*.

Sylvestris crescit passim in pratis & pascuis: *Hortensis* colitur in hortis. Floret per integram æstatem, præcipuè verò verno tempore.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Integra *Herba* cum *Floribus*, sed rarò.

Vires. *Vulneraria* est, (in Vulneribus Capitis & Pectoris laudatur.) Calfacit & siccat moderatè, partium est tenuium: Mulierculis nostris usitatum est, Herbam cum Floribus Infantibus ad Alvum laxandum exhibere.

(*Messoribus in Acetario comesta à Potu frigida periclitantibus salutaris*. Mindererus.)

H. Bel.

citur; Quod etiam referunt B. D. MICHAELIS, HOEFFERUS *in Herculo Medico l. 2. c. 1. p. 116.* & HELMONTIUS *Tract. de Peste pag. 173. Imago Ferm. §. 13. pag. 94.* & *l. de Potestat. Medicam. p. m. 384. §. 37.* HOFFMANNUS *de Medicam. Officin. l. 2. c. 32. pag. 142.* & HOLLERIUS *l. 1. de Morb. Intern. cap. 1.* Sed fabula est: Confer. in hoc M. A. N. C. *Ann. 3. Observ. 39. pag. 135.* GALENUS *l. 2. de Aliment. Facultat. cap. 56.*

Inter *Præparata* Planta exsiccata, ac cum Spiritu Vini extracta præbet *Essentiam* Vertigini haud incongruam. (X)

LII. **BEHEN ALBUM, BEHEN RUBRUM.** *Behen Album & Rubrum* non confundenda sunt cum *Grano Been* seu *Balano Myrepsica*. *Behen Rubrum* etiam *Limonium Maritimum majus* dicitur, quod circa *lacunas* seu *paludes*, item littora marina, provenire soleat; Germanis *Wild Mangold*, quasi species esset Betæ, quod tamen non est, sed est potiùs *Planta heteroclita*. Utrisque *Radices* sunt exoticæ, & nullius aut rari *usus*; imò sunt, qui dicunt, Radicibus his non esse utendum, quoniam ut plurimùm sint adulteratæ. Quid ergò opus, ut iisdem utamur, cùm præterea quæ & quales sint, nondum satis constet. (Y)

LIII. **BELLIS**. *Bellis* ita dicitur, quòd *Flores* ejus admodùm sint elegantes & *belli*. Hujus variæ sunt *Species*:

I. *Hortensis flore pleno variegato, albo, & rubeo*, Germ. *Masslieben*, *tausend-Schönchen*: Ad quam etiam spectat *Bell. Major* BAUHINO dicta, *caule folioso*, aut *Bellis major Tabernæmontani*; item *Buphthalmus*, Germ. *Rinds-Auge*; quæ vox tamen nimis est generalis: cùm & *Chrysanthema* sint *Buphthalma*, & contrà; in Officinis Species hæc non est recepta.

II. *Sylvestris*, quæ *Major*, *Minor*, & *Media*, vulgò Germ. *Gänse-Blumen*.

Corymbiferæ sunt Plantæ, seminibus solidis.

Pro *usu Medico* usitatissima est *Hortensis simplex*, *flore rubro & pleno*: nec non *Bellis Hortensis flore albo pleno*. *Sylvestris* in usu Medico rarò locum habet, sed malè. Ex Planta enim hac recenti Mense Februario, priusquàm scilicet Flores erumpant, habetur *Decoctum* acris saporis, Piperis modo subtilis & penetrantis, in qua acrimonia vis ejus *diuretica* consistit, quæ se ad Vulnera extendit.

Bellis Minor Plantula est polychresta, quæ in Morbis Chronicis ad purificandum Sanguinem, ejusque dyscrasiam corrigendam, non incongruè aliis additur.

Tenella Folia, quæ circa Flores rubros reperiuntur, *hepaticarum* virium esse creduntur, & magni usus sunt in *Potionibus Vulnerariis*, experta etiam sunt in *Hydrope*; sicut etiam B. C. MICHAELIS usu horum continuato aliquot Hydropicos feliciter curavit. Coquuntur nempe *Folia ac Flores in Jusculo Carnium*, exprimuntur, & *Decoctum* adhibetur. Sunt etiam, qui in *Vino* adhibere solent. Hæc possent aliquam lucem affundere doctrinæ HELMONTII de Hydrope, cùm Bellis Sanguinem congrumatum resolvat; quæ tamen satis paradoxa est.

Succus hujus Plantulæ, ejusque *Decoctum*, multum prodest in quocunque *Sanguine grumo* dissolvendo & discutiendo, sive ex Casu, sive Vulnere, sive Contusione; hinc etiam inter *Antepleuritica*, ad Sanguinem semicaseatum resolvendum, ab HELMONTIO *Tract. Pleura furens p. 70.* commendatur; Vid. MINDERERUS *in Med. Milit. p. 77.* ubi multa de hac Planta habet egregia, & imprimis iis tanquam singularem Specificum commendat, qui post nimiam incalescentiam Corporis subito frigidum Potum ingurgitant; & hinc *Acetarium ex Bellide* illis præscribere solet. Conferatur etiam SIMON PAULI *in Quadripart. Botan. p. 21.* Confirmat hoc per Experimentum B. D. MICHAELIS in Coquo, qui per diem aliquem incaluit, & sitibundus arripuit haustum frigidum, unde Asthmate aliisque Symptomatis gravissimis correptus, ut tantum non suffocandus videretur; hunc *Succo ex tenellis Foliis Bellidis flore rubro* recenter expresso, & in *Vino* propinato, per sudorem curavit, ut sequenti die optimè sese habuerit; non secus ac alii ad *Inflammationem Hepatis* hanc ipsam commendant Plantulam.

Externe egregium *Vulnerarium* est *Decoctum* ejus, Vulneribus applicatum.

Fit

(X) Basilicum *Officinarum est ipsissimum* Ocimum, *quod quidam significantiùs* Ozimum *scribendum existimant*, ἀπὸ τοῦ ὄζειν *redolere*. *Differt apud Antiquos*. Ocymum *ab* Ocimo. Ocymum *pabuli genus est ex* Plinio lib. 17. cap. 24. Ocimum *autem Planta odorata*. *Verùm hic* [illegible] *canon*, *non perpetuus & constans est*. Basilicum *vulgò dicitur*, *à* βασιλεὺς Rex, *quasi Planta Regalis*.

(Y) *Nondum constat apud Autores*, *quid nomine* Behen *apud Arabes veniat*. Pomet ait Behen album Officinarum *esse Radicem similem Pyrethri*, *extrinsecùs griseam*, *intrinsecùs subalbidam*, *saporis priùs insipido*, *dein ad nauseam amaro*: *ex Oriente afferri ait*, *Plantæque Iconem apponit*. Behen *verò* rubrum *Radix idem est*, *crassa tamen & in taleolas dissecta*, *quæ item ex Oriente ad nos advehitur*, *intùs rubicunda*, *exteriùs verò obscura*: *& hujus Plantæ quoque Iconem apponit* Pomet. *Utriusque Iconem ex eodem archetypo desumptam habes apud* Lemery *des Drogues*. Behen *nostras ejusque species ad* Lychnidas *reducuntur*: *si nomen excipias* Behen rubrum, Limonium majus multis J. B., *quod reverâ est* Limonium maritimum, majus C. B. 192.

N. Bellis maior & minor 5. 6. 7. Aprilis, mane, ante ortum Solis collectæ, validè emolliunt, attenuantque: eædem collectæ mense Junio, secunda die à Plenilunio, sub Crepusculo noctis, plurimùm valent ad Hæmorrhagiam sistendam. *Cortickerius*. (& Dysenteriam.)

P R Æ P A R A T A.

1. *Aqua*. Fit ex integra Planta florente, mense Majo collecta.

BEN, *vide* BALANUS MYREPSICA.

LIV. B E R B E R I S.

Berberis, *Brunsf. Lon. Lob. Cast. Cam.* Spina acida, *Brunsf. Dod.* Oxyacantha, *Trag.* Oxyacantha Galeni, *Cord. in D. Tab.* Crespinus, *Matth.* Oxyacanthus Galeni, *Cam.* Berberis dumetorum, *C. B. 1.* Germ. *Saurrauch*, *Versich*, *Peisselbeern*, *Saurdorn*, *Erbsel*.

Gaudet locis incultis, dumetis, &c.

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

Fructus (nomine *Berberis*) collecti Autumno.
(*Cortex* luteus ad Aphthas & Impetigines utilis.)
(*Semina* etiam, sive *Acini* asservantur, & ingrediuntur *Species Diarrhodin Abbat.*)

Vires. Refrigerant & humectant 2. partium tenuium sunt, astringunt, Appetitum excitant, roborant Ventriculum ac Hepar. Proin usus sunt frequentissimi in Morbis, ubi Refrigeratione & Astrictione opus, quales Diarrhoea, Dysenteria.

P R Æ P A R A T A.

1. *Conditi Fructus*.
2. *Succus liquidus*. Ex recentibus Baccis expressus.
(*Tartari Berberum* seu *Salis Essentialis* in Febribus utilissimi, meminit *D. Simon Pauli Quadrip. Bot. cl. 2.*) (Δ)
3. *Syrupus de Succo Berberum*.
4. *Rotula*. Ex Succo & Sacchara.
℞. Fiunt sola mistura sine coctione. Vid. *lib. 2.*
5. *Trochisci*. Vide Dispens.
6. *Rob de Berberibus compositum*. Vide Dispens.

LV. B E T A.

Τεῦτλον *Diosc*. Germ. *Mangolt*, *Romisch Kohl*. Gall. Bete

Beta	Alba		*Hæ sunt Officinales præferturque Rubra.*
	Rubra	Vulgaris.	
		Radice Rapæ, Rapum rubrum.	

Al-

Fit ex *Floribus Bellidis rubris Tinctura* cum *Phlegmate Vitrioli*, *Spiritu proprio acidulato*, quæ ad Sanguinem congrumatum præcavendum & resolvendum optimè tempore æstivo instillatur Potui, ut non noceat: Unde in *Febribus Ardentibus* egregia est; sed majori, quàm vulgari dosi, ad guttulas scilicet 50. usurpetur: vel Potui potest instillari, ut nocumenta ingurgitationis frigidæ præcaveantur.

Bellis flore albo pleno vulgò commendatur contra Fluxum album Mulierum, Affectum molestum & tædiosum satis Mulieribus, sive crudè, sive decoctum, vel sub forma *Conservæ*, propinetur. (Z)

Spectat huc, ratione ordinis Alphabetici,

BELLIS UMBELLIFERA RAMOSA CORNUTI. Quæ ita dicta, quia CORNUTUS in *Plantis suis Canadensibus* primus hanc ita vocavit. Sed si Characterem ipsius consideremus, rectius ad *Asteres* refertur, & dicitur *Aster floridus sylvestris*. Est aliàs exotica Planta, & Officinis inusitata. (A)

LIV. BERBERIS. *Berberis* tam in Culinis & Condimentis, quam Officinis & Medicamentis nota est.

Fructus est saporis acidi. Primaria ejus virtus ab *Acido* blando nonnihil adstrictorio dependet, in quo convenit cum *Rubo Idæo*, item *Cerasis* & *Ribibus*. Hinc vulgò inter *Frigida* refertur; adeoque ebullitionem Sanguinis moderatè Acidi te coercet, simulque moderatè præcipitat, unde in Febribus Acutis Ardentibus, quin & in Febribus Malignis, non infructuosè utimur Berberinis: Sitim extinguunt, & Sanguinem ebullientem moderato coagulo coercent: pro que scopo *Berbone*, & *Syrupus*, qui præ cæteris usitatus, in *Julebis Refrigerantibus* est egregii usus. Juxta hunc usum conducit *Ventriculo*, Sitim in æstate extinguit, Appetitumque deoub excitat. Ob *Adstrictionem* in Diarrhoea (biliosa imprimis) tempore æstivo, vel ex Fructibus horæis, vel Victu mutato, Syrupus hunc saporis gratia solemus adhibere cum Appropriatis, & egregiè convenit. (B)

LV. BETA. *Beta vulgaris* est in triplici differentia: *Viridis*, *Alba*, & *Rubra*. *Beta* dicitur Græcis, quòd curvatura sua in parte superiori, Literæ Græcorum B. similitudinem quasi exhibeat. Germanis vocatur *Mangold*. Reverà ad *Atriplices* pertinet.

Raro sunt *Officinales*: *Rubra* interdum solet usurpari.

Constat *Sale nitroso*: hinc *Decoctum* ejus Alvum blandè abstergit seu laxat, quoniam scatet humore aquoso acri, cujus ratione emollit Fæces, & elicit foràs, & propter alcalinam naturam refrigerat, simulque ebullientes circa primas vias acres, acidos & biliosos Succos temperare, indeque natos Ardores & Phlogoses mitigare solet. Præter hunc *Usum internum* Planta hæc nullum alium *medicum*, sed tantum *culinarem*, agnoscit; hine inter Obsonia oleracea, Germ. *Gemüs-Krauter*, frequentiùs adhibetur, adeoque & Nutrimentum salubre subministrando adhiberi potest.

Externè adhibetur solùm in *Clysteribus* Alvum emollientibus, Inflammationes aliàs sistendo, Dolores ab Acido mitigando, Partium hinc natas tensiones sufflaminare, & hinc emollire dicitur.

Succus Betæ vulgaris recens expressus primatum ferè ducit inter *Errhina*, & satis est acris: Pituitam enim viscidam Na-

(Z) Raius tria Bellidis Genera facit I. Bellis major (*quæ est* Leucanthemum Tourn.) *II.* Bellis *minor rujus* *...*, *caulis nudus*, *non ramosus*. *III.* Bellis flore luteo nudo. *Vulgò* Bellidis *nomine comprehendunt*, *non tantùm* *Sylvestris & hortensis Bellidis species*, *sed etiam* Buphthalmum, *imò &* Primulam Veris, *quemadmodum facit hic* Schrœderus, *sed hæ Plantæ sunt prorsùs à Bellide diversæ*. *Decoctum ex* Bellide Sylvestri, *vel ejus* Extractum *Sanguinem frigore coeuntem inspissatum dissolvit*, *ut in Peripneumonia accidere solet*; *Obstructiones reserat*. *Circulationem promovet*, *Fibrisque amissum elaterem restituit*: *inter maxima igitur* Vulneraria *connumeratur*. Ruellius *summè commendat ad Tumores strumosos*, *phlegmonodas*, *atque ad Podagram*, *Paralysimque*, Cataplasma *ex* Bellide & Artemisia.

(A) Morison *appellat potiùs* Asterem ramosum, autumnum, Canadensem.

(Δ) Tartarus Berberum *sic paratur ex* Simone Pauli: ℞. Succi Berberum ℔ij. Succi Limonum ℥ij. *misce*, *digere per biduum in arena calida*, *deinde filtra*, *postea evapora ad dimidium*, *sed cave ne plùs justo incalescat*; colatum hunc Succum, *ubi per aliquot dies in loco subterraneo recondideris*, *cernes* Tartaro *suo Vitri fundum & latera incrustata*: *separa* Succum *per Vasis inclinationem*, *& iterum exhalare fac ad dimidium*, *ut residuum in eo* Tartari *comparet*: *quem ac priorem Vasi vitreo inditum blandissimo calore exsicca*, *& usui serva*. *Ori & Ventriculo gratum saporem conciliat*, *corruptioni humorum*, *& æstibus febrilibus insigniter resistit*.

(B) Berberis *præter Characteres à* Tournefortio *assignatos*, *est ex Ramo spinis acutis*, *foliis ex rotunditate oblongis*, *urgeté denticulatis*; *Fructu parvo*, *oblongo*, *rubro*, *acido*, *racematim nascente*; *Flores hexapetali*, *lutei*, *globosi*. *Connumerat inter Arbores bacciferas*, *non umbilicatas*, *fructu dipyreno*. *Quamplurimi putant* Oxyacantham Dioscoridis *esse Berberim*; *verùm Berberis potiùs est* Oxyacantha Galeni: *Oxyacantha verò* Dioscoridis *est* Pyracantha *forsasse*. *Vulgò* Crispinum *dicitur*. *Quamquam insuper quidam distinguant inter* Oxyacantham & Oxyacanthum; *nihilominùs* Oxyacanthus Galeni Berberis *est*. *A* Plinio *appellatur* Spina Appendix, *& simpliciter* Appendix: J. B. *Est in* Horto Malabarico tom. 4. 115. Nocli Tali, *quæ ex* Commelino *in* Notis *est* Berberis Indica Aurantiæ folio. Radix Berberis *est amara valdè*, *& vix imbibitur papyrum cæruleam*; *contrà verò Succus*. *Fructuum illam vivo rubore inficit*, *non secus ac Alumen*. Fructus *proinde nimium humorum effervescentiam sedat*; Cortex *verò* Radicis *adstringens est & detersivus*. Tournef. hist.

Alba dicitur Beta, *Brunsf. Tab. Ger.* Candida, *Trag. Fuchs. Cord. in D. Dod.* Beta alba, *Matth. Lob. Lon. Cam.*
Beta alba vel pallescens, quæ Cicia Officinarum, *C. B.* 2.
Rubra vocatur Beta rubra, *Brunsf. Trag. Lon. Dod.* Beta nigra, *Matth. Fuchs.* & rubra *Cast.* rubra vulgatior, *Lob.*

OFFICINALIA NATIVA.

Radices, *Folia*, & *Semina*.
Vires. Calfacit & siccat, in princip. gr. 3. laxat Alvum, ob nitrositatem. Errhinum est. *Usus* ejus *internus* potissimus culinaris est, in Acetariis, &c. *Externus* in Errhinis.

PRÆPARATA.

Succus. Ex tota Herba, & præcipuè ex Radice.

LVI. BETONICA.

1. **B**Etonica alba, vel Primula Veris. *Hac inusitata*.
2. Betonica, vel Vetonica coronaria. Vide *Caryophyllus hortensis*.
3. Betonica Officinarum, *De qua hic*.

Dicitur Betonica. *Brunsf. Trag. Matth. Fuchs.* Purpurea, *Fuchs. Dod. Lob. Lon. Cast. Tab. Ger.* Betonica vulgaris, *Clus. hist.* Vetonica, *Cord. in D.* Betonica purpurea, *C. B.* 1. Germ. *Betonien, braun Betonien*. Gall. *de la Betoine pourprée*.
Crescit in hortis ac pratis, locisque umbrosis: Floret Junio & Julio.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia [Majo legenda] & *Flores*.
Vires. Calfacit & siccat 2. acris est amara: discutit, attenuat, aperit, extergit, imprimis Cephalica est & Hepatica, Splenetica, Thoracica, Uterina, necnon & Vulneraria, & demum Diuretica: hinc usu interno creberrima venit, maximè in Morbis Capitis.

PRÆPARATA.

1. *Aqua*. Fit ex Foliis antequàm florescat, vel ex Floribus in MB.
2. *Conserva*. Ex Floribus.
3. *Syrupus Simplex*. Ex Succo & Sacchari dimidio.
4. *Syrupus Compositus*, Vide Dispensat. August.
5. *Emplastrum ex Betonica*. Vide August.

6. *Sal*

Narium; & in specie Ossis Cribriformis, solvit, sive solus, sive mistus cum Succo Anagallidis flore cœruleo, & attractus. Sed circumspectus sit ejus usus, nec adeò nimius, de quo vid. *Act. Med. Hafniens. Volum.* 2. *p.* 166. Aliàs rari, vel ferè nullius est usus.

Cognatæ huic sunt *Rapa rubra*: quæ ejusdem virtutis & efficaciæ sunt cum Beta rubra. (*C*)

LVI. **B**ETONICA. *Betonica* seu *Vettonica* ita dicitur, quòd *Vettones*, *Hispaniæ Populus*, Plantam hanc primi excoluerint, juxta PLINIUM *l.* 25. *c.* 8. Germanis vocatur *Betonien-Kraut*. Duæ ejus sunt *Differentiæ*: *purpureo*, & *albo Flore*. Quæ Florem habet purpureum, est *Sylvestris*; quæ album, *Hortensis*.

Planta est Officinis notissima, de qua jam olim ANTONIUS MUSA, *Imperatoris Augusti Medicus*, integrum *scripsit Tractatum*, cujus quasi Epitomen videbitis in *Quadripart. Botan.* PAULI, & *in hunc Commentarium* HUMMELBERGII *de virtutibus Betonicæ*. Notetur hic confusio in Authoribus, quòd cum Anthore nostro multi *Cariophyllum hortensem* vocitent *Betonicam*, & *Vetonicam Coronariam*.

In Officinis *Folia*, & hinc etiam *Flores*, creberrimi sunt usus propter egregias facultates, quas monstrat Acrimonia subtilis, qua Planta est imprægnata, adeoque in se habent Alcali acre; unde commendatur Betonica pro usu *Vulnerario*, imprimis in omnibus Capitis ac Cerebri Affectibus, in *Nodulis* Vino infusis; sicut & *Potiones Vulnerarias* ingreditur, uti & *Syrupus*. *Diureticum* insuper est, ut omnia Vulneraria, pro quo Scopo commendari solet *Radix*, vel in plenilunio Martii vel Aprilis collecta, quoniam tunc est tempus balsamicum optimum pro collectione; nam omnes Plantæ habent suum certum tempus, quo colliguntur, quando maximè sunt in vigore. *Folia* & *Flores* in *Nodulis*, vel forma *Decocti*, post Partum difficilem laudantur, ut quod in Utero læsum erat, restituatur, & Sanguinis fluxus promoveatur.Ištereà à Modernis observatum est, Plantæ huic recenti vim aliqualem inesse *anodynam* & quasi *inebriativam*, de qua vid. SIMON PAULI *in Quadripart. Botan.* & BARTHOLINUS *in Histor. Anatom. Observat.* 97. *Cent.* 3. ubi recenset, quòd cùm Operarii Hortulani hero suo evellere voluissent Betonicam pro usu medico, omnes velut ebrii & temulenti titubarent.

Externè in *Vulneribus* & *Contusionibus Capitis* & *Cranii* Planta contusa & succulenta imposita, specialissimè convenit; hinc Hortulani feliciter omnibus Vulneribus Succum ejus instillant: Anodynum enim & Narcoticum insigne est

Betonica recens, hinc & laudatur in Vulneribus dolorosis. STOECKERUS *in Praxi* commendat *Lixivium*, in quo cocta Betonica, quòd insigniter conferat ad debilitatem Capitis.

Ex *Floribus* rubris conficitur *Tinctura* cum *Phlegmate Vitrioli*, *Spiritu proprio acidulato*, quæ *Cerevisiæ* instillatur, & in ea propinatur in Affectibus Capitis, in Febribus, quæ insequi solent vel Vulnera vel Ulcera; quoniam ratione Spiritus Vitrioli corrigit Sanguinis & Spirituum orgasmum febrilem, & ratione virtutis Betonicæ Ulceribus simul & Vulneribus competit. Cautè tamen ratione Spiritus Vitrioli acidi in Vulneribus & Ulceribus exhibeatur; cujus loco tunc potiùs conducet *Phlegma* vel *Aquam quandam destillatam* cum *Spiritu Nitri dulci* acuere, & cum hac Tincturam extrahere.

3. 4. Juxta Tincturam invenitur in Officinis *Syrupus* tam *Simplex* quàm *Compositus*, usitatus in Potiunculis & Decoctis Vulnerariis, dicatis Affectibus Capitis, & hujus Vulneribus; item Deliriis, in quibus est egregius, ac vi anodyna sua operatur, non minùs etiam in Affectibus Uterinis.

5. *Unguentum* & *Ceratum* seu *Emplastrum de Betonica Officinale* magni usus est in Dolore Capitis, Catarrhis, & omnibus Vulneribus Capitis aliisque, sive cum, sive sine Contusione, & à Chirurgis in hoc casu feliciter adhibetur: imprimis si malaxetur cum *Balsamo Peruviano*; tunc enim quasi vires ejus duplicantur, vel etiam, imprimis in Contusione, si misceatur cum *Emplastro de Tacamahaca*: quæ duo in Contusionibus vel Vulneribus Capitis mirabilia præstare dicuntur: e. gr.

℞. *Tacamahac.* part. ij.
Cerat. de Beton. part. j. M.

Ceratum hoc vel *Emplastrum* non parùm quidem participat de ea; rectiùs tamen *Succus recens* usurparetur cum sufficienti quantitate *Mellis* ad consistentiam coctus addito parum *Balsami Peruviani*.

Fit interdum, ut ex nimio Dolore Capitis cum aliis Affectibus Suturæ Cranii secedant & impeosè doleant, cujus rei Experientiæ prostant in *Observat. Chirurgico-Medicis* HILDANI; sicut & observavit B. D. MICHAELIS *in Principissa Isenacensi*; quæ ex nimio Capitis Dolore incurrit in Affectum similem, ut Suturæ cum sonitu secesserint, quam, præmissis Universalibus, imprimis Clysteribus acribus, curavit *Emplastro de Betonica*, conjunctu cum *Emplastro de Ranis Vigonis cum Mercurio*, in eodem Dolore Capitis adhibito: Vid. PLATERUS. De Suturarum discessione scripsit

 BOO-

(C) Beta *à figura literæ* Βῆτα, *quam habet cùm turget Semine, dicta putatur*. Columella.

Nomine tum Graio, ceu litera proxima primæ
Pangitur in cera docti mucrone Magistri:
Sic & humo pingui ferratæ cuspidis ictu
Deprimitur folio viridi, pede candida Beta.

Apud vulgus triplex est *Beta*: Candida, Nigra (*à foliorum colore*), & Rubra, *non tam foliorum, quàm radicis crassæ rubore. Mali quidam confundunt cùm* Blito. *Candida solvit alvum*, *Nigra inhibet ex* Plinio. Vinum & Piper *Betæ condimentum ex* Martiale:

Ut sapiant fatuæ fabrorum prandia Betæ,
O quàm sæpè petet Vina Piperque coquus.

Bayrus *Emplastro è Radicibus Betæ curat Achores. J. B.* 2. 960. *Quam* Rapum rubrum *vocat* Fuchsius, *est* Beta rubra, radice Rapæ C. B.

6. *Sal com.* Ex Incinerata Planta.
(*Extractum etiam paratur.*)

LVII. BETULA, seu BETULLA.

BEtula, *Trag. Monard. Dod. Lon. Lob. Cast. Cam. Tab. Ger.* Germ. *Birckenbaum.*

Crescit in sylvia, locis gaudens asperis. Julos producit Martio, quibus Aprili Folia succeduut.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia, *Cortex*, *Fungus*, sed rarò.

Vires. *Folia* calfaciunt, siccant, resolvunt, attenuant, abstergunt, aperiuot, amara sunt. Serum proliciunt. Hinc usus non minimi in Hydrope, Scabie (Balneum parant ea Foliis, vel etiam Ramulis concisis) & simul intùs & extùs adhibita. (Ad scissuras Mammillarum, Digitorumque inunctus Liquor exsudans ea virgulis crematis commendatur.)

Cortex item quia bituminosus, calfacit & emollit. Adhibeturque in Suffitibus Acri-corrigendo dicatia.

Fungus vi pollet adstrictoria: unde ramcota ejus Hæmorrhoidibus inspersa ad miraculum Flusum cohibent.

Succus. Ex perforato Caudice verno tempore prolectus,

Vires. Commendatur ad comminuendos Calculos Renum & Vesicæ, maculasque Cutis abstergendas. (Succus hic in tanta copia profluit, ut exinde Cerevisiam cooficiant. Imò audet asseverare *Hofmannus*, intra 12. vel 14. dies castillare tantum, quod Arbori cum Ramis & Radicibus præponderet.]

PRÆPARATA.

Aqua stillatitia. E Succo.

LVIII. BI-

BOOTIUS *de Affectibus omissis*. Alliàs in Catarrhorom & Dolorum Capitis quorumcunque Curatione singulare & expertum est *Emplastrum de Betonica*, imprimis si accessu *Tacamahaca* & *Olei destillati Rutæ*, *Anethi*, &c. augeatur.

In genere, quando Botanici aliquem laudare volunt à virtutibus, tot illum instructum esse dicunt, *quot Herba Betonica*. [D]

LVII. BETULA seu BETULLA. *Betula*, Germ. *die Birche*, Arbor est invisa Pueris, *cùm Virgæ exinde conficiantur*, propterea que cuique satis cognita, vulgaris quidem, insignibus tamen predita virtutibus.

In usu sunt *Folia*, *Cortex*, & *Fungi*, sed rarò.

Quod dicit *Author* noster de *virtutibus Foliorum*, *Corticum*, item *Fungi* contra Hæmorrhoidum fluxum; verum est.

Liber seu *Cortex tenellus* & papyraceus quasi recens, si inter duas patinas coerceatur, ut super carbonibus Liquor ferè oleosus exsudet, euporiston est in gravi Auditu, murmuratione & tinnitu Aurium, cum Bombace guttatium usurpatus.

Liquor per incisionem Arboris, verno tempore copiosè effluens collectus, maximè laudatur apud HELMONTIUM, *Tractatus de Lith. c. 8. §. 24. & 25. p. m. 73. & 74.* ubi habemus simul modum ejus acquirendi tempore & loco legitimò. Colligitur nempe vel ex *Cortice* ejus perforato, vel ex *Ramis* tenellis incisis, antequàm Folia erumpant; simulatque enim hæc apparent, Liquor, qui exstillat, nullius est usus: Vid. SOLENANDER in *Consil.* & speciatim CNOEFFELIUS *in M. A. N. C. Anno 6. Append. pag.* 122. & 124. *Liquor* hic seu *Aqua* singulare est Remedium in Affectibus Chronicis, in specie Tartarcis, & Præservativum æquè ac Curativum est in Nephritide, Scorbuto, Ictero, præprimis flavo, in quo sanando cum successu adhibetur. Commendatur etiam à BARTHOLINO *in Actis Hafniens.* in Hidrope. Haustus, per Diuresin Calculum, & Renum & Vesicæ, præservat, & ipsum Paroxysmum alleviat. quod Modernorum debemus Experientiæ, & propter hanc vim singulare *Betula* vocatur *Lignum Nephriticum Europæum*, adeò, ut meritò sit *succedaneum Ligno Nephritico* ea India Orientali. Nam notum est, quòd Lignum hoc Aquæ infusum illi det colorem flavum, & insignem vim antinephriticam; quoniam verò est valdè pretiosum, optimè illi potest substitui hic *Liquor Betulæ*. CHARLETON *in Tractatu*, quem scripsit *de Calculo*, [qui lectu dignissimus] Betulam in Calculo commendat. Egregium usum antinephriticam videbitis etiam in BOYLE *Philosoph. Experiment. pag.* 102. ubi simul de excellentia *Persicaria* contra Calculum. SOLENANDER *in Consil.* 10. *Sect.* 3. & *Consil.* 26. *Sect.* 24. eundem Liquorem commendat. Haustus hujus Aquæ Betulæ propinatur tempore matutino jejuno stomacho. Ut major ipsi concilietur vis diuretica, cuilibet Potinni potest admisceri aliquid *Vini*, cui primo vel *Radix* aut *Semen Raphani*, *Semen Lithospermi*, vel *Bacca Alkekengi* infusæ sunt. Unde ex hoc *Succo* CNOEFFELIUS *l. a. Limonadam Antinephriticam* paravit. Præterea *Podragricis* confert, Acidum dolens podragricum sub Urinæ vehiculo eliminans. In *Scorbuto Cerevisia* recenter coctæ, & *Liquori Betulæ* ana, immittunt *Nodulum ex Antiscorbuticis*, v. g. *Caryophyllata Radice*, *Baccis Juniperi*, &c. Præter hæc Succus hic mense Martio, id est, verno tempore, haustus ad *purificandam Massam Sanguineam*, ejusque crasin emendandam, egregiè convenit, adeò ut virtute fermentativa Sanguinem simul fermentet, & purificet; si quæ subsint sordes in Massa Sanguinea, blandè nunc per Urinam, nunc per Sudorem, evacuat easdem; unde laxat Alvum moderatè virtute nitrosa, qua imprægnatus est. Idem Liquor in *Scabie* etiam convenit, primas vias aperit, mundificat Sanguinem, sordesque expellit, adeoque fomenta subtrahit, quò minùs Fermentum scabiosum se possit multiplicare: imò adeò purificat Sanguinem, ut etiam usu suo quosdam Scabiosos reddiderit, dum scilicet Salia heterogenea ex Massa Sanguinea secreta, & intra Cutim defixa, Pathemata illa scabiosa produxerunt. In *Ictericis*, *Cachecticis*, item *Melancholia*, imprimis *Hypochondriaca*, egregii usus est: contra quam & alios Affectus Melancholicos HARTMANNUS *Prax. Cymiatr. cap. 5. ubi de Melancholia pag.* 55. §. 2. commendat *Essentiam Croci* [quæ Spiritus egregiè exhilarat, & anodyna est] *cum Aqua Vitis*, ex illa incisa exstillante, paratam. Verùm LINDANUS *in Colleg. super citatum locum* præfert *Essentiam Croci*, factum *cum Aqua Betulæ*, cùm hæc sit nobilior *Aquà Vitis* contra Affectus & Deliria Melancholica: Omnes *Obstructiones Viscerum*, Hepatis, Lienis, & Mesenterii, quæ sæpiùs sunt ignorantiæ asylum, curat, quia nitroso Sale volat ili suo vias aperit, & Succos crassos abstergit. Liquor hic, præter dictas virtutes, est *Remedium contra Incantationem*, de quo vid. HELMONTIUS *citato loco*, ubi quædam habet de Ligatione Maritorum, curata per *Potum Cerevisiæ*, cui in præparatione fuerunt incocti *tenelli Betulæ Surculi* conquassati & benè contusi. Curatam etiam *Stranguriam* torminosam & cruentam per Incantationem eadem Cerevisia, videbitis *eodem loco*, qui multa continet lectu digna. Utendi modus est, ut bibatur per se matutino tempore. TILEMANNUS Fermentationis parùm depuratum ad Curationem *Phthiseos* sufficere ait. Aqua enim hæc ante germinationis tempus collecta saporem habet suavem acidulum, quasi terebinthinaceum, hinc facilè acescit. *Servatur* autem optimè *Vasis* & *Lagenis probe clausis*, imprimis *sulphuratis* in Cella frigida; vel addantur *Aqua appropriata Aromatica*, & sic permitti potest, ut leni Fermentatione, ad quam Liquor hic musteus valdè proclivis est, in *Liquorem* redigatur *potulentum*, quasi vinosum; sic enim retinet gratum saporem, & sic per totum annum pro Potu gratissimo potest asservari; vel etiam abstractione Phlegmatis insipidi redigi potest in consistentiam *Rob* seu *Extracti*, quod vel cum *Spiritu proprio*, aut cum *Aquis appropriatis*, seu cum *Malvatico juniperum* solutum, propinari poterit. Certè multum in recessu habet Succus iste. In *Arthritide* scorbutica, & *Podagra Balneum* ex eodem paratur, injecto insimul *Formicarum acervo*, quod multum confert. Balneum unum pro una septimana sufficit: vid. HELMONTIUS *loco alleg.* [E]

LVIII. BI-

(D) Betonica à Dioscoride Cestron & Psichrotrophon (*quòd in locis frigidissimis nascatur*) *dicitur*. *In Italia ex* Plinio Serratula *vocabatur: ex* Galeno *à Celtis* Sarxiphaga. *Illud in hac Herba observandum monet* Raius, *Radicum facultates longe dispares esse à Foliorum & Florum viribus, utpote quæ multùm Stomacho Orique ingratæ, nauseam, ructus, vomitumque cieant; Folia contra olera, aromatica, & grato sapore, nonnihil roborante, Cibo & Medicamento* Naturæ *amica. Folia item Betonicæ purpureæ (Officinalis) notante* Tournefortio, *saporem exhibent herbaceum, modicè salsum, aromaticum quid obtinent, & cæruleam papyrum non rubefaciunt, quod Flores vix præstant, quemadmodùm Radices, quæ valdè amaræ sunt. Folia Betonicæ ad modum The usurpata valeat ad Ischiadem, Icterum, Cephalalgiam, Paralysin, Podagram, & Hystericam passionem. Radices haud gaudent iisdem viribus, sed purgant ano & naro.*

(E) Betula *quibusdam sic dicta videtur, quòd* Bitumine *scateat;* Plinius *enim* lib. 16. cap. 18. Gallias *ex ea Bitumen excoquere ait. Alii à* batuere, *i. e.* cædere, *dictam malunt, quòd ejus viminibus cædantur Pueri.* *Betula* (*Betulla* Plinio *dicitur*

LVIII. B I S T O R T A.

Natterwurtz, *Krebswurtz*, Gall. *Bistorte*. Est [Major Radice [minùs intorta.] *hæ sine discrimine Officinales*, [magis intorta.]
[Alpina [Maxima] [Media] [Minima] *minùs Officinales*. C. B.

1. Dicitur Bistorta, *Cord. in D. Matth. Dod. Cast.* Bistorta fœmina, *Brunsf.* Bistorta Britannica, *Lob.* Serpentaria fœmina & colubrina, *Fuchs.* Colubrina, *Lon.* Colubrina & Dracunculus major, *Brunsf.* Bistorta major, radice minùs intorta. C. B. 1.

2. Colubrina & Dracunculus minor, *Brunsf. Trag.* Serpentaria mas, seu Bistorta, *Fuchs.* Bistorta, *Lon.* minor, *Tab.* latifolia, *Ger.*

OFFICINALIA NATIVA.

Radix, & interdum *Fungus*.

Vires. Refrigerat siccat ad gr. 3. astringit validè, est austeriuscula, Alexipharmaca, Sudorifera. Usus præcipui in Vomitu compescendo, in Abortu præcavendo, &c. Externè in Catarrhis exsiccandis, Fluxu Uteri, Sanguineque Vulnerum sistendo. (Ad Gingivas laxas & ulcerosas.)

Fungus Sanguinem in Vulneribus ac Hæmorrhagia Narium mirè sistit.

PRÆPARATA.

Aqua. Ex Herba.

LIX. BOM-

LVIII. BISTORTA. *Bistorta* Officinarum *duæ* sunt *Species*, *Major & Minor*; quæ nihilominùs non differunt in forma. Dicitur autem *Bistorta à forma Radicis*, quæ contorta & crispata apparet. Dicitur etiam *Colubrina* & *Serpentaria*: partim quia Folia ex terra serpentina Linguam viperinam repræsentare videntur, partim quia prodest contra Viperarum, & aliorum venenatorum morsus; unde Germanis dicitur *Natter Wurtzel*. MORISONIUS ad *Lapatha* refert, quoniam habet Semen triquetrum; sed ad Lapatha non pertinet. Affinis *Tormentillæ* est, cui & rectè substituitur; saltem quòd Radix Tormentillæ acrior, & quasi magis aromatica sit, Bistortæ vero Radix mitior, sed magis adstrictoria.

In Officinis usitata est *Radix* & *Fungus*.

Radix hujus Plantæ Alexipharmacis, non secùs ac Tormentillæ, annumeratur, tum imprimis conveniens, quando intensior Sanguinis æstus simul erit conjunctus, quem temperant hujusmodi Adstringentia, & mitigant. Insignem enim vim habet *adstrictoriam*, adeoque *Decoctum* hujus *Radicis* ad quoscunque, per quasvis Corporis partes, Fluores & omnes Hæmorrhagias, fausto cum successu adhibetur; quod Sapor Radicis austeriusculus, ex particulis terreis & fixis dependens, testatur. Unde *Decoctum* expertum in Vomitu nimio quocunque, etiam Sanguinis, item in Morbis omnibus, ubi opus est *Adstrictione*. Cumque in quibusdam Morbis Malignis Symptoma periculosissimum sit Hæmorrhagia Narium, quæ non satis tutè sistitur Medicamentis externis; tunc inter interna referenda *Radix Bistortæ*, quæ est Alexipharmaca, & Hæmorrhagiam Narium, aliumque quemvis fluxum Sanguinis nimium, compescit. Ultra hæc omnem Sanguinem congrumatum dissolvit in Contusionibus, & Casu ab alto, ut ita hac ipsa duplici occurratur Indicationi, dum nimirum non solùm adstringit, sed & Sudorem movet, omnemque Sanguinem extravasatum & congrumatum dissolvit. *Decoctum* autem ejus rectiùs usurparetur, quàm *Aqua*. In specie ad Fluxus Sanguinis Uterinos nimios post Partum, qui contingunt ex retentione particularum Secundinæ, stimulantium ad excretionem, sicque Sanguinis Fluxum inducentium, permista cum debitis Uterinis leniter expellentibus, mira facit pro expellenda Secundina, & sistendo Fluxu Sanguinis. Quæ jam dixi de nimiis Uteri Hæmorrhagiis in casu retentæ particulæ Secundinæ, debeo D. SYLVIO: cùm talis aliquando Casus contigit, & etiam fieri interdum potest, ut in Partu difficili, vel inepta tractatione Obstetricis, remaneat frustulum Secundinæ, ut oriatur Hæmorrhagia, quæ non cessat, nisi expulsa particula relicta. In hoc Casu certè res est periculosissima, & experta sequens D. *Sylvii Potiuncula*.

℞. *Rad. Bistortæ* [quæ basis est] ℥ij.
Fol. majoranæ,
Puleg. an. M. j.
Coqu. in *Aqua pura* & *Vini albiss.* q. s. In *Colat.* ℥xx. dissolv.
Syr. Artemis. ℥ij.
Aqua Cinnam. ℥ß.
Misceantur, bis terve in die: adhibeantur ℥ij. vel iij. una vice, & excreto frustulo Secundinæ, cessabit Fluxus.

Quòd si loco *Decocti* placeat adhibere *Pulverem*, hæc ejus est Compositio:

℞. *C. C. usti* ℈ij.
Rad. Bistortæ,
Cinnam.
Croci,
Borrac. an. ℥ß.
M. f. Pulvis pro duabus dosibus.

qui imprimis cum *Aqua Cinnamomi*, vel *Confectione Alchermes*, vel *Conserva Cicerum*, &c. assumitur: Quin etiam *Succini* ℈j. in *Aqua* convenienti haustus multum proderit. Casus est periculosus, utut rarus, & ab AMATO LUSITANO observatur.

Rectè etiam ab Authore nostro ad præcavendum Abortum *Radix Bistortæ* laudatur, quatenus ejusdem *Decoctum* vitiosum Acidum Uteri corrigit, Uterique fibras firmat, ut feliciùs retineatur Fœtus. [F]

BLITUM RUBRUM.

B*litum rubrum* est vel *Majus* vel *Minus*. Ita dicitur à βλίτον, *fatuo*, quòd parùm vel nihil valeat: Germanis *Mayer*, quod vulgò in *Mayer Höffen* crescere observetur.

Planta est *Atriplicis*, non secus ac Beta, perquàm *cognata*, unde & *usu cum Atriplice convenit*: Refrigerat enim aliquali sua nitrositate, ac Hypochondriacorum æstus solatur. De cætero parum Nutrimenti subministrat. (G)

---

citur terribilis Magistratuum virgis) Arbor procera, nonnunquam fruticans: rami flexiles deorsum plerumque pendent; multiplex Liber valdè candidus & in tenues philyras ductilis (unde quibusdam falsò pro Papyro *habita): folia pulchrè viridia, Populi nigræ ferè, sed serrata. A* Theophrasto *dicitur* Σημύδα, *non* Σίμος. *Verno tempore vulnerata arbor copiosum, limpidissimumque Succum reddit, sitientibus pastoribus suavem potum. Ex* Trago *Succus hic adversùs Calculum & Morbum regium egregius. Corticis cinis oris ulcera & maculas sanat. Si Lactis coagulum Succo Betulæ condiatur, Caseus inde confectus à Vermibus immunis erit. Ex ejus viminibus Scopæ, Virgæ pro Equis & Pueris, Quasilli, Verucula, Fasciæ, Circuli doliorum, & similia conficiuntur, quin & Resina ad Aucupium, & Piscationem. Notatur* Dodonæus, *quòd nihil de medico Betulæ usu ante se conscriptum dixerit; non legerat enim* Tragum *&* Matthiolum. J. B. 1. 148. 2. Dodonæus pempt. 827.

Tragus *inquit: Vidimus nos Curiæ oppido Rhætiæ superioris nonnulla Carmina in Cortice Betulæ exarata.* Gualth. Needham *Succo Betulæ, partim Mero, partim cum Melle mixto, Phthisim Scorbuticam non semel se curasse,* Raio *communicavit. Ab hoc insigni Botanico Betula inter Arbores conifera non resiniferas, foliis deciduis latis, connumeratur.*

(F) *Variæ Authorum de* Bistorta *sententiæ.* J. Bauhino *est* Britannica, *Officinis est* Serpentaria *&* Colubrina; *quòd ubi primùm è terra erumpit linguæ Serpentis, tenui pelle vestitæ, formam obtineat.* Bistortæ majoris Radix *(quæ Officinalis magis est) pollicari gaudet magnitudine, contorta & striata, extrinsecus fusci, internè carnei coloris, fibrosa, & adstringentis saporis. Folia Lapathi sylvestris folia æmulantur. Flores carnei, Semina triangularia.*

(G) Blitum *Latinis,* βλίτον *Græcis, quasi* βλητὸν *rejiciendum. Olus insipidum: quare Viri inertes fœminis* Bliteì *appellantur apud* Menandrum. Hippocrati βλιτοὶ οἱ ὑποσκλητοὶ *dicuntur, quòd stupidi & attoniti sint. Idem Author* βλίτον ὑγρὸν *dicit esse, & ὁ διαχωρητικὸν, imò fluxum muliebrem reficcare.* Amaranthi *species sunt, quas pro* Blito albo & rubro minori *habet* Hermannus. *Nonnullæ* Bliti, *præsertim* sylvestris, *species, sunt* Chenopodia Tournefortio.

LIX. BOMBAX.

ARbuscula est exotica; ferens Fructus instar Nucis crinitę, in qua Semen latitat Lanugine mollissima involutum.

Dicitur Bombax Officinis. Cottus, seu Cotta & Bombax *Serapioni*. Xylon seu Gossypium, *Matth.* Xylon. *Fuchs. Lon.* Gossypium, *Dod. Lob. Cast. Cam. Tab.* Gossypium frutescens semine albo, *C. B.* 2. Germ. *Baumwolalbaum*. Gall. *L'Arbre qui porte le Coton.*

Copiam ejus plurimam producit Syria ac Cyprus.

OFFICINALIA NATIVA.

Semen & *Lanugo* quæ *Gossypium* Officinarum, Germ. *Baumwol.* Gall. *Coton.*

Vires. *Lanugo* calfacit & siccat. *Semen* Pulmonarium est Tussientibus & Asthmaticis maximè proficuum; auget Semen.

N. Usus tam Seminis, tum Lanugiols rarus est Modernis.

PRÆPARATA.

[*Oleum* ex Semine expressum ad Ulcera Capitis manantia & Tineam, Lentigines & Pustulas Faciei, adhiberi potest: Notandum autem, ubi Semina ficciora, beneficiu Olei Ovorum, vel Carbonum Petræ Angliæ, digestione & rectificatione acquiri.)

LX. BORRAGO.

BOrrago. *Brunsf. Trag. Fuchs.* [*Icon.*] *Dod. Lon. Cam.* Buglossum, *Matth. Fuchs. Cast.* Buglossum verum. *Cord.* in *D.* Buglossum latifolium, *Lob.* vulgare. *Clus.* Buglossa urbana, *Clus. hist.* Borrago floribus albis. *Tab.* hortensis, *Gerar.* Buglossum latifolium, Borrago, *C. B.* 1. *Gerar.* Germ. *Borretsch.* Gall. *Bourrache ou Bourrache.*

Crescit ut plurimum in hortis, tum quoque locis incultis, Officinalisque est sine discrimine, sive ceruleos ferat flores, sive albos, quæ hic æquè vulgaris, ac prior.

Floret mense Junio, Julio, Augusto, usque in Septembrem.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix, *Folia*, *Flores* [qui inter 4. Cordiales famosos recensentur.]

N. Radix asservatur excorticata.

Vires. *Cordialis* est è præcipuis, calfacit & humectat 1. atram & adustam Bilem corrigit, Spiritus vitales ac animales fuligine atra biliaria inquinatos mundificat; unde & omnibus Affectibus ex Atrabile oriundis convenit, v. gr. Hypochondriacis.

[In Mensium obstructione naturis calidioribus, quæ si calidis Emmenagogis magis læduntur, quàm juvantur, conveniens.

PRÆPARATA.

1. *Aqua duplex.* 1. ex Toto, 2. ex Floribus.
2. *Conserva.* Ex Floribus.
3. *Syrupus.* Ex infusione triplici Florum & Sacchato: Disp. August.

N. Alii ℞ Succi ex Fol. express. ℥viij. Flor. recent. ℥j. vel ℥iß. cum Sacchar. ℥iv. coquunt in Syrupum.

4. *Succus inspissatus*, sive *Essentia*. Vide *lib.* 2. *de Succis.*

BO-

LIX. BOMBAX. *Bombax* est Arbosculum: cujus tam *Lanugo* seu *Gossypium*, quàm *Semen*, in Officinis usitatum: est exotica, & propterea rari usus ejus *Fructus*.

Lanugo non adhibetur, nisi quòd leviter combusta applicetur pro compescendo Sanguinis fluxu ex Vulneribus recentibus.

Semen, ut rectè dicit AUTHOR noster, *Pulmonarium* est expertum, admodùm enim laudatur Tussientibus, Asthmaticis, & ad Phthisin declinantibus: temperat Acrimoniam Succorum Pulmones rodentem, unde nonnunquam in *Tragois Antiphthisicis*, & similibus à Lympha acriore ortis Affectibus, adhibetur. Sed rari est usus, quia longè meliora prostant, & longè feliciùs usurpantur. (*H*)

LX. BORRAGO. *Borrago* Germanis *Borretsch*, Planta est famosa satis: confunditur nonnunquam cum *Buglossa*; sed facilè possunt ab invicem distingui à perito Botanico. Reverà est *species Buglossæ*, hinc rectè à BAUHINO *in Pinace* dividitur *Buglossa* in *latifoliam*, quæ est nostra *Borrago*, & *angustifoliam*, quæ est in ipsa *Buglossa*, & cum Borragine viribus conspirat. *Duplex* datur *Borrago*, vel *flore albo*, *vel cæruleo*. Crescit in locis cultis. Congener huic Borragini seu Buglossæ latifoliæ est *Borrago semper virens* seu *Hispanica*, *Euphrosynum* dicta. Veteres de Borragine nihil habent.

In usu sunt *Radix*, *Folia*, & *Flores*, & inter *Cordialia* referuntur.

Tota Planta est temperatissima, & commendatur in Affectibus Melancholicis, Mœrore & Tristitia absque causa manifesta. Ratio hujus est, quòd mucilaginosum habeat Succum, vi temperativa & alterativa præditum, quo Succum Melancholicum acidum, seu Acidum Hypochondriaco-melancholicum alterare & corrigere valet: id quod inde quoque colligere est, quoniam Angli, utpote in Potionum artificio perquàm curiosi, *Cerevisiam* suam ope hujus Borraginis a præmatura acescentia præservare solent. Probabiliter ergò in Sanguine acriori melancholico acidulo simile quid præstare poterit & conducet: levat nonnihil, radicitùs verò non curat.

Flores Borraginis inter *Flores 4. Cordiales* referuntur, quales *Borraginis*, *Buglossæ*, *Tunicæ*, & *Rosarum*: quibus non immeritò addunt *Flores Calendulæ*, quoniam sunt verè cordiales seu analeptici, & alexipharmaci. *Vino* injici solent ad Mentis hilaritatem excitandam, & saporis suavitatem conciliandam; quod & tota Planta vulgò facere dicitur. Hi ipsi nempe in se Succum habent mitem & temperatum, quo textura blandè alcalina Acidum istud vitiosum, in viis primis quidem radicatum, & consequenter Sanguinem inquinans; & ad Melancholiam disponens, temperant. Sed observetur, ut pro usu hoc in dibita, nempe larga, dosi usurpentur, quoniam alias effectus erit exilis.

2. *Conserva* ex Floribus usurpatur in Affectibus Malignis & Melancholia, tam simplici, quàm hypochondriaca, seu per consensum, ubi Acidum melancholicum, vel Bilis atra seu adusta, viscidam reddit Massam Sanguineam, quia corrigit Acidum, Spiritus coinquinatos mundificat; corroborat, atque Hominem exhilarat. Sed opera danda, ut *Conserva* hæc, uti & reliqua Remedia, *non adeò saccharata* sint: cùm Saccharum non benè ferant Hypochondriaci & Melancholici. Adhibetur cum *Confectione Al-Chermes* gratissima est gustui, & retinet colorem cœruleum. Per accidens quoque movet Menses Mulierum suppressos, tempore matutino in *Vino albo* propinata; si addantur grana aliquot *Pulveris Nucis Moschatæ*, erit eò certior & efficacior.

3. Fit quoque ex Succo Borraginis cautè depurato *Syrupus*, & *Extractum* mucilaginosum in Melancholia quacunque perquàm usitatum. LINDANUS *Syrupo* huic addit *Crocum*, quem vocat *Syrupum Borraginis crocatum*, pro Affectibus Hypochondriacis: & Melancholicis: nam & Crocus per se in Melancholia & Tristitia multum præstat; sicut & PARACELSO Remedium Melancholiæ fuit.

Aliàs prostat in Officinis *Aqua Cinnamomi borraginata*, ex *Succo* ejusdem cum addito *Cinnamomo* parata, & in Affectibus itidem Melancholicis, & Cordis Palpitatione perutilis est; non minùs ac *Aqua destillata Cinnamomi cum Succo Cydoniorum* singulare est in Affectibus Stomachi, & Intestinorum.

FABER *in Myrothec. Spagyr. l.* 5. *c.* 6. *Spiritum* habet *Borraginis*, ex contusa Planta per fermentationem paratum. (*I*)

BO-

(H) *Quod*, Bombax *vulgò dicitur*, *est* Gossypium, *seu* Xylon *Antiquorum: hoc duplex est*, Arboreum *&* Herbaceum, *ut apud* J. Bauhinum. *Nullum* Lini *genus est*, *quod Gossypio, h. e. lanugini in fructu hujus Plantę contentæ, candore & mollitie præferri possit.*

(I) *Antiqui ferè omnes* Borraginem *cum* Buglosso *confundunt*. *Descriptio Borraginis ex* Dioscoride *Buglosso exactissimè quadrat. Quidam volunt ex Radice* Borraginis *confectum fuisse* Nepenthes Homeri. *A Plinio* εὐφρόσυνον *dicitur, quòd hilaritatem excitet: unde Versiculus:*

Dicit Borrago, gaudia semper ago.

Hinc apud Lucanos Corago *dicta ex* Apuleio, *quòd Cordis affectibus quammaximè opituletur. Etymon hoc improbat* Hoffmannus, *nec tamen melius substituit.*

BOTRYS.

BOtrys seu Ambrosia, referente Clarissimo D. Dn. *Simone Pauli*. Botrys, seu Botrus Ambrosioides vulgaris Bauhini. Sunt ex Recentioribus, nonnulli, vestigia *Diosc.* & *P. Æginetæ* sequuti, qui ad Thoracis Mala, & in specie Orthopnœam, valdè Botrym commendant, inter quos *Matthiolus*, *Lobelius*, *Camerarius*, primi sunt: quorum ille proprio experientia usum Botryos, *Comm. in Diosc. lib.* 3. *c.* 113. *pag.* 620. hic verò in *Observ. Stirpium*, *p.* 113. authoritate *Zigeri Colbergiensis*, apud Antuerpienses olim experientissimi Medici, fretus, miris laudibus effert. Tertius verò in *Horto suo pag.* 29. testatur, in Misnia fieri ex ea cum Melle Electuarium ad Pulmonis vitia. Herbam Botrym inter alios olentes in condiendis Magnatum Cadaveribus locum habuisse, etiamnum recordor. Grato enim est odore, calidaque, & sicca secundo excesso, ut facilè à Putredine præservet; quare non incassùm *Dioscoridis* suolu Vestibus interspergitur, aut implicatur, ne à Tineis exedantur. *Agerius in Tragum* observavit, Aquam illius destillatam lenire Dolores post Partum, qui valdè exercere, cum in Quæstionem datas, Puerperas solent. Qua deficiente commendandus est usus *Zedoariæ Radicis* ℥ß. pondere, in *Vino* propinandæ.

Addo hic, quòd in Gurgulionis Affectibus, & Uvula elongata, conveniat Decoctum pro Gargarismo; quòd in Diarrhœis Clysteribus incoquatur; Fumus Fluori muliebri conducat; ad Uteri etiam Dolores Cataplasma utile ex ea paretur; Succus ad Defluxiones Oculorum utilis sit.

[Parari potest *Conserva* ex Herba pro Phthisicis.]

[Parant etiam *Syrupum Botryos* hunc in modum. ℞. *Herb. Botryos* Miij. *Erysim. Urtic.* ana Mij. *Caulium rubrorum*, *Tussilagin.* ana Mißs. Coqu. in f. q. *Aqu. Colaturæ* adde *Sacchar. alb.* ℔iiß. clarifica, & coque in *Syrupum*.

LXI. BRANCA URSINA.

Σπονδύλιον, σφονδύλιον, Spondylium vulgare hirsutum, *C. B.* Spondylium, *Lob. Matth. Lon. Cast. Tab.* Vulgare, *Dod.* Branca ursina, *Brunsf. Trag. Cord. in D.* Acanthus vulgaris, seu Germanica, *Fuchs.* Germ. *Barenklauw*, *Baruvurtz.* Gall. *Branche ursina*.

Crescit passim in locis humidioribus; floret Majo.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia sola.

Vires. Est è 5. Herbis Emollientibus: calfacit, siccat, & aperit, Usus potissimùm externus est in Glysteribus aliisque Paregoricis quarumcunque Formularum, & utplurimùm in Cataplasmatis.

LXII. BRA-

BOTRYS. *Botrys* habetur *duplex*: *Ambrosioides Officinalis Vulgaris*, & *Mexicana seu fruticosa Americana*, quæ præ cæteris singularem spirat Odorem. *Botrys* Græcis dicitur, quod racematim Flores, tanquam Baccæ Uvarum sibi adhærentes, soleant observari; unde & Germanis vocatur *Trauben-Kraut*.

Posterior non est in usu: *sed prior* tantùm, nimirum vulgaris, ab AUTHORE quidem neglecta, non tamen reticenda. In Affectibus enim Pectoralibus mirificè commendatur, in quibus & nulli cedit: unde imprimis in Tussi & Asthmate humido insigniter convenit. Decoquatur scilicet in *Vino*, & *Decoctum* mane & vesperi hauriatur, sic Infarctum & Mucum pectoris referat, valdopere expectoret, & optimum Remedium est in Asthmate, in specie Orthopnœa. Melius fit, si edulcoretur sufficienti quantite *Mellis*, vel decoquatur in *Hydromelite*, vel contusa fermentetur cum *Melle* in *Aqua* soluto: sic egregium fit Remedium iis, qui laborant Affectibus Pectoris, chronicis imprimis, Asperæ Arteriæ, Orthopnœa, &c. Præter pectoralem virtutem experta est in Inflatione Hypochondriorum Infantum, German. *in dem Hertz-Gespann der Kinder*, in quo Succus cum Pulte permixtus, aut etiam Folia contusa, inque Cataplasmatis formam redacta, ac externè Hypochondriis calidè applicata, prosunt. Potest incoqui *Oleo communi*, & Umbilico inungi; sic enim Flatus discutit, & Tormina sistit: Conf. *Append.* SCHROEDERI *nostri p.* 4.

Habetur & *Aqua Botryos* destillata, quæ Infantibus cum Pulte miscetur, & tanquam singulare ac expertum Remedium in Inflatione Hypochondriorum Infantium pro Flatibus discutiendis usurpari solet: Vid. KESLERUS *in Processibus Chymicis Centur.* 2. *Processu* 72. sed parùm valet.

Syrupus de Botryde in Asthmate, & Infantibus contra Cordiacam, seu Inflationem Præcordiorum prodest.

Sunt qui Botrydem hanc ipsi *Marrubio*, præprimis in Affectibus Pectoris, *æquiparant*: unde deficiente Syrupo de Botrydè, *Decoctum* ejus cum pauco *Melle*, vel *Syrupum de Marrubio*, in hunc usum substituunt. Plura qui desiderat, potest videre FORESTUM *l.* 16. *Observat.* 4. *in Scholio*, & TABERNÆMONTANUM. *p.* 48. & 49. [*K*]

LXI. BRANCA URSINA. *Branca Ursina* vocatur etiam *Acanthus Germanica*, ad differentiam *Acanthi seu Brancæ Italicæ*, item *Spondylium Cracorum*, Germanis *Baren-Klauen*, *Baruvurtz*. Est flore albo. Datur præterea in hortis *Spondylium flore luteo*. *Acanthus Italica*, *lævis & spinosa*, Germ. *Italianische Baren-Klau*, est exotica, nec in Officinis prostrat. Malè refertur ad Carduos, quia non pappescit.

Vulgaris recepta est in Officinis, crescit in locis multis; & eminet inter *quinque Plantas Emollientes* famosas, ut sunt *Malva*, *Althæa*, *Violaria*, *Mercurialis*, *Acanthus nostra*, seu *Branca ursina*.

Quoad *Usum* Medicum, resolvendo & blandè laxando operatur, & ordinariò *Clysmata* & *Cataplasmata*, & similia emollientia & demulcentia, unà cum *Malva* vel *Althæa*, ingreditur; item à Chirurgis inter *Cataplasmata Suppurantia* pro Apostematis, utpote temperata, recipitur. Aliàs usus ejusdem nullus est. Potest etiam adhiberi in *Fomentis* seu *Decoctis Emollientibus* contra Obstructiones, in *Balneis* Nephriticis & Uterinis, in Calculo & Partu difficili, pro emolliendis & laxandis viis.

In Borussia è *Decocto* hujus Plantæ fermentato parant *Potum medicamentosum*, quem vulgò Germ. *Bartsch*, vocant, pro scopo diuretico & antiscorbutico egregium. De modo parandi vid. KERGERUS *de Fermentat. p.* 582. (*L*)

LXII. BRAS-

(K) *Quam neglexerat in* Pharmacopœa Botryn Schrœderus, *addit in illius* Appendice, *ut ipse quoque* Ettmullerus *notat*. Botrys *Veteribus*, *præsertim* Dioscoridi, *herba est fruticosa*, *diffusa*: *semen circa ramulos enascitur*: *folia Cichorio similia*, *multùm odorata*. *Quidam* Ambrosiam, *alii* Artemisiam *vocavere*. *A Botanicis Folia Senecioni assimilantur*, *quercinorum divisura*. *Herba candenti latere calefacta*, *atque hypogastrio imposita Uteri dolores sedat*, *ex* J. B. Raius Botryn vulgarem & Mexiocanam *ad* Blitum sylvestre *refert*; Tournefortius *utramque*, *nempe* Ambrosioidem vulgarem C. B. & Mexicanam *ejusdem ad* Chenopodia *reducit*: *vocatque primam speciem* Chenopodium Ambrosioides, folio sinuato; *secundam* Chenopodium Ambrosioides Mexicanum. *Secundæ hujus speciei usus ex Hispania & Germania*, *ubi primùm invaluit*, *ad nos translatus*: *illam vulgò* Herbam The *vocant*, *vel potiùs* Sinensis Theæ *succedaneum*; *quum ejus Decoctum iisdem pollere viribus*, *ac Decoctum Theæ*, *facilè credant*.

(L) Bauhinus *de* Acantho *scribit sub nomine* Cardui Acanthi, *quem* Brancam ursinam *vulgò vocant*, *eamque vel mollem*, *vel spinosam esse ait*: *Folia humi fusa profundè laciniata*: *Caulis thyrsum florum candidorum gerit*, & *Radices longè latèque vagantur*, *foris nigræ intus albæ*. *Hæ notæ quidem Acantho conveniunt*; *sed cum* Carduo *nihil commune habere*, *manifestum est*: *sunt tamen & quædam* Cardui species, *quæ* Acanthoides *appellantur*, *quòd scilicet folia habeant ad Acanthi folia accedentia*. *Acanthi Folia adeo visa sunt venusta*, *ut ab Architectis Columnarum Corinthiacarum capitulis insculpi soleant*; *imò & Vestibus pretiosis Antiqui figuram Acanthi Foliorum circumtexebant*: *unde* Virgilius:

Et circumtexto croceo velamen Acantho.

Haudquaquam confundenda est Planta hæc cum Spondylio vel Sphondylio, *ut facit* Schrœderus & Ettmullerus; *longissimè enim* Spondylius *ab* Acantho *distat*. Branca ursina *habetur pro vero Antiquorum Acantho*; *etsi* Plinius *Acanthum topiariam Herbam faciat*; *Branca autem ursina operibus topiariis omninò inidonea est*: *attamen Acanthi descriptio*, *quam tradit* Dioscorides, *Brancæ ursinæ perbellè quadrat*.

LXII. BRASSICA.

K*ράμβη*, Caulis, Germ. *Kol*, *Kolkraut*. Gall. *Choux*.

Varia Brassicæ sunt genera, quæ his Classibus comprehendi possunt.

Brassica
- Sativa
  - Capitata.
  - non Capitata.
  - Crispa.
  - Apiana, i. e. Apii flore.
- Sylvestris.
- Marina, i. e. *Soldanella*.

Ex his magis medicamentosa est, teste *Matthiolo*, non Capitata, minutis caulibus, tenerioribus foliis, lævis, tenera, *C. B.* 1. Brassica alba vel viridis: huic succedit non Capitata rubra.

Dicitur Brassica, *Brunsf.* lævis, *Matth. Cast.* Brassica candida, *Ger.* hortensis lata, alba, *Lon.* Brassica vulgaris, sativa. *Lob. Dod. Ger.* Brassica prima *Tab.* Brassicæ sativæ majoris species altera, *Trag.*

OFFICINALIA NATIVA.

Folia, *Jus Foliorum*, *Semen*.

Vires. *Folia* calfaciunt, & siccant citra acrimoniam: Vulneraria sunt. Ebrietatem arcent, astringunt & laxant, adeoque qualitatis mixtæ: nimirum ut ajunt *Salernitani*,

Jus Caulis solvit, cujus substantia stringit.

Extrinsecùs usitatum est Rusticis, Vulneribus Folia imponere ut consolidentur, quin imò & Pleuriticis Doloribus imposita eos mitigant.

Semen eadem pollet qualitate cum Foliis.

PRÆPARATA.

Loch de Caule, Vide Disp.

(*Muria Brassicæ* conditæ Ambustis convenit.)

LXIII. BU-

LXII. **B**RASSICA. *Brassica* seu *Caulis* cùm sint variæ, *Species*, *Viridis* usitata est, non *Capitata*.

Utraque, præsertim *Viridis*, in recessu habet *Sal volatile nitrosum*, sed admodùm temperatum, nodè post ejus usum, copiosum Urinæ fluxum sequi constat. Imprimis *Vulnerarium* est egregium, Intestina abstergit, & relaxat Alvum. In specie usurpatur in Faucium, & Asperæ Arteriæ asperitate, aliisque Affectibus, Raucedine v. g. & defectu Vocis à nimia Loquela, similibusque Malis ab Aspera Arteria oriundis, ubi *Succus Caulium* & *Foliorum* expressus mirè commendatur, mixtus cum *Melle*, ut *Rob* fiat: *Decoctum* cum *Passulis* haustum, Concionatoribus in usu est. CODRONCHIUS; qui *de Aspera Arteria Affectibus & Vitiis Vocis* scripsit, habet duas *Formulas* expertissimas contra Raucedinem, quas in SENNERTI *Praxi* videmus congnatas; primam *l.* 2. *P.* 3. *cap.* 4. *p.* 461. in fine, secundam *c. l. pag.* 359. *Formulæ* sunt hæ:

℞. *Succi Brass. depur.* ℥ij.
Sacch. Penid. ℥j.
Oxymel. simpl. q. s.
M. f. *Electuarium*, in Lympha crassa, & viscida lambendum.

Vel

℞. *Hord. opt. excortic.*
Passular. major. sine nucl. an. ℥j.
Radic. Liquirit. mund. & rasæ ʒij.
Caricar. pinguium No. vj.
Capillor. Veneris,
Hyssopi an. M. ß.
Sem. Brassicæ ʒij.
Pinear. recent. ℥ß.
Coqu. in s. q. *Aquæ fontanæ*; *Colaturæ* unicuique libræ addantur
Mellis despum. ℥j.
Sacch. Candi ℥ß. M.

Dosis ℥vj. Vid. CODRONCHIUS *de Vitiis Vocis p.* 143. *&* 144. Et quidem imprimis posterior egregiè prodest in Raucedine ex nimia Loquela, & Asperæ Arteriæ irrigatione Concionatoribus & Cantoribus, si de illa ℥vj. sumantur ante somnum tempore decubitus, & tempore matutino, sorbendo paulatim, si adsit imprimis tensio & Inflammationis via. Altera convenit, si Aspera Arteria sit obsessa à Pituita viscida, hanc enim abstergit & incidit, Vocemque restituit. Distinguendæ tamen Causæ Antecedentes, aliàs nunquam curabitur hisce Æger.

Adhæc propter Sal volatile refrigerare, indeque Inflammationes sistere, & Vulnerum Symptomatis optimè mederi solent. Unde *Folia Brassicæ* seu *Caulis Puerperæ* solent Mammis imponere ad præcavendum Lactis abundantiam & coagulationem, dum Acidum successivè absorbet; item Abscessibus Mammarum ceu euporiston imponuntur ad Inflammationem præcavendam, & Ulceris consolidationem promovendam. A *Rusticis* pro mundificandis, & consolidandis Vulneribus & Ulceribus adhibentur, dum vel instillant *Succum*, vel *Folia contusa* applicant Vulneribus & Ulceribus. Sic notum est, quòd *Folium Brassicæ* seu *Caulis* recens expertum sit ad *Vesicas* in fluxu conservandas; sæpiùs enim fit, ut cicatrentur Vesicæ in Affectibus Capitis Catarrhalibus in Nucha vel post Aures, ut ergò hæ maneant apertæ, contusa & calefacta probè ad prunas super Vesica imponuntur, & maximam Phlegmatis copiam extrahunt, Æstum & Dolorem mitigant, Vesicasque diu apertas servant: Commendantur à LINDANO *in Colleg. super Hartmanni Praxin*: singulis bihoriis renoventur. Secretum Artis est, singulis horis vel bihoriis impositionem repetere, & tam calida Folia applicare, quàm Æger ferre potest; non secus atque *Fonticulis*, qui minùs justo fluere solent, commodè imponi possunt pro conservando eorundem fluxu, & præservanda consolidatione. Non minùs & in *Pleuritide* ita adhibentur: tam pro Abscessibus resolvendis, quàm suppurandis: Quin & *Unguentum Antipleuriticum* paratur ex *Radice Caulis*, cum *Caryophyllis* & *Melle* mista. Modum hunc utendi in Pleuritide præscribit BARTHOLETUS *l.* 5. *cap.* 3. *de difficili Respiratione*, & cujus solius beneficio plures Pleuriticos, sæpe sine Venæsectione, se restituisse testatur.

℞. *Caulium Radic. mense Mart.* q. s.
Eluuntur, in umbra siccantur, & pulverisantur:

Porrò

℞. *Pulver. hujus* ℥ie.
Cumini ℥ß.
Caryoph. ʒij.
Mellis comm. q. s. pro Emplastro seu Cataplasmate.

Quo applicato, brevissimo tempore rumpitur Apostema; & sunt, qui recondunt, & pro *maximo Secreto* habent.

Alii breviter hoc modo conficiunt:

℞. *Pingued. porcina recent.*
Succi Caul. an. ℥ij.
Semin. Cumini ℥iij.

Miscent lege Artis, & applicant loco affecto instar *Unguenti*, quod habet GABELCHOVERUS *Centur.* 4. *Curat.* 68. *in Annotatione*. *(M)*

LXIII. BU-

(M) Brassicæ *innumeras Antiquorum & Recentiorum* Etymologias *legere est apud* Vossium in Etymol. Brassica à Theophrasto *multisque Veteribus* ῥαφανὶς *&* κράμβη *vocabatur*. *Hujus tria genera etiam ex Plinio* οὐλόφυλλα, λειόφυλλα *&* ἀγρία, *h. e.* Crispa, Lævis, & Sylvestris. *Est & quam* κράμβην κεφαλωτὴν *appellabant*, Brassicam *nempe* Capitatam. J. B. 2. 825. *Græcis dicitur* κράμβη, *quasi* κόραμβλα, *quod* pupillas (κόρας) hebetet; *unde* Colomella,

Nunc veniat quamvis oculis inimica Coramble.

Vel quòd τὸ παρὰ ἀτρέπειν, *quòd nempe* crapulæ, satietatique adversetur.

Brassicæ & Vitis Vinique antiquissima inimicitia, *quòd una alteram corrumpat*, *unde fabulati sunt Brassicam è lacrymis* Lycurgi *à* Libero *patre Vitibus alligati ortam*.

Brassicæ Cyma *est ex* Plinio *quidam ipsorum caulium delicatior*, *teneriorque cauliculus*. Cymas, *inquit* Celsus lib. 17. cap. 27. seu Cymata prætteneros dicimus in Brassica præcipuè coliculos. Columella:

Frigoribus Caules, & Veri Cymata mittit.

ἀφροτόμους καυλοὺς vocat Galenus 10. S. L. 1. *ex* Archigne.

Brassica bis cocta *fastidio est*, *unde* Adagium Δὶς κράμβη θάνατος. *Omnibus tamen Oleribus ante stat*: *eam esto*; *ait* Cato, *vel coctam vel crudam*. *Innumeræ Brassicæ laudes*, *innumerique in Culina & Medicina usus*, *ex eodem* Catone, *ut ex* Plinio, Galeno, *aliisque*.

Notandum ex Dodonæo. *Brassica omnis astringentem*, *atque simul abstergentem*, *seu alvum moventem qualitatem copu-*

LXIII. BUGLOSSA.

βούγλωσσον, Buglossum, C. B. [Sativum [Latifolium [Vulgatum. *Vide Borrago.* / Peregrinum. Hisp. *lusf.*] / Angustifolium. [Majus, *Hujus loci.* / Minus.)]] / Sylvestre. [Majus nigrum. / Minus .2.2.3.] *Insuetata.*]

Dicitur Buglossa, *Brunsf.* Buglossa Italica, *Trag. Lon.* Buglossa longifolia. *Cord. hist.* Buglossum vulgare, *Matth. Cast. Tab. Ger.* Buglossum angustifolium, *Lob.* Buglossum Italicum: Hispanicum grande, *Cam.* Cirsium Italicum, *Fuchs. Cord. in D.* Echium Italicum spinosum, *Fuchs. Icon.* Anchusa, Alcibiadion, *Dod.* Germ. *Ochsenzung.* Gall. *Buglosse.*

Crescit nobis in locis campestribus & arvis, floret Majo, & Junio.

OFFICINALIA NATIVA.

Flores, *Radices*, & *Folia*.

N. Radix asservatur excorticata.

Vires. Easdem obtinet quas Borrago.

PRÆPARATA.

Eadem quæ Borraginis.

N. Succus. Buglossæ mucilaginosus, eòque difficilis est expressu: eapropter si nihilominùs eundem desidereris, colloca in loco humido pernoctem, hinc exprime.

LXIV. BURSA PASTORIS.

PEra Pastoris [Capsella Sanguinaria] Germ. *Teschelkraut*, *Hirtenseckel*, *Seckelkraut*, *Blaskraut*, Gall. *Poche de Pasteur, ou Bourse de Berger.*

C. B. est [Foliis sinuatis [Major, *C. B.* 2. / Media, *C. B.* 3. / Minima, *C. B.* 4.] / Foliis integris, loculis oblongis. [Major, ac / Minor &c.]]

Ex his usitatior est Major, cui succedunt Media & Minor.

Major dicitur Bursa Pastoris major, *Brunsf. Trag.* Bursa Pastoris, *Matth. Cord. in D. Lon. Lob. Cast.* [Herba Cancri,] *Ger.* Pastoria Bursa, *Fuchs. Dod.* major, *Tabern.* Bursa Pastoris major folio sinuato, *C. B.* 2.

Media describitur Bursa Pastoris minor, *Tab.* minime, *Ger. C. B.* 2.

Minor est Pastoria Bursa minor, *Dod.* minima, *Lob.*

Crescit Bursa Pastoris passim in locis incultis. Floret Aprili.

OFFICINALIA NATIVA.

Vires. Refrigerat, & siccat, adstringit & constipat: hinc valet in Hæmorrhagia Narium, expuitione Sanguinis, Diarrhœa, Dysenteria, Mictione cruenta, [Gonorrhœa] Fluxu nimio Mulierum. Externè Vulneribus solidandis à pleheiis adhiberi solet, nec sine successu: uti & Hæmorrhagiis Narium [sub

---

LXIII. BUGLOSSA. *Buglossa* Officinarum est *Borrago Angustifolia major*; ita dicitur à Foliis, quæ partim figura, partim scabritie, *Linguam bubulam* repræsentant.

Buglossa Angustifolia minor vocatur *Buglossa Sylvestris*, Germ. *Wilde Ochsen-Zungen*, quæ est *Echium vulgare*, Phota hispida, nullibi non obvia & cognita, maleque ad Buglosas refertur.

Ejusdem aliàs naturæ, effectus & usus *Buglossa* est *cum Borragine* superiùs citata, & *Pomis Borsdorffianis*, & uno horum præscripto, præscribi solet & alterum: quosque Affectus curant Borrago & Poma Borsdorffiana, illos quoque curat Buglossa. *Folia* enim ejus, & *Flores* rubri, expansione verò cœrulei, æquè ac Borraginis in Affectibus Melancholicis, ut sua alterativa, item analeptica, conducunt. Hi ipsi nempe in se habent Succum mitem & temperatum, qui textura alcalina *temperat Acidum* istud vitiosum, in primis viis quidem radicatum, & consequenter Sanguinem inquinans, & ad Melancholiam disponens: In quem finem nonnulli *Conservam* horum *Florum* ad atram seu adustam Bilem corrigendam, Spiritus coinquinatos mundificandos, corroborandos, Hominem exhilarandum, &c. commendant. *Plurima videantur suprà in Borragine.*

Aqua Foliorum vel *Florum Buglossæ* in Affectibus Oculorum, suffusionibus v. g. & aliis, maximi usus est.

Arbitror & inde *Liquorem Ophthalmicum per deliquium* parari posse, Liquori Florum Cyani, aut alii cuidam, non absimilem, nec inferiorem. [N]

LXIV. BURSA PASTORIS. *Bursa Pastoris*, Germ. *das Sackel, oder Taschel-Kraut*, ita dicta est à *Figura Seminum*, quæ Pastoris Bursam repræsentant. Refertur ad *Thlaspia*. *Flores* habet *albos*. *Differentia* ejus *duplex* est. *Major & Minor.*

In usu maximè est *Bursa Pastoris major foliis sinuatis.*

Quod attinet *Usum internum*: ratione Succi sui glutinosi acido-volatilis, blandè coagulativi, & anodyni, maximè *adstringit & constipat*: indeque imprimis contra quasvis *Hæmorrhagias* Dysenteriam, Diarrhœam quamcunque, vel quoscunque Humorum Fluxus, usitata est, in *Vino rubro* cocta, vel *Succus* expressus, vel *Planta* pulverisata, calidè ita epota: in Mictione cruenta Specificum est; habet enim vim vulnerariam, adeoque medetur apertioni Vasorum in Renibus, eorumque & Vesicæ Vulneribus & Exulcerationibus; sicut *Succus* quoque Hæmoptysin & Menses nimios sistit; unde quibusdam German. *Blut-Kraut*, seu *Sanguinaria* audit. In Gonorrhœa ℥j. *Succi*, vel *Decocti Herbæ* ℥ij. cum gr. iij. vel iv. *Camphoræ*, maximè epota confert.

Externè in usu est vi sua adstrictoria contra quasvis *Hæmorrhagias*, Imprimis Planta hæc contusa, & Naribus indita, vel in Nucha, vel sub Axillis utrisque applicata, vel in ea Manu detenta, ex quo latere Nares Sanguinem plorant, Narium Hæmorrhagias sistit. Vide SCHMUCK *in Curat. Magico-Magn. pag.* 15. ubi dicit, quòd solùm in Manu detenta quemcunque Humorem in quocunque fluxus & loco sistat: sicut eadem in *Cataplasmatis* formam redacta regioni Pubis contra nimium Mensium fluxum, & Vulneribus recentibus, pro sistendo Sanguine cum successu apponitur, vel pulverisata iis inspergitur, vel *Succo* eluuntur. Cum *Aceto* contusa & imposita, Tumores calidos sedat, ac Abdomini imposita, etiam Dysenteriæ confert. Item cum *Aceto* adhibetur à Mulierculis Carpis Manuum pro Febribus Intermittentibus imminente paroxysmo. vel sola, vel cum *Plantagine acuta* contusa, ac tantillo *Croci* & *Camphoræ* in *Cataplasmatis* formam redacta. Tota Planta à quibusdam in Ictero commendatur, Calceis indita, nudis Pedibus gestata. *Decoctum* in Gulæ Affectibus purulentis pro *Gargarismate* inservit.

Succum quidam expressum Naribus attrahunt, aut Linteo vel Bombace exceptum intrudunt; cùm potiùs *Turunda* Naribus commodè applicari possint. Auribus purulentis inditus sanat eas. Cum *Aceto* & *Sempervivo* domestico mixtus Inflammationes quascunque, Podagram calidam, Tumorem inflammatorium Pudendorum, & Erysipelata sedat. *Aqua*

---

pulat: turget enim non exigua Nitri *quantitate. Quare Succus Brassicæ, ut ejus Decoctum, alvum movet, ob* Nitrum *quod Succus & Decoctum continet; Abjecto autem primo Jure, in quo Brassica cocta est, alvum siccat & adstringit. J. B.* 2. 826.

Est & speciosa Brassicæ species, *quam* Multiflorem & Caulifloram (Lobelius Brassicam floridam botrytim) *appellant: hæc in* Caput *glomeratur, sed mollius, minùs denso foliorum incubitu formatum: inter quorum sinum* Flores *densissimo stipatu prodeunt exigui, pallidi, aut candicantes, velut in umbella positi, qui cauliculis suis cum Asparagorum tenellis germinibus teneritudine & gratia certare videntur: atque ob id lautioribus tantùm patinis expetiti. Hujus* Semen *è Plantis in hortis nostris nascentibus collectum si seratur, mirabili metamorphosi,* Brassicam capitatam *aut* albam vulgarem *producit: ut oporteat quotannis Semen è transmarinis calidioribus Regionibus petere.*

Demum notandum Brassicam marinam Soldanellam dictam, *à* Tournefortio *ad* Convolvulum *& jure reduci, cujus duæ species. Item* Brassicam marinam monospermon C. B. *esse* Crambem marinam, Brassicæ folio *T.*

(N) Buglossum *Verbasco simile est, ex* Dioscoride; *foliis tamen asperis, nigrioribus, & linguæ bubulæ similibus. Reverà* Buglossum *à* Borragine *sola Floris structura differre videtur. Ad Buglossi genus igitur referenda* Anchusa *officinarum, atque* Buglossum radice rubra *appellanda,* floribus cœruleis & albis. Buglossum angustifolium majus *Officinale est: humectat, refrigerat, & melancholicis prodest; Sale enim ammoniacali, cùm succo terreo & sulfureo permisto, turget: refrigerat ergò ex eo, quòd Sanguini restagnanti, & partium Calorem augenti, motum conciliat. Utimur Buglossi floribus ad modum Decoctionis Theæ.*

[sub Alis & in Nucha, & plantis Pedum.] Quinimò adhibetur sæp ùs in Cataplasmatis Febrifugis, quæ Carpis imponuntur. [item ad Pudendorum Tumores.]

P R Æ P A R A T A.

Aqua. Ex Foliis.

LXV. BUXUS, seu BUXUM.

Πύξος, Germ. *Buchsbaum*, Gall. *du Bouis*.] Arborescens. *Hujus loci*.] Fruticosa.] Foliis rotundioribus Chamæpyxos: *Trag. Tab. Hac utuntur ad Areolas Hortorum*.

Insignitur Buxus, *Brunsf. Matth. Dod. Fuchs. Lon. Lob. Cæs. Cam. Tab.* Buxus vulgaris, *Trag.* Buxus arborescens. *C. B. 1.*

Viret perpetuò, Aprili tamen germina novella profert: locis gaudet asperis, & saxosis.

Vires. Rari usus est in Medicina: sunt tamen qui *Oleum* ex Ligno destillant, summè narcoticum: idque non solùm summoperè commendant in Epilepsia, Odontalgia (si Dentiscalpium ipsi intinctum in radicem Dentis dolentis immittatur) Dentibusque erosis, Verminatione, &c. sed & pro *Oleo Ligni Heraclei Rulandino* venditant. Videatur *Quercetanus Tetrad. p.* 214. 215. 216. ubi Buxum Lignum efficacissimo Sulphure narcotico scatere docet.

Extractum Ligni. Vid. lib. 2.

Vires. Insigne est Sudoriferum & Specificum ad Epilepsias, Vermes, Putredines.

Dosis: Exigua Pilula. *Quercetanus in Pharm. rest. cap.* 46.

[*N. Succus* Buxi recens expressus beneficio Liquoris appropriati, exhibitus cum successu Pleuriticis in Belgio: quod pro Secreto communicatum retribuo.]

[*Solo Decocto* Ligni Buxi Icterica sanata. *Foresti Obs.*]

[*Spiritus* acidiusculus quo Tinctura Coralliorum parata Epilepticis adhibetur.

[*Acetum* dicitur Antiepilepticum.]

C

C A C A O.

De eo sic habet *Chabræus* in sua *Stirpium Sciagraphia*. *Cacao* Arbor est modicæ magnitudinis, quæ simul ac Sole, tacta est, contabescit: nec nisi in Sylvis umbroso & humido loco seritur. *Fructus* Amygdali speciem refert, & rubicundo est tum Cortice tum Nucleo: per universam Americam celebris. Ex *Nucleo* enim *Cacao* fiunt *Sorbitiunculæ refrigerantes* adeò expetitæ, ut cum iis nihil non commutare possint, quæ illarum regionum merx præcipua. Hactenus *Chabræus*. Fiunt autem *Sorbitiunculæ*, de quibus ille, è *Compositione* quadam, cujus basis est *Cacao*, quæque *Chocolada*, vel *Chocolata* dicitur. In curiosorum gratiam addere lubet rationem ejus *Compositionis* conficiendæ, quæ è multis est præcipua, quamque è Tractatu super hac re emisso excerpsimus.

♃. *Gran. Cacao* No C. *Chili*, sive *Piperis Mexicani maj.* scilicet *Chil-patlagus* dictor., aut iis deficientibus, *Gran. Piper. Indic. latior. minùsque calid.* N. ij. *Sem. Anis.* M. j. *Flor. Auricularum* nomine, aut *Vinacaxtlides* insigniorum M. ij. quibus si Alvus fuerit durior, adde totidem Manip. *Flor. qui Mecasuchil* dicuntur. [Illis in regionibus, in quibus deficiunt Flores ultimò notati, poterunt adhiberi *Rosar. Alexandrin.* vulgò *pallidarum* dictar. N. aij.] *Sacchari albissimi* ℔ß. *Anchiote* q. s. pro coloranda tota Massa.

Plura sane addenda forent pro describendis omnibus *Simplicibus*, quæ *Compositionem* enarratam ingrediuntur; sed ab iis supersedemus, quoniam commodè possunt videri in *Tractatu de Chocolada*, ab Hispano quopiam Medico confecto, & Gallica civitate donato à Celebert. *Renato Moreau* p. m. [*R*]

CA-

Aqua nullius est usus, *ineptam* enim, *ex Adstringentibus vellle componere Aquam*. Quod semel pro semper dictum volo, quoniam vis adstrictoria non adscendit super Alembicum: estque, id quod destillatur nudum Phlegma. [O]

LXV. **BUXUS seu BUXUM.** *Buxus* viret perpetuò, cujus *Lignum* potissimùm in usu est, & singularia in recessu habet; continet enim in se *sulphur narcoticum*, unde vim habet *anodynam* & *narcoticam*, In *Aqua decoctum* potentissimè Sudorem ciet, & Corpus exsiccat, & in Affectibus Cutaneis sordidis multum commodi affert: quo ipso & non cedit, imò meritò *præfertur Ligno Guajaci*, partim ob insignem hanc vim hydroticam, partim, ob virtutem, qua pollet in Lue Venerea curanda, teste jam olim AMATO LUSITANO *C.* 2. *Curat.* 95. *Cent.* 5. *Curat.* 8. & 67. Nam non semper opus, ut Lignis utamur exoticis, quoniam nostra etiam terra profert talia, quæ Illis succedanea sunt. Possunt itaque optimè in Curatione Luis Venereæ loco Ligni Guajaci assumi Lignum Buxi; loco Ligni Sassafras Juniperinum, loco Radicis Chinæ & Sarsaparillæ Radices Bardanæ; & Caryophyllatæ [*P*] Sed simul hanc habet prærogativam Lignum Buxi præ Guajaco, quòd singularem vim anodynam possideat; propter quam vim narcoticam & anodynam multi laudant *Dentiscalpia*, Germ. *die Zahnstecher*, ex illo facta.

Oleum ejus per descensum destillatum in Odontalgia, & quibuscunque partium Doloribus sopiendis, egregiè convenit; in specie autem Odontalgiæ & Epilepsiæ dicatum est. Habetur à QUERCETANO & aliis pro *Oleo Heraclino* genuino *Rulandi*; sed falsò: conficitur enim ex Corylo, de quo suo loco: Commode tamen *Oleum Buxi Oleo Heraclino Rulandi substitui potest*.

Spiritus internè assumptus non paucis commendatur contra Epilepsiam, egregium est Sudoriferum, & Sanguinem purificans.

Decoctum Foliorum & Ramorum Buxi in Lixivio acri Crines tingit colore rufo. [*Q*]

C CA-

(O) Bursa Pastoris *malè à quibusdam cum* Thlaspi *confunditur. Hæc Planta, notante* Raio, *foliis mirè ludit: unde illa, quæ folio est integro, & non sinuato, ab aliis, quæ folio sunt sinuato, pro diversa specie non habenda.* Bursa Pastoris major, folio sinuato C. B. *quæ Officinalis, gustu parùm salsa est: Succus vix cæruleam papyrum rubefacit. Hinc arguit* Tournefortius, *Sal ammoniacale hujus plantæ in alia principia dominari, etsi dissolutum sit in satis copioso Phlegmate, & à multa Terra, paucoque Sulfure moderatum. Analysi Chymica Planta hæc exiguum Acidum dat: omne enim ferè, quod ex ea elicitur, Alkalinum est: vix Plantam aliam invenies, ex qua plus Salis volatilis concreti, fixi, lixivialis, & Terræ elicias. Horum principiorum ope Bursa Pastoris apta est ad Sanguinem ab Acido concrescentem, adeoque ex Arteriis in Venas transire nequeuntem, dissolvendum: præterea Terræ portio facilè Serum, quo fibræ turgentes laxæ sunt, imbibit, & absorbet. Hinc omnium Authorum consensu Planta hæc Vulneraria est & Adstringens. Succus epotus ab* ℥iv. *ad* vj. *Herba in jusculo decocta, ac in Clysteribus & Cataplasmatibus adhibita, ad omnes Hæmorrhagias quammaximè valet.*

(P) *Vel potiùs loco* Radicis Chinæ, & Sarsaparillæ, *usurpari poterunt* Radix Arundinis, & Smilacis asperæ, *quæ vulgò* Sarsa nostras *appellatur*.

(Q) *Buxus Græcè* Πύξος: *unde fortassè* Pyxides, *quòd è Buxo. Notissima Planta est:* Dioscorides *Buxum non descripsit. Quidam* Buxum *cum* Guajaco Indorum *confundunt, fortè ob virium similitudinem: sed falluntur. Fiunt è Buxo* Pectines, *quorum nullus usus Calvo* Martialis:

Quid faciet nullos hic inventura Capillos
Multifido Buxus quæ tibi dente datur?

Ignis è Ligno hoc accensus valet adversùs Pestem. J. B. *Buxi folia amara sunt, malè olentia, & vix cæruleam papyrum rubro inficiunt colore. E Ligno elicitur* Spiritus acidus, & Oleum fœtidum: *hoc rectificatum, & circulatum deinceps cum tertia optimi* Vini Spiritus *parte, exhibetur ad xv. & xx. guttas cum* Saccharo, *vel* Pulvere Glycyrrhizæ *contra Epilepsiam. Idem Oleum non rectificatum, cum Butyro fusum, Carcinomata ferocientia cicurat: ex eo item cum Oleo Hyperici Linimentum conficitur ad Rheumatismum & Podagram.* Ex Tournef. histor.

(R) *De* Cacao *Fructu Indico, lippis & tonsoribus noto, nil habet hic* Ettmullerus. *Transtulimus huc quædam de Cacao ex* Pharmacopœa Schrœdero-Hoffmanniana. *Addenda autem existimavimus sequentia.*

Cacao Scaligero *est Arbor Castaneæ foliis, fructu Amygdali,* Benzo *ait, illam in umbrosis vivere, Soli expositam* con-

CALAMUS AROMATICUS OFFICINARUM. *vide* **ACORUS.**

LXVI. CALAMUS AROMATICUS INDUS.

CAlamus Aromaticus Indus, est Planta Indica & diversa ab Acoro. Super quo legi potest *Garzias ab Horto lib. 1. Aromat. cap. 23.* & *Annotationes Clusii in eundem.*

Inscribitur κάλαμος simpliciter, & κάλαμος μυρεψικὸς *Hippocr. & Galen.* κάλαμος ἀρωματικὸς, *Diosc. Oribas. Ægin. Actin.* Calamus Alexandrinus, *Celso.* Calamus Aromaticus, *Cord. in D. Fuchs. Caes. Lob. Adv.* Calamus Aromaticus Indicus, *C. B. 1.* Inter Arundines odoratas, Germ. *Wolriechend Calmus*, Gall. *Roseau Aromatique.*

N. Rara Planta est Officinis nostratibus, & nonnisi *Foliis* solummodò arundinaceis (iisque raris) nota.

Substituunt itaque *Acorum* seu *Calamum Aromaticum* Officinarum.

Vires. Calfacit, siccat 2. acris est, usúsque præcipuè in Uteri Affectibus & Nervorum Doloribus. *Garzias ab Horto.*

LXVII. CALAMINTHA.

Καλαμίνθη C. B. [Incana, Ocymi foliis. / Pulegii odore, seu Nepeta.] [Vulgaris, vel Officinarum. *Hæc usualis.* / Magno flore.] [Exiguo flore. / Arvensis verticillata.]

Dicitur Calamintha, *Matth. Fuchs.* vulgaris *Cam.* Calamintha montana vulgaris, *Lob. Tab.* Nepeta montana, *Cord. in D.* Mentha sativa rubra, *Ger.* Calamintha vulgaris, vel Officinarum Germaniæ, *C. B.* aliis Calamenthum. Germ. *Ackermuntz, Calament, Wilder Poley.* Gall. *Calaminthe, ou Pouliot sauvage.*

Floret Junio & Julio, crescit in Arvis.

OFFI-

LXVI. CALAMUS AROMATICUS INDUS. *Calamus Aromaticus Indus* cùm sit Planta exotica ex India Orientali, rara est avis in nostris regionibus, & nunquam apud nos habetur genuinus, sed apud Mercatores Belgas interdum invenitur. Genuinus *Calamus Aromaticus* est *species Gladioli.* Sapor ejus acris & amarus, penetrans, & insigniter incidens. Prodest in Morbis, ubi peccat Acidum, in Scorbuto, cujus Sal volatile acre & acidum coercet. Si apud nos invenitur, aut est adulteratus, aut vetustate corruptus, adeòque ut Sal volatile acre avolarit, & tunc penè nullius est usus. Legitima est vis Stomachum roborandi & Uterum, Flatus potenter pellit, & discutit, & Ardor, qui lingua percipitur, virtutem Cruditates Stomachi corrigendi & expellendi mostrat. Præterea Suffocationi Uterinæ magno est emolumento: hinc instantes Menses ciet, & Lochia atque Secundinas pellit.

Cæterùm, cùm apud nos, ut dixi, non genuina, atque ideò rara, & prætereà adulterata & vetustate sic corrupta idcircò loco hujus nos *Acorum Majorem* seu verum substituimus, qui vocatur *Calamus Aromaticus Officinarum*, & annumeratur omnibus tam Stomachicis, quàm Carminativis, ut suo loco suprà dictum.

Aqua destillata est Stomachica.

Oleum destillatum egregium est Anticolicum & Carminativum.

Plura qui desiderat *de Calamo Aromatico*, potest videre *rerum Indicarum Scriptores*, GARCIAM *ab* HORTO, & qui in hunc commentatus est, BONTIUM *in Tract. de Medic. Indorum*, &, qui instar omnium est, BAUHINUM *in Tr* r. qui omnia ex iisdem in ordinem fideliter redegit. (S)

LXVII. CALAMINTHA. *Calamintha Montana Officinarum* Planta est satis cognita, cùm in omnibus reperiatur agris, & odore se prodat. *Mentha* est simplex, & *Calamintha* elegantior aliis speciebus, ubi verticillatim congesti sunt Flores. Dicitur quasi καλὴ μίνθη seu *optima Mentha*, Germanis *die Berg Muntze*. Est vel *Montana vera Odorifera*; vel *Agrestis* seu *Arvensis*, *Pulegium agreste* aliàs dicta. Ratione *Odoris*, monstrat, impregnatum esse copiosè Sale volatili aromatico seu oleoso, quod confirmant Effectus & Producta.

Dum dicit AUTHOR noster, quòd sit *partium tenuium*, Chymici ita exprimunt: habet in se Sal volatile acerrimum, & penetrans. Quoad *Effectus*, est *Carminans* quoddam ex primariis, cùm egregiè Flatus quoscunque discutiat. *Stomachica* est, & *Uterina* imprimis: omnia Menthæ genera in Affectibus Stomachi corrigendis commendantur; quascunque enim Cruditates, imprimis acidas, tollunt, atque Morbos inde oriundos curant, v. g. Anorexiam, Ape-

psiam,

---

contabescere: Fenctus Amygdalinis Siliquis Cucumeriformibus continetur. Ex Nucleo Cacao fiunt Sorbitiunculæ refrigerantes *apud Indos, etiam addito pauco Pipere.* Benzo *ait, Porcorum veriùs sani esse colluviem, quàm Hominum Potionem.*

Quatuor Cacao Species *recenset* VVormius. *Et reverà vulgò quatuor ipsius Species ex America nobis afferantur.* Prima *&* Secunda *dicuntur* Magnum *&* Parvum Caraque, *quòd è Provincia* Nicaragua *afferantur.* Tertia *&* Quarta *Species vocantur* Magnum *&* Parvum Cacao Insularum, *quòd ex Insulis America & S. Dominici ad nos asportentur. Optimum Cacao est* Magnum Caraque, *ex quo cum* Saccharo, Cinnamomo, *&* Vainillâ *conficitur* Chocolate, *quo nescio an pretiosius quid India Occidentalis nobis unquam suppeditaverit. Hæc ex* Pomet.

Arborem Cacaviferam describit Piso *in* Mantissa Arom. *Quòd hæc Arbor umbrosa amet, Incolæ patulam aliam Arborem proximè plantant, ut illam à Sole tueantur: hanc autem* Cacaoquahuitl, *hoc est* Matrem Cacaviferæ, *appellant. Prima Species Cacavi Fructus Melonum fert magnitudine, in quibus Nuclei viceni, vel triceni quorum pellicula sublata similes videntur Reni vaccino, h. e. in parvos lobos divisi.* Oleum *profert Fructus hic, non secus ac Amygdala. Eo utebantur Americani vice* Monetæ. *Ex eodem simplicem primò parabant* Potionem *ad sitim sedandam; posteà, nonnullis aliis additis Simplicibus aromaticis,* Chocolatem *confecerunt.*

CHOCOLATES compositionem *apud Indos familiarem, ejusque ingredientia* Simplicia *barbaris nominibus insignita, habet hic* Schrœderus: *fusiùs autem illam recenset* Piso, *&* Hughesius, *atque ex his transcripsit* Raius hist. lib. 24. cap. 8. 1671.

Apud Nostrates pretiosior Chocolate *conficitur ex* Cacao, Saccharo, Cinnamomo, *&* Vainilla, Vainilla *Hispanico nomine sic dicta videtur, quòd* Siliquæ *quædam sint, seu* Vaginæ, *pingui obscuraque medulla, Moschum vel Balsamum olente, repletæ, quarum, ut & Seminum in iis contentorum, elegantes Icones dat nobis* Franciscus Redi in suis Experimentis, &c. *Additur suavitatis majoris gratia* Ambrarum *&* Muschus. *Qui tamen odores metuant, vel sumptui parcere malunt,* Cacao, Saccharo *&* Cinnamomo *pro usualioris* Chocolates *compositione sunt contenti.* Clar. Vir, *limati & exquisiti in rebus omnibus judicii,* Macere *solo addito, ori gratam, stomachoque amicam* Chocolatem *sibi familiaribusque omnibus splendidè parat, mihique munificenter copiam facit.*

Antequam haud hæreo, cum Chocolates usus ad delicias *potiùs, quàm* ad remedium *nunc temporis apud homines fit: ad oblectationem enim & gulæ irritamentum illam passim sorbemus, aut vix Medicamentorum ingratorum vehiculo illa abutimur. Illud tamen* de hujusmodi Potu hic obiter notaverim: *Eum nempe jejuno Ventriculo opportuniorem esse, ut scilicet faciliorem subiens digestionem, vires Corporis conservare & augere valeat: Contrarium erit, si* Chocolate *intempestivè sumpta, inceptum Digestionis opus interturbaretur: ni tamen cum ipsis cibis, maximè levidensibus, & jejunio accommodatis,* Chocolates *potus copuletur; sic enim illorum mutationem, in Ventriculo debilibus, fovere aliqua ratione poterit. Oppositum prorsus sentio* de Potu Caffé, *qui Ventriculum, vel Cibis Digestionis tempore, vel Muco crasso, ab inepta Alimentorum mutatione repletum, roborat atque abstergit: quòd si vacuo prorsus Ventriculo assumeretur, in ejusdem tunicas, non sine aliqua noxa, vim ederet. Quapropter si aliquid contra non obstet, sanus illud repeto* consilium, *ut* Chocolate mane *& jejuno stomacho;* Caffe à prandio, *& infarcto ventriculo sorbeatur. De CAFFE vide infrà COFFE.*

(S) Calamus aromaticus Officinarum est Acorus verus, *ut dictum.* Calamus *autem* Aromaticus verus *est Planta arundinacea caule, Calami scriptorii magnitudine, tres pedes alta, nodis interstincta, è quibus folia viridia, & flores lutei prodeunt umbellatim dispositi. Calamus hic ex Oriente Massiliam affertur: Colore extrinsecùs griseo subrubro, intrinsecùs subalbido, medulla alba sapore intensissimè amaro. Hæc* Pomet, *qui Plantæ integræ Iconem affert.*

OFFICINALIA NATIVA.

Folia.

Vires. Calfacit, siccat, & aperit: attenuat, discutit, extergit, partium tenuium est. Stomachica ac Uterina imprimis, hinc & Pectoralis atque Hepatica: Menses ciet, Fœtum ejicit, Urinam movet. Tussi medetur, Hepar reserat.

PRÆPARATA.

1. *Aqua.* Ex Planta integra Junio, vel Julio, collecta.
2. *Sal* Ex Cinere.
3. *Syrupus Compositus de Calamintha.* Vid. Dispens. August.
4. *Species Diacalamintha.* Vid. Disp.

LXVIII. CALCATRIPPA.

Videatur Consolida Regalis, *Matth. Cast. Cam. Tab. Ger.* Consolida Regia, *Lob.* Flos Regius, *Dod.* Delphinium *Clus.* Germ. *Rittersporn, Lerchenklau, S. Ottilienkraut.* Gall. *Consolide royale.*

Varia extant Genera quoad Colores, Florum multiplicitatem, modumve nascendi differentia: adeoque alia est Flore simplici, alia pleno, quædam Hortensis, alia Arvensis. Hortensis colitur in Hortis. Arvensis passim in Arvis reperitur, præstantiorque habetur Hortensi: Floret Majo, & Junio.

N. Sunt qui Calcatrippam pro *Delphico Dioscoridis* reputant, alii *Cyminum sylvestre Dioscoridis* esse volunt. Sufficit nobis scire & vires & usum.

OFFICINALIA NATIVA.

Herba & Flores.

Vires. Omnes Calcatrippæ species siccant, calore & frigore temperatæ sunt, subastringunt. Vulnera consolidant, Partum facilitant intrinsecùs & extrinsecùs adhibitæ.

PRÆPARATA.

1. *Aqua stillatitia.* Ex Herba cum Floribus collecta initio Junii.

Vires. Commendatur ad Oculorum rubedinem & Ophthalmias. Præsertim quæ è cœrulei coloris Floribus prolecta est.

2. *Conserva.* Ex Floribus.

Vires. Commendatur ad Tormina Ventris Infantum, ut & ad Ardorem Stomachi.

LXIX. CAL.

---

pham, &c. *Mentha Vulgaris* contra Choleram (est Morbus, ubi per superiora & inferiora excrementa biliosa ejiciuntur, cui sæpè subest Malignitas) commendatur, quod tamen magis Calamintha facit. Hinc est *Uterina*, quæ vis se exserit in expellendis Mensibus & Fœtu: Menses adeò potenter ciere dicitur, ut etiam in Gravidis proliciat, & Fœtus interitum procuret; quæ enim Menses movere debent, necessariò sint partium acrium & tenuium, ut Cachexiam corrigant, Sanguinem crassum incidendo, menstruam Fermentationem Sanguinis adjuvent, & ad Excretionem disponant. Dum dico, Menses ciet, simul intelligenda sunt Lochia & Secundinæ. Est quoque egregium & moderatè *Diureticum*, quoniam Urinam pellit, Ulcera Renum abstergit, & Mictionem cruentam sanat. In *Asthmate & Orthopnœa* non vulgaris est usus, si decoquatur cum *Oxymelite*, sive Asthma & Orthopnœa sit ex vitio Stomachi, sive ex Ulcere Pulmonum, Utroque in loco Pituitam crassam & viscidam incidit & mobilem facit, ut feliciùs per superiora vel inferiora excerni queat. Dum expellit, etiam præscribi solet in *Ictero* quocumque cum aliis Specificis.

Externè discutit, attenuat & resolvit *Tumores* duros, & coagulationes Humorum, quæ oriuntur à peccante Acido: Ergo talia applicantur Medicamenta, quæ morbosum illud Acidum absumunt & absorbent. Præscribi aliàs solet vel in *Balneo*, vel *Fomentis*, ubi *Sacculus* applicatur vel Abdomini, vel Regioni Pubis; Abdomini in Affectibus Intestinorum flatulentis, & Fluxu cruento seu Dysenteria; Regioni Pubis in ciendis Menstruis, sistendis Doloribus Mulierum post Partum (*in den Nachwehen*) in Inflatione Uteri, quæ contingit, quando post Partum Aeri frigido, quod sæpè fit, sese exponunt. Etiam Capiti applicata convenit Vertiginosis, Veternosis, & Stupidis; qui laborant vitio Cerebri à Lymphæ copia, quam discutit & expellit.

Quoad *Præparata*, in Officinis prostant plurima.

1. *Aqua destillata* ex usu est in iis Malis, ubi Calamintha. Observetur autem, quod debeat colligi in Junio & Julio, quando adhuc madet *Rore matutino*, & sic destillari; Ros enim inservit loco Menstrui, vires extrahit & volatilisat, & sic fit Aqua egregia.

2. *Sal* communi modo paratur.

3. Omnes *Dia-Calamintha Species* sunt egregiæ Stomachicæ & Carminativæ.

Plura audictis *suo loco*, ubi *de Mentha.* (T).

LXVIII. CALCATRIPPA.

Multa *Calcatrippæ* sunt *Genera*. Est enim vel *Sylvestris*, vel *Arvensis*, vel *Sativa*. *Flore simplici & pleno*, *variegato*, item *albo*, *rubro*, & *mixto*. Ita dicitur, quod Flos ejus cucullatus *Calcar* quasi repræsentet, unde & Germanis, *Rittersporn*. Dicitur etiam *Consolida Regalis*, item *Flos Regius*:

Usitata est *Vulgata* Colore cœruleo, Flore simplici, *Herba & Flores*, imprimis tamen Flores.

Coincidit Flos ejus ferè cum *usu* Florum cœruleorum Cyani, unde & in *Formulis* simul præscribi solent. *Herba & Flores* inserviunt præprimis usui *adstrictorio*, & simul sunt *Vulneraria*; idque dicunt monstrare *Signaturam per Calcar* vel stimulum, & prodesse in Vulneribus ex punctura provenientibus; quod linquamus CROLLIO & sequacibus: sufficit nobis, quòd experta sit ejus vis in Vulneribus. Vis aliàs ejus est *diuretica*, unde ex *Floribus Calcatrippæ*, utut insipidi sint, & *Cyani*, fiunt egregia Medicamenta quæ cient Urinam. Etiam cum Cyano conjunctim in usu interno præscribere solemus, & hac ratione hujus solent misceri in Hydrope Medicamentis, Aquas per Urinam expellentibus. Cum Floribus Cyani *in Vino* probè macerati vel decocti *pro Potu* inserviunt Parturientibus in promovendo Partu, & in Partus vitiis, quod fuit *Secretum Agricolæ*, qui dedit *Decoctum Florum Calcatrippæ* cum *Floribus Cyani*; pro facilitando Partu difficili, uti *infrà* suo loco dicam, ubi *de Cyano*.

Externo usu applicatur *Fotus ex Decocto Florum Calcatrippæ* in Oculorum Affectibus; quod etiam impositum Regioni Pubis convenit in Urina retenta; item cum *Cepis* sub forma *Cataplasmatis* contra retentionem Urinæ.

1. Quoad *Præparata*, primo loco se offert *Aqua Calcatrippæ*, quæ singulare est Ophthalmicum. Observatur autem ex RHUMELIO, quod *colligenda sit circa Festum S. Johannis Baptistæ* (V), quando Luna versatur in Tauro, vel alio Signo Terreo: tunc demum enim Aqua destillata est specifica ad Oculorum quæcunque vitia, ad Ophthalmias tam siccas, quam humidas. Hinc *Aqua* hæc inservit *pro Vehiculo* Liquorum Ophthalmicorum, si iis misceatur. D. AGRICOLA *Aquam* destillavit ex *Floribus Calcatrippæ* & *Floribus Cyani* per multiplicem cohobationem à novis Floribus, quæ in Ophthalmia, Rubedine ac Ardore, aliisque Affectibus Oculorum à Lympha nimis acri & salsa, item Suffusionibus incipientibus, maximè commendatur.

Possunt etiam redigi Flores Calcatrippæ in *Oleum per deliquium*, ad eum modum, quem tradunt Authores circa Flores Cichorii & Cyani cœrulei, de quo SENNERTUS *in Praxi l. 1. P. 3. Sect. 2. cap. 12. pag. 786.* Oleum taliter ex Calcatrippæ Floribus paratum, Ophthalmicum est singulare, & non tantùm in Ophthalmiis, aliisque Affectibus Oculorum calidis; sed etiam in Suffusionibus & Cataractis est egregium Remedium.

2. Porrò *Conserva Florum recentium Calcatrippæ* in temperando Acido Ventriculi, ejusdemque Ardore extinguendo, sicut & etiam *Spiritu Salis* acidulata contra retentionem Urinæ laudatur.

Tinctura paratur cum *Spiritu Vitrioli*, (X)

LXIX. CAL.

(T) Calamintha à *congeneribus Plantis facilè distinguitur, quòd ejus Flores (labiati) in foliorum alis nascantur, atque pediculis ramosis insideant. Ex* Dioscoride triplex est Calamintha: *I.* Montana *Ocimo similis*. *II.* Nepeta *Romanis dicta; odore Pulegii*: *III.* Menthæ sylvestri *affinis*. Mentha sylvestris *omninò* Calamintha *est ex* Galeno. *Quamplurimæ tamen sunt apud Recentiores Botanicos Calaminthæ species: inter quas ratione Characteris connumeratur à* Tournefortio Hedera terrestris Officinarum, *vocaturque ab eodem*, Calamintha humilior folio rotundiore. Calamintha ex Aristotele *odore suo, Serpentes vel accensa vel substrata fugare solet. Calaminthæ Decoctum Clystere inditum Colicam sedat: applicitum duros Tumores resolvit.*

(V) *Hoc est circa* Solstitium æstivum: *quod quidem ad rem facere potest: vana tamen erit Observatio si* Luna *sit in* Signo Terreo, *vel* Aqueo.

(X) *Quæ* Calcatrippa *vulgò dicitur est* Consolida regalis, *vel potiùs* Delphinium *Botanicorum*. Delphinium *dictum putant, quòd flores nondùm explicati,* Delphinum, *qualis à Pictoribus pingi solet, quodammodò referunt. Antiqui*

LXIX. C A L T H A.

CAlendula, Chrysanthemon. Germ. *Ringelblum*, Gall. *Soucie* en *Soucy*.

Est præcipuè. [Vulgaria. *Hæc Officinalis.*
Palustris. *Hæc Officinis ignota.*

Indigitatur Calendula, *Brunsf. Trag. Dod. Cam.* Caltha sativa, *Tab.* Caltha, *Matth. Fuchs. Lon. Cast.* Chrysanthemum, *Lob.* Calendula simplici flore, *Cor.* Caltha, vulgaris, *C.B.s.* (Verrucaria.)

Crescit in Hortis: florere incipit Majo, floretque per integram æstatem.

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

Flores.

Vires. *Flores* Cardiaci censentur, hinc Hepatici; calfaciunt, & siccant 2. (præcipuè si sicci sint) aperiunt, discutiunt subastringunt, Menses cient, Partum promovent (Fumus subditus Parturienti,) Sudores movent: Alexipharmaci censentur, Ictero medentur.

(*N. Semen in Quartana exhibetur.*)

(*N.* Capitula globosa Florum antequàm aperiantur, Muria & Aceto condiri, locoque Capparum edi possunt.)

P R Æ P A R A T T A.

1. *Aqua.* Ex Foliis & Floribus, cùm incipit florescere (Menses movet.)
2. *Acetum.*
3. *Conserva.* Ex Floribus.

LXX. CAN-

LXIX. CALTHA. *Caltha* ita dicitur à *Figura Floris Calathina*, quod *Calathum* quasi repræsentaret. *Calendula* verò ob dinturnitatem Floris; *singulis* enim quasi *Calendis* novos Flores producit, *Differentia* ejus sunt variæ: Datur enim vel *Flore luteo, simplici & pleno*; vel *Flore Meliloti, simplici & pleno*, vel *Flore humili* ac *minimo*, vel *Flore variegato*; datur etiam præter hanc *Caltha Palustris*: Quarum camea prima tantùm, nimirum *lutea vulgaris*, in usu est, & Medico & Mechanico, & vocatur *Calendula*, seu *Chrysanthemon*, Germ. *die Ringel-Blume, oder Dotter-Blume*; cujus Flos apud Veteres Authores non legitur in usu fuisse.

Quoad *Usum Medicum*, à Modernis refertur inter *Flores Cordiales*, quorum vulgò quatuor recensentur, nimirum *Flores Borraginis, Buglossa, Tunica*, ac *Violarum*, *quibus* hunc ceu *quintum addunt*, quatenus vi alexipharmaca & sudorifera polleat. Vi resolvendi & penetrandi prædita est, & nostratibus Mulieribus in usu ad *Affectus menstruosos*, Mensesque suppressos stimulandos, præprimis *Decoctum ejus in Vino cum Floribus Anthos*: id quod probabile reddere videtur Odor aromaticus ferè croceus. Cùm verò *Crocus*, uti notum est, potenter movere & stimolare soleat Menses; hinc per analogiam quandam ad eum accedens, eidem quoque usui inservire potest. Aliam suggerit rationem RIVERIUS *in Observat.* 30. *à Pacheque communicata*, quod scilicet Flos hujus Calendulæ ideò stimulandis Mensibus sit dicatua, quoniam *Odorem Sanguinis menstrui* benè valentis de se spargat; quam Conjecturam confirmare videtur Experientia PETRÆI, dum scribit, Partum promovere, & Fœtum atque Secundinam, & Menses potenter expellere, sive dentur in forma *Decocti*, sive sub forma *Conserva*. An verò Ratio ista locum habeat, speciali Experientiæ comittendum, quam instituere cuivis satis erit integrum. Inter reliquos usus commendantur *Calendula Flores* ad Icterum flavum, cujus gerunt Signaturam, si ex *Floribus* exprimatur *Succus*, & recipiatur *Succi expressi* ℥j. jejuno stomacho cum ʒj. *Pulveris Lumbricorum terrestrium*, qui singulare sunt Specificum in quocunque Ictero: Quòd si resolvantur *Lumbrici in Spiritum urinosum*; est Medicamentum eo penetrantius. Commendantur etiam in Morbis Malignis, hinc rectè dicit QUERCETANUS: *Mirari his subit, quod tanta Calendula sit præstantia, ut media hyeme virescat, reliquis emorientibus; quare hoc egregii usus est indicio, & prodit sese hujus nobilitas in roborandis Facultatibus, & Animali & Vitali.* Extenditur quoque ejus usus ad Partes Nerveas, & ad Paralysin cum *Primula Veris* convenit. Jam notum, quòd *Primula Veris* propter vim antiparalyticam vocitetur *Herba Paralyseos*, & huic æquales judicat QUERCETANUS *Flores Calendula & Calcatrippa*, quæ elegantioris Coloris.

Externè Succus Florum recentium extirpat Verrucas, illinendo scilicet illum tamdiu, donec marcescant.

Usum Mechanicum quod concernit, Rusticæ Mulieres *Florem* hujus Plantæ cum *Butyro recenti* conquassant, sicque eadem tingunt Butyrum, & sapore haud ingrato illud imbuunt.

1. Quoad *Præparata Officinalia*, prostat *Aqua & Syrupus Florum Calendula*, qui à QUERCETANO in Febribus Acutis Petechialibus, aliisque Morbis Malignis commendatur. *Syrupus* habetur descriptus in HORSTII *Dispensat. Tom.* 2. *l.* 1. *pag.* 8. Fit *ex Succo* horum *Florum* cum sufficienti quantitate *Sacchari*; sicuti *Succus Calendula* in Febribus Pestileotialibus à quibusdam bono cum successu usurpatus fuit. Conf. M. A. N. C. *Ann.* 4. *Append pag.* 35.

2. *Acetum Calendulatum* in præcavenda Peste laudatur, cùm Acetum vires alexipharmacas hauriat ex Floribus Calendulæ; utut ceteroquin omnia Acida præcaveant à Peste. (Y) His ratione ordinis Alphabetici inseritur.

C A M P A N U L A.

LAtè diffusa est Planta *Campanula*: Dividuntur enim *Campanula* in *Leves*, quæ *Rapunculi* dicuntur; & *Spinosas* seu *Hirsutas*, & dicuntur *Cervicaria*, quod Veteribus in *Colli* Malo fuerint laudatæ. Inter *Leves* hac vice vobis demonstratur

1. *Rapunculus vulgaris tenuifolius.*
2. *Rapunculus Persici flore.*
3. *Rapunculus Hortensis folio latiori*, seu *Campanula Pyramidalis*, propter copiam Florum spicatim congestorum.
4. *Rapuntium spicatum peregrinum flore coccineo*, seu in specie *Flos Cardinalis.*

Ex *Hirsutis Campanulis* præsto tantùm est *Cervicaria Minor*, seu *Trachelium Urtica folio angustifolium*, vobis jam demonstrandum.

Ex omnibus illis Rapunculis nullus in Officinas receptus, quin potiùs *Rapunculus esculentus* Culinis tantùm innotuit. (Z)

LXX. CAN-

tiqui ex Dioscoride *Delphinorum effigiem in Plantæ foliis agnoscebant*: Plinius *literas* A I *inscriptas putat*. Simon Paulli *asserit, Delphinii sylvestris, seu vulgaris, flores in Aqua Rosarum maceratos, ac Cataplasmatis forma Oculis applicatos, illorum sedare Inflammationem.*

(Y) Caltha *Poetarum est* Calendula *Officinarum, quòd nempe singulis* Calendis *florere soleat. Quidam putant esse,* Chrysanthemon Oculatum Dioscoridis. *Nobilis est hæc Planta Florum splendida flavedine: hinc* Virgilius Eclog. 2.

Mollia luteola pingit Vaccinia Caltha:

& Columella lib. 10. hort.

Candida Leucoia, & flaventia lumina Calthæ.

Plinius lib. 21. cap. 6. *graviter odoratam esse ait: & Experientia testatur, humanum enim sudorem mihi olere illius folia videntur. Est Flore simplici, est pleno, est & prolifera.* Calendulam Vulgarem, Clymenum Dioscoridis *esse putat* Fabius Columna Phytobas. 52. Caltham palustrem *in novum Genus erigit* Raius: *hanc autem* Populaginem *vocat* Tournefortius. *Aqua Calendulæ Oculorum morbis medetur: Florum siccorum suffitus ex Utero Secundinas extrahit: Folia foetentia Calthę arvensis ad candelam accensę detonationem aliquam Nitro accenso similem edunt: hinc eruere possumus, Sal Terrę veluti impermutatum in Plantam transisse, at cum multo fœtido Sulfure, multaque Terra conjunctum esse. Succus, Extractum, Conserva Calendulæ valent ad Icterum, Paralysin, Hydropem, Acetarium ex Foliis comestum strumosos Tumore, præsertim in Infantibus extenuat. Succus in Meatum auditorium Syringa injectus Vermes necat: ut & Pulvis gossipio exceptus, ac Denti applicitus, Odontalgiam sedat. Folia Ulceribus callosis, Tumoribus duris, & Clavis Pedum cum involumento admoventur.*

(Z) *In* Elementis Botanicis *Gallicè primùm editis,* Tournefortius Campanulam, *&* Medium, *duplex Plantę genus fecit. Et* Medium *à* Campanula *distinxit numero loculamentorum Fructus, quæ quinque esse in Medio putabat; Verùm in* Institutionibus Rei Herbariæ *distinguenda illa non esse decrevit: notaverat enim Campanularum nonnullarum Fructus, modò in terna, modò in quina loculamenta distingui. Haud recipit notam Campanulæ à* Raio *&* Morison *acceptam, quòd nempe lactescat.*

Im-

LXX. CANNABIS.

Est [Sativa. / Sylvestris.] [Fœminina. / Masculina.] [Hæ usuales / ut promissum.]

Dicitur Κανναβις, Diosc. Cannabis Brunf. Matth. Dod. Lon. Lob. Cast. Cam. Tab. Ger. major, Trag. sativa Fuchs. Cord. in D. C. B. 1. vulgò, Cannapus, Germ. Hanff, Zahmer, Hanff. Gall. Chanvre.

Colitur in agris. Floret Junio.

OFFICINALIA NATIVA.

Semen, rarò Herba.

Vires. Semen calfacit (aliis refrigerat) siccatque, Semen genitale imminuit (usu continuato), Tussi opitulatur. Ictero subvenit; at Caput Vaporibus replet.

Herba refrigerat & siccat, Ambustis convenit, Aurium Dolores (ab Obstructione natos & à Vermibus,) sanat (Succus instillatus.)

PRÆPARATA.

(Oleum Cannabinum.)

(Vires. Emollit, Inflammationes arcet, ad extractionem alienorum Corporum Emplastris additur.)

CAPILLUS VENERIS. Vide ADIANTUM.

LXXI. CAPPARIS.

Frutex est exoticus, ex quo Flores antequàm è gemmis erumpunt, decerpuntur, conditique ad nos transportantur.

Nominatur Capparis, Trag. Matth. Cord. in D. Lon. Cast. Capparis 2. Tab. Capparis spinosa, Bellonii. Capparis, retuso folio, Lob. Capparis rotundiore folio, Ger. Capparis spinosa, fructu minore, folio rotundo, C. B. 1. Germ. Cappern. Gall. Cappres.

OFFICINALIA NATIVA.

Cortex, Radicis imprimis.

Vires. Calfacit & siccat: est Spleneticus, acris, amarus, austeriusculus, ideoque incidens, aperiens, extergens, subastringens. Prodest in Affectibus Arthriticis, Hypochondriacis, & similibus.

PRÆ-

LXX. CANNABIS. Cannabis, German. der Hanff; crescit vulgari usu ex satione in agris.

Semen imprimis in usu est, rariùs Herba.

Planta autem, & speciatim Seminis, vis consistit in Principio sulphureo, sed immaturo atque crudo; unde vim habet aliqualem Opiatam & Narcoticam aut stupefactivam, seu, ut Author noster dicit, Caput Vaporibus repletivam, atque ad Deliria & Dementiam pronos facit Homines; hinc rari est usus interni. Nihilominùs ex eo admodùm commendantur Emulsiones contra Gonorrhœas, ex acrimonia Geniturae natas, tam temperando, & orgasmos reprimendo, quàm vi narcotica stimulationem sistendo, præmissis imprimis Universalibus. Formula potest esse talis:

℞. Sem. Cannab. ℥j.
  4. Frigidor. major. an. ℥j.
 c. s. q. Aquæ Menthæ & Aquæ Flor. Cyani, vel potiùs
  Aquæ Calcatrippæ
 f. Emulsio, cui expressæ adde
  Succini præpar.
  Oss. Sepiæ (quod specificum est in Gonorrhœa)
  an. ℈j.

Mixta edulcorentur cum Syr. de Nymphæa q. s.

Rariùs ingrediuntur quidem Syrupi Emulsiones, quoniam illas reddant vel nigras vel rubras: sed cùm Syrupus Nymphææ sit albus, nihil impedit, quò minus possit assumi.

Eadem Emulsio potest etiam propinari Mulieribus in Furore uterino. Præterea in Ictero singulare quid obtinet, sive exhibeatur Infuso, sive Emulsionis forma cum Aqua appropriata, sive coquatur in Lacte bubulo; quod Experimentum est SYLVII, cujus vid. Praxis ubi de Ictero. Referunt quidam, Semen præter Narcosin Insultus epilepticos producere, quod tamen vix credo.

Vulgaris est traditio, quòd Herba Cannabis soleat imminuere Virilitatem, & instingere Venerem; cui tamen contraria est Experientia, quam habet OLEARIUS in Itiner. Persico, & MOEBIUS in Institut. pag. 664. ubi refertur, quòd Persæ teneriora Folia Cannabis cum Melle subigant, exque iis Bange seu Bengi parent, & utantur crebrò ad Venerem suscitandam, eò quòd Spiritus debeant contineri, ut diutius maneat Voluptas.

Externè Emulsio Seminis pro conciliando Somno imponitur Capiti, sed malè, quia nimiùm stupefacit. In laxitate Uvulæ decoquitur parum Seminis Cannabis in Posca vel Aqua cum Aceto mista, quod colatum adhibetur pro Gargarismate, atque nunquam ferè fallere, inquit SACHSIUS in Ampelogr. p. 446. Oleum per expressionem regioni Renum inunctum, Gonorrhœæ medetur. (A)

LXXI. CAPPARIS. Capparum Flores conditi, vel Sale vel Aceto & imprimis Cortex, in usu sunt.

Totus autem Frutex nitrosus, & saporis amaricantis est, qui in muris antiquis, & ædificiis prælapsis, crescere dicitur. Flores ergò & Cortex nitrosi sunt, indeque abstergentes, & diuretici, & vulgò referuntur inter Aperientia & resolventia; unde in Morbis Chronicis ad unum omnibus conveniunt: corrigunt enim Succus in primis viis, & per Urinam expellunt: propter Nitrum laxant Alvum, in specie Cremor Capparum salitorum ad ℥vj. assumptus. Notum est, quòd propriè Spleni & Hepati dicati sint. Ratio operationis Veteribus fuit ignota; nam dixerunt, Adstringunt, & saporis sunt amari & adstringentis; quare hac ratione orietur potiùs Mali auctio. Ad hæc plurimi affectus Pancreas potiùs agnoscunt pro Subjecto, quàm Lienem, de quo tamen apud Veteres altum silentium, uti notum. De cætero tonum Ventriculi dejiciunt, eumque lædunt, ut præter alios rectè observat HOFFMANNUS in Clave Pharmaceut. Schræder. pag. 429. Unde etiam Florum seu Fructum usus magis esculentus, quàm medicamentosus existit. In Usu Medico Cortex Radicis imprimis est, & in Affectibus Hepatis & Pancreatis, speciatim Lienis, ubi adsunt Obstructiones, Inflammationes, Inflationes, Scirrhi & Tumores, aliisq; Morbis Hypochondriorum chronicis,

---

Immensa sane est Campanularum familia, ut apud Botanographos videre est. Cervicaria major Dodonæi, est Campanula vulgatior foliis Urticæ, vel major & asperior C. B. Cervicaria idem sonat ac τραχήλιον: fortassè quòd Cervicariæ radicum Decoctam adversùs Tracheæ, seu potiùs Tonsillarum inflammationes conferre existiment: unde dicitur Uvularia, vel potiùs à τραχύτης asperitas, quòd folia aspera sint. Pyramidalis lævis J. B. seu Rapunculus hortensis latiore folio, ut hic habet Ettmullerus, est Campanula Pyramidata altissima T. Sunt qui hanc Plantam Columnariam Plinii judicent: caules profert triam, quatuorve cubitorum altitudine: Flores è medio Caule ad summum usque fastigium cærulei: plurimo lacte scatet. Viola Mariana Dodonæi, quibusdam Medium J. B. est Campanula hortensis, folio & flore oblongo cœruleo C. B. A floribus cæruleis Violæ nomen obtinuit: quidam credunt esse Medium Dioscoridis; sed si illius descriptio notetur ea J. Bauhino, erit Rapum sylvestre Dioscoridis. Radix refrigerantis & nonnihil adstringentis est facultatis, ex Dodonæo. Erinus Nicandri & Dioscoridis Columnæ, est Campanula flore minore albicante Moris. Rapunculus esculentus C. B. est Campanula radice esculenta, flore cœruleo, H. L. B. Avicularia Sylvii dicta, est Campanula arvensis procumbens T. Rapuntii speciem, quam Florem Cardinalem appellat hic Ettmullerus ad Campanulas nullo pacto reduci posse, evidens est; nullum enim habet Campanulæ Characterem: quare Rapuntium Tournefortio peculiare Plantæ Genus est, flore monopetalo, anomalo, cujas non paucæ sunt species, ut in Instit. videre est.

(A) Cannabis duæ passim species (tres apud Plinium): Mas sc. & Fœmina: Mas fœcunda est, & semen copiosum nudum secundum Caules, & ramos profert; Fœmina verò flores muscosos, luteolos, sed steriles emittit. Caulis utrique quadratus, Cortice in fila ductili tectus. Folia in plura segmenta ad pediculum usque dividuntur serrata, atrovirentia, & odore caput tentantia. Raius in Methodo videtur Cannabi Fœminæ, semen tribuere: quod contrarium est communi sententiæ, qua receptum est, Cannabim floridam, sed sterilem, Fœminam vocari; semen verò proferentem, appellari Marem; at in Hist. lib. 4. cap. 2. videtur in communem ire sententiam. Utraque autem species ex eodem semine provenire certum est; sed obscuro sanè Naturæ mysterio. Cannabis Sylvestris Dioscoridi dicta ad Galeopsida reducitur à Tournefortio. Cannabis à Galeno inter cibos connumeratur: quod verum esse notat Tragus, apud quosdam Franciæ Orientalis incolas. Ex Cannabis luteæ duabus speciebus P. Alpini, Tournefortius novum Genus facit, vocatq; Cannabinas. Referunt Elisabetham Angliæ Reginam, contractas Variolarum suppuratione maculas, in seipsa delevisse Emulsione lactea ex Semine Cannabino, separatis corticibus, Aqua Rosarum parata, & cum Gossypio admota.

P R Æ P A R A T A.

Conditi Flores.

Condiuntur *Aceto* affundendo, & *Sal* aspergendo.

N. Nocere creduntur Stomacho imbecilliori, Hepati econtrà & Lieni conferunt, Obstructiones eorum reserando.

(Languentem Appetitum excitant, nimia aciditate ne obsint, Pectori imprimis, vel Vino eluendi, vel Saccharo, Passulisve miscendi.)

1. *Oleum Compositum*. Vide Disp.
2. *Trochisci de Capparibus*. Vide Disp.
3. *Extractum è Corticibus Radicum*. Fit secundùm Quercetanum cum *Aqua Florum Genistæ* vel simili. P. R. *cap.* 26.

LXXII. CAPRIFOLIUM.

Περικλύμενον, Matrisylva, Volucrum majus, Lilium inter spinas, Germ. *Waldwinde*, *Speckgilg*, *Geisblatt*, *Zaungilg*, *Waldlilien*, *Alfrancke*. Gall. *Chevrefeuilles*.

Est [non Perfoliatum. / Perfoliatum.] *utrumque promiscuè Officinale est.*

1. *Non Perfoliatum* vocatur Caprifolium, *Brunsf. Lon.* Germanicum, *Dod.* Periclymenum, *Trag. Fuchs. Cord. in D. Cam.* Periclymenum non Perfoliatum Septentrionale, *Lob.* Periclymenum vulgare Septentrionalium. *Clus. hist.* Periclymenum non Perfoliatum Germanicum, *C. B.* 1.

2. *Perfoliatum* dicitur Periclymenum, *Matt. Cast.* Periclymenum Perfoliatum, *Lob. Tab. Germ.* Periclymenum vulgare alterum, *Clus. hist.* Periclymenum Perfoliatum, *C. B.* 1.

Crescit in dumetis; Fruticibusque instar Convolvoli adhærescit. Floret Majo, ac Junio.

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

Flores.

Vires. Calefacit & siccat. Diureticum validum ac Spleneticum est. Usus præcipuus in Asthmate & Tussi. *Externè* extergit Ulcera sordida, sanat Impetigines, aliasque Cutis Maculas abstergit.

P R Æ P A R A T A.

Aqua stillatitia. Ex Floribus.

Vires. Confortat Nervosum genus, auxiliatur Asthmati, Tussi, palpitationis Cordis: facilitat ac accelerat Partum, Oris siccitatem emendat (in Gargarismis.)

Succus ex Foliis raro extat, insignis tamen efficaciæ est in Vulneribus Capitis at Cranii curandis.

(*Oleum ex floribus* instar Olei Jasmini parare nonnulli satagunt.)

LXXIII. CAR-

---

nicis, admodùm laudatur, in *Infusis* & *Decoctis*. Operandi autem ratio est hæc: Cortex Radicis Capparis est subamarus, adstringens & austerus, & hujus ratione *absorbet Acidum*, quod in viis primis stagnat, & ex Pancreate ejaculatur. Dum ergo absumitur Causa Obstructionis, fit ut sublato Acido tollantur Effectus, Scirrhi, &c. Nam omnes Scirrhi sequuntur vel fiunt ab Acido, coagulante vel Sanguinem, vel Succum chylosum; & nisi caute tractentur, abeunt in Cancrum, quando nimirum levissima accedit Phlogosis & Effervescentia, in talibus ergo Scirrhis usurpanda Remedia, quæ absorbeant Acidum coagulatorem, ut tollatur Coagulatio. Prostat Exemplum in BARTHOLINO Mensium obstructorum, curatorum per usum *Gallarum*, quæ adstringunt: rationem autem hujus rei præstat TACHENIUS *in Hippocr. Chymico*, quoniam nimirum absorbent Acidum. Eadem ratio est in Corticibus Capparis, Polypodii, Scolopendrii, Zedoariæ, Cortice Tamarisci, Fraxini, &c. qui commendantur ad Morbos Lienis, Hepatis, Pancreatis, &c. Quod autem absorbeant Acidum, demonstratur ea Mechanicie, & per encheiresin communem, dum fit *Atramentum*; Vid. TACHENIUS. Hæc ergo ratio, cur Cortex Capparis medeatur Lienis & Hepatis Scirrhis, non minùs ac Tumoribus duris Pancreatis in *Decocto*, quod quidem ingratum, & cum *Infuso* meliùs possunt adhiberi: In Affectibus Splenis & Hypochondriorum in *Nodulis Purgantibus* pro Purgatione leni per epicrasin. Undæ creditur, eos etiam ciere *Menses*, & convenire iis, qui habent Uterum vel scirrhosum, vel simili Affectu affectum.

Quòd dictum de Corticibus, idem de *Floribus*, tam *Sale* quam *Aceto* conditis, verum est, & propterea ab antiquissimis temporibus commendantur Cappares: Vid. imprimis SCHENCKIUS *l.* 3. *Observationum*, qui ex BENIVENIO refert de Splenetico per septennium, liberato solo usu Capparum, adjuncto potu *Aqua Ferrariorum*, in qua Fabri Ferrum candens extinxerunt. Nam omnes hæ Aquæ quidem adstringunt per se; unde adhibentur eædem Aquæ in Dysenteria, quando excernuntur cruenta. Nihilominus in Spleneticis, ubi Acidum obstructivum penetrat in Intestina, & in quibus Hepar, Lien & Pancreas jam tumefacta, præpsimis commendantur *Aqua Ferrariorum*: Cumque hic adsit Acidum, fit, quando sese his adjungit, ut (1.) Alvum reddant fluidam; & (2.) dum absorbent Acidum, soleant impedire & Coagulationem & Fermentationem: à quibus Scirrhi & Tumores oriuntur. Unde non mirum, si his Tumor per septennium Splenetici fuit curatus. FORSETUS *l.* 20. *Observat.* 2. similere refert de Vetula viginti annorum splenetica, quæ à Tumore ingenti solo usu Capparum curata. Unde etiam *Capparis*, vel hujus *Flores conditi* cum *Aceto*, sunt usitati in Affectibus Spleniticis, tam internè quam externè. Adhuc notu: Capparis Flores, & *Flores Genistæ*, sunt singularia Antisplenitica, & solent continuato usu conjunctim adhiberi, & ut robur conservent Ventriculi, neve uso Capparum de tono dejiciatur idem.

Fructus adjunctum habent Oleum, inimicum Stomacho; attamen, Aceto insuccati optimè eidem conveniunt.

Externè Acetum seu *Brodium Florum Capparis conditorum* applicatur cum Linteo seu Spongia Lateri sub Hypocondrio sinistro pro Tumoribus Splenis discutiendis; quod si admiscetur *Semen Sinapi*, ut ejusdem Sal volatile sese conjungat cum Aceto, erit singulare in Affectibus Spleneticis; nam in Sinapi est egregia vis antiscorbutica & anticachectica.

Oleum de Capparibus Simplex competit externo usu similiter in Affectibus Splenis, Hypocondrio sinistro illitum, & solet hoc Oleo Capparum malaxari *Emplastrum de Cicuta*, usitatum in Tumoribus Spleneticis & similibus; loco cujus *Oleum Succini*, utpote penetrantius, substitui potest.

In ZWELFFERI *Pharmacop. Regia*, *Class.* 16. *pag.* 265. habetur *Oleum Capparum Compositum*, Spleneticum & Hepaticum singulare. (*B*)

LXXII. CAPRIFOLIUM. *Caprifolium*, vel *Matrisylva*, vel *Periclymenon commune*, Germ. *die Wald-Winde*, *Je langer je lieber*, rari solet esse usus, nihilominùs perperàm, cùm non sit nocivum in multis Affectibus. *Duæ* ejus sunt *Species*: *Perfoliatum*, & *non Perfoliatum*: ejusdem tamen usus, & efficaciæ.

Usitata sunt: *Folia*, & *Flores* imprimis, suaviter alias olentes; hinc etiam *Baccæ rubræ*.

Quæ de *Viribus* habet *Auctor* noster, satis sunt clara & certa. *Diureticum* enim elegans est, præcipuè sub formâ *Decocti*. *Decoctum* hoc in *Cerevisia* paratam itidem tanquam singulare Experimentum in Arthritide vaga usurpatur, sicut & *Surculi* ejus, vel soli, vel cum aliis Sudoriferis, in *Aqua* decocti usurpari poterunt in Cura Luis Venereæ, loco *Sarsaparillæ*. Veteres speciatim in Affectibus Pectoris Catarrhalibus laudarunt.

Externè Folia à nonnullis in Tonsillarum, ac aliis Faucium Affectibus, & Gulæ Inflammatione, Exulceratione, & Aphthis, Gargarismatibus immiscentur.

Baccæ suggerunt *Balsamum Vulnerarium*. AGRICOLA nempe in *Chirurg. parva*, sed eleganti, *p.* 110. facit *Liquorem oleosum* ex *Baccis rubris*, in autumno maturescentibus, contusis, & in Balneo Mariæ vel Fimo equino digestis: qua digestione successivè resolvuntur in Liquorem oleosum, qui *Catholicum Balsamum* est in omnibus Vulneribus secentibus, non verò Ulcere sanando.

Aqua ex Floribus destillatur.

Succus ex Foliis raro prostat. Vulnerarius est, & ab AUTHORE nostro ad Vulnera Capitis & Cranii commendatur. (*C*)

LXXIII. CAR.

(B) Capparis *apud nos notissimus frutex est*, *nunquam Spinis horrens*, *nonnunquam mitis*. *Folia vulgaris circinata*, *saporis perquam amari*. *In rupibus saxosis nascitur*: *quidam cum* Cynosbato *confundunt*, *sed errore*. *Florum folliculi*, & *Fructus ipsi Sale*, & *Aceto condiuntur ad appetitum excitandum*. *Ex* Beltonio *in Arabia*, & *ex* Plumerio *in America*, *sunt* Capparis species Arborescentes.

(C) *Frutices* Periclymena *vulgò dictos* Tournefortius *in* quatuor *dividit* Genera. *Primum vocat* Caprifolium, *flore*

LXXIII. CARDAMOMUM ET GRANA PARADISI.

Cardamomum, C. B.
- 1. Granum Paradisi.
- 2. Majus Officinarum.
- 3. Medium.
- 4. Minus in Officinis simpliciter Cardamomum dicitur.
- 5. Minimum.

Ex his Officinis usualiora sunt *Grana Paradisi*, quæ Officinis *Cardamomi majoris* nomine veniunt: tum *Cardamomum* simpliciter ita dictum, quod Officinarum *Cardamomum minus* audit.

Grana Paradisi inscribuntur Cardamomum majus, *Matth. Lon. Cast.* Grana Paradisi, *Cord. in D.* Milleguetta, *Lob.* Malaguetta, *Garz.* Cardamomum Arabum majus, *Tab.* Germ. *Paradiszkoerner.*

Cardamomum simpliciter dictum videatur Cardamomum minus, *Matth. Lon. Tab. Cord. in D. & hist.* minus vulgare, *Lob. Clus. in Garz.* Germ. *Cardamomlein.*

(*N.* Cardamomum utrumque *Capsici* nomine comprehenditur, ut in Speciebus Diamargaritonis calidi.)

N. De *Cardamomo Veterum* disputatur, utrum generibus his quinque contineatur. Sunt qui Cardamomum majus, Veterum Cardamomum esse contendunt: alii contradicunt, objicientes amaritudinem ac odorem gravem, quibus Veterum Cardamomum celebre fuit, nostrum non item.

Eligitur utrumque quod est frangenti contumax, plenum, occlusum, & Caput odore tentans, gustu acre & subamarum.

Affertur utrumque in Europam Alexandria Ægypti, ac etiam ex Indiæ Orientalis Provinciis Malavar, Java & similibus.

OFFICINALIA NATIVA.

Fructus uterque, *Cardamomum* scilicet, & *Grana Paradisi.*

Vires. Utrumque calefacit & siccat [majus gr. 2. minus 3.) Partes principes recreat, attenuat, Flatus discutit, Coctionem juvat, proin conducibilis eorum usus est in Affectibus Capitis, Ventriculi, , & imprimis Uteri.

PRÆPARATA.

1. *Oleum* Cardamomi.
1. *Confectio.*

LXXIV. CARDIA-

LXXIII. CARDAMOMUM ET GRANA PARADISI. *Cardamomum* Frutex est siliquaceus exoticus, *Semina* intra capsulas recondita gerens, provenit ex Planta quasi arundinacea, de qua vid. BONTIUS *in Commentar. in Garziam ab Horto. Folia* ejus olent suaviter. *Aroma* sunt elegantissimum, & satis usitatum, affertur ex India Orientali.

In usu est *Majus & Minus:* Et quidem *si prescribitur simpliciter*, & sine additamento, intelligitur *minus*. Habere saporem aromaticum gustu monstrant. Ex *Sale volatili oleoso*, sed egregiè temperato, constant, unde cùm penè omnia reliqua Aromata masticata soleant ardere Fauces, sola hæc solvuntur suaviter, & blandè penetrant, adeò ut BONTIUS, eadem ex omnibus Aromaticis Ventriculo maximè convenire scribat. Faciunt itidem ad confortandam *Memoriam* ad Intestinorum Affectus crudos, & flatulentos, & Acido viscido provenientes: & sicut reliqua Aromata, ita Cardamomum est *Carminativum*, & in Colica, Suffocatione hysterica, & imprimis Doloribus Mulierum post Partum, egregii est usus; adeoque, ut omnibus præferantur, digna sunt, dum neque Faucibus, neque Gulæ, neque Stomacho, neque Intestinis, Empyreuma quoddam, seu Calorem & Inflammationem, inducunt. In Affectibus Vertiginosis Juniorum, præsertim Sympatheticis ex Ventriculo debili, speciatim convenire dicuntur, sive solùm Granum unum vel alterum jejuno stomacho masticatum, sive adjuncto tantillo *Zingiberis* conditi, Spiritusque animales singulariter roborat.

Per destillationem paucum fundunt *Oleum*, sed elegans. (D)

LXXIV. CARDIA-

---

flore tubulato, in duo veluti labia dehiscente, in orbem posito. Secundum propriè Periclymenum, *flore tubæ annulo, multifido, in orbem posito. Tertium vocat* Chamæcerasum, *floribus Caprifolii, sed binis. Quartum appellat* Kylosteon, *floribus Periclymeni, sed binis, in baccas gemellas abeuntibus. Caprifolium vulgò* Matrisylvam *&* Lilium inter Spinas *appellant, quemadmodùm faciunt* Ruellius *&* Fuchsius; *sed falluntur ex* J. Bauhino. *Semen eu* Dodonæo *per* 40. *dies assumtum Lienem absumit.* Rondeletius *propinat* ℥ij. *vel* iij. *Liquoris Periclymeni stillatitii, cum semine Lavendulæ, ad Partum facilitandum. Decoctum foliorum Caprifolii non perfoliati vulnerarium est efficax, præsertim ad crurum Ulcera. Aqua ex floribus destillata Ophthalmias sedat, mulieresque mox parituras corroborat ad* ℥iij. *epota, cum* ℥j. *Aquæ florum Aurantiæ.*

(D) Cardamomum *quasi* Nasturtium suave: Κάρδαμον *enim est* Nasturtium. Raius *hæc habet* in Methodo. *Huic florum, eisque succedentium fructuum racemus in Surculo peculiari è radice exeunte. Flores autem tetrapetali, tribus petalis æqualibus, quartum verò prioribus adversum paulò latius (fortassè longius) & angustius est, tenui stylo, lingulaque donatum. Fructus cùm virides, Uvarum forma & sapore sunt, in terna loculamenta partiti, sex Seminum triangularium ordines continentes. Meminit quoque* Cardamomi minoris Pseudo-asphodeli foliis, Sloane.

Cardamomi quatuor genera *facit* Plinius lib. 2. cap. 13. Dioscorides, Galenus, *& cæteri Græci unius tantùm meminere. Apud* Galenum *calidæ est facultatis : utiturque* Cardamomo ἐκπυρηνισμένῳ, *h. e.* exenterato, *cui nempe detracta sit pellicula, in qua continetur.* Avicenna *tractat de* Cardamomo Sacola, *& de* Cardamomo Cordumeni. Melegera *Græcorum aliquibus est* Cardamomum majus, *sed falsò*. Cardamomum Græcorum *diversum à* Cardamomo Arabum. *Legitimum Cardamomum hac ætate non cognoscitur ex* Matthiolo : *sed Cardamomo vulgari utimur pro vero.* J. B. 2. 200.

Cardamomi *genus* maximum Grana Paradisi, *sive* Melegeta, *Siliqua est Ficus magnitudine & figura, in qua Semina continentur copiosa, angulosa, spadicea, sapore fervido Piperis.* Cardamomi *genus* minus *siliquis angustioribus, & brevioribus continetur. Est quoque &* mediocre. *J. B. 2. 204. &c.*

Meleguetam, Grana Paradisi *Officinis dictam, non esse Cardamomi speciem, sed Fructum Plantæ genere diversæ, affirmat* Garcias. Cordus *quoque errare eos ait, qui dicunt* Melegetam *majus Cardamomum esse : Cardamomis enim tenuis minimeque fervens, sed gratus ac jucundus est sapor; Melegetæ verò Piperis instar acerrimus.*

Bontius lib. 6. cap. 37. *ait, se millies contemplatum hanc Plantam, primumque illam delineare. Caulis arundinaceus, vix tamen ad tres pedes assurgens : Folia contrita odorem spirant. E' Radicibus emittit Spicam, veluti Nardus, in qua Flores similes Mali aurei. His succedunt Siliquæ Semen fragrans Cardamomi continentes. Hoc Officinis est* Cardamomum minus, *nobilissimum Aroma, blandè calidum, & Naturæ nostræ amicissimum.* Cardamomum *verò majus Flores Hyacinthi modo profert, altiùs quàm minus assurgit : Folia ampliora habet, Caulem non geniculatum. Siliquæ denique oblongiores sunt. Utrumque Cardamomum in Java Insula nascitur.*

Elettari *verò, quod est ipsissimum* Cardamomum, *sic describitur in* Horto Malabarico tom. 11. 9. *Planta est duodecim pedes alta : Radix crassa, geniculata, tortuosa, fibrosa : Caules rotundi, pollicis magnitudine, simplices instar Arundinis, vappida medulla conferti : Folia quatuor spithamas longa, sapore forti, aromatico : Flores racematim tetrapetali, uno petalo difformi, Calyci insidentes, qui in Fructum orbicularem intumescit : Uvæ forma & sapore respondentem, tricapsularem, Grana aromatica* (Cardamomum) *continentem.* Tres *sunt cognitæ* species : Prima *hic descripta in Calicu, & Cochim :* Secunda *oblongior, sed vilior :* Tertia *omninò acuminata & vilissima.* Commelinus in Notis *præfert hanc Cardamomi descriptionem descriptioni* Bontii *non allatæ, quamvis hic glorietur se primum hanc Plantam exactè descripsisse.*

Attamen Pomet des Drogues lib. 1. cap. 28. *hæc habet de Cardamomo.* Cardamomum majus *est Semen triangulare, subrubicundum externè, internè verò album, gustu acre & prorsùs piperatum, ut pro Pipere vulgò vendi soleat: Siliquæ hoc Semen continentes Ficubus assimilantur.* Cardamomum medium *continetur in Siliqua triangulari, magnitudine minimi Infantis digiti : Planta repens est, & trifolia : rari usus.* Cardamomum *denique* minus *est quod vulgò prostat in Officinis, estque parva Siliqua triangularis & caudata, quæ aperta exhibet exigua Semina, figura & sapore Amomi racemosi : Planta ipsi incognita.*

Hæc quæ de Planta Cardamomi utriusque *habet* Pomet, *nec cum* Bontio, *nec cum* Horto Malabarico *conveniunt.*

LXXIV. CARDIACA.

Cardiaca, *Matth. Lob. Lon. Cast. Tab. Ger. Fuchs.* Melissa sylvestris, *Trag.* Marrubium mas, *Brunsf.* Marrubium Cardiaca dictum, fortè primum Theophrasti, *C. B.* 1. Germ. *Hertzgespan.* Gall. Agripaume.

(Dicitur Agripalma, ob Foliorum scissuras in digitos.)

Crescit juxta sepes & vias, locisque gaudet frigidis: floret Julio.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia.

Vires. Calfacit 2. siccat 3. attenuat, discutit, peculiariter medetur distensioni Hypochondriorum, & Cardiæ infantum (quem Affectum Cardiacum seu Cardialgiam appellant,) elet Urinam & Menses, Pectus à Pituita detergit, difficulter parientibus opitulatur.

PRÆPARATA.

1. *Aqua.* Ex Herba, quæ præcipuè in usu est.
2. *Unguentum Cardiacum.* Vide lib. 2.

LXXV. CARDUUS BENEDICTUS.

Dicitur Carduus Benedictus, *Brunsf. Trag.* (qui & Acanthus Germanicus, (*Matth. Lob. Cast. Tab. Cam. Ger.* Atractilis hirsutior, *Fuchs.* Acanthium, *Cord. in D. Lon* Cnicus sylvester alter Theophrasti, *Cord. in D. Cam.* Cnicus supinons,

---

LXXIV. CARDIACA. *Cardiaca* ad *Marrubium nigrum* pertinet, ita dicta, quòd molestiis Cordis, vel potiùs Ventriculi, succurrere soleat. Germanis *das Hertz-Gespan-Kraut* sudit, medetur enim Puerorum Morbis, *dem Hertzges pann der Kinder* dictis, i. e. Cardialgiis ab Inflatione ac distensione Hypochondriorum & Ventriculi. Præter hunc in hoc Affectu usum rarum agnoscit, neut fiot, qui dicunt, illam vel cum *Vino* haustam, vel *Fotu* applicatam, conducere Mulieribus parturientibus. Parietariæ videtur esse species, unde & ejusdem vim diureticam suspicor obtinere.

Externè Planta hæc concisa, & in forma *Cataplasmatis* per decoctionem redacta, in Morbis Infantum ex Muco acido materialiter, formaliter verò in Flatus resoluto, vi incisiva & resolutiva convenit, Ventriculo & Hypochondriis applicata, pro quo scopo aliàs non ineptè à Mulierculis *die rothe Butter* regioni Pectoris inungitur.

Aqua cum *Borrydo* (quæ Cardiacæ non cedit, si non superat) destillata, in Inflatione Hypochondriorum Infantum usurpatur. (E)

CARDUUS.

Carduorum sylvestrium variæ sunt *Species*, quas inter notissimi sunt, & jam demonstrantur.

I. *Carduus Pratensis vulgaris*, qui vel *Foliis laciniatis* vel *integris*, Germanis *die gemine Acker-Distel*, item Wilde Cardbenedicten; sed malè: nihil enim cum illo habet commercii.

II. *Carduus Lanceolatus*, *die spitzige Distel*, Spinis enim prælongis Folia horrent.

III. *Carduus spinosissimus major Sphærocephalus*, seu *Polyacanthos primus*.

IV. *Carduus Polyacanthos Theophrasti vel secundus*, seu *Carduus spinosissimus minor*, *flore purpureo & albo*, Germanis *die Kleine Uveg Distel*.

V. *Carduus Palustris*, seu *Polyacanthos tertius*.

VI. *Carduus Moschatus*.

Presto etiam est *Segetum*, quod vulgò inter *Carduos* referri solet. Verùm enimverò nec Flore nec Semine iisdem respondet. Horum enim ratione potiùs referendum est ad *Scabiosas*, quamvis & Foliorum ratione aliquomodò ad Carduos referri queat.

Scolymum etiam nonnulli inter Carduos referunt; qui potiùs *Culinaris*, quàm *Officinalis*. Inter Carduos autem vix alia Species est Officinalis, quam *Carduus Mariæ* seu *Lacteus*, & *Carduus benedictus*; de quibus nunc sermo erit. (Δ)

LXXV. CARDUUS BENEDICTUS. *Carduus benedictus species* est *Cardui*; & reperitur in hortis; *Benedictus* dicitur, quòd quolvis alios Carduos vi sua medicamentosa superet, & propter usum suum polychrestum tantummon benedicta Planta sit: Germanis *Benedicte kraut*. Propriè si ad Classes suas referri debeat, *ad Cnicos* pertinet; qui *Cnicus* ita vocatur *à Colore Floris*, intensè *croceo*, & propriè dicitur *Carduus spinosus mitior*. Planta est saporis amaricantissimi, adeoque post Absinthium proximum locum obtinet.

Notabile est, quod refert *AUTHOR* de *Tempore collectionis* pro usu vulnerario, & hoc confirmat, quòd omninò sit observandum Tempus balsamicum. Optimum aliàs colligendi tempus pro usu medico est Plenilunium Martii & Aprilis.

In usu sunt *Folia* & *Semen*.

Decoctum ex Foliis egregium est, & potenter *Sudoriferum* in Febribus Malignis, cujus vires in Peste videbitis in PALMARIO c. 18. *de Morbis Malignis & Contag. p.* 450. Præterea est singulare *Diaphoreticum* in Morbis Chronicis, & hinc in Febribus Intermittentibus Inveteratis, etiam Quartanis, continuato aliquamdiu usu ante Paroxysmum, præmissis præsertim Universalibus, aut saltem Vomitorio, exhibitum. Hinc RULANDUS *in Curat. Empir.* præmisso Vomitorio Asarino vel Antimoniali, *Decoctum Cardui benedicti* & *Florum centaurii minoris* ad aliquot dies cum Sudore adhibendum jubet, qua ratione multos Quartanarios se curasse

---

nium. Fides tamen potiùs habenda prioribus illis Clarissimis Authoribus, *qui in Indias peregrinati, Plantas ipsas, propriis oculis contemplati sunt, quàm* Pometio, *qui fortasse ex Mercatorum, utplurimùm rerum* Naturalium *ignatorum ore Descriptiones excepsit, atque Icones quoque confinxit.*

(E) Cardiacæ Officinalis *quadrangulares caules, tripedales, ex nigro rubentes: Folia nigricantia, majora multò quam Marrubii, profundis incisuris dissecta: Calyces duri ac pungentes, Flores (densis verticillis) promunt ex albido purpureos; veluti Lamii: Semen parvum ac nigricans. Tota Herba gravi satis odore prædita, gustu amaricat. Sunt qui* Melissæ *speciem faciunt. A Cordis affectibus medendis nomen invenit. Hæc ex* Dodonæo. Ruellius Lycopodos, *seu* Pedis Lupini, *nomine, hanc Plantam describit: vocatur* Herba Pectoralis, *&* Manus S. Mariæ. *Nonnulli ad* Marrubium *reducunt. Medetur & Boum morbis, ac à Rusticis eà de caussa subinde expetitur.* Hermannus Leonurum Africanum *&* Americanum *ad Cardiacam referri debere putat. At* Tournefortius *notat, Leonuri Fructus Capsulam differre à Capsula Cardiacæ, quòd illius Floris tubus admodùm longus sit: quare* Leonurum *Genus peculiare facit.*

(Δ) *Nullum est nomen Græcum, quòd Latinorum* Carduo *respondeat.* Ἄκανθα *enim latius est, & Spinam significat;* Ἄκανος *angustius.* Hofmanno *tamen* Acanos *dicitur omnis Planta aculeata, quæ in Caput assurgat asperum. Cl.* Raius Carduos *vocat omnes Herbas capitatas flore composito, Foliis spinosis præditas, quamvis Capitula earum minimè spinosa sint.* Carduum *igitur definit, Plantam capitatam, semine papposo, foliis saltem, interdum etiam capite & caulibus, spinulis rigidioribus armatis. At* Tournefortius *methodicè magis distinguit inter* Carduum, Cirsium, *&* Jaceam: Carduus *id habet proprium, quòd Calycem habeat spinosum;* Cirsium, *ut Folia gerat aculeata, Calycem nequaquam;* Jacea *demum, ut aculeis careat.*

Carduorum Differentias, *quas hoc loco tradit* Etmullerus, *haud facilè Philobotani recipient: innumeræ enim sunt Carduorum species, quæ ad has Differentias reduci minimè possunt, & quas ipse adducit, hoc pacto sunt appellandæ. I.* Carduus pratensis latifolius, C. B. *est* Cnicus pratensis, Acanthi folio, flore flavescente T. *II.* Carduus lanceolatus ferocior J. B. *est* Cnicus lanceolatus, validissimis aculeis munitus T. *III.* Carduus spinosissimus major, *quem vocat* Polyacanthon *primum, est fortè* Carduus, seu Polyacantha vulgaris T. *vel potiùs* Carduus caule crispo J. B. *IV.* Carduus spinosissimus minor, *quem* Polyacanthon *secundum, &* Theophrasti *appellat, vel est* Carduus *mox dictus, vel* Carduus spinosissimus, angustifolius, vulgaris C. B. *V.* Carduus Palustris; *seu* Polyacanthos tertius Etmulleri, *erit* Cirsium pratense, polycephalon, vulgare T. *VI.* Carduus *demum, quem ex* Gerardo *vocat* Moschatum, *est* Raio Carduus nutans J. B. *Quod addit* Etmullerus *de* Carduo Segetum, *vel de* Jacea lutea capite spinoso C. B. *seu de* Carduo luteo Centauroide Segetum T. *intelligerem, vel me nescire faterer. De* Scolymo, *demum peculiare* Genus *facit* Tournefortius, *sed sub illo* Scolymos, Chrysanthemos dictos, *reducit:* Scolymus *enim* Sativus, *de quo hic loquitur* Etmullerus, *est* Cinara *appellata, mensis familiarissima planta.*

nus, *Cord. hist.* Carduus benedictus, & Attractilis altera species, *Dod.* Cnicus sylvestris birsutior; sive Carduus benedictus. *C. B.* (4. Coici.) Germ. *Cardobenedicten, gesegnete Distel.* Gall. *Chardon. benit.*

Crescit in hortis: floret Junio & Julio.

N. 1. Tempus Sationi aptius est crescente Luna.

N. 2. Carduus benedictus si sub initium Junii collectus fuerit, Vulnera recentia mirabiliter curat; si alio tempore nunquam id præstabit.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia, & *Semen*.

Vires. *Herba* Cardiaca, Alexipharmaca, ac Sudorifera est ex usitatissimis. Calfacit & siccat 2. attenuat, discutit. Veneno ac Putredini resistit. Febres etiam inveteratas, & Quartanas curat. Laudatur à nonnullis peculiariter in Cephalæa Clavo dicta, ut & in Surditate. Extrinsecùs rarioris est usus, adhibetur tamen nonnunquam ad Grangrænam arcendam (in Epithematis, vel Cataplasmatis.)

Semen. Vires easdem obtinet, sed usu non æquè crebro adhibetur, commendatur imprimis ad Hepar obstructum.

PRÆPARATA.

1. *Pulvis*. Datur ad Drach. j.
2. *Aqua*. Ex Herba integra.
3. *Spiritus*. Ex Herba fermentata.
4. *Succus*. Ex Herba expressus.
5. *Sal*. Ex Cinere.
6. *Oleum stillatitium*.
7. *Conserva*. Ex Foliis, seu Summitatibus.
8. *Syrupus*. Ex Succo.
9. *Extractum*. Ex Foliis cum Aceto destillato.

LXXVI. CARDUUS MARIÆ.

CArduus Mariæ, *Trag. Fuchs. icon. Lon. Cast. Germ.* Vulgaris. *Cam.* Carduus Lacteus; *Matth.* Spina alba hortensis *Fuchs.* Carduus albus & Chamæleon, *Brunf.* Carduus Marianus, *Cord. in D. Tab.* Carduus Leucographus, *Dod.* Carduus albis maculis notatus vulgaris; *C. B.* 1. Sylibum, *Lob.* Germ. *Mariendistel, Frauendistel, Benedistel, Stechkraut.* Gall. *Chardon de notre Dame.*

OFFI-

---

se testatur; & quidem vel solum, vel cum *Radice Asari* usurpavit; *e. g.*

♃. *Herb. Card. bened.* M. ij.
Rad. Asari incis. ℥i.

Coxit in aliquot libris *Aqua communis*: *Decocti* ℥iii. propinavit mane in lecto benè sudando, continuavit Sudores per plures dies continuos, donec Febris cessaverit.

Pari modo, & loco *Cardui benedicti*.

♃. *Herb. Centaur. minor.* M. ij.
Rad. Asari ℥i.

Decoxit in *Aqua simplici* ad dimidias vel tertias: Hujus *Decocti* ℥iij. vel v. exhibuit manè calidè per aliquot dies, & ita Febres Intermittentes, præmisso Vomitorio, curavit.

Oxoniæ curavi *Filiam Hospitis mei* à Febre Intermittente, præmisso *Vomitorio*, *Decocto* nimirum *Turionum Sambuci*, *Summitatum Cardui benedicti*, cum aliquot guttis *Spiritus Salis Ammoniaci*, vel *Urina*, sequente largo Sudore. Prætereà nobile est *Antipleuriticum* (qualia etiam sunt *Chærefolium*, *Papaver rhœas*, *Carduus Mariæ*, & *Bellis*) quocunque modo usurpetur, imprimis *Decoctum* ejus: Unde *Carduus benedictus* ingreditur *Spiritum Antipleuriticum D. Michaelis*, qui fit, quando *Plantis Antipleuriticis* affunditur *Spiritus Vini*, & digestione lenta abstrahitur per alembicum; postmodùm permiscetur cum *Spiritu Nitri*, digeritur; & vicissim destillatur per alembicum, sic prodit *Spiritus Nitri dulcis*, qui per se etiam est *Antipleuriticus*. Conducit quoque Carduus benedictus ad *Sanguinem* in Corpore *grumosum dissolvendum*, in specie in Casu ab alto, expectando scilicèt Sudorem: sicut Sanguinem congrumatum resolutum etiam per Urinam expellit; utut ingrata sit *Potio*, quia amarissima. Singulare autem est, quod habet de *Decocto Cardui benedicti* BALLONIUS *l.* 2. *Consil.* 11., dum dicit: quòd ad ℥iii. vel iv. assumptum soleat facere Urinam crassam & fœtidam; quod observetur, ne aliquando in Praxi fiat error.

Semen ejus etiam frequenti in usu est, & in *Emulsionibus*, cum *Aqua Papaveris rhœados* paratis, contra Pleuritidem sæpissimè datur, imperando simul Sudorem. Compositio poterit esse talis:

♃. *Sem. Card. bened.* ℥ß. vel ʒvi.
Papav. albi (ratione Doloris) ℥ii.
c. s. q. *Aqua Card. bened. vel Aqua Flor. Acac. vel Aquæ Flor. Papav. errat.* f. l. a. Emulsio: cui addatur
Mandi. Lati. pist.
Dent. Apri sine igne præp.
Antimonii diaphor. an. ℈i. ad ʒß.
edulcoretur c. *Rotulis Manus Christi perlat.* vel etiam *Syrupo Florum Nymphææ*: D. S.
Lac contra Pleuritidem.

Vim antipleuriticam obtinet ex eo, quòd conveniat Sanguini, eundem coagulatum dissolvendo. Jam verò in omni Pleuritide est Sanguis talis coagulatus ex Acido præternaturali: unde si stagnat in utraque Pulmonum parte, est Peripneumonia; si in una tantùm, Pleuritis. Et quod valet de Pleuritide, valet quoque de Erysipelate, Phrenitide, & omnibus Inflammationibus Partium internarum, quæ ejusdem sunt rationis cum Inflammationibus externis. Præter vim Antipleuriticam Semen hoc habet vim *Alexipharmacam*, quia Sudoriferum; unde *Emulsio* hujus cum Appropriatis usitata est in Variolis & Morbillis, aliisque Febribus Malignis, in quibus Oleositate temperat Effervescentias, & expellit Malignitatem per Sudorem.

Inter *Præparata* prostat in Officinis ejus *Sal*, *Succus*, *Aqua destillata*, *Spiritus*, *Pulvis*, *Syrupus*, *Conserva*, & *Extractum*. Omnia sunt Sudorifera.

2. *Aqua* in omnibus jam dictis Affectibus à Mulierculis adhibetur.

3. De *Spiritu Cardui benedicti*, ejusdem efficaciæ, & quòd saporem Lixivii ferè instar habeat, videbitis in SENNERTI. *Instit. pag.* 1350.

1. *Pulvis* pro usu sudorifero est laudatissimum plebeculæ suum Remedium in Febribus Tertianis (Quartanis non tam facilè medetur), si ad ʒj. propinetur.

9. *Extractum* ℈ß. ad ℈i. cum tantillo *Laudani opiati* propinatum, ita Sudores movet, ut Ægri Sudore quasi diffluant. (*F*)

LXXVI. CARDUUS MARIÆ. *Carduus Mariæ* vocatur etiam *Carduus leucographus*, seu *Lacteus*, quòd Folia ejus Maculis albis notata, Lacte quasi sint perfusa, & vocatur *Carduus Mariæ*, quod Lacte quasi Mariæ Folia ejus sint conspersa; Germanis *Unser Frauen oder Marien Distel*.

Planta & *Semen* in Officinis satis nota sunt.

Quod *Vires* attinet, convenit in illis per omnia cum *Carduo benedicto*; unde etiam eodem usu ac modo cum Carduo benedicto adhibetur. Speciatim magis ad Chronicos Morbos, Hydropem, Icterum, & similes commendatur, quàm Carduus benedictus. Alias cum Carduo benedicto inter Plantas Antipleuriticas primatum ferè obtinet: multum enim valet Plantæ *Decoctum* in Sanguine grumoso dissolvendo & per Diaphoresin expellendo. Prætereà quoque *Alexipharmacus* est, & *Febrifugus*; unde præscripto Carduo benedicto præscribitur & Carduus Mariæ.

Semen quoque ejus ingreditur plerumque *Emulsiones Antipleuriticas*, & *Expulsivas* in Variolis, Purpura, &c. Nutricibus quoque ad augendum Lac hoc Semen, mistum cum *Crystallo præparata*, necnon *Semen Anisi*, vel *Fœniculi*, ut inde fiat *Pulvis*, porrigitur. Item singulare Specificum est ad Fluxum album Mulierum. Prætereà commendatur pro ciendа Urina & Mensibus. LINDANUS *super Praxin Hartmanni* specificè commendat *Semen Cardui Mariæ* pulverisatum, & à ʒj. ad ʒij. in *Vino* usurpatum, contra Hydrophobiam, & Morsum Canis rabidi, dum egregiè Sudorem movet, & dicit: se didicisse hoc ex quodam, qui hujus rei certam habuerat Experientiam.

STARICIUS *in Helden-Schatz p.* 82. scribit, quòd *Radix Cardui Mariæ*, si gestetur ab uno, qui conversatur cum altero

---

(F) Carduus benedictus Officinarum *reverà ad* Cnicos *referendus, ut notat hic* Ettmullerus, *sed alia prorsus ratione ab ea, quam ipse reddit, nempe quòd Croceos edat flores; verùm ad* Cnicos *referendus, quòd Calyce squamosis, amplioribus foliis Capitelli instar circumvallato, gaudeat, ut notat* Tournefortius. *Recipiendum igitur nomen est, quod ei tribuit* C. Bauhinus. Cnicus Sylvestris, hirsutior, sive Carduus benedictus. *De usu Cardui benedicti hæc notat* Hofmannus: *Plurimum potest in Decoctis, præsertim in Vino, cùm Febris abest: minùs in* Pulvere: *item minùs in Aqua distillata.*

OFFICINALIA NATIVA.

Semen imprimis, hinc *Folia*, & nonnunquam *Radix*.

Vires. Pectoralis imprimis Carduus Mariæ censetur. Calfacit & siccat 2. subastringit, incidit, aperit: in cæteris æmulatur Cardum benedictum. Usus præcipuè in Pleuritide, Ictero, ac Hydrope.

Dosis Seminis ad Drach. j.

N. Semen in Emulsionibus crebri est usus.

PRÆPARATA.

Aqua. Ex Herba tenella.

(*Sal* etiam utile.)

LXXVII. CARLINA.

Χ*αμαιλέων λευκός*. Apri Radix, seu *Eberwurtz*, Gall. *Carline*. Carduus Panis, seu Pacis, *Eræ Cord*. Chamæleon albus, *Matth. Cord. in D. Cast.* Carlina Herbariorum, *Lob.* Chamæleon albus Diosc. *Lob. icon. Clus. hist.* Carlina humilis (vel altera. *Dod.* Carlina sessili flore, *Cam.* Carlina acaulos magno flore, *C. B. 1.* aliis Carolina, Cardopatium. Germ *weiss. Eberwurtz*. Gall. *Carline*.

Crescit in locis montosis, v. g. in Alpibus Helvetiæ, & alibi.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix collecta tempore verno.

(In Apulia Gummi Chamæleoni inhærens colligitur à Pastoribus, & *Cera di Cardo*, dicitur.)

Vires. *Calfacit* & siccat 3 est Alexipharmaca Sudorifera, Diuretica, Emmenagoga: Tineas Ventris necat.

PRÆPARATA.

Extracti mentio fit apud Practicos, Convulsis utilia.

LXXVIII. CA-

---

tero, soleat enervare alterius vires; quod etiam refertur de *Chamæleonte*, forsan certiori Experientia.

Aliàs via quidquam de Carduo Mariæ est in usu. (G)

LXXVII. CARLINA. *Carlina* est *Cardui species*, quæ usitatiùs dicitur *Chamæleon*. *Duæ* ejus sunt *species*: *Major* nempe, modò *Caulescens flore albo*, seu *Carlina alba*, Germanis *die weisse Eber-Wurtzel*, quæ ubivis obvia, modò ἄκαυλος, i. e. *absque Caule*; & *Nigra* seu *Minor*, quæ crescit in locis benè cultis. *Carlina* dicitur, quoniam fert Fabula, plantam hanc CAROLO MAGNO ab Angelo pro medela Exercitus, Peste tum temporis corrupti, fuisse monstratam.

Interna Radix hujus Carlinæ inter *Alexipharmaca* & *Sudorifera* refertur; unde ordinariò quasvis *Compositiones Theriacales*, item *Aceta Bezoardica*, ingreditur.

Quoad *Usum externum* subtilioris & sublimioris Philosophiæ scrutatores, & PARACELSI sectatores, *Magica* hoc ipso præstare tentant, dum imprimis Nigræ vim quasi *Magneticam* tribuunt: quòd nempe, si debito tempore collecta gestetur ab aliquo, cum altero conversante, ille alterius robur ac vires acquirat, ita ut socius defatigetur *in* itinere suscepto; item, quando in Collo geritur ab altero Conjuge, invita una parte, faciat ut hæc valdè debilitetur: inque hoc ferè omnes Authores conveniunt, imò nonnulli dicunt, illam ejusmodi quoque vires obtinere in Brutis, adeò ut in Equili, si appendatur Equo, vel in os inmittatur, derivet in se omnes reliquorum vires, ut valdopere fortis & generosus evadat, reliquis delassatis. Sunt

qui cum hac Radice *Transplantationis* modo volunt derivare vires & robur ex Equo in Hominem; quin & vim genitalem alterius roborari, alterius minui posse. Quæ & similia videbitis imprimis in STARICIO, *in Helden Schatz*, *p.* 80. 87. 88. 89. *&* 127. qui *Oleo* per coctionem ex Radice elicito eandem attribuit vim. Quidam etiam dicunt, quòd eadem Radix secum gestata aliquem Veneri indulgentem non defatigari in actu Venereo exercendo sinat, sed alacriorem potiùs exinde reddat. TENZELIUS *in Medic. Diastatica*, ubi tractat *de Modis curandi Morbos per Transplantationem*, pro arcenda Sterilitate transplantat Fœcunditatem in Chamæleontem nigrum, qui comestus a parte sterili, fœcundatur, *cap.* 28. *p.* 151. *& pag. subsequente* simul facit mentionem virium per Transplantationem ope Radicis Chamæleontis translatarum. Plura alia videbitis apud STARICIUM *l. c.*, item apud HELMONTIUM *de Carlina Tract. Magnet. Vulnerum Curat.* §. 24. qui pressiùs rem indagat, quomodò procedendum. Multa certè cum hoc Chamæleonte tentantur Magica; litem tamen inter tantos Viros hac de re decidere non ausim.

Colligitur autem *Radix* vel *Herba* pro hoc scopo *intra bina Mariæ Festa*, scilicet inter 15. Augusti & 8. Septembris. & sanè multum his diebus tribuitur à Botanicis; quod tempus intra hos observatur propterea etiam, quia est balsamicum colligendi Cornua Cervorum, & aliorum Medicaminum, sicque etiam Chamæleontis. Radix autem ita fossa imponatur Magneti, ut vires ejus magis acuantur, & talem vim accipiat. (H)

LXXVIII. CA-

(G) Carduus albis maculis notatus, Vulgaris C. B., *seu* Carduus Marianus J. B. *&* *Officinarum*, *Folia habet undulato macularum lactearum virescentiumque discursu variata, longa, lataque & sævis aculeis horrentia*. Carduus Mariæ *vulgò* & Lacteus. Dodonæus Leucographum *appellat*, *quòd candidis lineis maculata habeat folia, quæ lanugine carent. Quidam putant esse* ἄκανθαν λευκὴν *Antiquorum*, *non tamen* λευκάκανθαν, *aut* Leucographida Plinii. *Distinguendus est* Carduus lacteus, *de quo hic*, à Carduo galactite J. B. *hic enim folia obtinet profundè laciniata, internè lanuginosa, fortuitis maculis lacteis respersa: Capitulorum squamæ in longam, acutam, invalidam Spinam desinunt: flores purpurei ferè perpetui*. *Est* Spina alba altera Matthioli. Lobelius (*ut ex* Schrœdero *hic*) Carduum Marianum vulgarem *vocat* Silybum: *at* Silybum majus annuum Parck. *est* Tournefortio Carduus lacteus peregrinus, major, semine fusco Raii. Rajus *idem ait*, Carduum Mariæ vulgarem *Anglis culinarem potiùs, quàm Officinalem videri: nam Folia tenera demptis aculeis non incommodè Oleribus addunt, atque ex iis Acetaria parant*. Notat Tournefortius Cardui Mariani *folia, amara, & adstringentia esse, atque valdè rubefacere cæruleam papyrum: hinc conjicit, illa continere Sal valdè simile* Oxysali diaphoretico Angeli Salæ, *h. e. Sal acre, acido saturatum: jure ergò erit hæc Planta Sudorifera & Diuretica*. Foliorum succus *ad* ℥iv. *Hydropicos sublevat*. Emulsio *ex* ʒii. *Seminum hujus Plantæ, cum Aqua è foliis destillata, sanat Rheumata illa, quæ sæpiùs cum Pleuritide confunduntur: imò & in Pleuritide ipsa & Peripneumonia magni est usus*.

CARDUUS STELLATUS, *sive* Calcitrapa. *De hac* Cardui specie *nil habent* Schrœderus, *&* Ettmullerus. Carduus Stellatus *dicitur, quòd Capitulorum singulæ squamæ in unciales & sescunciales, rigidas, mordaces, & rectà foràs minantes Spinas desinant, ut radiatam* Stellam *imitari videantur*. Calcitrapa *vulgo dicitur*, *&* Matthiolo Calcatrepola, *quòd Bestiæ horrentes Capitulorum Spinas Calcibus comprimentes in pedes præcipites ruant, & recalcitrent. Quòd valde splendida sit hæc Planta* ἱππόφαιστον Hippophaestum *à* Fabio Columna *appellata dicitur, ab* ἵππω, *quod* augmentum *denotat, &* φαίνομαι appareo. *Radix Raphano similis: Folia humi strata, hirsuta, parùm mollia, profundè laciniata, per extremos sinus* ἀκανθώδη: *Caulis cubitalis, alatus, Capitula priùs descripta promit, Floribus purpurascentibus Cyanoideis, ut illam describit laudatus* Columna phytobas. 105.

Calcitrapa Sal *continet ex Sale Ammoniaco & Nitro compositam, sed Sal Ammoniacum est in prædominio, Foliorum enim & Radicum succus valde rubefacit cæruleam papyrum, quod ad Sal Ammoniacum pertinet. Hoc Sal in Calcitrapa cum haud modica quantitate Sulfuris & Terræ conjunctum est: hinc Planta est febrifuga, vulneraria, aperitiva*. Dominus de Lamoignon *publici juris fecit* Remedium *sibi expertissimum adversùs* Colicam-nephriticam: *hoc autem erat* Vinum *ex infusione exterioris corticis* Radicis Calcitrapæ, *collectæ circa finem Septembris, ac in pulverem redactæ: addebat* Decoctum *ex* Parietaria, Ligno Sassafras, Semine Anisorum, *&* Cinnamomo *certo quodam magisterio paratum, atque addito etiam* Saccharo. *V.* Tournefortium Hist. des plant.

(H) *Quæ de* Carlinæ *viribus magicis vel magneticis habet* Ettmullerus, *mera commenta. Quod in calce ait, Radicem hujus plantæ colligendam esse* intra bina D. Mariæ Festa, *intelligendum est eo sensu, ut Radix colligenda sit circa finem Augusti, & principium Septembris; tunc enim temporis (omni remota superstitione) succulentior ea est, & ad Medicinam faciendam aptior*. Carlina duplex, Caulifera & Acaulos, *cujus Radix veluti corrosa, & rufa extrinsecus*,

LXXVIII. CARUM.

Κάρος, κάρον, κάριον; Caros; *Brunf. Trag.* Careum, *Fuchf.* Carum, *Cord. in D. Matth. Lob. Dod. Caſ. Tab. Ger.* Carvi, *Lon.* Cuminum pratenſe, Carvi Officinarum, C. B. 1. Germ. *Weiſz Kummel*, *Feldkummel.* Gall. *Carvi ou Carvotes.*

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Semen.*

Vires. Calfacit & ſiccat 3. diſcutit, attenuat. Stomachicum eſt ac Diureticum, Lactis abundantiam præbet. Hinc uſus ejus inſignis in Colica, Vertigine, &c. cùm internè, tum externè applicatum.

PRÆPARATA.

1. *Confectum Semen.*
2. *Condita Radix*, ſed rarò.
3. *Aqua ſtillatitia.* Ex Planta integra.
4. *Oleum.* Ex Semine ſicco l. a. deſtillatum.

LXXIX. CARYOPHYLLUS HORTENSIS.

Videatur Caryophyllus, *Lob. Tab. Ger. Caſ. Matth. Cam. Lon.* Caryophylla, *Tab.* Vetonica, *Dod.* Betonica altilis, coronaria. Tunica, *Fuchſ.* Germ. *Nagelblumlein. Grazblumlein.* Gall. *Oeillet de Jardin, ou Gyroſflee.*

Eſt { Hortenſis. Colitur in hortis variorum colorum, & diſcrepantis plenitudinis.
{ Sylveſtris. *Rari uſus.*

Floreſcit Junio, uſque in multam æſtatem.

OFFICINALIA NATIVA.

Flores. Potiſſimùm rubri.

Vires. Moderatè calfacit & ſiccat. Cephalici ſunt ac Cordiales. Uſus præcipui in Vertigine, Apoplexia, Epilepſia, aliiſque Capitis & Nervorum Affectibus. In Syncope ac palpitatione Cordis: fugant Lumbricos, allevant Partum. Extrinſecùs adhibentur in Vulneribus Capitis: extrahunt Oſſa Cranii fiſſa: leniunt Cephalalgiam, & Odontalgiam.

PRÆPARATA.

1. *Succus inſpiſſatus*, *Eſſentia* dictus:

℞. Flor. rubr. (cùm primùm Gemmæ explicari incipiunt) reſectiſque albidis illis partibus, conquaſſa irrorando, exprime, clarifica ac coagula lentiſſimè.

N. Calore nimio perdit vires, nimia agitatione cum ſpatula ammittit colorem.

Dosis à Scrup. ß. ad Drach. ß.

2. *Con-*

LXXVIII. CARUM. *Carum* ſeu *Carvum*, *Cuminum ſylveſtre*, *Wieſſ-Kummel*, Planta eſt nulli non nota.

In Officinis uſitatum *Semen*, & ex hoc *Oleum deſtillatum*. *Semen* natura & uſu omninò conſpirat cum *Semine Fœniculi*, *Aniſi & Cumini*, in ſpecie æmulatum vires *Seminis Cumini*, niſi, quòd ſit fortius, quoniam ſaporem habet acrem, & non temperatum ab Oleo, ſed eſt acrius: quare quodcunque Acidum invenit in primis viis, temperat & potenter corrigit. Inter *Semina quatuor Calida majora* refertur, quæ ſpecialia *Carminantia* ſunt: hinc viuromatica Spiritus influos recreando, egregium eſt *Stomachicum & Diureticum*, temperat Mucilaginem acidam & viſcidam, incidit & abſtergit, adeoque in Affectibus Inteſtinorum & Hypochondriorum flatulentis ex Cruditate acida in primis viis, in ſpecie in Colica, convulſivis Inteſtinorum Malis, Herniis, &c. commendatur, & uſu tam interno quàm externo his Affectibus medetur. A THONERO expertum eſt Remedium in Cardialgiis. Sæpiùs fit, ut ex Potu nimio immoderato & nocivo oriantur Tormina Stomachi graviſſima, & in his nihil melius *Semine Carvi* à ℈j. ad ʒß. in Juſculo calido. Conjunguntur etiam his Doloribus Diarrhœæ, & ſolum *Semen Carvi* eſt ſufficiens in omnibus his caſibus. Aliàs & *Trageas Stomachales* poſt paſtum ſumendas ingreditur. Præter dictos uſus in ſpecie ad Lactis abundantiam reſtituendam convenit.

4. *Oleum Carvi deſtillatum* in iiſdem Affectibus & in Cardialgia, vel Dolore Stomachi conducit, à guttulis v. ad x. in Vehiculo appropriato, vel hauſtu *Vini*, de quo THONERUS *in Obſervat. pag.* 136. refert, ſe curaſſe guttis v. *Olei deſtillati Carvi* ſubitò Dolorem totius Abdominis clamoſum; item in alio ſæviſſimum Ventriculi Dolorem itidem hoc ipſo Oleo: Guttis tamen v. *Olei deſtillati Succini* itidem præſtabitur. Hic Dolor Ventriculi valdopere eſt moleſtus propter connexionem & ſympathiam Nervorum Dorſi cum Orificio Ventriculi ſiniſtro, *pungit illos per totum Dorſum*, uſque ad Scapulas. Unde hæc *Cardialgia ſi conjuncta ſit cum Inflatione*, vocari ſolet *Colica Ventriculi*, ubi *Oleum Carvi deſtillatum* erit egregium, nam longè eſt Carminans. Si ex Potu nimio immoderato & nocivo Tormina Stomachi graviſſima oriantur, nihil melius erit *Oleo Carvi* ad guttul. v. vj. vij. uſque ad x. in Juſculo calido. Cum Doloribus his conjunguntur etiam Diarrhœæ, & ſolum *Oleum Carvi deſtillatum* in omnibus his caſibus ſufficit, uſu tam externo quàm interno. *Urinam* item promovet, eamque ſuavis odoris reddit. *De uſu interno hactenus.*

Externè conducit, quando pro majori penetrantia miſcetur cum *Oleo Nucis moſchatæ expreſſo*, quod Carminativum eſt, & Stomachicum. Nam Olea deſtillata omnium fortiſſimè penetrant, quoniam nihil aliud ſunt, quàm Salia volatilia Simplicium, concentrata ab Acido figente, dum hoc Salia volatilia arripit, ſeque cum illis jungit; unde ex Oleo deſtillato in digeſtione cum Sale fixo poteſt præcipitari Sal volatile. Arcanum fuit HELMONTII, de quo vid. TACHENIUS *in Hippocr. Chymico*. Vocantur *Elixiria parva*. (1)

LXXIX. CARYOPHYLLUS HORTENSIS. *Caryophyllus Hortenſis* uſitato vocabulo præſcribitur in Officinis *Tunica*, v. g. *Flores Tunicæ*, *Garten Nelcken*, *Syrupus Florum Tunicæ*, & ſic porrò: ſuntque *Flores Tunicæ duplices: Hortenſis & Sylveſtris*. Sed Flores rubri Hortenſes cæteris præferuntur, & maximè odorati ſunt.

Vis & odor horum aromaticus eſt, valdè volatilis, & conſiſtit in ſubtilioribus ſaltem, Mercurialibus & Spirituoſis particulis promptè exhalabilibus; hinc nulla arte poteſt elici *Spiritus*, cujus ratione referuntur inter primaria *Cordialia & Cephalica*; amici enim ſunt Capiti, Cerebro & Spiritibus Animalibus. Conducunt igitur in horum ſubitaneis Affectibus, hinc in Affectibus Epilepticis, Apoplecticis, Catalepticis, Syncope, & Affectibus Capitis quibuſcunque, præſervativè & curativè; operantur enim ſine notabili agitatione confortando Caput: temperati ſunt in ſuis facultatibus, unde ingrediuntur *Flores Tunicæ* omnia *Medicamenta Antapoplectica*. HOFFMANNUS *in Medicam. Officin. pag.* 188. cum *Roſis* comparat, quæ cum *Floribus Tuni-*

---

cùs intrinſecùs verò candicans, odorata valdè, & grati ſaporis. Folia ſupina, profundè laciniata, & ſpinoſa: Flos amplus, diſcoides, echinatus, foliis aculeatis ſtipatus: Semina longa papposa.

Quamquam Tournefortius in Inſtitut. Carlinam acaulon, gummiferam C. B., *ſeu* Chamæleonta album, Apulum, purpureo flore, gummiferum Col. *inter* Carlinas *connumeraverit*; *nihilominùs* in Corollario *idem Author* Cnicis *accenſet*; *vocatque* Cnicum Carlinæ folio, acaulon, gummiferum, aculeatum, flore purpureo. Carlina caulescens, magno flore albicante C. B. *eſt* Dodonæo Leucacantha Dioſcoridis. Acarnæ *ſpecies* Columnæ, *ad* Carlinas *reducuntur à* Tournefortio. *Carlinæ Radix comeſta ad Cinaræ ſaporem accedit. Eadem Radice in pulverem redacta, vel ejus Extracto, vulgò in Febribus malignitatem ſapientibus utimur.*

(1) Carum, Caros *dicitur* Dioſcoridi lib. 3. c. 66. Carcon *vel* Καρῶον Aetio: Καρναβάδιον & Κάρναβον Simeoni Setho lib. de alim. *At* Carnabadium Actuarii *eſt* Carvi. Carnabadium Nic. Myrepſi *eſt* Cuminum. Plinio lib. 19. c. 18. *dicitur* Careum, *à* Caria *regione*, *in qua laudatiſſimum naſcitur*. *Officinis vulgò vocatur* Carvi: *ſed notat* C. Bauhinus, Carvi *ſcribendum eſſe u vocali non* Carvi v *conſonanti*. *Eſt Planta umbellifera, Seminibus exiguis, longiuſculis, hinc gibbis & ſtriatis, indè verò planis: Folia ſunt tenuiter laciniata, eſtæ per conjugationes innaſcentia. Officinalis Radix carnoſa, gracilis, odore Paſtinacæ: Caules plures ex eadem Radice prodeunt. Semen Carvi ex* Trugo *Pani & Caſeo adjicitur: Juſculis, Placentis, aliiſque ferculi incoquitur ad odorem: cum Eruca uſurpatum Cerebrum corroborat: ejus Aſparagi dolorem Dentium leniunt*. J. B. 3. 69. 2. *Ex* Tournefortio *Panis recens è furno extractus, Semine Carvi aſperſus, & Spiritu Vini irroratus, Ventri applicitus, Colicam ſedat. Oleum deſtillatum Spiritui Vini ad guttas additum, ac Syringa in Meatum auditorium injectum, ad Surditatem valet.*

2. *Conserva*. Ex Floribus.
3. *Aqua stillatitia*. Ea Floribus cum Herba lenissimo MB. calore.
N. Ophthalmica Insignis est, &c.
4. *Syrupus*. Ed insusione Florum.
5. *Acetum*. Ex infusione Florum. Vide lib. 2.

LXXX. CARYOPHYLLI AROMATICI.

CHarunfel *Arabibus*. Caryophylli, *Matth. Tab.* Caryophyllus, *Cord. hist. Cast.* Cal-fur *Arabibus*, & plerisque *Indis*. Caryophylli, *Lob.* Caryophillus florens & Caryophylli veri, *Ger.* Caryophyllus aromaticus, fructu oblongo, *C.B.* 1. Anthophylli dicuntur reliqui maiores, *Lon. Lob. Tab. Ger.* Caryophylli maturi; seu majores, *Cor. hist.* Caryophylli mares *Avicenna*.

Fructus, seu si mavis, Flos est aromaticus exoticus, *Solis radiis* induratus & nigrefactus.

Duplicis sortis praestant: Nimirum

1. *Caryophylli* dicti, qui discussi sunt antequàm maturuerint: unde & minores esse solent, Germ. *Nelcken*. Gall. *Oeillets sauvages*.
2. *Anthophylli*, Germ. *Mutternelchen*, qui maturitatem assecuti sunt: unde & majores existunt.

Delectus. Eligendi sunt suavè fragantes, oleosam quandam humiditatem prem odo exhibentes.

Vires. Cardiacum Cephalicum ac Stomachicum Insigne exhibent: calfacit & siccat 3. discutit. Hinc prosunt in Lipothymia, Odontalgia, Cruditate Ventriculi, Vertigine: arcent quoque Morbos Malignos, Uterinos, &c.

(*Gummi Caryophyllorum habetur.*)

PRÆ-

Tunica, *Liliorum convallium*, & *Spiritum Cerasorum nigrorum*, Capiti & Spiritibus animalibus amicæ sunt. In specie autem Senibus commendantur & Melancholicis, de quibus ea ipsa, quæ jam *de Floribus Borraginis & Buglossa* dixi, etiam hic veniunt applicanda.

In Officinis usitata, sunt *Conserva, Aqua, Syrupus*, & *Acetum*.

2. *Conserva* imitatur Florem, unde permista cum *Aromatis*, à Senibus est assumenda ad quantitatem Nucis juglandis tempore matutino, ad corroborandum Caput, & Apoplexiam præcavendum, Bilem atram, uti vocant, corrigendam, Spiritus coinquinatos mundificandos & corroborandos, & Hominem exhilarandum.

3. 4. *Aqua* autem horum blandissimo calore destillata, est ex primariis *Cephalicis* contra Affectus Capitis, Loquelam amissam, & Syncopen, quas vires etiam imitatur *Syrupus*. In omnibus Capitis & Nervorum, necnon Melancholicis Affectibus ordinarie miscentur Medicamenta cum *Succo vel Syrupo Florum Tunica*.

5. *Acetum Florum* usurpatur in Pestis præservatione, aliisque Morbis Malignis, Syncope, & Lipothymiis, externè Naribus illitum, vel Pulsui applicatum. An verò cum successu Pulsibus applicetur, nescio; usitata tamen apud Modernos est hæcce Praxis. (*K*)

CARYOPHYLLUS SYLVESTRIS.

CAryophyllus Sylvestris angustifolius, Germanis *Donner-Naglein*, *species est Floris Armerii*, sed *non est in usu*. Præsto est alia species, vobis jam demonstranda, nempe (*L*)

CARYOPHYLLUS MONTANUS MINOR flore globoso BAUHINI.

INcerti aliàs sunt plurimi Botanicorum, quorsum hanc Plantam referre debeant? Aliis enim inter *Gramina* refertur, ut TABERNÆMONTANO, qui eam hinc vocant *Gramen Marinum*; reverà tamen est *Species Caryophylli sylvestris*: ab aliis etiam *Gramen Polyanthemum* dicitur: vid. DODONÆUS. (*M*)

Planta quidem est trivialis: sed cùm de ejus usu taceat Experientia, meritò quoque nos tacemus.

Tandem se offert

CARYOPHYLLUS ARVENSIS.

QUi ad *Lychnides angustifolias non viscosas, flore simplici & pleno* referendus. (*N*)

LXXX. CARYOPHYLLI AROMATICI. *Caryophylli Aromatici* Fructus sunt exotici ex India Orientali, & præprimis Insulis Moluccis, in quibus in copia proveniunt, ad nos allati. *Duplex* eorum communiter, &, quidem secundùm antiquissimam Arabum distinguendi rationem, est *Differentia*, dum nempe quidam *maturi* sunt, quidam *immaturi*: *Hi* sunt *Anthophylli* seu mares, Germ *die dicken*, *oder Mutter Nelcken*, ita vocati, quòd conducunt Utero; *Hi* sunt *Caryophylli* communes minores seu fœminæ: hinc sunt *Aroma* admodùm oleosum, gustu acerrimum calidiusve Cqof. VELSCHIUS *Hecatost.* 1. *pag.* 33. Nam in principio, dum adhuc in Arbore sunt, habent colorem rubrum, & valdè temperati sunt atque suaviores; postmodùm maturiores & acriores facti nigrum acquirunt.

Crescunt in *Arbore procera*, Lauro simili, angustiora tamen Folia habente, magnitudine ad instar Pyri nostratis, in cujus ramusculorum extremitatibus copiosè congesti reperiuntur *Caryophylli*.

Colliguntur in Octobri & Februario, exsiccantur in Aere, ut possint transportari in alia loca: Vid. *Rerum Indicar. Scriptores*, inter alios liber editus *de Regno Sinensi* NEUHOFFS.

Apud nos *Fructus* tantùm usitatus est, qui habet *Sal volatile oleosum*, quodcunque *Acidum* Corporis destruens; Indi utuntur & *Foliis & Floribus* Arboris.

Notetur autem hic, quòd *omnia Aromata ex Indiis allata adulterata sint*; quod fit

1. Quando *macerantur Aqua marina salsa*, quæ in se habet Aciditatem, contrariam Sali alcali seu aromatico acri.
2. Adhuc ulteriùs à Mercatoribus *corrumpuntur cum Aqua*, ut graviores fiant pondere.
3. Tempore procedente Caryophylli multum Odoris, exhalante Sale volatili, perdunt. Hunc ut recuperent Mercatores recipiunt *Vinum*, *in quo macerant optimos Caryophyllos*, & huic Vino postmodùm infundunt ino-

 doros:

(K) Caryophyllus *Planta Florum elegantia, odore, & colorum infinita varietate, nulli non nota. Ab odore* Caryophyllorum aromaticorum, Caryophyllum & Florem Caryophyllæum *Recentiores appellarunt. Synonymon faciunt cum* Cantabrica Plinii, Vetonica, *sive* Betonica altera Dioscoridis, Iphio Theophrasti, Saxifrago Galeni, Herba Tunica *aliorum*. Ruellius *tamen* (*quem sequitur* Cordus & Matthiolus) *putat* Caryophyllæum Florem *prorsùs Veteribus incognitum fuisse. Et reverà si Flos tam eximiæ pulchritudinis, (ut ait* Raius *) & fragrantiæ, quàm est Caryophyllus altilis, & hortensis, iis innotuisset; procul dubio non minoribus eum encomiis celebrassent, quàm* Rosam *ipsam, cui odore quidem comparandus est (ut nauseabundi Cathartici ideam Rosæ odor excitet), venustate, & durabilitate etiam præferendus.* Armerii *quoque* Floris *nomine venit, præsertim latifolius & barbatus.* Hortensium Caryophyllorum, *præsertim flore pleno & maximo, infinitam turbam ad Hortorum amœnitatem comparatam, quis enumeraverit? Notaverim tamen, immensam illorum varietatem, & excedentem magnitudinem, à diligenti cultura, & mangonio præcipuè pendere: quemadmodùm quotidiana experientia certum est, Caryophyllorum Semen in solo pingui, & benè subacto satum, sobolem producere; Florum magnitudine & figura, necnon petalorum multiplici serie, & colorum varietate, à Matre diversam.*

Simon Paulli Quadripart. Bot. p. 242. *hæc habet*: *Innumeros (Deo benedicente) solo* Decocto Florum Caryophyllorum *vindicavi à Febribus Malignis; & hoc omnibus Medicinæ studiosis jurato veluti affirmo, vel potenter Sudores movent, vel Urinas pellunt, citra magnos Naturæ motus, simulque Cor corroborant, Sitimque sedant. Hæc* Paulli.

(L) Caryophyllus *hic* Sylvestris, *de quo* Ettmullerus, *erit fortè* Caryophyllus sylvestris, vulgaris, angustifolius C. B. *seu* Caryophyllus montanus albus. Tab. icon.

(M) Caryophyllus montanus, minor C. B. *est* Tournefortio Statice montana, minor. *Quemadmodum* Caryophyllus montanus, major, flore globoso C. B. *est itidem* Tournefortio Statice Lugdunensium.

(N) *Sunt quædam* Caryophylli arvensis *species, quas ad* Alsinem *reducit* Tournefortius: *sed quoniam* Ettmullerus *hic ad* Lychnidas *propositam* Caryophylli *speciem reducit; puto eam esse ad* Lychnidas pratenses *referendam: & fortè erit, quam* Odontitem & Florem Cuculi J. Bauhinus, Armerium sylvestrem Dodonæus, & Lychnidem pratensem, flore laciniato simplici & pleno, *cum* Morisonio, *appellat* Tournefortius.

P R Æ P A R A T T A.

1. *Confectio.* Fit l. a.
   (Conditi etiam habentur.)
2. *Aqua.* [nt ex Aromatibus reliquis eliciuntur. Vi-
3. *Oleum.* [de lib. 2. vel 4. in *Cinnamomo.*

N. 1. *Caryophylli multum Olei fundunt.*

Vires. Oleum hoc Denti cavo inditum Odontalgiam mirificè lenit.

4. *Extractum.* Fit ex Caryophyllis cum Aqua stillatitia, & Spiritu Vini l. a.
5. *Sal. com.* Ex remanentiis incineratis elixiviatur.
6. *Balsamus.* Fit l. a. ex Oleo Nucistæ depurato, ac Oleo Caryophyllorum, tingiturque Pulvere Caryophyllorum.
7. *Species Dia-Caryophyllorum.* Vide Dispensator.

LXXXI. CARYOPHYLLATA.

CAryophyllata, *Brunsf. Trag. Lon. Matth. Cast. Tab. Ger.* Vulgaris, *Lob. Cam. Clus. hist.* Caryophyllata hortensis, *Fuchs.* Herba benedicta, *Brunsf.* 4. Caryophyllata vulgaris, *C. B.* 1. *aliàs* Sanamunda. Herba benedicta, Germ. *Benedict-wurtz, Benedictkraut.* Gall. *Salmonde.*

Crescit locis incultis pinguibus juxta sepes.

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

Radix collecta mense Martio, quæ odoris fragrantis est (23. Martii circiter): rarò *Folia.*

Vires. Calfacit & siccat 2. subastringit, roborat, discutit: Cephalica ac Cardiaca est. Usus præcipui internè in Catharris exsiccandis, Sanguine coagulato resolvendo.

LXXXII. CA.

doros: unde fit, ut imbibant omnem vim è Vino, & sic novum acquirunt Odorem; qui tamen non diu durat, nisi contineantur in loco frigido.

Hinc si *Caryophyllos probare* placuerit, *an boni sint, an mali?* Acum candentem iis immittunt. Quòd si Oleum effluxerit, boni; sin minùs, mali, & inutiles sunt.

Quod attinet *Usum* horum, *nobile* sunt *Aroma,* & totius generis *Nervosi,* imprimis *Capitis,* & *Uteri* consortativum Spiritus restaurant, etiam masticati, seu odoretenùs; unde Stomacho insigniter conducunt, & Cruditates ejus acidas expellunt. Admiscentur *Pulveribus,* & *Nodulis,* vel aliis Medicamentis Uterinis & Stomachicis, quoniam Uterum & Stomachum valdè roborant.

Anthophylli commendantur in Fluore albo Mulierum pro roborando & confortando Utero; Ingrediuntur *Decoctum contra Sterilitatem Mynsichti:* utut inter hos & Caryophyllos nulla essentialis sit differentia.

3. *Oleum Caryophyllorum destillatum* in Officinis prostat, quod commendatur pro Cephalico & Cordiali; unde in *Confectione Theriaca, in defectu Opobalsami veri substitui solet.* Propterea à CLODIO *in Tract. de Balsamis & Oleis,* hoc Oleum vocatur *Balsamus Naturalis;* & quidem vites hujus videre possumus decantatas à DEODATO, *in ejusdem Pantheo Hygiast. l. 2. pag.* 35. Hoc Oleum contra Febrium Rigores est probatissimum, internè ante Paroxysmum dantur guttulæ 2. 3. vel 4. vel externè illinitur regio Sterni vel Stomachalis. Si mulieres Sterilitate, & Menstruis albis laborant, aliisque Affectibus Uterinis, Oleo hoc utuntur. *Externè* etiam commendatissimum est contra Dolorem Dentium, si cum Bombace applicetur Denti cavo vel lateri sic Acidum mordens in Dente tollit: penetrantius fit, si misceatur cum *Oleo Camphora,* vel addantur aliquot grana *Camphora,* quæ per se Acidum, omnis Odontalgiæ causam, compescit & demulcet.

Adulterari solet cum *Oleo Cassia caryophyllata;* quæ tamen facilè distingui possunt. Oleum enim Caryophyllorum fundum petit; Cassiæ autem caryophyllatæ liquori supernatat.

Sunt qui hoc modo eleganter *Oleum* hoc parant.

℞. *Caryoph.* ℔. ij.
Fæcum Vini cochl. jv.
Tartari calcin. ℥ij.

Mixta affusa *Aqua destillata* stent in aliquali Fermentatione, hinc per *Spiritum Vini* destillantur.

Ex hoc *Oleo Caryophyllorum,* quod etiam est ex primariis Ingredientibus *Balsami Apoplectici;* fit cum Corpore pro Balsamis usitato *Balsamus,* qui inungitur regioni Ventriculi & Cordis in Ventriculi Affectibus, & Syncope ex affecto Ventriculo imminente.

Fit etiam ex Caryophyllis & Anthophyllis *Syrupus,* usitatus in Sterilitate, Fluore albo, inflatione Uteri, aliisque ejusdem Affectibus. Sed non ubique prostat. (O)

LXXXI. CARYOPHYLLATA. *Caryophyllata* est vel *Montana,* seu *Alpina flore purpureo, nutante purpureo, pleno prolifero,* & *luteo Matthioli,* vel *Sylvestris* seu *Vulgaris flore albo* & *luteo.* Ita dicitur, quòd Radix ejus tempore verno dissecta *Odorem* suavem instar *Caryophyllorum aromaticorum* spirare soleat. Aliis dicitur *Herba Benedicta,* item *Sanamunda.* Germ. *Benedicten-Kraut,* & *Benedicten-Wurtzel.*

Apud nos *præfertur Vulgaris.* In usu est *Radix* collecta Mense Martio circa diem 23. antequàm in Flores abierit.

Usu aliquali *Diuretico* in *Decoctis* & *Infusis* adhibetur. Et quidem, si infundatur *Vino,* aromaticum illud acquirit Saporem & Odorem, & rectè inter *Aromata* refertur; quod Vinum potum corroborat imprimis Caput, & restaurat Ventriculum, necnon ejus tonum laxatum corrigit; Ventriculo enim & primis viis, ob usum suum ad strictorium & stypticum Radix hæc dicata est. Hinc etiam in *Oppilationibus* & *Obstructionibus* Hepatis, Lienis & Mesenterii valdoperè conducit. Præterea quoque *Cephalica* habetur, & specialiter *Decoctum Radicis* Affectibus Catarrhosis chronicis mediante Sudore mirabiliter medetur; & quod dicitur de *Ligno Sassafras* exotico, quod sit *Alexipharmacum Catarrhorum,* teste BRUNNERO, valet etiam de *Radice Caryophyllata,* cujus loco in Catarrhis emendandis adhiberi potest: corrigit enim Lymphæ p. n. acescentiam. Id quod ex usu potissimum, quem habet, œconomico patet. *Radix* namque, juxta PARACELSUM, *Cerevisia indita* eam à corruptione & præmatura præservat Acescentia: id quod pariter in *Succis* Arborum recenter collectis, v. g. *Betulino,* cui etiam Radix injecta ab Alteratione & Acescentia eum præservat, quod notabile est. Conf. *Acta Societ. Reg. Mens. April.* 1669. *p.* 773. Et quidem jam PARACELSUS specificè commendat *Radicem Caryophyllata* cum *Radice Acori* contra Catarrhos. Ex eadem *Vina* fiunt *medicata* pro dictis Affectibus, uti & confortando Stomacho, & contra Icterum: quale *Vinum Catarrhale* ex *Radice Caryophyllata* cum *Radice Acori* habet HARTMANNUS *in Praxi Chymiatr. cap.* 21. §. 2. Hoc correxit LINDANUS *in Colleg. super hunc locum,* & nobis præscripsit talem *Haustum:*

℞. *Sassafr.* ℥ij.
Rad. Caryophyllata ℥j.

Herb.

(O) *Relictis Antiquorum de* Caryophyllis aromaticis *descriptionibus, atque eorum obscura* Etymologia, *quæ à* Juglandis folio *derivatur, hæc habet* Piso Mantiss. Aromat. cap. 5. Caryophylla *primùm ex Insulis Moluccis advecta* Tshinka *ab incolis appellata. Arbor caudice crasso, Foliis Pyri nostratis: Flores conferti, oblongi, lato capite, stellæ in modum coronato. Alabastri Flores continentes ipsa sunt Caryophylla. Flos & Fructus insigni odore. Ex Foliis, Floribus, ramulisque* Gummi *extillat, cui egregia vis aromatica. Hæc ex* Pisone: *sed hanc affert* Caryophyllorum historiam Pomet. *Caryophyllus est Flos cujusdam Arboris, in insulis Moluccis, sed duritiem nactus. Batavi, ut soli hac mercatura ditescerent, ex aliis Insulis Moluccis Arbores has* eradicarunt, & *in solam Insulam Ternate, suo subjectam dominio, transtulerunt. Qui in Arbore relinquuntur pollicarem acquirunt magnitudinem, atque in iis durum nigrumque* Gummi *conservatur, odoris fragrantissimi,* & *gustus valdè aromatici.*

Est & Caryophyllus Regius *dictus, Barbaris* Tshinka-Papuà, *longitudine grani Hordei, sed sex vel octo cuspidibus simul in Coronæ formam collectis: provenit in sola Insula Maccia Indiæ Orientalis: imò ait* VVormius, *quòd unica tantùm sit hæc Arbor, qua florente, decidunt Flores reliquarum Arborum Caryophylliferarum, atque (ne desit mysterio fabula) omnes alias versùs hanc Arborem se inclinari, subdit. Hinc Insulæ Rex militum satellitio Reginam Arborem munit ad custodiam. Quamplurima de Caryophyllorum historia collegit* Raius hist. lib. 26. sect. 4. cap. 2. Cl. Tournefortius Caryophyllum aromaticum *in Genus peculiare erexit, in* Append. Inst. *atque Plantam esse flore rosaceo, plurimis scilicet petalis in orbem positis constante, Calyci insidentibus: is autem deinde abit in Fructum ovatum, umbilicatum, unicapsularem. Semine fœtum oblongo. Qui ad nos afferuntur Caryophylli videntur esse Calyces cum Floribus nondum expansis,* & *exsiccatis adhærentibus, qui quidem à prementibus digitis facilè conteruntur; Calyces verò (qui duriusculi sunt) si in Fructus abire sinantur, fortasse erunt* Caryophylli *illi coronati, quos* Regios *appellant.*

LXXXII. CASTANEA.

Κάςανον, Castanea, *Brunsf. Trag. Fuchs. Dod. Lac. Lon. Lob. Tab. Ger.* Castaneæ minores, *Matth.* Castaneæ Sylvestres, *Cord. in D. Cast.* Castanea sylvestris, quæ peculiarirer Castanea, *C. B. 2.* German. *Kastanien.* Gall. *Cathagne*.

Castaneæ etsi omnium Glandium sint præstaorissimæ, testu *Galeno*, attamen præter *Membranam rubram* Cortici ac Carni intercedentem, nihil Officinis exhibent.

Vires. Membrana sistit valenter immodicos Alvi fluores & Sanguinis rejectiones (in Vino austero sumpra.) Quin etiam cum pari pondere ramentorum Eboris, alba Fœminarum profluvia cohiber.

Dosis Drach. ij. *Matthiol.*

(Ex Castaneis *Emulsiones* parantur ad Hæmoptysin.

P R Æ P A R A T A.

1. *Aqua*. Ad Fluorem muliebrem.
2. *Conserva*. E Julis, Vomitoria.
3. *Unguentum*. *Praevorio* in Alvi profluviis.

LXXXIII. CENTAURIUM MINUS.

Centaurium [Minus, *de quo hic*. / Majus. Est Rhaponticū vulgare. Vide *suo loco*.

Dicitur Centaurium, *Trag. Matth. Fuchs. Dod. Lac. Lon. Lob. Cam. Cast. Tab.* Centaurium parvum, *Lob. Ger.* Centaurea, *Brunsf. Cast.* minor *Brunsf.* Centaurium minus, *C. B. 2.* Alias Febrifuga, Fel Terræ. Germanicè *Tausentguldenkraut*, *Erdgall*, *Fieberkraut*. Gall. *Petite Centauree*. Ital. *Biondella*.

Nascitur solo arido, & pratis sabulosis. Floret Julio, & Augusto.

OFFI-

Herb. Rorismarin. rec. ℥ß.
Infundatur in magnum Vas, & affundantur
Vini Gener. Mens. ij.

Coquantur leni igne in Diplomate, seu MB. Vase vel Amphora benè clausa, horis 8. deinde removeatur ab igne, ac refrigescat.

Assumat Æger haustum bonum una vel altera hora ante pastum, vel hora 7. matutina, 10. antimeridiana, 5. pomeridiana, & tempore decubitus. Et dicit LINDANUS de hoc, quòd sit magnarum virium, & comprobatum, quod credo: minimè enim jactator est.

Convenit etiam egregiè *Caryophyllata Radix* in Colica & Casu ab alto, pro Sanguine coagulato resolvendo: vid. THEOPHRASTUS *pag.* 691. (P)

LXXXII. CASTANEA. *Castanea Fructus* usitatus est. Arbor apud nos est rara; in Italia autem integri Montes pleni reperiuntur.

Castanea cruda flatuosa, & Stomacho nocivæ sunt, *cocta* verò *abjiciunt Flatus*, & adstringunt. Nonnulli commendant in Raucedine ab Aere contracta.

In usu apud nos est *Cortex*, non exterior, sed *Pellicula* illa, *qua immediatè cingit Nucem*. In aliis locis Castaneæ in substantia solent usurpari. *Membrana* seu *Pellicula* dicta est *adstrictiva*, & prodest contra quemcunque Fluorem, sive sit Sanguinis, sive aliorum Succorum; uti & Mulieres quædam *Castaneas* cum *Rasura Eboris* pulverisatas in Fluore albo usurpant: sed credo vi Eboris, non verò Castanearum.

In Gallia præparant ex Castaneis *Syrupum Pectoralem*, quo in Raucedine ab Aere contracta, & asperitate Faucium utantur; sed apud nos non est usitatus. (Q)

CAUCALIS.

Conspectui se vobis jam præbet *Caucalis arvensis echinata flore minore*, ita dicta à figura Seminis exsiccati. Ad Chærefolium accedit, unde Germanis vocatur *Kletten-Korbel*. Datur præterea *Caucalis flore rubro*, *semine hispido*, uti & *Caucalis arvensis echinata ore magno*, *Lapula Canaria* quibusdam dicta: necnon *Caucalis arvensis latifolia*, item *Caucalis Nodosa*, à Nodis Scirporum ita dicta.

In Officinis non sunt usitatæ, sed in Hortis tantùm pro Plantarum Differentiis cognoscendis coluntur. Sufficit earum loco adhibere *Chærefolium sativum*. (R)

LXXXIII CENTAURIUM MINUS. *Centaurium minus*, *Flore rubro* seu *purpureo* in Officinis usitatum est, & propter multiplicem & eximium sui usum, in quo vix cedit Absinthio, prostat. Germanis vocatur *tausend Gulden-Kraut*. Datur aliàs & *Flore albo* & *luteo*; quod posterius crescit in Montibus Alpinis Italiæ. Vocari solet aliàs *Fel Terræ*, ob Saporem, quem habet, amarissimum; item *Planta Febrifuga*, ex egregio & expertissimo usu fugandi Febres Intermittentes qualcunque, sive sint simplices, sive compositæ, sive erraticæ, sive periodicæ, &c. Optimo jure sociatur *Absinthio*, utut Sapore amarissi-

---

(P) Caryophyllatæ vulgaris *Radix fragrantissimum Caryophyllorum odorem spirat. Caulis cubitalis, hirsutus. Folia hirsuta, nonnullam cum Agrimonia similitudinem habentia. Flores Tormentillæ, lutcoli. Capitula longis aristis horrida. Ex* J. B. 2. 298. Caryophyllatæ montanæ *Folia crassiora, majora, rotundiora, crenata, longis pediculis insidentia, circa quas foliola adnascuntur. Flores majores crocei. Radix valdè crassa, odorata. Ex* J. B. *&* Dodonæo *Menstruorum suppressio, certis experimentis* Simonis Lazii, *Medici Viennensis, sublata est haud semel* Decocto Radicis Caryophyllatæ in Vino. Sal Caryophylatæ vulgaris, *ex* Tourneforrio, *accedit ad Sal Ammoniacum, sed Acido refertum est, & multo Oleo essentiali, Terraque involutum.* Vinum ex infusione Radicis *Deobstruens. & Vulnerarium est.* Extractum *valet ad Rheumatismum.*

(Q) *Notissima Arbor* Castanea. *Non à* Castitare *dicta est. ut quidam opinantur, ex eo quòd* Plinius *illius Fructus jejuniis dicatos esse dicat. Fructus majores* Marrones *vocantur. Apud Veteres multæ species,* Tarentinæ *planæ;* Balanitæ *rotundiores,* Materanæ *triangulares,* Corellianæ, *&c.* Castaneæ molles Virgilii, *coctæ potiùs sunt, quàm maturæ, ut interpretatur* Servius. Διὸς βάλανος, *h. e* Castanea. Castaneæ Jovis Glans, Theophrasti, *est* Castanea. Castaneæ *dicuntur quibusdam, quòd ex Oppido Magnesiæ advectæ sint, quod* Castanon *dicitur:* Nicander in Alexipharm. Τὸ Τὸ Καςανὶς ἔρμ-ον ἄλα. Stephanus *ait, Castanon Apuliæ Oppidum esse, non procul à Tarento, unde Castaneæ advectæ. Dicitur &* Nux Heracleotica. *Castaneis imprimis abundat* Neapolis. Martialis lib. 5.

Et quas docta Neapolis creavit
Lento Castaneæ vapore tostæ.

Castaneæ putamen adstringit: Caro haud noxii nutrimenti. Flatuosa minimè est. Campanus:

Ventosam qui me censent, ventrique timendam,
Falluntur. Ventos pello ego, non facio.

Cum Pipere & Sale *comestæ sunt illicia Bacchi, & Veneris.* J. B. 1. 121. 2. Camerario *communicavit* Crato, *quòd* Emulsio *Castanearum cum Decocto Glycyrrhizæ extracta, addito pauxillo Seminum Papaveris, confert iis, qui ardore Urinæ laborant. Castaneæ tostæ, cum Melle mista, additisque Floribus Sulfuris, in* Electuarium *abeunt, ad Tussim Sputumque Sanguinis, egregium.* T.

(R) *Antiquorum* Caucalis *quænam herba sit, valdè dubium.* Dioscorides *ait, Folia habere Feniculo, vel Apio similia, atque inter Olea connumerat.* Plinius *quoque Fœniculo similem facit.* Gaza Caucalidem Theophrasti *vertit* Pedem Gallinaceum. Daucum Sylvestrem *nonnulli vocant.*

Caucalis *inter Plantas Umbelliferas, Semine aculeato, echinato, aut hispido, abundè distinguitur, ut alias notas conquirere non sit opus, ex* Raio. *Illam aperitivam, lithontripticam, emmenagogam, ἀλεξιφάρμακον, faciunt Authores.*

Caucalis arvensis, echinata, flore minore, *de qua* Ettmullerus, *est* Echinophora, tertia, λεπτόφυλλος, purpurea Col. *hanc* Fuchsius *habebat pro* Gingidio. *Quam vocat secundo loco* Ettmullerus, Caucalis flore rubro semine hispido, *si est* Caucalis semine aspero, flosculis rubentibus C. B. *erit juxta Methodum Tournefortianam*, Daucus annuus, minor, floribus rubentibus. *Item* Caucalis arvensis, echinata, flore magno, *quam* Ettmullerus, Canariam *quibusdam dictam ait* Ettmulerus, *eadem est ac* Caucalis Dodonæi *&* Echinophora [illegible], *an* Dioscoridis Gingidium Col. *Hetruscis* Petrosello selvatico, *ex* Tabernæmontano. *Præterea Caucalis* arvensis echinata latifolia C. B. *eadem* Caucalis *est, quàm* Echinophoram quartam, majorem, πλατύφυλλον, purpuream *appellat noster* Columna. *Demum* Caucalis nodosa, *quam vocat* Ettmulerus, *erit* Daucus annuus, ad nodos floridus T.

OFFICINALIA NATIVA.

Planta Foliis ac Floribus referta, vel *Summitates* folæ.

Vires. Spleneticum est & Hepaticum: calfacit & siccat. Amarum est citra mordacitatem: unde & leniter astringens, extergens aperiens, Vulnerarium. Biliosos & Pituitosos Humores quam lenissimè per Alvum educit, Serum per poros discutit. Hinc utile in Febribus (unde & Nomen habet,) Ictero Ascite, Pulvis ad ʒi. cum Semine Anisi tertio quoque die sumptus,) Menstruis suppressis, Scorbuto, Arthritide, Lumbricis, & specificè in Morsu Canis rabidi.

(*Externè* Decocto utuntur ad Fursures Capitis & Tineam.)

N. Tantæ æstimationis est, ut vix Vinum Medicatum, seu Absynthites vulgus paret, cujus partem non constit.

PRÆPARATA.

1. *Aqua.* Ex integra Planta.
2. *Spiritus.*
3. *Extractum* i. e. Succus inspissatus ex Herbis ac Floribus, conquassatis, atque cum Aqua maceratis.

Dosis ad Drach. j.

4. *Sal com.* Ex Cinere.

(*Mel* Centaurii prostat in Officinis nonnullis.)
(Item *Conserva.*)

CENTUMNODIA. *Vide* POLYGONUM.

LXXXIV. CE-

mo & potentia detersiva Absinthium superare soleat.

Usus ejus *internus* idem est cum Absinthio pro corrigendis vitiis Bilis, cujus dyscrasiæ Sapore suo amaricante optimè convenit, quapropter & *Planta Hepatica* dicitur. Nam uti Plantæ Acidulæ *Animæ* sunt *Stomachi*, ita Amaræ sunt *Animæ Hepatis*. Certè quod est in Microcosmo Bilis, id est in Macrocosmo hæc Planta. Ratione enim Amaritiei suæ potenter abstergit & resolvit quasvis sordes in primis viis stagnantes, vi stimulativa Intestinorum subinde *Alvum laxare* observatum fuit. Præterea optime succurrit Affectibus ex *Acido* & *Viscido* natis, corrigendo Causam occasionalem, atque impedimentis Bilis elaborationi objectis, Bilemque minùs oleosam, ac aquosam, magisque dulcem acuit, & restituit ejus inertiam: hinc, ut dixi, in *Febribus Intermittentibus* (ubi vitium in primis viis hæret) & consequenter in aliis etiam *Morbis Chronicis* & *Cachecticis*, indeque dependentibus Mensium defectibus, est egregia; sicuti enim tempore verno adhibita in *Nodulo* una cum *Absinthio* Cachexiam corrigit. Certè vix ulla est *Essentia Cachectica* vel *Elixir Febrile*, cui hæc non admisceatur: sic in Intermittentibus Febribus nullum datur Vegetabile melius: hinc in Tertianis Intermittentibus sæpè *Decoctum* ejus ex *Summitatibus* ad ℥j. instar omnium est. Unde RULANDUS *in Curat. Empiricis*, *Anno* 1628. *Basileæ editis*, testatur, se omnes Febres Tertianas, etiam Chronicas, præmisso Vomitu, hujus *Herbæ*, ejusdemque *Florum Decocto*, curasse: e. g.

℞. *Flor. Centaur. minor.* M. jß. vel M. ij.
Rad. Mari ℥j.
Decoquatur in s. q. *Aqua simplicis.*

Decocti calentis quotidie in lecto benè tectus Æger exhausit ℥iii. v. vel vi. & diu multumque sudavit, necnon continuato hoc, benè convaluit, præmisso *Vomitorio* ante Paroxysmum.

Sæpè usus est idem RULANDUS solo *Centaurio minori cum Asaro*, si fuit Chronica, *sine Asaro*, si fuerit tantùm Intermittens. Certè in Febribus Intermittentibus *Absinthium Fumaria*, *Carduus Benedictus*, & *Centaurium minus*, sunt optima *Specifica*. Si fuit Tertiana, sive vera sive notha, RULANDUS conjunxit cum *Centaurio minori Carduum benedictum*, & *in Vino* decoxit; in Quotidianis *Cardui benedicti* Manipulos duos decoxit in *Vino*. Quæ *Decocta* vulgaris, sed tamen egregii, sunt usus. Alius enim Senem sexagenarium Quotidiana, cum Anorexia & Ictero, afflictum; curavit hoc *Decocto.*

℞. *Herb. Orig. florescent.*
Centaur. minor.
Card. bened. an. M. ß.
Croci ℈j.
Baccar. Alkek. ℥j.
In *Aqua simpl.* ℔j. coquantur ad consumptionem ℔ß.

POPPIUS *de Peste* tanti facit Centaurium minus, ut appellet *Sarsaparillam Germanorum*. Ad *Hæmorrhoides suppressas* aperiendas, partim interno usu quocunque, partim externa affrictione, conducit. In specie præter dictas vires cum Absinthio communes, *Menstruorum suppressioni* & *Morsui Canis rabidi* mederi solet, in quo ultimo casu misè à Veteribus laudatur. Confer. PAULI *in Quadrip. Botanico*, *ubi de Centaur. minori*. Valet etiam in Affectibus Apoplecticis, Epilepticis, Uterinis, similibusque Nervorum frigidis; necnon contra Morsum venenatorum Animalium: vid. JULIUS PALMARIUS *de Rab. contagiosa*.

Externè Clysteribus fortioribus revellentibus in Apoplexia, Paralysi, & reliquis Affectibus Capitis, ubi stimulo acriori opus, additur, ob ejus acrimoniam, qua stimulat Intestina ad excretionem. Egregium est *Ulcerarium*; unde in Abscessibus cacoetheis, & Ulceribus putridis mundificandis laudatur, si hujus *Decocto* eluantur, aut *Injectionibus* Chirurgorum, horumque *Linimentis* addatur sic enim à Malignitate egregiè mundificantur, & ad Suppurationem perducuntur. Si eluantur Fistolæ hoc *Decocto*, disponuntur ad Maturationem, & sic mundificando & detergendo sanantur. *Decoctum* in *Oleo* vel *Aqua simplici* præsentaneum est Remedium, appositum exterois Partibus contusis & Sanguine suffusis; discutit enim Sanguinem extravasatum & coagulatum, simulque dispellit.

Quoad *Præparata*, in Usu medico, præter *Aquam* & *Pulverem* ejus, est *Extractum* seu *Succus inspissatus*, *Essentia liquida*, & *Sal fixum*.

Pulvis Summitatum florescentium à ℈j. & ʒß. ad ʒj. præmissis Universalibus primas vias abstergentibus in Affectibus Biliosis, & Mensibus suppressis est egregius, & in Febribus Tertianis quibusdam pro Secreto habetur. PALMARIUS *de Morbis Contag. c.* 18. *p.* 460. dicit, quòd si fiat *Pulvis* ex *Summitatibus Centaurii minoris*, dum adhuc turgent Semine, & ejus ʒj. in *Vino* vel *Aqua Cardui benedicti* hauriatur, sit Pestis imminentis, & jam contractæ, per Sudorem singulare propugnaculum.

3. Cæterùm, quibus ingrati sunt hujusmodi Pulveres & Potiones, quoniam non parùm amaricant, iis potest præscribi. *Extractum*, seu *Succus inspissatus* hujus vel aliarum Plantarum Febrifugarum, vel solum, vel cum *Sale Cardui benedicti*, aut alius Plantæ aperientis, sub forma Pilularum ante Paroxysmum febrilem usurpandum. In Febribus ergò

℞. *Extr. Gent. rubræ,*
Zedoar.
Centaur. minor. an. gr. vj. vel viij.
M. f. *Pilula*, dandæ bihorio ante Paroxysmum, quæ sufficienter Rigorem tollent.

Vel

℞. *Extr. Absinth.*
Centaur. minor.
Gentianæ,
Theriacal. an. gr. v.
Olei destillat. Caryophyllat. gutt. iij.
M. f. *Pilula*, quæ assumantur hora una vel altera ante Paroxysmum.

Item;

℞. *Extr. Absinth.*
Card. bened.
Centaur. min. ℈j.
M. f. *Pilulæ* No. 40.

Dosis 5. Ante Paroxysmum, loco Pulverum & Decoctorum satis ingratorum.

Vel

℞. *Doctor. Extractor.* qu. v.
adde
Laud. opiat. gr. j.
M. f. *Pilula.*

Essentia in Affectibus Biliosis, Febribus Tertianis & aliis Intermittentibus, ubi vitium in primis viis hæret, & consequenter in aliis etiam Morbis Chronicis, ac Mensibus promovendis, egregia est.

4. Copiosum suggerit *Sal fixum*, quod, præter usum febrilem, etiam in ciendis Mensibus primatum ducit. (*S*)

LXXXIV. CE-

(S) Centaurium minus *Antiquis* Limnesium & Limnæum *dicitur*, Plinio Libadion, Theophrasto [illegible] λεπτόφυλλον. *Veterum descriptiones adeò non congruunt cum nostro Centaurio minori, ut* Fuchsius *dixerit, vel Centaurium minus nostrum non esse Centaurium minus Antiquorum, vel falsam esse illorum descriptionem. De* Viribus Centaureæ Liber, *saniorum Criticorum judicio, falsò* Galeno *adscribitur. Quamvis* Centaurium minus luteum perfoliatum *aliud Genus facere voluerit* Raius, *à* Centaurio minori *distinctum, quòd hoc capsulas seminales oblongas, illud subrotunda*

LXXXIV. CEPA, CEPE.

Κρόμμυον, Arab. *Bassal.* Cepe *Trag. Fuchs. Matth. Cord. in D. Cast.* capitata. *Matth.* Cepa rotunda, *Dod.* Cepa sativa, *Matth.* Cepa alba & rubra, *Lons Tab.* Cepa vulgaris, *C. B.* 1. Germ. *Zwwibel*, *Zviffel*. Gall. *Oignon*.

Ceparum etsi variæ dentur Species differentes pro diverso colore Florum & Radicum, tum pro diversa Radicum figura, rotunda, oblonga, sessili, &c. attamen conveniunt Facultatibus, adeoque promiscuè usurpantur, acriores tamen sunt oblongæ.

Coluntur in hortis, soloque gaudent optimo: Florent Junio & Julio.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix sola.

Vires. Calfaciunt & siccant ad gr. 4. aperiunt, incidunt, abstergunt, partium sunt crassarum, adeoque flatulentæ. *Usus* præcipui in Tartaro Pulmonum incidendo & expellendo (cum Melle coctæ & usitatæ): in Urina & Menstruis ciendis, in Lumbricis fugandis (in Infusione.) *Extrinsecùs* maturant & rumpunt Apostemata (coctæ & impositæ), etiam maligna in Peste, (impletæ Theriaca vel Mithridatio & coctæ.) Urinam proritant (tostæ in Axungia & impositæ. N. idem facit Membranula cuilibet carneæ particulæ intercedens. Glandi scilicet impositæ). Pernionibus conferunt (cum Adipe coctæ & impositæ): Menses & Hæmorrhoides proliciunt (subditæ): Ambustis medentur (crudæ cum Sale subactæ ac statim impositæ.)

N. Sunt qui contagioso Aere in Conclavibus suspendunt, iisque Contagium colligi, adeoque Conclave purgatum iri autumant.

LXXXV. CE-

LXXXIV. CEPA, CEPE. *Cepa* Germ. *die Zwiebel*, est Bulbus seu Radix omnibus cognita, cujus ex Odore, Sapore, Acrimonia & Proprietatibus colligi potest, quòd constet *Sale volatili acri*, admodùm subtili, seu, ut vocant, *Mercuriali*; adeò ut levi coctura vis omnis evanescat. Participant aliquantulùm de *Sulphure*, id quod ex Fœtore colligere licet.

Internè rarò usurpatur, quia Capiti & Oculis sunt nocivæ. Sunt insigniter *Diuretica*, & quandoque usum insigniter *Sudoriferum* habent in Febribus Malignis. PETRUS MONTANUS pro Sudore movendo in Peste sumpsit *Cepam* unam, in medio demorsam & excavatam, atque cavitati ejus indidit *Theriacam* optimam, & superimposito operculo, in linteo madefacto assavit ita sub cineribus, & *Succum* postmodùm expressum, à Cochleari uno ad alterum, propinavit in Peste & Febribus Malignis. In *Aceto* item maceratæ Menstrua acerrimè provocant.

Externè adhibentur ad Urinam suppressam revocandam: vid. RIVERIUS *in Observat. 3. à Marvino communicat. pag.* 290. Applicatur *Placenta ex Cepis* regioni Renum. *Placentæ descriptio* habetur *Observat. 2. antecedente proximè citato loco*; vel solum in forma *Cataplasmatis*, si *Cepa sub cineribus calidis cocta* addatur ℥ß. *Pinguedinis Anserinæ*, & illinatur regioni Umbilicali & Pubis, si causa sit in Vesica; sin in Renibus, *Cataplasma* ex *Cepis* cum tali *Pinguedine* applicatur Renibus, & sic promptè Urinam ciet. Fit etiam nonnunquam, ut ex nimio Coitu Urina supprimatur, ubi res periculi plena, & metuenda Prostatarum Inflammatio & Exulceratio: in tali casu hoc *Cataplasma* imponitur Perinæo, spatio inter Anum & Scrotum, secundùm HOLLERII Experientiam, *in Observat. 17. Centur. 2.* Alii addunt *Cepis Allium*, & coquuntur cum *Adipe Anserino* pro tali *Fomento*, e. g.

> ♃. *Cepar.* No. vj.
> *Capit. Allii* No. ij.

Hæc contusa subigantur cum *Adipe Anserino* ad consistentiam *Cataplasmatis*: cui addi potest *Oleum Baccarum Juniperi*, vel aliud appropriatum.

Loco Adipis *Oleum Scorpionum* potest substitui, quia simul est diureticum, pro varietate circumstantiarum.

Apostemata item maturat, tam Maligna quàm Benigna, in quibus scilicet Sanguis Aqua mistus reperitur (uti habetur in Inflammatione Tonsillarum) iisque difficilioris Suppurationis egregiè conducit *Succus Cepæ*, additus *Cataplasmatis emollientibus & suppurantibus*. Vel si Cepæ sub cineribus coctæ uddantur reliquis Suppurantibus, adjuvant Maturationum, quando non possunt discuti aliàs. Nam adest (a) Humor crudus, (2) permistum & nimium Acidum in Massa Sanguinea: Et hæc duo impediunt Suppurationem. Quando ergò additur Cepa cocta, Sal ejus volatile sese ingerit & corrigit Acidum, penetrativa sua vi incidit Humorem crassum, & promovet Suppurationem, impedimenta removendo. In *Tumoribus* ergò *difficulter suppurabilibus*, pro temperando Acido, & Humore crasso incidendo, tale potest adhiberi *Remedium*:

> ♃. *Cepar. sub cinor. assatar.* ℥ij.
> *Fol. Erysimi*,
> *Charefol.*
> *Nasturt. hortens.*
> *Sambuci* an. M. iß.
> *Far. Fabar.*
> *Lupinor.*
> *Albi Græci* an. ℥j.
> *Nid. Hirund.* No. j.

F. Decoctio in *Sero Lactis* ad consistentiam *Cataplasmatis*.

Item in Abscessibus Malignis applicatur, in specie Bubonibus Pestilentialibus, pro Materia venenosa extrahenda, ne possit regredi in Corpus: Vel

> ♃. *Theriaca*,
> Misceatur cum *succo Ceparum*:
> Vel
> ♃. *Cepa* cava,
> cui immittatur
> *Theriaca*,
> & applicetur.

De virtute hujus Cepæ vid. FORESTUS *l. 6. Obs. in Scholio*, ubi refert de Chirurgo, quòd in Peste Delphensi Bubonibus præcipuè applicavit *Cepas coctas*, & contritas cum *Sinapi albo* recenter molito seu contrito. Nam si Farina Sinapi diu steterit, avolat Sal volatile, cujus ratione prodest. Quòd si defuerit Sinapi album, ejus loco substituit *Theriacam*, quam cum *Cepis* contudit, miscuit, & subinde intra tres dies Pestilentia curata, Abscessus maturatus & ruptus fuit. Item in Morsu Canis rabidi PARACELSUS easdem commendat, si scilicèt Morsui aut *Cepa cum Theriaca & Melle* commisceantur: aut solæ sub cineribus coquantur, & parti cruentatæ apponantur. Sic & in Ambustionibus statim *Cepa cruda* recipi, & cum *Sale communi*, vel meliùs cum *Sapone Venet*, vel cum *Melle* contusæ, loco ambusto non sine commodo applicari possunt. Vel *Succus* recenter expressus applicatur recenti Ambustioni; qui magis fit appropriatus, si misceatur cum *Succo Cancrorum fluviatilium* egregio in Ambustione. (T)

LXXXV. CE-

---

tundas obtineat; attamen ne ob duas vel tres Centaurii lutei species, novum Genus faceret Tournefortius, *in Centaurii minoris* Charactere Fructum *posuit vel* cylindraceum, *vel* ovatum. *Est ut notat* Ettmullerus, Centaurium minus flore albo J. & C. B. *ut &* Centaurium minus, luteum, perfoliatum C. B. *aliaque ad idem Genus pertinentes species*.

Officinale est Centaurium minus, flore purpureo J. B. *Planta notissima, cujus Radix insipida, Folia & Summitates amarissima. In Lixivio decocta Capillos flavos reddit, quare* Biondella *Italis, ex* Matthiolo: *ut notat hic etiam* Schrœderus. Folia & Flores *hujus Plantæ, etsi amarissima sint, valdè tamen rubefaciunt chartam cæruleam, quemadmodùm* Aloe, Cortex Peruvianus, *&* Ipecacuanha *faciunt: est igitur in his Sal terreum maxima copia, sed Sulfuri, & Sali Ammoniaco junctum. Hinc nil mirum si hæc Remedia sint æquè* Febrifuga, *ut notat* Tournefortius. *Febres Intermittentes integrè sanantur* ʒß. Extracti Centaurii minoris, *& ana* Pulveris Corticis Peruviani. Dioscorides *&* Galenus *Centaurio minori vim Bilem per alvum purgandi tribuunt; ferè omnes Practici negant, & præcipuè* Dodonæus: *huic autem sese opponit* C. Hoffmannus, *qui ait Centaurium minus purgare, si debita quantitate exhibeatur. Et quidem si Amara quæcumque Bilem (Naturæ clysterem, ut vocant,) inertem redditam acuentia, solent Intestina irritando, ad fæcum expulsionem provocare: eadem ratione amarissimum Centaurium minus, deficientis Bilis in Intestinis copiam adaugens, poterit Alvum stypticiorem aliquomodò solvere.*

(T) Cepa *inter Plantas Flore liliaceo connumeratur à* Tournefortio; *sed illud ei peculiare est, tum quòd Flores in fasciculum sphæricum sint collecti; tum etiam quòd Folia, Caulisque tubulata sint. Membranas* Festus Tallas *vocat. Cepa visu bona, esu mala, ait* Hippocrates: *at Cepa & Allium Ægyptiorum Numina ex* Plinio lib. 19. cap. 6. Theophra-

LXXXV. CERASA.

Cerasorum varia prodeuntur *Genera*, tam secundùm colorem, quàm secundùm saporem differentia. Veruntamen in Usum Pharmaceuticum duo potissimùm accenseotur, *Subacida*, rubra scilicet (*Amarena*), *Dulcia*, nigra.

Cerasa apud omnes ferè Authores nomen suum retinent & dicuntur Cerasa. Germ. *Kirschen*. Gall. *Cerises*.

OFFICINALIA NATIVA.

Cerasa utriusque generis siccata. *Nuclei* & *Gummi*.

(Folia in Lacte cocta scorias educunt biliosas, curantque Icterum.)

Vires. *Acida* refrigerant, siccant, astringunt: Cor ac Stomachum roborant; hinc utilia in febrili Siti ac Æstu mitigando, &c. Fernelius Decoctum Cerasorum in Hypochondriaco affectu summè commendat. *Dulcia* temperata sunt ad humiditatem inclinantia, Cephalica, unde & in Morbis Capitis, Apoplexia, Epilepsia, Paralysi, &c. peculiariter proficua censentur.

Nuclei Calculum comminuunt, adhibenturque contusi in Frontalibus, Unguentove refrigeranti commixti: ad Dolores febriles Capitis demulcendos faciunt.

Gummi celebratur vi lithontriptica.

PRÆPARATA.

1. *Condita*. Condiuntur Acida cum Saccharo. Vide suprà.
2. *Succus*, sive *Rob*. Ex Acidulis fit, expressione scilicet, & inspissatione.
3. *Syrupus*. Ex Succo acido & Saccharo.
4. *Aqua stillatitia*. Ex Dulcibus nigricantibus.
5. *Spiritus*, Ex Dulcibus nigris fermentatis, dicitur *Quinta Essentia*. Vide *de Spiritibus*.
6. *Aqua Diuretica*. Ex Nucleis utrumque. Vid. lib. 2.
7. *Tinctura ac Extractum*. Ex nigris fit cum Spiritu Vini, vel Aqua propria l. 2. *Querc. Pharm. Rest.*
8. *Diamoronatum*. (*Simplex*. ℞. Pulp. Ceras. vinos. (per cribrum) ℔. iij. Sacch. ℔. ij. (*Compositum*. Fit ex Simplici ac Aromatibus.
9. *Oleum*. Ex Nucleis exprimi potest, sed minùs usuale.

(Ineunte Vere ex Corticibus Cerasi minutim incisis per descensum igne forti destillatur *Liquor* Moschi odore. Hofm.)

LXXXVI. CE-

LXXXV. CERASA. *Fructus* hic cognitus est satis cujus *duo Genera* maximè usitata. *Acida* & *Dulcia*.

Quod *Acida* attinet, horum Acor blandus perquàm Stomacho conducit ad conciliandum Appetitum: nonnihil adstringunt, Æstum ac Sitim in Febribus Æstuosis & Malignis mitigant, adeòque Febrientium & Æstuantium solamina sunt: nimirum Sanguinis Æstum ex ebullitione intensiori blandè ræfrenant, unde Hepar refrigerare aliàs dicuntur. Hinc usitatissimè in Febrientium Paroxysmis ad impediendam Sitim, Æstum Faucium compescendum, & restaurandas Vires in *Aceto condita* propinantur, additis *Aromatibus*, v. g. *Caryophyllis*, *Cinnamomo*. &c. ut in Ore retineantur aut masticentur.

Cerasa laxativa parantur inde hunc in modum:

♃. *Cerasa acida condita*:

Perforata, irrorentur *Vino Infusionis Croci Metallorum*, exsiccentur, & crebriùs irrorentur: quæ masticata postmodùm Vomitum ciebunt.

Succus & *Syrupus* cum addito *Saccharo*, solet ingredi *Julepos in Febribus Ardentibus* pro compescendo Ardore, & Siti sedanda. e. g.

♃. *Aquæ Fontan.* ℔i.
Succi Cerasor. nigr. ℥iij.
Syr. Rubi Idæi q. s. pro grato Julebo:

cui pro majori gratia parum *Succi Corticum Citri* oleosi inspergatur. Vel

♃. *Decoct. Ras. C. C.* ℔iß.
Succ. Cerasor. nigror. ℥iij.
Syr. Rubi Idæi
Papav. albi an. ℥j.
M. f. Julebus.

Nuclei eorum masticati sunt quasi terebinthinati: hinc ad purificandos Renes, & in Nephritide admodùm utiles sunt, & vim egregiam diureticam habere dicuntur; inde pro Nephritico cum Nucleis simul, pro usu Cephalico sine Nucleis, contundantur Cerasa.

Oleum ex Nucleis hisce expressum rarum quidem est; sed contra Affectus Nephriticos commendatissimum.

Principio Veris quidam recipiunt. *Corticem interiorem Cerasi*, destillant forti igne per descensum; & sic prodit *Liquor*, qui destillatus dicitur olere instar Moschi & Zibethi, pro illitione & odore conciliando.

Quòd verò jam *Cerasa Dulcia* attinet, temperata, & pro Affectibus Cephalicis in usu sunt.

Hæc destillata *Aquam egregiam*, & priùs fermentata *Spiritum ardentem*, suave Aroma spirantem, iodeque Analepticum, Cephalicum, Apoplecticum, &c. dare solent. *Usus* hujus *Spiritus* expertissimus est in Aphonia & Loquela amissa: vid. KESLERUS *in* 500. *Chymischen Processen* p. 37. *Editionis novissimæ*. Quando scilicet cum paucis guttis *Olei Caryophyllorum destillati*, *Lavendulæ*, vel *Anisi*, acuatus fit, & eo Lingua illinatur; vel etiam si addatur *Spiritus Theriacalis camphoratus*, quo penetrantissimus erit, eo melior. Item in Affectibus Epileptici, Apoplecticis, Vertigine &c. valdè commendatur, & præcipuè in Paralysi; unde & inter *Remedia Cephalica* meritò refertur, tanquam *Specificum* & *Appropriatum*, imprimis si *Castoreum* addatur.

Quidam etiam usurpant *Aquam & Spiritum Cerasorum lavendulatum*; cùm nempe Flores Lavendulæ in quibusvis Capitis Affectibus aliisque Nervosi generis subitaneis Morbis egregii sint.

Aqua fit pro Vehiculo hujus Spiritus. (*V*)

DE

phrastus *à locis species distinguit*: Gnidia, Samothracia, Ascalonica, *&c.* Dioscorides *à figura & colore*, Longas, Rotundas, Flavas *&* Candidas *appellat*. Radix *Cepæ acerrima*, *Oculos mordicat*: *unde* Lucilius,

...... lippus edendis
Acribus assiduè fuit Cepis lacrumosis.

Etsi Dioscorides *Succum cum Melle illitum, ad visus hebetudines, nubeculas, & incipientes Suffusiones commendet. Cepæ omnes flatus gignunt, appetentiam invitant, sitim movent: Canis morsibus cum Aceto, Ruta, & Melle illinetur: coctam vehementiùs Urinam pellere ait* J. B. *etsi de cruda id vulgò credatur. Aqua in qua per noctem macerata fit Cepa è Puerorum ventre Vermes expellit. Cepa cum Sale ambustis medetur. Ex* Parxo, *Manus Succo Ceparum illitæ infammati Lardi fervidas extillantes guttas ferunt absque noxa. Ad comesti Porri tetrum odorem tollendum, Remedium* Th. Mori:

Sectile ne tetros Porrum tibi spiret odores,
Protinus à Porro fac mihi Cepe vores.

Vide quæ de tollenda Cepæ ipsius & Allii fœtore scripsimus ex eodem Poeta, ubi de Allio. *Cepas contusas ad Alopecias commendant tum Veteres, tum Recentiores: post illarum Fotum præscribit* Fernelius, *ut mane & vesperi Caput iis confricetur, ut prorsùs rubescat, deinde Melle oblinatur vice Cataplasmatis*. Schola Salerni:

Contritis Cepis loca denudata Capillis
Sæpè fricans, poteris Capitis reparare decorem.

(V) Κέρασος *Arbor*, Κεράσιον *Fructus*. Theophrastus 3. hist. 13. Cerasia *&* Cerasa Dioscoridi lib. 1. 157. *Sic appellata à* Cerasunte *municipio Ponti, unde Lucullus Rom. Imperator post debellatum Mithridatem, primùm in Italiam attulit*. Athenæus lib. 2. Plinius lib. 15. cap. 25. Cerasa Aproniana *rubent*, Actia *nigerrima*, Cæciliana *rotunda*, Juliana *grata*, *optima* Duracina. *Laura insita Cerasus fructus dat non ingratæ amaritudinis*. En Plinio. Differentiæ *desumuntur à magnitudine: figura, colore, & sapore: quædam sunt solitaria singulis pediculis appensa, quædam racemosa: quædam Succo sanguineo labia & manus inficiente turgent: quæ amaritudinem quandam præseferunt* Amarina *vocantur. Sunt & præter* Sativas Arbores *etiam* Sylvestres. C. B. 449.

De Ceraso *loquitur* Theophrastus, *tribuitque folia* Mespili. Plinius *ait Cerasi Fructus medios esse inter Baccas, Acinosque*. Athenæus *rem confundit*. J. B. 1. 216. Galenus Cerasorum *meminit*, *&* Diospyra *vel* Diosphyra *addit, quæ quidam putant Cerasorum species esse*. Differentiæ Cerasorum *à sapore, colore, figura, magnitudine, loco, Inventoribus*. *Ex* Cordo Duracina Plinii *sunt oblonga ex albo rubentia: quæ præcocia sunt, & circa medium Majum*

Ma-

LXXXVI. CEREFOLIUM.

Χαιρέφυλλον Chærefolium, *Brunsf. Dod.* sativum; *Trag.* Cærefolium, *Matth. Cast.* vulgare, *Ger. Lon. Lob. Cam. Tab.* Gingidium, *Fuchs.* Chærophyllum sativum, *C. B. 1. alias* Cerifolium. Germ. *Kerbell*, Gall. *Cerfeuil.*

Est { Sativum. *Hoc Officinale, & jam nominatum,*
{ Sylvestre. *Hoc minus usuale.*

Crescit in hortis, floret Majo.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia & Semen.

Vires, Calfacit & siccat, discutit, est partium tenuium, Diureticum, Emmenagogum ac Lithontripticon, Sanguinem coagulatum resolvit, Somnum suaviter inducit. Extrinsecùs usus insignis est in Dolore Colico, in Urina retenta (impositum in Cataplasmate.)

PRÆPARATA.

1. *Aqua stillatitia.* Ex integra Planta.
2. *Sal Com.* Ex Cinere.
3. *Oleum.*

CETERACH. *Vide* SCOLOPENDRIUM VE

LXXXVII. CHA.

M DE MEDICAMENTIS SPECIFICIS.

IN genere adhuc notandum, quòd *falsum* omninò sit, quòd quædam *huic vel illi Parti in specie*, ut Centaurium minus Hepati, Juniperus Renibus &c. inservire dicantur, idque ob quandam *Sympathiam occultam*, quæ nulla est. Quòd autem Remedia quædam in hac vel illa Parte potentiam suam magis exerant, ex longè alio est principio. Equidem verum est, omnia Acida Stomacho pergrata esse, unde *Stomachica* dicuntur; sicut omnia Amara Bili balsamicam conducibilia, ob id *Hepatica*; atque omnia Oleosa aromatica Renibus dicata *Nephritica* dicuntur; omnia item Aromata ob spirituositatem suam *Cordialia* rectè pronunciantur. Sed quatenus Remedia scilicet propinata, & Chylo communicata, mediante circulatione in universum Corpus diffunduntur, & ita ad Partes delata mechanica sua conformatione certis quibusdam Partibus se insinuant, ut effectum suum exequantur: E. g. omnia Amara, quatenus Bili inserviunt, & proventum ejus promovent, poris Hepatis sese insinuant. Porrò Cordialia ob spirituositatem Spiritus animales restaurant, & Cordis motui, pro Sanguinis æquali per totum Corpus distributione, inserviunt; atque adeò omnia Aromata, dum in Spiritus resolvuntur, Spiritibus & systemati Nervoso sunt satis amica.

LXXXVI. CEREFOLIUM: *Cerefolium seu Chærefolium, Kerbel est Chærophyllon Græcorum*; & (v) vel *Sativum*, vel *Sylvestre*, (x) *Italicum seu Romanum*, aut *Hispanicum* seu *Cicutar. odoratum*.

In Officinis *Folia* usitata sunt, & *Semen*.

Usus est quodammodò *Culinaris* & *Officinalis*: quoad *Usum Culinarem*, Chærefolium Sapore grato prædictum est, blandumque & temperatum quasi aromaticum, hinc propter Saporem aromaticum in Jusculis Carnium & aliis recens in usu est, in quibus hujus Folia minutim incisa conjiciuntur; idque ideo, quia Stomachum confortat, & ad assumendos Cibos aptiorem reddit. Comedi etiam possunt *cum Pane Butyro oblito.*

Usus Medicus est *Stomachicus*, ac in *Flatibus* Abdominis & Hypochondriorum egregius. Vis ejus dependet à *substantia aromatica* suavi, in particulis oleosis salsis volatilibus fundata, attenuativa Viscidi, & corruptiva Acidi viscidi. Affectibus igitur Capitis *Senum* per consensum Stomachi, in specie Vertigini, præsentaneum, si quid aliud, est Remedium. Hinc qui ex Vertigine Apoplexiam metuunt, uti Senes, eo tutò uti poterunt. In *Sanguine* pariter *congrumato* resolvendo, & discussione ejus promovenda conducit; hincque in *Casu ab alto Decoctum* ejus in Aqua vel Cerevisia propinandum. In Vulnerationibus & Exulcerationibus Viscerum internorum vi sanativa & toni restauratiiva pollet, *sanat omne Malum in Corpore*; item *vis Diuretica*, quia est Herba Vulneraria, in eo prædicatur: hinc qui patiuntur Exulcerationes Renum & Vesicæ, & quibus adest Nephritis notha scorbutica, istud adhibeant. In Tussi, si Pulmones affecti, ne horum noxa recidivet, convenit; unde *Decoctis Pectoralibus* in Affectibus Phthisin minitantibus, item in Empyemate, optimo cum successu additur, imprimis *Hederæ terrestri* sociatum. Mulieres quoque, quibus ex vitio Lactis Mammarum Abscessus oriuntur, adhibere solent; vid. FORESTUS *in L. de Puerperis*, ubi scribit: *se sæpiùs usurpasse in iis Mulieribus, quibus Lac in Mammis fuit coagulatum.* Dicunt etiam nonnulli, quòd si Ægrotus aliquis desperatus assumptum Succum Chærefolii retineat, signum sit, illum certo reconvaliturum; sin minùs, significat Ægrum certè moriturum.

Externè in Colica, & Urina suppressa commendat AUTHOR Puerperæ, si à Partu ex subito Frigore accursu, aliave ratione simili, Urinam emittere nequeant; *Cataplasma ex Chærefolio* cum *Parietaria*, ac in *Butyro* insulso frixis, optimo cum successu imponitur.

Essentia ex Chærefolio in Officinis paratur, *vel Simplex cum Spiritu proprio* aut *Spiritu Vini*; *vel Composita cum Oleo & Spiritu proprio*, in Vertigine per consensum Hypochondriorum & Stomachi, Casu ab alto ad Sanguinem congrumatum resolvendum, & discussionem ejus promovendam. (X) Chærefolio congener Planta est

CEREFOLIUM ACICULATUM.

CHærefolium *Aciculatum*, seu *Scandix*, *Herba acuta*, *Acicula*, PLINIO *Pecten Veneris*, dictum, *Chærefolii minoris species* est, saporis & odoris ratione; hinc ad eosdem usus usurpatur. Quibusdam vocatur *Nadel-Kerffel.*

Vis tamen *Aromatica volatilis* non tanta est, quanta in genuino. In Officinis verò nullus est usus. (Y)

C E R I N T H E.

CErinthe est *Major*, & *Minor*; utraque *Flore luteo*, & *Flore purpureo*, *Minor* etiam datur *Flore albo*: Germani vocant *Cerinth-Kraut*; item *Flecken-Kraut*, à Foliis maculis hinc inde conspersis. Dicitur alias *Cynoglossum Montanum*. Reverà *ad Symphyta pertinet*; Foliis enim ac Floribus cum Symphyto conspirat.

Usus ejus adhuc dubius. Nam cùm inter Symphyta referatur, ad *Vulneraria* referenda esse videretur: sunt tamen, qui eam contra Variolas à signatura, quia Folia ejus maculata Variolas suppuratas repræsentat, dicuntur, commendant. Suspicor autem, hanc inter *Vulneraria refrigerantia* commodè referri posse. (Z)

(Majatiche) *maturescunt*, Actia; & Cæciliana Plinii, *nempe nigerrima*, Corbine *dicuntur*: *Sunt & Visciole*, *vel Amarene à sapore*. 219. *Cerasa præcocia facit Calx Arbori admota, vel Aqua calida, aut Lixivium. Cerasa alvum molliunt, sed stomacho inutilia*: Plinius. *At ex* Celso *stomacho idonea sunt*: *quare quibusdam Authoribus terrena, aliis ευκοίλια existimantur.* Nucleus *valet ad calculum ex* Schola Salerni. J. B. 1. 226.

(X) Cerefolium *ex corrupto* Chærophyllum, à χαίρω gaudeo, & φύλλον folium, *quod foliis gaudeat & luxuriet. Planta est notissima, & Culinis valdè familiaris. Umbellifera est, & seminibus gaudet rostri Avium æmulis. Sunt non pauci inter Botanicos, qui Chærophyllum* Gingidium *Antiquorum esse putant*; *sed quum* Galenus *asserat Gingidii Radicem amarore & adstrictione notabilem esse, erit sanè Gingidium alia à Chærophyllo longè dissidens Planta*; *Chærophylli enim Radix acris potiùs & odorata est, quemadmodum & Folia. Ad Sanguinem in internis Corporis partibus, præcipuè ex Casu ab alto, concretum resolvendum, Lapides Cancrorum, & Carbones Tiliæ in pulverem redige, Succoque vel Aqua Chærophylli imbibe*; *atque exhibe*, Cerefolium; *quod vocat* Ettmullerus, Hispanicum, *seu* Cicutariam odoratam, *est* Myrrhis major C. B. *seu* Myrrhis Dodonæi.

(Y) Cerefolium aciculatum Ettmulleri, *seu* Scandix, *etsi inter Plantas Umbelliferas connumeretur, atque Chærophyllo valdè affinis sit*; *nihilominùs ex* Tournefortio *diversum constituit Genus, ratione diversitatis Seminum, quæ in caudam longam desinunt, Acus prorsus referentia. Vulgò* Pecten Veneris *audit.* Casabona *putat* Scandicem *esse* Anthriscum Plinii: *Sed de* Scandice Cretica minori C. B. *id intelligendum, quam eandem* Columna *noster appellat* Anisomarathrum Apulum.

(Z) *De* Cerinthe *nil habet* Schrœderus: *pauca addit* Ettmullerus; *sed nulla ratione ad* Symphyta *pertinere ait*

LXXXVII. CHAMÆDRYS.

Trixago, Trissago, Quercula Calamandrina, Germ. *Gamanderlein, klein Bathengel, Bergamanderlein*, Gall. *de la Germandree*.

Species dantur variæ, ex quibus Officinales, præ reliquis Chamædrys minor repens, *C.B.* 3. Chamæpitys, *Brunf.* Chamædrys, *Cord. hist. Tab.* Chamædrys vera, *Trag. Cord. in D.* vera mas, *Fuchs.* Chamædrys major, *Lob. icon.* minor, *Ger.* Chamedrys minor repens, *Dod.* Chamedrys major, vel 2. *Clus.*

Colitur in hortis, solo gaudens aspero: floret Junio, ac Julio.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia ac *Flores*.

Vires. Calfacit & siccat ad g. 2. Est Splenetica ac Hepatica, saporis amari: incidit, attenuat; aperit, potenter Urinam ac Sudorem movet. Hinc confert in Febribus, Scorbuto, Sanguine coagulato, Hydrope incipiente, Mensibus obstructis, ac inprimis in Arthritide, Extrinsecùs in Ulceribus serpentibus, in Scabie ac Pruritu, in Catarrhis exsiccandis.

PRÆPARATA.

1. *Aqua*. Ex integra Planta, Foliis scilicet & Floribus.
2. *Conserva*. Ex Floribus.

N. Est & Chamædrys fruticescens, quam *Teucrium* vocant, hæc iisdem pollet viribus. Et præter hanc est *Chamædrys Vulgaris*, juxta sepes nascens, quæ Veræ substitui potest.

(*Sal* etiam habetur, item *Extractum*.)

LXXXVIII. CHAMÆPITYS.

Ajuga, Abiga, Arthetica, Arthritica, Iva arthetica, *Schlaff-krautlein, je langer je lieber, Erd Pinnedrig*: Gall. *Pin, Ive Artetique*.

Ex generibus variis Chamæpytos, *Officinalis* præ reliquis est *lutea vulgaris*, C. B. 3.

Quæ dicitur Chamæpitys 3. *Trag. Fusch.* 2. *Lon.* Chamæpitys 1. *Matth. Dod. Cord. hist.* vera, *Cord. in D.* Chamæpitys major. *Tab.* mas, *Ger.* Ajuga, sive Chamæpitys mas *Dioscorides*, *Lob.* Ajuga; *Cast.* Ajuga luteo flore, *Clus. hist.*

Crescit in agris sabulosis, floret Julio & Augusto, præcipuè autem in hortis colitur.

OFFI-

LXXXVII. CHAMÆDRYS. *Chamædrys* ita dicta Græcis est à *χαμαὶ* & *δρῦς*, quasi *humilis Quercus*, quia Folia ejus sunt ferè quercina; unde communiter vocatur *Quercula*, Latinis *Trissago*, Germanis *Gamanderlein*. Et utut ejus variæ sint species, *Vulgaris* tamen, summitates nempe ejus, adeoque tota Planta, perquàm *usitata* est; quoniam difficulter ab invicem semoventur, & præscribitur ferè una cum *Chamæpityde*; quæ tamen præ ista excellit, præprimis in *Affectibus Nervinis*, quibus sua vi anodyna succurrit unde in *Affectibus Paralyticis* adhibetur.

Commendantur à multis etiam hæc Chamædrys contra *Arthritidem* & *Affectus Articulares*, speciatim ad Podagram, Chiragram & Dolorem Ischiadicum; Hinc in *Nodulis* & *Decoctis Sudoriferis* contra Podagram semper adhibetur. Et propterea sunt, qui dicunt, quòd cum hac Podagra sit curata: sed reverà ex hac parum solatii promittere sibi possunt Podagrici. In *Arthritide autem vaga scorbutica* præscribi potest, cùm sciam, quod in *Scorbuto* frequens ejus usus sit; sicut & Veteres Medici ferè in omnibus Chronicis, speciatim Hepatis & Lienis, Chamædryn semper usurparunt quibus arbitror conferre speciatim, & quatenus Urinam moveat. *Quartanas* & *Tertianas* Febres curat, & propter hanc vim, quam exserit decocta tantùm, obtinuit à quibusdam vocari *Febrifuga*. Sapor ejus est aliqualis amaricans instar Febrifugorum omnium; constat enim Sale volatili acri aliquantisper temperato. Unde non mirum, quod observavit RIVERIUS *Centur.* 4. *Observat.* 84. *p.* 36. de Rustico, qui quamplurimas Quartanas curavit Pulvere Chamædryos exsiccatæ, propinatæ ad aliquot dies in Jusculo, præmissis tamen Purgantibus; quod etiam dicunt de usu in Tertianis curandis. *Urinam* & *Sudorem* ciet beneficio Salis acris; adeoque non mirum, si in his Febribus conducat. Est *Splenaticum*, dicit AUTHOR noster, & hoc confirmat STOECKERUS *in Praxi*, ubi refert, quod Chamædrys in potu contra Icterum quemcunque, nigrum imprimis, & Dolorem Splenis, prosit.

Præterea *Radix* ejus & inter *Diuretica* refertur. (A)

LXXXVIII. CHAMÆPITYS. *Chamæpitys* apud nos reperitur vel *Vulgaris Major flore luteo*, vel *Austriaca flore cæruleo*. Dicitur ita quasi *humilis Picea*, *seu Pinus*: unde & Germanis *Erd-Pinne*, Latinis *Ajuga*, item *Iva Arthetica* communiter vocatur, quod in Affectibus Artheticis commendetur. Quando præscribitur à Practicis, solet poni solo nomine *Iva*.

Tota Planta sapore aliquali amaricante prædita *in usu* est, cùm Folia vix sine Floribus, & Flores vix sine Foliis haberi queant.

Inter *Plantas Nervinas Anodynas* refertur, ac proximè ad naturam *Herba Paralyseos* seu *Primula Veris* vi sua anodyna accedit; unde primarius usus hujus est in Affectibus Artuum & Articulorum, speciatim ad Podagram & Chiragram, cum Chamædry, & vix una sine altera, in usu præscripta reperietur; hinc in *Decoctis*, *Hydromelite*, *Nodulis* & *Decoctis Sudoriferis* ad Podagram & Ischiadicum Dolorem, semper adhibentur, sicut & in Arthritide Scorbutica frequens earum usus est. Sed reverà ex his parum solatii promittere Podagrici sibi possunt. In Paralysi, tam vera, quam Paresi, quæ fit ex Colica, & in iis locis vulgaris est, ubi abundat Vinum experta est: imò sunt, qui ulterius adscendunt, & dicunt, quòd cum *Hydromelite* seu *Oxymelite scillitico* conducat ad Affectus Cerebri frigidos, qui potiùs ex impedito Spirituum & Lymphæ motu in Cerebro oriuntur. Sunt etiam, qui in *Vino* decoctam & usurpatam

---

ait. *Fortè dicitur* Cerinthe à *κηρὸς* Cera, *quòd ea Apes ad Ceram conficiendam utantur*, *Folia Cerinthes glauca sunt*, *& albis maculis non rarò notata*: *quare hac nota à reliquis dignosci solet*. *Cerinthem cum* Cynoglosso montano *confundunt Authores*, *cum* C. Bauhino, *qui ait ex* Plinio, Cerinthon *folio esse candido*, *incano*, (J. Bauhinus *legit*, incurvo, *ut &* Dalechampius) *cubitalem*, *capite concavo*, *Mellis succum habente*, *cujusque Floris avidissimas esse Apes*.

Theophrastus lib. 6. hist. cap. 7. *meminit* Cerinthi, *illudque connumerat inter Flores æstivos*: τὸ δὲ θέρινα μᾶλλον, ἡ λυχνὶς, & τὸ Διὸς ἄνθος, & τὸ κήρινθον: Æstiva autem magis Lychnis (Lucernulam *vertit ridiculè* Gaza, *qui quum Græca Plantarum nomina Latinè reddere conatur*, *Botanices ignarus*, *maximam parit sæpenumerò confusionem*.) Jovis flos, Cerinthum *&c.* Cerinthus *interpretatur* Gaza; *at in textu legimus* τὸ κήρινθον Columella *ait*, *ad Apes comparandas valere* Apiastrum, Meliphyllon *&* Cerinthen; *atque testimonium* Virgilii 4. Georg. *adducit* lib. 9. cap. 8.

Huc tu jussos asperge sapores,
Trita Meliphylla, & Cerinthe ignobile gramen.

(A) Chamædrys *à similitudine*, *quam cum Foliis* Quercus *habet*, *sic dicta est*, *juxta* Dioscoridem lib. 3. cap. 112. Plinium lib. 24. cap. 15. & Theophrastum lib. 9. hist. 10. *Quòd humi serpat* χαμαίδρυς, *& à similitudine* Teucrium *quoque appellatur*: *& reverà* Teucrium Officinarum *est* Chamædryos *species*, *ut suo loco*: *etsi* Teucrium *verum proprium genus constituat ex* Tournefortio. Chamædrys minor repens C. & J. B. *est Officinalis*, *ut notat hic* Schrœderus. *Hujus Folia sunt amara*, *& aromatica*, *nec rubore inficiunt papyrum cæruleam*, *notante* Tournefortio: *differunt igitur hujus Plantæ componentia à componentibus* Centaurii minoris. *Febrifuga est*, *stomachica*, *aperitiva*, *diaphoretica*. *Infusio Foliorum in Vino albo per noctem*, *addito Sale vegetabili*, *Pallores tollit*. *Drachma una Extracti Foliorum & Florum cum gutt.* ij. *Olei Cinnamomi ad Arthritidem*. Pulvis Principis Mirandulani ad Arthritidem *admittit Chamædryn hanc*. ℞. *Fol.* Chamædr. Chamæpit. Centaur. min. Rad. Centaur. major. Aristoloch. rot. Gentianæ *ana part. æquales*. F. Pulvis *tenuissimus*, *& exactè servetur ad usum*. *Hujus* Pulveris *drachma una infundatur in* ℥iij. Vini optimi, *vel* Juris Pulli, *per noctem*: *sumatur manè cum* Pulvere residente Vinum vel Jus *per annum integrum*, *quotidie*, *vel aliquot diebus*, *vel saltem semel in hebdomada*, *purgato per intervallum Corpore*, *& Victus ratione exactè administrata*.

Juxta Methodum Tournefortianam; *non solum* Teucrium *vulgare*, *ut modò dictum*; *sed etiam* Scordium Officinarum, *&* Marum Cortusi, *inter* Chamædryos *species sunt recensenda*: *ut suis locis dicemus*.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia cum *Floribus*, seu *Herba tota*.

Vires. Nervosum genus roborat, calfacit 2. siccat 3. incidit, aperit, Diuretica est, & Emmenagoga, confert in Arthriticis Doloribus.

PRÆPARATA.

1. *Aqua*. Ex Herba integra.
2. *Pilula de Iva Arthetica*.

(*Salis*, *Extracti*, *Conserva*, & *Syrupi* Practici mentionem faciunt.)

LXXXIX. CHAMOMILLA.

Χαμαίμηλον, *Ἄνθεμις*, Leucanthemum Dioscoridis, Chamomilla. Germ. *Chamillen*, *Hoernichen*. Gall. *Chamomille Vulgaire*.

Est (Vulgaris. *Hæc usitatissima*.
(Romana seu Nobilis Odorata. *Hæc itidem usualis*,
(Fœtida. *Hæc minùs Officinalis*.
(Inodorata. *Itidem minus usualis*.

Vulgaris, insignitur Chamomilla 3. & Vulgaris, *Trag. Lon.* Chamæmelum (Parthenii 3. species.) *Brunsf. Cast. Tab. Ger.* Chamæmelum, Leucanthemum. *Fuchs.* Chamæmelum sylvestre, *Dod.* arvense, *Cam.* Anthemis, *Cord. in D. Matth.* Anthemis vulgatior, sive Chamæmilla, *Lob.* Chamæmelum vulgare, Leuchanthemum Dioscoridis, *C.B.* 1.

Romana dicitur, Parthenium, & Nobilis Chamomilla, *Trag. Lon.* Leucanthemum odoratum, *Dod.* Anthemis seu Leucanthemis odorata, *Lob.* Chamæmelum odoratum, *Cam.* Romanum, *Tab. Ger.* Chamæmelum Nobile, seu odoratius, *C.B.* 2. Germ. *Romisch Chamillen*. Gall. *Camomille Romaine*.

Vulgaris nascitur passim in arvis aliisque locis arenosis. *Romana* colitur in Viridariis. *Fœtida* invenitur itidem passim.

OFFICINALIA NATIVA.

Flores seu *tota Herba*, tam Vulgaris, quàm Romana.

Vires. Calfacit & siccat 1. digerit, laxat, mollit, mitigat Dolorem, Menses & Urinam ciet. Easpropter usus insignis est in Dolore Colico, & hinc pedissequa Paresi. Extrinsecùs usitatissimus ejus usus est in Paregoricis, Emollientibus, Maturantibus, Cataplasmatis, Clysteribus, &c.

PRÆ-

patam in Ictero flavo, seu Morbo Regio, ac Cachexia laudant. Veteres Medici ferè in omnibus Affectibus Chronicis, speciatim Hepatis & Lienis, usurparunt; quibus prodesse arbitror, quatenus Urinam moveat: item POTERIUS *in Pharmacop. Spagyr. de Iva Arthetica*, in Potu aliquandiu propinata, in Mictu cruento multum juvasse dicit.

Quoad *Præparata*, in usu sunt *Aqua de Chamæpityde* destillata, & *Pilula Composita*, quæ dicuntur propter basin *Pilula de Iva arthetica*, notæ ac decantatæ in Morbis Atticularibus & Arthritide curandis. (*B*)

CHAMÆPITYS AUSTRIACA.

C*Hamæpitys Austriaca flore cæruleo* planta est media. Alii enim eam ad Chamædryn referunt, vocantque *Chamædryn*, *foliis laciniatis*: alii ad Chamæpityn, vocantque *Chamæpytin alteram Dodonæi*; alii denique ad *Botrym*, vocantque *Botrym Chamædryoiden*, seu *de natura Chamædryos*; aliis *Iva Moschata Tabernæmontani* audit, Germanis *Iven Kraut*. Propriè tamen ad Chamædryn, quam crescendi modo æmulatur, pertinet; nisi quòd Folia tantùm ejus magis sint laciniata.

Usu Medico coincidit cum *Chamædry*, *Vulgaris*, utut vi incisiva propiùs ad *Botrym* accedat, quam & odore & sapore refert. (*C*)

LXXXIX. CHAMOMILLA. *Chamomilla* seu *Anthemis Græcorum*, item *Chamæmelon*, quod *Malum* odore repræsentet; est vel *Foliis albis in Floribus*, *Leucanthemis* seu *Leucanthemum* dicta: vel *Foliis luteis Chrysanthemum* dicta; vel *purpureis*, *Eranthemum* dicta. *Chamomilla* aliàs *duplex* est, vel *Nostras Vulgaris fœtida*, vel *Odorata*, quæ etiam dicitur *Romana*, & *Nobilis*. *Romana* hæc est vel *Flore simplici*, vel *pleno*, & in hortis colitur, Odoris est suavis, & Saporis penetrantioris.

Vulgaris Chamomilla Officinalis est, quam tamen *Romana* in omnibus virtutibus superat, tam vi aromatica quàm inde dependente carminativa seu Flatuum discussiva, anodyna, nephritica, uterina, &c. Et quæcumque de Chamomilla Vulgarii deprædicantur, omnia de hac Nobili Chamomilla sunt intelligenda, utpote quam superat, quia ejus Folia magis sunt pinguia; Odorque magis penetrans. Utraque autem tum Odore, tum Sapore ejus penetrante, & Oleositate sua, quam copiosam fundit, testatur esse *Aromat*. Vis autem hujus potissimùm consistit in *Sale volatili oleoso*; hinc *Folia* & *Flores*, in specie Romanæ, in Affectibus Abdominis dolorosis vi carminativa Intestinis egregiè conducit; unde, quomodocunque etiam paretur, prodest in Colica flatulenta, Acidum austerum Ventriculi & Intestinorum, & Frigus, Nervis hostilia, corrigendo, Acre quodcunque temperando, & Flatus potenter discutiendo. Præterea *vim* habent *anodynam* singularem & Dolorum blandè sedativam; hinc tensiones Partium remitti faciunt, adeoque emolliunt, partibus Nerveis singulariter conveniunt, quas demulcent, irritationem sensilem leniunt, hinc in Abdominis Torminibus convulsivis, sive per se sive per consensum sint, quales sunt Colicæ convulsivæ, nephriticæ &c. spasmos horum & impetum Spirituum blandè compescendo, & sic in curanda Colica quacunque vix simile habetur Remedium. Confer. SIMON PAULI *Quadripart. Botanic. pag.* 255. Certe in quibusvis Ventriculi & Intestinorum Malis sine pari est, modò *Decoctum* ejus cum *Aqua communi* solitariè, vel additis *Corticibus Citrii* & *Aurantiorum* propinetur. *Decoctum* quoque *Florum Chamomilla* in *Cerevisia* Dolores post Partum egregiè, & miraculi instar mulcet; quicquid etiam alii de *Levistico* & *Matricaria* dicant. Accidit enim, ut omnibus rectè sese habentibus, nihilominùs post Partum sequantur Dolores, quando Mulierculæ frigido Aeri sese exponunt, unde Uterus inflatur, ut videantur adhuc semel parituræ; & hinc nullum melius datur Remedium, quàm *Chamomilla Vulgaris* & *Romana*, decocta in *Vino*, & mirabilia in hoc casu præstari posse cum hac, dicit ROSENCREUZERUS *in Astrolog. Inferiorum*. FORESTUS *l.* 28. *Obs.* 75. & 81. *Decocto* hoc, tanquam Arcano, semper felicissimè usus est in Doloribus post Partum. Huic *Decocto* non incommodè additur *Artemisia*. Menses & Urinam ciere dicit AUTHOR, quod verum est. Rusticæ Mulieres idem quoque *Decoctum* in Passione Hysterica, Colicæ specie, adhibent; sicut ipse Mulierem, Colica convulsiva per octo dies noctesque pertinacissimè laborantem, Opiatis & Appropriatis frustratis, solo

(B) Chamæpitys à χαμαὶ humi, & πίτυς Pinus, *quasi diceres* Pinum humi jacentem, *propter odorem resinosum. Inter herbas Flore labiato connumeratur, cujus labii superioris locum occupant denticuli, & Flores ipsi sparsim in foliorum alis, non verà verticillatim nascuntur.* Tres Chamæpityos species *refert* Dioscorides, *omnes Pinum olentes. Primam in Ponto* Holocyron *vocari ait*, *Athenis* Ioniam, *in Eubæa* Sideritin: *herba per terram serpens*, *foliis ad Sempervivum accedentibus. Secunda ramos habet cubitales, in anchoræ speciem incurvatos, flore albo, semine nigro. Tertia* Mas *appellatur*, *foliola habet tenuia, alba, hirsuta, caulem asperum, album: Flores melinos: Semen juxta alas. Ultima hæc quæ* B. C. *dicitur* Chamæpitys lutea, vulgaris, sive folio trifido, est Officinalis, *de qua hic Author. Amara, & aromatica est, atque cœruleam papyrum aliquantulùm rubefacit: unde conjicimus in ea contineri Sal volatile, aromaticum, oleosum, multo Sulfure multaque Terra onustum: ut ex ipsa Analysi Chymica innotuit, testante* Tournefortio. *Nil mirum ergò si optima sit ad Nervosi generis Morbos; restituit enim Spirituum animalium aliorumque liquorum per Nervos Vasaque capillaria fluxum.*

(C) *Quam* Chamepityn Austriacam *vocat hic* Ettmullerus, *erit fortè* Chamæpitys moschata, foliis serratis, an prima Dioscoridis C. B. *quam* Ivam moschatam Monspeliensium J. Bauhinus *appellat, aitque è radice crassiuscula emittere Caules lignosa, palmares, hirsutas, ac Folia albicantia, villosa, nonnunquam integra, aliquando apophysi Coronopi instar donata. Flores satis magnos, & purpurascentes habet, Semina nigra. Tota Planta odorata & nonnihil amara. Hæc habet* J. Bauhinus *de* Iva moschata Monspeliensium. *Nisi fortè* Chamæpitys Austriaca Ettmulleri est, *quam ex* Clusio *describit* Raius hist. lib. 11. cap. 27. pag. 574. *illam autem minimè ad Chamæpytios Genus referri posse, vel ex eo apertum, quòd Flores non in foliorum alis sparsim (quod Chamæpityos proprium est) sed verticillatim in summis ramis sitos obtineat.*

P R Æ P A R A T A.

1. *Aqua*. Ex Vulgari.
2. *Aqua*. Ex Romana.
3. *Aqua Carminativa*, seu *de Chamomilla composita*. Vid. lib. 2.
4. *Oleum stillatitium*. Ex Vulgari.

N. *Destillant* alii cum Therebinthina, unde Oleum cœruleum.

5. *Oleum stillatitium*. Ex Romana.
6. *Oleum infusum*. Ex Vulgari, seu cum Floribus ac Oleo communi.
7. *Sal com*. Ex Cinere.
8. *Syrupus*. De Succo Chamomillæ.

CX. CHELIDONIUM MAJUS.

Χελιδόνιον μέγα. Chelidonia. *Brunsf.* Chelidonium majus, *Trag. Matth. Fuchs. Cord. hist. Dod. Lob. Cast. Tab. Ger.* vulgare, C. B. a. *alias* Hirundinaria. German. *Schwalbenwurtz. Schellwurtz, Goldwurtz*. Gall. *la grande Chelidoine*.

Crescit passim juxta sepes adhærescitque muris: Flores pri-mi

solo hujus in *Cerevisia Decocti* usu repetito, curatam observavi. Prodest etiam in Cardialgia, in qua felicissimè sæpè usus est FORESTUS, qui Mercaturem aliquando clamoso Dolore Ventriculi laborantem curavit hoc solo *Decocto* semel exhibito, sequentibus Ructibus, & Doloris vanescentia. Denique usu interno conducunt in Febribus *Flores Chamomillæ*: & sunt qui dicunt, quòd Chamomilla vulgaris sit *catholicum Febrifugum*, & contra Febres Intermittentes commodè usurpari possit.

Post Usum Internum sequitur *Externus*. *Flores* externè vim habent penetrandi, resolvendi, discutiendi, emolliendi, & Dolorem sistendi, ratione Salis volatilis oleosi, ad Aromatum naturam accedentis: hinc nullus *Fotus* seu *Cataplasma Anodynum*, aut *Discutiens*, aut *Emolliens*, aut *Maturans* fit, quod non ingrediatur Chamomilla. In *Clysteribus* Carminativis & Anticolicis; in *Pediluviis* cum *Floribus Nymphææ*, cum *Cephalicis* ad Vigilias & Dolores Capitis compescendos: in quibusdam *Pediluviis* ad Colicas qualescunque curandas egregiè conducunt: in *Contusionibus* & Sanguine congrumatu, *Tumoribus* Flatulentis, *Tumoribus* Partium genitalium post Partum, &c. *Sacculi* exinde parati & in *Vino* cocti, Genitalibus felici cum successu calidè applicantur: item Abdomini, in Doloribus Uteri post Partum, & inde retentis Lochiis; quo in casu *Matricaria* addi potest, quæ vires Chamomillæ uterinas ferè æquat. FORESTUS in *Obs.* ad Cardialgiam *Sacculum* expertissimum, atque à B. D. MICHAELIS aliisque feliciter usurpatum, habet, cujus hæc est compositio:

℞. *Rad. Althææ* ℥ß.
Flor. Rosar. rubr.
Chamom.
Summ. Absinth. an. M. j.

Indantur *Sacculo*, qui coquatur in *Aqua communi*, vel *Aqua Chamomillæ*, fiat *Fotus*; cujus *Basis* est *Chamomilla & Absinthium*

SENNERTUS *in Praxi l. 3. p. 177.* alium *Sacculum* magis compositum habet, quem etiam AMATUS LUSITANUS *in Cent. 5. Curat. 39. & aliis locis* insigniter commendat: quo ipso *jam allegatus* FORESTUS instar incantamenti Cardialgiam curavit. In *Clysteribus*, seu *Injectionibus Uterinis* in Inflatione Uteri, quando scilicet post Partum Flatus in Utero retinetur, isque extenditur, ut speciem præ se ferat, Mulierem gravidam esse, *Suffitus* ex *Nuce moschata*, & *Clyster* ex *Floribus Chamomillæ* & *Foliis Matricariæ* in Uterum iniectus est egregi usus.

1. 2. Quoad *Præparata*, præstat ex *Chamomilla* utraque *Aqua*, tam *simplex*, quàm *cum Vino destillata*, quæ pro Vehiculo egregiè inservit Medicamentis Anticolicis, in Doloribus post Partum, aliisque jam dictis Affectibus. AMATUS LUSITANUS *Aquam* hanc *ex Floribus destillatam* In Cardialgia valdè commendat, ad ℥iij. assumptam. FONSECA *Aquam ex Succo Florum destillatam*, & ad ℥vj. mane assumptam, Intermittentibus Febribus, in specie Tertianis, laudat; quod confirmat propria Experientia ZACUTUS LUSITANUS *l. 3. Praxeos Admir. Obs.* 26.

Essentia quoque *utriusque Chamomillæ* in usu est in Doloribus post Partum, & Cardialgia flatulenta. Paratur vel *Simplex* per *Spiritum proprium*, quo fit gratior, & potioris usus quàm cum *Spiritu Vini*; vel *Composita*, addita *Zedoaria*.

4. 6. *Oleum* fundit cœruleum, in quo vis omnis quasi est concentrata, quod internè ad aliquot guttas mirum quantum convenit in Affectibus Stomachi, quacunque Colica, & Doloribus post Partum, vel solum vel permixtum cum *Sacchare* in formam *Elæosacchari Chamæmelini* satis grati. Vulgò destillatur cum *Terebenthina* per Vesicam, & acquiritur *Oleum cœruleum*, seu *sapphirinum*: vid. HARTMANNUS *in Praxi Chymiat.*, & SENNERTUS *in Instit. ubi agit de Oleis destillatis*. Alii Oleum hoc destillant *cum Rasura Ligni Pini* aut *Abietini*; Alii cum *Rasura Radicis Ligni Pini* loco Terebinthinæ: sed malè, quia Chamomilla per se ex Vesica destillata dat Oleum cœruleum. Quidam dicunt, *ex Venere* in Vesica hoc fieri: sed hoc non verum est, quia si destillatur per *Cucurbitam vitream*, habetur Oleum cœruleum elegantissimum. *Externè Oleum* hoc, tam *destillatum* quàm per *infusionem paratum*, in Colica & Suffocatione uterina Umbilico & Abdomini illitum, mirificè prodest. Nullus *Litus* est his scopis accommodatus, quem non *Oleum* hoc, ceu primarium Ingrediens, constituat. Quod cum *Ligni* seu *Radicis Pini rasura* destillatur, egregium est *Vulnerarium* & à nonnullis pro Secreto habetur. (*D*)

XC. CHELIDONIUM MAJUS, *Chelidonium* maclè dispescitur in *Majus* & *Minus*, cùm *Chelidonium minus* reverà sit *species Ranunculi*. Majus Dicitur etiam *Hirundinarium*, Germ. *Schwalbenwurtz*, *gros Scholl-kraut*, ea traditione, quia *Hirundines* hoc ipso Pullis suis Visum deperditum restituere vulgo creduntur: *Goldwurtz* etiam vocatur, vel ob egregios usus, quos habet ejus Radix, & tota Planta; vel à Colore aureo, quem habent & Succus & Flores, Succo nimirum insigniter flavo, Saporeque acri amaricantissimo gaudet, quia Sale volatili admodùm acri consta-

In

(D) Anthemidem *cum* Chamæmelo *unam Plantam faciunt Veteres*, *eandemque alii* Leucanthemon, *alii* Evanthemon, *nonnulli* Melanthemon, *quidam* Chrysocomen, *alii denique* Calliam, *&* Oribasius Χρυσοκάλλιαν, *appellant*, *Hujus autem tria genera faciunt*, *Flore tantùm distincta*. *Ubi ostenduntur* Chamæmelum inodorum, sive Cotula non fœtida, *&* Chamæmelum *fœtidum*, *sive* Cotula fœtida.

Tournefortius *quamquàm in duo genera distinguat* Chamæmelum *&* Cotulam; *attamen* Cotulam non fœtidam, & fœtidam J. B. *inter species* Chamæmeli *cum* C. Bauhino *connumerat*: *vocatque primam* Chamæmelum inodorum, *secundùm* Chamæmelum fœtidum. Cotulam *verò appellat Plantam Chamæmelo affinem*, *sed quæ nunc Flore est radiata*, *nunc fistuloso*, *& Semine habet plana*, *cordiformia*, *& quasi alata*: *quibus proprietatibus à Chamæmelo differt*.

Officinale Chamæmelum *est* vulgare, Leucanthemum Dioscoridis, *quod* amarum *appellat* J. Bauhinus. *Vis hujus dolores sedandi nulli est ignota*, *ita ut inter* quatuor Anodyna *vulgò dicta recenseatur*. *Planta hæc amara est*, *aromatica*, *& cæruleam papyrum intensè rubefacit*. *Videtur igitur in ea contineri Sal Ammoniacum multo Acido onustum*, *atque magna Sulphuris & Terræ copia involutum*. *Chamæmelum hoc aperitivum*, *diureticum*, *temperans*, *& febrifugum est*. Dioscoridis *tempore Florum pulvere utebantur ad Febres Intermittentes*, *quod tentavit &* Riverius: *imò Pulvis hic est Succorum & Hybernatiam Febrifugum*. *Infusa summitatum Chamæmeli & Meliloti Dolores colico-nephriticos mirè sedat*, *ut & Ventris tormina à Partu*. *Vinum ex florum Chamæmeli infusione laudatur à* Sim. Paulli *in Pleuritide cochleatim exhibitum*, *si eodem tempore parti dolenti Vesica suilla*, *ejusdem herbæ decocto repleta*, *applicetur*. *Adhibetur quoque Chamæmelum in Clysteribus*, *Fotibus*, *Cataplasmatibus*, *& Insessibus ad dolores sedandos*. *Ad Rheumatismum misce Olei Chamæmeli*, *Meliloti & Spiritus Vini camphorati partes æquales*, *& fac Linimentum calente panno applicandum*.

Chamæmelum repens odoratissimum *vocant Medici* Chamæmelum Romanum, *sive* Nobile. *Nostris in Regionibus rara planta est*, *at in Anglia frequentissima*: *atque in Cornubia adeò copiosè illam provenire ait* Raius, *ut sibi illac iter facienti odore suo nares feriente inter equitandum sæpiùs se proderet*. *Odorem spirat* Malorum, *sed*, *ut ait* Hoffmanus, Cydoniorum.

(E) Non

ma statim vere, & per multam æstatem.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia cum Floribus, Radix.

Vires. Calfacit & siccat 3. validè abstergit, attenuat. Saporis est acris, & amari, Bilem per Alvum & Urinam educit, Visum acuit. Hinc conducit in Ictero, Obstructione Lienis, Hepatis, & Ureterum, Radix alexipharmaca statuitur (pro Suppositorio usurpatur.) Extrinsecùs Oculorum Imbecillitati, Ulceribus, cæterisque Affectibus medetur, (cujus rei gratia sunt qui Succum luteum ex rupto caule manantem, Oculis indunt.)

N. Sunt qui ad Icterum sanandum plantis Pedum supponunt.

PRÆPARATA.

1. *Succus inspissatus.*
2. *Aqua.* Ex Herba cum Floribus.
3. *Sal com.* Ex Cinere.

XCI. CHE-

In Usu Medico est *Planta & Radix*; quæ ratione Salis volatilis acris admodùm penetrant, & *Diaphoresin* atque *Sudorem* eliciunt; insignem vim obtinent abstergendi quascunque Mucilagines & Sordes in primis viis, & abstersas ad ejaculationem stimulandi. Præterea *internè* specificè laudant in *Ictero flavo* non symptomatico, in eo cumprimis, in quo Fæces Alvi apparent griseæ: & certè Remedium expertissimum est secundùm FORESTUM & JOELEM in Ictero tam flavo quàm nigro, addito tunc temporis *Medicamento Martiali*, sive Planta sive Radix, præmisso *Vomitorio*, usurpetur: *Succus* scilicet hujus Plantæ recens expressus, aut *Vino* infusus, aut ipsa *Planta cum Radice* in *Vino* decocta. Succum expressum potavit nuper Ancilla nostra, & persanata est; sicut & alii Ancillæ, Alvo adstricta laboranti, præmisso *Vomitorio*, *Infusum* hujus Plantæ in *Cerevisia secundaria* fausto cum successu exhibui. Sed cum sit acerrimi saporis, simul & nauseosum, superbibenda est *Cerevisia*; sicut & sunt, qui *Radices* succulentas incisas infundunt *Vino*, & propinant in Ictero flavo, certo experimento. Est quidem amaricans, sed potentissimè operatur in dicto Affectu, bis in die potum: potest edulcorari cum *Passulis minoribus*, quæ non vulgaris sunt usus in Ictero. Certè mirabili effectu in Ictero operatur insensibiliter, modò per *Urinam*, modò per *Sudorem*, adeoque meritò *Icteri Specificum* habetur. Hinc Veteres non tantùm ad omnia *Hepatis* Mala, ejusque Atoniam corrigendam commendarunt: nempe *Bilis* corrigendæ, & ejusdem per Hepar transcolationi promovendæ, singulariter conferre videtur hoc Chelidonium majus. Hinc FREITAGIUS *in Aur. Medicor.* Chelidonium majus, ejus omne *Succum*, *Syrupis* mixtum, vel inspissatum, extollit ad Affectus Hepatis frigidiores, & quascunque *Cachexias*, non solùm flavas, sed etiam albas; in genere ad omnes *Morbos Chronicos*, cum *Menstruorum* vitiis conjunctos, quia Veteribus ex imbecillitate Hepatis oriri credebantur. Dicunt nonnulli, quod *Radix* fuerit *Specificum* Remedium HELMONTII contra *Hydropem Asciten*. Pro *Sudorifero* quoque egregio, cum *Aceto* decoctum, in *Febribus Malignis & Pestilentialibus* propinatum habetur; unde etiam PALMARIUS *Tract. de Morbis Contag. c. 18. p. 456.* ubi dicit, quod *Succus Radicis* ex *Vino albo*, cum *Aceti rosacei* pauxillo expressus, momentaneum in *Peste* fuerit auxilium. Propter hos egregios usus, & hepaticos & alexipharmacos, POPPIUS *Germanorum Chinam* id vocare non est veritus quoniam habet easdem vires, quas *China Indoram*. Sed non tantùm singulare *Hepaticum* est hæc nostra Planta, sed etiam singulare *Spleneticum*, dum confert ad Lienes dolentes atque tumores, experientia certa D. DOERINGII: vid. SENNERTUS *l. 3. Prax. p. 622.* *Succus* scilicèt solus expressus cum *Vino*, vel *Cerevisia* exhibetur. Unum adhuc moneo, quod tamen etiam reperitur apud GARANZIER *in eleganti Tract. de Tabe Anglica p. 153.* ubi valdoperè commendat Chelidonium majus pro *Affectibus Pulmonalibus*, & quod meritò habeatur pro *Balsamo Pulmonum*.

Externè Herba Chelidonii recens, aut *Radix* recens contusa, imponitur plantis Pedum in *Tumoribus Pedum œdematosis*, ex Febribus Intermittentibus Tertianis vel Quartanis pertinacibus, aliisque Morbis Chronicis, plerumque ortis, quas vires expertas habeo in Amico; quem nuperrimè Chelidonio hoc ab eodem Tumore liberavi. Adhibetur etiam in ipso *Hydrope*, sed cautè. In *Oculorum Affectibus*, pro iisdem clarificandis, atque Panniculo & Nubecula removendis, etiam in Oculorum Ulceribus, *Succus* ex rupto Caule exstillans, Oculis instillatur, læsis pro Curatione, sanis pro Corroboratione & Purificatione. Sed quia est excessivè acris, diluendus potiùs est cum *Aqua* quadam *appropriata*, scilicet *Euphragia*, vel destillandus, ut fiat mitior. Notum est, quod BURRHUS *in Epist. ad Bartholinum pag. 41. & 42.* ex hac Planta paraverit *Liquorem*, quo Oculos discissos integros iterùm restituit. Comprobatum hoc videmus apud SCHOTTUM *in Technica Cur. l. 2. cap. 22.* ubi Anserum Oculis discissis, Humoribusque expressis, *Succus Chelidonii majoris* fuit instillatus, & elapsis tribus diebus, ut antea, videre potuerunt: quod suo relinquimus loco (*E*). Præterea in usu externo Chelidonium majus est egregium *Vulnerarium*; primario si non adeo sint recentia, sed passa alterationem ex Aere, & ubi Acidum Vulnerum corruptorum incipit dominari, *Succus* tunc, instillato *Oleo* vel *Unguento* cum *Sordibus Aurium* & *Terebinthina*, fit *Balsamum Vulnerarium*, colligendum pro usu vulnerario principio Maji ante Solis ortum, ubi vires suas habet exaltatas, dum madet adhuc Rore Majali. *Succus* quoque *Verrucis* applicatus & sæpiùs reiteratus easdem tollit.

2 In Officinis prostat *Aqua destillata*, quæ ritè parata mirum est *Ophthalmicum*, præsertim si *præmissa* aliquali *putrefactione destillatur*, & Oculis applicetur. Cum hac fit *Infusum Metallicum Antimonii*, vel *Croci Antimonii*, aut *Metallorum*, singulare *Ophthalmicum Rulandi*, & *Quercetani Arcanum ad Affectus Oculorum*.

Pertinet huc etiam *Aqua* illa *Ophthalmica ex Cancris fluviatilibus*, & *Succo Chelidonii majoris*, quæ Oculos læsos, seu vulneratos, ac desperatos, imo exulceratos, certo curat. *Author* hujus Aquæ primus fuit CROLLIUS *in Basil. Chymica*, quam postmodùm imitatus est MYNSICHTIUS *in Armament. Chymico pag. 296.* CROLLIUS similiter fecit ex *succo Florum & Foliorum Chelidonii*, quem depuratum in MB per subsidentiam, conjunxit cum *Cancris fluviatilibus vivis contusis*: Hisce benè mistis & contusis, expressit *Succum*, quem *destillavit* per MB, sicque Aquam acquisivit, qua utitur vel sola in Vulneribus & Ulceribus Oculorum, vel lassat pauxillum de *Pulvere Cancrorum fluviatilium* incineratorum, deinde superindit hanc Aquam: Vid. imprimis CROLLIUS *in Basil. Chymica*, & postmodùm ex eo FINCKIUS *in Encherid. Dogmatico-Hermet. pag. 51.* Efficacior autem fieret, si *contusa Herba* in tepore incalescat, putrescat, & Spiritum urinosum odore fundens, fœtetur cum *Succo Cancrorum recentium contusorum*, & postea procedatur ad mentem CROLLII. Dictam *Crollii Aquam* simplicem deinceps magis *compositam fecit* MYNSICHTIUS *l. n.*, ubi hujus Præparationem, CROLLII præstantiorem, videbitis: sed, quod obiter moneo, de Tutia, Aloe, & Fabis nil adscendit super Alembicum, & talia multa occurunt in MYNSICHTIO.

Præparatur etiam *Quinta Essentia* in Officinis ex Chelidonio majori contra *Tabem Anglicam*, quæ tamen toto cœlo differt à nostra Phthisi. Qui plura cupit, consulat FABRUM *in Myrothec. Spagyr. l. 2. cap. 4.* & GARANZIER *de Tabe Anglica c. 5. p. 156.* qui docent ex illo præparare Quintam Essentiam, & valdè illam decantant.

Extractum, vel *cum Aqua*, vel *resinosum cum Spiritu Vini* paratum: *Sudores* fortiter movet, &, præter hanc vim generalem, vi specifica alterativa convenit imprimis in *Ictero flavo*, præmissis præmittendis, præsertim *Vomitorio* & *Martialibus*; imo hoc solo Icterus non adeo confirmatus curabilis existit, quod aliquoties observavi. Hinc Veteres non adeò ineptè dixisse videntur, quòd omnibus Hepatis vitiis conferat, hoc est, ut hodie loquimur, ad vitia Bilis corrigenda, ejusque dyscrasias tollendas. In Febribus Malignis seu Pestilentialibus pro *Sudorifero* à quibusdam laudatur. (*F*)

XCI. CHE-

(E) *Non omnes Oculi Humores exprimebantur, sed tantùm Aqueus: hic autem ex Animalium Oculis expressus sponte regenerantur, nec Succo Chelidonii, nec ullo alio adhibito remedio.*

(F) Chelidonium *vel Chelidonia* à χελιδών, Hirundo, *quòd, ut ait* Dioscorides, *primo statim Hirundinum adventu erumpat, earundemque discessu marcescat: unde apud* Theophrastum Gaza Hirundinariam *interpretatus est. Verissime advertit hic* Ettmullerus, Chelidonium minus *vulgò dictum ad* Ranunculos *pertinere, ut mox notabimus.* Majus

Che-

XCI. CHELIDONIUM MINUS.

XΕλιδόνιον μικρόν. Ficaria & Scrophularia minor, vel secunda, *Brunf.* Chelidonium minus, *Trag. Matth. Fuchs. Dod. Cord. in D. Lon. Lob. Cast. Tab. Ger.* Chelidonia rotundifolia, minor. C. B. 2. *Arabibus* Memiten. Germ. *Feigwartz-enwurtz, klein Schelkraut, Scharbockskraut.* Gall. *la petite Chelidoine.*

Crescit locis humidis & palustribus. Floret Martio.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix & Folia.

Vires. Refrigerat, & humectat: Splenetieum est. Usus præcipui in Ictero, Scorbuto, Hæmorrhoidum fluore. Extrinsecùs specificè Mariscas seu Ficos Ani curat, Dentiumque putredini maximoperè subvenit.

PRÆPARATA.

Aqua stillatitia. Ex Herba tota.

XCII. CHERMES.

KErmes, Coccum infectorium, *Matth.* Coccus infectoria, *Cord in D. Cast. Tab.* Granum & Coccus baphica *Diosc.* Granum tinctorium, *Lon.* aliàs Scarlatum. Fructus est famosissimi Fruticis, qui inscribitur Ilex, in quo Coccus baphica. *Bellon.* Ilex coccigera, *Clus. hist. Ger.* minor coccigera, *Dod* Ilex coccifera, *Cam.* Ilex aculeata cocciglandifera, *C. B. 4.* German. *Schaarlachbeer, Kermesbeerner.* Gall. *du Vermillon, ou Graine d'Escarlatte.*

Nascitur in Creta, teste Bellonio *lib. 1. Obs. c. 17.* uti & multis Hispaniæ locis, in Narbonensi etiam Gallia, & Provincia, &c.

Delectus. Eligenda sunt Grana rubicundo-nigra, integra, Vermiculum in se continentia.

Vires. Cardiaca sunt Grana, calfaciunt, & siccant, adstringunt,

XCI. CHELIDONIUM MINUS. *Chelidonium Minus* ad differentiam Majori ita dicitur, utut in nullo conveniant, nisi nudo nomine. Vocatur *Feigwartzen Kraut* propter virtutes, quas habet in his Morbis curandis.

In *duplici* est *Differentia*: vel enim est ferè *insipidum*; vel etiam interdum *saporem acrem* habet, ad Cochleariæ saporem nonnihil accedens, quod capiendum pro usu Medico, atque in hoc passu simile est Beccabungæ & reliquis *Antiscorbuticis*, & in Scorbuto vel solum sub forma *Acetarii*, vel in *Vino*, vel ejus Succus, usurpatur: est enim egregiè temperatum in Principiis activis salinis, & non adeò excessivè acre, uti reliqua Antiscorbutica. Hinc nostratibus etiam speciatim *Scharbockskraut* dicitur, & *Spiritus Antiscorbuticos* ingreditur. Sunt qui *Capras* habent, quas alunt cum Nasturtio, Beccabunga, Cochlearia, & aliis Plantis Antiscorbuticis, ut Lac eò majores obtineat vires, ex vi specifica Plantarum Antiscorbuticarum, quo postmodùm utuntur contra Scorbutum. Post usum in Scorbuto peculiare quoque Specificum est contra *Hæmorrhoides*, vel nimium fluentes, vel cæcas, dolentes & tumentes, quarum Tumor adeò est difficilis curatu, & periculosus Affectus: Fit enim nonnunquam, ut sequatur Ani Ulcus & Gangræna, de qua vid. AGRICOLA *in Chirurg. parva.* SOLENANDER *Sect. 4. Consil.* 20. non potest sufficienter commendare Chelidonium minus usu interno & externo, contra quæcunque Hæmorrhoidum vitia, *quoniam*, dicit, *fluentes sistit, & dolentes atque tumentes sanat.* Vitia hæc *Herba* vel *Radice Scrophulariæ* exsiccata, & Potui *Cerevisiæ*, vel *Vino* infusa, feliciter curantur. Vid. TABERNÆMONTANUS *in Herbario*, qui Radicem tantùm appensam instar *Amuleti*, ceu singulare Experimentum laudat. Fuit quidam Chirurgus, *teste* SOLENANDRO, qui curavit omnia Hæmorrhoidum vitia, dolentes, tumentes & fluentes, per *Herbas Scrophulariæ* & *Crassulæ majoris*: quibus si addatur *Chelidonium minus*, est eò melius ad Hæmorrhoides Remedium. Quo etiam pertinent Mariscæ seu Ficus Ani, (quapropter quoque vocatur *Feigwartzen Kraut*) aliaque hujusmodi Pathemata, quæ ipsa Symptomata Chelidonium minus, internè quocunque modo usurpatum, mirè curare solet.

Aqua destillata vel potiùs *Succus expressus* applicatus Hæmorrhoidibus dolentibus & tumentibus, easdem certò curat, item *Oleum*, cui Planta contusa fuit incocta. Ex nimio Fluxu Hæmorrhoidum interdum imminet Hydrops, pro cujus præcautione, ut & ipso Hæmorrhoidum fluxu nimio, propinari solet *Aqua* vel *Decoctum* hujus *Chelidonii minoris*.

Plura qui cupit, videat *citatum* SOLENANDRI *locum*. (*G*)

CHENOPODIUM.

C*Henopodium* species est *Atriplicis*; cujus *Decoctum* contra Urinæ suppressionem laudant. (*H*)

XCII. CHERMES. *Vox Chermes* est *Arabica*, cui si Articulus *Al* præfigitur, oritur *Alchermes*, nomen communissimum.

Grana Chermes quod attinet, colliguntur eâ frequentissimè (1.) ex *Ilice coccigera* in Provincia Galliæ Narbonensis, in cujus Ilicis tam superficie Ligni, quam etiam Foliolis ea parte adversà, adhærent *Granula*, quæ simillima sunt iis, quæ Asparago adnascuntur, atque Succum Colore sanguineo continent.

In Polonia tamen (2.) similia Grana rubra coccinea, Succo purpureo turgentia, *Grana Radicum* dicta, reperiuntur circa *Radiculas Polygoni*, quod propter à *Coccigerum Polygonum* vocatur, de quo vid. ELSHOLZ Ger. *in seinem Garten-bau. l. 6. c. 4.* Et sicuti *Grana Chermes Chermesino* hinc dicto *Colore* tingunt, ita *Grana Polygoni coccineum Colorem* suggerunt.

Notum est & (3.) *Coccum infectorium*.

Ultra has tres species tamen genuina *Grana Chermes* ex Insulis Americanis novæ Hispaniæ adferuntur, quibus *Zinctores* in tingendis *Pannis scarlatinis*, Germ. *Scharlach*, utuntur. Ex his *Baccis* successu temporis prodeunt *Muscæ* exiguæ saltantes & volitantes, quæ perforant Granula, & Folli-

Chelidonium & vulgare passim occurrit. Radix fibrosa Caules edit hirsutos, Foliis præditos ad Aquilegiæ folia accedentibus. Flores cruciformes siliquam unicapsularem Seminibus fœtam subrotundis (quod Chelidonii *nota characteristica est) producunt. Radix, Caules, Folia, & Flores croceo, leuto, gustu amaro stillant succo.*

Chelidonium amarum *est*, acre & urens, *præcipuè ejus* Radix, *quæ croceo succo magis turget, quam reliquæ Plantæ partes: vix cæruleam papyrum rubefacit, odoremque reddit Ovorum incubatorum, unde conjicere est, illius Succum esse, ut ita dicam, phagedænicum, atque aliqua ratione similem Liquori parato ex solutione Mercurii sublimati, & Aquæ Calcis, vel Lactis in quo aliquod Sal acre ebullierit. Ex Chymica* Chelidonii *Analysi, fit Salis acris tam fixi, quàm volatilis elicitur, sed multo Sulfure & Terra involuti. Infusum ex pugillo Foliorum* Chelidonii *per noctem in frigido Sero Lactis maceratorum, addita drachma Cremoris Tartari, summum est Remedium ad Icterum, & pallidos Virginum Colores: quidam* ℥j. *Syrupi de* Cichorio *addunt. Ad Hydropem infunde 24. horarum spatio* ℥j. *Radicis* Chelidonii, *cum* ℥ß. *Tincturæ Martis, in Mensura Vini albi: cola, & Colaturam exhibe bis in die ad* ℥iij. *Ulteriùs digere octo dierum spatio Plantæ contusæ* ℔xij. *Cancres fluviatiles num.* xxxvi. *& Mellis* ℔ij. *in Alembico luto munito: hinc destilla MB. Aqua destillata optima est ad Strangulatum Uteri, Affectus Pulmonum, & Tabem Anglicam, ab* ℥ij. *ad iv. ut & extrinsecùs ad Ophthalmias & Ulcera Oculorum egregia est.* Tourn. hist.

(G) Chelidonium minus, *ut mox dictum, sanè est* Ranunculi *species; omne enim* Ranunculi *notas habet, atque ad eam* Ranunculorum *Classem reducendum, qui* Rotundifolii *dicuntur. Quare* Chelidonia rotundifolia, major C. B. *est* Ranunculus vernus rotundifolius, major *T.* Chelidonia *verò* rotundifolia, minor C. B. *erit* Ranunculus vernus, rotundifolius, minor T. *atque hic est, qui Officinalis magis est, & nomine* Scrophulariæ, *&* Chelidonii minoris *vulgò venit.*

(H) Chenopodium *à* χὴν Anser, *&* ποῦς Pes, *quasi* Pes Anserinus, *fortè à Foliorum figura. Atriplici valdè simile est* Chenopodium, *ac ab illa differt præsertim Fructus capsula, quæ in* Chenopodio *veluti stelliformis est, nequaquàm verò in* Atriplice. *Atriplicis contrà species altero donantur Fructu à Floribus sejuncto. Ad hoc* Chenopodii *Genus reducit* Tournefortius Bonum Henricum, Botryn Ambrosioidem *(ut priùs dictum)*, Linariam Belvedere dictam, Vulvariam, *atque alias.* Chenopodium primum Tabernæmontani *quidam pro Veneno habent, ac Porcos illud comedentes interficere: si hæc vera sunt, nullius usûs erit in Medicina.*

gunt, Vapores tetros discutiunt, Spiritus vitales reficiunt parturientibus subveniunt, vulneratis Nervis medentur, Morbillos erumpere faciunt.

PRÆPARATA.

1. *Confectio Alkermes*. Vide Disp.

Fiscum & fine Moscho: illa Viris, hæc Mulieribus convenientior est.

(Asportatur *Syrupus Chermes* pro conficienda Confectione, qui exhibetur ubi Confectio aromatica non expetitur.)

2. *Extractum seu Essentia*. Fit è Fructibus contusis cum Spiritu Vini, vel Aqua Rosarum, quæ acidula reddita sit guttulis aliquot Spiritus Vitrioli, aut Sulphuris *Quercet.*

N. Scarlatus Pannus Granis hisce (quibus tinctus est) admodùm celebris est, adhibeturque non modò ad Morbillos proliciendos (Patientes in eo involvendo, sed & ad Corroborandum,) Epithemata eo suscepta Cordis regioni imponendo), ut & ad Bubones Venereos curandos (Pannum iis imponendo). Quin & Filo serico hujus coloris, ad arcendum Erysipelas, locum affectum circumligare vulgò usitatissimum est.

XCIII. CHEYRI,

Folliculum solum relinquendo avolant, intraque paucos dies intereunt: ita ut Grana hæc Chermes dicta sint nihil aliud, quàm *Ovula Vermiculorum* circa Folia Ilicis depositorum, quæ Succo ex Planta istu loco exela transfundante involuta, & hinc Membrana vegetabili cincta, Granum Chermes constituunt. In Ovo hoc successivè excluditur Vermiculus, nutritur Succo contento, tandem per *metamorphosin* hujusmodi Insectis consuetam, in Muscam abit. Simile ferè in *Quercubus* circa *Gallas* aliasque Quercuum *Excrescentias*, item in aliis Herbarum Arborumque Foliis subinde observamus.

Causam Granorum horum optimè suggerit ZORNIUS *in Add. ad Herbam Pancovinam. p.* 318. dum dicit, quòd sint Ovula seu Conceptus Vermiculorum in contro Ramulorum hujus Polygoni, veluti in Nidulo securitatis causa subsistentium. Nam *Grana* hæc in Vitro Soli exposita *excluserunt Vermiculos purpureos*, relicto involucru, albo capitulo hispido, multipedes, & binis cornubus instructos. Idem Phænomenon etiam observare est circa *Radicem Pilosellæ*, ubi pariter hujusmodi Granula reperiuntur, ex quibus etiam Vermiculi prodeunt Conf. PAULI *in Quadripart. Botanico*. Item etiam asserendum venit de *Coccinella vera*: Nam & hæc ipsa est nihil aliud, quam *Bacca* sui generis, ex qua ipsa etiam *Vermes* prodeunt, qui posteà in *Muscas* convertuntur, & ex eadem Bacca enutriuntur.

Cæterùm *Insectum ex ipsis Baccis* genitum, maturè exsiccatum præbet *Tincturam* elegantissimam & pretiosissimam. Conferantur quoad *Historiam Granorum Chermes*, *Acta Societ. Reg. pag.* 299. sicuti quoad Coccinellam *p.* 665., de *Polygono Coccigero Polonico* M. A. N. C. *An.* 1.*pag.*27. & *Ann.* 3. *p.* 167.

Quoad eorum *Usum*, *Grana Radicum* non sunt in usu Medico; *Cochinilla* verò in suppressione Urinæ usurpantur. Genuina autem *Chermes Grana* decantatissima sunt in Cordis Affectibus, adeoque pro roborandis Viribus imbecillioribus ad præcavendum Abortum, & roborandum Fœtum à Muliereulis adhibentur.

Grana Chermes succulenta *Succum* suggerunt rubicundum, amaricantem, cæterà temperatum; in quo ipso residet vis ipsa, quam Granis tribuunt, cardiaca, Spirituum recreativa, &c. Reverà videtur mihi quoad usum Medicum Succus & Grana Chermes ferè similis *Succo Rosarum*, unde loco *Confectionis Alchermes* similem *Confectionem ex Rosis* paratam substituit LUDOVICI *in Pharmac. p.* 308. adeoque in specie in Affectibus Melancholicis cum tristitia, mœrore, Cordis palpitatione, & similibus, laudatur. Nempe in Granis his, eorumque Succo, ratione *Salis Alcali* sui generis, inest vis temperandi, & specificè corrigendi *Acidum* istud, quod in Affectibus Melancholicis speciatim peccat, quo correcto & Cordis Palpitatio, & depravata Sanguinis Fermentatio cessant, ac debita hujus succedit Spirituascentia, unde exhilarari denuò & confortari Homo videtur; hoc est, quod vulgò dicunt, Sanguinem purum & defæcatum reddit, Spiritus vitales vegetat, &c.

Ex basi horum Granorum, vel potiùs eorundem Succi, procedit famosa ista antiquissima *Confectio Alchermes*, Authore MESUE primùm composita, cujus vis confortativa, Spirituum refectiva, Capitis conservativa, &c. est egregia, unde in debilitate Virium, Syncope, Palpitatione Cordis, &c. admissis aliis valdoperè ex usu est. Nec inferiorem locum obtinet in roboranda Memoria, in abigenda Tristitia, ut & metu & terrore Melancholicorum, &c. necnon Fœminis, quæ Moschum & Ambram ferre possunt pro, præcavendo Abortu & roborando Fœtu usitatissimum est Remedium. In Affectibus Acutis, Febribusque ardentibus, Potionibus addita Ægros vigiles suavem Somnum acquisivisse observavi. Propter Ambram & Moscum subinde inimica esse solet Mulieribus; propterea in quibusdam locis prostat *Confectio Alchermes amara cum Castoreo*: vid. VELSCHIUS *Hecatost.* 2. *p.* 58. In Melancholia etiam Hypochondriaca, aliisque Affectibus Melancholicis, in Paroxysmo cum Coralliis præparatis mista & adhibita, summum adfert solatium. Quæ habet AUTHOR *noster*, sunt satis certa.

Hæc autem *Confectio Alchermes* fit ex *Syrupo Granorum Chermes*, addito *Moscho*, *Ambra*, *Perlis*, *Cinnamomo*, &c. quæ omnia sunt *Analeptica*. Primaria tamen vis analeptica dependere videtur ab Ambra, qua ipsa imprægnata est. Multa essent *in hac Confectione corrigenda*. Cui usui enim *Folia Auri*, *Saccharum*, & *Lapis Lazuli* ingrediuntur? imprimis cùm *Lapis Lazuli* habeat vim purgantem. Accedit quod Usus specificus, propter quem Confectionem hanc ingreditur, contra Affectus Melancholicos sit imaginarius, & in tam parva quantitate seu Dosi, vi purgante nil operetur, nisi vi absorptiva Acidum, Melancholicis conferat. Nihilominùs tamen, quoniam usu confirmata est hactenus, adhuc dum retineri solet.

Dosis hujus *Confectionis* est a ℈i vel ʒß ad ʒi cum Aqua quadam appropriata, vel variis aliis admixta. Hoc adhuc notandum, quòd Mulieribus, quæ non facilè ferunt Moschum Confectio Al-Chermes sine illo exhibenda; Senibus verò & Viris Confectio cum Moscho & Ambra.

Plura videbitis *in* JOHANNE STEPHANO STROBELBERGERO, & EICHSTADIO, qui integros *Tractatus* scripserunt *de Confectione Al-Chermes*, & ZWELFFERO *in suis Scriptis*.

Elegantem *Tincturam* seu *Essentiam Granorum Chermes* à CNOEFFELIO paratam videbitis *in M.A.N.C. Ann.* 6. *Append. pag.* 95. Tincturam hanc cum Camphora in Melancholia, & Morbis cum Delirio conjunctis, uti & in Passione Hysterica, & quibusdam Affectibus Uteri laudatur; & satis famosa est, loco cujus potest substitui *Tinctura Granorum Ebuli*, seu *Sambuci cum Camphora*.

Prostat etiam in Officinis *Syrupus Granorum Chermes*, qui in Provinciis Gallicis copiosè paratur; cui in fine addunt Camphoram, In haustu Vini Gravidis propinatur in Affectibus Uteri, & ad Abortum præcavendum.

HARTMANNUS *in Praxi Chymiatr. pag.* 56. §. 3. commendat *Extractum Confectionis Granorum Alchermes*, cum Succo Pomorum Borsdorffianorum in Passione Hysterica, in Melancholia tam simplici, quàm Hypochondriaca, Mania, & similibus Affectibus Chronicis Hypochondriacis, atque Deliriis Melancholicis.

Magisterium Granorum Chermes per præcipitationem conficere nititur ZWELFFERUS *in Pharmac. Regia ultima Edit. p.* 179. Sed meritò vapulata a TACHENIO *Hippocr. Chymica pag.* 135. Alcali enim Tartari agit in Acidum Aluminis, & dimittit ex se Terram, quæ hinc una in Magisterium præcipitatur, adeòque Magisterium hoc de Terra Aluminis participat. (I)

XCIII. CHE-

(I) *Relictis iis, quæ de* Kermes, *seu* Cocco baphica, *vel* Grano tinctorio, *partim vera partim falsa scripsere Antiqui, quæque legere est apud* J. Bauhinum to. 1. p. 2. 106. &c. *illud tantùm notabo*, Kermes *seu* Chermes *aliud non esse nisi* Granum, *seu* Baccam, *Baccis Juniperi magnitudine respondentem, rotundam, levem, lucidam, pulchrè rubram, succo simili colore infecto repletam, odore viroso, sapore amariusculo, sed grato. Reperitur adhærens veluti* Excrescentia *Cortici & Foliis speciei cujusdam* Ilicis *pumilæ, quam* C. Bauhinus *ea ratione vocat* Ilicem aculeatam, cocciglandiferam, J. Bauhinus Ilicem coccigeram *appellat: quæ Ilicis species crescit in calidis Regionibus, ut in Hispania, Lusitania, Provincia, & Occitania: imò & Italia illam invenit* J. Bauhinus *in Hetrusco, Romano; & Senensi agro: quare acerbè, & bis ostentatie arguit* Matthiolum, *quòd in Italia hanc Ilicem non inveniri asserat, eamque Bizantio accersivisse fateatur.* Granum *autem hoc, vel Bacca Ilici dicta adhærens; non est spontanea* Excrescentia (*inter illius triplicis generis* Excrementa *connumerat* J. Bauhinus) *ut Antiqui putarunt; sed notante* Tournefortio in Observationibus sur le Maladies

XCIII. CHEYRI, KEYRI, LEUCOIUM.

Classes Leucoiorum C. B. sunt 4. exhibetq;
[1. Incanum (folio incano) hortense,
(2. Incanum maritimum,)
[3. Luteum folio hirsuto,
[4. Luteum folio viridi.
] *singula sunt diversorum generum.*

Ex his placet Officinis Luteum vulgare, C. B. 5. inter Leucoia folio viridi, quod est Leucoium, *Brunsfels. Cord. in Diosc.* Leucoium aureum, *Matth.* Leucoium luteum, *Fuchs. item. Dod. Lob. Cass. Cam.* Leoc. sativum luteum, *Clus.* Keyri vel Cheyri, *Lon.* Viola lutea, *Trag. Fuchs. Ger.* Viola petræa lutea, *Tab.* Germ. *gelbe Violen, Nagel Violen.*

Crescit nobis in hortis, raroque sponte provenit: Floret Aprili, Maje & ultrà.

OFFICINALIA NATIVA.

Flores, seu Herba cum Floribus, & raro *Semen*.

2. *Vires*, Cordiales sunt, Calfaciunt & siccant 2. attenuant, discutiunt: partium sunt tenuium, extergunt. Cordiales ac Nervini sunt, dolores mitigant, Menses cient, Secundinam proritant.

PRÆPARATA.

1. *Conserva*. Ex Floribus.
2. *Aqua*. Ex Floribus, vel integra Planta.
3. *Oleum*. Ex infusis Floribus in Oleo veteri.

XCIV. CHI.

XCIII. CHEYRI, KEYRI, LEUCOIUM. *Cheyri & Keyri* Voces sunt Arabicæ. TABERNÆMONTANO hæc Planta audit *Viola petræa lutea*, Germ. *gelbe Veilchen*, BAUHINO verò propriè *Leucoium luteum*.

Flores, vel *Summitates Herba* cum *Floribus & Semine*, sunt in usu, imprimis in Affectibus Mulierum, facilitando Partu, pellendis Mensibus, Secundinis, Lochiis, aliisque impuritatibus ex Utero excernendis, ut & sopiendis Doloribus post Partum, sub forma Potionum. Vim hanc confirmat convenientia ejus Florum cum *Croco*, similes virtutes uterinas possidente; hinc quoque gravitatem Capitis inducunt vi sua aromatica volatili, qua *Odorem* quasi *croceum* spirare videntur. Similiter & in Paralysi, Apoplexia, Epilepsiâ, aliisque Affectibus Capitis usurpantur, utut non adeò convenienter, cùm Cheyri magis sit Uterinum, quàm Cephalicum.

Externè Sacculi & *Fomenta* cum iis parantur.

2. *Aquam ex Floribus* destillatam Mulierculæ usurpant in specie ad facilitandum Partum; & Lochia, Secundinas, aliasque impuritates ex Utero expellendas.

3. *Oleum Cheyri* paratur *per infusionem*, quod Abdomini & regioni Pubis frequenter illinunt in stimulandis Mensibus Lochiis, atque Secundinis retentis, ut & pro facilitando Partu, & Doloribus post Partum leniendis, &c. Hujus *Vires extolluntur*, si infundantur *eam Floribus. Calendula*. Pro expellendo Fœtu inungitur Abdomini, mistum cum *Oleo Chamomilla*. (K)

XCIV. CHE-

-ndies des Plantes ex Cl. Domino Fagonio; *est* Tumor morbosus *succrescens in superficie Corticis dicti Fruticis, ex eo quòd exiguus veluti* Cimex, *tenuissima lanugine tectus, Corticem ferit, succum ad sui alimoniam sucturus: ad puncturam sequitur Succi nutritii effusio, atque in poros vicinos restagnatio, quare fibris dilatatis Tumor creatur. Hic Tumor sensim increscens rotundus evadit, atque repletur substantia rutilante rubore infecta, qua obvolvitur* Ovum exigui Vermiculi, *postmodum (consuetu Insectorum metamorphosi) in minimam* Muscam *abeuntis. Rubicunda illa substantia aliquantulùm exsiccata, est* Massa Scarlati, *ut vocant, qua vulgò utimur ad Lanam Sericumque* Chermesino colore *inficiendum, quæque est apud Pharmacopœos* Basis Confectionis Alkermes. *Modum Coccum infectorium colligendi, & parandi legere possumus apud Cl.* J. Bauhinum, Raium, *&* Lemery. *Notandum autem ex* Martino Lister, *hujusmodi Grana in Angliâ* Cerasorum, *aliarumque Arborum surculis tenellis adnasci, eaque Insectorum sibi fœtibusque excipiendis domicilium efformantium opificio laudatus Author tribuit: imò adeò similia hæc Grana Cocco baphico esse ait, & adeò similiter reliquis Arboribus adhærere ac Ilici adhæret, ut existimet ab eodem Insecti genere effecta esse: nisi quòd Succus in his Granis minùs tingendo aptus sit, quam in illis, ob diversitatem nempe alimenti. Hæc de* Cocco infectorio, *sive* Chermes.

Cochinilla *verò dicta (de qua obiter hic mentionem facit* Ettmullerus) *quanquam à quibusdam habeatur pro* Semine Plantæ *cujusdam* Americanæ, *atque ab aliis confundatur cum* Granis Chermes; *attamen reverà est* parvum Insectum, *Lentis magnitudine, forma aliqua ratione ad Cimicem accedente, sed extùs albicans, intùs scarlatino Colore rutilans, gressu lentissimo. Illud in nova Hispania, & Mexico, vel sponte Naturæ, vel hominum industria adhæret foliis Plantæ cujusdam (cujus speciem ad nos ultatam vulgò* Ficum Indicam *vocant), Tuna Barbaris dictæ, atque à Botanicis* Opuntia *appellatæ. Postquam autem succo Plantæ nutrita Animalcula hæc adoleverint, atque sufficientem magnitudinem, rutilumque colorem integrè acquisiverint; tunc maxima cura ab incolis colliguntur, mersione in Aquam frigidam necantur, & exsiccantur, ut in totam Europam distributa fiant commercio inferantur.*

Cochinilla, *quæ vulgò dicitur* Mestech, *ad nos affertur ex* Regno Peru, *ex* Mexico, *aliisque* Americæ Provinciis, *estque pretiosior ad Pannos vel Sericum*, Scarlatino colore *tingenda. Valet quoque & in Medicina ad Calculum, Arenulas, Diarrhœam, Abortum præcavendum, in pulverem redacta, atque ad gr. xij. & ℈ß. exhibita: etsi sint, qui has vires non Cochinillæ, sed potiùs Granis Chermes tribuunt: ex eo nempe decepti, quòd Cochinillam & Chermes unum idemque existiment. Sunt & aliæ* Cochinillæ species *inferioris ordinis, quas* Campechanam, Tetrechalen, *&* Sylvestrem *appellant. De dictorum Animalculorum, Plantæque ipsius cultura vide* Herreram, Pisonem, Marggravium, *aliosque*.

Notatu tamen dignum est, quod habet Pomet libr. 1. des Drogues cap. 25. *ubi postquam transcripsit declarationem* Cl. P. Plumerii, *tum ex propriis tum ex aliorum Observationibus factam, de Cochinillæ natura, in qua illam Animalculi speciem esse disertè docet; ipse* Pomet *in cujusdam* Dñi de Rousseau *sententiam abit, qui in binis literis ad se ex Insula S. Dominici datis asserit,* Cochinillam *esse verissimum* Semen *in Fructu Plantæ Americanæ contentum: atque vides* Plumerium, *quòd illam Insectum esse publicè fateretur. At quis non videt pluris faciendam esse* Cl. Plumerii, *& tot doctorum eruditorum testium opinionem, quam ipsius* Pometii, *& obscuri nominis* Dñi de Rousseau.

Aliqua demum hic addam de Polygono Coccigero Polonico, *cujus mentionem facit* Ettmullerus *hic. De eo plura habet* Segerus Anno 1. Ephemeridum Germ. *aliqua deinde addit* Mart. Bernh. à Bernitz Anno 3. Obs. 104. *Grana hæc*, Granis Chermes *maximè similia, adhærent Radicibus* Polygoni, *quod* Polonicum cocciferum Bauhinus *appellat: eaque quærunt Poloni defossa Terra, circa Festum S. Johannis Baptistæ, imò & à plebeis superstitiosis, certis quibusdam illicitis adjunctis Ceremoniis, intra undecimam & duodecimam horam meridianam: circa Solstitium æstivum illa defodiunt: quòd si hoc tempus prætereant, Grana illa non ampliùs inveniuntur, sed in* Vermiculos *abeunt. Usus hujus Cocci Polonici haud spernendus est, tum in* Medicina, *tum in* Re Tinctoria ac Pictoria: *illo enim vel solo, vel cum vero* Chermes, *aut* Cochinilla *misto utuntur, imò alio mercaturæ caussa volunt.* Andreas Cnoffelius *ex illis Baccis, seu* Granis in Polygono *collectis, mediante* Spiritu Rosarum, *extrahebat* Tincturam *pulcherrimam* Cordialem, *quam pro Spiritu suo* Rectorio *habebat, eamque vel solam vel aliis Medicamentis liquidis permistam exhibebat.*

(K) *Quamquam Planta hæc* Leucoion *appelletur à* λευκὸν *&* ἴον *h. e.* alba Viola; *nihilominùs ejus species, quæ innumeræ sunt, haud in colore conveniunt: sunt enim quædam flore albo, sed sunt quoque flore luteo, purpureo, & variegato: major tamen illarum pars Violæ odorem obtinet. Verùm sunt qui putant,* album Violam, *seu* Leucoium *hanc Plantam dici, non à Florum colore, sed à Foliorum canitie: sed nec etiam omnia Leucoia incana habent folia.* Officinis *usitatius est* Leucoium luteum, vulgare C. B.

Planta hæc amara est, salsum præ se fert saporem, & valdè rubefacit cæruleam papyrum. Ope Chemicæ Analyseos, præter multos acidos liquores, dat Sal volatile concretum, multumque Olei & Terræ. Florum Infusum diureticum est & deobstruens, valet ad Cachexiam, provocat Menses, ac salutare est Paralyticis. Tournefortius hist.

XCIV. CHINA.

CHinea radix, China radix, Chinensibus Lampatan dicta, *Fragos. C. B.* r. Cina, aliàs China, *Matth.* China, *Garc. Acost.* Chinna, seu Cinna, *Cæsalp.* Germ. *Bochenwurtz*, Gall. *China.*

Est [Orientalis. Ex regione Sinarum, China dicta.
[Occidentalis. Ex Hispania nova & Peru.

Præfertur *Orientalis*, quæ exteriùs est colore rubente aut subnigro, interiùs candicante aut subruente: & hæc quò magior, eò melior. *Occidentalis* colore est interiùs magis russo.

Vires. Calfacit leniter, siccat 2. subastringit, est Diaphoretica, Diuretica, Discutiens, Aperiens, Hepatica. Hinc convenit in Cachexia, Hydrope, Paralysi, Arthritide, Cephalæa, Ictero, Lue Venerea, Tumoribus scirrhosis & œdematosis.

P R Æ P A R A T A.

(*Radix China condita* antehac asportata fuit.)

Extractum. Cum Spiritu Vini, quod tamen rari usus: adhibetur crebriùs in *Decoctis*, sufficitque Unc. a. vel Unc. ij. pro ℔. xx. *Aquæ.*

N. Vesalius de China Librum conscripsit integrum.

CHINA CHINÆ.

DE *China* Luis Venereæ rhizotomo superiùs actum *lib.* 4. *Chinam Paraquai* pronuper Batavi acceperunt ad ciendos Vomitus. *China* verò *China* dicta, Febrifugum est Medicamentum *Peruvianum*, hac tempestate maximè usuale ad Drachmam unam & duas. Quidam *Cassiam caryophyllatam* vendunt pro China Chinæ, sed fallunt & falluntur. Vera *China China* Caryophyllos nec olet, nec sapit. Est nempe *Cortex*, non absimilis Cortici junioris Quercus, sapori amari & paulùm ingrati. Dosis communis, ut dictum, Pulveris *China China* ad fugandas Febres Drachma una ad duas, instante Paroxysmo sumenda cum Aqua Cardui benedicti, Fumariæ, aut alia febrifuga.

De *China China*, aliàs *Pulvere Indico*, *Americano*, *Peruviano*, *Jesuitico*, *de Lugo*, (quòd 1650. ex Peruviano Regno primùm à Jesuitis Romam fuerit delatus) *Kinkinna*, *China Canna*, *Antiquartio Peruviano*, *Palo de Calenturas*, *Cortice Febrifugo* dicta, scripserunt *Johannes Jacobus Chifletius*, *Dionysius Jonquet in Horto Parif. Rolandus Sturmius*, *Melippus Congius*, *Gaudentius Brunacius*, *Wolffangus Hœferus*, *Willis*, *Rolfincius*. Arbor hujus *China China*, teste *Chifletio* pag. 7. & *Gaudentio Brunacio* Romano pag. 24. *Gannana Peride* dicitur multum-

XCIV. CHINA. *Radix* est exotica, quæ ex *China* ad nos affertur, unde & nomen istud est sortita. Et videri possunt de hac ii, qui scripsere de Rebus in Indiis Orientalibus (*L*), in quibus Morbus Gallicus est Endemius; hinc Radix hæc in iisdem crescit frequens, ut sit Medicina in eodem appropriata. Habetur tamen & in Hispania Nova, ubi optimè crescit, utut hodie ex Peru potiùs ad nos perveniat. Vera autem China textura constat admodùm acri, & volatili aromatica, satisque penetrante, ideo in impuritatibus Sanguinis, Lepra, Lue Venerea, &c. *Decoctum Radicis China* per Sudorem optimè operatur. Ordinariò cum *Lignis* misceri solet pro *Decoctis Sudoriferis* contra Luem Veneream, & Affectus Catarrhales. *Radix* autem *nodosa*, quæ ad nos affertur, est tantùm *sylvestris*, *non hortensis*, ideoque magis temperata, nec adeò acris, quàm cæteræ Radices ac Ligna; unde tutior ejus in delicatis aut biliosis subjectis est usus, in quibus vi diaphoretica & sudorifera maximè pollet. Ejus nempe ℥j. in *Aqua simplicis* ℔j ad medietatem decoquitur, donec Saporem acrem acquirat; quo *Decocto* uti possumus ad uncias aliquot pro *Sapo Sudorifero*, & in Hydrope, Febribus, omnibus Morbis Chronicis Galenicorum ultimum solatium est, *præmissis Universalibus*; sicut BONTIUS *Medic. Indorum pag.* 33. ad omnes Morbos Chronicos & Paralysin Indorum maximè commendat. Convenit etiam in Scorbuto, Membra exteriora affligente, Arthritide nempe Vaga scorbutica, & Paralysi scorbutica; forbillant ad tempus in *Lacte caprillo* vel *Sero Lactis*, cui & simul instillatur *Spiritus Cochleariæ*. Juxta JULIUM CÆSAREM CLAUDINUM *in Append. de Ingressu ad Infirmos pag.* 534. Priapismum excitat. Porrò *Radix China in Sero Lactis* Senibus catarrhosis & podagricis est admodùm proficua. In Catarrhis & Phthisi imminente, ad corrigendam Lympham acriorem in Pulmones effusam, *Decoctum China* convenit: vid. FREITAGIUS *in Aurora Medica, ubi tractat de Phthisi.* Cæterùm, cùm valdoperè exsiccet, sunt qui præcipiunt, ut in *Decocto* addantur *Passulæ majores* propter saporem aliqualem; quæ etiam per se egregiè conveniunt in Scorbuto. *Modus propinandi Decoctum in Phthisi* est hic:

℞. *Rad. China in taleol. incisa* ℥ij.
Flor. Papaver. errat.

Betm.
Scab. an. M. ß.
Passular. major. enucl.
minor. an. ℥j.

Coqu. in ſ. q. *Aquæ communis* ad ℔. iiß. Colatura edulcoretur cum *Syrupo Florum Papaver. rhœados*, & trajiciatur per Manicam Hippocraticam, D. S.

Potus contra Phthisin,

Item ad temperandam Acrimoniam Salis scorbutici, & inde natam *Sitim compescendam*, egregium est *Decoctum China* TIMÆI *à Guldenklee in Epist.* 29. *l.* 3. *pag.* 238. Nam Mucilaginem temperatam simul continet, unde vis ejus attemperandi cum vi simul diaphoretica dependet; hinc etiam vim pinguefaciendi obtinere, à quibusdam affirmatur.

Essentiam ex China paratam videbitis in BEGUINI *Tyroc. Chymico.* (*M*)

Præter Chinam, qua de locutus hactenus sum, offert se

CHINA CHINÆ,

DE qua tacet Author noster.

China China vocatur aliàs *Cortex Febrifugus Peruvianus*; item *Pulvis Jesuitarum*, quia hi ex Peru redeuntes hanc secum attulerunt, & in Scholam Medicorum introduxerunt. *Febrifugus* dicitur, quia primùm expertus est contra *Febres Intermittentes* quascunque, etiam *Chronicas*, in specie *Quartanas*, unde vocatur à quibusdam *Antiquartium Peruvianum*. DIGBÆUS in Anglia usus est illo cum successu in Praxi, & in Italia REDI adhuc adhibet illum feliciter: vid. *Dissertatio* D. AMMANNI *nostri*, & BARTHOLINUS *in Cent.* 5. *Hist.* 50. In Officinis nostris est nigricans quodammodò & rubescens, Saporem & Odorem habens aromaticum similem Cinnamomo; sed minùs genuinus est hic Pharmacopœorum nostrorum Cortex. Magna enim hic subest Mercatorum fraus. Item insigniter illum adulterant, adeò ut vix in ℔j. reperiatur ℥j. veri. Dignoscitur adulteratus à genuino ita: Qui est saporis similis ferè cum Cinnamomo, non est legitimus, sed adulteratus; genuinus autem, qui Roma affertur, ubi est genuinus, est crassior, spissior, quodammodò albicans, saporis amarissimi, similis omninò Radici Gentianæ nostra-

tis.

(L) *Potiùs in* Indis Occidentalibus *Lues Venerea est* Morbus Endemicus: *non priùs enim Europæis Lues hæc innotuit, quàm novus detectus fuerit Orbis*; i. e. Indiæ Occidentales: *cum Indiis tamen Orientalibus à multis retrò sæculis vigebat commercium.*

(M) *Quamvis* Chinæ Radix *exotica merces sit, & nobis è remotissimis regionibus afferatur, lippis tamen & tonsoribus per universam Europam, ob familiarem ejus usum, notissima est.* China *anno* 1535. *Goæ in India primùm innotescere cœpit, à* Chinensibus (*unde nomen*) *illuc advecta, ubi unicam tantùm perpusillam Plantam se vidisse fatetur* Garcias: *inde postea in Europam transmissa. Imò non tam ex Indiis Orientalibus huc affertur, verùm etiam ex Occidentalibus, ex nova nempe Hispania, & Regno Peru. Magnæ crassæque hujus Plantæ Radices, apophysibus tuberosis inæquales, ponderosæ, colore foris ex fusco rubente, intùs ex modica rubedine albescente, substantia compacta notabiles, in Officinis & Pharmacopoliis vulgò prostant. Quamquam* Amatus *inter* Arundines *Plantam recenseat, &* Cæsalpinus *potiùs ad genus* Iridis *illam reducendam esse asserat; nihilominùs in eo omnes Antiqui consentiunt Chinæ Plantam scandentem esse, atque vicinas Arbores (non secus ac facit* Smilax aspera, *vel* Hedera *) tenaciter amplecti: Caules ex* Pisone lib. 4. cap. 65. *Spinis acutissimis obsiti, Folia emittunt Plantagini latifoliæ haud dissimilia (quidam Cordiformia faciunt), Baccas in summo ferunt, racematim positas, crectas ad aureum colorem vergentes.*

Radix hæc seligenda est gravis, resinosa, cultrum respuens, rubescentis coloris, tineis haud corrosa: & cavendum ne cariei foramina Bolo, vel ipsius Radicis pulvere, accedente Glutino quodam à Seplasiariis infarcta sint. Uno verbo, haud effœta in usum Medicum ducenda, sed, quoad fieri potest, recentior: hanc autem vix apud nos reperies.

tumque differt à *Cassia caryophyllata*, ut videre est ex *Pisonis* descriptione, qua profitetur Corticem *Cassiæ caryophyllatæ* saporem reddere Cinnamomi cum Caryophyllorum prædominio, qui sapor in *China China* sincera non reperitur.

Ipsa *China China* calida & sicca est, vim habens aperiendi, discutiendi, attenuandi, resolvendi, Putredinem arcendi, roborandi.

Usus est in debellandis *Febribus Intermittentibus*, & hic quoque *Francofurti* satis frequens, quod non careat optato successu. *Corticis Chinæ Chinæ Drachmæ duæ*, secundùm *Gaudentium Brunacium*, pag. 17. *tunduntur subtiliter, ac per setaceum trajiciuntur. Tribus inde horis ante Paroxysmum maceratur Pulvis in Vini albi meracioris cyatho, dumque Frigus febrile seu Rigor irrepere incipit, in eo levi, ac primo accessionis principio, Vinum & Pulvis prabetur, & Æger se in lecto pannis coopertus componit.* Alii sumunt Pulverem Chinæ Chinæ *in substantia*; *dilutum* tamen præfert *Comingius*, *Essentiam* describit *Rolfincius*, aliamque *Sturmius*. Potest etiam parari inde *Spiritus*, *Extractum*, & *Oleum*. Nos hic utimur plerumque Pulvere ad Drachmam unam cum successu felici.

Quoad *operandi modum*: *China China* Febres tollit nec sensibiliter, nec insensibiliter, sed per vim præcipitantem febrile Fermentum. Causa enim, volente *Sennerto lib. 2. de Febr. pag.* 255. Febris est Fermentum aliquod peculiare, quod quamdiu non præcipitatur Medicamentis idoneis, tamdiu Febris præsens manet in corpore.

Quoad *Chinam China* sequentia *notanda* dat *Willis pag.* 154. *de Febr. Primò*, quod hoc Pharmacum intus sumptum, in *Sanguinis Massam* vim suam & energiam præcipue exercet, quippe Viscera non omninò irritat, neque Excretionem quamvis, aut molestiam iis infert: insuper dummodò Sanguinis virtus ejus communicetur, δύναμις [illegible] non omnino exseritur: quare non semper Paroxysmus proximè secuturus, at secundus aut tertius deinceps ab eodem assumpto præcavetur, atque ob hanc rationem quò citiùs Cruorem afficiat, usitatum est, ut una cum Pulvere Liquor eodem valdè imprægnatus propinetur; sic enim in Sanguinis Massam ejus particulæ faciliùs convehuntur.

Secundò, Corticis istius virtus Sanguini impressa *aliquandiu in eodem manet*, idque breviùs, aut diutiùs, juxta quod major aut minor Medicamenti portio intus sumitur; etenim Particulæ ejus Cruori confusæ, cum ipso diu circulantur, & quò plures adsunt, eò magis Massam eius afficiunt, & effectum diuturniorem producunt: Nam licèt *Alimenta* & alia quædam ingesta, in quantum à Calore nativo statim subiguntur, quicquid habent virium intra paucas horas exserunt, ac deinde assimilata, aut foràs excreta cessant: tamen *Pharmaca* nonnulla intùs admissa, quia non facilè perdomantur, nec irritatione citata illicò foràs eliminantur, per plures diés valdè activa perstant, atque Sanguinem & Succos, in hoc aut illo Fermentationis ritu dudum retinet. Hoc observare licet de *Medicamentis* quibusdam, item de *Venenis*, & plerisque *Alexiteriis*, quorum unica exhibitio per plures dies, eademque iterata longiori tempore solet Corpora nostra afficere: usitatum enim est à Medicamentis Catharticis, siquando per Vomitum aut Sedem minùs operantur, post plures Hebdomadas Pustulas & Exanthemata exteriùs erumpere: quin etiam si à Toxico epoto Mors evitetur, diu admodùm in Sanguine & Succis virulentiam delitescere, nemo est qui nesciat. Pariter etiam hic Pulvis, & fortassis alia quamplurima intus assumpta, in Spiritus & Humores quantumvis sopita videantur, etiamnum agere perseverant.

Tertiò, licèt Medicamentum istud immediatè in Sanguinem & Humores agat, tamen *Dyscrasiam febrilem* in iis sitam haud *radicitùs tollit*: quàm citò enim ejus vis absumitur, & Particulæ omnes a mixtione Sanguinis avolaverunt, Affectus pro tempore solùm suppressus denuò emergit, & solito more accessio repetit: quatenus verò Natura hoc cessationis spatio fortior evaserit, ideò post Recidivam Paroxysmi (non uti priùs) sed die tertio & quarto, juxta primum morbi Typum redire solent.

Quartò, annotetur, quòd hoc Remedium non quemadmodùm vulgaria Febrifuga *Sanguinem figendo*, aut etiam fundendo Accessiones febriles sistit: tunc enim Paroxysmus semper ingruens, & non secundus aut tertius posteà secuturus caveretur.

Quibus juxta positis, ut Corollarii vice *de ipso operandi modo*, quo hoc Pharmacum agere videatur, quædam subnectamus, dicimus verisimile esse, quòd cùm Particulæ ab eodem ingesto procedentes *Sanguini* permiscentur, ipsum *in novam* quandam *Fermentationem compellunt*, qua dum Cruoris Particulæ continuò agitantur, ne Materiam excrementitiam congerant, aut Turgescentias febriles ineant, omninò inhibentur: quemadmodùm enim post Morsum Canis rabidi, aut Ictus venenatorum Animalium, ipse Sanguis & Succus nervosus diu venenantur, ne tamen magnas Anomalias statim concipiant, Alexiteria propinata eorum Liquores in alta Fermentatione detinendo prohibent: quorum usus si tam diu continuetur donec Corpuscula virulenta penitùs avolarint, à labe isthac contracta nullum horrendum Symptoma timetur. Sin priùs absumantur Remedii nimis parcè exhibiti vires, illicò repullulat Venenum, & Virus pristinum explodi visum denuò in actum deducitur. Non absimili ritu quando Sanguis Diathesin vitiosam nactus, Succum alibilem pervertit, cùmque ad Plenitudinem congestum, quò rectiùs expellat Turgescentias febriles concipit, Cortex iste Peruvianus tritus & exhibitus, Particularum commercio Sanguinem, licèt Dyscrasia affectum, Fermentatione nova concitata, adeò exagitat alteratque, ut Succum alibilem aliquatenus coquat, ejusque Recrementa continuò evaporet, ut in Paroxysmi materiam, non uti priùs coacerventur. Cùm verò è Sanguinis consortio, hujus Remedii Particulæ penitùs exhalarint, totaque virtus absumpta fuerit; mala Sanguinis Diathesis priùs contracta denuò emergit, ideoque Paroxysmi febriles solito more redeunt; forsan aliquando accidit, ut dum usu istius Pulveris Accessiones supprimuntur, propter mutatam Anni tempestatem, aut alius Remedii ope, aut Naturæ ipsius nisu, ista Dyscrasia Sanguinis sensim emendetur, adeoque Febris deinum sponte dispareat: hoc tamen non nisi rarò contigisse novi, quoniam æquali ferè certitudine, qua ab isto Pulvere Paroxysmos febriles supprimi, eosdem posteà redire expectes.

Quod attinet ad *Qualitates sensibiles*, quibus hic Cortex insignitur, constat, ipsum *Amaritudine cum Stypticitate* quadam pollere, ut gustu indice similem ferè Saporem referat, qualis in plerisque *Alexipharmacis*, uti sunt *Radix Gentianæ*, *Serpentaria*, *Contrayerva*, &c. reperiri solet: quæ enim sunt actu *Amara* in supprimendis Fermentorum præternaturalium viribus, maxima virtute pollent; quinimò *Radix Gentianæ* (ad quam refert Chinam Chinæ *D. Glans, & Hoferus*) quæ optimè hunc Corticem similat, olim pro Curatione Febrium Quartanarum

ria. Cortex autem hic est Arboris cujusdam pusillæ, quæ quibusdam dicitur Gentiana Indica fruticescens: vid. HOEFERUS *Herc. Med. l. 6. cap.* 33. quam delineatam habet BARTHOLINUS *l. a.* Confer. simul ejus *Cent. 2. Epistol. pag.* 530. & *Cent. 4. p.* 521. necnon AUTHOR noster *in Append. p.* 22.

Usus ejus est in *Febribus Intermittentibus Quartana* præprimis, & *Tertiana*, tum simplici, quàm duplicata, inveterata: *Cortex* scilicet pulverisatus a ʒj. ad ʒiij. vel ʒiiij. infunditur in haustum *Vini*; ponitur in locum tepidum per noctem, & una cum Infuso hauritur hora una vel bihorio ante Paroxysmum Operatur per *Sudorem* copiosissimum, interdum per *Vomitum*, rarò per *Sedes*. Sed hoc habet maligni, quòd, nisi præmissis Universalibus debitis adhibeatur, semper relinquat metum *Recidivæ*: & observata quinquies, imò sexies. Recidiva in Febre, in qua solus fuit præscriptus. BARBETTE in Febribus curandis primò purgat, deinde Pulverem hunc exhibet; post rursus purgat. Præmittenda ergò eidem *Digestiva* & *Vomitoria* generalia, & observetur stricta *Diæta*: ita post usum ejus cessant Quartanæ, ubi rariùs ultra secundam vicem, si genuinus est, exhiberi debet: sicut etiam BOYLE *in Tract. Anglico de Philosoph. Experim.* refert, se una vel altera dosi Corticis Febrifugi, ad ʒj. ante Paroxysmum propinati, sæpiùs curasse Quartanas, quæ per dimidium annum etiam duravere Quod si minùs genuinus fuerit Cortex, periculosus sæpè & lethalis ejus usus est. CHIFLETIUS *peculiarem Tractatum de China-China* scripsit. Ubi usus ejus suspectus Purgans illi subjungatur.

Cæterùm, cum rarò apud nos genuinus habeatur hic Cortex, & *Gentiana nostras* ipsa egregium sit Febrifugum, eadem non inveterata loco Chinæ Chinæ ad ʒj. commodè substitui, eodemque modo infusa usurpari in Quartana potest, & spero eosdem ab illa effectus; sicut in Febre tertiana *Salia Vegetabilium fixa*, v. g. *Absinthii Cardui Benedicti*, &c. sæpè sufficiunt: vid. BARBETTE *in Praxi* sicut LUDOVICI *in Pharmac. pag.* 278. *extractum Absinthii* cum illis *Salibus* Chinæ Chinæ succedaneum facit.

Quæritur autem coronidis loco, *in quonam ejus vis consistat?* Resp. Notum est, quod omnes Febres Intermittentes ex *Fermento acido*, vitio Digestionis primæ contracto, oriantur. Cùm ergò omnia *Antifebrilia Fermentum hoc febrile præcipitando*, & *Effervescentias febriles mitigando*, operentur, ut sunt *Cornu Cervi ustum*, *Mater Perlarum*, *Febrifugum* STROBELBERGERI,

tanarum celeberrimi erat usus. Nunc autem licèt hic Pulvis Peruvianus sit unicum adhuc repertum Febris Quartanæ Alexiterium, quod nimirum ipsius, aliarumque Febrium Intermittentium Paroxysmos (licèt solùm pro tempore) inhibet: attamen dubitandum non est, quin alia in rerum Natura extent Medicamina, quæ sunt æquè Febrifuga, atque sperandum erit, ut novi hujus Inventi exemplo ducti, ad explorandas Herbarum virtutes adhuc ignotas excitemur: ita dum singularum tentamini insistimus, & Medicinæ Rationali Empirica adjungitur, proculdubio Quartanæ aliorumque Herculeorum Morborum Curationes felicius procedunt: quod eò libentiùs sæculo huic, aut saltem posteris spondeo, cùm manuducente Corticis istius analogia, Medicamentum ad profligandas Febres non contemnendi illius ipse non ita pridem varia percurrens adinvenerim, quod etiam pauperibus quibuslibet, Succedanei vice, bono cum successu propinare soleo.

XCV. CI-

GERI, Calcinata Animalium, Antimonium diaphoreticum, &c. & hac ratione Chinam Chinæ conducere credendum est. Minùs tamen tuta hæc omnia in Febribus sunt, quin Febres fiant duplicatæ aut triplicatæ, si inconsultè adhibeantur. Ne ergo Febres duplicentur aut triplicentur, Universalia, nempe Vomitoria, aliis primò sunt præmittenda.

ZWELFFERUS in Pharmacop. Regia Edit. ultima p. 77. habet Decoctum & Extractum Febrifugum ex hoc Cortice Chinæ Chinæ; cui suadeo præferendum esse Decoctum vel Extractum Gentianæ nostratis, utpote huic viribus non inferius (N)

(N) China Chinæ, vel potiùs Quinquina, Arbor est Peruviana, frequens in Provincia Quitto, in Montibus prope Urbem Loxa, ad Cerasi magnitudinem accedens: ejus Folia subrotunda, serrata. Flores oblongi, rubicundi (quidam Floribus Puxicæ ob Calycis formam assimilant), qui abeunt in Capsulam Amygdala refertam compressa, alba, tenuique membrana cincta. Arbor eadem vel sativa & culta est, quæ præstantior, vel sylvestris, quæ sponte provenit. Hujus Arboris Cortex ad nos magna copia asportatus est, quem Chinachinam & Corticem Peruvianum appellamus, notissimum & invictissimum Febrifugum. Sponius ait, Corticem hunc non esse Trunci aut Ramorum Arboris; sed Radicum. Hinc Radicum Persicæ, Fraxini, & Cerasi nigri Cortex pro Corticis Peruviani succedaneo habetur.

Seligendus Cortex Peruvianus compactior, ad rubrum Cinnamomi colorem vergens, odore levi ad mucidum aliquantulum tendente, sed qui nares non feriat; gustu tamen amarus. Prætermitto hic loci maximi hujus Medicamenti fortunam, quod quamvis primis temporibus æquali Auri pondere coemptum fuerit; attamen conatibus Jacobi Chiffletii, & Vopisci Fortunati Plempii, anno 1655. non solùm in oblivionem cecidit, sed etiam à quibusdam pro Veneno habitum: quousque anno 1663. à Sebastiano Bado Medico Genuensi, è tenebris in lucem iterum eductum, atque Scripto contra Plempium edito, Anastasis Corticis Peruviani inscripto, in usum denuò traductum fuerit. Circa id tempus Anglus Medicus, Talbot nomine, Parisiis Serenissimum Delphinum, Cortice Peruviano pro Secreto habito, à Febri liberavit: atque hinc Ludovicus Magnus, insigni, sed sibi familiari, liberalitate usus, Secretum à Talbot vindicatum, maximo omnium Febricitantium commodo, publici juris fecit.

De Corticis Peruviani in Febribus usu aliqua notavimus Tom. 2. hujus Operis col. 541. lit. R. & col. 546. lit. T. quæ vide: lubet hoc loco addere, quæ de Chinachina habet ex Dño Rencalmo Clarissimus Fontenelle in Hist. Academ. Reg. Scient. anno 1713. Renealmus primò notat, hujus Corticis proprietatis haud quærendas esse in Chymica Analysi illius principiorum; putat enim mistum hoc (quemadmodùm & quamplurima alia) non agere vi principiorum à se invicem sejunctorum, sed cùm hæc simul unita moleculas sensibiles & crassas efforment.

Quæ primò in hoc Cortice notantur proprietates sunt, ut amarus sit, absorbens, & stypticus. Ex ejus Amaritudine colligit, ipsius vi acidos Succos dulcescere: Acidum enim & Amarum constituunt Dulce. Ex eo quòd Absorbens est, sequitur quòd Acida retundit, & illorum actionem impedit, atque adeò fluiditatem conservat Humorum, qui ab Acidis coagularentur. Demum ex illius Stypticitate eruimus, terreis particulis ipsum scatere, quæ Serum imbibentes, efficiunt, ut Corporis partes ob humoris copiam relaxatæ, corrugentur: atque adeò Cortex Peruvianus Fibrarum vim elasticam & firmitudinem adaugere, vel ab ipsis amissam restituere potens erit. Præterea Cortex idem calefacit, quia amarus est, atque insensibilem Transpirationem faciliorem reddit, ex eo, quòd calefacit, atque auget Liquorum fluiditatem.

Admissis his Chinachinæ proprietatibus, facili negotio ex iis deducit laudatus Renealmus varios illius Medicos usus. Quemadmodùm, si Cibi vehementiùs in Ventriculo acescant, & Bilis ad illorum acescentiam temperandam impar sit, aut ex ductus Choledochi obstructione, debita ad hoc opus quantitate influere non possit; tunc Chinachina Bilis defectum supplebit, atque Febrem ab ea caussa pendentem tollet. Verùm quamvis hoc Remedium Bilis munere fungi possit; attamen si adsit in ductibus Bilariis Obstructio aliqua notabilis, tunc etsi Cortex Peruvianus toto exhibitionis tempore posset deficientis Bilis vicem tenere, nihilominùs quum Obstructionem tollere minime valeret, nil mirum si intermissio illius usu, Febris actum, aggrederetur.

Ulteriùs, si Febris oriatur ex Humorum crassitie ab Acidis inducta, tunc Chinachinæ vis absorbens illam promptè, & absque Recidivæ periculo exterminabit. Si Ventriculi Fibræ præter naturam laxæ Cibos nimis citò, adeòque crudos, egredi sinant; tunc Stypticitas Chinachinæ Fibris debitum tonum restituit. Simili ratione eodem calefaciente Remedio insensibilis Transpiratio ad debitam mensuram, quantitatemque reduci poterit.

Quum ergò paucæ sint Febres, quæ à variis his caussis, vel solis vel complicatis, ortum non trahant; hinc concludit Clarissimus author paucas esse Febres, quæ usu Corticis Peruviani curari non possint. Illæ verò Febres, quæ Lentæ à Medicis dicuntur, atque ab Abscessu aliquo, interno, purulentam materiam in Sanguinem infundente, oriuntur, non poterunt ullo pacto usu Corticis Peruviani curari. Imò notat idem Author, hoc Remedium talibus Ægris noxium potiùs esse: nam faciliorem reddens digestionem, famem Febricitantium acuit, qui quò plus alimenti ingerunt, eo majorem Puris copiam Abscessibus addunt.

Quæ de natura & usu Corticis Peruviani ex Cl. Rencalmo notavimus, videntur, ni fallor, Rationi atque Experientiæ maxime consona: ut Medicus præjudiciis exutus, excusso panico quorumdam in hoc Cortice exhibendo timore, poterit non solùm innumeras Febres, sed etiam non exiguum Morborum aliorum numerum propulsare. Et ne verum fatear, etsi quidam non audeant tale Remedium in Febribus Malignis exhibere, metuentes ab illius, ut ajunt, figente potestate, adeòque ne Abscessus suboriatur; nihilo tamen minùs in Febribus Malignis, in quibus tamen aliqua Paroxysmorum correspondentia & periodus observatur, nullum valentius & securius Remedium inveni, quàm Corticem Peruvianum non semel, sed iteratò, & justa dosi exhibere. Ejus enim sum sententiæ, Medicamentum hoc potiùs vim habere Humores dissolvendi, quàm coagulandi: adeoque illius tempestivo usu potiùs Abscessus præcaventur, quàm generantur: etenim si neglecto hoc summo in Febribus dictis præsidio, increscentibus sensim Caussæ deleteriæ & Veneni figentis viribus, temporis tractu Inflammationes & Abscessus, qui non erant, tandem procreantur: quod alibi me docuisse memini.

Nec tot tantaque pericula Hominibus ex usu Chinachinæ imminere credas, quot, quantaque narrant illius osores. Ex Dño Friend Corticis decoctum in Jugularem Canis infusum illum interfecit: Cortex in Piscinam injectus Pisces inebriat, ut manu capi possint. At quis nescit Liquores in Venam apertam, ope Chirurgiæ Infusoriæ, injectos noxiam mutationem in Sanguine excitare, etsi Aquam puram injicias? Prætereà quod Piscibus vel reliquis Animalibus venenum est, nonne potest esse Homini Medicamentum, & contra?

Illud denique animadvertendum puto, quòd tametsi Chinachina ab accuratissimis Practicis, feliciter ad multos alios Morbos debellandos adhibeatur; attamen illud in Praxi mihi compertum fateor, eos Morbos Chinachinæ exhibitione superari, qui Periodorum quarundam, sive certarum sive incertarum, forma aggrediuntur, (ut in periodicis Hystericarum Paroxysmis non semel expertus sum): quemadmodum & de Febribus ipsis verum est, quæ si Periodicæ fuerint, feliciùs Cortice exhibito tolluntur. Quod quidem si verum erit, quæcumque de hujus Medicamenti natura præconcepta Hypothesis labefactabitur: semper enim illud non levis momenti explicandum restat, qua scilicet ratione peculiarem adversus Periodicos Morbos vim obtineat.

XCV. CICER.

E*Ρέβινθος*, Germ. *Kichern, Ziser, Erbsen.* Gall. *Pois chiche.*

Est (Sativum (album. / rubrum. / nigrum.) (Sylvestre.

Ex his arridet Officinis rubrum sativum, cui tamen & album substitui potest.

Videatur Cicer, *Brunf. Matth.* (cui & Domesticum,) *Cord. in D. Cast. Tab.* Ciceris altera species, *Trag.* Cicer nigrum, *Fuchs.* seu arietinum, *Cord. hist.* Cicer arietinum, *Dod.* Cicer sativum, *Ger.* Arietinum, *Lob.*

Vires. Calfacit & siccat 1. emollit, abstergit, discutit. Diuretica sunt ac Lenientia, proin conducibile est eorum Decoctum Nephriticis: Extrinsecùs adhibetur Farina in Cataplasmatis, &c.

XCVI. CICHORIUM ET CICHOREA.

K*ιχώριον*, *Σέρις*, Solsequium, Intybus, Ambubeja, Cichorea. Germ. *Cichorem, Wegwart, Sonnenwendel, Sonnenkraut.* Gall. *Cicherie.*

Est { Sativum. / Sylvestre: flore [cœruleo, vel albo. / luteo.

Ex his usitatum Sativum, cum Sylvestre cœruleum vel album. Crescit

---

CHRYSANTHEMUM.

C*Hrysanthemorum varia* sunt *Species*, quas inter in Horto Medico nostro se offerunt *Chrysanthemum majus inodorum, folio hirsuto*, quod etiam *Buphthalmus lanuginosus foliis Millefolii* dicitur; *Chrysanthemum Creticum, & Indicum Chrysanthemum majus Chamæmeli species* esse videtur.

Officinis non est in usu, sed in Hortis tantùm ornatus gratia colitur. (O)

CHRYSANTHEMUM CRETICUM.

C*Hrysanthemum Creticum* est vel *luteum*, vel *mixtum ex luteo & albo*, vel *album simpliciter*, quod tamen rarum *luteum Bellidi* proximè *accedit, refertur que ad Chamomillas*, in specie *ad Anthemides luteas*, Nullo in Authore exactiùs descriptam reperietis, quàm in Horto Eustadiensi, in quo æri incisa est hæc Planta.

Est aliàs exotica, *nec* ullum in Officinis *usum Medicum* agnoscit, (P)

CHRYSANTHEMUM INDICUM.

C*Hrysanthemum Indicum* est vel *latifolium*, vel *angustifolium, caule rubescente.*

Nullius hæc sunt usus in Officinis.

Datur & in Horto Medico nostro *Chrysanthemum Peruvianum non sub-rosum*, seu *Flos Solis.*

Hujus usus hactenùs ferè fuit incognitus, qui tamen est *duplex, Medicinalis* scilicet, ac *Culinaris.*

Quoad *Usum Medicinalem*, Scapus Seminum ferè maturorum incisus ac decoctus copiosum præbet *Gummi*, quod quidam tanquam singularissimum *Vulnerarium*, in formam scilicet *Emplastri* redactum, extollunt.

Quoad *Usum Culinarem* mihi relatum est, quod idem Scapus seminalis maturus probè coctus, & à gummosa sua substantia liberatus, æquè blandè Palatum afficiat, ac Scolymus, esculentus, Germanis *Erdschocken*, coctus, (Q)

CHYLOSTEUM.

C*Hylosteum* DODONÆUS primò descripsit *flore albo*; & rarius *flore roseo* vel *rubro* repetitur. Inter *Periclymena* refertur. In Horto Eustadiensi quoque Germ. *Pein-Holtzlein* dicitur.

Nullius est *usus*. (R)

XCV. CICER. Diversæ *Ciceris Species* sunt, *Album*, & *Nigrum* seu potiùs *Rubrum.*

Promiscuè in *Usu* sunt, imprimis *Semen nigrum*, quod utut usus sit quodammodò *Culinaris*, nihilominùs tamen etiam *Officinalis*, propter vim moderatè *Diureticam*, propter vim ciendi *Menses*, & abstergendi *Renes*; adeòque convenit in provocatione Urinæ & Mensium. Dehinc *Decoctum* usurpatur à *Puerperis* post Partum pro Lochiis promovendis, & Utero expurgando: nitrositate enim sua abstergit & purificat Uterum, cum *Radice Petroselini* in Jusculo Carnis decoctum. *Partum* item facilitat, Fœtum expellit, Secundinasque movet, & subsistentibus in Virginibus Mensibus succurrit. Si adderetur *Artemisia*, & *Flores Matricariæ*, & edulcoraretur *Cinnamomo*, esset *Decoctum* gratius, & efficacius. *Lac* quoque augere dicitur, sed falsò: cùm vis Lac generandi neutiquam illi insit; nec enim simul Lac generare, & Menses promovere valet. (S)

XCVI. CICHORIUM ET CICHOREA. *Cichorium* duplex est: *Hortense*, quod *Intybum* vocant; & *Sylvestre* Officinale *flore cæruleo*, quod *Cichorium*. Datur

---

(O) Chrysanthemum *χρυσάνθεμον*, à Floribus *luteis* aureo *fulgore splendentibus*, *dicta Planta: Flores radiati sunt, Calyce sphærico & squamoso comprehensi: Semina angulata aut striata, vel tenuia & acuta. Hoc Charactere verum Chrysanthemum à reliquis Plantis flore radiato distinguit* Tournefortius.

Antiqui enim & Recentiores quamplurimi Plantas omnes Flore radiato; & Corymbiferas si luteo essent Floris colore, Chrysanthema *appellant. Hinc magna inter* Chrysanthema, Bellides, Chamæmela, Buphthalma, *similesque* luteo flore Plantas *confusio.*

Chrysanthemum majus, inodorum, folio hirsuto, *quòd primò loco habet* Ettmullerus, *atque* Buphthalmum lanuginosum, foliis Millefolii *quoque appellat, est sanè* Buphthalmum tenuifolium, folio Mellifoli ferè J. B. *quod juxtà Methodum est* Cotula flore luteo, radiato T.

(P) Chrysanthemum Creticum Clusii, *idem est ac* Chrysanthemum majus, folio profundiùs laciniato, magno flore C. B. *Est quoque apud eundem* C. Bauhinum Chrysanthemum flore partim candido, partim luteo, *cujus Iconem* in Horto Eustadiensi (*lege* Eystetensi, *in quo Horto Icon est* Chrysanthemi Cretici mixti) *æri incisam esse ait* Ettmullerus.

(Q) *Species* Chrysanthemi Indici *ab* Ettmullero *hic recensita, atque aliæ nomine* Helenii Indici, Asteris Peruviani, Chrysanthemi Americani & Canadensis, *atque* Floris Solis *ab Authoribus insignita, reducuntur à* Tournefortio *sub peculiari Genere, quod* Coronam Solis *appellat.* Flos Coronæ Solis *seu* Helenii Indici maximi, *benè repurgatus à foliolis, coctus cum Oleo, Sale & Aromatibus melioris est saporis, quam Fugi, Asparagi, Carduì, & Scolymi, ac ad Venerem insigniter stimulat, ut in se ipso expertum se esse scribit* Cortusus: *nec minùs esu suaves & grati sunt pediculi foliorum teneri adhuc in craticula decocti, Sale Oleoque priùs præparati.* Rajus hist. 335.

(R) *Crassum hic subest* Ettmulleri *mendum, qui* Chylosteum *vocat Plantam, quæ* Xylosteum *appellatur: deceptus sanè fuit ab X, Latinorum, quod pro X. Græcorum falsò sumpsit: sicque* Chylosteum *scripsit, quod* Xylosteum *scribendum erat.* Xylosteum *Planta est* Periclymenis *affinis: vide quæ de ipso notavimus hic v.* Caprifolium.

(S) Ciceris *duo summa genera fecerunt* Dioscorides & Galenus, Sativum *scilicet &* Sylvestre. *Alii ex* Plinio Cicer Columbinum *seu* Venereum *habent, &* Arietinum. *Apud* Theophrastum *Cicer Ορόβιον*, *h. e.* Ervinum, *quòd* Ervo *simillimum & dulcissimum sit.*

Alias Ciceris differentias *faciunt à magnitudine, figura, colore, sapore. Adeò autem omnium Ciceris specierum Semina Capiti Arietino assimilantur, ut id pro nota Characteristica habeat* Tournefortius, *qui* Cicer *inter Plantas connumerat flore papilionaceo, siliqua unicapsulari & brevi. Qua ratione* Cicer Orobæum Theophrasti & Lobelii *haud Cicer esse ait, sed* Ervorum *familiæ accenset, vocatque* Ervum semine obtuso, triangulo. *Ulteriùs* Cicer sylvestre latifolium triphyllon C.B. *quod est* tertium Dodonæi, *ait esse* Anonidem purpuream, perennem, foliis latioribus, rotundioribus, profundè serratis Moris. *At* Cicer sylvestre primum Dodonæi, & foliis oblongis C.B. *est* Tournefortio Astragalus luteus, annuus, Monspeliacus, procumbens Moris.

Crescit juxta vias, floret Junio.

Sativum dicitur Cichorium domesticum, *Matth. Cast.* Cichoreum sativum cœruleum, *Lob.* Cichorium latioris folii; *Dod.* Cichorium latifolium sativum, *Lon.* Seris sativa, *Lob.* Cichorium sativum & album sativum, *Tab. Ger.* Cichorium sativum *C. B.* 1. Sylvestre dicitur Solsequium, *Brunsf.* Cichorea, *Trag.* Sylvestris, *Matth.* Seris sylvestris, *Lob.* Seris picris, *Lob. icon.* Cichorium *Lon.* Intybum agreste, *Cord.* Sylvestre, *Dod. Cast.* agreste, sylvestre, *Fuchs. Cord. hist.* Cichorium, *Tab.* Hieracium latifolium, *Ger. icon.* Cichorium Sylvestre sive Officinarum, *C. B.* 1. Seris πικρὶς *Dioscoridi* Germ. *Wilde Cichoreye.*

OFFICINALIA NATIVA.

Flores, Folia (sylvestris potissimùm), *Radix* (sativa.)

Vires. Hepaticum est nobilissimum frigidum, & siccum 2. (aliis calidum videtur ob amarorem): aperit, Diureticum est, attenuat, extergit. Usus præcipuè in Hepatis Obstructione & Febribus.

℞. *Collectum* in sua exaltatione (die Festo Nativitatis Mariæ) *Hæmorrhagias sistere creditur.*

PRÆPARATA.

1. *Conserva.* Ex Floribus.
2. *Condita* Radix cum Sacchato, & Confecta.
3. *Syrupus Simplex.* Ex Succo & Sacchato. Vide Disp.
4. *Compositus* (Coridi).) Vide Dispens. Norib.
5. *de Cichorio cum Rhabarbaro Florentini.* Vide Disp.
6. *Aqua.* Ex Foliis & Floribus.

(Aqua Florum Cichorii albi Oculis conducit.)

7. *Aqua Ophthalmica.* ℞. Flores cœruleos (collectos Sole in principio Leonis collocato,) q. v. inde Vitro orificii angusti, obtura

tur præterea *Cichorium flore albo*, & *carneo*, quod tamen rarum est. Aliàs *Sonchi, Taraxaca, Endivia, Lactuca*, ac *Intyba Plantæ* sunt *congeneres*: Germanis vocatur *Wegewart, Sonnenwendel, Hindlauffte* & quæ alia Rusticorum sunt nomina.

Generalis autem hujus rei *Diagnosis* est; quod scilicet

1. Fundant *Succum lacteum.*
2. *Luteos* utplurimùm *Flores* ferant.
3. Flores in *Pappos* degenerent.
4. Quòd sint *Frigida.*

Cùm autem omnia *Frigida & Humida* dicantur, hinc *Hepati* conveniunt.

Hortense & *Sylvestre aestatum* est, & quidem imprimis apud Veteres in maximo fuit pretio, & ab iis propter maximas utilitates vocari consuevit *Polychrestum*, item *Pancratium*; quemadmodùm etiam Medicamenta, quæ multis medentur morbis, dicuntur Polychresta, & Pancratia.

Ex Planta in usu sunt *Folia, Flores*, & *Radix.*

Planta hæc *lactescens*, sicut etiam *Radix*, moderatè amara ac cum aliquali stypticitate conjuncta, unanimi consensu dicta fuit *Planta Hepatica*, quòd nihil præstantius in Hepatis vitiis quibuscunque, ubi Sanguis à debita deficit Crasi, tollendis, & Subjectis Biliosis, *in Juvenibus nimio calore abundantibus*, hac esse dicatur. Hepati namq; calido, i, e. Hypocondriis æstuantibus ac inde natis Phlogosibus, cùm Planta, tum Radix insigniter mederi observata; refrigerat enim tali in casu, quippe etiam inter *Plantas Frigidas* numeratur. Quando nempe aliàs Phlogosibus laborat Corpus, tunc Hepar laborare dicunt; sed falsò Oriuntur enim illæ ex vitiosa Effervescentia Salis volatilis, in Bile existentis, cum Acido peregrino vitio Digestionis primæ orto, unde non tantùm Phlogoses, sed & Tormina in iisdem percipiuntur. Affectus hic, qui à Medicis plurimis, imprimis Italis & Gallis, *Intemperies Ventriculi frigida, & Hepatis calida vocatur*, atque Radix Mali Hypochondriaci, Febrium Chronicarum, omnisque Cachexiæ statuitur, sæpè est *Ignorantiæ asylum.*

Ut autem dicam hic, quod res est, notetur, quando de Ventriculi frigida & Hepatis calida Intemperie reperitur apud Authores, semper credendum, adesse *Fermentum nimis acidum & fixum, Ventriculumque Pituita viscida crassa & acida esse obsessum*, judicandum. Quando igitur talis est constitutio, Authores dicunt: *laborat Ventriculus Intemperie frigida.* Quòd si ex hac labe fiat corruptio Chyli, quæ etiam necessariò fit, facilè deinde, quando ille præterit insertionem Pori Choledochi in Duodeno, oritur *Effervescentia*, cujus comes individuus est *Phlogosis*, ut jam dixi, & tunc dicunt: *laborare Hepar Intemperie calida.*

In *Intemperie hac dicta* commendatissimum est *Cichorium*, de quo vid. PANAROLLUS *in Pentec.* 3. *Observ.* 47. ubi in *inæquali Viscerum Intemperie* nil melius, quàm Cichorium convenire credit. Probatur hoc ex *Sapore amaro*, quo innuit, constare Sale nitroso acri volatili, non adeò penetrante; sed admodùm temperato, ita, ut in hoc præponderet Alcali; quod

1. *Acidum* in Ventriculo ex prima digestione relictum emendat, & Mucilaginem incidit, resolvit, & detergit, atque per *Alvum & Urinam* blandè eliminat. Unde
2. Remotione impedimentorum facta, fit ut *Chylus laudabilis* præparetur, & *Phlogoses* cessent; & sic admodùm convenit in Morbis dictis Chronicis.
3. Emendat *Obstipatam Bilis*, auget ejus *Acrimoniam*, & abstergendo hic inde vitiosas Sordes primarum viarum, partim *Alvum apertam* servare; partim aliqua vi *diuretica* pollere observatur.

Propter quam *vim salino-nitroso-volatilem* evenit, quòd libenter loca pinguia probè culta, adeoque nitrosa, incolere soleat. Conf. in specie SENNERTUS *de Natur. Cichor. in Paralip. pag.* 77. Hinc proper plures Affectus subalternos polychrestum solet esse Remedium, dum Ardorem Stomachi restinguere, Sanguinis acrimoniam & fervorem temperare, Hepati & Renibus prodesse, ob insignem amaritudinem Ductum Choledochum reserare, adeoque quicunque vitam prolongare conantur, hanc Plantam sibi commendatam habere debent, *Authore* THEODATO *l.* 1. *pagin.* 257.

Lis est inter Authores, *an frigidum sit Cichorium? an verò calidum?* Sed lis est de lana caprina: si saltem consideretur Sapor acris amaricans, apertum erit, quòd sit *calidum.*

Juxta Centaurium minus & Absinthium, *Cichorium est primarium ex Febrifugis*: Valdoperè enim convenit *Stomacho*, propter vim Ardores & Effervescentias compescendi, ab Acido oriundas, & propter vim abstergendi, incidendi Mucilagines crassas primarum viarum, & incisas per inferiora educendi; dumque simul habet *Saporem subadstringentem*, moderatè *adstringit*, & firmat Partes, ne laxentur, in aliamque illabantur infirmitatem. Hi, qui post graviores Morbos dispositi sunt ad Cachexiam, Hydropem, aliosque Affectus, propter crasin Sanguinis nondum perfectè restauratam, coquant *Radicem Cichorii* in Jusculo, & *Decoctum* assumant.

Sunt, qui commendant *Flores Cichorii albos* contra Hæmorrhagias Narium, si scilicet vel comedantur, vel extrinsecus applicentur. Sunt etiam, qui hic præferunt *Radicem Cichorii albi*, tempore exaltationis in Festo S. Jacobi circa meridiem collectam, & Dentibus contritam; sic enim Hæmorrhagias Narium sistere creditur. Sed hoc non tantùm dicunt de Radice Cichorii albi, verùm etiam de cœrulei Radice, eodem modo adhibita, Dentibus contrita, & sub Linguam detenta. Vid. ROSENCREUZERUS *in Astrolog. Infer. pag.* 433. Juxta hanc vim usitata est in *Sputo Sanguinis* masticata, & sub Lingua detenta, vel etiam sensim sensimque deglutita. Sunt, qui se reddere volunt *impenetrabiles ab Armis* cum hac Radice, si assumatur simul *Usnea Cranii humani*; quod tamen fabulosum puto esse.

Inter *Præparata* est *Succus Cichorii amaricans*, ac Sale essentiali ferè nitroso impregnatus, qui forti Decoctione elicitus, ita inspissando in *Extractum*, cuivis usui accommodabile, redigitur; qui in vitiis Bilis corrigendis est egregius. Acuit namque Bilem torpescentem, particulasque ejus salinas auget ac intendit, ejusque secretionem adjuvat.

1. *Conserva* cum aliis Appropriatis in Cachexia post graviores Morbos, aliisque Affectibus supradictis, Hepati vulgò tributis, ex crasi Sanguinis nondum perfectè restaurata oriundis, necnon in Sputo Sanguinis, præscribi solet. *Formula* posset esse talis, quam habet ZACCHIAS:

℞. *Conf. Flor. Cichor.*
Rosar.
Summit. Rubi aa. ℥j.
Santali rubri ʒij.
Boli Arm. ʒj.
Syr. Myrtillor. ℥j. M. f. Electuarium.

Hujus Misturæ hora una ante pastum exhibeatur ℥ß. in Hæmorrhagia, & Narium & aliarum partium, imprimis in Sputo Sanguinis.

2. *Radix Cichorii condita, Eingemachte Hindlauffte*, in jam dictis Affectibus Cachecticis assumitur: sed parum virtutis superest, quam per diuturnam coctionem perdidit.

5. *Syrupus de Cichorio cum Rhabarbaro* moderatè laxat, & solet præscribi in Misturis contra Cachexias, & species Icterorum. Infantibus recens natis admodùm proficuus est, si tantillum, drachma una vel altera, cum Pulpa Passularum ad lambendum detur, antequam Lac sugant, quia Ventriculi Cruditates in Utero collectas abstergit, Meconium expurgat, & Mala inde oriunda, v. g. Epilepsiam & Tormina, præ-

obtura optimè, & Massa Panis circumvolutum committe Clibano, ut pinsatur cum Pane: hinc exprime ac destilla in BM.

Vires. Convenit omnibus Affectibus Oculorum, Albugini, Nubeculæ, Ungui, Suffusioni, Caligini, &c. Inungitur Palpebræ mane, & vesperi. *Hartmannus in Pract. Poppius in Herbar.*

8. *Sal Com.* Ex Planta incinerata. Attenuat, discutit, Febrifugum est, (Eatractum.)

XCVII. CICUTA.

K*ützen* Germ. *Wauterich*, *Schierling*. Gall. *Cigue*.

Ea generibus Cicutarum infertur in Officinas Cicuta major, *C. B.* t. quæ Cicuta, *Trag. Matth. Fuchs. Dod. Lob. Lon. Cast. Tab. Ger.* Cicuta major, *Cord. hist. Cam.* Vera, *Gesn. hist.* Cicutaria vulgaris, *Clus. hist.*

Nascitur passim in pratis, locis incultis, & umbrosis: Floret Junio & Julio.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia & *Radix*, sed rarò.

Vires. Quamvis summè frigida censeatur, atque inter *Venenata* referatur à *Dioscoride*; nihilominùs tamen frequens ejus usus Modernis est in Tumore, ac Inflammatione Lienis: Succus *Emplastro Splenetico* incoctus extrinsecùs adhibetur: hinc in Inflammationibus aliis, quinimò adhibetur quoque nonnunquam in *Collyriis*.

Sunt qui Radicem fodere monent tempore Conjunctionis Saturni & Solis.

PRÆPARATA.

Emplastrum de Cicuta Splenetico. Vide lib. 2.

XCVIII. CIN-

præcavet; additis Corallis rubris præparatis, Lapillis Cancrorum præparatis, &c. Maximi enim Infantum Morbi oriuntur ex corruptione acida Lactis, ad quam disponunt Sordes relictæ post Partum, sive hæreant in Ventriculo, sive instar Meconii in Intestinis. Hi autem præcaventur exhibitione vel Syrupi de Cichorio, vel *Olei Amygdalarum dulcium cum Sacchare penidiato*; Saccharum enim prohibet Lactis acescentiam, & Rhabarbarum sordes abstergit.

7. Ex *Floribus cæruleis* fit elegans *Aqua Ophthalmica per deliquium* in Clibano, quæ vel sola, vel cum *Spermate Ranarum*, in Ophthalmia ex Lympha nimis acra, Sugillationibus, Albugine, & aliis Oculorum Affectibus, vi detersiva & mundificativa admodùm egregia est: ideò & maximè laudatum exstat Remedium contra Oculorum Affectus ex Cichoriorum genere. Modum habet AUTHOR *noster*, & SENNERTUS *in Praxi de Affectib. Oculorum*, & alii Authores plurimi.

8. *Sal fixum* est ex usitatissimis Febrifugis in Febribus Intermittentibus, tam die Intermissionis, quàm ante Paroxysmum. Commodè additur in Febribus Chronicis, & quibus imminet Cachexia, *Antimonium diaphoreticum Martiale*. Unde quidam ex *Cichorio incinerato* parant *Lixivium*, quod superaffundunt *Limaturæ Martis*, & exponunt Calori vel Solis vel Furni: hinc fit, ut Antimonium fatiscat in *Crocum aperitivum*, quem laudant in Morbis Chronicis & Cachexiis. Sed præparatio hæc nil valet, quia Mars in Calcem terream irresolubilem mutatur. (T).

XCVII. CICUTA. *Cicuta seu Cicutaria aquatica minor*, Germ. *Schierling*; Petroselino quoad formam simillima est, & vulgò inter *Herbas Venenatas* refertur; Radix enim ejus non minùs Brutis, quàm Hominibus, perquàm nociva deprehensa fuit. Propter similitudinem namque faciei hujus cum Petroselino, factum, ut ea Radice, pro Petroselini Radice, comesta, non raro Convulsiones, imò ipsam quoque Febrim Petechialem, aliaque gravissima Symptomata, exorta sint. Exempla prostant quamplurima; imprimis in KIRCHERI *Scrutin. Pestis p.* 204. cujusmodi est, quod refertur de duobus Monachis, qui ex esu Cicutæ Radicis, pro Petroselini Radice, in Delirium inciderunt, ut putarint sese esse Anseres & Anates, & propterea in Aquam se contulerunt, & natarunt, donec interierunt. Præter hoc KIRCHERI prostat Exemplum in BARTHOLINO *Centur.* 4. *Histor.* 46. item in SIMONIS PAULI elegantissima *Digress. de Febribus Malignis p.* 101. ubi aliquot habet Exempla cum Symptomatis, qualia adesse solent in Febribus Petechialibus, quæ curavit quasi Venenum fuisset assumptum; sicut etiam AMATUS LUSITANUS *Cent.* 5. *Obs.* 98. refert Exemplum de Puero, ex usu Cicutæ mortuo. Plura de his videbitis in *M. A. N. C. An.* 3. *p.* 552. RAGENDORN *Miscell. Med. p.* 306. & WEPFFERO *de Cicutaria*, qui legi meretur. Benè observandum ergò, ne Folia aut Radix Cicutæ confundantur cum Foliis & Radice Petroselini, utpote maximè illis, quoad faciem externam, similibus.

Cæterùm utut habeatur pro maligna & venenosa, & propterea etiam ab *usu Medico interno* exulet; Nihilominùs RENEALMUS *in Observ.* 3. & 4. solus usque eò audaciæ accessit, & *Pulvere* hujus *Radicis* partim in substantia à ℈j. ad ʒß. cum *Vino*, partim in *Infuso* à ʒj. ad ʒij. idque felici cum successu, in Scirrhis Hepatis, ac Lienis, ut & Pancreatis gravissimis usus est: sed faciat hoc suo periculo. Non minùs rarum est, quod refert VERBEZIUS *in suo Tract. contra Castellum de Vitriolo*, in quo *p.* 46. ex GALENO de quadam Anu, quæ consuetudine ita familiarem sibi fecit Cicutam, ut ea vesci potuerit sine detrimento in magna copia. Tanta vis est Naturæ & Consuetudinis in amicis nobis reddendis inimicis, seu Venenis.

Externè ejus usus est frequentior: imprimis Cicutæ *Succus* expressus, vel ipsa *contusa Planta* aut cum *Infuso* applicata, Mammarum incrementum coercet, duras & parvas reddit. Sunt qui non ineptè externè Mammis ad nimium Lactis proventum in iis, qui non volunt lactare, vel sub metu coagulationis Lactis coerciti, & indurationis Mammarum, Plantam hanc contusam, ac in *Lacte*, vel *Aqua Chærefolii*, vel in Aqua & Aceto, decoctam, sub forma Cataplasmatis, vel Succum cum *Aceti* tantillo temperatum applicant. HENRICUS *ab* HEER *in Observat.* 7. valdoperè commendat Cicutam ad Inflammationem & Tumorem Penis ex nimia Venere; sive recens applicetur, sive cum *Aqua Florum Sambuci*, vel cum *Aqua simplici* decocta applicetur: discutit enim & Tumorem resolvit: Cicutæ nempe Folia lota & contusa, si humida; si exsiccata, priùs macerentur in Aqua & immittantur intra Præputium, cui si additur tantillum *Camphora*,

(T) Cichorium *peregrina Græcis* voce, ex M. Virgilio, *quæ omnia* Intyborum *genera indicat*, agreste *nempe*, & sativum: *at* Picris *semper agreste*, Seris *plerumque sativum Cichorium indicat*. *Apud* Nicandrum *est* Κιχώρη. Κιχώρη, *cujus diminutivum est* Κιχώριον. *Poeticè tamen apud* Horatium Κιχώρεια. *Quamplurimæ sunt* Plantæ, *quæ* Cichoraceæ *à Practicis vocantur*, *quòd frigidæ & humidæ sint*, *succo lacteo turgeant*, & *flores foliosos* παπποσπερματος *h. e.* in pappos abeuntes *obtineant*. *Has* Plantas Cichoraceas decem *numerat* C. Hofmannus: Cichorium *nempe propriè dictum*, Chondrillam, Cyanum, Sonchum, Lampsanam, Hieracium, Pilosellam, Senecionem, Lactucam, Tragopogona. *Sunt qui* Dentis Leonis *species Cichoraceis accensent*.

Cichorium *Officinis & Culinis familiarissima Planta*: Officinale *magis est sylvestre quàm sativum*: *utrumque tamen culinaris usus est*. Endivia vulgaris, *tam* latifolia *quàm* angustifolia, *species sunt* Cichorii. *Fortè ab* Intybus *dicta est*, *unde* Intybia, & Endivia: *quemadmodùm & à* Seris Seriola, *unde Italorum* Scarola, *ut autumat laudatus* Hofmannus. *Hinc fit ut pro compositione* Syrupi de Cichorio cum Rhabarbaro, *nomine* Scariolæ *veniat* Endivia vulgaris, *h. e.* Cichorium hortense, *vel* latifolium *vel* angustifolium.

Cichorii sylvestris *Radices & Folia sunt amarissima, lacte turgida, & vix rubefaciunt cæruleam papyrum; Flores autem magis illam rubefaciant, minùs amari sunt, & viscido sapore præditi. Cichorii Sal vix differre videtur à Sale Terræ naturali, sed cum notabili portione Sulfuris & Terræ conjunctum est. Ex Chymica illius Analysi multum Olei & Terræ elicitur, aliquid Liquoris acidi, parum Spiritus urinosi, & Salis volatilis concreti.* Dens Leonis *ferè eadem promit principia, sed nihil reddit Salis volatilis concreti: utraque tamen Planta iisdem fermè viribus prædita est.*

Radices & Folia Cichorii sunt aperientia, diuretica, refrigerantia (quamquàm Ettmullero *Planta calida dicatur ex eo, quòd sapore sit acri, & amaricante:) refrigerat autem ea ratione, quòd Obstructiones reserans, motum Liquoribus conciliat, eo quorum in Visceribus mora Calor intendebatur.* Syrupus Cichorii simplex, & compositus *deobstruens est: maximè si ejus unciæ addantur* ʒij. *vel* iij. Tincturæ Martis. Conserva Florum Cichorii *maximi usus est in* Bolis, & Opiatis *deobstruentibus, præsertim in Hydrope, Cachexia, Affectione Hypochondriaca, Febribus Intermittentibus &c.*

XCVIII. CINAMOMUM.

Cortices sunt Arboris cujusdam exoticæ ejusdem nominis. Germ. *Zimmetrinde*, *Canel*. Gall. *Canelle*.

N. De Cassia & Cinamomo Officinarum, quod & *Canella* dicitur, controversiæ occurrunt *Opiniones*. Sunt enim qui inter se confundunt, & pro uno & eodem utrumque habent Corti-ce, solisque Nominibus differre, non reipsa: alii ex sola Loci varietate ea distinguunt, non ex diversa Specie Arboris: alii ex una eademque Arbore utrumque desumi volunt, cujus Corticem exteriorem & crassiorem appellitant *Cassiam ligneam* seu *odoratam*; interiorem & tenuiorem *Cinamomum*. Alii diversæ Speciei Arborum Cortices faciunt, inter quos tamen maxima similitudo intercedat, adeò ut *Cassia Arbor* in *Cinamomi Arborem* transplantari facilè queat: Hæc opinio *Galeni*. *Recentiores* primæ utplurimùm subscribunt Opinioni, *Cinamo-*

phora, erit eò melius. In emolliendis Tumoribus tam Lienis & Hepatis, quàm etiam Partium externarum duris, nempe scirrhosis, strumosis, grumosis, &c. Radix est egregia, quacumque sub forma applicata.

Prostat pro hoc usu in Officinis *Unguentum & Emplastrum de Cicuta*, quæ vel sola, vel cum *Gummi Ammoniaco*, in Aceto scillitico soluto, mixta, ad Strumas, & omnes Tumores duros emolliendos, idque imprimis in Tumore duro & scirrhoso Lienis, & postmodùm etiam in Scirrho Mammarum, expertissima sunt: Vid. DOERINGIUS *in Tr. de Opio p.* 92. Omnes enim Plantæ plùs minùs Narcoticæ, uti sunt Mandragora, Solana somnifera, Nicotiana, Bryonia, Cucumis asininus, nostra Cicuta, &c. in hujusmodi Tumoribus duris, sine Suppuratione, emolliendis, sub qua facilè in Cancri naturam degenerant, egregiè prosunt. Aliquot *Compositiones Emplastrorum contra Scirrhos* reperimus in SENNERTI *Tom.* 3. *Prax. pag.* 492., ubi allegat præscriptionem HEURNII *Emplastri de Cicuta & Gummi Ammoniaco*, quod ad omnem Duritiem molliendam valdoperè fuit expertum, & in AUTHORE *nostro Parte Anteriori p.* 199. atque *in Scriptis* HILDANI *de Acidulis p.* 657. Quando applicatur pro usu contra Scirrhos, solet subigi cum *Oleo Capparum*, vel *Oleo destillato Succini*, vel *Oleo Cochleariæ*. Præstat Oleum Succini & Capparum? Ergo si hoc malaxetur idem *Emplastrum*, erit eò melius. (*V*)

Ad Cicutariam pertinet etiam

CICUTARIA PALUSRIS.

Seu *Phellandrium*, Modernorum decantatum *Antiphthisicum* præservativè & curativè. *Semen* nempe crudum sæpiùs assumptum, & usurpatum. (*X*)

XCVIII. CINAMOMUM. De *Cinamomo* seu *Cortice Aromatico*, in genere *Canella* dicto controversia, *an idem sit cum Canella?* & si hoc, *an sit idem cum Veterum Cassia* seu *Ligno Aromatico?* inter Botanicos orta est, de quo BAUHINUS *Tom.* 1. *Theatri Botanici*. Multæ enim sunt Arbores, quæ *Canellæ* dicuntur, cæteræ ejus varietates *Cassia lignea*; cujus plures sunt *Differentiæ*, quas videbitis in specie in PISONE *in Mant. Aromat.* & ex eodem in FRANCISCI LUSTGARTEN *p.* 686. & 695. Conf. M. A. N. C. *Ann.* 4. *p.* 239. Sic ad *Cassias ligneas pertinet* Modernorum *Cassia caryophyllata*, quam esse *Kersam Arabum*, videbitis in VELSCHII *Hecat.* 8. *p.* 19. Sic ad Canellas hæ pertinet Anglorum *Cortex Winteranus* dictus, de quo vid. *Histor. Plantar. Tom.* 1. *p.* 1. *p.* 400.

Arbor est instar *Oleæ*. Abraditur *Cortex externus*, qui ex se est viridis, neque olet: dum abrasus est, exponitur Soli, ut putre-

(V) Cicuta *sic dicitur, quòd internodiis sit cavis & fistulosis: testè enim* Servio in Ecl. 2. *in Cannis, Calamisve, quod inter nodos interceptum est*, Cicuta *appellatur; hinc* Lucretius lib. 5.

Agrestes docuere cavas inflare Cicutas.

Planta est umbellifera, in paludosis locis frequens, gravi odore se facilè prodens; Semina gemina ferè globosam habent figuram, singula exigua sunt, hinc gibba & striata, inde verò plana. Cicuta major C. B. *ea est, de qua loquitur* Ettmullerus, *atque cum* Petroselino *confundi*.

Cicuta *inter lethalia* Venena *connumeratur, cujus Succus apud Athenienses capite multandis ebibendus exhibebatur: vide* Socratis *obitum apud* Platonem. *Summa frigiditate interficere credebant: hinc illius* Antidotus Vinum, *& ex* Aetio *Apii semen, Iridis radix, Nitrum cu Aqua copiosiore epotum. Caput primò petit, Vertigines enim, Convulsiones, Singultus, Delirium & Amentiam parit. Quidam non omnes Plantæ partes venenosas reputant, nec omnibus Animalibus illam comedentibus. Sic* Lucretius *canit*,

——— Pinguescere sæpè Cicuta
Barbigeros pecudes, homini quæ est acre Venenum.

Quemadmodùm innoxiam vulgò credunt Coturnicibus, Sturnis & Asinis: hi tamen nisi intereant, profundo tamen sopiuntur lethargo, ut vix detracto corio expergiscantur. Si autem quandoque Hominibus non obfuit, id vel ex certa corporis constitutione, vel ex doseos exilitate fortassè accidit: Galenus *enim ait*: si quis modicè utatur, condensare: si liberaliùs, obstupescere: si plurimùm, necare.

Ex Tournefortio Cicuta major *saporem habet salsæ Plantæ, Oleum fœtidum olet, & vix rubefacit cœruleam papyrum: unde conjicere est, in Cicuta contineri Sal ad Sal Ammoniacum accedens, multo Oleo & Terra involutum: quæ principia ferè in ipso* Opio *inveniuntur. Folia in Lacte cocta dolentibus Hæmorrhoidibus, & Articulis Podagra affectis cum doloris levamine applicantur Cataplasma ex foliis Cicutæ, cum Limacibus contritis, ac eam quatuor Farinis malaxatis, excellens est ad Scroti Inflammationes, Podagram, atque Ischiadem*.

(X) Cicutaria palustris, quæ tenuifolia C. B. *nec* Cicuta, *nec* Cicutaria *est, juxta Methodum (quamvis omnes sint* Plantæ Umbelliferæ*); sed ipsissimum* Phellandrium Dodonæi: *habet enim Semina exigua, hinc gibba, leviter striata, inde verò plana, quo differt à* Cicuta. *At* Cicutaria *vera* Tournefortii *Semina obtinet crassa, longa, gibba, & quasi lunata, ac valdè striata*. Cicutaria, *inquam*, palustris, tenuifolia, *est* Phellandrium Dodonæi, *at dictum*: *at* Cicutaria palustris alba, *&* rubra C. B. *sunt species* Myrrhidis. Phellandrium *ex* Dodonæo *Urinam & Menses provocat: ad Vesicæ frigidos affectus utile, & ad friabilem Calculum comminuendum aptum*.

Mirum est quod Regiæ Scientiarum Academiæ *retulit* Dominus Jaugeon *anno* 1715. *Tres scilicet Germanos Milites Ultrajecto profectos, incipiente Vere anni* 1714. *vix semihoræ spatio mortuos, quòd* Cicutariam aquaticam, *vel* palustrem, *pro roborando stomacho*, Calamum aromaticum *existimantes, comedissent. Unius Ventriculus prorsus pertusus, in aliis duobus illius Membranæ tantùm corrosæ: in omnibus Ventriculi cavum albicante spuma replebat: reliqua imi Ventris viscera vix alterationem passa. Pulmones & Cordis Musculi flaccescentes & marcidi. Vasaque omninò fluido sanguine repleta. Haud crediderim, lethales hos effectus à* Cicutaria palustri, *seu* Phellandrio, *de quo hic sermo est, oriri potuisse; ea enim virulentia hæc Planta non pollet*. Cl. Fontenelle *hanc referens Observationem ait, in* Wepferi tract. peculiari de Radice Cicutariæ, *plura prostare ejus Veneni, etsi non tam violenter necantis, Exempla. Quum autem citatus* Tractatus *ad manus non sit, haud locus datur in apertum ponere, quanam hæc Planta adeò lethalis sit, quæque cum Calamo aromatico tam facilè confundi possit. Fortassè erit veræ* Cicutæ *species aliqua, vel* Cicutaria latifolia hirsuta J. B. *quæ est* Cicutaria palustris latifolia, *vel* rubra, *vel* alba C. B. *quæque inter* Myrrhides *reponantur, ut dictum: at de harum virulentia nil habet* J. Bauhinus, *nec* Dalechamplus, *qui eas describunt. J. tamen* Bauhinus to. 3. p. 2. 181. Cicutariam vulgarem *à se dictam, venenatam esse non solùm suspicatur, & ab ipsius usu cavendum monet, sed Historiam addit duarum Familiarum Montbelgardi, quæ existimantes se colligere* Pastinacas Germanicas, *hyemali tempore*, Cicutariam *hanc fortè fortuna offenderunt foliis destitutam, ex cujus Radicis esu, licet pauco, inciderunt in grandia symptomata Suffocationis, Torporem, ac Vesaniam, ita ut ebrios veriùs exprimerent: curavit hos vomitu.* Raius *tamen notat, Anglos suos asserere*, Pastinacas *ipsas vetustiores Torporem hunc, & Delirium inducere, ut eas* Pastinacas insanas *vocent. Si igitur* Cicutaria *hæc vulgaris* J. B. *venenata est, quum hæc eadem sit ac* Myrrhis sylvestris, seminibus lævibus C. B. *erit juxta* Tournefortium; Chærophyllum sylvestre, perenne, Cicutæ folio: *hanc autem Chærophylli speciem nemo, quod sciam, noxiam fecit*.

namomumque Officinarum, vulgò *Canellam* dictum, legitimam *Antiquorum Cassiam* dicunt. Et in Compositionibus Græcorum *Xylocassiam*, id est *Cassiam ligneam*, seu *odoratam* postulantibus, *Canellam nostram* esse adhibendam. Si qua tamen distinguere libet, crassiorem *Cassiam* appellare licet, tenuiorem *Cinamomum*; differentia suborta à differente Loco natali Arborum.

Videantur *Garzias ab Horto lib. 1. Arom. hist. c. 15. ob. Manardus lib. 8. Epist. 1. Matthiolus in Dioscor. Caspar. Bauhinus Theatr. Botan. lib. 11. s. 3. & sim.*

Frequentes sunt hæ Arbores in Zeilao, *Cinamomumque* præbent *præstantissimum*: *ignobilius* econtrà *Cinamomum* præbent Arbores in Provincia Malavar, & Jaba seu Java.

N. Roseum, sive ex cinereo vinosum *colorem* contrahit Cinamomum ex Solis calore, cui Cortex detractus exponitur: non probè idem paratus, candicans, sive cinerei coloris fit; nimiis verò ardoribus Solis combustus, niger.

Delectus. Probatur subrubrum, Odoris fragrantissimi, Saporis subastringentis, & acris.

(Ita selectum dicitur Darsenom.)

Vires. Calfacit & siccat, aperit, discutit, Menses & Partum accelerat, omnia Viscera, Spiritusque singulos recreat, Concoctiones juvat. Hinc usus ejus frequentissimus est in Virium imbecillitate, Lipothymia, Capitis, Ventriculi, & Uteri Affectibus frigidioribus.

P R Æ P A R A T A.

1. *Confectio Cinamomi.*
2. *Aqua Cinamomi.* Fit l. a. ut ex aliis Aromatibus. Vide *lib* 2. vel uti in destillatione Olei.

(Habetur etiam Rosata, Buglossata, Citrata, Cydoniata, cum Malvatico parata.)

3. *Tinctura*, seu *Extractum*. Ex Spiritu Vini tartarisato.
4. *Elixir.*

putrescat, & Vermes in illo generentur; acquirit *Odorem & Saporem aromaticum*, qui antea erat sepultus, & Colorem viridem mutat in rubrum: & si minùs siccatur, albicat; si nimiš, nigrigat. Et dum in Sole exsiccatur, induratur, & Cortex se contrahit, & in plicas abit, cùm aliàs sit mollis satis.

Quoad *Usum*, ut summè *restaurativa* præditum est & *analeptica*, in quo passu mirè efficit, & recreat Spiritus Animales infirmos, adeoque in imbecillitate & Virium defectu, Lipothymia & Syncope, Nausea, Ructu, aliisque Affectibus Stomachi, præstantissimum est *Cinamomum*, sive usurpetur in substantia *Pulvis*, sive *Tinctura*, sive *Essentia*, sive *Oleum destillatum*: Imprimis egregiè convenit in Affectibus Mulierum Gravidarum. Cautus tamen sit ejus usus, quoniam insigniter irritat Matricem ad stimulandos Menses, & promovendum Fœtum: unde etiam iis, è quibus expellendæ Secundinæ & Lochia, itemque quæ Parto difficili laborant, tam notabilem præstet usum, ita ut dicat LINDANUS, nulla Medicamenta Fœtus vel Menses pellentia adhibenda esse, nisi admisto Cinamomo. In specie, quod sæpius fit, ubi Mulierculis ex Partu difficili & Partium debilitate deficiunt Dolores, & amittitur Conatus, ut renoventur Dolores, propinetur Cinamomi momentum, ut animetur de novo resocillatis Spiritibus ad Partum Gravida. Unde jam patet sponte ejus usus in quibuslibet Affectibus subitaneis ex Spirituum quasi eclipsi natis, Apoplexia, Syncope, &c. idque tam interno quàm externo usu.

Utendi modus est imprimis internè in *Aqua Cinamomi* cum *Vino* prolicita, hinc *Tinctura*, seu *Essentia*, & hinc denique *Oleo* cum *Saccharo*, vel *Pulvere* appropriato subacto: Nam istis Præparationibus omnis Cinnamomi vis elicitur, non secus ac in *Oleo Caryophyllorum*; ita ut, Oleo extracto, Cortex iners & insipidus remaneat, usui adstrictorio accommodatus ad Dysenteriam, Diarrhœam, &c. quibusdam multùm laudatus; *Periodicum* tamen vigoris nonnunquam in Cinamomo varietatem observavit LUDOVICI *in* M. A. N. C. *Anno* 4. & 5. *Observat.* 202. *p.* 278. & 279.

5. Quod attinet *Præparata*, & primo quidem loco *Oleum Cinamomum* ritè *destillatum modo Septaliano* lampadis igne, suggerit primò *Phlegma* hinc *Spiritum acidum* instar Aceti destillati (est enim Cortex quidam), cum quo simul ascendit *Oleum destillatum duplex*, *Subtile* & *Æthereum*, Aquæ seu Phlegmati supernatans, quod Oleum communi modo destillatum non præstat. Post hoc demum adscendit *Oleum crassum*, commune, rubicundum, quodque in Aqua subsidet. Curiosum est, quòd *Acidum* sensile seu manifestum ex Cinamomo elicitur, adeò ut MARGGRAVIUS retulerit, se ex Cinamomo tam potens Acidum habuisse, ut cum *Sale Tartari* sensibiliter efferbuerit. Existimo ergò, plura Aromata cùm maximam partem sint Cortices, Ligna, Radices ligneæ, aut Fructus quasi lignosi, simili modo tractata etiam *Acidum* subministratura, utut vulgò de *Sale volatili oleoso* saltem participare dicant. Et sanè resinosa eorum substantia Acidi præsentiam non obscurè innuit: adeòque reverà *duplex Oleum* est in Cinamomo; *Æthereum* unum, subtile, atque supernatans; *Crassius* alterum, magis concentratum, quod nempe vulgò prostat, in Aqua subsidens. Quam Differentiam Oleorum in Cinamomo etiam observavit WEDELIUS *Pharmac. pag.* 154. & 159. Adeòque rectè sentit PECHLINUS de *Purgantib. pag.* 102. quòd in communi Oleo Cinamomi *Spiritus* delitescat, non Aromatesantùm, sed & ipso Oleo penetrantior &c.; ut quæ in Aromatibus est efficacia; huic se debeat *Spiritui Æthereo*.

Concinnior ergò præ vulgari *Olei Cinamomi destillatio* fit, inspergendo frustula *Cinamomi* modico *Vini*, & posteà ex V B per Retortam destillando; quoniam in Destillatione vulgari per excessivum ignem Oleum comburitur; in hac verò sine combustione acquiritur. Nempe par hic videtur ratio, atque cum *Terebinthina* aliorumque Resinosorum Destillatione, in quibus etiam primò *Oleum Æthereum*, seu communiter dictus *Spiritus Terebinthinæ*, dein *Oleum crassius*, & tandem *Oleum spissum*, seu *Balsamum Terebinthinæ* prodeunt.

Oleum hoc, cùm sit valdoperè carum, *solet adulterari*. Cùm verò præ aliis Oleis hoc habeat peculiare, ut contra Oleorum naturam (excepto Oleo dicto Æthereo, & destillato Caryophyllorum) subsideat in fundo, *Nota hæc* potest esse, pro dignoscendo Oleo genuino Cinnamomi. Aliàs, quando *Oleum Cinnamomi* cum *Oleo Seminis Cannabini*, ut sæpè fit, adulteratur, fundum petit, fit squalidum, odorem amittit, & successu temporis nigredinem contrahit: Vid. HOEFERUS *in Hercu e Medico pag.* 397. Mirum est, quod refert de hoc Oleo *in Tract. de Lacte Lunæ* MAJOR *cap.* 5. §. 7. quod temporis progressu sponte se coagulet in Crystallos salinas; quod confirmat, quæ dixi de *Oleis destillatis*, quòd nihil aliud sint, quàm *Salia volatilia concentrata*, adunita & congregata, adeòque ita penetrantia: Si hoc *Oleum* addatur *Saccharo*, abit in *Oleosaccharum*, elegans restaurativum, quod admisceri potest Medicamentis, sive liquidis sive siccis. Vim suam exserit præprimis in Lipothymia, Syncope & aliis Spirituum Animalium defectibus, ubi nil melius Oleo hoc. Mulieribus quoque valdè conducit ad omnes Uteri Affectus, Uterum & Fœtum roborandum; in Partu difficili Matrem confortat, & Fœtum expellit. Agonizantibus ad aliquot guttas propinatum, ad tempus illos conservat & roborat. MYNSICHTIUS cum hoc Oleo parat *Aurum potabile*.

Quibus lubet in copia *Oleum Cinamomi* destillare, ita procedant.

℞. *Oleum destillat. Cort. Citri*:

Hocque per Retortam tam diu rectificetur, donec Odorem amiserit: affundatur postmodùm *Cinamomo* grossè contuso, relinquatur per plures dies in digestione, posteà destillatur, & prodibit *Oleum* virtute & sapore Cinamomi imbutum.

Imò, qui *Oleum Compositum* medicinale expetunt, *Oleum destillatum Corticum Citri*, proprio odore & sapore prædictum *Cinamomo* affundere, & ita elegans *Oleum destillatum compositum* pro usu externo & interno acquirere possunt.

Alii sunt, qui *Cinamomum* priùs cum *Phlegmate Vitrioli* digerunt, ut compages ejus nonnihil reseretur, & Luna crescente ex V B destillari jubent, & sic *majorem* & fragantioris *Olei copiam* promittunt.

2. *Aqua Cinamomi* insigniter restaurat collapsas Vires, & non secus ac Oleum maximè quoque commendatur ad omnes Uteri Affectus, Uterum & Fœtum roborandum, &c. Destillari solet per B. vel meliùs per Vesicam. Vid. WEDELIUS *Pharmac. pag.* 73.

Benè autem notandum est, quòd si destilletur cum affuso Phlegmate Vitrioli *Luna crescente*, fiat fragantior & copiosior quam *Luna decrescente* & Oleum etiam acquiritur copiosius.

Aqua Cinamomi cydoniata est elegantissimum Remedium in Vomitu, Ructu, Nausea, Diarrhœa, Dysenteria, &c. Remanet in fundo *Syrupus Cinamomi cydoniatus* elegans: Vid. WEDELIUS *l. a. pag.* 68.

Prostat etiam *Aqua Cinamomi borraginata*, seu *cum Succo Borraginis destillata*, quæ valdoperè convenit in Affectibus Melancholicis, Malo Hypocondriaco; in Lipothymia, Syncope, & aliis Affectibus seu Morbis.

3. Potest etiam præparari *Essentia* seu *Tinctura Cinamomi* sequenti modo.

℞. *Spiritus Vini probè tartarisatus*:

Affun-

4. *Elixir Cinamomi*. Fit ex Tinctura Cinamomi, additis & Croci & Santali citrini Tincturis.

5. *Oleum*. Elicitur una cum Aqua beneficio destillationis, l. a. ℔j. dat ℥ij. vel ℥iiß.

Nota de Menstruo. Alii adhibent solum Vinum, alii Vinum cum Aqua mistum: quibus quoque Tartarum, aut Sal com. insuper admiscent.

6. *Sal*. Ex Fæcibus incineratis elixiviatur.

7. *Balsamus*. Ex Oleo Cinamomi, Oleo Nucistæ depurato. Tingitur Bolo Orientali, vel Pulvere Cinamomi.

8. *Syrupus*. Vide Dispens. Norib.

9. *Magisterium*. Extrahitur cum Spiritu Vini optimo ac præcipitatur cum Aqua fontana, vel cum Aqua Cinamomi primùm stillante, retinetque colorem Cinamomi.

10. *Species Diacinamomi*. Vide Dispens.

XCIX. Cl-

Affundendo *Cinamomo*, & exinde abstrahendo, sapore & odore dives prodit. *Spiritus* hic novo *Cinamomo* reaffundatur, ut magis adhuc imprægnetur, addaturque *Olei destillati* ejusdem tantum, quantum capere potest. Nam si *Spiritus Vini* probè tartarisatus fuerit, quantitatem Olei bonam imbibit, hinc Tinctura evadit elegans & efficacissima, in defectu & casibus subitaneis Spirituum, vel sola, vel cum *Spiritu* aut *Essentia Citri* propinata; item pro Mu-

Tom. IV.

liercilis pro Affectibus Uteri non minùs quàm Stomachi.

8. *Syrupus*, qui vulgò prostat, nihil valet, potiùs *Tinctura* seu *Essentia Cinamomi* cum tanta *Sacchari* quantitate imbuenda est, ut Syrupi consistentiam acquirat.

Alia curiosa quoad *Arborem Cinamomi*, & *Camphoram artificialem ex Radice* parandam, item *de Oleo* singulari *ex Foliis* eliciendo, videbitis in *Actis Societ. Regiæ Volum. 1. pag. 724.* item *Actis Medicis Hafniens. Volum. 3. p. 37.* item *p. 167.* (Y)

L Cioa-

(Y) Canella, Cinnamomum, & Cassia lignea *synonyma sunt apud* Raium: *Character*, *Folia trinervia*, *fructus*, *calyce excepto*, *Glandis quercinæ similis*, *Cortex aromaticus*. *Inter Arbores*, *flore busi fructus cohærente*, *pruniferas numerat*. Meth. 150.

Ex Oriente duo Cortices *in nostras Officinas transmittuntur*, *facie & genere consimiles*. Cassia *nempe* Cinnamomea, Cinnamomum *seu* Canella *vulgò dicta*, & Cassia lignea. *Prior frequens est in Zeylan*, *posterior in Malabara*, *Sumatra*, *Java*, *& Philippinis*, *quæ à priori acrimonia*, *suavitate*, *& virtutis præstantia superatur*, *cæterùm similis*. *In* Appendice H. L. Bat. *habes duas Icones* Cassiæ Cinnamomeæ, *sive* Cinnamomi, *unam Arboris integræ*, *alteram Rami cum floribus*, *& fructibus*: *utramque*, *ut Auctor ait*, *ad vivum expressam*.

De Cinnamomo *&* Cassia *varia fabulati sunt Antiqui*. Aristoteles *ait*, *esse in Arabia* Cinnamomum Avem (Solinus Cinnam, Plinius Cinnamologon *appellant*), *quæ* Cinnamomum (Plantam) *comportat*, *atque ex eo nidos conficit*, *illud autem sagittis plumbatis incolæ excutiunt*: Aristoteles 9. hist. animal. cap. 13. *Fabulosiora sunt quæ habet* Theophrastus lib. 9. hist. cap. 5.

De duplici Casia *videtur loquutus* Virgilius 2. Georg., *de* Aromatica *nempe*, *dum ait*.

Nec Casia liquidi corrumpitur usus Olivi.

atque de Casia Apibus grata, *dum* eodem libro *humilem appellat*. *Est &* Casia frondens *apud* Columellam.

Dioscorides *quamplurima κασσίας genera narrat*, *barbaris nominibus insignita*: *imò &* Cinnamomum à Cassia *distinguit*, *illiusque non paucas refert species*.

Cinnamomi delectus *tempore* Galeni *ad* Antidotorum *compositionem*, *accedente* Imperatorum *sui ævi authoritate*: M. Antonino Imperatore *é Barbarorum terris integra* Cinnamomi Arbor *Romam advecta fuit*. Gal. 1. de Antid. 13. Casia *per eundem* Cinnamomo *genere proxima*.

Non minor ambiguitas de natura Casiæ & Cinnamomi *apud* Arabes Scriptores, *qui videntur Græcorum fabulas absque examine secuti*. *Rationabilius igitur est credere* Veteres omnes perfectam Cinnamomi & Casiæ notitiam non habuisse, *præsertim cùm in Arabia & Æthiopia illam nasci asserant*, *quod est falsum*: *præterquàm quòd diversas & sibi ipsis pugnantes Descriptiones horum Simplicium*, *quæ modò* Arbores, *modò* Plantas, *vel* Frutices *appellant*, *afferunt*. *Sané tamen quæ de* Cassia Fistula Galenus *ait*, *respondere aliquo modo videntur nostro* Cinnamomo J. B. 1.440. *&c.*

Inter Recentiores *verò non minores angustiæ*. Cordus Cinnamomi *sive* Canellæ *vel* Cassiæ *Descriptionem ex arbitrio confinxisse videtur* Garcias Arborem Canellam *dicit magnitudine Oleæ*, *foliis colore ad Lauri*, *forma ad Citri folia accedentibus*. Cardanus *ob similitudinem* Laurum Indicam *putat*. Amatus *ait*, *folia Cinnamomi Juglandis foliis simillima esse*. Cinnamomum Matthiolo *incognitum*; *etsi* Cassiam Veterum *inveniri fateatur*: *sunt qui utrumque reperiri ajunt*. J. B. 1. 446. 1. *&c.* *Varias quoque ibi adducit* Canellæ *vel* Cinnamomi species, *& præcipué* Canellam albam *quorundam*.

Canella, *ut &* Cassia, *sunt* Cortices *ejusdem faciei & generis* Arboris *incultæ*, *Insulis Ceylon*, *& Floris Indigenæ*: *Regio Malabar*, *ut & Indiæ*, Cannellam *proferunt*, *sed ignobiliorem*. Arbor *ad magnitudinem assurgit Mali Medicæ*: *Rami multi*, *enodes*, *crassi*, *recti*: *Folia magna satis*, *figura Lauro-Cerasi foliorum*, *nervosa ut Plantaginea*: *Flosculi nivei*, *odori*: *Fructus Olivæ magnitudine & figura*. *Ligni materia saporis*, *& odoris expers existit*: *universa virtus in Corticem collata*. *E Radice exudat* Succus Camphoræ non absimilis. Canellam, Piper, Caryophyllos, *&* Nucem Moschatam, Aromata Cardinalia *vocat* Piso Mantiss. arom. cap. 1. 165.

Duæ *referuntur in* H. Malabrico Canellæ Malabaricæ species, *utraque sylvestris*. Primam *habet* Tom. 1. 107. *sub nomine* Carua; *é cujus Radice* Oleum *sale volatili refertum exstillat*. Camphora *appellatum*. Cortex Cannella matta, *vel* del matto *dicitur*, *Ceylonensi longé ignobilior*. *De* Ceylonensi Cinnamomo *hæc scribit Dñs* Hermans: *Mira naturæ diversitas in hac Arbore conspicitur*: *destillatur ex Radicis cortice* Camphora, *ejusdemque* Oleum: *ex Trunci cortice* Oleum Cinnamomi: *ex Foliis* Oleum Caryophyllorum: *ex Fructibus* Oleum *Juniperino simile*, *cum pauxillo Cinnamomi*, *ac Caryophyllorum mixtum*: *ex his & excoquitur* Oleum pingue, *crassum*, *instar Ceræ*, *ad Emplastra*, *Unguenta & Candelas conficiendas commodissimum*: Medicamentum *itidem interné & externe usurpatum*; *summé anodynum*. *Hanc* Canellam Malabricam, Carua *&* Bahema *dictam*, *vocant quoque* Cassiam Malabricam Germ. Catal. 130. Arborem Canelliferam Malabaricam, corticе ignobiliore, cujus Folium *Malabatrum Officinarum*, Breyn. prodr. 2. 18. Cassiam vulgarem, Calihacha dictam Pisoo mantiss. arom. 165. Cioaamomum, & Canellam Malabaricam, & Javanensem C. B. 409. Cassiam ligneam Officinarum, Dale pharmac. 429. *Vide* Floram Malabaricam 19.

Alteram speciem Canellæ Malabaricæ sylvestris *habes* tom. 5. 105. *sub nomine* Katou-Karua, *cujus Folia item prægrandia & nervosa*: *quæ fortasse* Malabatrum, *seu* Tamalapatrum, Dioscoridi *&* Plinii. Commelinus in notis, *ait*, *hanc* Catou-Carnam *esse* Canellam do mato *dictam*; Caruam, *verò de qua* to. 1. 107. *esse* Cassiam ligneam Officinarum. *In* Flora Malabarica *hæc habes synonyma*. Canella sylvestris Malabarica Raii hist. 1562. Canella, sive Cinnamomum vulgare crassiore cortice J. B. 1. 451. 1. Canella Arbor sylvestris Munting. 120. Tamalapatrum, sive Folium C. B. 409. Malabatrum, & Folium Indum J. B. 430. 1. Katou-Karua, Mal. Davo-Bahena & Tiqui Bram. Canella do mato Lusit.

Canella *à Veteribus* Cinnamomum *dicta*, *est* Cortex medianus *ramorum* Arboris *magnitudine Salicis*, *cujus folia simillima sunt* Folio Indo *appellato*: *non est tamen idem* Folium Indum *cum* Arbore Canellæ; *hujus enim Folia Cinnamomi spirant odorem*, *& saporem*, *illius verò Folia nequaquam*. *Flores albi calyciformes*, *unde Baccæ figura Olivæ nucleum imitantes*. *Figuram ex* Tournefortio *habes* Pomet.

Canella *nascitur in* Insula Ceylan: *modum decorticationis Arborum tradit* Pomet *ex* Tavernier. *Ex Fructibus & Ramorum summitatibus decoctione elicitur* Massa *quædam veluti* Cera, *ex qua* Candelæ *conficiuntur*, *suavissimum accensæ diffundentes odorem*. Pomet.

Canella matta, *quam vocant*, *ait* Pomet, *Corticem esse trunci*, *& majorum ramorum Arboris Canellæ*.

Ba-

XCIX. CITRUS.

Malus Citria, Medica, Assyria. Arbor est exotica per totum annum virens, Fructum tenellum cum maturescente simul ferens.

Videatur Citrum, *Brunsf.* Citria, *Trag.* Citrius, *Tab. Cord. hist.* Malus Medica, *Matth. Cord. hist. Dod. Lob.* Malus Citra, *Gesn. hort. Lon. Cast. Clus. hist. Cam.* Citria & Mala Medica, *Bellon.* Malus Medica, *C. B. 1.* Germ. *Citronbaum.* Gall. *Pomes de Citrons.*

Dicitur *Medica* & *Assyria*, quia apud Medos & Assyrios, & imprimis apud Persas frequens est. Hinc in Italiam translata fuit, posteà & in Hispania in usum devenit, ut nemora & campos occuparit hodie. Colitur & apud nos in Hortis.

OFFI-

Cinamomo ferè similis est

CORTEX WINTERANUS

Anglis dictus, quoniam allatus ex India Occidentali ab eorum Capitaneo, *Wintero* dicto. Saporis est acris & amaricantis, coloris albicantis, vel potiùs flavescentis.

In *Usu Antiscorbutico* & *Malo Hypochondriaco* apud Anglos est frequentissimus, & cum *Lapillis Cancrorum* sæpè & feliciter propinatur. Adhibetur etiam in Affectibus *Stomachi*, Apepsia & Anorexia; sive crudus sub forma *Pulveris*, sive infusus in *Aqua* appropriata. *Dosis* ℈j. ad ʒß. Vid. BAUHINUS *l. u. pag.* 402. (Z)

CIRCÆA.

Circæa Vulgaris Solanifolia, Germ. *Stephans-Kraut*, à quibusdam ad *Auriculas Muris* refertur:

In *usu* Medico est nullo. (*A*)

CIRSIUM ANGLICUM.

Cirsium Anglicum seu *Maximum radice Asphodeli*, Planta rara est & *exotica*, cujus Flos quoque Carduorum more pappescit. (*B*)

XCIX. CITRUS. *Citri Fructus* est egregius, & exoticus, & in Culinis & Officinis notus.

In usu sunt *Poma*, & ex iis *Semen*, *Cortex*, *atque Pulpa*. *Poma* quod attinet, tota sunt *Alexipharmaca*, adeo ut non sine ratione præferantur omnibus Theriacis, Mithridatiis, & Confectionibus Magistralibus, in usu *Antipestilentiali* & *Alexipharmaco*. Juxta facultatem hanc singulariter sunt *Antiscorbutica*; teste enim RONSEO *in Epist.* solo Succo Citri & Malorum Citriorum esu curati Scorbutici etiam gravissimi. *Calidus* dicitur, respectu Corporis flavi aromatici, & *Frigidus* respectu Succi Pulpæ acidi. Hinc tota eius vis pro utroque scopo citra laboriosiores præparationes facilè obtineri potest: Illa quidem, Calida nempe, ex Succo oleoso Saccharo excepto, ex Cortice expresso; hæc verò ex Polpa acida Succum eliciendo. Par ratio est quoad *Aurantia*.

Ex *Semine Citri* ordinariò fiunt *Emulsiones* in Febribus, aliisque Morbis Malignis, Variolis, Morbillis, & Febribus Petechialibus, v. g.

℞. *Cort. Citri minutim incis. atque contus.*
Sem. Citri.
Card. bened.
Amygdal. dulc. an. p. æqu.

c. s. q. *Aqua approp.* f. *Emulsio*, quæ edulcorata in Morbis Malignis palato & naribus grata est.

a. *Cortices* sunt admodùm *oleosi volatiles*, & ita egregriè *aromatici*, adeò ut *Succus* eorum expressus & Candelæ admotus, oleositate hac volatili ardeat. Commodè ex his & compendiosè *Essentia Citri* & suave *Vinum Hippocraticum* parari potest, hunc in modum.

℞. *Cortices flavi Citri*, vel *Aurantiorum ab albedine liberati*:

Hi incisi exprimuntur per linteum in *Saccharum probè pulverisatum*, ita ut saltem oleositas ejus Saccharo excipiatur. Quo facto

℞. *Pulpa* eorum *alba à succo liberata*,
addatur
Aqua quacumque,

& fermentare permittatur: pòstmodùm Destillatione *Aqua spirituosa* eliciatur, cui *Saccharum* hoc oleosum addatur ad gratam dulcedinem, atque sic Remedium habebitis Stomacho convenientissimum, quod imprimis iis

Batavi Oleum Cinnamoni *eliciunt hoc pacto*. Cinnamomum *in* Aqua frigida *macerant spatio* 24. *horarum*, *deinde aliud atque aliud in eadem Aqua macerant, eodem temporis spatio, donec Aqua rubicundissima reddita sit: hinc Aquam Alembico indunt, addunique certam dosim* Spiritus Vini, *sed secreto quodam modo parati, demum incredibilem* Olei Cinnamomi *vim destillatione eliciunt*. Pomet 127.

Cassia lignea *est Cortex item Arboris, quæ nascitur in eadem Insula Ceylan, simul cum arboribus Cinnamomi*. Pomet 129.

Canella alba, Costus albus, & Cortex Wintheri, *quòd* Guillelmus Wintherus *primus ex Guadalupe in Angliam asportavit, Cortex est trunci & ramorum Arboris Pyro nostræ similis. E Trunco exsudat* Gummi *nigricans, pingue & odoratissimum*, Alonchi *appellatum, pro Suffimentis ab incolis adhibitum*. Pomet 130.

Canella Caryophyllata *est secundus Cortex trunci & ramorum Arboris, quæ folia habet Laurinis similia: Fructus profert magnitudine Gallarum, in quibus Semina inveniuntur, ac Caryophyllos sapiunt, unde* Nuces Caryophyllorum *vel de* Madagascar (*quòd in* Insula Madagascar *frequens hæc Arbor sit*) *vulgò appellantur*. Pomet 131.

(Z) *De* Cortice Winterano, *præter ea quæ modò dicta sunt ex* Pomet, *notandum ex* Parkinsono; *Corticem hunc* Canellam albam *non esse, ut à multis falsò creditum fuit: nam* Canella alba *dicta Cortex est albus, in tubulos convolutus ad modum Cinnamomi, nec eo multò crassior, saporis quidem fervidi, sed neque Cinnamomum, neque Piper referentis. At* Cortex Winteranus *multò crassior est, nec in tubulos convolvitur, sapore acriore, colore obscuriore & ad Cinnamomum accedente. Arboris ipsius Folium è viridi albicat, Populi in modum: Baccas fert racematim compactas, vel plures simul confertas, Oxyacanthæ instar, cum pluribus in singulis granulis. Ex* Raio hist. lib. 32. pag. 1081.

(A) Circæa Lutetiana Lobelli *est* Solanifolia Circæa dicta, major C. B. *quæ* J. Bauhino *dicitur* Ocimastrum verrucarium. *Folia ad Solani vulgaris formam accedunt. Flores hujus Plantæ id habent peculiare, ut duobus tantùm petalis constet, Calycis item bifolio insidentibus: quod* Lobelio & Johanni Bauhino *imposuit, qui quadrifolium Florem fecerunt, ei bina Calycis foliola addentes. Singulis Floribus singuli succedunt Fructus pyriformes, in duo loculamenta divisi semine fœta oblongo. Fructus Capsulæ lappulatæ sunt, & deorsum reflexæ: unde* Circææ *nomen Plantæ factum esse credunt, nam eius hispidi Fructus prætereuntium vestibus adhærent, non secus ac Poetarum* Circe *homines incantationibus attrahebat. Est & apud nostrum* Columnam Circæa *alia* minima *ab ipso appellata*.

(B) Cirsium *à* κίρσος Varix: *quod, ex recensione* Dioscoridis, *memoriæ prodiderit* Andreas, *laboranti loco* Cirsii Radicem *applicatam dolores* Varicum *sedare. Plantæ Genus est* Carduis & Jaceis *affine: hoc enim tantùm inter se differunt, quòd* Cirsium *Folia gerat aculeata, Calycem nequaquam;* Jacea, *ut aculeis omninò carent;* Carduus *verò, ut Calycem habeat spinosum. Quamplurimæ sunt* Cirsii species. Cirsium Anglicum, *de quo loquitur* Ettmullerus, *videtur esse* Cirsium Anglicum, Radice Hellebori nigri modo fibrosa, folio longo J. B. *quod fortassè malè ab ipso confunditur cum* Cirsio, maximo, radice Asphodeli C. B. *quod* Cirsium Anglicum *non est: est tamen magis* Officinale. Cl. Raius, *Angliæ Botanicus, notat* C. Bauhinum (*& jure ex* Tournefortio) *quòd hoc* Cirsium Anglicum capitulo magno *esse dicat, & foliis* varié dissectis, *in quo non leviter errare ait*. Ettmullerus Plantam exoticam *hoc Cirsium facit, sed fortè quia Anglica est. Est Cirsii species, quam vocat* Tournefortius Cirsium arvense, Sonchi folio, radice repente, caule tuberoso, *atque hanc Plantam à reliquis* Cirsii repentis *speciebus non alia ratione differre, nisi quòd ejus* Caules Tuberculis *quibusdam inæquales sint, ortis fortassè ab* Insecti *cujusdam morsu, quo fiat, ut aperta Vasa Succum nutritium effundant, ad Tumoris materiam. Tumores hi pro Nido sunt Ovulis ab ipso Insecto relictis, temporis tractu excludendis. Fama est, quòd Tubercula hæc in crumena asportata Hæmorrhoidas exsiccent: quidam tria in indusii limbo nodulo stringunt. Ex* Tournefortio.

OFFICINALIA NATIVA.

Fructus, seu *Poma Citria* (Citrea), *Cortices* & *Semen*, raro *Flores*. Fructus variant magnitudine, quædam sunt majora instar Melo-peponum; alia minora & vulgaria: alia Limonum magnitudine. Sic alia prælonga sunt, alia rotundiora: in Officinis usitatiora sunt minora, utpote quæ carnosiora, tum quoque majora.

Vires. Citrinum Malum (cum Cortice ac Carne) Alexipharmacum putatur cujuslibet Veneni, resistit Putredini, Morbisque Malignis, Lumbricos fugat, Diaphoreticum est. Cortex calfacit 1. siccat 2. (aliis calefacit & siccat 3.)

Caro, seu Pulpa refrigerat & humectat, & hinc Succus expressus.

Semen. Gall. *Pepins de Citrons*, Angl. *Citronseed of kernels*, calfacit & siccat 2. attenuat, digerit, abstergit, Lumbricos fugat.

PRÆPARATA.

1. *Condita*. 1. *Poma* maxima condiuntur nondum satis matura, cum Cortice ac Carne incisa, Nucleis exemptis: dicuntur nostratibus *Citronat*.

N. Eodem modo condiuntur & minora integra, vel in taleolas dissecta.

2. *Cortices*. Condiuntur post mitigationem amaroris cum Saccharo.

3. *Flores conditi*.

2. *Conserva*. 1. *Ex Floribus*.

2. *Ex Medulla*, remotis scilicet Corticibus, ac Semine Succoque expresso.

(Ex Italia asportata nomine *Agro di Cedro*, Acredo Citri egregia ad Vitium imbecillitatem, & Æstum febrilem.)

3. *Confectio Corticum*.

N. Majores Cortices conditi dicuntur, *Citrinata Confectio*.

4. *Aqua*. Ex Corticibus.

(5. *Spiritus* Cordialis interno & externo usui aptus.)

6. *Oleum* itidem cum Aqua ex Corticibus exstillat. (Ex non fermentatis suavius.)

N. Potest & exprimi Oleum ex Semine, sed minus id usitatum.

7. *Succus*. Ex Carne exprimitur, & reservatur pro usu, diciturque nonnullis *Vinum Citri*, præcipuè si cum tantillo Sacchari sit fermentatus.

8. *Syrupus acetositatis Citri*. Ex Succo & Saccharo.

Syrupus Citri simplex. Ex Corticibus. Vide Disp.

compositus. Vide Disp.

9. *Morsuli Citri*. } Vide suis locis.

Citri laxativi. }

10. *Balsamus*. Ex Oleo stillatitio, & Oleo Moschato.

11. *Electuarium de Citro solutivum*.

12. *Acetum Citratum*.

C. CITRULLUS.

Citrullus, Angoria, Germ. *Angurien*.

Species Cucumeris est, Fructu rotundo, quo reliquas Cucumeris species quoad magnitudinem exsuperat.

Dici-

---

fis conducit, qui Ægros Morbis Malignis afflictos necessariò visitare tenentur.

Dicto *Elæosacchаro*, si affundatur *Spiritus Vini rectificatus*, qui imbibit Oleum illud expressum, & postmodùm separatim decantetur, *Essentia Citri* gratissima itidem habetur. Si aliquot guttæ haustui *Vini* instillentur, insignis gratia Vino conciliari potest.

Cortices ergò Citri sunt egregiè *aromatici*, *Stomachici*, *carminativi*, & eleganter *analeptici*, Flatus discutiunt, & ad Stomachi Cruditates, eosdemque usus, ad quos *Cortices Aurantiorum* laudantur, commendantur.

Cortex albicans est *Lithontripticum*, & Calculo succurrit: id quod videre est ex HOEFERI *Hercule Medico p.* 176. qui ex hoc *Cortice albo* cum *Fructu Alkekengi* destillat *Aquam* elegantem *Nephriticam*.

6. *Oleum destillatum Citri*, In quo vis Corticum concentrata est, non, ut communiter fit, ex Pomis putridis, sed potiùs ex Pomorum recentium Corticibus parandum. Conf. ZWELFERUS *Pharmacop. Regia cap.* 21. & 125. Magis in Morbis Malignis, quàm in Affectibus Ventriculi adhibet. In Colica ex Acido austero, & Stranguria ex Acido viarum primarum ad vias urinarias delatos Remedium elegantissimum & egregium est.

Post Olei ex Corticibus destillationem hi ipsi, asserventur, & affusa *Aqua* ad putredinem seponantur putrefacti, & destillati, dant *Spiritum* & *Sal volatile* urinosum, si ritè rectificentur.

Pulpa Citri acidum volatilem *Succum* in se continet, ac commendatur inter *Alexipharmaca*: estque egregium Remedium, non minùs quàm Pulpa Aurantiorum in Pica Gravidarum & Cruditate nidorosa.

7. *Succus Citri* nobile est *Alexipharmacum*, de quo conf. HOFFMANI *Clavis*, *ubi de Citro p.* 44. utut cum grano salis legenda videatur *Observatio*. Hoc interim verum est, quòd in Morbis & Febribus Ardentibus Malignis, tam præservandis quàm curandis, usitatissimus sit, qualis penetrantior, & simul etiam blandus, in Regno Vegetabili non reperitur. Nulla certè in dictis Febribus Medicamenta adhiberi debent, in quibus dictus Citri Succus non habetur, sive assumatur cum Poto, sive exprimatur super *Alimenta*: nam quando cum Sudoribus deficiunt Spiritus, & imbecillitas oritur, assumpto *Succo Citri* aliisque ex hoc paratis Remediis, item *Decoctis Pomorum Citriorum* ad imitationem *MYNSICHTII*, horum Aciditas Sanguinem nimis fluxilem moderatè coagulat, & debitam ei consistentiam concedit, simulque *Malignitati* resistit, ne possit cuniculos agere, & se

multiplicare, & egregiè confortat. Præterea *Succus Citri* egregiè *diureticus* est, indeque ad *Affectus Nephriticos* commendari solet. Tandem *Succus Citri in Scorbuto*, ex Aeris inquinamento contracto, præsens est Remedium. Belgæ certè, quando in Indiam Orientalem, aliaque absita loca, Navigationes diuturniores instituunt, ubi tantum non semper Scorbutum contrahunt, ut se præservent ab eo, utpote qui sub Zona torrida est endemicus, assumunt secum Poma Citria, & lagenas plenas eorum Succo pro Scorbuti medela. Acidum scilicet volatile Citri corrigit Acidum rancidum Scorbuti.

a Hunc in finem & habetur *Conserva Pulpa Citri*, quæ in Morbis Malignis & Febribus Ardentibus miscetur cum *Electuario Diascordii Fracastorii*.

5. *Essentia* hujus *Corticis* aromatica elegans potest fieri, si *Corticibus* Citri minutissimè concisis superfundatur *Spiritus Citri*, à Corticibus nempe abstractitius: digerantur per aliquot dies noctesque, colentur, & hinc *Elæosacchаro Citri* impregnentur; suave & efficax Remedium, in Flatibus Stomachi & Intestinorum discutiendis multum juvans.

8. *Syrupus Citrorum* & *Aurantiorum* usurpari potest in Pica Gravidarum, si combinetur cum *Aqua destillata*, vel *Elixir Citri*: quod fit ex *Spiritu Citri*, affuso super *Cortices Citri*, & cum *Saccharo* misto.

Vel juxta alios affundatur *Corticibus* minutim incisis *Spiritus Vini*, sæpiùs abstrahatur digerendo, dein cum recentibus aliis *Essentia* extrahatur, quæ filtrata, & *Elæosacchаro Citri* antè dicto impregnata, erit *Elixir Citri* perquam gratum, & potens pro Stomacho & Intestinis. In MOELLENBROCCH *Tractatu de Varis* habemus elegantissimas descriptiones *Spiritus* & *Essentia Citri*.

12. Habetur & *Acetum infusionis Corticum Citri*, quo utimur in Morbis Epidemicis acutioribus Malignis, dum propter Sudores Ægri Vires deficiunt, ubi Temporibus & Pulsibus applicari, & Naribus objici solet.

1. *Flores* dum condiuntur, egregiè confortant, & solent præscribi in *Electuariis*.

11. Ex Pulpa fit *Electuarium de Citro* non inelegans.

Plura qui cupit, potest audire *Dispensatorium Horstii p.* 137. ubi prolixè virtutes Citri simplicis explicat, & egregias aliquot Compositiones ex Citro habet HOFFMANNUS *in Clave cap.* 1. & LUDOVICI *Pharmac. pag.* 597. (C)

C. CITRULLUS. *Citrullus* est *Cucumeris* vel *Cucurbitæ species*: *Cortex* est viridis magnus, adspersus hinc inde Maculis flavescentibus.

 Semen

(C) Malus Citrea, Pomumque Citreum, *notissima Arbor Fructusque sunt*: *& quamvis exotica primùm Arbor* (unde Malus Medica & Assyria *dicebatur*, *quòd è* Media & Assyria *primùm in Italiam invecta*), *nobis tamen*, *imò & calidis omnibus Europæ regionibus*, *familiarissima*. *Haud confundenda est Arbor hæc cum* Cedro, *ut nonnulli etiam Veteres Authores faciunt*, *scripturæ nempe & pronunciationis affinitate decepti*. Cedrus *enim nobilis & procera Arbor est*, *Ligni pretio celebrata*. *Hinc notat* C. Hofmannus, *ubicumque apud Veteres legitur*, *pretiosa utensilia*, *ut Lectos*, *Tabulata*, *Arcas*, *similiaque facta esse* ex Citro, *ibi mendum esse*, *& legendum* ex Cedro. *Atque in eundem errorem incidisse* Robertum Stephanum *in suo* Thesauro Latinæ Linguæ, *animadvertit idem* Hofmannus.

Dicitur Citrullus, *Trag. Lon. Tab.* Officinarum, *Lob. Ger.* Anguria, *Matth. Cast. Cam.* Cucumer, vel Cucumis Citrullus, *Fuchs.* Anguria, Citrullus dicta, *C. B.* 1.

N. Variet *Corticis* colore, qui aliis viridis seu herbaceus, aliis candidis maculis aspersus: *Caro* aliis rubens & dulcis, aliis candida: *Semina* colore nigro, rubro, fulvo.

OFFICINALIA NATIVA.

Officinis tantùm *Semen* in usu est, idque adhibetur vel cum, vel sine Cortice.

Vires. Est ex 4. Seminibus Frigidis majoribus. Refrigerat itaque & humectat ad gr. 2. est Diureticum, Aperiens, Acrimoniam obtundens. Inservit præcipuè Renibus ac Vesicæ abstergendis. Bilis ac Sanguinis æstui compescendo.

COCCULÆ.

Cocculæ, Cocculi, Cocci Orientales, Gall. *Grains des Indes Orientales*, *Coques de Levant*, racematim pediculis hærentes. Hederæ corymborum modo ex Alexandria adferuntur. Contra Pediculos nullum præstantius Remedium pronunciat *Bauhinus pag.* 511. *Pinac. Codronchius* peculiari libello usum & virtutem Coccularum exponit. Quidam *Solani maniaci*, quidam *Tithymali*, quidam *Clematidis* Fructum putant. Dicuntur aliàs *Bacca Levantica*, *Bacca Orientales*, *Bacca Coccula Elephantina*, *Cocculus Indicus*. Contra Podagram has *Cocculas* commendat *Riverius*, dum ℞. *Baccarum* harum *Orientalium*, quas Galli vocant *Coques de Levant*, & *Myrrha* ana ℔ß. misceteque cum *Aceto forti* pro Cataplasmate, *pag.* 342. *Bacca Piscatoria* dicuntur, quòd illarum ope Piscatio instituatur, de qua *Paulus Zacchias Quæst. Med. legal pag.* 432. ubi in genere de *Piscatione Medica* disserit doctè & eleganter ex *Plutarcho*, *Cœlio Rhodigino*, *Avicenna*, *Bruerino*, *Plinio*; *Ruellius* hoc pulchrè confirmat *pag.* 474.

Cl. Co

Semen esterna facie quodammodò rubens, inter *Semina* 4. *Frigida majora* refertur, substantiam oleosam temperatam continet, saporis est amaricantis, adeoque cum Amygdalis amaris ferè convenit, hinc & vim blandè *diureticam*, *somniferam*, &c. obtinet, magisque simul *abstersivum* existit. Unde *Emulsiones*, in Febribus Ardentibus & Malignis usuales, crebro ingreditur, quæ tamen Stomacho debili non semper æquè gratæ sunt, cùm de facili Acoreio contrahant, & oleosa substantia tonum Stomachi lædent. Usurpatur itidem in Dolore Nephritico & Ardore Renum, acrimoniamque Succorum Corporis temperat, Et non opus, ut multa de hoc dicam. *(D)*

CLEMATIS VIRGINIANA.

Clematidis aliàs variæ sunt species: hujus vice autem in Horto nostro Medico se offert *Virginiana flore pleno*.

Planta est exotica, & usum in Officinis agnoscit nullum. *(E)*

CLEMATIS URENS.

Clematis Urens est *Flammula Jovis*, de qua *suo loco*.

CLINOPODIUM.

Clinopodium est vel *Majus*, vel *Minus*, quod etiam vocatur *Acinos*, vel *Clinopodium sylvestre Lugdunense Clinopodium Majus* species est *Origani*, & ita dicitur, quòd Flores ejus non per modum umbellæ, sed verticillatim sint formati, unde Germ. vocatur *Vuurbeldost*

Rarie est *usus*. MELICHIUS tamen *in sua Pharmacia Decoctum* ejus in Ischuris commendat, cùm Origanum vulgare hocce quoque in casu commendetur. *(F)*

COCCULI ORIENTALES. *Cocculi Grana* sunt, quorum origo nondum inclaruit. In *Phthiriasi* & *Pediculis* fugandis non melius datur Remedium: pulverisantur, & cum *Butyro* non salito subiguntur, & adhibentur, illinendo Capiti, in Margine primò, deinceps Vertici & toti Capiti; sic citò moriuntur. Ad *Pisces* capiendos exponuntur, ut Pisces hisce enmestis manibus capi queant. *(G)*

Cl. Co-

(D) Citrullus Schrœderi *hic est* Anguria Citrullus dicta C. B. *quam vulgò nostrates* Melon d'Acqua *appellant. Neque confundendus* Citrullus *hic cum* Cucumere *propriè dicto, quem vulgares* Citrulo, *vel* Cedriuolo *vocant. Maximo enim est nominum confusio in* Plantis Cucurbitaceis, *nempe* Cucumere, Melone, Pepone, Melopepone, Angurio, Cocurbita; Colocynthide, *denominandis. Sufficiat hic adnotasse* Anguriam, *de qua sermo est, juxta Methodum Tournefortianum, à cæteris Cucurbitaceis differre Folio in profundas lacinias dissecto, & Fructu eduli. Reliquarum Cucurbitacearum characteres suo invenies loco. Quamvis* Anguria *apud nos vulgaris, & nullibi non obvia sit; dubium tamen est, an apud Græcos notus ejus fructus fuerit. Æstivo tempore in deliciis, atque ad æstum temperandum, horis præsertim pomeridianis comedentes; habemus: sunt qui* Febricitantibus, *ex Febre quidem Ardente, pro remedio, alterationis gratia, præcipiunt. Sed nonne securius erit* Frigidæ *potu æstuosos Febricitantes alterare, quàm Anguriæ succosa carne, quæ nonnunquam cum pravis Corporis succis fermentationem concipiens, poterit majorem Morbo vim addere? præsertim quum non omnes hi Fructus simili, atque æquè sano succo turgeant; sunt enim quidam (præcipuè justam maturitatem adepti) dulces, facilis digestionis, & qui promptè urinæ vias pervadit succo scatentes; sunt contrà qui succum continent acrem, exstimulantem, & facilè in ventriculo acescentem, adeoque impensè noxii.*

(E) Clematis *hæc* Virginiana flore pleno, *de qua* Ettmullerus, *erit sanè species quædam* Pervincæ flore pleno.

(F) Clinopodium, *quasi* Lectipes, *à* κλίνη Lectus; *&* πὲς ποδὸς pes; *quòd floribus verticillatim dispositis* Lecti pedum *speciem representes, ex* Dioscoride: *quo charactere à congeneribus Plantis, flore labiato, cujus labium superius erectum est, præcipuè differt.* Clinopodium, *quod* majus *appellat* Ettmullerus, *non est* Origani species, *ut ipse ait, sed* Clinopodium Origano simile, elatius, majore folio, *appellatur à* C. Bauhino. *Odoratum est, sed odore minùs vegeto, quàm* Calamintha. *Est quoque* Clinopodium Origano simile, humilius; alterum, minore folio C. B. *quod fortè est* Clinopodium minus Ettmullero: *at magis Officinale est* Clinopodium arvense, Ocimi facie C. B. *quod ex* J. Bauhino *est* Acinos multis. *Odore ad* Serpyllum *accedit: illudque* Dodonæus *ad Partum & Menses pellendos valere ait.*

Utraque hæc Clinopodii species Acinos *à quibusdam Authoribus appellatur.* Acinos *autem ex* Raio *peculiare Plantæ Genus est, cui Folia Serpylli, aut Ocimi minoris, Florum calyculos oblongos, striatos, collo angusto, ventre tumidiore tribuit. Flores eosdem habet secundùm caules, ex alis foliorum exeuntes, non in capitulo congestos in summitatibus, qua à Serpyllo differt. At accuratissimus* Tournefortius Acini *species ad* Ocimum, *vel ad* Clinopodium *reducit.* Acinos *ab* α *&* κινῶ, *quòd non moveat Menses & Alvum, ex* Columna in Phytobas. *Ex* Dioscoride Acinos ὤκιμον *vel* ἴσως ὤκιμον, *ἢ* ἄκιμον *ποιμένιον. Idem* ἄκινον *&* ἄκονον *vocat: Verùm* Hermolaus Acinon Ocimastrum *dicit,* Aconon *verò Herbam* Eryngio *congenerem: Haud sanè igitur ratione à quibusdam* Acinos cum Calamentho inodoro *confunditur; quum Calamenthum hoc Menses cieat, Acinos sistat. V.* J. Bauhinum to. 3. 258. 2.

(G) Cocci Orientales, *vel* Coccula Officinarum, *&* di Levante, *sunt Fructus, vel Baccæ, Pisi magnitudine ferè rotundæ, fusco colore, quæ siccæ ad nos ex India Orientali afferuntur: singulæ Semen flavescens, friabile, & corruptibile continent, quo corrupto Cocculæ vacuæ valdè leves evadunt: sapore sunt admodùm amaro. Exiguus iis adhæret Pediculus: cujus autem Herbæ vel Arboris Fructus sint, adhuc ignotum, quidam Solanum manicum, alii Tithymali, vel Clematidis speciem, nonnulli Arborem veram illam esse reputant.* Codronchius *peculiarem de* Cocculis Tractatum *conscripsit. Illarum Pulvis Adipe vel Pomo-colla mistus, & Capiti appositus,* Pediculos, *feliciùs quam Staphysagria, tutiusque quàm Hydrargyrus, interficit. Præcipuus illarum usus est ad* Pisces capiendos: *si scilicet ex illarum Pulvere, & farina Tritici, Aqua contemperatis fiat Massa, ad Pisces attonitos reddendos, & tandem interimendos. Piscibus sic captis tutò absque Veneni suspicione haud vescemur, nisi ex* Codronchio, *cùm primum capti sunt illi evisce-*

CI. COCHLEARIA.

Cochlearia, Lœffelkraut. [Folio subrotundo, Cochlearia Batavica, *quæ a nobis.* [Folio sinuato, Britannica, *Lob. hæc nobis insolitata.*

Vocatur Cochlearia. *Dod. Cam. Ex. Matth. Tab.* Cochlearia Batava, *Lob.* Cochlearia folio subrotundo. *C. B. 1.*

Crescit apud nos in Hortis, loca amans palustria, rigua & umbrosa: floret Aprili, & Majo. Videlicet anno secundo à satione.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia, quæ recentiora adhibere præstat, quàm siccata; quippe Sal volatile, quo potissimum efficacia sunt, arescendo evanescit.

Vires Calfacit & siccat 2. ad 3. aperit: est Splenetica an Diaphoretica, fixos ac crudos Humores spirituales ac volatiles reddens, Putredinique resistens. Hinc utilis in Hypochondriacis, Morbisque Tartareis primæ regionis, ac præcipuè in *Scorbuto*, in cujus medicatione celeberrima audit, adhibeturque intùs & extùs in Gargarismis (ad Putredinem Gingivarum), Balneis, ad Artuum resolutionem.

PRÆ-

CI. COCHLEARIA. *Cochlearia* à Foliorum forma ita dicta, planta est Veteribus incognita, nobis satis cognita. Crescit in Groenlandia tam copiosè, quàm Gramen aliquod commune. A nonnullis vocatur *Britannica Plinii*, eam ob causam, quoniam hæc itidem est *Antiscorbutica*. Verùm MUNTINGIUS *in Britannica sua* falsam hanc esse denominationem ostendit, eamque potius *ad Thlaspia, & Nasturtia refert*; quò etiam *Eruca Sinapi*, &c. pertinent, idque ex Capsulis istis seminalibus patet. *Britannica* enim vim adstringendi obtinet; *Cochlearia* autem nostras, & omnia jam dicta Antiscorbutica, *Sale acri Volatili* prædita sunt, & vel Saporem acrem penetrantem & pungentem in Planta obtinent, vel saltem *Semen* penetranti tali Sapore impregnatum suggerunt. Et licèt *Cochlearia Britannica* Dentium laxitatem ac vacillationem corrigat, hoc tamen vi sua adstrictiva & resolutiva efficit; vid. *Acta Erudit. Lipsiens. Anno* 1682. *p.* 16. Quibusdam audit *Herba Scorbutica*. Floret Aprili & Majo.

Ex usu sunt *Folia recentia*, quod benè observetur; exsiccata enim parum vel nihil habent virtutis. Continet enim hæc Planta egregium *Sal volatile* quoddam *acre*, quod tamen adeò volatile non est, uti quidem vulgò creditur; quin multum substantiæ fixioris etiam contineat, ut infrà patebit. An verò sit *acida*? an *alcalina*, seu alius naturæ? jam non disputabo. Illud verum est, posse ex hac Planta egregium *Sal volatile urinoso acidum* parari. Dum ergò ipsius Sal volatile avolavit, propterea nihil valet exsiccata. In *Scorbuto* curando apud Belgas, & nos pariter, primatum ducit, nec habetur magis conveniens Remedium: Vid. WIERUS *in Obs. de Scorbuto pag.* 30. *seq. Diuretica* est egregia in quibusvis *Morbis Chronicis*, sicut & rectè AUTHOR dicit, in *Morbis Tartareis*, h. e. *Chronicis*, ex *Acido viscido* oriundis *Spleni* vulgò dicatis, quales sunt *Malum Hypochondriacum*, *Scorbutus*, *Malum Ischiadicum*, *Arthritis vaga & fixa*, *Affectus*, *Stomachi*, &c. esse utilem & celeberrimam, & speciatim in corrigendo Sapore Scorbutico peccante mirè commendatur, ac reverà in Morbis Chronicis polychresta est. Nonnulli hanc Cochleariam contra *Scorbutum sulphureum* adhibent, alii contra *Scorbutum salinum*. Verùm, cùm hæc differentia non sit essentialis, sed accidentalis, tutò quidem in utroque Scorbuto adhiberi potest, sed non omnibus Subjectis conducit; Phlogosi enim vagæ, Rubori Faciei Palpitationibus Cordis, Hypercatharsi, Cephalalgiis, & aliis Symptomatis qui sunt obnoxii, acria hæc non conducent, sed potiùs augent: Vid. MAJOR *in Chirurg. Infusor. pag.* 277. nisi cum *Acetosa*, *Acetosella*, *Beccabunga*, vel *Lacte*, sive bubulo sive caprillo, vel *Sero Lactis*, aut & *Vino* propinetur; ut ita temperetur *Acrimonia* ejus salsa volatilis; quippe Lac & Serum Lactis per se est laudatum in Scorbuto Remedium. Unde iis, qui laborant *Febre Intermittente Scorbutica*, cujus norma est Typus erraticus, dantur Medicamenta Antiscorbutica in Sero Lactis, quod ratione Salis nitrosi volatilis egregiè abstergit, & omnibus præfertur: In quibus nullus metus Scorbuti, dantur in Lacte caprillo: Lactis enim oleositas temperat Humores in Corpore, & Sal acre Scorbuticarum Plantarum restaurat Fermentum sanguineum à Salibus deficientibus acidis destructum. Quidam *Embammata* parant ex *Cochlearia*, dum recentia ejus *Folia* conscindunt, contundunt, & addito *Vino* generoso aut *Aceto*, & parum *Sacchari* temperant. In quibusdam locis exinde parant *Vina & Cerevisias medicatas*. In *Cachexiis*, in Scorbutum præprimis degenerantibus, & ubi depravata est Sanguinis Fermentatio, egregiè convenit: quia Bilem inertem acuit, Mucilaginemque tartaream penetrat.

Externè in *Scorbuto Oris*, v. g. Tumore cruentativo Gingivarum & Inflammatione, Dentium vacillatione, expertissima est. In his à Sale scorbutico acido in Saliva oriundis, *Decoctum Cochlearia*, seu *Gargarisma* cum *Salvia & Cochlearia* applicetur.

Quoad *Præparata*, in usu est *Spiritus*, qui fit *triplici modo*, partim *per Fermentationem*, partim per *Spiritus Vini Cohobationem*, partim per *utrumque modum simul*. *Primus Modus per Fermentationem*, quando contusis *Foliis* adjiciunt vel *Fermentum* commune, vel *Faces Vini*, vel *Cerevisiæ*, reponunt & fermentant tamdiu, donec spirent aliquid Acidi: postmodùm destillata dant *Spiritum* ardentissimum & volatilissimum.

Occasione hujus Fermentationis moneo quædam de *Medicamentis Antiscorbuticis*, quæ sunt *Cochlearia* præprimis, *Nasturtii* omnia genera, *Piperitis*, *Raphanus rusticanus*, *Persicaria*, *Flammula*, *Trifolium aquaticum*, *Plantago aquatica*, *Sinapi*, *Fumaria*, *Sedum vermiculare minus*, *Barbarea*, *Semen Erucæ*, & hujusmodi aliis, quorum vis, uti apparet ex Sapore & Odore, consistit in *Sale volatili* acri. De his, quoad eorum *Præparationem*, moneo, quòd illa Sal suum volatile obtineant, quicquid alii dicant, utut vel coquantur, vel fermententur.

Quod attinet *Antiscorbuticorum Fermentationem*; de hac dicunt multi, quòd sit frustranea, quoniam tempore Fermentationis copiosum Sal volatile exhalet & avolet. Verùm dico; utut avolent nonnullæ partes subtilissimæ, nihilominùs reliquæ, magis connexæ vinculis materiæ, sese exserunt mediante Fermentatione, dant Spiritum acrem. Probo: si *Cochlearia recens*, vel similis Planta in MB. destilletur, prodit *Aqua*, quæ nihil aut parùm participat de Odore, minimùm ferè de Sapore Cochleariæ, dum Caput mortuum relictum ferè omnem penetrantem Saporem amiserit. Nihilominùs, si *Cochlearia recentis Succus* inspissetur, admodùm amaricat, plenusque est Sale essentiali, ulteriore calcinatione in Sal fixum abit; aperto argumento, quòd non adeò superficialis sit ejus textura, quin multum substantiæ fixioris etiam contineat, quæ inspissatione recludatur. Quòd si verò fermentetur, & post Fermentationem Spiritu abstracto relicti Magnatis Succus inspissetur, parum vel nihil hujusmodi Salis fixi reperitur; quoniam Fermentatione resolutum & volatilisatum fuit.

Quod attinet *Decoctionem*, etiam dicunt, multa Salia volatilia exhalare. Verùm, utut & hic amittatur aliquid, tanta tamen non est jactura, ut communiter putatur. Nam quoniam in Destillatione parum Salis volatilis exhalavit, idem etiam de Decoctione statuendum, cujus substantiæ volatilis defectu Sapor iste incidens & attenuans oritur, modò non nimis, & Vase aperto coquantur.

Secundus modus per Cohobationem fit, quando assumitur *Vinum* generosum, vel ipse *Spiritus Vini*, cum quo destillatur per Alembicum, novis *Plantis* destillatum affundunt, quod adhuc aliquoties iterant, semper *Spiritum destillatum* novis affundendo: unde quoties hoc faciunt, toties Spiritus de novo majores acquirit ex Plantis vires, & fit potentior: Vid MOELLENBROCCIUS *de Arthrit. Vaga p.* 114.

Tertiò, & quidem optimè, *utroque modo simul Spiritus Cochlearia* destillari Potest. Nempe si recipiatur *Spiritus Cochlearia* per Fermentationem paratus, hic affundatur *Cochlearia* coacervatim in Vase clauso per duos dies noctesque positæ, ita ut incalescere, & Putredinem aliqualem inchoare queat. Hæc invicem blando igne destillentur & cohobentur, & ita *Spiritus* Odoris, & imprimis Saporis Cochleariæ appropriati, acquiratur. Nempe simpliciter *Cochlearia recenti Spiritus Vini* affundatur, abstrahitur; hinc recenti affundatur, idque; ut jam dixi, aliquoties reiteretur, tandem,

scerentur & coquantur. Sed cavendum à Cocculorum harum vi deleteria; non raræ enim sunt Historiæ ab assumptione hujus Veneni interemptorum. Pædagogus Cubebas poscens, quatuor Cocculas ab ignaro Pharmacopola traditas comedit; hinc in nauseam, singultum, & animi angustiam incidens, nonnisi Vomitorio exhibito ab eo periculo liber est factus. Ex Amato.

P R Æ P A R A T A.

1. *Conserva*. Ex Foliis.
2. *Aqua stillatitia*. Ex Foliis recentibus.
3. *Syrupus*. Ex Succo & Saccharo.
4. *Sal com. volatile*. Ex Succo.
5. *Spiritus*. E Foliis fermentatis.
6. *Succus* expressus.

N. *Recens* maximæ est efficaciæ ad arcendam Oris ac Gingivarum Putredinem, etiam post Morbillos. *Inspissatus loco Extracti* assumi poterit.

7. *Oleum stillatitium*.

C O F F I.

OLim *Africa* fuit novitatis studiosa, nunc *Germania* non contenta usu *Tabaci* & aliorum Exoticorum, Sorbitionem *Potus Coffi* prolixè usurpans. Ex *Fabis Bon* torrefactis, & assatis *Pulverem* struunt, & ex illo nigram *Tincturam* per *Aquam ferventissimam* extractam, pauxillo *Sacchari* edulcoratam, calidam sorbillando bibunt. Fusiùs hanc rem exposuit pronuper *D. Laurentius Straussius* in *Disputatione*, respondente *Francisco Petere*; Gissæ habita.

CII. LI-

tandem rectificando, *Spiritus Cochlearia* elegans acquiritur.

Sed observandæ sunt *Encheireses* in *Destillatione* & *Rectificatione* hujus *Spiritus*: Nempe omnia hæc, sive per Vesicam sive per aliud Vas destillentur, ut *lento igne* procedatur: idque saltem tamdiu; quamdiu volatiles Spiritus striatim prodire observantur; his enim disparentibus, mox removeatur Receptaculum, ne Phlegma uniatur Spiritui, hoc ipsum enim postmodùm rectificando ab illo separari nequit, quin semper magnam patiatur jacturam; hinc cum nova Cochlearia eundem Spiritum reaffundendo simili modo procedatur.

Ex quibus Præparationibus arbitror; parum esse acrioris & volatilioris substantiæ, quæ immediatè linguam afficit, & maximam ejus partem in ipso Concreto, ejusque textura, ab aliis particulis, mediante mutua textura concentratam esse, vel mediante *Spiritu Vini*, vel mediante *Fermentatione*, Inchoatave aliquali ad *Putredinem* dispositione, eliciendam.

Aliàs *Spiritus* hic ritè paratus reverà totam crasin medicamentosam Cochleariæ retinet. Prodest in Malo Hypochondriaco, Scorbuto, Affectibus Stomachi ex Mucilagine viscida & acida; unde miscetur cum *Essentia Absinthii*: Vel potiùs *Essentia Absinthii* fiat cum *Spiritu Cochlearia* affuso, & erit egregium *Antiscorbuticum* & *Stomachicum*: propinatur etiam cum *Elixir Stomachali Michaelis*. Volatilem penetrantiam habent Remedia ex Cochlearia parata, unde Spiritus ejus quibusdam Cephalalgiam concitat, teste MAJORE *de Chirurg. Infusor. pag.* 270. Unde bene observanda est *Observatio* BARTHOLINI *Actorum Medicor. Hafniens. Volum. 1. pag.* 35. *Cochleariam* unà cum *Acetosa* pro Cura Scorbuti assumendam ostendentis. *Externè* in Scorbuto Oris accipiatur *Spiritus Cochlearia*, & in eo humectetur Linteum, quod postmodùm affricetur Gingivis, & partibus Palati Oris, Scorbuto affectis. Alii recipiunt *Pulveres Dentifricios*, eosque in Mortario imbuunt, & impraegnant *Spiritu Cochlearia*, & sic Pulveres Dentifricios Scorbuto appropriatos reddunt. Prostant etiam appropriati *Pulveres Dentifricii* ad Scorbutum, qualem contra Scorbutum Oris videbitis in BARTHOLINI *Centur. 6. Histor.* 54. qui, si adhuc impregnetur cum *Succo* vel *Spiritu Cochlearia*, erit eò melior.

Sunt, qui ex *Cochlearia* perfectè *putrefacta Spiritum urinosum & Sal volatile* eliciunt; sed nihil differt ab aliis simili Spiritu & Sale volatili, quatenus substantia oleosa & crasis seminalis Cochleariæ per istam omnimodam Putrefactionem penitus fuit destructa.

4. AUTHOR noster *Salis volatilis* ex Cochlearia parati mentionem facit; quod nihil aliud est, quàm Tartarus. Verumtamen & egregium *Sal volatile* potest parari, quod vel per se destillando fit, vel putrefaciendo, non autem fermentando; posteà sublimatur in Phiala altissima leni igne subjecto; sic enim fit, ut Phlegma propter lenem ignem non possit adscendere. Hoc modo Salia in forma sicca elevantur.

6. Exprimitur etiam è *Foliis Succus* quidam, qui cum *Decocto Seri Lactis* propinatus, egregiè prodest in Affectibus Urinariis Scorbuticis: In Affectibus Scorbuticis Oris & Gingivarum, si cum eo fricentur Dentes & Gingivæ. Acredo ipsius nimia cum pauca Aqua simplici imminui potest.

Succus hic fermentando depuratus, cum Spiritu proprio egregiam præbet *Essentiam Antiscorbuticam*, de qua fusiùs vid. SIMON PAULI *in Quadripart. Botan. pag.* 268.

7. Porrò nonnulli *Oleum* quoque elicere tentant, id quod admodùm difficile, & rara avis est. Potest tamen elici, si justo tempore *Flores* colligantur; nimirum dum Cochlearia incipit seminescere (ut sic loquar) substantiamque suam quasi concentrat, vel *quintam* suam, ut sic dicam, *Essentiam*, tunc absque mora Planta recipienda, & destillanda; sic copiosum *Oleum* fundit acerrimum & penetrantissimum, aliàs nullo alio tempore elici potest. Sed integer Cophinus vix dabit *Olei rectificati* ℥ß aut ℥j.

HILDANUS *in Observat. pag.* 646. *Tract. de Valetud. servanda*, habet *Oleum Cochlearia per infusionem Olei communis*, quod externè inunctum regioni Lienis excellens est Remedium contra Tumores Scirrhosos Lienis.

1. *Conserva* non benè paratur, quia Sal volatile avolat sub preparatione.

Elæosaccharum etiam, seu, ut alii loqui solent, *Magisterium Cochlearia*, paratur, de quo vid. MOELLENBROCC. *in Cochlear. Cur. pag.* 118. & pro Affectibus Scorbuticis & Spleneticis maximum est Remedium.

Plura videbitis in MOELLENBROCCII *jam citato Tractatu* per totum Librum. (*H*)

C O F F E.

GRanorum horum *Decoctum* in hoc cum *Decocto Thee* convenit, quòd alacrem reddat bibentem, Somnum arceat, Vigilias absque debilitate intendat, adeoque Spiritus animales peculiariter efficiat. *Potus* olim *Turcis* saltem familiaris, nunc etiam *Europæis* maritimis communis. Consi SCHROEDERUS *Append. pag.* 29. item WILLISIUS *in Pharmac. Ration. Volum. 1. pag.* 327. (*I*)

CII. LI-

(H) Cochlearia *Septentrionalibus regionibus familiarissima Planta: idque non sine Naturæ Authoris providentia factum, ut scilicet* Scorbuti, *regionum illarum Endemici Morbi*, Cochlearia, *inter* Antiscorbuticas *prima, præsentissimum esset remedium. Apud nos satum Semen ægrè inolescit, nec Planta hic germinans tantam ostentat acritatem, quantam apud Belgas & Batavos: ob soli fortassè nostri mitiorem indolem.* Cochleariæ *nomen habet, quòd Officinalis Folia Cochlearis ferè in modum efformata sint. Habita tamen Characteris Tournefortiani ratione, sunt & aliæ* Cochleariæ *species, quæ diversæ formæ* Foliis *ornantur: sic &* Raphanus rusticanus *dictus, sive* Armoracia, *species est Cochleariæ, ut priùs notavimus. Colimus in nostro Horto* Cochleariam altissimam, Glasti folio T. *quæ nil minùs habet, quàm Folia ad Cochlearis formam efficta.* Cochleariæ vulgaris *vis & utilitas in particulis admodùm volatilibus consistit, quare haud Scorbuticorum necessitati consulunt, qui illam in Lacte aut Vino decoquunt: satius est Succum Herbæ expressum, aut ejus Infusum adhibere. Angli ex* Raio *recentem Plantam Cerevisiæ, pro potu Scorbuticorum adhibendæ, infundunt: non tamen ultra tres vel quatuor dies, ne diuturniori infusione, partes volatiles avolent, terreis & fixioribus (inutilibus) remanentibus.* S. Pauli *habet* Tincturam, *seu* Essentiam liquidam Cochleariæ, *quæ passim in Germania usurpatur ab iis, qui Succum respuunt. Cochleariæ Succus, cum Herba contusa, imposita, & alligata, Faciei maculas septimanarum spatio tollit; sed postea Facies Decocto Furfuris est abluenda.* Spiritu Cochleariæ *Epilepsiam sæpissimè fugatam scribit ex* Soame Dolæus.

(I) Bunn, Bunnu, & Bunchos *Arabum sanè est, quod vulgò* Caffè & Coffè *appellamus, si attentè consideretur descriptio* J. Bauhini de Buna &c. to. 1. 421. *Fructus est, ex eodem, olivari figura; una vel utraque parte sulcatus, duplici cortice tectus: Nucleus Dactyli ossiculi effigie, lacuna item sulcatus, pallentis cinerei coloris, saporis amaricantis. Arbor eadem est, ex eodem* Bauhino, *cum* Bon *vel* Ban Alpini, *cujus Folia Evonymo similia sunt, sed crassiora, & perpetuò virentia.*

De Coffè (*quod* Coffi *vocat*) *ea habet in* Appendice Pharmacopœæ Schrœderus, *quæ in ejus textu apposuimus: imò integram addit* dissertationem Straussii de Coffi, *è qua (ob prolixitatem & gratis consarcinatam eruditionem*

CII. LIGNUM COLUBRINUM.

Lignum Serpentarium. Clematitis Indica, *C.B.2.* Ligni Colubrini alterum genus *Garzia*, & Lignum Colubrinum, *Tab.* Germ. *Schlangenholz.* Gall. *Bois de Couleuvre, ou Colevre.* (Indis *Comexe.*)

Advehitur ex Insula Zeilan. Eligendum amarum, non cariolum, grave.

Vires. Calidum est & siccum (ut Amaror arguit), abstergit, Morsibus Serpentum, aliisque Venenis medetur: Bilem ac Mucilaginem per Alvum (nonnunquam etiam per Vomitum) educit, unde usus præcipuus est in Febribus Intermittentibus, Ter-

CII. LIGNUM COLUBRINUM. *Videantur de hoc Rerum Indicarum Scriptores*, imprimis PISO *in Medic. Brasiliensium.*

Rars apud nos est *usus*, quoniam est pretiosum, & nostra etiam

nem, omissa) hæc excerpere contenti sumus. Coffi, *inquam*, Fabam Arabicam *vocat*, Bon *incolis dictam. De ea primùm nono seculo scripsisse putat* Rasem, *sub nomine* Bunchi, *post hunc* Avicennam. Prosper *tamen* Alpinus de Med. & Plant. Ægypt. Bon *&* Potum *ex eo decoctione confectum, quem* Chaova *appellat, penitùs describit. Decoctum autem hoc duplex esse ait idem* Alpinus, *vel ex* Seminibus *à folliculis mundatis, & tostis, vel ex Seminum ipsorum.* Folliculis *fervente Aqua incoctis. Utrumque ad Ventriculi robur affatim in publicis tabernis ebibunt: Mulieres ad menses ciendos potant.* Arborem Fabas *has ferentem* Evonymo *similem facit citatus* Alpinus, *sed tamen Folia crassiora, durioraque habere, viridiora, & perpetuo virentia, ipse subdit.* Simon Pauli in Comm. de abusu Tabaci & Herbæ Thee, Potu Caffè *planè damnat, quòd Corpora, & Animos effœminet: non quidem, quòd hic Potus adeò refrigeret, sed quòd Sulfure proprio instar* Tabaci, *&* Agni casti, *clanculùm & sensim exiccet. Sed id intelligendum esse de illius abusu, subdit* Seraussius.

Sed relictis innumeris aliorum Arboris Caffè fereutis Descriptionibus, illam pro omnibus afferemus, quam Regiæ Scientiarum Academiæ *obtulit Clarissimus Vir* Antonius de Jussieu, *ejusdem Academiæ Botanicus. Hic Author, quum ipsam Arborem, Batavorum cura primùm in Europam translatam,* Ludovico Magno *oblatam, ac dein in* Horto Regio Parisiensi *excultam, præ oculis haberet, curiosam illius tenuit Historiam. Hoc ei nomen primùm tribuit:* Jasminum Arabicum, Lauri folio, cujus Semen apud nos Caffè dicitur: (*ad* Jasminum *refert ob Floris & Fructus characterem, juxta Methodum Tournefortianam). Arbuscula in Horto Regio altitudine quinque pedes, crassitie pollicem æquat: Batavorum tamen testimonio in solo natali ad quadraginta pedum altitudinem attingit, etsi truncus quatuor vel quinque pollices crassitie non excedat. Rami per intervalla bini ex opposito exeunt, cortice, quemadmodùm & truncus, albido tecti: Lignum duriusculum, & dulcedinem quandam præseferens. Folia nec serrata nec crenata, bina sibi ipsis opposita, ad Laurinorum figuram accedentia, brevibus pediculis adhærent. In Foliorum alis Flores ut plurimùm quini subnascuntur, brevibus item pediculis insidentes; albi Jasmini Hispanici formam æmulantes, sed breviori tubo, angustioribusque scissuris, ac quinque staminibus ornati, fugaces, & grato odore. E calyce viridi quadrifido surgit Pistillum, Embryoni adhærens, qui abit in Fructum Duracino Cerasosimilem, seu Baccam umbilicatam, primùm dilutè viridi, hinc rubescente, postea intensè rubro, maturitate demum obscurè rubro colore præditam. Ejus Caro glutinosa est, (qua exsiccata, Fructus ad Lauri Baccæ magnitudinem accedit) atque involucrum præstat duabus Testis ovalibus, simul conjunctis, externa parte gibbis, interna, qua se mutuò tangunt, planis, colore ex albo flavescente: singulæ continent Semen callosum, ovale, in dorso fornicatum, altera verò facie profundo sulco per totam longitudinem excavatum si alterutrum ex his Seminibus abortiatur, alterum crassius evadit, utrinque magis convexum, & Fructus medium occupat. Fructùm integrum exiccatum vocant Galli* Cafè, *en coque, Semina verò integumento proprio & communi spoliata* Cafè mondè *appellant. Hac genuina Arboris Caffè Descriptione arguit* Cl. de Jussieu, *quòd quàm verè hæc Planta sub* Jasmini *genere est reponenda, tam falsa sit opinio illorum, qui Fructum Caffè inter Fabas reponunt, & quam à vero aberret* Rau Wolfius, *qui putat* Bunk Avicennæ, *&* Bunca Rasis *esse verum* Caffè *Arabicum, ut priùs notatum.*

Notat insuper laudatus Author, falsam esse illorum opinionem, qui existimant, Semen Caffè jam in Aqua elixum, vel Igne exiccatum, ad nos ex Arabia devehi: idque ea industria ab Arabibus mercatoribus factum putant, ne Semen illud ullo pacto apud nos germinare possit. Reverà tamen si Caffè apud nos non germinat, id haudquaquàm invidæ Arabum versutiei tribuendum est, sed potiùs peculiari Seminis hujus indoli: hoc enim nisi omninò recens, & fere ex Arbore tunc deciduum, vel sponte vel arte seratur, haud germen ullum edet. Sic Semina à Dño Cummelino *in Horto Amstelodamensi recentissima sata Plantas produxere; quæ vero Dño* De Jussieu *idem* Commelinus *misit Parisios, haud germinarunt: germinarunt autem post sex hebdomadas Semina, ab eodem* de Jussieu *recens ex Arbore Horte Parisiensis collecta, ac sata.*

Ex Caffè Seminibus priùs tostis, hinc in pulverem redactis, & in Aqua coctis, tum Arabes, tum Ægyptii, tum Turcæ omnes, Potionem *parant* Coava *vel* Coffè *dictum. Hujus Potus usus adeò Europæis familiaris factus est, ut nihil familiarius: intra domesticos enim parietes, ac in publicis tabernis, huic Potui propriè dicatis, mane, vesperi, prandentes, cœnantes, ex Testis & Porcellanis, calidissimum Caffè Decoctum vulgò pitissando sorbillamus, vel valetudinis gratia, vel ad veri oblectamentum. Primum hujus Potus usum sunt, qui Cœnobiarcho cuidam in Arabia tribuunt, qui ut Monachos suos ad divinas Preces noctu recitandas vigilantiores redderet, Decoctum Caffè iis potandum exhibuit: experimento ductus, quòd Capræ hunc Fructum comedentes somno non indulgerent. Sunt tamen alii, qui Mahometanæ Religionis Mistam hanc Potionem primùm ebibisse credunt, qua nempe Somnum arcens, prolixis orationibus longiùs incumbere valuisset. Et reverà Potus Caffè (quemadmodùm & Chocolates) anthypnoticus est, præsertim ia non assuetis.*

Potus Caffè triplici modo parari *solet: vel enim* Semina munda *adhibentur; absque ulla præparatione, sed simplici decoctione: vel* Semina *prius* tosta, *& in pulverem redacta, in Aqua fervente incoquuntur: vel demum* Seminum Cortex *seu involucrum, tum proprium tum commune (quòd Flores Caffè, sed falsò, appellant) in Aqua decoquitur, atque id Potus genus* Cafè à la Sultane *Galli appellant. Dñus* Andri *Medicus Parisiensis primum Modum probat, aitque, partem volatiliorem & magis medicamentosam Caffè torrefactione evolare: Drachmam igitur crudi & mundi Seminis ebulliendam jubet, intra quadrantis horæ dimidium, in Aquæ unciis octo: deinde vas ab igne remotum exactè clausum ad aliquod tempus contineatur: liquor denique citrinum colorem adeptus cum Sacchare ebibatur. Hunc, præter vulgares Decocti vires, maximè valere ait ad Dysuriam & Tussim. Eadem Semina iterum & tertio decoqui possunt, Quamquam autem hæc noceat Dñus* Andri; *attamen secundus modus reliquis vulgò præfertur. Quoad Decocti præparationem hæc notanda. Vasa ad Caffè torrefaciendum testacea sint & vitriata, non metallica; ne noxium quid Seminibus communicari possit. Justæ torrefactionis gradum monstrat Seminum color ad violaceum tendens. Ea tantùm tosti Caffè portio in pulverem redigatur, quæ ad Decoctum tunc temporis parandum sufficiens est. Efficacior erit Potio, si Pulvis in ebullientem Aquam injiciatur, quàm si in frigidam injectus, deinde ebullierit. Post mediocrem ebullitionem remotum ab igne Vas, ad aliqualem Pulveris subsidentiam, aliquantulùm detineatur; hinc rostro superiori Vasis parti adhærente, Decoctum in Pocula fictilia, sed apud Magnates è pretiosis terris, vivis coloribus depictis, auroque micantibus infunditur, vel cum vel sine Sacchare calidissimè potandum.*

Quoad vires Potu Caffè *notat laudatus* de Jussieu, *satis manifestum esse Semina hæc* Oko, volatilis principiis salinis & sulfureis turgido, *abundare: atque ex horum principiorum cum Sanguine mistione illius præcipuam vim anthypnoticam pendere putat, hinc Ciborum digestionem juvat, Ructus reprimit Acidum Ventriculi retundit, præsertim à prandio sumtus: hinc quoque fit ut opportunior sit obesis & pituitosis corporibus, quàm macilentis & biliosis: Non ergò præter rationem est, quod alibi notavimus, opportuniorem scilicet esse Potum Caffè infarcto, quàm omninò vacuo Ventriculo.*

Tertiana se Quartana. Lumbricos necat ac fugat. Extrinsecùs Maculas Cutis abstergit.

PRÆPARATA.

Extractum. Cum Aqua Centaurei, vel simili factum.
Dosis ad Scrup. j.

CIII. CONTRAYERVA.

CAntrayerva, Radix Yerva, Radix Contrayerva, Radia Bezoartica, Alexipharmaca, Radia contra Venena, Drakena, Radix Venenis adversa. *Monar.* Germ. *Sifftwurtz.* Gall. *Racine de Yerva*, ou Venmeuse.

Est Radix Iridis, vel Cyperi Radicibus non absimilis, quæ annis abhinc aliquot ea Provincia Peruana Charcas asportari cœpit.

N. Bauhinus facit speciem Cyperi, vocatque Cyperum longum, odorum, Peruanum.

Eligatur densa non cariosa, quæ aromaticum quiddam sapit, cum acrimonia conjunctum.

Vires. Calida est 2. Alexipharmaca & Sudorifera, præstantissimumque Remedium adversùs omne Venenum, cujuscunque sit generis) excepto Mercurio sublimato) Vomitione id rejiciens, aut per Sudores evacuans. Sed & Amatoria Pocula ex Pulvere hausto educi ferunt. Ventris etiam Animalia pellit. Quin & in Peste felix ejus usus compertus est, ut & Morbillis nigris.

Dosis Drach. 1.

CIV. CONSOLIDA.

1. COnsolida; seu Consolida major. *Vide Symphytum*,
2. Consolida media. *Hac hujus loci.*
3. Consolida minor. *Vide Bellis hortensis.*
4. Consolida Regalis. *Vide Calcatrippa.*
5. Consolida aurea & Sarracenica. *Vide Virga aurea.*

Est (Flore cœruleo. *Hac usualior.*
(Flore purpureo. *Hac rari usus.*

Dicitur Consolida media, *Brunsf. Matth. Fuchs. Trib. Cast.* media, prima, *Tab.* Prunella cœrulea, *Trag.* Bugula, *Dod. Clus. hist. Ger.* Bugula & Prunella quibusdam, *Lob.* Consolida media, pratensis, cœrulea, N. 1. C.B. Germ. *Gulden Gunsel.* Crescit etiam Terra talia, & forsan meliora, suppeditat, quæ loco illius usurpari possint. (K)

CIII. CONTRAYERVA. *Contrayerva* Radix est Peruviana exotica, & *species Cyperi*, cujus formam refert, esse videtur; adeòque ejus natales non æquè sunt cogniti, nec natura ejus sufficienter perscrutata: Eam tamen *Caryophyllata* cujusdam *Radicem esse* existimat PAULI *in Quadripart. Botan. pag.* 40.

Decantata est vi *alexipharmaca* Contrayerva, i. e. quævis *Venena*, quæ per Sudorem pellere dicitur, ʒj. dosi assumpta: unde à Modernis solet misceri cum *Pulveribus & Electuariis Alexipharmacis* contra *Pestem*, aliosque Morbos Malignos & Venenosos. Præter vim contra Venena commendatur contra *Philtra* hausta, quæ emendat, ne sint nociva. Vid. NARDUS ANTONIUS RECCHIUS *Rerum Medicar. nova Hispan.* 8. *cap.* 58. qui hujus virtutes scripsit.

Dosis est à ℈ß. ad ʒj. pro Sudore excitando.

De cætero, cui natura & origo ejus incognita suspecta est, is ceu succedaneum commodè *Zedoaria Radicem* ipsi substituere poterit, Authore LUDOVICI *in Pharmac. pag.* 253. & 255. (L)

CIV. CONSOLIDA. *Consolida Media* Germ. *Gulden Gunsel*, aliàs dicta *Bugula Dodonæi*, ita vocatur ob egregiam vim *Vulnerariam*, quam tam internè, quàm externè, applicata exhibet. *Symphyti species* est, quæ aliàs tres sunt: *Major*, *Minor*, seu *Prunella*, & præsens *Media*; & hæc *flore* est *cæruleo*, *purpureo* seu *rubeo*, & *albo*, quo rara. Dicitur quoque *Prunella*, sed malè, hæc enim, ut dixi, est *Consolida Minor.*

Usus est egregiè *Vulnerarius* in Vulneribus & Ulceribus. POTERIUS *in Pharmacop. Spagyr.* in *Jusculo vervecino* decoquit, & *Decoctum* valdoperè commendat in Phthisi, & intrinsecis Vulneribus & abscessibus seu Exulcerationibus Hepatis, seu Diarrhœa, & Fluxu Hepatico, potiùs tamen Hæmorrhoidum Fluxu dicendo. Nam, quod obiter hic moneo, omnia Partium internarum Ulcera, sive sint Pulmonum, sive Lienis, sive Hepatis, seu Pancreatis, insequitur Phthisis, Febris Lenta & Hectica, ut adeo non sit ea Ulcere Pulmonum solùm: taceo illam sæpè Ulcera externa insequi. Laxat etiam crebriori usu blandè Alvum contra naturam aliarum *Consolidarum*: id quod propter aliqualem Nitrositatem urinosam, primas vias abstergentem, evenit. Vis ejus *Vulneraria* consistit materialiter in *Mucilagine* viscida temperata, formaliter in *Alcali* temperato, quo im-

(K) Colubrinum Lignum *sic appellatur, vel quòd ad* Colubri morsus *valeat, vel quòd ejus Cortex maculis aspergatur*, Colubri exuviam *referentibus. Ejus variæ sunt* Species, *quas sub genere* Clematicis *reponit* C. Bauhinus *ex eo, quòd sarmentitiæ sint, & per arbores repant. Illarum descriptiones reperire apud* Raium hist. 1806. *Quod ad nos affertur* Lignum est (*vel* Radix lignosa) *durum, grave, intus album, Cortice tenui rubescente, & maculoso, gustu amarissimum.* Pomet *Historiam affert duplicis* Ligni Colubrini, *Cl.* Pauli Hermanni *propriis verbis descriptam.* Unum *ait nasci in* Insula Timorensi, *atque Radicem esse lignosum, brachium crassam, sub Cortice ex fusco ferrugineam, subinde maculis cinereis notatam, materiam solidam includentem, densam & ponderosam, saporis amarissimi, odoris nullius.* Aliud Lignum Colubrinum *ait* Hermannus Zeilanicum *dici, quod eundem habet notam cum Timorensi: illud autem inter ea intercedit discrimen, quòd* Nuces *quas fert Zeilanicum, sunt quadruplo majores iis, quas fert Timorense. Subdit demum Author* Nuces *has, seu* Fructus Ligni Colubrini *esse ipsissimas* Nuces Vomicas Officinarum. *Quod ex eo verum esse suspicatur* Raius, *quia Experimentis quibusdam constitit, ex assumptio* Pulvere Ligni Colubrini *lethalia supervenisse symptomata, valdè affinia iis, quæ Canibus ex assumpta* Nuce Vomica *accidere videmus. His tamen non obstantibus, Authores* Lignum Colubrinum *commendant adversus Febres intermittentes, Malignas, Vermes, & Morsus omnium Animalium venenosorum: ut sint qui credant, in Insulis* Zeilan & Timor *Serpentes solo hujus Ligni attactu repente emori.*

(L) Contrayerva *in Officinis Radix est Peruviana, ad Fabæ magnitudinem crassa, nodosa, longis fibris ornata subrubra extùs, albicante intùs colore, odore Ficus folia referens, gustu aromatico aliquantulum acris. Planta Foliis ornatur viridibus, cordiformibus, nervosis, humi fusis: Caulem emittit nudum in summitate Flores ferentem.* Ettmullerus *citat* Nardum Antonium Reccum: *hic autem, etsi* loco citato *agat de* Contrayervæ virtutibus; *attamen nec Plantæ descriptio, nec Icon apposita, cum Officinarum Contrayerva, & Recentiorum descriptionibus ullo pacto convenit, ut videre est.* Contrayervæ Radix *alexipharmaca est, sudorem movet, & Vermes necat. Nonnulli in locum* Contrayervæ Peruvianæ *substituunt vel nostratem* Radicem Vincetoxici, *quod est* Asclepias flore albo C. B. *vel* Fraxinellæ *speciem, quam* Dictamnum album *appellant.*

Est quoque Contrayerva Virginiana *dicta, quam* Serpentariam & Viperinam Radicem *vocant: eo quod Plantæ hujus solus halitus lethalem* Serpentem, Boicininga *incolis dictum, protinùs interficiat: Serpens hic ad Viperæ magnitudinem accedens tintinnabula quædam sub cauda habet, quorum sonitu monentur viatores, ut venenosissimam bestiam vitent, vel ut Herbam modò dictam baculi extremo imponentes, occurrenti Animali objiciunt, solo illud odore necantes. Hæc est Planta, quam Cl.* Tournefortius *inter* Aristolochias *connumerat, vocatque cum* Pluckenetio, Aristolochiam Pistolochiam, seu Serpentariam Virginianam, caule nodoso Banister: *habet enim omnes veræ Aristolochiæ Characteres: caules habet sarmentosos, folia hederacea: Radix crassiuscula est, filamentis quamplurimis instructa, aromatica, & odorem ad Lavandulam accedens. Alexipharmaca item est, sudorifera, & anthelminthica à* ℈j. *ad* ʒj. *assumpta.* Dñus Daquineus *ad* Theriacæ reformatæ *compositionem illa utitur.*

Illud denique notandum, esse quoque & aliam Contrayervæ *speciem, quam* Contrayervam Hispanorum, & Drakenam Radicem *cum* Clusio *appellant, quòd illam* Franciscus Drak *primus ex Peruviano Regno in Angliam invenerit. Radix valdè similis est Radici Contrayervæ, ejusque vires prorsus obtinet: ita ut* Raius *facilè* cum Johnsono, & Parkinsono *conveniat, qui ajunt,* Drakenam radicem Clusii *esse ipsissimam* Contrayervam Officinarum: *imò huic Plantæ Synonyma facit* Cyperum longum, odorum & inodorum Peruanum C. B.

Crescit in locis campestribus: floret Majo.

OFFICINALIA NATIVA.
Herba.

Vires. Utraque Vulneraria est, tam intrinsecùs, quàm extrinsecùs adhibita: confert & Ictero, Hepatis obstructioni, Urinæ retentioni, Herniis, &c. Brevibus: ut ea cum Prunella & figura ferè convenit, ita & viribus.

CV. CO-

impraegnata est, hincque æstum Hepatis extinguere dicitur. Sapor ejus est insipidus, vel potiùs moderatus, & propterea dicitur ab HELMONTIO, quòd habeant in se occultum Alcali omnia Vulneraria, quoniam Acidum, inimicum Vulneribus, absumant. In Vulneribus recentibus Acidum corrigendum mediocre inest, ideoque & talia temperata satisfaciunt; econtrà ad inveteratorum Curationem, in quibus Acidum jam auctum, ex usu sunt Acria: quoniam Acido majori corruptivo opponenda Medicamenta acria: v. g. in inveteratis Ulceribus convenit *Chelidonium majus*, *Aristolochia rotunda*, &c. quæ acria: minimè verò moderata & temperata Vulneraria hæc faciunt. Itali verno tempore *Radicem cum Foliis* mundificant & propinant pro *Acetaria*, palato gratissimo, quia videtur præcavere Cachexiam & mediantibus facultatibus fermentativis promovere Fermentationem in Massa Sanguinea: ciet Urinam, uti omnia Vulneraria, quæ dicuntur *Diuretica*, & quæ Diuretica, usitatissimè sunt Vulneraria.

Succus in Ulceribus Malignis egregium est Remedium. *M)*.

CONSOLIDA SARACENICA.

Consolida Saracenica, Germ. *das Heidnische VVund Kraut*, est *species Virga Aurea*, & cum hac, aliisque Vulnerariis, ejusdem potentiæ atque virtutis eum communi: amarioris aliquantisper est saporis, & magis detersivi, adeòque in Vulneribus antiquis & in Ulcera abeuntibus convenit, & in aliis Vulneribus seu Ulceribus Malignis dysepulotis & cacoetheis.

Extrinsecùs Planta contusa usus est egregii; quoniam Acidum corroptivum temperat, purificat & mundificat, ut sponte sequatur consolidatio Ulcerum.

Succus espressus *Unguenta & Emplastra Vulneraria* ingreditur. (N)

Tom. IV.

CONVOLVULUS HISPANICUS.

Convolvulus Hispanicus flore cæruleo κατ' ἐξοχὴν dicitur *Colvolvulus non Convolvulus*, quia more Convolvulorum se non convolvit, sed Caule longiore pendet.

Datur etiam *Convolvulus purpureus folio subrotundo*.

Nullus verò usus inest Medicus, nisi quòd ornatus gratia in Hortis colantur. (O)

Offert se porrò

CONVOLVULUS ARVENSIS,

Flore cæruleo; qui in genere dicitur *Smilax*, & multis tribui solet Plantis. Quo etiam pertinent omnes *Campanularum species*. Planta alias est lactescens, usumque Medicum nullum agnoscit. (P)

CONYZA.

Conyza Græcis dicitur, quia κώνωπες seu *Culices* ejus attactu ac viscedine interficiantur; unde & *Pulicaria*, *Cunilago*, Germanis *Beruff-Kraut Dirvuurtz* vocatur.

Tres se offerunt *Differentia* in Horto Medico nostro:

1. *Conyza Major Tabernæmontani.*
2. *Conyza minor flore purpureo.*
3. *Conyza Thyrsoides, Linaria folio, Canadensis.*

His accensendus venit

4. *Aster Conyzoides odoratus sylvestris*, seu *Conyza Medica*, de quo mox dicam, quæ quidem non propriè, proximè tamen ad Conyzas accedit.

Ita omnes *Conyza* Germanis dicuntur *Beruff Kraut*.

Veteres de harum *usu* nil fide dignum tradiderunt. Aliàs contra *Fascinationes Infantum*, nunc ejus Fasciculum in lecto seponunt, nunc *Balneis* incoquunt, ac Infantes fascinatos ibidem lavant. Præter hunc usum Medicum Conyzæ agnoscunt nullum. (Q)

M CONY-

(M) *Ut* Tournefortius *tot Plantarum species, sub* Consolidæ *Genere falsò relatas, methodicè disponeret, ex* Consolidis majoribus *dictis constituit Genus* Symphyti; minores *sub Genere* Brunellæ *reduxit*; *ex* Consolidis *medus fecit Genus* Bugulæ: *de qua hic* Schrœderus *&* Ettmullerus. Consolidam *verò* (*quam* Solidaginem Saracenicam *vocant*) *ad* Virgam auream *reducit*. Bugula *igitur inter Plantas flore unilabiato connumeratur*; *labii superioris locum occupantibus denticulis quibusdam: Flores specierum Bugulæ verticillatim disponuntur. Ex* Bugulæ *species* Officinis *est familiarior*. *quæ* Consolida media, pratensi, flore cœruleo *dicitur* C. Bauhino. *Huic illud peculiare tribuunt, ut scilicet sit* διαυλικός, *quoniam duum generum Caules obtinet: alios scilicet tenues, teretiusculos, humi repentes, quibus se propagat; alios erectos quadratos, flores sustinentes. Vulgaris Planta, atque à Mulierculis in fenestris colitur ad Ulcerum præsertim Tibiarum, curationem.* Parkinsonus *parat* Unguentum *è* Foliis Bugulæ, Scabiosæ *&* Saniculæ, *tusis. & in* Axungia *bullitis ad siccitatem usque, & deinde expressis: eoque utitur ad omnis generis Ulcera, Contusiones, & Vulnera sananda. Ex* Tournefortio Bugula *hæc amara est, detergens, & parùm rubefacit cœruleam papyrum Usus ejus in* Potionibus Vulnerariis, Decoctis, *&* Apozematibus, *ad Sanguinis sputum, Dysenteriam, Fluxum album, Fœcium morbos, atque Aphthas paratis: ad idem valet ejus Succus clarificatus.* Camerarius *&* Dodonæus *in Hepatis adhibent obstructione: continet reverà Planta hæc Sal ammoniacum Sulfure obvolutum.*

(N) Consolida, Saracenica, *quam dicis* Ettmullerus *esse speciem* Virgæ, aureæ, *reverà est* Virgæ aureæ *species, imò potissima species, & Officinalis, nempe* Virga aurea, latifolia, serrata C. B. *de qua suo loco.*

(O) *Tametsi* Convolvuli *nomen à* convolvendo *factum sit, eo quòd quamplurimæ illius species se convolvant; ac vicinas Plantas scandant; nihilo tamen minùs sunt non paucæ quoque Convolvuli species, quæ se non convolvunt. Ad has sanè refertur* Convolvulus Hispanicus, flore cœruleo, *quem hic habet* Ettmullerus: *illum autem puto esse* Convolvulum Lusitanicum, flore cyaneo Bross. *quem* C. & J. Bauhini Convolvulum peregrinum, cœruleum, folio oblongo *appellant*.

Convolvulus purpureus, folio subrotundo, *quem subdit* Ettmullerus, *sic appellatur à* C. Bauhino; *à* J. *verò* Bauhino *dicitur* Campanula Indica, *& in* Horto Eystettensi Convolvulus Indicus flore violaceo: *familiarissima ad Fenestrarum & Murorum ornatum apud nos Planta.*

(P) Convolvolus *hic* arvensis, flore cœruleo, *quem addit* Ettmullerus, *videtur sanè esse* Convolvulus minor arvensis C. B. *hic enim Floris colore variat, notante eodem* Bauhino; *nam nunc candidos, nunc roseos, nunc albos cum purpureo umbilico, nunc puniceantibus lineis aspersos, nunc purpureos profert albis radiis depictus: item hic idem* Convolvulus *vocatur à* Dodonæo Smilax lævis minor. *At quoniam succo lacteo non turget, quem suo Convolvulo tribuit* Ettmullerus, *illum Campanulis accensens; ideò* Convolvulus arvensis, flore cœruleo Ettmulleri *non erit* Convolvulus minor, arvensis C. B. *ut jam diximus. Dicant qui sciunt.*

Convolvulorum *amplissima est familia; atque inter eos species quamplurimæ connumerantur ad maximos usus accommodatæ*. Convolvulorum *enim* Species Soldanella, Scammonium, Turbith, *&* Mechoacanna, *de quibus suis locis.*

(Q) Conyza *sic dicta* Dioscoridi, *quòd* κώνωπας *seu* Culices *suo lentore capiat, vel quòd bestiolas has fuget, Culices abigat, ac Pulices quoque necet: hinc* Conyzam Theophrasti Gaza *vertit* Pulicariam. *Hoc Etymon haud probat* J. Bodæus, *est enim inter* κώνωψ *&* κόνυζα *magna sanè differentia.* Raius Conyzam *dictam putat* ἀπὸ τοῦ κονίζειν *quòd* pulvere fœdetur, *ob pinguedinem scilicet, quo fit ut sæpè obsoleti videantur coloris. Apud eundem* Theophrastum Conyza *alia quidem* mas *est, alia verò* fœmina Dioscorides, *ut &* Galenus, *tres habent*, majorem *nempe*, minorem, *& inter has* mediam. Genus Conyzæ Tournefortio *refertur inter Plantas flore flosculoso, semine pappis instructo: sub illo quamplurimæ species recensentur.*

Quam

CV. CORALLINA.

BΡύον θαλάσσιον, *Diosc.* Muscus marinus. *Matth. Cord. in D. Cast. Tab.* Corallina, *Lob. Lon.* Muscus Maritimus, seu Corallina Officinarum, *C. B.* German. *Meermoos, Corallenmoos.*

Inhæret Scopulis & Piscium Testis, Corallisque, eô sanè modo, quo Muscus Arboribus innascitur, optimaque est, quæ Corallis detrahitur.

Eligatur colore, cùm sicca est, subrubescente, salso sapore, odore Concharum marinarum simili.

Vires. Refrigerat & siccat, astringit, incrassat, vi Lumbricos necandi & expellendi celeberrima est, intùs & extùs adhibita.

Dosis ad Drach. j.

PRÆPARATA.

Magisterium. Fit cum Lixivio forti. Vid. *lib.* 1.

Dosis Scrop. j.

CVI. CORIANDRUM.

Kόριον ἢ κορίαννον, *Diosc.* Coriandrum. Germ. *Coriander.* Gall. *Coriandre.*

Est C. B. { 1. Majus. *Hoc usuale solùm.*
{ 2. Minus testiculatum. } *inusitata.*
{ 3. Sylvestre. }

Insignitur Coriandrum, *Brunsf. Trag. Fuchs. Matth. Cord. Gesn. Lon. Lob. Cast. Cam. Tab. Ger.*

Colitur nobis in hortis, solo gaudens pingui: flores Julio, OFFI-

---

CONYZA MEDICA.

Conyza Medica, *flore magno*, vel *Aster Conyzoides odoratus sylvestris* (datur enim quoque *Aster Conyzoides Gesneri, & Parkinsonis, flore pariter luteo*) Aliàs *non benè refertur ad Conyzas*, sed potiùs *ad Asteres*: unde & adjectione Vocis *Asteris Conyza* vocatur. *Asterum* aliàs *signum* est, quòd in pappum abeant. Germanis *Sternkraut*, item *gestirnete, Dirrwurtz*, ad differentiam *Conyzarum*, quæ simpliciter tantùm, nullaque alia adjectione, German. *Dirrwurtz* vocantur.

An cum cæteris Conyzis, imprimis in Fascinationibus & Incantationibus Infantum conspiret, fides sit penes Experientiam. (*R*)

CV. **C**ORALLINA. *Corallina* seu *Muscus Marinus*; Ger. *Meer-Moos, Corallen-Moos*, *Musci species*, Planta est marina, saltem ad *Lumbricos* necandos insignum valens, in quibus debellandi Remedium est præ omnibus aliis Vegetabilibus convenientissimum, atque longè melius, quam Semen Cinæ. (*S*)

Dosis ejus est à ℈j. ad ʒß. Adultis ʒj. Miscetur cum aliis Appropriatis, vel cum *Aloe, Cornu Cervi, Oleo Hyperici, Syrupis*, & similibus. Aliàs ulteriorem usum habet nullum. (*T*)

CVI. **C**ORIANDRUM. *Coriandrum* videtur ad *Cantalidis species* pertinere, & quando viridis, prodit se odore gravi.

Usitatum tantum est *Semen.*

Optimum est *Stomachicum & Carminativum*, atque in Affectibus Stomachi quoque operatur; unde basin constituit *Tragearum Stomachicarum*. Operatur vi *aromatica*, & simile est in sua natura *Anetho, Aniso, Fœniculo, Cumino* & similibus, & imprimis quæ quoad usum & vim aromaticam de *Aniso* dicta fuerunt, *Coriandro* etiam, ejusque *Semini* applicabilia sunt. Constat blando *Sale volatili oleoso aromatico temperato*, ratione cujus prodest in laxitate Stomachi, Cruditates Stomachi præcavet, Acidam præprimit, & inde natos Ructus & Inflationes; vel quando post Partum oriuntur Phlogoses & Rubores Faciei, tunc temporis *Semen Coriandri* est expertum. Quando dico: est Stomachicum: intelligo simul *Intestina*. Hoc saltem observandum, *Coriandri*

Quam primo loco ponit Ettmullerus *est* Conyza major Tabernæmontani, *quæ est* Conyza major vulgaris C. B. *cui Radices lignosæ, odoratæ, amaræ; Caules lanugine hirsuti; Folia Verbasci nigri, sed minora; Flores conferti, lutei, graviter olentes. Ex* Clusio, *Radicem in Vino decoctam propinabant quædam vetulæ ad profligandam Scabiem; in quem usum & nonnulli Monachi ex ejus Radice & Foliis* Unguentum *parabant.*

Secundo *loco habet* Ettmullerus Conyzam minorem flore purpureo: *sed nulla est, quod legerim*, Conyza nostras flore purpureo; *sunt tamen* Conyzæ arborescentis *quædam species* Americanæ purpureæ ex Plumerio, *de quibus sanè non loquitur* Ettmullerus. *Forsassè pro purpureo cæruleum intelligere voluit, ac pro secunda Conyzæ specie habuit* Conyzam cœruleam Alpinam, minorem C. B. *quæ est* Aster Atticus, cœruleus minor T.

Tertio *loco recenset* Conyzam thyrsoidem, Linariæ folio, Canadensem: *hæc videtur esse* Virga aurea Virginiana, annua Zan. *seu* Conyza Canadensis, annua, acris, alba, Linariæ folio Bocc. *Hæc Planta quamvis exotica sit, nihilominùs adeò frequens in Europa facta est, ut non solùm sponte & ubique, singulis annis, nascatur, sed necesse est ut Herbarum cultores, tanquam Hortorum pestem, illam eradicent, antequam Semen spargat. Semen enim valdè exiguum, & pappis levissimis instructum, vel levi vento facilè rapitur, & ad longinquas regiones transfertur, ac propagatur. Adeò per totam Europam frequens est hæc Planta, ut* Morisonius *putet haud illam exoticam esse, & ex Canadensi regione huc transvectam. At notante* Tournefortio, *ex communi Parisiensium Botanicorum consensu, hæc Virgæ aureæ species est Americana, non Europæa: nam cum in agro Parisiensi ea sit Planta omnium maximè obvia, haud credibile est, illam nec cognitum nec descriptam fuisse ab aliquo Botannico ante annum* 1655. *quo tempore Dñus* Brunyer *eam in* Catalogo Plantarum Horti Blesensis *primùm inseruit. Reverà igitur Americana est hæc Planta, sed breviori temporis cursu toti Europæ familiaris reddita, ob facilem Seminum ope venti translationem, ut modò dictum. Plantæ descriptionem habet citatus* Zanoni cap. 107. *atque non ineptam Iconem apponit. Folia serrata acrem excitant saporem, & tota Planta ad Raphani odorem accedit.*

De quarta Conyzæ specie *juxta* Ettmullerum *mox.*

(R) *Haud leve mendum sanè est in* Editione Veneta, *ubi ter legitur* Conyza Medica; Mediam *autem habemus apud Authores: atque ratio expostulabat, ut inter* Conyzam, Majorem, *&* Minorem, *de quibus loquuti erat* Ettmullerus, Media *interponeretur. Erit igitur hæc Planta* Conyza Media Dod. *seu* Conyza Media Matthioli, flore magno, luteo, humidis locis proveniens J. B, *quæ* Conyza *vera non est, ut notat quoque* Ettmullerus, *sed* Aster. Tournefortius *autem illam non tam* Asterem Conyzoidem, *quàm* Asterem pratensem, autumnalem, Conyzæ folio *appellat* J. Bauhinus, *qui eam describit. Flores tribuit radiatos Buphthalmi, iisque ad Prestigia & Incantationes illa Vetulas superstitiosè abuti. Quem intra parenthesim vocat* Ettmullerus Asterem Conyzoidem Gesneri, & Parkinsonii, *fortè est* Aster Conyzoides, odoratus, luteus Eystett.

(S) Semen Cinæ *est, quàm vulgò* Semenzinam *appellant; h. e.* Semen Santonici, *vulgatissimum* Anthelminthicon, *de quo suo loco.*

(T) Corallina *juxta* Tournefortium *est Plantæ genus in aquis nascens, tenuissimè divisum, ex partibus constans articulatione quadam veluti conjunctis, vel in ramos capillaceos divisis. Qua descriptione vides quomodò differat* Corallina *à* Lithophyto, *quæ Plantarum genera aliqua ratione videtur confundere Cl.* Raius, *cùm ait* Corallinas *nihil aliud esse, nisi incrustationes quasdam materiæ corallinæ Fucis accrescentes: quod Lithophyta potiùs conveait. Habent quidem* Corallinæ *&* Lithophyta *aliquam inter se similitudinem, ut non paucas* Corallinas *ab Authoribus dictas plantas* Tournefortius *ad* Lithophyta *reducat; attamen verum* Lithophyton *est, ex eodem Authore, Plantæ genus, substantiæ veluti corneæ, & lapidem inter ac lignum mediæ, cui plerumque adhærescit Cortex, vel Fibris contextus, vel Tartari æmulus.*

Officinarum Corallina *vulgò* Muscus Marinus *dicitur: hujus ramuli graciles, incani, cinericeique coloris, odore nauseoso, pisculento, sapore salso ingrato, ac facilè in Pulverem fatiscunt. Hujus Pulveris recens parati* ʒß. *ad* ʒj. *Infantibus & Pueris exhibetur ad Vermes necandos: Pulvis autem sit crassiusculus, ut moram in ventriculo & intestinis trahens, Vermes promptiùs necet.*

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Semen granosum, quod primùm halitum gravem halat, resiccatum autem suavem acquirit odorem.

Vires. Stomachicum imprimis est, calfacit & siccat ad gr. 4. astringit. Hinc celeberrimum in lasitare Stomachi, si post cibum assumatur, claudit enim Ventriculum, Exhalationesque supprimit, quò minùs Caput graveat, Ructusque producant.

P R Æ P A R A T A.

1. *Præparatum*. Præparatur Semen Coriandri maceratione per noctem in Aceto, dein essiccatur.

N. Præparatio hæc fit ob castigationem qualitatis noxiæ (crudioris & excrementitiæ,) quam tamen & arescentia amittit.

2. *Confectio*. Ex Semine præparato.
3. Aqua *stillatitia*. Rari usus est.
4. *Oleum*. Cum Aqua ascendit.

CVII. CORNUS.

Cornus, Germ. *Cornerbaum*, *Welsche Kirschen*. Gall. *Cornailler*.

Est
- Mas
  - Hortensis, sativa. *Hæc usualis*.
  - Sylvestris,
- Fœmina. *Lon.* Sylvestris.

Indigitatur Cornus, *Brunsf. Trag. Matth. Lon. Dod. Lob.* Cornus mas, *Tab.* Cornus sativa & mas *Cord. in D.* Cornus vulgaria mas, *Clus. hist.* Cornus hortensis mas, *C. B. r.*

Florere incipit initio Veris: colitur in Hortis.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Fructus, rarissimè *Folia*.

Vires. Utraque refrigerant, exsiccant, astringunt, constipant. Hinc conveniunt præcipuè in Diarrhœa & Dysenteria. Exhibentur Fructus exsiccati & pulverisati ad Drach. j.

P R Æ P A R A T A.

1. *Conditi Fructus*. Cum Saccharo l. s.
2. *Rob de Cornis*. Vide Disp. August, Ex Succi pulpæ p. ij. & Sacchari p. j.

CVIII. CORYLUS ET AVELLANA.

Corylus, Germ. *Haselstaude*. Gall. *Noisettier*.

- Nostras
  - Sativa
    - Fructu albo minore. *Corylus vulgaris*.
    - Fructu majore.
      - rotundo, maximo: oblongo,
      - rubente.
  - Sylvestris Fructu est minore, albidiore & rotundiore, quàm nativa.
- Peregrina Humilis
  - Fructu purgante. *Monardes*.
  - Fructunsculi trifidi, &c.
  - *Nostratibus non sunt, usuales.*

Ex

---

dri Semen Capiti nocere, hocque quasi obnubilare seu turbare; propterea, & quia Planta fœdè olet, invaluit apud Veteres Opinio, quòd *Semen Coriandri sit malignum*, & obtineat pravam qualitatem.

1. Vulgò cum *Aceto* macerando corrigunt & præparant, sed labore prorsùs inani; quia reverà *Correctio* hæc videtur *Seminis*, aliàs non inelegantis, *Castratio*, nec vis ejus Capiti inimica tanti videtur, ut propterea tam speciali præparatione indigeat. Et meritò irridet hanc Correctionem ZWELFERUS *in Pharmacop. Regia*, atque immunitatem Coriandri defendit. Saltem ergò nudè usurpetur, cùm quotidie inter *Ciborum* diversorum *Condimenta* adhibeatur.

2. *Confectio Laxativa* ex eo etiam est in usu, & fit hunc in modum:

℞. *Sem. Coriandri* qu. v.

Hoc bina vice *Saccharo* incrustetur: & quando prima vice incrustatum, postmodùm *Pulvis Scammonii* adspergatur, & denuo abhinc *Saccharo* obducatur: ita egregiè laxat. (V)

CVII. CORNUS. *Cornus* est in *duplici Differentia*: *Mas* & *Fœmina*.

In Officinis offert sese *Fructus*, rarò *Folia*.

Fructus est austerus, texturæ satis fixæ, parvi vel nullius usus; habet vim & saporem potenter adstrictorium; unde contra Hæmorrhagias, Diarrhœas & Dysenterias, aliosque Alvi fluores, commodè adhibetur, imprimis in *Decocto*.

Folia ejusdem sunt naturæ cum Fructu, & facultatis adstrictoriæ insigniter; unde omnes eos usus præstant, quos *Plantæ Adstringentes*; adhibentur vel in *Decocto* vel forma *Pulveris* à ʒß. ad ʒj. sed rarò.

1. 2. *Fructus conditi* & *Rob* rari quoque sunt usus. (X)

CVIII. CORYLUS & AVELLANA. *De Corylo* multa prostant apud Authores, tam vera quàm fabulosa. Qualis sit *Frutex*, omnibus notum est.

Pro usu Medico veniunt *Lignum*, ejus *Fructus*, seu *Nucleus*, *Putamen*, *Membrana*, & imprimis *Viscum*.

De *Ligno* rectè dicit AUTHOR, quòd sit rari usus; sed pro *Spiritu* & *Oleo* exinde parando asservetur. Reverà est *Lignum Heraclinum Rulandi*.

A vulgo propter vim *Sudoriferam* & *Diureticam* laudatur. In usu aliàs est. *Metallurgis*, qui ex hoc *Virgulas Mercuriales*, vulgò Germ. *die Glucks-oder Wunschel-Ruthen* parare so-

---

(V) *Coriandrum* ἀπὸ κόρις, *& diminutivo* κόριον Cimex, *&* ἀνήθον Anethum, *quasi* κοριανήθον; *& corruptè* κορίαννον. *quòd scilicet* Coriandri odor *mistus sit ex ingrato* Cimicum, *& grato* Anethi. *Hæc* C. Hofmannus. Coriandri majoris (*duplex enim est*, majus, *&* minus testiculatum) Semen, *& nudum*, *& Saccharo obductum*, *Officinis Culinisque vulgatissimum est. Inter Carminativa reponitur. Planta fœdidissima Semen profert suaveolens. Quidam ex Antiquis putabant, Caput ab ejus usu tentari: sed fortè de Planta id intelligendum, non de Semine.*

Aquas Medicatas Coriandri Semine tosto, si adhuc ebullientibus & ab igne remotis illud addamus, suaviores potantibus reddimus. Coriandrum frigidum *esse scribit* Dioscorides, *argumento quòd Erysipelas curat.* Dioscoridem *prolixè refutat* Galenus. Galeno *refragatur* Avicenna, *& pro* Dioscoridis *sententia pugnat. Vulgò* aromaticum *h. e.* calidum *censetur.* De Coriandri facultate venenata *non convenit inter Botanicos. Nos sanè Semina & saccharata, & non saccharata innoxiè comedimus.* Lobellius *&* Alpinus *ajunt, Herbæ etiam virtutis usum in cibo esse apud omnes Ægyptios familiarissimum.*

(X) Cornus, *Græcè* κράνεια, *inter Arbores recensetur Flore rosaceo, cujus calyx abit in Fructum Olivæformem vel globosum, mollem, carnosum, ossiculum condentem in duo loculamenta divisum, nucleis fœta. Duplex erat apud Veteres,* Mas *scilicet, quam absolutè* κράνειαν, *&* Fœminam *quam* θηλυκράνειαν Theophrastus *appellat.*

Mas *est hortensis, & sativa, satis procera Arbor, quam* πτυρόφλοιον, *hoc est* Corticosam, *vocat* Homerus: *Vulgatior & Officinalis est, quæ Fructum fert, cùm jam maturuerit, intensè rubentem, & sanguineo colore conterentes digitos inficientem, atque lapideo ossiculo fœtum. Hinc* Horatius rubicunda Corna, *& Virgilius* lapidosa Corna *hujus Arboris Fructus appellant. Sunt tamen & aliæ Corni hortensis species, quæ Fructum vel album, vel saturatiùs rubentem, vel ceræ prorsus colore ferunt. Eidem sapor primò acerbus, postmodùm cùm per maturitatem remollitus fuerit, acidò dulcis & suavis cum quadam adstrictione. Corna alvum sistunt, & acerba sunt. Vulgò stomacho grata censentur ea: at* Schola Salerni *ait:*

Corna nocent Stomacho bruma malè grata rigenti:
Si tuus illa voret venter, avarus erit.

Corni lignum validissimum est: hinc apud Antiquos illo ad Jacula, Rotarum dentes, Securium manubria, Virgas pro contundendis Lanis, similiaque paranda utebantur.

Cornus *verè* Fœmina *est, quæ vulgò* Virga Sanguinea *appellatur. Hæc potiùs ad* Frutices *quàm ad* Arbores *referenda: multis stolonibus luxurians ramos ferè oppositos emittit, colore sanguineo, odore vinoso. Folia ad Corni sativæ quamproximè accedant. Flores odoratos candidos sequuntur Baccæ Juniperinis pares, primùm virides, hinc per maturitatem nigrescentes, insuaves, etsi à quibusdam Avibus, præsertim Turdis, & Ficedulis, avidissimè expetitæ. Ossiculum continent, durum, bino semine albo & amaro fœtum. Apud nostrates* Sanguinello *dicitur.* Ex Tournefortio *Corni Fœminæ Fructus amarissimus & stypticus est, atque papyrum cæruleam satis rubefacit.*

Ex his Officinis in usum veniunt nostrates Coryli, quæ describuntur ab Authoribus vel *Coryli* vel *Avellanæ* titulo, &c. Præfertur autem Fructus oblongus rubens in Compositionibus.

Solo gaudet arenoso & opaco.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Lignum, *Fructus*, & *Viscum*.

Vires. *Lignum* per se raro Officinale est, nec asservatur, nisi pro parandis inde Spiritu ac Oleo. Adhibetur autem Corylus sylvestris.

N. 1. *Serpens* Virga corylina percussus torpescit: unde conjectare licet, facultate Antiserpentina Corylum abundare.

N. 2. Faciunt ex ejusdem Coryli sylvestris bifido Surculo *Virgulam*, qua Metalla scrutantur.

(*Viscum*. Germ. *Haselmistel*. Gall. *Du Vise*, *Glus*, *ou Guy de Noisettier*. Inter Antiepileptica refertur.)

Fructus Avellana (Νιττοκάρυα) exhibent usui medico *Nucleum*, *Putamen*, & *Membranulas*.

Nuclei, teste *Galeno lib. 7. Simpl. Med.* plus habent Essentiæ terrestris ac frigidæ, quàm Juglandes. Venenis resistunt, venenosorumque Animalium ictibus (cum Ruta & Ficubus impositi), ex Mulso hausti veteri Tussi medentur, Urinæ odorem mitigant.

Putamen crudum in Pulverem contritum astringit, obstruit, ac proin sistit Diarrhœam, albaque Fœminarum Profluvia. *Quercetanus* Specificum Antipleuriticum inde facit, cum Corallis rubris, & Mandibula Lucii.

Membranula Nucleum ambientes ejusdem cum Putamine sunt facultatis, eidemque præferendæ.

(*Julorum* Farina Vere colligi potest pro Epilepticis.)

P R Æ P A R A T A.

E X   L I G N O.

1. *Spiritus*. Fit per Retortam igne nudo ex Sarmentis exsiccatis.

(*Acetum destillatum* Ligni Coryli ad Gonorrhœam in Lue Venerea utile.)

2. *Oleum* fit itidem per Retortam, vel per descensum.

Vi-

solent, decidendo eas præcisè in meridie Festi S. Johannis, ita ut unusquisque Surculus uno ictu amputetur. *Sic Baculum Sympatheticum* ex Corylo ad Fracturas & Luxationes videbitis in BORELLO *Centur. 3. Observat. 77.*

Nucleus raro in usu est, cui tribuitur vis *Veneni resistendi*; quod *an verum sit*? Nescio. A SCHOLZIO *in Consil.* 241. commendatur contra *Calculum* & promovendam *Urinam*, habet etiam AMATUS LUSITANUS *Centur. 7. Curat. 78.* insigne Experimentum Avellanæ virtutis contra Calculum & Nephritidem, ubi refert de Viro, qui Lapillos rubentes per Virgam cum Urina ejaculavit, curatum usu Avellanarum in victu initii prandii & cœnæ, & insuper confirmat, alios plures usu Avellanarum evasisse immunes à Calculo.

Putamen externum est adstrictivum; & sunt qui contra Dysenteriam volunt commendare. *Pulvis* horum cum *Pulvere Seminis Anisi* mistus, ad Fluorem album confert, ut habet AUTHOR.

Membranula Nucleum ambientes sunt *Lithontriptica*, adeò ut sint, qui vel solas, vel cum *Nucibus* conjunctas, expertissimas dicunt contra Calculum vel Lithiasin.

Habetur & *Viscum* in Corylo, cui magni effectus adscribuntur, utut rarissimè reperiatur. Certè in *Epilepsia* curanda, & huic cognatis Affectibus Convulsivis, tam in specie in Infantibus, seu Pueris, quàm in Adultis, præmissis Universalibus, Viscum hoc Corylinum pulverisatum sui simile Remedium vix invenit: Et quamvia etiam *Viscum Quercinum* sit decantatum in tali casu, præfertur tamen Corylinum, cujus *Rasura* vel *Pulvis* detur à ℈j. vel ʒß. ad ʒj. pro ratione ætatis, Adultis & Junioribus. Præsertim excellit certo tempore collectum, nempe Luna crescente inter duos dies B. MARIÆ, id est, à die 15. Augusti usque ad 8. Septembris (Y). Nam tale Viscum *Amuleti* instar Collo appensum contra Epilepsiam & Paralysin valere dicitur, sicut & contra Morbos ab Incantatione ortos frequens & laudabile est Remedium. Vid. HENRICUS *ab* HEER *in Observat. oppidò rar. Observ. 8. p.* 128. ubi singulare prostat *Unguentum* cum *Pinguedine Canis* & *Ursi contra Venefiria*. Et quidem non tantùm Viscum Corylinum, sed etiam tota Corylus in hoc casu est usurpata: sic celebris quidam Medicus ceu singulare Secretum habet *Unguentum*, quod præparat, dum Recipit *Folia* & *Apices tenues viridis Coryli*; hæc bene contundit in *Mortario*, confecto *ex Ligno tiliaceo*, & contusis addit *Pinguedinem Galli* atque *Caponis* q. s. post exponit radiis solaribus, ut lenta digestione abierint in *Unguentum* viride, expertum *Secretum contra Veneficia*. Nobiles virtutes ergò Coryli ansam etiam dederunt superstitiosis Fabulis, quòd nempe Viscum sit alimentum Serpentum, & circa Corylum semper cum Visco reperiatur Serpens albus, qui Visco vescatur: vid. STOECKERUS *in Praxi*, GOCLENIUS *de Admir. Natura*. Huic accedit, quod quidam dicunt: non nasci Viscum in Corylo, nisi sit 100. annorum. Conf. HENRICUS *ab* HEER *l. c.* Sed quis quæso hoc expertum habet? Fabulæ ergò hæ transeant.

Sulphur Vegetabile ex Coryli Julis, quale etiam ex *Musco elevato* æstate colligitur, nobile Simplex est, non tantùm ad Epilepsiam, sed etiam ad Febres, Atrophiam, Hecticam, & alios complures Infantum Affectus. Hæc ipsa enim ex Corylo Remedia singulari vi anodyna videntur prædita, unde etiam ad Dentium Dolores solent adhiberi.

1. Quoad *Præparata*, *Lignum destillatum Aquam spirituosam acidam* & *Oleum* suggerit; sed necesse est, ut collectum sit *balsamico Tempore*. PARACELSUS Luna in Cancro existente colligi jubet, & quidem die Veneris: id quod fit singulis annis bis vel ter, ut videri potest *in Ephemer. Astronomicis*. Conf. *Tract.* PARACELSI *de Terebinthina & Nota in Tyrocin. Chymicum Beguini à* GLUCKRADIO *addita ad Spiritum Terebinth. pag.* 233. Et hoc Tempus balsamicum est verum, & universale Tempus omnium Balsamorum. HAGENDORN *in Curat. seu Secretis Empiric. Rulandi* dicit, Solem attendendum esse: id quod falsum. Loco Ligni eligendi sunt *Surculi juniores*, qui saltem per annum viguere, atque destillandi per descensum, ubi *Phlegma* & *Spiritus acidulus* prodeunt cum subsequente *Oleo*, quæ omnia legitimè rectificanda sunt. Conferantur quoad cætera *Secreta Rulandi ab Hagendornio edita p. 72.*

Spiritus est acidus, sed acidus volatilis, ardens instar Spiritus Vini. Quod verum est de omnibus Spiritibus ex Lignis: quoniam in omnibus *Lignis* est *Sal volatile* ex Acido fixum, & *Spiritus ardens instar Spiritus Vini*. Probatur: si affundatur Spiritus acidus Corpori terrestri, Lapillis Cancrorum, C.C. usto, &c. tunc fit, ut Acidum aggrediatur illud Subjectum & corrodat, atque imbibatur. Unde si imponatur Cucurbitæ, dimittit de se Spiritum volatilem: & adeoque ex Spiritu ardente & Sale volatili acido constat *Lignum Corylinum*, ut & reliqua omnia; sicque etiam Spiritus exinde paratus. Hic *Spiritus* in Epilepsiis Infantum, æquè ac Adultorum, mirificus & satis frequens est. Præter dotes has valdoperè commendatur contra alios Affectus Capitis, Apoplexiam, Paralysin, & similes, si detur in convenienti Vehiculo *Aqua Liliorum convallium*, vel *Aqua Florum Tiliæ*. Vires obtinet egregiè penetrativas, & hinc etiam conjunctas habet vires anodynas, & quasi soporiferas. In Malo Hypochondriaco non sine fructu adhibetur, moderatè laxat Alvum, & evacuat per inferiora. Singulariter pellit, necat & exturbat Vermes Infantum & Adultorum.

Dosis est à guttis x. ad xv.

2. Dum destillatur Spiritus ex Retorta igne aperto, simul prodit *Oleum*, quod super Corpus terrestre, v. g. *Calcem vivam*, *C. C. ustum*, &c. est rectificandum; sic amittit odorem fœtidum, & reverà prodit *Oleum decantatum Heraclinum Rulandi* aurei coloris, quo ipse tanta miracula præstitit in Curis. Imprimis *triplici virtute* clarет; est *Anti-epilepticum*, summè *Anodynum*, & *contra Vermes*: dosi guttular vij. viij. vel ix. ad x. Virtutem *Anti-epilepticam* sufficienter demonstrat RULANDUS, Medicus Cæsareus, *in Curat. Empiricis*, ubi tractat *de Epilepsia*, dum refert de Puella 10. annorum per tres menses Epileptica, quæ purgato Corpore per *Olei* dicti guttulas tres propinatas curata: Sic Infantem semestrem dies noctesque Epilepticum liberavit per hoc *Oleum*, in paroxysmo & ante paroxysmum propinatum. Plures *Obser-*

(Y) *Haud superstitiosum hoc erit reputandum, si scilicet ea ratione intelligas*, Viscum corylinum *colligendum esse* inter duo Festa B. M. Virginis, *quòd à medio Augusto, usque ad ferè medium Septembrem illud ad Medicinam faciendam aptius sit, quàm si aliis temporibus colligatur. Vanum tamen, ne dicam superstitiosum, puto, quod inferiùs subdit* Ettmullerus *ex* Paracelso, *ut scilicet* Lignum corylinum *ad Spiritum & Oleum parandum, colligendum sit* Luna existente in Cancro, & die Veneris.

Vires. Vim habet utrumque calfacientem, incidentem, anodynam, antiepilepticam, ac præcipuè odontalgicam.

N. Sunt qui *Oleum* hoc, *Oleum Ligni Heraclei Rulando* dictum autumant, nec sine causa quidem. Etenim non modò viribus iisdem celebre est, quas *Rulandus* Oleo suo Heracleo adscribit, sed & nominis rationem habet. *Corylus* enim, quia primùm ex Heraclea Ponti in Græciam translata fuit, *Heracleotica* seu *Pontica* dicta est, adeoque & *Nuces Heracleotica Fructus* ejus dicti sunt.

EX AVELLANIS.

Oleum expressum.

Vires. Articulorum Dolores iounctum juvat.

N. Ingrediuntur etiam nonnullas Compositiones Alexipharmacas, ubi præferendæ sativæ, rubescentes, & præcipuè oblongæ, ut dictum suprà.

CIX. COSTUS.

Κόςος, Germ. *Costwurtz*.
- Verus
  - Amarus.) (*hic Officinalis*.
  - Dulcis.
- Falsus
  - Costus, *Matth.* & *Lon.* id est, Panax constinum, Pseudocostus.
  - Costus Hortensis minor, *Gesn.* i. e. Ageratum.
  - Costus Hortorum *Lob.* i. e. Mentha.

N. Officinæ in *Dulcem* & *Amarum* dividunt, quam divisionem non diversæ speciei, sed diversæ ætatis *Clusius* non sine causa statuit. Nimirum recentiores Herbæ dulciores, cum vetustate tandem amarescunt.

Costus verus Officinis nostratibus usitatus, est Cortex extrinsecus cinereus, & intrinsecus candicans, *C. B.* 6. & 7.

Eligatur Costus recens, densus, odoratus, subamarus, non cariosus.

Costus Amarus dicitur. Helenij Comagenij Radix, *Cord. in D.* Costus Comagenius, Adulterinus Officinar. *Lob.* Costus Officinarum amarus; *Lon. Cast. Tab.* Costus amarus Officinarum, seu Helenium Comagenium, *Dioscor. C. B.* 6.

Costus Dulcis dicitur, Costus dulcis Officinarum, *Lon.* sed Adulterinus, *Tab.* Costi Pharmacopolarum species major, *Cam. in Matth.* Costus dulcis Officinarum, Centaurio magno cognato. *C. B.* 7.

Vires. Stomachicus, Hepaticus, Uterinus, ac Nephriticus est: calfacit, siccat 3. attenuat, aperit, discutit. Hinc convenit in Colica, obstructis Mensibus, & Urina, Hydrope, Paralysi.

PRÆPARATA.

1. *Oleum Costinum* Mesue. Vide Dispens. ex Costi p. ij. Cassiæ ligneæ p. 1. major. p. viij. cum Vino ac Oleo sesamino.

N. *Febrilem* rigorem Spinæ inunctum mitigat.

4. *Pilula Marocostina*. Vid. lib. 2.

3. *El. Caryocostinum*. V. D. N.

CRASSULA, *vide* FABARIA.

CX. CRO-

Observationes videri possunt *in citato Tractatu*. Succedit huic insignis vis *Anodyna*, ratione cujus in Odontalgiis, Dentibus cum Bombace inditum, easdem felicissimè sopire solet, quales Dolores gravissimos RULANDUS In eodem *Tractatu*, ubi agit *de Dentium Doloribus*, cum hoc *Oleo*, Denti carioso ad guttulas tres instillato, instar incantamenti sopivit. Sæpiùs fit, ut in Dentibus nascantur Vermiculi, qui adeò exasperant Dolores, ut vix sisti queant sine *Suffitu ex Hyoscyamo*; in tali casu etiam expertum est *Oleum Heraclinum Rulandi*. Tandem & in Vermibus intestinalibus enecandis & expellendis expertum est Remedium; contra quos etiam commendat AUTHOR *noster*, si gutta una vel altera cum *mica Panis* propinetur: vid. STOCKERUS *in Praxi*. Adultis datur à guttis ij. ad iv. & educit per secessum Vermes: quin & Pediculos fugat, quod videmus, si tantillum Insecto imponatur, illud interimit, adeò ut videatur præferri *Oleum Corylinum Oleo Spica*, contra Pediculos aliàs usitato (Z). In Partu quoque difficili guttulæ ix. vel x. in *Vino* generoso exhiberi, & regioni Umbilicali non sine commodo illini solent.

Oleo isto laudato *Heraclino* quidam *Guajaci* substituunt; sed malè, cùm potiùs *Oleum destillatum Buxi* ipsi substituendum foret. (*A*)

CIX. COSTUS. *Costus verus* est *Aroma*, adeòque nostris Regionibus exoticus, & ex Arabia affertur. Hujus Vulgaris *divisio in Dulcem* & *Amarum nihil valet*, cùm unus idemque Cortex sit; qui pro majore vel minore maturitate aliqualem in sapore varietatem repræsentat. Vid. VELSCHIUS *Hecatost.* 1. *pag.* 18.

Inter *Aromatica* referri meretur, tanquam acris & oleosus, cum & iisdem, cùm Aromatibus, viribus gaudeat. Ad *Cinnamomum* in multis accedit, minùs tamen est oleosus, unde Cortex hic vocatur à quibusdam *Cinnamomum album*, quòd respondeat illi sapori. Alii adeò extollunt, ut dicant, in Costo esse omnium Aromatum vim & virtutes collectas: acris est, indeque Spiritibus minùs gratus, utut Spirituum restaurativum satis efficax existat.

Specialis ejus *usus* est, ut inserviat *Medicis*, dum ad Ægros accedunt, masticatus enim à Morbis Malignis contagiosis præservat. Ejus tamen in locum, cùm adulteretur, *Zedoaria* vel *Zingiber* substitui possunt, ne nimis simus expositi adulterationibus & deceptionibus. Præterea est *Stomachicum*; in Cruditate acida, Anorexia, Apepsia, Ructibus & Torminibus Intestinorum à Flatibus conducit. Unde etiam in Colica Virorum, & Affectibus Uterinis usitatè & expertè præscribitur, sive vel *Theriaca* vel *Castoreo*, vel aliis Appropriatis admisceatur. Deinde est singulariter *Uterinus* in Affectibus Mensium, & circa Partum, in Affectibus Nervorum, Apoplexia & Paralysi, in Affectibus Capitis & Cerebri Vasorum.

Essentia meritò Analepticis accensetur.

Sunt qui præparant *Electuarium ex Costo*, quod in Affectibus Stomachi & Arthritide commendant.

Non ineptè admiscetur Purgantibus *Pulvis Costi*, pro Purgantium virulentiæ aliquali correctione.

Oleum Costi destillatum interdum habetur, in Affectibus Nervorum, atque Artuum, præcipuè verò in Paralysi & Affectibus Stomachi Remedium optimum: *Oleum* tamen *destillatum Caryophyllorum* substitui potest; quia paucum dat Costus Oleum, atque rarum est.

1. Prostat *Oleum Costi compositum Mesua*, quod, ut dicit AUTHOR, Rigores febriles, si inungatur Spinæ dorsi, frangit. Ubi noto, non meliùs mitigari eosdem, quàm si medietati Stomachi extrinsecè applicetur *Balsamus Stomachalis*, cùm *Oleis destillatis* appropriatis *Nucis moschatæ*, *Carvi*, *Anisi*, *Fœniculi*, *Costi*, pro *Balsamo*. Etiam Rigores Quartanarum certo experimento compescit, præprimis si Methodo Helmontiana appositè applicetur Later calidus, ne exspiret vis Balsami, sed ad interiora penetret.

2. *De Pilulis Marc-Costiais* vid. MINDERERUS. (*B*)

CRITH-

(Z) *Non solum* Oleum Corylinum Pediculis *impositum illos interimit; sed si Oleo quocumque, & Oleosis omnibus, vel leviter unguntur* Pediculi, *& ferè* cuncta Insecta, *illicò intermori videntur. Quod ex eo pendet, quia viscida Olei substantia obturantur Tracheolarum orificia, quibus Insecta ad vitæ conservationem aerem trahunt, expelluntque. Hinc si Oleo oblita Insecta, ut jam veluti mortua jaceant, Cinere vel quocumque sicco pulvere cooperiantur, illico motum recuperantia resurgere observantur: absorpto scilicet ope sicci Cineris Oleo Tracheolarum orificia obstruente, & respirationem impediente.*

(A) Corylus *fortè à voce Græca* κάρυα, Nux, *quasi diceretur*, Nucula: *Fructus enim Coryli inter* Nuces *connumerant, eosque* Nuces Avellanas, *ab* Avellis *vel* Abellis *Campaniæ Oppido, appellant*. Theophrastus ἡρακλεωτικὸν κάρυον, *h. e.* Heracleaticam Nucem *vocat: hinc* Heraclinum & Heracleoticum *dicitur* Coryli *Lignum*. *Aliis* Pontica Nux *appellatur, quòd in Asiam, Græciamque è Ponto venerit. Notissima adeò Arbor (potiùs Frutex) ejusque Fructus est, ut descriptione non indigeat. Nuces Avellanas Stomacho infestas esse, & caput gravare, præsertim largiùs assumtas testatur Experientia: etsi quidam Avellanis tostis Ventriculum roborari scribunt. Vulgatissimum est quod innuit hoc loco* Schrœderus, *ex Ligno Corylino bifurcato parari celeberrimam illam* Virgulam Divinam, *seu* Divinatoriam, *cujus ope nonnulli non solùm Metallorum venas, Aquas subterraneas, Thesauros absconditos detegunt; sed etiam homicidas & fures, etsi longè dissitos, deprehendunt. De qua re elegantissimum conscripsit Tractatum Dñus de* Vallemont, *inscriptum.* La Physique occulte; ou la Baguette divinatoire, *quem legisse haud pigebit.*

(B) Cost *aut* Kast, *authore* Garcia, *est vox Arabica, à quo* Costus. *Unica olim fuit Planta hoc nomine insignita: apud*

CX. CROCUS.

Κρόκος. Planta est bulbosa, Florem primo autumno ferens purpureum, cujus flammea Stamina (instar Antheræ) Officinarum *Crocus* est. German. *Saffran.* Gall. *Saffran.*

Ex Croei generibus plurimis Officinalis est *Crocus sativus, C. B. 1.* Hujus differentiam Officinæ faciunt à natali loco, unde de *Crocus Viennensis*, i. e. qui ex Viennensi agro ad nos transportatur, ubi optimus hodie nascitur. *Orientalis*, qui ex locis orientalibus, ac præcipuè ex Sicilia transmittitur, in cujus Monte (*Curyce* nomine) omnium præstantissimus provenire censetur. Vulgoque dicitur *Crocus de Aquila*. German. *Saffran Zimmat.* Gall. *Saffran.*

Videatur Crocus, *Brunsf. Trag. Fuchs. Dod. Cord. Lon. Tab.* Crocum, *Matth. Cast.* hortense, *Cam.*

Eligatur Crocus flexilis, tritu difficilis, albicantibus nonnunquam filamentis permistus. Reprobatur econtrà saturatò nimis colore rubro, odore fugaci, utpote qui vel Cnici floribus; vel Carnis bubulæ salitæ villis adulteratus.

N. *Adulteratio Croci* adeò Impostoribus communis est, ut Emporiis nonnullis visum sit certos deputasse Inspectores, quorum judicio ut bonus Crocus venalis pronunciatur, ita adulteratus Neptuno, Vulcanove, non citra venditoris ignominiam consecratur. Cujus rei Exemplum hic Francofurti aliquot abhinc retrò annis observare licuit.

Vires. Cordialis est ac Pulmonicus (ut quoque *Anima Pulmonum* audiat), Uterinus, & hinc cæteris Visceribus familiaris. Calfacit 2. siccat 1. aperit, digerit, emollit. Anodynus est, Somnum conciliat, Menses ac Fœtum pellit. Usus frequens in Syncope, Apoplexia (guttæ 1. ac 2. Tincturæ aspergitur Linguæ), in Hystericis Affectibus, in Ictero, in Peste, aliisque venenosis Morbis, in Asthmate (cum Oleo Aymgdalarum dulcium.)

Dosis ad Scrup. j.

Extrinsecùs in Collyriis, & similibus adhibetur.

NB. Usus ejus immodicus (scilic. ad Drach. ij. vel iij. lethalis censetur.

PRÆ-

CRITHMUM.

Crithmum præsens, seu *Crithamum Quartum Tabernamontani*, Germ. *Bacillen kraut*, optimè *Eryngium folio ferri instar inciso* dicitur. Non verò memini unquam Plantam hanc à quoquam Medicorum esse in usum Medicum tractam. (C)

CX. CROCUS. *Crocus* est medietas Floris ex ipso *Croco* collecta, Flos aromaticus, sapore acri, odore penetranti, cuivis satis cognitus. Optimus est *Orientalis*, hinc *Anglicus*, tandem *Austriacus*. Planta quidem est elegans, nihilominùs sunt mala mista bonis, sunt bona mista malis.

De Adulteratione Croci vid. AUTHOR *noster*.

Hujus *Flores* in usu sunt, & præprimis *Stamina coccinea*.

Flos est polychrestus, multum habet in recessu, sed debitis cautelis usurpetur. Vis & textura ejus materialis consistit primariò in *Oleo volatili*, *Sale acri* comitato, & admodùm spirituoso fortiter penetrante, cujus intuitu simul vim obtinet *inebriantem*, & tandem *narcoticam*; quæ tamen Narcosis non cofundenda est cum cæteris Stupefactivis. In Sale verò acriori penetrantia quædam *Uteri irritativa*, & simul *aromatica* residet. Utraque arctiùs in concreto combinata sunt; unde difficulter, atque etiam adeo parum *Olei* ex Croco elici potest, quin facilè *Empyreuma* contrahat Crocus, & comburatur.

Effectus Croci conveniunt in quibusdam cum *Opio*, In specie tamen magis *Cordialis* seu *Analepticus* existit, de qua vi possumus videre VELTHUSIUM *Tract. de usu Lien. p.* 148. dum nonnihil figendo, aut quasi condensando, facilem eorum dissipabilitatem coercet, indeque vires quasi firmiores reddit: propter quam vim non immeritò à POLEMANNO *in Tractatu de Sulphure Philosoph. pag.* 86. aliisque vocatur *Rex Vegetabilium*, quòd ceu *Rex* inter *Vegetabilia* emineat: propter quam vim cordialem admiscetur meritò Medicamentis Corroborantibus, *Cordialibus* dictis. Corroborat quidam Crocus, & exhilarat Spiritus nostros, sed nimio usu *Caput gravat*, & propter vires cordiales, seu Spiritus exhilarativas, vocari solet *Aurum Vegetabile*. In Syncope & Apoplexia est egregium Remedium. Virtute item stimulandi quascunque *Uterinas Excretiones* maximè pollet, potentissimè Menses & Lochia promovet, Fœtumque vivum, æquè ac mortuum & similia educit. Sunt Mulieres, quæ eo usæ sunt ad promovenda Menstrua, tanto cum successu, ut & tandem ingens *Uteri Hæmorrhagia* successerit: Hinc refert RIVERIUS *in Instit. Medicis l.* 4. *cap.* 22. de Muliere, quæ ad provocanda Menstrua Crocum tantum, (quantum 5. Assibus coemerat, assumpserat, ex nimio inde citato Mensium fluxu intra triduum mortua fuerit: Conf. PAULI *in Quadripart. Botan. pag.* 57. Unde & observatum fuit, quòd Crocus vim habeat Fœtum in Utero tingendi: Conf. M. A. N C. *Anno* 1. *Observat.* 60. *pag.* 157. Hæc vis Menses stimulandi valdè illustratur *Observatione* BORELLI; Equos nimirum, qui velunt Sacculos Croco repletos, *Mictum Sanguinis* incurrere: Vid. *Centur.* 2. *Observat.* 98. & *Centur.* 4. *Observ.* 35. Hunc autem in modum illum applicant: scilicet parant *Jusculum* ex *Cerevisia*, *Croco* insigniter tinctum, & ita hauriunt. Singulariter etiam est *Pulmoniacis*, *Phthisicis*, *Tussientibus*, Pulmones plùs minùs læsos habentibus conveniens; hinc quibusdam vocatur *Anima Pulmonum*, non secùs ac *Rhabarbarum Anima Hepatis*, *Hermodactyli Anima Articulorum*: adeò ut scribat DODONÆUS, quod *Crocus* subinde Phthisicos in summo vitæ discrimine constitutos in vitam revocare queat, si adhibeatur a ℈ß. ad ℈i. in potu *Vini dulcis* vel generosioris. In specie *Asthmaticis* ac *Dyspnoicis* dicto modo commode propinatur, imprimis si Asthmata convulsiva fuerint, quod confirmat RIVERIUS *in Institutionibus*, & MYNSICHTIUS *in Armament. Chymico*. In *Ictero* egregium est Simplex, adeò ut in expellendo, & hinc delendo Ictero multum possit, unde quibusvis Remediis Ictericis addendus venit. Ad *Dysenteriam* multùm laudatur. Sic & Specificum est singulare in *Affectibus Melancholicis*, pro restaurando vigore Spirituum Animalium; vel dum habet vim cordialem, tribuitur ipsi quoque vis lætificandi, adeoque *Mæstis* & *Melancholicis* conducit, quatenus Tristitiam, & Morositatem Ægrorum Melancholicorum valet mitigare: vid. FREITAGIUS.

Sed præter hos egregios effectus, *Crocus* sua Interim *Malignitate* quoque non caret, si scilicet in *majori Dosi* usurpetur, vi enim *narcotica* & *stupefactiva* admodùm turget, & admodùm ebriosos reddere solet Homines, si ejus paulum *Vino* addatur: unde *Vinum* cui tantillum *Croci* admistum in lagena, citiùs inebriat, quàm aliud satis generosum; quare ingreditur *Laudanum Opiatum*, quod vocatur *Nepenthes Vegetabile*. *Delirium* in specie *Ridiculum* seu cum Risu infert; imò si Dosis ejus nimis excessiva sit, ultra nimirum ℈ii. vel ℈iii. Hominem prorsùs interimere valet: Vid. SCHENCKIUS *l.* 7. *Observationum*, sicuti etiam BORELLUS *Cent.* 4. *Observ.* 35., item DOERINGIUS *in Opiologia*, ubi non inconcinnè tractat *de Croco*, & refert, quòd habeat vim excitandi *Risum p.* 199. adeo ut ii, qui nimium utuntur Croco, dum fiunt ebrii incipiunt ridere, & tamdiu rident, donec moriantur.

Externè pariter *Somnum* inducit. Ubi tamen non minori cautione opus est: nam Somnum facit narcoticum & gravem. Sic si iis, qui Arypniis laborant, *Sacculus Croco* repletus supponatur, ut Capite illi incumbant, extemplò levantur; in Infantibus verò aut Ægris nimis debilibus hoc non succedit. DOERINGIUS *l. a.* habet Historiam de quodam super

apud Dioscoridem & Plinium *tres sunt Costi species*: Bauhinus *novem refert Plantas Costi nomine appellatas*. *Apud* Schrœderum Costus *est vel* Verus, *vel* Falsus. Verus *vel* amarus *vel* dulcis: *varius autem hic sapor, vel à regionum in quibus nascitur varietate, vel à vario maturitatis gradu pendet.* Falsus *autem* Costus *triplex recensetur à* Schrœdero: 1. Panax costinum, *seu* Pseudocostus, *qui est* Pastinaca sylvestris altissima T. 2. Costus hortensis minor, *seu* Ageratum: *quod est* Tournefortio Ptarmica lutea suaveolens 3. Costus Hortorum Lob. i.e. Mentha Græca: *hæc autem est* Tanacetum hortense, foliis & odore Menthæ H. L. Bat. *Hic tamen tantùm sermo est de Costo vero. Ex Arabia in nostras Officinas invehitur: Radix est pollicaris magnitudinis, gravis, compacta, cinerei coloris, sapore acri aromatico, amaritudinem odoremque non ingratum præseferens. Inter Aromata connumeratur.*

(C) *Notat* C. Hofmannus, *in* Plinio *legi semper* Crethmum, non Crithmum: *ait tamen se non irasci illis, qui secus scribunt. Connumeratur* Crithmum *à* Tournefortio *inter Plantas floribus umbellatis, quæ semina habent plana, satis ampla, & involucrum plerumque deponentia: id autem peculiare Crithmo est, quòd Folia carnosa obtineat, angusta, & trifariam divisa. Vulgò* Fœniculum marinum *appellatur, quòd manibus contritum odorem spiret* Fœniculi. *Solet Aceto vel muria condiri, & velut Cappares mensis apponi. Urinam movere scribunt quidam.*

P R Æ P A R A T A.

1. *Species Diacurcuma*. Vid. Dispens.

2. *Tinctura* seu *Essentia Croci* ℞. *Croci Orient.* q. v. extrahe cum *Spir. Vin. optat.* abstrahe lentissimo igne, ad consistentiam debitam. *Begvin.*

N. 1. Alii extrahunt cum *Aquis Cordialibus*, e. g. *Rosarum*, itaque guttula una ac altera *Spir. Vitrioli*, vel *Sulphuris* roboratis: aliis fit Extractio cum *Aq. Vitæ*, vel *Sero Lactis*.

N. 2. *Spiritus Vini* abstractus Croci facultate est impregnatus, idcirco cum successu in usum Medicum venire poterit.

N. 3. Alii collocant Crocum cum sindone in Alembicum, destillantque *Spir. Vini* ex Cucurbita tantisper, donec colorem ex Croco susceperit. Tinctum *Spir. Vini* iterum destillant ad remanentiam *Tinctura* in fundo. *Tentzelius.*

3. *Extractum.*

4. *Oleum Croci Mesue.* (compositum.

5. *Oleum stillatitium* paratur ut Olea reliqua ex Floribus, sed rarissimum est, ob nimius scilicet sumptus, quos requirit. Nimirum ex *Croci* ℔j. vix Drach. j. elici poterit.

N. 1. Alii ℞. *Croc. Or.* ℔. ß. *Terebinth.* ℥ijß *Spir. Vin. opt.* q. s. destillant, sæpiusque à fæcibus cohobant. Alii ℞. *Croci opt.* ℔. ß. terunt grossè ac admiscent *Tartari*, *Sal communis* ℥iß. circiter, cum *Albumine Ovi*. F. Pulmentum, cui superfundunt *Aquam fontan.* calidam (vel *Aquam Mellis*) digeruntque dies (3. 4.) Hinc destillant per Alembicum ex cinere. *Modus destillat.*

N. 2. Habet potestatem prosternendi Appetitum.

6. *Trochisci de Croco.* Vid. Dispens.

7. *Electuarium de Ovo* dictum *Gulden-Ey*. Vide Disp.
(*Elixiria* varia *Crocata* sunt, præcipuè *Uterinum*.)

CXI. CU-

per duobus Saccullis Croco repletis noctu dormiente, qui mortuus mane repertus est. Conf. BORELLUS l. 4. Unde non rarum, quòd continuato *Croci odore* quidam *Temulentiam* visi sint contrahere. Et ex hac vi anodyno-narcotica videtur oriri, quod *Sacculus Croci* Ventriculo impositus, sistat *Vomitum*, & Morbum Navigantium, quod casu expertum fuit. Historia ejusmodi refertur apud FRANCISCUM BACONEM de VERULAMIO *in Histor. Vitæ & Mortis pag.* 215. de Mercatore quodam Anglo, qui trans Mare vectus Sacculum Croco repletum sinui indiderit, ut sub tunica celaret, ne ejus gratia vectigal exsolvere teneretur: & nullam sensit molestiam, aliàs satis vulgarem Navigantibus. Cùm autem eundem justo diutiùs illic detineret, vi Croci narcotica prorsus interemptus est. DOERINGIUS refert, quòd *Equi* vehentes Crocum, *Torpore* obruantur ex ejus vi. Cæterùm ipse quoque *Crocus Nodulo* inclusus, & cum *Camphora* de Collo è regione Ventriculi suspensus, Remedium est Melancholicis & Tristibus exhilarandis apprimè conveniens: vid. BORELLUS *Centur.* 2. *Observ.* 99. Hinc & *Spiritus Vini crocatus*, seu *Crocus* cum *Spiritu Vini* maceratus, extremitatibus Manuum Pedumque, Frigore ad imminentem Gangrænam usque læsis, cum Linteo applicatus admodùm conducit, & partes morientes denuò revivificat. Medicamentis etiam Externis *Ophthalmicis* admisceri solet *Crocus*, & facilè principatum in illis obtinet: Vid. LÆLIUS à FONTE *Consil.* 27. Sunt prætereà, qui *Sacculos*, in quos *Crocus* asservatus fuit, supponunt Culcitræ, vel applicant Capiti contra Vigilias, & Dolores: quod tamen reverà periculosum, & vix imitandum: potiùs imitandus RULANDUS, qui Croci tantillum miscet cum aliis *Aquis appropriatis* in Doloribus Capitis & Phrenitide, dum

♃. *Aqua Rosar. rubr.*
Semperv.
Bursæ pastor.
Solani an. ℥iij.
Croci ʒß.

M. & fiat *Frontale* in Cephalalgia à Causa calida.

Qua Mistura cum Linteis Fronti applicata, & hoc sæpiùs iterato, omnis mitigatus fuit Dolor.

Item in Phrenitide gravi.

♃. *Aqua Rosar.* ℥vij.
Opii ℈j.
Croci ʒß.

Qua Mistura, *Opio* benè *dissoluto*, Fronti applicata, & hac sæpiùs iterata, liberavit Phreneticos & Maniacos.

Porrò:

♃. *Aqua Rosar.* ℥x.
Opii ʒß.
Croci ℈ß.

Hoc Epithemate sæpiùs Fronti admoto, & sæpiùs reiterato, feliciter curata fuit Mania periculosa.

Ulteriùs *Crocus* insignem vim *emolliendi*, *concoquendi & maturandi Tumores & Abscessus*, item *Dolores sedandi* obtinet, Experientia teste: unde frequenter *Cataplasmatis* & *Emplastris* pro hoc scopo immiscetur.

Usurpatur *Crocus in ipsa substantia*, quatenùs parum fæculentiæ non medicamentosæ obtinet. Aliàs inter *Præparata* in Officinis prostat *Spiritus*, *Essentia*, *Tinctura* &c.

2. *Tinctura* & *Essentia* omnium optima est, quæ præferenda etiam *Extracto*; quoniam in hoc sub inspissatione (1.) maxima ejus vis volatilis cum Menstruo exspirat: (2.) nec benè potest destillari aliquid ex Croco, quoniam particulæ fixiores remanent in Capite mortuo, utiles adhuc in Medicina. Propterea *Tinctura* & *Essentia* optima est, quæ fit, quando affunditur *Menstruum* & separatur per Filtrum. Sed quæritur: *quodnam sit Menstruum magis commodum*? Resp. Cùm *Spiritus Vini* principio sulphureo infectus, minùs congruus videatur; alii *Serum Lactis* vel *Aquam Seri Lactis destillatam* sumunt, & non inconvenienter in Affectibus Melancholicis usurpant. Alii *Aquam Vitis* destillatam. Alii denique, ut LINDANUS, *Aquam betulinam* recipiunt. Optimum *Menstruum* videtur *Aqua Vitis destillata*, qua per simplicem infusionem *Crocus* extrahitur: non tamen sub *Extracti*, sed *Essentia* forma reservari debet.

Tinctura hæc in Dysenteria internè est elegans, & à ZWELFFERO *Pharm. Reg. p.* 231. *seq.* in HOFFMANNI *Clave Pharmac. Schröderi p.* 460. commendatur. Est insuper Pectoralis, Uterina Stomachalis, Anodyna, pellit Fœtum, convenit in Affectibus Soporosis, Melancholicis, Pulmoniacis, quæ sunt virtutes aliæ, ipsi Croco propriæ.

5. *Oleum* quod attinet *stillatitium*, cujus Præparationem videbitis in AUTHORE nostro, est paucissimum, & reverà labor videtur omninò inutilis. Præ cæteris tamen, quoad hoc negotium de *Sale volatili* & *Oleo* ex Croco destillato vid. HEERTODIUS *in Crocolog. pag.* 38. 39. & 47.

De hoc *Oleo* dicit AUTHOR, quòd *prosternat Appetitum*; quod verissimum est. Nam utut *Oleum Croci* sit optimum remedium in Cephalalgia, Melancholia & Stranguria, quoniam omne Acidum corrigit & volatilisat, nihilominùs rectè monet, quòd illo non utendum sit ante pastum, quoniam habet vim singularem prosternendi Appetitum.

7. Prostat & *Electuarium de Ovo* dictum in Officinis, cujus *Basis* est ipse *Crocus*, quod conducit in Morbis Ardentibus Malignis & Peste, excitando *Sudorem*. (*D*)

CRU-

(D) *Quamvis* Crocus, *præsertim* Orientalis *dictus*, *Planta sit exotica*, *adeò frequenter per totam Europam colitur*, *ut inter nostrates facilè connumerari queat*. Crocus *Plantæ genus est*, *Flore Liliaceo*, *tubo monopetalo in sex partes ampliato*: *Pistillum in* terna Capillamenta capitata & cristata *dividitur*, *quæ collecta & exsiccata*, *flammei ruboris*, *& odoris peculiaris*, *sunt* Officinarum Crocus, *à voce Græca* κρόκη trama, filum, villus, *quod stamini inseritur*. *Illud Plantæ huic inter Liliaceas est peculiare*, *quòd gemina*, *tuberosa radice gaudeat*, *quarum altera*, *quæ minor est*, *alteri majori*, *carnosæ & fibratæ insidet*, *utraque verò involucro membranaceo obducitur*. *Innumeras* Croci species, *præsertim* Verni & Autumnalis, *reperies apud Authores*. *Officinalis est*, *quam* Crocum sativum C. Bauhinus *appellat*.

Croci usus *adeò Officinis*, *& Culinis familiaris est*, *ut nullo pacto illum noxium cum quibusdam reputare possis*. *Hispani in Cibis tam copiosè Croco utuntur*, *ut illo abuti videantur*. *Vitanda tamen & in Medicamentis illius excedens Dosis*. Rhasis *experimentum laudat* Serapio: Fuit Mulier quædam, *inquit*, quæ aliquot diebus laborarat in Partu, & dedi illi in potu ʒij. *Croci*, & peperit statim. Et expertus fui hoc postea, statim sæpè, & semper fuit ita. C. Hofmannus *tamen ait sibi suspectam esse fidem Librariorum*, *qui* ʒij. *pro* ℈ij. *scripserint*. *Idem* Dodonæum *erroris insimulat*, *quòd* Crocum Vigilias *facere scribat in nimia Dosi*, *cum contrà* Somnum *faciat*, *& Caput gravet*. *Nostrates Mulierculæ*, *Hispanos fortè secutæ*, *Lacte Croci tinctura infecto*, *Infantum*, *quibus erupturæ sunt Variolæ*, *Palpebras depingunt*, *ut Oculos à Variolarum Pustulis præservent*.

Est & Crocus Spurius, *quem* Saracenicum *appellant*, *eoque* verum Crocum *corrumpunt*, *bujus filamenta cum illius*

CXI. CUBEBÆ.

K*Oußißai*, Cubebe, Quebube, Cubebæ vulgates. Germ. *Cubeben*.

Fructus sunt aromatici exigui, forma & magnitudine Piper rotundum referentes, nisi quòd ferè paulùm sint minores. Advehuntur ex Java, Indiæ Orientalis Insula, ubi decoquuntur antequàm vendantur, ne apud cæteros plantentur. Præstant majores, recentes, ponderosæ.

Dicuntur Cubebæ, *Garz. Acost. Fragos. Cord. h. Cast. Tab. Matth.* (quis eas nec *Arabum* Cubebas, nec *Galeni* Carpesium demonstrat), Cubebæ vulgares, *C. B.* Officinarum, Carpesium Græcorum, *Lon.*

N. Quid sint Cubebæ, ambigitur: alii ex genere Piperis, & nigro Piperi congeneres esse, *Theophrastoque* Piper rotundam dici volunt: alii Viticis fructum (at facultates sunt diversæ) existimant: *Sylvaticus*, Rusci fructum, alii Carpesium Galeni statuunt. At *Cæsalpinus*, Amomi legitimi Fructum pronunciat. Est autem Fructus racemosus Arboris cujusdam, Malo vulgari similis, Foliis verò Piperis, sed angustioribus.

Vires. Calfaciunt 2. completè, siccant 3. completè, attenuant, discutiunt. Viscera omnia roborant, atque imprimis Caput, adeoque plurimis inserviunt Compositionibus. (*Indi ad stimulandam Venerem utuntur.*)

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Confectio. Cum Saccharo.*
2. *Oleum Cubebarum stillatitium.*
   N. Rari usûs est.
3. *Species Diacubebe.*

CXII. CUCUMIS.

C*Ucumis*) σίκυς in genere notat omnes Fructus horarios, adeòque sub eo comprehenduntur
- *Cucumis* Officinarum qui vel
  - Sativus. *Hujus loci.*
  - Sylvestris Asininus. ELATERIUM.
- *Pepones*, *Vide in Class. 4.*
- *Melones*,
- *Anguria*, &c.

Dicitur Cucumis sativus, *Brunsfels. Matth. Fuchs. Dod. Cast.* Cucumis, *Trag. Tab.* Cucumis vulgaris, *Dod. Ger.* Cucumer sativum, *Cord. in D.* Cucumis sativus & esculentus, *Lob.* Cucumis sativus vulgaris, *C. B.* 1. German. *Cucumern, Gurcken.* Gall. *Cocombre.*

Suntque Cucumeres virides, albi, longi, recurvi, læves, asperi

OFFICINALIA NATIVA.

Solum *Semen*, cui & ipsi *Fructus* addi possunt: hi enim etsi sunt Culinares, attamen Cibum præbent medicamentosum.

Vi-

CRUCIATA.

C*Ruciata hirsuta Dodonai* est Planta nullius usus. (E)

CXI. CUBEBÆ. *Cubeba* sunt *Fructus Aromaticus Indicus*. *Quid sint?* de hoc non conveniunt Authores. Optimum est FREITAGII judicium *in Aurora Medicor. pag.* 498. de nostratibus seu usitatis, quod non conveniant cum *Cubebis Arabum*; sed potiùs, quod sint Fructus *Planta* cujusdam, *similis Smilacis Fructibus*, Hederæ in morem Arboribus se circumvolventis, & racematim *Grana*, longis petiolis cohærentia ferentis.

Grana hæc in usu sunt. *Aroma* sunt acre, sapore penetranti volatili & acri præditæ; adeòque *Sale volatili* acri, & *Oleo* minùs temperato constant, minusque proptereà temperatæ sunt.

Virtutes quod attinet, conducunt *Affectibus Capitis*, præprimis Vertigini, sive sint per essentiam, sive consensum Stomachi, ubi Grana cruda, jejunè manducata & deglutita, valdè conducunt. Ad confortandam quoque *Memoriam* laudis sunt egregiæ, & *Ingenium* summè acuunt; quia subtilisant admodùm & volatilisant Spiritus Animales, & impetum ac vigorem eorum naturalem intendunt. Proptereà habet SENNERTUS *In l.* 1. *Prax. P.* 2 *cap.* 5. *p.* 307. *Pilulas* quas ex MONTAGNANÆ *Consil.* 71. desumpsit, & vocat bonum *Secretum contra Memoriam amissam*, quoniam Virum anteà doctum imbecillitate Memoriæ laborantem illis restituit. De his deglutiri debet sub introitu in lectum Dosis una, & dupla manè jejuno stomacho. *Bussi* sunt *Cubeba*. Cavendum tamen, ne cùm nimis frequens earum usus sit, Spiritus animales disturbentur, & pro acumine Stupiditatem inducant. Somnolentiam arcent, sed Vires sustentant, atque in omnibus *Soporosis Affectibus* conducunt. *Venerem* ratione Salis volatilis paulò acrioris insimul egregiè stimulant, quod ferè omnia reliqua Aromata præstare solent, quæ Memoriæ dicata sunt: sicut pro excitanda Venere Cubebæ apud Indos frequenter usitatæ sunt. Post Caput sunt singulare *Stomachicum*, dum Ventriculum frigida & acida Pituita onustum egregiè evacuant, abstergunt, & Sale penetrativo egregiè confortant. Tandem & *frigidis* sic dictis *Uteri Affectibus*, imprimis in Sterilitate, Fluore albo, &c. conveniunt.

1. 2. Inter *Praparata Confectio* & *Oleum* rari sunt usus.
3. *Species Dia Cubeba* sæpiùs præscribi solent. (F)

CXII. CUCUMIS. *Ex Cucumere Semen* tantùm in usu est; rarò *Fructus*.

Semen inter *Seminu* 4. *Frigida majora* refertur, adeòque solet ingredi *Emulsiones Refrigerantes*, quas vocant, in Febribus Ardentibus: & sic, quæ de *Citrullo* dicta sunt, applicari possunt ad hoc Semen. Reliqua habet AUTHOR *noster*.

In Phrenitide *Caro Cucumeris* applicata Capiti, est singulare Experimentum BORELLI *Cent.* 2. *Observat.* 94. qui refert, quod Rusticus quidam alterum Rusticum Phreneticum curaverit eum taleolis *Cucurbita* Capitis impositis. Vocat quidem Cucurbitas, sed potiùs puto, illum intelligere Cucumeres, quoniam promiscuè sæpè utuntur Authores his vocibus. Simile habet BARTHOLETUS *in eleganti Tractatu de Respiratione*, qui in fervida maximè Phrenitide commendat *Carnem Cucurbita* tusam, Niveque refrigeratam, abrasis Capillis Capiti impositam: Nam tali imposita quidam Phreneticus præter spem liberatus fuit, teste BARTHOLETO. Aliàs in tali casu *Sedum majus contusum*, & plantis Pedum & Capiti applicatum, commendari solet: huic tamen præfert RIVERIUS *Cucumerem*.

Prostat

---

illius commiscendo. Crocus autem adulterinus; *sunt Filamenta seu Stamina* Carthami Officinarum, flore croceo, *quem* Cnicum *quoque vocant. Plantam hanc in Germania colunt, ut hunc Croci speciem colligant. At ex* Pomet *etiam ex Oriente & Alexandria similia Carthami* (*sed minoris*) *Filamenta ad nos advehuntur, quæ* Safranum (Zaffranone) *Tinctores appellant, iisque ad delicatiores carneos, rubellosque colores pingendos utuntur. Paratur quoque ex hac Croci specie rubrum Pigmentum, quod scutellis quibusdam tenui superficie adhærens, magno coemunt pretio pallidæ Mulieres, ut roseo fuco sibi medicinam faciant.*

(E) Cruciata *dicitur à* Cruce, *quòd ejus folia in Crucis formam sint disposita: quo differt ab* Aparine, *&* Gallio, *Plantis congeneribus.* Cruciata hirsuta Dodonæi, *de qua loquitur* Ettmullerus, *creditur* Inguinaria Plinii *à quibusdam, fortè quia in Herniis plurimum præstare sibi persuadent.* J. Bauhinus *appellat* Gallium, latifolium, Cruciata quibusdam, flore luteo. Dodonæus *inter Adstringentes & Exiccantes connumerat. Recentiores Vulnerariam existimant, illiusque Decoctum Herniosis potandum exhibent, ac Plantam rupto loco applicant.*

(F) Cubebæ *ab Arabico* Cubeb, *vel* Quabeb: *Grana sunt Piperi similia, sed adhuc minora & caudata, cortice rugoso, fusco: aliquando cassa, quandoque nucleo farta: saporem præseferunt aromaticum acrem, sed qui Piperis acrimoniæ multum cedit. Ex India ad nos afferuntur, præsertim ex Insula Java. Quidam ex* Linschotano *ajunt,* Cubebas *Fructus esse Arboris Pomiæ nostræ haud absimilis: alii referunt Arbusculam, vel Fruticem esse Indicam, vicinas Arbores scandentem, ac illas velut Hedera amplectentem, quæ folia ferat parva, longa & angusta, Flores maximè olentes, ut demum Baccas racematim dispositas: hæ collectæ, & Sole exiccatæ, ad nos asportantur,* Cubebarum *nomine. Quidquid de hoc sit, illud tamen verum est, quòd* Cubebæ *nec* Piperis *species sunt, nec* Carpesium Galeni, *nec Fructus* Oxymyrsines, *nec* Viticis *Semen. Vulgò credunt à Javæ incolis Cubebas incoqui, antequam Europæis divendantur, ne ulicubi satæ germinent: id autem falsum putat* Lemery, *ex eo quòd si Baccæ hæ elixatæ essent rugas non haberent, imò potiùs turgerent, ut Piper album, atque aromatico sapore orbarentur.* Cubebæ *cum* Mastiche *commansæ* ἀποφλεγματίζουσι: *in Vino maceratæ, Ventrem excitant: imò si ore detineantur, majorem in Coitu voluptatem excitare tradunt: quasi verò, ut inquit* J. Bauhinus, *non sit in ea titillatione mens commota satis, nisi doceamur quemadmodùm nos Venus adminiculatior, & violentior transversos auferat.*

Vires. *Semen* (seu *Nuclei*) ex oumero est famosorum 4. *Seminum frigidorum majorum*. Refrigerat (præcipuè si aridum sit, aliàs homectar) in fine grad. 1. abstergit, aperit, Urinam ducit, ususque ereberrimi est in Emulsiooibus Antipleuriticis, Antiphrenuicis, & similibos.

Ipsa *Cucumerum Substantia* refrigerat & humectat. Excrementitij est Succi, adeoque nonnisi robustioribus Ventricolis edenda, idque non sine eorrigentibus Condimeotis, v. g. Pipere, & similibus.

PRÆPARATA.

Conditi Fructus: cum *Sale communi*.

CXIII. CUCURBITA.

Κολοκυνθὶς (Sativa, Germ. *Kurbs*. Gall. *Courge*. *Hujus loci*.
(Sylvestris. *Vide* COLOCYNTHIS *Class*. 3.

Nomen *Cucurbita* omnibus familiarn est Botanographis.

N. Cucurbita sativæ etsi variaot magnitudine, eoloro, figura; conveniont tamen natura & viribus.

OFFICINALIA NATIVA.

Solum *Semen*, & nonounquam *Folia*.

N. Semen receosetur in numero *Seminum* 4. *Frigidorum majorum*, veoitque ln usum cum vel sine Cortice.

Vires. *Cucurbita* convenit viribus cum Cucumere, tam in qualitatibus Carnis, quàm in Seminis faeultatibus. *Folia* recentia Puerperarum Mammis adhibita, mooente *Matthiolo*, Lac imminuunt.

PRÆPARATA.

Aqua stillatitia. Ea Fructu immaturo.

Vires. Fert opem omnibus Inflammationibua externis, Oculorum, Aurium, Podagrieis, &c. Iotrinsecùs quoque mirabiliter æstum Corporis mitigat.

N. Succus expressus idem facit.

CXIV. CUMINUM.

Cumioum. (Sativum: *quod hic*.
(Pratense: *quod Carum*.

Κύμινον. Cuminum sativum, *Brunsfels. Trag. Matth. Cord. hist. Lob. Cast.* Cuminum, *Lon.* Cuminum Offiein. Cumini sylv. 1. genus, *Dioscor.* Cyminum, *Cord. in D. Tab.* Sativum, *Cam.* Cumioum semioe loogiore, *C. B.* 2. aliis Cumioum domesticum, Romanum. German. *Kummich*, *Kummel*, *Ræmisch*, *Kummel*, *Pfeffer Kummel*, *Kramkummel*, *Gartenkummel*. Gall. *Cumin*. *Cumin cultivè*, *Camin sauvage*, *Cumin de Rome*.

OFFICINALIA NATIVA.

Herba, seu *Folia*, sed rarò.

Solum *Semen*.

Vires. Calfacit & siccat 3. attennat, digerit, resolvit, Flatus discutit: utile in Colica, Tympanito, Vertigine.

PRÆPARATA.

1. *Semen præparatum* maceratiooe io Aceto.
2. *Confectio*.
3. *Aqua*. Ea Semine l. a.
4. *Oleum stillatitium*. Ea Semine l. a. cum Aqua elicitur; (Gooorrhœæ pituitoforum utile.)
5. *Species Diacumini*.
(Ea Speciebus *Tabula*.

CXV. CU-

Prostat *Aqua destillata Cucumeris* in quibusdam locis, quæ valdoperè commendatur contra Febres Ardentes, quòd soleat refrigerare & compescere Effervescentias ardentes. (G)

CXIII. CUCURBITA. *Cucurbita Planta & Fructus* omnibus est notissimus, cujus variæ sont *Species*, unius autem ejusdemque virtutis & faeultatis.

Usitatum est *Semen* & *Caro*; rarò sut nunquam *Folia*.

Semen refertnr iuter 4. *Frigida majora*, ea quibus fiuot *emulsiones* in Febribus Ardentibus, quæ tamen Stomacho debili oon semper æquè gratæ sunt, cùm de facili acorem contrahant, & oleosa substantia tonum Stomachi laxet. Aliàs io viribus & facultatibus convenit eum *Citrullo* & *Cucumere*, uti & *Aqua destillata* com *Aqua Cucumeris*. (H)

CXIV. CUMINUM. *Cuminum* est quasi *Aroma* quoddam *nostras*, cujus *Semen* elegans est pro usu Medico. & pertinet ad *quatuor Calida majora*.

Vis ejus, uti *Seminis Anisi*, *Fœniculi*, *Aneti*, *Carvi*, &c. eum quibus omnioò conspirat natura & usu, consistit in *Oleo salino temperate aromatico*, adeoque, ut illa, vi aromatica Spiritus Aoimales recreando, conducit Stomacho, & in Affectibus Iotestinorum cum inflatione Stomachi & Tympanite, ea Cruditate acida in primis viis, egregiom est. Non adeò est dioretieum, uti *Fœniculum*: & notandum, quòd omnia ea, quæ de *Aniso* dicta sunt, ad *Cuminum* quoque applicari possint; hoc tamen excepto, quòd illud Lac promoveat, hoc verò illud intercipiat. In Affectibus Colicis & convulsivis Intestinorum Malis à ℥ß. ad ℥i. usurpatur; sicut & io Herniis ejus usus est egregius. Porrò Menses stimulat, & in speciè dolorosos & molestos promovet, & Tormina Abdominis convulsiva juncta, item Tormina Parturientium notha, egregiè compescit, io *Cerevisia calida* ebullitum & propinatum; adeò ut rectè *Semina* 4. *Calida* HELMONTIO dicantur *Intestinorum solamina*.

Externè ad Lactis fluxum nimium arcendum applicatur cum Linteis; in Affectibus Colieis & Flatulentis io *Sacculis* applicatur Abdomini, vel incoquitur *Clysteribus*.

Oleum ejus *destillatum* quoque notum est, quòd odorem suum Urinæ fortiter affricare solet. Commeodatur contra Tormina & Inflatione Infantum, & Suffocationem eorundem hypochondriacam, *das Hertz*, *gespan*, moderatè Urinam promovet, sanat tamen Strangurìam ratione Salis volatilis oleosi, quòd demulcet Acidum, & Colicæ, & Stranguriæ authorem, nunc exteroè Umbilico, & in Suffocatione hypochoodriaca circa Costas oothas illitum, atque *Clysteribus* premiatom. Sunt qui dicunt, quòd album Mulierum Fluaum, uti etiam Meosiom abundaotiam, cobibeat. (I)

(G) Cucumis *sanè inter* Cucurbitaceas Plantas *connumerantur*; *sed quæ propriè ea sit*, *non convenit inter Authores*. *Sunt qui* Cucumeris *nomine* Anguriam *intelligunt*, *seu Plantam foliis in profundas lacinias dissectis*, *& fructu eduli*, *quamque sub Verbo* Citrullus *suprà descripsimus*: *quæ vocis acceptio eò rationi consona magis videtur*, *quòd* Anguria *vera* Citrullus *à quibusdam dicatur*; *&* Citruli *nomine veniat apud Italos Fructus* Cucumeris, *de quo hic sermo est*: *atque ob id se miratum esse Italos*, *ait* Raius. *Reverà tamen* Cucumis, *de quo* Schrœderus *&* Ettmullerus *hic verba faciunt*, *Planta est ab Anguria diversa*. Cucumeris Generis *hunc characterem tribuit* Tournefortius, *ut Floribus sit monopetalis*, *campaniformibus patentibus & multifidis*: *ex quibus alii steriles sunt*, *alii fœcundi*, *insidentes Embryoni*, *qui deinde abit in Fructum carnosum*, *plerumque teretem*, *in terna vel quinterna loculamenta divisum*, *& Seminibus fætum oblongis*. *Sanè Cucumeris sativi Fructus est*, *quem vulgò* Citrulo (*à* Citrii *fortassè similitudine*) *appellant*. *Est* Cucumis maturo fructu subluteo: *est* Cucumis maturo fructu albo: *est quoque* Cucumis flexuosus C. B. *de quo* Virgilius.

——————— totusque per herbam
Cresceret in ventrem Cucumis.

Cucumis sylvestris, Asininus dictus C. B. *est quidem vera* Cucumeris *species*; *sed de eo suo loco*.

(H) *Quamvis* Κολοκυνθὶς Cucurbitam *significet*; *attamen* Colocynthidis *nomine apud Medicos Planta & Fructus venit*, *à Planta & Fructu* Cucurbitæ *longè diversus*. *De* Colocynthide *propriè dicta alibi sermo erit*. *Nunc quoad* Cucurbitam *advertendum*, *illius characterem juxta* Tournefortium *esse*, *ut Floribus gaudeat monopetalis campaniformibus patentibus*, *sed plerumque ita sectis*, *ut ex quinque petalis constare videantur*: *ex his Floribus alii steriles sunt*, *alii fœcundi insidentes Embryoni*, *qui deindè abit in Fructum*, *in quibusdam speciebus teretem & longum*, *in aliis lageniformem*, *in sex loculamenta plerumque divisum*, *Seminibus fætum planis*, *oblongis*, *hinc obtusis*, *inde latioribus*, *& quasi introrsum emarginatis*. Raius Cucurbitæ Semen *vocat* Thyreoides, *duobus in summitate eminentibus angulis velut cornutum*. *Hinc patet* Cucurbitas longas *dictas ad hoc Genus pertinere*: *atque hæ sunt Officinales*.

(I) Cuminum *à Græco* Κύμινον, *quibusdam* παρὰ τὸ κύειν, prægnans esse, *dicitur*: *est enim teste* Theophrasto *fœcundissimum*. *Apud Veteres est* Cuminum Sativum, *&* Sylvestre, Æthiopicum *&* Africanum *quod*, *quidam* Ægyptium *vocant*. *Est apud* Hippocratem Cuminum Regium, *quod Æthiopicum esse creditur*. *Apud Botanicos recentiores est* Cuminum Sativum, Pratense, *&* Sylvestre.

I. Cu-

CXV. CUPRESSUS.

Κυπάρισσος { Mas.
{ Fœmina.

Arbor est procera, conifera, Foliis Pinum æmulans, iisque semper viridibus.

Provenit copiosè in Insula Creta.

Insignitur Cyparissus, *Cast.* Cupressus altera, sive sylvestris, *Ger.* Cupressus, *Matth. Dod. Cord. in D. Lon. Lob. Cam. Tab. C.B. 1.* German. *Cypreszbaum.* Gall. *Cypres arbre.*

OFFICINALIA NATIVA.

Lignum, *Fructus*, & rarò *Folia*.

Vires. *Lignum* refrigerat, siccat, astringit.

Fructus & *Folia* calfaciunt parùm, exsiccant ad gr. 3. astringuntque validè: proin usus sunt præcipui in Hæmoptysi, Diarrhœa, Dysenteria, Commendantur itidem in Mictione involuntaria, ut & in Herniis curandis, intùs & extùs adhibita.

N. Fructus, sive *Conos*, *Nuces* vel *Pilulas Cypressi*, Officinæ nominant: aliis *Gabula* dicuntur.

CXVI. CUPRESSUS HERBA.

CHamæcyparissus, *Trag. Fuchs. Cord. Lon.* Santolina altera, *Dod.* Abrotanum fœmina, *Brunsf. Matth. Lob. Cast. Clus. hist. Tab. Ger. Cam.* Cupressus herba, *Cord. in D.* Santonicum minus, *Cord. hist.* Polium, *Theophrast. Dioscor.* Absinthium marinum, *Tab.* Abrotanum fœmina foliis teretibus, *C. B. 1.* Germ. *Gartencypresz.* Gall. *Cyprès, & Aurone.*

Colitur in hortis nostratibus.

OFFICINALIA NATIVA.

Herba, seu *Folia*, sed rarò.

Vires. Convenit qualitatibus cum *Abrotano*, ususque præcipui est in obstructione Hepatis, Renum, & Uterorum; curat Icterum, Lumbricos fugat. Extrinsecùs subvenit Morbis Uteri, &c.

CXVII. CURCUMA.

CYperus Indicus, *Dioscor.* & Curcuma Officinarum, *Cord. hist. Clus. coroll. Lon. Lob. Tab.* Curcuma longa & rotunda. *Cord. hist.* Cyperus altera, radice lutea, *Cast.* Terra merita, *Ruel. Lob.* Cyperi genus ex India, *Matth. Fuch. C. B. 1.* (Crocus Indicus.)

Est

CXV. CUPRESSUS ARBOR. *Cupressus Arbor* in Italia vulgaris est, apud nos rara, cùm in paucissimis Hortis colatur.

In usu sunt *Lignum*, *Fructus*, & *Folia*.

Tota Cupressus refertur inter *Antisplenetica*.

Fructus inter *Abstringentes* sunt celeberrimi usus; si enim Infundantur in *Vino*, prosunt in Sanguinis rejectione, & aliis Fluxibus.

Externè conveniunt, ubi Porulorum occlusione, & Fibrarum laxatarum constrictione opus.

Ex Ligno destillatur *Spiritus acidus volatilis urdens*, uti ex *Ligno Corylino*, de quo paulò antè, qui in Affectibus Splenicis commendatur. (K)

CXVI. CUPRESSUS HERBA. *Cupressus Herba* alio nomine vocatur *Abrotanum Fœmina*: nam promiscuè apud Authores hoc nomine venit, & in omnibus convenit cum *Abrotano Mare*, nisi quòd Fœmina magis temperata sit, & minùs acris: in iisdem tamen Affectibus ambo adhibentur promiscuè.

Inter *Plantas Aperientes* & *Deoppilativas* refertur: adeoque in Affectibus Splenis & Tumoribus Viscerum peculiarim commendatur. *Folia* sicca pulverisata ad ʒß. in *Aqua Matricaria*, dicuntur sistere Fluxum album Mulierum. (L)

CXVII. CURCUMA. *Curcuma* est Radix exotica, alia *Græcorum*, alia *Arabum*. *Græcorum* est Planta ex Indiis Orientalibus, ex *generibus Cyperorum*; unde *Dioscoridi* aliisque Veteribus alio nomine vocatur *Cyperus Indicus*, *Serapioni* verò *Curcuma*, & hinc dubio procul etiam aliorum *Arabum*, est *Radix Chelidonii majoris*, hæc enim est Radix intensè flavescens, saporis amaricantis, de quo vid. *Histor. Plantar. Tom. 2. p. 746.* *Græcorum* verò *Radix Curcuma*, seu, ut rectè dicitur, *Crocus Indicus*, Radix est amara aromatica, quæ frequentissimo est in usu in locis Orientalibus, tam pro Pigmento externo, quàm pro usu interno

Mor-

I. Cuminum Sativum, *de quo hoc loco, est juxtà* Tournefortium Fœniculi *species*, *omnes enim Fœniculi*, *notas habet*, *vocaturque* Fœniculum Orientale, Cuminum *dictum*. *Parva & Umbellifera Planta est*, *Foliis Fœniculaceis*, *Floribus candidis*, *Seminibus oblongis*, *utrinque acuminatis*, *colore subflavo*, *gustu submaro*, *mediocriter acri*, *& cum gravitate suaviter odorato*. *Cumini Semina culinaria sunt*: *Linteamina fumo combustorum Seminum infecta*, *Infantum tormina demulcent*, *crepitusque excitant*, *si ventri applicentur*: *quod sæpè expertus sum*.

II. Cuminum Pratense *est* Carvi Officinarum C. B. *de quo suo loco dictum*:

III. Cuminum *denique* Sylvestre *appellatum*, *ex* Tournefortio *peculiare constituit Genus*, *quod* Cominoides *vocat*: *non enim inter Plantas Umbelliferas connumerat*, *sed inter Herbas flore rosaceo*, *cujus calyx abit in fructum siccum*. *Quare* Cuminum Sylvestre, capitulis globosis C. B. *est ipsi* Cuminoides vulgare. *Pulchella est Planta Foliis ad Pimpinellam accedentibus*. *Extremis ramulis hærent glomerata Capitula*, *è villosis candidis penicillis*, *quibus post Flores Semina adhærent*, *congesta*, *iisque subjecta sunt radiata foliola*. *Hæc ut* J. Bauhinus *ut* Morisonius *Semina hæc curiosè magis describit*: *notatque illa singularia esse*, *non binatim juncta*, *ut in Umbelliferis*, *oblonga*, *in superiore & tenuiore parte hirsuta*, *seu villis pappisve plurimis donata*, *reticulo quodam è quatuor pinnatis seu plumosis carinis*, *& lobis plurimis angulosis veluti laneis*, *composito*, *mirabili Naturæ artificio circumvallata*.

(K) Cupressus *notissima nobis Arbor*: *à* Tournefortio *connumeratur inter illas*, *quæ Flore sunt amentaceo*, *in eodem Arbore separato à Fructu squamoso*, *ut est*, Abies, Pinus *&c.* Flos amentaceus *seu* Julus *dicitur*, *qui non petalis*, *nunc staminibus tantùm aut apicibus*, *nunc foliolis quibusdam componitur*, *axi cuidam affixis*, Amenti, *seu* Lori *forma*. *In* Cupresso *Flos amentaceus plurimis foliolis seu squamis constat*, *sed sterilis est*: *ut in squamarum alis apices sunt pulverem tenuissimum effundentes* (*fortasse ad Embryonis fœcunditatem*, *juxta ea*, *quæ alibi exposuimus*), *in plures veluti clavos dehiscentem*, *seminibusque fœtum plerumque angulatis*. *Apud* Plinium *est* Cupressus fœmina, *seu* Cuppressus meta in fastigium convoluta, *&* Cupressus mas, *seu* Cupressus ramos extra se spargens. Tournefortius *habet* Cupressum Lusitanicum; patulam, fructu minori.

Plinio Cuppressus *Arbor est natu morosa*, *fructu supervacua*, *baccis torva*, *folio amara*, *odore violento*, *ac ne umbra quidem gratiosa*, *materie rara*, *ut penè fruticosi generis*, *Diti sacra*, *& ideò funebri signo ad domos posita*. *Multum sanè invisa* Plinio *fuit* Cupressus: *verum non eos sibi adstipulantes habebis*, *qui Arborum harum* (*præsertim si plures simul consitæ fuerint*) *miram celsitudinem*, *quieti & silentio consecratam umbram*, *ligni fragantissimum odorem*, *& mechanicis usibus facilè accomodabilem texturam mirati fuerint*. *Ajunt valvas Templi S. Petri Romæ ex Cupressi ligno factas à temporibus Constantini Magni ad Eugenium IV. Papam*, *per sexcentos plus minùs annos*, *non tantùm incorruptas*, *sed nitentes & novis similes permansisse*: *Sed vel erunt anni* 1100. *vel fortè de Eugenio II. id intelligendum*.

Fructum Cupressi, *vel potiùs* Seminum *è Fructibus depluentium Pulvis*, *est optimum ad Intermittentes Febres remedium*, *&* Corticis Peruviani *non spernendum succedaneum*, *si purgato priùs Corpore*, *à* ℈ß. *ad* ʒj. *singulis quatuor horis*, *tempore ἀπυρεξίας exhibeatur*.

(L) Cupressus herba, *quæ &* Chamæcyparissus, *vulgò dicitur* Abrotanum fœmina. *Quoniam autem non paucæ sunt* Abrotani fœminæ species, *quæ ab* Absinthio *&* Abrotani maris *speciebus differunt*, *non solùm facie externa*, *sed etiam Floribus*, *qui Absinthii & Abrotani maris Flores magnitudine superant*, *& Calice squamoso quasi hemisphærico continentur*; *hinc* Cl. Tournefortius Abrotani fœminæ species, *majoris claritatis gratia*, *in novum* Genus *erexit*, *quod* Santolina *appellavit*. *Hujus species vulgatior & Officinalis est* Santolina foliis teretibus T. *quæ est* Chamæcyparissus J. B. *h. o.* humilis Cupressus: *Frutex enim est facie ad parvam Cupressum accedens*. *In hortis colitur*: *incana Planta est*, *forti sed grato & medicamentoso odore notabilis*; *turget enim Oleo exaltato & Sale volatili*. *Singulis ramulis singuli insident Flores*, *Tanaceti floribus similes*, *lutei*. *Vulgare ad Ventris Lumbricos enecandos remedium*.

Est *Radix* Officinalis exotica, non tantùm croceo colore apparens, sed & eodem colore alia tingens. Germ. *Gilbwurtz*, *Goelsuchtwurtz*. Gall. *Curcuma*.

Duplex commuuiter est, aliquando longa, aliquando Radice rotunda: Hæc multò acrior priori existit, atque cum Zingibere sæpè affertur.

Vires. Dicata est Vesicæ biliariæ, Stomacho & Hepati, hinc & Lieni ac Utero. Calfacit & siccat 2. amara est, abstergit, attenuat, aperit, digerit, discutit, Menses movet. Usus in Ictero Hydrope, Cachexia.

P R Æ P A R A T A.

Species Diacurcuma.

N. Rectiùs *Species Diacrocu* nominantur, quippe *Curcumam* non admittunt.

CXVIII. CUSCUTA.

Est [Major, colore scilicèt albo vel rubro: *hæc hujus loci*.
[Minor. *Vid. Epithymum, in Purgantibus.*

Dicitur Androsaces, vulgo Cuscuta, *Trag. Matth. Lon. Cast. Clus. Ger.* Cassytha, *Lob. Tab.* Cassutha, *Fuchs. Dod.* major, *C. B.* 3. (Lini Podagra.) Germ. *Filtzkraut*, *Flahssyden*, *Todtern*, *Scydenkraut*. Gall. *Goute de Lin*, *Angure de Lin*.

Floret Junio, Julio, Augusto: adnascitur passim Herbis & Fruticibus, potissimùm Urticæ, Lino, Lupulo.

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

Folia seu *Herba tota* villosa cum *Floribus*, præcipuè Lino adnata.

(*Semen* interdum accipitur ad Compositiones Spleneticas.)

Vires. Splenitica in primis est, hinc Hepatica. Calfacit 1. siccat 2. abstergit, subastringit, aperit, melancholicum Humorem corrigit, utilis in Scabie, Ictero nigro, Obstructionibus Hepatis ac Lienis.

P R Æ P A R A T A.

Aqua stillatitia. Ex tota Planta.

(*N.* Hæc apprimè convenit in rubedine Faciei.)

(Prostare etiam deberet *Syrupus*, in Febribus Chronicis efficax, à *Langio* expertus.)

CXIX. CYA-

Morborum Chronicorum, Mensium suppressorum; de quo conf. in specie BONTIUS *in Com. pag.* 9. item ERASMUS FRANCISCI *in den Ost-Indischen Lust-Garten pag.* 483.

Apud nos *Radix* hæc equidem rarioris, non tamen contemnendi, usus est in Hydrope & Ictero flavo, quem specificè curat; præsertim cum *Salibus* usurpata; unde à Germanis vocatur *die gelbe Suchtwurtzel*. Usurpatur autem hoc modo:

♃. *Rad. Curcumæ.*
Antimonii diaphor. an. gr. xv. ad ℈j. M.

Bis in die exhibeatur expectato blando Sudore.

Addi possunt *Salis volatilis Cornu Cervi* aut *Succini* gr. vj. & eò meliùs proficuum erit Remedium.

Usum etiam ejus in exturbandis Calculis Felleæ Vesicæ, & curandis inde natis Doloribus Hypochondrii dextri, curiosam Historiam recenset HOFFMANNUS *in Clave Pharmaceut. Schræder. p.* 463. Convenit etiam omnibus Affectibus Cachecticis, & in Affectibus Splenis atque Mesenterii, aliisque Morbis Chronicis, ubi Bilis peccat, valdoperè laudatur. Ingens est *Aperitivum* in quibuscunque Morbis, mucosa in Ventriculo imminuit, incidit & attenuat, atque adeò multorum Morborum fomitem expurgat.

Inter *Præparata* sunt *Species Dia-Curcumæ*, de quibus rectum est AUTHORIS *nostri* judicium, quòd, quoniam nihil de *Curcuma* illas ingreditur, potiùs dicendæ sunt *Species Dia-Croci*, qui est Basis.

Essentiam ex hac *Radice Curcumæ* cum *Nitro fixo* parare *docet* LUDOVICI. (*M*)

CXVIII. CUSCUTA. *Cuscuta* seu *Cassuta*; item *Epithymum* Græcis, Germ. *Flacs-Seiden* & *Molten Kraut*: item à modo crescendi *Filtz-Kraut*. Planta est sui generis ubivis obvia, ex proprio Semine scandens, & Foliis propriis constans, aliisque passim Plantis adhærens, easq; exsugens, non secus atque *Hedera* Arboribus adnasci solet, unde in iisdem Radices suas figens propriam amittit Radicem, Succoque Plantarum harum alieno nutritur, unde hæ ab hac suppressæ marcescunt. Sic hæc *Cuscuta* tàm fortiter adhærescit *Caucali sylvestri*, item *Lupulo*, ut vix ab iisdem separari possit; hinc etiam pro varietate Plantarum, quibus adhæret, varia quoque sortitur *Nomina*: sic quando v. g. adhærescit *Thymo*, vocatur *Epithymum*, si *Satureiæ* seu *Thymbræ*, *Epithymbrum* si *Hyssopo*, *Ephyssopium*; si *Lino* denique, *Linopodes* vocari solet, & sic porro. Observetur adhuc, quando adherescit Plantis non adeò magnis, vocatur *Cassuta minor*; & *major*, quando super magnas.

Quæritur autem: *an hæc Cuscuta sit Planta propriè sic dicta, aut peculiaris Herbæ Species?* Dicunt esse Plantam; negant nonnulli cum SIMONE PAULI, eamque nihil aliud quàm *Scirrhum* p. n. Herbis adnascentem, quo implicitæ suffocantur, esse volunt.

Rectè HOFFMANNUS dicere solitus est, quòd omnes ejusmodi Plantæ sint *natura nitrosa*, atque eo ipso pro *Laxantibus Diureticis* habeantur, unde inter Officinales suum quoque obtinet locum. Observarunt enim, hanc vi aliquali laxativa ac abstersiva pollere, ideò & à quibusdam inter *Melanagoga mitiora*, in Affectibus Melancholicis proficua, refertur; si nimirum in *Infuso Sennæ* imprimis, vel *Polipodio* sociatum propinetur; si enim per se coquatur, vis ejus per coctionem perit. Usitatum aliàs Epithymum præscribere in *Nodulis* Sanguinem purificantibus, ubi subest Scorbutus, vel Malum Hypochondriacum. Cum *Absinthio*, quacumque in forma, quibuscunque in Viscerum noxis convenit. Quartanis etiam aliisque Febrium noxis dicata dicitur.

Prætereà etiam observatum, Cuscutam pro varietate Plantarum, quibus adnascitur, vi earum appropriata magis aut minùs turgere, unde ratione Succi ontritii diversi diversas acquirere virtutes: Vid. FREITAGIUS *in Aurora Medicor.* ubi tractat *de Purgantibus pag.* 260. qui ita discurrit. *Cuscuta quæ crescit super Linum, humidior reliquis suæ familiæ speciebus est; sicuti econtrà, quæ Genistæ adhæret, Urinam & Alvum promptiùs movet, lienisque affectibus convenit; permista Thymo Urinam & Alvum ciet: ea, quæ super Lupulo & Erica, etiam pleuri singulariter dicata est.*

Porrò ex *Signatura* quoque, ob variam suam circumvolutionem, qua Vasorum Mesaraicorum divaricationem repræsentat, hisce quoque infarctis, & Hepati ac Spleni male se habenti, aliisque Morbis Chroocia succurrere æqualiter dicitur.

(M) Curcuma *à voce Arabica* Curcum, *vulgò dicitur* Crocus Indicus, & Cyperus Indicus, *quibusdam* Terra merita. *Notandum tamen, quòd apud nonnullos* Curcumæ *nomen multis rubris, & flavis Radicibus, ut* Chelidonii majoris, Rubiæ, Lapathi &c. *tributum sit:* Curcumæ *verò propriè dicta Radix est, quam ex India in nostris habemus Officinis, Radici Zingiberis valdè similis, dura ad lapideam naturam accedens, intùs & extùs flava. Plantæ descriptionem & iconem habes apud* Bontium & Hermannum. Bontius *Radicem Curcumæ Radici Gentianæ valdè similem esse ait.* Curcuma *flavo colore tingit, non secùs ac* Crocus, *unde* Garcias Crocum Indicum *appellat, & Lusitani* Saffran de Tierra. *Ex hujus* Radicis Pulvere *cum* Pulvere Santali, *aliorumque Florum,* Unguentum *Javani conficiunt, quo totum corpus perfricant, tam viri, quàm fœminæ: fœdum sanè visu, sed adversùs Solis & Febrium ardores, atque Culicum morsus præsentissimum remedium. Excellens item est Medicamentum in Obstructionibus Viscerum, Nephriticis doloribus à calculo, atque ad Menstrua cienda. Peculiare tamen & specificum est remedium in Ictero: quod non semel expertus sum, illius drachmam, ebullienti ex Aqua bubulæ carni addens, ac colatum Jusculum ad plures dies exhibens Malais Radicem Curcumæ cum Piscibus & Carnibus coquunt, condimenti & sanitatis gratia: quod & Batavos etiam factitare ait* Robinson. *Chinenses eam, propter Icterum curandum, Saccharo condiunt: imò in Sternutatoriis eadem Radice, instar Radicis Hellebori albi, utuntur.*

Curcumam *Genus peculiare facit* Raius in Methodo, *eamque inter Bulbosis affines connumerat. Cl. verò* Tournefortius *ad* Cannacori *Genus* Curcumam *reducit, vocatque* Cannacorum radice crocea, sive Curcuman Officinarum. *Ad quod* Cannacori *Genus reducit quoque varias* Cannæ *seu* Arundinis Indicæ *species.*

In Horto Malabarico tom. 11. p. 19. 21. *duas habes* Curcumæ species, *quarum prima radice rotunda dicitur* Manjakua, *altera radice longa* Manjellakua, *quæ est* Terra merita Officinarum J. B. *Ex* Flora Malabarica.

CXIX. C Y A N O S.

BAptifecula, Blaptifecula, Flos Frumanti. Germ. *Kornblum*, *blau Kornblum*. Gall. *Blaveola*, *Bevet*, *Bleuet*.

Cyanos
- Sylveſtris
  - Montanus.
  - Segetum. *Hic Officinalis*.
  - Repens.
    - Latifolius.
    - Anguſtifolius.
- Hortenſis.

Dicitur Cyanus, *Lon.* Cyanus Flos, *Dod.* Cyanus major, *Matth. Caſt. Cam.* Cyanus ſylveſtris, *Fuchſ.* Cyanus vulgaris, *Lob. Ger.* Cyanus cæruleus, *Tab.* Baptiſecula, *Trag.* Lichnis agria & Flos Frumenti, *Brunſelſ.* Cyanus Segetum, *C. B.* 2.

Creſcit paſſim inter Segetes: Floret Maio.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Flores.

Vires. Frigefaciunt & ſiccant. 2. aſtringunt: utiles in Oculorum Inflammationibus, Rubedine, Lippitudine, Doloribus in Hydrope (propinaot.)

P R Æ P A R A T A.

Aqua ſtillatitia. Ex Floribus.

CXX. C Y C L A M E N.

VOcatur Cyclaminus. *Matthiol. Cord. in D. Lon. Tab.* Cyclaminus major, *Caſt.* Cyclaminus rotundus, *Fuchſ.* Cyclaminus orbicularis, rotundifolius, *Dod.* Cyclamen Officinarum orbiculato folio, Panis porcinus, & Arthanita, *Lob.* Cyclaminus flore odorato, *Cluſ. hiſt.* Cyclaminus vulgaris, & Cyclaminus prior, *Matth. & Lob. Lugd.* Cyclaminos æſtivus vulgaris, *Cam.* Cyclamen orbiculato folio, *Ger.* Cyclaminus minor, & Umbilicus Terræ, *Trag.* Cyclamen orbiculato folio, infernè purpurafcente, *C. B.* 1. German. *Erdapffel, Sauwbrodt*, Gall. *Pain de Pourceau.*

OFFI-

Quoad *Præparata Syrupus de Epithymo* proſtat pro Morbis Chronicis tollendis. (N)

CXIX. **C**YANOS. *Cyanus vulgaris* pertinet severà ad *Jacearum ſpecies*. Dicitur ita à cyaneo eleganter cœruleo Colore, quo ipſius Flos gaudet. Dicitur etiam *Baptiſecula*, item *Herba Frumenti*, Germanis *die Korn-Blume*. Datur etiam *Cyanus Montanus latifolius*; *& anguſti folius*.

Veteres de hac Planta nil ſcivere. Ubique creſcit, & à Ruſticis de illius natali ſolo informamur.

In *Uſu* officinali eſt *Flos cœruleus*; tam internè, quàm externè; & cum *Calcatrippa*, quoad Flores, & Effectus, convenit.

Internè vim habet *ophthalmicam & diureticam*; hinc ſolus Flos, vel junctus cum *Flore Calcatrippæ*, ſeu *Conſolida regalis* cœruleo, *Vino* infuſus, vel in Aqua decoctus, Urinam, Menſes, & Lochia ſuppreſſa, ſuaviter promovet; Unde AGRICOLA *in Chirurgia parva Decoctum Florum Cyani & Calcatrippæ* commendat in Affectibus Urinariis: Quod ſi his addantur *Flores Calendulæ*, erit *Decoctum* appropriatum *Urevinum*.

Externè in Affectibus Oculorum, eorumque Rubedine, Lippitudine, Nebulis &c. commendatur. Singulare habet, SCHMUCKIUS *in Cura Magico Med. pag.* 54. dum inquit: *Radix Cyani collecta die Corporis Christi*, Germanis *Fron-Leichnam, qui & dies* 10. *Junii, detenta in manu, urinam laſcat, omnem Hæmorrhagiam ſiſtit: quòd ſi alio tempore colligatur, tale quid non præſtare perhibetur.* (O)

Tinctura paratur cum *Spiritu Vitrioli* conſueto modo, quæ cum *Tinctura Florum Calcatrippæ* propinatur in iiſdem Affectibus, difficili Partu, ſuppreſſione & Menſium & Urinæ; unde interno uſu à quibuſdam commendatur in Hydrope, quòd debeat educere Aquam ſub forma Urinæ.

Aqua Florum Cyani loco *Vehiculi* inſervire poteſt, quando in ſuppreſſione Urinæ & Calculo debet fieri *Emulſio ex Seminibus Violarum*. *Externè* in Affectibus Ophthalmicis, ex Vasiolis in ſpecie ortis, utramque paginam facere dicuntur. *Aqua* etiam *Florum Cyani* miſta cum *Aqua Charefolii* eſt egregium experimentum in Suffuſione Oculorum, calidè cum linteis applicata: quòd ſi admiſceatur tantillum vel *Croci* vel *Camphoræ*, erit efficacior ejuſdem effectus.

In Ophthalmiis, Rubedine, Lippitudine, Nebulis & Maculis, ex *Floribus Cyani* per deliquium paratur *Liquor*, uti ex *Floribus Cichorii*: quem modum parandi docet SENNERTUS *l.* 1. *Praxeos P.* 3. *ſect.* 2. *cap.* 12. *pag.* 786. & TIMÆUS *von Gulden klee in Epiſtolis ſuis pag.* 64. *Flores* nempe contuſi, & Vitro incluſi, tandem ſponte ſua rubeſcunt. Ratio eſt, quoniam motum quodammodò inteſtinum & calorem ſpontaneum concipiunt, hincque acorem contrahant, quo præterito rubeſcunt, tandem in Furno piſtorio in Liquorem abeunt, dictis uſibus inſervientem. (P)

CXX. **C**YCLAMEN. *Cyclamen Majus folio rotundo, inferiùs purpuraſcente ſeu rubeſcente*, Germanis *Erdapffel*, Latinis uſitato nomine *Panis porcinus*, unde Germanis *Sau oder Schwweins-Brodt*, à forma Radicis ingentia, formamque Panis repræſentantis, qui tamen ob virulentiam ſuam magis Porcis, quàm Hominibus inſervit: Græcis dicitus *Arthanita*.

Planta eſt ſuavis odoris, ac propter *Floris* gratiam tantùm in Hortis colitur. Crebriùs creſcit etiam in locis montanis umbroſis; hinc ipſe in Montibus Tyrolenſibus copioſiùs creſcere obſervavi.

Officinas *Radix* ejus ingreditur.

Hæc inter *Purgantia fortiora* refertur, utut etiam vi *alterativa*, imprimis Spleni ſuccurrente, polleat: hinc cum *Aſaro* (quod itidem in Splenis vitiis commendatur) convenit, etiam quoad externam figuram. Ejus ℨ1. internè propinata, ſolet commendari in talibus uſibus. Egregiè aperit obſtructos & infarctos Lienes, & tollit Scirrhos: Menſes ciet, & expellit Fœtum mortuum, ac in promovendo Partu convenit. Quia vero acris & virulenta eſt, propterea *rarò interior ejus eſt uſus*.

Ex-

(N) Cuſcuta, *recentioribus Græcis* κασύτα: *ab aliquibus* Androſace Dioſcoridis, *ab aliis* Cadyta Theophraſti & Plinii *reputatur*. *Vulgò* Podagra Lini, & λινόδεσμον *dicitur, quòd creſcentem Linum præcipuè amplectatur: Planta eſt paraſitica, quippe quæ aliena vivat quadra: quamvis enim primùm è terra erumpens radiculas obtineat: quamprimùm tamen vicinis Herbis, & Fruticibus, ope longiſſimorum robuſtium claviculorum, adhæret, areſacta propria radice illis integrè incumbit, ſed ingrata hoſpes Plantas, quibus adhæſit, tam arcto nexu complectitur, ut ſubducto alimento, eas penitùs enecet. Cuſcutæ enim capillamenta haud tantùm complectuntur Plantarum ramos, ſed, ope exiguarum papillarum ſeriatim diſpoſitarum, ſeſe in poros illarum Corticis inſinuant, ac deruptis Succi nutritii vaſis, alimentum effuſum veluti exſugunt.*

Cuſcutam *in peculiare Genus erexit* Tournefortius *in* Appendice Inſtitutionum, *eique Florem monopetalum (quatuor foliolis radiatum credidit* J. Bauhinus, *ſed falsò) tribuit, ſed multifidum, Fructumque membranaceum, ſubrotundum, angulatum, Seminibus fœtum tenuiſſimis. Hujus duas facit ſpecies*, Cuſcutam *nempe* majorem & minorem. Major *eſt propriè* Cuſcuta Officinarum; Minor, *verò, quæ Officinis dicitur* Epithymum, *de quo ſuo loco.*

(O) *Ridiculum ſanè id eſt & ſuperſtitioſum.*

(P) Cyanus *Plantæ Genus adeò ad* Jaceam *accedere videtur, ut per* Tournefortium *conſtet, quin unicum Genus conſtituatur ex* Cyano & Jacea: *ſunt tamen in Flore Cyani floſculi: qui Floris circumferentiam occupant, aliquantò majores iis, qui eundem Floris limbum in Jacea ornant. Floſculoſus in utroque Genere Flos eſt, Calyce ſquamoſo comprehenſus, ac Semina pappis instructa: quo præcipuè differunt à* Scabioſa, *cujus Semina non papposa, ſed coronata ſunt.*

Cyani ſpecies Officinalis *eſt* Cyanus ſegetum, flore cœruleo C. B. *qui cyaneo floris colore poſt ſectum Frumentum in agris paſſim ſe prodit. Florum horum uſus maximus eſt in Oculorum Morbis; & Viſu acuendo: unde* Aquam *ex illis* deſtillatam *vocant Galli* Eau de Caſſelunette. *Huic* Aquæ *ſi* Crocus & Camphora *addatur, efficaciſſimum habebimus remedium pro Rubedine & Ophthalmia. Ex* Camerario Aqua è Cyano deſtillata, *cum* Succo Cancrorum *miſta, Dentium ortum in Infantibus facilem reddit, ſi ea confricentur Gingivæ.*

Sunt Cyani montani *ſpecies, de quibus* Schrœderus & Ettmullerus: *at* Cyanus repens Schrœderi, *eſt* Tournefortio Jacea pumila, ſupina, purpurea. *Sunt quoque & quamplurimæ* Cyani ſpecies odoratæ, *quas* Turcicas Orientales & Conſtantinopolitanas *appellant (* vulgò Ambrette *) quaſque elegantes varioque colore in Hortis florere per æſtatem videmus.*

OFFICINALIA NATIVA.

Radix. Colligenda Autumno.

Vires. Calfacit & siccat 3. potenter incidit, aperit, abstergit. Errhinum est. Usus præcipui in (Auditus gravitate ex *Spiritu Vini* infusa) obstructis Mensibus, in pellendo Fœtu mortuo, in Ictero, in Calculo expellendo, Strumis ac Tuberculis discutiendis. Internè cauto opus habet, magisque externo usui præstat.

PRÆPARATA.

Succus. Hic cùm rarò nostratibus in promptu sit, ejus locum subit *Decoctum*.

Unguentum de Arthanita majus, V. D. *minus*. V. D.

CXXI. CYDONIA MALUS.

MHλέα κυδωνία, Cotonea Malus. Germ. *Quittenbaum*. Gall. *Coignier*, *des Coings*.

Malus Cotonea
- Hortensis ferens
  - Mala minora, *quæ præferuntur*.
  - Mala minora, vulgò Pyra, seu Struthia.
  - Mala media, i.e. Notha, *quæ proveniunt ex Cotoneis, quæ Struthiis insitu fuere, vel contrà*.
- Sylvestris.

Videatur Malus Cotonea, *Brunsf. Trag. Matth. Fuchs. Cast.* Malus Cydonia *Lon. Tab. Cam.* Cotoneus *Cord. hist.* Cotonea & Cydonea Mala *Lob.* Mala rotunda minora, nonnullis χρυσόμηλα ab exteriore cutis colore, *Dod.* Mala Cotonea minora, *C. B.* 2.

OFFICINALIA NATIVA.

Mala ipsa exsiccata. *Semen*, seu *Grana*.

Vires. Mala Cotonea Stomachica sunt, refrigerant 1. siccant 2. astringunt, nutriunt. Usus præcipuus in Vomitu, Alvi fluxu, Singultu, laxitate Stomachi.

N. Ante cibum sumpta Alvum constipare creduntur, econtrà à pastu laxant.

Semen. Refrigerat, & humectat, mucilagine sua lenit, acrimoniam obtundit. Usus præcipuus ad Linguæ ariditatem leniendam (Gargarismate), ad Dolorem Hæmorrhoidum sedandum (in Clysteribus); ad Ophthalmiam sanandam (Mucilago cum Aqua Rosarum facta & imposita), ad scissuras Mammarum solidandas, Ambustaque curands, &c.

PRÆPARATA.

1. *Condita*. Condiuntur Cydonia (sive integra, sive in frusta concisa) separato Cortice, Semioeque exempto: aromatizanturque Cinamomo, Caryophyllisque infixis.

2. *Vinum*. Est Succus liquidos, cui admixtum est tantillum Sacchari.

3. *Rob*

Exterior est crebrior. In Mensium obstructione convenit, si *Suffitus Radicis Cyclaminis* Genitalibus excipiatur, quo omnibus afferentibus, certò Menses provocantur. Sunt qui dicunt, quòd *Radix*, si appendatur instar *Amuleti*, Collo, ita, ut Lienem, vel tumentem vel obstructum attingat, egregiè soleat mederi Affectibus Spleneticis.

Radix hæc *Succum acrem* suggerit, omnia Membra conturbantem: ergò rarissimus est usus ejus internus. *Externè* si inungatur recens Abdomini aut Ventriculo, expurgat per Alvum Aquas Hydropicas collectas, & Fœtum abigit. Unde quicunque *Succo* hoc attigerit Anum, mira celeritate Alvi solutionem sentiet; Linteo etiam exceptus, & Ano blandè applicatus, in Affectibus Hæmorrhoidalibus cæcis suppressis conducit: vid. HEINRICUS *ab* HEER *in Observat. oppidò rariis*, *Observat.* 6. Prætereà denique usu externo convenit in Mensium obstructione, si applicetur cum Appropriatis sub forma *Pessi* in Sinum muliebrem. Alii recipiunt *Succum Radicis Cyclaminis*, numquo cum *Gummi Ammoniaco* coquunt in *Emplastrum* egregium *Splenaticum*. Unde etiam videmus, quòd in *Emplastris* omnibus ad Scirrhos & Tumores duros emolliendos & resolvendos, item ad Scrophulas, Strumas, & Tumores partium externarum, recipiatur usitatissimè *Radix Cyclaminis* & ejus *Succus*, item *Bryonia* cum *Succo*, necnon *Cucumeris asinini* cum *Succo* & *Gummi* appropriatis, *Ammoniaco*, *Galbano*, & cum *Seminibus* etiam appropriatis, & coquantur in *Emplastrum*, quod durissimos emollit Tumores & resolvit. Instar omnium Exemplum habetur in SENNERTO *lib.* 2. *Praxeos*, ubi agit *de Strumis*, *pag.* 133. *&* 134. quòd sit instar cujusdam Schematis Pro præscribendis similibus *Emplastris* contra quoscunque Tumores duros internos Lienis, & externos, in quibuscumque partibus et quacunque exusa.

Ingreditur *Unguentum de Arthanita* dictum *majus*, & *minus*, cujus basin constituit, quod Spleneticis & Hydropicis usitatum; Insternitur nimirum hoc Abdomini toti, & sic potenter Aquas Hydropicorum purgat: vel in forma minoris Unguenti parti Abdominis insternitur ad obstructiones Alvi reserandas. Alii etiam ea *Radice Unguentum Antipleuriticum* parant.

Alii è *Radice Oleum Acusticum* parant sequenti modo: Recipiunt nimirum *Radicem* hanc *excavatam*, eamque replent *Oleo infusionis Vermiculorum*, *intra Cortices Quercinos hospitantium*, hinc eadem coquunt sub cineribus, ac in Sole digerunt, uti hoc Oleum descriptum est in PETRÆI *Nosolog. Galeno Hermetica*. B. D. MICHAELIS, fortunatus illo *in sua Empiria*, felicissimè *Oleo* hoc in difficultatibus Auditus usus est.

Rarum est, quod HOFFMANNUS *in Thesauro suo Pharmaceutico*, *Clavi Schroederiana annexo*, Oleum ex infusione *Florum Cyclaminis*, eaque sæpiùs repetita, parari posse dicit, pro externo Litu contra Pleuritidem. Sit tamen fides penès Experientiam. (Q)

CXXI. CYDONIA MALUS. *Malus Cydonia*, Germ. *Quitten. Baum*, sufficienter cognita est, tam in Culinis, quam Officinis, ex qua imprimis *Mala*, unà *cum Seminibus* suis contentis, *frequentia in usu sunt*; etiut sint, qui commendant *Decoctum Foliorum* tanquam singulare *Adstrictivum*, nihilominùs est in usu rariori.

Quoad *Usum Malorum internum*, insigniter conferunt ad firmandum *Stomachi* tonum, ubi Fibræ laxatæ, adeòque Alimenta non ritè recipiunt, neque continent, neque expellunt. In tali casu præ reliquis omnibus convenit *Cydonium*, & omnia exinde parata Medicamenta, ne Vomitus vel Nausea subsequatur; adstringunt enim, indeque Dysenteriam, Diarrhœam, Lienteriam, & Cœliacam passionem, & similes Affectus curant, & Appetitum maximè provocant, si ante pastum sumantur. Et cùm tonus Ventriculi requiratur pro meliori Coctione & Chyli expulsione; propterea ab omnibus singulariter commendatur ad Ventriculi læsam Coctionem, Anorexiam & Apepsiam. In *Vomitu* certè non potest sufficienter commendari ab Authoribus. SCHENCKIUS *l.* 3. *Observat. p.* 334. ubi agit de Ventriculi Affectibus, commendat *Cydoniata*, tam interno quàm externo usu, simulque parat ex *Pulpa* cum aliis appropriatis *Cataplasma*, quod applicat Stomacho ad Affectus Stomachi corrigendos: Vid. etiam RIVERIUS & HARTMANNUS. Vis eorum in *Sale acido austero*, *salse* tamen, seu propriè *alcalisato*, consistit; unde *blandè adstringunt*. Lectu digna sunt, quæ habet BARTHOLINUS *Centur.* 5. *Histor. Anatom.* 22. de vi Cydoniorum adstrictiva, & in certo quodam subjecto *diuretica*, ubi simul quædam curiosa reperiuntur de Sale quodam crystallino, *Sal Essentiale* seu *Tartarus cydoniarus* dicto, qui in Cydoniorum Succo inspissato ad oculum apparet, & egregium *Diureticum* est.

Quod dicitur de Cydoniis in genere, dicitur etiam de *Præparatis*.

In usu autem sunt *Cydonia condita*, *Syrupus* vel *Miva*, *Succus* sub nomine *Vini cydoniati*, *Panis*, & *Gelatina Cydoniorum*, atque *Oleum coctum*.

2. *Succum* seu *Vinum Cydoniorum* tanquam miraculosum in laxitatibus & atonia Stomachi, indeque in Vomitu, Diarrhœa, &c. omnes vocant: vid. GABELCHOVERUS *Cent.* 3. *Curat.* 70. unde *Mistura* talis commendari solet in *Vomitu*:

℞. *Aqua Mentha* ℥vj.
Cinnam. ʒvj.
Succi Cydonior. ℥j.

Spi-

(Q) Cyclamen *à voce Græca* κύκλος circulus, *eo quòd Radices (quæ utplurimùm tuberosæ) & Folia orbiculata sint: Folia autem maculis albicantibus variegata observantur.* Cyclamen *recensetur à* Tournefortio *inter Plantas flore monopetalo, rotato: sed si Florem hunc prima facie inspicias, vix rotatum credes, etenim ipsius segmenta sursum revoluta sunt. Officinalis species est* Cyclamen orbiculato folio, infernè purpurascente C. B. *Planta ubique obvia, & Radice medicinali mulierculis notissima.* Narrat Lemery, *quòd hujus Plantæ Radix, è terrà defossa, ac in umbra detenta ut exsiccaretur, post duos menses, etsi media exterior pars prorsùs exsiccata esset; attamen ex intimo meditullio adhuc viridi existente, duodecim vel tredecim teneros & succulentos pediculos emiserit, totidem elegantissimos Flores ferentes.*

3. *Rob Cydoniorum*. Est Succus inspissatus ad Mellis consistentiam. Dicitur aliàs *Syrupus Ferdinandi Imperatoris*.
4. *Diacydonium*. Ex Succo acido & Sacchari dimidio. *Vide Disp.*
5. *Marmelata*. Est Cydoniorum dulcium Decoctio (per Manicam Hippocratis) filtrata, cum Saccharo inspissata, & in Scatulas, ut congelescant, effusa.
6. *Miva Cydoniorum simplex*. Syrupus est ex Succo dulciorum p. xij. Vini p. v. & Sacchari p. iij.
7. *Miva Cydoniorum aromatizata*. Syrupus est ex Succo acidorum p. xij. Vini p. v. Mellis p. iij. & Cinamomo. V. Disp.
8. *Diacydonites*, vel *Diacydonium simplex*. Ex Carne Cydoniorum scilicet, atque Saccharo ana. V. D.
9. *Diacydonites*, *vel Diacydonium compositum*. Diversæ Descriptiones extant. V. Disp. A. & N.
10. *Diacydonites Laxativum*. Vid. Disp. Aug.
(*Est vel Diagrydiatum*, *vel Jalapinum*, *vel cum Gummi Gutta*.)
11. *Essentia*, seu *Spiritus*. Ex Succo dulci fermentato: *rarò in usu est*.
12. *Oleum per infusionem*. Ex Cydoniis non excorticatis, Succo Cydoniorum, & Oleo Omphacino. V. D.

CXXII. CY-

Spiritus Vitrioli gutt. vj.
Olei destillati Cinnam. gutt. iv.
vel saporis gratia *Elæosacch. Cinnam.* ℈ß. M.

Quæ expertissimum est contra Vomitum, & similes Affectus à Vomitu oriundos Remedium.

Cum Aqua dilutus, addendo parum *Vini* præbet *Julebum* suavissimum in Febribus Acutis, Ardentibus, & similibus, præsertim cum Diarrhœa colliquativa seu symptomatica junctis. Et hoc imprimis commodi afferunt Cydonia, eorumque Succus in Morbis Acutis, ut Appetitum provocent, & Sitim econtrà mitigent. Idem *Succus Alexipharmacum est Hellebori albi*, ex quo arte paratum Venenum specificè corrigit: de quo vid. PECHLINUS *de Purgantib. pag.* 306. *Externè* in Vulneribus venenatis, tam à Telis infectis ortis, quàm à Scolpetis inflictis, recenter instillatus insigniter conducit: vid. STARICIUS *Germ.* in *Helden-Schatz*, *p.* 130. qui dicit, quòd Succus Cydoniorum expressus & instillatus Vulneribus venenatis Sclopeto inflictis, certò tollat Venenum. Et hoc ipsum ante eum dixit FORESTUS *l.* 6. *Observat.* 10. qui refert, quòd in Bello Turcico plures vulnerati fuerint Telis venenatis, & quamplurimi etiam mortui propter Venenum: deque veterano Medico, quòd Vulneribus venenatis imposuit *Carnem Cydoniorum* dentibus contritam, atque *Saliva jejuna* permistam, & curati sunt omnes taliter vulnerati, nullis aliis Remediis juvantibus.

Panis Cydoniorum commendatur contra Apepsiam & Anorexiam, si solvatur super ignem in *Vino Malvatico* ad consistentiam Pulmenti, cui addatur
Nuc. moschat. no. j.
Zedoar.
Caryophyll. an. ʒj. M.

De qua quantitas Nucis moschatæ interiùs assumpta valdoperè commendatur in laxitate & atonia Ventriculi, uti etiam calidè applicetur Ventriculo, & interdum reiteretur: Vid. ZACUTUS LUSITANUS *l.* 2. *Medic. Princip. Histor.* 62. ubi egregia habet *de Pane Cydoniorum* contra Stomachi Affectus: adstringit enim.

10. Aliàs etiam *Gelatina Cydoniorum Laxativa* paratur, quæ citra tormina graviora purgat. Elegans modus est hic:
℞. *Pom. Cydonior.* no. xxx.
Hæc coquantur in s. q. *Aqua fontana* ad consumptionem medietatis.
Ad hujus ℔iv. adde *Sacchari albiss.* ℔iß.
Inspissa ad consistentiam debitam *Gelatinæ*: cui circa finem adde *sequens Extractum*:
℞. *Turpethi al.* ℥iv.
Scammon. ℥ij. vel iij.
Extrahe cum *Spiritus Vini* s. q. *Spiritu abstracto* adde
Olei destillat. Macis,
Caryophyll. an. ℈ß.
Addatur ad Gelatinam, & erit *suave Purgans*.
Aliàs *Purgantia Cydoniis corriguntur*.

12. *Oleum Cydoniorum* decoctum extrinsecè commendatur in talibus Stomachi Affectibus, ubi opus est adstrictione.

Hæc de Cydoniis: sequitur eorum *Semen*.

Semen Cydoniorum pertinet ad ea, quorum vis consistit in *Mucilagine* quadam, & non tam usurpatur in substantia, quàm ex eo extracta *Mucilago* mediante coctione. *Mucilago* autem hæc ad quamplurimos Affectus est commendatissima: cum *Aqua Acetosæ*, vel cum *Phlegmate Vitrioli*, vel *Spermate Ranarum* hujusve *Aqua*, parata, vel solitaria, vel cum *Syrupo Rubi Idæi* mista in æstu nimio Febris Castrensis, Morbi Hungarici, aliarumque Febrium Ardentium, & Faucium atque Linguæ ariditate & squalore, cum crusta pituitosa, optimè conducit. Illinitur Linguæ, & per tempus ibi relinquatur; pòst Ligno acuminato, seu Spatula abraditur Mucilago. Quòd si misceatur cum *Succi Semper vivi majoris* ana, vel addatur tantillum *Salis Ammoniaci*, erit Remedium efficacius, & eò magis præsentaneum. Imprimis experta est Mucilago Cydoniorum in *Ambustionibus*, & in tali casu miracula ei adscribuntur, si extrahatur cum *Aqua appropriata*, per macerationem ex *Pomis putridis* destillata, quæ aliàs etiam contra Gangrænam laudatur: item si extrahatur cum *Aqua Spermatis Ranarum* (quod egregium in se habet Sal alcali vulnerarium) aut cum *Aqua destillata* per alembicum ex *Ranis vivis*, quæ etiam habent Sal vulnerarium. Quòd si huic Mucilagini addatur *Camphora & Saccharum Saturni*, vel misceatur cum *Succo Cancrorum fluviatilium* recenter expresso, Remedium erit eò efficacius & potentius: Nam in Saccharo Saturni & Camphora est vis absorbendi & temperandi Acidum, quam monstrat Acetum, quod per infusionem horum dulcescit. SCHMUK *in Thesauro Magico Magnet. Thes.* 2. *Sect. Med.* 20. hanc *Mucilaginem* cum *Aqua Solani* extractam specificè commendat contra Refrigerationem Partium, sive sint clausæ, sive apertæ & exulceratæ.

Idem asserit, posse eandem, cum *Aqua*, vel *Decocto Linariæ* extractam, cum *Oleo Lini* applicari in ardore Hæmorrhoidum cæcarum, in quarum Dolore sanè expertum Remedium est: sicut & *Mucilago* cum *Spermate Ranarum* hujusve *Aqua* extracta, & cum *Saccharo Saturni* mista, dolentes Hæmorrhoides mitigat. Ophthalmias à causa externa natas eadem Mucilago egregiè curat. (*R*)

CYMBALARIA.

Cymbalaria Italica foliis hederaceis, Planta est exilis, sed propter Folia hederacea elegans. Dicitur verò ita à *Cymbalis*, quæ Flos ejus in anteriori parte quasi repræsentat. Pertinet reverà juxta MORISONIUM ad *Linarias*, hinc *Linaria foliis hederaceis* non incommodè dici potest.

Usum Pharmaceuticum habet nullum, sed tanquam *Exoticum* colitur: si tamen suspicioni indulgendum est, inter *Plantas Temperantes & Refrigerantes*, quales sunt *Hedera*, *Alsine*, *Nymphæa*, &c. referri potest. (*S*)

CXXII. CY-

(R) Cydonia Malus à Cydone *Cretæ oppido*, *unde primùm allata*, ex Plinio: *hinc* Serenus:
Aut quæ Poma Cydon Cretæis misit ab oris.
Arboris Genus est Flore rosaceo, *cujus calyx abit in Fructum turbinatum*, *carnosum*, *in loculamenta divisum*, *Seminibus fœta oblongis & callosis*. *Fructus* Mala Cydonia & Cotonea *vulgò appellamus*, *an quòd* Cotone *seu Lanugine vestiantur? Sed barbariem hæc etymologia sapit* J. Bauhino. *Vis Cydoniorum adstringens nulli non nota*. Cydoniatum *seu* Marmelata Cydoniorum *in usu est frequentissime in Bellariis*, *ad secundas mensas instruendas*. Sylvius Deleboe *Succo ad Syrupi consistentiam blando igne decocto*, *utitur ad cochlearis dosin*, *Eclegmatis forma*, *ad pituitam glutinosam incidendam*, *atque è Pulmonibus educendam*; *imò quandoque etiam vomitu & dejectione deturbandam*: *idque cum Ægrorum*, *præsertim Infantum medicamenta respuentium*, *commodo*, *viriumque robore accidisse fatetur*.

(S) *Haud video quomodò* Cymbalaria *à* Cymbalo, *cujus in Flore figuram præseferat*, *ut ait* Ettmullerus, *dici possit*. *Et sanè inter* Linariæ *species connumeranda*: *imò quum duplex sit* Cymbalaria, vulgaris, & Alpina Triumfetti, *prima glabra*, *altera villosa*; *hinc* Tournefortius *primam vocat* Linariam Hederaceo folio glabro, *seu* Cymbalariam vulgarem; *alteram verò* Linariam Hederaceo folio villoso, *seu* Cymbalariam Alpinam. *Hanc in nostro Horto colimus*; *illa in humidorum parietum rimis passim caulibus teretibus*, *tenuibus*, *longis*, *ac Hederaceis*, *exiguis foliolis ornatis*, *pendet*. *Flores Linariæ*, *calcari donati*, *ex albo cærulei*, *Plantulam elegantem reddunt*. *Usum pharmaceuticum Cymbalaria habet nullum*, *ut notat* Ettmullerus: *sed haud tacendum*, *quòd in compositione venenosæ*, & *lethiferæ* Aquæ

cu-

CXXII. CYNOGLOSSUM.

Κυνόγλωσσον, Cynoglossa, Lingua canina. Germ. *Hundszung*. Gall. *Langue de Chien*.

Diversorum est Generum, è quibus magis Officinale, quod indigitatur Cynoglossa major, *Brunsf. Cord. in D.* Cynoglossum vulgare, *Matth. Lob. Cast. Clus. hist.* Cynoglossum, *Dod. Tab. Ger.* Officinarum, *Lon.* Cynoglossum majus vulgare, *C. B.* 2.

Crescit passim locis aridis ponè muros. Floret Julio.

OFFICINNALIA NATIVA.

Flores, *Folia*, ac *Radix*, sed raro.

Vires. Refrigerat & siccat 2. incrassat, lenit, obstruit. Usus in sistendo fluxu Albi, in Gonnorrhœa, ac Catarrhis incrassandis. Verùm quia in numero Herbarum est, quæ ob *Narcosin* virulentam suspectæ sunt, tarissimè à Practicis adhibetur.

PRÆPARATA.

1. *Pilula de Cynoglosso*. Vide Disp.

N. Somnum conciliant, Narcoticæ sunt.

2. *Unguentum*. Vide Disp.

CXXIII. CYNOSBATOS.

Κυνόσβατος Rosa sylvestris, arvensis, canina, Rubus caninus. Germ. *Wilde-Rosen*, *Feld-Rosen*, *Heckrosen*, *Heiderosen*, *Heidrosen*, *Hainbacke*.

Varia comprehendit *Genera*. Est enim Rosa Sylvestris vulgaris, Flore odorato incatnato, Flore maiore & rubente, &c. Verùm in Officinas nonnisi Rosa Sylvestris, Flore odotato incatnato inferrur.

Insignitur Cynosbatos, *Diosc. Lon.* Cynosbatos procerior & Cynorrhodus, *Cord. in D.* Sentis Canis, & Cynosbatos, *Brunsf.* Rubi Sylvestis 1. genus *Trag.* Rosa Sylvestris *Matth. Dod. Tab.* odora, *Ger.* Rosa Sylvestris vulgaris, *Cam. epit.* Rosa Canina odorata & sylvestris *Lob.* Rosa Canina, *Cam.* Rosa Sylvestris vulgaris flore odorato, *C. B.* 8.

N. Matthiolus Cynosbaton & Cynorrhodon inter se differre statuit. Verùm non malè faciunt qui pro uno & eodem Frutice habent.

Crescit in dumentis, floret Majo.

OFFICINALIA NATIVA.

Flores, *Fructus*, *Spongia*, & interdum *Radix*.

Vires. *Flores* conveniunt in qualitatibus cum Rosis sativis, sed majorem vim astringendi habent, proinde in Profluvio Uteri rubro & albo summæ sunt æstimationis.

Fructus. (Germ. *Hagenbutten*, Gall. *des Grates-culs ê pluches*.) Vi Lithontriptica maximoperè commendantur, in qua tamen excellunt exempti *Arilli*.

Spongia (Bedeguar.) Germ. *Schlaffkuntz*, *Schlaffapfel*. Itidem Calculoso) efficacissimè juvare dicuntur, & imprimis qui inibi continentur Lapilli ac Vermiculi, quorum hi quoque ad Lumbricos fugandos commendentur. Potest propinari Spongia pulverisata, vel aliter præparata.

Radix. Spicula ex Corpore extrahit (imposita.)

PRÆ-

CXXII. CYNOGLOSSUM. *Cynoglossum*, Germ. *Hunds Zung*, Planta est hirsuta, & ubivis obvia: & hujus utut varia sint Genera, usitata tamen est *Major vulgaris*. Pertinet ad *Echia*, & apud Veteres, speciatim *Radix*, innotuit *vi narcotica & stupefactiva*; atque harum virium ratione illa omnia præstat, quæ Narcotica, v. g. *Papaver* & *Opium*, dum Catarrhos sistit: Præterea observata fuit in hac Planta *vis adstringens*, hincque Dysenteriæ curativa: Adstringentia enim cum Narcoticis in Dysenteria utramque absolvunt paginam: Hæmorrhagias quascunque impedit & sufflaminat, & qui sunt talismodi effectus alii à simplicibus Narcoticis.

Prostant in Officinis *Pilulæ de Cynoglossa* narcoticæ, cum *Opio* & aliis, quas Veteres in *Tussi* sicca nocturna ferina, Raucedine, & aliis Affectibus Pectoralibus ac Faucium catarrhalibus à Lympha acri, incipiente Phthisi, & Doloribus Dentium, usurparunt. Verùm, cùm sit crudæ, & paratæ ex Narcoticis admodùm violentis, non ampliùs sunt in usu, sed in locum earundem substituitur *Laudanum opiatum*. Si tamen lubet uti his *Pilulis de Cynoglossa*, imitandus BENEDICTUS FAVENTINUS, *Medicus Bononiensis*, qui habet *Pilulas Catarrhales*, & impedientes confluxum materiæ ad Fauces, quarum Compositionem videbitis in ZWELFERO *Edit. penult. pag.* 214. egregii usus in Catarrhis, ut dixi, sistendis, corrigendis, & aliis similibus Affectibus curandis.

Præparata qui vult alia videat WILLISIUM *Pharmac. Ration. Part.* 3. *pag.* 322. (T)

CXXIII. CYNOSBATOS. *Cynosbatos* dicitur etiam *Cynorrhodos*, quamvis MATTHIOLUS hæc duo inter se differre statuat: item *Rosa Canina*, *Arvensis*, *Rubus Caninus*, Germanis *Hage*, vel *Hanbutten*, *die VVilden Rosen*. Et quidem *Cynosbatos* communiter innuit saltem *Fructum*; *Cynorrhodus* autem, seu *Rosa Canina* totam Plantam *Rosa sylvestris*.

In usu *Flos* est, item *Spongia* seu *Excrementum muscosum*, Germanis *Schlaaff Kunst*: & *Fructus*.

Flores quod attinet, *Odor* eorum longè suavior, volatilior, & penetrantior est *Rosis hortensibus*, quæ nimio quasi Phlegmate sunt oppletæ, atque magis aromaticus: unde etiam magis commendantur pro destillanda *Aqua Rosarum*. In concreto suo substantiam alcalinam & terream continent; unde *Usus* eorum idem est cum *Floribus Rosarum rubrarum*, quòd nempe *adstringant* eleganter, & sic commodè adhibentur sub *Decocto* vel *Conserva*, ubi opus est adstrictione, in Alvo & Hæmorrhoidibus apertis, aliisque Fluoribus, ex Acido imprimis enatis, speciatim Uterinis. Texturam hanc materialem confirmat, quod harum & aliarum Rosarum siccatarum *Infusum* vel *Decoctum Solutionem Vitrioli* in *Atramentum* præcipitet.

Fructus vi diuretica in usu sunt, præsertim *Arilli*, unde insigniter commendantur ad Calculi affectus præservandos & pellendos, simulque corrigendas Aciditates primarum viarum; necnon Hypochondriacis æstuantibus, cum *Passulis* cocti sunt egregii. Præterea *Fructus* hi exsiccati exemptis *Arillis* egregii sunt in Soda, seu Stomachi ardore compescendo.

Spongia & *Concrementum ligno-muscosum*, in quo *Vermiculi albicantes* reperiuntur, vocantur German. *die Schlaaff Kuntzen*, seu *Schlaaff-apffel*. Hæ singularem vim habent *diureticam* & *Lithontripticam*, & in conciliando Somno non minimam efficaciam: Conf. M. A. N. C. *Anno* 2. *Observat.* 188. Illos autem *Vermiculos* in f. q. *Aceti* contundunt, quo illinenda sunt Tempora pro conciliando suavi Somno. Prosunt quoque *Vermiculi* hi viventes in Epilepsia Infantum; Hinc *Clarissimus* Dn. D. MAJOR, *Professor Kiloniensis*, horum *Vermiculorum* num. 4. vel 5. Infantibus Epilepticis fausto cum successu propinasse, alicubi asserit. An autem vi anodyna hoc præstent? in medio relinquo.

Modum, quo in Muscas transformentur hi Vermiculi, videbitis

---

cujusdam Arsenicalis (*cujus, pessimo nostro fato, sat frequens nostris temporibus, ad clandestinam hominum internecionem factus est apud nos usus*) Cymbalaria hæc ingrediatur. *Verùm, si quid sentio, non ad augendam Veneni vim, id factum esse reor (haud enim venenosa planta est): imò potiùs ad illius ferociam aliqua ratione refrænandam: ne scilicet Arsenici potestas, nullis compedibus coercita, ob manifestam & citam necandi vim, nimis apertè se & Veneni propinatorem proderet: id ergò securius factum putavit perditus Veneni Author, ut perniciosa Aqua, Antidoto veluti munita, lentè & sine strepitu in Hominum vitam insidias strueret,*

(T) Cynoglossum *dicitur à vocibus Græcis* κυὼν κυνὸς Canis & γλῶσσα lingua: *quod ejus Folia* Canis linguam *repræsenteat. Plantæ Genus est* Echio *congener quidem, non verò ad* Echium *tanquam ad Genus pertinens, ut innuere videtur hic* Ettmullerus. *Ab aliis congeneribus Flore infundibuliformi cum eo differt, quòd Fructus ex quatuor capsulis asperis constet: has* Lappulas *vocant, quòd transeuntium vestibus adhæreant. Species Officinalis est* Cynoglossum majus vulgare C. B. *Immeritò quibusdam suspectum esse convincunt Experimenta Medicorum summe fidei, qui illo sæpissime utuntur, tum externè in Emplastris, & Cataplasmatis, ad Ulcera & Tumores, præsertim strumosos, tum internè sub forma* Pilularum de Cynoglosso. *Ulcus Mammarum, Cynoglosso in Vino & Aqua part. æqual. decocto locum, & Foliis impositis, sanatum vidit* Jerem. Martis, *ex* Rajo. *Ex* Tournefortio *Radicis Cynoglossi Cortex sub amarus est, salsus, stypticus, viscidusque, papyrumque cæruleam satis rubefacit: videtur quidem Sal Ammoniacum, quod in Sale Terræ inest; in hac Planta dominari; at à multo Phlegmate, Terra, & Oleo fœtido modificatur. Analysi Chymicæ subjecta non exigua dat indicia Salis acris & Sulfuris: hinc Radix hæc ad fluxiones sistendas, & acres humores temperandos optima est.*

P R Æ P A R A T A.

1. *Aqua fragrans.*
2. *Fructus Cynosbati conditi.*

Condiuntur abrasâ lanugine, & exemptis priùs Arillis.

3. *Rob Cynosbati.* Fit leg. a.
4. *Spiritus seu Aquam Spongiarum* quæ fit:

Glomi mense Majo vel Junio collecti inciduntur, remotisque Vermiculis aut Insectis inibi reperibilibus, digeruntur cum *Aqua & Fermento* ut putrescant, dein elicitur *Aqua* se *Spiritus* per Vesicam.

5. *Spiritus alcalisatus.* Ex Capite mortuo (in destillatione præcedenti residuo) ulteriùs incinerato, elicitur *Sal com.* idque purificatum cum *Spiritu* conjunge, & aliquandiu macera. Tandem cum *Argilla* misce, & propelle per Retortam igne nudo, ut nempe totum *Sal com.* simul transeat. Postea rectifica si opus sit. *Hartmannus in pract.*

Vires. Spiritus hujus guttulæ aliquot (ad 20.) in Liquore conveniente adhibitæ, Calculum insensibiliter expellunt.

6. *Conserva.* Florum, quæ interdum laxat.
7. *Syrupus. Regius*, seu *Aureus* nonnullis dictus.

CXXIV. C Y P E R U S.

Κύπειρος. Germ. *VVilder Galgan.* Gall. *Souchet.*

Est { Longua.
{ Rotundus.

Rotundus potissimi quidem usus est, tamen judicio Virorum etiam eruditorum, parum vel nihil longum superat; suntque partus diversi ejusdem Radicis.

Crescit sponte in Regionibus calidis, Italia, *Syria*, Alexandria, & similibus Nostratibus colitur quandoque in Horto, gaudetque Solo humido, sed minùs efficax est peregrino.

Dicitur Cyperus, *Diosc. Alpin.* Cyperus rotundus Orientalis major, vel Babylonicus, *Rauwolf*, Cyperus major Syriacus, *Cam. in Matth.* Cyperus rotundus Orientali major, *C. B. r.*

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Sola *Radix*, quæ eligenda gravis, densa, fractu contumax, plena, aspera, odoris cum quadam acrimonia jucundi.

Vires. Utraque Stomachica est, ac Uterina. Calfacit & siccat 2. aperit. Usus præcipuus in Urina ac Mensibus ciendis, Cruditate Ventriculi consumenda, Hydrope inchoato præservando, Colica ac Vertigine discutienda, Ulceribus Vesicæ solidandis: masticata emendat Oris fœtorem. Cocta in Oleo contusa & imposita Renibus ac Pectini Urinam proritat.

Varias quidem ingreditur *Compositiones*, sed alieno titulo insignitas.

D

DACTYLUS *vide* PALMA.

CXXV. DAU-

---

tis in M. A. N. C. *Anno* 3. *Observat.* 217. *p.* 398.

4. Inter *Præparata* eminet *Spiritus Antinephriticus*, quem *Author noster* ex *Spongiis* parare docet, in Affectibus Nephriticis & Diureticis: cujus uberiorem Compositionem videbitis in HARTMANNI *Praxi Chymiatr. cap.* 291. §. 5. Vim harum Antinephriticam SIMON PAULI deducit à vi adstringente, quæ tamen potiùs à Vermiculis deducenda.

Modum *Liquorem ex Vermiculis* earum parandi tradit BARTHOLETUS *in Tractatu de Respirat.* quando dicit; quòd sint aperiendæ Spongiæ, Vermes eximendi, & inter duos lapides conquassandi; qui Vitro inclusi præbent Liquorem pinguem & oleosum vix corruptibilem, qui colligi potest & asservari ad suavem Somnum promovendum, si hoc ipso inungantur Tempora.

2. *Fructus conditi* sunt Alimentum medicamentosum contra Calculum, quem expellunt, & quò minùs generetur, præcavent. Alias etiam referuntur inter Remedia Hepatica, ad corrigendam dyscrasiam Sanguinis, & imminentem Cachexiam.

6. In Soda seu Ardore stomachi, ex *Fructu*, remotis *Lapillis*, *Staminibus* verò manentibus c. s. q. *Sacchari* paratur *Conserva*, quæ in dicto Affectu fuit *Secretum Principis Magdeburgensis*, qui hac curatus est, aliis nihil omninò juvantibus.

Oleum ex Arillis expressum egregium diureticum est.

1. *Aquam Cynosbati* cum *Vino Malvatico* elegantem diureticam videbitis *in Florileg.* GRULINGII *pag.* 484.

Plura videbitis in HAGENDORNII, *Medici Gorlicensis*, *Cynosbatologia*. (*V*)

CXXIV. CYPERUS. *Cyperus, longus & rotundus*, German. *Cyper VVurtzel, oder der VVilde Galgand*, Radix est *Aromatica*, ex genere tamen *Plantarum Arundinacearum* seu *Gladiolorum*, acris & subamara, perfectè Aromatica, in locis Asiæ calidioribus & paludosis, in specie India Orientali, nascens. Notum enim est, quòd omnes Herbæ acres, & Sale volatili constantes, plerumque in paludosis & humidis locis crescere soleant. Cùm igitur noster ejusdem sit naturæ, eadem quoque loca amat.

Prodest in Affectibus Stomachi & Intestinorum, simulque est *Alexipharmaca*, & eo ipso, quo est *Aromatica*, convenit in Flatibus, Cruditate acida, Ructibus, inflatione Stomachi, & similibus Affectibus, *Pulvere* ejusdem ad ʒj. propinato in *Aqua appropriata* contra Pestem, plures curatos fuisse refert PALMARIUS *Tract. de morbis Contag. cap.* 18. *p.* 485. Attamen rarò est in usu. Convenit aliàs cum reliquis omnibus *Aromatibus* quoad virtutes, uti videbitis in *Authore nostro*, sed est paulò acrior, minùs tamen quàm Zingiber.

Plura qui cupit, adeat *Scriptores rerum Orientalium*. (X)

D

D A T U R A   I N D O R U M.

Daturam Indorum neglexit AUTHOR. Ego autem dico, quòd sit Planta ex generibus *Stramoniorum*; *Solanum* nempe *pomiferum fœtidum*, *fructu spinoso oblongo*, & vim habeat insigniter *anodyne narcoticam*, nihilominus mitiorem, adeo,

---

(V) *Quamquam* Cynorrhodos *à* ῥόδον Rosa, *&* Cynosbatos *à* βάτος Rubus *dicatur*; *haud tamen* Cynosbatos *ad* Rubi *Genus est referendus: una enim eademque Planta est* Cynosbatos *&* Cynorrhodos, *ad* Rosam *pertinens. Et propriè est* Officinalis, Rosa sylvestris, vulgaris, flore odorato, incarnato C. B. *quæ à* J. Bauhino Rosa sylvestris alba, cum rubore, folio glabro *appellatur. Sponte in sepibus nascitur, folia ad sativam Rosam accedente, sed glabra. Flos pentapetalus est, albus, sed ad carneum colorem tendens, odorus & fugax. Calyx foliosus abit in Fructum ovalem, primò viridem, sensim maturitate rubescentem, ac Seminibus fœtum. Semina autem Pilis quibusdam tenuibus, sed rigidiusculis absconduntur, qui tangentes digitos facilè subeunt, & ingentem pruritum excitant. Fructum hunc propriè* Cynorrhodon *appellant. Fructuum Cynosbati pulpa subacidi grati saporis est: quare ex eâ cum* Saccharo Conserva *parata Stomacho grata Appetitum ciet, ac Ciborum digestionem promovet.*

Trunco autem & Ramis hujus Rosæ sylvestris adnascuntur Spongiæ *quædam, ad Pomi magnitudinem accedentes, leves, & rufæ, quæ sæpe* Lapillos *&* Vermiculos *claudunt, in* Muscas *Mense Majo abeundos. Fortè Insectis, Ramos, & Truncum hujus Fruticis morsu lædentibus, & ibi Ova deponentibus, id tribuendum: at qui* Lapilli *videntur, sunt* Ova, *è quibus nondum* Vermiculi *exclusi sunt, qui denique, solita Insectorum metamorphosi, in volitantes Muscas abeunt. Spongiarum harum Pulvis summum in Diarrhœis remedium.*

(X) Cyperus κύπειρος (*unde à quibusdam* Cypirus *scribitur*) *à* κύπειρος pyxidula, *aut* vasculum pusillum, *quod quarundam specierum hujus Plantæ Radices nodos habeant, qui pyxidulam vel* vasculum *repræsentent. Antiquiores nonnulli vel cum* Gladiolo *Cyperum confundunt, vel* Gladioli speciem *faciunt. Laudatissimum habebant, qui in Insula Creta, hinc Naxo, & demum qui in Phœnicia nascebatur.*

Cyperum *recenset* Tournefortius *inter Herbas flore apetalo, in capitulum squamosum collecto: ipsi autem præcipuè tribuit Semen & Caules triangulares.* Officinalis *species est* Cyperus odoratus, radice longa, sive Cyperus Officinarum C. B. *Huic Folia sunt arundinacea, sed tenuia & dorso extante: Caulis bipedalis, enodis, & triangularis: Flores staminei in Capitula squamosa colliguntur: Radix denique longa est, geniculata; repens, flexilis, fibrosa, extùs obscura, intùs subalbida, dulce & suaviter olens. Hæ* Radices Aceto maceratæ, *ac apertis vasis exposita, gratum per conclavia diffundunt odorem: à Gallis vestibus interponuntur, ut bene olentes reddant.*

CXXV. DAUCUS.

Δαῦκος, Daucus, Daucum, & Daucium, Germ. *Mohrenkummel*.

N. Dauci nomine *Planta bina* Officinis veniunt. Daucus scilicet Creticus, *de quo hic*; & Daucus vulgi, seu Officinarum. *Vide Pastinaca sylvestris*.

Dicitur Daucus 1. *Matth.* Daucus Creticus verus, *Diosc. Lob. Ger.* Daucus Creticus, *Cast. Tab.* Daucus foliis Foeniculi tenuissimis, *C. B.* 1.

Nascitur sponte in Insula Creta, unde Nomen quodq; habet: jam quoque in Italia. *Semen* solum nostratibus Officinale est.

Vi ac. Uterinum in primis est & *Diureticum*. Calfacit & siccat 2. aperit, incidit, Flatus discutit. Usus praecipuus in Mensibus obstructis, Suffocatione & Dolore Matricis, in colica flatulenta, in Singultu, Dysuria, Tussi chronica.

N. Ingreditur Compositionem Theriacae.

P R Æ P A R A T A.

Oleum. Ad Calculum utile.

CXXVI. DICTAMNUS CRETICUS.

Dictamni Officinales sunt. (Dictamnus Creticus. Germ. *Cretischer Diptam*. Gall. *Dictam de Crete. De quo hic.*
(Dictamnus Vulgaris, seu albus Officinar. *Vide Fraxinella*.

Di-

---

adeò, ut sint, qui praeferant hanc *Daturam* Indorum vel Turcarum ipsi *Opio*.

In India Orientali usurpata singularis est virtutis narcoticae, ex cujus usu adeo dementantur Homines, ut vigilantes, & sentientes, quid secùm fiat, nesciant. De *ejus vi narcotica*, & modo in Indiis usitato *utendi*, vid. BARTHOLINUS *Centur. 6. Histor.* 76. ubi egregia & lectu digna refert; inter alia quoque, quomodò decipere soleant Mulieres Indae Maritos, iisdem praesentibus cum aliis concumbentes; item Germ. MANDELSLOH *in der Ost-Indianischen Reise Beschreibung. pag.* 133. & BORRICHIUS *Hermet. Sapient. pag.* 119. *Medela hujus Veneni* consistit in *Aceto*, de quo vid. HOCHSTETTERUS *Obser. Dec. 7. Observ. 7. p.* 156. & 257. Ex hoc praeparat singulare *Pharmacum Phantasticum* BARTHOLETUS *in elegantissimo Tractatu de Dyspnoea, seu Respiratione laesa*, cujus *Basis* est hoc ipsum *Semen Daturae*. Compositio est talis:

℞. *Vini albi gener.* part. xij.
Aquae Vitae part. iv.
Salis com. part. ij.
Sem. Phantast. ex Ind. advecti, seu *Sem. Daturae* part. iv.
Cocolae Ind. Orient. part. ij.
Croci part. ij.
Rad. Cyperi,
Lign. Aloes an. quadrantem partis unius.

Contusa digere sub Fimo equino horas 40. facta expressione circula in Balneo Mariae, vel Fimo equino per 15. dies noctesque, usque dum planè clarescat; Liquorem clarum à Faecibus segrega & serva.

Ut solet hoc ipso medicamento BARTHOLETUS contra *Phantasmata* in Morbis Melancholicis, ut scilicet determinet Imaginativam Hominis vi *Daturae* narcotica ad certum subjectum; cui addit *Specifica*, ut cogitet & imaginetur sibi hoc vel illud: e. g. si quis putet, se carere Pene, addit Venerem stimulantia; tristi addit exhilarantia Spiritus; sicque in reliquis Affectibus addit Specifica, & Imaginativae lesae contraria. Quod, quommodò contingat? & an ab Ideis, non est discurrendi locus. (Y)

CXXV. DAUCUS CRETICUS. *Daucus* est duplex: vel *vulgaris*, *Apii folio minore*, & *Creticus* magis aromaticus, adeòque praestantior, qui etiam intelligendus, & cujus *Semen* tantùm est Officinale. *Falsò* autem *Daucus* hic *Italicus dicitur Creticus*, cùm hic habeat Folia foeniculacea, & sub nomine *Cretici* vendatur; Germanis dicitur *Mohren-Kammel*. Suavissimum spirat *Aroma* ad instar *Levisticorum* & *Angelicarum*; unde & cum *Angelica* & *Camino* ferè, quoad vires, conspirat, atque *vi carminativa & nervina* egregius est. *Creticus* verò iste rarus est, & vix, nisi effoetus, ad nos defertur. Hujus ergo loco *Daucus Italicus*, imò *nostras*, seu *Pastinaca sylvestris*, usurpatur, praesertim cùm viribus conveniant. In specie uterque *duplici* gaudet *virtute*.

1. Sunt nobilia *Diuretica*, ac *Nephritica*.
2. *Uterina*.

Quoad *priorem*, inter *Diuretica* prae caeteris primatum obtinet, praeprimis verò in praeservando *Calculo* mirè laudatur. Quod etiam confirmat quotidiana Experientia. Videatur CHARLETON *in Tract. de Spir. Gorgonio, seu Lithiasi p.* 177. ubi insigniter decantat vim ejus *antinephriticam*, simulque monstrat modum propinandi contra Calculum; cui combinetur HELMONTIUS *in Tract. de Lithiasi*, qui non inconcinna Experientia virtutem *Seminis Dauci* depraedicat *cap.* 2. §. 19. item *cap.* 7. §. 14. *& seqq.* Ex HELMONTIO excerpsit quae habet HORSTIUS *in Dispensatorio Tom.* 1. *pag.* 120. qui consideratè congessit, quae HELMONTIUS hinc inde sparsim dixit. Hanc vim Seminis Dauci antinephriticam adhuc experiuntur Angli, aliique, qui ex infusione & coctione, ac simul fermentatione hujus Plantae aut Seminis cum *Cerevisia* noviter confecta, *Cerevisias* sibi in hunc usum parant *medicatas*, adeò ut qui bibunt hunc Potum alimento medicamentosum, valdoperè praeserventur à Calculo. Nam, quod obiter moneo, sunt valdoperè operosi in conficienda Cerevisia medicata Angli. Habent *Cerevisiam Cochleariae*, quae Sale ejus volatili insigniter impraegnata conducit Scorbuticis: deinde conjungunt *Radicem Chinae* cum *Cerevisia* in Lue Venerea: similiter impraegnatam habent *Corticibus Citri*, sive *Limonum* in debilitate virium & Flatulentiis: sicque simili modo *Oleum Dauci* est usitatum contra Calculum.

Altera vis est *Uterina*, in quo rectè ab AUTHORE nostro commendatur: cùm valdoperè conveniat in Mensibus suppressis provocandis, item in Partu difficili, atque in Doloribus post Partum, in quibus Casibus omnibus non vulgariter commendatur. Deinde insigniter etiam confert in suffocatione Uterina, & tam in Paroxysmo curando, quam praeservando non rari est usus. (Z)

CXXVI. DICTAMNUS CRETICUS. *Dictamnus Creticus* est vel *verus*, vel *falsus*. *Dictamnus falsus*, sive *Pseudodictamnus Creticus*, saepiùs substituitur pro

---

(Y) *Inter* Stramonii *species recensetur* Datura Indorum, *de qua loquitur hic* Ettmullerus. *Est* Stramonium *Plantae genus Flore monopetalo, infundibuliformi, cujus Pistillum abit in Fructum saepe aculeatum, in quatuor loculamenta divisum, quorum placentis Semina reniformia adhaerescunt. Hujus Plantae Folia ampla sunt, angulata, faetida, obscurè virentia. Species nobis familiarissima est* Stramonium fructu spinoso, rotundo, flore albo, simplici Tourn. *Species verò, quam* Daturam Indorum *vocant, appellatur à* Tournefortio Stramonium fructu spinoso, oblongo, flore albo: (*est & flore* purpureo *&* violaceo). Fabio Columnae *creditur* Solanum Manicum Dioscoridis. *Fructus hujus speciei oblongi sunt, Juglandem suo callo obductam aequant, ac spinis circumdantur, haud tamen rigidis, sed mollibus & flexilibus.* Acosta tres Daturae species *describit, solo Florum colore discrepantes, caeterùm similes. Apud Indos si Seminis Daturae in pulverem redactis semidrachma deglutiatur, sensus hebetat, ne vel ad risum, vel lacrymas, vel somnum vergit Homo: si major dosis assumatur, Venenum erit: cujus Antidotus vomitus est & sudor.*

(Z) *Sub Genere* Dauci *juxta* Methodum Tournefortiana, *comprehenditur quidem* Daucus vulgaris, *&* Officinarum, *quam* Pastinacam sylvestrem *plerique vocant: habet enim haec Planta Umbellifera Semina exigua, villis ciliorum aemulis instructa & cincta: qui est* Dauci veri character. *Qua ratione* Pastinacas *omnes* sativas *sub eodem* Dauci *Genere reducit* Tournefortius. Daucus *autem* Creticus *Officinis dictus, potiùs est ad* Myrrhidas *referendus, Semina enim habet angusta: oblonga, & rostri avium aemula, hinc gibba, inde plana: quo charactere* Myrrhis *à reliquis congeneribus distinguitur.* Daucus *ergò* Creticus, semine hirsuto J. B. *seu* Daucus foliis Foeniculi tenuissimis C. B. *est* Tournefortio Myrrhis annua, semine striato, villoso incana Moris. *Plantam hanc non sola Creta fert, sed Alpes Germanicae, & Italicae ea abundant. Caulem profert bipalmarem, teretem, striatum, hirsutum: Folia foeniculacea. Umbella mediocris magnitudinis Flores exiguos candidos sustinet: Semina ut Myrrhis, sed acria & aromatica: efficaciora sunt, quae nobis ab Oriente afferuntur. Decoctum Seminum diureticum est, & emmenagogum, quemadmodùm & illorum Pulvis à* ʒß. *ad* ʒj. *earundem est virium.*

Dicitur Dictamnus, *Brunf.* Dictamnum, *Matth. Lob. Cast.* Dictamnum Creticum, *Matth.* verum, *Dod.* Dictamnus verus, *Cord. in D.* Dictamnus Creticus, *Trag. item, Cam.* Dictamnus Creticus, *C. B.* 1.

Nascitur in Creta foliis crassioribus, villosioribus, in Hortis Italiæ, majoribus, minusque incanis.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia.

Vires. Uterina in primis est Herba ac *Alexipharmaca*, calfacit & siccat, attenuat, abstergit, aperit. Usus præcipuus in obstructis Mensibus, in Partu accelerando (intrinsecùs & extrinsecùs in Ictibus venenatis, in Spiculis extrahendis.

CXXV. DIPSACUS.

Est (Sativus. (Major. *Hic usualior*,
(Sylvestris. (Minor. *Et hic adhiberi potest.*

Videatur Δίψακος *Fuchs. Dod. Tab. Ger.* Labrum Veneris, *Matth. Cord. in D.* Carduus Veneris, Carduus Fullonum. *Lob. Trag.* Dipsacus sylvestris, aut Virga Pastoris: *C. B.* 3. & 4. German. *Kartendistel.* Gall. *Verge à berger. Chardon à foulon, ou Chardon à carder.*

Crescit in locis asperis, arenosis. Floret Junio & Julio.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix, sed rarissimè: hinc *Vermiculi* in Echiais reperti. *Vires. Radix*, teste *Matthiolo*, siccat, abstergit. Usus præcipuus

pro vero in Officinis, qui solus est Officinalis, *inodorus, floribus verticillatis*. Nil ferè cum *Dictamno Cretico* commune habet, sed potius ad *Stœchades* pertinet. Ut ergò à se invicem discernantur, observentur saltem *Summitates*, quæ in Vero sunt instar Florum Lupoli; & Caulis, qui in Vero est niger, in Falso verò albus: in Foliis enim planè conveniunt. Verus *Florem* habet elegantissimum *purpureum* suavissimi odoris. Rarus admodùm est, inque Germania vix reperitur; semel tamen eundem in Horto Patavino vidi.

Dicitur verò *Dictamnus* à τίκτειν, ideò, quòd difficulter Parturientibus ante & post *Partum* succurrat. Antiquiores enim in frequentissimo hunc habuerunt usu, in Doloribus in & post Partum, Passione Hysteries, Mensium difficultate, & suppressione, aliisque Uterinis Affectibus hactenùs recensitis: sicuti etiam valdè fuit usurpatus & celebratus contra *Venena*: hinc propter usum *alexipharmacum* Theriacam ingreditur. Sed quoniam partim ipsa rem obsoleta Planta, adeoque viribus magnam partem castrata ad nos affertur, partim *Pseudodictamno* subinde adulteratur, propterea, quoniam alia æquè commoda, & magis præsentanea prostant Remedia, rarò à Modernis usurpatur. (*A*)

DIGITALIS.

Digitalis ita dicta est ob formam *Florum*, Germanis *Fingerhuts-kraut*. Datur alia *Foliis Verbasci*, it. *Flore purpureo, luteo, & albo*. Si eandem velimus referre ad Genus suum, ratione *Floris* ad *Symphita*, ratione verò *Foliorum* pertinebit ad *Verbasca*. *Usus*, an cum Verbasco conspiret? nescio: in Officinis namque non recepta est.)

Habetur & *Digitalis major ferruginea*, ita dicta à Floribus ejus obsoleris, & quasi ferrugineis. Rara est & exotica, pariter ad *Symphyta* sive *Verbasca* referenda. (*B*)

CXXVII. DIPSACUS. *Dipsacus* Latinè *Labrum Veneris*, Germ. *Distel*, malè ad *Carduos* refertur; enim non pappescat, sed Semina ferat solida. *Dipsacus* dicitur à *Siti*, quòd inter Folia ejus excavata Aqua pluvialis soleat colligi, & hac ratione quasi sitibunda esse videantur. Dicitur etiam aliàs *Carduus Fullonum*, quòd Fullones aliàs Pannos hocce Carduo soleant emendare, Germ. *das Tuch damit zu Kartea oder zu Krampeln*, unde & Germanicè *Kartea distel*.

Planta hæc ubique crescit. Sed in Officinis est *rari*, & *ferè nullius usus*, adeò, ut non meminerim, me unquam aliquid de illo legisse, nec præscriptum vidisse. Nihilominùs quòd

(A) Dictamnus *vel* Dictamnum *omnis generis, quibusdam à* τίκτειν *sic appellatur, nam* ὠκυτόκιον *h. e.* partum accelerans *est: fortè meliùs à* Dicte *Insulæ Cretæ monte, quasi* Δίκτης θάμνος, *unde* Cretici *quoque cognomentum sum desumpsit.* Dictamni duas *vulgò faciunt* Species: Creticum *nempe, &* Vulgarem *sive* Album. *Juxta* Methodum *tamen* Tournefortianam, Dictamnus *Plantæ* Genus *peculiare non constituit: nam qui* Creticus *dicitur, est vera* Origani *species; qui* Albus *ad* Fraxinellæ *Genus reducendus est. Et reverà* Dictamnus Creticus *omnes Origani notas habet: Flore enim est monopetalo labiato, cujus labium superiùs surrectum est, subrotundum, inferiùs verò tripartitum: præterea & illud cum reliquis Origani speciebus commune habet, quòd Flores in Spicis squamosis Muscarii æmulis nascantur, quos singulos quatuor Semina sequuntur: quidquid dicat* Dioscorides, *qui Dictamnum nec Florem nec Fructum ferre docet. Vocatur ergò à* Tournefortio Origanum Creticum, latifolium, tomentosum, seu Dictamnus Creticus. *Planta est quamvis exotica, nobis tamen familiarissima reddita, Hortorum & Fenestrarum elegans ornamentum, Folia Pollicis unguem æquant, alboque tomento undique teguntur, gratè olentia, & gustu acria: Flores ipsorumque spicæ squamosæ ad colorem purpureo-cæruleum vergant.*

De dictamni viribus maxima deprædicabantur Antiqui: Cicero 2. de Natura Deorum, *ait*, Capras auditum est in Creta feras, quam essent confixæ venenatis sagittis, herbam quærere, quæ Dictamnus vocaretur, quam quum gustavissent, sagittas excidere dicunt è corpore. *Et* Virgilius 12, Æneidos:

..... Non illa feris incognita Capris
Gramina, cùm tergo volucres hæsere sagittæ.

Idem dicit Plinius lib. 26. cap. 14. *Quamquàm autem id pro falsa habere velis, illud tamen verum est, Dictamnum Creticum inter efficacissimas Vulnerarias Herbas principem locum tenere.*

Pseudodictamnus *verò, de quo loquitur hic* Ettmullerus, *est juxta* Methodum Tournefortianam *Plantæ item Genus Flore monopetalo, labiato, sed cujus labium superius fornicatum est, plerumque bifidum, inferius verò tripartitum, quem Semina quatuor sequuntur oblonga, in Calyce infundibuliformi maturescentia. A Dictamno igitur Cretico, seu ab Origano, longè differt: dicitur autem* Pseudodictamnus, *quòd Foliis canescentibus & subrotundis Dictamnum Creticum referat.* Pseudodictamni *species, quam ait* Ettmullerus *pro vero Dictamno Cretico supponi, est* Pseudodictamnus verticillatus, inodoro C. B. *quem* Gnaphalium Veterum *putat* J. Bauhinus. *Hic cespes amplus est, virgis numerosioribus, altioribus, & candidioribus Marrubio: Folia candidiori adhuc lanugine vestiuntur: Verticillos inter Folia fert molles, in quibus Flosculi purpurascentes.*

(B) Digitalis *Planta sic dicta à similitudine Floris cum Digitali, quo mulieres inter consuendum digitos munire solent: hinc* Tournefortius *inter Plantas connumerat Flore monopetalo, anomalo, tubulato, utrinque patente. Species magis familiaris est* Digitalis purpurea J. B. *cujus Caulis bicubitalis, pollicem crassus, angulosus, hirsutus, subrubens, concavus, Flores emittit in thyrsi longioris morem, frequentes, atque ab uno latere pendulos. Folia oblonga, in acutum desinentia, hirsuta, in ambitu serrata, supernè atrovirentia, infernè incana: hæc ex* J. Bauhino. *At notat* Tournefortius *hujus Plantæ Folia non aspera esse, sed valdè lævia: & reverà talia nos deprehendimus. Digitalis hæc inter Vulnerarias Plantas connumeratur: atque* Gesnerus *ait, Bononiæ appellari* Aralda, *atque de ea id vulgò circumferri,* Aralda che tutte piaghe salda. Parkinsonus Cerevisiam *parat ex decoctione* Digitalis *&* Polypodii *ad Epilepsiam ejusque Folia contusa Tumoribus strumosis applicat, atque ex iis Unguentum parat valdè resolutivum.*

Recenset hic Ettmullerus Digitalis *speciem* flore ferrugineo: *sed plures sunt Digitalis flore ferrugineo species, quas videre est apud* Parkinsonum, *&* Hort. Reg. Parisiensem.

Notandum præterea, Gratiolam *Officinarum esse ex* Morisonio Digitalis *speciem, quam idem* Digitale minimum, Gratiola dictum *vocat. Demum* Sesamum *Antiquorum à* Tournefortio *ad* Digitalem *reduci: vocatur enim ab ipso,* Digitalis Orientalis, Sesamum dicta. *De* Gratiola *&* Sesamo *suo loco.*

cipuus in Rhagadibus Ani folinandis (decocta cum Vino) commendatur in Verrucis abigendis.

Vermiculi (vel *Radix*) de collo suspensi Quartanam arcere creduntur: eosdem cum Oleo rosacco vel simili contusos Paronychiam sanare, author est *Matthiolus*.

CXXVIII. DORONICUM.

Aconitum pardalianches Theoprasti, *Matth. Tab.* Doronicum Austriacum alterum, *Clus. Cam.* Doronicum 2. longifolium, *Tab.* minus, *Ger.* Doronicum radice repente, *eidem*. Doronicum radice dulci, *C. B.* 2. Germ. *Gamsevurtz, Schvvindelkraut.*

Crescit in Austria, Syria, Helvetia, &c.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix.

Vires. Accedit ad calfacientia & siccantia gr. 3. discutit, Alexipharmaca est. Usus praecipuus in Vertigine. Uteri inflatione, palpitatione Cordis, venenosis Morbis ac Morsibus (nimirum *Signaturam Scorpionis* habet.)

N. Sunt qui Aconitum pardalianches esse volunt, adeoque noxium (ut *Matthiolus*). Cui tamen Moderni minimè subscribunt.

E.

CXXIX. EBENUS.

Lignum Exoticum est, in Medicina nullius usus, praeterquàm quod *Paracelsus Oleum* ac *Sal* ejus maximè commeodet. *Oleum stillatitium* collaudat in Doloribus arthriticis Podagra, Paralysi, Morbis Venereis & Pustulis (extrinsecùs scilicet loco affecto inunctum). *Sal* celebrat vi purgandi (for-

tè

---

quod habet AUTHOR noster, in Rhagadibus, item Verrucis Ani commendatur.

Sunt & qui *Vermiculos* in Capitalia hospitantes cum *Seminibus* contra Morsum Canis rabidi commendant, quod tamen Experientia nondum confirmatum. (C)

CXXVIII. DORONICUM. *Doronicum* datur vel *rotundifolium*, vel etiam *acutifolium*, Germ. *die Gemsen Wurtzel, Schvvindel-kraut. Prioris* Nominis *appellationem* plurimi ex traditione vulgari deducunt, quoniam *Rupicaprae*, Germ. *die Gemsen*, quae summitates Montium, potissimum Alpes, ascendunt, ne à Venatoribus ipsis insidiantibus capiantur, tumque rupibus celsissimis se dimittentes, ne Vertigine corripiantur, hujus Plantae & Radicis esu tutae putantur: Vid. CASPAR HOFFMANNUS *l. 2. cap. 4. p. 110.* Ger. *Schwindel-kraut* dicitur, quòd pro *Vertiginis* praeservatione & curatione specificè faciat: Qua de causa eum quoque Venatores usurpare solent. Unde & ipsi quoque *Funambuli*, Germ. *die Seiltantzer*, Funem jam conscensuri, & similes; hac *Radice* comesta, contra Vertiginem se praemunire dicuntur, ne decidant de Fune, & risum moveant Spectatoribus. Et hinc *Radix* haec pulverisata contra Vertiginem maximè decantata est, sicuti *Pulvis* sequens *Funambulis contra Vertiginem* usitatus:

> ℞. *Rad. Doron ante ortum Solis Mense Septembri collect.* ℥ß.
> *Cubebar.*
> *Cardamom.* ana ʒiiß.
> *Rad. Irius Flor.* ʒij.
> *Sem. Coriandri,*
> *Paeon.* ana ʒj.
> *Faenugr.* ʒß.
> *Olei destillat. Major.*
> *Rorismar.* ana gutt. vj. M.

Media pars servatur pro usu interno; altera medietas irroratur *Aceto destillato rosaceo*, includitur *Nodulo* ex Sindone rubra, quam saepiùs olfaciunt.

Sed Assertum hoc, quod nuda Conjectura nititur; haud priùs approbari potest, quàm de eo certa in Homine facta fuerit Experientia.

Lis autem usque dum viget Inter Botanicos: an *Doronicum sit Planta salubris, alexipharmaca? an maligna sive venenosa?* MATTHIOLUS enim *Doronicum* esse *Aconitum Pardalianches* Veterum, pro Canibus & Lupis interficiendis, adeòque valdè noxium putat. Sed GESNERUS, ille *Germanorum Plinius* meritò vocandus, *lib. 1. Epist. pag. 18. & l. 2. pag. 74.* & alii hoc negant, & ad ʒij. GESNERUS ipse assumpsit sine omni damno, qui Peste tandem in senio mortuus est. Et Verum est, hanc Plantam egregiam habere *vim alexipharmacam*, quam quoque ipsi adscripserunt HOFFMANUS *Medic. Officin. l. 4.* PAULI *in Quadr. Bot. Cl. 2. pag. 24.* WORMIUS *in Musaeo c. 6. pag. 14. seqq.* ubi defendit vires alexipharmacas, impugnatas a MATHIOLO, & VELSCHIO *de Aegagropilis*, Germ. *von denen Gemsen-Kugeln*, quae reperiuntur in Ventriculis Damarum, & crescunt, quando Rupicaprae comedere solent de *Doronico*. Unde VELSCHIUS vim illam alexipharmacam à *Doronico* derivat & depraedicat, minùs tamen usitatae sunt in Officinis. (D)

E

CXXIX. EBENUS. *Ebenus*, uti *Lignum* exoticum est, ita etiam rarum & carum in Officinis, raròque praescribitur à Medicis Practicis. Sed potius omnibus hujusmodi Lignis exoticis praeferendum est *Lignum Juniperinum*, in quo reverà est *Balsamum Occidentale*. Virtutem

O 2 ejus

(C) Dipsacum à *διψάω* sitio *dictum volunt, quasi* sitibundum, *propter concavos sinus, qua parte bina Folia ad geniculum copulantur, quibus aquas ex rore & imbribus in se colligunt, ut ait* Dioscorides; *sed quomodò sitiat, qui nunquam aquis caret? fortè* Dipsacus *à contrario sic dicitur, quòd nempe* non sitiat. *Inter aculeatas stirpes recensetur a Veteribus, quo factum est, ut à nonnullis* Carduorum *familiae adscribatur. A* Tournefortio *reducitur ad Classem Herbarum Flore fistuloso, sed cujus Flosculi collecti in capitulum favi emulum, embryonis parti coronatę insidentes, abeant deinde in Semen plerumque striatum.* Dipsacus sativus C. B. *appellatur vulgò* Carduus Fullonum, *quòd Fullones illius Capitulis ad Lanam carminandam, & Pannos depectendos utantur.* Dipsacus *verò* sylvestris *est, qui* Virga Pastoris majoris, & Labri Veneris *nomine venit. Aqua in Foliorum concavo contenta utuntur formae studiosae mulierculę, ad maculas faciei exterendas: imò & caliginosis & rubentibus oculis prodesse creditur.* Vermiculos, *qui solitarii in singulis Dipsaci Capitulis inveniuntur, impari numero, penna anserina inclusos, Collo Amuleti loco ad Quartanam arcendam appendere solet Anglorum vulgus,* ex Raio. *Dipsacum Scrofulas sanare, & calculum per urinam purgare, ac Phthisicis prodesse, idem Author scribit ex* Soame & Gassero.

(D) *Inextricabiles de* Doronico *apud Botanicos sunt controversię: quę tamen non sunt de nihilo: quidam enim illud inter* Aconita *referunt, h. e. Plantam lethalem esse ajunt: quidam contra ab Aconitis separant & Plantam summè medicinalem, maximumque adversus Vertiginem praesidium, Doronicum existimant: denique sunt qui putant* Doronicum *salubrem esse Hominibus Plantam, at lethalem Canibus, Lupis, Pardisque; quare* Aconitum Pardalianches *vel* Lycoctonum *appellant.* Ettmullerus *hic ait,* Gesnerum *ipsum sine damno Doronicum assumpsisse: attamen, ut refert* Hofmannus Medic. Offic. lib. 2. cap. 4. Gesnerus *post Doronici assumptionem per octo quidem horas benè habuit verùm iis elapsis ventrem & stomachum inflari, & corpus totum infirmari sensit, quę symptomata post biduum calido Balneo sedata fuerunt. Subdit attamen* Hofmannus *relatam historiam à* Matthiolo *ipsi* Gesnero, *ad* Cortusum *per epistolam communicatam, tribui. Sed dubitant de* Matthioli *fide Botanici, quippe quòd is pro vi Doronici lethali adversus* Gesnerum *pugnaret. Sed haud piget, quae* Raius *de hac re agens scribit, hic subjicere:* Fruatur ille (Gesnerus) suo judicio: ego certè mallem suffragari Matthiolo, quàm in humano Corpore experiri, quod Canibus aliisque quadrupedibus fortè perniciosum compertum est.

Doronicum *Plantę Genus peculiare est, Flore radiato juxta* Tournefortium, *Calyce pelviformi, & multifido comprehenso, cujus Semina pappis instructa sunt. Hujus multae sunt species: Officinalem volunt quam* Doronicum radice Scorpii *appellat* C. Bauhinus. *Planta est lata habens Folia, rotunda, viridia, lanuginosa. Caulis pedem altus, rotundus, striatus, in summo plures emittit ramos, Floribus flavis instructos: Semina exigua, nigricantia. Radix, quę Officinalis est, formatur ex albis tuberculis, repentibus fibris, Graminum more connexis, ut integra Scorpionem aliquo modo repraesentet.*

rè facultatem purgatricem stimulandi) in Podagricis, Paralyticis, item virtute mundificandi Vulnera. Vide *Paracelsum de Xylo-Hebeno*. German. *Ebenholtz*. Gall. *De l'Ebene*,

CXXX. EBULUS.

X*αμαιάκτη* Dioscoridis, h. e. Sambucus humilis, Ebulus *Trag. Matth. Fuchs. Lob. Cast. Tab.* Ebulus, seu humilis Sambucus, *Dod.* Ebuli & Sambuci alterum genus *Lob.* Sambucus humilis, seu Ebulus *C. B. 3.* Germ. *Niederholder*, *Attich*. Gall. *Hieble*.

OFFICINALIA NATIVA.

Flores, *Folia*, *Cortex* interior, *Semen*, & *Bacca*.

Vires, *Flores* calfaciunt & siccant, discutiunt, emolliunt, resolvunt, Sudores movent; ut Sambuci Flores.

Eadem vi pollent *Folia*, & in primis ad Podagricos, Dolores sopiendos, Tumoresque aquosos discutiendos, adeoque & Herniæ aquosæ conveniunt.

Cortex interior maximè Radicis (præterquàm quòd aquosos & serosos Humores totius Corporis per Alvum educit,) calfacit & siccat, discutit, emollit. Usus præcipuus (ut Florum) in Inflammationibus, Erysipelate, & similibus.

PRÆPARATA.

1. *Aqua stillatitia* ex Floribus.
2. *Spiritus*. Ex Floribus fermentatis.
3. *Rob Ebulinum*, seu *Pulpa Baccarum*.

Vires. Aquas blandè detrahit, Sudoresque movet.

4. *Tinctura*, seu *Essentia Granorum Ebuli*, Fit & usurpatur eodem modo quo Tinctura Sambuci.

Vires. *Tinctura* hæc specificum est Remedium contra Hydropem, Cachexiam, Uteri Strangulatum, cujus Paroxysmum Sudore mediante fugat.

[*Unguentum de Ebulo Laetum*; ad Dolores Podagricos.]
De *Cortice*, & *Semine*, *vide* in *Purgantibus*.

CXXXI. ENDIVIA.

Σέρις, Intybus sativa. Germ. *Endivien*. Gall. *Endive*.

Est (Major latifolia, *quæ intelligitur simpliciter sic dicta*,
(Minor angustifolia dicitur Scariole, *quæ priori substitui potest*.

Prior dicitur Intubus sive Endivia, *Trag.* Intubus major, *Matth.* Intubum sativum latifolium, *Fuchs. Lob.* Intybum sativum, *Cord. in D. Dod. Ger.* Intybus sativa major, *Cast.* Seris (sive Endivia alba,) *Lob.* Endivia hortensis, *Cam.* Intybus major sativa, sive Cichorium domesticum, *Tab.* Scariola *Arabum Interpretibus*. Seris domestica latifolia, *Diascor.* Intybus sativa latifolia, sive Endivia vulgaris, *C. B. 2.*

Colitur in hortis, solo gaudens optimo. Floret Julio & Augusto.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia Semen, rarissimè *Radix*.

Vires. Hepatica est nobilissima, refrigerat & siccat 2. abstergit, aperit, Diuretica est. Usûs frequentissimi in Febribus Biliosis.

PRÆ-

---

ejus *Sudoriferam* deprædicat ZACUTUS LUSITANUS *l. 3. Prax. Admir. Observ.* 112.

Quæ in usum veniunt ex *Ebeno*, videantur apud AUTHOREM ex PARACELSO, qui solus primus in usum revocavit *Lignum Ebenum*, & multa de hoc prodidit: Hunc tamen nemo inter Practicos hactenùs fuit secutus: Interim an putet *Lignum* illud *nigrum*, quæritur? Quòd si tamen rem probè consideramus, usus ejus nullus est. Ergò relinquimus. (E)

CXXX. EBULUS. *Ebulus* cum *Sambuco* in omnibus convenit, differt saltem magnitudine; quare usus ejus reservandus est partim usque ad *Sambuci* explicationem, partim ad *Classem 3. de Purgantibus*, ubi ab *Authore* virtutes ejus denuò recensentur.

CXXXI. ENDIVIA. *Endivia* est princeps inter omnes *Plantas Intybaceas*, uti sunt *Lactuca*, *Cichorium*, &c. quæ pro varietate *Foliorum* vel *major* est, vel *minor*: & uti nota in Culinis, ita ingreditur Officinas. *Semen* quidem rarò, imò rarissimè, frequentissimè *Folia*; *Radix* verò solùm condita, solet usurpari.

Si consideremus ejus compositionem materialem, est Planta aquosa, & valdè succolenta; propterea nihil *Olei* in destillatione ejus largitur: & omnino non est & odoris & saporis penetrantis, sed potiùs est *Succi aquosi*, qui impræsgnatus *Sale admodùm subtili volatili*; ratione cujus temperat & refrigerat. Dico, quòd sit subtilis, ratione cujus non ferit linguam, sed insipida apparet: Videatur de ejusmodi plantis TACHENIUS *in Hippocrate Chymico*, ubi egregiè discurrit, & dicit refrigerare illas, quoniam Acidum, quod effervescendo dat incalescentiam, moderatè temperant.

Hepatica est nobilissima, dicit AUTHOR, dum blandè corrigit Sale suo volatili Sanguinis crasin, sine ulla turbulentia, & aliis Symptomatibus concurrentibus, quæ aliàs solent contingere à Salis acrimonia. Conducit Inflammationibus & Ardoribus Corporis ab Acido, quatenus Sal volatile temperat Acidum morbificum. Convenit etiam in Febribus Biliosis dictis, scilicet in iis, in quibus Sal volatile urinosum impræegnatum est Oleo copioso, cujus ratione oriuntur plurima Symptomata. Dum ergò Sal Endiviæ volatile imbibit Oleum, illud temperat, sicque Bilis oleositatem & acrimoniam corrigit: de qua correctione Bilis per talia Medicamenta, vid. SYLVIUS *in Praxi*, ubi agit *de Febribus Biliosis*. In Inflammatione Hepatis, tam vera quàm apparente, prodest; in verà ex Sanguinis stagnatione, apparente ex Effervescentiis: omnes quippe Inflammationes oriuntur vel à Sanguine stagnante, vel congrumato, vel à Salibus vitiosè effervescentibus. Dum igitur Sal temperatum Endiviæ Acidum emendat, ita simul effectus ab illo orti corriguntur.

Externè Folia imprimis recentia commendantur ad *Pediluvia*, pro conciliando quiete & Somno, vel tempore æstivo, vel in ardoribus febrilibus:

℞. *Fol. Vitis*,
Nymph.
Endiv. ana M. ij.
Flor. Nymph. alb.
Chamom. ana M. iß.
Cap. Papav. cum Seminib. No. vj.
Incisa & Contusa D. S.
Species ad Pediluvium.

Coquantur in *Aqua communi*, & in tali *Decocto* immittantur Pedes tecti probè, nec abstergantur, sed relinquantur humidi, & involvantur tantummodè Linteis, sicque Æger ad Somnum disponitur.

Eadem hæc *Endivia* commodè ratione Salis volatilis temperati applicatur externè in Inflammationibus ac Tumoribus Erysipelaceis. Nam utut non facilè soleant applicari Humida in Rosa, quod tantùm de Acidis & Adstringentibus est intelligendum; non tamen sunt nociva talia quoniam eorum Sal volatile alcali corrigit Sal volatile acidum in ejusmodi Inflammationibus Erysipelaceis; sicuti etiam solet applicari *Aqua Spermatis Ranarum* cum tantillo *Croco*, egregium Arcanum in Rosa.

Quæ valent de *Endivia*, valent de omnibus *Plantis Refrigerantibus*; *Plantagine*, *Portulaca*, *Cichorio*, *Soncho*, *Sempervivis*, & similibus, quæ sunt succulentæ, & quoniam Succus impræegnatus est de sale volatili temperato sive occulto. Nam quæ habent Sal volatile acre, potiùs *Calida* dicuntur & *Antiscorbutica*, uti exinde pateat, quid habendum sit de Potentiis vel refrigerandi vel calefaciendi, &c. nimirum respiciendum est ad Principia materialia, à quibus dependet ejusmodi Effectus.

Inter *Præparata* est in usu *Aqua destillata* & *Succus Endiviæ*;

(E) *Quamquam* Ebenum Lignum *sit exoticum*, (*quippe quòd*
—— Sola India nigrum
Fert Ebenum,
ut ait Virgilius); *nihilominùs tanta copia ad nos advehitur, ut omnibus sit notissimum. Ex hoc enim Ligno, nigritudine, lævore, & soliditate, adeoque splendore celeberrimo, innumeras ad conclavium ornamenta conspicimus operas: Thecas nempe, Abacos, Pectines, Imagunculas, atque alia propemodùm infinita.* Ebenus Arbor *celsa & crassa est, crassoque Cortice tecta: Folia Laurina, Fructumque quernum illi tribuunt, longo pediculo pendentem. Sunt* duæ Ebeni species *ex* J. & C. Bauhinis, *quarum una pretiosior, alia silvestris. Decocto Ebeni ad 40. dies usus est, ad Convulsionem flatulentam sanandam*, Zacutus Lusitanus, *copioso prolecto sudore.*

PRÆPARATA.

1. *Aqua stillatitia*. Ex integra Planta.
2. *Succus*. Ex Foliis.
3. *Syrupus de Endivia simplex*. Ex Succo, & Saccharo dimid.
4. *de Endivia compositum*. Vid. D.
5. *Syrupus Byzantinus*. V. D.
6. *Diaseris Andernaci*. V. D.
7. *Sal com*. Ex Planta incinerata.

CXXXII. EPATICA NOBILIS.

EPatica alba; Trifolium nobile, Epatica, *Brunf.* aurea, *Brunf. Tab.* Trifolium magnum seu aureum, *Trag.* Trifolium; *Dod. Lon.* aureum magnum, *Cast.* Trinitas, *Matth. Cord. h. Cast.* Hepaticum Trifolium; *Lob. Cam. Ger.* Hepatica trifolia, *Clus. hist.* Trifolium Epaticum flore simplici, *C. B.* 1. Germ. *Hertz, oder Leberblumlein, gulden Leberkraut, edel Leberkraut*, Gall. *Hepatique d'or*.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia, ac *Flores*.

Vires. Calfacit & siccat moderatè (aliis refrigerat) subastringit. Sanguinem mundificat, Epatis ac Lienis Obstructiones reserat, Urinas ciet, Renes & Vesicam abstergit, Herniam curat.

PRÆPARATA.

Aqua. Ex Planta integra.

EPATICA SAXATILIS. *Vide* LICHEN.

CXXXIII. EPATICA STELLATA.

HEpatica stellata, *Tab.* Matrisylva, *Trag. Cord. in D. Lon.* Aspergula, *Lob. Ger.* Asperula adorata, *Dod. Cast. Clus. hist.* Aparine sylvestris quædam, *Cord.* Asperula seu Rubeola montana odorata, *C. B.* 1. Caprifolium aliis. Germ. *Stein-Leber kraut, Hertzfreud, Vualdmeister*, Gall. *l'Hepatique en forme d'etoile*.

Gaudet solo nemoroso. Floret Aprili, & Majo.

OFFICINALIA NATIVA.

Herba cum *Floribus*.

Vires. Calfacit & siccat, seu temperata potiùs est, Epati ac Cordi familiaris. Usus præcipuus in obstructo Epate, ac Meatu biliario, & hinc in Ictero, in Epate calidiore refrigerando. Extrinsecùs in temperie calida Epatis (Cataplasma), in Tumoribus calidis. Quia & Pedibus alligata parturientium Partum accelerare dicitur.

N. Plantula est nostratibus familiarissima, quippe vix quidam è Francofurtensibus erit, cujus potum Majo mense non subornet, saporem conciliando gratissimum.

CXXXIV. EQUI-

---

via; quæ Sale volatili occulto prædita sunt, & ad eosdem Affectus commendantur. Nam ex iisdem Plantis, quæ ita sunt succulentæ, in destillatione Sal subtile super alembicum ascendit, quod in omnibus non habeat locum, demonstrante TACHENIO *in Hippocrate Chymico*.

AUTHOR habet *Sal Endiviæ fixum*. Cùm verò diximus esse succulentam, & abundare Sale volatili, patet, quòd vel nihil, vel parum Salis fixi elici possit ex cineribus. (F)

CXXXII. EPATICA NOBILIS. *Trifolium Hepaticum* in specie dicitur *Hepatica nobilis*, sive κατ' ἐξοχὴν dicta *Hepatica*, sine additamento, Germ. *Edel Leber-kraut*, & quidem non ineptè. Vulgò refertur ad *Trifolia*; quamvis potiùs ad *Ranunculos* pertineat, ratione Floris, Odoris, & Saporis acris. Habetur Flore cœruleo, albo, carneo. Cœrulea semper in usu est.

Veteribus fuit incognita; nihil enim apud Græcos de hac Planta reperitur. Recentiores verò ex effectu & usu, præprimis in *Hepate*, ejusque tono restituendo, vel potiùs in Sanguini dyscrasia & depravata fermentatione corrigenda, nomen hocce imposuerunt. Observarunt enim in Morbis Chronicis (quos Veteres vulgò à vitio Hepatis ac imprimis ejusdem Hæmatosi læsa derivarunt) imprimis verò in Affectione Hypochondriaca & Scorbuto, nostro Climati familiari, porrò in Viscerum incipientibus Oppilationibus, Sanguinis Impuritate, ejusque Fermentatione depravata, ac Cruditate, imò in ipsa quoque Bilis inertia, Plantam hanc perquàm esse egregiam: nam Sale volatili copiusa acerrimo, simili *Antiscorbuticarum Herbarum*, in recessu, non in superficie, turget: quod demonstrat WEDELIUS *de Sale volatili Vegetabilium P.* 2. *pag.* 81. item *Pharmacia pag.* 70. ratione cujus egregia *Antiscorbutica* existit, Morborumque Chronicorum, interdum Remedium. Unde & *Nodulos Laxativos temperantes*, quæ verno tempore solent præscribi, ordinario ingrediuntur *Flores Hepaticæ nobilis*. Aliàs hæc Planta est *temperata*, similiter ferè ut *Endivia*: nihilominùs in compositione materiali particulas obtinet asperiores, ratione quarum solet adstringere. Penes vulgum in Phthisi & aliis Affectibus commendatur, sed falsò. Valet ad Obstructiones reserandas, & Fibras laxatas extrahendas. Præterea est egregia *Vulneraria*, dum adstringit & Acidum emendat.

Planta hæc per Vesicam destillata tempore verno suggerit *Aquam* acerrimam instar *Aquæ* alicujus *Antiscorbuticæ* item *Piperitidis*. Hinc & externè *Aqua* hæc cum *Aqua pluviali*, vel *Rore Majali* destillata extollitur inter *Cosmetica*, Nævis & Maculis faciei dicata, quæ ab Excrementis in poris per insensibilem Transpirationem vel Sudorem restant. Vid. PAULI *Quadripart. Botanico*. (G)

CXXXIII. EPATICA STELLATA. *Hepatica stellata* sic dicta est, quoniam Flores ambiunt caulem in formam *Stellarum*. Est elegans Plantula, & ad Cruciatas & Rubias referenda; Germ. *Stern Leberkraut*. Vocatur etiam *Matrisylva* & *Asperula odorata*, Germ. *Waldmeister*.

Usitata est Herba, quæ in Franconia contra Obstructiones, aliasque Morbos Chronicos aperiendi gratia adhibetur. Sanguinis enim dyscrasiam alterat & emendat, & imprimis depravatam corrigit. Et quæ de *Endivia* dicta sunt possunt quoque dici de hac Planta: est tamen aliquantisper acris, & saporis sub amari. Penes vulgum in Phthisi & similibus Affectibus commendatur, sed falsò. *Vulnerarium* autem egregium est, imprimis, ubi supervenient Febres, Phlogoses, &c. Vulneribus. (H)

CXXXIV. EQUI-

(F) Endiviæ *vocabulum ab* Intybo *vel* Intubo *ducit* C. Hofmannus. *Ab* Intybo *enim facta est* Entivia *&* Endivia. Intybi *autem nomine apud Antiquos veniunt omnia* Cichoracea *dicta, ut Verbo* Cichoreum *exposuimus, ubi* Scariolæ (*quo nomine* Endiviam *vulgò appellant*) *quoque etymon habes. Quamquam* Cichorium *ab* Endivia *differre fateatur* Raius, *eo quòd* Endivia *foliis brevioribus minùs sectis, & annua Planta sit.* Cichorium *verò longioribus foliis gaudeat, & perennet; nihilominùs quum hæc ad Characterem non pertineant, meritò à* Tournefortio Endivia *inter* Cichorii species *recensetur, vocaturque* Cichorium latifolium, *vel* angustifolium, *vel* crispum *&c. pro variis nempe Endiviæ apud Botanicos differentiis.* Endivia *præcipuè in mensis utimur: ex ea enim primùm terra, mox propriis foliis sepulta, adeoque alba fragilique reddita,* Acetaria, *ad Anorexiam arcendam, & Gulæ irritamentum, per totum annum paramus.*

(G) *Quamquis* Raius *in* Methodo Hepaticam nobilem (*quam barbarè* Epaticam *scribunt*) *peculiare Genus velit; cujus notas esse ait, quòd Cauli careat (etsi in* hist. 780. *Caules voces pediculos Flores sustinentes), Folia habeat tripartitò divisa, & Radices fibrosas; nihilominùs qui notaverit Plantam hanc* Ranunculi *characteres omnes præseferre, non dubitabit, quin illa ejusque species sub* Ranunculi Genere *sint reponendæ: quemadmodùm facit* Tournefortius, *qui* Hepaticas *omnes trifolias dictas* Ranunculos *appellat, illasque in* Ranunculorum Classe *comprehendit, quas vocat* folio subrotundo. Hepaticam *igitur* nobilem, *sive* Trifolium Hepaticum, *vel* Herbam Trinitatis *appellatam, omnesque ei tributas à Botanicis species, vocat* Tournefortius Ranunculos tridentatos, vernos, flore *vel* simplici *vel* pleno, *eoque vel* violaceo, *vel* rubro, *vel* albo, *&c.* Officinalis *magis est* flore simplici, cœruleo. *Huic Folia sunt ex longis pediculis triquetra, albis quibusdam maculis respersa, Cyclaminis modo: Flores & Semina Ranunculi: Radices tenues plurimæ subrubentes; è quibus quotannis progerminant primò Flores, deinde Folia. Planta probatur ad Vulnera glutinanda, tam foris illita, quàm intùs assumpta: decoquitur in Vino ad columellæ faucium que inflammationem.*

(H) *Quam* Hepaticam *stellatam vocant cum quamplurimis* Schrœderus *&* Ettmullerus, *quamque hic ait ad* Cru-

CXXXIV. EQUISETUM.

Ἱππουρις: Herba Equinalis, Cauda Equina. Germ. *Rossschwantz*, *Schaffteuzeuv*. Gall. *Queue de Cheval*, ou *Queue de Chat*.

Varij est generis. Est Enim *Equisetum Palustre* varium, est *Sylvaticum*, est *Pratense*, est denique *Arvense*. Et hæc etsi viribus conveniant, attamen usuale magis est *Pratense*.

Dicitur Hippuris altera, *Trag.* Equisetum alterum, *Matth.* Equisetum, *Fuchs. icon. Cord. in hist.* Hippuris major prima, *Lon.* Hippuris fontalis & Equisetum 2. Diosc. *Lob.* Hippuris minor, *Lob.* Equisetum palustre majus, *Tab.* palustre; *Ger.* Equisetum pratense longissimis setis, *C. B.* 8.

OFFICINALIA NATIVA.

Caulis cum *Foliis* suis.

Vires. Vulnerarium est, frigidum siccum 2. inspissat, astringit. Usus præcipuus in Hæmorrhagiis sistendis, in Exulceratione & vulneratione Renum & Vesicæ Intestinorum tenuium, &c.

PRÆPARATA.

Aqua stillatitia.

Sal. Ex Cinere.

CXXXV. ERUCA.

Εὔζωμον, Arab. *Legir*. Germ. *Rauchen*. Gall. *Roquette*.

Eruca (Palustris. Crescit juxta rivulos.
(Sylvestria. Crescit in locis arenosis, floret Junio, Julio, &c.
(Hortensis, Εὔζωμον. Arab. *Legir*. Germ. *Welsser. Senff*. Gall. Moustarde, ou Senevé de jardin.

Ex his infertur in Officinas potissimùm Hortensis latifolia *C. B.*

CXXXIV. EQUISETUM. Inter varias hujus Species usitata est *vulgatissima*, *Pilis in orbem consitis* adornata, Germanicè *Kaetzenzagel*.

Planta cum *Foliis* est potenter *Adstringens*, & roborat Partes; unde valdoperè convenit in restituendo tono Viscerum laxato, vel uti dicunt Veteres, in *læsa Expultrice* vel *Retentrice Facultate* ubi hæc contingunt, & propter hunc tonum laxatum aut retentiones, aut expulsiones non rectè fiunt: item, dum Fluxus adsunt vel Humorum, vel Sanguinis per Uterum, Hæmorrhoides, Nares, Renes, &c. pro his sistendis Equisetum est egregium; hujus enim *Decoctum* validè adstringit, & imprimis valet in Hæmoptysi, aut eruptione aut apertione & incisione ramuli in Pulmonibus. Ut taceam, tales Plantas habere vim incrassandi Sanguinem, ratione cujus crassitiei non potest facilè penetrare Vasa Capillaria. Unde sic duplicem dant effectum, quatenus occludunt Vasa, & quatenus Fluxum Sanguinis per Capillaria impediunt. In Vulneribus & Ulceribus partium internarum egregium quoque est *Equisetum*, & permiscetur aliis in *Potionibus Vulnerariis*; & cùm habeat saporem subacrem, qui testatur de Sale volatili temperato: non immeritò inter *Vulneraria* refertur, tam internè in *Decoctis Vulnerariis*, quàm externè in Vulneribus constringendis; adeòque in Decoctis pro eluendis Ulceribus, & cum *Unguentis* commendatur. Sed rarò usurpatur.

Aqua ejus *destillata* pro *Vehiculo* Medicamentorum in Nephritide habetur. Sed *Aqua* hæc &. ex aliis Adstringentibus est nihil aliud, quam purum purum *Phlegma*, quoniam *particulæ adstringentes non ascendunt super Alembicum*, de quo *suo loco*. (I)

CXXXV. ERUCA. *Erucæ* variæ sunt *Species*, ex quibus tantum est *Officinalis Eruca hortensis latifolia*, *lutea*, *Barbarea* etiam dicta, quòd more Plantarum perennium, quales sunt pleræque Herbæ Antiscorbuticæ, e. g. *Cochlearia*, *Nasturtium*, &c. tempore brumali, imprimis *circa diem D. Barbaræ*, *virere*, *& sapore esse soleat* (K); hinc Germania *Barbarkraut* & *Winterkirse*, rectiùs tamen *Winterkresse* dicitur. Sapor Foliorum indicat pertinere eam ad *Sinapi*. Omnes enim Plantulæ, quæ Bursas habent, & quasi liquosas, sunt sub eodem Genere, saporis acris, & quasi mordicantis, item penetrantis, propter abundantiam Salis volatilis acris.

Usitatum est *Semen*, quod instar Sinapi, saporis admodùm acris, & penetrantis, adeò, ut prodat sapore, instar *Sinapis*, quod dicitur, Sal volatile admodùm acre & satis copiosum, ratione cujus commendatur in Anorexia, Apepsia, & facilitanda Stomachi Digestione, & PARACELSO præcipuè magno in usu fuit: inde com Esculentis quoque imponuntur *Embammata ex Eruca* aut *Sinapi* pro Appetitu conciliando. Item ratione Salis hujus volatilis in Scorbuto, & Malis chronicis prodest, sive cruda masticetur, sive recens contusa cum *Vino* hauriatur; aut quocumque alio modo sumatur. Atque in hoc passu inter *Plantas Antiscorbuticas* non est ultimum. Sicut & ex ejusmodi *Seminibus* hoc habemus commodi, quòd, dum tempore hyberno in Officinis Galenicis Plantæ virides Antiscorbuticæ haberi nequeunt, possunt præscribi talia *Semina*, quorumvis antiscorbutica in media etiam hyeme latet tecta fartaque sub cortice. Dico in Officinis Galenicis; Chymici enim commodè utuntur *Spiritibus*, & aliis Medicamentis Antiscorbuticis, v.g. *Spiritu Cochleariæ*. Sic e. g. tempore hyberno potest fieri talis *Mistura Antiscorbutica*.

℞. *Pulv. Stomachal. Querc.* (cujus Basis est *Crocus Martis aperitivus*) ʒij. (L)

Sem. Cochlear.

Nastur.

Cruciatas & Rubias *referendam*, *reverà juxta Methodum inter* Aparines *species connumeranda*: *à* Rubia *enim differt fructu sicco*; *à* Cruciata *foliis non quaternis ad caulium nodos*, *sed vel quinis vel pluribus*: *imò & à* Gallio *dignoscitur foliis asperis & villosis*, *quæ omnia ad* Aparinem *pertinent*. *Vocatur* Hepatica Stellaris Tournefortio Aparine latifolia, humilior, montana. *Hujus Radicula tenella summa tellure serpit*: *unde Cauliculi surgunt tenues*, *palmares & dodrantales*, *qui circa fastigium in binos ternosve ramulos dividuntur*, *iisque Flosculi candidi suaviter*, *& Liliorum convallium flores*, *olentes adhærent*. *Flosculos hos quadrifolios esse ait* J. Bauhinus, *sed notante* Tournefortio, *monopetali sunt*, *campaniformes*, *patentes*, *& multifidi*. *Hos ad Epilepsiam & Paralysin commendant*: *parant proinde ex iis* Conservam, Tincturamque *ope Spiritus Vini extrahunt*. *Infusum ex tota Planta aperitivum est*, *& Viscera corroborat*. *In Vinum conjecta hilaritatem efficere*, *& saporem ei gratissimum conciliare fertur*: *unde Germanis in frequenti usu est*.

(I) Equisetum *à Foliorum forma dicitur*, *quasi* Equisetam, *seu caudam diceres*: *Græcis* ἵππουρις, Hippuris, *ab* ἵππος Equus, & οὐρά Cauda. *Hoc Plantæ Genus refertur à* Tournefortio *inter eas*, *quæ sunt Flore stamineo*, *atque aliæ in eodem Genere Floribus*, *aliæ vero Fructibus donantur*, *ut* Spinacia, Mercurialis, Urtica &c. *Fructus seu Grana Equiseti sunt* Cæsalpino *nigra*, *aspera*, *& farcta*: *atque notat idem Author*, *Fulta internodiis constare invicem commissis*, *ut unum in alterum inseratur*, *Tubarum modo*: *quod pyxidatim articulari*, *eleganter vocat* Raius. *Officinale est ex* Schrœderus Equisetum, *quod ipse vocat*, arvense: *at* Equisetum palustre, longioribus & brevioribus setis, *ex usu est*. *Utrumque valdè adstringit*: *quare ad Hæmorrhagias*, *Profluvium muliebre*, *Dysenterias*, *generosum est remedium*, *si Herba ex Aqua vel Vino potetur*, *vel Aqua stillatitia ad cochlearia tria hauriatur*. *Exteriùs Emplastri modo imposita conglutinat maxima Vulnera*, *etiam ubi Nervi sunt incisi*. *Hæc habet de* Equiseto palustri, longioribus setis Tournefortius: *saporem herbaceum habet*, *salsum detersivum*, *& vix rubefacit cœruleam papyrum*: *verisimile est*, *quòd hujus Plantæ Sal cum Sale Coralliorum conveniat*, *sed aliquid Salis ammoniaci*, *& Sulfuris admistum habet*. *Analyseos Chymicæ ope educuntur ex Equiseto plures acidi Liquores*, *parum Olei*, *multum Terræ*, *& nil prorsus Salis volatilis concreti*, *aliquantulum tamen Spiritus urinosi*. *Sal fixum hujus Plantæ haud facilè solvitur*, *si aëri exponatur*, *nec solutionem Sublimati corrosivi flavo rubram reddit*. Tabernæmontanus *præscribebat* ʒj. *Pulveris Radicis hujus Plantæ ad Sputum Sanguinis*: *Pulverem totius Plantæ cum cibis Pulmoniacorum commiscebat*: *ac Dysenteriis* ℥ij. *vel* iij. *Succi ejusdem exhibebat*. *Eodem Succo utebatur* Tragus *in Mictu cruento*, *& Herniis*.

(K) *In* Editione Francofurtensi *loco*, virore & sapore esse soleat, *legitur*, florere soleat. *Utrumque fortasse falsè*: *nam Majo & Junio mensibus plerumque floret*, *Semenque maturum reddit Junio mense*. *Virere autem solet non tam Decembri mense*, *& die S. Barbaræ sacro*, *sed etiam per totam hyemem*.

(L) Crocus Martis aperitivus *posita est Basis* Pulveris Cachectici Quercetani, *quam* Pulveris Stomachalis *ejusdem*, *de quo hic*.

C. B. 1. qua tamen acrior est Sylvestris.

Dicitur Eruca, *Brunsf. Matth. Cord. in D. Cast.* Eruca sive Rucula marina major, & Sinapi S. *Trag.* Eruca sylvestris, *Fuchs. icon. Lon.* Sinapis alterum genus, *Fuchs.* Erucola major, *Cord. h.* Eruca sativa, *Matth. Lob. Dod.* Eruca major, *Cam.* Eruca latifolia, alba, sativa Dioscor. *C. B.* 1.

OFFICINALIA NATIVA.

Semen.

Vires. Calfacit siccat intensè (3.) Usus præcipuus in Venere stimulanda, Apoplexia præservanda. Extrinsecùs (imposita Radia) extrahit Officula fissa, Pituitam è cerebro prolicit (in Apophlegmatismis.)

PRÆPARATA.

Confectio Seminum.

CXXXVI. ERYNGIUM.

Eryngium, Aster Atticus, Centum capita, Inguinalis, Germ. *Mannstreuw, Radendistel, Brachendistel.* Gall. *Racine de Panicaut.*

Gaudet locis herbosis, arenosis: floret Julio.

Ex Eryngiorum generibus Officinale est Eryngium primum, *Trag. Lon.* Eryngium montanum, sive campestre, *Matth. Cast.* Eryngium, *Fuchs. Cord. in D. Tab.* Eryngium mediterraneum. *Ger.* Eryngium campestre, *Dod. Cast.* vulgare, *Clus. hist.* Eryngium campestre mediterraneum, *Lob.* Eryngium vulgare, *C. B.* 2.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix colligenda Sole existente in Cancro.

Vi-

Nastur.
Erucæ ana ʒj.
Aloes succotr.
Myrrhæ el. an. ℈ij.
M. f. Pulvis, S.
Pulvis scorbuticus pro Stomacho.

Qui habet *Spiritum*, ut diximus, *Cochleariæ*, & alia Medicamenta cum illo præparata, non opus habet hac *Mixtura*. Quin & *Spiritum Antiscorbuticum* ex *Erucæ* & *Sinapi Semine* præparant hunc in modum:

♃. *Sem. Erucæ* vel *Sinapi contus.*
Calcis vivæ ana part. æqual.

Infunduntur in *Aqua*, & cum Alembico in locum tepidum deponantur: postmodùm destilletur exinde *Spiritus urinosus* ratione Salis volatilis acris, qui in curando Scorbuto, & Apoplexia Senum præcavenda, commendatissimus est.

Præter vim enim antiscorbuticam in præservanda Apoplexia certè ex tribus Regnis melius interdum *Semine Erucæ* aut *Sinapi* non datur; unde & horum grana 15. ad 20. vel sola, vel *Semine Cumini* mista, tempore matutino sæpiùs masticata à Senibus eos ad longos annos præservant ab Apoplexia: vel

♃. *Sem. Erucæ* vel *Sinapi* ℥ß.
Coriandri ʒij.
Cubebar. ʒj.

Hæc mista pulverisata mane & vesperi assumantur in Vehiculo convenienti in præservatione Apoplexiæ.

Et sanè satis experta est vis in *Semine Erucæ* & *Sinapi* circa præservandam Apoplexiam, propterea potest fieri talis *Mistura Apoplectica* sub forma *Electuarii.*

♃. *Conf. Flor. Salviæ* ℥iß.
Zingib. cond. ʒiii.
Succini præper. ʒiß.
Sem. Sinapi,
Erucæ,
Cum ana ʒj.
Cardam.
Cubebar,
Cinnam. ana ℈j.
c. s. q. *Syr. Florum Tunicæ* f. Electuarium.

De quo capiat Senex jejuno stomacho ad quantitatem Castaneæ, imprimis cùm *Zingiber* etiam conveniat Oculis, qui in Senibus sunt debiles.

Loco *Conservæ Florum Salviæ* potest etiam assumi *Conserva Florum* aut *Foliorum Anthos*, vel *Conserva Florum Primulæ veris*, seu *Herbæ Paralyseos.*

Cum *Pulpa Ficuum* quoque *Electuarium* ex ana *Seminis Erucæ* & *Sinapi* hunc in finem paratur, quod non tantùm in Apoplexia & Vertigine, sed & in stimulanda Venere admodùm commendatur, & hinc omni die mane & vespere sumenda est. *Semen enim Erucæ* est ex celeberrimis Venerem stimulantibus. Propterea dicit SCHOLA SALERNITANA.

Excitat in Venerem tardos Eruca maritos.

De quo videatur SOLENANDER *Sect.* 4. *Consil.* 17.

unde solet ingredi *Electuaria Magnanimitatis*, vel similia quæ solent stimulare Venerem.

Aliàs, & ad excitandas Vesicas commendantur hæc *Semina* sub nomine *Sinapismi*, cum *Fermento* miscendo, & Cuti imponendo ad excitandas Vesiculas. Denique masticata, non secus ac *Sinapi*, acri suo stimulo copiosum Phlegma salivale ex ore eliciunt, & hinc dicuntur *Apophlegmatismi*. De cætero penitus ejusdem naturæ est & usus cum *Sinapi*, unde in omnibus cum hoc convenit. (M)

CXXXVI. ERYNGIUM. *Eryngii* cùm *variæ* sint *Species*, usitata tantùm est *communis* sive *cerulea*, & quidem *Radix* & *Semen*. Dicitur Germanis *die Mannes-Treue*, quoniam stimulat in Venerem, & non relinquit, sed fideliter adstat Maritis, ut Viros se præstare possint Uxoribus: Videatur FORESTUS *l.* 26. *Observ.* 18. ubi egregiè deprædicat vires *Eryngii* Venereas: unde imprimis in Virorum Impotentia convenit *Semen* sub quacunque forma. Post tales vires, conservationem Speciei spectantes, *Eryngium* etiam est conservativum Individui: est enim *Antinephriticum*, ciet Urinam, & Sabulum partium urinariarum Renumque abstergit, forasque educit, & infimi Ventris Viscera abstergit; unde etiam admisceri solet Medicamentis in provocandis Mensibus obstructis vel impeditis. Aliàs refertur etiam hæc *Radix* inter 5. famosas illas *Aperientes*: hinc Veterum *Misturas* & *Potiones longas* in Morbis Chronicis, Tumoribus Viscerum, eorumque ab Humoribus acidis infarctu, loco Aperientis cujusdam, ingreditur, & quia corrigit Sanguinem, dicitur *Hepaticum*. Sed propter vim Veneream, Antinephriticam & Aperitivam commendatur.

Prostat etiam *Radix condita*, quæ ordinariò *Electuaria* & *Morsulos* Venerem stimulantia ingredi solet, & in ejusmodi *Medicamentis Venereis* cum *Radice Satyrionis* basin constituit. Habetur hinc *Opiata* seu *Electuarium pro maleficiatis Maritis*, quod à quibusdam singulariter commendatur, cujus hæc est compositio.

♃. *Conf. Radic. Eryng.*
Satyr. ana ʒj.
Zingib. virid. condit.
Cort. Citri condit. ana ℥ß.
Amygdal. dulc.
Nucl. Pini.
Pistac.
Avellan.
Dactylor.
Pulpa Nucum virid. ana ℥j.
Priapi Tauri,
Testic. Leporis ana ℥ß.
Sem. Pastinac.
Cinarę.
Erucę,
Sinapi ana ʒj.
Piper albi,
Galangę,
Cinnam. ana ʒß.

Tritis

(M) Erucam Plantam *distinguere oportet ab* Eruca Insecto, *quod* κάμπη Campe *est Græcis*. Eruca Plantam (*& forte etiam Insectum*) *ab* erodendo *dicta, quòd linguam fervida suo sapore quasi erodat: Græcis dicitur* εὔζωμον *quòd* sapida *faciat Jascula quibuscum commiscetur. Notissima Planta est de genere siliquosarum, flore cruciformi; ejus usus in Mensis Culinisque ad appetitum ciendum frequentior, quàm in Officinis. Tum sativæ quàm sylvestris species vulgatissimæ*. Eruca tenuifolia, perennis, flore luteo J. B. *quam vulgò* Erucam sylvestrem *vocant. sapore est omnino acri, & fervido, aliquam amaritudinem in fine præseferente: satis rubefacit cæruleam papyram, ejusque odor ad odorem Oleorum fœtidorum calce viva rectificatorum accedit. Hinc conjicere est in illa contineri Sal acerrimum Sali Ammoniaco proximum, sed cum multa Terra Oleoque fœtido mistum. Jure ergò est Planta hæc aperitiva; incisiva, diuretico*. Ex Matthiolo *cocta cum Saccharo Infantum Tussim, à glutinosa materia in pulmonum bronchiis acescente ortam, mirè sedat.*

Vires. Epatica, Nephritica, & alexipharmaca est, temperatè calida, mediocriter siccat aperit, discutit. Usus præcipuus in obstructis Mensibus, Urina, Epate, Vesica biliaria, Liene; &c. & hinc in Ictero, ut & (rectè *Gateno*) in Colica.

P R Æ P A R A T A.

Condita Radix.

CXXXVII. E R Y S I M O N.

VAriorum est generum, è quibus usualis est Ἐρύσιμον 1. *Tab*. Erysimon vulgare, *C. B.* Irio, *Matth. Cord. in D. Lon.* Verbena fœmina, & Sinapi 7. *Trag.* Germ. *Wegseaff-Hederich.*

Crescit juxta vias: Floret Julio. Augusto.

O F F I N A L I A N A T I V A.

Semen, ac *Herba*.

Vires. Calfacit & siccat 3. attenuat, aperit, expectorat. Usus præcipuus in Mucilagine contumaci Pulmonum atque Tussi chronica. Extrinsecùs in Cancro non exulcerato, Tumoribusque renitentibus Mammarum.

P R Æ P A R A T A.

Syrupus de Erysimo Lobelii. Vid. lib. 2.

CXXXVIII. EUPATORIUM.

E Upatorium (Veterum seu Græcorum. *Vide Agrimonia*.
(Mesue. *Vide Ageratum*.
(Cannabinum *Describitur hoc loco*.

Dicitur Eupatorium Cannabinum, *C.B. s.* Herba S. Kunigundis, *Trag. 1. Tab.* Eupatorium aquaticum, *Gesn.* Salvia, *Bruns fels.* Eupatorium vulgare, *Matthiol. Dod. Cast.* Eupatorium adulterinum, *Fuchs.* Eupatorium Aviceunæ creditum,

---

Tritis terendis misceantur omnia, f. *Electuarium*, quod communicatum fuit contra Viros maleficiatos pro secretissimo.

In omnibus enim *Venerem stimulantibus* observetur addenda esse.

1. Remedia pro *augmento Geniturae*, qualia sunt *Amygdala*, *Nuclei Pini*, *Pistacia*, *Pulpa Nucum viridum*, &c.

2. Admiscenda etiam talia, quæ *Genitura vim titillantem* tribuunt, quæ nimirum Sale volatili acri constant: ut sunt *Aromata* & *Semina*. (N)

CXXXVII. ERYSIMON. *Erysimon* vel *Sinapi sylvestre*, seu *Erucæ folio*, proprio nomine vocatur *Irio*, Germanis *der wegesenff, óder wilder-senff*, Flores enim ac Capsulæ seminales ad *Erucas* vel *Sinapi*, *Thlaspi*, & similia pertinent; id quod ipsa *Semina* in Capsulis relicta acria testantur, hinc sapore ac virtute cum *Sinapi vulgari* conspirat, & quidem usu interno Stomachico, Antiscorbutico, Antihypochondriaco. Olim non fuit ita in usu: LOBELIUS tamen primùm eam magnifecit, observans, Plantam hanc egregiè esse *Arteriacam*, in infarctu scilicet Pulmonum, & Muco Asperæ Artæriæ dissolvendo ac attenuando. Vis ejus incisoria attenuativa & caustica consistit in particulis volatilibus admodùm acribus penetrantibus, de Acidorum volatilium natura; quarum testis est Sapor acris amarus & penetrans: hinc non dubito, quin etiam, præter usum in Astmate & Affectibus Pulmonum, in Tussi diuturna & chronica, & expectoranda Mucilagine crassa, Laryngem, & Pulmonum meatus & Bronchia infarciente, in specie Faucium affectis & Raucedine, locum obtinere queat. In Raucedine & Asthmate humido pituitoso Planta maceratur in Vino cum pauco Melle, sicque per expressionem egregium habetur Medicamentum: Materiam enim crassam attenuat, & fluxilem facit, ut possit expectorari.

Propterea LOBELIUS exinde paravit primus *Syrupum de Erysimo compositum*; qui κατ᾽ ἐξοχὴν quoque dicitur *Syrupus pro Raucedine*; attenuando, resolvendo & expectorando operatur, atque in Asthmate & Pulmonum Affectibus, in infarctu à crassa Materia, Tussi item chronica, à Stomachi Muco orta, in Raucedine ex nimia humectatione Bronchiorum Asperæ Arteriæ, ab abundantia Lymphæ, per tunicam Asperæ Arteriæ transudantis, non inelegans est: Videatur compositio in SENNERTO *l. 2. Praxeos 3. cap. P. 3. p.* 360. Hujus Basis est *Erysimum* totum recens cum aliis quibusdam additis, quod operatur propter Sal volatile acre, confirmante ad ipsum *Aro cum Aceto praparato*, qui similiter expertus in Asthmate & Affectibus Pulmonum, in quibus *Erysimum* solet commendari.

Semen denique expertum est in Ischuria, seu suppressione Urinæ, ad ℨi. in Pulvere propinatum cum conveniente Vehiculo, imprimis Vino albo, de quo videre possumus FONSECAM *in l. 2. Consilio* 96. *&* 100.

Externè pro usu rubificandi & nonnihil caustico, in Seminis Sinapi defectu substitui potest. In Cancris & Tumoribus occultis ac scirrhosis ad Cancrum degeneraturis, *Semen* hoc & *Planta* ipsa in Mortario plumbeo contunduntur & miscendo cum *Melle* in *Unguentum* redigitur, quod dictis Tumoribus illinendum. Hoc observetur in omnibus *Medicamentis Cancro applicandis*, quod debeant fieri in *Mortario plumbeo*, quoniam in Cancro peccat Acidum: unde *Unguenta* talia acquirunt colorem griseum à *Plumbo*, quod omne Acidum per se absorbet, & adhibentur tam in Cancro, quàm in Scirrho cancroso, qui difficulter admodùm, & sæpiùs palliativè tantùm, curantur. (O)

CXXXVIII. EUPATORIUM. *Eupatorium Avicenna* propriè tantum dicitur *Cannabinum*, *Chrysanthemum*, quod Folia ejus *cannabinis* vel *trifidis* seu *incisis Foliis* sint similia, ut etiam detur *Foliis integris*: in specie dicitur *Herba S. Kunigunda*; Germanicè *Sanct Kunigunda kraut*. *Eupatorium* dicitur *ab* EUPATORE Rege quodam, sive ANTIOCHO sive PTOLEMÆO, cognomento EUPATOR, quem volunt *Inventorem hujus Plantæ*; quemadmodùm *Telephium* vocatur à Rege Mysiæ TELEPHO; qui Ulcera & Vulnera hoc ipso persanavit & curavit; & LYSIMACHUS, Macedoniæ Rex, *Lysimachiam* invenit, & nomen illi suum impertitus est: & hujusmodi Exempla plura prostant in Botanicis. Alii dictum volunt *Eupatorium*, quasi *Epatorium*, quoniam Affectibus He-

---

(N) *Prætermitto quæ de* Etymo Eryngii *commenti sunt otiosi* Etymophili. *Sufficiat innuisse*, Eryngium *è quamplurimis Botanicis, quòd aculeis munitum sit, inter* Carduorum, *species, vel* Carduo *congeneres Plantas, fuisse connumeratum*. Tournefortius *Umbellatis accenset, sed iis quæ Flores habent in Capitulum conglobatos: illud tamen peculiare habet quoque* Eryngium, *quòd Foliorum coronam habeat ad basim Capituli Florum positam: Officinalis species est* Eryngium vulgarem C. B. *Huic Radix longa, candida: Caulis striatus, medulla fungosa alba plenus, atque circa summum in crebros Ramos divisus: Folia lata, profundè laciniata, glauca ferè, & sævis spinis undique muniantia: Capituli spinosissimi Flores proferunt albicantes. Planta masticatione acritatem præsefert: ejus Folia aliquantulum rubefaciunt cæruleam papyrum, sed magis illius Radix. Videtur inde Plantæ Sal ad Sal ammoniacum accedere, sed Sulfuri & Terræ junctum. Ope Chymicæ Analyseos dicitur ex hac Planta parum Salis volatilis concreti, multamque Olei & Terræ. Radices Eryngii vulgaris sunt aperientes & diureticæ, in Juribus, & Decoctis adhibitæ: sed his præparationibus Ferrum addendum est, & Fructus Alkekengi. Aqua destillata ex tenellis Eryngii Foliis, pluribus cyathis epota, vel sola, vel cum Aqua corticum* Nucum *ad medietatem mista, Febres fugat, & Sanguinem detergit*. Tourn.

(O) Erysimum *an ab* ἐρύω salvum conservo? *vel quasi* ἐρίτιμον, *quòd sit* pretiosum? *vulgo dicitur*. Irio Erysimum *vix à* Sinapi *differre ait* Raius. *Siliquis enim est longis & tenuibus, sed strictioribus*. Tournefortius *Sinapi saporem*, Erysimo *faciem quandam propriam tribuit. Inter Herbas Flore cruciformi, fructu siliquoso, bicapsulari connumerat*. Erysimum vulgare C. B. *Radicem habet lignosam, & Rapæ sapore: Caulem rubescentem & hirsutum, Foliis ad Erucas accedentibus stipatum: Flosculi lutei desinunt in siliquas longas rectasque, Semine pusillo & fervido fœtas. Nulli non notæ sunt Erysimi vires in Asthmaticis à Pulmonum infarctu sublevandis, atque in vocis raucedine tollenda. De* Syrupo Erysimi Lobelli *alibi: notat tamen interim* Tournefortius, *illius esse valdè operosam compositionem: adeoque ipsi præfert* Syrupum simplicem, ex solo Succo & Saccharo *confectum*. *Erysimum hoc valdè rubefacit cæruleam papyrum: unde infertur Sale ipsum gaudere ad Sal ammoniacum accedente, sed Phlegmate, Sulfure & Terra moderato. Aptissimum igitur est ad crassam Lympham, Pulmonum bronchiis adhærentem, incidendam, atque expectorandam: ad quem scopum valet crassè incisæ Herbæ pugillus in Aqua priùs infusus, ac deinde cum* Galli *veteris carne decoctus, sicque Jus hoc modo paratum ad plures dies assumatur*.

tum, *Lac. Lon. Cam.* Cannabina aquatica mas, *Lob.* German. *Wasserdost*, *Kunigkraut*, *Hirtzguntzel*, *Albkrauta*, Gall. *l'Eupatoire ou Agrimoine*.

N. Plerique hanc Herbam Eupatorium Avicennæ censent, *Bauhinus* verò Agrimoniam prò Eupatorio, & Græcorum, & Avicennæ habendam esse monet.

Crescit locis uliginosis: Floret Julio & Augusto.

OFFICINALIA NATIVA.

Flores & *Folia*, sed rarò.

Vires. Calfacit & siccat: saporis est amariusculi, attenuat, aperit, subastringit. Epatica est & Vulneraria. Usus præcipuus in Cachexia, Catarrhis, & Tussi, Mensibus retentis. Extrinsecùs è nobilissimis est Vulnerariis [ut & intrinsecùs] Menses ciet Balneatione, &c.

PRÆPARATA.

1. *Aqua*. Ex Foliis & Floribus.
2. *Trochisci de Eupatorio*. A.

CXXXIX. EUPHRAGIA.

E'υφρασία, Euphragia, Euphrasia, Germ. *Augentrost*. Gall. *Euphrase*.

Eligatur Euphrasia vulgaris, seu Officinarum, *C.B.* 1. Euphragia alba, *Brunf.* Eufragia, *Matth. Cast.* Eufrasia & Eufragia, *Fuchs. Dod. Lob. Tab. Ger.* Vulgaris, *Lon.* Euphrasia Argentinensium, vel 2. & 6. *Trag.* Ophthalmica, sive Ocularia.

Crescit locis apricis, sabulosis. Floret Junio, Julio, Augusto.

OFFICINALIA NATIVA.

Herba cum Floribus.

Vires. Ophthalmica est, & Cephalica, calfacit & siccat 1. adstringit, discutit, saporis subacris: Usus præcipuus in Oculorum Suffusionibus, Caligine, Memoria debilitata.

PRÆPARATA.

1. *Conserva*. Ex tota Herba cum Floribus.
2. *Aqua*. Ex integra Herba Julio collecta.
(Essentia Spiritu Vini parata.)
3. *Vinum* nonnullis usitatum est: fit infusione Summitatum pro Potu ordinario,

CXL. FABA

Hepatis medeatur. Malè vero ad *Eupatoria* refertur; pertinet potiùs ad *Conyzas*, unde rectè ab aliis *Conyza palustris* vocatur. Nascitur in locis paludosis.

In Officinis hujus *Folia* & *Flores* prostant, utut rarò *Folia*, sæpiùs *Flores*.

Apud Priscos rarò, vel nihil ejus usus reperitur; à Modernis tamen *Decoctum* ejus in purificanda Massa Sanguinea, ac tono Hepatis roborando ac restituendo, v. g. in Maculis Hepaticis, hinc & in Ictero, multùm laudatur. Certè LINDANUS (Belga) *super Hartmannum* hocce *Decoctum* in Malis Ventriculi & Hepatis, Cachecticis, Morbisque aliis chronicis ad tempus longum contractis, ex vitio Hepatis oriundis, id est, ut vocant, in Intemperie Ventriculi frigida, & Hepatis calida, valdè commendat. Unde etiam MINDERERUS *in Medicina Militari p.* 27. laudat *Decoctum* hujus Eupatorii, tanquam singulare Specificum ad curandos tumidos Ventres, quasi Ascitícos: Hepaticum enim dicitur singulare, & pro ciendis Mensibus & corrigenda Cachexia Virginum usurpatur. Curiosum est Experimentum GESNERI *l.* 2. *Epist. p.* 62. dum refert, quòd quidam decoxerit *Radicem* hujus *Eupatorii* in *Vino*, & Decocti *Colaturam* hauserit, ex cujus usu intra horæ spatium & Alvus & Urina commotæ fuerint copiosissimè, Vomitusque duoderim fortes, citra nauseam & molestiam, secuti, quo ipso excreta fuerit copiosa Pituita; adeoque longè tutiùs ac faciliùs Purgationes peragi hoc ipso dixit GESNERUS, quàm fieri solent per Helleborum. Laudatur quoque Herba in Tumore hydropico incipiente.

Extrinsecùs est ex famosissimis *Ulcerariis* & *Vulnerariis*, ea fortiter conglutinando & ad sanationem perducendo, imprimis, si sint recentia. (P)

CXXXIX. EUPHRAGIA. *Euphrasia* vel *Euphragia* dicitur ita Græcis, quasi εὐφροσύνη, quod Oculos detergendo ac clarificando quasi *exhilaret*: Germanis *der Augentrost*, quem habet oculatem ab effectu: hinc à quibusdam κατ' ἐξοχὴν *Planta Ocularia*, & *Ophthalmica*, & *Luminella* dicta.

Cephalica, & speciatim *Ophthalmica* habetur, ita, ut in quibusvis Oculorum Affectibus, & ad roborandum Visum, multis laudibus extolli soleat quocunque modo usurpata.

Aliàs inter *Remedia Oculis dicata* hæ tres numerantur; *Chelidonium majus*, *Fœniculum*, & *Euphrasia*, quæ tres primatum ferè obtinent Chelidonium enim & Fœniculum purificant Oculos; Euphrasia verò eosdem confortat, ac Humores Oculorum depurat, tam interno quàm externo usu, cujus virtutes egregias ophthalmicas sæpiùs vidimus Experientia declaratas, imprimis in HARTMANNI *Praxi Chymiatrica c.* 25. §. 1. & 2. uti etiam videre possumus GABELCHOVERUM *cap.* 3. *Curat.* 200. *in scholio*, ubi vires Euphrasiæ, pro rectificando Visu insigniter commendat ex variis Authoribus.

Hinc ARNOLDUS VILLANOVANUS *Vinum* inde parat, pro roborando Visu in hebetudine Oculorum & in Senio conveniens. Infundit scilicet *Euphragiam* in *Mustum* recens, ut unà quasi ebulliat: quo facto per fermentationem quasi impraegnatur Vinum viribus Euphrasiæ, Visus quodcunque impedimentum potenter removens. Huic substituitur per se *Vinum*, quod infundir super *Flores*: sed non sine ratione ARNOLDUS VILLANOVANUS Mustum fermentationi cum Euphrasia committit. Interim tamen hæ laudes non absque limitatione accipiantur; id quod concinnè docet PAULI *in Quadrip. Botanico*.

1. *Conserva* easdem vires habet.
2. *Aqua destillata* est purum Phlegma, & pauci effectus, Quando verò *Euphrasia* cum *Fœniculo* jungitur, magis in Oculorum Affectibus conducit. (Q)

Datur etiam

(P) Eupatorium *ab* Eupatore *Rege dicitur* Plinio, *quòd Herba sit regiam habens potestatem. Quocumque autem nomine appelletur*, Eupatorium *triplex est apud Antiquos: Primum est* Eupatorium, Græcorum, *quod Botanici* Agrimoniam *vocant, ut suo loco dictum. Secundum est* Eupatorium Avicennæ, *de quo hic. Tertium denique est* Eupatorium Mesuæ, *quod putatur esse* Ageratum Dioscoridis: *verùm Planta hæc inter* Ptarmicas *à* Tournefortio *connumeratur*: Ageratum *verò novum Genus constituit juxta illius Methodum.*

Eupatorium *igitur verum, seu* Avicennæ, *Planta est Flore flosculoso, calyce tereti, squamosoque comprehenso, ac Semine papposo. Officinalis species est, quam* C. Bauhinus *vocat* Eupatorium Cannabinum, *eo quòd Folia digitata sint, ad Cannabinorum foliorum similitudinem: Caules recti, teretes, tomentosi, aromaticum odorem incisi spirantes: Flores in Muscariis conglomerati, longis staminulis ornati: procera Planta est, ac aquarum ripas amans. Radicibus vim purgatrivam inesse proprio experimento dicit* Gesnerus, *qui ait:* Eupatorii aquatici vel Avicennæ quorundam Radicis fibras in Vino nuper decoxi, bibi colatum, unde per horam post, alvus, urinaque copiosè mota sunt: postea duodecies ferè pituita quamplurima evacuata, multò tutiùs, & faciliùs, quàm ab Helleboro fiat. *Succus foliorum Plantæ hujus ad uncias duas potus, vel ejus Extractum ad ʒj. ut & Decoctum ex eo paratum, atque ad cyathos exhibitum, mira facit adversus Viscerum obstructiones, præsertim eas, quæ intermittentibus Febribus succedunt. Folia in Juribus decocta, vel ferventi Aquæ infusa, Hydropicorum molestias, maximè post paracentesim, non parùm levant: quemadmodùm & Crurum balneationes ex universa Plantæ decocto paratæ. Eupatorium cum Fumaria Serum Lactis valdè medicatum facit, adversus Chlorosim, Scabiem, reliquosque Cutis affectus. Demum summitates florentes inter maxima Vulneraria recensentur.*

(Q) Euphrasia *numeratur à* Tournefortio *inter Plantas flore monopetalo, anomalo, personato, cujus Fructus testa est oblonga in duo loculamenta divisa, Seminibus fœta exiguis. Congener est* Melampyro, & Pediculari: *imò ad* Pedicularis *genus varias Euphrasiæ dictas ab Authoribus species reducit.* Euphrasia Officinarum *exigua est Planta, multicaulis, exiguis, venenosis, & dentatis Foliis ornata, è quorum alis Flosculi albi purpureis & flavis maculis interpuncti exeunt. Nobis quæ ex Aprutii Montibus advehitur, magis commendata est. Amarissima Planta: humores fundit, adeoque ad circulationem aptiores reddit; reserat ergò obstructa loca. Omnium vero princeps est* Oxyderica, *ita visum acuens: fama est, Cl. nostrum* Imperatum *Euphrasiæ Vino acutissimam Oculorum aciem ad annos ferè centum, absque perspicillorum adjumento conservasse. At* Pena & Lobelius *fatentur ipsorum amicum ob levem Ophthalmiam Vino Euphrasiæ, spatio trium mensium, usum, in cæcitatem fere incidisse.*

F

CXL. FABA.

FAba est { Vulgaris (Sativa (Sylvestris (Major (Minor { *de quibus hic.*
Phaseolus, Germ. *Faseln, welsche Bonen*, Gall. *Faseoles*.
Lupinus Germ. *Feigbonen*. Gall. *Lupins*.

Videatur Κύαμος, Faba *Brunsf. Tab. Matth. Fuchs. Cord. in D. Lon. Cast. Cam.* Faba vulgaris, *Trag. Fuchs. Cord. hist.* Boona, sive Phaseolus major *Dod.* Faba major Recentiorum, *Lob.* hortensis, *Ger. C. B.* 1. Germ. *Bonen, gemeine Bonen*. Gall. *Feves communes*.

N. 1. Sunt qui inter *Fabas* & *Boonas* distinguant, Fabisque nos carere volunt, Boonis econtrà frui. Verùm enimverò etsi constet, Fabas nostrates à Veterum descriptione nonnihil differre: attamen verisimile videtur, differentiam hanc à diverso loco natali potiùs dependere, quàm ex diversa Plantarum specie, adeoque secundum Botanicum hujus seculi sagacissimum & peritissimum *C. Bauhinum*, Fabas magnitudine, figura, coloreque differe, & quò majores, eò magis in longitudinem eas esse depressas; quò minores, eò rotundiores. Utut sit, sufficit nobis quòd viribus conveniant.

N. 2. *Fabarum usus* prohibitus est à *Pythagora*, quia Flores lituris suis nigris signatoram referant lugubrem, & Animas mortuorum, quæ in iis habitant: ab aliis interdicitur, quia existiment Sensus iisdem hebetari, Insomnia turbulenta excitari.

N. 3. Est & *Faba Indica purgatrix*, cujus historiam si quis velit, ipsemet legere poterit 1. apud *Clusium lib.* 2. *Exot. c.* 30. 2. in *Annotat. ad Monard.* 3. apud *Tabernamontanum*. Nimirum quia nostratibus in usu non est, eam describere supersedeo.

OFFICINALIA NATIVA.

Farina Fabarum sativarum, & præcipuè majorum.

(*N. Faba fressa* dicitur mola leviter fracta.)

Vires. Emplastica est, refrigerat & siccat 1. incrassat, extergit, utilis intra corpus in Diarrhœa, Lienteria, &c. Extra, in Maculis à Sole contractis, aliisque Cutis sordibus extergendis (si illa fricentur), in Suggillatis discutiendis.

(*Decoctum Siliquarum recentium Fabarum injicitur Peni in Urina acrimonia.*)

PRÆPARATA.

1. *Aqua.* Ex Floribus.

Vires. Diuretica est, maximique usus in Maculis Faciei extergendis, eaque fucanda.

2. *Sal com.* Ex Stramine incinerato.

Vires. Summum Diureticum est, usitatissimumque in Hydrope, Calculo, in Urina retenta.

CXLI. FA-

EUPHRASIA SYLVESTRIS FLORE PURPUREO.

GErmanicè *der blaue Augen-trost*. *Sideritidis* est *species*, ob Floris verò gratiam *Euphrasia* dicta. TABERNÆMONTANO dicitur *Odontites*, eo, quòd *Odontiti Plinii* ferè sit similis.

Officinis est incognita. (*R*)

F

CXL. FABA. *Faba* Germ. *die Boone*, Rusticis pariter ac Civibus notæ sunt, *majores* & *minores*, Germ. *nigra & alba*.

In *usu Officinali* sunt *Farina Fabarum* & *Stipites*; quæ tamen internè raro usurpantur, externè autem usus sunt non adeò vulgaris.

Pulvis seu *Farina Fabarum*, ex Fabis per trituram parata, internè rari usus est: Externè in speciu in Contusionibus, & Inflammationibus partium glandulosarum discutiendis & resolvendis multam confert, adeo, ut ordinarium sint Ingrediens in talibus *Cataplasmatis* & *Emplastris*, præprimis in Testium Inflammationibus & Tumoribus, à Contractione violenta, Casu, Contusione, Suppressione Geniturae, & similibus. Fit scilicet *Cataplasma* ex ea sola, cocta cum *Oxycrate*, seu *Aqua* simplici & *Aceto*, vel cum dimidio *Pulveris Seminis Cumini*, & calidè Contusionibus, Tumoribus Testium & Scroti, aliarumque glandulosarum partium applicatum, est egregium *Discutiens* & *Resolvens*. Quod si acrius videatur Cataplasma, addito pauco *Lithargyrio*, acrimonia Aceti frangi, & ita pro resolvendis Inflammationibus quasi appropriatum reddi potest. Experientiam hujus rei debemus RIVERIO *C.* 2. *Obs.* 39. & *C.* 3. *Obs.* 1. ubi notandum, quòd curaverit Inflammationem Testium post Curationem GonorrhϾ Gallicæ, qui difficilis curatu est Affectus, item *Observat.* 2. *Communicata à* MARVINO; uti etiam *in Observatione* 4. *communicata ab* ESTANORE, & *C.* 4. *Observ.* 74. Item *Cataplasma* commendatur etiam à FABRO ad Tumores Scroti duros, & scirrhosos. Præscribitur ergò tali in casu hoc modo:

℞. *Far. Fabar.*
Sem. Cumini,
Aceti destillati,
Vini albi an. q. s.

F. l. a. Cataplasma expertum in Doloribus & Tumoribus Testiculorum.

Concinnius erit sequenti modo:

℞. *Far. Fabar.* part. iij.
Pulv. Semin. Cumin. part. j.
Aceti destill.
Aqua simpl. an. part. ij.
Lithargyr. paurum.

M. l. a ad consistentiam Cataplasmatis.

Item in Tumore Mammarum simile *Cataplasma ex Farina Fabarum* est congruum.

Eadem *Farina Fabarum* etiam inter *Cosmetica* referetur, si nempe cum *Aquis Cosmeticis*, v. g. *Sigilli Salomonis*, permista forma *Mistura candida*, Faciei Lentiginibus, item Oculis suffusis, applicetur.

1. Prostant etiam *duæ Aquæ* paratæ per Alembicum in Balneo Mariæ. *Prima* est *Aqua Florum Fabarum*; pro Vehiculo earum, quæ in usu cosmetico pro ornanda Facie faciunt, esse potest; extergit Lentigines, & Faciei Maculas detergit. *Altera* est *Aqua destillata ex Corticibus Fabarum*, quæ egregium Nephriticum, & Urinas eleganter pellit; de qua videatur BARTHOLINUS *Cent.* 1. *Epist. pag.* 238.

2. Denique ex *Stramine* & *Stipitibus* calcinatis in Officinis etiam *Sal* præparatur. Nam si ritè calcinati fuerint isti Stipites, reverà nobile Sal diureticum acido salsum ex iis obtinetur, pro usu speciatim diuretico & antihydropico, Elixiviatio fit cum *Vino*. Ut fiat magis salsum & nitrosum, addunt quidam *Fimum columbinum*. Ex hoc *Sale* cum *Aqua* conveniente fit *Lixivium*, quod potum Aquas Hydropicorum potenter per Urinas educit. (*S*)

CXLI. FA-

(R) *Quam hic* Ettmullerus *vocat* Euphrasiam sylvestrem, flore purpureo, *puto esse* Euphrasiam sylvestrem majorem, purpuream, & latifoliam pratensem, *quam exactè descripsit & icone expressit Cl.* Columna p. 1. 205. *Hanc autem Plantam* Tournefortius *vocat* Pedicularem serotinam, purpurascente flore.

(S) *Quamquàm* Faba (*Græcè* κύαμος) *notissima Planta sit, ejusque Fructus Culinis mensisque familiarissimus; non levis tamen fuat inter eruditos Botanicos controversiæ, an* Faba nostra, *sit eadem ac* Faba Græcorum. *Controversiarum occasio ea fuit, quòd* Græcorum Faba *esset circinatæ rotunditatis, ut* Pisa; *nostram verò Fabam oblongam & compressis lateribus videamus. Litem agitarunt primùm* Tragus & Cordus; *postmodùm* Jul. Alexandrinus & Dodonæus. *Hæc prætermittimus: vide tamen, si lubet,* J. Bauhinum to. 2. 280. *Minimè tamen prætermittimus notissimi illius Ænigmatis interpretationem:* Κυάμων ἀπέχεσθαι: A Fabis abstineto: *quod Pythagoricum putant effatum; etsi id refellatur ab* Aristoxeno, *qui affirmat,* Pythagoram *nullo Legumine sæpiùs usum, quam Faba, quòd is cibus sensim alvum subduceret, & lævigaret. Quidam ideò à Fabis abstinendum esse putant, quia sunt flatulentæ, Venerem excitantes, Insomnia turbulenta efficientes, & mentis tranquillitati contrariæ, ut ex* Platone *videtur putavisse* Cicero. *Alii verò, teste* Plinio lib. 18. cap. 12. *quia in iis Mortuorum animas esse credunt, & quia in illarum Floribus lugubres literæ legantur. Sunt & alii, qui nomine* κυάμων, *non* Fabas, *sed* Testiculos *venire ajunt: quare non à Fabarum esu, sed a rei Venereæ proluvio abstinendum esse homini philosopho autumant. Denique ex* Plutarcho *illum Ænigmati*

CXLI. F A B A R I A.

THλέφιον, Crassula, Crassula major, Faba inversa. Germ. *Knabenkraut, Wundkraut, Donnerkraut, Donnerbanow, fette Henne*, Gall. *Joubarbe des Vignes.*

Usuale est Thelephium vulgare, *C. B.* 1. quæ est Fabaria, *Matth.* Telephium, *Matth. Lob. Tab. Cast. Cam.* Telephium album, *Fuchs.* Acetabulum alterum, *Cord. in D.* album, *Fuchs. icon.* Faba ioversa, *Lob.* Telephium alterum, sive Crassula, *Dod.* vulgare sive secundum, *Clus. hist.* Crassula, seu Faba ioversa, *Ger.* Cotyledon alterum Dioscoridis, *Col.* Scrophularia media, vel 3. *Brunsf.*

Floret Julio ac Augusto. Crescit circa muros, locisque saxosis.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Folia tantùm.

Vires, *Matthiolo* refrigerat & humectat. (*Dodonæo* refrigerat & siccat) Vulneraria est, astringit, mundificat, præcipuique usus est in consolidanda Intestinorum erosione per Dysenteriam iotroducta (Ulceribus Uteri,) in curanda Hernia, in Maculis Cutis detergendis, in Ambustis medendis.

(*Radix appenditur inter Scapulas ad Hæmorrhoides tacas*)

P R Æ P A R A T A.

Aqua. Ea Foliis & Floribus.

FARFARA, *vide* TUSSILAGO.

CXLII. F I C U S.

Σύκη: Ficus, *Brunsf. Trag. Matth. Dod. Cord. hist. Bellon. Lon. Lob. Cast. Tab. Ger.* Ficus sativa, *Fuchs.* communis, *C. B.* 1. Germ. *Feigenbaum*, Gall. *Figuier.*

OFFI.

CXLI. FABARIA. *Fabaria* seu *Sedum Telephium*, Germ. *Fette Henne*, Latinè communiter vocari solet *Crassula*, à crassitie Foliorum, item *Fabaria* à Foliis, Fabarum Foliis simillimis; item *Ficaria*, quod meritò à quibusdam contra Ficus Ani commendetur. Vocatur etiam *Scrophularia media*, uti dicit AUTHOR *noster*, quo ipso iooultur, quòd conveniat cum Scrophularia vera, quæ decantata est in Hæmorrhoidibus, ut adeò etiam non sine fructu applicetur. Botanicis usitato nomine *Telephium* dicitur, à TELEPHO, Mysiæ Regn, qui ab ACHILLE vulneratus Ulcera diuturna & ferè deplorata mediante hoc curavit, & ad senectutem usque se conservavit. Unde adhuc hodie *Ulcera* ejusmodi *inveterata* diuturna *Ulcera Telephia* dicuntur. Vid. RUELLIUS *de Naturâ Stirpium l.* 1. *cap.* 20. *p.* 82. & *l.* 2. *c.* 156. *p.* 435. item HOFFMANNUS *in Clavo l.* 4. *p.* 473. Meritò enim Succus hujus Fabariæ Ulceribus inveteratis est dicatus; Hinc & Germanicè *Wundebalsam* & *Wundkraut* vocatur. Inter *Telephia* refertur

1. *Telephium majus, flore rubro.*
2. *flore albo.*
3. *Telephium majus, Hispanicum.*
4. *Telephium minus, flore albo.*
5. *Telephium repens, minus, folio deciduo.*
6. *Telephium Portulaco folio*, &
7. *Radix Rhodia*, de qua *suo loco.*

Innata tantùm est *Telephium majus*, seu *Fabaria*, quæ species est *Sedi*; quo innuitur participare de natura Sedorum, & esse ea *Plantis Refrigerantibus*, quarum vis consistit in Sale volatili, diluto oimis copioso Phlegmate.

Internus ejus *usus* ferè oullus vel rarissimus est, nisi cum *Scrophularia* & *Chelidonio minore* contra Affectus Hæmorrhoidum, quomodocunque io potu usurpata, laudetur. A quibusdam pro usu vulnerario *usurpari* solet in *Decoctis*, ad consolidanda Ulcera Intestinorum io Dysenteria, præmissis præmittendis, cum reliquis Vulnerariis, imprimis cum *Symphyto.*

Externè præprimis Planta contusa, inque *Cataplasmatis* formam redacta, vel ejusdem loco *Succus* expressus, mirum præstat levamen. Videatur SOLENANDER *S.* 4. *Cons.* 20. ubi commendat *Crassulæ majoris Radicem* collectam, quando primo vere turgentibus Foliis erumpere incipit, jubendo Plantam cum Foliis contundere, & cum *Oleo rosaceo* terere; idque, si adsit vel Inflammatio vel Ardor, simul io mortario plumbeo, sin secus, in mortario tantùm marmoreo, vel alio; & sic applicare Hæmorrhoidibus externè in earum dolore, calore, & ardore, aliisque similibus Symptomatibus.

Radix loco *Amuleti* de collo usque ad os sacrum suspensa ab ipso WEDELIO egregia experta est, cujus rei veritatem propria experientia in Studioso quodam probavi. Cùm enim jam præscripta quædam Unguenta nihil conferrent, experimenti gratia *Radicem* dedi, eamque in dorso suspendere jussi, optimè successit Remedium, ac Hæmorrhoidum vitia evanuerunt.

In Dania quoque Mulieribus, ex Partu difficili Hæmorrhoidum mala perpessis, *Radix* hæc ea de ratione loco Amuleti adhibita, maximè quoque proficua esse dicitur. Celebris dicitur *Vulneraria*, quatenus contusa applicatur Vulneribus, quæ egregiè consolidat: propterea & TABERNÆMONTANUS *in Herbario* componit *Unguentum* non inelegans, cujus usus satis est receptus; propterea etiam in *Clysteribus* ad consolidanda Ulcera Intestinorum in Dysenteria, præmissis præmittendis, cum reliquis Vulnerariis, imprimis cum *Symphyto*, infundi solet. (✱)

CXLII. FICUS. *Ficus* Germ. *Feigenbaum*, est vel *nostras*, vel *Indica*, quæ etiam vocatur *Opuntia*; quæ est vel *major* vel *minor*, in nostris hortis obvia. De *Ficu Indica* sive *Opuntia* hoc potest notari, quòd si comedatur, sanguinolentam reddat Urinam, utut nihil sanguinei coloris in illa conspiciatur; quod ipsum non parvum terrorem injecit Nautis & Mercatoribus, illam ex India primùm advehentibus. Quod autem excernitur, non est Sanguis verus, sed Urina saltem tincta. *Radix Rubiæ tinctorum* solet etiam tali colore tingere Urinas, *de quo suo loco.*

Ficum Europæam sive *nostratem* quod attinet, cujus *Fructus*

nigmati sensum tribuunt, quòd à Reipublicæ muneribus, Pythagoræ consilio, abstinere oporteat: idque eâ loquendi formulâ dictum putant, quòd Veteres, Vice Calculorum in Magistratibus eligendis, Fabis uterentur. Sed quid vetat quin videntem Lucianum, *in* Somnio *seu* Gallo, *vera dixisse putemus? Eo Dialogo Gallus, (in quem ridiculâ metamorphosi Pythagoræ animam transmigrasse finxerat) Micyllo interroganti, quid Philosopho illi venerit in mentem, cùm à Carnibus & Fabis abstinendum esse suis discipulis jusserit; lepidissimè* (Erasmo *interprete*) *respondet*: Nihil sanè neque præclari quidquam erat: verùm animadvertebam, si consueta modò, ac eadem quæ vulgò traduntur à multis, præcepissem, non fore, ut mortales in admirationem adducerem, sed quò peregrinora magisque aliena proposuissem, futurum, ut hoc magis novus magisque viderer admirandus. Proinde institueram animo, novæ quidjam rei designare, ejusmodi proposito Decreto; cujus caussa esset inexplicabilis, quò videlicet aliis aliud conjectantibus, omnes redderentur attoniti: quemadmodum in obscuris Oraculis solet usuvenire. *Utinam & quamplurima Philosophorum reconditam sapientiam ostentantia effata non essent ejusdem farinæ.*

(T) C. Hofmannus *notat*, Fabariam *non esse* Telephium Dioscoridis, *fatente* C. Bauhino, *quòd scilicet ad folia alæ non sint: non esse* Chrysocomen Dioscoridis, *ut putabat* Tragus: *non esse* Cotyledonem, *seu* Umbilicum Veneris alterum Cæsalpini: *nec quoque esse* Scrophulariam Dioscoridis; *tandem non esse* Anacampseroo Plutarchi, *ut* Gesnerus *voluit. Est tamen ipsi* Telephium vulgare C. Bauhini, *quod &* Crassula major Dodonæi. *Quamvis autem vulgò* Fabaria, *seu* Crassula Officinarum, *inter* Telephii *species referatur; attamen ad* Telephium *non reducitur à* Tournefortio: Telephii *enim Fructus est unicapsularis*, Fabariæ *verò Fructus ex quamplurimis capsulis vaginarum æmulis, atque in capitulum collectis, compositus est. Reducit ergò ad Genus* Anacampseros, *quod adeò cum* Sedo *& Flore & Fructu convenire ait, ut aliud inter hæc Genera non admittat discrimen, nisi quod Cl.* Raius *agnoscit: ut scilicet* Anacampseros *à primâ statim germinatione excaulescat, quum Folia* Sedi *in globulos Oculi bovilli æmulos congerantur. Verùm notas has* Raius, *tum in* Methodo *tum in* Historia, Telephii *potiùs Generi tribuit. Quas hic adducit* Telephii species Ettmullerus *ad* Anacampseroton *sanè reducendæ.*

Quæ Fabaria *&* Crassula Officinalis *est*, *est* Anacampseros, *vulgò* Faba crassa J. B. *Pedalis ferè Planta, cauliculis rectis, teretibus: crebris crassis & succulentis Foliis, glaucis, & Portulacæ foliis longioribus. Flores albi in umbellas digesti: Radix tuberculis glandulosis strumosa est, nullo sapore nec odore notabilis. Vulgò* Faba inversa *appellatur.*

OFFICINALIA NATIVA.

Fructus ejus. Germ. *Landfeigen*, *grosse Rothfeigen*. Gall. *Figues d' Espagne*. Germ. *Rothkleinfeigen*, *kleine Marsilienfeigen*. Gall. *Figues de Marseille*, *petites Figues*.

N. Primitivæ Fructus dicuntur *grossa Ficus*; ficcæ in furno aut Sole exficcatæ *Carica*, aliis *Passa*.

Vires. Caricæ calfaciunt 2. (recentes moderatiùs), utræque humectant. Pulmonariæ funt, & Bechicæ, arenulis Renum & Vesicæ medentur, Venenis resistunt: præcipui usus funt in Variolis & Morbillis ad cutem pellendis: maturant, molliunt, attrahunt, unde & Bubonibus Pestilentialibus (innuente Scriptura) conferunt. Muliercul is nostratibus, appropinquante Partu, Ficuum tostarum esus ad Partum facilitandum est familiarissimus: quin & familiare est super Ficus Spiritum Vini accendere, Brodiumque ad Tussim sedandam propinare.

(In Colica Cataplasma ex Ficubus et & in Hæmorrhoidibus cæcis.) CXLIII. Fi-

ctus imprimis est Officinalis, & propter dulcedinem gustus fatis cognitus, quique communi nomine *Ficus* dicitur. Hæ funt vel *recentes* vel *exficcata*. *Recentes* vocantur *Ficus*, & ordinariè sic folent præscribi: ♃. *Ficuum pinguium* tot vel tot. *Exficcata* ordinariò *Carica* in Formulis vocantur.

Ejusdem ferè *usus* funt, ac infrà explicanda *Glycyrrhiza*, quarum temperata dulcedo commendat easdem ad temperandam & obtundendam acrimoniam acido-falfam, Lymphæ præprimis & Urinæ. Hinc valdoperè profunt in Affectibus Pectoris & Renum, aliarumque Partium urinariarum ex causa prædicta excoriatarum, aut plùs minùs exulceratarum, in *Decocto* speciatim usurpatæ. Non enim tantùm est consensus Partium Pectoris cum Partium genitalibus, sed etiam cum Renibus, ita ut simpliciter quæ conveniunt in Affectibus Renum: & contrà. Propterea *Carica*, uti in Affectibus Pulmonum, Tussi, & Asthmate, admodùm sunt congruæ, & pro corrigenda Lympha temperandi, incidendi, & educendi vim habent; ita etiam conveniunt in Dolore Renum Nephritico & Calculo, item Renum & Vesicæ exulceratione, Ischuria, Mictu cruento, &c. Tantam propensionem ad Renes habent *Ficus*, ut earum *Decoctum* non benè percolatum, sed quod admixta habet granula, per Urinam illa denuò reddat, in qua conspicua ipsum *Decoctum* & grana Ficuum. Usitatum Mulieribus nostratibus ad Raucedinem, asperitatem Faucium, atque Tussim, infundere *Caricas Spiritui Vini*, & postmodùm incendere ac haurire, est Remedium non contemnendum & expertum. Quòd si loco *Spiritu Vini communis* accipiatur *anisatus*; vel appropriatus Pulmonibus & Pectori, erit Medicamentum convenienties, & elegantius in talibus Affectibus. Leniter abstergunt, hinc simul *Decoctum Ficuum* vim habet Alvum laxandi. In Variolarum quoque & Morbillorum Cura frequentia usus funt, & singulariter profunt, Experientia teste idque multiplici nomine. Propterea earum *Decoctum* mirè commendatur à SALA, ut promoveatur eruptio; hinc etiam, postquàm erumperint, præcavent, ne vestigia diuturna relinquant. Nam (1.) temperatur Ebullitio, (2.) temperatur Acrimonia, quæ aliàs Pulmones exceriat & dilacerat, atque Fibras intercutaneas corrodit, & profundas foveas facit. De singulari earum *usu in Variolis & Morbillis* nonnulla FORESTUS habet *lib. 6. Observationum*, ubi de Morbillis: verba ejus hæc funt. *Morbilli adeò grassabantur in Civitate ut vix immunis quispiam Puer ab illis viveret, quos omnes curavi Decocto Ficuum*. Sed cautè in Variolis usurpantur propter Alvi laxationem, quæ est suspecta in hujusmodi Affectibus, expulsione ad cutem opus habentibus: Unde Moderni *Decoctum* earum cum *Milio* admodùm commendant pro usu blandè adstrictorio: quod ipsum pro Variolarum Cura non inconveniens, quia corrigit vim *Caricarum* laxativam, in qua cum *Passulis* conspirant, quatenus eræque blando fermentationis motu stimulant. In hoc *Decocto* si dissolvatur *Syrupus Scabiosa* vel *Fœniculi*, fit palato gratius & efficacius, quatenus funt Pectoralia, & impediunt, ne Phthysis à Variolis, Pulmones obsidentibus, fiat; item cùm *Carica* sint *vulneraria*, præcavent, ne profunda Ulcuscula sive Foveæ fiant à Variolis: v. g. posset fieri talis Formula:

♃. *Caricar. pingu.* No. xv.
Sem. Milii ʒiiß.
Passul. Min. ℥vj.
Decoq. in f. q. *Aqua simplicis*, Colat. ℔iß. adde
Syrup. Scabiof.
Fœnic. an ℥iß.
M. f. Potus.

Nam & *Decoctum Fœniculi*, imprimis *Radicis*; commendatur pro expellendis Variolis.

Videmus magis compositum *Decoctum Ficuum* eodem usu in MYNSICHTII *Armamentario Chymico Select.* 25. *pag.* 386. Nihilominùs observetur, quòd adsit *Pulpa Tamarindorum*: jam verò, quoniam hæc folet purgare, quæ Purgatio vel faltem Laxatio, est morbifica & lethalis in Morbillis & Variolis, ideò, ne interficiamus, quos servare debemus, abstinendum sedulò à Purgantibus. In iisdem Variolis & Morbillis Symptoma sæpè lethale est Mictus cruentus. Multipliciter etiam convenit *Decoctum Ficuum*, quoniam partim præcavent, partim curant talem Mictum cruentum. Multiplici ergò nomine conducunt in Variolis & Morbillis Ficus. Aliàs observetur & hoc, quòd ex nimio usu Ficuum copiosi soleant generari *Pediculi*, & per poros Corporis Sudoris facie prodire: id quod antiqua est traditio, confirmata tamen à Modernis, ab HEINRICO AB HEER *Observat. oppidò rar. pag.* 278. SEBIZIUS *in Tractatu de Alimentis p.* 1538. *Problem.* 169. *An Ficus generent Pediculos?* negat quidem, propterea, quia GALENUS tantùm dixit: sed non est negandum contra Experientiam.

Quoad *usum externum*, ingrediuntur *Fomenta & Cataplasmata* emollientia, suppurantia & maturantia, ita; ut nullum sit in Schola Chirurgorum *Cataplasma* emolliens, suppurans, & maturans, quod non ingrediantur aliquot paria Ficuum, pro temperandis Humoribus in Tumoribus fermentantibus, ipsisque Tumoribus emolliendis, & maturandis, & inde natis Doloribus blandè demulcendis: imò Ficus assatæ, & calidè impositæ conducunt, & Abscessus ruptionem juvant: insigniter enim maturare dicuntur. Hinc in Inflammationibus & Tumoribus suppuratis Gingivarum prope radices Dentium, si apponatur Frustum Ficus, sive crudum sive aliquantisper tostum, sive in Lacte decoctum, maturat valdeperè, quamvis non sine exacerbatione Doloris. Alias STROBELBERGERUS *de Podagra Dentium c.* 5. dicit, quòd Ficuum esus officiat, pariter ac Saccharum Dentibus.

Ficus Folia Lac suggerunt, dulce priùs, sed in recessu acre, ratione cujus *Folia Ficus* recentia affricare solent Hæmorrhoidibus cæcis, ut eas aperiendo fluxum stimulent. Eodem *Succo lacteo* Veteres Lac in Caseum coagularunt; unde hunc Succum lacteum Lac instar Aceti præcipitare asserit HELVETIUS *in Dirib. pag.* 168. (*V*)

CXLIII. FI-

(V) *De Ficu notissima Arbore, suavissimos Fructus ferente, præstat nihil, quàm pauca dicere. Illud tantùm notasse sufficiat, quòd* Valerius Cordus, *duobus ferè retro sæculis*, (*notante* Cl. Tournefortio) *primus agnoverit, Arborem hanc Flores habere in ipsius Fructus cavitate nascentes, qui Capillamenta quidem tenuia sunt ex involucre quodam prodeuntia, quod Semen complectitur ut plurimùm subrotundum. Hoc negotium clarissimè patefecit* Dn. De la Hire junior, *qui anno* 1712. *Regiæ Scientiarum Academiæ ostendit, Ficus Flores in Fructu absconditos non petalodes esse, sed apetalos, h. e. ex Staminibus quibusdam componi, quæ Apicibus suis prædita pulvere scatent ad Semina sibi subjecta fœcundanda apto, juxta ea quæ alibi de Seminum in Plantis foecundatione exposuimus. Dividit hunc Fructum* de la Hire *in tria spatia. Horum primum Pediculo proximius, amplitudine reliqua longè superans, continet Semina, ex parte carneo parenchymate, ex parte Calyce multifido, involuta. Secundum spatium continet Florum Stamina, quæ trifida sunt, adeoque triplici Apice prædita: Apices autem hi sunt reverà Capsulæ exiguæ, exiguo pulvisculo repletæ, ad Seminum fœcundationem, ut dictum. In tertio demum spatio, quòd ad Fructus Umbilicum pertinet, Foliola quædam continentur: forte ad Umbilici foramen aliqua ratione claudendum.*

Ficus *occasione aliqua dicit* Ettmullerus *de* Ficu Indica, *quam* Opuntiam (*Indi Tunam*) *Botanici appellant*, *ex eo quòd circa* Opuntem *Bœotiæ oppidum, Herbulam nasci scribat* Theophrastus, *quæ ex Foliis Radicem dimittat, quemadmodùm nos in vulgatiori Opuntiæ specie fieri observamus, cujus Folia crassa & spinulis horrentia (etsi hæc non Folia, sed Ramos appellari debere contendat* Raius:) *terrasemi sepulta Radices, & nova Folia, Fructusque producunt*

Opun-

CXLIII. FILIPENDULA.

Φιλιπένδουλα, Filipendula, Oenanthe, Saxifraga rubra, Germ. *Rother Steinbrech.* Gall. *Saxifrage rouge.* *N. Dicitur* Oenanthe Veterum, quia viribus aliquantùm conveniunt.

Usualis est Filipendula vulgaris, *C. B.* 1. Filipendula, *Trag. Dod. Matth. Cord. hist. Lon. Cast. Tab.* (cui & Saxifraga rubra,) *Ger.* Oenanthe, *Fuchs. Cord. in D. Lob.*

Nascitur solo herboso. Floret Junio & Julio.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia & Radix.

Vires. Calfacit & siccat 3. attinuat, abstergit, subastringit, discutit: Diuretica est. Usus præcipuus est in tartarea Mucilagine Pulmonum, Renum, Vesicæ ac Articulorum, in Colica flatulenta, in albo Mulierum Profluvio. Extrinsecùs in Tumore Hæmorrhoidum.

Dosis Drach. j.

(*Syrupum* quidam ex Filipendula parant in Fluore muliebri proficuum, tempore Somni pondere ℥j. sumptum. (*Extractum.*)

CXLIV. FILIX.

Πτέρις, πτέριον, Germ. *Fahrn, Fahrnkraut, Waldfahrn.* Gall. *Fougere, ou Fousbere.*

(*Mas* pro non ramosa, plurium pedicillorum. (*utraque*
(*Fœmina* ramosa, unius pedicilli. (*promiscuè* (*usualis.*

Mas dicitur Filix, *Brunsf.* vulgaris, *Trag.* Mas, *Matth. Fuchs. Dod. Lon. Lob. Cast. Tab. Ger.* Fœmina, *Gesn. Cæsalp.* Filix non ramosa, dentata, *C. B.* 3.

Fœmina inscribitur, Filix sylvestris, *Brunsf.* Filicis majoris genus, *Trag.* Filix Fœmina, *Matth. Fuchs. Dod. Lob. Cast. Tab. Ger.* Thylypteris Filix Fœmina *Cord. in D.* Filis Mas major

CXLIII. FILIPENDULA. *Filipendula* ita dicitur, quòd Radix ejus habeat plures Nodulos, qui multis quasi Filis connectuntur. Dicitur etiam *Oenanthe* Græcis à *Vino*, eò quòd tunc, quando Vitis floret, eadem quoque floreat. Vocatur etiam *Saxifraga rubra*, Germ. *Rother steinbrech*, quòd in Calculo conveniat: *rubra* dicitur propter Radicem rubram. Hujus plurimæ sunt Species, *Montana, Aquatica*, &c. in sylvestribus locis crescit.

Usitata sunt in Officinis Folia & Radix.

Tota Planta, & imprimis *Radix*, vi diuretica, & simul incisiva & attenuativa pollere solet; unde *usus* ejus satis frequens est in Nephritide ad diffringendum & stimulandum Calculum, Renes abstergendos, Renum atque Vesicæ sabulum, sudimentum Calculorum, expellendum: Verùm, quòd speciali vi lithontriptica polleat, vix sperandum. Aliàs etiam à quibusdam commendatur adversùs Scrophulas & Strumas, dum eadem cum Radice *Scrophulariæ*, & *Radice Rusci* solet misceri, vel in *Decoctis*, vel in *Pulveribus* contra Scrophulas: Sic habemus in SENNERTO *l. 2. Praxeos P. 1. c. 25.* tale *Decoctum contra Strumas p. 132.* ex eadem *Filipendula* & *Scrophularia* cum aliis Ingredientibus non inelegans, quatenus resolvit & incidit materiam Strumarum, eamque educit per Urinam. (X)

CXLIV. FILIX. *Filix* Planta est ubi vis obvia, præprimis crescit in locis asperioribus. Habetur *Mas* & *Fœmina*. Hæc præ illo est ramusa, *Mas* verò non ramosæ, & Foliis incisis. Græcis dicitur πτέρις, quòd *Alas, Avium*, Foliorum multiplicitate, ac incisurarum varietate, æmuletur, Germanis *das Farrenkraut*. In dorso Alarum conspicua sunt corpuscula nigricantia, quæ sunt *Capsulæ seminales*, in quibus maturis plura *Semina* continentur, quæ se sponte sua vi elastica deinde pandunt. Aliàs inter Plantas steriles Semine carentes, non secus ac *Polypodium*, fuit relata: sed malè. Elegantem Historiam habet SCHROEDERUS *in Tractatu parvo de Microscopiorum usu*, ubi Semina hæc ope Microscopii fuerunt conspecta. Vanæ de hac *Radice* relationes, quòd nempe discissa repræsentet *Aquilam*, discussæ sunt à VELSCHIO *Hecatost. 2. p. 105.*

Planta tota, unà cum *Radice* antiquitùs in frequenti admodùm fuit usu in Morbis Chronicis, ex Melancholia seu Acido vitioso natis, præsertim in quibus Splen simul affectus fuit, in specie in Malo Hypochondriaco, Scirrhis Lienis & Pancreatis. Nam ex Vegetabilibus omnibus *Splenieticis* palmam facit dubiam, adeòque maximè commendatur contra Splenis vitia, ut vocant: & reperimus, quòd omnia ea, quæ conveniunt Spleni & Pancreati, sint quasi naturæ terrestris duræ, & imprimis consistentis. Nam hæ Plantæ quæ dicatæ sunt Marti vel Saturno, potiùs habent vim destruendi Acidum, & conducunt in Affectibus Lienis, quæ ab Acido primariò oriuntur; unde commune est Ingrediens omnium *Fotuum, Decoctorum, Nodulorum, Essentiarum Aperitivarum & Antisplenicarum*. *Decoctum Filicis*, præsertim *Radicis*, ex blando dulci nonnihil amaricans, Urinam pellere solet, & multi usus est in Lienis Tumore ac Inflatione humida, sive in Magnis Lienibus HIPPOCRATI dictis; item in eorum Obstructionibus, vel per se, vel per consensum natis, Veteribus fuit. FORESTUS valdè commendat *Decoctum Radicis Filicis* cum *Cuscuta* in *Vino*, ceu Arcanum expertum, in Affectibus Splenis. Vid. SENNERTUS *P. 4. Praxeos cap. 6. p. 488.* Alii commendant singulariter sequens *Decoctum* in Scirrho Lienis, & dicunt expertum esse ad Tumorem & Duritiem Lienis.

℞. *Herbar. Filicis c. sua Radice,*
Sabinæ,
Absinth. ana q. s.

Decoquantur in s. q. *Aquæ Ferrariorum* (imprægnata est particulis Martialibus & ferreis) ad consumptionem tertiæ partis (nam quæ sunt naturæ fixioris diutiniorem requirunt Coctionem, quàm quæ Salia habent in se volatilia; & contrarium fit in Antiscorbuticis acri-

Opuntia Planta Indica est, at nobis familiarissima reddita. Tournefortio *Genus constituit Flore rosaceo, cujus Calyx abit in Fructum carnosum, umbilicatum, unicapsularem, & Seminibus fœtum, sæpè angulatis. Sub hoc Genere non paucæ Species continentur, quas videre est apud* Breynium, Hermannum, & Plumerium. *De* Animalculis *hujus Plantæ Foliis hærentibus vide quæ diximus, ubi de* Cochinilla *in* Notis *ad* Chermes. *Folia Opuntiæ Herbariorum, eorumque succus, Vulnera recentia mirabiliter sanat: Tumores item & Apostemata discutiunt: præsertim si Folia charta madefacta involuta, & sub cineribus tosta, Cataplasmatis forma applicentur.*

Notandum autem, *quòd haud confundenda est hæc* Ficus Indica, Opuntia *dicta, cum vera* Ficu Indica Theophrasti. *Hæc enim Arbor est procera, in Indiis circa Goam nascens, foliis Cydonia, Fructu ad Ficus Fructum accedente, è quarum Ramis Capillamenta quædam, veluti Cuscuta, pendentia, cùm terram attigerint firmitudinem acquirunt, radices emittunt, ac in novas proceras que similes Arbores evadunt, nova item Capillamenta è suis ramis prodeuntia producentes: ut sic sensim in Nemora, ad Solis radios arcendos aptissima, sensim propagentur.*

(X) Filipendula *vera &* vulgaris (*quam* Molon Plinii *putat esse* C. Bauhinus) *non confundenda est cum vera* Oenanthe; *hæc enim inter Plantas umbelliferas connumeratur*, Filipendula *verò Planta est flore rosaceo;* Ranunculo *congener, nisi quòd ab eo differt Calyce monophyllo, Fructumque profert globosum, cujus Semina in Capitulum Dolii æmulum colliguntur.* Filipendula Officinalis *Radices obtinet ex Glandulis olivaribus, veluti filo pendentibus, conspersas. Folia Pimpinellæ atro virore splendentia, quæ minima hederacea Foliola intercedunt: Caules cubitum unum aut duos alti, solidi teretes, alati, Flores sustinens in paniculæ modum sparsos, suaveolentes, albidos: Semen denique muscosum, squamosum, rotundum, Pimpinellæ. Hæc ex* J. Bauhino: *hujus tamen Icon cum descriptione minimè consonat, notante* Tournefortio, *qui nec Semen Filipendulæ cum Pimpinellæ Semine convenire, advertit. Notat insuper quòd* Filipendula *styptica sit, odorata, tenax, salsique saporis, quòdque Folia cæruleam papyrum fatis, Radix verò styptica item & amariuscula, summè rubefaciat. Continetur in hac Planta Sal ad Alumen accedens, sed multo Salsuгine mistum: Analysi enim Chymica multum Acidi, Terræ, & Olei è Filipendula extrahitur. Hinc omnium Authorum consensu Planta hæc est valdè diuretica & aperitiva:* Tabernæmontanus *ex aliorum quoque sententia ad Epilepsiam commendat.*

Ettmullerus *de* Filipendula Aquatica & Montana *hic mentionem facit, sed neutra est* Filipendula: Montana *enim ad* Pedicularem; Aquatica *ad* Oenanthen *est referenda.*

major, sive Fœmina credita vulgò, *Clus.* Filix ramosa major pinnulis obtusis, non dentatis, *C. B.* 1.

Nascitur locis opacis nemorum: vires tota æstate, nocte D. Johannis sacra Semen profert: novi qui dicto tempore id collegerunt, verùm qua utilitate, ignoro.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix, in primis Filicis Fœminæ.

Vires Splenetica est, calfacit & siccat: amara est, subastringit, aperit. Usus præcipuus in obstructionibus Viscerum, & in primis Lienis & Uteri. Extrinsecùs commendatur ad Ambusta (extracta Mucilago.)

PRÆPARATA.

(*Extractum*) habetur ex Radicibus.

(*Spiritus* Spleneticis utilis.)

CXLV. FŒNICULUM.

M*άραθρον*: Fœniculum, *Brunsfels. Trag. Fuchs. Cord. in D. Tab.* Vulgare, *Ger.* Fœniculum nostrum vulgare quibusdam Hippomarathrum putatum, *C. B.* 1. German. *Fenchel.* Gall. *Fenoüil.* Ital. *Finocchio.*

Crescit

---

acribus, Cochlearia, Nasturtio, & similibus, quæ diuturniorem Decoctionem non, sed blandam tantùm & vase cooperto institutam, aut saltem Infusionem, postulant: quod observetur in Formulis præscribendis, quoniam multum interest) addendo.

Passular. Minor. contusar. q. s. pro grato sapore.

De quô sub ingressu lecti bibatur bonus haustus.

Possunt addi *Passula* circa finem Decoctionis, ut saporis gratia remaneat, quoniam aliàs facilè acescunt in diuturna Decoctione.

Prætereà quoque in Affectibus Melancholicis *Radix* hæc cum *Sabina in Vino*, vel cum *Aqua simplici*, vel speciatim cum *Aqua Ferrariorum* decocta, non absque fructu adhibita fuit; sed cum hodierno tempore delicatioris fiat palati Homines, ac ad ejusmodi Decocta diu continuanda nauseent, nec quorumvis Ægrorum stomachus eadem continuare valeat, rariùs hodie usurpantur.

Sanè, quæ hodie nos per *Martialia* & *Volatilia* præstamus, illa Veteres cum *Polypodio*, *Filice*, ac *Adianto* præstiterunt, quod tamen in desuetudinem abit. Interim *Cerevisiæ* ejusmodi medicatæ, ac per fermentationem paratæ, non secus ac cum *Scolopendria* parata *Cerevisia*, Remedium sunt non contemnendum. (*Y*)

FLAMMULA.

F*Lammula* est duplex: vel *repens* vel *surrecta*. *Flammula repens*, sive *Clematis*, *urens*, quæ *κατ' ἐξοχὴν* etiam dicitur *Flammula Jovis*, Germanicè *Brenn wurtzel*, nomen acquisivit ea vi sua caustica & acri, quæ utplurimùm consistit in particulis acribus, acidis, volatilibus, macris, non oleosis; hinc comesta Pustulas & Vesiculas in lingua excitat:

Flammula surrecta species est *Clematitis* & magni usus in Medicina; colitur hic in Hortis, in agro Norico motu spontaneo crescit. Convenit ferè cum *Cochlearia* vel *Nasturtio*, quia obtinet Sal volatile insigniter acre, ratione cujus conspirant vi antiscorbutica alterativa, sicut nonnullis hodie singulariter laudatur internè contra Scorbutum: unde à Belgis, imprimis à LINDANO *in Collegio privato super Hartmanni Praxin Chymiatricam*, ubi huic absolutam Curationem Scorbuti attribuit, in Experientiam practicam translata; siquidem Sapor ejus acris valdè penetrans ad Saporem ferè *Piperis Indici* accedit, hinc penetrantia sua volatili Acidum fixum macrum alterat & enervat, Viscidum incidit & abstergit, adeòque est *Splenetica*, *Hepatica*, *Aperitiva*. Potest usurpari in substantia cum *Aceto*, vel *Decocto*; vel *Infuso*. Vel potest Plantæ affundi *Vinum* generosum, & ita simul per Alembicum destillari; sic enim prodit *Spiritus Flammula*, sive *Sal volatile*; vel potiùs per frequentem *Spiritus Vini* cohobationem *Spiritus* egregius *Antiscorbuticus* inde elicitur.

Extrinsecùs adhibetur ob Sal istud acre ad Rubores & Pustulas vel Vesiculas excitandas in cute. (*Z*)

FLOS AFRICANUS.

F*Los Africanus* Germanis *Sterbeiber Rosen*, item *Studentenblume*, ita dicitur, quia à CAROLO V. primùm ex Africa in Europam fuit translatus. Vocatur etiam *Caryophillus Tunetanus*.

Usum nullum in Officinis habet. (*A*)

CXLV. FŒNICULUM. *Fœniculum* Græcè *Μάραθρον*, Germanicè *Fenchel*. *Μάραθρον* dicitur *ἀπὸ τοῦ μαραίνειν*, quòd, ubi *emarcuit*, condendis cibis inserviat.

Fœ-

(Y) Filicis *Fructus Foliis innasci omnibus notissimum.* N*equaquam tamen credas cum* Cæsalpino *furfuraceam illam lanuginem, quæ in adversa parte Foliorum Filicis est, quæque copiosiùs in tenellis nuper e terra erumpentibus abundat, in terram ipsam aspergenda, Filicis Semen esse: ea enim ab hujus Plantæ Semine longè differt. Fructus enim Filicis bino ordine Foliorum pinnulis affixi, si Microscopio cernantur, Membranam quandam convexam corrugatamque, Ferri equini formam habentem, ostendunt: hac detracta sese oculis objicit numerosa congeries Vesicularum, annulo elastica vi donato munitarum, cujus contractione, rumpuntur illæ, Seminaque effundunt minutissima. Innumeræ sunt Filicis tum per Europam, tum per reliquas Mundi regiones, species. Cl.* P. Plumier *integrum Volumen edidit* de Filicibus Americanis *accuratissimis descriptionibus, nitidissimisque iconibus exornatum.*

Filix ramosa, major, pinnulis obtusis non dentatis C. B. *quæ vulgò* Filix fœmina *dicitur, est Officinalis. Hujus Plantæ Radix tenax est, parùm amara, & ingrati saporis, nec papyrum cæruleam rubefacit. Ope Chymicæ Analyseos Filicis Radix præbet multùm Liquoris acidi, multum Sulfuris, multumque Terræ. Hæc eadem principia ex Foliis quoque educuntur, sed aliquid Spiritus urinosi elicitur. Videtur hæc Planta vim suam exerere ope Salis Sali Coralliorum analogo, sed implicati Succo quodam viscido, quem Ignis destruit, quique aliud non est, nisi Mistum ex Phlegmate, Acido, & Terra: hinc mirum non esse,* notat Tournefortius, *si Filicis Radix inter Edulcorantia & Aperientia remedia connumeretur. Drachma hujus Radicis Vermes necat: quod pro maximo Arcano venditant Empirici, ut notat* Paulli. *Si e Radicis Succo, in Aqua Rosarum macerato, Mucilaginem extrahas, egregium habebis ad Ambusta remedium.*

(Z) *Non tam* Flammula surrecta, *quàm* Flammula repens *est species* Clematitis; *utraque enim Flore gaudet rosaceo, plerumque tetrapetalo, Calycis experte, cujus Pistillum abit in Capitulum, in quo colliguntur Semina, in tenue Capillamentum, quasi plumatum desinentia: quæ notæ sunt characteristicæ* Clematitis. *Quare* Flammula repens *dicitur* C. B. Clematitis, seu Flammula repens; Flammula *verò* surrecta *dicitur* J. B. Clematitis, *sive* Flammula surrecta, alba. Clematitis seu Flammula repens *infirma & sarmentosa Planta est, & proximis fulta in altum tollitur, sepesque amplectitur: à vulgari Clematite longitudine, angustia, & soliditate Foliorum differt, tota enim Planta illa minor est. Folia fervido & acri sapore os feriunt: imò Flores albi, odorati, urida vi, labia, si imprudenter attigerint, inflammant.* Clematitis *verò, seu* Flammula surrecta *vix à repente distans, nullis opis indiga, sarmenta sua ad duorum & trium cubitorum altitudinem emittit: nec minùs urida vi vesicas excitat, atque exulcerat.*

(A) Flos Africanus, *de quo hic* Ettmullerus, *est, quem vulgò* Caryophyllum Hispanicum, *seu potiùs* Indicum, *appellamus: Hujus multæ sunt species:* Flore *scilicet* simplici & pleno: *quarum quamplurimas Botanici nomine* Tanaceti Africani *indigetant.* Tournefortius *omnes reducit sub uno Genere,* Tagetes, *appellato: quod numeratur inter Plantas Flore radiato, sed Seminibus capitulo foliato instructis. Folia* Tagetis *fœtore, & incisura ad nervum ferè usque dignoscuntur.*

Quamquam Hernandez in histor. Plant. Mex. *asserat, Succum ex Foliis Tagetis expressum, atque cum Vino vel Aqua epotum, Stomachi frigiditatem emendare, Urinam prolicere, Menstrua & Sudorem ciere, ac Obstructiones reserare, & similia; nihilo tamen minùs* Dodonæus *Tagetem omninò Venenum esse contendit: idque Experientia in Fele, Muribus, Porcis aliisque animalibus instituta confirmat. Multi tamen* Dodonæo *adversantur, atque* Lemery *ait, se Tagetem à Canibus comestum innoxium observasse: idem tamen monet, Plantam hanc internè non esse adhibendam, donec non esse venenatam, omninò constiterit.*

Crescit locis cultis, aridis. Floret Julio, Augusto.

OFFICINALIA NATIVA.

Herba seu *Summitates*. *Radix*, (quæ una ex Radicibus quinque Aperientibus famosis.) *Semen*.

Vires. *Folia* calfaciunt 2. siccant 1. aperiunt, resolvunt, discutiunt; Diuretica, Carminativa, & Bechica sunt, Ventriculum roborant, Lac augent, Visum confortant. Asperam Arteriam leniunt.

Radix & *Semen* calfaciunt 3. adeoque insuper usus creberrimi in Humorum & Flatuum discussione, & ad peripheriam expulsione.

N. Semen adhibetur sæpissimè ad corrigenda Purgantia, ut & ad Flatus discutiendos.

(*Majus Creticum*, *sive Vene-Theriacale*.)

PRÆPARATA.

1. *Confectum Semen*.
2. *Aqua*. Ex integra Planta incisa.
3. *Aqua*. Ex Semine.
   N. Ophthalmica est inter usitatissimas.
4. *Oleum stillatitium*. Ex Semine.
5. *Sal com*. Ex Planta incinerata.

CXLVI. FOENUM GRÆCUM.

FOEnumgræcum, Germ. *Fenugreck*, *Bocksborn*. Gall. *Fenugrec*.

Est (Sativum. *Hoc usuale*.
(Sylvestre. *Minùs usitatum*.

Dicitur Fœnum Græcum, *Trag. Matthiol. Lob. Lon. Dod. Cast. Cam.* Fœnugræcum, *Fuchs. Cord. in D.* Fœnum Græcum sativum, *C. B. 2.*

OFFICINALIA NATIVA.

Semen solum, ex sativo scilicet desumptum.

Vires. Calfacit 2. siccat 1. emollit, digerit, maturat, discutit: Paregoricum est, usúsque adeò famosi, ut *Cataplasma* dictatum intentionum Chirurgis vix usitatum sit, quin Fœnugræcum, vel hujus Mucilaginem contineat. Crebrique usus est in *Clysteribus* emollientibus; mucilaginosa quippe sua substantia obtundit acrimoniam, Intestinaque erosa oblinit. Insuper cõducit ejus Mucilago ad Oculorum Suggillationes di-

Fœniculum autem ob copiam *Seminum*, quæ largo *fœnore* reddit, Planta est Culinis & Officinis nota. In usu sunt ejusdem *Summitates*, cum *Herba*, item *Caulis concavi*, & *Semen*, ut etiam *Radix*. *Planta tota* est suaviter aromatica, testante id Odore & Sapore suavi, blando & aromatico. Vis ejus consistit in particulis salsis, oleosis volatilibus, suavi inter sese commercio sociatis, & particulæ ejus acidæ volatiles pingues sunt, in quibus primariò vis aromatica consistit. Ab his effectus calefaciendi dependet. *Nephriticum* est egregium, mirificè abstergens Renes, & promovens Urinam; unde in Renum Doloribus, Stranguriis & aliis Affectibus, *Fœniculi Planta* polychresta est. In defectu item Lactis *Decoctum Fœniculi* recentis mirum in modum conducit: quod expertum ab AMATO LUSITANO *Centur.* 6. *Curat.* 86. & HARTMANNO *in Praxi Chymiatr.* Unde in frequenti sit usu Nutricibus Lacte destitutis. Imò dicunt Lac tale emulctum spirare odorem Fœniculi. Dicunt quod Mulieres recipiant *Folia Fœniculi viridia*, decoquant in *Vino* vel *Aqua* s. q. & hoc utantur pro Potu ordinario, sic impossibile perhibent esse, quòd non semper abundent Lacte: quod etiam *Decoctum* commendatur ad expellendas Variolas, quod notum, & Menstrua retenta vel impedita. In *Oculorum* vero Affectibus *tota Herba*, ejusque *Semen*, est commendatissima, iis imprimis, qui lucubrationibus nocturnis Oculis nocuere; unde & *Liquor* ejusdem *saccharatus* pro usu ophthalmico à BARTHOLETO *in Encycop.* p. 171. tanti æstimatur, quem ita parat: Recipit nempe *Surculos Fœniculi*, eorumque cavitatem *Saccharo pulverisato* replet, ac ita per integram noctem relinquit, ut hac ratione Rore deciduo dissolvatur *Saccharum*, sicque *Liquor saccharatus* BARTHOLETO & RIVERIO multum laudatus, emergat, qui in Pannorum & Macularum Oculi detersione, discussione ac consolidatione, omnibusque Oculorum Affectibus, est præstantissimus. PLINIUS habet, *Serpentes* primò monstrasse Fœniculi mirabilem vim ophthalmicam; siquidem verno tempore dicuntur cæci propter inductam Oculis cuticulam: hinc ut deponant, visumque hyberna latebra obscuratum recuperent, vescuntur *Fœniculo*: de quo videre possumus MINDERERUM *in Aaedat. cap.* 11. *pag.* 120. & STROBELBERGERIUM *de Fœniculo p.* 18.

Radix & *Semen* ejus, quæ *Aroma* suave ac blandum Ventriculo, & hinc toti generi nervoso conveniens continent; inter *Aromata nostratia* referuntur; hinc etiam *Semen* inter *Carminativa quatuor Calida Majora*, Viscidum nimirum attenuando, & Stomachi Intestinorumque Flatus potenter discutiendo, primatum obtinet. Egregium est *Stomachicum* dum præter alia commoda, vi aromatica Spiritus influos recreat, Digestionem validè promovet, acidas Cruditates in primis viis, & inde natos Flatus internè aut externè egregiè discutit, & resolvit. Undè in *Trageas Pepticas* post pastum assumitur *Semen Fœniculi*, hinc in Colicis Pathematis, in convulsivis Intestinorum Malis, Herniis, &c. horum usus est egregius. Convenit *Pectori* & *Renibus*, dum scilicet, ut dixi, semper est inter hæc convenientia, dum Tussi & Asthmati medetur, postmodùm Renes detergit, nera Calculus concrescat, impedit, quatenus Sal volatile temperatum corrigit Acidum Calculi coagulatorem. Stranguriæ ab Acido oriundæ, & Renum Doloribus, à quacumque causa, potenter medetur, quocunque modo usurpatum. Præterea, præter *Semen Euphrasiæ*, nullum præstantius est *Ophthalmicum* internum hocce *Semine Fœniculi*. Propterea, cùm etiam sit *Pectorale*, Gravidæ Mulieres illud deberent comedere in Tussi & Affectibus Pectoris, ut remittat. Et dicunt Authores, quòd Fœtus in lucem postmodùm editus clareat elegantibus Oculis. Qui ergò vult *Filios Oculis pulchris* habere, commendet hoc *Semen* Gravidæ Conjugi in Tussi, & aliis Pectoralibus Affectibus. Imò sunt, qui dicunt, quòd si Fœminæ comedentes *Fœniculum*, halitum inspirent Oculis Infantum, & illis Oculos reddant clariores, & lucidiores; quod etiam ad Oculos Variolis clausos jubetur applicari.

Radix est primaria ex *Radicibus quinque Aperientibus*: Viscidum nempe attenuat, Pectori, Renibus, Utero, ac Mensibus ciendis dicata est. Porrò *Decoctum Radicis* hujus vel solitariè, vel etiam (quod quibusdam placet) *Floribus Sambuci*, aut *Lumbricis* sociatum, ad *Lactis* abundatiam commendatur; sicut & HELIDÆUS PADUANUS *in Curation. pag.* 83. pro Lacte generando commendat *Decoctum Lumbricorum in Brodio* vel *Decocto Fœniculi*. Egregium quoque est *Diureticum*. In Variolarum Cura sæpiùs adhibetur, quarum expulsionem promovet, & Oculos ab Exulcerationibus protegit.

Oleum Fœniculi destillatum, sub forma *Elæosacchari* propinatum, in iisdem Affectibus adhiberi potest, imprimis ad Visum clarificandum, contra Flatus, & Nutricibus pro augendo Lacte.

Syrupus adhibetur ad expellendas Variolas. (*B*)

CXLVI. FOENUM GRÆCUM. *Fœnum Græcum* habetur *Sativum* & *Sylvestre*; & hoc vel *Siliquis oblongis*, vel *Polyceraton*, ita dictum à *multitudine Cornuum in Floribus*: quot enim Flores sunt, tot pendeunt *Cornua oblonga rotunda*, unde & Germanis, *Bocks-horn*, aliàs etiam *Glanene* dicitur.

In usu tantùm est *Fœnum Græcum vulgare sativum*, & in specie ejus *Semen* pro scopo *anodyno* & *resolutivo*, quia turget substantia mucilaginosa, qualis *Mucilago*, vim habet temperandi & obtundendi & quasi inviscandi acres aculeos salinos quorum via Succorum in Corpore peccantium, ratione cujus emollire, maturare & suppurare, & hinc blandè Dolorem demulcere assolet, unde in Tumoribus resolvendis *Fomenta* & *Cataplasmata* discutientia & maturantia ingreditur, cui utrique scopo satisfacit. Pro *Collyriis* in Ophthalmiis *Mucilago* hæc usurpatur, quin &, notut rariùs, *Clysteribus* pro emolliendis Fæcibus, & temperanda acrimonia Humorum, sæpiùs nimiùm corrodente Intestina, & reseranda Alvo in-

(B) Fœniculum *sive à* Fœno, *sive à* Fœnore *dicas*; *parùm refert*. Fœniculum vulgare *Planta est Culinis & Mensis*, *familiarissima*, *cujus* Semen *etiam Officinas Medicas ingreditur*. Fœniculi *Genus inter* Umbellatas *numeratur*, *sed quarum Calyx abit in duo Semina crassiuscula*, *oblonga*: *Folia verò in lacinias capillaceas divisa Costæ innascuntur*, *Inter Fœniculi species recensetur* Cuminum, *ut priùs notatum*. *Vis Carminativa Seminum Fœniculi cui non nota? notissimum quoque est* Scholæ Salerni *fœdum Leonicum*.

Semen Fœniculi reserat spiracula culi,

discutiendas (Imposita.) Vide *Harm. prass.*

P R Æ P A R A T A.

Mucilago. Extrahitur beneficio coctionis in Aqua.

CXLVII. F R A G A R I A.

K'μαρον, Fragaria, *Brunsf. Trag. Matth. Fuchs. Dod. Lon. Lob. Cast. Ger.* Fragaria vulgaria, *C.B.* 1. Fragula, *Cord. hist.* Fragula, & Trifolium fragiferum, *Tab. Germ. Erdbeer-kraut*. Gall. *Herbe des Fraises*.

Crescit locis opacis: Floret Martio & Aprili.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Folia seu *Herba*, & *Fructus* in Præparatis.

Vires. *Herba* refrigerat & siccat, moderatè subastringit, Diuretica est, usnsque crebri in Ictero, ut & in *Gargarismis* & *Balneis*, in *Cataplasmatis*, &c.

Fructus (*Fraga*). Refrigerant & humectant. Splenetica sunt ac Nephritica, Venenis resistunt: quia autem facilè putrescunt, non adeò commodè comeduntur.

P R Æ P A R A T A.

1. *Aqua*. Ex integra Planta florida. Abstergit Lentigines & Maculas.

2. *Aqua*. Ex Fructibus.

N. Sitim & æstum febrilem extinguit, Urinam ciet.

3. *Syrupus*. Ex Succo Fragorum.

4. *Spiritus*. Ex Succo fermentato, qui tamen usus rarioris.

5. *Tinctura*. E Baccis cum Aqua propria.

CXLVIII. F R A X I N U S.

E*Schbaum*. *Eschern*. Gall. *Fraine*. [Excelsior. *Hic Officinalis*. Humilior. *Minùs usualis*.

Dicitur Fraxinus; *Brunsfels. Trag. Matth. Lon. Lob. Tab. Cast.* Fraxinus excelsior, *C. B.* 1.

Floret Aprili & Majo: Semen fert Autumno. Crescit in sylvis opacis.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Folia, *Cortex*, *Lignum*, *Semen*.

Vires. *Folia* siccant valdè, curantque ictus Serpentum, sed usus sunt rarioris.

Cortex & *Lignum*, siccant, itidem attenuant: Splenis duritiem specificè emolliunt; Diuretica sunt, Lithontriptica, eaquo non è postremis.

N. Sunt

---

ineoquitur. Uno nomine: omnia ea præstat, quæ ipsi adscribuntur ab AUTHORE. Ad eadem etiam valet, ad quæ *Tragacanthæ Mucilago* utilis est, de qua *suo loco dicetur*. (C)

CXLVII. FRAGARIA. *Fragaria*, Germ. *Erdbeer Kraut*, etiam dicitur *Trifolium fragiferum*, quia Folia tantum tria habet, Profert *Fructus*.

In usu sunt *Fructus*, *Radix*, & *Folia*.

Fructus, uti sunt noti in Culinis, ita non adeò cogniti in Officinis, quoniam rarò præscribuntur, Succulenti sunt, sed admodùm temperati; & ex eo, quòd facilè efferveseibiles sint, blandissimum Alcali volatile, sub occulto tamen Acido, demonstrant. Copiosam Urinam fundi faciunt; exinde habent *vim nephriticam*, Renes purgant, & Calculum eliminant. Unde & quibusdam in usu est *Spiritum Vini* affundere, & ita hunc *Spiritum* pro usu diuretico & Calculi præservativo administrare. Prætereà Phlogoses & Æstuationes Corporis blanda temperatura solent sistere, quo scopo etiam *ex Fragis* potest fieri elegans *Julebus* ad imitationem TIMÆI *in Responso* 8. *p.* 16. ubi *Fragis* conquassatis addit ana *Aqua Cichorei*, atque *Endivia* & *Fragaria* partem dimidiam, & *Spiritus Vitrioli* tantillum; non secus ac ex *Rubo Idæo* similis *Julebus* elegans & suavis paratur in TIMÆI *Dirib. Med. p.* 433. Cavendum tamen interim est, ne nimio eorum abusu Choleram aliosque Affectus Intestinorum excitemus. Rarum est, quòd singularem *vim diaphoreticam* in Fragis observaverit BARTHOLINUS *Cent.* 3. *Hist.* 57. *p.* 112. quæ alibi non reperitur.

Herba ipsa *Fragaria* dicitur *Hepatica*, quia egregiè convenit in temperando Hepate, & tono, ac dyscrasia sic dicta Hepatis; Unde in *Affectibus Chronicis*, in specie Cachecticis, Ictericis, & similibus, haud minimum præstant usum: sicut & LINDANUS huic Plantulæ vim mirabilem attribuit pro temperando Hepate, vel pro restituenda crasi Sanguinis. Proptereà ejus *Decoctum* cum *Passulis* est usitatum in talibus Affectibus, imprimis, si usurpetur pro Potu ordinario. Hinc etiam RULANDUS *in Curat. Empir. Decoctum* ejus cum *Passulis* pro Potu ordinario in Affectibus & Morbis Hepatis frequenter præscribit sequenti modo:

♃. *Herba Fragar.* M. ij.
Passul. min. cont. ℥iv.

Decoquitur in *Aqua font.* q. s.

Quod *Decoctum* optimè valere dicit in Ictero flavo: ipsi tamen est usitatum in aliis Cachexiarum generibus. In delicatulis additur aliquid *Cinnamomi*.

Virgini cuidam, Asthmate & Tussi afflictæ, hanc præscripsit *Potionem*:

♃. *Herb. Fragar.* M iij.
Rad. Liquirit. rasa ℥ß.
Uvar. passar. ℥iij.
Cinnam. ʒj.

Coqu. in s. q. *Aqua simplicis*.

Idem RULANDUS curavit Ictericum longo tempore detentum, & consistentis ætatis sequenti *Decocto*.

♃. *Flor. Centaur. minor.*
Fol. Fragar. ao. M. j.

Infundantur per horas tres in *Aquæ* & *Vini* an. ℔iij. postmodùm decoquantur lentè ad consumptionem medii.

Hujus *Decocti* ℥viij. mane bibit, sudavit, & curatus est.

Succus Fragorum valde diureticus, Renum abstersivus, & in purganda Massa Sanguinea quoque non otiosus est. Vulgò refrigerare dicuntur; unde & *Julepos* exinde conficiunt in Febribus Ardentibus & Malignis.

In usu quoque est magno *Syrupus Fragaria* exinde paratus, (*D*)

CXLVIII. FRAXINUS. *Fraxinus* ita dicitur à *frangendo*, quia facili negotio frangitur, Germ. *Eschbaum*. Arbor certè singularis est, apud nos incognita, in agro Norico & Anglia sponte sua copiosissimè crescit.

Plura ex hac Arbore Natura pro usu Medico suggerit: *Folia* nempe, *Corticem*, *Semen* & *Lignum*. In *Foliis* enim residet *vis vulneraria*: in *Cortice vis splenetica*, *diuretica*, & *febrifuga*; in *Semine vis diuretica*, & *aphrodisiaca*; in *Ligno* denique *vis sympathetica vulneraria*.

Arborem in genere quod concernit, quidam existimant, Serpentes ad hanc Arborem non appropinquare, nec sub umbra ejus commorari posse, cùm umbra ista sit ipsis lethalis. Sed de hoc ulterior est consulenda Experientia.

Quod attinet verò *Folia*, internè rarò adhibentur. Si verò eadem recentia contusa Vulneribus recentibus, & locis quibus Hæmorrhagiæ contingunt, imponantur, reverà *Balsami vulnerarii* vices sustinent, quæ vulgaris Rusticorum est Curatio.

Succus recens Foliorum Fraxini specificè contra Morsum Viperarum commendatur: de cujus *Succi* vera & certa Experientia vid. ZACUTUS LUSITANUS *l.* 3. *Prax. Admir. Observ.* 90. Vulneribus infusus valdè conducit.

Aqua

(C) Fœnum-Græcum *Plantis Flore papilionaceo accensetur, sed quæ Foliis gaudent ternis (quare à quibusdam inter Trifolii species connumeratur): Siliquæ planæ nonnihil sunt, & corniformes, Seminibus plerumque rhomboidiformibus, vel reniformibus fœtæ.* Fœnum Græcum sativum, *seu* Officinale, *semicubitum altitudine non excedit, ramosque edit Foliis ornatos: quæ terna sunt, majuscula, crenata, supernè virentia, infernè glauca. Flores è Foliorum alis papilionacei, subcandidi; quos insequuntur Siliquæ palmares, & sesquipalmares, falcatæ, mucrone tenui, longa, tenui, Semina continentes ferè quadrata, & odore quodam medicato, mucilaginem reddentia. Hæc cum Seminibus Lini inter Anodyna primum locum tenere, lippis, & tonsoribus notum.*

(D) Fragaria à fragranti *sanè Fructus odore (potiùs quàm à* fragilitate, *ut putat* Vossius, *citans* Mollia Fraga Ovidii): *hic autem ea sapore & odore notior est ipsa Planta.* Fragariæ *Genus Flore est rosaceo, cujus pistillum abit in Fructum ferè globosum, utplurimùm carneum, nonnunquam siccum, cui Semina adhærescunt. Folia item Plantæ terna sunt, summo pediculo insidentia. Multæ sunt Fragariæ species, quæ vel Foliorum varietate, vel Fructus Florumque colore distinguuntur: sunt & Fragariæ species steriles, quas* non vescas *appellant. Vulgaris est quæ* Fraga fert rubea: *sapidissimæ Veris incipientis primitiæ. Habent Fraga succum, saporemque vinosum, ut quandoque copiosius ingesta caput tentent, & inebrient: non paucis stomachi dolorem excitant.*

N. *Sunt* qui Lignum die Johannis Baptistæ cæsum, Vulneribus ac Contusionibus solo affricatum mederi credunt: cædunt autem id alii ante Solis ortum, alii ipso meridiano temporis puncto, *VVundholtz* dicitur vulgo.

Semen. (Foliis adhærescens) calfacit & siccat validè, conducit Epaticis, Pleuriticis, Calculosis. (Venereum est.)

N. Colligendum hoc est autumnali tempore. (Dicitur *Lingua Avis.*)

PRÆPARATA.

Extractum. Ex Corticibus per Aquam appropriatam, Liquore

Aqua ex tenellis Fraxini Foliis destillata ad Surditatem valdè commendatur; cui etiam hæc ipsa *Aqua* valdoperè laudatur pro *Lotione* in Tremore Manuum, in quo experta dicitur.

Cortex Arboris adultæ subnigricans, ejusque *Decoctum*, non secus ac *Cortex* & *Decoctum Tamarisci*, item infusum & fermentatum, in quibusvis Morbis Chronicis, in quibus Splen ac Hypochondria malè se habent, est egregium. Observarunt enim, quòd Sale essentiali blandè adstringente, nihilominùs tamen etiam paulùm resolvente, ac attenuante, turgeat. Sapore convenit cum *Gallis* & *Tormentilla*; præcipitat enim *Vitriolum* etiam in Atramentum: hinc loco *Digestivi* in Splenetieis *Decoctum* ejus usurpari potest. Præterea Acidum corrigit & detergit. Nobilissimum *Sudoriferum* & singulare *Diureticum est Cortex*, quippe quòd Diuresis est optima Morborum Chronicorum evacuandi ratio. Jam verò omnia Medicamenta, quæ habent vim diureticam, sunt optima. Unde etiam *Cortex Fraxini* & *Tamarisci* cùm simul sint *Splenetica*, optime conducunt in Splenis Morbis, & simul quoque in *Essentiis Splenetieis* præscribuntur. Denique *Cortex Fraxini* nobile quoque est *Febrifugum*; ita, ut Moderni; imprimis Angli, *Corticem* hujus *Fraxini* in locum *China China*, seu *Febrifugi* illius *Peruviani*, substituere non dubitarint. Verùm optimè etiam huic *China China* substituitur *Radix Gentiana*, aut etiam *Lignum Colubrinum*, quippe quæ æquè ac *China China*, teste Experientia propria, Tertianas curat. Sic nonnulli ex *Cortice Fraxini* parant quoque *Febrifugum*; Cortex enim Fraxini vim habet detergentem, per sudores evacuantem.

Sal Corticis Fraxini calcinatum, non verò exactè adeò alcalisatum, potentissimum est *Diureticum*.

Sequuntur *Semina*, quæ ob figuram, quà *Avicularum Linguas* repræsentant, *Lingua Avis* vocari soleat. Sale volatili acri nitroso turgent, unde sunt *diuretica*, propterea quoque Nephriticis & Calculosis singulariter prosunt, in quibus Affectibus commendantur à GLAUBERO *in suis Scriptis pag.* 23. Præterea eadem quoque *Semina* acrimoniam Genituræ acuunt, & Viros ad Venerem valdè stimulant.

Semina hæc destillata subministrant *Oleum empyreumaticum* (quod tamen per rectificationem ab empyreumate liberandum) perquàm acre, potentissimè *diureticum* & *nephriticum*, & cui vix par existit. Unde à GLAUBERO *in sua Pharmacia Spagyr.* tantoperè laudatur.

Lignum denique à quibusdam *Germanorum Guajacum* dicitur, & non immeritò: quia similiter nitroso Sale volatili turget, & exinde *sudoriferum*, & hinc singulariter *diureticum* est; adeò ut incertum sit, an magis Sudorem vel Urinam pellat? Habet enim *Lignum* hoc & *Cortex* omnes *Guajaci Indici* proprietates, & conducunt in usu *Antivenereo*, atque per Urinam, quicquid adversi offendunt, expellunt, eorumque vis efficacior dicitur *Guajaco Indorum*: videtur AGRICOLA *in Chirurgia parva pag.* 903. Ratione Salis hujus nitrosi, licet viridis sit *Fraxinus*, tam facilè inflammabilis est. Conf. MAYOVV. *de Nitro p.* 57. Prodest etiam in Affectibus Splenis, aliisque *Morbis Chronicis*. *Lignum* hoc egregium est *Sympatheticum* in curandis *Vulneribus*, vim *Unguenti Armarii* imitans, unde vulgò dicitur Ger. *das Heylholtz*, *wundholtz*, quibusvis enim Vulneribus cæsim aut punctim inflictis applicatum, eorum Consolidationem brevi promovet, Inflammationes arcet, ac Dolores sedat; sive recentibus istis affricetur, sive Instrumento cruento illinatur, & in locum tepidum seponatur. Imò omnem *Hæmorrhagiam* quoque Vulneribus junctam, modò Lignum admoveatur, ut hocce Sanguinem calidum excipiat, mirè sistit. Vidi aliquando non sine stupore & admiratione Virginem hic locorum, tanta Narium habituali *Hæmorrhagia* laborantem, ut Capillorum profluvium passa, ac Anasarca immineret, adeò, ut nec ullum Remedium huic Malo sufficiens potuerit reperiri; quæ tamen hoc *Ligno Fraxini* Naribus applicato, se post planè immunem ab omni Hæmorrhagia reddidit: Aliàs & in Dentium Doloribus, cavitatibus eorum intrusum, Dolorem fugat, ubi & Gengivis affricari poterit. Cessante tamen Hæmorrhagia, secutæ sunt Cephalalgiæ per biduum horrendæ. Atque sic *Lignum* hoc *Fraxini* certo & determinato tempore cæsum, est *Succedaneum Pulveris Sympathetici*, de cujus vi sympathetica videri potest SCHOTTUS *in Jocoseriis Naturæ & Artis*. Totius rei cardo vertitur in hoc, *quo nimirum tempore cædendum sit Lignum Fraxini?* quòd à variis variè determinatur. Solent tamen & multæ *Superstitiones* concurrere ad Ligni hujus efficaciam: ut quando quidam dicunt, Lignum hoc cædendum esse die S. Johannis Baptistæ, præcisè tempore meridiano, Alii circa Festum S. Jacobi (seu uti vulgò vocant inter duo festa B. Mariæ, hoc est circiter diem 15. Aug & 16. Septembris, mane ante Solis ortum. Vel juxta alios, tempore Conjunctionis Solis & Lunæ in Tauro, Mense Aprili, vel in Conjunctione Solis & Lunæ in Leone Mense Julio, in Plenilunio autem meridie, si est Sol in Exaltatione, domo 10. vel tempore Conjunctionis, uno ictu cædendum; quidam ipso festo S. Jacobi, inter 11. & 12. horas, & quidem nonnisi à Juvene Venerem nondum experto, & Securi omnino nova, tribus ictibus, lavatis manibus, & in recessu non loquendo. Alii noctu volunt cædere hoc Lignum, & in his sunt, qui dicunt; latere *Arcana* quædam *contra Veneficia*. In hac Superstitione PARACELSUS *in scriptis suis primus* adeò operosus fuit in demonstrandis modis, & temporibus Herbarum colligendarum, utut vagus, & confusus: observari enim vult *quinque Tempora collectionis*.

1. *Tempus Anni Solaris*, id est, in qua Solis statione sint colligendæ.
2. *Tempus Mensis Lunaris*, seu an circa Novi, vel Plenilunium sint colligendæ.
3. *Tempus Diei naturalis*, id est, an matutino, vespertino, an meridiano tempore.
4. *Tempus vigoris Plantæ*, ubi tunc est in vigore ipsa Planta, quando florere incipit, & Semina generat.
5. Denique *Modum colligendi Plantas*, qui adhuc maxime suspectus mihi videtur, utut non de nihilo esse, & plurima Exempla etiam vulgaria probent.

I. *Primum* ergò quod attinet, nempe *Tempus Anni Solaris*, multum sanè refert, an circa *Solstitia*, an alio Anni Tempore colligantur Herbæ, vel Flores.

II. Quoad *secundum*, nempe *Menses Lunares*, observandum, an *Plenilunio* magis, an *Novilunio* Herbæ sint colligendæ, vel Semina serenda? sic constat Ligna tempore decrementi Lunæ ante Novilunium cæsa durabiliore, & à Vermibus libera esse (*E*); non secus ac Poma: Pyra, &c. eodem tempore collecta durabiliora sunt. Nec ignotum, quòd Semina, quæ circa vel ante Plenilunium seruntur, plures Flores, paucos verò Fructus proferunt; econtrà verò, quæ circa Novilunium seruntur, paucos Flores, multos verò Fructus ferant.

III. Quoad *tertium*, nempe *Diei naturalis Tempus*, aliæ Plantæ convenientiùs *mane*, aliæ *meridie*, aliæ verò *vesperi* colliguntur.

IV. Et alius *quartò Plantæ Vigor* est in *Radicibus* tempore verno, & sic dicatæ sunt Capiti; alius in *Floribus* tempore æstivo; alius in Bruma in Conjunctione Solis & Lunæ, &c. in Plantis est Vigor, quando incipiunt Semina generare; Seminum Vigor est, antequam maturuere perfectè. (*F*)

(E) *Jam omnibus satis innotuisse puto, Arborum cæsarum cariem, non ex eo oriri, quòd illæ crescente Luna cæsæ sint; sed potiùs cùm cæduntur succo nutritio adhuc turgentes, h. e. verno tempore: tunc enim cæsæ, sive crescat, sive decrescat Luna, semper cariosæ evadunt; contrà verò si hyberno tempore, h. e. cùm minimo pollent succo nutritio, sive crescente, sive decrescente Luna cæduntur, tunc diutissimè à carie immunes permanent.*

(F) *De hoc sanè* Tempore colligendarum Plantarum *habenda potiùs ratio est, quàm aliorum, quicquid dicat* Paracelsus. Vigor *enim* Plantæ *est attendendus, cùm scilicet vel in Planta tota, vel in ejus parte, quæ ad Remedia paranda quæritur, Succus nutritius luxuriatur: frustrà enim aliquid activum & medicamentosum in Planta exsucca jam & effœta quæsiveris.*

quore alique acido acuatam, obi excellit Aqua ex tenellis Fraxioi Foliis destillata. *Quercetanus, in Pharm. Rest.*

2. *Oleum ex Ligno*. Fit destillando modo communi.

3. *Sal com.* Ex Cioere Corticum.

N. Sal ex Ligno inciocrato; Vnloeribus intùs & extùs cum felici successe usurpatum vidi.

CXLIX. FRAXINELLA.

Dictamnus albus, (propter Radicem albam) sive Fraxioella, *C.B.* 5. Polemonium, *Tab.* Dictamous puratus, *Brunsfels.* Dictamous vulgaris, *Trag. Cam.* Officinarom, *Lon.* Dictamoum album, nonoullis pumila Fraxinus, *Matthiol. Cast.* Tragium primum, *Dioscorid. Lob.* Dictamous nostra *Cord. in D.* Fraxinella, *Cor. hist. Dod. Clus. Ger.* Germ. *vveisser gemeiner Diptam, Esch-hervvurtz*, Gall. *Du Dictam blanc.*

Crescit in rupibus: Floret Junio.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix verno tempore colligenda.

Vires. Est Cordialis, Alexipharmaca, Uterina, Cephalica, amara, calfacit & siccat, aperit, Vermes necat. Usua præcipui in Morbis Malignis, in Epilepsia, aliisque Affectibus Capitis, in obstructione Uteri (etiam pro Pesso) &c. (ad Secundinas pellendas). Extrahere quoque dicitur Spicula Cuti infixa.

PRÆPARATA.

(*Aqua*. Alexipharmaca & Ophthalmica.)

Condita Radix ad Fluxum album.

Oleum ad Faciem dealbandam, & Articulorum Dolores.

CL. FUMARIA.

Κάπνος, Fumaria Officinarum & Diosc. *C. B.* 1. Fumus terræ, *Brunsfels. Cam.* Fumaria, *Trag. Matth. Fuchs. Cor. in D. Dod. Lon.* 2. Flore albo, *Tab.* Capnos, *Lob. Cast.* Fumaria major, *Cast.* Fumaria purpurea & alba, *Ger.* German. *Daubenkropff, Daubenkfrbel, Ærdrauch, vvilde Rauten,* Gall. *Fumeterre, ou Pied de Geline.*

Crescit

V. Quoad *quintum*, nompe *Modum colligendi*, dicunt: quòd vires varient pro diversa collectione; onde aliæ Herbæ *sursum*, aliæ *deorsum* debeant evelli: *Radices Asari*, Germ. *Hasel vvurtzel* sursum versùs evulsis Foliis, Vomitum cient, deorsum versùs Secessus movent: sic & *Sambuci summitates* sursum versùs evulsæ magis Vomitum; deorsum verò per inferiora purgant: atque idem de *Esula*, *Iride nostrate*, &c. dicunt.

In his ergo quinque enaratis Circumstantiis maxima *vis Herbarum Balsamica* consistit. Optimum autem *Ligni Fraxini Tempus* videtur ante Solis ortum die S.Joh. Baptistæ; vel cæditur Luna & Sole in Leone existentibus, circa punctum meridiei. Alii Conjunctionem Luminarium in Ariete eligunt: Vid. BORELLIUS *Cent.* 3. *Obs.* 78.

Aliàs & Plantæ à nonnullis secundùm certa *Signa cœlestia* dividantur variè & superstitiosè; sed effectus illorum Signorum nulli sunt: Vid. HELVETIUS *in Amphitheatro Naturæ*, & CARRICHTHERUS *in Herbario*, qui sub certos Planetas distribuit.

Aliàs *Lignum Fraxini recens* una extremitate igni commissum, altera exsudat *Liquorem* seu *Aquam*, ut omnia Ligna solent, quæ *Aqua* maxime commendatur in Affectibus Aurium, scilicet Surditate.

Quoad *Præparata*, omnia ex illo parari possunt eodem modo, ac de *Ligno Guajaco* dicetur.

In usu quoque est *Sal ex Ligno incinerato*. (G)

CXLIX. FRAXINELLA. *Fraxinella*, malè *Dictamnus albus* dicta videtur, quòd Folia hujus Plantæ *Fraxini* Folia imitentur. Planta in hortis colitur, & fortem, aromaticum ex parte, odorem habet.

Quo ad *Usum* ejus, iisdem Affectibus consecrata est, quibus *Dictamnus genuinus*. Ab Authore qui dem multa dicuntur, Ego autem nil habeo, quod moneam, quoniam nunquam aliquid de ea memini me legisse.

Interim, cùm hujus loco *Chelidonium majus*, vel *Zedoaria* usurpari possint longè potentiora, non ampliùs usurpari solet. (H)

CL. FUMARIA. *Fumaria* vel *Fumus terræ*, dicitur etiam *Capnos minor*. Germanis *Erdrauch*. Flores fert purpureos & albos; Semen fert ut *Coriandrum*, nigricans tamen. Egregia est Planta, Saporis admodùm acris amaricantis, penetrantis, adeoque innuit, vim ejus in Sale nitroso volatili temperato, non tamen adeò copioso, residere.

In *Officinis* tota *Planta* cum *Foliis* adhibetur. Nullum mundificans Sanguinis præscribitur, quod non ingrediatur: nostris enim Corporibus apprimè convenit in depuranda Massa Sanguinea, & dyscrasia ejus corrigenda; unde in Morbis Hepatis & Lienis sic dictis, Cachexiis, aliisque Morbis Chronicis, uti & in Morbis vocatis Melancholicis, pro corrigendo sapore vitiosæ Causæ morbificæ, & Sanguinis fermentatione, nulla Planta magis est usitata, Præter vim autem *Alterantem*, *Splenetricam*, *Hepaticam*, & *Attenuantem*, *Urinam* egregiè cit, *laxat* quoque leniter, & *purgat* serosos, biliosos, & adustos Humores scosim. Viscera reserat, roborat & purificat; adeò, ut in Malo Hypochondriaco, Scorbuto, Morbis Mesenterii, Lienis, Quartana, Ictero nigro, & Scabie recenti, utramque faciat paginam, recens infusa & epota. *In Scabie* enim, & Morbis similibus, ubi adhuc est infecta Massa Sanguinea, *Fumaria* commendatur; imprimis si sit *Scabies Scorbutica*, in qua Flores & Folia coquuntur in Lacte caprino, bibuntur, & sic egregiè talis Scabies Scorbutica curatur. Sunt etiam, qui commendent hanc Plantulam in Cura *Morbi Gallici*; in quibus casibus pro Sanguine purificando non datur præstantius Remedium, cujus efficaciam videbitis confirmatam in PAULI *Quadr. Botan. p.* 63. *Coctionem* autem *diuturnam* non fert hæc Herba, quia avolat Sal volatile. Unde laudatur imprimis recens eadem in *Infusis*, aut etiam in *Succo* usurpata, cùm non parum virium exsiccatione successiva perdat.

Succus hujus *Herbæ* recens expressus cum *Succo Buglossæ*, & *Seri Lactis caprilli* part. ij. mixtus, & in vere calide mane sumtus, in dictis Affectibus egregiè confert; unde & præ-primis

(G) *Quamquàm* Fraxinum *raram in Germania Arborem esse, scribat* Ettmullerus; *attamen in Italia integras ex ea sylvas habemus, ejusque lignum Culinis familiarissimum*. Fraxinus *Arbor est Flore apetalo cum Fructu conjuncto: Fructus autem quòd planus, membranaceus, & linguiformis sit*, Ornithoglosson, *h. e.* Lingua Avis, *vulgò dicitur. Illud Fraxinis omnibus commune est, ut Folia habeant per conjugationes costæ innascentia. Species Officinalis est* Fraxinus excelsior C. B. *Fraxini quoque species est* Ornus, *de quo alibi. Lubet quæ de* Fraxino excelsiori *scribit* Gl. Tournefortius *hic transcribere. Hujus Arboris Folia ope Chymicæ Analyseos multum acidi Liquoris reddunt, parum Spiritus urinosi, nil Salis volatilis concreti, multum tamen Olei & Terræ, sed satis Salis fixi. Hinc conjicere est, quòd hujus Plantæ Sal, valdè accedit ad* Oxysal diaphoreticum Salæ, *sed in Fraxino Sal hoc conjunctum est cum multo Sulfure, multaque Terra; nil mirum ergò si Planta hæc sit aperitiva, diuretica, & sudorifera. Ex* Trago *Aqua e Fraxino destillata liberat ab Ictero, & Calculo: item Decoctum Foliorum ex Vino tollit Hepatis & Lienis obstructiones. In Variolis & Morbillis* Simon Paulli *commendat usum Salis Fraxini, ac Ligni Guajaci: quemadmodùm & optimum esse Antivenereum, fatetur* Lobelius. Corticis Radicis cinis (*inquit laudatus* Lobelius) nodulo exceptus Cauterii potentialis suppler vicem, madefactus & impositus, indeque foraminulum contractum reseratum, immisso Hederæ folio fovetur. *Ex eodem, Suffitus ex Foliis, Cortice, vel Semine Fraxini, Surditatem sanat: valdè enim resolutivum est Medicamentum: imo Aqua destillans ex Fraxini viridi surculo, cujus altera extremitas incensa sit, iisdem pollet viribus, si syringa in Aurem immittatur, hujusque foramen Gossypio eadem Aqua imbuto, oppleatur. Demum præscribitur Cortex Radicis Fraxini ad Hydropem, Ischiadem, Rheumatismum, atque ad eos morbos, in quibus exundans serum est educendum.*

(H) Fraxinella *dicta sanè videtur à* Fraxino, *ob Foliorum similitudinem, sed cur appelletur* Dictamnus albus, *non video.* Fraxinella *Plantæ genus est Flore polypetalo, anomalo, cujus pistillum abit in Fructum ex vaginulis quibusdam compositum: ab his autem complectitur Capsula, vi elastica bifariam dissiliens, cornuum Arietis in modum sese inflectens, Seminibusque fœta turbinatis. Officinalis est* Fraxinella Clusii, *seu* Dictamnus albus Officinarum: *hujus Radices candidæ & multifidæ: Scapi sesquicubito proceriores, Florum pulcherrimorum sed graveolentium thyrsum sustinet: Semen nigrum, lucidum, paulò majus quam Milii Solis. Radicis drachma assumta Vermes necat.*

Crescit passim in hortis, vineis, &c. Floret Majo & Junio.

OFFICINALIA NATIVA.

Herba cum *Floribus*.

Vires. Splenetica est ac Epatica: attenuat, serosos, biliosos, ac adustos Humores sensim expurgat, Viscera reserat, reserata roborat, Sanguinem purificat. Hinc usus præcipui ad expellendas Variolas & Morbillos, in Scorbuto, aliisque Morbis Mesenterii & Lienis, in Ictero, in Scabie omnis generis & similibus.

PRÆPARATA.

1. *Aqua*. Ex Herba cum Floribus.
2. *Oleum stillatitium*, quod rarum.
3. *Succus inspissatus*. Dosis ad ℨi.
4. *Conserva*. Summitatum.
5. *Syrupus Simplex*. Ex Succo.
   Compositus, Vide Disp.
6. *Pilulæ de Fumaria*. Purgant Bilem serososque Humores. Dosis *Drach.* j. *ad Drach.* iß.
7. *Sal Fumariæ*. Ex Herba incinerata.
8. *Extractum*.

CLI. FUMARIA BULBOSA.

Fumaria Bulbosa
- Radice cava 1. *Hæc usualior*.
- Radice non cava
  - Major 2. *Hæc substitui priori potest*.
  - Minor 3.

1. Dicitur Aristolochia rotunda, *Brunfels*. Aristolochia rotunda vulgaris, *Trag. Fuchs.* (cui & Pistolochia.) *Cam.* Fumariæ altera, *Matth. Cast.* Capnos Chelidonia, *Lon.* Radix cava major, *Dod. Clus. hist.* Fumaria cava Herbariorum, *Lob.* Germanis. *Erdkraut*, *falsch* Helwurtz. Gall. *Fumeterre*.

2. Fumaria bulbosa Radice non cava dicitur Aristolochia rotunda vulgaris, radice solida, *Trag.*

Crescunt in dumetis, locis frigidis & opacis, ut & in vineis. Florent Aprili.

3. (Fumaria bulbosa Radice non cava minor, sive 3. Capnos altera, *runde kleine Osterluzey*, *Bonges Helwurtz*. Muliérculis in frequenti usu est ad Scabiem & Pectoris angustiam: imponitur Cerevisiæ tam Nutricibus quàm Infantibus.)

OFFICINALIA NATIVA.

Radix: rarò *Herba* cum *Floribus*.

Vires. Calfacit 2. siccat 3. abstergit, subastringit, aperit. Epatica est, Uterina, Alexipharmaca, Sudorifera; Diuretica & Vulneraria. Usus præcipuus in ciendis Mensibus, Lochiis; Fœtum mortuum expellit, Icterum medetur, Sanguinem mundificat, adeoque & Scabiei succurrit. Extrinsecùs commendatur quammaximè ad Vulnera etiam inveterata & fistulosa, utpote quæ mundificat & consolidat; ad Scabiem, ad Dolores podagricos (à frigidis Humoribus) ad Sanguinem coagulatum in Contusionibus, ad putredinem Oris.

FUN-

primis in Scorbuto, Malo Hypochondriaco & Scabie & Splenis Affectibus assumitur, vel solus, vel mistus cum ana *Succi Cochleariæ*, & *Sero Lactis*, cujus volatile Alcali nitrosum egregiè confert in promovendis Fumariæ effectibus, hoc est, quod vulgò dicunt, Fumariam corrigere adustos, salsos, acres Humores, eosque abstergendo per alvum evacuare. Sanè FREITAGIUS *in sua Aurora Medicorum p.* 254. dicit: se Hypochondriacis, quos simul *Scorbutus* infestaverit, quique aliis Remediis diu exagitati frustrà fuissent, *Succum Fumariæ & Cochleariæ* ana in *Sero Lactis caprilli*, idque imprimis verno tempore, cum successu exhibuisse. Externè *Succus* acris ex parte Visum acuit, & Lacrymas movet in modum fumi; hinc Germanis dicta videtur *Erdrauch*. Cum *Gummi* distemperatus Oculis illitus pilos cavet duplicaturam Ciliorum. Cum *Lapatho*, German. *oder Mengelwurtz*, & *Aceti* aut *Mellis* pauxillo mixtus, pro Scabie & fœditatibus Cutis, præmissis præmittendis, & evacuato Corpore, commendatur.

Essentia usurpatur in Scabie, Malo Hypochondriaco, & Scorbuto præprimis, in quo sanè B. SENNERTUS quotannis aliquot libras *Essentiæ Fumariæ* consumpsit.

In nostris Officinis prostat quoque *Essentia Fumariæ composita ex Fumaria*, *Radice Helenii*, aliisque similibus cum *Spiritu Vini tartarisato*, concinnata cum *Spiritu* quodam *Antiscorbutico*, præparata; quæ egregia est in suppressione Mensium, & aliis Chronicis Affectibus.

3. *Aqua* destillata sudorifera est, cùm *Theriaca* vel *Mithridatio*, aut alio composito mixta.

4. *Conserva Fumariæ* SENNERTUS sæpissimè usus est in Affectibus Scorbuticis, Hypochondriacis, & Spleneticis, aliisque Morbis Chronicis, ut ei vix duo centenaria suffecerint ut ejus Pharmacopola B. *Doctor* MI-

CHAELIS retulit.

5. *Syrupus Fumariæ* est egregius pro purgatione Massæ Sanguineæ.

6. *Pilulæ de Fumaria* quoque in usu sunt, quæ usurpantur in purificando Sanguine, in Scabie, Lue Venerea, Scorbuto, & similibus Affectibus; imprimis, si misceantur cum *Mercurio dulci*, in quo consistit radicalis Cura talium Affectuum. Observetur tamen, quòd *is*, *qui laborat scorbuto*, *non sine periculo ferat Mercurium*; unde apud Belgas, & apud nos insuetexta est Curatio Luis Venereæ per Mercurium propter metum Scorbuti, qui exasperatur à Mercurio. (I)

CLI. FUMARIA BULBOSA. *Fumaria bulbosa* etiam *Capnos Chelidonia Plinii*, vel *Pistolochia*, vel *Corydalis*; *Hirundinaria*, & absolutè *Radix Cava*, ob cavam Radicem, vocatur: Germanis *Erdkraut*, *falsch* Hellwurtzel. Est vel *flore rubro*, vel *albo*: Radix est rotunda, exteriùs nigricans, interiùs flavescens, amari saporis.

Usurpatur in Officinis *Radix* & *Herba*, valdoperè cognata & naturæ & figuræ *Aristolochiæ rotundæ*, cui substituitur. Hinc quæ de *Aristolochiâ* dicta sunt, etiam hic confirmantur; adeoque non magisquàm ipsa est *Uterina*, insignis *Hepatica*, *Sudorifera & Alexipharmaca*, *Abstergens*, *Subadstringens*, *Aperiens*, *Diuretica*, *Vulneraria*, &c. Imprimis tamen internè convenit in Affectibus Uterinis, in Suppressione & Decoloratione Mensium, Fœtu mortuo, Lochiis & similibus pellendis, Ictero, Scabie &c. Confert etiam ad Vermes, Vulnera, Fistulas, & Ulcera antiqua sordida, quæ egregiè abstergit, & sordes detergit. In Tonsillarum antiquis affectibus tumentibus, putredine Oris, Hæmorrhoidibus dolentibus & tumentibus cum *Unguento Populeo*: item Scabiem & Dolorem podagricum à frigidis Humoribus sanare dicitur. (K)

CLII. GA-

(I) Fumaria à Fumo: Plinius *de ea ait*; Claritatem facit inunctis oculis, delacrymationemque, ceu Fumus; *unde nomen*. *Græci eadem ratione* Καπνὸς Fumus, *appellatur*. *Planta est Flore polypetalo anomalo, papilionacei æmulo, rostrato, cujus pistillum abit in Fructum membranaceum, Semine fœtum subrotundo*. *Fumariæ species Foliis tenuiter dissectis casu gaudent*.

Vulgari est Fumaria Officinarum & Dioscoridis, flore purpureo C. B. *quæ & major quoque dicitur*. *Planta est tota amara: Radix crassa, alba, fibrosa: Caules multi, brachiati, quadratique: Folia ex longis pediculis tenuissimè incisa, glauca: Flores in spicam congesti purpurascentes: Semen minutum, rotundum. Planta hæc quamvis amarissima, rubefacit tamen cæruleam paperum, non secus ac* Aloe: *videntur ergò iisdem principiis constare, hoc est ex Sale Salis Terræ naturalis æmulo, sed in quo Ammoniacum in Nitrum & Sal marinum dominetur: præterea Sal Fumariæ cum multo Sulfure, multaque Terra conjunctum est, atque in maxima Phlegmatis quantitate dissolutum. Analysi Chymica* Fumaria *multum dat Salis volatilis concreti, fixique lixivialis, multumque Olei crassi: Horum principiorum vi Planta hæc laxativa est, diuretica, ad Sanguinis depurationem, Viscerumque obstructiones reserandas aptissima: Specifica est in omnibus Cutis Morbis, in Melancholia hypochondriaca, Cachexia, & Hydrope. Aqua Fumariæ destillata ad Ulcera oris detergenda efficax est. Serum Lactis caprilli cum Herba recenti vase vitreo destillatum, atque ad uncias sex diu epotum, ad salsa Cutis repurgamenta, Sanguinisque asperitatem demulcendam, efficacissimum pluries expertus sum.*

(K) Fumariæ bulbosæ *dictæ species, nequaquam ad* Aristolochiam *referendæ, sed ad* Fumariæ *genus omninò revocandæ: omnes enim veræ Fumariæ characteres obtinent; Radice tamen non fibrosa, sed bulbosa gaudent, quæ in quibusdam cava, in aliis non cava observatur. Quæ cava Radix est interdum non minor* Nuce Juglande, *alias pugno maximo major, quasi ex compluribus bulbis compacta, ut Brutorum Renes quodammodò repræsentet. Quæ non cava, sed solida est, & major, ad* Avellanæ *magnitudinem accedit, ad quam vix minor pertingit. Viribus cum cæteris* Fumariæ *speciebus conveniunt*.

F U N G U S.

INter *Arborum Fungos* præcipuus est *Laricis*, scilicet *Agaricus*. Inter *Terrestres*, qui quidem majori ex parte *Culinarii* sunt, stomacho tamen graves, sæpe etiam Choleræ causa, Orbicularis, sive ovatus, *Crepitus lupi*, German. *Wolffsist*, *Bubenfist*, vulgò *Bofist*, variæ magnitudinis, cranium interdum æquans, initio albicans, post pallens, ubi inarnit sobflavus, pulverem emittens, ad Sanguinis profluvium sistendum Chirurgis familiarissimus. (Δ)

G

CLII. G A L A N G A.

GAlanga. Germ. *Galgan*, Gall. *Souchet*. [Major radice crassiore, rubra, minùs odorata, &c. [Minor, radice tenuiori, nodosa, intus & extra rubescente, sapore acri instar Piperis, odore suavi.

N. Hæc priori præfertur.

Dicitur Galanga minor, *Matthiol. Cord. hist. Fuchs. Lob. Lon. Tab. Acost. Ger.* Galanga minor Officinarum, *C. B.* 2. Galanga Indica, *Amat.*

Major vocatur, Galanga major, *Matth. Cord. hist. Lon. Fuchs. Lob. Tab. Cæsalp. Gal.* crassa, *Amat.* Iridis genus, *Clus. in Acost.*

N. Galanga (γάλαγγα) quibusdam *Acori*, nonnullis *Iridis* species videtur; minor à recentioribus Græcis *Cyperus Babylonica* nominatur. Arab. *Galingia*.

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

Radix, quæ eligenda saturato-rubra, ponderosa, benè odorata, saporis acris.

Vires. Stomachica est, Cephalica ac Uterina: calfacit & siccat 3. saporis acris, incidit; aperit. Usus in cruditate ab inflatione Ventriculi; Vertigine, Uteri obstructione, aliisque totius Corporis Affectibus à frigiditate ac flatulentia oriundis. Extrinsecùs commendatur ad roborandum Caput. (in Errhinis.)

P R Æ P A R A T A.

(*Condita Radix interdum apportatur.*)

Species Diagalangæ. Vid. Disp.

(*Extractum.*)

CLIII. G A L E G A.

GAlegia, Ruta capraria, *Matth. Cast. Cam.* Ruta Capraria, *Tab.* Galega, *Lon. Dod. Lon.* vulgaris, *Clus.* Galega vulgaris *C. B.* 1. Germ. *Genskraut*, *Fleckenkraut*, *Geisskraut*. Gall. *Vesce sauvage*, *Rue de chevres*.

N. Quidam *Onobrychin*, alii *Glaucum*, nonnulli *Polemonium*, alii *Polygalam* Veterum esse judicant: verùm his omnibus *Dioscoridis* descriptiones contradicunt.

Colitur apud nos in hortis; Floret æstate.

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

Herba, Collecta Junio & Julio.

Vires. Celeberrimum est Alexipharmacum ac Sudoriferum Venenum imprimisque pestilentiale insigniter discutiens. Usus ejus præcipuus est in Petechiis expellendis, aliisque Morbis pestilentialibus, ipsaque Peste curanda. In Morbillis. In Epilepsia Infantum (exhibetur Succi cochlear 1.) in ictibus Serpentum, in Lumbricis, (quos etiam extrinsecùs applicata fugat).

N. Herba hæc secus ac aliæ citra saporem est, & insuper qualitatibus primis temperata.

P R Æ P A R A T A.

1. *Aqua*. Ex integra Planta Julio collecta.
2. *Conserva*. Ea Summitatibus, seu Floribus.
3. *Syrupus*.

CLIV. GA-

G

CLII. GALANGA, *Galanga* Radix est aromatica, ex *Cyperorum* classe: sive sit major, sive sit minor: qui *Cyperi* sunt referendi ad *Irides aromaticas*, quarum Radices sunt nodosæ, elegantemque spirant odorem, ex quibus etiam est *Galanga*. Videantur rerum *Indicarum Scriptores*, BONTIUS & PISO.

Galanga hæc *ratione virium* convenit cum *Zedoaria*, aut etiam *Acoro nostrate*; cùm enim habeat odorem & gustum aromaticum, satis patet, quòd constet Sale volatili acri non admodum oleoso, ratione cujus pro *usu stomachico* valdè usurpatur, adeò, ut PARACELSUS eandem non inconcinnè *externum Ventriculum* vocaverit, propter vim restituendi Ventriculi interni labes & defectus: atque hinc in omnibus Affectibus Abdominis & Ventriculi flatulentis, ex Cruditate acida ortis, frequenti est in usu, præcipuè quoniam Fermentationem Humorum, ab Acido oriundam sopit, & hinc Flatus productos discutit, & corrigit. Unde non immeritò unum ex primariis *Stomachicis*, *Nervinis* & *Uterinis* est, atque adeò etiam *in Passionibus Hystericis* Mulierum commendatissimum est Remedium. Similiter, quando ob imbecillitatem Ventriculi affligunt tempore matutino Vertigines Caput, vel, quando propter consensum Ventriculi sunt Suffusiones nothæ, *quando videntur Atomi circumvolitare ante oculos*, in talibus casibus *Galangæ Pulvis* est egregius. (L)

CLIII. GALEGA. *Galega Græcorum* unde dicatur? Interpretes hærent: Latinis dicitur *Ruta capraria*: Germanis *Geis oder Zeigenraute*. Datur *Simplex cærulea*, & *alba*.

Utraque quoad integram Plantam est *Officinalis*.

Galega utut Simplex sit adeò temperatum in qualitatibus, ut neque sapore, neque odore, neque alio aliquo modo afficiat sensus, atque ideo valdè contemptum sit; usitatissima tamen est *in usu alexipharmaco*, & *sudorifero*, *epileptico*, &c. Sed miror, qua ratione, aut qua experientia ad asserendum hoc inducti fuerint Practici? Utriusque sanè defectu nihil *Galegæ* tribuendum censeo. Vis ejus *alexipharmaca* in specie est contra Morsum Viperæ, qua Lacerta cum Vipera pugnans se munit, & ab hac demorsa se curat, & quam describit FORESTUS *l.* 2. *de incerto Urinarum Judicio pag.* 209. & MEIER *in Selectu Medico pag.* 29. subjectæ tamen fidei esse videtur, modò non fabula subsit. Olim tanquam *Alexipharmaco* in Peste, in Febribus malignis, frequentiùs fuit in usu, quàm nunc. Legimus enim *Aquam* imprimis pro *scopo sudorifero* adhibitam fuisse in Febribus Malignis, ac continuo Ardentibus, item Epilepsia Infantum, in qua etiam illis rerum superiora Folia propinabantur: sicut & adhuc *Mixturis* & *Emulsionibus* propinandis in Febribus Petechialibus, aliisque Morbis Malignis, à multis usurpatur. (M)

CLIV. GAL.

(Δ) *De Fungis pauca hæc habet* Schrœderus *in* Appendice ad Pharmacopœam. *Quoniam autem de iis verbum nullum hoc loco apud* Ettmullerum, *sed sermonem de* Fungis *habet verbo* Agaricus; *ideò aliqua de illorum natura à nobis adnotanda, in eum locum data opera differimus.*

(L) Galanga *vox est Arabicæ originis. Sicca Radix est, quæ ad nos ex India asportatur. Quidam* Schœnanthi, *alii* Acori, *nonnulli* Cyperi *Radicem esse volunt: sanior est opinio eorum, qui putant* Indicæ Iridis Radicem Galangam *existere. Duplex est*, major, & minor: Major *satis crassa est, gravis, albida, sed rubescente Cortice tecta, gustu acri & amariusculo. Hujus Folia ad Iridem accedere fatemur.* Galangæ *verò minoris Radix est digiti magnitudine, in taleolas ab Indis divisa, ut commodiùs exsiccetur: dura est, intùs & extùs rubescens, sapore verò acri & aromatico majorem Galangam superans. Plantæ Folia Myrti foliis similia faciunt. In Officinis minor præ majori usitatior est. Viribus cum* Zingiberis *Radice convenit: condiri ab Indis solet, ejusque usus ad orexim excitandam familiaris apud illos est, non secus ac Cappares & Oleæ fructus conditi apud Europæos.*

(M) Galega *ignoti idiomatis* C. Hofmanno. *Officinis* Ruta Capraria *appellatur, ignoto item argumento; nullam enim cum* Ruta *affinitatem habet, nisi fortè virium ratione. Plantæ genus Flore papilionaceo, cujus pistillum abit in Siliquam quasi cylindraceam; Seminibus fœtam plerumque reniformibus. Addit huic characteri* Tournefortius *Folia conjugata, costæ affixa, cui summæ impar innascitur.* Galega vulgaris floribus cœruleis C. B. *quæ Officinalis, Caulibus assurgit bicubitalibus, striatis, inanibus, ramosis; Flores surculis insident ex Foliorum alis exortis, ex albo violacei: Siliquæ tenues, teretes oblongæ. Maximam vim alexipharmacam Plantæ huic tribuunt Practici: sed fortassè unus alterius authoritati potiùs nisus, quàm propriæ experientiæ. Planta sanè fatua est, & nullius saporis.*

CLIV. GALLIUM.

Γάλιον, Γάλαν, Γαλάτιον, Γάλαιον. Germ. *Megerkraut, Wudstrom, unser Frauwen Bettstroh, Wegstroh, Lebkraut.* Gall. *Petit Muguet.*

N. Nomen habet, quod Coaguli vice γάλα, i. e. *Lac*, coagulet.

Est
- Luteum, flore luteo — Vulgare. / Palustre.
- Album, flore albo — Palustre. / Minus.

Ex his præfertur primum *C. B.* seu Gallium luteum, quod Dioscoridis Gallium putatur.

Dicitur Gallium *Fuchs. Dod. Lon.* Gallium luteum primum *Tab.* Gallium, *Matth. Cast.* luteum, *Cord. in D. Lob. Cam. Ger.* Gallium luteum, *C. B.* 1.

Crescit passim locis aridis & arenosis, juxta vias, &c. Floret Majo, & hinc tota æstate.

OFFICINALIA NATIVA.

Herba cum Floribus.

Vires. Calfacit & siccat moderatè. Usus ejus potissimum externus est in Hæmorrhagia Narium sedanda (Pulvis inflatus), in Scabie simplici & maligna, adeoque in Cancro Mammarum, &c.

N. Rari usûs est apud Practicos, solumque asservatur pro Compositionibus, quas ingreditur, ut *Unguentum Martiatum*, &c.

CLV. GENISTA.

Genista, *Genst, Genster, Pfriemenkraut.* Usualis est è Genistis non spinosis, *C. B.* 1. Genista angulosa, & scoparia, Spartium, *Lob.* Genista, *Brunsf. Trag. Fuchs. Dod. Cord. in D. Cam. Tab. Ger.* Genista angulosa, *Cord. hist.* Genista minor seu non aculeata, *Lon.* Genista scoparia vulgi, *Lob.*

Solo gaudet arenoso & aprico. Floret integra æstate.

OFFICINALIA NATIVA.

Flores, & Semen.

N. Flos communiter luteus, rariùs albus est.

Vires. Splenetica & Nephritica censetur, hinc & Epatica, calfacit & siccat 2. aperit, attenuat, abstergit. Calculum pellit, aquosos Humores educit, tam per vomitum, quàm per alvum & urinas. Hinc usus ejus insignis in Obstructione Epatis, Lienis, & Mesenterii, adeoque in Hydrope, Catarrhis, Arthriticis Affectibus.

N. Semen extrinsecùs applicatum Scrophulas consumere dicitur.

PRÆPARATA.

1. *Aqua.* Ex Floribus & Foliis.
2. *Conserva.* Ex Floribus.
3. *Sal.* Ex incinerata Herba.
4. *Conditi Flores.*

Condiuntur autem Flores (seu potiùs Gemmæ) collecti mense Aprili, antequàm aperti fuerint, cum Aceto & Sale, adhibenturque loco Capparum, unde & nostratibus Cappares Germ. dicuntur *Teutsch Zapern.*

N. Citra vomitum assumi poterunt.

(*De Rapo Genistæ Hypospartio vid. Advers. Pena, & Lobelii.*)

CLVI. GEN-

CLIV. GALLIUM. *Gallium* triplex sese offert: *luteum, album,* & *mollugin osum*, seu *latifolium album*, German. dicitur *Meyer kraut*, item *unser Frauwen Bettstroh*. Planta est vulgatissima. Dicitur autem *Gallium* γάλα *Lacte*, quòd hujus usu Lac coaguletur, si nimirum Planta recens contusa Lacti injiciatur: Vid. BORRICHIUS *in Actis Hafniensibus Volum.* 2. ubi refert, Plantam hanc suppeditare Phlegma sive Aquam suaviusculo sapore impregnatam, quæ Lacti affusa in momento id coagulat.

Usum in Officinis habet nullum, nec memini, me legisse apud practicum illam præscriptam fuisse, de quo testatur etiam AUTHOR. Externè dicit contra Hæmorrhagiam Narium & Scabiem prodesse, quod tamen, an verum sit, nescio, uti Compositiones ingredi soleat. (*N*)

CLV. GENISTA. *Genistæ* variæ sunt *species*, ac idem est, quod σπάρτιον Græcorum, unde & Germanis *Genst kraut*, ac in specie *Pfriemen kraut* dicitur. Duplex est 1. *Genista spinosa minor*, seu *Germanica*, & *non spinosa*.

Genista spinosa Officinis planè est incognita, & fortè cum genuina *Genista* conspirat. *Non spinosa* verò *Genista* simpliciter dicta, & cum additamento *tinctoria*, Germ. *Farbergenst, Farber pfriemen, flore luteo*, & Officinis sat nota est, & in pratis cultis provenit. Ita dicitur, quòd Tinctores Floribus ejus frequentiùs pro Lanis & Pannis colore flavo tingendis utuntur; unde etiam *Magisterium tingens* è *Floribus* cum solutione *Aluminis* per Halvium parari solet.

In Officinis tota *Genista* inter *Herbas Diureticas* refertur, in specie *Decoctum*, quia egregiè Urinam ciet; unde excellens est Medicamentum contra Hydropem, Aquam Hydropicorum potenter & efficaciter per urinam pellens. Usurpatur tam *Semen*, quàm præsertim *Flores*. Utrumque partim est *alterativum*, partim *laxativum*.

Flores, si in *Decocto* propinetur, per inferiora educunt, si in *substantia*, Vomitus cient. Ex omni conveniunt cum *Floribus Capparis*; hinc cum *Aceto* conditi usu diuretico sunt egregii, & loco Capparum *Embammatis* quibusdam apponuntur. Vis est nitrosa & oleosa; hinc, quæ Capparibus dicta, hic applicari possunt in Affectibus Mesentericis & Splenеticis, singulariter enim dicuntur *Splenetici*, & cujus saburram, vel ex vitio Lienis concervatos Succos promovent, hinc in Ictero nigro, Cachexiis Masculorum ac Virginum, aliisque Morbis Chronicis; *Nodulis Alterantibus* Spleneticis & Hepaticis, vel *Essentiis* aut *Elixiriis* ordinariè adduntur, testantibus id ipsum omnibus Authoribus.

Semen imprimis solet movere *per Alvum*, & *per Vomitum*: unde si assumatur & frequentes cieat Vomitus, summoperè in Arthritico prodesse dicitur. *Urinam* etiam pellere dicitur, abstergere Renes, ut nullum Sabulum, vel aliud quid adhærere, & crescere possit.

Singulare refert BORELLUS *C.* 3. *Obs.* 28. quod, si *Genista viridis circumvolvatur* Arboribus in stipite, omnes Erucæ ab illis fugentur.

Sal Genistæ è *Cineribus* elicitum est unum ex primariis ad præservandum à Lithiasi; hinc dissolutum in *Vino* usurpatur pro usu diuretico in Hydropicis; quorum Aquas potenter & efficaciter per Urinam pellit. Sed cautè calcinatum sit, ita, ut salsum maneat.

In ROSENKREUZERI *Astrologia Infer. pag.* 58. & 60. habetur, quod *in Calcinatione Genistæ in Cineribus verum Stannum fuerit repertum*: id quod non tantùm habet ROSENKREUZERUS, sed confirmatur etiam ab aliis Scriptoribus. Hinc Quæstio orta est inter Medicos: *quid habendum sit de tali Stanno?* CROLLIUS quidem dicit, quod detur consensus & correspondentia Microcosmi cum Macrocosmo, & sit consensus Planetarum superiorum & Plantarum. Dicunt ergò Chymici: quod est Jupiter æthereus, id esse Jovem terrestrem; & propter hanc correspondentiam Stannum habere Genistam. Unde ulteriùs quæritur: *an non ex Plantis Mercurialibus possit haberi Mercurius an non ex Marogone, Hyperico, & Plantis Solaribus possit parari Aurum, uti ex Lunaribus Luna?* & à multis affirmatur, Imprimis KIRCHERUS illi aliquam affundit lucem *in Tr. de Magnetismo*, ubi statuit: posse aliquid attrahere Vegetabilia ex Mineralibus; sicuti certum est, in Montibus Mediolanensibus Plantam reperiri, ex qua elicitur Mercurius vivus. In Ungaria Vites proferunt Uvas lineis aureis tinctas, quoniam tota Hungaria ditata est Auro, quod credunt etiam quidam in *Genista*. Sed reverà vanum est, & vel

---

(N) *Si Gallium à* γάλα *Lac dictum est, quòd scilicet Lac coagulet; potiùs Galium scribendum erit, ut notat* Hofmannus. Gallium *Plantæ genus est flore campaniformi, patente & multifido, cujus Calyx abit in Fructum tenuem gemellis Seminibus constantem, siccis (quo differt à* Rubia *) & aplurimùm lunatis, Folia item verticillatim Caulem ambiunt, sed nec aspera, nec villosa (quo distinguitur ab* Aparine *): sunt demum vel quina vel plura, quo differt à* Cruciata, *cujus Folia quatuor tantùm decussatim ad caulium nodos oriuntur.* Gallium Officinarum *est* Gallium luteum C. B. *cujus repens & lignosa Radix Virgulas emittit cubitales, tenues, hirsutas, quas Folia lævia nitentia valliatim ambiunt: Flores copiosi racematim dispositi, odorati, in bina sicca Semina desinunt. Planta hæc vulneraria est: alicubi ad Epilepsiam adhibetur: quidam ejus Decoctum in Podagra propinant. Syrupus ex illius Florum succo paratus, valdè aperiens est, & emmenagogus.* Tabernæmontanus *utitur hujus Plantæ Decocto, Balnei forma, ad siccam Infantum Scabiem sanandam.*

CLVI. GENTIANA.

Gentiana (à Gentio inventore sic dicta) Germ. Enzian, Brenzwurtz, Bitterwurtz.

Gentiana.
- Alpina.
  - Major.
  - Minor. Gentianella.
- Pratensis.
- Palustris.

Usualis est ex his Alpina major, lutea, *C. B.* 1. de qua notandum, quòd reperiatur quoque Floribus flavis; imò & albis, punctis carentibus.

Dicitur Gentiana, *Brunsf. Math. Fuchs. Dod. Cord. in D. Lon. Cast.* Gentiana major, *Math. Lob.* flore luteo, *Cam.*

Gentiana Veterum, *Clus. hist.* Gentianæ 1. species, *Trag.*

OFFICINALIA NATIVA.

Radix collecta mense Augusto ac Septembri.

Vires. Calfacit & siccat 2. Alexipharmaca est, aperit, attenuat. Usus præcipui in Peste, aliisque Venenatis Affectibus, in Obstructione Hepatis, Lienis, &c. Et hinc in Hydrope, tum in Suffocatione Uteri, in imbecillitate Ventriculi, Lumbricis, in Febribus, in morsu Canis rabidi, &c. Extrinsecùs adhibetur creberrimè in Vulneribus ac Fonticulis mundificandis, renovandis, &c. in morsu Canis rabidi, Veneno arcendo (cum Theriaca imposita).

PRÆ-

vel casu Stannum simul commistum, vel tota Historia commentum est. (O)

CLVI. GENTIANA. *Gentiana*, utut plurimæ sint *Species*, nihilominus *Flore cæruleo* tantùm esse usitata, quæ dicitur *Gentiana Cruciata*, quoniam *Folia* sese *cruciatim* intersecant & dissecant.

Quia non crescit in nostris hortis, usitata tantùm est *Radix*, quæ ex aliis locis affertur.

• Quoad *Vires*; saporis est acris & amarissimi, hinc fortiter penetrantis, & aliquantisper adstringentis, unde monstrat Sal volatile acre, adstringens & amarum, ratione cujus acidos in corpore Humores temperat, & coercet. Unde etiam inter *Simplicia Alexipharmaca* & *Febrifuga* non est ultimum; pulverisata à ʒß. ad ʒj. ante insultum Paroxysmi in *Vino* calido exhibita elicit *Sudorem*, & repetito usu perfectissimè fugat Febres Intermittentes chronicas, imprimis Tertianas nothas, & Quartanas, ut GESNERUS affirmat; hinc ab usu sudorifero in Febribus Malignis, Contagiosis, & Pestilentialibus, à PALMARIO 18. c. *pag.* 195. *Tract. de Morbis Contagiosis* commendatur, quam Malignitatem præservare, vel contractam curare dicit. Unde & *Theriacam* ex quatuor Simplicibus ingreditur, *Dia-tessaron* dictam. Propter hanc vim febrifugam non immeritò usurpari potest ad instar *Chinæ*, sive *Pulveris Jesuitarum*, cujus succedaneum ferè est: nam hæc habet similiter saporem amarum ut *Gentiana*. Cæterùm cùm Cortex ille sit (1.) carus; (2.) relinquit recidivam, & (3.) à Mercatoribus adulteratur; considerate illi substituitur *Gentiana* in curatione Intermittentium Tertianarum & Quartanarum. Optimè quoque confert in *Morsu Canis rabidi*, vel *internè* cum *Lapillis Cancrorum* præparata, aut *Myrrha* mixta & deglutita; vel *externè* pulverisata cum *Theriaca*, Morsui à Cane rabido inflicto, applicatur. Præterea sapore amaro in substantia resinosa fundato Aciditates viscidas, sive Fermenta acida; specialiter Acidum austerum Stomachi & primarum viarum mitigat; hinc in Doloribus Colicis pituitosis cum *Vino* calido ad ʒj. propinata conducit, ut & in Passionibus Hystericis euporiston non contemnendum est; pulverata dosi ʒß. ad ʒj. assumpta. Et cùm ratione Amaritiei specialiter contrarietur Acido, & Affectibus ab illo oriundis, inde facilè judicare possumus, quomodò, quod AUTHOR habet, conducat Hepati, Hypochondriacis &c. sicut etiam in Cachexia, & dyscrasia Sanguinis elegans Remedium est; unde in *Nodulis* Sanguinem corrigentibus præscribitur, utut sit valdoperè amara.

Externè in cacitatis *Fonticulis*, si fluere renuunt, *Gentianæ Pulvis* inspergitur, & res optimè succedit; vel *Globuli ex Gentiana* imponuntur, *Radix* quoque sæpius *Fistulis* angustis immittitur, ut Callum Ulceris fistulosi excedat. Videatur HOFFERUS in *Hercule Medico*.

Succus inspissatus, & in Vehiculo appropriato assumptus, cum *Myrrha* in Morsu Canis rabidi, in Cachexia, & dyscrasia Sanguinis, necnon Febribus Intermittentibus chronicis & nothis in specie Quartanis, ante Paroxysmum exhibitus & repetitus, per *Sudorem* insignem vim exerit, & à Rusticis expertus est, quem etiam GESNERUS *lib.* 2. *Epistolarum pag.* 62. valdoperè laudat, & dicit: se illo aliquoties tutò, citòque sanasse Tertianas longas, & nothas, & hujusmodi alias. Ex hoc fit *Febrifugum Extractum* cum *Spiritu Vini tartarisato*, quod potentissimè Sudorem movet, speciatim verò virtute ejus alterativa ad Febres Intermittentes, præsertim chronicas & nothas; ante Paroxysmum exhibitum & repetitum, est egregium. Aliis quoque permiscetur & fiunt *Pilulæ Antifebriles*, e. g.

℞. *Extr. Gent.*
Centaur. minor.
Absinth. an. ℈j. vel potiùs ʒß.
f. Pilulæ No. LX.
D. S.
Pilulæ Febrifugæ.

Quarum xx. adhibeantur hora una ante Paroxysmum, præmissis Universalibus, & sæpè sola his Febris curata est.

Miscetur quoque *Extractum Gentianæ* dosi ℈j. ad ʒj. cum *Spiritus Salis Ammoniaci simplicis* ʒß. ante Paroxysmum cum *Aqua appropriata* propinando, quod in Tertianis & Quartanis, si quid aliud, præmissis tamen præmittendis, feliciter mihi usu cognitum. *Mistura* hæc in Praxi admodùm proficua observatur, sociata cum *Salibus volatilibus*. Valdoperè alii commendant *Extractum* hujus *Radicis* contra Asthma, ortum vel propter Ventriculum copiosa Mucilagine acida refertum, vel ex vitio Pulmonum ex infar-

ctu

(O) *Ut longas Botanicorum de* Genista *&* Spartio *lites dirimeret* Tournefortius, *varias Arborum vel Fruticum species, alterutro nomine ab Authoribus insignitas, ad certa quędam* Genera *propriis characteribus distinguenda reduxit. Hę autem sunt* Genista, Crotalaria, Spartium, Genista-Spartium, Erinacea, Genistella, *&* Cytiso-Genista. *Omnia Flore gaudent papilionaceo: sed* Genista *Siliquam habet planam, & Folia alterno, vel verticillato ordine disposita.* Crotalaria *differt à Genista Siliqua Anonidis more turgente; ab Anonide verò foliis singularibus.* Spartium *Siliquam obtinet brevem, subrotundam, turgidulam.* Genista-Spartium *aculeis à Genista & Spartio distinguitur.* Erinacea *à Genista-Spartio differt, quòd aculeis densis Erinaceum referat.* Genistella *(quę & Chamægenista) à Genista distinguitur Foliis veluti articulatione quadam sibi innascentibus. Demùm* Cytiso-Genista *Foliis est partim ternis, ut Cytisus, partim singularibus, ut Genista. Qui hos characteres noverit, facilè multarum congenerum Plantarum discrimen distinguere valebit.*

Verior Genistæ species esset Genista juncea J. B. *quæ* Genista Hispanica *vulgò dicitur. Hæc Frutex est ad quatuor vel quinque cubitorum altitudinem excrescens: Vimina Juncea, teretia, obsequiosa, sparsis & singularibus Foliis ornantur: Flores in virgultorum summitatibus multi, lutei: his succedunt Siliquæ, uncias quatuor vel quinque longæ, compressæ, viginti circiter Semina compressa, rubentia, lucida continentes.* Hanc Genistam *putant esse* Spartium Dioscoridis. *Attamen quæ in Officinis nomine* Genistæ *vulgò venit, est* Cytisus, *vel potiùs* Cytiso-Genista scoparia, vulgaris, flore luteo T. *quæ est* Genista Dodonæi. *Hæc Frutex, est sarmentosus: duos vel tres cubitos altus, densis ramis, angulosis & flexilibus præditus, in quibus Folia crebra hirsuta, nunc singularia, nunc terna: Flores item lutei in Siliquas abeunt compressas, latas, nigras, hirsutas, Seminibus fuscis, compressisque fartas. Tota Stirpe malè olet & amari est saporis.* Lobelius *ait, ejus odorem ad Sambuci odorem accedere: sed* Tournefortius *adhuc fortiorem putat, & Oleorum fœtidorum odori assimilat. Folia amara sunt, nec cæruleam papyrum rubefaciunt; unde conjicere licet, Sal in ipsis contineri Sali Terreo analogum, sed multo Oleo fœtido mistum: hinc vis aperitiva, & diuretica.* Pena *&* Lobelius *asserunt in Aquitania & Arvernia vulgò Acetarium confici ex hujus Genistæ Floribus, absque ulla Ventriculi molestia: at* Simon Paulli *notat, quòd binæ horum Florum drachmę in Hydromelite infusę validè alvum purgent; anne Florum vis purgatrix Aceto retunditur? Acidis enim Catharsica castrari vulgò notum est. Belgæ Florum Genistę non adhuc exclusorum Folliculos Aceto & Sale condiunt, iisque, non secus ac nos Capparibus eadem ratione conditis, in mensis utuntur.* Jul. Cesar Claudinus *in secretis ad Hydropem sanandum habet Genistę cineram, cum Sale Absinthii mistum.*

P R Æ P A R A T A.

1. *Aqua*. In Tertiana utilis.
2. *Succus* inspissatus.

℞. Creberrimi usus est in Febribus Intermittentibus, in quibus ante Paroxysmum à ℥ß. ad ℥i. vel ℈iv. adhibetur, felici cum successu.

3. *Extractum*. Cum Spiritu Vini factum.

CLVII. G E R A N I U M.

Geranii multa recensentur generâ, Officinis nostris maxima ex parte innsitate. Usitatius tamen præ cæteris est, quod Geranium Robertianum dicitur, aliàs Gratia Dei, Germ. *Rupprechtskraut*, *Gichtkraut*, *Gottes Gnad*, *Rothlauffkraut* (quia Erysipelati mederi dicitur.) Gall. *Ger. mien*, *ou bec de Grue*, *bec de Cigogne*.

Dicitur Geranium, *Brunsf. Matth. Fuchs. Lon.* Geranium Robertianum, *Lob. Dod. Cam. Tab.* Gratia Dei, vel Geranium quibusdam, *Trag.* Herba Ruperti, & Geranium, 2. *Diosc.* Geranium Robertianum primum, *C. B.* 5. videlicet inter species Geranii folio Cicutæ vel Myrrhidis.

(Dicitur etiam Rubrisiconis, *Brev. p.* 6. *Resol. pag.* 558.)

Gaudet locis opacis ac desertis. Floret potissimùm Aprili & Majo.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Folia.

Vires. Temperatum est in calfaciendo & frigefaciendo: moderatè siccat, subastringit, extergit, Sanguinem in Corpore coagulatum resolvit, Vulneribus convenit, Sanguinem scilicet cohibendo, Vulneraque mundificando, Usus externus (omnium generum Geranii) vulgaris est in Cataplasmatis, plantis Pedum cum Sale & Aceto applicandis, ad febrilem æstum compescendum. Adhibetur iridem ad Mammarum fissuras, Lactisque discussionem (Robertianum impositum.)

P R Æ P A R A T A.

Aqua stillatitia. Ea integra Herba in fine Aprilis collecta.

EX APPENDICE.

Geranii multæ Species numerantur à Botanicis, uti videre est in Pinace *Bauhini*, ortæque sunt circa hanc Plantam variæ difficultates, *Ruellii*, *Hermolai*, *Brasavoli*, quas exponit *Matthiolus* pag. 566. Omnibus tamen, volente *Paulli*, eadem ferè virtus indita creditur: illud quod *Robertianum* dicitur, numero quintum apud *Bauhinum*, potissimùm experitur, ut eo ad Mammarum scissuras, Pudendorumque Ulcera extergenda utamur: quod tamen præter abstergendi vim, etiam siccandi facultatem possidet, ita ut mox ea consolidare valeat. *Gulielmus Fabricius Hildanus* Aquam stillatitiam Geranii commendat ad Cancrum tollendum. *Jacobus Cornutus* in Hist. herb. Canad. describit *Geranium triste Canadense*, quòd noctu solùm odorem spargat, ut nostræ *Hesperides Violæ noctis*. Influxum illucentis Solis adeo aspernari videntur, ut integro die odorem neget, cùm Lunæ accessu gratissimo odore moschato, quasi thure libent, qui odor intempesta quoque nocte ad auroram usque perseverat, statimque Solis præsentia evanescit. Nostrum *Geranium Moschatum*, quod ingreditur *Unguentum Martiatum*, *Tabernamontanus* pag. 121. num. 5. exponit, refertque ad 1. *Dioscoridis*, *Herba moschata*, *Acus moschata*, alias dictum.

GINGIDIUM. *Vide* CHÆREFOLIUM.

GLY-

ctu Bronchiorum à materia crassa, quæ non permittit liberum Aeri per Bronchia ingressum, & aditum: & ne Sapor amarus admodùm afficiat linguam, sub forma *Pilularum* propinatur, uti etiam in Cachexia & dyscrasia Sanguinis.

Plura, qui cupit *de Gentiana*, ZAPATAM *in Clave Medic. c.* 8. *&* 9. *pag.* 99. videre potest. (P)

CLVII. GERANIUM, Utut plurimæ *Geraniorum* sint *Species*, à Rostris vel Capsulis seminalibus sic denominatæ, præsto tamen sunt 7. Species demonstrandæ:

(1) Est *Geranium commune*, passim obvium, *Fœtidum*, *Robertianum*, *Parckinsonii*.

(2) Est *Geranium montanum fuscum*, à Flore, seu *Creticum tuberosum Montalbani*.

(3) *Geranium Macrorhizon*, longiùs radicatum, in Horto Eystettensi descriptum.

(4) *Geranium Batrachoides minus*.

(5) *Geranium Cicutarium*, sive *Cicuta folio*, *majus*, Geranio Robertiano in omnibus simile, quod internè est vulnerarium, & externè in Tumoribus Pedum œdematosis conducit.

(6) *Geranium Cicutarium minus*; &

(7) *Geranium Praxinarium*, quod in Hæmorrhagiis sistendis est egregium.

Hæc inter, *Geranium Robertianum*, German. *Rupprechtskraut*, seu propter figuram *Storchschnabel*, tantùm in Officinis adhibetur, quod provenit in muris antiquis, & locis derelictis, fertili tamen solo gaudentibus: unde, cum *Geranii Robertiani* fit mentio, generaliter dicitur *Rupertinum*, seu *Rubertianum*, quod observetur in lectione Chirurgorum, Flores purpurissantem habent colorem.

Usitata sunt *Folia* & *tota Planta*.

Ex *Signatura Fructuum*, vel *Seminum*, quæ repræsentant aliquomodo *Gladium*, putarunt primum convenire in Vulneribus, vel punctim, vel cæsim productis, interno & externo usu quod etiam Experientia confirmavit, cùm sit *Vulnerarium* usitatissimum, & præstantissimum præ cæteris temperatum; dum internè in omnibus ferè *Potionibus* & *Essentiis Vulnerariis* adhibetur, quoniam Sanguinem grumosum dissolvit, & Contusiones & lacerationes ita disponit, ut dispareant, & facilè consolidentur.

Externè consentit ferè cum *Chelidonio majore*, quippe non minùs, quàm Chelidonium majus, tollit Tumores Pedum œdematosos, qui sæpiùs post Morbum Chronicum vel Acutum apparent. Quòd si *Geranium* non videtur sufficiens, potest misceri cum *Stercore columbino vel caprino*, contundi, atque in forma *Cataplasmatis* applicari, & sic Tumores œdematosi, disparebunt, & dissipabuntur. Ulteriùs exquisitissimum externo in usu est contra Tumorem Pedum, qui est à Lympha advecta in Pedes, & concervata, sive subtili, unde Tumor Serosus, sive crassa, unde Pituitosus. In genere in Tumore Pedum Hydropico contusum & instar *Cataplasmatis* plantis Pedum applicatum, vel solum, vel cum *Sale* & *Aceto* subactum; quod etiam valet in æstu febrili. *Succus* ingreditur *Unguenta* & *Emplastra* cum *Terebinthina* subactus, & recentia Vulnera citò, tutò, & jucundè percurat. Quòd si contraxerint labem vitio Aeris, vel alia ex causa, Vulnera facilè degenerant in Ulcera. Ne autem hoc fiat, singulare est *Geranium*; quoniam Vulnera mundificat, & Acidum corruptivum ratione Salis volatilis alcali, uti reliqua Vulneraria omnia, mortificat. Solet etiam commendari interno & externo usu in Cancro Mammarum, si scilicet usurpetur internè, & in *Unguentis* & *Emplastris* contra Cancrum, sive sit exulceratus, sive non exulceratus. (Q)

u

GLA-

(P) *Non tam* Gentianas majores, *quàm* minores, *seu* Gentianellas *dictas*, Tournefortius *sub uno* Gentianæ *Genere complectitur: cujus character est Flos monopetalos campaniformis, cujus Pistillum abit in Fructum membranaceum, bivalvem, unicapsularem, Seminibus fœtum plerumque planis, orbiculatis & marginatis. Quamvis* Ettmullerus *pro usitata specie proponat* Gentianam Cruciatam C. B. *nihilominùs in nostris Officinis in usu est* Gentiana major, lutea C. B. *Hæc Folia Hellebori albi obtinet* ex *J.* Bauhino, *Caules pediculis connatis amplectentia, nervosa, glabra: Caules cubitales, quandoque hominis altitudinem assequuntur. Flores in summitatibus verticillatim dispositi abeunt in Vascula oblonga bifariam dehiscentia, Seminibus rubentibus, Leucoii Semina æmulantibus, fæta. Radix (cujus usus familiarissimus) crassa, longa, multifida, intùs flavescens, sapore insigniter amaro: siccescens rugus, ac rufum colorem contrahit.* Gentianæ *verò* Cruciatæ *reptant cum Radice Rami sesquipalmares, subrubentes, quos Folia minuta bina ex adversa tamquam vagina involvunt: Flores in ramulis extremis cærulei: Semen copiosum minutum, Vasculis bipatentibus contentum. Hujus Gentianæ Cruciatæ Radicem Stomachicam faciunt, & Febrifugam: de Gentianæ majoris viribus alexipharmacis satis apud* Schrœderum, *&* Ettmullerum.

(Q) Γέρανος *significat* Gruem, *unde* Geranium. *Plantæ enim Genus est* Geranium *Flore rosaceo, cujus pistillum abit in Fructum rostratum (aliqua ratione* Gruis rostrum *referentem) quinque striis per longitudinem incisum, quibus totidem adhærescunt Capsulæ in longum caudam desinentes, per maturitatem à basi ad apicem extrorsum se revolventes,*

GLYCYPICRON.

SOlanum) γλυκύπικρον, *Thal.* Solanum scandens, Dulcisamara *Trag.* Dulcamara, *Dod.* Circæa Monspeliensium, *Lob.* Germ. *Je Langer je Lieber. Hundsdhkraut.*

OFFICINALIA NATIVA.

Herba integra. Cortex.

Vires. Calida 2. gradu, Febrifuga est, Pneumonica, Vermes necat. Usus externus est in Cataplasmate ad Mammarum tumores ex Lacte coagulato, Maculas faciei abstergit (Succus Acinorum.) (II)

GLADIOLUS.

EST *Iridis* species, *Radix* specificum *Purgans* est pro sanandis Scrophulis. Vid. ZAPATA *lib.* 3. *Clav. Med.*

Superior pars Radicis extra terram eminens tanquam *Cataplasma* impositum omnes Ardores sedat, Tumores discutit, Spicula & Ligna evellit, &c. *Inferior* verò & terra tecta nmoia

tes, & Semine fœtę utplurimùm oblongo. Quamplurimę sunt apud Botanicos Geranii species. Ettmullerus *hic septem recenset.*

I. Geranium Robertianum. *Hoc ubique ruderibus obvenire ait* J. Bauhinus, *Radice tenui, Caulibus hirsutis, & ramosis, Foliis Matricariæ ferè divisura, sed segmentis primariis dumtaxat tribus, Floribus demum purpureis. Succus & Decoctum cruenta mingentibus proficua.* Tournefortius *notat Plantam hanc stypticam esse, salsam, ac subacidam: Bitumen & Petroleum olet, atque cæruleam papyrum satis rubefacit. Videtur ergò in ea Sal contineri ad Alumen accedens, sed pauco Oleo fœtido, tantilloque Salis ammoniaci admisto; nam Planta hæc ope chymicæ Analyseos multum Acidi, parum Olei, nil Salis volatilis concreti, sed parum Spiritus urinosi reddit. Valdè adstringens & vulnerarium est hoc Geranium: Vinum, in quo ejus trita Folia per noctem fuerint infusa, omnes sistit Hæmorrhagias.*

II. Geranium montanum, fuscum C. B. *quod est* Geranium phæum, sive fuscum, petalis reflexis Moris. *Speciosa Geranii species, Foliis amplis, & in octo plùs minùs segmenta divisis, nigricantibus maculis conspersis: Flores purpurei, & ferè fusci, satis magni, atque retrorsum reflexi.*

III. Geranium macrorhizon, *seu* longiùs radicatum. *Si hoc est* Geranium Alpinum, longiùs radicatum Ponæ, *erit ex* Tournefortio, Geranium argenteum, Alpinum C. B. *cui Radix crassiuscula rubens, mediocris longitudinis; Folia pilosa in quinque divisas lacinias scissa, longis adhærent pediculis; Flores purpurei. Planta est perennis.* J. B. *Sed fortassè erit* Geranium Batrachoides longiùs radicatum, odoratum J. B. *quod spectabili Florum amœnitate nulli cedit. Folia ad Saniculam accedunt: Radix verò serpens longa est, minimi digiti crassitudine, fibris & geniculatis tuberibus donata, foris rubens, intùs alba, & nonnihil aromatici præseferens.*

IV. Geranium Batrachoides, minus. *Dicitur* Batrachoides *à* βατράχῳ Ranæ, *seu potiùs* Ranunculi, *similitudine; minùs verò, quòd magnitudine* Batrachoidi majori *cedat. Utrumque* Gratia Dei Germanorum *appellatur. Radix pollicaris crassitiei: Caules cubitum aut sesquicubitum æquant: Folia Aconiti rugosa, & profundè incisa: Flores magni cærulei.*

V. Geranium Cicutarium, *sive* Cicutæ folio, majus. *Hoc sanè erit* Geranium Cicutæ folio, acu longissima C. B. *quod describit* Prodr. 138. *aitque esse Caulibus bicubitalibus, hirsutis, brachiatis; Foliis Cicutę modo divisis; Flores demum subpurpurei desinunt in Acus uncias quinque longas. In nostro Horto colimus. Hoc Geranium idem facit* Tournefortius *cum* Geranio Apulo, Coriandri folio, altero, odoro Col. *at* Rajus Hist. 1056. *duo facit, quorum unum* num. 5. *alterum* num. 7. *describit.*

VI. *Geranium verò* Cicutarium, minus Ettmulleri, *erit* Geranium Cicutæ folio, minus & supinum C. B. *quod* Moschatum *appellat* J. Bauhinus. *Huic Caules plures & supini, pilisque hirti: Folia palmum plùs minùs longa, ad Myrrhidem accedentia, singularibus foliolis intermistis, ac villosis pediculis innixa. Hęc si manu incalescant* Moschi *odorem exhibent, unde epitheton* Moschati. *Nos sanè in nostris agris duplex esse hoc Geranium sępè notavimus,* Moschatum: *nempe, &* non Moschatum: *quas species vix, nisi odore, dignoveris.*

VII. Geranium Fraxinarium. *Hanc* Geranii *speciem nec in* Pinace Bauhini, *nec alibi inveni: puto mendum subesse, & pro* Geranio Sanguinario, Fraxinarium *irrepsisse, quod ab usu, quem illi A. tribuit, erui fortassè poterit.* Geranium *autem* Sanguineum, maximo flore C. B. *crassa gaudet Radice, rubra, styptici saporis: Caules plures cubitales, rubentes, hirsuti, geniculati: Folia circumscriptione rotunda, sed in quinque trifidas lacinias profundè dissecta, supernè virentia, subtùs incana. Flores solitarii Rosulę ęquales, purpurei, in rostra desinentes. Sclavonicę Mulieres (referente* J. Bauhino*) hujus Geranii Decoctum, ex profluente Aqua paratum, commendant in Capitis gravedine, si eo sinciput abluatur, herbaque decocta superimponatur, deinde (quod superstitione non caret) si Aqua in profluentem, unde hausta, abjiciatur. Ex* Tournefortio *hujus Plantę Folia styptica sunt, & aliquantulùm salsa: cæruleam papyrum intensè rubefaciunt, non secùs ac Alumen. Hinc conjicere licet, illa Vulneraria esse, nonnisi vi Salis aluminosi, quo pollent, sed cum multo Sulfure & Terra conjuncti. Id non tollit, quin Planta hęc aliquid contineat urinosi: Analysi enim chymica, pręter Liquores acidos, oleososque, parum Salis volatilis concreti ex ea elicitur. Folia hujus Geranii adhibentur in Decoctis & Jusculis vulnerariis, & ad fluxiones sive internas, sive externas cohibendas.*

Schrœderus *in hoc textu mentionem facit* Geranii noctu olentis: *hujus autem multę sunt species à* Plukenetio *&* Parkinsonio *pręsertim celatę, ex Africa advectę.*

GIN-SENG. Adeò admiranda de hac Planta leguntur apud exoticarum rerum Scriptores, ut illam hoc loco prætermittere, piaculum visum fuerit. Gin seng *est Planta, quæ in magna Tartaria crescit, idque ad Sinas transfertur, eique Sinenses maximas tribuunt vires. Satis imperfectè descripserunt* P. Martinius, P. Nierembergius, P. Kircherus, Piso, Mentzelius, Breynius, & Kæmpferus, *accuratiùs verò* P. Jartoux *S. J. qui in loco natali illam observavit, cùm jussu Sinarum Imperatoris,* 10000. *militum custodia, colligeretur. Attamen* P. Lafitau *item* S. J. *in Provincia Canadensi, seu nova Gallia, ipsissimam Plantam* Gin-seng *se invenisse fatetur, eamque exactissimè describit. Ejus Radix (quæ ferè sola ex omnibus Plantæ partibus in usu est) napiformis est, subalbida & scabra, quæ transversim cæsa Corticem crassum exhibet, & Corpus lignosum formam radiantis Solis præseferens: quandoque singularis est, nonnunquam in duos (quandoque tres) ramos dividitur, ut Radix Mandragoræ. Quis autem hujus Radicis vires à Scriptoribus decantatas pro viribus exponet? Pro Panacea ferè habent: illud autem imprimis ei proprium esse communi voto testantur, ut Spiritus vitales reficiat, Corporisque vires labantes citò resocillet, ut ex Pulsuum observatione, horæ spatio post Radicem assumtam in seipso expertum esse, fatetur* P. Jartoux. *Quod adeò verum esse notant, ut forti, calido & robusto temperamento præditi ab hujus Radicis usu longè arcendi sint; si enim illa utantur, vitæ periculum subeunt, ob nimium Spirituum robur, caloris que incensionem. Extremè igitur debiles, moribundi, & in Orci faucibus constituti* Radice Gin-seng *utantur, ut veluti in vitam revocati, ad ulteriora Remedia suscipienda apti reddi possint. Excellens hoc Remedium haud vulgare est apud Sinenses, sed pretiosum, & nonnisi à Magnatibus vel auri pondere comparatur. Usus ejus est, vel forma Infusi ex pulvere, vel Decocti ex Radicis taleolis, ad cyathos calidè sumti, non secus ac Theæ Decoctum vulgò potamus. Planta* Gin-seng *ex Canadensi Regione industria* P. Lafitau *in Hortum Regium Parisiensem translata, anno* 1718. *Flores promittebat: an ediderit, nescio. Idem Pater hoc nomine illam insigniendam censuit:* Aureliana Canadensis, Sinensibus Gin-seng, Iroquæis Garent-Oguen; *ut scilicet summæ Botanicorum erga* Serenissimum Aurelianensium Ducem *gratitudinis & observantiæ perpetuum extaret monumentum.*

(II) Glycypicron (*vel potiùs* Glycypicros) *de quo hic* Schrœderus, *est* Dulcamara *vel* Amaradulcis *Officinarum. Planta autem hæc est species* Solani, *vocaturque* Solanum scandens, seu Dulcamara C.B. *de hac loquitur* Ettmullerus *hic verbo* Amaradulcis. Solanum *hoc Sarmenta profert lignosa, sed nisi sustineantur procumbentia: Folia Solani hortensis atrovirentia, nonnunquam aurita: Flores fœtidi, purpurascentes, pulchelli, in Baccas coccineas dulcamaras abeuntes. Hujus Plantę Folia vix cæruleam papyrum rubefaciunt, insipida sunt, & odore stupefactivo; Baccæ autem vinosum quid referunt, & validè rubefaciunt cæruleam papyrum. Ex* Trago *Vinum album, in quo Caulis incisus ebullierit, pluries exhibitum antiquam curat Ictericiā.*

CLVIII. GLYCYRRHIZA.

Liquiritia, *Brunsf.* dulcis Radix, *Trag* Glycyrrhiza, *Fuchs. Cord. in D. Cam.* Glycyrrhiza altera, *Matth.* vulgaris, *Dod. Cam. Epit.* Glycyrrhiza siliquosa, *C. B.* 2. Germ. *Sussholtz.* Gall. *de la Reglisse.*

Crescit locis sylvestribus & sabulosis. Floret Julio.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix ex Episcopatu Bambergensi, ubi in copia crescit, ad nos transmissa, quæ Sole exsiccata biennium integra manet.

Vires. Caliditate & frigiditate temperata est (seu moderatè calefacit) in reliquis ad humiditatem inclinat: Pulmonica ac Nephritica est, Acrimoniam mitigans, Expectorationem promovens, Asperitatem leniens, Alvum infantum leniter molliens. Usus præcipui in Tussi, Raucedine, Vesicæ erosione, Urinæ acrimonia.

PRÆPARATA.

1. *Succus inspissatus.*
2. *Liquiritia cocta*, sive *Bacilli Pectorales.*
3. *Syrupus Compositus.* Vide Disp.
4. *Extractum.*
5. *Unguentum.*

CLIX. GRA-

omnia deorsum & ad interiora premit: unde in Cura Fistularum profundarum cum *Oleo Tartari* & *Ærugine* mista, hæc Medicamenta ad fundum pellit, & fundamentaliter eas curat. Vid. SCHMUCK *Cur. Magnet. pag.* 24. (R)

CLVIII. GLYCYRRHIZA. *Glycyrrhiza* est *duplex*, vel *Echinata*, ubi Semen Capitibus hispidis est inclusum, vel *Siliquosa*, seu *Germanica Officinalis*, cujus Semen Siliquis est inclusum. Prior Veteribus in usu fuit, posteriore autem hodie nos utimur, & quidem ea, quæ provenit circa Bambergam. Vid. PAULI *Quadrip. Botan. Class.* 3. Ita dicitur a γλυκὺς *dulcis* & ῥίζα *Radix*: est enim Radix suavissimo dulcore imprægnata, unde & Germanis *Süssholtz* dicitur, in fine tamen masticationis semper aliquid amaritiei sentitur.

Radix saltem est in usu.

Ratione Saporis sui dulcis in recessu tantillùm amaricantis, conjuncto aliquali Odore aromatico, ut rectè observat HOFF. *de Med. Officin. p.* 213. vim habet egregiam *temperandi*, & obtundendi quamcumque *acrimoniam* Seri & Sanguinis, & speciatim *salsam.* Hinc, ubicunque Dolor ex acrimonia oritur, illuc *Glycyrrhiza* suam exerit virtutem. In Raucedine ergò, Aphthis, asperitate, & aliis Affectibus Faucium, vitiisque Vocis & Sermonum, a Lympha nimis acida ex Glandulis vicinis destillante, crebriùs masticata, ac cum aliis decocta est egregia. Præterea *Decoctum* hujus Radicis ordinariè *Potiones* Lignorum Sudoriferas vel Vulnerarias, Pectorales, vel Diureticas ingreditur ad Tusses siccas, & Asthmata, & Sputa cruenta, quoniam, ut dixi, Lympham nimis acrem dulcificat, & sic causam talium Affectuum tollit. Nam *Glycyrrhiza Pectorale* principale & *Pulmoniarium* dicitur. Denique hoc *Decoctum* etiam in Dysuria, Stranguria, & Doloribus Renalibus multùm laudari solet; unde *Author noster* rectè *Nephriticam* dicit, in Nephritide enim, & aliis Calculi Affectibus mitigandis mirè confert, quoniam temperat Humorum acrimoniam, Sanguinis materiam glutinosam dissolvit, penetrat Renes. *Nephritica* autem sunt *triplicia*: quædam sunt *purè Alcalina*, quæ destruunt Acidum; quædam sunt *Nitrosa salsa*, quæ fundunt Serum Sanguinis per Renes, quædam verò *modestè temperant*, cujus quoque generis & nostra *Glycyrrhiza* est. Plures specificos Affectus, in quibus convenit, habet AUTHOR *noster.*

Præ cæteris autem Dulcibus commendatur, quia minùs esset vescibilis est; hinc qui alias a Dulcibus offenduntur, ut sunt Hypochondriaci, Hystericæ Mulieres, & id genus alii, hac *Glycyrrhiza* tutò uti possunt, citra nauseam. Id verò notandum, ut, si *Decoctum* aliquod ingrediatur, in fine Decocti infundatur, alias dulcedinem suam amittit.

Præterea ex *Radice* hac, mediante coctura, *Succus* elicitur & inspissitur, alias Germ. *Lacretien oder Lacritzen Safft* dictus, qui polychrestus est in temperanda & obtundenda Humorum in Corpore contentorum acrimonia salsa, speciatim in Sero ac Lympha acrimoni Corpus nostrum turbante, & hinc in Partibus solidis ab hac acrimonia excoriatis ac arrosis leniendis, demulcendis, ac restituendis; unde idem Succus tum in Affectibus Urinariis dolorosis, tum in Affectibus Pulmonalibus est egregius; si nimirum in asperitate, aliisque Affectibus Faucium, Linguæ & Laryngis, qui ortum itidem habent ea Lympha nimis acri, Succus sub Lingua aliquamdiu detineatur, ut sensim sensimque liquescat in ore. Solet etiam hic *Succus Cerevisiæ* ad Tusses infundi, sicque propinari.

Succus autem hic variis quisquiliis, pulveribus, arenulis, & aliis rebus inquinatus est, quò pondus ejus aggravetur: unde ut purus habeatur, in *Aqua appropriata*, v. g. *Hyssopi* dissolutus, filtratus, ac transcolatus, & ita lento & moderato igne iterùm inspissatus, præscribendus est: qua ratione abjicit Impuritates ex parte, & quisquiliæ in fundo manent. Dico lento & moderato igne; quia intensior ignis facilè empyreuma illi inducit. Ex hoc apparebit, quòd ex ℥j: *Succi Glycyrrhizæ vulgaris* ʒij: ad ʒvj. acquirantur, reliquum pondus æquant quisquiliæ, quæ potiùs exasperant, & adaugent Malum, quàm quòd levant. Propterea dicto modo priùs, quàm præscribatur, depuretur, & inspissetur. LINDANUS *Pilulas* quasdam *Catarrhales* præscribit ex tali *Succo* in Catarrho ea Lympha acri orto, sequente rejectione Materiæ purulentæ è Pulmonibus in illorum Tabe.

℞. *Succi Liquirit. in Aqua Hyssopi soluti, colati & denuo inspiss.* ʒij.
Mass. Pilul. de Cynogloss. ʒj.
Laud. opiat. gr. iij.
M. f. *Massa*, è qua formentur *Pilulæ.*

Modus hic est legitimus præscribendi, & convenit in Catarrhis, & similibus vitiis. Aliàs etiam in Affectibus Renum similibusve convenit, ut *Ficus.* (S)

GNAPHALIUM.

Gnaphalium in Officinis est *duplex: Vulgare Majus, montanum*, & *Minus, repens.* Dicitur autem quasi *ἀντὶ γναφάλου*, quod Folia ejus pro Tomentorum usu in Vestimentis antiquitùs fuerunt adhibita. Græcis *γνάφαλον* quæ est genus quoddam, plures sub sese comprehendens species; ad hanc enim pertinent omnes *Stœchades, Gnaphalia*, aliaque Plantæ tomentosæ.

(R) *Quamvis* Ξίφιον *apud Græcos idem sonat, ac apud Latinos* Gladiolus; *attamen majoris claritatis gratia* Cl. Tournefortius *synonymis his duo Plantarum Genera insignivit:* Xiphia *enim appellavit* Iridis *illas species, quæ* Radice bulbosa *& tunicata sunt, ut a vera* Iride *distingueret, cujus* Radix carnosa *est*; Gladiolorum *verò nomine vocavit liliaceas illas Plantas, Iridi & Xiphio congeneres, quæ Radicem habent geminam, carnosam, tuberosam, alteram alteri incumbentem. Officinalis est* Gladiolus floribus uno versu dispositis, major & procerior, flore purpuro-rubente C. B. *Hujus Folia caltrata, Caulem sesquicubitalem, geniculatum, aliquousque circumplectentia: Flores Iridis Floribus multò minores longa serie e vagina prosiliunt: Radix gemina, gustu acri.*

(S) Glycyrrhizæ (*vulgò corrupto vocabulo;* Liquiritiæ) *etymon tradit* Ettmullerus, *quibusdam* ἄδιψον *dicitur, quòd sitim famemque sedare credatur. Plantæ Genus est Flore papilionaceo, cujus pistillum abit in Siliquam brevem, Seminibus fœtam reniformibus. Addit huic characteri* Tournefortius *Folia bina, conjugata, costæ adhærentia, cui summæ Folium impar innascitur. Duas Glycyrrhizæ species recenset* Tournefortius, *quemadmodum facit* Ettmullerus ex C. Bauhino: *unam* capite echinato, *alteram* Siliquosam, *vel* Germanicam. *At* Rajus *in* Methodo Tournefortium *carpit, quòd* Glycyrrhizam echinatam *veram Glycyrrhizam existimaverit; hæc enim ex* J. Bauhino *siliquas monospermas non polyspermas (ut Glycyrrhizæ character fert) edit: imò addit ex* D. Preston, *quòd hæc Planta in Horto Regio Parisiensi, duplici alveolo duas Seminum series continet, ideoque ad* Astragali *genus illam relegandam putat. Quidquid autem de hoc sit,* Officinarum *& vulgaris* Glycyrrhiza, *est* Glycyrrhiza Siliquosa vel Germanica C. B. *Hujus Radices longè lateque implexu vago reptant, colore buxeo, foris nigricantes, sapore melleo: Folia Fraxini: Flores racemosi purpurantes vel dilutè cærulei: hos excipiunt Siliquæ glabræ, in quibus* Semina parva. Tragus Glycyrrhizæ Radicem *ejusque Succum ipsi* Saccharo *præfert;* Saccharum *enim sitim excitat, quam* Radix dulcis *restinguit. Glycyrrhiza cum tantillo Cinnamomi in Aqua decocta, inservit nonnullis pro potu ordinario, & post fermentationem inebriat, non minùs quam Cerevisia.*

CLIX. GRAMEN.

GRamen absolutè sic dictum, Officinis Graminis speciem denotat, quam *Dioscor.* ἄγρωστιν, κατ᾽ἐξοχὴν vocat; estque Gramen Caninum, seu arvense, *C. B.* 1. Gramen *Dod. Cord. in D. Cast.* Gramen canarium medicatum, *Lob.* Gramen Caninum, *Tab. Ger.* Germ. *Reb oder Hueckengrasz.* Gall. *Du Chiendent.*

Passim sponte provenit, feliciùs autem in terra arida & arenosa.

OFFICINALIA NATIVA.

Potissimùm *Radices* (collectæ mense Majo vel Septembri); rarò *Caulis* cum *Foliis*, rariùs *Semen.*

Vires. Radix cujuscunque Graminis refrigerat & siccat, aperit, subastringit: substantiæ est tenuis ac penetrativæ.

Herba seu *Folia* inter siccitatem & humiditatem moderata sunt, frigida gr. 1. Usus præcipuus in Obstructionibus Epatis, Lienis, Uteterum, in exspuitione Sanguinis (ubi Succus ex integra Planta valet) in Lumbricis necandis. Exteriores in Dolore Capitis leniendo (feligiunt Gramen septem nodorum), an Oculorum Inflammationibus. (Has sedare dicitur Gramen trium nodorum, decrescente Luna evulsum & collo circumligatum): in Auribus purulentis, in Odontalgia, in Tumoribus Podagricis discutiendis.

PRÆPARATA.

Aqua stillatitia. Ex Radice Majo mense collecta.

N. Diarrhœam sedat Infantum, si Abdomen ea lavetur.

Est & Graminis species, *Gramen Manna* dictum, inter Gramina Dactylodes *C. B.* 8. Cujus Semen in cibum venit nomine *Manna* in Germaniam, ex Silesiæ ac Poloniæ confinibus transportatum, Semini Milii Solis non absimile. De hoc vulgi opinio, quòd ex Aëre decidat, unde & *Manna* nomen impositum est. German. *Himmelthau*; *Schwaden.* (Δ)

CLX. GRANATA.

MAlus Punica [Domestica, quæ Pomifera est.
Sylvestris, quæ Flores solùm fert.

Videatur Malus Punica, *Trag. Matth. Dod. Cord. hist. Lon. Cam.* Mala Punica, *Cord. in D. Bellon.* Malum Punicum, *Lob. Cast.*

Gnaphalium majus Germanis dicitur *Rubrkraut*, quòd Veteres *Decoctum* ejus in Vino mediocri (non generoso) multùm conferre in Dysenteria putarint: hodie tamen pro scopo hoc rarò usurpatur. *Gnaphalium minus*, sive *Filago minor.* Germ. *das Kleine Rubrkraut*, conspirare videtur cum majore. Imprimis contra Dysenteriam, ac in eo casu, ubi exulceratio est Intestinorum, *Infusum* ejus pro potu ordinario, aut ejus *Decoctum*, inservire potest. (T)

CLIX. GRAMEN. Hic intelligitur *Gramen vulgare Caninum*, ex quo apud Veteres in usu fuit *Semen* & *Radix*. Commendatur à Veteribus ad Hypochondriaca Mala, ad Hepatis & Lienis infarctus. Occasionem hujus effectus suggessit Experientia in Bobus, qui hyemali tempore ferè Obstructioni Folliculi fellei, Ductusque ejus cystici, vel à mucilagine viscosa, vel concremento calculoso obnoxi sunt; ast æstivo tempore esu *Graminis* iterum curantur & liberantur: Hinc apud Galenicos, præsertim Practicos, *Decoctis* ac *Syrupis Magistralibus longis* frequentes addi *Radices* solent. Hodiè autem via adhibentur, nisi *Decoctum Radicis*, quod à BARTHOLETO *in Encyclopadia p.* 185. in necandis & abigendis Infantum Lumbricis commendatur; sicut etiam SIMON PAULI *in Quadripartito Botanico*, in quo multa de eo refert, ubi *Ossifragi* titulo illud dignatus est. Aliis contra Hæmorrhagias fortiores commendatur propter vim adstrictoriam.

Aqua ex Gramine destillata eodem usu convenit in Verminibus Puerorum. (*V*)

GRAMEN PALUSTRE, *Flore simplici & Albo,* *seu* UNIFOLIUM PALUSTRE.

GRamen Parnassi, sive *Gramen Hepaticum*, item *Ιντα...* *Polonorum*, reverà juxta omnia indicia ad *Pyrolarum species* referendum, unde & *Pyrola hederacea alba*, propriè dicitur, item *Hepaticum Hederaceum*, Germ. *Leberkraut*, & elegantiæ gratia in hortis colitur.

Dicitur verò *Hepatica*, quoniam ad Intemperiem, hoc est, atoniam ac dyscrasiam *Hepatis* conducit. Quibus verò, in specie Morbis Hepatis, medeatur, altum est silentium; unde de vi ejus dubia potiùs, quàm vera habetur relatio.

Externè quidem, quia est Planta temperata, inter *Vulneraria*, uti omnes *Pyrolæ* talia sunt, refertur. Cùm verò Vulneraria alia meliora prostent, facilè hac carere possumus. (X)

CLX. GRANATA. *Malus Granata* Arbor est exotica, cujus Flores vocantur *Balaustia*, imprimis si fiunt ex *Malo Granata sylvestri*, quæ habet *Florem plenum*; *Domestica* verò saltem *simplicem*. Vocatur aliàs *Malus Punica*. *Granata* dicitur à *Granorum* copia, quibus Fructus est refertissimus. In *Flore* duæ partes sunt, sed inter se distinguendæ:

1. Ca-

(T) Gnaphalium *verum* Tournefortio *non est nisi solum* Gnaphalium maritimum C. B. *quod Plantæ genus est Flore flosculoso, Semine verò pappis destituto, sed calyptra munito.* Gnaphalii *verò species duæ ab* Ettmullero *hic recensitæ ad* Helychrysum *potiùs &* Filaginem *sunt referendæ. Et quidem* Gnaphalium majus, *quod* Montanum *appellat, est* Helichrysum montanum (*nisi fortè* Gnaphalium majus C. B. *intelligere velit, seu* Gnaphalium Germanicum J. B. *quod propriè est* Filago, seu Impia *Dod.*) *cujus variæ species à vario Florum colore & forma* Gnaphalium *verò* minus, repens, *est ipsissima* Filago minor, *ut notat idem* Ettmullerus. Helichrysum *autem à* Filagine *præcipuè eo differt, quòd* Helichrysi *calyx squamosus & splendidus sit, atque aureo, argenteo, aliove insigni colore præditus; Filaginis verò calyx squamosus quidem sit, sed nequaquam splendens & speciosus. Utrumque tamen hoc Genus à* Gnaphalio *differt eo, quòd* Helichrysi *&* Filaginis *Semina pappis sint instructa,* Gnaphalii *verò nequaquam.*

In Officinis in usu est Gnaphalium vulgare, majus C. B. *h. e.* Filago, seu Impia Dod. *cujus Aquam destillatam summis effert laudibus* Dodonæus, *ad Mammarum Cancrum, si multiplex linteum ea madefactum quotidie applicetur.* Lobelius *parat Balsamum ad Ulcera & Contusiones ex Oleo, cui Planta hæc infusa sit.*

(Δ) Schrœderus *hic mentionem facit* Graminis Mannæ, *quod* C. Bauhinus *vocat* Gramen Dactylon esculentum: Dodonæus *duas* Graminis Mannæ *species exhibet: primumque Milii sylvestre ac spurium sibi videri genus ait. Bohemi cum pinguium Carnium jure illius Semen coctum edunt, & sic apparatum gratum ac suave edulium est.*

(V) Gramen *inter Plantas Cereales flore apetalo connumerat* Tournefortius: *illius Stamina è calyce squamoso surgunt: pistillum abit in Semen subrotundum vel oblongum, parùm farinaceum, calyce ipso obvolutum. Graminum innumeræ sunt species, quas ut certo ordine digereret Cl.* Rajus, Methodum *peculiarem* Graminum *excogitavit.* Tournefortius *in has* Classes *distribuit*: Gramen Loliaceum, Gramen Spicatum, Gramen Dactylon, Gramen Paniculatum, & Gramen Avenaceum. *Nuper Dominus* Josephus Monti, *Bononiensis Horti Præfectus, (quem hic honoris & amicitiæ caussa nomino), Prodromum edidit,* Gramina ac hujusmodi affinia *complectentem: ubi ad intricatas Graminum differentias distinguendas nova accurataque Methodo procedit. Officinis ex usu est* Gramen Dactylon, radice repente, seu Officinarum T. *quod est* Gramen legitimum Clusii. *Hoc nihil vulgatius. Ejus Radices ope Chymicæ Analyseos multum Olei præbent, plurimosque acidos Liquores: parum tamen ex iis Salis fixi, & nihil volatilis elicitur. Agunt ergò ope Salis Sali Coralliorum analogo, ad humores temperandos, ac viscera deobstruenda.*

(X) Gramen Parnassi *dictum* (*quòd in* Monte Parnasso *nascatur, teste* Dioscoride) *nihil sanè commune habet cum* Graminis *charactere: proinde à* Tournefortio *inter Plantas flore rosaceo connumeratur, vocaturque* Parnassia. *Floris petala quædam ampliora sunt, quædam minora & fimbriata: pistillum abit in Fructum membranaceum unicapsularem, Seminibus fœtum, quadruplici placentæ affixis. Unicam agnoscit speciem quam vocat* Parnassiam palustrem & vulgarem: *hujus synonyma sunt quæ recenset* Ettmullerus. *Radix fibrata Folia emittit frequentia Hederacea, longis pediculis insidentia: Caules anguloſi, sesquipalmares, individui, folio unico amplexicauli præditi, Flores singulos sustinent speciosos, albescentes: Semen in Capsula Ciceris majusculi magnitudine continetur copiosum, minutum, rufum.*

Cast. Malus Granata, *Tab.* Malus Punica, *C. B.* Germ. *Granatem.* Gall. *Grenadier.*

OFFICINALIA NATIVA.

Utraque Arbor, quamvis exotica sit, nostratibus tamen in hortis colitur.

1. *Poma*, eaque vel dulcia, vel acida, vel acidodulcia, i. e. vinosi saporis. 2. *Flores* collecti ex Granata sylvestri (*Balaustia* dicuntur) tum quoque interdum ex domestica (appellantur *Cytini*). 3. *Cortex* Pomorum [*Malicorium*, *Psidium*). 4. *Nuclei.*

Vires. Poma in genere censentur boni succi, Ventriculo convenientia, sed pauci nutrimenti. Dulcia adhibentur in Tussi chronica.

N. Quia Ventriculo Inflationes causantur, in Febribus minùs commodè adhibentur.

Acida frigida sunt ac astringentia, Stomachica. Usus præcipui in Febribus biliosis, in Gonorrhœa, in Pica Gravidarum compescenda, Orisque putredine corrigenda, & similibus.

Vinosa (acidodulcia, *Granata Muza*) mediæ sunt naturæ inter dulcia ac acida, ad frigiditatem tamen aliquatenus accedunt. Cardiaca sunt ac Cephalica. Usus præcipui in Syncope ac Vertigine, &c.

Flores; tam *Balaustia*, quàm *Cytini* ejusdem sunt naturæ, terrestris scilicet validè astringentis, inspissantis, refrigerantis, siccantis, unde & Balaustiorum creberrimus usus esse solet in omnis generis Fluxionibus. E. g. Diarrhœa, Dysenteria, Uteri fluore, & similibus: in Sanguine Vulnerum cohibendo, in Gingivarum laxitate emendanda, in Herniis curanda, &c.

Cortex. (*Malicorium*, *Psidion*) Ejusdem cum Floribus censetur naturæ, præcipuique usus est in sedando fluxu Hæmorrhoidum, Narium, Uteri, &c.

Nuclei refrigerant itidem, astringuntque, In primis qui ex Pomis acidis collecti.

PRÆPARATA.

1. *Succus liquidus.* Ex Pomis expressus, fermentatus & depuratus, qui nomine *Vini Granatorum* venit.

N. 1. Præstat Vinum ex Pomis acidodulcibus.

N. 2. Ante præparationem hujus Vini, externam cutem Granis detrahere solent.

N. 3. Ad conservationem, nonnihil Seminis Coriandri pulverisati in Vino eodem suspendunt.

2. *Syrupus.* Ex Succo Granatorum dulcium, ac Sacchoro 3. p. Vid. Disp.

GRANA PARADISI *vide* CARDAMOMUM.

CLXI. GUA-

---

1. Calathus Floris domestici, seu *Cytinus*, &

2. Flos sylvestris, seu *Balaustium*: quæ in Officinis confundi solent.

In *Fructu* verò distinguenda sunt cum *Cortex*, qui Cordis formam refert, & speciatim *Malicorium* dicitur; tum *Pulpa* ipsa seu *Nucleus.*

Officinas nil ingreditur ex *Balaustia flore pleno* (nullum enim fert Fructum, uti reliquæ Plantæ, e. g. Rosæ flore pleno) sed tantùm ex *Granata flore simplici.*

In *Officinis* recipiuntur *Flores*, *Fructus*, *Malicorium* & *Grana* succulenta.

Flores seu *Balaustia* quod attinet, ubique commendantur usu adstrictorio, &, ut heri dixi, in hoc puncto cum *Rosis rubris* exsiccatis conveniunt: & rectè: nam & Mechanicè & Medicè conspirant cum *Gallis*, Uti enim *Decoctum Gallarum*, *Rosarum* item *rubrarum*; ita & hoc *Decoctum Florum Balaustiorum*, *Vitriolum* in Atramentum præcipitat; Acidum nimirum Vitrioli absorbendo, & hinc naturam aluminosam acquirendo. *Internè* propter colorem sanguineum non incommodè eosdem usurpare solemus in sistendo Fluxu Sanguinis quoque, unde in *Decoctis adstrictoriis* solent adhiberi.

Externè Gargarismata ingrediuntur ad firmandas Fauces, & *Pulveres Dentifricii*, & *Decocta* ad firmandos Dentes, & illorum abstersionem. Colorem simul conciliant rubicundum & elegantem: sicut etiam *Pulvis Balaustiorum* cum *Melle* ac pauco *Sale* in *Linimenti* formam redactus, Gingivis affectis illinici solet. *Infusum* quoque *Florum* cum *Aqua Theriacali* instillatur Oculis Variolis laborantium, ut caliginem, exulcerationem, & suppurationem eorum impediat: Videatur AUGENIUS.

Malicorium seu *Cortex* cum *Gallis* ejusdem naturæ ac usus est: vis tamen adstrictoria in hoc est potentior, quàm in *Floribus*; propterea tonum Partium, ubicunque opus est, roborat. Interim neminem turbare debet Historia illa apud BARTHOLINUM *Hist. Anat. C. 4. Obs.* 39 & *Epist. Med. C. 3. Ep.* 63. de Muliere Mensium obstructionem passa, & usu *Corticum Granatorum* penitus curata. Origo enim Affectus hujus à vi Acidum absorbendi, in Balaustiis jam jam explicata, dependebat: Consf. TACHENIUS *in Hipp. Chym. cap.* 17. *p.* 113. Sed etiam benè consideranda ea, quæ ad hanc Observationem habet BARTHOLINUS *in Epist. l. 4. p.* 255. quòd nempe Cortices non in substantia, sed in *Decocto* cum *Cerevisia* facto propinandi.

Imprimis ejus *Decoctum* solet usurpari externo usu in Variolis pro præservandis Oculis, Naribus, & Faucibus: nam Variolarum hæc est malignitas, ut Oculos, Fauces, & Nares valdoperè lædere soleant. Ut ergò hoc non contingat, hæ partes muniendæ. Equidem testatur Experientia, quòd Variolas insecuta fuerit Cæcitas, & Gutta alba, partim in uno Oculo, partim in ambobus. Propterea usitatum est, ut præcaveatur læsio Oculorum per quandam *Lotionem*, inter quæ primatum obtinet *Decoctum Granatorum*, e. g.

♃. *Cort. Granator.* seu *Malicor.* ℥iij.

Infund. s. q. *Aqua rosac.* vel *Plantag.* stent in loco calido, postea filtretur & addatur:

Smaragd. præp.
Margar. præpar. an. gr. vj.
Croci gr. iv.
Camph. gr. iij.

M. D. S.

Aqua Ophtalmica externa benè circumagitanda.

Periculosæ enim sæpè sunt Variolæ in Oculis & aliis vicinis partibus: propterea sunt præservandæ.

Longè alia est ratio *Fructus*, imprimis ratione *Saporis*, quo est impregnatus. *Granata* enim sunt in *triplici differentia*; alia *Dulcia*: alia *Acida*: alia *medii saporis*, & ut alii loquuntur, *Vinosa*. In genere conveniunt Stomacho in Morbis calidis. *Dulcia* temperata sunt, & pro conservanda Massa Sanguinea commendata; hinc & *Hepatica* rectè dicta sunt, quia ex hypothesi Veterum putatum est, illa Hepati succurrere. Sed rari sunt usus *Poma Granatorum acida*: cum *Succo Citri* & *Limonum* conveniunt, & singulare sunt *Stomachicum*. *Vinosa* media imprimis confortant; sic enim fit, ut Vomitum, & Nauseam corrigamus potentissimè *Granatorum Vinosorum* usu.

Succus Granatorum dulcium temperatus est, acrimoniam Bilis imprimis mitigans & temperans; unde BACO VERULAMIUS *in Historia sua Vitæ & Mortis*, ad Hepar fervidius, & ejus Phlogoses temperandas, eundem satis laudare nequit. Potentior in hoc scopo est *Succus Granatorum acidus*, qui convenit cum *Succo Citri*, Sanguinem fervidiorem demulcet, Ventriculo quoque nidoroso conducit, ac in Febribus Ardentibus & Malignis optimum levamen Ægris est; non tamen per se sumendus, sed *Julepoum* forma propinari potest. Sic & in Gonorrhœa, à turgescente Liquore seminali, compescenda ac emendanda, non secus ac *Succus Citri* valdè conducit, vel solitariè, vel cum *Succo Citri* mistus. In Appetitu vitioso Gravidarum, seu Pica, Specificum est, non minùs, quàm *Succus* ac *Syrupus de Corticibus Citri*, qui sunt in tali casu experta Remedia: uti etiam *Succus* vel *Miva Cydoniorum* in tali Pica vel Appetitu depravato: item in Hæmorrhagiis ab Æstu oriundis quibuscunque, & nimiis Hæmorrhoidum fluxibus convenit; sive solus, sive cum *Corallis rubris* haustus. *Succus* denique *vinosus* medii saporis, mediæ quoque naturæ se habet, & modò in hoc, modò alio in esu, pro aliquali confortativo, Æstu, Siti Morborum acutorum, &c. potest usurpari.

Quæ dixi de Succo, valent de *Syrupo*, utut magis sit fermentescibilis, propter admistum *Saccharum*: quod de omnibus Syrupis verum est, & propterea rarò soleo præscribere Syrupos, præsertim in majori dosi. (Y)

Tom. IV. R 2 CLXI. GUA-

(Y) Malus Punica *dicitur notissima illa Arbor, quæ* Mala Granata *vel* Punica *fert. Hæc Flore est rosaceo, cujus Calyx campaniformis, multifidus, abit in Fructum ferè globosum: coronatum, in plura loculamenta divisum, acinis succiplenis, & Semine oblongo turgentibus, farta. Ejus species, vel Floris magnitudine, vel Fructus sapore distinguuntur.* Flores

CLXI. GUAJACUM.

Lignum Indicum, Lignum Sanctum. Guaiacan, Guajacan. Palus sanctus. Germ. *Frantzosenholtz*, *heilig-Holtz*. Gall. *du Guajac*, *ou bois Saint*. Arbor est exotica, procera, quæ ex India Occidentali ad nos transportatur.

Estque Guajacum [magna Matrice. Guajaci 1. genus, *Monard. & Matthiol.*
[propemodùm sine Matrice, quod priori præstantius. Guajaci 2. Genus, *Monard. & Matth.*

N. 1. Sunt qui prius *Guajacum* appellant, posterius *Lignum Sanctum*: Verùm quia apud Authores Synonyma sunt, præstat Matrice, uti dictum, ea distinguere.

N. 2. Posterius dividitur à nonnullis in plura genera, quæ tamen non re seu essentia, sed solo colore differre vult *Matthiolus*, idque pro diversitate maturitatis, quo enim maturius, eo ipso nigrius est, & quantò minùs adoleverit, tantò magis albicat.

OFFICINALIA NATIVA.

Lignum, *Cortex*, & *Gummi* (sed rarò.)

Eligendum est Lignum recens, ponderosum, succulentum (quod Carboni impositum fumigat.) Posterius præstat, quod colores ruffum, spadiceum, flavum, lividumque simul mixtos habet.

Vires. *Lignum* calfacit & siccat: Sudorem ac Urinam largiter promovet, adeoque Sanguinem mundificat, Putredini resistit. Usus præcipui in Arthritide, Hydrope, Catarrhis, aliisque Morbis à Phlegmate tartareave Mucilagine, aut Flatibus oriundis: peculiariter ac specificè curat Luem Gallicam.

Cortex. Minùs calidus est quàm Lignum.

Gummi (*Resina*.) Gummi hoc mecum communicavit Vir rerum novarum curiosus *Adrianus Sonnemann*, Materialista hujus Civitatis, affinisque mihi dilectus, idque cum felici successu aliquoties in curanda Lue Venerea fuisse adhibitum affirmavit. Sapore est acri, colore ac figura Laccam ferè repræsentante, pellucidum, friabile.

PRÆPARATA.

1. *Decoctum*; ℞. *Guajac. incis.* ℔j. *Aqu. fontan.* ℔xij. post infusionem 24. horarum coqu. ad ℔viij. plùs minùsve; coletur pro *Sudorifero*: reliquum coquatur cum *Aqua* tantundem pro *Potu* ordinario.

N. Pos-

CLXI. GUAJACUM. *Lignum Guajacum*, seu *Lignum Sanctum*, sunt unum & idem, cujus notas genuinas, & debitum inde instituendi selectum, videbitis in HOFFMANNO *de Medic. Offic. pag.* 380. Ipsius Ligni *Decoctum* quidem frequenti in usu est, acrem & amaricantem habet saporem, plùs minùs tamen, prout magis vel minùs recens fuerit. Fit enim interdum, si bonum sit Lignum, ut Decoctum Piperis instar sit acerrimum. Imò notabile est, quòd observavit MAYOVV *Tract. de Nitro p.* 37. quòd nempe *Decoctum Ligni* cum instillato *Spiritu Vitrioli* effervescat. Ab effectu Germ. dicitur *das Frantzosen Holtz*, quia in *Curatione Luis Venereæ* nunc solum ejus *Decoctum*, nunc verò aliis junctum, in die bis vel ter ab ℥vj. ad ℥viij. haustum, specificum & potentissimum *Sudoriferum* est, simulquè *Diureticum* multiplici usu expertum. Insigniter enim prodest hoc *Lignum*, ejusque *Decoctum* ad Sudorem, & hinc Urinam ciendam. Quin usitatum est apud Galenicos in Morbis Chronicis, ut Arthriside, Morbis Catarrhalibus, Asthmate, Febribus Chronicis, & id genus Morbis aliis, seu ad ultimum asylum refugere ad *Decoctum Ligni Guajaci*, ut ita per Sudorem tandem curent necessariò suos Ægros. Post *Catarrhos* usurpatur in *Phthisi* imminente, aut jam inchoante, à Lympha nimis acriore & acidiore oriunda, *Decoctum* hocce, blandum Sudorem expectando. Et sæpiùs usu venit in *Scorbuto*, qui non rarò cum dicta Phthisi solet complicari. *Formula* quædam contra Catarrhos & Phthisin prostant in SENNERTO: e. g. commendabo vobis talem, qualem LINDANUS habet in *Collegio*:

♃. *Ligni Guajaci*:
Tamarisci an. ℥iij.
Rhodii,
Sassafras gummosi an. ℥ij.
Herb. Absinth. vulgar. M. ij.
Scolopendr.
Eupator.
Mentha,
Hyssopi an. M. ß.
Rad. Helen.
Centaur. major.
Zedoar.
Cinnam. an. ʒj.

Incisis & contusis affundantur Mens. vj. *Vini generosi*, sumatur haustus hora ante pastum; hocque in Catarrhis & Phthisi.

In mundificanda pariter Massa Sanguinea non ultimum locum habet, hinc in Scabie, Lepra, & aliis Cutis vitiis sub forma *Decocti* in *Aqua* non caret fructu.

Sequitur jam *Cortex* ejus, ubi omnia ea, quæ de Ligno dicta sunt, huc applicari quoque poterunt. Imò majores effectus præstare solet, quàm Lignum, quia vis major ipsi inest. Notum enim est, quòd omnis Cortex Lignorum sit Hepar Ligni; nam digerit Succum pro totius Arboris nutrimento.

Vis ejus *sudorifera* residet in *Decocto*, quod habet saporem acrem amaricantem penetrantem, nonnihil nauscabundum, aromatico tamen affinem: constat enim ex principiis salino-nitrosis oleosis, quæ in recessu habent Acre alcalinum & Acidum volatile, quæ aliàs & in *Fuligine* reperiuntur. *Fuligo* autem nihil aliud est, quàm omne illud, quod sub Lignorum concrematione avolat, & quod in decoctione Aquæ se insinuat. Repertum autem ex aliorum observatione, quòd Fuligo intrò assumpta Sudorem mirè moveat in Sanguine congrumato, imprimis in Pleuritide & aliis Affectibus ejusmodi. Ex hoc igitur judicari potest, quòd nimirum Salia enarrata in Ligno hoc reperiantur, quod etiam testatur (1.) Spiritus acidus, & (2.) Sal volatile in forma sicca.

Ut ergò paucis multa comprehendam, *vis ejus consistit in parte resinosa*, *Sale volatili oleoso turgida*; ratione cujus incidit Viscidum, corrigit Lymphæ vitia catarrhalia. Cæterùm, cùm sit exoticum, AMATUS LUSITANUS *C.* 2. *Curat.* 95. substituit *Lignum Buxi*, succedaneum hujus Ligni Guajaci. Et credo ego, esse efficaciorem illo, propter *vim anodynam*, qua caret Guajacum: ut taceam ciere simili modo Sudorem, atque Guajacum. Ejusdem quoque naturæ est *Lignum Sassafras*, *Radix Sarsaparilla*, &c. Non pauci sunt, qui Ligno huic Guajaci exotico *Fraxinum* æquipollere existimant. Sunt qui volunt, quòd Lignum Guajacum sit verum *Lignum Heraclinum Rulandi*, in qua sententia est STROBELBERGERUS *in Tractatu de Dentium Podagra cap.* 47. Verùm ex antecedentibus notum erit, quòd sit *Lignum Corylinum*.

In usu pariter est *Guajacinum Gummi*, utut rarum, cujus usus reverà singulariter specificus est in *Gonorrhœa Gallica*, quam certò sistit aliis non cedentem; vel in substantia in forma *Pilularum* usurpatum, vel cum *Spiritu Vini tartarisato* in *Essentiam* solutum, vel abstracto *Spiritu Vini* in *Extractum* redactum, & à gr. iv. ad v. vj. in *Aqua Plantaginis* exhibitum, cum successu in tali Gonorrhœa usurpatur. In Scabie maligna admodùm quoque commendatur, ut & in Lue Venerea, ubi specificè convenit.

Plura qui vult de viribus egregiis Guajaci, adeat THEOPHILUM DE GARANZIERS *in Tractatu de Tabe Anglica p.* 146. qui satis decantat hoc ipsum Lignum. Potest etiam videri FREITAGIUS *de Phthisi*, ubi *de Ligno & ejus Decoctis* multa dicit lecta digna.

1. Inter *Præparata* præprimis est *Decoctum*, quod describit AUTHOR, & rectè dicit, quòd ad ℥j. *Lignorum* sint assumendæ ℥xij. seu ℔j. *Aquæ simplicis*: quod observetur in *Decoctis Lignorum* omnium & *Radicum*, ut talis sit proportio, & ad tertiæ partis consumptionem decoquatur.

Ratio hujus rei est hæc: quoniam Lignum quodcunque non facilè tribuit suas vires Aquæ, nisi post diuturnam Coctionem. Jam verò in hac Coctione copiosissimè Aqua exhalat; hinc, ut sufficiens affundatur quantitas, necessum est. Et in genere notanda dicta ab AUTHORE pro Decoctia

Flores sativæ Punicæ Dioscoridi *dicuntur* Cytini; *at* Galeno 6. fec. loc. Dytinus *Fructus rudimentum est*, *quod deciduo Flore primùm apparet & formatur*. Balaustion *sylvestris Punicæ flos est* Dioscoridi, *Officinæ verò* Balaustiorum *nomine*, *& Flores & Calyces Punicæ*, *tam sativæ quàm sylvestris*, *intelligunt*. *Fructus Cortex vulgò* Malicorium *dicitur*, *quòd tanquam corium sit*: *Græcis dicitur* σίδιον Sidion (*non* Psidion, *ut hic* Schrœderus) *à* Sidone *agro*, *ubi Arbor hæc frequens erat*. Granatum *dicitur à* granis *Hispaniæ regione*, *quum jam ante* Varronis *&* Catonis *tempora ita fuerit nuncupatum*, *notante* J. Bauhino.

N. Possunt & addi *Liquiritia*, *Passula*, *Semina Anisi* &c.

2. *Extractum viscosum & gummosum*. Vide lib. 2.

3. *Oleum rectificatum*. Fit Destillatione. Vide lib. 2.

Vires. Exhiberi commodè poterit intrinsecus in Lue Venerea, aliisque Morbis Diaphoresi opus habentibus.

Dosis gr. iij. v.

N. Sunt qui *Oleum* hoc pro *Oleo Heraclino Rulandi* habent, ejusque vires admodùm deprædicant in Epilepsia, expellendo Fœtu vivo ac mortuo, in dolore Dentium mitigando. *Vide Brendel. in Chymia*.

4. *Spiritus*. Est Liquor acidulus, unà cum Oleo in destillatione collectus ac rectificatus. Vide lib. 2. *de Spiritibus*.

N. Spiritus hic acidus, præter medicinales virtutes descriptas, vim habet Perlas, Corallia, &c. solvendi. Intùs exhiberi poterit à ʒß. ad ʒi.

5. *Sal*. Ex Cinere elixiviatur, sed paucum.

(Ex Gummi Guajaci paratur *Extractum* per Vini Spiritum tartarisatum. Dos. gran. xv. in Liquore convenienti utile ad Gonorrhœam.)

H.

CLXII. HEDERA TERRESTRIS.

Χαμαίκισσος, Hedera humilis vulgaris, Corona terræ, Germ. *Gundelreb*, *Grundreb*, *Grundmann*, *Erdephen*, nostratibus *Donnerreb*, Gall. *Du Lierre trainant*, *ou terrestre*.

Est [Vulgaris, *Hæc usualis*.
Montana. *Inusitata*.

Nuncupatur Hedera terrestris, *Brunsf. Matth. Dod. Tabe. Ger.* Elatine *Brunsf.* 2. Chamæcissos, *Trag. Fuchs. Cam.* Chamæclema, *Cord. hist.* Hedera terrestris vulgaris, *C. B.* 1.

Crescit passim circa sepes: floret Aprili potissimùm.

OFFICINALIA NATIVA.

Herba cum Floribus.

Vires. Saporis est amari & acris, calfacit & siccat: Vulneraris est, aperit, abstergit. Usus creberrimi in Tartaro, tam Pulmonum, quàm Renum, aliarumque partium, incidendo, resolvendo, adeòque confert Obstructionibus inde natis & Ictero: conducit Erosionibus & Ulceribus Viscerum abstergendis, consolidandis, &c. Extrinsecùs adhibetur creberrimè ad

ctis Lignorum & Radicum. Hoc Decoctum saporem acrem habet: attamen mirè confert in dictis Morbis; item contra Odontalgiam, si teneatur in ore.

2. 3. *Essentia* quoque seu *Tinctura* ex *rasura Ligni Guajaci*, non secùs ac ex aliis Lignis quibusvis, paratur nunc *Simplex*, nunc verò cum aliis *Composita*, additis scilicet *Lignis Sassafras*, *Rhodio Juniperino*, &c. cum *Spiritu Vini*, aut *Fumaria*, aut *Sambuci* quæ vel præcipitando cum *Aqua* in *Resinam*, vel evaporando in *Extractum* redigi potest; quod dosi ℈j. vel ʒß. Sudoriferum potentius est, quàm *Decocti* ℥vj. vel v. Porrò sunt, qui alio modo *Resinam* parant ex *Ligno Guajaco*, decoquendo *Lignum* cum *Aqua simplici*, cum parum *Spiritus Vitrioli* vel *Nitri* acidulata, & ad consistentiam Picis evaporata. Ex hac etiam cum *Spiritu Vini Tinctura* & *Extractum* parari potest: ex hac cum arena destillatum *Oleum Ligni Guajaci* obtineri potest.

4. Ipsa *Tinctura* seu *Essentia*, præsertim cum *Spiritu Vini tartarisato* vel *Sambuci* parata, internè, præter usum diaphoreticum, commendatur Scabiosis & Catarrhosis, dosi ʒj. ad ʒij. & longè utilior est, quàm *Decoctum*; etiam minore dosi facit, id quod *Decoctum* in majore. Quidam etiam externè in Odontalgia, & non sine fructu, eadem utuntur, scilicet cum *Bombace* Denti dolenti indita, vel admota extrinsecùs, præsertim, si pauco *Opio* acuata fuerit. In destillatione Ligni Guajaci per retortam igne aperto prodit vel *Spiritus* acidus volatilis, qui non adeò frequentis est usus: internè tamen à ʒj. ad ʒij. pro purificando Sanguine propinatur, & egregiè Sudorem movet; hinc etiam *Spiritus Lignorum* habetur compositus. Sub destillatione prodit simul *Oleum empyreumaticum*: in cinere aliquantulum Salis relinquit, quod rarò internè usurpatur ob odorem gravem, & pauci erunt, qui bona cum venia usurpant, utut à *Cornu Cervi* usto rectificatum, & ad aliquot guttulas usurpatum, penetrantissimum & excellens *Sudoriferum* fit in supra dictis Affectibus; ut & *Carminativum* in Affectibus Hystericis, & Colicis, & Febribus Malignis egregium. Extrinsecùs utiliter administratur; imprimis contra Ulcera Gallica emollienda. Tophos Gallicos, & in similibus Symptomatis. In Bubonibus Venereis applicatur pro emollitione & suppuratione *Emplastrum Diachylonis* malaxatum cum *Oleo destillato Guajaci*, vel loco hujus cum *Oleo Tartari fœtido*. Crasis consistit in Sale volatili: & sapor maximè ingratus est. Præterea habet vim & conspirationem cum *Oleo Fuliginis*, Alii *Spiritum* exinde parant, subigendo cum *Spiritu Vini* & *Fermento* q. s. Sed minùs genuinus est.

5. *Sal* paucum quidem in cinere relinquitur *fixum*, cùm ferè omne Sal decoquendo, vel cum Spiritu & Oleo destillando, jam separatum fuerit; hoc enim est Sal nitrosum volatile, quod sub forma Olei ferè transit. Interim tamen non penitus est nullum, contra WALEUM *in Methodo medendi p.* 68. Ratio, quare tam paucum Sal fixum suggerat, & quomodò ex *Decocto* ejus inspissato, postmodùm calcinato, pretiosius præparandum sit, videbitis in ZWELFERI *Animadversionibus p.* 456. Potest etiam ex *Decocto* ejus ad *Extracti* liquidioris consistentiam inspissato, in cella per crystallisationem *Sal Ligni Sancti essentiale* parari, quod alias sub textura oleosa maximam partem prodit Specificum in Lue Venerea, & Pleuritide ab eadem nata, teste BARTHOLETTO *in Disp. l.* 5. *c.* 4. *p.* 458. (Z)

H

CLXII. HEDERA TERRESTRIS. *Hedera terrestris seu pumila*, *Chamæcissos*, idest, *parva Hederula*, *Elatine*, Germ. *Gundeman*: est vel *Major* vel *Minor*.

Herba sanè, utut exilis, nobilissima tamen & polychresta est, saporis subamari & subacris. Usu *diuretico* & copiosæ Urinæ provocativo, in Malo Hypochondriaco per Urinæ fluxum curando, Hydrope, Malo Nephritico, abstergendo, & Fibras ac Nervos Urinarios blandè irritando, atque Sanguinem leniter fundendo, operatur; unde in Cura Hydropis, Crurum, & Pedum intumescentia, *Decoctum Hederæ terrestris* cum *Vino* & *Absynthio* exhibent: item ad Affectus Urinarios demulcendos, & acrimoniam Urinæ temperandam, & in Nephritide præservanda, egregiè convenit, cùm in hac vires insignes habeat, & diathesin sive dispositionem ad Calculum removeat; sicut aliàs *Pulvis* hujus *Hederæ terrestris* cum *Aqua Hederæ terrestris* propinatus, fidem superare dicitur, quantum Calculum atterere valeat, teste PAULI *in suo Quadripartito Botan.* Item quidam infundunt *Foliis Hederæ terrestris Spiritum Vini*, & singulis diebus assumunt Cochlear unum vel alterum contra Calculum & Colicam: Vid BOYLE *l. a. pag.* 163. Mulier hic locorum Ictero nigro cum Calculo laborans, ejusmodi *Placentis* & *Embammatis* se sanavit recentibus. *Vulneraria* præterea est inter celeberrima, & partium excoriatarum sanativa; & hinc præcipuè Erosionibus, Exulcerationibus, & Rupturis Viscerum internorum, Pulmonum imprimis & Renum dicata. In his enim consolidandis nulli cedit, uti in Tussi & in Phthisi Pulmonali præservanda & cu-

(Z) Lignum Guajacum, *seu* Lignum Sanctum, *quòd vulgò dicitur*. *Arbor est Indica ad Nucis juglandis magnitudinem*, *cujus Cortex crassus*, *gummosus*; *Corpus lignosum durum*, *densum*, *grave*, *mistoque colore*, *saporeque acri*: *Folia oblonga*, *subrotunda*: *Flores ferè umbellati luteo pallescentes*, *Fructus pariunt*, *minoris Castaneæ magnitudine*, *rotundos*, *solidos*, *fuscos*, *alio exiliori Fructu aurantii coloris fartos*, *Incisione*, Gummi *reddit resinosum rubescens*, *lucidum*, *friabile*, *odoratum*, *acrisque saporis*. *Vires hujus Ligni adversùs Luem Veneream nemo est qui nesciat*. *De his non inepte habet* Ettmullerus.

Est & apud nos Arbor familiarissima, ex exotica nostras jam facta, quam fortè ex aliqua cum Guajaco *similitudine*, Guajacanam *appellat* J. Bauhinus, C. Bauhinus Lotum Africanam, *alii* Diospyron, *sive* Fabiam Græcam, *&* Pseudolotum *vocant*. Tournefortius *in Genus peculiare erigit*, *Flore monopetalo campaniformi*, *cujus pistillum abit in Fructum mollem*, *subrotundum*, *multicapsularem*, *Seminibus fœtum cartilagineis*, *ut ait* Cæsalpinus, *vel summè duris*, *ut* J. Bauhinus. *Quamquam Fructus hyeme hic maturescentes passim comedantur*; *nunquam tamen* (*ignota mihi antipathia*) *animum inducere potui*, *ut illum prægustarem*. *Nec Lignum hujus Arboris nec Cortex*, *cum Ligno & Cortice Guaiaci ulla ratione convenit*.

ad Calculum Renum resolvendum (in Balneis), ad Dolores Colicos resolvendos, (in Clysteribus.)

P R Æ P A R A T A.

1. *Aqua stillatitia.* Ex Herba Majo collecta.
2. *Conserva.* Ex Floribus, & Summitatibus.
N. Conservam compositam habent August.
3. *Syrupus Simplex.* Ex Succo.
4. *Compositus.* Vide Disp.
5. *Succus.* In Morbis gravissimis utilis.

CLXIII. HEDERA ARBOREA.

Κισσὸς, κιττὸς, Hedera, *Brunsf. Trag. Cord. in D. Dod.* Hedera arborea, *Matth.* Nigra, *Fuchs. Lon.* Hedera corymbosa communis, *Lob. Tab. Ger.* Hedera major, *Cast.* Hederea arborea, *C. B.* s. Germ. *Ephew, Eppich.* Gall. *La Lierre arboree.*

(Arborea. *Hæc usualis, & jam nominata.*
Est (Major sterilis.
(Minor.

Adhæret Muris, Arboribus, aliisque rebus in altum exsurgentibus. Viret per totum annum. Floret autumno: Baccas fert hyeme.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Folia, Bacca, Lacryma seu *Gummi.*

Vires. Herba calfacit & siccat, (*Galeno* est mixtæ naturæ, calidæ scilicet & frigidæ,) subastringit. Internus ejus usus, quia Capiti, nervosoque generi adversatur, rarus est. Externus crebrior in Achoribus exsiccandis & sanandis, in Fonticulis ab Inflammatione curandis (Imponitur quotidie Folium): in Ozænis curandis, in Aurium purulentarum Dolore sedando miscetur Succus cum Oleo e. g. liliaceo.

Bacca. Purgant per superiora & inferiora, unde & contra Febres à vulgo exhiberi solent.

Gummi, seu Lachryma, ex trunco Hederæ majoris vulnerato, & interdum sponte exit, colore ex flavo rubescens, odore grave, sapore acre. Psylothrum à Majoribus habetur insigne ac Causticum, Lentesque interimere dicitur.

N. Nostratibus in usu non est, quippe Gummi Hederæ Officinarum nec figura, nec viribus descripto Gummi convenit. Purpureo-nigricans est (adeoque Mumiæ non absimile) fragile, nec saporis acris, sed velut adusti, lignosis segmentis ac sordibus plerumque scatens.

(Mentio fit *Gummi* hujus in *Unguento de Althæa.*)

P R Æ P A R A T A.

Oleum stillatitium. Ex Baccis cum Aqua fermentatis per Vesicam.

N. Alii Lignum, Baccas ac Gummi simul per Retortam destillando, *Oleum* parant.

CLXIV. HE-

curanda; præsertim, quæ ex læsione externa, aut erosione interna contingit. Et quoniam tam polychrestum est Remedium; hinc etiam variè usurpatur pro Pectoris Affectibus; imprimis verò *Pulvis* inde formatus, Vid. WILLISII *Pharmacia Rationalis P. 2. pag. 119.* & BOYLE *de Specificis pag. 162.* Pro iisdem Pectoris Affectibus *Hedera terrestris*, præsertim cum *Charefolio*, vel in *Vino*, vel in *Cerevisia*, vel in *Aqua & Cerevisia* ana, addito vel omisso pauco *Melle*, cocta convenit. Ancilla, quæ diu hic locorum laboraverat Phthisi scorbutica, præmisso *Vomitorio*, *Decocto* hujus Herbæ unicè curata est. LINDANUS in Empyemate, & Vomica Pulmonum, & Pleuritide malè curata & suppurata, non parum habere virium asserit, sive usurpetur ejus *Decoctum*, sive *Conserva*: materiam enim purulentam in Pectore collectam mirum quantum evacuat, & Ulcus potentissimè detergit. Sanè ad Abscessus & Suppurationes Pectoris mirabilis est, speciatim ad Sputum ac Mictum cruentum seu purulentum, vel ex ruptura; vel ex erosione natum, curandum, & consolidandum: item in Casu ab alto, & imprimis grumo Sanguinis, indeque orta difficili Respiratione, cum solutione *Lapillorum Cancrorum in Aceto*; hinc & *Pus* per Urinam evacuat, & consolidat. Addi autem sub fine decoctionis potest *Aqua Nasturtii* quantum sufficit. Chymicus hic locorum, ex odore *Aquæ Fortis* gravem Tussim contrahens, coquendo cum ana *Cerevisia & Aqua*, ac per tempus usurpando, restitutus est. Vis ejus consistit in Sale essentiali nitroso abstersivo & mundificativo.

2. 3. *Syrupus & Conserva* exinde prostant, quæ constituunt ferè corpus *Electuariorum* contra Sputum Sanguinis, cum *Semine Hyoscyami.* (A)

CLXIII. HEDERA ARBOREA. Præter *Hederam terrestrem*, datur etiam
1. *Hedera arborescens*, seu *scandens.*
2. *Hedera Canadensis*,
3. *Trifolia*, &
4. *Quinquefolia.*

Posteriores sunt exoticæ & Officinis incognitæ, prior tamen est usitata: quò etiam pertinet *Hedera minor*, seu *Helix*, ita dicta ad differentiam *Hederæ majoris*, utut placeat quorundam Botanicorum epicrisis, qui existimant, non esse differentiam magnam inter has duas, sed dependere tantùm differentiam ex soli varietate. Germanis vocatur *der Ephew.*

Commendantur *Baccæ* ejus nigræ usu externo & interno.

Interiùs quidem apud Veteres rariùs erant in usu, quia norunt, eas deglutitas Vomitus & Secessus insigniter movere, atque adeò solùm adhibebant contra *Philtra*, quæ ita per superiora & inferiora rejiciuntur, & Malignitas insimul corrigitur. Interim per Recentiorum Experimenta *Baccæ* hæ maturæ pulverisatæ, & in minima quantitate assumptæ, *vi diaphoretica & antipestilentiali* laudantur. Hinc celeberrimus ille BOYLEUS testatur, in ultima Peste Londinensi *Baccas* hasce pulverisatas ad ℨj. in *Aceto*, vel *Vino albo* haustu assumptas, excitato Sudore, egregias fuisse, cui etiam assentitur PALMARIUS *in Tract. de Peste & Morbis contagiosis, pag. 453.* & KIRCHERUS *in Scrutinio Pestis, pag. 317.* sicut & in nuperrima Peste multi hoc ipso liberati sunt. Alii quoque easdem ad Hydropem Ascitem commendant.

Folia internè nullius sunt usus, Externè verò optimè inserviunt pro *Vesicatoriis & Fonticulis*: ad fluxum eorum promovendum, eaque viridia, & leviter contusa.

Sic *Lignum* quoque ejus in *Globulos* formatum optimo cum successu *Fonticulis* imponi solet, eam ob causam, quòd *Lignum Hederæ* non facilè corrumpatur. Perpetuò enim & *Herba & Semen* tum æstivo tum hyberno tempore virescit, melioremque hi *Globuli* ibidem præstant usum, quàm imposita *Pisa*, & hac ratione quoque *Lignum Sassafras & Lignum Rhodium Fonticulis* inservire possunt, cum ejusmodi Plantæ balsamo vegetativo singulari præditæ, præprimis in Peste laudentur.

Gummi ipsius à quibusdam venit in usum: nihilominùs in Præparatione hallucinantur, quia incertum est *Menstruum* pro ejus dissolutione. Optimè ii faciunt, qui resolvunt eam *Terebinthina* hæc enim est genuinum Menstruum pro dissolutione ejus: de quo videatur ZWELFERUS *in Animadvers. in Pharmacop. Augustanam p. 338.* (B)

HE-

(A) *Quamvis* Chamæcissos *idem sonat, ac* Hedera humilis, *seu* terrestris, *quæstio tamen est apud Botanicos, an Planta, quæ in Officinis nomine* Hederæ terrestris *venit, sit reverà* Chamæcissos *Veterum. Quidquid autem de hoc sit*, Hedera terrestris Officinarum (major & minor) *inter species* Calaminthæ *à* Tournefortio *connumeratur, ut alibi diximus, vocaturque* Calamintha humilior, folio rotundiore: *omnes enim* Calaminthæ *characteres habet. Notat tamen* Raius in Meth. *quòd Flores in* Hedera terrestri *(cujus Genus à* Calaminthæ *Genere diversum facit) in surculis è Foliorum alis egressi, non rari & sparsi, ut in* Calamintha, *sed magis coacti & conserti nascuntur. Sed hoc parùm refert.*

Hedera terrestris major dicta, *Folia Hederæ similia habet, minora tamen, tenuioraque, valdè amara: Ramuli per terram sparsi: Flores Calaminthæ, ramosis pediculis insidentes. Ex* Tournefortio *Folia hujus Plantæ amara sunt, sed parùm aromatica, nec cæruleam papyrum rubefaciunt: hinc conjicere licet, illorum Sal ad Tartarum vitriolatum accedere, at cum tantillo Salis ammoniaci commisceri, sed multo addito Sulfure, multaque Terra. Analyseos Chimicæ ope Planta hæc nil præbet Salis volatilis concreti, sed parum Spiritus urinosi: quod extrahitur reliquum, est Acidum, Alcali, Oleum, & Terra, sed Olei & Terræ multum.* Hedera terrestris *aperitiva est, detersiva, & vulneraria. Usus præcipuus ad Calculos, & Pectoris affectus.*

(B) Hederam *ab* hærendo *dictam putant, quòd muris & arboribus* adhæreat: *sed quomodò, si antepenultimam corripit? & per e, non per æ, scribitur: potiùs ab edendo, ait* Vossius, *quòd corpora quibus Parasitica hæc Planta* ad-

CLXIV. HELENIUM.

Ἑλένιον Heleuion. Trag. Helenium, Brunsfels. Matthiol. Dod. Cord. in D. Lob. Cast. Cam. Tab. Ger. Enula, Lon. Enula Campana, Brunsfels. Cam. Helenium vulgare. Germ. Alantvvurtz. Gall. Aunee, ou Enule campane.

N. Dicitur Helenium, quòd è lacrymis Helenæ natum dicatur.

N. Crescit plerumque locis humidis: Floret Julio.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix, quæ collecta, antequàm in stolones abierit, in taleolas secatur, inque umbra exsiccatur.

Vires. Nonnullis calfacit & siccat 2. (Pernelio calfacit 3. siccat 2.) abstergit, discutit, aperit: Pulmonica est, Stomachica, Alexipharmaca, Sudorifica, &c. Usus præcipui in Tartaro Pulmonum Renumque attenuando ac educendo, & hinc in Tussi, Asthmate, in Cruditatibus Ventriculi emendandis, Ureteribus reserandis, in Peste, contagiosisque Morbis arcendis, in Scabie, &c.

PRÆPARATA.

1. Radix condita.
2. Aqua. Ex Radice destillata.

3. Con-

HEDYSARUM.

Hedysarum duplex est.
1. Hedysarum triphyllon, Canadense Cornuti.
2. Hedysarum clypeatum seu πελέκινον, ita dictum à figura Seminum clypeatorum.

Hedysarum Latinè vertunt Securidacam, quòd Securim Veterum Folia ejus æmulentur: Germanis Velschraut. Utrumque est exoticum, adeoque Officinis incognitum. (C)

CLXIV. HELENIUM. Helenium seu Enula ita dicitur, quòd ex lacrymis HELENÆ genita fuisse putetur, Germanis Aland. Revera ad Chrysanthema pertinet, Folia profert magna, altum est aliquot ulnarum: Flore est luteo.

In usum medicum recipitur imprimis Radix crassa polychresta, quæ tempore exalrationis est colligenda, quando incipiunt erumpere Sureuli, & succulenta est; tunc enim temporis maximè impregnata est facultatibus primariis. Saporis est ex dulci insigniter amaricantis, aromatici, similemque efficaciam obtinet, adeò, ut à PLATERO & HOFFMANNO de Medic. Officinalibus pag. 319. Zingiberi præferendum. Maximè convenit cum Angelica; hinc præter vim diaphoreticam & insigniter alexipharmacam (de qua videatur CRATO, GABELCHOVERUS, & DIEMERBROEK de Peste) laudatissimum est, speciatim in Ventriculi & Pectoris Malis Ventriculo & Pulmonibus prodest pro incidendis, & absumendis Cruditatibus viscidis, pituitosis, acidis, à prima Digestione ortis, & Dyspepsia ac Anorexia corrigenda, Mucoque Ventriculi abstergendo; unde simplex ex Pulvere Radicis Helenii, cum Melle vel Rob Juniperi paratum Electuarium, pro expellendo, & expectorando Muco viscido, Tussi & Asthmate, tam stomachali quàm pectorali, egregium. Prætereà est Specificum egregium Affectibus Colicis ex vitio acido ortis, speciatim Colica flatulenta & scorbutica, cum Vino decocta: vid. FINCKIUS in Enchirid. Dogmatico-Hermet. p. 122. cap. 22. Alii Radici Helenii addunt Herbam Absynthii, una cum Corticibus Aurantiorum, decoquunt cum Vino, & in Colica calidissimè potant, addito tantillo Theriacæ seu Mithridatii, & commendatur à MINDERERO in Medicina Militari p. 325. Sunt & qui singulariter in Paresi ex Colica, seu in Artuum ad motum impotentia, superstite tamen sensu, quæque est species Motus convulsivi, Decoctum Radicis cum Vino vel solum, vel cum Corticibus Aurantiorum, largiter haustum expectando Sudorem, tanquam appropriatum ejus Remedium, singulariter laudant. Frequens est hæc Paresis in Austria & Moravia, ubi potant Vinum acidum & crudum: unde fit ut propter nimiam austeritatem Succi Pancreatici oriatur Colica gravissima, & hinc excitetur Paresis. In hac certè Heleniata omnia optimum Remedium constituunt, expectando Sudorem, imprimis si misceantur cum Spiritu Tartari benè rectificato, vel alio Spiritu urinoso, à ʒß. ad ʒj. Quod dixi de Paresi ex Colica, intellectum & concludendum volo de Paresi in Scorbuto, quæ non est rara in Scorbuticis; item de Arthritide & Paralysi scorbutica. Aliàs qui usi sunt Mercurio vivo in Lue Venerea, Decoctum Helenii & Fœniculi commendatum sibi habeant, ut Mercurius vivus in Lue Gallica usurpatus è corpore rursus propellatur, expectando Sudorem post ejus usum: e. g.

℞. Rad. Ænulæ ℥ij.
Fœnic. ℥iß.

Coque in Vini ℔ii. ad consumptionem tertiæ partis. Colatura usurpetur pro 4. vicibus.

Imò in quavis impuritate, v. g. Scabie, Scorbuto, &c. prodest. RONDELETIUS in Pr. lib. 1. cap. 9. celebrat Radicem Helenii tanquam Hilaritatis Remedium, & hinc commendat illam in Melancholicis Affectibus, ubi Homines sunt tristes: propterea nititur hac Radice succurrere eorum Tristitiæ. DEODATUS in Valetudin. in Anasarca optimam observavit.

Externè cum Decocto Helenii membra Paresi affecta possunt fricari & foveri, ut acquirant denuò suum debitum motum.

1. Inter Præparata in usu est Radix condita, quibus Stomachus frigidus & viscida aciditate obrutus est: permiscetur etiam Electuariis, & aliis Affectibus Pectoris.

5. Usitatum est apud quosdam infundere Radicem in Mustum,

adhæret, exedat, enecet, & demoliatur: H. *autem acquisivit, ne cum Verbi* Edo *inflexionibus confunderetur.* Hedera *Plantæ genus est Flore rosaceo, cujus pistillum abit in Baccam ferè globosam, Seminibus fœtam hinc gibbis, inde verò planis. Hujus duæ usque adbuc innotuere species; quarum una* Communis, & Arborea, *arboribus & parietibus innixa, ubique prostat; altera verò* Poetica *dicta (quæ rarior) non tam Foliorum forma, quàm Baccarum colore à prima distans:* Arborea *enim nigris Corymbis*, Poetica *verò luteis, aureo nitore fulgentibus, se prodit. Si Baccæ tres Hederæ arboreæ in pulverem tritæ, cum Aqua stillatitia Pulegii, & pauxillo Croci bibantur calidè, idque mane per aliquot dies iteretur, Menses minimè fallaci experimento movent. Quinque aut sex Baccæ ante poculorum certamen comestæ, ebrietatem arcere dicuntur.*

Ettmullerus *hic* quatuor *facit* Hederæ species. *Prima ipsi est* Hedera arborescens, *sive scandens: Secunda* Hedera Canadensis: *Tertia* Trifolia: *& quarta* Quinquefolia *Sed mendosè: fortassè Editoris incuria:* Hedera *enim* Canadensis, *secundo loco posita, veluti Genus est, sub quo* Hedera Trifolia & Quinquefolia, *tertio & quarto loco recensitæ, vulgò reponuntur.* Cornutus *enim duas describit* Hederas Canadenses, *unam* Trifoliam, *alteram* Quinquefoliam. *Verùm si Cl.* Tournefortii *Methodo stare velimus, neutra Planta* Hedera *est: sed* Hedera trifolia, Canadensis Cornuti, *est* Toxicodendron triphyllon glabrum T. *imò &* Hederæ trifoliæ Canadensi affinem Plantam, *vocat* Toxicodendron triphyllon, folio sinuato, pubescente: *hancque* Arborem venenatam *appellatam fuisse à* Joncqueto *refert.* Hedera *verò* quinquefolia Canadensis Cornuti, *est juxta eandem Methodum* Vitis *species*, Vitis quinquefolia, Canadensis, scandens à Tournefortio *vocata: & reverà Planta hæc nil cum Hedera commune habet, nisi quòd claviculis quibusdam parietum asperitatibus fortissimè adhæreat, eosque jucundo spectaculo ad excelsam altitudinem obvestiat.*

(C) *Tametsi hic* Ettmullerus Securidacam *cum* Hedysaro *confundat; nihilominùs* Tournefortio *vocabula hæc duo Plantarum Genera designant.* Securidaca *est Plantæ Genus Flore papilionaceo, cujus pistillum abit in Siliquam rectam planam, undulatam, articulosam, in singulis articulis Semine fœtam rhomboideo, introrsum emarginato: hujus Generis unicam facit speciem, quæ est* Securidaca lutea, major C. B. Hedysarum *verò est Plantæ Genus Flore item papilionaceo, sed cujus pistillum abit in Siliquam articulosam, undulatam, Semine fœtam in singulis articulis reniformi: additque Flores in spicam vel capitulum colligi. Hujus Generis species sunt* Hedysarum trifolium, Canadense Cornuti, & Hedysarum clypeatum, *quas recenset* Ettmullerus. *Quamquàm autem huic tribuat idem Author epitheton* πελεκῖνον; *cave tamen ne hoc* Hedysarum *cum* Pelecino Tournefortii *confundas:* Pelecinus *enim* Tournefortii *est Plantæ Genus Flore papilionaceo, cujus pistillum abit in Siliquam planam, bicapsularem, & bivalvem, Seminibus fœtam planis & reniformibus. Unica hujus species dicitur* Pelecinus vulgaris, *quæ est* Lunaria radiata Robini, & Securidaca siliquis planis, utrinque dentata C. B.

3. *Conserva*. Radicis.
4. *Extractum*. Ex Radice.
5. *Vinum Enulatum*. Ex Radice & Musto.

CLXV. HERNIARIA.

Dicitur Herniaria, *Dod. Cam. Tab. Ger.* Herniaria multigrana, serpillifolia, *Lob.* Herba Turca, *Lob.* Polygoni genus, Herniaria appellata, *Clus. hist.* Millegrana, *Cord. hist.* Herba Cancri minor, *Cord.* Polygonum minus, *Cast. Matthiol.* Empetrum, *Trag. Lon.* Polygonum minus, seu Millegrana major, *C. B.* 11. (videlicet inter Polygoni minores species) German. *Harnkraut*, *Bruchkraut*, *Tausend-Korner*. Gall. *Renouee & Corrigiole*.

Crescit locis aridis ac arenosis, nonnunquam tamen & circa ripas: floret Junio, & Julio.

OFFICINALIA NATIVA.

Herba, seu *Planta integra*.

Vires. Refrigerat & siccat. Usus præcipui est in Hernia curanda, Urina cienda, Renum ac Vesicæ Calculo atterendo, Ventriculi ac aliarum partium Mucilagine incidenda, educenda; Bile ac Aqua expellenda, adeoque in Ictero curando.

PRÆPARATA.

Aqua stillatitia. Ex Herba.
(*Conserva* meminit *Platerus*.)

HIRUNDINARIA, *vide* VINCETOXICUM.

CLXVI. HI-

---

stam, & per fermentationem facere *Vinum Enulatum*, quod in Asthmate, Raucedine à Catarrho oriunda, Tussi pectorali & stomachali, Colica, Cruditatibus, aliisque Ventriculi Affectibus, egregium est. STOECKERUS *Prax. cap.* 131. ubi de viribus *Vini Enulati* stomachicis, & aliis pro confortatione Intestinorum, egregia habet.

Syrupus Enula in Pectoris Malis, in Bronchiis Pulmonum materia oppletis, pro ea resolvenda ac incidenda multi solet esse usus.

4. *Extractum & Essentia* optimè paratur ad modum LUDOVICI *Pharmac. pag.* 246. in Affectibus Ventriculi, Tussi, & Asthmate pectorali & stomachali, Raucedine, incidendo & resolvendo Muco viscido in Bronchiis Pulmonum hærente, Colica, & inde orta Paresi; item in Arthritide & Paralysi scorbutica exhiberi solet: imprimis si *Essentia* misceatur cum *Spiritu appropriato*: *Extractum* verò cum *Rotulis pectoralibus*, aliisque.

Habetur quoque quibusdam in locis *Unguentum Enulatum*, cujus usus contra Scabiem: v.g.

℞. *Rad. Helenii rec.* ℥ß.
Axung. porcin. ℥v.

Misceantur in mortario plumbeo, & contundendo f. *Unguentum*, quod valdè commendatur. Vid. AMATUS LUSITANUS *Cent.* 2. *Curat.* 98.

In casu pertinaciore *Sal Tartari*, aut *Mercurius dulcis*, aut *Mercurius vivus* addi potest. (*D*)

HELIOTROPIUM.

Hujus grana iv. Quartanariis, gr. iii. verò Tertianariis prodesse scribit STROBELBERGERUS *Tr. de Febr. pag.* 45. ex CORNELIO AGRIPPA. (*E*)

CLXV. HERNIARIA. *Herniaria*, *Millegranium* aliàs dicta, Germanis: *Tausendkorn*, quia ab omni parte Semen habet, in curandis *Herniis*, imprimis Intestinorum & Omenti, quæ propter laxitatem Peritonæi descendunt in Scrotum, speciatim est proficua, unde quoque denominationem est adepta. Provenit in locis cultioribus.

Primus, qui nobis hoc manifestavit, fuit MATTHIOLUS, cujus assertum jugi Experientia confirmavit HOLLERIUS *in Tr. de Morb. intern. cap.* 62. ubi tractat *de Herniis*, & mirum quantum commendat *Herniariam*. Dicit namque: *Herba est in sabulis crescens, foliis minimis & rotundis, gustus adstringentis, cujus Succus expressus, & assusus Vino albo, expertum est Remedium in Herniis, quas intra novem dies certo sanat*. Et propter hoc Encomium *Herniaria* vocari solet *Herba Hollerii*, qui virtutem contra Hernias manifestavit, & in apricum produxit. Usurpatur vel crudo modo in *Pulvere*, secundùm dictum HOLLERII, vel decocta, & quidem nunc sola, nunc cum aliis mista. Præter hæc singulare etiam est Experimentum in Vulneribus quibuscunque, sive externis sive internis, cùm sit ex celeberrimis *Vulnerariis*. Jam verò, sicut utplurimùm usu venire solet, ut Plantæ Vulnerariæ, si non omnes, tamen plurimæ Urinam cieant; ita hæc valdè commendari solet in cienda Urina, & promovendo Sabulo, in Renum & Vesicæ fistulis stabulante: in talibus enim casibus Nephriticis usurpatur *Herniaria* non sine fructu, nec sine emolumento insigni.

Externè in *Aqua* decoquitur, & sub forma *Cataplasmatis* loco hernioso imponitur. Conferatur PAULI *in Quadripart. Botan. pag.* 462. ubi habet *Cataplasmata* ex *Perfoliata*, & *Herniaria*, cum paucis aliis, contra Hernias Puerulorum experta. Fiunt *Unguenta* ex ejus *Succo*, quæ post repositionem Omenti, vel Intestinorum, Rupturam consolidant, & restituunt.

Inter *Præparata* in Officinis tantùm prostat *Aqua*.

Potest tamen ex eadem quoque præparari *Essentia* cum *Rore majali*, vel *simplex*, vel cum aliis Vulnerariis *composita*, quæ in consolidandis Vulneribus egregiæ. (*F*)

HIERACIUM MAJUS.

Hieraciorum variæ sunt species, quas videbitis in BAUHINO *p.* 64. Ex his nobis quatuor præsto sunt:

1. *Hieracium foliis Taraxaci*, in specie *Hieracium angustifolium, majus, erectum*.
2. *Hieracium majus, Sonchites*.

3. Hie-

(D) Helenium (*quod* Enulam Campanam *vulgò appellant*) *ad* Chrysanthema *pertinere putat* Ettmullerus; *verùm potiùs ad* Asteres *est redacendum, juxta* Tournefortium: *quamvis enim tam* Aster, *quam* Chrysanthemum *plantæ sint flore radiato, sed* Aster *Semina papposa habet*, Chrysanthemum *verò pappis destituta*. Helenium *autem Semina pappis instructa quum habeat, inter* Asteres *potiùs est connumerandum. Dicitur proinde à* Tournefortio Aster omnium maximus, Helenium dictus. *Planta est ad trium quatuorque cubitorum altitudinem pertingens: Caule canaliculato: Foliis Verbasci latioris, incanis, crenatis, caulis pediculis: Flores Asteris, aurei, odorati, Semina reddunt gracilia & oblonga: Radix (quæ Officinalis) crassa nimis, foris fusca, intùs alba, sapore aromatico, acri-amaro. Ex* Tournefortio *ope chymicæ Analyseos præter multos acidos Liquores, præbet multum Olei, parum Spiritus urinosi, nil Salis volatilis concreti, quod tamen Folia satis reddunt. Hinc conjicit, Plantam hanc agere ope Salis volatilis oleosi, cujus Sal ammoniacale non est omnino decompositum, quodque Sulfure valdè saturum est. Vinum Enulatum Stomachum roborat, Icterum sanat, Urinam ciet, atque ab Aeris pravitate præservat. Celeberrimus est apud nostrates* Syrupus de Helenio Augenii *ad morbos omnes Pectoris*.

(E) Heliotropium *ab* ἥλιος Sol, *&* τρέπω vertere, *dicitur: non quòd ad Solem ejus Flos diurno motu convertatur (ut quidam credunt, qui* Heliotropium *cum* Corona Solis *confundunt); sed quòd æstivo Solstitio, accedente Sole ad Tropicum Cancri, (circa τροπὰς τοῦ ἡλίου) florere soleat. Planta est Flore monopetalo, infundibuliformi, centro corrugato & incis : pistillo adhærent quatuor Semina angulata, in Calyce maturescentia. Officinale est* Heliotropium majus Dioscoridi C. B. *cujus Caulis fungosa medulla plenus, tomentosus: Folia Ocimi hirsuta: Florum spica in se Scorpionis caudæ instar contorquetur: Semina cinerea. Plantæ hujus Folia sunt amarissima, & cæruleam papyrum vix rubefaciunt: hinc creditur illorum Sal à Terræ Sale non differre, nisi quòd in illo Sal ammoniacum magis evolutum est, quàm reliqua principia, & multo Oleo fœtido, & Terra mistum. Heliotropii hujus succus Verrucas evellit, ac molestas & pruriginosas Impetigines restinguit. Planta resolutiva est, atque ad serpentia Ulcera efficax remedium.*

(F) Herniariæ (*vulgò* Herba Turca *appellatæ*) *etymologia patet. Plantæ genus est Flore apetalo, cujus pistillum abit in Semen, Calyce oblongo & striato reconditum. Officinalis est* Herniaria glabra J. B. *quæ læta ramulorum lanugine, è pusilla radicula fusorum, subjectum solum opacat: Foliola Serpilli, in quorum alis numerosi Flosculi, ex apicibus luteolis compositi.* Herniaria *hæc parùm rubefacit cæruleam papyrum: acris est, & parùm salsa. Ejus Sal vix differre videtur à Sale, quod e Terra absque ignis ope elicitur: dat autem ea aciditatis indicia, quæ Sal ammoniacum: sed maxima quantitate Sulfuris & Terræ mistum est. Præter vim hujus Plantæ adversùs Herniam, si Cataplasmatis forma applicetur, atque ejus succus ebibatur, valet quoque ad Colicam* Nephriticam, *atque Ischuriam;*

CLXVI. HISPIDULA.

Æluropus, Pes Cati, Pilosella montana, hispida, *C. B.* 5. Germ. *Katzenfusz.* Gall. *Pied de Chat*, *ou Philoselle.* Est species Pilosellæ (aliis Gnaphalii) parva admodùm, totaque ferè tomentosa, maximè verò Flosculi, quos profert rubentes, interdum albidos. *Videatur Renodæus.*

Nascitur in collibus ac locis siccis & apricis: floret Majo, Junio.

OFFICINALIA NATIVA.

Tota *Herba* cum *Floribus.*

Vires. Easdem vires obtinet, quas reliqua Pilosellæ genera: vide *Auriculam Muris*: peculiari tamen proprietate Pulmonum exulcerationi conferre statuitur, & Sanguinis expuitioni.

PRÆPARATA.

1. *Aqua.* Ex integra Planta cum Floribus.

2. *Syrupus Simplex.* Vide Renodæum.

3. *Compositus de Pede Cati.* Vide lib. 2.

N. Nostratibus Syrupus hic Compositus vulgatissimus est.

CLXVII. HORDEUM.

Hordeum. Germ. *Gerste.* Gall. *Orge.* Est [Hyemale. *Hoc præstantius.* / Æstivum.

Videatur Hordeum, *Brunsf. Matth. Lob. Dod. Lon. Cast. Ger.* Hordeum majus, *Trag.* Hordeum polystichum, *Fuchs. Tab.* Hordeum hyemale, *Cord. in D.* Hordeum polystichum hybernum, *C. B.* 1.

OFFICINALIA NATIVA.

Semen, & *Farina.*

Vires. Refrigerat & siccat 1. abstergit, aperit, digerit, emollit: est Diureticum, Nutritivum.

N. Crudum Ventriculo aliquatenus inimicum est, quippe fla-

---

3. *Hieracium intybaceum, folio caulem ambiente*; cum Foliis enim *Cichorii* convenit, &

4. *Hieracium majus.*

Hieracia aliàs dicuntur, quòd *Accipitres* Succo Hieracliorum delectentur, item, quod affrictu Oculorum acies acuetur, unde & *Accipitrina.*

Priores tres Plantæ sunt cognatæ, omnesque nitrosæ. In locis enim fertilibus & pinguibus omnes crescunt; unde & vi sua nitrosa refrigerant, ac *vi diuretica* pollent. Quia tamen *Sonchus vulgaris*, & in sese *Cichorium* usibus hisce sufficit, hinc illis facilè carere possumus. [G] Sequitur

HIERACIUM MINUS.

Hieracium minus pilosissimum, seu *Pulmonaria Gallica Tabernæmontani*; Germanis *Coste krant*, *Pulmonariam* Galli ex usu vocarunt: egregiè enim prodest Pulmonibus, detergetque sordes inter eorum Vesiculas hærentes; hinc in Hæmoptysi multum illi tribuunt Galli, & ad eam, tanquam ad sacram anchoram, confugiunt; quod etiam non contemnendum, modò debito judicio fiat. Aliàs præter hunc usum alium non agnoscit: non dubito tamen, quin & in aliis Affectibus usurpari queat. (*H*)

CLXVI. HISPIDULA. *Hispidula* dicitur à *Foliis hispidis.* Planta enim est hirsuta, & nil aliud, quàm *Pilosella minor*, de qua suprà sumus locuti sub nomine *Auriculæ Muris*, quoniam in Officinis sunt una eademque Planta. Et utut aliqualis sit differentia in forma externa, illa tamen non attenditur in Officinis, sic semper inter sese confunduntur, & recipitur nunc *Hispidula*, nunc *Auricula Muris* promiscuè, unde quæ dicta sunt de *Auricula Muris*, etiam de *Pilosella* veniunt intelligenda. Vocatur etiam à quibusdam *Gnaphalium.*

Est singularis in Pulmonum, aliisque Pectoris Affectibus, eorum exulceratione, Phthisi, & Empyemate; ubi & consolidatione opus est: habet enim *vim vulnerariam*, & *consolidativam*; adeoque in Sputo nimio & cruento convenienter adhibetur *Decoctum* ejus, vel *Syrupus.* Cocta etiam, & in Pulpamento exhibita Infantibus, contra Herniam laudari solet.

Paratur ex *Succo Florum* florescentium *Syrupus*, contra inflationes Hypochondriorum Infantum, *wieder das Hertzgespann*, qui etiam in insectibus Pectoris, in specie in Tussi, & suppuratis Affectibus, cum aliis ad *Expectorationem*

adhibetur; incidit enim, abstergit, & resolvit. Commendatur etiam in Sputo cruento. (*I*)

CLXVII. HORDEUM. Planta est satis nota in Officinis pistoriis, cerevisiariis, Culinis & Officinis Pharmaceuticis, ex qua usitatum *Semen*, & exinde parata *Farina*, de quo videatur AUTHOR.

Crudum *Hordeum* extrinsecùs cum *Sale* imponi obtinuit in Inflammationibus Stomachi & Intestinorum, uti etiam in Colicis Torminibus, haud secus atque *Avena.*

Farina externè est ordinarium Ingrediens in Tumoribus duris emolliendis, maturandis, & suppurandis.

Inter *Preparata* sunt *tres Aquæ*: *Aqua Hordei destillata*, *Aqua decoctionis Hordei*, & *Prisana Veterum*, quas tamen Moderni magis ex *Avena* conficiunt.

Aqua Hordei destillata fit ex *Hordeo madido*, & est rari usus. Potiùs prostat *Decoctum* ad crepaturam *Hordei*; quod est vel *Simplex* cum *Aqua communi* & *Hordeo*, vel *Compositum*. *Simplex* est usitatissimum in temperando Æstu febrili, imprimis si oriatur ex effervescente acrimonia Humorum, oborta ex Sale volatili pingui oleoso & copioso, quod aliàs vocatur Bilis: in tali Æstu, propter effervescentiam Salis biliosi cum Acido, optimè convenit *Aqua decoctionis Hordei* pro Potu ordinario; quoniam sub coctura blanda quædam temperans & aliquantulum nutriens *Mucilago*, & quasi *Gelatina*, elicitur, quæ ipsa vi sua temperativa effervescentias Sanguinis, aliorumque Humorum acrium nonnihil attemperando, confert, unde temperata acrimonia, etiam sensim deficit Calor & Æstus. Unde constituit basin *Julepo-rum* in Febribus Ardentibus, aliisque Morbis acutis usualium. Sic e. g.

℞. *Decoct. Hordei* ℔j.
adde
Succi Ribium,
Berber. an. ℥ß.
Syr. acetos. Citri ℥ij.
Spiritus Sulphuris, vel *Vitrioli*, vel *alius*, q. s. pro grata aciditate,
M. sub forma Julebi pro usu: in Febribus, & in Æstu nimio hauriatur.

In Febribus Ardentibus, ubi Sitis est ingens, & Ardor totius Corporis, *pro Potu* potest tali ordinari *Julepus*:

℞. *Aqua Decoct. Hordei*, vel *Aqua destillata Decoct.* ℔iiß.
Flor. Rosar. opt. ℥ß. (propter colorem)

(G) Ἱέραξ *Græcè dicitur* Accipiter, *unde* Hieracium, *seu* Accipitrina, *quòd, ut ait* Plinius, *Accipitres hanc Plantam scalpendo, succoque Oculos tingendo, obscuritatem cùm sensere, discutiant. Planta est* Hieracium *Flore semiflosculoso, cujus embryones abeunt in Semina papposa, in capitulum collecta. Quamplurimæ sunt Hieracii species:* Ettmullerus *autem quatuor, quas producit, confundit. Primum, quod vocat* Folius Taraxaci, *&* angustifolium majus, erectum, *fortasse erit* Hieracium fruticosum, angustifolium, majus C. B. *Secundum, seu* Hieracium majus, Sonchites, *an erit* Hieracium villosum, Sonchus lanatus Dalechampio? *Tertium si est* Hieracium Intybaceum Tabernæmontani, *erit* Hieracium Dentis Leonis folio, bulbosum C. B. *Demum quod quarto loco simpliciter* Hieracium majus, *vocat* Ettmullerus, *erit sanè* Hieracium majus Dioscoridis Tabern.

(H) Hieracium minus pilosissimum, *seu* Pulmonaria Gallica Tabernæmontani, *de qua* Ettmullerus, *si est* Pulmonaria Gallica, aurea Tabern. *erit ex* Tournefortio Hieracium murorum, folio pilosissimo C. B. *si verò est* Pulmonaria Gallica, fœmina Tabern. *erit* Hieracium murorum laciniatum, minùs pilosum C. B. *Utraque Planta lactescit: Folia prioris magis integra, supernè virentia, infernè canescentia, & maculis pulchris interdum notata: posterioris laciniata, pilosa, lanuginosa.*

(I) Hispidula *sive* Æluropus, *ab* αἴλουρος Felis, *&* πούς pes, *quasi* Pes Felis (Pedem Cati *appellat* Schrœderus) *ex* Lemery *est, quam* C. Bauhinus *vocat* Pilosellam montanam hispidam. *Ex eodem* Lemery *Planta est humilis, lanuginosa, caulibus per terram sparsis, foliis exiguis oblongis: Florem Felis pedi assimilat, sed nescio qua similitudine. Si pro* Pilosella *habetur à* Schrœdero *&* Ettmullero, *vel erit* Dentis Leonis, *vel* Hieracii *quædam species.*

flatulentum; tamen coctione corrigitur.

P R Æ P A R A T A.

℞ 1. *Aqua*, Hordei *Graminis*. Fit mense Majo, colligiturque mane Gramen Rore adhuc madidum.
℞ *N.* Insignis est efficaciæ in æstu domando, extrinsecus in Cephalalgia mitiganda, Oculorum defluxionibus calidis emendandis, &c.
℞ 2. *Decoctum Hordei*, seu *Aqua decoctionis Hordei*. Germ. *Gersten-Wasser*, Gall. *l'Eau d'Orge*.
N. Ad Decoctum Hordei sumitur Hordeum non excorticatum, si intentio sit abstergere, exsiccare: Excorticatum, si animus digerere, Sitimque extinguere, &c. *Formula* Decoctionum ositatissimæ, Mulieribusque notissimæ sunt.
(*N. Cerevisiæ hordeaceæ* fæces valent ad Ambusta.)

CLXVIII. H O R M I N U M.

SClarea. Germ. *Scharlayen*. Gall. *Toutebonne*, *ou Orvale*. (Hortense, odoriferum. (Sylvestre.

Ex his Officinale, quod Gallitrichum; *Cam. Ger.* Gallitrichum sativum, *Trag.* Sclarea, *Matth. Cast. Cam. Tab.* Sclarea, *Lob.* Horminum sylvestre s. *Clus. hist.* Horminum sativum, *Fuchs. Cord. in D.* Orvala, *Dod. Cast.* Horminum Sclarea dictum, *C. B.* 3.
Floret Junio, Julio; solo gaudet optimo.

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

Folia cum *Floribus*, sed rarò.
Vires. Calfacit & siccat: abstergit, attenuat. Usus rari, nisi quòd in Vino cum Floribus Sambuci & Vitis suspendi soleat.
(Semen Oculo hora somni impositum, Sordes abstergit n Albugini conducit.)

(Hor-

Stent in MB. per horas tres: Colentur.
Colaturæ addatur
Syr. Jujubin. vel *Syr. acetos. Citri* ℥iij.
& fiat sic *Julebus*, seu *Potus*.
Hic tamen nonnunquam in quibusdam, ut non possint ferre Acida talia. In tali casu nihilominus præscribatur talis *Julebus sine acido* adjecto, qui ipsi eidem scopo satisfacit:
♃. *Aquæ Decoct.* Hordei ℥xx.
Cinnam. ʒx. (pro sapore & odore)
Nitri antimoniati ʒj.
Syr. Violar. simpl. vel *Rosar.* ℥iiß. M.
Vel etiam commodè hujusmodi *Decocto Hordei*, quod est basis, admiscentur *Tincturæ appropriatæ*. In Pleuritide fit *Potus ex Decocto Hordei*, in quo resolvuntur *Tincturæ Papaveris rhœados*, seu erratici, & *Bellidis*, item *Syrupi Papaveris*, & *Bellidis*, & sic in quamplurimis casibus potest eodem modo usurpari. Item *Emulsiones* ex Hordeo ad cremoraturam cocto cum hujus *Decocto* paratæ, in Febribus Benignis egregiæ sunt.
Decoctum Hordei Compositum fit cum *Cornu Cervi*, *Radice Scorzoneræ*, vel cum *Radice China*, quod apud Dresdenses usitatum. *Decoctum Hordei cum Cornu Cervi* in expellendis Variolis & Morbillis est egregium. Idem cum *Radice China* in Febribus Ardentibus, & cum *Radice Scorzoneræ* in Petechialibus. Aliquando à Domino D. LUJA sequens præscriptum vidi.
♃. *Decoct.* Hordei *cum* C. C. ℔ß.
Alterant. ℥iij.
Tinctura Flor. Violar.
Bellid. an. ʒj.
Syr. de Canella ℥j.
Julob. Rosar. ℥ß.
M. D. S.
Potus Refrigerans.
Hæc omnia *Decocta* usurpantur loco *Potus* in Febribus Malignis, aut Ardentibus communibus, ubi suspicio est Malignitatis latentis. In Gallia & Italia loco Potus ordinarii bibunt *Ptisanam in Aqua Hordei*, & impregnant aliquot *Corticibus Citri* aromatisatis. & certè valdè conveniens est Potus in ejusmodi Climatibus & Regionibus calidis. Vel in Malignis, imprimis simplicibus; recipiatur *Decoctum Hordei*, cum *Cornu Cervi*, vel cum *Radice Scorzoneræ*, addantur *Tincturæ*, dissolvantur in illo *Syrupi*, imprimis *Rubi Idæi*. Sed observetur ne crebriùs aut copiosiùs usurpetur tale *Decoctum*, quia propter crudam visciditatem, cruditates Stomachi viscidas, indeque flatuosas, generat: ob id consultum est, *Anisum* verbi gratia, & *Coriandrum* in decoctione simul addere. Notum enim est, quòd propter Mucilaginem illam viscosam *Hordeum* per se ad fermentationem pro *Cerevisia* paranda ineptum sit, nisi priùs per germinationis motum viscidicates illæ mucilaginosæ nonnihil tollantur. (*K.*)

CLXVIII. HORMINUM. *Horminum odoratum Græcorum* dicitur quasi ἀπὸ ὁρμᾶν, quòd quævis Hormina ad Venerem *stimulandam* facere credantur: Latinis vocatur *Gallitrichum*. Hoc in specie vocatur *Sclarea major*, *sativa*, Germanis *der grosse oder Garten-Scharlach*, ac præ cæteris est Officinalis. Vid. TABERNÆMONTANUS Herba est admodùm elegans, cujus Flores, uti & Planta ipsa, spirant odorem citratum penetrantissimum, & acutum. Refert formam Salviæ, Folia saltem sunt majora, saporis est acris, unde etiam vocatur *Salvia Romana*.
Duæ sunt Differentiæ:
1. *Flore cæruleo*,
2. *Flore perfectè albo*.
Planta hæc *Oenopolis* imprimis innotuit, & quidem pro *Vinis suis adulterandis*: Solent namque è *Floribus* hujus *Sclareæ* cum *Floribus Sambuci* per infusionem *Vinum Rhenanum* transmutare in *Moschatellinum*.
In *usu Medico* innotuit apud plebeculam, quæ hanc vocavit Germ. *das Mutter kraut*, quòd *Decoctum* ejus contra Affectus Uterinos, & Passiones Hystericas, præsentaneum sit Remedium. Præterea hujus *Folia* & *Flores* albi sunt Medicamen commodatissimum contra Fluxum album Mulierum, qui Affectus aliàs admodùm frequens in Mulieribus, & curatu difficillimus est: sive *Decoctum* ejus cum *Rosmarino* in vase clauso, sive *Essentia*, aut quocunque modo alio usurpetur; unde etiam est principale ingrediens *D. Michaelis Essentia contra Fluorem album*.
Semen ejus granulosum inditur Oculis, si aliquid extranei fuerit illapsum. Ratio est, quia Lympha Oculi acrior prolicit è *Semine* hoc tumefacto *Mucilaginem*, qua id, quod in Oculos illapsum fuit, quasi obvolvitur, & dein ejicitur. Aliàs & ex *Semine* hoc communiter *Mucilago* ope Liquoris aut Aquæ appropriatæ extrahitur, pro vitiis Oculorum plurimi proficua; est enim admodùm temperata.
Externè non parùm conducit in Passione Hysterica, ipsaque Suffocatione, ubi quoad vires nec ipsi quoque *Castoreo* cedit. Sunt qui extrinsecùs eandem applicare suadent Pudendis pro Fluxu albo: Imò referunt Practici, & imprimis CORBEJUS *de Morbis Mulierum cap.* 3. *pag.* 83. facit mentionem, quòd Mulier quædam curaverit alias Mulieres Fluxu albo laborantes hoc *Unguento*: ♃. *Sclaream*, hanc contrivit, cum *Butyro non salito* miscuit, & ita ad tempus putrefieri passa fuerit, postmodùm hoc ipsum coxit, transcolavit, & ad usum servavit, quo Genitalia Mulieris Umbilico tenus ad Pudenda usque inuncta fuerunt: Intrinsecùs *Herbam* istam comedendam dedit, & sic omnes istas Mulieres certo experimento liberavit.
Observatum quoque fuit, quòd tale *Unguentum* omnes post Partum Dolores, eodem modo inunctum, sedare soleat.
Essentia cum *Spiritu Vini* parata est usitata ad Passionem Hystericam, Colicam Convulsivam Virorum, Dolorem post Partum, Fluxum album: propterea est pars *Essentiæ contra Fluxum album D. Michaelis*, uti superiùs dixi.
Spiritus Sclareæ cum *Spiritu Vini* à summitatibus florescentibus sæpiùs cohobatus, ut *Spiritus Vini* omnes secum rapiat partes aromaticas, tùm in Colica Convulsiva Virorum, tum in Passione Hysterica, mediante Sudore, potentissimum est Remedium, adeò, ut in hoc puncto nec ipsi cedat *Castoreo*: In summa, in his tribus Affectibus, 1. Suffocationis

(K) *Inter Cereales Plantas notissima* Hordeum: *cujus Spica vel duabus*, *vel quatuor*, *vel sex pluribusque granorum seriebus ornatur*; *adeòque* Hordeum distichum, tetrastichum, hexastichum, *vel* polystichum *appellatur*. *Est* Hordei *species è Germania advecta*, *quam* Hordeum perlatum *vocat* Lemery, *quodque puto esse* Hordeum dictum Germanis Oryza C. B. *Hujus grana Milii grana æquant*, *quæ molarum tritu suum corticem deponunt*, *ac candida & pulverulenta evadunt*, *cum rotundam acquirunt figuram*. *Vulgò veluti Oryza*, *hoc Hordeum in cibis apud Germanos est*: *quum semel tamen cœnanti* (*solida enim die ebullierat*) *illud comedere mihi contigisset*, *non leve nostri Stomachi fastidium accessit*.

(Hormini sylvestris Decocto cum Melle rosato, Ozænas curat *Renealmi*.)

CLXIX. HYOSCYAMOS.

JUsquiamus, Faba suilla, Herba canicularis, Dens caballinus. Germ. *Bilsenkraut*, *Bilsen-Dollkraut*, *Schlaffkraut*, *Bilsen*, *Sau-Bon*, *Rinds-Wurtz*, *Ziegeunerkraut*. Gall. *Jusquiame*, *ou Hannebanne*.

Est (Vulgaris, vel Niger, *C. B.* 1.
(Albus [Major, *C. B.* 2.
[Minor.

Ex his eligere monet *Fernelius* Floribus albis, Semineque albo, reliquis neglectis.

Insignitur Hyoscyamus albus, *Matth. Dod. Lob. Lon. Cast. Cam. Germ. Tab.* Hyoscyamus candidus, *Trag.* Apollinaris 3. *Cord. in D.* Hyoscyamus albus, major, vel 3. Dioscoridis, *C. B.* 2.

Crescit incultus: floret Junio, & Julio.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix, *Semen*, *Folia*.

Vires. Refrigerat 3. siccat 1. emollit, mirè Somnum inducit, stupefacit, acrimoniam mitigat, rationem perturbat. Unde internus ejus usus rarissimus est, exhibetur tamen ad Hæmoptysin curandam. Externus aliquantò usus crebrior, scilicet in Tumoribus calidis, in Odontalgia (suscipitur Fumus Seminis per Infundibulum.)

N. 1. Trallianus Amuletum Antipodagricum ex Radice facit; colligit eandem Luna existente in Aquario & Piscibus; ante Solis occasum, Radicem non attingendo, sed Osse cujuscunque Animantis mortui effodiendo, peculiarique insuper Adjurationis verba superaddit, quæ cùm superstitiosa videantur, adscribere supersedeo. Videatur *Trallianus* lib. 11. in fine.

N. 2.

---

tione Hysterica, 2. in Colica, in qua præstantius Remedium vix habebitur, quàm isthæc Herba, & 3. in Fluxu Mulierum albo, *Horminum* est optimum. (*L*)

HORMINUM UNCTUOSUM.

HOrminum *Unctuosum* ita dicitur, quòd Summitates ejus sint unctuosæ: Aliàs in specie dicitur *Colus Jovis*. Malè ab aliis inter *Lamia* refertur. *Usum* habet nullum in Officinis. (*M*)

CLXIX. HYOSCYAMUS *Hyoscyamus* Τοςνίαμος, corrupto nomine *Jusquiamus*, idem sonat; quod Latinis *Faba suilla* seu *porcina*; unde Germani vocant *Saubohnen*, ex eo, quòd Porci ejus usu demententur, &, si non inebrientur, tamen ad tempus in functionibus suis quasi deliquium patiantur. Est enim inter *Plantas Narcoticas* non postrema, sed inter illas præ aliis eminet. Testatur Experientia Pueros & Infantes è *Seminibus maturis* per errorem comestis, cum vitæ periculo fuisse dementatos. Vocatur aliàs vulgò Germ. *das Bilsenkraut*.

Planta hæc ubivis ferè locorum obvia *duplex* est, vel *Sylvestris Niger*, vel *Albus*. *Niger* est suspectus propter nimiam virulentiam: Ergò meritò eliminatur ex Officinis: *Albus* verò usurpatur. Simplex est toto genere vi insigniter narcotica stupefactiva, & Mentis turbativa præditum, ut, ne ipsi quidem *Opio* cedat. Unde etiam nimius ejus usus solet vertiginosos, & semi-delirantes, & amentes reddere Homines, adeò ut dicatur, si Passeres comedant *Semen Hyoscyami*, illos decidere in terram torpidos & stupidos tamdiu, usque dum à Natura superata fuerit vis stupefactiva. Hæc autem vis narcotica consistit in *principio sulphureo*: id quod ejus Visciditas pinguis, quæ circa Flores reperitur, ostendit sicut; *omnium Narcoticorum vis consistit in parte eorum sulphurea*.

Semen pariter sicut *tota Planta*, nobis virulentia narcotica perquàm *est periculosum*, unde ejus quoque usus internus est rarissimus. Contra Hæmoptysin tamen, seu Sputum cruentum (uti in genere omnia *Anodina* ac *Papaveracea* in Fluxibus cruentis commendari solent) antiquissimum Experimentum est, ex commendatione PLATERI, & aliorum. Unde *Pulvis Seminis Hyoscyami* tanquam basis, *cum Bol'a*, & *Hæmatite* ab HEURNIO *in Aphorismos Hippocratis* §. 13. *Sect.* 5. & *Electuarium de Hyoscyamo* ab HELIDÆO PADUANO laudatur, quod in *Arcanis* habuit, & istud nulli revelandum putavit: scilicet miscuit *Semen Hyoscyami* cum *Conserva Rosarum*, vel *Violarum*, & hanc *Conservam*, sub forma *Boli* propinavit internè, & sic miraculi instar Sanguinis expultiones & rejectiones paravit. Alii hoc *Electuarium* simplex *Heidei Paduani* fecerunt, & illud in hanc formam redegerunt:

♃. *Conf. Rosar. antiquiss.*

addе

Sem. Papav. albi,
Hyoscyami an. ʒx.
Terræ sigillat.
Corall. rubr. prap. an. ʒv.
c. s. q. *Syr. Portulacæ* f. Electuarium.

Et hoc ipsum mirabilia præstare dicunt: quin & in genere contra quascunque Hæmorrhagias applicari potest; cùm in his ingrediens *Semen Hyoscyami* aliis permistum, Remedium planè singulare sit.

Alii sub forma *Pulveris* propinant:

♃. *Sem. Hyoscyam.*
Papav. albi an. ʒß.
Coriandr. ʒj.
Pulv. Hirund. prap. ℈ß.
Mastich. gr. iv.
Thuris gr. ij.
Sacchari ℥ß.
M. f. Pulvis.

Cujus usus est, ut assumatur ʒj. duabus horis à cœna ante somnum in Sputo Sanguinis à Catarrho nimis acri & corrosivo, à Lympha nimis acida, excedente vascula Pulmonum.

Facit hoc *Semen* istud, non solùm vi narcotica impetum Spirituum & Sanguinis sistendo, sed speciatim acrimoniam istam erodentem, in Lympha vel Sanguine, Sputi cruenti authorem, temperando, & hinc oscula Vasorum promtiùs quasi conglutinando: quod tamen etiam ab *Opio* correcto expectare possumus. *Cautè verò usurpandum*, quia propter vim ejus stupefactivam Caput tentat, & facilè dementat, & sic varia incommoda provocat. Aliàs noxas & virtutes *Hyoscyami* pluribus deducit WEDELIUS *in Miscell. A. N. C. Ann.* 3. *p.* 37. & SCHULZIUS *Ann.* 4. *Obs.* 124. *p.* 134. *Internus* ergo usus *Hyoscyami* cum minùs tutus sit, parcus & circumspectus esse debet. *Externè* ob vim suam stupefactivam, ad impetum Spirituum elasticum quasi ligativam, hincque Dolorum sedativam, in Doloribus post Partum si non superet, tamen æquivalet ipsi *Opio*. Speciatim est singulare *Anodynum scorbuticum*, Dolores plurium partium, eosque in Scorbuto atrocissimos compescens. Sic quantum in Doloribus Stomachi scorbuticis valeat, *Cataplasma ex Hyoscyamo*, vel *Decoctum* ejus cum Lacte, Stomacho dolenti, aut calidè Abdomini instratum, expertus est DRAWIZIUS *von* SCHARBOCK: Sulphure enim suo copioso acrimoniam materiæ scorbuticæ, & Spirituum impetum compescit.

Exemplum horrendæ *Cardialgiæ*, ortæ ex haustu improviso *Mercurii sublimati*, habet VALERIOLA *l.* 1. *Observ.* 7. in quo, præter interna, primum quidem usurpavit hoc *Fomentum* extrinsecùs.

♃. *Fol. Hyosc. albi*
Absinth. Rom. an. M. iß.
Mastich. ʒiij.

(L) Horminum *cum* Sclarea *confundit* Ettmullerus, *quemadmodùm & ferè omnes Botanici*. Tournefortius *tamen duo Genera facit; utrumque Flore labiato, sed in* Hormino *labium superius parvum, & galeatum est, in* Sclarea *falcatum*. Horminum Sclarea dictum, *seu* Gallitrichum sativum, *de quo hic*, *est vera* Sclarea Tabernæmontani. *Planta hæc odore vehementi nota, ad cubitos duos & altiùs attollitur: Caule quadrato hirsuto, medulla alba pleno, in pares & sibi oppositos ramos diviso: Flores spicati cærulei ad album vergentes, quibus decidentibus Calyces striati, glutinosi quaterna Semina lævia, rufa complectuntur.*

(M) Horminum unctuosum, *de quo hic* Ettmullerus, *quodque vocat* Colum Jovis, *est* Horminum luteum, glutinosum C. B. *hoc autem*, *assentiente* Raio, Tournefortius *inter* Salviæ species *connumerat*, *vocatque* Salviam montanam, maximam, foliis Hormini, flore flavescente. *Planta hæc tactu viscida & odorata, è fibrosa Radice multos quadratos, hirsutos, & bicubitales Caules emittit, Folia Ari modo alata, longis pediculis appensa, rugosa, hirsuta, & in ambitu serrata: Flores Salviæ in spicam verticillati, ex albo lutei, & maculosi.*

N. 2. *Antidota* Hyoscyami sunt, Lac caprinum, Aqua mulsa, Semen Cucurbitæ, Semen Urticæ, Sinapi, Raphanus, Cepa, Allium, cum Vino assumpta.

PRÆPARATA.

1. *Aqua.* Ex Foliis, Floribus, ac Semine immaturo destillata.

2. *Oleum expressum.* Ex Semine albo, recente, sicco, calida Aqua asperso, insolato tritoque.

N. Alii macerant Hyoscyamum cum Semine suo immaturo in Omphacino: hinc exprimunt & coquunt.

3. *Extractum*, seu *Succus Hyoscyami*. Ex Radice mense Septembri vel Martio cum germinibus tenellis exprimitur Succus, depuratur ac digeritur, ut rubicundo colore tingatur.

N. Ingreditur Laudanum Opiatum, *Quercetanus*.

CLXX. HYPERICUM.

Ὑπέρικον, Hypericum, *Brunfels. Matthiol. Fuchs. Lon. Dod. Lob. Cast. Cam. Tab. Ger.* Herba perforata, & Hypericum *Trag.* Ascyron, *Cord. in D.* Androsæmum minus, *Gesner.* Hypericum vulgare, *C. B.* 1. aliis Fuga Dæmonum. Germ. *Johannskraut*, Gall. *Mille-pertuis*.

Crescit

Crystall. puriss. ℥ij.

Quæ omnia coxit in *Oleo rosaceo, violaceo, liliaceo*, & *anethino* an. q. s. cum *Vini rubri* ℔ß. applicavitque subinde cum linteis calidis Stomacho.

Obiter addo: *Crystallus* additur, quæ tamen externè usurpata nullius est efficaciæ, quoniam particulæ crassæ non possunt penetrare ad Stomachum: Ergò potiùs ab hac in *Fomentis* abstinendum. Aliàs *Crystallus* interno usu est egregia contra *Mercurium sublimatum*, quia absorbet Acidum. Deinde apposuit *Cataplasma* ferè simile, cujus *Formula* fuit hæc:

♃. *Fol. Hyosc. albi*, *Malvæ*] *sub prunis coctor. & per setaceum trajector.* an. ℥iij.
Farinæ Hordei, *Lentium*,] *cum Decoct. Malvæ ad debitam consistent. coctar.* an. ℥ij.
Mucil. Tragacanth.
Sem. Psyllii,
Cydonior. an. ℥j.
M. f. Cataplasma.

Quod egregiè profuit.

Præter vim anodynam solet etiam *Hyoscyamus* adhiberi in *Tumoribus* nimis calidis, ubi est nimius Dolor & Ardor: Ita sunt, qui recipiunt *Folia*, & contusa applicant Partibus Arthritide affectis. In *Odontalgia* commendari solet, in specie, si à *Vermiculis*, in radicibus vel cavernulis Dentium hærentibus, & Nervulos Dentium & Gingivarum corrodentibus, fuerit; ubi enim exiguus est Dolor, non curabilia, nisi extrahantur Vermes ex Dentibus. In tali casu optimum est Experimentum *Suffitus ex Foliis Hyoscyami* recepens in Dentem, ubi hospitari solent Vermiculi; tunc enim necessariò egredi coguntur. Vel ea *Semine Hyoscyami albi* cum *Succo Cepæ* vel *Porri*, *Trochisci* fiant, qui postmodùm carbonibus impositi Suffitui inserviant, ut Fumus per foramen Dentis dolentis hauriatur, qui elicit Vermes, & Dolorem, ab eorum corrosione oriundum, compescit. Imò in quacunque Odontalgia Radix ejus Gingivis affricta, vel Dentibus cavis inserta certissimum est Remedium. *Noxam* econtrà hujus *Suffitus* habet HAGENDORN *Hist. Medic. p.* 395.

Fit etiam *Unguentum pro Dentibus sine dolore evellendis* ex *Gummi Ammoniaci*, *Seminis Hyoscyami albi*, & *Succi ejusdem* an. ℥iß. His additur *Pinguedo Ranæ viridis*, & *Terebinthina*, *Ceraque* parum, pro consistentia *Unguenti*, quo inunguntur Gingivæ, ut facilè dimittant Dentes in evulsione.

Applicatur etiam *Semen Hyoscyami* cum aliis externè in Cephalalgia, & Agrypnia; v. g. fieri potest *Emulsio*, applicanda Fronti & Temporibus:

♃. *Nucl. Persic.*
Sem. Papav. albi an. ℥iij.
Hyosc. ℥j.
c. s. q. *Aquæ Nymph.* f. Emulsio.
D. S.
Cataplasma externum Fronti applicandum.

2. In Officinis prostat *Oleum ex Seminibus* ejus *expressum*, quod pro scopo anodyno, Somnumque conciliandi, & Dolores Dentium, aliosque scorbuticos, & Cephalalgiam scorbuticam sistendi, multum valet, Temporibus applicatum. In quibus casibus non ineptè miscetur cum *Extracto Verbenæ*, aut *Unguento populeo*, aut *Oleo Chamomillæ*, & *Nucistæ expressa*, modo non conjuncta sit Inflammatio erysipelacea; solitariè enim usurpatum Spiritum insitum nimis alterat, unde cum Aromaticis insuper misceatur. Vel etiam sit talis *Formula*:

♃. *Ungu. Alabastr.* ℥j.
Olei expr. Nucl. Persic. ℈j.
Sem. Hyosc. gutt. vij.
M. D. S.
Unguentum externum.

Item pro Vigiliis:

♃. *Olei Nymph.*
expr. Sem. Papav. an. ℥j.
Hyoscyam. ℈j.
M. D. S.
Oleum externum ad Somnum.

Conferatur LUDOVICI *Pharmac.* ubi de *Unguento Hyoscyami* agit.

Potest etiam parari *Balsamus Sulphuris anodynus* mediante hoc *Oleo expresso*: si *Sulphur* pulverisatum lege artis in eo ebullierit.

Alii & *Oleum Hyoscyaminum* ex Herba parant *succulentum*, quod docet MOELLENBROCK *de Arthritide vaga p.* 628. & 672. si cum *Butyro* recenti non salito frixetur *Hyoscyamus*, & facta leni expressione fiat *Unguentum* viride, cui aliquot guttulæ *Olei destillati Baccarum Juniperi* addi possunt, egregium contra quoscunque Dolores & Tumores duros scirrhosos, quos singulariter resolvit. *Emplastrum* fit ex *Succo Foliorum*, *Oleo Seminis expressa*, cum *Cera* & *Terebinthina* subacto; vel ea hoc ipso *Unguento* cum *Cera* & *Oleo* proprio expresso ad consistentiam *Emplastri* redacto a quod exterà applicatum pariter, ac superiora illita, Spirituum motum, & Pathemata plurima dolorosa in partibus externis sistit.

Observatum quoque fuit, quòd *Succus Hyoscyami* recens expressus parti sæpiùs illitus, faciat, ut Pili decidant, & nunquam regenerentur, posteaque locus ille illitus attactu semper frigidus sit. Problema satis est curiosum, quodque in demonstrando Calore nativo multum in recessu habet. (N)

CLXX. HYPERICUM. *Hypericum* suo Græco nomine *Androsæmon*, ab ἄνθος *Gemma* seu *Summitas*, & αἷμα *Sanguis*, eo quòd Summitates expressæ Liquorem fundant Sanguinis instar rubicundum. Vocatur etiam *Perforata*, quia Folia Soli admota *perforata* quasi appareant, Germania *das Joannes-kraut*, à tempore, quo floret, dicta. Dicitur etiam *Fuga Dæmonum*, siquidem Diabolum, Veneficia, cæteraque Incantamenta, Fulmina & Tempestates, præ-

(N) Hyoscyamus *est Plantæ genus Flore infundibuliformi, & multifido, cujus pistillum abit in Fructum ollæ similem, operculo instructum, & in duo loculamenta divisum septo, cui Semina adhærescunt.* Vulgaris Hyoscyamus *vel* niger, *fætore facilè se prodit: Caules crassi, lanuginosi, Foliis mollibus, incanis, nullo ordine vestiuntur: Flores conferti sublutei: Semina pericarpio hirsuto continentur.*

Hujus Plantæ folia insipida sunt, & malè olentia: satis rubefaciunt cæruleam papyrum, sed Radix minùs, quæ subdulcis est, & ad Cinaræ radicis saporem accedit. Videtur Hyoscyami Sal ammoniacum multò Sulfure & Terra involutum, eo, quia Analysi chymica ejus Folia Sal præbent volatile concretum, multumque Olei, Vis Hyoscyami narcotica & stupefactiva omnibus nota. Ex Trago *Succus vel Oleum Hyoscyami infusione paratum Otalgiam sanat, si syringa in Aurem immittatur. Ad Tumorem resolutionem, ebulliant ex Lacte bini Foliorum Hyoscyami pugilli, ac Mandragoræ, & Solani totidem, Seminum Hyoscyami, & Papaveris uncia trajiciantur omnia per setaceum: deinde adde Ovi albumen, parumque Croci, & fiat Cataplasma anodynum. Quidam Lacte, in quo Folia Hyoscyami ebullierint, Pedes Podagra affectus fovent, ad Dolorem leniendum. Folia eadem sub cineribus cocta, ac Mammis Puerperarum apposita, Lac fugant, ejusque grumos resolvunt. Ad* Cheimethla, *seu* Perniones, *præsertim Manuum, valet Suffitus Seminum Hyoscyami carbonibus injectorum: comprimuntur hinc digiti, exque eorum poris extravasata, & crassa reddita Lympha, sub Vermiculorum forma exprimitur. Internus nullus tutus est Hyoscyami usus ex Dño* Chevalier, *Monachi in Acetario Hyoscyamum comederunt: hinc nocte somnus turbatus, dolor capitis, ischuria: manè velut ebrii, nec legere, nec ferè loqui poterant.*

Crescit passim in dumetis, aliisque locis incultis: Floret Julio.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia, ac Flores.

Vires: Calfacit & siccat, est partium tenuium, Diureticum ac Vulnerarium. Usus præcipui in Vulneribus mundificandis, consolidandis (intùs & extùs), in Sanguine coagulatu resolvendo, in Calculo Renum atterendo, in Lumbricis fugandis (scilicet si tempore Exaltationis collecta fuerit, alliàs hac facultate destituitur.) Extrinsecùs in Contusionibus (præcipuè Nervorum) in Tremore, in Partu allevando (fit Suffitus.)

N. Paracelsus refert inter Herbas Veneficia ac Spectra arcentes: colligereque jubet sub influentia Martis, Jovis, ac Veneris (nullo modo sub Lunæ), tempore Auroræ, atque varium ejus usum docet. Locu Amuleti adhibet, pileo includit, nocto pulvinari supponit, sæpiùs naribus admovet, sternit per domum, de parietibus suspendit, &c.

PRÆPARATA.

1. *Aqua stillatitia*. Ex Foliis, ac Floribus in fine Junii collectis.

2. *Oleum* Ex infusione Florum in Oleo communi.

N. Alii Summitates cum Floribus ad maturitatem Seminis ferrè accedentes macerant, cum Vino exprimunt, atque cum Terebinthina & Oleo coqnunt. *Vide Diss. August.*

(*Oleum Venetianum* rubrum, vulnerarium, notiloicum, aliisque viribus egregiis pollens, descriptum ab Hofmanno.)

3. *Sal.* Ex Planta integra incinerata.

4. *Tin-*

---

præcavere, imò fugare, & Fulmina ac Tonitrua pellere, & nescio quæ miracula, præstare dicitur: de quibus viribus videatur AUTHOR, & simul tempus collectionis. Egregium exemplum hujus Plantæ, quomodò resistat Spectris & Dæmoni, affert SCIPIO MERCUR. *ein Hebammen Buch*, à D. D. WELSCHIO *vernaculè reddito*, de Muliere sæpiùs compressa à Diabolo, qui Planta hac ab illa recepta, non amplius eam vexare potuit. De ratione hujus rei, & quomodò soleat usurpari in Ædibus & Corpore, videre possumus PARACELSUM *in Herbario*, sub nomine *Johannes-kraut*; STARICIUM *in seinem Helden Schatz*, qui tamen cum grano salis legendus, & JOEL *in Praxi*. Sed smilia hæc suis cultoribus relinquimus.

Plures ejus sunt *Differentiæ*:

1. *Androsæmon* seu *Hypericum vulgare*.
2. *Hypericum fœtidum*, seu *Tragodes*.
3. *Hypericum frutescens, Americanum, flore albo Parkinsonii*.
3. *Hypericum maximum frutescens*, seu *Herba Siciliana*.

Relinquamus tres species posteriores non usuales, & persistamus in priori *Androsæmo vulgari*, in Officinis usitato Planta est benedicta, ubi vis proveniens, polychresta valdoperè, multi usus & emolumenti in Affectibus quamplurimis. *Flores* ejus, & *Semina* contrita spirant odorem gratum, & habent saporem terebinthinatum; *Succum* verò fundunt rubeum.

In *usu* verò sunt potissimùm *Summitates florescentes*, quæ propter analogiam cum *Terebinthina*, & hinc vi balsamica salino-alcalina oleosa temperata, tam internè, quàm externè pro *usu vulnerario diuretico*, par sibi Remedium non habent, adeo, ut *Hypericum* sit unum ex celleberrimis: sicut & præ aliis Vulnerariis resinosius existit, unde quoque internè adhibentur *Summitates* in *Potionibus Vulnerariis* ac *Ulcerariis*, quæ suaviter quoque & blandè Alvum laxare solent. Hinc præter vim istam vulnerariam internè egregium est *Hypericum* in Affectibus *Renum & Vesicæ*, & resolvendo *Sanguine grumoso*, imprimis in Dysuria, Renum & Vesicæ Ulceribus, sive solum, sive cum *Decocto Agrimoniæ* propinetur utut *Decoctum* hoc sit nauseosum. Non enim saltem Mictum cruentum, Excoriationem & Exulcerationem istarum partium tollit, sed speciatim *Timæi Electuarium*, ex *Conserva Violarum*, vel *Malvæ*, vel *Rosarum*, cum *Semine Hyperici* paratum, & Castaneæ quantitate, bisque in septimana usurpatum, nobile Specificum est præservativum in Dolore Nephritico, de qua vi antinephritica hujus Seminis videre etiam potestis ZACUTUM LUSITANUM *l. 3. Med. Hist.* 38. Valdè quoque æstimatur in Affectibus Animalis facultatis deliriosis, qua ratione cum *Anagallide mare, flore phœniceo* non ultimæ æstimationis est. Ad hæc *Lumbricis* singulariter resistit *Hypericum*, tam generandis quàm generatis: cujus rei Experientia habetur ex RIVERIO *Cent.* 2. *Obs.* 91. & *C.* 2. *Obs.* 56.

Externus ejus *usus* primarius est *Chirurgicus* & *Vulnerarius*; in specie verò Vulneribus nervosarum partium dicatur, item in Contusionibus & Ulceribus, præcipuè partium nervosarum, sibi simile non habet. Nullus est *Balsamus Vulnerarius*, quem non ingredi soleat ordinariè *Hypericum*. Multa egregia de hoc pro usu Chirurgico habet PARACELSUS *in Herbario*, item HENRICUS *ab* HEER *in suis Observationibus*.

1. *Aqua destillata Potionibus* contra Sanguinem congrumatum, Vulnera & Ulcera internarum partium quarumcunque, inservit. Præter alias vires, Infantibus contra Vermes, ne generentur, & ut geniti enecentur, propinatur, vel sola, vel cum *Aqua Graminis*. Sunt qui dicunt, quod hausta, quocunque die hausta fuerit, in die Vini potationis reddat illud innoxium, ne scilicet inebriet, aut aliquo modo noxam Capiti inferat. Ex *Summitatibus Hyperici* florescentibus fit cum *Tinctura* seu *Spiritu Vini Essentia* coloris rubicundi; quæ non vulneraria saltem, & quæ Sanguinis grumos dissolvit, sed hunc etiam purificat; egregia est in quarumcumque partum internarum læsionibus, Exulcerationibus & Affectibus Nephriticis. Præter has vulnerarias & nephriticas facultates, usurpatur quoque in Tremore Artuum, Delirantibus, Melancholicis, in specie Maniacis & similibus; adeò ut soleat misceri cum *Essentia Anagallidis* contra Maniam: hinc quoque *Essentia Florum Hyperici composita cum Anagallide* MYNSICHTII *in Armament. Chym.* & ROLFINCII *in Chymia in Artis formam redacta*, contra quævis Deliria parari solet *Tincturam simplicem* habet quoque TENZELIUS *in Exegesi in Salam*.

2. Prostat etiam in Officinis *Oleum* per infusionem tantum *Florum* cum *Oleo Olivarum*, quod admodùm egregium est in Vulnere quocunque, & Affectibus Nervorum, eorundem Contusionibus, Luxationibus, ac similibus Malis, præsertim, si addatur paululum *Olei destillati Terebinthinæ*. Notabilis est *Observatio*, quam FORESTUS refert *l. 9. Observ.* 32. de Puero in fronte graviter contuso, qui exinde statim desipiebat, & loquebatur quicquid in buccam veniebat, evomebat cum Cranii fractura, quæ satis est periculosa, & repositione indiget. Hic fuit perfectè curatus sola *Inunctione* in Fronte cum *Oleo Hyperici* per infusionem. Post hæc *Oleum rubicundissimum* ejus *expressum*, valdoperè expertum est in Vulneribus Nervorum.

Fit *Oleum* quondam *Hyperici Compositum*, seu *Balsamus*, cum quibusdam aliis Ingredientibus, imprimis *Visco corylino*, qui *Balsamus* valdè commeodatur contra *Veneficia*: cui etiam additur *Momordica*. Insigniter prodest contra Vermes, & in specie contra Dysenteriam. In FREITAGII *Aurora Med. cap.* 8. habemus quædam *Olea Vulneraria*, quorum basis fere solet esse *Hypericum*.

Ita sunt, qui habent tale *Balsamum Vulnerarium* excellens:

℞. *Flor. Hyperici, dum adhuc sunt in gemmis,* part. j.
Gemm. Verbasci part. ß.
Spiritus Vini rectif. opt. part. iij.

Stent in infusione, usque dum tingatur *Spiritus Vini*, post expressionem tincto adde
Terebinthinæ, vel etiam *Olei infusionis Momordicæ*; & mista digerantur per 3. dies & noctes in Cucurbitula, eritque egregius *Balsamus Vulnerarius*.

Item elegans *Balsamus* ad Vulnera & Ulcera inveterata, ex *Floribus Hyperici* recentibus cum aliis, infuso *Oleo ex Semine expresso*, & *Vino rubro* vid. in HEINRICI ab HEER *Observ.* 10. *p.* 150. Quòd si *Oleo ex Seminibus Hyperici expresso*, aut Foliis ejusdem *Oleo* infusis, ac per annum in infusione relictis, postmodùm addantur *Flores Sulphuris*; habebitur per digestionem *Oleum* sive *Balsamus Sulphuris vulnerarius* egregius, qui se ipsum satis commendabit. Vel cum *Cerussa* aut *Sacchara Saturni Balsamus Traumaticus refrigerans*; vel *Camphora* addita cum *Terra Vitrioli dulci*, *Balsamus Incarnans*, & sic ex eodem Remedium alia polychresta fieri possunt. Aliud elegans *Vulnerarium Compositum* ex basi *Hyperici* videbitis in *Quadripartito Botanico* SIMONIS PAULI *Class.* 3. *p.* 350;

Io FABRI *l.* 4. *Myroth. Spagyr. cap.* 21. videre possumus *Oleum Hyperici destillatum*, ejusque eximios & excellentes usus.

Conserva, facta ex *Semine Hyperici* cum *Sacchare*, ceu expertissima & non satis laudanda; commendatur ad præservationem Calculi.

3. Denique fit etiam *Sal* ex Planta incinerata, quod speciicè

4. *Tinctura*. Hanc habet *Tentzel. in Euog. Sala de Essentiis*. Vide lib. 2.

N. Dosis gr. vj. ad ʒß.

CLXXI. HYSSOPUS.

Y'Σσωπος, Hyssopum. Germ. *Isop*, *Ispen*. Gall. *de l'Hyssope*.

Est [Hortensis. *Hæc Officinarum*.
Sylvestris.

Vocatur Hyssopus, *Brunsf. Trag. Cord. in D. Lon. Tab. Cam.* Hyssopus hortensis, *Fuchs.* Hyssopus vulgaris, *Dod. Clus.* sativa, *Cord. hist.* Hyssopus Arabum, *Lon. Ger.* Hyssopus Officinarum cœrulea, sive spicata, *C. B. 1.*

Crescit in hortis: floret Julio, & Augusto.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia cum *Floribus* collecta Augusto.

Vires. Calfacit & siccat 3. partium tenuium est, attenuat, aperit, abstergit. Usus præcipuus in Affectibus Pulmonum tartareis, Tussi, Asthmate. Extrinsecùs adhibetur crebrò ad Sugillationes Oculorum, ad Uterum mundificandum, Auriumque tinnitus tollendos (per Tritorium Suffitus susceptus,) ad Oris abstersionem (in Gargarismis.)

N. Sunt qui Absynthio in corroboratione Ventriculi præferunt.

PRÆPARATA.

1. *Aqua stillatitia*. Ex Herba & Floribus in MB.
2. *Oleum stillatitium*.
3. *Conserva*. Ex Floribus.
4. *Species*. *Diahyssopos*. Nic. V. D.
5. *Syrupus Simplex*. Ex Succo.
6. *Compositus*. Vid. Disp.

CLXXII. JA-

cificè convenit, & ceu Experimentum singulare laudatur in Pleuritide à ℈j. ad ʒß. usurpatum. (O)

CLXXI. HYSSOPUS. *Hyssopus*, Germanicè *Isop*, quæ sit genuina, Veteres dubitarunt. In Horto Medico nostro habemus *triplicem*: *Flore cæruleo*, *purpureo*, *& albo*; quæ omnes usu conveniunt. Planta est aromatica, saporis acris, odoris fortis & gravis, unde *vi incidendi*, *attenuandi*, & *discutiendi* gaudet.

Tota Planta est in *usu*: *Flores* & *Folia* ad invicem maximè sunt consita. Floret Julio & Augusto.

Est celeberrima, & quidem ex decantatissimis quoddam *Thoracicum* & *Stomachicum*: acrimonia enim sua aromatica Mucum viscidum, tam Ventriculi quàm Pulmonum, incidit, simulque detergit, & expectorationem promovet. Hinc *Decoctum* vel *Infusum* in *Vino*, vel *Mulse*, vel *Cerevisia* ordinaria in Affectibus Pectoris, Asthmate, Tussi chronica, item in Empyemate & similibus, cum Lignis decoctum, ubi sufflaminatur Respiratio propter abundantiam Pituitæ crassæ, viscidæ & mucilaginosæ, in Bronchiis Pulmonum stabulantis, resolvendi & expectorandi gratia adhiberi potest, dum Medicamenta ex *Hyssopo* præparata amarore penetrante, imprimis Acidum ex læsa digestione prima attenuant, incidunt, & resolvunt, & excretioni per quascunque vias aptum reddunt. Unde *Syrupos* & *Electuaria Pectoralia* ingreditur. Præprimis in Cardialalgia flatulenta, & ubi Ventriculus Muco & Pituita vitrea est obsitus, in eo casu infusum in *Vino* frequentis solet esse usus, & hinc dicitur mirabiliter Stomachum confortare, & corroborare.

Externè quoque in Oculorum Sugillationibus, & Sanguine sub Cornea collecto, sive a Causa interna, sive Contusionibus, nil conducibilius est, quàm summitates Hyssopi recentis vel exsiccati *Nodulo* inclusæ, quæ immersæ *Aqua* benè fervidæ, vel *Vino* calido, & instar *Fomenti* humidi impositæ Oculis, quemvis Sanguinem grumosum & extravasatum dissolvunt. Verùm usus ejus est continuandus. Hoc ex GALENI temporibus jam consignatum habemus, quod dicto modo applicatus *Hyssopus* quasi visibiliter Sanguinem congrumatum resolvat; sicut & RIOLANUS *in Tractatu de Affectibus Oculorum p.* 133. sibi hoc expertum fuisse narrat.

5. 6. *Syrupus*, tam *Simplex* quàm *Compositus* singulariter expectorat Pituitam vitream, & alias Mucilagines in Ventriculo, primis viis & Pectore stagnantes. Unde conveniunt Asthmati & Tussi chronicæ. Notetur: ubi Expectoratione opus, in *Syrupis Mel* potiùs loco *Sacchari* accipitur: *Mel* enim egregium per se Expectorans est. Quin & *Aqua Hyssopi spirituosa* in Stomachi Malis est egregia, & absumendo Cruditates, hac ratione Anorexiam, Apepsiam & &c. tollit.

Quidam *Aquam* Hyssopi & *Hyoscyami* conjungere solent, externeque applicant, ceu expertam in Suggillatione: Videatur SENNERTUS *Tom. I. Prax. P. 3. Sect. cap. 22.* (P)

CLXXII. JA-

(O) *Quamvis* Dioscorides lib. 3. cap. 171. & seqq. *quatuor distinctas Plantas velit*, Hypericum, Ascyron, Androsæmon, *&* Corin; *nihilominus* C. Hofmannus *fatetur*, *se illas nunquam aliter concipere potuisse*: *quàm unam Plantam*, *magnitudine quadruplici differentem*. *Hic* Ettmullerus (*quemadmodùm & non pauci Botanici*) Hypericum *cum* Androsæmo *confundit*. *At* Tournefortius Androsæmon, Hypericum, *&* Ascyron *tria facit diversa Genera*; Corin *verò inter* Hyperici *species connumerat*. Androsæmum *igitur eu* Tournefortio *est Plantæ genus Flore rosaceo*, *cujus pistillum abit in Baccam unicapsularem*, *Seminibus fœtam exiguis*, *placentæ triplici affixis*. Hypericum *Flore item est rosaceo*, *sed pistillum abit in Fructum tricapsularem*: *quo differt ab* Ascyro, *cujus Fructus quinquecapsularis potiùs est*. *Veri* Androsæmi *unam speciem facit*, *quæ est* Ciciliana vel Androsæmon J. B. Hyperici *verò quamplurimæ sunt species Botanicis notæ*, *quarum non paucæ* Androsæmi *nomine vulgò insigniuntur*. Ettmullerus *hic quatuor numerat*. *Prima est* Hypericum vulgare, *de quo mox*. *Secundam vocat* Gypericum fœtidum, *seu* Tragodes, *quod* fœtidum frutescens *est* Tournefortio. *Tertiam speciem* Hypericum frutescens, Americanum, flore albo Parkinsoni. C. Bauhinus *vocat* Pruno sylvestri affinem Canadensem: *an autem Frutex hic Hypericis sit accensendum*, *judicare fas non est*; *nam* Caspari Bauhino in Append. ad Pin. *nullum Fructum Flori succedentem observare licuit*. *Quarta denique species*, *quam appellat* Hypericum maximum, frutescens, *seu* Herbam Sicilianam, *erit sane* Androsæmum maximum, frutescens C. B. *quod modò sumimus*.

Androsæmum (*cujus nescio quam etymologiam tradit hic* Ettmullerus *ex* ἀνδρὸς gemma, summitas, *&* αἷμα sanguis, *quum evidenter ex* ἀνδρὸς αἷμα *h. e.* hominis sanguine *dictum sit*) *ex Radice longa*, *perenni*, *resinosa*, *Vimina emittit cubitalia & altiora*, *rubentia*, *supernè atrovirentia*, *infernè candicantia*: *Flores Hyperici lutei*, *speciosi*, *abeunt in Baccas nigras*, *semine pusillo*, *& resinoso gustu*, *fœtas*.

Hypericum vulgare *&* Officinarum *tam notum est*, *ut descriptione illud non egere puto*: *Addam quæ de eo habet* Tournefortius. *Hujus Plantæ Folia styptica sunt*, *& parùm salsa*: *illorum autem Sal accedit ad naturam Salis ammoniaci*, *sed conjunctum est cum multa Terrà*, *atque dissolutum in Liquore Spiritui Terebinthinæ haud absimili*: *notat enim laudatus Author*, *quòd Puncta transparentia*, *quæ foraminum forma in Foliis observantur*, *Puncta nigricantia Florum limbum obsidentia*, *atque Tubercula*, *quæ occupant Fructuum superficiem*, *consideranda sunt veluti Vesicæ*, *dicto terebinthinato Liquore repletæ*. *Nil mirum ergò*, *si Hypericum sit vulnerarium*, *detersivum*, *diureticum*, *febrifugum*, *& adversùs Flatus & Vapores dictos*, *remedium*. *Ex hac Planta paratur Oleum Simplex*, *& Compositum*, *quorum notissimæ vires ad curà*; *internè Oleum Compositum Hyperici valet ad Hæmoptysin*, *& Dysenteriam*, *dosi* ℥ß. *vel* ℥i. *epotum*, *Paratur quoque ex Florum folliculis Extractum*, *si nempe hi per biduum in Spiritu Vini digerantur*, *Infusio exprimatur*, *& evaporetur ad consistentiam*. *Dosis à* ℈i. *ad* ʒi. *Usus in Delirio sine febre*. *Notat denique Cl.* Tournefortius, *quòd ea ratione Hypericum contra Veneficia & Incantationes valere credatur*, *quia efficax remedium est ad Melancholicos*, *Maniacos*, *Lienosos*, *similibusque Morbis affectos*; *major autem illorum pars*, *qui Energumenos*, *& à Dæmone obsessos se dicunt*, *ac pro talibus vulgò habentur*, *vel impostores sunt*, *vel modò dictis affectionibus divenati*. *Hinc patet quàm superstitiosa æquè ac ridicula sint*: *quæ habet hic* Ettmullerus *de collectione & applicatione hujus Plantæ*.

(P) Hyssopi *nominis rationem rectiùs ab* Hebræo *derivatam volunt*, *quàm à Græco*, *ut legere est in eruditissima nostri* Blasii Caryophili Dissertatione de Hyssopo. *Plantæ genus est Flore labiato*, *cujus labium superius erectum est*, *subrotundum*, *bifidum*, *inferius verò in tres partes divisum*, *media cochlearis instar excavata*, *bicuspide & quodam-*

I.

CLXXII. JACEA.

Herba Trinitatis, *Brunsf. Fuchs. Lon.* sativa, *Trag.* Jacea, sive Flos Trinitatis, *Matth.* Jacea major, sive Viola tricolor, *Cast. Dod. Clus. Ger.* Viola flammea, Colonia, *Lob.* Viola Trinitatis 1. *Tab.* Viola tricolor hortensis, C. B. 5. inter Violas Martias. German. *Freysamkraut*, *Dreyfaltigkeitblum*, *Siebenfarbenblum*, *Vunnterzesorge ju langer ju lieber*, Gall. *de l'Herbe à la Trinité*.

Floret Aprili, Majo ac tota ferè æstate: crescit locis arenosis.

Colitur in hortis, crescit & in agris. Illa licet præferatur, attamen non licet non recipere & sylvestrem.

OFFICINALIA NATIVA.

Herba integra cum *Floribus*.

Vires. Calfacit & siccat ad gr. 3. usque, (aliis remissius) subamara ac acris est: hinc abstergit, penetrat, incidit, discutit: Vulneraria est ac Sudorifica. Usus præcipuus in Æstu (maximè Infantum) domando, in Scabie ac Prurítu, in mucilagine viscosa Pulmonum, in Uteri obstructione. Extrinsecùs itidem in Pruritu, in abstergendis Vulneribus, in mucilagine Pulmonum incidenda, in Uteri obstructione. (Balneum.)

PRÆPARATA.

Aqua, Ex integra Herba.

CLXXIII. JASMINUM.

Ἴασμιν, Josmenum, Josemínum, Gelseminum, Arab. *Zambach. Josemin*, *Jasme.* Germ. *Brilcl. Reben.* Gall. *Jasmin.*

Usuale est, Jasminum vulgatius, flore albo, *C. B.* 1. quod est Jasminum, *Dod.* (cui & Apiaria,) *Cord.* in D. album, *Tab. Ger.* Gelseminum, vel Jasminum, *Matth. Cast. Cam. Alpin.*

Gaudet locis calidis ac apricis. Nostratibus colitur hortis floret ferè per integram æstatem.

OFFICINALIA NATIVA.

Soli *Flores*, sed rarò. Nimirum nostratibus nonnisi *Oleum* in usu est, quod fit ea reiterata infusione vel coctione Florum in Oleo veteri.

(*N.* Aliis in Oleo Amygdalarum dulcium.)

Vires. Easdem ferè vires obtinet, quas Chamæmelinum. Digerit, calfacit, emollit, aperit. *Usus* præcipuus *internus* ad Uterum calefaciendum & laxandum, ejus Scirrum sanandum, ad Partum facilitandum, ad Tussim, Anhelitusque difficultatem, ad Pleuritin, Dolores Stomachi, Intestinorum, Uteri (Oleum Jasmino-Amygdalinum). *Externus* in Catarrhis frigidis, in Membris in Articulis resolutis, in Dolore pleu-

---

I

CLXXII. JACEA. Inter *Jaceæ* varias *species* præsto est 1. *Jacea lutea*, *capitulo spinoso*, quæ est hortensis.

2. *Jacea nigra*, *pratensis*, *folio laciniato*.

Hæc dicitur *Jacea*, quòd post Florem deciduum Pappos seu Flocculos de se spargat & *jaceat*: Unde & Germanis *Flock Blume* dicitur, *Nigra* verò dicitur ob Flores ac Folia obscura.

Eadem, quæ de *Scabiosa* dicentur, etiam de hac *Jacea* dici possunt: nimirum valet contra Apostemata. Officinas non ingreditur, cùm *Scabiosa* multum præstet:

3. *Jacea Oleæ folio*, *capitulo simplici*, seu *Ptarmica Austriaca*.

Ad *Stœbas* refertur, unde & ad aliis *Stœbe Salmantica* dicitur: Curiosum est, quòd vix marcescere soleat.

4. *Jacea tricolor*, quæ est *Violarum* species, & propter coloris elegantiam etiam *Viola tricolor*, item *Viola Trinitatis* dicitur. Et hæc sunt ejus primaria Synonyma quibusdam sed falsò. Germ. *ia Langer*, *ia Lieber*, & *Freysamkraut*, quod a quibusdam Infantibus contra Epilepsiam in Pulte commendetur. Sed vana hæc est persuasio.

Nullius aut *rari* est *usus medici*.

Nihilominùs *Jaceæ* quævis quàm proximè accedunt ad genus *Scabiosarum*, & inter *Vulneraria* non est ultimum.

Hinc etiam in Affectibus Pulmonum insigniter solet laudari, ut & in Asthmate & similibus. Imò *Flores* & *Folia* usurpata laxare Alvum & leniter purgare dicuntur: unde quidam inter *Emollientes*, alii *Diureticas* referunt Plantas: quod an verum sit? Experientia consulenda. A Practicis rarò præscribitur. (Q)

JACOBÆA.

Jacobæa est vel *Sylvestris*, vel *Marina*, seu *Cineraria*, ita dicta, quòd Folia hujus quasi *cinere* sint conspersa. Germanis vocatur *Jacobs-kraut*, ratione temporis quo floret. Hanc colunt horti, illam arva. *Usum* verò *medicum* habent nullum. (R)

CLXXIII. JASMINUM. *Jasminum*, quod habet AUTHOR, est *vulgatius Dodonæi*, *flore albo*, quod in Italia provenit. Dicitur ita vel ab *ἴασμα*, quod *Florem medicatum*, vel *ἴωψιν*, quod *Florem Violarum*, indicat: Latinè dicitur *Gelseminum*. Apud nos rarum est, raroque præscribitur.

Prostat tamen in Officinis *Oleum Jasmini*, paratum ex infusione *Florum* cum *Oleo Been*, cui post impressionem *Flores* novi denuò infunduntur, uti dictum superius; nam si destillatur *Jasminum*, nunquam tamen elicitur *Aqua fragrans*. *Oleum* hoc *Jasmini* valdè commendatur ad genera-tio-

---

dammodò alata, in quatuor demum Semina oblonga abeunte. Folia omnium Hyssopi specierum longa, angusta, & *odore grato notantur*. Hyssopus Officinarum *ex Radice lignosa Virgas emittit plures: geniculatas, quadratas, ad quarum nodos Folia verticillatim apponuntur: Flores in spicam longam digesti ad ramorum articulos, in unam partem ferè spectantes, cærulei*. Simon Paulli *fatetur verissimum se esse expertum, quod* Galenus *ex* Archigene *scribit, de Hyssopo viribus adversùs Oculos cruentos, ut notat hoc loco* Ettmullerus.

(Q) *Maxima hic vitanda est Botanicorum confusio, qui* Jaceæ *nomine Plantas summè inter se discrepantes appellare solent*. Jacea *propriè dicta, Plantæ genus est* Carduo *& similibus congenere. Flore enim est flosculoso, quem Calyx squamatus, non aculeatus comprehendit, Seminaque edit pappis instructa. Quare differt à* Carduo *calycibus non spinosis, à* Cirsio *verò foliis non aculeatis. Hujus quamplurimæ sunt species: sed recenseamus quatuor, quas hic* Ettmullerus *adducit*.

Prima *est, quam vocat cum* C. Bauhino Jaceam luteam, capitulo spinoso. *Hanc, eo quòd caput spinosum habet, inter* Cardaos *connumerat* Tournefortio, *atque appellat* Carduum luteum, Centauroidem segetum. Secundam *vocat* Iaceam nigram, pratensem, folio laciniato, *quæ est vera* Jaceæ *species, atque à* Clusio *vocatur* Jacea Austriaca. Tertia est Jacea Oleæ folio, capitulis simplicibus C. B. *quam* Dodonæus *vocat* Ptarmicam Austriacam: *hæc juxta Methodum nec* Jacea *est, nec* Ptarmica *sed est* Xeraothemum flore simplici, purpureo, majore H. L. Bat. *Demum* quartam Jaceæ *speciem facit, quam* Tricolorem, *&* Florem Trinitatis *cum quamplurimis Botanicis vocat hoc loco* Schrœderus, *deque ea in specie agit. Planta autem hæc nil commune cum* Jaceis *habet; sed si Floris & Fructus structuram spectes, omninò inter* Violas *connumeranda, eamque jure merito* C. Bauhinus *vocat* Violam tricolorem, hortensem, repentem: *Planta est Caulibus reptantibus, ramosis: Folia modò rotunda, modò oblonga, serrata, è quorum alis longi pediculi exorientes Flores Violæ sustinent, sed petalis diversicoloribus, luteis nempe, cæruleis, purpureis: Semen minutum, splendidum, copiosum*.

(R) Jacobæa *Plantæ genus est Flore radiato, calyce multifido, & tubiformi, Seminibus papposis*. Quam Sylvestrem *vocat hic* Ettmulerus, *erit* Jacobæa vulgaris, laciniata C. B. *quam verò appellat* Marinam, *est* Jacobæa vulgaris *ad trium quandoque cubitorum altitudinem assurgit, Caule recto, rubente striato: Folia Senecionis majora alternatim posita: Flores plures juncti, lutei. Hujus Plantæ Folia amara sunt, aromatica, subastringentia, atque cæruleam papyrum valde parùm rubefaciunt: continent multum Olei & Terræ, eorumque Sal ad Terræ Sal validè accedit*. Dodonæus *Vulnerariam hanc Jacobæam facit*. Tournefortius *ait quòd Parisiis ex usu sit Unguentum ex succo hujus Plantæ paratum ad Erysipelas: ipse autem putat melius esse si Facies Erysipelate affecta tepida Plantæ infusione madefierat*. Jacobæa *verò* maritima *frutescens Planta est, cujus Folia Quercûs similia, inferiùs cinerea molli tomento (unde* Cinerariæ *nomen) unà cum pediculo obsita, superiùs atrovirentia, & nitida*.

pleuritico, colico, ac uterino (in Clysmate, vel Unguentis.)

N. Sunt inter Mulieres, quæ Oleo Jasmino amygdalino Capillos pectunt, ut eo feliciùs crescant. Verùm caveant ab eo biliosæ, utpote quæ facilè Capitis Dolorem illo sibi conciliare possunt.

CLXXIV. IMPERATORIA.

OStrutium, *Lon.* Ostrucium, Astrutium, Astrentium, Astrantia, *Brunsf. Dod. Clus. hist.* Magistrantia, *Cam.* Struthium, *Cord. hist.* Lasetpitium Germanicum, *Fuchs.* Smyrnion hortense, *Trag.* Imperatoria, *Matth. Lob. Cast. Tab. Ger.* Imperatoria major, *C. B.* 1. Germ. *Meisterwurtz, Magistrantz, Ostritz.* Gall. *Imperatoire.*

Floret Augusto, colitur in hortis.

OFFICINALIA NATIVA.

Sola *Radix.*

Vires. Saporis est acerrimi: calfacit & siccat 3. Alexipharmaca ac Sudorifera est, attenuat, aperit. Usus præcipuus in venenatis Morbis ac Ictibus, in Pulmonum tartaro resolvendo, expectorando, in fœtore Anhelitus corrigendo, in Capitis affectibus phlegmaticis, Paralysi, Apoplexia, &c. in cruditate Ventriculi, & Colico Dolore, in Febri Quartana. Extrinsecùs in Odontalgia (Gargarismate), in Catarrhis exsiccandis (Suffitu), in Tumoribus ac Arthritide frigida. In Scabie Capitis exsiccanda (Lotione), in Serpigine inveterata sananda (cum Adipe suillo illita), in Globulis Sagittisva Corpore extrahendis (imposita).

PRÆPARATA.

1. *Aqua stillatitia.* Ex Herba florescente collecta Julio
2. *Extractum.*
3. *Oleum.*

CLXXV. IRIS NOSTRAS.

IPe Germ. *Beyelwurtz, Himmel-schwertel, blawe Gilgen.* Gall. *Glayeul, ou Iris de Florence.*

Iris in Officinis usitata est [Nostras. (*Hæc hujus loci.*
[Peregrina, (Illyrica scilicet, &
(Florentina. *Vide infrà.*

E variis Iridis nostratis speciebus infertur solùm in Officinas Iris vulgaris Germanica, seu sylvestris, (latifolia.) *C. B.* 1. Quæ inscribitur Iris, *Brunf.* sylvestris, *Matth. Cord. hist. Cast. Tab* sylvestris 1. *Lob* sylvestris major, *Matth. Epit.* Iris Germanica, *Fuchs.* cœrulea, *Dod.* Gladiolus cœruleus major, *Trag.* Iris latifolia, major, vulgaris, *Clus. hist.*

Florat tempore verno, Aprili scilicet, & Majo.

OF-

tionem Capillorum, quos longiores facit & copiosiores; item pro usu emolliendi & Flatus discutiendi, easdemque obtinet vires, quas *Chamamelinum*, quod & illi pro usu carminativo præponendum; sicut pro usu emolliendi *Oleum Amygdalarum dulcium*; quia crebrioris sunt usus, nec adeò cara. Unde in Officinis *Jasmino* carere possumus. (*S*)

Præter hoc in Horto nostro Medico colitur

JASMINUM INDICUM HEDERACEUM CORNUTI.
in Plantis suis Canadensibus descriptum.

HOc aliàs etiam dicitur *Gelseminum Mexicanum muximum*, quo nomine apud JOHANNEM BAPTISTAM FEBRARIUM *in Tract. de Florum Cultura* (qui Tractatus quoad stylum quidem elegantissimus, quoad verò realia non adeò magnifaciendus) insignitur. Planta alias est rara, & quæ curiositatis tantùm gratia in hortis colitur. (*T*)

CLXXIV. IMPERATORIA. *Imperatoria* vulgò, German. *Meister VVurtz*, utut falsò, vocatur *Ostrutium*. *Radix* est exotica, nec sponte apud nos proveniens nihilominùs sat abundè colitur in hortis & satis feliciter etiam crescit. Species est *Angelica*, cui odore, sapore, & omnibus qualitatibus similis est, & ferè tam potens quam *Angelica* Ideò etiam, cùm conspirent in facultatibus *Radix Angelica & Imperatoria*, illa huic, uti & *Enula*, *Gentiana*, & *Radici Ostruthii* (*V*) in defectu substituuntur.

Usitata est *Radix*, quæ saporis est admodùm penetrantis & acris, egregiè aromatici: aa *Alexipharmacis*, *Sudoriferis* & *Febrifugis* haud postrema; quæ adeoque, præter *vim carminativam*, quam obtinet a Sale volatili acri oleoso, est *Sudoriferum*, & egregium *Alexipharmacum*. Videatur AUTHOR, & omnia, quæ superiùs de *Angelica* dicta fuerunt, huc commendari possunt. Hoc tantum noto, quòd contra Febres Intermittentes quascunque per Sudorem curandas in cruditatibus Ventriculi acidis absorbendis, pulverisata *Radix* ceu expertum *Specificum* commendetur. *Aromatica* hæc omnia meliùs conducunt, si in *Spiritu proprio* seu *Spiritu Vini* assumuntur, quia vis particularum earundem activarum velut menstruo hoc nativo optimè elicitur. Ad fœtorem Oris, Malum non tàm periculosum quàm molestum, corrigendum *Imperatoria Radix* comesta quoque usurpatur. Quæ habet, per se constant.

Sal Imperatoria in Febribus Intermittentibus quibuscunque curandis, ceu catholicum Febrifugum existimatur, à ℈j. ad ʒß. ante Paroxysmum exhibitum. (*X*)

CLXXV. IRIS NOSTRAS. *Iris* Græcis dicitur propter colorum in flore varietatem, *Iridis* in modum. Germanis *blawe Lilchen*. Planta est satis cognita, quæ dividitur in *Tuberosam & Bulbosam*. De *Tuberosa* jam loquimur, quæ est *Cærulea*, & Officinis pro *usu cathartico & diuretico* asservatur. Aliàs quoque *Gladiolus* dicitur, sed minùs rectè; quia hæc est alia Herba, nempe *Iris lutea*, nullam cum *Iride cærulea* convenientiam habens, nisi quoad Folia: à forma quidem externa sic dicta conveniunt. Quando ergò de vi purgante *Gladiolorum* scribitur, intelligitur *Iris nostras cærulea*, quæ inter *Purgantia* non ultimum obtinet locum. *Gladiolum* verò seu *Iridem luteam* supra habuimus, ubi *de Acoro adulterino*.

Radix autem hujus *Iridis cærulea* colligenda est tempore verno: antequàm germinare incipiat; ita enim egregiam vim obtinet *purgantem*. Usitatissima est in Hydrope pro evacuandis Aquis Abdominis, quas copiosissimè & sensibiliter evacuat, adeò, ut observatum fuerit, Hydropicos nulla arte sanabiles *Ireos* hujus *Succo* fuisse curatos. Præterea vi singulari *diuretica* Renum vim sopitam fortiter simul excitat: in Ascite itaque optimus ejus usus est in Infuso. *Errhinum* quoque est efficacissimum. Ordinariè quidem è *Radice recenti* rasa & contusa exprimitur *Succus*, qui posteà in vase clauso digerendus & depurandus; ut partes crassiores secedant. Hic *Succus* per residentiam depuratus, & ab

(S) Jasminum *seu* Gelseminum *Frutex est Floris suaveolentia notissimus: Flore est monopetalo infundibuliformi, multifido, cujus pistillum abit in Baccam, uno vel altero Semine fœtam. Quamplurimæ sunt & elegantes, præsertim exoticæ,* Jasmini species. *Plantam* Caffè *ferentem ad* Jasminum *referri, suo loco notavimus ex* Jussieu. *Quamquam* Oleum è Jasmini floribus *confectum Uteri morbos arcere credatur, hypogastrio, & locis muliebribus illitum; attamen præcipuus illius & Aquæ stillatitia usus est ad Odoramenta: ad Chirothecas scilicet, Tabacum, & Linteamina odore suavissimo imbuenda.*

(T) Jasminum *hoc* Hederaceum Cornuti, *est* Tournefortio Bignonia Americana, Fraxini folio, flore amplo, phœniceo. Bignonia *autem eidem Plantæ genus est Flore monopetalo, anomalo, cujus pistillum abit in Siliquam bicapsularem, Seminibus fœtam alatis. Hoc Plantæ Genus eo nomine insignivit* Turnefortius, *ut Ill.* Abbati Bignonio *singularem, qua ipsum semper coluit, observantiam testificaretur.*

(V) *Vide quæ de* Ostrutio *adnotavimus* tom. 1. col. 611. lit. A.

(X) *Non tam* Imperatoria *est* species Angelicæ, *ut ait hic* Ettmullerus, *quàm* Angelicæ *nonnullæ dictæ* species (ut Angelica sativa, Angelica sylvestris, major, *&* Angelica lucida, Canadensis) *sunt species* Imperatoriæ, *ex* Tournefortio. *De* Angelica *suo loco dictum:* Imperatoria *verò est Plantæ genus, Flore umbellato, Semina verò bina sunt, plana, fere ovata, leviter striata, & marginata, involucrum sæpe deponentia. Addit* Tournefortius *Folia alata & satis ampla.* Imperatoria major *C. B.* (*quæ est* Astrantia Dodonæi) *differt ab* Astrantia Tournefortii *&* Morisonii. *Officinalis* Imperatoria J. B. *Radicem habet pollicarem, sensim gracilescentem, rugosam, aromaticam, atque acrimonia linguam vellicante: Folia terna, iterum trifariam divisa, serrata: Caules cubitales & altiores, alatos, Umbellas latas alborum Florum sustinent, in Semina priùs descripta abeuntium.*

OFFICINALIA NATIVA.

Radix. Colligenda Vere antequàm germinare cœperit.

Vires. Calfacit & siccat 3. valdè Hydragoga est, ac Errhina. Usus præcipuus in Hydropicorum aqua educenda. Extrinsecùs in Impetiginibus, aliisque Corporis Maculis detergendis.

N. Ventriculo reliquisque Visceribus infensa est; proin corrigitur Stomachicis.

PRÆPARATA.

1. *Succus*. Exprimitur ex Radice, depuratur (digestione), adhibeturque recens pro Hydragogo.
Dosis ℥j. ad ℥iij.
N. Inspissatur nonnunquàm, reservaturque pro Errhinis.
2. *Fæcula*. Fit ex Succo l. a.
N. Non æquè purgat ac ipsamet Radix.
3. *Oleum infusum*. Vid. Disp.

CLXXVI. IRIS ILLYRICA, AC FLORENTINA.

PRævalet Illyrica, sequitur Florentina: utriusque itidem sola *Radix* in usu est. Germ. *Viol-Wurtz*. Gall. *Glayeul, ou Iris de Florence*.

Vires. Calfacit & siccat 2. incidit, attenuat, expectorat, digerit, abstergit, emollit. Usus præcipuus in mucilagine seu tartaro Pulmonum, Tussi, Asthmate, obstructione Mensium, torminibus Ventris Infantum. Extrinsecùs abstergit Cutis Maculas & Lentigines (cum Elleboro & Melle mixta), Oris fœtorem emendat: celeberrimus usus Modernis est in *Pulveribus, qui Capillis insperguntur*. Vulgus vocat *Pulverem de Cypro*.

PRÆPARATA.

1. *Extractum*.
2. *Species Diaireos Simplices*. V. D.
3. *Salomonis*. V. D.

CLXXVII. JU-

& ab ℥ß. ad ʒvj. aut ℥j. propinatus, validissimè purgat, & pro evacuandis Aquis Hydropicorum commodissimus. Sed propter acrimoniam suam, qua fauces erodit, & excoriat, solitariè non propinatur, sed in *Jusculo Pulli*, vel *Aqua Fœniculi*, vel *Vino Malvatico*, vel aliodulci, vel cum *Syrupo Violarum* exhiberi debet, ut temperetur hoc modo nimia Succi acrimonia.

℞. ergò *Succi Rad. Ireos nostrat.*
Syr. Violar. an. ʒvj. ad ℥j.
M.
Propinetor pro usu hydragogo.

Vel *Radix recens* minutim incisa ebulliat in *Jusculo Pulli*, *Decoctum* leniter expressum propinatur successivè, donec sufficienter evacuatus fuerit Æger. FALLOPIUS quidem hunc Succum rejicit, sed SENNERTUS hujus usum *in Praxi* diversis Observationibus confirmat; præsupponit tamen Viscera, & Ventriculos optimos. Vis ejus consistit in Acrimonia stimulante Fibras Intestinorum nerveas excretrices, & vellicando Renes, excretionem utramque præstat. Arbitror *Succum* hunc non solummodò evacuationis ratione, sed etiam speciali vi alterativa in Acrimonia sua fundata, Hydropicis proficuum esse. Potest etiam usurpari hæc *Radix*, si incisa ad aliquot uncias cum *Radice Helenii* & *Radice Armoraciæ* recentis aliisque infundatur *Vino*, *Nodulo* inclusa, & ita pro scopo alterandi & purgandi propinetur.

Quidam destillant *Succum*, & *Aquæ destillatæ* ℥iij. dant pro *Purgante*.

Prostat & *Syrupus*, sed nec *Radix* hæc, nec *Succus*, diuturnam fert coctionem; quia vis omnis purgans avolat.

Oleum Irinum per infusionem paratum, in Obstructionibus, aliisque Affectibus Narium, præcipuè Coryza & Gravedine, vel solum, vel additis guttulis nonnullis *Olei destillati Majoranæ*, commendatur insigniter: promovet enim potenter Lymphæ effluxum. In Scrophulis & Strumis curandis efficacissimum est hoc *Oleum* & *Succus*, ut scilicet eas resolvat, & successivè per alvum eiiciat. Et sanè hoc in casu Remedium est Specificum.

Fæcula Radicis nullius valoris & pretii est. (Y)

CLXXVI. IRIS ILLYRICA AC FLORENTINA.

IRis Illyrica seu *Florentina flore albo*, Planta est satis cognita; quæ aliàs valdoperè suaveolentem in recessu aromaticum spargit odorem. Dicitur Germ. *Venedische*,

oder Florentinische, oder riechende Veilwurtzel. Optima est, quæ crescit in *Dalmatia*.

Nihilominùs *Florentina* est egregium *Pectorale*, & adhibetur in Affectibus Pectoris, à Lympha acriore oriundis, ut Tussi sicca, vel Catarrhis tenuibus & Asthmate, asperitate Faucium, Raucedine & similibus; cùm insignem habeat vim non saltem temperandi, & corrigendi nonnihil vi aromatica acrimonias, sed & purgandi successivè genitas sordes, & mucilaginem plùs minùs crassam Pulmonum, eorumque Bronchiis impactam, indeque Pulmonum læsiones restituit. Unde *Pulverum Pectoralium*, *Rotularum*, & *Morsulorum*, primarium est *Ingrediens*. In Asthmate, tam in *Pulvere*, quam in *Oxymelite* decocta, admodùm commendatur, e. g. in Tussi à læsione Pectoris:

℞. *Pulv. Rad. Ireos Flor.* ʒvj.
Flor. Sulphuris ʒj.
Olei destillat. Anisi ℈j
Fœnic. gutt. xij.
Sacch. opt. ʒiij.
M. f. Pulvis in forma *Elæosacchari Pectoralis*.
Dosis est ʒj. bis in die.

In Torminibus Ventris Infantum *Radix pulverisata* à gr. viij. ad xij. pro *Purgatione* leni, & *Vomitorio* commendatur.

Extrinsecus usus est primarius inter *Cosmetica*, vel inter ea, quæ solent delere Maculas & Sordes Cutis; item masticata & in Ore detenta, adhiberi solet contra fœtorem Oris.

In Officinis prostant *Species Diaireos Simplices* & *Composita*, quæ similiter in *Pulveribus*, *Rotulis* & *Morsulis Pectoralibus* solent præscribi. Et denique admiscetur *Pulveribus Cypris*, Germ. *dem puder*, qui insperguntur Capillis. (Z)

ISATIS.

ISatis vel *Glastum*, Germanis dicitur *Waid*.

GALENUS Spleni dicatam vult hanc Plantam in *Decocto*. Aliàs etiam *Tinctoribus* in usu est. Ex Planta contusa Globulos formant, siccant, atque cum hisce cœruleum Colorem Pannis inducunt. WEDELIUS & CAUX putrefaciendo, Salia volatilia hujus occasione præparare docent, quæ Salia volatilia Plantarum ZWELFFERUS non credebat. Sine aere putrefacta hæc Planta Spiritum urinosum; cum aere verò Sal volatile simul suggerit, materialiter, non formaliter in Plantis existens, ex activitate Salis alcali volatilis in particulas terreas fixiores & oleosas genitum. (A)

CLXXVII. JU-

(Y) Iris *Plantæ Genus est Flore liliaceo, sed peculiaris & operosæ structuræ, quemadmodùm & Pistillum. Capsula trifarium divisa; Seminibus nunc subrotundis, nunc planis, est fœtu. Adde Radicem carnosam, oblongam, repentem: qua differt à* Xiphio (*seu* Iride bulbosa *dicta*), *cujus Radix bulbosa est, seu tunicata*. Iris vulgaris, Germanica, *seu* sylvestris, *de qua hic, etiam in Italia vulgatissima est. Ejus Radix crassa, rugosa, gustu acri, & exsiccata odorem reddit: Caules cubitales & sesquicubitales, ramosi, teretes. Folia rigida, in cultratum mucronem exeunt. Flores amæni, purpureo violacei. Hujus Plantæ Radix, quum cathartica sit, potiùs eu ad* tertiam *hujus* Sectionis Classem, *ubi de* Plantis Purgantibus *agitur, fuisset revocanda*.

Iris palustris lutea (*seu* Acorus adulterinus) *quam* Ettmullerus *ad* Gladiolos *referendam putat, verè est vera* Iridis species, *quippe quòd omnes* Iridis *habent characteres. Hujus Iridis Radix juxta* Dodonæum, *&* Lobelium *est maximè adstringens. Ex* Trago *Vinum ex illius decoctione, Fluxus omnes & Hæmorrhagias sistit. Ad fortem Tussim valet Jusculum haud pingue, in quo hujus Radicis semuncia, & Cancri fluviatiles ebullierint*.

(Z) Iris alba, Florentina C. B. *&* Iris Illyrica C. B. *parùm inter se differre videntur. Imò* Iris flore albo *vix ab* Iride vulgari (*de quo mox diximus*) *discrepat, nisi ad Floris colorem attendas: in* vulgari *enim* cœruleus *est, in* Florentina albus. *His tamen non obstantibus, eadem quamplurimis Botanicis videtur*. Canepararius *de* Atramentis, *ex recensione* Raii, *mentionem facit Pigmenti cujusdam, ex summitatibus Florum Iridis, addito Alumine, in Flandria parati, atque Tollinarum testis servati*, Verdelis *Belgis dicti; hoc utuntur ad chartas colorandas, atque ad vasa lignea, tum fictilia pingenda*.

(A) Isatis *est Plantæ genus, Flore cruciformi, cujus pistillum abit in Fructum lingulatum, ad oram compressum, bifariam dehiscentem, unicapsularem, Semine fœtum oblongo*. Isatis sativa, vel latifolia C. B. (*quæ Officinis* Glastum

CLXXVII, JUGLANS,

E Juglandum generibus usualior est, quæ dicitur Nux Regia *Brunsf. Cord. in D.* Nux Juglans, *Trag. Matth. Lon. Dod. Lob. Cast. Tab. Cam.* Juglans, *Fuchs.* Nux Juglans, seu Regia vulgaris, *C. B.* 1. Germ. *Nuss-Baum, welsche Nüsse.* Gall. *Le Noyer, la Noix.*

Juli & Folia erumpunt Martio; Nuces maturescunt Autumno.

OFFICINALIA NATIVA.

Nuces, Putamina Nucum externa, eaque viridia, *Cortex* internus ipsius Arboris, *Cortex interior* Nucleum ambiens, *Juli* ante oculos apparentes & decidentes.

Vires. Nuces recentes calfaciunt 1. siccant 2. siccæ sunt facultatis, calidioris ac siccioris. Comestæ difficilis sunt digestionis, pauci nutrimenti, Ventriculo infensæ, Bilem augent, Cephalalgiam excitant, Pulmonum affectua, ac præcipuè Tussim, exasperant. Dicuntur tamen à Peste præservare.

Putamina externa viridia, vi Vomitum leniter movendi prædita sunt.

Cortex interior, de Arbore decerptus, dum adhuc succulentus est, siccatusque ciet Vomitum sat validè.

Dosis à ʒß. ad ʒj.

Cortex Nucleum ambiens juvat Colicos (potus.)

Juli itidem Vomitum excitant, sed leniùs. Usus præcipuus in Colico Nephriticoque Dolore; sistunt & Diarrhœam exhibiti.

PRÆPARATA.

1. *Nuces conditæ.* ℞. *Nuces virides* circa Festum S. Joannis collectas, perfora aliquoties, ut penetrabilia putamina fiant, & macera (per septem dies vel decem) in *Aqua frigida*, Aquam quotidie semel ac iterum permutando, ut aliquo modo dulcescant. Hinc coque l. igne ut mollescere incipiant. Posteà sicca & confige *Cinam, Caryophyl,* &c. atque cum *Sacchara* vel *Melle* coque ad consistentiam. Vide *lib.* 2. Confortant Stomachum, juvantque Digestionem, unde & Bellariorum loco apponi solent. Specificè eas ciere Menses, testis est *Matthiolus.*

2. *Aqua.* Vomitoria ex Nucibus. Vide *lib.* 2. *cap.* 38.

N. Alii destillant Aquam ex Nucibus immaturis contusis (in

CLXXVII. JUGLANS, *Juglans* Arbor est ubivis nota, imprimis in Sabaudia, ubi integri Montes pleni reperiuntur.

Multa *Officinalia* subministrat; crebri enim usus in Praxi Medica.

Cortex seu *Putamen Nucis Juglandis* exteriùs viride, *vi* quadam *vomitoria* dicitur præditum esse: habet saporem adstringentem vitriolicum; unde ex hisce Putaminibus viridibus, *Vitriolum* quoddam *Vegetabile* pro extractione *Tincturæ Corallinorum* inde paratur hoc modo:

Nempè in autumno *Putamina Nucum* contunduntur, & conquassantur; quibus affunditur *Aqua*, ut modicè ebulliant, hinc exprimatur & filtretur per pannum laneum: Porrò

℞. *Succi* hinc *filtrati* Mens. iij.
addè
Salis commun. M. ij.

& in loco calido evaporetur ad cuticulam, hinc in loco frigido Crystalli perfectè vitriolicæ virides, *Vitriolum Vegetabile* dictæ, generantur, blando calore exsiccandæ. Tandem

℞. *Vitrioli* hujus ℔j.
Boli rubræ ℔iij.

Destillentur gradatim per retortam, & acquiritur acre ac acidum *Acetum* seu *Spiritus*, mediante quo *Corallia, Perlæ*, aliaque solvi possunt.

Succus ex his Putaminibus viridibus expressus, ac *Melle* inspissatus, dicitur *Rob Nucum*, seu *Diacaryon*, quod ipsum meritò commendatur ab HARTMANNO in omnibus Faucium Affectibus, ubi adstrictione opus est, imprimis quidem in Inflammatione Faucium, Uvulæ, Tonsillarum, & Anginæ, ex Lympha acriore natis; & in principio Morbi frequentissimè solet adhiberi pro sistenda Inflammatione in Angina. In tali casu sub forma *Gargarismatis* præscribi solet *Rob* dictum, v. g.

℞. *Aqua Semperv.*
Prunellæ an. ℥iij.
Rob Nucum ℥ß.
Syr. Semperv. maj. ℥j.
M. D. S.

Succus ad Gulam per aliquot vices.

De hac *Mixtura* una vice aliquot cochlearia in ore detineantur, & sensim sensimque ad Fauces protrudantur, & sic gargarisentur.

Vel

℞. *Aqua Cort. Nuc. virid.*
Semperv. maj. an. ℥ij.
Sal. Ammon. ʒß.
Rob. Dianuc. ℥ß.
M. D. S. ut suprà.

Est egregium in laxatione Uvulæ, & Anginæ. Optimum est hoc:

℞. *Sedi major. rec.* M. ij.

Cancror. fluviat. No. vj.

Contundantur in mortario lapideo, & exprimatur *Succus*; cui addatur,

Rob Nucum ℥j.
M. D. S. ut suprà.

Aqua destillata ex his *Corticibus viridibus* valdoperè commendatur ad Calculum.

Subsequitur jam *Cortex interior*, qui collectus, dum adhuc succulentus est, & blandè exsiccatus à ʒß. ad ʒj. validissimum est *Vomitorium*, ut dicit AUTHOR: sicut etiam PLATERUS *Vomitorium* ex hoc paravit, junctis *Radice Raphani & Sale*: Vid. HARTMANNUS *Pr. Chym. p.* 22. aliàs non propinatur. Sunt tamen etiam, qui commendant hunc *Corticem* contra Calculum.

Ulteriùs se sistit *Cortex intimus* Nucleum ambiens, qui, uti habet AUTHOR, juvat Colicos. PLATERUS solet eundem applicare Pulsibus, seu Carpis Manuum in iis, qui laborant Febre Tertiana intermittente, German. *am Kalten Fieber, in Febre frigida.*

Sequuntur *Juli*, Germ. *die-blüthen, i. e. Flores*, sunt enim nihil aliud, quàm *Flores*.

Hi ipsi *Juli* habent *vim vomitoriam*, utut leniter operentur. Tempore verno in Majo collecti, exsiccati, & cœlo sereno pulverisati, ad ʒj. commendantur ceu Arcanum specificum contra Dysenteriam in *Aqua appropriata*. Ulteriùs ad Passionem Hystericam etiam commendantur in *Aqua appropriata* cum aliquot guttulis *Olei destillati Succini* assumpti. Videatur JOEL *in Praxi Med.* & HOFFMANNUS *de Med. Officinal. p.* 499.

Ipsæ *Nuces maturæ* per se rarò usurpantur, sive sint recentes, sive exsiccatæ. Recentes habent vim alexipharmacam. Sunt tamen etiam, qui dicunt, illas inducere Cephalalgias; & certum est, quòd versantes vel dormientes ad tempus sub Juglande, Cephalalgia affligantur. Aliàs rancidæ comestæ Raucedinem, & asperitatem Faucium excitant, uti notum. Adhæc contra Pestem & Morbos Malignos præservativè & curativè commendantur: hinc & *Antidotum Mithridatis Regis* ingrediuntur, quo se præservasse dicitur à quocunque Veneno, & constans ex aliquot *Nucibus Juglandibus*, aliquot *Foliis Rutæ*, & aliquot *Ficubus*; videatur SENNERTUS *de Febribus lib.* 4. *cap.* 5. *pag.* 447. Ideò, ut ab omnibus semper *Nucibus Juglandibus* fuerit adscripta vis contra Venena. Sanè non paucæ hinc sunt *Compositiones Alexipharmacæ & Antipestilentiales*, quas simul ingreditur *Nux Juglans*, e. g. in Belgio prostat *Aqua Prophylactica* contra Pestem, & Morbos Malignos, & epidemicè grassantes, cujus ferè primarium Ingrediens & Basis sunt *Nuces Juglandes* immaturæ. Ejus compositio est hæc, quam describit SYLVIUS, *in Praxi*, & BARBETTE *in Pr. l.* 3. *c.* 8. uti etiam in *Tractat. de Peste*,

℞. *Rad. Angelic.*
Zedoar. an. ℥j.
Petasit. ℥ij.

Fol.

---

stum, *vulgò* Guado, *dicitur*) *postcari Radici ad cubitum & sesquicubitum descendenti nititur: Caules tenues, rigidos, ramosofque emittit: Flores in ramulis multi exigui, lutei, (hos octo preditos esse petalis falsò ait* J. Bauhinus, *qui quatuor Calycis foliola quatuor Floris petalis adjunxit) in Capsulas linguiformes abeunt: Folia demum ad Cynoglossam accedentia, longa, glauca, interdum hirsuta, nonnunquam sinuata, pinnatis barbulis ad basim donantur, nulloque pediculo caulibus, & ramis adnascuntur. Ex hac Planta species quædam Extracti elicitur, quo Tinctores,* Indica *loco, ad cœruleum colorem utuntur.* Isatis sylvestris, vel angustifolia C. B. *sola cultura à sativa & latifolia differt* teste Tournefortio.

(in Peste, grumis Sanguinis, Ulceribus Tibiarum, Melicerta utilem, secundùm *Camerarium*): alii ex foliis Putaminibus viridibus.

3. *Succus* mense Februario è Radicibus perforatis destillans.

Vires. Podagricos Dolores ad miraculum lenire dicitur illitus.

4. *Rob Nucum*: *Diacaryon*. Fit ex Corticum viridium Succo & Mellis dimidio.

Vires. Destillationi tenuium Catarrhorum confert. Vide Disp.

5. *Oleum*. Fit expressione ex Nucleis maturis.

Vires. Flatus potenter dissipat, adeoque in Colico Dolore multum fert auxilii.

Dosis ℥ij. iij. ad iv. &c.

Extrinsecùs Tumores discutit, contractos Nervos emollit, Scabiem antiquam sanat.

(*Oleum* è Corticibus *destillatum* Oleo Viteloli affine, in Peste & Venenis conveniens.)

6. *Electuarium*. Vide *lib*. 2.

N. Varia Electuarii Nucum inveniuntur descriptiones, quæ tamen Basin minimè à Nucibus participant, unde nec hujus loci sunt.

(7. *Acetum Nucum*.)

CLXXVIII. JUJUBÆ.

Ζίζυφα. Jujubæ majores oblongæ, *C. B.* 1. Jujubæ, *Trag. Cord. hist. Lon. Tab.* Jujubæ Arabum, *Lob.* Zizipha, *Matthiol. Cast.* Ziziphus, *Dod. Clus. hist.* Ziziphus rubra, *Cam.* Germ. *Brust-Beerlein*. Gall. *Jujubes*. Fructus sunt Arboris Ziziphi, magnitudine Olivas, sapore Passulas majores æmulantes, unicum referentes lapideum Nucleum.

Asportantur ex Italia.

Vires. Moderatè calfaciunt & humectant. Usus præcipuus in Pulmonum asperitate, Tussi, Pleuritide, Urina acri, fervescentia Sanguinis, erosione Renum ac Vesicæ.

PRÆPARATA.

Syrupus de Jujubis. Vide Disp.

CLXXIX. JU-

Fol. Rutæ ℥iv.
Meliss.
Scabios.
Flor. Calend. an. ℥ij.
Nuc. jugl. immat. concis. ℔ij.
Pom. Citr. rec. concis. ℔j.

Contundantur omnia simul, deinde affundatur *Acetum Vini optimum*, ad 3. quartas partes ex arena in Cucurbita vitrea per se destillati, dosi ℔xij.

Digerantur per noctem: deinde destillentur igne cinerum lento ad siccitatem, idque sine ustione, & *Acetum destillatum* hoc usui servetur.

Compositio est elegans, & quæ frequentis est usus, ut dixi, contra Pestem, & alios Morbos Malignos & Epidemicos. Pertinet huc quoque *Aqua Alexiteria singularis ex Nucibus*: vid. HAMEL *in Affect. Corpor. p.* 440.

Nuces recentes conditas, & morsui Canis rabidi impositas, Virus extrahere asserit MARCUS MARCI *in Phil. Veterum restituta, p.* 436. *Nuces* immaturæ *Sacchara* condiri solent, vel *Melle*, & cum *Aromatibus* impregnantur, quæ tanquam singulare *Analepticum* pro corroboratione Capitis & Stomachi, etiam Membris ad Venerem torpidis erigendis, laudantur; ubi tamen in hoc negotio addita *Aromata* potiùs, quàm ipsæ *Nuces*, effectum edunt, cùm alias conditura Juglandis perquàm nota sit.

Radices Juglandis Succum dant efficacissimum. Scilicet mense Februario foditur usque ad *Radices*, harum maxima pars perfoditur, unde emanat *Succus* ille revera singularis, qui commendatur in Doloribus Dentium chronicis; quin & Podagram curat, & Nephriticos Dolores ad miraculum placare dicitur, tam externè illitus, quàm internè haustus, ubi per Urinam Malum eliminat. Adhæc singulariter convenit in Cephalalgia, de quo vid. BARTHOLINUS *Cent.* 3. *Hist.* 97. ubi imprimis de *Nucibus* agit *Juglandibus* quas ob figuram Capiti, & Cerebro æmulam, in Affectibus Capitis convenire, & in Belgio felicem hujus rei factam esse experientiam asserit. Nonnulli hanc *Aquam* tanquam secretam habent in plurimis Morbis, præsertim chronicis. Eodem quoque modo *Succus Tiliaceus* quibusdam colligitur, quem contra Epilepsiam maximè commendant: Videatur TILEMANNUS *in Materia Medica*. (*B*)

CLXXVIII. JUJUBÆ. *Jujuba* seu *Zizipha*, German. *rothe Brust Beere*, crescunt in Italia.

Succo dulci & blando constant, adeoque inter *temperata Remedia* referuntur; & in temperanda acrimonia Humorum quæcunque admodùm conducunt, imprimis leniunt Asperitudines, acredinem & salsedinem Lymphæ, & propterea in Affectibus Pectoris, Pleuritide, Tussi, asperitate Faucium, Raucedine, & similibus Morbis, egregium sunt Remedium, & nulli comparandum. Post Faucium Affectus ex Lympha acri ortos, in Affectibus Renum, item Urinariis, ut in Strangaria, Dysuria &c. ex nimia Urinæ acrimonia, & exinde inducta corrosione Renum, & viarum seu Fistularum urinariarum, temperanda, suas quoque virtutes insigniter exerit. Ob dictos ergò usus potissimùm adhibentur sub forma *Decoctionis Pectoralis* & *Nephriticæ*, vel his ipsis pro tali scopo admiscetur *Syrupus Jujubinus*, qui semper in Officinis prostare solet, & in Tussi sicca, quæ in principio Pleuritidis & Variolarum affligit, commendatus est. (*C*)

JUNCUS CYPEROIDES.

Juncus Cyperoides, floridus, major, seu *Cyperus floridus, maximus* ita dicitur, quod ambæ Plantæ, nimirum *Juncus* & *Cyperus*, in hac Planta propter *Florem speciosum* conspirare videantur. *Cyperus* enim dicitur ratione Foliorum, quæ sunt trifida; *Juncus* verò, quia interior ejus facies habet porositatem.

Planta aliàs est speciosa, ac quæ præter Odoris ac Floris gratiam nullum alium habet usum. (*D*)

(B) Nux, *quamvis nomen sit variis Fructibus, duplici præsertim putamine tectis, ut sunt* Amygdalæ, Avellanæ, *&* Juglandes *commune; propriè tamen cùm* Nucem *dicimus*, Juglandem *intelligimus*. Juglandes (*quibusdam* Jovis glandes) *à* jugulando *seipsam viciniasque Arbores, dictas volunt, unde* Nux *dicitur à* nocendo. *Græce* κάρυον *appellant* ἀπὸ τοῦ κάρα caput, *quòd Fructus Juglandis* Cerebrum Cranio *tectum aliquomodò repræsentet. Arbor est* Nux Juglans *Flore amentaceo, plurimis nempe foliolis axi squamatim affixis constante, quibus innumeri subsunt apices: Embryones autem à Floribus separati in eadem Arbore nascuntur, qui abeunt in Fructum osseum, cortice molli obvolutum, & nucleo fœtum. Ut Nuces in proximum annum copiosiùs proveniant, id imprimis facere existimant rustici, ut illæ perticis decutiantur: hinc* Carmina:

Nux, Asinus, Mulier, simili sunt lege ligata:
Hæc tria nil Fructus faciunt, si verbera cessent.

Verùm an id in Asino, & Muliere verum sit, in medium relinquo; in Nuce sanè verum omninò non erit: nam, ut notat Raius, *quid ab hujusmodi verberatione sperandum est, quàm ut gemmæ futuri insequenti anno proventus spes decuterentur. De Nucum viribus satis* Schrœderus *&* Ettmullerus: *sufficiat illud addere è* Schola Salernitana:

Post Pisces Nux sit, post Carnes Caseus esto.

Credunt enim Juglandes post Pisces sumtas illarum coctionem juvare.

(C) Jujubæ *vulgò appellantur Fructus Arboris, propriè* Ziziphus *appellatæ. Hæc Flore est rosaceo cujus, pistillum abit in Fructum Olivæformem, carnosum, ossiculum includens, in duo loculamenta divisum, nucleis fœta oblongis.* Ziziphus Dodonæi, *seu* Jujuba major Parck. *Arbor est apud nos sativa & domestica. An Veteribus Græcis cognita fuerit, ambigitur. Vide* J. Bauhinum t. 40. *Est &* Ziziphus sylvestris, *sponte in Calabria, & Sicilia proveniens; sed infœcunda ex* Cupani *in* H. Cathol.

(D) Juncus *hic* Cyperoides, floridus, major, Ettmulleri *erit sanè* Juncus floridus: major C. B. *qui Floribus insignis est, nudis, rectis Caulibus hærentibus, in umbellæ formam dispositis, ex albo purpurascentibus: Folia Cyperi similia, quòd carinata sint, non* trifida, *ut ait hic* Ettmullerus. *Planta autem hæc juxta Methodum* Juncus *non est, sed*

CLXXIX. JUNIPERUS.

A'Ρκευθὶς ἄρκευθος Juniperus *Brunfelſ. Matth. Dod. Lon. Lob.* Nostras, *Cam.* vulgaris, *Trag. Cluſ. hiſt.* Minor, *Fuchſ. Cord. in D.* Sylvestris, *Caſt.* Juniperus & Juniperus baccifera, *Tab.* Juniperus vulgaris fruticosa, *C. B. 1.* Germ. *Weckholder*, *Wachholder*, *Wachholder*, *Baum*, *Kramet Baum*, Gall. *Genevre*.

OFFICINALIA NATIVA.

Lignum, *Bacca*, *Gummi*, *Fungus*.

Vires. *Lignum* calidum ac siccum est 3. suaveolens (præcipuè si Martio mense cædatur;) unde & rasura ejus non sine causa in Cucuphis adhibetur; quippe Cephalicum est, nervosumque genus insigniter roborat.

Bacca Calfaciunt 3. siccant 2. discutiunt, incidunt, attenuant. Usus præcipui in cienda Urina, Sudore, obstructis Mensibus, obstructo Liene, in Affectibus Capitis, Nervorum, Pectoris (Tussi): in Morbis à Flatu (ut Colica) in mucilagine Renum & Vesicæ, &c. *Suffitus* usitatissimus est tempore Pestis, tum è Baccis, tum è Ramusculis suscitatus. Colliguntur Baccæ Sole in Virgine existente.

Gummi (Arab. *Sandaracha*, *Vernix*) Germ. *Truckener Firniſz*. Calfacit & siccat 1. (alii 2.) condensat, discutit. Usus præcipui in Nervorum Affectibus, resolutione, frigiditate, contractura, &c. convenit & in Capitis Affectibus reliquis, à Frigiditate subortis.

N. 1. Vernix liquidus, factitius est Liquor, ex Gummi hoc i. e. Sandaracha in Oleo Lini soluta. Valet ad Ambusta, lenit Dolores, præcipuè Hæmorrhoidum.

N. 2. Sandaracha Græcorum est *Auripigmentum*.

Fungus. Majo mense instar Musci adnascitur. Inservit *Aquæ Ophthalmicæ*.

PRÆPARATA.

1. *Aqua*. Ex Baccis, sine præmissa Fermentatione rarò destillatur.

2. *Spiritus*. Fit ex Baccis cum Aqua (per dies 4. 5.) fermentatis, & per vesicam destillatis. Vide lib. 2.

N. Alii loco Aquæ sumunt Cerevisiam, Spiritusque copiam sibi persuadent majorem: verùm enimverò major illius pars Cerevisiæ debetur.

3. *Oleum ex Baccis*. In destillatione Aquæ Spiritus simul exstillat.

4. *Oleum ex Ligno*. Fit per descensum vel retortam. applicatur extrinsecùs in Morbis, ut supra diximus, nervinis.

(*Aqua primo exstillans* Ulcera curat.)

N. Meliùs elicitur per vesicam, exstillatque clarum.

5. *Sal* Ex Cineribus Baccarum elicitur; tum quoque ex Ligno combusto.

6. *Rob Juniperinum*. *Mel Juniperinum*. *Theriaca Germanorum*. Fit coctione cum Aqua: hinc expressione ac inspissatione.

N. Quer-

CLXXIX. JUNIPERUS. *Juniperus* Frutex est satis cognitus nobis, Italis verò non, quamobrem nobis quoque indigenis; & quoniam insignis usus est in Officinis, meretur sanè, ut integer Tractatus de eo scriberetur: id quod & MICHAEL BAPST fecit, qui *Librum in quarto* scripsit *de Junipero*, quem intitulavit *Juniperetum*, & CONRADUS CONRADI, qui integrum *Caput de Junipero Medulla sua destillatoria p.* 270. inseruit: multos brevitatis studium tacere jubet.

Inter partes autem *Officinales*, I. se offerunt *Baccæ*, quæ quotannis bis maturescunt, vere scilicet & autumno, eraſinque totius concreti obtinent. Scatent Sale volatili oleoso aromatico singulari, & sunt quasi *Aroma Germanorum*, insigniter *diuretica*, æquè ac *sudorifera & nephritica*, prosunt in Affectibus Ventriculi, Intestinorum flatulentis quibuscunque ex viscido Acido natis, & Uterinis. Non mirum ergò, si in Affectibus Catarrhalibus & Chronicis, qui Senes in specie affligunt, & plerumque in Stomacho & primis viis hærent, tam egregiè conducant; Lympham vitiosam corrigendo, abundantem per Renes evacuando. Primam Stomachi digestionem mirè adjuvant. Imprimis etiam in Affectibus Mensium laudantur. Aliàs & in Hydropis Cura Baccæ sunt optimæ. Valdoperè etiam commendantur in Affectibus Capitis & Oculorum: etiam admiscentur quoque commodè *Potionibus Vulnerariis*, in Vulneribus & Ulceribus partium internarum. TENZELIUS *in Medic. Diaſtat. p.* 169. commendat contra Lepram. *Suffitus Baccarum* prodest iis, qui laborant Catarrhis, si misceantur cum *Succino*, aut *Fumus* extractus per os, iis qui laborant Phthisi, seu Ulcere Pulmonum. *Suffitus* hic ex *Baccis* & *Ligno* omnes dicitur interficere Muscas; sed hoc est ludicrum. Fit tandem egregium Remedium in Ambustis, recipiendo *Baccas Juniperi* recentes, quæ cum *Butyro* non salito leniter frixentur, exprimantur, & sic non inelegans ad Ambusta Remedium habetur.

1. 2. Inter *Præparata* ex *Baccis* sese offert *Aqua*, quæ Colicis & Nephriticis est singularis & multi usus. Urinam ciendo, vias urinarias abstergendo, moderatè easdem stimulando, & imprimis dispositionem calculosam Renum in Fermento vitioso sitam, ratione cujus etiam ex quibusdam Edulis Calculus semper regeneratur, corrigendo, tam præservativè quàm curativè, si jejuno stomacho potetur, sive Simplex per Vesicam, sive per Balneum Mariæ destillatur. Quòd si verò *Baccæ* contundantur, & communi methodo fermententur, dant *Spiritum ardentem* instar *Spiritus Vini*, ubi &, si hic rectè præparetur, *Sal volatile* se simul elevat, quod incrustat Alembicum eleganti forma & facie. *Spiritus* hic commendatur in Affectibus Capitis, & partium nervosarum internè & externè: eleganter Urinam ciet, & imprimis dispositionem Renum calculosam vi balsamici corrigit, & sic à Calculo præservat.

6. *Rob Juniperi* vi balsamica præservat contra Calculum, ac Nephritidem, valdoperè detergit Renes & vias urinarias, Sabulum in iis coacervatum & concretum expellit. Aliàs & in Affectibus Menstruis quoque convenit. Imprimis autem *vis sudorifera* egregia in hoc se manifestat, qua de causa ab Italis quoque *Germanorum Theriaca* meritò dicitur, ob vim egregiam *alexipharmacam & antipestilentialem*, quam per Sudorem exerit, quoniam non cedit *Theriacæ*, laboriosæ satis compositioni. Unde inservit pro *Corpore Electuariorum* Stomachicorum & Nephriticorum, Item Antipestilentialium, in quibus loco *Mellis* optimè usurpari potest.

9. Exinde fit *Elixir Juniperinum*, cujus descriptionem habemus in AUTHORE, unà cum experientia certa contra Calculum & Affectus Nephriticos: vocari solet aliàs *Malvaticum Juniperinum*, quoniam ferè saporem habet *Vini Malvatici*. Nihil aliud est, quàm *Essentia Juniperi*, ex *Rob*, & *Spiritu* per fermentationem affuso & digesto, constans. Elegantissimum est *Remedium Stomachicum*, *Anticatarrhale & Antinephriticum*. Experientia hoc confirmat, teste HORSTIO *Obſ. pag.* 158. Potest usurpari in quocunque casu, aliquot dies ante & post Novilunium, manè jejuno stomacho, singulis vicibus ad Cochlear unum vel alterum, & præter dictos Affectus egregiè prodest in Scorbuto & Peste.

Pari modo & *Malvaticum Sambucinum* parari potest ex *Rob Sambuci* cum *Spiritu proprio*, *Diaphoreticum*, & ad Erysipelata.

Præter hoc & *Quinta Essentia Juniperi* datur, ex *Oleo*, *Spiritu*, & *Sale suo Juniperi*: quæ tamen minùs firmiter cohærent.

8. *Extractum Baccarum Juniperi* convenit cum *Rob*.

Syrupus singulariter confert in Obstructionibus Viscerum, imprimis Lienis: & hinc etiam in Obstructione Mensium, quos ciere solet.

2. *Oleum destillatum Juniperi* est aromaticum, quod cum *Aqua & Spiritu* in viribus conspirat: unde contra Affectus Nephriticos internè & externè, curativè & præservativè, & usurpatur; uti etiam ad Colicam, Morbos Malignos, & contra Pestem, in quibus cum aliis assumtum potenter Sudorem movet. Externè ingredi solet *Unguenta Nervina*, & *Antiparalytica*.

Quibusdam in locis *Potum* egregium Hypochondriacum, *Cerevisiam* nempe *Juniperinam* sub nomine *Fermentati Juniperini*, parant ex *Baccis*: quando nimirum *Cerevisia* fermentat, adduntur *Baccæ Juniperi* cum *Passulis* & *Tartaro*, ut simul subigatur, & mitigetur Baccarum acrimonia: Vid. HOFFMANNI *Clavis in Schrœderum pag.* 492.

5. *Sal fixum* ex *Baccis* calcinatis, per *Aquam* aut *Vinum* lixiviatur, quod est optimum *Diureticum* in Hydrope, & Affectibus Hypochondriacis, quoniam valdè ciet Urinam: Videatur HELMONTIUS, *Tract. de Febr. cap.* 6. §. 23. *p. m.* 33. ubi hujus elegans anatomia reperitur. Imò sunt, qui

---

sed à Tournefortio *cum* Cæsalpino *appellatur* Butomus. Juncus *enim inter Plantas quidem connumeratur Flore rosaceo, sed Fructu unicapsulari*; Butomus *autem, etsi sit flore rosaceo, illius tamen Fructus componitur ex plurimis vaginis corniformibus, in capitulum collectis.*

N. *Quercetanus* macerat ac coquit cum Vino. *Pharmac. Rest. cap.* 23.

7. *Extractum gummosum*. Ex Ligno & Cortice fit l. a. *Quercetan. Pharm. Rest. cap.* 23.

8. *Extractum à Baccis siccis*. Fit l. a. cum Spiritu Vini, vel cum Aqua, i. e. Spiritu Juniperi.

Dosis ℈j. ad ℈ij.

Vires. Utrumque Extractum excellens est Sodorificum; & Bezoardicum adversùs Epilepsias, Pestes, & Affectus alios contagiosos atque venenatos.

9. *Elixir Juniperinum*. ℞. Baccar. Juniper. maturat. ac electar. q. v. contundantur crassè, digeranturque affusa aliqua Aqua diuretica. Hinc exprime, abstrahendoque inspissa ad consistentiam Mellis. Hujus Mellis Juniperi cochl. 10. 11. 12. &c. misce optimè cum Aqua Vitæ Juniperina, digereque aliquandiu, lenissimo calore (Solis & fim.). sic confecisti Elixir Juniperinum admirandarum virium in Calculo, quod insuper Stomachicum insigne est, aliasque facultates eximias obtinet, de quibus in Baccis.

Dosis Cochl. j.

N. Vir Generosus ac Nobilissimus *Dn. Chun Quercinus*. Illustriss. Aulæ Darmstadinæ olim Mareschallus, Vir in omni scibili solertissimus, jam Morte immatura, non sine plurimorum querela ereptus, creberrimo Elixiriis hujus usu annos plurimos à Calculi injuriis, quibus aliàs obnoxius maximè fuit, liber vixit, eoque nomine id mecum communicavit.

L

CLXXX. LACTUCA.

LActuca. Germ. *Lattich.* Gall. *Laictue*: est	Hortensis	Vulgaris,		*Usuales sunt promiscuè.*
		Capita,		
	Sylvestris.	Crispa.		

N. Nomen Lactucæ Botanicis omnibus usuale est.

Solo gaudet pingui & stercorato. Floret æstivo tempore.

OF-

---

qui dicunt, quòd *Lixivium* paratum *ex Cineribus Baccarum & Ligni Juniperi*, si illo lavetur caput singulis septimanis, ita roboret Visum, ut per totam vitam nullum detrimentum quis patiatur in illo: imò arcet Pediculos, quorum exercitus satis est frequens & molestus nonnullis. Dicunt etiam, quod Color Capillorum nunquam mutetur, utut longævissimè quis vivat.

Summatim: ex *Baccis Juniperi* habetur *Aqua*, *Spiritus*, *Oleum* copiosum aromaticum, *Rob*, *Elixir*, *Extractum*, & *Sal fixum*: quæ omia in dictis Affectibus conveniunt.

II. Se sistit *Frutex* perpetua *Fronde* virens, continuò *Fructus* ferens; quo ipso *virtutem* singularem *Balsamicam*, ad Vitæ conservationem utilem, secum habere prodit. Omnia enim ejusmodi Vegetabilia, quæ perpetuò virent, *Resinam*, aut vim balsamicam in recessu habent. *Resina* hæc ejus oleosa & balsamica est, quæ quasvis Aeris negligit injurias, & perpetuam Arboris juventutem conservat, propterea *Juniperus* ceu *Arboris Cedri* succedaneum ad Vitam longam habetur TACKIO *in sua Chrysogon. pag.* 167. quæ duæ Arbores Veteribus unum idemque Vegetabile fuerunt. Ex *Cedro* enim HELMONTIUS *in Tractatu de Vita longa*, *& Arbore Vitæ*, Medicamenta ad longam Vitam parare commendat. Cùm verò hæc sit rara apud nos, propterea TACKIUS, ut dictum, *Juniperum* illi substituit, cùm eundem sortitus sit effectum ac *Cedrus*. Alii alia cum hoc ipso Ligno tentant. Imprimis videre possumus TENZELIUM *in Med. Diastat. p.* 166. ubi differit de modo, quo virtutes *Serpentis* balsamicæ possint transplantari in *Juniperum*. Et certè, *Lignum Juniperinum* tantarum non immerito censetur virium, ut non cedere dicatur *Ligno Guajaco*, *Sassafras*, similibusque, ab ultimis Garamancia adductis: unde in *Potionibus Antivenereis*, seu in Curatione Luis Gallicæ, optimè potest substitui *Ligno Sassafras*, *Guajaco*, ac *Radice Sarsaparillæ*, pro scopo diuretico, & Acidi viscidi, Lymphæque vitiatæ correctivo, seu Catarrhali; cum & eadem *Decocta* egregia *Sudorifera*, æquè ac *Diuretica*, parentur: ut taceam *Sarmenta Lupuli*. Aliàs *Rasura Ligni Juniperi* in interno & externo usu confert in Affectibus Nervorum, quod est elegans *Sudoriferum*. *Suffitus* ejus usitatus est in corrigendo Aere pestilentiali, Veneno infecto, & commendatur contra Veneficia & Incantationes.

4. *Oleum ex Ligno rectificatum* potentissimum est *Sudoriferum*, simulque *Diureticum* multis Morbis egregium Remedium.

Turiones, seu *Summitates Juniperi* laxant eodem modo, atque istæ ex *Sambuco*.

Datur etiam *Gummi Juniperinum*, quod aliàs vocatur *Sandaracha*. Cæterùm observetur, quòd etiam *Arsenicum* vocetur *Sandaracha*, sed cum additamento, *Græcorum*: *Gummi Juniperinum* verò contrà vocatur *Sandaracha Arabum*, quod probè notandum, ne fiat confusio in Praxi. Raro tamen est in usu, & usurpatur tantùm pro *Suffitu* in Affectibus Capitis Catarrhalibus.

Dicit AUTHOR, quòd inserviat *Aquæ Ophthalmicæ*. Paratur autem exinde hoc modo:

℞. *Spongias* seu *Fungos Juniperi recentes* exiles, mense Majo, quo tempore sunt molles instar pultis; contunde, & in Cucurbita benè clausa expone radiis solaribus, & sic resolvuntur *Spongiæ* seu *Fungi* in *Liquorem* seu *Aquam*, quæ colatur per Linteum, aut filtretur per Chartam emporeticam, & postea pro ulteriore depuratione acervo *Formicarum* imponatur.

Liquor hic, ubi opus est, ceu catholicum Remedium in quibuscunque Affectibus admodum est proficuus. Conferatur CONRADUS CONRADI *in Med. Destillat.* P. 1. (E)

L

CLXXX. LACTUCA. *Lactuca* ita dicuntur, quoniam Nutricibus Lac præbent. Est Planta non ignota; planè congener *Cichoraceis*: hinc iisdem facultatibus convenit, abstergit, refrigerat, magisque temperata est, adeoque magis alimentosa.

Ex hac *Folia* & *Semen* sunt in usu.

Folia rarò usurpantur, utut referantur inter *Refrigerantia*, de quibus *superiùs* sum locutus, quòd constent Sale blando nitroso volatili, copiosa Aqua diluto; cujus ratione omnia *Olera* refrigerant. Quidam recipiunt, & ebulliri fiunt in *Jusculo Gallinæ*, & hoc propinant contra Vigilias: aperiant, & Urinam cient.

Aliàs solent præscribi *externè* in *Pediluviis* contra Agrypniam & Vigilias. Quæ habet Author, per se constant.

Semen ejus, ut & ipsa *Planta*, pro augendo Lacte commen-

(E) Juniperus *inter Arbores connumeratur Flore amentaceo, sed sterili: Fructus autem Juniperi Bacca est officulis turgens, in quibus Semina continentur oblonga: Folia huic Generi sunt simplicia & plana.* Nomen Junipero est à Junior & pario, *ut quibusdam Etymophilis placet; quòd scilicet* Juniores *Fructus* pariat, *antiquis maturescentibus. Officinalis est* Juniperus vulgaris, fruticosa C. B. *quæ denso ramorum stipatu fruticat. Est tamen &* Juniperus vulgaris, arbor C. B. *Ramuli in surculos divisi, minacibus Foliis semper virentes: Baccæ umbilicatæ primùm virescentes, per maturitatem cæruleæ vel nigræ, sapore acri, resinoso, cum quadam dulcedine. Ex* Simone Paulli *multi à Nephritico dolore sunt præservati, vel Vino ex infusione contusarum Baccarum Juniperi medicato, vel aliquot Baccis dentibus comminutis, & quotidie deglutitis. Umbram Juniperi noxiam suasit* Hemistichium Virgilianum,

Juniperi gravis umbra . . . .

Noxæ rationem addunt, quia scilicet ob densitatem foliorum, vapores è terra noxios exhalantes repercutit, & difflari non sinit. Sed Raius *putat Juniperi umbram salutarem potiùs esse, ob suavem, quem Arbor expirat, odorem.*

Sal Juniperi ex Tournefortio *accedit ad naturam* Oxysalis diaphoretici Salæ, *quod aliud non est, nisi Sal fixum, Acido ultra saturitatem onustum. Chymicæ Analyseos ope eliciuntur ex Junipero multi acidi Liquores, parum Salis fixi, sed nil volatilis. Notandum autem quòd Plantæ hujus Sal maxima Sulfuris copia est involutum, & aliquibus terrestribus particulis. Lignum Juniperi præter Oleum æthereum, præbet multum Olei inspissati ad consistentiam Syrupi: Baccæ majorem, summitates minorem ejusdem exhibent copiam. Ut hæc principia è Junipero separentur accurata Methodo uti oportet, ne ex illorum confusione Spiritus ardens & urinosus exoriatur, post quem Oleum à fæcibus sejungitur. His positis reddi facilè ratio potest innumerabilium virium, quas Plantæ huic ejusque partibus ab Authoribus meritò tribuuntur. Hydropici Pilulis ex Baccis Juniperi cum duplo Aloes quammaximè levantur. Vulgaris apud nostrates quoque est usus Electuarii Juniperini* Paracelsi.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia, ac *Semen*.

Vires. Refrigurat ad gradum usquu 3. siccat mitiùs, conciliat Somnum, Bilis fervescentiam ac æstum compescit, Lac auget, Alvum leniter movet, Ventriculo convenit, multi ac laudabilis Nutrimenti est, unde & in Acetariis usurpari crebriùs solet. Extrinsecùs sedat Dolorem Capitis, medetur Ambustis, Somnum conciliat (in Lotionibus Pedum) &c.

Semen. Est ex *Seminibus Frigidis* famosis illis, quæ *minora* dicuntur. Valet ad Gonorrhœam virulentam, ad Urinæ ardorem, ut & ad reliqua, quibus Folia convenire diximus.

PRÆPARATA.

1. *Aqua*. Ex Foliis.
2. *Succus inspissatus*.
3. *Caules conditi*. Fiunt è Stolonibus nostratis Lactucæ, dum caulescunt.

(*N. Olei Lactucæ* ad Gonorrhœam sumendi per aliquot dies, fit mentio à *Camerario*, & in Disp. Norimb.)

CLXXXI. LAGOPUS.

E Generibus Lagopi æstatius est quod inscribitur λαγώπυς, *Dioscorid. Plin.* λαγώπυρον, *Hippocr.* Lagopus, seu Pes leporinus, *Matth. Fuchs. Dod. Lob.* (cui & Lagopyrum.) Lagopus major. *Cæs.* minor, *Cam.* Lagopodium, *Tab. Ger.* Leporinus Pes, *Cord. in D.* aliis Trifolium leporinum. German. *Hasen Klee*, *Hasen-pfötlein*, *Katzen-Klee*. Gall. *Pied de Lievre*.

Crescit inter segetes. Viget Julio potissimùm.

OFFICINALIA NATIVA.

Herba cum Spicis.

Vires. Siccat, & adstringit. Usus præcipuus in profluviis Alvi, Uteri (Fluore albo), in Dysenteria, Hæmoptysi, Stranguria, ulceratione Vesicæ, &c. Extrinsecùs in Hæmorrhagia Hæmorrhoidum, Vulnerum, in Tumoribus Inguinum, & Herniis, &c. Quin & ad Cutim Solis ardore induratam leniendam adhibeatur (Lotione.)

CLXXXII. LAPATHUM.

Est vel
- Acetosum. *Vide Acetosam*.
- Hortense. *Vide Spinachiam*.
- Sylvestre.
  - Angustifolium. *De quo hic*.
  - Latifolium. *Vide Rhabarbarum Monachorum*.
- Aquaticum.

Dicitur Rumex acutus. *Cord. in D.* Oxylapathum, *Fuchs. Matth. Cast.* Oxylapathum, *Dioscor.* Lapathum acutum, *Trag. Lob. Dod.* Lapathum sativum, *Cam.* Lapathum, seu Rumex, *Lon. Cast.* Lapathum folio acuto plano, *C. B.* a. (Papillaris in Prussia, quia papillas exulceratas sanat.) Germ. *Mengelvvurtz*, *Grind vvurtz*, *Streiff-vvurtz*, *Bubenkraut*, *vvilder Mangolt*, *Wilder Ampffer*, *Lenden-kraut*. Gall. *Oseille*, *Racine de Patience*.

Provenit in locis incultis: floret Majo ac Julio.

Radix, ac *Semen*, sed raro.

Vires. Lapathum temperatæ censetur naturæ in activis, aliàs ad siccitatem inclinat. Semen Alvum obstruit: Folia subducunt: Radix usus crebri & præcipui est in Scabie exter-

---

...modatur admodùm: à quibusdam pro absumendo Semine. Sed, quia hæc duo sunt contraria, & non conciliari possunt, meritò de hoc effectu dubitatur. Interim & *Lactuca* Semen imminuere solet, quando nimirum in nimia copia affluit, temperando illud, quod tamen non sola, sed cum *Vitice* facit. Unde *Emulsio ex Semine* commendari solet contra Gonorrhœam, item contra libidinosa Somnia, & nimias Pollutiones nocturnas.

Externè usurpatum Somnum conciliat. (*F*)

LACTUCA SYLVESTRIS.

L*actuca sylvestris* dicitur etiam *Costa spinosa*, quòd *Costa* seu Nervus medius, item ambitus Foliorum, sit *Spinis* præditus. Proximè ad *Sonchorum naturam* accedit; sicut quivis *Sonchi*, *Intybi*, *Lactuca* &c. Plantæ sunt congeneres. Pertinet quoque ad *Lactatas* propter *Lac*, quod *Folia* ejus plorant.

Culinis magis, quàm Officinis, est nota. (*G*)

LACRYMA CHRISTI.

L*acryma Christi* seu *Jobi* reverà ad *Arundines* pertinet; unde rectiùs *Milium Solis arundinaceum* appellari meretur, quippe quæ genuina ejus videtur esse denominatio. Planta est curiosa, sed quæ difficulter apud nos crescit. (*H*)

CLXXXI. LAGOPUS. *Lagopus* Herba est ubique crescens, sed nullius, aut rarissimi est usus in Officinis: & vix memini, me legisse ullum præscriptum apud Practicum, nisi quòd interdum à quibusdam, ubi opus est *adstrictione*, soleat commendari. Aliàs, ut dixi, nullius est usus, nisi, ubi est *adstringendum*. (*I*)

CLXXXII. LAPATHUM. *Lapathorum* seu *Rumicum* plures sunt species, de quibus videatur MUNTINGIUS in *Herba Britannica*. Hic intelligimus *Lapathum folio acuto, plano*, seu *angustifolium Bauhini*, seu *Oxylapathum sylvestre*; Germanis *Mengelvvurtz*, *oder Grundvvurtz* speciatim dicitur, propter specialem usum in scabiosis, & crustosis, aliisque *Cutis Affectibus*, qualis est Scabies, Pustulæ, Pruritus, & ita ulteriorem progressum inhibendo, in quibus οὐ πάρεργον est non contemnendum, tam internè quàm externè usurpatum. Saporis est quodammodò ...neris, & usurpatur *Decoctum* ejus internè pro purificanda Massa Sanguinea in Affectibus Cutaneis, contagio ejusmodi Ulcusculorum affecta. Vid. LUDOVICI *in Pharmac.* in quibus & similibus Affectibus solet etiam adhiberi *Fumaria*: cui tamen & omnibus Simplicibus ferè præfertur; meritè namque Sanguinem purificat.

Externè *Succus Radicis Lapathi*, vel *Infusum* usitatum est in Scabie, Lentigine, & aliis similibus Cutaneis Affectibus, dum vel loco *Lavamenti*, vel *Fomenti*, vel *Unguenti* applicatur pro purificanda Cute. In Serpiginibus quoque seu Herpetibus, Germ. *den Schvvinden*, feliciter prodest, si subigatur *Radix*, & misceatur cum *Aceto* in formam *Linimenti*. *Decoctum* hujus *Radicis* in *Aqua simplici*, addito *Stercore Gallinacee*, in Scabie contumacissima & ferina pro *Lotione* partis affectæ commendatur à SIMONE PAULI *in Quadripart. Botan. Class.* 3. *p.* 361. ubi loco testimonii habet Historiam cujusdam, cujus integrum Brachium Serpigo invaserat, qui liberatus hoc *Decocto*, quo lota pars affecta, ejusque Magma residuum instar *Cataplasmatis* impositum fuit. Loco Stercoris gallinacei sufficit quoque *Stercus ovillum*. Vidi aliquando, quòd Ancilla, cui ex Scabie humida Pedes ac Genua magno œdemate erant tumida, ex applicatione *Foliorum recentium* hujus Herbæ circa Pedes egregium levamen habuerit, copiosum Serum eliciendo, & ita Tumorem imminuendo. Sunt etiam, qui valdè commendant, *Lapatum acutum* contra Hæmorrhagias Narium præ primis. *Amuletum ex Lapatho contra Pestem* ex Literis BE-NE-

---

(F) Lactuca *Planta est Flore semiflosculoso*, *Seminibus papposis*, *quæ propria potiùs facie*, *quàm alio peculiari charactere facilè dignoscitur*. *Dicitur* Lactuca, *vel à* Lactis *copia qua abundat*, *vel quòd Lactis copiam nutricibus afferat*. *Ni alium haberet usum* Lactuca sativa, *illa tamen carere non possemus*, *nisi suavissimum*, *simulque æstivo tempore saluberrimum ex ea paratum Acetarium respuamus*. Galeno *adversùs Vigiliam decliaante ætate molestam*, *Lactuca vespere commanducata præsentissimum fuit remedium*.

(G) Lactuca sylvestris, costa spinosa C. B. *Foliis gaudet Sonchi divisura*, *laciniatis*, & *serratis*, *spinis secundùm costam aversa parte donatis*, *ac amaro lacte turgentibus*. *Caulis bicubitalis in summo ramulos emittit*, *luteis Lactucæ floribus ornatos*.

(H) Lacryma Job, *ejusque species*, *quamvis Foliorum forma ad* Arundinem *accedere videatur*; *nihilominùs Plantæ Genus est ab* Arundine *diversum*, *Flore scilicet apetalo*, *sed sterili*: *embryones enim à Floribus sejuncti abeunt in Semen membrana involutum*, & *in testa reconditum*. *Species vulgatior dicitur* Milium & Lithospermum arundinaceum: *hujus Seminibus funiculo trajectis vulgò loco Globulorum precatoriorum utuntur*.

(I) Lagopus *inter* Trifolia *sanè connumerandus*: *estque* Trifolium arvense, humile, spicatum, sive Lagopus C. B. *Nomen* Lagopus, *ut notat* J. Bauhinus *ex argumento Spicæ indeptus est*, *quæ molli villo*, *cineraceo*, *purpurascenteve*, leporinos Pedes *imitatur*. Lagopodium *autem* (*quod nominis ratio cum* Lagopo *confundit*) flore albo Tabern. *est* Vulneraria rustica, flore albo Tourn.

tergenda ac siccanda, idque extrinsecùs potissimùm in Lotionibus (in Aceto cocta & trita Lino tumenti imponitur.)

P R Æ P A R A T A.

Aqua stillatitia. Ex Radice.

Vires. Commendatur maximoperè ad Cutis Maculas & Pustulas, Alphos, Ionthos, Vitiligines, & Lichenas.

(Extractum Seminis ad Dysenteriam utile.)

CLXXXIII. LARIX, seu LAREX.

A*λάριξ*. Larix, *Brunsf. Matth. Dod. Fuchs. Lon. Lob. Cast. Clus. hist. Tab. Ger. Cam.* German. *Lerchen-Baum, Lerchen-Dannen.* Gall. *Des Espinardes.*

Gaudet montanis: unde & in Helvetia, ac territorio Tridentino.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Folia & Cortices adstringunt.

Lignum ad Elephantiasin & Lepram magni æstimatur.

Resina & Fungus trunco adnatus *Agaricum* dictus. Vide infrà.

Resina fluit ex Arbore ad medullam usque perforata, venditurque titulo *Terebinthina vulgaris*, De hac vide infrà *Terebinthina*.

Muscus Errhinum præbet.

(In Caudicibus vetustissimis reperitur Corio simile, quod mirè commendatur ad Hæmorrhagiam, & glutinanda Vulnera.)

L A V E N D U L A, *vide* S P I C A.

CLXXXIV. L A U R U S.

Δάφνη Germ. *Lorber-Baum.* Gall. *Laurier.*

Est [Hortensis. [Latifolia. *Hæc usualis.* Angustifolia vulgaris. *Hæc priori substitui potest.*
[Sylvestris.

Dicitur (Latifolia) Laurus latiore folio, *Matth. Cast.* Laurus latifolia, *Cord. in D.* Laurus latifolia mas, *Tab.* Laurus latifolia, *πλατύφυλλος Dioscorid. C. B. 1.* Angustifolia dicitur Laurus, *Brunfelj. Trag. Lon. Lob.* Laurus tenuifolia, *Matth. Cord. D. Cast. Cam.* Lauri altera species, *Dod.* Laurus mas, *Tab. & Ger.* vulgaris, *C. B. 2.*

Crescit sat copiosè in Italia: apud nos nonnisi in hortis colitur.

OF-

NEDICTI HINCKELMANNI, *Archiatri Elect. Saxoniæ* JOHANNIS GEORGII II. ad ejus *Serenissimam Conjugem* datis, fuit sequens: *Radix Lapathi majoris* spatula ferrea effossa, ita ne tangatur (in nomine SS. TRINITATIS) lavatur, & in Taleolos dissecatur, postquàm in umbra fuit exsiccata, quorum Taleolorum tres collo appenduntur. Alias, præprimis Herba, rari usus est. (*K*)

Oxylapatho huic *majori* adjungo

LAPATHUM ACUTUM MINIMUM.

L*Apathum minimum acutum*, German. *die Kleine Grundwurtz*, in defectu illius majoris commodè substitui potest; Viribus enim conspirat. Officinas autem fugit, & Culinas tantùm visitat. (*L*)

CLXXXIII. LARIX *seu* LAREX, *Larix*, German. *der Lerchen-Baum*, Arbor est in Germania exotica, frequens in districtu Tirolensi, & suggerit *Resinam & Fungum*.

Resina vocari consuevit *Terebinthina vulgaris*, de qua suo tempore inter *Alterantia Secundaria*.

Fungus est *Agaricus purgativus*, de quo, cùm etiam inferiùs sit dicendi locus, & nihil præter hæc duo *Larix* subministret (*M*); idcircò pergo, & quidem in ordine Alphabetico sequitur.

LATHYRUS REPENS TUBEROSUS,

seu *Chamæbalanus*, Germanis *Erckel*, *Erdfeigen*, item *Ærd-Nusse*;

Ut &

L A T H Y R U S   L A T I F O L I U S, vel N A R B O N E N S I S,

seu *Climenum Matthioli*. Aliàs verò est *Lathyris*, quæ est *species Cataputiæ*, & ad *Esulas* pertinet; sed *Lathyrus* ad Leguminosas.

Neutrum horum est in usu. (*N*)

CLXXXIV. L A U R U S. *Laurus*, Germ. *der Lorbeerbaum*, Arbor aliàs est satis cognita, dum ex odore & sapore prodit *vim aromaticam*, adeò, ut sit *Aroma Europæum*, substituendum *Aromatis Indicis*.

Hujus *Baccæ* sunt in usu, & ratione Salis volatilis oleosi quodammodò congeneres sunt *Baccis Juniperi*, inferiores tamen; unde solent conjungi cum his in præscriptis *Formulis*.

Egregiæ sunt *carminativæ*, *diureticæ*, & *uterinæ*, imprimis verò decantatæ sunt ob vires *anticolicas* & *uterinas*; unde in Affectibus Flatulentis, & pro corrigendis Mensium vitiis commendantur, promovent Menses, pellunt Fœtum & Secundinas. Aliàs quoque pro *Diaphoretico* adhiberi possunt: v. g. Pauperibus in Peste, Morbis & Febribus Malignis ʒj. *Pulveris Baccarum* in *Aceto*, vel in *Vino*, vel in *Aqua appropriata* detur, atque Sudor expectetur; & quidem, si adsit Febris Ardens, sumitur in *Aceto & Aqua appropriata*, si non Ardens, assumitur cum *Vino*, & sic per Sudorem curare Pestem afferit PEDEMONTANUS. Sunt, qui instituunt *Experimentum* pro cognoscenda *Fœmina*, si habeat tumidum Abdomen, *an gravida sit*, *vel non*; propinant enim haustum *Vini*, infusum per diem & noctem super quatuor vel quinque *Baccas*, & dicunt quòd si vomat, sit signum, quòd sit gravida, si verò non vomat, illam non esse gravidam per-

---

(K) Lapathum *à voce Græca λαπάζω* purgo *dictum volunt*, *Planta est Flore stamineo*, *ab* Acetosa *solo sapore diversum*, *ut notat* Tournefortio: Lapathum *enim expers est insignis illius saporis acidi*, *qua pellet* Acetosa. Spinachia *Genus Plantæ à Lapatho diversum est*, *ut suo loco notabimus*. Lapathum folio acuto, plano C. B. *seu* Oxylapathum J. B. *de quo hic*, *ad cubiti & sesquicubiti altitudinem crescit*, *Caule multis alis concavo*, *striato*: *Folia Betæ longiora*, *rugosiora*, *modò acuminata*, *aliàs subrotunda*: *Floribus muscosis Semina triquetra succedunt*: *Radix crassitudine digitali*, *crocea*, *amara*.

Est & Lapathum folio acuto, crispo C. B. *cujus Radix valdè amara est*, *adstringens*, *pallidè lutea*, *& satis rubefacit papyrum cœruleam*: *Folia verò subacida sunt*, *& eandem cœruleam papyrum saturo rubro colore inficiunt*. *Hinc conjicit* Tournefortius, *in Foliis plus Salis acidi*, *in Radice verò plus Salis acris*, *& Terræ contineri*. *Hoc Sal acidum ad Sal Nitrum accedit*; *etenim non magis ac Sal Acetosæ*, *haud atro inficit colore Gallarum Tincturam*. *Adhibetur Radix hujus Lapatho in Juribus aperientibus*, *addito Tartaro solubili*.

(L) Lapathum acutum minimum *ex* J. Bauhino *omnibus partibus minus est* Oxylapatho vulgari: *hoc autem peculiare habere videtur*, *quòd statim à Radice Caulis in alas incipit dividi*, *in quibus Flores verticillatim nascuntur*.

(M) *Pauca habet hic Author de* Larice: *plura promittit*, *ubi de* Agarico, *&* Terebinthina: *proinde nobis sufficiat tantùm innuisse*, Laricem *Arborem esse Flore amentaceo separato à Fructu squamoso*: *quod cum* Pinu *commune ferè habet*; *ab illa autem discrepat*, *quòd* Pinus *habeat Folia bina simul ex eadem vagina prodeuntia*; Larix *verò Foliis gaudeat pluribus quàm binis ex eodem exortu enatis*.

(N) Lathyro *id inter* Plantas Leguminosas *dictas siliqua unicapsulari peculiare est*, *ut ejus Caules compressi sint*, *cum costa elata*, *& margine foliato*: *Folia verò bina tantùm conjugata*, *nervo in claviculas abeunti innascantur*. Lathyri *multæ sunt* species *apud Botanicos*: Ettmullerus *hic duas recenset*. *Prima est* Lathyrus arvensis, repens, tuberosus C. B. *qui est* Chamæbalanus leguminosa J. Bauhino, *&* Terræ Glandes Dodonæo. *Nomen sanè ex eo deductum*, *quòd ex Radicis filis tenuibus pendulæ subsint Glandes crassiusculæ*, *oblongæ*, *pulpa candida*, *dulci*. *Altera species est* Lathyrus latifolius C. B. *quem vocat* Narbonensem: *quique* Matthiolo Climenum *appellatur*. Lathyrus *hic omnibus partibus*, *sive Folia lata*, *sive Flores magnos purpureosque*, *sive Siliquas longas spectes*, *inter alios speciosior videtur*.

Aptè hoc loco monet Author, *non confundendum esse* Lathyrum *cum* Lathyri, *de qua suo loco*.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia & Bacca.

Vires. Calfaciunt & siccant 3. (Baccæ paulò calidiores sunt), emolliunt, resolvunt. Usus præcipuus (Baccarum) in Mensibus & Urinis eiendis, Affectibus Nervorum, Paralysi, in Colica, in Dolore post Partum, in cruditatibus Ventriculi. Extrinsecùs conferunt Folia ad ictus Vesparum, molliunt Tumores, promovent Menses (in Suffitu ac Balneo): leniunt Dolores, Odontalgiamque mitigant.

PRÆPARATA.

1. *Electuarium de Baccis Lauri*. V. D.
2. *Emplastrum de Baccis*. V. D.
3. *Oleum Laurinum*. Vel ex Baccis recentibus exprimitur, vel coquendo elicitur. August.
4. *Oleum stillatitium*. ℞. Bacc. ℔ij. contusis superfunde Aquæ tepidæ ℔iij. vel iv. Postquàm aliquandiu steterint, destilla per Alembicum, vel Vesicam. Sic prodibit Oleum ac Aqua per Tritorium separanda.

Vires. Oleum hoc stillatitium discutit insigniter Flatus ac Ventositates, præcipuè in Spasmo Gravidarum, ut & in Colica, siderata Membra illitu restituit, Auribus inditum Dolores compescit, Auditumque confortat, delet Impetigines, Lentigines, & quascunque Faciei Maculas. Denique ichorosis Capitis Ulceribus medetur, Phthiriasin & Tineas curat.

Dosis gr. ij. iij. iv. *Videatur Teutzelius in Exeg.*

5. *Spiritus*. Fit ex Baccis cum Aqua fermentatis.
6. *Essentia*. Fit ex Baccis, quæ in Spiritu infusæ vires suas eidem communicant.

LENS ARVENSIS.

ΦΑκὸς, *Diosc.* φακὸς *Theophr.* Lens vulgaris, agrestis, Lenticulæ s. genus *Trag.* Lens minor, *Lob. Dod. Cam.* German. *Linsen*.

(Non meretur *Unguentum in Lenticula* ἐν τῇ φακῇ μύρον, sed tantùm monetur, quia Decoctum plurimi faciunt in expellendis Morbillis, & Variolis, quoniam nitrosus Cortex, & Alvus ejus usu subducitur, gracilibus in primis, neque ab initio, neque in progressu, usum esse satis tutum. (Δ)

CLXXXV. LENS PALUSTRIS.

LEnticula lacustris, aquatica: Lenticula aquatica, *Brunf.* palustris, *Matth. Cord. in D. Lob. Ger. Dod.* Lenticula palustris, vulgaris, *C. B.* 2. Germ. *Wasser-Linsen*. Gall. *Lentille d'eau*.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia Aquis supernatantia.

(*Vires*. Refrigerant, humectant 2. Usus præcipui ad extinguendas Inflammationes æstusque Sanguinis. Extrinsecùs ad Scabiem etiam Malignam.

PRÆPARATA.

(*Aqua*. In Febribus Continuis, non Malignis conveniens)

CLXXXVI. LENTISCUS.

ΣΧῖνος, *Dioscor.* Lentiscus, *Matth. Dod. Lon. Clus. Lob. Ges. Cast.* Germ. *Mastix Baum.* Gall. *Lentisque*. Arbor est baccifera, In Italia, Gallia Narbonensi, & præcipuè in Insula Chio copiosè nascens.

N. Bal-

perhibent. Quidam dicunt, quòd Lauri *Baccæ* putrefactæ, si destillentur, solo *odore* hausto; sequatur Purgatio per Alvum.

Externè in *Vino coctæ*, in Affectibus Nervorum paralyticis, & Doloribus post Partum accidentibus, egregiæ sunt.

Folia propter *vim aromaticam*, in Sale volatili radicatam, in multis conveniunt cum sæpè laudatis Aromaticis. Partibus nerveis amica sunt; unde conveniunt in Colicis & Hystericis Affectibus.

Externè adhibentur in *Emplastris*, *Cataplasmatibus*, & *Fomentis* discutientibus, & attenuantibus.

Inter *Præparata* se offert *Electuarium de Baccis*, quod usitatum est in *Clysteribus* discutientibus Flatus ad ℥i.

Deinde *Emplastrum de Baccis Lauri* extrinsecùs applicatur in Torminibus Ventriculi ex Flatibus, inflatione Stomachi, Suffocatione uterina, & Flatulentia Hypochondriorum.

Oleum denique *Laurinum* tam *expressum*, quàm *destillatum*, utrumque valdè est usitatum. *Oleum expressum* tam *per infusionem*, quam *coctionem* paratum, extrinsecùs apprimè convenit in Affectibus Uteri, & Nervorum, præsertim paralyticis, tam solitariè, quàm cum aliis *Unguentis* illitum. Ad hæc in Scabie Experimentum est triviale raro fallens, quòd videlicet internis Diaphoreticis præmissis, illi *Flores Sulphuris* aut *Sulphur* pulverisatum admisceatur, & externè Corpori scabioso illinitur, cujus tamen tutior usus est, si simul *Sal Tartari* addatur: contra Pediculos quoque & Furfures capitis, Germ. *den Schuppen*, adhibetur, necnon Maculas Faciei, *die Flanen*, contra quas D. D. ANDREAS KLAUNIG. *in Manuscripto* sequens habet *Unguentum*:

℞. *Olei expr. Laurin.* ℥i.
Ungu. Rosati ℥ß.
Mercurii dulc. ℈ß.
Ol. Tartari p. d. gutt. iij. M.

Oleum Baccarum Lauri destillatum convenit imprimis internè contra Flatus, & Affectus flatulentos; contra Colicam & Passionem Hystericam, item in Doloribus post Partum: *Externè* in Affectibus nervosis, in specie verò in Paralysi, Spasmo flatulento, Membris affectis illitum convenientissimum est: Pubi quoque & Pectini muliebri illinitur contra Passiones Hystericas, Dolores post Partum, & varia Uteri Mala, contra Mensium suppressionem, & difficultatem, & imprimis contra Sterilitatem; sicut & gutt. vj. vel viij. *Clysteribus Carminativis* adduntur. (O)

CLXXXV. LENS PALUSTRIS. *Lentes* sunt *duplices*: *Palustres* & *Sativæ*. *Palustres*, Germ. *die Meer-Linsen*, quid sint? omnibus est notum, & rarissimi vel nullius usus sunt, nisi quòd soleant applicari plantis Pedum pro temperando æstu febrili. *Sativarum* autem decoctum laudatur à quibusdam contra Variolas & Morbillos, ubi expulsione opus. Sed mera vanitas est, demonstrante idipsum SEBIZIO p. 198. *in Tract. de Facultate Alimentorum*. (P)

CLXXXVI. LENTISCUS. *Lentiscus Resinam* notissimam, quæ *Mastiche* vocatur, præbet; de qua *suo loco* inter *Alterantia Secundaria*.

De *Ligno Lentiscino* verò hoc noto, quòd licet rarò inveniatur, nihilominùs *Decoctum* ejus nonnulli in specie Italis, tanquam singulare Remedium in Diarrhœa arrideat, in specie illa, quam Hepaticam, seu Fluxum Alvi Hepaticum

(Δ) Lens arvensis, *de qua* Schrœderus, *Plantæ Genus est Flore papilionaceo, cujus pistillum abit in siliquam brevem, Seminibus fœtam orbicularis, utrinque convexi. Vulgaris, & Culinis familiaris species est* Lens vulgaris, semine subrufo C. B. *quæ* major & minor. *Legumen est infirmis Caulibus, sed capreolorum amplexu vicinis Plantis adhæret. Folia Viciæ: Flores purpurascunt, vel albescunt: Siliquæ breves Semina duo vel tria exigua continent. Adagium* ἐν τῇ φακῇ μύρον (*quod obscurè nimis proponit* Schrœderus, *& puériliter* Raius, Mira de Lente, *interpretatus*) *h. e.* In Lenticula Unguentum, *de eo dicitur cùm humilia & pusilla magnificis encomiis deprædicamus.*

(O) Laurus *Pharmacopœis, Coquis, & Poeticis, imò lippis & tonsoribus, notissima Arbor. Hæc Flore gaudet monopetalo pelviformi, cujus pistillum abit in Baccam, sub cortice Testam unicapsularem Semine fœtam tegentem.* Laurus *quædam floret tantùm, & fructum non fert: alia fructum fert: hanc marem, illam fœminam appellant. Laurum Fulmine non ici, Veteribus falsò persuasum fuit: hinc* Tiberius Cæsar, *ut se à Fulmine præservaret, Lauream Coronam capite gestabat. Sed sunt historiæ Arborum Lauri à Fulmine ictarum.*

(P) Lens, *seu* Lenticula palustris, vulgaris C. B. *est exigua Planta aquatica, cujus Folia solitaria, exigua, tenui sunt, & ad Lentium magnitudinem accedunt: pediculis seu fibris capillaribus adhærentia, Aquis palustribus innatant. Flore Fructuque carere hucusque creditum: sed utroque gaudere sedula curiosorum diligentia tandem compertum est.* Tragus, Matthiolus & Dalecampius *credidere, Plantulam hanc, si fortè radicem humi figat, similem evadere* Nasturtio *cuipiam* aquatico. *Hanc autem metamorphosim omninò fabulosam existimat* Tournefortius, *ac ei similem, qua Conchas putant quandoque in* Anaticulas *transmutari.* Lenticulam aquaticam *tanquam maximè infrigidans remedium, sub Cataplasmatis forma, partibus Podagra & Phlogosi affectis applicant: sed hæ humorum repercussiones haud tutæ semper sunt existimandæ.*

N. Bellonius lib. 2. *observ. cap.* 8. solas Lentiscos in Chio Insula *Masticben* proferre asserit, cui Experientia reclamat. Nimirum ea donatione affinis mei dilecti *D. Job. Glaseri*, Pharmacopœi hujus Reipub. solertissimi, frustulum obtineo Mastiche ditissimum, quod sibi ea Helvetiis Alpibus transmissum fuisse asserit.

Exhibet Officinis *Gummi-resinam*, *Masticben* dictam, quam vide infrà. Ex *Ligno* fiunt vulgariter *Dentiscalpia*, quæ reliquis laudem præripiunt.

N. Hippocrates adhibet & *Baccas*, quas χιίδας appellat.

N. 2. Exprimitur & *Oleum* ea Baccis, *Cluj. in bist.* Verùm nobis vulgare non est.

CLXXXVII. LEVISTICUM.

LIgusticum vulgare, *C. B.* 7. (inter Libanotides,) Laserpitium Europæum Germanicum. Levisticum, *Brunsf. Lob.* vulgare, *Matth. Dod.* Ligustichum, *Brunsf. Cord. in D. Lon. Tab.* sativum, *Trag. Cord. hist.* vulgare. *Cam.* Lybisticum vulgare, *Fuchs. icon.* Laserpitium. *Ger.* Smyrnium, *Fuchs.* aliis Hipposelinum. Germ. *Lieb-Stackel*, *Badkraut*, *Levistic*, *Ligurtic.* Gall. *Panais*, *ou Livesche*.

N. Est & *Ligusticum verum*. Vide *Seseli Officinarum*. Est itidem *Laserpitium* aliud *Dioscoridis*, ex quo *Laser*. Gummi Modernis incognitum.

Floret in primis Julio mense, gaudet solo umbroso.

OFFICINALIA NATIVA.

Vires. Calfacit & siccat 3. incidit, aperit. Alexipharmacum est ac Diureticum, Vulnerariumque, Ventriculum roborat, Asthmati subvenit, Menses & Lochia ciet, Fœtum mortuum ejicit (Semen), Tartarum lentum resolvit, Doloresque inde natos sedat, Epatis, Lienisque obstructiones reserat, adeoque præcipuè Ictero convenit. Extrinsecùs usus ejus creberrimus est in Balneis, Cataplasmatis (Utero & Ureteribus dictis), & Emplastris Vulnerariis & similibus.

N. 1. Vulgus per *Caulem* cavum potum haurire suevit, quo Tussim sedatum iri persuadet.

N. 2. *Radicem* effossam, dum Sol in Ariete intrat, Amuleti loco appendunt in Atrophia. *Felix Wartz.*

PRÆPARATA.

1. *Aqua stillatitia*. Ex integra Herba cum Radice ac Floribus mense Julio collectis.
2. *Oleum stillatitium*. Cum Aqua ascendit.
3. *Sal*. Ex Cinere.

CLXXXVIII. LI-

---

cum, Affectum difficillimum curatu, vocant, qui sæpissimè inducit Cacheaias. Loco hujus *Ligni Lentiscini* quidam, cùm sit rarum & carum, decoquunt & infundunt in *Vino Lignum Cotoneum*, & ejusdem efficaciæ dicunt *Decoctum* illius in Uteri Fluxibus, Hæmorrhagiis Uteri nimiis; uti etiam in Sputo Sanguinis valdè laudatur. (Q)

CLXXXVII. LEVISTICUM. *Levisticum* in Officinis malè cum *Ligustico*, seu *Laserpitio Germanico* confundunt: Germanis dicitur *Liebestichel*, à subdulci & suaviter aromatico Odore & Sapore. Planta est umbellifera, abundat Sale volatili oleoso penetrante: unde inter *Plantas nostrates Aromaticas* tantumnon primatum obtinet; Odore enim perquam forti & diffusibili gaudet. Ad *Angelica* naturam proximè accedit, ut *Levisticum* quasi sit olerosum minùs acre.

Radix Sapore tenui aromatico, longo tempore gustum & olfactum afficiente, *aromaticam vim* ostendit: & præter vires, quæ ipsi tribuuntur, *alexipharmacas*, singulari vi gaudet *carminativa*, ac *Flatuum discussiva*, *Uterina* &c. hinc in Inflatione Uteri ex Aere frigidiore, aliisque Affectibus Flatulentis, Doloribus post Partum, Lochia sistentibus adhibetur, quo ipsam *Zedoariam* antecedit. Et quoniam est virtutum aromaticarum, quodcunque Acidum in Corpore blandè temperat & corrigit, Flatusque ab Acido oriundos discutit. Est *Stomachicum* egregium, & in Morbis Uteri, qui tam Menses, quàm Partum concernunt, est usitatissima Planta: unde & in Mensibus provocandis, in Suffocatione Hysterica sopienda, & Partu difficili, magnoperè commendatur. Sunt, qui inter *Alexipharmaca* referunt, jubentque *Radicem* in *Aceto* macerare, & masticare contra Aerem infectum. Solent etiam per talem *Caulem* potum haurire in anginosis Faucium Affectibus, in quibus singularis instar Experimenti laudatur.

Exteraè in Affectibus Flatulentis Abdominis, cum *Zedoaria*, *Clysmata Anticolica* ingreditur; sicut & sola *Radix* in *Vino* macerata aut contusa, & *Nodulis Vino* immissa, applicatur naribus contra Passionem Hystericam.

Semen carminans est, & usitatissimum Mulieribus in Doloribus Ventris, sive ipsæ adhuc fuerint gravidæ, sive in Torminibus post Partum. Videre possumus FORESTUM *l.* 28. *Obs.* 32. *in Scholio* ubi ad longum decantat virtutes uterinas *Levistici*, tam *Seminis*, quàm *Plantæ*. Aliàs *Semen* introassumtum, vel solitarium, vel cum aliis Medicamentis mistum, Urinam nigro colore tingere dicunt, cujus rei fides sit penes Experientiam. Interim observetur hoc in Praxi, ne post ejus Usum pro infausto habeatur signo talis Urina nigra, absque hoc satis horrenda.

Folia Levistici singulariter prosunt in Affectibus Uteri & promovendis Mensibus suppressis. Exemplum hujus rei luculentum submiuistrat GABELCHOVERUS *C.* 1. *Car.* 81. *in Annotat.* de quadam Muliere, quæ ex Terrore ab nuncium de Filio interfecto suppressos Menses revocavit in fluxum comestione paucorum *Foliorum Levistici*, quæ simul retulit, se potuisse eosdem suppressos, quandocunque voluerit, provocare.

Extractum Levistici cum *Spiritu Vini* paratum est egregium Medicamentum in Suffocatione Hysterica & Partu difficili. (R)

LIBANOTIS.

L*Libanotis latifolia* est vel *Alba major*, *Seseli Æthiopicum Clusii* aliàs dicta; Germanicè *Hirschwurtz*: Vel *Vulgatior*, ab Odore sic dicta, quòd quasi Odorem Thuris de monte *Libano* spiret. *Prior* Planta est rara, tantùm in Hor-

---

(Q) Lentiscus (*vel quòd Liquore quodam* lentescat, *vel quòd* lentis *sit ramulis*) *Arboris Genus est* Terebintho *quoad characterem simile: ab illa autem differt Foliis, quæ per conjugationes quidem costæ affiguntur, sed nullo impari claudente, quemadmodùm in* Terebintho. Lentiscus vulgaris *apud nos, præsertim in maritimis, familiaris: multis fruticat stolonibus flexilibus: Folia conjugata Buxeorum soliditate, perpetua, jucundi cum quadam gravitate odoris: Flores apetali: Fructus autem in iis speciebus innascuntur, quæ Floribus carent, dimidio Pisis minores, rotundi, rubentes, sed per maturitatem nigricantes, acidi, nucleo albicante fœti. Ter Fructum Lentiscus ferre traditur, fortè quòd tribus distinctis Anni temporibus eundem perficiat.* Cicero *ex* Arato:

Jam verò semper viridis, semperque gravata
Lentiscus, triplici solita est grandescere fœtu:
Ter fruges fundens, tria tempora monstrat arandi.

Lignum scissile simul ac flexile firmissima & aptissima præbet Dentiscalpia.

(R) *Ex variis Synonymis, quæ huic Plantæ tribuit* Schrœderus, *patet quàm variæ sint tum veterum tum recentiorum Botanicorum de* Levistico *sententiæ. Has controversias ut dirimeret* Tournefortius, Levisticum vulgare Dodonæi *ad* Angelicas *reducit (ut facere quoque videtur hic* Ettmullerus*), vocatque* Angelicam montanam, perennem, Paludapii folio. Ligusticum *Genus peculiare facit, Flore umbellato, cujus bina Semina oblonga sunt, hinc gibba & fulcata, cum liris veluti foliaceis, inde verò planis: atque ad hoc Genus reducit, quod* Seseli Officinarum, & Siler montanum *vocant.* Laserpitium *denique aliud Plantæ Genus facit, Flore item umbellato, cujus bina Semina hinc gibba sunt, cum quatuor alis, foliaceis, amplis, interdum crispis; inde verò planis: atque huic Generi asserit* Laserpitium Gallicum, *seu* Massiliense, Seseli Æthiopicum *dictum, atque* Libanotidem, *quàm volunt* Theophrasti.

Levisticum vulgare, *de quo hic, seu* Angelica montana, perennis, Paludapii folio T. *est* Ligusticum vulgare, folio Apii J. B. *Plantæ hujus Caulis hominis altitudinem excedit, geniculatus, striatus, Foliis pedalibus, alatis, ad Apium palustrem accedentibus, sed majoribus, obscuro virore splendentibus, odore valide, ornatur. Flores in umbellis amplis lutei, in Semina majuscula abeunt: Radix crassa, rugosa.* Forestus *pro secreto habuit Succum foliorum Levistici in Secundinis retentis: erat magnum Arcanum famosæ cujusdam Obstetricis, quæ id obtinuerat à Judæo Medico.*

CLXXXVIII. LICHEN.

Lichen petræus, Lichen saxatilis, Muscus saxatilis, Hepatica, *Brunsfels. Lob. Lon. Tab.* Hepatica saxatilis fontana, *Trag.* Lichen, *Matth. Fuchs. Dod. Cord. in D. Cast.* Lichen 1. petræa, *Ger.* German. *Leber-kraut, Steinleberkraut, Steinflechten, Moor-kraut, Brunnuen-kraut.* Gall. *Hepatique de Fontaine.*

N. Huic subrogatur Muscus arboreus crustaceus. Vide *Pulmonaria arborea.*

Floret Majo & Junio, floresque fert instar Stellarum. Crescit locis umidis & umbrosis in puteis, juxta fontes, & similis.

Vires. Refrigerat & siccat, abstergit. Epatica insignis est. Usus præcipuus in Epatis obstructione: & Vesicæ, quorum Signaturam in Foliis gerit. Hinc in Hectica, in Ictero, in Scabie, & Lichenibus, in Gonorrhœa, in Febri. Extrinsecùs sistit Sanguinem in Vulneribus.

PRÆPARATA.

Aqua stillatitia. Fit in fine Maji ac principio Junii.

LIGNUM ALOES. *Vide* AGALLOCHUM.

LIGNUM COLUBRINUM. *Vide lit.* C. COLUBRINUM.

LIGNUM SANCTUM. *Vide* GUAJACUM.

CLXXXIX. LIGUSTRUM.

Κύπρος Ligustrum, *Brunsf. Matth. Fuchs. Cord. in D. Lob. Cast. Tab. Ger.* Ligustrum Germanicum, *C. B.* 1. vulgare *Trag.* majus, *Lon.* Phyllitea, *Dod.* Arab. *Kenne.* Germ. *Hartriegel, Beinholtz, Reinweiden, Mund-holtz.* Gall. *Fresillon de vallee.*

Est (
- Vulgare, *quod Officinarum, & hujus loci.*
- Myrtifolium. ⎤
- Foliis laciniatis. ⎦ *Officinis inusitata.*
- Ægyptiacum Latifolium. ⎤
- Angustifolium. ⎦

Crescit passim in sepibus. Floret Majo, Junio.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia, Flores.

Vires. Refrigerant & siccant, adstringunt, incidunt (Folia efficaciùs, Flores imbecilliùs): proin conducunt ad Inflammationes, Putredines, Exulcerationes Oris & Faucium, ad procidentiam & tumorem Uvulæ, laxitatem Gingivarum (in Collutionibus). Quin & intrinsecùs ad Scorbuti Curam Folia maximè facere compertum est. Adhiberi quoque possunt in Profluviis sistendis, &c.

PRÆPARATA.

1. *Aqua stillatitia.* E Floribus.

N. Hæc commendatur, præter dictas qualitates, ad Oculorum Inflammationem & Rubedinem.

2. *Oleum infusum.* Sed raro.

CXC. LI-

Hortis colitur; in Officinis enim nullum adhue habet usum. *Posterior* dicitur in specie *Cervaria*, & à *Libanotide alba, majore, latifolia*, seu *Seseli Æthiopico Clusii* parùm differt.

Usum præterea habet nullum: (*S*)

CLXXXVIII. LICHEN. Intelligitur hic *Lichen Petræus*, seu *Hepatica Saxatilis*, seu *Fontana*, parva Plantula; cumque sit rara, substituitur illi commodè *Arboreus*, si non haberi potest *Saxatilis* seu *Petræus*. Vocatur etiam *Pulmonaria*.

A plurimis quidem commendata *Herba* est pro *Infuso* & *Decocto* ad Morbos chronicos, nullius tamen, vel exilis effectus; unde rarissimi usus est. *Arboreus* itidem rari est usus; nihilominùs sunt, qui illum commendant in Affectibus Pulmonum, & propterea *Pulmonariam* dici volunt. Alii laudant in Affectibus Hepatis, in Hydatidibus, seu Vasculis Lymphaticis obstructis, quoniam ejus Pustulæ ex Signatura referunt talismodi Hydatides. Fides sit penes Experientiam. *Lichen* siccatus extrinsecùs expertus est, laudatus satis & cognitus pro compescenda Hæmorrhagia Vulnerum. (*T*)

CLXXXIX. LIGUSTRUM. Planta est cognita satis *Flore albo*, crescit sponte in dumetis, & locis cultis, Odoris est non inelegantis.

In usu sunt *Folia* & *Flores*.

Et quidem in genere *tota Planta*, *Folia* & *Flores* sunt ex numero *Vulnerariorum* & *Adstringentium*, potenter adstringunt Fibras laxas, & Partium usum conservant. *Internè* via, aut rarissimè in usu est; *externè* verò singulariter commendatur in Affectibus Faucium, imprimis ea comestione Cantricorum contractis. *Folia* ejus sunt frequentissimi usus in Exulceratione Oris, Inflammatione & Excoriatione Faucium & Uvulæ, uti contra ejus Laxationem & Procidentiam; item contra Laxationem Gingivarum scorbuticam, in quibus casibus sanè valdè convenit: etiam in Aphthis exulceratis Faucium, & Ulceribus Gingivarum sub *Gargarismatum* forma. Sic in Laxitate Gingivarum, præsertim scorbutica, *Decoctum Foliorum* & *Florum* cum *Aqua Ferrariorum* in ore detentum cum tantillo *Aluminis*, admodùm juvat. FORESTUS *lib.* 14. *Observat.* 21. valdè commendat *Decoctum Foliorum Ligustri* pro collutione Oris & *Gargarismate*; si sint depascentes & exulceratæ, miscet cum *Melle*, & pro Inunctione adhibet, non sine egregio successu. PLATERUS idem *Decoctum* commendat pro *Gargarismate* ad Excoriationem Faucium: si simul addantur *Folia Scabiosa*, res erit eò melior, ubi adest solutio continui, & consolidatione opus est: item, si addatur *Rob Nucum*, vel *Tinctura Bellidis*, & *Rosarum* pro aciditate subtili, erit convenientius.

Succus Ligustri in Ulceribus Faucium scorbuticis cum *Melle* illitus haud parùm conducit.

Aqua Florum Ligustri contra siccitatem, fissuram, ac duritiem Linguæ, Exulcerationemque Oris & Faucium, valdè convenit. Experientiam hujus rei habet GABELCHOVERUS *C.* 5. *Cur.* 7. Formula est talis:

℞. *Aqua Flor. Ligustri,*
Rosar.
Plantag. an. ℥ij.
Rob Diamor. ℥j.

Misce, pro curanda siccitate, fissuris & duritie Linguæ.

In Annotatione supra citatum locum habet elegantem Historiam Exulcerationis, Inflammationis & Excoriationis Faucium, factæ ex esu *Esula* pro Alvo movenda, curatæ per *Aquam Ligustri* in ore detentam, quæ calorem lenivit. Ita memini, aliquando Puerum inunxisse Membrum genitale *Succo Esula*, ut tumesceret & augeretur, & exinde incidisse in Inflammationem, qui benè potuisset curari per *Aquam Ligustri*; nihilominùs per *Fotum Seri Lactis*, cui incocta fuerunt *Folia* & *Semen Sambuci*, Cura peracta est: contingit hoc in Polonia. Ad Putredinem Gingivarum, Malum satis frequens in Scorbuto, convenit *Aqua Ligustri*, si dissolvatur in illa aliquantulum *Mellis rosati*, & addantur aliquot guttæ *Spiritu Salis* & *Vitrioli*, & sic Putredo præservatur, & roborantur Gingivæ.

Oleum ex Floribus Ligustri per deliquium laudatur ad Scrophulas, & quævia Ulcera: vid. *M. A. N. C. Ann.* 4. *Append. pag.* 35. (*V*)

CXC. LI-

(*S*) Libanotis latifolia, major, *quam* Seseli Æthiopicum *vocat* Clusius, *rarior est*, *quàm* Libanotis latifolia altera, sive vulgatior C. B. Seseli Æthiopicum Matthiolo, *quæ juxta Methodum est* Laserpitium foliis latioribus, lobatis Mor. *Planta hæc Radicem* Cervariæ (Cervaria Gesneri *est* Chamædrys Alpina, Cisti flore C. B. *h. e.* Caryophyllata Alpina, Chamædryos folio Moris). *habet crassum, sed albam: Caulem nodosum, duorum vel trium cubitorum: Folia grandia singularia, serrata, in alas divisa: Flores albos, in Umbellis latis: Semina Laserpitii, acrimonia & amaritudine insignia.*

(*T*) Lichen *nomen habet ex* Plinio, *quòd in* Lichenis *seu* Impetiginis *remediis omnibus præferatur. Vulgò cum* Muscho *confunditur: verùm illud inter* Lichenem *&* Muscum *facit discrimen* Tournefortius, *quòd in* Lichen *Fructus Seminibus fœti facilè observentur; in* Musco *verò Flores Fructusque desiderentur.* Lichen *Planta est nunc crustæ modo Arboribus & Saxis innascens; nunc ex Arborem ramis pendens, qui* Pulmonaria arborea *&* Lichen arboreus *appellatur. Est &* pyxidatus *multarum specierum*, cinereus; rufescens, purpurascens, nigricans, &c. *ut apud Authores*, Lichenis pyxidati, majoris *pulvis convenienti vehiculo epotus Tussim convulsivam Infantum sanat.*

(*V*) Ligustrum *Plantæ genus est Flore infundibuliformi, cujus pistillum abit in Baccam succiplenam, Seminibus* fœtam

CXC. LILIUM.

KPivov, Lilium, Germ. *Lilien*, *Gilgen*, Gall. *Lys*.

Liliorum genera diversa sunt. Album scilicet, Aureum, & Cruentum. Officinis tamen usitatius est Album, quod insigniter Lilium, *Brunsf. Matth. Cast.* Lilium album, *Trag. Fuchs. Lon. Tab.* Lilium candidum, *Cord. in D. Lob. Dod.* Lilium album, vulgare, *Cam.* Lilium album, flore erecto, & vulgare, *C. B.* 1.

Gaudet solo pingui, stercorato & umbroso. Floret Junio.

OFFICINALIA NATIVA.

Flores, *Radix*, *Stamina*.

Vires. *Flores* moderatè calfaciunt, & humectant: partium sunt diversarum, & anodyni: digerunt, maturant.

Radix abstergit & siccat 1. digerit itidem, emollit, maturat. Usus internus rarus est, externus crebrior, isque Tumoribus maturandis & leniendis in Clavis Pedum, &c. sanandis, in Pudendis Parturientium molliendis, in Ambustis emendandis, &c.

Stamina exhibentur ad facilitandum Partum cum Aqua Verbenæ, vel simili.

PRÆPARATA.

1. *Conserva*. Ex Floribus albis.

2. *Aqua*. Ex Florum Foliis recentibus, iisque tum solis tum concisis cum Radice.

Vires. Usus est crebri in Affectibus Pulmonum, Asthmate Tussi, & similibus. Extrinsecùs in Facie dealbanda (cum Camphora & Oleo Tartari).

3. *Oleum Lilii Simplex*. Ex Florum Foliis in Oleo Olivarum veteri infusis. Vide D. dicitur Susinum.

4. *Oleum Liliorum Compositum*. Ex iisdem Floribus ac Aromatibus. Vide Disp.

CXCI. LILIUM CONVALLIUM.

Lilium convallium album, *C. B.* 2. Ephemerum non lethale, *Fuchs.* Cacalia, Lilium convallis vel sylvestris, *Brunsf.* Lilium convallium, *Trag. Matth. Dod. Cast. Tab. Ger. Clus. hist.* Lilium convallium vel vernum Theophrasti, *Lob* Germ. *Mayenblumlein*, Gall. *Muguet*.

N. Est & Lilium convallium flore rubente, sed minus usitatum.

Gaudet

CXC. LILIUM. *Lilium* est Planta satis cognita & usitata, & quidem inter varias species usitatum est *Lilium album*, quod Odore suavi se commendat.

Ex illo I. in usu sunt *Flores*, qui sunt temperatissimi in sua compositione materiali, & Mucilaginem aqueam temperatam in se habent; hincque *vim egregiè anodynam*, Dolorum sedativam, & consequenter simul *digestivam* & *maturativam*: unde ingredi solent *Clysmata Emollientia*, *Cataplasmata*, & *Emplastra Maturantia*, *Suppurantia*, *Dolorem sistentia* & *Emollientia*.

Sequitur II. *Radix*, quæ usitatè usurpatur *externè*, ubi est Dolor sistendus, Tumor emolliendus, suppurandus & maturandus, cùm sit ex primariis *Emollientibus*, *Maturantibus*, & *Suppurantibus*, unde est ordinarium Ingrediens *Cataplasmatum*. Unde nullum *Cataplasma* vel Bubones vel Anginam suppurans datur; cui non addatur *Radix Liliorum alborum*; sicut & *Clysmata* inde fæces Alvi emollientia parantur, ubi opus est.

Denique III. *Anthera* seu *Stamina* ejus *flava* sunt in Officinis usitata, quæ pulverisata laudantur pro pellendo Fœtu, & accelerando Partu, si cum aliis propinentur in *Aqua Verbena*, vel *Artemisia*. Ad menses provocandos, & Abortum procurandum adhibentur; etiam ad rejiciendum Fœtum mortuum in usu sunt; de qua tamen efficacia valdè adhuc dubitatur.

Quoad *Præparata*, ex *Floribus Liliorum alborum* destillatur *Aqua*, quæ est egregiè *cosmetica*; dum adhibetur ad dealbandam Faciem, & detergendas ejusdem Maculas, sive sola, sive cum *Aqua Spermatis Ranarum*, vel *Florum Fabarum* & similibus alia mista, & in his dissolvitur aliquid *Olei Tartari per deliquium*, vel tantillum *Camphoræ*: nam hæc duo valde commendantur in Affectibus Cutaneis. Obiter hic noto: quod *ubi sunt Pustulæ*, *ibi sit Acidum*, ex vitio vel Digestionis, vel insensibilis Transpirationis, ut in Varis, Germ. *in denen Finnen*, in Gutta rosacea, *in dem Kupffer-Handel*, In tali casu ergo conveniunt talia, quæ habent in se Alcali volatile, ut istæ *Aqua* & *Camphora*, propter vim penetrantem cùm tota sit volatilis, detergit sordes collectas, quod etiam verum in *Oleo Tartari per deliquium*, & *Mercurio dulci*, qui omni Acido caret. In his consistit nervus omnium *Cosmeticorum*. Dicunt quidem, oriri ejusmodi Maculas ex vitio Hepatis & Bile; sed falsò: tantùm est vitium Partium subcutanearum, & propterea etiam saltim conveniunt quæ absorbent Acidum: unde Alcalia optimè conveniunt in his vitiis. Hæc obiter.

Præter Aquam destillatam prostat *Oleum Simplex*, ex infusione *Foliorum* in *Oleo communi*, quod externè egregium anodynum & blandum emolliens, & laxans est. Etiam suppurat & maturat Abscessus, Inflammationes &c. unde in tarda Suppuratione Tumorum, Bubonum, vel Anginæ, *Cataplasmatis* additur pro aliquali consistentia. Idem *Oleum*, cùm sit saporis quodammodò aromatici, convenit in Affectibus Renum & Vesicæ, ortis ex acrimonia Urinæ. Ita in Ischuria & difficultate Urinæ, pro laxandis viis, & dolore sedando inungitur regioni Pubis: in quali casu etiam miscetur cum *Unguento de Althæa* & iisdem partibus illinitur. In Nephriticis Doloribus sedandis lumbis illinitur; cum *Oleo Scorpionum*; hoc enim Calculum pellit, illud laxat, & Dolores lenit. Quin & Vulneribus non adeò magnis instillatum, ea citò, tutò & jucundè conglutinat & consolidat in quibuscunque partibus; item Partui difficili confert, qui ex præmaturo Aquarum effluxu oritur; hinc & ipsæ Mulieres aliquot diebus ante Partum circa Pubem & Genitalia idipsum illinunt pro facilitando Partu. Usurpatur etiam in *Clysteribus*, tam Alvum emollientibus, quàm laxantibus Uterum ante Partum; sicut & Obstetrices solent inungere Manus *Oleo Amygdalarum dulcium*, & *Oleo Liliorum alborum*, quas sic immittunt inunctas in Sinum muliebrem, ut ita emolliatur, leniatur, & lubricetur pro Partu faciliore. (X)

CXCI. LILIUM CONVALLIUM; *Lilium convallium*, Germ. *Myen Blumlein*, Planta est cognita ubivis & omnibus nota. *Tres* ejus dantur *species*; imprimis tamen usitatum est *Commune*, seu *Flore albo*; ex *Polygonati minoris* genere.

Usitati sunt frequentissimè *Flores* externè; interdum etiam adhibetur *Radix*.

Flores concretum sunt singulare, Odoris suavissimi, qui consistit in substantia salina admodùm volatili & oleosa, idest, substantia volatili mercuriali; quod genus Nervosum fortiter sine Sensuum alteratione afficit in ejusmodi Defectibus & Affectibus; hinc *Flores* inter *Analeptica spirituosa suavia* referuntur. Curiosum est, quod suaves & odo-

---

fœtam utplurimum quaternis, hinc gibbis, inde planis. Ligustrum vulgare, Germanicum dictum, *Frutex est elatior, crebris virgis lentis constans: Folia ad Salicis formam accedentia, bina ex adverso, atro-virentia. Flores racematim congesti in summis ramis, albi, suaviter olentes, in Baccas abeunt per maturitatem nigras. Ligustri Folia adstringentia, amara, sunt, atque cæruleam papyrum parùm rubefaciunt: Flores tamen & Fructus magis. Conjicere hinc est, atque ex chymica illorum Analysi, in Foliis hujus Plantæ contineri Sal aluminosum multo Sulfure involutum, sed in Floribus & Fructibus Sal hoc à Sulfure valdè esse extricatum. Id non prohibet, quin in universa Planta aliquid urinosi contineri possit: etenim præter Olei & Liquorum acidorum copiam, quæ destillatione elicitur, elicitur quoque ex ea parùm Spiritus urinosi. Hæc principia simul in Ligustro commista, illud valde detersivum reddunt. Hinc Gargarismata ex Plantæ Succo, vel Aqua stillatitia parata, ad Faucium morbos aptissima sunt; exsiccant Ulcera, & mulcent Oculorum inflammationes: valent ad Ambusta, atque Hæmoptysim, aliasque Hæmorrhagias sistunt.*

(X) *Adeò expressa & obvia est* Lilii Floris *forma, ut* Tournefortius *pro Plantarum Classe distinguenda* Florem liliaceum *pro charactere selegerit.* Lilium *ergò est Plantæ genus Flore hexapetalo, veluti campaniformi; cujus pistillum abit in Fructum trigonum in tria loculamenta divisum, Seminibusque fœtum marginatis, gemina serie sibi incumbentibus. Addit* Tournefortius *Radicem bulbosam, ex pluribus squamis carnosis coessantem. Ad hoc* Liliorum *Genus facilè reducuntur Plantæ* Hemerocallides *&* Martagona *vocatæ. Officinale* Lilium *est* Lilium album, vulgare *dictum, à cujus, utpote notissimæ Plantæ, descriptione supersedemus. De illius viribus sat apud* Schrœderum *&* Ettmullerum. Gulielmus Goderus Elisabethæ *Reginæ Chirurgus, referente* Gerardo, *multos Hydrope laborantes sanavit Lilii Radicis Succo, cum farinea Hordeacea misto, Pane scilicet ex istiusmodi massa confecto, Ægro per mensem aut sex hebdomadas continuas exhibito: quo solo, & non alio Pane, per totum id tempus vesceretur. Hæc* Raius.

Gaudet solo humido, nemoroso. Floret initio Maji.

OFFICINALIA NATIVA.

Soli *Flores*, rarò *Radix*.

Vires. Calfaciunt & siccant: Cephalici sunt. Usus præcipui in Morbis Capitis frigidis, ut Apoplexia, Paralysi, Vertigine, Epilepsia. Hinc & in Lipothymia. Insigne itidem Errbinum exhibent pulverisati.

PRÆPARATA.

1. *Aqua simplex*, Ex Floribus.
2. *Spiritus Vini liliatus*. Ea Floribus cum Vino, Malvatico destillatis.
3. *Spiritus Liliorum*. Ea Floribus fermentatis destillatis.
4. *Conserva*. Ea Floribus.
5. *Oleum*. Es infusione Florum recentium in Oleo veteri.
6. *Pulvis Sternutatorius*. Ex Floribus pulverisatis.

N. Sunt qui Succum instar Olei præparant. Floribus implent Vasculum, occluduntque: hinc per mensem in Formicarum acervo sepeliunt, ut in Succum liquescant. Anodynum hoc censetur insigne Antipodagricum, curativumque Serpiginis.

(7. *Extractum* etiam habetur.)
(8. *Sal volatile*.

CXCII. LIMONIA MALA.

Λιμώνια μῆλα, Germ. *Lemonien*. Gall. *des Limons*. Poma sunt Mali Limoniæ, *C.B.* 1. Videatur Malus Limonia *Matthiol. Dod. Lon. Cast. Tab.* Limones *Cord. in D. Bellon. Lob. Clus. hist.* Lemon, Arbor ex Citri genere, *Cord. hist.* Malus Limonia acida, *C. B.* 1.

Vires

---

doriferæ illarum particulæ nulla arte destillando in *Oleum* redigi possint; sicut etiam *Flores Jasmini*, *Narcissi*, *Hyacinthi*, *Rosarum*, *Syringa Italica*, &c. adeoque ex magno acervo vix ℥j. elicitur. *Sal* enim, quod habent, est magis *mercuriale* quam *sulphureum*; unde & *Phlegma* per destillationem parum odoris naturalis suaveolentis exhibet; utut fermentando *Spiritum* suggerant. Hinc propter volatilem & penetrantem spirituositatem singulare sunt *Analepticum*, & in Spirituum tam Vitalium quàm Animalium vigore restaurando & augendo multum valent, atque adeò in Affectibus Capitis, Epilepsia, Apoplexia, Vertigine & Lipothymia primatum ducunt. Unde etiam omnes *Spiritus* & *Aquas Analepticas*, *Cephalicas*, *Epilepticas*, *Apoplecticas*, aliaque Medicamenta Cephalica ingrediuntur, harumque animam quasi constituunt.

Externè Flores pulverisati inter *Errhina* & *Sternutatoria* blanda adhibentur, vixque datur *Pulvis Sternutatorius* ordinatus; cujus non fit Basis, vel saltem principalissimum Ingrediens. *Formula* potest esse talis:

℞. *Flor. Lilior. convall.*
Maiorana an. ℥i.
Olei destillat. Major. ℈ß.
M. f. Pulvis Sternutatorius.

Quòd si debeat esse fortior, possunt addi vel *Pulveris Hellebori albi* ℈j. vel potest addi *Pulveris Euphorbii* gr. j. ad gr. v. vel vj. qui valdoperè eliciunt es Naribus. Quòd si ambiatur Odoris gratia, potest addi *Pulvis Radicis Ireos Florentina*, vel aliquot grana *Ambra* & *Moschi*, sicque potest specificari pro lubito.

Fit quoque *Errhinum blandum* è *Radice* hujus Plantæ pulverisata: vid. FUCHSIUS *p. m.* 240. *Radix* enim hæc, utut fortior sit *Flore*, satis temperatum Remedium pro basi Errhinorum habetur.

Quoad *Præparata*. *Flores destillati* dant *Aquam*, quæ ordinarium est Vehiculum Medicamentorum Cephalicorum in Syncope, Apoplexia, Epilepsia, Aphonia.

Deinde prostat *Spiritus ex Floribus* hisce, destillatus per frequentem cohobationem, vel *Spiritus Vini*, vel *Vini generosi* per fermentationem: vel denique per se *Flores Rore matutino* madidos destillandos.

Si per cohobationem: Recipiantur *Flores Liliorum convallium recentes tempore matutino collecti*, *& Rore adhuc ebrii*, qui mox *Spiritui Vini* immersi, destillentur blando igne in Balneo Mariæ: *Liquor destillatus* rursus cohobatur, *novis semper Floribus superfundendo*, idque ter vel quater repetendo: sicque tandem habebitur *Spiritus* egregius, qui ad Affectus Nephriticos, Capitis, & alios Nervinos, & imprimis ad Syncopen, Apoplexiam, Epilepsiam, & imprimis ad amissam loquelam maximè conducit.

In secundo modo notandum, quòd nisi terminus observetur, in *Acetum* degenerent.

Denique ℞. *Flores Liliorum convallium benè maturos*, *ante ortum Solis* quando Rore Majali adhuc madent, collectos. Est enim in hoc Rore vis singularis, tam respectu Florum menstrua, quàm respectu nostrorum Spirituum, analeptica: Hi protinus atque colliguntur, abscindendi sunt à suis pediculis, & immittantur in Cucurbitam, benè claudantur, & ita destillentur, qui ita destillatus *Spiritus* iterum *novis Floribus recens* infundatur & destilletur. Hoc sæpius repeti debet, & habebitur *Aqua Spirituosa* perquàm egregia.

Melior & elegantior est *Spiritus*, qui fit ex *Floribus Liliorum convallium fermentatis*: & à *Floribus recentibus*, Rore matutino adhuc madidis, crebriùs cohobatur: & convenit in Apoplexia, Epilepsia, Vertigine, Paralysi, Lipothymia, & Syncope: roborat Corpus, & Spiritus deficientes denuò reficit.

Cum hoc *Spiritu Floribus* Rore matutino adhuc ebriis affuso, elicitur *Essentia Liliorum convallium* præstantissima, quæ pro scopo analeptico, restaurativo, &c. in dictis Affectibus utilis, & potentior est solo Spiritu.

Cum eodem *Spiritu* affuso *Ambra* fit *Essentia Ambra*, Corroborativum optimum, & nulli cedens in omnibus aut Virium defectibus, aut subitaneis Capitis Affectibus Remedium. Erit quoque egregium *Venereum*, quod specificè animabit impotentes Maritos ad bellum Venereum. Item hæc *Essentia Ambra* convenit in Aphonia, si ejus præprimis aliquot guttæ imponantur Linguæ: si ea Bombace applicetur Auribus, prodest in Surditate, Tinnitu, & similibus Aurium Affectibus: specifica est in corroboranda Memoria, & firmandis operationibus Sensuum internorum: item resistit Pavori nocturno, quæ est species Convulsionis; & huic non minùs medetur; quam Incubo.

Præterea *Sal volatile* ex iis per putrefactionem elegans & penetrantissimum haberi potest: Vid. WEDELIUS *de Sale volat. Veget. pag.* 259. item HOFFMANNUS *in Clave pag.* 497.

Sunt qui etiam singularem vim anodynam substantiæ volatili *Lilii convallium* tribuunt; quò respexisse videtur CNOFFELIUS *in suo Spiritu sedativo*, tam *simplici* quàm *composito*; quod vid. in M. A. N. C. *Ann. 6. pag.* 36.

Prostat inter *Præparata Acetum Liliorum convallium*, egregium in Lipothymia, & Spirituum dissipatione, ex Sanguinis nimia effervescentia contracta, sive applicetur Naribus, sive cum *Sacculis* Pulsibus. In præservanda Peste, imprimis, si sit Pestis, in qua læduntur operationes Mentis, & facultates Capitis. (*Y*)

CXCII. LIMONIA MALA. *Limonium Malum* figura, sapore, & cæteris qualitatibus externis *Pomis Citri* est simillimum, quorum etiam virtutes æmulatur, ut dicit AUTHOR: sicut etiam ipsa *Malus* ferè similis *Citro* est.

Nihilominùs in *usu medico* adhuc quandam habet præeminentiam. *Succus* enim *Limonum* recenter expressus ad Calculum expellendum commendari solet, quod in Secretis fuisse dicitur D. TIMÆO, qui Recepit *Succum Limoniorum recentem* ad ℥ij. cum *Vini Hispanici* seu *Malvatici* ℥vj. Quibus pro dosi mistis Sabulum, & quicquid ad Calculum facit, expulsit.

Ulteriùs in Ischuria, Gonorrhœa quacunque, & nimio

æstu

(Y) *Haud credas Plantam*, Lilium convallium *appellatam*, *cum* Lilio vulgari; *ejusque speciebus ullum affinitatem habere*; *sed* Lilium convallium *Plantæ genus est Flore monopetalo*, *campaniformi brevi* (*quo differt à* Polygonato *cujus Flos tubulatus est*), *calycis experte & multifido*, *cujus pistillum abit in Fructum mollem*, *Seminibus densè congestis fætum*. Lilium convallium album, *Officinarum*, *è Radice tenui & repente coliculum profert palmarem*, *angulosum*, *è cujus medio ad summum Flores pulchri*, *in unam partem vergentes*, *nutantes*, *& parvæ molæ similes*, *in sex lacinias dissecti*, *odore suavissimo*, *sapore amaricante*, *appenduntur*: *his succedunt Baccæ*, *ut in Asparagis*: *Folia demum bina aut terna*, *oblonga*, Orchidis *foliis similia*. *Hujus Plantæ Flores post diuturnam macerationem chymico magisterio multos præbent acidos Liquores*, *multumque Salis volatilis concreti*, *& maximam Olei copiam*: *hinc credere licet*, *in iis contineri multum Salis ammoniaci*, *& Sulfuris*, *pauca Terra moderati*. *Hinc Flores Liliorum convallium sunt valde aperientes*, *atque ad Paralysin*, *Vertiginem*, *Epilepsiam aptissimi*.

Vires. Citri Mali virtutes æmulantur, nisi quòd ut magis acidiuscula sunt, ita & magis refrigerantia ac siccantia. Usus præcipuus in Febribus, aliisque Morbis calidis, in Calculo, & similibus.

PRÆPARATA.

1. *Succus expressus*.
2. *Syrupus*. De Succo expresso, & Sacchari dimidio. Vide Disp.
3. *Aqua*. Ex Floribus, quæ rarò extant.

N. Sunt qui Cortices cum Succo, clauso vase, macerant, & posteà destillant.

CXCIII. LINARIA.

Linariæ genera plurima occurrunt, ex his solummodò inservit Officinis Linaria vulgaris, lutea, flore majore, *C.B.* 1. Osyris. *Matth. Cor. in D. Lob. Cast.* major Tabinaria [& Pseudolinum,) *Brunsfels. Ger. 1. Dod. Lon.* Linaria vulgaris, *Trag. Cam.* Germ. *Leinkraut, wilder Flachs, Hanff-kraut, Harnkraut*. Gall. *Linaire, Lin sauvage*.

Crescit locis incultis & cultis juxta sepes. Floret Junio, Julio ac Augusto.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia.

Vires. Calfacit & siccat: est diuretica; amari saporis. Usus præcipuus in Ictero & obstructo Epate. In Urinæ difficultate, in Hydrope. Extrinsecùs imponitur Abdomini in Stranguria: Ano, in Hæmorrhoidum dolore,

PRÆPARATA.

1. *Aqua stillatitia*. Ex integra Planta in fine Maji collecta.
2. *Unguentum* pro sopiendo Hæmorrhoidum dolore.

LINGUA CERVINA. *Vide* SCOLOPENDRIA.

CXCIV. LI-

æstu Venereo, *Succus Limonum* adhibetur, quo AMATUS LUSITANUS omnes Gonorrhœa laborantes restituit; vid. *C. 6. Cur. 71.* ubi tractat *de Ischuria* ex obstructione Meatus urinarii à crassis, lentis, & viscidis Humoribus, si adhibeatur a ℥iij. vel ℥j. Unde apud Italos quosdam solet commendari hæc *Potiuncula*, quam habet SYLVATICUS *C. 4. Observ. 1. Consiliorum*, ceu præstantissimum Remedium ad compescendam Gonorrhœam.

> ℞. *Aqua Rosar.* ℥iij.
> *Succi Limon.* ℥j.
> *Album. Ovi crudi* No. j. M.

Propinavit quarta qualibet die.

Videmus etiam compositionem aliam à FABRO *Cur. 18.* qui itidem commendat hunc *Succum*, ceu expertum. Quòd si tali *Potioni* addatur aut *Antimonium diaphoreticum*, aut *Succinum album*, aut *Os Sepiæ præparatum* (quæ omnia sunt Specifica, erit eò magis præsentaneum Remedium.

Dixi quòd conveniat hujusmodi *Succus* in Ischuria, imprimis ex Succis crassis, obstruentibus Meatus urinarios, ad ℥iij. vel iv. in *Aqua* dilutus. Unde RIVERIUS *in Obs. 42.* à FORMIO *communicata*, commendat hanc *Misturam*, ceu specificam:

> ℞. *Succi Limon.* ℥ij.
> *Spirit. Terebinth.* ʒij.
> *Vini albi* ℥iv.
> M. & hauriatur.

Alii exhibent in Febribus Ardentibus.

Syrupi elegantem *compositionem* habet FABER *l. 6. Myrotecii Spagyrici*, ubi etiam ejusdem effectus copiosiùs declarat.

Denique ex *Muria Limonum* quidam *Sal volatile* parare volunt, abstrahendo *Muriam* ad siccitatem usque, & in phiala alta blando igne sublimando; sicque dicunt *Sal volatile* adhærere Alembico superimposito, quod in cella *Aqua Florum Fabarum* dissolutum pro singulari habent *Cosmetico*. Fides esto penes Experientiam. Interim puto, non esse *Sal volatile*, sed potiùs *Ammoniacale*, quod cuique rem intelligenti videbitur verum. (Z)

CXCIII. LINARIA. *Linariæ* dicuntur illæ, quæ habent pleria Folia instar Lini angusta, non tamen lactescunt; aliàs enim ad *Esulas* pertinerent. In Officinis usurpatur *Linaria lutea, flore majore*. Vocatur etiam *Osyris* non rarò apud Practicos, quod observetur; Germanis *Harnkraut, Leinkraut, & wilder Flachs*.

Interno usui hactenus non, aut rarò, fuit applicata. Interim laudatur 1. contra Icterum flavum, quoque modo adhibita; 2. ad Diuresin provocandam: *Decoctum* enim ejus *Vino* dilutum egregiè Urinam pellit: vid. SENNERTUS *Pr. l. 3. cap. de Ascite*.

Conspirat aliàs hæc Planta cum *Verbasci Floribus*, quod externè specialissimè in Hæmorrhoidibus cæcis tumentibus ac dolentibus, quomodocunque adhibita, admodùm proficua observetur; nimirum, si *Linaria*, vel *Flores* ejus, vel soli, vel cum *Chamomilla* in *Lacte* coquantur, locoque *Fotus* applicentur: vel Plantas has recentes contundunt, & applicant: sin fuerint siccæ, *Sacco* includunt, & in *Lacte* coquunt. Omnes certè Practici valdoperè commendant hanc *Linariam* in Hæmorrhoidibus cæcis, Affectu molesto propter Dolorem, & periculoso propter Gangrænam & Inflammationem; sicut & propria Experientia illustrat dicta HOEFERUS *in Herc. Medic. pag.* 195.

Multum aliàs tribuitur *Unguento* vel *Linimento de Linaria* in Hæmorrhoidibus dolentibus curandis, si scilicet è *Linaria recenti*, vel ejusdem *Floribus recentibus*, cum *Pinguedine porcina*, seu quod melius, cum *Butyro non salito*, in Mortario plumbeo vel marmoreo contusis, & cum pauca *Camphora* probè animatis, fiat *Cataplasma* aut *Unguentum*: Vid. HORSTIUS *Obs. l. 4. Obs. 30.* RIVERIUS, & HARTMANNUS *in Praxi Chymiatrica c. 160.* qui recepit *Herbæ Linariæ* M. j. conterit, & cum *Sevo hircino* miscuit, addendo *Vitellum Ovi*, applicat. His si addatur *Oleum Scarabæorum* vel *Asellorum*, erit eò meliùs: cùm Oleum Scarabæorum per se à SOLENANDRO, & Oleum Asellorum per se à BORELLO insigniter soleant commendari. Usitatissimum quoque est in tali Affectu *Unguentum de Linaria compositum*, de quo ZWELFFRUS *Pharm. Reg. pag.* 279.

Aliàs ferè *nullius* est *usus*. (A)

Ra-

(Z) Limon *Plantæ Genus est adeò* Aurantio *&* Citreo *simile, ut nonnisi propria quadam facie dignosci possit. Innumeræ sunt Fructuum ex his Arboribus productorum species. In usum medicum venit Succus ex acido præsertim* Malo Limonio *expressus, quem Sacchara edulcoratum, & Aqua commista mitiorem redditum, si Nive sale conspersa, notissimo artificio, in mollem teneramque glaciem reducatur, ad sitim extinguendam, gulæque delectamentum, nulli refrigeranti in maximis æstibus Potioni palmam non præripere facilè fatebimur.*

(A) Linaria *à Lini foliorum similitudine sic dicta, Plantæ Genus est Flore monopetalo, anomalo, personato, bilabiato, atque in caudam desinente, cujus pistillum abit in testam subrotundam, septo intermedio in duo loculamenta divisam, Seminibus fœta placentæ affixis. Officinalis* Schrœdero, Ettmullero, *& omnibus Transalpinis est* Linaria vulgaris, lutea, flore majore C. B. (*nostris Officinis familiarissima est* Linaria cœrulea, repens C. B.) *Hujus Plantæ Folia tantam ex* J. Bauhino *cum* Tithymalo cyparissia *similitudinem habent, ut si lacte turgerent, quod proprium* Tithymalo *est, vix ab illa distingui possent: sed Flores à* Tithymali *Floribus omninò discrepantes, & rostro ad* Delphinii, *rictu ad* Antirrhini *Flores accedentes, ab errore facilè prohibent.* Nonnulli Linariam Esulæ *similem faciunt: nisi quòd*

Esula lactescit, sine lacte Linaria crescit.

Linaria *inquam* lutea *salsum præsefert saporem, perfricta Sambucum olet. Folia haud cæruleam papyrum rubefaciunt, Flores autem satis, Hinc credendum, in illius Foliis contineri Sal ære, ad Sal Terræ naturale valdè accedens, sed cum maxima copia Olei fœtidi commistum. Flores malè quoque olent, sed Sal ammoniacale in ipsis magis est evolutum; hinc cæruleam papyrum rubefaciunt. Planta hæc extrinsecùs adhibita valdè est paregorica, & resolutiva: quæ sunt peculiares affectiones Olei fœtidi Tartari, Viperarum, Cornu Cervi, & similium. Notat obiter* Tournefortius; *se nullum opportunius ad Cancri dolores sedandos invenisse remedium: quàm illum fovere Butyro recenti, cui Oleum quodcumque retorta elicitum additum fuerit. Linaria igitur Sanguinem, vel liquores quoscumque in poris partium extravasatos resolvit, atque fibras nimiùm tensas, adeoque Dolorem facientes, relaxat. Celeberrimum est* Unguentum de Linaria, *ad cæcarum Hemorrhoidum dolorem sedandum, cujus hæc esse accuratior preparatio.* Linariæ Folia *bulliant in* Oleo, *in quo* Scarabæi, *vel* Aselli *infusi sint: trajiciatur* Oleum *per linteum; eique adde* Ovi Albumen *ad duritiem cocti, atque* Ceram *ad* Unguenti *consistentiam.*

CXCIV. L I N U M.

Linum. Germ. *Flachs.* (Sativum. *Hoc usuale.*
Gall. *du Lin.* (Sylvestre.

Dicitur Linum, *Brunsf. Matth. Fuchs. Tab. Cord.* in *D. Lon. Cast.* Linum sativum, *Trag. Dod.* Linum vulgare, cœruleum, *Lob.* Linum sativum, *C. B. P.*

OFFICINALIA NATIVA.

Semen.

Vires. Calfacit 1. in reliquis temperatum est, digerit, emollit, maturat. Usus præcipuus in Tussi, Pleuresi, Phthisi. Extrinsecùs maturat Tumores, lenit Dolores, Fœtum expellit.

PRÆPARATA.

1. *Mucilago.* Fit coctione vel infusione Seminibus in Aqua.
2. *Farina.*
3. *Oleum expressum.*

Easdem vires retinet, quas Semen. Prodest etiam ad Pterygia Oculorum (instillatum): imprimis cum successu exhibetur Pleuriticis, atque Dolore Colico vexatis, in quibus & intrinsecùs prodest, ut & in Liene duro.

Dosis ad ℥ij.

(Acidum huius Olei Aqua vel Spiritu Vini aufertur.)

N. 1. Stupa & Tela inserviunt non rarò aliorum Medicamentorum susceptioni & applicationi. V. gr. *Tela recens* Anodynis Nephriticis suscipiendis familiaris est.

N. 2. Hoc *Oleum* dictum *è Chartis combustis*, videlicet Charta accenditur, imponiturque Laminæ stanneæ, ut comburatur. Sic adhærescit Stanno Liquor crassus colligendus.

Vires. Anodynum est consolidativum. Hinc utile in Odontalgia, Lichenibus, &c.

CXCV. LO-

Ratione ordinis Alphabetici pertinet huc

LINARIA AUREA.

seu *Linaria capite aureo folioso.* Sed malè ita dicitur: utut enim Folia ejus cum Foliis Linariæ aliquo modo conspirent, Charactere tamen Linariarum essentiali carent. Omnes enim *Linariæ Florem* habent *cucullatum*, *non pappescentem*, *hæc* verò *Florem pappescentem*. Idcircò potius ad *Asteris species*, vel *Virgas aureas* pertinet, ut severà *Virga aurea minor, angustifolia* dici mereatur. (B)

Habetur etiam

LINARIA *seu* OSYRIS PANNONICA

Flore cæruleo, quæ in hortis tantùm colitur. (C)

Nec prætereunda est

LINARIA SCOPARIA,

ita dicta, quod instar Scoparum crescat. TABERNÆMONTANUS eam vocat *Herbam Studiosorum*, utut BAUHINUS rationem hujus Etymi nesciat. Existimat verò, eam exinde ita vocari, quòd Studiosi, solum paternum relinquentes, & ad exteras Academias abeuntes, ea mutata Dieta Scabiosi plerumque facti, hac *Linaria* (quippe quæ detergit) curentur.

Aliàs Officinis est incognita, & tantùm in hortis colitur. (D)

CXCIV. LINUM. *Linum flore cæruleo* subministrat in Officinis *Semen*, ex quo fiunt quædam Remedia.

Et quidem *Lini Semen* mucilaginosum est, cujus ratione convenit in usu cum *Semine Fœnugræci*. Per se est *emollitivum & maturativum*; unde sæpius etiam unà cum *Semine Fœnugræci* in *Cataplasmatis* resolventibus, emollientibus & maturantibus misceri solet & applicari, præcipuè verò *Farina* ejus; quod intelligendum etiam venit de *Mucilagine*, methodo consueta ex *Semine* extracta.

Præ cæteris usitatum est *Oleum ex Semine expressum*, quod inquam, plurimis convenit Affectibus, internè quidem temperat, relaxat, expectorat, & primariò quidem ceu singulare *Specificum* mirè commendatur *contra Pleuritidem*, si scilicet ad aliquot uncias vel solum, vel cum *Oleo Amygdalarum dulcium* propinetur. Fit enim, ut hoc modo & compescatur Inflammatio Pleuræ, & promoveatur Sputum. Miscent simul *Pulverem Dentis Apri* præparatum, quod Specificum est contra Pleuritidem, non sine successu: v. g.

♃. *Olei Lini* ℥iv.
Dentis Apri sine igne ʒj.
Sacchari parum. M.

Hoc hauriunt Ægri, & inde miram solutionem in Pleuritide, partim per Alvum, partim per Sputum sentiunt, attestantibus omnibus.

Cæterùm necessum est, ut hoc *Oleum Lini*, quantum possibile, pro usu interno sit recens, quod non inelegantis saporis est, & palatum suaviter afficit. Alias quidem si est inveteratum, nauseam concitat, & palato ingratum est propter rancorem; quo in casu huic *Oleum Amygdalarum dulcium* præferri debet. GESNERUS tamen illud *in suis Observationibus & Epist.* maximè laudat, eoque sæpissimè se usum esse asserit; sicut & pro *Oleo Lini* loquentem videmus GABELCHOVERUM *Cent. 4. Curat. 68.* in Pleuritide; & BARTHOLETHUS *de Respiratione l. 5. cap. 12.* in Pleuritide, & Peripneumonia, magis periculoso Affectu, hoc *Oleum* commendat: *Oleum* verò *Amygdalarum dulcium* commendat THONERUS *in Praxi p. 128. Obs.* uti etiam PLATERUS *l. 2. Observationum p. m. 493.* Videri quoque potest SENNERTUS *in scriptis*. Alias in Affectibus Pectoris, in Phthisi, Tussi, & similibus, tanquam Remedium, quod via habeat par, *Oleum Lini* commendatur. Sumitur autem recens expressum ad ℥ij. vel ℥iij. cum vehiculo *Syrupi Scabiosæ*, vel *Aquæ Cardui Mariæ*: lenit, promovet Sputum, & Dolorem valdoperè mitigat. Singulares ejus vires, & effectus, quos usu interno exerit, videbitis in ZWELFERI *Animadversionibus pag. 318.* item M. A. N. C. *Ann. 2. pag. 398.*

Si recens haberi nequeat, istud ad Solem depurandum, & ita reservandum est: Nempe

♃. *Olei Lini,*
Aquæ tepidæ ana.

Concutiantur benè invicem, & quantum possibile, invicem commisceantur: posteà ponantur in Sole, relinquendo, & semper quod in fundo est, separando, hocque toties, donec Oleum Lini purificetur. Conf. M. A. N. C. *Ann. 6. & 7. pag. 306.*

Aliàs singulariter commendatur *internè* in contumacissimis Alvi Obstructionibus, adeoque etiam contra Volvulum seu Passionem Iliacam imminentem, in quibus non semel salutarem præstitit effectum: *externè* in forma *Clysteris*, vel solum ad ℥viij. vel cum *Oleo Raparum* expresso ana ℥iv. infusum confert, imprimis in Obstructionibus Alvi à Dolore Nephritico ortis. Secretum in dictis Affectibus *Clysma* hoc fuit D. MICHAELIS, quod illum nunquam reliquit, semper felicem effectum produxit.

Sic refert RULANDUS *in Thesauro pag. 234.* de Rustico, cujus Alvus ob Scybala constipata fuit, adeò, ut Abdomen planè durum evaserit, curato per *Clysterem* ex *Oleo Lini* ad ℥v. injectum. Usus est *Oleo Lini* nunc solo, nunc misto cum *Trochiscorum Alhandal* ʒß. & hoc ipse non una vice desperatam Alvi Obstructionem curavit. Omnibus tamen præferendum *Oleum Lini*. Tale *Clysma* pariter in Colica applicari potest: Vel

♃. *Olei Sem. Rapar.*
Lini an. ℥v.
Diacolocynth. Querc. ʒvj.
M. pro *Clysmate*, infundendo tepidè.

Oleum hoc Lini per se ex retorta in arenæ igne cautè *destillatum* dat *Oleum* omnium subtilissimum, & penetrantissimum, unde dubito, an pro usu Medico adeò necessaria sit preparatio ejus, quam docet BECKIUS *in Med. & Experiment. circa Rerum Natural. Princip. pag. 57.* quia vereor, ne acre nimis futurum sit. (E)

CXCV. LO-

(B) *Nec ad* Asterem, *nec ad* Virgam auream, *ut ait* Ettmullerus, *reducit* Tournefortius Linariam capite aureo folioso, *de qua hic*, *seu* Linariam folioso capitulo luteo, majorem C. B. *Est potiùs juxta ipsum* Gonyza Linariæ folio.

(C) Linaria *hæc* Pannonica Ettmulleri *erit fortassè* Linaria flore pallido, rictu aureo C. B. *quæ est* Pannonica J. Bauhino & Clusio, *sed illam vult* Ettmullerus flore cœruleo.

(D) Linaria Scoparia C. B. *est* Tournefortio Chenopodium Lini folio villoso. *Planta est nobis familiarissima, quæ æstivo tempore in hortis, fenestris, & porticis, inter Fontium artificialium scaturigines, in fictilibus vasis colitur, foliorum amœno virore visui grata, unde* Belvedere *vulgò dicta.* Scoparia *quoque appellatur, quòd ex integra Planta jam arefacta ob ramulorum multitudinem Scopæ aptæ componantur.*

(E) Linum *Plantæ genus est Florre caryophyllæo (h. e. ad* Caryophylli floris *structuram accedente), cujus pistillum*

CXCV. LOTUS.

Lotus hortensis, *Tab.* hurtorum odora, *Lob.* sylvestris, *Matth. Cast.* sativa, *Cord. in D. & hist. Cam.* Trifolium Diuscor. *Trag.* Trifolium odoratum, *Fuchs. Lon.* Trifolium odoratum alterum, seu Lotus sativa, *Dod.* Germanicè *Siebengezeit.* Gall. *Tresfle odorant*, [quòd septies in die odorem mutare dicitur.)

Seritur in pratis. Floret Junio, Julio, Augusto ejusdem anni, quo sata est.

OFFICINALIA NATIVA.

Herba cum *Floribus*, & *Semen*, sed rarò.

Vires. Calfacit temperatè, siccat, digerit, abstergit: Alexiphatmaca, Anodyna, Diuretica ac Vulneraria est. Usus præcipuus in Pleuresi, Dysuria, Epilepsia uterina, Hydrope incipiente, &c.

Extrinsecùs in Vulneribus ab Inflammatione defendendis & consolidandis, eorum Veneno corrigendo (Fotu), Hæmorrhoidibus leniendis (Balneo vel Fotu), in Oculorum Nubeculis (Succus instillatus.]

PRÆPARATA.

1. *Aqua stillatitia*. Ex Herba cum Floribus.
2. *Oleum infusum*. Fit ex Foliis & Floribus in Oleo communi maceratis.

Vires. Ad Vulnera glutinanda; Herniasque Puerorum sanandas, Tumoresque molliendos & maturandos plurimùm commendatur.

N. Herbam aridam interponunt Vestimentis, ne à Tineis rodantur.

CXCVI. LUPULUS.

Bryon Lupulus salictarius. German. *Hopffen.* Gall. *du Hoblon.*

Est [Domesticus. *Hic prafertur.*
[Sylvestris.

Dicitur Lupulus, *Brunsf. Matth. Dod. Clus. hist. Tab.* Lupulus sativus, *Trag. Lon. Cast.* (mas,) *Cam. in Matth.* Lupulus salictarius, *Fuchs. Lob.* Lupulus mas, *C. B.* 1.

Floret Augusto. Solo gaudet pingui.

OFFICINALIA NATIVA.

Flores & *Juli* Martio mense prorumpentes.

Vires. Flores calfaciunt & siccant 2. amari saporis anodynique sunt, discutiunt. Usus præcipui in obstructione Lianis ac Epatis, & inde in Ictero, in hypochondriacis Affectibus, &c. Ciet Menses & Urinam. Extrinsecùs sedat Dolores, auxiliatur Contusionibus, Lusationibus, Tumoribus.

Juli (*Turiones*, scilicet prima Germina, *Asparagi*) mundificant sanguinem, adeòque à Scabie præservant (in Acetariis assumpti).

N. Nimius ejus usus gravat Caput.

PRÆPARATA.

1. *Aqua*. E Floribus.
2. *Syrupus de Lupulo*. Ex Succo Turionum ante enata Folia expresso ℔iiij. Succ. Fumar. ℔. ij. cum Sacchato.

MACIS

CXCV. LOTUS. *Loti* cùm *varia* sint *species*, usitata tamen in Officinis est *Lotus hortensis odorata*, seu *Trifolium odoratum alterum Dodonæi*.

Usum Medicum hactenus habuit nullum, nisi quòd ornamenti causa in hortis colatur, Germanis dicitur *das Siebien-Zeit*, quòd septies de die odorem mutare dicatur.

Internè accensetur quodammodò *Alexipharmacis*, & ingreditur *Potiones Vulnerarias*, in Affectibus, ubi est Sanguis congrumatus.

Externè usurpatur in *Unguentis* & *Emplastris Vulnerariis*. Sed ejus loco *Meliloto* utimur, cum quo, si suspicari fas est, ejusdem usus esse videtur.

1. *Aqua destillata* est inter *Aquas Ophthalmicas*, quarum claritati non parùm conducit.

2. *Oleum* ejus *infusum* est *vulnerarium*, quod extrinsecùs in Contusis & Ruptis solet adhiberi utiliter. (*F*)

CXCVI. LUPULUS, *Lupulus*, Germ. *Hoppe*, Planta non est ignota propter ejus *Decoctum* cum *Hordeo*, quod *Cerevisia* dicitur. Anima enim est *Cerevisiarum*, quas ratione Pinguedinis suæ seu Olei amaricantis ab acescentia præservat.

In Officinis subministrat *Flores*, quibus in Italia utuntur, & tempore verno prorumpentes *Julos*.

Flores recentes Pinguedinem vel Resinam aromaticam in se continent, à qua primario ejus Amarities, suavique admodùm Odore & Sapore subamaro & glutinante præditi, adeoque monstrant imprægnatos esse Sale volatili oleoso, & convenire cumprimis cum virtutibus *Absinthii*, utut in gradu remissiori. Condit hæc ipsa amarities *Cerevisias*, ne tam promptè acescant; unde etiam *Lupulus* in chronicis Morbis ad Aciditates vitiosas primarum viarum corrigendas, à Veteribus præsertim, crebriùs adhibitus fuit. Et hinc ab Italis ad incidendam Mucilaginem crassam & viscidam in Febribus chronicis Intermittentibus adhibentur; item in Tumoribus Splenis valdè commendantur. Urinas movent moderatè, abstergunt Renes, ne Sabulum sensimque coacervetur, & concrescat in Calculum. Macerati vel decocti in *Sero Lactis caprilis* commendantur ad purificationem Sanguinis, & procurandam Fermentationem, quæ separat particulas heterogeneas non miscibiles cum Sanguine; unde conveniunt in Affectibus Cutaneis, ut Scabie, Serpigine, &c. In Malo Hypochondriaco, Scorbuto, Melancholia Hypochondriaca, aliisque Morbis Melancholicis & Spleneticis, Ictero, Cachexiis, similibusque Morbis chronicis commendantur. Ratione enim Salis volatilis acris corrigunt Acidum vitiosum, à quo ferè omnes Morbi chronici oriuntur. Cùm verò à nobis tantumnon quotidie Potu ordinariò assumantur, factum est, ut eorum usus Medicus ferè evilnerit. Notabile interim, *Lupulum* suggerere multum *Tartari lutosi*, teste SALA in *Tartarologia p.* 140. & tamen nec *Cerevisia*, nec hujus *Acetum*, *Tartari* quicquam suggerunt.

Julos quod attinet, illos semper recentes comedere debent sub forma *Acetariorum*, qui à Scabie securi esse volunt. Fermentatione enim blanda depurgant Massam Sanguineam, & hinc Alvum paulo leniùs cient; unde præservativum sunt à subsequentibus Morbis.

In quibusdam de cætero Officinis prostat *Syrupus Lupuli*, qui usurpatur, ubi opus est depuratione Massæ Sanguineæ, v. g. in Morbis chronicis. Interim *Succus Turionum Lupuli*, & *Fumaria* huic scopo satisfecerunt egregiè. (*G*)

LU-

---

stillum abit in fructum ex plurimis capsulis compositum, Semine fœtis plano, ferè ovato. Lini *quamplurimas recensent* species *Batanici*. Linum sativum, *quod Officinale, adeò vulgaris planta est, ut descriptione non sit opus. De Illius Seminum usu Medico satis superque* Schrœderus, *&* Ettmullerus *hic. De Lini usu ad Navium Vela eloquenter facis, & magnificè loquitur* Plinius in prœmio libri 19. *sed Plinianis encomiis non inelegantia addit* J. Bauhinus.

(F) Lotus *propriè est Plantæ genus Flore papilionaceo, cujus pistillum abit in Siliquam veluti in loculamenta divisam, ac Seminibus subrotundis fœtam. His notis addit* Tournefortius *Plantæ Folia terna quidem, sed ad pediculi exortum duabus alis ceu foliolis stipata. Quæ quum non conveniant* Loto hortensi, odoræ C. B. *seu* Trifolio odorato Dodonæi, *de quo hic; meritò Planta hæc à* Tournefortio *inter* Melilotos *potiùs connumeratur, vocaturque* Melilotus major, odorata, violacea Moris. *Ea ex* J. Bauhino *Planta est cubitalis & sesquicubitalis, Caule recto gracili, striato, multis alis concavo: Folia Meliloti vulgaris: Flores glomerati, pallide cærulei, pertinaci odoris suavitate notabiles, in echinata capitula (conglobatas Siliquas) Semine miliaceo referta, abeunt.*

(G) Lupulus *Plantæ genus est Flore stamineo, sed sterili, Embryones verò in iis speciebus innascuntur, quæ Flore carent, abeuntque in Fructum squamosum, ex plurimis foliis compositum, in quorum alis Semina calyptra obvoluta. Infirma Planta, quæ tortilibus sarmentis proxima arripit adminicula: Folia aspera, bina, Mori folia (fortè Vitis) imitata, trifariam divisa mucrones ostentant: Flores racemosi, cannabacei,* in Lupulo fœmina *dicta; Fructus squamosi Semina rufa continentes* in Lupulo mare. Lupulus ex Tournefortio *amarus est, deterfivus, nec cæruleam papyrum rubro inficit colore. Chymica Lupuli Analysi parum Acidi elicimus, satis Olei & Salis volatilis concreti: hinc colligitur, in eo contineri Sal ammoniacale, Sulfure & Terra mistum.* Clusius *refert, Salmanticæ ex usu esse, ut Lupuli* Radices *ad* ℔j. *macerentur per noctem in Aquæ* ℔. viij. *mane coquantur ad tertiæ partis consumtionem: Decoctum dosi* ℥viij. *epotum mane jejuno stomacho sudarem promovet, Ægro in lecto jacente ac stragulis contecto: addunt quandoque Radices Petroselini, vel Graminis, atque Passularum modicam quantitatem.*

LUTEOLA.

L*Uteola Salicis folio*, in specie *Catanance*, communiter *Reseda Plinii*, sed male dicta, Germ. *Streich-kraut*, ad *Erucas* potiùs accedit.

Usum Medicum non habet, præter *Mechanicum*. Tinctores enim illa utuntur, qua mediante Lintea bombycina alba flavo tingunt colore. In hortis tantùm colitur. (*H*)

LYCHNIS.

L*Ychnis* vocatur ob Flores *lucidos* & luculentos, i. e. elegantes. Variæ hujus sunt *Differentiæ*.

1. *Lychnis Coronaria, Flore rubeo.* } *Simplici.* } *Pleno.*
albo.
variegato.

Germanis vocatur *Morgen, oder Sammet-röslein.*

Porrò præsto est

2. *Lychnis Chalcedonica, Flore miniato pleno, & simplici*, alias *Flos Constantinopolitanus* dicta. Coluntur hæ *Lychnides* elegantiæ tantùm gratia in hortis.

In Officinis autem *nullius*, aut *parvi* sunt *usus*.

3. *Lychnis arvensis*. Vide *Nigellastrum*.

4. *Lychnis Marina Anglica repens, Flore*) *purpureo.*) *albo pleno.*

seu, uti in specie dicitur, *Ocimastrum Flore pleno.*

Officinis sunt incognita.

5. *Lychnis Viscosa latifolia, lævis, Flore rubro, & albo*; quibusdam etiam *Muscipula alba & rubra* dicuntur, quòd Glutine circa genicula *Muscas* inviscet. TABERNÆMONTANO *Viscago*. *Centaureum minus, viscosum, purpuream* quibusdam, sed malè, vocatur.

Datur præterea in Horto Medico nostro.

6. *Lychnis Viscosa angustifolia, Flore rubro pleno.*

Usus harum in Officinis est nullus. Curiositatis gratia, non verò ob usum Medicum, coluntur in hortis. (*I*)

LYSIMACHIA.

L*Ysimachia* dicitur à REGE LYSIMACHO, AGATHOCLIS *Filio*, à quo primùm inventa & exculta fuit. Dicitur etiam *Salicaria*, quòd *Folia* ejus *Salicis Foliis* consimilia sint, Germ. *Weiderich*.

Plures in Horto Medico coluntur *Differentiæ*.

1. *Lysimachia spicata, purpurea, Dodonei*, quæ vulgatior est, & magis usualis.
2. *Lysimachia lutea, latifolia.*
3. *Lysimachia Corniculata*, quæ malè *Alpini Hyoscyamus Virginianus* dicta est.
4. *Lysimachia Chamænerion Gesneri* [*major.* *minor.*
5. *Lysimachia siliquosa, hirsuta, Flore parvo*, quæ quibusdam etiam *Filius ante Patrem* dicitur, ex eo quòd *Siliquæ* quasi ante *Flores* extent, ut Filius ante Patrem.

Præ cæteris *prima* tantùm *Lysimachia*, nempe *spicata purpurea*, est usualis, & quidem *vi* sua *vulneraria adstringente*, ac Fluxus cruentos sistente. Unde quidam *Decoctum* ejus imprimis contra Dysenteriam & Hæmorrhoidum nimium fluxum, & huic cognatum Hepaticum fluorem, commendant. Nec impossibile est, quin huic scopo vi sua adstrictoria satisfacere queat.

Externè Planta contusa ad Vulnera & Ulcera est usitatissima.

Sunt, qui *Conservam* è Floribus, item *Oleum* parant.

Succus expressus *Unguenta & Emplastra Vulneraria* ingredi solet. (K)

CXCVII. MA-

(H) Luteola à luteo *colore, quem pannis conciliat. Nil commune habet cum* Catanance (*quæ Planta est Flore semiflosculoso*): *neque cum* Reseda Plinii, *quibuscum illam confundit hic* Ettmullerus. *Quamvis enim* Reseda & Luteola *ambo sint Plantæ Flore polypetalo, anomalo; attamen in* Reseda *pistillum abit in capsulam membranaceam, plerumque trigonam aut tetragonam, oblongam, & veluti cylindraceam, Seminibus fœtam subrotundis, in* Luteola *verò pistillum abit in Fructum pene globosum, concavum* (*quidquid dicat* Raius, *qui in tria loculamenta divisum facit*), *tricuspidem, Seminibus fœtum subrotundis. Secus vias & in ruderibus nascitur* Luteola herba, Salicis folio C. B. (Lutum Virgilio Ecl. 4. & Lutea Plinio), *radice lignosa, alba, sapore acri*: *Caules complures cubitales*: *Folia priùs humi in orbem fusa, posteà crebra & nullo ordine Caulibus adnascuntur, atrovirentia*: *Florum luteis apiculis præditorum thyrsi longi. Universa Planta in usum cedit tinctorium, proinde, velut reliquæ Plantæ sativæ, in agris colitur.*

(I) Lychnis à λύχνος luminare, *quod ejus Flores* lumen *veluti emittere videantur. Plantæ Genus est* Caryophyllo *valdè affine*: *ab eo tamen differt Calyce simplici, ad exortum non squamato, Semine reniformi, vel angulato, cum & Corona, quæ medium Florem occupare solet*: Caryophyllus *enim Calyce veluti gemino donatur, & Semine foliaceo, sed Corona caret. Innumeræ sunt apud Botanicos* Lychnidis species: Ettmullerus *hic ad sex reducit* differentias.

Prima est Lychnis coronaria: *hanc* Dioscoridis sativam *vocat* C. Bauhinus: *ejusque plures sunt species, quàm quæ ab* Ettmullero *hic recenseantur, Floris colore, & simplicitate vel compositione distinctæ.*

Secunda est Lychnis Chalcedonica, *quam* Florem Constantinopolitanum *aliàs dictam fatetur, Hæc est* Lychnis hirsuta C. B. *cujus plures item sunt species, à Floris coloribus desumtæ.*

Tertia est Lychnis arvensis *ab ipso vocata, de qua, verbo,* Nigellastrum, *se dicturum promittit. Hæc est* Lychnis segetum, major C. B. Pseudomelanthium J. B. & Nigellastrum Dodonæi. *Drachma Seminum hujus Plantæ in pulverem redactorum, atque Brodio vel Aqua trium dierum spatio mane assumta, optimum remedium est adversùs Hypochondriacorum paroxysmos, quos vulgò* Vapores *vocant.* Simon Paulli *asseverat, se ac* Sennertum *Radice hujus Plantæ usos fuisse maximo cum levamine ad Sanguinem sistendum, etiam in Hæmorrhagiis, quæ Febribus Continuis superveniunt*: *illam Ægrorum linguæ supponebant, ibique ad aliquod tempus relinquebant.*

Quarta differentia ex Ettmullero *est* Lychnis marina Anglica: *quæ est* Lychnis maritima, repens C. B. *Hanc facit* Flore purpureo, & albo pleno, *atque secundam speciem vocat* Ocimastrum flore pleno. *Verùm* Ocimoides album, flore pleno J. B. *seu* Ocimastrum multiflorum Tabern. *est* Lychnis alba, multiplex C. B. *ex* Tournefortio.

Quinta est Lychnis viscosa, latifolia, lævis, *quæ* flore albo & rubro. Muscipulæ *dictæ, quòd* Muscas *sua viscositate irretiant. Quæ* flore rubro *est, dicitur* Centaurium minus adulterinum quibusdam, Lychnidis viscidæ genus J. B.

Sextam demum Lychnidis *differentiam vocat* Ettmullerus Lychnidem viscosam, angustifoliam, *eamque* Flore rubro pleno facit. *Hæc sanè erit* Lychnis sylvestris, viscosa, rubra, angustifolia, C. B. *sed est quoque* Lychnis sylvestris, viscosa, rubra, altera C. B. & Lychnis sylvestris, viscosa, angustifolia, alba H. Edinb.

(K) Lysimachia *propriè dicta est* Tournefortio *Plantæ Genus Flores monopetalo, rotato, multifido, cujus pistillum abit in testam ferè globosam, apice dehiscentem, Seminibus fœtam, placentæ affixis. Quamplurimæ à Botanicis recensentur* Lysimachiæ *species*: *sed reverà non omnes illæ Plantæ modò dictos Lysimachiæ characteres obtinent.* Ettmullerus *quinque facit* differentias.

Prima est Lysimachia spicata, purpurea Dodonæi, *quæ quum Flore sit rosaceo, non monopetalo,* Lysimachia *non erit, sed potiùs erit* Salicaria vulgaris, purpurea, foliis oblongis T.

Secunda est Lysimachia lutea, latifolia: *quæ est* Lysimachia lutea, major, quæ Dioscoridis C. B. *hæcque est quoque* foliis ternis, quaternis, quinis.

Tertia est Ettmullero Lysimachia lutea, corniculata, *quæ* Tournefortio *est* Onagra latifolia. Onagra *novum Plantæ genus est, cujus nomen à Cl.* P. Plumerio *ad Plantas quasdam Americanas designandas receptum est, sub eoque nonnullæ* Lysimachiæ *dictæ* Virginianæ & Canadenses *aptè collocantur.*

Quarta differentia est Lysimachia Chamænerion dicta. *Hæc in* Tournefortio Chamænerion *propriè vocatur & sub*

M.

MACIS & MACER. *Vide* MOSCHATA.

CXCVII. MAJORANA.

Ἀμάρακος, Σάμψυχος. Germ. *Majoran*, *Maseran*, *Masoran*, *Meyoran*. Gall. *de la Marjolaine*.

Majorana.
- Peregrina. *Vide Marum*.
- Sativa
  - Latifolia vulgaris.
  - Tenuifolia minor.
- Sylvestris.

Ex his usualis est Sativa utraque, è quibus tamen Latifolia præfertur. *C. B.* 5. quam nostrates Rubram vocant, eo quòd Caulis nonnihil ad rubedinem inclinet.

Vocatur Majorana, *Bransfels. Dod.* Amaracus, *Matth. Fuchs.* Sampsuchus sive Amaracus, Latinis Majorana. *Cord. in D. hist.* Amaracus vulgatior, *Lob. icon.* major, *Cast.* Sampsuchus, *Lob.* Majorana vulgò, Marum, *Diosc.* Majorana sive Amaracus major, *Tab. Ger.* Amaracus sylvestris annua, *Cam.* Majorana vulgaris *C. B.* 5.

Gaudet solo umbroso, stercorato, humido. Floret Julio & Augusto.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia, *Semen*.

Vires. Calfacit & siccat initio 3. est partium tenuium, digerit, attenuat. Usus præcipuus in Affectibus Capitis ac Nervorum, hinc & Uteri & Ventriculi: ciet Menses (ut Pessario.) Confortat Cerebrum, ejusque Flatus discutit. Errhina est, & Apophlegmatisans.

PRÆPARATA.

1. *Aqua*. Ex Foliis recentibus in MB.
N. Præstat Gemmas cum Vino destillare.
2. *Conserva*. Ex Foliis seu Summitatibus.
3. *Confecta Semina*.
4. *Oleum stillatitium*. Ex Foliis.
5. *Balsamus*. Fit ex Oleo destillato.

CXCVIII. MALABATRUM.

Μαλάβαθρον, Malabathrum. *Matth.* (cui & Folium) *Lob. Tab.* Folium Indi Seplasiariorum, *Trag.* Cassiæ folium, *Cord in D.* Tamalapatra, *Garz. Clus.* Gadegi Indi, id est, Folium Indum, Arabibus, *C. B.* s. German. *Indianisch Blat.* Gall. *Fueille d'Indes*.

Dioscorides Folia hæc in aquosis crescere locis, aquisque innatare scribit, uti Lens palustris. *Garcias ab Horto* autem esse Folia Arboris ait, inveniri que copiosè in India, ac maximè in Cambaja, procul ab aquis. Utrum ergò Folium Modernorum cum Veterum idem sit, est de quo ambigitur.

Eligenda sunt recentia, viridiuscula (non nigra.)

Vires. Iisdem facultatibus pollent, quibus Spica Nardi, sed fortioribus: Urinam potenter movent.

CXCIX. MAL-

M

CXCVII. MAJORANA. *Majorana* est Planta cuivis cognita, quæ se prodit per suaveolentiam Odoris: Vocatur alias *Amaracus*, *Sampsuchus* ab iis, qui solent ludere in præscriptione ejusdem, quod faciunt imprimis Itali & Galli.

Folia & *Semen* sunt in usu,

Tota Planta Aroma spirat satis volatile & elegans, & reverà est *Aroma nostras*, cujus vis consistit in Sale volatili admodùm oleoso Merculiali. Hinc vires ejus conveniunt cum cæteris *Aromaticis*, in Affectibus Capitis, Paralysi, Apoplexia, Vertigine, & similibus Affectibus Nervinis, & in specie Catarrhalibus conducit maximè; unde *Aquas* & *Spiritus Cephalicos* & *Nervinos* internos & externos ingreditur: sicut & textura sua oleosa volatili, non secus se alia *Nervina*, Doloribus, Spasmis, & atoniæ Fibrarum nervearum curandis optimum est. Convenit item in Affectibus Uteri, dum fortiter solet ciere Menses. Præcæteris dicata est Naribus, & læsionibus Olfactus: item Coryzæ, in quibus Narium Affectibus nulli cedit Remedio. Et notum hoc est Mulierculis, quæ in Coryza & Gravedine nimia solent coquere *Folia Majorana in Jusculo*, & sic curant Coryzam. Nempe in *Majorana* delitescere perfectum *Arcanum pro Odoratu abolito*, asserit HARTMANNUS *Prax. Chymiatr. pag.* 111.

Externè usus est varii: contusa vel pulverisata loco *Sternutatorii* adhibetur.

Oleum Majorana, tam *expressum*, quàm *destillatum*, maximè conducit in Affectibus Paralyticis, aliisque Nervinis: sive vera sive notha ex Colica fuerit Paresia inungendo Nervos Spinæ Dorsi: Vertici quoque Capitis illitum restaurat Olfactum amissum, in quo, & Coryza usurpari potest sequenti modo:

℞. *Olei Nicot.*
Irin. an. ʒß.
destillat. Majoran. ℈j.
M. D. S.

Oleum ad Nasum,
Pro aperiendis meatibus obstructis.

Si addantur aliquot grana *Camphora*, in tali Coryza, & Olfactus læsione, erit Remedium magis proficuum.

Vel fiant *Noduli Olfactorii* hoc modo:

℞. *Pulv. Fol. Majoran.*
Sem. Nigella an. ʒij.
Olei destillat. Major. gut. v.
M. f. l. a. Nodulus c. stylo, S.
Nodulus Olfactorius.

Et talibus casibus *Oleum destillatum Majorana* est ordinarium Ingrediens *Pulverum Sternutatoriorum*.

Familiare est Malum Infantibus, ut Nares obstruantur, difficulter respirent, & in Lacte sugendo impediantur. In tali casu *Oleum Majorana* Naribus illitum pro resolvendo Muco egregiè succurrit: idque vel solum, ubi mitiùs; vel mistum cum *Oleo Irino*, *Infuso Nicotiana*, ubi fortiùs operari debet; & quidem externè tantùm Naribus illinatur; intrinsecùs enim non potest tutò operari propter acrimoniam. Videatur HARTMANNUS *in Praxi Chymiatr. pag.* 57. qui *Extractum Majorana* cum *Spiritu Vini* paratum frequentiùs usurpat in Infantibus pro reserandis Naribus obstructis, tam externè quam intrinsecùs assumptum. Commendatur etiam cum *Conserva* in Affectibus Capitis.

Balsamus Majorana Naribus applicatus, & illitus in Odoratus Affectibus, est optimum Remedium.

Ipsa *Aqua* Humorem per Nares in Coryza educere solet. (*L*)

CXCVIII. MALABATRUM. *Malabatrum*, Germ. *das Indianische Blat*, Veteribus in usu fuit. Hujus autem natale solum controversum est apud *Scriptores Rerum exoticarum*; cumque non statuatur certum, nec vires ejus constent; rari vel nullius est usus in Officinis. Eodem ergò carere possumus. Dubitatur enim an *nostrum* cum *Veterum Folio* conveniat: nostrum est *Arboreum*; Veterum fuit *Aquaticum*. Sunt, qui solent præscribere in Affectibus Capitis, & confortanda Memoria; sed incerta experientia. *Cosmeticum* etiam creditur, sed incertæ naturæ. (*M*)

CXCIX. MAL-

& *sub* Chamænerii *genere cum omnibus* Lysimachiis siliquosis *dictis reponitur*. *Quod* Ettmullerus *vocat* Chamænerium majus, & minus, *erit* Chamænerium latifolium, & angustifolium T. *cujus nonnullæ sunt species*, *Floris præcipuè varietate distinctæ*.

Pro quinta demum differentia ponit Lysimachiam siliquosam, hirsutam, flore parvo: *quæ est* Tournefortio Chamænerium villosum, parvo flore: *est quoque* & majus & minus parvo flore: *quemadmodùm* Chamænerium villosum magno flore, purpureo & violaceo: *quæ species omnes sub nomine* Lysimachiæ siliquosæ hirsutæ *vulgò veniunt*.

(L) Majorana *Planta congener est* Origano: *utrumque Plantæ genus Flore est labiato*, *cujus labium superius surrectum est*, *inferius tripartitum*; *at* Majorana *differt ab* Origano, *quòd Flores* Origani *in spicis squamosis*, & *Muscarii æmulis nascantur*; Majorana *verò capitulis prædita est rotundioribus*, *densioribus*, & *brevioribus*, *ex quaterno ordine foliorum squamatim positorum conflatis*. Majorana vulgaris C. B. *vulgatior est*, *quam ut descriptione*, & *satis cognitarum virium encomio indigeat*.

(M) *Hunc faciunt* Malabathri *etymon*: *à* Malabar *Indiarum regione*, & Bathrum, *quod apud Indos* Folium *signi-*

CXCIX. M A L V A.

MAlva { Sylvestris [Folio rotundo / Folio sinuato] *hujus loci.* / Hortensis, seu Arborea, *loci sequentis.*

Appellatur Malva, *Brunsfels. Matth. Cast.* Malva vulgatissima, *Trag.* Malva sylvestris, pumila. *Fuchs. Dod.* Malva sylvestris, repens, pumila, *Lob. Ger.* Malva sylvestris supina, *Cord. hist.* Malva minor, *Lon.* sylvestris, minor, *Tab.* vulgaris, minor, *Cam.* Malva sylvestris, folio rotundo, *C. B.* s. Græc. μαλάχη. Germ. *Pappeln*, *Hasz-Pappeln*, *Hasz Pappeln.* Gall. *Mauve.*

Crescit passim inculta, gaudet solo pingui ac humido: floret Majo ac sequentibus.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Folia, Flores, Semen, Radix.

Vires. Herba (Folia & Flores) moderatè calfacit, (aliis refrigerat,) humectat, emollit, lenit Dolores, laxat Alvum, Urinæ acrimoniam mitigat. Usus præcipuus in Affectibus Pulmonum, Vesicæ, Intestinorum, Uteri, e. g. Phthisi, Tussi, Raucedine, Calculo, erosione Vesicæ ac Intestinorum, In duritie Uteri, Febribus, &c. Extrinsecùs in Tinea Capitis (cum Urina in Lixivium cocta): in Tumoribus maturandis, Doloribusque sedandis (Cataplasmate): in Alvo lenienda, Dolore Nephritico mitigando (Clystere).

N. Semen & Radix iisdem pollent viribus, sed usus rarioris sunt. Præferuntur nihilominùs in Medicamentis internis.

Radix cocta Furfures Capitis cadere facit (Lotione).

P R Æ P A R A T A.

1. *Aqua Stillatitia.* Ex Foliis, & Floribus, Majo collectis.
2. *Conserva Florum.* Verùm rari usus est.

CC. M A L V A   A R B O R E A.

MAlva rosea, folio subrotundo, Malva hortulana, *Brunsfels.* hortensis, *Trag. Fuchs. Dod. Lon. Ger.* Malva major, *Matthiol.* Malva arborea, *Tab.* Malva Romana, *Gesn.* Malva major unicaulis, *Matth. Cast.* Malva rosea fruticosa, *Lob.* German. *Herbst-Rosen*, *Winter Rosen*, *Ernde-Rosen*, *Garten-Pappel*, *Baum-Rosen.* Gall. *Mauve Romaine, arboree, &c.*

Est Flore simplici, vel pleno, eoque coloris albi, purpurei, incarnati.

Crescit

CXCIX. MALVA. *Malva*, Germ. *die Pappel*, imprimis *vulgaris*, Planta est satis cognita Græcis μαλάχη, à μαλάξειν seu *malaxare*, unde & *Mollis Herba* dicitur ab usu primario *emolliendi*: hinc *Folia & Flores* inter *Herbas quinque Emollientes* [quales sunt *Althæa*, *Parietaria*, *Branca ursina*, *Malva vulgaris*, & *Violaria*, de quibus videatur AUTHOR *noster lib. 2. cap. 11. pag. 107.*] primatum obtinet. Dividitur aliàs in *Malvam Foliis rotundis*, & *Foliis aliquantisper laciniatis*. Sed dubito, an hæc duo reverà inter se differant? & potiùs hoc lusui Naturæ sit tribuendum? Utraque est in usu promiscuè. Vis est blandissima, & temperata: præbet Succum mucilaginosum temperatissimum, quod quosvis acriorum Humorum, imprimis nimia acidorum, aculeos intra Corpus nostrum lenit & obtundit, qua vi humectare, emollire, Dolores lenire, Seri urinarii, item Lymphæ catarrhalis acrimoniam mitigare, & Alvum laxare, rectè dicitur: unde Veteribus Romanis quoque Planta hæc, unà cum *Lactuca*, vesci ad Alvum laxandam, in usu fuit. *Decoctum* enim ejus cum pauxillis *Passularum minorum* Alvum egregiè laxat, ad quod & sola *Planta* cum *Lacte* decocta adhibetur. In Affectibus Renum ex Urina nimis acri, Stranguria & Dysuria, est egregium Remedium, uti etiam *Decoctum Radicis Malvæ* in tali casu est usitatum.

Externè convenit pro *emolliendi* scopo, *resolvendi*, *maturandi*, *relaxandi*, & *temperandi acrimoniam salsam*; unde in *Clysteribus* pro stimulanda Alvo, & emolliendis Scybalis induratis, nulla habetur melior Planta hac Malva: imprimis, si ejusmodi *Clysteribus* addatur tantillum *Salis Gemmæ*, quod egregiè convenit, ubi opus est incisione & abstersione Mucilaginis viscidæ. Sic pro Fæcibus nimis induratis emolliendis, si non velimus infundere *Clysterem* ex *Oleo Lini & Raparum*, de quo *paulò antè* locutus sum sub *Lino*, possumus habere talem:

℞. *Herb. Malvæ* M. ij.
Flor. Meliloti M. j.
Malvæ p. j.
Chamom. p. j.
Coq. in s. q. *Aquæ simpl.* Colaturæ ℥viij. vel x. adde
Electuar. Lenitiv. ℥j.
Salis Gemmæ ʒj.
Vitelli Ovi No. j.

Et erit potens *Clyster* pro induratis Fæcibus emolliendis.

Ulteriùs ad *Emplastra & Cataplasmata* quoque maturantia, Humoresque demulcentia, cum *Aqua* aut *Lacte* ubique adhibetur, ut nimirum acria temperet, exasperata lubricet, & loricа quasi obducat, & sic Tumores duros & Abscessus emolliat, maturet & suppuret. In Tinea & Ulceribus Capitis, sicca Crusta, *Decoctum Malvæ* pro Lotione Capitis singulariter commendatur. Meliùs in *Aqua*, acuata cum *Lixivio* paululùm acri, aut *Urina humana* coquitur, quàm in *Aqua simplici*; *Urina* enim & *Lixivium* corrigunt Acidum erodens Cutim in Tinea: sin verò Tinea sit humida, & Achores sint manantes, tunc coquitur *Malva* cum *Pisis* in *Aqua simplici*, vel *Cerevisia*. Alii *Unguentum* seu *Linimentum* flavum parant ea *Malva*, ejusque *Radice*, subacta cum *Butyro Majali* non salito, & addita pauca *Camphora*, & fit elegans *Linimentum* ad loca Tinea & Achoribus affecta detergenda.

Radix Malvæ, Sole Aquarium ingrediente, effossa & appensa, singulare est *Ophthalmicum*, imprimis in Ophthalmia, Epiphora, *wenn die Augen trieffen*, & similibus aliis Affectibus, de quo vid. HARTMANNUS *in Praxi pag.* 90. & tali modo appensa etiam ad Lippitudines & similes casus convenit: unde etiam solet hoc modo appendi in Variolis pro præservatione Oculorum, ne occupent Oculos, & sequatur, quod fit interdum, *Cæcitas*.

Conserva Malvæ paratur ex *Floribus*, quæ ab AMATO LUSITANO *C. 6. Cur.* 58. & HOCHSTETTERO *in Dec. VI. cap. 2. Scholio*, tanquam *Specificum* expertum in Stranguria, Dysuria, & aliis Affectibus Urinariis, commendatur, uti & Stomachi & Pectoris Affectibus dicata est, (*N*)

CC. MALVA ARBOREA. *Malva hortensis, major, arborescens*, Germ. *Herbstrosen*, reverà est *Malva*, saltem, quòd insignis sit luxuria præsertim in varietate *Floris*; nunc enim *Flore pleno*, nunc *vacuo* apparet. Hinc ipsa *Planta* omnibus cognita, minùs temperata est, quàm ejus *Flores rubri*, qui tantummodò usitati sunt, sive sint simplices, sive sint pleni, in textura sua blandè sunt *adstrictorii*, & ob hanc causam à PARACELSO quoque inter *Vulneraria* relati.

Raro interim in usu sunt, nisi à Barbitonsoribus in Affectibus Faucium, imprimis in Inflammationibus Tonsillarum, Angina, in qua ferè nullum præstantius est Remedium,

---

significat: hinc Malabathrum, *quasi* Folium Malabaricum, *Quibusdam* Folium Indicum, *& absolutè* Folium *appellatur. Barbaro vocabulo* Tamalapatra *quoque dicitur. In Officinis* Malabathrum *exoticum est Folium, manus magnitudine ad Citrei Folii formam accedens, pallidè virens, leve, lucidum, tribus nervis secundum longitudinem excurrentibus notabile. Ajunt illud ex Arbore in regione Cambayę decerpi: Arbor autem Baccam profert ad Pisi magnitudinem, ovalem, subrubram, calyce ad medietatem tectam, exiguo pediculo adhærentem, acrem aromaticamque. Hęc ex* Lemery.

(N) Malva *ex Herbis est Flore monopetalo (polypetalon, sed falsò, putavit* Rajus, *ut ipse quoque posteà animadvertit) campaniformi, multifido, cujus medium tubus occupat: pistillum abit in Fructum e plurimis capsulis, Semine fœtis, constantem.* Malva *ab* Althæa *&* Alcea *ex eo distinguitur, quòd* Malvæ *folia minùs quidem secta sint, quàm Alceę, minusque incana & villosa, quàm Althęę.* Malvæ vulgaris *vires conveniunt cum viribus* Althææ. *Vide quæ hic* Schrœderus *&* Ettmullerus *habent & quæ nos, ubi de* Althæa, *diximus, Sufficiat addere quòd* Malva *quibusdam dicatur quasi* Molva, *quia* mollit Alvum: *hinc* Martialis.

Utere Lactucis & mollibus utere Malvis,
Nam faciem durè Phœbe cacantis habes.

Et Schola Salernitana,

Dixerunt Malvam Veteres, quia molliat Alvum.

Crescit in hortis. Floret in fine Æstatis, initióque Autumni.

OFFICINALIA NATIVA.

Flores soli.

Vires. Calfacit & humectat, minùs tamen quàm vulgaris Malva, subastringit. Usus præcipuus in Tonsillarum Morbis, Oris putredine (Gargarismate), in Fluxu Menstruorum (Erysipelace): in reliquis Malvæ vulgari similis est.

(Tingitur his Floribus Spiritus Vini, Vinum Hyppocraticum.

CCI. MANDRAGORA.

MAνδραγόρας. Arab. *Jabora*, Hebr. *Dudaim*, German. *Alraun*, Gall. *Mandragore*. Herba est baccifera, Radicem habens, quæ Hominis partes inferiores aliquatenus repræsentat.

Estque Mas vel Fœmina: illa usualior. Insigniturque Mandragoras mas, *Trag. Fuchs. Matth. Cord. in D. Lob. Cam.* Mandragoras albus, seu masculus, *Cord. hist.* Mandragora mas vel alba, *Cam.* Mandragora fructu rotundo, *C. B.* 1.

OFFICINALIA NATIVA.

Cortex Radicis, qui ad nos aliunde, potissimùm ex Italia, asportatur.

Vires. Refrigerat 3. siccat 1. emollit mirè. Narcoticus est ac Soporiferus, rari usus intrinsecùs. Extrinsecùs usu ejus est in Oculorum rubore ac dolore, in Erysipelate, in Tumoribus duris: Strumis, &c.

PRÆPARATA.

Oleum. Fit ex decoctione Corticis, aliorumque Narcoticorum Succis, atque Oleo. Vide Disp.

CCII. MARRUBIUM.

MArrubium [Nigrum. Ballote. *Hoc minùs usuale.*
[Album. *Hoc Officinale est.*

Dicitur Marrubium album, vulgare, C. B. 1. Marrubium *Matthiol. Cord. in D. Fuchs. Dod. Cast.* vulgare *Clus. hist. Lob. Tab. Ger.* Marrubium fœmina, *Brunsf.* candidum, *Trag.* Prassium. Germ. *Weisser Andorn.* Gall. *Marrube blanc.*

Crescit

---

dium, in Exulceratione Faucium, & aliis, ubi ordinario *Gargarismata* ingrediuntur; v. g. *Decoctum Florum in Lacte*, alioque Liquore egregium *Gargarisma Anodynum* constituit. Præterea, uti *Prunella* in Faucium Inflammationibus, in specie Prunella dicta adhibetur, ita hi *Flores* quoque iisdem mederi Affectibus observatum.

In genere ergò pro quibuscunque Faucium Affectibus posset fieri tale *Gargarisma*, commendatum ab HARTMANNO *in sua Praxi p.* 126. cujus basis est *Malva*, ad cujus imitationem sequens correctius præscribere soleo:

℞. *Herb. Prunellæ,*
Veron.
Salviæ;
Flor. Rosar. rubr. an. M. ß.
Malvæ rubr. Mj.
Rad. Polypod. querc. ℥ß.
Sem. Sinapi contus. ʒij.
Coquantur in *Aquæ simpl.* ℔iiß. & *Aceti Vini* ℔ß. ad casum transversi pollicis, colentur cum levi expressione. Colaturæ adde
Sacchari ℔iij.
M. f. Gargarisma.

Hoc est ferè Catholicum in omnibus Faucium Affectibus, tam in principio, quam in incremento. Dum additur *Semen Sinapi*, magis est appropriatum pro discussione, nam *Sinapi* prodest in discutienda Inflammatione Faucium & Gingivarum, ratione Salis volatilis acris. Quin & *Pulvis* horum *Florum* cum *Melle* mixtum cum pauco *Alumine*, ad Oris Gingivarumque corrosionem & laxitatem scorbuticam, imprimis ad Mulierum Fauces scorbuticas mirè convenit. Aliàs *Flores* hi rarius usurpantur. (O)

CCI. MANDRAGORA. Planta hæc, quæ ad nos apportatur, est rara, & crescit nonnisi attenta cultura in nostris Hortis. *Radix* similis est *Corpori humano*; proptereà Vetulæ faciunt exinde *Veneficia*, *Vinnculos*, German *die Alraunigen*: cum careat Crinibus seu Capillis; proptereà, ut & ipsos acquirant, solent perforare *Radices*, & indere grana aliquot *Hordei*. Videatur de his Mangoniis, quos faciè colunt, BARTHOLINUS *in l.* 2. *Hist.* 51. *M. A. N. C. Ann.* 1. *Obs.* 48. *p.* 141. 142. & 143.

Solet distingui *Mandragora Radix* in *Marem* & *Fœminam* hac differentia, quod Mas sit sterilis, Fœmina verò ferat Fructus.

Planta hæc, uti usus est rari, ita rara etiam est in Officina.

Radix, & ipse *Cortex* & *Poma* ea se vi narcotica & stupefactiva sunt prædita, & est una ex primariis *Narcoticis*, & *Stupefactivis*. Hinc *Vinum* infusionis *Mandragoræ* Ægris propinatur, quando Membrum aliquod resecare volunt. Cùm verò Narcosis hæc admodùm periculosa sit, hinc modus hic Narcosin inducendi apud nos explodirur; sicut & interne rarò, imò rarissimè, & ferè nunquam usurpatur: extrinsecùs verò familiariùs usurpatur.

Nam *Cortex* & *Radix* ejus pro scopo emolliendi & resolvendi Tumores duros, scirrhosos, & strumosos adhibentur, ubi hoc in puncto *Cicutam*, de qua *suprà* locutus sum, imò *Nicotianam* superat. Unde est, quòd conjungunt *Succum Mandragoræ* cum *Succo Cicutæ* vel *Nicotianæ* cum *Gummi Ammoniaco* in *Unguentum* vel *Cataplasma*, vel *Emplastrum contra Tumores duros Splenis*.

Habetur etiam *Emplastrum de Mandragora* contra eosdem Scirrhos, & Tumores duros Splenis in HARTMANNI *Praxi Chym. pag.* 218.

Sic habetur in Officinis *Oleum de Mandragora* cocta in *Oleo communi*, sed est rarum.

FABER *in Myrothecio Spagyrico lib.* 4. *cap.* 1. habet *Oleum Mandragoræ* per descensum destillatum, quod valdoperè commendat ad ejusmodi Mala, externè pro emolliendis duris Tumoribus, & sistendis Doloribus, quoniam est narcoticum & anodynum. (P)

CCII. MARRUBIUM ALBUM. *Marrubium album*, seu *Prassion*, Germ. *Weisser Andron*, est Simplex primarium ex *Verticillatis* officinalibus *Plantis*; crescit vulgariter, & facilè cognoscitur, quoniam *Flores verticillatim circa Caulem congesti* sunt minores.

Folia sunt usitata, quæ odorem habent citratum, saporem subamarum, & leviter adstringentem, adeò, ut pateat, quòd Sale volatili acri & penetrante sint dotata.

Primarium sunt Remedium in Affectibus Pectoris, & Morbis chronicis, pro incidendo Muco viscido & tenaci Stomachi & Primarum viarum, & hinc ortis Obstructionibus, & Tumoribus Viscerum solvendis & reserandis, multisque

X a

(O) Malva arborea J. B. *quæ* Veneta *quoque dicta est*, *potiùs inter* Althæas *connumeranda*, *ob Foliorum mollitudinem. Hinc* Tournefortio *dicitur* Althæa maritima, arborea, Veneta. *Est &* Althæa maritima, arborea, Gallica T. *quæ* Malva arborea, marina, nostras Park. *Primam in hortis colimus.*

(P) Mandragora *à Græce* μάνδρα, Mandra, *quod circa* Mandras, *seu Pecorum stabula inventa sit. Plantæ genus est Flore monopetalo; campaniformi, multifido, cujus pistillum abit in Fructum mollem, in quo nidulantur Semina reniformia. Addit* Tournefortius *Folia specierum Mandragoræ obscurè virentia esse, subrotunda, fœtida, Radicesque longas & crassas, quas à similitudine quadam* anthropomorphas *appellant. Et quidem* Mandragoræ *maris dictæ Radix crassa est, longa, bifida, fibris hinc inde prodeuntibus velut hispida, incoxantem hominem, ut sibi persuadent, referens. Flores ex albido purpurei, pediculis insidentes è Radice (acaulos enim Planta est) exeunt, ac Folia ipsa præveniunt, qui deinde abeunt in Pomum rotundum ex luteo viride.* Mandragoræ fœminæ *Folia angustiora, minora, & nigriora: Flores ex cæruleo purpurascunt: Fructus minores; Semina exiliora & nigricantia. De viribus Mandragoræ narcoticis & tantumnon venenatis nemo est qui dubitat. At* Aetius *Ponti cannem innoxiam putat, omnemque malitiam in Semen rejicit. Verùm* J. Faber Lynceus (*teste* Torrentio in Notis ad Hernandez), *Romæ celeberrimus Simplicium Professor, coram suis Auditoribus magnum Mandragoræ Pomum unà cum Seminibus jejunus comedit, & quamvis per aliquot horas jejunus permanserit, nullam neque somni, neque alterius symptomatis vim passus fuit. Idem experimentum & ipse* Torrentius *se quoque persæpè fecisse testatur. Veterum testimonio Semen Mandragoræ Uterum purgare creditur: quare non abs re quamplurimi existimant*, Rachelem *ea ratione Poma Mandragoræ expetivisse, ut purgato iis Utero, aptior ad concipiendum redderetur.*

Crescit incultam juxta vias. Floret Julio.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia sola.

Vires. Calfaciunt 2. siccant 3. aperiunt, abstergunt, attenuant, saporis amari. Usus præcipuus in obstructione Pulmonum, Epatis, Lienis, Uteri, adeoque in Phthisi, in Espuitione sanguinolenta, in Partu difficili, Lochiisque remoratis. Extrinsecus usus ejus rarior est.

N. Vesicæ, ac Renibus censetur noxium, correctum tamen Glycyrrhiza ac Passulis nihil nocere dicitur.

PRÆPARATA.

1. *Aqua stillatitia*. Ex integra Planta, Junio ac Julio collecta.

2. *Syrupus de Prassio*. Fit ex Herbis Pectorallbus, Radicibus Aperientibus, Emollientibus, &c. Vide Disp.

3. *Species Diaprassii*. Vide Disp.

CCIII. MARUM.

PLanta est exotica, Majoranæ in facultatibus ac figura similis, adeò ut pro una eademque Herba à nonnullis habeantur. Quamobrem cum Maro hisce in regionibus destituamur, Majoranam, vel Dictamnum Creticum substituere solemus.

PRÆPARATA.

Pilula Marocostina Mindereri. Vide lib. 2.

CCIV. MA-

---

tisque aliis Affectibus ex tali causa occasionali natis. Conveniunt imprimis in *Affectibus Pectoris*, in Tussi inveterata, imprimis Senum, quæ oritur ex Ventriculo, nimis acida Mucilagine & crassis Humoribus referto, ob deficientem Chylosin: pro quali Mucilagine attenuanda & expectoranda *Decoctum Marrubii* in *Aqua* vel *Vino* cum pauca *Melle* dulcificatum, est egregium Remedium; indeque inter *Pulmones mundificantia* Marrubium non est ultimi loci; sicut etiam in Aqua, vel Pituita in Utero collecta laudatur, quæ uplarimùm in Hydropem Ascitem degenerat. Præprimis verò in Ictero flavo, si ex infarctu Ductus cystici, vel simili occasione oritur, *Decoctum* ejus cum *Anserina*, vel in *Vino* infusum, vel *Succus* ejus cum *Vino* mistus & potatus, prodest; de quo vid. FREITAGIUS *in Aurora Med. cap.* 36. quod ipsum confirmatur à FORESTO *l.* 10. *Obs.* 40. qui etiam ceu expertum *Specificum* commendat *ad Icterum flavum*, qualis sæpè alias est lethalis, nihilominùs FORESTUS dicit, illum curari posse *Marrubio albo*: uti etiam HARTMANNUS ubi *tractat de Ictero*, *Marrubium* valdoperè commendat in hoc & Hepatis Affectibus; item ad Hydropem Ascitem laudatur, qui ex Ictero oritur. Ulteriùs Hepatis Obstructionibus, iis præprimis, quæ conjunguntur cum tono laxato, ejusq; infarctu scirrhoso ex Mucilagine crassa, ab Acido coagulata, commendatur insigniter: videatur ZACUTUS LUSITANUS *l.* 1. *Praxeos admiranda Obs.* 41.

Externè in Ictero fit *Cataplasma ex Marrubio*, junctâ *Anserina* in *Vino* coctis, quod plantis Pedum applicatur. Videatur JOEL *in Praxi*.

In Officinis prostat *Aqua destillata*, quæ ad eosdem usus ac Herba usurpatur; nihilominùs *Decoctum* est melius. Prostant enim quamplurimæ in Officinis *Aquæ destillata*, quæ nihil participant de viribus Herbæ, ex qua destillantur, de *quibus inferiùs suo loco*.

Syrupus de Prassio, seu *de Marrubio* (utrumque legitur) usitatus est ad Asperæ Arteriæ & Pulmonum infarctus, aliosque Affectus Pectoris, Asthma, & Tussim imprimis Senum inveteratam humidam, ex Mucilagine & Pituita crassa vel viscida, sive stabuletur in Bronchiis Pulmonum, sive in Ventriculo & primis viis. (Q)

MARRUBIUM NIGRUM.

M*Arrubium nigrum* seu *Marrubiastrum* vocatur etiam *Ballote*, Germ. *der schwartze Andorn*. Cùm ubique *Marrubium album* in Officinis prodest, hinc factum est, ut de *Marrubio nigro* Practici non fuerint soliciti; quam ob causam hoc Officinas non ingreditur. (R)

CCIII. MARUM. *Marum* est *Planta Syriaca* nobilissima; similis ferè *Majoranæ*, utut sit statura minor, Odore subtili ac penetrante, Sapore magis aromatico constans: quare usum planè singularem habet: hinc Cephalalgiæ & Nervinis Affectibus maximè conducit, adeoque Medicamentum est egregium in Apoplexia & Catarrhis, ita, ut meritò quibusvis *Essentiis* & *Spiritibus Cephalicis* addenda fuerit, *Dictamno Cretica* substituitur.

Aliàs propter raritatem *rarus* est ejus *usus* in Officinis, imò rarissimè præscribitur, nec memini, me unquam legisse præscriptum. De *virtutibus Mari* videre possumus MINDERERUM *in Aloedario cap.* 2. ubi *Pilulas* habet, quarum primarium Ingrediens est *Marum*: unde & *Marocostinæ* dicuntur. Quibusdam autem in locis substituitur meritò loco hujus *Majorana*, iisdem ferè gaudens proprietatibus. (S)

CCIV. MA-

(Q) *Duplex apud Veteres* Marrubium *est*, album *nempe*, *&* nigrum: *sed* nigrum *dictum*; Marrubium *non est*, *ut Rajus*: *Marrubium verum Plantæ genus est Flore labiato, cujus labium superius surrectum & bicorne, inferius tripartitum: pistillo adhæreat quatuor embryones, qui in quatuor Semina oblonga evadunt. Species Officinalis est* Marrubium album, vulgare C. B. *Hujus Caules cubitales, quadrati, cana lanugine pubescentes, ad nodos Folia habent bina, rugosa, serrata, albicantia, hirsuta, sapore acri & amaro: Flores verticillati: Radix fibrosa, nigricans. Albi Marrubii Folia papyram cæruleam haud rubefaciunt, amarissima sunt, & penetrantissimi odoris.* Dodonæus *ait, odorem hunc ad Moschi odorem accedere: in Flandria itaque id verum esse credendum est, si* Dodonæo *fidem denegare nolimus. Sic de* Marrubii *principiis philosophatur* Tournefortius. *Sal Terræ naturale, quod amarum est, & ex Sale marino, Sale ammoniaco, & Nitro componitur, in hac Planta, cum non exigua portione Sulfuris) Phlegmatis, & partium terrestrium, conjunctum esse videtur. Chymica Analysi elicitur ex Marrubio multum acidi Phlegmatis, multum Olei & Terræ, parum Spiritus urinosi, Salis volatilis concreti, & fixi parùm lixivialis: haud mirum igitur, si Marrubium sit valdè fusorium & aperiens medicamentum: hinc maximè valet adversùs Icterum & Asthma. In Rheumate, & Tussi pertinaci Succus Marrubii ab* ℥ij. *ad* ℥vj. *Infusum Plantæ in Vino albo ad cyathum, Decoctum ex Aqua paratum ad plures cyathos, potandum exhibetur.* Tabernæmontanus *hoc parat* Decoctum ad Ischuriam: ℞. Summitatum Marrubii & Rorismarini *an. pug.* j. Seminum Petroselini *pug.* ß. Passularum Corinthiacarum, Fructuum Sebesten, & Jujubarum *ana* ℥j. *ebulliant in* ℔. x. Aquæ fontis: *adde in fine* Radicis Glycyrrhizæ *bacillum*, Mellisque *cochl.* iij. *sumatur per intervalla*.

(R) *Cùm* Marrubium *dicimus*, album *intelligimus*. Marrubium *enim* nigrum Marrubii *species non est, sed* Ballote Matth. *quæ à* Marrubio *floris & fructus forma satis differt.* Ballote *enim Plantæ genus est Flore labiato, cujus labium superius, cochlearis instar est excavatum, inferius in tres partes divisum, media ampliori & cordiformi: pistilla adhærent quatuor embryones, qui abeunt in Semina oblonga, in Calyce pentagono maturescentia.* Marrubium nigrum *sive* Ballote J. B. *Caulibus quadratis, hirsutis, ad sesquicubitum elevatur: Folia Melissæ atrovirentia, rugosa, fœtida, serrata. Flores Lamii rubri verticillati. Folia inquam hujus Plantæ fœtida sunt, amara, & cæruleam papyram haud rubefaciunt: unde conjicere licet Sal Terræ naturale in ea esse multo Oleo fœtido involutum:* Rajus *ait*, Ballotes Decoctum *ad Hystericam & Hypochondriacam affectionem valdè valere. Ad Podagram vel arcendam, vel rariorem reddendam sequens* Infusum *valere ajunt, copiosè & quotidie per vices epotum:* Foliorum Marrubii nigri, albi, & Bettonicæ *singulorum pugillus* j. *affundatur* Aquæ ferventis ℔. vj. *removeatur vas ab igne, tegatur operculo, deinde* Infusum *linteo trajiciatur, ad usum.* Ettmullerus *hic* Marrubium nigrum *cum* Marrubiastrum *confundit: sed* Marrubiastrum Tournefortio *peculiare Plantæ Genus est, quo* Sideritidis *quasdam dictas species complectitur.*

(S) Marum Syriacum, *seu* Cortusi, *est juxta Methodum* Chamædryos *species, vocaturque à* Tournefortio Chamædrys maritima, incana, frutescens, foliis lanceolatis. Rajus *in Methodo* Marum *Genus peculiare facit, atque à* Tournefortio *falsò* Marum *inter* Thymbræ *species connumerari. At* Tournefortius *haud inter* Thymbræ *species* Marum Cortusi, *de quo hic sermo, connumerat; sed* Marum vulgare, Clinopodium Dod. *quod est* Sampsuchus *sive* Marum Mastichen redolens C. B. *quæ Planta reverà* Thymbræ *speciebus accensetur à* Tournefortio, *appellaturque* Thymbra Hispanica, Majoranæ folio.

Marum

CCIV. MATRICARIA.

ARtemisia tenuifolia, *Trag. Fuchs.* & nostras, *Lob.* Parthenium, *Matthiol. Dod. Cord. in D. Cast.* Amaracus, *Galen.* Matricaria Parthenii 2. species, *Brunsf.* Matricaria, *Trag. Lon. Cam. Ges.* Matricaria vulgaris, *C. B.* 1. German. *Metram, Methran, Motor, Muterkraut, Muterkraut, Feberkraut*, Gall. *Matricaire*.

OFFICINALIA NATIVA.

Herba cum *Floribus*.

Vires. Calfacit 3. siccat 2. attenuat, incidit. Usus præcipuus in Affectibus Uteri frigidis ac flatulentis, in obstructione Mensium, in impotentia Veneris, in Hydrope (purgat per Urinam nonnunquam & per Alvum,) &c. in Febribus Putridis, in Calculo Renum, in Vertigine. Extrinsecùs in Suffocatione Matricis (Decoctum cum Aceto Naribus applicatum): in Mensibus ciendis (Pessarium): in duritie Mammarum (Cataplasma): in Æstu febrili mitigando (fricando Dorsum): in Arthritico Dolore sedando, &c.

PRÆPARATA.

1. *Aqua stillatitia*. Fit ex integra Herba Mense Majo & Junio.
2. *Sal com.* Ex Cinere.
3. *Syrupus de Matricaria*. V. D.
4. *Oleum stillatitium* rarò extat.

CCV. MATRISYLVA.

MAtrisylva vocabulum diversis Plantis attribuitur. 1. *Hepaticæ* stellatæ, 2. *Caprifolio*, ac 3. *Hermino*. Vide suis locis.

CCVI. MELILOTUS.

MElilotus vera, major vulgaris, *Trag.* Lotus Urbana, *Matth.* Sylvestris, *Fuchs. icon. Tab.* Officinarum Germaniæ, *C. B.* 1. Melilotum majus, *Brunsf.* Melilotus, *Lon.* Saxifraga lutea, *Fuchs.* Loti sive Trifolii species, *Cord. in D.* Melilotus Germanica, *Lob. Cam. Ger.* Trifolium odoratum, 1. & 2. *Dod.* Germ. *Honig-Klee, Stein-Klee, odder Steyn-Klee*. Gall. *Melilot*.

Gaudet locis saxosis. Floret integra Æstate.

OFFICINALIA NATIVA.

Flores, seu integra *Herba*, *Semen*.

Vires. Calfacit 1. emollit, discutit, Dolores mitigat. Usus creberrimi præcipuè extrinsecùs, in Tumoribus, Doloribus, Oculis rubicundis, in Clysteribus, & sim.

N. Quoties simpliciter Meliloti fit mentio, *Semen* recipiendum.

PRÆPARATA.

1. *Aqua*. Ex Herba cum Flore stillatitia.
2. *Emplastrum de Meliloto*. V. D.
3. *Oleum*.

CCVII. ME-

CCIV. MATRICARIA. *Matricaria*, Græcis παρθένιον quasi *Planta Virginalis*, quòd Uteri seu Matricis vitiis conducat; unde & Germanis *Mutter-kraut* dicitur, refertur aliàs *ad Artemisiam*; quæ valdoperè est uterina; sed reverà est species *Chamomillæ latifolia*, & ad *Chrysanthema* potiùs referri potest, licet viribus in plurimis cum *Artemisia*, uti & *Chamomilla* conveniat.

Odor penetrans, & Sapor acris loquitur de *Sale volatili* penetrante, & acri; unde Pituitam & Mucilaginem viscidam, in Vasa Uteri stabulantem, ibi turgescentem, sicque Flatus & Mensium suppressionem causantem, removet, incidit, & propulsioni aptam reddit. Usus ergò ejus, uti dictum, est Mulieribus in Passione Hysterica, Uteri inflatione, Mensium vitiis, Pathematis Abdominis, Lochiis remoratis, Doloribusque post Partum, & aliis Uteri vitiis dolorosis, & incommodis à Partu oriundis, si scilicet vel sola, vel cum *Artemisia* & *Chamomillæ Floribus* decoquatur, & *Decoctum* usurpetur; sicut & ejus usus cum *Chamomilla* usu *carminativo & anodyno* conspirat; magis tamen *aromatica*, adeoque ferè efficacior solet esse *Matricaria*, quàm ipsa *Artemisia*. Aliàs viribus & usu conveniunt.

Externè in *Clysteribus* propter vim carminativam usurpatur. In Uteri vitiis dolorosis, ejusque inflatione, in Doloribus post Partum, Pathematis Abdominis; Mensiumque fluxu doloroso, *Matricaria* cum *Chamomilla vulgari*, vel, quod melius est, *Romana*, in *Vino* decocta, vel probè macerata, & cum *Sacculo duplicato* calidè Abdomini applicata, valdè prodest, propter vim aromaticam discutientem. In Cephalalgia etiam Planta recens contusa, Capitique dolenti vel Fronti applicata, ceu proficuum Remedium adhibetur, modò illius Odorem ferre possit Æger, præstantissimum enim est auxilium.

Inter *Præparata* prostat *Aqua destillata*, *Sal*, & *Syrupus de Matricaria*, non minùs, quàm *Syrupus de Artemisia*.

Prostat etiam in quibusdam Officinis *Conserva de Matricaria*; sed est rara, & non in omnibus reperitur. (T)

CCVI. MELILOTUS, *Melilotus* est notissima Herba. Datur vel *Flore albo*, vel *Flore luteo*, diciturque *Lotus odoratus*, & *Trifolium odoratum*, quoniam suavem spirat odorem. Pertinet in genere ad *Trifolia*; propriè verò ac in specie ad *Lotos*, ob Foliorum magnitudinem. In eo namque differunt *Lotus & Trifolium*, quòd *Lotus* habeat *Folia majora*, *hoc* verò *minora & exilima*. Germanis dicitur *Steinklee*.

Usum etiam *internum* nullum aut rarum agnoscit: utut *externè* creberrimi sit usus, propter *vim anodynam*, *emollientem*, & *temperativam*, in quo conspirat cum *Malva* & *Althæa*, nisi quòd sit magis volatilis, adeoque magis resolutiva in Tumoribus, cujuscunque sint generis. Nullum enim fit *Cataplasma Paregoricum*, vel *Malacticum* seu *Emolliens*, vel blandè *Discutiens* & *Suppurans* Tumores, quod non ingrediatur *Melilotus*. In *Decocto* præbet *Mucilaginem* usibus hisce inservientem. Unde ratione virtutis anodynæ, lenitivæ & incisivæ, obtinet vim anodynam, proptereà in Doloribus Arthriticis & Podagricis quibusdam, instar *Cataplasmatis* cum *Malva* & *Althæa* applicatur, & affert levamen non contemendum, quoniam discutit Tumores, & lenit Dolores. In Inflammatione Uteri, Ani & Testium, *Fotus* ex *Decocto Meliloti* est egregius; imprimis si ipsi recenti addatur *Agrimonia* & *Chamomilla*, quæ in *Vino* vel Aqua decocta Dolorem & Inflammationem egregiè sistunt. Aliàs in *Clysteribus* simili usu *Anodynis* & *Emollientibus* usitatus est *Melilotus* cum *Malva*.

Semen est rarissimi usus:

1. Prostat in Officinis famosum illud *Emplastrum de Meliloto*, cujus descriptio vulgaris, ac prout habetur in Officinis, cruda satis est, ac rudis. Concinniorem descriptionem videb. apud SIMONEM PAULI *in Quadripart. Botan.* Ad emollitionem, discussionem & Dolorum sublationem egregiè conferre solet; hinc in emolliendis Tumoribus quibuscunque & Abscessibus pro Suppuratione est usitatum: cui, si Tumores sint Scirrhosi, Nervini, Glandulosi, & Strumosi, admisceri potest *Gummi Ammoniacum*; sin Sanguinei sint Tumores, addatur *Unguentum de Althæa*: in Tumoribus Malarum, item Colli, & Glandularum, ut Parotidum discutiendis, Doloribusque mitigandis, egregium hoc est *Emplastrum*, imprimis, si misceatur cum dimidio *Tacamahaco*, ac malaxetur cum *Oleo destillato Succini* in robustioribus, cum *Oleo* verò *Scorpionum* per infusionem parato in junioribus ac tenerioribus. Ubi scopus est tantùm maturandi & emolliendi, commodè miscetur cum *Emplastro Diachylo cum Gummis*, ac cum *Unguento Dialthææ*, vel *Oleo Amygdalarum dulcium* expresso, vel *Oleo Chamomillæ*, aut *Liliorum alborum*: in Tumoribus dolentibus emolliendis & discutiendis tres ejus partes cum *Theriacæ* p. j. misceri, & cum *Oleo Philosophico* malaxatum applicari potest. Imprimis usitatum est in principio Anginæ & Inflammatione Tonsillarum, ubi externè applicatur Gutturi, & potest malaxari seu subigi, vel cum *Oleo Amygdalarum dulcium*, vel *Chamomillæ*, additis aliquot guttulis *Olei destillati Cumini*. (V)

ME-

Marum Cortusi, *quamvis è Syria primùm advectum putent; nobis tamen familiarissima Planta est. Densè fruticat, lignosis, & incanis virgulis, quas vestiunt crebra Folia, Serpylli foliis paria, subtùs incana, superiùs virentia: Flores Chamædryos purpurascentes. Tota Planta sapore amaro, & acri, sed acri imprimis odore vulgò nota.*

(T) Matricaria, *seu* Parthenium, *vulgò cum* Artemisia *confunditur: sed non ferendo errore.* Artemisia *enim etsi viribus cum* Matricaria *conveniat; Planta tamen longè ab illa diversa est, ut suo loco notavimus.* Matricaria *de qua hic, Planta est* Chrysanthemo & Chamæmelo *congener quidem, sed ab illis diversa: præcipuè inter congeneres dignoscitur Floribus quasi per fasciculos dispositis, & Foliis multifariam, ac veluti per conjugationes sectis.* Matricaria *Mulieribus ob facultates Utero dicatas adeò notissima planta est, ut descriptione non indiget.*

(V) *Haud in Foliorum magnitudine consistit discrimen inter* Lotum & Trifolium, *ut ait hic* Ettmullerus. *Utra-*

que

CCVII. MELISSA.

Μελισσόφυλλον, Melissophyllum, *Matth. Cast. Tab.* Melissophyllum vulgare, vel adulterinum, *Fuchs.* Apiastrum, *Matth. Cord. in D. Lob.* Citrago, *Gesn.* Melissa, *Brunsf. Dod. Ger.* Melissa domestica, vel 1. *Trag.* nostras, *Cam.* hortensis, *Lon.* & c. *C. B.* Germanicè *Melissen*, *Ivenblat*, *Bienfaug*, *Mutter-kraut*. Gall. *Melisse*.

N. Est *Melissa peregrina*, quæ à loco natali, unde asportatur, *Turcica*, *Italica*, &c. dicitur, coliturque itidem nonnunquam apud nos in Viridariis; sed minùs ea est usualis.

Floret Julio: crescit in hortis.

OFFICINALIA NATIVA.

Vires. Calfacit 2. siccat 1. Usus magni est in Affectibus Cephalicis, Cardiacis, Uterinis, hinc & in Stomachicis, adeoque in Melancholia, in Somnis turbulentis, Paralysi, Apoplexia, Epilepsia, Vertigine, Lipothymia, Cruditate Ventriculi, remoratis Mensibus ac Lochiis Puerperarum, Suffocationeque Ute-

MELILOTUS CŒRULEA.

M*Elilotus cærulea* seu, genuino nomine *Medica cærulea erecta* non est in usu. Cùm tamen cum *Meliloto vulgari Officinarum* externè ferè conspiret, non dubito, quin idem quoque sit præstitura, nempe laxandi temperandique vim habeat. (X)

CCVII. MELISSA. *Melissa Vulgaris* seu *Melissophyllum* dicitur etiam *Melissa Citrata*, seu *Citrago*, quòd *odorem citratum* de se spargat. Latinè *Apiastrum*, quòd *Apes* sub opificio Mellis Planta hac delectentur. Datur & *Melissa Turcica* seu *Moldavica foliis oblongis*, *flore cæruleo*, quæ in hortis solùm colitur. Cæterùm *Melissa* quoque *Vulgaris* vel *Vera* est, vel *Adulterina*.

Prior autem tantùm in Officinis usitata est, & eò frequentiùs adhibetur. Usitata est ipsa *Planta cum Floribus*, colligendo imprimis tempore exaltationis, seu balsamico, quod est, ut colligatur Luna decrescente, quando versatur in Signis Igneis & Martialibus, qualia sunt Aries, Leo, & Sagittarius.

Simplex est *aromaticum* sui generis, sed tamen citra sensilem calorem, & *Analepticis* nostratibus *frigidis* accensetur (dividuntur aliàs *Analeptica* in *Calida* & *Frigida*): vis ejus aromatica consistit in parte spirituosa & admodùm volatili, adeòque Mercuriali, parùm admodùm oleosa. Propter has ergò particulas in specie Ventriculo, Capiti, Nervis, indeque Utero dicata, Spiritus deficientes refocillat, atque totum Corpus humanum restaurat, & in Vertigine, Apoplexia, Epilepsia &c. specificè conducit: In Peste est egregia, imprimis in illa, quæ hoc habet maligni, ut statim adsit prostratio virium. Contra Sterilitatem *Vino* infusa laudatur: item pro conservanda Memoria, in Affectibus Melancholicis, Hypochondriacis, Tristitia & Anxietate, ut & Palpitatione Cordis inde oriunda. Spiritus animales Senum utplurimùm restaurat, & reficit quoad vires. Mirabilis virtutis *Melissa* in Affectibus Cordis, & quidem interno usu, Exemplum habet FORESTUS *l.* 3. *Observat.* 29. Ad hæc in roborando Conceptu, indeque Mensibus ritè ordinandis, singulariter laudatur. Aliàs *Sal essentiale* ferè *tartareum* continet, quod etiam ex ejus *Succo* commodè parari potest, qua vi sua tartarea primas vias abstergendo pro usu *diuretico* esse potest. Verùm pro *scopo analeptico* tantùm adhibetur. Modum parandi docet SALA *in Tartarol. p.* 138.

Ex *Semine Melissa* fiunt *Emulsiones* egregii usus in Febribus Malignis, uti etiam in Palpitatione Cordis: in quibus Affectibus parantur tales *Emulsiones*, vel cum *Aqua spirituosa Melissa*, vel, quod est melius, cum *Aqua destillata Cordis Cervi*, quæ Malignitati adversatur, & aliàs in Palpitatione Cordis est arcanum Remedium.

De *usu Melissa externo* in Syncope & Palpitatione Cordis egregiam habet Experientiam FORESTUS *l.* 17. *Observat.* 1. qui in Palpitatione Cordis & Syncope gravi, orta ex Vulnere Pectoris, & Sanguine circa Præcordia concreto, recepit, præmissa Venæsectione, *Melissam* viridem & *Borraginem*, quas calefactas, & *Aceto rosaceo* aspersas, applicavit regioni Cordis; unde miraculi instar omnis Palpitatio cessavit; id quod HELIDÆUS PADUANUS soli *Melissa* attribuit. HARTMANNUS commendat *Sacculum* cum *Melissa* & *Spiritu Vini* adspersum, Cordisque regioni admotum. Aliàs *Melissa* cum *Caryophyllata* quoad proprietates convenit, & multis quoque cum *Sclarea*.

4. Quoad *Præparata*, ex omnibus excellit *Oleum Melissa*, & *Essentia*, *Oleum destillatum Melissa* ex Herba usitatum in Peste est pro fricatione Pulsuum & Temporum, si misceatur cum *Aqua Carbunculi*, & *Oleo Scorpionum Matthioli*.

Essentia Melissa cum *Spiritu Vini*, vel *Spiritu proprio* extrahitur: est earundem virium atque *Melissa* simplex. Imprimis Senibus malè se habentibus, in omnibus subitaneis Virium prostrationibus & Lipothymiis, item in Apoplexia, Epilepsia &c. item Mulieribus in quibusvis Mensium vitiis, pro toto Uteri roborando, item in Sterilitate, ex Atonia Uteri & nimia ejus Humiditate orta, frequentissimè usus est.

3. *Spiritus ex Melissa* destillatus per fermentationem valdoperè confortare dicitur Memoriam, & movere Facultates Mentis & Operationes Capitis, quæ consistunt in Sensu & Motu: hinc prodest in subitaneis Virium prostrationibus, Apoplexia, Epilepsia, Lipothymia, Affectibus Melancholicis, in quibus tristes exhilarare, & lætificare dicitur. Cùmque simul sit *Uterinum*, propterea in Melancholia Virginum & Viduarum, oriunda sæpiùs ex Mensibus non ritè fluentibus, & per consensum Uteri, egregius est hic *Spiritus*. Specificè commendatur contra Sterilitatem, de quo habet ROSENCREUZERUS *in Astrolog. Infer.* ubi tractat de *Auropot.* 253.

Sunt, qui ex *Oleo* & *Spiritu Melissa Quintam Essentiam* in Mulierum vitiis egregiam parant. Sic *le* FEBURE, Regis Galliæ Pharmacopola, *in Tract. suo Chymico*, *Idiomate Gallico*

quæ Planta Flore est papilionaceo: Loti *characteres suo loco exposuimus*. Melilotus *capsulam fert nudam, hoc est in calyce non reconditam, at* Trifolia, *uno vel altero Semine fœtam subrotundo*: Melilotus *tamen ut* Trifolium *Folia terna habet singulis pediculis insidentia*. Melilotus *à* μέλι Mel, *&* λωτὸς Lotus, *quasi* Lotus Mel *olens*. Melilotus Officinarum Germaniæ C. B. *hominis proceritatem æquat: Folia Trifolii pratensis, crenata: Flosculi in spicam digesti valdè exigui, lutei (in alia specie albi), odore suavi mellito, quibus succedunt Siliculæ parvæ Semen luteum, contortum continentes. Planta hæc æstatibus vulgò* Tribolo *&* Tripoli *indigitatur, ex eaque tota per æstatem florida* Aqua suaveolens *destillatur: quæ notante* Cæsalpino, *aliarum Aquarum aromaticarum vim fovet augetque. Hæc* Melilotus *ex* Tournefortio *non rubefacit cæruleam papyrum: acris est, amara, styptica, odora, & diu commansa ad nauseam disponit: hinc jure credas, ejus Sal valdè accedere ad Sal Terræ naturale, sed illud conjunctum esse cum multa Olei essentialis, & particularum terrestrium quantitate. Analysi enim Chymica* Melilotus *non exiguam præstat copiam Olei & Terræ, satis Spiritus urinosi, Salis volatilis concreti, & Salis fixi valdè lixivialis: quare Planta hæc aperiens est, resolutiva, & edulcorans.* Decoctum *ex summitatibus Meliloti & Chamæmeli excellens est in inflammationibus Abdominis, Colica, Ischuria, Rheumatismo: uno verbo, in omnibus Morbis, in quibus opus est, ut humores acritatem amittentes naturalem cursum nanciscantur.* Clysteres *hac ratione ex Meliloto parantur: Meliloti & Chamæmeli Flores ebulliant in Jure externorum Animalium: Decocto per linteum trajecto addantur guttæ aliquot Olei Anisorum, & servetur ad usum. Pro* Cataplasmate *ebulliant ex Aqua binæ Lilii radices, foliorum Cicutæ & Hyoscyami singulorum manipulus, & summitatum Meliloti pugillus: trajiciatur Decoctum per linteum, deinde addantur guttæ aliquot Olei fœtidi Tartari: hinc additis Farinis ducatur ad Pultis consistentiam.* Succus *demum Florum Meliloti, vel illorum* Infusum *in fervente Aqua, valdè mulcet Oculorum Inflammationes, præsertim si remoto ab igne addas parum Spiritus Vini camphorati, deinde tenui linteo percoles, ad inutilis Camphoræ separationem.*

Melilotus *verò* Italica, *foliculis rotundis* C. B. *quæ apud nos vulgatior est, duorum cubitorum altitudinem assequitur: Caulis angulosus, rigidus, lævis, brachiatus: Folia trigemina pediculis rubescentibus appenduntur, leviter crenata, nonnunquam integra: Flosculi melini, in spicam digesti, suaveolentes: Pericarpii Pisi magnitudine, rugosi, Semen modò unum, modò duo; magna continent.*

(X) *Melilotus hæc cærulea* Ettmulleri, *an erit* Melilotus major odorata, violacea Moris, *seu* Lotus hortensis odora C. B.

Uteri: emendat insuper fœtorem Anhelitus. Extrinsecùs in uterinis Balneis, Cataplasmatibus in ictibus venenatis Apum, Vesparum.

N. Recensetur inter *Herbas Cordiales*.

P R Æ P A R A T A.

1. *Aqua stillatitia*. Ex Herba integra in MB.
2. *Aqua cum Vino destillata*.
3. *Spiritus*.
4. *Oleum*. Ex Herba sicca, rarò extat,
5. *Extractum*. Ex Foliis.
6. *Conserva*. Ex Floribus.
7. *Syrupus Simplex*. Ex Succo, & Sacchara dimid.
8. *Compositus*. Fernelii. Vid. Disp. Noriberg.
9. *Sal fixum*.

CCVIII. M E L O.

Πέπων. Melo. *Brunsf. Tab. Trag. Ger.* Melo sive Melopepo vulgi Cucumis, *Gal. Dod.* Melo vulgi, seu Cucumis antiquorum, Melopepo Dioscoridis, *Lob.* Melopepo, *Lon.* Pepo, *Matth. icon. Fuchs. Cast.* Pepo, grandis, Melo, *Cord. hist.* Melo vulgaris, *C. B.* s. German. *Melonen. Pfeben.* Gall. *Melons*.

N. Matthiolus majores vocat *Pepones*, minores *Melopepones*.

Gaudent solo aprico, & versùs meridiem sito, pingui, æstateque serena. Colligendi sunt ante ortum Solis.

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

Semen excorticatum, & non excorticatum.

Vires. Ipse Fructus seu pulpa refrigerat & humectat: Nutrimenti est mali, putrescibilis Febribus ac Torminibus generandis apti; Lumbricum tamen latum occulta qualitate necare putatur.)

N. Minus nocet coctus, potuque Vini & Pipere correctus.

Semen est è quatuor *Seminibus frigidis majoribus*: aperit, ac abstergit, Epaticum est & Nephriticum, eapropter confert Tussi, Phthisi & Febribus: medetur Stranguriæ, ardorem Urinæ, Sitimque sedat, &c. Vide reliqua Semina Frigida majora, cum quibus in omnibus convenit.

P R Æ P A R A T A.

Melones conditi. Inciduntur Melones nondum maturi secundùm longitudinem, macerantúrque in Aceto dies aliquot (10.)

Gallico conscripto, Tom. I. cap. 9. pag. 282. & seqq. Arcanum seu *Quintam Essentiam*, item *Primum Ens* describit, quod ex *Melissa*, secundùm manductionem PARACELSI paravit: qua ipsa ad Rejuvenescentiam quasi restituuntur Homines, dum Senibus deciduor Pili & Ungues, novique regenerantur; Vetulis revocantur Menstrua; & renascuntur Dentes antea deficientes, & similia. Imprimis FEBURE, quod præstet in renovatione Virium, propriam allegat Experientiam; propinando *Primum Ens Melissa* Anicalæ cuidam plusquàm sexagenariæ, cui jam naturaliter Menses desecerunt, eam intra decem dies omnes Crines antea dessuentes renati, novique Dentes proruperunt, Mensiumque fluxus fuit restitutus, cum Colore Corporis admodùm laudabili, ipsaque Anus ad multos annos convaluit, adeò, ut Ætatem senilem cum Inventute commutasse visa fuerit. Idem refert, illud se *Gallo Gallinaceo* decrepito comedendum obtulisse, & eundem denuò juvenili vigore impregnasse, unde Pennas antiquas & Ungues amiserit, novas recuperarit, Unguesque illi renati fuerint. Plura videri possunt apud *citatum Authorem*, qui descriptionem ejus habet; eamque ex PARACELSO. *Præparatio* non est adeo difficilis, requirit saltem solertem & peritum Chymicum, & habet se sequenti modo:

Collige *Melissam* tempore balsamico (postquam Flores deposuit, Semen tamen nondum profert) ante Solis exortum, *Rore Turgidam*, q. s.
Contunde in Mortario lapideo ad consistentiam pultiformem impalpabilem. Inde Magma hoc Matracio vel Cucurbitæ longioris colli, obsirmatæ Sigillo Hermetis, digere vel in Fimo equino, vel in Vaporis Balneo scobe lignea repleto, per sex septimanas: quo tempore præterlapso, Materia in Liquorem redacta exprimenda, & in Balneo Mariæ digerenda, ut fundum petant partes terrestres & crassæ, quas à Liquore per inclinationem & filtrationem separabis;

℞. *Liquoris* hujus *depurati*, &
Salis marini fusi atque *p. d. soluti* (quod PARACELSUS vocat
Aquam Salis & Sal solutum), vel *Salis resol. fixi Melissa*, an. part. æqu.

Inde Cucurbitæ Hermeticè sigillatæ, expone calori Solis per sex septimanas, donec omnes impuritates in fundum secedant, & Liquor supernatans pellucidus appareat.

Juventus tamen inducta hoc *Ente Primo* non est vera, sed palliativa, demonstrante HELMONTIO in *Tr. de Vita longa*.

2. *Aqua Melissa* cum *Vino* destillata iisdem convenit Affectibus, quibus *Spiritus Melissa*, speciatim Uteri & Capitis. *Externè* vel Pulsibus, vel regioni Cordis applicatur in Lipothymia & Syncope.

7. *Syrupus* easdem habet vires, atque ipsum *Simplex*. In Affectibus Uteri magni est usus. Sunt, qui non minùs in Affectibus Ventriculi ex Cruditate acida provenientibus, eundem commendant, quibus tamen *Syrupis* omnibus præferuntur *Essentia legitimè parata*. (Y)

CCVIII. MELO. *Melones* seu *Melopepones* sunt *Fructus* satis cogniti & usitati, magis tamen in Culinis, quam in Officinis. *Pulpa* nihili æstimanda pro usu Medico, ideò planè nullo est in *usu*; quoniam facilè fermentationem inducit Massæ Sanguineæ, & ad Febres, Inflationes Stomachi, & Tormina colica esitata disponit. Vid. PANAROLLUS *Pent. 1. Observ. 29.*

Semina ergò saltim sunt usitata, & inter *quatuor Frigida majora* referuntur, de quibus ea, quæ *suprà* dicta, hic repetantur.

Semina Melonum in specie substantiam oleosam temperatam continent; adeoque viribus coincidunt cum *Amygdalis dulcibus*; saltim quòd *Diuretica* magis, simulque *Abstersiva* existunt: moderatè temperant & ardores Hepatis compescunt, & *Nephritica* sunt, quatenus Urinam moderatè cient. Hinc crebrior eorum usus est in *Emulsionibus*; quæ tamen Stomacho debili non semper æquè grata sunt, cùm de facili acorem contrahant, & oleosa substantia tonum Stomachi laxent.

Prostat in Officinis *Aqua destillata Melonum*, quæ refertur inter *Cosmetica*, seu inter illa, quæ pro Cutis atque Faciei nitore adhibentur: imprimis si impraegnetur cum tantillo *Mercurii*, qualem describit MYLIUS *in Basil. Chym. l. 2. cap. 9.*

(Y) Melissa à μέλι Mel, *quòd Apes mellificationi incumbentes ea maximè delectentur. Plantæ Genus est Flore labiato, cujus labium superius erectum, subrotundum, & bifidum est, inferius tripartitum: quatuor embryones abeunt in totidem Semina in Floris calyce recondita. His notis addit* Tournefortius, *Flores Melissæ in Foliorum quidem alis nasci, non tamen omninò verticillatos esse. Officinalis est* Melissa hortensis C. B. *qua Caulibus cubitalibus quadratis, nitidis assurgit: Folia è geniculis opposita, atrovirentia, serrata, odore Citrei, acrimonia quadam linguam vellicante: Flores ex albido rubescunt: Radix demum lignosa, multifida, fibrosa.*

Est & Melissa *quædam* adulterina *dicta quibusdam, quæ* Tournefortio *dicitur* Melissa humilis, latifolia, maximo flore purpurascente. *Hæc ex* J. Bauhino, *fibrosa Radice, subacri & amara nititur: Caules quadrati, hirsuti, medulla farcti, e quorum geniculis Folia exeunt Galeopsidis, oblonga, rugosa, hirsuta, serrata, odore parùm grato: Flores utriculis oblongis emicant purpurascentes. Hanc ad Ischuriam excellere ait* Tournefortius, *Ejus atque* Herniariæ *singularum* ℔. ij. *indit alembico,* Sal *addit &* Aquæ *parum, atque in digestione relinquit per triduum: hinc destillat ex* M. B. *Aquam destillatam ter S. A. cohobat, cohobatamque vase exactè clauso servat. In Urinæ suppressione singulis quatuor horis uncias quatuor exhibendas jubet, cum æquali Vini albi quantitate commistas: atque eodem tempore Abdomen, Perinæum, & Renum regionem inungendam præcipit sequenti* Oleo. *Infunde ad Solem per tres dies in* Oleum Olivarum, *vel in eodem leviter decoque* Asellorum *Manipulum unum,* Cantharides *decem, & Scrupulum* Seminis Ameos: Oleumque *ad usum serva.*

Melissa Turcia & Moldavica, *de qua loquitur hic* Ettmullerus, *est ex* Tournefortio *Plantæ peculiare Genus, quod* Moldavicæ *nomine insignivit: quemadmodùm &* Melissa Moluccana *dicta peculiare item eidem Plantæ Genus est,* Molucca *appellatum.*

CXCIV. LINUM.

Linum. Germ. *Flachs.* (Sativum. *Hortulanum.*
Gall. *du Lin.* (Sylvestre.

Dicitur Linum, *Brunsf. Matth. Fuchs. Tab. Cord.* in *D. Lon. Cast.* Linum sativum, *Trag. Dod.* Linum vulgare, cœruleum, *Lob.* Linum sativum, *C. B. P.*

OFFICINALIA NATIVA.

Semen.

Vires. Calfacit 1. In reliquis temperatum est, digerit, emollit, maturat. Usus præcipuus in Tussi, Pleuresi, Phthisi. Extrinsecùs maturat Tumores, lenit Dolores, Fœtum expellit.

PRÆPARATA.

1. *Mucilago.* Fit coctione vel infusione Seminibus in Aqua.
2. *Farina.*
3. *Oleum expressum.*

Easdem vires retinet, quas Semen. Prodest etiam ad Pterygia Oculorum (instillatum): imprimis eum successu exhibetur Pleuriticis, atque Dolore Colico vexatis, in quibus & intrinsecùs prodest, ut & in Liene duro.

Dosis ad ℥ii.

(Acidum hujus Olei Aqua vel Spiritu Vini aufertur.)

N. 1. *Stupa* & *Tela* inserviunt non rarò aliorum Medicamentorum susceptioni & applicationi. V. gr. *Tela recens* Anodynis Nephriticis suscipiendis familiaris est.

N. 2. Hoc *Oleum* dictum è *Chartis combustis*, videlicet Charta accenditur, imponiturque Laminæ stanneæ, ut comburatur. Sic adhærescit Stanno Liquor crassus colligendus.

Vires. Anodynum est consolidativum. Hinc utile in Odontalgia, Lichenibus, &c.

CXCV. LO-

Ratione ordinis Alphabetici pertinet huc

LINARIA AUREA.

seu *Linaria capite aureo folioso*. Sed malè ita dicitur: utut enim Folia ejus cum Foliis Linariæ aliquo modo conspirent, Charactere tamen Linariarum essentiali carent. Omnes enim *Linariæ Florem* habent *cucullatum*, non *papposcentem*, *hæc* verò *Florem papposcentem*. Idcircò potius ad *Asteris species*, vel *Virgas aureas* pertinet, ut severà *Virga aurea minor, angustifolia* dici mereatur. (B)

Habetur etiam

LINARIA *seu* **OSYRIS PANNONICA**

Flore cœruleo, quæ in hortis tantùm colitur. (C)

Nec prætereunda est

LINARIA SCOPARIA,

ita dicta, quod instar Scoparum crescat. TABERNÆMONTANUS eam vocat *Herbam Studiosorum*, utut BAUHINUS rationem hujus Etymi nesciat. Existimat verò, eam exinde ita vocari, quòd Studiosi, solum paternum relinquentes, & ad exteras Academias abeuntes, ex mutata Dieta Scabiosi plerumque facti, hac *Linaria* (quippe quæ detergit) curentur.

Aliàs Officinis est incognita, & tantùm in hortis colitur. (D)

CXCIV. LINUM. *Linum flore cœruleo* subministrat in Officinis *Semen*, ex quo fiunt quædam Remedia.

Et quidem *Lini Semen* mucilaginosum est, cujus ratione convenit in usu cum *Semine Fœnugræci*. Per se est *emollitivum* & *maturativum*; unde sæpius etiam unà cum *Semine Fœnugræci* in *Cataplasmatis* resolventibus, emollientibus & maturantibus misceri solet & applicari, præcipuè verò *Farina* ejus; quod intelligendum etiam venit de *Mucilagine*, methodo consueta ex *Semine* extracta.

Præ cæteris usitatum est *Oleum ex Semine expressum*, quod inquam, plurimis convenit Affectibus, internè quidem temperat, relaxat, expectorat, & primariò quidem seu singulare *Specificum* mirè commendatur *contra Pleuritidem*, si scilicet ad aliquot uncias vel solum, vel cum *Oleo Amygdalarum dulcium* propinetur. Fit enim, ut hoc modo & compescatur Inflammatio Pleuræ, & promoveatur Sputum. Miscent simul *Pulverem Dentis Apri* præparatum, quod Specificum est contra Pleuritidem, non sine successu: v. g.

℞. *Olei Lini* ℥iv.
Dentis Apri sine igne ʒj.
Sacchari parum. M.

Hoc hauriunt Ægri, & inde miram solutionem in Pleuritide, partim per Alvum, partim per Sputum sentiunt, attestantibus omnibus.

Cæterùm necessum est, ut hoc *Oleum Lini*, quantum possibile, pro usu interno sit recens, quod non inelegantis saporis est, & palatum suaviter afficit. Aliàs quidem si est inveteratum, nauseam concitat, & palato ingratum est propter rancorem; quo in casu huic *Oleum Amygdalarum dulcium* præferri debet. GESNERUS tamen illud in *suis Observationibus* & *Epist.* maximè laudat, eoque sæpissimè se usum esse asserit; sicut & pro *Oleo Lini* loquentem videmus GABELCHOVERUM *Cent. 4. Curat.* 68. in Pleuritide; & BARTHOLETHUS *de Respiratione l. 5. cap.* 12. in Pleuritide, & Peripneumonia, magis periculoso Affectu, hoc *Oleum* commendat: *Oleum* verò *Amygdalarum dulcium* commendat THONERUS *in Praxi p.* 128. *Obs.* uti etiam PLATERUS *l. 2. Observationum p. m.* 493. Videri quoque potest SENNERTUS *in scriptis*. Aliàs in Affectibus Pectoris, in Phthisi, Tussi, & similibus, tanquam Remedium, quod via habeat par, *Oleum Lini* commendatur. Sumitur autem recens expressum ad ℥ij. vel ℥iij. cum vehiculo *Syrupi Scabiosæ*, vel *Aquæ Cardui Mariæ*: laxat, promovet Sputum, & Dolorem valdoperè mitigat. Singulares ejus vires, & effectus, quos usu interno exerit, videbitis in ZWELFERI *Animadversionibus pag.* 328. item M. A. N. C. *Ann. 2. pag.* 398.

Si recens haberi nequeat, istud ad Solem depurandum, & ita reservandum est: Nempe

℞. *Olei Lini,*
Aquæ tepidæ ana.

Concutiantur benè invicem, & quantum possibile, invicem commisceantur: posteà ponantur in Sole, relinquendo, & semper quod in fundo est, separando, hocque toties, donec Oleum Lini purificetur. Conf. M. A. N. C. *Ann. 6. & 7. pag.* 306.

Aliàs singulariter commendatur *internè* in contumacissimis Alvi Obstructionibus, adeoque etiam contra Volvulum seu Passionem Iliacam imminentem, in quibus non semel salutarem præstitit effectum: *externè* in forma *Clysteris*, vel solum ad ℥viij. vel cum *Oleo Raparum* expresso ana ℥iv. infusum confert, imprimis in Obstructionibus Alvi à Dolore Nephritico ortis. Secretum in dictis Affectibus *Clysma* hoc fuit D. MICHAELIS, quod illum nunquam reliquit, semper felicem effectum producit.

Sic refert RULANDUS *in Thesauro pag.* 234. de Rustico, cujus Alvus ob Scybala constipata fuit, adeò, ut Abdomen planè durum evaserit, curato per *Clysterem* ex *Oleo Lini* ad ℥v. injectum. Usus est *Oleo Lini* nunc solo, nunc misto cum *Trochiscorum Alhandal* ʒß. & hoc ipse non una vice desperatam Alvi Obstructionem curavit. Omnibus tamen præferendum *Oleum Lini*. Tale *Clysma* pariter in Colica applicari potest: Vel

℞. *Olei Sem. Rapar.*
Lini an. ℥v.
Diacatholic. Querc. ʒvj.
M. pro *Clysmate*, infundendo tepidè.

Oleum hoc Lini per se ex retorta in arenæ igne cautè *destillatum* dat *Oleum* omnium subtilissimum, & penetrantissimum, unde dubito, an pro usu Medico adeò necessaria sit preparatio ejus, quam docet BECKIUS in *Med. & Experiment. circa Rerum Natural. Princip. pag.* 57. quia vereor, ne acre nimis futurum sit. (E)

CXCV. LO-

(B) *Nec ad* Asterem, *nec ad* Virgam auream, *ut ait* Ettmullerus, *reducit* Tournefortius Linariam capite aureo folioso, *de qua hic*, *seu* Linariam folioso capitulo luteo, majorem C. B. *Est potiùs juxta ipsum* Gonyza Linariæ folio.

(C) Linaria *hæc* Pannonica Ettmulleri *erit fortassè* Linaria flore pallido, rictu aureo C. B. *quæ est* Pannonica J. Bauhino & Clusio, *sed illam vult* Ettmullerus flore cœruleo.

(D) Linaria Scoparia C. B. *est* Tournefortio Chenopodium Lini folio villoso. *Planta est nobis familiarissima, quæ æstivo tempore in hortis, fenestris, & porticis, inter Fontium artificialium scaturigines, in fictilibus vasis colitur, foliorum amœno virore visui grata, unde* Belvedere *vulgò dicta*. Scoparia *quoque appellatur, quòd ex integra Planta jam arefacta ob ramularum multitudinem Scopæ aptæ componantur.*

(E) Linum *Plantæ genus est Flore caryophyllæo* (*h. e. ad* Caryophylli *floris structuram accedente*), *cujus pistillum*

CXCV. LOTUS.

LOtus hortensis, *Tab.* hortorum odora, *Lob.* sylvestris, *Matth. Cast.* sativa, *Cord. in D. & hist. Cam.* Trifolium Dioscor. *Trag.* Trifolium odoratum, *Fuchs. Lon.* Trifolium odoratum alterum, seu Lotus sativa, *Dod.* Germanicè *Siebengezeit.* Gall. *Treffle odorant*, [quòd septies in die odorem mutare dicitur.)

Seritur in pratis. Floret Junio, Julio, Augusto ejusdem anni, quo sata est.

OFFICINALIA NATIVA.

Herba cum *Floribus*, & *Semen*, sed rarò.

Vires. Calfacit temperatè, siccat, digerit, abstergit: Alexipharmaca, Anodyna, Diuretica ac Vulneraria est. Usus præcipuus in Pleuresi, Dysuria, Epilepsia uterina, Hydrope incipiente, &c.

Extrinsecùs in Vulneribus ab Inflammatione defendendis & consolidandis, eorum Veneno corrigendo (Fotu), Hæmorrhoidibus leniendis (Balneo vel Fotu), in Oculorum Nubeculis (Succus instillatus.)

PRÆPARATA.

1. *Aqua stillatitia*. Ex Herba cum Floribus.

2. *Oleum infusum*. Fit ex Foliis & Floribus in Oleo communi maceratis.

Vires. Ad Vulnera glutinanda; Herniasque Puerorum sanandas, Tumoresque molliendos & maturandos plurimùm commendatur.

N. Herbam aridam interponunt Vestimentis, ne à Tineis rodantur.

CXCVI. LUPULUS.

BRyon Lupulus salictarius. German. *Hopffen.* Gall. *du Houblon.*

Est [Domesticus. *Hic profertur.*
Sylvestris.

Dicitur Lupulus, *Brunsf. Matth. Dod. Clus. hist. Tab.* Lupulus sativus, *Trag. Lon. Cast.* (mas,) *Cam. in Matth.* Lupulus salictarius, *Fuchs. Lob.* Lupulus mas, *C. B. 1.*

Floret Augusto. Solo gaudet pingui.

OFFICINALIA NATIVA.

Flores & *Juli* Martio mense prorumpentes.

Vires. Flores calfaciunt & siccant a. amari saporis anodynique sunt, discutiunt. Usus præcipui in obstructione Lienis ac Epatis, & inde in Ictero, in hypochondriacis Affectibus, &c. Ciet Menses & Urinam. Extrinsecùs sedat Dolores, auxiliatur Contusionibus, Luxationibus, Tumoribus.

Juli (*Turiones*, scilicet prima Germina, *Asparagi*) mundificant sanguinem, adeòque à Scabie præservant (in Acetariis assumpti).

N. Nimius ejus usus gravat Caput.

PRÆPARATA.

1. *Aqua*. E Floribus.

2. *Syrupus de Lupulo*. Ex Succo Turionum ante enata Folia expresso ℔iiij. Succ. Fumar. ℔. ij. cum Saccharo.

MACIS

CXCV. LOTUS. *Loti* cùm *varia* sint *species*, usitata tamen in Officinis est *Lotus hortensis odorata*, seu *Trifolium odoratum alterum Dodonæi*.

Usum Medicum hactenus habuit nullum, nisi quòd ornamenti causa in hortis colatur, Germanis dicitur *das Sieben-Zeit*, quòd septies de die odorem mutare dicatur.

Internè accensetur quodammodò *Alexipharmacis*, & ingreditur *Potiones Vulnerarias*, in Affectibus, ubi est Sanguis congrumatus.

Externè usurpatur in *Unguentis & Emplastris Vulnerariis*, Sed ejus loco *Meliloto* utimur, cum quo, si suspicari fas est, ejusdem usus esse videtur.

1. *Aqua destillata* est inter *Aquas Ophthalmicas*, quarum claritati non parùm conducit.

2. *Oleum* ejus *infusum* est *vulnerarium*, quod extrinsecùs in Contusis & Ruptis solet adhiberi utiliter. (*F*)

CXCVI. LUPULUS. *Lupulus*, Germ. *Hoppe*, Planta non est ignota propter ejus *Decoctum* cum *Hordeo*, quod *Cerevisia* dicitur. Anima enim est *Cerevisiarum*, quas ratione Pinguedinis suæ seu Olei amaricantis ab acescentia præservat.

In Officinis subministrat *Flores*, quibus in Italia utuntur, & tempore verno prorumpentes *Julos*.

Flores recentes Pinguedinem vel Resinam aromaticam in se continent, à qua primario ejus Amarities, suavique admodùm Odore & Sapore subamaro & glutinante præditi, adeoque monstrant impraegnatos esse Sale volatili oleoso, & convenire cumprimis cum virtutibus *Absinthii*, utut in gradu remissiori. Condit hæc ipsa amarities *Cerevisias*, ne tam promptè acescant; unde etiam *Lupulus* in chronicis Morbis ad Aciditates vitiosas primarum viarum corrigendas, à Veteribus præsertim, crebriùs adhibitus fuit. Et hinc ab Italis ad incidendam Mucilaginem crassam & viscidam in Febribus chronicis Intermittentibus adhibentur; item in Tumoribus Splenis valdè commendantur. Urinas movent moderatè, abstergunt Renes, ne Sabulum sensimque coacervetur, & concrescat in Calculum. Macerati vel decocti in *Sero Lactis caprilli* commendantur ad purificationem Sanguinis, & procurandam Fermentationem, quæ separat particulas heterogeneas non miscibiles cum Sanguine; unde conveniunt in Affectibus Cutaneis, ut Scabie, Serpigine, &c. In Malo Hypochondriaco, Scorbuto, Melancholia Hypochondriaca, aliisque Morbis Melancholicis & Spleneticis, Ictero, Cachexiis, similibusque Morbis chronicis commendantur. Ratione enim Salis volatilis acris corrigunt Acidum vitiosum, à quo ferè omnes Morbi chronici oriuntur. Cùm verò à nobis tantumnon quotidie Potu ordinariò assumantur, factum est, ut eorum usus Medicus ferè eviluerit. Notabile interim, *Lupulum* suggerere multum *Tartari lutosi*, teste SALA *in Tartarologia p.* 140. & tamen nec *Cerevisia*, nec hujus *Acetum*, *Tartari* quiequam suggerunt.

Julos quod attinet, illos semper recentes comedere debent sub forma *Acetariorum*, qui à Scabie securi esse volunt. Fermentatione enim blanda depurgant Massam Sanguineam, & hinc Alvum paulo leniùs cient; unde præservativum sunt à subsequentibus Morbis.

In quibusdam de cætero Officinis prostat *Syrupus Lupuli*, qui usurpatur, ubi opus est depuratione Massæ Sanguineæ. v. g. in Morbis chronicis. Interim *Succus Turionum Lupuli*, & *Fumaria* huic scopo satisfecerunt egregiè. (*G*)

LU-

---

stillum abit in fructum ex plurimis capsulis compositum, Semine fœtis plano, ferè ovato. Lini *quamplurimas recensent* species *Botanici*. Linum sativum, *quod Officinale, adeò vulgaris planta est, ut descriptione non sit opus. De illius Semineum usu Medico satis superque* Schrœderus, & Ettmullerus *hic. De Lini usu ad Navium Vela eloquenter satis, & magnificé loquitur* Plinius in procœmio libri 19. *sed Plinianis encomiis non inelegantia addit* J. Bauhinus.

(F) Lotus *propriè est Plantæ genus Flore papilionaceo, cujus pistillum abit in Siliquam veluti in loculamenta divisam, ac Seminibus subrotundis fœtam. His notis addit* Tournefortius *Plantæ Folia terna quidem, sed ad pediculi exortum duabus alis seu foliolis stipata. Quæ quum non conveniant* Loto hortensi, odoræ C. B. *seu* Trifolio odorato Dodonæi, *de quo hic; meritò Planta hæc à* Tournefortio *inter* Melilotos *potiùs connumeratur, vocaturque* Melilotus major, odorata, violacea Moris. *Ea ex* J. Bauhino *Planta est cubitalis & sesquicubitalis, Caule recto gracili, striato, multis alis concavo: Folia Meliloti vulgaris: Flores glomerati, pallide cærulei, pertinaci odoris suavitate notabiles, in erbinata capitula (conglobatas Siliquas) Semine miliaceo referta, abeunt.*

(G) Lupulus *Plantæ genus est Flore stamineo, sed sterili, Embryones verò in iis speciebus innascuntur, quæ Flore carent, abeuntque in Fructum squamosum, ex plurimis foliis compositum, in quorum alis Semina calyptra obvoluta. Infirma Planta, quæ tortilibus sarmentis proxima arripit adminicula: Folia aspera, bina, Mori folia (fortè Vitis) imitata, trifariam divisa mucrones ostentant: Flores racemosi, cannabacei, in* Lupulo fœmina *dicto; Fructus squamosi Semina rufa continentes in* Lupulo mare. Lupulus *ex* Tournefortio *amarus est, detersivus, nec cæruleam papyrum rubro inficit colore. Chymica Lupuli Analysi param Acidi elicimus, satis Olei & Salis volatilis concreti: hinc colligitur, in eo contineri Sal ammoniacale, Sulfure & Terra mistum.* Clusius *refert, Salmanticæ ex usu esse, ut Lupuli Radices ad* ℔j. *macerentur per noctem in Aquæ* ℔. viij. *mane coquantur ad tertiæ partis consumtionem: Decoctum dosi* ℥viij. *epotum mane jejuno stomacho sudorem promovet, Ægro in lecto jacente ac stragulis contecto: addunt quandoque Radices Petroselini, vel Graminis, atque Passularum modicam quantitatem.*

L U T E O L A.

L*uteola Salicis folio*, in specie *Catanance*, communiter *Reseda Plinii*, sed male dicta, Germ. *Streich-kraut*, ad *Erucas* potiùs accedit.

Usum Medicum non habet, præter *Mechanicum*. Tinctores enim illa utuntur, qua mediante Lintea bombycina alba flavo tingunt colore. In hortis tantùm colitur. (H)

L Y C H N I S.

L*ychnis* vocatur ob Flores *lucidos* & luculentos, i. e. elegantes. Variæ hujus sunt *Differentiæ*.

1. *Lychnis Coronaria, Flore rubro.* } *Simplici.* } *Pleno.*
albo.
variegato.

Germanis vocatur *Morgen, oder Sammet-röslein*.

Porrò præsto est

2. *Lychnis Chalcedonica, Flore miniato pleno, & simplici*, alias *Flos Constantinopolitanus* dicta. Coluntur hæ *Lychnides* elegantiæ tantùm gratia in hortis.

In Officinis autem *nullius*, aut *parvi* sunt *usus*.

3. *Lychnis arvensis*. Vide *Nigellastrum*.

4. *Lychnis Marina Anglica repens, Flore* } *purpureo.* } *albo pleno.*

seu, ut in specie dicitur, *Ocimastrum Flore pleno*.

Officinis sunt incognita.

5. *Lychnis Viscosa latifolia, lævis, Flore rubro, & albo*; quibusdam etiam *Muscipula alba & rubra* dicuntur, quòd Glutine circa genicula *Muscas* inviscet. TABERNÆMONTANO *Viscago*. *Centaureum minus, viscosum, purpureum* quibusdam, sed malè, vocatur.

Datur præterea in Horto Medico nostro.

6. *Lychnis Viscosa angustifolia, Flore rubro pleno.*

Usus harum in Officinis est nullus. Curiositatis gratia, non verò ob usum Medicum, coluntur in hortis. (I)

L Y S I M A C H I A.

L*ysimachia* dicitur à REGE LYSIMACHO, AGATHOCLIS *Filio*, à quo primùm inventa & exculta fuit. Dicitur etiam *Salicaria*, quòd *Folia* ejus *Salicis Foliis* consimilia sint, Germ. *Weiderich*.

Plures in Horto Medico coluntur *Differentiæ*.

1. *Lysimachia spicata, purpurea, Dodonæi*, quæ vulgatior est, & magis usualis.
2. *Lysimachia lutea, latifolia.*
3. *Lysimachia Corniculata*, quæ malè *Alpini Hyoscyamus Virginianus* dicta est.
4. *Lysimachia Chamænerion Gesneri* [*majus.* *minus.*
5. *Lysimachia siliquosa, hirsuta, Flore parvo*, quæ quibusdam etiam *Filius ante Patrem* dicitur, ea eo quòd *Siliquæ* quasi ante *Flores* exeunt, ut Filius ante Patrem.

Præ cæteris *prima* tantùm *Lysimachia*, nempe *spicata purpurea*, est usualis, & quidem vi sua *vulneraria adstringente*, ac Fluxus cruentos sistente. Unde quidam *Decoctum* ejus imprimis contra Dysenteriam & Hæmorrhoidum nimium fluxum, & huic cognatum Hepaticum fluorem, commendant. Nec impossibile est, quin huic scopo vi sua adstrictoria satisfacere queat.

Externè Planta contusa ad Vulnera & Ulcera est usitatissima.

Sunt, qui *Conservam* è Floribus, item *Oleum* parant.

Succus expressus *Unguenta* & *Emplastra Vulneraria* ingredi solet. (K)

CXCVII. MA-

(H) Luteola à luteo *colore*, *quem pannis conciliat*. *Nil commune habet cum* Catanance (*quæ Planta est Flore semiflosculoso*): *neque cum* Reseda Plinii, *quibuscum illam confundit hic* Ettmullerus. *Quamvis enim* Reseda & Luteola *ambo sint Plantæ Flore polypetalo, anomalo; attamen in* Reseda *pistillum abit in capsulam membranaceam, plerumque trigonam aut tetragonam, oblongam, & veluti cylindraceam, Seminibus fœtam subrotundis, in* Luteola *verò pistillum abit in Fructum pene globosum, concavum* (*quidquid dicat* Raius, *qui in tria loculamenta divisum facit*), *tricuspidem, Seminibus fœtum subrotundis. Secus vias & in ruderibus nascitur* Luteola herba, Salicis folio C. B. (Lutum Virgilio Ecl. 4. & Lutea Plinio), *radice lignosa, alba, sapore acri: Caules complures cubitales: Folia priùs humi in orbem fusa, posteà crebra & nullo ordine Caulibus adnascuntur, atrovirentia: Florum luteis apiculis prædit(orum) thyrsi longi. Universa Planta in usum cedit tinctorum; proinde, velut reliquæ Plantæ sativæ, in agris colitur.*

(I) Lychnis à λυχνος luminare, *quod ejus Flores* lumen *veluti emittere videantur. Plantæ Genus est* Caryophyllo *valdè affine: ab eo tamen differt Calyce simplici, ad exortum non squamato, Semine reniformi, vel angulato, cum & Corona, quæ medium Florem occupare solet:* Caryophyllus *enim Calyce veluti gemino donatur, & Semine foliaceo, sed Corona caret. Innumeræ sunt apud Botanicos* Lychnidis species: Ettmullerus *hic ad sex reducit* differentias.

Prima est Lychnis coronaria: *hanc* Dioscoridis sativam *vocat* C. Bauhinus: *ejusque plures sunt species, quam quæ ab* Ettmullero *hic recensentur, Floris colore, & simplicitate vel compositione distinctæ.*

Secunda est Lychnis Chalcedonica, *quam* Florem Constantinopolitanum *aliàs dictam fatetur, Hæc est* Lychnis hirsuta C. B. *cujus plures item sunt species, à Floris coloribus desumtæ.*

Tertia est Lychnis arvensis *ab ipso vocata, de qua, verbo,* Nigellastrum, *se dicturum promittit. Hæc est* Lychnis segetum, major C. B. Pseudomelanthium J. B. & Nigellastrum Dodonæi. *Drachma Seminum hujus Plantæ in pulverem redactorum, atque Brodio vel Aqua trium dierum spatio mane assumta, optimum remedium est adversùs Hypochondriacorum paroxysmos, quos vulgò* Vapores *vocant.* Simon Paulli *asseverat, se ac* Sennertum *Radice hujus Plantæ usos fuisse maximo cum levamine ad Sanguinem sistendum, etiam in Hæmorrhagiis, quæ Febribus Continuis superveniunt: illam Ægrorum linguæ supponebant, ibique ad aliquod tempus relinquebant.*

Quarta differentia ex Ettmullero *est* Lychnis marina Anglica: *quæ est* Lychnis maritima, repens C. B. *Hanc facit* Flore purpureo, & albo pleno, *atque secundam speciem vocat* Ocimastrum flore pleno. *Verùm* Ocimoides album, flore pleno J. B. *seu* Ocimastrum multiflorum Tabern. *est* Lychnis alba, multiplex C. B. *ex* Tournefortio.

Quinta est Lychnis viscosa, latifolia, lævis, *quæ* flore albo & rubro. Muscipulæ *dictæ, quòd* Muscas *sua viscositate irretiant. Quæ* flore rubro *est, dicitur* Centaurium minus adulterinum quibusdam, Lychnidis viscidæ genus J. B.

Sextam demum Lychnidis *differentiam vocat* Ettmullerus Lychnidem viscosam, angustifoliam, *eamque* Flore rubro pleno facit. *Hæc sanè erit* Lychnis sylvestris, viscosa, rubra, angustifolia, C. B. *sed est quoque* Lychnis sylvestris, viscosa, rubra, altera C. B. & Lychnis sylvestris, viscosa, angustifolia, alba H. Edinb.

(K) Lysimachia *propriè dicta est* Tournefortio *Plantæ Genus Flore monopetalo, rotato, multifido, cujus pistillum abit in testam ferè globosam, apice dehiscentem, Seminibus fœtam, placentæ affixis. Quamplurimæ à Botanicis recensentur* Lysimachiæ *species: sed verò non omnes illæ Plantæ modò dictos* Lysimachiæ *characteres obtinent.* Ettmullerus *quinque facit* differentias.

Prima est Lysimachia spicata, purpurea Dodonæi, *quæ quum Flore sit rosaceo, non monopetalo,* Lysimachia *non erit, sed potiùs erit* Salicaria vulgaris, purpurea, foliis oblongis T.

Secunda est Lysimachia lutea, latifolia: *quæ est* Lysimachia lutea, major, quæ Dioscoridis C. B. *hæcque est quoque* foliis ternis, quaternis, quinis.

Tertia est Ettmullero Lysimachia lutea, corniculata, *quæ* Tournefortio *est* Onagra latifolia. Onagra *novum Plantæ genus est, cujus nomen à Cl.* P. Plumerio *ad Plantas quasdam Americanas designandas receptum est, sub eoque nonnullæ* Lysimachiæ *dictæ* Virginianæ & Canadenses *aptè collocantur.*

Quarta differentia est Lysimachia Chamænerion dicta. *Hæc ex* Tournefortio Chamænerion *propriè vocatur*

& sub

M.

MACIS & MACER. *Vide* MOSCHATA.

CXCVII. MAJORANA.

Ἀμάρακος, Σάμψυχος. Germ. *Majoran*, *Maseran*, *Masoran*, *Meyeran*. Gall. *de la Marjolaine*.

Majorana.
- Peregrina. *Vide Marum*.
- Sativa
  - Latifolia vulgaris.
  - Tenuifolia minor.
- Sylvestris.

Ex his usualis est Sativa utraque, è quibus tamen Latifolia præfertur. *C. B.* 5. quam nostrates Rubram vocant, eo quòd Caulis nonnihil ad rubedinem inclinet.

Vocatur Majorana, *Brunsfels. Dod.* Amaracus, *Matth. Fuchs.* Sampsuchus sive Amaracus, Latinis Majorana. *Cord. in D. hist.* Amaracus vulgatior, *Lob. icon.* major, *Cast.* Sampsuchus, *Lob.* Majorana vulgò, Maron, *Diosc.* Majorana sive Amaracus major, *Tab. Ger.* Amaracus sylvestris annua, *Cam.* Majorana vulgaris *C. B.* 5.

Gaudet solo umbroso, stercorato, humido. Floret Julio & Augusto.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia, *Semen*.

Vires. Calfacit & siccat initio 3. est partium tenuium, digerit, attenuat. Usus præcipuus in Affectibus Capitis ac Nervorum, hinc & Uteri & Ventriculi: ciet Menses (in Pessario.) Confortat Cerebrum, ejusque Flatus discutit. Errhina est, & Apophlegmatisans.

PRÆPARATA.

1. *Aqua*. Ex Foliis recentibus in MB.
N. Præstat Gemmas cum Vino destillare.
2. *Conserva*. Ex Foliis seu Summitatibus.
3. *Confecta Semina*.
4. *Oleum stillatitium*. Ex Foliis.
5. *Balsamus*. Fit ex Oleo destillato.

CXCVIII. MALABATRUM.

Μαλάβαθρον, Malabathrum. *Matth.* (cui & Folium) *Lob. Tab.* Folium Indi Seplasiariorum, *Trag.* Cassiæ folium, *Cord in D.* Tamalapatra, *Garz. Clus.* Gadegi Indi, id est, Folium Indum, Arabibus, *C. B.* a. German. *Indianisch Blat*. Gall. *Feuille d'Indes*.

Dioscorides Folia hæc in aquosis crescere locis, aquisque innatare scribit, uti Lens palustris. *Garcias ab Horto* autem esse Folia Arboris ait, inveniríque copiosè in India, ac maximè in Cambaja, procul ab aquis. Utrum ergò Folium Modernorum cum Veterum idem sit, est de quo ambigitur.

Eligenda sunt recentia, viridiuscula (non nigra.)

Vires. Iisdem facultatibus pollent, quibus Spica Nardi, sed fortioribus: Urinam potenter movent.

CXCIX. MAL-

M

CXCVII. MAJORANA. *Majorana* est Planta cuivis cognita, quæ se prodit per suaveolentiam Odoris: Vocatur alias *Amaracus*. *Sampsuchus* ab iis, qui solent ludere in præscriptione ejusdem, quod faciunt imprimis Itali & Galli.

Folia & *Semen* sunt in usu.

Tota Planta Aroma spirat satis volatile & elegans, & reverà est *Aroma nostras*, cujus vis consistit in Sale volatili admodùm oleoso Merculiali. Hinc vires ejus conveniunt cum cæteris *Aromaticis*, in Affectibus Capitis, Paralysi, Apoplexia, Vertigine, & similibus Affectibus Nervinis, & in specie Catarrhalibus conducit maximè; unde *Aquas* & *Spiritus Cephalicos* & *Nervinos* internos & externos ingreditur: sicut & textura sua oleosa volatili, non secus ac alia *Nervina*, Doloribus, Spasmis, & atoniæ Fibrarum nervearum curandis optimum est. Convenit item in Affectibus Uteri, dum fortiter solet ciere Menses. Præcæteris dicata est Naribus, & læsionibus Olfactus; item Coryzæ, in quibus Narium Affectibus nulli cedit Remedio. Et notum hoc est Mulierculis, quæ in Coryza & Gravedine nimia solent coquere *Folia Majoranæ in Jusculo*, & sic curant Coryzam. Nempe in *Majorana* delitescere perfectum *Arcanum pro Odoratu abolito*, asserit HARTMANNUS *Prax. Chymiatr. pag.* 111.

Externè usus est varii: contusa vel pulverisata loco *Sternutatorii* adhibetur.

Oleum Majoranæ, tam *expressum*, quàm *destillatum*, maximè conducit in Affectibus Paralyticis, aliisque Nervinis, sive vera sive notha ex Colica fuerit Paresis inungendo Nervos Spinæ Dorsi: Vertici quoque Capitis illitum restaurat Olfactum amissum, in quo, & Coryza usurpari potest sequenti modo:

℞. *Olei Nicot.*
Irin. an. ℥ß.
destillat. Majoran. ℈j.
M. D. S.

Tom. IV.

Oleum ad Nasum,
Pro aperiendis meatibus obstructis.

Si addantur aliquot grana *Camphoræ*, in tali Coryza, & Olfactus læsione, erit Remedium magis proficuum.

Vel fiant *Noduli Olfactorii* hoc modo:

℞. *Pulv. Fol. Majoran.*
Sem. Nigellæ an. ʒij.
Olei destillat. Major. gut. v.
M. f. l. a. Nodulus c. stylo, S.
Nodulus Olfactorius.

Et talibus casibus *Oleum destillatum Majoranæ* est ordinarium Ingrediens *Pulverum Sternutatoriorum*.

Familiare est Malum Infantibus, ut Nares obstruantur, difficulter respirent, & in Lacte sugendo impediantur. In tali casu *Oleum Majoranæ* Naribus illitum pro resolvendo Muco egregiè succurrit: idque vel solum, ubi mitiùs; vel mixtum cum *Oleo Irino*, *Infuso Nicotianæ*, ubi fortiùs operari debet; & quidem externè tantùm Naribus illinatur; intrinsecùs enim non potest tutò operari propter acrimoniam. Videatur HARTMANNUS *in Praxi Chymiatr. pag.* 57. qui *Extractum Majoranæ* cum *Spiritu Vini* paratum frequentiùs usurpat in Infantibus pro reserandis Naribus obstructis, tam externè quam intrinsecùs assumptum. Commendatur etiam cum *Conserva* in Affectibus Capitis.

Balsamus Majoranæ Naribus applicatus, & illitus in Odoratus Affectibus, est optimum Remedium.

Ipsa *Aqua* Humorem per Nares in Coryza educere solet. (*L*)

CXCVIII. MALABATRUM. *Malabatrum*, Germ. *das Indianische Blat*, Veteribus in usu fuit. Hujus autem natale solum controversum est apud *Scriptores Rerum exoticarum*; cumque non statuatur certum, nec vires ejus constent; rari vel nullius est usus in Officinis. Eodem ergò carere possumus. Dubitatur enim an *nostrum* cum *Veterum Folio* conveniat: nostrum est *Arboreum*; Veterum fuit *Aquaticum*. Sunt, qui solent præscribere in Affectibus Capitis, & confortanda Memoria; sed incerta experientia. *Cosmeticum* etiam creditur, sed incertæ naturæ. (*M*)

X CXCIX. MAL-

& sub Chamænerii *genere cum omnibus* Lysimachiis siliquosis *dictis reponitur*. *Quod* Ettmullerus *vocat* Chamænerium majus, *&* minus, *erit* Chamænerium latifolium, *&* angustifolium T. *cujus nonnullæ sunt species*, *Floris præcipuè varietate distinctæ*.

Pro quinta demum differentia ponit Lysimachiam siliquosam, hirsutam, flore parvo: *quæ est* Tournefortio Chamænerium villosum, parvo flore: *est quoque &* majus *&* minus parvo flore: *quemadmodùm* Chamænerium villosum magno flore, purpureo *&* violaceo: *quæ species omnes sub nomine* Lysimachiæ siliquosæ hirsutæ *vulgò veniunt*.

(L) Majorana *Planta congener est* Origano: *utrumque Plantæ genus Flore est labiato*, *cujus labium superius surrectum est*, *inferius tripartitum*; *at* Majorana *differt ab* Origano, *quòd Flores* Origani *in spicis squamosis*, *& Muscarii æmulis nascantur*; Majorana *verò capitulis prædita est rotundioribus*, *densioribus*, *& brevioribus*, *ex quaterno ordine foliorum squamatim positorum conflatis*. Majorana vulgaris C. B. *vulgatior est*, *quam ut descriptione*, *& satis cognitarum virium encomio indigeat*.

(M) *Hunc faciunt* Malabathri *etymon*: *à* Malabar *Indiarum regione*, *&* Bathrum, *quod apud Indos* Folium *signi-*

CXCIX. M A L V A.

MAlva { Sylvestris [Folio rotundo / Folio sinuato] *hujus loci.*
(Hortensis, seu Arborea, *loci sequentis.*

Appellatur Malva, *Brunsfelf. Matth. Cast.* Malva vulgatissima, *Trag.* Malva sylvestris, pumila. *Fuchs. Dod.* Malva sylvestris, repens, pumila, *Lob. Ger.* Malva sylvestris supina, *Cord. hist.* Malva minor, *Lon.* sylvestris, minor, *Tab.* vulgaris, minor, *Cam.* Malva sylvestris, folio rotundo, *C.B.* ɪ. Græc. μαλάχη. Germ. *Pappeln*, *Hasz-Pappeln*, *Hasz Pappeln.* Gall. *Mauve.*

Crescit passim inculta, gaudet solo pingui ac humido: floret Majo ac sequentibus.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia, Flores, Semen, Radix.

Vires. Herba (Folia & Flores) moderatè calfacit, (aliis refrigerat,) humectat, emollit, lenit Dolores, laxat Alvum, Urinæ acrimoniam mitigat. Usus præcipuus in Affectibus Pulmonum, Vesicæ, Intestinorum, Uteri, e. g. Phthisi, Tussi, Raucedine, Calculo, erosione Vesicæ ac Intestinorum, in duritie Uteri, Febribus, &c. Extrinsecùs in Tinea Capitis (cum Urina in Lisivium cocta): in Tumoribus maturandis, Doloribusque sedandis (Cataplasmate): in Alvo lenienda, Dolore Nephritico mitigando (Clystere).

N. Semen & Radix iisdem pollent viribus, sed usus rarioris sunt. Præferuntur nihilominùs in Medicamentis internis.

Radix cocta Forfures Capitis cadere facit (Lotione).

P R Æ P A R A T A.

1. *Aqua destillatitia.* Ex Foliis, & Floribus, Majo collectis.
2. *Conserva Florum.* Verùm rari usus est.

CC. M A L V A A R B O R E A.

MAlva rosea, folio subrotundo, Malva hortulana, *Brunsfelf.* hortensis, *Trag. Fuchs. Dod. Lon. Ger.* Malva major, *Matthiol.* Malva arborea, *Tab.* Malva Romana, *Gesn.* Malva major unicaulis, *Matth. Cast.* Malva rosea fruticosa, *Lob.* German. *Herbst-Rosen*, *Winter Rosen*, *Erndt-Rosen*, *Garten-Pappel*, *Baum-Rosen.* Gall. *Mauve Romaine*, *arboree*, *&c.*

Est Flore simplici, vel pleno, eoque coloris albi, purpurei, incarnati.

Crescit

CXCIX. MALVA. *Malva*, Germ. *die Pappel*, imprimis *vulgaris*, Planta est satis cognita Græcis μαλάχη, a μαλάσσειν seu *malaxare*, unde & *Mollis Herba* dicitur ab usu primario *emolliendi*: hinc *Folia & Flores* inter *Herbas quinque Emollientes* [quales sunt *Althæa*, *Parietaria*, *Branca ursina*, *Malva vulgaris*, & *Violaria*, de quibus videatur AUTHOR *noster lib. 2. cap. 21. pag. 107.*) primatum obtinet. Dividitur aliàs in *Malvam Foliis rotundis*, & *Foliis aliquantisper laciniatis.* Sed dubito, an hæc duo reverà inter se differant? & potiùs hoc lusui Naturæ sit tribuendum? Utraque est in usu promiscuè. Vis est blandissima, & temperata: præbet Succum mucilaginosum temperatissimum, quod quosvis acriorum Humorum, imprimis nimis acidorum, aculeos intra Corpus nostrum lenit & obtundit, qua vi humectare, emollire, Dolores lenire, Seri urinarii, item Lymphæ catarrhalis acrimoniam mitigare, & Alvum laxare, rectè dicitur: unde Veteribus Romanis quoque Planta hæc, unà cum *Lactuca*, vesci ad Alvum laxandam, in usu fuit. *Decoctum* enim ejus cum pauxillo *Passularum minorum* Alvum egregiè laxat, ad quod & sola *Planta* cum *Lacte* decocta adhibetur. In Affectibus Renum ex Urina nimis acri, Stranguria & Dysuria, est egregium Remedium, uti etiam *Decoctum Radicis Malvæ* in tali casu est usitatum.

Externè convenit pro *emolliendi* scopo, *resolvendi*, *maturandi*, *relaxandi*, & *temperandi acrimoniam salsam*; unde in *Clysteribus* pro stimulanda Alvo, & emolliendis Scybalis induratis, nulla habetur melior Planta hac Malva: Imprimis, si ejusmodi *Clysteribus* addatur tantillum *Salis Gemmæ*, quod egregiè convenit, ubi opus est incisione & abstersione Mucilaginis viscidæ. Sic pro Fæcibus nimis induratis emolliendis, si non velimus infundere *Clysterem* ex *Oleo Lini & Raparum*, de quo *paulò antè* locutus sum sub *Lino*, possumus habere talem:

℞. *Herb. Malvæ* M. ij.
Flor. Meliloti M. j.
Malvæ p. j.
Chamom. p. j.
Coq. in s. q. *Aquæ simpl.* Colaturæ ℥viij. vel x. adde
Electuar. Lenitiv. ℥j.
Salis Gemmæ ʒj.
Vitelli Ovi No. j.

Et erit potens *Clyster* pro induratis Fæcibus emolliendis.

Ulteriùs ad *Emplastra & Cataplasmata* quoque maturantia, Humoresque demulcentia, cum *Aqua* aut *Lacte* ubique adhibetur, ut nimirum acria temperet, exasperata lubricet, & lorica quasi obducat, & sic Tumores duros & Abscessus emolliat, maturet & suppuret. In Tinea & Ulceribus Capitis, sicca Crusta, *Decoctum Malvæ* pro Lotione Capitis singulariter commendatur. Meliùs in *Aqua*, acuata cum *Lixivio* paululùm acri, aut *Urina humana* coquitur, quàm in *Aqua simplici*; *Urina* enim & *Lixivium* corrigunt Acidum erodens Cutim in Tinea: sin verò Tinea sit humida, & Achores sint manantes, tunc coquitur *Malva* cum *Pisis* in *Aqua simplici*, vel *Cerevisia*. Alii *Unguentum* seu *Linimentum* flavum parant ex *Malva*, ejusque *Radice*, subacta cum *Butyro Majali* non salito, & addita pauca *Camphora*, & fit elegans *Linimentum* ad loca Tinea & Achoribus affecta detergenda.

Radix Malvæ, Sole Aquarium ingrediente, effossa & appensa, singulare est *Ophthalmicum*, imprimis in Ophthalmia, Epiphora, *wenn die Augen triessen*, & similibus aliis Affectibus, de quo vid. HARTMANNUS *in Praxi pag.* 90. & tali modo appensa etiam ad Lippitudines & similes casus convenit: unde etiam solet hoc modo appendi in Variolis pro præservatione Oculorum, ne occupent Oculos, & sequatur, quod fit interdum, *Cæcitas.*

Conserva Malvæ paratur ex *Floribus*, quæ ab AMATO LUSITANO *C. 6. Cur. 58.* & HOCHSTETTERO *in Dec. VI. cap. 2. Scholio*, tanquam *Specificum* expertum in Stranguria, Dysuria, & aliis Affectibus Urinariis, commendatur, uti & Stomachi & Pectoris Affectibus dicata est, *(N)*

CC. MALVA ARBOREA. *Malva hortensis, major, arborescens*, Germ. *Herbstrosen*, reverà est *Malva*, saltem, quòd insignis sit luxuria præsertim in varietate *Floris*; nunc enim *Flore pleno*, nunc *vacuo* apparet. Hinc ipsa *Planta* omnibus cognita, minùs temperata est, quàm ejus *Flores rubri*, qui tantummodò usitati sunt, sive sint simplices, sive sint pleni, in textura sua blandè sunt *adstrictorii*, & ob hanc causam à PARACELSO quoque inter *Vulneraria* relati.

Raro interim in usu sunt, nisi à Barbitonsoribus in Affectibus Faucium, imprimis in Inflammationibus Tonsillarum, Angina, in qua ferè nullum præstantius est Remedium,

---

significat: hinc Malabathrum, *quasi* Folium Malabaricum. *Quibusdam* Folium Indicum, *& absolutè* Folium *appellatur. Barbaro vocabulo* Tamalapatra *quoque dicitur. In Officinis* Malabathrum *exoticum est Folium, manus magnitudine ad Citrei Folii formam accedens, pallidè virens, læve, lucidum, tribus nervis secundum longitudinem excurrentibus notabile. Ajunt illud ex Arbore in regione Cambaye decerpi: Arbor autem Baccam profert ad Pisi magnitudinem, ovalem, subrubram, calyce ad medietatem tectam, exiguo pediculo adhærentem, acrem aromaticamque. Hæc ex* Lemery.

(N) Malva *ex Herbis est Flore monopetalo (polypetalon, sed falsò, putavit* Rajus, *ut ipse quoque posteà animadvertit) campaniformi, multifido, cujus medium tubus occupat: pistillum abit in Fructum e plurimis capsulis, Semine fœtis, constantem.* Malva *ab* Althæa *&* Alcea *ex eo distinguitur, quòd* Malvæ *folia minùs quidem secta sint, quàm Alceæ, minusque incana & villosa, quàm Althææ.* Malvæ vulgaris *vires conveniunt cum viribus* Althææ. *Vide quæ hic* Schrœderus *&* Ettmullerus *habent & quæ nos, ubi de* Althæa, *diximus. Sufficiat addere quòd* Malva *quibusdam dicatur quasi* Molva, *quia* mollit Alvum: *hinc* Martialis.

Utere Lactucis & mollibus utere Malvis,
Nam faciem durè Phœbe cacantis habes.

Et Schola Salernitana,

Dixerunt Malvam Veteres, quia molliat Alvum.

Crescit in hortis. Floret in fine Æstatis, initioque Autumni.

OFFICINALIA NATIVA.

Flores soli.

Vires. Calfacit & humectat, minùs tamen quàm vulgaris Malva, subastringit. Usus præcipuus in Tonsillarum Morbis, Oris putredine (Gargarismate), in Fluxu Menstruorum (Erysipelate): in reliquis Malvæ vulgari similis est.

(Tingitur his Floribus Spiritus Vini, Vinum Hyppocraticum.

CCI. MANDRAGORA.

MAνδραγόρας. Arab. *Jabora*, Hebr. *Dudaim*, German. *Alraun*, Gall. *Mandragore*. Herba est baccifera, Radicem habens, quæ Hominis partes inferiores aliquatenus repræsentat.

Estque Mas vel Fœmina: illa usualior. Insigniturque Mandragora mas, *Trag. Fuchs. Matth. Cord. in D. Lob. Cam.* Mandragoras albus, seu masculus, *Cord. hist.* Mandragora mas vel alba, *Cam.* Mandragora fructu rotundo, *C. B.* 1.

OFFICINALIA NATIVA.

Cortex Radicis, qui ad nos aliunde, potissimùm ex Italis, asportatur.

Vires. Refrigerat 3. siccat 2. emollit mirè. Narcoticus est ac Soporiferus, rari usus intrinsecùs. Extrinsecùs usu ejus est in Oculorum rubore ac dolore, in Erysipelate, in Tumoribus duris: Strumis, &c.

PRÆPARATA.

Oleum. Fit ex decoctione Corticis, aliorumque Narcoticorum Succis, atque Oleo. Vide Disp.

CCII. MARRUBIUM.

MArrubium [Nigrum. Ballote. *Hoc minùs usuale.*
Album. *Hoc Officinale est.*

Dicitur Marrubium album, vulgare, *C. B.* 1. Marrubium *Matthiol. Cord. in D. Fuchs. Dod. Cast.* vulgare: *Clus. hist. Lob. Tab. Ger.* Marrubium fœmina, *Brunsf.* candidum, *Trag.* Prassium. Germ. *Weisser Andorn*. Gall. *Marrube Blanc*.

Crescit

---

dium, in Exulceratione Faucium, & aliis, ubi ordinario *Gargarismata* ingrediuntur; v. g. *Decoctum Florum in Lacte*, alioque Liquore egregium *Gargarisma Anodynum* constituit. Præterea, uti *Prunella* in Faucium Inflammationibus, in specie Prunella dicta adhibetur, ita hi *Flores* quoque iisdem mederi Affectibus observatum.

In genere ergò pro quibuscunque Faucium Affectibus posset fieri tale *Gargarisma*, commendatum ab HARTMANNO *in sua Praxi p.* 126. cujus basis est *Malva*, ad cujus imitationem sequens correctius præscribere soleo:

℞. *Herb. Prunella,*
Veron.
Salvia,
Flor. Rosar. rubr. an. M. ß.
Malva rubr. Mj.
Rad. Polypod. querc. ℥ß.
Sem. Sinapi contus. ʒij.

Coquantur in *Aqua simpl.* ℔iiß. & *Aceti Vini* ℔ß. ad casum transversi pollicis, coletur cum levi expressione. Colaturæ adde
Sacchari ℔ij.
M. f. Gargarisma.

Hoc est ferè Catholicum in omnibus Faucium Affectibus, tam in principio, quam in incremento. Dum additur *Semen Sinapi*, magis est appropriatum pro discussione, nam *Sinapi* prodest in discutienda Inflammatione Faucium & Gingivarum, ratione Salis volatilis acris. Quin & *Pulvis* horum *Florum* cum *Melle* mixtum cum pauco *Alumine*, ad Oris Gingivarumque cariositatem & laxitatem scorbuticam, imprimis ad Mulierum Fauces scorbuticas mirè convenit. Alias *Flores* hi rarius usurpantur. (O)

CCI. MANDRAGORA. Planta hæc, quæ ad nos apportatur, est rara, & crescit nonnisi attenta cultura in nostris Hortis. *Radix* similis est *Corpori humano*; propterea Vetulæ faciunt exinde *Veneficia*, *Veneculos*, German *die Alraunen*: cum careat Crinibus seu Capillis: propterea, ut & ipsos acquirant, solent perforare *Radices*, & indere grana aliquot *Hordei*. Videatur de his Mangonnis, quos sanctè colunt, BARTHOLINUS *in l.* 2. *Hist.* 52. *M. A. N. C. Ann.* 2. *Obs.* 48. *p.* 141. 142. & 143.

Solet distingui *Mandragora Radix* in *Marem* & *Fœminam* hac differentia, quod Mas sit sterilis, Fœmina verò ferat Fructus.

Planta hæc, uti usus est rari, ita rara etiam est in Officinis.

Radix, & Ipse *Cortex* & *Poma* ex se vi narcotica & stupefactiva sunt prædita, & est una ex primariis *Narcoticis*, & *Stupefactivis*. Hinc *Vinum* infusionis *Mandragora* Ægris propinatur, quando Membrum aliquod resecare volunt. Cùm verò Narcosis hæc admodùm periculosa sit, hinc modus hic Narcosio inducendi apud nos exploditur: sicut & internè rarò, imò rarissimè, & ferè nunquam usurpatur: extrinsecùs verò familiariùs usurpatur.

Nam *Cortex* & *Radix* ejus pro scopo emolliendi & resolvendi Tumores duros, scirrhosos, & strumosos adhibentur, ubi hoc in puncto *Cicutam*, de qua *suprà* locutus sum, imò *Nicotianam* superat. Unde est, quòd conjungunt *Succum Mandragora* cum *Succo Cicuta* vel *Nicotiana* cum *Gummi Ammoniaco* in *Unguentum* vel *Cataplasma*, vel *Emplastrum contra Tumores duros Splenis*.

Habetur etiam *Emplastrum de Mandragora* contra eosdem Scirrhos, & Tumores duros Splenis in HARTMANNI *Praxi Chym pag.* 218.

Sic habetur in Officinis *Oleum de Mandragora* cocta in *Oleo communi*, sed est rarum.

FABER *in Myrothecio Spagyrico lib.* 4. *cap.* 2. habet *Oleum Mandragora* per descensum destillatum, quod valdoperè commendat ad ejusmodi Mala, externè pro emolliendis duris Tumoribus, & sistendis Doloribus, quoniam est narcoticum & anodynum. (P)

CCII. MARRUBIUM ALBUM. *Marrubium album*, seu *Prassion*, Germ. *Weisser Andron*, est Simplex primarium ex *Verticillatis* officinalibus *Plantis*; crescit vulgariter, & facilè cognoscitur, quoniam *Flores verticillatim circa Caulem congesti* sunt minores.

Folia sunt usitata, quæ odorem habent ejusratum, saporem subamarum, & leviter adstringentem, adeò, ut pateat, quòd Sale volatili acri & penetrante sint dilata.

Primarium sunt Remedium in Affectibus Pectoris, & Morbis chronicis, pro incidendo Muco viscido & tenaci Stomachi & Primarum viarum, & hinc ortis Obstructionibus, & Tumoribus Viscerum solvendis & reserandis, multisque

---

(O) Malva arborea J. B. *quæ* Veneta *quoque dicta est*, *potiùs inter* Althæas *connumeranda*, *ob Foliorum mollitudinem*. *Hinc* Tournefortio *dicitur* Althæa maritima, arborea, Veneta. *Est &* Althæa maritima, arborea, Gallica T. *quæ* Malva arborea, marina, nostras Park. *Primam in hortis colimus*.

(P) Mandragora *à Græce* μάνδρα, Mandra, *quod circa* Mandras, *seu Pecorum stabula inventa sit*. *Plantæ genus est Flore monopetalo*; *campaniformi*, *multifido*, *cujus pistillum abit in Fructum mollem*, *in quo nidulantur Semina reniformia*. *Addit* Tournefortius *Folia specierum Mandragoræ obscurè virentia esse*, *subrotunda*, *fœtida*, *Radicesque longas & crassas*, *quas à similitudine quadam* anthropomorphas *appellant*. *Et quidem* Mandragoræ maris *dictæ Radix crassa est*, *longa*, *bifida*, *fibris hinc inde prodeuntibus velut hispida*, *incoxantem hominem*, *ut sibi persuadent*, *referens*. *Flores ex albido purpurei*, *pediculis insidentes è Radice* (*acaulos enim Planta est*) *exeunt*, *ac Folia ipsa præveniunt*, *qui deinde abeunt in Pomum rotundum ex luteo viride*. Mandragoræ fœminæ *Folia angustiora*, *minora*, & *nigriora*: *Flores ex cœruleo purpurascunt*: *Fructus minores*: *Semina exiliora & nigricantia*. *De viribus Mandragoræ narcoticis & tantumnon venenatis nemo est qui dubitat*. *At* Aetius *Pomi carnem innoxiam putat*, *omnemque malitiam in Semen rejicit*. *Verùm* J. Faber Lynceus (*teste* Torrentio in Notis ad Hernandez), *Romæ celeberrimus Simplicium Professor*, *coram suis Auditoribus magnum Mandragoræ Pomum unà cum Seminibus jejunus comedit*, & *quamvis per aliquot horas jejunus permanserit*, *nullam neque somni*, *neque alterius symptomatis vim passus fuit*. *Idem experimentum & ipse* Torrentius *se quoque persæpè fecisse testatur*. *Veterum testimonio Semen Mandragoræ Uterum purgare creditur*: *quare non abs re quamplurimi existimant*, Rachelem *ea ratione Poma Mandragoræ expetivisse*, *ut purgato sibi Utero*, *aptior ad concipiendum redderetur*.

Crescit incultum juxta vias. Floret Julio.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia sola.

Vires. Calfaciunt 2, siccant 3, aperiunt, abstergunt, attenuant, sapore amaro. Usus præcipuus in obstructione Pulmonum, Hepatis, Lienis, Uteri, adeoque in Phthisi, in Expuitione sanguinolenta, in Partu difficili, Lochiisque remoratis. Extrinsecus usus ejus rarior est.

N. Vesicæ, ac Renibus censetur noxium, correctum tamen Glycyrrhiza ac Passulis nihil nocere dicitur.

PRÆPARATA.

1. *Aqua stillatitia.* Ex integra Planta, Junio ac Julio collecta.

2. *Syrupus de Prassio.* Fit ex Herbis Pectoralibus, Radicibus Aperientibus, Emollientibus, &c. Vide Disp.

3. *Species Diaprassii.* Vide Disp.

CCIII. MARUM.

Planta est exotica, Majoranæ in facultatibus ac figura similis, adeo ut pro una eademque Herba à nonnullis habeantur. Quamobrem cum Maro hisce in regionibus destituamur, Majoranam, vel Dictamnum Creticum substituere solemus.

PRÆPARATA.

Pilulæ Marocostinæ Mindereri. Vide lib. 2.

CCIV. MA-

tisque aliis Affectibus ex tali causa occasionali natis. Conveniunt imprimis in *Affectibus Pectoris*, ut Tussi inveterata, imprimis Senum, quæ oritur ex Ventriculo, nimis acida Mucilagine & crassis Humoribus referto, ob deficientem Chylosin: pro quali Mucilagine attenuanda & expectoranda *Decoctum Marrubii* in *Aqua* vel *Vino* cum pauco *Melle* dulcificatum, est egregium Remedium; indeque inter *Pulmones mundificantia* Marrubium non est ultimi loci; sicut etiam in Aqua, vel Pituita in Utero collecta laudatur, quæ ut plurimùm in Hydropem Ascitem degenerat. Præprimis verò in Ictero flavo, si ex infarctu Ductus cystici, vel simili occasione oritur, *Decoctum* ejus cum *Anserina*, vel in *Vino* infusum, vel *Succus* ejus cum *Vino* mistus & potatus, prodest; de quo vid. FREITAGIUS *in Aurora Med. cap.* 36. quod ipsum confirmatur à FORESTO *l.* 10. *Obs.* 40. qui etiam ceu expertum *Specificum* commendat *ad Icterum flavum*, qualis sæpè alias est lethalis, nihilominùs FORESTUS dicit, illum curari posse *Marrubio albo*: uti etiam HARTMANNUS ubi *tractat de Ictero*, *Marrubium* valdopere commendat in hoc & Hepatis Affectibus; item ad Hydropem Ascitem laudatur, qui ex Ictero oritur. Ulterius Hepatis Obstructionibus, iis præprimis, quæ conjunguntur cum tono laxato, ejusque infarctu scirrhoso ex Mucilagine crassa, ab Acido coagulata, commendatur insigniter: videatur ZACUTUS LUSITANUS *l.* 1. *Praxeos admirandæ Obs.* 41.

Externè in Ictero fit *Cataplasma ex Marrubio*, juncta *Anserina* in *Vino* cocto, quod plantis Pedum applicatur. Videatur JOEL *in Praxi*.

In Officinis prostat *Aqua destillata*, quæ ad eosdem usus ac Herba usurpatur; nihilominùs *Decoctum* est melius. Prostant enim quamplurimæ in Officinis *Aquæ destillatæ*, quæ nihil participant de viribus Herbæ, ex qua destillantur, de *quibus inferiùs suo loco*.

Syrupus de Prassio, seu *de Marrubio* (utrumque legitur) usitatus est ad Asperæ Arteriæ & Pulmonum infarctus, aliosque Affectus Pectoris, Asthma, & Tussim imprimis Senum inveteratam humidam, ex Mucilagine & Pituita crassa vel viscida, sive stabuletur in Bronchiis Pulmonum, sive in Ventriculo & primis viis. (Q)

MARRUBIUM NIGRUM.

Marrubium nigrum seu *Marrubiastrum* vocatur etiam *Ballote*, Germ. *der schwartze Andorn*. Cùm ubique *Marrubium album* in Officinis prostet, hinc factum est, ut de *Marrubio nigro* Practici non fuerint soliciti; quam ob causam hoc Officinas non ingreditur. (R)

CCIII. MARUM. *Marum* est *Planta Syriaca* nobilissima; similis ferè *Majoranæ*, utut sit statura minor, Odore subtili ac penetrante, Sapore magis aromatico constans: quare usum planè singularem habet: hinc Cephalalgiæ & Nervinis Affectibus maximè conducit, adeoque Medicamentum est egregium in Apoplexia & Catarrhis, ita, ut meritò quibusvis *Essentiis* & *Spiritibus Cephalicis* addenda fuerit. *Dictamno Cretico* substituitur.

Aliàs propter caritatem *rarus* est ejus *usus* in Officinis, imò rarissimè præscribitur, nec memini, me unquam legisse præscriptum. De *virtutibus Mari* videre possumus MINDERERUM *in Aloëdario cap.* 2. ubi *Pilulas* habet, quarum primarium Ingrediens est *Marum*; unde & *Marocostinæ* dicuntur. Quibusdam autem in locis substituitur meritò loco hujus *Majorana*, iisdem ferè gaudens proprietatibus. (S)

CCIV. MA-

(Q) *Duplex apud Veteres* Marrubium *est*, album *nempe*, & nigrum: *sed* nigrum *dictum*; Marrubium *non est*, *ut infrà*: *Marrubium verum Plantæ genus est Flore labiato, cujus labium superius surrectum & bicorne, inferius tripartitum: pistillo adhærent quatuor embryones, qui in quatuor Semina oblonga evadunt. Species Officinalis est* Marrubium album, vulgare C. B. *Hujus Caules cubitales, quadrati, cana lanugine pubescentes, ad nodos Folia habent bina, rugosa, serrata, albicantia, hirsuta, sapore acri & amaro: Flores verticillati: Radix fibrosa, nigricans. Albi Marrubii Folia papyrum cæruleam haud rubefaciunt, amarissima sunt, & penetrantissimi odoris.* Dodonæus *ait, odorem hunc ad Moschi odorem accedere: in Flandria itaque id verum esse credendum est, si* Dodonæo *fidem denegare nolimus. Sic de* Marrubii *principiis philosophatur* Tournefortius. *Sal Terræ naturale, quod amarum est, & ex Sale marino, Sale ammoniaco, &* Nitro *componitur, in hac Planta, cum non exigua portione Sulfuris) Phlegmatis, & partium terrestrium, conjunctum esse videtur. Chymica Analysi elicitur ex Marrubio multum acidi Phlegmatis, multum Olei & Terræ, parum Spiritus urinosi, Salis volatilis concreti, & fixi parùm lixivialis: haud mirum igitur, si Marrubium sit valdè fusorium & aperiens medicamentum: hinc maximè valet adversùs Icterum & Asthma. In Rheumate, & Tussi pertinaci Succus Marrubii ab* ℥ij. *ad* ℥vj. *Infusum Plantæ in Vino albo ad cyathum, Decoctum ex Aqua paratum ad plures cyathos, potandum exhibetur.* Tabernæmontanus *hoc parat* Decoctum ad Ischiatiam: ℞. Summitatum Marrubii & Rorismarini *an. pug.* j. Seminum Petroselini *pug.* ß. Passularum Corinthiacarum, Fructuum Sebesten, & Jujubarum *ana* ℥j. *ebulliant in* ℔. x. Aquæ fontis: *adde in fine* Radicis Glycyrrhizæ *bacillum*, Mellisque *cochl.* iij. *sumatur per intervalla.*

(R) *Cùm* Marrubium *dicimus*, album *intelligimus*. Marrubium *enim* nigrum Marrubii *species non est*, *sed* Ballote Matth. *quæ à* Marrubio *floris & fructus forma satis differt*. Ballote *enim Plantæ genus est Flore labiato, cujus labium superius, cochlearis instar est excavatum, inferius in tres partes divisum, media ampliori & cordiformi: pistillo adhærent quatuor embryones, qui abeunt in Semina oblonga, in Calyce pentagono maturescentia.* Marrubium nigrum *sive* Ballote J. B. *Caulibus quadratis, hirsutis, ad sesquicubitum elevatur: Folia Melissæ atrovirentia, rugosa, fœtida, serrata: Flores Lamii rubri verticillati. Folia inquam hujus Plantæ fœtida sunt, amara, & cæruleam papyrum haud rubefaciunt: unde conjicere licet Sal Terræ naturale in ea esse multo Oleo fœtido involutum:* Rajus *ait*, Ballotes Decoctum *ad Hystericam & Hypochondriacam affectionem valdè valere. Ad Podagram vel arcendam, vel rariorem reddendam sequens* Infusum *valere ajunt, copiosè & quotidie per vices epotum*: Foliorum Marrubii nigri, albi, & Betonicæ *singulorum pugillus* j. *affundatur* Aquæ ferventis ℔. vj. *removeatur vas ab igne, tegatur operculo, deinde* Infusum *linteo trajiciatur, ad usum.* Ettmullerus *hic* Marrubium nigrum *cum* Marrubiastrum *confundit: sed* Marrubiastrum Tournefortio *peculiare Plantæ Genus est, quo* Sideritidis *quasdam dictas species complectitur.*

(S) Marum Syriacum, *seu* Cortusi, *est juxta Methodum* Chamædryos *species*, *vocaturque à* Tournefortio Chamædrys maritima, incana, frutescens, foliis lanceolatis. Rajus *in Methodo* Marum *Genus peculiare facit, aitque à* Tournefortio *falsò* Marum *inter* Thymbræ *species connumerari. At* Tournefortius *haud inter* Thymbræ *species* Marum Cortusi, *de quo hic sermo, connumerat; sed* Marum vulgare, Clinopodium Dod. *quod est* Sampsuchus *sive* Marum Mastichen redolens C. B. *quæ Planta reverà* Thymbræ *speciebus accensetur à* Tournefortio, *appellaturque* Thymbra Hispanica, Majoranæ folio.

Marum

CCIV. MATRICARIA.

ARtemisia tenuifolia, *Trag. Fuchs.* & nostras, *Lob.* Parthenium, *Matthiol. Dod. Card. in D. Cast.* Amaracus, *Galen.* Matricaris Parthenii 2. species, *Brunsf.* Matricaria, *Trag. Lon. Cam. Ger.* Matricaria vulgaris, *C. B.* 1. German. *Metram*, *Methram*, *Meter*, *Materkraut*, *Mutterkraut*, *Feberkraut*, Gall. *Matricaire*.

OFFICINALIA NATIVA.

Herba cum *Floribus*.

Vires. Calfacit 3. siccat 2. attenuat, incidit. Usus præcipuus in Affectibus Uteri frigidis ac flatulentis, in obstructione Mensium, in impotentia Veneris, in Hydrope (purgat per Urinam nonnunquam & per Alvum,) &c. in Febribus Putridis, in Calculo Renum, in Vertigine. Extrinsecùs in Suffocatione Matricis (Decoctum cum Aceto Naribus applicatum): in Mensibus ciendis (Pessarium): in duritie Mammarum (Cataplasma): in Æstu febrili mitigando (fricando Dorsum): in Arthritico Dolore sedando, &c.

PRÆPARATA.

1. *Aqua stillatitia*. Fit ex integra Herba Mense Majo & Junio.
2. *Sal com.* Ex Cinere.
3. *Syrupus de Matricaria*. V. D.
4. *Oleum stillatitium* rarò extat.

CCV. MATRISYLVA.

MAtrisylva vocabulum diversis Plantis attribuitur. 1. *Asperula* stellatæ, 2. *Caprifolio*, ac 3. *Hermino*. Vide suis locis.

CCVI. MELILOTUS.

MElilotus vera, major vulgaris, *Trag.* Lotus Urbana, *Matth.* Sylvestris, *Fuchs. icon. Tab.* Officinarum Germaniæ, *C. B.* 1. Melilotum majus, *Brunsf.* Melilotus, *Lon.* Saxifraga lutea, *Fuchs.* Loti sive Trifolii species, *Card. in D.* Melilotus Germanica, *Lob. Cam. Ger.* Trifolium odoratum, 1. & 2. *Dod.* Germ. *Honig-Klee, Stein-Klee*, *oder Stein-Klee*. Gall. *Melilot*.

Gaudet locis saxosis. Floret integra Æstate.

OFFICINALIA NATIVA.

Flores, seu integra *Herba*, *Semen*.

Vires. Calfacit 1. emollit, discutit, Dolores mitigat. Usus creberrimi præcipuè extrinsecùs, in Tumoribus, Doloribus, Oculis rubicundis, in Clysteribus, & sim.

N. Quoties simpliciter Meliloti fit mentio, *Semen* recipiendum.

PRÆPARATA.

1. *Aqua*. Ex Herba cum Flore stillatitia.
2. *Emplastrum de Meliloto*. V. D.
3. *Oleum*.

CCVII. ME-

CCIV. MATRICARIA. *Matricaria*, Græcis παρθένιον quasi *Planta Virginalis*, quòd Uteri seu Matricis vitiis conducat; unde & Germanis *Mutter-kraut* dicitur, refertur alias *ad Artemisiam*; quæ valdoperè est utrina; sed reverà est species *Chamæmilla latifolia*, & ad *Chrysanthema* potiùs referri potest, etsi viribus in plurimis cum *Artemisia*, uti & *Chamomilla* conveniat.

Odor penetrans, & Sapor acris loquitur de *Sale volatili* penetrante, & acri; unde Pituitam & Mucilaginem viscidam, in Vasa Uteri stabulantem, ibi turgescentem, sequa Flatum & Mensium suppressionem causantem, removet, incidit, & propulsioni aptam reddit. Usus ergò ejus, uti dictum, est Mulieribus in Passione Hysterica, Uteri inflatione, Mensium vitiis, Pathematis Abdominis, Lochiis remoratis, Doloribusque post Partum, & aliis Uteri vitiis dolorosis, & incommodis à Partu oriundis, si scilicet vel sola, vel cum *Artemisia* & *Chamæmilla Floribus* decoquatur, & *Decoctum* usurpetur; sicut & ejus usus cum *Chamæmilla* usu *carminativo* & *anodyno* conspirat; magis tamen *aromatica*, adeoque ferè efficacior solet esse *Matricaria*, quàm ipsa *Artemisia*. Aliàs viribus & usu conveniunt.

Externè in *Clysteribus* propter vim carminativam usurpatur. In Uteri vitiis dolorosis, ejusque inflatione, in Doloribus post Partum, Pathematis Abdominis; Mensiumque fluxu doloroso, *Matricaria* cum *Chamomilla vulgari*, vel, quod melius est, *Romana*, in *Vino* decocta, vel probè macerata, & cum *Sacculo duplicato* calidè Abdomini applicata, valdè prodest, propter vim aromaticam discutientem. In Cephalalgia etiam Planta recens contusa, Capitique dolenti vel Fronti applicata, ceu proficuum Remedium adhibetur, modò illius Odorem ferre possit Æger, præstantissimum enim est auxilium.

Inter *Præparata* prostat *Aqua destillata*, *Sal*, & *Syrupus de Matricaria*, non minùs, quàm *Syrupus de Artemisia*.

Prostat etiam in quibusdam Officinis *Conserva de Matricaria*; sed est rara, & non in omnibus reperitur. (T)

CCVI. MELILOTUS, *Melilotus* est notissima Herba. Datur vel *Flore albo*, vel *Flore luteo*, diciturque *Lotus odoratus*, & *Trifolium odoratum*, quoniam suavem spirat odorem. Pertinet in genere ad *Trifolia*; propriè verò ac in specie ad *Lotos*, ob Foliorum magnitudinem. In eo namque differunt *Lotus & Trifolium*, quòd *Lotus* habeat *Folia majora*, *hoc* verò *minora & exiliora*. Germanis dicitur *Steinklee*.

Usum etiam *internum* nullum aut rarum agnoscit: atut externè creberrimi fit usus, propter *vim anodynam*, *emollientem*, & *temperativam*, in quo conspirat cum *Malva* & *Althæa*, nisi quod sit magis volatilis, adeoque magis resolutiva in Tumoribus, cujuscunque sint generis. Nullum enim fit *Cataplasma Paregoricum*, vel *Malacticum* seu *Emolliens*, vel blandè *Discutiens* & *Suppurans* Tumores, quod non ingrediatur *Melilotus*. In *Decocto* præbet *Mucilaginem* usibus hisce inservientem. Unde ratione virtutis anodynæ, lenitivæ & incisivæ, obtinet vim anodynam, proptereà in Doloribus Arthriticis & Podagricis quibusdam instar *Cataplasmatis* cum *Malva* & *Althæa* applicatur, & affert levamen non contemnendum, quoniam discutit Tumores, & lenit Dolores. In Inflammatione Uteri, Ani & Testium, *Fotus* ex *Decocto Meliloti* est egregius; imprimis si ipsi recenti addatur *Agrimonia* & *Chamomilla*, quæ in *Vino* vel Aqua decocta Dolorem & Inflammationem egregiè sistunt. Aliàs in *Clysteribus* simili usu *Anodynis* & *Emollientibus* usitatus est *Melilotus* cum *Malva*.

Semen est rarissimi usus.

1. Prostat in Officinis famosum illud *Emplastrum de Meliloto*, cujus descriptio vulgaris, ac prout habetur in Officinis, cruda satis est, ac rudis. Concinniorem descriptionem videb. apud SIMONEM PAULI *in Quadripart. Botan.* Ad emollitionem, discussionem & Dolorum sublationem egregiè conferre solet; hinc in emolliendis Tumoribus quibuscunque & Abscessibus pro Suppuratione est usitatum: cui, si Tumores sint Scirrhosi, Nervini, Glandulosi, & Strumosi, admisceri potest *Gummi Ammoniacum*; sin Sanguinei sint Tumores, addatur *Unguentum de Althæa*: in Tumoribus Malarum, item Colli, & Glandularum, ut Parotidum discutiendis, Doloribusque mitigandis, egregium hoc est *Emplastrum*; imprimis, si misceatur cum dimidio *Tacamahaca*, ac malaxetur cum *Oleo destillato Succini* in robustioribus, cum *Oleo* verò *Scorpionum* per infusionem parato in junioribus ac tenerioribus. Ubi scopus est tantùm maturandi & emolliendi, commodè miscetur cum *Emplastro Diachyli cum Gummis*, ac cum *Unguento Dialthææ*, vel *Oleo Amygdalarum dulcium* expresso, vel *Oleo Chamomillæ*, aut *Liliorum alborum*: in Tumoribus dolentibus emolliendis & discutiendis tres ejus partes cum *Theriacæ* p. 1. misceri, & cum *Oleo Philosophico* malaxatum applicari potest. Imprimis usitatum est in principio Anginæ & Inflammatione Tonsillarum, ubi externè applicatur Gutturi, & potest malaxari seu subigi, vel cum *Oleo Amygdalarum dulcium*, vel *Chamomillæ*, additis aliquot guttulis *Olei destillati Cumini*. (V)

ME-

Marum Cortusi, *quamvis è Syria primùm advectum putent; nobis tamen familiarissima Planta est. Densè fruticat, lignosis, & incanis virgulis, quas vestiunt crebra Folia, Serpylli foliis paria, subtùs incana, superiùs virentia: Flores Chamædryos purpurascentes. Tota Planta sapore amaro, & acri, sed acri imprimis odore vulgò nota.*

(T) Matricaria, *seu* Parthenium, *vulgò cum* Artemisia *confunditur: sed non ferendo errore.* Artemisia *enim etsi viribus cum* Matricaria *conveniat; Planta tamen longè ab illa diversa est, ut suo loco notavimus.* Matricaria *de qua hic, Planta est* Chrysanthemo & Chamæmelo *congener quidem, sed ab illis diversa: præcipuè inter congeneres dignoscitur Floribus quasi per fasciculos dispositis, & Foliis multifariam, ac veluti per conjugationes sectis.* Matricaria *Mulieribus ob facultates Utero dicatas adeò notissima planta est, ut descriptione non indigeat.*

(V) *Haud in Foliorum magnitudine consistit discrimen inter* Lotum & Trifolium, *ut ait hic* Ettmullerus. *Utra-*

que

CCVII. MELISSA.

MELISSOPHYLLUM, Melissophyllum, *Matth. Cast. Tab.* Melissophyllum vulgare, vel adulterinum, *Fuchs.* Apiastrum, *Matth. Cord. in D. Lob.* Citrago, *Gesn.* Melissa, *Brunf. Dod. Ger.* Melissa domestica, vel 1. *Trag.* nostras, *Cam.* hortensis, *Lon.* & 1. *C. B.* Germanicè *Melissen*, *Ivenblas*, *Biensaug*, *Mutter-kraut*. Gall. *Melisse*.

N. Est *Melissa peregrina*, quæ à loco natali, unde asportatur, *Turcica*, *Italica*, &c. dicitur, coliturque itidem nonnunquam apud nos in Viridariis; sed minùs ea est usualis.

Floret Julio: crescit in hortis.

OFFICINALIA NATIVA.

Vires. Calfacit 2. siccat 1. Usus magni est in Affectibus Cephalicis, Cardiacis, Uterinis, hinc & in Stomachicis, adeoque in Melancholia, in Somnis turbulentis, Paralysi, Apoplexia, Epilepsia, Vertigine, Lipothymia, Cruditate Ventriculi, remoratis Mensibus an Lochiis Puerperarum, Soffocationeque Ute-

MELILOTUS CŒRULEA.

MElilotus cœrulea seu, genuino nomine *Medica cœrulea erecta* non est in usu. Cùm tamen cum *Meliloto vulgari Officinarum* externè ferè conspiret, non dubito, quin idem quoque sit præstitura, nempe laxandi temperandique vim habeat. (X)

CCVII. MELISSA. *Melissa Vulgaris* seu *Melissophyllum* dicitur etiam *Melissa Citrata*, seu *Citrago*, quòd *odorem citratum* de se spargat. Latinè *Apiastrum*, quòd *Apes* sub opificio Mellis Planta hac delectentur. Datur & *Melissa Turcica* seu *Moldavica folio oblongo*, *flore cœruleo*, quæ in hortis solùm colitur. Cæterùm *Melissa* quoque *Vulgaris* vel *Vera* est, vel *Adulterina*.

Prior autem tantùm in Officinis usitata est, & eò frequentiùs adhibetur. Usitata est ipsa *Planta cum Floribus*, colligendo imprimis tempore exaltationis, seu balsamico, quod est, ut colligatur Luna decrescente, quando versatur in Signis Igneis & Martialibus, qualia sunt Aries, Leo, & Sagittarius.

Simplex est *aromaticum* sui generis, sed tamen citra sensilem calorem, & *Analepticis* nostratibus *frigidis* accensetur (dividuntur aliàs *Analeptica* in *Calida* & *Frigida*): vis ejus aromatica consistit in parte spirituosa & admodùm volatili, adeòque Mercuriali, parùm admodùm oleosa. Propter has ergo particulas in specie Ventriculo, Capiti, Nervis, indeque Utero dicata, Spiritus deficientes refocillat, atque totum Corpus humanum restaurat, & in Vertigine, Apoplexia, Epilepsia &c. specificè conducit. In Peste est egregia, imprimis in illa, quæ hoc habet maligni, ut statim adsit prostratio virium. Contra Sterilitatem *Vino* infusa laudatur; item pro conservanda Memoria, in Affectibus Melancholicis, Hypochondriacis, Tristitia & Anxietate, ut & Palpitatione Cordis *inde* oriunda. Spiritus animales Senum utplurimùm restaurat, & reficit quoad vires. Mirabilis virtutis *Melissa* in Affectibus Cordis, & quidem interno usu, Exemplum habet FORESTUS *l.* 3. *Observat.* 29. Ad hæc in roborando Concepto, indeque Mensibus ritè ordinandis, singulariter laudatur. Aliàs *Sal essentiale* ferè *tartareum* continet, quod etiam ex ejus *Succo* commodè parari potest, qua vi sua tartarea primas vias abstergendo pro usu *diuretico* esse potest. Verùm pro *scopo analeptico* tantùm adhibetur. Modum parandi docet SALA *in Tartarol. p.* 138.

Ex *Semine Melissæ* fiunt *Emulsiones* egregii usus in Febribus Malignis, uti etiam in Palpitatione Cordis: in quibus Affectibus parantur tales *Emulsiones*, vel cum *Aqua spirituosa Melissæ*, vel, quod est melius, cum *Aqua destillata Cordis Cervi*, quæ Malignitati adversatur, & aliàs in Palpitatione Cordis est arcanum Remedium.

De *usu Melissæ externo* in Syncope & Palpitatione Cordis egregiam habet Experientiam FORESTUS *l.* 17. *Observat.* 8. qui in Palpitatione Cordis & Syncope gravi, orta ex Vulnere Pectoris, & Sanguine circa Præcordia concreto, recepit, præmissa Venæsectione, *Melissam* viridem & *Borraginem*, quas calefactas, & *Aceto rosaceo* aspersas, applicavit regioni Cordis; unde miraculi instar omnis Palpitatio cessavit; idquod HELIDÆUS PADUANUS soli *Melissæ* attribuit. HARTMANNUS commendat *Sacculum* cum *Melissa* & *Spiritu Vini* adspersum, Cordisque regioni admotum. Aliàs *Melissa* cum *Caryophyllata* quoad proprietates convenit, & multis quoque cum *Sclarea*.

4. Quoad *Præparata*, ex omnibus excellit *Oleum Melissæ*, & *Essentia*, *Oleum destillatum Melissæ* ex Herba usitatum in Peste est pro fricatione Pulsuum & Temporum, si misceatur cum *Aqua Carbunculi*, & *Oleo Scorpionum Matthioli*.

Essentia Melissæ cum *Spiritu Vini*, vel *Spiritu proprio* extrahitur: est earundem virium atque *Melissa* simplex. Imprimis Senibus malè se habentibus, in omnibus subitaneis Virium prostrationibus & Lipothymiis, item in Apoplexia, Epilepsia &c. item Mulieribus in quibusvis Mensium vitiis, pro toto Uteri roborando, item in Sterilitate, ex Atonia Uteri & nimia ejus Humiditate orta, frequentissimi usus est.

3. *Spiritus ex Melissa* destillatus per fermentationem valdoperè confortare dicitur Memoriam, & movere Facultates Mentis & Operationes Capitis, quæ consistunt in Sensu & Motu: hinc prodest in subitaneis Virium prostrationibus, Apoplexia, Epilepsia, Lipothymia, Affectibus Melancholicis, in quibus tristes exhilarare, & lætificare dicitur. Cùmque simul sit *Uterinum*, propterea in Melancholia Virginum & Viduarum, oriunda sæpiùs ex Mensibus non ritè fluentibus, & per consensum Uteri, egregius est hic *Spiritus*. Specificè commendatur contra Sterilitatem, de quo habet ROSENCREUZERUS *in Astrolog. Infer. ubi tractat de Aurop. p.* 253.

Sunt, qui ex *Oleo* & *Spiritu Melissæ Quintam Essentiam* in Mulierum vitiis egregiam parant. Sic le FEBURE, Regis Galliæ Pharmacopola, *in Tract. suo Chymico*, *Idiomate Gallico*

que Planta Flore est papilionaceo: Loti *charactere suo loco exposuimus*. Melilotus *capsulam fert nudam, hoc est in calyce non reconditam, ut* Trifolia, *uno vel altera Semine fœtam subrotundo*: Melilotus *tamen ut* Trifolium *Folia terna habet singulis pediculis insidentia*. Melilotus à μέλι Mel, & λωτος Lotus, *quasi* Lotus Mel *olens*. Melilotus Officinarum Germaniæ C. B. *hominis proceritatem æquat: Folia Trifolii pratensis, crenata: Flosculi in spicam digesti valdè exigui, lutei (in alia specie albi); odore suavi mellito, quibus succedunt Siliculæ parvæ Semen luteum, consortum continentes. Planta hæc nostratibus vulgò* Tribolo & Tripoli *indigitatur, ex eaque tota per æstatem florida* Aqua suaveolens *destillatur: quæ notante* Cæsalpino, *aliarum Aquarum aromaticarum vim fovet augetque. Hæc* Melilotus *ex* Tournefortio *non rubefacit cœruleam papyrum: acris est, amara, styptica, odora, & diu commansa ad nauseam disponit: hinc jure credas, ejus Sal valdè accedere ad Sal Terræ naturale, sed illud conjunctum esse cum multa Olei essentialis, & particularum terrestrium quantitate. Analysi enim Chymica* Melilotus *non exiguam præstat copiam Olei & Terræ, satis Spiritus urinosi, Salis volatilis concreti, & Salis fixi valdè lixivialis: quare Planta hæc aperiens est, resolutiva, & edulcorans.* Decoctum *ex summitatibus Meliloti & Chamæmeli excellens est in inflammationibus Abdominis, Colica, Ischuria, Rheumatismo: uno verbo, in omnibus Morbis, in quibus opus est, ut humores acritatem amittentes naturalem cursum nanciscantur.* Clysteres *hac ratione ex Meliloto parantur: Meliloti & Chamæmeli Flores ebulliant in Jure extorum Animalium: Decocto per linteum trajecto addantur guttæ aliquot Olei Anisorum, & servetur ad usum. Pro* Cataplasmate *ebulliant ex Aqua binæ Lilii radices, foliorum Cicutæ & Hyoscyami singulorum manipulus, & summitatum Meliloti pugillus: trajiciatur Decoctum per linteum, deinde addantur guttæ aliquot Olei fœtidi Tartari: hinc additis Farinis ducatur ad Pultis consistentiam. Succus demum Florum Meliloti, vel illorum* Infusum *in fervent Aqua, valdè mulcet Oculorum Inflammationes, præsertim si remoto ab igne addas parum Spiritus Vini camphorati, deinde tenui linteo percoles, ad inutilis Camphoræ separationem.*

Melilotus verò Italica, foliculis rotundis C. B. *quæ apud nos vulgatior est, duorum cubitorum altitudinem assequitur: Caulis angulosus, rigidus, lævis, brachiatus: Folia trigemina pediculis rubescentibus appenduntur, leviter crenata, nonnunquam integra: Flosculi melini, in spicam digesti, suaveolentes: Pericarpii Pisi magnitudine, rugosa, Semen modò unum, modò duo; magna continent.*

(X) *Melilotus hæc cœrulea* Ettmulleri, *an erit* Melilotus major odorata, violacea Moris, *seu* Lotus hortensis odora C. B.

Uteri: emendat insuper fœtorem Anhelitus. Extrinsecùs in oterinis Balneis, Cataplasmatibus in ictibus venenatis Apum, Vesparum.

N. Recceosetur inter *Herbas Cordiales.*

P R Æ P A R A T A.

1. *Aqua stillatitia.* Ex Herba integra in MB.
2. *Aqua cum Vino destillata.*
3. *Spiritus.*
4. *Oleum.* Ex Herba sicca, rarò extat,
5. *Extractum.* Ex Foliis.
6. *Conserva.* Ex Floribus.
7. *Syrupus Simplex.* Ea Succo, & Saccharo dimid.
8. *Compositus.* Fernelii. Vid. Disp. Noriberg.
9. *Sal fixum.*

CCVIII. M E L O.

Πέπων. Melo. *Brunsf. Tab. Trag. Ger.* Melo sive Melopepo vulgi Cucumis, *Gal. Dod.* Melo vulgi, seu Cucumis antiquorum, Melopepo Dioscoridis, *Lob.* Melopepo, *Lon.* Pepo, *Matth. icon. Fuchs. Cast.* Pepo, grandis, Melo, *Cord. hist.* Melo vulgaris, *C. B.* s. German. *Melonen. Pfeben.* Gall. *Melons.*

N. Matthiolus majores vocat *Pepones*, minores *Melopepones.*

Gaudent solo a prico, & versùs meridiem sito, pingui, æstateque serena. Colligendi sunt ante ortum Solis.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Semen excorticatum, & non excorticatum.

Vires. Ipse Fructus seu pulpa refrigerat & humectat: Nutrimenti est mali, putrescibilis Febribus ac Torminibus generandis apti; Lumbricum tamen latum occulta qualitate necare putatur.)

N. Minus nocet coctus, potuque Vini & Pipere correctus.

Semen est è quatuor *Seminibus frigidis majoribus*: aperit, ac abstergit, Epaticum est & Nephriticum, eapropter confert Tussi, Phthisi & Febribus: medetur Stranguriæ, ardorem Urinæ, Sitimque sedat, &c. Vide reliqua Semina Frigida majora, cum quibus in omnibus convenit.

P R Æ P A R A T A.

Melones conditi. Inciduntur Melones nondum maturi secundùm longitudinem, macetanturque in Aceto dies aliquot

(10.)

Gallico conscripto, Tom. I. cap. 9. pag. 181. & seqq. Arcanum seu *Quintam Essentiam*, item *Primum Ens* describit, quod ea *Melissa*, secundùm manductionem PARACELSI paravit: qua ipsa ad Rejuvenescentiam quasi restituuntur Homines, dum Senibus decidunt Pili & Ungues, novique regenerantur; Vetulis revocantur Menstrua; & renascuntur Dentes antea deficientes, & similia. Imprimis FEBURE, quod præstet in renovatione Virium, propriam allegat Experientiam; propinando *Primum Ens Melissæ* Aniculæ cuidam plusquàm sexagenariæ, cui jam naturaliter Menses defecerunt, exin intra decem dies omnes Crines antea defluentes renati, novique Dentes proruperunt, Mensiumque fluxus fuit restitutus, cum Colore Corporis admodum laudabili, ipsaque Anus ad multos annos convaluit, adeò, ut Ætatem senilem cum Juventute commutasse visa fuerit. Idem refert, illud se *Gallo Gallinaceo* decrepito comedendum obtulisse, & eundem denuò juvenili vigore imprægnasse, unde Pennas antiquas & Ungues amiserit, novas recuperarit, Unguesque illi renati fuerint. Plura videri possunt apud *citatum Authorem*, qui descriptionem ejus habet; eamque ex PARACELSO. *Præparatio* non est adeo difficilis, requirit saltem solertem & peritum Chymicum, & habet se sequenti modo:

Collige *Melissam* tempore balsamico (postquam Flores deposuit, Semen tamen nondum profert) ante Solis exortum, *Rore Turgidam*, q. s.
Contunde in Mortario lapideo ad consistentiam pultiformem inpalpabilem. Inde Magma hoc Matracio vel Cucurbitæ longioris colli, obfirmatæ Sigillo Hermetis, digere vel in Fimo equino, vel in Vaporis Balneo scobe lignea repleto, per sex septimanas: quo tempore præterlapso, Materia in Liquorem redacta esprimenda, & in Balneo Mariæ digerenda, ut fundum petant partes terrestres & crassæ, quas à Liquore per inclinationem & filtrationem separabis;

℞. *Liquoris* hujus *depurati*, &
Salis marini fusi atque *p. d. soluti* (quod PARACELSUS vocat
Aquam Salis & Sal solutum), vel *Salis resol. fixi Melissæ*, an. part. æqu.

Inde Cucurbitæ Hermeticè sigillatæ, expone calori Solis per sex septimanas, donec omnes impuritates in fundum secedant, & Liquor supernatans pellucidus appareat.

Juventus tamen inducta hoc *Ente Primo* non est vera, sed palliativa, demonstrante HELMONTIO in *Tr. de Vita longa.*

2. *Aqua Melissæ* cum *Vino* destillata iisdem convenit Affectibus, quibus *Spiritus Melissæ*, speciatim Uteri & Capitis. *Externè* vel Pulsibus, vel regioni Cordis applicatur in Lipothymia & Syncope.

7. *Syrupus* easdem habet vires, atque ipsum *Simplex.* In Affectibus Uteri magni est usus. Sunt, qui non minùs in Affectibus Ventriculi ex Cruditate acida provenientibus, eundem commendant, quibus tamen *Syrupis* omnibus præferuntur *Essentia legitimè parata.* (Y)

CCVIII. MELO. *Melones* seu *Melopepones* sunt *Fructus* satis cogniti & usitati, magis tamen in Culinis, quam in Officinis. *Pulpa* nihili æstimanda pro usu Medico, ideò planè nullo est in *usu*; quoniam facilè fermentationem inducit Massæ Sanguineæ, & ad Febres, Inflationes Stomachi, & Tormina colica esitata disponit. Vid. PANAROLLUS *Pent.* 5. *Observ.* 29.

Semina ergò saltim sunt usitata, & inter *quatuor Frigida majora* referuntur, de quibus ea, quæ *suprà* dicta, hic repetantur.

Semina Melonum in specie substantiam oleosam temperatam continent; adeoque viribus coincidunt cum *Amygdalis dulcibus*; saltim quòd *Diuretica* magis, simolque *Abstersiva* existunt: moderatè temperant & ardores Hepatis compescunt, & *Nephritica* sunt, quatenus Urinam moderatè cient. Hinc crebrior eorum usus est in *Emulsionibus*; quæ tamen Stomacho debili non semper æquè grata sunt, cùm de facili acorem contrahant, & oleosa substantia tonum Stomachi laxent.

Prostat in Officinis *Aqua destillata Melonum*, quæ refertur inter *Cosmetica*, seu inter illa, quæ pro Cutis atque Faciei nitore adhibentur: imprimis si imprægnetur cum tantillo *Mercurii*, qualem describit MYLIUS *in Basil. Chym. l. 2. cap. 9.*

(Y) Melissa à μέλι Mel, *quòd Apes mellificationi incumbentes ea maximè delectentur. Plantæ Genus est Flore labiato, cujus labium superius erectum, subrotundum, & bifidum est, inferius tripartitum: quatuor embryones abeunt in totidem Semina in Floris calyce recondita. His notis addit* Tournefortius, *Flores Melissæ in Foliorum quidem alis nasci, non tamen omninò verticillatos esse. Officinalis est* Melissa hortensis C. B. *quæ Caulibus cubitalibus quadratis, nitidè assurgit: Folia è geniculis opposita, atrovirentia, serrata, odore Citrei, acrimonia quadam linguam vellicante: Flores ex albido rubescunt: Radix demum lignosa, multifida, fibrosa.*

Est & Melissa *quadam* adulterina *dicta quibusdam, quæ* Tournefortio *dicitur* Melissa humilis, latifolia, maximo flore purpurascente. *Hæc ex* J. Bauhino, *fibrosa Radice, subacri & amara nititur: Caules quadrati, hirsuti, medulla farcti, e quorum geniculis Folia exeunt Galeopsidis, oblonga, rugosa, hirsuta, serrata, odore parùm grato: Flores utriculis oblongis emicant purpurascentes. Hanc ad Ischuriam excellere ait* Tournefortius, *Ejus atque* Herniariæ *singularum* ℔. *ij. indit alembico*, Sal *addit &* Aquæ *parum, atque in digestione relinquit per triduum: hinc destillat ex* M. B. *Aquam destillatam ter S. A. cohobat, cohobatamque vase exactè clauso servat. In Urinæ suppressione singulis quatuor horis uncias quatuor exhibendas jubet, cum æquali Vini albi quantitate commistas: atque eodem tempore Abdomen, Perinæum, & Renum regionem inungendam præcipit sequenti* Oleo. *Infunde ad Solem per tres dies in* Oleum Olivarum, *vel in eodem leviter decoque* Asellorum *Manipulum unum*, Cantharides *decem, & Scrupulum* Seminis Ameos: Oleumque *ad usum serva.*

Melissa Turcia & Moldavica, *de qua loquitur hic* Ettmullerus, *est ex* Tournefortio *Plantæ peculiare Genus, quod* Moldavicæ *nomine insignivit: quemadmodùm &* Melissa Moluccana *dicta peculiare item eidem Plantæ Genus est*, Molucca *appellatum.*

(10.) hinc effuso Aceto recens affunditur, macerantur-que denuò. Tandem exempti ac ficcati in Melle, vel Sacchari syrupisato sensim coquuntur, admistis Aromatibus pro libitu.

CCIX. M E N T H A.

Μίνθα, ἡδύοσμος, Germ. *Muntz-Balsam*. Gall. *Mente*.

Est (
- Sativa. (Acuta. (Crispa.) *hujus loci*. (Saracenica. *Vide loco sequenti*.
- Sylvestris. Mentha caballina, Mentastrum. *Minus Offic. est*.
- Aquatica. *Vide Sisymbrium*.
- Cattaria. *Vide Nepeta*.

Etsi Mentha utraque, tam acuta, quàm crispa earundem virium, adeòque Officinalis utraque sit; præsertur tamen à nonnullis Crispa, ceu nobilissima, sive Verticillatam velis, sive Spicatam, & potissimùm cujus Caulis ad rubedinem inclinat, Rubra inde vulgò dicta.

Videatur Mentha sativa, seu crispa, *Trag. Cord. in D.* Mentha sativa altera, *Matth. Fuchs. Dod.* Crispa, *Lon. Cam.* sive Balsamica. Mentha rotundifolia altera, flore spicato, sive cruciata Mentha, *Lob.* Mentha sativa minor, *Cast.* Mentha rotundifolia crispa spicata, *C. B.* 5. German. *Krausemuntz.* Gall. *Mente crepuè ou frisee de jardin.* Mentha angustifolia spicata, *C. B.* 7. Mentha, *Brunsf.* 1. *Matthiol. Cast.* Sativa vel Hortensis, 3. *Dod. Fuchs.* Acuminata, *Lon.* Acuta, *Tab.* Romana, *Lob.* Cruciata, *Ger.* Odorata angustifolia, *Cam.* Germ. *Spitzmuntz.* Gall. *Mente à feuilles estreites.*

N. Hæc Foliis est tum latioribus, cum angustissimis & longissimis.

Colitur in hortis: gaudet locis apricis, non pinguibus quidem, sed humidis. Floret Julio.

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

Herba cum *Floribus.*

Vires. Calfacit & siccat in principio 3. partium est tenuium, subastringit. Usus præcipuus in Ventriculi imbecillitate, Cruditate, Singultu, Vomitu, Flatuum ardore, Epatis obstructione, Intestinorum Dolore, Capitis Vertigine, Lactis coagulationem impedit. Extrinsecùs corrigit Ventriculi imbecillitatem, Doloresque Colicos sopit (Cataplasma); duritiem Mammarum, Lactisque coagulationem, Capitisque Achores sanat, &c.

N. Mentha Aquatica easdem cum Sativa vires habet, adeoque in defectu substitui poterit.

PRÆ-

---

cap. 9. *p.* 199. Hæc eadem *Aqua* solet à quibusdam commendari in Febribus Purpuratis Mulierum *pro Vehiculo* appropriato. Dico *pro Vehiculo* tantùm inservire. Nam huic soli non fidendum. (Z)

CCIX. MENTHA. *Mentha* aliquot dantur *Species*.

1. *Mentha crispa, spicata*, Germ. *Krausemuntze*.
2. *Calamintha montana Officinarum*, Germ. *Bergmuntze*, de qua *suprà* actum.
3. *Mentha spicata, arvensis, vulgaris*, Germ. *Korn*, *und Ackermuntze*.
4. *Mentha aquatica*, seu *Sisymbrium aquaticum*, Germ. *Bachoder Wassermuntze*; à loco natali sic dicta.
5. *Menthastrum*, quia Mentham *mentitur*, seu *Mentha folio rotundiore, ferè incano*, Germ. *Wildemuntze*.
6. *Mentha Cattaria*, seu *Felina*, Germ. *Katzenmuntze*, de qua infrà suo loco,
7. *Mentha Saracenica*, de qua titulo sequenti.

Mentha in genere dicitur ad imitationem Græcorum à *Mentha*, Virgine Cocyti filia, quæ in hanc Plantam conversa dicitur.

Tres priores usitata sunt, & conspirat ferè viribus. Præ cæteris autem in usu est *Mentha crispa*, de qua hic loci agemus; reliquæ *Menthæ Species* non sunt adeò in usu.

Vis ejus consistit in *Amaroro insigniter aromatico*, Sale volatili oleoso imprægnato, quo virtutes prodit similes virtutibus *Aromatum Orientalium*, atque ideò pro Stomachi Affectibus, & quidem in Anorexia, in Dyspepsia, Apepsia, propter depravationem Fermenti stomachici, primatum ducit: item Cruditatibus, imprimis acidis, & Malis quibusvis, è Muco Ventriculi acido, plùs minùs viscosos oriundis; ut in Cardialgia, & in iis, qui debiliosis sunt Stomachi, cujus tonum relaxatum nonnihil restituit & fortificat, maximi solet esse pretii: hinc & Choleræ Morbo prodesse solet, cùm Vomitus nimios etiam in Iliaco Morbo compescere soleat, interno & externo usu. Præterea vi sua aromatica seu Sale volatili oleoso, simul *Carminativa* est & *Acidi viscidi correctiva*; hinc in quibusvis Abdominis Affectibus Flatulentis, & in specie in Torminibus Intestinorum ab Acido pontico, seu per essentiam ortis, sicut etiam in quibusvis Alvi Fluxibus, in quibus Ventriculus vel primario peccat, vel simul afficitur, & per consensum patitur, *Mentha* hæc maximè conducit; unde pro mille Stomachi & Intestinorum Morbis nullum Medicamentum est melius & exoptatius, quodque suas vires præ aliis conspicuas reddat, quàm hoc. Si Mulieribus Passiones Hystericæ, & tempore Gravidationis Lancinationes circa Vertebras primis (quæ utplurimùm solent esse prodromi Abortus) oriantur, *Mentha* hæc tum internè, tum externè prodest egregiè. *Specificum* etiam censetur in Cholera morbo, ubi Ægri sursum deorsumque cum impetu rejiciunt: in quo casu jam ab antiquissimis laudata fuit *Mentha*; adeò, ut omnibus aliis ejus usus præferatur pro Vomitu compescendo. In Singultu, qui fit ex Convulsione Diaphragmatis per consensum Stomachi, egregia est *Mentha* quocunque usu, sive externè, sive internè. Vertigo ex consensu Stomachi Adolescentibus frequens est Malum, ob læsam, quod sæpè fit, Diætam; pro hac Vertigine curanda *Mentha* est excellens *Simplex*. Experta etiam est contra Coagulationem Lactis. Sic refert HORSTIUS *in Dispensatorio*, *Mentham Lactis* infusam id à Coagulatione præservare, nec in Caseum condensari posse: & propterea conducit Mulieribus ad impediendam Lactis Coagulationem, quæ Coagulatio valdopere solet nocere, & varia inducere Mala, quæ præcavet *Mentha*; ucut simul conjunctum habeat hoc incommodi, quòd soleat aliquantisper imminuere Lac, ejusque proventum nimium impedire. Hinc ceu Secretum à quibusdam habetur in Lactis Coagulo.

Recipiunt *Mentham viridem*, contundunt, & instar *Cataplasmatis* applicant Mammis, ubi metus est Coagulationis: quod faciunt per octo dies, singulis diebus *Cataplasma* renovando, & ℥j. *Seminis Anethi* interiùs assumunt quotidie, sicque non fieri posse loquiunt, quin hoc coagulatum non resolvatur, & ulteriùs Coagulum impediatur.

Quòd si cui molesta sint *Cataplasmata*, potest recipi *Decoctum Menthæ* vel solius, vel cum *Fœniculo* aut *Cherefolio*, & cum Linteis, instar Fomenti, applicari Mammis, pro impedienda atque tollenda Lactis Coagulatione, & Duritie Mammarum discutienda.

In Vomitorium Nausea paratur cum *Fermento* & s. q. *Aceti Cataplasma* non scilicet contunditur *Herba*, & miscetur cum *Fermento* in forma *Cataplasmatis*, & habebitur egregium Remedium contra Vomitum, Nauseam, Singultum, aliaque Stomachi Symptomata.

Radix quoque Lactis proventum nimium nonnihil, & Coagulationem ejus, in *Decocto cum Aceto*, internè, & externè nunc præcavet, nunc resolvit; sicut etiam *Fotus* ex ejus *Decocto*, Herniis applicatus, Intestinis Flatu tumentibus conducere solet.

Quod attinet *Preparata*. *Spiritus* per fermentationem paratus convenit contra Affectus Stomachi, imprimis contra Choleram & Vertiginem, per Stomachi consensum ortum; in qua etiam prodest *Essentia* ad aliquot guttas assumpta.

Elixir

(Z) *Alibi innuimus maximas Authorum lites, variasque eorum sententias in* Plantis Cucurbitaceis *dictis discernendis, nempe ut notarent, quod sit discrimen inter* Cucumerem, Melonem, Peponem, Melopeponem, Anguriam, Cucurbitam, *&* Colocynthidem. *Illas tamen clarissimè distinguit, ut suus est mos,* Tournefortius, *propriosque singulis tribuit characteres, de quibus suis in locis. Sufficiat hoc loco monuisse,* Melonem, *de quo nunc agimus, non confundendum esse nec cum* Pepone, *neque cum* Melopepone, *ut faciunt* Schrœderus *&* Ettmullerus; *verùm* Melo *est Plantæ Genus Floribus campaniformibus, Cucumeris Flores referentibus, quorum alii sunt steriles, alii embryoni insident, qui abit in Fructum plerumque ovatum, glabrum, aut rugosum, in terna loculamenta divisum, quæ bifariam, secari videntur, Seminibusque fœtum oblongis. Est* Melo *propriè dictus, omninò quem* Melon di pane *dicimus, ad differentiam* Anguriæ, *quam vulgò* Melon d' acqua *appellamus. Fructus inter suavia edulia, tum æstivo, tum autumnali & hyberno tempore, à nobis habetur:* Semina *Medicamenti quoque speciem obtinent.*

PRÆPARATA.

1. *Aqua stillatitia*. Ex Herba.
℞. Muliercuulis usitatissima est ad Tormina Ventris in Infantibus compescenda.
2. *Syrupus de Mentha minor*. Ex Succis Menthæ, Granatorumque ana. Vide Dispens.
3. *Syrupus de Mentha major*. V. D.
(Habetur & *Mel Mentha*.)
4. *Conserva*. Ex Foliis.
5. *Oleum stillatitium*.
6. *Oleum infusum*. Ex Mentha crispa.
7. *Balsamus*. Rarus est.
8. *Sal*, Ex Cinere.

CCX. MENTHA SARACENICA.

BAlsamita, *Brunsf.* Mentha Saracenica, *Cord. in D. Lon. Cam.* Mentha corymbifera major, *Cord. hist.* Costus hortorum, *Lob.* Mentha Græca, *Matthiol. Cast.* Alisma, *Trag.* Mentha hortensis corymbifera, C. B. 1. (& 2.) aliis Mentha Romana, Mentha S. Mariæ, Germ. *Raven-Muntz, Marien-Muntz, Pfankuchen-kraut*. Gall. *La Menthe Saracenique*.

Colitur in Hortis & Cœmeteriis. Floret Junio, Julio.

Officinalis quidem est, sed rarissimè: non abs re tamen esset asservare *Folia* grati odoris & saporis, ut & *Radices*.

Vires. Calfacit, siccat, aperit, attenuat, discutit, abstergit, auxiliatur Uterinis Affectibus, Menses ciet, Jecur corroborat, peculiarique vi, Opii, aliorumve Venenorum malignitatem retundere statuitur.

Dosis

Elixir Menthæ ex infusione *Menthæ* in *Spiritum proprium* paratur, quod egregiè prodest in Cholera, aliisque Affectibus Stomachi, & Mulieribus gravidis in Lancinationibus Lumborum, & hinc metu Abortus; si nimirum *Elixir Menthæ* internè ad Cochlear unum mediocre propinetur, aut externè etiam Ventriculo applicetur.

1. *Aqua Menthæ cum Vino* parata valdoperè convenit Affectibus Ventriculi, & Intestinorum; unde *Vehiculi* loco inservit reliquis Medicamentis in talibus Affectibus. Sed *Aqua Menthæ crispæ*, contra Lactis proventum nimium, & speciatim in ejusdem Coagulatione impedienda, Duritie Mammarum discutienda, est usitata, Mammis imponenda. Quæ *Aqua Menthæ crispæ* secreta habetur in Tumore Testium & Scroti, ex Hernia, ex Intestinis in Scrotum prolapsis Flatu tumentibus, ut & Scybalis in illis obduratis propter rupturam vel laxitatem Peritonæi, ubi ex compressione Vasorum Sanguineorum oritur Inflammatio: in tali inquam Inflammatione & Tumore Testium ex Fæcibus induratis, dicta *Aqua*, artificiosè & per multiplicem cohobationem super Plantam parata, interno & externo usu est egregia.

2. 3. *Syrupus Menthæ* commendatur in Singultu, Nausea, Vomitu, Ructibus, & similibus Affectibus.

4. *Oleum Menthæ destillatum* internè cum successu in Singultu, Nausea, Vomitu, Ructibus & similibus Affectibus potest adhiberi: imprimis cum *Sacchar*o fit *Elæosaccharum*, quod potest assumi internè. Externè in Cardialgia, Nausea, Appetitu dejecto, Flatibus in Stomacho & Intestinis, & aliis jam dictis Affectibus illinitur regioni Stomachi vel solum, vel cum *Tacamahaca*, pauca *Cera* & *Terebinthina*, potest fieri *Emplastrum Stomachale*; vel potest præscribi sub forma *Olei Stomachici*; vel potest fieri cum *Corpore pro Balsamo Balsamus*: si conjungatur *cum Oleo Nucis moschatæ expresso*, vel cum *Balsamo Peruviano*, vel cum utroque, erit eò meliùs, v. g.

℞. *Olei expr. Nuc. moschat.* ℥j.
Bals. Peruv. ʒß.
Olei destillat. Menthæ ℈j. M.

Nervinum quoque egregium est.

Tom. IV.

Prostat & *Acetum Menthæ* in quibusdam Officinis, quod in Vomitu, Nausea, & Stomacho æstuoso usurpatur internè cum aliis: & externè ex *Aceto Menthæ*, cum *Fermento acerrimo*, & *Pulvere Menthæ* fit *Cataplasma* egregium contra Affectus Stomachi, & est ferè catholicum. *Formula Cataplasmatis* in Affectibus Ventriculi potest esse talis:

℞. *Ferm. acerr.* ℥iij.
Pulv. Menthæ ℥j.
Nuc. moschat. No. ij.
Mastich.
Caryophyll.
Macis,
Cinnam. an. ʒj.
c. s. q. *Aceti Menthæ* f. l. a. Cataplasma:
D. S.
Cataplasma externum.

Quod si exsiccatum fuerit, denuò potest humectari cum *Aceto Menthæ*: est egregium in Affectibus Stomachi quibuscunque.

Simile ferè est *Cataplasma Mynsichti contra Singultum*, quod habet in *Armament. Chym. Sect.* 38. *pag.* 524. Calidè Stomacho applicatur, id quod commendat h. m. SCHMUCK *in Secretis Medicis in Affect. Stomachi.* (A)

CCX. MENTHA SARACENICA. *Mentha Saracenica* vocatur aliàs *Mentha Corymbifera*, & *Salvia Romana*, item *Costus Hortorum*, German. *das Kosto Kraut*: à quibusdam Practicis vocatur κατ' ἐξοχὴν *Balsamita*: item in quibusdam Officinis, utut falsò, *Herba Costa* nuncupatur.

Rarò est in usu, nisi quòd inter *Consolidas* & *Herbas Vulnerarias* vulgò referatur. Interno usu admiscetur *Potionibus Vulnerariis*, in quibus semper prodesse dicitur. Cæterùm *Folia* aromatico odore & sapore innuere videntur, quòd vires habeat non absimiles *Absinthio*; & credo, si in usum revocaretur, quòd in Affectibus Chronicis, perinde ac *Absinthium*, valdè conveniat. In Affectibus Uterinis commendatur, pro Mensium evocatione est egregium.

Acetum ejus conducit in Stomacho æstuoso. (B)

Y CCXI. MER-

(A) Menthâ *quamvis recenseatur à* Tournefortio *inter Plantas Flore labiato, cujus labium superius fornicatum est, inferius tripartitum, & observante* Raio, *illius Flos veluti quadripartitus primo aspectu videatur; attamen notante eodem* Tournefortio, *Menthæ species odore quodam proprio & aromatico dignosci solent. Hæ non paucæ numerantur apud Authores, atque inter eas quoque recenset* Tournefortius *varias* Pulegii *species: Pulegium enim Officinarum ab ipso vocatur* Mentha aquatica, seu Pulegium vulgare. Ettmullerus septem *recenset* Species.

I. Menta crispa, spicata. *Hæc erit* Mentha rotundifolia, crispa, spicata C. B. *seu* Mentha altera Dodonæi.

II. Calamintha montana Officinarum, *de qua suprà se egisse fatetur. Hæc autem* Mentha *haud est, sed verissima* Calamintha, *de qua suo loco actum. Est tamen species quædam* Menthæ, *quæ à* C. Bauhino Calamintha *appellatur, sed hæc* arvensis *est, non* montana, *vocaturque à* J. Bauhino Mentha arvensis, verticillata, hirsuta.

III. Mentha spicata, arvensis, vulgaris. *Hæc fortasse erit* Mentha sylvestris, rotundiore foliò C. B. *quæ spicata est, & per arva vulgatior.*

IV. Mentha aquatica, seu Sisymbrium aquaticum. *Planta hæc verum* Sisymbrium *non est, ut suo loco dicemus, sed erit* Mentha rotundifolia, palustris, seu aquatica, major C. B. *hæc enim à* Dodonæo Sisymbrium *appellatur. Hujus Folia acria sunt, amara, & aromatica, vixque cæruleam papyrum rubore inficiunt. Continetur in hac Planta Sal volatile oleosum maximè aromaticum, quare valdè stomachica est, & diuretica: ejus Foliis uti possumus ac Foliis* The.

V. Menthastrum, *seu* Mentha folio rotundiore, ferè incano. *Plures* Menthastri species *numerant Authores, quæ reverà sunt* Menthæ species. Menthastrum *hoc* Ettmulleri *videtur esse* Mentha rotundifolia, spicata, altera C. B. *quam* J. Bauhinus *vocat* Menthastrum spicatum, cultum, folio rotundiore, rugoso. Menthastrum *autem* Dodonæi *est* Mentha sylvestris, longiori folio C. B.

VI. Mentha Cattaria, *seu* Felina, *de qua infrà, verbo* Nepeta: *ubi an* species Menthæ *sit, videbimus.*

VII. Mentha Saracenica *v.* Titulum proximè sequentem.

(B) Mentha Saracenica, Græca, Romana &c. *notante Cl.* Hermanno *est* Tanaceti *species, vocaturque ab eo* Tanacetum hortense, foliis & odore Menthæ. *Huic Radices fibrosæ, & obliquæ Menthæ: Caules cubitales & altiores, striati, hirsuti, ramosi: Folia Lepidii, colore herbaceo pallescente, serrata, odore Agerati, sapore vehementer* ama-

Dosis ad ʒij. præcipuè Radix.
Extrinsecùs adhibetur in Balneis ad ciendos Menses, &c.

CCXI. MERCURIALIS.

Λινόζωσις. Germ. *Bingel-Kraut*. Gall. *La Mercuriale*. Nostratibus, *Wintergrun*.

Est { Mas, Testiculata, *C. B.* 1. / Fœmina, Spicata *C. B.* 1. } *Usurpantur promiscuè*.

Mas insignitur Mercurialis, *Trag. Brunsf.* Mercurialis mas. *Matthiol. Fuchs. Dod. Lob. Cast. Tab. Ger. Cam.* Mercurialis mascula, *Cord.* Phyllon arrhenogonon Theophrasti, *Cord. in D.* Mercurialis Testiculata, sive Mas, Dioscoridis, *C. B.* 1.

Fœmina dicitur Mercurialis vulgaris, *Trag.* Mercurialis fœmina. *Matth. Fuchs. Dod. Lob. Cast. Tab. Ger.* Mercurialis spicata, seu fœmina, *C. B.* 1.

Nascitur in campestribus cultis, vinetisque. Floret per integram æstatem.

N. Est & *Mercurialis sylvestris, seu montana*, sed minùs usualis.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia, *Semen* (Menses ciens.)

Vires. Mercurialis calfacit & siccat 1. abstergit, Alvum movet, (Bilem ac Aquas purgat.) Extrinsecùs Vulvæ adhibita Menses & Secundinas trahit, Tumores emollit, creberrimi usus in Clysteribus.

N. Sunt è nostratibus Mulierculis, quæ Mercurialem Infantulis cum Pappa exhibeant, ut Alvum solutam retineant, Torminaque præcaveant.

PRÆPARATA.

Aqua stillatitia. Ex Herba florescente.

2. *Syrupus*. De Succo Mercurialis, & Sacchato dimid. Vide Disp.

3. *Mel Mercuriale*. Ex Succo & Melle dimid. Vid. Disp.

N. Adhibentur potissimùm in Clysteribus.

CCXII. MESPILUS.

Μεσπίλη, Mespilus, *Brunsfels. Trag. Lon. Lob. Dod.* Mespilus altera, *Matth.* Mespili altera species sponte proveniens, *Cord. in D.* Mespilus vulgaris, *Clus. hist. Cam.*

CCXI. MERCURIALIS. *Mercurialis* duplex est tam *Mas*, quàm Fœmina. Dicitur ita, quòd *Mercurio* antiquitùs dicata fuerit. *Mas* dicitur, quia habet binos quasi *Testiculos*, Capsulas nimitum seminales; *Fœmina* verò *spicam* apparet. Usurpatur promiscuè; Experiensia tamen docuit, quòd Fœmina in mundificando Utero, ejusque sordibus nimis humidis evacuandis, multùm valeat; hinc vulgus persuasum fuit, *Mercurialem Marem* à Fœmina comestam pro generandis Filiis; *Fœminam* verò pro Filiabus inservire. Et certè non est reperibilis Planta, quæ adeò commendatur pro arcenda Sterilitate, & expurgando Utero, quàm *Mercurialis* sive internè, sive externè. Aliàs suo modò ad *Anagallides* & *Atriplices* pertinet.

Planta est nonnihil *nitrosa*, & effectivè suo modo *refrigerans*, simulque ratione Salis sui nitrosi Mercurialis internè omnes impuritates detergere, ac nonnihil laxando primas vias mundificare solet. Usurpatur sub forma *Pulmenti oleracei*, Ger. *Grun-Kraut*; unde quædam Mulieres in *Pulte* propinant Infantibus pro emollienda ac laxanda Alvo bono cum successu. QUERCETANUS *in suis scriptis* mirum quantum commendat *Mercurialem* pro purificando & abstergendo Utero: in *Medicamentis* enim *Uterinis* ratione Salis sui nitrosi purificat Sanguinem, & abstergit Uterum, & hinc contra Sterilitatem valdè solet laudari.

Externè Clysmatibus Abstergentibus & Laxantibus incoquitur, quibus plerumque *Succus Mercurialis* cum vel sine *Melle* additur. Speciatim admodùm commendatur ad repurgandum Uterum, & detergendum eundem, sive *Succus recens* per Siphonem injiciatur, imprimis post Fluxum Sanguinis menstrui, remoratum à crassa & viscida Mucilagine, Vasa Uteri infarciente, quæ impedit fœcunditatem & impregnationem, per eandem expurgando; seu è *Bombace*, *Succo* hoc *Mercurialis* imbuto, fiat Turunda, aut ipsa *Planta recens* succulenta blandè contusa, & Sindone involuta, sub forma *Pessi* applicentur, tam Utero Mulierum sterilium, quàm parturentium. Multùm enim convenit in sordibus Uteri mundificandis, ac detergendis, Mensibus retardatis, & Lochiis non ritè fluentibus: stimulat etiam insigniter & facit, ut talia Excrementa feliciter ejiciantur, maximè à Practicis contra Sterilitatem laudatur tam præservativè, quàm curativè: quod tamen meum commentum est, nisi Sterilitas à Muco viscido, similibusque impuritatibus inducta sit. Imprimis fit *Pessus* elegans, si taliter contusæ addatur *Crocus* & *Myrrha* pro Mensibus: Potest fieri talis Præscriptio:

℞. *Myrrhæ el.* ℥ß.
Croci ʒß.

C. Succo Mercurialis & pauco *Melle f. Pessus*, qui obducetur *Sindone rubro*, & applicetur in forma consueta.

Quòd si addatur ʒß. *Trochiscorum Alhandal*, erit eò efficacius pro provocandis Mensibus, & etiam pro stimulandis Lochiis.

Essentia pro Sterilitate & Utero expurgando usurpari solet. (C)

CCXII. MESPILUS. *Mespilus* est Arbor satis cognita, magis *Fructus* ipsius: Usitati tamen sunt *Fructus* ejusdem & *Partes*.

Cæterùm *Fructus Mespili* recipitur in usum, quando est *immaturus* (nam maturi sunt fermentiscibiles, quod Veteres dicunt putrescibiles) propter *vim adstrictoriam*, quam prodit Gustus austerus adstringendo Linguam & Fauces; unde etiam intrinsecus pro *Restrictivo* excellenti *Mespila immatura* solent commendari: & exinde in quocunque Fluxu Alvi, uti etiam in Vomitu, Nausea, & Diarrhœa: in genere in omnibus casibus, ubi Partes sunt nimis laxæ, ut Fibrarum adstrictione roborentur. Exemplum hujus usus habet FORESTUS *lib.* 22. *Observat.* 2. qui felicissimum usum *Mespilorum* expertus est in Diarrhœa ferè desperata compescenda, & aliquando in quibusdam contumacissima, quos aliis irritis & nihil juvantibus, usu tantùm *Mespilorum crudorum* restituit. Cum simili successu solent etiam adhiberi

---

amaro: summis ramis insident Corymbi aurei Tanaceti. Nostratibus Menta Francesca *appellatur, atque pro Ventriculi debilioris fotu inter efficaciores habita, ut* Menthæ *ipsi* vulgari *præferatur.*

(C) Mercurialis, *apud Græcos ex* Plinio, Hermupoa, *quasi* Mercurii herba, (*at* Plinius *idem cum* Linozosti *&* Parthenio *confundit*) *Plantæ Genus est Flore apetalo, sed sterili: Embryones enim in iis speciebus innascuntur, quæ Floribus carent, abeuntque in fructum, ex duobus capsulis compositum, Semine fœtis subrotundo. Hinc specierum præcipua apud Antiquos divisio, in* Mercurialem marem Dioscoridis, & Plinii, *quæ* testiculata, *h. e. fructus ferens, &* Mercurialem fœminam Dioscoridis & Plinii, *quæ* spicata, *h. e. floribus ornata.* Pena, Lobelius, *&* J. Bauhinus *notant in* Mercuriali testiculata *aliquid nitrosi: ea saporem præ se fert herbaceum, parùm salsum, nec cœruleam papyrum rubro colore inficit: Putat hinc* Tournefortius, *à maxima Sulfuris copia, qua* Mercurialis *scatet, impedimentum fieri Sali ammoniacali ne se prodat: ex chymica enim Analysi Planta hæc multùm Salis volatilis concreti exhibet, multumque Olei, & Terræ.* Hippocrates, Dioscorides, Plinius, Galenus, *& quotidiana Experientia docent,* Mercurialem *Plantam esse catharticam. At* Schrœderus (*nisi mendum in textu subsit*) *ait à Mulierculis* Mercurialem *Infantulis cum Pappa exhiberi, ut Alvum solutam retineant. Ulteriùs ad Hydropem, Cachexiam, & Chlorosim potui dant Aquam, in qua* Mercurialis *spatio* 24. *horarum frigidè macerata fuerit. Semicupia ex ejusdem* Decocto *commendant ad Mensium suppressionem. Sterilibus exhibentur* Succi depurati ℥iij. *cum* ʒij. Tincturæ Martis. *Paratur præcipuè ex* Mercuriali Syrupus de longue vie *Gallis dictus, cujus hæc descriptio: Imponantur in lebetem* Mellis Narbonensis ℔. xij. Succi Mercurialis ℔. viij. Succi Borraginis ℔. ij. *misceantur ad ignem spatula lignea* Mel *&* Succi, *& absque ebullitione trajiciuntur per Manicam Hippocratis: hinc adde* ℔. iv. Vini albi, *in quo infusæ fuerint spatio* 24. *horarum frigidè* Radicum Gentianæ *minutim incis.* ℥iv. *lebete iterùm igni imposito misceantur exactè* Succi *cum* Vino *&* Gentianæ *frustulis, atque citra ebullitionem trajiciantur denuò omnia per eandem Manicam: quod autem trajectum est forti ebullitione reducatur ad* Syrupi *consistentiam. Hujus Cochlear j. pluribus diebus mane sumatur jejuno stomacho, nec cibus assumatur, nisi duabus horis elapsis. Alvum laxam reddit, Sanguinem repurgat, à Podagra, Ischiade, similibusque affectionibus præservat.*

Cam. Epit. Mespilus vulgaris, Germanica; folio laurino non serrato, *C. B.* 1. sive Mespilus sylvestris, Germ. *Nespel-Baum, Mespel Baum.* Gall. *Nefles.*

Crescit in hortis. Floret Junio; Fructus fert Octobri.

OFFICINALIA NATIVA.

Fructus (*Mispeln*), *Officula, Folia.*

Vires. *Fructus* (*Mespila*) refrigerant, siccant, saporis sunt austeri, adstringunt, constipant validè. Ventriculo noxia sunt, præcipuè dum durjuscula adhuc extiterint, emollita enim astringunt leviùs, nocentque minùs, ac facile putrescunt. Usui esse possunt in Diarrhœa, Dysenteria. Extrinsecùs in Vomitu, (Cataplasmate) impositi.

Officula (*Lapilli, Acini*) commendantur summoperè ad Calculum atterendum & expellendum.

Folia similem vim cum Fructibus obtinent, adeoque & iisdem indurationibus inserviunt. Et præcipuè in Gargarismis: Balneis uterinis.

PRÆPARATA.

Conditi Fructus, cum Melle.

CCXIII. MEUM.

Meum, Officinis. Meu indeclinabiliter. Meum, *Matthiol. Tab. Ger. Cast. Dod.* Daucus, *Cast.* Tordylium, *Cord. in D.* Meum vulgare tenuifolium, *Clus. hist.* Daucus Creticus, *Trag. Fuchs.* Seseli Creticum, *Fuchs.* Meum foliis Anethi, *C. B.* 1. Germ. *Beer-Wurtz, Ebr-Wurtz, wilder-Dill, Beren-Dill, Baren-Fenchel, Mutter-Wurtz, Hertz-Wurtz,* Gall. *du Meu.*

Crescit copiosè in Sylva Hercynia, aliisque locis montanis, ut & in Montibus campestribus & apricis; apud nos nonnisi in hortis cultum invenitur. Floret Junio, ac Julio.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix.

Vires. Calfacit 3. siccat 2. attenuat, aperit, Flatus discutit. Usus præcipuus in inflatione, ac ructu Ventriculi, in Mensibus ac Urina ciendis, in Uteri Suffocatione. In Torminibus Ventris, in Catarrhis, Tartaroque Pulmonum expectorando. Extrinsecùs in Balneis, Cataplasmatis, &c.

PRÆPARATA.

Multas ingreditur Compositiones, ut & ipsam Theriacam.

CCXIV. MI-

---

beri in Dysenteriis, in quibus adhuc magis convenire videntur: hinc Germanis dicuntur *die Arsch Klammern.*

Folia, propter vim *stypticam* & *adstringentem*, *Decocta Adstringentia* subinde solent ingredi? rarò tamen adhibentur internè: externè Capiti sæpè applicantur ad inhibendum Capillorum defluxum. *Adstrictoria* sunt, & in *Gargarismatis* pro Faucium Exulceratione, & Inflammatione usurpantur. Quin & *Injectionibus* chirurgicis, in Fistulis & Abscessibus ulceratis adduntur. In *Decoctis* quoque pro *Balneis Uterinis* adhibentur in nimiis Fluxibus Mensium, vel Lochiorum, vel post Puerperium, ut gratiores fiant Mulieres Viris, adjuncto tunc temporis pauco *Alumine*, ut sic de novo possint celebrari Nuptiæ.

Officula reperiuntur in Mespilis, quorum *Nuclei* cum *Persicorum Nucleis*, suo loco tractandis, conveniunt. *Officula* hæc, seu *Lapilli*, non secus, ac similia alia Concreta dura Vegetabilium pulverisata usu diuretico adhiberi solent: in præservando Renum Calculo admodùm laudantur, quatenus Acidum destruendo in primis viis, atque adeò etiam Urinam suppressam, & Sabulum renale fortiter pellendo, tam præservant à Calculo, quam præsentem tollunt. Sunt qui dicunt, illa solvere & atterere Calculum; quod tamen non ausim dicere. Observandum est de ejusmodi *Concretis ossais*, in Fructibus nonnullis reperibilibus, ut *Cerasis*, *Persicis*, *Amygdalis*, *Mespilis*, &c. quòd hæc ipsa destillata suggerant *Spiritum acidum*, una cum *Oleo empyreumatico*. *Spiritus* iste rectificatus egregiè est *diureticus*, & suo modo *lithontripticus*. Non sunt propriè dicta *Ossa*, aut *Lapides*, sed verè substantia media lignea, quasi mutuò intorta, & ita durioris præ cætero Ligno compagis: unde etiam igne aperto solent fuggerere, quæ ipsa Ligna assolent.

In Officinis prostant *Mespila immatura condita*. Condiuntur autem vel *Sacchare*, vel *Melle*, ut à putredine conserventur; sic enim gratiorem habent saporem, & palato arrident, nihilque deperdunt de vi adstrictoria. Pro Stomacho roborando, ejusque Fibris adstringendis, optima sunt: hinc in Vomitu nimio, Nausea, Diarrhœa, Dysenteria, aliisque Fluxionum generibus, maximè conducunt. (*D*)

CCXIII. MEUM. *Meum sativum Athamanticum, foliis Anethi, Anethum asinum*, Ger. *die Beer-Wurtzel*, nomen hoc accepit, quia conducit Utero muliebri.

Radix tantùm in usu est, quæ & Odorem & Saporem spirat quodammodò aromaticum, *Levistico* ferè, vel *Angelica*, vel *Fœniculo* similem; cum quibus & in viribus conspirat, tam *alexipharmacis*, quam *carminativis*, & *uterinis*: in quibus Affectibus, necnon Doloribus post Partum, & flatulentiis Intestinorum, & Uteri imprimis Morbis, vi sua *aromatica* maximè commendatur. Hinc etiam in Mensibus provocandis, & Lochiis propellendis vulgatissimi est usus apud Mulierculas *Radix* pulverisata; sicut & propter *vim carminativam*, & *aromaticam* convenit in Suffocatione Uterina, compescendo Acidum corruptum effervescens in Intestinis, & inducens Suffocationem Uterinam, Affectum Convulsivum, &c.

Multa quoque *Composita* sunt, quæ ingreditur hæc *Radix*, v. g. *Theriaca* &c. interim illi sæpè *Radix Angelica* & *Fœniculi* substitui possent. (*E*)

MEUM ADULTERINUM.

Meum *Adulterinum angustifolium* species est *Sileris*, seu *Levistici Montani*. Planta est aromatica, ad *Daucorum* naturam accedens: unde non dubito, quin pro scopo *uterino* ac *alexipharmaco* cum *Dauco* conspiret. (*F*)

CCXIV. MI-

(D) Mespilus *Plantæ* (*Fruticis*) *Genus est Flore rosaceo, cujus calyx foliatus abit in Fructum ferè globosum, coronatum, carnosum, unicapsularem, officula condentem, nucleo oblongo fœta. Species Officinalis notissima est, quam* C. Bauhinus, *appellat* Mespilum Germanicam, folio Laurino, non serrato, sive Mespilum silvestrem. Mespilus Aronia *Veterum est, quam idem* A. Mespilum Apii folio, laciniato *vocat, velque vulgò* Azaruolo: *hujus speciei* Officula *in Fructibus contenta, si in Pulverem rediguntur pro maximo* Lithontriptico *deprædicantur.*

Ad Mespili *Genus reducitur* Oxyacantha vulgaris, *sive* Spinus alba J.B. *dicturque à* C. Bauhino Mespilus Apii folio, sylvestris, spinosa, *sive* Oxyacantha. *Huic firma materies, ut loquitur* J. Bauhinus, *Caudex mediocriter crassus, ramis lentis, brachiatis, firmisque, operi topiario maximè idoneis: Spinis horret rigidis & acutis: Folia Apii, gustu viscido: Flores consorti, albi, odoratissimi. Fructus Baccæ videntur per maturitatem rubræ, Myrti Baccis majores, nigro umbilico, unum vel alterum (varò tertium) officulum continentes. Analysis hujus Plantæ chymica plures acidos Liquores præbet, parum Spiritus urinosi, nihilque Salis volatilis concreti: sed multum Olei & Terræ exhibet. Hinc conjicere est, in Oxyacantha Sal contineri Coralliorum Sali valdè affine, multo Sulfure involutum, ac cum pauco Sale ammoniaco commistum.* Tragus *asserit, Aquam destillatam ex Floribus Oxyacanthæ, vel Spiritum, destillatione ex iisdem in Vino per triduum maceratis elicitum, maximum Pleuriticis & Colicis solamen esse.*

(E) Meum *Plantæ Genus est Flore umbellato, Fœniculo valdè affine, etiam ratione Foliorum, quæ tenuissimè laciniata sunt & costæ innascuntur: ut* Tournefortius *fateatur, per se non stare, quin unica usque adhuc cognita* Mei *species* (*quæ* Meum foliis Anethi C. B. *dicitur*) Fœniculum Alpinum, perenne, capillaceo folio, odore dicato, *appelletur.* Gesnerus, Mei *pabulo in Apulia* Vaccas *plurimum & optimum* Lac *reddere, & inde* Caseum Caballinum *dictum confici, se audivisse ait:* Gesnerum *redarguit* Raius, *asserens, Caseum illum ex* Lacte bubalino, *seu* buffalino *non* vaccino, *fieri, sibi narratum fuisse. Illud autem verum est, nec* Caseum Caballinum *dictum ex Lacte confici bubalino, nec Apulas Vaccas, è quarum Lacte Caseus ille conficitur, Mei pabulo (in Apulia haud frequenti) uti.*

(F) Meum adulterium, *quod fortè per errorem* angustifolium *vocat hic* Ettmullerus, *erit sanè* Meum adulterinum latifolium C. B. *quod* Meum Italicum spurium *vulgò vocant.* Tournefortius *ad* Fœniculum *reducit, vocatque* Feniculum sylvestre, perenne, Ferulæ folio, breviori.

CCXIV. MILIUM.

Κέγχρος, Milium, *Brunsfels. Trag. Matth. Fuchs. Dod. Cord. in D. Lon. Lob. Cast. Tab.* Milium aureum, & album, *Cam.* Milium semine luteo, vel albo, *C. B.* 1. German. *Hirs, Hirs-chorn.* Gall. *du Millet.*

Gaudet solo arenoso, humido. Floret Augusto.

OFFICINALIA NATIVA.

Semen, ac *Farina* Seminis.

Vires. Refrigerat & siccat 3. Alvum constipat, est difficilis digestionis, plurimi tamen ac laudabilis nutrimenti. Decoctum Sudorem ac Urinam potenter movet. Extrinsecùs exsiccat Catarrhos, Dolores Capitis & Ventris sedat (tostum cum Sale communi calidè Vertici vel Ventri impositum): consumit Lac, pellit Calculum Renum (in Balneo): Diarrhœam Infantum sistit (Cataplasmate) cum Decocto Sumach.

PRÆPARATA.

Aqua stillatitia. Ex Herba florescente. Insigne præservativum censetur in Calculo.

2. *Decoctum D. Ambrosii.* ℞. Milii ℔j. coq. in Aq. ℔iiij. ad crepaturam, coletur.

Vires. Magnarum virium censetur in Febribus, imprimis Tertiana, si in declinatione Paroxysmi exhibeatur ad Sudorem eliciendum.

N. Aliis Vinum adhibuisse placet.

CCXV. MI-

CCXIV. MILIUM. *Milium*, Fructus ille Cerealis, nulli non notissimum est.

Semen tantùm in *usu*, & quidem maximè *culinario*; quod contritum dat *Farinam*. *Pulmenta* enim exinde parata admodùm nutritiva sunt. *Vis* autem hæc *nutritiva* consistit in *Mucilagine* temperatæ copiosa, quæ in Stomacho, Fermentationibus residentibus, ceu *Semen Cereale*, Chylum suggerit copiosum optimè & sublenitet euntientem, imprimis, si cum *Lacte* coquatur; ita enim copiosius & oleosum dat Nutrimentum; est facilis, contra AUTHOREM nostrum, Digestionis, & optimæ Nutritionis adsuetis. In *usu* verò *medico Decoctum Milii* sub nomine *Syrupi Divi Ambrosii* in *usu* est *sudorifero* ad crepaturam usque coctum. Hoc non tantùm in quibusvis Tertianis Febribus, & variis casibus aliis, sed & imprimis in Variolis, Morbillis, & similibus Affectibus in principio tutò adhibetur ad mitigandum Sanguinis fervorem, & Variolarum promotionem, simulque acrimoniam earundem temperandam, nunc solum, nunc cum *Radice Fœniculi*, vel *Scabiosa*, vel *Ficubus* conjunctum, ubi *Milium* in duplo vel saltem æquali proportione *Ficubus*, vel reliquis, additur, & sic quoque Alvum laxat. Vid. ANGELUS SALA *in Pharmacop. p.* 825. Hoc ipso Suppurationem promovet, & Foveas simul præcavet: & quidem perlibenter admiscemus *Radicem Scabiosæ*, quoniam Variolæ valdè solent lædere Partes internas, sicque Phthisin, sæpè Mictum cruentum, Dysenteriam &c. inducunt. Hæc Mala ut præcaveamus, addimus *Radicem Scabiosæ*, quia ejus *vis vulneraria* notissima est: unde etiam *Syrupus Scabiosæ* in *Decocto* hujusmodi solet dissolvi, pro præservando Pectore & Partibus internis contra Exulcerationes à Variolis. Sæpiùs contigit, ut intrinsecùs deglutiantur frustula *Vitri Acicula* & similia: in tali casu, ne deglutitæ res nocumentum afferant Corpori, assumatur *Pulmentum Milii*, *cum Lacte* ad consistentiam crassiorem coctum, in magna copia, & nihil Potus desuper affundatur. Hoc modo enim fit, ut res acres & pungentes, involutæ pulpæ Milii, egrediantur è Stomacho, & proinde per Intestina absque nocumento: cujus rei egregiam Historiam refert KECKERMANNUS *in Systemate Physico*, item SENNERTUS *l.* 3. *Prax. Part.* 1. *Sect.* 21. *cap.* 3. *pag.* 15. de quodam, qui in gratiam Amici devoravit *Vitra*, ex quo magnum Dolorem sensit in Ventriculo, curato tamen per *Pultem ex Frumento Saracenico*, Germanicè *vom Türckischen korne*. Loco hujus potest sumi vel ex *Milio*, vel ex *Panico*, & sunt ejusmodi *Pulmenta* satis experta. Interni usus alias est rarioris. Cæterùm narravit mihi Hospes meus Parisiis, Chirurgus expertissimus, de Puella, quæ deglutivit *Aciculam*, quam post triennium ex Ulcusculo in Pede prope Talum extraxit, adeò, ut sensim atque sensim penetrando ad Partes inferiores fuerit delata; & hujus penetrationis non sunt raræ Observationes. Videatur PFIZERI, Germ. *Vernunfftiges Wunden-Urtheil*, ubi refert de *Cultro*, quod penetravit, & ex Ventriculo extractus est. Sic etiam legitur de *Arista* deglutita, & postmodùm, orto Abscessu circa Ventriculum, ex illo extracta. (Δ)

Externè frequentissimè *Semen Milii cum Sale tosto* mistum, Capiti in Affectibus Catarrhalibus, in Dolore Capitis gravativo & tensivo in Vertice & Bregmate; qui Dolor gravativus frequens est Mulieribus per consensum Uteri cum Capite, item in Dolore Capitis inveterato à Causa externa. In talibus Doloribus expertissimi sunt *Sacculi ex Milii*, vel *tosti*, vel *non tosti* p. iv. & *Salis communis leviter tosti* p. j. vel ij. Capiti impositi. Addi potest his *Sacculis* pro re nata vel *Herba Verbena*, vel *Chamæmelum*, vel alia Medicamenta. LINDANUS sanè in *Collegio super Hartmannum* non potest satis commendare tales *Sacculos* in talibus Doloribus Capiti applicatos, uti & Auribus in Surditate, Tinnitu, & similibus Aurium Affectibus. *Formula* potest esse talis:

℞. *Sem. Milii* (præscribi potest prout libet) vel *leviter tosti*, vel *leviter cocti*, Mij.
Salis comm. leviter tosti Mj.
Herb. Verbenæ (specificè in Cephalalgia),
Flor. Chamæm. an. M. ß.
Rad. Rhod. (quæ est specifica in Dolore Capitis) ℥j.
Zedoar. ℥ß.

Ex contusis f. *Sacculus interpassatus*.

D. S.

Sacculus ad Caput.

Si debent esse duo, præscribitur in dupla dosi. Applicatur Bregmati, Ossi Bregmatis, & Vertici. Adspergi possunt cum *Aqua appropriata*, etiam cum *Spiritu Vini* non adeò generoso, vel minùs rectificato; vel irrorari possunt *Oleo destillato Succini*, vel *Baccarum Juniperi*, vel alio simili. Quin & in Ventris Torminibus *Sacculus ex Milio*, vel solo, vel ad-

---

(Δ) *Occasione corporum, extraneorum casu deglutitorum, ac per aliquam Corporis partem dejectorum, non incongruum existimavi, Historiam ad negotium facientem à* Dño le Gendre *conscriptam, atque Matrito ad Amicum Parisios transmissam, hîc interserere.* Dñus Jo: Antonius de Aranda *Hispanus, militarium ordinum ductor, quadragenarius,* 27. *Martii* 1714. *à prandio mensa assidens, argenteam Fuscinam, qua ad edulia ori admovenda vulgò utimur, in manu habens, quum ejus manubriolo linguæ basim à nescio quo liberare voluisset, patentibus ex titillatione faucibus, ac deinde sese constringentibus, Fuscina veluti forcipe prehensa per œsophagum in Ventriculum delapsa fuit. In Ventriculo primùm tacitus quidam dolor atque pondus ferè per Mensem hominem vexavit; hæc symptomata graviora posteà facta sunt, & partes profundiores, inferioresque obsederunt, cum vomendi conatu: fortasse cùm Fuscina per Duodenum Intestinum transitum tentabat, Dolor & molestia per aliquod tempus in toto Abdomine perseverarunt, cum conatu ad Vomitum, atque ad aliqualem Dejectionem cum Tenesmo. Hinc dolor in sinistra Iliorum regione consistit non levis, spatio duorum mensium affligens, non sine suspicione laceratæ à Fuscina cornibus Intestinorum membranæ. Sed quamvis per longum temporis spatium (mutato sanè corporis illius situ) prædicta symptomata sedata fuerint; nihilominùs omnia postmodùm exacerbata iterùm sunt, impacta scilicet in Intestinum Cæcum Fuscina: fortes enim dolores dextram Iliorum regionem exercebant, dejectiones Sanguinis variegatorumque humorum immodicæ, medicamentis omnibus irritis. Æger ergò debilis, ac excarnis redditus, Febri correptus, cum pulsu valdè exiguo, ad Vitæ, mortisque confinia perductus fuit, ut Chirurgus, qui Historiam scribit, præstolanter accerseretur, Cadaver prosecturus. Hic autem advolans Ægrum invenit multò meliùs se habentem, ac omnibus doloribus (si levem circa lumbos excipias) levatum, Febrique ipsa carentem. Hinc paucis elapsis diebus talem recuperavit Æger salubrem corporis statum, ut argenteam Fuscinam in Intestinis omninò dissolutam esse (ut quorundam opinio erat) facilè sibi persuaderet. At* 20. *Junii* 1715. *atroces dolores in sinistro Inguine repentè passus fuit, hos comitati Vomitus, & Dejectiones biliosorum, tenacium, & purulentorum succorum: quibus ad* 25. *ejusdem Mensis assiduò affligentibus, tandem quum ad alvum deponendam consedisset, ex insperato Fuscina olim deglutita, ac quæ spatio quindecim Mensium in corpore latuerat, nullo negotio per alvum extruditur. Hæc nigro colore infecta deprehensa est, pondere aliquot drachmis deficiens, atque per totam ferè superficiem aspera reddita*, V. Ephem. Erudit. Ann. 1716. Decembr. 664.

CCXV. MILIUM SOLIS.

Ἀθάνατον, Lithospermum, *Brunsf. Fuchs. Cord. in D. Lon.* Lithospermum minus, *Matth. Dod. Lob. Cast. Ger.* Vulgare minus, *Cam.* Lithospermum legitimum, *Clus.* Saxifraga tertia, *Brunsf.* Milium Solis sativum, *Trag. Fuchs.* Lithospermum arvense, *Tab.* majus erectum, *C. B.* 3. minus, *Matth.* Germ. *Meerhirse*, *Steinsamen.* Gall. *Saxifrage, du Milium solis.*

Crescit in hortis, inter fruges incultum. Floret Majo.

OFFICINALIA NATIVA.

Vires. Calfacit & siccat 2. Calculum insigniter comminuit, ac expellit, Renes abstergit, Urinas ciet, Partum pellit.

Dosis Seminum ʒj. ad ʒij.

N.B. Sunt, qui pro certo Experimento jactitant, in Febri Quotidiana ante invasionem Semen exhibere, idque vicibus iteratis.

PRÆPARATA.

Aqua stillatitia. E Foliis.

CCXVI. MILLEFOLIUM.

Στρατιώτης, ὁ χιλιόφυλλος. Stratiotes millefolia, *Fuchs. Cast.* Millefolium terrestre, majus, *Tab. Cord.* Millefolium album, *Brunsf.* Millefolium vulgare, *Trag.* Achillæa, *Lon. Dod.* Millefolium, *Cam.* Millefolium stratiotes, *Cord. in D.* Millefolium, *C. B.* 2. Supercilium Veneris, Germ. *Garb*, *Tausent-Blat*, *Garben-kraut*, *Schaff-Garbe*, *Schaaffripp*, *Jungfern-Augen*, Gall. *Millefeuille.*

Crescit passim locis aridis juxta vias, in Cœmeteriis, &c. floret Junio.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia cum *Floribus.*

Vires. Exsiccat, astringit, cum temperato calore ac amarore: hinc medetur Vulneribus, Tumoribus, ac Inflammationibus sine repulsione. Usu itaque *interno* convenit in Hæmorrhagiis, ac Fluxionibus omnis generis, Narium, Uteri, Alvi, Vulnerum, Screatu sanguinolento, Vomitu, Urina retenta, Calculo, Mictione sanguinolenta, Gonorrhœa, Hæmor-

---

addito *Rhabarbaro*, calidè Abdomini applicatus, egregiè conducit. (G)

CCXV. MILIUM SOLIS. *Milium Solis* seu *Lithospermon*, vel secundùm Mauritanos potiùs *Siler montanum*, a Montibus seu loco natali sic dictum. Communiter solet præscribi in Officinis *Lithospermum*, quo nomine etiam venit apud Practicos, seu *Semen Lapidum*, propter vim atterendi & pellendi Calculum, Germ. *Meer-Hirse*, *Stein-Saamen*, cujus *duæ* sunt Species: *Majus*, & *Minus* seu *Sylvestre.*

Lithospermon majus parva est Planta cum *Foliis angustis*, cujus *Flores* sunt *albi*, in principio cujusque Caulis siti, ex quibus *Semen albicans* in modum *Unionum* egreditur, hinc Belgis *Peerlgrans* dicitur.

Semen est duriusculum magnitudine *Milii*, habetur pro nobili *Diuretico.* Vis ejus residet in Sale volatili temperato, oleoso, ac mucilaginoso, blandè anodyno, hinc amicum est partibus Nerveis ac specificè ad ciendam Urinam, & stimulandum Urinæ Sabulum, & Calculum, ejusque Materiam conferre dicitur, si pulverisatum ad ʒj. in *appropriato Vehiculo* detur: unde etiam solet abstergere Renes a Mucilagine viscida, Calculorum fotrice & nutrice. Novi, qui in Sabulo & Calculo pellendo tritum *Semen* cum *Vino Malvatico* propinatum proficuum experti sunt; pro qua intentione alias *Emulsio* ex hocce cum *Semine Violarum martiarum*, & *Aqua Alkekengi* præparata polychresta est. MATTHIOLUS & alii ad ʒij. cum *Vino albo* propinant, ceu certum Experimentum Partu difficili laborantibus, uti & in Secundinæ retentione; de quo tamen consulenda ulterior Experientia. Quin & in Gonorrhœa cohibenda cum *Asplenii* ʒß. *Succini albi* ʒß. ad ʒij, & hujus ʒj. ad ʒiß. pulverisata, cum *Succo* vel *Aqua Plantaginis* aut *Lactuca* commendat idem: idque suo Experimento hoc didicisse affirmat FREITAGIUS *in Aurora Med.* Pari modo contra Febres Quotidianas in *Vino* ʒj. ante Paroxysmum per aliquot dies exhibetur.

Radix cum *Carne* loco *Petroselini* cocta, omnia, quæ *Semen*, præstat in Affectibus Nephriticis. *Externè* cum *Malva* & *Chamomilla* cum *Aqua* cocta pro *Balneo* in Calculo, pro Dolore leniendo, & Urina cienda ab eodem commendatur.

Lithospermon erectum, majus, latifolium falsò dicitur *Passerina.* *Milii Solis* defectu in usum potest recipi *Semen*, *Coriandri Semina* referens, in Affectibus Urinariis, Calculosis, &c. Partum promovere dicitur; id quod confirmat FREITAGIUS *in Aurora Medicorum pag.* 55. qui dicit, quòd ʒj. *Seminis minoris Lithospermi* propinati cum *Lacte*, sint certissimum Experimentum ægrè parturientium, quoniam Fœtum egregiè promovent.

Datur etiam alia *species Lithospermi*, *nigro semine.* (H)

CCXVI. MILLEFOLIUM *Millefolium* seu Χιλιόφυλλον sic dicitur, quòd Folia ejus *mille* quasi *Foliis* aliis sint stipata, German. *das Tausend-Blat*, *oder Schafs-garbe.*

Triplex ejus est *differentia*:

1. *Album.*
2. *Purpureum.*
3. *Tomentosum luteum.*

Dividitur alias in *Majus* & *Minus*, quorum illud etiam dicitur *Achillæa.*

Præ cæteris tamen in usu est *Millefolium album*, Planta nobilissima *adstrictoria* ac Sanguinem sistens: id quod videmus sufficienter deductum ab AUTHORE, adeò, ut non sint multa de eodem dicenda. Hinc etiam est excellens & primarium *Vulnerarium*, quod ingredi solet *Essentias Vulnerarias*, & sic propinatur in Vulneribus malignis, & venenatis, ubi Malignitatem corrigit: unde *Decoctum* ejus in Dysenteria, Mictione cruenta, nimio Mensium Fluxu, & quibuscunque Hæmorrhagiis internis, ac omnibus Hæmorrhoidum generibus, necnon Hæmorrhagiis Narium, item Abortu imminente, multùm laudatur; in Suppressione verò Mensium, Fluxum eorum promovet. AUTHOR dicit, quòd conveniat in Fluxu albo Mulierum; quod verum est, & huic Fluxui in Viris respondet Gonorrhœa Virorum. Unde *Succus Millefolii* est egregius in compescenda eadem, si ℥j. recipiatur, & propinetur cum *Lacte* dulci: hæc enim *Potio* certò curare Gonorrhœam dicitur; idque imprimis, si ad-

---

(G) Milium, *inter* Cereales *dictas*, *notissimum Plantæ Genus*, *Flore est apetalo*, *cujus pistillum abit in Semen subrotundum*, *vel ovatum*, *gluma*, *quæ calyx Floris fuit*, *seu capsula*, *obvolutum.* *Variæ species* è Seminis colore, *qui nunc* luteus, *nunc* albus, *nunc* niger *est*, *designantur*: *quædam* Arundinaceæ *sunt*, & Sorgo *vel* Sorghi *dicuntur*: *quædam etiam* Indicæ, & Dora *appellari solent.*

(H) Ne Milium Solis à *quopiam inter* Milii *propriè dicti species fortasse connumeraretur*, *hoc Plantæ Genus omninò* Lithospermum (*quasi* Semen lapideum *à* λίθος Lapis, & σπέρμα Semen) *appellari voluit* Tournefortius: *quod Flore infundibuliformi multifido est*, *Embryones autem quatuor pistillo adhærentes in totidem abeunt Semina subrotunda*, *dura*; *nitida*, *in calyce ipso maturescentia.* *In speciebus designandis aliqua est inter Authores confusio*: *quod enim* Lithospermum majus erectum *est* C. Bauhino, *hoc* Dodonæo *dicitur* Lithospermum minus: & *contrà* Lithospermum minus, repens latifolium C. B. *est* Lithospermum majus Dodonæo.

Species magis Officinalis est Lithospermum majus, erectum C. B. *cujus Radix pollicaris*, *lignosa*, *Caules emittit partim erectos*, *partim procidues*, *tactu asperos*: *his Folia longa*, *stricta*, *hirsuta*, *modò opposita*, *modò alterna adhærent*: *Floribus albis* (*cæruleis apud nos*) *parvis succedit Semen cinereum insignis duritiei*, *levitatis eximiæ.* *Planta hæc adstringens* & *viscida est*, *vix rubefacit cæruleam papyrum*: *Fructus tamen aliquantulùm illam rubro inficit colore.*

Folia Lithospermi chymica Analysi nihil præseferunt Salis volatilis concreti, *sed Spiritum urinosum*, *eo valdè onustum*, *multumque Olei* & *Terræ.* *Hinc Semina hæc valdè sunt diuretica*: *parantur ex iis Emulsiones cum Aqua Graminis*: *vel Seminum horum semuncia contunditur*, & *infunditur per noctem in Vini albi Cyatho*, *mane jejuno stomacho exhibendi.*

Quod Ettmullerus *hic de* Lithospermi *specie ait*, Passerina *appellata*, *intelligendum de* Lithospermo Linariæ folio, Germanico C. B. *quod est* Passerina Tragi J. B. *Verùm Planta hæc nequaquam inter* Litosperma *connumeranda*, *sed est potiùs ex* Tournefortio Thymelæa folio, vulgaris.

morrhoidibus, Fluore uterino, Mariscis, Cruore, Vulnesibus, *Extrinsecùs* adhibetur feliciter Cephalalgiæ, Pterygio Oculorum, Hæmorrhagiæ Narium, Vulnerum, Odontalgiæ (masticando vel emplastrando), Mensibus superfluis, Fluori albo, Diarrhœæ, Vulneribus consolidandis, Tumoribus Hæmorrhoidum, Herniæ, Ictibus venenatis, Contracturis, Tumori Penis.

N. 1. Sunt, qui Herbam cum Floribus in Peste præservanda & curanda, pro Secreto peculiari venditant.

N. 2. Herba recens Naribus indita Hæmorrhagiam causatur.

P R Æ P A R A T A.

Aqua. Ex Herba cum Floribus.

N. Medetur putredini Gingivarum quàm optimè.

CCXVII. M O M O R D I C A.

BAlsamina, *Matth. Fuchs.* Balsamina Cucumerina, punicea, *Lob. Tab.* mas, *Cam. Ger.* Pomum mirabile, *Trag.* Pomum Hierosolymitanum, Balsamina rotundifolia, repens, seu mas, *C. B.* s. German. *Balsamapffel*, Gall. *Merveille*.

Colitur apud nos in hortis.

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

Folia & Fructus (*Poma* dicti.)

Vires. Refrigerat parumque siccat, Vulneraria est, Dolores ac præsertim Hæmorrhoidum mitigat. Extrinsecùs sauciatis confert Nervis, Herniæ, Ambustis, &c.

PRÆ-

---

admisceatur aliquid de *Antimonio diaphoretico.*, vel *Succino præparato*: hæc namque duo *Specifica* sunt contra Gonorrhœam. Eò melius foret, si applicaretur extrinsecùs Testibus *Succus Lactucæ* cum pauco *Camphora*; hæc enim vel sola commendatur contra Gonorrhœas.

Externè plebejæ Mulieres *Suffitum* ex hac Planta paratum in nimio Mensium Fluxu adhibent: *Planta recens* contusa Contusionibus ac Plagis, item Vulneribus recentibus imposita, egregiè Sanguinem grumosum discutit, Vulneraque intra 24. horas, citra omnem Suppurationem, consolidat & sanat, sicut & *Pulvis* Vulneribus inspersus non minoris creditur virtutis. Vel & *Succus* ejus *recens* iisdem instilletur, quod singulare est euporiston in quibuscunque Vulneribus. Propterea *Succus Millefolii* est ordinarium Ingrediens in *Balsamo Vulnerario*, uti etiam *Pulvis*.

Radix recens Naribus intrusa, & illic agitata, Hæmorrhagiam movet.

De cæteris vid. AUTHOR. (*I*)

CCXVII. MOMORDICA. *Momordica* à quibusdam etiam *Balsamina Cucumerina* vocatur. Planta est rara & exotica, nec ubivis obvia.

Hujus *Fructus* spinosi unà cum *Semine* in usu sunt, ex quorum *Signatura* ubique aculeata, videtur ferè indicare suam *virtutem vulnerariam*, propter quam vocatur *Balsamina*, quoniam habet vires *Balsami*, & reverà sit *Balsamum* quoddam pro curandis & consolidandis Vulneribus.

Pulvis hujus *Herbæ* in *Aqua Plantaginis* assumptus Intestinorum Vulnera curare dicitur, etiamsi Intestina in utraque parte fuerint perforata. Aliàs *interno usu* nondum est recepta, sed *vis balsamica* tantùm *externo usu* se sufficienter commendat. Certè usus *Momordicæ* non potest satis commendari in Vulneribus recentibus, quia illa adhibita Dolor remittit, & Vulnera, nulla accedente Inflammatione, persanantur. Plura de hoc habeo Exempla, quæ mihi satis confirmant vim *Momordicæ* vulnerariam.

In Ulceribus & Apostematis Matricis *Decoctum* sub forma *Clysteris uterini* injectum, est expertum; cujus rei Exemplum habet WITTICHIUS *in Consil. pag.* 632. In Fissura & Apostemate Uteri, Malo sæpius degenerante in Cancrum, convenit. Si quis recipiat *Fructum* maturum in manum, & illum retineat tamdiu, donec incalescat, fit, ut cum crepitu rumpatur, & suum ejiciat *Semen*. Ex hac *Signatura* fuit conjecturatum, numne prosit in Partu promovendo? numne possit expellere & propellere Fœtum quod postmodùm jugi Experientia confirmatum, & *Clysteres uterini ex Momordica*, uti loquit *Author*, conveniunt in Partu promovendo.

Prostat in Officinis *Oleum Momordicæ*, quod fit quando hujus *Poma*, exemptis *Seminibus*, macerantur in *Oleo Olivarum* vel *Lini*: & reverà est optimus *Balsamus* in quibuscunque Vulneribus consolidandis, ut & Fissuris Labiorum, Faciei, Manuum, aliarumque partium, ac simul *anodynum* est ferè sine pari. Quidam *Oleum ex Semine* exprimere satagunt, sed res non succedit, quia est nimis durum, & minùs oleosum; Videatur imprimis *de stupendis virtutibus* hujus *Momordicæ balsamicis* WITTICHIUS *in Consil. p.* 632. & imprimis 634. qui stupendas virtutes attribuit in Vulneribus recentibus *Oleo Momordicæ*, in conglutinandis illis sine ulla Suppuratione, & in Ulcus degeneratione. Dicit enim, quòd *Oleo* tanta insit vis, ut etiam Partes abscissas reglutinet. Præterea, si Equo albo & nigro Aures amputaveris, & nigro Equo Aurem albi agglutinare volueris, præstabis hoc *Oleo Momordicæ*; quod quidem hyperbolem sapere videtur. Sic Historia refertur de Servo Stabulum purgante, cui, dum præsæpè mundaret, Lima illic delitescens Manum perforavit, & ita periculosissimum Vulnus sibi inflixit, propter Partes tendinosas & nervosas; & sic facilè Inflammatio cùm Gangræna supervenire potuisset; hoc tamen solo *Oleo Momordicæ*, Oleum bis vel ter quotidie illinendo, intra 13. dies sine suppuratione percuratum esse constat, sine ulla tensili læsione superveniente. Alius Faber lignarius idem ferè Vulnus accepit, cum scilicet Lignum aliquod vellet attollere, illudque decideret, conquassando sic miserrimè omnes ferre Digitos abrasa Cute: solo autem hoc *Oleo* Vulnus grave & dolorosum, continuatis vicibus, illinendo, ab Inflammatione & Suppuratione illud præservavit, & Consolidationem facilè promovit, atque sic se restituit. Imprimis in Vulneribus, Ulceribus, & Sinubus Mammarum, *Oleum Momordicæ*, & alia exinde parata Medicamenta, mira faciunt, citra omnem Inflammationem atque Suppurationem sanando. Omnia aliàs Vulnera Mammarum & glandulosarum Partium periculosa sunt, ac difficulter curabilia propter Glandulas, ibi locorum copiosissimas

---

(I) Millefolium *Plantæ Genus est Flore radiato, calyce squamoso & veluti cylindraceo cylindraceo comprehensa: Semina tenuia. A congeneribus autem præcipuè distinguitur Foliis tenuiter sectis, & Floribus in densos fasciculos compactis.* Ettmullerus *hìc tres præcipuas facit* Differentias. *Prima est* Millefolium album, *quod est* vulgare, album C. B. *Secunda est* Purpureum: *est autem* Millefolium purpureum, majus C. B. & Millefolium vulgare, purpureum minus C. B. Tournefortius *tamen hoc putat* Millefolii vulgaris albi *varietatem*. *Tertia differentia est* Ettmullero Millefolium tomentosum, luteum C. B. *Officinis familiarior species est prima, nempe* Millefolium vulgare, album C. B. *hoc* Stratiotes, pennatum, terrestre, *à* J. Bauhino *appellatur: quod cubitalibus & altioribus, tenuibus sed rigidis Virgis assurgit, quæ in surculos & petiolos dividuntur & subdividuntur: Flores velut in umbella albi, vel subpurpurei quini, septeni: Folia pennata ad costam alligantur, rigidiuscula, acriuscula, suaveolentia: Radix lignosa & fibrosa nigricat.* Simon Paulli *ait, quasdam Mulieres deceati usu* Millefolii vulgaris *se ab abortu præservare. Planta hæc aliquantulùm acris est, amara, aromatica, & valdè cæruleam papyrum rubefacit. Videtur biàn Cl.* Tournefortio, *quòd acidi portio Salis Terræ naturalis, à reliquorum principiorum impedimento se extricans, hujusque Plantæ texturam trajiciens, cum particulis terrestribus Sal quoddam aluminosum efformet, cum pauco Oleo essentiali aromatico conjunctam. Ope chymicæ Analyseos eliciuntur ex Millefolio complures acidi Liquores, multumque Terræ, nil tamen Salis volatilis concreti, sed parum Spiritus urinosi. Hinc Planta hæc est vulneraria, resolvens, adstringensque. Ea utimur* Decocti *vel* Infusi *forma, quemadmodùm Herba The, Folia in Jure decocta illud aptum reddunt ad Hæmorrhagias omnes sistendas: præcipuè autem ad Hæmorrhoidum & album Mulierum Fluorem.* Succi *dosis est ab* ℥iij. *ad* vi. Pulveris *à* ʒi. *ad* ℥ß. *hanc cum Farina triticea subigunt, atque Biscoctum Panem parant, scopo adstringendi.* Tabernæmontanus *Aquam Millefolii ad Epilepsiam commendat: atque Vinum, vel Hydromel ex eo paratum ad immoderatos quoscumque Fluxus valere.*

Millefolium hoc album, vulgare, *quanquam à* Dodonæo *vocetur* Achillæa; *attamen* Achillææ *nomine vulgò venit alia* Millefolii *species, nempe* Millefolium nobile Tragi, *quod est* Achillæa Millefolia odorata J. B. *Planta hæc Virgis fruticat aliquando tricubitalibus, nonnunquam palmaribus, striatis: Folia Millefolii vulgaris, sed latiora, breviora, multifida, colore non ita viridi, sapore amaro, odore valido aromatico: Flores umbellati: foliolis candidis medium orbem aureum cingentibus.*

PRÆPARATA.

Oleum. Fit ex infusione & decoctione Fructus (exempto Semine) in Oleo Amygdalarum dulcium.

MORSUS DIABOLI. *vide* SUCCISA.

CCXVIII. MORUS.

Morus. Germ. *Maulbeer Baum*. Gall. *Meurier*. Est (Alba, album ferens Fructum. (Nigra, Celsa, nigrum ferens (Fructum. *Hæc præfertur*.

Dicitur Morus, *Trag. Matth. Fuchs. Dod. Lon. Tab. Ger.* vulgaris, *Cam.* Morus nigra, *Cord. in D. Cast.* Morus Celsa Officinis, *Lob.* Morus fructu nigro, *C. B. s.*

Maturescit Fructus Augusto.

OFFICINALIA NATIVA.

Cortex (præcipuè *Radicis*,) *Folia*, & *Fructus*, exsiccatus, sed raro.

Vires. *Cortex Radicis* calfacit & siccat: amari saporis est, abstergit adstringit, Epar ac Lienem aperit, Alvum laxat, Tineas latas coccat.

Fructus Nigri immaturi (Mora immatura) refrigerant & siccant 3. validè adstringunt. Usus præcipuus in omnibus Fluxibus. E. g. Diarrhœs, Dysenteria, Fluxu menstruo, Exspultione Sanguinis. Extrinsecùs in Faucium ac Oris Inflammationibus, Ulceribusque.

Mora matura refrigerant & siccant parùm (aliis humectant): solvunt Alvum (initio pastus): Sitim sedant, Appetitum excitant.

N. Nutrimenta sunt pauci & putrescibilis.

Folia vel sola, vel cum Cortico cocta Odontalgiam sedant (Gargarismate).

PRÆPARATA.

1. *Aqua stillatitia*. Ex Moris immaturis.

N. Raro prostat.

2. *Rob Diamoron Simplex*. Ex Succo & Mellis dimid. Vide Disp.

3. *Diamoron Compositum*. Fit ut Simplex addendo Myrrham, Crocum, Omphacium. Vide Dispens.

4. *Diamoron Nicolai*. Ex Succo Mororum Celsi ℔. ß. Mororum Rubi ℔. 1. Mellis ℔. j. Sapæ ℥iij. V. D.

N. Hoc usitatissimum est.

5. *Diamoron Cordi*. Ex Succo Mororum Rubi, Rubi Idæi, Celsi, Fragorum, & Melle. V. D.

N. Mororum Succi ex immaturis Moris exprimendi sunt.

CCXIX. MOSCHATA, MACIS.

Nux Moschata, & Muschata, *Lon. Lob. Fragos. Cord. Tab. Aug.* Nux Aromatica, Moschocaryon, Moschocarydion. Nux Myristica, seu Unguentaria. *Matth. Cast.* Nux Myristica, *Clus. exot.* Nucista, Nux Moschata fructu rotundo, *C. B. s.* Germ. *Muscat-Nuss*. Gall. *Noix muscade*.

N. Clusius duplices statuit Minores (Fœminas), & Majores, seu Oblongas (Mares).

Crescit in Insula Banda Indiæ Occidentalis.

Da-

---

mas: Ulcera enim omnia; ubi Glandulæ sunt, periculi & discriminis plena sunt; hinc optimè *Oleo Momordica* per infusionem, nunc simpliciter cum Turundis, nunc cum *Balsamo Sulphuris* pauco mixto & applicato, radicitùs sanantur. In induratis Puerperarum Papillis, & Mammarum Fissuris, quæ impediunt Suctionem, *Oleum* hoc egregiè convenit; quoniam est specificum in talibus Fissuris, sive sint in Viris, sive in Mulieribus, sive sint Fissuræ Mammarum, sive Pedum à Frigore. Experta hoc fuit gregarii cujusdam Uxor, copiosas in Papillis Fissuras habens, quas solo hoc *Oleo* curavit. Fissuræ autem hæ ex Lacte acescente, post Suctionem circa Papillas hærente, oriuntur, & satis periculosæ sunt, ob copiosas Glandulas illic existentes. WITTICHIUS *loco allegato* ad Vulnera & Apostemata Sinus & Vaginæ Uteri post Partum, in Cancrum sæpiùs degenerantia, hoc *Oleum* tanquam appropriatum Remedium maximè laudat: mirabiliter harum Partium lenit Dolores, & Consolidationem promovet. Alii in *Oleo Lini* infundunt & macerant, qua ratione Ambustionibus appropriatum est: imprimis, si post expressionem addatur ei nonnihil *Sacchari*, seu *Oleo Saturni*, & interdum aliquid *Camphora*: ita enim circa insigniorem Dolorem, circa ullam ulteriorem Inflammationem & Suppurationem & Vesiculas, Ambustiones sanat. Quin & ad leniendas Hæmorrhoidea nimia dolores *Oleum Momordica* illitum confert: Matronæ cuidam à Suppressione Mensium Hæmorrhoidum Tormina accessere, quæ *Oleo* hoc per infusionem paratu, & hoc illito, à cruciatibus istis, ultra quatuor septimanas durantibus, se liberavit. Hinc & D. MICHAELIS hoc in casu ejusmodi sæpissimè usus est. (K)

CCXVIII. MORUS. *Morus* duplex est: *Alba*, & *Nigra*.

De hac *Cortex*, & præcipuè *Radicis*, *Folia*, & *Fructus*, *Mora* vocati, imprimis usui medico inserviunt.

Cortex, & *Arboris* & *Radicis*, sunt ex *Adstrictoriis* moderatè, & conveniunt in iisdem Affectibus, in quibus *Cortex Fraxini* & *Tamarisci*, in Affectibus Splenis, unde credo, quòd possint simili modo præscribi contra Splenis Affectus, ac Exotica ejusmodi.

Quod attinet *Fructus*: Maturi *Succo* dulci ac temperato, adeoque analeptico quidem turgent, sed propter facillimam fermentescibilitatem citissimè putrescunt: *Exsiccati* adstringunt, & conveniunt in Fluxu nimio, tam Sanguinis quàm aliorum Humorum.

Externè in Oris ac Faucium Inflammationibus prosunt.

Propter saporem & vim adstrictoriam *Succus ex immaturis Moris* expressus, aut in *Aqua* coctis, ad quoscunque Alvi Fluxus quoque commendatur.

Porrò ex *Fructus immaturis Rob Diamoron* vocatum, conficitur, quod est *Succus inspissatus cum Melle, vel Sacchara*, & in Uvolæ laxatione, Faucium, Palati, & aliarum, imprimis partium vicinarum, Affectibus, Excoriatione & aliquali Exulceratione, ubi Adstrictione in Faucibus opus est, commodè adhibetur: & quod superiùs dixi de *Rob Dianucum*, similiter intelligendum venit de *Rob Diamoron*. Propterea præscribuntur in *Formulis* simul, rarissimè solum, *Rob Dianucum*, vel *Diamoron*. Aliàs sunt rarissimi usus in Officinis. Hoc observetur, quòd contractatione Fructus Mori soleant tingi Manus colore rubro, qui difficulter tollitur: simulac verò immaturo adhuc fricantur Manus subito color ruber disparet. (L)

CCXIX. MOSCHATA, ET MACIS. *Nux Moschata Fructus* est exoticus mirabilis, & *Aromat elegans*. Adfertur ex India Orientali, Insula Sumatra, Madagascar, & tractibus Chinensibus, de cujus generatione, proventu, &c. vid. Rerum Indicorum, & Exoticarum Scriptores, imprimis NIEHOFF & FRANCISCI *in dem Ost-Indianischen Lust-Garten pag.* 396. Offert autem se primo in *Fructibus* hisce *Pulpa carnea*, eodem ferè modo ac in *Persicis Malis*, ubi mediante *Cortice lamínoso*, tenui & duriusculo, *Nucleus* est inclusus, qui vocatur *Nux Moschata*.

Post *Pulpam* hanc sese offerunt *Filamenta flava*, quæ ambiunt immediatè *Corticem* illum *lapideum*, & vocantur *Macis*, sive *Flos Moschata*, & hinc demum ipsa *Nux* involvitur.

Duplex de cætero est *Nux Moschata*; vel *Mas*, vel *Fœmina*.

(K) Momordica *vulgò cum* Balsamina *confunditur, vocarique solet* Balsamina mas, & Balsamina Cucumeraria. *Attamen plurimùm à* Balsamina *differt, ut supra quoque notavimus. Est enim* Momordica *inter* Cucurbitaceas Plantas *recensenda, eaque Floribus gaudet monopetalis, campaniformibus, sed plerumque ita sectis, ut polypetali videantur: horum alii sunt steriles, alii fœcundi, qui insident Embryoni abeunt in Fructum turbinatum, cavum, carnosum, qui elastica vi rumpi solet, & Semina fundere plana, calyptra obvoluta. Nonnullæ sunt exoticæ, præsertim* Zeylanicæ *elegantissimæ* Momordicæ species. Momordica *verò* vulgaris *ex singulis annis sato Semine viticulas emittit longas, striatas, quæ claviculatum ope funiculis & perticis se circumvolvunt: Folia Bryoniæ vel Vitis, minora tamen & hilari virore nitentia, è quorum alis Flores ex albido lutei prodeunt: Fructus sublongi, lutei, sed per maturitatem phœnicei, qui dehiscentes, Semina Citruli compressa, aspera evomunt. Olei ex infusione horum Fructuum ad Solem diu facta, præcipuè si in eo Terebinthina incocta sit, vires ad Vulnera recentia conglutinanda, omnibus perspecta sunt.*

(L) Morus *Arboris Genus est Flore amentacto, sed sterili; embryones autem à Floribus separati abeunt in Fructum, compositum è glomeribus squamarum succulentarum, quæ Semen complectuntur subrotundum. Mori species Fructus potissimùm colore distinctæ, earundemque vires, tam notæ sunt, ut ulteriori explicatione non indigeant.*

Duplici Cortice veſtita eſt: altero exteriori & craſſiſſimo, per maturitatem dehiſcente, ut in Juglandibus: altero tenuiore. Nucleum proximè inſtar reticuli ambiente, eoque primùm coloris ſubeſcentis, poſtmodùm flaveſcentis, & hæc Officinarum *Macis* eſt. German. *Mubſtablubh.* Gall. *Muguette.*

N. 1. *Macer* Verum eſt Ligni cujuſdam Cortex lignoſus, craſſus, rubeſcens, ex Barbaria afferri ſolitus, guſtu valdè amarus & aſtringens, adeoque differt à *Maci:* quanquàm interdum à Modernis confundantur.

N. 2. Eſt & genus Maceris Inſul. Oriental. quod forſan idem cum Veterum. *Vid. Chriſt. Acoſt. c.* 12.

OFFICINALIA NATIVA.

Nux, ac *Macis*.

Eligenda *Nux* recens, gravis, pinguis, & quæ Acu puncta Succum oleoſum emittit.

Macis probatur odore ſuavi, ſapore ſubacri, colore flavo.

Vires. *Nux* calfacit & ſiccat; ſubaſtringit: eſt Stomachica, Cephalica, Uterina, diſcutit Flatus, Coctionem juvat, Halitum fœtidum oris emendat, Fœtum recreat, Lipothymiæ, ac Palpitationi Cordis ſuccurrit, Lienem minuit, Alvi fluores compeſcit, Vomitum ſiſtit.

Maci eædem vires adſcribuntur, quia tamen partium tenuiorum exiſtit, ideò & operando efficacior & magis penetrans habetur.

PRÆPARATA.

1. *Condita Nuciſta*. Condiuntur Nuciſtæ vires, integra ut Juglandes, conditæque ad nos tranſportantur. Condiuntur ſine involucris.

N. Poſſunt & apud nos conditi: videlicet. ℞. Nuciſtas quoad fieri poteſt recentiſſimas, macera in Lixivio forti, dies (9. vel 10.) ut molleſcant: dein abrade externam Corticulam, lavaque, donec Lixivio penitùs exutæ ſint: hinc ſicca, ac cum Saccharo ſyrupiſato condito.

(*Syrupi de Nuce Moſchata* fit mentio à *M. Baſ.* utilisconcinnari poteſt ad Diarrhœas & Dyſenteriam Puerulorum, meditullium Nucis conditæ cum Vino generoſo coquendo.)

2. *Confectio Macis*.

N. Conficitur ut Nuciſtæ, ſed rariſſimè.

3. *Aqua Nuciſta* parari poteſt ut Cinnamomi. *Vide lib.* 2.

4. *Oleum Nuciſta ſtillatitium*. Extillat unà cum Aqua: prodeſt in Cardialgia, & ſim.

Doſis gutt. iij. iv.

5. *Oleum Nuciſta expreſſum*. Exprimitur ex Nucibus recentibus contuſis, & in ſartagine ferveſactis l. communi.

Vires. Prodeſt in Torminibus Ventris ac Nephriticis (in Li-

---

na. Differunt in eo, quòd *Fœmina* ſit rotunda ac minor, *Mas* verò major & oblonga. Vulgus autem longiorem ſeu Marem pro Fœmina habet, unde vocatur *die Mutter Moſchaten*, à quibuſdam etiam *Maunlein Moſchaten*, & vulgaris eſt Superſtitio, quod ſint meliores reliquis, & conducant Mulieribus pro arcenda Sterilitate. Viris pro augenda Genitura, Nihilominùs hic error vulgaris obtruditur à Rerum Indicarum Scriptoribus, quòd Indi longiores flocci pendant, & omninò negligant; vide NIEHOFF. Adeò, ut ſit falſa Superſtitio, eſſe meliores oblongas, cùm contrà ſint viliores, cùm Fœmellæ ſeu rotundæ, ac minores nobilioris æſtimationis habeantur, & vulgò uſurpentur.

Nux Moſchata in ſe eſt *ſalubris* & *aromatica* tota. Nihilominùs adulteratur in Indiis, & transfertur in alias Regiones: maceratur nimirum in *Aqua Calcis viva*; ſic enim fit, ut quidem non corrumpatur, quod transvehitur; ſed tamen vis extrahitur, adulteratur, & pervertitur.

Nux Moſchata oleoſa eſt magis & temperata, & minimè acris; *Macis* verò magis eſt volatilis, acris & penetrans. Unde *Nux Moſchata*, aliàs *Stomachica* & *Uterina*, nihilominùs propter *nimiam oleoſitatem* ſuam ſæpiùs Stomachum aliquantiſper gravat, & Fermenti digeſtivi acrimoniam minuit & obtundit: quod Malum præcavere videntur ipſi Chinenſes, dum recipiunt *Nuces Moſchatas* recentes, & benè maturas infundunt in *Sal commune* & *Acetum*, ſic committunt Menſis ante paſtum, quoniam Oleoſitas corrigitur ab *Aceto*, & ſic Stomacho proficuum patent Medicamen, & Gulæ oblectamentum: *Uterina* eſt; inſigniter enim roborat Uterum, & aliqualiter confert pro arcenda Sterilitate. In metu imminentis Abortus pro roborando Fœtu, & Abortu præcavendo, adhibetur *Nux Moſchata*. Poſt Partum Puerperæ adhibita ſummæ eſt utilitatis, In Doloribus poſt Partum flatulentis ſæpè egregium Remedium eſt; ſic quando Mulieres poſt Partum ſtatim Aerem frigidum, vel Potum non ſatis calidum, hauriunt, Uterus exinde ſubitò Flatibus diſtenditur, ut alter ferè Fœtus reſtare videatur, quæ res difficillimæ eſt Curationis, Unde in hoc ſibi caveant Puerperæ, ne in talia Incommoda incurrant, & in tali caſu *Decoctum Nucis Moſchata* pulveriſatæ cum *Matricaria* in *Vino* uſurpent. Flatulentias primarum viarum diſcutit; hinc & in Alvi Torminibus confert, unde Purgantibus pro aliquali correctione addi ſolet.

In Dyſenteria *Nux Moſchata* affricatur *Pani* ſuper carbones toſto, ac *Cerevisiæ*, vel Potui ordinario immittitur, quod & in Vomitu, Nauſea, Diarrhœis, & omnibus Alvi Fluxibus nimiis optimè convenit; vel in aliis Potibus acidulis, verb. gr. *Cerevisia* acidæ, vel Inſuetæ; quæ facilè Stranguriam inferunt. In Dyſenteria aliàs quoque laudant, ſi

♃. *Vitellum Ovi* ad duritiem cocti, temperatum cum *Aceto roſaceo* & *Nuce Moſchata*, & comedatus, eſt enim optimum in Diarrhœis Medicamentum.

In Lienteria, Affectu in quo Aſſumpta per Alvum excernuntur indigeſta, *Pulvis Nucis Moſchata* cum *Vitello Ovi* eſt egregius, de quo refert FORESTUS *l.* 22. *Obſ.* 328. quòd quidam Lienteria ferè emaciatus præter omnem ſpem curatus fuerit per *Vitellum Ovi*, *Pulvere Nucis Moſchata* unius inſperſo, & ſuper tegulam ignitam aſſatum; quo exhibito Æger convaluit probè curatus: unde etiam in Vomitu compeſcendo eſt uſitata; aut *Pulvis* aſſumatur internè cum Medicamentis aliis. Aliàs & *Pulvis Nucis Moſchata* cum *Rhabarbaro toſto*, tanquam Remedium ſpecificum ad Dyſenteriam; atque ſpecificum in nimio Fluxu menſtruo, mirè laudatur. HELMONTIUS recipit *Corticem Aurantiorum*, *Reſinam Anima*, & *Pulverem Nucis Moſchata*, & contra Diarrhœam adhibet. *Pulvis Nucis Moſchata* cum *Pulvere Baccarum Lauri* aſſumptus brevi Stranguriam curare dicitur. *Externè* ubi recreatione opus eſt in Fœtu maturo, & metus imminet Abortus, pro hoc præcavendo, & Fœtu roborando, intingitur *Aqua Vita Mulierum*, vel *Vino Malvatico*, vel alii generoſo, *Fruſtum Panis*, & Umbilico imponitur, inſpergendo ſimul *Pulverem Nucis Moſchata*, Simili modo Stomacho applicatum prodeſt valdoperè in Cardialgia, & Abdomini impoſitum pro arcenda Diarrhœa, & compeſcendo Fluxu Alvi nimio. In Affectibus Uteri flatulentis, in Dolore Uteri, & Inflatione ejus poſt Partum, ab Aere frigido admiſſo, quod Malum eſt ſatis frequens in Mulierculis magis addictis pompæ, quàm ſanitati, expertum Remedium eſt *Suffitus Nucis Moſchata*; *Fumum* nimirum *Nucis Moſchata*, in duas vel quatuor partes diſſectæ, & carbonibus impoſitæ, per Infundibulum Genitalibus muliebribus immittunt; hac enim ratione Uteri orificia ſe denuò aperiunt, & Flatus ibidem hærentes diſſipantur, utut cum ſonitu erumpant, & Uterus in debitam conſtitutionem reducatur. Experimentum hoc fuit SOLENANDRI, poſtmodùm ab omnibus Practicis, HARTMANNO, RIVERIO, CORBEJO, &c. felici cum ſucceſſu tentatum.

Quod attinet vires *Macis* ſeu *Floris*, eſt unum ex nobiliſſimis *Aromatis*, impragnatum totum copioſo Sale volatili, quod ſepultum jacet ſub copioſa pinguedine oleoſa; unde eaſdem dicitur habere virtutes cum ipſa *Nuce Moſchata*. In Colica aliàs eam decoquunt in *Vino*, quod *Decoctum* in flatuoſis Uteri & Inteſtinorum Affectibus vi carminativa, & Acidum viſcidum attenuativa egregiè conducit. Præterea Humorum vitia, Renes & Urinarias vias affligentia, corrigit: quod manifeſtum, quia odore ſuo Urinam ipſam impragnat, adeoque Renes & Veſicam à Cauſis occaſionalibus læſas ſuo modo afficit.

Externè in Tibiarum Ulceribus inveteratis non ultimum obtinet locum *Pulvis Macis* inſperſus; delet enim Ulceris alimentum, & Carnis corruptionem: in ſpecie confert illi Subjectis, quæ *Emplaſtra* perferre non poſſunt.

Ex *Præparatis* in Officinis proſtat *Oleum Nuciſta* & *Macis deſtillatum* & *expreſſum*.

Oleum Nuciſta expreſſum vim *ſtomachicam* pariter & *uterinam* exerit; unde in Cardialgia & Dolore Ventriculi, falsò Cordis, vehementiſſimo Dolore in Præcordiis, & Vomitu compeſcendo, & Flatulentiis primarum viarum Stomacho illitum egregium eſt; regioni verò Umbilicali illitum in Doloribus poſt Partum flatulentis, Diarrhœa, & Cholera conducit, in ſpecie Colica. *Externè* cum *Oleo Nucis Moſchata* miſcetur, ac ſub forma *Balſami* in dictis Affectibus illinitur. Pro conciliando ſuavi & leni Somno illitur Temporibus: imprimis ſi unum, vel alterum granum

Opii

Liquore calido exhibitum.) Extrinsecùs conciliat blandè Somnum (Temporibus illitum), Tormina Infantum sedat (Umbilico inunctum.)

N. Ex Oleo expresso paratur *Corpus Balsamorum*.

6. *Sal Nucistæ*. Ex remanentiis incinerata elixiviatur.

7. *Oleum Macis stillatitium*. Eodem paratur modo.

Dosis gr. iij. iv.

8. *Oleum Macis expressum*. Exprimitur itidem ut dixi.

9. *Extractum*. ℞. Olei Nucistæ expressi q. v. extrahe secundùm artem digerendo, cum Spiritu Vini rectificatissimo; decanta, filtra, & abstrahe ad consistentiam Olei.

Vires. Præter utilitates alias *Balsamo Nucistæ* conficiendo inservit.

N. Album Corpus post extractionem residuum aliquoties Aqua calida abluatur, serveturque pro *Corpore Balsamorum*: quod præstat tamen, si Extractio cum Spiritu Vini tartari sato peracta fuerit.

10. *Balsamus Macis*. Fit ex Oleo expresso, additis guttulis aliquot destillati *Olei*.

11. *Balsamus Nucistæ*. Fit similiter.

CCXX. MUSCUS.

B*Ryon*, Arab. *Usnea*. Germ. *Moos*. Gall. *Mousse d' Arbre*, *terrestre de cailloux*, *marine*.

Muscus
- Arboreus. *De quo hic.*
- Terrestris. *De hoc sequenti loco.*
- Saxatilis. *Vide Lichen.*
- Marinus. *Vide Corallina.*

Muscus, qui Arboribus accrescit, figuræ ratione potissimùm triplicis est sortis: 1. *Capillaceus*, id est, habens formam Capillorum, adnasciturque Caudici [*C. B.* 2. seu usitatior Officinarum.) 2. *Fœniculaceus*, i. e. Fœniculi Folia æmulans, (*C. B.* 3. seu Muscus Arboreus cum nabiculis,) *Tab* Mu-

Opii, vel *Olei expressi Hyosciami* admisceatur, egregius erit *Balsamus Soporiferous*.

Oleum Nucistæ destillatum potentius multò & penetrantius est *Oleo expresso*.

Oleum destillatum Macis magis est temperatum, & quodammodò viscosum. Admodùm conducit in Vomitu, Diarrhœa, Lienteria, Dysenteria, Nausea, & Cruditatibus, Inflatione Ventriculi, Intestinorum & Uteri, quia vi carminativa non cedit *Oleo Corticum Aurantiorum*: aut internè guttatim usurpatum, aut externè Umbilico illitum. Dorso, Renibus, Ventriculo & Umbilico inunctum compescit Dolores Colicos, imprimis flatulentos, & Stranguriam ex eadem regione ortam. Ulteriùs *Oleum destillatum Macis* solet *Pulveribus Purgantibus* pro correctione ad aliquot guttulas admisceri, sic enim ratione odoris suavis faciliùs retinentur in Ventriculo, & sine Flatibus & Torminibus blandè purgantem vim exerunt.

Alii *Magisterium ex Nuce Moschata cum Spiritu Vini* parant hoc modo:

Recipiunt *Nuces Moschatas*, atque contusis affundunt *Aquam fontanam* purissimam calidam, quamplurimam, postea destillant per Alembicum in Arena, tunc *Oleum volatile* prodit, Aquæ verò innatat *fixius*, quod ascendere nequit. Hanc *Aquam* trajiciunt per Linteum, Aqua frigefacta separatur *Oleum* supernatans beneficio Chartæ emporeticæ: Deinde cum *Spiritu Vini* blandissimo calore omnis Color extrahitur, donec *Magisterium* in fundo siccum & album remaneat, quod *Corpus pro Balsamis* constituit.

In omnibus Capitis Affectibus Dysenteriis, Diarrhœis, ac aliis profluviis, & Mensibus immodicis compescendis, optimum est [illegible]. Datur à ℈ß. ad ℈ij. vel ʒj. in Vehiculo calido. Vid. HOFFMANNI *Clav. p.* 507. cum quo consentur simul ZWELFERUS *Pharmac. Regia pag.* 225.

Si *Nux Moschata* cum Alcali exaltato ritè tractetur, *Spiritum* evehi odorum, Cor exhilarantem, membranosis, nervosis, adeoque & Cerebri Partibus apprimè convenientem, narrat THOMSON *Epilog. Chym. pag.* 78.

Nux condita in *Electuariis* corroborantibus Caput & Uterum, soles præscribi, etiam in *Morsulis*. (*M*)

(M) *Innumeræ sunt apud Materiæ medicæ Scriptores* Nucis Moschatæ *descriptiones: accuratiorem paucis complectimur.* Nux Moschata *Fructus est Arboris exoticæ, Pyri nostræ magnitudine, cujus Folia ad Persicę Folia accedunt, sed iis sunt exiliora: Flores rosaceos, odoros Nux sequitur, nostras Nuces æquans, duplici Cortice tecta; horum crassiore ob maturitatem dehiscente, detegitur secundus, arctè Nucem complectens. Hic tener est, ex rubro flavus, odore grato, ac maturescente Nuce ab ea separatur, vocaturque vulgo* Macis, *& impropriè* Moschatæ Flos *appellatur.* Nux *tandem à Corticibus sejuncta ea est, quam* Moschatam *&* Myristicam, *seu* unguentariam *dicimus, cujus, ut & Macis vires, ab Oleo aromatico pendentes, satis à* Schrœdero, Ettmullero, *aliisque describuntur, suisque familiari, tum culinario tum medico, usu sunt manifestę. Duas vulgò faciunt* Nucis Moschatæ *species, quarum unam* Marem *fructu oblongo, alteram fructu rotundo* Fœminam *vocant. Vidimus atque gustavimus integras* Nuces Moschatas *in India conditas, & ad nos advectas. Quamvis discrimen sit inter* Macis *&* Macerem *Antiquorum, qui Cortex est Arboris Africanæ; attamen vulgò his vocabulis tamquam synonymis utuntur Authores.*

MUNGOS. Minimè ingratum Lectori futurum putavimus, si aliqua hic de Radice Mungos, *egregio adversùs Malignas Febres Antidoto, interserimus.* Radix *hæc, ex India in Hollandiam primùm, ac deinde Norimbergam pro Epidemico morbo curando advecta, peculiari Tractatu describitur à* Mich. Frid. Lochnero. *Nomen mutuatur ab Animali* Mungo *Lusitanis appellato, quod* Sciuro *simile, magnitudine tamen & docilitate illum superat. Indi hoc utuntur Animali veluti Cane venatico adversùs Glires, Mures, & Serpentes, & præcipuè adversus illos Serpentes, quos* Cobras de Capellos *Lusitani appellant: cum iis autem pugnaturum Animal* Mungo *vocatum, Radicem Plantę* Mungos *priùs comedit, deinde propria Saliva, anteriorum pedum ope, Caput atque universum Corpus oblinit, vel si, antequàm ad pugnam paretur, Animal à Serpente morsu tentatum sit, illicò ad* Radicem Mungos *confugit, eaque munitum ab omni veneno securum, iterum ad certamen, h. e. ad Serpentis necem revertitur. Ab hoc igitur Animali vim Radicis alexipharmacam didicerunt Indi.*

Planta Radicem Mungos *exhibens Indico idiomate* Fel terræ, *ob amarissimam amaritudinem, appellatur, & in Insulis Java, Sumatra & Zeylan nascens, maximam præ se fert cum* Centaurio minore *similitudinem. Radix unica est, tortuosa, pollicaris crassitiei, fusco, spongioso, & rugoso Cortice tecta: interior substantia lignosa est, fibris carens, dura, fragilis, alba, cujus amarus sapor ferè amaritiem Radicis Gentianę æmulatur.*

Radix *hæc* Mungos *maximum Antidotum est, non solùm adversùs Serpentum morsus, verùm etiam adversùs quamplurimas Venenorum species, & præsertim medetur* Veneno, quo incolæ Macassar Sagittas inficiunt, *quodque ex* Bontii *testimonio adeò lethale est, ut pars vulnerata vix semihorę spatio in sphacelum & omnimodam putrefactionem abeat. Venenum hoc Succus est pinguis & lacteus ex Arbore* Ipu *&* Upa *incolis dicta, incisione extillans, eumque non sine vitę discrimine, mortis rei Regii jussu colligunt, & phialis indunt, ut ad hominum perniciem servent. Nullum olim habebatur magis præsentaneum, etsi non infallibile, adversùs hoc Venenum remedium, quam* Stercus humanum *magna copia ingestum, ut concitato Vomitu, Veneni vis, quoad fieri posset, rejiceretur. Verùm felix faustumque* Radicis Mungos *inventum miseris illis minùs insuave, & magis securum præstitit* Alexipharmacum: *illius enim Pulverem ex Aqua, vel quocumque alio liquore ad semidrachmam, & drachmam integram sumunt, eumque Aqua vel Saliva dilutum Vulneri imponunt. Dñus* Kaempfer *eandem Radicem ad rabiem brutorum atque hominum mirè laudat. Laudatus* Lochnerus *illa se usum fuisse ait in* Febribus Malignis, *eamque miris laudibus extollit: illam exhibuit in Morbi principio, pluribus successive diebus. Solet quandoque Vomitum facere, sed plerumque transpiratione & sudore Febris caussam pellit. Dosi à* ℈ß. *ad* ℈ij. *in Decocto The, vel alio quocumque vehiculo appropriato. Hæc de* Mungos, Animali, *&* Radice.

Notandum tamen est, non esse confundendum Animal *vel* Radicem Mungos *cum* Mungo Garziæ. Mungo *enim* Garziæ Semen *est exoticum, Coriandri magnitudine, primùm viride: mox maturitate nigrum. Hoc adeò in Guzarate & Decan Indiæ regionibus frequens est, ut Equis sit loco pabuli, imò & cocto Homines utuntur, non secùs ac Oryza. Hoc est* Mungo, *sive* Phaseolus orthocaulis Columnæ in Annot. in res Med. Novæ Hisp.

Muscus ramosus, floridus & non floridus. Adnascitur Ramis. 3. *Crustaceus*, habens formam Crustarum. (C. B. 7. seu Muscus Pulmonarius, *Tab.* Pulmonaria.) Vide *Pulmonariam arboream*.

Ex his hujus loci sunt priores, quorum usualior primus, adeoque *Usnea Officinarum* dictus. Hic tum tenuior est, tum crassior: alius brevior, aut prolixior: omnes candescentes, pauci rutilantes, quandoque nigri. Primæ nobilitatis sunt Muscus Lariceus, Piceus, Piceus & Abiesinus. Hinc Populeus, seu candidus (nigricans enim improbatur): utilissimus omnium est Quernus.

Videatur Muscus Arboreus, *Trag. Matth. Dod. Cast.* Muscus, *Cord. in D.* Muscus Arborum, *Lob. Tab.* Muscus Quernus. *Lob. Ger.* Muscus Arboreus, Usnea Officinarum *C. B.* 2. inter species Musci Arborei.

Colligendus est in initio Veris.

Vires. Muscus omnis astringit. Usus præcipuus in Ictero, Vomitu, Diarrhœa, Dysenteria, Abortu præcavendo. Extrinsecùs in laxitate Gingivarum, in Sanguinis fluxu compescendo (cum Thure in Vino & modico Aceto, in Nervis punctis & dolentibus.

N. Quia Signaturam Capillorum habet, ideò & Capillis Muscum dicatum esse voluot.

CCXXI. MUSCUS TERRESTRIS.

M*Usci Terrestris* variæ itidem dantur species, è quibus in Officinas solùm venit, quæ *repens* vocatur, *C. B.* 10. seu Muscus Terrestris elevatur: Muscus Terrestris, *Trag. Matthiol. Dod. Cast.* Lycopodium, Pes Lupi, *Tab.* Pes Leoninus, *Lob. Ger.* Cui tamen affinis est Muscus ramosus, *C. B.* 2. Muscus terrestris, *Tab.* Germ. *Barlapp*, *S. Johannis Gurtelkraut*, *Neunheil*, *Teuffels-klauw*, *Lawen-Fusz*, Gall. *Mousse terrestre*.

Crescit in Sylvis desertis ac Myricetis. Floret Junio.

OFFICINALIA NATIVA.

Muscus, *Flos citrinus*, & *Farina*.

Vires. Refrigerat, & siccat. Usus præcipuus in Calculo atterendo ac expellendo (laudatur summoperè Flos ejus citrinus) in Fluxu Alvi. (Pro Epileptico Puerili habetur.) Extrinsecùs in laxitate Dentium, in consolidatione & siccatione Vulnerum (Farina excussa inspersa).

CCXXII. MYRTILLUS.

M*Yrtillus*, *Matth. Lon. Cast.* Myrtillus vulgaris, baccis nigris. *Clus. hist.* Vitis Idæa, *Tab.* Vitis Idæa nigra, *Cam.* Myrtillus Germanica, Vaccinia nigra, *C. B.* 1. seu Vitis Idæa foliis oblongis crenatis, fructu nigricante. German. *Heydel Beer*, Gall. *Myrtille*.

OFFICINALIA NATIVA.

Bacca. Vaccina seu Myrtilli Germanici.

Vires. Refrigerant 2. siccant & subastringunt, sedant Sitim. Usus rari sunt; adhiberi tamen possunt in Febribus, Vomitu ac Diarrhœa. Alii exsiccant, inque Dysenteria utiliter propinant.

PRÆ-

CCXX. CCXXI. MUSCUS. *Muscus* triplex est usitatus; vel *Arboreus*, vel *Terrestris*, vel qualis *Cranio humano* adnascitur. *Arboreus* in specie Quercubus adhæret, & in usu est *adstrictorie*; sive in *Decocto*, sive in *Pulvere* applicetur Vulneribus recentibus, & locis Hæmorrhagia infectis, quibuscunque Sanguinis profluviis, spontaneis & violentis.

De *Musco* seu *Usnea ex Cranio humano*, cujus mentionem facit AUTHOR, erit inferiùs dicendi locus. Observetur tamen hoc, quòd semper debeat esse Muscus ex Homine violenta morte interempto, aliàs vel nullas, vel paucas admodùm habet vires, quæ ipsi adscribuntur.

Muscus Terrestris, seu *Clavatus*, *Lycopodiumque* aliàs dictus, copiosè Dresdæ, Wittembergæ & Annæbergæ nascitur. Apud Veteres nullum de hoc ipso prostat vestigium, nec ullus est usus, nisi quòd hodie Polonis pro Cura Plicæ esse soleat in usu. Conf. M. A. N. C. *Ann.* 2. *Observ.* 52. *pag.* 94. Modernis saltem in usum venire solet. Ante omnia quidem *Pulvis* seu *Farina* ejus volatilis, quæ uno tempore in eo reperitur, & itidem Vulneribus recentibus, Ulceribus manantibus, ut & Hæmorrhagiis inspergi potest, vel ipsa vel cum *Pulvere Thuris & Colophonia* mixta; sic enim Hæmorrhagias compescit, & conglutinationem promovet; conferatur FEHR *de Scorzonera curios. pag.* 12. Cautè tamen observandus hic *Pulvis* aut *Farina*, nec Candela ardens admoveatur, facillimè enim inflammabilis est, & si Cochleari excepta Candelæ admoveatur, instar Pulveris Pyrii strepitum ferè edit, atque adeò in ea *Sulphur* quoddam *vegetabile* se prodit, quo nomine etiam audit, Similem *Farinam* quoque habent *Juli Corylini* tempore verno collecti; *Juli Alni*, atque tenelli *Coni Pini* & *Abietis*. *Farina* hæc, præsertim *Corylina* & *Musci terrestris*, nobile & commendatissimum constituunt *Antepilepticum*; nec cedunt in hoc usu *Visco Corylino*, præsertim in Epilepsia Infantum, in qua singulare sunt Remedium. Hoc modo præscribi solet:

> ℞. *Aqua Flor. Tiliæ* ℥j.
> *Farin. Lycopod.* ℈j.
> *Auri Fulmin.* gr. j. M.

Prætereà *Farina Lycopodii* egregium est in suppressione Infantum Urinæ, de quo videbitis curiosas Observationes in M. A. N. C. *Ann.* 1. *Obs.* 97. *p.* 223. & *Ann.* 3. *Observ.* 15. *Antihecticum* etiam *puerile* dicitur: quia in Affectibus Hecticis Puerorum dosi ℈ß. Remedium singulare est. Colligi autem debet *Sulphur* hoc, seu *Farina* illa, quando *Juli* vel *Muscus* se leviter aperiunt, Sole in Leone existente, Mense sc. Julio: quin & suavissimam Alvum laxandi vim obtinet. Confer. HOFFMANNI *Clavis in Schrœderum l.* 4. *Sect.* 2. *p.* 508. (*N*)

CCXXII. MYRTILLUS, *Myrtillus*, Germ *die Heidelbeere*, *Fructus* est notus, & ob nigredinem suam satis cognitus, cujus *Planta* adstringit.

Usitati sunt *Fructus exsiccati*, qui vulgò pro scopo *adstrictorio*, & proptereà in quibuscunque quorumcunque Humorum Fluxibus, in Diarrhœa Hæmorrhagia Uteri, Narium, & Dysenteria laudantur: quia adstringere, Fluxumque supprimere putantur. Sed meritò hic suspicatur LUDOVICI, metum esse, ne copiosiùs assumpti fermentationes p. n. in talibus Fluxibus, & periculosas denuò excitent Diarrhœas, propter Succum exsiccatione quidam condensatum, sed in Corpore humano denuò resolutum. Alias rarissimi usus sunt in Officinis.

No-

(N) *Unico Commentario* Ettmullerus in Veneta Editione duo Schrœderi *de Musco Capita complectitur. Primùm* Schrœderus *de* Musco *in genere loquitur, ejusque quatuor facit Differentias. Prima est* Muscus Arboreus, *quòd Arboribus, præsertim Quercubus, adhæreat: atque hic quoque juxta eundem Authorem triplex*, Capillaceus, Fœniculaceus, Crustaceus. Muscus *autem hic* Arboreus *dictus, omnesque ejus species inter* Lichenes *connumerantur, ac præcipuè ea est, quæ vulgò* Pulmonaria *in Officinis appellatur. Secunda Differentia est* Muscus Terrestris, *de quo* Schrœderus num. seq. *Tertium facit* Muscum Saxatilem, *cujus species variæ ad* Lichenes Pulmonarios *dictos referendæ. Quarta denique Differentia est ex* Schrœdero Muscus Marinus, *quam* Corallinam *vocat, de quo suo loco.*

Muscus *tamen juxta Methodum Tournefortianam Plantæ Genus est inter Terrestres præcipuum, quarum Flores & Fructus vulgò desiderantur, singulari Foliorum forma à congeneribus, nempe* Fungo, Boleto *& similibus, diversum: atque ea potissimùm ratione à* Lichene Muscus *differt, quòd* Lichen *pollino, seu Semine tenuissimo, saltem Microscopii ope observabili, præditum sit*, Muscus *verò nequaquam.*

Musci, *præcipuè* Terrestris *dicti, innumeræ sunt Species, quas tribus Classibus complectitur* Tournefortius. *Sunt enim* Musci Capillacei, Musci Squamosi, *&* Musci Polygoni, Linariæ & Nummulariæ folio.

Prima primæ Classis species est Muscus Capillaceus, major, pediculo & capitulo crassioribus T. *quod est* Adiantum aureum Tabernæmontani, *&* Polytrichum aureum majus C. B. Muscus *hic ex* J. Bauhino *Radicibus tenuibus & longis constat: Cauliculi duas uncias longi foliolis primùm longiusculis abundant, postea nudi sunt, & ad tridrmuncias laves, quorum summitati innascitur Capitulum sublongum, hians, & nutabundum. Dominus* Rongeate *asserit, ex recensione* Tournefortii, *Plantam hanc esse valdè sudoriferam, atque ejus Decoctum adversùs Pleuritidem excellens esse Remedium. Verùm idem subdit, potentiorem esse Spiritum destillatione ex ea elicitum: si scilicet Planta contusa Aqua irroretur, atque post triduanam macerationem destillationi subjiciatur, hinc novis semper contusis Plantis superadditis & maceratis, sæpius cohobetur: Spiritus hoc modo paratus cochleatim exhibeatur.*

P R Æ P A R A T A.

1. *Aqua Myrtillorum.*
2. *Syrupus.*
3. *Vinum.*

CCXXIII. M Y R T U S.

Myrtus à μυῤῥίνη: Myrtus & Murtus. Germ. *Myrten-Baum.* Gall. *Myrte.*

E variis Myrtorum generibus usualior est Myrtus, *Tab.* Myrtus minor, *Lob.* & Tarentina, *Clus. hist.* Myrtus Tarentina. *Matthiol. Cam. Cast.* Myrtus minor, vulgaris, *C. B.* 9.

Huic substitui poterit Myrtus foliis minimis, & mucronatis, *C. B.* 8. Myrtus prior, *Dod.* angustifolia 9. *Lob.* Myrtus domestica fructu albo, *Clus. hist.*

Crescit in regionibus calidis, Italia ac Gallia Narbonensi juxta ripas Maris.

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

Folia, Baccæ (Myrtilli Officinarum, Myrta).

Vires. Utraque refrigerant temperatè, siccant validè, astringuntque. Usus internus rarior est, nihilominùs tamen adhibentur in Fluxu Alvi ac exspuitione Sanguinis. Extrinsecùs usus utriusque crebrior.

Folia emendant Fœtorem (sub Axillis ac Inguinibus Pulvis aspersus:) Sudorem corporis immodicum sistunt (Frictione:) Membris catarrhosis opitulentur, Alvi fluxui succurrunt, defensivum exhibent in Herpetibus, putredinem Oris sanant, Hæmorrhagiam Narium sistunt, Polypo medentur (cum Melle ac Vino).

Baccæ mitigant Oculorum Inflammationes, juvant luxatos Articulos, ac Ossa fracta, subveniunt Procidentiæ Uteri ac Ani, Capitis Tineas, furfuraceaque Excrementa abigunt.

P R Æ P A R A T A.

1. *Syrupus Myrtillorum*, seu *Myrtinus.* Vide Disp.
2. *Oleum Myrtillorum.* Ex Baccis Myrti, & Oleo communi infusis.
3. *Oleum Myrtinum.* Ex Foliis Myrti, & Oleo communi.

CCXXIV. NA-

Notandum quoque, quod ea æstate, quando copiosè proveniunt hæ *Baccæ*, Dysenteria plerumque grassari soleat: Scilicet *Baccæ* in magna copia comestæ, aut potiùs, quando venenatis Nebulis afflantur, aut Exhalationibus aerioribus corrosivis imbutæ, absque prævia lotione devorantur, Intestina vellicant & stimulant, ut necessariò Intestinorum Tormina, & Exulcerationes oriantur, quæ facillimam occasionem Dysenteriæ præbent.

Prostat in Officinis *Syrupus Myrtillorum*, qui in Diarrhœis & Dysenteriis, & in specie Hæmorrhagia Pulmonum, vel in Sputo Sanguinis, in Vomitu etiam, laudatur. Refert FORESTUS *l.* 16. *Obs.* 30. *in Scholio*, quod in Tussi cum Sputo Sanguinis, Affectu satis periculoso *Syrupus Myrtillorum*, propinatus sit egregium Remedium, cùm vel solus soleat conducere pro compescenda Tussi & Sanguinis excretione.

Oleum quoque *Myrtillorum* per infusionem & coctionem prostat, quod extrinsecùs solet illini Capiti contra defluxionem Capillorum: item inungi solet partibus Abdominis cum *Oleo Masticbino* in nimiis Alvi Fluxionibus, Vomitu, Diarrhœa, Cholera, & similibus. (O)

CCXXIII. MYRTUS. *Myrti variæ sunt species*: sed rari sunt usus, ut ut tota *Planta* spiret odorem aromaticum, & impregnata tota *Arbor Oleo balsamico aromatico*, quo Natura illam perpetuo virore vestit.

Hujus *Fructus* cognitus est, cùm *Baccæ & Folia* præprimis in usu sint, *Baccæ arefactæ* cum odore grato & aromatico *vim stomachicam adstrictoriam* obtinent, unde Affectibus Stomachi conducant. Aliàs tam *Folia*, quàm *Baccæ*, insigniter ac potenter adstringunt; sive adhibeantur internè, sive externè. Et quidem in Laxitate Gingivarum scorbutica *Baccæ & Folia* commendantur pro arcenda Putredine, & procuranda adstrictione Gingivarum. Solet etiam admisceri *Decoctionibus*, & Præscriptionibus pro Capite purificando in Tinea, vel à *Furfuribus*, & aliis impuritatibus Capitis sub Capillis occultatis.

Syrupus Myrtinus & *Oleum* in frequenti usu est, ubi opus fuerit adstrictione; v. g. in Dysenteriis, & Tussi conjuncta cum Hæmoptysi, compescit enim & mitigat Sanguinis excretionem. (P)

N

N A P E L L U S.

Napellus cæruleus, etiam *Aconitum cæruleum*, Germ. *Eisen-hutchen*, quòd *Flos* ejus *Galeam ferream* militarem referat, item Germ. *Munchs kappe* dicitur. Refertur hic *Napellus* inter *Aconita lethalia & venenata*. Non autem omnia *Aconita* sunt *lethalia*, sed dicuntur quædam *salutifera*. Unde verò Aconita dicantur, videatur PLINIUS. Verùm pro varietate soli variant quoque *Aconita*. Sic, quæ in Montibus Helveticis & Alpibus crescunt, sunt lethalia; quæ verò in Polonia crescunt, sunt sine noxa, cùm *Folia & Flores* ejus unà cum aliis in Jusculo usurpata fuerint. Confer. M. A. N. C. *Ann.* 2. *Obs.* 42. item *Obs.* 78. & in Hortis maxima copia coluntur. Sic mihi ipsi ab Amico quodam, in Polonia vivente, relatum est, quòd *Flores* hujus *Napelli cærulei* decerpti, ornatus gratia, communiter Acetariis, in Mensa Regia Cracoviensi expositis, sine noxa inspergantur. Contrarium etiam videbitis in *Ann.* 3. *Obs.* 283.

Quæritur aliàs de *vero Antidoto* appropriatu contra hunc *Napellum*. Magna est fabula de μῦ seu *Mure Napelli*. Dicunt nimirum, quòd propè *Radicem Napelli* reperiatur *Mus*, qui hac Radice vescatur: & quod optimum Remedium præbeat contra Napelli Venenum haustum. Respondeo: mera Fabula est; nullus enim unquam talis *Mus* circa Radicem Napelli fuit repertus. Verum tamen est, in Montibus Helveticis plures reperiri *Muscas*, Flores hujus Plantæ circumvolitantes, quæ *Muscæ* cum *Terra sigillata* mistæ appropriatum hujus Napelli præbent Remedium. Verùm nec hoc est Remedium certum, nisi Experientia confirmetur. Videntur igitur Veteres decepti vocabulo μῦς, quod & *Murem* & *Muscam* significat. Confer. *Theatrum* BAUHINI *Tom.* 3. *lib.* 34. *pag.* 654. item VELSCHIUS *Hecatost.* 2. *p.* 71. (Q)

(O) *Etsi Myrtillorum nomine vulgò in nostris Officinis veniant* Fructus *seu* Baccæ Myrti; *nihilominùs tum apud* Schrœderum, *tum apud* Ettmullerum, *aliosque præsertim Germanos Scriptores*, Myrtillus, & Myrtus *duæ sunt inter se distinctæ Arbores, de quibus, earumque Fructibus sejunctim uterque Author hic sermonem habet.*

Et quidem quam Myrtillum *primo loco appellant, est sanè* Vitis Idæa *aliorum Botanicorum, cujus species quædam* Myrtilli *nomine veniunt apud* Tabernæmontanum & J. Bauhinum. *Est autem* Vitis Idæa *ex* Tournefortio *Plantæ Genus Flore monopetalo, campaniformi, globoso, cujus Calyx abit in Baccam umbilicatam, succiplenam, Seminibusque fœtam exiguis. Hujus Officinalis species est* Vitis Idæa foliis oblongis, crenatis, fructu nigricante (Gerardo Vaccinia *nigra*) C. B. *quæque est* Myrtillus primus Tab. *Planta hæc cubitalibus, crebris, angulosisque fruticat Virgultis: in his Folia crebra, virentia, caduca, oblonga, crenata, sapore acido austero: Flores urceolum, ex albo punicei: his succedunt Baccæ singulares, Juniperinis pares, umbilicatæ, ex violaceo nigrescentes, sapore primùm grato acido, mox nauseabundo, multis rubentibus Seminibus fœtæ. Hi sunt veri* Myrtilli Officinarum Germaniæ, *ex quibus* Syrupum Myrtillorum *ab ipsis dictum parant: horum quoque Succo Chartas violaceo inficiunt colore.*

(P) Myrtus *verò Arboris Genus est Flore rosaceo, cujus Calyx abit in Baccam Olivæformem, coronatam, in tria loculamenta divisam, Seminibusque fœtam reniformibus.* Myrti *species præcipuæ, quæ Foliorum & Baccarum magnitudine & colore differunt, adeò vulgares sunt, ut descriptione non sit opus.* Baccas *vulgò* Myrtillos *appellamus, ut modò notavimus.*

(Q) *Quamquam* Napellus Aconiti *sit species, de eo tamen sermonem è suo loco, verbo* Aconitum, *huc transtulit* Ettmullerus, *quum ea Planta faciliùs sub* Napelli, *quam Aconiti nomine vulgò innotescat. Numerantur autem plures* Napelli *species, magnitudine & colore Florum præsertim discrepantes: præcipua autem est* Aconitum cœruleum, *seu* Napellus primus C. B. *de quo hic. Planta trium cubitorum assurgit altitudine: Caulis teres, rigidus, in ramos diductus, quorum singuli longam gestant Florum spicam: hi in Aconiti Genere, veluti proprio illius charactere, anomali sunt,*

N.

CCXXIV. NAPUS.

Bunias [Sativa. *Usualis.* Sylvestris.

Vid. Napus, *Brunsfels. Matth. Dod. Cord. in D. Cast. Cam. Lon.* Rapum sativum alterum, & Napus Veterum, *Trag.* Napus Bunias sativus, *Fuchs.* Bunias seu Napus, *Lob.* Napus sativa, *C. B.* 2. Germ. *Steckruben.* Gall. *Naveau & Navettet.*

N. Recensentur Napi in genere Raporum, quòd Caule, Floribus, Semineque Rapa æmulentur, quamquàm Folio & Radice Raphanos magis referant. Est autem genus Plantarum sativarum notissimum, quod colunt non modò ob Radicum usum esculentum, sed & ob Seminis Oleum expressum, quo tum Fercula impinguant, tum Lampades instaurant.

Floret à Vere in Æstatem.

OFFICINALIA NATIVA.

Semen.

Vires. Calfacit, siccat, abstergit, aperit, digerit, attenuat, & incidit: Venenis potenter resistit (unde & Theriacam Andromachi ingreditur): Morbillos ac Variolas peculiari facultate à centro ad circumferentiam Corporis pellit, ideoque in Febribus Malignis & Petechialibus crebri usus est, (in Emulsionibus). Confert & in Ictero, Urina remorata, &c.

Dosis ℥j.

PRÆPARATA.

Oleum expressum ad omnia utile ad quæ *Semen.* Usitatum est plebeis, ad compescenda Tormina Ventris Infantibus exhibere.

CCXXV. NASTURTIUM AQUATICUM.

Κάρδαμον, Nasturtium aquaticum (& 2.) *Trag. Lon. Dod.* Cresso, Laver odoratum, *Cord.* Sisymbrium Cardamine, *Fuchs.* Sisymbrium aquaticum primum, *Tab.* Sisymbrium alterum, *Cord. in D.* Sion Crateuæ, Sisymbrium 2, *Diosc.* Sion Crateuæ, Erucæfolium, *Lob.* Sium majus, *Ger.* Si-

CCXXIV. NAPUS. *Napus, Bunias Græcorum*, Germ. *Steg-oder Merseburgische Ruben*, est species *Rapi Sylvestris oblongi*: *Sativa* est ad *species Thlaspi* referenda.

Solum *Semen* est in *usu alexipharmaco* atque *diaphoretico*, & ea propter jam à GALENI temporibus laudatum. Inter *Semina Expulsiva* refertur, & usurpatur potissimùm in *Emulsionibus*, scopo diaphoretico & expulsivo Variolarum & Morbillorum, unà cum *Semine Cardui Mariæ*, *Aquilegiæ*, *Nasturtii*, & similibus; v. g.

℞. *Sem. Rapi,*
Aquileg.
Card. bened. (quæ corpus Emulsionis constituunt) an. ʒj.

C. f. q. *Aqua* cujusdam *destillata* f. Emulsio ad ℥iv. vel v.

Quæ & in Febribus Malignis cum Excretione cutanea junctis, Purpuratis & Petechialibus, ut & in Ictero propter *Semen Aquilegiæ*, adhiberi solet.

Vis expulsiva Seminis Napi consistit in Sapore acriusculo, quod ad *Nasturtiorum Semen* accedit, ratione Salis volatilis acris: hinc in Febribus Malignis conducit expellendo. Infantibus etiam solet præscribi in *Nodulis*, cum *Semine Aquilegiæ*, quos injiciunt Mulierculæ *Cerevisiæ* pro expellendis Variolis & Morbillis; item in Tinea & Achoribus, ratione *Seminis Aquilegiæ*; atque ita promovent eruptionem Variolarum. Tandem interdum Mulieribus in usum venit pro expellendis Lochiis, Secundinis, & Mensibus, utut rarò in tali casu soleat adhiberi: alias rari erit usus, nisi in prædictis. (R)

CCXXV. NASTURTIUM AQUATICUM. *Nasturtium* dicitur quasi *Nares tortium*, quòd Nares tormentet: est *duplex*; vel *Commune*, seu *Aquaticum* quod acrius seu fortius est, & melius; vel *Hortense*, quod mitius. *Nasturtium Aquaticum* ordinariò vocatur apud Practicos, & quidem usitatiùs, *Sisymbrium*, Græcis Καρδάμινον. Est *Flore simplici & pleno*; crescit in locis humidis & paludibus.

Semen & Folia in usu sunt, quæ Saporem habent acrem penetrantem, & fortiter linguam afficientem; unde & inter *quatuor Calida & Sicca* numerantur. Vis enim consistit in copioso Sale volatili admodùm acri, simul oleoso, quod acredine sua vellicando & pungendo Nares vellicat. *Semen* hoc quoque Oleum possidet, non tamen adeò copiosum, ut *Aromata*.

Est *Planta* nostris Corporibus maximè appropriata, cujus Sapor aliæque proprietates conveniunt maximè cum Cochlearia; unde parilis usus, parilis etiam adhibendi modus, eidem conveniet: adeoque in Affectibus Hydropicis, Hypochondriacis, Spleneticis, & Scorbuticis, aliisque Morbis Chronicis, ex Acidi hypochondriaci fomite natis, optima suggeret Remedia; quoniam omnes Mucilagines crassas corrigit & incidit, quodcunque Acidum suum acre peccans Sale suo acri volatili temperat, & potenter emendat, vel languescentem partim, partim depravatam Sanguinis Fermentationem, cum Sale scorbutico concurrendo, suscitat, auget, & fortiorem reddit; ac denique ad Urinæ excretionem disponit & promovat, & sic vulgò exsiccare dicitur: cùm tamen potiùs attenuet & aperiat, quoniam hoc vel ipsi *Cochleariæ* non cedit, cùm Sal ejus æquè acre, non tamen adeò volatile sit; atque Sal volatile *Cochleariæ*. Et cùm valdè incidat atque abstergat, primatum ducit inter *Nephritica*, quod habet AUTHOR, quatenus Sal volatile acre temperas, & corrigit Acidum Calculi coagulatorem, & Sabulum atque Calculum expellit. Hinc quoque ad Obstructiones vulgò dictas Lienis, Hepatis, Mesenterii, specificè verò ad dictos Affectus Chronicos, proficuum est, Urinam fortiter pellendo. Petereà solet valdè commendari, quòd Sanguinem congru-

sunt: pentapetali, caput humanum galeatum vel cucullatum repræsentantes: atque deinde abeunt in Fructum, in quo in capitulum colliguntur Vaginæ membranaceæ. Seminibus fœtæ angulatis & rugosis. In specie, de qua hic, Folia alterno-seu uncialibus pediculis hærent, in crebriores lacinias divisa, atro virore nitentia: Radix demum Napiformis. Napellus *hic, præsertim in jugis montium nutritus, est Venenorum præsentaneorum facilè princeps: Radices in Acetaria per ignorantiam comestæ quamplurimos è medio tulerunt. Quod de* Mure & Musca *ab* Ettmullero *narratur fabulam redolet: vide* Dodonæum & *J.* Bauhinum, *non in* Theatro, *ut falsò citatur ab* Ettmullero, *sed in* Historia Plantarum tom. 3. 654.

Symptomata ab assumto Napello supervenientia hæc sunt: Lingua & Labia tumescunt, & inflammantur: Oculi extuberant, & veluti ex orbitis exsiliunt: Corpus universum livescit, & inflatur: accedunt Vertigines, Leipothymiæ, Convulsiones, denique Mors ipsa. Hinc inferre licet, Napelli Venenum in Acido coagulante consistere, *quod in Vasa sanguifera introductum Sanguinis ipsius coagulationem, Spirituumque influxum intercipit: quæ quum in demorsis à Vipera & Scorpione quoque accidant, non abs re erit conjicere, horum Venenorum valdè similem esse naturam: quare Theriaca, Orvietanum, Mithridatium, Salia volatilia Viperarum, Cornu Cervi, Urinæ, Cranii & Sanguinis humani, erunt magis appropriatum & commune Antidotum.*

Anthora *verò, seu* Antithora (*quòd pernecabili* Thoræ, *seu* Aconiti *veneno adversa Planta sit*), *est* Aconitum salutiferum, seu Anthora C. B. *Hoc cubito procerius quandoque est, Caule singulari, rigido, angulosa, cui Folia alternatim adnascuntur, Napelli æmula, tenuiùs dissecta, splendoris illius expertia, aversa parte albicantia, Nigellæ quodammodò similia: Flores Aconiti, non ingrato odore prædtti, colore ex flavo pallescente: Radix demum ex bulbis olivaribus constat, foris fuscis, intùs albis, gustu amaris, fibratis. Quamquàm vulgò Planta hæc Napelli antidotum censeatur, unde nominis ratio:* Clusius *tamen ejus usum suspectum habet, & satius ducit ab eo abstinere, præsertim tanta copia aliorum remediorum, quorum facultates jam sunt exploratæ.* J. Bauhinus *ejusdem videtur esse sententiæ.*

(R) Napus *ex* Tournefortio *est Plantæ Genus à* Rapa *tantùm diversum propria illa facie, quæ ab Hortulanis & Colonis facilè dignoscitur: quapropter si subet poterit cum* Rapæ *Genere confundi. Ejusdem sententiæ est* Rajus *in* Methodo; *notat tamen* Napum *Radice minori & subacri à* Rapo *differre. Hinc factum puto, quare* Napum *hic vulgò* Rapa Catalogna *appellemus. Adeò nota est ejus Radicis forma (Rapitia est, minus tamen in ventrem extuberans, altiusque demissa), ut aliarum Plantarum* Radices, *quæ illam repræsentant,* Napiformes *vocemus.*

Sisymbrium aquaticum, *Matth. Cast.* Nasturtium aquaticum, supinum, *C. B.* 1. German. *Brunnenkresz.* Gall. *Sisimbre, Large feuille, Cresson aquatic, du Cresson d' eau.*

Crescit in Rivulis vel Paludibus. Floret Julio & Augusto. Viret perpetuò, adeoque hyemali tempore Acetaria exhibet non vituperanda.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia, seu *Herba* cum *Floribus*.

Vires. Calfacit & siccat 2. (exsiccatum 3.) attenuit, aperit. Usus præcipuus in Calculo ac Sabulo, Obstructione Lienis ac Epatis, Mensiumque: specificè in Scorbuto commendatur.

N. Præstat recens adbibnisse, quam exsiccatum, ob Sal volatile paulatim evanescens.

PRÆPARATA.

1. *Succus inspissatus.*

N. Cum Aceto Naribus illitus, arcet immoderatas Vigilias, Polypum extirpat Succus, Naribus inditus.

2. *Aqua stillatitia.* Ea Planta integra collecta Augusto.

3. *Spiritus.* Ex Herba contusa, addito tantillo Fermento, fermentata.

CCXXVI. NA-

grumatum omniam optimè soleat dissolvere. Febres quoque Intermittentes; in specie Quartanas inveteratas, & Catarrhos PARACELSUS crebro *Nasturtii* usu percuravit; id quod imprimis in Quartana Scorbutica conducibile, est, cùm & *Vomitum* interdum moveat, & per *Sudorem* agat, simulque Acrimoniam scorbuticam Quartanæ temperet. In Caro pituitoso & frigido FORESTUS *l.* 10. *Obs.* 39. valdoperè commendat, nilque præstantius esse dicit, quàm usum *Nasturtii*, sive cocti, sive in Acetarii usurpati.

Externè Planta contusa & calidè applicata in Nephritide proficua est: per noctem imposita scabritiem Cutis, & foeditatem delet; ab Puncturas Insectorum & Crabronum commeodatur. Rectè dicit *Author*, quòd *viride* & adhuc *recens Nasturtium* adhibitum melius sit: quod verum est de omnibus Sale ejusmodi volatili præditis; avolat enim Sal, quando exsiccatur, & sic depauperatur viribus.

Semen Nasturtii unà cum *Semine Napi*, & reliquis, contra Malignitatem Variolarum & Morbillorum adhibetur; optimum enim est *Expulsivum* Variolarum in Infantibus, sive in substantia usurpetur, sive cum reliquis *Seminibus* in forma *Emulsionis*. In Infantibus ejusmodi Morbi ex vitio Lactis nutritii oriri dicuntur, quatenus in Infantum Ventriculi acescit & corrumpitur: tunc fit, ut ejusmodi succedant Morbi. Quoniam autem *Nasturtium* ex Sale volatili acri constat, hoc ipsi Lac, & fontem illorum Morborum emendat, denique Sanguinem congrumatum egregiè dissolvit.

Externè contra Tineam Puerorum inveteratam nil melius est, quam si *Semen Nasturtii* probè teratur, & cum *Pinguedine porcina* subigatur, sicque sub forma *Linimenti* applicetur Capiti, & temperat Acidum in Ulceribus, uti laudatur à PAULI *in Quadripart. Botanico*. Idem *Semen Nasturtii* pulverisatum in curandis, præsertim Juniorum, Herniis satis commodum est, externè & internè adhibitum: idque hoc ex fundamento, quòd Acrimonia sua causticea uberius in Alimentorum affluxum excitet, quo ipso Peritonæum eo facilius consolidatur. Sic FORESTUS *lib.* 22 *Obs.* 15. itidem Semen Nasturtii eximiè laudat, non secus ac FONSECA *l.* 2. *Cons.* 36. qui sequentem describit *Herniarum Curam.*

℞. *Pulverem Seminis Nasturtii*, subigit cum *Albumine Ovi*: hinc extensum super Alutam apponatur ad Herniam, nec moveatur, quoad ex se decidat: item ejusdem *Pulvere* dato mane seroque ʒj. cum *Vino rubro* per aliquot dies noctesque.

Sic Medicus quidam Pueros Hernia laborantes restituit, propinando internè *Semen & Nasturtium infusum Vino*, externè vero applicando *Frustum Pellis* vel *Cutis Anguillæ* cum *Albumine Ovi* oblitum. Quo pertinet *Ceratum* ad Herniam Omentalem, & Intestinalem expertum:

℞. *Gummi Caranu.* part. ij.
Sem. Nasturt. pulverisat. part. j.

Misce cum pauco *Terebinthina cocta*, superinduc Alutæ, & applica loco hernioso.

1. *Succum Nasturtii* expressum quidam in Febribus Scorbuticis ad ℥j. in *Vino* haustum commendant. Quidam recipere solent *Succum Nasturtii aquatici* expressum cum ana *Aceti communis*. Mixturæ hujus recipiunt Cochlearia ij, vel iij. addunt gr. vj. vel vij. *Salis Absinthii fixi*, & propinant ante Paroxysmum: idque ter quaterve repetunt, sicque curari Quartanas dicunt. Aliis observatum est, quòd ii, qui Scorbuto laborant, Lumbricis latis, & aliquot ulnarum longis, sæpè affligentur, quos *Succus Nasturtii* necare, & expellere dicitur, & est quasi juratus hostis illorum *Succus recens* expressus. Imò optimè sæpè propinatur Infantibus in *Lacte*, quod ita Vomitum movet, quod in Curatione Variolarum & Morbillorum non contemnendum est Remedium. Externè in Vitiis subcutaneis, in crustola Puerorum Scabie, adhibetur, *Succus* hic cum *Aceto*, vel *simplici* vel *rosaceo*, mixtus, & per Spongiam Naribus admotus, certo experimento Lethargicos excitare solet. Ex hoc patet *Authoris nostri error*, qui dicit: quod *Succus Nasturtii* inspissatus cum *Aceto*, illitus Naribus, soleat arcere Vigilias immoderatas, & quasi inducat Somnum; cùm tamen Vigilias magis promoveat. Quinimò *Acetum* per se Agrypniam inducere solet; propterea in *Epithematibus Cephalicis* moderatus *Aceti* sit usus, ne Vigilias inducat. Unde non potest esse, quòd conducat contra Vigilias, potiùs conveniet contra Lethargum. Si inspergatur *Spongia*, cum *Succi Nasturtii* & *Aceto rosaceo* imprægnatæ, *Pulvis Castorei*, ejusdem efficacia magis appropriata redditur, quia *Pulvis* dictus expertus est in Lethargo. Et quidem, quod *Acetum* prosit contra nimium Somnum, patet ex eo; quòd ad arcendum ex nimis frequenti & immoderato *Opiatorum & Narcoticorum* usu inductum Somnum sæpè lethalem, sit optimum *Acetum*, & corrigat vim Opiatorum narcoticam. Ergò cum *Nasturtio* vel ejus *Succo* conjunctum magis vigilias inducet, quàm Somnum, contra Authorem. Dicit præterea *Author* noster, quòd *Succus Nasturtii* Polypum extinguat, (qui est Caro propendens ex Naribus, ubi sæpè metus est, ne inducatur Suffocatio, nisique rectè tractetur, abit in Gangrænam, & Ulcus cancrosum exinde fieri potest); quod verum est. Et fuit hic *Succus Secretum* cujusdam Mulieris nobilis Lotharingiæ, quæ hoc ipso *Succo* quamplurimos Polypo laborantes curavit. Quod testatur HARTMANNUS *in Scriptis ad* MICHAELIS *transmissis*. Alii solent commendare *Succum Ari*, vel *Asari*, qui *Succi* non minùs, quàm *Nasturtium aquaticum*, imprægnati sunt Sale volatili acri.

2. 3. Hinc sequitur *Aqua Nasturtii* per Balneum Mariæ; sicut notus quoque est *Spiritus Nasturtii*, tam ex *Succo* recenter expresso, quàm ipsa *Planta* instar *Spiritus Vini* destillandus: qui *Spiritus & Aqua* in Affectibus Scorbuticis egregia sunt, & ad eadem conveniunt vitia, ad quæ ipsum *Nasturtium aquaticum* simplex.

Præparationem *Spiritus urinosi & Salis volatilis* elegantem mediante Fermentatione putrefactiva, & curiosam videbitis in M. A. N. C. *Ann.* 6. *Observ.* 21. *pag.* 32. *Spiritus* autem *sulphureus* per Fermentationem Nasturtii, aliorumque Antiscorbuticorum, quomodo parandus, videbitis in PAULI *Quadrip. Botanico pag.* 409. (s)

CCXXVI NA-

(S) Nasturtium aquaticum *dictum haud verum* Nasturtium *est*, *nec* Cardamine; *est verè* Sisymbrii *species*, *ut notat hic* Ettmullerus. Sisymbrium *enim Plantæ Genus est Flore cruciformi*, *cujus pistillum abit in Siliquam in duo loculamenta divisam*, *Seminibusque fœtam subrotundis*. *Addit* Tournefortius, Sisymbrium *facie quadam propria à* Laucoio, Brassica, *& cæteris Siliquosis distingui*, *ut & à* Cardamine, *cujus fructus valvæ vi elastica prædite sunt*. Nasturtium aquaticum *Officinarum*, *quum omnes* Sisymbrii *notas habeat*, *erit sanè* Sisymbrium aquaticum Matthioli. *Hujus Folia ad Erucæ Folia accedunt*, *viridia*, *& atrovirentia*, *sapore hortensis Nasturtii*, *sed mitiore*: *Caules ferè procidui*, *striati*, *concavi*: *Flores albi apicibus luteis*: *Semina fulva*, *gustu acria*: *pro Radice sunt capillares fibræ*. *Planta acritate notu vix cæruleum papyrum rubefacit*: *continet Sal* Oxysali diaphoretico Salæ *valde simile*, *quod est Sal alcali Acido omninò saturatum*: *præter hoc Sal*, *continetur in* Nasturtio aquatico *parum Salis Ammoniaci & Sulfuris*, *sed multum Terræ*: *ex Analysi enim chymica elicitur ex hac Planta multum Acidi*, *multumque Alcali*, *parum Spiritus urinosi*, *parum Sulfuris*, *& satis Terræ*. Sisymbrium *hoc aperitivum est*, *diureticum*, *antiscorbuticum*. *Jura minimè pinguia* (*præsertim Cancrorum additione parata*) *ex pugilli Foliorum hujus Plantæ decoctione*, *diu loco cœnæ adhibita*, *Sanguinem repurgant*, *Hydropicos*, *Scorbuticos*, *Hypochondriacosque levant.*

CCXXVI. NASTURTIUM HORTENSE.

Κάρδαμον, est [Latifolium. / Crispum vulgatum. *Usitatius.*]

Nasturtium, *Brunfelf. Matthiol. Cast. Tab.* Nasturtium hortense, *Trag. Fuchs. Lob. Dod. Ger.* Nasturtium hortense vulgatum, *C. B.* 2. Germ. *Garten-Kresz.* Gall. *Largefuille crepa. Cresson domestique.* (*Agretto*, Ital.)

Colitur in Hortis.

Seritur Vere, floret Æstate.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia ac *Semen*.

Vires. *Semen* & *Herba sicca* calfacit & siccat 4. (*Herba viridis* mitior est): utrumque attenuat, aperit, abstergit. Usus præcipui est in tumido Liene, Mensibus obstructis, Fœtuque mortuo expellando, tartaream Mucilaginem Pulmonum incidit, Scorbuto confert. Vulgò itidem ad expellendos Morbillos inservit Semen. Extrinsecùs usui venit in Apophlegmatismis, Errhinis, Phænigmis. Furfures ac Scabiem fœdam Capitis, aliarumque partium sanat (tritum aut frixum, eumque Porci Axungia illitum).

N. Nasturtium pratense (quem *Florem Cuculi* appellant, alii *Iberim*, *Lepidiumve minus*,) ut & *Nasturtium montanum*, seu *Alpinum*, necnon & *Nasturtium hybernum* (*Eruca lutea*, vel *Barbarea* dicta) Officinis incognita sunt.

(*Nasturtium Indicum*, s. *Peruanum* viribus æquale est aliis. *Flores* in Acetariis appetitum excitant. *Aqua* ad Plagas Oris adhibetur, & Ulcera scorbutica).

CCXXVII. NEPETA.

Mentha Felina, *Tab. Ger.* Cattaria, *Dod. Lob.* Mentha non odorifera. Nepeta vulgaris, *Trag.* Nepeta fruticosa, *Cord. in D.* Herba Gattaria, *Matth. Cast.* Calaminthæ 1. genus, *Fuchs.* Nepeta Germanica, *Cam.* Calamintha montana, *Lon.* Mentha Cattaria vulgaris & major, *C. B.* 1. German. *Katzen-kraut. Katzen-Nept.* Gall. *Herbe, ou Menthe aux Chat.*

Crescit ut plurimùm in hortis, tum quoque juxta vias; floret Junio, Julio, Augusto.

OFFICINALIA NATIVA.

Herba.

Vires. Calfacit & siccat 3. partium est tenuium, attenuat, aperit. Usus præcipui in Morbis Uterinis scilicet Obstructione, Sterilitate, Fœtu pellendo; tum quoque in Tartaro Pulmonum incidendo, &c. Extrinsecùs in Balneis pro Utero.

N. Ob gravem odorem rarò intrinsecùs exbibetur.

CCXXVII. LI-

CCXXVI. NASTURTIUM HORTENSE. *Nasturtium Hortense* in *Hortis* solet seri & coli. Sapore habet eundem cum *Nasturtio Aquatico*; utut sit aliquantisper mitius.

Est alias *ejusdem usus & naturæ cum Nasturtio Aquatico*, convenit itidem in Scorbuto, ac *Nasturtium Aquaticum*, & quicquid præstat, ratione Salis volatilis acris præstat. Sunt qui commendant singulatites contra Vermes, & imprimis contra Vermem Pericardii: de quo Verme Cordis in capsula vid. HARTMANNUS *in Praxi Chymiatrica cap.* 3. qui inter alia commendat *Succum Nasturtii Aquatici* contra tales Vermes: simile memini me legisse in Observationibus GABELCHOVERI *Centur.* 3. *Curat.* 1. de Vermibus Cordis. Historia est elegans, quæ videri potest apud Authorem jam citatum de Puella, simili *Succo Nasturtii* & *Allii* cum *Brodio*, in quo maceratus fuit *Raphanus rusticanus*, curata haustibus repetitis. In Annotatione sequenti facit mentionem Vermium, qui non facilè possint arceri, nisi *Succo Nasturtii*, *Allii*, & *Raphani rusticani*. Est rara & observatu dignissima Historia. Aliàs ejusdem est usus cum *Nasturtio Aquatico*. (T)

Adhuc notandum de *Nasturtio*, quod detur etiam *Nasturtium Creticum* & *Indicum*.

NASTURTIUM CRETICUM.

Nasturtium Creticum est Planta rara, aliis speciebus odore & sapore similis. (V)

NASTURTIUM INDICUM.

Nasturtium Indicum commendatur valdè in Curatione Phthiseos, sive ejus *Folia*, sive *Succus* usurpentur. Si assumatur cum *Conserva Rosarum*, valdopere ad Phthisin curandam confert: hocque expertum *Secretum* fuisse dicitur B. D. MOEBII, Professoris quondam Jenensis. Et quidem in Phthisi Scorbutica valdoperè prodesse dixerim, ubi Acidum scorbuticum corrodit Pulmones. Unde talia *Antiscorbutica*, sive cum *Conserva Rosarum*, sive cum *Sero Lactis caprini* usurpentur, prodesse vix dubitem; cum *Lacte* præprimis sumpta coerceant Febrem Hecticam cum Phthisi conjunctam. (X)

CCXXVII. NEPETA. *Nepeta*, sive *Mentha Cattaria* aut *Felina*, *species* est *Menthæ*, utut ignobilior, non odoris grati, uti reliquæ species, sed admodùm molesti. Dicitur German. *Katzen muntze*, quòd *Feles* hac *Planta* vulgò delectentur, cujus rei Exemplum refert PETRUS JOHANNES FABER. Chymiater quidem optimus, sed non semper veridicus, *in Myrothecio Spagyrico lib.* 2. *cap.* 34. quòd *Quintam Essentiam* ex hac *Mentha Cattaria* paratam, Vitroque inclusam asservaverit, cui Feles & Canes semper magno cum delectamento assederint.

Usus ejus propter fœtorem *rarus* est, nisi in Uterinis Affectibus; estque unum ex primariis *Emenagogis*, vel Menses & Lochia expellentibus, in quibus Affectibus internè & externè solet præscribi.

Externè in *Balneis Uterinis*, aut etiam in *Clysteribus Uterinis*. Sed loco hujus *Mentha* & *Calamintha* sufficiunt. (Y)

CCXXVI. LI-

(T) Nasturtium hortense *dictum*, *vera est* Nasturtii *species*. Nasturtium *enim* (*quasi* Nasitortium, *quòd* Nasum torqueat, *odore & Seminis acrimonia sternutamenta provocans*) *Plantæ Genus est Flore cruciformi, quem sequitur Fructus subrotundus in duo loculamenta divisus*, *ut* Thlaspi; *ab eo autem Foliis multifidis differt*, *ex* Tournefortio. *Notissima una tam Officinis, quàm Culinis*, *Planta est* Nasturtium hortense vulgatum C. B. *Ad crustosam Puerorum Scabiem Nasturtium hortense tritum, aut frixum cum Porci Axungia, valdè efficax remedium, etenim 24. horarum spatio crustas tollit, & si diutiùs adhibeatur Morbum sanat*: Simon Paulli *ex* Paræo, *& propria experientia*.

(V) Nastortium *hoc* Creticum Ettmulleri, *nisi sit* Nasturtium Orientale, foliis inferioribus Millefolium, superioribus Perfoliatam referentibus T. *quale sit nescio. Hæc illa Planta est*, *quam* Zanone Tlaspi vero di Dioscoride, primo *vocat*: *foliorum varietate curiosam elegantiam præ se fert*.

(X) Nasturtium Indicum *nil cum* Nasturtio *commune habet*, *præter saporem*: *est tamen Planta omnibus characteribus omninò à* Nasturtio *divisa. Illam in Genus peculiare erexit* Tournefortius: *vocavitque* Cardamindum, *hoc est* Cardamum Indum, *seu* Nasturtium Indum: *Flore est polypetalo, anomalo, calyce caudato: pistillum abit in ternas Capsulas subrotundas, Semine item subrotundo fœtas. Species præcipua est* Cardamindum ampliori folio, & majori flore T. *quod* Hermanno *dicitur* Viola Indica scandens, Nasturtii sapore, maxima, odorata. *Hanc curiosè & fusè describit in* H. Lugd. Bat. *eamque tum varietate, tum insigni Florum elegantia, Floræ cultoribus commendat*. Violæ scandentis *nomine illam vocat*, *quòd admota scandat fulcimenta, quòdque Flores Violæ Florum suavitatem odore æmulentur. Etsi ex novo Orbe anno* 1684. *in Belgium devehi primùm curaverit Ill.* Beverningius; *nunc tamen per totam Europam vulgarissimam factam, æstate & autumno in Hortis florere videmus*.

(Y) *Manifestissimum est*, *hic ab* Ettmullero *&* Schrœdero *nomine* Nepetæ, *vel* Catariam vulgarem *intelligi*, *vel* Catariam *cum* Calaminthæ *specie confundi. Utrumque autem, vel saltem alterutrum falsò.* Cataria *enim Plantæ Genus est* Calaminthæ *congener*, *h. e. Flore labiato, sed cujus labium inferius in tres partes divisum, mediam habet cochlearis instar excavatam, reliquis tanquam alis orificium insigne, inter duo labia positum, cingentibus: quo à* Calamintha *differt*, *nec Flores* Catariæ *pediculis ramosis insident*, *ut in* Calamintha.

Nepeta, *quàm hic* Schrœderus *atque* Ettmullerus, *fortassè & Germani omnes*, *cum* Cataria vulgari, majori *confundunt, ex lignosa Radice Caulem surrigit bicubitalem, & tricubitalem, quadratum, hirsutum, adversis alis, & ab-*

CCXXVIII. LIGNUM NEPHRITICUM.

Est Ligni genus crassum & enode, Aquam infusione cœruleam reddens. Germ. dici potest, *Grieshholtz*. Gall. *Bois Nephritique*.

Videatur Lignum Nephriticum, seu Lignum ad Renum affectiones & Urinæ incommoda, *Monard.* Lignum ex novo Mondo Pyro simile, *Fragos.* Lignum peregrinum Aquam cœruleam reddens, *C. B. 4.* Inter genera *Fraxini*. Affertur ex nova Hispania.

Vires. Calfacit & siccat gr. 2. Usus ejus receptus est ad Renum vitia, Urinæque difficultates & incommoda. Hinc in Epatis & Lienis Obstructionibus.

P R Æ P A R A T A.

Infusio, quæ in Aqua fontana facta nonnullis Potus est fat expetitus, tum ratione Saporis, quem ferè nullum exhibet, tum quoque Coloris cœrulei, adeoque amicabilis. Potest illa dilui Vinum.

N. Adulteratur alio Ligno simili, quod Aquam croceo Colore inficit. *Monardes.*

CCXXIX. NICOTIANA.

Tabacum, Tobacum, Tabacca, Tabac, Petum. Herba sanctæ Crucis, Sana sancta, Torna bonna. Germ. *Indianisch, Bein-Welle, Indianisch, Wund-kraut, heilig Wund-kraut, Toback*. Gall. *Nicotiane, Herbe à la Reine, du Tabac*.

N. Ante annos aliquot ex America primum adferri cœpit, unde postmodùm in nostris Hortis colitur, & copiosè ab Hanoviensibus, qui Officinas nostrates suo Tabaco sufficiunt

---

CCXXVIII. LIGNUM NEPHRITICUM. *Lignum Nephriticum*, Germ. *das Griesholtz*, est exoticum, & ex America affertur, Lignum admodùm crassum & durum, quod *Aqua* infusum eandem *Colore cœruleo* tingit; unde & quibusdam *Santalum cæruleum* dicitur. *Santala* aliàs sunt tria: *Santalum rubrum, album*, & *luteum* seu *citrinum*, de quibus inferiùs: unde hoc propter varietatem multiplicis Coloris, speciatim Cœrulei, quo Aquam tingit, solet vocari *Santalum quartum*, seu *cæruleum*. *Aquam* autem ex ipso impraegnat *vi nephritica & diuretica*, Calculum pellundi. Interim non tam *Santali*, quam *Fraxini species* videtur, ut non inepte suspicatur PAULI *in Quadripa. Botan.* ubi *de Fraxino*: quod confirmat, quia interior *Fraxini Cortex Aqua* immersus *simili* prorsus *Colore tingit* eam, ac *Lignum Nephriticum*, utut etiam alios Colores repræsentet. *Infusum* enim hujus cum *Aqua*, pro varietate loci, varium Colorem nanciscitur. Sic in Vitro, & loco pellucido exhibet Colorem luteum, vel croceum, in umbroso autem perfectè viridem, in perfectè autem umbroso & caliginoso cœruleum, & præter hos etiam aliam Colorum varietatem solet exhibere: Videatur SCHOTTUS *Mag. natural. P. 1. l. 5. Acroam. 1.* & KIRCHERUS, *ubi tractat de Ligno Nephritico in Arte magna Lucis & Umbræ l. 1. P. 3. cap. 4.* qui *vim colorandi Ligni Nephritici à Sale quodam Ammoniacali*, in quo omnes resideant Colores, deducere conatur, quod ex Ligno isto derivetur in Aquam: aut pro diversa radiorum Solis incidentia ac refractione varios ac diversos repræsentet Colores. Quoniam autem solet adulterari, fit probatio, quando infunditur in Aquam ut videamus, an tingat illam? & quidem in loco umbroso, an Colore cœruleo? Quomodo Color *Infusi* talis nunc delendus, nunc verò restituendus sit, videbitis in HOFFMANNI *Clave in Schrœderum p. 175. & 511.*

Usus est *diureticus*; hinc *Infusum & Decoctum* ejus ad purificandos Renes, & abstergenda eorundem vitia perquàm egregium, in omnibus Affectibus Calculosis & Nephriticis, sive debeat promovere Calculum, sive ejus genesin impedire, adhiberi solet. Propter hanc enim insignem *vim antinephriticam* hoc Nomen accepit, adeò ut nullum fit Simplex, quod ita simpliciter usurpatum talia præstet, quæ Lignum Nephriticum, absque omni Saporis ingratitudine, & aliis molestiis; sicut etiam Potus ratione Coloris gratus est. Solet præterea usurpari in Affectibus Hydropicis, & aliis Morbis, in quibus Diuresi opus est: quin & in Affectibus Spleneticis, in Tumore ejus & duritie, dum Materiam crassam potenter resolvit, & resolutam per Urinam eliminat. *Infusum* ejus est polychrestum. Optimus namque curandi Lienis vitia modus est, qui fit per Diuretica.

Præter simplicem hunc in *Decocto* vel *Infuso* usum, quidam *Essentiam* ex hoc *Ligno cum Spiritu Salis Ammoniaci & Fragorum* parant: Conferantur M. A. N. C. *Ann. 3. p. 74.* Alii vel *Lignum Nephriticum* cum *Liquore Betulæ* infundunt, de quo vid. CNOFFELIUS in *M. A. N. C. Ann. 6. & 7. Append. pag. 126.*

Huic *Ligno Nephritico* usitatè tanquam exotico substituitur nostra *Betula* pro dictis usibus, *de quo supra*. Videatur etiam HELMONTIUS. Commendatur quoque in Scorbuto; & Lue Venerea à FEBURE *in Chymia*. (Z)

CCXXIX. NICOTIANA. *Nicotiana* datur *flore rubro & luteo*; estque *Major*, vel *Minor*. *Nicotiana major latifolia*, aliàs *Hyoscyamus Peruvianus*, & *Nicotiana minor*, *Hyoscyamus luteus* quibusdam dicitur: & rectè quidem; *utraque* enim sunt *de prosapia Hyoscyami*, & ad eorum Genus referendæ; sicut & instar Hyoscyami habet *vim narcoticam*, & *stupefactivam*. *Nicotiana* dicitur à JOHANNE NICOTIO, *Regis Galliæ Legato in Hispaniam*, tanquàm ab *Inventore*, qui eam, & ejus usum Anno 1560. primitùs ex Americæ Insulis, præprimis ex Florida Insula, Virginia, & reliqua Indiæ Occidentalis in Lusitaniam, hinc in Galliam, transtulit, ac Reginæ, Matri Regis Galliæ, obtulit, unde & *Planta Regina* dicta. Alias ab Hispanis Indico nomine ab *Insula Tabago*, utpotè loco natali, *Tabacum* dicitur, & hoc reliquis præfertur. Communiter Practici *Petum* vocare solent, unde & *Oxymel & Syrupus de Peto Quercetani* &c. sed malè. Nam *Petum* alia longè est Planta, & quæ, referente LERIO *in suis Peregrinationibus*, nuspiam, nisi in India, crescere ac conspici solet. VELSCHIUS *in M. A. N. C. Ann. 1. Obs. 153.* meminit *Tabaci Japonici fibrosi*: sed non *Japanicum*, sed *Chinense* esse, videbitis *Ann. 9. & 10. Obs. 195.*

Scilicet in *Tabaco* distinguenda est *duplex particularum* compositionem Tabaci materialem ingredientium *differentia*.

I. Sunt enim primo *Particulæ salinæ volatiles* acerrimæ; ac naturæ *specificè acidæ*; cùm recens Herba ejus Saporem subamarum & acutè penetrantem piperinum repræsentet. Ab his dependet *vis summè irritativa* partium fibrosarum ac nervosarum: hinc est, quod *Fumi* tantillum inspiratum, ac cum Saliva simul deglutitum, Fibrasque Ventriculi irritans, tantos excitet *Vomitus* & enormes *Dejectiones*: quod etiam fit, si tantillum Tabaci masticetur, ac cum Saliva de-

---

adversis Melissæ Foliis præditum: hæc in ambitu serrata sunt, graviter odorata, cana lanugine pubescentia, sapore fervido: Flores verticillati, exalbidi: Hæc ea Planta est, cui Catos sese toto corpore affricare scribunt; me tamen hujus spectaculi favore, etsi operam multoties dedissem, nunquam dignati sunt Cati: Plantam enim hanc, non secus ac alias, susque deque habebant. Cataria *hæc aromatica est, acris, amara, nec cæruleam papyrum rubefacit: quod ostendit in illa contineri Sal volatile, aromatico-oleosum, in quo pars urinosa excellit, quemadmodùm in Sale volatili oleo, artificiali. Valdè est aperiens, atque ad Menses movendos, paroxysmosque hystericos sedandos aptissima. Adhibeatur ad modum The, vel infundatur Vino*, Tabernæmontanus *ait, Decoctum Catariæ ex Aqua & Melle ad Iliterum & ferinam Tussim valere.*

Nepeta *tamen apud nostrates nec* Catariæ *nec* Menthæ *Species est, sed potiùs est species* Calaminthæ, *quæ à* C. Bauhino Calamintha Pulegii odore, sive Nepeta *vocatur. Hæc inter reliquas* Calaminthas *rigidis, quadratis Caulibus altè assurgit, alatis, hirsutis, subrubentibus: Folia ex intervallis opposita, raris crenis incisa, hirsuta, odore gravi Pulegii, saporis acris vegeti: Flores parvi purpurascentes, pediculis longiusculis hærent.*

(Z) Tlapalezpatli *Frutex, vel potiùs Arbor est Mexicana, Pyri nostræ forma, cujus Folia Ciceris vel Rutæ foliis assimilantur: Flores exigui, oblongi, spicatim digesti. Hujus Arboris Lignum ex flavo subrubicundum, enode, ad nos in magna frustra apportatum, ab usu dicitur* Lignum Nephriticum. *Aqua ex infusione Ligni Nephritici, colorem acquirit, qui varius videtur pro vario respectu ad lucem, & umbram situ: si enim phiala inter lumen & oculos posita inspiciatur, aureus apparet liquor; si oculus inter lumen & phialam situs hanc conspiciat, cæruleus videbitur; si Spiritus Vitrioli guttas addas, quocumque sita aureus omninò erit color; si demum Oleum Tartari per deliquium superaffuderis, pristinum colorem Aqua recuperabit. Vide* Robertum Boyle tract. de Coloribus.

ter instruunt. Huic tamen Indicum præferendum censemus ex Indiæ Occidentalis Insula Virginia, Florida, ceu Patria genuina ad nos allatum.

Est [Major [Latifolia, seu Fœmina, *C.B.* 1. / Angustifolia Mas, *C.B.* 2.] / [Minor, *C.B.* 3. / Minima, *C.B.* 4.]

1. Videatur Nicotiana, *Lon.* Major, *Tab.* Tabacum (ab ejus nominis Insula,) *Monard. Fragos.* Tabacum latifolium, *Cam.* Petum, *Clus. ad Monard.* Hyoscyamus Peruvianus, *Dod. Cam. Epit.* Sana Sancta Indorum, *Lob. Ger.*

2. Tabacum, seu Herba Sancta minor, *Lob. Tab.* angustifolia, *Cam.* Petum angustifolium. *Clus. ad Monard.* Hyoscyamus Peruvianus alter, *Dod.*

3. Petum 3. *Clus. ad Monard.* Hyoscyamus niger vel 3. *Matth. Cast.* Hyoscyamus luteus, *Dod. Lon. Cam. Ger.* Hyoscyamus Peruvianus, *Tab.*

4. Tabacum minimum, *Cam.* Tabac, seu Sana sancta minima, *Lob.* Petum 3. *Clus. ad Monard.*

N. *Nicotiana* dicitur à *Nicotio*, Regis Galliæ Legato, qui Herbam eam Ulyssipone Zelandiæ accepit è Florida allatam, postmodùmque Gallis innotescere fecit.

Gaudet solo pingui ac læto, area plana, opaca, Aqua mirè delectatur, frigoria impatientissima est. Seritur felicissimè tempore verno, in principio Aprilis, Luna crescente: colligitur Herba Sole in Leonis 15. gr. 18. 19. 20. Luna decrescente. Semen Marti & Aquario est dicatum.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia seu *Herba*, & *Semen*.

Vires. Herba recens calfacit & siccat 2. siccat 3. (aliis calfacit

---

deglutiatur; etiam externè applicatum *Vomitus* ciere, habet WILLISIUS *in Pharmac. Rational.*

Ex *Infuso* in *Spiritu Vini* paratur *Essentia* fortiter *vomitoria*: meliùs tamen paratur cum dimidio *Nitri fixi*, prout eam insinuat LUDOVICI *Pharm. p.* 501. vel cum *Alcali Tartari*, quod virulentiam ejus multùm corrigit. Pro ditioribus, e. g.

♃. *Tabaci Virgin. opt.*
Flor. Rosar. incarnat. in umbra exsicc. aa. part. æqu. vel *Rosar.* part. ij. vel iij. & *Tabaci* part. j.
Nitri fixi part. dimid. respectu Tabaci.
Extrahantur cum *Spiritu Vini* non adeò rectificato in Vitro clauso & loco calido; sicque fiat *Tinctura* seu *Essentia Emetico-purgans* fortissima.

Pro Pauperibus:

♃. *Tabaci Virgin. minutiss. concis.* ad ℥j.
Infundatur per noctem in quemcunque lubet Liquorem, imprimis in *Spiritum Vini* vel *Vinum*, mane lentè exprimatur, & assumatur.

Hoc *Infusum* mane assumptum fortiter purgat, & cochleatim si saltem propinetur, Vomitus movet.

Cinnamomum unà infundi potest, & *Santalum rubrum*. Potest & ad consistentiam *Extracti* inspissari, & internè & externè commodè usurpari. Internè datur gr. ß. ad gr. j. instar Pisi majoris.

Legi merentur, quæ hic annotata habet LEMERY *in sua Chymia pag.* 528. Hic

Recipit *Tabaci boni minutim incisi* ℥viij.
affundit ana *Phlegm. Vitrioli*, digerit in Cucurbita vitrea, igne Arenæ per diem & noctem: destillat ℥v. & asservat seorsim.

Vomitorium insigne est hic Liquor, à ʒij. ad ʒvj.

Residuum hujus *Decocti* si per Retortam igne aperto destillatur, obtinetur *Phlegma*, *Oleum nigrum*, & *Spiritus*. *Olei* hujus ʒi. cum ℥ij. *Pinguedinis* mista, egregium est in Scabie. Est etiam *Oleum* hoc *Tabaci* tam potens *Vomitorium* ut, si aliquandiu Nasus admoveatur phialæ, in qua asservatur, Vomitus superveniat. Feci aliquando parvam incisionem Pellis in Coxa Canis, & immisi parvam *Turundulam Oleo Tabaci* imbutam, & subitò postmodùm suprà & infrà cum insigni vehementia purgatus fuit.

Violentos *Olei Tabacini* effectus in variis Animalibus videbitis in HARDERI *Apiario, Obs. 2. usque ad 7.*

A dictis *Particulis salinis* dependet vis ejus *aperitiva*, *resolutiva*, *incisiva*, sordium viscidarum *expectorativa*, item *emetiva*, & *purgativa*, cùm sit unum ex vehementissimis *Purgantibus*; hinc est, quòd in Asthmate humoroso, Orthopnœa, Tussi humida, & similibus Affectibus, ex Muco crasso viscido & mucilaginoso, Pulmonum tubulos infarciente obortis, pro Muco hoc eliminando, item Purulentiis Pulmonum extergendis, *Infusum* ejus per digestionem probè paratum, item *Syrupus*, *Oxymel* ejus &c. Medicamenta sunt *expectorantia* ferè sine pari, & divinum Remedium. Sit v. g. *Formula* inde talis:

♃. *Syr. de Hyssopo*,
Nicot. an. ℥iij.
Emet. ℈j.
M. D. S.
Emolliens Syrupus.

Resolvit Mucum, & Vomitum blandè movet.

Sed attendendum est, ut legitimè sint præparata per crebras purificationes & repetitas infusiones; sic enim domatur *Nicotianæ vis* nimium purgans, & vomitoria. Unde expertus est *Syrupus* vel *Oxymel de Peto Quercetani*, quæ Compositiones duæ sunt elegantissimæ contra humorosum Asthma. Unde *Aqua destillata ex Foliis Nicotianæ* commendatur à FABRO in Asthmate: quæ *Aqua* mista cum *Succo Nicotianæ* per residentiam probè depurato, & aliquot guttulis *Olei* seu *Spiritus Sulphuris*, uti vult LANGIUS, erit egregia in Asthmate. Sed omnium optimè internorum Remediorum Pectoralium ex Nicotiana præparationem docet MAGNENUS *Tr. de Tabaco.*

Ex dictis *Particulis salinis* est, quod *Nicotiana* masticata ceu copiosissimum *Apophlegmatizans*, copiosissimas excitet Salivationes, Sale volatili acri & penetrante penetrando in Vasa excretoria Glandularum Salivalium, easque irritando. Hinc sunt nonnulli, qui *Tabacum* infundunt *Spiritui Vini*, ac exinde parant, *Extractum*; quod Pisi magnitudine Linguæ impositum, osculaque Vasorum Salivalium irritans, magnam Pituitæ ac Salivæ copiam per os educere solet. Ubi tamen omnino cavendum est, ne vel minimum ejus in Stomachum dilabatur; locus enim vi narcotica Caput stupefacit, ita, ut omnia rotari, tanquam ebriis videantur, & hinc Vomitus & Secessus vehementes provocantur.

Uterque effectus tam *narcoticus* ex Oleo resoluto, quàm *apophlegmatizans* ex Sale volatili acri, manifestus est in ejus *Fumo* per tubulos hausto; de quo infrà.

Ab hoc Sale volatili acri quoque *vis sternutatoria* dependet, si scilicet *Tabacum* pulverisetur, & tantillum ejus Naribus immittatur.

Unde *Oleum Nicotianæ per coctionem aut infusionem* paratum, per Nares attractum prodest in Coryza. *Formulam* suppeditavi, *ubi egi de Majorana*.

Aliàs & in Herba arida *Sal* hoc reperitur & *Oleum* & quidem acrius & exaltatum, quia per putrefactionem, præparationem ejus antecedentem, Sal volatile acre nonnihil separatur ex concreto misti, & longè fit acrius. Per putrefactionem enim *Spiritus urinosus*, & *Sal volatile* optimè fiunt: contrà in Planta succulenta recenti vires magis temperatæ sunt, quia Sal ejus volatile aliis Humoribus temperatur.

Præter has verò *Particulas Salinas* penetrantissimas considerandæ etiam sunt

II. *Particulæ Oleosæ sulphureæ* non adeò maturatæ, sed adhuc perquàm crudæ & fumosæ, quæ celeri passu totum perambulant Corpus, Spiritus insitos obnubilant, eorumque impetum elasticum ita compescunt, ut summus Torpor ac Stupor narcoticus totum Corpus excipiat, cujus intuitu *Nicotiana species* quædam *Hyoscyami*, cui nec cedit, esse videtur. Hinc est, quòd, qui ejus *Fumo* utuntur, plerumque somnolenti sint, imò, qui eodem nimiùm abutuntur, Stuporem Mentis contrahant. Vim hanc stupefactivam autem non tantùm sub *Fumi* forma exerit, sed & externè usurpata eandem patefacere solet, cùm in enecandis *Pediculis Capitis*, & curanda Tinea Capiti applicata, Ægros stupidos & quasi ebrios reddit, nisi summa cautela adhibeatur.

Modus applicandi hic est, ut *Nicotiana* coquatur in *Aqua* & *Aceto*, & cum hoc Caput lavent; vel *Nicotianæ Pulvis* cum *Melle* illinatur: sicut etiam in quibusdam locis *Unguentum Nicotianæ* prostat, quod expertum est contra Pediculos enecandos, seu Phthiriasin, *quando Pediculi è Cute prorepunt*. In Officinis prostat etiam *Unguentum contra Pediculos*, quod solet malaxari cum *Oleo Nicotianæ*, & fit magis appropriatum & expertum; vel si solum *Oleum Nicotianæ* inungatur vesperi Capiti, manè mortui reperiuntur. Sed periculosus est ejus usus, unde, ut dixi, cautela opus est, quia exinde Infantes, monente FEBURE, propter virulentiam plerumque in Cardialgiam & Syncopen incidunt, & stupidi ac ebrii fiunt, & suprà ac infrà purgari solent. Harum Particularum Sulphurearum seu Oleosarum ratione fit, quòd *Fumus Tabaci Famem & Sitim extinguat*, omnemque

facit 1. siccat 2.) aliis refrigerat, abstergit, incidit 1. resolvit, aliquantulùm astringit, resistit Putredini. Sternutatoria est, Apophlegmatizans, Anodyna, Vulneraria, Vomitoria, &c. *Usus* præcipuè *externi* ad Catarrhos Cerebri exsiccandos, Somnum inducendum, Lassitudinem ex labore discutiendam, Uteri strangulatum compescendum: à Peste præservat (in Suffitu), sedat Dentium Dolores, discutit Tumorem Uvulæ (in Gargarismate), medetur Lichenibus, Phthiriasi, Porrigini, Achoribus ac Favo, mundificat ac consolidat Vulnera ac Ulcera inveterata, sanat Ambusta quoquo modo adhibita (Balneatione scilicet, vel sola impositione Foliorum recentium nostratis Nicotianæ, &c.) Nec tamen prorsus *usum* quoque subterfugit *internum*, dum pro Vomitorio exhibetur (sat violento); qua ratione curat Febres, similesque Morbos; sed cautione hic opus est.

N. 1. Non adeò proficuus Tabaci usus est Juvenibus ac Biliosis.

N. 2. Novi qui Mictionem nocturnam vespertino Tabaci Suffitu præcavebat.

P R Æ P A R A T A.

1. *Aqua*. Ex Foliis.
2. *Syrupus de Nicotiana*.

Vires

---

que Appetitum prosternat (quod Arcanum est Militibus) & quidem ex duplici fundamento, partim, quia inducit Stuporem Orificio sinistro, partim quia ratione contenti Salis volatilia oleosi saturet, & obtundat Fermentum Ventriculi, quo temperato, cessat stimulus, Famis origo. Hinc Indi quando ad tempus sine victu peregrinari volunt, faciunt *Globulos* ex *Conchyliis* calcinatis cum *Succo Nicotianæ*, qui in ore detinendi, quoniam Conchylia Fermentum saturant, Succus verò Nicotianæ stimulum inhibet, & sensationem tollit. Hinc Moderni, præprimis Angli, *Clysmata ex Fumo Tabaci* in Passione Iliaca, Colica convulsiva, Obstructione Alvi, & Affectibus Flatulentis applicata, tanquam præsentaneum Remedium commendant, non tantùm Dolores sistendo, sed & Alvum laxando; unde etiam Fumus haustus Choleram inducere solet. De talibus *Clysteribus* SIMON PAULI *in Quadrip. Botan. Class.* 3. *pag.* 462. & 463. BARTHOLINUS *Cent.* 4. *Epist.* 92. & *in Histor. Anatomicis Cent.* 6. *Observ.* 66. ubi *modum* & *Instrumentum*, quo sine noxa & molestia applicantur, describit. Verùm BARTHOLINUS *loco allegato Cent.* 5. observavit, *Clysma* ex decocto Tabaco paratum mirè turbasse Corpus, ac Convulsiones, Sudores frigidos, aliaque maxima Mala induxisse: id quod & ipse, *Clysma* ejusmodi aliquando tentandi gratia cuidam præscribens, in Praxi mea expertus sum, quæ tamen omnia post *haustum Vini calidi* generosi evanuerunt. Porro, propter vim ejus anodynam & nervinam est, quòd in Ore detenta aut masticata Dolores Dentium ab Acido oriundos sedat, vi narcotica sensum Doloris fallendo, & per copiosum fluxum Salivæ, Acidum in Radice Dentis rodens, à Sale volatili Nicotianæ priùs concretum, eluendo: Vid. RIVERIUS *Cent.* 4. item quòd *Folia contusa*, non secùs ac *Hyoscyami*, Dolores alicujus Partis dolentis sistant: unde *Folia* recentia, vel exsiccata noviter humectata commendantur imposita Auribus contra Otalgiam, seu Aurium Dolorem. In specie in Cruribus œdematosis & pustulosis *Folia* recentia leviter contusa & applicata extemporaneum sunt Remedium.

Utrisque his particulis, tam salinis, quàm oleosis, excellentissimum præbet *Vulnerarium*, in Vulneribus inveteratis, ac Ulceribus quibusvis, & manantibus, modò non nimis malignis, etiam phagedænicis persanandis, ut & Contusionibus: particulis enim salinis ea mundificat, oleosis verò eadem efficacissimè consolidat, ac dolores lenit. Hinc *recens Planta*, dum *Succo*, Sal volatile acre sulphureum temperante, adhuc pollet & turget, etiam hujus *Succus* recens expressus, vel *Decoctum*, vel *Infusum*, in Ulceribus ac Vulneribus inveteratis quodvis *Chirurgorum Balsamum* antecellit: sicut & ordinarium *Ingrediens* est *Balsamorum Vulnerariorum*, & *Unguentorum*, quæ applicantur Partibus exulceratis: suppurat enim egregiè, optimè mundificat, & ad sanationem perducit; unde etiam in Ulceribus vulgatum *Unguentum Diapompholygos* malaxatur cum *Oleo Nicotianæ*. Sic sola *Folia Nicotianæ* viridia contusa paulisper, mane & vesperi imposita recenti Vulneri, sine Ulcere curant, ut & ipsa Ulcera Tibiarum, satis aliàs difficilia curatu; item Pedibus pustulosis, simulque œdematosis, hoc modo imposita, mirabiliter succurrunt. Sic & in Ulceribus fistulosis, sinuosis, & ipsis Fistulis laudem meretur, ubi vel *Oleum* ejus pro inunctione & malaxatione *Unguentorum* & *Emplastrorum*, vel *Succus*, tam per se quàm in *Emplastris*, vel *Decoctum*, vel *Infusum* pro lotione & injectione satis est efficax, imprimis cùm *Succus Nicotianæ* cum *Pulvere exuviarum Serpentum* per Siphonem Fistulis injectus easdem mirabiliter sanare dicatur. Alii recipiunt *Succum Cancrorum fluviatilium* cum *Foliis Nicotianæ*, & *Pulvere exuviarum Serpentum*, & Fistulis ac Ulceribus fistulosis applicant. Alii loco Pulveris exuviarum recipiunt *Mercurium dulcem*, & cum *Succo Cancrorum fluviatilium*, ac *Foliis Nicotianæ* mistum, Fistulis & Ulceribus fistulosis felici cum successu injiciunt. In mundificatione Ulcerum est expertissimum & elegantissimum *Decoctum*, factum ex *Plantagine*, *Nicotiana*, *Aloe* & *Myrrha*. Parant quidam *Balsamum Vulnerarium ex Nicotiana* hoc modo:

℞. *Fol. Nicotian. Ind.* ℥vj.
Spiritus Terebinthin.
Baccarum Junip. an. ℔j.

Infunde, circula vel digere per 8. dies & noctes, exprime cum prælo, & sanabit omnem Plagam intra 24. horas.

In *arefacta* verò *Nicotiana* Principia ejus dicta, texturam medicamentosam constituentia, acriora, & quasi violenta existere solent.

Porrò in Affectibus Cutaneis externis, Scabie v. gr. Herpetibus, Impetigine &c. admodùm egregium Remedium est *Nicotiana*, & quidem *Oleum per infusionem*, & *Unguentum Nicotianæ*; non secus ac ad Cancros non parùm confert. Conf. VELSCHIUS *Hecatost.* 2. *pag.* 24.

Ulteriùs quantum in Empyemate, sive ex Pleuritide suppurata, sive Vomica, sive Vulnere Pulmonum, ad Materiam purulentam evacuandam, Ulcusque consolidandum valeas *Decoctum*, *Infusum*, *Syrupus*, aliaque Medicamenta ex *Nicotiana*, non satis laudare potest MAGNENUS *l.* 4. & EPIPHANIUS FERDINANDUS *in Hist. Med. mir.* 32. & 45. imò per *Decoctum Foliorum recentium Nicotianæ* se quendam à Morte præsentissima liberasse dicit. Verba hæc sunt: *In Empyemate me nunquam deceperunt, semperque iis felici cum successu usus sum, Vaporatione & Decocto Tabaci, mediantibus quibus mira Puris per Tussim facta est excretio, idque continuando, sanati fuerunt*:

℞. *Fol. Tabaci*, vel *Nicot.* ℥j.
Bulliant in
Aqua dulc. ℔ij.

ad consumptionem medietatis: sic multum sub Fumi specie de particulis acrioribus avolat: addatur in fine

Fol. Malvæ,
Branca ursinæ,
Violar. an. M. j.

Colentur, & cum *Sapa*, seu *Musto inspissato*, misceantur. Detur calidissimum plures in die.

℞. *Fol. Nicotianæ*:

Reponantur in cineribus adhuc ignitis, & Fumus per *Fistulam* seu *Embolum* assumatur.

Res procedit eò faciliùs, si imprimis huic *Syrupo* Medicus adjungat *Syrupum de Hedera terrestri* vel de *Symphyto Fernelii*. Hæc namque sunt vulneraria & sanant Vulnera, quæ *Nicotiana* purificavit; simul etiam vi vulneraria & anodyna uberiorum Mucositatum proventum præcavet, & partes læsas optimè restituit.

Aliàs internè, præterquàm in Affectibus Pectoris, Dyspnœa, Pleuritide suppurata, Asthmate Infantum, Vulneribus & Ulceribus Pectoris, rarùm habet usum propter violentiam emeticam, & virulentiam narcoticam satis superque demonstratam. In Tumoribus itidem duris, & scirrhosis emolliendis, resolvendis & discutiendis, præsertim Splenis & Hepatis, admirabilis est hæc Herba: unde in ZWELFFERI *Pharmacopœa Regia editionis ultima pag.* 312. prostat egregium *Emplastrum Splenèticum*, cujus basis est *Nicotiana*. Quin & in Quartanis Febribus *Succus* aut *Extractum* ejus lienari regioni applicatur non sine sensibili effectu: unde quidam habent *Emplastrum contra Quartanas* ex *Nicotiana*, quod applicant regioni Renum pro Cura Quartanarum; sicut HELMONTIUS *Tr. de Febr.* 14. Quartanas, quarum nidum in Splene esse statuit, per *Emplastrum* se curasse asserit, quod ex *Nicotiana* fieri, sunt qui asserunt.

Satis notus etiam est *externus Tabaci usus*, quando ejus *Fumus* per Tubulos attrahitur. Parandi modum videre possumus in *Chym.* FEBURE, qui habet totum processum: unde quoniam paratur cum *Urina*, destillatus dat Sal volatile, quod non est ex *Tabaco*, uti putant nonnulli, sed ex

Vires. Et Aquam & Syrupum cum successu exhibent in Asthmate, Pulmonumque Tartaro, quia & in Febribus.

3. *Oleum Peti stillatitium.*
4. *Oleum per infusionem.*

(*N. Oleum Zuvingeri* ex Semine per 3. dies in Aqua propria vel fontis loco calido macerato, expressum, proficuum Ulceribus & Vulneribus cum Oleo Terebinthinæ).

5. *Sal*. Ex Cinere.
6. *Unguentum de Nicotiana*. Vide Disp. August.

N. Parari itidem potest ex solis Foliis recenter contusis, seu si mavis, ex Succo ac Pinguedine.

(*N. Unguentum Jouberti ex Peto*. Vid. Disp. Norib. ad Scrophulas mirabile, &c.

7. *Balsamum*. Vide lib. 2.

N. Sunt, qui Folia minutissimè incisa (*zerhackt*) in Vitro optimè clauso dies (40.) tepori, (e. gr. Fimi vel acervi Formicarum) exponunt, atque hac ratione *Balsamum* acquirunt. *Wittich*.

Peculiarem *Tabacologiam* conscripsit *Joannes Neander*, Medicus olim Bremanus, & inde *Alstedius* in sua *Encyclopædia*. Satis itidem prolixus in descriptione Tabaci est *Nicolaus Monardes in Simplic. Medic. hist. c. 24.*

CCXXX. NIGELLA.

MElanthium, Gith, Melaspermum, Cuminum nigrum, German. *schwartzer Coriander*, *schwartzer Kummich*, *Ræmischer Coriander*, *Nardenkraut*. Gall. *Nigelle*.

Est
- Arvensis Cornuta, Germ. *Raden*.
- Hortensis Sativa.
  - flore cœruleo
    - majore { simplici, pleno.
    - minore { simplici, pleno.
  - flore candido { simplici, pleno.
- Cretica.

Ex his Nigella Arvensis Officinas subit, & ex his præcipuè flore candido, minore, simplici, *C. B.* 5 Melanthium sativum, *Matth. Dod. Cast. Tab.* 1. Melanthium 1. *Fuchs. icon.* Melan-

---

Urian. *Fumum Tabaci* quod attinet, hic satis usitatus, adeò, ut quidam, referente THONERO *Obs. 3. lib. 2. pag.* 203. statuto pretio 200. Imperialium, exhauserit 300. Fistulas. Et utut propter abusum sit inutilis, ratione tamen principii sui jam jam nominati, Phlegmaticis dictis, seu illis conducit, quibus Caput partesque vicinæ, quacunque occasione Succis chylosis, & Lympha copiosiori nutritiva irroratæ sunt, seu qui Sal volatile temperatum habent, multisque aliis Affectibus Narium & Faucium, Coryza, laxatione Uvulæ, & similibus, Inflammatione Faucium, & Affectibus Catarrhalibus infestantur. Nam vi narcotica stimulum Causæ externæ, Lymphæ effusionem provocantis, sistendo, ejusque acrimoniam temperando, uberiorem effluxum prohibet; sicut ipsam Lympham per Sputum copiosiùs promovendo successivè partes Capitis & Faucium interiores à nimia illuvie defendit. Quin & Pestis Præservativum & singulare Curativum in *Fumo Tabaci* consistere, proprio Exemplo ostendit DIEMERBROECK *Tract. de Peste*.

Sed hoc ipso patet, quòd nimio hujus *Fumi abusu* Cerebrum contabescat, & arescat, indeque Functionibus Animalibus, præsertim Memoriæ, valdè obsit; unde tam ex hac Causa, quàm ex Narcosi *Nicotianæ*, qui nimiùm hoc *Fumo* utuntur, tandem Fatui reddantur. Fit hoc, ut monitum, propter successivam Lymphæ, & hinc Nutrimenti Cerebri roridi exhaustionem, cùm post evacuatas Lymphas serosas, ipsum Nutrimentum pittium roridum colliquefacere, & ita sub forma Seri evacuari faciat *Nicotiana*.

Laudatur autem iste *Fumus* in specie more Anglorum. Præprimis autem *Tabacus compositus*, sub *Specierum Diatabaci* nomine Catarrhosis commendatur, si *Nicotianæ* addatur *Succinum* pulverisatum, *Mastiche*, *Sandaracha*, *Styrax*, *Flores Spicæ Nardi*, & quædam *Aromata*, & irrorentur aliquot guttulis *Olei destillati Anisi*, vel *Succini*, item unum, alterumve granum *Camphoræ*: sic enim usus ejus Capiti & Catarrhalibus Affectibus valdè conducit; alii, qui habent serosum Caput & lymphaticum, etiam *Cubebas* addunt.

Dubium est, *an ex Fumo Tabaci continuò hausto Cerebrum nigrescat necne*. Sunt qui affirmant, sunt etiam, qui negant: sed lis vana est, non enim substantialiter penetrat ipse Fumus in Cerebrum, unde nec hoc denigrare potest. Abusus tamen ejus multùm nocet; non, quòd immediatè Cerebro & Capiti incommodet, sed quòd Pulmones actu afficiat, quos retorridos facit, & Maculis variis, imprimis lividis & nigricantibus, defœdat. Conf. quoad hanc Controversiam BARTHOLINUS *Tract. de Pulmon. p. 9. Cent. 3. Epistolar. p. 371.* SCHNEIDERUS *de Catarrhis l. 2. p.* 265. HORSTIUS *in Manuductione ad Medic. p.* 372. *& in Epistolis*, TULPIUS *l. 1. c. 6.* KERKRINGIUS *Spicil. Obs.* 90. & denique LINDANUS *in Medicin. Physiolog. c.* 61. uti etiam HOFFMANNUS *l. 2. de Medicamentis Officinalibus c. 3. p.* 327. qui omnes varias habent Experientias vitiorum Pulmonum ex Suffitu Tabaci attracto: unde hi tales ad Phthisin, Contabescentiam, Atrophiam, & Anhelitus difficultatem inclinant: Stomacho verò nocet, si statim à pastu hauriatur, Fermentum ejus obtundendo, & Concoctionem turbando, hinc Cruditates valdè augentur: unde nil nocentiùs, quàm, si post pastum Tabacus hauriatur.

Cavendum igitur

1. *Ne à pastu assumatur*. &
2. *Ne nimius sit ejus usus*. Aliàs mille malis via aperitur.

Notabile est, quod GREMBS *in Arbore ruinosa & sana*, quendam ex nimio Tabaci usu in Apoplexiam incidisse, referat; cum quo conferatur BARTHOLINUS, TULPIUS, KERKRINGIUS, BARBETTE *cum notis* DECKERS, & alii.

Utilitates Suffitus Nicotianæ videndæ sunt in HOEFERI *Hercule Med. p.* 34. ubi etiam legitimos usus, & illegitimos abusus Suffitus Nicotianæ *in Dispens.* HORSTII *p.* 137.

Interim *loco Nicotianæ* etiam pro variis Faucium, Glandularum & Pulmonum Affectibus, etiam *alia Vegetabilia* in forma *Fumi* hauriri possunt, v. g. *Flores Salviæ*, *Semen Anisi*, &c. De *Trifolio fibrino* hoc modo hauriendo: vid. BARTHOLINI *Acta Medica Hafniensia Volum. 3. pag.* 128.

Plura *de Nicotiana* videbitis apud MAGNENUM, *Medicum Italum, ac Professorem Ticinensem, in Gallia Cisalpina in Tract. suo de Tabaco*, ubi multa sunt egregia, & imprimis SIMONEM PAULI *de Tabaci usu Americanorum veteri, & Herbæ Thee Asiaticorum in Europa novo*. Scripsit etiam NEANDER *Tabacologiam*: verum Scriptum hoc valdè est rude. (*A*)

CCXXX. NIGELLA. *Nigella* seu *Melanthium* in Officinis habetur vel *Damascenum flore cæruleo, magno, pleno* &c. vel *Arvense* & *vulgare*. Dicitur *Nigella à Semine nigro*, Germ. *Schwartzen-Narden-saamen*: *Semen* enim exsiccatum spirat Odorem suavearomaticum. *Damascenum* provenit in Hortis.

Usum quod attinet, *internè* quibusdam in Mensibus ciendis admodùm laudatur: Experientiam videbitis in FORESTO *l. 28. Obs. 4.* ubi multùm commendat hoc Semen pro dicto usu; quo tamen in casu raro apud nos usurpatur.

Externè valdoperè usitatum est in Affectibus Catarrhalibus,

(A) Nicotiana *Plantæ Genus est Flore monopetalo, infundibuliformi, multifido, cujus pistillum abit in Fructum membranaceum, septo in duo loculamenta divisum, plurimis Seminibus fœtum, placentæ affixis. Plantæ hujus exoticæ, jam nostratis factæ, plures sunt species: præcipua est* Nicotiana major, latifolia C. B. *quæ Caules assurgit tres, quinque, vel plures cubitos alto, tereti, hirsuto, albicante medulla farcto: Folia ampla Hippolapatho majora, satis appendicibus Cauli adnata, sapore fervido, sed evanido, colore ex luteo pallescente: Surculis, in quos Caulis fastigium diducitur, Flores insident purpurascentes; in Capsulas copioso minutoque rufescente Semine fœtas abeuntes. Planta tota* Tabacum, *quod ex ea paratur, satis olet. De usu & abusu* Tabaci *tum* Pulvere, *tum* Fumo, *tum* Masticatione *adhibiti, integri sunt & non pauci Authorum Tractatus, in quibus pugnantissimas legere est illorum sententias: unusquisque enim, ut fieri solet, pro sua libidine, vel illius usum, si sibi arriserit, summis laudibus effert, vel abusum vituperat, mortesque tantummon subitaneo miratur, si ab illo abhorreat. Verùm si modò quodam servato, h. e. non ad oris & narium immedicabilem titillatum, sed tanquam remedio,* Tabaco *utamur, poterit pro opportuno, & præsentaneo* Errhino, *vel* Apophlegmatizante *absque ulla metu haberi.*

lanthium, seu Nigella Romana odora, *Lob.* Melanthium, *Ger.* Melanthium Damascenum, *Cam.* Huic tamen & reliquæ subrogari non nequeunt.

Nonnisi studiosè culta nobis crescit, gaudetque solo pingui. Floret Junio, ac Julio.

OFFICINALIA NATIVA.

Semen.

Vires. Calfacit & siccat in principio g. 3. attenuat, aperit. Usus præcipui in Mucilagine Pulmonum resolvenda & expectoranda, Lacte augendo, Urina ac Mensibus ciendis, Morsibus venenatis corrigendis. Specificè in Febribus Quartanis ac Quotidianis. Extrinsecùs crebri usus est in Cephalalgia sedanda, Catarrhis exsiccandis (sternutando, tussiendo), in Cucuphis, Epithematis, &c. applicatum.

Radix sistit proprietate sua Hæmorrhagiam, si Dentibus masticetur, Naribusque imponatur.

PRÆPARATA.

1. *Semen præparatum.* Maceratur in Aceto, atque exsiccatur.

2. *Aqua stillatitia.* Ex Semine.

3. *Oleum stillatitium.* Ex Semine.

(4. *Oleum expressum* ad excludendum Fœtum juvat.)

CCXXXI. NUMMULARIA.

CEntummorbia, Hirundinaria, Serpentaria. Germ. *Egel-kraut, Schlangen-kraut, Klein Natter-kraut, Pfenning-kraut.* Gall. *Herbe monnoyere.*

Est *C. B.* 2. (Major lutea. *Hæc usualis.*
(Minor purpureo flore. *Hæc incognita.*

Dicitur Serpentaria 3. & Centummorbia, *Brunsfel.* Nummularia, *Trag. Matthiol. Fuchs. Dod. Lob. Lon. Cast. Cam. Tab. Ger.* Hirudinaria minor, *Tab.* Nummularia major lutea, *C. B.* 1.

Crescit in campestribus ac locis herbosis, humidisque. Floret Majo.

OF-

libus, præsertim Narium in Coryza, sistendis, refertturque inter *Errhina*, & ita videtur HARTMANNO *Praxi Chymiatr. c.* 22. §. 6. qui inter omnia palmam defert *Nigella nostra* ejusque *Semini*, si pulverisatum in *Aqua Majorana* per Nares attrahatur in Coryza & obstructione Narium. Imò vel solo Odore prodesse dicit, quod confirmat SENNERTUS *l.* 1. *Prax. p.* 710. qui etiam habet *Formulam Seminis Nigellæ* per Nares attrahendi contra Catarrhos. Vid. etiam TABERNÆMONTANUS *in Herbario cap. de Nigella*, ubi decantat vires *Nigellæ* contra Catarrhos. Unde pro eodem usu *Nodulus ex Semine Nigellæ, Aceto*, vel *Aqua Majorana* immersus, Naribus applicandus parari potest: vel *Semen Nigellæ*, cum *Majorana* conjunctum, *Sacculo* inclusum, aut in forma *Pulveris* applicatur Naribus pro restaurando Olfactu, obstructionibus Narium referandis, & Coryza, vel solum, vel cum *Camphora. Formulam* habuimus *superiùs*, ubi *de Majorana* egimus.

Oleum per infusionem paratum, cum tantillo *Olei destillati Majoranæ* idem præstat.

Prætereà è *Semine per destillationem* elicitur *Oleum*, quod cum *Oleo Irino*, & *Nicotiana*, v. g. ℥j. & *Aqua* aliqua appropriata, ad gutt. j. vel ij. mixtum, in Gravedine est egregium; utut *Oleum* hoc, & *Aqua* rari sint usus, & rarò prostent in Officinis. (*B*)

NIGELLASTRUM.

N*igellastrum* seu *Pseudo-melanthion* dicitur genuino nomine *Lychnis arvensis major*, Germ. *Raden.*

In *usu* Medico est nullo, saltem quod Scriptor quidam recentior *Semen* eius, si scilicet quavis vespera sub introitu lecti, dosi ac vehiculo convenienti capiatur, contra Vertiginem laudat. (*C*)

NOLI ME TANGERE.

HAnc neglexit AUTHOR, sed tamen observetur, quòd circa *Folia* sint *Noduli*, succipleni & turgiduli; & quando *Semen* maturescit, dispergitur. Crescit in Hortis publicis.

De hoc noto ex GESNERO *l.* 1. *Epist. p.* 21. quòd prosit ad provocandam Urinam, uti etiam *Folia* imposita conducunt in Stranguria, in sedando Dolore, & uti dixi, quòd juxta Folia sint *Noduli* turgidi, & succipleni: ex qua signatura GESNERUS autumavit, ac si conveniret in Tumore Arthritico, & Podagra nodosa, quod etiam postmodùm confirmavit Experientia, sive per se contusa instar *Cataplasmatis*, aut cum *Oleo Liliorum alborum*, vel alio appropriato decocta, iisdem applicetur. (*D*).

CCXXXI. NUMMULARIA. *Nummularia lutea major* revera est *Anagallidis species*, & apud Veteres de hac nihil prostat. Dicitur ita à *Foliis*, quòd *Nummos* quasi repræsentent, Germ. *Pfennig-kraut*: Dicitur & *Centummorbia* ex usu polychresto, quod multis medeatur *Morbis*. Vocatur etiam *Hirudinaria*, quod *Hirudinis* instar super terram repat, & hinc inde Radices figat.

Est Planta parva, quæ ubique crescit in locis cultioribus, Flore est luteo, sed non adeò usitata. Recentiores tamen *Plantis-Antiscorbuticis temperatioribus* accensent, & in Scorbu-

(B) Nigella, *quasi* Nigrella, *à Seminum potiùs, quàm Floris* nigro colore: *quare impropriè à multis* Melanthium *appellatur, magis propriè* Melaspermum. *Plantæ Genus est Flore rosaceo, corolla donato inter petala & stamina collocata, quam efformant corpora quædam corniformia: pistillum abit in Fructum membranaceum, multicornem, & multicapsularem, Seminibus fœtum. Multæ sunt* Nigellæ species, *atque inter has duæ* Creticæ *satis elegantes: magis Officinales sunt* Nigella arvensis, cornuta C. B. *quæ est* Melanthium sylvestre Dodonæi, *atque* Nigella flore minore simplici, candido C. B. *Hæc Caules habet pedales, tenues, striatos: Folia mediocriter lata, viridia, tenuiter divisa: Flores ramorum summitatibus insident, magni, ex albo pallescentes, in Fructum amplum desinentes multicapsularem, Semina angulosa, nigra (vel lutea) odore aromatica, gustuque acri continentem. Seminis hujus digitis contriti odor adeò maturarum* Fragorum *odorem æmulatur, ut* Aqua *ex illius maceratione parata*, Fragorum Aquam *mentiatur.* Nigellæ *verò* arvensis *Semen aptum est ad incidendas viscidas materias, quæ in Capitis sinubus collectæ Gravedinem faciunt. Quare infundatur* Majoranæ *pug. j. in cyatho* Vini albi, *addatur* ℥j. Seminum Nigellæ: *trajiciatur Vinum per linteum, ac Naribus attrahatur. Ad Colicam valet Decoctum ex* Summitatibus Chamæmeli, Meliloti, & Semine Nigellæ. *Oleum stillatitium ejusdem* Seminis *iisdem pollet viribus; valdè insuper incidit, & movet anacatharsim.* Infusum *denique* Seminis in Vino *diureticum est, & emmenagogum.*

(C) Nigellastrum Dodonæi, *seu* Pseudomelanthium J. Bauhini *est sanè* Lychnis segetum, major C. B. *ut nec hic* Ettmullerus. *Planta hæc cubitalis & altior, Caulem obtinet incanum, ramosum, inanem: Folia angusta, sed palmaria & sesquipalmaria, pilosa, bina apposita: Flores Lychnidis coronariæ, purpurei, quibus oblongum succedit pericarpium, nigro & amara Semine refertum. De hac in* Notis ad Lychnidem, *quarta differentia.*

Notandum autem, Nigellastrum raris & Fœniculaceis foliis H. R. Monsp. *non esse* Lychnidis *speciem: sed ex* Tournefortio *novum constituit Plantæ Genus*, Garidella (*à* Dño Garidel *Botanico Aquisextiensi, qui illam invenit*) *ab ipso appellatum. Flore est rosaceo, petalis fornicatis & bifidis constante, cujus pistillum abit in Capitulum ex multis capsulis oblongis, bivalvibus compositum, Semine fœtis subrotundo. Unicam hujus Generis speciem* Tournefortius *agnovit, vocavitque* Garidellam foliis tenuissimè divisis. *Hæc est* Nigella Cretica, folio Fœniculi C. B.

(D) *Quam hic* Noli me tangere *appellat* Ettmullerus *suo loco* Balsaminam *appellavit, ejusque vires ferè totidem verbis descripsit, quæ vide.* Balsamina (*quæ, ut alibi notavimus, non confundenda cum* Momordica) *est Plantæ Genus Flore polypetalo, anomalo, plerumque caudato, cujus pistillum abit in Fructum, nunc utrinque turbinatum, nunc Siliquæ æmulum, pluribus veluti musculis constantem, eorumque vi elastica dissilientem, ac Seminibus placentæ affixis fœtum. Species, quæ propriè* Noli me tangere *à* Bauhinis *dicitur, est* Balsamina lutea, Impatiens Herba Dodonæi. *Hæc è Radice fibrosa Caulem emittit cubitalem, inanem, diaphanum, succosum, ac per intervalla geniculis tuberosis, tophorum podagricorum (de quibus hic* Ettmullerus*) æmulis, interceptus: Folia Cynocrambes, latiora, serrata, è quorum alis prodeunt Flores ex flavo rubentes: his succedunt Siliquæ angulosæ, quæ levi contactu Semine excusso dissiliunt, ac Vermiculorum instar convolvuntur.*

OFFICINALIA NATIVA.

Herba, seu *Folia*.

Vires. Refrigerat, siccat, subastringit, Vulneraria est. Usus præcipui in Pulmonum exulceratione, Venis ruptis, Tussi sicca Infantum: in Fluxu cujuscunque generis, Diarrhœa, Dysenteria, Hæmoptysi: commendatur in Scorbuto, Herniisque omnis generis.

PRÆPARATA.

1. *Aqua stillatitia*, Ex Herba collecta cum Floribus mense Majo.

CCXXXII. NYMPHÆA.

Nymphaia, Nenuphar. Arab. Neousar. Germ. *See-Blum*, *Hertz-Wurtz*, *Haarvvurtz*, *Mummelken*, *Wasser Lilgen*. Gall. *Blanc d' eau*, & *Lis d'estaug*, *Nenuphar*.

Est (Alba, floribus albis. (major. (minor. (minima.
(Lutea, floribus luteis. (major. (minor.

Ex his præfertur quidem Alba, eaque major, quæ intelligenda quoties Nymphææ simpliciter mentio fit. Verumtamen nec negligenda est Lutea.

Alba dicitur Neuphar album, *Brunsfels*. Nymphæa alba, *Brunsfels. Matthiol. Dod. Lob. Lon. Tab. Ger. Clus. hist.* Nymphæa candida, *Trag. Fuchs.* Nymphæa major alba, *Cast. C. B. I.*

Lutea usitatior est, quæ inscribitur Nenuphar luteum, *Brunsfels.* Nymphæa lutea, *Trag. Matthiol. Fuchs. Dod. Lon. Lob. Cast. Tab. Ger.* major, *Clus. hist.* Nymphæa lutea major, *C. B. 1.*

Crescit in lacubus. Floret Majo, & Junio.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix, *Folia*, *Semen*, *Flores*.

Vires. *Radix*, & *Semen* refrigerant & siccant gr. 3. astringunt. *Flores* & *Folia* refrigerant, & humectant. Singula sunt usus præcipui ad Fluxum Alvi, ad Pollutionem nocturnam, Seminis acrimoniam, Sanguinis æstum & tenuitatem. Extrinsecùs crebrò adhibentur *Folia*, & *Flores* ad febriles Æstus, & Vigilias sopiendas (in Lotionibus Pedum, in impositione Foliorum, scilicet Lombis, Temporibus, Plantis Pedum.)

PRÆPARATA.

1. *Aqua*. Ex Floribus albis.
2. *Aqua stillatitia*. Ex Floribus luteis.
3. *Syrupus Nymphææ simplex*. Ex infusione Florum.
4. *Syrupus de Nymphæa compositus*, *sive de Nenupharo*. Vide Disp.
5. *Conserva*. Ex Floribus albis.
(*Extractum Radicum*.)
6. *Oleum*. Ex infusione Florum.
7. *Unguentum de Nymphæa*. Vide lib. 2.

CCXXXIII. OLEA.

---

buto eandem haud parùm efficere observarunt, in cujus Cura videtur accedere ad vires *Beccabungæ*, quoniam est temperata, nec excedens acris, uti reliquæ Plantæ Antiscorbuticæ; unde *Nummulariam acrioribus Antiscorbuticis*, pro illarum Acrimonia temperanda misceor. In specie, cùm *consolidativa vi* instructa sit, inter *Vulneraria* refertur, ita ut etiam in Vulneribus recentibus, & inveteratis, aliorum defectum impleat, si opus est, tam interno, quam externo usu; & quidem interno usu in Vulneribus Pulmonum, & dein Herniis.

Externè verò Succus expressus, aut ipsa *Planta contusa Unguenta*, atque *Emplastra* ingreditur. (E)

CCXXXII. NYMPHÆA. *Nymphæa*, Germ. *die Seeblume*, crescit *Flore luteo* & *albo*; vocatur etiam à quibusdam *Nenuphar*.

In usu potissimum sont *Folia*, & *Flores lutei* ac *albi*.

Tota Planta est succulenta admodùm, & temperatum in recessu habens Sal alcali volatile, ratione cujus refrigorare vulgò dicitur. Sed peculiare quid videtur latere in ea, dum effervescentiam Sanguinis atque Humorum, & Genituræ acrimoniam, & inde natam Pollutionem nocturnam, suo usu temperat, & mitigat: unde *Flores Nymphææ* ad omnes Affectus ex nimia Genituræ abundantia, Gonorrhœam, Priapismum, Satyriasin, Salacitatem, & Furorem uterinum, & pro temperanda Cholera, à turgescentia seminali sæpè orta, imprimis verò contra ardorem Renum in Gonorrhœa frequentem optimè laudatur. Ad hæc ad arcendas Vigilias nimias, & aliqualem Somni dispositionem inducendam, & similia Symptomata, non incommodè adhibetur internè & externè. Eadem Planta à PARACELSO commendatur ad Maniam.

Radix Nymphææ utriusque singulare quid etiam præstare dicitur contra Maniam, si assumatur *Pulvis* ad ʒj. vel ʒiß. item *Nymphæa flore luteo* collecta in ipso puncto ingressus Solis in Cancrum, & exsiccata, appensa tollit Vertiginem, quod alio tempore collecta non facit.

Aqua destillata internè usurpatur in Febribus Ardentibus; externè ingreditur *Epithemata* contra Cephalalgias & Agrypniam.

Syrupus Nymphææ simplex internè usurpatus Dolorem Capitis sedat, & blandum Somnum inducit in Affectibus biliosis, & Febribus ardentibus; convenit etiam in ardore Renum interno usu, & Gonorrhœa.

Oleum ex infusione *Florum Nymphææ* inungi solet calidis Temporibus, & Fronti, ut suavis & temperatus inducatur Somnus. (F)

CCXXXIII. OLEA.

(E) Nummulariam *non ad* Anagallidem, *ut putat* Ettmullerus, *sed potiùs ad* Lysimachiæ *Genus reducit* Tournefortius: *etsi* Rajus *in* Methodo, *quum notaverit*, Nummulariam *ab aliis* Lysimachiæ *speciebus tota facie nimis recedere*, Nummulariam *in aliud Genus erigere mavult*, *quàm illam* Lysimachiis *accensere*: *atque illam à figura Foliorum rotunda* Nummi æmula *dicta*, *flagellis repatoribus*. *Floribus è Foliorum alis exeuntibus singularibus*, *atque ex* Hermanno, *Conceptaculis rotundis in Calycibus quinquefidis occultatis*, *satis à congeneribus distingui*.

Lysimachiæ *characteres ex* Tournefortio *suo loco sunt expositi*, *qui quum in* Nummulariæ *duabus speciebus insint*; *meritò à* Tournefortio Nummularia major lutea C. B. *vocatur* Lysimachia humifusa, folio rotundiore, flore luteo, & Nummularia minor, purpurascente flore C. B. (*quam incognitam ait hic* Schrœderus), *dicitur ab eodem* Tournefortio Lysimachia humifusa, folio rotundiore, flore purpurascente. *Prima*, *quæ* Centimorbia *dicitur à* J. Bauhino, *longis*, *sed tenuibus viticulis*, *angulosis*, *proserpit*, *quibus Folia bina opposita nascuntur*, *Anagallidis rotundiora*, & *nonnihil crispa*, *gustu siccante adstringenteque*: *ex horum aliis Flores nunc bini*, *nunc terni*, *lutei*: *hos* Anagallidis luteæ *Floribus assimilat* J. Bauhinus, *sed & hæc* Lysimachia *est* humifusa, folio subrotundo, acuminato, flore luteo Tournefortio: *hos easdem pentapetalos esse ait* J. Bauhinus, *sed falsò*, *quum monopetali sint*, *rotati*, & *quinquefidi*.

Nummulariæ *Folia subacida sunt*, *styptica*, & *cæruleam papyrum valdè rubefaciunt*: *Acidum in hac Planta abundat*, & *cum Terra mistum*, *Sal parit aluminosum*, *pauca Oleo involutum*: *quare ea est valdè adstringens*, *ac vulneraria*. Camerarius *illam laudat in Scorbuto ex Lacte coctam*: *ex Vino verò & Melle* Teagus *ad Ulcera Pulmonum commendat*.

(F) Nymphæa *sic dicta*, *quoniam aquosa amet*, *est Plantæ Genus Flore rosaceo*, *cujus pistillum abit in Fructum ferè globosum vel conicum*, *Seminibus fœtum oblongis*. *Ejus species Flore Fructuque carentes*, *ex* Tournefortio, *facilè dignoscuntur Foliis amplis*, *subrotundis*, *aquis innatantibus*. *Species Officinis magis familiaris est* Nymphæa alba, major C. B. *cujus Radix crassissima cortice tegitur nigricante*, *intùs candida & fungosa*, *unde plurimæ exeunt fibræ*, *quibus aquæ fundo hæret*: *Flores autem longissimis pediculis aquas trajicientibus hærent*, *candidi*, *foliorum agmine externè virescentium stipati*: *Semen nigricans*, *splendens*, *Milio majus*. *Plantæ Radix parùm viscida est*, *amara*, & *papyrum cæruleam valdè rubefacit*. *Chymica Analysi multum exhibet Acidi & Olei*, & *exiguam Salis volatilis concreti quantitatem*: *unde nil mirum si inter valida edulcorantia connumeretur*.

Nymphæa alba, minima C.B., *quæ* Morsus Ranæ *est quibusdam*, Tournefortio *ignoti est characteris*: Hist. des Plant. p. 255.

Nymphæa lutea, major C. B. *iisdem ferè pollet viribus*, *ac* alba, major, *de qua mox*.

Nym-

O

CCXXXIII. O L E A.

Ἐλαία, Olea. Germ. *Oliven-Baum*, *Oel-Baum*. Gall. Olivier. Est (Sativa, (Sylvestris, quę Oleaster

Prior insignitur Olea, *Brunsfels. Trag. Cord. hist. Lon. Dod. Lob. Cam. Belloo.* Olea sativa, *Matthiol. Cord. in D. Cast. Tab. Ger.* Olea sativa, *C. B.* 1.

Posterior Olea sylvestris, *Matth. Tab. Ger.* Olea sylvestris seu Oleaster, *Lob. Cast.* Oleaster, *Lon. Clus. hist. C. B.* 2.

Crescit utraque in regionibus calidis, Italia, Hispania, &c. Gaudet locis siccis argillosis. Floret Julio. Fructus decerpuntur mense Novembri, & Decembri.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Folia. *Fructus* (sed conditi).

Vires. *Folia* refrigerant & exsiccant, astringunt. Usus externus & præcipuus (in Cephalalgia) in Fluxu Alvi, Mensium, in Herpetibus, & similibus. *Fructus* immaturi siccant & astringunt, imprimis sylvestres.

N. Exhibet itidem (tum Olea, cum Oleaster) *Lacrymam resinosam*, Resinæ Elemi non absimilem, sed hæc in usu non est.

P R Æ P A R A T A.

1. *Condita Olivæ*. Condiuntur Muria, antequàm planè maturuerint, in Hispania & Gallia Narbonensi: interdum etiam maturæ & nigræ.

Vires. Comestæ initio pastus excitant Appetitum, movent Alvum, humentem Ventriculum exsiccant ac confortant.

N. Rancidæ subvertunt Ventriculum.

2. *Oleum* (simpliciter ita dictum). Exprimitur ex Olivis maturis, diciturque *Oleum* (simpliciter), *Oleum commune Olivarum*.

Vires.

O

CCXXXIII. OLEA. *Olea*, Germ. *der Oelbaum*, vel *Sativa* est, vel *Sylvestris*. Crescit in Italia vulgariter, & integri Montes pleni: unde exinde *Oleum* expressum *commune* ad nos adfertur.

In usu præcipuè est *Fructus* & *Folia*.

Fructus Olea, *Olivæ* dicti, *immaturi cum Muria conditi* saporem habent acido-austerum, quo Appetitum conciliant.

Sal autem, quod ex *Muria* illa extrahitur, egregiam vim habet stimulandi Urinam, uti enim *maturi Fructus* ob nimiam oleositatem Stomachum gravant, sic immaturi ob aciditatem juvant, & præterea *vim habent stimulandi Alvum & diureticam*, atque instar *Asparagi* reddunt Urinas fœtidas.

Folia sunt rari usus, utut singularem habeant vim adstringentem.

In specie ex *Olivis maturis & immaturis Oleum expressum* habetur. Ex *maturis* scilicet *Oleum usuale & vulgare* prostat, *Olivarum* dictum, quod omnibus cognitum. Alvum laxat, emollit, maturat, & Fæces induratas leniter solvit; in Jusculis Cerevisiæ ex eo pinguefactis adhibitum. Unde sunt, qui cum Cerevisia, quod etiam habet AUTHOR noster, assumunt in Affectu Colico pro temperandis Humoribus acribus, in Stranguria, & Calculo movendo, quo laxentur viæ, Dolor sistatur, & postmodùm fiat Calculo, & Arenulis transitus. *Micam Panis* leniter torrefactam, & *Oleo Olivarum* largiter irroratam, matutino tempore largiter Alvum laxare, testatur BORELEUS *Cent.* 2. *Obs.* 14. cum *Sacchara* mistum adhibetur in Affectibus Pectoris. Cæterùm in tali casu tutiùs *Oleum Amygdalorum dulcium* usurpatur, quoniam hoc *Olivarum* in se habet *Acidum*, de quo *postmodùm* locuturi sumus. *Oleum* enim hoc *nimia interna abusu Stomachum insigniter dejicit*, eique nocet; (1.) quia Fermentum Ventriculi, ejusque vim digestivam, oleositate sua obtundit: atque (2.) Orificium Ventriculi superius nimis lubricum reddit, ut facilè Vomitus sequantur; cùm accedente levi constrictione Pylori omnia in Ventriculo contenta per superiora rejiciantur: sicut & ipsum hoc *Oleum* per se quoque Vomitus creare potest, cùm insignis in eo *Acrimonia* lateat, imò *Acidum acerrimum*, quod & Metalla fortiter corrodere valet: unde est, quòd Oculis guttula una immissa, sensibilissimas eorum Tunicas magis ferè vellicet, quàm ipse *Succus Citri*, uti quilibet in se ipso experiri potest.

Oleum Philosophorum testatur hujus Olei acrimoniam & penetrantiam: propter quam cautus sit ejus usus. Interim tamen & *Sal volatilissimum* reperitur in *Oleo Olivarum*: ex quo cum *Sale Tartari* singulare quoque *Menstruum* parari potest. *Externè*, ubi relaxatione partium nervosarum, & emollitione partium fibrosarum opus est, adhiberi potest; emollit enim Alvum obstructam & Fæces induratas leniter solvit & educit, si in *Clysteribus* applicetur. Sic PRÆVOTIUS curavit in quodam Nobili contumacissimam Alvi obstructionem solo *Oleo* ad ℔j. infuso, unde per biduum Alvi beneficium habuit. Facit huc, quod habet RULANDUS *in Thesauro Practico* de quodam, cujus Alvus per tres hebdomadas fuit constipata, ut nullo *Clystere*, neque *Suppositoria* potuerit moveri, cui singulis horis ℥iv. *Olei* hujus injecit instar *Clysteris*; quo facto, post tres horas ex ℔j. *Olei* injecti Scybala multa rejecit, Alvo postmodùm aperta manente. De portentosa Alvi constipatione, qua quidam 20. dies, imò sæpè per tres menses, non deposuit, vid. PANAROLLUS *Pent.* 1. *Obs.* 7. *p.* 1. Propter hanc vim temperandi, & laxandi adhiberi solet etiam, ubi in copia habetur, nimirum in Italia, in *Balneis* contra Febrem Hecticam, Atrophiam nimiam & Tabem Corporis: in Calculo & Nephritico Dolore, ut laxentur & humectentur viæ, & inde pateat Calculo exitus, Doloresque sistantur præprimis cùm Oleum externè habeat *vim anodynam*.

Cæterùm de hoc *Oleo communi* suprà dixi; quòd illi insit *copiosum Acidum*, à Pinguedine quidem temperatum & correctum, ut gustu se non prodat; nihilominùs tamen est Acidum satis potens, adeò ut soleat corrodere omnia Metalla, excepto solo Auro. Immittat enim aliquis vel *Martem*, vel *Venerem*, vel aliud Metallum, in hoc *Oleum*, & videbit illi adhærentem *Rubiginem*, quæ non est *Viride Æris*, sed *Crocus Metalli* ab *Olivarum Oleo* corrodente. Unde valdoperè errant ii, qui *Gladios*, aut alia *Arma* ex Metallo quodam facta inungunt *Oleo communi*; quippe quod magis, præter hoc, quòd lubricet, *Rubiginis* author est, quàm quòd eandem arcere valeat. Unde, qui Ferramenta à Rubigine volunt præservare, meliùs faciunt, si *rasuram Plumbi Oleo* infundant; hoc enim absorbet Olei Acidum, unde tale Oleum ita correctum optimum est ad ista præservanda. Et ex hoc fundamento videtur natum *Oleum Philosophorum*, in quo nempe Acidum relictum est maximam partem correctum, prodeunte Oleo volatiliore, subtiliore, magisque alcalino. Aut potiùs inungendi sunt cum *Sevis Animalium*, sive sit commune, *Sevum Bovinum*, sive sit *Hircinum*, quod præ cæteris omnibus habet vim arcendi Rubiginem. De Oleo hoc communi, quòd corrodat Metalla, vid. SCHOTTUS *in Techn. Curios. l.* 9. *cap.* 8. *Propos.* 30. *p.* 691. uti etiam TACHENIUS *in Hippocrate Chymico*, ubi sufficienter probat, quòd in Oleo communi sit copiosum Acidum *p.* 17. & *p.* 175. & habet simul egregia quædam de Oleis: id quod de omnibus Oleis expressis est intelligendum. Propterea talia Olea, quæ habent Acidum in se, inimica sunt omnibus Vulneribus & Ulceribus, & fiunt exinde Telephia, Chronica, & difficillima curatu.

His præmissis, non immeritò, quoniam in se habet Acidum contrarium, & inimicum Vulneribus hoc *Oleum*, quæritur (1.) *unde fit, quòd ingrediatur Unguenta & Balsama vulneraria?* (2.) *unde Oleum hoc temperet acrimoniam Humorum?* Rationem subministrat TACHENIUS: quoniam nimirum, quando sentit Ignem, fit, ut exhalet subtilior acida pars, & relinquitur Oleum alcalisatum, contrarium omni Acido, unde potiùs spissum, Acido vacuum, impatiens, novo Acido rursus desiderat saturari; illudque dum in Membro dolente reperit alcalisatum, absorbet, corrigit, extrahit, inque

Nymphæa verò lutea minor, flore fimbriato C. B. ex Tournefortio, *ad novum Genus reducenda, quod* Nymphoides *appellas, quasi Planta toto habitu & crescendi modo ad* Nymphæam *accedens; ab illa tamen maximè differt Floris, Fructus & Seminis structura. Est enim* Nymphoides *Plantæ Genus Flore monopetalo, rotato, cujus pistillum abit in Thecam oblongam, compressam, mollem, unicapsularem, Seminibus fœtam calyptra obvolutis.* Nymphæa *igitur* lutea, minor, flore fimbriato C. B. *est* Tournefortio Nymphoides aquis innatans: *hæc radiculis multis uliginoso cœno affixa est, capillaceis, è Caulium nodis prodeuntibus: Foliis longo pediculo nixis, aquæ innatantibus, crassis: Flores* Floribus Cucurbitæ *assimilat* J. Bauhinus, *at quinque foliis constare ait, quod falsum est, monopetali enim sunt, ut dictum, & per ambitum venustissimè fimbriati.*

Vires. Calfacit & humectat moderatè. (N. Vetus calidius est recenti) & emollit, digerit, Vulnerarium est, Alvum laxat cum Cerevisia calida assumptum ad ℥j. ariditatem Pectoris corrigit, tormina Ventris mitigat, Urinarios meatus laxat, erosos abstergit & consolidat. Extrinsecùs creberrimi usus est in Clysteribus, Tumoribus calidis, &c.

N. 1. Cum Aqua tepida assumptum movet Vomitum.

N. 2. In patria mea Westphalia usitatissimum est, Vulneratis quotidie exhibere Oleum Olivarum cum Cerevisia calida, quo adeò largè utuntur, ut quoque Sudor Oleum redoleat.

3. *Oleum Omphacinum*. Exprimitur ex Olivis immaturis.

Vires. Refrigerat, siccat, astringit, adeoque multis Compositionibus inservit.

4. *Oleum Philosophorum*. Fit destillando Oleum Olivarum, cum Lateribus ignitis mixtum ex Retorta. *Aug.*

Vires. Discutit, maturat, emollit, Prodest Tumoribus frigidis, duris, &c.

CCXXXIV. ONONIS.

ANωνις, *Dioscorid.* Ονωνις, *Theophr.* Germ. *Hauhechel*, *Stalkraut*, *Ochsenkraut*. Gall. *Arreste bœuf.*

Est
- Spinosa.
  - (Purpurea. (Flore). *Hac utualior.*
  - (Lutea. (Flore).
- non Spinosa.
  - (Purpurea.
  - (Lutea
    - (major.
    - (minor.
  - (Luteo-variegata.

Videatur Resta Bovis. *Trag. Lon.* Anonis seu Ononis, *Matth. Tab.* Anonis, *Fuchs. Dod. Cast.* Ononis, *Cord. in D. Lob.* Anonis. *Ger.* Anonis spinosa, flore purpureo, *C. B.* &c.

Crescit in campestribus, dumetis, arvis, juxta vias. Floret Junio, Julio.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix, ac potissimùm hujus *Cortex*.

Vires. Calfacit & siccat in principio 3. abstergit, attenuat, di-

---

que se recipit, & Dolor inde cessat, aut saltem mitigatur. Videatur TACHENIUS *citato loco*.

Fuit hoc *Oleum commune*, quod exprimitur ex *Olivis maturis*.

Ex *Olivis immaturis* quod exprimitur *Oleum*, vocatur *Omphacinum*, in quo *Aciditas austera* manifesta deprehenditur, atque adeò pro usu *adstrictorie & roborative* Fibrarum commodatur.

Ulteriùs *Oleo Olivarum* non tantùm per se ordinarium ferè est *Ingrediens* in *Balsames*, *Linimenta*, *Emplastra*, & *Cataplasmata* & *Unguenta vulneraria*, sed etiam infusione plurium Vegetabilium magis appropriatur, & specificatur ad plures usus: unde parant nonnulli *Balsamum Samaritanum* ex hoc *Oleo* & *Vino*, juxta locum *Scripturæ Sacræ*, ubi Hominem istum in Latrones illapsum à Samarita *Vino* & *Oleo* obtinctum fuisse legimus. Hæc duo coquunt invicem ad spissitudinem *Unguenti* seu *Balsami*, de quo vid. *Chirurgi* hinc inde *in Scriptis*. Balsamum hoc correxit & augmentavit cum aliis Ingredientibus THEOPHRASTUS *in Chirurgia parva*.

Lotionem quidam, imprimis MERCURIALIS *de compositione Medicamentorum*, *lib.* 3. *cap.* 26. præcipiunt, quam autem ceu ineptam & infantilem taxat ZWELFERUS *in Animadvers. in Pharm. August. p.* 416. præprimis cùm illorum ad usus capiendos quotidie sine noxa usurpetur.

Denique sequitur *Oleum Philosophorum*, quod aliàs fit, quando *Laterum* frustà, probè candefacta, immittuntur *Oleo Olivarum*, ut hujus magnam portionem imbibant, & si *Lateres* bi quantitate sufficiente *Olei* imprægnati & saturati sunt, pulverisantur, & destillantur vel in Arena, vel in aperto Igne per Retortam, atque tunc prodit *Oleum volatile* insigniter penetrativum, à cineribus per Arenam rectificandum, quod vocant *Oleum Lateritium*, & *Philosophorum*.

Potest etiam mediante Arena parari. GLAUBERUS elegantius reddit per concentrationem, abstrahendo hoc *Oleum* a *Spiritu Nitri*. Processum videbitis in *Scriptis in quarto P.* 1. *pag.* 90. Sunt, qui recipiunt *Olei Olivarum* p. j. *Salis Tartari* part. iij. destillant per Retortam, sicque Oleum mirandæ virtutis tam Chymico, quàm Medico usu, eliciunt: Idem cum *Calce viva* fieri potest. Sanè ipsum *Oleum Olivarum* per se destillatum suggerit *Oleum penetrantissimum*, pariter ferè, atque modò de *Oleo Lini* dictum fuit.

Oleum ergò *Philosophorum* egregiè penetrat, discutit, resolvit, attenuat & incidit, in quibus Indicationibus non habetur ei par Remedium: unde in Tumoribus duris, frigidis, strumosis & scirrhosis resolvendis & emolliendis optimum habetur Remedium. Ad Nervorum Affectus à Frigore quoscunque externo illitu convenit, cùm egregiè calefaciat: cum pauco *Bombace* Auribus inditum Surditati & deficienti Auditui, seu Subauditioni succurrit, egregiè discutit, & per poros Cutis expellit. STARICIUS, *in dem Helden schatze p.* 13. refert, quòd si quis in *Oleum Philosophicum* intingat, & maceret *Lanam bombacinam*, vel aliam, exque hac posteà cum *Cera* vel *Sevo* faciat *Candelam*, hæc ipsa semel accensa, neque à Pluvia neque à Vento extinguatur.

Istud, quod suprà insinuabatur, *Acidum Olei corrigi à Plumbo*, suggerit fundamentum *Emplastrorum* Chirurgicorum Veterum & Modernorum, quæ maximam partem ex *Plumbo* & *Oleo* constant. Nempe *Oleum* Ipsum, propter latens Acidum & viscosiorem consistentiam, inimicum est Vulneribus atque Ulceribus, utraque sordida reddit; sed dum ipsi permiscetur *Plumbum*, hoc ab Acido arrosum disponitur, ut faciliùs Aciditatem imbibere queat. Ipsum *Oleum* alcalinum magis magisque subtile & penetrans factum, vi balsamica Partibus læsis optimè succurrit, & ita talia *Emplastra*, qualia sunt *Nutritum*, *Album coctum*, de *Cerussa camphoratum*, de *Spermate Ranarum*, de *Minio*, de *Lithargyrio*, &c. pluribus scopis satisfaciunt, indeque creberrimi sunt usus. (G)

CCXXXIV. ONONIS. *Ononis purpurea spinosa*, seu *Resta Bovis*, dicitur etiam *Anonis*, quasi à *nullo usu*, eò quod ubique prostet in agris, & Aratoribus inter arandum sit impedimento: unde & *Remora Aratri* nonnullis audit, Ger. *die Hauhechel*. Litigant Authores, ad quodnam Genus Plantarum referri debeat? Verùm reverà ad *Trifolia* pertinet, & *Trifolium frutescens* esse videtur. Dividitur in *non Spinosam* & *Spinosam*; qua & Asini delectari dicuntur. *Utraque* est vel *Flore purpureo*, vel *albo*.

In usu est *tota Planta*; præprimis hujus *Radix* & *Radicis Cortex*.

Radix inter *Aperientes* & *Resolventes* vulgò numeratur, & meritò: resolvit enim Mucum agglutinatum, & crassos ac induratos Humores: unde in Obstructione Hepatis, Ictero & similibus prodest. Dehinc *usum* obtinet *diureticum*, ubi primatum ferè tenet, & *nephriticum*, cum singularem habeat vim pellendi Urinam & Calculum, & exturbandi Arenulas ex Renibus, cui usui imprimis convenit *Herba Infusum in Vino Malvatico*, quod Vinum infusionis Herbæ egregiam acquirit vim antinephriticam: conf. CRATO *l.* 6. *Conf.* 83. in tanta tamen Diureticorum copia vix adhibetur. Vis ejus consistit in *Sale essentiali boraci*, & *seminitroso*. *Radix* aliàs pulverisata ad ℥j. assumpta, vel decocta, & continuando aliquandiu usurpata, in Sarcocele, ubi Testiculis caro nigra accrescit, euporiston & polychreston egregium est. Sic Cortex quoque commendatur a MATTHIOLO ad Hernias carnosas, de quo vid. SENNERTUS *l.* 3. *Prax. Med. pag.* 919. quod confirmat HORNUNGIUS *in Cista Med. p.* 311. dum inquit: *Decoctum Radicis Ononidis prodesse singulariter in Hernia carnosa: externè simul applicantur Emollientia*. Extrinsecùs tandem eadem *Radix* in *Aqua* & *Aceto*, seu *Oxycrato* cocta pro *Gargarismate* in Gingivarum laxitate & putredine ab exulceratione, item in Dentium dolore à Scorbuto, laudatur.

Prostat *Essentia Ononidis* in Affectibus Calculosis insigniter commendata, quæ paratur hoc modo:

℞. *Plantam integram cum Radice & Floribus*, mundatam, & minutim incisam; affunde *Vinum Malvaticum*, vel *Spiritum Vini* ad eminentiam 4. digitorum: stent in loco calido in digestione per 8. dies noctesque; post destilla, & in hunce *Liquorem* destillatum de novo infunde *Herbam eandem recentem cum Radice & Floribus*, iterumque digere per tot dies & noctes; postmodùm *Mi-*

(G) Olea *est Arboris Genus Flore veluti infundibuliformi quadripartita, cujus pistillum abit in Fructum (Olivam) ovatum, mollem, succipleum, Ossiculo fœtum oblonga, in qua Nucleus continetur ejusdem formæ.* Oleæ *species, quemadmodùm &* Olivas, Oleumque *ex iis expressum, nemo est qui nesciat.* Olea *inter* longævas Arbores *connumeratur à* Theophrasto, *quippe cujus Truncus ad bina secula vivat: idem tamen fatetur, illius vitam adhuc ampliùs perennari in Germinibus, quæ Trunco adnascuntur, atque ex* Radicibus, *quas* παραφυάδας *vocat, erumpunt.*

discutit. Usus præcipui in Diuresi, Lithiasi, Ictero, obstructione Hepatis, in carnosu Ramice absumendo. Hæmorrhoidibus cæcis, Maricisve discutiendis (Infusum aliquamdiu bibitum,) Extrinsecùs in putredine Oris ac dolore Dentium (Gargarismate.)

N. Antequàm Spinas protrudat, conditur cum Sale pro Cibario.

P R Æ P A R A T A.

1. *Aqua stillatitia*. Ex integra Planta cum Radicibus novellis eruta.
2. *Syrupi* in Dispensatoriis quibusdam fit mentio.
(3. *Sal*. Diureticum.)

CCXXXV. O R I G A N U M.

ORiganum, *Brunsf.* Origanum vulgare, *Trag. Matth. Lon.* Origanum sylvestre, *Dod. Cord. in D. Fuchs. Tab. Cam.* Agri-Origanum, seu Onitis major, *Lob.* Origanum Anglicum, *Ger.* Origanum sylvestre, Cunila Bubola Plinii, *C. B. 1.* Germ. Cunicula. Germ. *Dosten*, *Wolgemuth*. Gall. *Origan*.

Crescit in locis campestribus opacis. Floret Junio, ac Julio.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Folia cum *Floribus*, seu *Summitatibus*.

Vires. Calfaciunt & siccant 3. abstergunt, astringunt. Usus præcipui in obstructione Pulmonum, Epatis, ac Uteri, & hinc in Tussi, Asthmate, Ictero; auget Lac; ichorosa Excrementa per Sudorem expellit (ante Balneum assumptum.) Extrinsecùs usu venit crebriori, eoque in Balneis Uterinis, Cephalicis, totius Corporis (contra Scabiem.)

P R Æ P A R A T A.

1. *Aqua stillatitia*. Ex integra Planta cum Floribus.
2. *Oleum stillatitium*. Rarò prostat.
(Odontalgiæ conveniens.)
3. *Sal ex Cinere*. Rarò itidem paratur.

OSTRUTIUM, *vide* I M P E R A T O R I A.

CCXXXVI. PAL-

Mistura fortiter exprime, & cola. *Colatura* digeratur in Balneo Mariæ, tandem per Chartam emporeticam filtretur, & servetur: adhinc à *Capite mortuo* restitante calcinando eliciatur *Sal fixum salsum* (quod si nimis alcalisetur, fit *Sal urinosum*.) Hoc *Sal* addatur prioribus, & habebitur *Essentia Diuretica Lithontriptica* egregia, etiam ad Hernias carnosas curandas.

Aqua destillata quibusdam in locis in usu est, cum qua etiam habemus Exemplum Herniæ curatæ, non omissis externis, apud SCULTETUM *in Armamentario Chirurgico Obs. 74.* (*H*)

O P H I O G L O S S U M.

O*Phioglossum*, Germ. *Natterzunge*, dicitur ita, quoniam Flore refert *Linguam viperinam*: crescit in pratis umbrosis & nemorosis, & à similitudine, quam habet Flos ex Folio erumpens cum Lingua viperina, inter *Vulneraria* non extremum habetur, sive internè in *Decoctis*, & *Potionibus Vulnerariis*, sive externè inter *Balsama* & *Unguenta*, & *Emplastra Vulneraria*. In utroque casu est Planta satis commendata a Modernis, qui etiam inter alia eam in Herniis Infantum multùm commendant. *Succus expressus*, & ex hoc parata *Unguenta* & *Emplastra*, vi chirurgica ad eorum Vulnera, & Ulcera sunt usitatissima; alias de hac nihil prostat. *Composita* ex illa possunt videri apud TABERNÆMONTANUM. *Author noster* planè omisit. (*I*)

CCXXXV. ORIGANUM. *Origanum* Græca vox est: Unde verò sic dicatur, Interpretes litigant: Ger. *Dosten*, *Wohlgemuth*. *Duplex* prostat in Officinis, *Vulgare* & *Creticum*. *Vulgare* est Planta satis cognita, quoniam crescit in locis sylvestribus; *aromatica*, congener *Majorana*, unde etiam vocatur *Majorana latifolia*, minùs tamen acris atque penetrans, vires *Serpilli* atque *Majorana* ferè superans. *Sale nitroso volatili oleoso* est impregnatum; propter vim aromaticam *Aquas* & *Essentias Anacepticas*, Nervis, ac Cerebri Affectibus dicatas, ordinariè ingreditur singulare enim est *Cephalicum* & *Uterinum*, non minùs etiam quàm *Stomachicum*, utut usus ejus internus admodùm sit rarus. Imprimis verò convenire dicitur Stomacho, ejusque Affectibus Flatulentis, iisque, qui Acida ructant, aut qui Nausea & Fastidio torquentur. Menses etiam peculiariter ciere dicitur.

Externe in *Pediluviis*, *Lotionibus*, *Fomentis*, ac *Balneis* plerumque adhibetur, unà cum aliis Plantis Cephalico-aromaticis, in Affectibus Catarrhosis; quin & in Morbis Mulierum Hystericis & Affectibus Capitis, cum *Floribus Chamomillæ*, *Thymo*, & similibus usurpari potest.

Suggerit quidem *Oleum per destillationem*, sed admodùm paucum, quod contra Odontalgiam tanquam Specificum, item contra Cephalalgiam, laudatur. Interim *Origani* hujus loco *Origanum Creticum* substitui potest, quod magis pingue, & plus Olei suggerit. (*K*)

O R I G A N U M   C R E T I C U M.

O*Riganum Creticum* nobilius est *Vulgari*, interim tamen nec *Nostras* rejiciendum.

Vim habet *alexipharmacam*, & convenit in Morsu ab Animalibus venenatis, Viperis, &c.

Per retortam destillatum suggerit *Oleum*, quod pro singulari remedio contra Dolores Capitis, & Dentium contumacissimos habetur, cum Bombace illis illitum; adeò ut rectè ipsi *Caryophyllorum* & *Macis Oleo*, aliisque Remediis præferatur hoc in passu, ob egregiam vim & facultatem, quam in dictis Morbis, & imprimis in Odontalgia, incantamenti instar, exerit. Quòd si sit nimis forte, diluitur cum

(H) Ononis *ab* ὄνος Asinus, *quasi Planta* Asinis *grata*, *dicitur etiam* Anonis, *estque Plantæ Genus Flore papilionaceo, cujus pistilium abit in Siliquam turgescentem, bivalvem, Seminibus reniformibus fœtam, Addit* Tournefortius *Folia terna pediculis insidentia, & quandoque in eodem Planta Folia singularia. Multæ sunt* Anonidis species, spinosæ *&* non spinosæ, *varioque* Florum *colore distinctæ. Officinalis est* Anonis spinosa, flore purpureo C. B. *Hæc longè, latèque albidas spargit Radices, fractu contumaces (hæ Aratro & Bobus remoram faciunt, atque hinc* Restam Bovis *eam dictam volunt): Rami frequentes, cubitales fruticantes, tenues, hirsuti, spinis longis armati: Folia incondita sublonga, crenata, nigricantia, hirsuta, glutinosa: Flores Coluteæ: Siliquæ parvæ rotundum Semen continent. Planta hæc cæruleam papyrum aliquantulùm rubefacit: ejus Folia gustu leguminoso sunt prædita, malè olent, & aliqualem visciditatem præseferunt: hinc credere est, illius Sal ad Tartarum vitriolatum quamproximè accedere, sed Phlegmate involvi; multa Terra, Sulfureque densato; meritò igitur omnium Authorum consensu* Anonis *valde aperitiva, & diuretica. Quidam infundunt* ʒij. Radicis Anonidis *in cyatho* Vini albi, *atque in Colica nephritica exhibent, cùm diureticis est opus. Plantæ universæ* Decoctum *scorbuticas Oris exulcerationes lotione curat.*

(I) Ophioglossum *ab* ὄφις serpens & γλῶσσα Lingua, *quasi* Lingua serpentina, *à Fructus forma. Ex iis Plantis est, quæ Floribus carent, Fructu verò donatur dingelato, in plures cellulas bino ordine per longitudinem diviso, quibus per maturationem dehiscentibus tennis pollen (Semen) excidit, ut* Camerario. Ophioglossum vulgatum C. B. *Radice nititur cirrata: Pedicellus palmaris Folium singulare sustinet, carnosum, læve, erectum, è cujus sinu Fructus lingulatus prodit.*

(K) Origanum *ab* ὄρος Mons & γάνος Lætitia, *quòd scilicet* Montibus delectetur: *inter Plantas Flore labiato, quorum labium superius subrectum est, præcipuè distinguitur ex eo, quòd* Flores Origani *in spicis squamosis & Muscariè æmulis nascantur. Vulgare est* Origanum sylvestre, Cunila bubula Plinii C. B. *è cujus Radicibus tenuibus, obliquis, capillatis, surgunt plures Caules cubitales, quadrati, hirsuti, ad quorum nodos adversa Folia Calaminthæ arvensis: Flosculi rubescentes, Semen minimum.* Origani *Planta est acris, aromatica, abstergens, & parùm rubefacit cæruleam papyrum: unde conjicere datum est, præter multas particulas terrestres, illam refertam esse Sale volatili, aromaticis, & oleoso: hoc autem Acido non omninò exutum, ut Sal volatile oleosum artificiale, in quo Acidum Salis ammoniaci à Sale Tartari perdomitum est. Origani decoctum excellit in Asthmate, Tussi ferina, Cruditatibus, Pleuritide. Colli ex Rheumatismo tentiones Planta ad ignem exsiccata, atque universo capiti calidè cum linteo applicata sanat.* Vinum *cui leviter sicca* Origani Folia *incocta sint, sæpiùs haustum,* Venenorum Arsenicalium *vim retundere, non semel vidimus.*

P

CCXXXVI. PALMA.

Φοῖνιξ, Palma, *Trag. Matth. Dod. Alpin. Cord. in D. Lob. Cast. Cam.* Palma major, *Tab.* Dactyliscum, Palma elate *Matth.* Palma elate, *Cord. in D. Dod.* Caryotæ, Caritides, Fructus Palmæ Dactyli. *Cast.* Palmarum Fructus, sive Dactyli, *Lob. Dod.* Palma major, *C. B.* 1. Germ. *Dattelbaum, oder Dattel-baum.* Gall. *Palmier.*

Crescit in Judæa, Syria, Ægypto, Africa, & similibus locis calidis.

N. Palmas Fœminas non sine aspersione Pulveris, vel Florum è *Palmis Maribus* parere asserit *Alpinus.*

OFFICINALIA NATIVA.

Fructus (Officinis) *Dactyli, Palmulæ.* Germ. *Datteln.* Gall. *Dattes.*

Eligendi magni, flavi, parùm rugosi, molles, pleni, carnosi, carne subdura ad nucleum candicante, ad corticem rubescente, & qui contusi minùs sonant, sapore vinoso. Deteriores sunt graciles, flaccidi, duri & excarnes.

Vires. Dactylorum maturorum pulpa calfacit, subastringit; (*immaturi* estringunt fortiter); asperitatem Faucium leniunt, Fœtum in Utero roborant, Fluxus Ventris sistunt, vitiis Renum ac Vesicæ succurrunt: Extrinsecùs conveniunt in Cataplasmatis astringentibus, & similibus.

N. Concoctu sunt difficiles, Capiti dolorem inferunt (imprimis calidis), crassum ac melancholicum Humorem generant.

{ *Ossa*, Germ. *Dattelstein*. Gall. *Noyaux de Dattes*, Usurpantur ad dysiochiam. [A]

PRÆPARATA.

1. *Species seu Electuarium Diaphœnicum Mesue & Fernelii.* [Horum basis est *Turbith*, ac *Diagridium*.
2. *Diaphœnicum in solido*, i. e. *Tabella. Electuarium Diamhœnicon.* [Vid. D. & *Turbith*, infrà de *Purgant.*

CCXXXVII. PAPAVER SATIVUM.

Μήκων Papaver [simpliciter.] Arab. *Chaschas.* Germ. *Mag-Samen, Dol-Magen, Dol-Samen, Moen.* Gall. *Du Pavot.*

Est [Album, *quod tutiùs intra corpus adhibetur.*
[Nigrum, *quod non æquè tutum est.*

Videatur *prius* Papaver, *Brasf. Lon.* Papaver sativum, *Matth. Tab.* Papaver album, *Trag. Dod.* Papaver album sativum, *Lob. Cast. Ger.* Papaver sativum, semine candido, *Fuchs.* Papaver hortense, semine albo, *C. B.* 1.

Nigrum usitatiùs inscribitur Papaver nigrum *Brunsf. Cast.* Pa-

---

cùm pauco *Oleo Amygdalarum dulcium expresso*; si sit impotens ac debile, adduntur gr. j. vel ij. *Camphoræ*, sicque fit *Oleum* laudatum ad Odontalgiam: potest etiam admisceri *Oleo Caryophyllorum*, quod non minùs est Odontalgicum, quàm ipsum *Oleum Origani*. (*L*)

P

CCXXXVI. PALMA. *Palme*, German. *der Palmenbaum*, Arbor est exotica, ejusque *Fructus* sub nomine *Dactylorum* ad nos adferuntur ex Italia, Syria, aliisque locis calidis.

Ex hac *Palma* tantummodò Officinis noti sunt *Dactyli*, Ger. *die Datteln*, de quorum electione videatur Author. *Usus* tamen eorum est admodùm rarus, nisi quòd ratione dulcedinis à quibusdam unà cum *Ficubus* aut *Sebesten* præscribantur, pro scopo scilicet temperandi acrimoniam quamcunque, & nimiam corrosivitatem Lymphæ, aliorumque Humorum, ac leniendi asperitates Faucium. Hinc *Decocta*, & *Hydromelita Pectoralia* ingrediuntur, ut & *Misturas* in Dysuria, & Ardore Urinæ frequenter adhibendas. Sed loco hujus sufficiunt solæ *Passulæ*. *Lapilli* contenti vi insigni *diuretica* pollent, quæ optimum eah-bent euporiston; horum enim *Rasura* cum *Syrupo de Althæa* usurpata, egregiè confert in Dysuria, Urinæ acido-salsam acrimoniam temperando & sistendo. Hinc ex *carne Dactylorum* & *Lapillis* quidam singulare parant Remedium contra Ardorem Urinæ seu Dysuriam, cujus Compositio est hæc:

℞. *Dactylorum* q. v.

Lapilli lima terantur in Pulverem tenuissimum: *Caro* scindatur in particulas, in furno exsiccetur, & pulverisetur in mortario. Hi duo *Pulveres* misceantur, & à ℨß. ad ℨj. usurpentur mane & vesperi in *Syrupo de Althæa Fernelii*, vel *Mistura* sequenti:

℞. *Aquæ Chamomill.*
Lactucæ,
Nymph. an. ℥iv.
Cinnam. ℥ß.
Syrup. de Alth. Fernel. ℥iij.
Cichor. cum Rhab. ℥j. M.

Atque certè egregium est Remedium ad temperandam, ut & purgandam omnem ejusmodi acrimoniam.

Rari aliàs & pauci usus sunt *Dactyli*. [*M*]

CCXXXVII. PAPAVER SATIVUM. *Papaver* duplex est, vel *Sativum*, vel *Sylvestre* seu *Rhœas*. *Differentia* est in *Foliis*, quæ notatu digna, ne fiat confusio, errorum mater; *Sativum* enim habet Folia latiora, & *Papaver Rhœas* Folia angustiora laciniata. Græcis dicitur μήκων, quasi μὴ κοινεῖν, à *non ministrando*, quia Homines torpidos reddit, ita, ut ministeria sua obire non valeant, unde *Meconium*. *Papaver* verò dicitur (ut nonnulli volunt) ab Infantum voce *Papa*, quod Lacti seu Pulti Infantum permistum Infantes reddat ad Somnum proclives.

Ratione *Seminis Papaver* dividitur in *Album* & *Nigrum*: Hoc, scilicet Nigrum, magis *narcoticum*, hinc deterius, scilicet Albo, putatur; de quo videatur FORESTUS *l.* 9. *Observ.* 14. *in Scholio*; sed falsò sic judicatur juxta LOWE-

---

(L) *Quamquàm suo loco notaverimus*, Dictamnum Creticum Officinarum *ad* Origani species *reduci*, *vocarique à* Tournefortio Origanum Creticum, latifolium, tomentosum, seu Dictamnus Creticus; *attamen non confundendum est* Origanum Creticum, *de quo hîc* Ettmullerus, *cum* Origano Cretico, Dictamnus Creticus, *appellato: de eo enim sub tit.* Dictamnus *cum A. loquuti sumus*. Origanum *verò* Creticum *hujus loci est* Origanum Onites. C. B. *quam Plantam* genuinam Græcorum Hyssopum *credit* Loselius. *Hæc Origani species nobis inusitata.*

(A) *Hoc est ad* Partum difficilem.

(M) Palma *quamquàm exotica Arbor*, *adeò tamen per universam Europam frequens facta est*, *ut mirum videri possit*, *cur* Tournefortius *illius characteres non exposuerit*, *atque ad Arborum aliquam Classem non reduxerit*. *Cl.* Rajus in Methodo *inter Arbores connumerat Foliis* Arundinaceis, *Caudice simplici non ramoso: verùm idem Author subdit*, *quòd quamvis sint Palmæ nonnullæ latifoliæ*, *ut* Flabelliformes *dici possint*; *notat tamen Folia hæc striata esse*, *& nervis secundùm longitudinem productis*, Arundinaceis *respondere*, *ut illa è pluribus Foliis Arundinaceis secundùm margines connexis composita videantur*. *Addit* Palmas, *quòd* Caudice simplici *sint*, μονοστελέχεις, *& μονοφυεῖς juxtà* Theophrastum *dici*, *imò & μονοβλάστους*, *ἀπαραβλάστους*, *& μονοκλώνους dici posse*, *eo quòd unicam tantùm una vice gemmam*, *sed maximam producant*, *Flore tripetalo*. *Demum inter* Spathiseeas *Arbores connumerat*. *Notante autem* Lemery *Palmæ Flores nascuntur in magno Involucro* (*quod* Elate *appellant Græci*) *absconditi: eo autem*, *cùm ad certam magnitudinem pervenerit*, *reserato*, *Flores albi*, *racematim dispositi sese conspiciendos exhibeat: hos sequuntur* Dactyli, *Fructus notæ structuræ & saporis*. *In nostris Regionibus Fructus hi non maturescunt*, *vel soli defectu*, *vel quia* (*ut multi pro vero habent*) *Palmæ fœminæ embryones à Pulvere à Palma mare evolante*, *ob Arborum harum raritatem*, *non fœcundantur*: *quod quemadmodùm in multis Plantis* (*quæ mares & fœminæ ea ratione dicuntur*) *accidere verosimile est*, *ut alibi notavimus: ita & in Palmis fieri debere opinantur*. *An id verum esset*, *nescire tentavit Clarissimus* Tournefortius, *cùm in Hispania Bætica Palmarum feracissima versaretur: sed etsi à prudentioribus viris hac de re sciscitaretur*, *nihil tamen certi excipere potuit*. *Præclarus tamen vir* Hadgi Mustapha Aga *Legatus Tripolitanus ad Regem Christianissimum*, *Parisiis ei declaravit*, *Ramulum Floris Palmæ maris in Spatham Palmæ fœminæ*, *quæ Fructus profert*, *inseri*, *quo tempore Spatha hiare solet*. *Flos enim explicatus Pulverem fundit*, *sine cujus affectione* Dactyli *acerbi forent*, *& insuaves: imò & officulis carerent* (*hoc namque sæpe ita evanescant*, *ut deesse videantur*) *Camelis tantùm*, *& Jumentis exhibendi*. *Hæc* Tournefortius.

Papaver sativum 2. vulgò nigrum, *Cord. in D.* Papaver sativum, semine atro, *Fuchs.* Papaver hortense, nigro semine, sylvestre Dioscoridi, nigrum Plinio, *C. B.* 2.
Colitur in hortis. Floret media æstate.

OFFICINALIA NATIVA.

Flores. Semen albi & nigri. *Capita* cum & sine Semine.
Vires. Refrigerat & humectat 3. (aliis 4.) Usus præcipui in Somno conciliando, in Affectibus Pectoris ac Pulmonum, & imprimis in Tussi, Raucedine, Phthisi. Hinc & in fluxu Albi. Extrinsecùs in Dolore leniendo, Somno introducendo (Capiti, Pedibusve adhibitum.)

PRÆPARATA.

1. *Succus inspissatus.* Ex Foliis.
N. De *Opio*, ac *Meconio*, quæ Succi sunt Papaverum exoticorum. Videtis *infrà*.
2. *Extractum.* Ex Floribus siccis cum Aqua Papaveris.
N. Quercetanus in Pharm. Rest. c. 25. parat hoc modo. ℞. *Cap. Papav.* q. v. (cùm Flores expandere incipit, præstatque Papaver, quod Flores fert rubicundos) contunde ac diger. in *M. B.* cum *Hydromelite vinoso*, vel *Vino Canario*, dies (12. 15.) ut Liquor intentissimè rubescat. Exprime fortiter ut omnis virtus gummosa, & Resina eliciatur. Abstrahe lento igne (M B.) ad remanentiam gummosæ & resinosæ substantiæ, quam adhuc calentem si voles affunde in frigidum, & subitò coagulabitur. Et hoc, ait, est verum probatumque *Opium*, ac nullo modo Sophisticum (intellige Germanicum), quod loco *Opii exotici* adhiberi potest, de quo *Classe sequenti*.
3. *Aqua*, Ex Floribus vel Capitibus florentibus.
4. *Syrupus Simplex.* Ex Decoct. Capit. Papav. utr. c. Sem. an. & Penidio. Vide Dispens.
5. *Compositus.* Fit cum aliis Pectoralibus. Vide Disp.
6. *Electuarium* 1. *Diacodium simplex.* Ex Decoct. Capit. Papav. albi & Melle, (vel Saccharo, vel Sapa cum Glycyrrhiza.)
7. 2. *Diacodium Montani, seu Syrupus de Siliquis.* Ex Decoct. Capit Papav. alb. Siliquis, Rad. Alth. & Glycyrrhizæ, cum Saccharo candido, & Penideo.
8. 3. *Diacodium Actuarii.* Hoc ex Astringentibus.
9. 4. *Diacodium in solido*, i. e. Rotulæ ex Emulsione & Saccharo. Vid. Disp.
{ *Trochisci de Papavere* ad intercipiendos Catarrhos.)
10. *Lohoch.* Vide Disp.
11. *Oleum.* Ex Semine exprimitur.

CCXXXVIII. PA-

WERUM *in Adversar. ad Rondeletium*; & promiscuè ferè in usu est.

In usu sunt *Flores*, in specie *Semina*, & *Capitula Semine turgida*, quæ omnia habent *vim narcoticam*, & *anodynam*, sed temperatam. BOLELLUS *lib.* 4. *Obs.* 25. in *Capitibus Papaveris* maximam vim narcoticam latere dicit, imò majorem, quam in *Foliis*, quæ etiam chymicè præparata, ad gr. v. exhibita, miros præstare effectus dicit: videantur etiam *Acta Soc. Reg. Vol.* 1. *pag.* 717. Odorem spirant tetrum, nonnihil nidorolentum, cùm tota Planta scateat *Lacte* seu *Succo* nonnihil pingui, oleoso, seu sulphureo crudo, in quo fundata esse creditur vis ejus anodyna, & narcotica; in quo ferè omnia ipsi similia *Narcotica* conveniunt, v. g. *Hyoscyamus*, *Vitex* seu *Agnus castus*, &c. *Lac* istud *oleosum*, quod tam in *Capitibus* recentibus, quàm in *Semine* concentratum deprehenditur, *vim* habet *anodynam*, seu sedativam: unde in sistendo Dolore & sistendis Vigiliis seu Agrypniis, ut & conciliando Somno, in Deliriis, Dysenteriis, & Diarrhœia, *Flores* & *Capita* cum *Seminibus* sunt usitatissima; nimium enim Sputum, & Sanguinis motum sistunt, & Morbos inde oriundos sedant, quibus scopis inservit primariò. Cæterùm, ut *Papaver* magis sit appropriatum ad Cephalalgias cum Vigiliis conjunctas, propterea necessum est, ut colligatur tempore balsamico, Sole in Cancro existente, & in Conjunctione Martia, & Lunæ in Trigono, vel Sextili: quod monet imprimis RUMELIUS *in scriptis Iatrochymicis p.* 352.

Pro usu dicto *Semina* sicca ad *Emulsiones* parandas recipiuntur pro conciliando Somno. Eadem quoque quosvis Spirituum motus elasticos sistere valent, ob vim suam, quam habent, Sensus externos, ac Spiritus demulcendi, Somnumque inducendi: hinc in Deliriis, Agrypniis, Febribus, & quibuscunque Humorum Fluxibus, sive sint naturales, sive sint præternaturales, ut in Hæmorrhagiis, Vomitu, Cholera, Diarrhœa, & Alvi fluxibus aliis, adhibentur: scilicet sicut Quinta quasi *Papaveris Essentia est Opium*, ita ubi religio est ipso *Opio* uti, commodè Remediis ex *Papaveris Capitibus* paratis uti possumus. Ulteriùs, præter has virtutes anodynas, commendatur etiam valdoperè in Affectibus Pectoris & Catarrhis, imprimis tenuibus & salsis, qui oriuntur ex Lympha acida vel subacida, &c. in talibus casibus est expertum, dum solet temperare, & impedire ejusdem motum p. n. ac ardorem; unde in Raucedine, in Tussi tenui, & in Phthisi, Hæmoptisi, & similibus Pectoris Pulmonumque Affectibus, usitatissima sunt remedia ex *Papaveris Seminibus* parata.

Externè Capita Papaveris, imprimis *Semine* turgida, propter vim narcoticam usitata, tantùm præscribuntur in *Pediluviis*, pro sistenda Cephalalgia, & levi Somno inducendo. Exemplum habui superiùs: *Semen* usurpatur sub forma *Emulsionis*, Temporibus applicando, pro sistendo Dolore.

Quæstio diu fuit agitata: *num prædicta vis hujus Plantæ in ejusdem Calore, an Frigore consistat*? Resp. eam *nec in Calore, nec Frigore* consistere. *Frigidam* tamen effectivè eam esse, hinc colligo, quoniam nimio ejus usu, aut potiùs abusu, Calor quivis notabiliter infringitur, dum Spiritus sopit, & Humores sistit. Quoad formalem ejus texturam, consistit eadem in *Particulis oleosis* perquàm temperatis, sed facilè in Corpore nostro longè latèque diffusibilibus, quibus Spirituum vis elastica nebulis quasi inducta habescit. Prolixiùs hoc deduxit BORRICHIUS *in Tract. de Somno & Somniferis*.

1. 2. Quod attinet *Præparata*, videamus *Auctorem*, qui habent *Extractum* ex QUERCETANO, quod est quasi *Opium nostras*, & *Opio* sæpiùs adulterato exotico commodè substitui potest, quoniam *Opium* istud exoticum est nimis narcoticum, dein magis quoque est virulentum. Imò *Papaveris Capita* Opio magis temperato, & mitiori Sulphure abundant, quàm ipsum *Opium*. In specie *Papaveris sativi Succus expressus* & *inspissatus* vocitur *Meconium*; destillatus verò ex *Capitibus* nobis audit *Opium*, de quibus *infrà in Alterantibus secundariis*.

4. Prætereà *Syrupus Papaveris Simplex* valdè convenit in Catarrhis salsis & acribus, Fauces, Asperam Arteriam & Pectus infestantibus, tollit asperitatem, & temperat Lympham acidam vel salsam. Infantibus pro Somno valdoperè commendatur. Observetur tamen, cautos non esse oportere in propinando Medicamento Papaverino Infantibus; nimiùs enim ejus usus & in excessiva dosi, valdè est nocivus, quoniam reddit eosdem stupidos: videatur PANAROLLUS *Pentec.* 2. *Observat.* 44.

5. *Syrupus Compositus* commendatur, ubi opus est incrassatione tenuium Humorum, & ubi opus est, ut sistantur Effervescentiæ nimiæ: in Dysenteria est creberrimi usus.

6. 7. 8. 9. Veteribus *Syrupus Diacodion* in usu fuit, ex *Capitibus Papaveris albi* paratus, qui variorum Authorum nomine insignitus est; speciatim Syrupus *Diacodion Montani* in Raucedine Faucium, Tussi sicca, & similibus egregium habet usum, temperando, sistendo, & simul demulcendo. Apud Modernos verò ejus usus in desuetudinem abiit, & ejus loco *Laudanum opiatum* in usu est in varia dosi pro varietate compositionis, de quo suo loco.

10. *Lohoch* seu *Succus crassus Papaveris* valdè convenit in Catarrhis salsis atque tenuibus, & inde ortis Faucium Affectibus; sensim enim sensimque tunc temporis sorbendo deglutitur, ut corrigat ita Affectus Faucium. Notum enim est, quantum Remedia Papaverina valeant in sufflaminandis Catarrhis, Lympham temperando ejusque motum præternaturalem sistendo; unde in Tussi nocturna convenientissima sunt.

11. *Oleum ex Seminibus Papaveris expressum*, & Temporibus illitum in Agrypniis & Cephalalgiis optimum est *Remedium anodynum*, & polychrestum. (*N*)

(N) Papaver *Plantæ Genus est Flore rosaceo, cujus pistillum abit in Testam capitello ornatam, & plerumque spiraculis pertusam, in qua Semina numerosa & minutissima continentur, placentis adhærentia. Species multæ sunt; sed Officinales duæ. Prima est* Papaver hortense, semine albo, sativum Dioscoridis, album Plinio C. B. *de quo hic; secunda est* Papaver erraticum, majus, ῥοιὰς Dioscoridi, Theophrasto, Plinio C. B. *de quo mox. Prima species, seu* Papaver album Officinarum, *amaro lacte turget, atque odorem spirat virosum & ναρκωτικόν: Caule erigitur cubi-*

CCXXXVIII. PAPAVER ERRATICUM.

Μήκων ῥοιὰς, Ῥοιὰς, Papaver fluidum, Papaver rubrum, Germ. *Klapper Rose*, *Korn-Rose*, *Feldmag-Samen*, *Grind Magen*. Gall. *Pavot sauvage*.

Est (Majus. *Hoc Officinarum est.*
(Minus. *Insfitutum.*

Dicitur Papaver erraticum, *Matth. Cord. in D. Lon. Dod. Cast. Tab.* Papaver erraticum primum, *Fuchs.* Papaver Rhœnas, *Lob. Germ.* Papaver Rhœnas, sive flore caduco puniceo, *Lob. icon.* Papaver erraticum majus *C. B.* in. inter species Papaveris.

Crescit in arvis, juxta vias, ac inter segetes. Floret Majo, Junio.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Flores.
Vires. Refrigerat valdè, somnum conciliat, dolorem sedat. Usus præcipui in Febribus, Pleuresi, (cui specificè prodest,) Anginæ, aliisque Morbis (imprimis Pectoris) refrigeratione opus habentibus. In inordinato Mensium fluore (infusis Floribus in Spiritu Vini). Extrinsecùs sunt, qui Herba Hepati imposita, Hæmorrhagiam Narium sistere conantur, quam vim, & Radici adscribunt.

N. Galeaus Semen multò frigidus esse ait, quàm Semen Papaveris sativi, unde & internum ejus usum interdicit.

P R Æ P A R A T A.

1. *Aqua stillatitia*. Ex Floribus.
(*Tinctura ex Floribus.*)
2. *Syrupus*. Ex infusione Florum triplici.
3. *Conserva*. Ex Floribus.
4. *Extractum*. Cum propria Aqua acuata Spiritu Sulphuris. *Quercet. Hb. Rest. cap. 26. 5.*
3. *Acetum.*

CCXXXIX. PA-

Hæc de *Papavere sativo*; sequitur

CCXXXVIII. PAPAVER ERRATICUM. *Papaver erraticum* seu *Papaver Rhœas*, ita dictum à ῥέω *fluo*, quòd Flos citò *decidat*. Germ. *Klatschrosen*. Conspirat ferè in multis cum viribus *Papaveris sativi*, sed longè mitior, & multò exilior est, quàm prior, præprimis in vi aliquali *sulphurea*, *soporifera*, *anodyna*, & *stupefactiva*.

In usu sunt ejus *Flores* imprimis: qui præter vim hanc moderatè soporiferam, & anodynam (unde hujus ratione *Præparata* ejus æquè ac ista ex *Papavere simplici* usurpari possunt), egregiè quoque conferunt in Sanguine grumoso dissolvendo, & Æstuationibus Corporis temperandis, adeò ut nulli in hoc puncto cedant, & in extinguendis omnibus Inflammationibus Erysipelaceis, externis, & internis, quacunque ratione usurpari, adeoque in specie in Inflammationibus partium internarum cum Febribus acutis junctis, v. g. in Angina, in Pleuritide, Hepatitide, Peripneumonia, in quibus non datur præstantius Remedium: item in Febribus Petechialibus, Nephritide, Hepatitide, Inflammatione Vteri, Lienis, &c. idque ob Mucilaginem suam, quæ potenter solet temperare ac corrigere Acidum volatile, specifico sapore in Inflammationibus ejusmodi plerumque peccans. Hinc *Infusum Florum Papaveris erratici* cum pauxillo *Spiritus Sulphuris* acidulatum inservit pro *Julapio* in Febribus Ardentibus ad Æstum, & Sitim temperandam: verbi gratia

♃. *Flor. Papav. errat.* p. iij.
Irroreutur *Spiritu Sulphuris per campanam*, vel *Oleo Sulphuris* (quod idem est, uti postmodùm patebit) affundatur s. q. *Aqua Flor. Papav. erratici*, stent in loco calido per aliquot horas, & ita brevi pòst, colorem rubicundum acquirent: *Colaturæ* addatur
Syrup. Papaveris erratici q. s. pro grato sapore, & simul parum *de Syrupo Jujubino*, si lubet.
D. S.
Julapium Refrigerans contra Pleuritidem.

Pertinet huc *Julepus Antipleuriticus extemporaneus*, seu *Tinctura Florum Papaveris rhœados*: similis vid. apud TIMÆUM *in Casu 3. & 9. p. 83. & 93.* Potest etiam fieri talis *Julepus* ex *Foliis Cyani*, *Calcatrippæ*, *Aquilegiæ*, *Bellidis* & similibus, pro varietate Affectus.

Externè Flores recentes Fronti, & Temporibus applicati in compescenda Cephalalgia experti sunt. Plura de horum usu videbitis in WILLISIO *Pharm. Rational. Vol. 1. pag. 323.*

2. 4. Prostat quoque *Succus*, *Syrupus Extractum succorum*, *Pulvis*, *Aqua destillata* à novis Floribus sæpiùs cohobata, &c. quæ imprimis in Casu ab alto, Pleuritide, Peripneumonia, &c. nequeunt satis extolli.

5. *Aqua* usum polychrestum videbitis in VERULAMIO *Hist. Vita & Mortis pag. 97.*

Sic *Tinctura Papaveris erratici* extemporanea cum *Spiritu Vitrioli*, & *Phlegmate Vitrioli* paratur, quæ imitatur in multis *Tincturam Florum Bellidis*, imprimis ratione virtutis ejus, in Sanguine congrumato dissolvendo, Angina, Pleuritide, & aliis Inflammationum generibus. Præterea etiam *Tinctura* hujus sistit Hæmorrhagiam Narium, & moderatum inducit Somnum.

3. *Conserva ex Floribus*, uti etiam *Extractum* est ejusdem usus.

5. *Acetum Florum Papaveris erratici* commendatur contra Pleuritidem, & Pestem, miscerique solet inter *Potiones* & *Julepos Antipleuriticos*. (O)

PAPAVER CORNICULATUM.

Prostat in Horto Medico nostro *Papaver corniculatum majus*, *flore luteo*, ac *folio laciniato*. *Corniculatum* dicitur, quòd Capsulæ ejus seminales non sint rotundæ instar reliquorum Papaverum, sed instar *Cornuum* oblongorum efformatæ.

Planta est speciosa, ac quæ curiositatis tantùm atque ornatus gratia in hortis colitur. An usu ac viribus cum reliquis Papaveris speciebus conspiret, res est incerta, imprimis deficiente Experientia. (P)

CCXXXIX. PA-

---

bitali, Foliis laciniatis glaucis ornato: Flores albi (nonnunquam varii) fimbriati, quibus Capita (nuda) succedunt, Semen album (nonnunquam varii coloris) continentia. De ejus viribus silent Authores nostri.

(O) Papaver verò erraticum, majus, Rhoeas *Veteribus dictum, inter reliquas species, Flore puniceo, & valdè caduco, insigne est: Semina nigra vel fusca: Folia Bursæ pastoriæ modo incisa, succum fundentia lacteum, atque viroso odore ingrata. Hujus Plantæ* Flores, *quibus plerumque utimur, viscidiatem quandam præseferunt, & cæruleam papyrum parùm rubefaciunt, non secus ac* solutio Opii. *Id nos credere cogit, in illis Sal continere Opio valdè analogum; verùm in Opio Sal hoc, quod proximè accedit ad Sal ammoniacum, multo Oleo fœtido permistum est; in Rhœade verò multò minus Olei continetur, sed multum viscidi Phlegmatis. Hinc* Papaveris erratici Flores *paregorici sunt, & ad anacatharsim movendam apti, in* Rheumate, *& Tussi sicca: Hæmorrhagias sistunt, & blandè sudorem movent. Exhibetur* Aqua *ex Floribus destillata, ab* ℥iij. *ad* ℥vj. Tinctura *triplici & quadruplici Florum infusione parata, addito etiam* Saccharo, *in Morbis Pectoris ad cyathos propinatur. In sicca Tussi hoc paretur* Decoctum: *Bulliant* Radic. Bulgossi *&* Graminis *ana* ℥iij. *in* Aquæ ℔. jv. *fervidum Decoctum affunde* Flor. Papaver. errat. ℥j. *&* Capit. Papav. albi minutim incis. ℥iij. *sed Sacculo inclusis, ut exprimi Decoctum possit ad usum.*

(P) Papaver corniculatum, *quum veris* Papaveris *characteribus destituatur, meritò in novum Genus erigitur à* Tournefortio, *quod* Glaucium *vocat, nomine quo* Plinius Papaver corniculatum *appellavit. Plantæ Genus est* Glaucium *Flore quidem rosacee, sed pistillum abit in Siliquam longam, teretem, unicapsularem, Seminibus fœtam.* Glaucium flore luteo T. *quod est* Papaver corniculatum, luteum, *luteo, amaro, ac viroso succo prægnans est. Folia crassa, hirsuta, profundiùs incisa & sinuata, glauca & pinguia, hyeme perennantia: Caulis æstate assurgit robustus, geniculatus: Flores lutei Papaveris, tetrapetali, in Siliquam Fœnugræci, sed obtuso acumine, abeunt, nigris Seminibus fœtam.* Dioscorides *Plantam hanc diureticam,* Galenus *vulnerariam facit: sed hic advertit, eam non esse adhibendam nisi ad Ulcerum luxuriantem carnem exedendam. In Lusitania tamen, testante* Tournefortio, *iis qui calculo obnoxii sunt,* Vini albi *cyathum, in quo semipugillum* Foliorum Glaucii *contusorum infuderint, potandum exhibent. In Gallo-Provincia frequens est eorundem contusorum* Foliorum *usus ad Ulcera, & Equorum præsertim Vulnera.*

CCXXXIX. PARIETARIA.

Ἑλξίνη, Parietaria, Urceolatis, Vitraria, Herba muralis. Germ. *Tagund-Nacht*, *S. Peters-kraut*, *Glasz-kraut*. Gall. *Parietaire*.

Est (Major vulgaris. *Hæc Officinarum*.
(Minor *Trag*.

Dicitur Parietaria, *Brunsf. Cord. hist. Lob. Tab. Ger.* Parietaria vulgaris & major. *Trag.* Helxine, *Matth. Fuchs. Lon. Cast. Cam.* Helxine altera, *Cord. in D.* Perdicium, *Lob.* Parietaria Officinarum & Dioscoridis, *C. B.* 1.

Crescit juxta sepes, muros ac parietes. Floret Julio.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia.

Vires. Refrigerat & humectat parùm, emollit, maturat, extergit, subastringit. Usus ejus internus licèt rarus sit, tamen prodest in Pectoris mucilagine, & hinc in Tussi, in Renibus extergendis, & hinc in Stranguria, & Calculo. Extrinsecùs crebrior ejus est usus, isque in Tumoribus, Erysipelate, Ambustis, Vulneribus, & utplurimùm adhibetur in Clysteribus & Cataplasmatis.

PRÆPARATA.

Aqua stillatitia. Ex integra Herba mense Julio collecta.
(*Syrupum Varign.* laudat ad Calculum.

CCXL. HERBA PARIS.

Herba Paris, *Matth. Dod. Cast. Ger.* Paris Herba, *Lon. Cam.* Aconitum pardalianches monococcon, *Cord. in D.* Solanum tetraphyllum, *Lon.* Solanum quadrifolium bacciferum, seu 10. *C. B.* Aconitum salutiferum, *Tab.* Uva versa. Uva vulpina. Germ. *Ein-Beer*, *Wolffs-Beer*, *Augenkraut*, *Sternkraut*, *San-aug.* Gall. *Raisins de Renard*.

Crescit in sylvis opacis, Floret Aprili, & Majo.

OF-

CCXXXIX. PARIETARIA. *Parietaria* è loco natali sic dicitur, quòd circa *Muros* ac *Parietes* antiquos, & rudimenta antiquarum Domuum, crescere soleat, Germ. *Tagund-Nacht*. Vocatur etiam *Parietaria Lipsiensium*, quasi à loco natali, sed malè; nam & *Wittebergæ*, multisque aliis in locis, crescit. Fortè exinde Nomen hoc ipsi impositum, quod hîc *Lipsiæ* luxuriosiùs crescere observetur. Ex *Plantis Verticillatis* non ultima est. Propriè est *Tritici Vaccini species*, unde rectiùs *Melampyrum foliis in summitate amethystinis* diceretur juxta MORISONIUM. Est vel *Major* vel *Minor*. Imprimis usitata est *Major*. Recipitur autem in usum Medicum genuina, id est illa, quæ in Ædificiorum antiquorum, Calce & Limo extructorum, Parietibus reperitur, quippe in quibus accedente Pluvia & Aëris Sale universali, aut Succo salino seminitroso, sustentatur, & magis *diuretica* evadit; alia enim, quæ in locis pinguioribus colligitur, minùs talis observatur. Tota hæc Planta est ex primariis *Emollientibus*; & inter *Plantas Diureticas* non est postrema, cùm non tantùm abstergat Renes, & vias Urinarias purget, & Calculum promoveat, sed & copiosum Urinæ fluxum moveat; in Hydrope v. g. & aliis talibus Morbis, ubi Diuresi opus est. Notandum enim est, quòd Hydrops nulla alia ratione, & meliùs & perfectiùs tolli possit, quam per Diuretica, quæ Lympham peccantem per Ureteres ad Vesicam detrudunt: quo igitur in casu præsens Herba singularem laudem meretur, utpote, quæ ratione Salis copiosi nitrosi temperat Renum ardores, abstergit eorum Meatus, ac Urinam potenter ciet. Præterea *vi* gaudet *abstersiva* & *resolutiva*, unde vis illi inest laxandi Alvum, & exterè frequenter in *Clysteribus*, *Cataplasmatis*, & *Fomentis emollientibus* adhiberi solet, & sic porrò. In Ischuria seu suppressione Urinæ *Parietaria* incisa in *Aqua* cocta, & hinc cum s. q. *Olei Scorpionum* in forma *Cataplasmatis* subigatur, & regioni Pubis vel Vesicæ imponatur; id quod ceu optimum euporiston merito laudatur in Urina in Vesica stagnante; de quo videatur FORESTUS *l.* 24. *Obs.* 25. & *l.* 25. *Obs.* 8. Ejus verba sunt hæc: *Herba Parietariæ cum Oleo Scorpionum expertum est* Helidæi *in Ischuria, quod rarò me fefellit* &c.

Facit etiam mentionem Ischuriæ Puerperæ ex Frigore desperatæ, in qua egregiè profuit hæc *Parietaria*, quod notatu dignum Remedium fuit hoc:

℞. *Herb. Parietar.* M. ij.
Cherefol. M. iß.
Incisa coque ad mollitiem; adde
Butyri recent. ℥ij.
Ol. Scorpionum ℥iß. Misce,
applicetur calide.

Nota benè: supprimuntur cum Urina in tali casu sæpè etiam Lochia, quod probè observandum. Videatur etiam de hoc *Parietariæ* effectu in Ischuria AMATUS LUSITANUS *l.* 4. *Curat.* 10. THONERUS *l.* 1. *Observ.* 10. & CRATO *l.* 6. *Obs.* 83. 84. & 87.

Vel alio modo ad eundem Morbum ita paratur:

℞. *Decoctum Parietariæ in Vino*:
Cum *Cepis* subigatur (sive statim à coctione addantur, sive in *Aceto* subigantur) in formam *Cataplasmatis* & applicetur ad expellendam Urinam.

Item in Renum Doloribus, & Calculi torminibus solet *Cataplasma* ex *Parietaria* & *Oleo Scorpionum* applicari Lumbis pro adjuvando Calculi transitu, & sistendo saltem ejus Dolore.

Semen Parietariæ contusum, & cum *Aceto* publicatum Pedibus tumefactis, valdè eorum Tumorem discutere dicitur à SCHMUCK *Thesaur.* 2. *Secret. Med.* 18.

In Anglia consuetudo obtinuit, ut per *Syrupum Parietariæ*, ex *Succo* nimirum integræ Plantæ in muris crescentis, cum *Saccharo*, vel simplici vel candisato, paratum, Curatio Hydropis instituatur mediante Diuresi; sive sit Hydrops Ascites, sive Anasarca, qui tepidè & sæpè usurpatur, donec Malum remittat: sicut relatum mihi fuit à Medicastra quadam Anglica, quòd *Syrupus* hinc Hydropicorum Aquis, per vias Urinarias educendis, præmissis præmittendis, multum præstiterit. (Q)

CCXL. HERRBA PARIS. *Herba Paris*, seu *Uva inversa*, Germ. *das Einbeerkraut*, est satis usitata Planta, *Folia* nonnunquam habet quinque, utplurimùm quatuor: hinc etiam ab aliis vocatur *Solanum quadrifolium*, item *Uva Vulpina*. Alii salutant *Aconitum salutiferum*, quoniam *Aconita* reliqua sunt lethifera Venena: id quod observetur, ut intelligantur Practici.

Usitatæ sunt *Baccæ*, rarò *Folia*.

Internè Baccæ commendantur *contra Venena*, resistere dicuntur Pesti, & per Sudorem promovere Malignitatem ex *vi alexipharmaca*. Quod dico de Peste, intellectum etiam volo de reliquis Morbis Malignis. Specificè convenire dicitur in commestione *Nucis Vomicæ*, de qua virtute videatur GESNERUS *l.* 1. *Ep. pag.* 16. *Baccæ* hæ pulverisatæ summoperè etiam laudantur ad Epilepsiam, imprimis Infantum, de qua virtute vid. BLOCHWIZIUS *in Anatomia Sambuci p.* 62. 67. & 68. *Baccæ* item, quoniam ferè Pupillæ Signaturam habent, propterea quidam specificè ad Oculorum Affectus commendant, quæ tamen Signatura est vana. Verùm internus usus est rarus. *Externè* verò *Baccæ* & *Herba* utplurimùm in Inflammationibus Malignis, Tumoribus & Bubonibus Pestillentialibus adhibetur, & in his via habetur melius Remedium Simplex in Regno Vegetabili, sive in *Decocto*, sive sola contusa, aut cum *Fuligine* impastata Herba in forma *Cataplasmatis*. Imponatur Bubonibus ad maturationem & suppurrationem producendam. Interdum tamen solet etiam applicari cum aliis: sic v. g. in

(Q) Parietaria à Parietibus, *quibus innascitur, nomen habet: hinc ex* Aurelio Victore Constantinus M. Trajanum Augustum Parietariæ *nomine joco appellabat, eo quod illius Statuæ, & Inscriptiones passim in Romæ Parietibus reperiebantur, non secus ac* Parietaria. *Est Plantæ Genus Flore apetalo, cujus pistillum abit in Semen oblongum, in Capsula, quæ Calyx Floris fit, reconditum.* Parietaria Officinarum & Dioscoridis C. B. *familiarissima adeòque notissima Planta*, Pena & Lobelius *in Parietaria nitrosum saporem deprehendunt:* Boyle *ab ea Sal nitro-sulfureum præberi asserit:* Raius *à facultate, qua pollet: detersiva, illam Nitro abundare infert. Ex Analysi chymica Parietaria satis præstat Olei, multum Salis fixi, multum Terræ, plurimosque Liquores, quorum quidam acres sunt, alii acidi: nil Salis volatilis concreti ex hac Planta elicitur, sed satis Spiritus urinosi.* Dioscoridis *ætate* Parietaria *membris Podagra affectis applicabatur. Ejus* Succus *valdè est, & deobstruens*, Cataplasma *ex* Parietaria & Nasturtio aquatico, Vino, *vel* Oleo Amygdalarum dulcium *aut* Scorpionum *paratum, & Pubi calide impositum, ad Vesicæ Ischuriam valet: Contusiones sanat* Cataplasma *ex* Parietaria, & Malva *contusa cum* Furfure, Oleo, & Vino. *Eadem cum* Aceto *contrita & calidè applicata Dolores ex Enterocele promptè sedat.*

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Bacca, rarò *Folia*.

Vires. *Bacca* ac *Folia* refrigerant & siccant. Usus *Baccarum* internus est alexipharmacus in Peste, venenatis Morbis, Venenisque assumptis. (E. gr. Arsenico). Extrinsecùs *Foliorum* usus est in Bubonibus pestilentialibus, aliisque calidis Tumoribus, in Paronychia, in inveteratis Ulceribus.

P R Æ P A R A T A.

Pulvis Saxonicus. Vid. A. D.

(*N. Oleum* ex granis Herbæ Paridis expressum, vel destillatum, quibusdam Oculorum anima dicitur.)

PASSULÆ, UVÆ PASSÆ, *vide* VITIS.

CCXLI. PASTINACA DOMESTICA.

PAstinaca est tum
- Latifolia (Elaphoboscum
  - (Sylvestris (*minùs*
  - (Sativa. (*usuales*.
- Tennifolia.
  - (Sativa, seu domestica. *Hujus loci*.
  - (Sylvestris. *Hæc loci sequentis*.

Estque Pastinaca Sativa
- Lutea, Carota lutea. Germ. *Gelbe Mohren, gelbe Pastenach, gebel Ruben*. Gall. *Pastenades jaunes*.
- Alba, Carota alba. Germ. *Vveisse Pastinach, vveisse Ruben*. Gall. *Pastenades blanches*.
- Rubra, Carota (simpliciter.) Germ. *Rothe Ruben*. Gall. *Pastenades rouge, Carotes*.

Videatur Pastinaca sativa 1. & 2. *Fuchs*. 1. (& Elaphoboscum.) *Tabern*. *Lon*. Sativa Dioscoridis, *Lob*. *Cord*. *in D*. Tenuifolia (& Latifolia sativa) *Dod*. *Ger*. Pastinaca 3. Daucus staphylinus altilis & hortensis, vulgò Carota, *Cam*. *hort*. Carota ex albo flavescens (& Pastinaca domestica,) *Cast*. nostra lutea, *Cam*. Staphylinus 1. & 2. *Trag*. Staphylinus sativus, & Daucus domesticus, *Galenus*. Siser alterum, *Matth*. *Tab*. Pastinaca tenuifolia, sativa, radice lutea vel alba *C. B.* 5.

De rubra vide Pastinaca Sativa 2. *Fuchs*. Sativa rubens, *Dod*. *Tab*. atrorubens, *Lob*. Carota, *Matth*. radice rubra, *Cast*. vulgaris, *Lob*. Staphylinus, 3. *Trag*.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Semen, rarò *Herba*. *Radices* culinariæ sunt.

Vires. *Semen* & *Herba* calfacit 3. siccat 3. Usus præcipuus in Vulneribus, Singultu, Pleuresi, Torminibus Ventris, Calculo ac Mensibus pellendis. Specificum habetur ad Uteri suffocationem.

Dosi,

Bubonibus Pestilentialibus.
  ♃. *Herb. Parid.* M. ij.
    Rad. Lilior. albor.
      Alth. an. ℥j.
    Ficuum pingu. No. ij. vel iij.
Coqu. in s. q. *Olei Lilior. albor.* adde
    Fulig. splendent. ℥j.
    Sapon. Venet. ʒvj.
    Olei Aran. ʒj.
      M. pro Cataplasmate.
Vel adhuc meliùs:
  ♃. *Ferm. acerr.* ℥iij.
    Pulv. Fol. Parid.
      Bufon. exsicc. an. ℥j.
    Ficuum pingu. ℥ß.
Misc. in Mortario c. s. q. *Mellis*: addendo
    Fuligin. splendent. ʒiij.
      M. D. S.
    Externum Emplastrum, sive Pols.

De hac vi proficua contra Bubones Pestilentiales videatur GESNERUS *in Epistolis*, raris quidem, sed elegantissimis, *p.* 110. item PETRUS JOHANNES FABER *in Pathologia, cap. de Peste*. Sic & ad Inflammationem & Tumorem Scroti ac Testium Folia Paridis imposita admodùm laudatum sunt Remedium, non minùs, quàm in Inflammatione ipsius Penis, *Cataplasma* ex *Herba* virente contusa factum & applicatum, egregiè convenit. Nempe *Folia* hæc præ cæterorum *Solanorum* natura ferè aliquid anodyni & narcotici in recessu habere videntur; unde & Æstum & Dolorem solent nonnihil refrænare. Hinc in Cancro tam exulcerato, quàm occulto, seu nondum maturato, *Folia* hæc contusa in Mortario plumbeo, & imposita, non leve levamen adferre solent.

Succus Herbæ expressus in Affectibus Oculorum vulgò commendatur propter Signaturam Pupillæ in Oculo, quam Baccæ nigricantes habere creduntur. Sed meritò dubitatur de effectu hujus Succi in Oculorum affectibus, de quo videatur BLOCHWIZIUS *loco allegato*. (*R*)

P A R O N Y C H I A.

EST *Herba*, cujus virtus est tenuium partium, & exsiccant, nec mordens: Paronychias sanat. Vid. GLANDORPIUS *de Paronychia cap. 6. p. 18. Paronychia Rutæ folio* ad Strumas, & Scrophulas in Anglia adhibetur. (*S*)

CCXLI. PASTINACA DOMESTICA. *Pastinaca domestica*, Græcis Σταφυλῖνος, est vel *Alba*, vel *Rubra*, vel *Lutea*. *Pastinaca lutea*, Germ. *die gelbe Mohre*, quæ vocatur aliàs etiam *Daucus*, est vel *Latifolia*, vel *Tenuifolia*. *Latifolia* Græcis dicitur *Elaphoboscum*, Germanis *Hirsch Pastinack*. De differentiis ejus videatur TABERNÆMONTANUS.

Radix ejus quibusdam in usu est culinario; apud nos verò nec Culinis, nec Officinis nota. De *Pastinaca Tenuifolia* in Officinis usitatum est: imprimis *Herba* & *Semen*.

Omnes *Pastinacæ* seu *Apii species diuretica* sunt: præprimis *Semen luteæ* ferè convenit cum virtutibus *Seminis Dauci* unde cum *Semine Dauci* specificè commendatur ad Suffocationem uterinam arcendam; *Carminativum* enim est, & Flatus quoscunque pellit. Sanè in Ischuriis etiam desperatis *Succus Pastinacæ luteæ* recens expressus ad aliquot Cochlearia mitè opitulari solet; novi enim Exempla Ischuriæ desperatæ mediante hoc Succo expresso curatæ, Remediis aliis irritis: sine acrimonia insigni Urinam pellit, seu ut HELMONTIUS loquitur. Renes quasi consolidando, acre illud potiùs demulcendo, quod Ischuriam excitabat, prodest. Alias rari usus est hæc Planta.

Pastinaca alba convenit cum *Apio*, & imprimis propter *vim diureticam* extolli solet: Menses ciere creditur. Alias in

(R) *Inter omnes Plantas Flore cruciformi sola* Herba Paris *est*, *cujus pistillum abit in Fructum mollem*: *hic autem ferè globosus est*, *in quatuor loculamenta divisus*, *ac Seminibus fœtus oblongis*. *Unicam hujus Generis speciem agnovit* Tournefortius, *estque* Herba Paris Dodonæi. *Hæc Radicem habet tenuem*, *geniculatam*, *repentem*: *Caulem teretem*, *bipalmarem*, *maculis variatum*: *Folia in summo quaterna*, *rugosa*, *inferne splendentia*: *Flos insidet singularis*, *ex quatuor acuminatis viridantibus petalis compositus* (*quidam Calycis quatuor Foliola his petalis addunt*): *huic Baccæ succedit atro-purpurea Seminibus fœta*. *Falsæ hujus Plantæ descriptiones fecerunt*, *ut illa pro* Aconito Pardalianche Dioscoridis *haberetur*. Cæsalpinus Herbam Paris *ad Maniam valere scribit*, *si ejus* Pulvis *ad semi-cochleare per viginti dies jejuno stomacho assumatur*. Pena & Lobellius *ex ea* Antidotum *parant pro Canibus*, *qui* Arsenicum *vel* Sublimatum corrosivum, *aut* Arsenicum *cum* Nuce vomica *devoraverint*. *Formula hæc est* ♃. *Rad.* Angelicæ Bohemicæ, sylvestris, Vincetoxici, Valerianæ maj. Polypodii, Althææ, & Urticæ *ann* ʒiv. Mezerei Germ. ʒij. Herbæ Paris *plantas* No. xxxvi. Baccas ejusdem No. xxiv Radices *macerentur* Aceto, *exsiccentur deinde*, & *in Pulverem cum reliquis redigantur*. Pulveris *dosis est ad* ʒij. *in* Vino.

(S) Paronychia *à Morbo* Paronychia, *seu Abscessu dolorificissimo*, *vulgò* Panaritium, *ad radices Unguium* (*quæ* ὄνυχες *dicuntur*) *nomen desumpsit*. Raius *in* Historia *ad* Polygonum *refert*; *in* Methodo *verò Genus peculiare facit* Paronychiam. *Plantæ Genus est Flore apetalo*, *cujus pistillum abit in Semen orbiculatum*, *in capsula quasi pentagona*, *quæ Calyx Floris fuit reconditum*. Paronychia Hispanica, *quæ vulgatior*, *pulchra est Plantula*, *Caulibus vix palmaribus per terram fusis*, *nodosis jaceis spargitur*: *his Propagines unciales adhærent*, *inter quas Flosculi apetali*, *Herniariæ Floribus similes*, *emicant*. *Quæ ab* Ettmullero *hic recensetur* Paronychia Rutæ folio, *seu* Paronychia rutaceo folio Ger. *vulgò dicitur* Sedum tridactylites tectorum C. B.: *at hæc juxta Methodum est* Saxifraga verna, annua, humilior T. *Hæc ea Planta est*, *quam Cl.* Boyle *in Cerevisia per aliquot dies potam*, *absque ulla evacuatione sensibili*. *Scrophulis mederi ait*.

Dosis *Seminis* ʒj.
℞. Rarò Planta hæc in Officinas infertur.

CCXLII. PASTINACA SYLVESTRIS.

PAstinaca tenuifolio sylvestris Dioscoridis, vel Daucus Officinarum, *C. B. r.* Daucus agrestis, Galuni Daucus vulgaris, *Clus. hist.* Pastinaca erratica Plinii, *Fuchs. Cord. in D. Tab.* Staphylinus sylvest. *Trag.* Pastinaca sylvestris, *Matth. Lon. Cast.* sylvestris tenuifolia, *Dod. Gar.* sylvestris genuina Dioscoridis, *Lob.* Pastinaca 4. *Cam.* Germ. *Bogels-Nest.* Gall. *Racine de Paquis, Carote ou Pastinet sauvage.*

Crescit passim locis campestribus siccis & arenosis. Floret Julio & Augusto.

OFFICINALIA NATIVA.

Semen, raro *Radix & Herba.*

Vires. Eisdem prædita est viribus, quibus *Daucus Creticus*, cujus quoque loco in Compositionibus adhiberi commodè potest. *Semen* calefacit & siccat 3. *Radix* paolò imbecillius. *Herba* adhuc minùs; attenuat, aperit. Usus præcipui in Tussi, Pleuresi, Stranguria, reserat Epar, Kienem; Ueteres, ciet Menses, & motas sedat Matricis suffocationes, stimulat Venerem. Extrinsecùs convenit Radix in Pessariis, exsiccat Herba Catharros (in Lotionibus Capitis), & Partum promovet (in Suffitu.)

PRÆPARATA.

1. *Confectio. Seminum.*
2. *Aqua stillatitia.* Ex tota Herba cum Floribus ac Radicibus Julio collecta.
3. *Oleum stillatitium.* Ex Semine.

Vires. Coercet Serositatum affluxum ad Articulos vulnerarios.)

CCXLIII. PERFOLIATA.

PErfoliata vulgatissima, seu arvensis, *C. B. r.* Perfoliata. *Brunsf. Matth. Fuchs. Dod. Cord. in D. Lon. Tab.* major, in Medicina rari usus est hæc Planta.

Pastinaca rubra in specie dicitur *Carota*. (T.)

CCXLII. PASTINACA SYLVESTRIS. *Pastinaca sylvestris* facilè cognoscitur in *fimbriis* suis sub *Flore instar Coronæ illum ambientis.*

Ex hac Officinæ cognoscunt *raram Plantam*, quæ convenit cum *Dauco Cretico*, non secus ac *Pastinaca domestica lutea* cum *Dauco nostro*; unde etiam solet esse Succedaneum ejus in Compositionibus quibusdam theriacalibus. Nobile *diureticum est*, præsertim Calculi præservativum, & Renum abstersivum & mundificativum; unde *Cerevisia* cum *Dauco* medicatæ contra Calculum & Scrophulas singularis sunt effectus: videatur CHARLETON *de Spiritu Gorgon. p.* 177. item HELMONTIUS *de Lithiasi* 2, 1. §. 19. *p. m.* 15. 2, 7. §. 14. *p. m.* 59. & 2, 8. § 23. *p. m.* 73. Ulteriùs internè & externè solet convenire in Affectibus Mulierum tam in Partu difficili, quàm etiam in Mensium & Lochiorum vitiis, utut pro his, uti *domestica*, rarioris sit usus. WILLISIUS *Tract. de Anima Brutorum P.* 2. 2. 10. dicit, quod habeat vim Delirium introducendi. (V)

Datur etiam *Lignum exoticum* ab Authore neglectum, quod vocatur.

LIGNUM PAVANA.

HOc apud Modernos in usu est creberrimo. Scripserunt de eo ACOSTA *in Descriptione Rerum exoticarum* vid. de eo imprimis BAUHINUS *Histor. Plantar. Tom.* 1. *lib.* 3 *p.* 342. qui vocat *Lignum Moluccense*. Conferatur JONSTONIUS *libr. de Arbor.* 9. *cap.* 6. *articul.* 2. *fol.* 458.

Notum, uti dico, est apud Modernos, commendatur specificè contra Paralysin, & Affectus Paralyticos & quidem tantùm in Paralysi, quæ fit ex laxatione Tendinum, & Nervorum motui inservientium, & Liquore seu Lympha acida subtili, quæ coagulat Spiritus Animales, & in Aquam resolvit: in tali casu *Decoctum Pavana* Remedium est expertum, per Sudorem expellendo ejusmodi humiditates, & Membro restituendo motum: valdè commendat hoc LINDANUS *in Collegio privato super Praxin Hartmanni.* Repetitur aliquoties, & non sine successu Paralyticis propinatur. (X)

CCXLIII. PERFOLIATA. *Perfoliata* ita dicitur ad differentiam *Perforata* (de quo vide *suprà sub Hyperico*) quoniam illius Caules *perforant* Folia Planta

(T) *Magna est inter Botanicos confusio in* Pastinacæ *speciebus à speciebus* Dauci *discernendis.* Tournefortius *characterem desumit à Fructus, seu Seminum, magnitudine & figura.* Daucum *igitur reponit inter Plantas Flore umbellato, gemina autem illius Semina exigua sunt, & villis ciliorum æmulis instructa & cincta.* Pastinaca *verò Planta Genus est Flore item umbellato, sed cujus gemina Semina ovata sunt, ampla, tenuia; marginata, involucrum plerumque deponentia: additque Folia alata & ampla. Sub hoc Genere reponit* Pastinacam sativam, latifoliam C. B. *quæ est* Elaphoboscum Tabernæmontani, *atque item* Pastinacam sylvestrem latifoliam C. B. *quæ quibusdam etiam dicitur* Elaphoboscum, *quòd fama sit, hoc pabulo* Cervos *resistere serpentibus.* Pastinacas *verò dictas* tenuifolias, *tum* sativas, Carotas *appellatas* Radice lutea, alba, rubra, &c. *tum* sylvestrem (*de qua num. seq.*) *comprehendit, ratione characteris, sub Genere* Dauci, *de quo suo loco dictum.*

(V) Pastinaca *hæc* tenuifolia, sylvestris Dioscoridis, vel Daucus Officinarum C. B. *est* Tournefortio Daucus vulgaris Clusii, *quem J.* Bauhinus, Staphylinum Græcorum *putat.* Daucus *hic* Pastinacæ sativæ (*hoc est* Dauci sativi (tenuifoliæ), *ex* J. Bauhino, *faciem aliquo modo repræsentat: Radix tamen minor est, & acrior: Caules sesquicubitales, striati, hirsuti, in alas divisi: Folia minutim dissecta, atrovirentia. Flores in umbella candidi, sed umbilicus ruber: Semina brevia, striata, hirsuta: demum convoluta Umbella seu Aviculæ nidum efformat. Hujus Planta* Semen *diureticum est, aperitivum, antihystericum:* Semini Dauci Cretici *vulgò substituitur.*

PAREIRA BRAVA Radix est Brasiliana (nascitur quoque in Mexico) sic à Lusitanis appellata, quasi diceres Vitem sylvestrem *vel* spuriam: *incolis* Botou *vel* Botoua. *Eam è Lusitania in Galliam primus asportavit Dñus* Amelot: *naturam & vires, quas ad Cœlum evexerant Lusitani, ad trutinam revocavit Cl.* Geoffroy, anno 1710. *Duæ videntur esse* Radicis Pareira Brava species, *colore solùm discrepantes*: prima *usitatior fusca est extrinsecus, intùs verò ex fusco flavescens*; altera *alba extùs est, intùs flavo citrina: utraque dura est, sed spongiosæ & raræ substantiæ: si gustu probentur, amaritiem præ se ferant, sed levi dulcedine mistam, ut* Glycyrrhiza: *ad pollicis demum crassitiem utraque pertingit. Præcipuum in Colica Nephritica Radix hæc usum habet: non quòd calculum in Renibus vel Vesica jam compactum frangat, sed quia tenacem materiam atque Sabulum dissolvit, & ne Calculi rudimenta coalescant, prohibet, eaque cum Urina eliminat. Dñus* Geoffroy *in Renum & Vesicæ ulceribus, quorum occasione Urinæ purulentæ, viscidæ, & mucis satæ guttatim mingebantur, propinavit. hinc eædem fluxiliores redditæ, & addito* Balsamo Copaibarum *Ulcera quandoque persanata. Quum igitur tantam vim viscidas tenacesque materias incidendi in hac Radice inesse deprehendisset laudatus Author, analogia ductus, illam in Asthmate materiali, & Icteritia, Morbis à crassitie humorum pendentibus, adhibuit, & non sine felici successu.* Dosis Radicis Pareira Brava *sunt* ℈ij. *minutim incisa, atque in* ℔ij. Aquæ *ad tertiæ partis consumptionem decoctæ. Colatura in tres Cyathos dividitur, calidè ad modum Thee sumendos, addito parum* Sacchari. *Calculo obnoxii, ab eodem præservantur, si singulis mensibus per octiduum, ea radice utantur dosi gr. xxjv. per decoctionem ex* Aqua. *Exhibetur quoque & in pulverem redacta ad gr.* xij. *&* xviij.

(X) Lignum Pavana *dictum, est quod* Ligni Moluccensis *nomine venit apud Authores. Arbor est Moluccanis domestica, mali Cotonei magnitudine, Foliis Malvam vulgarem, Fructu Avellanas referens, sed cortice molliore & nigricante. Quamquàm* Ettmullerus *scribat, hujus Ligni usum creberrimum esse apud Modernos;* Lemery *tamen ait, rarissimum esse in Gallia: imò* Acosta *refert, Arborem illam in Hortis à Moluccanis seri & coli adeò diligenter, ut peregrinos ne ad ejus quidem conspectum admittant. Ait præterea* Ettmullerus *Lignum hoc specifice valere adversus Paralysim, quam solvat Sudorem pellendo. At Scriptores alii, qui de ejus viribus scribunt, ne verbum quidem de vi sudorifera, nec de Paralysi faciunt: dicunt tamen Lignum Moluccense ad dimidium scrupulum exhibitum valde catharticum esse, ad minorem verò dosim propinatum omnibus Venenis resistere.*

jor, *Trag.* Persoliatum vulgare flore luteo, folio umbilicato, *Lob.* Persoliata vulgaris, *Ger.* Germ. *Durch Wachs*, *Bruch Wurtz.* Gall. *Persoliate*, *Perfesfeuille*.

Crescit in locis sabulosis. Floret Junio.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia & *Semen*.

Vires. Calfacit & siccat, (amari saporis) Vulneraria est. Usus præcipui in Vulneribus recentibus, Enterocelis (imprimis Umbilici) tumidis Artubus (Exostosi *Uberbein*) Strumis, sive intrinsecùs, sive extrinsecùs adhibere volupe sit.

PRÆPARATA.

Aqua stillatitia. Ex integra Herba florente.

CCXLIV. MALUS PERSICA.

PErsicus, *Brunsf.* Persica, *Fuchs. Cam.* Persica Malus, *Lob. Tab. Ger.* Malus Persica, *Dod.* Persica Arbor & ejus 1. genus, *Trag.* Persica molli carne, & vulgaris, viridis & alba, *C. B.* 1. Persicus alba & popularis, *Lon.* Persica viridis & alba, *Matthiol. Cust.* Germanicè *Persich-Baum*. Gall. *Peschier*.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia, *Flores*, *Nuclei*, *Fructus*, sed raró quippe hi facilè putrescunt.

Vires. *Fructus* (Mala Persica, Arab. *Sanch*,) refrigerant & humectant 2. nutrimenti sunt pauci, facilèque putrescunt. Verùm initio pastus laxant Album. Exsiccata constipant, laudanturque in fluxu Alvi, &c.

Flores, *Folia*, ac *Nuclei*, calfaciunt & siccant, abstergunt. Usus præcipuus (*Florum*) in Lumbricis Infantum, in Alvi laxatione, Mesenterii obstructione, Seri purgatione, & sim. (*Nucleorum*) in Diureticis se Lithontripticis, in obstructione Epatis, ardore Stomachi. Extrinsecùs adhibentur crebrò in Emulsionibus Dolori Capitis dicatis, &c.

PRÆPARATA.

1. *Conditi Fructus*. Subtrahitur sc. exterior Cuticula, hinc condiuntur L. a.

N. Aptiora ad condituram censentur Mala minora, quàm præcocia.

2. *Aqua*. Ex Floribus.

N. Alvum Infantum lubricam reddit. Lumbricosque educit.

3. *Aqua Diuretica*. Vide *lib.* 2. *c.* 38. *Aqua Diuretica ex Nucleis*.

4. *Syrupus de Floribus Persicis*. Fit ex iteratis infusionibus, ut Syrupus ex infusione Violarum.

Vires. Bilem, ac serosos Humores educit, Mesenterium reserat, Vermes enecat.

Dosis ad ℥ij.

5. *Conserva Florum Persica*.

6. *Oleum*. Fit expressione.

Vires. Sedat Aurium, Hæmorrhoidumque dolores ac Tumores Colicos juvat (assumptum.)

Ma-

---

ta est satis usitata in Officinis, Græcis autem pariter ac Latinis incognita fuit. Germanis dicitur *Durch Wachs*, item *Bruch kraut*, ab usu ejus primario, quem habet in Herniis curandis.

Certè in Curis Herniarum, imprimis Enteroceles, sive illa sit in Scroto, sive in Umbilico, usitatissima est, quam vim ex Signatura, qua *Persoliata* repræsentat Intestina perforantia Peritonæum, quidam deducere conantur, si nimirum vel internè *Pulvis Radicis*, sive ejus *Essentia*, sive *tota Planta* cocta, cum *Vulnerariis* propinetur; expertissimum enim est *Vulnerarium*, & vix datur *Vulneraria Potio*, in quam non ingrediatur *Persoliata*; vel externè in formam *Cataplasmatis* redigatur, & loco hernioso imponatur. Conferatur PAULI *in Quadripart. Botan. p.* 426. ubi *Cataplasmata* habet ex *Persoliata* & *Herniaria*, cum paucis aliis, contra Hernias Puellorum experta. Præter hunc usum, vix alium in Officinis obtinet. Interdum extremitatibus Pedum in illorum Tumore, vel post Morbos chronicos, vel ab Hydrope incipiente, applicari solet *Herba contusa* cum successu.

Inter *Præparata* prostat *Aqua* in Officinis, & prostare etiam deberet *Essentia* pro usu interno.

Succus est frequens in *Unguentis* & *Balsamis Vulnerariis*. (Y)

CCXLIV. PERSICA MALUS. *Persica Malus* Arbor omnibus nota, cùm satis se commendet *Florum* & *Fructus* gratia, qui in usu sunt.

Quod attinet *Fructus*, poriùs illi sunt Culinares, quàm Officinales, & parùm vel nihil prostat de illis in Officinis, nec diu possunt asservari; quoniam sunt adeò succulenti, ut propter faciliorem fermentationem & putrefactionem, facilè Diarrhœas excitare soleant, præsertim iis, qui sunt Stomacho debili.

Quod attinet *Flores*, habent vim laxandi Alvum, quæ se exerit in educendo Humore tenui & fluido; unde inter *Hydragoga* referuntur. Unde etiam sunt, qui recipiunt *Flores*, eosque infundunt in *Vinum* vel *Serum Lactis*, & *Infuso* isto pro *Purgante* tempore vernali commodè utuntur moderatè tamen laxat & purgat sine ingenti molestia & torminum cruciatu: & mirum; illos habere vim purgantem, cùm nihil in tota Arbore sit, quod purget: Serum certè eliciunt sine omni dolore & torminibus. Lumbricos etiam, si quid aliud, enecant, & potenter expellunt, infusi *Vino*, & propinati Infantibus, & aliis, illis conflictatis. Propterea etiam sunt, qui recipiunt *Folia Persicorum* cum *Felle Tauri*, exque his duobus faciunt *Cataplasma*, quod applicant decrescente Luna Umbilico pro ejiciendis molestis Lumbricis.

Destillatur ex his *Floribus Aqua*, quæ purgat & imprimis adhibetur pro expellendis Lumbricis Infantum, quod etiam facit *Succus ex Floribus* expressus. Pro *externo usu* potest etiam fieri *Epithema* in Dolore Capitis, in Agrypnia seu Somno deficiente: v. g.

♃. *Aqua Flor. Persic.*
Chamomill.
Verben. ana ℥j.
Laud. opiat. gr. vj.
M. D. S.
Cataplasma externum ad Caput.

Ex *Floribus* hisce rorulentis, id est, Rore adhuc madentibus, per sequentem infusionem paratur etiam *Syrupus*, qui blandè laxando lenissimè Alvum stimulat, purgando Serum, & lymphaticam materiam in Alvo contentam, ut & Lumbricos ad ℥ij. aliquoties propinatus. Podagricis etiam plurimùm conferre pro evacuando Acido noxio, dicit CARDANUS *in Scriptis*.

Conserva ex Floribus loco Vehiculi cum *Mercurio dulci* mista, est Remedium in pellendis Lumbricis egregium.

Nuclei Amygdalis similes sunt, & internè contra Calculum, & pro *usu diuretico* laudantur, ad quem scopum & *Emulsiones* inde fiunt. Unde & *Pulvis Nucleorum Persicorum* pondere ʒj. in *Vino albo* tenui spatio novem dierum assumptus, longa Experientia probatum, quòd mirè à Renum Calculo liberet. A SOLENANDRO *l.* 4. *Consil.* 15. commendantur 10. vel 12. jejuno ventriculo, præservationis gratia à Calculo.

Prætereà & externè *vim anodynam* habent, unde *Emulsiones* exinde fiunt cum *Aqua Nymphææ*, vel cum *Aqua Verbenæ* ad Cephalalgiam ex causa frigida, & ad Agrypniam seu deficientem Somnum, addendo, si lubet, ana *Seminis Papaveris albi*. Contra Dolorem Capitis *Emulsio* potest esse talis.

♃. *Nucl. Persicor.* ʒiij.
Sem. Papav. albi ʒij.
c. s. q. *Decoct. Rad. Rhodia* f. l. a. Emulsio: cui addantur
Pulv. Zedoar. ʒij. M.

In Agrypnia verò, seu Somno deficiente, fieret talis *Emulsio*:

♃. *Nucl. Persicor.*
Sem. Papav. albi ana ʒiij.
Hyosc. albi ʒj.

e. s.

(Y) Non tam Persoliata vulgatissima Officinarum, *quàm reliquæ* Perfoliatæ species, *ad* Bupleuri *Genus ex* Tournefortiò *reducuntur: characteres enim universos habent* Bupleuri. *Hoc autem Plantæ Genus est Flore umbellato cujus bina Semina exigua sunt, oblonga, hinc gibba & striata, inde plana: prætereà* Bupleuri *species Folia simplicia habent, alternè in Caulibus posita.* Persoliata, *inquam* Officinalis, *&* Dodonæi, *est* Bupleurum perfoliatum, rotundifolium, annuum T. *Hoc unicam, pollicarem habet Radicem, albam, parùm capillatam: Caulem sesquicubitalem, teretem, striatum, cavum, Folia singula singulis apposita, eu rotunda sublonga, transfidigentem: tribus Foliolis insident Flosculi umbellati sublutei, quibus Semina succedunt oblonga.* Cataplasma ad Exomphalon Simon Paulli, *de qua* Author *hic, sic habet:* ♃. Herbæ Perfoliatæ cum toto *M.* j. Auriculæ Muris, Herniariæ, Plantaginis, Musci, Acaciæ German. *an. M.* ß. *in suff. quant. Vini rubri L. A. coquantur ad Cataplasmatis consistentiam.*

Malus Persica Armeniaca est [Major. Baracocca, *Cas.* Minor. Præcocia, *Brunsf.* Persicus Armenia præcox, *Gesn.* Germ. *Marellen, Mamme-lauken. Sommer. Pfersich.* Gall. *Abricots.*

Vires. *Mala* hæc melioris sunt nutrimenti, quàm Mala Persica, Cordialia putantur, & inter *Bellaria* confecto pastu apponuntur. Oleum è Nucleis Persicis expresso æquale.

CCXLV. PERSICARIA.

PErsicaria est *C. B.* [1. Mitis, maculosa, & non maculosa. 2. Urens, Hydropiper. *Hæc Officinale.* 3. Angustifolia. 4. Minor, Pulicaria pumila.

Dicitur ὑδροπέπερι, Hydropiper, *Fuchs. Dod. Matt. Cord. in D. Cam. Cast. Ger.* Persicaria 1. *Trag. Tab.* Mas. *Lon.* Mascula. *Brunsf.* Persicaria urens, *Lob.* aliis Pulicaria German. *Vlöh-kraut, Wasser-Pfeffer, Micken-kraut.* Gall. *Persicaire, Poivre Aquatique.*

Crescit locis rudis ac palustribus. Floret Julio & Augusto.

OFFICINALIA NATIVA.

Hydropiperis Folia.

Vires. Calfaciunt & siccant. Usus præcipui extrinsecùs in Vulneribus, Tumoribus induratis, Ulceribus inveteratis (in Cataplasmatis.)

N. 1. Persicaria mitis habetur frigida, sed Officinis inusitata est, ut species reliqua.

N. 2. Paracelsus in Hydropiperis descriptione admodùm prolixus est.

N. 3.

---

c. s. q. *Aqua Hypnot. Dorncrell.* f. l. a. Emulsio,
D. S.
Externa Emulsio.

Ulteriùs parari solet ex *Nucleis* hisce *Oleum per expressionem*, quod *Oleum* singulare arcanum est in Affectibus Aurium, imprimis quidem in Vermibus Aurium eliciendis, item in Dolore, Surditate, & Tinnitu Aurium; idque magis, si misceatur cum *Oleo decoctionis Colocynthidos*, quod mirè etiam commendatur in Aurium Affectibus. Idem *Oleum* etiam Temporibus illitum admodùm conducit in Agrypniis & Doloribus Capitis, unde sæpiùs solet ingredi *Unguenta & Olea* in Cephalalgia usitata; verbi gratia *Linimentum contra Dolorem Capitis* potest fieri tale:

♃. *Olei expr. Nucl. Persic.*
sem. Papav. an. ℥j.
Succ. in spiss. Verbenæ ℥iß.
M. f. l. a. Linimentum;
quo Vertex & Tempora illinuntur.

Dn. D. LANGIUS *Oleum ex Nucleis & Floribus compositum* frequenti in usu habuit ad omnes Aurium Affectus, Surditatem imprimis, Obstructionem & Dolorem Aurium, quod sequenti modo paravit:

♃. *Oleum ex Nucleis expressum.*
Huic infundantur
Flor. Persic. recent. q. s.
stent in digestione in loco calido per aliquod tempus; post per Linteum colentur: *Colatura* rursus stet aliquandiu, ut Fæces secedant.

Lapidosi eorum *Cortices* pro scopo *diuretico* laudantur, non secus atque *Lapilli Dactylorum & Mespilorum*, è quibus chymicè *Spiritus acidus*, & *Oleum Empyreumaticum* elicitur igne aperto; quæ *Spiritui & Oleo Lignorum* similia sunt, & rectificata egregiè Calculum pellere dicuntur. Unde constat, quòd ejusmodi Lapilli & Cortices nihil aliud sint quàm Ligna duriuscula, quæ continent & ambiunt Nucleum. (Z)

CCXLV. PERSICARIA. *Persicaria* aliàs *Hydropiper* vocatur, quòd acre sit & causticum instar *Piperis*. Ordinariè in Officinis *Persicaria* dicitur ob Foliorum figuram, qua *Flores Persica* imitatur, Germanis *Wasserpfeffer*, quòd acrem & penetrantem habeat saporem, & nihilominùs tamen in locis uliginosis crescat; item German. *Flöh-kraut*, quòd ejus præsentia *Pulices* abigantur: authore PARACELSO vocatur *Wasserblat*, quia Maculas rubicundas in Caule habet.

Plures dantur *Species*, tum *Hydropiper maculosum*, tum *non maculosum*, utrumque *Majus*: datur etiam *Minus*: item *Acre & Mite*. In usu tamen est *Persicaria acris & urens*, sive *maculosa*, sive *non maculosa* fuerit. Convenit saporetenùs cum *Nasturtio*, *Piperitide* & *Flammula Jovis*; unde & inter *Antihypochondriaca* & *Antiscorbutica* rectè refertur. Nam eædem quoque particulæ acidæ acres, quæ aliàs in *Plantis Antiscorbuticis* reperiuntur, hìc quoque offenduntur. Ex Sapore enim facilè notum est, quòd acerrimum, & copiosum Sal volatile in se habeat hæc Planta, ratione cujus incidit egregiè, penetrat potenter, quæcunque Coagula p. n. resolvit, & per Urinam evacuat; unde egregium est *Alterativum* in Affectibus Hypochondriacis, Scorbuticis, & Splenericis, item in Tumoribus & Infarctibus Mesenterii, similibusque aliis cognatis Affectibus: & dum in *Foliis Maculas nigras* habet, propterea quidam dicunt, quòd hac Signatura quasi Maculas scorbuticas repræsentet, & hoc ipso innuatur illius vis expellendi venenosam Malignitatem scorbuti: Videatur PARACELSUS *in Herbario suo*. A multis etiam pro singulari Secreto venditatur in Curatione Luis Gallicæ, sive sola sive aliis permista, quacunque sub forma, vel *Decocti*, vel *Essentiæ*: Melior tamen est *Essentia* extracta, quam *Decoctum*, cùm in *Decocto* multum pereat de Sale volatili.

Externè pro scopo *vesicandi* aut saltem Cutim *rubificandi* adhibetur. Frequens etiam est *Decoctum* cujusvis *Persicariæ* in Vulneribus & Ulceribus malignis, & inveteratis, cacoethicis &c. difficulter coalescentibus, in specie in Ulceribus Gallicis. Propter vim in Ulceribus etiam prodest *Persicaria* contusa, vel cum aliis *Cataplasmatis* forma imposita, Equis compressis. Imò commendari solet in Ulceribus & Doloribus podagricis; idque non sine ratione; cùm oriantur ab Acido corrosivo. Hoc Acidum, quid mirum, si corrigatur à Sale volatili acri Persicariæ? Videatur SCHMUCK *Thes. 2. Secreto Phys.* 8. Hæc est illa Planta, quam PARACELSUS *loco allegato* ad *Transplantationem Morborum, & Curam Sympatheticam* adeò commendat, id quod etiam Experientia, imprimis Hippiatrorum, confirmatur; utuntur enim hac Planta tum, quando e. g. Equus nimis comprimitur. Modus est hic: Protrahunt vel abluunt *Plantam recentem* per *Aquam frigidam*, eamque post Parti contusæ, & dolenti, Ulceribus & Vulneribus, Contusionibus, & inde natis Ecchymomatis, item in Odontalgia, applicant, ac Linteum superimponunt, ut probè incalescat: altero die pòst Plantam istam adhuc tepidam sepeliunt sub Fimo equino, vel alio in loco, ubi citò aut facilè putrescat, & sic sponte, Planta putrescente, Tumor quoque cessat; aut vulneratus convalescit. In gravioribus Contusionibus ac Vulneribus secunda vel tertia vice usus ejus repetendus est, & Experimentum est haud contemnendum: sic refert MEYSONNERIUS, se in Gallia vidisse Puellam quandam in tota facie per Casum ab alto miserrimè contusam, lividam ac cœrulescentem, quæ cùm quamplurima, sed incassum, adhibuisset, Planta hac suasu Muliereculæ imposita, ac sub Fimo dein sepulta, feliciter ac subitò, curata fuit. Simili modo hanc adhibitam ad Odontalgiam periodicam chronicam commendat PARACELSUS, qui, si quis alius, in hoc casu, inque quamplurimis aliis, maximè ejus vires perscrutatus est. FONSECA *l. 1. Cons.* 47. alio modo instituit hunc *Magnetismum*: Decoquit *Herbam Persicariæ* cum *Corticibus Hyoscyami* in *Aceto rosaceo*: *Aceto* hoc pro *Gargarismate* utitur; reliquias verò hujus *Decocti* vel *Gargarismatis* sepelit in terram, & dum putrefiunt, Dolor sedatur: quod idem habet RIVERIUS, qui solet comburere reliquias post decoctionem, ut eò faciliùs & citiùs sedetur Dolor. Sed *de Magnetismo Persicariæ* hinc inde apud Authores mentio fit: Imprimis tamen legatur primus ejus Author PARACELSUS, *loc. c.* ut, & HELMONTIUS *de Magnet. Vuln. curatione*, & MARCUS MARCI *in Philosophia Veterum Restituta Sect. 1. subsect. 6.* ubi *de Magnetismo Persicariæ*. Utut autem magnetica vi dicta Mala curet, nihilominùs tamen etiam corporali contactu, ut *supra* dixi, di-

---

(Z) Persica Malus *sic dicta, ut ait* Ruellius, *quòd ex Perside (ubi venenosam quidam ajunt) advecta sit, Arboris Genus est Flore rosaceo, cujus pistillum abit in Fructum carnosum, ossiculo fœtum scrobiculis excavato, ac Nucleum includente. Fructus Culinis, Flores Officinis Medicis notissimi. Ad* Persicæ *Genus reducuntur eæ Arbores, quæ Fructus* Præcocia *vulgò dictos ferunt.* Schrœderus *hìc etiam* Armeniacam Malum *ad Persicam refert: verùm* Tournefortius *duo distincta Genera ex iis facit, quæ non tam Ossiculo lævi, quod habet* Armeniaca, *quàm facie quadam propria inter se distinguuntur.*

N. 3. Sunt, qui hac Herba, ad Traosplantationem Morborum præsertim Incantatione introductorum utuntur.

P R Æ P A R A T A.

1. *Aqua*. Satis acre Antiscorbuticum.
2. *Essentia*. In Lassitudine ulcerosa.
3. *Unguentum*. Doloribus Podagricis demulcendis proficuum.

CCXLVI. P E T A S I T E S.

Πεταςίτης. Germ. *Pestilentz-vvurtz, Negen-Krafft*. Gall. *La Petasite, on Glouteron*.

Est [Major, Mas, flore luteo. *Hæc usualis est*.
Minor, Fœmina, flore albo.

Dicitor Petasites. *Trag. Fuchs. Dod. Cord. Lob. Lon. Tab. Ger.* Mas, *Cam.* Majnr, *Matthiol. Cast.* Major & vulgaris, *C. B.* 2.

Crescit in locis humidis. Floret initio Veris.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Radix, quæ gummosa est.

Vires. Calfacit & siccat 3. partium est tennium, amari saporis, attenuat, aperit, Sudorifica est ac Alexipharmaca in Peste, in Lipothymia, Uterina, Morbis Pectoris, à mucilagine tartarea ntiundis, E. g. Tussi, Asthmate. Extrinsecùs commendatur ad Buboοes & Ulcera maligns.

N. Substitui potest *Costo*, quippe viribus eidem æquipollere compertum est.

P R Æ P A R A T A.

1. *Aqua*. Ea Radicibus, vel es tota Herba.
2. *Oleum stillatitium*, sed ratum est.
3. *Extractum*.

CCXLVII. P E T R O S E L I N U M.

APium hortense, seu Petroselinum vulgare, *C. B.* s. Petroselinum. *Trag. Brunsf. Cord.* vulgare seu sativum, *Lob.* hortense, *Matth. Lob. Dod. Cast. Ger.* sativum, *Tab.* Apium Selinum Dioscoridis Petroselinum, Persilium a Oreoselinum, *Fuchs.* Arab. *Karfhi.* Germ. *Peterlein*, *Petersilg*, *Garten-Epp ch.* Gall. *Persil*.

N. Petroselinum verum, seu *Veterum*, est *Petroselinum Macedonicum* (quod sequitur.)

Gaudet solo humido, colitur in hortis. Floret Junio, Julio, & Augusto.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Radix (colligitur Vere), *Semen*, (colligitur Augusto) & *Folia*.

Vires. Calfaciunt & siccant in principio 2, attenuant, aperiunt, eatergunt: Diuretica sunt, Epaticæ, &c. Usus præcipui in obstructione Pulmonum, Epatis, Lienis, Renum, ac Ve-

---

dictis Malis egregiè medetur.

Aqua Persicaria per frequentem cohobationem à Planta abstracta, & sic Sale volatili sun imprægnata, nobile est præservativum & curativum à Calculo, Anglorum quorundam Esperimentum, uti hoc refert BOYLE. Valdè hi quoque Angli commendant ad Tormina Ventris, Passionem Cardiacam, Colicam & Hystericam, Scorbutum, Malum Hypochondriacum, Renum Affectus, & omnes Morbos chronicos. Specificè commendatur contra Vermes, contra Venena, & Ulcera Gallica, ut & contra Lepram. (*A*)

CCXLVI. PETASITES. *Petasites* Planta est hortensis valdè usitata, & revera *Tussilago major* esse videtur: tempore verno prodit, *Florem* habet album & rubeum, & *Folia* tempore æstivo crescunt in magnum; Germanis *Pestilentz-Wurtzel* ab usu vocatur.

Est *Planta pulmonaria & alexipharmaca*, resistens quibuscunque Venenis, quod Odor confirmat aromaticus acris, qui de Principio ejus volatili oleoso acri, ex parte mucilaginoso, testatur, in quo vis ejus residet. Hujus *Radix* gummosa, acris valdè, amari & penetrantis saporis, tantùm in usu est contra Pestem & Febres Malignas, quæ pulverisata ad ℥ij. cum *Vino albo* pro *sapo sudorifero* & *alexipharmaco* adhibetur: per poros enim Cutis malignitatem potentissimè expellit. Hinc & *Aceta Alexipharmaca* seu *Bezoardica*, *Spiritus* & *Essentias Alexipharmacas*, aliasque *Compositiones* magnas *Theriacales*, & cum aliis *Extracta Alexipharmaca* ingreditur: ad Colicam etiam, & Uterinam Suffocationem, Pulmonum Affectus, pro promovendo eorundem Muco, & expectorandis coacervatis Sordibus, Lumbricos Infantum, retentionem Urinæ, & Menstrua obstructa prodest. In Equis pro Vermibus, & Affectibus Pulmonum asthmaticis adhibetur.

Externe usu contusa *Radix* viridis, vel sola vel aliis admista, commendari solet contra Bubones pestilentiales, ut eosdem maturet, & Malignitatem foras evocet. Aliàs vix in usu est.

Præparata, quæ recenset *Author*, raró, imò ferè nunquam, in Officinis prostant. (*B*)

CCXLVII. PETROSELINUM. *Petroselinum* Planta est satis cognita, & in Culinis & in Officinis. Notandum hic in genere, quod Σέλινον Græcorum, Latinis *Apium* dicatur. *Petroselinum* autem istud *Apium* est, quod pro usu culinario vulgò colitur, & aliis etiam dicitur *Apium hortense* seu *sativum*; cùm contrà id quod nos *Apium* vocamus, sit *sylvestre* & *palustre*. *Nostrum* ergò præsens *Petroselinum* in occulto quasi *Aroma* quoddam repræsentans, imprimis *Folia recentia*, quæ proximè ad *Chærefolium* nostrum accedunt, & similiter *vi diuretica* commendantur.

In usu est *Radix*, & imprimis *Semen*, rarò verò *Folia*.

Radix est ex *quinque Aperientibus majoribus*, & juxta vim aperitivam est elegans *Diureticum*, & leniter & suaviter solet ciere per Urinam Materiam in Hypochondriis stabulantem; unde in Obstructione partium internarum valdè est usitata, & convenit in omnibus Affectibus, ubi opus est apertione, Acidi contemperatione, & Massæ excrementitiæ per Urinam evacuatione. Quin & *Folia* æquè atque *Radix*

(A) Persicaria *sic dicta quòd ejus Folia* (*Folia non Flores*, *ut ait* Ettmullerus) *Persicæ æmulentur*, *Plantæ Genus est Flore apetalo*, *cujus pistillum abit in Semen planum*, *ex ovato acuminatum*, *in capsula*, *quæ Calyx multifidus Floris fuit*, *reconditum*. *Persicaria mitis maculosa*, *ubique in uliginosis locis obvia*, *sapore purùm adstrictorio pollet*, *quidquid dicat*, Fuchsius *qui valdè stypticam*, Cæsalpinus *qui acerbam*, *&* Tragus *&* Lobelius *qui subacidam illam inveniunt*. *Hæc satis rubefacit cæruleam papyrum*: *unde conjicere datur*, *illius Sal accedere ad Sal ammoniacum*, *maxima Terræ copia onustum*, *ac pauco Sulfure junctum esse*. *Hinc Persicaria hæc adstringens est*, *detersiva*, *vulneraria*, *atque ex chymica Analysi parum Salis volatilis concreti exhibet*. *Totius Plantæ* Decoctum *valet ad Alvi fluxus*, *&* *vitia Cutis*.

In usum Medicum magis venit Persicaria urens, sive Hydropiper C. B. *Hæc valdè* miti Persicariæ *similis est*, *Radice*, *Foliis Persicæ*, *maculosis*, *& non maculosis*, *Semine tamen latiusculo est*, *& sapore tum Foliorum tum Seminis Piperis instar acri*. *Planta hæc cæruleam papyrum vino rubro colore inficit*: *Acido enim*, *Sulfure & Terra abundat*. *Ejus Sal accedit ad illud*, *quod ex mistione Salis Coraliorum & Salis Ammoniaci*, *Acido plùs justo onustorum*, *resultat*, *nam Planta hæc chymica Analysi multum Acidi præstat*, *multum Olei*, *Terræque*, *atque parum Salis volatilis concreti*: Hydropiper *valdè detersivum est*, *& vulnerarium*: *eo utuntur in Clysteribus ad Dysenteriam & Tenesmum*, *imò illius in pulverem redacti drachmam*, *ex Vino ad Syrupi consistentiam coctis*, *cum Saccharo simul propinant*. *Planta contusa*, *ac Ulceribus applicata excrescentem Carnem exedit*, *Vanum est ad Icteritiam*, *& Chlorosim*, *Plantam hanc plantis Pedum apponere*, *eamque in Soleis circumferre*: *opportunum tamen est illius pugillum in Jure decoquere*; *illudque colatum exhibere per plures dies*, *addita* Tartari chalybeati *semidrachma*.

(B) Petasites à Petaso, *quem ejus ampla Folia repræsentant*, *sic dicta*, *Plantæ Genus est Flore flosculoso*, *Calyce cylindraceo*, *& multifisso comprehenso*, *cujus Embryones abeunt in Semen papposum*. *Addit* Rajus, *Flores Petasitidis priùs nasci quam Folia*. Petasites major, & vulgaris C. B. *Hujus Caules primùm è terra erumpunt dodrantales*, *concavi*, *lanuginosi*, *Foliis angustis vestiti*, *qui in thyrsum fastigiuntur Florum purpurascentium*: *marcescentibus Caulibus succedunt Folia amplissima*, *Tussilaginis figura*, *sed duplo triplove majora*, *serrata*, *inferne pubescentia*: *Radix amarescit*, *& rependo se propagat*. *Ex* C. Hofmanno *est locus non procul oppido ex adversa Monasterii Guadenbergici*, *ultra Nigrum flumen*, *ubi Petasitidis Folia excrescunt in humanam altitudinem*, *ut quasi inter Arbores ambules*.

Vesicæ, & hinc in Tussi, Ictero, Cachexia, Calculo, Sabulo, Mensibus obstructis, Asthmate, &c. Extrinsecùs resolvunt Homores calidos (imprimis Oculorum Suggillationes), impediunt Capillorum casum (cum Abrotano): imminuuot Lac (Mammis imposita): adeòque Mulierculis onstratibus usui sunt in Ablactatione Infaotum.

N. Forestus lib. 16. 6. commendat ad Tussim Puerorum ♃. Succ. Petrosel. ℥ß. Lact. muliebr. ℥j. Cumin. ℈j. M. da tepidè.

PRÆPARATA.

Aqua stillatitia. Ex intrgra Planta cum Radice: collecta initio Veris.

CCXLVIII. PETROSELINUM MONTANUM.

Ὀρεοσέλινον, *Dod. Lob. Clus.* in f. s. *Tab.* Apium montanum, *Cast.* folio ampliore, *C. B.* 6. Elaphoselinum, polychreston, *Cord.* Germ. *Berg-Peterlein*, *Berg-Eppich*, *Hirsch-Peterlein*; *wilde Petersillen.* Gall. *Persil de montagne. Ache.*

Crescit in locis montanis, sabulosis, ut & in Hortis.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix, atque *Semen*.

Vires. Calfacit & siccat 3. est Alexipharmacum, Sudoriferum, Diureticum, discutiens. Usus præcipui in Calculo Renum & Vesicæ, in Peste (Sudorem eliciendo), in Morbis à Flatibus, in Stranguria.

CCXLIX. PETROSELINUM MACEDONICUM.

Πετροσέλινον Macedonicum, *Matth. Lob. Cast. Dod. Tab.* aliàs Apium saxatile, Germ. *Peterlein*, *Stein-Eppich*, *Stein-Peterlein*. Gall. *Persil Macedonique*.

Colitur apud nos In hortis. Gaudet solo sabuloso ac saxoso.

OFFICINALIA NATIVA.

Semen, raró *Radix*.

Vires. Calfacit, siccat (3.) abstergit, attenuat, aperit, Alexipharmacum est; unde & Thrriacæ compositiooem ingreditur. Usus præcipui io Urina ac Meosibus ciendis; in reliquis cum viribus Petroselinorum speciebus adscriptis conveoit. Adhibetur & Morbis Veneficio introductis.

CCL. PEUCEDANUM.

Πευκέδανον, Peucedanum, *Trag. Fuchs. Dod. Cord. in D. Lob. Lon. Ger. Tab.* 1. *Cam. Matth. Cast.* Peucedanum, *C. B.* 1. & 2. aliis Fœniculum porcinum, Germ. *Haar-Strang*, *Sau-Fenchel*, *Schwebel-Wurtz*, *Himmel-Gall.* Gall. *Peucedane: ou Queve de Pourceau*.

Crescit in Montibus opacis. Colitur & in hortis: floret Julio.

N. 1. *C. B. duplex* facit *Peucedanum*, alterum *Italicum*, alterum *Germanicum*. Verùm eoimverò promiscum in usum accersiri potcrunt.

N. 2. *Radicem Peucedani* Officinis usualem, noo esse legitimam. Vide apud *Matthiolum*, & *Casterum*.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix colligeoda Vere, Autumnove.

N. Radix impragnata est Succo resinoso, qui tamen in usum medicum nondum venit, licèt alias magnificat.

Vires. Calfacit & siccat 3. aperit, attenuat, expectorat, Mucilaginem tartaream Bilemque educit. Usus præcipuus io Affectibus Pectoris, Tussi, Inflationibus (*so die Lung in den Hals steiget*,) & similiter io Obstructionibus Epatis, Lienis, Renum: ciet Urinam, Calculum atterit & expellit. Extrin-

---

Radix in Affectibus à Lacte oriundis commendata sunt, cujus Congrumescentiam nonnihil impediunt, & nonnihil siccata in *Nodulis* infusa, abundantiam ejus impediunt: Urinam certè insigniter pellont, & cunctis Morbis chronicis subinde cum aliis in *Decoctis* & *Infusis* succurrere perhibetur. Aliàs magis *Culinaris*, quam *Officinalis* est planta.

Superiùs dixi, ubi differebam de *Apio palustri*, quòd conveniat ad discutiendum Tumorem Mammarum ex coagulatione & abundantia Lactis: id quod etiam de *Petroselino* sperandum est, Lac enim dissolvit concretom in Mammis, ejusque abundantiam impedit extrinsecùs usorpatum. Reliqua, quæ habet AUTHOR, satis sunt cognita de hoc ipso.

Aqua destillata usurpatur pro *usu diuretico*. Potiùs adhibetur *Radix*, ejusque *Decoctum* ex Aperientibus, & Medicamentis contra Morbos chrooicos, & Cachexias.

Succus Petroselini Massam Sanguineam aliis atque aliis Humoribus infectam purificat, & externè in mundificandis & curaodis Abscessibus, & detergendis Ulceribus inveteratis moltùm valet: quod etiam facit *Succus Apii*. Unde Galli *Unguentum compositum* habent *de Apio* dictum, quo omnia Ulcera sanare & mundificare possuot: vid. PARÆUS, qui ejus compositionem habet. (*C*)

CCXLVIII. PETROSELINUM MONTANUM. *Petroselinum montanum* Planta est usitata, conspirat ferè in omnibus cum *Petroselino* dicto, nisi, quòd paulò majus, acrius, & volatilius sit, ut omnia montana solent. Unde tota Planta, imprimis ejus *Semen*, solet esse excellentiorum virtutum; quàm *Petroselinum hortense*. *Sudoriferum* & *Diureticum* egregiom est, & inter *Alexipharmaca* refertur, etiam Stranguriæ mederi solet. (*D*)

CCXLIX. PETROSELINUM MACEDONICUM. *Petroselinum Macedonicum* est ge-

nuinum *Veterum Petroselinum*. Nam *Petroselinum nostras hortense*, & *montanum* non est illud Veterum, quod adhibuere in Compositionibus Theriacalibus, sed hoc apud illos solummodò in usu esse consuevit. Nihilominus, cùm non possit haberi, utut colitur in Hortis, loco illius potest substitui *Petroselinum montanum* sine fraude Ægri. Convenit cum virtutibus *Petroselini* dictis: nisi quòd in *virtutibus alexipharmacis* idem antecedat, & proptereà *Semen* ad compositiooem *Theriacæ* & *Antidoti Matthioli* requiritur: aliàs nullo in usu est. (*E*)

CCL. PEUCEDANUM. *Peucedanum*, Germ. *der Haarstrangk*, Planta est apud nos non adeò vulgaris, quæ tamen in quibusdam Pratis & locis cultis solet provenire. Duplex habetur. *Germanicum* & *Italicum*. Hoc in omnibus cum Germanico conspirat, saltem, quòd speciosius ac majus sit. Vocatur verò ita à πεύκη, quod idem est, ac *Pinus*, unde & *Pinastella* dicitur ob *Folia piniformia*. Convenit quoad *Florem* cum *Petroselino*; quoad *Folia* verò est diversitas.

Usitata est *Radix*, quæ colligenda tempore Verno, quando est Succi plena & turgida, non verò in Autumno, uti vult AUTHOR, quando est effœta.

Gummate aromatico perquàm medicamentoso pollet, quod Planta hæc à Vermibus sauciata copiosiùs de se fundit. Hocce *Gummi* nonnulli substituere volont *Gummi Ammoniaco*: verùm deficit nobis adbuc Experientia. *Radix* valdè commendatur in Affectibus Pectoris, in Infarctu & Inflammatione Pulmonum, ex effervescentia Succorum excrementitiorum in Pulmonibus stabulantium, à qua effervescentia Pectus inflatur. Refertur non immeritò inter *Radices Aperientes*, easque ferè superare dicitur: unde in Affectus Hypochondriorum convenit. Nam ratione Salis volatilis acris temperat Acidum, à quo oriuntur Hypochondriaci Affectus; id quod Veteres *aperire* dixere. In Scabie Senum sicca usurpatur pro *Balneo*. Re-

---

(C) Petroselinum hortense *de quo hic*, Apii *species est*, *vocaturque à* C. Bauhino Apium hortense, seu Petroselinum vulgò. *Est autem* Apium *Plantæ Genus Flore umbellato*, *Seminibus geminis exiguis*, *hinc gibbis & striatis*, *inde planis*: *præterea habet Apium Folia in alas divisa*, *seu costæ ramosæ innascentia*. Petroselinum vulgare *Culinis*, *quàm Officinis notior Planta*.

(D) *Quamquàm* Petroselinum montanum *idem sonet*, *ac* Oreoselinum, *hoc est*, Apium montanum; *attamen* Tournefortius Oreoselinum *inter species* Apii *non connumerat*, *sed ex eo novum Genus erigit*. Oreoselinum *ergò ipsi est Plantæ Genus Flore umbellato*, *sed cujus bina Semina ovata sunt*, *plana*, *ampla*, *striata*, *marginata*, *involucrum quandoque deponentia*. *Folia item* Oreoselinum *obtinet vel* Apii *vel* Cicutæ.

(E) Petroselinum Macedonicum Officinarum *idem est*, *ac* Apium Macedonicum C.B. *quod Foliis est quàm Apii hortensis majoribus*, *nitidis*, *atrovirentibus*, *quorum sapor ignavior*: *Caules striati*, *incana lanugine pubescentes*: *Umbellæ candidæ*: *Semen striatum Apii*, *tomento obductum albicante*.

trinsecùs in Hemicrania, aliisque generibus Cephalalgiæ à Catarrhis ortum ducentibus, in Tumoribus renitentibus Ulceribus inveteratis mundificandis, promovet Capillorum proventum, &c.

PRÆPARATA.

1. *Sal.* (quæ rarò prostant
2. *Oleum stillatitium*. (Officinalia.

CCLI. PIMPINELLA, BIPINELLA.

Tragoselinon, Bipinella, Bimpinella. Germ. *Bibernell*, *Bibinell*, *Stein-Peterlein*, *Bocks-Peterlein*. Gall. *Pimprinelle d'Allemagne*. German. *Duytsche Pimpinelle*.

Bibinella (Saxifraga (Major (*promiscuè*. / Minor (*usuales*.
Sanguisorba, Italica. *Vide Sanguisorba*.

Major est Pimpinella Saxifraga, major candida, *C. B.* 1. Pimpinella, *Cord. Lon. Trag. Fuchs. Lob. Cast.* Pimpinella Saxifraga, *Matth. Cam.* Pimpinella Saxifraga major, *Dod.* Tragoselinum majus, *Tab.*

N. 1. Hujus Radici adnascitur quibusdam in locis *Granum rubrum*, quo utuntur Tinctores ad *Colorem Carmesinum*, unde sunt, qui pro *Cocco* habent.

Minor, est Pimpinella minor, *C. B.* 4. minor, *Fuchs.* Pimpinella Saxifraga minor, *Cam.* Tragoselinum petræum, *Tab.* Saxifraga parva, *Dod.*

N. 2. Hæc præstantissima est, Petroselini Macedonici loco Compositiones ingredi potest, si id deficiat.

Gaudent solo pingui, sed inculto. Florent Julio, Augusto.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix, *Folia*, *Semen*.

Vires. Calfacit & siccat (Major in principio 2. Minor completo g. 3.): attenuat, aperit, abstergit; Sudorifica est, Lithontriptica, Vulneraria, &c. Saporis acris. Usus præcipuus in præcavendis ac curandis Venenis, ac Contagiosis Morbis, in reserandis Obstructionibus Hepatis, Renum, Pulmonum, Mensium, In Areoa, Calculo ac Stranguria, in Colicis Doloribus, Tussi, Asthmate, Peripneumonia: in Cruditate ac imbecillitate Ventriculi: in Lue Venerea Antidotus item est Argenti vivi. Extrinsecùs valet in Maculis Faciei abstergendis, in Odontalgia: auget Lac, maturat Bubones, cancrososque Tumores, mundificat ac consolidat Vulnera tam recentia, quam inveterata.

PRÆPARATA.

1. *Conditum*. Ex Radice.
2. *Confectio*. Ex Radice, vel ex Semine.
3. *Conserva*. Ex Semine.
4. *Aqua stillatitia*. Ex Radice ac Integra Herba florente, Junio Mense collecta.
5. *Oleum stillatitium*. Ex tota Planta cum Radice.

N. Sunt, qui in Vino rubello Semen macerant, rursum exsiccant, atque sic Oleum exprimere conantur.

6. *Sal.* Ex Cinere.

CCLII. PINASTER, SEU PINUS SYLVESTRIS.

Pinus [Sativa. *Vide loco sequenti*.
[Sylvestris (Montana (1. Fructifera. (*promiscuè* / 2. 3. Sterilis. (*usuales*.
(Maritima Major & Minor, &c.

Videatur Pinus sylvestris, *Brunsfels. Trag. Lob. Matth. Cast. Dod. Tab. &c.*

OF-

---

fertur etiam inter *Capillares Herbas*, quatenus efficit, ut tenaciter adhæreant. Cuti Capilli. Hæc & plura alia SCHRŒDERUS *noster* ex DIOSCORIDE & GALENO Peucedano tribuit: an verò omnia cum veritate conveniant? multùm apud nos dubitatur. Rarissimi enim est usus.

Præparata, quæ recenset AUTHOR, rarò prostant, atque sic, uti tota Planta, rari sunt usus. (*F*)

PHASEOLUS.

Smilax hortensis major flore rubro, aliàs *Phaseolus*, Germanis *Indianische Bohnen*, Planta est exotica, & non Officinalis; sed loco ejus pro *usu Cosmetico Faba* Officinis inserviunt. (*G*)

CCLI. PIMPINELLA, BIPINELLA. *Pimpinella* duplex est, *Saxifraga* & *Sanguisorba*, quæ posterior in quibuscunque Sanguinis fluxionibus non parùm efficit, & usitatissimè à Practicis in scriptis *Pimpinella* vocatur.

Pimpinella Saxifraga hujus loci est, & *species* est *Petroselini*, quæ propriè *Tragoselinum* seu *Bipinella*, vulgò Germ. *Bocks-Peterlein* dicitur, Nam revera inter *Selina* seu *Apia* locum habet. Est *Planta Umbellifera*, cujus *Folia* sunt ferè similia *Sanguisorbæ*.

Refertur inter *Plantas Vulnerarias Adstrictorias* & propter *vim diureticam*, & Calculorum pulsivam, *Saxifragas*, adeò, ut primaria ejus vis resideat in *virtute diuretica* & *lithontriptica*, in quo cum *Selinis* reliquis conspirat. Saporis est acris, propterea *Folia* quocunque modo, speciatim in *Acetariis*, usurpata, Sanguinem mundificandi egregiam vim obtinet; abstergit siquidem Pimpinella, & omnis Sanguinis recrementa salina per Sudorem copiosiorem, & Urinæ fluxum pellit. Præterea *Radix* aromatica acrimonia Stomacho dicata dicitur; unde post dictos hos usus, de quibus pluribus videatur *Author* prodest valdè in Cruditate & Imbecillitate Ventriculi, quando est oneratus Phlegmate acido copioso & crasso. In tali nempe casu mirum quantùm commendatur *Saxifragum* hoc *Tragoselinum* seu *Bipinella*. In specie egregia est in Partium internarum Erosionibus & læsionibus curandis, qua ratione & Phthisi & Dysenteriæ egregiè confert, teste RIVERIO *C.* 3. *Observ.* 84. ubi decocta hac *Radice* cum *Butyro* Dysenteriam curavit; sicut etiam *Alexipharmaca* est, & Malignitati resistit.

Quoad *usum externum* ferè cum aliis, speciatim *Polygono* convenit, imprimis in mundificandis Ulceribus: in *Butyro* trita admodùm commendatur ad extrahendos Globulos ex Corpore, Authore STARICIO *in Heldenschatz p.* 130.

Inter *Præparata Radix condita*, & *Conserva*, solet prostare in Officinis quibusdam. In *Electuariis Stomachicis*, & Stomachum confortantibus, nunc etiam in *Electuariis Alexipharmacis*, & Malignitati resistentibus, solent præscribi. (*H*)

CCLII. PINASTER seu PINUS SYLVESTRIS. Litigia ista, quæ circa nomina *Pini* & *Pinastri* occurrunt, videbitis imprimis in HOFFMANNO *de Medicamentis Officinalibus l.* 2. *c.* 125.

Pinus

(F) Peucedanum *est Plantæ Genus Flore umbellato, cujus Fructus ex duobus Seminibus componitur, planis ferè, ovatis, leniter striatis, & marginatis: Folia insuper Peucedano sunt alata, angusta, graminea, trifariam divisa. Satis de Peucedani Foliis, Floribus, & Seminibus dictum, ratione characteris: de Radice id notandum, illam crassam esse, nigro cortice tectam, succum, si vulneretur, remittentem fulvum, odore piceo, viroso. Ejus vires* Schrœderus *ex Antiquis collegit.*

(G) *Quum* Phaseolus vulgaris, hortensis *notissima Planta sit, & Officinis haud frequens; ideò illius varias species prætermittens hic* Ettmullerus, *solùm* Phaseolum Indicum, puniceo flore *in medium producit, qui Floris eleganti colore in pretio est Botanicis: illum describit* Cornutus *&* Morison. Phaseolus *in genere (quem* Smilacem hortensem *vulgò vocant) Planta est Flore papilionacea, cujus pistillum abit in Siliquam longam, Semine fœtam reniformi vel ovato. Planta verò Folia habet terna singulis pediculis insidentia.*

(H) Pimpinella Saxifraga, *de qua loquitur hic* Schrœderus *&* Ettmullerus, *non confundenda est cum* Pimpinella *nostrarum Officinarum, quæ ab aliis* Sanguisorba *appellatur, ac de ea inferiùs; sed ex* Tournefortio *novum constituit Plantæ Genus, quod* Tragoselinum *vocat, à* τράγος Hircus, *&* σέλινον Selinum *quasi* Selinum, *seu* Apium Hircinum. *Est igitur* Tragoselinum *Plantæ Genus Flore umbellato, quod abit in Fructum ex duobus Seminibus compositum, oblongis, hinc gibbis & striatis, inde verò planis.* Pimpinella Saxifraga major, umbella candida C. B. *est* Tournefortio Tragoselinum majus, umbella candida. *Hujus Plantæ Caules tricubitales, inanes, striati, geniculati, surgunt è Radice digiti crassitudine, alba, sapore fervida: Folia Sii odorati, atrovirentia, splendentia: Umbellæ Florum candidorum, pentapetalæ: Semen pullum, striatum, acre, aromaticum. Radix ex* Pena *&* Lobelio *valdè diuretica est.*

OFFICINALIA NATIVA.

Cortex, Folia, Nuces, Resina.

Vires. *Cortex* & *Folia* refrigerant & siccant, adstringunt. Usus præcipui (externi) in Dysenteria, fluore Mensium (suffiendo).

PRÆPARATA.

1. *Aqua stillatitia.* Ex Conis viridibus.

Vires. Rugas Faciei delet, & Mammas admodùm in Virginibus extuberantes cohibet (imposita cum Linteolis.)

2. *Oleum.* Fit ex Ligno per descensum igne leni, ut Oleum ex Abjete.

N. Forsan hoc *Oleum* est Officinis *Templinum* dictum, sive *Tado*, quod ab impostoribus Agyrtis vulgò venditur pro *Balsamo Sulphuris*.

Vires. Impetigines sanat inunctum: Verrucas consumit vulneratis Verrucis inditum.

CCLIII. PINUS, ET PINEA.

Pinus, Pinus, *Brunsf. Trag. Dod. Cord. in D. Lon. Cast.* Pinus domestica, *Matth. Tab.* Pinus sativa, *Ger.* Pinus vulgatissima, *Lob.* Pinus Italica, *Cam.* Pinus sativa, *C. B.* 1. Arab. *Sonobar.* Germ. *Iichren-Baum*, *Hartz-Baum*, *Rinn-Holtz*, *Iuren-Holtz*, Gall. *Le Pin*, & *Pignes*.

OFFICINALIA NATIVA.

Nuces, Pinea, Cortex, & Folia.

Vires. *Nuces Pinea* (*Strobili, Coni, Cocali* & *Conaria* Veteribus) caliditate temperatæ sunt & humidæ, maturant, leniunt, & agglutinant, resolvunt, impinguant adeoque Nucleorum usus præcipuus est in Phthisi, (quia nutriunt benè) Tussi, Stranguria ac acrimonia Urinæ mitiganda: segnem excitant Venerem, Ulcera Renum mundificant, &c.

Cortices & Folia viribus conveniunt cum Corticibus & Foliis Pini sylvestris.

PRÆPARATA.

1. *Oleum.* Exprimitur ex Nucleis.
2. *Confectio.* Nucleorum.
3. *Loch de Pino.*

CCLIV. PIPER.

Piper. Arab. *Fulfel*, *Filfel*. Germ. *Pfeffer*. Gall. *du Poivre*.

Est [Rotundum [Album: *hoc omnium præstantissimum.* / Nigrum: *succedit albo.*]
Est [Longum, Macropiper. [Orientale minus, *Tab. hoc usuale.* / Occidentale majus, *Tab.*]

Album, dicitur Piper album, *Matthiol. Lob. Fragos. Clus. Cast. Tab.* Piper rotundum album, *Cord. hist.* Piper rotundum album, *C. B.* 2.

Crescit *Rotundum* in Malavar, ac finitimis Insulis Javæ, Sunda, &c. Fructusque est Plantæ cujusdam, quæ Arboribus instar

---

Pinus in *duplici* est *Differentia*: vel enim *Sativa* est seu *Italica*, (de qua mox in sequentibus,) vel *Nostras*, *Pinaster*, seu *Pinus Sylvestris* & *Montana*, seu *Toda*, Germ. *die Kieffern*; *vid.* TABERNÆMONTANUS *p.* 1351. item *Theatrum Botanicum Tom.* I. l. 2. *p.* 253. quæ iterum vel *Fructifera* est, de qua hic loci, vel *Sterilis*. Deinde *Pinaster* quoque dividitur in *Marem* & *Fœminam*, de qua jam *suprà actum*, ubi *de Abjete alba*. Ipse *Pinaster*, seu *Pinus Sylvestris* AUTHORIS *ad Abjetes* pertinet, estque *Arbor Antiscorbutica* supra dicta. *Pini* enim cognati sunt *Abieti*, saltem *Foliis* differunt: siquidem *Abies* habet *Folia ex adverso collocata*, *Pinus* verò *utrinque* & ex *omni parte sita*. Rarò usurpatur. *Strobili* verum & inflammabile *Sulphur* *suppeditant*.

Suggerit hæc Arbor Germ. *das Kienholtz*, ex quo per descensum destillatur *Oleum*, aliàs *Templinum* dictum, egregium Experimentum ad Partes à Frigore corruptas. (I)

CCLIII. PINUS, & PINEÆ. *Pinus Sativa* seu *Domestica* est Arbor ex *Abjetum speciebus*, exotica & quæ apud nos non crescit, utut in Italia satis copiosa reperiatur: propterea rarus ejus est usus in Officinis nostris, nec memini, me legisse quicquam apud Practicos de ea, nisi quòd *Fructus* in usu sint, *Nuclei* seu *Pinea*, Germ. *die Pinien* dicti.

Has quod attinet *Pineas*, conveniunt ferè cum *Amygdalis dulcibus*, & similibus *Seminibus temperatis*. Virtus eorum consistit in substantia oleosa, temperata tamen, & admodùm mucilaginosa ad instar *Olei Amygdalarum dulcium*. Hujus ratione *Nuces Pinea* laudantur pro usu nutritivo humectante; & hinc contra Atrophiam atque Tabem Corporis, & similes Affectus, maximè conducunt. Hunc in finem ex iisdem *Nucleis* frequenter parantur *Emulsiones*, unà cum *Pistaciis* & *Amygdalis dulcibus*, insigne & laudabile nutrimentum præbentes iis, qui laborant Atrophia. Hac quoque ex causa adhibentur in *usu Venereo*, ut Geniture materiam præbeant, quam insigniter augent. Notandum enim, *Venerea Medicamenta in duplici esse differentia*: quædam enim Massam seminalem augent, qualia sunt *Oleosa* hujusmodi, & quasi *Lactea*, *Amygdala dulces*, *Pistacia*, *Lac* &c. unde in *Electuariis Venereis* usitatè præseribuntur simul *Pinea* & etiam *Pistacia*: quædam verò Venerem stimulant, uti sunt *Salina*, & omnia *Aromatica*, seu *Acria*, & Acrimoniam quandam in se habentia, v. gr. *Sinapi*, *Eruca*, *Macis*, *Piper*, *Caryophylli*, *Cubeba*, *Coriandrum*, &c. Porrò valdè commendari solet in Affectibus Pectoris, imprimis talibus, ex Lympha nimis acri salsa

& acida in Pectus destillante: cùm enim hæ *Nuces* sint temperatæ, quamcunque Acrimoniam *Succorum*, imprimis Lymphæ, quæ nimia acredine & salsedine sua posset corrodere Pulmones, & partes Pectoris, Oleo suo temperant: non secus ac *Amygdala dulces*, cum quibus de cætero in omnibus ferè conveniunt; unde in Phthisi, Raucedine & in asperitate Faucium, & similibus magni sunt usus. Propter eandem aciditatem & salsedinem Humorum temperandi virtutem, conveniunt in temperanda Acrimonia Urinæ, & Humorum in Strangaria & Dysuria, vel inchoata Renum levi Corrosione. Horum tamen loco *Amygdala dulces* sufficiunt.

Oleum ex Nucleis hisce *recens expressum* insigniter armat in Venerem: id quod novit probè *Princeps* quidam magnus non longè abhinc defunctus, *Oleum* hoc *Pinearum* & *Pistaciorum* recens continuò secum ferens, tanquam *Arcanum singulare pro usu Venereo*, cum *Vino* vel *Rhenano*, vel *Malvatico* sumptum. Sed de his dabitur ulteriùs dicendi locus, ubi de *Pistaciis*. (K)

CCLIV. PIPER. *Piper duplex* habetur in Officinis, vel *Rotundum*, vel *Oblongum*. *Rotundum* itidem est *duplex* vel *Album*, vel *Nigrum*. De natura & productione *Piperis* videantur *Rerum exoticarum Scriptores*, qui testantur, quòd sit Planta ex speciebus *Convolvulorum* aut *Clematitis*; unde scandat instar *Clematitis* & *Smilacis*. Integra hæc Planta saporem acerrimum habet, simillimum ipsis Granis piperinis, ut apud nos *Cochlearia* & *Sinapi*. *Piper Album* & *Nigrum* non differunt specie, cùm omnia *Grana* in principio, dum adhuc succulenta & immatura, viridia sint, tractu verò temporis, dum ad maturitatem pervenerunt, rubra evadant. *Grana* hæc rubra seu matura decerpuntur & exsiccantur in Sole, atque sic sensim atque sensim acquirunt nigredinem, & sub exsiccatione, propter exhalationem particularum aquearum, extima Cuticula corrugatur, & sic *Piper Nigrum* repræsentant. Quòd si verò à *Granis* non benè maturis ante exsiccationem Cutis separetur maceratione in Aqua salina, sic, quando exsiccantur, remanet *Piper Album*, unde præfertur Nigro. Conferantur *Acta Societ. Reg. Vol.* 1. *pag.* 879. item FRANCISCI *in dem Ost-Indianischen Lustgarten p.* 399. *Longum Piper* potentius est *Rotundo*, & crescit in *Frutice* simili rotundo; hinc Differentia potiùs in natali solo videtur, quàm Planta, & inter omnia *Aromata* non magis datur acre quam hoc, quod summoperè mordet, & vehementiùs penetrat.

Piper cùm sit *Aroma*, ejus Sapor & Effectus omninò loquitur, quòd ejus vis consistat in *Sale volatili acerrimo parùm oleoso*

(I) Pinaster, *seu* Pinus sylvestris Schrœderi, *haud ad* Abjetes *pertinet*, *ut ait hic* Ettmullerus, *sed est potiùs* Pini *species*, *non quidem* sativa, *de qua mox*, *sed* Pinus sylvestris, *vel* vulgaris, *vel* montana, *vel* maritima, *&c.* Pinus sylvestris C. B. *quæ* vulgaris, *&* Genevensis *dicitur* J. Bauhino, *ad* sativæ *altitudinem vix accedit*: *ejus Truncus rectus est*, *quandoque incurvus*: *Folia longa & tenuia*: *Fructus sylvestris Pini minores sunt*, *quàm sativæ*, *resinosi*, *& ex maturitate prompte decidui*.

(K) Pinus *verò in genere Arboris Conus est Flore amentaceo*, *sed sterili*: *Embryo autem separatim nascens abit in Fructum*, *inter cujus squamas continentur duo Ossicula*, *Nucleo fœta oblongo*. *Folia bina simul ex eadem vagina prodeuntia*. Pini sativæ, *in Italia frequentissimæ*, Nucleos, *vulgò* Pineas *Officinæ appellant*.

instar Convolvuli circumducitur.

Eligendum recens, ponderosum, plenum, acre, non cariosum.

Vires. Calfacit, & siccat 3. incidit, attenuat, aperit, resolvit. Usus præcipui in Frigiditate ac Cruditate Ventriculi, Colicis Doloribus (præstat Album) in Visus imbecillitate (quia Flatus discutit.) Eatriosecus in Apophlegmatismis, Gargarismis, Siernutatotiis, sedat Odontalgiam, Columellam tumidam imminuit, Nervorum Affectus frigidos juvat.

N. 1. Vis Piperis volatilis valdè est. Vitentur ergò Præparationes in quibus Volatile evanescit, e. g. Extractorum Præparationes.

N. 2. Vulgus Piper longum in Paroxysmis Febrium exhibere solet, id quod nonnisi in principio locum habere potest.

P R Æ P A R A T A.

(Piper in racemis conditum antehac fuit apportatum.)

1. *Species Diatrion-Pipereon.* V. D.
2. *Tragea*, seu *Species Fortes.* V. I. a.
3. *Oleum Piperinum stillatitium.* Fit ex Nigro, ad modum, quo ex reliquis Aromatibus.

N. Piper parcissimè Oleum dat (scr. ℔j. dat. ℈j. circiter) ideoque Aqua destillata aliquoties super remanentiam, seu Caput mortuum, refundenda erit.

Vires. Admodùm penetrabile est, Flatus discutit, Paroxysmos Tertianæ præcavet, si horis duabus ante Paroxysmum exhibeatur, purgato tamen Corpore. Extrinsecùs admiscetur Inunctionibus Dorsi in Febribus.

Dosis gr. ij. iij. iv. &c.

4. *Oleum de Piperibus.*

CCLV. PI-

nosum, minusque adeò temperato, uti reliqua Aromata, sed verè concentrato; quare egregiè *incidit & penetrat.* Cæterùm, uti dixi, parum vel nihil *Olei* possidet, ut propter absentiam hujus Olei, quod alias inviscando quasi Sal volatile nonnihil coercet, est adeò penetrans, volatilissimum, & quod triturа exacta magnam acrimoniæ Salis volatilis partem amittit. Ratione hujus Salis volatilis penetrat adeo, ut incidat Mucilaginem crassam in primis viis stabulantem, & absorbeat Acidum: propterea *ubi peccat Acidum, convenit Piper.* Hinc ratione hujus Salis volatilis acris pro usu Stomachi ad Cruditates ejus acidas destruendas, in specie illas, quæ ad Crapulam aut aliam Causam frigidam superveniunt, indeque nata varia primarum viarum Pathemata, optimè conducit, & Appetitum prostratum resuscitat. *Grana* etiam ejus, vel integra, vel in forma *Pulveris grossi* deglutita, Ventriculum optimè roborant, & magis operantur, quàm si *Pulveris* forma exhibeantur, maxima enim Salis volatilis pars inter pulverisandum perit & avolat. Par ratio sit de reliquis Aromatibus, horum enim vis tenuis valdè & volatilis, ex Pulvere faciliùs avolat, dissipatur & perturbatur; Piper autem integrum vires suas in Ventriculo æquè exerit, atque pulverisatum, quamvis externatur immutatum, quia Particulæ ejus subtiles atque volatiles facilè illic sensim sensimque separantur, & eliciuntur per Menstruum aliquod conveniens in Ventriculo latitans. Quod probatur ex eo, quòd integra *Piperis Grana*, *Aqua* per diem, & noctem immersa, insipida prorsùs reddantur; Aqua autem illa vi aromatica acri maximè impraegnetur: videatur HOFFMANNUS *de Med. Officinalibus*, qui sæpiùs ejus usum commendat in Colica, quatenus destruit Acidum, v. g. post Crapulam vel Cerevisiæ non defæcatæ vitio contracta, & ex præcedente aliqua Refrigeratione orta, ubi *Grana* aliquot vel integra, vel in 2. 3. vel 4. partes concisa, cum *Vino*, vel *Spiritu Vini*, vel alio Inflammabili Appropriato, propinata, satis commodum sunt euporiston. Ulterius in *Febribus Intermittentibus* Remedium constituunt non contemnendum, & à Vulgo sæpè usurpatum, qui *Grana* vij. vel x. in binas partes discissa cum *Vino*, vel *Spiritu Vini*, vel *simplici* vel *anisato*, idque præmissis Universalibus, felici sæpè successu aliquot horas ante Paroxysmum assumit; imò continuato usu Quartanam quoque curat. Si aut tardiùs aut Paroxysmo jam instante, assumantur, & ubi Æstus Ventriculi cum acrimonia ejus concurrit, Ardor gravissimè intenditur; minùs item adhibenda sunt, ubi solus vel major Æstùs urget, potiùs verò, si Algor adest, præsertim si aliquis Sudor expectatur. Juvenem 17. annorum novi, qui 70. *Grana Piperis* leviter contusa pro una dosi assumpsit, retinuit, & Febris emansit, utut post dies aliquot ex haustu Cerevisiæ secundariæ frigidæ redierit; Piperis tamen usu continuato iterum se curavit. Et quamvis Febris non semper in totum tollatur, Rigores tamen maximè supprimuntur. Non igitur sunt de nihilo ii, quia omnia *Aromata integra* potiùs, quàm pulverisata servari volunt, quia & sub pulverisatione, & Pulvere diu servato, substantia volatilis avolat, & ita minùs efficacia fiunt. In Ructibus acidis corrigendis quantum *integra Piperis Grana* deglutita conferant, videbitis in RIVERII *Observationibus Morborum infrequentium Obs.* 37.

Externè de cætero *Piper* unà cum aliis usurpatur in *Sternutatoriis*, & *Apophlegmatismis*, ubi acri penetrante, & stimulante Remedio opus est, pro incidenda Lympha crassa, Fauces obsidente: item pro mulcenda Inflammatione, vel incidendo Sanguine congrumato. In *Gargarismatis* pro Laxatione Uvulæ cùm tantillo *Aluminis.* Vel solet fieri *Pulvis* ex *Pipere*, *Sale*, & *Gentiana*, qui sufflatus ad locum Columellæ, vel Uvulæ, ejus Laxitatem solet corrigere. Videatur SENNERTUS *de Uvula laxata.* Familiaria quædam, & elegantia Remedia alia ex Pipere videmus descripta in BARTHOLINI *Observat. C. V. Histor.* 48. tam pro usu interno, quàm pro usu externo. Quando *Piper* præscribitur *in Formulis* absolutè & sine additamento, semper intelligitur *Nigrum*: aliàs additur, vel *Longum*, vel *Album.*

Oleum Piperis est egregium *Stomachicum*, prodest in Colica, & in Quartanis specificè mederi dicitur, in quibus alii *Olei Piperis destillati* 3. vel 4. guttas miscent cum *Extracto Gentianæ*, & propinant sub forma *Pilularum* ante Paroxysmum Quartanarum; quod Remedium *B. Dn.* D. LANGIUS in usu habuit, & felici cum successu propinavit. In nimiis & horrendis Rigoribus Febrium Intermittentium, imprimis Quartanarum cum *Oleo laurino*, & etiam cum *Oleo nardino*, Spina Dorsi inungi solet. Ab aliis solet *Oleum Piperis* cum *Oleo Nucis moschatæ expresso* inungi regioni Stomachi, quo usu valdoperè mitigant Horrores febriles in quibuscunque Intermittentibus obvios. Cum *Spiritu Vini* rectificato *Essentia Piperis* paratur, quæ mirè Appetitum acuit.

Species Diatrion-Pipereon sunt egregiæ in Stomacho confortando, & promovenda ejusdem Digestione: cum *Tragea Stomachali* usurpantur ad Cruditates, & exinde natam vitiosam Digestionem tollendam, in Vehiculo appropriato. (L).

PI.

(L) *Tametsi omnes Rerum exoticarum Scriptores in eo conveniant*, Piper Rotundum *Fructum esse Plantæ sarmentosæ, atque ad* Hederæ *modum scandentis, in India frequentissimæ; haud tamen omnes æquè suat sententiæ, ut credant*, Piper Album *à* Nigro *specie reverà differre. Antiquiores sanè geminas Plantas descripsere, quarum una* Nigrum *altera* Album Piper *ferat: at Recentiores quamplurimi existimant*, Album Piper *non esse nisi* Nigrum *nigro Cortice spoliatum, postquàm in Aqua maris aliquantisper fuerit maceratum: nil mirum ergò, ajunt, si* Piper Album *Aqua turgidius redditum, majus sit* Nigro: *si* Album *rugosum non sit, quum nigro Cortice, qui solus corrugari potest, sit jam orbatum: atque si idem* Album Piper Nigro *minùs sit acre, quum in Aquam marinam magnam acritatis partem ex maceratione transfuderit. Hanc sententiam ex eo invictè confirmari putat* Lemery, *quòd in magna* Piperis Albi *copia apud Mercatores observata, Grana nonnulla deprehenderit, e quibus primus Cortex non erat integrè detractus, ita ut relicta pars nigra & rugosa notaretur, velut* Nigri Piperis *Cortex, reliqua Grani superficie* Albo Piperi *omninò simili remanente. His tamen non obstantibus* Dñus Pomet *omninò asserit*, Album Piper *Fructum esse Plantæ à Planta* Nigrum Piper *ferente prorsùs diversæ. Hujus & descriptionem & iconem affert* Histoire des Drogues p. 1. 191. *atque illam Foliis præditam esse* Grossulariæ *Foliis simillimis, atque ab Indis prope Palmas*, Areca & Cocos *dictas, plantari, ut illas scandat: Fructus racematim dispositi sunt, veri* Piperis Albi *Grana. Hinc laudatus* Lemery *suspicatur, fortasse utramque Authorum sententiam veram esse, ut scilicet sint reverà* Album & Nigrum Piper *species inter se distinctæ; verùm ob* Piperis Albi *raritatem*, Nigrum Piper *Cortice spoliatum, haud infrequenti Mercatoribus mangonio, pro* Albo *venditari.*

Longum *verò* Piper *Fructus est, Infantis digiti forma, granis exiguis exuberantibus asper, ex rufo rubescens:*

sin-

CCLV. PISTACIA.

Πιστακία, Pistacia, *Matth. Cord. Lon. Dod. Lob. Cast. Cam. Tab. Ger.* Terebinthus Indica Theophrasti, *Lob. C. B. s.* Arbor est Indicæ Terebintho similis.

Nascitur in Persia, Arabia, Syria, India. Quin & Italiæ indigena facta est.

OFFICINALIA NATIVA.

Fructus (*Pistacia*, Phisticia. *Bicaula*, Fistici. Germ. *Pimper-Nußlein.*) Gall. *Pistaches*. Sunt Nuclei duplici vestiti Putamine, primò exteriore coriaceo, hinc lapideo, quod Nucleum proximè continet, Membranula rubella circumdatum. Eligendi *Nuclei* recentes, ponderosi, extrinsecùs albidi, intrinsecùs virides, non rancidi, in apice aliquantulùm patentes.

Vires.

PIPER AMERICANUM.

Piper *Americanum* ita dicitur, quòd in America, præsertim Brasilia, copiosissimè crescat. Veteribus fuit incognitum, & saltem à Modernis, imprimis à JOHANNE FABRO, *Lynceo* (cujus Historia illustrata, ac Romæ edita est) detectum: item à PISONE *in India utriusque Re Medica*. Indi, ac in specie Brasilienses, Plantam hanc vocant *Chili*. Latinè *Piper Indicum*, *Siliquastrum*, *Capsicum*. Plures sunt *Differentiæ*, tum *ratione Fructus*; alius enim est *rotundus*, alius *siliquosus*: tum *ratione Coloris*; alius enim Fructus est *coccineus*, Germ. *Scharrlach Farben*, alius *flavus* seu *aureus*.

Piper hocce nullum habet usum præterquàm in *Fructu*: *Fructus* enim ejus maturus tantam habet acrimoniam, ut respectu hujus *Piper verum Indicum* sit lusus jocusque; unde & loco *Condimenti* misceant suis Alimentis: norunt enim quòd Appetitum augeat. Præterea etiam Fæces Alvi mordicantes, ac sæpiùs Intestinum Rectum exulcerantes ejus usu redduntur. Hispani Piper hocce *Chocolatæ* addunt, ut œstrum Venereum magis accendant. Mihi etiam *Fructus exsiccatus* ac pulverisatus in *usu* est *febrifugo*, ante Paroxysmum scilicet Intermittentium propinatus, quod Remedium est paucis cognitum. Idem *Fructus recens Spiritui Vini* infusus, penetrantissimam ac acerrimam præbet *Essentiam*, Ventriculo singulariter amicam, Appetitum provocantem, Mucumque Ventriculi ac sordes abstergentem. Sunt, qui *Fructum recentem* sine arillis *Aceto*, unà cum *Fœniculo*, infundunt, locoque Condimenti medicamentosi cum Carne assata adhibent, quod sanè Ventriculo egregiè conducit. (*M*)

Est *Planta* ab AUTHORE neglecta, quæ vocatur

PIPERITIS.

Piperitis Græcis dicitur Λεπίδιον, vel à λεπίζειν, quòd acrimonia soleat *urere*, vel quòd λεπίδας seu *Maculas* Faciei abstergat vel curet. Rectiùs refertur ad *Iberides*, & hinc ad *Thlaspia*. Germanis vocatur *Pfeffer-kraut*, à sapore acerrimo.

Planta est procera, & haud contemnenda. Probè masticata prodit spicula tanta atrocia, ut non cedat *Sinapi*, *Persicariæ*, *Aro*, vel ipsi *Piperi*, cui ferè substitui potest. Sapor hic acerrimus penetrans, & quasi causticus, æquè ac *Piperis*, loquitur de præsentia copiosissimi & penetrantissimi Salis volatilis acris; ratione cujus in Scorbuto unum est ex primariis Medicamentis, cui potentissimè mederi solet, non minùs quàm *Cochlearia*, *Nasturtium* &c. cum quibus ferè convenit; dum nempe conspirant ut antiscorbutica, alterativa, viscidorum incisiva, & abstersiva adeoque Splenetica & Hepatica, aperitiva. Et quamvis *Author* mentionem hujus non fecerit, neutiquam tamen est postponenda reliquis, unde & *Folia* hæc pro acuendis *Aquis*, *Spiritibus* & *Essentiis Antiscorbuticis*, imprimis in compositione *Spirituum Antiscorbuticorum*, *Ruta*, *Cochlearia*, *Nasturtio*, & aliis, convenientissimè adjungi, & incisa cum *Spiritu Vini* destillari, ac aliquoties abstrahi poterunt. Prætereà egregium est *Stomachicum*, quatenus Pituitam acidam, idest relicta Cruditatis acidæ in Stomacho stabulantia, corrigit & incidit, hincque Appetitum provocat & stimulat, quod aliquoties observavi. Stomacho enim jejuno si masticentur *Folia*, Famem tantummodo caninam, & ingentem Appetitum excitant; sicut ipse pro Appetitu deperdito unum saltem *Foliolum* ruditer masticatum, restaurasse eundem vidi. Quin & *Folia Vino* infusa, & simul hausta ac deglutita, ad Appetitus defectum, & inde natam Anorexiam, commendantur: abstergunt enim, & omnes Ventriculi Cruditates nimias, ac viscidas, acidas & glutinosas, absumunt, & ita Appetitum reconciliant. Et cùm in Stomachi Cruditate acida sedes sit Mali Hypochondriaci, & mediantibus his multi è Stomacho in Massam Sanguineam veniant Morbi; unde Sal acre conveniet in omnibus Affectibus, ubi est Acidum, quod corrigit, & Sal volatile in Massa Sanguinea acrius & penetrantius reddit, & auget.

Planta recens simplici & Arenæ destillatione, suggerit *Phlegma* ignei ac acerrimi saporis. Vel si *Plantæ* affundatur *Spiritus Vini*, & parili modo destillentur; emergit *Menstruum* ad extrahendas quasvis Plantas Antiscorbuticas. (*N*)

CCLV. PISTACIA. *Pistacia* sunt Fructus Arboris *Staphylodendri*, quæ *duplex* est; una *Italica*, altera verò *Sylvestris* seu *Germanica*, cujus Fructus *Nux vesicaria*; quibusdam Germ. *Pimpernüssigen* dicitur; quorum usus nullus est, sed [illegible]naris potiùs. *Pulpa* intra *Nuculas* contenta nonnihil adstrictoria est. Ornatus gratia in Hortis colitur.

Quoad *Arborem Italicam*, *Folia* hujus sunt terna. *Fructus* sunt *Nuclei* parvi, saporis instar *Amygdalarum dulcium*, qui in omnibus cum *Pineis* & *Amygdalis dulcibus* conveniunt, cum quibus etiam simul præscribuntur in *Emulsionibus* Antiphthisicis & Antihecticis, quoniam egregiè Partes nutriunt. Temperati enim sunt quàm maximè, nec ullo modo excedunt, dum humore roscido & oleoso sunt impraegnati; unde etiam in Marasmo & Atrophia valdoperè sunt usitati. Juxta virtutem nutritivam conveniunt in augenda Materia seminali, & stimulanda Venere. Et quod suprà dictum de *Pineis*, intelligendum jam venit de *Pistaciis*; augmentum enim Seminis dant egregiè: unde, quod dixi de *Oleo expresso Pinearum*, valet de *Oleo expresso Pistaciorum*. Hinc Princeps quidam magnus in vicinia ante paucos annos mortuus, & valdoperè etiam in senio famosus in re Venerea, pro Secreto habuit *Oleum Pistaciorum & Pinearum recenter expressum* Cochl. j. *Vitellum Ovi* unius, & *Ambra* quantum cuspide Cultelli capi potest, & denique *Sacchari*

---

singuli exilem Nucleum continent, qui ex siccitate in album gustuque fervidum pulverem comminuitur: longo pediculo Plantæ adhæret Piperi Nigro valdè simili, nisi quòd humiliùs scandat, & Folia delicatiora, & viridiora obtineat. Describit demùm Pomet *alteram* Longi Piperis *speciem, sed* Nigram, *quam* Piper Æthiopicum *appellat: sed hoc rarius. Prætermitto hîc* Piper longum Occidentale, *seu* Saururum Plumerii.

(M) Piper Americanum *dictum nil habet Piperis, nisi acrem fervidumque Fructus saporem. Hinc fortassè* Capsicum *vocatum est, à* κάπτω Mordeo. *Est* Capsicum *Plantæ Genus Flore monopetalo, rotato, & multifido, cujus pistillum abit in Fructum mollem, in duo vel plura loculamenta divisum, & Seminibus fœtum reniformibus. Plantæ hujus Americanæ innumeræ species, in Hispaniam primùm pro usu culinario, inde in universam Europam sunt transvectæ. Fructus Aceto conditos, non tam ad famem: quàm ad sitim excitandam, vulgò in mensis habemus.*

(N) *Etsi* Iberis *ad* Lepidii *species referatur; haud tamen* Piperitis, *de qua hîc* Ettmullerus, *quamque ad* Iberidias *referendam esse ait, cum* Iberide *confundenda.* Piperitis *enim &* Iberis *Officinarum sunt sanè* Lepidii *species; verùm* Iberis, *quam* latiore folio *vocat* C. Bauhinus, *est* Lepidium gramineo folio, seu Iberis T. Piperitis *verò est* Lepidium latifolium C. B. *seu* Lepidium Pauli & Plinii, *quod vulgò vocant.* Lepidium *igitur hoc, seu* Piperitis. *ex Radice repente Caulem emittit singularem, rectum, levem, fungosam medulla farctum, bicubitalem & altiorem: Folia Mali Citriæ, in ambitu crenata, rigida, ex viridi in luteum vergentia, sapore Sinapino. Flosculi cruciformes; quorum pistillum abit in Fructum lanceiformem, in duo loculamenta divisum, & Seminibus fœtum oblongis,* Lepidii *characterem constituunt.* Piperitis *valdè rubefacit cœruleam papyrum: acris est, aromatica, & Piperis Sinapisve saporem præseferens. Videtur hujus Plantæ Sal ad Terram foliatam Tartari* Mulleri *accedere, sed cum pauco Sale volatili oleoso conjunctum est. Hinc Piperitis antiscorbutica est, stomachica, & anthypochondriaca: extrahitur proin ex ea* Tinctura *ope* Spiritus Vini, *vel potanda exhibetur forma* Decocti. Radix *hujus Lepidii contusa cum* Butyro *locis Podagra affectis applicatur.*

Vires. Calfaciunt 2. humectant, 2. attenuant, aperiunt. Usus præcipui, in Mucilagine Pulmonum, Obstructione Epatis: roborant Stomachum, arcent Nauseam ac Vomitum, excitant Appetitum, bonum suppeditant Nutrimentum.

P R Æ P A R A T A.

Oleum. Exprimitur ex Nucleis.

CCLVI. P L A N T A G O.

Ἀρνόγλωσσον Germ. *Wegerich.* Gall. *Plantain.*
Species Plantaginis usuales sunt tres.

1. Dicitur Plantago latifolia sinuata. *C. B.* 1. rubra, *Trag. Brunsfelf.* major, & 1. *Lon.* major, & *Matthiol. Fuchs. Dod. Cast. Tab. Cam.* latifolia, *Cord.* latifolia lævis, *Lob.*

2. Plantago latifolia incana, *C. B.* 3. Plantago major, *Matthiol. Lon. Cam.* latifolia minor Dioscoridis, *Tab.* major incana *Lob.* Plantago media, *Fuchs. Dod.*

3. Plantago angustifolia major, *C. B.* 1. Plantago minor, *Fuchs. Dod. Lon.* media, *Cast.* Plantago lanceolata, *Trag. Tab.* Plantago longa, *Matth.* Plantago quinquenervia, *Lob.*

Crescunt locis herbosis: florent Majo & Junio.

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

Semen, Folia, Radix.

Vires. Refrigerant & siccant 2. abstergunt incrassant. Epaticæ sunt ac Vulnerariæ, Usus præcipui in Fluxionibus cujuscunque generis. E. g. Alvi, Exspuitione sanguinolenta, Gonorrhœa, Mictione involuntaria, in Mensium profluvio, in Febribus, & sim. Extrinsecus in mundificandis consolidandisque Vulneribus, ac Ulceribus inveteratis.

P R Æ P A R A T A.

1. *Succus inspissatus.* Extractus ex Foliis.
2. *Aqua stillatitia.* Ex Herba integra.
3. *Syrupus de Succo.*
4. *Extractum.*
5. *Species Diaplantaginis Mynsichti.*

CCLVII. POEO-

---

chari candi quantum tribus capi Digitis potest. Hæc invicem super cineribus calidis miscentur, sicque habent consistentiam *Electuarii*, quod valdè convenit in promovenda & stimulanda Venere. (O).

CCLVI. PLANTAGO. *Plantago* duplex est; vel *Plantago Terrestris*, vel *Plantago Aquatica* seu *Palustris*; utut hujus nullam mentionem faciat Author. *Terrestris* est *trinervia*, *quinquenervia*, *septenervia*, & *multinervia*: item *spicata* & *rosea*; item *latifolia*, & *angustifolia*, seu *canina*: & quidem, quando Plantago absolutè ponitur, intelligitur *major*, utut communiter statuatur, quod *minor* sit efficacior *majori*. Plantago dicitur quasi *Planta* κατ' ἐξοχὴν; Germanis *der Wegerich*, quoniam in viis crescit, & *Hundsrippe*, à Fibris Foliorum nervosis, Costis quasi caninas repræsentantibus.

Plantagines hoc essentiali quasi Sale tartareo abundant, sicut hoc docet LUDOVICI *Pharm. pag.* 755.

In *usu Medico* in specie *quinque* aut *septemnervia* usualis. *Planta* est *polychresta*, Saporem habens nonnihil amaricantem in recessu, & adstrictorium & inter *Simplicia Vulneraria* est ex principalioribus internè & externè. *Internè* in Fluxibus Alvi quibuscunque, Hæmorrhagiis per Nares, Renes & Vesicam factis, inque Renum Exulceratione, Mictu cruento, item in Vomitu cruento, Hæmorrhagia uterina nimia, seu nimio Mensium fluxu. *Decoctum* ejus uti & *Foliorum Pulvis*, magni sunt usus. Ulteriùs *Planta* hæc in *Fistulis* enfusectis coquitur, & pro Cura Diarrhoeæ & Dysenteriæ assumitur: vid. POTERIUS *in suis Scriptis*. Porrò *Planta* hæc ingreditur plerumque *Potiones Vulnerarias*: hinc in Sanguine quoque grumoso dissolvendo, ac in specie in Casu ab alto internè commendatur; sicut etiam in Abscessibus Partium internarum mundificandis, ejus usus est egregius. Hæc *de usu vulnerario*.

Præterea *Plantago* simili *usu interno* est egregiè *Alexipharmaca*, quoniam potenter resistit Venenis, eaque arces, adeò ut contra quodcunque *Venenum* commendetur. *Pulvis ex Radice & Planta*. *Vis* hæc *alexipharmaca* edocta fuit per *Bufonem*. Refert namque TAKIUS, quòd Bufo cum Aranea pugnaturus, se priùs muniat contra ejus ictum cum Herba hac: quoties autem ictum ab Aranea sustinuerit, statim Plantaginem accessisse, & sanatum esse, non obstante, quòd valdè ex ictu intumuerit. Observavit hoc Dominus in horto suo obambulans, videns sub tela Araneæ sedentem Bufonem; Araneæ conspiciens Bufonem, eum ad intumescentiam aliquam pupugit: hic vulneratus statim Plantagini accurrens aliquid decerpsit, & se sanavit, indeque de novo cum Aranea certamen suspiciens, vehementiùs & aliquoties ab Aranea punctus, atque ut anteà intumescens, ad Plantaginem repsit, seque curavit. Animadvertens hoc Dominus, intereà Plantaginem amovit: Bufo tandem ab Aranea iterùm vulneratus, hac Planta non reperta, tumefactus expiravit. Et hac Experientia vis Plantaginis alexipharmaca primùm fuit detecta. Sunt & qui suo modo ad juvandum Naturæ conatum, Planta hac internè utuntur. *Semen* ejus *Plantæ* tanquam Specificum in Herniis, Dysenteria benigna, in nimio Mensium fluxu &c. adhibetur à nonnullis.

Externè Folia ejus contusa, ac Plagis seu Vulneribus recentibus imposita, vel etiam *Decoctum* ejus Vulneribus applicatum, eadem non inflammari vel dolere permittunt, & mirè consolidant, non minùs etiam, quàm in Ulceribus, & Abscessibus, quos egregiè mundificant, & ad consolidationem perducunt: ita, ut inter *Plantas Vulnerarias* utramque ferè soleat facere paginam *Plantago*. Magni etiam usus est in Ulceribus Linguæ, unde solet ingredi *Decocta* pro *Gargarismatis* familiaribus in Ulceribus Tonsillarum, Uvulæ, Faucium, similiumve vicinarum partium. Cæterùm pro hoc *usu vulnerario* imprimis colligenda est inter *duo Festa B. Mariæ*. Quòd si enim colligatur *Radix Plantaginis* in die Martis & Lunæ, ita quidem, ut Luna existat in Signo vel Arietis, vel Sagittarii, tunc collecta commendari solet contra Apoplexiam. Novi etiam, qui quotidie mane *Foeniculis Folia* hujus *Plantaginis* loco *Foliorum hederaceorum* (quæ hoc in casu superant) summo cum successu imponunt. In nimio Mensium fluxu *Decoctum Plantaginis* cum *Aceto rosaceo*, & *Aqua Spermatis Ranarum* applicatur cum Spongiis regioni Pubis.

Succus Plantaginis recens expressus in Vulneribus cutaneis conglutinandis, iis in specie, ubi accedit simul Tumor, aut Inflammatio erysipelacea, tutissimè adhibetur, tam internè quam externè; unde convenit in Sputo Sanguinis, in Vomitu Sanguinis, uti etiam in nimia Uteri Hæmorrhagia, sive post Partum, sive tempore Menstruationis, Vulneribus quibuscunque instillatus aut applicatus, citra intentionem primam seu Puris superventum, Ulcera & Abscessus egregiè mundificat, & mirabilem vim consolidativam suggerit. Vel inspissatus cum *Melle* in formam *Linimenti* subactus, & ita Ulceri applicatus, perquam egregius est: in quo casu etiam *Theriaca* addi potest.

Syrupus pariter summopere commendatur in Sputo Sanguinis, in Vomitu sanguineo, Hæmorrhagiis uterinis, & quibuscunque aliis sistendis, ad ℥vi. exhibitus. Ab HOECHSTEDTERO *Dec.* 1. *cap.* 3. *pag.* 12. in Mictione cruenta, ceu expertum Specificum commendatur. Paratur autem *Syrupus* ita:

℞. *Folior. Plantag.* M. aij.
Radic. Symphyt. maj. ℥vj.

Ex incisis & contusis exprime *Succum*, adde *Saccharum* & coque ad consistentiam *Syrupi*, qui in prædictis Affectibus apprime conducit. (P)

PLAN-

(O) *Nescio qua ratione* Pistaciam *Authores quidam cum* Staphylodendro *confundant*, *eamque* Pistaciam sylvestrem *appellent*: Staphylodendron *enim Arboris Genus est Flore rosaceo*, *Fructu vesicario*, *quod omninò à* Pistaciæ *characteribus abest*. *Aptiùs ergò faciunt*, *qui* Pistaciam Dioscoridis *ad* Terebinthi *Genus reducunt*, *ut facit* Tournefortius: *ea enim omnes* Terebinthi *characteres obtinet*. Pistacia *ergò vulgaris*, *cujus Fructus ad nos ex Sicilia vulgò adsportantur*, *erit* Terebinthus Indica Theophrasti. *Hujus Arboris Folia ad Folia Terebinthi vulgaris quammaximè accedunt ad costam conjugata*, *impare remanente*, *sed ampliora sunt*, *& nervosa*. *Flores racematim dispositi*, *apetali steriles*. *Embryones autem iis speciebus innascuntur*, *quæ Floribus carent*, *abeuntque in Fructum duplici Cortice tectum*, *quorum primus tener est*, *atque ex viridi ruber*; *secundus ligneus*, *albus fragilis*, *Nucleum continens ex rubro virescentem*, *dulcis & grati saporis*.

(P) Plantago *Plantæ Genus est Flore monopetalo hypocrateriformi*, *cujus pistillum abit in Testam ovatam*, *transver-*

CCLVII. P Œ O N I A.

Π*αιωνία*. Arab. Feonia. Germ. *Pœonien*, *Benig-Rosen*, *Pfingst Rosen*, *Gicht-Rosen*, *Kaaigs-Blum*. Gall. *De la Pivoine*. Male & Fœmelle.

Est (Mas, *C. B.* 1. *Hæc præpollet*.
(Fœmina (Flore simplici, *C. B.* 2. *&c.*
(Flore pleno, *C. B.* 12. *&c.*

Mas dicitur Pœonia nobilior, vel 2. *Trag.* Pœonia mas, *Matth. Cord. in D. Lob. Dod. Tab. Ger.* Pœonia folio nigricante splendido, *C. B.* 1. *Femina* nuncupatur Pœonia, *Trag. Lob.* Pœonia fœmina, *Brasfolf. Fuchs. Cord. in D. Lob. Cam.* Pœonia fœmina altera, *Dod.* Pœonia vulgaris fœmina, *Clus. hist.* Pœonia communis, vel fœmina. *C. B.* 2.

N. Discernuntur invicem *Mas* & *Fœmina*: Foliis & Radice. *Mas* est Foliis nigricantibus splendidis, Juglandis Folia emulantibus, Radice digitali crassa, alba: seu Mas non una Radice nixus est, sed plures habet. *Fœmina* variat colore Foliorum: est Folio utrinque virente & glabro, Caule hirsuto, Flore vel simplici, vel pleno, Folia Helleborum æmulatur, Radicibus ceu Balani longiores circiter octo aut sea adhærent. *Mas* plures habet, &c.

OF-

PLANTAGO AQUATICA.

P*Lantago Aquatica* est vel *latifolia*, vel *angustifolia*. Dicitur ita ad differentiam *Terrestris*: Germ. *Wasser-Wegerich*.

Planta est, quæ tota æstate viget, & cujus scrutinium hactenus perperàm fuit neglectum, attribuerunt huic virtutes tantùm *Plantaginis Terrestris*. Verùm multùm inter se differunt: illa enim, *Terrestris*, est insipida, vulneraria ac refrigerans; hæc verò *Aquatica*, est acerrima, *Aro* ac *Flammulæ*, *de quibus superiùs*, simillima, esulcerans, ac ob particulas suas salinas volatiles acerrimas calefaciens; unde à recentioribus inter *Antiscorbutica* refertur, cujus Sal acidum corruptum temperat & corrigit, atque per Urinam eliminat, imprimis si cum aliis Antiscorbuticis mista in *Infuso* propinetur, aut ex ea in *Essentia*, seu *Spiritus* abstractivus compositus, adhibeatur.

Folia exteriùs imposita Pustulas & Vesiculas excitare valent, unde & *Vomitoriis* annumerari potest: & propter has virtutes ulcerandi *Folia* contusa Carpis, pro Febrium Intermittentium chronicarum levamine singulari, imponuntur; sic enim ad instar *Emplastri Febrifugi Strobelbergeri* vi sua caustica Febres Intermittentes curant. Alii appendunt *Radicem* pro *Amuleto* in Febribus Intermittentibus. Præterea eadem *Folia* Hydropicorum Cruribus œdematosis contusa & applicata Vesiculas copiosas in iisdem feliciter satis excitant, per quas postmodùm apertas copiosa Aqua educitur, cum insigni Ægrorum levamine. (Q)

Sequitur ratione ordinis alphabetici Planta ab *Authore* neglecta, non tamen inelegans, quæ vocatur.

P L U M B A G O.

DE hac *Plumbagine* imprimis Moderni observarunt singularem & specificam vim contra *Odontalgiam*: ratione cujus virtutis hæc à quibusdam solet vocari *Dentecaria*, propter vim nimirum succurrendi *Dentibus dolentibus*. Et quidem adhibetur hoc modo: Contunditur, & contusa applicatur carpo aut volæ Manus, relinquitur per noctem, & mane *Macula plumbea* invenitur in loco, ubi applicata fuit, Dolorque Dentium cessat: idque certo Experimento à multis fuit compertum. De quo videatur PANAROLLUS *in Pent.* 4. *Obs.* 10 item STROBELBERGERUS *in Tract. de Dentium Podagra c.* 43. uti & TABERNÆMONTANUS *in Herbario*, ubi *de Plumbagine*. (R)

CCLVII. PŒONIA. *Pæonia*, Germ. *Pfingstrose*, *Peonien*, ita dicitur à PŒONE, primo hujus Plantæ inventore, qui, referente HOMERO *in Odyssea*, PLUTONEM ab HERCULE sauciatum, hac *Pæonia* curasse fertur. Nonnulli ad *Aconitorum* genus referunt, sed perperàm, & conjectura tantùm. Rectiùs inter *Papaverina* refertur, quia ferè ejusmodi formam præ se ferre, ejusdemque virtutis esse solet.

Dividitur in *Marem* & *Fœminam*. *Femina* tamen nihil valet, *Mas* verò in usum trahitur solùm, quæ *Peonia Mas* admodùm rara est; substituitur enim in Officinis pro *Mare Fœmina*: & propter hoc Succedaneum, egregiæ virtutes à Veteribus descriptæ, frustra expectantur a *Pæonia*: *Differt verò a Fœmina Radice*, *Foliis*, *Fructu & Semine*, vel *Capsulis seminariis*. *Mas* habet *Radicem* unam longam & continuam in aliquas Fibras desinentem, ad summum unum vel alterum crassum Tuber; *Fœmina* verò *Radices* constant ex plurimis Bulbulis seu potiùs Tuberibus invicem connexis. *Mas* habet *Folia* magna, lata & crassa, ad formam Foliorum Nucis Juglandis, sed exteriùs magis rotunda, & incisa instar Foliorum *Smyrnii*; *Fœmina* autem Folia angustiora, & undique multiplicibus divisionibus dissecta sunt, copiosa, atque simul angusta, acuta, & uno Pediculo invicem connexa; de quibus videatur AUTHOR *noster*. *Mas* habet Florem pendentem, colore coccineo, maculis nigricantibus interspersum. *Fructus* speciosiùs se gerunt, & post *Flores* defluentes is expandunt in quatuor *Lacinias* seu *Valvulas*, quæ fatiscunt, & quasi quadruplex *Crista gallinacea* reflexa intensè rutilant, quibus extrinsecùs, *Grana* majora, nigra, instar *Pisorum* adhærent: *Femina* verò *Capsulas* binas, tres vel quatuor acutas, quasi obtusa Corniculа, facit post *Florem*. non tamen adeò magnas, in quarum medio reperiuntur *Grana* minutissima & rubicunda. Differunt denique *Mas* & *Fœmina usu medico*, qui est efficacissimus in Mare, in Fœmina languidus.

Pro *usu* ergò *medico* saltem seligenda est *Pæonia Mas*, quæ subministrat præsertim *Radices*, *Semina*, & *Flores*.

Notum est, quòd *tota Planta* sit insigniter *Cephalica*, *Pectoralis* & *Uterina*, quæ non in omnibus Convulsivis, aliisque horrendis Capitis, vel saltem Capiti adscriptis Affectibus, ut Epilepsia, item in quavis Vertigine, Incubo & similibus, est expertissima & efficacissima. *Radix Pæoniæ Maris* prodest præcipuè in Vertigine & Epilepsia. unde ingreditur *Pulverem Marchionis Epilepticum*, cujus talis est descriptio:

24. Rad

versa dehiscentem, in duo loculamenta divisam, & Seminibus fœtam oblongis, Placentæ affixis. Officinis familiaris magis est species, quam C. Bauhinus *vocat* Plantaginem latifoliam, sinuatam. *Hujus Radix digitalis, fibrosa, & in medio præcisa: Folia ad rotundum accedunt, septem nervis distincta, glabra: Caules pedales lenti spicam Florum obscure purpureorum sustinent: Semen sublongum, obsoleti coloris. Hujus Plantæ Folia amara sunt, adstringentia, & parùm cœruleam papyrum rubefaciunt; Radices verò magis illam rubefaciunt, & tantùm adstringentes sunt: quod ostendit, in Foliis Sal ammoniacum & partes terrestres multo Sulfure esse involutas. Plantago igitur hæc est vulneraria, dissolvens, febrifuga,* Tragus *ad Phthisim commendat. Rustici Saccum propinant ab* ʒij. *ad* iv. *imminente paroxysmo Febrium Intermittentium.* Extracti ʒij. *vel* Seminis ʒj. *Diarrhœam, & omnes Sanguinis fluxus sistunt: eisdem ferè usus habet* Decoctum *ex Planta paratum.* Camerarius Collyrium *parat ex Succo Foliorum & Radicis Plantaginis, cum Aqua Rosarum, & Sacchari, ad Oculorum inflammationem.* Simon Paulli *Sanguinis mictum ex Gonorrhœa curavit* Extracto *Plantaginis, & Decocto Salsæparillæ.*

(Q) Plantago Aquatica *tam* latifolia, *quàm* Angustifolia, *meritò inter* Ranunculi species *connumeratur à* Tournefortio, *vocaturque* Ranunculus palustris, Plantaginis folio, ampliore, vel angustiore. *Primæ speciei Radix bulbosa videtur, si Caulis imum cum Foliis complectentibus illi adjunxeris: Caulis striatus, angulosus, inanis, cubitalis & altior, alis in surculos succedentibus coronatus: Flosculi tripetali rubescentes: Semina trigona, Milio vix majora: Folia demum Plantaginis, sed longiora, acuminata, nervosa, glabra, sapore subacido prædita.* Timotheus Rossin *ex* Raio *ait, Succum hujus Plantaginis Mammis applicatum, Lac in iis subitè consumere.*

(R) *Inter Plantas Flore monopetalo infundibuliformi, sola* Plumbago *est, cujus pistillum abit in Semen unicum, oblongum, in ipso calyce maturescens.* Plumbago vulgaris, *quæ* Dentellaria Rondeletii, *&* Molybdæna Plinii, *Stolones multos sesquicubitales emittit, striatos, nigricantes, in alternos ramos diductos: Folia Caulem complectuntur, Conyzæ (* Glasti *ex* Columna *) foliis paria, sed glabra, atrovirentia, & fervidi saporis: Flores cacuminibus hærent acervatim, purpurei, calyce hirsuto: Semina magna, nigra, acria.* F. Columna Tripolium Dioscoridis *esse putat, atque, ex plurimorum testimonio, Equorum dorsis sellæ compressione ulceratis, contusam & appositam efficacissimè mederi, ut nec Vermes oriantur, & quamprimùm exsiccetur Ulcus & cicatrizetur.*

OFFICINALIA NATIVA.

Radix, *Semen*, seu *Grana*: *Flores*.

Radix effodienda est Vere, Luna decrescente (tertia die ante Novilunium). Alii effodiunt Sole existente in Leone, dieque ac hora solaribus, Luna decrescente, Flores colligendi sunt Majo, Semen Augusto.

N. Pæonia Flore multiplici, rarò Semen producit.

Vires. Calfacit & siccat 2. saporis est subdulcis ac subacris, seu amari, subastringit. Usus præcipui in Affectibus Cephalicis, Epilepsia, Incubo, &c. Uterinis, Mensibus obstructis, Lochiis purgandis, Doloreque post Partum mitigando, Epatis obstructione. *Extrinsecùs* suspenduntur Grana, ac Radix de Collo pro arcenda Epilepsia.

PRÆPARATA.

1. *Aqua*. Ex Floribus, additaque, si placet, Radice.
2. *Syrupus*. Ex infusione Florum.
(Prostat alibi *Mel Pæoniatum* Puerulis Epilepticis lambile.)
3. *Extractum*. Ex Floribus exsiccatis.
(*Extractum Diapæon. Mind.*)
4. *Conserva*. Ex Floribus.
5. *Sal*. Ex Incineratu integra Planta.
6. *Fæcula*. Ex Radice, l. a.
7. *Oleum stillatitium*. Ex Granis elicitur cum Aqua fermentatis l. com.

POLIUM CRETICUM.

POlium *Montanum* aliis præfertur, in primis *Creticum*, Germ. *Cretischer Polen*. Gall. *Folium de Crete*.

Vires. Calfacit & siccat 2. Viscera aperit, eiet Menses & Urinam, ad Serpentum ictus utile, (Theriacum ingreditur.) Ex-

---

℞. *Rad. Pæon. maris decresc. Luna effossæ* ℥ß.
Visci querc.
Rasur. Eboris,
Ung. Alcis,
Unic. vel *C. C. ex apicib.*
Spodii prap.
Corall. rubr. prap.
alb. prap.
Margar. prap. an. ʒj.
M. f. Pulvis: cui addantur
Folia Auri fini No. aa.

De hoc vid. STROBELBERGERUS *in Manud. ad curandos pueriles Affectus p.* 18. ubi *de Epilepsia Puerorum*, Datur à ℈j. ad ʒß. in *Aquis convenientibus* aut alio quovis modo; quin etiam in ipsa *Pulte* adhibetur. Plurimas ipsi STROBELBERGERUS laudes tribuit, utpote quem dicit, se ferè quotidie salutariter præscribere.

Flores & *Semen* in simili *usu antepileptico*, Vertigine, Convulsione, & similibus valdè commendantur. *Semen* ordinariò ingreditur *Emulsiones* in Epilepsia, Convulsionibus, & in principio Variolarum & Morbillorum, unà cum aliis adhibendas; propterea, quoniam in his sæpiùs imminet Epilepsia & convulsiones, in tempore Eruptionis; quas, ut præcaveamus, tales Emulsiones compositæ præscribuntur. Talis *Emulsio* etiam pro Pueris Terroribus, & Pavoribus nocturnis afflictis, qui prodromi sunt Epilepsiæ, & qui dormire non possunt, optima est, & summè commendatur à STROBELBERGERO *loco allegato*. Somnum quodammodo inducit: valdè etiam prodest in Incubo Adultorum, in quo, uti & in Pavore Puerorum nocturno, talis potest præscribi *Emulsio*:

℞. *Sem. Pæon. maris* ʒiij.
c. f. q. *Aqua Flor. Pæon.* F. l. a. Emulsio
adde
Corall. rubr. prap. ℈ij.
edulcoretur parùm cum *Rotulis Manus Christi perlat.* S.
Emulsio benè circumagitanda pro una vice.

Externè Radicem solam *Amuleti* forma appensam Epilepsiam arcere, jam ex GALENI tempore notum est; & hæc *vis amuletica* à GALENO experta, adhuc noviter est comprobata à Modernis, uti videre possumus in RIVERIO *in Observat. à D. des Grandspres communicatis* 7. p. 299. Præterea idem videre est in FORESTI *Obs. l.* 10. *Observ.* 59. & aliis: hic enim appendit *Sacculum* interpassatum ex *Radice Pæoniæ* concisa, & ex *Pulvere Seminis Pæoniæ*: Videatur similiter BARTHOLINUS *Cent.* 4. *Obs.* 69. Relatum mihi est, quòd *Radix Pæoniæ Maris* de Collo suspensa Vertiginem inveteratam sustulerit. Cæterùm, ut hanc virtutem amuleticam contra Epilepsiam, & alios quosvis Morbos Convulsivus exerat Pæonia, necesse est, ut sit

1. *Radix ex Mare*,
2. Ut collecta sit *Tempore balsamico*, seu suæ Exaltationis, sub certa scilicet Constellatione.

Anno 1599. prodiit *Tractatus de Pæonia* SIMONIS BERGERI *Medici Augustani*, quem D. D. SCHERZERUS possidet, in quo modum colligendi, & rationem utendi, demonstravit. Curiosus est Tractatus, & admodùm rarus. Ingens autem *de modo colligendi* est Controversia inter Authores: PARACELSUS, qui magnam habuit Experientiam effectus Constellationum circa Tempus Plantarum collectionis, putat, effodiendam esse Pæoniam *crescente Luna*, *Sole in Leone*, *Radio sextili*, *aut trina eam spectante*, de quo vid. etiam SCHMUKIUS *in Curis Magneticis pag.* 9. *Citato* verò RIVERII *loco* debet esse collecta *decrescente Luna*, *Sole in Ariete existente*: Alii, uti FINCKIUS *in Encheirid. Dogmatico-Hermet. p.* 26. eandem colligendam putant *Luna decrescente mense Martio & Aprili*: Alii volunt, hanc Radicem colligendam esse *Mense Aprili*, *Sole in Ariete existente*, & *Luna in opposito in Libra*: ut adeò varii sint in hoc ipso Authores: Optimum autem colligendi Tempus Radicis est, quo *Sol versatur in Signo Leonis*, nimirum *mense Julio*, *circa tempus Heinrici*, vel *S. Mariæ Magdalenæ*, *Luna in Ariete decrescente*: Alii colligunt *tempore Verno*, *Luna*, *aut Luna & Sole simul*, *in Ariete versante*, *Lunaque decrescente ante Solis ortum*, quod ultimum Tempus magis conveniens esse, existimo; non internè saltem ad dictos Affectus, sed etiam Amuleti instar appensa, uti patet non saltem ex *Observatione* RIVERII *suprà allegata*, sed etiam Amicus fide dignus retulit, se per *Radicem Pæoniæ Maris die* 12. (22.) *Julii tempore meridiani* effossam, Amuleti instar appensam, Epilepsiam curasse.

Quæritur verò: *In quo consistat Plantæ hujus vis Antepileptica*, *& Antispasmodica*? Respondeo; eandem residere in vi hujus Plantæ *Anodyna*, & quodammodò *Narcotica*, cujus ope Motus Convulsivi sedantur, Spirituumque motus elasticus blandè sopitur; spirat enim fortem, & gravem odorem.

Quoad *Præparata*, egregiam ex *Pæoniæ Essentiam*, contra Vertiginem frequentem, Morbos Convulsivos & Epilepticos Infantum & Adultorum, composuit BERGERUS *loco allegato*.

Aqua Pæoniæ ex *Radice* recenter contusa, aut ejus recenti *Succo* optimè destillatur: hac enim ratione odorem ipsius Pæoniæ potenter refert.

Ex remanentia exprimitur *Succus*, & fit *Syrupus* elegans, in Morbis Convulsivis & Epilepticis Infantum & Adultorum.

Ex *Floribus Pæoniæ* fit methodo consueta, ex *Spiritu Vitrioli* cum *Phlegmate Vitrioli*, *Tinctura*, quæ instillari potest Potui in Morbis, ubi adest vel metuitur Epilepsia. Hæc *Tinctura* cum *Tinctura Cephalica composita* potest misceri, & convenit in Somniis truculentis. Cæterùm, qui novit *Simplex*, novit ex eo *Præparata*. (S)

PO-

(S) Pæoniam *non suo loco posuit* Schrœderus, *nec post eum* Ettmullerus, *quippe quòd falsò per œ; non per æ* Παιώνιαν *à* Pæone *dictam*, *scripserint*. *Est* Pæonia *Plantæ Genus Flore rosaceo*, *cujus pistillum abit in Fructum*, *in quo plurima Cornicula in capitulum colliguntur*, *inflexa*, *pubescentia*, *per longitudinem dehiscentia*, *& Seminibus fœta ferè globosis*. *Vulgò* Pæonia Mare *dicta utimur*. *Hæc altiùs quàm* Fœmina *assurgit*, *ad bicubitalem altitudinem*, *Caulibus subrubentibus*, *ramosis*: *Folia Nucis Juglandis positu & figura*, *sed latiora & crassiora*, *terna*, *quaterna*, *quina*, *ex Caulium extremis pendentia*: *Flores singulares dilutè purpurei his succedunt*. *Cornicula alba terna vel quina*, *quæ dehiscentia elegantissimam Granorum ostendunt seriem*, *primùm Granati colore*, *mox atro-cæruleorum*, *demùm per maturitatem omninò nigrorum*: *Radix ceu palus altè depangitur*, *recta*, *nonnunquam in adnata pauca divaricata*. *Vanæ & prorsùs superstitiosæ Observationes de illius collectione*, *vel ex eo manifestæ redduntur*, *quòd tam variæ sint Authorum de ea re sententiæ*. *Satis alibi monuimus*, *Radices eo tempore colligendas*, *cùm viridiori succo turgent*, *h. e. cùm ad Caulem emittendum paratæ sunt*, *nondùm tamen integrum emiserint*.

Externè Fronti imponitur virescens ad Suffusionem. Vulnerarium audit. (Δ)

CCLVIII. POLYGONUM.

POlygonum (Majus: varii generis est, *è quibus usuale* Latifolium, *C. B.* 1.
(Minus: variorum itidem generum, *quæ cuncta minùs usualia sunt.*

Dicitur Centumnodia, *Lob. Braunf.* Polygonum mas, *Matth. Fuchs. Dod. Cord. Cast. Trag.* vulgare, *Cam.* majus, *Lon. Tab.* Germ. *Weg-Grasz*, *Wegdrit*, *Denn Grasz*, *Blut-Kraut*. Gall. *Centinodia*, *la Renouée*.

Crescit locis incultis, aridis, ac juxta vias. Floret Integra ferè æstate.

OFFICINALIA NATIVA.

Vires. Refrigerat 2. (aliis in principio 3.) siccat, astringit: Vulneraria est. Usus præcipui in sistendis Fluxibus quibuscunque, Diarrhœa, Dysenteria, Fluxu uterino, Vomitu, Hæmorrhagia Narium. Extrinsecùs prodest Vulneribus, Ulceribus, Inflammationibus Oculorum, Mammæ Tumoribus, Febri Tertianæ (Carpis imposita).

PRÆPARATA.

Aqua stillatitia, Ex Herba collecta in principio Augusti.

CCLIX. POLYGONATUM.

Est [Latifolium, varii generis, *è quibus usuale* Vulgare, *C. B.* 1.
Angustifolium, varii generis, *quæ minùs usualia*.

Dicitur Sigillum Salomonis, latifolium, *Trag.* Polygonatum, *Matth. Cast.* vulgare, *Cam.* latifolium, *Fuchs. Dod. Tab.* majus, *Lon.* Germ. *Weisz-wurtz*.

Crescit in sylvis & collibus. Floret Majo.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix, rarò *Folia*, rarò *Baccæ*.

Vires. Temperamenti est mixti, subastringit, extergit, saporis est subamari ac subacris. Usus internus est in Fluore albo Mulierum. *Baccæ* Pituitam mucilaginosam per vomitum ac secessum educunt, (Dos. N. 14. 15.) Idem dicitur & tum

---

POLYGALA.

POlygala est vel *Major*, vel *Minor Flore cæruleo*: datur etiam *Flore albo*, & *purpureo*. Ita dicitur, quod ejus usu *Lac* Nutricibus augeri putarint: an verò id præstet? penès Experientiam sit fides. Aliàs vix ampliùs est in usu, neque recordor, me de ea aliquid legisse. (*T*)

CCLVIII. POLYGONUM. *Polygonum* seu *Centumnodia*, Germ. *Quecken gras*, dicitur ita propter multos *Nodos*, quos habet hinc inde. Vocatur etiam à Latinis quibusdam *Sanguinea*, Germ. *die Blut-garbe*: propter singularem *virtutem adstrictoriam*, qua quascumque Sanguinis eruptiones potenter sistit; si contusa scilicet applicetur loco, unde Sanguis erumpit. Est vel *Majus* vel *Minus*: utrumque tamen promiscuè potest usurpari.

Interno usu adstringit; unde in quibuscunque Sanguinis fluxionibus sistendis internè & externè vile quidem est, sed non contemnendum Remedium. *Decoctum* ejus in *Vino austero* haustum usurpatur in Sanguine grumoso dissolvendo. Hanc etiam internè imprimis convenit Herniosis, & Hernias feliciter curat: quo ipso FALLOPIUS quamplurimos Herniosos restituit, idque imprimis *Polygono latifolio* seu *Majore*.

Quoad *usum externum*, prostat Mulieris cujusdam Exemplum, quæ summa Narium Hæmorrhagia periclitans, suasu adstantis Anus *Polygono* in *Aqua* & *Aceto* ebullito, & sub Axillis applicato, convaluit, ubi alia generosa Medicamenta nullius effectus fuerunt: unde & hodie adhuc *Decoctum* ejus Mammis Puerperarum applicant, quando Pueros ablactant, ad repellendum Lac. Hæmorrhoides nimis fluentes etiam sistere solet. Conf. M. A. N. C. *Ann.* 6. *pag.* 40. unde etiam *Succum* ejus cum *Vino styptico* in Vomitu Sanguinis multùm commendat PAULI in

Quadripart. Botan. Cæterùm hic confesatur AUTHOR; quæ enim habet AUTHOR, nonnpus est, ut multis dicam. (*V*)

CCLIX. POLYGONATUM. *Polygonatum* non confundendum est cum *Polygono* jam dicto propter *Radices geniculata*, quæ characterem exhibent: Vocatur etiam aliàs *Sigillum B. Mariæ*, seu *Sigillum Salomonis*; quæ nomina promiscuè usurpantur: Germanis dicitur *Weis-Wurtzel*, ab effectu in dealbanda Cute, & nitida Facie reddenda. Est vel *Latifolium* κατ' ἐξοχὴν, vel *Latifolium majus*, vel *Spicatum Cornuti*, vel *Angustifolium Clusii*.

Hoc *Polygonatum* seu *Sigillum Salomonis* exhibet pro usu Medico imprimis *Radicem*, quæ est penetrans & acris propter Sal volatile acre. *Baccæ* ejusdem referuntur inter *Vomitoria*, & Vomitum ciere dicuntur. Aliàs *internè usum nullum* obtinet hæc Planta.

Externè in *usu Cosmetico* primatum ducit. Cum *Vino* aut *Aqua appropriata* cocta vel infusa, & illita, Maculas ac Pustulas Cutis ac Faciei, ac Impetigines, Pustulas, varios Colores &c. bono cum successu abstergit & mundificat: quoniam Sal volatile acre detergit omne Acidum subtile, quod tales Maculas & Pustulas solet producere; si verò diutiùs maceratur, erodit Cutem. Deinde *usum* habet *Vulnerarium*. Expertissima est pro discutiendo Sanguine grumoso in Partibus externis, & curandis Sugillationibus quibuscunque, Contusionibusque gravioribus, sive à Plagis, sive à Casu ab alto exortis; ubi non habetur melius Remedium *Radice Sigilli Salomonis* contusa & applicata; dissolvit enim Sanguinem congrumatum: Tale *Cataplasma* impositum ex *Radice Sigilli Salomonis* & *Radice Ari*, vid. in SENNERTO *Lib.* 5. *Praxeos Medicæ Part.* 1. *pag* 89. *cap.* 16. ubi *de Sanguine suffuso in partibus subcutaneis*: unde Radix hæc ju-

re

(Δ) *De* Polio *paucis verbis agit* Schrœderus, *illud omninò neglexit hic* Ettmullerus. *Est autem Plantæ Genus Flore labiato*, *Chamædry congener: ejus autem Flores in capitulum collecti summis ramulis & caulibus innascuntur. Dicitur* Polium *à* πολιὸς canus; *habet enim, ex* Dioscoride *corymbos canæ cæsariei similes. Inter varias* Polii species Montanæ *præferuntur: inter* Montanas *autem* Polium montanum luteum, *&* Polium montanum album *in Officinis sunt frequentiores*, Luteum *Planta est semipedalis altitudinis*, *cujus plurimi Caules tenues sunt*, *teretes*, *lignosi: Folia exigua*, *oblonga*, *crassa*, *crenata*, *luteo tomento tecta*: *Flores aurei*. Album *verò ab hoc differt Caulibus humi fusis*, *Foliis minùs tomentosis*, *Floribus albis*, *& minùs odoris*. Polii *præsertim* lutei Comæ *aperitivæ sunt*, *cephalicæ*, *sudoriferæ*, *vulnerariæ*.

Polium Creticum, *de quo loquitur* Schrœderus, *si est* Polio retto di Candia, e forse il fruticoso di Dioscoride, Pona, *erit ex* Tournefortio Teucrium frutescens, Stœchadis Arabicæ folio & facie, Coroll.

(T) Polygala *Plantæ Genus est Flore monopetalo*, *anomalo*, *personato*, *cujus pistillum abit in Fructum bifariam dehiscentem*, *in duo loculamenta divisum*, *Seminibus fœtum oblongis*: *is autem complectitur à duabus alis amplioribus Calycis quinquefolii*. Polygala vulgaris C. B. *perenni ferè palmari Radice nititur*: *Caules multi alii surrecti*, *alii repandi*: *Folia humi sparsa*, *& in Caulibus numerosa*, *illa subrotunda*, *hæc oblonga*, *acuta*, *carnosa*; *& gustu vehementer amaro*: *Flores demum in spicam*, *colore dilutè cæruleo*. Gesnerus *in* Epistolis *hanc Plantam* Amarellam *vocat*, *asseritque*, Vini *cyathum*, *in quod illius manipulum infuderis*, *egregiè corpus movere absque ulla molestia*.

(V) Polygonum *à* πολὺ multùm *&* γόνυ Genu, *quòd Planta sit* multis geniculis *intercepta*. *Plantæ Genus est Flore apetalo*, *Calyceque infundibuliformi & multifido*, *in eo Semen posteà triangulare reconditur*, *in quod pistillum abit*. *Addit* Tournefortius *Flores* Polygoni *in Foliorum alis nasci*, *atque Radices fibratas esse*, Polygonum latifolium C. B. *& magis Officinale Viticulis cubitalibus*, *ramosis*, *geniculatis*, *e Radice dura & lignosa erumpit*: *Folia Oleæ foliorum figura*, *tenera*, *gustu viscida*: *Flosculi* (*Stamina*) *pusilli ex albo purpurascentes*, *quibus succedunt Semina nigricantia Lapathi*. *Planta hæc sapore pollet herbaceo*, *viscido*, *& parùm acido*: *valdè rubefacit cæruleam papyrum*. Sal Polygoni *videtur ad* Alumen *accedere*: *sed parum Salis ammoniaci*, *multumque Sulfuris adjunctam habet*; *Analysi enim chymica multùm præbet Acidi*, *Terræ*, *& Olei*, *sed parum Salis volatilis concreti*, *parumque fixi valdè lixivialis*. Polygonum *summè adstringens est & vulnerarium*: Succus *ejus*, Decoctum, *vel* Infusum *ex* Vino *propinatur in Dysenteria*, *Hæmorrhoidum fluxu*, *Sanguinis sputo*, *atque in omnis generis Hæmorrhagiis*: *iisdem viribus præditum est* Extratum, Herba contusa *Vulnera persanat*.

de *Radice* (℥j.) ac de *Foliis*. Extrinsecùs Faciei Maculas abstergit. Cutim dealbat, resolvit Sugillationes ac Tumores renitentes: Lotione fugat Lenticulos Capitis, Scabiemque Infantium exsiccat, Cicatrices, Maculasque Morbillorum emendat, &c.

PRÆPARATA.

Aqua, Ex Radice cum Foliis, ac Floribus.

CCLX. POMUS.

Malus, Malus, Germ. *Apffel-Baum*. Gall. *Pommes*, *Pommier*.

Poma *sunt* (Domestica (Acida. (Dulcia. (Subacida.
(Sylvestria.

Vires. *Acida* sunt naturæ frigidioris ac astringentis. Verùm cum Butyro cocta Cibum Febricitantibus præbent commodum.

Dulcia sunt naturæ calidioris ac laxantis.

Subacida, seu vinosa, naturæ sunt mixtæ, conveniuntque Ventriculo, & Cordi.

Sylvestria. *Astringunt*.

Extrinsecùs (Dulcia subcinere cocta) sedant Dolorem Oculorum; Pleuritidis (cum Myrrha imposita).

N. Poma Borsdorffiana sapore & odore aliis præponuntur.

PRÆPARATA.

(Quandoque *Aqua* imprimis Pomorum Borsdorffiensium, hinc Acidorum, & Sylvestrium prostat.)

(Item *Spiritus*.)

1. *Succus fermentatus*, seu *Vinum Pomorum Pomaceum*.

N. Vulgatissimum est in Normandia Galliæ Provinciis, adeò

re Basin constituit *Unguenti contra Livorem Faciti Mynsichti*, quod describit *pag.* 501. *Armament. Chym.* & *Cataplasmatis contra Livorem Zwelferi*. Loco ejus *Radix* pulverisata cum *Vino* subigatur, & calidissimè applicetur; vel, quod melius, decoquatur *Radix*, vel in *Aqua*, vel in *Vino*, & *Decoctum* cum duplicatis Linteis imponatur in iisdem Maculis Faciei. Cæterùm hæc *Radix Sigilli Salomonis*, cùm sit acris, & quodammodò corrosiva, ut hæc Acrimonia temperetur, addi potest ei ana *Symphyti majoris Radix*, & sub forma *Cataplasmatis* usurpari; coquuntur, contunduntur, & per setaceum trajiciuntur, & sic ad omnes Sugillationes confert. Quin & in Tumore Brachii post ineptam Venæsectionem nihil melius est hoc *Decocto* & *Cataplasmate*, quoniam mitigat, & Sanguinem congrumatum sub Cute latentem, præter Sugillationes, resolvit & curat: vel

℞. *Rad. Symphyti major.* part. ij.
Sigill. Salom. part. j.
Contusa coq. in Cataplasma c. *Vino*, vel ex *Aqua*:
Colaturæ adde
Flor. Chamomillæ,
Sem. Anisi ana pro lubitu. M.

Imponatur toti Brachio tumenti & sugillato: Vid. LEONARDUS FUCHSIUS *in Histor. Stirpium pag.* 559.

Pulvis hujus *Radicis*, cum *Tinctura Benzoes*, in *Aqua Rosarum* præcipitata subactus, exhibet egregium *Cosmeticum*, *Cosmetico Clavii* parùm cedens. (X)

CCLX. POMUS. *Pomus* duplex est, *Sylvestris* & *Domestica*; quarum *Fructus* cuique nostrum notus. *Domestica* est varia; unde *Poma* fiunt, vel *Dulcia*, vel *Acida*, vel *Subdulcia*, vel *Subacida*, & sic porrò. *Dulcia* quod attinet, inter hæc in usu Medico excellunt in specie *Poma Borsdorffiana*, quæ omnibus palmam præripiunt, & egregia sunt alimento-medicamentosa. Hæc non tantùm *blandum Aroma* spirant, sed speciatim, sicuti quælibet Poma dulcia, conferunt temperando Acidum præternaturale Corporis nostri, & sic consequenter in Terrore & Tristitia Melancholicorum, Melancholia Hypochondriaca, aliisque Affectibus Melancholicis valdopere conducunt, uti etiam singulariter prosunt in Malo Hypochondrico: laxant simul Alvum blandè, & cum gratia, & Effervescentias hypochondriacas compescunt, & ita per accidens Palpitationem Cordis, inæqualem Sanguinis motum fermentativum, & Imaginationes melancholicas tollunt, adeoque *Cordialia* vulgo talia *Poma* dicuntur. *Modus* usurpandi varius est; vel pro scopo temperandi Acidum, & pro temperanda Phlogosi Infantum; vel pro scopo alterandi. Fiunt autem efficaciùs inde *Infusa* unà cum aliis

Vegetabilibus. Paratur exinde *Vinum Antiscorbuticum*, si addantur *Passula*, tanquam *Vinum Malvaticum* saporem habens, Hypochondriacis convenientissimum. Ut autem citiùs fermentent, addi potest *Saccharum*.

Externè Poma putrida applicantur in Ophthalmia. In Inflammationibus certè & Doloribus Oculorum, ut & Oculis ex percussione & contusione vulneratis, nil melius est *Cataplasmate Pomorum coctorum*, vel etiam *putridorum*, qua putredine sua resolvunt Cruorem, & sistunt Dolores æquè ac Tumores. Experimentum fuerunt TIMÆI, quod etiam habetur in SCULTETI *Armamentario Chirurgico*. *Formula* sit talis:

℞. *Poma dulcia* (si possunt esse *Borsdorffiana*, erit optimum) Num. iij.
Coqu. in f. q. *Aqua Euphras.* & *Fœnic.* ad mollitiem:
Pulpa trajiciatur per setaceum, cui posteà addantur
Sacch. albiss. ℥iij.
Camph. gr. xv.
Croci gr. v.

Misce pro *Cataplasmate*, quod imponatur tepidè Oculis, cum Linteolis duplicatis.

Quod attinet *Præparata*, omnibus notum est, quòd ex *Pomis*, *Pyris*, & *Cydoniis* per fermentationem fiant *Liquores vinosi* usitatissimi in Anglia, & Gallia, qui dicuntur *Cidre*. Hoc *Vinum Pomorum*, imprimis ex *Pomorum Borsdorffianorum Succo*, per fermentationem paratum, tam solitarium, quàm additis *Passulis*, erit *Potus* vinosus egregiè medicamentosus seu *medicatus*, in Melancholicis Affectibus, & in specie in Melancholia Hypochondriaca; unde etiam cum *Succo Pomorum Borsdorffianorum* præparatur *Extractum Martis*:

℞. nempe *Succum Pomorum nondum perfectè maturorum*, & *Limatura Martis* affunde; & acquirit saporem vitriolaceum: quod *Infusum Martiale* optimum est pro dictis Affectibus Remedium.

Inspissari etiam potest ad consistentiam *Extracti*, quod in *Vino* dissolutum grati saporis est.

Extractum hoc per *Spiritum Vini* postmodùm dat egregiam *Essentiam Martis aperitivam*, quam hinc inde describunt Authores, imprimis ROLFINCIUS *in Chymia in Artis formam redacta*.

Spiritus ex Vino Pomorum Borsdorffianorum paratus valdè convenit pro *scopo analeptico*, & in Affectibus melancholicis.

Ipse *Succus Pomorum* convenit in Affectibus Melancholicis, ex Mœrore & Tristitia ortis, in Syncope, Lipothymia, Palpitatione Cordis, &c. Propter hanc *vim antimelancholicam* hic *Succus* solet ingredi *Confectionem Alchermes*, *de* qui

(X) Polygonatum *Plantæ Genus est Flore infundibuliformi, tubulato, calycis experte, cujus pistillum abit in Fructum mollem, globosum, & Seminibus subrotundis fœtum*. Polygonati latifolii, vulgaris *Radix geniculata commissura, inæqualis & tuberosa est, candida, dense capillata: Caules cubitales & altiores, teretes, odore, si frangantur, nauseoso: his Folia alternatim adhærent Lilii convallium, nervosa, supernè atro virore splendentia, inferne cæsia: Flores ex alis pediculis inhærent, singulares, bini, terni, albidi: his succedunt Baccæ virentes, mox glaucæ, tribus zonulis pictæ, in quibus sena vel septena dura Semina continentur.* Notat Tournefortius *Baccas Polygonati nigras esse, sed ex rore veluti quodam, quo (non secùs ac Pruna recentia) conteguntur, glaucas videri. Folia hujus Plantæ esse amara, nauseam immensam movent, fortè ex succo viscido, quod turgent. Radices dulces sunt, parùm acres viscidæque, parùmque cæruleam papyrum rubefaciunt, sed adhuc minùs Folia. Videtur in Polygonato nil contineri, nisi Phlegma valdè viscidum, multo Oleo commistum: etenim chymica Analysi nonnisi acidi Liquores & Oleum ex eo eliciuntur: parum insuper Terræ & Salis fixi, nil autem Sali volatilis præbet. Quamquam* Radix & Baccæ *hujus Plantæ inter Vomitoria à nostris Authoribus, aliisque connumerentur; nihilominùs multi sunt, qui* Radicis ʒß. in Vini albi *cyatho per noctem infundunt, & per menses integros mane exhibent in Herniis: nec Vomitus hinc excitatur, sed potiùs Ægri se meliùs in Morbo habent, præsertim si eandem* Radicem *ruptæ parti apponant.*

Polygonatum spicatum, fertile Cornuti, *de quo* Ettmullerus, *est* Tournefortio Smilax spicata, Polygonati folio.

adeò, ut non modò Potus loco habeant, sed & ex eodem *Aquam Vitæ* destillent, & *Aceta* conficiant, quæ vel cum Spiritu ac Acetis ex Vino certare videntur.

2. *Syrupus de Pomis simplex*. Ex Succis Pomorum dulcium ac vinosorum.

Vires. Succurrit Affectibus Cordis, Syncopi, Palpitationi, ac aliis ab atra Bile ortis. Ventriculo gratus est, sedat Sitim, Febribus auxiliatur.

3. *Syrupus de Pomis Regis Saborum*. V. D. & infrà *de Sena*.

4. *Extractum*. Seu Succus inspissatus Pomorum dulcium fragrantium.

5. *Extractum*. E Radice Arboris Fructus acidos ferentis, fit l. a. cum *Aqua ex Pomis* propriis destillata.

Vires. Summum est Medicamentum contra omnia Ventris profluvia, Dysenteriam, Lienteriam, Diarrhœam, Fluxum epaticum. *Quercet. P. R. c. 6.*

6. *Unguentum Pomatum*.

CCLXI. P O P U L U S.

Est [Alba latifolia Germ. *Weisz Pappel Baum*, *Abrea*. Gall. *Peuplier*.
[Nigra, Germ. *Schwartze*, *Pappel-Baum*, *Blackh-Poplar Tree*. *Hæc usualis*.

Alba dicitur Populus alba, *Matth. Cord. in D. Lob. Cast. Tab. Ger.* Populi albæ alia species, *Trag. C. B. 2.*

Nigra dicitur Populus nigra, *Trag. Lon.* Populus nigra, *Matth. Dod. Cord. in D. Lob. Cast. Tab. Germ. C. B. 3.*

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

Cortex Populi albæ, sed raro. *Oculi* Populi nigræ.

Vires. *Utrinque* naturæ est mixtæ, (sed humido-siccæ) cæterùm ad frigiditatem inclinantis, abstergitque. Cortex Populi albæ præcipuè adhibetur in Dolore Ischiadico, intùs, & extrà in Stranguria, in Ambustis. *Oculi* seu *Gemmæ* (*σπέρματα*) Populi nigræ adhiberi solent à Sexu muliebri ad Capillos adornandos & promovendos; prosunt itidem ad Dolores sedandos (v. g. Dentium. Decoctum ex Aqua, vel Aceto, ore detentum.)

N. 1. Est & *Gummi* Populi nigræ, quod calfacit 2. sed minùs id usuale est.

N. 2. *Succus* in foraminibus Populi collectus, Verrucas ac Impetigines curare creditur.

P R Æ P A R A T A.

1. *Oleum Populinum*. Ex Oculis Populi nigræ primo Vere collectis), & Oleo veteri. Vide Disp.

N. Alii addunt quoque Vinum & coquunt ad hujus consumptionem.

2. *Unguentum Populeum*. V. D.

Vires. Refrigerat, Somnum conciliat.

CCLXII. P O R R U M.

Πράσον, Germ. *Lauch*. Gall. *Porreau*. { Domesticum. { Capitatum Ger. *Æschlauch*. { Sectile. Germ. *Schnit-Lauch*. { Usuale sylvestre.

Dicitur Porrum, *Brunsf. Cord. in D. Lob. Dod. Cast. Tab.* Porrum commune, *Matth.* vulgare, *Lob.* Porrum capitatum, *Fuchs.* Porrum capitatum, vulgare, *Cam.* Porrum commune capitatum, *C. B. 1.*

N. *Capitatum* & *Sectile* non differunt genere, sed solùm cultura. *Sectile* enim dicitur, quod detondetur ad culinares usus. *Capitatum*, quod sine detonsione linquitur, & autumno transplantatur, ut Capitatum fiat.

Gaudet solo pingui. Seritur Martio & Aprili.

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

Radix, Herba, Semen.

Vires. *Porrum* calfacit insigniter, siccatque, attenuat, aperit, incidit, resolvit. Usus præcipuus in Serpentum Morsibus & Ustionibus, Mucilagine Pulmonum. Extrinsecùs in Aurium Tinnitu, ac Suppurationibus, in Venis Hæmorrhoidum tumidis ac dolentibus &c. Semen Urinam ciet.

N. Frequens ejus usus Somnos turbulentos inducit, Visuique officit.

CCLXIII. POR-

---

quo superiùs locutus sum. Videatur imprimis EICHSTADIUS *in Tract. de Confectione Alchermes*. In obstructionibus Alvi infunduntur *Folia Sennæ* in *Succo Pomorum Borsdorffianorum*, additur *Cremor Tartari*, exponitur in locum tepidum, ut fiat solutio, sicque fit *Potus Laxativus*, qui ad antè dictos Affectus, in specie Melancholicis, Scorbuticis & Hypochondriacis, admodùm convenit. Ingeniosum certè est *Infusum*.

Sic & *Syrupus de Pomis Borsdorffianis compositus* datur in Officinis, *Syrupus Regis Sapor* dictus, qui in Affectibus Melancholicis blandè laxat, & emollit Alvum insensibiliter, & cum delectatione, ut non meliùs optari queat Pueris, imprimis Alvo obstructa cum Phlogosibus laborantibus, unà cum *Pulvere Lapillorum Cancrorum*.

Unguentum Pomatum inde confectum conducit ad Fissuras Labiorum, Faciei, Manuum, aliarumque partium.

Ulteriùs ex *Pomis putridis Aqua* destillatur per Alembicum, quæ propter copiosum, quod unà ascendit, Alcali volatile, apud Chirurgos modernos magni æstimatur in quibusvis Inflammationibus, & contra Gangrænam magni momenti est; non secus ac contra Fluxus Sanguineos Vulnerum, atque Ulcera Maligna putrida antiqua, & ex quacunque causa orta, ut & in Ambustionibus: videatur SCHMUKIUS *in Thesauro Med. 2. Secret. 19.* & AGRICOLA *in Chirurgia parva*. Ratio in promptu est. Nam constat copioso Sale volatili salso occulto, ratione cujus vim acrem putredinosam in Ulcere attrahit, & absumit, quo Acido seu Fermento putrido ablato non potest non fieri, quin consolidentur Ulcera. In hac *Aqua* si solvatur *Mercurius dulcis*, vel *Saccharum Saturni*, & sic impraegnetur talibus Metallicis, fit egregia ad Ulcera Phagedænica, Telephia & Cacoethea, quæ experta est à quamplurimis, & arcana esse dicitur nonnullis: item in Cancro putrido & corrosivo, qui magis cupit relinqui, quàm tangi, prodest: si sc. Linteum quadruplicatum hac *Aqua* humectatum imponatur, & quidem hoc non in Cancro solùm, sed etiam in Ulceribus corrosivis verum esse, Experientia Chirurgorum constat. *Aqua* hæc mista cum *Saccharo Saturni*, & imposita cum Linteis, est egregia in Ambustis; quoniam refrigerat, & vitium per Ambustionem illatum corrigit. (Y)

CCLXI. POPULUS. *Populus*, Germ. *die Pappel*, Arbor est ubivis obvia & nota: & quidem vel *Alba* vel *Nigra*; quas inter posterior tantùm est usitata.

Per se rarò, aut nunquam, solet præscribi, sed *Gemmæ* tantùm *Populi nigræ* in usu sunt, & quidem propter *vim anodynam*; hinc ex illis paratur *Oleum Populinum* & *Unguentum* pro usu externo in Cephalalgiis & Agrypniis, Temporibus inunctum. Alii in Affectibus Nervorum & Membris paralyticis adhibere solent, in specie in Paralysi notha scorbutica. Quidam recipiunt *Confectionem Hamech* cum *Unguento Populeo*, imponunt plantis Pedum, ut fiat *Purgatio*. (Z)

CCLXII. PORRUM. *Porrum* Planta sapore, odore, & figura congener *Allio* est & *Cepis*, & reverà *species* est *Allii minoris*; quo ipso sapore & odore testatur, quòd copioso Sale volatili constet.

Vim habet *antipestiferam*, & omnia, quæ de *Allio* vel *Cepis*, & *Succo Ceparum* dicta sunt, huc referantur. *Rari est usus*, cùm semper *Cepa* sufficiant. Potest substitui his, si non haberi possunt, vel non sunt virides. (A)

(Y) Pomum, *quam vocat hic* Schrœderus & Ettmullerus *Arbor est, quam inter reliquas Pomiferas*, Mali *nomine appellatas*, κατ' ἐξοχὴν Malum *propriè dicimus, cujus* Fructus *vulgò* Mala & Poma *vocamus*. *Arboris Genus est* Malus *Flore rosaceo, cujus calyx abit in Fructum carnosum, ferè globosum, umbilicatum in loculamenta divisum, & Seminibus callosis fœtum*. Mali species *innumeræ sunt, à Fructus sapore, forma, & colore desumptæ*. *De præcipuarum fructuum viribus medicis satis superque Authores nostri.*

(Z) Populus *Arboris Genus est Flore amentaceo, sed sterili: Fructus autem innasci solent iis Populi speciebus, quæ Floribus carent, spicati, foliolis compositi, sub quibus latet campana embryonem complectens, qui abit in Siliquam membranaceam, bifariam dehiscentem, Seminibus papposis fœtam. Sunt apud Veteres* Populus λευκή, *quæ* Alba, αἴγειρος, *quæ* Nigra, & κερκίς Theophrasto, *quæ* Tremula C. Bauhino.

(A) Porrum *inter Plantas Flore liliaceo connumeratur: id autem præcipuè in ejus speciebus notatur, quòd Flores in fasciculos globosos colligantur, Stamina lata sint & trifida, Radices cylindraceæ, & ex tunicis constantes: quarum singulæ in Folia plana abeunt*. Porri vulgaris, capitati *in eduliis vim*, Cepæ & Allii *viribus haud inferiorem, dura Messorum ilia satis norunt.*

CCLXIII. PORTULACA.

Ἀνδράχνη, Arab. *Bachalcancha*. Gall. *Pourcelaine*, *Pourpier*.

[Latifolia sativa. *Hæc præfertur*.
[Angustifolia sylvestris.

Inscribitur Portulaca, *Lon. Cord.* hortensis, *Trag. Fuchs. Dod.* domestica, *Matth. Lob. Cast. Tab. Ger.* major, *Cam.* Portulaca latifolia, seu sativa, *C. B.* 1.

Floret Junio. Crescit locis arenosis & sabulosis.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia, *Semen*.

Vires. Refrigerat 3. siccat 2. astringit, pauci nutrimenti est, Lumbricos fugat & expellit. Usus præcipui in mitigando fervore Bilis, & hinc in Febribus Putridis malignis, ardore Urinæ, ut & in Scorbuto, apprimè succurrit Febricitantium æstui (Folia recentia applicata Jecori, Renibus &c.)

N. In Tabe prodessin, succulentia & crassities Foliorum arguunt.

PRÆPARATA.

1. *Succus inspissatus*.
2. *Aqua stillatitia*. Ex Herba.
3. *Syrupus Simplex*. Ex Succo.
4. *Compositus*. Vide Disp.

N. Solet & condiri ad modum quo Cappares condiuntur.

5. *Conserva*. Ex Foliis.
6. *Loch*.

POTENTILLA. Vide ANSERINA.

PRASSIUM. Vide MARRUBIUM ALBUM.

CCLXIV. PRIMULA VERIS.

Φλομίς. Herba Paralysis, *Cast. Brunsf.* vulgaris, *Trag.* Primula Veris, *Matth. Tab.* Major, floribus luteis odoratis, *Dod.* Primula pratensis, *Lob.* Verbasculum odoratum, *Fuchs.* Arthriticum, *Gesn.* simplex, luteo flore, *Cam.* Verbasculum pratense, odoratum, *C. B.* 1. German. *Schlussel-Blumen Himmel-Schlussel*, *S. Peters Schlussel*, *Weisz Betonien*. Gall. *Primerose*, *Bavillon*.

Crescit in campestribus ac sylvis, Floret Aprili.

Of-

CCLXIII. PORTULACA. *Portulaca* est vel *Vulgaris Folio viridi*, vel *aurea Folio flavescente*. Dicitur etiam *Porcellana*. *Portulaca* verò dicitur tanquàm ad *Portum lata*, quod circa *Portus* ad littora marina crescere subinde observetur. Græcis Ἀνδράχνη, Germ. *Burtzelkraut*. *Planta* est admodùm succulenta ad *Sedi* naturam accedens, propter quam succulentiam & crassitiem in Phthisi usitata est.

Adhibetur *Semen*, & *Folia*.

Folia sunt ex primariis *Refrigerantibus*, de quorum virtute *superiùs dictum*, ubi *de Endivia* egimus, quod consistat in Substantia salina alcalina, diluta copioso Phlegmate, cujus ratione in *temperando Acido*, præsertim primarum viarum, perquàm egregia sunt. Hinc conveniunt in subitaneis Ebullitionibus Sanguinis, Phlogosibus, in Scorbuto, & similibus Pathematis, à quibus solent Ebullitiones oriri febriles, adeoque apparenter refrigerant: unde iis, quibus maximè conveniunt *Antiscorbutica acriora*, commodè sociatur *Portulaca*, ac *Beccabunga*, ut hac ratione Acrimonia Salis volatilis Plantarum Antiscorbuticarum aliquomodò temperetur; hinc est, quòd in Soda, seu Ardore Ventriculi *Folia Portulaca* cruda comesta tam egregium sint Medicamentum euporiston, ac in momento juvant: qua ratione quoque est, cur Itali, utpote hujusmodi Affectibus calidioribus ob loci caliditatem magis obnoxii, *Portulaca in Acetariis* suis utantur, utut gravare soleat Ventriculum, & difficilis sit Coctionis. Quin & in Urinæ Ardore, oriundo ex Acrimonia acida convenit. Prætereà Effervescentiam oleosam à Bile oriundam, & aliam quamvis Acrimoniam erodentem & excoriantem temperat. Læsiones factas *adstrictoria vi* denuò consolidat: unde in Hæmorrhagiis quibuscunque, speciatim Sputo cruento ex Pulmonis erosione, aliarumque Partium Exulcerationibus, *Portulaca* sive sola, sive cum *Plantagine* usurpata, & quævis ex *Portulaca* parata Remedia, sunt egregia: & illa a GALENI tempore jam tum fuit in usu maximo contra Hæmorrhagias, ubi tamen commodè addi potest *Lapis Hæmatites*. Quòd si Sanguis erumpat, vel ex Dentibus, vel Gingivis, vel Palato, Ore, & Faucibus, quod usitatè in Scorbuto Oris contingit; *Portulaca* masticata, & comesta sensim sensimque valdè convenit pro compescendo tali Sanguinis fluxu. Potest etiam fieri ex *Portulaca Decoctum*, & addi *Syrupus simplex* cum aliquot granis *Laudani opiati* in Sputo Sanguinis, & aliis Sanguinis ejectionibus, in quocunque Fluxu & Hæmorrhagia, sive Capitis, sive Pectoris, sive Uteri: similiter potest commodè misceri cum *Syrupo de Symphyto Fernelii*, utpote, quòd cum illo conspirat in viribus & efficacia. Porrò in Gonorrhœa benigna ex Semine acriori, *Portulaca* optimum quoque est Remedium. Adeò polychrestum est Medicamentum *Portulaca* præprimis iis Affectibus, ubi *Refrigeratione* opus est.

Externè in Hæmodia seu Dentium stupore, quocunque ex casu nato, *Folia* Dentibus affricata præsentaneum sunt Remedium; extinguunt enim Acidum istud, ex quo oritur Hæmodia. *Folia* hæc *recentia* contusa, & cum *Fermento* recenti ac *Sale* mista, & *Aceto* irrorata, instar *Cataplasmatis* applicata plantis Pedum eorum, qui laborant Febribus Ardentibus, valdoperè temperant Æstum, & Cephalalgiam compescunt.

Succus ejus turget Sale essentiali, propriùs ad Salia alcalia accedente, seu quod est de natura Salium urinosorum alcalinorum paulò fixiorum: hinc est, quòd impensè refrigeret, & Effervescentiam Sanguinis temperet, Æstumque Ventriculi atque Hypochondriorum extinguat: unde & in Scorbuto, ejusque Phlogosi; aliisque Symptomatibus fervidioribus *Succus* & *Syrupus* conducunt: sicut & in Urinæ Ardore & Stranguria, ex Acrimonia acida ortis, necnon in Soda, item quibusvis Hæmorrhagiis ex Acido nervosas partes vel irritante, vel Sanguinis ebullitionem, excitante, natis, internè & externè sunt egregia; blandè & moderatè temperant & corrigunt Acidum. Et quidem in Sputo Sanguinis, quod est ex Pulmonibus, *Succus* valdoperè expertum est Remedium, in quo peculiares sanè exerit vires, sive sub forma *Syrupi* seu *Loch*, aut quocunque modo usurpetur: v. g. potest fieri talis *Mistura*:

℞. *Aqua Plantag.*
Portul. (ubi deest *Portulaca*, commodè substituitur *Plantago*) an. ℥iss.
Succi Portul. ℥j.
Hæmatit. præpar. ʒj.
Sangu. Dracon. ℈ss.
Spiritus Vitrioli gutt. xv.
Syrup. Portul. ʒvj. vel ℥j.
M. D. S.

Potio contra Sputum Sanguinis.

In Hæmodia ex usu Acidorum exorta *Succus* Dentibus illitus optimum est Remedium. (*B*)

PORTULACA SYLVESTRIS MINOR.

Quæ ejusdem planè naturæ ac usus cum *Portulaca Vulgari majore*: unde omnia ista, quæ de usu ejus dicta sunt, huic quoque competunt. (*C*)

CCLXIV. PRIMULA VERIS. *Primula Veris*, *Phlomis* Dioscoridi, alias in specie & usitatissimè apud Authores *Herba Paralysis*, seu *Arthritica* dicta; quo nomine sæpiùs præscribitur, quàm *Primula Veris*; ita vocatur propter *vires antiparalyticas*, dum in curanda Paralysi nulla Planta ipsi habetur par. Non incommodè à quibusdam vocatur *Verbasculum*, item *Verbascum odoratum*, *Betonica alba*, Germanis *Schlusselblum*, *Himmel*, *oder Peterschlussel*, *Weise Betonien*. Diversæ species sunt. *Vulgaris Flore luteo*, vel *Flore Byzantino*, quæ rara est: omnes hæ species habentur vel *simplici* vel *Flore pleno*. Floret statim in principio Veris. *Semen* fert nigrum.

Est Planta omnibus nota *Cephalica*, & *Antapoplectica*, *Antiparalytica*, *Articularis*, & nullam ferè Compositionem vel

Aqua

(B) Portulaca *Plantæ Genus est Flore rosaceo, cujus pistillum cum calyce monophyllo & bifido, abit in Fructum ovatum transversa dehiscentem, Seminibus fœtum exiguis.* Portulacæ species *Foliis crassis, carnosis, alternatim positis gaudeat; præcipuè autem* Portulaca latifolia, sativa C.B. *quam inter Culinares Herbas facilè connumeraveris.*

(C) Portulaca sylvestris, minor, Spontanea *dicitur à* J. Bauhino, *quippe quæ passim in hortis & vineis nascitur, hortensi sativa multis numeris minor, vix humo surgit: Folia minora atrovirentia; Flores exigui, muscosi.*

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

(*Radix* nonnunquàm, cujus Pulvis ad Vermes datur.)
Flores, ac *Folii*.

Vires. Calfacit leniter, ficcat fortiùs, faporis eft fubacris ac fubamari, fubaftringit, noodyna eft. Ufus præcipui in Affectibus Capitis, Apoplexia, Paralyfi. In Articulorum Doloribus. Exteriofecùs in Arthritide (Succus Foliorum contuforum impofitos,) ac Tumoribus, qui Ictus venenatorum Animalium fubfequuntur.

N. Acetum Radicibus impregnatum ac loco Errhini in Nares attractum, Odootalgiam mirabiliter fedat.

P R Æ P A R A T A.

1. *Aqua*. Ea integra Herba (Caule, Foliis ac Floribus.)
2. *Spiritus*.
3. *Conserva*. Ex Floribus.

CCLXV. B R U N E L L A.

BRunella, *Dod. Brunsf. Lon.* Brunella vulgaris & 6. *Trag.* Confolida mioor, *Matthiol.* minima, *Cam.* Brunella, *Fuchs. Cam. Tab. Ger.* Symphytum petræum, *Lob. icon. Cord.* in *D.* German. *Brunellen, Gotthail, S. Antoni kraut*. Gall. *Herbe au Charpentier*.

Nomen ducit ab *Angina*, quam *Brunellam* alii vocant.
Crefcit in campeftribus ac locis herbofis. Floret Junio, & hinc ferè iotegra æftate.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Folia, *Flores*.

Vires. Calfacit & ficcat, (fubamara eft) abftergit, confolidat, Vulneraria eft. Ufus præcipuus in Vulneribus imprimis Pulmonum, in Sanguine coagulato. Extrinfecùs in Vulneribus, & creberrimè in Gingiva, aliifque Affectibus Oris ac Faucium (Gargarifmate).

N. Author eft *Crollius*, Radicem aridam Denti dolenti affrictam, ut Saoguinem fufceperit, magnetica vi Dolorem fopire, fi Salici indatur perforatæ, foramenque mox tubulo ex Salice obturetur.

P R Æ P A R A T A.

1. *Aqua*. Ea integra Planta Augufto collecta.
2. *Conserva*. Ex Floribus.

CCLXVI. PRU-

Aqua, vel *Essentia*, vel *Elixiris cephalici*, &c. videbitis, quam non ingrediatur.

In ufo fuot *Folia* & *Flores*.

Vis ejus refidet io Sale volatili oleofo blandè anodyno, hinc roborare Nervos, demolcereque videtur; hacque ratione in Affectibus Capitis & Articularibus, *Flores* non cum aliis, ufurpari folent, & fpeciatim Paralyticis, & omnibus dictis Morbis Cephalicis, folent commendari cum *Vino* cocti & epoti; vel ex integra *Planta Succus* expreffus, & cum *Sacchara* parùm edulcoratus, ab ℥j. ad ℥ij. quotidie adhibetur. In *Acetariis* quoque prima ejus *Folia* recipiuntur. *Radix* cocta in Calculo laudatur.

Externo ufo inter *Unguenta Paralytica* & *Apoplectica* folet affumi & mifceri. Aliàs raró ufurpatur.

Aqua ejus oumeratur intra *Aquas Arteriales*, quare & *Spiritus Cephalico-Apoplecticos* ingreditur. *Aqua destillata ex Floribus* cum *Dictamno albo* in *Vino* maceratis, *Cosmeticam* eft, cum *Succo Limonum* mixta.

Paratur etiam ex hac *Herba* & *Floribus Spiritus* per fermentationem, uti etiam *Essentia* contra Paralyfin, fic *Mixturam Antiparalyticam* & *Apoplecticam* præfcripfi non ita pridem cum fœlici fucceffu hoc modo:

℞. *Aqua Prim. Veris*,
Flor. Tiliæ,
Lavend. an. ℥ij.
Apoplect. feu *Spiritus Lil. convall.*
Spiritus Cerasor. nigr. an. ʒj.
Ess. Prim. Veris ʒiij.
Salis vol. Succini ʒß. ad ʒj.
Syr. Flor. Tunica ℥j. M.

In ufu etiam ea *Floribus* parata *Conserva* pro Affectibus Capitis & imprimis Paralyticis & Apoplecticis. Recipiunt nempe quidam *Conservam* hanc, & irrorant *Spiritu proprio*, vel *Essentia propria*, & addunt *Pulveres appropriatos* pro *Electuario* præfervativo Apoplexiæ & Paralyfeos; imprimis, fi recipiatur fimul *Conserva Florum Lavendula* vel *Florum Anthos*, feu *Rorismarini*, qui *Rorismarinus* eft totus cephalicus, & in Paralyfi erit eò efficacior. (*D*)

CCLXV. PRUNELLA. *Prunella* ab ufu in *Prunella* ita dicta, Germ. *Braunellen-kraut*, propter *vim vulnerariam* inter *Consolidas* numeratur; unde etiam à quibufdam vocatur *Consolida minor*. Nam *Consolidarum tres* aliàs funt *species*: *Major*, quæ aliàs *Symphytum*; *Media*, quæ *Bugula*, & hæc *Minor*, quæ *Prunella* vocatur, & fimilis ferè eft *Bugula*, feu *Consolida media*. Eft vel *Flore albo*, vel *purpureo*, vel *laciniatis Foliis*, vel *Montana*, &c. Autumnali tempore floret, & ubique proftat. Ufurpatur potiffimùm in Affectibus Oris atque Faucium, in fpecie Symptoma illud in Febribus acutis, Morboque Hungarico, *Prunella* dictum, (unde & Herba hæc nomen habet; ficut *Nitrum* quoque *sulphuratum lapis Prunella* dicitur, quoniam eafdem vires, quas *Prunella* obtinet in Angina, & hinc in *Decocto* vel *Aqua Prunella* diffolvitur pro *Gargarismate* in Prunella & Angina) ubi Fauces rubent, Lingua arida & fqualida eft, & ex obfcuro livent (quod non quidem periculofum in fe, fed mali moris eft) tollit, decocta in *Urina*, vel *Aqua* & *Aceto*, & *Mellis* parum pro *Gargarismate*. In Inflammatione Faucium ac Tonfillarum, io Ulceribus Oris & Palati, in Aphthis & Gutturis Inflammationibus, quæ funt fpecies Anginæ, *Decoctum* hujus in Ore detentum fpecificè convenit; unde quoque ingreditur *Gargarismos* in principio & incremento Anginæ, ubi Linguæ & Faucium eft ariditas: à quibufdam additur *Salvia* & *Album Græcum*. Modus eft hic:

℞. *Herb. Prunella* M. ij.
Salvia M. j.
Albi Græci ℥ß.
Coqu. in f. q. *Aqua* vel *Vini*: Colaturæ adde
Spiritus Vini ℥ß. ad ℥iß.
Mellis rosat. ʒvj.
Rob. Moror. ℥ß.

Mifc. pro Gargarifmate; cui vel *Phlegma Vitrioli* vel *Nitri* addi poterit, cum ingenti Ægri levamine.

Vel coquatur *Prunella* in *Aqua*; poft addatur *Phlegma Vitrioli* & *Mel*; qua *Mistura* irrorentur Fauces & Lingua in Ulceribus Faucium, & non leve levamen fentiet Æger in Exulceratione Faucium.

Ulteriùs, quia eft ex genere *Consolidarum*, propterea *Folia* & *Flores*, imò tota *Planta*, egregiè eft *Vulnerari*, dum externo ufu mundificat Ulcera, & confolidat Vulnera: interno ufu refolvit Sanguinem grumofum, & in Vulneribus Pulmonum fpecifica eft, rarioris tamen interni ufus. (*E*)

CCLXVI. PRU-

(D) Primula Veris, *quòd primo Vere florere soleat, Plantæ Genus est Flore hypocrateriformi, & multifido, cujus pistillum abit in Testam oblongam, in calyce reconditam, apice dehiscentem, & Seminibus subrotundis fœtam. Per Officinas circumfertur* Primula Veris odorata; flore luteo fimplici C. B. *quæ è Radice rubente, fibrosa, odorata, Folia profert rugosa, tenuia, & ad Lactucam nonnihil accedentia (quod omnibus* Primulæ *speciebus commune est): ex horum medio Caulis surrigitur palmaris, nudus, teres, in cujus fastigio Flores quini, septeni, lutei, odorati, simplices, quibus succedunt Semina parva, nigra. Hujus Plantæ* Flores *chymica Analysi multum Acidi præbent, parum Spiritus urinosi, nil Salis volatilis concreti, satis autem Olei & Terræ.* Flores *iidem Sale gaudent volatili, aromatico oleoso, satis temperato: quare valdè aperientes sunt, & ad Spiritum cursum restituendum aptissimi. Ad Spiritum eliciendum opus est, ut illos Sale adspergamus, deinde post aliquot dierum fermentationem destillemus. Valet adversùs Paralysim atque Apoplexiam.* Folia & Radix *ejusdem Plantæ aperientia sunt & vulneraria.*

(E) Prunella, *quæ &* Brunella, *Plantæ Genus est Flore labiato, cujus labium superius galeatum est, inferius in tres partes divisum, media cochlearis instar excavata: pistillum abit in quatuor Semina subrotunda: Flores in spicam densè disponuntur.* Brunella major, folio non diffecto. C. B. *quæ &* vulgaris Officinalis, *inter repatrices Plantas connumeratur: Foliis ferè binis gaudet ad articulos oppositis, Origani vulgaris (veriùs Ocimi ex* Cæfalpino) *hirsutis: Florum ex cæruleo purpurascentium spica duobus hirsutis rubentibus subjectis foliolis deformatur. Planta hæc cæruleam papyrum satis rubefacit: gustu pollet herbaceo, styptico, & parùm viscido, cum aliqua amaritudine. Conjicie*

bint

CCLXVI. P R U N U S.

PRunus (Domestica sativa. *Hujus loci.*
(Sylvestris. *Vide Acatia.*

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

Κοκκύμηλα. Pruna. Germ. *Pflaumen*, *Zwetschen*. Gall. *Prunes*. Fructus Pruni.

Varii sunt generis colore, sapore, figura, & magnitudine differentia; sunt enim dulcia, subacida, acida. Suot porpureo-nigra, rubra, lutea (cerea, Germ. *Spilling*. Gall. *Des Prunes jaunes*,) alba: sunt oblonga, rotunda: sunt denique majora, minora, &c. In Officinis autem usitatiora sunt Pruna Damascena (Germ. *Zwetschen*. Gall. *Prunes de Damas*,) quorom vicem sobeunt Pruna Ungarica, tum quoque nostratia dulciora, in clibano exsiccata. Præterea sunt & Pruneola, (Gall. *Prunes de Brignoles*, è loco natali in Galliis,) quæ enucleata & exsiccata afferuntur, *C.B.* 15. Pruna ex flavo rubescentia, mixti saporis, gratissima. Germ. *Pflaumen*, *Prunellen*. Gall. *Prunier*.

Palma datur Damascenis, quæ ex Syria Venetias sicca afferuntur, nucleoque sunt longo, & plano potiùs, quàm rotondo. Secundo loco sunt, quæ ex Pannonia, Gall. *Prunes d'Hongrie*, (unde Ungarica dicta sunt, aliis etiam Damascena *Cord. in D.*) & Transylvania adferuntur: at *Dadonea* Moravica magis ad Alvum leoiendam probantur. His 3. subjungi poterunt & nostratia, sed viribus ea minora sunt.

N. Est & *Gummi Prunorum* ad Calculum atterendum utile, sed rari usus.

Vires. *Pruna* natura refrigerant & humectant. Recentia cruda emolliont Alvum quidem, verùm facilè putrescunt, & proin minùs commodè (imprimis post cibum) esitantur, maximè si immoderatior usus sit. Pruna Damascena usui aptiora sunt, laxant, acrimoniam Humorum obtundunt, Linguam (macerata ac frigida in ore retenta) humectant, Sitim mitigaot.

Pruneola (seu *Prunella* dicta) Germ. *Wein-Pflaumlein*, *Brunellen*. Gall. *Des Brignoles*, refrigerant, magis, quàm reliqua, humectantque, sed citra Alvi commotionem, adeoque esui aptiora censeotur, gratumque refrigerium in Febribus exhibeot.

P R Æ P A R A T A.

1. *Condita Pruna* (cerea). Cum Mell. p. ij. & Vini p. j.
2. *Pulpa Prunorum*. Ea magois, acidis, & vinosis fit, coctis scilicet, perque Setaceum trajectis, & cum Saccharo dimid. circiter inspissatis.
3. *Electuarium Diaprunum Simplex*. Eodem modo paratur ea Pulpa & Saccharo dimid.
4. *Diaprunum Compositum Lenitivum Diadamascenum*. Vid. Dispensar.
5. *Diaprunum non Laxativum*, *sine Saccharo*. V. D. Norib.
6. *Diaprunum Solutivum Nicolai diagrydiatum*.
7. *Pruna Laxativa*.

CCLXVII. PTAR-

CCLXVI. PRUNUS. *Pruni* varia sunt Genera: *Domestica*, *Exotica*, & *Sylvestris*, *Acatia* dicta, Germ. *der Schlendorn*, de quo *suprà suo loco* dictum.

Quoad *Fructus Pruni domestica*, *Pruna* sunt vel *Majora* vel *Minora*.

Inter *Majora Pruna Damascena* à Veteribus usurpata sunt, quæ ex Syria adferuntur Venetias, & apud oos rara sunt. Horum loco *Hungarica* habemus, quæ differunt à nostris & magnitudine & colore; magis enim sunt cœrulea, & apud nos in Hortis solent coli & transplantari.

Inter *Minora* offerunt se.

1. *Alba* & *cerea*, Germ. *die Spillinge*, quæ, uti exulant è Pharmacopœis, ita exulare debent ex usu, & esu communi; quoniam nihil magis tempore autumnali excitat Diarrhæas & Dysenterias, quàm hæc ipsa.
2. Sunt *Prunella*, quæ enucleata & exsiccata sub nomine *Prunellorum* è Gallis adferuntur.

In usu suot tam esculento, quàm Medico. Virtutes & facultates Prunorum quod attinet, omnia *Domestica* Alvum laxant; magis *recentia*, minùs exsiccata; textura enim illorum consistit in vi aliqua fermentativa, qua reliquos Humores in similem fermentationem concitant, unde sequitur talis *Purgatio*. *Pruna* autem *exsiccata* mustaceo suo dulcore acrimooiam Humorum obtundunt, partes hinc læsas leniunt, & blandiùs laxant; unde in iis, quibus opus est Alvi solutione, *Pruna exsiccata decoquuntur*, & sic usurpantur. Usitatum est Mulierculis incoquere cum *Prunis Folia Sennæ*, & sic fit elegans *Laxativum* & præservativum à quamplurimis Morbis, & ob hunc usum quoque imprimis Officinis inserviunt.

Inter *Præparata* sunt *Pruna condita laxativa*, *Pulpa Prunorum*, & *Electuaria de Prunis laxativa*.

Pruna laxativa in quibusdam Officinis usualia fiunt, quando infunduntur in Liquorem laxativum, & virtute laxante imprægnantur, imprægnata exsiccantur, & exsiccata assumuntur.

Modi sunt varii. Non inelegans est compositio *Prunorum laxativorum Timæi*, quæ est talis:

℞. *Prunor. Damascen. integr.* ℥iv.
Coqu. ea *Aqua simplici*. Colaturæ ferventis:
℞. ℔ij. adde
Fol. Sennæ sine stip. ʒvj.
Crem. Tartari ʒij.
Cinnam. acutiss. ʒiß.

Stent in Infuso per noctem, mane ebulliant semelatque iterum, exprimantur & colentur. *Colatura* successivè affundatur *Prunis prioribus*, ferveotur in Vase lati orificii, quo humiditas seosim sensimque exhalet.

Dosis, à *Prunis* v. ad x. vel xij.

Non minùs elegantia sunt *Pruna condita Barsori*, Physici quoodam Annæbergensis, quorum hæc est compositio:

℞. *Fol. Sennæ* ℥j.
Sem. Anisi ʒß.
Flor. Cordial. an. p. j.
Aquæ Font. clar. ℔j.

f. Infusio, in qua bulliaot *Pruna Damascena*, donec turgescant: deinde per decantationem separetur *Decoctum à Prunis*, in quo dissolvantur
Mannæ ℥iij. vel iv.
qua *Pruna* condiuntur.

Leniter purgant humores acidos & nidorosos., & ubi *Clysteres* odio habentur, prosunt. Adsumuntur à tribus ad ses, hora una ante pastum.

Optimè paratur sequenti modo:

℞. *Fol. Senn. sine stip.* ℥iij. vel iv.
Cinnam. ʒij.
Sem. Anisi ℥ß.
Crem. Tartari ʒiij. ad ℥ß.

Hæc ipsa iosuodantur in ℔ij. vel iij. *Vini*: stent in loco calido per 24. horas: postmodùm leniter ebulliant, ut dissolvatur *Cremor Tartari*, colentur:

℞. *Colaturæ* ℔ij.
infunde
Prunor. ℔ij.

& ad consistentiam debitam blando igne redigantur: pòst adsperso *Saccharo* ad ℥iij. & *Cinnamomo* ad ʒij. *Pruna* hæc *laxativa* adserveotur pro usu.

Dosis pro Infantibus Num. 1. vel 2. pro Adultis 4. 5. vel 6. blandè Alvum laxant. Sed loco *Prunorum laxativorum* sufficiunt *Passula laxativa*.

Deinde etiam *Pulpa Prunorum* est ex usu pro Laxatione leni, sive sola, sive permista cum aliis. Sic tale *Electuarium Laxativum ex Prunis* quibusdam in usu est:

℞. *Pulpa Passular.*
Prunor. dulc.
Tamarind.
Sebesten,
Cassia rec. an. ℥j.
Cinnam. acut. pulveris. ʒiij.

M. pro Electuario, quo utuntur in Obstructionibus, vel ubi adest Dolor Abdomiois,

Electuaria de Prunis reliqua tam *Simplicia*, quàm *Composita*, possunt videri hinc inde descripta *in Dispensatoriis* inter *Composita*. (F)

PSEU-

---

hinc Tournefortius, *portionem acidam Salis Terræ naturalis in hac planta maxima ex parte ab acri portione extricatam esse, atque adeò cum multo Sulfure, multaque Terra conjunctam, in Sal abire, ad Alumen quàm proximè accedens. Horum principiorum commistio reddit Brunellam vulnerariam, adstringentem, detersivam, ut* Potiones *omnes* Vulnerarias *facilè ingrediatur, atque adhibeatur ad* Fluxus *omnes & Hæmorrhagias. Præcipuus usus in* Gargarismatis *ad Oris & Faucium Ulcera, præsertim scorbutica, addita imprimis* Mastiche.

(F) Prunus *est Plantæ Genus Flore rosaceo, cuius pistilum abit in* Fructum *ovatum, vel globosum, carnosum; mollem*

CCLXVII. PTARMICA.

PTarmica, *Matth.* 2. *Fuchs. Lon. Cast. Lob.* folio Taraxaconis, *Lob.* pratensis, *Cam. Ger.* Draco sylvestris, seu Ptarmica, *Dod.* Tanacetum album, seu acutum, *Trag.* (& Millefolium 3.) *Tab.* Pyrethrum, *Brunsfels. icon.* aliis Pseudopyrethrum, Dracunculus pratensis serrato folio, *C. B.* 2.

Crescit in pratis, ut & arvis etiam incultis, aliisque locis sabosis. Floret Majo, Junio, ac Julio.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix & Folia.

Vires. Calfaciunt & siccant. Sternutatoria sunt (ob acrimoniam), sed rarioris usus.

CCLXVIII. PULEGIUM.

Πλήχων, βλήχων Pulegium.
- Latifolium
  - Fœmina. *Hoc usitatius.*
  - Mas. *Hoc subjungatur.*
- Angustifolium Cervinum, cui subjungitur Creticum & Massilioticum, quæ *minùs usualia.*

Insignitur Pulegium, *Brunsfels. Trag. Matth. Fuchs. Cord. in Dod. Lon. Cast. Cam.* Pulegium regium, *Lob.* Pulegium latifolium, *C. B.* 1. Germ. *Poley-Floh-kraut.* Gall. *Pouliot.*

Crescit locis cultis & incultis, humidis ac campestribus. Floret Julio, & Augusto.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia, quæ eligenda Caulibus ad rubedinem inclinantibus.

Vires. Calfacit & siccat 3. Saporis subacris & subamari, partium tenuium: attenuat, incidit, aperit, resolvit, Usus præcipui in Mensibus ciendis, Fluore albo, Fœtu ejiciendo: confert Epaticis ac Pulmoniacis, Nauseam ac Tormina Ventris discutit, Calculum ac Urinam pellit. Ictero ac Hydropi medetur. Extrinsecùs prodest Capiti, Somnum arcet, Vertiginem discutit, Doloribus Arthriticis convenit, Dentes abstergit, Pruritum Cutis curat, &c.

PRÆPARATA.

1. *Conserva.* E Summitatibus.
2. *Aqua stillatitia.* Ex Herba.
3. *Aqua bis destillata.* Es Herba.
4. *Oleum stillatitium.*

CCLXIX. PUL-

PSEUDO-MELISSOPHYLLON.

PSeudo-melissophyllon est *Melissa Fuchsii*, quam substituit genuinæ, sed malè: est enim potiùs species *Lamii montanum majus*, dicendum, *Flore albo*, & *variegato*; nullius usus officinalis. (*G*)

CCLXVII. PTARMICA. *Ptarmica* ubique crescit in agris, *Foliis acutis*, *Flore albo*. Nomen habet propter *vim ptarmicam*, seu *sternutatoriam*.

Usitata sunt *Radix*, & *folia*.

Pro *Errhino* inservit, & propterea solet interdum usurpari in *Pulveribus Sternutatoriis*, sed etiam *Succo* Nares illinuntur. Rarò autem usurpatur, quod ipse AUTHOR dicit, & rarò etiam à Practicis præscripta legitur. (*H*)

CCLXVIII. PULEGIUM. *Pulegium* est Planta satis nota, tam ex figura, quàm odore ità dicitur, quod, referente PLINIO, incensum *Pulices* enecet; Germanis *Poley*, item *Flohkraut*. Hoc *Pulegium* est, vel *Latifolium* vel *Angustifolium*, quod etiam vocatur *Cervinum* vel *Regale*; cumque raræ sit inventionis, rari quoque est usus.

Latifolium solùm usurpatur, & quidem tota Planta, *Caulis cum Foliis & Floribus* colligenda venit tempore, dum madet & turget Rore; sic enim vi ammoniacali Roris imprægnatur Pulegium, & cum ea combinatum ingreditur Compositiones.

Subtile ac penetrans *Aroma* spirat, ac volatilibus & acrioribus salinis particulis, nonnihil Oleo temperatis egregiè imprægnatum est; uti sunt *Mentha* & similes. Ad naturam *Majorana* proximè accedit; unde non minùs quàm illa, in Coryza *Odor Plantæ*, vel *Pulvis Foliorum* insufflatus, multùm confert. *Internè* inter *Plantas Nervinas*, & ut vocant, *Cephalicas*, non secùs ac *Majorana*, refertur, pro ratione scilicet hujusmodi *Simplicium Aromaticorum*, unde & *Essentias* ejusmodi ingredi solet, Resolvit egregiè, & attenuat crassam & viscidam Mucilaginem, ac moderatè Acidum in Intestinis & Massa Sanguinea absorbet & temperat, sine ingenti effervescentia: imprimis in Affectibus Mulierum, ad Mensium nempe Fluxum proritandum, & Fluorem album corrigendum in specie conducit, in quibus etiam à PARACELSO commendatur, quoniam egregium est *Uterinum*; in *Vino* siquidem coctum majorem vim proritandi habet, quàm *Artemisia*; unde etiam ad expellendas Secundinas, Fœtum, Lochia, in vulgatissimo solet esse usu. Propter metum igitur Abortus non datur Gravidis. *Carminativa* alias est similiter, & ubi opus est discussione, cum *Serpillo* usitatè adhibetur. Leviter etiam Urinas pellit, sed in hoc non est magnæ considerationis.

Externè inter *Simplicia Diaphoretica* & *Resolventia* numeratur; quoscunque enim Tumores lenit ac resolvit. *Pedilavia* & *Capitilavia* communiter etiam ingreditur, sicut adhiberi solet in *Balneis* & *Pedilaviis* pro ciendis Mensibus; quæ solent fieri ex *Foliis Pulegii*, *Serpili*, *Matricaria*, *Origani*, *Baccis Lauri* & similibus: imò GABELCHOUERUS *C.* 3. *Curat.* 61. etiam in Mensibus retentis *Pulegium* Calceis imponendum suadet. Porrò & in Affectibus Diureticis externè adhibetur, & ad Podagram *Cataplasma* exinde paratum pro resolvendo Tumore & discutiendo Dolore Articulari, prodest. Denique egregia quoque est *Planta* pro Oculorum Malis, & imprimis in incipiente Oculorum Lippitudine, seu Obnubilatione, si scilicet *Planta* recens contusa Nuchæ imponatur, unde effectum non adeò inefficacem ipse observávi.

In usu etiam sunt *Aqua*, *Conserva*, *Essentia*, & *Extractum*.

Essentia cum *Essentia Martis aperitiva* mista in Mensibus ciendis est egregia.

Oleum destillatum est admodùm rarum, quod per se usurpatum non levis est usus in dictis Affectibus. (*I*)

CCLXIX. PUL-

mollem, Officulo fœtum utrinque acuminato, Nucleumque includente. De Prunorum Domesticorum *usu medico satis superque* Schrœderus *atque* Ettmullerus *hic.*

Prunus *verò* sylvestris *Frutex est spinosus, Foliis Pruni domesticæ, sed multò minoribus & duris: Flores nivei Folia præveniant, quibus succedunt Prunula ferè rotunda, atro-cærulea, Officulo fæta. Hujus Fruticis* Folia *amara sunt, parùm adstringentia, viscida, & cæruleam papyrum vix rubefaciunt: ut è Fructibus eadem tum rubro inficitur colore, quàm ab Alumine, inque iis modicum acidi, sed miram stypticitatem deprehendimus. Conjicere hinc est, in Foliis hujus Plantæ Sal Terræ naturale, pauco Oleo fætido commistum, prædominari; at in Fructibus Salis ejusdem Acidum veluti extricatum, cum Terra commisceri, & in Sal abire ad Alumen accedens.*

Tragus *multis experimentis docet*, Aquam ex Floribus destillatam *singulare remedium esse ad Pleuritidem & Pectoris angustias. Aquæ hujus defectu* Vinum *exhibent ex Florum maceratione medicatum.* VVittichius *ait*, Syrupum *ex iteratis Florum Infusionibus paratum, non leve esse catharticum.* Fructus *Melle conditi ad Dysenteriam Alvique fluxus omnes egregii.* Succus *elicitus ex Fructibus* Pruni sylvestris, *atque inspissatus*, Acacia *est* Recentiorum, *vel* Germanica, *quæ pro vera* Veterum Acacia *vulgò substituitur. Vide* suprà *verbo* Acacia Germanica.

(*G*) Pseudomelissophyllon *ait hic* Ettmullerus *esse* Melissam Fuchsii: *potiùs* Melissophyllum Fuchsii, *quod quidem est* Lamium montanum, Melissæ folio C. B. *hoc autem* Tournefortio *est vera* Melissæ *species, vocaturque* Melissa humilis, latifolia, maximo flore purpurascente.

(H) Ptarmica *Plantæ Genus est Flore radiato, calyce squamoso comprehenso: embryones autem abeunt in Semina tenuia. Adde Folia vel denticulata, vel in amplas lacinias divisa, quo à tenuibus Millefolii incisuris differt.* Ptarmica vulgaris, folio longo, serrato, flore albo J. B. *cubitalis, & majoris est altitudinis, Radice velut geniculata: Caulis singularis, teres, fistulosus: huic Folia alterna adnata asperis denticulis crenantur; atroque virore splendentia Pyrethri fervidum gustum æmulantur. Flores umbellatim positi, ut in Millefolio, candidi, odore non diffundi.*

(I) Pulegium latifolium, *quod Officinale, non secùs ac reliquæ* Pulegii species, *inter* Menthæ species *connumeratur à* Tournefortio, *ut suprà dictum, vocaturque ab eodem* Mentha aquatica, seu Pulegium vulgare. *Planta im-*

CCLXIX. PULMONARIA ARBOREA.

MUscus pulmonarius, *Lob. C. B. 7.* Pulmonaria, *Trag. Matth. Fuchs. Dod. Lon. Tab.* prima, *Cast.* German. *Lungen-kraut.* Gall. *Pulmonaire s'elevant aux arbres.*

Adnascitur Arboribus præsertim, v. g. Quercui & aliis, tum & Petris; sed hæc candidior est. Vide *Lichen petraus.*

Vires. Refrigerat & siccat moderatè (aliis calefacit.) Usus præcipuus in Affectibus Pulmonum, scil. Erosione, Tussi, Asthmate, in Profluviis Alvi, ac Uteri. Extrinsecùs in Vulnerum Sanguine compescendo. Vide & *Lichenem*, cum quo, ut figura, ita & viribus ferè convenit.

Pulmonaria.
- Latifolia.
  - Vulgaris, *Schmal blatterich Lungenkraut.*
  - Plinii, *Schmal blatterich Hirsch mangelt, Hirsch-kohl.*
- Angustifolia.

Crescunt in dumetis opacis ac umbrosis. Florent Aprili.

Eligitur præ cæteris Latifolia. Hæc insignitur Symphytum maculosum, seu Pulmonaria latifolia, *C. B. 1.* Pulmonaria altera, *Matth. Cast.* maculosa, *Lob. Cam. Tab.*

N. Foliis variat, quæ aliquando albis punctis notantur, aliquando carent. Floribus est communiter cæruleo-rubentibus, rariùs albis. Sunt, qui in Marem & Fœminam distinguunt.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia.

Vires. Refrigerant & siccant, consolidant, conglutinant. (alii calfaciunt). Usus præcipuus in Affectibus Pulmonum, Phthisi, Expulsione Sanguinis. Extrinsecùs in Vulneribus.

PRÆPARATA.

1. *Aqua stillatitia.*
2. *Conserva.* Ex Floribus.

PULSATILLA.

HErba Venti, *Trag.* Sardoa, *Dod.* Anemones species, *Gesn.* Limonia & Samolus, *Plin. Dalech.* Germ. *Kuchens-Schell, Schlotter Blumen, Mutter-Blumen.* Gall. *Coquelourde, Passe-fleur.*

OFFICINALIA NATIVA.

Radix.

Vires. Calfacit & siccat. Alexipharmaca est, præservativè & curativè in Peste utilis, ut & in Febribus Tertianis. Uterina etiam est, & Errhina.

(*Folia* vi caustica prædita, Verrucas, Lentigines, Unguium vitia tollunt, Ulceribusque mundificandis inservire possunt.)

PRÆPARATA.

Aqua, Ex Herba, obstructioni Narium conveniens. (Δ)

CCLXX. PY-

CCLXIX. PULMONARIA ARBOREA. *Pulmonariam Arboream* ob signaturam crispam ita dictam monstravi sub *Musco arboreo*. Vocatur etiam *Muscus Pulmonum*.

Non adeò est in magno usu; nihilominùs *adstrictoria facultate* solet imprimis commendari; unde contra internas Erosiones Pulmonum, Phthisin, & Ulcera ac Vulnera Pulmonum quibusdam, sed malè usurpatur; siquidem in his affectibus nullius penitùs est effectus. *Adstringit* leniter; unde rectè AUTHOR dicit, quòd extrinsecùs conveniat in Sanguine Vulnerum compescendo. Transeat ergò, & rectè pergimus ad *Pulmonaria verum*. (K)

PULMONARIA VERA.

PUlmonaria *vera* est, vel *Latifolia*, vel *Angustifolia*. *Latifolia* est, vel *Maculosa*, vel *non Maculosa*, & imprimis ex usu in *Affectibus Pulmonum* id Nominis acquisivit. Non est *Buglossæ species* secundùm quosdam, sed *Minor* quædam *Symphyti species*; unde etiam à quibusdam, uti & propter *vim* insignem *vulnerariam* & *consolidativam*, quæ huius naturæ reverà respondet, vocari solet *Symphytum maculosum*. *Flores* in Vere *purpureo colore*, sicut *Cynoglossi*, item *Flore albo*: utplurimùm *purpurei* & *cærulescentes Flore* mixti sunt.

Est *Vulnerarium* egregium in Rupturis, Erosionibus, ac Ulceribus Pulmonum & Pectoris, reliquisque Ulceribus Viscerum internorum, ut Phthisi, ac inde dependente Hæmoptysi, seu Sanguinis Sputo. Vis in Alcali volatili temperato residet, quod Alcali Ulcera corrigens, & lentore suo mucilaginoso temperans & alterans, partes exulceratas optimè conglutinat atque consolidat, & sic solutionem ulteriorem continuè præcavet atque impedit. Adhibetur in *Decocto*, vel per se vel cum aliis *Pectoralibus*, sicut & in *Syrupis*, *Hydromellibus*, & *Clarete Pectoralibus* item cum *Essentiis* & *Electuariis Pectoralibus*, commodè permisceri potest.

Externè inter *Vulneraria* quoque censetur, & ad Vulnera quævis, imprimis tamen Pudendorum, solet adhiberi. (*L*)

CCLXX. PY-

---

importuno reptatu, & Foliorum ad Origani folia accedentium gravi odore, notissima: Flores verticillati purpurascentes, spicata serie, quadratis Caulibus & ramis adhærent. Pulegium vulgare haud vulgari amaritie pollet, acerrimum est, & penetrantissimo odore, ac valdè cæruleam papyrum rubefacit. Hinc conjicere est, in eo contineri Sal volatile aromaticum & oleosum, Acido adhuc onustum: contrà enim in Sale volatili oleoso artificiali, hoc Acidum a Sale Tartari cohibitum est. Planta ergò hæc meritò est aperitiva, hysterica, atque ad Stomachi, Pectorisque Morbos aptissima: præsertim cùm mucilago viscida, & crassa, Pulmonum bronchia obsidens, incidenda est & evacuanda: præsertim si, juxta Dioscoridem, *cum* Aloe *&* Melle *incoquatur: catharsim enim & anacatharsim movet.* Conserva Florum & Foliorum Pulegii *valet ad Ictericos & Hydropicos.* Raius *ex* Boyle *asserit*, Succi Pulegii *cochleare, magnum Remedium esse ad Infantum convulsivam Tussim sedandam. Ex* Chesneau *hujus Plantæ* Decoctum, *ad cyathum in introitu lecti epotum, Raucedinem tollit.*

(K) Pulmonaria arborea *dicta, est* Lichen arboreus J. B. Muscus Pulmonarius C. B. *potiori jure inter* Lichenes *connumeranda, ut alibi diximus. Muscosa hæc Planta è Quercuum & Fagorum ramis, nonnunquam è Petris, propendet: squamato Foliorum incubitu, atque ineffabili laciniarum variatione notabilis: qua parte hæret albicat, adversa viret: rugosis lacunis atque eminentiis inæqualis: à certa quadam cum* Pulmonibus *similitudine nomen obtinuit. Rhizotomi & Pharmacopolæ pro* vera Pulmonaria *vendidant, sed perperam.*

(L) Pulmonaria *vera est Plantæ Genus Flore infundibuliformi, superiùs veluti pelviformi, cujus pistillum quatuor stipatur embryonibus, in totidem Semina, in calyce tubulato pentagono maturescentia, abeuntibus. Officinalis species est* Pulmonaria Italorum, *ad* Buglossum accedens J. B. *Dodrantalis hæc Planta Radice Hellebori nititur, sed fibris rarioribus: Caulis angulosus, hirsutus, singularis utpluribùm: Folia alia è Radice surgunt per terram sparsa, alia Caulem complectuntur, oblonga, molli lanugine suprà infraque pubescentia (albis maculis in maculosa conspersa): Caulis summitati insident Flosculi multi simul juncti, ut Echii, colore modo purpurante, modò violaceo: his succedunt Semina Buglossi quaterna.* Pulmonaria *quam vocant* Gallorum, *est* Tournefortio Hieracium murorum, folio pilosissimo C. B.

(Δ) *De* Pulsatilla *nil habet hic* Ettmullerus. *Est autem Plantæ Genus Flore rosaceo, cujus pistillum abit in Fructum, in quo velut in capitulum colliguntur Semina, in tenue capillamentum desinentia. Addit* Tournefortius *Foliola Caulem infra Florem cingentia.* Pulsatillæ *species vulgatior est* Pulsatilla folio crassiore, & majore flore C. B. *Hujus Folia foliis Pastinacæ sylvestris similia sunt, sed tenuiora, & pediculo longiori appensa: Caulis tenuis, cavus, densa lanugine obsitus; cujus fastigio Flos insidet unicus, purpurascens, odorus: Radix crassa, longa, nigra. Planta hæc adeò acris est, ut vapor è Foliis digito contritis elevatus, narices urere, & ad cerebrum usque pervadere videatur: opportuna proinde in Comatosis affectibus:* Foliis *utuntur ad antiqua Ulcera, & Equorum Vulnera. Chymica Analysi* Pulsatilla *non levia dat indicia Acidi, multi Sulfuris, Terraque, pauci Salis fixi, ac Salis volatilis concreti carentiæ.*

CCLXX. PYRETHRUM.

Πύρεθρον. Pyrethrum flore Bellidis, *C. B.* 1. Pyrethrum, *Brunf. Trag. Fuchs. Dod.* 2. *Matth. Cam. Tab.* majus, *Lon.* verum, *Cast.* Officinarum, *Lon.* Germ. *Berkram*, *Zahn-Wartz*, *Speichelwurtz*, *Geifer-Wartz.* Gall *Pyrethre.*

Crescit in Italia, aliisque locis calidis ac Orientalibus, ut & in Helvetia, apud nos nonnisi in hortis colitur.

N. Pyrethrum Germanicum, seu *Pseudopyrethrum*, V. *Ptarmica.*

OFFICINALIA NATIVA.

Radix.

Vires. Calfacit & siccat ultra 3. attenuat, incidit, Sudorem validè movet. Usus præcipui, sed rari, in viscoso Phlegmate Corporis, ac præcipuè Pulmonum, quod attenuat atque per Exspuitionem ac Urinam expellit. Venerem stimulat, Quartanam curat. Extrinsecùs in Odontalgia frigida, in Batracho Apophlegmatizans insigne est: juvat & in Hemicrania: Paralysin ac stupida Membra sanat, Rigores Febria præcavet (inunctum Dorso, ac plantis Pedum).

CCLXXI. PYROLA.

PYrola rotundi folia major, *C. B.* 1. Pyrola, *Matth. Brunsf. Dod. Lob. Cast. Tab.* Limonium, *Fuchs.* sylvestre, *Trag.* Limonium, & Pyrola, *Lon.* Germ. *Winter-Grun*, *Wald-Mangelt.* Gall. *Pyrole.*

Crescit in sylvis humidis. Floret Junio.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia.

Vires. Refrigerant, & siccant, astringunt, consolidant, Vulneraria sunt. Usui interno, & externo celeberrima.

CCLXXII. PY-

CCLXX. PYRETHRUM. *Pyrethrum*, propter *vim causticam* ita dictum, acerrimum est sapore, & Linguam fortiter stimulat: sub Lingua enim gestatum Mucum viscidum & glutinosum extrahit. Ergò ad incidendam Pituitam viscosam adhibetur. In Hortis apud nos colitur; in Italia verò & aliis calidioribus Climatibus spontaneo motu provenit.

Rari, imò ferè nullius, usus est pro *assumptione interna*. Inter *Sudorifera* non ultimum locum obtinet cum *Gentiana*. Internè etiam solet permisceri inter *Medicamenta Aphrodisiaca*, seu Venerem stimulantia, ratione Salis volatilis acris, quo turgescentiam Semini conciliat, uti etiam Fermentum Testium exsuscitat & exaltat.

Extrinsecùs frequentissimè solet usurpari, primò quidem in Lethargicis aliisque Affectibus, ubi forti opus est stimulo. *Cataplasmata & Clysteria* acria fortiter stimulantia non incommodè exinde parantur, ut acrimonia sua Intestina vellicando & irritando, Ægri excitentur; quippe *Radix Pyrethri* est impregnata copioso Sale volatili admodùm acri, instar cujusdam *Gentianæ*, & ratione istius Salis acris adeò potenter stimulat Alvum; sicque in *Clysteribus*, quos vocant *Revellentes*, ordinariò usurpatur. Exemplum talis *Clysteris fortis*, acris & revellentis in Apoplexia vel Lethargo, vel simili tali Affectu; potest esse tale:

♃. *Herb. Origani,*
Rorismar.
Fol. Asari an. M. j.
Flor. Stœchad. Arab.
Centaur. minor,
Lilior. convall. an. p. j.
Rad. Aristol. rot.
Cyclamin.
Pyrethri an. ℥ß.
Pulp. Colocynth. in pet. lig. ℈j.
Coqu. in f. q. *Aqua communis*,
♃. *Colatur.* ℥viij. vel x.
in qua dissolve
Electi. Hier. cum Agar.
Bened. laxat.
Succi Rutæ inspiss. an. ℥ß.
Extr. Castor. gr. vj.
M. f. *Enema* pro duabus vicibus.

Deinde externo usu post *Nicotianam*, non datur fortius *Masticatorium* seu *Apophlegmatizans*, dum *Radix* vel in *Aceto* macerata, vel per se masticata, uti copiosum elicit Sputum per Sal volatile acre, quod penetrat & aperit pororum meatus; ita crassam Salivam & Lympham justo acidiorem attenuat, resolvit, & fluxilem facit; sicque masticatione hujus *Pyrethri* copiosissimum elicitur Phlegma: ratione hujus effectus etiam vocatur Ger. *Speichel Wurtzel*, item *Geiffer Wurtzel*, de quo *videatur* AUTHOR. Ulteriùs usitata est *Radix Pyrethri* in *Gargarismatibus* contra Odontalgiam, & alios Oris Affectus, vel sola, vel etiam aliis permista, & cum *Aqua communi* decocta. Quod attinet tale *Decoctum contra Odontalgiam*, elegans est hoc, in quo omnia ferè contra Odontalgiam ex Regno Vegetabili Specifica & Appropriata continentur:

♃. *Herb. Persicar.*
Serpilli an. M. j.
Rad. Lapathi ac.
Urticæ,
Pyrethri,
Rad. Ligni Sancti an. ℥ß.
Sem. Hyosc. albi ʒij.
Coqu. in f. q. *Aqua communis.* Colat. ℥vj. adde
Syr. Caryophyll. arom. ℥j.
M. pro *Gargarismate Odontalgico.*

HARTMANNUS *in Praxi Chymiatr. cap.* 73. §. 14. pro simili usu contra Odontalgiam commendat *Pulverem Gallarum*, *Succo Radicis Pyrethri* sæpiùs imbibitum, & cum *Fermento* mixtum, ac in parvos *Globulos* redactum, quos *Globulos* imponit Denti dolenti, ut extrahatur Phlegma, eliciantur Vermiculi, & denique sedetur, & compescatur Dolor. Ulteriùs externo usu *Pulvis Radicis Pyrethri* cum *Pinguedine Coturnicis* permiscetur, & hoc inungitur Membrum virile, quando quis vult coire cum Femina; hinc fit, ut Membrum appareat solito majus, & Mulier denuò videatur Virgo. In Affectibus Oris, in specie in *Batracho*, id est, Tumoribus collectis sub Lingua Infantum, qui *Ranula* dicuntur, usitata est ad resolvendum, & attenuandum Tumorem ædematosum Ranulæ, & extrahendum Mucum. Adhibetur sub forma *Decocti*, vel sola, vel cum aliis, ut *Salvia*, *Origano*, *Menthastro*, *Pipere*, *Allio*, *Sale Gemmæ*, &c. quo *Decocto* colluitur Os: vel in forma sicca *Pulvis* ex *Pyrethro*, *Sale*, *Gallis* & *Alumine* inspergitur Batracho.

Ex *Præparatis* nil prostat, nisi quod in *Aquis Articularibus* externis spirituosis usurpetur ad Paralysin, & Stuporem Membrorum. (*M*)

CCLXXI. PYROLA. *Pyrolæ* variæ sunt species, Germanis dicitur *Wintergrun*, quoniam *hyberno* tempore toto semper permanet viridis.

Quod attinet *usum*, elegans est *Plantula*, & una ex *Vulnerariis* principalioribus, hanc imprimis prærogativam habens, quòd non solùm *internè* in *Decoctis* & *Essentiis Vulnerariis* usurpetur ad consolidanda Intestinorum Vulnera, sed & Ossa, Ligna, aliaque heterogenea Excrementa per Vulnera, & quæ etiam in Vulneribus sunt, eliminet: quod ipsum aliàs non parum facessit negotii Chirurgis. STARICIUS *im Heldenschatz p.* 132. commendat pro Vulneribus magnis, & ferè lethalibus *totam Herbam*, quam coquit in *Vino*, & per aliquot dies propinat Ægro; unde, dicit, apparebit Vinum in Vulnere, & Contusione.

Externè, uti dictum, ad Partes heterogenas è Vulneribus eliciendas cum *Sabina* coquitur, & imponitur. Aliàs *Decoctum* elegans interno, & externo usu est hoc:

♃. *Herb. Vincæ pervincæ,*
Pyrolæ,
Sanic.
Consol. Saracen. an. M. j.
(Quæ omnia ejusdem naturæ, atque adeò promiscui usus, & effectus sunt)
Albi Græci ℥ij.
Mixta coquantur in f. q. *Aqua simplicis.*
Colatur: tam pota internè, quàm externè instar *Lotionis* applicata, Vulnera, & Ulcera eleganter sanat. Pro *usu externo* addatur etiam *Folior. Nicotianæ* M. ij. (*N*)

(M) *Quamquàm* Schrœderus, & Ettmullerus *hic doceant*, Pyrethrum *Plantam esse in Italia sponte provenientem; nihilominùs à nobis inter Exoticas connumeratur, vixque ejus* Radix *ex Africa & Oriente huc affertur. Duplex autem hæc videtur: melior tamen quæ crassior sed brevior, rugosa, extùs rufescens, intùs albida, gustu acerrimo fervidoque. Radix hæc Plantam profert Foliis Fœniculi, vel potiùs Carotæ divisura: Flores ei Bellidis radiati, carnei (in altera specie umbellati), sed majores.*

(N) Pyrola à Pyro *propter* Foliorum *similitudinem. Est Plantæ Genus Flore rosaceo, cujus pistillum in proboscidem*

CCLXXII. P Y R U S.

Ἄπιος, ἄχραος Germ. *Birn-Baum*. Gall. *Parier*.

1. Pyra [Domestica. Sylvestris.] 2. { Dulcia. Acida. Acerba.

Vires. Refrigerant, astringunt, εὐστομα sunt. Cocta verò melioris notæ censentur, & ut *Schola Salernitana* habet.

Cruda gravant Stomachum, relevant Pyra cocta gravatum.

Differre tamen viribus, prout sapore differunt, non difficile est colligere. Dulcia laxant, Acida & Acerba astringunt. &c.

N. Arefacta cocta & comesta commendantur in Fluxu Alvi.

P R Æ P A R A T A.

Ex Pyris vulgaribus fit 1. *Pyraceum Vinum*, Germ. *Birn-Wein*, Gall. *Poirè*: quod Rusticis nostratibus loco Vini inservit, paraturque ad modum quo Vinum.

2. Ex eodem Pyraceo fit *Acetum* Rusticis nostratibus vulgatissimum.

3. *Condita Pyra Moschatellina* cum Decocto proprio.

Q.

CCLXXIII. Q U E R C U S.

Δρῦς, Quercus, *C. B.* 4. Quercus, *Matth. Fuchs. Dod. Trag. Lon. Tab.* vulgaris, *Lob. Cord.* Germ. *Eichbaum*. Gall. *Chesne*.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Folia, Glandes, earumque *Cupula*, *Cortex*, *Viscum*, *Fungus*.

Vires. *Folia*, *Glandes*, *Cortex*, *Cupulæ Glandium* refrigerant, siccant, astringunt. Usus in Fluxu Alvi, Uteri, Seminis, Extrinsecùs in Odontalgia, Profluvio uterino, &c.

Viscum (quod præ reliquis Visci generibus probatur) Ger. *Eichenmistel*, Gall. *Du Vise, ou Guy de Chêne*, calfacit moderatè, seu paulatim emollit, discutit. Usus præcipuè, ac specificè in Epilepsia. Extrinsecùs maturat Tubercula, Parotides, cæterosque Abscessus (cum Resina ac Cera mistum).

(Dicitur *Lignum Crucis*, *Bravo Resol. Med. P.* 6. *pag.* 553.)

Fungus quercinus Hæmorrhagiam Narium, ac Sanguinem Vulnerum, non minùs ac *bovilinus* cohibere dicitur.

PRÆ-

CCLXXII. PYRUS. *Pyrorum* varietas magna est, quarum *Fructus* commendatur in Culinis, &, utut rarissimè, in Officinis, & quidem in usu sunt imprimis *Pyra Domestica dulcia*. Omnia tamen *Pyra vi adstrictoria* pollent, & satis constipant Alvum, eamque reddunt pigram, gravant Stomachum, nec facilis adeò sunt in Stomacho digestionis; unde arefacta commendant in Fluxu Alvi nimio & Diarrhœis. Saltem *Pyra Moscatellina* propter Succum dulcem & mitem conspirant ferè cum usu *Pomorum Borsdorffianorum*.

Ex *Succo Pyrorum* fit *Vinum Pyraceum*, quod elegans habetur *Stomachicum*, cùm sit moderatum, & infirmitatem Stomachi roboret, in Intestinorum fibris contrahendis; nullo tamen in usu est, nisi quòd à quibusdam loco *Vehiculi* aliorum Remediorum usurpetur.

In Gallia habetur *Spiritus ex Succo Pyrorum & Pomorum* (ut & *Acetum*), qui cum *Spiritu Vini* certare videtur.

In Officinis *Pyra Moschatellina condita* in usu sunt, quæ adhibentur interdum pro fraude, quo talibus *Pyris* Medicamentum assumatur ab Ægris. Sic v. g. tale *Pyrum* leviter excavetur, & induntur aliquot grana *Pulveris Antimonialis Emetici*, v. g. *Mercurii Vitæ*, vel *Tartari Emetici*; sic enim comesto *Pyro*, *Pulvis* unà assumitur sine nausea, & habetur *Vomitorium* suavissimum pro delicatulis. Porrò recipiuntur aliquot *Pyra*, leviter excavantur, & inditur *Pulvis Mechoacannæ*; quæ propinata & comesta ab Infante purgando, leniter, & eleganter subducunt Alvum.

Diatartarum solutivum à *Pyris* præparavit DEODATUS *l.* 2. *Panth. pag.* 304. (O)

Q

CCLXXIII. QUERCUS. *Quercus stypticam & vitriolicam vim* obtinet; unde pronùs *adstrictorio*, imprimis in Affectibus Dysentericis, & quibuscunque Fluxibus Humorum, quocunque ex Corporis loco, omnia Remedia ex Quercu speciatim laudantur, ita ut vix habeantur alia, quæ potentiùs adstringant, quàm ex Quercu.

Ex hac in usu Medico sunt *Folia*, *Glandes*, harum *Cupula*, & *Galla*, *Viscus* & *Fungus*.

Folia & Glandes refrigerare & adstringere, Experientia duce, rectè dicuntur. *Vis refrigerandi* consistit in textura alcalina, quam apertè ostendit *Atramenti* præparatio. Eadem textura alcalina naturæ paulò fixioris & *adstrictoria* est fundamentum, unde *Foliorum Quercus Decoctum* internè auspicatò compescit Vomitus Sanguinis, nimias Uteri Hæmorrhagias, & quosvis Sanguinis Fluores (qui utplurimùm Acidi occasione in Corpore oriuntur.) Cum *Prlapo Citi* vel *Tauri* decocta nulli cedunt Remedio in Cura Dysenteriæ; non secus ac Gonorrhœæ Fluxum frequentiorem, ex Acrimonia Sanguinis acida natum, supprimit. Sunt quidam, qui horum *Decoctum* commendant pro dissolvendo Sanguine coagulato: sed pro hoc scopo alii rectiùs præferunt *Flores Foliis*.

Externè in Tenesmo, qui est continua, sed irrita, dejiciendi appetentia, sive sit cum Dysenteria, sive sine ea, cum Ulceribus Ani, experti sunt *Sacculi ex Foliis Quercus*, in *Aqua chalybeata* Decoctis, Ano applicati. Alii

♃. *Fol. Verbasci*,
Quercus,
Herb. Anserina an. part. æqu.

Hæcque in *Sacculis* cum *Lacte* coctis adhibent.

Similiter faciunt *Sacculum* ex *Foliis Quercus*, qui in *Aceto* vel *Aqua & Aceto* coctus, si Lumbis & regioni Pubis imponatur, in nimia Uteri Hæmorrhagia sive Mensium, sive Lochiorum, valdè prodest.

Iuli Quercuum, cum *Avena* permisti, Equos griseos totus reddunt nigros; de quo conferri PAULI *in Quadripart. Botan. Class.* 3. *p.* 340.

Cupulæ Glandium, uti & ipsæ *Glandes*, & imprimis *Galla*, adstringendo excellunt in quibusvis Sanguinis Fluoribus & Gonorrhœæ frequentiori jam allegata; imprimis quidem, si aliquantisper torrefactæ sint. Hinc in Dysenteriis à plurimis laudantur: dum enim adstringunt, simul vi alcalina destruunt Acidum, quod impedimento erat consolidandis Vulneribus & Ulceribus.

Viscum quoque in *Quercu* reperitur, Germ. *der Mistel*, quod post *Viscum Corylinum* optimum est in curanda Epilepsia, dosi ʒj. usurpatum: sed non immeritò *Viscum Tiliaceum* aut *Corylinum* ipsi præfertur. Aliàs *Viscum Quercinum* est expertum Remedium PARACELSI contra nimium Mensium Fluxum in Mulieribus scilicet assumatur *Viscum Quercinum* pulverisatum in *Ovo* sorbili, & sic statim sedare Fluxum dicitur: seu

♃. *Visci Querc.* ℥iij.
Bulliant in
Vini opt. ℔j.
addendo
Vitellum Ovi leniter ustum,
Succi Acac. sylvestr. ʒiß.
Usnea mortuor. ʒj.
Extr. Rad. Symphyti ℥ß.

Bibatur per duos, vel tres dies calidè; sistit omnes Fluxus, rubrum & album. Valet etiam in Procidentia Uteri.

Considerandus sequitur *Fungus Quercinus*, *Uva Quercina* aliàs dictus, qui tempore verno *Radicibus Quercus* adhæret, & æstate arescit: Hic tempore verno collectus, exsiccetur, pulverisetur, & contra Dysenteriam detur, ubi ceu singulare *Specificum* seu *Arcanum* laudatur; etiam si tantummodò

---

dem desidens abit in fructum striatum, quinquecapsularem, Seminibus fœtum exiguis. Vulgatior est Pyrola rotundifolia, major C. B. *quæ è serpente, rubenteque Radice quinque, aut sex Folia humi spargit Pyraceis paria, pediculis palmaribus inhærentia: inter hæc Caulis surgit angulosus, ramis carens, thyrsum gerens Florum albidorum, petalis inæqualibus, & pistillo recurvo præditorum: hos sequitur Capsula pulvisculo minuto plena. Valdè adstringens & vulneraria Planta* Pyrola *est.*

(O) Pyrus *notissima Arbor, inter eas recensetur, quæ Flore sunt rosaceo, cujus Calyx abit in Fructum carnosum, in loculamenta divisum, & Seminibus callosis fœtum. Inter congeneres Arbores propria quadam facie distinguitur. Pyri species innumeræ: de his consule imprimis* De la Quintinye *in suo* Parfait Jardinier.

P R Æ P A R A T A.

1. *Aqua stillatitia*. Ex Foliis Quercuum novellarum, Majo collectis.

2. *Gluten*, i. e. *Extractum viscosum*. E Viscu (German. *Begel'leia*) quod ingreditur nonnulla *Emplastra*.

3. *Spiritus* per Retortam aperto igne prolectus & rectificatus, foetidus, & empyreumaticus est; sed in Epilepticis utilis & Hystericis.

CCLXXIV. QUINQUEFOLIUM.

Πεντάφυλλον. Quinquefolium majus, repens, flore luteo, *C. B.* 1. Pentaphyllon minus, *Brunsf.* vulgare, *Trag.* Dioscor. *Tab.* luteum majus, *Dod.* 1. & 2. *Lon.* repens, *Cam.* Quinquefolium, *Matth. Lob.* Germ. *Funffinger kraut*, *Funff-Blat*. Gall. *Quintefeuille*.

Crescit passim locis arenosis, campestribus. Floret Majo, & Junio.

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

Herba cum *Floribus*, colliganda Vere.

Vires. Temperatum est caliditate & frigiditate, siccat 3. astringit, Vulneraria est. Usus præcipui in Affectibus à Catarrhis oriundis, Paralysi, Phthisi, Arthritide, in Uteri humiditate corrigenda, in Sanguinis espuitione ac Tussi, in Ictero, in obstructione Epatis & Lienis, obtundit acrimoniam Bilis adustæ, sistit Fluxus Alvi, Hæmorrhoidum, Hæmorrhagiam Narium. Prodest in Calculo, ac erosione Renum, in Hernia, in Febribus. *Extrinsecùs* prodest in Oculis inflammatis (Succus instillatus), in Oris putredine, laxitate Dentium, abstergit Ulcera etiam Maligna.

N. 1. In Febribus Tertianis exhibent Folia trina, in Quartana quaterna, &c.

N. 2. Sunt, qui Radicem pugno detentam ad Hæmorrhagiam Narium sedandam commendant.

P R Æ P A R A T A.

1. *Aqua stillatitia*. Fit ex Herba collecta Majo.

2. *Extractum*.

CCLXXV. RA-

---

dò in Potum injiciatur, Potusque sic hauriatur: conf. SENNERTUS *l.* 3. *Praxeos pag.* 559.

Compescit etiam Hæmorrhagiam Narium *externè*, uti etiam Hæmorrhagiam Vulnerum.

Tandem *ipsa Arbor*, si quæ alia, pro *Curis Morborum Transplantatoriis* ob Longævitatem, ut ita dicam, seu propter longos annos, quos solet perdurare, vel maximè accommodata est: *v.* g. in Affectibus Podagricis, & Scorbuticis, item in Capillorum defluvio: sic pro firmitate Dentium transplantantur Dentes Puerorum in Quercum: pro firmitate Capillorum transplantantur Capilli in Quercum: contra Dolorem Dentium fit Transplantatio beneficio Sanguinis ex Dente dolente Ligno adspersi in Quercum: pro Atrophia & Hectica fit certa Transplantatio in Quercum: pro sedanda Arthritide fit Transplantatio Unguium Membrorum Arthritide affectorum in Quercum; de quo eleganter MARCUS MARCI. Sed sæpè *Superstitio* accedit, quando v. g. *tria* in specie *Folia* ad Febrem Tertianam valere dicunt: In genere, quomodo ferè omnes Morbi possint curari per *Transplantationem Animalem in Quercum*, videre possumus in TENZEL. *Med. diastat. pag.* 87. v. g. in Affectibus Scorbuticis præscindunt Ungues, in Odontalgia Dentes, in Capillorum defluvio Capillos, &c. Arbori hæc indunt, quæ sub illa unà cum Morbis sepeliuntur.

Inter *Præparata* est *Aqua destillata ex Foliis Quercus*, quæ loco *Vehiculi* commendatur contra Dysenteriam, & omnes Fluores Alvi in *Potionibus*; quod etiam præstat *Syrupus*. Externè in nimia Uteri Hæmorrhagia laudatur, regioni Pubis imposita.

Ex *Fallis Quernis* paratur à quibusdam *Syrupus*, in ardore Stomachi ac Siti egregius; de quo vid. HORSTIUS *Observat. pag.* 194.

Lignum Quercinum per Retortam destillatum dat *Spiritum acidum* nonnihil adstringentem, & *Oleum fœtidum*. Hic ipse *Spiritus acidus*, qui aliàs etiam *Acetum Quercinum* vocatur, valdè commendatur ad Curam Luis Venereæ, item commendari solet in Dysuria; quod tamen non credo. (P)

CCLXXIV. QUINQUEFOLIUM. *Quinquefolium*, Græcis πεντάφυλλον. Germ. *Funff Finger-kraut*, dicitur. Hujus variæ sese offerunt *Species*, vobis jam demonstrandæ.

1. *Quinquefolium luteum, vulgare, repens*, quibusdam *palustre*.

2. *Quinquefolium erectum, incanum, flore albo*: Exotica est Planta, cujus usus nullus adhuc cognitus; ob gratiam autem *Florum* in hortis colitur.

3. *Quinquefolium erectum, latifolium, hirsutum*; quod verò potiùs est *Heptaphyllon*.

4. *Pentaphyllon Agrimonoides*, quod Folia habeat instar *Agrimoniæ*.

5. *Quinquefolium Semine echinato*, seu *Consolida quinquefolia*.

6. *Quinquefolium Fragiferum palustre, flore rubro*.

7. *Quinquefolium Fragiferum, repens, facie Potentillæ*.

Omnia hæc *Pentaphylla* ad *Fragariæ* ferè accedunt naturam: id quod potissimùm testantur *Capsulæ seminales*.

Ex his in specie usitatum tantum est *Pentaphyllon repens, luteum, vulgare*, humi ramusculos suos spargens. Coincidit ferè *Radix* eum *Radice Tormentillæ*, & ipsa *Quinquefolii species*; unde præter *vim diaphoreticam* & *sudoriferam adstrictoriam*, *Vulnerarium* esse solet. Veteribus magis fuit laudatum, quàm hodiernis, quibus rarò in usum venit medicum: Isti enim in omnibus ferè Morbis Chronicis et Obstructionibus hocce *Pentaphyllo* fuerunt usi tanquam *Aperitivo* ac *Incisorio*; unde & pro *scopo Diaphoretico* idem adhibuerunt; hodie verò è *Pentaphyllis* nonnisi *Tormentilla* usurpatur.

Vim habet *adstrictoriam* & *vulnerariam* insignem; unde ubicunque est Humorum aliquis Fluxus sistendus, *Quinquefolium* usitatè præscribitur, speciatim partibus urinariis; Renum nempe & Vesicæ virilis (Vulneribus & Exulcerationibus) confert: propter *vim adstrictoriam* contra Febres Intermittentes ante Paroxysmum laudatur. Quorundam Superstitio vult, quòd *Pentaphylli Folium unicum* sanent Febrim Ephemeram, *Folia tria* sanent Tertianam, *quatuor* Quartanam; sicuti etiam quod *Heliotropii Grana tria* Tertianas, *Grana* verò *quatuor* Quartanas persanent. Verùm magis superstitiosè, quàm ex rei veritate hoc fit. Quatenus *adstringit* vehementer, facilè patet, in quibus Affectibus possit commodè usurpari. Alias nullius ampliùs usus est. (Q)

(P) Quercus *est Arboris Genus Flore amentaceo; embryones autem, in eadem Arbore à Floribus separati nascuntur, atque abeunt in Glandem, Cupula munitam, Nucleo in duas partes fissili fœtam. Addit* Tournefortius *Folia sinuosa. Non paucæ numerantur apud Authores Quercus species: sunt tamen, qui nonnullas non veras species, sed potiùs varietates existimant. Vulgatiores species sunt* Quercus latifolia mas, quæ brevi pediculo est, C. B. *&* Quercus cum longo pediculo Ejusd. *Harum Quercuum Folia sæpissimè dulci mellitoque humore madent, quem Apes curiosè colligunt: hic autem non est Ros ex aere decidens, ut quidam putant, sed est Foliorum ipsorum succus extravasatus, qui per illorum superficiem diffunditur, non secus ac & Orni nostratis Folia simili succo, quem Mannam vocamus, perfunduntur: quod &* Tiliæ, Aceri, Fraxinoque *commune est.*

Quercus vulgaris *Folia sunt valdè styptica, gustu parùm amara, viscidaque, nec leviter cæruleam papyrum rubro inficiunt colore: Glans verò interiùs illam rubefacit, & austero prædita est sapore. Est in Querca Sal aluminosum, pauco Sale ammoniaco, multoque Sulfure mistum: sed Acidum in hæc Salia dominatur, ut in* Oxysale diaphoretico A Salæ. *Chymica Analysi elicitur è Quercu multi acidi liquores: ex Foliis extrahitur parum Spiritus urinosi, & Salis volatilis concreti, multumque Olei & Terræ: Lignum Quercus si Retorta destilles Spiritum habebis acidissimum, post quem Oleum fœtidum in Recipiens transibit. De Quercus viribus stypticis satis antiqui. Ex* Trago Aquas destillata *ex tenellis Quercus foliolis, viridibusque Glandibus, optimum remedium est ad omnis generis fluxus.* Glandes *eædem in pulverem redactæ atque ebibitæ, iis remedio sunt, qui ex Cantharidum assumptione Sanguinem mingunt.*

(Q) Pentaphyllon, Quinquefolium, *seu Planta foliis* quinis *(nonnunquam septenis, & pluribus) saltem plura debent esse, quàm terna, summo pediculo insidentia, quo differt à* Fragaria. *Est* Quinquefolium *Plantæ Genus Flore rosaceo, cujus pistillum abit in Fructum, in quo multa Semina in capitulum colliguntur, Calyce monophyllo & multifido involutum. Species Officinalis est* Quinquefolium majus, repens C. B. *quod, non secus ac* Fragaria, *flagellis tenuibus,*

R.

RANUNCULUS.

R*Anunculorum* in Horto nostro Medico & pratis ac sylvis vicinis *variæ* jam sese offerunt *Species*.

1. *Ranunculus Tuberosus* dictus, *flore pleno prolifero & simplici, Anglicus* dictus.
2. *Ranunculus Illyricus major*.
3. *Anemone nemorosa magna*, seu *Ranunculus nemorosus major*, qui *Flore vario* est, *luteo*, *viridi*, *roseo* seu *carneo*, *simplici* & *pleno*, seu *folioso*.
4. Singularis *species* est *Aconiti foliis*, *flore albo pleno* & *simplici*, *Aconitum Batrachoides* dictus.

Harum tamen Specierum *usus non est officinalis*, nec adhuc notus.

Usui Medico autem inservit *Ranunculus gramineus*, *ramosus* seu *sylvestris*, *Batrachion* quibusdam dictus, & *Pes Corvinus*, Germanis *Hahnefuss*: est vel *Flore simplici* vel *pleno*, *varioque Colore*.

Ranunculus hic totus *causticus* est, ac fortiter Vesicas ciet: *Folia* enim contusa, vel *Succus* ejus, quibusvis Corporis partibus applicatus, Vesicas excitat, ut alia *Vesicantia*, per dies sæpiùs octo aut plures, cum maximis doloribus Serum ichorosum plorantes. Vis ejus in *Sale volatili acri rodente* consistere videtur, per quem Fibræ partium nerveæ, Sensus immediatum instrumentum, vellicatæ, ac in hisce Spiritus insitus præternaturali molestia affectus (cùm in demortuis nec Ruborem nec Vesicam quæcunque Caustica excitent, sed Cutim saltem corrugent, si fortiora sint) Fibras magis expandendo & contrahendo Dolorem primò, posteà ex Serò Sanguinis acri secreto, ac intra Fibras carneas recepto, Ruborem, Tumoremque sub Epidermide collectum, sub specie Vesicularum exhibent. *Internè* nunquam ferè, nisi à paucis quibusdam, *Folia* 5. vel 6. cum *Passulis minoribus* comesta pro Purgatione per secessum usurpantur: *extrà* verò *usus* ejus *causticus* perquam notus est, adeò, ut etiam Ungues deformes, Digitorum Verrucas & hujus generis Excrescentias, tollere dicatur. Quibus Capilli defluunt, *Folia* quædam per semihoruIæ spatium imposita, proficua creduntur, non tamen nimis diu relinquenda, ne Cutim Capitis exedant. Cocta *Folia* Perniones exulcerascentes eluendo & fovendo, & curare, & partibus calorem nativum restituere perhibent. *Radix* sicca ac contusa, Naribus sufflata, Sternutationem excitat. Contra Ischiadicum Dolorem *Folia* contusa regioni lumbari applicant per 6. horas, donec Vesicas excitent, quæ discissæ pro more suo plorant Serum acre, posteà *Butyro* non salito eas illinunt, aut *Folium Brassicæ* recentis tepefactum & *Butyro* illitum, superimponunt, sicque Dolorem lenire, & brevi iterùm consolidationem promovere credunt Authores. Contra Catarrhos Oculorum, qui nulli alii Remedio cedunt, pari ratione Capiti, derasis priùs Capillis, applicant: item in gravissima Odontalgia, Cephalalgia, Doloribus Articulorum atrocioribus, &c. Carpo applicatur, purgato tamen priùs Corpore. Bubonibus quoque pestilentialibus depressis, vel non extra Cutim protuberantibus impositus, dicunt mederi. Mendicis, aliique nequam homines. Pedes exedunt hac *Planta*, sicque quæstum ea Corpore, nefando hoc modo affecto, faciunt. (*R*)

CCLXXV. RA.

nnibus, *hirsutis serpit*: *Folia quinquepartita*, *magna*, *hirsuta*, *serrata*, *longis insident pediculis*: *Flores Potentillæ lutei*, *pentapetali*, *quibus superveniunt Capitula exigua*, *Seminibus repleta*, *ac Pericarpio involuta*: *Radix longa*, *crassiuscula*, *rubens*, *quæ exsiccata quadrata evadit*. *Hujus Plantæ Folia aliquid visciditatis præseferant*, *cæruleam papyrum parùm rubefaciunt*, *magis tamen Radices*: *hæ aliquantulùm acidæ & stypticæ sunt*. *Hinc credere licet*, *quòd in multa Terræ & Sulfuris copia*, *aliquid Aluminosi*, *sed pauco Sale ammoniaco modificati*, *in ipsis contineatur*: *quod in Foliis multo viscido Phlegmate sit involutum*. *Vulneraria & adstringens hæc Planta chymica Analysi parùm præbet Salis volatilis concreti*. Extractum *ex Radicibus*, *atque* Jura *ex earundem decoctione parata*, *proficuè adhibentur in Sanguinis sputo*, *fluxu Hæmorrhoidum*, *Dysuria*, *atque Hæmorrhagiis omnibus*. *Si nostrum* Quinquefolium *est* Pentaphyllon Hippocratis, *ejusdem Radicis drachma in pulverem redacta*, *atque ex Aqua exhibita imminente paroxysmo*, *Febres pellit Intermittentes*.

Cl. Tournefortius *aliquas ab A. A.* Quinquefolio *tributas species*, *eo quòd illarum Folia non radiorum ordine summis pediculis insideat*, *sed alio quovis modo disponantur*, *sub novo quodam Genere colligere maluit*, Pentaphylloides *ab ipso appellato*: *sub quo ipsam Officinarum* Potentillam, *seu* Argentinam *collocavit*, *vocavitque* Pentaphylloides argenteum, alatum, seu Potentillam. Potentilla *hæc seu* Argentina *ex Radice palmari Folia promit Agrimoniæ*, *pinnata*, *serrata*, *supernè glabra*, *infernè candicante hirsutie vestita*: *Cauliculos quosdam nudos spargit*, *more Fragariæ se radicantes*: *aliis simplicibus insident Flores & Fructus Quinquefolii*. Potentilla *gustu pollet herbaceo*, *parùm salso*, *sed styptico*. *Cæruleam papyram intensè rubefacit*: *unde conjicere est*, *portionem acidam Salis Terræ naturalis trajici per hujus Plantæ texturam*, *ac cum Terra producere speciem Salis valdè aluminosi*, *cum pauco Sulfure conjuncti*. *Omnium vero* Potentilla *adstringens est*, *vulneraria*, *& detersiva*. *Ad album Mulierum fluorem* Jura *ex Cancris fluviatilibus & Potentillæ foliis parata*, *maximùm esse Remedium*, *expertus testatur Cl.* Tournefortius.

Quinquefolii species *valdè confusè*, *ut suus est mos*, *tradit hic* Ettmullerus.

I. Prima ipsi est Quinquefolium luteum vulgare, repens, *quod sanè erit* Quinquefolium majus, repens C. B. *de quo modò locuti sumus*. *Illud autem nescio quarè* palustre *appellet*.

II. Quinquefolium erectum, incanum, flore albo. *Hoc dicit esse exoticum*. *An erit* Quinquefolium folio argenteo C. B. *sed hoc* flore *est* luteo.

III. Quinquefolium erectum, latifolium, hirsutum. *Hoc videtur* Quinquefolium rectum, luteum C. B. *quod sæpè* septena *profert* folia, *ut notat* Ettmullerus.

IV. Pentaphyllon Agrimonoides. *Fortè erit ipsa* Argentina *seu* Potentilla, *cujus Folia ad* Agrimoniam *accedant*, *ut suprà dictum*.

V. Quinquefolium Semine echinato, *seu* Consolida quinquefolia. *Planta hæc nisi sit* Pentaphyllum peregrinum, siliquosum, bivalve, majus Motis, *quod est* Lupinus Ægyptius sylvestris Vesling. *nescio quæ esse possit*. *Quam dixi*, *est* Tournefortio Sinapistrum Ægyptiacum heptaphyllum, flore carneo, majus spinosum H. L. Bat.

VI. Quinquefolium Fragiferum, palustre, flore rubro. *Hoc erit* Quinquefolium palustre, rubrum C. B. *h. e.* Pentaphylloides palustre rubrum T.

VII. Quinquefolium Fragiferum repens, facie Potentillæ, *quæ est ultima species ab* Ettmullero *recensita*, *est* C. Bauhino Quinquefolio Fragifero affinis: *adeòque* Tournefortio Pentaphylloides supinum J. B.

(R) Ranunculi *nomen à* Ranis *deductum est*, *quòd species Antiquis cognitæ locis aquosis*, *ut Ranæ delectentur*. *Plantæ Genus est Flore rosaceo*, *calyce multifolio donato*, *cujus pistillum abit in Fructum globosum*, *cylindraceum*, *aut spicatum*; *cujus axi multa Semina nuda adherescunt*. Ranunculorum *numerosissimam sanè familiam in* septem Classes *facilitatis gratia*, *dividit* Tournefortius. 1. Ranunculi Anemones facie: 2. Ranunculi folio subrotundo: 3. Ranunculi Asiatici vulgò dicti: 4. Ranunculi leptophylli: 5. Ranunculi Aconiti, vel Geranii facie: 6. Ranunculi trichophylli: 7. Ranunculi folio oblongo. *Neque de speciebus sub his Classibus comprehensis*, *neque de iis*, *quas confusè tradit hic* Ettmullerus, *operæ pretium est disserere*. *Illud solùm notaverim*, Ranunculum gramineum, ramosum, seu sylvestrem, *quem* Batrachion *&* Pedem corvinum *appellari ait* Ettmullerus, *esse* Ranunculum pratensem, radice verticillati modo rotunda C. B. Ranunculus *hic Foliis gaudet ad Geranii folia accedentibus*, *pilosis maculis albescentibus notatis*: *Flores ipsi aurei*, *Caules hirsuti*: *Radix subest alba*, *bulbosa*, *Fabæ mediocris magnitudine*, *fibris circumdata*. *Hæc Radix adeò acris est*, *ut loco* Caustici *adhiberi possit ad Vesicas excitandas*, *præsertim in locis iis*, *ubi Arthritis vim suam exerit*. *Herba item contusa Callis Pedum apponitur*, *postquàm calida emolliti*, *& ad vivum abrasi fuerint*.

R.

CCLXXV. RAPHANUS.

RAphanus
- Major orbicularis, vel Raphanus rotundus domesticus. *Hujus loci.*
- Niger. *Idem hic cum priori.*
- Minor oblongus. *Est esculentus & minùs Officinalis.*
- Rusticanus, seu Marinus. *Vide in sequenti.*
- Aquaticus. *Non est in usu.*
- Sylvestria. *Vide Armoraciam.*

PAqanic, *p'aqavdç*, Arab. *Fugell.* Raphanus magnus, *Lob.* Raphanus sativus, *Fuchs. Cast.* Raphanus rotundus *Lon. Tab.* orbiculatus, *Tab. & Ger.* Radicula sativa, *Dod.* Raphanus major orbicularis vel rotundus, C. *B.* *s.* Germ. *Rettich.* Gall. *Refort.*

Crescit in hortis. Gaudet solo humido.

OFFICINALIA NATIVA.

Semen, *Radix*, sed rarò, quia Culinaris potissimùm est. (Liquor tamen ex Taleolis Sacchato cando conspersis, Puerulis convenit in Pectoris Mucilagine.)

Vires. Calfacit 3. siccat 2. aperit, abstergit, attenuat. Usus præcipui in Calculo atterendo ac expellendo, Urina ac Mensibus ciendis, in Obstructionibus Epatis ac Lienis, attenuat Mucilaginem viscosam in Ventriculo, confertque ad distributionem Chyli, Chymique. Extrinsecùs apponitur plantis Pedum in Febribus, sicuti & Cervici in Capitis Dolore Febrium Malignarum comite.

N. De usu interno notandum, quòd Nauseam & Ructus ciere soleat.

PRÆPARATA.

Aqua stillatitia. Ex Radicibus Ictericis utilis.

CCLXXVI. RAPHANUS MARINUS, SEU RUSTICANUS.

RAphanus Rusticanus, C. *B.* 5. Sylvestris, Dioscor. *Fuchs.* Armoracia, aut Raphanus major, *Brunsfels.* Raphanus major, *Trag.* marinus, *Tab.* vulgaris & rusticanus. *Matthiol.* Radicula magna, *Dod.* rusticanus, *Lob. Cam.* German. *Meer-Rettich.* Gall. *Grand Refort.*

Gaudet solo humido.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix, effodienda Martio.

Vires. Calfacit & siccat ad gr. 3. incidit, attenuat, easdemque cum priori qualitates habet, sed fortiores: tartaream Mucilaginem incidit, ciet Vomitum si Succus vel Infusio in Aceto cum Melle tepidè assumatur & Aqua superbibatur, specificè Scorbuticis prodest. Calculum pellit, Menses ciet. Extrinsecùs prodest in Febribus (Tertiana & Quartana). Succus cum Oleo piperino Dorso inunctus, Pulsibusve cum Sale communi impositus, vel Umbilico applicatus, donec sentiatur, (Sugillata tussis è vestigio tollit, aut Succus expressus auferendus ubi mordere incipit. *Sch.*)

PRÆPARATA.

Aqua stillatitia. E Radicibus.

CCLXXVII. RA-

CCLXXV. **R**APHANUS. *Raphanus* duplex est. *Rusticanus*, *Orbicularis.*

Quoad *Orbicularem*, Germ. *den gemeinen runden Rettich*, *Radix* sola in usu est, cujus vis consistit in *Succo*, qui impraegnatus est *Sale volatili acri*, & perquàm penetrante, admodùm copioso: reliquum enim corpus detracto Succo iners est, nullius momenti. Hinc ratione hujus Salis volatilis acris incidit & dissolvit quaslibet Sordes viscidas, vias primas aut loca urinaria obsidentes, & incisas per vias urinarias copiosè emandat, Serum urinarium acuit, Renesque simul insigniter stimulando Calculum promovet, fermentando cum viscido Flatus generat; quinimò acrimonia ejus Succi in tantum interdum irritat Stomachum, ut etiam Vomitum inferre soleat; unde quando editur, cum Sale communi assumendus est, ut ab hoc corrigatur acrimonia Salis volatilis, & figat vim emeticam. Præterusum hunc *diureticum*, *incisivum* etiam egregium est ad Mucum viscidum ac tenacem in Stomacho & Pulmonibus, & inde frequenter oriundam Tussim ac Asthma humidum pituitosum, contra quæ *Succo* hoc vix melius datur Remedium pro facilitanda & promovenda per os rejectione, imprimis si *Succus* vel cum *Sacchuro albo* aut candidato, vel *Melle* attemperetur, & cochleatim adhibeatur. Ad Calculum promovendum, & Urinam fortiter ciendam, FORESTUS

℞. *Herb. Cochlear.* M. ij.
Rad. Raphani ℥j.

Hæc tanquam singulare Experimentum Calculum promovendi, Hispani Secreti loco usurpant, quod in his casibus nulli cedit Remedio.

TIMÆUS pro eodem scopo

℞. *Succi Raphani rec. express.* Cochl. ij.
Vini Malvas. seu *Hispan.* Cochl. iij. iv. vel v.

Miscet, propinat, & validissimum Calculos expellendi Pharmacum, retentionique Urinæ violentissimum asserit.

Quidam *Raphano* excavato *Crocum* adjiciunt, & ita *Succum* colligunt, quem ipsum in Calculo, Urinæ retentione & difficultate ob crassum, viscidum, & glutinosum Humorem, Meatum obstruentem, usurpant. Contra Tussim quoque siccam Euporiston est domesticum; quod probè notandum.

Externe autem plantis Pedum appositus ipse *Raphanus* in taleolos incisus, convenit in Doloribus Capitis, Vigiliis, Comate vigili, & etiam Delirio, imprimis Febrium Ardentium & Malignarum, ut & earum æstu compescendo. In talibus casibus imprimis sequens *Pulmentum* conducit egregiè:

℞. *Fol. Rutæ rec.* aut *Semperv.* M. ij. vel iij.
Rad. Raphani Num. ij. vel iij.
Salis M. j.
Ferm. acerr. M. ij.
Aceti rosat. q. s.

f. l. a. *Cataplasma*, quod applicetur plantis Pedum: applicari etiam potest volis Manuum.

Aliàs pauci est usus *Raphanus*, nisi contra Affectus jam dictos.

Seminis Raphani Decoctum tanquam *Vomitorium* commendat HARTMANNUS *in Praxi Chymiatr. pag.* 14. (S)

CCLXXVI. **R**APHANUS MARINUS seu RUSTICANUS. *Raphani rusticani Radix* incisa, si in *Vinum* infundatur, & vase clauso in loco frigido servetur ac bibatur, Calculum potenter emitti facit. Si paretur *Infusum* unà cum *Radice Helenii*, Remedium egregium est in Ventriculi affectibus, præsertim Scorbuticis, ubi intentionem habemus per Urinam evacuandi, de quo LAURENTIUS *in Controvers. Anatomicis.*

Plura *de Rusticano Raphano suprà*, ubi *de Armoracia* habuimus sufficienter dictum. Imprimis, quæ de *Armoracia* etiam dicta sunt, volo ut hic repetantur, quoniam semper ferè loco illius adhibetur. (T)

RAPISTRUM.

RApistrum dicitur ita à *Foliorum* similitudine & *Radice*. Germanis *Hederich.* Invenitur *Flore albo*, ordinariò autem *Flore purpureo.* Sunt, qui ad *species Sinapi* referunt, sed longè magis exhausta vis ejus deprehenditur. Aliàs *nullius* in Officinis est *usus.* (V)

CCLXXVII. RA-

(S) Raphanus *est Plantæ Genus Flore cruciformi, cujus pistillum abit in Siliquam corniformem, crassam, spongiosam, duobus Seminum subrotundorum ordinibus fœtam, tenui mediastino discretis.* Schrœderus *sex habet hic* Raphani species. *Tres priores omnibus notæ, & non tam Officinis, quàm Culinis familiares. De* Raphano rusticano *vide* Num. seq. Raphani aquatici *dicti tres species ad* Sisymbrii *species reducendæ, vocanturque* Sisymbrii aquatici, Raphani folio à Tournefortio. Raphanus *demum, qui dicitur à* Schrœdero sylvestris, *quique confunditur cum* Armoracia, *erit ipsissimus* Raphanus rusticanus C. B. *hic enim* J. Bauhino *est* Raphanus sylvestris, *seu* Armoracia multis.

(T) *Si* Raphanum rusticanum & Armoraciam *non tam pro succedaneis habeas, ut ait hic* Ettmullerus, *quàm pro una eademque Planta, cum accuratiorum Botanicorum sententia convenies. Vide, quæ de* Armoracia *suo loco diximus.*

(V) Rapistrum Tournefortio *est Plantæ Genus Flore cruciformi, cujus pistillum abit in Testam ferè globosam, unicapsularem, Semine fœtam singulari. Hujus Generis præcipua species est* Rapistrum monospermon C. B., *cujus Radix*

CCLXXVII. RAPUM, ET RAPA.

Γογγύλη Germ. *Ruben*, Gall. *Navau*, *Rave*. Arab. Sehom Selgem, Selgrem, *Dioscor.*

{ Longum, Fœmina.
Est { Rotundum, Mas.
{ *Sylvestre, quod minùs usitatum.*

N. Nomen Rapi omnibus usuale est.

Vires. Calfacit 2. siccat 1. Seminis usus præcipuus in Antidotis: Venerem ciet, Morbillos expellit. Dosis ʒß. Radix magis culinaria est, sed Ventriculo flatulenta. Succus & Decoctum leniunt acrimoniam Bilis, ac asperitatem Bronchiorum, asperæque Arteriæ, &c. Extrinsecùs imponitur Pernioni (cocta) adhibeturque in Gargarismatis. Vide & *Napum*.

CCLXXVIII. RHAPONTICUM VULGARE.

Rhaponticum { Folio in lacinias plures diviso, *C. B.* 1.
seu Centau- { Folio non dissecto, *C. B.* 2.
rium majus. { Alpinum luteum, *C. B.* 3.

Ex his usualius est primum, quod insignitur Rhapontica, quæ hodie Centauria major, *Trag. Cord.* Centaurium majus, *Lon. Lob.* magnum, *Matth. Dod. Cast.* Centaurium majus, seu Rhaponticum Pharmaceuticum, *Cord. in D. Cam. Tab.* German. *grosz-Tausendgalden-kraut*, *Rhapontic*, Gall. *Rapontic vulgaire*.

Crescit in Alpibus & Vallibus pinguibus, apricis, Apuliæ, Sabaudiæ.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix.

Vires.

CCLXXVII. **R**APUM, & RAPA. *Rapum*, & *Rapa* promiscuè sic dicitur.

Radix recens tantùm in usu est, & quidem non minùs est Officinalis, quàm Culinaris; est nimirum *Alimentum Medicamentosum*. Temperata enim omnia Simplicia sunt Alimentosa; simulac verò in sapore excedunt, fiunt Alterantia & Medicamentosa.

Quod ejus *Crasin* attinet, *Succum* habet nitrosum temperatum, ratione cujus tam *Succus*, quàm *Decoctum*, ac ipsa *Rapa* probè decocta, tam recentia, quàm exsiccata, singularem vim temperandi & demulcendi Serum, Lympham, &c. acres obtinent; hinc in Affectibus Catarrhalibus, Pectus infestantibus, mirè prosunt. Certè Serum urinarium nimis salinum acre temperant; unde singulariter & specificè commendatur à GABELCHOVERO in Ardore Urinæ, seu Dysuria *C.* 3. *Curat.* 2. ceu expertissimum; in cujus Curationis Annotatione adhuc invenimus de Rapis non inconcinna. Quod dictum de Ardore Urinæ, dictum etiam sit de Retentione, quoniam illam provocat. Hinc & CRATO, trium Imperatorum Archiater, FERDINANDI I. MAXIMILIANI II. & RUDOLPHI II. *Austriaci*, *Decoctum* hoc valdè laudat in Tussi sicca, & asperitatibus Faucium, Asthmate, & similibus Pulmonum & Pectoris Affectibus, ex Lympha mucosa acriori salsa oriundis. Speciatim *Decoctum Raporum exsiccatorum* cum *Passulis* & *Caricis* egregium est. Optima præparatio pro scopo Pectoris anticatarrhali est, si recipiantur *Rapa*, & decoquantur in *Aqua* ad mollitiem, Aqua hujus decoctionis abjiciatur, & alia affundatur, & de novo exactè coquatur. *Decoctum* hoc paucis *Passulis*, vel horum *Rob*, aut pauco *Sacchare candido* edulcoratum, egregium est *Remedium Pectorale*, & *Urinarium*. Tanquam Medicamentum domesticum *Raporum Decoctum* commendatur in Malo Hypochondriaco.

Externè Rapum contra Pedes Manusque læsas à Frigore seu Perniones, quæ sunt Malum, quod in principio videtur leve, periculosæ tamen sequuntur Exulcerationes & Gangrenæ, *Decoctum Raporum*, tam recentium, quàm exsiccatorum, Germ. *der Welcken Ruben*, vel Frigore antè conglaciatorum, maximè laudatur, quo fomententur Membra a Frigore læsa, &c. Alii nudè recipiunt *Rapa*, & cocta in *Aqua simplici* instar *Cataplasmatis* applicant: de quo vid. FORESTUS *l.* 5. *Observat.* 15. vel, quod melius, recipiatur *Rapa* frigore conglaciata, & imponatur Pernionibus, tunc Glacies in Membris contenta propemodùm extrahitur, vel si exulceratæ sunt Perniones, saltem eluantur & abluantur hoc *Decocto Raporum*, & pòst *Unguentum Turis* imponatur: pro quo scopo *ex Rapis* compositum *Unguentum* habet MYNSICHTIUS *in Armamentar. Chymico*. Sunt alii, qui recipiunt *Rapum*, & excavato infundunt *Olei Rosarum* & *Terebinthina* ana, & hæc invicem coquunt vel ebullire sinunt, & tali *Unguento* Partes à Frigore læsas inungunt: quod *Oleum Rosarum* in *Rapa* excavata assatum valdè etiam commendatur ad Fissuras Partium a Frigore contractas. Sed observetur, ut, antequam inungantur Partes refrigeratæ, immittantur in Aquam frigidam, deinde exponantur Fumo Aquæ ferventis, & denique his factis fiat Inunctio cum Medicamentis externis. Uti dico: tales Perniones abeunt non rarò in Gangrænam & Sphacelum; unde *Emplastrum* tale expertum habet FONSECA l. 2. *Consil.* 21.

℞. *Rad. Raphani hortens.*
Rapi 20. Num. j.
Terantur in Mortario, addatur
Far. Sinapi ℥j.
Pulv. Caryophyll. ℥iij.
Olei Sem. Lini;
Jugland. veter. an. q. s.
f. Emplastrum.

Elegans est compositio, & non credo, illud futurum frustraneum.

Singulare itidem Experimentum suggerunt *Rapa* contra Dolorem Dentium, quod possumus videre in *citato* GABELCHOVERI *loco*; si scilicet sub Cineribus calentibus assata post Aures applicentur prope Carotides, magnæ sunt efficaciæ, revellunt, & dolorem sedant.

Aqua destillata ex Floribus Raporum BRENDELIO, expertissimo Chymiatro; commendatissima est in Asthmate.

Prostat imprimis in Officinis *Oleum Raporum*, Germ. *das Ruben Oel*, quod egregiè discutit Flatus; & *Clysma* ex hoc *Oleo*, vel solo vel cum *Oleo Lini*, expertum est in Dolore Colico, & aliis Flatulentis Affectibus. Hinc etiam in desperatissima Alvi obstructione est expertissimum, ubi neque *Clysma*, neque aliud Medicamentum profuit, quod tunc temporis intinctus Digitus in *Oleo Raparum*, & Sedi vel Ano aliquoties immissus, egregiè provocavit Alvum. (X)

CCLXXVIII. **R**HAPONTICUM VULGARE. *Rhaponticum vulgare* est *species Lapathi*, & *Folia* habet *simillima Lapathi Foliis*, quæ *Folia* nervea sunt, longa, acuta; *Caulem* altum gerit, & fert *Flores* parvos. Nomen habet à Fluvio *Rha* in Moscovia, in cujus ripis, ut & Italiæ Alpibus, hoc *Rhaponticum vulgare* crescere solet: econtrà apud nos rarum est. *Duo* autem sunt *Rha*; scilicet *Barbarum verum* in Thracia, & China, & *Rha Ponticum*. *Rha Ponticum* iterum duplex est: *Verum* seu *Thracicum Alpini*, de quo elegantem *Tractatum* edidit, & quod in *sequenti Titulo* tractabitur; vel est *Vulgare*, quod aliàs à quibusdam etiam vocatur, & nihil aliud est, quàm *Centaurium majus*, à CHIRONE CENTAURO, quoniam ab ipso in usum Medicum fuit tractum. *Rhabarbarum* iterum est *Verum*, & *Monachorum* ita dictum, hoc cum *Vero Rhabarbaro* convenit, nisi quod imbecilliùs laxet, ideoque in dupla dosi, respectu *Veri*, est præscribendum.

Meretur, quod de his legatur CASPARUS HOFFMANNUS *de Medicament. Officinal.* p. 65. 192. & 350.

Quoad *Rhaponticum vulgare*, usurpatur tantùm *Radix*, quæ cum ex Italia soleat afferri, sæpiùs est adulterata, & vetustate corrupta, ideoque in Officinis ferè exolevit: propterea eligenda est *Radix* acris, amaricans, adeòque *occultum* quasi *Aroma* repræsentans.

Pro *usu alterativo* multùm laudatur in Chronicis Affectibus, vi abstersiva, & Acidorum vitiosorum correctiva, simulque toni Viscerum aliquali stypticitate conservativa. Non immeritò quoque commendatur pro *usu vulnerario* internè & externè; imprimis ubi Sanguinis congrumati resolutione opus est. Hinc in Casu ab alto, inde Sanguine coa-

---

dix longiuscula, albicans Folia emittit, humi sparsa, Rapi foliis simillima, subhirsuta: Caules pedales, rotundi, ramosi, eleganter virentes, subhirsuti: Flores velut in spicam digesti, aurei, quibus succedunt Siliquæ rotundæ, in filamentum abeuntes, unico Semine oblongiusculo fœtæ. Quæ Rapistri species *dicuntur ab* Ettmullero, *sunt potiùs species* Sinapios, *vel* Raphanistri (*quod Siliqua gaudet articulosa*) *ex* Tournefortio.

(X) Rapa *est Plantæ Genus Flore cruciformi, cujus pistillum abit in Siliquam, in duo loculamenta divisam, Seminibus subrotundis fœtam, atque in cornu fungosum desinentem. Adde Radicem carnosam, tuberosamque; De Rapa, Seminibus & Radice notissimæ Plantæ, satis superque* Schrœderus *&* Ettmullerus.

Vires. Naturæ est temperatæ, siccat, astringit, Vulneraria est, saporis subdulcis ac subacris. Usus in Fluxibus Alvi, Dysenteria: ciet Menses, Profluviumque è contrario sistit: prodest in Hernia, Sanguine coagulato, Exspultione Sanguinis, in Febribus Stomachicis: Epar aperit ac roborat, summoperè laudatur à nonnullis in Obstructione Venarum Mesaraicarum, & in Morbis hinc ortis.

CCLXXIX. RHAPONTICUM VERUM.

RHeum, Rha Dioscoridis, *C. B.* 3. Ponticum Rha Antiquorum, *Lob.* Rhaponticum verum Officinarum. Germ. *Rhapontic.* Gall. *Rapontic vray.*

OFFICINALIA NATIVA.

Radix, quæ ad nos ex Asia advehitur.

Eligenda quæ non cariosa, rubescens, in ore lentorem referens.

Vires. Calfacit & siccat 2. seu mixturæ temperatæ est, terrestris & igneæ, saporis subacris. Stomachica, Splenetica ac Hepatica. Usus præcipui in Doloribus Arthriticis, Febribus, venenatorum Animalium ictibus, &c.

PRÆPARATA.

Extractum. F. l. A.

Vires. Summum est Cardiacum. *Quercetanus Pharmacop. rest.*

CCLXXX. RHODIA RADIX.

Ῥόδια ῥίζα. Radix rosea, *Trag. Matth. Dod. Cord. Cam. Fuchs. Lon. & Tab.* Germ. *Rosenwurtz*, Gall. *Racine sentant la Rose.*

Crescit sponte in Alpibus: solo gaudet umbroso.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix sola.

Vires. Naturæ censetur temperatæ (*Fuchsio* calfacit & siccat 2.), Cephalica est. Usus præcipui in Dolore Capitis (cum Rosis contusa.)

CCLXXXI. RHODIUM LIGNUM.

ASphalatus. Germ. *Rhodiser-Holtz.* Gall. *Bois sentant la Rose.*

Asphalatorum 4. quidem Modernis innotuerunt Genera, 1. Cortice cinereo, ligno purpureo, seu Dioscoridis. 2. Asphalatus colore Buxi. 3. Asphalatus albicans, torulo citreo. 4. Asphalatus rubens. Verùm Officinis nostratibus nonnisi secundum & tertium suppetunt. Prius est Asphalati 1. genus, *Lob.* Posterius dicitur Rhodium Lignum quibusdam Agallochum, Oleaque Æthiopica, *Cord. in D.* Agallochum fortè, i. e. Xyloaloe solida, quibusdam Lignum Rhodium, Rhodisiom & Asphalatum, aliis Oleastrum lignum, *Cord. hist.* Asphalatus roseus, seu 3 *Lob.*

Vires.

---

coagulatu, in Ruptione Partium internarum, Hæmoptysi, Tussi inveterata, Pleuritide, Dyspnœa, aliisque similibus Affectibus, maximè usitatum fuit Veteribus. Quæ omnia ostendunt vim Acidi correctivam, Viscidorum seu Coagulatorum dissolutivam, adeòque, ut vocant, Viscerum Abdominis aperitivam. Iisdem facultatibus *Rhabarbarum Verum* pollet, nisi quòd prærogativam quandam habeat, ejusque usus sit in Affectibus Cachecticis.

Quintam Essentiam Centaurii majoris seu Rhapontici vulgaris præparandam commostrat, uti etiam usum in Medicina, FABER *in Myrothecio Spagyrico.* (Y)

CCLXXIX. RHAPONTICUM VERUM. *Rhaponticum verum* seu *Thracicum* ex Asia afferri solet, quod etiam vocatur κατ' ἐξοχὴν *Rheum.* Nam *tria* habemus *Rhea: Verum, Vulgare, & Barbarum*, quod est *purgans*, & de quo *suo loco.* Hoc loco *Verum* consideratur, & quidem valdè litigant Authores, quodnam *Verum* sit *Rha Ponticum Officinale?* cùm apud Modernos non adeò frequenti sit in usu, sed authoritate Veterum ad nos pervenerit, & saltem in Hortis crescat.

Quoad *usum* ergò & *adhibendi modum*, videatur PROSPER ALPINUS, qui scripsit elegantem *Tractatum de Rhapontico vero*, in quo etiam de ejus effectibus & effigie. Modernis non est in usu, quoniam, cùm ignotum sit, facilè exolevit: imprimis cùm afferatur ex Asia, adulteratur à Mercatoribus valdè. (Z)

CCLXXX. RHODIA RADIX. *Radix Rhodia* vel *Radix Rosea.* Germ. *dien Rosen Wurtzel*, item *Herba Rosea flore luteo*, odorata nonnihil est, sed leviter. Revera ad *Seda* seu *Sempervivа* pertinet.

Tota Plantula, Folia, Flos, & Radix imprimis est in usu, utut rarò. *Externè* saltem usurpatur in Cephalalgiis chronicis, ab Aere externo, vel frigido, vel æstuoso, vel squalido, seu ab Odore fœtido.

Modus usurpandi varius est: vel enim *integra Planta* in Mortario cum sufficienti quantitate *Aquæ Verbenæ & Florum Persicorum* contusa, sub forma *Cataplasmatis* Fronti cum Linteo duplici circumponitur, quod optimum: vel si *Decoctum* ex hac *Radice* factum in *Aqua Verbenæ* seu *Aqua Betonica* circumligetur Fronti; aut *Radix* pulverisata tantùm cum *Aqua Verbenæ* instar *Epithematis* Fronti applicetur præprimis si talis sit Capitis Dolor, ut metuatur Erysipelas, in quo casu humidiuscula non conveniunt; vel

℞. *Pulv. Rad. Rhod.*
Verbenæ an. ℥ß. vel ℥j.
D. S.
Externus Pulvis pro Capite.
qui inspergatur Partibus dolentibus.

Aliàs verò de *Radice* hac nihil ampliùs in usu est. (A)

CCLXXXI. RHODIUM LIGNUM. *Lignum Rhodium*, Germ. *das Rosen holtz*, propter odoris gratiam, satis notum & usitatum, sub *nomine Aspalathi* quibusdam venit, utut varia sint *Aspalathorum* genera: vid. AUTHOR *noster.*

Debet eligi, quod est valdè densum, & valdè odoratum, gustu valdè amarum, & benè denique ponderosum. Has quatuor conditiones debet habere, quando recipitur in usum Medicum: utut rari sit usus, quoniam Lignum est pretiosum: & vires, quas Veteres adscribunt, adstrictorias, & contra ulcera, cùm non habeat Lignum nostras, propterea putatur, quod *Lignum Rhodium Veterum* sit aliud à *Ligno Rhodio Modernorum*: A quibusdam Nostras solet præscribi in Affectibus Renum calculosis sub *Decocti* forma, sed rarò.

Prostat in Officinis *Oleum Ligni Rhodii*, quod magis propter

---

(Y) Centaurium majus (*quod est* Rhaponticum Officinarum) *cum* Centaurio minori, *præter nomen, nil sanè commune habet. De Centaurio minori suo loco dictum:* Centaurium *autem* majus *est Plantæ Genus Flore flosculoso (magnitudine insigni, qua differt à Jacea) calyce squamoso, non aculeato, comprehenso: Embryones autem abeunt in Semina pappis instructa.* Centaurium majus, folio in lacinias plures diviso C. B. *est Officinale, cujus Caulis hominis assequitur altitudinem: Folia amplissima, primùm integra, mox alata, serrata, nervosa, glabra, Juglandis Foliis assimilat* J. Bauhinus: *Capitula Cardui, sed non aculeata, Flores emittunt purpureis staminibus, hinc Seminibus nitidis pappis instructis, insignes: Radix crassa rubens, longa, succulenta. Vulgò ejus* Decocto *utimur ad Potum quotidianum in Sanguinis acritate, salsisque Cutis affectionibus.*

(Z) Rhaponticum verum, *quod* Schrœderus *&* Ettmullerus *ajunt hic, esse* Rhaponticum Alpini, *vulgò inter* Lapatha *connumeratur, nascitur ad Tanais ripas, unde* Rhaponticum *dictum. Ejus Radicem crassiusculam, flavam, ad nos ex Asia afferri narrant,* Rhabarbaro *valdè affinem, leviorem tamen, minùs amaram, minùsque odoram: præcipuè autem à* Rhabarbari *Radice differt, quòd commansa viscididatem in ore pariat, quod non facit Rhabarbarum.* Tournefortius Instit. R. Herb. 89. Rhaponticum Alpinum *synonymon facit cum* Rhabarbaro forte Dioscoridis, & Antiquorum: *sed de ea re* infrà.

(A) Rhodia Radix, *Radix est sic dicta, quòd ῥόδον, seu* Rosam, *spiret, Planta illam ferens, nec ad Sedi, ut ait* Ettmullerus, *nec ad* Telephii *species, ut aliorum est sententia, verè reducitur; sed à* Tournefortio *inter* Anacampserotis *species connumeratur, vocaturque* Anacampseros Radice Rosam spirante, major: *est enim & alia species.* minor Rhodia *igitur* Radix *tuberosa est, fragilis, odore, imò & sapore, Rosam halans, foris ex fusco splendens, intùs alba: Virgas plures emittit numeroso glaucorum Telephii Foliorum agmine stipatas: Flores rosacei, umbellatim dispositi, quibus succedunt Vaginæ in Capitulum collectæ, exigua Semina continentes.* Radicis Pulvis *Aceto rosaceo irroratus, ac Fronti applicitus, Cephalalgias sedat.*

Vires, *Dioscoridi* & *Galeno* calfacit & siccat & astringit, unde commendabile ad Ulcera Oris, ad Nomas Genitalium & sordida Ulcera, ad Alvi fluxus. Verùm enim verò an hæc nostrati conveniant, cuivis licet experiri: Via enim Modernis Practicis in usu est, nisi quòd interdum ad Renum Calculos Decoctis incoquatur.

P R Æ P A R A T A.

Oleum stillatitium, quod communiter pro Oleo Rosarum habent.

CCLXXXII. R H U S.

RHus folio Ulmi, *C. B. 1.* Rhus, *Matthiol. Tab.* Rhus coriaria, *Dod.* Rhus obsoniorum, *Lob. Cam.* Sumach Arabum, *Lon. Cast.* Rhu, Rhoe, Rhus culinarium. German. *Ferber-Baum*, *Schling-Baum*. Gall. *Rhou. Sumach Officin.*

(Rhus cum Thèe idem putatur à nonnullis.)

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

Semen, *Folia*.

Vires. Refrigerat 3. siccat 2. astringit. Usus præcipui in fluxu Alvi, Uteri seu Mensium; Hæmorrhoides compescit, Bilem obtundit. Extrinsecùs resistit Putrefactioni ac Gangrænæ in Paronychia.

N. Gummi. Dentibus inditum Odontalgiam sedat.

P R Æ P A R A T A.

Succus Sumach, i. e. Pulpa sine osseis Seminibus.

N. Alii ℞. Decoct. Rhois ex Ramusculis & Tamarindis conquassatis, macerant ac coquunt ad consistentiam. *Tabern. in Herbarol.*

CCLXXXIII. R I B E S.

GRossularia multiplici acino, seu non spinosa, hortensis, rubra, seu Ribes Officinarum, *C. B. 1.* Ribes hortense, *Trag.* vulgaris domestica, *Matthiol. Cast.* Ribes, *Fuchs. Lon. Tab.* Uva Ursi, Ribesium fructu rubro, *Dod.* Ribes Arabum, *Lob.* German. *Johannis-Beerlein.* Gall. *Des Groselles.*

Est
- Rubra. *Hujus Baccæ Officinales.*
- Nigra. *Usualis non est.*
- Alba. *Et hujus Baccæ in Officinas inferuntur, gratioresque sunt gustu ipsis rubris.*

Coluntur in hortis, maturescunt circa Festum S. Joannis.

Vires. Refrigerant & siccant 2. partium tenuium: subastringunt, Ventriculo conveniunt. Usus præcipui in Profluviis Alvi, Dysenteria. Choleram sedant, in Febribus Biliosis prosunt, Putredini resistunt, Sitim restingunt.

N. Alba, ut minùs acidæ, ita minùs frigidæ censendæ sunt.

P R Æ P A R A T A.

1. *Condita Baccæ*, cum Decocto proprio & Sacchoro.
2. *Rob de Ribibus Simplex.* Est Succus inspissatus ad Mellis consistentiam.
3. *Rob de Ribibus Compositum.* Est Syrupus è Succo & Sacchari dimid.
4. *Vinum*, i. e. Succus liquidus.

CCLXXXIV. RO-

---

pter Odoris gratiam, loco genuini Rosarum Olei, aliis admiscetur, quam usu Medico habetur, quoniam est pretiosum. Tantummodò adhibetur ad *Cosmetica*, *Pulveres*, *Unguenta* & *Balsama odorifera*, & similia alia *Cosmetica*.

Interim curiosum est, dum ex *Rasura hujus Ligni*, addito *sacchare*, *Spiritum per fermentationem* parare docet LUDOVICI *Pharmac. pag. 707.* (*B*)

CCLXXXII. RHUS. *Rhus coriaria* ita dicitur à Græco ῥοῦς, quod idem est ac ἐρυθρὸν seu *rubrum*, propter Acinorum seminalium colorem rubicundum; *Coriaria* verò dicitur, quòd *Coriarii* & Tinctores Acinis hisce seminalibus contusis, sub nomine Germ. *Schmak*, pro Corio & Pannis colore nigro tingendis, copiosè utantur. Martem enim præcipitat ex Vitriolo, unde quandam analogiam cum Gallis & Glandibus quercinis habere videtur. Observetur autem distinctio, ne fiat confusio inter *Rhus*, & *Rusum*, Germ. *den Mansedorn*, de quo *suo loco*. Arborem vocant *Sumach*, unde Germanis corruptum istud vocabulum, *Schmack* ortum, ob usum dictum, vulgò vocatur Germ. *Ferberbaum*.

Usum medicum agnoscit ferè nullum, nisi quòd *Flos* ejus cum *Acinis* pro usu adstrictorio externo (internus enim ejus usus est rarior) scilicet in quibuscunque Hæmorrhagiis, & aliorum Humorum Fluxibus, adstringendo & contrahendo Fibras, laudetur, in specie in Procidentia uterina: nempe fomentetur cum *Vino*, cui *Rhus* incoctum, & reponatur in locum debitum; unde ex *Fructu* & *Foliis Floribusque* contusis ac decoctis *inspissatus Succus pro sapo adstrictorio* à quibusdam usurpatur. Imprimis sub *Gargarismatis* forma adhibetur in Scorbuto Oris, Putredine & Corrosione Gingivarum, & hinc Dentium vacillatione. Hinc *Infusum* ejus Oculis, Variolis clausis, instillari solet ad eosdem aperiendos. Præterea *Flos* ejus *Clysmata* Chirurgorum stypica adstringentia ingredi solet. De Facultatibus *Plantarum adstringentium*, quod scilicet vis illarum adstrictoria à particulis acidis cum terreis fixis oriatur, alio dictum est tempore. (*C*)

CCLXXXIII. RIBES. *Ribes Fructus* omnibus satis est cognitus, qui vel *Ruber* est, vel *Albus*. FORESTUS *l. 25. Observat. 58. in Scholio*, *Nigrorum* quoque mentionem facit; & horum Foliorum, quæ odorem Urinæ Felis referunt, M. j. *Decoctis* addere jubet; sic enim pro *usu diuretico* in Ischuria & Ardore Urinæ commendat, ut etiam Sanguinem cum Lotio reddere faciant.

Interim *Ribes rubra* potissimùm in usu pharmaceutico sunt, & Sapore suo blandè acido cum *Rubo Idæo*, *Cerasis*, & *Berberibus* conveniunt in Febribus Ardentibus protemperando Sale volatili nimis oleoso, acri, & copioso in Massa Sanguinea, seu, ut Veteres dicunt, in Affectibus Biliosis, & inde nato Æstu, & Ebullitione Sanguinis compescenda & restinguenda, quoniam Acida simul cohibent Fermentationes p. n. & coagulant Massam Sanguineam nimis fluxilem & dissolutam: corrigant etiam Incalescentiam Corporis ex Ebullitione Sanguinis obortam, & hinc dicuntur *refrigerare*. Aciditate moderata vim obtinent *adstringentem*, coarctando Fibras; unde gratæ sunt Ventriculo, quem roborant & constipant, item Vomitibus & Diarrhoeis, supervenientibus Morbis Malignis & Febribus Ardentibus medentur, modò non *Succus* sit nimis recens, ubi fermentando Diarrhœam inferre potest. In Febribus Ardentibus, in *Æstate* post nimium Potum, post Sudorem, *Succus* & *Syrupus* usitatè permiscetur *Julepis* & *Potionibus*, quoniam Sitim restinguunt, & Calorem mitigant, & moderatè adstringunt.

Succus inspissatus vocatur *Rob Ribium*.

Prostant etiam *Baccæ conditæ*, quæ solent præscribi in *Electuariis*, Ebullitionem Massæ Sanguineæ, seu Æstum febrilem, attemperantibus, & Sitim restinguentibus in Febribus Ardentibus & Malignis. v. g. post Sudorem in Febribus Malignis, ubi nimis fluxilis est Massa Sanguinea, potest adhiberi tale *Electuarium*:

℞. *Conf. Rosar. vitriolat.* ℥iß.
Pulpa Citri ℥j.
Ribium condit. ʒvj.
Hepat. rubri ʒiß.
Ebor. sine igne ʒj.
Syr. acetos. Citri q. s.
M. f. Electuarium, D. S.
Electuarium ad aliquot vices.

Dosis est ad magnitudinem Nucis juglandis seu Castaneæ. (*D*)

CCLXXXIV. RO-

(B) Lignum Rhodium *sic dicitur*, *vel quòd è* Rhodo *Insula præcipuè afferatur*, *vel quòd* Rosam *odore refert. Lignum est exoticum*, *Santalo citrino valdè affine*, *Arboris proceræ Castaneæ* Folia, *sed minora*, *& in fasciculos coacta*, *ferentis*. *E Ligno Oleum destillatione elicitur*, *Seplasiariis & Myropolis familiare.*

(C) Rhus *est Arboris Genus Flore rosaceo*, *cujus pistillum abit in Capsulam quasi reniformem*, *Semine fœtam ejusdem formæ*. *Vulgare est* Rhus folio Ulmi C. B. *quod Frutex est ad Arboris magnitudinem aliquando accedens: Folia oblonga*, *lata*, *serrata*, *subrubra*. *Flores racematim disponuntur albi*, *quibus succedunt Siliquæ oblongæ*, *Semen rubicundum saporis acidi styptici continentes*. *Fructu hoc Antiqui in Culinis utebantur ad carnes condiendas*, *hinc Arborem hanc vocabant* Rhus Culinare & Obsoniorum. Rhus *quoque* Coriarium *appellant ab usu tinctorio*. *Vulgò dicitur voce Arabica* Sumach.

(D) Ribes Officinarum *inter species* Grossulariæ, *seu* Uvæ crispæ *à* Tournefortio *connumerantur*, *vocaturque ex* C. Bauhino *prolixa sanè denominatione*, Grossularia multiplici acino, sive non spinosa, hortensis rubra, sive Ri-

CCLXXXIV. ROSA.

Est [Domestica ῥόδον Germ. *Rosen*, Gall. *Rosier*, *Roses*: *hujus loci*.
[Sylvestris, κυνόρροδον κυνόσβατος. *Vide Cynosbatos*.

Rosarum varia sunt *Genera*, Coloribus ac Foliorum multiplicitate differentia. Sic est Rosa (*Millefia*) Rubra, Rubra pallidior, saturatiùs Rubens, Purpurea (hæc colorem Carnis referens. *Zebethina* dicitur): Versicolor alba, Moschata seu Damascena, Spinis carens, Subviridis, &c. In Officinis autem *tria* præcipuè *Genera* usualia sunt, *Rosa* scilicet *Rubra* (quæ præstantissimæ), *Pallida*, quæ Rubris succedunt, & *Alba*, quæ infimæ sortis. Omnibus tamen laudem præripiunt *Rosa Moschata*, f. *Damascena*.

Florent Majo, & Junio. Coluntur ubivis in hortis.

OFFICINALIA NATIVA.

Flores (rubri & pallidi asservantur exsiccati), *Anthera*, idest, *Capillamenta*.

Vires. Rosæ ut variant generibus, ita & qualitatibus. Sunt enim qui non sine causa Rosas partim calidas & acres, partim frigidas volunt, caloremque residere in superficie, à frigore scilicet eo expulsum, qui in marcescentibus evanescit, in genere tamen omnes refrigerant s. ac adstringunt, Spiritus vitales, animalesque recreant, ac roborant. Pallidæ seu Incarnatæ laxant. Rubræ ac Albæ adstringunt (Alba leviùs, Rubra fortiùs). Usus præcipuus in fluxionibus, Febribus, Siti, Appetitu prostrato, &c. Extrinsecùs in Vomitu, Cephalalgia, Vigiliis, Dolore Aurium, Gingivarum sedandis, Recti Intestini (cum Vino coctæ & impositæ): in Ulceribus & Inflammationibus Oris, Faucium, Oculorum.

Flosculi lutei Capillamentis in medio Florum adhærescentes (*Anthera* Officinarum) exsiccati, immiscentur *Dentifriciis* ad Gingivarum astrictionem, Fluxionumque exsiccationem.

PRÆPARATA.

1. *Acetum*. E Floribus rubris.
2. *Aqua stillatitia*. E Floribus pallidis (præferuntur ad Oculorum Morbos).
3. E Floribus rubris.
4. albis.
5. *Balsamus*. Ex Oleo stillatitio, & Cera depurata.

6. *Con-*

CCLXXXIV. ROSA. *Rosarum Frutex* ubivis locorum est cognitus, & vel *Sylvestris* vel *Domesticus*. De *Sylvestri suprà* egi sub nomine *Cynosbatos Rosa Domestica* sunt, quæ coluntur & excoluntur in Hortis. De his non immeritò dicit PLINIUS *l. 2. Hist. natural. cap. 3.* quòd sit princeps Florum, & maximum Terræ Hortorumque decus, & *Panacea Morborum*, & *Pharmacopæorum*. Inter hac Rosas, quarum mille ferè sunt *Species*, *duplex* iterum est *Differentia*: aliæ namque sunt, *Alba* & *Pallida* seu *Incarnata*, Germ. *die Leib farbenen Rosen*, & *Odorifera*; aliæ verò *Rubra*, & hæ vel *Odora* vel *Inodora*. *Rosa Rubra suaveolentes* vocantur etiam *Moschata*, seu *Damascena*, propter suavem Odorem; quæ cùm Incarnatis sunt optimæ: pòst assumuntur *Rubra Rosa inodora*.

Hæ *quatuor Species* imprimìs sunt *Officinales*. Sed reverà, nisi Odorem excipiamus, panca est differentia. Et quidem pro varietate præparationis nunc colliguntur, dum madent Rore matutino, nunc sine eo: sic pro Laxatione & Purgatione recipiuntur, dum sunt madidæ Rore matutino, qui habet vim salino nitrosam, abstersivam & laxativam, & quo concentrantur Rosarum particulæ laxativæ, quæ accedente Sole exhalant.

In *Rosa* enim, *duplex* consideranda *substantia medicamentosa*: vel est *Substantia volatilis odorifera* nonnihil *Laxativa*, item Spirituum *confortativa*, & consistit in subtili & volatili Oleo cum Sale volatili minùs acri juncto, quæ propter Acidi in Oleo defectum minùs in concreto concentrata sunt, sed propter raram sui texturam, & ob Aquæ seu Phlegmatis uberiorem miscelam nimis diluuntur, indeque particulæ hæ facilè evaporabiles, & à concreto separabiles & dissipabiles existunt. Qualis volatilis oleosa textura *Rosis Pallidis* & *Moschatis*, *Floribus Liliorum convallium*, *Caryophyllis hortensibus*, *Violis*, &c. inesse videtur: mediantibus quibus particulis & odoratum movent, & vi simul analeptica & laxativa pollent; adeò, ut POTERIUS dicat, quòd *Pulvis Rosarum* ad ℥j. exhibitus egregiè soleat purgare; id quod intelligendum imprimis est de *Rosis Pallidis* & de *Moschatis*: hinc *Syrupus* etiam *Rosarum Pallidarum*, aut *Damascenarum*, Rore matutino adhuc madidarum atque repletarum, cum multiplici Infusione sine Coctione paratos, blandè Alvum laxat.

Syrupum Rosarum Laxativum compositum habemus apud FREITAGIUM *Auror. Medic. c. 8.* qui valdè commendatur ab eo ad Hydropem & Icterum. *Syrupum Rosarum Solutivum aureum* cum Rore majali paratum videbitis in TIMÆI *Casibus p. 418.*

Syrupus Rosarum Regius obtinuit nomen à Medicis Parisiensibus, quia fuit *Regi Gallia*, FRANCISCO, in deliciis.

Particulis dictis volatilibus in Rosis aridis & siccis exhalatis, remanet *secundò substantia* paulò *fixior adstringens*, ex concreto terreo-salino texturæ quasi alcalinæ constans. Textura hæc est *alcalina*, quatenus Acida destruit: est etiam simul *adstringens*, quatenus & substantia terrea cum Acido nonnihil juncta, textura adstringens quasi aluminosa emergit; unde & ista Substantia, naturæ alcalinæ ex Substantia terrea cum Acido subtili, sed non ritè saturato, juncta nata videtur (quod tamen ceu Paradoxon obiter insinuo): quæ ipsa vis in ipsa Florum substantia observatur, & tam Coctione elici, quàm in Substantia Foliorum siccatorum usurpari potest. In hac vis adstrictoris dicta Rosarum & refrigeratoria primariò consistit; quapropter *Foliola Rosarum Albarum* usurpantur in Fluxu albo Mulierum. Unde Coctionem longam ferre non possunt, ubi aliàs, si exhalat spirituosa illa & aerea qualitas odorifera, & laxativa portio, loco hujus vim adstrictoriam & amaricantem acquirunt.

Has inter duas Substantias Rosarum, mediæ quasi, posteriori tamen magis affinis, naturæ est *Essentia* seu *Extractum Rosarum succosum*, ex repetita *Infusione Rosarum* in *Aqua simplici* blanda evaporatione paratum.

Hactenùs dicta in *Rosis odoratis* in specie conspicua sunt, *Rubra* enim *inodora*, *Albaque* de priori volatili substantia parùm admodùm participant, sed qualitate posteriori magis imprægnatæ sunt.

Ex hisce sequitur, *Rosas* quoad priorem volatilem Substantiam esse *calidas*, quoad posteriorem esse *frigidas*: unde etiam *Aqua Rosarum* destillata per se calida, per Vas verò plumbeum destillata frigida erit, de quo conferatur TACHENIUS *Hippocr. Chym. pag. 135.*

Vi analeptica & Spirituum animalium roborativa; *Ambra* simili, imprimis usitatæ sunt: sicut & ea ipsa, quæ *suprà* de *Floribus Borraginis*, *Buglossa*, & *Succo dulci Pomorum* dicta sunt, rescrà *Floribus Rosarum Damascenarum* applicanda.

Fermentando suggerunt *Spiritum ardentem fragrantem*, egregium Analepticum confortativum, qui Spiritus labentes, Lypothymiam & Sincopen imminentem arcet, & vires refocillat, cujus vis refectiva exaltatur admistione *Ambra*: unde sunt, qui miscent aliquantum *Ambra* pulverisatæ cum *Foliolis Rosarum* fermentescentibus, & sic fermentationis medio reclusa *Ambra Spiritum* sua substantia imprægnat, & *Spiritum Rosarum ambratum*, Remedium suavissimum, summè analepticum, constituit, quod optimè pro *Essentia Ambra* assumi potest, acquiriturque simul *Aqua Ambram* redolens. Optimè procedit negotium, si *Succo Rosarum expresso* paucum *Ambra* misceatur, & invicem fermententur.

Multiformia alia ex *Rosis* destillantur Remedia, quorum farraginem videbitis in THEODATI *Pantheo Hygiastico*: Omnia tamen eo recidunt, ut vel 1. Substantiam volatilem odoriferam analepticam exaltent, ut sunt *Aqua Rosarum*, *Spiritus Rosarum simplex* & *Compositus*, quo pertinet *Spiritus Rosarum ambratus*, *Julebus Rosarum*, *Oleum Rosarum destillatum*, &c. ut hoc ipso acquirantur Remedia Spirituum vitalium & animalium restaurativa & confortativa; vel 2. Substantiam stypticam refrigerantem, alcalinam adstringentem magis exaltent, uti sunt *Conserva Rosarum*, *Syrupi Rosati non laxativi*, *Olea* insolata, & similia ex *Rosis inodoris*, vel

---

Ribes Officinarum. *Frutex hic est multis stolonibus bicubitalibus & altioribus exurgens, medullosis, cortice cinereo: Folia Uva crispæ, sed latiora, sinuata, mollia, glabra, supernè virentia, infernè molli lanugine canescentia: Flores rosacei pallidè virentes racematim pediculo unciali adhærent: Baccæ Grossulariæ, sed leves, oblongæ, rubræque, Seminibus exiguis fœtæ.* Baccarum Succum *rubicundum inspissatum, ac Saccharo conditum, ad Appetitum subacido sapore hilarique colore excitandum, in deliciis æstivo tempore habemus.*

6. *Conserva*. 1. *Rosarum Rubrarum Recens*.
7. 2. *Antiqua*.
8. 3. *Vitriolata*.

N. Præstat extemporè Vitriolatam hanc Conservam conficere, affusione scilicet guttularum aliquot, quippe quæ ad tempus asservatur, & amittit colorem, & saporem mutat.

9. 4. *Rosarum Pallidarum*.
10. *Electuarium* 1. *Rosatum Mesue*. V. D.
11. 2. *de Succo Rosarum Solidum*. [Aug.
12. 3. *Liquidum*.
13. *Morselli*, i. e. *Saccharum Rosatum*. Ex Succo & Saccharo.

N. Morsuli de Speciebus & Succo Rosarum, sunt idem quod Electuarium solidius.

14. *Rotulæ*, *Manus Christi* Officinis dictæ, *Simplices* & *Perlatæ*.
15. *Oleum stillatitium*. Ascendit cum Spiritu.
16. *Oleum infusum* 1. *Vulgare*.
17. 2. *Omphacinum*.
18. 3. *Compositum*. Aug.
19. *Pilula Rosata* i. e. *de Aloe rosata*.
20. *Species Electuarii de Succo Rosarum*. Aug.
21. *Aromaticum Rosatum*. Aug.
22. *Diarhodon Abb*. Aug.
23. *Rosata novella*. Aug.
24. *Spiritus*. E Rosis Rubris fermentatis.

25. Sy-

---

vel mediante Coctione, aut diuturna Digestione præparata: quæ ipsa in Vomitu, Diarrhœa, Dysenteriis, Hæmorrhagiis, Imminente Phthisi à Lympha, acida, Ulceribus & Inflammationibus Faucium, &c. in usu sunt.

6. *Conserva* in specie Bilem atram seu adustam corrigere, Spiritus conquinatos mundificare & corroborare, Hominemque exhilarare dicitur: unde ea, quæ *suprà de Floribus* horumque *Conserva Borraginis* & *Buglossæ* dicta sunt, reverà hic applicanda.

9. FREITAGIUS *in Aurora Medicor. cap.* 8. *pag.* 426. 435. item TIMÆUS in *Epist. pag.* 421. WEDELIUS in *Pharmacia pag.* 109. & alii, ex his *recentibus* Rore matutino madidis *Conservam Laxativam* elegantissimam & suavissimam cum *Manna Calabrina*, loco *Sacchari*, parant, iis, qui adstrictioris sunt Alvi, simulque delicati, commendabilem. Fiunt inde *Boli* elegantes *Laxativi* in Febribus Biliosis & Intermittentibus, v. g.

> ♃. *Cons. Rosar.* vel *Flor. Cichor.* ʒij.
> *Pulv. Hepat. rubr.* ℈j.
> *Stamm. sulphurat.* gr. v. vel vj.

Mista adspergantur aliquot guttis *Spiritus Rosar.* f. Bolus.

D. S.

Bolus Laxativus.

qui tribus vicibus purgabit: nam biliosi Affectus non ferunt fortiora Purgantia ob fermentationem Sanguinis nimiam. Præscribuntur in declinatione Febrium Ardentium.

15. *Oleum destillatum ex Rosis* est *Paradoxon chymicum*, rarissima Avis, & una libra *Rosarum* vix unam alteramve guttulam dabit *Olei*. Sunt tamen quædam Encheireses, quibus volunt copiosum Oleum elicere; sed non semper respondet effectus sententiæ. Et mirum est, quòd maximè odori *Flores*, uti sunt *Jasmin*, *Liliorum convallium*, *Rosarum* &c. paucissimum *Oleum* subministrent, qui tamen Odor *in Oleo* consistere putatur: nam Odor est à Sulphure, quod concentratum dat *Oleum*. Singularem tamen *Olei Rosarum* parandi modum, mediante quo *Oleum*, *Butyri* instar, Aquæ supernatat, docet BILLICHIUS *in Observat. paradoxis Chym. p.* 29. Conferatur etiam EICHSTADIUS *de Confectione Alchermes*, qui modum *Olei Rosarum* destillandi per Linteum rostro Alembici annexum docet. Interim non negligenda venit Encheiresis GLAUBERI, qui pro *Oleo Rosarum* parando recipit in specie *Flores Rosarum* nondum explicatos, Germ. *die Rosen Knöpffe*, ex quibus *Oleum Rosarum* parare intendit: vid. *Oper. Vol.* 1. *p.* 74. & *P.* 2. *pag.* 174. RHUMELIUS equidem *Oper. p.* 132. *Oleum* per Alembicum cum Aqua sæpiùs cohobatum promittit, sed parùm admodùm erit, quod hoc modo acquirit. Sunt qui *Oleum* singulare hoc modo parare volunt:

> ♃. *Folia Rosarum* in umbra exsiccata: affundunt *Aquam propriam*, digerunt per 28. dies noctesque in Fimo equino, destillant per Balneum Mariæ, tunc in fundo manet *Oleum Rosarum rubrum* perspicuum, *Moschi* odore.

Ad *Rosas Rubras* iterùm quod attinet, *refrigerant*, & potenter *adstringunt*, imprimis exsiccatæ, & nullam habent vim purgantem: ut exinde constet, quòd vis laxativa *Rosarum* solùm à particulis odoriferis dependeat. *Vis* hæc *adstrictoria* consistit in Particulis terreis, & Acido parum, unde Hæmorrhagias & Alvi Fluxus cruentos sistunt. *Vim* quoque habet *refrigerativam*, hinc *Flores Oleo* infusi egregiè refrigerant in Inflammationibus, Ulceribus, ac quibusvis Sanguinis excretionibus. Denique *vim* quoque habent *consolidativam*, hinc conducunt in Phthisi, seu Ulcere Pulmonum. Hæ vires omnes consistunt in Particulis terreis, *Aluminis* ad instar, cum Acido nonnihil fixis mistis. Substantia hæc *Foliorum Rosarum* stypticа patet ex *Experimentis Boylianis de Coloribus*, dum nempe *Decoctum* vel *Infusum Foliorum Rosarum*, uti & quarumlibet *Plantarum Adstringentium*, eundem effectum præstat, quem *Vitriolum* cum *Decocto Gallarum*, præcipitando *Vitriolum* in Colorem nigrum, seu *Atramentum*; ob *Rosarum* nempe Alcali, Acidum supprimens: quod *Atramentum*, cum *Rosis rubris* factum, ex instillatione *Aquæ Fortis* nigredinem perdit; cui *Spiritus Urinæ* infusus nigredinem reddit. Hinc *Tinctura Rosarum* cum *Phlegmate Vitrioli* rubedinem retinet. Similia etiam Experimenta cum *Floribus Balaustiorum* succedunt; terrestres hæ Particulæ, Acidum *Vitrioli* imbibentes, & *Vitriolum* præcipitantes, texturam *Aluminis* analogam habent. Præterea notatu dignum est, *Fumum Sulphuris* acidum *Rosas rubras* convertere in *Albas*. Acidum namque *Sulphuris* saturat Particulas terrestres *Rosarum rubrarum*, earumque texturam planè invertit. Porrò *Mustum* quoque, ex quo fit *Vinum album*, si super *Vinacea* affundatur, fit *rubrum*; si verò *Spiritus Sulphuris* accensi addatur, statim albescit.

29. Varia quoque ex iis præparantur *Medicamenta*. Prostat in Officinis *Syrupus de Rosis siccis*, qui convenit proinde *adstrictorio*: unde Medicamentis internis Antiphthisicis, & Hæmorrhagias sistentibus admiscetur pro Sapore, & quia simul habet vim adstrictoriam.

2. 3. 4. De *Aqua Rosarum destillata* notum, quòd habeat leviter *adstringentem vim*, & leniter *refrigerantem*. Observetur tamen, quod vulgariter per Organum cupreum destillatæ adhuc insit quoddam subtile, occultum, ac insensibile Acidum: de quo videri potest TACHENIUS *loco allegato & sequ.* 1. ubi comprobatur Experimento egregio tale *Acidum in Aqua Rosarum*, & propterea simus cauti in ejus applicatione pro refrigeratione, quoniam auget potiùs Malum, quàm quòd leniat: Usitatum est in Doloribus Oculorum cum Linteis illam applicare: sed nunquam soleo præscribere tali in casu *Aquam Rosarum*. *Modi destillandi Aquam Rosarum* sunt varii, per Retortam, per Balneum Mariæ, per Organum vitreum, & per Organum cupreum &c.

16. 17. *Oleum Rosarum rubrarum*, uti & *reliquarum*, *Simplex refrigerare*, & nonnihil *adstringere* dicitur: nempe *Oleum commune* infundendo & decoquendo, Acidum suum saturat Alcali Rosarum, quo ipso impprægnatum *Oleum* refrigerare, & hinc adstringere nonnihil dicitur; unde inungi solet hoc ipso regio Hepatis & Renum, in nimiis Ardoribus. Vulgò hoc fit, quod tamen minimè approbo.

18. *Oleum Compositum* adhibetur in Inflammatione partium externarum; quàm Praxin Chirurgis relinquo, & nunquam velim imitari nimis enim inconvenienter hoc fit.

6. 7. 8. *Conserva Rosarum rubrarum* est insigne *stypticum* & *adstringens*: hinc etiam talis *Conserva*, vel *nuda*, vel *vitriolata*, seu *Spiritu Vitrioli* irrorata, usitata est ad compescendum Vomitum, Hæmoptoen, & Fluxum Alvi, modò minor *Sacchari* quantitas sumatur. Item talis *Conserva Rosarum rubrarum antiqua* (sic enim præscribitur: ♃. *Conserva Rosar. Antiqu.* uncias tot vel tot) expertum est Remedium in Phthisi & Ulcere Pulmonum, jam à Veterum temporibus multis nominibus commendatum à GALENO. Vocatur etiam à quibusdam, & quidem vulgò *Saccharum Rosarum*, Germ. *der Rosen Zucker*. De usu hujus *Conservæ* in Phthisi videatur FORESTUS *l.* 16. *obs.* 58. item SCHENCKII *Observationes*, ubi *de Phthisi*, uti etiam VALERIOLA *lib.* 5. *Observat.* 5. Usurpatur scilicet ad adstrictionem & consolidationem Ulcerum Pulmonum, ubi præmissa sunt Ulcus purificantia, & adhibetur vel nudè, vel adduntur Pulveres appropriati. Sic solet POTERIUS miscere suum *Antihecticum*. Alii addunt *Terram Sigillatam*, vel *Lapidem Hæmatiten*, addendo scilicet ℥j. *Conservæ Rosarum* ʒß. ad ʒj. *Terræ Sigillatæ*, vel *Lapidis Hæmatitis*. Ubi opus est consolidatione, & adstrictione, dico: nam in principio potiùs est nociva. Idcircò præmissis *Purgantibus* cum *Expectorantibus* est præscribenda. In omnibus

25. *Syrupus*. 1. *Rosatus Simplex*, seu *Laxativus Simplex*. Ex infusionibus tribus Rosarum rubrarum.

26. 2. *Solutivus*, *Mucharum*. (E Damascenis.) Aug.

27. 3. *Laxativus Compositus*, seu *Elleboratus*. Aug.

(*Syrupum Rosarum Solutivum Compositum*, *cum Ambubeja dictum*, Vide D.)

28. 4. *sine Elleboro*. Aug.

29. 5. *de Rosis siccis*.

30. 6. *Rosatus Regius*, seu *Julep. Rosarum*,

31. *Mel Rosatum Mo no*.

32. *Simplex*.

33. *Citratum*.

34. *Laxativum*. Ferè idem est cum Syrupo Simplici.

35. *Tinctura*. Fit ex Rosarum rubrarum siccarum ℥j. infusa in Aquæ Rosarum (vel fontanæ) tepefactæ ℔iv. additis Spiritus Vitrioli vel Sulphuris ʒij. facta digestione F. Expressio, & si opus sit, Filtratio.

36. *Trochisci Diarrhod.* Aug.

37. *Unguentum Rosatum*.

CCLXXXV. ROS SOLIS.

ROrella, Salvara. Germ. *Sonnen-Thau*, *Sonthau*. Gall. *Rosée du Soleil*.

Est [Folio rotundo. / Folio oblongo.

Ex his usualis quidem, verumtamen nonnisi rarissimè, Major, qui inscribitur Ros Solis, *Dod. Lon. Cast.* Rotida sive Ros Solis major, *Lob.* Rorella minor, 1. *Tab.*

Crescit locis campestribus & palustribus, inter Muscum albicantem & rubentem. Floret Majo.

OFFICINALIA NATIVA.

Herba colligenda quando Sol est in Leone (medio Leonis), Luna crescente, die sereno ac calido: asservatur que sine lotione, Item *Succus* Foliis instar Sudoris adhærescens.

Vires. *Dodonæus* facit calidam, & siccam 4. unde internum ejus usum vetat: verùm enimverò, sunt qui econtrà magni faciunt, maximopereque commendant ad Phthisio (quia calidissimo etiam tempore sudat), ad Pestem, ad Vulnera (in Potu &c.), ad Epilepsiam arcendam & præcavendam. Extrinsecùs promovere dicitur Partum in Puerperio (Abdomini imposita), Odontalgiam sedare (in Ore detenta), Affectum mitigare Maniacum (Collo appensa), curare Quartanam Pulsibus sex horis applicatam, ac dein horis sex Aquæ imposita, vicissim Pulsibus applicata, idque multoties (decies, duodecies). *Forestus lib.* 16. 58.

N. Novi, qui *Infusionem Rorellæ* in Aqua Vitæ factam, pro Cordiali usitato habet.

Succus dicitur Humiditas, quæ instar Sudoris diebus quoque calidissimis, imò in majori copia, quàm alias, Herbæ adhæret, atque concutiendo in Patellam suppositam colligitur.

Vires. Confortat Cor, Epar, ac Ventriculum: Capitis Dolorem à causa calida sedat, Pestem præcavet accurat. Extrinsecùs adhibetur in Affectibus Oculorum, Dolore scilicet, Inflammatione, &c.

PRÆPARATA.

Aqua stillatitia. Ex tota Herba.

(Quoniam *Aqua* (*Roris Solis* titulo) variæ alicunde apportantur, & bibuntur à multis, placet huc apponere Formulam, ut qui *Ros Solis*, *Rosa Solis*, vel *Rossoglio*, *Aqua Vita* delectantur, sciant quod bibunt. (Δ) Habet eam *Antonio de Sgobbis nel nuovo & universale Theatro Farmaceutico*, ex *Ph. Lond.*

℞. *Aq. Vitæ optimæ* ℔iij.
Succi Rorellæ, sive *Liquoris* ex Foliis calidissimis diebus collecti ℔iss.
Aqu. totius Citri ℔ij.
adde
Rorellæ M. vj.
Rosar. rubr. M. j.
Rad. Angelic. ℥ij.

Nyt.

bus Fluxionibus, ubi opus est Adstrictione, ut Hæmoptysi, est egregia *Conserva Rosarum* cum *Semine Papaveris*, *Semine Hyoscyami*, vel *Bolo Armena*, & sub forma vel *Boli*, vel *Electuarii* cum *Succo Portulacæ* vel *Plantaginis* exhibita.

35. *Tincturæ*, cujus præparationem addidit AUTHOR, præparatur cum *Spiritu Vitrioli*, quæ, sicuti aliæ *Tincturæ*, solet usurpari, ut instilletur vel *Potui*, vel admisceatur *Julepis* in Febribus Ardentibus & Morbis Acutis, pro moderata refrigeratione & refectione, Sitique restinguenda. ZWELFFERUS elegantem parat *Tincturam* cum *Sero Lactis*, acidulato cum *Pulpa Tamarindorum*, quæ blandè laxat, & loco *Juleporum* in Febribus Ardentibus Benignis usurpari potest. (E)

CCLXXXV. ROS SOLIS. *Ros Solis* seu *Rorella* Plantula est ab Antiquis neglecta, de qua multa circumferuntur, quæ tamen adhuc sunt dubia. Moderni imprimis multum tribuunt *Liquori* limpidissimo, ejus Foliolis continuò insidenti; licèt enim *Ros* hic aliquoties abstergatur, sempertamen intra dimidiæ horæ spatium iterum sunt repleta *Succo*, non obstante, quòd tempore æstivo, & præsertim diebus canicularibus, ingenti urgeantur Caloris æstu. Unde Chymici arbitrantur, *Sal Universale aereum*, seu *Spiritum Mundi*, in his Guttis latitare, & concentratum vel coagulatum esse: hinc ARNOLDUS VILLANOVANUS miratur, quarè Homines ægrotarent, ubi hic *Succus* prostaret, tanquam *Panacea* & *Cordiale summum* in omnibus Morbis. Etiam RULANDUS commendat eam præ reliquis Plantis, *Plantamque ferè divinam* appellat. Modum collectionis dat AUTHOR.

Hæc, utut crescat in locis humidis, ut madeat semper *Rore*, nihilominùs Saporis est acris & penetrantis, & constat copioso Sale volatili acri. Imprimis frequenter commendatur in arescentia & ariditate Corporis nostri, in Affectibus Pectoris, in specie in Phthisi curanda, propter vim humectandi, & ita Tabem præcavendi, de quibus virtutibus contra Phthisin videatur SCHENCKIUS *Obs. de Phthisi*. Habetur etiam pro insigni *Confortativo*, uti habet AU-

(E) Rosæ *Flos adeò cognitus est, ut illius structuram pro charactere ad* Plantarum *certam* Classem *designandam* Tournefortius *assumserit. Illius Calyx foliatus abit in Fructum carnosum unicapsularem, Seminibus fœtum angulatis & villosis. Innumeræ sunt* Rosæ species, *Floris colore & odore plerumque diversæ. Sunt quæ singulis mensibus Flores emittunt, vocanturque* Rosæ omnium Calendarum, *Notat Cl.* Marchant, *quòd Rosæ circa finem Junii cesse, frutescant, ac longè plures Flores sequenti anno producant. De* Rosarum *viribus satis superque Authores nostri. Illud tantùm addiderim* Rosam moschatam, *præsertim* flore pleno, *à* Moschi *nauseosi odore sic dictam, vulgòque in sepibus nascentem,* Flores *ferre, ex quibus parata cum* Sacchàro Conserva *valde hydragoga est, vel ad cochleare sumpta: memini quendam Conservam hanc parantem solo illius calido odore innumeros secessus passum fuisse.*

ROSAM DE HIERICHO hic interserendam censuimus, quæ Rosæ *species haud est, sed potius* Thlaspios, *nec apud* Hierichon *nascitur, sed frequenter in Arabia deserta, & ad litus Maris Erythræi. Imò non est Flos, ut vulgò creditur, sed est tota Planta, quæ à* Morisone *appellatur* Thlaspi, Rosa de Hiericho dictum. *Exigua est & vix semipedem excedit, etiamsi cum tota Radice metiaris: Ramusculi duri & lignosi, exiguis Foliis incisis & lanuginosis ornati, in fruticosum Fasciculum colliguntur. Siccescens Planta, omnibus ramulorum fastigiis introrsum convergentibus, veluti in Globum convolvitur. Vulgò credunt, illam in* Natali *SERVATORIS NOSTRI* Sanctissima Nocte *sponte dilatari: atque in Partu laborioso tam parituræ Mulieris lecto sive religione, sive superstitione admovent, tunc sponte reserandam, cùm apertis Uteri claustris* Infans *in lucem est proditurus. Utrumque autem falsò: illud tamen verum est,* Rosam de Hiericho *tunc expandi, cùm humore quocumque, vel ab Aere vel ab admota Aqua communicato, madescit: & sanè illam Aquæ infusam sese expandentem vidi, nec tamen adhuc Partus doloribus constrictata Mulier Fœtum in lucem emittebat. Potiùs igitur pro* Hygrometro *habenda est* Rosa de Hiericho, *quippe quòd ea Aeris humiditatem vel siccitatem metiri facilè poterimus.*

(Δ) *Hinc, quod vulgò* Rossoli *appellatur, dictum puto: Potus autem hic, quo strenui Vini potatores, & in mensis & quacunque diei hora, se ingurgitant, prout vulgò in Caffè Tabernis paratur, nil sanè commune habet cum* Rore Solis, *seu* Rorella; *sed est merus* Vini Spiritus, *innumeris iisque acerrimis Aromatibus impregnatus, ad sitim potius excitandam, quam restinguendam excogitatus,*

Nuc. Moschat. ℥iß.
Sem. Anisi,
Coriandr. ana ℥j.
Galang.
Zingib.
Caryophyll. an. ℥ß.
Chardemom. maj.
min.
Zedoar.
Calam. aromat. ana ℥j.
Cinnamom. ℥iß.

Stent in infusione per dies octo in vase vitreo benè clauso, hinc destill. per MB. Liquori destillato, adde *Lign. Santal. rub.* & *citrin.* minut. concis. ana ℥iß. macera per dies aa. postea filtra, & adde *Sacchari* in *Aqu. Rosar.* & *Flor. Citri* q. s. soluti & in consistentiam Julepi cocti ℔iß. M. optimè & serva pro usu.

Vires. Corroborat Cerebrum, Cor & Stomachum, præservat ab Epilepsia, & Apoplexia, Animo languentes refocillat, Pesti resistit, & mitigat Rigores Quartanæ, bonum habitum Corpori conciliat: in Cachexia & Chlorosi utile, ut & in Calculo.

Dosis Cochl. j. vel ii.

N. Omittuntur interdum *Rosæ*, ut & *Aromata*, excepto *Cinnamomo*, & *Julepus Rosatus ambratus* additur.

CCLXXXVI. ROSMARINUS.

Λιβανωτὶς, στεφανωματικὴ: Rosmarinus, *Brunfelf. Trag. Fuchs. Lon.* Rosmarinum coronarium, *Matthiol. Lob.* Rosmarinus coronarius, *Cam.* Rosmarinus coronaria, *Dod.* Hortensis angustiore folio, *C. B.* s. Libanotis coronaria. *Cord. in D.* German. *Roszmarin.* Gall. *Romarin.*

Crescit in locis apricis, Floret Majo, Junio.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia, Flores, (specialiter *Anthos* Officinarum) *Semen.*

Vires. Calfaciunt & siccant 2. lenta incidunt, saporis sunt miati, acris, amari: subastringunt, Cephalica sunt è præcipuis, ut & Uterina. Usus præcipui in Affectibus Capitis, ac Nervorum, Apoplexia, Epilepsia, Paralysi, Vertigine, Caro, &c.

AUTHOR. Alii hunc usum negant propter Acrimoniam, de qua videatur LOBELIUS *in Animadversionibus*; sed hanc Plantam in Morbis Malignis convenire asserunt. Credo, quòd in hac Herbula multa lateant *Arcana*, non omnibus nota.

Ros ille insidens Inflammationibus externis, ut & Vulneribus Oculorum, Sugillationibus, vel in Casu ab alto, vel à Plagis, vel aliter ortis, summum est solatium. Commendant etiam in Cachexia. Plura de hac Planta habet AUTHOR, sed per Experientiam non satis sunt probata.

Paratur etiam exinde *Essentia* cum *Spiritu Vini*, quæ maximè dicitur Cordialis, & Spirituum Animalium restaurativa.

Sunt, qui *Aquam Rorella cum Vino* destillant, quam mirè commendant pro usu restaurativo, & reficiendis Spiritibus Animalibus, in Cordis Palpitationibus, Tremore, Syncope, & Lipothymia, in Tussi & Asthmate, pro adjuvanda Eapectoratione. Sed reverà defectu solidæ Experientiæ aut fundatæ rationis omnia sunt dubia, indeque etiam rari sunt usus. Conferatur imprimis VELSCHIUS *Hecatost.* 1. *pag.* 219. sicuti hanc Plantulam Ovibus maximè noxiam esse, observatum est in *Actis Medicis Hafniens. Volum.* 4. *p.* 162. (F)

CCLXXXVI. ROSMARINUS. *Rosmarinus*, qui etiam vocatur *Libanotis Coronaria*. Simplex est *polychrestum*, virtute & texsura *aromatica* egregiè instructum, ita, ut loco *Exoticorum Aromatum* commodè à nobis possit substitui, cùm æquè ac ista in Stomachi, Capitis; & Uteri Affectibus, & quibusvis Chronicis Morbis, egregium sit Simplex. Sanè non pauci sunt, qui instar *Panaceæ* eatollunt.

Vis autem ejus consistit in *Sale volatili* subtilissimo, admodùm tamen oleoso, *unguis* obtinet *balsamicam*; unde tota mensibus hybernis eadem viret. *Usu interno* speciatim Spiritibus Animalibus, & hinc Capitis ac Nervorum in Affectibus, adeòque & Uterinis Morbis, præcipuè confert, in quibus nulli cedit. In Apoplexia ergò, Paralysi, & Epilepsia, Lipothymia, aliisque Affectibus Nervorum, & in Visûs restauratione, certissimum est Remedium, & melius via datur; unde nulla *Aqua Antiepileptica* aut *Apoplectica* erit, aut *Essentia*, quam non *Herba* aut *Flores Anthos* ingrediantur. Solo *Decocto Rorismarini* curari Epilepsiam, author est LINDANUS; quod etiam specificè commendatur contra Paralysin, si hausto hoc *Decocto* Paralyticus sudet. Hinc *Decoctum* hoc in usu est in Affectibus Catarrhalibus diuturnis, adeo, ut nec *Ligno Sassafras*, nec *Juniperino* cedat. Post usum Cephalicum & Nervinum autem decantata est hæc Herba pro *usu Arthritico*, Suffocatione Uteri, & in Suppressione Mensium. Contra Sterilitatem Mulierum à multis specificè commendatur, præsertim in illa Sterilitate, quæ ex debilitate Uteri, hoc est Fibrarum ejus atonia, &, ut vulgò vocant, Intemperie humida & frigida, originem ducit; unde pariter in Fluore albo Mulierum egregium Specificum est, cujus *Decoctum* ceu expertum commendatur à LINDANO *in Collegio super Hartmannum*. Alii *Ternarium Simplicium*, *Melissam*, *Mentham*, & *Rorem marinum*, ceu expertissimum, commendant ad eundem Fluorem album. Ad corroborandum Fœtum, & Abortum præcavendum ex *Roremarino* parata Remedia conveniunt. Præter has virtutes *Decoctum Rorismarini*, ceu Arcanum commendatur ad curandas Scrophulas, expectando Sudorem.

Externè Folia & Flores Rorismarini frequenter adhibentur ad Paralysin, Apoplexiam, in *Balneis*, vel alio: item cum *Formicis* pro arcenda Sterilitate, quod egregium in tali casu est *Balneum*.

Quoad *Præparata*, prostant in Officinis *Sal*, *Essentia*, *Spiritus* per fermentationem paratus, *Aqua*, *Conserva*, *Oleum destillatum*, & *Vinum Rorismarini*.

2. *Spiritus* in Affectibus Nervorum & Capitis insigniter commendatur.

Nota quoque est *Aqua Vitæ Reginæ Hungariæ*, quæ nihil aliud est quàm *Spiritus rectificatus*, ex *Rorismarino* nempe, cum *Spiritu Vini* digesto destillatus, ad quamplurimos Affectus internè & externè, præsertim Morbos Articulorum & Nervorum convulsivos.

Essentiam Rorismarini EPIPHANIUS FERDINANDUS *Hist.* 46. mirabilem esse dicit in Affectibus Capitis & Nervorum; quæ *Essentia* paratur ex *Floribus*: extrahitur nempe per *Spiritum proprium*, qui affunditur aliis *Floribus*, & fit *Essentia*, quæ abstracto Spiritu inspissatur in formam *Extracti*, quod per aliam Essentiam dissolutum, egregium dat Remedium. ZAPATA *Medicus Italus in Clave Medicinæ* multus est in laudanda *Rorismarini Aqua* & *Essentia*, adeò ut tantumnon *Panaceam* faciat ex *Rorismarino*.

Vermes singulares alatos in *Roremarino*, *Essentiam* fragrantissimam suppeditantes, videbitis in M. A. N. C. *Ann.* 2. *Obs.* 189. *pag.* 292.

3. *Conserva Florum Anthos* seu *Rorismarini*, ingreditur *Electuaria* & Remedia alia, item *Morsulos*, pro Affectibus Capitis Catarrhalibus diuturnis, & Uteri. Memoriam singulariter confortare dicitur, uti etiam Oculos. Præservare dicitur ab Apoplexia & Paralysi, imprimis in Senibus, cum tantillo enim *Olei destillati* efficacissima est in Vertigine.

4. *Oleum*, imprimis ex *Floribus destillatum* tam internè, quàm externè in Apoplexia & Paralysi, Vertigine aliisque Cephalicis & Uterinis Affectibus confert. Refert SIMON PAULI se aliquoties observasse, quòd Tertianæ nothæ per 4. vel 5. guttas *Olei destillati Rorismarini*, in appropriata *Aqua* assumpti, beneficio Sudoris fuerint curatæ.

Alio modo *per deliquium Liquor* seu *Oleum magnarum in Medicina virium* paratur, si *Flores Rorismarini* in Cucurbita vitrea sigillata plana radiis Solis ardentissimis exponantur, quo modo in Liquorem oleosum liquescunt egregiarum virium.

PANAROLLUS *in Observat. suis Pentecoste* 3. *Obs.* 25. *pag.*

(F) Ros Solis *est Plantæ Genus Flore rosaceo, ex cujus Calyce tubulato surgens Pistillum abit in Fructum ovatum apice dehiscentem, Seminibusque fœtum subrotundis. Folia insuper specierum hujus Plantæ villosa sunt, fistulosa, è quibus guttulæ quædam, veluti* Roris *emanare videntur: unde nomen. Una species Foliis oblongis gaudet; alia circinatæ rotunditatis: in utraque Folia excavata longis pediculis innituntur, coruscum tenuissimorum staminum (fistulosorum) circumquaque fimbriata, aspergine rorida guttularum per fervidissimos etiam æstus madida: Cauliculi inter Folia exurgunt graciles, palmares, Flosculos gerentes candidulos.*

&c. Visum seuunt., fœtorem Anhelitus emendat. Epatis, Lienis, ac Uteri obstructiones resolvunt, Ictero ac Fluori albo Mulierum medentur, Corque confortant. Extrinsecùs prosunt in Catarrhis (Suffitu), & exinde natis Affectibus. In Utero corroborando, &c.

N. Flores asservari possunt per bieunium.

P R Æ P A R A T A.

1. *Aqua*. E Planta integra.
2. *Spiritus*.
3. *Mel anthosatum*.
4. *Oleum stillatitium*. Unà cum Aqua exstillat.
5. *Balsamum*. Fit ex Oleo l. a.
6. *Conserva*. Ex Floribus Anthos.
7. *Species Dianthos*.

CCLXXXVII. R U B I A.

Ἐρυθρόδανον. Rubia Tinctorum sativa, *C. B.* s. Rubia, *Cord. in D. Dod. Lob. Clus.* Rubia sativa, *Brunsf. Matth. Fuchs. Lon. Cast.* German. *Rothe*, *Ferber-Rothe*, *Farber Wurtz*. Gall. *De la Garance*.

Adsertur ad nos ex Silesia, ubi copiosè, seri colique solet. Gaudet solo pingui: floret, Semenque fert Æstate.

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

Radix sola, collecta Majo, ac Junio.

Vires. Calfacit 2. siccat 3. (aliis refrigerat), aperit, discutit, dissolvit, subastringit. Vulneraria est. Usus præcipui in obstructione Epatis, Lienis, & imprimis Urenæ. Proin in Ictero, Hydrope, Urina obstructa, obstructione Mensium, in Pessis, &c.

N. Adhibetur & à *Tinctoribus* ad Coloris rubri præparationem.

N. Olea v. g. *Terebinthina* suaviorem Colorem ex Rubia extrahunt, quàm *Aqua* & *Spiritus Vini*.

CCLXXXVIII. R U B U S.

Rubus Officinalis est [Vulgaris. *Hujus loci*.
Idæus. *Loci sequentis*.

Insignitur. Rubus vulgaris, seu Rubus fructu nigro, *C. B.* s. βάτος Græcè. Sentis Latinè. Rubus, *Dioscor. & Plinio*. Rubus, *Brunsfels. Matth. Fuchs. Dod. Cord. in D. Lon. Lob. Cast.* Rubus grandis & secundus, *Trag.* Rubus arvensis. *Tab.* German. *Brombeer*, *Bromen*. Gall. *Ronces*.

Crescit inter dumeta. Florescit initio æstatis, maturescit in fine ejusdem.

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

Folia, *Fructus* (*Mora* Rubi, *Morabati*, Bati, βάτινα,) *Radix*, sed rarò.

(Quidam Pulverem Vermium Rubi habent pro Antiepileptico.)

Vires.

---

pag. 160. ad quoscunque Affectus chronicos, ex vitio Stomachi oriundos, mirificè commendat *Vinum Rorismarini* per infusionem, ex *Floribus* & *Foliis*, infusis in *Mustum*, ut simul cum eo fermententur usque ad defæcationem & naturam *Vini*, quod deinde internè pariter ac externè cum fructu usurpatur. Consfratur simul PAULI *in Quadrip. Botan. pag.* 133. EICHSTADIUS *in Tract. de Conf. Alchermes* refert, quòd ex *Stercore Vituli*, qui per aliquot dies pastus fuit *Rosmarino*, possit parari elegans *Pulvis Cyprius* odoratus. (*G*)

CCLXXXVII. RUBIA. Variæ utut sit *Species Rubiæ*, nihilominùs *Rubia Tinctorum sativa major* hîc intelligenda venit. Veteribus non ita fuit cognita: prostat tamen mentio ejus sub nomine ἐρυθρόδανον, Germanis *Faber-Rothe*, ex usu mechanico, quòd *Radix* ejus pro Pannis ac Linteis *Colore rubeo* tingendis Tinctoribus inserviat.

Falsum est, non habere *Usum medicum*. *Radix* enim in usu est, quæ inter *Vulneraria & Aperitiva* primaria recensetur, utut non adeò frequenter usurpetur; in specie autem vi Sanguinem coagulatum dissolvendi, hincque per Urinam evacuandi optimè pollet. Referunt usum quemcunque hujus *Radicis* insequi Urinam Colore rubro tinctam (uti de *Opuntia superiùs dictum, ubi de Ficu*) non secus ac ab assumpto *Rhabarbaro* tingitur Colore flavo, utut substantia Urinæ non immutetur. TIMÆUS *in Casibus p.* 180. *Decoctum* hujus *Radicis* in suppressione Urinæ, à Sanguine grumoso facta, commendat; sicut etiam *Radix* hæc decocta in *Posca*, id est, *Aceto & Aqua*, laudatur in Casu ab alto, & Sanguine congrumato à Casu ab alto contracto. Nostratibus in usu est *Massa ex Pulvere hujus Radicis*, quæ in specie dicitur CRAP, Tincturæ Pannorum inserviens. Hæc enim in *Aceto*, vel in *Vino* bullita in Casu ab alto in Subluxatione Vertebrarum Dorsi, ordinarium Plebejorum est refugium; mirabilem enim vim habet Sanguinem, & quosvis Succos Corporis grumosos dissolvendi, potenter Sudorem ciendi, & his mediis Contorsionem Vertebrarum Dorsi curandi; de qua CRAP vid. SCHROEDERUS *in App. Pharm. Medico-Chymic. p.* 20. Subinde etiam contra Icterum flavum, Hydropem, ac similes Affectus Chronicos, usu alterativo & diuretico, non incommodè cum aliis propinatur; e. g. ad Icterum flavum:

℞. *Herb. Marrub.*
Chelidon. maj. an. M. j.
Rad. Rub. Tinctor.
Chelidon. maj. an. ℥j.
Sal. Tartar. ʒj.

Incisa misceantur pro *Nodulo*. (*H*)

CCLXXXVIII. RUBUS. *Rubus duplex* est. *Vulgaris* seu *Caninus*, Germ. *die Brombeer*, *de quo hic*: & *Rubus Idæus*, Germ. *die Hind-beere*.

Rubus vulgaris suggerit *Folia*, & *Fructus*, qui *Mora Rubi* ob similitudinem audiunt, & colliguntur immaturi pro scopo adstrictorio: id quod etiam de *Moro* & ejus *Fructu* fuit dictum. Observetur autem, quod *Fructus* hic à Veteribus etiam vocetur *Morum*, & distinguantur *Mora* in *Mora Celsa*, & *Mora Rubi*. *Mora Celsa* Germanis vocantur *die Maulberr*; *Mora Rubi* verò *die Brombeere*.

Ambo adstringunt, unde in Profluviis quibuscunque conveniunt, & propter hunc usum adstrictorium ex his duobus *Rob Diamorum Nicolai* solet parari, quod promiscuè solet usurpari in *Gargarismatis* ad collutionem Aphtharum, & reliquorum Ulcerum ac Vulnerum Oris, & Gingivarum.

Mora matura non sunt usitata.

Folia adstringunt & exsiccant; quam ob causam Herpetes Cutis sanant. Oris Aphthis & Ulceribus, GALENO testante, medentur, sicut & in Vulneribus internè & externè usurpantur. Virtute adstrictoria similia sunt *Gallis*, *Corticibus Granatorum*, *Corticibus Juglandium viridibus*, & habent in se occultum Alcali, demonstrante TACHENIO. Ratione hujus, inquam, *Folia Rubi Canini* certè singularia sunt contra Tibiarum Ulcera; hinc GABELCHOVERUS *Centuria* 4. *Curat.* 5. sub forma *Decocti* Vulnera & Ulcera Tibiarum profunda & inveterata se curasse testatur.

Difficillima sunt curatu Ulcera hæc:

1. Propter defectum *Partium carnosarum*, & abundantiam *Partium nervosarum*.
2. Propter præsentiam *Ossis*; unde metus est; ne Acidum corruptivum corrodat Os, & inducat Cariem, quæ multum facessat negotii Chirurgis, dum impedit consolidationem Vulneris, nisi auferatur.

In talibus Ulceribus, quæ simillima Phthisi inducunt Symptomata, Febrim Lentam & Hæcticam cum Atrophia, si *Folia* seu *Summitates* hujus *Rubi* in *Vino* decoquantur;

(G) Rosmarinus *inter Plantas recensetur Flore labiato, cujus labium superius erectum est, imò in illo bifidum est, & versus superiora reflexum, cum staminibus aduncis. Multæ tamen* Rorismarini species, *Flore, Fructuque carentes, Caulibus duris, frutescentibus, Foliis angustis, oblongis, Camphoram olentibus dignoscuntur.* Rosmarinus hortensis, angustiori folio C. B. *qui est Officinalis, ob innumeros usus, præcellentesque vires inter Plantas polychrestus connumeratur.*

(H) Rubia *Planta est Flore campaniformi, patente, multifido, cujus calyx abit in gemellas Baccas succulentas, Semine fœtas umbilicato. Inter congeneres Verticillatas Plantas, nempe* Aparinem, Cruciatam, & Gallium, *facile succulentis his Baccis dignoscitur.* Rubia Tinctorum sativa C. B. *Sarmenta longa producit, quadrata, ad quorum genicula Folia verticillatim circumponuntur, aspera, vestibus tenaciter hærentia: ex horum alis Pediculi exeunt Flores sustinentes ex luteo herbidos, qui stellati videntur: Baccæ nigræ: Radices demum multæ, repentes, succulentæ, rufæ, miniatæve, lignosa matrice farctæ. Præcipuus harum* Radicum *usus est apud Tinctores,*

Vires. *Folia* ac *Fructus immaturus* refrigerant, siccant, astringunt potenter. *Fructus* verò *maturus* caliditate est temperatæ ac subastringens. Usus præcipui in quibuscunque Profluviis, Vomitu, Fluxu Alvi, Uteri, Narium. Extrinsecùs in Aphthis, aliisque Oris Affectibus abstergendis, in Vulneribus adstringendis, Capillos nigrat, Scabiem curat.

Radix Lithontriptica censetur, sed rari usus est.

P R Æ P A R A T A.

1. *Rob Diamoron Simplex.* Ex Succo Fructuum immaturior.
2. *Diamoron Compositum.* V. Disp.
3. *Diamoron Nicolai aromatum.* Vide Disp.

CCLXXXIX. RUBUS IDÆUS.

RUbus Idæus { Spinosus. *Hic usualis.* / Lævis. / Fructu albo.

Inscribitur Rubus Idæus spinosus, *C.B.* 3. *βάτος ἰδαία.* Rubus Idæus, *Trag. Matth. Dod. Lob. Lon. Cast. Tab.* Rubus Idæus exilibus spinis. *Cord. in D.* Rubus Idæus vulgaris, *Clus.* Germanicè *Hindibeer.* Gall. *Des Framboises, Bois de Ronce.*

Crescit itidem inter dumeta. Floret initio æstatis, maturescit Augusto, &c.

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

Fructus.

Vires. Easdem vires obtinent, quas præcedentia *Mora*; Cordiales tamen præ iis peculiariter censentur.

P R Æ P A R A T A.

1. *Aqua.* Ex Baccis.
2. *Spiritus.*
3. *Syrupus.*
4. *Vinum.*
5. *Fructus conditi.*
6. *Acetum.* Ex Fructibus infusis.

CCXC. R U S C U S.

OΞυμυρσίνη. Ruscus, *Matth. Trag. Cord. in D. Lob. Cast. Cam. Tab.* Ruscum, *Dod.* Myrtacantha, *Lob.* (*item*) aliis Bruscus & Bruscum. Germanicè *Mausz-Dorn.* Gall. *Du Ruse.*

Crescit

---

tur, & hoc *Vinum* decoctionis pro *Lotione* calidè sæpiùs adhibeatur, prosunt. Certè magna vis chirurgica in Foliis hisce latet.

Dixi, quòd hæc Folia, quoad naturam, similia sint *Gallis*, *Corticibus Granatorum*, &c. & propterea vim habeant tingendi Capillos Colore nigro, uti habet AUTHOR *noster*, quod fit eodem modo, quo ex *Gallis* & *Vitriolo* fit *Atramentum*: copioso enim illa *Alcali* scatent, quod coit cum *Vitriolo*, & absorbendo atque destruendo ejus *Acidum*, particulas materiales nigro Colore præcipitant. Idem fit, quando alcalicæ *Rubi Canini* partes absumuntur à Transpiratione Capillorum, quæ est acida. Certè ex hac Mechanica, qua fit *Atramentum*, ex *Acido Vitrioli* & *Alcali Gallarum*, multa in Natura possunt demonstrari. (I)

Nunc sequitur

CCLXXXIX. RUBUS IDÆUS. *Rubus Idæus* satis est cognitus, cùm etiam ubique crescat, imprimis in locis cultioribus.

Fructus dat succulentos, qui immaturi conveniunt omninò cum præcedentis *Rubi Canis*; ubi autem maturuerint, uti sunt elegantioris coloris, ita sunt melioris virtutis in Morbis & Febribus Malignis, pro scopo confortandi Vires, quas vulgò adscribunt Cordi, & arcendi Malignitatem.

Succus Baccarum est blandè acidus, & odorem habet suavem aromaticum, quo vi analeptica & Virium restaurativa singulari gaudet; unde in Febribus Malignis, & Febribus Ardentibus utplurimùm commendatur.

3. *Syrupus Rubi Idæi Julepis* in hoc casu admiscetur, tanquam expertus; adeò ut GESNERUS, antiquus quidem Medicus, sed qui sincera fide omnia conscripsit, *in Epistolis suis l. 1. p. 4. Syrupum* hunc pro scopo analeptico, & confortando Stomacho quibusvis aliis, omnibusque *Perlis* & *Gemmis*, præferat. Notum enim est, quòd Mulierculæ in prostratis Viribus statim *Perlas* & *Gemmas*, eaque his præprimis Medicamenta præparata, ut sunt *Essentia Perlarum*, &c. desiderent, & adhibendas esse putent: quæ quidem in usum & emolumentum Pharmacopœorum, in damnum verò Ægrorum, cedunt. Hunc abusum perstringit GESNERUS, & præfert *Syrupum Rubi Idæi*. Unde vel solus solet adhiberi in *Potionibus* in Morbis Malignis, in specie Febribus Petechialibus, non sine successu; sicut & in prostratione Virium, ac imbecillitate, ex Morbo gravi dependente, egregius est: Sitim extinguit, Stomachum & Præcordia æstuantia miré refocillat: in sua aliàs caliditate & frigiditate, ut vocant, temperatus est, & speciatim in Febribus Malignis, ceu optimum Remedium, analepticis quibusvis *Potionibus*, ac *Misturis* additur.

6. Prostat etiam *Acetum ex Fructibus* infusum, quod post Sudorem nimium in Febribus Ardentibus usurpatur, & est egregium præservativum in Peste: potest applicari Pulsibus cum Linteis pro compescendo Æstu, & Malignitate arcenda in Febribus Malignis. (K)

Prostat apud nos quoque

RUBUS IDÆUS ODORATUS AMERICANUS CANADENSIS, FLORE PURPUREO CORNUTI.

HUjus *Flos* Mastichen spirat, primùm à JACOBO CORNUTO *in Histor. Plantar. Canadens. c. 56. p.* 14 descriptus, & ex nova Canada in Europam allatus. Nihil commune habet cum nostro *Rubo Idæo* præter *Fructum*.

In Officinis locum non habet. (L)

CCXC. RUSCUS. Suprà habuimus *Rhus*, quod aliàs vocatur *Sumach*: jam sequitur *Ruscus* seu *Bruscus*. Germ. *der Mause Dorn.*

Subministrat in Officinas *Radicem*, quæ apud Veteres majoris fuit commendationis, quàm apud Modernos. Apud istos enim inter *quinque* usitatas *Radices Aperientes majores* refertur, & propterea in *Decoctis* pro Morbis Chronicis, ex Lienis & aliorum Viscerum infarctu derivatis, in specie in Cache-

---

(I) Rubus *est Fruticis Genus Flore rosaceo, cujus pistillum abit in Fructum ferè globosum, è plurimis veluti Baccis compositum, succi plenis, & Semine fœtis.* Rubus vulgaris, seu Rubus fructu nigro C. B. *suo reptatu & fruticum non solùm dumeta in incultis locis format, sed & cultos nostros agros munitissimos, ac imperviis sepibus passim cingit. E Radice nodosa importuna feracitate se propagat, ut senticosis & mordacibus spinosis sarmentis vagatur: Folia terna serrata, inferiore parte candicantia, superiore ex viridi ad nigram tendentia: Flores ex candido rosei: Mora rubra per maturitatem nigrescunt, gustu dulci, gratoque. Folia hujus Plantæ styptico, terreoque gustu sunt prædita, atque cæruleam papyrum rubro saturo colore inficiunt: Fructus adhuc magis, & ferè ut Alumen. Hic vinosus est, &, notante* Tournefortio *suavis odoris in aliquibus Rubi Plantis, in aliis verò insuavis. Conjicit hinc idem A. Acidum Salis naturalis Terræ, quod in Foliis vix est à reliquis principiis extricatum, in Fructibus integrè ab illis sejunctum, producere cum partibus terrestribus Sal, ad Aluminis naturam accedens: jure igitur Veteres his Fructibus ad adstrictionem utebantur.* Rubus *adstringens, detersivum, & absorbens est:* Folia *commansa Oris & Gingivarum Ulcera extergunt.* Galenus Rubi Foliis *utebatur ad Vulnera*; Floribus & Fructibus *ad Hæmoptysin*; Radice *ad Calculum.* Foliorum Decoctum *valet ad Tibiarum Vulnera.* Tabernæmontanus *Linteolum* Rubi succo *imbutum Ano subdebat, ad Hæmorrhoidum fluxum compescendum.* Ex Raio, Needham Syrupo ex Rubi Fructibus *parato utebatur in Dysuria.* Pulverem pyrium *Carbone è Rubo paratum fortiorem Milites experiuntur.*

(K) Rubus Idæus spinosus C. B. *vulgari Rubo minor & mitior est; ferè innoxiis enim spinulis horret: Folia terna aut quina in alæ modum disposita, tenera & mollia: Flores albidos excipiunt Mora per maturitatem rubentia, dulci, vinosoque succo ebria: Radix longa per terram latè se spargens surculos quotannis producit.* Ex Fructuum Succo Vinum, Acetum, Syrupus, Conserva &c. *parantur, in Febribus Ardentibus, & Malignis, atque in Variolis usualia. Nitrum cum Succo Rubi Idæi dissolutum & crystallisatum valdè gratum evadit.*

(L) *De hac Planta nil habeo quod dicam: ad manus enim non est* Cornuti Historia. *Vel ex ipsa tamen* Ettmulleri *confessione,* Rubus *non erit; nil enim commune habet cum* Rubo Idæo, *præter Fructum, ut ipse ait.*

Crescit copiosè in Italia, ut & quibusdam locis Germaniæ. Locis gaudet asperis. Primo Vere Turiones promit, Autumno Semen.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix.

Vires. Calfacit & siccat temperatè, saporis est austeri & subamari: incidit, attenuat, aperit. Usus præcipui in obstructione Epatis, Urinæ (Stranguria), Mensium, &c.

N. Recensetur inter *quinque Radices Aperientes.*

CCXCI. R U T A.

Πήγανον. Ruta hortensis. Germ. *Rauten*, *Wein-Raut.* Gall. *de la Rue.*

Ruta est C. B.	Hortensis	1. Latifolia. 2. Tenuifolia.	*hujus loci.*
	Sylvestris	3. Major. 4. Minor. 5. Flore magno albo	*inusitata.*

Ornat Officinas *Hortensis* utraque, è quibus vulgarior quidem est *Latifolia*, usque major, cæsiique coloris: præstantior verò *Tenuifolia*, minor, & nigricantior.

Latifolia inscribitur Ruta, *Brunsfels. Matth. Cast.* Domestica, *Trag.* Hortensis, *Fuchs. Lob. Cam.* Sativa, *Cord. in D.* graveolens Hortensis, *Dod.* Latifolia, *Tab.* Ruta Hortensis latifolia, *C. B.* 1.

N. Hæc diligenti cultura arborescere solet, cujus exemplum nobis præbuit hujus Civitatis Civis è primariis *Phil. Leur-vvein.*

Angustifolia insignitur Ruta hortensis altera, *C. B.* 2. Ruta hortensis minor, *Trag.* Ruta sativa tenuifolia, *Bord. in D.* Ruta tenuifolia, *Trag.*

Gaudet solo arido ac calido. Floret Junio.

OFFICINALIA NATIVA.

Herba ac *Summitates* cum *Seminibus.*

Vires. Calfacit & siccat 3. incidit, attenuat, digerit, discutit: est Alexipharmaca, Cephalica ac Nervina. Usus præcipui in variis Morbis, Peste, aliisque Affectibus Malignis præservan-

chenia, pro alteranda Massæ Sanguineæ fermentatione, est usitata; unde *Syrupum de quinque Radicibus* ingrediebatur. Præterea in Urinariis Affectibus, Ischuria, Stranguria & Dysuria, item inciendo moderatè Calculo, commendari solet: sed leniter decocta; siquidem longam coctuream non fert, cùm vis ejus avolet. Præ cæteris tamen valdè laudatur ab Authoribus ad Curationem Scrophularum & Strumarum, si *Pulvis* ad ʒj. singulis diebus, matutinis horis, assumatur in *Vino*, sive sola, sive misceatur cum *Radice Scrophulariæ* aut *Radice Filipendulæ*. Nam hæc duo *Simplicia* per reliquis conveniunt in curandis Strumis. Videatur etiam SENNERTUS *l.* 2. *Praxeos cap. de Strumis p.* 131. Jam rari est usus.

Dixi, quòd conveniat *Ruscus* in Affectibus Urinariis, ad quos etiam revocanda venit Gonorrhœa, in quo usu veniunt *Fructus* imprimis hujus *Rusci*, de quibus in *Conservam* cum *Saccharo* redactis, & à ʒij. ad ℥ß. assumptis, Experientia prostat, quòd valdoperè conveniat in Cura Gonorrhœæ, in RIVERII *Observat.* 47. *communicata à* FOMIO: ad quem usum similiter commendari solet *Aqua Rusci* destillata, item *Conserva Baccarum Rusci.* (M)

CCXCI. RUTA. *Ruta Hortensis*, quæ nulli non potest esse cognita, & quidem imprimis *Latifolia*, seu *Communis*, Officinis subministrat *Summitates*, item *Folia* cum *Floribus* & *Semine.*

Planta satis decantata est *vi alexipharmaca*, *diaphoretica* & *sudorifera* contra Malignitatem, tam præservando à Morbis Malignis & Pestilentialibus, quam etiam curando eosdem, adeò, ut via prostet *Mixtura Alexipharmaca* & *Theriacalis*, quam non ingrediatur *Ruta*. Et quidem in præservanda Peste à multis commendatur, si estetur matutino tempore cruda, sicut & KIRCHERUS *in Scrutinio Pestis Sect.* 3. *pag.* 328. de MITHRIDATE refert, quòd *quatuor Simplicia* in Pesta pro *Arcanis* habuerit, *Rutam*, *Allium*, *Nuces juglandes*, & *Pimpinellam*: & hæc Testamento quasi contra Venena reliquit MITHRIDATES. In genere *Rusticorum Theriaca* vocatur à PALMARIO, qui vires ejus alexipharmacas latiùs expressit in *Cap.* 18. *de Febribus Pestilentialibus pag.* 462. Tanti usus est *Ruta* in Peste. Singularem antipathiam & inimicitiam gestare dicitus cum *Bufonibus* & cum *Serpentibus*, ut non possint ferre præsentiam *Rutæ*: unde dicunt, quòd *Mustela* dimicatura cum *Serpente Rutam* manducare soleat, & se præmunire, teste MINDERERO *in Aloedario p.* 134. Qui plura cupit, videre potest ZACUTUM LUSITANUM *l.* 1. *Medic. Princ. Histor.* 31. qui multus est in decantanda *Ruta* contra Venena & Epilepsiam. Nam ad Affectus Epilepticos valdoperè etiam commendari solet Planta hæc, & est una ex usitatis *Antepilepticis*. *Odor* est singularis, nidorosus nonnihil & graveolentus, ferè ad *Solanorum* & *Narcoticorum* Odorem accedens; ratione cujus utilis est in arcenda Libidine, & cum *Vitice* convenit, sicut & in Gonorrhœa, Satyriasi, & Priapismo commendari solet. Unde ordinarium est Ingrediens *Essentiarum* & *Aquarum Castitatis* sive *Mynsichtii*, sive *D. Michaelis*. Propterea ZECHIUS *Cons.* 78. & *Cons.* 16. commendat valdè contra Gonorrhœam & Priapismum hunc *Pulverem*:

♃. *Herb. Menthæ* ʒiij.
Sem. Lactucæ ʒij.
Rutæ,
Vitic. seu *Agni casti*,
Rad. Ireos Flor. an. ʒj.
Sacch. q. s.
M. f. Pulvis.

Correctiori modo præscripsit hunc Pulverem D. MICHAELIS hoc modo; cujus scio Experientiam factam in quodam Juvene:

♃. *Fol. Menthæ*,
Sem. Agni casti,
Rutæ,
Succini,
Ossis Sep. an. ʒj.
M. f. Pulvis.

Cujus Dosis à ʒß. ad ʒj. imprimis in abundantia quadam Seminis.

Porrò inter *Vegetabilia*, *Carminativa* & *Anodyna* refertur, adeoque resistit Flatibus, præsertim in Infantibus, eosque arcet. Veteres certè ad roborandum Visum singulariter commendabant, adeò, ut *Veteres Pictores* semper ad manus habuisse dicantur *Folia Rutæ*, quorum esu Visum suum corroborarunt & conservarunt.

Externè Carbunculis Pestilentialibus applicata, vel sola, vel cum aliis mista, Malignitatem extrahere solet. Aliàs recens contusa cum *Fermento*, Capiti, item plantis Pedum, contra Cephalalgiam & Æstum Febrium Malignarum & Ardentium, non sine successu applicatur; imprimis, ubi metuendæ sunt Agryphiæ, & similia Mala; quod & de *Raphano* dictum. In Flatibus Infantum additur *Clysteribus Carminativis*. Arcere etiam dicitur Ebrietatem, imprimis si aliquot ejus *Folia* cum *Aceto* applicantur Pulsibus; sic enim solvere Ebrietatem, sunt qui pro Experimento habent. Si recipiatur *Decoctum Rutæ* cum *Vino*, & hoc diluatur Os, ceu expertum commendatur contra Cariem Dentium, & contra Gingivas Scorbuticas, dum simul absumit vitiosam Salivam in Ore Scorbuticorum, eamque corrigit. Contra *Pediculos* in Indusiis stabulantes etiam Experimentum prostat ex *Ruta*, si scilicet Indusium immergatur in ejus *Decoctum*, aliquantisper coquatur, & denique siccetur: sic enim indutum omnes Pediculos arcere dicitur, & quamdiu gestatur hoc Indusium, nunquam generari Pediculos creditur. Idem fieri dicitur, si Indusium vulgariter lotum coquatur in *Aqua communi* cum *Viridi Æris*, & *Sevo Bovino*: Videatur STARICIUS, *in dem Heldenschatz p.* 128. Imprimis singularem vim habet *Ruta* præservandi Oculos à Variolis; sæpiùs enim fit, ut Cæcitatem, Gut-

tam

(M) Ruscus *est Plantæ Genus* Flore *campaniformi & globosa, cujus pistillum abit in Fructum globosum mollem, uno alterove Semine fœtum.* Notat Tournefortius *vulgò à Botanicis Calycem multifissum Floris loco haberi, sed falsò.* Ruscus Myrtifolius, aculeatus, *Officinalis est, Planta duobus vel tribus pedibus alta, ad Fruticem accedens, multos emittit ramulos flexiles quidem, sed fractu contumaces: Folia myrtea, sed asperiora, aculeata, nervosa & pediculo carentia: Flores peculiari quadam indole mediis Foliis innascuntur: his Baccæ succedunt, ex maturitate rubescentes: Radix demum crassa & multiplex est, fibrosa, ac proximum solum perreptans. Inter* quinque Aperientes Radices *facilè princeps. Valet ad Hydropem, Cachexiam, Icterum, Calculum & Ischuriam, in Juribus & Apozematibus decocta,* Conserva *è Baccis Rusci efficax est in Dysuria.*

vandis, ac curandis, Veneno arcendo, Visu seuendo, Lascivia ceprimenda, Pleuritide curanda, imbecillitate Ventriculi corrigenda, Colica discutienda, Morsu Canis rabidi debellando, &c. Extrinsecùs in Ictibus Serpeutum, Carbuncuiis, in Febrium Paroxysmis arcendis (Iuunctione Dorsi), Cephalalgia ex Crapula, Hemicrania, in Febribus Malignis (pro Aceto) in Dolore Capitis Febrium Ardeutium & Malignarum (similiter Pedum plantis adhibita).

N. Nimius usus internus officit Gravidis.

P R Æ P A R A T A.

1. *Aqua stillatitia.* Ex Planta cum Cauliculis Majo collectis.
2. *Oleum stillatitium.*
3. *Oleum infusum.* Ex infusa Herba in Oleo communi.
4. *Sal.* Ex Herba Incinerata.
5. *Acetum.* Ex infosione.
6. *Balsamum.* Ex Oleo stillatitio.

CCXCII. R U T A M U R A R I A.

RUta murariu, *C. B. Dod. Ger.* Capillus Veneris, *Brunsf. Trag.* Adianeum candidum *Cord. in D. & hist.* Adiautum album, *Lon. Cam. Tab.* Adiantum nigrum, *Cæsalp. Gesa.* Sasifraga seu Empetrón, *Fuchs.* Paronychia, *Matth. Cast.* Salvia Vitæ. *Lob.* German. *Maur-Rauten*, *Stein-Rauten*, *Venus-Haar.* Gall. *Rue de muraille.*

Nascitur in Parietibus ac Muris juxta Aquas, locis videlicet irriguis & non apricis. Vivax est toto anno, æstate tamen ampliùs viret. Flore & Semine caret.

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

Folia, seu *Herba* cum *Caule.*

Vires. Calida & frigida temperata est, siccat, digerit, discutit, tartaream & viscosam Mucilaginem in Pulmonibus, &c. incidit. Usus præcipui in Tussi, Asthmate, Pleuresi, Ictero, obstructione Splenis. Valet ad Renum & Vesicæ Dolores, Urinam elementer ciet, Calculosque expellit. Peculiariter præstare eam perhibet *Matthiolus* ad Enterocelas Puerorum (dies 40. Pulvis exhibitus) & sim.

Extrinsecùs Capillos crescere facit, Ulceraque manantia Capitis abstergit, Strumas & Abscessus digerit.

N. 1. Ubi *Adiantum verum & Trichomanes* desunt, aut vetusta sunt, hac uti licet. Hæc sumenda quoque ubi Medici recentiores *Adiantum* præscribunt à *Capillo Veneris* diversum. *C. B.*

N. 2. *Matthiolus* hanc *Paronychiam Dioscoridis* esse disputat contra *Dodonæum*, qui id negat.

CCXCIII. SA-

---

tam serenam, vel Cataractam, deportent à Variolis: ut ergò præmuniautur & præserventur Oculi, appendi solet *Radix Rutæ* vel sola, vel cum *Radice Scabiosæ*, Collo; hoc modo enim dicunt præservari Oculos, quò minùs à Variolis infestentur. Videatur LIPSIUS *in eleganti Tract. de Variolis.* In *Scriptis* LOTICHII *l. 1. Observat. pag.* 99. hoc commendatur *Amuletum*, ut præserventur Oculi à Variolis:

℞. *Rad. Rutæ,*
Solani,
Scabios. an. ʒiß.

Incisa suspendantur in *Serico rubro* cum Filo duplici. Item quæcunque partes fricentur cum *Ruta* recenti & viridi, dicuntur manere immunes à Variolis.

5. *Acetum de Ruta* meritò inter *Bezoardica* refertur. De hoc *Aceto* admodùm salutari & usitato in præservanda Peste Romana & Neapolitana periculosissima, possumus videre KIRCHERUM *loco allegato p.* 370. qui habet *Acetum compositum* ex *Speciebus* vulgaribus, sed valdè usitatis in Peste; nimirum Recipit *Acetum* exquisitissimum, *Rutam Pimpinellam, Betonicam, Nuces juglandes, Allium, Baccas Juniperi*; quibus additur, si suppetit, tantillum *Camphoræ.* Dosis est ad Cochleare unum pro præservatione ad diem j. Laudatur etiam in Vulneribus, à Bestiis venenatis inflictis. *Succus Rutæ* permisceri potest Medicamentis Pesti curandæ destinatis. Ad corroborandum Visum fieri solent *Electuaria* ex *Succis Rutæ & Fœniculi*, cum *Melle* mistis. *Succus* hic gargarisatus vel extrinsecus circumdatus Collo, præservat, ne possiat Variolæ occupare Collum, ubi aliàs res est periculi plena; quod mihi communicatum fuit ab Amico, qui habet hujus rei Experientiam.

Extractum Rutæ Epilepsiæ Infantum externè applicatum egregiè confert.

3. *Oleum Rutaceum* inter *Linimenta Carminantia Anticolica* primatum ferè obtinet; unde, uti *Oleum Rutaceum*, ita etiam *Mel Rutaceum*, solet misceri cum *Clysteribus Carminantibus & Anticolicis*, propter vim resistendi Flatibus, quæ est in *Ruta.*

2. Nam *Oleum* ejus *destillatum* in Doloribus Colicis, ac Morbis Flatulentis, aliisque Torminibus Ventris, imprimis, ubi simul metus adest Epilepsiæ, optimo cum successu propinatur, vel *Clysteribus Carminativis* addendo, vel Umbilico illinendo; valdoperè enim se commendat in arcenda Epilepsia Infantum: sicut & Linguæ applicatum in Adultorum Epilepsia & Apoplexia conducit.

6. Item ex hoc *Oleo destillato* cum *Oleo Nucistæ & Camphora* fit *Balsamus* præservativus in Peste, quo inungantur Tempora & Nares.

1. *Aqua Rutæ destillata* expertum *Ophthalmicum* est, & in *Collyriis* commendari solet ad Visum acuendum, & Nebulas discutiendas; sicut etiam in Inflammationibus Oculorum feliciter adhibetur.

4. Per incinerationem copiosum suggerit *Sal fixum.*

Addatur his quoque *Sal volatile Rutæ*, quod ex *Semine* per Retortam destillando elicitur. Conferatur WEDELIUS *in sua Pharm. pag.* 154. (N)

CCXCII. RUTA MURARIA. *Ruta Muraria* est *species* quædam *Adianti* seu *Capilli Veneris.* Dicitur ita, quoniam crescit in *Muris & Parietibus* antiquis Calce incrustatis, item in locis saxosis. Est egregia & elegans, virens perpetuò.

Integra Herbula assumitur, & de ea, quæ dicit AUTHOR videri possunt. *Planta Capillaris* est, impraegnata Sale nitroso volatili; unde propter hanc ejus texturam in Morbis Chronicis quamplurimis, & in specie in Scorbuto, Cachexia, &c. optimum est. Hinc Belgici Milites, extremè Scorbuto laborantes ex assumpta impura Aqua, nullo alio Medicamento curari potuerunt, quàm *Decocto Rutæ Murariæ* adhibito, utut Planta exigua sit. Id quod Experimentum fuit B. D. MICHAELIS, qui non satis potuit commendare contra Scorbutum hanc ipsam propria Experientia, & retulit, quòd in arce Pirnensi, à Militibus Suecis obsessa, omnes ferè Milites propter pravam Diætam, Aerisque liberi defectum, fuerint affecti Scorbuto, & Convulsivis Contracturis scorbuticis; sed hujus *Rutæ Murariæ* usu perfectè curati. Denique Sanguinis Massam à Salibus recrementosis mirè purgat, & in hoc puncto aliis palmam præripit. Reliqua habet AUTHOR noster. (O)

CCXCIII. SA-

(N) Ruta *etsi Flore tetrapetalo utplurimùm donetur; haud tamen à* Tournefortio *inter Plantas Flore Cruciformi (qui semper tetrapetalus est) connumeratur, sed potiùs inter Plantas Flore rosaceo; quandoque enim ejus Flos quinque petalis præditus est. Ejus pistillum abit in Fructum subrotundum, utplurimùm tetragonum (quandoque pentagonum) ex quatuor capsulis axi affixis compositum, Seminibus fœtum.* Ruta hortensis, *tam* latifolia *quàm* angustifolia, *notior est Planta, quàm ut descriptione indigeat. Sunt & duæ species* Rutæ sylvestris, *major scilicet & minor* C. Bauhino: *at* Ruta sylvestris, flore magno, albo *ejusdem Authoris (quam hîc recenset* Schrœderus*) est* Tournefortio Harmala Dodonæi: *aliud scilicet Plantæ Genus Flore item rosaceo, sed cujus pistillum abit in Fructum tricapsularem: Plantæ verò Folia alterno ordine in Caule ponuntur.*

(O) Ruta Muraria *sic dicta, quòd ejus Folia ad Rutam hortensem quodammodò accedant, sub ea Plantarum Classe reponitur a* Tournefortio, *quæ Floribus carent, & Semine donantur. Hujus Plantæ Fructus Foliis innascuntur, suntque (ut Microscopii ope detectum est) capsulæ membranaceæ, annulo vi elastica prædito munitæ, cujus contractione rumpuntur, & Semina fundunt minutissima.* Ruta muraria *vulgatior Radice fibrosa parietinas rimosas occupans, pediculos promit innumeros, quibus adhærent, & insident Folia Rutæ vel Adianti, sed multò minora.* J. Bauhinus, *contra omnium Botanicorum Sententiam, sibi persuadere non potest, Rutam murariam, ut & congeneres Plantas, Flore & Semine carere. Vulgò inter* Capillares Plantas *connumeratur, illarumque viribus prædita esse creditur.*

S

CCXCIII. SABINA.

Βρύθυ. Savina. Germ. *Seven-Baam*, *Sieb-Bum*. Gall. *Sabine*, *Savinier*.

Sabina Folio [Tamarisci. *Hac usualis*.
Cupressi 1. & 2.

Dicitur Sabina, *Brunf. Trag. Fuchs. Dod. Lob.* vulgaris, *Cam.* Sabina Myrti folio, *Cord. in D.* Savina. *Lon.* Savina max, *Tab.* Sabina folio Tamarisci, Dioscoridis, *C. B.* 1.

Colitur in hortis: viret perpetuò.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia.

Vires. Calfacit & siccat 3. partium tenuium, incidit, attenuat, discutit. Usus præcipui in Mensibus fortiter ciendis, Fœtu ejiciendo, Urina pellenda, Asthmate medendo. Extrinsecùs in Affectibus Uterinis, Ulceribus serpentibus arcendis, Scabie præcipuè Capitis Infantum exsiccanda, ac curanda (cum Cremore Lactis,) in Maculis Faciei abstergendis, ad Defluxiones (in Fumo).

PRÆPARATA.

1. *Aqua*. Ex Foliis.
2. *Spiritus*.
3. *Extractum*.
4. *Oleum*.

CCXCIV. SALIX.

Ἰτέα. Germ. *Weide*, *Weiden-Baum*. Gall. *Saule ou Saulx*. *Salix* multorum est Generum, quæ sine discrimine in usum

S.

CCXCIII. SABINA. *Sabina* ita dicitur, quòd *Sabinis* frequenti sit in usu. Duplex est, vel *Foliis Tamarisci*, vel *Foliis Cupressi*. Arbor est *Baccifera*, quæ accedit ad Genera *Abietum*, Foliis tamen exiguis quadrangularibus.

Vis hujus consistit in Oleositate volatili acri: est enim amaricans, acris, pinguis, & permagnàm oleosa, *Balsamicum* quid in se continens, & propterea *perpetua Fronde* viret.

Subministrat præprimis *Folia* pro *usu Medico*, qui est tam *internus*, quàm *externus*.

Internè inter *Remedia Splenetica*, & hinc inter *Emmenagoga*, non ultimum obtinet locum. Porrò *vi* pollet *vulneraria interna*, præprimis in purificandis Vulneribus fœtidis, & Ulceribus sinuosis, ubi scopus est partes heterogeneas & varia impedimenta, e. gr. Globulos injectos, Ossicula, Frusta Vestimentorum, Lignorum, vel alia Exotica, è Vulnere educendi, mirèque accelerat Vulnerum consolidationem. In his casibus interdù optimè *Sabina* vel sub *Pulveris* forma aut solitariè, aut cum *Lapillis Cancrorum*, (quippe qui melius sunt, quàm si cum *Sanguine Draconis* misceantur): vel sub forma *Decocti* cum aliis *Vulnerariis* propinatur, ita, ut *Sabina* sit pars una & reliquorum *Vulnerariorum* p. vj. Sed cum circumspectione est usurpanda, quoniam est admodùm acris. Conferatur de his fęlix ille Chirurgus FELIX WURZIUS *in sua Chirurgia p.* 663. uam quæ habet AGRICOLA, ex WURZIO exscripsit. A PARACELSO exinde laudatur contra Vulnera & Ulcera fœtida, in quibus simul Vermes generantur. Inter *Emmenagoga*, Abortum, Secundinas ac Molam ejicientia, ac Lochia stimulantia, *Herba Sabinæ* ex omnibus Plantis est decantatissima Mulierculis, & iis, quæ volunt esse Virgines, fortiter enim pellit Menses, vel cum *Artemisia*, vel quacunque alia ratione usurpetur. Caveant ergò *Sabinam* Gravidæ, quoniam Fœtum solet interimere, & periculosissimum est enecare Fœtum sine periculo Matris.

Denique *externè usurpata* egregia est contra Lumbricos, & in specie pro enecando Verme umbilicali, cujus præsentia Infantes planè marcescunt, & tandem tabidi fiunt. Modus usurpandi hic est:

℞. *Cort. Nucis jugland. dimidiam* (*eine Nuss-schale.*) Impleatur *Melle* cum *Pulvere Sabinæ* vel solo, vel cum *Pulvere Vitri Veneti* misto, & Umbilico superimponatur; hinc fit ut *Melle* alliciatur, *Pulveribus* vero brevi post enecetur Vermis.

Videre potestis hac de re egregiè agentem SENNER-

TUM *lib.* 3. *Prax. p.* 20. *c.* 4. *p.* 984. *& sequentibus*. Hoc quod habetis in SENNERTO, expertum est à D. MICHAELIS ad curandum Vermem Umbilicalem Infantum, qui Vermem digiti longitudine extraxit.

Signum autem hujus *Vermis* præsentis est: si *Fundulus* vivus applicetur Umbilico circa noctem; altero mane, si adest Vermis, Piscis reperitur in latere semicorrosus, & ferè exesus: cui Experimento certò fidendum. Casus quidem est rarus, sed benè observandus.

In Odontalgia, quæ à Vermibus oritur, *Suffitus* ejus egregius est.

Superiùs quoque dixi, quòd *Folia Mori Rubi* conveniant in Ulceribus Tibiarum: id quod non minùs verum est de *Sabina*, quæ *Sabina* in *Vino* decocta pro *Lotione* Pedis adhibita, Ulcera Pedum antiqua & dysepulotica curat; extrahendo imprimis Vermes, & alias res inconspicuas, teste SCHMUCKIO *Thesauro Medico* 1. *Secret.* 8. Aliàs in Ulceribus fistulosis, & cancrosis *Vino* incoquitur cum Nicotiana pro purificatione illorum.

Solus etiam *Succus Sabinæ* cum *Melle* mistus, sub forma *Linimenti* applicatus, pro Ulcerum Tibiarum, aliorumque mundificatione & curatione est accommodatissimus, si cum *Succo Persicariæ* misceatur, citiùs curabuntur.

Aliàs *Rasura Ligni Sabinæ* Lienis vitia corrigit, vel sola, vel cum *Rasura Ligni Fraxini* vel *Tamarisci* conjuncta, & in forma liquida propinata. Prostant *Pilulæ de Sabina Mynsichtii*, compositæ cum aliis egregiis Speciebus, quas commendat contra Mensium obstructionem.

4. Concentrata *Sabinæ* vis in *Oleo destillato* reperitur, quod potentissimum & elegantissimum ad fortiter pellendos Menses, Fœtum ac Lochia promovenda Remedium, si guttæ quædam adhibentur in appropriato Vehiculo. Hinc *Oleum Sabinæ crocinum Mynsichtii* vocatum, efficacissimè Fœtum & Lochia & Menses pellit, modò Corpus ita dispositum, ut fluere queant Menses. Cæterùm, quoniam sunt violentæ *Pilulæ* & *Oleum* hoc, non sunt adhibendæ, nisi in casibus quasi contumacissimis, & desperatis, quia Remedia nimis sunt fortia. Prætereà in Odontalgia à Vermiculis, imprimis intra alveolos Dentium hospitantibus exorta, Oleum ejus commendatur.

2. 3. *Extractum* cum *Spiritu* appropriato paratum speciatim in Mensibus fortiter pellendis, & Fœtu, ac Lochiis promovendis, aliisque Affectibus Uterinis similiter solet esse in usu. (P)

CCXCIV. SALIX. *Salix*, utut sit varia, nihilominùs *Folia Salicis communis*, quæ ubique crescit prope rivos: contra *Libidinem*, imprimis *muliebrem* arcen-

dam,

(P) Sabinam *duplicem vulgò faciunt*: Vulgarem, & Sterilem, *quam* Folio Tamarisci *appellant*, & Majorem, Bacciferam, *quam* folio Cupressi *vocant*. Prima, *haud ad Genus ullum revocata est à Cl.* Tournefortio, *fortè quia haud dum illius characteres satis expenderat. Arbuscula hæc est humilis, in latum potiùs quàm in altum proficiens, odore gravi & ingrato, Foliis Myricæ Germanicæ pungentibus, sapore acri. Flores haud fert, sed duntaxat Baccarum rudimenta, quæ ex tribus, quatuor, vel quinque viridantibus tuberculis, instar Myrmeciæ verrucæ parvæ componuntur.* J. *tamen* Bauhinus *duplicem facit*: Marem *seu Sterilem, quam sæpè florentem, nunquam Baccas ferentem se vidisse testatur; alteram* Fœminam, *quæ Baccas profert, non Flores*. Sabina *hæc Mulieribus notissima, ob usus à* Schrœdero & Ettmullero *expositos. De ea hæc habet* Raius. Nos novimus Succi expressi cum Lacte misti Cochlear unum cum Saccharo edulcoratum, maximo cum successu Pueris verminantibus exhibitum. Estque sanè (*subdit*) medicamentum efficacissimum, & minimè periculosum, quod post alia multa incassum usurpata, optatum sæpenumerò, ne dicam semper, sortitur effectum, etiam in deploratis penè. Equis etiam & Bobus in eundem usum frequenter exhibetur. *Hæc* Raius.

Sabinam *verò* Majorem, *quam* Bacciferam, & folio Cupressi *appellant*, *synonymon faciunt cum* Cedro, *vel* Oxycedro *Lycia*, & *Phœnicia. Hæc autem* Tournefortio *Arboris Genus est* Cedrus *dicta, cujus Flos amentaceus est, sed sterilis: Fructus autem seu Baccæ ossiculis turgent angulatis, Semine fœtis oblongo. Addit Folia Cupressi æmula. Hujus Generis tres agnovit species, scilicet* Cedrum folio Cupressi, majorem, fructu flavescente C. B. Cedrum folio Cupressi mediam, majoribus Baccis C. B. & Cedrum Hispanicam proceriorem, fructu maximo, nigro.

usom medicum accersiri poterunt.

Crescunt in locis umidis: florent Majo, & Aprili.

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

Folia, Juli, Cortex, & Viscum.

Vires. Folia refrigerant & siccant: subastringunt citra morsum. Usus præcipui in Libidine arcenda, (Decoctum potum). Extrinsecùs in Lotionibus Pedum pro Vigiliis ac Æstu Febricitantium arcendo, in Hæmorrhagia Vulnerum, Narium, & sim. adstringenda. In Aere refrigerando (strata in Pavimento).

Juli sistunt Hæmorrhagiam quamcunque (impositi).

Cortex similem facultatem habet. Insuper Verrucas & Clavos Pedum Corticum Cinere (superimposito) extrahi tradit *Dioscorides*.

Viscum commendatur præ aliis ad Partum facilitandum.

P R Æ P A R A T A.

Aqua stillatitia. E Foliis.

CCXCV. S A L V I A.

Ἐλελίσφακος. Arab. *Elisfaces*. Germ. *Salbey*. Gall. *Sauge*.

Est [Major, *Breit Salbey*.) *Sunt usuales: sed* [Minor, acuta, nobilis, *Spitz-Salbey*,) Minor *præstantior* *Creutz-Salbey, Edel-Salbey*,) *est*. [Sylvestris. *Hæc Officinis ignota, aliàs convenit viribus cum* Hormino.

Major inscribitur Salvia latifolia, *Trag. Lon. Clus. Cam.* Salvia maior, *Matthiol. Fuchs. Dod. Cast. Tab.* Salvia, *Cord. in D.* major scabrior Dioscorid. *Lob. C. B.* 1.

Hæc variat in Foliis & Floribus. Foliis est viridibus, iisque crispis & non crispis, purpurascentibus, versicoloribus: sic vel totis, vel partim albidis Floribus, communiter cœruleis, rariùs candidis.

Minor. Vocatur Salvia minor, aurita, *C. B.* 2. Salvia nobilis, *Brunsfels.* Angustifolia & minor. *Trag.* Salvia minor, *Matth. Fuchs. Cord. in D. Lob. Tab.* pinnata *Pena*. Salvia acuta, *Lon.* Augustifolia, *Clus.* Salvia tenuifolia auriculata, *Cam.*

Variat Foliis auritis vel pinnatis, & non auritis: Foliis aliquando Lavendulæ concoloribus, sed latioribus & gravioris odoris, rariùs luteolis: Flore cœruleo, rariùs albo.

Gaudet solo fœcundato, Argilla, &c. Floret Julio, ac Augusto. Transplantatur Martio, cum Ruta intermixta, qua Serpentes & Bufones Salviæ viciniam amantes arcentur.

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

Folia, Flores.

Vires. Calfacit & siccat: subastringit, abstergit. Usus præcipuus est diureticus: Menses ob crassitiem remoratos cict, nimios emendat. Prodest in Paralysi, Vertigine, Tremore, Catarrhis. Extrinsecùs Aphthas Oris abstergit (in Gargarismate).

PRÆ-

dam, usitata sunt: ad quam *Decoctum* horum cum *Vino* egregiè valet, uti habet AUTHOR. Imò per *Salicem* non saltem imminuitur Appetitus Mulliercularum, sed se possunt illa reddere omnino *steriles*, jejuno ventriculo aliquoties potum. Sic contra Furorem Uterinum, item contra nimiam Salacitatem Mulierum, prodest, si primo Vere ex *Salicis Surculis* tenellis sauciatis *Aqua* seu *Succus* colligatur, & dein cum *Pane* in *Placentulas* formetur, ac Mulieribus propinetur, sic meliùs coercetur Libido, ut nunquam ampliùs æstiment Res Venereas, & Steriles reddantur. His *Placentulis* etiam *Pulvis Julorum Salicis* potest addi.

Aliàs *internè* rari usus sunt Remedia ex *Salice*, sed potius *externè*. *Cortices Salicis*, uti & *Folia*, valdè decantata sunt in *Balneis* contra Infantium Ariduras atque Tabem, si sit imprimis ex Veneficio seu Fascino, si tali Balneo laventur Infantes, uti perhibet GABELCHOVERUS *Cent. 4. Curat.* 16. quod confirmat etiam HARTMANNUS *in Praxi Chymiatrica p.* 64. §. 6. Item in *Pediluviis* Adultorum *Folia Salicis* admiscentur reliquis ad inducendum Somnum & arcendas Vigilias: Unde etiam BARTHOLETUS *in Encyclopædia p.* 204. *Oleum Salicis* per coctionem paratum, & Temporibus illitum, commendat tanquam elegans *Hypnoticum* pro arcenda ἀγρυπνίᾳ.

Fungum Salicis exsiccatum & pulverisatum ceu singulare Secretum contra Phthisin quidam commendant. (Q)

CCXCV. SALVIA. *Salvia*, ita dicta est, quòd ad Fœcunditatem *salubris* sit, Græcè ἐλελίσφακος. Est Planta aromatica, oleosa, elegans, nobisque satis cognita, vel *Major* vel *Minor*: item *Auriculata*, *Flore cæruleo, albo, & purpureo*. *Salvia* quoque datur *aurea*, ut & *Floribus atro-purpureis*. Imprimis intelligenda venit ea, quæ est *Hortensis* & *Odorifera*: quò magis enim est Odorifera, eò magis est Aromatica, Analeptica, Caloris incitativa, Stomachica, & Cephalica, seu Nervina.

Vis ejus consistit in Particulis salinis volatilibus oleosis & acribus, quæ in *Oleo* ejus *destillato* concentrata magis est: hinc *Folia* & *Flores* in Affectibus Ligamentorum, Nervorum, ac Tendinum, adeòque in Morbis, ut vocant, Capitis frigidis, Vertigine ex consensu Stomachi, Apoplexia, Tremore Artuum, Paralysi, Lethargo, &c. nulli ferè cedit, ubi *Infusum in Vino* haustum optimum est Remedium. Mirè quoque in Epilepsia convenit, sicut Monachum quemdam Epilepticum integrè restituit solo usu *Vini salviati*, seu cui infusa fuit *Salvia*, RULANDUS. Videatur AUTHOR, & GABELCHOVERUS *C.* 2. *Cur.* 39. qui multa habet de virtutibus *Salviæ* in Affectibus similibus. Vix est *Essentia* vel *Spiritus Apoplecticus*, aut *Liquor Cephalicus*, quem non ingrediatur hæc *Salvia*, adeoque textura sua oleosa volatili, Partibus nerveis in robore conservandis, & Acido istis inimico temperando, est *Salvia* egregia. Præterea Mulieribus Utero, utpote Corpori nervoso, ejusque Inflammatione dolentibus, *Salvia* internè & externè adhibetur: in specie convenit in Morbis Cachecticis, Febre alba, seu Leucophlegmatia, ex consensu Uteri in Muliercculis ortis. Itidem commendatur contra Sterilitatem Mulierum, non secùs ac *Rosmarinus*. *Salviam auriculatam* in Phthisi cum *Sacchuro* comedunt omnes. STROBELBERGERUS *Tr. de Febribus p.* 30. inter *Febrifuga* reponit *Salviam recentem*, &, ut eo succulentior fiat, cum *Aceto* conspergit, *Succumque* inde expressum ad Cochlearia ij. cum *Aqua appropriata* ante Paroxysmum exhibet, deambulando post ejus assumptionem. Idem ex RONDELETIO commendat *Salviam*, per noctem in *Vino albo* maceratam in Quartana.

Externè pariter in Vertigine, Apoplexia, Paralysi, similibusque sic dictis Morbis frigidis, nobilissima est.

In Scorbuto Oris commendatissima est *Salvia*, sive *Succi Salviæ* & *Cochlearia* usurpentur, sive bis duobus sub forma *Decocti* gargariscentur Gingivæ tumentes, dolorosæ & ulcerosæ, teste LINDANO *in Collegio super. Hartmannum*, qui *Decocto* hoc in Belgio quosdam feliciter curavit. Aphthas etiam Oris abstergit, si decoquatur in Aqua Furrariorum.

Oleum Salviæ gratum admodùm est Partibus nervosis.

Essentia ex Salvia, seu *Elixir*, & cum *Spiritu proprio* paratum in Tremore, Vertigine, & Paralysi, est egregium Medicamentum, sicut etiam est elegans Præservativum Senum contra Vertiginem, & Apoplexiam.

Spiritum Vitæ salviatum, item *Aquam Epilepticam salviatam* describit THEODATUS *in Panth. Hygiastico*.

Sunt, inter quos est PARÆUS *in Chirurgia*, qui *suspectam* reddunt *Salviam* ex eo, quòd *Bufones* ob singularem Sympathiam sæpiùs circa eandem reperiantur, & ea delectentur, quibus dein *Salvia* infecta usurpantes interimat, vel saltem truculenta Symptomata inducat; de quo conferatur DORINGIUS *in Tr. de Opio p.* 122. & 26. HOFMANNUS *in Clave p.* 598. & MEIERUS *in selectis Med. p.* 74. ubi Exemplum habet de duobus Desponsatis, ex esu *Salviæ* mortuis. Sed fabulosum hoc existimo; cùm potiùs *Verrucæ in Radicibus* repræsentent *Bufones*. Nec quicquam juvat KIRCHERUM, *Salviæ* hujusque scabiosæ superficiei per Microscopium inspectio, quam habet *in Scrutinio Pestis cap.* 7. *Experim.* 3. *p.* 71. & 72. Ubi rejicit causam in *Vermiculos*, qui *Salviam* incrustent, & dicit, quòd *Crusta* illa sit congeries copiosissimorum *Vermiculorum*, & ab his oriantur illa nocumenta, non verò a *Bufone*: hæc ipsa enim Phænomena, ex naturali *Salviæ* textura orinnda, explicata videbitis ab HOOCKIO *in Micrographia p.* 142. Signum quidem *Salviæ* à Bufonibus infectæ subministrare conatur DORINGIUS, inquiens: notum esse, quòd *Folia* sine quasi

(Q) Salix *Arboris Genus est Flore amentaceo, adeò* Populo *similis, ut ab ea propria quadam facie potissimùm differat. Id quoque cum* Populo *commune habet, ut teste* Cæsalpino (*quicquid dicunt* Dodonæus & J. Bauhinus, *qui asserunt Salicis Flores in papposa Semina abire*) *Salicis species, quæ Flores ferunt, Semina non proferre, & quæ Semina ferunt, Floribus omnino carere*. Foliorum Salicis Decoctum *valet ad Sanguinis sputum: idemque Clysteris forma adhibitum levat Dysentericos*.

P R Æ P A R A T A.

1. *Aqua*. Ex Herba cum Floribus.
2. *Oleum destillatitium*.
3. *Sal*. Ex Herba incinerata.
4. *Conserva*. Ex Floribus.

SALVIA BACCIFERA.

Sic dicitur à *Baccis*, sive *Pomis* instar Gallarum excrescentibus. Crescit in Insulis Creta, & Cypro. *Bacca* hæ Saccharo vel Melle conditæ ad nos apportantur, Stomacho gratæ.

CCXCVI. SAMBUCUS.

Ακτῆ, Sambucus. Germ. *Holder-Baum*, *Hollunder*. Gall. *Sureau*, *Suyer*.

Est [Vulgaris. *Hujus loci*.
Humilis. *Vide* Ebulus.

Insignitur Sambucus fructu in umbells nigro, *C. B.* t. Sambucus, *Brunsf. Matthiol. Fuchs. Dod. Lon. Lob. Tab.* Sambucus vulgaris, *Trag.* domestica, *Cas.* Sambucus Campestris seu vulgaris, *Cam.*

Gaudet locis opacis, sepibus, pomœriis & asperis vallibus. Floret Majo, Junio, Julio. Baccæ maturescunt Augusto.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Flores, *Baccæ*, *Liber*, *Spongia*, *Turiones*.

Vires. Sambucus integra calfacit & siccat, resolvit, Hydropicos juvat.

Flores discutiunt insuper, emolliunt, resolvunt, Sudoriferi ac Anodyni sunt. Usus præcipuus intrinsecùs in Erysipelate præcavendo & abigendo, Quartana curanda. Extrinsecùs in Colico Dolore, in Erysipelate, Ambustis, &c. (impositi.)

Baccæ. Sudoriferæ itidem sunt, ac Alexipharmacæ.

Liber (*Cortex interior*) educit serosos Humores. Extrinsecùs easdem vires habet, quàm Flores.

N. Eligendi Cortices Radicis.

(Ex media Cortice Sambuci in Oleo macerato, fit *Oleum* Ambustis utile.)

Turiones, *& Gemmæ*, *sive Cymæ*, Germ. *Holderkeimen*, Gall. *Som-*

---

quasi carbunculata, quòdque tota Planta sit retorrida & languidula, & quasi Sphacelo correpta. Sed nugæ sunt. Hoc certum est, quòd *Folia* à Rore aereo, Ærugine corripi, & Symptomata truculenta nobis inducere possint. *Ærugo* enim in *Plantis* nihil aliud est, quàm Gangræna in Hominibus: quando nempe Salia sylvestria, ex Pruina, aliisque malignis Halitibus, Plantis affixa, causantur ejusmodi Fermentationem & Spirituum dissipationem, unde Ærugine illa Animalium Pestis, seu Strages oritur. (*R*)

CCXCVI. SAMBUCUS. *Sambucus* Arbor est, quæ ita dicitur à *Sambuca*, specie quadam Instrumenti Musici, authore SAMBICE inventa, Germanis *Hollunder*, à Surculis seu Fistulis minùs ligneis, sed *Medulla* potiùs repletis. Variæ hujus dantur *Species*. Nobis in promptu est:

1. *Sambucus Foliis laciniatis*, quæ rarior.
2. *Sambucus Aquatica*, *flore simplici*, ita dicta à loco natali.
3. *Sambucus Aquatica*, *flore roseo*.
4. *Græcorum Acte* seu *Ebulus*, qui dicitur *Sambucus humilis*, de quo *suprà suo loco* dixi. *Sambucus* nempe est *Ebulus erectus & magnus*; *Ebulus* verò est *Sambucus humilis* in terra quasi repens, quæ in figura & virtutibus multùm cum *Sambuco* convenire solet, utut magis universalis & catholica sit virtus *Sambuci*, quàm *Ebuli*.
5. Denique *Sambucus vulgaris*; quæ ex his omnibus speciebus tantùm est in usu.

Sambucus Aquatica Baccas rubras fert, & *stypticæ virtutis* esse videtur: *Rosea* nullius adhuc est usus.

Vulgaris reperitur triplicis generis; cum *Baccis rubris*, *nigris* & *albis*; sed *Sambucus vulgaris*, *Baccis nigris* hîc intelligitur quòd sit in usu, de quo elegantem *Tractatum*, in quo multa reperiuntur curiosa, conscripsit BLOCHWIZIUS, quem intitulavit *Anatomia Sambuci*.

Integrum in hoc *Sambuco vulgari Rusticorum* continetur *Pharmacopolium*: *Vomitorium* si expetunt, depromunt id ex *Julis* seu *Locustis* concisis & comestis; sic *sursum* & *deorsum* evacuant: quòd si *potentius* desiderant, recipiunt *Oleum ex Acinis Baccarum* expressum. Quòd si *Catharticum* seu *Purgans* aliquod expetunt, *Cortex medianus viridis*, qui scilicet griseum sequitur, se offert: hic *Vino* infusus, ac benè maceratus, fortiter solet purgare, imprimis Aquas Hydropicorum; hinc à FREITAGIO *in Aurora* sua *Medica* inter *Hydragoga* recensetur. Porro si desiderant *Diureticum*, *Medulla Ligni* minutim concisa, & *Vino* infusa, potenter Urinam movere dicitur. Si *Diaphoreticum*, *Rob Baccarum* præsto est. Quòd si porrò expectatur *antidotum* contra *Passiones Hystericas*, *Tinctura Græcorum Actes*, vel potiùs *Essentia Rob Sambuci* cum *Spiritu Baccarum* per fermentationem parata, egregium est Remedium: Pro *augmentando Lacte Flores Sambuci* in *Lacte vaccino*, addito parum *Sacchari*, cocti, prodesse sæpiùs expertum fuit. Externè in *Podagra calida* & Phlogosibus erysipelaceis *Cortex medianus viridiusculus* præstans est Remedium, &c.

Quod attinet *Vires Sambuci*, de distinctis ejus Partibus distinctè quoque erit loquendum. Et quidem primo loco *Flores Sambuci* se offerunt, qui Saporem subacrem, viscididatem tenui involutum, moleculisque subpinguibus contemparatum habent. Usurpantur *internè* & *externè*; *Internè* vi *sudorifera* ut & *alexipharmaca*, præditi sunt; unde *Decoctum Florum Sambuci* in *Lacte* aut *Sero Lactis* paratum, pro Sudore ciendo est elegans, in Erysipelate præservando, singulis Lunæ decrementis haustum. Videatur SOLENANDER & SIMON PAULI. Quod Decoctum non vulgariter etiam convenit in Scorbuto, & præter vim diaphoreticam moderatam habet *vim laxandi*. Non purgant nisi in *Lacte* aut ejus *Sero* cocti, & tunc obtinent vim moderatè evacuativam. Lac quoque mirè augent Nutricibus, mediante quo etiam Infantibus Purpura laborantibus conducunt, si vel *aridorum* vel *viridium* Mj. in *Lactis* ℔i. coquantur, addito parum *Sacchari*, & *Decoctum* absorpetur; sed non nimis diu *Flores* hi ebulliant, alias utrique levem Diarrhœam cient.

Externè verò *antierysipelacei* sunt: sicuti tota *Sambucus* excellens est Remedium in Erysipelate, & Parti Erysipelate affectæ applicantur in *Aqua Calcis vivæ* cocti: quod *Decoctum* applicatum est egregium Remedium, & non metuendum hic Mulierum effatum, *non esse humectandam Rosam*. (*S*) Qui verò metuunt periculum, vel eum *Spiritu Vini* irroratos, vel solos pulverisatos applicant, vel recipiunt *Pulverem Florum Sambuci*, & cum *Farina Hordei*, *Cerussa & Creta* inspergunt Erysipelati, quod discutere & mi-

---

(R) Salvia *Plantæ Genus est Flore labiato*, *cujus labium superius modò fornicatum*, *modò falcatum est*, *inferius verò tripartitum*, *extuberans*, *haud Cochlearis instar excavatum*, *ut in* Hormino *&* Sclarea: *quatuor embryones abeunt in Semina subrotunda*. *Adde Stamina Os Hyoides quodammodò repræsentantia*. Salviæ species *quamplurimæ sunt*, *quæ odore quodam proprio*, *aromatico graveolente*, *& foliis rugosis*, *quales esse solent usu detritæ vestes* (*ut notat* Tournefortius) *dignoscuntur*. Salvia major, an Sphacelus Theophrasti C. B. *vulgatior est*, *& Officinis familiaris*: *quæ in montanis nascitur præstantior existimatur*. Non *solùm* Bufones *non alit* Salvia, *sed illos arcere*, *maximè si* Rutæ *proxima plantetur*, *suadet Versiculus*:

Salvia cum Ruta faciunt tibi pocula tuta.

Puncturæ Vesparum & Araneorum curantur repetita applicatione Foliorum recentium Salviæ: Ephem. Germ. A. 8. 9. 10. *Ad Menses albos ex* Chesneau *cape* ʒj. Pulveris Salviæ, Sarsæparillæ *&* Balaustiorum *ana*, *mane in Jusculo per aliquot dies*. *Tremulæ manus auspicatissimè lavantur in* Vino *decoctionis vel macerationis Salviæ*. S.Pauli.

Salvia *quam* bacciferam *vocant*, *est* Cretica pomifera Clusii. *Hæc fruticat*, *non secus ac reliquæ Salviæ species*: *Rami primùm quadranguli*, *mox rotundi*, *densa lanugine sunt obsiti*. *Folia infernè lanuginosa*, *supernè virentia*, *& veluti attrita*, *modo aurita*, *modo auriculis carent*: *Flores verticillati ex albo purpurascentes*, *quibus succedunt Semina crassiora*, *ut quasi Baccæ videantur*, *à quibus fortassè agnomen*. *At in Creta Planta hæc excrescentias quasdam fert pomiformes*, *uncialis magnitudinis*, *multa lanugine obsitas*, *juncturis pediculo sescunciali insidentes*: *hinc* pomiferam *&* bacciferam *veriùs appellant*.

(S) *Pro* Rosa *hîc intellige* Erysipelas. *Haud tamen*, *ut mihi quidem videtur*, *falluntur Mulierculæ*, *cùm ajunt*, non esse humectandum Erysipelas: *imò nec quidquam apposuerim ex iis*, *quæ mox subdit Author*.

Sommilez du Sureau, adhibentur in Acetariis, Alvumque movent & nonnunquam etiam Vomitum, præcipuè si sursum decerpantur: idem facit & *Pulvis*.

Spongia (*Auricula Judæ*) Oculorum affectibus medetur (macerata in Aqua appropriata imposita.)

(*Decoctum* bibitum specificum in Angina.)

N. 1. Sunt, qui *Infusum Spongiæ* bibunt ad Hydropis curam.

N. 2. Sambucum, *Visci* instar, in Salice nascentem pro peculiari commendant Antiepileptico.

PRÆPARATA.

I. E FLORIBUS.

1. *Aqua stillatitia.* Ex Floribus L. A.

2. *Spiritus*. Fit rectificatione Aquæ stillatitiæ, vel ex Floribus in Dolio querno fermentatis.

3. *Vinum*. ℞. Flos. in umbra exsiccat ℔j. circiter, infundantur Musti Mensuris 8.

4. *Acetum*.

5. *Oleum infusum*. In Oleo Cydoniorum.

6. *Oleum stillatitium*. Cum Aqua exstillat: sed rarò prostat.

N. Potest idem elici hoc modo. ℞. Flor. q. v. macera cum Vino Malvatico vel Hispanico, Vino benè occluso calore Solis per tempus (septim. 6.) hinc exprime fortiter, ac moderatè calfacito, sic supernatabit Oleum, *Blochvvitz*.

II. E BACCIS.

1. *Rob Sambuci*. Est Pulpa Baccarum maturarum.

Usus est frequentissimus ad Sudorem ciendum. Prodest & peculiariter in Affectibus Uterinis, assumptum. Extrinsecùs imponitur ad refrigerandum: quin & plantis Pedum in Febribus inungitur.

2. *Tinctura, ac Extractum*. Fiunt ex Rob Sambuci (*Quercetanus* ℞. Baccas in umbra exsiccatas) beneficio Spiritus Vini, (qui acidulus redditus sit cum Liquore acido aut Vitrioli, aut Sulphuris.)

N. Di-

---

mitigare solet: additur etiam *Saccharum Saturni*, *Olibanum*, & *Myrrha*, & est magis conveniens, qualem *Pulverem* descriptum videbitis in MYNSICHTIO, cujus basin *Flores Sambuci* constituunt. Horum *Decoctum* in *Sero Lactis vaccini* Mammis applicatum commendatur ad augendum Lac Nutricibus. Quin & ei egregiè *anodyna*, & *discussiva* commendatissimi sunt externè in Doloribus & Tumoribus Partium, ubi discussione quadam aut resolutione opus est. Unde cum *Vino* vel *Aqua* eorundem, Capiti circumligati prosunt in Cephalalgia, Deliriis & Vigiliis, Somnumque moderatum conciliant: sicut & in Doloribus Partium vagis Scorbuticis in *Lacte* cocti optimè conducunt; unde inter *Cataplasmata* etiam appropriatissima *Arthritica* primatum ferè obtinent, & multa præstant. Multi pariter sunt usus in Tumoribus emolliendis & maturandis.

I. 1. *Aqua Florum Sambuci* est *diaphoretica*: unde in Variolis & Morbillis aliisque Febribus Malignis quotidie inservit pro *Vehiculo Pulverum Bezoardicorum*. Externè est *anodyna*: unde quidam in Ambustis commendant *Mucilaginem Seminis Cydoniorum* extractam cum *Aqua Sambuci*, in qua aliquot grana *Camphoræ* fuerunt dissoluta, & mira facit.

2. *Spiritus* per fermentationem paratus est egregiè *sudoriferus*, & in Erysipelate multi usus.

Ex *Floribus* recentibus tandem *Conditum* paratum usufeosum est.

II. 1. 3. *Baccæ* sunt polychrestæ: sed crudè non adhibentur. Per Fermentationem dant *Spiritum inflammabilem*, qui aliqualiter est *sudoriferus*. Expressæ verò dant *Succum*, in *Rob* istud usitatissimum inspissandum, quod quasi nectar est Senum, & totam Massam Sanguineam purificat: hinc in Purpura, Febribus Petechialibus, expellendo Maculas, & in Erysipelate, cum *Cornu Cervi sine igne*, aut cum *Ebore sine igne*, aut aliis Pulveribus appropriatis sociatum, egregiè Sudorem movet: e. g.

♃. *Rob Sambuci* ʒi.
C. C. sine igne ℈j.
Specif. Cephal. vel *Cinnab. Antimonii*, vel *Antimonii diaphor.* vel *Bezoard. minor.* ℈ß. vel gr. xij.

Cum *Syr. Card. bened.* f. *Bolus*.

Vel

♃. *Rob Sambuci* ʒij. vel ʒiij. ad ℥ß.
C. C. usti præp. ℈j. ad ʒß. M.

Est *Bolus Sudoriferus* usitatissimus.

Nempe *C. C. ustum* non saltem imbibit Acida vitiosa primarum viarum, sed etiam Acidum occultum simul corrigit; unde partes salinæ volatiles oleosæ potentissimè Sudorem movent. Euporiston hoc est egregium in Erysipelate, & Affectibus inde natis, per Sudorem curandis.

Potest etiam *Rob Sambuci* cum *Cornu Cervi sine igne* in Erysipelate cum Febre Ardente conjuncta adhiberi, cum *Aceto Florum Sambuci*, vel *Aqua appropriata* solutum, & sic pro *usu alexipharmaco & sudorifero* egregium exhibet Remedium; quod etiam præstat in Pleuritide & Angina, vel solitariè, vel cum *Pulveribus Animalium absorbentibus* sociatum.

Externè hoc *Rob* contra Ambustiones usurpatur, dissolvendo cum *Spiritu Vini*, & locis ambustis apponendo.

Ex hoc ipso Rob elicitur *Essentia Rob Sambuci* cum *Spiritu Vini*. Melior tamen est, quæ fit cum *Spiritu proprio*, vel *Florum Sambuci*, aut utroque conjuncto: nam *Spiritus Vini* est admodùm vulgaris. Hæc à ʒi. ad ij. vel iij. *Sudoriferum* optimum est in Passionibus Hystericis, harum Paroxysmis per Sudorem finiendis, in Erysipelate & similibus, & fuit euporiston D. D. MICHAELIS: sicut etiam externè illita resolvit Tumorem, & Ardorem pellit.

2. Imò & ex *Baccis nigris* exsiccatis contusis per infusionem cum *Spiritu Vini*, vel, quod melius est, cum *Spiritu proprio*, vel *Florum Sambuci* per fermentationem, paratur *Essentia*, quæ etiam dicitur *Tinctura Granorum Actes*, & dosi Cochlearis ß. vel & ulteriùs, contra Erysipelata, & Passiones Hystericas egregium est Remedium, expectando Sudorem. Conferatur HARTMANNUS *Praxi Chymiatr.* item BARTHOLINUS *Observat. Anatomicis*. In forma verò *Extracti* potest assumi à ℈j. ad ʒiß. Unde facilè potest fieri *Essentia Uterina composita* ex *Castoreo*, *Asa fœtida*, & similibus: quæ omnia dant *Essentiam compositam*. Et sic etiam fieri possunt *Pilulæ in Suffocatione Uterina* usitatæ, si recipiatur *Extractum* paratum ex *Essentia Granorum Actes*, & fiant *Pilulæ*, addito *Pulvere Castorei*, *Succino albo præparato*, *Pulvere Myrrhæ*, & aliquot granis *Camphoræ*, & in Paroxysmo Suffocationis Uterinæ adduntur aliquot grana *Laudani opiati*.

3. *Succus* harum *Baccarum* recens convenit in Dysenteria, unde ex hoc, & *Farina Secalina Tragea Granorum Actes* paratur, cujus modum habet AUTHOR, & in Dysenteriis ac Fluxibus Alvi quibuscunque excellens est *Specificum* ad ʒj. vel ʒij. sumpta, uti videre est in omnibus Authoribus, qui de Dysenteria scripserunt. *Pulvis* hic, præter præparationem, quam habet AUTHOR, magis appropriari potest, si scilicet istæ *Pastæ*, ubi tertia vice fuit pulverisata, addantur *Sanguinis Leporini rec. crudi, certo modo collecti*, ℥iv.

Pulv. Priapi cervi ℥iß.
Succ. Baccar. Sambuc. rec. q. s.

Fiat *Massa*, & quarta vice in Clibano coquatur, pulverisetur, &c.

Hæc *Tragea* est expertissima in Dysenteria, & deinde in Pleuritide.

4. Ex harum *Baccarum Arillis* seu *Seminibus* denique exprimitur *Oleum* quod aliquot guttularum dosi, aut ad summum ℥ß. dosi, in Cerevisia tepida datum, egregium est *Vomitivum & Laxativum*, efficax satis, & valdè commendatur post assumptionem Philtrorum, projiciendorum per Vomitum. Prætereà summè *Anodynum* est, & expellit Flatus.

Sequitur *Cortex Medianus*, seu *Liber* ex flavo viridescens, qui scilicet griseum sequitur: qui purgat egregiè Aquas & Serositates hydropicas, (à quibus in Hydrope & Scorbuto Scabies producitur, sicut & simplex Serum Sanguini permistum hoc facit) dosi ℥ß. *Vino* recens infusus, ac benè maceratus vel solus, vel cum aliis, quod bibitur. FORESTUS *l.* 19. *Obs.* 37. refert, quòd hic *Cortex* pro varietate collectionis nunc sursum nunc deorsum soleat evacuare ac purgare; quod etiam de *Asaro* dici potest. Fuit aliquando quidam, qui Vermes multos è Corpore eduxit hoc Medicamento: recepit *Ovum*, cui incubuit Gallina per decem dies: hoc in Urceolo calcinavit, & in *Pulverem* redegit, cum admistione *Pulveris* horum *Corticum*, affudit *Lac Caprinum*, deditque Patienti loco Potus, sicuti refert HILDESHEIM *in Spicileg.* 2. *p.* 189.

Externè easdem vires obtinet, quas *Flores*. Erysipelati recens tepidus impositus, hoc discutere & mitigare solet. Specificus tanquam est contra Ambustiones, si recens coquatur

N. Dicitur *Tinctura* antequàm Spiritus Vini fuerit separatus; *Extractum* si idem Spiritus Vini abstractus sit.

Vires. Suffocationis Uterinæ succurrit. Dosis Tincturæ Cochlear. ß. Eatracti ℈j.

3. *Spiritus*. Fit è Succo ex Baccis maturis expresso, vel ea Baccis ipsis saltem contusis & fermentatis, l. A.

N. Sunt, qui è Baccis exsiccatis crasseque contusis Farinæ Hordeaceæ 3. p. addunt, affusaque fervente digerunt.

4. *Oleum*. Ea Arillis Baccarum post Succi transcolationem in Filtro relictis: videlicet hæ benè elotæ & in aere exsiccatæ, Vino albo irrigantur, ac fortiter exprimuntur.

Vires. Est Vomitivum egregium.

Dosis ʒj. *vel* ℥ß. in Cerevisia tepida, &c.

N. Non est Officinale.

His 5. addi potest *Tragea Granorum Actes Quercetani*. ℞. Succum Baccarum maturor. expressar. q. v. adde Farinam Secalinam, fac Pastam & eainde Panes exiguos, in Furno ad duritiem Biscocti coquendos. Hos pulverisa, Pulverem eum eodem Succo iterum impasta, atque ut priùs in Furno coque, idque tertiò repetatur. Tandem pulverisa, ac serva.

Vires. Specificum est Arcanum adversùs Dysenteriam.

Dosi ʒj. cum *Nucista* ℈j.

N. *Anatomiam Sambuci* conscripsit *Martinus Blochwitzius*, *M. D.* in qua & Præparationes & Usus Sambuci in plurimis Affectibus curandis exhibet.

CCXCVII. SAN-

quatur in *Oleo veteri*, vel *Lini*, addendo *Succum Expressum Corticis* ad impregnationem *Olei*, pòstque exprimatur. Egregia aliàs *Unguenta* fiunt ex tali *Cortice* contra Ambustiones, qualium Compositiones aliquot videbitis in SENNERTO *l.* 5. Prax. ubi *de Ambustis*.

Succus expressus ex hoc *Cortice* ad ℥j. vel ℥iß. in appropriato *Vehiculo* solet specificè evacuare Hydropicos, & in quibus abundat Serum & Lympha.

Syrupi ex eodem præparati habent eandem *vim laxativam*

Gemmæ cum Julis seu *Turionibus* eandem cum *Corticibus* mirabilem per Vomitus & Secessus purgandi habent potentiam, recenter incisi, & in *Acetariis* cum *Aceto* nonnihil bulliti, & cum *Oleo* usurpari: pro scopo purgandi Calculosos commendat PARACELSUS, & quidem præcipuè è *Turionibus*. AGRICOLA vult, *Summitates* sursum decerptas Vomitum, deorsum Secessum excitare, promiscuè decerptas sorsum & deorsum non sine impetu purgare: quod etiam *suprà de Cortice* dixi.

Spongia Sambuci, seu *Auricula Judæ*, German. *die Hollund Schwamme*, sequuntur. Hæ infusæ in *Vino* vel *Aqua appropriata* fortiter Alvum laxant, & Hydropicorum Aquas miro modo pellunt, uti refert SIMON PAULI, quamvis pro hoc scopo rariùs usurpentur. *Spongiæ aridæ* si infundantur in *Aqua Cyani* & *Calcatrippæ*, optimum dant *Ophthalmicum* in Inflammationibus & aliis Affectibus Oculorum, uti dicit AUTHOR. Magis tamen appropriata est *Infusio Spongiarum* in Affectibus Faucium, Tumoribus Gutturis & Angina, in quibus sunt appropriatissimum quoddam Remedium. Macerantur in *Aceto*, & hoc *Acetum* adhibetur in Gutturis Tumore ad gargarisandum. Hæ *Spongiæ* sunt parvæ admodùm, sed tamen infusæ in *Liquorem appropriatum*, mirum quantum intumescunt, & sic quasi per *Signaturam* Tumorem Gutturis referre dicuntur; & idem *Liquor* in Tumoribus Gutturis intùs forisque nondum satis laudatum est Remedium. Videatur de hoc WORMIUS *in Musæo pag.* 138. & in his Faucium Affectibus præsentissimum auxilium esse ab illis, dicit FREITAGIUS, & omnes Authores. In Aphthis Infantum in *Aqua Salvia* vel *Lacte* infusæ, egregium dant Remedium. In Infantum Batracho seu Ranula & Angina à GRUNLINGIO laudantur, si infunduntur in Potum Puerorum; item in Linguæ Inflammationibus & similibus Affectibus, in Febribus etiam obvenientibus. In tali enim casu *Decoctum* harum *Spongiarum* quantum prosit, videbitis in *Operibus* ANGELI SALÆ *in App. p.* 834.

Medulla, quæ in medio teneriorum Surculorum Ligno est inclusa, minutim incisa & deglutita, vel infusa, mirè commendatur in cienda Urina, & expellendo Sabulo & Calculo ab Hydrope & Nephritide beneficio hujus nonnullos fuisse curatos testatur BLOCHWIZIUS *loco allegato p.* 212.

Picæ aliàs mirè delectantur *Baccis*, & coplosè deglutiunt eas; quando autem Grana per Alvum reddunt, & in *Salice* sedentes in locum vacuum, aut terra mistum Excrementa deponunt, tunc *Sambucus ex Salice* crescit, quod tanquam *Amuletum* secretum laudatur contra Epilepsiam. Applicandique gestandique modum docet optimè HARTMANNUS *in Praxi* sua *Chymiatrica*, ubi de *Epilepsia pag.* 88. & hoc *Amuletum* valdoperè commendat THOMAS BARTHOLINUS *Centur.* 5. *Observ.* 69. item *Centur.* 3. *Epist.* 79. *p.* 342. qui meretur, ut legatur, & SIMON PAULI *Quadrip. Botan. Class.* 2. *p.* 140. Rationem transplantatoriam virtutis amuleticæ in hoc *Sambuco* dat TENZELIUS *in Medic. diastatica p.* 179. STARIGIUS *in dem Heidenschatz pag.* 29. valdè commendat eam *Sambucum*, quæ in *Salice* creverit ex Passeris Epileptici Cadavere, quod an interdum eveniat? profectò nescio.

Radix pollet *vi purgandi* Hydropicorum Aquas. (T)

CCXCVII. SAN-

(T) Sambucus *Plantæ Genus est Flore monopetale rotato, cujus Calyx abit in Baccam Seminibus fœtam oblongis. Vulgò Foliis conjugatis & fœtidis dignosci solet.* Sambucus *Officinarum est* fructu in umbella nigro C. B. *Hujus Plantæ Folia commansa saporem primùm præseferunt herbaceum salsum, mox amarum: Fructus subdulces sunt, & magis intensè cæruleam papyrum, quàm albam, rubefaciunt. Chymica Analysi Folia præter quamplurimos acidos & alcalinos Liquores. Sal volatile præbent concretum, multumque Terræ. Hinc conjicere est, Plantam hanc vim suam exserere ope Salis ammoniaci, Acido magis onusti, quàm vulgare, atque multo Oleo fœtido, & Terræ juncti. Sal verò in Fructibus contentum magis ad Alumen, quàm ad Sal ammoniacum accedit. De Sambuci viribus satis superque Authores nostri. Addiderim ex* J. Bauhino, Aquam *è Cortice mediano Sambuci ad* ℥iß. *ter quotidie epotam, Hydropicis quammaximè conferre. Flores recentes cum Ovis frixis haud leviter corpus expurgant.* Serum *ex siccorum Florum infusione Æstum mirè sedat illorum, qui Erysipelate, & Variolis afficiuntur: imò sunt, qui eorundem faciem Aqua Florum Sambuci, cum dimidia Vini Spiritus mista, rigant:* Camerarius *recentium Surculorum* Decoctum *ad Catamenia provocanda præscribit. Tinctura &* Extractum *Baccarum juxta* Quercetani *encheiresia parunda.* Spiritus ardens *eorundem valdè diaphoreticus est.* Oleum *ex Arillis expressum Podagricorum dolores mitescere facit inunctum. Paratur quoque* Oleum *ex Foliorum resolutione, seu deliquio, quæ, contusa priùs cocta, clauduntur Vase lapideo, Gypso incrustato, atque altè sub terra defosso, post annum in Oleum soluta inveniuntur, quod valdè anodynum est.* Sambuci (*magis* Ebuli) Folia *Vino decocta, Oedemate prehensas Tibias emungunt, si Balnei vaporosi, vel Fotus forma adhibeantur, & applicentur: maximè* Tanaceti *additis summitatibus. Non paucorum ad Ambusta* Unguentorum *descriptiones invenies apud Authores: præstant quæ apud* Matthiolum *&* Zvvelferum. *Usta Pulvere pyrio membra inungenda priùs* Melle *communi, hinc applicandum* Oleum Nucum, *in quo* Sambuci Folia *incocta sint.*

Sambuci *species est* Ebulus *vulgò appellatus, vocaturque* Sambucus humilis (χαμαιακτὴ) sive Ebulus C. B. *de quo alibi.* Sambucus *verò* aquatica, *sive* palustris Dodonæi, *juxta* Tournefortium *aliud Genus constituit*, Opulus *appellatum: hoc à* Sambuco *ex eo differt, quòd Flores quosdam steriles habeat, alios in Baccam mollem abeuntes.* Opulis *hujus duas referunt species Botanici*, Opulum *scilicet* Ruellii, *quæ est* Sambucus aquatica, flore simplici C.B. *atque* Opulum flore globoso T. Sambucum *nempe* roseam J.B. *Hortorum non inelegans ornamentum. Primam speciem Aquarum amaſiam appellat* J. Bauhinus: *Arbuscula est quinque, aut sex cubitorum altitudine, ligno fragili, fungoso medulla, polito cortice, ac geniculatis ramis brachiata: Folia Aceris, sed minora, rugosa: Flores in umbella, ad circumferentiam majores candidi, ad centrum minores & flavescentes: Acini sequuntur rubri, seu sanguinei, Semina plana, cordiformia continentes. Aqua ex Floribus hujus Plantæ destillata Urinam & Calculos ciet. Ex* Prævotio, Jusculum, *in quo drachmæ duæ* Fructuum Opuli, *cum* Absinthii *summitatibus ebullierint, paupperes vomere facit.*

CCXCVII. SANGUISORBA.

Pimpinella Sanguisorba, Sorbaria. Germ. *Welsch Bibinell.* Gall. *Pimpinelle d' Italie.*

Est { Major } { Minor. { Hirsuta. *Hæc sola Officinis cognita.* { Lævis.

Dicitur Pimpinella Sanguisorba minor, hirsuta, *C. B. 7.* Pimpinella, *Lob.* Italica: *Trag. Lon.* minor Pimpinella Sanguisorba, *Dod.* minor, *Matth. Cast. Cam.* Sanguisorba minor, *Fuchs. Cord. hist. Tab.*

Colitur nobis in hortis. Floret Majo, & Junio.

OFFICINALIA NATIVA.

Herba cum *Floribus. Radix.*

Vires. Refrigerat moderatè, siccat, astringit. Vulneraria ac Pulmonica est, Saporis grati. Usus præcipui in Catarrhis, Affectibus Pulmonum, Phthisi ex erosione, in Morbis Malignis, in Profluviis Alvi, Hæmorrhoidum: præcavet Abortum. Extrinsecùs in Hæmorrhagiis quacunque utiliter adhibetur.

PRÆPARATA.

1. *Aqua stillatitia.* Ex integra Planta cum Radice ac Floribus collecta Junio.
2. *Syrupus.* Ex Succo & Saccharo.
3. *Conserva.* Ex Floribus.

CCXCVIII. SANICULA.

Sanicula Officinarum, *C. B.* Sannicula, *Trag. Brunf. Cam. Tab. Dod. Lon.* Diapensia, *Brunf. Matth. Cast.* Sanicula mas, *Fuchs.* Sanicula & Diapepsia, *Lob. Ger.* Germ. *Sannickel, Sanickel.* Gall. *Sanicle.*

Crescit in montibus ac vallibus: solo gaudet pingui ac opaco: colligitur Junio mense cum Floribus.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia, rarò *Radix.*

Vires. Calfacit & siccat: astringit, saporis est amari. Vulnerariaque una ex præcipuis, utilis in consolidandis Ulceribus, Fistulis, Rupturis, Erosionibusque tam internè, quàm externè adhibita.

PRÆPARATA.

Aqua. Ex Herba florente.
(*Syrupus* proficuus parari potest.)

CCXCIX. LI-

CCXCVII. SANGUISORBA. Offert se jam *Pimpinella Sanguisorba Major*, & *Minor levis*, seu *Italica*, datur enim etiam *hirsuta*; item *Italica spinosa*. Dicitur ita, quòd quasi *sorbeat Sanguinem* atque absumat; Germanis *Bluts Tropflein*, à forma Floris & Capsularum seminalium: idque usus quoque pharmaceuticus confirmavit. Planta est tetrapetala, foliis pinnatis, ubique proveniens in Pratis, & ita ob Capitula rubra dicitur.

Superiùs dixi, quòd non debeat fieri confusio inter *Pimpinellam Saxifragam*, & *Sanguisorbam*, de qua hic locorum agimus, & hæ species nonnunquam, non sine detrimento tamen, confunduntur.

In *usu* officinali est *tota Herba cum Radice.*

Hæc, ejusque *Folia*, imprimis juniora, singularem, & egregiam *vim* obtinent *purificandi Sanguinem*. Unde solet commendari in *Acetariis* propter vim reparandi depravatam Sanguinis Fermentationem. Videatur JORDANUS, ubi tractat *de Peste l. 3. c. 3.* Aliàs in quibusvis Hæmorrhagiis, in specie Dysenteria, *Decoctum* ejus in *Vino* imprimis, vel alio appropriato *Liquore*, item *Pulvis* ejus paulò rudior, ita, ut propinari queat, multùm laudatur: sicut ad Dysenteriam eandem commendat RIVERIUS, tam *in Praxi*, quàm *in Observationibus*: idque non sine ratione; egregiè enim adstringit hæc *Sanguisorba*. Hinc in aliis quoque Hæmorrhagiis, v. g. Hæmorrhoidum Fluxibus, &c. *Decoctum* hujus *Pimpinellæ* juxta *Millefolium* adhibitum eosdem diu suppressos retinuit. Uno verbo: in his duobus Planta hæc maximè excellit; in difficultate nempe Intestinorum, & nimio Hæmorrhoidum & Mensium Fluxu tam externè, quàm internè, *Decoctum* ejus in Potu ordinario, & frequentiùs hibitum. Aliàs est *Vulneraria*, & interno usu in *Potionibus Vulnerariis* creberrimè adhibetur. Denique hujus quoque *Sanguisorbæ Folia Vino* ad suavem odorem conciliandum immitti solent.

Externè Folia contusa Vulneribus recentibus applicata Sanguinem cohibent; imò in Manibus contenta solùm Hæmorrhagiam Narium sedare dicitur: id quod ex *Signatura* quidam probare volunt, dum Capitulum floridum guttam Sanguinis refert.

Radix Sanguisorbæ pro *usu stomachico* optima est. (*V*)

CCXCVIII. SANICULA. *Sanicularum* quàm plurimæ dantur *species*. Nobis in promptu est *Mas* & *Femina Fuchsii*. *Mas* aliàs etiam dicitur *Diapensia Matthioli*, item *Sanicula quinquefolia*, quæ inter omnes Sanicularum species in usum Medicum adhibetur: *Femina* verò *Imperatoria nigra*, item *Echinopolium* seu *Astrantia*: falsò verò *Helleborus niger Hippocratis.*

Vulgò confundi solent *Mas* & *Femina*, viribus verò conspirant, quamvis præferatur *Mas* in *usu vulnerario*, à quo, nempe a *sanando*, id nominis quoque acquisivit, quòd sanet & consolidet Vulnera & Ulcera quarumvis partium usu interno & externo. Hinc non tantùm internè *Potiones Vulnerarias*, *Infusa* & *Decocta*, sed & externè *Emplastra* ingreditur. Cùm *Pyrola* si miscetur, egregium habet usum. Cæterùm optimam Methodum componendi *Potiones* & *Decocta Vulneraria* potestis videre apud FELICEM WURZIUM *in Chirurgia p.* 663. A Modernis adhibetur ad *Balsama*, & ad *Decocta* pro eluendis Ulceribus fistulosis, sinuosis, antiquis, destinata (nam apud Veteres nihil prostat de hac Plantula); rariùs tamen externè usurpatur. (X)

Præter *Saniculam*, *Marem* & *Feminam*, præsto etiam est SA-

---

(V) *Quæ* Sanguisorba *hîc appellatur à* Schrœdero, *&* Ettmullero *est ipsissima* Pimpinella *vulgaris & Officinarum, quæ valdè differt à* Pimpinella saxifraga, *seu* Tragoselino, *de quo suprà, verbo* Pimpinella. *Est igitur* Pimpinella *Plantæ Genus Flore monopetalo, rotato, ad centrum usque quadripartito, plurimis staminibus stipato, cujus Calyx abit in Fructum, quadrangularem, modò unicapsularem, modò bicapsularem, Seminibus fœtum oblongis. Ejus species Foliis utplurimùm gaudent conjugatis, & nitidis. Vulgatissimæ sunt* Pimpinellæ sanguisorbæ, major C. B. *&* minor, *tum* lævis, *tum* hirsuta Ejusdem. *Planta hæc gustu pollet herbaceo salso, ac cæruleam papyrum vix rubefacit. Chymicæ subjecta Analysi multos exhibet acidos Liquores, multum Salis volatilis concreti, multum Olei, multumque Terræ. Nil mirum ergò si detersiva sit, diaphoretica, & diuretica, ad Sanguinem purificandum, partibusque elaterem restituendum apta.*

(X) Sanicula *vera, quæ* Mas vulgò, *est* Tournefortio *Plantæ Genus Floribus umbellatis, in capitulum conglobatis, quorum quidam steriles sunt, alii abeunt in Fructum ex duobus Seminibus compositum, hinc gibbis & echinatis, inde verò planis.* Sanicula Officinarum C.B. *est, quæ* Mas Fuchsii, sive Diapensia J. B. *è cujus Radice foris nigra, intùs alba concinna Folia exeunt, cum splendore virentia, ferè rotunda, quinquepartita, & pulchrè crenata: Caulis cubitalis, enodis Flores sustinet tanquam in umbellis exiguis albos, quibus succedentia Semina echinata veluti lappulæ vestibus adhærescunt. Chymica Analysi Planta hæc, præter quamplurimos acidos Liquores, Spiritum præbet urinosum, & Sal volatile concretum, multumque Olei & Terræ. Continet insuper Sal ammoniacum, Sulfur, & partes terrestres, hinc vulneraria est & deobstruens. Adhibetur ergò inter cætera Vulneraria in Juribus, Potionibus, Decoctis ad Hæmorrhagias omnes, atque ad Viscera reseranda. Hæc de* Sanicula, *quàm* Marem *appellant.* Sanicula *verò* Fœmina quibusdam, aliis Helleborus niger J.B. *non tam ad* Imperatoriam, *quam ad* Astrantiam *reducenda: estque* Tournefortio Astrantia major, corona floris purpurascente. *Est & Planta alia quam Rhizotomi hîc* Saniculam fœminam *vocant; sed reverà est* Geranii *species.* Saniculas, *quas vulgò* Alpinas *vocant, quasque quidam Botanici ad* Primulas Veris *reducunt,* Tournefortius *ad* Auriculas Ursi *reducendas esse existimat. Ad quod Genus etiam refert* Cortusam Matthioli *&* J. Bauhini, *vocatque* Auriculam Ursi laciniatam, *seu* Cortusam Matthioli, flore rubro.

CCXCIX. LIGNUM SANTALUM.

Σαντάλον. Germ. *Santal.* Gall. *Santal blanc, citrin rouge.*
(Album, *Matth. Lon. Cord. hist. Cast. Garz. Tab.*
(Rubrum. *Matth. Lon. Cast. Garz. Tab.*
(Citrinū, *Cord. hist. Lon.* Flavū *Tab.* Pallidū, *Matth. Garz.*

Ligna sont *exotica* ea Indiis ad nos transportata.

Præstantissimum est *Citrinum*, succedit *Album*, infimas tenet *Rubrum*, planè inodorum. Eligendum autem *Citrinum* suaviter fragrans, magnam habens medullam, grave, nodosum. Hujus in defectu recipi potest *Album*.

Vires. Refrigerant 3. (aliis 2.) siccant 2. aperiunt, Epatica sunt ac Cardiaca. Usus præcipuus in Lipothymia, Palpitatione Cordis, Obstructione Epatis, &c. Externè in Catarrhis, Cephalalgia. Vomitu, Epatis Intemperie calida (in Epithematis), &c.

N. Santalum Rubrum magis refrigerant ac astringit, quàm reliqua.

P R Æ P A R A T A.

1. *Extractum gummosum*. Fit ut aliorum Lignorum Extracta cum Spiritu Vini.

N. Quercetanus parat cum Aqua aliqua Epatica, e. g. Agrimoniæ.

2. *Species Diatrion Santalon*. V. D.
3. *Unguentum Santalinum*. V. D.
4. *Ceratum*, seu *Emplastrum*. V. D.
5. *Trochisci de Santalis*. V. Disp.

CCC. S A N T O N I C U M.

SAntonicum, Absinthiacum. Germ. *Wurmkraut.* est *C. B.*
(Judaicum.
(Alexandrinum. *Hujus Semen officinale solùm.*
(Ægyptiacum.
(Gallicum.

In-

SANICULA MONTANA PEREGRINA,

Vulgò

CORTUSA SPICATA AMERICANA. FLORE HERBACEO ROBINI.

HÆc, cùm sit Exotica, nec usus ejus innotuerit, non adhibetur in Medicina. (Y)

CCXCIX. SANTALUM LIGNUM. *Ligni Santali tres* habemus *Differentias* in Officinis, *Album*, *Citrinum*, ac *Rubrum*. Superiùs mentionem feci *Santali Cærulei*, quod est *Lignum Nephriticum* exoticum. Hac vice de tribus speciebus, quæ sunt etiam exoticæ, & ex Indiis ad nos adsportantur. Usitatissimum est *Citrinum*, & hinc *Rubrum*.

Vulgò dicitur, quòd sint *Hepatica*, id quod ex Modernorum Theoria explicandum & applicandum venit ad Massam Sanguineam. Adduntur *Decoctis Lignorum* in Morbo Venereo, Phthisi, & Catarrhis usitatorum, in quibus Calorem, id est Amaritiem, & vim exsiccandi reliquorum Lignorum corrigunt. Sic imprimis in Phthisi inveterata, quæ à quamplurimis curari solet per *Decoctum Ligni Guajaci*, sunt, qui præferunt *Decoctum Santalorum*, sive sit *Rubrum*, sive, quod melius, *Citrinum*, & commendatum fuit multum *Decoctum* tale à PRÆVOTIO in curanda Tabe seu Phthisi, etiam hæreditaria, & imprimis virtutes hujus *Decocti Santalorum* contra erosionem Pulmonum, & Phthisin commendatam videbitis in FONSECA *l. 2. Cons.* 58. non minùs quàm in RIVERIO, ejus olmirum *Praxi lib. 7. c. 7.* A quamplurimis aliis præfertur etiam *Decoctis Ligni Guajaci* & *Sassafras* usitatis: imprimis tunc temporis erit egregium, si singulis dosibus addatur ℥j. *Terebinthina Veneta*, hujus enim vis Pulmonum Ulcera purificandi, & consolidandi est mirifica. Ut *Decoctum* magis fiat appropriatum *Vulnerarium Antiphthisicum*, addi possunt *Plantæ Vulneraria*, & præ cæteris in Phthisi apertæ, ut *Hedera terrestris*, *Pyrola*, *Veronica*, *Hypericum* & similes. Quod dixi de Phthisi, intelligendum quoque est de Catarrhis, à Lympha acida, & inordinatè mota obortis, sæpiusque cum Phthisi conjunctis: in his non infimum obtinet locum hoc: ut & reliqua *Decocta Lignorum* debitè præparata. Paratur autem, uti reliqua.

Santalum album est vulgatissimum *Lignum Arboris* in Insula Timor, in Medicina minimè efficax.

Santalum Citrinum solet esse optimum, unde reliquis præfertur. Est *Medulla* solida *Arboris* Timorensis baccisferæ, *Serrante dicta*, colore citrino ab integumentis exterioribus separata, saporis amari, aromatica, odoris fragransis & grati. Nascitur in Insula Timor, Insulis Moluccanis vicina, in qua illæ tantùm Arbores ab incolis cæduntur, quæ gratum odorem spirant. Odorem enim habet suaviter stomaticum, & decantatum in temperanda ac corrigenda Acrimonia Bilis vitiosa, item corrigenda Lympha catarrhali; unde maximè commendatur Veteribus pro *usu*, ut vocant, *hepatico*, in *Decoctis Lignorum* ad *temperiem* Sanguinis conservandam: Sed Modernis rarus est usus, nisi quòd ad Phthisin commendetur, simulque & Atrophiam, in specie, quæ est ex vitio Stomachi, vel Massæ Sanguineæ.

Santalum Rubrum est *Lignorum Arboris* Indicæ siliquosæ, spinosæ, ab integumentis exterioribus separatum, solidum est, ponderosum, coloris intensè rubicundi, sapore fatuo cum levi adstrictione, odore nullo. Affertur ex India Orientali extra Gangem, in quo loco natali usurpatur contra Febres, imprimis Ardentes. Pariter optimo consilio additur *Decoctis in* Phthisi & Atrophia usurpandis. Experientia enim confirmatum est, quòd rectificet & renovet Massæ Sanguineæ fermentationem: unde à quibusdam *Decoctum Santalinum* in *Julepis* usurpatur pro Cura Febrium Ardentium Continuarum, Tertianarum Intermittentium, & similium, quæ blanda diaphoresi vires restaurant. Conspirat enim *Santalum Rubrum* cum aliis *Sudoriferis Lignis*, propterea etiam aliis additur. *Decoctum* hoc vocatur *Decoctum Rubrum*, propterea, quia habet Colorem Rubrum; item *Decoctum Alterans*. Habet præterea *Santalum Rubrum* vim adstringentem, sicque corroborantem Viscera, unde Sputo sanguineo laborantibus interdum propinatur. Interim LUDOVICI in *Pharmacia* non dubitat *Lignum Brasilianum* cum *Santalo Rubro* æquiparare. Vim cordialem habet nullam.

Parari solet cum *Spiritu Vini Tinctura ex Santalo Rubro*, quæ commendatur pro corroborando Hepate, & Massæ Sanguineæ Fermentatione rectificanda. Huic *Tincturæ* si addantur aliquot grana *Scammonii*, fit *Tinctura* moderatè alterans & laxans, suave enim fit, & elegans evadit Medicamentum.

Ex *Ligno Santalo* per Retortam igne aperto, ut & omnibus reliquis Lignis, destillatur *Spiritus acidus*, qui egregiè temperat Æstum Bilis, sive Salis volatilis oleosi, & propterea convenit in Æstu æstivo, & aliis Incalescentiis Corporis & Morbis calidis.

Emplastrum, & *Unguentum*, de quibus habet AUTHOR, sunt in usu contra nimium Ardorem Hepatis & Renum: fit enim interdum, ut ex Sanguinis stagnatione, & nimio harum Partium Tumore & Dolore, facilè in iis excitetur Calor, Inflammatio, & Ardor; in quo Ardore convenit tale *Emplastrum*, quod cum *Oleo Nymphææ* malaxari, & Partibus nimis dolentibus applicari solet. (Z)

CCC. SANTONICUM. *Santonicum* aliud *Veterum*, aliud *Nostrum* est. *Veterum Alexandrinum* dictum, est species *Absinthii*, quod in Alexandria Ægypti cre-

(Y) *Planta hæc an erit* Cortusa Americana, flore spicato stellato? *Hujus descriptionem affert* Raius Hist. 1085. *eamque siccam, à Cl.* Sloane *transmissam, se vidisse ait. Citat* Hermannum in H. Lugd. B. *sed ibi illam haud reperire datum est.*

(Z) *De* Santalo Ligno *primùm mentionem factam invenimus apud Arabes. Quamquàm vulgò in tres distinguatur species*, Album *scilicet*, Rubrum, *&* Citrinum; *nihilominùs Arbores illam ferentes, adeò inter se similes sunt, ut nullum inter ipsas agnoscatur, nisi detracto Cortice, discrimen. Putant ergò nonnulli unicum esse* Santalum, *at diversi Climatis ratione, nunc* Album *evadere, nunc* Rubrum, *nunc* Citrinum. *Arbor hæc Nucis juglandis æquat altitudinem: Foliis ornatur Lentisci foliis similibus: Flores ex aures nigrescunt; Fructus demum nostra Cerasa referunt, primùm viridia, mox maturitate nigrescentia, gustu insipido. De Santalorum viribus, nil est quod addam: illud solum notaverim, hujuscemodi Ligna non solùm contundenda: sed diu maceranda & incoquenda Liquoribus esse, ut activa principia, satis in firma & solida misti compage delitescentia, tandem extricentur, & vim suam exserant.*

Insignitur Semen Sanctum, seu Sementina, *Matth.* & Semen Zedoariæ, *Lob. Cast.* Absynthium Seriphium, Alaandrinum Semen Cinæ, *Cord.* Sementina, *Dod. Tab.* (cui & Santonicum) Santonicum & Semen Sanctum. *Lon.* Ger. *Zis-vvensamen*, *Warmsamen*. Gall. *Semence à Vers.*

OFFICINALIA NATIVA.

Semen, quod affertur ex Aleaandria Ægypti.

N. Sunt, qui & ea Absynthio Saatonico Ægyptio, Semen Zinæ colligi volunt. Hoc videatur apud *Matth. Dod. Lob. Tab.*

Vires. Calfacit & siccat: saporis amari est. Usus in Lumbricis cujuscunque generis enecandis, fugandis, & eapellendis.

PRÆPARATA.

1. *Semen Santonicum praparatum*, i. e. in Aceto destillato diebus & noctibus (4. 5.) maceratum atque easiccatum.
2. *Confectio Seminis Cina*, Germ. *Uberzogen Wurmsamen*.

CCCI. SAPONARIA.

Σ*τρύθειον*, *Diosc. Fuchs. Lon.* Saponaria, *Trag. Dod. Lob. Tab. Cam. Ger.* Viola agrestis, *Trag.* Saponaria major lævis, *C. B.* 1. Germ. *Seiffenkraut*, *Speichelvvurtz*. Gall. *Saponaire*, *Herbe à Foulon.*

Crescit passim juxta rivulos, & vias. Floret Majo.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia, sed rarò, & *Radix*.

Vires. Calfacit, & sic strenuè attenuat, aperit. Sudorifera est. Usus in Asthmate, Utera Mensibus ciendis, Lue Venerea. Extrinsecùs Ptarmica est, Tumores ac præcipuè Penis discutit.

CCCII. SARSA-PARILLA.

SArsa-parilla, Smilaa aspera Peruviana, *C. B. 'a. Tab. Ger.* Zarzaparilla, *Matth. Mon. Garz.* Zarzaparilla Peruviana, *Dod.* Zarza seu Sarsaparilla, *Cast.* Sarsaparilla, *Lon. Trag. Lob.* Sarmentum Indicum. Germ. *Sarsaparill.* Gall. *Salsepareille.*

Nomen accepit à similitudine, quam cum Smilace aspera, (Hisp. Zarzaparilla) habet.

Triplea est ea (*Nicol. Monardo* monente): adfertur scil. 1. ex Hispania Nova, quæ candidior ad pallorem tendens & gracilior, 2. Ea Provincia Hoaduras, quæ cinerea, nigrior, & crassior, priorique melior est, 3. Ea Provintia Quitto, locis Urbi

---

crevit, & non ampliùs apud nos prostat; sed hujus loco ferè usurpatur *Gallicum*.

Dubium est: an *Semen* istud, quod nomine *Santonici* in Officinis prostat, sit genuinum; an verò ex *Tanacete* desumptum. Non esse genuinum defendit FEHR *de Absynthio p.* 16. Istud verò genuinum esse, nempe *Gallicum Santonicum*, & ea *Santonia*, Galliæ Aquitaniæ Provincia, ad nos apportari, videbitis dilucidatum ab ELSCHOLZIO M. A. N. C. *Ann.* 6. & 7. *Obs.* 227. *p.* 169.

Hoc adhuc commendamus ad *Lumbricos fugandos*, propter quam vim specificam obtinuit nomen Ger. *der Warmsaamen*, idque communiter cum *Anisa* præparatum, hoc est reverà castratum. Potiùs ergò *nudum Semen* propinatur à ℈j. *ad* ʒß. pro diversitate Ætatis in *Lacte materno*; Adulcioribus in *Aqua Zedoaria*, *Graminis*, *Florum Persicorum*, *Hyperici* & similibus, vel in Vehiculo *Lactis*, ut hujus dulcedine allecti Lumbrici, admisti Seminis in usu interimantur: qua ratione sola adhiberi solet, sive solum, sive admisceatur *Cornu Cervi ustum*, *Semen Hyperici*, aut etiam *Aloe*, & quod omnibus meritò præfertur, tantillum *Mercurii dulcis*, qui est infensissimus hostis omnis progeniei verminosæ.

Vis hæc, utut satis sit decantata, nihilominùs ROCHAS, Gallus, qui scripsit *de Rebus mineralibus seu metallicis*, hoc rejicit, quando dicit: quod potiùs pro gignendis, quàm enecandis Vermibus faciat, ea eo, quòd ea *Semine* hoc tribus partibus *Farina* optimæ, affundendo *Aquam* tepidam, commiatn, & in loco calido posito, Vermes copiosissimi intra 24. horas generentur: & simili modo in Corpore tales eainde asserit produci posse *Vermes*. Sed vana hæc sunt; cùm omnia ferè fermentantia aut putrefacta Vermes producant. Quoniam ergò hoc fit ab omnibus Vegetabilibus, idem similiter verum erit de *Santonico*. Sic v. g. *Absinthium*, quod, si quid aliud, resistit Vermibus, si putrescat, & resolvantur ejus partes constitutivæ, fiunt ea illo Vermes; id quod etiam verum est de *Aloe*, quæ tamen non inferiorem propterea vim contra Vermes obtinet. Imò ex omnibus *Plantis*, quando putrescunt, generantur Vermes, & quidem diversæ species, & singulares: sic ea *Melle*, & *Mica Panis* copiosissimæ generantur *Formica*: item ea Indusio usitato in acervum *Tritici* immisso, brevissimo tempora generantur perfecti *Mures*.

Experimentum ergò ROCHAS nihil probat. Aliàs notando hic venit fraus & impostura Empiricorum & Circumforaneorum, quorum mentionem facit TABERNÆMONTANUS *p.* 25. quòd hi multos Morbos attribuant Lumbricis, utut Ægri planè nullos habeant: utque suis dictis fidem faciant, recipiunt Lumbricos, exsiccant, pulverisant, sicque propinant, indeque fit, ut generentur in Intestinis, eainde Lumbrici alii, quos postero die per Medicamenta Vermes eapellantia eaturbant. Videatur TABERNÆMONTANUS *loco dicto*, qui multus est in perstringenda hac fraude. (*A*)

CCCI. SAPONARIA. *Saponaria*, Germ. *das Seiffenkraut*, *simplex* habetur, & *Flore pleno*. Veteribus incognita fuit, & propterea internus ejus usus rarus est.

Decoctum Herba totius potens est *Sudoriferum*, & quo ipsa etiam feliciter in Cura *Luis* Venereæ usus est SEPTALIUS *in Cautelis*, & *Animadversionibus p.* 287. Unde nonnulli *Saponaria Folia*, tanquam appropriata, addunt *Decoctis Venereis*. BORELLUS *Cent.* 8. *Obs.* 18. contra Epilepsiam commendat, ex eo, quòd si coquatur Herba contusa, inter coquendum copiosam spumam & bullas emittat, qualis conspicitur circa Os Epilepticorum in paroxysmo, ex qua Signatura concludit, Epilepticis eam prodesse.

Post usum internum, *externè* frequentiùs usurpatur pro *usu cosmetico* in *Balneis* & *Lotionibus*. Sic *Folia* & *Flores Saponaria* decocti maximè usurpantur pro Scabie & totius Corporis defœdationibus: abluuntur enim hoc *Decocto* Membra à Scabie, aliisque impuritatibus correpta: item in declinatione Icteri, pro abluendo Colore tam flavo, quàm nigro, decocta in *Balneis* vel sola, vel cum *Fumaria*, *Lapatho*, & similibus; purificat enim Cutim, & eandem nitidam reddit. (*B*)

CCCII. SARSAPARILLA. *Sarsaparilla* Planta est eaotica, quæ à quibusdam Practicis etiam, & quidem sæpissimè, vocatur *Smilax aspera*, vel *Radix Smilacis aspera*. Hæc enim *Smilax aspera vulgaris* magnam similitudinem gerit cum *Sarsaparilla*, & reverà est *Smilax aspera Peruviana*, quæ adfertur ex Insula Indiæ Occidentalis Peru.

Radix lignosa, longa, & teres est, sarmentosa, calami eras-

(A) Santolinæ *nomine comprehendit* Tournefortius *varias ab Autoribus* Abrotani fœminæ *dictas species*. *Est enim reverà* Santolina (*vulgò* Santonicum) *Plantæ Genus* Absinthio & Abrotano *valdè simile*; *ab illis tamen*, *Floribus* (*qui flosculosi sunt*) *majoribus*, & *propria quadam facie distinguitur*. *Vulgatior species est*, *quæ* Santolina foliis teretibus Tournefortio, C. Bauhino Abrotanum fœmina, foliis teretibus *appellatur* à J. Bauhino Chamæcyparissus *dicitur*, &, *non injuria*, *Plantam hanc inter Suffrutices à quibusdam connumerari ait*: *unum ex Radice lignosa Virgulta emittit cubito altiora*, *tenera lanugine incana*: *in his Folia unciam longa*, *incana*, *denticulata*, *odore medicamentoso*, *sapore partim acri*, *partim amaro*: *Flores Tanaceti luteis floribus assimilat*. *Santolina anthelminthica*, *seu vermicida*, *Planta est*, *atque ea creditur*, *quæ Semen fere*, Semen sanctum, & Semenzinam *appellatum*. *Sanè* Semen Sanctum *dictum*, *ex Oriente ad nos affertur*, *eoque vulgò ad Infantum Vermes necandos utimur*: *haud abs re erit credere*, *Semen illud à Planta in iis regionibus ferri*, *quæ inter* Santolinas *sit connumeranda*.

(B) Saponaria vulgaris *est sanè inter* Lychnidis *species recensenda*: *dicitur* Tournefortio Lychnis sylvestris, quæ Saponaria vulgò. *Ex hujus Plantæ tenui Radicula Caules plures surriguntur cubitales*, *subrubentes*, *geniculati*: *Folia è geniculis bina Gentianæ cruciatæ*, *trinervia*: *Flores Lychnidis velut in umbellam dispositi*, *ex albo purpurascentes*, *odorati*: *Semen in Capsula compressum*, *spadiceum*. Saponaria *amarissima Planta est*, & *vix cæruleam papyrum rubefacit*: *quod ostendit*, *Sal Terræ naturale*, *quod summa pollet amaritie*, *in Plantam transivisse*, *absque alia mutatione*, *quàm quòd cum multo Sulfure se copulaverit*. Saponariæ Decoctum *Sabiem sanat*, *imò ex* J. Bauhino & *Vestium maculas delet*: *unde nomen*,

Urbi Guajaci viciuis, unde Zarzaparilla Guacillana dicitur, quæ ex cinereo nigricans, major, & crassior adhuc est cæteris.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix lignosa, prælonga fibrosa, unifortis.

Eligenda quæ coloris aliquantulùm oigri, recens (noo cariosa) gravis, flexibilis, nec frangibilis.

Vires. Calfacit moderatè, siccat, partium tenuium, sudoriferaque. Usus præcipuus in Lue Venerea, quam specificè curat, in Catarrhis atque inde natis Affectibus, e. g. Arthritide, &c.

(Utuntur quidam *Extracto.*)

CCCIII. SASSAFRAS.

ARbor est prægrandis, nascens in Florida, Folio ficulneo, Cortice ex fulvo nigricante, aliquantulùm acri sapore, sed aromatico, odore Fœniculum redulente.

Dicitur Pavame, seu Sassafras, *Mon. Frag.* Germ. *Fenchelholtz.* Gall. *Du Bois Sassafras.*

OFFICINALIA NATIVA.

Lignum & Cortex, qui præfertur Ligno, masimè si ex *Radice* fit, quippe Radix reliquis partibus prævalet, adeoque & ejus Cortex.

Vires.

crassitie, cujus plures es unocapite prodeunt, intùs candida farinacea, saporis subacris, magis tamen glutinosi, odoris oullius evideotis. Utut autem exigui admodùm odoris & saporis sit, constat tameo particulis oleosis & onctuosis, non secus ac *Radix China*; quibus particulæ subtiles volatiles involvuntur, & impediuutur, ne seosibus percipiaotur.

Quoad *Vires*, ionotuit Iodis pro euranda *Lue Venerea*, unde usus est creberrimi io *Decoctis Lignorum Sudoriferis* Galenicorum, pro scopo sudorifero in Morbis vel Malignis & Pestilentialibus, vel Chronicis pertinaciotibus, à crassis leotisque Humoribus ortis, & quibuscunque in casibus: vid. GABELCHOVERUS *C. 6. Curat. 37. p.* 80. qui Criseos saltem rudimento appareote in Urina, in Febribus Malignis etiam ardentissimis, præmissis Universalibus, *Decoctum Sarsaparillæ* felicissimè usurpavit: idque eò magis erit io usu, si non sint simplices, sed complicatæ cum Peripneumonia, Pleuritide, & Inflammatione Partium erysipelacea, sive ioternarum sive externarum, quæ ooo meliùs possunt curari nisi per *Sudorifera*, inter quæ primaria est *Sarsaparilla*. Imò propter vim sudoriferam io omnibus Affectibus, ubi opus est Sudore, etiam in Anasarca, & io Affectibus Catarrhalibus, & quibuscuoque vitiis Lymphæ, vel retardatæ, vel non debitè moræ, *Decoctum*, vel *Essentia Sarsaparillæ*, vel solius, vel cum aliis mistæ, usitatissimum est; aufert enim peccantem Humorem. Sed, si ritè rem consideremus, ejusdem, si noo poteotioris, est virtotis *Radix Tormentillæ* nostras. (C)

Tom. IV.

CCCIII. SASSAFRAS. *Sassafras Lignum* est similiter esoticum, Arboris bacciferæ *Pavam* dictæ, & es India Occidentali, beneficio Hispanorum, ad nos traoslatum. *Odorem* habet instar *Fœniculi*, & propterea à quibusdam dicitur *Lignum feniculatum*; propriè tameo loquendo, *Radix* potiùs est cum *Cortice* cinereo ferrugineo, quàm sic dictum *Lignum*: vid. M. A N. C. *Ann. 1. p.* 232. De hujusmodi *Lignis exoticis* optimè omnium scripsit MANARDES, Medicus Hispaous, in *Tract. de Plantis India*, qui satis prolixius est describendis Lignorum viribus, imprimis *Sassafras.*

Quoad *usum Medicum* observetur hic, quod monet CORTESIUS *in Pharmacia Messanensi p.* 503. Quod sc. *quoad electionem*, debeat assumi recens, colore cinereo, saporis acriusculi subdulcis aromatici, & egregiè fragrans cum *Cortice* imprimis & *Radice*, istud enim, dicit, quòd *Cortice* careat, non ita esse efficax, sed omninò iovalidum. *Cortex* enim semper *præstat* ipso *Ligno*, cùm sit magis aromaticus, & odore fragraos, quàm reliquæ Lignosæ partes: ideoque semper Cortice suo adhuc incrustatum Ligoum pro usu Medico eligatur. Dicitur *Panacea & Alexipharmacum Catarrhorum in Consiliis* BRUNNERI, & meritò; usus enim *Decocti* est in Affectibus Pectoralibus & Catarrhalibus, pro vitiis Lymphæ acidioris & acrioris corrigeodis. Cæterùm quod hic dico de vi catarrhali *Ligni Sassafras*, à quibusdam affirmatur de *Cortice Tamarisci*, quod eodem modo præparatus & usurpatus ac *Lignum Sassafras*, non minùs usitatus

Hh sit

(C.) Salsaparilla Sarceparilla, & Zarzaparilla *idem sonat Officinis. De ea hæc habet* Monerdus ex Clusio exot. pag. 316. *Ex Hispania nova ad veterem Hispaniam translata planta, multis radicibus duos cubitos & ampliùs longis, colore cinereo dilutiore, ramis nodosis & lignosis, Floresne aut Fructus ferat, se ignorare fatetur: candidiores Radices profert, quam Provincia Hondurus mittit. Hispani* Zarcaparillam *appellaverunt, quòd* Smilaci asperæ *perquàm similis videretur, quę* Zarcaparilla *Nuncupatur ab ipsis. Indi ea utebantur, minutim concisam in Aqua macerantes, deinde in mortario tundentes, ut in mucaginem converteretur, quę colata exhibebatur ad sudorem in morbis Chronicis promovendum.* Monardus *varias affert præparationes & exhibendi modos: Aquam scilicet decoctione paratam,* Syrupum *unum & alterum,* Pulverem, Catepotia. *Meminit & alterius* Zarcæparillæ, *quę ex Provincia Quito infertur, circa flumen Guajaquil nascens, a quo flumine Guajaquil putant incolę hujus plantę virtutes oriri.* Monardus cap. 22. *apud* Clusium in exot.

Nardus Antonius Recchus in reb. Med. novæ Hisp. lib. 8. cap. 41. *&c. notat* quatuor Zarzæparillæ species. *I.* Mecapatli Paratle *vocant, & est ipsissima* Smilax aspera nostras vulgaris, *in suburbiis Urbis Mexicanę frequentissima. II.* Quauhmecatl *dicta, Radicibus surculosis, caulibus volubilibus & spinosis, capreolis minutis, foliis Ocimi, sed crenatis. III. ab hac parùm absimilis, sed radicibus tenuioribus. Has Zarcæ species quidam cum* Chinà *confundere volunt, differunt enim tantùm crassitie Radicis; sed falsò ex* Recho. *Advertit* Torrentius *in* notis ad hunc locum, Zarcam *&* Chinam *esse quidem Plantas specie discrepantes, sed ratione foliorum, florum, baccarum, radicum, saporis, virium, ad idem Genus reducendas. IV. demum species* Quauhmecapatli, *quę ad nostras Officinas affertur, foliis magnis cordiformibus, caulibus volubilibus & spinosis, radice surculosa, fructu nullo.* Recchus l.c.

Favius Columna in annotationibus ad hunc locum Recchi pag. 888. *notat à* Prospero Alpino de Plantis Ægypti *depingi & describi Plantam, à se in Zacintho Insula visum,* Zarcæparillæ *congenerem, si non eandem; quæ folia habet non ovalia, nec juxta petiolos lunata, spinis tamen horret; & vires easdem obtinet. Vide Iconem* Alpini de plant. Ægypt. cap. 43. 141.

Gulielmus Piso duas *affert* Zarcæparillæ species, *quarum primam* Ivapecanga *& nobiliorem vocat; hæc in silvis littoralibus repit, caule sarmentoso, lento, spinoso: Folia virentia alterna, in quibus tres nervi secundùm longitudinem, quamplurimæ venulæ transversim observantur: binæ Claviculæ singulis foliis connectuntur, quibus vicinas Plantas amplectitur: Flores racematim, quibus succedunt Baccæ, primò virides, mox cinnabrinæ, demum nigræ, pediculis insistentes, ac uno vel gemino ossiculo præditæ. Secundam speciem ignobiliorem Lusitani* Salsa de Praye, *seu* Zarcam littoralem *appellant: verè videtur* Convolvulus marinus. Piso hist. lib. 4. cap. 65. 258.

Hispani Zarcamparillam *hanc Plantam appellavere ob cognationem, quam cum* Smilace aspera *habet, quam* Zarcam parillam *quoque vocant, quasi dicas* Rubum Viticulam, Rubus *enim* Zarca *Hispanicè ex* Lacuna *dicitur,* Parra *est* Vitis, *adeòque* Parilla Viticula. Matthiolus *falsò ait* Zarzæparillæ *Radicem similem esse Radici* Æbuli. *Demum* J. Bauhinus Salsaparillæ *utendi modum integrum transcribit ex* Monardo loco cit. J.B. 2. 117. &c.

Hæc habet de Salsaparilla Pomet. *Nomine* Salsæparillæ *veniunt longæ quædam filamenta Radicis Plantæ per muros & arbores repentis, quæ Folia habet acuta, longa, nervosa, & viridia: claviculas habet; in summitate ramorum Flores profert albos, quibus Fructus succedunt rubri, subacidi. Frequens est in Nova Hispania, in Provincia Peruana, & in Indiis; est* Smilax aspera, major. *Est & altera* Salsaparilla *crassior, sed ignobilior, de* Marignan *appellata. Eligenda longa, calami scriptorii magnitudine, externè grisea, internè alba, sed duabus radiis rubicundis donata, in duas partes fissilis, quæ & pulverem divisa non reddat, & ebullitione Aquam rubro inficiat colore.*

Est demum in Horto Malabarico, *Planta* Cari-Villandi *dicta, Bramanicè* Carapu, *cujus Radix crassa, lignosa, dura, fibras tenues, lignosas, ac rigidas spargens: rami tenues, nodosi, spinis deorsum versùs tendentibus & capreolis instructi: Folia crassa, viridia, cuspidata, rigida, costis eminentibus: Flores in capitulum prodeuntes, hexapetali staminibus viridibus ornati: Fructus parvi subrotundi, primò virides, deinde subnigri, monospermi, saporis expertes. Malabarenses loco* Salsæparillæ *hanc Plantam habent.* Hac Mal. 7. 59.

Vires. *Cortex* calfacit & siccat ad gr. 3. *Lignum* calfacit & siccat 2. attenuat, aperit, discutit, Sudores movet. Usus præcipuus in omni Morborum genere, præsertim Obstructionibus tollendis, Partibus internis roborandis, in Sterilitate emendanda, & Venereæ Lue curanda.

N. Instar Panaceæ in Catarrhis habetur.

P R Æ P A R A T A.

1. *Extractum*. Fit l. A. Vid. lib. 2.
2. *Sal*. Habetur.
3. *Oleum stillatitium*. Vid. lib. 2.

CCCIV. SATUREJA.

Θύμβρα, Θύμβρον. Germ. *Saturey*, *Sangenkraut*. Gall. *Sarriette*, *Saturée*.

Satureja est C. B.
1. Hortensis seu Culinaria, sativa. *Hæc usualis*.
2. Montana.
3. Spicata.
4. Cretica.
5. Thymi folio.

Insignitur Hyssopus agrestis, *Brunsf.* Satureja, *Trag. Lon. Dod. Lob. Tab. Cam.* Satureia altera, *Matth.* sativa, *Fuchs. Cord.* sylvestris, 2. *Cast.*

Colitur in hortis. Floret integra ferè æstate.

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

Herba cum *Floribus*.

Vires. Saporis ac odoris est actis ac calidi, unde & calida ac sicca censetur g. 3. attenuat, aperit, discutit. Usus in Affectibus *Ventriculi*, Cruditate, Anorexia, &c *Pectoris*, Asthmate: *Uteri*, Mensibus obstructis. Visum acuit. Extrinsecus discutit Tumores, Doloresque Aurium sedat.

N. Pulices necare dicitur strata in cubili.

P R Æ P A R A T A.

1. *Aqua*. Ex Herba florente.
2. *Oleum stillatitium*.

CCCV. SA-

---

sit, quàm illod. Et cum Catarrhorum fons sit ex Stomacho, quando ob Chylosio læsam Massa Sanguinea fit serosa, & exinde destillata Lympha abundante ad Glandulas, fiunt Defluxiones Catarrhales. *Vim* etiam egregiam *Lignum Sassafras* obtinet *stomachicam*, Stomachi tonum roborat, & Cruditates acido-viscidas corrigit, adeò ut BARTHOLETUS *in Tr. de Respiratione* commendet valdoperè contra Anorexiam & Apepsiam *Sal Ammoniacum* usurpandum cum Decocto *Ligni Sassafras*, quoniam aromatica ejus vis potenter Apepsiam & Anorexiam corrigit. Quin & *vi sudorifera* pollet & hinc optimè in Febribus Petechialibus usurpari potest pro *Julepis* cum *Scorzonera* vel *Cornu Cervi*. In Cura Luis Gallicæ ingreditur similiter, ac *Lignum Guajacum* & alia, *Decocta Sudorifera*, sicut etiam viribus conspirat cum *Ligno Guajaco* Diaphoreticis & Sudoriferis, Lui Venereæ curandæ dicatis, sed magis hoc aromaticum & oleosum temperatum est. Sunt etiam, qui huic *Ligno Lignum Juniperinum* æquipollere existimant.

Denique *interno usu* etiam commendari solet contra Sterilitatem ortam ex vitio Seminis & Uteri squalidi, ac serosis & mucilaginosis Excrementis referti.

Ex *Ligno Sassafras*, ceu aromatico subjecto, egregia *Essentia* seu *Tinctura* cum *Aqua Spirituosa Serpilli*, vel *Aqua Benedicta Serpilli Mynsichtii*, vel *Spiritu Serpilli* appropriato, paravit B. D. MICHAELIS. Huic scilicet infunditur *Rasura Radicis* ac *Corticis Sassafras*, & stent in digestione ad aliquod tempus pro extractione *Tinctura*, quæ in Affectibus Catarrhalibus, vespertino tempore sumpta, ad corrigendam acrem Lympham, & confortandum Stomachum, in specie Cruditates acidas primarum viarum corrigendas, egregia est; quia Digestionem primam Stomachi corrigit: hinc & in *Elixirio Stomachali* Lignum hoc basin constituit. Dosis Cochl. j. alterumve.

Propterea *Essentia Ligni Sassafras* cum *Spiritu* vel *Aqua spirituosa Serpilli* parata vocari solet à quibusdam *Essentia Catarrhalis*, idque imprimis, si addatur huic *Essentia Succinum* vel *Essentia ex Succino*, quod ipsum valdè quoque est commendatum ad Catarrhos; de quo plura habebimus, ubi de *Serpillo*; cujus *Spiritu* ceu *Menstruo Essentia Succini* paratur. MYNSICHTIUS in suo *Armamentario Chymico* etiam habet *Tincturam Ligni Sassafras*: quæ facilis paratu ac egregia est, & valdè commendatur ab eo contra omnes Defluxiones catarrhales, quas ipsas absumere, & radicitùs tollere dicit. Paratur *Tinctura* hæc solùm ex *Ligno Sassafras* in *Aquam fontanam* puram & calidissimam infuso: sic enim evadit Tinctura rubinea, quæ parùm aromatizatur cum *Cassia lignea*, vel *Cinnamomo*, & *Nectar Catarrorum* dicitur. Contra Sterilitatem ex causa suprà dicta commendatur, vel simplex, vel cum *Aromatibus Uterinis*, v. g. *Anthophyllis*, *Cinnamomo*, & similibus, utpote quæ, imprimis *Anthophylli*, vim uterinam egregiam habent: unde cum his mixta *Essentia Sassafras* erit utilis in Sterilitate.

Propter *Resinam* copiosam & aromaticam *Lignum Sassafras Oleum duplex* suggerit.

1. Per se ex retorta *destillatum empyreumaticum*, quod, ut Lignorum cæterorum *Olea*, super *Cornu Cervi ustum* rectificando fœtorem deponit, & Sudoriferum potens evadit.
2. *Rasura* ejus per vesicam cum *Aqua* destillatum *Oleum* suggerit æthereum seu aromaticum, egregium & suave, acrius tamen quàm *Oleum destillatum Fœniculi*, cum quo sicut ratione odoris convenit; ita in casibus multis huic commodè substitui potest. (*D*)

CCCIV. SATUREJA. *Satureja* à quibusdam Practicis etiam solet vocari *Thymbra* & *Thymbron* Græco vocabulo à θυμοῦν, quod fortem de se *spiret odorem*, & sæpiùs quidem hoc nomine venit, quàm *Satureja*. *Satureja* ita dicitur tum *à saturando*, quòd in Alimentis Veterum *Condimenti* loco fuerit adhibita, tum quòd *Satyris*, hoc est ad excitandam Libidinem, conferat.

Inter varias species, *Hortensis* seu *sativa* est in usu, Planta pumila, suavem tamen spirans odorem.

Est simplex *aromaticum* & *nervinum*, *Hyssopo* & *Serpillo* ferè congener, & ad eorum naturam accedens, Affectibus Pectoris, ubi expectoratione & detersione opus est, conducit: Sale enim suo volatili aromatico egregiè detergit sordes Pulmonum & Pectoris indeque enatas Tusses & Asthmata curat. Præter ea, quæ AUTHOR enarrat, imprimis etiam commendatur ad Lethargum, Carum, & similes Capitis Soporosos Affectus, sive internè misceatur cum aliis, sive in specie externè *Decoctum Satureja* in *Vino* calidè admoveatur Occipiti: sicuti etiam per hujus *Decocti* aliquot guttas instillatas Auribus, Soporosi inde excitari dicuntur; vid. LOTICHIUS *Obs. lib.* 2. *cap.* 1. item SCHENCKIUS *lib.* 1. *Obs.* Quandoque etiam in Aphthis, & aliis Faucium, Oris & Tonsillarum Affectibus, necnon Vulneribus & Ulceribus Faucium, in Vino cocta, vel per se, vel addito pauco *Melle*, usurpata legitur pro Collutione Oris. *Diaphoretica* est egregia, & *discutiens* insignis: unde inter alia etiam ad Tinnitum Aurium, item Dolorem Aurium solet commendari, si ejus *Decocti Suffitus* recipiatur in Aures; sic enim discutiendo Tinnitum & Dolorem aufert. Sed rari usus est, & via usitata reperitur apud Practicos.

Aqua quibusdam in usu est.

Oleum est admodùm rara avis. (*E*)

CCCV. SA-

(D) Sassafras, *barbaro vocabulo* Lignum *appellatur* exoticum, *flavescens*, *odore Fœniculi*, *acriusculum aromaticum*, *quod in magna frusta ad nos affertur*, *ex Florida Americæ Septentrionalis Provincia*. *Arbor illud ferens* Pavame *incolis dicitur*, *apud quos Sylvas format*, *magnitudine ferè Pinum æquans*, *Cortice tegitur aspero*, *rudique*, *qui Ligno ipsi præfertur*: *Folia summis insident ramis*, *cùm parva sunt*, *Pyri*, *grandescentia verò*, *Ficus foliis æmula*, *obscurè virentia*, *& suavi odore prædita*, *præsertim cùm siccescunt*: *Fructus demum oblongus*, *rugosus*, *longo appenditur pediculo*. *Frequentissimus est apud nostras Officinas Ligni hujus cortice tecti usus*: *Potus enim loco ejus* Decoctum *vulgò ad menses adhibetur*, *pro humorum*, *imprimis Urinæ*, *acrimonia retundenda*.

(E) *Ut* Saturejam, *Plantam Flore labiato*, *à congeneribus distingueret* Tournefortius, *ait illam à* Tymo *differre*, *Floribus sparsim in Foliorum alis nascentibus*, *non verò in capitulum collectis*; *à* Calamintha, *Floribus pediculis non ramosis insidentibus*; *atque à* Tymbra, *Floribus non verticillatim dispositis*. *Quo recepto charactere*, *unicam tantùm facit veræ* Saturejæ *speciem*, *quæ est* Satureja sativa J. B. *Planta hæc*, *ex eodem*, *lignosa nititur Radice*, *ex qua Vir-*

CCCV. SATYRIUM, SEU ORCHIS.

SAtyrium, seu Orchis, Germ. *Knabenkraut*, *Stendel-Wurtz*, Gall. *Couillon de Chien*, *Satyrion*.

N. Dioscorides distinguit inter *Orchides* & *Satyria*, *Orchidesque* vocat, quæ Radicem bulbosam habent, eamque geminam: *Satyrium*, quod unicam. *Plinius* verò utraque confundit.

Genera Orchidum seu *Satyriorum* passim quamplurima nascuntur, quæ etsi promiscuè in usum accersiri queant; attamen eligunt Officinæ præ reliquis *Cynosorchim*.

Crescunt in Campestribus, Sylvis ac Vineis: Florent Aprili, & Majo.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix, cujus *Bulba* (II) distentior eligenda, rejecta flaccidiore. Colligitur ineunte Vere, vel exeunte Autumno.

Vires. Calfacit & humectat: saporis dulcis. Usus præcipuus (ex signatura lasciva) ad virilem fortitudinem restaurandam. Sic & Uterum confortare creditur, & ad Conceptionem disponere.

PRÆPARATA.

1. *Condita Radix*. ℞. Orbiculum distentiorem; purga benè se eoque: hinc exsicca ac confice Sacchato.
2. *Electuarium Diasatyrion*. V. D.
3. *Extractum*, *seu Sanguis*: Fit ex Radice conquassata, & cum Pane atque Vino (Spiritu Vini) digesta. Vide *l. 2.* & *Quercetanum in Parm. Rest. c. 46. ab Heer Observ. 8.* qui ita parat: ℞. Radices Satyrii, Aquæ injice, duobus quibus constant orbiculis divulsis, quæ fundum petierint (abjectis quæ supernatant), contunde ac adde sensim Micas Panis albi, propter lenturis dilutionem Spirit. Vin. è Malvatico, ut irroretur. Deinde digere in MB, vase clauso septim. (6.) Tum exprime, expressum iterum per mensem digere. Innatabit Liquor rubicundus, hunc inclinando collige abjectis fæcibus. Hinc paratur *Extractum compositum*. *Vide lib. 2.*

CCCVI. SA-

CCCV. SATYRIUM, seu ORCHIS. *Satyrii varia* sunt *species*, quarum singulariores videbitis in M. A. N. C. *Ann. 2. Obs. 41. p. 73. & sequentibus*. Quædam habent Radicem rotundam, quædam in digitos expansam: *priores* habent *Radicem* nunc *unicam*, nunc *binas*; sicuti *posteriores digitata* vel *palmata*, aut *Palma Christi* vocantur, & *Folia maculata* habent.

Pro *usu Medico* inter *omnia Satyriorum genera* eliguntur, quæ habent *duos Bulbulos in Radice*, & quidem ita, ut unus sit plenus & turgidus, alter inanis & flaccidus. De his curiosum est, quòd, quando unus sit succulentus hoc anno, & Plantam proferat, alter sit flaccidus, qui ipse intereà novo succo nutritio irroratur; ita ut insequente altero anno idem rigidus redditus Plantam sustineat, priore flaccescente, & sic mutuis vicibus singulis annis mutentur, atque successivas quasi vices in nutritione & vegetatione Plantæ obtineant hi Bulbi.

Ex *Signatura*, qua referunt hi *Bulbi Testiculos*, vel humanos, vel brutales, Medici, imprimis PARACELSUS & CROLLIUS, aliique Philosophi Hermetici invenerunt, quod habeant *vim Veneream*: quod ipsum etiam confirmavit Experientia postmodùm; Bulbosus enim stimulat illam, flaccidus extinguit. Unde *Radices* bulbosæ seu succulentæ pro stimulanda Venere; rugosæ verò & effœtæ seu flaccidæ pro imminuenda Venere & Gonorrhœa adhibentur; Materiam seminalem enim imminuunt, & Gonorrhœæ ita succurrunt: pro quali usu *Bulbus flaccidus* colligendus venit, Sole in Leone existente; pro usu autem Venereo, conciliandæ Memoriæ robore, & hac confortanda, necnon promovendis Mentis operationibus, in Plenilunio tempore verno: sic enim vis latet adhuc in Bursula turgida, & nondum translata est in Plantam. Insuper ingens *vis analeptica & confortativa* iisdem attribuitur, & speciatim talis, quæ Seminis partim copiam largitur, eaque occasione partim Venerem stimulat: sicut etiam in debilitate, & prostratione Virium in statu Neutralitatis & Convalescentiæ conducunt; non minùs ad Dysenteriam propter vim, qua instar Roris spermatici consolidant Intestina exulcerata. *Paracelsistæ* dicunt in Satyrio latere singularem & peculiarem *Mumiam*, ut proptereà singularem habeat Sympathiam cum Microcosmo, & exinde specificè commendatur contra Dysenteriam; si scilicet tres vel quatuor *Radices* infundantur in *Vinum*, & vel *Decoctum* vel *Infusum* bibatur; sic enim statim Dysenteriam sisti, & curari dicunt, quoniam vis mirabilis corroborandi sit in Satyrio. Inter PRÆPARATA in Officinis prostat *Radix* turgida *condita*, quæ in *Electuariis* usurpatur contra impotentiam & fortificandam Venerem, ratione Roris mucilaginosi instar Gelatinæ, quo turget.

Electuarium Diasatyrii, ut & *Extractum seu Sanguis Satyrii*, quod habet AUTHOR, maximè laudatur in confortanda Memoria, & vi confortativa pollet, speciatim contra Impotentiam, & Defectus Veneris.

Essentia composita Crollii ex *Satyrii Radice* turgida pro stimulanda Venere frequentissimè usurpari solet cum *Aqua Cinnamomi* spirituosa, addita *Essentia Ambræ*; qualem *Misturam* satis fortem, generosam & elegantem contra Impotentiam TIMÆUS habuit, cujus hæc fuit Compositio:

♃. *Aqua Magnanim.* ℥viij.
Cinnam. ℥iß.
Essent. Satyr. ℥ij.
Tinct. Corallior. ʒij.
Ess. Ambra ʒj. M.

Hanc *Misturam* valdè fortem commendat TIMÆUS pro stimulanda Venere.

Præter vim Veneream *Essentia* hæc pro confortanda Memoria insignis est, idque imprimis, si misceatur cum *Essentia Ambræ*, omissis aliis Venerem stimulantibus. Confeceratur HEINRICUS *ab* HEER, *Obs. oppidò rara 9. p. 98.*

Aliàs *Aqua Herba Satyrii maculosi* inter *Cosmetica* refertur, nitorem Faciei nimirum conservantia.

Descriptionem *Pomambra* pro eviratia, quàm *Radix Satyrion* ingreditur, videbitis in M. A. N. C. *l. a. p. 77.* (F)

CCCVI. SA-

Virgulta surgunt cubitalia, teretia, subhirsuta, quorum geniculis Folia adnascuntur Hyssopi vulgaris, crebris foraminulis, non tamen perviis, erosa, odore & sapore Thymi acri: Flosculi ex albo purpurascentes in quatuor parva Semina abeunt. Satureiæ *species*, *quas affert* Schrœderus *ex* C. Bauhino *transcriptas*, *sic reducendæ*. 1. *Prima est* Hortensis seu Culinaria (*fortassè pro* Cunila Plinii, Culineriam *scripsit*), *quam non descripsimus*. 2. Satureia Montana C. B. *quæ est* Tournefortio Calamintha frutescens, Satureiæ folio, facie, & odore, *seu* Satureia durior J. B. & Thymbra Dodonæi. 3. Satureia spicata C. B. *hæc est* Thymbra S. Juliani, seu Satureia vera, Lobelii. 4. Satureia Cretica C. B. *quæ est* Tournefortio Thymbra legitima Clusii. 5. Satureia Thymi folio C. B. *si est* Thymi *species*, *ut innuit ex* H. Eystett. Bauhinus, *erit* Thymus vulgaris, folio tenuiore ejusdem C. B. *At si ad* Thymbras *recensenda*, *ut sibi eo nomine transmissam fatetur idem* Bauhinus, *erit fortassè* Thymbra Hispanica, Coridis folio T. *hæc enim Planta est*, *cujus Folia Thymi rigidioris foliis assimilat* J. Bauhinus.

(II) Bulba *legitur in* Codice Lugdunensi: *omninò mendosè*: *non enim invenio apud Latinos*, *nisi* Bulbus, *hac significatione*. *Fortè mendum hoc hic irrepsit*, *ut* Bulga, *quod invenitur in Textu* Scrœderi *apud* Pharmacopœam Scrœdero-Hofmannianam, *prosphalmate habitum*, *emendaretur*. *At puto*, Schrœderum Bulgam *potiùs scripsisse*, *et* Folliculos *in Satyrii Radice protuberantes designaret*, *quod vocabulum apud* Lucilium, & Varronem *invenit*: *veriùs minùs propriè*, *ut mihi quidem videtur*; *nam* Folliculi *nomine eas potiùs appellamus protuberantias*, *quæ inanes sunt*, *non farctæ*: *sit* Bulga *apud laudatos Authores non tam* Folliculum, *quàm* Crumenam *denotat*. *Radices autem Satyrii haud inanes sunt*, *sed omninò farctæ*, *ut potiùs* Bulbi, *quàm* Belgæ, *nomine sint appellandæ*.

(F) Satyrion, *seu* Orchis, *Plantæ Genus est flore polypetalo*, *anomalo*, *cujus petalon inferiùs multiforme est*, *ut nunc nudum hominem*, *modò Papilionem*, *Fucum*, *Columbam*, *Simiam*, *Lacertam*, *Psittacum*, *Muscam*, *vel aliud quid repræsentet*: *Calyx autem abit in Utriculum tribus fenestris dehiscentem*, & *Seminibus fœtum minutissimis*. *Addit* Tournefortius *Radices nunc testiculatas*, *nunc digitatas*. Orchidis species *quamplurimæ sunt*: *hæ tamen facilè inter se ab Authoribus*, *præsertim antiquis*, *confunduntur*, *ob difficilem tum descriptu tum delineatu Floris structuram*. *Usitatiores species sunt* Cynosorchis (Orchis T.) latifolia, hiante cucullo, major C. B. & Cynosorchis latifolia, hiante cucullo, altera ejusdem, *quæ est* Cynosorchis prior Dodonæi.

CCCVI. SAXIFRAGA.

SAxifraga, *Lon.* alba, *Trag. Dod. Fuchſ.* (*icon.*) *Cam. Tab.* Saxifraga, *Brunſfelſ.* major, *Fuchſ.* Saxifraga alba, Chelidonides, *Lob.* Saxifraga alba, tuberoſa radice, *Cluſ. hiſt.* German. *Steinbrech*, Gall. *De Saxifrage blanche*.

Creſcit iu locis aſperia, ac ſabuloſis: Floret Maio.

N. Snut & alia Saxifragarum genera; verùm Officinis vel alio nomina veniunr, vel inuſitata ſunt. Sic eſt Saxifraga lntea. 1. Melilotus rubra. 2. Filipendula ſaxifraga, Pimpinella. Vide ſuo loco.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia cum *Floribus*, *Radix*. quam *Semen* vocaut.

Vires. Calfacit & ſiccat evideutiſſimè (3.): Diuretica eſt, aperit. Uſus præcipuus iu Sabulo ac Calculo Renum ac Veſicæ atterrendu, & expellendo, tum & in Mucilagine eorundem uttenuanda: in Menſibus obſtuctis. Extrinſecùs in Balneis diureticis.

PRÆPARATA.

Aqua. Ex Planta integra, Majo collecta.

CCCVII. SCABIOSA.

SCabioſa C.B. eſt
- Pratenſis & arvenſis, variarum ſpecierum, ex quibus *uſitata eſt*, C. B. 1.
- Montana. Variarum ſpecierum.
- Capitulo globoſo. Variarum ſpecierum.
- Stellata. Variarum ſpecierum.

Dicitur Scabioſa pratenſis, hirſuta, *C.B.* Scabioſa, *Lon.* vulgaris, *Fuchſ.* major, *Caſt.* arvenſis; *Tab.* (cui & major, flore cœruleo, purpureo.) Scabioſæ 1. genna, *Trag.* Scabioſa ſegatum, *Ger.* German. *Scabioſen*, *Apoſtem-kraut*, *Grind-kraut*, Gall. *de la Scabieuſe*.

Creſcit in Arvis. Floret Junio.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix (colligenda Vere), *Folia*, *Flores*.

Vires. Calfacit & ſiccat uſque ad 2. abſtergit, attenuat, diſcutit. Sudorifera, Alexipharmaca ac Pulmonica eſt. Uſus præcipuus in Apoſtematibus (unde & nomen habet), Pleureſi, Angina, Tuſſi, Aſthmate, Peſte, fiſtuloſis ſeu manantibus Ulceribus (Mammarum, Crurum, &c.) *Extrinſecus* in Scabie;

SATYRIUM MACULOSUM.

SAtyrium maculoſum, *Palma Chriſti* dictum, laudatur vulgò *pro uſu coſmetico*, in ſpecie contra Lentigines, aliaſque Maculas Faciei; & prætereà *Aqua Satyrii maculoſi* ſolet præſcribi cum *Aqua Leucoii bulboſi*, Germ. *der Sommerſtbiergen*, in delendis Lentiginibus. (*G*)

CCCVI. SAXIFRAGA. *Saxifraga*, Germ. *der Steinbrech*, eſt *duplex* in Officinis: *Major alba foliis rotundis*; *altera* verò *Saxifraga aurea* cum *floribus luteis*, ſeu *Chryſoſplenium Tabernæmontani*.

Plurea etiam Plautæ ſunt, quæ dicuntur *Saxifraga* propter vim, quam habere putantur in alterando & pellendo Calculo, quas inter etiam refertur *Pimpinella ſaxifraga* ſeu *Trageſelinum*.

Saxifraga tameu *alba* κατ' ἐξοχὴν ita dicta eſt: quia à Veteribus pro *uſu diuretico* & *nephritico*, Renibuſque purificandis à Calculo, frequentiùs uſurpata fuit; ſicut hodie adhuc quidam hujus *Semen* cum *Semine Lithoſpermi*, alii *Plantæ Decoctum*, internè in *Potionibus*, externè in *Balneis*, pro pellendo Calculo Renum & Veſicæ, & detergenda Mucilagine Renum, quæ in Calculum concreſcit, & coagulatur, propinant; ſed vanè, & à Modernis rarò uſurpatur: Calculum enim non pellit, uti putatur: pro quo ſcopo etiam *Aqua* eſt valdoperè uſitata in Officinis.

Saxifraga verò *aurea* ob vim Renes purgandi egregia eſt: quibuſdam dicitur *Hepatica*, ob vim hepaticam inſignem, rectiùs *Chryſoſplenium Tabernæmontani*. Non verò eſt *Milzadella Italorum* juxta quoſdam, quæ ſpecies *Lamii* eſt, & *Splenetica* quoque. (*H*)

CCCVII. SCABIOSA. *Scabioſa*, German. *Scabioſenkraut*, *varia* ſunt *ſpecies*: uſitata tantum eſt *Foliis ſciſſis* vel *integris*: proveuit in locis cultioribus.

Planta eſt temperata & multi uſus in plurimis Affectibus: imprimis refertur inter *Plantas Alexipharmacas*, quia Malignitatem ſub forma Sudoris ex Corporis Machina exturbat. Deinde Pulmoni eſt dicata, cui ſpecificè ſuccurrere dicitur. Hinc ratione harum virtutum *Apoſtematica* dicitur; Germanicè *Apoſtem-kraut*, *Grind-kraut*. Eſt in Apoſtamatis & Abſceſſibus quarumvis Partium internarum, ſive ſint Hepatis, ſive Lienis, ſive Ventriculi, ſive Pulmonum, & aliorum Viſcerum, & Tumoribus ſuppuratis, vel ſuppurandis, & purificandis, ſpeciatim tamen in Pectoris Affectibus, rumpit Abſceſſum, eundem purgat, & Fermentum corruptivum delet, ut, illo purificato, poſſit conſolidari Vulnus. Imprimis in Apoſtemate Ventriculi poſt Inflammationem rumpendo, valdè commendatam videbitis *Scabioſam* in FORESTO *lib.* 18. *Obſ.* 32. qui multis commendat hanc Plantam pro Ulceribus & Abſceſſibus Partium internarum tam Pectoris, quàm in ſpecie Ventriculi. Hinc commendatur Scabioſa, & ex illa præparata, contra Pleuritidem & Peripneumoniam, tam pro conſervandis Pulmonibus, quàm temperandu acrimonia Puris, & promovenda Expectoratione, ſive ex ſe incipiant, ſive ſequantur alios Morbos; nam inſigne eſt *Pectorale*. Prætereà in Variolis & Morbillis, ubi imprimis Pulmones & Fauces à Variolis & Morbillis obſeſſæ præſervandæ, ne ab his exulcerentur, aut hæ, aliæque Partes internæ jam læſæ, curandæ & ſanandæ; ſicut & quando cum gravi Tuſſi ſunt conjunctæ, & Phthiſin poſt ſe relinquunt, egregia eſt Scabioſa, & Remedia ex hac parata: id quod etiam verum eſt de *Helenio*, quod non minùs proficuum eſt in tali caſu, ac ipſa *Scabioſa*. In Tuſſi etiam Epidemica, quæ ſæpè etiam eſt Maligna, uti in Febribus Epidemicis Catarrhalibus cum Tuſſi, inter alia excellit *Scabioſa*, & Remedia inde parata; quatenus vi nonnihil *alexipharmaca* ac *diaphoretica* & *pectorali* pluribus ſcopis ſatiafacit: ſicuti etiam internè & externè in Scabie, Furfuribus, Tinea Capitis & ſimilibus, optimè prodeſſe ſolet. Deinde quoque *vi vulneraria & ulceraria* ſe quoque ad Caſus internos & externos extendit; unde internè *Decocta*, externè *Unguenta Vulneraria*, ſolet ingredi, & inde *Balſamus gummoſus* colligitur, ſi juxta AGRICOLAM *in Chirurgia parva p.* 101. Menſe Maio, in conjunctione Solis & Lunæ in Geminis, *Radix* leviter incidatur

(G) *Tot ſunt* Satyrii maculoſi, & Palmæ Chriſti (*h. e.* Orchidis palmatæ, *cujus ſcilicet Radices in digitos abeunt*) *ſpecies*, *ut neſcierim*, *de qua hic loquatur* Ettmullerus. *Magis obviæ ſunt* Orchis palmata, pratenſis, latifolia, longis calcaribus C. B. (*quæ maculis caret*), & Orchis palmata, pratenſis, maculata ejuſdem. *Tum hæ*, *tum reliquæ Orchidis ſpecies viribus haud diſtant*.

(H) Saxifraga Tournefortio *eſt Plantæ Genus Flore roſaceo*, *cujus piſtillum bicornem*, *ſimul cum Calyce multifido abit in Fructum*, *item bicornem*, *bicapſularem*, *Seminibus fœtum exiguis*. *Ad hoc* Saxifragæ *Genus reducit* Tournefortius Saxifragam albam *Officinarum*, & *varias* Sedi (*plerumque* Alpini) *creditas ſpecies*. Saxifraga rotundifolia, alba C. B. *quæ vulgatior*, *è Radice bulbillis conſita*, *neque fibroſa Caulem profert ſingularem*, *nonnunquam plures*, *teretes*, *hirſutos*, *ramulis brachiatos*, *quibus inſident Flores albi*, *calyculis ora purpurea*, *hirſutis*, *viſcoſiſque incluſi*: *Folia Hederæ terreſtris*, *hirſuta tamen*, *criſtata*, & *pinguia*, *inter ſe tamen magnitudine & forma diſſimilia*. *Planta hæc inter efficacia Diuretica connumeratur*: *infunduntur ejus Radices in Vino albo*, *vel in Aqua decoquuntur*, *deinde vel* Infuſum *vel* Decoctum *propinatur*. *Ex* Fuchſio *Menſes pellit*, *Lymphamque viſcidam è Pulmonibus educit*. Saxifraga verna, annua, humilior T. *quæ* Sedum Tridactylites tectorum *vulgò appellatur*, *ex* Rajo *Scrophulas ſanat*, *ſi Cerevisia ex illius infuſione parata diu potetur*.

Saxifraga *verò* aurea *ab* Ettmullero, *aliiſque Authoribus dicta*, *haud inter* Saxifragas *numeratur à* Tournefortio, *ſed tres ejus ſpecies dictæ in novum eriguntur Genus*, Chryſoſplenium *ab eodem appellatum*. *Hoc autem Flore eſt monopetalo*, *rotato*, *calycis experte*, (*quo multùm à* Saxifraga *diſtat*), *cujus piſtillum abit in capſulam bicornem*, & *bivalvem*, *Seminibus fœtam exiguis*. *Hinc* Saxifraga aurea Dodonæi *vocatur à* Tournefortio Chryſoſplenium foliis amplioribus, auriculatis. *Hæc Plantula eſt Foliis Hederæ terreſtris*, *nunc majoribus nunc minoribus*, *laciniatis*, *utrinque hirſutis*: *Pediculis hærent anguloſis*, *longiuſculis quaſi Coliculis*, *in duos treſve ramulos diviſis*, *quorum ſummitatibus Floſculi terni vel quaterni*, *falsò polypetali à* J. Bauhino *exiſtimati*, *inſident*, *in quorum medio culuthiſcus*, *Semine nigro*, *exiguo plenus ſuccreſcit*.

bie, Pruritu, Impetigine ac præcipuè in Achoribus ac Tinea Capitis (*Erbgrind*), in Furfuribus ac Lendibus Capitis, in Suggillatis, Maculis Faciei, Dolore Hæmorrhoidum (in Suffitu vaporoso).

N. Radix Scabiosæ majoris flore purpureo, specificè curare dicitur Luem Veneream, adeo ut Salsæparillæ vel parùm, vel nihil cedere censeatur.

P R Æ P A R A T A.

1. *Aqua stillatitia.* Ex integra Planta cum Radice, ac Floribus.
2. *Syrupus.* Ex Succo & Saccharo.
3. *Conserva.* Ex Floribus.
4. *Sal.* Ex Planta incinerata.

CCCVIII. SCHOENANTHUM.

Σχοῖνος, Σχοινάνθος, *Lon.* Juncus odoratus, *Matth. Lob. Clus. Cast.* Squinanthum Officinarum, Fœnum Camelorum, Stramen Camelorum. Germ. *Camels-Heu*, *Camel-Stroh.* Gall. *Pasture de Chameau.* Affertur ex Arabia.

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

Culmi seu *Surculi* (Stramen), *Flores*, *Radix*.

Vires. Calfacit, subastringit, tenuium est partium, discutit. Usus præcipuus in obstructis Mensibus, Epate, Liene, in Ventriculi inflatione, Vomitu, ac Singultu: in Urinæ difficultate, Renum, Vesicæ, ac Uteri dolore. Extrinsecùs corrigit fœtorem Oris, roborat Caput (Lotione), discutit Uvulæ tumorem, roborat Ventriculum.

CCCIX. SCOLOPENDRIUM VERUM.

Ἀσπλήνιον, ἄσπληνον, Arab. Scolosendrinn, Ceterach Officinis, Scolopendrium, *Cord.* Scolopendria vera, *Trag. Lon.* Asplenum & Asplenion, *Matth. Lob. Cast. Cam. Dod. Cord. in D.* German. *Miltz-kraut.* Gall. *Scolopendre.*

Est (Scolopendria vera. *Hic describitur.*
(Vulgaris. *Loco sequenti.*

Crescit in rupium fissuris, locisque asperis sine Floribus.

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

Folia collecta Septembri.

Vires. Calfacit & siccat, saporis acerbi, abstergit, Spleneticum est. Usus præcipuus in duritie Lienis, Ictero, Febri Quartana. Urinam movet, Calculum comminuit, Menses ciet, Semen imminuere creditur (illum noctu effossum).

N. Dioscorides Folia in Aceto fervefacta ac per dies 40. pota, Lienem absumere scribit.

P R Æ P A R A T A.

Syrupus de Scolopendria. Ex meris Spleneticis fit. Vide Disp.

CCCX. SCO-

---

tur, dicto enim tempore emanat egregius & pretiosus *Liquor gummosus*, qui vel solus præstans est Remedium, optimè consolidans Vulnera quæcunque recentia.

a. 2. *Aqua* & *Syrupus* in Apostematis & Abscessibus Viscerum resolvendis, maturandis, rumpendis & curandis, imprimis in Pleuritide suppurata, & Vomica Pulmonum, frequenter adhibentur, & sequenti modo præscribuntur.

> ℞. *Aqua vel Decocti Scabiosæ* ℥ij.
> *Spiritus Tartari vol.* ʒj.
> *Syr. Scabios.* ℥iß.
> M. pro aliquot dosibus.

In Variolis expertus est *Syrupus*, quando internas partes lædunt, & Tussim conjunctam habent cum metu Phthiseos. 3. *Conserva* prodest in Apostematibus internis, quæ resolvit, maturat, & rumpit, speciatim tamen in Pectoris Affectibus.

Succus Scabiosæ ad Vermem Cordis summum est Specificum. (I)

CCCVIII. SCHŒNANTHUM. *Schœnanthum* dicitur aliàs *Juncus odoratus*, & *Gramen Cameli. Plantula* est aromatica parva & exotica, quæ ex Asia ad nos adfertur, nullius tamen usus, nisi quòd *Theriacam* ingrediatur, cujus gratia etiam habetur in Officinis aliàs non, aut rarò in Affectibus Nervinis, & Uterinis, præscribitur. A Veteribus solet addi *Purgantibus* pro correctione eorum Virulentiæ. (K)

CCCIX. SCOLOPENDRIUM VERUM. *Scolopendrium* duplex est, vel *Verum* dictum, aliàs ἀσπλήνιον, & ἄσπληνον, Arabibus *Zederach*; vel *Vulgare Phyllitis*, aliàs dictum *Lingua cervina*, de quarum differentia videatur præsertim LANGIUS *in Epistolis p. 407. Scolopendrium verum* est Planta parva, callis, crescens in locis umbrosis & montosis, sed rarò apud nos, Jenæ autem copiosè provenit, similis sua natura est *Capparibus*, modo quod minùs sit oleosa nitrosa tamen est.

Dicata est *Spleni*, & valdoperè usurpatur ad Affectus Splenicos, aliosque chronicos; unde etiam ab Italis vocatur *Milzadella*, quæ *Milza* est Latinis *Splen*. Et propter hanc vim *spleneticam* Veteribus Practicis familiare est in *Decoctis* contra Febres Quartanas, cum Splenis vitiis conjunctas, Scorbutum, Malum Hypochondriacum, in quibus Splen plerumque est depravatus: in *Nodulis Alterantibus* & *Laxantibus*, verno & autumnali tempore, qui infunduntur *Potui*, ut purificent Viscera in Malo Hypochondriaco, quando imprimis eò processit, ut etiam Splen malè se habeat; præsertim *Cerevisiis* & *Vina medicata* ingreditur, quæ ipsa non incongrui usus sunt pro Cura dictorum Affectuum, præprimis, si alia Appropriata addantur, & cum istis Liquidis unà fermententur. In *Aqua Ferrariorum*, in qua sæpiùs *Ferrum candens* fuit extinctum, si decoquatur, ad Tumorem & Inflammationem Splenis multùm laudatur, adeò, ut dicatur à DIOSCORIDE, quòd absumat Lienem, vel potiùs imminuat; unde Canes Ferrariorum, qui bibunt sæpiùs talem Aquam, dicuntur carere Splene. Videatur MAJOR *in Apologia in Chirurgiam infusoriam*. In hisce autem Affectibus virtute nitrosa convenit, & Sanguinem per Urinam purificat. Vitandum est, sicut etiam vulgare, à Mulieribus, quoniam Impregnationem inhibere, & Sterilitatem inducere dicitur, & *Paracelsistæ* dicunt, quod omnes *Plantæ Saturninæ* soleant impedire Conceptionem, & inducere Sterilitatem; quod de hac, & similibus Plantis verissimum esse dicitur. (L)

CCCX. SCO-

(I) Scabiosa *Plantæ Genus est Flosculosa, cujus tamen Flosculi inæquales sunt, & communi calyce comprehensi: singuli tamen & Embryonibus insident, & calyce proprio comprehenduntur, qui deinde abit in Capsulam, Semine fœtam coronato, quod priùs Embryo fuit. Inter innumeras* Scabiosæ species, Scabiosa pratensis, hirsuta, quæ Officinarum C. B. *vulgatior est. Hæc radicem habet longam, rectam, Caules ad duos cubitos altos, hirsutos, inanes, quorum è geniculis adversa adnascuntur Folia Valerianæ majoris, sed profundiùs laciniata: verùm in Foliorum harum forma mirè ludit Natura; inferna enim sæpè integra sunt:* Flores cærulei: *Semina coronata.* Scabiosa *amara Planta est, & cæruleam papyrum parùm rubefacit: quare credendum, in ea contineri Sal ad Sal ammoniacum valdè accedens, atque cum magna copia Olei fœtidi, Terraque conjunctum: Chymica enim Analysi elicitur ex hac Planta, præter multos acidos Liquores, magna Sulfuris & Terræ copia, purumque Spiritus urinosi, & Salis volatilis concreti.* Scabiosa *alexiteria est, sudorifera, aperiens, detergens ac vulneraria: anacatharsim movet, præsertim crassi viscidique Phlegmatis, Pulmonum bronchia obsidentis: ejus Succus exhibetur ab* ℥iij. *ad* ℥vj. *in quo si* ʒj. *Theriacæ & gr. x. Camphoræ dissolvantur, opportunum habebis in Febribus Malignis, Variolis, Morbillis, ac Pleuritide* Diaphoreticum. *Ex eodem Succo Scabiosæ paratur* Syrupus *ad Morbos omnes Cutis: sed partes affectæ abluendæ item sunt* Decocto *ejusdem Plantæ, cujus singulis* ℔iij. *addenda Spiritus Vini optimè camphorati cochlearia tria: sed ante usum Aqua per linteum trajicienda, ut Camphora, glaciei forma illi supernatans separetur.* Decoctum *idem intrinsecùs sumptum ad interna Ulcera, & præcipuè ad purulentas urinas, quammaximè valet. Ex* Tabernæmontano *Succus Scabiosæ cum Borrace, & Camphora mistus Maculas Corneæ succrescentes delet.*

(K) Schœnanthum, *vulgò* Juncus *dicitur* odoratus: *nominis autem etymon potiùs* Juncum floridum *significat, à* Σχοῖνος Juncus, & ἄνθος Flos. *Est autem* Junci *vel* Graminis *species, in felici Arabia sponte proveniens, ut illo ad Camelorum pabulum, stramenque vulgò utantur. Caule assurgit pedali, in multos Calamos duros diviso: Folia semipedem longa, angusta tamen, aspera, acuta, ex viridi pallescentia: Flores in summitatibus bino ordine dispositi, exigui, tomentosi, eleganti carneo colore præditi: Radix exigua, dura, nodosa, longis albisque capillamentis ornata. Tota Planta, sed præcipuè Flores, suaviter olent, gustuque pollent aromatico acri, quare hi in usu medico reliquis Plantæ partibus præferuntur.* Schœnanthi Decocto *ad Lochia pellenda non sine fructu utimur.*

(L) *Pro* Scolopendrio vero *vulgò intelligunt* Asplenium, *quod inter eas Plantas à* Tournefortio *numeratur, quæ*

Flore

CCCX. SCOLOPENDRIA VULGARIS.

Φυλλῖτις, Lingua cervina Officinarum, *C. B.* Scolopendrium, *Brunf.* Scolopendrium vulgare, *Matth. Dod. Cord. Lob.* Hæmonitis, *Fuchs.* Phyllitis seu Lingua cervina, *Tab.* German. *Hirsch-Zung.* Gall. *Langue de Cerf.*

N. Scolopendria vulgaris vel *Lingua cervina* dici potest, ad differentiam *Ceterach*.

Crescit in sylvis, locisque umbrosis ac opacis, in puteis. Viret per totum ferè annum.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia.

Vires. Refrigeraot ac siccant, subastringont, attenuant. Splenetica itidem ac Epatica sunt. Usus præcipuus in Liene tumido, fluxu Alvi expuitione Sanguinis. Extrinsecùs mundificant Vulnera, ac Ulcerà.

PRÆPARATA.

Aqua. Ex Foliis.

Acetum.

CCCXI. SCORDIUM.

Σκόρδιον, Scordium, *C. B. s. Trag. Matth. Dod. Lon. Lob. Cast. Cam. Tab.* minus, *Ger.* German. *Wasser-Bathenig, Lachen-knoblauch.*

Est { Majus,
Minus, *quod usitatius.*

Crescit in locis humidis. Floret Junio, ac Majo.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia.

Vires. Calfacit & siccat 2. abstergit, attenuat, incidit, Putredini resistit, Alexipharmacum ac Sudoriferum est. Usus præcipuus in Peste, pestilentialibusque Morbis, Febribus Malignis (tam præservando, quàm curando) in obstructione Epatis, ac Lienis, in Pulmonibus purulentis ac Mucilagine refertis. Extrinsecùs mundificat Vulnera ac Ulcera: lenit Dolores podagricos.

N. Sunt, qui in Mensium profluvio cum successu exhiberi velint.

PRÆPARATA.

1. *Aqua stillatitia.*

2. *Suc-*

CCCX. SCOLOPENDRIA VULGARIS. *Scolopendrium Vulgare*, seu *Officinarum* propter *figuram* alias solet vocari *Lingua cervina*, indeque Germanis *Hirschs-Zunge*. *Folia* interdum sunt acuta, interdum habent in superiore parte lacinias. Quando apud Practicos legitur *Scolopendria*, intelligitur *vera*; quando verò intellectam volunt *vulgarem*, vocant *Linguam Cervi*.

Hanc quod attinet, *vulgaris* Simplex est *adstringens* atque *stypticum*, viribus convenit cum *Scolopendria vera* in Affectibus Splenis; quapropter *Cerevisias* & *Vina medicata* ingreditur, ut conservetur tonus Viscerum & imprimis convanit iis; qui Affectibus Splenis obnoxii sunt, qualis *Potus medicatus* in Malo hypochondriaco, Scorbuto, Quartana & similibus in quibus vel per essentiam, vel per consensum affectus est Lien, aliisque Morbis Chronicis multi est usus, præsertim si alia *Appropriata* addantur, & cum istis liquidis unà fermententur. Aliàs autem rari est usus in Medicina. Omnes *Plantæ*, quæ vocantur *Saturninæ*, subvirides nempe, quæ in locis umbrosis erescunt, quod semel pro semper sit dictum, quales *Cyclamen, Cicuta, Polypodium, Scolopendria, Filix*, &c. etiam conveniunt cum *Saturno Microcosmi Splene*, & Affectibus Spleni tributis. (*M*)

CCCXI. SCORDIUM. *Scordium* à σκόροδον, seu Allio dicitur, unde & *Allium aquaticum*, Ger. *Wasser-Bathenig, Wasser-oder Lachen knoblauch*, in locis enim humidis crescit, & masticatum hoc in concreto suo *Allii* saporem, & odorem, & etiam acrimoniam saltem nonnihil repræsentat; amarities tamen ejus nonnihil acris prævalet, unde in quamplurimis cum Allio conspirat.

Planta est semper virens, & satis celebris in Officinis, *ut alexipharmaca*, hinc simul *diaphoretica*, & insigniter *sudorifera*, in arcenda quavis Putredine & Corruptione Corporis & Veneno pestilentiali, Functioni Animali hostibus, nulli cedens: vid. GALENUS *de Antidoto l. 1. cap.* 24. & ideò convenit in *Balsamatione Cadaverum*. Inter *Alexipharmaca sudorifera* semper à GALENI temporibus constanti tenore laudatum fuit, quocunque modo usurpetur. In Morbo enim Hungarico, Peste Petechiali, aliisque Morbis Malignis, & Febribus Malignis atque Pestilentialibus, maximi & nunquam satis decantati est usus. Videatur imprimis de virtutibus *Scordii* egregiis in Morbo Hungarico & Peste GABELCHOVERUS *Cent. 5. Curat. 31. in Scholio* seu *Annotatione*, ubi aliquot refert Historias ex BUSBEQUIO, curatorum in Peste & Morbo Hungarico vel *solo Scordio*. Unde prostat in Officinis *Decoctum Hordei cum Scordio*, quod est *Basis Decoctionum, & Juleborum Pestilentialium*. Præterea Vermibus & Lumbricis fugandis mirè confert. vid. RIVERIUS *Cent. 1. Obs.* 10. Sunt, qui *Scordium* pulverisatum cum *Melle* depurato subigunt, faciuntque *Electuarium* spissum, quod in Empyematibus, item in illis, qui Phthisi, & Ulcere Pulmonum laborant, aut de eo sibi metuunt, item in aliis Affectibus Corporis, v. g. Raucedine, Tussi chronica, &c. cum successu propinant. Multùm enim facit expectorando, & simul corruptelam Visceris abarcendo, ac ulteriorem progressum impediendo.

Externè Chirurgis in Gangrena & Sphacelo, *Decoctum Scordii*, & ex eo cum *Myrrha, Aloe*, & *Spiritu Vini* paratus *Fotus* & *Cataplasma*, usitata & experta sunt Remedia; vid. HILDANUS *Tract. de Gangrana*. In *Cataplasmatis* contra Gangrænam utplurimùm solet admisceri, quoniam Putredini gangrænosæ potenter resistit. Vulnera etiam ac Ulcera putrida mundificat, & Corruptionem eorum putredinalem corrigit, si eluantur cum *Decocto Scordii cum Vino parato*.

5. 3. Inter *Præparata* sunt *Aqua, Acetum*, & *Syrupus Scordii*, quæ in Peste, Febribus, & Morbis similibus Malignis, imprimis cum Diarrhœa conjunctis, tam præservandis, quàm curandis usitata sunt.

6. Tandem mirè decantatum est *Electuarium* inde paratum, *Diascordium Fracastorii*, à FRACASTORIO, Medico Veronensi, dictum, Germ. *Electuarium rubrum contra Venenum*. Compositio est horrida, ad *Compositiones Theriacales* pertinens; & quando *Theriaca*, vel *Mithridatium* propter aromaticam acrimoniam, nimiamque caliditatem, non æquè conveniunt, *Electuarium* hoc *Diascordii* propter *Opium* & *Scordium* contra Morbos Malignos & Pestilentiales, illasque etiam Febres, quæ cum variis Corporis

---

Flore carent, Semine tamen donantur: inter eas dignoscitur propria Foliorum forma, quæ margine pulchrè sinuato à congeneribus differunt. Asplenium, sive Ceterach Officinarum, *Radice nititur unica ex capillaribus filamentis pretexta, ex qua usque ad quadraginta quandoque exurgunt Folia, falcatis incisuris Polypodii, supernè viridantia, infernè lanuginosa: hæc prona parte squamis obducuntur, è quibus emergunt Capsulæ sphericæ, annulo elastica vi donata munitæ, cujus contractione rumpuntur & Semina fundunt minutissima. Ex* Dodonæo *Asplenii Folia cum inarescunt, complicantur, & in teretem figuram contracta, forisque hirsuta,* Scolopendræ *insectis similia apparent: hinc nomen.* Asplenium Officinarum *inter* quinque Capillares Plantas *vulgò connumeratur: ejus Folia ad modum The adhibita, aperiens & moderatè diureticum est Medicamentum: quarè in Icteritia, & Viscerum obstructionibus in usu est.*

(M) *Nomine* Scolopendriæ vulgaris Schrœderi, & Ettmulleri *venit* Phyllitis, *seu* Lingua cervina *quæ Plantæ Genus est, inter illa item connumerandum, quæ Flore carent, sed Semine donantur.* Lingua cervina *à congeneribus distinguitur Foliis, quæ Linguæ Cervi figuram æmulari vulgò existimantur, nunc simplicia, nunc laciniata, nunc ramosa, seu costæ affixa. His Foliis Fructus innascuntur, seu Capsulæ in sinubus bivalvibus reconditæ, atque annulo vi elastica prædito munitæ, cujus contractione rumpuntur, & Semina fundunt minutissima ut Microscopii adjumento innotuit. Innumeræ sunt (præsertim Americanæ à* P. Plumerio *descriptæ) eæque elegantissimæ Linguæ Cervinæ species. Has* Tournefortius *ab* Hemionitidis *speciebus distinguendas esse existimat.* Hemionitis *enim juxta eundem, Foliis gaudet ad basin latè auritis, sive simplicia ea sint, sive composita.*

Phyllitis seu Lingua cervina vulgi J. B. *Caule caret sed Folia sena, octena, vel dena, pedalia plerumque, sed duabus unciis lata, Splenis vel Linguæ exsertæ similia, ex Radicibus capillaribus, nigricantibus Filicis emittit: nascitur in umbrosis, puteorum aperturis, fontiumque scaturiginibus.*

2. *Succus inspissatus.*
3. *Syrupus de Scordio Simplex.* Ex Succo, & Saccharo.
4. *Compositus.* Hier. Mercurialis. V. Disp.
5. *Conserva.* Ex Foliis.
6. *Electuarium Diascordium.* Fracastorii. Vide Disp.
   Dosis à ʒj. ad ʒij.
7. *Sal.* Ex Cinere.

CCCXII. SCORZONERA.

Scorzonera
- Latifolia.
  - 1. Hispanica. *Hæc usualis.*
  - 2. Germanica, *Tab.* Bohemica, *Matth. Lob.*
  - 3. Foliis nervosis, Germanica angustifolia.
- Angustifolia.
  - 4. Humilis nervosa, Pannonica, *Tab.*

Dicitur Scorzonera. *Dod. Lon. Lob. Cam.* Hispanica, *Matth. Cast. Tab.* (cui & Germanica 1.) Scorzonera latifolia sinuata, C. B. 1. aliis Viperaria. Germ. *Schlangen-Mord.* Gall. *De la Scorzonere.*

OFFICINALIA NATIVA.

Radix.

Vires. Calfacit, humectat 1. Alexipharmaca est. Usus præcipui in Morsibus Serpentum, Peste, Melancholia, Epilepsia, Vertigine, &c. Quin etiam commendatur maximoperè ad Uteri Suffocationem.

PRÆPARATA.

1. *Aqua.* E Radice.
2. *Extractum.*
3. *Condita Radix.*

CCCXIII. SCROPHULARIA.

Scrophularia, *Matth. Dod. Cast.* major, *Brunsfels. Lon. Lob. Cam. Tab. Ger.* nodosa, fœtida, C. B. 1. Ocymastrum, *Trag.* Galeopsis, *Fuchs.* Aliis Ficaria, Ferraria, Millemorbia, Castraogula. Germ. *Braun-vvurtz, grosz, Feigenvvurtzen-kraut, Knodenkraut, Sau-vvurtz.* Gall. *Scrophulaire.*

Crescit in locis umbrosis, juxta sepes ac in Cœmeteriis. Floret Junio, ac Julio.

N. Est & *Fœmina* dicta, quæ non nisi in locis palustribus nascitur, sed priori bonitate cedit.

OFFI-

ris Fluxibus, Hæmorrhagiis aut Diarrhœis conjunctæ sunt, egregium est. Si enim cum *Vehiculo acidiusculo*, v. g. *Succo Citri* vel *Aceto*, *Succo Acetosæ*, &c. usurpatur, elegantissimum est Remedium pro Sudore. Præstantiam hujus videbitis in GABELCHOVERO, *loco superiùs allegato*. Concinniorem ejus præparationem habet SYLVIUS *l. 1. Prax. cap. 48.* (N)

CCCXII. SCORZONERA. *Scorzonera* cùm *varia* sint *species*, imprimis tamen usurpari solet, quæ vocatur *Viperaria* dicta ob virtutes quas habet in resistendis *Venenis*, per Morsum ab Animalibus venenatis communicatis, in quo nulli cedit Simplici. Reverà est *Planta cichoracea*, adeòque *temperata* quoad suam naturam, utut *virtutem alcalinam* habeat.

Radix ejus ositata sub *duplici* ferè observatur *sapore*, quædam enim sunt *dulces*, quædam *amara*, ut rectè hoc observavit JUNGIUS *p. 208. in Doxoscopiis*. Ex his ea, quæ acria est & amara, usurpatur. *Hæc viribus* gaudet resistendi Venenis *alexipharmacis* egregiis, & leviter *Sudorem* movet: sicuti lenior ista ac *dulcis* pro *usu alterandi* accommodata magis erit. In usu præprimis est *Radix Scorzoneræ* in curandis Morbis Malignis & Peste, quocunque modo usurpetur; unde ordinariè *Syrupos*, *Electuaria*, *Spiritus & Essentias Antipestilentiales*, item *Aceta Bezoardica*, aliosque solet ingredi. In Officinis prostat *Decoctum Scorzoneræ cum Cornu Cervi*, quo utimur in Variolis, Morbillis, Febribus Petechialibus, aliisque Malignis, loco Corporis in *Julebis Diaphoreticis* pro Vehiculo; in his enim egregia est *Scorzonera*, & leniter Sudorem conciliat. Alias internè rarò adhibetur, nisi in Affectibus & Morbis Malignis, utut etiam *Author* eam commendet in Suffocatione uterina.

Dum ex *Radice*, maceratione prævia, destillatur *Aqua Scorzoneræ*, in Liquore residuo post Aquæ destillationem elegans *Extractum* remanet, depurandum & inspissandum: Vid. WEDELIUS *Pharmac. pag. 78. & 128.*

Radix condita solet in *Electuariis*, *Morsulis*, & *Rotulis Alexipharmacis* & *Bezoardicis* præscribi.

De hac *Scorzonera Tractatum* scripsit D. FEHR, quem dicit *Anchoram sacram*, seu *de Scorzonera*, in quo plurima invenietis de commoditatibus & utilitatibus ejus. (O)

CCCXIII. SCROPHULARIA. Multæ *Scrophulariæ* sunt *species*. Nobis triplex est in promptu:

1. *Vulgaris*, *Flore rubente*.
2. *Major*, *Flore luteo*.
3. *Minor*, dicta *Ruta canina vulgaris*, quæ paulò rarior.

Prior usitata est, in locis cultioribus ubique provenit.

Scrophularia dicitur, partim ob *Radicem nodosam*, quia multis Nodulis, Tuberculis, & Eminentiis est insignita; partim ob *usum*, quem habet in curandis *Scrophulis*, & *Strumis*. Dicitur etiam aliàs *Ficaria*, Germanis *Braun-Wurtz*, *Feig-Wurtzen Kraut*, propter usum singularem: quem habet *Radix* hujus, imò *tota Herba*, in specie in Hæmorrhoidum Malis (uti sunt Mariscæ seu Ficus Ani, Fistulæ, Tumor, Ardor, &c.) imprimis verò cæcis, si *Pulvis Radicis* à ʒß. ad ʒj. in taleolos concisa infundatur *Vino*, quod sæpiùs haustum egregiè juvat in Hæmorrhoidum quocunque statu, sive fluant nimis, sive suppressæ & cæcæ sint; utut affectus hi sibi videantur contrarii. Sunt enim, qui dicunt, referente SCHOLZIO *Consil.* 207. quòd *Scrophularia* Hæmorrhoides tam sistat nimis fluentes, quàm provocet suppressas; si scilicet *Radix* in taleolos dissecta *Vino* injiciatur, de quo *Vino* infusionis Patiens per noctes & dies bibat; posteà *Radices* debent siccari, & eo modo, quo siccantur *Radices*, etiam siccantur Hæmorrhoides, & curantur. Si verò pruritandæ eædem, infundenda est *Radix in Vino*, de quo bibatur, & eo modo, quo se extendunt rugæ *Radicis in Vino*, eo etiam se extendunt Mariscæ, & sequitur Fluxus; videatur SCHMUCKIUS. Ad Hæmorrhoides cæcas & nimiùm dolentes ac tumentes, propria Experientia commendat HEINRICUS *ab* HEER *Obs.* 20. *pag.* 244. Si quis, dicit, Hæmorrhoidum cæcarum atrocissimo nimis torqueatur Dolore, is minimum quid *Radicis*, vel *Foliorum Scrophulariæ*, cum Cibo, vel Poto capere debet; hinc enim fit, ut Dolor egregiè mitigetur, sive in substantia assumatur sicca, aut viridis cum *Pane*, *Butyro* illito, sive *Decoctum* ejus assumatur, sive *Vinum* infusionis biba-

(N) Scordium *inter* Chamædryos species (*nec immeritò, attenta characteris natura*) à Tournefortio *connumeratur*; *vocaturque* Chamædrys palustris canescens, seu Scordium Officinarum. *Id improbat Cl.* Raius, *atque illud in Genus peculiare erigit*, *eumque tribuit characterem*, *ut folia Chamædryos habeat*, *Allii odorem*, *in locis palustribus nascatur*, *insigni reptatu polleat*, *floresque habeat in verticillis*. *Dicitur* ... *à Græcis*, *quasi* ... *a.* Allium; ; Allium *enim olet*, *quare & Σκόροδον appellatur*, *ab odoris* gravitate: *sunt*, *qui* Mithridatium *ab Inventore dictum velint*. *Reptans hæc Planta Cauliculis compluribus*, *angulosis*, *articulatis ex udo solo exsurgit*: *Folia bina*, *serrata*, *mollia*, *hirsuta*, *canescentia*: *ea horum sinubus Flores Chamædryos*, *quibus Semina succedunt quaterna*. *Scordium amarum est*, *aromaticum*, *& parùm rubefacit cæruleam papyrum*. *Sale turget volatili oleoso*, *portioni Salis ammoniaci juncto*. *Aperitivum*, *diureticum*, *ac sudoriferum proinde est*. Infusum *ac Decoctum ex Foliis paratum valet ad Febres malignas*, *Variolas*, *& Vermes*. Conserva *ex Foliis & Floribus Sudorem movet*, *confertque cruenta spuentibus*. *Cùm Absynthio*, *& Centaurio minore si Scordium conjugatur*, Fotus & Cataplasmata *ad Gangrænam arcendam parabuntur*.

(O) Scorzonera *quasi* Viperaria; Viperam *enim* Escorson *Hispani appellare solent*. *Plantæ Genus est Flore semiflosculoso*, *calyce oblongo & squamoso comprehenso*: *embryones autem abeunt in Semina involucro obducta*, *& papposa*: *quo præcipuè*, *& propria quadam facie*, *differt à* Lactuca, *cui congener est*. Scorzonera Officinarum *est* latifolia sinuata C. B. *quæ* Hispanica *&* major *vulgò appellatur*. *Hæc Radicem habet pedali longitudine*, *pollicari crassitudine*, *lacte dulcissimo*, *sed subadstringente prægnantem*. *Caulis sesquicubitalis*: *alatus*, *inanis*, *quem Folia complectuntur longa Tragopogonis*, *in perquàm longum angustissimum mucronem desinentia*: *Flores extremis ramulis insident lutei*; *in Semina papposa abeuntes*. *Quæ è Sicilia ad nos asportantur* Scorzoneræ Radices conditæ *saporem*, *& teneritudine omnibus palmam præripiunt*.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix nodosa.

Vires. Calfacit & siccat, digerit, incidit, saporis amari. Usus præcipuus in Strumis seu Scrophulis, Ficis & Mariscia Ani (unde & Nomen accepit), in Cancrosis ac similibus serpentibus Ulceribus, malignaque Scabie. Extrinsecùs in Tumoribus renitentibus, malignisque molliendis. E. g. Scrophulis & similibus.

PRÆPARATA.

Aqua stillatitia. Ex Herba cum Radice.

CCCXIV. SCYLLA.

SQuilla, *Brunsf.* Scilla, *Trag. Matth. Fuchs. Cord. hist. Lon. Cam.* major, Pancratium, *Dod. Tab.* rubentibus tunicis, *Lob.* Arab. *Haspel.* German. *Meer-Zwibel.* Gall. *Scylle.*

Crescit copiosè in Apullia, Sicilia, Portugallia.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix bulbosa, quæ eligatur recens, succiplena, collecta Julio.

Vires. Calfacit, siccat 2. Saporis acris & amari, attenuat, incidit,

---

bibatur. Aliquando Fœminæ Hæmorrhoidibus, post Partum annuatim recurrentibus, laboranti, *Folia* hujus *Scrophulariæ* comedere, *Radicem* verò Potui miscere jussi, hacque ratione restitui. Conferatur SOLENANDER *in Consil.* Post virtutes in Hæmorrhoidibus, in quorum Affectibus juxta *Linariam* nulli cedit Plantæ, *Radix tuberosa* Collo appensa, sæpiùs comesta, *in Nodis & Strumis*, precedentibus scilicet blandè Evacuantibus, tanquam *Specificum* certissimum commendatur, sive internè, sive externè, in quocunque loco sint Scrophulæ & Strumæ. Quod quidam ex *Signatura* derivant, unde etiam id Nominis accepit. Nam, quod obiter noto, sunt Scrophulæ & Strumæ Tumores duri Glandularum, sive sint induratæ Glandulæ in Mesenterio, sive sint induratæ in Collo, sive induratæ in Inguinibus, &c. In talibus Tumoribus duris Glandularum celeberrimum Remedium est *Scrophularia*, si ejus *Radix* accrescente Luna fodiatur, postmodùm verò decrescente Luna usurpetur, & intereà temporis exsiccetur; si scilicet interiùs ejus *Decoctum*, vel *Pulvis* à ℨß. ad ℨj. accipiatur, vel etiam, si *Decoctum*, uti dixi, *Radicis Scrophulariæ* interiùs bibendo usurpetur, simul etiam in Potum infundatur. Etiam contra *die Haupt Drusen*, uti vocant Mulierculæ, (quæ sunt Tumores molliusculi Glandularum Infantum) similiter usurpatur *Scrophularia*.

Externè, uti dictum, maximè convenit in Hæmorrhoidum Doloribus, Tumoribus, Exulcerationibus, & quibuscunque aliis Affectibus; si scilicet *Radix* sola recens à sordibus purgata *Amuleti* instar appendatur Collo, ut attingatur nudum Corpus, & sic gestetur; sic enim fieri dicunt, ut miraculi instar omnia Hæmorrhoidum vitia corrigantur & compescantur: id quod propria Experientia confirmat SCULTETUS *in Armamentario Chirurgico Tab.* 42. Id quod est etiam experimentum D. HORSTII, qui adhuc in vivis est. Hic recipit *Radicem* benè purgatam, & in Hæmorrhoidum Affectibus, item Malo Ischiadico, appendit Femori, ut *Radix* nudum Femur attingat; sic enim fit, ut Dolor evanescat, sicut *Radix* exsiccatur: id quod habeo ex *manuscriptis Epistolis ad* D. D. MICHAELIS. Videri quoque potest HORSTIUS *in Dispensat. l.* 1. *pag.* 3.

Mulier juvencula ex Partu primo difficili Tumoribus & Exulceratione Hæmorrhoidum graviter laborabat, quo ipso ultra biennium affligebatur, ut non, nisi Doloribus crudelissimis, Fæces sanguineas purulentasque excerneret: huic tentandi gratia jussi, ut *Radicem Scrophulariæ* recentem supra Os Sacrum alligeret, aliasque *Radices* ejus recentes incisas, *Noduloque* inclusas, *Potui* ordinario infundetet, & *Herbam* ipsam minutim incisam quotidie pro lubitu cum Pane butyrato assumeret. Hoc cùm non adeò diu fecisset, optimè exinde curata est.

In Scrophulis, & Strumis Colli accipitur numerus *Tuberculorum* horum impar, & hæ *Radices* Filo trajectæ appenduntur Collo; sic enim fiet, dicunt, ut Scrophulæ brevi post evanescant. Vid. SCHMUCK *Curat. Magico-Magnet. pag.* 20. Scrophulis exulceratis, aliisque Ulceribus mali moris, *Scrophulariæ Succus Unguentis* additus (aut etiam *Succo* Ulcera abluuntur), aliove modo applicatus, egregiè confert.

Paratur aliàs *Unguentum de Scrophularia*, si scilicet *Radix* hæc succulenta in Autumno collecta ad ℔iß. contundatur in Mortario lapideo cum *Butyro recenti*, deinde in Vase clauso sepeliantur in *Fimo equino*, vel ponantur in *Balneo Mariæ*, per 14. dies noctesque; postmodùm leni igne liquescant, & colentur, fiatque sic cum *Pinguedine humana*, & *Cera Unguentum contra Hæmorrhoides* optimum, tam in Affectibus hæmorrhoidalibus, quàm etiam in Tumoribus Glandularum duris, Scrophulis & Strumis, & hinc in Ulceribus mali moris, & ferè cancrosis.

Altera & tertia Scrophulariæ species in Hortis tantùm colitur, inter *Acetaria* tamen à quibusdam recepta. (P)

CCCXIV. SCILLA. *Scilla*, Germ. *die Meer Zwiebel* a est *Ceparum species*, sed omnium acerrima, adeò quidem caustica, mordax, & acris, ut Manibus tractata, illas ferè exulceret, & Pustulas excitet, unde *deleterium* putatum fuit; de quo videatur ZWELFERUS *Pharm. Reg. pag.* 146. Proptereà à Veteribus in usu fuit in Clibano torrefacta, sed *Sal volatile acerrimum*, in quo omnis vis consistit, hoc modo avolat. *Radix* est exotica, crassa, rubicunda, Saporis cum multa viscíditate amari & acris, Odoris ferè nullius, in locis maritimis tantùm crescens, quæ ex aliis etiam ad nos defertur.

Radix hæc magni æstimata fuit à Veteribus, & apud illos in magno fuit usu; nec immeritò. Nam in multis Morbis convenit egregiè, cùm imprægnata sit elegante *Sale volatili acri*, non minùs, quàm omnia *Ceparum*, *Porrorum*, & *Alliorum* genera, imprimis quidem *Radix*, si sit recens & succi plena; è Radice enim marcida, & flaccida Sal volatile evanuit, & est saltem Caput mortuum, exutum omnibus viribus. Ratione hujus Salis volatilis acris habet Saporem amarum, acrem, penetrantem & resolventem, attenuat & incidit Mucilaginem viscidam & crassam, Pituitam dictam, abstergit, & valdoperè purificat Viscera a Sordibus, eorum meatibus adhæreo-

---

(P) Scrophularia *Planta Genus est Flore monopetalo, utrinque patente, & veluti bilabiato: cujus pistillum abit in testam bifariam dehiscentem, septo in duo loculamenta divisam, & Seminibus fœtam exiguis. Ejus species fœtido odore, ad Sambuci odorem accedente, vulgò dignosci solent. Vulgatior species est* Scrophularia nodosa, fœtida C. B. *Hujus Radix obliquè agitur, alba est, crassiuscula, & tuberibus inæqualibus strumosa: Caulis bicubitalis, quadratus, cavus, alatus:* Folia *Galeopsis majora, acuta, serrata, bina è Caulis geniculis, atrovirentia: Flores biantis oris instar, suprema lacinia iatùs atropurpurea, extrà nonnihil virescente, stilo è rictu prominente. Hujus Plantę Folia amarissima sunt, & magis, quàm Sambuci fœtidissima, vinque cæruleam papyrum rubefaciunt; Radix autem magis. Unde conjicere est, Sal ammoniacum, in Sale Terrę naturali contentum, in Scrophularia primas habere, atque ibidem cum magna Olei fœtidi copia esse conjunctum. Chymicę Analyseos ope multum Salis volatilis concreti, multamque Olei eliciuntur. Nil mirum ergò si Planta hęc sit adeò resolutiva, emolliens, & humorum acrimoniam retundens: his enim viribus prędita esse debent remedia, ad rebelles Tumores resolvendos, vel phlogosi copulatos, vel eos, quos strumosos, & frigidos appellant, apta: Oleum enim fœtidum fibras nimiùm tensas emollit, cùm Sal ammoniacale incidit, attenuat, atque in vaporem resolvit materiam carnium poros obsidentem. Major Plantarum pars, Sambucum vel Stramonium alentium, iisdem ferè pollent viribus, quod Inflammationes & Tumores resolvendos, atque ad partium tendinosarum Vulnera consolidanda.* Succus Scrophulariæ vulgaris *sordidissima Ulcera, etiam cancerosa, ablutione abstergit.* Unguentum *ex ejusdem Plantę Radicibus, aut juxta* Tragi, *aut juxta* Dalechampii *præscriptionem, paratum, quantum ad Scrophulas, Hęmorrhoides, præsertim cęcas, valeat, omnibus est notissimum.*

Scrophularia major, Flore luteo, *quam hic innuit* Ettmullerus, *non confundenda est cum* Scrophularia aquatica, majori C. B. *sed habenda est pro* Scrophularia flore luteo C. B. *seu* Scrophularia magna; amplis foliis J. B. Scrophularia *verò* aquatica, major C. B. *est, quam* Betonicam aquatilem *appellat* Dodonæus, *eamque iisdem pollere viribus, ac* Scrophularia vulgaris, *credit* Tournefortius. *Tertia demum* Scrophulariæ species *ab* Ettmullero *recensita est, quam vulgò* Rutam caninam *appellant: vix tamen animum inducere possum, ut credam, illam ab* Ettmullero *agnitam fuisse: quomodò enim si agnovisset, ex illa* Acetarium *parari posse scripsisset?*

cidit, abstergit, discutit, Putredini resistit, Diuretica est. Usus præcipuus in Obstructione Epatis, Lienis, Meatus biliarii, Mensium, Urinæ, in Mucilagine Pulmonum, Tussi, &c. Extrinsecùs in Achoribus Capitis (infusa in Oleo), in Pernione.

N. Veneficia, ac Incantationes arcere dicitur.

P R Æ P A R A T A.

1. *Præparata Radix.* Involvitur Massæ Panis, atque cum eadem in Clibano coquitur; hinc eximitur atque exsiccatur. Vid Disp.

N. Præparatio hæc instituitur ad obtundendam Acrimoniam.

(Ex hac parantur *Trochisci.*)

2. *Syrupus, Oxymel scylliticum Simplex.* Ex succo scyllitico & Melle.

3. *Oxymel Compositum.* Vide Disp.

(Paratur etiam *Oxysaccharum scylliticum.*)

4. *Loch de Scylla, Loch ad Asthma.* Ex Succo ac Melle.

5. *Acetum scylliticum.* Ex Infusione Radicis in aere exsiccatæ (per dies & noctes 40.)

6. *Fæcula.* ℞. Scyllæ cor, incide minutim, vel conquassa, digereque aliquod temporis spatium in M.B. Hinc transcola & inspissa. *Quercet. Pharm. Rest. c.24.*

7. *Extractum.* Vide *Quercet. Ph. Rest. c.24.* ubi & *Saccharum* seu *Conservam Scyllæ* parare docet.

CCCXV. S E B E S T E N.

SEbesten, *Trag.* Prunus Sebesten, *Matthiol.* Sebestena, Myxæ, Myxaria, *Tab. Alpin.*

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

Μυξάρια, μύξα, Myxæ, Myxaria, Sebesten. Germ. *Brust-Beerlein,* Gall. *Sebesten.* Sunt Fructus Arboris Pruno similis, assimilati parvis Prunis, referentes Nucleum Cortice triquetro lapideo inclusum.

Asportatur ea Syria, ac Ægypto.

Vires. Sebesten inter caliditatem ac frigiditatem temperata sunt, humectant, emolliunt, acrimoniam Humorum obtundunt. Usus præcipuus in Catarrhis acribus, Urina acri, Febribus biliosis, Alvi obstructione: summatim ut figura, ita & viribus Pruna Damascena æmulantur.

PRÆ-

rentibus, cujus Salis ratione etiam solet ciere Urinam. Ex quibus facilè patet, in quibus Affectibus conveniat: scilicet commendatissimum est in Asthmate & Tussi; si nimirum oriantur Asthma & Tussis ex Mucilagine crassa, viscida, & tenaci, quam Veteres vocarunt *Pituitam vitream*, optimè convenit *Scilla*, sive hæreat in cavo Stomachi, sive in ramulis Bronchiorum Pulmonum. Prætereà alterando Sanguinem, ejusque Serum, per vias urinarias simul evacuare solet: sicut & in Affectibus Renum & Vesicæ, Urinæ suppressione & similibus, à Muco crasso & viscido, *Scilla* est egregia.

5. Ex *Infusione Radicis cum Aceto* oritur *Acetum scilliticum*, & sic fit ex Sale acido *Aceti*, & Sale volatili acri *Scillæ* egregium Salsum volatile, quod in magna fama & æstimatione apud Veteres fuit. Cum *Aceto* enim *Scillam corrigere* nonnihil, simul tamen etiam vim incisivam & attenuativam conservare voluerunt. De hoc, ejusque viribus integrum *Tractatum* scripsit Italus quidam DURASTANTES: sicuti etiam in describendis hujus *Aceti* viribus & laudanda præstantia fusus est MINDERERUS *in Aloedario p.* 130. item ZAPATA *in Clave Medic. cap.* 4. Nam Veteres hoc ipsum *Acetum scilliticum* habuerunt pro *Panacea*, ejusque usu primum Inventorem per omne tempus vitæ benè vixisse dixerunt. Egregii est usus in Tussi & Asthmate pro incidenda, attenuanda, & resolvenda Mucilagine viscida & pituitosa; similiter & in Affectibus Renum & Vesicæ, Urinæ suppressione, & similibus, à crasso tali Succo oriundis. Ubicunque igitur opus est incisione Massæ viscidæ & pituitosæ, optimum est. Optimum Faciei Colorem usu interno inducere dicunt, quod credo. In Affectibus Oculorum, imprimis per consensum à Ventriculo, *Acetum* hoc est egregium. Ad Affectus Ventriculi multum prodest; unde ad ejusdem Cruditatem acidam absumendam, ad excitandum Appetitum, & promovendam Digestionem, *Acetum* hoc maximoperè confert. In Corpulentia nimia similiter in usu est: nam uti *Aceta* omnia imminuunt, ita imprimis *Acetum scilliticum* in hoc passu est commendatum. Prætereà in præservanda Peste, & Morbis Malignis egregium est, sicut omnia *Aceta*, & ex *Aceto* parata Remedia. Porrò in Affectibus Soporosis, Lethargo & aliis, *Acetum* hoc tam internè haustum, quàm externè Naribus admotum, convenit; sicut & in Apoplexia, imprimis Senum, apud Veteres usitatum fuit. *Dosis* hujus *Aceti* potest esse ab ℥ß. ad ℥j. imprimis quando gaudet Vehiculis aliorum.

2. 3. Cum *Melle* mistum dat *Oxymel scilliticum* tam *Simplex*, quàm *Compositum Mesue*, quæ in Cruditatibus, aliisque Affectibus Stomachi & Pectoris, ubi præsens est Massa crassa, & tenax, egregiè conveniunt, vel sola, vel permista cum *Syrupo Nicotiana*, aliisque Remediis; & sic in specie in Asthmate suffocativo Infantum egregium erunt Remedium. In Tussi ergo & Asthmate tali ex crassa, & viscida materia, stabulante vel in Pectore, vel in Stomacho, posset fieri talis *Præscriptio* pro incisione materiæ viscidæ, atque promovenda Expectoratione.

℞. *Aqua Hyssopi,*
Nicot. vitè par. an. ℥ij.
Asthmatic. (quæ est Aqua spirituosa ex infusione Aromatum quorundam) ʒvj.
Oxym. squilit. (sive Oxymel, sive Acetum, perinde est; nisi Oxymel sit melius Aceto propter admistum Mel, quod etiam incidit:) ℥j. vel ℥iß.
Spiritus Nitri dulc. vel *Salis dulc.* gutt. xv. vel xx.
M. f. *Potio* pro aliquot dosibus.

Quæ experta est in tali Mucilagine crassa & viscida, & hinc oriunda Tussi & Asthmate.

Vel

℞. *Aquæ Hyssopi* ℥ij.
Asthmat. Lud. ʒij.
Oxym. squillit. ʒvj.
Syr. Nicot. ℥ß.
Emet. ʒj. ad ʒij. M.

Capiatur cochleatim.

Veteres valdè commendarunt *Oxymel scilliticum* ad Epilepsiam, de quo videatur ZACUTUS LUSITANUS *l.* 1. *Med. Princip. Hist.* 29. Huic *Scilla* si adjiciatur in *Melle*, vel *Aceto Stœchas Arabica*, eò præstantius Remedium evadere dicunt ad Epilepsiam & Vertiginem, uti vult FREITAGIUS *in Aurora Medicorum.*

In usu est etiam *Syrupus scilliticus* pro iisdem usibus. (Q)

CCCXV. SEBESTEN *Fructus* est parvus exoticus, referens ferè *Prunum*: vocantur etiam à quibusdam *Myxaria*, sed rarò, Hi *Sebesten* Germanis audiunt *Schwartz Brust-Beerlein*, propter egregium usum, quem habent in Affectibus Pectoris, & sunt ferè ejusdem naturæ ac usus cum *Jujubis*, de quibus *superiùs.*

Temperati sunt admodùm, & quasi medii inter *Pruna* & *Jujubas*, unde temperando & corrigendo Acrimoniam Lymphæ, in Fauces & Asperam Arteriam transudantis, & corrodentis, conducunt: id quod etiam de Affectibus Urinariis, ex nimia Urinæ Acrimonia ortis, verum est, quam ipsam similiter temperat & obtundit, si hoc *Decoctum* vel solum, vel cum *Jujubis* ad ℥vj. frequenter mane usurpetur, & loco horum sufficiunt solæ *Passulæ*, nisi quòd à quibusdam

(Q) Scillæ *duæ vulgaris species* (radice *scilicet* rubra, & alba) *haudquaquam* Cepis, *ut putat* Ettmullerus, *sed potiùs* Ornithogalis *sunt accensendæ*, *ex* Tournefortio: *Flore enim gaudent liliaceo hexapetalo*, *cujus pistillum abit in Fructum subrotundum, in tria loculamenta divisum, Seminibusque fœtum subrotundis: prætereà Radicem habent bulbosam, quæ nota sunt* Ornithogali. *Appellantur proinde à* Tournefortio Ornithogalum maritimum, seu Scilla radice rubra, & Ornithogalum maritimum, seu Scilla radice alba. *Est quoque &* Ornithogalum maritimum, radice esculenta T. *seu* Scilla esculenta C. B.

Scilla *amplis Liliorum, carnosis, viridibus ac succulentis progerminat Foliis: Caulis cubitalis, & altior in summitate albos, hexapetalos sustinet Flores, quos sequitur Fructus tricapsularis, Seminibus fœtus atris: Radix magnam Cepæ radicem refert, crassis tunicis stipatam, ac inferna parte crassis fibris ornatam, quæ sola si Terræ adhæreant, integro bulbo tutantur, magna cæteroqui Plantæ uberrimum suggerunt nutrimentum. In una specie Radix rubrum, in alia album præsefert colorem.* Aceto scillitico *cum* Decocto *vel* Syrupo Nicotianæ *cochleatim utimur in Asthmate materiali, ad crassum tartareumque mucum è Pulmonis bronchiis expellendum.*

P R Æ P A R A T A.

Electuarium de Sebesten. V. D.
Vires. Purgat leniter, obtunditque acrimoniam Humorum, Dosis ab ℥ß. ad ℥ij.

CCCXVI. S E C A L E.

Farrago, Rogga, Siligo, Briza, German. *Rocken*, *Korn.* (nostratibus) Gall. *Seigle.*

Est [Hybernum vel majus, *C.B.*1.
Vernum vel minus, *C.B.*3.

1. Dicitur Rogga, sive Secale, *Dod.* Silign, *Brunsf.Lon.* Veterum & Secale, *Trag.* Secale, (Secla,) *Matth.Fuchs. Lob.Tab.Ger.* Secale & Farrago Plinii. *Cast.* Olyra, *Cord. in D.* Tipha Cerealis Portæ, *C. B.*

2. Appellatur Rogga seu Secale æstivum, *Dod.* Siligo æstiva, *Trag.*

N. Veterum Siliginem à Secali nostro esse differentem, videbitis apud *Tabernæmontanum lib.*1.*f.*7.*c.*1.

Floret Junio.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

1. *Farina.* 2. *Furfures.*

Vires. *Secale* calefacit moderatè minùs tamen, quàm Triticum, magis verò præ Hordeo. Usus ejus potissimus culinaris est, adhibetur tamen non rarò Farina extrinsecùs ad Tumores & Dolores discutiendos, adeòque imponitur Erysipelati, Podagricis Doloribus, & sim.

Furfures abstergunt, emolliunt, discutiunt (calidi impositi in Sacculo). Decoctum Furfurum cum Ficubus in Tonsillarum Affectibus utile.

P R Æ P A R A T A.

1. *Panis.* Adhibetur in Doloribus Capitis & aliarum partium (impositus), in Ventriculi imbecillitate, in Cordis palpitatione, in Fœtu roborando (tostus & Vino aliove liquore conveniente imbutus, vel in micas redactus, & cum aliis impositus,) in Tumoribus maturandis (masticatus cum Butyro & impositus), in Dentifriciis crusta tosta & trita

2. *Aqua stillatitia è Pane.* Fit è micis Panis vi M.B.
N. Commendatur in Diarrhœa & Dysenteria.

3. *Aqua Siliginis Officinarum.* Fit è Gramine M.B.
(Hæc Aqua ad Epilepsiam Puerulorum valet.)
(*N. Succus* Germinum Secalis sudoriferus est ad ℥iij. vel iv.)

Emplastrum de Crusta Panis. V.D.

CCCXVII. SE-

---

loco *Laxativi* adhibeantur.

Electuarium Diasebesten, quod leniter purgat, & Acrimoniam Humorum attemperat & infringit, etiam prostat: sed non amplius in usu est. (*R*)

CCCXVI. SECALE. *Secale* est *Frumenti* genus, ex quo conficitur noster *Panis* usualis, & ex quo se offerunt *Farina*, & *Furfures*.

Farina, & *Furfures* nunquam internè in usum veniunt Medicum, sed saltem externè. Et quidem *Farina*, pro discutiendis, resolvendis, & suo hinc modo emolliendis Tumoribus in *Cataplasmatis*, vel *Adspersione nuda* in Tumoribus præprimis Erysipelaceis convenit. *Furfures* autem insignem *vim* obtinent *abstersivam*, & interdum incoquuntur *Clysmatis*, ubi opus est abstersione Intestinorum; vel & *Sacculo* inclusi & impositi, imprimis cum *Sale*, egregiè discutiunt, & Flatulentias dissipant: *Sacculis* inclusi, & cum *Aceto* ebulliti, in Tenesmo dysenterico Ano optimè admoventur.

Inter *Præparata Secale* exhibet imprimis *Panem*, qui satis quidem est usitatus in esu communi; nihilominus idem non est rari usus in Medicina.

Panificii aliàs *artificium* consistit in *Fermentatione Secalis*. Dum enim per *Aquam* affusam excitantur Salia, acidum & urinosum, *Fermenti* æquè ac *Farina* fit motus fermentativus, mediante quo in omni Semine resolvitur omnis Mucilago; & dein ex Salibus resolutis excitatur Spiritus acidus volatilis. *Tostio* deinde in Clibano facit, ut Salia illa, nondum penitus spiritualisata remaneant in concreto, quæ habent saporem acidulum, volatilem tamen. Duo ergò hic *Fermentationis commoda* observantur.

1. Ut *Mucilago* omnis resolvatur, &
2. Ex Salibus resolutis excitetur *Spiritus acidus volatilis*, qui Stomacho nostro est gratiosissimus, quatenus est naturæ congeneris.

Unde est, quòd Panis nunquam fiti nauseam pariat Stomacho, ob Spiritum hunc volatilem, utut quotidie comedatur; cùm nimirum symbolizet, & amicitiam mutuam colat cum Fermento Stomachi.

Dum coquitur *Panis*, avolat ejus Spiritus reverà anaplepticus, & quem omnibus perlatis Aquis meritò præfert BECHERUS *in Phys. subterr.* Spiritus acidus exhalans ex Pane solet compescere, & curare Vomitum, item Nauseam, ac Fastidium, si Naribus saltem admoveatur. In Morbis Imminentibus *Panis* appetitus amittitur, & in reconvalescentia eum Ventriculus primum, tanquam homogeneum, appetit, sicut cum reliquis Cibis *Panis* assumptus est quasi Fermentum Ciborum & Stomachi, cujus intuitu vocatur *Theriaca Alimentorum*: econtrà minùs ritè fermentatus pessimus est, & Digestiones turbat. *Externè* usurpatur in confortando Stomacho, si recipiatur *Crusta* vel *Frustulum Panis* torrefactum vel tostum, adspergitur *Aceto* & *Pulveribus aromaticis*, v.g. *Cinnamomi*, *Nucis Moschatæ*, *Zedoariæ*, & pauxillo *Croci*, sicque applicatur regioni Stomachi, quod ad Choleram sistendam, Vomitus nimios, post Medicamentum Vomitorium nimis fortè ortos, compescendos, & sedandam Nauseam, est egregium Medicamentum; quod ipsum tamen adhuc feliciùs præstant *Panes melliti*, Germ. *die Pfeffer-Kuchen*. Unde etiam *Panis recens* solet olfactum imbibere post Medicamentum ingratum, vel Purgans assumptum, quominùs Vomitus, & Nausea sequatur, imprimis, si *Panis* aspergatur *Aceto simplici*, vel *rosaceo*; sic enim solet compescere Vomitum.

Deinde talis *Crusta Panis* vel recens, vel leviter tosta, & *Spiritu Vini*, *Vino Malvatico*, aut *Balsamo Embryonum* irrorata, & Umbilico applicata, convenit in roborando Fœtu, & præcavendo Abortu.

Panis si denuò fermentetur, dat Spiritum volatile inflammabilem; per se autem arefactus dat per Retortam Spiritum acidum volatilem, unà cum Oleo empyreumatico. Cum Spiritu hoc in rectificatione per Phialam altam aliquid etiam Salis volatilis simul latera Cucurbitæ occupasse observavi; quæ egregium obtinent usum in confortando Stomacho, & in succurendo ejusdem Symptomatis. Idem Spiritus acidus videtur mihi proximè accedere ad naturam Spirituum Lignorum, adeòque erit compositus ex Acido volatili, & Spiritu oleoso volatili; hinc magnum obtinet usum in Operationibus Chymicis, dum Metalla & Subjecta mineralia, v.g. *Martem*, *Corallia*, *Perlas*, *Antimonium* & *Vitrum Antimonii* &c. ex parte solvit, & ex iis *Tincturam* extrahit; quæ Solutiones in Tincturas redactæ sunt eò magis convenientes & amicæ Corpori, quò magis est acidum volatile Menstruum. Sed, utut Solutio sit manifesta, Tinctura tamen ista magis ab Oleo, nempe Spiritu, quàm Subjecto soluto, dependet, cùm idem Spiritus Corallis albis infusus æquè tandem rubedinem contrahat, quàm si rubris affundatur.

Ultra Spiritum acidum volatilem cum Sale volatili, *Spiritum Panis* per fermentationem habet GREMS *lib.*3. *cap.*2. §. 41.

Quidam etiam *Oleum* & *Essentiam Panis* habent, quæ fit ex Crustis exsiccatis, *Vino* generoso, vel *Malvatico* infusis, quæ digerunt per tres septimanas in Phiala benè clausa; hinc destillant per Retortam in cineribus igne forti, ubi primo loco *Spiritus*, post ultimo *Oleum rubrum*, seu *Essentia* instar Rubini ascendit. *Spiritus* est elegantissimi saporis, & pro Dysenteriis, Appetitu dejecto, aliisque Stomachi Affectibus, egregius, teste HARTMANNO *in Praxi Chym. p.*178. utut Præparationem ibidem reticeat.

Oleum Panis commendatur ab HOEFERO ad Epilepsiam, imprimis Infantum, ut videre possumus in ejusdem *Herc. Medico p.*13. (*S*)

CCCXVII. SE-

(R) Sebesten *Fructus est exoticus, exiguæ Glandis magnitudine, sed Prunum potiùs referens; carne enim constat rubente, qua crassum tegitur Ossiculum pruniforme, durissimum, quod confractum* Nucleum *ostendit oblongum, album, gustu gratum. Arbor Fructum hunc ferens Pruno item similis est, sed ejus Folia rotundiora & serrata magis sunt: Flores profert exiguos albos, & Geranii flores repræsentantes. In Syria & Ægypto crescit.*

(S) Secale *inter* Plantas Cereales, *seu* Frumentaceas, *connumeratur, atque à vulgari* Tritico *eo tantùm differt; quòd* Secalis *Semina oblongiora & tenuiora sint, atque monente* Spigelio *Florum staminerum fasciculi, axi dentatæ affixi, Spicam* Secalis *Tritici Spica magis compressam constituant.* Secale *vulgatius, quod* hybernum *vel* majus C. B.

CCCXVII. SEDUM.

Sedum
- Majus
  - Arborescens. *Insusitatum.*
  - Vulgare. *Hoc usuale.*
- Minus Hæmatnides, &c. *Officinis incognitum.*
- Minimum. *Vide* Vermicularis.

Insignitur Sempervivum majus, *Brunsf. Matthiol. Ger. Lob.* Sedum majus. *Fuchs. Cord. in D. Tab.* Sempervivum, 1. *Lon.* Sempervivum majus 2. seu Jovis Barba, *Dod.* Aizon majus, *Cam.* Sedum majus, vulgare, *Clus.* Germ. *Hausz-Wurtz, Donner-Bart, Maur-Pfeffer.* Gall. *Joubarbe.*

OFFICINALIA NATIVA.

Folia.

Vires. Refrigerat 3. adstringit, incrassat. Usus præcipuus intrinsecùs in Febribus Biliosis, sedat scilicet Sitim, compescit Ardorem. Extrinsecùs in Angina, &c.

N. Vulgare est Plebi nostrati expressum Succum cum Sacchaeo in Febribus, Morbisque calidis propinare.

PRÆPARATA.

1. *Aqua.* Ex Foliis stillat.
2. *Succus.* Ex Foliis.

N. Adhiberi solet recens in Febribus Malignis & Biliosis.

3. *Syrupus.*

CCCXVIII. Se-

CCCXVII. SEDUM *Sedum*, Græcis *Aizoon*, Latinis *Sempervivum* dicitur, quod *vita* sit admodùm quasi *pertinacis*, ac ferè semper crescat. *Sedum* dicitur *satum* quasi, quia Veteribus olim in Tectis satum fuerit, Superstitione hac suffultis, quòd Domus hac ratione à Fulmine libera sit futura. Germani vocant *Haus-laub*, quod in *muris domuum* crescat.

Plures sunt ejus *Differentiæ*.

1. *Sedum Majus.*
2. *Sedum Minimum*, seu *Herba Vermicularis*, de qua *infrà suo loco.*
3. *Sedum Telephium*, de quo *suprà*, ubi *de Fabaria.*
4. *Sedum* quoque datur *Majus arborescens.*
5. *Sedum teretifolium, Flore luteo,*
6. *Sedum* denique *Foliis circinatis.*

Hæc inter *Sedum Majus* præprimis *in usu* est; ultimorum verò usus incognitus.

Quod attinet *Sedum Majus* hoc ipsum, imprimis quidem *Folia*, sunt ex *primariis Refrigerantibus*, Alcali volatili occulto copiosa Aqua diluto constituris, ut reliqua Refrigerantia omnia *Internè* rariùs adhibetur.

Extrinsecùs magni usus solet esse ad refrænandum Sanguinis Ardorem, in Morbis Acutis & Febribus Ardentibus: nempe si applicetur *Sedum* contusum, & applicatum Capiti instar *Cataplasmatis*, multum solet conferre in Phrenitide: applicatur vel Plantis Pedum, vel regioni Frontis; sic enim sedat Phrenitidem, & Somnum conciliat, imprimis, si misceatur cum *Lacte muliebri*, vel, quod melius est, cum *Succo Cancrorum fluviatilium* expressn, & instar *Cataplasmatis* applicetur. In talibus casibus à quibusdam simili modo *Sedum* solet applicari Spinæ Dorsi; sed hoc periculosum, & nolim esse author talis applicandi modi, & hoc vulgari sum contentus. In Affectibus Faucium inflammatoriis multi est usus *Sedum*; imprimis in Angina, si *Sedum majus* cum *Cancris fluviatilibus* contundatur, & *Succo* expresso Fauces colluantur, est expertum Remedium, quod debemus PARACELSO: vide SENNERTUS *Prax. p. 3. l. 2. cap. 24.*

Folia detracta interiore cuticula apponuntur Clavis & Verrucis Pedum, mane & vesperi, quas emolliunt, ut possint sensim sensimque exscindi: quod quoque faciunt eadem *Folia* in Gangliis & Nodis partium tendinosarum & nervosarum imposita, & semper mane & vesperi renovata: emolliunt enim Tumorem, ut sensim sensimque invisibiliter dispareat.

2. *Succus* hic Alcali temperatissimo turgidus refertur inter *Frigefacientia*, & à quibusdam commendatur in nimiis Incalescentiis totius Corporis, vel in Morbis Acutis cum Ardoribus, sive internè sive externè usurpetur. *Internè* sunt, qui *Succum Sedi majoris* Potui miscent in Febribus Ardentibus, & ut vocant, Biliosis, ex vitiato & nimis oleoso Sale volatili urinoso Massæ Sanguineæ, quod corrigit & alterat, imprimis in Febribus cum Inflammationibus conjunctis conveniet. *Externè* optimè usurpatur tam in Faucibus affectis, quàm Æstu totius Corporis temperando. In Prunella nota, Inflammatione Gulæ & Laryngis, aliisque Faucium Affectibus inflammatoriis, à Febribus oriundis, *Succus* vel solus, vel cum *Sale Ammoniaco*, egregiè juvat; sic Ardorem & Squalorem Faucium & Linguæ coercet, vel illitus, vel cum *Aqua* exinde *destillata* pro *Gargarismate* adhibitus; quod Remedium commendat PARACELSUS: vide SENNERTUS *loco allegato*. Sepiùs fit, ut in Ardentibus arescat & arida fiat Lingua, imò Fissuras propter ariditatem & siccitatem accipiat; in tali casu impositus *Succus Sempervivi* Linguæ, & detentus sine deglutitione, refrigerat Linguam, corrigit siccitatem, & Fissurarum dolorem lenit, easque consolidat: cum *Aqua* vel *Succo Prunellæ* potest misceri & sic erit etiam expertissimum Remedium in Morbo Hungarico & Febribus Ardentibus. Quin & idem *Succus* cum *Nitro* applicatus vel Plantis Pedum, vel Manuum volis, Æstum febrilem egregiè mitigat. Contra Ebrietatem, & Hæmorrhagiam Narium *Succo* additur *Nitrum* & *Acetum Vini*, Scrotoque circumligatur, sic Ebrietas compescitur, & Ardor Corporis depellitur.

1. 3. *Aqua* & *Syrupus* internè prosunt in nimio Æstu & Ardore Morborum Acutorum: externè usurpantur pro Faucium collutionibus, cum quibus potest misceri *Succus Cancrorum fluviatilium*, vel *Sal Ammoniacum* pro experto *Gargarismate* in recipiente Angina. (T)

C. B. *vulgarium* Frugum *Culmos tollit altissimos, eosque rigidos: Spica seré quadrata, fusca, aristis concoloribus: Grana Triticeis longiora, strigosiora, & intensiùs flavescentia aut fusca. Ex hoc* Panem *vulgò confici, ait* Ettmullerus *Germanus: hinc proinde fortè factum, ut apud nos* Secale, Germanum Triticum, *appelletur. Fortè quoque* Secale *in Germania satum innoxium est, atque ad Panem conficiendum aptius, quàm quod apud nos vel data opera seritur, vel non satis emundato Tritico internascitur. Panis enim ex nostro Secale confectus fermentationem haud facilè concipit, adeoque lentoris atque obstruentis naturę nonnihil obtinens, difficulter concoquitur, & Ventriculo gravis est, præsertim si Furfurum expers fuerit. Mea igitur ea est sententia, ut in Medicamentorum compositionibus, in quibus Germani Medici* Panem *vel* Farinam secalinam *præscribunt, nostrates Pharmacopœi nostrum potiùs* Panem, *&* Farinam triticeam *adhibeant, utpote opportuniorem, & innoxiam.*

(T) Sedum, *vel à* sedendo, *vel à* sedando; *ejus enim species humi* sedent, *& Inflammationes* sedant: *Græcis* ἀείζωον, Sempervivum, *ab* ἀεὶ sempee, *&* ζῶ vivo. *Plantæ Genus est Flore rosaceo, cujus pistillum abit in Fructum, ex plurimis veluti vaginis in capitulum collectis compositum, Seminibusque fœtum exiguis.* Sempervivi *species Officinis familiarior est* Sedum majus, vulgare C. B. *quod ex* J. Bauhino *in orbem spargit terræ appressa Folia, alia aliis incumbentia, crassa, succo lento prægnantia, æterni viroris: hæc è fibrosa Radice oriuntur, quæ subinde se propagans numerosam similium orbiculorum sobolem parit: Caulis pedalis, similibus sed acutioribus Foliis veluti squammis obsidetur: qui in ramos in summitate diductus, Flores gerit serie quadam sibi succedentes, patulos, purpurascentes.*

In recensendis Sedi speciebus Ettmullerus *confusus, ut semper, est.* 1. Sedum majus, *quod vocat, est* Sedum majus, vulgare C. B. *quod modò descripsimus.* 2. Sedum minimum *vocat, quod* Herbam Vermicularem *esse dicit: hæc autem potiùs est* Sedum minus, teretifolium, album C. B., *de quo infrà, verbo* Vermicularis. 3. Sedum Telephium, *quod dicit, erit sanè* Anacampseros, vulgò Faba crassa J. B. *de qua suo loco.* 4. Sedum majus, arborescens J. B. *pulcherrima, præcipuè Floribus onusta, planta est.* 5. Sedum teretifolium, flore luteo, *erit* Sedum minus, teretifolium, luteum C. B. 6. *Denique* Sedum foliis circinatis *est* Sedum minus, folio circinato C. B. *Innumeræ prætereà sunt* Sedi *species, quas videre est apud Botanicos: inter has autem recensetur planta illa, quæ vulgò* Cepæa *appellatur, vocaturque* Sedum Cepæa dictum H. L. B. *Notandum autem est ex* Tournefortio, *Plantas illas, quæ vulgò nomine* Sedi foliis laciniatis *insigniuntur, ad* Saxifragas *potiùs reducendas esse.*

Sedum majus, vulgare, *Officinarum, chymico subjectum magisterio, multum præbet Acidi, multumque Terræ, sed parum Salis volatilis concreti: videtur ergò in hac Planta contineri Sal, ad Aluminis naturam accedens, pauco*

addito

CCCXVIII. SENECIO.

SEnecium, *ἠριγέρων*, Erygerum, Herba Pappa, German. *Creutz-Wurtz, Grind-Kraut*. Gall. *Du Senecon*.

C. B. est (1. Senecio minor vulgaris. / 2. Senecio minor montana.) *indifferenter usuales*.

1. Appellatur Senecio, *Matth. Fuchs. Cord. in D. Lon. Lob.* minor, *Cast.* vulgaris, & 1. *Trag. Tab.* Erigerum minus, *Dod.* Verbena fœmina, *Brunsfels.*

2. Senecio 2. *Tab.* Erigerum, *Ger.* majus, *Dod.*

Nascitur passim in hortis, in agris, secus vias, &c. Majus sylvosis gaudet & arenosis. Vere florere incipit, Floresque per totam Æstatem producit, aliàs hyberno quoque tempore viret.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia cum *Floribus* & *Caule*.

Vires. Mistas vires habet, refrigerat, ac simul modicè discutit, consolidat. Usus præcipuus in (Epilepsia Infantum pulticulis incocta, *Sebiz.*) Cholera, Ictero, Intemperie calida Hepatis, Lumbricis, Vomitu, & Exspuitione Sanguinis, Ischiatico Dolore, Fluore muliebri. Extrinsecùs in Mammis inflammatis, Scabie (Capitis), Struma, Dolore Ventriculi, Urina remorata, Arthritide, Vulneribus (Fistulis).

PRÆPARATA.

Aqua stillatitia. Fit è Foliis, Floribus, ac Caule, tota æstate.

N. In Febribus utilis.

CCCXIX. SERPILLUM.

Ἕρπυλλος, *Diosc.* Serpillum, *Brunsf. Trag. Fuchs. Lon. Lob.* vulgare, *Dod. Germ.* Serpillum sylvestre, *Matth. Cord. in D.* sylvestre alterum, *Cast.* Serpillum minus flore albo, & flore purpureo, *Tab.* Serpillum vulgare repens, *Clus. hist.* Serpillum vulgare minus, *C. B.* 6. German. *Quendel-Kunlain, Hunerkol, wild Poley*. Gall. *Du Serpolet*.

N. Sunt species plures, sed hæc Officinis usitatior.

Crescit locis sabulosis, apricis. Flores Majo mense protrudit, integraque æstate floret.

OFFICINALIA NATIVA.

Vires. Calfacit & siccat in principio 3. saporis acris, attenuat, aperit. Cephalica, Uterina, ac Stomachica. Usus præcipuus in Mensibus ac Urina cienda (Balneo) in Exspuitione Sanguinis, Spasmo: extrinsecùs arcet Vigilias, Cephalalgias, Vertiginem. Ciet Menses (Balneo.)

PRÆPARATA.

1. *Aqua stillatitia*. Ex Planta cum Floribus Junio collecta.
2. *Oleum stillatitium*.

CCCXX. SE-

CCCXVIII. SENECIO. *Senecio vulgaris*, seu *Ἠριγέρων Græcorum*, Germ. *Creutz-Kreutz*, item *Creutz-Kraut*, nomen accepit à *Senio*, quod promptè senescat, ac per totum vernum, æstivumque tempus florere, ac in *Pappos Flores* suos explicare soleat. Datur & *Senecio pinguis, major*, ob *Folia* sua *pinguiuscula* ita dictus. Hi, utut crescant ubique, pro loci tamen cultura nunc *Major*, nunc *Minor*: parvi autem, aut nullius ferè, sunt usus, nec memini me legisse præscriptos.

AUTHOR multa *Senecioni* tribuit, quæ tamen non scio, an sint experta. *Angli Succum* hujus Plantæ *Vomitoriis* suis immiscere solent. (V)

CCCXIX. SERPILLUM. *Serpillum* Latinis, ac *ἕρπυλλος* Græcis, dicitur à *serpendo*, quòd hinc inde humi quasi *serpat*, Germanis *Quendel*.

Planta est *flore rubro*, & ex *nostratibus Aromaticis* notissima, volatilis & spirituosa: similiter ferè atque *Liliorum convallium Flores*, multi usus in Affectibus Capitis & Uteri speciatim in Affectibus Capitis & Nervinis à Catarrhis affectis, & Lympha catarrhali acida obsessis, unde pro *Specifico Catarrhali* ab HARTMAN habetur, Ciet Urinam, & pro Affectibus Menstruosis Mulierum usurpatur.

Externè ordinatiò ingreditur *Balnea, Pediluvia* ac *Fotus* discutientes. Nervos confortantes, quæ in Affectibus Menstrualibus Mulierum conducunt.

Aqua spirituosa Serpilli, & ipse *Spiritus* pro Catarrhis in frequenti sunt usu. Modum docet HARTMANNUS in *Praxi cap.* 41.

℞. *Serpillum matutino tempore rore adhuc madens*.
Huic concisso affundatur *Vinum generosum*, vel *Malvaticum*, stent in digestione per 14. vel 20. dies; destillato Liquori per Balneum Mariæ addatur
Serpillum recens viridum.
Digeratur, quoties lubet (quo sæpiùs enim destillatur, eo melior erit Aqua): sic fit *Aqua Spirituosa Serpilli* in usu catarrhali & diuretico elegans.

Item *Aquam Catarrhalem* ex *Serpillo* cum *Ligno Sassafras* HOFFMANNUS *Clav. pag.* 47. & in *Thesauro Pharmaceutico pag.* 6. parare docet.

IN MYNSICHTII *Armamentario Chym. pag.* 316. prostat *Aqua Benedicta Serpilli*, quæ dicitur ab eo *Benedicta* in Catarrhis & Affectibus Catarrhalibus curandis. Et sanè spirituosæ Aquæ Cerebro & Capiti roborando, Lymphæ catarrhali corrigendæ, & Nervorum tono restituendo egregiæ sunt.

Aqua, & *Spiritus* conveniunt valdè in Uterinis Affectibus; quando Menses sunt suppressi, vel nimis dolorosè & inordinatè fluunt.

B. D. MICHAELIS *Essentiam Catharrhalem* cum *Spiritu Serpilli* ex *Ligno Sassafras* paravit, multæ laudis in Catarrhis: melius tamen est, si ex *Succino* paretur. (X)

SER-

---

addito Sale ammoniaco; illius enim succus in vapores ad dimidium resolutus, urinosum spirat odorem. Sedum hoc detergit, atque adstringit: & quamvis quandoque ad Tumorum resolutionem adhibeatur, potiùs tamen pro repellente habendum est. Gargarisma ex *ejus Aqua destillata Anginosos solatur: quemadmodùm & Folia cum Cancris fluviatilibus contusa, & applicata. Ex Succo parantur* Injectiones *ad Vulvæ procidentiam, atque ad Ulcera cavernosa. Folia item & Clavis pedum, & Nodis podagricis cum fructu applicantur.*

(V) Senecio *Plantæ Genus est Floro flosculoso, Calyce monophyllo, cylindraceo, multifisso, postea coniformi (quo à* Conyza *&* Eupatorio *differt) comprehenso: cujus Embryones abeunt in Semina pappis instructa, quo tempore Calyx deorsum inverti solet.* Senecio minor, vulgaris C. B. *è fibrosa Radice ternos, quinos, & plures emittit Caules teretes, hirsutos, concavos, Foliis donatos uncialibus, pediculo carentibus, alternis, & veluti circumrosis: Flores in fastigiis plures, pediculis lanuginosis appensi, luteoli, in pappos fatiscentes, ac calyculis striatis comprehensi. Qui* Senecio pinguis major *dicitur hìc ab* Ettmullero, *est potiùs* Jacobæa Pannonica prima Clusii. Senecio vulgaris *gustu pollet herbaceo, aliquantisper ad acidum vergente, atque cæruleam papyrum satis rubro inficit colore. Ope chymicæ Analyseos, præter multos acidos Liquores, multum præbet Olei, & Terræ, nil Salis volatilis concreti: sed parum Spiritus urinosi. Hinc conjicere est, Sal hujus Plantæ accedere ad Sal Coralliorum, sed multo Sulfure involutum esse, ac pauco Sale ammoniaco mistum.* Senecio *emolliens est, paregoricum, & resolvens: ejus Succi unciæ duæ epotæ Vermes necant, & Colicam sedant. Plantæ* Decoctum *adhibetur in* Clysteribus, *atque in* Cataplasmatis, *ad Suppurationem promovendam.* Cataplasmata *item ex Planta tota cum Lacte decocta, vel Butyro frixa, valent ad Podagram, Hæmorrhoides, Lac in mammis coagulatum.*

(X) *Inter congeneres Plantas,* Thymum, Saturejam, & Thymbram (*Flore labiato, cujus labium superius surrectum est*) Serpillum *præcipuè à* Thymo *differt Caulibus humilioribus, & minùs duris ac lignosis.* Serpillum vulgare, minus C. B. *magis Culinis, quàm Officinis familiare est. Notat accuratè* Tournefortius, Serpillum vulgare minus, capitulis lanuginosis C. B. *non esse nisi varietatem præcedentis: Capitula enim* vulgaris Serpilli *morsibus ab insecto aliquo tentata, Succum fundunt nutritium, quod in pinguo illud tomentum abit,* Serpilli capitula *quandoque contegens; quod & nonnullis aliis Plantis accidere advertit.* Serpillum *amariusculum est, acre, stypticum, odorum, & cæruleam papyrum satis rubefacit. Abundat ergò Sale volatili, & oleoso, sed continetur adhuc in hoc Sale volatili portio acida Salis ammoniacalis Terræ: contrà verò in Sale volatili oleoso artificiali portio acida Salis ammoniaci cohibita est à Sale Tartari, vel à Cineribus clavellatis. Quarè* Serpillum *cephalicum est, stomachicum, & uterinum: materiam explosivam motus convulsivos excitantem destruit, Sanguinem spirituosis particulis locupletat, primarum viarum functiones corroborat, atque viscerum obstructiones reserat. Si per noctem Serpilli pugillus in* Vino *infundatur, Vinumque*

CCCXX. S E S A M U M.

Σirauns Veterum, *C. B.* Sesamum, *Alpin. Matth. Lob. Dod. Cast. Tab.* Verum, *Cord. in D. Cam.* German. *Lein-Dotter*, *Flach-Dotter.* Gall. *Du Sesame.*

N. Est & Sesamum, *Myagrum* dictum, ac Officinis insuetatum.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Semen quod affertur ex Alexandria, Creta & Sicilia.

Vires. Calefacit modicè, humectat, emollit, paregoricum viscosum, pingue, adeòque & Emplasticum est: Nervorum duritiem illitu discutit, Colicis Doloribus medetur.

P R Æ P A R A T A.

Oleum expressum. Hoc eligatur candidum, syncerum; adulteratur enim Oleo Nucum & Papaveris, qui dolus tamen odore & sapore facilè dignoscitur.

N. Olim solùm ex Alexandri Ægypti Venetias atque inde ad nos comportabatur. Hodie & apud nos ex *Sesamo* paratur.

Vires. Moderatè calfacit, iridem emollit, maturat, Pulmonicum est. Usus præcipuus in Tussi, ac asperitate Pulmonum (linctum), in Pleuritide: impinguat, Semen genitale auget. Extrinsecùs in duritie Nervorum, Aurium doloribus, in Ulceribus serpentibus, ac malignis.

N. Quia Nauseam concitare solet, rarò internum usum subit.

CCCXXI. SESELI OFFICINARUM.

Aγυστικὸν, *Diosc.* λιβυστικόν, *Gal.* Ligusticum, quod Seseli officin. *C. B.* 1. Siler montanum, *Trag. Dod. Lob. Clus. hist.* Ligusticum, *Matth. Cast.* verum, *Tab.* Seseli Massilioticum, *Cord. in D.* Seseli Italicum, *Cast.*

Crescit copiosè in Liguria Italiæ.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Semen.

Vires. Calfacit, siccat, Menses & Urinas ciet, Flatus discutit.

CCCXXII. SESELI MASSILIOTICUM.

Σέσελι, σεσελις, *Hippocr.* σίλι, σίλι, Siselios indeclinabiliter, German. *Sesel Kraut*, *Marsilischer Sesel*, *Ross-Kummel*, *Ziemet*, *Sisenmontan.* Gall. *Du Seseli de Marseille.*

Est [Ferulæ folio. / Fœniculi folio.] [*promiscuè.* / *usualia.*]

1. Dicitur Seseli Massiliense, *Matth. Lon. Cast. Tab.* nuperorum, *Lob.* Seseli Massiliense, Ferulæ audauci Cretici facie, *Lob.* Siler montanum *Ger. C. B.* 8.

2. Seseli Massiliense, Fœniculi folio, quod *Dioscoridis* censetur, *C. B.* 9. *Lob.* Seseli Massiliense *Dod. Diosc. Clus. hist.* nonnullorum, *Cam.* Fœniculum petræum; *Tab.*

Crescit spontè in Gallia, ac Italia; apud nos non nisi in hortis colitur, solo gaudet sabuloso.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Radix atque *Semen*, quod verum in modernis Officinis prostat, secùs ac anteà, ubi *Semen Branca ursina*, monente *Tabernamontano*, ejus loco venum ivit.

Vires. Calfacit, & siccat ad gr. usque 3. incidit, aperit, discutit. Usus præcipuus in Morbis Capitis, Epilepsia (cui tota sua substantia resistit.) in imbecillitate Visus, Spasmo, &c. in Pulmonum ac Pectoris affectibus, Tussi, Catarrhis, in Epatis Obstructione, Hydrope, Ventriculi Cruditate ac Inflatione, in Calculo Renum ac Vesicæ, in Mensibus obstructis. Specificè Antidotum est Cicutæ. Extrinsecùs in Spasmo, Contractis, in Lacte Mammarum coagulato, in Urinæ impuritate ac obstructione.

CCCXXII. SE-

S E R R A T U L A.

SEquitur ratione Ordinis alphabetici *Serratula foliis integris*, in specie *Serratula Tinctoria*. Dicitur *Serratula*, quòd *Folia* ejus *Serra* instar sint crenata & incisa; *Tinctoria* verò vocatur, quia *Tinctores* hac ipsa utuntur, pro Pannificiis nigro colore tingendis, German. *Scharte*, forte à variis *crenis* & incisuris.

Olim in quibusdam Officinis receptum erat *Decoctum* hujus *Herba* in *Vino*, & ad tertias partes consumptum, pro Sanguine grumoso dissolvendo, in specie in Casu ab alto, & Subluxationibus Vertebrarum. Hodie verò hujus loco *Rubia*, & inde paratum Medicamentum *Crapp* dictum, solet recipi. (*Y*)

CCCXX. SESAMUM. *Sesamum* Planta est sylvestris, habet *Folliculos* quadrangulares, ex quibus colligitur *Semen*, cui præfertur exoticum ex Asia, quod etiam sæpiùs, quam nostras, solet præscribi in *Cataplasmatis* cum *Semine Fœnugræci*, ubi opus est emollitione.

Internè commendatur ad augmentandam Materiam seminalem. Præ *Semine* tamen præstat *Oleum expressum*, cujus adulterationem videbitis apud AUTHOREM: utut internè rariùs usurpetur, quoniam solet excitare Nauseam; nihilominùs tamen solet commendari internè in Pleuritide, non minùs, quàm *Oleum Amygdalarum dulcium* & *Oleum Lini*. *Externo usu* iridem est *emplasticum*, conveniens in emolliendis & suppurandis Tumoribus. Idem *Oleum* illitum cum *Oleo Lumbricorum* emollit Nervos ac Tendines, eosque flexiles ac molles facit. (*Z*)

CCCXXI. SESELI OFFICINARUM. *Seseli* triplex in Officinis prostat: *Officinarum*, *Massilioticum*, & *Creticum*.

Seseli Officinale Theriacam ingreditur: cujus ratione asservatur, aliàs nullius usus est. Commendatur etiam in Mensibus ciendis. Sed quoniam est ratum & carum, non præscribitur. (*A*)

CCCXXII. SESELI MASSILIOTICUM. *Seseli Massilioticum* celebris est usus in Officinis, in Affectibus Uteri, in quibus solet præscribi internè, purificat egregiè Uterum, & Menses provocat, item in Epilepsia, per consensum Uteri oborta, in specie valdè commendari solet: in *Rotulis* etiam & *Pulveris Pectoralibus* pro facilitanda Expectoratione solet præscribi. (*B*)

CCCXXIII. SE-

---

numque linteo percolatum, additis quatuor, vel quinque Olei essentialis Sassafras guttis, jejuno stomacho per octiduum ebibatur, mire Chlorosim, & Cachexiam sanat. Spiritus Serpilli, *ejusque* Aqua destillata *aptissima sunt ad soporosos, & nervosos affectus. Ad Epilepsiam commendant* Oleum Serpilli essentiale, *ut & Aquam destillatam, è Floribus priùs in Spiritu Vini maceratis: quemadmodùm &* Conservam *e Foliis, & Floribus paratam. Ad Rheuma, & antiquam Tussim valet* Decoctum, *ad modum The, ex Serpilla paratum, cui addatur albi Mellis portio.*

(Y) Serratula J. Bauhini, & Dodonæi, *est* Tournefortio Jaceæ *species, vocaturque* Jacea nemorensis, quæ Serratula vulgò. *Hæc Caule recto, striato, rubente, glabro, ac in ramos cis summitatem diviso, ad cubitos duos attollitur: Folia aliàs integra Bettonicæ, aliàs Scabiosæ instar laciniata, hirsuta, atque arguto spinularum mitium agmine serrata: è capitulis oblongis, squarrosis, atrorubentibus Flores Jaceæ purpurei emicant: Radix demum fibrosa. Quidam hanc Plantam pro vulneraria habent.*

(Z) Sesamum Antiquorum *est* Tournefortio Digitalis *species, vocaturque ab eodem* Digitalis Orientalis, Sesamum dicta. *Planta hæc cubitalis, Folia habet pediculis hærentia, crassiuscula, ex atro virore nonnihil rubentia, oblonga, acuminata, subinde quoque sinuata: ex horum alis Flores emicant calathiformes (Digitalis, h. e. tubulati utrinque patentes), qui abeunt in Fructus Siliquiformes, flavescentes, rectè secundùm Caulem ascendentes, angulosas, in quorum binis loculamentis, Semina plurima medullosa, dulcia continentur.* Sesamum *in Italia satum vulgò* Giorgioleo *dictum (Galli Plantam* Jugeoline *vocant), progerminat, ejusque Semina in usum veniunt culinarium: imò Siculi, & Calabri ex iisdem cum Melle confectis* Bellariorum *quoddam genus parant, ac secundis mensis apponunt.*

(A) Seseli Officinarum *dictum, est* Tournefortio, *ut &* C. Bauhino, Ligustici *species.* Ligusticum *ab aliis Umbelliferis Plantis eo præcipuè differt, quòd Seminibus gaudeat binis, oblongis, hinc gibbis & sulcatis, cum striis veluti foliaceis, inde verò planis.* Ligusticum, quod Seseli Officinarum C. B. *synonymon est cum* Sesel, sive Silere montano, vulgari J. B. & Dodonæi. *Planta hæc humanam superat altitudinem, ejusque Caule ceu vagina complectuntur pediculi Foliorum in alas appositas divisorum, atque in ternas plerumque segmenta abeuntium: Umbellæ albæ: Semen cum fimbria foliacea striatum, odore ad Cuminum accedente.*

(B) Seseli Massiliensicum, *sive* Massiliense, Fœniculi folio, *est* Tournefortio Fœniculum tortuosum J. B. *Cubitalis Planta, Caule striata, mox à Radice in varios contortos ramos diviso, brevibus internodiis intercepto: Folia fœniculacea, Rutæ colore: Umbellæ exiguorum alborum Florum purpureæ: Semina alba striata.*

CCCXXIII. SESELI CRETICUM.

TOρδύλιον, *Diosc.* Seseli Creticum minos, *C. B. 4 Cam.* Seseli Creticum. *Lob. Dod. Cast. Tab. Ger.* Pimpinella Romana *vulgò*, *Arab.* Arturtilon. Germ. *Cretischer Seseli*, *Candischer Sesel*. Gall. *Seseli de Crete*, *Semence da Siser de Crete*.

OFFICINALIA NATIVA.

Vires. Calfacit & siccat 2. Nephriticum, Uterinum, Pulmonicum. Usus præcipuos in Stranguria, & Urina retenta: Dolores discutit, Menses ciet Catarrhorum expectorationem promovet.

CCCXXIV. SIDERITIS.

Σιδηρίτις, Sideritis 2. *Fuchs. Cord. in D.* vulgaris *Cam. in Matth.* 2. *Clus. hist.* 4 *Lon.* Sideritis Heraclea, *Cord. hist. Tab.* Sideritis, seu Ferruminatrix, *Lob.* Sideritis vulgaris, hirsuta, erecta, *C. B.* 4. Arab. *Tetrahit*, *Sidrichis*. German. *Gliedkraut*. Gall. *De la Siderite*.

N. Matthiolus Marrubiastrum pro Sideritide Dioscoridis habet, cui contrariatur *Tabernemontanus*.

Crescit locis apricis, montanis, sabulosis: floret, Majo.

OFFICINALIA NATIVA.

Herba, sed rarò.

Vires. Abstergit, astringit, Vulneraria est intùs, & extrà adhiberi apta. Usus præcipuus in Herniis.

N. Adhibetur itidem in Morbis Incantatione introductis.

SIGILLUM SALOMONIS. *Vide* POLYGONATUM.

CCCXXV. SILIQUA.

KEρατία. Siliqua edulis, *C. B.* 2. Siliqua, *Matth. Cord. in D. Lon. Cast. Cam.* Ceratonia, *Dod.* Cerata, vel Siliqua, *Matth. Cord. in D. Lon. Cast. Cam.* Ceratonia, *Dod.* Cerata, vel Siliqua, *Lob. Tab. Ger. Clus. hist.* Siliqua dulcis, Carub & Caruub vocata, *Alpin.* Xylocerata, quasi Cornua lignea. German. *Johanns-Brodt*. Gall. *Carougier*, *de Carouges*.

Crescunt in Regno Neapolitano, tum in Insula Creta, & Syria.

OFFICINALIA NATIVA.

Fructus (scilicet) *Siliqua*, cujus Succus melligineus in usum solùm venit.

Vires. Siccat & astringit. Usus præcipuus in Ardore Stomachi, Tussi, &c. aliàs concoctu est difficilis.

PRÆPARATA.

(*Syrupus de Siliquis*, *Diacodion* aliàs.)

CCCXXVI. SI-

CCCXXIII. SESELI CRETICUM. *Seseli Creticum*, quod ea Insula *Candia* affertur, easdem affert vires cum *Massiliensi*. Cæterùm noto, quòd omnia ex *Candia* advecta Remedia, ob Climatis constitutionem, fiunt potentiora reliquis & operosiora; unde etiam *Seseli Officinali* & *Massiliotico* meritò *præfertur Creticum*, utut cæteroquin in usu conspirent. Et, quod dixi, Climatis constitutionem ad Plantarum præstantiam quid conferre, probat etiam *Dictamnus Creticus*, quorum nullus tantas exerit virtutes, quantas ille, qui ex Italis adfertur. (C)

CCCXXIV. SIDERITIS. Inter varias *Sideritis* species præstò est *Montana perennis*, seu *Hyssopifolia flore albo*. Dicitur *Sideritis* à σίδηρο, *Ferro*, quòd *Ferro*, inflicta Vulnera sanet; Germanis *Glied-Kraut*, quòd circa *Articulationes* soleat Folia ac Flores protrudere.

Solet referri inter *Vulneraria*, sed rarissimi usus est.

Externè tantùm in abstergendis Sordibus cutaneis & aperiendis ejusdem poris Corporis, quandoque præscribitur: vid. HOEFERI *Herc. Med. pag.* 267. Ubi habet Historiam Morbi Infantis, curati per hanc *Herbam*. Decoquitur *Herba* & *Decocto* lavantur Membra ab impuritatibus subcutaneis depurganda, & poris aperiendis. Mulieres *hanc* & *Vulgarem sylvestrem* commendare solent in *Balneis* Infantum, ob Fascinationes & Incantationes malè se habentiam, cùm tamen potiùs Sordes in poris stabulantes removendo operari videantur. (*D*)

CCCXXV. SILIQUA. *Siliqua*, Græcis κερατία, Germ. vulgò *das Johannes Brod*, Arbor est exotica, quæ in Italia crescit, in tractu Neapolitano.

Affertur ergò hic *Fructus* ex Italis, cùm apud nos non provenirat, satis satisque se commendans dulcedine gustus. Apud nos *duæ* ejus in usu sunt *substantiæ*:

1. Dulcis, seu ipse *Succus* in Capsulis contentus.
2. Ipsa lignea *Capsula*.

Prima laudatur in Stomachi & Pectoris Affectis, imprimis contra Tussim contumacem, pro Expectoratione & Resolutione Materiæ Tussim causantis: in specie convenit in acrimonia Lymphæ, asperitate Faucium &c. demulcet enim acrimoniam Humorum, simulque Lympham tenuem inspissando, Expectorationi eandem reddit aptam. Hic *Succus* etiam interdum prostat in Officinis, dum sponte transudat per Saccos, in quibus asservantur *Siliquæ*: si non prostat talis, *Siliqua* contusa ebulliat in *Aqua simplici* vel *Nymphææ* leniter; sic enim *Aqua* elicit omnem dulcedinem succosam, qui Succus mucilagineus tanquam *Ecligma* sensimque deglutiatur ad Fauces asperas sopiendas. Viribus enim convenit cum *Passulis minoribus* & *Jujubis*. *Secretum* fuit D. SANCTORII in Tussi contumaci & inveterata.

Posterior in substantia comesta Sodam imprimis seu Ardorem Stomachi, ejusque Acidum destruit, ut etiam *Cortex* ejus lignosus contra Stranguriam usurpatur: Acidum enim, quod in Stomacho effervescendo, in Vesica verò corrodendo, hos Affectus producit absumit, & dum hoc *Siliquam* corrodit, amittit acrimoniam & acredinem, sicque Affectus dicti curantur.

Quoad *Præparata*, ex *Siliquis* & *Papavere* paratur *Syrupus diacodion Montani*: quod decantatum & polychrestum Remedium est.

Ex *Succo* recenti fit elegans *Vinum factitium*, de quo videatur BORRICHIUS *in Herm. Sap. p.* 182. (*E*)

CCCXXVI. SI-

(C) Seseli Creticum *dictum*, *est juxta* Tournefortium *species* Tordylii, *quod inter Plantas Umbelliferas fructu gaudet ferè orbiculato*, *ex duobus Seminibus composito*, *planis*, *margine elato*, *ut plurimùm denticulato*, *involucrum facilè deponentibus*. Seseli *igitur* Creticum, minus C. B. *est* Tordylium Narbonense, minus T. *atque* Seseli Creticum, minimum C. B. *est* Tournefortio Tordylium Apulum, minimum Col. Tordylium Narbonense, minus T. *vocatur à* J. Bauhino Caucalis minor, pulchro Semine, sive Bellonii. *Planta hæc Caulem habet pedalem*, *&* *majorem*, *striatam*, *hirsutum*: *Folia per conjugationes longo pediculo adnexa*, *serrata*, *pilosa*: *Flores in umbella candidi*: *Semina fimbria candida*, *crispa*, *vel granulata ambiuntur*.

Præter tres Seselios *recensitas* species, *extat apud Auctores* Seseli Æthiopicum, Peloponnesiacum, Pyrenaicum, *&c.* Seseli Æthiopicum herba Dod. *est* Laserpitium foliis latioribus, lobatis Mor. Seseli Peloponnesiacum Matth. *est* Cicutaria latifolia, fœtida C. B. Seseli Pyrenaicum, Thapsiæ facie D. Fag. *est* Tournefortio Apium Pyrenaicum, Thapsiæ facie.

(D) Sideritis *Plantæ Genus est Flore labiato*, *cujus labium superiùs surrectum est*, *inferius tripartitum*, *cujus pistillo quatuor adhærent Embryones in quatuor Semina oblonga abeuntes*. *Præcipuè autem* Sideritis *à congeneribus Plantis distinguitur*, *quòd ejus Flores verticillatim disponuntur in alis Foliorum*, *quæ pleramque cristæ modo inciduntur*. Sideritis *Officinalis*, *de qua hîc agit* Ettmullerus, *est* Sideritis Alpina, Hyssopifolia C. B. *cujus Radix lignosa*, *&* *fibris prædita*, *innumeras promit virgas lignescentes*, *hirsutas*, *Foliis ad juncturas binis*, *angustis*, *nonnihil serratis ornatas*: *Ramuli in Spicas Bettonicæ æmulas desinunt*, *ex Calycibus in quinos aculeos desinentibus*, *dense stipatas*, *ac adjacentibus foliis ferè spinosis*, *compositas*: *Flores* *&* *Semina*, *ut in charactere*.

(E) Siliqua *Arboris Genus est Flore stamineo*, *cujus pistillum abit in Siliquam planam*, *veluti carnosam*, *Seminibus fœtam planis pariter* *&* *subrotundis*. Siliqua edulis C. B. *Italis*, *&* *præcipuè nobis Neapolitanis familiarissima*, *Arbor est mediocris magnitudinis*, *sed ramosa*, *perpetuisque*, *conjugatis*, *atque atro-viridescentibus Foliis*, *pulchrè virens*: *post Flores*, *quinque staminibus*, *ex divisuris Calicis prodeuntibus*, *constantes*, *Siliquas profert carnosas*,

ex

CCCXXVI. S I N A P I.

Σίναπι, νᾶπυ, Arab. *Cardel.* Germ. *Senff.* Gall. *De la Moustarde.*

Sinapi [Hortense [Rapi folio; *Hujus Semen purpureum & usuale potissimum.* | Apii folio: *Hujus Semen rubescens & minus usuale.*] | Sylvestre, &c.]

Dicitur Sinapi *Cast. Matth.* Sinapi hortense, *Cord. in D. Lm.* sativum prius, *Dod.* Sinapi sativum, Erucæ aut Rapi folio *Lob. Tab.* seu album, *Cam. C. B. 1.*

OFFICINALIA NATIVA.

Semen.

Vires. Calfacit, & siccat 4. incidit, attenuat, atrahit rubificat. Usus præcipuus an Appetitu excitando, Chylificatione promovenda: in Affectibus Hypochondriacis, ac Quartana as Mucilagina tartarea, item in Quotidiana (ante Paroxysmum, Dos. ʒj. exhibitum), in Calculo. Caput purgat. Extrinsecùs in Sinapismis, in areendo Catarro (Naribus inditum vel in Sinapismo adhibitum), Tumores maturos aperit, Sternutationem movet.

PRÆ-

CCCXXVI. SINAPI. *Sinapi*, Germ. *de Rothe Senff*, ad differentiam *Erucæ*, Germ. *Vveissen-Senff.* Planta est satis cognita imprimis ratione *Seminis* tam Officinis, quàm Culinis maximè nota & usitata ob *Mustardam*, & magnam alit confinitatem cum *Eruca*, de qua *superiùs*, ubi etiam quædam de *Sinapi*, data occasione, dicta fuerunt. Quoad *Electionem* est notandum, quòd sit eligendum pro usu *Hortense*; idque imprimis, quod est Seminis aliquo modo lutei, seu flavi. Habemus enim *Sinapi Semine flavo, luteo, & albo.*

Semen luteum, Folio Rapi seu *vulgare* tantùm est in usu, quod sapore acri, volatili, penetrante, & tantum non caustico turget, ob particulas suas rigidas, acutas & penetrantes, incidentes, & partes sensiles stimulantes, quas per analogiam ad naturam *Acidorum volatilium* referre possumus, ex quo facilè hariolandum, ad quos Affectus conveniat. Primò, præter natam inde *vim diaphoreticam* in *Malo Hypochondriaco*, quatenus hoc radicem figit in Stomacho, valdoperè convenit, dum Acrimonia sua crassas *Mucilagines*, & tartareos Succos incidit, attenuat & resolvit, & ita Caussam Mali Hypochondriaci potenter removet. Præterea quoque, cùm ex Acido per fermentationem fiant *Flatus*, ordinarium & primarium Mali Hypochondriaci Symptoma, illud, ab Acrimonia salina *Sinapi* correctum, imbecille evadit, quò minùs possit in Flatus abire. Ulteriùs si Malum Hypochondriacum *Splenem* occupet, v. g. in Tumore, in Scirrho, & Obstructione Splenis, *Semen Sinapi* interno & externo usu est commendatissimum.

Quod dixi de Malo Hypochondriaco, intelligendum quoque est de *Cachexiis*, imprimis Virginum cum Mensium obstructionibus conjunctis, in quibus est egregium *Sinapi*. Excessivus gradus Mali Hypochondriaci est *Scorbutus*, de quo Scorbuto *superiùs dixi* quædam sub *Eruca*, quòd cum illa *Sinapi* egregium *Antiscorbuticum* sit. Scilicet *Sinapi*, *Cochlearia*, *Nasturtium*, &c. in scorbuticis Pathematis curandis reverà conspirant; sicut relatum fuit à Viro fide digno, Nautas iter ad Indias suscipientes frequenter usos fuisse *Semine* hoc *Sinapis* contra Scorbutum, quo partim præservarint, partim curarint illum, in longis Navigationibus obvium. Præterea est & *Stomachicum* insigne; Acidam Ventriculi Cruditatem, quæ est, quando Chylus non abit in salsum Succum, sed Materiam viscidam & crassam, tollit; Appetitumque prostratum restaurat, ac inde natos per consensum Affectus removet; quatenus Sal acidum fixum corrigit, & Stomachi Fermentum volatilisat, & exaltat ut feliciùs possit in Cibos coquendos agere. Notum est, quòd unà cum Cibis difficilis coctionis, quales sunt Carnes induratæ, Haleces fumo induratæ, Ger. *die Beucklinge*, &c. in quibus omnibus est Acidum fixum, pro *Condimento* apponatur *Sinapi*, vel cum *Musto*, vel cum *Aceto* subactum: fit enim, quando *Semen* contusum permiscetur cum *Musto* recenti, & sensim sensimque inspissatur in consistentiam, quam obtinet: quidam addunt tantillum *Aceti*, nec incongruo consilio. Tale *Condimentum* est salinum volatile, quod attenuat & incidit Alimenta crassa, & incisa, cùm abundet Sale volatili acri, corrigit, & dum ambo fermentantur, in salsum Succum, seu Chylum acido-salinum, convertit, sicque meritò Appetitum acuit, & Alimentorum digestionem promovet. Propterea apud Gallos, uti etiam apud quosdam Latinos, vocatur *Mustarda*, quasi *Mustum ardens*, quoniam habet saporem acrem & quasi ardentem, & paratum est ex *Musto* & *Sinapi*. De his, & aliis pluribus videatur SEBIZIUS in absoluto *Tractatu de Alimentorum facultatibus pag. 464.* Hinc & in Vertigine & imminente Apoplexia ex consensu Ventriculi, matutino tempore *Semen*, vel simplex, vel *Sacchara* obductum, comestum commendatur; vel cum *Ficubus* in formam *Electuarii* redactum, & jejunè usurpatum est egregium. In Febri Quartana egregium Remedium est *Semen Sinapi* interiùs adhibitum, quod plus præstat, quam omnia *Decocta Melanagoga*, seu Melancholiam præparantia. In Affectibus Soporosis nulli cedit Remedio *Sinapi*, imprimis in præservanda Apoplexia in qua multum facit tam præservanda, quàm curanda; præsertim in Senibus est egregium præservativum & munitivum, si singulis mane Pugillum unum *Seminis* assumant, vel solum, vel in convenienti Vehiculo jejuno stomacho: qua ratione, assumptum *Semen Sinapi* non minùs convenit in Vertigine essentiali. Hinc etiam pro scopo apoplectico miscetur *Semen* cum dimidio *Corallorum rubrorum*, & *Cardamomi* parte una pro *Tragea*; vel exinde *Electuarium* cum *Caricis pinguibus*, addito *Cardamomo* & *Cubebis*, item terreo quodam fixo, e. g. *Cranio humano*, paratur. Vel potest fieri *Compositum præservativum* ex *Succino albo præparato*, misto cum *Semine Sinapi* & *Erucæ*; quod multis erit conveniens Remedium. Ad hæc in reliquis Affectibus Soporosis, præter Apoplexiam, in specia in Catarrhis, convenit *Sinapi*, tam interno, quam externo usu. In Passione Hysterica non minùs egregium est, quam in Malo Hypocondriaco, cùm Passio illa tantùm sit species quædam Mali Hypocondriaci.

Præter has vires internas, *externè* quoque adhibetur in *Sinapismis* seu inchoatis *Vesicatoriis*; irritat fortius Fibrillas nerveas, Tactus organum, Spasmum excitando, Motum Sanguinis sufflaminando, hinc colliquefaciendo, resolvendo &c. operatur. *Cataplasma* hoc in Scirrho & Obstructione Splenis, Cephalalgia & Affectibus Oculorum pro scopo aversorio in Nucha &c. cum *Fermento* & *Spiritu Vini* prodest. In Tumore, Scirrho, & Obstructione Splenis, prædecessorem habemus BARTHOLETUM in *Tr. de Respir. p. 431.* qui in Lienis infarctu, & in Lienis ferè induratione, summo cum fructu utitur externè *Sinapismo humido* ex *Semine Sinapi* & *Urina*, quæ duo contusa applicat regioni Lienis instar *Cataplasmatis* vel *Emplastri*: sic enim Sal volatile *Sinapi* maritatum cum Sale volatili Urinæ penetrat potenter infarctus Lienis, & Acidum corrigit ac temperat. *Formula* aliàs *Sinapismi* externi posset esse talis.

℞. *Ferm. rec. acris* ℥j.
Semin. Sinapi cont. ʒvj.

Irrorantur cum *Spiritu Vini*, & applicantur pro *Sinapismo.*

Vel si desideretur *magis compositum*:

℞. *Semin. Sinapi*,
Sterc. Columb. ana ℥ß.
Piperis ʒß.
Picis,
Terebinth. ana q. s.

M. f. l. A. *Cataplasma*, seu *Malagma Rubificans.*

Operatur imprimis ratione Salis volatilis Sinapi, & ammoniacalis Stercoris columbini, potenter penetrando Cutem, attenuando, resolvendo, & in liquorem album mutando Sanguinem, Pustulasque rubras faciendo, de quo modo operandi postmodùm.

Denique in Affectibus Soporosis *Sinapi* contusum cum *Aqua Betonica* vel *Lavendula* instar *Cataplasmatis* applicatur Capiti: item in Lethargo conveniet, si Pedes fricentur cum *Aceto*, in quo decoctum fuit *Semen Sinapi*, quod similiter Naribus est indendum contra Lethargum, & similes Affectus Soporosos.

Meminit quoque BOYLE *in Tractatu* quodam, ex hoc *Semine Spiritum* elicuisse *volatilem urinosum*, addita dupla portione *Calcis vivæ* & parum *Urinæ*. Hinc

℞. *Semin. Sinapi* part. j.
Calcis vivæ ana, vel part. ij.

Contusis & mixtis affundatur pauca *Aqua*, & per Arenam in Cucurbita, apposito Alembico, destilletur *Spiritus*,

ex maturitate dulces, & non ingratum odorem fundentes, in quibus veluti nidulantur Semina compressa, pellucida, callosa. His non solum in cibis utimur, si cariosa non sint (vix enim ad annum absque carie servantur); sed illarum Decoctum *in Angina ad suppurationem tendentem, atque, addito Sacchare, pro* Eclegmate *in Tussis maturatione, vulgò adhibetur.*

PRÆPARATA.

Oleum. Ex Semine expressum.
Vires. Nervorum Affectibus frigidis confert.

CCCXXVII. SISARUM.

Σίσαρον, Sisar, Siser, *Brunsf. Matth. Cord. in D. Lon. Cam.* sativum, *Fuchs.* Sisarum. *Trag.* (& Rapunculus hortensis) *Dod. Lob. Tab. Ger.* Sisarum Germanorum, C. B. s. Germ. *Gierlein-Gerlin*, *Klingel-Rubelein*, *Zuckerwurtz.* Gall. *Du Chervy ou Siser.*

Colitur in hortis, solo gaudet pingui.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix.

Vires. Calfacit 2. saporis subamari, subastringit, Ventriculo convenit, Appetitum excitat, Diuretica ac Lithontriptica est, benè nutrit, facilè concoquitur, specifica Antidotus censetur Mercurii vivi.

N. Est usus potiùs culinaris, quàm officinalis.

(*Conditur tamen interdum* Radix Secaculi, *seu* Sisari.)

CCCXXVIII. SOLANUM.

Στρύχνος, Solatrum. Germ. *Nachtschatten*, *Sau-Kraut*, Gall. *De la Morelle.*

Solani varia occurrunt Genera, quorum alia Baccifera sunt, alia Pomifera. Verùm Officinis quod usitatius Solani titulo, est Solanum Officinarum, C. B. s. Solatrum, *Brunsf.* vulgare, *Trag.* Solanum, *Lon.* hortense, *Matth. Fuchs. Dod. Lob. Cam. Ger.* sativum, *Tab.* Solanum nigrum, *Cord. in D.*

Crescit juxta sepes ac vias: floret Æstate integra.

OFFICINALIA NATIVA.

Herba, *Bacca*.

Vires. Refrigerant 2. reliquis temperatæ sunt, astringunt, repellunt. Usus præcipuus exteriùs in Erysipelate, in Dolore Capitis, in Æstu febrili mitigando (Capiti ac Pedibus applicatæ), in Parotidibus.

PRÆPARATA.

Aqua stillatitia. Ex Herba cum Floribus.

N. Sunt, qui ante biennium exhibere vetant.

CCCXXIX. SOR-

---

vitur salino-volatilis, acris, urinosus, antiscorbuticus, ratione Salis volatilis in *Sinapi*, qui rectificatos odorem *Sinapi* refert.

Hujus pars j. juncta cum *Spiritus Cochlearia* part. ij. affundatur *Strobulis Pini*, & elicitur *Essentia Antiscorbutica* elegans. Idem *Spiritus Sinapi* junctus cum *Spiritu Liliorum convallium* ritè parato, erit egregius in Affectibus Capitis Soporosis, Apoplecticis & similibus. (*F*)

CCCXXVII. **SISARUM**. *Sisarum*, Germanorum. *Zucher Vourtzel*, *oder Zucher-Rubigen*, Ita dicitur à *Radice suavi & dulci*, *Radix* enim est alba, & saporis dulcis instar *Sacchari* Ad *Pastinacarum species*, imprimis verò illas, quæ *Elaphobosca* dicuntur, videtur esse referendum.

In Officinis exulat, ac in Culinis tantùm, quod rectè dicit AUTHOR inter *Acetaria* adhibetur. Si tamen conjecturæ locus sit, more *Pastinacarum vi diuretica* non adeò vulgari *Radix* ejus est prædita. AUTHOR dicit, quòd censeatur specifica *Antidotus Mercurii vivi*: quod, an verum sit? nescio: potiùs in *Mercurio vivo*, quacumque ratione assumpto expertum est *Decoctum Hoechstedteri*, quo vel haustus, vel *Sanguine* attractus elicitur *Mercurius*. *Formula* est talis, quam per incidentiam addere libet:

℞. *Rad. Enula Camp.* ℥ij.
Fænic. ℥iß.

Coqu. in *Aqua comm.* ℔iiß. ad consumptionem tertiæ partis.
Colatura D. S.
Potus Singularis ad 4. vices.

Quo poto semper expectetur Sudor, & sic expellitur *Mercurius* ex Corpore, certa experientia HOECHSTEDTERI, & aliorum, imprimis si simul in Ore detineatur *Nummus aureus*, qui extractus apparebit albus. Promptè enim accurrit ad *Aurum Mercurius*, & illud inargentat: quod videre possumus, quando in una Oris parte detinemus Mercurium, in altera Aurum: & sic Mercurius extrahitur, in quacunque Corporis parte lateat. Sic in Cephalalgia, quæ facta est à Mercurio in Luis Venereæ curatione, Aurum in Ore detinetur, & extrahitur Mercurius: unde in *Decocto* illo usurpando meritò Nummus aureus detinetur in Ore. (*G*)

CCCXXVIII. **SOLANUM**. *Solanum* dicitur quasi *Solanum*, quòd Porcis & *Suibus* in Medicinam cedere soleat. Græcis dicitur στρύχνος, Germanis *Nacht-Schatten*.

Sexdecim ejus *species* nobis jam præsentes sunt.

1. *Solanum Hortense* seu *Vulgare*, quod ubique locorum crescit, & *Baccas nigras* profert.
2. *Solanum* aliud *Matthioli*, post *Flores albicantes Fructus rubros* ferens.
3. *Solanum Vesicarium*, seu, secundùm Arabes, *Alkekengi*, vel *Halicacabus*, Germ. *Juden-Kirschen*, de quo *suprà suo loco* dictum.
4. *Solanum Vesicarium Indicum*, seu *Virginianum*, vel *Halicacabus Indicus*.
5. *Solanum Indicum racemosum*, vel *magnum Virginianum rubrum Parkinsonii*, seu *Amaranthus baccifer Mexicanus*, de quo *suprà*, ubi *de Amaraucho*.
6. *Solanum scandens*, seu *Amara dulcis*, de quo *suo loco*.
7. *Solanum Pomiferum majus*, *Fructu rotundo*, *striato*, *molli*.
8. *Solanum Pomiferum minus*, *Fructu rotundo*, *striato*, *molli*.
9. *Solanum Pomiferum fœtidum*, *Fructu spinoso*, *rotundo*, *longo Flore*, scilicet *Stramonium*.
10. *Solanum Pomiferum fœtidum*, *Fructu spinoso oblongo*, vel *Datura Turcarum*, seu *Indorum*, de quo *suo loco*.
11. *Solanum racemosum*, *Christophoriana*.
12. *Solanum Fruticescens*, *Bacciferum*, vel *Arborescens*, seu juxta alios *Amomum Plinii*.
13. *Solanum quadrifolium Bacciferum*, vel *Herba Paris*, de quo *suo loco dictum*.
14. *Solanum lethale*, aliàs *Solanum μελανόκερασον*, quod scilicet *nigra* ferat *Cerasa*; Italis *Bella donna*, *pulchra Fœmina*, dicta.
15. *Solanum Indicum Montalbani*, seu *Tabacum minus*, de qua *suprà*, ubi *de Nicotiana*.
16. *Solanum Mexicanum Flore magno*, seu *Flos admirabilis Peruvianus*, de quo videatur *Classis* 2. ubi *de Jalappa nostrate*.

In genere *Solana* quævis de vi *narcotica* plùs minùs participare videntur: prætereà *Succo*, Sale alcali turgido, impregnata sunt, præsertim *Folia*; unde refrigerare, & acrimoniam causticam Humorum coercere observantur, exteriùs admota.

(F) Sinapi *Plantæ Genus est Flore cruciformi, cujus pistillum abit in Siliquam, septo in duo loculamenta divisam, Seminibus fœtam subrotundis, atque in Cornu quoddam fungosum, consimili Semine prægnans, plerumque desinentem. Adde Saporem acrem & fervidum. Officinarum* Sinapi *est* Rapi folio C. B. *cujus Caulis plusquam cubitalis una parte hirsutus, superiore glaber, brachiatus, teres, medullosus, Foliis ornatur, inferioribus quidem latioribus, hirsutis, & rapitiis, superioribus verò tenuioribus, & glabris: Flores Erucæ lutei: Siliquæ glabræ, satis breves, Semina notissimo sapore pollentia continentes.* Semina hæc, *chymicæ Analyseos ope fortiora Salis acris, quàm acidi indicia promunt: elicitur tamen ex iisdem maxima Olei vis, parum Salis fixi absolutè salsi, multum Terræ, modicum Spiritus urinosi, nihilque Salis volatilis concreti. Inter Diaphoretica, Stomachica, & Antiscorbutica connumerantur: valent quoque & ad Cachexiam, atque ad Apoplexiam præcavendam, si mane, jejuno Stomacho commandantur. Ad Pectoris Rheumatismum hoc parant* Cataplasma: *Porros minutim incisos Aceto frigunt, coctos pulvere Seminum Sinapi aspergunt, ac dolenti Pectori applicant: valdè enim resolvit: verùm nisi modus sit in Seminum dosi, Vesicatorii effectus pariet. Alii ex Terebinthina, Fimo columbino, & Sinapi* Cataplasma *componunt loco Podagra dolenti, vel Maxilla in vehementi Odontalgia, superponunt.*

(G) Sisarum *est Planta Genus Flore umbellato, Seminibus binis exiguis & striatis: à congeneribus autem, & præcipuè à* Bulbocastano, Sio, & Teagoselino, *distinguitur Radicibus Napiformibus ab uno capite pendentibus. Unica* Tournefortio *nota species est* Sisarum Germanicum C. B. *cujus Radices digitales ex uno capite plures pendulæ, teneræ, cortice pallido, pulpa candida, dulci & grato sapore præditæ sunt: Caulis sesquipedalis, geniculatus, striatus Foliis ornatur pinniatim dispositis, acuminatis, argutis denticulis crenatis: Umbella candida suaveolentium Flosculorum in Petroselini Semina abeuntium.*

ta. Et ex his multiplices, ac varii *Solanorum* effectus commodè possunt deduci. (*H*)

SOLANUM OFFICINARUM.

Solanum *Hortense*, & *Officinarum* quod concernit, hoc reliquis temperatius est, *nullum* autem *internum* habet *usum*. *Externè ob vim narcoticam* inter *Refrigerantia* ponitur. Dein *Folia* contusa leviter imponuntur Erysipelati ad temperandum Æstum: contra Cephalalgiam in Febribus Ardentibus Capiti alligantur pro temperando Æstu, & impedienda Effervescentia Sanguinis. Speciatim in Tumoribus duris scirrhosis, etiam ad Cancrum declinantibus, quocunque modo externè imposita, singulare quid obtinet; unde in Cancris, tam occultis seu nondum exulceratis, & ulcerosis seu manifestis mitigandis egregium est: si scilicet vel *Folia* integra sola tantùm, vel in Mortario plumbeo optimè contusa, inque forma Unguenti redacta imponantur locis, ubi Cancer occultus est, ut impediatur ejus progressus, & ulterior exulceratio. Acidum namque Cancri occultum & malignum temperant, Humoresque corrodentes blandè mulcent, atut non perfectè & absolutè, sed palliativè tantùm curent; item in Scrophulis ad Cancri naturam accedentibus, Ulceribus item ejusdem generis, pari modo usurpatur.

Aqua destillata applicatur externè Capiti dolenti in *Epithematis* in Febribus Ardentibus & similibus Affectibus, uti & Cancro exulcerato.

Succus Solani contra Caucrum exulceratum conducit; nudo semper *Unguenta* & *Cataplasmata* contra Cancrum solet ingredi. Agitatio fit in Mortario plumbeo, ut Succus hic cum aliis nonnihil de *Plumbo* participet. Nam notum est, quòd Plumbum conveniat in Cancro & Acrimoniam infringat. Unde quando fiunt in Mortario saturneo Unguenta, per agitationem corroditur & abraditur aliquid de Plumbo, sicque fiunt grisea, contra Cancrum, & Exulcerationes. (*I*)

SOLANUM VESICARIUM VIRGINIANUM, seu INDICUM.

Solanum *Vesicarium Indicum* seu *Virginianum*, vel *Halicacabum Indicum* primiùs nobis detexit & descripsit GUILIELMUS PISO, Medicus Batavus (qui sæpiùs præsens Indiam Occidentalem, & imprimis Brasiliam & Peruviam visitavit) *in Medicina sua Brasiliensium*, & quidem sub nomine *Camaru*, quod rectè vertit PISO *Solanum Vesicarium Virginianum*. *Baccæ* ejus non, ut *Halicacabi*, rubent; sed semper flavæ manent, ac suavem spirant odorem. Quamvis hocce *Solanum* sit Officinis inusitatum, refert tamen modò dictus PISO, quòd *Halicacabo nostrati*, vi partim *anodyna*, partim *diuretica*, utut minori gradu, sit simillimum. (*K*)

(H) Solanum *Plantæ Genus est Flore monopetalo, rotato, & multifido, cujus pistillum abit in Fructum mollem, Seminibus fœtum, utplurimùm planis*. Solani *multò plures sunt* species, *quàm quas recenset hîc* Ettmullerus: *imò non paucæ sunt Plantæ ab eo hîc inter* Solanii *sexdecim species recensitæ, quæ reverà ad Solani familiam non sunt referendæ: de iis igitur singillatim*.

1. Solanum hortense, seu Vulgare: *hoc est* Solanum Officinarum, acinis nigricantibus C. B. *de quo mox*.
2. Solanum Matthioli, *erit* Solanum Officinarum, acinis puniceis C. B.
3. Solanum Vesicarium, *seu Arabum* Alkekengi, *est propriè* Alkekengi Officinarum Tournefortio: *qui Solani vocatas species, quæ Fructum habent mollem, sed Folliculo membranaceo inclusum, ad peculiare Genus reducit*, Alkekengi *appellatum*.
4. Solanum Vesicarium Indicum, seu Virginianum: *hoc est* Alkekengi Virginianum, fructu luteo T. de quo infrà.
5. Solanum Indicum racemosum, *seu* magnum Virginianum, *est* Tournefortio Phytolacca Americana, majori fructu. Phytolacca *Plantæ Genus est Flore rosaceo (non monopetalo, ut* Solanum*), cujus pistillum abit in Baccam Seminibus fœtam*. Phytolaccam *appellare voluit, quòd ex* Planta *hac Color ad* Laccam *accedens extrahatur*. Phytolaccæ Succo *impostores Pharmacopœi ad* Confectionem Alkermes *chermesino colore tingendam vulgò abutuntur*. *Vides hinc quàm minimè Planta hæc cum* Amarantho *convenire possit*.
6. Solanum scandens, *seu* Amaradulcis, *vel* Dulcamara, *est reverà* Solani *species*, Glycypicros *appellata, de qua verbo* Amaradulcis.
7. 8. Solanum Pomiferum, Fructu rotundo, striato, molli; majus, & minus, *sunt* Tournefortio Lycopersici *species, ut paulò infrà*.
9. 10. Solanum Pomiferum fœtidum, Fructu spinoso, rotundo & longo, longo Flore, *sunt* Stramonii *potiùs*, quàm Solani *species, ut mox cum* Ettmullero *ipso notabimus*.
11. Solanum racemosum, Christophoriana. *Meliùs* Aconitum racemosum *hanc Plantam cum* C. Bauhino *appellavisset*. Christophoriana *autem* Tournefortio *Plantæ Genus est Flore rosaceo, cujus pistillum abit in Baccam ovatam, Seminibus fœtam, gemino ordine sibi adhærescentibus. Sunt tres species* Christophorianæ *ex America advectæ; sed* Christophoriana Canadensis Morison *ab eo genere excluditur à* Tournefortio.
12. Solanum fruticescens Bacciferum, *aliis* Amomum Plinii: *de hoc infrà*.
13. Solanum quadrifolium Bacciferum, *vel* Herba Paris. *Est ipsissima* Herba Paris Dodonæi, *de qua suo loco*.
14. Solanum lethale, *alias* Solanum [illegible]. *Est propriè* Belladona Tournefortii, *de qua infrà*.
15. Solanum Indicum Montalbani, *seu* Tabacum minus. *Est* Nicotiana minor C. B.
16. Solanum Mexicanum Flore magno, *seu* Flos admirabilis Peruvianus. *Est reverà* Jalapa, *de qua* Classe 2.

(I) Solanum Officinarum *est, quod* num. 1. *inter* Solani species *mox recensuit* Ettmullerus. C. Bauhino *est* Solanum Officinarum, acinis nigricantibus. *Cubitalis & altior huic Caulis, angulosus, subhirsutus: Folia veluti cusu posita ad Atriplicis folia accedunt, sed saturatiùs virentia: Flores albidi (quos falsò pentapetalos putavit* J. Bauhinus*) in succosas nigras Baccas, Hederaceis pares, plurimoque Semine fœtas, abeunt: Sunt, qui putant ab una eademque Planta Baccas nigras, rubras, atque luteas gigni: sed hoc falsum esse ostendit Cl.* Tournefortius hist. des plant. *non solùm experientia, sed etiam accuratissima trium Plantarum specie differentium descriptione, quas cum* C. Bauhino *vocat* Solanum Officinarum, acinis nigricantibus; Solanum Officinarum, acinis puniceis; & Solanum Officinarum, acinis luteis: *quas tres Solani species non solùm Baccarum colore, sed partium componentium structura, totiusque Plantæ habitu, inter se differre demonstrat*. Folia Solani acinis nigricantibus *cœruleam papyrum haud rubefaciunt, at maturi* Fructus *illam forti rubro colore inficiunt: unde conjicere est, Sal ammoniacum in hac Planta contentum, in Foliis quidem à magna copia Olei fœtidi, & Terra valdè retusum esse; at in Fructibus maturis illius Acidum esse omninò extricatum. Selectus ergò faciendus partium hujus Plantæ pro varia in Morbis Indicatione:* Fructus *enim e.g. magis refrigerant, sed magis repercutiunt, quàm* Folia*: hæc autem paregorica sunt, simulque detergunt & absorbent: sic chymica eorundem Analysi multum Salis volatilis concreti obtinemus. Solano vulgò utimur ad Inflammationes sedandas; emolliendas laxandasque fibras nimiùm tensas*. Herbam *contusam furentibus Hæmorrhoidibus applicamus, vel eosdem tepido illius* Succo *abluimus*. Succus *idem sexta Spiritus Vini dephlegmati parte animatus; valet ad Erysipelas; atque alios pruriginosos Cutis affectus. Quanquàm* Cæsalpinus *aliique Solana internè utantur; nihilominùs cautiores Practici ab illo intùs adhibito, tanquam minùs securo remedio, abstinendum esse existimant*.

(K) Solanum *hoc* vesicarium, Virginianum *dictum* num. 4. *habet hîc* Ettmullerus: *estque, ut dictum*, Alkekengi Virginianum, fructu luteo T. A. Pisone Camarù *appellatur, è cujus Radice parva, alba, filamentosa, enascitur Caulis satis crassus, quadrangularis, nodosus, pilis obsitus: Ramis itidem pilosis Folia adnascuntur crassa,*

SOLANUM POMIFERUM, FRUCTU ROTUNDO, STRIATO, MOLLI, MAJUS, & MINUS.

SOlanum *Pomiferum*, *Fructu rotundo molli*, ita dicitur ad differentiam ejus, qui est *Fructu spinoso oblongo*; estque vel *majus*, vel *minus*. *Majus Poma* habet instar *Pomorum Borsdorffianorum*, & Colore persoctè aureo gaudet.

Ad *Solana* refertur nociva, & pro more *Solanorum Anodynum* est non adeò tutum. Novi tamen, qui *Fructu maturo Solani* hujus *Pomiferi majoris* absque ulla noxa sunt usi. Verùm varia est Ventriculorum humanorum constitutio, ita, ut uni noceat, alteri verò non. *Vires* hujus ad Fluxus cruentos singulares expertus est WELSCHIUS *Hecatost.* 12. *pag.* 125. *f.* (*L*)

SOLANUM POMIFERUM FŒTIDUM, FRUCTU SPINOSO ROTUNDO, LONGO FLORE.

SOlanum *Pomiferum fœtidum*, *Fructu spinoso rotundo* specialissimè & κατ' ἐξοχὴν dicitur *Stramonium*. Sunt enim *Solana* quædam *Pomifera spinosa*, quædam *glabra*, quædam *fœtida*, quædam *odora*. Hujus *Solani Fructus* maturus se in quatuor partes diffindere solet, *Seminaque* de se hinc inde spargere.

Planta aliàs est ex *Solanis malignioribus*, adeòque perquàm *narcotica*; unde ejus usus simpliciter est interdictus, nimirum, tam culinaris, quàm officinalis; reddit enim homines stupidos ac torpidos. Species est *Datura Indorum*, qua Mulieres pro dementandis Maritis utuntur. Videatur ALPINUS. (*M*)

SOLANUM FRUTESCENS BACCIFERUM.

SOlanum *Frutescens bacciferum*, vel *Arborescens*, seu juxta alios *Amomum Plinii*, non est in usu. (*N*)

S O L A N U M L E T H A L E.

SOlanorum species alia est, quæ vulgò *Bella donna*, ab aliis *Solanum lethale*, *Maniacum*, seu *Melanocerasum*, quoniam habet *Fructus* instar *Cerasorum*, à GESNERO *l.* 1. *Epist. pag.* 34. *Solanum sylvaticum* dicitur.

Non est in usu, nisi quòd *Folia* ejus instar sativi possint adhiberi.

Bacca hujus, quæ *Cerasa* referunt, maturæ vi sua *narcotica* periculosæ & interdum lethales observatæ fuerunt à SIMONE PAULI in *Quadr. Botan. p.* 488. Unde ab iis abstinendum: *Porcis* tamen & *Suibus* suave sunt *Alexipharmacon*. Observarunt namque nonnulli, quòd si Sues tempore æstivo à calore nimio defatigati, post frigidum Potum periculosa admodùm incurrant Pathemata, *Solano* hoc se rursus fausto cum successu curare solent.

Radix hujus *Solani*, si ad ℨj. in haustum *Vini* infundatur, & hoc *Vinum* infusionis per horam aut dimidiam ante Cœnam alicui propinetur, in Cœna ab omni cibo abstemium facit, & utut non ægrotet, nec doleat, edere tamen non potest. Hunc ipsum aut Ciborum Appetitum possumus recuperare, si postmodùm assumatur cochlear *Aceti*, vel *Succi Limonum*, quo facto statim restaurabitur. Benè notandum, *curari optimè Narcoticorum virulentiam per Acida*, sicut hoc ipsum etiam GESNERUS tanquam Secretum quoddam nemini revelandum suadet.

Utut autem *Baccarum* esus periculosus & lethalis suprà dictus fuerit; nihilominùs tamen GESNERUS, ceu diligentissimus Vegetabilium Simplicium scrutator *l. a.* refert, quòd *Succus* harum *Baccarum* expressus, & ad *Syrupi* consistentiam cum pauco *Saccharo* redactus, sit conveniens, & efficax Medicamentum; ut cochlearis parvi mensura Somnum inferat, quascunque Fluxiones sistat, & Dolores tollat, & Dysenterias curet, in quibus curandis, propter vim narcoticam, Divinum dicitur Remedium. (*O*)

S O N C H U S S Y L V E S T R I S.

SOnchus *sylvestris Tabernaemontani*, *secundus* in specie, à BAHUINO *Lampsana* vocatur: *Sonchus* enim propriè sic dictus non est, unde potiùs ad *Lampsana* propriùs accedit, juxta DIOSCORIDEM, PLINIUM, &c. Hinc *Lampsana flore luteo* à nonnullis propterea audit. Datur præterea etiam alia *flore cæruleo*, Germ. *Acker-Konig*.

Usus ejus nondum hactenus consistit, unde nec Officinalis. (*P*)

Pertinet huc ratione Ordinis alphabetici Planta vulgata ab AUTHORE neglecta, quæ vocatur.

S O P H I A C H I R U R G O R U M.

SOphia *Chirurgorum* ita dicitur, quòd usum egregium *Chirurgis* subministret. Alias etiam dicitur *Accipitrina*, & *Seriphium Germanicum*, item *Sanguinaria*, quod *Sanguinem* sistere valeat, Germanis *Sophien-kraut*.

GES-

---

sa, cordiformia, dentata, dilutè viridia: Flosculi, qui clausi quinquangularem stellam referunt, expansi parvi sunt, pallide flavi, quinque maculis notati: hos Fructus sequuntur Cerasi magnitudine, pallide flavescentes, edules, Folliculo pentagono, turbinato inclusi. Herba cocta apud incolas lavandis cruribus inservit, ex eodem Pisone.

(L) Solanum Pomiferum, fructu rotundo, striato, molli (*de quibus* Ettmullerus num. 8. & 9.) *item* fructu molli, albo, & fructu duro C. B. *quemadmodùm reliquæ* Solani fructu striato *dictæ species*, à Tournefortio Lycopersica *appellantur*. Lycopersicon *autem* (*quasi* Persica Lupina) *Plantæ Genus est* à Solano *eo tantùm discrepans, quòd Fructum habeat in varia loculamenta divisum*. Lycopersicon Galeni *dictum*, *vulgaris apud nos Planta est, ejusque fructus* Mala *vel* Poma aurea *apud vulgus appellantur. Tantum autem abest, ut hi inter narcotica Venena sint connumerandi, quin potiùs Fructus è Plantis, pingui udoque solo satis, abundè provenientes, familiarissimum æstivo tempore apud nos sunt edulium, sive crudi in Acetariis, sive cocti, atque in non insuave aliorum Ciborum acidiusculum evadunt condimentum.*

(M) Num. 9. & 10. *ponit* Ettmullerus *duas* Solani Pomiferi *species*, *quas* fœtida, fructu spinoso, rotundo, *vel* longo, & longo Flore *appellat: idem insuper notat, illas ad* Stramonii (*vel* Daturæ) *species reducendas: & non absque ratione. Vide igitur, quæ verbo* Datura *adnotavimus*.

(N) Solanum frutescens, bacciferum, *quod* Amomum Plinii *quibusdam esse dicit* Ettmullerus num. 12. *est* Solanum fruticosum, bacciferum C. B. Strychnodendros J.B. & Pseudocapsicum Dod. *Hoc arbuscula est trium cubitorum, & adhuc procerior: gracilem Stipitem cortice integit cinereus: Folia Evonymi atrovirentia: Flores Solani hortensis candidi, quibus Baccæ succedunt, fructibus Halicacabi æquales, coccineæ, Seminibus fætæ luteis.*

(O) Solanum lethale, *quod* num. 14. μελανόκερασον Ettmullerus *appellat*, *est reverà* Belladona Tournefortii, *cui fortè nomen, quòd ea* Mulieres *ad* pulchritudinem *fuco conciliandam utantur. Est* Belladona *Plantæ Genus Flore monopetalo campaniformi, multifido, cujus pistillum abit in Fructum veluti globosum mollem, septo in duo loculamenta divisum, & Seminibus fœtum placentæ affixis*. Belladona *vulgatior, seu* Solanum μελανόκερασον C. B. *perniciosè luxurias cubitalibus, ac brachiatis Caulibus, quos Folia ornant Solani hortensis foliis duplo triploque majora, utrinque pilosa, atrovirentia: Flores ex horum alis campanularum instar prodeunt, colore intus lurido, fundo lutescente, extra ex herbido rubescente, stylo exserto: Baccæ his succedunt Herbæ Paridis, nigræ, succulentæ, splendentes, in quarum binis loculamentis Semina lutea. Noxius & prorsus lethalis harum* Baccarum *comestarum usus non infrequenti experientia innotuit: ex iis maceratis Pictores elegantem viridem colorem parant ad miniandum aptissimum*. Belladonæ Folia *paregorica sunt & resolventia extrinsecus applicita, Hæmorrhoidibus præsertim & Cancro: Quidam cum Axungia ebulliunt, vel ejus Succo utuntur; quod confirmat* Raius, *præcipuè pro Ulceribus cancrosis, & Mammarum duritie.*

(P) Sonchum sylvestrem Tabernæmontani *videtur hîc* Ettmullerus *confundere cum* Lampsana vocata C. Bauhini. *At* Sonchus sylvaticus iij. Tabern. *longè diversa Planta est à* Lampsana vocata C. B. *ille enim est* Tournefortii Chondrilla Sonchi folio, flore luteo-pallescente; *hæc verò est propriè* Lampsana Dodonæi. Lampsana *autem est* Tournefortii *Plantæ Genus aliud, Flore quidem semiflosculoso, ut* Sonchus & Chondrilla; *at* Lampsanæ *Semen pappis caret, quibus &* Sonchi, & Chondrillæ *Semina instructa sunt*.

CCCXXIX. SORBUS.

Οἶ, ὖν, Sorbus, Germ. *Sperber-Baum*. Gall. *Cormier*.

Sorbus est (Sativa. *Hæc Officinalis*.
C. B. (*Sylvestris*.

Insignitur Sorbus, *Brunf. Trag. Dod. Cord. in D. Lon. Tab. Ger.* Sorbus domestica, *Matth. Lob. Cast.* Sorbum ovatum, *Fuchs.* Sorbus legitima, *Clus. hist.* esculenta. *Cam.*

Crescit in hortis: maturos fert Fructus Autumno.

OFFICINALIA NATIVA.

Fructus, (*Sorbum*. Germ. *Speyerling*.)

Vires. Refrigerat, & siccat, adstringit. Usus præcipuus in fluxionibus Alvi, Uteri, &c. Extrinsecùs adstringit Vulnera (Fructus pulverisatus).

N. Sorba colliguntur potissimùm *immatura*, exsiccanturque tum in aere, tum in clibano: siccata pulverisantur pro usu medico, pauci enim sunt nutrimenti.

PRÆPARATA.

{ 1. *Conditi Fructus* cum Melle.
(2. *Diasorbis ad Diarrhœas*.)

CCCXXX. SPI-

GESNERUS etiam *l. 3. Epist. pag.* 118. refert, quòd vocatur à THEOPHRASTO *Consolida media*, *Gulden Gunsel*, & quòd in *Vino* calefacta, partique cuidam Corporis superimposita, Venas & Vasa sanguinea, utcunque minima, & latentia sub Cute ad superficiem trahere soleat, ut commodè Scalpello incidi & aperiri queant.

In usu est non adeò frequenti, maximi tamen facit PARACELSUS *in Scriptis*, & eidem multas adscribit *virtutes*, quas autem ceu *secretas* reticet. Per Experientiam notum est, quòd egregia sit *Vulneraria*, & imprimis interno usu in compescendis Hæmorrhagiis quibusvis, in specie verò in Dysenteria torminosa & Fluxu Hepatico, quocunque modo usurpetur, sive *Decoctum* per *Clysteres* infundatur, sive potetur, sive sub *Essentia* vel alia forma propinetur: Sanguinem quoque concretum & grumosum in partibus subcutaneis suffusum blandè discutit, & foràs ad superficiem educit: hinc Planta hæc contusa externè Plagis recèns inflictis egregiè medetur. (Q)

CCCXXIX. SORBUS. *Sorbus duplex* est; utraque probe distinguenda: nempe *Aucuparia* seu *Sylvestris*, & *Torminalis* seu *Domestica*, utut vulgò hæ duæ malè inter se confundantur. *Sorbus* enim *Aucuparia* dicitur Germ. *Vogel-beeren*; *Torminalis* verò *Ebsch-beere* pro *usu antidysenterico*. *Fructu* quidem conveniunt, sed *Foliis* differunt. In *Sorbo* enim *Torminali Folia* sunt *hederacea*, in *Aucuparia* verò *Folia* planè *distincta* sunt à *Torminali*, & in similitudine & effectu responder *Foliis Sumach* seu *Rhus*, referente TABERNÆMONTANO, ubi *de Sorbo*, qui utriusque differentiam optimè delineavit.

Utriusque Fructus, præsertim *Torminalis*, in Officinis prostat, *Bacca* scilicet ejus tam maturæ, quàm immaturæ.

Miram habent *vim vulnerariam* adstringendi, & Acrimonias corrosivas in primis viis absorbendi, indeque Experimentum sunt Vulgi non rarò optimum *in* omnibus Fluxibus Alvi, in specie Diarrhœis, & Dysenteriis, præsertim Epidemicis. Præstantiores sunt pro hoc scopo *Fructus non-*

dum exactè maturi, sive exsiccati *Pulveris* forma à ℨß. ad ℨj. sive ex iisdem contusis *Aqua* affusione & decoctione *Rob* paretur, & in quadam *Aqua destillata*, vel in *Vino*, vel etiam in *Cerevisia calida*, assumatur. Cùm enim Lipsiæ hîc Anno 1669. & 1670. Dysenteriæ, & Diarrhœæ epidemicè valdè grassarentur, *Rob* & *Pulvis Baccarum Sorbi Torminalis* in *Cerevisia calida* Medicamentum erat euporiston optimum. Loco ejus *Sorbus Aucuparia* recipi solet & potest, imprimis verò *Bacca* ejus nondum exactè maturæ, quæ saporem habent utcunque acidinsculum & adstringentem, & cum *Fructu Acacia sylvestris* conveniunt: id quod de omnibus ejusmodi Fructibus immaturis verum est. In Stomachi Ardore seu Soda iidem Fructus exsiccati valdè commendantur. *Bacca* verò *matura* sunt dulces. Ex hisce *maturis Succus inspissatus* gustu suavis, in recessu verò perquàm acris est; *Succus* vero ex *Baccis non adeò maturis* expressus saporem habet austeriusculum, qui egregius est in quibusvis Dysenteriis & Diarrhœis, & vel per se, vel tanquam Corpus in *Electuariis*, loco *Conservæ Rosarum* adhibetur. Ipsum *Rob* quoque ex *Fructu Sorbi Aucuparia maturo*, profectò rusticum, sed optimum Experimentum est pro Stomacho, Appetitum dejectum, & Digestionem vitiatam feliciter restituens. Novi Mulierem, quæ *Rob* tanquam Medicamentum domesticum in Appetitu deperdito, item Inflatione Ventriculi, dosi, quantum Cultelli cuspis capit, feliciter adhibuit. Si verò *Rob Sorbi Torminalis* haberi potest, longè melius est, quippe quod isto excellentius. (R)

SPATULA FOETIDA.

RAdix ejus est purgans, & notabiles habet virtutes in Ophthalmia, Strumis, Epilepsia, Ventriculi imbecillitate, &c. V. ZAPATA *Schlüssel der Artzney cap. 11. pag.* 110. (S)

(Q) Sophia Chirurgorum Lobelii, *est* Tournefortio Sisymbrium annuum, Absinthii minoris folio. *Est autem* Sysymbrium Eidem *Plantæ Genus Flore Cruciformi*, *Siliqua bivalvi*, *quod à congeneribus* Cardamine, Leucoio, Brassica, &c. *facie sibi propria distinguitur*. *Ex* J. Bauhino Sophia *Planta est cubitum*, *aut sesquicubitum alta*, *compluribus ramis fruticans*, *lignosis*, *teretibus subhirsutis*: *Folia Absinthii Pontici*: *Flosculi crebri*, *luteoli*, *quibus Siliquæ succedunt unciales*, *fili instar tenues*, *Seminum minutorum loculos foris ostentantes*. Sophia *sapore gaudet subadstringente*, *sed acri*, & *ad Sinapi accedente*: *parùm cæruleam papyrum rubescit*. *Sal ammoniacum in hac Planta prædominatur*, *sed multo Sulfure*, *particulisque terrestribus mistum*: *hinc vulneraria est*, *detergens*, *febrifuga*. Cæsalpinus Semen *inter Anthelminthica connumerat*. Tabernæmontanus *ad Diarrhœas omnes*, & *præcipuè ad Dysenteriam commendat*, *ad* ℨj. *exhibitum*. *Plantæ universæ* Succus, Conserva, Extractum, Infusum *valent ad Sanguinis sputum*, *Hæmorrhoidum* & *Catameniorum nimium fluxum*, & *album Mulierum Fluorem*. Folia *extrinsecùs adhibita Vulnera sanant*, *atque Ulcera mundificant*.

(R) Sorbus *inter eas Arbores connumeratur*, *quæ Flore sunt rosaceo*, *eorumque pistillum abit in Fructum Seminibus callosis fœtum*: *differt autem à congeneribus* Pyro & Cratægo *ratione Foliorum*, *quæ Fraxini modo per conjugationes nascuntur*. *Non paucæ sunt* Sorbi sativæ *species*, *Fructus forma*, *magnitudine* & *colore differentes*, *vulgò notæ*. Sorbus *verò* aucuparia J. B. *seu* sylvestris, foliis domesticæ similis C. B. *Arbor est interdum procera*, *stipite recto*, *ramoso*, *quem cortex tegit punctis notatus*: *Folia pinnatim digesta Sorbi domesticæ majora*, *glabra*, *suprà virentia*, *infrà candicantia*, *inter se diversitate quadam sæpè ludentia*: *Flores umbellatim dispositi*, *candidi*, *odori*, *quibus succedunt Baccæ*, *acinis Sambuci aquaticæ pares*, *ex flavo miniatæ*, *sapore acido insuavi*, *Seminibus oblongis fœtæ*. Aucupariam *hanc* Sorbum *vocitant*, *quòd ad* Aucupia *conferat*, *illiciendis Avibus*.

Cave autem, *ne verborum* Ettmulleri *ambiguitate circumveniatus*, Sorbum domesticam, *seu* sativam *cum* Sorbo torminali *confundas*. Sorbus *enim* torminalis Dodonæi, *non solùm Arbor est à* Sorbo sativa *diversa*: *imò nec* Sorbus *est*, *juxta* Methodum Tournefortianam; *sed est potiùs* Cratægus folio laciniato, *quam* Mespilum Apii folio; sylvestrem, non spinosam C. Bauhinus *appellat*. *Arbor hæc Sorbi Folia priùs descripta non habet*, *sed potiùs Sambuci aquaticæ*, *acutiùs tamen* & *argutiùs incisa*, *Pedis anserini forma*, *penè glabra*: *Flores umbellati ex pallido candidi*, *in Fructus seu potiùs Baccas abeunt*, *Seminibus fœtas callosis*, *in loculamentis reconditis*.

(S) Spatula fœtida *est verè* Iridis *species*, *vocaturque à* Tournefortio Iris fœtidissima, seu Xyris. *Huic Radix incurva*, *fibris geniculatis*, & *sese invicem complectentibus*: *Folia cubitalia* & *longiora in cultratum mucronem desinunt*, *atro virore splendentia*, *fœtidum Chymicum odorem* (*corrupto maleque olenti Lardi assimilo*) *attrita olentia*: *Caules recti assurgentes Florem Iridis ferunt*, *sed minorem*, *ex purpura obsoleta albicantem*: *Fructus demum triquetri*, *per maturitatem dehiscentes*, *Semen ostentant rubrum*, *rotundum*, *minoris Pisi magnitudine*, *gustu fervido*. *Ex hujus Iridis Radice diu cocta*, *additaque Terebinthina* & *Cera*, Unguentum *conficitur ad Strumas sanandas mirabile*,

CCCXXX. SPICA.

Est [Spica Mas.
[Spica Fœmina, Lavendula.

Non discrepant nisi magnitudine, quæ tam Florum, quàm Foliorum in Spica major est, in Lavendula minor: odor itidem Spicæ gravior est, Lavendulæ gratior, ideòque promiscuè usurpari possunt.

Mas insignitur Lavendula latifolia, *C. B.* 1. Spicanardi Germanica, *Trag.* Nardus Italica, *Matth. Lob.* Germanica, *Lon.* Lavendula, *Dod.* major, *Cord.* Pseudonardus, *Matth. Cast.* Mas, *Fuchs.* at in *icon.* Fœmina. Lavendula latioribus foliis, 1. *Cam.* 2. longiore folio *Clus.* Germ. *Lavendell.* Gall. *Lavande grande.*

Fœmina dicitur Lavendula angustifolia, *C. B.* 2. Lavendula, *Trag. Matth.* vulgaris, *Cord. in D.* Minor *Cord. hist.* Pseudonardus Fœmina, *Matth. Fuchs.* at in *icon.* Mas). Lavendula, *Lob.* Spica Nardi, *Cam.* breviore folio, & spica, *Clus.* Germ. *Spicanard.*

Colitur utraque in hortis, nobisque vulgatior est Spica fœmina: Floret Junio, ac Julio.

OFFICINALIA NATIVA.

Flores utriusque.

Vires. Calfacit & siccat, 3 (prævalet tamen *Spica*), saporis subacris ac subamari, partium tenuium, Cephalica est ac Nervina. Usus præcipuus in Catarrhis, Paralysi, Spasmo, Vertigine, Lethargo, Tremore Artuum. In Urina, Mensibus ac Fœtu pellendo (unde & Parturientibus exhiberi solet), in Torminibus Ventris flatulentis Extrinsecùs in Lixiviis, Capitis, ac Artuum Affectibus, in Masticatoriis (pro Catarrho exsiccando, ac revellendo ad Palatum, ne ad Pulmones defluat.)

N. Odore suo fugat Pediculos.

PRÆPARATA.

1. *Conserva.* Florum Lavendulæ.
2. *Confectio.* Florum.
3. *Aqua stillatitia.* Ex Floribus irrigatis fc. vel Vino vel Aqua.
4. *Spiritus.* In Paralysi Linguæ maximæ virtutis.
5. *Oleum Spicæ stillatitium*, cum Aqua ascendit.

N. Asportatur ad nos sat copiosè ex Provincia Galliæ regione, ubi copiosè crescit: Uteri motus ac Dolores compescit Umbilico illitum.

CCCXXXI. SPI-

CCCXXX. SPICA. *Spica triplex* est: vel *Nostras*, vel *Celtica*, vel *Indica*. *Spicæ nostratis* congener species alia, vocatur *Lavendula*, quæ dicitur *Fœmina*, *Lavendula angustifolia*: *Spica* autem *mas*, seu *Lavendula latifolia*, non præscribitur in Officinis, sed usitatiùs *Lavendula*: v. g. ♃. *Lavendula peregrina*, *folio multifido* seu *laciniato*, *flore cæruleo*, quæ tamen non est in usu. *Spica* est odoris admodùm grati, *Lavendula* ingrati. Vocatur aliàs *Spica Nardi nostras*, aut *Pseudonardus* ad differentiam *veri*, de quo postmodùm; quæ etiam verum *Nardum* similitudine quodammodò repræsentat, hinc Germanicè *Spicanard.*

Hæc ipsa *Spica*, & imprimis *Flores* tam *Spica*, quàm *Lavendula* sunt aromaticæ, quam *vim aromaticam* subtilem satis & penetrantem, in Oleo salino volatili aeri admodùm penetranti fundatam, sapore & odore testatur; unde usus ejus medicus est *nervinus*, & hinc *cephalicus*, atque *uterinus*. Certè in Uteri functionibus promovendis egregia est admodùm. Oleositate enim sua aromatica atoniam Nervorum restituit, indeque dependentia Sensus & Motus vitia optimè corrigit. Ideò etiam in Apoplexia & Paralysi, item in Catarrhis & Affectis Catarrhalibus, Remedia ex *Spica* & *Lavendula* parata maximè sunt experta: uti & in Memoriæ debilitate & Paralysi *Summitates Florum Spicæ & Lavendulæ* admodùm in usu sunt, & omnes *Aquas Apoplecticas*, & *Spiritus Cephalicos* ordinariò ingrediuntur: Remedia inde parata in amissa Loquela sunt singularia: Sic RULANDUS *Curat. Empir.* beneficio *Spiritus Vini*, cui *Flores Lavendulæ* fuerunt infusi, curavit Virum 70. annorum Aphonia laborantem, Cochleare j. pro dosi propinando. Distinguendum tamen inter amissionem Loquelæ, & Vocis: illa enim oritur ex vitio Linguæ; hæc vitio Laryngis. ZACUTUS LUSITANUS *l. 5. Med. Princ. Hist.* 57. multus est in explicanda *Lavendulæ* facultate ceu utilissimi Stomachici. Nota est Mulierculis vis *Lavendulæ* & *Spicæ* uterina; quæ simul roborat Uterum, & Fœtum & Menses pellit. Ad Hæmorrhagias, imprimis quidem Uteri & Narium, specificè adhibet *Pulverem Spicæ Nardi* ad ℨj. in *Aqua Plantaginis* RIVERIUS, qui valdè commendat hanc *Spicam Nardi* in Hæmorrhagia Narium ad ℨj. adhibitam in *Aqua* dicta, vel *Succo Portulacæ*, similibusque Simplicibus. In Ore detenta & masticata multùm commendatur *Spica* à FREITAGIO ad inhibendos Catarrhos, & Faucium Affectus, quoniam instar *Masticatorii* subtilis Lympham derivat in Os per Ductus Salivales, ut possit excerni.

1. 2. In Officinis prostat imprimis *Conserva*, quæ est Cephalica: *Confectiones* itidem.

4. *Aqua Florum Lavendulæ*, eaque legitimè destillata, multùm commendatur ad amissam Loquelam, in qua commodè permiscetur cum *Spiritu Cerasorum nigrorum*, addita *Quinta Essentia Matthioli*, vel aliquot guttis *Olei destillati Anisi*, vel *Oleo Caryophyllorum*: uti & *Oleo destillato Succini*: quæ omnia destillata multùm commendantur in Paralysi Linguæ. Externè insignis est Pediculorum hostis: certè, si Caput abluatur *Aqua Spicæ*, mirè exinde fugantur Pediculi; id quod etiam in cæteris Corporis partibus, v. gr. Pubis, præstat.

5. Denique *Oleum Spicæ destillatum*, quod ex Brabantia adfertur, in Nervorum ac Tendinum relaxatione, (quæ relaxatio est genuina Veterum Paralysis) Affectibus Paralyticis, à nimia eorum humectatione à Limpha serosa, ac propriè Paraplegiis, Doloribus Artuum lancinantibus multùm prodest, sive internè guttæ iv. vel vi. propinentur in *Vino*, sive *Oleum* hoc cum *Spiritu Vini* crebriùs Membris illinatur.

Porrò *Oleum* quoque in Paralysi Linguæ est egregium, uti etiam externè cum *Oleum Lumbricorum terrestrium* in Spasmo & similibus Affectibus est proficuum, atque in *Liribus* Nervis dicatis frequenter adhibetur; unde Affectus Abdominis convulsivos, v. gr. Hystericas Passiones, admodùm coercet, Regioni umbilicali illitum, Regioni verò Pubis inunctum Menses stimulat, & Fœtum promovet vel solum, vel cum ana *Olei Succini* mistum. In specie verò contra Pediculos nil melius est *Oleo Spicæ*. Certè si modò vesperi sub introitu lecti Capiti, aliisque locis pilosis, Pediculorum latebris, illinatur, vel solum, vel cum *Unguento Pediculari*, vel *Oleo Nicotianæ*, aut *Oleo Amygdalarum dulcium*, aut cum aliis mistum, hos manè fugat, hincque mane omnes interfecti reperiuntur, atque tunc lavetur Caput, ut Oleum & Pediculi removeantur; ut autem ab eorum regeneratione præservetur Caput, *Aqua Spicæ* lavetur. Sic THONERUS *in Obs. p.* 322. Pediculos Capitis fugavit numero magno præsentes, dum Capiti oblinirit *Oleum Spicæ*, vitta contegit, & per noctem reliquit: matutino tempore cum *Lixivio decoctionis Spicæ* lavare jussit Caput, quo abluto, Pediculi mortui deciderunt. Id quod etiam in cæteris Corporis partibus, v. g. Pubis, præstat; sicut non tantùm SCHENCKIUS *l. 4. Observ. de Testibus*, sed & SENNERTUS *l. 3. Prax. P. 9. S. 2. cap. 1. p.* 946. commendat contra Pediculos in Partibus genitalibus. Quidam ad fugandos Pediculos sub Axillis, & in Partibus genitalibus se illinunt *Unguentis Mercurialibus*; sed hi fiunt inepti ad Venerem, utpote Penis erectione inde priventur: & observatum est quemdam fuisse correptum Febri Ardente ex tali Inunctione. *Oleum* autem *Spicæ* innngitur Regioni Pubis, absque læsione Facultatis genitalis: vid. SCHENCKIUS *l. alleg.* Contrarium Exemplum PANAROLLUS *in Pent.* 4. refert, quemdam contra Pediculos Pubis fugandos crebriùs *Mercurii Litu*, sed admodùm infeliciter, usum fuisse; qui continua Penis erectione exinde laboravit, simul ac verò Membrum *Oleo Spicæ* fuit illitum, ad pristinum statum Membrum est revocatum, ac Pediculi etiam fugati. In Tinea Capitis Infantum, præprimis cum Pediculis conjuncta, optimos est *Lotus* lotione Capitis præmissa, qui fit ex *Oleo Tartari per deliquium*, cum f. q. *Olei Amygdalarum dulcium* subactu; cui f. q. *Olei Spicæ destillati* potest addi. Hoc illitum Capiti ratione Alcali Tartari Tineam curat, & ratione Spicæ Pediculos jugulat. *(T)*

CCCXXXI. SPI-

(T) *Quam* Spicam nostratem *vocat hic* Ettmullerus, *est vulgò* Lavendula, Tournefortio *& eruditioribus Botanicis* Lavandula, *à* lavando, *quòd ex ea* Balnea *parentur*. *Est Plantæ Genus Flore labiato, cujus labium superius surrectum est: à congeneribus autem præcipuè distinguitur, quòd Flores Spicæ in modum verticillatim summis caulibus & ramis innascuntur. Inter multas elegantesque* Lavandulæ species, *vulgatior est* Lavandula latifolia C. B. *Planta notissima, odore* Nardo (*unde* Pseudonardus *dicta*), *facie* Stœchadi *similis: Virgis cubitalibus fruticat: Folia infima incondita, superiora ex adverso bina, longiuscula, incana, odore vehementi, grata: longæ Spicæ summam ornant Plantam, verticillatis cæruleis caliculis constantes, e quibus Flosculi emicant cærulei.*

CCCXXXI. SPICA CELTICA.

NArdum Celticum, *Matth. Cord. hist. Lob. Cast. Cam. Tab. Ger.* Nardum Celticum Dioscorid. *C.B.4.* Nardus Alpina seu Celtica, *Clus.* aliis Romana, Galatica, Saliunca, Germ. *Celtischer Narden.* Gall. *Du Nard Celtique, Aspic, &c.*

Crescit in Liguria, in Carinthia, in Syria, in Alpibus Tyrolis, &c.

OFFICINALIA NATIVA.

Radicula, cum adnatis, colligenda Julio, & Augusto.

Eligenda recens jucundi odoris, Radiculis numerosis cohærens, non fragilis, & plena.

Vires. Calfacit & siccat, viriumque earundem est cum Spica Indica, sed imbecilliorum, majore tamen cum utilitate adhibetur in Urina cienda, Ventriculo corroborando, Flatibus discutiendis. Extrinsecùs additur Malagmatibus, Unguentisque calefacientibus.

CCCXXXII. SPICA INDICA.

NArdus, *Cord. in D. Lob.* Nardus Indica, *Matth. Cord. hist. Lon. Cast. Ger.* Nardus seu Spica Indica, Spica Nardi Officinarum, *C. B. s.* Arab. *Stamel*, Germ. *Indianisch Spicanarden.* Gall. *Du Nard d'Inde.*

Radix est Officinalis ex India Alexandriam, atque inde Venetias in Germaniam transportata. Dicitur autem Spica, quòd Spicæ similitudinem habeat.

N. Est & Nardus spuria Narbonensis, ut & Nardus montana, Valerianæ non absimilis; verùm Officinis nostratibus peregrina.

Eligenda recens, levis, longam Comam habens, Spicam verò brevem, colore flavo, aliquantulùm redolens Cyperum, sapore amaro ac linguam attrahente, quæ diu in sua odoris gratia permanet.

N. Madefacta dolosè vendi solet: quæ fraus deprehenditur, quòd Spica sit candida, squalida, nulloque pulvere obsita, filisve lanæ instar crinita.

Vires. Calfacit 1. siccat 2. attenuat, adstringit, Nephritica & Stomachica est. Usus præcipuus in Urina ac Mensibus ciendis, in Ventriculi erosione, inflatione, in Ictero, &c. Extrinsecùs in Lixiviis cephalicis, Balneis uterinis, &c.

PRÆPARATA.

1. *Oleum Nardinum Simplex*. Fit ex coctione in Oleo communi, Vino, ac Aqua.

2. *Oleum Nardinum Compositum*. Fit ut Simplex, additis nonnullis Aromatibus.

CCCXXXIII. SPINACHIA.

SPinachia (Spinacia) *Brunsf. Fuchs. Dod. Tab. Lon. Cast. Matthiol. Lob. Ger.* mas, *Cam.* vulgaris, *Trag.* Lapathum hortense, seu Spinachia semine spinoso, *C.B.2.* German. *Binetsch, Spinet.* Gall. *Des Espinardes.*

Colligitur in hortis: floret utplurimùm Julio, & Augusto.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia, seu *Herba*. *Potissimùm culinaris est.*

Vires. Refrigerat & humectat 2. utilis Cibus in omnibus Morbis, laxat Alvum, lenit asperitatem Pulmonum. Extrinsecùs refrigerat Ventriculum ac Epar (imposita.)

N. Continuus usus ejus melancholicum generat Sanguinem.

CCCXXXIV. STA-

CCCXXXI. SPICA CELTICA. *Spica Celtica*, seu *Nardus Vera*, Planta exotica est, crescens in Italia, Liguria, & tractibus Genuensibus. *Aromatica* est, fragrans, pretiosa, & caro pretio venditur, & propterea raro adhibetur, nisi in confectione *Theriaces*, ubi à Veteribus fuit usurpata.

Singulare alias est *Carminativum & Uterinum*. (V)

CCCXXXII. SPICA INDICA. *Spica Indica*, seu *Nardus Indica* ex Indiis Orientalibus adfertur per Asiam, & similiter est cara & rara, utut, uti quamplurimæ Plantæ Indicæ, sit elegans.

Stomachica est & *uterina*, ut & *nephritica*, sicuti reliqua omnia *Aromata*. Ipsa tamen per se raro adhibetur, nisi in compositione *Theriaces*.

Inter *Præparata* ad usum vocatur *Oleum Nardinum Simplex*, de quo vid. AUTHOR; & *Compositum*, quod in Affectibus Nervorum, Spasmo, Paralysi, & similibus, cum *Oleo Laurino* & similibus valdè solet commendari. (X)

CCCXXXIII. SPINACHIA. *Spinachia* in Officinis usualis est *spinoso semine*, seu *Lapathum hortense*, quæ aliàs dicitur *Spinachia nobilis*. Colligitur in hortis, & *culinaris* magis quàm medicamentalis est, utut non penitus exulare debeat ex Officinis, quoniam in quibusdam convenit cum *Parietaria*, & abundat *Succo* copioso nonnihil nitroso, qua ratione inter *Emollientes*, & moderatè *Refrigerantes* refertur; Alvum enim laxat absque ullo sensu (non purgat), & eandem emollit, fluidamque reddit, simulque ebullientes circa primas vias, acres, acidos & biliosos Succos temperare, indeque natos Ardores & Phlogoses solet mitigare: Sal volatile nimis oleosum corrigit, & tempore æstivo valdè est conveniens Nutrimentum.

Externè Inflammationes sistendo, Dolores ab acido natos mitigando, Partium hinc natas Tensiones sufflaminare, & hinc mollire dicitur. (Y)

Præter *Spinachiam* hanc præsto nobis quoque est.

SPINACHIA BACCIFERA.

SPinachia baccifera aliàs, & quidem rectiùs *Atriplex baccifera*, seu *fragifera* dicitur. Planta est elegans ac rara, quæque in hortis saltem colligitur. *Bacca* ejus maturæ rubræ saporem habent gratum.

Usus ejus nondum innotuit: si tamen suspicari licèt, cùm species sit *Atriplicis*, ejusdem erit efficaciæ: (Z)

Per-

(V) Spica Celtica (Spica Gallica *vulgò*) *sive* Nardus Celtica, *est* Tournefortio Valerianæ *species*, *vocaturque* Valeriana Celtica. *Planta in Alpibus nascitur: Radix nodosa, squamosa, atque fibrosa summa tellure serpit: inde Folia tanquam caudas emittit longis pedicalis apposita, crassa, & succulenta, angusta sesquipalmaris longitudinis: inter hæc emergit Cauliculus, firmus, geniculatus, cui summo adnascuntur pedicelli, binos aut tres Valerianæ Flores, hinc Semina, sustinentes. Tota Planta aromatica est, & radicum Valerianæ sylvestris odorem æmulatur. Ex ea Oleum essentiale destillatur, ac vulgò* Oleum Spicæ Gallicæ *appellatur*.

(X) Spica Indica, Spica Nardi, & Nardus Indica *synonyma sunt in Officinis medicis. Illius nomine veniunt* Spicæ *quædam, digiti magnitudine, leves, longis pilis ornatæ, odore vehementi & ingrato, sapore partim amaro & acri. Hæ ad nos ex India afferuntur.* Plinius lib. 12. cap. 12. Nardum κατ' ἐξοχήν Folium *appellat; illudque (ut* Costi Radicem *) Indis maximo esse pretio ait: docet autem Nardum Fruticem esse gravi & crassa Radice, sed brevi ac nigra, fragilique, quamvis pingui, situm redolente:* Nardi Spicas *vocat* Aristas, *ut* Statius *quoque* lib. 5. Sylv.

——— odoratas nec Arabs decerpsit Aristas.

Nardi Spica à Galeno lib. 1. de antid. c. 14. *pro* Radice *accipitur: quòd ex eo quidam factum putant, quòd quæ Nardi pars Spicæ nomen habet Radici est proxima, & reverà quod in Officinis habemus, aliud non est, nisi comatum Radicis caput, ex marcidorum foliorum nervosis filamentis convolutis congestum. Adulterari* Nardum *notat laudatus* Plinius Pseudonardo, *herba ubique obvia. Quare* Nardum pisticum Joann. xij. 3. fidele, *probum, non adulteratum erit, & (ut* Plinius *idem loquitur)* sincerum: *ut advertit Clarissimus & acerrimi ingenii Vir* Harduinus in *hunc* Plinii *locum.*

(Y) Spinacia *inter eas Plantas Flore stamineo connumeratur, quarum aliæ in eodem Genere Floribus, aliæ Fructibus donantur: Embryones autem abeunt in Semen turbinatum, in capsula, nunc ejusdem formæ, nunc cornuta vel angulata, reconditum.* Spinacia mas *dicta* C. Bauhino, *est* Tournefortio Spinacia vulgaris, capsula seminis aculeata *(est enim & alia* capsula Seminis non aculeata*):* Spinacia *verò* fœmina, *est* Spinacia vulgaris, sterilis Ejusdem. *Prior Culinis familiaris.*

(Z) *De* Spinacibus fragiferis *hæc habet* Tobias Aldinus *in suo* Horto Farnesiano 85. Spinacia fragifera Folio, ac Usu à spinacibus vulgaribus non differunt, sed sapore minùs acido sunt, & potiùs Betacco, quàm vulgaria,

CCCXXXIV. STAPHISAGRIA.

STaphiſagria, *Trag. Matthiol. Fuchſ. Dod. Lob. Caſt. Cam.* Herba Pedicularis, *Cord. in D.* Arab. *Alboras.* Germ. *Lauſz-Kraut, Speichel-kraut, Biſzmuntz, Maeuſz und Ratten-pfeffer.* Gall. *Herbe aux Poulx*, aux Pouilleux.

Creſcit in Apulia, Calabria, Dalmatia, Iſtria.

N. Creſcit & apud nos ſpecies quædam, verùm minùs illa uſitata eſt.

OFFICINALIA NATIVA.

Semen triquetrum & aſperum.

Vires. Internus Uſus purgatorius eſt, ſed rarus. Extrinſecus ejus uſus eſt apophlegmatiſans in Maſticatoriis, Gargariſmatis, Odontalgicis (cum Aceto) ac Abſtergentibus, in Ulceribus ac Papulis, &c. Adhibetur & in Phthiriaſi.

CCCXXXV. STOECHAS.

Στοιχάς. Stœchas, *Trag. Matth. Lob. Lon. Caſt.* (Stichas) *Fuchſ. Dod.* Stichas Arabica. *Cord. in hiſt. Cam.* Stœchas brevioribus ligulis, *Cluſ. hiſt.* Stœchas purpurea, *C. B.* 1. Arab. Aſtochodas. Germ. *Romiſcher, Welſcher, frembder Kummel oder Thymian, Stechas-Kraut.* Gall. *Du Stechas.*

Creſcit copioſè in Inſulis Galliæ, quæ *Stœchades* dicuntur; unde optima tamen cenſetur *Arabica* (unde ad Compoſitiones recipere monent Arabicam). Huic ſuccedit *Cretica.*

OFFICINALIA NATIVA.

Flores, ſeu potiùs *Spica compreſſa*, inter Florum ac Seminum proventum collectæ.

Eligendæ Spicæ recentes odoratæ & ſubamaræ, &, ſi haberi poſſint, Arabicæ.

Vires. Calfacit 1. & ſiccat 2. abſtergit, attenuat, aperit. Uſus præcipuus in Affectibus Capitis & Nervorum, ſcilicet in Vertigine, Apoplexia, Paralyſi, Lethargo. In Morbis Pectoris itidem præſtat quod Hyſſopus: inſuper Urinam & Menſes ciet, Veneni reſiſtit, Affectibus Hypochondriacis ſuccurrit. Extrinſecùs in Lotionibus Capitis, Soffitu, &c.

PRÆPARATA.

1. *Syrupus de Stœchade Simplex.* V.D.
2. *Syrupus de Stœchade Compoſitus.* V.D.
3. *Syrupus de Stœchade Fernelii.* V.D.

CCCXXXVI. STE-

Pertinet huc

SQUAMARIA.

SQuamaria, quam AUTHOR noſter omiſit, *ſpecies eſt Dentariæ*, de qua nihil apud Veteres: Modernis tamen à quibuſdam contra Epilepſiam commendari ſolet. Vid. HOFFMANNI *Clav. pag.* 553. (*A*)

Præſto eſt, & propter ordinem alphabeticum hic jungatur

STOEBE VULGARIS MAJOR ANGUSTIFOLIA.

STœbe hæc *Cyanum æmulatur*, unde *Cyani, Stœbe, Scabioſa, & Jaceæ* facilè, niſi quis exactè noverit, *confundi poſſunt.* Cùm verò *Scabioſa & Cyanus* uſum Medicum ſuppleant, hinc *Stœba & Jacea* non ingrediuntur Officinas. (*B*)

CCCXXXIV. STAPHISAGRIA. *Staphiſagria* apud nos eſt exotica, imprimis in Italia creſcit in copia, cultura tamen apud nos in hortis provenir. Vocatur *Herba Pedicularis*, in Officinis vocatur *Triquetrum*, Germ. *das Buchel-Horn*, propter formam triangularem.

Internè à Veteribus uſurpata fuit pro ſenpo *laxante & purgante*, uti & pro *Apophlegmatiſante*, qui tamen uſus apud Modernos exolevit, à quibus non multùm adhibetur.

Externè in *Phthiriaſi* ad fugandos & enecandos Pediculos & ſimilia uſurpatur, ſcilicet *Semen* hoc contuſum coquitur in *Lixivio*, & Caput eodem lavatur, vel cum *Butyro recenti* non ſalito miſcetur in formam *Linimenti*, & mirum eſt, quòd quando pediculi hoc ſentiunt, in fugam omnes ſe recipiant; quotquot enim ab hoc Unguento attinguntur, interficiuntur monente HORSTIO, qui dicit in *Dip. lib. 1. cap. 7.* quòd ſicut *Staphis agria* vi incognita Pediculos, ita *Conyza* Pulices necet. Alias nullius eſt uſus. (*C*)

CCCXXXV. STOECHAS. *Stœchas* eſt vel *Arabica*, vel *Citrina*.

Stœchas Arabica eſt Planta non vulgaris, quæ olim ex Arabia ſelici ad nos ſuit allata; ea autem, qua nos utimur hodie, in Brabantia, Provincia Galliæ, circa Montem Veſuvium creſcit, quæ tamen non æquat vires Arabicæ.

Vis illius eſt *aromatica* planè elegantiſſima, & Odorem volatilem penetrantem & pergratum habet, qui magis de Sale volatili quodam oleoſo participare videtur. *Herba recens* valdè & ſpecificè convenit in Capitis & Cerebri Affectibus, Senum præprimis, ut & in Affectibus Uterinis: imprimis Sterilitati, & Menſium ſuppreſſioni ſuccurrit, pro quibus ciendis ſolet infundi *Potui*, *ut vis emmenagoga* huic communicetur. Unde omnes ferè *Compoſitiones Cephalicas* ſolet ingredi *Flos* ſeu parva *Spica*: videatur AUTHOR. Ingrediens quoque eſt *Theriaca Andromachi*. Præterea virtute aromatica ſuperat *Hyſſopum* in Affectibus Pectoris, unde in *Tuſſi*, Aſthmate, & ſimilibus commendatur, & *Claretis Pectoralibus* ſæpiſſimè admiſcetur, quoniam partes craſſas incidit, & vi aromatica inſtar *Croci* partes læſas roborat; *ut* & Partes nervinas.

In Officinis conficitur inde *Syrupus de Stœchade Simplex & Compoſitus*, qui cum *Stœchade Arabica* earundem ſunt virium. (*D*)

CCCXXXVI. STOE-

---

garia: ſed ſpectabilis eſt Flos (*fortaſſe* Fructus) acervatus in oblongam quandam rotunditatem, ſummitati & Cauli, prope Foliorum exortum adhærens, & ob rubicundiſſimum colorem Amarantho æmulum, Fragam perbellè repræſentat: ſapore eſt quidem herbaceo, verùm non ingrato. Duplicis igitur uſus Planta, Folio cocto, & Fructu crudo Fragæ vice comeſtis. *Hæc* Aldinus. *Nos in noſtro Horto elegantem Plantulam colimus: in Fragiformi* Fructu *Semina quidem notari meminimus; at an nuda veluti Fragorum Semina, an verò capſula contenta, haud animadvertimus: quomodocumque autem Res ſe habeat, illud verum eſt, Fructum nec ad* Atriplicem, *nec ad* Spinaciam *ullo pacto referri poſſe. Apud* Tournefortium *nullibi de hac Planta mentionem factam invenimus.*

(A) Squamariæ *nomine hic* Ettmullerus Dentariam *Plantam, à Radicum forma, quæ veluti* Dentibus *inciduntur, dictam intelligit. Eſt autem* Dentaria *Plantæ Genus Flore cruciformi, cujus piſtillum abit in Siliquam, in duo loculamenta diviſam, Seminibuſque fœtam ſubrotundis. Addit* Tournefortius *Siliquæ valvas per maturitatem revolvi, & Semina cum impetu excutere: ac præterea Radices carnoſas eſſe, ſquamatas, ac veluti dentibus inciſas.* Dentaria *hæc diſtinguenda eſt, à* Dentaria Orobanche *dicta, cujus ſpecies ad* Orobanche *diverſum Plantæ Genus pertinent. Dentariæ propriè dictæ ſpecies à* J. Bauhino Coralloidis, *& à quibuſdam* Alabaſtritis *nomine appellantur, quòd illarum Radices pelluciditate* Corallia, *candore* Alabaſtrum *æmulentur:* Dodonæo Violas dentarias *illas appellare placuit, fortè quòd Dentaria floret* Flores Leucoii, *quod* Violam *vocant, aliqua ratione referant. Diſtinguuntur inter ſe* Dentariæ *ſpecies Foliorum numero: hinc* Dentaria triphyllos, pentaphyllos, heptaphyllos, & enneaphyllos.

(B) Stœben *haud peculiare Plantæ Genus facit* Tournefortius, *ſed* Stœbes *nomine appellatas Plantas, præcipuè ad* Jaceas *refert.* Stœbe vulgaris, major, anguſtifolia, *de qua hic* Ettmullerus, *an erit., quam* foliis Cichoraceis, *vel* Erucæ *appellat* C. Bauhinus;

(C) *Meritò* Staphiſagria (*quaſi* Vitis Sylveſtris *à foliorum fiſſura*) *inter* Delphinii *ſpecies connumeratur à* Tournefortio; *flore enim gaudet polypetalo, anomalo, cujus piſtillum abit in* Fructum *ex vaginulis conſtantem, ſed ſecundùm longitudinem dehiſcentibus, ac Seminibus fœtis angulatis: in quo* Delphinii *character conſiſtit. Vocatur à* Tournefortio Delphinum Plantani folio, Staphiſagria dictum. *Planta hæc hirſutum habet Caulem, cubito altiorem, in multos ramos diductum: Folia longis pediculis hærentia, ampla, piloſa, Ricini foliis aſſimilat* J. Bauhinus: *Flores frequentes, cærulei, foliorum ſinus, ramos cauliſque faſtigium ornant: hos ſequuntur Semina rugoſa, nigra, anguloſa, in ſiliquis contenta, quæ uridæ facultatis vi guſtatu Os incendunt. Ad Pediculos necandos hæc mirè valere, lippis & tonſoribus notum.* Deleboe Sylvius *ad Ptyaliſmum ciendum iis internè utitur.*

(D) Stœchas *juxta* Dioſcoridem *ex Galliæ Inſulis* Sthœchadibus *è regione Maſſiliæ, nunc* les Isles d'Yeres *dictis,*

CCCXXXVI. STOECHAS CITRINA.

Ἑλίχρυσον, Elichrysum, seu Stœchas citrina, angustifolia, *C. B.* 4. Stœchas citrina. *Matth. Gesn. Dod. Cast. Tab.* Amaranthus luteus, *Fuchs. Lon.* Coma aurea. *Lob.* aliis Tinearis (quòd Tineas abigat.) Germ. *Rhein-Blumen*, *Motten-Kraut*, Gall. *Herbe aux Teignes*.

Crescit locis aridis sabulosis, & in convallibus frequens juxta Rhenum; floret Junio.

OFFICINALIA NATIVA.

Flores.

Vires. Calfaciunt & siccant, incidunt, aperiunt, diaphoretici ac vulnerarii sunt. Usus præcipuus in Obstructione Urinæ, Epatis, Lienis, Mensium: coagulatum Sanguinem resolvunt, Catarrhos exsiccant, Menses nimis fluentes siccando sistunt, Lumbricos fugant: commendantur & imprimis ad exsiccandas Defluxiones acres Pulmonum, &c. Extrinsecùs faciunt ad emolliendam Uteri duritiem (in Balneo), Lendes abigunt (in Lixivio), Capitis Defluxiones siccant & discutiunt (Suffitu) &c.

N. Sunt, qui Amuleti loco de collo suspendunt, Lumbricosque Ventris eo fugari volunt. *Dn. D. Arnoldus Weichardus in Thesauro pharmaceutico*.

CCCXXXVII. SUCCISA.

Succisa, *Matth. Fuchs. Dod. Cast.* glabra, *C. B.* 1. Jacea nigra, *Brunsf.* Morsus Diaboli, *Trag. Lob. Lon. Tab.* Germ. *Abbisz*, *Teuffels-Abbisz*. Gall. *Mors du Diable*.

Crescit passim in campestribus, pratis, ac juxta arva: floret Julio, Augusto, Septembri.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix, *Flores*, nonnumquam & *Folia*.

Vires. Calfacit & siccat 2. amara, Alexipharmaca ac Vulneraria est, ut Scabiosa, cumqua & reliquis facultatibus convenit. Imprimis celebratur in Epilepsia, Peste, Uteri dolore, Sanguine coagulato, Abscessibus occultis, Lue Venerea, ejusque Ulceribus, in Vulneribus recentibus, &c. Extrinsecùs in Angina, Tumoribus Tonsillarum diuturnioribus, qui ad suppurationem ægrè perveniunt (Gargarismate), in Suggillationibus, Bubonibus, &c.

PRÆPARATA.

1. *Aqua stillatitia*. Ex integra Planta (cum Radice & Floribus) collecta in fine Julii.

SUMACH, *vide* RHUS.

CCCXXXVIII. Sym-

CCCXXXVI. STOECHAS CITRINA. *Stœchas citrina*, Germ. *Rheins blumen*, apud nos provenit in hortis, putaturque quasi *species quædam Agrimoniorum*; sed *malè*.

Hepaticum est, id est in corrigenda Massa Sanguinea, & alteranda, ac restituenda ejus Fermentatione legitima convenit, quod aliàs *Hepaticis* tribuitur. Urinam ciet, & Renes abstergit, eorumque Materiam crassam, ac Sabulum attenuatum expellit: Lumbricos enecat.

Externè in *Lixivio* adhibetur pro Lotione Capitis ad Capillos Colore flavo tingendos, & Pediculos fugandos. Nonquam aliàs vidi ejus usum. (E)

CCCXXXVII. SUCCISA. *Succisa* vocatur etiam aliàs *Morsus Diaboli*, & propterea nomen hoc obtinuit, quòd *Radix* ejus rarò integra, sed ex una parte mutila reperiatur, quamque *Diabolus*, generi humano infensus, propter vires egregias, quas habet, abscidisse dicitur. Reverà *species* est *Scabiosa*, & in multis cum illa convenit quoad vires & proprietates; hinc etiam simul præscribuntur. Vid. *Author noster*.

Multi est *usus*, sive *Radix*, sive *Folia*, sive *Flores* usurpentur. Imprimis *Radix vi alexifarmaca*, ac blande *diaphoretica* pollet, & in ciendo Sudore ad ʒj. multum commendatur, quin præfertur adhuc *Scabiosa*: quasvis etiam *Compositiones Theriacales* ingreditur; unde facilè possumus colligere, ad quos usus etiam aliàs conveniat. Deinde est *Vulneraria*, & Interno & externo usu valdè commendari solet; hinc Sanguinem coagulatum dissolvit quoque ac dissipat, indeque commendatur præcipuè ad Pleuritidem & Pectoris Empyema resolvendum.

Externè in Angina, & Faucium Tumoribus, uti etiam in Vulneribus ad Suppurationem venientibus, aliisque Affectibus Faucium & Tonsillarum, egregia est *Succisa Gargarismis* incocta: sicut in his Affectibus elegans est *Gargarisma*, quod habet TABERNÆMONTANUS ex *Herba Succisa*, *Scabiosa* & *Betonica*: Recepit nempe *Succisæ* partes duas, & *Scabiosa* & *Betonica* part. j. decoxit, & in decocto colato dissolvit

Rob Dianuc.
Diamor. an. ℥iß.
Albi Græci pulver. ʒß.

Nam *Album Græcum* est singulare *Specificum* in suppurandis ac discutiendis Tumoribus, & Inflammationibus Faucium, atque excellens *Vulnerarium*. Loco hujus *Decocti* possunt assumi

Aqua Succisæ ℔ß.
Scabios.
Beton. an. ℥iij.
& dissolvi in illis
Rob diamor. ab ℥i. ad ℥iß.
Vel
♃. *Herb. Succisæ* M. iv.
Scabiosæ,
Beton. an. M. j.
Albi Græci ʒß.

Coqu. in *Aqua simplici* q. s. Colatura edulcoretur cum *Melle*.

Crebriùs utatur pro Gargarismate.

Decoctum enim hoc cum *Melle* conditum purificat & mundificat insigniter.

In Ulceribus malignis valdè solet commendari *Succisa*, non minùs etiam, quàm *Scabiosa*: imprimis *Succus* harum expressus, in Bubonibus & Carbunculis suppuratis; item in aliis Ulceribus malignis multum commendatur. (F)

CCCXXXVIII. SYM-

---

ctis, nomen habuit. Plantæ Genus est Flore labiato, cujus labium superius erectum est, bifidumque: à congeneribus autem præcipuè distinguitur, quòd Stœchadis Flores varia serie disponuntur in capitulis squamosis, è quorum acumine aliquot elegantia eminent foliola, membranaceæ lingulæ à Clusio *vocatæ*. Stœchas purpurea C. B. Arabica vulgò dicta *nihilo juxtà, ac pulcher est Frutex, è Radice lignosa Virgulas item emittens lignosas, ramosas, cubitales, & longiores. Folia per geniculos Lavendulæ bina, incana, odore & sapore aromatico: singuli Ramuli in Spicas fastigiantur, elegantibus foliolis purpuroviolaceis in summitate ornatas, unciales, squamulis imbricatas: in his Flosculi purpurei, quibus Semina succedunt exigua. Apud nos non infrequens est circa Vesuvium montem, ut & in ora Amalphitana, atque Insula Ænaria: arida enim amat & sabulosa.*

(E) Stœchas citrina, *tam* angustifolia, *quàm* latifolia, Helichrysi *species est, vocaturque prima* Helichrysum seu Stœchas citrina, angustifolia C. B. *secunda verò* Helichrysum seu Stœchas citrina, latifolia C. B. *quæ &* Germanica *quoque vocatur Flore enim gaudens flosculoso, calyce squamoso & splendido comprehenso, Seminibusque papposis: quæ sunt* Helichrysi *character*. Stœchas citrina angustifolia: *è Radice lignosa, perenni, nigra, lignosi Stolones, in creberrimas lanugine obsitas Virgulas desinentes, prænascuntur: Virgulis* Florum *luteorum pallentiumve densè glomerati corymbi insident, Calycibus squamosis, aureis, fulgentibus, atque ferè immarcescibilibus contentis:* Folia *demum oblonga, frequentia incana, villosa, totam Plantam è longinquo produnt.*

(F) Succisa, Officinarum, *aliæque* Succisæ *nomine insignitæ Plantæ, ad* Scabiosas *sanè referendæ sunt*. Vulgaris Succisa, Morsus Diaboli *appellata est*, Tournefortio Scabiosa folio integro. *Hujus Radix, qua parte longæ albæque fibræ circumnascuntur, præcisa, seu præmorsa apparet. Folia Scabiosæ, sed non dissecta, bina ex adverso, magis suprà quàm infrà virentia, & hic quidem pilis, illic nullis prædita: Caulis cubitalis, & altior, in alas divisus: Flores Scabiosæ cærulei, aut purpureo violacei.* Succisæ Folia *amara sunt, & cæruleam papyrum satis rubefaciunt:* Radix, *quæ amara est & styptica, adhuc magis illam rubefacit. Viribus cum Scabiosa convenire, vulgò receptum est.*

CCCXXXVIII. SYMPHYTUM.

Symphytum.
- Officinale. *Hujus loci.*
- Majus, tuberosa radice. *Minùs usualia.*
- Minus, tuberosa radice. *Minùs usualia.*
- Minus, Borraginis specie. *Minùs usualia.*
- Maculosum. *Vide Pulmonaria.*
- Petræum. *Minùs usuale.*

Insignitur Consolida major, *Brunsfels. Trag. Cam. Ger.* Symphytum, *Lon.* majus, *Matthiol. Cord. hist. Cam. Cast. Tab.* magnum. *Fuchs. Dod.* alterum, *Cord. in D.* Symphytum Alum, & Alus, *Lob.* Consolida vulgò, Solidago. Germ. *Wall-Wurtz, Schwartz-Wurtz, Schmeer-Wurtz, Beinwell.*

Crescit in pratis, & hortis, gaudet loco humido. Floret Majo, ac Junio, Floresque fert purpureos vel albos: illud Marem vocant, hoc Fœminam, quæ hoc tractu vulgarior crescit.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix, Folia, Flores.

Vires. Caliditate temperatum est, siccat 2. Vulnerarium est è præcipuis celeberrimum, mucilaginosum incrassans, acrimoniamque Humorum obtundens, imò & incidens, adeòque partium mistarum. Usus præcipui in Fluxionibus quibuscunque, imprimis Alvi; in Erosione Pulmonum ac Phthisi, in Herniis, ruptis Venis, fractis Ossibus, &c. (Succus Lethargicis convenire dicitur, ad ℥ij. exhibitus). Extrinsecùs Vulnerum Sanguinem sistit, Fracturas Ossium ac Vulnera consolidat. (Bubonibus & Carbunculis apposita conquassata profuit in Peste H.)

PRÆPARATA.

1. *Aqua.* Ex Herba cum Radice.
2. *Conserva.* Ex Floribus.
3. *Condita Radix.* V. Renodæum.

4. Sy-

CCCXXXVIII. SYMPHYTUM. *Symphytum majus*, seu quod vocant *Officinale*, Latinis vocatur κατ᾽ ἐξοχὴν *Consolida major*, Germanis *Wall-Wurtzel*. *Species* hujus Plantæ variæ sunt: *Album* nimirum, *Caeruleum & Purpureum*, uti & *luteo Flore*, quæ ultima omnium est rarissima: omnibus tamen præfertur *Flore purpureo*. Vocatur ab effectu *Sol dago* seu *Consolida*: Insignem enim *vim* obtinet *consolidandi* in Vulneribus externis. Substantia hujus Plantæ est mucilaginosa, quæ Mucilagine sua oblinit partes vulneratas. *Radix* hujus pro usu Medico colligenda est mense Martio & Aprili, & quidem in Plenilunio, quod est tempus balsamicum, & ejus vires in maxima deprehenduntur exaltatione, ut vocant.

Usum quod attinet *Symphyti majoris*, usitatissimum est inter omnia *Vulneraria*, præsertim *Radix* & hinc etiam *Folia*, usu pariter interno & externo. Vis ejus consistit in substantia mucilaginosa singulari, balsamica, quamvis Acrimoniam Humorum temperante, glutinositate sua partes vulneratas quasi consolidante, & in casibus certis ab injuria externa, ratione consistentiæ mucilaginosæ, egregiè defendit. Unde internè & externè in Vulneribus est proficua, & præ aliis in Ulcere Pulmonum, pro hujus glutinatione, usus istius commendatur valdoperè. *Balsami* enim instar quasvis partium læsiones corrigit, Acidum Vulnerum & Ulcerum corruptivum temperat, & optimè quibusvis læsionibus & erosionibus partium externarum & internarum opitulatur. *Internè* imprimis sub forma *Essentia* vel *Extracti*, vel *Syrupi* adhibetur: quorum præparationem subministrat AUTHOR *in Catalogo Præparatorum*. TIMÆUS *in Epist pag. 127. Decoctum* compositum habet contra Hæmoptysin & omnes Sanguinis fluxus, cujus basis est *Symphytum*. Ritè interim coquitur pro usu interno, ne Decoctum reddatur mucilaginosum, & nimis viscosum, quæ Mucilago ingrata reddit assumpta; ob quem finem non nimis diu coquatur, sed quando resolvi incipit Mucilago, sufficit. Nec in infusione commodè potest adhiberi: refert enim HŒCHSTEDTERUS *Dec. 3. Clas. 5.* quòd cuidam Rustico, ex haustu *Vini*, in quo hæc *Radix* macerata fuit, Guttur, Faucesque adeò præclusæ & quasi conglutinatæ fuerint, ut nihil deglutire potuerit; qui tamen haustu *Aceti* iterum curatus fuit, quod mucilaginosam vim incidit & abstergit. In *Decocto* ergò, uti dixi, & *Infuso* non commodè usurpatur; optimè verò in *Essentia* vel *Extracto*, vel *Syrupo*. ZWELFFERUS *in Pharmacopœa Regia Ed. ult. p. 233.* subministrat modum, quod debeat coqui *Symphytum*; ut possit assumi: quod potest videri ab aliis, qui gaudent & delectantur *Decoctis Galenicis*. HŒCHSTEDTERUS cum *Vino Malvatico* infundit, & propinat in Febribus Quartanis.

Externè Radix in *Balneo* juvat Virgines defloratas; Genitalia enim iterum conglutinat, ut pro Virginibus possint haberi; quale Exemplum allegat HŒCHSTEDTERUS *l. c. in Scholio*. Mirè enim adstringit Mulierum Partes genitales. In Contusionibus, Incisionibus, & Puncturis partium externarum, maximè nervearum, similibusve, ubi opus est Auxiliis Chirurgicis in Vulneribus externis, mirè præstat, & Sanguinem grumosum dissolvit: sicuti dixi, ubi de *Sigillo Salomonis*, quòd sit singularis in Contusionibus, Suffusionibus & Ecchymomatis: sic contra Suffusiones ex *Symphyti* p. ij. & *Sigilli Salomon.* part. j. paratur *Cataplasma* vel *Unguentum*. Contrà easdem Contusiones & Suffusiones elegans hoc est *Cataplasma* ex Basi *Symphyti*, cujus hæc est Compositio.

℞. *Rad. Symphyti maj.*
minor. an. ℥iij.
Far. Fabar.
Fœnugr.
Pulv. Flor. Chamom.
Melil. citr. an. ℥j.
Croci ℈j.

Coqu. ex *Aqua*; & primo loco quidem *Radices*: Decocto adde

Pulv. Absynth.
Sem. Cumini an. ℥ß.

F. l. a. *Cataplasma*, egregium ad Contusiones.

Prætereà in Vulneribus conglutinandis ac curandis præsentaneum Remedium est *Symphytum*: Dicunt namque, quòd Ollæ inditum, in quo coquuntur frusta Carnis, à *Mucilagine Symphyti* denuò conglutinentur, ut fiant quasi unum frustum; quarè extrinsecùs applicatum, mirum quantum consolidat Vulnera, eaque ad sanitatem perducit. In Fracturis nil melius est *Symphyto*, si scilicet extrinsecùs applicetur loco fracto *Cataplasma*, factum ex *Symphyto* contuso, permisto cum *Pulvere Osteocola*; vel etiam, si fiat tale *Cataplasma* ex *Symphyto majore*, & ex *Geranio rubro*, seu *sanguineo*. Ulteriùs *Decoctum* mucilaginosum *Symphyti majoris* prodest in Vulneribus & Contusionibus, imprimis Nervorum, Articulorum & Tendinum, quæ præ reliquis omnibus sunt periculosissima & difficillima curatu, quoniam facilè degenerant in Ulcera sordida, & hinc abeunt in Gangrænam. Dein in inepta Venæsectione, si Nervus subjacens lædatur & Vena transfossa, ubi Tumor & Dolor enormis ob Tendinem subjacentem læsum accedit, conveniunt *Folia Symphyti* contusa recentia, vel dicto modo applicata. Similem effectum habere dicuntur *Folia Betonicæ*, si scilicet quis punctim læsus, & Nervus fuerit affectus, & Inflammatio cum Dolore horrendo invaserit: vel

℞. *Fol. Betonic.* part. j.
Radic. Symphyt. maj. part. ij.

Applicetur.

Vel *Symphytum* pulverisatum cum *Vino* calido in forma *Cataplasmatis* apponatur Venæ vel Vulneri, si recens haberi nequeat, & statim exinde talia gravia Symptomata curabuntur.

Præter vim, quam habet consolidativam *Symphytum*, in specie convenit, quod impediat Sanguinis cursum, vel motum, nimiasque Hæmorrhagias in Vulneribus recentibus.

Mucilago Radicis Symphyti applicata, Vulnera admodùm consolidat, & Herniis quibuscunque, tam umbilicalibus, quàm scrotalibus imposita, Remedium optimum est; hæc tum enim rupturas conglutinat & consolidat, testante ZWELFFERO *loco all. p. 233. & 312.* Unde non ipsa saltem *Mucilago* instar optimi Balsami Vulnerarii sufficit, sed & non incongruè permiscetur cum *Emplastris* vel *Unguentis Vulnerariis* in *Linimenti* formam; si scilicet subigatur cum *Resina laricea*, & *Terebinthina*, & paretur *Emplastrum*, Herniis recentibus, & imprimis iis, quæ subitanea quadam ruptura factæ, imponendum: quod jam fecit BARBETTE *in Chirurgia p. 218.* Ubi habet *Emplastrum* vel *Unguentum*, quod vocat *Fac Totum* propter usum egregium vulnerarium, cujus hæc est compositio:

℞. *Olei Rosar.* ℔j.
Mucil. Radic. Consol. ℔ß.
Ceræ albæ ℥iv.
Cerussæ ℥ij.
Lithargyr. aur.
Minii,
Lap. Calamin. an. ℥iij.

M. f. l. a. *Unguentum*.

Si in Vulnere læsus sit Nervus, & Dolores ferè intolerabiles adsint, unà cum Tumore partis insigni, recipiunt *Mucilaginem Symphyti* hujus, & applicant toti loco affecto, & sic

4. *Syrupus de Symphyto.* V. D.

5. *Extractum Symphyti.* ℞. Mucilaginem Radicis coctæ inspissatam. Extrahe eum Spiritu, ac abstrahe.

6. *Extractum sanguineum. Sanguis.* ℞. Rad. recent. Symph. maj. & min. conquassa in formam Pultis. Hinc adde Panis 4. p. (scil. secalini vel triticei.) M. ac irriga eum Vino generoso, inde Phialæ vitreæ occlusæ Cera Hispanica, digere aliquamdiu in Fimo, vel V. B. Hinc exprime, digere fæcesque subsidentes separa, reliquum inspissa. Vide *Quercetani Pharmac.*

Vires. Præstat ad Hernias & Ulcera omnia.

Dosis ℈j. ad dies plusculos.

7. *Oleum stillatitium.* Ex Radice sicca per Retortam elicitur.

N. Oleum hoc ut perpaucum elicitur, ita viribus pretiosum est, in Herniis curandis intùs & extrà adhibitum.

T.

CCCXXXIX. TAMARISCUS.

TAmariscus C. B. est { 1. Germanica. *Hæc usualis.* 2. Gallica. 3. Ægyptiaca.

Dicitur Tamariscus, *Brunsf. Lon.* fœmina, *Cord. hist.* Myrica, *Trag. Clus.* sylvestris seu Tamarix, *Matth. Cast. Dod. Tab.* Tamaris sylvestris, fœmina, *Fuchs.* Tamarix humilis, *Cord. in D.* Myrica sylvestris altera. *Clus. hist.* Myrica altera in Germania. *Cam.* Tamarix fruticosa, folio crassiore, *C. B.* al. Murica, Arab. *Tarfa.* Germ. *Tamariscen-Holtz.* Gall. *Tamarise.*

Frutex est arborescens, similis Sabinæ, in tantam excrescens magnitudinem, ut Doliola inde fiant Mensuram unam capientia, quæ vulgaria sunt nostratibus.

Nascitur juxta Rhenum & Danubium, tum quoque secus Paludes, solo gaudet saxoso.

OFFICINALIA NATIVA.

Lignum, Radix, Cortex, [qui maximè usualis est, imprimis Radici detractus).

Vires. Cortex calfacit & siccat 2. (*Lignum* ad frigiditatem inclinat) attenuat, aperit, abstergit, subastringit, Diureticus est, ac Splenaticus. Usus præcipuus in Obstructione ac Tumore Lienis (quem absumere scribit *Dioscorides*), in Morbis ab atra Bile ac Sero oriundis, ut Scabie, Pruritu, in Ictero nigro, Profluvio albo Mulierum, &c. extrinsecùs imprimis in Tinea Capitis, & Obstructione Mensium [Ioscsiu).

PRÆPARATA.

1. *Extractum.* E Corticibus fit l. A. cum Spiritu Vini, vel Aqua v. gr. Florum Genistæ, Scolopendriæ, & sim. *Quercetan. Pharm. rest.*

2. *Sal.* Ex incinerato Ligno, l. A.

CCCXL. TA-

---

sic in continenti Tumor cessat, & Dolor evanescit.

Plura de hoc *Symphyto* vid. in HOECHSTEDTERI *observationibus*, & FUCHSIO *p.* 658.

Præparata, quæ habet AUTHOR, satis sunt clara, adque eadem conveniunt, ad quæ ipsum Simplex crudum, & nudè usurpatum.

4. Prostat *Syrupus de Symphyto Fernelii*, qui egregius est in Dysenteria, Vomitu, Sputo, & Mictu cruento, vel aliis quibusvis Sanguinis excretionibus; unde etiam permiscetur *Potionibus & Mixturis Vulnerariis*: Acidum hostile primarum viarum corrigit, ac Lympham in Vulneribus acidam fermentantem alterat.

Extractum Symphyti in Vomitu & Mictu cruento, vel aliis Hæmorrhagiis commendatur: cum *Pulvere Osteocolla* permixtum, & in Fracturis applicatum, mira præstat; sicut & Vulneribus, ubi Nervus læsus, si applicetur, mox Tumor & Dolor cessant. (G)

T

CCCXXXIX. TAMARISCUS. *Tamariscus* est Arbor apud nos exotica, quæ tamen frequens satis in Climatibus calidioribus; imprimis in Italia, ubi frequens videtur in hortis. Ab aliis vocatur *Myrica* seu *Myrix*.

In usum venit *Lignum, Radix,* & præprimis *Cortex.*

Cortex egregium est *Diureticum*, Massam Sanguineam, & Viscera Abdominis egregiè abstergens, & per Urinam evacuans, ac æqualium ferè eum *Cortice Fraxini* virium; unde frequenter simul solent præscribi in *Infusis & Decoctis*, item in *Essentiis & Extractis*, Affectibus Chronicis, Spleneticis, imprimis autem Hypochondriacis, dicatis. Incidunt enim, & resolvunt Mucilaginem crassam ac viscidam, infarcientem Lienem: ex qua infarctione solent oriri Inflationes Viscerum, & Dolores tensivi, gravativi, & Flatus. Propterea sunt, qui dicunt, quòd si bibatur ex *Vase ex Ligno Tamarisci* confecto, non tantùm præserventur, sed etiam curentur Affectus Lienis. Quin & speciatim *vi anticatarrhali* non cedit *Ligno Sassafras*, si recipiatur *Cortex Ligni & Radicis Tamarisci* ad ℔ß & coquantur in ℔vj. *Aqua simplicis* ad remanentiam partis dimidiæ. Hoc *Decoctum* si vel solum, vel addito tantillo *Vini* usurpetur, sæpiùs una cum moderata Diæta, optimum Remedium est in Affectibus Catarrhalibus & Arthriticis, aliisque ex Lympha acriori ortis; ciendo partim continuum Urinæ Fluxum, partim Sudorem: hinc etiam eum aliis *Decocta Lignorum Sudorifera & Diuretica* ingredi solet. Commendatur item contra Podagram, Anasarcam, & contra Hydropem, hoc observato, ut in dictis Affectibus omnis salitorum Ciborum nimius vitetur usus, & Alvus semper sit aperta. Easdem alias vires obtinet, quas *Fraxinus* & alia Ligna: adeò ut ea, quæ de illis dicta sunt, de hoc quoque dici queant, modò excipias *vim vulnerariam & sympatheticam*: unde commodissimè *Fraxinus* à Modernis substituitur.

2. Ex *Cortice & Ligno Tamarisci* incinerato prostat in Officinis *Sal fixum*, quod est egregium *Spleneticum*, & permisceri solet cum *Pulveribus Aperientibus & Digerentibus* in Affectibus Spleneticis, & similibus aliis Morbis. Ingreditur etiam *Pilulas Spleneticas* quorundam Authorum. (H)

(G) Symphytum à συμφύειν simul nasci, *quòd Carnes divisæ ejus vi coalescant & velati* connascantur. *Planta Genus est Flore infundibuliformi, oblongo, & quasi campaniformi, cujus pistillum quatuor stipatur Embryonibus, qui abeunt in totidem Semina viperini capitis æmula, in Calyce ampliato maturescentia. Inter species à* Schrœdero *recensitas*, Symphytum minus, Borraginis facie C. B. *est* Tournefortio Omphalodes pumila verna, Symphyti folio: Symphytum *verò* maculosum à Schrœdero *dictum ad Pulmonarias est redacendum.* Symphytum Officinale & magnum, est Symphytum Consolida major, flore purpureo, quæ mas C. B. *Huic Radices surculosæ, crassæ, foris nigræ, intùs albæ, sapore fatuo, sed viscido & lento: Caules cubitales, crassi, inanes, alati: Folia Helenii acuta, rugosa, hispida: Flores multi, penduli, purpurei, quibus quatuor succedunt Semina nigra, splendentia, viperinum caput repræsentantia.* Symphytum, *quod* flore *est* pallidè luteo *dicitur* Consolida fœmina C. Bauhino. *Symphyti magni Folia insipida & viscida sunt, atque cæruleam papyrum vix rubefaciunt, Radices verò magis: quæ mucilaginoso turgent succo. Continetur in hac Planta Sal Sali Coralliorum perquam simile, dissolutum in valdè viscido Phlegmate, in quo parum Sulfuris, & pauxillum Salis ammoniaci continetur. Chymica enim Analysi eliciuntur è Symphyto plures acidi Liquores, multum Terræ, parum Sulfuris, & nil Salis volatilis concreti, parum tamen Spiritus urinosi, & mediocris Salis fixi copia: unde conjicere licet, Plantæ hujus vim in viscoso ejus Succo, qui ignis actione destruitur, præcipuè repositam esse.* Radix Symphyti *valet ad omnes Sanguinis fluxus, cùm hic ab acribus Salibus nimis redditus est tenuis: qua ratione & locum habet in Rheumate à salsa destillatione ortam ducente.* Tournefortius Syrupum de Symphyto *juxta* Dodonæi *præscriptionem ad humores edulcorandos potentiorem facit, quàm qui juxta* Fernelium *vulgò paratur; utriusque tamen compositionem nimio ingredientium numero onustam fatetur.* Dodonæus *sic suum præscribit*: ♃. Radic. Symphyti maj. ℥ij. Rad. Glycyrrh. ℥j. Fol. & Rad. Tussilag. *p.* ij. Pinear. ℥iß. Jujub. No. XX. Sem. Malv. & Papav. alb. an. ℥ij. *bull. in* Aquæ fontis ℔. jß. Decoctum *per linteum trajiciatur, atque cum* Sacchari & Mellis *ad* ℔ß. *coqu. ad consistentiam* Syrupi. *Sunt qui* Symphyti Radices contusas *Pedibus Podagra affectis ad dolorem sedandum applicant. Id improbat* Simon Paulli, *veritus, ne fluens repercutiatur humor, atque satis operosum hoc præscribit* Cataplasma: ♃. Radic. Symphyti maj. ℥iij. Althææ ℥ij. Ebuli ℥jß. Fol. Abrotan. *p.* j. Hyper. *p.* ij. Flor. Chamæmel. *p.* iij. Sambuci *p.* iv. Sem. Fœnugræci ℥ij. Lini ℥iij. *Bull. hæc omnia in* Aqua Flor. Sambuci *ad form.* Cataplasmatis. *Simplicius est, quo se uti fatetur Cl.* Tournefortius, *ut scilicet loco dolenti* Radix Symphyti *contrita valdè, additis guttis aliquot* Olei *cujuscunque* fœtidi *applicetur.*

(H) Tamariscus *est Plantæ Genus Flore rosaceo, cujus pistillum abit in Capsulam Salicis fructus æmulam, oblon-*

CCCXL. T A N A C E T U M.

Tanacetum *C. B.*
- Odoratum
  - 1. Vulgare luteum. *Hoc usuale.*
  - 2. Foliis crispis.
  - 3. Minus, album.
  - 4. Alpinum.
- Inodorum, Flore
  - minore.
  - majore.

Dicitur Tanacetum. Matricariæ 2. species, & Parthenium. *Brunfels.* Tanacetum vulgare, *Trag.* Tanacetum, *Matth. Lon. Dod.* Artemisia tenuifolia, *Fuchs.* Ambrosia quibusdam, *Cord. in D.* Tanacetum Millefolii foliis, *Lon.* Athansia seu Tanacetum, *Cæs.* Artemisia, *Diescor. Tab.* Græcè Ἀρτεμισία λεπτόφυλλος, Athanasia, Tanasis. Germanicè *Reinfarn*, *Wurm-Kraut.* Gall. *Athanasie*, *ou Tanaret.*

Nascitur locis arenosis incultis: floret Junio, & Julio.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Herba cum *Floribus*, *Semen.*

Vires. Calfacit & siccat, incidit, discutit, Vulnerariam, Uterinum & Nephriticum est. Usus præcipuus in Lumbricis, Torminibus Ventris, Calculo, impuritateque Renum, ac Vesicæ, Mensibus obstructis, Flatibus, Hydrope, &c. Extrinsecùs iisdem Affectibus adhiberi potest, lavando, cataplasmando, &c.

P R Æ P A R A T A.

1. *Aqua stillatitia.* Ex tota Planta florente.
2. *Conserva Florum.*
3. *Oleum stillatitium*, quod rarò prostat.
4. *Sal.*

CCCXLI. TA-

CCCXL. **T**ANACETUM. *Tanacetum* est Planta vulgatis, quæ crescit in locis cultioribus prope rivos. Intelligitur hìc *Tanacetum vulgare, luteum, odoratum*: Nam datur etiam *inodorum*, sed hoc non usurpatur. *Athanasia* à quibusdam vocari solet, & sic interdum invenitur in Præscriptionibus: in specie à Plebejis vocatur Ger. *Wurmkraut*, quòd ejus *Semen* & *Flores* contra Lumbricos adhibeantur, simili modo, ut *Semen Santonicum* seu *Cina*, quod reverà est *Species Tanaceti*. Aliàs à Germanis etiam vocatur *gemeiner Rheinfarren.* Veteres etiam pro aliis *scopis alterativis*, eodem ferè usu atque *Artemisiam*, *cujus* quasi videtur *species*, adhibuerunt: omnis enim *Tanaceta affinia* sunt *Artemisiis*, *Matricariis*, *Absynthio*,

Planta hæc satis amaricans spirat aliqualem penetrantiam *aromaticam*, ad instar ferè *Matricariæ*, ad cujus *species* etiam vulgò solet referri, & tribuuntur ipsi eædem vires, quæ *Matricariæ*: hinc & à Veteribus & Plebejis contra Affectus Uterinos & alia Tormina Abdominis, eodem modo ac *Matricaria* & *Artemisia*, felici cum successu maximè usurpatur, utut sæpiùs soleat usurpari *Matricaria*, quæ magis convenit.

Semen contra Lumbricos loco veri *Santonici* ordinariò substituitur, & admodùm conducit; non tantùm ad Vermes Intestinorum, sed etiam ad Vermes Præcordiorum solet commendari, affirmante SENNERTO *l. 2. Praxeos p.* 393.

1. *Aqua destillata Tanaceti* contra Vermes frequenter usurpatur, & in specie contra Tormina Abdominis & Ventriculi.

3. Paratur etiam *Oleum ex Tanaceto*, quod internè assumptum, & extrinsecùs inunctum, valdè convenit in pellendis Lumbricis, imprimis quando simul adsunt Dolores ac Tormina Intestinorum. (*I*)

Plura præsto sunt nobis Tanaceti species: ut

TANACETUM ALBUM ACUTUM.

TAnacetum album acutum in specie dicitur *Ptarmica Vulgaris foliis crinatis*, sed *non profundè incisis*, ad differentiam *Ptarmicæ hortensis flore pleno*. Germanis vocatur *Weisse Rheinfarren*, quòd prope Fluvium Rhenum copiosè crescat.

Usum internum habet nullum: *Externè* tamen *Pulvis* ejus *Radicis*, quæ ad *Pyrethri Radicem* ferè accedit, inter *Ptarmica* refertur, utut rarò, cùm plurima alia prostent. (*K*)

TANACETUM ALBUM CAMPHORATUM.

TAnacetum album camphoratum in specie dicitur *Achillæa*, item *Tanacetum millefolium*, seu *Stratiotes*. Rarum est & exoticum, ac saltem, quantum memini, à solo MONTALBANO descriptum, Officinisque incognitum. (*L*)

TANACETUM CRISPUM ANGLICUM.

ESt & *Tanacetum minus vulgare* aliud, *Anglicum* seu *Crispum* dictum, quod quidem non asservatur in Officinis, sed tantùm in Hortis colliour, & præter usum contra Lumbricos, in Torminibus Alvi in *Cerevisia* coctum, & ita calidè haustum, egregium est Experimentum. (*M*)

Denique offert se nobis adhuc

TANACETUM LEUCANTHEMUM BAUHINI, ET TABERNÆMONTANI.

TAnacetum hoc exoticum est, & in Officinis ignoratur. (*N*)

CCCXLI TA-

longam, membranaceam, in duas partes dehiscentem, Seminibusque fœtam pappo instructis. Tamariscus Narbonensis Lobelii, *sive* major & arborea J. Bauhini, *quæ nobis familiaris magis, quæque in justam Arborem excrescit, Folia habet Cupressi, vel Ericæ humilis, colore ex viridi ad cinereum vergente*: *Flores in oblongis pediculis, conferti & racematim compacti, foris purpurascentes, intùs candidi, pentapetali: quos sequuntur tomentosa Semina, valvis ex maturitate dehiscentibus inclusa, ut in Salice & Populo. Quæ* humilis Myrica *dicitur* Virgilio, *erit* Tamariscus Germanica Lob. *sive* fruticosa.

(I) Tanacetum *Plantæ Genus est flore flosculoso, & calyce squamoso, quasi hemisphærico, comprehenso: embryones autem abeunt in Semen pappis destitutum. A congeneribus, nempe* Absynthio, Artemisia, Abrotano &c. *distinguitur Floribus crassis in capitulum quoddam collectis.* Tanacetum minus, album, odore Camphoræ, *quod vocant, est* Millefolium nobile, *quod* Achillæam *appellant &* Tanacetum montanum inodorum, majore, & minore flore C. B. *ad* Matricariæ *species referendum: Flore enim gaudent, non flosculoso ut* Tanacetum, *sed radiato*: Tanacetum vulgare, luteum C.B. *ad duorum cubitorum altitudinem assurgit, Caulibus teretibus, nonnihil striatis, hirsutis: Folia ex viridi flavescentia, pennata, in segmenta per ambitum crenata, costæ adnexa: Florum luteorum corymbi summos Caules occupant: Semen per maturitatem nigrescens: Radix longè, latèque repit. Planta hæc acris est, aromatica, amara, & cæruleam papyrum haud rubefacit: Radices insipidæ primùm, mox adstringentes, sed absque amaritie. Tanacetum continet Sal volatile aromaticum, oleosum, multo Sulfure onustum: chymica enim Analysi multum præbet Olei, satis Terræ, parum Spiritus urinosi, & nil prorsus Salis volatilis concreti: quare hæc Planta stomachica est, febrifuga, sudorifera, vulneraria, & deobstruens. Ex* Cæsalpino Vinum *ex Foliorum Infusione Menses ciet: eorumque* Succus *ad* ℥ij. *cum Aqua Plantaginis epotus Febres tollit intermittentes.* Spiritu *elicito ex destillatione viridium summitatum Tanaceti, priùs in Vini Spiritu maceratarum, si abluantur partes Rheumatismo affectæ, deinde calido linteo involvantur, sique ejusdem* Spiritus *duo vel tria Cochlearia per vices assumantur, maximum sentient ægrotantes levamen.* Decoctum *ex Tanaceti foliis sæpiùs & copiosè epotum, excellens est in malignis Febribus Remedium: putredini enim resistit, Vermesque, si qui sunt, enecat.*

(K) *Planta, quam* Tanacetum album, acutum *ex* Trago *appellat hìc* Ettmullerus, *est reverà* Ptarmica vulgaris, folio longo, serrato (foliis crinatis, *fortè* crenatis, *vocat* Author *noster*), flore albo J. B. *cujus Radix & Folia sapore Pyrethri fervido pollent.*

(L) *Verè* Tanacetum *hoc* album, camphoratum *est quidem* Achillæa Dioscoridis, *h. e.* Millefolium nobile Tragi: *haud autem est* Millefolium vulgare album, *seu* Stratiotes, & Achillæa Dodonæi. *Vide* Notas ad Millefolium.

(M) *Hoc est* Tanacetum foliis crispis C. B. *quod à vulgari præcipuè differt Foliis elegantissimis, crebriore incisura divisis, segmentis frequenti argutiùs crenatorum marginum flexu reflexuque crispis, cristas castrenses imitatis (hinc* cristatum Lobelius *vocat), odore gratiore, sapore amaro: ut eleganter* J. Bauhinus.

(N) Tanacetum Leucanthemum Tabernæmontani C. Bauhinus *Synonymon facit cum* Tanaceto montano, inodoro, minore flore: *hoc autem ad* Matricariæ *species reducendum esse suprà docuimus ex* Tournefortio: *erit igitur*

Ma-

CCCXLI. TARAXACUM.

DEns Leonis, *Brunsf. Matth. Dod. Lob.* (Corona, & Caput Monachi) *Tab. Ger.* Hieracium majus, *Trag.* parvum, *Cord. in D.* Hedipnos major, *Fuchs.* Tarasacon minus, *Lon.* Dens Leonis latiori folio, *C. B.* 1. German. *Pfaffen-Blat*, *Munchs-Kopff.* Gall. *Chicorée sauvage*, *Dent de Lion*, *ou Pissenlit*.

Habetur & Major & Media, quæ vulgatior est, Folio acutiore, aliquando obtuso.

Crescit in herbosis locis: Floret Aprili, Majo.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix, *Folia*.

Vires. Refrigerat & siccat 2. saporis amari, abstergit, aperit. Hepaticum est, cum Endivia conveniens, qua tamen potentiùs operatur. Usus præcipuus in Febribus Putridis inveteratis, &c. Extrinsecùs Maculas abigit Oculorum (Lac ea disrupto Caule ter quotidie Oculis inditum), Vulnera ac Ulcera abstergit, &c.

N. Radix amuleticè curare dicitur Affectibus Oculorum, peculiari tamen modo, ut volunt, collecta. Nimirum sunt, qui introrsum per fossam subtùs factam evellunt. Sunt, qui quoquo modo effossam in novem secant Frusta, novemque diebus de collo suspendunt. Alii integram Radicem adhibent. Idem Amuletum & Tertianam fugare dicitur.

PRÆPARATA.

Aqua stillatitia. Ex Planta cum Radice, Foliis ac Floribus collecta initio Maji.

THAPSUS BARBATUS.
Vide
VERBASCUM.

THEE.

CCCXLI. TARAXACUM. *Taraxacum*, quod vulgariter ubique prostat, alio nomine vocatur *Dens Leonis* seu *Caninus*, *Caput* seu *Corona Monachi*, *Rostrum porcinum*, *Hieracium majus simplex*, *Hedipnos major*, *Cichorium minus*, Germani. *Pfaffen Rohrlein*, *Pfaffen Blat*, *Monchs-Cappe*. *Flores croceos* exhibet multifolios, ex quibus *Semen lanuginosum* crescit, *Folia* sunt *incisa*. Est reverà *Hieracii species*, quoad *virtutes* cum *Endivia* ac *Cichorio* in pluribus conveniens.

Turget *Succo lacteo amaricante* satis acri, cujus vis in Alcali lixivioso volatili, satis quidem acri, sed non adeò fortiter penetrante, residet; nam est etiam Alcalibus sua Respublica, quando unum est penetrantius altero, acrius & temperatius altero, &c. Hinc temperat omne Acidum acre in Corpore præ omnibus *Cichoraceis*, abstergit illud in primis vis, & inter *Plantas Hepaticas*, seu eas, quæ Massæ Sanguineæ dyscrasiam corrigunt & emendant, valdè commendatur. Unde est, quòd in Febribus Intermittentibus quibuscunque tam recentioribus, quàm inveteratis, & chronicis, sit adeò egregium Simplex, dum infusum, vel *in Vino*, & expressum, vel decoctum, vel alio quocunque modo assumptum ante Paroxysmum, illas solet per Sudorem curare. Coctum solum Hæmoptysin, Diarrhœam, Pollutionem nocturnam, vel Gonorrhœam simplicem; cum *Lentibus* verò Dysenteriam dicitur sistere.

Extrà Folia contusa, & Nuchæ imposita in Affectibus, & Inflammationibus Oculorum, Pustulas & Vesiculas excitat, in Affectibus Oculorum & Capitis proficuas, Maculas Oculorum, Vulnera quoque & Ulcera quæcunque Mamillarum dolorifica, ac nigras Pustulas Pudendorum ac Tibiarum, Podagram denique calidam, mitigare creduntur: idque non tantummodò si in substantia sua applicentur, sed etiam instar *Amuleti*, multum ipsis tribuitur. Refert nimirum SCHMUCK *in Cur. Magnetico-Mag. p.* 11. quòd contra Unguem Oculorum, Ger. *Wieder die Felle*, contra Albuginem, Nebulas & Maculas, aliosque Affectus Oculorum, valdopere prosit *Radix* appensa istius Plantæ, quæ vocatur Germ. *Fellris*: ipse tamen nesciens, qualis sit hæc Planta, putat esse *Taraxacum* dictum, quod appensum primitùs inducat Dolorem compressivum, obtusum & gravativum; post hunc sentiant quasi contorsionem Oculorum Ægri, & his peractis Affectus curatur.

Præterea *Succus* lacteus ejus acris intensè amaricans, recenter expressus, optimè temperat Acidum in Corpore peccans; hinc in Morbis chronicis, Hepatis & Mesenterii Obstructioni adscriptis, item in Febribus Intermittentibus, imprimis Tertianis, & Putridis inveteratis, certè non est Remedium contemnendum. Item in curanda Pleuritide & Sanguine grumoso solvendo egregius est; hinc & *Mixturis Antipleuriticis* miscetur, si scilicet *Succi* ℥iß. misceatur cum *Aquis Appropriatis*, additis *Lapillis Cancrorum*, fit *Mixtura* optimè dissolvens Sanguinis grumos: qualia exempla habet BARBETTE *in Praxi*, & etiam *in Chirurgia* qui *Potiuncula* sequenti Pleuriticos aliquot periculosè decumbentes curavit, cujus hæc Compositio:

℞. *Succi Tarax. depur.* ℥iß.
Aqua Plantag. ℥ij.
Card. bened.
Scabiosa,
Syr. Flor. Papav. errat. ana ℥j.
Lapid. Cancr. præpar. ʒß. M.

Cujus Misturæ Patiens singulis semihoris aliquot Cochlearia hauriat. Vid. *Praxis* BARBETTE *p.* 38. & 35. ut etiam *in ejusdem Chirurg. pag.* 60.

Hic ipse Author eundem *Succum Taraxaci* commendat similiter in aliis Partium internarum Inflammationibus, cum Febribus Acutis conjunctis: & certè ipse in his Casibus Succum hunc mirè præstare arbitror. Nam obiter moneo, quòd istæ Febres Ardentes, quæ conjunctæ sunt cum Inflammationibus Partium internarum, ut Pleuritis cum Inflammatione Pleuræ & Pulmonum, Nephritis cum Inflammatione Renum; sicut & istæ Febres, quas sequitur Inflammatio Viscerum, imprimis Stomachi, item Tumores Erysipelacei, &c. sunt curandæ ea Methodo, quæ adhiberi solet in Curatione Pleuritidis; unde idem Succus erit egregius in similibus Affectibus.

Hinc patet, quòd ejusmodi *Sperientia*, *Refrigerantia*, *Hepatica*, &c. simpliciter Sale volatili nitroso amaro, Sapores acidos in Chronicis peccantes alterante, & Cruditates primarum viarum abstergente, saltem operentur. Atque hæc ipsa, quæ *modo de Taraxaco*, & *suprà de Cichorio* dicta sunt, eadem quibusvis *Intybacearum* speciebus, v.g. *Scorzonera*, aliisque similibus Succo lacteo amaricante, non tamen caustico, impraegnatis, applicari possunt: de quo *Intybacearum* diffuso Genere vid. præsertim HOFMANNUS *de Medicam. Officin. p.* 214.

Externè Succus hic in Affectibus Oculorum commendatur Oculis instillatus, leniter mordicat quidem, & pungit, attamen pro Visu clarificando, & pro delendis Maculis, Nebulis. Albuginibus Oculorum, & abstergenda Tunica Cornea, *Succus* hic lacteus optimus est, & Visus impedimenta tollet, sive solus, sive propter acrimoniam cum *Aqua Fœniculi* dilutus. *Lintea Succo* huic, quatenus Alcali acri & abstersivo impregnatus, intincta, ad Vulnera quoque & Ulcera quæcunque Mamillarum, aliaque putrida, manantia & sordida Pudendorum ac Tibiarum purificanda, & pro detergendo eorum Pure, optimè conveniunt: qua facta detersione ipsa Ulcera à Natura vel sponte consolidari solent: *Succum* enim hunc post *Nicotianam* omnibus præferendum censeo.

Aqua destillata *Taraxaci* loco *Vehiculi* aliis Medicamentis in Pleuritide, Febribus Intermittentibus, & similibus Affectibus, externè pro *Cosmetico*, ac contra Maculas & Pustulas Faciei, Mulierculis inservit. (*O*)

Tom. IV. Ll 2 TA-

Matricaria Tanaceti folio, flore minore, semine umbilicato T. *nil minùs, quàm exotica Planta, ut ait hic* Ettmullerus.

(O) Taraxacum *seu* Dens Leonis *Plantæ Genus est Flore semiflosculoso, cujus Embryones abeunt in Semina pappis instructa, & in capitulum globosum collecta. Addit* Tournefortius *Flores ianasci pediculis plerumque fistulosis, sed non ramosis. Dicitur* Taraxacum *à* ταράττω turbo (*an per antiphrasin, quòd sedet potiùs, quàm turbet?*) *&* Dens Leonis, *quòd ejus Folia* Leonis maxillam Dentibus *suis infractam æmulari videantur. Species Officinalis magis est* Dens Leonis latiore folio C. B. *è cujus Radice digiti crassitudine, Lac è plaga fundente, surgunt Folia humi fusa profundè incisa, ut in Cichorio sylvestri, atque nudi, & inanes pediculi palmares, quibus singulis singuli insident* Flores *Hieracii, pulchri, lutei, Calycibus glabris, multifidis, quorum quinque foliola viridantia reflexa, comprehendit: Calyce verò omninò versus pediculum reflexo, Semina pappis instructa, incanum globum efformant: illis demum evolantibus, nudus remanet thalamus, senile calvitium repræsentans. Hujus Plantæ* Folia *amarissima sunt, & cæruleam papyrum parùm rubefa-*

cium

T H E E.

HErba *Thee* Japonibus dicitur T'chis, Chinensibus *Thee*, cujus notitiam (verba sunt *Taspii* pag. 400. *Obser. Medic. l. 4.*) ab illis, qui cum summo imperio illic præfuere, mihi communicatam eqoidem lubens posteritati tradam. Sunt itaque huic Herbæ ùt Folia oblonga, acumioata & in ambitu crenata, sic Radices fibrosæ, ac in minimas particulas dispersæ: crescitque non tantùm in China, ne Japonia, verùm etiam io Chiam; ateodiscrimine, quòd Chinensis Folia fiot ea oigro viridia, Japonensis verò colore dilutiore ae sapore gratiote: onde quoque fit, quòd Japooensium T'chia longè pluris etiam estimetur, quàm Chinensium Thee; veneatque non rarò ona Ipsius libra centum Argeoti libris.

Quippe creditur hìc passim nihil hac Herba salubrius, cùm ad Vitam In eatremam senectutem prorogandam, rum ad impedienda quæcumque Saoitatis incommoda: neque ipsam solùm Corpora reddere vegeta, atque arcere Calculi dolores, quibus illic neminem dicunt obnoxium, verùm etiam tollere dolorem Capitis, Gravedinem, Lippitudinem, Destillationem, Spiritus Difficultatem, Ventriculi imbecillitatem, Intestinorum tormina, Lassitudinem ac Somnum, quem tam evideoter compescit, ut sorbitionem hujus Decocti assumentes, videas interdum integras noctes lucubrando consumere ac sine ulla molestia evincere inexpugnabilem cæteroquin dormiendi necessitatem: calefacit enim modicè, & adstringendo Ventriculi osculum, refrænat coercetque usque eo Vaporom ad Somnum conciliandum necessariorum asceosum, ut nihil impedimenti offeratur illis, qui scribendo aut meditando satagunt noctem transigere.

Videtur autem hæc Planta non longè cognita fuisse Chinensibus, neque admodùm diu io usu, desunt enim ipsis avita, quibus eam designent, Nomina, sive hieroglyphici illi Characteres, (quales fermè sunt omnes Chinensium Literæ) quibus eaprimant ipsius naturam. Differontque etiam inter se haod parùm discrepantes hæ Natioons circa utendi rationem permisceotibus Japonibus Pulverem hujus Plantæ in Lapide Ophitide contritum Aquæ calidæ; Chineosibus verò ipsam Plaotam cum paucis Salis Sacchari ve granis ea Liquore aliquo decoquentibus, quod Decoctom deinde calefactum officiosissimè

T A X U S.

TAxus nota est *Arbor*, quæ non solet esse Officinalis, quoniam potiùs est *deleteria*, oarcoticarum & noxiarum virium, quàm salubrium: & quidem sub *Taxo* morantes fiont somnoleoti & stupidi, captoque Somno gravia babent Insomoia; unde fit, ut *Taxa* injecta in Aqua, in qua stabulantur Pisces, illi reddantur stupidi & quasi semimortui, ut ad superiora oarent, & manibus captari queant: quæ *Aqua Taxi* pota similem Corpori nostro potest inferre noxam lethalem.

Videre *de Taxo* possumus SCHOTTUM *in Jocoser. Artis & Natura*, qui fuit Jesuita Herbipoleosis. Coosetatur MONCONYS *Voyag. To. 1. pag. 135.* (*P*)

T E R T I A N A R I A.

TErtianaria, aliàs *Lysimachia galericulata, flore cæruleo*, & *Gratiola cærulea*, ita dicitur, quòd in Febribus Tertiaois curandis commendetur, unde & Germanis *Fieber-Kraut*.

Certè Sapor ejus amaricans proximè ad *Centauriam minus* accedit, qua amaritie sua vi abstergendi, Bilemque inertiorem acuendi pollet. *Infusum* ejus seu *Vinum medicatum* (quod eainde amarescit) item *Pulvis* ad ℥j. ante Parosysmum Febrium Intermittentium propinatus, ac sæpiùs cootinuatus, non secus ac *Pulvis Cardui benedicti*, easdem fugare dicitur. (Q)

T H E E.

DE Herba *Thee*, utpote Modernis taotùm cognita, nihil est io AUTHORE *nostro*. io *Appendice* autem nuper edita *p. 9.* aliquid reperitur. Est *Arbor baccifera* habens *Folia* parva quasi *Bellidis*, aut instar *Myrti*, cum parvis in ambitu incisuris: provenit frequentissimè in Insulis Japonensibus, & io tractu Regni Chinensis, unde ad nos affertur. Indigenis propriè *Cha* aut *T'cha* addit. *Folia* sunt *nigra-Viridia*, præsertim *Chinensium*, sapore amaricante aromatico, nonnihil adstringente. Imaginem & culturam ejus videbitis in *Actis Medicis Hafniens. Volum. 4. n. 4.*

Folia tempore veroo collecta, & exsiccata in umbra, ad quotidianam reservantur *decoctionem*; cujus continuato usu, tam jucunditatis quam oecessitatis, tam ipsi bibunt, quàm Hospitibus propinaot.

Usus est, ut oempe

℞. *Folior. Thee* ℥j. ad ℥ij.

Ebulliaot io *Aqua fervente*, dooec acris & amaricans, prorsusque aromatica, percipiatur Decoctio, & subrubrum acquirat Colorem; quæ colata, ac *Sacchare* edulcorata, instar Jusculi calida propinatur, & ab Authoribus ad quamplurimas Ægritudioes laudatur.

Saporem *Decocti Majorana* mihi representare videtur, cui deficit Odor: è quibus arguo, vim in Acrimonia volatili, pauca vel nulla Oleositate conjuncta, consistere.

Tres autem *affectus* habet: *Stomachicum, Cephalicum*, & *Nephriticum*.

Quoad *vim stomachicam*, præprimis *Decoctum* hoc aliquantisper *Sacchare* edulcoratum convenit in Affectibus Stomachi, quem salvum & purum mirificè retinet, & Apepsiaa, Cruditates & similia vitia valdoperè corrigit: sicuti Chioenses ipsi *Pota* hoc utuotur ad confortandam Digestionem primam, & Massam Sanguineam per Urinæ fluxum purificandum. Unde etiam rarum est apud eos, ut laborent Malo Hypochondriaco, & aliis vitiis ea Stomacho tanqoam foote oriundis; vis enim aromatica omnes cruditates tollit.

Prætereà celebre est *Cephalicum*, dum Spiritibos animalibus ac Capiti singulare robur addit, omni Vertigini resistit, & iosigniter Memoriam, aliasque Animæ facultates confortat. Adhæc arcet Somnolentias, & Hominem vigilem absque lassitudine conservat; unde sorbitiones hujus *Decocti* assumentes, totas noctes lucubrando sine molestia, & sine labe ingenii traosiguot. Id quod innotuit Mercatoribus Italis & Belgis, qui quando diu incumbere volunt scriptioni Literarom io Domo Germanica Venetiis, præmuniunt se *Decocto* hujus *Herbæ Thee*; quo assumpto, possint per aliquot noctes absque defatigatione exarare Literas.

Io specie nobilissimum est *Nephriticum* & *Podagricum*; unde qui hanc *Herbam* in *Pota* assumunt, Calculis & Sabulo infestantibus Renes & Vesicam, non sunt obnoxii, dum partim exturbat, & Renes extergit, partim absumit Acidum io primis viis. Ratione posterioris etiam præservatà Calculo & Podagra; unde Chinenses & Japoaenses, hujus *Decocti* continuò utentes, aut rarò aut nunquam à Calculo & Podagra infestari solent: Vid. AUTHOR *in Appendice*, & THEODATUS *in Valetudinaria*.

Quæ-

eiunt; at Radices magis, quæ amaræ item sunt, stypticæ & detersivæ. Sal ejusdem videtur maximè accedere ad Terram foliatam Tartari Mulleri*: verùm in Dente Leonis Sal boc plus Acidi continet in Radicibus, quàm in Foliis, at in universa Planta cum multo Oleo, Terraque conjunctum est: erit ergò* Taraxacum *aperiens, diureticum, vulnerarium, & febrifugum medicamentum.* Succus *ejus valet ad Colicam nephriticam, & ad Ischuriam:* Decoctum *ad Febres omnes commodè exhibetur.*

(P) Taxus *est Plantæ Genus Flore amentaceo, apicibus nempe fungiformibus constante, sed sterili: Embryones autem abeunt in Baccas campaniformes, succiplenas, Semine fœtas: sunt quandoque & Fructus glandiformes Semen item complectentes.* Taxus *vulgaris perpetuò virens Arbor, Abieti, & Piceæ similis, sed ejus Folia mucronata sunt, supernè atro virore splendentia, inferne nitore destituta, nervo secundum longitudinem decurrente:* Flosculi *Juniperini e capitulis squamosis emicant: Baccæ deinde emergunt, granis Juniperinis majores, Semine fœtæ. Hæ comestæ Dysenteriam, Febrimque pariunt:* Folia & Flores *pro* Veneno *habentur, Cicutæ Veneno non absimili.*

(Q) Tertianaria *aliis* Lysimachia galericulata. J. B. *est* Tournefortio Cassidæ *species, vocaturque* Cassida palustris, vulgatior, flore cœruleo*: Cassidæ enim characteres habet.* Cassida *namque (nomine à Cl.* Columna *mutuato)* Tournefortio *Plantæ Genus est Flore labiato, cujus labium superius Galeam cum duabus auriculis refert: sub quo Genere Plantas* Scutellarias *vulgò appellatas reponit.* Tertianariæ *Caules humiles, quadrati, articulati, in crebras alas divisi: Folia ad genicula, adversa, Betonicæ, sed minora, rugosa: Flores galeati ex illorum alis emicant, ex violaceo in pallidum lingentes. Præter vim quam adversus Febres Intermittentes Plantam hanc habere crediderunt, ex qua* Tertianariæ *nomen acquisierit, ait* Camerarius*, illius* Decoctum *ad Anginam optimum esse. Reverà Allium olet, & cæruleam papyrum parùm rubefacit, non secus ac* Scordium*, & nonnullæ Plantæ febrifugæ.*

sissimè propinant, cùm convivis invitatis, tum quibuscunque honoris caussa ipsos salutatum venientibus: idque ea animorum inclinatione, ut Principes etiam viri non detrectent, quin potiùs honori ducant, suis manibus hanc Herbam vel Amicis decoquere, vel alioquin ei miscendæ temperandæve operam suam impendere, extructis propterea in Palatiorum suorum interioribus, Conclavibus, ac Foculis ex pretiosissimis Lapidibus Lignisve isti operi speciatim dicatis: in quibus etiam curiosè asservantur Ollæ, Tripodes, Infundibula, Calices, Cochlearia, aliaque perpolita hujus Culinæ Instrumenta, quæ aliquot Aureorum millibus redempta, ac sericis Integumentis involuta intimis solummodò amicis ostendunt, neque minori habent loco, quàm apud nos Adamantes, Gemmas, ac baccata summi pretii Monilia, uti videre est apud *Joannem Maffæum* Rerum Indicarum lib. 6. & 12. & *Ludovicum Almeydam* select. Epist. lib. 4. & *Petrum Jarricum* tom. 2. lib. 2. cap. 17. & *Matthæum Riccium* de Christian. exped. apud Sinas lib. 1. cap. 7. *Aloysium Frois* in Relat. Japonic. *Jacobum Bontium* Dialog. 7. Medic. Ind. *Joannem Linschotum* cap. 26. quibus addendus *Tulpio* ignotus adhuc, *Nicolaus Trigautius* de Regno Chin. c. 3. pag. 34. *Alexander de Rhodes* in Gallico tractatu de China, pag. 25. *Olearius* in Pers. Itiner. pag. 599. *Mandelslob* cap. 18. pag. 42. *Bernh. Varenius* c. 23. pag. 162. *Neuhof.* pag. 37. & 438.

Vires *Infusi* Herbæ Thee tres potissimum enumerantur, quòd Caput levet & servet à Somno immune, Vapores que reprimat, Ventriculum roboret, Renesque Calculo & Arenis purget. Clarissimus *Simon Pauli* hanc herbam *Thee* putat esse Myrtum Brabanticam, *Dodonai* Chamelæagnum, Germanis *post* dictum.

Quoad usum Herba Thee in SCHROEDERI MSS. *sequens* Consilium *in gratiam Magnatis cujusdam olim exaratum repertum est, quod Lector æqui bonique consulat. Illud Latinè redditum sic sonat.*

Usus Herba India Orientalis, qua THEE *sive* CHIA *dicitur.*

DE *Herba Thee* in Medicis plura nota sunt, verùm priora hæc non satis habentur: scilicet quòd discutiat, attenuet atque incidat Humores viscosiores; & propterea qui ipsis vivunt obnoxii, commodè ea utantur, tam ad præservationem, quàm curationem. Usus præterea sit singularis in Catarrhis, unde Cephalalgiæ, defluxiones in Pulmones, Oculorum humiditas, Capitis gravitas, Hemicrania, Asthma, Cordis palpitatio, &c. unde insuper creantur Ventriculi debilitas, ut & alii partium inferiorum Affectus. Quod inserviat eadem Herba Membris debilibus roborandis, in Podagra & Calculo, non verbo quòd Chinenses, qui ea frequentiùs utuntur tota vita, Artuum Renumque dolores nullatenus experiantur. Quòd inserviat etiam pro impedienda Inebriatione, si ante potationem assumatur; ut pro arcendo Malo, quod Crapulam subsequitur, si eo tempore ejus Infusum dosi conveniente hauriatur. Quòd hominem roboret fugetque Mala, quæ ab impuro Aere procreare[n]tur.

In India sic ea vulgò utuntur, lentè scilicet exsiccatam, in *Aqua* leniter ebulliunt, atque *Decoctam Saccharo* edulcoratum calidè hauriunt. *Dosis Herba* pro una vice est ʒß. *Dosis Aqua* quantum uno haustu bibi potest, *Sacchari* quantum habuerit. Verùm si quispiam *Herba Thee* contra Crapulam, aliaque Mala jam efformata utatur, integram ejus drachmam in *Aqua* ebulliet.

Japonenses hanc *Herbam* pulveratam *Aqua calida*, vel aliis potionibus admiscent, ad gr. 25. pro præservatione, & ʒj. pro curatione.

Commodè exhibetur cum aliis *destillata*: sic ℞. *Herba Thee* ℥ij. affunde *Vini* optimi, & annosi, vel *Aqua Melissa stillatitia*, vel pro Calculo, *Aqua Petroselini*, pro Capite *Aqua Cerasorum nigriorum* vel *Majorana* ℔iij. *Cinnamomi acuti* si libuerit ℥j. relinquantur diem unum aut alterum, post destillentur in M.B. ad dimidias. Dosis cochleare j. vel ij. mane jejuno stomacho.

Poterit etiam *Infusum ex Herba Thee* hac ratione parari. ℞. *Herba Thee* ℥iß. affunde Liquorum prænominatorum vel *Vini Malvatici* ℔i. Dosis hujus *Infusi* est a cochlearibus duobus ad cochlearia quatuor, matutinis horis. Sique aliquid *Cinnamomi*, vel *Sacchari* pro gustu demulcendo, admiscere animus sit, id omninò licitum erit.

Si adhibeatur *Herba Thee* in Artuum doloribus evincendis, Calculo expellendo, vel Chylosi promovenda, & facilitandâ, hæc esto ejus præparatio. ℞. *Aqua* cujuslibet *appropriata* vel *fontana simpl.* q. v. *Cremoris Tartari* ad ejusdem saturationem: utere hac imprægnatione pro *Infuso*. Advertendum autem, si ejusmodi *Infusum*, vel *Destillata* superiùs enarrata, pro Chylosi promovenda assumantur, illud fieri debere ante pastum, vel in ipso pastu.

Si placeat *Conservam* parare. ℞. *Herba Thee* grosso modo contritæ q. l. *Sacchari* in *Aqua appropriata* dissoluti tantundem, vel etiam duplum. Decoquatur *Sacchari* dissolutio ad *Syrupi* consistentiam, tuncque admissa *Herba Thee*, ut dictum, pulverata, parata erit *Conserva*. Dosis ad quantitatem Nucis Moschatæ. Possunt etiam ea ex parari *Rotula* vel *Morsuli* l. a. ex *Saccharo* in *Aqua appropriata* dissoluto.

Extractum præterea parabitur cum *Spiritu Vini*, vel *Aqua Tartaro* imprægnata: sed quoniam in *Extracti* inspissatione partes tenuiores atque volatiliores, in quibus tota Medicamenti virtus posita est, in auras abeunt; necessarium erit eas mediante destillatione excipere, seorsim asservare, atque cùm opus fuerit *Extracto* admiscere. Dosis *Extracti* est a gr. viij. ad gr. x. matutinis horis Dosis *Aqua* in *Extracti* paratione exceptæ, erit a cochleare j. ad cochlear. ij. Observandum autem, ne partes tenuiores avolent, non tantùm in prædicta *Herbæ Thee* extractione, sed etiam in ejus decoctione in qua admodùm lente propterea procedendum, Vasisque benè obturatis.

Tempus usus commodius, ni alia urgeat necessitas, erit mane jejuno stomacho, quo faciliùs in omnes Corporis partes se diffundat. Atque etiamsi quotidie sine noxa adhiberi possit hæc *Herba*; advertendum tamen, ne illi nimium assuescat Natura, atque in Alimentum convertat quod præstans fuisset Medicamentum. Propterea magis è re erit, bis tantùm, vel ter in Septimana ea uti: nisi adsit impurus Aer vel aliud quodpiam quod urgeat.

Tandem observandum, *Somnum* admodùm esse necessarium pro reparandis Spiritibus, Vitæque & Virium conservatione: expropter videndum, ne illi moderato hæc *Herba* assumpta fuerit impedimento.

Hæc pauca *de usu Herba Thee* sufficiant. Videat tamen Medicus præsens varia illius *Praparata* sæpiùs pro re nata aliis admiscere Medicamentis simplicibus aut compositis, iisque convenienter utatur.

CCCLXII. THLASPI.

Quæritur autem: *Annon Thee apud nos reperiatur quoque?* vel *An non loco hujus Thee commodiùs longè nostras quoddam aromaticum Simplex*, nempe vel *Majorana*, vel *Rosmarinus*, vel *Salvia*, vel aliud quoddam Succedaneum, *substitui possit*, quod eodem modo ac pari frequentia usurpatum, similes effectus habeat? Prius defendit D. SIMON PAULI, & *Herbam Thee* reverà eandem esse putat cum *Myrto Barbantica* seu *Chamelaagno Dodonai*. Alii autem, qui huic fidem non adhibent, *Betonicam* substituunt. Quod igitur *Myrtum Brabanticam* attinet, identitas hæc secundùm Dn. PAULI ea planta arida judicari non potest, uti hoc ostendit MORISON *de Umbelliferis*; quin & *Herba Thee* major adhæret via aromatica, quàm *Myrto*. *Betonica* quoque toto cœlo differt ab hac Herba. Quid igitur in defectu faciendum? Ergò profectò ea non opus esse arbitror, sed *Rosmarinum* nostrum, vel aliud *Simplex aromaticum*, illi substitui posse credo, quæ sanè paribus virtutibus stomachicis, cephalicis, & nephriticis pollet, si nimirum *Decoctum* eorum apud nos crebriùs usurpetur, modò conveniens Diæta respondeat: & hoc ad Imitationem ipsorum Sinensium, qui pro una parte *Foliorum Salvia nostratis* duplum *Herba Thee* Belgis obtulerunt: Vid. *Ephemer. Erudit. Anno* 1666. 9. *Augusti*, item *Acta Societ. Regia Volum.* 8. *pag.* 191.

Fuit Amicus quidam, qui

℞. *Passul. min.* ℔iv.
Herba Thee ℔j.

Utrumque separatim decoxit; *Passularum* verò *Decoctum* nonnihil inspissavit *Decocto Thee* addidit, & ita lege Artis fermentari passus est, & sic *Potum* suavem nec inelegantem acquisivit.

Qui plura de *Thee* cupit, potest videre OLAUM WORMIUM in *Mus. p.* 165. THEODATUM *in Valetud. pag.* 169. TULPIUM *in Observ. l.* 4. *cap. ultimo*, LINSCHOTTEN in *c.* 26. *ejusdem Itiner.* BORELLUM *in Observ. l.* 3. *Observat.* 29. MOELLENBROCCIUM *de Varis pag.* 217. & denique HOFFMANNUM *in Clave pag.* 156. uti etiam MANDELSLOH *in Itiner. Orient. ab Oleario edito*. (R)

CCCLXII. THLASPI.

(R) Theæ *vel* The *nomine appellamus sicca quædam Folia, quæ ad nos ex Sinarum, aut Japonensium Imperio aut Regno Siam, adsportantur. Exiguus illa profert Frutex oblonga, acuta, tenuia, parùm serrata, viridia: Vere*

adhuc

CCCXLII. T H L A S P I.

GErm. *Bauren-Senff.* Gall. *Senevè sauvage.* Genera varia sunt, eaque promiscuè usualia. Præferuntur tamen arvensia.

Nomen Thlaspi Botanicis ferè omnibus vulgare est.

Nascitur in locis incultis, saxosis, apricis, parietibus, ac tectis. Floret Majo, maturescit Junio.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Semen & Herba.

Vires. Calfacit & siccat 4. abstergit. Usus præcipuus in internis Abscessibus rumpendis, Mensibus ciendis, Ischiaticis affectibus curandis. Extrinsecùs abstergit Ulcera quæcunque manantia, insuperque Ptarmicum est, sed minùs vulgare.

N. Gravidis, quia Fœtum necat, infensum censetur.

CCCXLIII. T E U C R I U M.

TEucrium, *Fuchs. Cord. in D. Lon. Lob. Cast.* Teucrium, 2. *Tab. & C. B. 2. Matth.* Chamædrys. 2. seu assurgens. *Dod.* Teucrium vulgare fruticans, seu 1. *Clus. hist.* Teucrium latifolium, *Ger.* German. *grosz Bathengel.* Gall. *haute Germandrèe.*

Crescit locis herbosis, asperis, aridis, apricis: Floret Aprili, Majo.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Herba cum *Floribus*, vel *Herba* antequàm *Flores* eruperint collecta.

Vires. Calfacit & siccat 2. Epatica est, saporis amari, viribus omnino convenit cum Chamædry.

CCCXLIV. THY-

CCCXLII. THLASPI. *Thlaspi*, Germanis vocatur *der Bauer-Senff.* Hujus variæ sunt species & quidem in genere omnes *Plantæ*, quæ habent *Bursulas* sive *majores*, sive *minores*, generali nomine *Thlaspia* vocantur, adeò ut *Sinapi* & *Eruca*, imprimis acri sapore prædita, ad *Thlaspium* genera referantur. Nec per *Thlaspi* una certa & determinata Planta indigitatur, sed intelliguntur omnia *Thlaspia*, quæ in locis campestribus inveniuntur; quoniam omnia assimilantur *Erucæ* vel *Sinapi*, Sale volatili acri ac fortiter penetrante constantibus. Unde hoc *Semen Thlaspi*, utut in Officinis valdè sit neglectum, eodem modo potest usurpari atque *Semen Sinapi* & *Erucæ*, dum facultates suas debet Sali volatili acri abstersivo & penetranti fortiter; unde potest intelligi Author, & etiam plurima hìc possunt referri, quæ dicta sunt de *Eruca* & *Sinapi*.

Veteribus fuit incognitum, à Modernis verò demùm in usum redactum est. Potissimus autem *usus* hujus Plantæ est *tinctorius*, nimirum ad Panna quævis tingenda colore purpureo, *non* verò *pharmaceuticus*. *Tiriacam Andromachi* ingreditur, & aliàs rarò usurpatur, quia sufficit nobis *Sinapi* seu *Eruca*, quæ jure substitui possunt: Vid. FUCHSIUS *pag. 902. seqq.*

D. WEDELIUS è *Succo* hujus Plantæ egregium *Sal volatile oleosum*, item *Spiritum urinosum*, elicuit, & quidem per putrefactionem juxta communem Methodum. Notetur autem, si Aeri non pateat accessus, prodibit tantùm *Spiritus urinosus*, & non *Sal volatile*: si verò liber concedatur *Aeris accessus*, *prodit Sal volatile*. (S)

CCCXLIII. TEUCRIUM. *Teucrium verum*, imprimis *magnum* seu *latifolium*, *idem* ferè est *cum Chamædry*, uti rectè dicitur ab AUTHORE *nostro*, ita ut promiscuè usurpentur.

Rariori igitur *usui* solet esse *Teucrium*, & frequentiùs præscribitur *Chamædrys*, utut in *usu vulnerario* illud præferendum sit huic.

Aliàs, quoad *internos usus*, ratione Saporis aliqualis amaricantis, tanquam *Hepaticum*, seu ad Massæ Sanguineæ dyscrasiam corrigendam, ad Morbos chronicos, speciatim Hepatis & Lienis, laudatur: quibus speciatim conferre arbitror quatenus Urinam moveat. Ulteriùs ad Artuum & Arthriticos Dolores compescendos, speciatim ad Podagram, solet à multis commendari: sed reverà ex his parum solatii promittere sibi possunt Podagrici. (T)

CCCXLIV. THY-

adhuc virentia collecta ebullientis Aquæ vapori primùm exponuntur, mox metallicis laminis, pauco supposito igne, imposita lentè exsiccantur, atque sponte in eam formam convolvuntur, qua illa à Mercatoribus (aliis sæpè aliarum Herbarum Foliis permistis, haud infrequenti Sinensibus fraude) magni emimus, atque grato Violarum odore probamus. Frutex hic Flores profert rosaceos, albos, quibus succedunt Testæ, Avellanæ magnitudine, Castaneæ colore, in quibus singuli, bini, vel terni inveniuntur rugosi Nuclei, *Amygdalam ingrati saporis continentes.*

Vulgò The *cum* Tcha, *seu* Cha (*quod nostro pronunciandi modo* Cià *dicimus*) *synonymon faciunt. Verùm* Cha, *seu* Tcha *propriè est species* Theæ Japonensium, *cujus quidem Folia cum* vulgari The *conveniunt, sed minora sunt, suaviore gustu, & odore, atque colore pollent minùs intensè viridi, imò ad flavum tendente. Item ab exiguo Frutice, Ribesii magnitudine, qui summa colitur apud Japonenses cura, Folia hæc depromuntur, ac sicca sub* Florum Theæ *nomine, sed falsò, ad nos adsportantur. Adsportantur quoque, etiam ex America, alia Foliorum genera, quæ nomine* The *quoque indigitantur; præcipuè ex Insula Martinique, barbaro vocabulo* Cuambou *dicta, quæque à Cl.* Lemery Caryophyllatæ *cuidam speciei tribuuntur.*

Adeò vulgaris per Europam universam factus est Potus The *usus, ut de eo hìc aliqua dicere opus non esse existimaverimus: præsertim quum integri de ea re conscripti sint Tractatus. Illud tantùm notaverim,* Theæ (*quemadmodùm &* Caffè, *&* Chocolates) *Sorbitiones ex usu medico omninò ad delicias, atque ad hospites amicosque urbanitatis officiis excipiendos, aut ad jucundas confabulationes producendas transiisse. Et illud quoque monuerim, haud illorum spernendam esse sententiam, qui putant,* Decocta ex Veronica, Melissa, Salvia, Rosmarino, *similibusque aromaticis Plantis parata, non solùm* Theæ *succedanea esse posse, sed illi fortasse præstare. Vide Tractatum* Jo. Franci Veronica Theezans *inscriptum. Denique alibi, ni fallor, notavimus, Plantam illam, quæ vulgò nomine* The nostratis *circumfertur, verum* The *non esse, sed* Chenopodium, *aut si mavis* Botryn Ambrosioidem *vel* vulgarem, *vel* Mexicanam: *ea sanè Sale volatili oleoso abundat, quapropter haud ineptum illius usum existimo.*

(S) *Nimis ampla esset* Thlaspium familia, *si verum esset, quod docet hìc* Ettmullerus, *omnes scilicet Plantas, quæ habent* Bursulas, sive majores sive minores, Thlaspia *vocari; innumeræ enim hæ sunt & à* Thlaspi *omninò diversæ.* Thlaspi *igitur* Tournefortio *Plantæ Genus est Flore cruciformi, cujus pistillum abit in Fructum planum, extra foliacea & suprema fissum, in duo loculamenta divisum, septo ad valvas perpendiculariter posito, Seminibus fætum planis. Adde Folia indivisa, quo à* Nasturtio *differt.* Thlaspi vulgatius J. B. *è Radice crassa, lignosa, alba, Caules emittit hirsutos, teretes, brachiatos, quos gemina pinnula complectuntur Folia longa, sensim angustiora reddita, crenata: Flosculi albi, multi, tetrapetali, quibus succedunt Capsulæ foliaceæ in summo fissæ, Semina acria Nasturtii continentes. Hæ ad* Theriacæ *tantùm compositionem colliguntur.*

(T) *Reverà* Teucrium Officinarum *species est* Chamædryos; *habet enim omnes* Chamædryos *characteres; quòd Flore sit unilabiato, & labii superioris locum stamina occupent: Flores item in Foliorum alis nascantur, & Calyce donentur tubulato. Vocatur igitur à* Tournefortio Chamædrys frutescens, Teucrium vulgò. *At* Teucrium *verum Plantæ Genus est Flore item unilabiato, & labii superioris locum occupent stamina: at Calyx campaniformis est, non tubulatus, in quo tanquam in capsula item campaniformi, maturescunt quatuor Semina subrotunda. Ad hoc Genus pertinent* Teucrium Bœticum, Hispanicum, supinum, &c.

Chamædrys frutescens, Teucrium vulgo, *altiùs Chamædry fruticat Virgultis quadratis, hirsutis, lignosis: his brevi intervallo bina adhærent Folia hirsuta superiùs atro virore splendentia, inferiùs nonnihil canescentia, inferna Chamædryos, superna Hormini folia æmulantia. Flores è superiorum Foliorum alis emicant, plures juncti, Chamædryos Florum forma, lutei,*

CCCXLIV. T H Y M U S.

THymus C.B. [1. Vulgaris, folio tenuiore. *Hic usualis.* 2. Vulgaris, folio latiore.] [3. Capitatus. 4. Indurtus.]

Dicitur Thymus, *Brunsfelf. Trag. Matth. Fuchs. Cord. hist. Lon.* Thymus durior, *Cam.* nostras, *Cord. in D.* Serpillum hortense, *Dod.* aliàs Thymum. Arab. *Hasce.* Germ. *Romischer, Voelscher Quendel, Thymian.* Gall. *du Thym.*

Crescit nostratibus in hortis: floret Julio.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Herba seu *Folia*, & *Semen*.

Vires. Calfacit & siccat 3. saporis subacris, attenuat, incidit, discutit. Usus præcipuus in Affectibus Tartareis. 1. Pulmonum, ut Asthmata, Tussi. 2. Artuum, ut Podagra omnia Viscera reserat, Appetitum excitat. Extrinsecùs in Tumoribus frigidis, Sugillationibus, Inflationibus Ventris, Doloribus Arthriticis.

P R Æ P A R A T A.

1. *Aqua*. Ex Herba cum Floribus.
2. *Spiritus*.
3. *Oleum stillantiam*.

CCCXLV. T H Y M I A M A.

THymiama (*Officinis* corruptè Thymiama, vel Thuris cortex, vel Thus Judæorum, quòd Judæi in Suffumigiis frequentet eo utantur) corticosum quid est ex India allatum. Videatur Storax rubra, *Bellon.* Nascaphtum, *Cord. hist.* Storax rubra Officinarum, *C.B.3.*

Vires. Constrictionibus Vulvæ ex Suffitu prodest. Odoris jucundi gratia Sufficientis immiscetur. Vide *Thuris Cortex, Class. 4.*

N. Sunt, & qui *Ammoniacum electum*, Thymiama appellitant.

CCCXLVI. T I L I A.

TIlia. Germ. *Linden-* (Mas est sterilis. *Hæc nobis inusitata. Baum.* Gall. *Tillet.*) Fœmina, Flores ac Semen proferens.

Dicitur Tilia fœmina, *Brunsfelf. Matth. Fuchs. Lob. Tab.* Tilia, *Lon. Dod.* sativa, *Trag.* Phyllirea, *Cast.* Tilia fœmina folio majori, *C.B.5.*

N. Est & folio minori Tilia sylvestris, *Trag.* quæ priori per omnia similis, nisi quòd sit minor & nigrior.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Flores, Folia, Cortex, Semen, Lignum, Viscum.

Vires. Flores calfaciunt & siccant, partium tenuium sunt, discutiunt, Cephalici sunt. Usus præcipuus in Epilepsia, Apoplexia, Vertigine.

Flores ac *Cortex* siccant, repellunt, Urinam ac Menses cient (Decocto Corticis in Vino Cachecticam feliciter usam recordor.) Extrinsecùs Ambustis subveniunt (Mucilago scilicet extracta ac inuncta.)

Semen Dysenteriæ & Fluxionibus quibuscumque medetur, etiam Hæmorrhagiæ Narium. (Naribus scilicet inditum.)

Lignum in Titiones Aceti aspersione redactum, Sanguinem coagulatum fortiter resolvit.

Extrinsecùs adhibentur *Folia* in Aphthis ac Tumoribus Pedum discutiendis: *Corticis Mucilago* in Ambustis ac Vulneribus magni est solaminis.

N. Hu-

CCCXLIV. THYMUS. *Thymus Vulgaris, folio angustiore*, seu *tenuiore*, vel (ut alii volunt) *asperiore*, Officinalis est, congener *Saturejæ* & *Serpillo*, & ad ejus naturam proximè accedit, ita ut promiscuè usurpari possint; unde & Germanis *Welscher*, item *Romischer Quendel*, vocatur. *Thymus* dicitur ad imitationem Græcorum ἀ θυμία, quòd antiquitùs pro *Suffumigiis* in Sacrificiis fuerit adhibitus. Odor hujus aromaticus innuit *vim egregiam nervinam*, toti Systemati nervoso dicatam; impregnatus enim est Sale volatili oleoso temperato, unde non immeritò & *Compositiones*, quæ Caput & Nervos respiciunt, *Spiritus Cephalico nervinos*, ordinariò ingredi solet: sicut etiam quoque Flatulentias Intestinorum *carminativa virtute* discutit. Omnia igitur ea, quæ de *Serpillo* dicta sunt, etiam hìc applicari possunt; magis tamen oleosum Subjectum Thymus, quam Serpillum, esse solet.

Præterea in *Pediluviis* quoque, quæ Capitis & Uteri gratia, necnon pro totius Systematis nervosi levaminibus instituuntur, valdè adhibetur; unde in Affectibus Articulorum Arthriticis, & Paralyticis externo usu Planta est *satis* celebris.

Reliqua, quæ habet AUTHOR *noster*, per se constant.

PETRUS JOHANNES FABER, *l. 2. Myrothec. Spagyr. cap. 33.* parat elegantem *Quintam Essentiam Thymi*, quam ad plurimos Affectus commendat, quæ videri potest *citato loco*. (V)

CCCXLV. THYMIAMA. *Thymiama* potiùs esset referendum ad *Alterantia secundaria*.

Est *Cortex* quidam instar *Thuris Corticis*, affertur ex Asia odoriferus, & nullius alius est usus nisi in *Suffimentis*; tam pro correctione Affectuum Pulmonum, quàm in iis, qui adhibentur pro correctione Aeris maligni & pestilentialis. Aliàs nullius est usus: & quoniam est pretiosus, semper cum fructu illi substituitur *Thus*, vel *Cortex Thuris*. (X)

CCCXLVI. TILIA. *Tilia* Græcè Φιλύρα, Germanis *Linde*, Arbor elegans est, cujus *Flores*, *Folia*, *Cortex*, *Viscus*, & *Fungus* sunt in usu.

Primaria hujus Arboris laus est *Cephalica*, imprimis in Epilepsia, Vertigine, & Apoplexia.

De *Floribus* speciatim notandum, quòd ratione *Saporis* subacris & subamari, *Odoris que* fragrantis in Sale volatili blando balsamico consistentis, *ut tuto cephalica & antiepileptica* polleant; hinc omnes ferè *Aquas Cephalicas* ingrediuntur, sicut & in *Nodulis* & *Potionibus Cephalicis* solent præscribi. *Flores* hi & *Folia* continent in se *Mucilaginem* quandam, blandè imprimis in Ambustis lenientem, uti habet *Author*. Unde *Folia* in *Lacte* decocta, ut & in *Aqua* saltem, optimum Remedium sunt in Tenesmo, quando nempe volumus exonerare Alvum, sed Irrito conatu, Dolorem sistendo, & blandissimè excretionem Alvi promovendo, si *Decoctum* instar *Fomenti* cum Linteis duplicatis Ano applicetur.

Porrò *Cortex Tiliæ medianus* in *Aqua* maceratus suggerit *Mucilaginem*, in Ambustionibus Imprimis ac Doloribus inde natis egregiam, qualem quoque *Folia* & *Flores* suppeditant.

In *Ligno Viscum* reperitur, quod post *Corylinum* multò est præstantius *Quercino*, & ritè usurpatum egregium est *Epilepticum*. Unde quidam contendunt pro assumptione Medicamentorum Epilepticorum factum *Cochlear ex Ligno Liliaceo* conducere. Notatur autem, Paroxysmum epilepticum hoc ipso cautè, nec semper in momento debere sisti, cùm aliàs exinde Æger febrim ardentem & maxima alia pericula, incurrere possit.

Fungus Tiliæ vel in *Infuso*, vel in *Pulvere* valdè commendatur à Mulo-Medicis in Morbis Pecudum epidemicis, uti hoc refert SCHMUCHIUS *Thes. Secret. Phys.* 10.

1. *Aqua Florum Tiliæ* destillata *Vehiculum* accommodatum

(V) *Inter congeneres Plantas Flore labiato, cujus superius labium surrectum est, ut sunt* Serpillum, Saturcja, Thymbra, &c. *distinguitur: præcipuè* Thymus, *quòd ejus Caules duri sint & lignosi, Floresque in capitula collecti. Præter* Thymum vulgarem folio latiore, & folio tenuiore, cinereo, *quæ species in calidioribus regionibus frequentes sunt, colitur quoque in Hortis* Thymus capitatus, qui Dioscoridis C. B. *quem* Creticum *&* Cephaloton *appellant. Omnes Thymi species odore vehementi, aromatico, grato commendantur: abundant enim Oleo exaltato, Saleque volatili quarè inter aperitiva, incisiva, ac cephalica numerantur Remedia: haud ingratum quoque est culinare condimentum.*

(X) *Nomine* Thymiamatis *veniunt apud Antiquiores Corticum fragmenta quædam, crassiuscula, fragilia, pulli coloris, exsucca adeò, ut igni admota nec tantillum resudent, nec flammam satis claram edant, odore omninò, forassè ob vetustatem, destituta. Idem* Thymiama *nomine* Nascaphthi *à* Cordo *describi, atque esse* Styracem rubram Officinarum, *ait* J. Bauhinus t. 48t. *At* Pomet des Drogues pag. 249. *docet* Styracem rubram, *seu* Thus Judæorum. (*quemadmodùm illam appellat hic* Schrœderus), *vulgarem esse Resinam, è Syria & Oriente allatam, quæ è trunco & crassis ramis extillat Arboris mediocris, cujus Folia Cydoniæ foliis similia sunt, Fructusque ad Avellanas accedunt. Uno verbo Arbor hæc est* Styrax folio Mali Cotonei C. B. *h. e. quòd* Styrax *hæc rubra ex eadem paretur Arbore, ac* Styracem liquidam *parari vulgò creditum est. Sed de hac re* Class. 2. *ubi* de Styrace.

N. Humor defluens è Medullæ dissectæ Tiliæ Capillorum defluvio succurrit.

Viscum Tiliaceum, Germ. *Lindenmistel.* Gall. *du Visc, Gui, ou Guy de Tilles* ad motus convulsivos epilepticos utile censetur.

P R Æ P A R A T A.

1. *Aqua stillatitia.* Ex Floribus.
2. *Spiritus.*
3. *Conserva.* Ex Floribus.

CCCXLVII. T O R M E N T I L L A.

Tormentillæ C. B. [1. Sylvestris. *Hæc usualis.*
[2. Alpinæ. (Major. (Folio sericeo.

Appellatur Tormentilla *Brunsf. Matth. Dod. Cord. Lon. Lob. Cast. Tab.* (cui consolida rubra) *Ger.* Heptaphyllum, *Fuchs.* German. *Tormentill, Heil-Wurtz, Blut-Wurtz, roth Gunsel, roth heil Wurtz, Rubr-Wurtz.* Gall. *Tormentille.*

N. Sunt, qui χρυσόγονον *Dioscoridis* esse velint.

Crescit passim in herbosis, ac arenosis locis: florere incipit Majo.

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

Radix.

Vires. Siccat 3. sine insigni caliditate, adstringit, Vulneraria, Diaphoretica ac Alexipharmaca est. Usus præcipuus in Peste, * Morbisque cæteris malignis, imprimis si cum fluxu Alvi conjuncti sint, in Catarrhis exsiccandis, in Lue Venerea, in Veneno hausto in Vulneribus. Summatim non est Vegetabile, quod in Fluxionibus quibuscunque (Alvi, Uteri) usitatius sit, quàm hæc Tormentillæ Radix. Extrinsecùs eadem adhibetur variis in Affectibus, in Vomitu, Vulneribus, & similibus.

P R Æ P A R A T A.

1. *Aqua stillatitia.* Ex Herba tota cum Floribus collectis Majo.
2. *Extractum Radicum.*

TRI-

---

tum est Medicamentorum in Vertigine, & in Affectibus epilepticis; si sub destillatione paulò urgeatur Ignis, Aqua tota mucilaginosa prodit: vid. WEDELIUS *Pharm. p.* 74.

2. Per fermentationem elicitur *Spiritus ardens* & elegans, qui valdè commendatur ad Vertiginem, Convulsiones epilepticas, & similes Affectus ex uno ferè fonte promanantes; unde elegans præbet *Menstruum* pro parandis *Extractis* aut *Essentiis Cephalicis* in Apoplexia, Epilepsia, & vertiginosis aut similibus Affectibus curandis: hinc etiam *Syrupus Tiliæ epilepticus* prostat *in Appendice M.A.N.C. Anni 6. Tit. pag.* 52. sicut & ex *Visco Tiliaceo* æquè ac ex *Corylino* parari potest *Spiritus contra Epilepsiam.*

Lignum ipsum *Tiliaceum* moderato igne in *Carbones* redactum ac pulverisatum, inque *Aceto* propinatum, ab HARTMANNO, & HELMONTIO valdè laudatur, tanquam euporiston in Casu ab alto, & resolvendis Grumis Sanguinis, item ad vulneratos & ruptos Homines rursus restituendos.

Inter cætera verò *Præparata è Tilia* primatum obtinet *Primum Ens Tiliæ* dictum, quod nihil aliud est, quàm *Succus* è trunco circa radicem tempore verno sauciato effluens, qui multis laudis habetur pro Epilepsia etiam hæreditaria. Mediante enim hoc se curasse Epilepticos quosdam non adeò inveteratus testatur TILEMANNUS, vir quidem eruditus, sed admodùm mirabilis ingenii, in *Append. Materiæ suæ Med. annexa suis Aphorismis Hippocratis*, item *M.A.N.C. Ann.* 6. & 7. *in Append. p.* 50.

Extractum hujus *Liquoris*, seu *Liquor* ipse, vel per se, vel additis *Floribus Tiliæ*, *fermentatus*, & in *Potum vinosum* redactus, commendatur quoque in Nephritide. Imò *Succus* talis *Tiliæ* forsan non inferior erit *Succo Betulæ* ad Nephritidem: conf. HEERTODTIUS *in Tartaro-Mastige Moraviæ p.* 123. (Y)

CCCXLVII. TORMENTILLA. *Tormentilla*, Germ. *Tolmentill*, & ex corrupto nomine rusticis *Armentill*: ita dicta est à Veteribus, quòd cum pauco *Alumine* & *Pyrethro* cavitati Dentis indita, dolorem ejus sedet. Pertinet ad *Quinquefolia.*

Radix ejus, respectu Plantæ satis cognitæ, est magna, lignosa, tuberosa, in obliquum acta, & subrussa, & quasi per signaturam prodere dicitur virtutes *contra Hæmorrhagias*; videatur CROLLIUS & JOHANNES FRANCUS, unde vocatur etiam Germ. *Heil-Wurtzel*, item *Rubr-Wurtzel.* Nam certum est, quòd *Tormentilla* sit una ex *Plantis Adstringentibus* celeberrima, & vi *vulneraria* commendatissimis, quæ potenter adstringendo oscula Vasorum claudit; hinc in Diarrhœis, Dysenteriis, Fluxibus Uteri sanguineis, Vomitu sanguineo, & quibusvis Alvi & Sanguinis Fluxibus nimiis commendatur; speciatim verò cum Variolis & Febribus Malignis conjunctis, certissimum est Remedium. Ulterius Acore suo styptico Acidum absorbet: unde quoque *Vitriolum*, instar *Gallarum*, in *Atramentum* præcipitat, Acrimoniamque habet potenter Fauces erodentem. Hinc nobile est *Stomachicum*. Nemo credit, quantum ad Appetitum deperdit. *Radix* hæc in *Aqua* decocta valeat; tonum enim Ventriculi restituit, Mucumque ejus ac Sordes abstergere valet. *Decoctum* hoc odorem roseum spirat. Præter has virtutes adstrictorias commendatissima est *vi alexipharmaca* & *diaphoretica*; Sudorem enim movet, & sub forma Sudoris Malignitatem, & Venenositatem valdoperè expellit: pro quibus scopis quibusvis *Compositis Alexipharmacis* ordinariè addi solet. Unde in Morbis Malignis cum Dysenteriis & Diarrhœis conjunctis valdè convenit: nam Malignitati resistit, & Fluxum compescit in Morbis Malignis cum Hæmorrhagiis imprimis Narium conjunctis, *Tormentilla* est præsentaneum Remedium, cùm Fluxum, ut diximus, arceat, & Malignitati resistat. Propter hanc vim AMMELUNGIUS *in Apologia c.* 2. *p.* 98. nonnullique alii, non saltem loco *Radicis Sarsaparillæ*, sed etiam *Chinæ Radicis* illa commodè usurpari posse asserunt.

2. *Extractum Radicis Tormentillæ* duplici modo concinnatur; vel

1. Simplici in *Aqua*, sed diuturna *Coctione*, expressione, & inspissatione in *Extractum*; vel
2. Si huic jam parato *Extracto Spiritus Vini* affunditur, & de novo *Essentia* extrahatur, abstractione *Spiritus* in consistentiam siccam redigenda.

Posteriùs hoc *Extractum* in *Pulverem* redigi potest. Tantæ quidem est Acrimoniæ, penetrantis ac styptici Saporis, ut ardorem Faucium inducat; Ventriculo tamen egregiè conducit; tonum enim ejus restituit, & Mucum atque Sordes abstergit, & in quibusvis Dysenteriis, Diarrhœis, Fluxibus Uteri sanguineis, vel aliis excretionibus in quocunque loco, item Variolis & Morbillis cum Dysenteria conjunctis, item Fluxibus Alvi colliquativis, à ℨß. ad ℨj. in haustulo *Vini* est polychrestum. (Z)

TRA-

(Y) Tilia *est Arboris Genus Flore rosaceo, cujus pistillum abit in Testam unicapsularem, Seminibus fœtam oblongis.* Tilia Officinarum *vulgatissima est* Tiliæ fœminæ, folio majore C. B. *gratissima Arbor late patentium brachiatorum ramorum, & foliorum amœnè virentium umbra; Caudex prægrandis, lævi & subcinereo in juvenibus, in vetulis crasso & rimoso Cortice: Folia lata ex rotundo in acumen desinentia, in ambitu serrata: ex horum alis Ligulæ oriuntur albicantes, unde Pediculus emicat, in tres, quatuor, vel plures petiolos, totidem Flores ex luteolo albicantes, atque odores sustinentes, abiens: Fructus Piso majori æqualis, intus claudens Semina subfusca, dulcia. Ex Ligulis hisce unà cum pendentibus Floribus,* Aquam *ad Cephalicos affectus appropriatam, vulgò destillamus.*

(Z) Tormentilla *Plantæ Genus est Flore rosaceo, quatuor petalis constante, cujus pistillum è Calyce monophyllo, multifido, & pelviformi surgens, abit in Fructum ferè globosum, in quo multa Semina in capitulum colliguntur ipso Calyce involuta. Prætereà* Tormentilla Folia *plura quam terna habet, summo pediculo insidentia.* Tormentilla sylvestris C. B. *quæ Officinalis, Radicem habet pollicarem, aliàs rectam, aliàs obliquè actam, rubentem: hæc Viticulas emittit cubitales, hirsutas, vix humo surgentes: Folia Pentaphylli, sed divisura septemplici, Caulem ambiunt: Flores parvi, lutei, quos malè* J. Bauhinus *pentapetalos facit, notante* Tournefortio. *Ex eodem Radix Tormentillæ styptica est, amarissima, & cæruleam papyrum valdè rubefacit; Folia verò minùs, gustuque polleat viscido. Chymica Analysi Planta hæc parùm præbet Spiritus urinosi, nil Salis volatilis concreti, multumque Acidi, Olei, & Terræ. Conjicere hinc est, in ea contineri Sal aluminosum, multo Sulfure involutum, paucoque Sale ammoniaco commisto. Tormentilla vulneraria est, adstringens, detergensque, adeòque viribus cum* Pervinca, & Quinquefolio *conveniet.*

Tormentilla Alpinæ, folio sericeo C. B. *de qua mentionem facit hic* Schrœderus, *est* Tournefortio Alchimilla Alpina, Quinquefolii folio, subtus argenteo.

TRIBULUS AQUATICUS.

TRibulus Aquaticus, Gall. *Noix ou Chataigne d'eau*, τρίβολος ἔνυδρος, ad differentiam *Tribuli Terrestris* appellatur, qua de re vide *Dioscoridem lib 4. cap. 14.* & *Theophrastum lib. 6. c. 5. de historia Plantarum*. *Ruellius* putat Tribulum Aculeatum Theophrasti eam esse Plantam, quam Hetrusci vulgò vocant Cacatrippola, sed hunc hanc ad rem refutat *Matthiolus*. Quoad vires *Galenus lib. 7. de Med. simpl.* statuit Tribulos Aquaticos constitui ea humida essentia modicè frigida, siccaque adstringente, & hinc usum eorum esse contra Phlegmonarum generationes & influxus. Ingrediuntur Tribuli Aquatici *Unguentum Agrippæ*, cujus Compositionem pulchrè exponit *Antonius de Sgobbis in Theatro Pharmac. pag. 492.* Venetiis nuper excuso. Tribulus autem Aquaticus foliis provenit, notante *Matthiolo pag. 627.* latis, subrotundis, crassis, & aversa parte maculosis, nervosisque, & per ambitum serraria, prælongis, & crassis pediculis nitentibus; Caulem edit crassum pinguemque, sed in summitate longè vegetiorem, quàm ab Radice. Radix illi longa, comantibus spiceis capillamentis. Fructum profert nigrum Castaneæ magnitudine, triplici armatum mucrone, unde illi nomen, cortice membranoso, & alba intus medulla, gustu Castaneis haud absimili: vulgus *Aquaticas Castaneas* vocat, ac non secus ac Castaneis eo in cibo utitur. Quin etiam quibusdam in locis è siccis Tribulis in farinam redactis, per annonæ inopiam agrestis Plebecula *Panem* parare solet, perinde ac ex Castaneis paratur ab aliis. Sunt etiam, qui eosdem Tribulos sub cineribus assatos pro gratis Bellariis edant. Ex his porrò qui peregrè proficiscuntur Verticillos faciunt, quibus suas preces connectent, colloque gestent, ut majorem præ se ferant Religionem, ne dicam Hypocrisin. *Confirmat* hoc *Amatus Lusitanus Comment. in Dioscor.* Cl. *Simon Pauli* mitris Jesuiticis Tribulos Aquaticos comparat *pag. 507. Quadrip. Botan.* (Δ)

CCCXLVIII. TRICHOMANES.

TΡιχόμανες seu Polytrichum Officinarum, *C. B.* Trichomanes, *Trag. Matthiol. Fuchs. Dod. Cord. hist. Lob. Cast. Cam.* Trichomanes mas, *Tab. Ger.* Adiantum rubrum, *Lon.* Polytrichium vulgò, *Cesalp.* aliàs capillaris Filicula, Germ. *Widertodt.* Gall. *Du Trichomanes*.

N. C. Bauhinus ex *Tabernamontano* diversa Genera refert, verùm promiscuè singula in usum accersiri possunt.

Provenit locis humidis juxta aquas in vetustis parietibus ac muris. Virescit perpetuò, sterileque est.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia, seu *Herba* integra.

Vires, Adianto (Capillo Veneris, ut & Rutæ murariæ) facultatibus omnibus respondet, ideòque eo recurrendum. Peculiariter tamen monet *Tabernamontanus*, quòd Aqua stillatitia imprimis proficua sit iis, quibus Jecur putrescere incipit.

CCCXLIX. TRIFOLIUM.

TRifolii quamplurima passim occurrunt Genera, nimirum Plantæ quæcunque Foliis ternis germinantes hoc sibimet nominis jure nativo vindicant. Ex omnibus tamen, non nisi species paucas Officinis inservire comperimos, hæ sunt

(Acetosum. *Vide* Acetosella.
Trifolium (Aureum. *Vide* Epatica nobilis.
(Odoratum. *Vide* Lotos & Melilotus.

(Trifolium Palustre, fibrinum, (Germ. *Biberklee*, *Lungenklee*) commendatur apertum ad Scorbutum, & ad Hydropem parari potest Essentia.)

CCCL. TRI-

TRAGOPOGON.

TRagopogon majus habetur vel *Flore luteo*, vel *purpureo*. Latinis dicitur *Barba Capri*, vel *Capra*, *Floribus compactis*, Germ. *Bocks-Bart*, quod post Florem deciduum insignia appareat *Pappus*, quasi *Barba* quædam prolixa. Datur etiam *Tragopogon minus*, *flore luteo*.

Planta est tota lactescens, & species *Scorzonera*; unde *Radix* ejus, imò tota Planta, simili modo *ut alterativa*, *temperativa*, ac speciatim *alexipharmaca* ac egregiè *sudorifera*, uti & nonnihil *adstrictoria*, cum *Radice Scorzonera*, gaudet; si scilicet ejus *Decoctum* vel solitariè, vel cum *Cornu Cervi* propinetur: unde etiam in Morbis Epidemicis malignis frequentis est usus, in specie in Diarrhœis,

& Dysenteriis Epidemicis. (*A*)

CCCLXVIII. TRICHOMANES. *Trichomanes* seu *Polytrichon* species est ex *Herbis Capillaribus*; nempe ex *Adiantis*, cognata *Filici* & *Ruta murariæ* unde rari est usus, & rarò præscribitur, quoniam cum dictis iisdem viribus gaudet. Caret ergo ea, & hujus loco solum *Adiantum* adhibere possumus, referente *Authore*. (*B*)

CCCXLIX. TRIFOLIUM. *Trifolii* plures datur *Species*, rarò in usum venientes.

Tres quidem *Species Officinales* recenset Author, de quibus omnibus in superioribus, & præter has nullam habet, de qua impræsentiarum agar (*C*). Nihilominùs datur

(Δ) Tribulus aquaticus *dictus haud sub* Tribuli *Genere reponendum, non enim illius obtinet characterem.* Tribulus *propriè dictus Plantæ Genus est Flore rosaceo, cujus pistillum abit in Fructum quodammodò cruciformem, vel turbinatum, ex pluribus partibus compositam, muricatis, in capitulum collectis, & Seminibus fœtis oblongis in loculis nidulantibus. Sub hoc genere comprehenduntur* Tribuli terrestris *dicti species.* Tribulus *verò* aquaticus *novum Genus constituit*, Tribuloides à Tournefortio *appellatum, quod Flore item est rosaceo, sed ejus pistillum abit in Fructum subrotundam, aculeatum, unicapsularem, Seminibus fœtum Castaneæ æmulo: notatque insuper laudatus Author, quòd Fructus Aculei aliud nihil fiat, quàm Folia Calycis in Aculeos versa. Speciem unicam sibi notam vocat* Tribuloides vulgare, aquis innascens. *Aquis inquam innascens hæc Planta Caules emittit longos, tenues, succulentos, ac multis præditos fibris, quibus veluti Radicibus alitur. Caules hi in Aquæ superficie grandescunt, & Folia emittunt Populeis similia, sed breviora, & ad rhomboidem figuram accedentia, crenata, nervosa, & longis, crassisque pediculis adnexa: Flores exigui, albi, teretibus & lanuginosis petiolis hærentes: his Fructus succedunt Castaneæ similes, quatuor aculeis armati, ex maturitate nigri, & splendentes, ut Gagates: est Nucleo duro, alboque Farina & Panis conficietur. Fructus hic multam Olei continet, parum Salis: adstringens est, refrigerans, ac resolvens, ad Alvi fluxum opportunus.* Gargarisma *ex eo Decocto paratum* Faucium *sedat inflammationes.*

(A) Tragopogon *à* τράγος Hircus, *&* πώγων Barba, *quòd è summo Calyce Seminum prolixa erumpat lanugo*, Hirci Barbam *repræsentans. Plantæ Genus est Flore semiflosculosa, Calyce multifido, sed non squamosa (quo differt à* Scorzonera *) comprehenso: Embryones autem abeunt in Semina involucra obvoluta, & pappis instructa.* Tragopogon *vulgatius est* pratense, luteum, majus C. B. *Hujus Radix longa, minimi digiti crassitudine, dulci lacte turget: Caulis cubitalis, crebris, ferè Porraceis foliis vestitur, carinatis ipsumque complectentibus: ex horum alis Rami prodeunt Flores magnos sustinent luteos, in Semina papposa abeuntes.*

(B) Trichomanes *ab aliis* Herbis Capillaribus *differt Foliis, quæ ex Foliolis componuntur subrotundis, costæ utrinque quasi per conjugationes innascentibus: Fructus Trichomanis Foliis innascuntur, non secus ac de* Filice, Ruta muraria, Lingua cervina *similibusque dictum.* Trichomanes, seu Polytrichum Officinarum C. B. *Planta è Radice, seu potiùs filamentis capillaribus, nigris, plures exiguos Caules, vel potiùs Costas emittit, tenues, nigricantes, fragiles, quibus adhærent Foliola exigua subrotunda, leviter crenata, maculis pulverulentis (quæ Fructus seu Capsulæ Seminum sunt) ornata: fontes & humida amat loca: Oleo & Sale Essentiali turget. Valet ad ea ad quæ* Capillares *reliquæ.*

(C) *Amplissima sanè esset* Trifoliorum *familia, si Plantæ omnes* triplici *donatæ* Folio, *sub* Trifolii *Genere comprehendendæ essent.* Trifolium *igitur propriè sumptum Plantæ Genus est Flore vel polypetalo & papilionaceo, vel monopetalo sed papilionacei æmulo: pistillum abit in Capsulam in Calyce recanditam, Semine fœtam reniformi. Folia insuper terna plerumque pedicula insideat. Hinc vides quamplurimas trifolias Plantas à* Trifoliorum *Genere excludendas esse: præcipuè autem, quas hic recenset* Schrœderus, *nempe* Acetosellam, Hepaticam nobilem, Lotum, Melilotum, *&* ipsum Trifolium palustre, *de qua mox.*

CCCL. T R I T I C U M.

TRitieum nobis usitatius ast duplex, Hybernum & Æstivum.

1. Dicitur Hybernum aristis carens. *C.B.Matth.* Triticum, *Brunsf.Cord.hist.Dod.Tab.* Tritici 1. genus *Trag. Fuchs. Lon.* Siligo spica mutica, Lob. Triticum spica mutica, *Gr.* Πυρὸς. Robus, Arab. *Henta*, *Henca*, *Hantha*, Germ. *Weitz*, *Winter Weitza*. Gall. *Patte de Cheval*.

2. Appellatur Triticum Æstivum, trimestre Setanium, *Gal.* German. *Sommer-Weitze*.

Est & Triticum trimestre. *Cord.* aliàs Zea amylea, vel Zoophyram amyleum, *C.B.3.* Triticum 2.*Trag.* Triticum amyleum, *Tab.*

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

Vires, eiusque *Farina*, & *Furfures*.

Vires. Moderatè calfacit, emollit, maturat, discutit: internus ejus usus cibarius est, multum enim ac bonum Nutrimentum suppeditat, incrassat & obstruit. Extrinsecùs adhibetur (Farina in Tumoribus molliendis, leniendis, &c.) in Oculorum Inflammationibus ac Fluxionibus (Cataplasmatis forms imposita), in Erysipelate, podagricisque Doloribus leniendis (sicca Farina imposita).

Fur-

T R I F O L I U M A Q U A T I C U M.

TRifolium *Aquaticum* etiam vocatum *Fibrinum*, quia *Flos* constat *albis Fibris*, cujus *Folia* in Pratis paludosis quasi innatant *Aquis*, & *Flos* tantùm ea illis emergit; dicitur etiam *Ranunculus triphyllos*. Floret Junio, & Julio.

Veteribus fuit incognitum, & nullus ferè Practicorum hujus mentionem facit, præter SIMONEM PAULI, qui Herbam hanc mirè commendat à *vi scorbutica* in *Quadripart. Botan. pag.* 157. Modernis est familiaris satis ab usu in Morbis Chronicis. Saporis est admodùm acris, instar *Piperitidis* & *Nasturtii*, turget enim Sale volatili acerrimo simili *Antiscorbuticorum Herbarum*: adeòque valdè commendatur in Cura Scorbuti, in qua etiam ipsi *Cochleariæ* solet præferri, dum dicitur, quòd ei Scorbuto succurrat, quem usus *Cochleariæ* intactum reliquit. Unde apud Danos, qui Scorbutum agnoscunt pro Morbo Endemico, in frequenti est usu pro Cura Scorbuti vel solum, vel cum *Cochlearia*. Conferatur & BARTHOLINUS *Cent.4. Epist.* 14. *pag.* 67. cui jungantur *Acta Hafniensia Vol.* 3. *pag.* 123. ubi usus hujus *Trifolii* in pluribus Affectibus planè euporistus deducitur. Imprimis singulare Remedium est in Tumoribus Pedum scorbuticis, & ubi metus est Hydropis scorbutici. Ratione Salis volatilis acris convenit etiam in Malis, quæ ex Acido in primis viis oriuntur, in Malo Hypondriaco, Colica, Sanguinis cruditate, Bilis inertia, & similibus aliis cum Scorbuto complicatis: sicuti non rarum est, latentem Scorbutum, Arthridem detetiorem reddere; de quo vid. *M. A. N. C. Ann. p.* 133.

Præter *Præparata*, *Spiritum* & *Essentiam*, in *Infusis* admodùm convenienter usurpatur, sive *Vino* infundatur, & in eodem maceretur, sive *Sero Lactis* depurato, præsertim *caprillo*, usurpari potest, nunc solitariè, nunc simul cum aliis permistum.

Aqua ejus est acerrima; quæ destillata cum *Rore maiali* externè *Cosmeticum* est in Nævis Faciei, penetrando & mundificando ab excrementis, in poris per insensibilem transpirationem vel sudorem restitantibus. (*D*)

Præter hoc præsto etiam nobis est

TRIFOLIUM ARVENSE LUTEUM CORNUTUM.

TRifolium hoc dicitur *Cornutum*, quòd *Conicula* quasi habeat, in quibus *Semina* concluduntur. Passim crescit speciatim in Medicina usum nescit.

Offert se etiam nobis *Trifolium exoticum*, *Hedysarum triphyllon Canadense Cornuti*. (E)

CCCL. TRITICUM. *Triticum* Fructus, *Frumentum* omnibus cognitum, subministrat, *Semen* nempe, *Farinam* & *Furfures*.

Semen propter substantiam gummosam, temperatam oleosam, magis esculentum ast, quàm officinale, cùm potiùs *in Alimentis* soleat habere locum, quàm in *Medicamentis*; nihilominùs *Farina*, uti reliquæ Farinæ omnes usurpatur *externè* à Chirurgis in *Cataplasmatis* discutientibus, emollientibus, Dolores mitigantibus, & suppurantibus; item aspergitur Erysipelati, vel sola cum *Charta cærulea*, ubi *Farina* quidem parum facit, sed potiùs *Charta tincta* aliquid præstat, vel admiscetur aliis *Pulveribus*, qui adsperguntur in Erysipelate, cum Pulvere nimirum *Florum Sambuci*, *Creta*, *Sacchari Saturni*, *Ceruſſa*, &c.

Furfures vim habent *abstersoriam*, adeòque usurpantur in *Lotionibus* Capitum Tinea affectorum, in Achoribus, Favis & similibus Capitis Ulcusculis, in quibus Lotionibus cum aliis permiscetur.

Paratur ex *Tritico Sal volatile*, quod, utut sit Coloris albi, nihilominùs expertus ROBERTUS FLUD *in Tract. ubi de Anatomia Panis & Tritici*, refert, quòd hoc Sal album expositum Soli in vase clauso acquirat colorem hyacintheum & rubineum; quod potest occasionem dare meditandi de Colore rubineo in Massa Sanguinea.

In mentem hic venit *Artificium Panificii*, quando ex hac & aliis *Farinis* fiunt *Panes*, non tantùm pro usu & esu communi, sed etiam medicati, quibus præter vim nutritivam inest vis medicinalis: Sic v. g. fit *Panis tartarisatus*, qui est detergens, incidens, & abstergens crassam ac viscidam Pituitam in Ventriculo & Intestinis. Fit ejusmodi *Panis ex Floribus Farina*, sive sit *secalina*, sive *triticea*, & loco *Salis* additur *Tartarus albus*. Quidam faciunt *Panes solu-*

(D) Trifolium aquaticum, palustre, & fibrinum *vulgò dictum*, ex Tournefortio *novum constituit Plantæ Genus*, Menyanthes *appellatum*, *quod Flore gaudet monopetalo*, *infundibiliformi*, *&* *multifido*, *cujus pistillum abit in Testam oblongam*, *bivalvem*, *Seminibus fœtam subrotundis*: *Hujus duæ dantur species nostrates*: *una scilicet* Menyanthes palustre, latifolium & triphyllum, *quod est* Trifolium palustre, majus; *altera* Menyanthes palustre, angustifolium & triphyllum, *quod est* Trifolium fibrinum Tabern. *Est quoque &* Menyanthes Americanum Nymphææ folio, flore albo Plum. Trifolii fibrini vulgaris *Folia*, *Fabæ folia referentia*, *ac sacta lævia*, *terna longis pediculis hærent*: *Caulis inter hæc assurgit sesquipalmaris*, *lævis quoque*, *tenuis*, *viridis*, *Flores ex albo purpureos in summitate sustinens*: *hos sequitur Testa ovalis*, *Semina rufa*, *amara continens*: *Radix longa est*, *alba*, *&* *fibris ornata*. Jo. Francus Trifolii fibrini Historiam *peculiari Tractatu edidit*: *Si vera sunt*, *quæ de ejus viribus hic Author refert*, *nullus ferè erit Morbus*, *qui* Trifolio fibrino *devinci non possit*. *Usus ejus est si* Decoctum *lege Artis paratum*, *ebibatur*, *vel* Pulvis *ad* ʒj. *assumatur*. *Reverà*, *ut experientia compertum est*, Menyanthes *valet ad Morbos omnes ex obstructione ortos*. Seminis ʒj. *in pulverem redacta*, *& cum Melle exhibita specificum est adversùs Raucedinem Remedium*. Planta *integra exsiccata ad* ʒj. Pulveris *forma*, *cum Syrupo Fragariæ optima est ad Ictteritiam*, *si ter quotidie durante morbo sumatur*. Decoctum *efficacissimum est adversùs Colicam à mucilagine intestinis hærente ortam*, *quemadmodùm & adversùs Hydropem*. *Cave tamen ab illius exhibitione in Dysenteria & Hectica*, *partem enim Lymphæ dulcem & balsamicam profundat*. *Ex* Tournefortio *Planta hæc chymico subjecta magisterio*, *præter Liquores quosdam acidos*, *præbet Sal volatile concretum*, *satis Terræ*, *&* *multùm Olei*: *continet insuper Sal ammoniacum*, *sed Sulfure & partibus terrestribus involutum*. *Valet ergò ad Scorbutum*, *Podagram*, *Cachexiam*, *Hydropem*. *In Podagræ paroxysmo*, *singulis quatuor horis propinat Ægro* Decoctionis *hujus Plantæ cyathum*. *Non reticebo*, *quòd Practicus in nostra hac Urbe felicissimus*, *se* Menyanthis Decocto *ad Tertianas & Quartanas averruncandas felicissimè usum*, *dicebat*.

(E) Trifolium arvense, luteum, *quod vocat* cornutum Ettmullerus, *vel est* Trifolium arvense Tabern. *sive* pratense, luteum, capitulo breviore C. B. *& erit* Tournefortio Melilotus capsulis Reni similibus, in capitulum congestis. *Vel erit* Trifolium Siliqua cornuta, *sive* Medica flore luteo C. B. *& erit* Tournefortio Medica major, erectior, floribus luteis.

Demum quod vocat Ettmullerus Trifolium exoticum, *verè est* Hedysarum triphyllum, Canadense Cornuti, *quod* Onobrychum majorem, perennem, Canadensem, triphyllum, siliculis articulatis, asperis, triangularibus, *longa*, *ut solet verborum ambage*, *appellat* Morison Hist. Oxon. p. 2, 130.

Furfures absterguot squamolas Capitis, leniunt Dolores (in Cataplasmatis vel Saeculis.)

Triticum trimestre inservit *Amylo* conficiendo.

P R Æ P A R A T A.

1. *Aqua stillatitia*. Ex Pane in M. B.

Vires, Sistit Fluaus Alvi io Infantibus, &c.

2. *Oleum Tritici*. Parari potest destillando per descensum, ex Tritico cootuso, sed inusitatum est.

(Ad abstergeodas Maculas usurpatur.)

N. Alii eateodunt Triticum contusum super Laminam igoitam, vel torreut in Sartagine ac exprimunt.

CCCLI. TUSSILAGO.

TUssilago. { Vulgaris. *Hæc usualis.*
{ Alpina. { rotuodifolia, glabra.
{ rotundifolia, canescens.
{ folio obloogo.

Dicitur *βίχιον*, *Diosc. Cord. hist.* Ungula Caballina. *Brunsf. Trag.* Tussilago (Bechium,) *Matthiol. Fuchs. Cord. in D. Lon. Dod. Lob. Cast.* vulgaris, *Cam.* aliis Farfara, Farfarella, German. *Huff-Lottich*, *Brand-Lattich*, *Rosshub.* Gall. *Tussilage ou Pas d'Asne.*

Nascitur in amœnis ac riguis locis, crepidinesque Fluminum amat; floret Martio.

N. Dicitur & *Filius ante Patrem*, qoia Februario, & Martio Foliis nondum egressis, repente floret, Floresque fugacissimos, ultrabiduum ferè com Caule ooo perstantes, profert.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Folia, *Radix*.

Vires. *Radices*, & *Folia* virentia temperatis proxima suot (aliis refrigerant), siccata verò modicè acria & calida evadunt. Planta est Thoracica. Usos præcipuus internè in Tussi (unde & oomen habet), Orthopnœa, Vomicisque Pectoris, quibus singulis & Fumus ejus ore hiante attractus mederi creditur. (Dicitur etiam Quartanam arcere succus 9. diebus potus.) Extrinsecùs prosunt Ulceribus calidis & Inflammationibus (Folia recentia imposita;) item Folia & Flores in Vino cocto cum Mastiche, Myrrha, Lithargyrio, arceot Gangrænam Ascititicorum Cruribus eaolceratis.

P R Æ P A R A T A.

1. *Syrupus de Farfara*. E Succo Foliorum.
2. *Conserva*. E Floribus.
3. *Aqua stillatitia*. E Foliis.
4. *Loch de Farfara*.

V.

CCCLII. VALERIANA.

VAlerianæ usuales sunt { Hortensis.
{ Sylvestris. { Major.
{ Minor.

Hortensis insignitur Phu magnum, *Fuchs. Matth. Lon.* majus, *Matth. Cord hist.* verum, *Cord. in D.* Pooticum, *Tab.* Valeriana vera, Nardus agrestis, *Trag.* Valeriana major, *Lob. Cam.*

V a-

solutivos, quando scilicet in pavimeoto Furni coquunt *Medicamentum purgans*, & postmodùm Panem in illo coquunt; unde acquirat ex Furno vim purgantem & laxativam, quæ inerat Plantis Purgantibus. Ita Famulus cujusdam Rustici per accideos fuit purgatus es *Pane* decocto in Furno, in quo priùs arefecerat *Esulam*, quæ est fortissimom Purgans. Item potest fieri *Panis Solutivus* ex commistione cujusdam *Medicamenti purgantis* cum *Pasta*, ex qua fieri debet *Panis*: ita Pueris solet compooi *Pasta Panis solutiva* cum *Pulvere Rhabarbari*: de quibus videatur BARTHOLETUS *in Encyclopæd. Med.* & quidem, *Hygien. p. 2.* Sic alii faciunt *Panes medicatos ad Malum Hypochondriacum*, quatenus scilicer misceot cum Massa *Pulverem Radicis Ari*, & sic fit egregius Paois medicatus conducens in Malo Hypochondtiaco.

Inter *Præparata* est *Aqua destillata*; est etiam *Oleum* du quo dicit AUTHOR, quod soleat parari, quando imponitur *Triticum* Laminæ. Modus est hic: Multum *Tritici* imponunt Laminæ igoitæ, terunt, & per expressiooem eliciunt *Oleum*, quod laudator valdè io Impetigine taoquam egregiom Cosmeticum & Abstersivum. (*F*)

CCCLI. TUSSILAGO. *Tussilago*, Germ. *der Hufflatich*, dicitur à quibusdam *Filius ante Patrem*, quia hujus *Flos* verno tempore solet prodire *ante Folia*: usitatissimè apud Practicos & io Officinis vocatur *Farfara*, & præparata eainde c. gr. *Aqua Farfaræ*, *Syrupus de Farfara*, &c. *Ungula caballina* etiam dicitur propter figuram, qua repræsentant *Ungulam caballinam Folia*.

Virtutes quod attinet, id nominis, quòd vocetur *Tussilago*, obtinuit à *Tussi*, coi specificè mederi dicitur cuicunque, imprimis illi, quæ oritur à Mucilagine crassa, quam sistit. Plaota enim temperata est, subacris, adeòque læsioonibus partium Pectoris ioternarum dicata, in specie, ubi in Affectibus Pectoris opus est *Expectoratione*, io Tussi, Pleuriti-

cis, in Vomica Pulmouum & Empyemate, Excoriationibus à Catarrhis, & aliis Pectoris Affectibus chronicis, in quibus vi temperativa & vulneraria *Decocta Magistralia* & *Oxymelita Pectoralia* utplurimùm solet ingredi: unde *Decoctum Tussilaginis* Secretum fuit LINDANI contra Asthma.

Ad hæc in sua crasi *Succus* ejus Tartarum bolarem contioet, ut observavit LUDOVICI *Pharm. p. 757.* ratione cujus Acrimonias Contentorom Pectus lædentium absorbet & mitigat. Loco *Nicotianæ Fumum Foliorum Tussilaginis* exsiccatorum Tubulis quidam per Os attrahunt contra Phthisin, & pro sistendis Catarrhis, seu exsiccanda Lympha Bronchiorum & Pulmonum, quibus *Foliis* contusis quidam addunt *Succinum* et *Semen Anisi*, & præferunt huoc *Fumum Fumo Tabaci*; sed præferendus est *Tabacus*.

AUTHOR dicit, quòd *Folia* recentia imposita prosiot in Ulceribus calidis et Inflammationibus; et rectè: sed melius est, si contundantur, ut fiant succulenta; unde volont, quòd conveniant cootra incipientem Gangrænam. Novi Pauperculam, quæ in Ulceribus Mamillarum solis *Foliis Tussilaginis* contusis usa restaurata est.

Quod dixi de *Tussilagine cruda*, dicendum quoque est de *Essentia*, *Conserva*, *Aqua*, *Succo*, et ex *Succo Foliorum parato Syrupo*. (*G*)

V.

CCCLII. VALERIANA. *Valeriana* Germ. *Baldrian*, *octo Species*, vobis jam demonstrandæ præsto sunt.

1. *Phu majus*, quo nomine Græco *Valeriana* frequenter appellantur ex authoritate DIOSCORIDIS, cui non notum fuit Vocabulum *Valeriana*.

2. *Phu Verum*, seu *Ponticum*, seu *Valeriana hortensis ma-*

 jor,

(F) *De* Tritico, *omnibus Panem ex eo confectum comedentibus, notissima Planta, notissimoque Semine, sufficiat notasse, illud Plantæ Genus esse Flore apetalo, per fasciculos in spicam disposito, ex staminibus scilicet composito è Calyce squamoso, interdum aristato surgentibus: pistillum verò abit in Semen oblongum, hinc convexum, inde sulcatum, farinaceum, gluma obvolutum: singuli fasciculi Axi dentatæ affixi* Spicas *constituunt.*

(G) Tussilago *est Plantæ Genus Flore radiato, cujus Embryones Caule multifido comprehensi abeunt in Semina pappis instructa. Prætereà hoc proprium Tussilagini facit* Tournefortius, *quòd ejus Flores priùs, quàm Folia nascuntur.* Tussilago vulgaris C. B. *est unica usque adhuc cognita Tussilaginis species. Hæc Vere incipiente, plures è terra emittit tenues Caules, quibus singulis singuli insident Flores, antequàm Folia erumpant se explicantes, radiati, quibus Semina pappis instructa succedunt: Folia postmodùm ampla, angulosa, quasi rotunda, è Radice exsurgunt longa, subalbida, tenera humi repente.* Tussilaginis Folia *amara sunt, viscidi saporis, & parùm styptici: gustu Cinarum æmulantur, & cæruleam papyrum vix rubefaciunt. Videtur in hac Planta Sal contineri Coralliorum Sali analogum, Sulfure & multo viscido Phlegmate involutum. Folia & Flores valdè paregorica sunt, parùm aperientia, & Pectoris morbis, ab acri salsoque sero pendentibus, dicata.* Fumum *Foliorum Tussilaginis, præsertim additis Floribus Sulfuris, & Succino in pulverem redacto, ore ope Tubuli haustum mirè laudat* Boyle *adversùs Phthisim, atque alii ad Asthma. Sic parant* Decoctum *ad siccam Tussim egregium: quatuor pugillis Foliorum Tussilaginis, cum tribus ejusdem* Florum *commistis, duobus Summitatum Hyssopi, Passularum selectarum unciæ, atque Mellis optimi cochlearibus tribus, affundunt ferventis Aquæ libras decem: post brevem ebullitionem, Vas ab igne removetur,* Decoctumque *percolatum ad usum servatur.*

Valeriana hortensis, Dod Ger.C.B.1. (cui & Phu folio Olusatri Dioscoridis) Carpesium, Cast. Terdina Paracelse, Germ. grosz Baldrian, groszGarten Baldrian. Gall. Valeriane.

Sylvestris Major, C.B.4. dicitur Phu similitudine Elaphobosci, Dioscoridis Valeriana, Brunsf. Vulgaris, Trag.Cord. in D. Sylvestris, Lob.Dod.Cam.Clus.hist. Major, Tab. Phu parvum, Matth.Cast. Phu Dioscoridis, Brunsfels. Vulgare Fuchs. Tab. Phu Germanicum. Germ. Fuchs-grosse wilde Baldrian.

Minor appellatur Valeriana palustris (Sylvestris) minor, C.B. Valeriana exigua, vel 4. Trag. Valeriana minor, sylvestris, Lob. minima, Dod. Sylvestris, seu Palustris minor, Cam. Phu minus, Lon.Tab. minimum, Matthiol. Cast.Cam. (Epit.) Germ. klein Baldrian. Gall. Petite Valeriane.

Phu verum colitur nobis in Hortis: in Ponto & Creta sponte provenit, nascitorque in pratis, aliisque locis humidis: Minus, in campestribus udis: florent Majo, Junio, ac Julio.

Optima censetur Hortensis, cui succedit Minor, ac demùm Major.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix præcipuè, tum & Herba Phu veri.

Vires. Calfaciunt & siccant, attenuant, aperiunt Alexipharmacæ, Sudoriferæ, ac Diureticæ sunt. Usus præcipuus in imbecillitate Visus, Peste, Asthmate, Pleuritide, Obstructione Epatis, Lienis, Ureterum, Hernia, Ictero, & similibus. Extrinsecùs confortant Visum, Maculas Oculorum abstergunt, Cephalalgiam sedant, Menses cient, Sudorem promovent (in Balneis) exsiccant Catarrhos (Suffitu), Bubonum ac Anthracum malignitatem corrigunt, Globulos Sagittasve infixas extrahunt, Ulcera inveterata mundificant.

N. Sunt, qui Radicem pro Amuleto Febris Quotidianæ habent, eamque de Collo suspendunt.

PRÆPARATA.

1. Aqua. Ex integra Planta (Radice, Caule ac Foliis) in fine Maji.

2. Extractum. Itidem ex integra Planta, vel Radice sola paratur.

CCCLIII. VER-

jor, quæ est flore rubro, seu Theriacalis.
3. Valeriana Græca, flore albo.
4. Valeriana Græca Dodonæi, flore cæruleo.
5. Valeriana sylvestris major Dodonæi, seu Phu vulgare.
6. Valeriana sylvestris minor, seu Phu minimum.
7. Valeriana rubra Dodonæi, seu Indica flore purpureo.
8. Valeriana rubra, seu Indica flore albo.

Harum quatuor Species in Officinis debent esse usuales: prima nempe, secunda, quinta, & sexta; quæ duo posteriores non differunt in forma externa, nisi quòd illa sit major hac. Habent Odorem & vim aliqualem aromaticam, ceu Angelicam, vel etiam Levisticum.

Radices harum usitatæ sunt, & virtute alexipharmaca seu sudorifera pollent, in specie Hortensis, dum per Sudorem expellunt Malignitatem; unde in Peste & Morbis Pestilentialibus commendatur. Deinde solet etiam esse Uterina & Morbis uterinis, à Mensibus & Lochiis provenientibus solent succurrere. Singularem vim antiepilepticam ex COLUMNA adnotavit PANAROLLUS Pent.1. Obs.23. Crebriùs etiam in usu est ad roborandum Visum, adeòque singularem vim habet ophthalmicam, si scilicet Pulvis Radicis Valerianæ internè usurpetur quotidie; Vid. TABERNÆMONTANUS in Herbario p.456. ubi habet quædam de viribus hujus Valerianæ contra imbecillitatem Visus, & curiosam Historiam refert de Aurifabro, lectu & observato dignam. Es Werden alle Geschlechte des Baldrians &c. in curanda certè Visus imbecillitate mirabilem habet successum, unde meretur locus modò citatus qui videatur; hoc enim in Casu vix Simplex tale habetur inter Vegetabilia, quale est Valeriana. Euporiston est Mulomedicorum hæc Valeriana: pro conservandis Jumentorum bonis Oculis. Vim diureticam quoque habet.

Extrinsecùs observavi, quòd Folia recentia Pedibus ex Podagra tumentibus & dolentibus imposita, omni mane & vespere reiterata, soleant egregiè sistere Dolorem.

Superiùs memini aliquando, ubi de Simplicibus Veneficiis resistentibus, quòd sit primaria ex illis Valeriana: id quod intelligendum est de Sylvestri majori, seu Phu vulgari: & facultates hujus resistendi Veneficiis videre possumus in Appendice KARRICHTHERI Krater-Buchs, ubi habet quædam Medicamenta contra Veneficia, in quibus Phu hoc est Basis, seu primarium Ingrediens Remedium. Alias usus hujus Plantæ est rarus. Vidi tamen Aquam Ophthalmicam ex hac Planta sæpiùs cohobando destillatam; quæ mirè deprædicabatur, non tantùm in Ophthalmia, sed etiam Nebulis, Maculis, & Albuginibus Oculorum tollendis.

Reliquæ virtutes omnes, quas AUTHOR tribuit Valerianæ, similiter firmo & experto stant talo. (H)

VA-

(H) Valeriana est Plantæ Genus Flore monopetalo, infundibiliformi, multifido, cujus Calyx abit in Semen oblongum, ferè planum, & pappis instructum. Valerianæ species Floribus & Semine carentes, facilè dignoscuntur Radice odorata, Foliis glabris, & ad nodos Caulium geminis. Hujus Generis species multò plures sunt, quàm octo ab Ettmullero recensitæ: imò inter has quasdam recenset Plantas, quæ nil minùs, quàm Valerianæ species sunt, ut mox videbimus.

1. 2. Primo & secundo loco, duobus nominibus unam eandemque Plantam, ni fallor, Ettmullerus appellat: Phu enim majus, & Phu verum, seu Valeriana hortensis (Theriacalem vocat, quòd à quibusdam hæc in Theriacæ compositione seligatur) synonyma sunt, ut apud C. Bauhinum in Pinace videre est. Planta igitur hæc erit sanè Valeriana hortensis, Phu folio Olusatri Dioscoridis C. B. quæ vulgò Valeriana major appellatur. Caules huic bicubitales & altiores, fistulosi, geniculati, alati: Folia alia integra, alia Centaurii majoris modò profundè dissecta: Flores in umbella suaveolentes, ex albo purpurascentes: Semen cum lanugine quadam papposa avolat: Radix transversim posita, digiti crassitie, rugosa, fibrosa, candicans, sapore & odore aromatico.

3. 4. Valeriana Græca flore albo, & Valeriana Græca flore cæruleo, sunt Tournefortio Polemonii species vocanturque Polemonium vulgare, album, & Polemonium vulgare cæruleum. Dicitur enim ipsi Polemonium Plantæ Genus Flore monopetalo, rotato, cujus pistillum abit in Testam subrotundam, trifariam dehiscentem, in terna loculamenta divisam, Seminibusque fœtam oblongis. His characteribus designantur Plantæ nomine Valerianæ Græcæ appellatæ.

5. Valeriana sylvestris, major Dodonæi, seu Phu vulgare Ettmulleri, est Valeriana sylvestris, major C. B. Officinis familiarissima. Hujus Radix ex pluribus composita est fibris, albis, gustu aromaticis (Tabacum olere mihi videntur), reptatu sese propagantibus: Caules ad humanam altitudinem exsurgunt, recti, fistulosi, striati, longis internodiis intercepti: horum genicula amplexantur Folia Valerianæ hortensis, sed magis pinnata, saturatiusque virentia, nonnihil aversa parte hirsuta: Flores in umbella ex albo purpurascentes, hircum olent, atque deinde in pappos facessunt. Hujus Valerianæ folia odore carent, sed gustu pollent herbaceo, salso, amaro, & cæruleam papyrum satis rubefaciunt. Radices verò illam parùm rubefaciunt, sunt tamen amaræ, stypticæ, odore aromatico, penetrante, sed ingrato. Planta hæc Sal continet volatile, aromaticum, oleosum, sed aliqua aciditate Salis ammoniaci adhuc juncta, quo à Sale volatili oleoso artificiali differt, in hoc enim Salis ammoniaci aciditas à Sale Tartari cohibita est. Valeriana ergò sylvestris antiepileptica est, sudorifera, antihysterica, emmenagoga, atque asthmaticos & hypochondriacos sedat paroxysmos. Cl. noster Fabius Columna eruditissimam Dissertationem de hac Planta habet in suo Φυτοβασάνῳ, contenditque hanc esse Phu Dioscoridis. Vim ejus Radicis adversùs Epilepsiam his verbis commendat: Addo & hanc proprietatem, jamdiu in multis, atque memetipso expertam, ut Pulveris Radicis Plantæ hujus sponte ortæ, extirpatæ antequàm Caulem edat, Cochlearii dimidium cum Vino, Aqua, Lacte, aut alio quovis decenti Succo, & Ægroti commoditate & ætate, semel sumptum, aut bis, Epilepsia correptos liberet. Hanc exhibendam Pueris, & præsertim Infantibus, qui hoc morbo facilè laborant, quibus Lacte propinandum pulverem jussi, Amicis dono dedi: qui deinde, Divino priùs Numine Fautore glorificato, Pulvere hujus Plantæ illis restitutam sanitatem affirmarunt. Tournefortius fatetur Radicem Valerianæ sylvestris efficacissimam expertum se esse in Hysterica affectione, atque in vehementibus Asthmatis paroxysmis: si scilicet Aquæ ebullientis sesquilibra affundatur unciæ Radicum, remotoque ab igne Vase, tepentis deinde Infusi unciæ aliquot per vices ebibantur. Earundem Radicum Extractum, ad eosdem valet morbos:

CCCLIII. VERBASCUM.

Φλόμον, Candelaria, Candela Regis, Lanaria. German. Woll-kraut, Kertzen-kraut, Brenn-kraut, Himmel-Braud, Vakolden Kertzen, Konigs-Kertzen. Gall. Bouillon.

Verbascum C. B.
- Album
  - Mas
    - Latifolium luteum, C. B. 1.
    - Angustifolium pallidum, 2.
  - Fœmina
    - Flore luteo, magno, 3.
    - Flore albo, 4.
    - Lychnitis, flore albo parvo.
- Nigrum
  - Foliis Papaveris corniculati.
  - Flore ex luteo purpurascente.
- Salvifolium. Hoc singulare & rarum speciebus ac

Ex his usualiora sunt, Verbascum Mas, latifolium, luteum, cujus Vicarium est Verbascum Fœmina, flore luteo.

Prius insignitur Verbascum, *Matth. Cord. in D.* Verbascum mas, *Lob. Cast. Tab.* Verbascum candidum mas, *Lon.* Verbascum latius, *Dod.* Tapsus barbatus, *Ger.*

Posterius, Verbascum seu Candela regia, *Trag.* Verbascum nigrum, *Fuchs. Lon.* Verbascum maximum, album, fœmina, flore subpallido, *Lob.* Verbascum luteum, *Tab.* Verbascum Lychnites minus, *Ger.*

Crescunt locis arenosis: Florent Julio.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia, *Flores*, sed rarò.

Vires. Calfaciunt moderatè, ac siccant, emolliunt, discutiunt, Dolores leniunt. Usus præcipuus in Morbis Pectoris, Tussi, Expuitione sanguinolenta, Torminibus Ventris.

N. Radix Hæmorrhoidum Fluxum & Dolorem sistere dicitur (dieb. 9. vel 10. continuis assumpta.)

Extrinsecùs sunt *Flores* ac *Folia* præcipuæ æstimationis, in sopiendis Doloribus quibuscunque, & imprimis in Affectibus, ac Tumoribus Ani (Hæmorrhoidibus:) in Capillis luteo colore tingendis.

PRÆ-

VALERIANA RUBRA DODONÆI
seu
INDICA.

F*Lore purpureo* & *albo* in Hortis tantùm, tanquam Exoticum colitur, de cujus usu nihil constat. (I)

CCCLIII. VERBASCUM. *Verbasci* variæ sunt *Species*: *Album*, *Luteum*, & *Nigrum*. Usitatum tantùm est *Latifolium*, *vulgare*, *luteum*: *Mas* crescit in magnam altitudinem, & provenit ubique in locis cultis. Dicitur *Verbascum quasi Barbascum* seu *Barbara*, quòd sit Planta *Barba* instar undique lanuginosa, Germ. *Woll-Kraut*, itidem ob *Folia lanuginosa*; unde *Thapsus* quoque audit *barbatus*. Dicitur etiam *Candela Regis*, seu *Candelaria*, Germ. *die Konigs-kertze oder Blume*, uti vocant nostrates Mulierculæ, quod *Candela* instar erectæ crescat. Græcis dicitur φλόμος ab *urendo*, quòd Veteres in *Elychniis* suis hocce Verbasco usi fuerint, unde & Germanis *Brenn-kraut*.

Usus ejus *internus* est rarus: *externè* tantum *Flores* ac *Folia* pro *sæpe* blandè *anodyno*, *temperativo* & *emolliendo* crebrò adhibentur; vires enim habent sedandi Dolores quosvis partium externarum, imprimis vero, si *Verbascum* hoc cum *Chamomilla*, *Linaria*, vel *Floribus Sambuci*, usurpetur; unde est Ingrediens *Olei Anodyni Mynsichtii compositi*. Contra Tormina Ventris, sive sint Colica, sive Dysenterica, unà cum *Floribus Chamomillæ*, vel cum *Sacculis*, vel *Fomenti* forma applicati, sunt experti. Tenesmo, præprimis dysenterico, & Doloribus hæmorrhoidalibus, mirè conducunt. Prostat & in hunc usum *Suffimigium Verbasci* t paratur & exinde *Fotus*, si *Flores* vel *Planta* hæc, aut sola, aut unà cum *Floribus Chamomillæ* & *Sambuci* in *Aqua simplici*, vel *Lacte vaccino*, vel *Vino* coquantur, aut *Sacculis* inclusa pro dictis Affectibus leniendis dicto modo applicentur; sicut & FORESTUS *l. 23. Obs. 6.* refert, se expertum fuisse in quadam Muliere, in qua Dolorem Hæmorrhoidum, nullis aliis Remediis juvantibus, sedavit *Fotus* ex *Thapso barbato* seu *Verbasco* & *Semine Hyoscyami* in *Aqua* cocto, ex quo subitò cessarunt Hæmorrhoidum Vitia, & Dolor. Sæpiùs, quod notandum, vocatur *Thapsus barbatus* hæc Planta apud Authores, quàm *Verbascum*. Imprimis conveniunt, ubi Tenesmus oritur ex nimia Hypercatharsi & Dysenteria, qui est periculosus curatu: quod testatur, præter alios Practicos, *la* MONIERE *in Tract. de Dysenteria cap. 5. p.* 169. RHUMELIUS in *suis Scriptis p.* 419. valdè commendat *Fotus* ex *Sacculis Verbasci*. *Foliis Quercus* & *Anserina* coctis in *Lacte* contra Tenesmum. *Suffimentum* ex *Floribus Verbasci* expertum contra Tenesmum videbitis apud MYNSICHTIUM, quòd potiùs ob *Terebinthinam* operatur.

Præterea quoque *Flores Verbasci* in *Clysmatis anodynis*, in Dysenteria & Tenesmo dysenterico usitatis, adhibentur propter Succum mucilaginosum; Mucilaginem enim suggerunt suaviter temperantem ac lenientem: cujus *Clysteris* Formulam in tali casu elegantem & valdè expertam videbitis in SENNERTO *l. 3. Prax. cap. de Tenesmo p.* 415. Præter vim in Cura Tenesmi, post *Linariam* certè primatum obtinent in Hæmorrhoidibus cæcis ardentibus, vel in quibuscunque Hæmorrhoidum & Ani Affectibus: sic v. gr. nimium Fluxum Hæmorrhoidum specificè compescunt *Flores Verbasci* in *Aqua Ferrariorum*, vel *Vino* adstringente decocti, & instar *Fotus* Ano applicati: Vid. *Praxis* SENNERTI *P. 3. cap. de Hæmorrhoid.* uti etiam *Praxis* RIVERII. Ad Hæmorrhoides cæcas, earumque Dolores, egregium est Experimentum MYNSICHTII, quod habet *in Armamentario pag.* 133. Ubi parat *Pulverem* ex *Verbasco* calcinato, permistum cum *Rhabarbaro*, qui impositus Hæmorrhoidibus cæcis, earum Dolores ac Tumores brevi curat. Propterea ne *Aloe* Hæmorrhoidibus noceat, sunt, qui eandem cum *Succo Verbasci*, aut hujus loco *Violarum* temperare solent. STARICIUS *im Helden-Schatze*, ceu Experimentum expertissimum in Contusione Tendinum & Nervorum, commendat & applicandum suadet *Succum Verbasci* cum *Foliis* contritis, quæ imposita huic Malo optimè prosunt, Dolorem sistendo, & Tumorem discutiendo. Eæ imprimis Mulieres, quæ gratam Flavedinem suis conciliare volunt Capillis, solent *Flores Verbasci* immittere *Lixivio*, quo se pectendo & irrigando Capillos, similem flavi Coloris gratiam illis inducere satagunt. *Verbascum* ergò pro usibus modò dictis colligendum est in Plenilunio Junii, aut Julii, antequàm *Flores* decesserint, tunc enim Tempus balsamicum, ubi maxima pollent virtute.

Radix Verbasci dicitur etiam *Radix* ῥευματικὴ, à *Rheumate*, seu *Catharro*, quia instar *Amuleti* appensa specificè prodest ad Affectus Catarrhales præservandos & curandos, quam *vim amuleticam*, applicandi rationem, & operandi modum videbitis in HARTMANNI *Praxi Chymiatr. c.* 21. §. 5. In genere solet adhiberi ad Affectus Ani, in quibus fusus est TABERNÆMONTANUS, qui videatur.

Porrò & rectè *Oleum Florum Verbasci per infusionem* paratur, quod vel solum, vel mistum cum *Oleo Scarabæorum*, Dolores ac Tumores Hæmorrhoidum egregiè lenit ac mitigat; pòst *Lini* enim *Oleum* nullum est melius.

Oleum Verbasci, quod ex *Floribus per deliquium* in Sole parandum monstrat AUTHOR ex MATTHIOLO. Præparationem videre potestis in SENNERTO, ubi tractat *de Arthritide p.* 34. & 37. Nempe

♃. Flor.

bos: exhibetur ad ℨj. cum gr. j. Laudani opiati: vel Laudanum cum ʒß. Pulveris Radicum commisceatur.

6. Valeriana sylvestris minor, seu Phu minimum, *erit* Valeriana palustris, minor C.B. *seu* Valeriana minor, pratensis, vel aquatica J. B. & Valeriana minima Dodonæi.

7.8. *Hic sanè* Ettmullerus *confundit* Valerianam rubram Dodonæi *cum* Valeriana Indica: & *rursùs* Valerianam Indicam *duplicem facit*, flore albo & flore purpureo: *falsò utrumque*. Valeriana rubra Dodonæi & C. Bauhini, est latifolia J. Bauhini, *cujus descriptionem digitali nititur Radice* (*multò majorem videmus, saxosa loca, & Urbis mœnia in nostro Horto, sua importuno reptatu perrampentem*), *lignosa & ferè sapore Valerianæ hortensis: Caules ex ea surgunt cubitales & majores, teretes, læves, cæsii, fistulosi, ad quorum genicula Folia bina adversa Caulem amplexantia, atque in acumen desinentia, pinguia, glauca, sapore subacri: Flores in muscariis conferti, amæni, purpurascentes, corniculo velati calcari donati: Semina Valerianæ papposa. De* Valeriana Indica *mox*.

(I) Valeriana Indica, *quam vocat hic* Ettmullerus *valdè diversa est à* Valeriana rubra Dodonæi, *quam modò descripsimus: imò* Valeriana Indica flore purpureo & flore albo, *una eademque Planta est*, *quam* Valerianam peregrinam, purpuream, albamve C. Bauhinus *appellat*. Tournefortius *verò inter* Valerianellas (*Plantæ Genus à* Valeriana *diversum*) *connumerat*, *vocatque cum* Morison Valerianellam Cornucopioidem, flore galeato.

P R Æ P A R A T A.

1. *Aqua stillatitia.* Ex Floribus.
2. *Oleum.* Ex infusione iterata Florum in Oleo Olivarum.

N. Matthiolus. Oleum parat ex Floribus solis, quibus vitrum repletum beneque obturatum exponit Soli, qua ratione Flores aliquatenus liquescunt.

CCCLIV. V E R B E N A.

PEristereum, Verbenaca, Verbena. Arab. *Bintran, Albea*, &c. Germ. *Eisenkraut, Eisenreich, Eisenbart, Dauben-Kraut.* Gall. De la Verveine.

Verbena. (1. Communis. *Hæc usualis.*
(2. Tenuifolia, Verbenaca supina, *Tab.*
(3. Fœmina. *Vid.* Erysimon.

Dicitur Verbena, *Lon.* recta, *Trag.* mascula, *Brunfelf.* communis, & sacra recta, *Lob.* Verbenaca, *Matthiol. Cast.* supina (& fœmina) *Fuchs. Cord. in D.* recta, *Dod. Tab.* fœmina, *Cam.* vulgaris, *Clus. hist.* al. Columbaris. Verbenaca communis, cœruleo flore *C. B. 1.*

Crescit passim juxta muros & vias. Floret Julio, ac Augusto.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Herba seu *Folia.*

Vires. Calfacit & siccat, saporis amari, adstringit, Cephalica ac Vulneraria est. Usus præcipuus in Dolore, aliisque Affectibus Capitis (à frigidis Humoribus), in Affectibus Oculorum & Pectoris, in Tussi inveterata, in Obstructione Epatis ac Lienis, Ictero, Torminibus Ventris, Dysenteria, imprimis atterit ac expellit Calculum, Libidinem coercet, Febrim Tertianam fugat, Arthritidem mitigat, Vulnera sanat, Partum facilitat. Extrinsecùs in Cephalalgia, Odontalgia, Alopecia, Melancholia, in Oculorum lippitudine, imbecillitate, rubore, in Angina, in Raucedine (Collo circumplasmatizata), in Tumore Glandularum, in Faucibus (Gargarismate), in Dolore Lienis (cum Axungia Porci,) ac podagrico mitigando: in Vulneribus adstringendis ac putridis abstergendis, in Procidentia Ani, in Mariscis, &c.

N. 1. Sunt, qui Febrim Tertianam ac Quartanam Succo, & peculiari modo ea curant. Nimirum in Tertiana recipiunt geniculum tertium (à terra), idque sursum decerptum propinant: in Quartana quartum.

N. 2. *Amuletice* Strumam Verbena curari, sunt qui statuunt. Modum *Marcellus Empiricus* edocet. Radicem transversim in partes duas jubet dividere, inferiorem suspendere de Collo; superiorem in Fumo. Sic arescente parte superiore & Strumam arescere ait. N. Quòd si utraque pars postmodùm in Fluentem conjiciatur, Malum recrudescere idem asserit.

N. 3. In Dolore Capitis sedando quantum valeat si de Collo

♃. *Flor. Verbasc. contus.*

Indantur vitro, claudendo & Soli exponendo, atque ita intra duorum mensium spatium Liquor habetur: pòst in Furno Vitrum massæ Panis inclusum coquatur pro singulari Anodyno in quibuscunque Doloribus, speciatim Doloribus nimiis Arthriticis, in quibus Liquor hic oleosus digestus est euporiston.

De hoc *Liquore Florum Verbasci* dicit STOECKERUS *in Praxi*, quòd sit Ars mirabilis & expertissima in Dolore podagrico & Dentium. Vidi inquit, & feci hunc Liquorem. Similiter *ex Floribus Sambuci* talis *Liquor* elicitur, optimum euporiston in Erysipelate.

Superiùs dixi, quòd *Verbascum* Hæmorrhoides retardet, & Dolores compescat: propterea quibusdam in usu est, quòd *Aloen* pro usu interno cum hoc *Succo* imprægnant & imbibunt, & faciunt *Aloen verbascatam*, ut impediatur Excretio, Dolor & Tumor Hæmorrhoidum. (K)

CCCLIV. VERBENA. Hæc *Verbena*, item *Verbenaca*, Germanis *das Eisen-Kraut* dicitur, propter *Florem rubiginosum & obscuram*: Græcis ἱερὰ βοτάνη, *Planta sacra*, eo quòd olim in Idolorum Sacrificiis, eorumque Aris coronandis, ceu Planta sacra adhibita fuerit, imprimis apud Romanos; quod & videatur MAJOR *in Tractatu* seu *Inventis novis*, ubi *de Inanctione verticis*, item T E R E N T I U S *Comœd.* 5. Sed hæc nihil ad nos.

Considerabimus potiùs virtutes Medicas, & quidem AUTHOR dicit, quòd Partum facilitet; quod ego non credo, quoniam Abortum præcavet. STROBELBERGERUS *de Febribus*, *Radices Verbenæ* cum *Carduo benedicto* & *Asaro* in *Vino* coctas commendat ad Febres Intermittentes. Aliàs *usus* ejus *internus* est rarus: *exteriùs* tamen admodùm laudatur pro *usu cephalico*, præsertim contra Cephalalgiam imprimis chronicam, & quæ extra Febres contumacissimè affligere solet, in qua mirè à pluribus commendatur, speciatim propter Observationem curiosam FORESTI, quam habet *l. 9. Obs.* 52. (quem locum etiam allegat AUTHOR) ubi constat, horrendam & desperatam Cephalalgiam *Planta* hac recenti contusa, recèns in *Sacculo Amaleti* loco de Collo suspensa, Incantamenti instar fuisse penitus sublatam: de qua *vi amuletica* in Dolore Capitis vid. H A R T M A N N U S *in Pr. Chymiatr. l.* 2. *c.* 1. §. 13. Ex hoc tempore semper specificè fuit commendata in Affectibus Capitis. *Planta* autem recens sive sola, sive cum *Radice Rhodia*, *de qua superius*, vel etiam *Pulvere Zedoariæ*, in formam *Cataplasmatis* contusa tantùm Capiti dolenti circumligatur: quod etiam facit *Decoctum* ejus, vel solùm, vel cum *Chamemilla*. Interdum solent fieri *Emulsiones* ex *Semine Papaveris*, *Nucleis Persicorum* & similibus, pro externo usu, cum aliquo *Liquore*, instar *Epithematis*, Fronti & Temporibus applicandæ in Dolore Capitis: loco cujus *Liquoris* optimè potest addi *Decoctum Radicis Rhodiæ* vel *Verbenæ*, & sic fiunt *Emulsiones* magis appropriatæ ad compescendos Capitis Dolores Contra Incantationes quoque aliàs laudari solet. Plura videbitis apud AUTHOREM, quæ habet *de virtute Verbenæ.*

Porrò *Pulvis* hujus *Plantæ* cum *Pulvere Radicis Rhodiæ* mixtus in Cephalalgia quoque adhibetur.

Sunt nonnulli, qui ceu Experimentum, empiricum tamen, laudant *Succum Verbenæ* cum *Vino* ante paroxysmum Intermittentium assumptum; cùm tamen meliora prostent, hæc missa facio.

Ex *Succo* ejus expresso & inspissato fit *Extractum*, quod cum *Hyoscyamo*, vel *Oleo* in *Linimenti* formam redactum, Temporibus in Cephalalgia applicatur. B. D. MICHAELIS *Succum Verbenæ* nonnihil inspissabat, ejusque ℥j. *Olei Semin. Hyoscyami expressi*, vel *Olei Seminis Papav. expressi* ʒß. addendo, faciebat *Unguentum*, quod Fronti & Temporibus illinebat in Doloribus Capitis scorbuticis gravioribus.

Aqua destillata à nostratibus Muliereulis frequenter propinatur Mulieribus Gravidis ad præcavendum Abortum, in quo est egregia: imprimis si cum ista misceatur præparatus

Suc-

(K) Verbascum (*quod* Barbascum *quidam dici volunt, à canitie seu* barba *pubescente, qua* Folia Verbasci vulgaris *obduci solent) est Plantæ Genus Flore monopetalo, rotato, cujus pistillum abit in Testam ovato acuminatam, in duo loculamenta divisam, Seminibus fœtam exiguis, placentæ affixis.* Verbascum vulgare *est* Verbascum mas, latifolium, luteum C. B. *Hoc ad tres cubitos & altiùs crescit, ex Radice alba, lignosa, satis crassa: Caulis crassus item multis alis brachiatus, lanuginosus: Folia Enulæ, lata, longa, mollia, incana lanugine pubescentia, pro ætate variantia:* Flores *in longo thyrso, lutei, odore obscuro, non ingrato: Semen in Capsulis papaverino suppar.* Folia Verbasci *vulgaris gustu pollent herbaceo, parùm salso, & styptico: olent Sambucum, & cœruleam papyrum satis rubefaciunt; Flores autem adhuc magis, qui styptici item sunt, sed dulces. Videtur Sal hujus Plantæ ad Salis Coralliorum naturam accedere: sed Verbasci Sal multum Acidi continet, & parum Salis ammoniaci, sed cum maxima Sulfuris & Terræ copia conjunctum est. Hinc Planta hæc valdè anodyna est, & vulneraria, ejusque* Decoctum *Colicis, Dysentericis, & Diarrhœa correptis propinatur. Ad Tenesmum & Hæmorrhoides valet Verbascum in* Lacte vaccino *coctum, si bis quotidie hoc ad cyathum potetur, si ex eo* Clysteres *parentur, atque Anus abluatur: quidam addunt Quercus, & Argentinæ Folia.* Verbasci Succus *sequenti modo paratus, valet ad Podagram, & Inflammationem Hæmorrhoidum: Folia &* Flores *Verbasci contusa, trium mensium spatio digestione putrescant in ligneis labris gypsatis & exactè coopertis: dein Succus colligatur, atque ex Fæcibus exprimatur, vasis vitreis servandus. Ex* Trago *&* Matthiolo Aqua destillata *ex Floribus Verbasci summè valet ad Ambusta, Podagram, Erysipelas, aliaque Cutis pathemata.* Cataplasma, *ex Foliis Verbasci, & Porri, Ovi albumine, & Mica Panis malaxatis, furentium Hæmorrhoidum dolorem sedat,*

in suspendatur, videre licet apud *Forestum lib. 9. Observ. 52.*

P R Æ P A R A T A.

1. *Aqua stillatitia.* Ex Herba cum Floribus Æstate collectis.

2. Est & *Unguentum de Verbena*, aliàs *Unguentum Jenis* dictum. Vide August.

CCCLV, V E R M I C U L A R I S.

SEdum minimum, *Tab. 3. Fuchs.* Sedum minus 3. & Vermicularis, *Trag. Lob. 3. Matt. Cast.* Sempervivum minimum, Illecebra, 1. Sempervivum, 3. *Dod.* ἀείζωον, 3. Dioscoridis, ἀείζωον acre, *Cord. hist.* Portulaca 3. *Brunsf.* Vermicularia sive Iucebra, *Ger.* Germ. *Maur-Pfeffer*, *klein Hauszwurtz.* Gall. *Joubarbe petite.*

Crescit in muris, locisque arenosis. Floret maximè æstate integra.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Folia cum *Floribus.*

Vires. Calfacit & siccat validè, saporis acerrimi, Bilem per vomitum insigniter educit. Unde Usus præcipuus in Febribus. Extrinsecùs in laxitate Dentium (quorum Signaturam refert) ac Putredine Gingivarum scorbutica (Gargarismate), rubificat, Vesicatoria est, Strumas discutit.

N. Sunt, qui pro Amuleto febrili 9. diebus noctibusque de Collo suspendunt,

CCCLVI. VE-

Satras è Cancris fluviatilibus: vel etiam, si ipse *Pulvis Cancrorum fluviatilium* in illa *Aqua* assumatur; *Aqua* enim sola, sicuti etiam soli *Cancri*, sunt *Specificum* ad præcavendum Abortum. Externè solet applicari in *Epithemate* Capiti contra Cephalalgiam. (*L*)

CCCLV. VERMICULARIS. *Vermicularis* seu *Sedum minimum*, item *Sedum vermiculare*, aliàs etiam *Illecebra*, Planta est è *Sedis* planè singularis. Cum enim alias *Seda* communiter *vim* habeant *refrigerandi* ac *humectandi*, hoc econtrà *Succo* gaudet acerrimo, ac valdè *calefacit*. Crescit in Muris, Parietibus, & locis saxosis ac arenosis per totam æstatem.

Saporis est acerrimi, penetrantis & acrioris longè, quàm *Persicaria*, *Piperitis*, *Armoracia*, &c. unde & German. *Maurpfeffer*, ob Acrimoniam suam volatilem salinam, vocatur, & simillima est illis, quæ est in *Plantis Antiscorbuticis*; undè internè cum aliis *Antiscorbuticis*, tanquam singulare & maximè expertum Remedium, in Cura Scorbuti & Mali Hypochondriaci adhibetur; ita ut in Scorbuto curando D. MICHAELIS nunquam potuerit satis commendare: in quo ipso, uti etiam aliis Affectibus, quantum valeat, conf. *M. A. N. C. Ann. 6. pag.* 49. Alii in Febribus Scorbuticis chronicis recipiunt *Plantulam* hanc, & cum *Aceto Vini* contundunt pro exprimendo *Succo*, quem usurpant ante Paroxysmum: ita ut aliquando succedat Vomitus, quo facto liberantur à Febri: hoc modo quidam, qui per undecim Septimanas, quidam, qui per sex cum illa conflictaruot, curati sunt. In aliis non per Vomitum, sed per Sudorem & insensibilem Operationem eædem profligantur; si ergò Vomitus non sequatur, expectetur Sudor. Videatur SIMON PAULI *in Quadr. Botan. p.* 353.

Decoctum gargarisatum multùm prodest in Laxitate & Putredine Gingivarum scorbutica corrigenda. Præterea *usu amuletico*, quod AUTHOR habet, in *sacculo* Collo appenso commendatur ceu Experimentum insigne in Febribus Intermittentibus chronicis, Tertianis in specie. Vim hujus *Amuleti* vel centies à se, & suo Parente probatam fuisse retulit mihi quidam major Medicus. Ubi non absurdum videtur, si ei *Camphora* ℈j. vel ℈ij. addantur propter volatilitatem: sic Febres fugat, præmissis præmittendis; nisi tamen Scorbuti ratio simul habeatur, semper Recidivam patitur Æger. Denique *Planta* etiam hæc contusa rubificat Cutim instar *Vesicatorii*, sicque adhiberi potest instar *Vesicatorii*.

Succus Vermicularis acerrimus expressus cum *Vino*, aut *Aceto Vini* assumptus, nimia acrimonia vellicat fibras Ventriculi, sicque violentissimum excitat Vomitum, eumque non frustraneum. Unde ratione hujus Vomitus solet commendari *Succus* ante Paroxysmum Febrium Intermittentium; novi enim qui hocce *Vomitorio* Rusticum quendam à Febri Quartana, item Tertiana intermittente, quæ jam per decem Septimanas afflixerat Ægrum miserè, liberavit. Alius per sex Septimanas similiter cum eadem conflictatus, per hoc ipsum sine Vomitus sequela curatus fuit. Conf. M. A. N. C. *Ann. 4. Append. p.* 54.

Externè Succus hic cum pauco *Melle* vel aliis subactus contra Scorbutum Oris & Gingivarum est egregius, dum ratione Salis volatilis acris Aciditatem putredinosam in laxis Gingivis corrigit, & Gingivas firmat; & consolidat. (*M*)

CCCLVI. VE-

(L) Verbena *inter Plantarum Genera connumeratur, quæ Flore quidem labiato sunt, labioque superiori surrecto; verùm à congeneribus distinguitur, quòd ejus Flos primo aspectu quadripartitus videatur. Præterea Verbenæ Flores spicatim, non verticillatim, nascuntur, quandoque & in capitulum disponantur.* Verbena communis, cœruleo flore C.B. *è Radice fibrosa Caules plures cubitales emittit, quadratos subhirsutos. Folia ferè opposita, incisura quodammodò foliorum Quercus, oblonga, hirsuta, colore saturatiore superiùs, quàm inferiùs virescunt: Flores in thyrsulis exiguos ex pallido purpurascentes, quinquepartitos vocat* J. Bauhinus, *fortè ex incisura labii superioris, quod bifidum est. Chymica hujus Plantæ Analysi plures habemus Liquores acidos, multum Olei, sat Salis volatilis concreti, & Terræ: conjicere hinc est, in ea contineri Sal ammoniacum multo Sulfure mistum.* Verbena *vulneraria est, detergens, aperiens, febrifuga. Ad Cachexiam valet* Vinum, *cui per noctem infusa ea fit.* Cæsalpinus Pulverem *ad Hydropem commendat.* Decoctum *Foliorum ad modum Thé epotum, levat Hystericas, & Hypochondriaces:* Aqua destillata, *vel* Succus depuratus *Oculos abstergit, Visumque acuit.* Cataplasma *ex Foliis Verbenæ cum Farina secalina, & albumine Ovi contusis, valdè resolvens est. Succus, & Oleum in quo Plantæ summitates infusæ fuerint, sanant Vulnera.*

(M) Vermicularis *est quidem* Sedi *species, sed non est* Sedum minimum, *ut ait hic* Schrœderus *&* Ettmullerus: *est potiùs, ut priùs monuimus,* Sedum minus, teretifolium, album C.B. *h. e.* Vermicularis, Crassula minor Officinarum, *&* Illecebra major Lobelii. *Hæc Planta* Vermicularis *nomen adepta est, quòd Folia Casei putrescentis* Vermibus *sint simillima, ut ait* J. Bauhinus. *Eam exactè describit* Tournefortius Hist. des Plant. 146. *atque illius Caules octo vel novem pollicum altitudinem æquare: Folia septem vel octo lineas longa, cylindrica, obtusa, succo subacido turgida, ac satis inter se dissita: Flores in fasciculos colliguntur pentapetali, albi, exigui, albis staminibus, apicibus tamen purpureis, ornati, pediculi autem illos sustinentes ad Caudæ Scorpionis modum convolvuntur: Pistillum abit in quinque Capsulas membranosas, albidas, quæ secundùm longitudinem dehiscentes Semina minutissima & rufescentia ostendunt. Est tamen &* Sedum minus teretifolium, alterum C.B. *cujus Caules breviores sunt, quàm speciei præcedentis, Folia item breviora, sed confertiora, succo item subacido turgentia: Flores tamen haud ita conferti, etsi pediculi ad caudæ Scorpionis morem similiter convolvantur: quinque quoque gaudent petalis, albis supernè, infernè verò ex viridi purpurascentibus: Fructus demum ut in præcedenti.*

In his Vermicularis, *seu* Sedi *speciebus, nullam se percepisse acrimoniam fatetur* J. Bauhinus: Tournefortius *subacidum in Foliis saporem notavit, quemadmodùm & nos. Quum ergò* Schrœderus, *&* Ettmullerus *summam in* Vermiculari *acrimoniam asserant longè majorem quàm in* Piperitide & Armoracia, *ita ut illam inter fortiora Antiscorbutica connumerent; sanè dicendum erit, illos non de hac* Sedi *specie verba facere, sed forsasse intellexisse* Sedum parvum, acre, flore luteo J. B. *quod nomine* Vermicularis (*ut* Tragus *pinxit, notante* J. Bauhino) *sed falsò, appellavere. Hoc obvium in muris est, capillaribus radicularum fibris appensum: hinc Ramuli plurimi, vix palmares oriuntur, Foliis exiguis, densitate cum longitudine ferè pari: Flores in extremis ramulis, plures, lutei, pentapetali, apicibus luteis. Hoc idem est ac* J. Bauhino Sempervivum Dioscoridis tertium, *cui vim excalfactoriam, acrem, & exulcerantem tribuit: foris enim admodum rubificat, vesicas excitat, ac tandem exulcerat. Putat ergò* Tournefortius, *partem acidam Salis naturalis Terræ insedisse in texturam hujus Plantæ Sal quoddam corrosivum, ad Spiritus* Nitri *naturam accedens, sed Sulfure involutum & veluti edulcoratum.*

CCCLVI. VERONICA.

GErm. *Ehren-Preisz*, *Brundtheil*. Gall. *De la Veronique*.

Veronica est C. B.
- Mas
  - 1. Erecta.
  - 2. Supina & vulgatissima. *Hæc usualis*.
- Spicata
  - latifolia.
  - angustifolia.
  - minor.
- Fœmina seu pratensis, Serpillifolia.

Insignitur Teucrium, *Trag.* Veronica, *Tab.* Veronica mas, *Fuchs. Lon.* Veronica mas serpens, *Dod.* Veronica vera & major, *Lob.* (cui & major, Septentrionalium,) *Cam. Ger.* Veronica vulgaris supina, *Clus. hist.*

Crescit in dumetis. Floret Junio, Floribusque est sub cœruleis, rariùs candidis.

Eligenda quæ circa Quercuum radices nascitur.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia, Flores.

Vires. Calfacit & siccat, saporis amari & adstringentis, incidit, Vulneraria insignis ac sudorifera est. Usus præcipuus in Erosione ac Obstructione Pulmonum, Lienis, hinc & imprimis in Colica, Phthisi, Scabie, Prurita, Peste, Vulneribus, &c. Extrinsecùs famosissima est in Vulneribus abstergendis, adstringendis, in duritie Lienis, in Colica (Clysmate)

PRÆPARATA.

1. *Conserva.* Ex Summitatibus.
2. *Aqua stillatitia.* Ex Herba cùm incipit florere.
3. *Aqua* cum Vino destillata.
4. *Syrupus.* Ex Succo & Saccharo.
5. *Sal.* Ex Cinere.
6. *Rob.* Pro Hæmoptoicis. V. D. Aug.

CCCLVII. VI-

CCCLVI. VERONICA, *Veronica* Germanis vocatur *der Ehren-Preis*, tanquam Planta & *gloria* & *honore* digna. Variæ hujus sunt species, quas inter usurpatur communissimè, quæ habet *Florem* vel *purpuream* vel *cæruleum*, & sic porrò, & cum *Teucrio* & *Chamedry* facilè confundi solet. Ipsa Planta nota satis est, eujus *Folia & Flores* sunt in usu.

Simplex est *amarum*, *adstringens*, sed simul *abstergens* speciatim egregiè *Vulneraria* est, & imprimis Pulmonum nocumentis tam Exulcerationi, quàm Vulnerationi, conducit, ex quo usu vocatur etiam Germanicè *Grund-Heyl*. Vulnera enim & ulcera ex fundamento fovet, purificat, & consolidat. Præterea est simul *Diuretica* elegans, ac nonnihil *Sudorifera* existit. Diureticam, & hinc Calculi curativam vim videbitis *in M. A. N. C. Ann. 1. Obs. 107. p. 245.* Sed præ cæteris usibus Pectori, Pulmonum obstructioni, ejusque læsionibus confert. Certum est, eam Mucum viscidum & crassum, ramos Asperæ Arteriæ obsidentem, attenuare, & si quid in Pectore est læsum, vi vulneraria egregiè id corrigere; hinc in omnibus ferè *Potionibus Pectoralibus & Vulnerariis* adhibetur cum fructu. Et ut in Praxi *Nephritica & Thoracica* egregiè solent conspirare; ita etiam hæc Planta non tantùm in Pectoris vitiis, sed etiam in Renum Malis, ut in Renibus à Sero acri corrosivo plùs minùs exesis, & à Calculo exulceratis, in Urinæ suppressione, &c. egregia præstat. Contra Exulcerationes Viscerum incipientes, imprimis Pulmonum, in Pleuritide, propinatur satis frequenter. Deinde in Affectibus Lienis commendatur à quamplurimis *Veronica*, ceu singularis Planta in corrigenda duritie, orta ex infarctu Vasorum. CRATO, *trium Imperatorum Archiater*, per Experientiam specificè laudat eam in Colica, sive internè sub *Potus* aut *Decocti* forma assumatur, sive *Clysteribus* incoquatur: & ita applicetur. Denique observatum quoque est, Tyrolenses, utpote Bronchocele, non verò Strumis (nam differunt hæc) laborantes, non se tantùm, verùm etiam Porcos suos eodem Morbo laborantes & obnoxios, *Decocto & Pulmento* hujus *Veronicæ* sanare.

Externè Vulneribus & Ulceribus curandis inservit: Ulcera enim maligna, inveterata & cacoethea mundificat & ad sanitatem perducit, teste HORSTIO *in Dispensatorio*. *Clysteribus* incocta & applicata in Colica convenit.

Aqua in Tussi chronica, & Colica est usitatissima.

Aqua spirituosa, *Spiritus*, & *Essentia* in iis, qui laborant copiosis Excrementis in Bronchiis Pulmonum, Pituita nempe crassa & viscida, multùm conducit pro adjuvanda expectoratione, ubi scilicet inanis est ejiciendi conatus, dum incidendo Phlegmata, eorum Expectorationem facilitat. (*N*) In promptu etiam est

VERONICA SPICATA, SEU ERECTA FLORE CŒRULEO.

QUæ malè & pessimo consilio ab aliis inter *Lysimachias* refertur. Conspirat *usu pectorali*, ac *vulnerario* cum *Veronica vulgari*. (O) VI-

(N) Veronica *est Plantæ Genus Flore monopetalo, rotato, cujus pistillum abit in Fructum membranaceum in duo loculamenta divisum, Seminibus fœtum modò crassioribus, modò exiguis.* Veronica mas, supina, & vulgatissima C. B. *repatrix Planta est, cui Viticulæ tenues, teretes, longæ, hirsutæ, geniculatæ: Folia bina adversa, hirsuta, serrata, Pruni foliis similia: Flores spicatim dispositi (falsò tetrapetalus esse ait* J. Bauhinus *&* Morison*), dilutè purpurascentes, cæruleis striis depicti: Semina in binis loculamentis exigua.* Veronicæ *Folia amara, & cæruleam papyrum satis rubefaciunt: hinc credere par est, Sal in illis contineri ad Sal Coralliorum accedens: verùm Veronicæ Sal Acido saturatius est; quàm Sal Coralliorum; est tamen in illo major Sulfuris copia: chymica enim Analysi elicitur ex ea Planta multum Terræ, atque Acidi, multumque Olei. Horum principiorum vi redditur Veronica sudorifera, vulneraria, detergens, diuretica, atque ad Pulmones crassa & purulenta materia infarctos liberandos aptissima.* Tragus *tanquam potens sudoriferum in Febribus Malignis exhibet uncias duas* Spiritus Veronicæ, *cum tantillo Theriacæ:* Spiritum *autem hunc parat destillatione Vini, in quo Veronica per aliquot dies infusa fuerit.* Aqua destillata *egregia est ad Pulmonum Ulcera, Calculum, atque hystericos Paroxysmos: præcipuè si in ℥iiß. hujus Aquæ infundatur ʒj. Foliorum ejusdem Plantæ, atque tantundem Corticis mediani Solani scandentis, seu Dulcamaræ.* Syrupus *&* Extractum *Veronicæ Sanguinem repurgant, atque valent ad Cutis affectus: Cutis autem ipsa abluenda eodem tempore est* Aqua Veronicæ, *in qua dissolutum sit Vitriolum. Vulgò utuntur* Decocto *Veronicæ ad modum* The. *Vide Tractatum* Jo. Francj, Veronica Theezans, *inscriptum: cum aliis vulnerariis Plantis demum Veronica jungitur* ad Jurium, Potionum, Decoctorumque *præparationem.*

Notandum autem hic est, Veronicam fœminam Fuchsii, *sive* Elatinem Dodonæi *non esse Veronicis accensendam, sed potiùs inter* Linariæ *species connumerandam (quidquid dicat* Rivinus, *qui aliquod discrimen inter Fructum hujus Plantæ & Linariæ agnoscit, referente, sed non probante* Raio*), ut facit* Tournefortius, *qui illam* Linariam segetum, Nummulariæ folio villoso *appellat. Planta hæc è Radice parva, alba, lignosa crebros per terram expandit Cauliculos, tenues, villosos: Folia quàm Veronicæ minùs acuta, rotunda ferè, mollia, lanuginosa, ex quorum alis singuli pedicelli villosi, longiusculi enascuntur, Florem sustinentes Linariæ similem, calcari donatum, cui herbido flavescentem: Semen in vasculis rotundis conclusum.* Veronicæ *hujus* fœminæ *dictæ Folia amarissima sunt, parùm styptica, odore oleosum quid referentia, nec cæruleam papyrum rubefaciunt. Unde conjicere licet illorum Sal ad Sal Terræ naturale quamproximè accedere, sed illud multo Sulfuri, partibusque terrestribus junctum esse.* Veronica fœmina *vulneraria est, paregorica, detergens, Sanguinem repurgat, ac vitæ balsamum restituit, quod in Sulfure ab acri Sale modificato consistere creditur.* Cæsalpinus *hanc Plantam adversùs Strumas & Lepram commendat. Ex* Pena *&* Lobelio *Barbitonsor Nasum Carcinomate prehensum, & Medicorum consilio jam abscindendum, hujus Plantæ usu curavit. Ad Cancrum igitur, Podagram, Lepram, Hydropem, ebibendum propinant bis in die illius* Succum *ad* ℥iij. *vel* Aquæ M. B. destillatæ ℥vj. *Parant quoque* Tincturam, *&* Extractum *ope Spiritus Vini. Sequens* Unguentum *ad Ulcera, Hæmorrhoides, Strumas, & Cutis vitia excellens est. Macerentur spatio xxiv. horarum Plantæ hujus Folia Vino albo sepulta: exprimatur Succus, & ebulliat ad tertiæ consumptionem: demum addatur Axungia ad Unguenti consistentiam.*

(O) *Et sanè haud inter* Lysimachias, *sed inter* Veronicas *hanc Plantam connumerat* Tournefortius, *vocatque* Veronicam spicatam, latifoliam. *Cubitalis, teres Caulis terna, aut plura ad nodos Folia habet, uncias duas aut tres longa, calmum lata, valdè serrata, glabra. Spica longa Floribus densè congestis constat, cæruleis: his Marsupiola (Veronicæ) Semine minuto fœta succedunt.*

CCCLVII. VICTORIALIS.

Victorialis. [Mas longa. *Hae usualis*.
[Fœmina. *Est species Gladioli*, *C.B.3.*

Appellatur Allium montanum, latifolium, maculatum, *C.B.*9. (inter Allia.) Allium Alpinum, *Tab.* (cui et Victorialis mas). Allium anguinum. *Matth.Cata.Porta*, Serpentinum, *Cast.* Ophioscordion, *Lob.* Victorialis longa, *Clus.* (cui et major). Germ. *Sieg-Wurtz.* Gall. *Du Glais, ou Glayeul.*

Crescit in Alpibus: Floret cum aliis speciebus Allii.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix erinita.

Vires. Calfacit et siccat, perinde ac Allium agreste, cui et in facultatibus aliis per omnia similis existit.

N. Plebi nostrati, Judæisque *Amuletum* est familiarissimum, quo à Spectris, Aereque infecto se tutos fore persuasi sunt.

(Appensa Radix Contracturam arcere dicitur. Podagricis Amuletum ex Victoriali Serico inclusa, venale circumtulit Agyrta.)

CCCLVIII. VINCA.

Κληματὶς δαφνοειδὴς Germ. *Singrun*, *Ingrun.* Gall. *Pervanche*, *du Lisseron.*

Clematis (1. Minor. *Hac usualis.*
Daphnoi- (2. Major.
des, *C.B.* (3. Flore pleno.

Nominatur Vinca pervinca, *Brunsf. Lob.Tab.* Pervinca, *Trag.* Clematis *Matth.Cord. in D.* Clematis Daphnoides, *Dod. Fuchs. Lob. Cam. Tab. Clus. hist.*

Solo gaudet fœcundo: Floret Aprili, Majo, viret semper. Flores cœrulei sunt, quandoque candidi, rariùs rubentes, vel subpurpurascentes.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia.

Vires. Refrigerat, siccat et adstringit. (*Dodonæo* calfacit.) siccat ampliùs. Vulneraria insignis est. Usus præcipuus in Fluxionibus Alvi, Dysenteria, Hæmorrhoidibus, Exspultione Sanguinis, Vulneribus seroso liquore manantibus. Extrinsecùs in Profluvio Mensium, Narium, in laxitate et dolore Dentium: Lac extinctum revocat.

N. Adhibetur quoque ad profligandos Morbos *Incantatione* introducto (in Lotionibus,) &c.

PRÆPARATA.

Aqua stillatitia. Ex Radice, Foliis, ac Floribus, principio Veris collectis.

CCCLIX. VIN-

VICIA.

OFfert se *Vicia multiflora*, Græcis ἄφακη, ut et *Vicia segetum*, *siliquis hirsutis*, quæ est *Viciæ* species. Differt alias *Vicia multiflora* ab *Araco*, quòd *Viciæ Semina* equidem sunt *rotunda*, sed *ad Lentis Formam compressa*; *Araci* verò *Semina simpliciter rotunda*.

Plantæ sunt sylvestres, et nondum in Officinis receptæ. Ejus tamen *vim* singularem *vulnerariam* vid. apud ZANZOVIUM *de Conservat. Valet. pag.*92. (*P*)

CCCLVII VICTORIALIS. *Victorialis* alio nomine etiam vocatur *Allium montanum*, et primâ fronte statim appareat, quòd *species* sit *Allii* et *Ceparum*, quas Plantas odore et sapore prodit; unde ad eosdem usus commendatur, ad quos reliqua *Allia*, uti dicit AUTHOR. Ergò cùm sit rara, lubentiùs et frequentiùs substituimus *in Allio vulgari*. (Q)

CCCLVIII. VINCA. *Vinca pervinca*, Germ. *Singrum*, *Ingrun*, aliàs etiam usitatiùs vocatur apud Practicos *Clematis Daphnoides*. Egregia est Planta, utut raiò præscribatur ab Authoribus. *Variæ* ejus sunt *species*: *Flore albo*, *purpureo*, et *cæruleo*. Præ cæteris convenit, quæ est *Flore cæruleo*.

Inter *Vulneraria* primaria et principaliora usurpatur in-

teroè et externè in Vulneribus et Ulceribus, in *Potionibus Vulnerariis*, in quo usu non cedit *Veronica*, nisi quòd magis adstringat: unde commendatur præ aliis *Vulnerariis* in Sputo et Mictu cruento. Interim nihilominùs solet laudari similiter ad ciendos Menses. Aliàs ejusdem naturæ, atque adeò promiscui usus et effectus est cum *Virga aurea*, *Pyrola*, *Ophioglosso*, *Lysimachia*, *Consolida*, *Saracenica*, *Nummularia*, *Geranio*, *Pilosella*, vel *Auricula Muris Authoris.*

Externè conveniens est in Vulneribus consolidandis, et Ulceribus mundificandis. AGRICOLA *in Chirurgia parva p.*905. specificè commendat hanc Vincam pervincam in Tumore et Inflammatione Uvulæ et Tonsillarum, si ejus *Decocto* crebriùs Os colluatur, dum ita dicit: *Vinca pervinca est Herba adeò exquisita in quolibet afflictione Corporis, & imprimis in Inflammatione Uvulæ & Tonsillarum, ita, ut melius Remedium non reperiatur; debet autem colligi in medio Septembris*, &c. Lac extractum revocat: Medicus enim quidam *in Manuscripto quodam* ait; quòd Planta *Cataplasmatis* forma Uberibus applicata ad proventum Lactis copiosum parandum faciat; Dorso verò applicata, Ubera omni Lacte privet.

Succus Vincæ pervincæ solet permisceri *Clysteribus* in Dysenteria, ubi opus est Consolidatione internorum Ulcusculorum in Intestinis. sicut adhiberi etiam solet ad compescendas Hæmorrhagias quarumcunque partium. (*R*)

CCCLIX. VIN-

(P) Vicia à vinciendo, *quòd capreolis vicinas Plantas* vinciat. *Plantæ Genus est Flore papilionaceo, cujus pistillum abit in Siliquam Seminibus fœtam subrotundis, aut angulatis. Præterea à congeneribus* Vicia *distinguitur Foliis binis, quasi conjugatis, costæ innascentibus, in Claviculas abeunti, Caulibusque nec alatis, nec compressis.*

Ἀφάκη, Aphaca Lobelii *diversum Genus constituit*, ex Tournefortio, *quod bina tantùm Folia ad Caulium nodos habet, ex quorum alis prodeunt Claviculæ. Unica bujus Generis species est* Aphaca Lobelii, *quæ* Vicia *est* lutea, foliis Convolvuli minoris C. B.

Vicia multiflora C. B. *est ipsissimus* Aracus Tabernæmontani: *parvum enim inter hujus Plantæ, &* Viciæ sativæ *Semen discrimen, haud facit, ut ea inter* Vicias *non sit connumeranda, quum habeat omnes necessarios* Viciæ *characteres.*

Vicia *demum* segetum, siliquis hirsutis, *de qua facit hìc mentionem* Ettmullerus, *est* Vicia segetum, cum siliquis plurimis hirsutis, *quam* Craccæ alterum genus *appellat* Dodonæus.

(Q) Victorialis longa Clusii *est* Allium montanum, latifolium, maculatum C. B. *Huic Radix est obliqua in longum Bulbum desinens, Cortice multiplici involutum, in singulos annos Bulbulis adnatis, fibrisque implicantis sibi invicem fortiter cohærentibus se propagans: Caulis cubitali, enodi, striato Flores insidunt glomeratim congesti, candidi, quibus triquetra succedunt Capitula, Seminibus rotundis pullis fœta: Folia duo vel tria, Forma foliorum Allii Ursini, vel potiùs Gentianæ majoris, sua vagina Caulem complectuntur.*

(R) Pervinca *Plantæ Genus est Flore infundibuliformi, quasi hypocrateriformi, & multifido, cujus pistillum abit in Fructum ex duabus Siliquis constantem, Semine fœtis oblongo, cylindraceo, & sulcato. Fructus hi rarò maturescunt: verùm, notante* Cæsalpino, *si* Pervinca vulgaris latifolia *seratur in Olla, quum Radices huc illuc vagari & luxuriare nequeant, alimento copioso ad pistillum delato, Fructus omninò perfecti observabuntur.* Pervincæ species *omnes facilè dignoscuntur Sarmentis longis, repentibus, & Foliis glabris, ad Laurum accedentibus. Officinalis species est* Pervinca vulgaris, latifolia, flore cœruleo T. *E Viticulis Junco crassioribus oriuntur Folia Laurina, sed minora, opposita, è pediculis pendentia: ex horum alis Flores enoriuntur cærulei, rarò in Cornicula abeuntes, ut dictum. Apud nos vulgatior est* Pervinca vulgaris, angustifolia, *seu* Clematis Daphnoides minor C. B. *quæ à præcedenti sola ferè magnitudine differre videtur, ac longè latèque Radicum reptatricium auxilio se propagat. Planta hæc amara est, & cæruleam papyrum haud mediocri rubore inficit: in ea Oleum & Terra primas habere videntur. Ejus Sal ad Alumen accedit, sed de Sale urinoso aliquantulùm particeps est: ut assimilari jure possit Alumini, cui Urina adjuncta sit, ut faciliùs crystallisetur. Analysi enim chymica, præter plures acidos Liquores, elicitur ex hac Planta multum Terræ, atque Olei, & tantillum Salis volatilis.* Pervinca *vulneraria est, adstringens, & febrifuga. Affunde ebullientis Aquæ* ℔. *vj. Foliorum Pervincæ pug. iij. paulò pòst clausum Vas remove ab igne, &* Decocti *cyathos exhibe in Sanguinis sputo, fluxu Hæmorrhoidum, Mensium, & Fluore albo Mulierum.* Folia *contusa velut turunda Naribus indita Hæmorrhagiam sistunt.* Lac *decoctioni Pervincæ mixtum valet ad Phthisim, &c.*

CCCLIX. VINCETOXICUM.

A'σκληπιὰς, *Diosc.* Hirundinaria. Germ. *Schwalben-Wurtz.* Gall. *l'Asclepias, ou Vincetoxicum, Vine poison.*

Asclepias C. B.
(1. Albo flore, & *Gerardi*. *Hac usualis.*
(2. Nigro flore.)
(3. Cretica. } *minùs usuales.*
(4. Virginea. }

Insignitur Hirundinaris, *Brunsfels. Trag. Lon.* Vincetosicum, *Matth. Dod. Cast.* Asclepias, *Fuchs. Cord. hist. Lob. Tab. Cam.*

Crescit in sylvis, locisque petrosis, atque arenosis: Floret Julio, ac Augusto.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix, rarò *Semen*.

Vires. Calfacit atque siccat moderatè, attenuat, Alexipharmaca ac Sudorifera est insignis. Usus præcipuus in Peste, aliisque venenosis Affectibus, in Obstructionibus Mensium, in Palpitatione Cordis; ac Lipothymia, in Hydrope. Semen commendatur ad Calculum. Extrinsecùs usus tam Florum, quàm Radicum ac Seminis est in Ulceribus sordidis ac malignis purificandis, ad Ictus Insectorum venenatorum, in Ulceribus Mammarum, &c.

Dosis Radicis ʒj.

PRÆPARATA.

1. *Aqua*. Ex integra Planta.
Extractum. Cum Spiritu Vini.

CCCLX. VIOLA PURPUREA.

Ex variis Violarum classibus, quæ apud Botanicos occurrunt, tres Officinis potissimùm considerandæ veniunt. *Viola purpurea Martia*, de qua hìc, *Viola lutea*, de qua in *Cheiri*, ac *Viola tricolor*, de qua in *Jacea*.

E Violis purpureis Martiis inscruntur in Officinis odoratæ, neglectis inodoris.

Insignitur Viola, *Lon.* Viola stiva, *Brunsfels.* Viola Martia odorata nigra seu purpurea, *Trag.* Viola purpurea, *Fuchs. Matth. Cast.* Viola nigra, *Dod. Cord. in D. Ger. Clus. hist.* Viola Martia purpurea, *Tab.* Viola præcos, *Lob.* Viola Martia purpurea, flore simplici, odora, *C. B. a.* aliis Violaria, Germ. *Violen-Kraut, Veil-Kraut, Braune-Violen, Mertz-Violen*. Gall. *Violette pourprée, Violier*.

Eligatur odorata.

Solo gaudet umbroso ac aspero, juxta vias, sepes & muros, &c. Floret circiter finem Martii, ac initium Aprilis.

OF-

CCCLIX. VINCETOXICUM. *Vincetoxicum* ita dictum est, quòd *Toxica*, seu *Venena vincere* soleat. Observatum enim est, *Insectula* nonnulla, *Foliis* hujus *Vincetoxici* insidentia, torpida & quasi semimortua esse facta. Græcis A'σκληπιὰς dicitur, ab Authore ejus ASCLEPIADE. Vocatur etiam *Hirundinaria*, Germ. *Schwalben Wurtzel*, quo nomine imprimis apud PARACELSUM, & Practicos venire solet. Non tamen confundenda hæc Planta cum *Chelidonio majore*. Hujus *dua* sunt *species*; *Flore nigro*, & *albo*, quas inter *Flore albo* convenit imprimis.

Radix est albicans, fibrosa: plures enim fibræ ex uno cespite prodeunt, Saporis acris amaricantis, Odore fragrante gravi, abundat Sale volatili sulphureo, & proinde planè est polychresta, & egregiè *Sudorifera*, & *Alexipharmaca*, simul etiam *Diuretica*, cujus *Decoctum* in Morbis malignis multùm valet ad ciendum Sudorem, & expellendam Malignitatem; quin & propter virtutem sudoriferam & Sanguinis purificativam à nonnullis commendatur ad Luem Veneream, in qua in *Cerevisia* vel *Aqua* decocta, & crebriùs pro *Potu* ordinario hausta, non leve affert levamen. Simile *Decoctum* cum *Vino* in specie, si quid aliud, appropriatum est, & magnorum virium Remedium Hydropis utriusque, PARACELSO *Authore*; scilicet Ascitem curat per diuresim; Anasarcam verò per sudorem. Unde etiam PARACELSUS habet *Destillatum* quoddam contra Hydropem, quod ab aliis Medicis ceu expertum valdè commendatur, ex *Tartaro*, *Hirundinaria*, *Capite mortuo Vitrioli*, & *Spiritu Vini*. *Compositio* est talis;

♃. *Tartari Vini rubri* ℔j.
Rad. Hirundin. ℔ß.
Colcothar, seu *Capit. mortui Vitrioli* ℥viij.
Spiritus Vini q. s. pro incorporatione.

Destilla per Alembicum.

Dosis est ℥ß mane & serò sumptum pellit Urinam, quam & fœtidam reddit. Assumi potest in *Vino Malvatico*. Continuandum est per aliquot dies noctesque: nam prima vice assumptum parùm aut nihil operatur.

Prætereà à Tyrolensium Alpium incolis pro singulari habetur in curandis Strumis, usurpando sæpiùs *Decoctum Herba & Radicis*, quas etiam in Porcis continuato usu curat. Conf. M. A. N. C. *Ann. 1. Obs. 57. pag. 155.*

Externè usurpatur ad Morsus Viperarum & Insectorum ictus, ut & in Ulceribus Mammarum, aliisque sordidis & malignis purificandis.

Extractum vel *Essentia Vincetoxici*, imprimis cum Lumbricis terrestibus composita, sæpiùs assumpta feliciter curat Hydropem, pellit enim Urinam, & movet Sudorem. Unde tam in Ascite, quàm in Anasarca multùm prodest. (S)

CCCLX. VIOLA PURPUREA *Viola*, eaque *purpurea*, alio nomine vocatur *Viola Martia*: est satis cognita, imprimis ea, quæ *Odore suavi* se commendat.

Florum horum Odor consistit in parte volatili Mercuriali, adeòque parùm in recessu habent. *Temperatissima* sunt naturæ, adeòque in Lympha, aliorumque contentorum Corporis Acrimonia, præsertim salsa, temperanda optimæ; hac ratione inter *Anodyna* referuntur. Peculiariter Pectus respiciunt & Laryngem, & conducunt in Affectibus Faucium. Laryngis, & Pectoris, ex Lympha nimis copiosa & acida aut salsa natis, v. gr. in Tussi sicca, in Catarrhis tenuibus, has partes infestantibus; item Asperitate Faucium, Pleuritide &c. corrigendis, & Ariditate Linguæ: dum enim leniunt Acrimoniam salsam *Lymphæ*, simul fluidam inspissant ac incrassant, ut citiùs sequatur Anacatharsis, seu Evacuatio per Sputum. Quamdiu enim Materia est tenuis, tamdiu frustraneus est conatus ejiciendi, & nimis difficulter evacuatur Lympha, simul ac verò adhibentur *Temperantia* Acrimoniam Limphæ & *Incrassantia*, qualia sunt *Viola*, *Jujuba*, *Sebesten*, *Succus Glycyrrhizæ* & similia, res optimè se habet. Non secus ac in viarum urinariarum Affectibus simili ex caussa, Sero nempe acriore, acidiore, aut imprimis salsiore natis, mitigandis, multi sunt usus: propter quam *vim temperativam* vulgò ad *Incrassantia* Materiæ Pectus affligentis referuntur, & hinc in promovenda Expectoratione sunt usitatissimæ. Hi *Flores* colligendi sunt matutino præsertim tempore, quando eorum virtutes & volatiliorem substantiam nec Calor Solis resolvis, nec Pluvia dissipavit; nempe dum madidi sunt adhuc & roscidi à Rore matutino. Hoc modo collecti *Flores Violarum vim* habent moderatè *laxativam*; quoniam per Alvum leniter & suaviter expurgant, & primas vias evacuant,

---

(S) Vincetoxicum Officinarum *sub Genere* Asclepiadis *meritò comprehenditur*; *characteres enim habet* Apocyni *&* Periplocæ, *Florem nempe campaniformem multifidum, capitello quinquefido munitum, cujus pistillum abit in Fructum ex duabus Vaginis conflatum, Semine fœtis papposa: sed lacte caret (quidquid dicat* Cæsalpinus*), quo Asclepias ab illis differt.* Asclepias *igitur* albo flore C. B. *est* Vincetosicum vulgare. *Ex hujus Radice fibrosa, alba lenti surgunt Caules, cubitales & altiores, hirsuti: ad horum genicula bina semper Folia, forma hederaceorum, sed longiora, rugosiora: ex alis pediculi prodeuntes, atque in pedicellos divisi, Flores sustinent albicantes, sessili pistillo (capitello) ornati: hi demum abeunt in Cornicula, sescunciam aut ampliùs longa, Semen tomento involutum continentia.* Vincetoxici *Radices amaræ sunt, acres, cæruleam papyrum parùm rubefaciunt: Folia subsalsum præseferunt saporem, & papyrum eandem rubro vix inficiunt colore. Hinc conjicere datur, Sal hujus Plantæ analogum esse* Oxysali diaphoretico Salæ, *quod Sal fixum est, Acido magis saturatum; sed in Vincetoxico Sal hoc multo Sulfure & Terra est involutum: nil mirum ergò si Planta hæc sudorifera sit & detergens.* Ex Trago Vinum, *in quo* ℔ß. *ejus Radicis macerata sit, si deinde ad tertiæ consumptionem ebullierit, Sudorem validè promovet, & Hydropicos recreat. Uncia ejusdem Radicis in* ℔ß. *ebullientis Aquæ infundatur,* Infusum *deinde colatum ad tres cyathos quotidie exhibitum cum Syrupo Artemisiæ, vel Syrupo Cachectico* Charas, *Menses promovet, & Veneno rabidi Canis resistit. Plantæ Folia forma* Cataplasmatis *applicata, duros Mammarum Tumores resolvunt.*

OFFICINALIA NATIVA.

Flores, *Folia*, *Semen*.

Vires. Violaria (præcipuè *Flos*) refrigerat 1. humectat 2. (Flores exsiccati refrigerant imbecilliùs, siccantque), emollit, laxat, Cordialis est ac Pectoralis, Expectorationem promovet. Usus præcipui, ac creberrimi in Bile, præcipuè atra, mitiganda, in fervore Febrium compescendo, Doloreque Capitis inde nato, in Tussi, asperitate Gutturis, Catarrhis acribus, Pleuritide, &c.

N. 1. *Flores* Alvum leniter subducunt. Extrinsecùs adhibetur *Herba* crebrò in Lotionibus, Cataplasmatibus, Clysteribus, & similibus.

Seminis usus rarus est, isque in Obstructione Renum, ubi Emulsioni potissimùm inservit, de qua nota, quòd plerumque Vomitum ac Secessum moveat.

Dosis ℥ß. ad ℥j.

N. Flores locum sibi vendicant inter *Flores* illos *Cordiales* famosos.

PRÆPARATA.

1. *Syrupus Violarum solutivus*. Ex multiplici Infusione Florum recentium in Aqua.

Vires. Ex viribus suprà enumeratis, maximè lenit Alvum. Dosis ℥ij. ad ℥iij.

2. *Syrupus ex Succo Violarum*. (*Syrupus Violarum* simpliciter dictus.)

3. *Syrupus Violarum compositus Mesue*. Ex Decoct. Flor. ℥j. Sem. Cydon. Malvæ, (Jujub. Sebest. an. N. xx.) in Aqu. Cucurb. ℔. v. vj.

4. *Syrupus Violatus Regius*, i. e. Julep. Violar. ex Aqu. Flor. & Saccharo.

5. *Conserva*. Ex Floribus selectis à parte herbacea (alabastris.)

6. *Acetum*. Ex infusione Florum.

7. *Oleum*. Ex Floribus infusis in Oleo Omphacino.

8. *Aqua stillatitia*. Ex Floribus.

9. E tota Herba.

10. *Tinctura*. ℞. Flores, macera in propria Aqu. leviter exprime & cola.

N. Addi hic potest Spit. Vitrioli, ut in Tinctura Rosat. ait *Gluckbradt*: verùm vereor, ne color inde mutetur, quod tamen viribus nihil derogat.

N. 2. Eleganter quoque Violarum Tinctura conficitur, si Flores Phlegmate Vitrioli. (N. pluries, 8. vel 9. super Caput mortuum cohobato) irrorentur, digerantur, ac exprimantur.

11. *Extractum*. Ex Succo, lentissimo igne inspissato.

℞. Flor. Violar. ℔ß. inde Cucurbitæ etiam sine conquassatione, affusaque Aquæ ℔j. pone in M.B. tepidum, ut coloretur: exprime ac procede ut moris: nimirum expressum Succum novis Floribus affunde, macera, exprime, inspissa.

Dosis ʒj. *Sala*.

N. 1. Gemmas integras, non rejectis alabastris (Foliis exterioribus) adhibere licet. 2. Etsi Color ultra semestre spatium non durat, nihil tamen inde viribus decedit. 3. Si ex Floribus exsiccatis idem conficere volueris, ad eundem illum modum id præstare poteris, præterquàm quòd major Aquæ copia requiratur.

12. *Trochisci*. Vide Disp.

CCCLXI. VIR-

---

cuant, uti omnia parata ex his Floribus hanc habent vim. Hæc vis laxativa non tantùm tribuitur *Violis recentibus*, à Rore madentibus, & ex his paratis Remediis; sed etiam *exsiccatis*. Refert namque in *Pharmacia Spagyrica* POTERIUS, quòd *Pulvis Violarum siccatarum* ad ʒj. exhibitus egregiè purget & laxet: vid. SENNERTUS *in Paralipomenis p.* 82. & PECHLINUS *de Purgantibus p.* 51. Præterea *cordialis vis* tribuitur *Violis*; unde numerantur inter *quatuor Flores Cordiales*: quales sunt *Flores Borraginis*, *Buglossa*, *Tunica*, & *Viola*, utut Moderni non immeritò addant *Flores Calendula*. Hinc adhibentur in Affectibus dictis Melancholicis pro corrigendo Humore melancholico, sive attemperanda nimia Aciditate: adhæc in Bile atra corrigenda & attemperanda sunt usitatæ apud Authores; sicuti etiam reliqui *Flores Cordiales*.

a. 2. 3. *Syrupus Violarum simplex*, qui ab AUTHORE *solutivus* dicitur, paratur ex *Floribus* matutino Rore adhuc madidis: hic ad aliquot uncias propinatus leniter & egregiè purgat. Præscribitur in Tussi, hinc in Asperitate Faucium & Gulæ, uti etiam in Gutturis & harum partium Inflammatione. Singulariter etiam confert in Exulceratione Renum; quod etiam facit *compositus* cum *Jujubis* & *Sebesten* potentiùs, quæ simul etiam vim habent laxativam. *Syrupum Violarum compositum* elegantem pectoralem, videbitis in M. A. N. C. *Append. pag.* 80.

5. Ex hac ratione collectis *Violis* etiam paratur *Conserva Violarum*. Pertinet huc *Conserva Violarum Timæi laxativa* non inelegans, quam hoc modo præparavit:

℞. *Succi Violarum Rore matutino adhuc madidarum recenter expressarum* ℔j.

Manna purissima q. s. ad cohibendum Succum.

Ubi *Manna* resiccata fuerit, novum *Succum* affundit, donec *Manna* nihil amplius *Succi* recipiat: hinc in Vase vitreo Soli, vel blando Calori exponitur ad aliquot dies noctesque, servaturque ad usum.

Dosis à ʒij. ad ℥ß.

Blandè abstergit, & Alvum egregiè laxat, atque in Faucium asperitate, ariditate & squalore Linguæ propter temperaturam suam magni est usus; in temperanda enim Lympha irrigante Fauces, *Florum* horum *Succus* est decantatissimus; in promovenda etiam Expectoratione pleuritica frequentissimi est usus.

Sunt, qui per fermentationem ex *Floribus Violarum* parare contendunt *Spiritum*, & hic ipse est pretiosus non minùs, quàm *Spiritus Rosarum*.

10. *Tinctura Violarum* elicitur ordinariò cum *Aqua propria ex Floribus*, de qua videatur AUTHOR, & fit *Tinctura purpurea*; sin verò huic *Tinctura purpurea* addantur aliquot guttæ *Spiritus Vitrioli* fit *rubinea*. Nam proprium est vitriolaceis Spiritibus, ut cœrulea in rubra mutent. Hæc *Tinctura* parata cum *Spiritu* aut *Phlegmate Vitrioli* est egregia in Affectibus Massæ Sanguineæ nimis calidis, seu in nimia incalescentia Sanguinis: nam Effervescentias febriles temperat & corrigit, Sitim extinguit, & Ventriculum non minùs ac Hepar egregiè corroborat. Dari potest à guttis 12. ad 20.

PETRUS JOHANN. FABER *in suo Myrothec. spagyr. lib.* 2. *s.* 11. habet *Tincturam ex Violis somniferam*, seu *anodynam*, quam videbitis *l. c.*

11. *Succus inspissatus* convenit in Tussi, Asperitate se Inflammatione Faucium, Gulæ & Gutturis, necnon ariditate Linguæ.

Quod attinet *Herbam*, quæ vocatur *Violaria*, refertur inter *Plantas emollientes*; hinc pro scopo emolliendi ordinariè adhibetur; utpote cùm usus sit admodùm frequentis in *Clysteribus* & *Cataplasmatibus*, Alvum emollientibus, & leniter subducentibus; item in *Lotionibus* Pedum, ubi opus est emollitione, vel aliquali Somni provocatione, & similibus applicandi modis.

Semen tandem sequitur, quod spirat Odorem terebinthinatum, & nobile quoque est *Catharticum*, & potentius, quàm *Flores*. Præter vim alvum laxandi, singulare est in *promovenda Urina*, quam blandè stimulat in Paroxysmis nephriticis, estque egregium *Semen Nephrocatharticum*, vel, uti dixi, quòd Urinam pellit, simulque Alvum laxat, & inter *Semina Purgantia* referri solet à nonnullis. Ex hoc *Semine* paratur *Emulsio* elegans cum aqua *Veronica* vel *Violarum* quæ certissimè desperatam Urinam suppressionem quamcunque, sive sit ex Arenulis, sive ex Mucilagine crassa Renes obstruente, sive sit ex aliis caussis, tollit: Alvumque obstructum moderatè simul solvit, unde & *Nephro-cathartica* vulgò appellatur. Confer. AUTHOR *lib.* 2. *cap.* 54. *de Emulsionibus*. Hanc *Emulsionem* in retentione Urinæ valdoperè commendat CRATO & HARTMANNUS, habuit tamen quasi *Secretum* in tali casu, sive cum, sive sine Calculo. Videre etiam possumus HENRICUM *ab Heer in Obs.* 7. qui habet Experientiam Ischuriæ ingentis obortæ ex Ebrietate, curatæ per *Emulsionem Seminis Violarum purpurearum*, factam cum *Aqua Veronica*, additis paucis guttulis *Spiritus Vitrioli*. Mulieri per 27. dies, noctesque Urina erat suppressa: tandem, irritis aliis, *Emulsionem Cratonianam* ex *Semine Violarum* præscripsi, eamque, sic, excitata tamen Epilepsia, à Suppressione Urinæ liberavi. Prodest etiam in Affectibus Nephriticis, in quorum Paroxysmi principio, quando necesse est, ut simul Alvus moderatè laxetur, *Emulsio* hæc est non conveniens. Determinari ulteriùs potest *Emulsio* cum *Semine Papaveris*, ubi magis Dolorem lenire est animus. Commodè etiam additur *Lapis Percarum* pro corrigendo Acido hostili; v. gr.

℞. *Sem. Viol. purpur.* ʒij. vel ʒiij. ad ℥ß.
& vel ex solo, vel addito *Sem. Papav. albi*, vel *Sem. Lithosperm.* (pro intendenda Diuresi) ʒj.
cum s. q. *Aqua Alkekengi*, vel *Petrosel.* fiat. *Emulsio*

CCCLXI. VIRGA AUREA.

Virga aurea *C. B.* est
(1. Major seu Doria,
(2. Latifolia serrata. *Hujus loci.*
(3. Angustifolia serrata. *Hoc & Sarracenica dicitur, de qua mox.*
(4. Angustifolia minus serrata. *Hæc Serratæ subrogari apta est.*

Secunda dicitur Virga aurea, *Cam. Epit. Ger.* Virga aurea serratis foliis, *Lob.* Virga aurea altera serrato folio, *Lob.* Virga aurea minor laciniatis foliis, *Cam.* German. *gulden-Wundkraut ein ander Heidnisch. Wundkraut ein ander Heidnisch Wundkraut.* Gall. *Verge d'or.*

Quarta dicitur Virga aurea, *Matth. Dod. Lon. Cast.* Villanovani, *Lob.* Virga aurea, foliis non serratis, *Cam. Epit.* Virga aurea major angustifolia, *Cam.* Symphytum petræum, 3. *Tab.*

Crescit Angustifolia utplurimùm in sylvis: Latifolia in collibus, agrorumque marginibus & vineis. Floret Julio & Augusto.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia, & Flores.

Vires. Utraque calfacit & siccat 2. adstringit, Vulneraria est celeberrima, intrinsecùs & extrinsecùs adhibita, necnon & Lithontriptica Diureticaque non è postremis. Confert itidem Diarrhœæ & Dysenteriæ, Sanguinis exspuitioni medetur, Mucilaginem Renum & Ureterum efficaciter abstergit, putredinem Gingivarum, Dentiumque vacillationem curat.

PRÆPARATA.

Aqua stillatitia. Ex Herba cum Floribus Julio & Augusto collecta.

CCCLXII. VIRGA AUREA, ALIAS CONSOLIDA SARRACENICA.

Solidago Sarracenica, *Trag. Fuchs. Dod. Lon. Lob.* Consolida aurea, *Tab.* Herba Doria, *Ger. icon.* Virga aurea angustifolia serrata, *C. B.* 3. Germ. *Heidnisch Wundkraut.* Gall. *Con-*

---

mulsio. Adde
Aqua Cinnam. spirituos. ℥j.
Lapill. Percar. prep. vel etiam (quibus tamen præstant)
Lapp. Cancbr. prep. ʒß. ad ℈ij.
Sacchari parum, misc.

Emulsio hæc propinata *Remedium* erit suave *diureticum* in Affectibus Partium urinariarum, blandè simul Alvum laxans, sicque duos usus simul præstans.

Denique *Succus Veronicæ*, quando inspissatum cum *Saccharo*, & huic adduntur *Semina pulverisata Violarum*, pro tali casu in forma *Electuarii* est usitatus. (T)

Præsto etiam est,

VIOLA LUNARIA MAJOR.

Viola *Lunaria Major*, *Flore purpureo & albo ex quatuor Foliis* constante, *Siliquis Majoribus* sive *latis*, Germ. *Mond-Veilchen*, ad differentiam illius oblongis & sinuatis Capsulis prædita est, ac rarò invenitur. *Semen Lunam* galeatam refert. Dicitur quoque *Sinapi Persicum* ob saporem seminis acrem.

Usus medicus nullus est. (V)

Sistit se porro in Horto Medico nostro

VIOLA MATRONALIS.

Viola *Matronalis* dicitur in specie *Hesperis Vulgaris*, *flore albo & carneo*. Dicitur autem *Viola Matronalis*, quia à *Matronis* in Hortis soleat coli.

Usum Medicum, quorum hactenus constitit, habet nullum. (X)

Ulterius se jam offert

VIOLA NOCTIS.

Viola *Noctis*, ita dicta, quoniam suaviorem *tempore nocturno*, quàm diurno, *Odorem* pre se ferre solet. Vocatur aliàs *Hesperis Syriaca*. (Y)

CCCLXI, CCCLXII. VIRGA AUREA. *Virga Aurea*, aliàs etiam ex usu *Consolida Aurea*, Germanis *Gulden-Gunsel*, *Gulden Wund-Kraut*, dicitur. Datur vel *Major*, seu *Herba Doria*, aut *Panax Chironium*, vel *Minor*, *foliis non serratis*.

Consolida Aurea vocatur ex usu, quòd præsertim illa major inter *Vulneraria* referatur, quasi scilicet *Auro* non sit redimenda ejus via vulneraria. *Folia & Flores* sunt experti in Vulneribus recentibus & inveteratis curandis, interno pariter usu atque externo, & quocunque modo Vulnera contingere solent.

Præter *vim* vulnerariam habet etiam *nephriticam*, dum conducit in Affectibus Renum & Vesicæ, sive sint Arenulæ, sive Mucilago, & hinc Obstructiones, sive Exulcerationes, in omnibus convenit, cùm simul Urinam pellat. Observetur benè, quòd *Vulneraria* sint imprimis etiam *Diuretica*, quod aliquantisper potest lucem affundere, quomodò Diuretica moveant Urinam: scilicet in suo Concreto emineat *Alcali* nonnihil salsum, cujus ratione *Mercurium præcipitatum* revivificant: hujus virtute usu interno omnia sunt Diuretica, Sanguinisque grumosi dissolutiva; item Excoriationum & Exulcerationum quarumvis, præsertim Pectoris, correctiva. Ingreditur plerumque *Emplastra Vulneraria* & Remedia Chirurgica.

Succus

(T) Viola *est Plantæ Genus Flore polypetalo, anomalo, papilionacei æmulo, caudata, cujus pistillum abit in Fructum triganum trifariam dehiscentem, Seminibusque fœtum subrotundis.* Viola Martia purpurea, flore simplici, odoreo C.B. *est Officinis Medicis familiaris: hæc ex Radicibus fibrosis Folia emittit ex rotundo oblonga, serrata, longis pediculis appensa: ex iisdem quoque Radicibus petioli surgunt, singuli Florem sustinentes ex cærulea purpurascentem, odoris suavissimi, in primis Veris muneribus recensendum: his Capitula succedunt, in tres carinas dehiscentia, Semina parvo fœta. Hujus Plantæ Radix subsalsa est, viscida, & detergens: cæruleam papyrum haud rubefacit, quemadmodùm nec Folia, quæ insipida sunt, & adhuc viscidiora; Semina tamen recentia illam parùm rubefaciunt, & quàm Radix, salsa magis sunt. Violæ succus nutritius tenax est, atque alia principia sua mucilagine irretiens, illorum vim retundit. Analysi enim chymica eliciuntur ex hac Planta plures acidi Liquores, multum Olei, satis Salis volatilis concreti, & fixi lixivialis: haud igitur mirum si Viola paregorica sit ratione sui Phlegmatis & Olei: diuretica verò & laxativa ratione aliorum principiorum. Sal Violæ aliquid habet Salis ammoniaci, admittit enim partam urinosum.* Infusum *ex* ℥ij. *Radicis paratum, purgat* [illegible]*: quidam ad* ℥iij. *exhibent, additis Salis Absynthii gr. xx. eaque futura elicitur* Tinctura. Foliorum *emolliens Usus in* Clysteribus *&* Cataplasmatibus *vulgatissimus est.* Poterius *illorum* Pulverem *ad* ʒj. *exhibebat, alvum laxaturus. Ad imitationem* Conservæ Violarum Timæi, *sex libris Succi Florum Violarum, haud à calycibus mundatorum (hi enim quemadmodùm & Semina Ventrem salvunt) dissolve leni igne Mannæ libram unam cum semisse: trajice per linteum, atque adde Spiritus Vini* ℔ijß. *Dosis Cochlear unum & alterum, mane ex sera, prout necessitas tulerit.*

(V) Viola Lunaria *dicta, sub Genere* Lunariæ *reducenda. Est autem* Lunaria *Plantæ Genus Flore cruciformi, cujus pistillum abit in* Fructum *omninò planum, septo intermedio in duo loculamenta divisum, Seminibus fœtum reniformibus, & quasi marginatis.* Viola Lunaria, major, *de qua* Ettmullerus, *est* Lunaria major, siliqua rotundiore J. B.

(X) Violæ Matronales (*quæ &* Hyemales) *dictæ sunt, reverà* Hesperidis *species.* Est Hesperis hortensis, flore purpureo C.B. *&* Hesperis hortensis, flore candido Ejusdem *sunt quoque & aliæ* Violæ Matronales *seu* Hesperides flore pleno, *odoræ, & varii coloris.*

(Y) Viola noctis, *quam* Hesperidem Syriacam *vocari ait (& quidem à* Camerario *&* J. Bauhino) Ettmullerus, *est* Hesperis peregrina, siliquis articulatis C. B. *Hujus Folia dodrantalia, palmam lata, longis nixa pediculis: Flores Hesperidis in brevibus Caulibus, colore fusco, & lurido, petalis venosis, noctu valdè odorati, interdiu odoris expertes (unde* Violæ noctis *nomen): sequuntur Siliquæ insignis longitudinis, recurvæ, Semen duplici serie continentes.*

Consolida Sarasina.

Crescit in locis montanis, sed magis udis & depressis.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia.

Vires. Adstringit, amara est, siccatque evidentissimè, Vulneraria est insignis, usu interno & externo adhiberi apta, medetur Fistulis, Ulcera maligna mundificat ac sanat.

VISCUM.

Viscum, Germ. *Mistel.* Gall. *du Visc, Glus, ou Guy.*

Hujus variæ *Species*; præ reliquis probatur *Quercinum*, de quo suprà: in usum tamen etiam veniunt *Corylinum, Pomorum, Tiliæ, Salicis*: rarum *Acaciæ* innatum, circa Nassoviam Visulæ, pondus Filiæ Matri id ferenti inæquale: (*Abjetini* mentio facta *Cap. 5. hujus Lib.*) (II)

CCCLXIII. VITIS.

Ἄμπελος οἰνοφόρος, Vitis Vinifera. Arab. *Harin*, Germ. *Wein-Stock, Wein-Reb.* Gall. *Une Vigne*,

Loca amat aprica; Floret Junio.

OF-

Succus hujus *Plantæ* expressus & *inspissatus* loco *Balsami* cujusdam *Vulnerarii* nonnullis fuit in usu. Verùm in tanto horum apparatu via adhibetur. (Z)

CCCLXIII. VITIS. *Vitis primarium* est inter omnia Simplicia *Vegetabile*, suggerit *Vinum, Acetum*, & *Tartarum*, in quibus sanè multa latent; sed de his suis locis. Hic agemus tantùm de *Planta*, de qua aliàs scripsere JACOBUS HORSTIUS *Tr. de Vite vinifera*, quod elumbe tamen Scriptum est: PHILIPPUS JACOBUS SACHSIUS à *Lobem-Heimb*, Medicus Urstislaviensis, Vir multiplicis lectionis scripsit *Ampelographiam*, in qua omnia, quæ ad *Vitem, Vinum, Tartarum*, & *Acetum* faciunt, partim ex propria Experientia, utut pauca, partim aliorum Authoritate, satis copiosè & prolixè, sed cum judicio non adeò insigni: BECHERUS verò *in Physica subterranea* optimus Author est, & omnibus commendabilis: CONRADUS KUNRAD *in Medulla destillat.* Rhapsodiam amat.

Cæterùm præsuppono de *Vite* & omnibus ejus *Productis* ex TACHENIO, quòd tota ea *Alcali* & *Acido* cum tertio *Sulphureo*, scilicet *Oleo*, combinata sint, quæ mutatis mutandis ad totum Regnum Vegetabile applicari possunt. *Acidum* in *Vino* se habet ùt Principium actum prædominans, *Alcali* ut passivum, quæ duo, accedente utriusque quasi Vinculo, *Sulphure* nempe seu *Oleo*, conjunguntur. Hæc ipsa cum *Terra* & *Aqua* omnem induunt in *Vino* tragœdiam, & plùs vel minùs, prout temperata sunt, varias induunt larvas, & quò plùs sunt exaltata, eò meliora & volatiliora dant *Producta* in *Vino*. In maturis *Uvis*, & *Musto* hæc duo sunt temperata mediante tertio, *Oleo* nempe *sulphureo*, adeòque dulcem habent saporem. In *Vino* prædominatur *Acidum Spiritu volatili* temperatum. Dominatur hoc *Acidum* magis in *Aceto*, in quo spirituosum et oleosum quasi depressum: in *Fæcibus* verò dominatur *Alcali Spiritu* copioso temperatum. In *Tartaro* æquali ferè vigore concurrunt *Alcali* et *Acidum*, utut, quoad saporem, *Acidum volatile* se magis prodat.

Quæritur igitur *de origine Acidi* tanquam Principii præponderantis? *Acidum* in *Vino* originem habet ex *Sale Aeris Hermetico* seu Naturæ universali, omnium Salium primo Ente; quod *Sal* uti vegetat omnia Semina vegetabilia, ita & Ra-

(Z) *Unico Commentario duplex* Schrœderi *Caput* Ettmullerus *prosequitur*. Virga aurea *Plantæ Genus est Flore radiato, calyce squamoso comprehenso: embryones autem abeunt in Semina papposa. Adde ex* Tournefortio *Flores longa serie in summis ramulis nascentes.* Schrœderus *hic quatuor numerat Virgæ aureæ species. Prima, quam vocat* Majorem & Doriam, *atque* Ettmullerus Panax Chironium, *est* Tournefortio Jacobæa pratensis, altissima, Limonii folio. *Secunda*, Virga aurea latifolia, serrata C. B. *est* Virgæ aureæ *species*, *eaque est*, *quam* Solidaginem Saracenicam, latifoliam, serratam *vocat* J. Bauhinus. *Tertia* Schrœdero *est* Virga aurea angustifolia, serrata C. B. *hæc tamen ad* Jacobæas *est referenda ex* Tournefortio, *vocandaque* Jacobæa Alpina, foliis longioribus serratis. *Quarta demum species est* Virga aurea angustifolia, minùs serrata C. B. *quæ ex* Tournefortio *est ipsissima* Virga aurea, vulgaris, latifolia J. Bauhini, & Virga aurea Dodonæi, *quæ Officinalis*. Schrœderus *de secunda specie* num. 361. *de tertia* num. 362. *verba facit. Nos de Officinali, h. e.* de Virga aurea latifolia J. Bauhini, *quæ est quarta à* Schrœdero *recensita species, verba facimus.*

Hujus Plantæ Radix geniculatim & obliquè incedit, fibras albicantes dimittens: Caules ex ea surgunt cubitales & altiores, recti, striati, subhirsuti: Folia tum è Radice, tum è Caulibus alternatim, longis pediculis, quandoque nullis, appensa, palmum lata, duos longa, serrata: Flores tum summis Caulibus, tum pediculis ex Foliorum alis surgentibus frequentes, lutei, in pappos evanescentes. Virga aurea *styptica est, amara, & cæruleam papyrum haud rubefacit: videtur igitur ejus Sal ad Salis Terræ naturam accedere, sed multo Oleo partibusque terrestribus mistum. Planta igitur vulneraria est, & diuretica: ejus Decocto, & Juribus illa alteratis utuntur ad Dysenteriam, omnesque Hæmorrhagias: ut & Foliis & Floribus ad modum The decoctis, ad morbos Renum, atque interna Ulcera.*

Haud prætereundum puto, esse Europæ universæ familiarissimam Plantam, sponte in sepibus & viarum marginibus, Æstate nascentem, quam etsi quidam Asterem, *quidam* Conyzam *reputent, attamen* Virgæ aureæ *speciem esse indubium est: illam autem ex America in Europam primum à Botanicis transvectam esse existimant; at levissima illius Semina pappis instructa, atque à vento hac illac translata germinasse credendum est, ut sic successivè per universam Europam (fortasse etiam & Asiam, Africamque) sensim sit propagata. Hæc est quam* Virgam auream Virginianam, annuam appellat Zanoni.

(x) Viscum *est Plantæ Genus Flore monopetalo, pelviformi, verrucis conspersoo, tanquam apicibus pulverem effundentibus, sed sterili: tener autem Fructus, à Floribus separatus, quatuor foliolis stipatur, atque abit in Baccam subrotundam, glutinis plenam, & Semine fœtam compresso & cordiformi. Est* Viscum baccis albis, & baccis rubris C. B. *Primum vulgatius Frutex est variis Arborum generibus innascens, Caulibus duris, ramosis, lignosis, exteriùs fusco, interiùs flavescente colore, ad duos pedes & ultrà assurgit: Folia bina opposita, dura, Buxi majoris folia æmulantia, sed longiora, subviridia: Flores in ramorum nodis, exigui, flavescentes terni: Baccæ item ternæ albi nascuntur, albæ, pellucidæ, Glutino, & Semine fœtæ.*

Accuratam Florum & Fructuum descriptionem, ut & universæ Plantæ historiam, habes apud Cl. Tournefortium hist. plant. 371. *Glutinum hoc* Viscum *est ad Aucupia aptissimum: Semen ut vulgò creditum, à Turdis, Palumbis, aliisque Avibus devoratum, atque cum fæcibus per alvum redditum, hinc intactum in Arborum ramis relictum, Visci fruticem ibi germinare facit, ex quo novi Glutini ad ipsorum perniciem generatio: hinc Plautinum illud* Ipsa sibi Avis mortem cacat. *Id autem incredibile putat laudatus* Tournefortius, *ut Semina ab Avibus deglutita possint illarum Ventriculi tritum eludere, atque integra eo usque servari, ut possint per alvum reddita germen creare. Potiùs (eodem notante) Aves suis pedibus vel rostro Visci maturas Baccas conterentes, atque alio transferentes, hæ suo ramis Arborum adhæsu, opportunitatem faciunt Semini, ut ex iis excussum germen edat. Vel fortè Baccæ sponte decidentes, aut Vento abreptæ, vicinis adglutinantur Arboribus, ut ibi veluti serantur Semen. Quocumque autem modo Visci Baccæ Arboribus adhæreant, credere æquum est, à Glutine quo replentur sensim emolliri Arboris corticem, quo loco adhæsus factus, ut Semen, quod jam in matura Bacca germinare cœperat, ipsum corticem pervadat, in eoque Radicula figatur, exque Arbore nutrimentum exsugat. Ni dicere velis, Gluten ipsum, etsi nobis insipidum videatur, cum Succo Arboris nutritio fermentescere, ut Corticis fibræ dissocientur, atque Seminis radicula transitum sibi paret. Id eleganti exemplo, ex Ovorum post fœcundationem Utero in Animalibus adhærescentia petito, confirmat Clarissimus Author, qui ea qua solet sedulitate Visci Radicis in Arboris ramos veluti insitionem, & accretionem prosequitur, idque clarissimè, ut suus est mos, describit.*

OFFICINALIA NATIVA.

Folia, quibus adjungi poterit *Succus (Lacryma)* ex amputatis Palmitibus exstillans, sic & *Vinum*, *Omphacium*, *Tartarus*, *Uva*, *Acini* Uvatum, *Uva passa*, *Vinacea*; quippe hæc omnia absque operatione officinali suppetunt.

Vires. *Folia* (*Pampini*) *Capreolique* refrigerant, adstringunt validè. Usos præcipuus in Dysenteria, Pica, Vomitu exspuitione Sanguinis, aliisque Hæmorrhagiis sistendis, (*Succus expressus* assumitur.) Extrinsecùs refrigerant, ac leniunt Capitis Dolores ac Æstum, conciliant Somnum in Lotionibus Pedum, ut & ipsi Capiti adhibita.

Succus ex amputatis Palmitibus exstillans. (*Aqua Vitis*, *Lacryma Vitis*). Intrinsecùs vim habere creditur atterendi & expellendi Calculum; Oculorum caligini medetur ac rubedini (Oculis instillata;) Impetigines sanat, si locus affectus Nitro anteà fricatus eo lavetur.

N. De *Vino*, *Omphacio*, *Aceto*, ac *Tartaro*, vide suis locis *infrà*.

Uva immatura (*Agresta*) refrigerant & siccant, adstringunt. Proin poterit esse usus earum in Febribus Ardentibus, excitant scilicet Appetitum, Fluxum Ventris sedant, ast Sanguinem indigestum procreant. Vide etiam *Omphacium*.

Uva matura calfaciunt & humectant 1. recenter deglutitæ, generant inflationes & cruditates Ventriculi, Diarrhœam & similia: magis tamen id faciunt adolescentes, minùs rufescentes. Exsiccatæ Uvæ Ventriculo commodiores sunt, Appetitumque excitant, Alvum laxant.

Uva passa, sunt Uvæ maturæ vi caloris exsiccatæ, sive calore Solis exsiccatio illa peracta sit, unde Passulæ dulciores resultant, sive calore Clibani, unde dulco-acidæ. Prostant *Uvarum passularum* potissimùm *genera tria*. *Passula* scilicet *maxima*, seu *Damascena*, *Zibeba* dictæ, Germ. *Zibeben*, Gall. *des Zibebes*, *ou Raisins des Damas*. 2. *Passula majores*, Germanicè *Rosinlein*, Gall. *Raisins de Vigne*, è quibus sunt, quas *Uvas Massilienses* vocant. Germanicè *blau Rosinen*, Gall. *Raisins de Marseille*. 3. *Passula minores*, seu *Corinthiaca*, Germ. *Kleine Rosinlein Corinthen*, Gall. *des petits Raisins*, *Raisins de Corinthe*.

Vires. Omnes calidæ sunt, seu temperatæ, leniunt, Alvum laxant, Acrimoniam hebetant, Ventriculo, Pulmonibus ac Epati gratæ sunt. Tussim mitigant. *Zibeba* dictæ, exemptis Acinis (Gigartis) in Aqua fontana, vel stillatitia convenienti infusæ, Potum Ægrotis exhibent sat gratum, sitique convenientem. *Acini* vim habent adstrictoriam, conveniuntque in Vomitu, Alvique fluxu, sive intrinsecùs, sive extrinsecùs adhibeantur (torrentur scilicet ac teruntur.)

Vinacea, id est, Exuviæ cum Acinis in expressione Musti residuæ, magnarum virium perhibentur in Arthriticis Doloribus sedandis. Si Membrum affectum Vinaceis per se calescentibus imponatur.

PRÆPARATA.

1. *Aqua*. Ex Foliis Vitis tenellis destillata Majo, ad Picam Gravidarum utilis.

2. *Cinis Sarmentorum*.

Vires. Adhibetur ad Cauteria, & Furfures Capitis extergendos.

3. *Loch passulatum*. Vide lib. 2.
4. *Mel passulatum*. Vide lib. 2.
5. *Condita Passula laxativa*. V. D.
6. *Acetum Agrestinum solutivum D. Closs'al*. Vide lib. 2. cap. 37.

(Item *Acetum Passulatum* paratur).

7. *Oleum*, Ex Acinis, dicitur etiam *Lætitia*, Podagricis utile.

CCCLXIV. UL-

Acidum hoc in *Vino* dependet. Jam ergò cùm *Vinum*, *Acetum*, & *Tartarus* participent de hoc *Sale aereo*, hinc in iis non levis resident *Clavis penetrandi & resuscitandi Metalla*.

Quod attinet *Officinalia*, ex his se offerunt primò *Lacryma*. Quando scilicet amputantur *Vitis Palmites*, *Liquor* trunco exsudat, quem *Lacrymas Vitis*, *Succum* item & *Aquam Vitis* appellant, qui simplicissima & defæcatissima *Aqua* est, pauca substantia gummea nonnihil acida imprægnata; ubi sanè mirum est, quòd ex perdulci & homogeneo hoc *Liquore* tot *Producta Democritea* fiant. Impossibile est, posse ex *Philosophia* ARISTOTELIS produci. *Lacryma* hæ multum sanè habent in recessu, quia *primum* quasi *Ens Vitis* reverà sunt; unde optandum, ut in Foro medico frequentiùs in usum venirent. Jam enim expertus sum, quantum valeant *usu interno* in Febribus Malignis, Purpuratis etiam Puerperarum: unde in Febribus Ardentibus frequentiùs usurpari deberent; additis tamen etiam Appropriatis aliis. Qui Phlogoses patiuntur, *Liquorem* hunc usurpare possunt: habet quoque singularem *vim nephriticam* & *diureticam* & Renum abstersivam, in qua laudatus fuit à CNOEFFELIO in M.A.N.C. *Ann.6. Append. pag.125.* adeòque singulare quid obtinet Massam Sanguineam in debita σύγκρισις conservandi. *Externè* Oculorum Affectibus hic *Liquor Vitis* adhibetur, ubi eorum abstersione & clarificatione Visus opus est; quia ob blandissimum & volatile Acidum suaviter hæc *Aqua* purificat & abstergit Maculas, Nebulas tollit, & obscuritatem Visus corrigit; subtili enim Sale volatili est imprægnata. Notetur tamen, quòd in Ophthalmia non prosit propter Aciditatem, sed saltem ad Nebulas & Maculas distinguendæ enim sunt Causæ. Quin et Humor Aqueus *Liquore* hoc restitui potest, teste HEINRICO *ab* HEER. Sunt etiam, qui commendant externè contra Maculas et impuritates Faciei, ceu *Cosmeticum*. Tandem et *Tartarum*, ejusque *Sal fixum*, beneficio hujus *Liquoris* volatilisare volunt; quod non adeò impossibile est.

Succedunt *Folia*, quæ vocantur *Pampini*, uti etiam *Capreoli*. Recentia saporis sunt subacidi, *Succo* tamen blandè acido volatili turgent, et exinde aliquali simul *vi adstrictoria*, et Fibras Partium contractoria gaudent, in qua Fibrarum contractione legitimus Partium Tonus consistit: unde non tam contra Diarrhœas, Lienterias Dysenterias, Vomitus et similes Affectus valent, uti habet AUTHOR, sed et *vi stomachali* Appetitum dejectum restituunt. Externè contra Æstus Capitis, à Sanguine ebulliente ortos, commendantur, plantis Pedum applicata, pro conciliando suavi Somno, et *Aqua* pro *Pediluviis* ordinariò coquuntur.

Succus ex his Foliis tantùm expressus valdè commendatur ad Picam, seu Appetentiam depravatam Prægnantium, Dysenteriam, Diarrhœam, Vomitus et similes Affectus. Externè Capiti applicatus solet restinguere Æstum, ac temperare Cephalalgias, ex nimia mora in Sole, vel loco calido contractas.

Aqua ex his *Foliis* recentibus et tenellis adhuc *destillata* in Pica Gravidarum valdè convenit sive sola, sive cum *Mivà Cydoniorum* permista, adhibeatur: specifica quoque est in Purpura Puerperarum, additis tamen etiam Appropriatis aliis.

Ex *Foliis* et *Sarmentis* incineratis elicitur *Sal cubrum*, quod continua agitatione tamdiu calcinandum, donec albescat: hinc cum *Aqua* solvendum, et coagulandum, quod aliàs *Tartarus Philosophorum* vocatur: vid. BASILIUS VALENTINUS *Testam. pag. 260.* et TENZELIUS *Exeg. de Auro potabili*. Inter *Cauteria* solet referri.

Flores Vitis egregiè ob odorem reficiunt Spiritus nostros, unde hos omnium *Cordialium* præstantissimos esse dicunt. Tempore illo, quo *Vitis* floret, dicitur non facilè reperiri Bufones, et cum *Floribus Vitis* singularem inimicitiam habere; quod etiam habet GLAUBERUS *in suis Scriptis*.

Sequuntur *Fructus* et *Uva*, quæ sunt duplices: vel *matura*, vel *immatura*. *Ha* vocantur *Agresta*, et sapore austero gaudent; unde constringunt, et constipant, uti reliqui Fructus immaturi omnes. Ergò ubi opus est *adstrictione*, commodè possunt usurpari, rari tamen sunt usus.

Paratur ex iis *Syrupus de Agresta* pro usu adstrictorio.

Illa, scilicet *Matura*, sunt vel *recentes*, vel *exsiccata*: *Recentes* turgent *Principiis salinis*, sed per Fermentationem sub maturatione subactis, *Oleo* tamen *volatili* temperatis: Fermentationem enim concurrunt *Acidum* et *Urinosum*, unde mutua temperatura fit adeò, ut accedente *Sulphure Sapor dulcis* et *suavis* evadat. Hæc ita se habere, experimur omnes, cùm subinde, si comederimus *Uvas Recentes*, soleant generare Flatus, et inde concitare Borborygmos ac Murmura Abdominis, et Diarrhœas, quæ accidunt ob renovatam Fermentationem. ZACUTUS tamen LUSITANUS *in libr.2. Prax. admirand. Observ.* 131. valdè commendat usum *Uvarum maturarum* Rore adhuc madidarum in Affectibus Stomachi et aliis: singularis est Observatio et digna lectu.

Magis autem pro usu medico conveniunt *Uva exsiccata*, seu *Uva passa*, quæ sunt *Uva Vitis*, vi Caloris sive Furni, sive Solis exsiccatæ; aliàs uno nomine vocantur *Passula*; et sunt vel *majores*; vel *minores*; *Passula majores Zibeba*; minores *Passula Corinthiaca* dicuntur, et hoc nomine solent præscribi. Hæ ipsæ *Passula* quæcunque, imprimis *minores*, reverà nihil aliud sunt, quàm *Mustum* quoddam *concentratum*, seu Phlegmatis exhalatione *condensatum*, relictis et adhuc præsentibus ipsis Salibus activis, à quibus dependet Fermentatio, Unde ex his contusis cum *Aqua* effusa para-

ri.

ri potest egregium *Vinum*: quo ipso innuitur, quòd adhuc contineant duo Salia, Sulphure connexa atque temperata, sicut etiam destillatæ saltem *Spiritum acidum* & *Oleum empyreumaticum* suggerunt, ad instar *Musti*.

Quoad *usum*, *Passulæ* alias, propter æquabilem Acidi cum Alcali, & copioso Oleo misturam, temperatæ sunt, indeque conveniunt in temperanda Massa sanguinea, aliorumque Succorum in Corpore Acrimonia, a quocunque Sale excessivo orta, indeque in Lymphæ Acrimonia, & inde Faucium & Pectoris Affectibus, in quibus adest Tussis nimia, Asperitas & Raucedo, ex Lympha acri & acida, valdè conveniunt: unde incoquuntur *Passulæ in Nodulis* & *Potionibus Magistralibus* Pectoris; sicut & in Partium urinariarum Pathematis demulcendis & mitigandis sunt optimæ: hinc etiam sunt *nutritivæ*, & aliqualiter pinguefaciunt. Cùm enim admodùm temperatæ sint, Sanguinis crasim in debita temperatura conservant, & temperata ita Acrimonia Chylum copiosum, temperatum, roscidum, pinguem ac oleosum suggerunt. Item crudæ sæpiùs comestæ in Hæmorrhagiis Narium copiosioribus ex fluxilitate & Acrimonia Sanguinis quasi scorbutica, sunt egregium Remedium.

In specie autem conveniunt, ubi ex Acrimonia Sanguinis salsa provenerit Atrophia: quam vim non tantum JOEL *in Praxi* laudat, sed etiam aliquot Experientiis comprobat RIVERIUS *C. 4. Observ. 37. 43. & 44.* Id quod imprimis erit conveniens, si assumatur cum *Amygdalis dulcibus* excoriatis: hæ enim habent vim nitrosam & abstersivam. Sic & quibusdam *Decoctum Passularum* cum *Rad. Cichorii* iis, qui ad Phthisin inclinant, & in Marasmo phthisico, seu Contabescentia Corporis, convenientissimum est.

Dum *suprà* dixi: quòd *Passulæ* conveniant in Massa Sanguinea, & Cachecticis Affectibus corrigendis, idem est ac dixerunt Veteres; quod sint *hepaticæ*, & conveniant in confortando Hepate; stante illorum Hypothesi de Sanguificationis munere Hepati delegato. Unde in quacunque Sanguinis dyscrasia corrigenda, & ejusdem eucrasia conservanda, sequens habet *Electuarium* non inelegans SOLENANDER *Cons. 11.*

℞. *Passul. Corinth. contus.* ℔j.
Pulv. Rhabarb. ℥ß.
Sacchari ℥j.

Misce in consistentiam *Electuarii*.

Usus sit ante pastum Cochlearis mensura plùs minùs, pro varietate circumstantiarum, ad conservandam sanitatem. Incredibile est, inquit SOLENANDER, quàm multùm hoc *Electuarium* prodest, blandè Alvum subducit, primas vias purgat, & Sanguinis crasim egregiè corrigit, ac emendat.

Simile *Electuarium ex Passulis* habet etiam HORSTIUS *Pater l. 4. Observ. 35.* aliquantisper cum *Aromatibus* magis compositum, expertum in cachecticis & hydropicis Affectibus. Aliud ad hypochondriacum Malum paratur ita:

℞. *Passul. Corinth.* ℥vj.
Crem. Tartari ℥vj.
Sal Tartar. ʒiß.
Rhabarb. elect. ʒiij.
Cinnam. acerr. ʒj.

Misce, fiat *Electuarium*.

Cæterùm *Passulæ* comestæ & *Passulata* omnia blando fermentationis motu explicando spicula salina, moderatè Intestina stimulant, & simul Fæces emolliendo, Alvum laxant: unde Hypochondriacis & Scorbuticis & Gravidis maximè conveniunt pro Alvo aperta servanda, optimo cum consilio, quia sunt temperata. Pro hoc scopo convenit imprimis *Vinum Laxativum Passulatum* TIMÆI *in Cas. 3. libr. 3. pag. 513.* Ad cujus imitationem

℞. *Passul. minutim in mortar. contus.* ℥iß.
Ebulliant in *Aqua simplicis* s. q.
Colatura fervida ℔iß. infunde
Fol. Senn. sine stipit. ʒiij.
Flor. Violar. p. iij.
Crem. Tartari ʒj.

Stent in loco calido per noctem ad dissolut. *Tartari*.

Colatura D. S.
Potio Laxativa pro una vice.

Potio est gratissima, quæ quantitate Vitri ordinarii hausta egregiè Alvum laxat in Affectibus hypochondriacis.

Observetur, quòd *Passulæ* præscribantur *exacinatæ*. Nam *Acini vim* habent *adstrictoriam* leniter, & hinc etiam leniter *vim pellendi urinam*, quod non semper est conveniens; nam sæpiùs præscribuntur pro scopo laxativo. Cùm autem *Mustum* habeat *vim laxandi*; inde & *Passulæ* obtineat vires Alvum obstructam & induratam relaxandi.

Passulæ ulteriùs egregiam *vim* obtinent *compescendi Sitim*. Non enim in omnibus Affectibus conveniens est *vel Medicamentum Acidum*, vel copiosæ *Aquæ* ingurgitatio: Sitis namque oritur ex acri Saliva, & aliis Humoribus, infestantibus Linguam aut Guttur. V. gr. in Hydrope, Cachexiis, & Scorbuto, ubi est intensissima Sitis propter Acrimoniam Salivæ & Lymphæ, & non licet *Aquosa* assumere, hæc enim augent Sitim; nec *Acida*, quippe quæ quamplurimos tam in Intestinis, quam Massa Sanguinea, inducunt Affectus; in talibus ergo Casibus, ubi non commodè usurpantur *Aquosa*, vel *Acida*, conveniunt *Passulæ* et Decoctum *Passulatum* pro compescenda Siti, quoniam Acrimoniam salsam, eaque illa productam Sitim corrigunt, et etiam dum temperant Acrimoniam Humorum, indeque obortas Effervescentias compescunt, adeoque moderatè refrigerant, et in multis Affectibus propter Acrimoniam Humorum nimiam conveniunt.

Externè in Alvi obstructione commendari solet *Clyster*, qui fit ex *Passulis* coctis in *Jure Vituli*, deinde colatis et expressis per linteum, ex qua expressione fit *Enema* in Fæcibus induratis, & longa Alvi retentione, a Quiete nimia et Potu parco, imprimis in Gravidis, uti dixi.

Omnia hæc de *Uvis passis majoribus* dicta, applicanda etiam sunt ipsis *Passulis Corinthiacis*, quibus illa ipsa longè magis conveniunt.

De cætero, cùm *Passulæ*, uti dictum, sint *Mustum concentratum*, hinc et Fermentatio in iis excitari, et beneficio hujus *Potus vinosi* admodùm suaves, instar *Vini Malvatici* seu *Hispanici*, inde præparari possunt, pro eucrasia Sanguinis et sanitate nostra optimi: v. gr.

℞. *Passul. contus.* q. v.
infunde in *Aqua calida* q. s. addatur partim *Sacchari*, quod simul promovet Fermentationem, vel *Faecum Vini* aut *Cerevisiæ*; ita brevi pòst turgescunt, et fit *Vinum*, instar *Hispanici*.

Nam non solum ex *Passulis* & *Saccharo* fermentando suave fit *Vinum*; sed etiam ex his *Passulis* cum *Pyris moschatellis* fit *Vinum compositum*, egregium ad corrigendam Cachexiam Massæ Sanguineæ, et utile in Affectibus cachecticis. Uti etiam cum *Succo Pomorum Borsdorffianorum* si subigantur *Passulæ* contusæ et fermententur, fit *Vinum compositum* suave, et elegantissimum in Affectibus hypochondriacis et melancolicis. Item si cum *Fructibus Rubi Idæi* temperentur *Passulæ*, elegantissimum habebitur *Vinum*; modò observetur legitima Fermentatio; nam in hac totius rei cardo vertitur. GLAUBERUS pro solamine Navigantium concentrationem *Musti* & *Cerevisiæ* instituit: His scilicet abstracto Phlegmate ad consistentiam Mellis redactis, affusa *Aqua*, per Fermentationem deinde *Vinum* vel *Cerevisiam* recuperare intendit. Verùm negotium hoc non procedit; quia beneficio Ignis omnis textura immutata fuit, adeò ut loco Potus grati, horridus prorsus proveniat: non secus, ac si *Spiritus Vini Vino* adderetur. Nam destilletur modò *Vinum*, *Spiritus Vini* emergit: qui si additum iterum remanentiæ non emergit Potus vinosus, sed horridus; quia textura utriusque est immutata; ergò non ampliùs possunt permisceri. Hoc autem in *Passulis* aliter fit, quia sponte sua exsiccatæ sunt: non tamen fit præcisè ex *Passulis* solis *Vinum* tale, sed etiam ex aliis scilicet *Fructibus*.

Rob Passularum, seu *Succus* expressus, et inspissatus valdè convenit in Affectibus Pectoris, in quibus adest Tussis, Asperitas nimia, et Raucedo, ex Lympha acri et acida. Veteres concedunt Prægnantibus, in quibus *Purgantia* sunt periculosa: imprimis quando intumescit Uterus, ut Alvus adstringatur, uti etiam in Fæcibus induratis, si hoc fiat, fit ex nimia Quiete, vel panco Potu, quod contingit in Vitam sedentariam viventibus, uti imprimis etiam in Prægnantibus; ex his si adstringatur Alvus, multùm conducit *Rob Passularum* in eadem laxanda, ad magnitudinem Nucis Castaneæ assumptus; sicuti etiam ex *Rob Passularum Electuarium Polychrestum* ad Morbos chronicos, cachecticos, et eos, qui ad Ictericum vel Hydropem declinant, conficitur, si

℞. *Pulp. passular. Corinth.* ℔ß.
Rhabar. pulverisat. ʒß. ad ʒvj.
Cinnam. ʒj.

Misceantur.

Capiatur dosi parvi Cochlearis.

Convenit etiam iis, qui variis, et Gutta rosacea ex Caussa interna corripiuntur.

Pro Alvo laxanda in Gravidis *Passulæ laxativæ* sunt optimæ tam *in forma humida*, quàm *sicca*. Compositio autem harum est multiplex; nihilominùs imprimis ita fieri pos-

possunt. Et quidem *in forma sicca Passula laxativa* optimè fieri possunt, si hæ mundatæ irrorentur crebrius cum *Emulsione Scammonii*, exsiccentur, & iterum irrorentur; idque toties, quoties placuerit, & prout Remedium magis vel minùs forte expetitur: hinc facilè paucis aliquot guttis *Olei Cinnamomi*, aut *Macis* aromatisari & asservari possunt:

Vel

℞. *Passul. min.* qu. v.

Coquantur, donec intumescant, postmodùm

℞. *Diagrydium dissolutum in Vino albo*,

quod denuò inspissetur & pulverisetur.

Hujus *Pulveris* ℞. ℈j. isque inspergatur

Passul. ℥j.

dum imprimis adhuc calent ex coctione: misceantur probè & siccentur ad Solem: sic enim optimè purgant, & grati atque elegantis sunt saporis.

Aliam Compositionem videbitis in ZWELFFERI *Pharm. Reg. Class.* 2. *pag.* 48. TIMÆUS *in forma humida* egregiam habet insequenti modo:

℞. *Passul. min. optimè mundat.* ℔ß.

affundit

Vini Rhen. ℔i. ad ℔iß.

permittit in Infusione per diem noctemque:

addit mane

Sacchari clarif. ℥viij. vel ix.

pòst evaporat ad consumptionem *Vini*, addendo

Resina Jalapa ℈iv.

Miscet in consistentiam *Electuarii*.

Dosis ad ℥ß.

Passulæ autem magis *laxativæ* fiunt sequenti modo:

℞. *Fol. Senn.* ℥iij.

Crem. Tartari ℥j.

Mechoacann. ʒvj.

Diagryd. ʒij.

Sem. Anisi,

Galangæ, ana ℈i.

Infundantur in *Aqua simplici*, & ebulliant ad dissolutionem *Tartari*, & extractionem *Sennæ*. Colaturæ adhuc calidæ infund. *Passul. min. contus.* q. s.

Stent in loco tepido, ut successivè evaporet Phlegma ad consistentiam *Electuarii*, quod in Malo hypochondriaco pro laxanda Alvo est egregium.

Aliam Compositionem habet ZWELFFERUS *loco allegato pag.* 47.

In Officinis habetur *Loch de Passulis*, quod in Asperitate Faucium & Pectoris, Tussi sicca, aut etiam humida asperiore, & Raucedine usurpatur, & valdè convenit, præsertim cum *Rob.* vel *Syrupo Papaveris albi* mistum, vel sensim lenteque deglutitum. Temperat enim, Acrimoniam demulcet, partes asperas & læsas restituit, & erethismum Tussim, Mucique copiosioris proventum suspendit, adeoque, ut vulgo vocant, egregiè incrassat.

In *Uvis passis* continentur *Acini*. Hi *Uvarum Acini* expressi fundunt *Oleum* instar *Olei Olivarum*. Quidam illos in *Pulverem* minutissimum redactos in Phialis leni digestione aliquamdiu foverunt, & quasi putrescere permiserunt, tandem ex illis sublimando *Sal volatile* elegans acquisiverunt. Non secus ac relatum fuit, quòd *Acini Baccarum Juniperi* per Retortam igne aperto destillari, cum *Oleo empyreumatico Sal volatile* simul suggerant.

Expressas *Uvas* sequuntur tandem *Vinacea*, cum quibus & *Urina* non solùm ex *Cupro Ærugo* paratur in Gallia, ex quo postmodùm tam singularis *Spiritus* præparatur: vid. ZWELFFERUS *in Apologia*: sed etiam in usum quoque veniunt medicum, quia cum *Acinis* collecta adhuc turgent Principiis fermentativis vinosis; unde si incalescunt, Odorem spirant gravem, & pro Cura Morborum externorum multùm habent in recessu: scilicet in Cura Doloris Ischiadici, Scorbutici, & similium Affectuum arthriticorum dolorosorum, & paralyticorum, usurpatis *Vinaceis* nil melius est; vel sub forma *Balnei sicci*, vel *Cataplasmatis*.

Balneum hunc in modum fiat: scilicet Ischiadicus, sponte fermentando calefactis *Vinaceis*, ad Umbilicum usque insideat, expectando Sudorem, aut Membra arthritica, vel dolentes Partes nervosæ, & Articuli imponuntur in *Vinacea* per se sponte incalescentia, quando eum ad tempus steterunt, incipiunt Fermentationem ad Putredinem tendere, & incalescere. Videatur PETRUS A CASTRO, qui propriam Sororem, annos natam 18. desperato Ischiadico Dolore prorsus intolerabili laborantem, post infinita Remedia, tandem per *Insessum* Corporis in *Vinacea* recentia per se incalescentia curavit. Nempe *Vinacea* his in Vasis probè compressis, donec intra tres vel quatuor dies Vaporem calidum emiserint, Ægram medio Corpore immerserunt: quo ipso Sudores egregiè moti fuerunt, et hoc fecerunt præter propter per semihoram, qua elapsa per horam iterum in lecto sudavit Ægra; quo Medicamento ter repetito, à gravi et diuturno Morbo liberata fuit. Unde hoc oriatur videmus egregiè explicatum in ZWELFFERI *Apologia contra Tachenium p.* 204. qui derivat à *Sale volatili Vinaceorum* per Fermentationem exsuscitato; quod ubi ingreditur Membra arthritica, corrigit *Acidum* arthriticum evocando per poros Cutis; quo evacuato cessat Dolor, ab Acido pungente et vellicante Nervos inductus. Unde *Sal volatile Vinaceorum*, dum corrigit *Acidum*, et per poros evocat, sensibiliter quasi his Affectibus convenit. Idem CASTRO *in suprà citata Experientia* etiam hoc observavit, quòd per talem *Insessum in Vinaceis* recentibus calentibus non tam curatus fuerit Dolor Ischiadicus; sed etiam Menses cœperint fluere, qui per longum tempus restricti, per nullum aliud Medicamentum potuerunt provocari. BORELLUS *Cent.* 2. *Observ.* 42. *pag.* 145. Tumorem Testium chronicorum cum inflammatione & rubore, ut & Podagram ex Causa frigida, iisdem per se sponte incalescentibus curatam refert. Sed semel in anno illud usurpandum est. Sponte tamen effervescant; hoc enim modo exaltantur Salia volatilia. Si autem nolint sponte fermentare aut incalescere, tunc pro usu medico aspergatur parum de *Calce viva*, sic facilè ad Incalescentiam debitam reduci possunt.

Ipse tandem *Succus* ex *Uvis* expressus, *Mustum* per Fermentationem abit in *Vinum*, de quo *infrà suo loco*. Saltem hic *Fermentatio* ejusdem consideretur, ubi *duo* occurrunt observanda: nempe

1. *Motus*, &
2. *Eructatio Flatuum*.

Quod attinet *Motum*, ille fit, quando *Acidum* & *Alcali* invicem pugnant, unde *Motus fermentativus*; quando verò se unire & conjungere incipiunt, fit *Eructatio Flatuum*. *Fermentationem* hanc adjuvat *Calx viva* inspersa, quia *Acidum* et *Alcali* occulta fovet. Impeditur verò eadem, si *Ferrum* candens aut *Limatura Martis Musto* immittatur, quia *Ferrum* aggreditur Acidum Vini, unde cessat omnis *Fermentatio*. Sub unione hac *Acidi* & *Alcali* partes heterogeneæ extruduntur, quæ fundum petunt, & *Faces* constituunt; in quibus luxuriat *Alcali*

Sub *Fermentatione* hac, accedente Aere, volatilisantur partes *Vini* oleosæ, & eructant copiosos *Flatus*, & sic in *Spiritum ardentem* abeunt. Quidam magnos Alembicos Doliis imponunt, & in iis *Spiritum Vini* condensare, eundemque capere satagunt: sed stolidum hoc est, quia admodùm volatiles sunt, & Ens novum, ut nullo modo coerceri possint: & si arctiùs coarctentur, omnia Vasa disrumpuntur. Hinc ab HELMONTIO novo nomine *Gas* audiunt, quod *Mustum* pariter ac *Cerevisia* fermentans eructant. Tali *Gas* similes sunt *Flatus* in Corpore nostro. Naturæ autem sulphureæ est *Gas* istud: hinc & *Flatus* Corporis nostri facilè sunt inflammabiles. Cæterùm, quando depuratur *Mustum*, fit nova textura, *Vinum*, ubi Alcali volatile prædominatur, in quo partes spirituosæ volatilisatæ sunt per fermentationem, & volatilisationem Sulphuris concreti. In *Musto* autem nullus est *Spiritus Inflammabilis*, sed per fermentationem demum fit *Spiritus Vini*; quis est compositum quoddam ex Principio sulphureo & acido, tantillum de alcali participante. Quò magis oleosa sunt *Vina*, eò copiosiores *Spiritus* suggerunt.

De his verò plura in *Alterantibus secundariis*, ubi de *Vino* agetur.

Cum *Musto* potest fieri *Tinctura Martis aperitiva*, si infundatur super *Limaturas Martis*, donec probè impregnatum sit atomis *Martis*; hoc decantetur & inspissetur in consistentiam *Mellis*; vel extrahatur hoc cum *Spiritu Vini*, vel cum *Spiritu Vegetabili* quodam appropriato, & fiat *Tinctura Martis aperitiva*. Idem processus potest fieri cum *Succo Pomorum Borsdorffianorum* pro Affectibus melancholicis & hypochondriacis. (*A*)

CCCLXIV. UL-

(A) Vitis *Plantæ Genus est Flore rosaceo, cujus pistillùm abit in Baccam mollem, carnosam, succiplenam, quatuor gigartis pyriformibus fœtam. Quis innumeras* Vitis *species*, Uvarumque *tantumnon infinitam varietatem recensebit? De illius viribus satis superque Authores nostri: illud tantùm addiderim, Vinaceorum usum, etsi ad nonnullas Membrorum morbos efficacissimum, meritò à quibusdam suspectum haberi, eo quòd Gas (narcoticus vapor) ex iis exspirans, adeò Capiti infensum sit, ut non rarò Carum, & Apoplecticos paroxysmos Cerebro debilibus intulerit.*

CCCLXIV. ULMARIA.

BArba Caprina, 1. *Lon.* Barba Capræ, *Lob.* Barbula Caprina, 1. *Trag.* Medesusium, *Cord. hist.* Regina prati, *Dod. Ger.* Ulmaria, *Clus. Tab.* Barba Capræ floribus compactis, *C. B.* 2. Germanicè, *Geiss Bart.* Gall. Barbe de Chèvre, Reine des prez.

Crescit locis udis, justa flumina, & sim. Floret Junio, & Julio.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia cum *Floribus*, & nonnunquam *Radix*.

Vires. Refrigerat, siccat, adstringit, Sudorifera & Alexipharmaca est, proin convenit in Fluxibus omnis generis, in Diarrhœa, Dysenteria, Fluxu menstruo, necnon in Exspuitione Sanguinis, resistit Pesti. Extrinsecùs sunt, qui Radicem recentem contusam Vulneribus imponunt, tum ad sistendum Sanguinem, tum ad consolidanda Vulnera.

PRÆPARATA.

1. *Aqua stillatitia*. Ex Foliis cum Floribus.
2. *Extractum*. Quod admodùm *Quercetano* probatur in Peste. *Pharm. Rest. cap.* 26.

UMBILICUS VENERIS.

CYmbalium, Acetabulum, Umbilicus Veneris κοτυληδὼν. Germ. *Hipvvort, Peanyvvort, Venus-Navel* &c. Gall. *Nombril de Venus*. Secundùm *Galenum* humidæ naturæ est & frigidæ, saporis acervi & amari, unde refrigerat, adstringit, & mundificat. *Dioscorides* commendat Radicem & Folia contra Calculum, quòd illum frangant & expellant. Hydropicis quoque Folia prosunt. Externè sistunt Fluxiones erysipelatodes, Tumoresque calidos & biliosos: Strumas item & Membra refrigerata sanant. Conjungatur *Dodonæus, Tabernemontanus, Bauhinus*. Quoad usum *Cotyledonis*, seu *Umbilici Veneris*, Cautelas notat Cl. *Paulli pag.* 278. *Quadrip. Botan.* (Δ)

CCCLXV. URTICA.

AΚαλύφη. Urtica *C. B.* est
- Urens
  - Maxima. *Hæc usualis.*
  - Minor.
  - Romana.
- Fatua est Cannabis sylvestris.
- Mortua. *vide infrà.*

Maxima dicitur Urtica major, *Brunsfels. Fuchs. Lon. Tab.* Urtica vulgaris urens, 1. *Trag.* Urtica 2. *Matth. Cast.* Urtica, *Cord. in D.* Urtica urens, *Ger.* Urtica urens altera, *Dod.* Urtica sylvestris asperior, *Lob.* Urtica communis, seu major & femina, *Lob.* Urtica urens, maxima, *C. B.* 1. Germanicè, *grosse heisse Brennessel.* Gall. *Ortie vive, grande, Romaine.*

Minor insignitur Urtica minor, *Brunsf. Fuchs. Cord. hist. Lon. Tab. Ger.* Urtica 3. *Trag. Matthiol. Cast.* Urtica urens mini-

CCCLXIV. ULMARIA. *Ulmaria* ita dicitur, quòd *Folia* ejus cum *Ulmi Foliis* conveniunt: Dicitur etiam *Regina prati*.

Veteribus non fuit in usu: Modernis verò pro *Alexipharmaco* ac *Sudorifero* inservit; unde etiam in Morbis Epidemicis Malignis frequentis est usus, *in* specie *in* Fluxibus Alvi, Diarrhœis & Dysenteriis Epidemicis in Autumno ut plurimùm grassantibus, quia simul *vim* habet nonnihil *adstrictoriam*, & sic quasi ad *Tormentilla* naturam accedit: sicut & *Compositiones Theriacales, Pulveres Alexipharmacos, Essentias*, & *Elixiria Antipestilentialia*, ingreditur. SIMON PAULLI *in Quadr. Botan. pag.* 452. summis laudibus effert, quippe qua lethale Vesicæ Vulnus in Puella curavit. Item in Ossium Fracturis propemodùm immedicabilibus mira præstitit.

Multum laudatur aliàs *Aqua* ejus ex Balneo Mariæ destillata à FABRO pro *usu sudorifero*, præsertim si *Vehiculi* loco cum aliis Medicamentis Alexipharmacis in Morbis Malignis propinetur.

Extractum, quod video *in Pharmac. Quercetani, sudoriferum* pariter est, & ab AUTHORE contra Pestem, & in Febribus Malignis commendatur. (*B*)

Habetur etiam

ULMARIA PEREGRINA.

U*Lmaria peregrina* seu *Barba Capri floribus oblongis, Drymopogum* propriè dicitur, German. *Wald-Bart*; sed Planta hæc est penitus insuliata. (*C*)

CCCLXV. URTICA. *Urticæ* dividuntur in *urentes* & *non urentes*. Hæ vulgò dicuntur *Lamia* seu *Galeopsides*; illæ verò in specie *Urticæ*, quæ satis solent esse cognitæ. In *urentibus* autem distinguitur *vis caustica* à *medicamentosa*. *Caustica* vis consistit in *Spiculis concavis*, per quæ *Urticæ* hæ *Liquorem* peculiarem, limpidum, acrem, peculiari Folliculo contentum, intra Cutim & Cuticulam figunt; unde ab ejus salina Acrimonia Fibræ irritantur, & hinc Dolor pruriginosus ac Vesiculæ excitantur: vid. LANGIUS, & *Experimenta Neotericorum*, imprimis *Anglorum*, in specie HOCKIUS *in sua Micrographia Anglicè scripta*; item *Ephemerides Eruditorum*, qui observarunt per Microscopia talia Spicula concava, talemque Humorem. HELMONTIUS autem putat, hoc à Sale caustico provenire.

Virtutes medicas quod attinet, *Urtica urens, minor*, Germ. *die Heyter Nessel*, est dicata Pulmonibus. Unde pulverisata *Folia Urticæ* solent commendari in Pulmonum læsionibus, Phthi-

(B) Ulmaria *propriè dicta* Tournefortio est *Plantæ Genus Flore rosaceo, cujus pistillum abit in Fructum ex plurimis vaginulis membranaceis, intortis & in capitulum congestis compositum, Semineque fœtum utplurimùm singulari & exiguo. Unicam* Ulmariæ *speciem recenset* Tournefortius, *seu* Ulmariam Clusii, *eandemque esse ait Plantam, quæ* Barba Capræ floribus compactis *dicitur* C. Bauhino, *&* Regina prati Dodonæo. *Hæc Caule assurgit bicubitali & tricubitali, angulose, firmo, concavo: Folia lætè virentia quina vel septena costæ adhærentia, vel Imperatoriæ vel Ulmi folia referunt: Flores albidi, suaveolentes, positu & forma Filipendulæ vulgaris: his succedunt Capitula acuminata, ex contortis vaginulis composita. Hujus Plantæ Folia gustu pollent herbaceo, salse, & viscido, ac parùm cæruleam papyrum rubefaciunt, Radix verò magis. Styptica est & amariuscula, ut credere fas sit, in ea Sal contineri ad Sal ammoniacum accedens, sed multo Sulfure, justaque Terræ portione conjunctum. Chymica Analysi Liquores præbet acidos, Sal volatile concretum, Sulfur summa, Terram mediocri quantitate. Hinc* Ulmaria *sudorifera est, cordialis, vulneraria. Ejus Radicis* Decoctum *in Febribus malignis præstat Radici Scorzoneræ.* Vinum *ex quo eadem Radix ebullierit Diarrhœæ, Dysenteriæ, Hæmoptysi, atque internis Vulneribus medetur.* Extractum *ex Radice paratum sudoriferum est, si ad* ℥j. *& ter quotidie, tridui spatio exhibeatur, addito quoque vespertinæ dosi grano Laudani. Quod de omnium Sudoriferorum usu notandum esse, advertit Cl.* Tournefortius.

(C) *Ulmaria verò quam, vocat* Ettmullerus Peregrinam, *quamque eandem facit cum* Barba Capræ floribus oblongis C. B. *haud est ex* Tournefortio Ulmariæ *species, sed potiùs novum Plantæ Genus est, quod* Barbam Capræ *appellat: est autem* Barba Capræ *Plantæ Genus Flore rosaceo, cujus pistillum è calyce surgens monophylle abit in Fructum compositum multis veluti vaginulis in capitulum quoddam collectis, quæ singulæ Semine turgescunt oblonge. Unicam hujus Generis speciem agnoscit* Tournefortius *estque* Barba Capræ floribus oblongis C. B. *de qua hîc* Ettmullerus, *quamque* Drymopogona *ex* Tabernæmontano *appellat. Planta hæc Radice gaudet satis crassa, fibrosa, cujus cortice lignosa tegitur substantia, copiosa medulla farcta: Caules ad duos, & tres cubites assurgunt, læves, teretes medullosi: Folia Castaneæ serrata, plura ad Costam alligata: Flores in ligulis racematim colligati, candidi, perpusilli.*

(Δ) Umbilicus Veneris, *seu* Cotyledon, *est Plantæ Genus Flore monopetalo, campaniformi, tubulato, & multifido, cujus pistillum abit in Fructum è plurimis vaginulis constantem, in capitulum collectis, à basi ad apicem dehiscentibus, & Semine fœtis minutissimo. Quamquàm* Cotyledonis *species quamplurimæ Radicem habeant tuberosam, & Folia Acetabuli forma excavata (unde nomen, nam* κοτύλη cavitatem *significat); nihilominùs haud hæc pro Generis nota habentur à* Tournefortio, *cum ipse inter* Cotyledonis *species recenseat quasdam Foliis planis, alias Radice fibrosa. Multa* Cotyledonis *dictæ species ad* Saxifragas *ex* Tournefortio *referendæ.* Umbilicus Veneris *Officinarum est* Cotyledon major C. B. *Ex hujus Radice tuberosa Pediculi exeunt palmares in Folia peltata, circinataque, crassa, clauca abeuntes: Caules quoque prodeunt duo vel tres dodrantales, utplurimùm simplices, ab imo ad summum conferti Floribus oblongis, herbaceis.*

minima, *Dod.* Urtica minor acrior, *Lob.* Usticæ urens, minor, C. B. 3. Germ. *heiter Nessel.*

Romana dicitur Urtica legitima, *Clus. hist.* Urtica Romana *Trag. Fuchs. Matthiol.* Romana vel mascula, *Lob. Cam. Tab. Ger.* Urtica 1. *Matthiol. Cast.* Urtica urens, 1. *Dod.* German. *Römische Welsche Nessel.*

Prima & *Secunda* crescunt passim locis arenosis juxta sepes ac muros, &c. Prior potissimùm Sylvas amat. *Tertia* colligitur in hortis. Omnes vigent Æstate.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Urticæ maximæ *Radix*, *Semen*, (Julio, & Augusto colligendum) *Folia*. Minoris *Herba*, Romanæ *Semen*.

Vires. *Urtica* omnis calfacit moderatè & siccat 2. partium tenuium est, aperit, incidit, abstergit, emollit, Diuretica est, & Lithootriptica, peculiariterque Cicutæ adversatur, ut & Hyoscyamo. *Radix* (Urticæ maximæ) commendatur maximoperè ad Icterum. *Herba* usus in Gangræna (decocta & propinata). Eadem in Olere sumpta (prima videlicet Germina) solvit Alvum, abstergit Renes, Calculos expellit, expectorationem, Morbillorumque eruptionem promovet. *Semen* (Romanæ) usus crebri est in Pulmonum affectibus, Asthmate, Tussi contumaci, Pleuritide, Peripneumonia, Extrinsecùs seprimit Urtica Uvulam inflammatam (in Gargarismate), sedat Hæmorrhagiam Narium (Urtica minor, scil. contusa, vel & Succus ejus expressus Naribus inditus), Gangrænam mundificat.

N. 1. Noverunt & Chirurgi urentis Urticæ fricatu Sanguinem allicere, adeòque Atrophiæ subvenire.

N 2. Pruriginiab Urtica introductæ medetur Oleum Olivarum.

P R Æ P A R A T A.

Oleum. Ex Semine expressum.

Vires. Fissuris Labiorum & Mammarum convenit.

CCCLXVI. URTICA MORTUA, SEU GALIOPSIS.

VAria *Genera* & *Urtica mortua* passim observantur, colore, odore, figura, & similibus differentia. Datur Fœtida & non Fœtida: Maculata & non Maculata: Flore purpureo, albo, luteo. Primas autem præcæteris dant Fœtidæ, ac præcipuè Maculatæ, quam geminam suspicantur. Galiopsis Dioscoridis, ex lacteo scilicet ductu, qui Folia media in longum intersecat. Huic subrogari tamen non nequit & Fœtida non maculata.

Maculata insignitur Lamium alba linea notatum, *C. B.* 5. Urtica lactea, *Matthiol.* Galiopsis Dioscoridis, *Cam.* Milzadella *vulgò*, seu Lienaria (quòd Lieni conveniat.)

Non Maculata est, quæ inscribitur Lamium purpureum fœtidum, folio subrotundo, seu Galiopsis Dioscoridis, *C. B.* 2. Urtica labeo mas, *Brunsf.* Lamium, *Trag.* (vel Urtica 8 9.10.) *Fuchs.*

Phthisin minitantibus, & Affectibus Pulmonum. Deinde experta est contra Calculum, & in Affectibus calculosis Pulmonum, Renum & Vesicæ. In Gangræna *internè Decoctum* singulare quid obtinet, & ad quascunque Hæmorrhagias valdè commendatur, uti omnes testantur Practici. FERNELIUS *in M. M.* annotavit, quòd etiam Alvum laxet.

Externè solet commendari singulariter contra Gangrænam & Hæmorrhagias quascunque, contusa, & applicata. Item in nimio Narium fluxu, ubi propter circumstantias, Interna propinari nequeunt, adhibita extrinsecùs *Folia Urtica* conveniunt: si scilicet contusa plantis Pedum & volis Manuum applicentur, & Linteum *Aqua frigida*, *Urtica*, vel ejus *Succo* madefactum, circa Scrotum vel Testes ponatur: & denique *Turunda ex Gossypio* vel etiam ex Linteis paratæ, *Aqua* vel *Succo Urtica* immersæ, Naribus indantur. Hisce enim externis brevi pòst Narium fluxus intercipitur: vid. BORELLUS *Cent.* 1. *Observ.* 95.

Præterea *Semen Urtica majoris Lithontripticum* est, & Calculum pellit: scilicet colligitur *Urtica Semine maturo* ante Solis ortum, Luna crescente, & exsiccatur in umbra, donec sponte decidat: pòst in decremento Lunæ usurpatur. Dosis ʒj. Egregium est præservativum à Calculo, tam Pulmonum, quam Renum & Vesicæ. Ne Frigus noceat, solet ceu præsentaneum Remedium commendari *Semen Urtica*, cum *Sevo hircino*, aut *Oleo laurino*, & *Cera* illitum; sic enim nullum Frigus sentiri inquiunt.

Succus Urtica nonnihil nitrosus est, unde internè in quibuscunque Hæmorrhagiis compescendis usurpatur ab ℥ß. ad ℥iß. & ℥ij. Sic RIVERIUS *Cent.* 4. *Observ.* 81. expertus est, quòd *Succus Urtica* ad ℥ß. propinatus, Fluxum nimium Mensium sistat: id quod etiam facit in nimio Fluxu Hæmorrhoidum, ad quamcunque Hæmorrhagiam Narium, ad Exspuitionem Sanguinis, ad Vomitum Sanguinis: vid. imprimis BORELLUS & RIVERIUS *Prax. lib.* 4 *cap.* 8. AMATUS LUSITANUS habet etiam egregiam Experientiam Hæmorrhagiæ nimiæ, uti & Mensium Fluxus nimii, per *Succum Urtica* curati. Sicuti *Folia Urtica* contusa instar *Turunda* Naribus applicata, Hæmorrhagiam Narium optimè solent sistere. *Externè* verò *Succus ex Herba*, vel *Radice* expressus, cum *Linteis* duplicatis applicetur loco affecto ad Ulcera mundificanda, & contra ulteriorem Gangrænæ progressum, uti & Gangrænam ipsam curandam.

Aqua ex Radice Urtica urentis destillata, & quidem cum *Spiritu Vitrioli* leviter acidulata, & frigida assumpta, Vomitum sanguinis sedare dicitur. (*D*)

Inter *Urticas urentes* jam etiam se offert

URTICA ROMANA.

URtica *Romana*, *foliis crenatis & non crenatis*, *Pilulas ferens*, non est Officinalis, sed Exotica cujus loco *Urtica vulgaris major*, & *minor* adhibentur. (*E*)

CCCLXVI. URTICA MORTUA, seu GALEOPSIS. *Urtica mortua* est, vel *Minor foliis rotundis*, *floribus exilibus*; vel *Major foliis triangularibus*: utriusque variæ species dantur, quarum quædam vocantur *Lamia*, quædam *Galeopsides*: *Lamia* sunt *majora*, *Galeopsides minores*, *Galeopsidum tres* dantur *species*, *Flore albo*, *rubro*, & *luteo*, & promiscuè sunt in usu. Dicitur *Galeopsis*, quoniam *Flores* quasi repræsentant *Galeam*. Deinde quædam adhuc sunt *Maculata*, quædam *non Maculata*. *Maculata* vocatur ab Italis *Milzadella*, quæ est species *Urtica mortua*, & aliàs dicitur *Lamium album maculatum*: *Milzadella* dicitur, quoniam usurpatur ab Italis ad Scirrhos, indurationes & obstructiones Lienis, qui ab Italis vocatur *Milza*: vid. SOLENANDER *Consil.* 12. & ex eo SCHENKIUS *lib.* 3. *Observ.* ubi *de Splene*; uti etiam HARTMANNUS *in Praxi Chymiatr. cap.* 178. §. 3.

Apud nos autem cùm rariores sint Lienis affectus, tanquam *Specificum* contra Fluorem album Mulierum, qui dicitur aliàs *Gonorrhœa muliebris*, usurpari solet, imprimis si Sela-

---

(D) Urtica *est Plantæ Genus Flore apetalo sed sterili: Embryones autem iis Urticæ speciebus innascuntur, quæ Flore carent, atque illi abeunt vel in Capsulam bivalvem, Semine fœtam, in globulos quandoque congestam, vel in Volsellam, qua comprehenditur Semen,* Urtica urens, maxima C. B. *nullibi non obvia ac cæcis ipsis nota: hujus Caules quadrati, cubitales, Folia acuminata, serrataque urida lanugine obsidentur.* J. Bauhinus *uni Plantæ Flores & Semina concedit; sed à vero aberrat.* Urtica verò urens, minor C. B. *partibus omnibus præcedente minor est; urentior tamen, & Folio atrovirente, & rotundato: hæc annua Planta est, & non minùs quàm prior ubivis prostat. Hujus Folia insipida sunt, viscida, nec cæruleam papyrum rubro inficiunt colore: Radix item, sed aliquantulùm est styptica.* Urtica *Sal continet ad Sal Terræ naturale quamproximè accedens, h. e. ex Sale ammoniaco, Nitro, & Sale marino compositum: illud autem in hac Planta multo Phlegmate viscido, multo Sulfure, partibusque terrestribus est involutum. Analysi enim Chymica elicitur ex Urtica Sal volatile concretum, multum Sulfuris & Terræ, cum nonnullis Liquoribus, qui plura Salis acris, quàm acidi indicia præbent. Nil mirum ergò si* Urtica *detergens sit, diuretica, & ad humorum motum restaurandum apta: Phlegma enim viscidum maximam Salis acris & Sulfuris activitatem temperat.* Succus Urticæ *vel sponte, vel levi ebullitione depuratus (ut &* Herba *ipsa in Ferculis) familiarissimum nobis est Remedium ad Sanguinis sputum compescendum: valet item ad Hæmorrhoidum fluxum, Dysenteriam, Fluoremque album Mulierum. Calculo obnoxii utantur Urticæ* Decocto *ad modum The usurpato.*

(E) Urtica *hæc* Romana, *à* Schrœdero *&* Ettmullero *relata, est sanè* Urtica urens, Pilulas ferens, prima Dioscoridis semine Lini C. B. *Hujus Semen, Lini æmulum, in utriculis glomeratim conjunctis, mordacibus, reclusum continetur. Passim obvia Planta est.*

Fuchs. Galiopsis, *Cord hist. Lon. 2. Tab.* purpurea, *Cast.* Urtica iners in altera, *Dod.* non mordax, *Lob.* Gall. *Ortiè morte.*

Crescunt juxta sepes, parietes, vias, in ruderibus, etc. magna ex parte tota Æstate florent.

OFFICINALIA NATIVA.

Herba cum *Floribus.*

Vires. Calfacit et siccat, præcipuè cummendatur Galiopsis flore purpureo ad dysenteriam (Decoctum propinatum), Flores albi ad Fluorem album specificè celebrantur. Extrinsecùs medetur Urtica Pano, Hæmorrhoidum Tumori, etc.

PRÆPARATA.

Conserva. Ex Floribus albis.

UVA SPINA.

UVa spina seu crispa. Grossularia *Matt.* Germ. *Clisterbeeren, Krausselbeeren, Stichelbeeren.* Ital. Uva Macina.

Est (Hortensis. Baccis interdum hirsutis.
(Sylvestris.

Bacca immatura Appetitum excitant, Cholericis loco Agrestæ in Brodiis, conducunt Gravidis, in Alvi fluxu, Fluore albo, Gonorrhœa. (H)

Z.

CCCLXVII. ZEDOARIA.

ZEdoaria. Germ. *Zitwer.* Gall. *Du Zedoar.* est C.B. [1. Longa. (*Hæ promiscuè usuales:*
[2. Rotunda. (
[3. Tuberosa nigricans. (*inusitata.*
[4. Geiduar. (

1. Insignitur Zedoaria, *Lon. Matt. Lob.* Zedoaria radice longa, *Clus. in Coroll.* Zedoaria Veterum, & Arnabi 2. species radice longa, *Cord. hist. C.B.* Zadura, Zaduar, Zudar, &c. *Fuchs. in Comp. Med.*

2. Dicitur Zerumbet Serapionis, *Lob.* Zurumbethum, *Cord. inst.* Zerumbeth & Zedoaria rotunda, *Fuchs. Comp.* (Radix Bezoartica Sinensis.)

N.1.

Sclarea vel *Hormino* associetur: sive hæc Gonorrhœa sit vera, sive notha. Assumitur aut *Conserva Summitatum florentium*, aut decocta in *Vino*: etiam *externe* in *Pediluviis* commendatur. Novi Exemplum Mulieri generosæ ante paucos annos *Decocto* solo *Galeopsidis* in *Vino albo* curatæ, cùm alias nullum conducere voluisset Remedium. (F)

Sequitur planta ab Authore neglecta, quæ vocatur

UVULARIA.

UVularia, aliàs *Hippoglossum*, rectiùs *Hypoglossum*, à quibusdam *Bonifacia*, est *Laurus Alexandrina, baccis pediculis adhærentibus.* Datur etiam *Laurus Alexandrina vera, baccis, pediculis longiscan i affixis*, & *Laurus Alexandrina, baccis foliis insidentibus*: Ger. *Zapffen kraut* dicitur, quòd in *Foliis* ejus parvum *Foliolum*, quod *Linguam* quasi prominentem referat, enatum sit; hinc & latinis *Bilingua* vocatur.

Posteriores *Lauri* Officinis sunt incognitæ: prior verò *Uvularia*, ejusque *Decoctum*, vi nominis ad *Gargarismata* contra Affectus Faucium, in specie contra Uvulæ prolapsum & nimiam laxationem, item contra Phlogosin, seu

Inflammationem Laryngis, aut serosam aliqualem Glandularum intumescentiam, à pluribus adhiberi solet. Sunt etiam, qui in hunc usum *Radicem* & *Folia* infundere *Peru*, item Infantulis ad præcavendam laxitatem Uvulæ instar *Amuleti* appendere jubent; sed fides sit penes Experientiam. Postmodùm in principio Inflammationis Uvulæ, item Gangrænæ, cum *Aqua Veronica* commendatur; vid. TABERNÆMONTANUS *in Herbar.* & JOEL. Eadem, quæ de *Ligustro* dicti fuor in Oris ac Facium Affectibus, etiam de *Uvularia* à Modernis affirmantur. (G)

Z.

CCCLXVII. ZEDOARIA. *Zedoaria* est *Zinziber sylvestre latifolium*, cujus *Radix* energ & aromatica, penetrans insigniter & polychresta, impregnata copioso acri volatili Sale, quod per destillationem p... cujus beneficio *Aquam aromaticam* Oleo copioso suggerit cui in India ex *Radice recenti* destillatæ *Sal volatile* Nivis aut Camphoræ forma innatat. Ex India ad nos defertur,

(F) Urticam mortuam *dictam*, seu inertem, *vulgò cum* Galeopside & Lamio *confundunt: sed non sine errore.* Urtica *enim propriè dicta Flore est apetalo, ut dictum;* Galeopsis *verò &* Lamium *Flore sunt petalode. Hac autem ratione Plantas, quæ nomine* Urticæ inertis *veniunt, ad propria Genera reducit* Tournefortius: 1. Galeopsis sive Urtica iners, folio & flore minore J.B. *est* Lamium purpureum fœtidum, folio subrotundo, sive Galeopsis Dioscoridis C. B. 2. Galeopsis sive Urtica iners, flore purpurascente majore, folio non maculato J.B. *est* Lamium folio oblongo, flore rubro Park. 3. Galeopsis sive Urtica iners, floribus albis J. B. *est* Lamium vulgare, album, sive Archangelica flore albo Park. 4. Galeopsis sive Urtica iners, magna, fœtidissima J. B. *est* Tournefortio Galeopsis procerior, fœtida, spicata. 5. Galeopsis sive Urtica iners, minor, folio caulem ambiente J. B. *est* Lamium folio caulem ambiente, minus C. B. 6. *Est demum* Galeopsis seu Urtica iners, flore luteo J. B. *quæ reverà inter* Galeopsidas *connumeranda.*

Nos de quarta Urtica inerte *aliqua dicamus, Hæc quæ* Galeopsis procerior, fœtida, spicata *dicitur* Tournefortio, *ex* J. Bauhino *Urticæ nititur Radice: Caules cubitales & sesquicubitales, quadrati, hirsuti, inanes: circa articulos rubentes Folia bina, adversa, Urticæ, sed majora, & perquàm acuminata, serrata, innocuâ lanugine obsita, fœtidissima: inde Rami quoque exoriuntur: Flores in spicam verticillatim digesti, colore purpureo, labello tamen albis lineis picturato. Hæc Planta Bitumen & Oleum fœtidum olet: gusto pollet herbaceo, parùm salso, adstringenti, nec cœruleam papyrum rubefacit: unde conjicere est illius Sal volatile particeps esse Salis acris, quod Terræ inest, quod in hac Planta multo Sulfure & partibus terrestribus est involutum. Vulneraria est & summè paregorica: paratur ex ea* Oleum per infusionem, *ad Ambusta & Vulnera partium tendinosarum excellens. Rustici Foliorum & Florum* Infuso *utuntur ad Colicam nephriticam, Tumores strumosos & Pleuritidem. Parari potest* Extractum, *hyberno tempore adhibendum.*

(H) Uva crispa Dodonæi, *vel* Uva spina *vulgò, est* Grossularia simplici acino, vel spinosa, sylvestris C. B. (*est &* sativa C. B.) Grossularia *autem Plantæ Genus est Flore rosaceo, petalis ex incisuris Calycis monophylli & pelviformis nascentibus constante: Calycis autem posterior pars abit in Baccam globosam vel ovatam, mollem, Seminibus fœtam exiguis. Sub hoc Genere* Grossulariæ *comprehenditur* Ribes Officinarum, *ejusque species, ut suprà dictum.* Uva crispa, *de qua hîc, Frutex est numerosa stolonum segete luxurians, Spinis singularibus, binis, aut ternis armatus, rigidis atque acutis. Folia ex brevioribus pediculis, unguem lata, nonnihil rotunda, modicè divisa superiùs saturo virore splendentia, inferiùs dilutiore: Flosculi pulchelli simul multi ex eodem tuberculo, ex petalis quinis rubentibus utrinque reflexis constantes: Flosculis subsunt Globuli hirsuti, in Baccas abituri item hirsutas, rotundas, striatas, ante maturitatem acidas, ex maturitate dulces, in quibus Grana multa exigua. Fructus hi pueris & gravidis Mulieribus vulgò expetiti.*

(G) Uvularia. *Non hîc sermo est de* Uvularia majore Tragi, *quæ est* Campanula vulgatior, foliis Urticæ, vel major & asperior C. B., *sed de* Uvularia Tabernæmontani, *sive* Hippoglosso (*potiùs* Hypoglosso *cum* Ettmullero, *h. e.* Sublingua *potiùs, quàm* Lingua equina) *ejusdem: hanc enim synonymon facit* C. Bauhinus, *cum* Lauro Alexandrina; fructu pediculo insidente. *Quoniam autem* Lauri Alexandrinæ *species ad* Ruscum *reducenda ex* Tournefortio; *erit proinde* Uvularia, *de qua hîc*, Ruscus angustifolius, fructu folio innascente. T. *hæc enim est* Bonifacia, Bislingua, Laurotaxa, & Radix Idæa *aliorum. Planta hæc multis adolescit sesquicubitalibus, lentis, latè viridantibus, striatis Viminibus: Folia his adhærent ferè, sed non semper, alterna virentia, crassa, nervosa, acuminata: in horum medio* J. Bauhinus *Foliolum aliud*, F. Columna *viticulas seu petiolos agnovit, quibus sustinentur Flores, in Baccas Rusci abeuntes. Hinc factum fortassè est, ut eadem hæc Planta*, fructu folio innascente à Tournefortio, & fructu pediculo insidente *vocetur à* C. Bauhino.

N. 1. Datas has Zedoarias non differre inter se, nisi sola forma, adeòque ejusdem Radicis partes esse, videre licet apud *Lobelium in Adverf. & Observ.*

N. 2. *Tabernamontanus*, & *Matthiolus* Zedoariam Avicennæ nihil aliud esse, quàm Aethoram Modernorum, probare nituntur: *Dodonæus* Zedoariam Officinarum pro Zerumbeth Avicennæ & Serapionis habet.

Advehitur è Sinarum Regione & ab extremis Indiæ finibus.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Radix sola.

Eligitur odorata, albida, amara, ponderosa, non cariosa.

Vires. Calfacit & siccat 2. incidit, Flatus discutit, amarissimi est saporis, ac Alexipharmaca. Usus præcipuus in Doloribus colicis atque Ventriculi; Animalium venenatorum Morsuus opitulatur, Lienteriam sistit, Vomitiones reprimit, Menses ciet, Suffocationi Uteri efficaciter succurrit, Alvi Tineas quascunque enecat, Antidotis permiscetur.

P R Æ P A R A T A.

1. *Condita Zedoaria.* Conditur ut Zinziber.
2. *Confectio Zedoaria.* Fit l. comm.
3. *Extractum.* Fit cum Spiritu Vini.

N. Substitui poterit Decoctum inspissatum.

4. *Oleum stillatitium.* Cum Aqua ascendit.
5. *Aqua stillatitia Simplex, & cum Vino.*
6. *Balsamus.* Ex Oleo & Corpore Olei Nucistæ.

(*Morsuli de Zedoaria Prophylactici* parantur).

CCCLXVIII. ZINZIBER, ZINGIBER.

Zίγγιβερ, Ζιγγίβερι, Γιγγίβερι, Ziegiber, *Lob. Monard.* Zingiber & ejus Siliqua, *Matth.* Zingiber, *Lon.* Gingiber, *Garz. ab H. Arab. Zingibel.* seu *Langibel.* (Mas dicitus *Anchoa*, Fœmina *Chilh* Mexicanis.) German. *Ingber*, *Ingher*, Gall. *du Zingembre.*

N. Reperiuntur apud Aromatarios Radices albæ & rubentes: hæ Rubrica, illæ sæpè Creta infectæ, quo à Teredinibus, quibus candidiores & molliores magis obnoxiæ, præserventur.

Advehitur copiosum ex Calecut Indiæ Emporio, atque ex Troglodytica Arabica.

Vires. Calfacit potenter, sed non primo statim occursu, adeoque partium est crassiorum, earumque non terrestrium, sed aqueatum, & consequenter humectantium: aperit incidit, attenuat. Confert Ventriculo, Thoraci, aliisque Visceribus, Appetitum prostratum excitat, putredini ac malignitati Humorum resistit.

P R Æ P A R A T A.

1. *Zingiber in India, seu China conditum.* Convehitur ad nos ex India conditum scil. recenter Saccharo, vel quodam Mellis genere, quod quibusdam è Siliquis exprimunt.
2. *Conditum nostras.* Fit lege communi. Vide lib. 2.
3. *Confectio Zingiberis.* Macera Radices aliquamdiu in Aqua, vel Lixivio, posteà scinde in tenues & oblongas particulas, exsiccaque: hinc confice l. A.
4. *Zingiber laxativum.* V. August.
5. *Species Diazingiberis.* V. Disp.
6. *Oleum stillatitium.* Fit l. A. Vid. lib. 2.

CLAS-

tur, & in plurimis ferè cum *Gentiana* convenit; nisi quòd magis oleosa existat, adeòque *stomachica* magis & *carminativa* sit.

Vi alexipharmaca & sudorifera laudatur, adeò, ut interdum *Theriacalibus Remediis* annumeretur, & imprimis Medicis commendetur, ut in Ore eandem gestent, Ægros malignis & contagiosis Morbis infectos visitantes: de quo videatur imprimis RULANDUS *in Tract. de Febri Hungarica*: unde etiam quæcunque *Purgantia* corrigere Veteribus dicta fuit. Quin & ad Vapores Mineralium acidos & venenatos reprimendos adhibetur; Vomitus etiam egregiè sistit, hinc vel Metallariis, vel etiam Chymiæ Operatoribus crebrior usus ejus commendatur. Præterea egregium est *Stomachicum*, ad imminuendam & præcavendam imprimis Pituitam seu Cruditatum acidarum proventum in Stomacho, in quo aliàs ab HARTMANNO, & LINDANO multùm commendatur. *Carminativa* vis pariter ei inest singularis, uti *Aromatis* omnibus, & quidem vix datur *Aroma*, quod magis vel impediat, vel discutiat Flatus, quam *Zedoaria*. Præterea quoque egregiè prodest in Doloribus Colicis & Ventriculi, non secus ac Mulierculæ nostrates contra Passiones Hystericas *Pulverem Radicis* feliciter usurpant. Etiam Puerperis mox post Partum optime exhibetur cum *Pane Butyro* illito, partim pro Doloribus post Partum sedandis, partim pro Lochiis promovendis JOEL commendat. Sic & vi sua aromatica convenit Tussi diuturnæ, ab Aere frigido externo contractæ, in *Aqua* cocta. Lubricos Intestinorum potenter enecat.

Extractum commendatum est Mulieribus pro ciendis Mensibus.

Aqua Zedoaria cum Vino destillata egregiè est *carminativa & stomachica* in Colicis, Hystericis, Doloribus post Partum & aliis muliebribus Affectibus proficua: vide HOEFERUS *Herc. med. p.* 131. *Aquam Zedoaria compositam* elegantem videbitis in *M. A. N. C. Ann* 6. *Append. pag.* 102. Et egregium *Destillatum stomachicum ex Zedoaria* in HORSTIO *lib.* 4. *Observ.* 2. *pag.* 150. & *Observ.* 28 *pag.* 266. non quidem artificiosum, sed structurosum.

Vinum & Oleum sunt stomachica & singularia in colicis & hystericis Affectibus, necnon in Doloribus post Partum.

Pertinet huc *Essentia Zedoaria* per *Spiritum Vini tartarisatum*, qui exinde rubore, coloratur, Spiritus tinctus decantatur, & blando igne ad medietatem abstrahitur; quæ *Essentia* in Affectibus Stomachi & Intestinorum, in specie in Colica & aliis antè dictis, proficua est.

Acetum Zedoaria in Peste, aliisque Morbis malignis, egregium est Remedium præservativum & curativum. (*H*)

CCCLXVIII. ZINZIBER, ZINGIBER. *Zingiber Aroma* est exoticum ex *Cyperorum generibus* ex Indiis allatum, congener *Zedoaria*, & ferè ejusdem saporis, & usus.

Egregium est *Stomachicum*, viribus ferè cum *Pipere* conveniens; unde Cruditatem acidam & viscidam in Stomacho & Intestinis solet absumere vel attenuare, liquefacere, & Excrementorum promovere ejectionem. Convenit igitur in Apepsiis, quæ post Morbos chronicos plerumque supersunt, cùm Ægri plerumque Cruditates acidas, viscidas congerant, & omnibus Stomachi et Capitis Affectibus per consensum Stomachi, in Vertigine Senum, et Oculorum Suffusione notha (cùm ante Oculos circumaguntur tanquam Atomi vel Muscæ) qui Affectus pariter oritur ex Stomacho. PLATERUS observavit, quemdam post Quartanam diuturniorem, ex Cruditate acida ortam, Apepsia gravatum, *Pulveris Zinziberis* usu diuturniore se merè restituisse. Idem quoque refert, Pontificios post Jejunii Quadragesimalis tempus cruditates ex Piscium esu collectas *Pulveris* hujus usu optimè corrigere, et Mala inde nata avertere. Præterea *Decoctum Sudoriferum* est; unde ex *Zinzibere* et *Guajaco* fit insignis *Potio sudorifera*, teste LANGIO *Comment. in Fabrum.* Denique *Zingiber* infarctum Pulmonum attenuat, unde nonnulli addunt illud Decoctis in parva dosi contra Tusses inveteratas et imprimis Asthmata chronica, aliosque similes Affectus. Optimè corrigit *Folia Sennæ*; unde cum *Senna* usitatè præscribitur in *Purgationibus*.

In Oculorum Affectibus cum *Zinzibere* fit singularis *Aqua Ophtalmica*, quam vid. in HARTMANNI *Praxi Chymiatrica p.* 104. §. 3. item BARTHOLINO *Cent.* 4. *Ep. p.* 5.

Zingiber in India seu China conditum est egregium *Stomachicum*, et in omnibus Stomachi, et Capitis, necnon Oculorum Affectibus, item in Vertigine per consensum Stomachi obortis, similiter corrigit. (*I*)

Et sic erit Finis Alterantium Primariorum.

CLAS-

(H) *Quamvis geminas in Officinis exoticas habeamus Radices*, Zedoariæ *nomine appellatas, quarum una parvi digiti crassitiem, coloremque cinereum obtineat, &* longa *dicatur, altera in rotulas divisa grisea sit, & appelletur* rotunda (Serapionis Zerumbeth); *nihilo tamen minùs accuratiores existimant illas unius ejusdemque Plantæ Radicem esse, ita, ut Radicis pars superior, & veluti caput*, Zedoaria rotunda, *pars verò inferior* Zedoaria longa *dicatur. Plantam* Zaduram *appellant, quæ quia Folia ferat* Zingiberis *foliis similia, à quibusdam* Zingiber sylvestre *appellatur. In Officinis vulgatior est* Zedoaria longa, *quæ propriè* Zedoaria *dicitur, ad differentiam* rotundæ, *quæ vulgò* Zerumbeth *vocari solet.*

(I) Zingiber. *Cl.* Raius in Methodo *inter Plantas Graminifolias floriferas, Bulbosis affines* Zingiber *connumerat, atque illi esse Flores monopetalos, difformes, quadripartitos, Surculos floriferos è cochleatis cavis foliis enatos in ipsius vertice: Semina item tenui alba interstincta membranula inclusa, inordinata serie minutissimis fibrillis stylo annexa, reniformia. In Officinis* Zingiberis *nomine venit* Radix *pollicari longitudine, & crassitie, nodosa, è rotundo compressa, grisea cutis intùs verò alba, sapore acri & parùm aromatico. Ex Indiis affertur, ubi Plantam creat* Arundinis *æmulam, sed latioribus Foliis: Flores ex rubro viridescentes pistillo ad Clavi formam elevato: hinc à quibusdam Botanicis* Arundo humilis clavata *vocatur. Est & apud* Hermannum in H. L. Bat. *satis accurata descriptio* Zingiberis latifolii sylvestris, *quod ad* Cannacorum T. *quammaximè accedere videtur.*

CLASSIS SECUNDA

DE

ALTERANTIBUS SECUNDARIIS.

ABsolvimus *Alterantia* dicta *Primaria*, seu quæ sunt desumpta immediatè ex *Herba*, *Foliis* scilicet, *Radice*, *Cortice*, *Ligno*, *Semine*, &c.

Sequuntur nunc ALTERANTIA SECUNDARIA, quæ sunt quasi *Producta* immediata istorum *Primariorum*, & utplurimùm SUCCI ex ipsis *Vegetabilibus* collecti & concreti, partim Naturæ, partim Artis beneficio producti. Hi sunt sub *duplici differentia* vel GUMMATA, vel RESINÆ. Utplurimùm autem colliguntur ex arborescentibus Plantis, vel per *spontaneam effluxionem*, vel per *incisionem*. Cùm ergò in omni Arbore sit Spiritus acidus; hinc & omnia hæc primò Liquorem acidulum, deinde oleosum dant, in quo est crasis eorum.

Resinæ omnes naturæ sunt oleosæ: ergò in *Menstruis oleosis* solvuntur, ut *Spiritu Vini* &c. *Gummata* sunt varia: in hoc conveniunt, quòd commodissimè solvantur in *Menstruis aqueis & aqueo-salinis*, v. gr. *Aqua*, *Aceto*, *Vino*, *Succo Citri*, &c. utut in recessu multùm de natura resinosa, vel salino-mucilaginosa esse soleant: de quo confer. ZWELFERUS *in Animadvers. super Pharm. August. pag.* 128. *Gummata Resinosa* sunt *Ammoniacum*, *Sagapenum*, &c. *Mucilaginosa* sunt *Gummi Cerasorum*, *Tragacantha*, &c. *Resina* sunt *Aromatica* verbi gratia *Terebinthina*, *Resina Anima*, *Pix*, &c. Constant Sale volatili admodùm oleoso, ab Acido concentrato. Sic enim *Oleum destillatum Anisi* mediante *Oleo* vel *Spiritu Acido Vitrioli* coagulatur in momento in perfectam *Resinam*; vel *Oleum Vitrioli* additum *Terebinthina*, *Baccarum Juniperi*, *Macis* &c. mediante blanda digestione, dicta *Olea* condensat in perfectam *Terebinthinam*; adeò ut saltim *Terebinthina* sint *Resina liquida*, *Resina* sint *Terebinthina condensata*; utræque sunt *Salia volatilia oleosa ab Acido concentrata*. *Gummata* non ita pinguia sunt, quoniam in *Resinis* plus *Olei*, in *Gummatibus* verò plus *Mucilaginis* est.

In genere ergò *Resina* & *Gummata* nil aliud sunt, quàm *Succus Vegetabilis nutritivus*, *Phlegmatis separatione condensatus*. *Resinosarum Gummatum* nucleus est resinosa ista substantia, altera, mucilaginosa scilicet parte ceu involucro, saltem addito: unde & illa *Resina Spiritu Vini* commodè extrahi potest, nuda Mucilagine residua: & hujus *Resina* ratione etiam à *Terebinthina* ceu *Resina liquida*, solvi possunt; pro usu præsertim externo. (K)

Jam de singulis in specie.

CCLXVIII. ACETUM.

ACetum est Liquor *Aciditate* terrestriori ac salsiori (*Vitriolicam* vocant) impregnatus.

Delectus. Acetorum maxima diversitas est, variantque natura, viribus, ac præstantia, pro varietate rerum ex quibus confecta sunt. Sunt enim *Aceta ex Vino*, *Cerevisia*, ex *Succis Fructuum* (pomaceis, pyraceis,) ex *Melle*, &c.

Usitatiora autem sunt *Vinacea*, quæ recipienda quoties *Aceti* simpliciter fit mentio.

Hæc itidem variantia occurrunt. (Etenim ut *Vinum* differt præstantia, ita & *Aceta* exinde confecta). Eligantur igitur quæ *ex meliori ac generosiori Vino*, utpote omnium Vegetabilium principe, & maximè omnium vitriolato, confecta sunt.

N. Ad *Menstrua* Metallis solvendis destinanda, eligenda sunt imprimis *Aceta Hydromelitum vinosorum*, utpote quæ cum *Manna cælesti* (*Melle*) naturam animalem præter vegetabilem ex Floribus induerunt, atque ita alia Menstrua solvendi potentia superant. Et hæc sunt *Aceta* illa Philosophis usitata, unde & *Philosophica* dici solent, de quibus ampliùs in *Menstruorum* descriptione, *lib. 2. c. 77. Vide etiam Quercetanum in Tetrade.*

N. De reliquis Acetis Cerevisiarum, Succis pomaceorum aut pyraceorum immaturorum, viliorumve Vinorum, notetur, quod rerum metallicarum solutionibus minùs sufficiant.

Vires. Substantiæ Acetum est mixtæ, frigidæ ac calidæ (superat tamen frigiditas caliditatem), in reliquis siccæ. Partium est tenuium, attenuat, penetrat, adstringit, Putredini resistit, Sudorem ciet.

N. Acetum accedit proximè ad naturam *Vitrioli*, primasque tenet præ cæteris *Correctivis*, quorum opera Gummata calfacientia Succive venenati corriguntur. Per se quoque singulare est Remedium adversùs Ictus Serpentum etiam venenatissimorum, quales sunt Aspides. *Quercetanus in Pharm. rest. c. 24.*

PRÆ-

CCCLXVIII. ACETUM. Tanquam *spurius Vini filius*, de quo notum PLINII effatum, quod *Vini vitium vertatur in medicamentum*: quod intelligendum est de *Aceto*.

Nihil enim aliud est, quàm *Acidum Vini*, in cujus substantia media successivè resolutum est *Fermentationis* beneficio, sub qua ipsa Fermentatione simul *oleosa Substantia*, attenuata parte acida magis manifestatur, parte verò pingui invertitur & occultatur, non secùs ac ipse Spiritus volatilis unà deprimitur & figitur. Est itaque Acidum Vini per continuatam fermentationem, & successivam Acidi solutionem & attenuationem, unà cum reliquorum ingredientium textura alteratum & in talem Liquorem mutatum, estque nihil aliud, quàm *Tartarus liquidus*. Idem enim Vini acidum, si proprias Fæces rodendo cum iisdem coaguletur, *Tartarum* constituit. In *Aceto* ergò præter *Acidum* in fluorem redactum, & *Phlegma* illud probè diluens, *Spiritus Vini* & *Oleum*, & *Alcali volatile* adhuc abscondita sunt; & quidem quò generosius est *Vinum* vel *Liquor*, eo generosius dat *Acetum*: vel quò spirituosior est *Liquor*, eò acidius, & eò penetrantius fit *Acetum*; adeò ut ex *Vino*, ex quo per destillationem exhalavit volatis Spiritus, non fiat *Acetum*.

Acidum quod attinet *Aceti*, reverà hoc in sua textura cum cæteris ingredientibus *potiùs nitrosa*, *quàm vitriolica* est naturæ, ut rectè hoc asserit LUDOVICI *de Sale Tartari pag.* 42.

Inesse autem *Aceto Vini* adhuc *Spiritum Vini*, patet tam per generationem, quàm per resolutionem. Si tamen *Vinum* in Vase hermeticè clauso asservetur, acescit, in quo tamen propter clausuram nil Spiritus evanuit, ut BECHERUS *pag. 414. in Phys. subterr.* & JUNGIUS *Doxosc. part. 2. sect. 1. c. 23 asser. 6.* ostendit. Unde etiam ex *Tartaro* & *Spiritu Vini Acetum* generatum ostendit KERGERUS *de Ferm. pag.* 97. adeò ut per simplicem *μετάθεσιν* particularum ex *Vino* fiat *Acetum*: scilicet figuntur saltem particulæ volatiles spirituosæ in *Aceto*, ita tamen, ut iterum volatilisari, & in pristinam libertatem vindicari possint: quod fit in *Solutione Saturni* vel *Coralliorum*, per *Acetum* facta. Unde concludendum: quò magis impregnatum est *Vinum* vel *Liquores* Spiritibus, eò fortius & acidius fit *Acetum*; quarè etiam *Vinis* vulgaribus, ut eò fortius dent *Acetum*, solet infundi vel *Semen Sinapi*, *Piper*, *Semen Erucæ*, similiaque Sale volatili acri constantia, ut exaltetur Liquor minùs generosus. Fundamentum consistit in hoc, quòd ejusmodi Subjecta Sale volatili impregnata, augeant partes volatiles salinas Liquoris minùs generosi: unde auctis his, fortiùs congrediuntur cùm *Acido*, ex quo augetur Fermentatio; magis subiguntur Salia volatilia, & *exaltatur Aciditas*: ex quo fit acrius & penetrantius *Acetum*.

In *Fermentatione*, qua fit *Acetum*, dixi quòd à partibus acidis per fermentationem combinatis cum volatilibus, figantur partes salinæ & occultentur, non verò omninò exhalent,

---

(K) Succi *è Plantis exsudantes ad quatuor classes reducuntur à* Tournefortio. 1. *qui continent* Sal essentiale *Plantarum*, *ut sunt* Saccharum, Manna *Calabrina*, *&c.* 2. Resinæ, *ut* Abiegna. 3. Gummata, *ut* Gummi Arabicum. 4. Gummi-Resinæ. *Hoc autem inter* Resinas *&* Gummata *est discrimen*, *quòd* Resinæ *sint magis sulfureæ*, *adeòque* Spiritu Vini *solvuntur*; Gummata *magis aquosa*, *adeòque solius* Aquæ *permistione dissolvuntur*: *quoniam autem* Gummi-Resinæ *ex utroque participant*; *hinc ex parte* Spiritu Vini, *ex parte* Aqua *solutionem patiuntur*.

PRÆPARATA.

I. ACETA DESTILLATA.

1. *Acetum destillatum commune.*

℞. *Acetum fortissimum*, destilletur ex Cucurbita vitrea in B.M. vel Cineribus lenissimo calore: primò ascendit *Phlegma* insipidum (fermè quarta pars Liquoris), quod Phlegma ubi exstillaverit (acido odore & sapore id deprehenderis) muta Recipiens, colligeque Acetum destillatum (*Spiritum Aceti*) seorsim, continuando Destillationem donec Spiritus omnis ascenderit.

N.1. Si ad Extracta usulque medicos Acetum destillatum destinetur, cauto opus est, ne nimium urgendo *empyreuma* concilietur: sin verò ad metallicos labores, urgendum erit donec rubri Spiritus attollantur, nihilque ampliùs Spirituum exeat: id feliciùs fiet in Arena.

N.2. Alii rectificant aliquoties cohobando, tandemque partem aliquam Phlegmatis lento M.B. calore abstrahunt. *Sennertus Inst.*

Vires. *Phlegmatis* Usus esse potest in Extractionibus quibusdam. E. g. Viridis Æris, pro conficiendo Vitriolo Veneris, & aliarum Tincturarum.

2. *Acetum ex Fecibus.*

℞. *Feces Aceti* (Germ. *die Mutter von Wein Essig*, Gall. *du Vinaigre*) destills per Vesicam cum Refrigeratorio, ac prodibit *Acetum destillatum igneum*.

Vires. Solvit Metalla, &c. *Keslerus l. 4. cap. 65.*

3. *Acetum Radicatum*, seu *Alkalisatum*.

℞. *Fecam ex Aceto destillato destillatione relictarum* ℔iij. vel iv. calcina ad siccitatem, dein affunde *Acetum destillatum*, idque iterum abstrahe in Arena, toties cohobando, donec omnis *Sal* cum Aceto destillato ascenderit. *Sennertus instit.*

Aliter,

halent, sed ligentur: uno verbo; quòd partes salinæ spirituosæ occultentur, non verò exhalent, sed figantur tantùm ab Acido fixo. Probo: quoniam ex omni *Aceto* potest de novo resuscitari *Spiritus Vini*, id quod monstrat, quòd non omninò immutentur Salia volatilia, sed saltem occultentur. Probo etiam hoc ipsum de resuscitatione *Spiritus Vini*; quando scilicet fit Solutio *Saturni* calcinati in *Aceto*, vel *Coralliorum* in *Aceto* solutorum; hinc inde paratum *Saccharum Saturni*, aut *Sal Coralliorum*, si immittantur in Retortam vitream, & leni igne destillentur, dant *Spiritum volatilem ardentem* instar *Spiritus Vini*; qui non est ex *Corallis*, neque etiam ex *Plumbo*, quoniam impossibile est, ut iis insit, sed prodit ex partibus *Aceti*, adhærentibus *Corallis* & *Saturno*. Eo enim ipso, quo acidæ partes rodunt *Corallia* vel *Plumbum*, fit ut ex arcto nexu acidarum particularum cum partibus terreis alcalieis *Coralliorum*, vel *Plumbi*, *Spiritus Vini*, ab Acido antea concentratus, liberetur et fiat sui juris; hinc, ut prodeant particulæ volatiles ab acidis liberatæ, et antequàm suam formam vel spirituositatem nanciscantur. Est ergò impostura, quando alii ejusmodi *Spiritum* pro *Spiritu ardente Saturni*, vel *Spiritum Corallorum* venditant, cùm ex *Aceto* regeneratus sit *Spiritus Vini*.

Inesse etiam in *Aceto* *Alcali volatile*, & *Oleum*, pro *Vini* natura varium, ostendit non tantummodò TACHENIUS *Hippocr. Chym. pag.* 124. & *in Clave Hipp. Chym. pag.* 88. sed etiam si *Magma* ab *Aceti* destillatione residuum inspissetur, prodit *Spiritus urinosus* instar *Spiritus Tartari*. Clarius hoc patet ex *Sale Alcali* quocunque, cum *Aceto* sufficienter saturato, ut fieri solet in præparatione *Salis Vini essentialis*, sed *Terra Foliata Tartari*. Nam si tale *Alcali ab Acido saturatum*, et, ut rectè vocat TACHENIUS, in *Tartarum regeneratum*, Igne aperto destilletur, accipitur *Spiritus urinosus* & *Oleum*, simile illi, quod ex *Tartaro* habetur. *Acidum ergò Aceti media est natura inter Acidum volatile, & Acidum fixum.*

Cæterùm non *Vinum* solum, sed omnia *Vegetabilia* quæcunque fermentari possunt, eorumque *Succi expressi* fermentando acescunt, et Acidum sui generis exhibent, Modum videbimus in WEDELII *Pharm. pag.* 83. si scilicet Fermentatione Salia volatilia exaltentur et Acido concentrentur, sicque Acorem contrahunt. Et ona tantùm ex *Vegetabilibus nativis* fit *Acetum*, sed etiam ex *Decoctis* ex *nativis* verbi gratiâ ex *Succo Uvarum*, *Pyrorum*, *Pomorum*, *Cydoniorum*, et similium; sicut et ex *Decoctis* et *Infusis* fit tandem *Acetum*. Quo pertinent *Aceta ex Cerevisiis*, et ex *quibuscunque Infusis* parata. Recipiatur enim *Planta* quæcunque decoquatur in *Aqua simplici*, et in loco calido, vel Sole exponatur, et arescet. *Animalium partes*, imprimis carnosæ, in *Acidum* degenerant: sic verbi gratia si quidam tempore æstivo decoquat *Carnem* in *Aqua simplici*, et brevi Caro illa acescet, et Acorem contrahet instar *Aceti*. *Mel* etiam cum *Aqua simplici* dilutum, uti fermentando vinosum Potum suggerit, ita per ulteriorem fermentationem, qua Acidum resolvitur, Pingue et Spiritus magis invertuntur, in egregium *Acetum* mordax et acre abit, quod a QUERCETANO vocari solet *Acetum Philosophicum*, quondam usurpatur a Chymicis solvendis Metallis et Mineralibus; de quo vid. AUTHOR. Potest tamen fieri etiam *Acetum extemporaneum*, quod parandum docet SCHMUCK *Thesaur. 2. Secret. Phys.* 12. qui *extemporaneum* parat *Acetum ex Cremore Tartari acido & Facibus Aceti*, *Aqua* affusa; subitò enim fermentant, et in *Acetum* abeunt.

Ex *Animalibus* etiam aliquid *Aceto* simile obtineri potest: enim tempore æstivo *Decoctum* et *Carnis* in *Aqua simplici* asserventur, brevi acescent, acorem spirabunt, & Acidum gustui manifestabunt.

Modus generationis Aceti fit per *Fermentationem*, dum scilicet in *Liquoribus* per Fermentationem, vel *Succi crudo*, v. gr. *Musto*, volatilisantur partes subtiles, & blandè combinantur cum partibus acidis, & sic fit *Vinum*. Hoc quando superstat Fæcibus propriis tartareis, quæ impregnatæ sunt copiosis partibus volatilibus & acidis, fit, ut partes fermentativæ Fæcum sensim sensimque agere incipiant in *Vino*, quo fit ut *Vinum* fermentet, qua Fermentatione partes volatiles partim exhalant, partim a reliquis acidis figuntur & subiguntur. Dum ergò Acidum figit, subigit, & assimilat spirituosas partes salinas, volatiliores, & subtiliores, fit ut *Vinum* interim degeneret in *Acetum*: uno verbo, *Aceti* generatio fit per Fermentationem, quando partes salinæ volatiles non tam exhalant, quàm sensim sensimque subiguntur, & figuntur ab *Acido*, quibus subactis fit *Acetum*.

Qui plura cupit, videat SACHSIUM *in Ampelographia*, ubi multa reperimus de *Aceto*, & ejus generatione, KERGERUM *in Tract. de Ferment.* ubi non ineleganter modum generationis Aceti per Fermentationem explicat; PORTZIUM *in Anat. Vini Rhenani*; item BECHERUM *Phys. subterran. lib.* 1. *pag.* 429. *seq.* & HELMONTIUM *Tract. Tartarus Vini pag. mihi* 235. *seq.* In Putrefactione *Alcali*, in Fermentatione *Acidum*, primatum obtinet. Quomodò *Acetum* optimum ex *vappa Vini* conficiendum, docet TACHENIUS *Meth. Princ. pagina* 95.

Aceti partes non parùm controversas optimè videtur declarasse VIRBEZIUS, dum scribit *de Vitriolo contra Castellum pag.* 42. quod *Acetum* non minùs, quàm ipsum *Vinum*, ex diversis partibus sit compositum. Nam *Acetum Anatomica Spagyrica* & resolutione artificiali ex Retorta in leni Balnei calore exhibet primò *Spiritum* quendam *acidum* subtilissimum & volatilissimum in minima quantitate; deinde *Phlegma*, quod insipidum; tandem *Aquam subdulcem*; hinc tertio Ignis gradu *Liquorem Acidum*, vel *Acetum destillatum*, quod Metalla aliaque Corpora duriora solvit; denique ultimò omnium prodit *Oleum cubitaudum fætens* & quasi *sanguineum*. In Capite verò mortuo remanet tandem *Sal fixum* de natura *Alcalium*. Et quidem iste *Spiritus* volatilis, subtilis, parùm acidus, qui primus solet esse in destillatione, ob volatilitatem statim solet evaporare, exhalare, & resolvi, nec, nisi adhibito debito Ignis regimine, monstrari potest, aut saltem injectis iis, quæ Effervescentiam excitant, qualia sunt *Sal Tartari fixum*, & alia *Alcalia*. Nam subito motu & calore oborto, *Spiritus* hic volatilis exhalat. Unde etiam jam GALENUS dixit suo tempore, quod *vires Aceti imminuantur Coctione*; & etiam ISAAC HOLANDUS dicit, quod *Spiritus* hic volatilis *Aceti* sit millies subtilior ipso *Spiritu Vini*; quod intelligendum est non de communi *Spiritu*, sed de illo, qui ex Ignis regimine prodit; alias est acris & solvens. Plura qui vult de *Aceto*, adeat imprimis SACHSIUM & KIRCHERUM, uti & SENNERTUM *in Paralipom.* ubi *de Aceto & ejus generatione per fermentationem* quædam habet. Hæc de *Aceti natura*.

Jam de *Usu* quædam, qui est, vel *Alchymisticus*, vel *Medicus*.

Quoad *Usum Alchymisticum*, vis ejus est decantata, solvit enim Metalla, aliaque Corpora dorinta; magis tamen laudatur *Acetum à Sale & Nitro* abstractum; sicut & *Acetum cum Sale ammoniaco* acuatum, *Menstruum* non contemnendum est in usu Alchymistico.

In *Usu Medico Acetum* magni est usus tam *internè*, quàm *externè*. Egregiè *internè* convenit contra Venena Varia. Et

resist s

Aliter. ℞. *Sal com. Aceti volatilis* (vide *infrà*) p. j. *Aceti destill.* p. iv. confunde & destilla per Arenam in Retorta, dando in fine ignem satis fortem. Destillatum destilla iterum supra Sal com. novum, cohobiis toties repetitis, donec omne cum Aceto destillato ascenderit. *Beguinus lib. 2. cap. 5.*

℞. *Aceti Mens. 1.* affunde supra *Tart. calcin.* ℔ß. *Sal. com.* ℥iv. destilla, cohobaque aliquoties, tandemque supra recentem *Tart. calcin.* & *Sal* funde, destillationemque reiteta, *Vide Keslerum 4. cap. 78.*

4. *Acetum Mellitum.*

℞. *Mell.* ℔. iv. *Acet.* ad emin. 4. digitor. destilla ex Arena. Exit *Aqua* acerba, quam rectifica.

Vires. Solvit Corallia, Margaritas, & reliquos Lapides pretiosos.

5. *Acetum Terebinthinatum.*

Fit ex *Aceto* & *Terebinthina* per Retortam simul destillatis, h :Oleo & Spiritu ab Aqua separatis, *Hartmannus.*

6. *Spiritus Aceti S. Closs.*

Destillentur *Aceti* ℔. vj. in M. B. ultra tepidum incalescente, donec sexta tantùm pars restet. ℔j. vix excedens, quæ unà cum Cucurbita & Alembico in Cineres transportetur, & destilletur ad siccitatem usque cum cohobio ter & quater super Fæcea repetito. Quòd si adhuc fortiorem exoptes, tunc ex *Crystallis Fæcum Aceti* cum *Boli* s. q. Globulos concinna, qui per Retortam acti Igne nudo in Recipiens, quod prædictum *Aceti Spiritum* contineat, rectificatique, igneum, atque corrosivum Spiritum dabunt, Metallorum solutionibus aptissimum.

N. Sal

---

resistit omni Malignitati. Imprimis decantatissima à GALENI ætate usque ad hæc nostra tempora est *vis Aceti alexipharmaca*, ac Venenis resistitiva, cujus *superiùs*, ubi de *Nuce juglande & Ruta*, fecimus mentionem: unde in *Peste* nil meliùs est *Aceto*; vix enim aliud adeò præservat à Morbis Malignis epidemicis, quàm *Acetum*. Et sicuti *Vinum* ratione sui Acidi, quod idem habet cum *Aceto*, tam egregiè prodest in Febribus Malignis, ita ut in Peste *Potus Vini generosi* matutinus non sit inconveniens Præservativum; ita & *Acetum* in præservatione à Morbis acutis epidemicis malignis est optimum. Sic SYLVIUS in duplici Peste Amstelodamensi ferocissima se præservavit solo *Aceti Vini* usu ad Cochlear unum mane assumpti, ut nunquam illa fuerit afflictus, utut sæpissimè Peste correptos visitarit. *Acetum* tamen ex appropriatis & specificis in Peste præservanda *Compositum* præferendum est *Simplici*. Corruptionem Viscerum internorum præcavet, Corpusque ab internis Putredinibus præservat: & quidem de usu *Aceti* in Peste & Morbis venenosis vid. BARTHOLINUS *Cent. 4. Hist. 13.* ubi habet lectu non indigna. Tollit Obesitatem, & Homines reddit macros: imprimis quidem in tali caso convenit *Acetum scilliticum*, item *Acetum rutaceum* mistum cum *Aqua chalybeata*. Hoc enim *Acetum* valdè pollet reddere Homines macros: sic refert CATTIERE *in Observat.* BORELLI *Observat. annexis pag. 44.* de quodam Viro obeso, qui loco *Vini Aceto* utens in Potu, adeò rursùs extenuatus fuit, ut 78. Librorum pondere decreverit ex usu *Aceti*. Hinc etiam STEPHANUS *in Operibus Medicis pag. 462.* ad Obesitatem tollendam nihil æquè prodesse dicit, quam *Acetum scilliticum* jejuno Stomacho quotidie assumptum; diureticum enim est *Acetum*: & quidem nunc solitarium, nunc aliis additum, Urinæ fluxum solet excitare. *Acetum* valdè convenit in discutienda Crapula, & præservando ab Ebrietate; ratio est; quoniam Acidum figit Spiritus Vini volatiles sulphureos, Narcosin Spiritibus nostris & Ebrietatem inducentes. Ex eodem fundamento etiam *Pulvis Hepaticus rubens* vocatur Germ. *das saure Pulver*, qui etiam prostat in nostris Officinis, propterea quoniam arcet Ebrietatem, adeò ut, qui se illo præmunivit, possit duplo plus bibere: factus enim est ex *Spiritu Vitrioli* & *Cremore Tartari*, quæ figunt Spiritus Vini sulphureos, & Ebrietatem impediunt. In Stomachi Affectibus *Acetum Vini* est egregium Remedium: hinc in Singultu, Vomitu nimio, & Cholera, Nausea & similibus, non incommodè aliis Remediis, tam internis, quàm externis, additur. Externè in jam dictis & similibus Stomachi Affectibus cum *Pane*, imprimis *mellito*, adspersis simul *Pulveribus Nucis Moschatæ*, & *Caryophyllorum*, egregio cum successu applicatur: pro quo scopo *superiùs*, ubi *de Mentha*, dedi *Cataplasma* ex *Fermento* & *Aceto*. In curanda Gangræna, Ulceribus putridis, malignis &c. maximum affert solatium: cujus *Fumus* Silicibus, vel Lateribus candentibus infusus, laudatur in discussione Tumorum serosorum Hydropicorum & Oedematum: qua ratione etiam non minùs egregiùs est ad Tumores duros & scirrhosos, sicut *Acetum* externè regioni Splenis applicatum, scirrhosos & induratos Lienes dicitur curare, crassam Mucilaginem incidit, et sic duros Lienes reserat. Blandè coagulat & sistit Sanguinem: hinc in sistenda Hæmorrhagia Narium *Linteum Aceto* madidum Temporibus vel Nuchæ circumponatur, cum vel sine *Bolo*; vel *Bolus communis* aut *Armena* subigatur cum *Aceto* & fiat *Cataplasma*, sed applicetur Fronti interposito *Linteo*; & sic solet sistere Hæmorrhagias etiam contumacissimas. Habui de hoc Experientiam nupertimè in quodam Febricitante. Vel *Acetum* applicetur Scroto cum *Succo Sempervivi* mistum, & sic similiter Hæmorrhagiæ cessant: quod *Acetum* Scroto applicatum solet etiam arcere Ebrietatem, ut ebrius jam mox denuò fiat sobrius. In nimio autem Mensium fluxu, aliaque Hæmorrhagia Uteri, vel solum, vel cum *Spermate Ranarum*, cum *Spongia* imponatur Vulvæ; vel potest fieri in tali casu hæc *Mistura*:

> ♃. *Aq. Spermat. Ranar.* (quæ est egregia in Hæmorrhagia) ℥iv.
> *Aceti rosac.* ℥iß.
> *Spermiola Croll.* ℈j.
> Misc. Sign.
> Exteriùs applicandum.

Hæc *Mistura* cum *Linteis* duplicatis, vel multiplicatis applicetur regioni Pubis vel Vulvæ, & lumbari: sistit Hæmorrhagias nimias & Menses, atque *Lochia* nimium fluentia, cum blandè coagulet Sanguinem & constringat partes; unde Sanguis non adeò est fluidus, & fibris constrictis oscula constipantur, constringuntur pori, ne Sanguis possit effluere.

Aliàs *Acetum* etiam *Narcosin* corrigit. Ergò egregiè convenit in lethargicis Affectibus Naribus applicatum, uti & intrinsecùs cùm *Castoreo* assumptum: excitat enim potenter Soporosos. Vel *Suffitus Aceti* è Laminis ignitis Naribus excipitur in Lethargo, Somnolentiis nimiis ex *Opio*, ex *Fumo Carbonum*, aliisque inductis; præmisso interdum *Vomitorio*, & subitò excitat Ægros. Unde *Aceto* præparatur *Opium* a quibusdam, ut corrigat vim narcoticam nimiam; & si ex *Opio* assumpto nimius insequatur Somnus, præsentaneum est remedium *haustus Aceti*. Externo olfactu & litu curat Syncopen, si scilicet oriatur illa ex Sanguinis nimia dissolutione & Spirituum dissipatione, v. gr. orta in Balneis, Exercitiis nimiis; in hac *Acetum* olfactum, vel temporibus & pulsibus applicatum, est egregium; imprimis in tali casu convenit *Acetum Liliorum convallium*.

Porrò observetur, quòd *Acetum interno usu noceat*:

(1) Quidem *Melancholicis*, seu qui abundant Humore melancholico, id est, Acido præter naturali, adeòque *Hypochondriacis* & *Scorbuticis*.

(2) *Cerebro, Oculis, Articulis*, & quibusvis *partibus nerveis Acetum* & omnia Acida sunt inimica. Unde etiam *Podagricis* interdicitur Acetum; quoniam auget Acidum morsicans, & dolorificum.

(3) Nocet etiam *Macilentis* & *Extenuatis*, cùm vi resolutiva & diuretica Homines obesos macilentos reddere soleat.

(4) *Utero* etiam, adeòque *Mulieribus*: nocet in quibusdam in specie *Fermentationes menstruas* sistit, adeòque ad *Sterilitatem* disponit.

Frequenter adhibetur in *correctione Medicamentorum*, eorum imprimis, quæ suspicionem Venenositatis ac vim obtinent nocivam Corpori, ut sunt *Purgantia nimis generosa*, & *Succi venenati*. Horum Purgantium generosiorum vis et Venenositas cùm consistere soleat in Sale volatili acri, quod colliquefaciendo, in Massa Sanguinea Venenositatem exerit; hinc fit, ut per Aciditatem *Aceti* corrigatur et mitigetur Sal volatile acre, quoniam partes acres figuntur ab acidis, et sic fiunt Remedium optimum. Id quod tam de Purgantibus, quàm aliis Malignis valet, et locum obtinet.

Quæritur de Aceto, tam à Chymicis, quàm Galenicis: *an frigidum? an calidum sit?* Quidam *prius* asserunt, quia sit *Acidum*. Quidam *posterius*, quia *Spiritus Vini* contineat; sed lis est de lana caprina. Nihilominùs certum est, quòd *Aceti Aciditas* sit singularis, dum blandè coagulat Sanguinem, et nimiam Effervescentiam compescit, sicque *Frigidis accenseri potest*: attamen cùm spirituosis partibus constet, volatilibus et inflammabilibus, uno verbo partibus copiosis volatilibus acribus, hoc ipso egregiam simul *vim obtinet calefaciendi*. In genere *Aciditas Aceti* est toto peculiaris et nullo modo convenit cum *Aciditate fixa Mineralium*, v. gr. Vi-

N. Sal commune evaneſcit ab Extractis & Tincturis quibuslibet per putrefactionem cum Spiritu, & abſtractionem fortem in Cineribus. Sic enim Sal fit volatile & ℥ß. illius qualibet vice aſcendit.

7. *Syrupus Acetoſus ſimplex Meſ.*
8. *Syrupus Acetoſus compoſitus Meſ.*
9. *Syrupus Acetoſus diarhodonis Meſ.*

II. CRYSTALLI EX ACETO.

℞. Acetum ad Mellis conſiſtentiam inſpiſſatum, repone ad cryſtalliſandum ſ. Artem. Cryſtallos purifica ſolvendo (e.g. in Phlegmate Aceti abſtracto,) & cryſtalliſando. *Libavius.*

(Vide *Untzerum*, qui Calculos validè pellere prodit)

CCCLXIX. AM-

Vitrioli, ſed volatilis & penetrans & diſſolvens, nonadeò potenter coagulans aut conſtipans & conſtringens, uti ſunt Acida fixa ex Mineralibus, imprimis ex *Sulphure*. Propter hanc vim *Aceti* volatilem nocivum eſt Hypochondriacis, Scorbuticis & Melancholicis, quoniam nimis ſolet efferveſcere, & imprimis exaltare acidum Succum in iſtis Subjectis, quem Veteres vocant Melancholiam, & dicunt non inconcinnè; quòd *ſicut Acetum fit ex Vino, ita Melancholia fit ex Sanguine*; unde commodè ab HIPPOCRATE dicitur *acidus Succus*. Hæc Melancholia cùm in Subjectis melancholicis & hypochondriacis ſoleat efferari ſeu explicari ab *Aceto*, non mirum, quòd *Acetum* interno uſu adeò ſit nocivum iiſdem.

Interim utut *Acetum* Putredinibus quibuſcunque reſiſtat, nihilominùs utplurimùm *in Aceto minutiſſimi ſunt Vermiculi* celerrimi motus, utut non in omni: vide SACHSIUS *Ampelogr. pagina mihi* 538. KERGERUS *de Ferment. pagina* 99. WILLISIUS *de Ferment. pag.* 50. uti etiam BARTHOLINUS *ſuprà dicto loco*. Eorum deſcriptionem videbitis in HOCKII *Micrograph. pag.* 217. Sicuti etiam *Muſca ex Aceto* generari aſſolent: vid. BECHERUS *Phyſ. ſubterran. pag.* 421. Nec quenquam deterreat, quòd inſint Vermes in *Aceto*; nam in frequentiſſimis noſtris *Alimentis* copioſiſſimi ſolent eſſe Vermiculi; ut & in omni *Lacte*, ſi diutiùs juſto ſteterit, uberrimus fit Vermium proventus. Sic rariſſima eſt *Aqua fontana*, in qua non inveniantur Vermiculi per Microſcopium detegendi. *Cerevisia alba triticea*, Germ. *der. Breihan*, innumerabilibus ſcatet Vermiculis, quocunque tempore per Microſcopium conſpiciendis: rarum eſt Mel, quod non copioſos habeat Vermiculos: in omnibus Alimentis oleoſis rancidis ac vetuſtis copioſiſſimi ſunt Vermiculi. Unde nonnulli Authores ſunt in hac opinione, quòd *Malignorum Morborum Malignitas conſiſtat in tali Progenie verminoſa*, quæ per eroſionem, morſicationem, punctiones, &c. inducat gravia illa Symptomata, in Morbis malignis occurrentia. Videre poteſtis de hac materia, quæ habet KIRCHERUS *in Scrut. Peſt. de Putredine animata*, & HAUPTMANNUS *in Tr. de viva Mortis Imagine*, item *in Therm. Wolckenſteinenſibus*, in quo duæ ſunt *Epiſtolæ* ſcriptæ, ad FABRUM una, altera ad KIRCHERUM. Videatur etiam LANGIUS *noſter in Commentar. ſuper Joann. Fabri Pathologiam*, ubi hinc inde graviſſimos Morbos oriri dicit à Putredine tali animata. HAUPTMANNUS *Tractatum ſuum inſcribit de viva Mortis Imagine*, & eſt in ea opinione, quaſi Mors ſit Ens reale in naturali Morte nec violenta, ſcilicet Vermis inſenſiſſimus Vitæ noſtræ minutiſſimus quidem, à quo fiat internecio. De his omnibus optimè judicat, MARCUS MARCI, *in Tract. de Philoſoph. Veterum reſtituta*, ubi tractat *de Putredine animata in integra Sectione*. Concedit nimirum lubentiſſimè, quòd in quamplurimis Morbis ſint Vermiculi, in Febribus Malignis, Peſtilentialibus, Perechialibus &c. Sic obſervatus eſt Sanguis, Vena ſecta emiſſus, plenus copioſiſſimis Vermiculis: item reperti fuerunt in Carbunculis & Bubonibus peſtilentialibus: item quòd Emplaſtra his Tumoribus peſtilentialibus admota ſcatuerint & repleta fuerint copioſiſſimis Vermibus. Unde etiam Maculæ petechiales & ſcorbuticæ ſunt Progenies verminoſa, ſecreta ex Sanguine, ſub Cute defixa. Nullum enim datur Ulcus quocunque in loco, in quo non reperiuntur copioſiſſimi Vermiculi. Elegantem *Hiſtoriam* legi in *Diſputatione* eleganti, ubi reſpondens dicit, ſe vidiſſe aliquando Mammam gravi Ulcere affectam, quod fuerit difficillimæ conſolidationis; unde in ſuſpicionem venit Vermiculorum, & ope Microſcopii ſe obſervaſſe dicit, quòd Pus fuerit verminoſum & refertum Vermibus; & licèt multa Remedia fuerint adhibita, nihil tamen profeciſſe: donec ipſe curaverit per *Pulverem Bufonum* cum pauxillo *Arſenici fixi*: hoc enim enecatis Vermibus, brevi pòſt Ulcus ſuit conſolidatum. Imò ipſa Gangræna copioſiſſimos habet Vermiculos, adeò ut obſervatum fuerit per Microſcopium, quòd talis Vermis ex Gangræna extractus in charta ſubitò alios 50. Vermiculos produxerit, teſte HAUPTMANNO. Quo dixi, rectum eſt Judicium MARCI MARCI *de Putredine Verminoſa*: quòd Vermes, conſequens Putredinis *non* tam ſint *Cauſſa* Morborum malignorum, quàm potiùs ſint *Adjunctum*, adeò ut Morbi maligni & lethales eſſe poſſint nullis Vermibus præſentibus, ſeu ut Morbi iſti ſint lethales ante Putredinem & Miſti reſolutionem atque deſtructionem. Hæc occaſione *de Vermibus in Aceto*.

Sequuntur nunc *Præparata*; inter quæ ſe offerunt *Aceta* varia *Medicata ſimplicia*, ut *Acetum ſcilliticum*, *rutaceum* &c. & *Compoſita Theriacalia* ſeu *Bezoardica*. *Aceta Theriacalia* fiunt ex ſolutione *Theriaca* in *Aceto Vini*, præcipuè leni igne digeruntur & filtrantur. Vel poſſunt fieri ex infuſione *Scordii*, *Scorzonera*, *Vincetoxici*, *Ruta*, *Zedoaria*, *Zingiberis*, *Caryophyllorum*, *Valeriana*, *Tormentilla*, & ſimilium in *Aceto*, igne leni digeri, et denique per filtrum depurari. *Acetum* ejuſmodi *Theriacale* in Peſte optimum præſervativum et curativum eſt, imprimis ſi in Cochleari uno pro doſi *Camphora* ſoluta. Item experti uſus eſt *Acetum Theriacale Timæi*, cujus deſcriptionem videbitis in ejuſdem *Caſibus*. Eſt et *Acetum*, quod vocatur *Acetum Solutivum magiſtrale Comitis Montulti*, quod paratur, quando

♃. *Radic. Polypod. querc.* ℥iv.
Zingib. ℔j.
Aceti deſtillati ℔vj.

Infundantur omnia per horas 24. fiatque expreſſio.

Colaturæ addantur
Fol. Senn. ℥iijß.
Paſſul. mundat. vel exacinat. ℥iiß.
Cinnamom. ℥iij.

Infundantur in dictam Colaturam per horas 24. in Vaſe vitreo lento igne, et facta Colatura ſervetur uſui.

I. 1. *Acetum deſtillatum commune* nihil aliud eſt, quàm *concentratum Acetum*. Obſerventur autem deſtillandi Encheireſes, quòd

(1.) *Acetum*, quo ſæpiùs deſtillatur, eò fit *imbecillius*: particulæ enim ſenſim mutant ſitum, et fiunt aquoſæ.

(2.) Quòd *leni Igne* deſtillandum ſit *Acetum*, ut ſeparetur Phlegma à reliquis particulis Liquoris acidi fixi præcedentis.

(3.) Cavendum, *ne nimis forti igne* urgeatur *Acetum*: quod niſi ſit, Empyreuma contrahit, et ex acido fit amaricans.

Optimè deſtillatur per *Veſicam* teſte WEDELIO *in Pharm. pag.* 80. ſed obſervetur *Ignis gradus*, ut nempe lentè procedatur, ne Spiritus Aceti unà cum Phlegmate, quod aliàs antecedere debet, miſceatur: hoc ut evitetur Phlegma priùs in Balneo Mariæ Igne leni avocari, et reſiduum per Veſicam deſtillari poteſt.

Sunt, qui *Acetum deſtillatum fortiſſimum* ita parare ſolent.

♃. *Acetum*:

et blando Balnei Mariæ Igne Phlegma evaporare ſinunt, addendo ſemper novum *Acetum*, quoties lubet: ubi per evaporationem Phlegmatis ſufficienter acuatum fuerit, Materia eadem relicta per Cucurbitam in Arena deſtilletur, et habebitur *Acetum deſtillatum* optimum.

2. Sunt, qui etiam ex *Facibus Vini* deſtillant *Acetum*, et dicunt, eſſe acre et corroſivum, teſte KESLERO *in ſuis Proceſſibus*.

Solet etiam *Acetum fortificari*, ut penetrantius, et in ſolutione rerum efficacius evadat; ſi nempe *Acetum* abſtrahatur à *Nitro* vel *Sale communi*: ſic enim admodùm fortificatum iri aſſerunt: vel etiam ſi *Aceti deſtillati* ℔j. addatur *Salis Ammoniaci* ℥ß. fit *Acetum* admodùm *acre*, quodque etiam Metalla ſolvere dicitur, teſte RHUMELIO.

Si Acetum deſtilletur ex Cucurbita cuprea per Alembicum plumbeum, fit *Aqua*, quam vocant *Aſclepiadeam*, quæ *vim* obtinet *vomitoriam*, et commendari ſolet ad multos Morbos: videatur AUTHOR *lib.* 2. *cap.* 38. *num.* 50.

3. *Acetum Radicatum* ſeu *Alcaliſatum* fit, quando abſtrahitur à *Capite mortuo* calcinato, uti habet AUTHOR. Rationem hujus rei dat non inelegantem SACHSIUS *in Ampelogr. pag.* 572. quòd nimirum *Acetum* habeat *duplex Sal* in ſe, *unum volatile* quaſi *ammoniacale* ex acido et volatili, quod cum Aceto deſtillato tranſit; *alterum* verò ſit *fixum*, quod cum

CCCLXIX. GUMMI AMMONIACUM.

Ἀμμωνιακὸν, ἀμμωνιακὸν vel ἀμμωνιακὸν, Dioscorid. Hammoniacum, Ammoniacum, Thymiama, Gutta ammoniaca, *Cord. hist.* Ferulæ Lacryma, *Galeno*. Ammoniaci Lacryma, *Matthiol.* vulgò Ammoniacum. Arab. *Alkhatar*, *Raxach*, *Aassach*, &c. Germ. *Gummi Armoniac*. Gall. *De Gomme Ammoniac.*

Gummi est stillans ex *Ferula* quadam, quam ad differentiam aliarum, *Ammoniaciferam* vocant, alii *Metopion*. Dicitur autem *Hammoniacum* ab *Hammonis* Oraculo, juxta cujus Delubrum colligitur.

Eligendum est syncerum, instar Thuris in grumos condensatum, odore Castoreum utcunque æmulans, sapore amarum, digitis tractatum mollescens, benè coloratum (exteriùs flavum, interiùs candidum) Et hoc θραῦσμα (*Thrauston Plinio*, i. e. *Fragmentum*) appellatur: sicut id quod terræ, calculorumve particeps est, φύραμα (*Phyrama Plinio*, i. e. *Mixtura*) dicitur.

Vires. Calfacit 2. siccat 1. emollit, attenuat, resolvit, digerit, maturat, attrahit validè, ut quoque Spinas Carni infixas eliciat, Alvum movet, Spleneticum est. Usus præcipuus est in Doloribus Arthriticis, in resolvenda Mucilagine tartarea, viscosa, crassa, ac contumaci Pulmonum, Mesenterii.

cum Aceto destillato sit animandum, ut sic fiat *Acetum Radicatum*. Curiosum est quod HELVETIUS *in Diribit. pag.* 95. 97. refert, quòd *ex Aceto*, *Sale* & *Calce viva Sal dulce*, instar *Sacchari Saturni* fiat, idque inflammabile.

II. Tandem sunt *Crystalli ex Aceto*, paratæ eodem modo ut habet AUTHOR, utut satis obscurè: nempe remanenti *Aceto destillato* affunditur *Aqua simplex destillata*, filtrantur, & evaporantur ad tertias, & sic frigido exponuntur, ut coagulentur in *Crystallos*. (L)

CCCLXIX. AMMONIACUM GUMMI. Hoc *Gummi Ammoniacum* ex Libya media Africæ meridionalis ad nos defertur. Colligitur ex *Planta* quadam *ferulacea*, *fruticosa*, *ammoniacifera*, uti habet AUTHOR, ex cujus *Truncis* effluit hoc *Gummi*. Odoris nauseosi est, & saporis admodùm amaricantis.

Electionem habet AUTHOR *noster*.

Conveniunt quidem inter se omnia *Gummata ferulacea*, ut *Ammoniacum*, *Galbanum*, *Sagapenum* & *Opopanax*; pro stope tamen *alterativo* in Morbis chronicis speciatim *Gummi Ammoniacum* in usu est: internè polychrestum est in resolvendo, attenuando & abstergendo Muco quocunque, etiam viscosissimo, unde concretiones tartareas in Corporibus dissolvit, & vias exinde obstructas potenter aperit; quas vires adeò potenter exerit, ut in largiori dosi à ℈j. ad ℥j. usque assumptum etiam aliquoties purget, adeòque à quibusdam inter *Laxantia* referatur. Quia autem nimis molestum, additur aliis Purgantibus. Cum hac vi Pituitam viscidam, speciatim vitream, seu Mucilaginem tartaream incidendi, & potenter attenuandi tam in Stomacho & Intestinis, quàm Pectore & Pulmonibus, acrem & amaricantem saporem possidet, in Substantia resinosa fundatum, ratione cujus simul Acidum vitiosum corrigere, & inde nata Pathemata sistere valet. Hinc in Morbis reverà Spleneticis, præsertim ejus Tumoribus, externo & interno usu *Gummi Ammoniacum* est usitatissimum.

(L) Acetum *notissimum* Vini vitium, *ab acido quo pollet sapore nomen obtinuit suum: ni dicere velis*, Acida *ea ratione vocari Corpora quædam, quòd sapore ad* Acetum *accedant. Chymicorum sententia* Sal acidum *in Aceto præpollens, non solùm in Vino, sed & in Uvis, etiam in statu acerbitatis, etsi involutum, & inconspicuum, ut sic dicam, agnoscendum: sic enim philosophantur. In Uvis immaturis, quas asperas & stypticas experimur, continetur quidem* Sal acidum, *sed terrestribus particulis Solis calore non adhuc digestis, maximè involutum. Sensim verò grandescentibus Uvis, illarum Succus (quem* Agrestam *vocamus) minorem stypticitatem, aciditatem verò majorem præsefert: ex eo scilicet quòd levi facta Fermentatione, Fructus fibræ teneriores, & flexiliores evaserint, ut* Salis acidi *particulæ, à particulis terrestribus minùs devinctæ, Linguam vellicare, quàm priùs, promptiùs valeant.* Uvæ *hinc maturitatem adipiscantur, atque ex acidis dulces evadunt: eo nempe argumento, quia Fermentatione sulfureæ particulæ, usque adhuc inconspicuæ, velut distentionem adeptæ, acidarum aculeos ferè obvolvunt, obteguntque, ut ad Linguam vellicandam, ut priùs faciebant, ineptiores reddantur: hac tamen ratione obvolutæ atque obtectæ aptissimæ sunt ad dulcem saporem, in maturis Uvis notabilem, excitandum: solæ enim sulfureæ & oleosæ particulæ satis leviter Linguæ papillas præterlabentes, insipidum potiùs quàm dulcem saporem excitare aptæ sunt. Ad dulcem enim saporem Acidum quidem requiritur, quod vehiculi loco sit, & veluti penetret Oleum: sic in dulcibus Substantiis & salinas acidasque, simulque oleosas sulfureasque particulas agnoscimus.*

Ulteriùs procedunt Chymici, notantque, Uvarum etiam maturarum Succum, quousque in Fructu *continetur, haud satis fermentescere, ut possit in Vinum abire: verùm quum ex calcatis Uvis Musti forma exprimitur, tunc fibrarum vinculis diruptis, mutataque omninò particularum serie, vehementior excitatur* Fermentatio, *quæ Sulfur adhuc rarefaciens, liberioremque motum etiam acidis particulis impartiens, efficit ut Liquor hic in* Vinum *jam commutatus, gratum vinosum saporem in gustus organa excitet.*

Denique si nova in Vino excitetur Fermentatio, qua figatur, & destruatur quomodolibet Vini Spiritus sulfureus; nunc Salis acidi particulæ integram libertatem adeptæ, Liquorem omninò acidum constituunt, quod Acetum *appellamus. Hoc autem ex mutua semper particularum heterogenearum lucta, temporis tractu, acidis quoque in auras sensim evolantibus, effœtum & insipidum tandem evadit. Hic est de Aceti generatione aliquorum Chymicorum processus. Sed quid si Acidi hujus Salis præexistentiam neges, asserasque Liquorum particulas ex variis Fermentationibus novas posse figuras, adeòque sapores novos adipisci?*

Accuratiores tamen ad Aceti genesim *exponendam, in subsidium vocant* Vini *ipsius* Tartarum. *Si enim Vinum novam acquirat Fermentationem, ex qua dissolvatur & rarefiat ejus Tartarus, facili negotio in Acetum mutabitur. Id autem vulgò accidere solet Vino jam senescenti: tunc enim temporis sensim dissipatis particulis sulfureis & spirituosis tenuioribus, Tartari particulæ locum subeunt evolantium, atque quod reliquum est Spiritus figunt turbantque: sic acidis Tartari particulis primas obtinentibus, ac sulfureis, spirituosisque vel evanescentibus, vel in subdominio positis, Vinum in* Acetum *convertitur. Id ex eo præcipuè confirmatur, quòd Vini dolium in calido conclavi repositum promptè acescat: dissoluta nempe Tartara, qui dolii latera occupabat, ac cum Vini corpore commisto: quod cùm fit Liquoris moles evidenter augescit; rarefacto scilicet Tartaro & majus volumen adepto. Præterea si dolium Tartaro non incrustetur, tunc Vini Fæx infundenda, & sæpiùs cum Vino agitanda: Tartari enim acidæ particulæ in Fæce latentes, dissolutæ ac cum Vino permistæ, illud in Acetum facessere facient. Demum, etsi videamus Vinum à Tartaro & Fæcibus separatum, Aeri, & præsertim Æstate, expositum, in Acetum converti; credere tamen debemus, in Vino etiam defæcatissimo quamplurimas tartareas salinasque particulas contineri, hæ inquam sunt, quæ evolantibus Spiritibus, & Vino jam vappescente, rarefactionem acquirunt, ac primatum præ reliquis obtinentes, acidum reddunt Vini liquorem. Acetum autem hac industria exurgens minùs efficax erit, quàm quod Tartari, vel Fæcis dissolutione paratur.*

Satis igitur probatum putant, Aceti genesim *non aliunde nisi è* Tartaro *petendam: Tartarus enim sola substantia est, in qua acidum Vini Sal continetur. Cùm Vinum omni sua pollet virtute, tunc Spiritus sulfureus in eo contentus, suo motu disgregat segregatque crassiores Tartari particulas versùs dolii fundum & latera: propriis autem ramosis particulis tenuiores Tartari particulas, per universam liquoris compagem dissolutas, adeò devincit, ut simul conjunctæ mediocrem gratamque vellicationem in Linguæ papillulis excitare valeant, in qua Vini gratus sapor consistit. Quamprimùm autem Vinum in vappam abit, vel ex Spirituum dissipatione, vel ex nova fermentatione; tunc partes tartareæ, vel salinæ se à sulfurearum compedibus extricant, rarefiunt, dissolvuntur & vicissim in sulfureas dominantur: hinc fit ut Sal acidum tenuibus aculeis scatens, libertatem nactus, suam exerat vim, atque Gustus organum lacessens, Acidi saporis excitet sensationem.*

teril, & hinc in Obstructionibus contumacibus Lienis, Epatis, Uteri, in Calculo. Extrinsecùs in Scirrbis, Panis, Tophisque juncturarum, in Scrophulis, aliisque Tumoribus durioribus resolvendis, &c.

Dosis à ℈j. ad ʒj.

PRÆPARATA.

1. *Gummi Ammoniacum depuratum*. ℞. Gummi q. v. solve, cola, ac exprime, hinc inspissa.

N. Solvitur in quocunque Liquore aqueo, Aceto, Vino, Succo, &c. Usitatiùs tamen per Acetum depuratur.

2. *Oleum stillatitium*. Fit per Alembicum, Vesicam, vel Retortam. *Vide suprà.*

Vires. Omnibus confert Affectibus, quibus Gummi Ammoniacum.

3. *Oleum cæruleum S. Cl.*

Feliciter eliciuntur hujusmodi Olea per Retortam tribus fulcris è luto sicco statuminatam in Capella, sabulo & cineribus vacua, cooperta tamen: dando ignem lentum rectificentur.

N. Simili modo eliciuntur Olea ex Galbano & Sagapeno.

4. *Pilulæ de Ammoniaco*. Vide lib. 2.

N. Ibidem describuntur *Pilulæ Tartareæ* diversæ, quarum non minima portio Ammoniacum existit.

5. *Extractum Resinosum, seu Resina*. Vide lib. 2.

N. Convenit viribus cum ipso Gummi Ammoniaco.

6. *Extractum viscosum*. Vide lib. 2.

Vires. Lenit asperitatem Asperæ Arteriæ, incrassat acres ac tenues Catarrhos, unde & utiliter Linctibus commiscatur.

CCCLXX.

In Affectibus hypochondriacis dolorosis, à Muco austero viscido oriundis, in Scirrhis Viscerum, & quibuscunque Obstructionibus, à Materia viscida, egregium est *Gummi Ammoniacum*. Dissolvitur autem cum *Aceto* vel simplici, vel appropriato, & nonnunquam cum *Vino*, in *lactescentem Succum*: miscetur cum *Aqua Menthæ* & *Syrupo* quodam: e. gr. in Hypochondriacis, Alvo admodùm obstructa sæpè laborantibus, à Pituita viscida acida unà cum copioso Flatuum proventu, omnibus irritis detur *Mistura ex Gummi Ammoniaco*, quod mirabiliter convenit:

♃. *Aquæ Menthæ* ℥j.
Cinnam. ʒiß.
Gumm. Ammoniaci in Vino, vel Aceto soluti gran. xv. xvi. ℈j. ad ʒj.
Tartari vitriolati ℈ß.
Extracti Trochisc. Alband. gr. iij. vel *Scammon. sulphurat.* gr. ij. vel iij.
Syrup. de Pom. Reg. Sab. ʒiij. q. s. ad gratiam.

Mixturam hanc præscripsi cuidam, qui dolebat in Hypochondrio sinistro (Affectus in Intestino Colo erat), & Mucum viscidum excernebat, cum ingenti levamine. Propter amarorem & ructus nonnihil ingrata est: sed propter enarratos Affectus, & speciatim in Alvo obstructa propter Contenta Intestinorum, vel viscidiora, vel ab acido coagulata, reverà commendabilis.

Massis Pilularum etiam additur pro promovenda evacuatione Materiæ viscidæ. BARTHOLETUS *in Encyclop. lib.* 3. *cap. ult.* habet *Lac Ammoniacum*, paratum cum *Aceto ex Citri Succo destillato*; elegans Remedium in incidendis duris Tumoribus.

Porrò & in Tussi Chronica, Paroxysmo Asthmatis humidi, ad incidendam Pituitam crassam & viscidam, nihil melius est *Gummi Ammoniaco*: sive Materia stabuletur in Stomacho, sive in bronchiis Pulmonum; nam in utroque loco potest inducere Asthma. v. gr.

♃. *Aquæ Menthæ* ℥ij.
Cinnam. ʒvj.
Asthmat. Rudolphi ʒiij.
Gumm. Ammon. in Aceto soluti ʒj. ad ʒij.
Syrupi Nicot. q. s. M.

Detur in Asthmate desperato, ubi opus est laxatione.

Huc pertinet *Mixtura* expertissima BRUNNERI, cujus descriptionem habet SENNERTUS *lib. 2. Prax. pag.* 318. nempe

♃. *Gummi Ammoniaci* ʒj. vel ʒiß.
& dissolvatur in
Vini Rhen. ℥iß. vel ℥ij.
Aquæ Hyssopi ℥iij. vel ℥iv. M.

Pro duabus vel tribus dosibus, aut ubi necessitas urget, pronna, propinat in Asthmate, in quo ac incipiente Catarrho suffocativo sanè egregia est Potiuncula, amara quidem, mirè tamen incidens Materiam crassam ac viscidam, & expectorans potenter; vel capiant de hac cochleatim pro lubitu Ægri.

Potest meliorari, si scilicet

♃. *Gummi Ammoniaci* ʒiß.
Oxymell. squillit. ℥iß.
Croci ʒj.

& hæc misceantur cum *Aqua appropriata*. verbi gratia *Aqua Hyssopi*, *Aqua Nicotianæ* & similibus, ut fiat *Potio* pro aliquot dosibus.

Quando opus laxatione, miscetur cum *Trochiscorum Albandal* aliquot granis.

Externè in Tumoribus duris scirrhosis & similibus, ex viscido aut coagulato Humore natis, emolliendis, resolvendis & insensibiliter discutiendis, in Scrophulis v. gr. partium carnosarum, aut Strumis glandulosarum, *in Aceto* dissolutum, usurpatur vel solum, vel cum *Emplastro de Cicuta* mistum: unde etiam *Emplastrum Aquapendentis* ex *Gummi Ammoniaco* egregium; externè applicatum in Scirrhis, ac indurationibus Lienis desperatis. Videatur SENNERTUS *lib. 3. Praxeos pag.* 492. ubi *de Scirrho Lienis*.

1. Inter *Præparata* est *Gummi Ammoniacum depuratum*; sed potiùs selectum & per se purum sumendum & usurpandum est. Nam solutione & inspissatione per *Acetum*, seu *Vinum*, pars substantiæ volatilioris exhalet, in *Aqua* tamen non levis ejus vis existit; altera pars verò per Acidum nonnihil figitur; quò minùs istud in Corpore corrigere queat.

2. In destillatione dat *Phlegma* spirituosum acidum, deinde *Oleum* aere. *Spiritus* destillatur per Arenam ex Retorta in capella vacua, qui ab Oleo separandus & rectificandus. Hic celebris est in resolvendo Muco quocunque viscido. Sic etiam B. *Doctor* MICHAELIS præparavit *Spiritum Asthmaticum ex Gummi Ammoniaco, Sulphure, & Ærugine*, qui ad expectorationem viscidorum convenit. Nempe.

♃. *Virid. Æris*, vel *Crystall. Vir Æris* ℥iij. ad ʒiv.
Gumm. Ammoniaci ℥ij.
Sulphuris ℥j. vel ℥iß.

Hæc invicem mista & destillata Igne Arenæ per Retortam, dant *Spiritum Acidum volatilem* penetrantissimum, & *Oleum* admodùm *fœtidum*, quæ invicem separantur; *Spiritus* verò rectificatur.

Observetur autem Ignis regimen in hoc legitimum; nam alias omnia diffringuntur.

Egregiè hic *Spiritus* incidit Pituitam viscidam, tam in Ventriculo, quàm in Pulmonibus. In Affectibus Stomachi miscetur cum *Elixir Stomachali*, in Affectibus Pectoris cum *Elixir Pectorali*: & mirum quantum faciat in acida, tenaci, ac viscida Pituita temperanda; adeò ut in Affectibus Stomachi & Pectoris eo vix detur par Remedium: cùm & ipse *Spiritus Æruginis* solus, si ritè paratus, *Incisivum* sit, & penetrantissimum in Asthmate pulmonali & stomachali.

Modus genuinus binas substantias, gummeam & resinosam, ex Ferulaceis Subjectis extrahendi, vid. in SALAM *de Essent. pag.* 39. Aliàs etiam *Tinctura* seu *Essentia* ex *Gummi Ammoniaco*, aliisque similibus Concretis paratum cum *Spiritu Vini tartarisato*, vel *Tinctura Tartari*, item cum *Spiritu Salis Ammoniaci vinoso* &c. efficacia non multum à suo Simplici recedens: vid. WILLISIUS *in Pharmac. Rat. Vol.* 2. *pag.* 13.

4. Prostant in Officinis *Pilulæ de Ammoniaco Quercetani*, quæ egregiè conveniunt in expurganda Materia cruda ac viscida, & imprimis in Affectibus hypochondriacis, aliisque Morbis chronicis; quibus tamen præstantiores sunt *Pilulæ de Ammoniaco Hartmanni*, quas videbitis in *ejusdem Praxi Chymiatr.* sicuti etiam BONTIUS *in Med. Indorum* habet *Pilulas de Ammoniaco*, quas commendat valdè in Affectibus Splenis. (*M*)

CCCLXX.

(M) Ammoniacum Gummi aliud *quid est à* Sale Ammoniaco, *de qua suo loco*. *Gummi Ammoniacum*, *ab* ἄμμος Arena *dictum volunt*, *quòd in arenosis Libyæ*, *destillet è ramis ac radice Plantæ*, *quam* Ferulam Ammoniaciferam *vocant*. *Quidem* Hammoniacum *scribere malunt ab* Hammone Jove, *quòd ea loca præcipuè colligatur*, *ubi quondam Jovis Hammonis Templum erat*, *& Oraculum*. *Gummi est extùs flavescens*, *intùs album*, *odore ingrato ad Galbanum accedente*, *gustu amaricante*. *Seligendæ lacrymæ*, *velut Olibani*, *siccæ*, *albæ*, *fragiles*, *quæ in pulverem facilè redigi possunt*, *sed ad ignem mollescentes*. *Hyssopi Aqua dissolutæ ac in lactescentem liquorem abeuntes*, *non ignobile Remedium sunt Hypochondriacis & Asthmaticis*.

CCCLXX. GUMMI, SEU RESINA ANIMÆ.

Gummi Animæ est
- 1. fulvescens & pellucidum.
- 2. nigricans, taurinô Glotini vel Colophoniæ simile.
- 3. pallidum & retorridum.

1. Gummi Animæ est Resina pellucida ea albo cirrinescena, io nova Hispaniola, seu America, ex Arboribus quibusdam proceris incisis extillans, Thuri simillima, quo tamen majora grana refert. Et hæc oobis usualis est.

N. Veteribus incognita statuitur. *Amatus* tamen pro *Canearno Veterum* habet, cui consentit *Garzias*.

Eligenda est albida seu flavescens, granulata, oleosa, si frangatur citrina, fragrantissima ac gratissimi saporis, carboni imposita facilè liqoescens.

2. Myrrhæ quodammodò assimilatur.

Hanc esse Mineam *Galeni*, vel Ammineam *Dioscoridis* & *Serapionis*, idem vult *Amatus*, adeoque *Animum* Lusitanis dici. *Vide Myrrha*.

3. Est ea species, quam ea India Orientali afferont, granis minoribus granulatam. Hæc ùt colore ac pelluciditate priore cedit; ita & viribus minor est.

Vires. Calfacit 2. humectat 1. attenuat, resolvit, adstringit, discutit, Cephalica est. Usus præcipuus est externus in Capitis ac Nervorum Affectibus frigidis, dolorificis, catarrhosis, flatulentis, io Affectibus Articulorum, Paralysi, Contractura, Luxationibus, Contusionibus, &c.

N. Solvitur, ut aliæ *Resinæ*, in *Oleo*, tum quoque io *Spiritu Vini* rectificatissimo.

P R Æ P A R A T A.

Oleum stillatitium. Fit ut ex aliis Resinis, per Retortam ex Arena. *Vid. lib.* 2.

N. Colligi possunt sigillatim Oleum tenuius ac crassius. *Sala in Hydrolog.*

CCCLXXI. G U M M I A R A B I C U M.

Gummi simpliciter, Gummi Thebaicum, Gummi Babylonicum, Gummi Saracenicum, Gummi Acanthinum, ea Arbuscula quadam manat, quam *Dioscorides* Acaciam vocat. Estque Gummi naturæ prorsus aqueæ.

Eligendum vitri modo pellucidum, syncerum, in Vermiculorum speciem contractum, candidum, vel ad flavedinem inclinans. Reprobandum sordidum, resinosum, adulteratum. Adulteratur enim admistione Gummi Cerasorum, Prunorum, & similium, vel & Resinarum quarundam: id quod cognoscitur solutione in Aqua, qua syncerum liquidissimè ac limpidissimè solvitur, adulteratum non item.

Vires. Calfacit & humectat 1. inspissat, poros Cutis obstruit, acrimoniam Medicamentorum obtundit, asperitati Asperæ Arteriæ ac Tussi confert, Ocularibus Medicamentis & Arteriacis commodissimè adhibetur. Et contra Dysenteriam.

P R Æ P A R A T A.

1. *Pulvis.*

N. Ut benè pulveriseтur, calfiant Mortarium ac Pila.

2. *Depuratum.* Solvitur in Aqua, colatur ac inspissatur.

De Gummi Arabico ad Acaciam pertinente sic in Appendice Pharmacopœa SCHROEDERUS.

Gummi Arabicum Officinarum, *Galeno* Thebaicum, nonnullis Babylonicum dicitur; exponente *Renodæo p.* 263. Arbusculam, ex qua promanat, *Dioscorides* Acaciam, *Theophrastus l. 4. c. 4.* & *Plinius lib.* 24. *c.* 12. Spinam, *Arabs* Acachie nominat, ejusque duas *Dioscorides* species constituit. Prior recta assurgens Virgulta profert lignosa, Spinis exertis & duris hinc inde stipata, Folia longa, quasi ea multis foliolis cohærentibus composita, Flores albidos, odores, Siliquas breves planas, Lupinorum more, Semen glabrum & splendens. Malè depictam ejus Iconem a *Matthiolo* profitetur *Renodæus*: nec enim Folia, nec Flores, nec Siliquæ respondent. *Jac. Sylvius* quoque hallucinatur hanc ad rem *lib. de Simplic.*

Altera *Acacia* in Cappadocia & Ponto provenit, priore minor, tenerior, humilior, Folia habens Rutæ, & Virgulta quibusdam aculeis spinosa. Ex hac *Suevus* quidam elicitur, qui Arbusculæ nomen retinens, *Acacia* dicitur: ob cujus raritatem substitui solet Succus *sylvestris Pruni*, quam *Dodonæus*, *Germanicam Acaciam* nominat. Ea illa profluit *Gummi Arabicum* dictum, quod laudatur Vitri modo pellucidum syncerum, in Vermiculorum speciem contractum.

Ingreditur multas Compositiones hoc *Gummi Arabicum*, quia efficaciter inspissat & refrigerat: hinc Ocularibus Medicamentis, & Arteriacis commodè miscetur, Cutis meatus obstruit, & procidentes Oculos reprimit. *Georgius Horstius* commendat in Alvi fluxibus, cum *Tragacantha* & *Cera alba* mistum.

CCCLXX. ANIMÆ GUMMI, *seu* RESINA. *Gummi seu Resina Animæ* est elegans *Gummi* odoriferum & suaveolens, inter *Balsama* à nonnullis, imprimis WORMIO *in Musæo*, refertur. Differentia vid. in AUTHORE. Adfertur ex India Occidentali, ex Insula ejusdem, Hispaniola. Rarò tamen interni est usus, sed *externè* saltem usurpari potest in Affectibus Nervorum, & Capitis ante Pectoris catarrhalibus, vel sub forma *Suffitus* in Catarrhis & Coryza, in quibus est unum & elegans ex primariis Ingredientibus, & ouporiston HARTMANNI; vel in forma *Linimentorum* & *Emplastrorum*; idque imprimis in Vulneribus & Contusionibus Capitis, atque miscetur commodè cum *Emplastris Cephalicis*, Bregmati Capitis applicandis; & *Nervinis* in Luxationibus Articulorum, Affectibus paralyticis, Partium nervosarum læsionibus, Contusionibus, item pro his firmandis, & sic porro: videatur AUTHOR *noster*.

Gummi hoc cum *Arena* intermixtum et destillatum, dat *Oleum*, quod olfactum, valdoperè conducit in Coryza. (*N*)

CCCLXXI. ARABICUM GUMMI. *Gummi Arabicum* genuinum via apud nos reperitur, sed in Arabica Ægyptiaca ex *Arbore spinosa*, *Acacia Ægyptiaca* dicta, colligitur, ea qua *Gummi* hoc facillimè *in Aquam liquescens* exsudat. Moderni ejus loco nostratia Gummata recipiunt, quæ transudant v.g. ea Arboribus *Persicarum*, *Cerasorum*, *Prunorum*, et similibus, et quidem præprimis id adhibendum esse putant, quod ea primis eastillat. Paucissimi affirmant, plurimi contrarium statuunt. Optimè facit TOBIAS ALDINUS *in Horto Farnes. Sect.* 2. *p.* 58. ubi tractat *de Acacia Ægyptiaca*, & ibidem controversiam habet, & affirmat, quòd *Gummi Arabicum* nobis usitatum sit *genuinum Gummi Arabicum*, vid. etiam BELLON *lib.* 2. *cap.* 56. quæ ejus asserta, ceu vera confirmat PETRUS DE LA VALLE *in Descriptione Itineris Orientalis Vol.* 1. *pag.* 214. *& Part.* 3. *pag.* 148. item BREYNIUS *Cent.* 2. *Exoticar. Plantar.*

De *Adulterationibus* & reliquis vid. AUTHOR noster.

Substantia sua glutinosa & mucilaginosa pariter, ferè ac *Tragacantha* convenit pro temperanda, lenienda, inviscanda, & ita demulcenda Lympha acri, in Affectibus Faucium, & in asperitate Asperæ Arteriæ, uti etiam in Pleuritide: in qua imprimis convenit, si recipiatur *Pomum*, & excavatum impleatur *Gummi Arabico*, coquatur ad ignem, & coctum ita assumatur. Egregium erit Remedium in Pleuritide, & Tussi sedanda, aliisque Pectoris, uti & Partium urinariarum Affectibus. Præscribitur in *Pilulis Bechicis* & *Lohoch* seu *Linctibus*. Usurpatur quinque in Dysenteria & aliis Alvi fluxibus; ubi quidem LUDOVICI *Tragacantham albam* præfert.

Externè solvunt id cum *Aceto*, & Serpiginibus illinunt, quos curat. In Ambostibus cum *Albumine Ovi* applicatum Pustulas præcavet. (*O*)

(N) Gummi Animæ (*aut rectiùs* Animè) Resina *potiùs alba*, *ex America ad nos allata*: *incisione extillat ex Arbore mediocris magnitudinis*, *cujus Folia ad Myrti folia accedunt*, *Fructusque satis crassos* Lobus *appellant*. *Multum Olei*, *ac Salis continet essentialis*. *Ad Catarrhos illa utimur* Suffitu.

(O) Gummi Arabicum *vulgatissimum est*, *nomen ab Arboris*, *è qua exsudat*, *natali loco trahens*: *etsi quamplurimi Authores velint*, *illud incisione in lacrymas depluere ex* Acacia Ægyptiaca: *ex illa inquam* Acacia, *ex qua Officinis familiarissimus*, *verus adstringens* Succus *elicitur*, *ut fusè probat* Tobias Aldinus *ab* Ettmullero *citatus*, *in* Horto Farnes. pag. 17. *&c. Verùm quum nulla prorsus videatur Analogia inter* Succum Acaciæ, *&* Gummi Arabicum (*etsi haud impossibile putem*, *ex una eademque Arbore heterogeneos posse extillare Succos*), *libenter in* Scaligeri *iverim sententiam*, *qui* de Subtil. Exerc. 163. *ait*: Gummi hoc quod *Arabicum* vocant, neutiquam in *Arabia* nascitur.

CCCLXXII. ASA FŒTIDA.

Ὀπὸς Μηδικὸς, Συριακὸς (olim Κυρηναϊκός.) Laser Medicum, fœtidum, Arab. *Altit*, *vulgò* Asia fœtida (Indis *Hin*, quibus odore grata, & cibis condiendis inservit). Dicitur etiam Succus Cyrenaicus. Germ. *Theufels-Dreck*. Gall. *Du Asa fœtida*. Succus est sive Lacryma Laseris sive Syphii in Media, Libya ac Syria crescentis, (non Laserpitii Dioscoridis, cujus Succus Modernis incognitus est). Et ex illius Radice ac Caulibus incisis colligitur.

Eligenda est syncera, Allii odorem ferè æmulans, viscida: reprobanda adulterata. Adulteratur enim permixtione Farinæ, Furfuris, Sagapeni.

Vires. Calfacit 3. incidit, &c. Usus internus præcipuus, In Suffocatione Uteri, Peripneumonia ac Vulneribus, aliàs rarò adhibetur. Extrinsecùs in tumido Liene, Uteri Suffocatione, Panaritio (cum Allio Ovi albumine suscepto.)

Dosis ℈ß. ad ʒj.

N. 1. Solvitur super prunis coquendo in Aqua, Aceto, aut Vino.

N. 2. Si quis Epilepsiæ obnoxius senserit Suffitum ea Asa fœtida ac Cornu caprino, Paroxysmo actutùm corripitur.

PRÆPARATA.

1. *Pilula de Asa fœtida*. ℞. Asæ fœtid. q. v. humecta vel solve cum Acet. destill. ac redige in Massam.
2. *Pilula fœtida*. Vid. Disp.

(*Oleum*. Uterinum.)

CCCLXXIII. BALSAMUM. VERUM.

Balsamum Syriacum, Egyptiacum, Balsamelæum, Opobalsamum, Balsamum de Mecha: est liquor Balsamæus, flavus instar Terebinthinæ, odoris fragrantissimi, saporis subamari & acris, sudans ea Balsami, tum Fruticibus quoad corticem vulneratis, tum ex Ramusculis amputatis.

N. 2. Si guttula Aquæ tepidæ immittatur, per totam superficiem sese extendit, ac rursum Aqua refrigerata sese contrahit. Lacti instillatum idipsum coagulat, in Vestem laneam effusum non linquit Maculam, secus ac alia. (Quibus signis discernitur ab Oleo Zacconis Pruni Hierichuntini, & Oleo ea Mauritania.)

N. 2. Tantæ æstimationis est, ut Princeps Arabiæ Felicis, cui etiam Mecha patet, singulis annis inter alia munera tres, quatuorve ejus libras Turcarum Imperatori honorarii loco transmittat. Cayri itidem Præfectounam. Quin & Ducibus peregrinis idem ceu maximum honorarium præsentat.

Vires. Inter Olea quævis & Balsama omnium est laudatissimum, præstantissimum, ac toto Orbe maximè celebratum, utpote quod vires habeat abigendis Morbis tam internis, quàm externis, nulli Medicamento secundas. Confert Febricitantibus, Asthmaticis, Jecoris obstructiones solvit, Menses movet, Stomachi Dolores sedat, Phthisicos juvat, Appetitum excitat. *Vide prolixiùs Balsamum de Tolu*, & *Clusium in Monardes*, ut *Petrum Bellonium in Observationibus suis Alpinum de Plantis Ægypti*, ut & in *Dialogo de Balsamo* peculiariter conscripto.

CCCLXXIV.

CCCLXXII. ASA FŒTIDA. *Asa fœtida* est *Succus* seu *Lacryma*, viscosa, lenta, ea Granis variis splendentibus concreta, Odoris instar *Allii*, & *ex Lasere* in Libya *colligitur*, ea qua sauciata magis gummosa quàm resinosa resudat. Unde à quibusdam vocatur *Succus Libycus*, seu etiam *Syriacus*. Olim appellatus fuit *Succus Cyrenaicus*, quoniam ea Cyrenaico agro copiosissimè fuit advectus, quo ipso tamen hoc tempore carent. Est vel *clara*, *pellucida* & *limpida*, vel est *obscura* & *turbida*, quæ a fœtore ingente dicitur Germ. *Teuffels Dreck*. vid. WORMIUS *in Musæo*, ubi *de Asa fœtida* non iocounè agit.

Quoad *facultates*, frequentissimo apud Indos est in usu tam in *condiendis Alimentis*, quam *Medicamentis*. Commendant contra Appetentiam dejectam & tollendum Fastidium, Flatus discutiendos, ad excitandam Venerem, in qua apud ipsos quotidiano est usu; & etiam in Dolore Dentium, pro quo scopo Dentibus cavis inditur: Conf. WORMIUS *in Musæo pag.* 223. Apud nos verò rariùs adhibetur propter *Odoris gravitatem*, nisi quòd in Colica & Suffocatione hysterica internè & externè certissimum fit Experimentum. Nam uti testatur Odor, constat Sale volatili copioso, admodùm acri & penetrante; cujus ratione Acidum in Intestinis torminosum ac corrosivum, ut sic dicam, emendat ac corrigit. Post Colicam usurpatur in Passione Hysterica cum *Castoreo*, tam in substantia quàm *Suffitu*. Observetur autem hîc, quòd non in omnibus conveniant Graveolentia & Fœtida in Suffocatione Uterina; prostant enim exempla læsarum ex illis: sicuti nec omnes ferre possunt Suaveolentia, nec omnes læduntur ab illis. Aliæ juvantur ab *Ambra*, *Zibetho*, aliisque Suaveolentibus, aliæ rursus juvantur à Fœtidis & Graveolentibus. A Veteribus & in Affectibus Pectoris, Tussi, Peripneumonia &c. cum *Oxymelite* mista, cum *Ovo* verò sorbili ad Raucedinem usurpata fuit. Adhibetur etiam non inconvenienter in pellendis Mensibus & Secundinis, si scilicet hauriatur cum *Pipere*, & *Myrrha* in *Aqua mulsa*; hoc enim modo multa facit, imprimis ad pellendas Secundinas & Lochia: videatur WORMIUS *in Mus.* *pag.* 325.

Essentia cum *Spiritu Vini tartarisato* inde extracta optimè convenit in Colica torminosa & Passione hysterica. Eadem *Asa fœtida* cum *Castoreo* constituit *Essentiam Anodynam D. Langii*, in Variolis felici cum successu usurpandam: sicut & cum *Castoreo*, *Myrrha*, & *Camphora*, *Elixir Uterinum* constituit.

Pilula Fœtida Aug. & *de Asa fœtida* conveniunt ad promovendos Menses.

Externè in Tumoribus Lienis *Emplastru*, nec non *Emplastrum Mynsichtii* contra Morbos ab Incantatione ortos, inde paratur. An verò semper conveniat, dubito. Marito interim noviter ligato haud ita quidem optimè successit. (*P*)

CCCLXXIII. BALSAMUM VERUM. *Balsamum verum Arabicum* aliàs etiam vocatur *Balsamum Ægyptiacum*, *Syriacum*, *Opobalsamum*, *Balsamum Judaicum*, & à loco natali *Gileadense*, de hoc videatur VOLCKAMERUS, qui omnia habet: sicut *de Carpobalsamo* & *Opobalsamo*, *hujusque* genuini *notis* VELSINGIUS *Epist.* & *Obs. p.* 122. 196. & 199. sicut *de Balsamis in genere* & *specie* eleganter tractat DORINGIUS *Medicus Uratislaviensis peculiari Scripto*, necnon WORMIUS *in Musæo*. Arboris descriptionem videbitis in HOFFMANNI *Clave pag.* 576.

Cæterùm variæ de hoc *Balsamo* (utut valdè commendetur, & decantetur apud Veteres, adeò ut etiam *Theriacam* ingrediatur) lites seruntur inter Modernos; an tantum sit Remedium, & an genuinum *Balsamum Syriacum* hoc tempore apud nos detur. Multi negant, paucissimi affirmant. Quidquid sit, in nostris regionibus non datur ampliùs, adeò ut quidam dubitent, apud nos unquam videri guttulam genuini *Opobalsami*, cùm in ipsa Syria & Arabia rarissimus sit ejus proventus, & nonnisi inter Magnates deprehendatur. Cùm ergò non ampliùs aut raro ad nos transportetur, quæritur *de Succedaneo* ejus. In compositione autem *Theriaca* hodie facilè ei substituitur *Cardamomum*, aut *Oleum destillatum Caryophyllorum*, utpote quod pro alio quovis usu illi substituitur. Quia hoc ipsum, quo utimur, è Pruno, Ceraso, Amygdalo detrahitur: non enim est ab Arabia petendum, quam ob rem sine ulla cognominis adjectione, *Gummi* vocatum semper apud Veteres legimus. *Quomodocumque autem se res habeat*, Gummi, *quod* Arabici *nomine vulgò habemus*, *album*, *siccum*, *clarum*, *pellucidum*, *gustu tenacitatem aliquam præseferens*, *insipidum*, *ac facilè Aqua solubile*, *ad Dysuriam efficacissimum experti sumus*, *si calida dissolutum*, *vel ejus lacrymæ mane jejuno stomacho deglutiuntur*.

(P) Asa *duplex est apud Materiæ medicæ Scriptores*: Asa dulcis *est* Benioinum, *de quo suo loco*. Asa fœtida, *de qua hic*, *est Gummi compactæ substantiæ*, *odorem Allii virosum*, & *magis adhuc abominandum*, *spirans*, *naresque feriens*, *hinc* Stercus Diaboli *dictum*, *sapore amaro*, *postmodùm mordaci*. *Eruditiores putant esse* Silphium Medicum & Syriacum *Antiquorum*, *atque idem cum* Lasere *vel* Laserpitio. *Æstivo tempore manat è trunco Fruticis Rutæ similis*, *in Indiis frequentissimi*, *quemadmodùm* & *in Media*, *Persia*, *Libya*, & *Assyria*. *Quis credat quod* Garcias *ait*, *apud Indos Asæ fœtidæ usum esse in cibis? Usus frequentior hic apud Veterinarios*.

CCCLXXIV. BALSAMUM DE TOLU, SEU TOLUTANUM.

BAlsamum de Tolu est Liquor Balsamæus, coloris rubei ad aureum tendentis, mediæ inter liquidum & densum consistentiæ, valde glutinosus & ubicunque reponatur firmiter sohærens, saporis dulcis & grati, non nauseabundi (secus ac reliqua Balsama), odoris excellentissimi, Limoniorumque fragrantiam, vel Jasmini quodammodò referentis, præsertim si pauxillum in vola manus fuerit fricatum.

Advehitur ex Continentis, quadam Provincia, inter Carthaginem & Nomen Dei sita, *Tolu* ab Indis appellata: ubi colligitur ex Arboribus Pino pumilæ similibus, iisque tum domesticis, tum sylvestribus, quæ vulnerato Cortice præstantissimum hunc liquorem fundunt.

Vires. Antecellere videtur facultatibus ei, quod è Nova Hispania adducitur (*Peruviani* nomine), efficaxque est ad omnia ad quæ *Balsamum* illud *Ægyptiacum*. Calfacit & siccat, attenuat, resolvit, Vulnerarium est, Pectus expurgat, &c. Usus præcipuus in Asthmate, Phthisi, in Ventriculi cruditate & dolore. Extrinsecus Doloribus à caussa frigida quibuscunque, & imprimis Capitis, Arthriticis & Nephritico: in Defluxionibus ad Oculos cohibendis, in Paralysi, in Ventriculi imbecillitate, dolore, inflatione (inunctum cum Oleo Nardino), in Hydrope (illitum cum Unguento aperitivo,) in Lienis imbecillitate, in Tumoribus quibuscunque ac Œdematibus, in Contractura: Parotides insuper seu Scrophulas exæcas curat. Imprimis autem celebretur in Vulneribus consolidandis, defendendis, præsertim si Ossa quoque sint confracta (quippe Fragmenta expellit), in Vulneribus Articulorum, Sectionibus Nervorum, Puncturis, Contusionibus, &c.

Dosis gr. 3. 4. &c. *Nicol. Monton.*

N. Balsamum hoc illud esse arbitror, quod nostratibus *Balsamum de Honduras* vulgò dicitur.

CCCLXXV.

substitui potest. Alias in usu medico substituitur *Oleum destillatum Succini*; vel quibus hæc *Olea* minùs placent, *Balsamum de Copaiba* substituant, quod ad *Balsamum verum* proximè accedit, & *Peruvianum* longè antecellit. (Q)

CCCLXXIV. BALSAMUM DE TOLU, *seu* TOLUTANUM. *Balsamum Tolutanum* est Liquor allatus ea India Orientali balsamicus, uti habet AUTHOR, cujus proprietates proximè ad *Opobalsami* veri naturam accedere asserit BARTHOLINUS *Act. Med. Haffniens.*

(Q) Balsamum verum *quid propriè Antiquis fuerit valdè incertum est*. Theophrastus *ait*, Balsamum *in valle Syriæ gigni, duobus tantùm in hortis. Arbor illud ferens magnitudine Malum Punicam, foliis Rutam, Fructibus Terebinthum æmulatur: hi odoratissimi sunt, & lacryma ipsorum multo odoratior, quæ nomine Balsami venit, quemadmodùm & Succus è ramis frequenter tonsis destillans.*

Ex Strabone *in Hirrichunte est viridarium, in quo arbor aromatica & fruticosa, Cytiso & Terebintho persimilis, è cujus Cortice succus extillat Balsamum appellatus.*

Plinius *ait, Balsamum uni Terræ Judeæ concessum, quondam in duobus tantùm hortis. Arbor Viti similior quàm Myrto, & implet colles Vinearum modo: Folium proximum Rutæ: tondetur fruticans ut Balsamum reddat. Arbor* Xylobalsamum *dicitur, cujus tria genera,* Eutheriston *capillacea coma præditum,* Trachus *asperum & fruticosum, atque* Gumeces *reliquis procerius. Semen seu Fructus* Carpobalsamum *appellatur, Vino proximum gustu. Succus demum è plaga ramis facta extillans dicitur* Opobalsamum, *suavitatis eximiæ.* Alexandro M. *rem ibi locorum gerente, toto die æstivo unam concham impleri justum erat. Multifariam hoc Opobalsamum etiam tempore* Plinii *adulterabatur.*

Dioscorides *non solùm in Judea, sed in Ægypto quoque Balsamum nasci testatur, atque Arborem Lycii, seu Pyracanthæ (aliis Pyracanthæ) magnitudine illud reddere ex incisuris tradit. Varia detergit illius adulteria, atque ait, verum Balsamum lanis infusum, si abluatur, maculam non relinquere, contrà verò adulterinum.*

Ut Balsami adulterationes deprehenderet Galenus *in Judæam navigavit, & coram inspicere voluit, quas detectas scriptis consignare nequivit, ne pravi homines ea arte abuterentur.*

Varia quoque est apud Antiquos de modo colligendi Balsamum sententia, quidam enim ferreis unguibus, Arbores incidi testantur; quidam contrà ajunt ferro lædi potiùs, sed vitro, lapide, osseisve cultellis incidendas esse contendunt.

Sed quis referat Recentiorum de Balsamo sententias? Vix sane constat, an Antiquorum Balsamum adhuc superstes sit: *plerique enim consentiunt, Balsamum in Judea non ampliùs nasci. Illius ergò* αντιβαλλομενα *hæc sunt. Pro* Opobalsamo *substituunt* Oleum Terebinthinæ, Gummi Hederæ, Myrrham stacten, Styracem, Oleum Caryophillorum *vel* Cinnamomi. *Pro* Carpobalsamo Cubebas, Cardamomum, Caryophyllos, Galangam, Nucem Moscharam, Semen Lentisci *vel* Terebinthinæ *supponunt. Demum pro* Xylobalsamo *substituunt* Macerem, Acorum, Agallochum, Cyperum *& similia.*

Balsamum verum *vulgò quoque* Judaicum *appellatur: de eo hæc habet* Lemery des. Drogues. *Arbuscula, seu potiùs Frutex est, qui priùs nonnisi in Valle Hiericho in Galaad proveniebat, regione Arabiæ felicis: sed Turcarum Imperator quidquid erat hujus Arboris in suos Cairi Hortos transtulit, armatorumque militum custodia addita, Christianis accessum omninò interdixit. Hinc Fruticem hunc potiùs* Ægyptium *&* Cairi, *quàm* Judaicum Balsamum *appellaveris. Ramos emittit exiles, fragiles, nodosos, inæquales, cortice extùs subrubicundo, intùs viridescente: Lignum eo tegitur albidum, & medullosum, Balsami gratum odorem cùm frangitur reddens, quod* Xylobalsamum *jure vocatur, apud nos rarissimum, cujus loco* Santalum citrinum, *&* Xyloaloen *substituimus. Balsami Folia ad Rutæ folia accedunt: Flores stelliformes, albi, decidentes Baccam una parte acutam relinquunt, primùm viridem, ex maturitate nigrescentem, ramis exiguo pediculo, exiguoque calyce adhærentem: in hac Semen continetur, Succo flavo, crasso, ex acri amaro, groque odoris repletum. Fructus hic ad nos quoque allatus est, sed rugosus, exsuccus, effœtus, ad granorum Piperis vel Cubebarum magnitudinem. Hoc* Carpobalsamum *appellatur, ac multo Oleo, Saleque volatili pollet: raritatis tamen ratione illius loco Cubebis utimur.*

E trunco hujus Arboris data opera inciso, exstillat æstivo tempore Resina liquida, alba, odora, quæ Opobalsami, Balsamelæi, Balsami de Mecha, veri Syriaci, albi Ægyptiaci, *seu* Judaici *nomine venit. Quoniam autem Balsamum hoc rarissimum, adeòque satis caro venditur; hinc Mercatorum sophisticationibus & mangoniis valdè est obnoxium.* Verum *consistentiam habet Terebinthinæ, colorem ex albo flavescentem, pellucidum est, odore penetranti, & grato, atque gustu pollet subamaro & acri. Continet multum Olei, à Sale volatili acido ad dimidium exaltati. Si destillationi committas, primùm Oleum æthereum, hinc flavum, denique rufum elicies, non secus ac ex Terebinthina. Sed satius est verum Balsamum, satis superque Naturæ ministerio exaltatum, absque ullo Chymiæ adjumento, purum putum adhibere.*

Non spernendum bonitatis testimonium est, si Balsami gutta in Aquam decidens, in hujus superficie tenuis pelliculæ forma distendatur, ut facile possit bacillo iterum colligi: quòd si vetus illud sit, etsi verum, quum densiorem acquisiverit consistentiam, fundum illicò petet. Hoc autem omninò opponitur Plinii lib. 12. c. 25. *sententiæ: apud quem gemina est sinceri Balsami probatio, quòd scilicet inhærescat manu inversa, & in Aqua sidat: & paulò pòst ait:* Præterea sinceri densatur in tepida Aqua gutta sidens ad ima vasa; adulterata Olei modo innatat. *Ad quem locum hæc notat Cl.* Harduinus: Geminam hanc notam in sincerissimo Balsamo candido, quod ex America ad nos missum est, deprehendimus: non manu inversa hæret tamen: & in Aqua sidit primùm, sed mox emergit: Judeæ Balsamum semper sidit.

Balsami veri vires *quis enarrabit: Dosis ab una ad quatuor guttas. Extrinsecùs quoque valet ad Vulnerum coalescentiam, Nervorumque robur. Mulieres illud Aqua lavant, deinde Oleo quatuor Seminum frigidorum majorum excipiunt, eoque Cutim leniter confricant: illam enim lenit, expolit, rugas complanat, maculasque delet. Vel idem Vini Spiritu, Aquave Reginæ Hungariæ solvunt, solutumque cum multa Aqua Limacum vel Florum* Faborum *commiscent, ac* Lae *quoddam* virginale *parant, egregium, si quod aliud,* Cosmeticum.

CCCLXXV. BALSAMUM INDICUM.

BAlsamum Indicum novum, *Matth.* Balsami Genus novum, *Fragos.* Balsamum Peruvianum. Germ. *Indianisch Balsam.* Gall. *Baume d'Inde.* Est Liquor fragrans Arboris cujusdam Indicæ, Balsami dictæ (Indis Xylo) coloris ex albo ac nigro rubentis, odoris suavissimi, saporis acriusculi & aliquantulùm amari. Affertur ex America seu Nova Hispania Indiæ Occidentalis. *Monard.*

Est
[*Limpidum subalbidum.* Ex Cortice Arboris sancisto stillans. *Opobalsamum* vocant, nostratibus Officinis dicitur *Balsamum Indicum verum.* Germ. *Dervvesse, Indianische Balsam.*
[*Crassius.* Ex segmentis Trunci Ramisque cum Aqua coctis supernatans: dicitur *Xylobalsamum*: nostratibus appellatur *Balsamum Indicum*, seu *Balsamum Indicum vulgare, nigrum.*

Prius præstat limpidius, posterius eligatur purpureum, suaveolens

Haffniens. Vol. 1. *pag.* 5. & *M. A. N. C. Ann.* 2. *Observ.* 164. *pag.* 262. Sed revera rarum est apud nos, quoniam est pretiosum; quin sufficiat nobis abundè *Balsamum Peruvianum* & *de Copaivva*, quæ substituo: nec memini me legisse hoc præscriptum. (*R*)

BALSAMUM de COPAIWE

AUtem est *Balsamum* coloris aurei, consistentiæ liquidæ ipsi *Terebinthina* admodùm simile, ita ut meritò *Terebinthina exotica* vocari possit, ex India Occidentali proveniens, (uti habet AUTHOR *Num.* 382. *ubi de Resina Copal*) quod proximè accedit ad proprietates *Opobalsami veri.* De hoc videatur imprimis BAUHINI *Theatr. Botan. Tom.* 1. *P.* 1. *Lib.* 3. *cap.* 38. *pag.* 360. qui dicit, quòd in Brasilia reperiantur Arbores, quas vocant *Copaibas*, ex quorum Cortice per Æstatem inciso emanat *Liquor*, dictus *Balsamus Copaiba*, qui sit singularis ad Vulnera recentia curanda, & Cicatrices inducendas. Sed præstantioris omninò, magisque præsentanei effectus est, quàm *Terebinthina*.

Constat particulis volatilibus balsamicis, cum sulphureis permixtis, Humores viscidos stagnantes incidit, Acidum morbosum invertit, & Acrimoniam inviscat, Vulnera interna & externa mundificat, & eorum consolidationem promovet. Unde internè usurpari solet contra Phthisim, quam sanare dicitur. In Exulceratione Renum & Vesicæ itidem; specificè tamen & mirificè in Gonorrhœa à gutt. xii. xv. sumptum in *Lacte calido*. Usitatissimum fuit Remedium SYLVIO & LINDANO, qui dederunt guttas quinque vel sex in *Vino Hispanico* omni mane, & dicunt, mirabile & nobile Remedium esse. Id quod non tantùm verum est de Gonorrhœa vera, sed etiam virulenta, in qua dedit *Balsamum Copaiba*, cum *Mercurio dulci*, idque felicissimo, ut dicunt eum successu: stagnantem enim in Vesiculis seminalibus genitalem Liquorem per Urethram cùm Urina eliminat, grataque & balsamica vi ab ulteriori Humorum corruptione loca defendit. In Diarrhœis quoque præsertim in Cholera & Dysenteriis, ab Acrimonia Humorum ortis, feliciter exhibetur in Stranguria, aliisque Affectibus urinariis, similiter egregiè commendatur, quos *Balsami* hujus guttæ aliquot in *Decocto Petroselini* subitò solvunt. Calculum & Urinam promovet, Renes confortat, & loca urinaria mundificat.

Utendi modus internus est à gutt. v. ad xii. vel cum duplo aut triplo *Tinctura Tartari* redigitur per solutionem in *Tincturam* seu *Essentiam*, dosi guttul. xxx. admodùm egregiam.

Externè antecellit *Peruvianum* in usu vulnerario, & Vulnera, nisi sint nimis gravia, intra 24. horas promptè glutinat, vix cum tantillo Cicatricis vestigio. Id quod frequenti Experientia confirmant *Belgæ*, qui in Vulneribus recentibus, Nervis etiam vulneratis, usitatissimè adhibent, dum in iisdem conglutinandis mira facit. (*S*)

CCCLXXV. BALSAMUM INDICUM. *Balsamum Indicum Peruinum*, seu *Peruvianum* ita dicitur; quòd adferatur ex Provincia *Peru* Indiæ Occidentalis *Succus* est oleosus planè singularis, densus, ponderosus, saporis acris, linguam & fauces vellicans, adeoque

Sal volatile penetrans ostendit: egregium est *Aromaticum*, reverà *Balsamicum*, *Analepticum*, & *Spirituum confortativum*, & summè *Anodynum*. Concretum certè anomalon, quia nec cum Aqueis, nec Oleosis, neque Volatilibus, neque Fixis miscetur. Dissolvitur quidem in *Sacchare* dissoluto; si verò in *Aquam* infunditur, iterum se revolvit. Cum *Spiritu Vini* calido optimè commiscetur; tamen si refrigescat, supernatat iterum. Propterea si eo internè uti voluerimus, in *Ovo* leniter cocto eleganter solvi & assumi potest: vel miscetur in forma *Pulveris cum Sacchare*. Externè propter viscosam consistentiam, et nimiam glutinositatem, non absque molestia applicatur: præcavetur hoc optimè, si in forma liquida cum *Vitello Ovi* probè subigatur: hoc enim modo facilè *Spiritibus* & *Oleis* commiscibilis redditur: qua ratione, v. g. in Doloribus partium musculosarum, ut vocant, Catarrhalibus,

℞. *Bals. Peruv.* ℥i.
Dissolvatur
Cum s. q. *Vitelli Ovi*,

Addendo

Spiritus Bacc. Junip. ℥iij,
M. pro *Linimento* inulli.

Et hoc ipso calido fricent Membra, partesque affectas. Hoc simul curiosum, quòd *Balsamus* hic ita cum *Vitello Ovi* solutus longè acrior et penetrantior fiat, magisque fauces vellicet, quàm per se gustatus.

Duæ ejus sunt *Differentiæ*, quas subministrat AUTHOR, *Limpidum* & *Crassum*. *Limpidum* est, quod extillat ex Corticibus; *Crassum*, quod ex illis excoquitur. Limpidum est melius: posterius est ignobilius. *Suffitum* seu *Odorem* habet elegantem, et quò gratior est *Suffitus*, eò melius est *Balsamum*; item, quò gratius et purius, eò melius, quia valdè adulteratur; unde misceri potest cum aliis *Suffitibus* odoris gratia. Est in frequenti usu, et non ideò carum, uti reliqua *Balsama*, sed bono ac æquo pretio constat. *Internè* et *externè* adhibetur. *Internè* prodest insigniter Partibus nerveis, harumque quibusvis, tam internis quàm externis læsionibus; speciatim valdoperè convenit in Ventriculi debilitate ac Anorexia, item in Affectibus Renum et Pulmonum, et internis Partium corruptelis, in specie quidem in Phthisi, si fit ex Ulcere Pulmonum quacunque causa oborto: in quali Ulcere purificando et consolidando multa facit hoc *Balsamum*, si guttæ aliquot cum *Sacchar*o in *Pilulam* redigantur, et quotidie mane assumantur. Sunt qui miscent non ineleganter cum *Balsamo Sulphuris*, vel additione copiosioris *Sacchari* in formam *Pulveris* seu *Tragea*, ubi Ulcus est purificandum et consolidandum. Unde RIVERIUS commendat has *Pilulas*, cen tales, quæ singularia præstant in Phthisi et similibus Affectibus, non sine ratione. Compositio est hæc:

℞. *Massæ Pilul. Ruf.* ʒj.
Gummi Guajaci,
Antimonii diaph. an. ʒß.
cum *Balsamo Peruviano* fit M. Pil.

De qua capiatur ℈i. per mensem integrum matutino tempore. Sunt elegantes Pilulæ, et credo, quòd satis sint efficaces in Cura Phthiseos.

Non minoris usus est hoc *Balsamum* in Asthmate, in quo curando egregiam solet monstrare efficaciam. Quin et in aliis

(R) Balsamum Tolutanum *non ex India Orientali, ut ait* Ettmullerus, *sed ex America ad nos affertur: nomen à Provincia* Tolu *ait desumpsisse* Schrœderus, *alii autem ab Arbore* Tolu *dicta illud desumsisse docent. Resina est consistentia Terebinthinæ, colore rubro, odore suavissimo, ad Citri odorem accedente, extillans è trunco multarum Arborum, facta priùs incisione. Hujus generis Arbores nascuntur in tractu quodam Novæ Hispaniæ, inter Carthaginem &* Nombre de Dios. *Incolæ ut illud colligant trunco applicant Vasa quædam ex Cera nigra confecta, quibus Balsamum excipiunt: Cera autem temporis progressu durescit veluti Gluten, seu Colla* Flandrica. *Seligendum recens, odore suavi & penetranti.*

(S) Balsamum Copaibarum *sic dicitur ex* Massco, *quòd in Brasilia ex Plantis quibusdam, quas* Copaibas *appellant extillet. Vulgò creditur ex vulnerata quadam Arbore extillare. Duplex autem est: unum Oleo claro simile odore resinoso, quod primum ex incisa Arbore fluit; alterum quàm ipsa Terebinthina spissius, & flavescens, secundo loco manans. Externè ad Vulnera, internè ad Ulcera vulgò utuntur: quoniam autem amariusculum est, Stomacho non officit, ut cætera Balsama.*

suaveolens (ut vel optimo Styraci calamitæ nihil cedat), cujus guttula Carboni instillata suavem Suffitum præbeat. Rejiciatur nigrum, crassum, odoris gravis.

Vires. Calfacit & siccat 2. discutit, emollit, subastringit. Usus præcipuus in Asthmate, Phthisi, Nephritico dolore, Mensibus obstructis, Ventriculi debilitate ac doloribus, Hepate obstructo, Utero squalido, atque inde ad concipiendum inepto, Suffocatione ex Utero, &c. Extrinsecùs lenit Dolores ex Humoribus frigidis ortos, discutit Humores aqueos, roborat Caput ac nervosas partes, Contractionesque sanat, Ventriculi Flatus discutit, Cruditates tollit, Lienem durum emollit, Nephriticum dolorem mitigat, Urinam remoratam promovet, Arthriticis doloribus summè confert. In Chirurgia proficuum est Vulneribus recentibus (tum consolidando, tum noxia discutiendo, inveteratisque, necnon & Nervorum prodest contusionibus: Febricitantibus confert, Spinam ante Paroxysmum inungendo, atque cum Vino guttulas aliquot exhibendo, idque iteratis vicibus.

Dosis gr. 4. 5. 6.

N. Tantæ censetur efficaciæ, ut sint qui *Opobalsamo*, seu *Balsamo Syriaco* substituere non vereantur. *Nicolaus Monardes.*

P R Æ P A R A T A.

Spiritus ac *Oleum stillatitium*. Fit per arenam ex retorta Ligo. Sic exstillat post roridam Aquam, Oleum clarum instar Sacchari candidi coagulabile (*Spiritus*) 2. Post flavescere incipit igne fortiori (*Oleum*) 3. In Retorta manet materia instar Colophoniæ.

CCCLXXVI. BDELLIUM.

Bδέλλιον, Belchon, Malachram, Maldacon seu Madelcon. Lacryma est Arboris cujusdam spinosæ nascentis in Arabia, India, Media. Videatur *Matthiol. Cord. hist. Cæsalpin. Fragos.*

Probatur gustu amarum, translucidum cùm frangitur, pinguecum fricatur, odoratum, subamarum, facilè mollescens, syncerum (*Parthicum* nominant.) Reprobatur sordidum, nigrum, in Offas convolutum, quod *Adrobalon* nuncupatur.

N. Sunt, qui *Gummi Animè* legitimum Bdellium esse putent.

Vires.

---

aliis Pectoris Affectibus, Rancedine, Tussi inveterata, aliisque Catarrhis usurpatur. Ulteriùs CHARLETON ad Dolores Nephriticos compescendos, & ad Calculum mirè commendat, guttatim in Vehiculo calido assumptum; uti videre potestis *in Tr. de Spiritu Gorgonio pag.* 204. Item in Affectibus Uteri, imprimis in Uteri debilitate, & Sterilitate, Menstruationibus deficientibus cum aliis permistum *Balsamum Peruvianum* est egregium. Sunt etiam, qui volunt in Intermittentibus, imprimis Quartanis, usurpare *Balsamum Peruvianum*, si scilicet aliquot guttas ante Paroxysmum assumant Ægri, cujus rei fides sit penes Experientiam.

Cæterùm *externè* frequentiùs ferè solet adhiberi, quàm Intrinsecùs. Singulare est *Vulnerarium*, & commendat se ubique suavitate Odoris; & sanè Vulnera quæcunque promptè consolidat citra ullam Suppurationem, si iis recentibus quotidie bis tepidum, & nonnihil liquefactum, instilletur: in Vulneribus gravissimis tam Partium carnosarum, quàm in specie nervosarum, permisceatur cum *Balsamis*, & *Unguentis Vulnerariis*. In Ulceribus sordidis quoque mundificandis æquè, ac consolidandis ratione amaroris optimum est, detergendo Purulentiam & Sordes Ulceris & Vulneris. Nervis autem imprimis est dicatum: unde in Vulneribus & Contusionibus Partium nervosarum, quæ periculosa sunt præ aliis propter Symptomatum catervam, præferendum Simplicibus omnibus, aliàs in Vulneribus Partium nervosarum decantatis. Singularis enim *Vis nervina* consistit in *Balsamo Peruviano*, sive adhibeatur solum cum *Spiritu appropriato* dissolutum, sive mistum cum *Oleo Hyperici* & cum *Cerumine Aurium*, & sic fit *Unguentum* egregium *Vulnerarium*. Prætereà Dolores Partium nervosarum ex interno Acido natos lenit, Lympham discutit, Membra paralytica ex laxitate & nimia humiditate Nervorum, Tendinum, & Ligamentorum, restaurat & firmat; sive solum cum *Spiritu Vini* imponatur, sive cum *Spiritu Salviæ*, vel *Florum Anthos*, vel permisceatur cum *Oleo Lumbricorum terrestrium* & *Formicarum*, vel etiam *Oleo destillato Salviæ*, & illinatur Spinæ Dorsi & Partibus affectis: & sic egregium erit *Balsamum Peruvianum* in Paralysi, Dolore Ischiadico, & similibus Affectibus. Ulteriùs externè in Affectibus Stomachi, In nimio Vomitu, &c. est egregium, regioni hujus illitum; sive solum, sub forma *Unguenti*, cum *Oleo Nucis Moschatæ*, vel *expresso* vel *destillato*; sive cum aliis in specie *Emplastro de Ladano Cratonis*, vel in specie cum *Emplastro de Tacahamaca* applicatum. Formula elegans & multi usus D. MICHAELIS est hæc:

℞. *Empl. de Ladan. Craton.*
Tacamahac. an. q. s.
Malaxentur cum s. q. *Balsami Peruviani* pro *Emplastro* in forma usitata *Scuti stomachalis*.

Hoc *Emplastrum* est expertum in Vomitu, Singultu, ac Cholera, & imprimis in Dolore Ventriculi nimio, & hujusmodi aliis Stomachi Affectibus.

Non minùs etiam *Balsamum Peruvianum* convenit in Affectibus Intestinorum dolorificis, uti etiam in Flatulentiis, illitum extrinsecùs Umbilico, sistit Dolores, & Flatulentias dissipat. *Clysmatibus* etiam in Dysenteria commodè permiscetur. Conf. *M. A. N. C. Ann.* 3. *Obs.* 77. *pag.* 138. & VELSCHIUS *Millenim. C.* 1. *Obs.* 79. *annexo Anno* 4. & 5. *M. A. N. C.* In Doloribus et Tumoribus Partium est egregium; si scilicet permisceatur cum *Spiritu Vini* et applicetur Partibus dolentibus, et Articulis affectis, et tumentibus: et nihil hac Mistura efficacius et melius esse dicitur. *Specificum* etiam est in Doloribus Artuum ex Contusionibus et læsionibus Nervorum obortis, teste THONERO *in Observ. pag.* 203. In Ossibus quoque fractis, permistum cum aliis Remediis ad Fracturam Ossium conducentibus, est egregium, si applicetur super locum Fracturæ; imprimis si misceatur cum *Extracto Symphyti*, et addatur *Pulvis Osteocolla*, et fit egregium *Unguentum ad Ossium Fracturam*. In Rheumatismis, et inde oriundis Doloribus, cùm Catarrhus inciderit in Membrum quoddam, *Balsamum* hoc non sine commodo illinitur. Commodè substituitur *Oleo destillato Succini* in Affectibus Capitis et Nervorum: omnibus enim in genere scopis convenit, ad quos Oleum hoc laudatur; cùm non tam vehemens sit, quàm Oleum illud. Hoc nempe in Apoplexia, Affectibus Capitis Catarrhalibus, Vertigine, et similibus, inunctum Vertici est expertissimum: quoniam verò ratione Odoris graveolentis est infestum, à quibusdam loco hujus substituitur *Balsamum Peruvianum*, quod Odoris suavitate satis se commendat; de quo videatur HEINRICUS AB HEER *Obs.* 17. Hinc cum hoc ipso convenientissimè malaxantur *Emplastra Cephalica*, *Stomachica*, & *Uterina*. Denique Spinæ Dorsi inunctum, vel etiam regioni Stomachi, proficuum est in Rigoribus, et Horroribus Febrium Intermittentium, in specie in Quartanis; quæ ratione Rigorum et Concussionum sunt molestæ satis.

Præparata videantur in *Authore*: si misceatur cum *Sale Tartari*, et affundatur *Spiritus Vini* suggerit elegantem *Tincturam Stomachico-nervinam*, gustu acrem, et propter copiosos, quos excitat, Ructus nonnihil nauseosam, sed proficuam; scilicet ad imitationem WILLISII *Pharm. Rat. Vol.* 1. *pag.* 81. hoc modo præparatur, qui ex *Balsamo Tolutano* cum *Tinctura Tartari Essentiam*, seu *Tincturam* extrahit. (*T*)

CCCLXXVI. BDELLIUM. *Bdellium* est *Gummi* vel *Lacryma* ex Arbore crescente in Asia, Media, et Arabia: parùm fragrans, pellucidum et purum. De electione videatur AUTHOR.

Internè rari est usus, utut commendari soleat in Affectibus Pectoris pro temperanda Lympha acida et acri, quæ sæpiùs est author Affectuum Pectoris, Tussis, Raucedinis, et Asthmatis.

Externè in *Emplastra Nervina* et *Styptica*, ut vocant, in Vulne-

---

(T) Balsamum Peruvianum *dictum triplex est*. Primum Album & Balsamum incisionis *dictum*: *incisione enim destillat ex trunco & crassis ramis Fruticum quorundam Novæ Hispaniæ, & Regni Peruani. Resina est alba, liquida, odora, atque* Opobalsamo, *seu* vero Balsamo albo *assimilatur*. Secundum *dicitur* Balsamum Siccum, *quod lactis forma destillat ex ramis incisis, in Cucurbitularum quarundam testaceum & siccum Corticem, ubi concrescit ac calido loco ad aquei liquoris evaporationem detentum, colorem mutat, ac ad rubrum vergit: hoc vulgare est* Balsamum Peruvianum. Tertium *dicitur* Balsamum lotionis, *seu potiùs* ebullitionis, *eo quòd ebullitione Corticum, Ramorum, & Foliorum Fruticum prædictorum paretur: colligitur enim sub forma pinguis materiæ supernatantis, & phialis asservatur: hoc à colore fusco, & flexilitate,* Balsamum nigrum liquidum, Peruvianum *nuncupatur.*

Vires. Calfacit & ficcat (N. Aliis calfacit. 3. ficcat 2. aliis calfacit 2. humectat 1.) digerit, difcutit Sudorem movet. Ufus præcipuus internè in Tuffi ac Pulmonum Apoftemate, Calculo atterendo, Urina cienda, Menfibus immodicè fluentibus, ut & in Fluore uterino fiftendo, Fœtu expellendo. Extrinfecùs difcutit Hernias, mollit durities ac Nervorum nodos, adeòque creberrimi ufus eft in *Emplaftris Stypticis*.

N. Contufum folvitur affufo *Vino*, *Aqua calida* aut *Aceto*.

P R Æ P A R A T A.

Pilulæ de Bdellio. Ex Bdellio, & Myrobalanis.

N. Siftunt fluxum Hæmorrhoidum ac Menfium.

CCCLXXVII. B E N Z O I N.

BEnivi, *Garz*. Benjuinum, Belzoinum, Benzoinum, *Matthiol*. vulgò Afa dulcis, *Cord. hift*. (Succus Cyrenaicus, quo nomine tamen *Afam fœtidam* indigitant,) Germ. *Wolriechend Afand*, Gall. *Du Benzoin*. Refina eft citrinenfes vel flava, ceu variis ex fruftulis diverforum colorum in Maffam redacta, benè odorata, facilis liquatu, ac fractu. Stillat ex Arboribus certis magnitudinis proceræ, quoad Corticem fancistis.

Eft
- Amygdaloides, quòd Maculas candidas referat inftar Amygdalarum delibratarum. Colligitur *in* Sion & Samaria.
  - N. Hanc *Myrrham Troglodyticam Diofcoridis*, *Amatus* cenfet.
- Nigrum: Odorem fuaviffimum fpirans. Exfudat ex novellis Arboribus. Dicitur *Benivi de Bonias*, quafi de Floribus.
- Nigrius: parùm fragrans, quod vilius.

N. Commifceri folent, ut unà commodiùs vendantur. Optimum cenfetur pellucidum, globulis candidis refertum, Thuris æmulum, fuaviffimè fpirans, nec heterogeneis inquinatum.

Vires. Calfacit & ficcat 2. incidit, attenuat, Pulmonicum eft. Ufus præcipuus intrinfecùs in Affectibus Pulmonum catarrhofis, Tuffi, Afthmate. Extrinfecùs in Cerebro per Sternutationem expurgando, in Odontalgis (mafticando), in Tuberculis ac Rubore Faciei, abftergendo: ob fuavem infuper halitum creberrimè *Suffumigiis* commifcetur.

N. 1. Si fuffitus ex folo Benzoino paretur, Tuffis excitatur.

N. 2. Solvitur in Oleaginofis ac Spiritu Vini rectificatiffimo, ut & in Ovi Albumine, Aeri humido ad liquefcendum expofito.

P R Æ P A R A T A.

1. Magifterium.

℞. *Benzoin*. Solve in *Spirit. Vin. rectificatiffimo*. (N.B. nifi Spiritus Vini fuerit omnis Phlegmatis expers, nihil effeceris): Solutioni affunde Aquam, & præcipitabitur *lactefcens Benzoinum*: lava *Aqu. Rofar.* ac exficca.

N. 1. Unius horæ fpatio Solutio hæc abfolvi poteft, calore M. B. faltem adhibito.

N. 2. Poteris itidem Spiritum Vini abftrahere fine affufione Aquæ.

N. 3. *Magifterium* hoc non eft nifi *depuratum Benzoin*.

N. 4. *Solutio*, quam *Tincturam* nonnulli vocant, Manus abftergit, candidafque reddit.

2. Flores.

℞. *Benzoin trit*. q. v. inde Ollæ vitreatæ defuper ponendo Py-

---

Vulneribus recentibus ufitata; recipitur.

Pilulæ de Bdellio propter vim ejus *adftrictoriam*, in Fluxu hæmorrhoidali nimio, ac fluxu nimio Menfium, commendantur, fi ʒj. propinetur; poterunt namque Fluxum inhibere nimium dicuntur, imprimis fi accedat *Suffitus Bdellii*, receptus per Annum. Videre poteftis de hac efficacia Pilularum SOLENANDRUM *Sect. 4. Conf. 20.* & FORESTUM *lib. 23. Obfer. 5. Scholio*, non minùs quàm RIVERIUM *in Praxi pag. 511.* qui omnes conftanter afferunt, magnum illorum effe ufum in Hæmorrhoidibus nimis fluentibus. (*V*)

CCCLXXVII. BENZOIN. *Benzoe* ab aliis communiter vocatur *Afa dulcis*; nihilominùs *Afa dulcis* & *Afa fœtida* funt duo *Gummata* omninò diftincta & difcrepantia. Noftra interim non eft eadem cum Veterum *Benzoe* Collectionem & felectionem fufficienter defcribit AUTHOR *nofter*.

Internè fpeciatim valdè commendatur pro Pulmonibus, adeò ut non incommodè vocetur à BARTHOLETO *Balfamum Pulmonum*, qui *Lib. 5. de Dyfpn. C. 1.* multa habet de *Benzoe* in Affectibus Pectoris & Refpirationis viriis. Convenit enim *vi aromatica* tam in temperando Acore Lymphæ catarrhalis, necnon in Vulneribus & Ulceribus, Phthifi Pulmonum, & in genere in Tuffi & Afthmate, quàm *vi balfamica* reftituendo & confortando Pulmones. Aliàs internè raro adhibetur, exterò frequentiùs.

1. Admifcetur *Pulveribus Sternutatoriis*, propter gratum Odorem, & vim, quam habet, errhinam feu fternutatoriam.
2. Eft egregium *Cofmeticum*, feu Maculas Faciei abftergens.

Modum utendi poftmodùm. Aliàs in manu detenta *Benzoe* arcere dicitur Torporem & Stuporem, quem inducere folet *Torpedo pifcis*; de quo notum eft, quòd torpidos & ftupidos reddat Pifcatores: quam experientiam tribuo JOHANNI STEPHANO, qui videatur in *Operibus Mifcellan. pag. 422.* *Suffitus* etiam adhibetur pro Affectibus Catarrhalibus, & Pectoris, pro fedanda Tuffi, Raucedine, & Afthmate, &c.

Præparationes Benzoes variæ funt.

1. 2. Inter has fe offert *Solutio rubra*, *Tinctura* aut *Effentia Benzoes* dicta, quæ paratur cum *Spiritu Vini rectificatiffimo*, vel *tartarifato*, & prodeft internè in Affectibus Pectoris: fed hæc quoniam facillimè præcipitatur à quovis *Liquore*, ferè externè folùm ufui infervit. Egregia quoque eft in Odontalgia cum Bombace Denti indita, quæ etiam pauca *Effentia Opii* poteft acui. Hac *Aqua Rofarum* vel alii inftillata, in momento emergit *Liquor lacteus* egregium fpirans odorem, atque eft elegans & efficax *Cofmeticum* contra Maculas Faciei: quin & Manus purificat, Maculas detergit, & Cutim nitidam, candidam, & glabram reddit, fi mane & vefperi eadem Manus laventur, & per fe exficcentur; mane verò *Aqua communi* abluantur. Cum *Spiritu tartarifato* parata etiam Rubedinem & Puftulas Faciei curat.

1. Ex hac *Tinctura* cum *Aqua fimplici Magifterium* feu *Refina* præcipitatur, quæ eluenda & blandè exficcanda.
2. Poft Magifterium fequuntur *Flores*, qui fublimantur è *Benzoe* pulverifata per Crucibulum Igne arenæ, imponendo

---

(V) *Magnæ inter Authores de* vero Bdellio *difcordiæ*. *Glebæ taurino Glutini fimiles*, *colore ex fufco rufefcentes*, *molles*, *& tenaces*, *fapore amaræ*, *fuaveolentes*, *flammam cum crepitu concipiunt*: *inter quas bacilli fpinofi reperiuntur*: *ex* Diofcoride.

Plinius lib. 12. cap. 9. *ait in Bactriana* Bdellium Arborem *nigram effe*, *magnitudine Oleæ*, *folio Roboris*, *fructu Caprifici naturaque*. Gummi *alii* Brochon *appellant*, *alii* Malacham, *alii* Maldacon; *nigrum verò & in offam convolutum* Hadrobolon. *Effe debet translucidum*, *fimile Ceræ odoratum*, *& cùm fricatur pingue*, *guftu amarum citra acorem*. *Notat Cl.* Harduinus *ad hunc locum*, *quod fub* Bdellii *nomine nunc proftat in Officinis* Gummi, *adulteratum effe*: *ac fincerum putat*, *quod à Lufitanis* Anime *vocatur*: *additque* Bactrianum Indicumque Bdellium, Benzoinum *Officinarum effe*. *Quumque ait* Plinius Bdellium adulterari Amygdala Nuce, *notat laudatus* Harduinus Amygdalam *hanc* Nucem, *effe* Benzoinum *illud*, *quod* Amygdaloides *vocant*.

A Galeno *fæpè* Onyx Bdellium *dicitur*, *quod* Onychem, *hoc eft* Indici Conchylii *teftam*, *fi uratur redoleat*. *Sunt*, *qui* Myrrham *pro* Bdellio *accipiendam effe putant*.

Ex Pometii *fententia* Bdellium *videtur* Gummi *illud*, *quod inter grana* Gummi Senega *appellati reperitur*, *nec fufioni fubjacet*, *quemadmodùm* Senega. Gummi *autem* Senega *nomen trahit à Mercatorum Gallorum Conventu in Africa prope Viride Promontorium*, Senega *appellato*, *additque illud idem effe*, *ac* Gummi Arabicum.

At Dominus Lemery *ait*, Bdellium *Gummi effe flavefcens*, *vel rubefcens*, *quod ex Arbore extillat fpinofa*, Bdella *appellata*, *in Arabia*, *Media*, *& India nafcente*. *Foliis hæc gaudet Quercus*, *Fructibus Caprifici*, *non ingrati faporis*. *Seligendæ lacrymæ ovales*, *translucidæ*, *rubefcentes*, *quæ facilè mollefcunt*, *odore guftuque fubamaro*. Bdellium *Oleo & Sale volatili acido turget*. *Eo utuntur ad Catamenia promovenda*: *ut* Pilulæ de Bdellio *nimium Menfium & Hæmorrhoidum fluxum fiftunt*: *an quòd* Myrobalanos *admittant*?

Pyramidem ex Charta duplici formatam, admoveque paulatim Ignem lenem Carbonum vel Cinerum: sic sublimabuntur *Flores*, Chartæque adhærescent, quos sæpiùs eime, ne rursum decidant.

Dosis à gr. iij. ad ℈ß.

N. Sunt, qui *Flores* in *Spiritu Vini rectificatissimo* solvunt, *Solutionemque* pro *Tinctura* venduant.

(*Tinctura Florum Benzoini* pro mundificando Sanguine adhibetur, et *Potionibus Vulnerariis* miscetur.)

Florum Benzoini perfectior modus.

℞. *Benzoin. pulv.* ℔j.
Spir. Vini opt. ℥12.

Destilla per Retort. in Arena.

Spiritum Vini seorsim primò exprime.

Butyri partem primam & albidiorem solve in *Aqua* fervente, & citissimè per Chartam cola, & mox sub ipsis manibus *Flores* coagulari videbis: cum nigriori *Butyri* parte eodem modo procedes, sed *Flores* non adeò elegantes habebis. *Aquam* residuam *Aqua Frigida* in suo Vase impone, & sensim descendet *Lac Album*, ejusdem cum Floribus virtutis.

Pòst *Butyrum* superius pelle ulteriùs, & habebis *Oleum Benzoin*, cum *Cineribus* vel *Calce viva* rectificandum.

Ex communicatione Cl. Dn. D. Joh. Gasparis Faustii, Archiatr. Palatin. Amici mei colendi.

3. Liquor.

Fit in *Albumine Ovi* cocti ut suprà. Abstergit Maculas, stigmataque è Lue Venerea contracta.

4. Oleum.

℞. *Benzoin. pulv.* ℔j. *Spirit. Vini* ℔iij. (vel iiiß.) digera per dies (4. 5. 6.) dein adde *Sabulum* purum, vel *Scoriarum Ferri* ℥iij. destilla per Retortam ex Arena vel Cinere, Igne gradatim: hinc separa *Oleum* à *Spiritu*. *Panth. hygiast. Deodat.*

N. Spiritu *Vini* leniter abstracto, ascendit Materia gummea, candida, solida, quam vocant *Mannam Benzoin*. Hæc albificat Cuprum.

Alii

℞. *Benzoin. pulv.* ℔ij. affundunt *Acet. ros.* in Olla benè clausa, committuntque Igni ut fluant (odore id cognosces). Hinc affundunt novum *Acetum*, fluereque sinunt continuò agitando; tandem Inspissari paulatim permittunt, Immiscendo pro libitu *Flores Rorismar. Lavend. Ros. Spic. Ind.* ut & *Sant. citr.* in fine superfundunt *Spirit. Vin. rectif.* ac destillant ex Arena vel Cinere. *Med. destill.*

Alius modus optimus.

℞. *Benzoin pulv.* q. v. misce cum *Sabulo* ac imple Retortam ad medietatem: destilla gradatim ex Arena, & nanciscens *Liquorem* ac *Oleum* crassum instar *Butyri*. ℞. hujus (à Liquore separati) p. j. *Aqu. Pluv.* p. xij. destilla in Cinere per Alembicum, & extillabit *Oleum* clarum & flavum ad fundum subinde secedens. Postquam pars media Aquæ extillavit, extinguatur Ignis, effundaturque Materia in Cucurbita relicta in Lebetem æneum, calfiatque optimè super Igne, affuso subinde *Aqua calida* quadruplo: hinc filtretur per Pannum, reponaturque *Filtratura* ad crystallisandum. *Crystallos* collectos exsicca lento Ignis calore.

N. 1. Oleum illud rectificari poterit semel ac iterum ex Alembico cum *Spirit. Vin. tartarisato*, & evadit odore, saporeque gratius.

N. 2. ℔j *Benzoin* præbet *Olei* ℥iß. *Crystallorum* seu *Florum* ℥j.

Modum hunc cum aliis non paucis acceptum refero Viro solertissimo *Joh. Casp. Spurre*, Pharmacopœo hujus Reip. Seniori, affini meo colendo:

N. Sunt, qui *Benzoinum* solvunt in *Ol. Nucl. Cerasor. express.* Solutionique admiscent *Ambram*, *Moschum* & *Zibetum*, & exprimunt ad perfumandas, ut ajunt, Chirothecas.

Oleum Sam. Class.

Ego (*Sam. Class.*) *Oleum Benzoin* paro ad modum *Deodati in Pantheo*: *Materia gummea*, quæ post destillationem *Spiritus Vini* ascendit, est *Flos* sive *Crystalli Benzoini*, qui collum Retortæ opplent, ac proinde bacillo removenda veniunt, ne Retorta frangatur: post *Flores* exit *Materia butyracea*, inde *Acetum* & *Phlegma Benzoini*: sequitur *Oleum hyacinthinum* boni odoris, sed paucum, tandem *Balsamum spissum* Igne adaucto. Ex *Floribus* sive *Crystallis* & *Materia gummosa* cum *Spiritu Vini Tincturam* citrinam elicies, remanente Saturnitate albo in fundo Cucurbitæ.

Virt. *Crystalli* sudores movent summa cum utilitate in *Lue Venerea*, in *Decocto guajacino* permiscentur. *Oleum* Vulnerarium est, *Balsamus* vice *Peruviani* falsò divenditur.

5. *Trochisci de Benzoin*, Vid. Dispensat.

.CCCLXXVIII.

nendo huic Pyramidem ex Charta crassiori confectam, Cuculli instar, ut orificio Crucibuli exactè respondeat, & sic partes subtiles, quæ in Igne elevantur in altum, Chartæ sub forma sicca adhærescent, & ita colliguntur *Flores*, qui Pluma abstergantur. Sublimatio hæc, novam Chartam semper applicando, continuetur, donec tota *Benzoe*, relictis impuritatibus, in *Flores* redacta fuerit. Facilis sunt præparationis: videatur ROLFINCII *Chymia*, & WEDELII *Pharm. pag.* 135. Alium adhoc præparandi modum AUTHOR habet satis clarum.

Maximè commendantur in Affectibus Pectoris, Tussi sicca nocturna Dyspnœa, Orthopnœa, &c. temperando Lymphæ catarrhalis vitia. Sic in Tussi inveterata & contumaci Experimentum habet AMATUS LUSITANUS in C. 6. *Curat.* 90. qui recipit *Flores Sulphuris*, & *Flores Benzoes*, horumque tantillum singulis vesperis quotidie sub introitum lecti suadet assumere in *Ovo sorbili*, & curat feliciter Tussim & Asthmata, contumacissimos Affectus, si per aliquot dies noctesque continuetur.

3. *Liquor Benzoes* fit, si, exempto *Vitello*, *Albumen Ovi* ad duritiem repleatur *Benzoe*; hoc sic repletum in loco frigido facit, ut abeat *Benzoe* in *Liquorem* per deliquium, qui *Liquor* est egregium *Cosmeticum*.

4. Sequuntur modi destillandi *Oleum ex Benzoe*, quorum aliquot quidem enumerat AUTHOR. Verùm *Oleum destillatum Benzoes haberi nequit*. *Benzoe* enim, utut resinosum sit concretum, talis tamen est texturæ, ut in Igne tractata difficulter in *Oleum destillatum suaveolens* possit redigi; quin potiùs Substantia butyrosa empyreumatica elicitur, facilè coagulabilis in Aqua.

Optimus modus iste est, quem AUTHOR aliis modis præfert, tertius scilicet; quoniam hoc modo acquiritur non inelegans *Oleum* per se præparatum, quod rectiùs per Alembicum destillatum in Cineribus fit purum. Quid de *Benzoini* particulis sulphureis repetita destillatione depuratis referat THOMSON, videatur *Epilog. Chym. pag.* 78.

Crystalli autem parantur ex *Benzoe*, si hujus Frustula integra in *Aqua Rosarum*, *Florum Aurantiorum*, vel *Violarum* macerentur, pòst *Aquarum* medietas abstrahatur, procedendo deinde more solito, & refrigeratis omnibus, reliquo corpori *Lapilli* eleganter adhærent, Pectori dicati: videatur BARTHOLETUS *lib.* 5. *de Dysp. cap.* 1. *Lapilli* hi sunt partes salinæ in *Benzoe* solutæ per *Aquas*, quæ denuò congeruntur, & sub *Crystallorum* forma relicto corpori adhærent. Cùm *Aqua* ista destillatione abstracta prodit simul *Oleum*, sed paucum, & pretiosissimum propter egregium odorem & virtutes; uti etiam in reliqua *Aqua* non abstracta, sed nudè tantùm decantata, supernatat *Pinguedo oleosa* elegantissima, quæ ipsa Destillatione potest separari. *Crystallos Benzoes* in *Spiritu Vini*, à *Magisterio* ejus relicto, concrescentes videbitis in *M. A. N. C. Ann.* 2. *Observ.* 240. *pag* 342.

In Authoris tertio & optimo modo destillandi *Oleum Benzoes*, additur alius modus præparandi *Crystallos Benzoes*, quæ tamen non sunt ita elegantes, atque eæ, quæ fiunt ad modum ex BARTHOLETO & VIGENARIO jam dictum.

Qui plura, præter AUTHOREM, *de Benzoes destillatione* cupit, videat VIGENARIUM *Tr. de Sale & Sulphure pag.* 49. qui reperitur *in Theatro Chymico Tom. V.* ubi elegans *Benzoes* habetur Destillatio & tractatio: sicuti *Destillatum ex Benzoe* diversa consistentia videbitis in BOYLE *Hist. Fluidit. & Firm. pag.* 106. (X)

(X) Benioinum, Benzoe, & Asa dulcis (*ad differentiam* Asæ fœtidæ, *de qua suprà*), *est Gummi quoddam resinosum, valdè odorum, quod incisione extillat Arboris cujusdam proceræ, Citri foliis, in India, Siam, Cochinchina, Insula Sumatra nascentis: non desunt tamen qui è Planta ferulacea* Benioinum *extillare putant. Duplicis generis* Benioinum *ad nos adfertur*, Lacrymarum *scilicet, vel* Glebarum *forma. Primum clarum, purumque est, transluc*dum,

N. Sal commune evanescit ab Extractis & Tincturis quibuslibet per putrefactionem cum Spiritu, & abstractionem fortem in Cineribus. Sic enim Sal fit volatile & ℥ß. illius qualibet vice ascendit.

7. *Syrupus Acetosus simplex Mes.*
8. *Syrupus Acetosus compositus Mes.*
9. *Syrupus Acetosus diarhodonis Mes.*

II. CRYSTALLI EX ACETO.

℞. Acetum ad Mellis consistentiam inspissatum, repone ad crystallisandum f. Artem. Crystallos purifica solvendo (e.g. in Phlegmate Aceti abstracto,) & crystallisando. *Libavius.*

(Vide *Unxerum*, qui Calculos validè pellere prodit)

CCCLXIX. AM-

Vitrioli, sed volatilis & penetrans & dissolvens, non adeò potenter coagulans aut constipans & constringens, uti sunt Acida fixa ex Mineralibus, imprimis ea *Sulphure*. Propter hanc vim *Aceti* volatilem nocivum est Hypochondriacis, Scorbuticis & Melancholicis, quoniam nimis solet effervescere, & imprimis exaltare acidum Succum in istis Subjectis, quem Veteres vocant Melancholiam, & dicunt non inconcinnè; quòd *sicut Acetum fit ex Vino, ita Melancholia fit ex Sanguine*; unde commodè ab HIPPOCRATE dicitur *acidus Succus*. Hæc Melancholia cùm in Subjectis melancholicis & hypochondriacis soleat efferari seu explicari ab *Aceto*, non mirum, quòd *Acetum* interno usu adeò sit nocivum iisdem.

Interim utut *Acetum* Putredinibus quibuscunque resistat, nihilominùs utplurimùm *in Aceto minutissimi sunt Vermiculi* celerrimi motus, utut non in omni: vide SACHSIUS *Ampelogr. pagina mihi* 538. KERGERUS *de Ferment. pagina* 99. WILLISIUS *de Ferment. pag.* 50. uti etiam BARTHOLINUS *suprà dicto loco*. Eorum descriptionem videbitis in HOCKII *Micrograph. pag.* 217. Sicuti etiam *Musca ex Aceto* generari assolent: vid. BECHERUS *Phys. subterran. pag.* 421. Nec quenquam deterreat, quòd insint Vermes in *Aceto*; nam in frequentissimis nostris *Alimentis* copiosissimi solent esse Vermiculi; ut & in omni *Lacte*, si diutiùs justo steterit, uberrimus fit Vermium proventus. Sic rarissima est *Aqua fontana*, in qua non inveniantur Vermiculi per Microscopium detegendi. *Cerevisia alba triticea*, Germ. *der. Breihan*, innumerabilibus scatet Vermiculis, quocunque tempore per Microscopium conspiciendis: rarum est Mel, quod non copiosos habeat Vermiculos: in omnibus Alimentis oleosis rancidis ac vetustis copiosissimi sunt Vermiculi. Unde nonnulli Autbores sunt in hac opinione, quòd *Malignorum Morborum Malignitas consistat in tali Progenie verminosa*, quæ per erosionem, morsicationem, punctiones, &c. inducat gravia illa Symptomata, in Morbis malignis occurrentia. Videre potestis de hac materia, quæ habet KIRCHERUS *in Scrut. Pest. de Putredine animata*, & HAUPTMANNUS *in Tr. de viva Mortis Imagine*, item *in Therm. Wolckensteinensibus*, in quo *duæ* sunt *Epistolæ* scriptæ, ad FABRUM una, altera ad KIRCHERUM. Videatur etiam LANGIUS *noster in Commentar. super Joann. Fabri Pathologiam*, ubi hinc inde gravissimos Morbos oriri dicit à Putredine tali animata. HAUPTMANNUS *Tractatum suum inscribit de viva Mortis Imagine*, & est in ea opinione, quasi Mors fit Ens reale in naturali Morte nec violenta, scilicet Vermis insensissimus Vitæ nostræ minutissimus quidem, à quo fiat internecio. De his omnibus optimè judicat, MARCUS MARCI, *in Tract. de Philosoph. Veterum restituta*, ubi tractat *de Putredine animata in integra Sectione*. Concedit nimirum lubentissimè, quòd in quamplurimis Morbis sint Vermiculi, in Febribus Malignis, Pestilentialibus, Petechialibus &c. Sic observatus est Sanguis, Vena secta emissus, plenus copiosissimis Vermiculis: item reperti fuerunt in Carbunculis & Bubonibus pestilentialibus: item quòd Emplastra his Tumoribus pestilentialibus admota scatuerint & repleta fuerint copiosissimis Vermibus. Unde etiam Maculæ petechiales & scorbuticæ sunt Progenies verminosa, secreta ex Sanguine, sub Cute desita. Nullum enim datur Ulcus quocunque in loco, in quo non reperiuntur copiosissimi Vermiculi. Elegantem *Historiam* legi in *Disputatione* eleganti, ubi respondens dicit, se vidisse aliquando Mammam gravi Ulcere affectam, quod fuerit difficillimæ consolidationis; unde in suspicionem venit Vermiculorum, & ope Microscopii se observasse dicit, quòd Pus fuerit verminosum & refertum Vermibus; & licèt multa Remedia fuerint adhibita, nihil tamen profecisse: donec ipse curaverit per *Pulverem Bufonum* cum pauxillo *Arsenici fixi*; hoc enim enecatis Vermibus, brevi pòst Ulcus fuit consolidatum. Imò ipsa Gangræna copiosissimos habet Vermiculos, adeò ut observatum fuerit per Microscopium, quòd talis Vermis ex Gangræna extractus in charta subitò alios 50. Vermiculos produxerit, teste HAUPTMANNO. Quo dixi, rectum est Judicium MARCI MARCI *de Putredine Verminosa*: quòd Vermes, consequens Putredinis *non* tam sint *Caussa* Morborum malignorum, quàm potiùs sint *Adjunctum*, adeò ut Morbi maligni & lethales esse possint nullis Vermibus præsentibus, seu ut Morbi isti sint lethales ante Putredinem & Misti resolutionem atque destructionem. Hæc occasione *de Vermibus in Aceto*.

Sequuntur nunc *Præparata*; inter quæ se offerunt *Aceta varia Medicata simplicia*, ut *Acetum scilliticum*, *rutaceum* &c. & *Composita Theriacalia* seu *Bezoardica*. *Aceta Theriacalia* fiunt ex solutione *Theriaca* in *Aceto Vini*, præcipuè leni igne digeruntur & filtrantur. Vel possunt fieri ex infusione *Scordii*, *Scorzoneræ*, *Vincetoxici*, *Rutæ*, *Zedoariæ*, *Zingiberis*, *Caryophyllorum*, *Valerianæ*, *Tormentillæ*, & similium in *Aceto*, igne leni digeri, et denique per filtrum depurari. *Acetum* ejusmodi *Theriacale* in Peste optimum præservativum et curativum est, imprimis si in Cochleari uno pro dosi *Camphora* soluta. Item experti usus est *Acetum Theriacale Timæi*, cujus descriptionem videbitis in ejusdem *Casibus*. Est et *Acetum*, quod vocatur *Acetum Solutivum magistrale Comitis Montalti*, quod paratur, quando

♃. *Radic. Polypod. querc.* ℥iv.
Zingib. ℔j.
Aceti destillati ℔vj.

Infundantur omnia per horas 24. fiatque expressio.

Colaturæ addantur
Fol. Sen. ℥iijß.
Passul. mundat. vel exacinat. ℥iiß.
Cinnamom. ℥iij.

Infundantur in dictam Colaturam per horas 24. in Vase vitreo lento igne, et facta Colatura servetur usui.

I. 1. *Acetum destillatum commune* nibil aliud est, quàm *concentratum Acetum*. Observentur autem destillandi Encheireses, quòd

(1.) *Acetum*, quo sæpiùs destillatur, eò fiat *imbecillius*: particulæ enim sensim mutant situm, et fiunt aquosæ.

(2.) Quòd *leni igne* destillandum sit *Acetum*, ut separetur Phlegma à reliquis particulis Liquoris acidi sibi præcedentis.

(3.) Cavendum, *ne nimis forti igne* urgeatur *Acetum*: quod nisi sit, Empyreuma contrahit, et ex acido fit amaricans.

Optimè destillatur per *Vesicam* teste WEDELIO *in Pharm. pag.* 80. sed observetur *Ignis gradus*, ut nempe lentè procedatur, ne Spiritus Aceti unà cum Phlegmate, quod aliàs antecedere debet, misceatur: hoc ut evitetur Phlegma priùs in Balneo Mariæ igne leni avocari, et residuum per Vesicam destillari potest.

Sunt, qui *Acetum destillatum fortissimum* ita parare solent.

♃. *Acetum*:

et blando Balnei Mariæ igne Phlegma evaporare sinunt, addendo semper novum *Acetum*, quoties lubet: ubi per evaporationem Phlegmatis sufficienter acuatum fuerit, Materia eadem relicta per Cucurbitam in Arena destilletur, et habebitur *Acetum destillatum* optimum.

2. Sunt, qui etiam ex *Facibus Vini* destillant *Acetum*, et dicunt, esse acre et corrosivum, teste KESLERO *in suis Processibus*.

Solet etiam *Acetum fortificari*, ut penetrantius, et in solutione rerum efficacius evadat; si nempe *Acetum* abstrahatur à *Nitro* vel *Sale communi*: sic enim admodùm fortificatum iri asserunt: vel etiam si *Aceti destillati* ℔j. addatur *Salis Ammoniaci* ℥ß. fit *Acetum* admodùm *acre*, quodque etiam Metalla solvere dicitur, teste RHUMELIO.

Si *Acetum* destilletur ex Cucurbita cuprea per Alembicum plumbeum, fit *Aqua*, quam vocant *Asclepiadeam*, quæ *vim* obtinet *vomitoriam*, et commendari solet ad multos Morbos: videatur AUTHOR *lib.* 2. *cap.* 38. *num.* 50.

3. *Acetum Radicatum* seu *Alcalisatum* fit, quando abstrahitur à *Capite mortuo* calcinato, uti habet AUTHOR. Rationem hujus rei dat non inelegantem SACHSIUS *in Ampelogr. pag.* 572. quòd nimirum *Acetum* habeat *duplex Sal* in se, *unum volatile* quasi *ammoniacale* ex acido et volatili, quod cum Aceto destillato transit; *alterum* verò sit *fixum*, quod cum

CCCLXIX. GUMMI AMMONIACUM.

Ἀμμωνιακὸν, ἀμμωνιακὸν vel ἀμμωνιακὸν, Dioscorid. Hammoniacum, Ammoniacum, Thymiama, Gutta ammoniaca, *Cord. hist.* Ferulæ Lacryma, *Galeno*. Ammoniaci Lacryma, *Matthiol.* vulgò Ammoniacum. Arab. *Alibatur*, *Raxach*, *Assach*, &c. Germ. *Gummi Armoniac.* Gall. *De Gomme Ammoniac.*

Gummi est stillans ex *Ferula* quadam, quam ad differentiam aliarum, *Ammoniaciferam* vocant, alii *Metopion*. Dicitur autem *Hammoniacum* ab *Hammonis* Oraculo, juxta cujus Delubrum colligitur.

Eligendum est syncerum, Instar Thuris in grumos condensatum, odore Castoreum utcunque æmulans, sapore amarum, digitis tractatum mollescens, benè coloratum (exteriùs flavum, interiùs candidum) Et hoc Θραῦσμα (*Thrausma Plinio*, i. e. *Fragmentum*) appellatur: sicut id quod terræ, calculorumve particeps est, Φύραμα (*Phyrama Plinio*, i. e. *Mixtura*) dicitur.

Vires. Calfacit 2. siccat 1. emollit, attenuat, resolvit, digerit, maturat, attrahit validè, ut quoque Spinas Carni infixas eliciat, Alvum movet, Spleneticum est. Usus præcipuus est in Doloribus Arthriticis, in resolvenda Mucilagine tartarea, viscosa, crassa, ac contumaci Pulmonum, Mesenterii,

---

cum Aceto destillato sit animandum, ut sic fiat *Acetum Radicatum*. Curiosum est quod HELVETIUS *in Diribit. pag.* 95. 97. refert, quòd ex *Aceto*, *Sale* & *Calce viva Sal dulce*, instar *Sacchari Saturni* fiat, idque Inflammabile.

II. Tandem sunt *Crystalli ex Aceto*, paratæ eodem modo ut habet AUTHOR, utut satis obscurè: nempe remanenti *Aceto destillato* affunditur *Aqua simplex destillata*, filtrantur, & evaporantur ad tertias, & sic frigido exponuntur, ut coagulentur in *Crystallos*. (*L*)

CCCLXIX. AMMONIACUM GUMMI. Hoc *Gummi Ammoniacum* ex Libya media Africæ meridionalis ad nos defertur. Colligitur ex *Planta* quadam *ferulacea*, *fruticosa*, *ammoniacifera*, uti habet AUTHOR, ex cujus *Truncis* effluit hoc *Gummi*. Odoris nauseosi est, & saporis admodùm amaricantis.

Electionem habet AUTHOR *noster*.

Conveniunt quidem inter se omnia *Gummata ferulacea*, ut *Ammoniacum*, *Galbanum*, *Sagapenum* & *Opopanax*; pro scopo tamen *alterativo* in Morbis chronicis speciatim *Gummi Ammoniacum* in usu est: internè polychrestum est in resolvendo, attenuando & abstergendo Muco quocunque, etiam viscosissimo, unde concretiones tartareas in Corporibus dissolvit, & vias exinde obstructas potenter aperit; quas vires adeò potenter exerit, ut in largiori dosi à ℈j. ad ʒj. usque assumptum etiam aliquoties purget, adeòque à quibusdam inter *Laxantia* referatur. Quia autem nimis molestum, additur aliis Purgantibus. Cum hac vi Pituitam viscidam, speciatim vitream, seu Mucilaginem tartaream incidendi, & potenter attenuandi tam in Stomacho & Intestinis, quàm Pectore & Pulmonibus, acrem & amaricantem saporem possidet, in Substantia resinosa fundatum, ratione cujus simul Acidum vitiosum entrigere, & inde nata Pathemata sistere valet. Hinc in Morbis reverà Spleneticis, præsertim ejus Tumoribus, externo & interno usu *Gummi Ammoniacum* est usitatissimum.

(L) Acetum *notissimum* Vini vitium, *ab acido quo pollet sapore nomen obtinuit suum: ni dicere velis*, Acida *ea ratione vocari Corpora quædam, quòd sapore ad* Acetum *accedant. Chymicorum sententia* Sal acidum *in Aceto præpollens, non solùm in Vino, sed & in Uvis, etiam in statu acerbitatis, etsi involutum, & inconspicuum, ne sic dicam, agnoscendum: sic enim philosophantur. In Uvis immaturis, quas asperas & stypticas experimur, continetur quidem* Sal acidum, *sed terrestribus particulis Solis calore non adhuc digestis, maximè involutum. Sensim verò grandescentibus Uvis, illarum Succus* (*quem* Agrestam *vocamus*) *minorem stypticitatem, aciditatem verò majorem præseferre: ex eo scilicet quòd levi facta* Fermentatione, *Fructus fibræ teneriores, & flexiliores evaserint, ut* Salis acidi *particulæ, à particulis terrestribus minùs devinctæ, Linguam vellicare, quàm priùs, promptiùs valeant.* Uvæ *hinc maturitatem adipiscantur, atque ex acidis dulces evadunt: eo nempe argumento, quia* Fermentatione *sulfureæ particulæ, usque adhuc inconspicuæ, velut distentionem adeptæ, acidarum aculeos ferè obvolvunt, obteguntque, ut ad Linguam vellicandam, ut priùs faciebant, ineptiores reddantur; hac tamen ratione obvolutæ atque obtectæ aptissimæ sunt ad dulcem saporem, in maturis Uvis notabilem, excitandum: solæ enim sulfureæ & oleosæ particulæ satis leviter Linguæ papillas præterlabentes, insipidum potiùs quàm dulcem saporem exciere aptæ sunt. Ad dulcem enim saporem Acidum quidem requiritur, quod vehiculi loco sit, & veluti penetret Oleum: sic in dulcibus Substantiis & salinas acidasque, simulque oleosas sulfureasque particulas agnoscimus.*

Ulteriùs procedunt Chymici, notantque, Uvarum etiam maturarum Succum, quousque in Fructu *continetur, haud satis fermentescere, ut possit in Vinum abire: verùm quum ex calcatis Uvis Musti forma exprimitur, tunc fibrarum vinculis diruptis, mutataque omninò particularum serie, vehementior excitatur* Fermentatio, *quæ Sulfur adhuc rarefaciens, liberioremque motum etiam acidis particulis impartiens, efficit ut Liquor hic in* Vinum *jam commutatus, gratum vinosum saporem in gustus organo excitet.*

Denique si nova in Vino excitetur Fermentatio, qua fugatur, & destruatur quomodolibet Vini Spiritus sulfureus; tunc Salis acidi particulæ integram libertatem adeptæ, Liquorem omninò acidum constituunt, quod Acetum *appellamus. Hoc autem ex mutua semper particularum heterogenearum lucta, temporis tractu, acidis quoque in auras sensim evolantibus, effœtum & insipidum tandem evadit. Hic est de Aceti generatione aliquorum Chymicorum processus. Sed quid si Acidi hujus Salis præexistentiam neges, asserasque Liquorum particulas ex variis Fermentationibus novas posse figuras, adeòque sapores novos adipisci?*

Accuratiores tamen ad Aceti genesim *exponendam, in subsidium vocant* Vini *ipsius* Tartarum. *Si enim Vinum novam acquirat Fermentationem, ex qua dissolvatur & rarefiat ejus Tartarus, facili negotio in Acetum mutabitur. Id autem vulgò accidere solet Vino jam senescenti: tunc enim temporis sensim dissipatis particulis sulfureis & spirituosis tenuioribus, Tartari particulæ locum subeunt evolantium, atque quod reliquum est Spiritus figunt turbantque: sic acidis Tartari particulis primas obtinentibus, ac sulfureis, spirituosisque vel evanescentibus, vel in subdominio positis, Vinum in* Acetum *convertitur. Id ex eo præcipuè confirmatur, quòd Vini dolium in calido conclavi repositum promptè acescat: dissoluto nempe Tartaro, qui dolii latera occupabat, ac cum Vini corpore commisto: quod cùm fit Liquoris moles evidenter augescit; rarefacto scilicet Tartaro & majus volumen adepto. Præterea si dolium Tartaro non incrustetur, tunc Vini Fæx infundenda, & sæpiùs cum Vino agitanda: Tartari enim acidæ particulæ in Fæce latentes, dissolutæ ac cum Vino permistæ, illud in Acetum facessere facient. Demum, etsi videamus Vinum à Tartaro & Fæcibus separatum, Aëri, & præsertim Æstate, expositum, in Acetum converti; credere tamen debemus, in Vino etiam defæcatissimo quamplurimas tartareas salinasque particulas contineri, hæ inquam sunt, quæ evolantibus Spiritibus, & Vino jam vappescente, rarefactionem acquirunt, ac primatum præ reliquis obtinentes, acidam reddunt Vini liquorem. Acetum autem hac industria exurgens minùs efficax erit, quàm quod Tartari, vel Fæcis dissolutione paratur.*

Satis igitur probatum putant, Aceti genesim *non aliunde nisi è* Tartaro *petendam: Tartarus enim sola substantia est, in qua acidum Vini Sal continetur. Cùm Vinum omni sua pollet virtute, tunc Spiritus sulfureus in eo contentus, suo motu disgregat segregatque crassiores Tartari particulas versùs dolii fundum & latera: propriis autem ramosis particulis tenuiores Tartari particulas, per universam liquoris compagem dissolutas, adeò devincit, ut simul conjunctæ mediocrem gratamque vellicationem in Linguæ papillulis excitare valeant, in qua Vini gratus sapor consistit. Quamprimùm autem Vinum in vappam abit, vel ex Spirituum dissipatione, vel ex nova fermentatione; tunc partes tartareæ, vel salinæ se à sulfurearum compedibus extricant, rarefiunt, dissolvuntur & vicissim in sulfureas dominantur: hinc fit ut Sal acidum tenuibus aculeis scatens, libertatem nactus, suam exerat vim, atque Gustus organum lacessens, Acidi saporis excitet sensationem.*

teril, & hinc in Obstructionibus contumacibus Lienis, Epatis, Uteri, in Calculo. Extrinsecùs in Scirrhis, Panis, Tophisque juncturarum, in Scrophulis, aliisque Tumoribus durioribus resolvendis, &c.

Dosis à ℈j. ad ʒj.

P R Æ P A R A T A.

1. *Gummi Ammoniacum depuratum.* ℞. Gummi q. v. solve, cola, ac exprime, hinc inspissa.

N. Solvitur in quocunque Liquore aqueo, Aceto, Vino, Succo, &c. Usitatiùs tamen per Acetum depuratur.

2. *Oleum stillatitium.* Fit per Alembicum, Vesicam, vel Retortam. *Vide suprà.*

Vires. Omnibus confert Affectibus, quibus Gummi Ammoniacum.

3. *Oleum cæruleum S. Closs.*

Feliciter eliciuntur hujusmodi Olea per Retortam tribus fulcris è luto sicco statuminatam in Capella, sabulo & cineribus vacua, cooperta tamen: dando ignem lentum rectificentur.

N. Simili modo eliciuntur Olea ex Galbano & Sagapeno.

4. *Pilulæ de Ammoniaco.* Vide lib. 2.

N. Ibidem describuntur *Pilulæ Tartareæ* diversæ, quarum non minima portio Ammoniacum existit.

5. *Extractum Resinosum, seu Resina.* Vide lib. 2.

N. Convenit viribus cum ipso Gummi Ammoniaco.

6. *Extractum viscosum.* Vide lib. 2.

Vires. Lenit asperitatem Asperæ Arteriæ, incrassat acres ac tenues Catarrhos, unde & utiliter Linctibus commiscetur.

CCCLXX.

In Affectibus hypochondriacis dolorosis, à Muco austero viscido oriundis, in Scirrhis Viscerum, & quibuscunque Obstructionibus, à Materia viscida, egregium est *Gummi Ammoniacum.* Dissolvitur autem cum *Aceto* vel simplici, vel appropriato, & nonnunquam cum *Vino*, in *lactissimum Succum*: miscetur cum *Aqua Menthæ* & *Syrupo* quodam: e. gr. in Hypochondriacis, Alvo admodùm obstructa sæpè laborantibus, à Pituita viscida acida unà cum copioso Flatuum proventu, omnibus irritis detur *Mistura ex Gummi Ammoniaco*, quod mirabiliter convenit:

♃. *Aquæ Menthæ* ℥j.
Cinnam. ℥ß.
Gumm. Ammoniaci in Vino, vel Aceto soluti gran. xv. xvi. ℈j. ad ʒj.
Tartari vitriolati ℈ß.
Extracti Trochisc. Alhand. gr. iij. vel *Scammon. sulphurat.* gr. ij. vel iij.
Syrup. de Pom. Reg. Sab. ʒiij. q. s. ad gratiam.

Mixturam hanc præscripsi cuidam, qui dolebat in Hypochondrio sinistro (Affectus in Intestino Colo erat), & Mucum viscidum excernebat, cum ingenti levamine. Propter amarorem & rictus nonnihil ingrata est: sed propter enarratos Affectus, & speciatim in Alvo obstructa propter Contenta Intestinorum, vel viscidiora, vel ab acido coagulata, reverà commendabilis.

Massis Pilularum etiam additur pro promovenda evacuatione Materiæ viscidæ. BARTHOLETUS *in Encyclop. lib. 5. cap. ult.* habet *Lac Ammoniacum*, paratum cum *Aceto* ex *Citri Succo destillato*; elegans Remedium in incidendis duris Tumoribus.

Portò & in Tussi Chronica, Paroxysmo Asthmatis humidi, ad incidendam Pituitam crassam & viscidam, nihil melius est *Gummi Ammoniaco*: sive Materia stabuletur in Stomacho, sive in bronchiis Pulmonum; nam in utroque loco potest inducere Asthma. v. gr.

♃. *Aquæ Menthæ* ℥ij.
Cinnam. ʒvj.
Asthmat. Rudolphi ʒiij.
Gumm. Ammon. in Aceto soluti ʒj. ad ʒij.
Syrupi Nicot. q. s. M.

Detur in Asthmate desperato, ubi opus est laxatione.

Huc pertinet *Mixtura* expertissima BRUNNERI, cujus descriptionem habet SENNERTUS *lib. 2. Prax. pag.* 328. nempe

♃. *Gummi Ammoniaci* ʒj. vel ʒiß.
& dissolvatur in
Vini Rhen. ʒiß. vel ℥ij.
Aquæ Hyssopi ℥iij. vel ℥iv. M.

Pro duabus vel tribus dosibus, aut ubi necessitas urget, pro una, propinat in Asthmate, in quo ac incipiente Catarrho suffocativo sanè egregia est Potiuncula, amara quidem, mirè tamen incidens Materiam crassam ac viscidam, & expectorans potenter; vel capiant de hac cochleatim pro lubitu Ægri.

Potest meliorari, si scilicet

♃. *Gummi Ammoniaci* ʒiß.
Oxymell. squillit. ℥iß.
Croci ʒj.

& hæc misceantur cum *Aqua appropriata*. verbi gratia *Aqua*. *Hyssopi*. *Aqua Nicotianæ* & similibus, ut fiat *Potio* pro aliquot dosibus.

Quando opus laxatione, miscetur cum *Trochiscorum Alhandal* aliquot granis.

Externè in Tumoribus duris scirrhosis & similibus, ex viscido aut coagulato Humore natis, emolliendis, resolvendis & insensibiliter discutiendis, in Scrophulis v. gr. passim Hirundatum, aut Strumis glandulosarum, *in Aceto* dissolutum, usurpatur vel solum, vel cum *Emplastro de Cicuta* mistum: unde etiam *Emplastrum Aquapendentis* ex *Gummi Ammoniaco* egregium; externè applicatum in Scirrhis, ac indurationibus Lienis desperatis. Videatur SENNERTUS *lib. 3. Praxeos pag.* 492. ubi *de Scirrho Lienis*.

I. Inter *Præparata* est *Gummi Ammoniacum depuratum*; sed potiùs selectum & per se purum sumendum & usurpandum est. Nam solutione & inspissatione per *Acetum*, seu *Vinum*, pars substantiæ volatilior exhalet, in *Aqua* tamen non levis ejus vis existit; altera pars verò per Acidum nonnihil figitur; quò minùs istud in Corpore corrigere queat.

2. In destillatione dat *Phlegma* spirituosum acidum, deinde *Oleum* acre. *Spiritus* destillatur per Arenam ex Retorta in capella vacua, qui ab Oleo separandus & rectificandus. Hic celebris est in resolvendo Muco quocunque viscido. Sic etiam B. *Doctor* MICHAELIS præparavit *Spiritum Asthmaticum ex Gummi Ammoniaco, Sulphure, & Ærugine*, qui ad expectorationem viscidorum convenit. Nempe.

♃. *Virid. Æris*, vel *Cryst. Vir. Æris* ℥iij. ad ʒiv.
Gumm. Ammoniaci ℥ij.
Sulphuris ℥j. vel ℥iß.

Hæc invicem mista & destillata Igne Arenæ per Retortam, dant *Spiritum Acidum volatilem* penetrantissimum, & *Oleum* admodùm *fœtidum*, quæ invicem separantur; *Spiritus* verò rectificatur.

Observetur autem Ignis regimen in hoc legitimum; nam alias omnia diffringuntur.

Egregiè hic *Spiritus* incidit Pituitam viscidam, tam in Ventriculo, quam in Pulmonibus. In Affectibus Stomachi miscetur cum *Elixir Stomachali*, in Affectibus Pectoris cum *Elixir Pectorali*: & mirum quantum faciat in acida, tenaci, ac viscida Pituita temperanda; adeò ut in Affectibus Stomachi & Pectoris eo vix detur par Remedium: cùm & ipse *Spiritus Æruginis* solus, si ritè paratus, *Incisivum* sit, & penetrantissimum in Asthmate pulmonali & stomachali.

Modus genuinus binas substantias, gummeam & resinosam, ex Ferulaceis Subjectis extrahendi, vid. in SALAM *de Essent. pag.* 39. Aliàs etiam *Tinctura* seu *Essentia* ex *Gummi Ammoniaco*, aliisque similibus Concretis paratum cum *Spiritu Vini tartarisato*, vel *Tinctura Tartari*, item cum *Spiritu Salis Ammoniaci vinoso* &c. efficacia non multum à suo Simplici recedens: vid. WILLISIUS *in Pharmac. Rat. Vol.* 2. *pag.* 13.

4. Prostant in Officinis *Pilulæ de Ammoniaco Quercetani*, quæ egregiè conveniunt in expurganda Materia cruda ac viscida, & imprimis in Affectibus hypochondriacis, aliisque Morbis chronicis: quibus tamen præstantiores sunt *Pilulæ de Ammoniaco Hartmanni*, quas videbitis in ejusdem *Praxi Chymiatr.* sicuti etiam BONTIUS *in Med. Indorum* habet *Pilulas de Ammoniaco*, quas commendat valdè in Affectibus Splenis. (*M*)

CCCLXX.

(M) Ammoniacum Gummi aliud *quid est à* Sale Ammoniaco, *de quo suo loco. Gummi Ammoniacum, ab* ἄμμος Arena *dictum volunt, quòd in arenosis Libyæ, destillet è ramis ac radice Plantæ, quam* Ferulam Ammoniaciferam *vocant. Quidam* Hammoniacum *scribere malunt ab* Hammone Jove, *quòd eo loco præcipuè colligatur, ubi quondam Jovis Hammonis Templum erat, & Oraculum. Gummi est extùs flavescens, intùs album, odore ingrato ad Galbanum accedens, gustu amaricante. Seligendæ lacrymæ, velut Olibani, siccæ, albæ, fragiles, quæ in pulverem facilè redigi possunt, sed ad ignem mollescentes. Hyssopi Aqua dissolutæ ac in lactescentem liquorem abeuntes, non ignobile Remedium sunt Hypochondriacis & Asthmaticis.*

CCCLXX. GUMMI, SEU RESINA ANIMÆ.

Gummi Animæ est [1. fulvescens & pellucidum. 2. nigricans, taurino Glutini vel Colophoniæ simile. 3. pallidum & retorridum.

1. Gummi Animæ est Resina pellucida ex albo citrinescens, in nova Hispaniola, seu America, ex Arboribus quibusdam proceris incisis estillans, Thuri simillima, quo tamen majora grana refert. Et hæc nobis usualis est.

N. Veteribus incognita statuitur. *Amatus* tamen pro *Cancamo Veterum* habet, cui consentit *Garzias*.

Eligenda est albida seu flavescens, granulata, oleosa, si frangatur citrina, fragrantissima ac gratissimi saporis, carboni imposita facilè liquescens.

2. Myrrhæ quodammodò assimilatur.

Hanc esse Mineam *Galeni*, vel Ammineam *Dioscoridis* & *Serapionis*, idem vult *Amatus*, adeoque *Animum* Lusitanis dici. *Vide Myrrha*.

3. Est ea species, quam ex India Orientali afferunt, granis minoribus granulatam. Hæc in colore ac pelluciditate priore cedit; ita & viribus minor est.

Vires. Calfacit 2. humectat 1. attenuat, resolvit, adstringit, discutit, Cephalica est. Usus præcipuus est externus in Capitis ac Nervorum Affectibus frigidis, dolorificis, catarrhosis, flatulentis, in Affectibus Articulorum, Paralysi, Contractura, Luxationibus, Contusionibus, &c.

N. Solvitur, ut aliæ *Resinæ*, in *Oleo*, tum quoque in *Spiritu Vini* rectificatissimo.

P R Æ P A R A T A.

Oleum stillatitium. Fit ut ex aliis Resinis, per Retortam ex Arena. *Vid. lib.* 2.

N. Colligi possunt sigillatim Oleum tenuius ac crassius. *Sala in Hydrolog.*

CCCLXXI. G U M M I A R A B I C U M.

Gummi simpliciter, Gummi Thebaicum, Gummi Babylonicum, Gummi Saracenicum, Gummi Acanthinum, ex Arbuscula quadam manat, quam *Dioscorides* Acaciam vocat. Estque Gummi naturæ prorsus aqueæ.

Eligendum vitri modo pellucidum, syncerum, in Vermiculorum speciem contractum, candidum, vel ad flavedinem inclinans. Reprobandum sordidum, resinosum, adulteratum. Adulteratur enim admistione Gummi Cerasorum, Prunorum, & similium, vel & Resinarum quarundam: id quod cognoscitur solutione in Aqua, qua syncerum liquidissimè ac limpidissimè solvitur, adulteratum non item.

Vires. Calfacit & humectat 1. inspissat, poros Cutis obstruit, acrimoniam Medicamentorum obtundit, asperitati Asperæ Arteriæ ac Tussi confert, Ocularibus Medicamentis & Arteriacis commodissimè adhibetur. Et contra Dysenteriam.

P R Æ P A R A T A.

1. *Pulvis*.

N. Ut benè pulverisetur, calfiant Mortarium ac Pila.

2. *Depuratum*. Solvitur in Aqua, colatur ac inspissatur.

De Gummi Arabico ad Acaciam pertinente sic in Appendice Pharmacopœa SCHROEDERUS.

Gummi Arabicum Officinarum, *Galeno* Thebaicum, nonnullis Babylonicum dicitur; exponente *Renodaeo p.* 263. Arbusculam, ex qua promanat, *Dioscorides* Acaciam, *Theophrastus l.* 4. *c.* 4. & *Plinius lib.* 24. *c.* 12. Spinam, *Arabs* Acachie nominat, ejusque duas *Dioscorides* species constituit. Prior recta allurgens Virgulta profert lignosa, Spinis exertis & duris hinc inde stipata, Folia longa, quasi ex multis foliolis cohærentibus composita, Flores albidos, odores, Siliquas breves planas, Lupinorum more, Semen glabrum & splendens. Malè depictam ejus Iconem a *Matthiolo* profitetur *Renodaeus*: nec enim Folia, nec Flores, nec Siliquæ respondent. *Jac. Sylvius* quoque hallucinatur hanc ad rem *lib. de Simplic.*

Altera *Acacia* in Cappadocia & Ponto provenit, priore minor, tenerior, humilior, Folia habens Rutæ, & Virgulta quibusdam aculeis spinosa. Ex hac *Succus* quidam elicitur, qui Arbusculæ nomen retinens, *Acacia* dicitur: cujus raritatem substitui solet Succus *sylvestris Pruni*, quam *Dodonaeus*, *Germanicam Acaciam* nominat. Ex illa profluit *Gummi Arabicum* dictum, quod laudatur Vitri modo pellucidum sincerum, in Vermiculorum speciem contractum.

Ingreditur multas Compositiones hoc *Gummi Arabicum*, quia efficaciter inspissat & refrigerat: hinc Ocularibus Medicamentis, & Arteriacis commodè miscetur, Cutis meatus obstruit, & procidentes Oculos reprimit. *Georgius Horstius* commendat in Alvi fluxibus, cum *Tragacantha* & *Cera alba* mistum.

CCCLXXII.

CCCLXX. ANIMÆ GUMMI, *seu* RESINA. *Gummi seu Resina Animæ* est elegans *Gummi* odoriferum & suaveolens. Inter *Balsama* à nonnullis, imprimis WORMIO *in Musæo*, refertur. Differentia vid. in AUTHORE. Adfertur ex India Occidentali, ex Insula ejusdem, Hispaniola. Rarò tamen interni est usus, sed *externe* saltem usurpari potest in Affectibus Nervorum. & Capitis ante Pectoris catarrhalibus, vel sub forma *Suffitus* in Catarrhis & Coryza, in quibus est unum & elegans ex primariis Ingredientibus, & ouporiston HARTMANNI; vel in forma *Linimentorum* & *Emplastrorum*; idque imprimis in Vulneribus & Contusionibus Capitis, atque miscetur commodè cum *Emplastris Cephalicis*, Bregmati Capitis applicandis; & *Nervinis* in Luxationibus Articulorum, Affectibus paralyticis, Partium nervosarum læsionibus, Contusionibus, item pro his firmandis, & sic porro: videatur AUTHOR *noster*.

Gummi hoc cum *Arena* intermistum et destillatum, dat *Oleum*, quod olfactum, valdoperè conducit in Coryza. (N)

CCCLXXI. ARABICUM GUMMI. *Gummi Arabicum* genuinum vis apud nos reperitur, sed in Arabica Ægyptiaca ex *Arbore spinosa*, *Acacia Ægyptiaca* dicta, colligitur, ex qua *Gummi* hoc facillimè *in Aquam liquescens* exsudat. Moderni ejus loco nostratia Gummata recipiunt, quæ transudant v. g. ex Arboribus *Persicarum*, *Cerasorum*, *Prunorum*, et similibus, et quidem præprimis id adhibendum esse putant, quod ex primis exstillat. Paucissimi affirmant, plurimi contrarium statuunt. Optimè facit TOBIAS ALDINUS *in Horto Farnes. Sect.* 2. *p.* 18. ubi tractat *de Acacia Ægyptiaca*, & ibidem controversiam habet, & affirmat, quòd *Gummi Arabicum* nobis usitatum sit *genuinum Gummi Arabicum*, vid. etiam BELLON *lib.* 2. *cap.* 56. quæ ejus asserta, ceu vera confirmat PETRUS DE LA VALLE *in Descriptione Itineris Orientalis Vol.* 1. *pag.* 114. *& Part.* 3. *pag.* 148. item BREYNIUS *Cent.* 2. *Exoticar. Plantar.*

De *Adulterationibus* & reliquis vid. AUTHOR noster.

Substantia sua glutinosa & mucilaginosa pariter, ferè ac *Tragacantha* convenit pro temperanda, lenienda, inviscanda, & ita demulcenda Lympha acri, in Affectibus Faucium, & in asperitate Asperæ Arteriæ, uti etiam in Pleuritide: in qua imprimis convenit, si recipiatur *Pomum*, & excavatum impleatur *Gummi Arabico*, coquatur ad ignem, & coctum ita assumatur. Egregium erit Remedium in Pleuritide, & Tussi sedanda, aliisque Pectoris, uti & Partium urinariarum Affectibus. Præscribitur in *Pilulis Bechicis* & *Lohoch* seu *Linctibus*. Usurpatur quoque in Dysenteria & aliis Alvi fluxibus; ubi quidem LUDOVICI *Tragacantham albam* præfert.

Externè solvunt id cum *Aceto*, & Serpiginibus illinunt, quos curat. In Ambustibus cum *Albumine Ovi* applicatum Pustulas præcavet. (O)

(N) Gummi Animæ (*an rectiùs* Animè) Resina *potiùs alba*, *ex America ad nos allata*: *incisione extillat ex Arbore mediocris magnitudinis*, *cujus Folia ad Myrti folia accedunt*, *Fructusque satis crassos* Lobus *appellant*. *Multum Olei*, *ac Salis continet essentialis*. *Ad Catarrhos illa utimur* Suffitu.

(O) Gummi Arabicum *vulgatissimum est*, *nomen ab Arboris*, *è qua exsudat*, *natali loco trahens*: *etsi quamplurimi Authores velint*, *illud incisione in lacrymas depluere ex* Acacia Ægyptiaca: *ex illa inquam* Acacia, *ex qua Officinis familiarissimus*, *verus adstringens* Succus *elicitur*, *ut fusè probat* Tobias Aldinus *ab* Ettmullero *citatus*, *in* Horto Farnes. pag. 17. *&c. Verùm quum nulla prorsus videatur Analogia inter* Succum Acaciæ, *&* Gummi Arabicum (*etsi haud impossibile putem*, *ex una eademque Arbore heterogeneos posse extillare Succos*), *libenter in* Scaligeri *iverim sententiam*, *qui* de Subtil. Exerc. 163. *ait*: Gummi hoc quod *Arabicum* vocant, neutiquam in *Arabia* nascitur.

CCCLXXII. ASA FŒTIDA.

Ὀπὸς Μηδικός, Συριακός (olim Κυρηναικός.) Laser Medieum, fœtidum, Arab. *Altit*, *vulgò* Asla fœtids (Indis *Hia*, quibus odore grata, & eibis condiendis inservit). Dieitur etiam Suecus Cyrenaicus. Germ. *Theufels-Dreck*. Gall. *Du Asa fœtida*. Succus est sive Lacryma Laseris sive Syphii in Media, Libya ae Syria erescentis, (non Laserpitii Dioscuridis, eujus Succus Modernis incogoitus est). Et ex illius Radice ac Caulibus incisis colligitur.

Eligenda est syneera, Allii odorem ferè æmulans, viscida: reprobanda adulterata. Adulteratur enim permixtinne Farinæ, Furfuris, Sagapeni.

Vires. Calfacit 3. ineidit, &c. Usus internus præcipuus, in Suffocatione Uteri, Peripneumonia ac Vulneribus, aliàs rarò adhibetur. Extrinsecùs in tumido Liene, Uteri Soffocatione, Panaritio (cum Allio Ovi albumine suscepto.)

Dosis ℈ß. ad ʒj.

N. 1. Solvitur super prunis eoquendo in Aqua, Aceto, aut Vino.

N. 2. Si quis Epilepsiæ obnoxius senserit Suffitum ea Asa fœtida ac Cornu caprino, Paroxysmo actutùm corripitur.

PRÆPARATA.

1. *Pilula de Asa fœtida*. ℞. Asæ fœtid. q. v. humecta vel solve cum Acet. destill. ac redige in Massam.
2. *Pilula fœtida*. Vid. Disp.

(*Oleum*. Uterinum.)

CCCLXXIII. BALSAMUM. VERUM.

Balsamum Syriacum, Egyptiaeum, Balsamelæum, Opobalsamum, Balsamum de Mecha: est liquor Balsamæus, flavus instar Terebinthinæ, odotis fragrantissimi, saporis subamari & acris, sudans ex Balsami, tum Fruticibus quoad eorticem vulneratis, tum ex Ramusculis amputatis.

N. 1. Si guttula Aquæ tepidæ immittatur, per totam superficiem sese extendit, ae rursum Aqua refrigerata sese contrahit. Lacti instillatum idipsum coagulat, in Vestem laneam effusum non linquit Maculam, secus ac alia. (Quibus signis discernitur ab Oleo Zaeconis Pruni Hierichuntini, & Oleo ea Mauritania.)

N. 2. Tantæ æstimationis est, ut Princeps Arabiæ Felicis, cui etiam Mecha paret, singulis annis inter alia munera tres, quatuorve ejus libras Turcarum Imperatori honorarii loco transmittat. Cayri itidem Præfecto unam. Quin & Ducibus peregrinis idem ceu maximum honorarium præsentat.

Vires. Inter Olea quævis & Balsama omnium est laudatissimum, præstantissimum, ac toto Orbe maximè eelebratum, utpote quod vires habeat abigendis Morbis tam internis, quàm externis, nulli Medicamento secundas. Confert Febricitantibus, Asthmaticis, Jecoris obstructiones solvit, Menses movet, Stomachi Dolores sedat, Phthisicos juvat, Appetitum excitat. *Vide prolixiùs Balsamum de Tola*, & *Clusium in Monardes*, ut *Petrum Bellonium in Observationibus suis Alpinum de Plantis Ægypti*, ut & in *Dialogo de Balsamo* peculiariter conscripto.

CCCLXXIV.

CCCLXXII. ASA FŒTIDA. *Asa fœtida* est *Succus* seu *Lacryma*, viscosa, lenta, ex Granis variis splendentibus concreta, Odoris instar *Allii*, & *ex Lasere* in Libya *colligitur*, ex qua sauciata magis gummosa quàm resinosa resudat. Unde à quibusdam vocatur *Succus Libycus*, seu etiam *Syriacus*. Olim appellatus fuit *Succus Cyrenaicus*, quoniam ex Cyrenaico agro copiosissimè fuit advectus, quo ipso tamen hoc tempore carent. Est vel *clara*, *pellucida* & *limpida*, vel est *obscura* & *turbida*, quæ a fœtore ingente dicitur Germ. *Teuffels Dreck*. vid. WORMIUS *in Musæo*, ubi *de Asa fœtida* non inconcinnè agit.

Quoad *facultates*, frequentissimo apud Indos est in usu tam *in condiendis Alimentis*, quam *Medicamentis*. Commendant contra Appetentiam dejectam & tollendum Fastidium, Flatus discutiendos, ad excitandam Venerem, in qua apud ipsos quotidiano est usu; & etiam in Dolore Dentium, pro quo scopo Dentibus cavis inditur: Conf. WORMIUS *in Musæo pag.* 223. Apud nos verò rariùs adhibetur propter *Odoris gravitatem*, nisi quid in Colica & Suffocatione hysterica internè & externè certissimum sit Experimentum. Nam uti testatur Odor, constat Sale volatili copioso, admodùm acri & penetrante; ejus ratione Acidum in Intestinis torminosum ae corrosivum, ut sic dicam, emendat ac corrigit. Post Colicam usurpatur in Passione Hysterica cum *Castoreo*, tam in substantia quàm *Suffitu*. Observetur autem hìc, quòd non in omnibus conveniant Graveolentia & Fœtida in Suffocatione Uterina; prostant enim exempla læsarum ex illis: sicuti nec omnes ferre possunt Suaveolentia, nec omnes læduntur ab illis. Aliæ juvantur ab *Ambra*, *Zibetho*, aliisque Suaveolentibus, aliæ rursus juvantur à Fœtidis & Graveolentibus. A Veteribus & in Affectibus Pectoris, Tussi, Peripneumonia &c. cum *Oxymelite* mista, cum *Ovo* verò sorbili ad Raucedinem usurpata fuit. Adhibetur etiam non inconvenienter in pellendis Mensibus & Secundinis, si scilicet hauriatur cum *Pipere*, & *Myrrha* in *Aqua mulsa*; hoc enim modo multa facit, imprimis ad pellendas Secundinas & Lochia: videatur WORMIUS *in Mus. pag.* 325.

Essentia cum *Spiritu Vini tartarisato* inde extracta optimè convenit in Colica torminosa & Passione hysterica. Eadem *Asa fœtida* cum *Castoreo* constituit *Essentiam Anodynam D. Langii*, in Variolis felici cum successu usurpandam: sicut & cum *Castoreo*, *Myrrha*, & *Camphora*, *Elixir Uterinum* constituit.

Pilula Fœtida Aug. & de Asa fœtida conveniunt ad promovendos Menses.

Externè in Tumoribus Lienis *Emplastra*, nec non *Emplastrum Mynsichtii* contra Morbos ab Incantatione ortos, inde paratur. An verò semper conveniat, dubito. Marito interim noviter ligato haud ita quidem optimè successit. (*P*)

CCCLXXIII. BALSAMUM VERUM. *Balsamum verum Arabicum* aliàs etiam vocatur *Balsamum Ægyptiacum*, *Syriacum*, *Opobalsamum*, *Balsamum Judaicum*, & à loco natali *Giliadense*, de hoc videatur VOLCKAMERUS, qui omnia habet; sicut *de Carpobalsamo* & *Opobalsamo*, *hujusque* genuini *notis* VELSINGIUS *Epist. & Obs. p.* 122. 196. & 199. sicut *de Balsamis in genere & specie* eleganter tractat DORINGIUS *Medicus Uratislaviensis peculiari Scripto*, nec non WORMIUS *in Musæo*. Arboris descriptionem videbitis in HOFFMANNI *Clave pag.* 576.

Cæterùm variæ de hoc *Balsamo* (utut valdè commendetur, & decantetur apud Veteres, adeò ut etiam *Theriacam* ingrediatur) lites feruntur inter Modernos; an tantum sit Remedium, & an genuinum *Balsamum Syriacum* hoc tempore apud nos detur. Multi negant, paucissimi affirmant. Quidquid sit, in nostris regionibus non datur ampliùs, adeò ut quidam dubitent, apud nos unquam videri guttulam genuini *Opobalsami*, cùm in ipsa Syria & Arabia rarissimus sit ejus proventus, & nonnisi inter Magnates deprehendatur. Cùm ergò non ampliùs aut raro ad nos transportetur, quæritur *de Succedaneo* ejus. In compositione autem *Theriaca* hodie facilè ei substituitur *Cardamomum*, aut *Oleum destillatum Caryophyllorum*, utpote quod pro alio quovis usu illi substituitur. Quia hoc ipsum, quo utimur, è Pruno, Ceraso, Amygdalo detrahitur: non enim est ab Arabia petendum, quam ob rem sine ulla cognominis adjectione, *Gummi* vocatum semper apud Veteres legimus. *Quomodocumque autem se res habeat*, Gummi, *quod* Arabici *nomine vulgò habemus*, *album*, *siccum*, *clarum*, *pellucidum*, *gustu tenacitatem aliquam præseferens*, *insipidum*, *ac facilè Aqua solubile*, *ad Dysuriam efficacissimum experti sumus*, *si calida dissolutum*, *vel ejus lacrymæ mane jejuno stomacho deglutiantur*.

(P) Asa *duplex est apud Materiæ medicæ Scriptores*: Asa dulcis *est* Benioinum, *de quo suo loco*. Asa fœtida, *de qua hic*, *est Gummi compactæ substantiæ*, *odorem Allii virosum*, *& magis adhuc abominandum*, *spirans*, *naresque feriens*, *hinc* Stercus Diaboli *dictum*, *sapore amaro*, *postmodùm mordaci*. *Eruditiores putant esse* Silphium Medicum *&* Syriacum *Antiquorum*, *atque idem cum* Lasere *vel* Laserpitio. *Æstivo tempore manat è trunco Fruticis Rutæ similis*, *in India frequentissimi*, *quemadmodùm & in Media*, *Persia*, *Libya*, *& Assyria*. *Quis credat quod* Garcias *ait*, *apud Indos Asæ fœtidæ usum esse in cibis? Usus frequentior hic apud Veterinarios*.

CCCLXXIV. BALSAMUM DE TOLU, SEU TOLUTANUM.

Balsamum de Tolu est Liquor Balsamæus, coloris rubei ad aureum tendentis, mediæ inter liquidum & densum consistentiæ, valde glutinosus & ubicunque reponatur firmiter inhærens, saporis dulcis & grati, non nauseabundi (secus ac reliqua Balsama), odoris excellentissimi, Limoniorumque fragrantiam, *vel* Jasmini quodammodò referentis, præsertim si pauxillum in vola manus fuerit fricatum.

Adv: ebitur ex Continentis, quadam Provincia, Inter Carthaginem & Nomen Dei sita, *Tolu* ab Indis appellata: ubi colligitur ex Arboribus Pino pumilæ similibus, iisque tum domesticis, tum sylvestribus, quæ vulnerato Cortice præstantissimum hunc liquorem fundunt.

Vires. Antecellere videtur facultatibus *ei*, quod è Nova Hispania adducitur (*Peruviani* nomine), efficaxque est ad omnia ad quæ *Balsamum* illud *Ægyptiacum*. Calfacit & siccat, emollit, resolvit, Vulnerarium est, Pectus expurgat, &c. Usus præcipuus in Asthmate, Phthisi, in Ventriculi cruditate & dolore. Extrinsecùs Doloribus à caussa frigida quibuscunque, & imprimis Capitis, Arthriticis & Nephritico: in Destuxionibus ad Oculos cohibendis, *in* Paralysi, in Ventriculi imbecillitate, dolore, inflatione (inunctum cum Oleo Nardino), *in* Hydrope (illitum cum Unguento apetitivo,) in Lienis imbecillitate, in Tumoribus quibuscunque ac Œdematibus, in Contracturo: Parotides insuper seu Scrophulas cæcas curat. Imprimis autem celebretur *in* Vulneribus consolidandis, defendendis, præsertim si Ossa quoque sint confracta (quippe Fragmenta expellit), in Vulneribus Articulorum, Sectionibus Nervorum, Puncturis, Contusionibus, &c.

Dosis gr. 3. 4. &c. *Nicol. Moaraa.*

N. Balsamum hoc illud esse arbitror, quod nostratibus *Balsamum de Honduras* vulgò dicitur.

CCCLXXV.

---

substitui potest. Alias in usu medico substituitur *Oleum destillatum Succini*; vel quibus hæc *Olea* minùs placent, *Balsamum de Copaiba* substituant, quod ad *Balsamum verum* proximè accedit, & *Peruvianum* longè antecellit. (Q)

CCCLXXIV. BALSAMUM DE TOLU, *seu* TOLUTANUM. *Balsamum Tolutanum* est Liquor allatus ex India Orientali balsamicus, uti habet AUTHOR, cujus proprietates proximè ad *Opobalsami veri* naturam accedere asserit BARTHOLINUS *Act. Med. Hafniens.*

(Q) Balsamum verum *quid propriè Antiquis fuerit valdè incertum est.* Theophrastus *ait*, Balsamum *in valle Syriæ gigni, duobus tantùm in hortis. Arbor illud ferens magnitudine Malum Punicam, foliis Rutam, Fructibus Terebinthum æmulatur; hi odoratissimi sunt, & lacryma ipsorum multo odoratior, quæ nomine Balsami venit, quemadmodùm & Succus è ramis frequenter tonsis destillans.*

Ex Strabone *in Hierichunte est viridarium, in quo arbor aromatica & fruticosa, Cytiso & Terebintho persimilis, è cujus Cortice succus extillat Balsamum appellatus.*

Plinius *ait, Balsamum uni Terræ Judeæ concessum, quondam in duobus tantùm hortis. Arbor Viti similior quàm Myrto, & implet colles Vinearum modo: Folium proximum Rutæ: tondetur fruticans ut Balsamum reddat. Arbor* Xylobalsamum *dicitur, cujus tria genera,* Eutheriston *capillacea coma præditum,* Trachus *asperum & fruticosum, atque* Gumeces *reliquis procerius. Semen seu Fructus* Carpobalsamum *appellatur, Vino proximum gustu. Succus demum è plaga ramis facta extillans dicitur* Opobalsamum, *suavitatis eximiæ.* Alexandro M. *rem ibi locorum gerente, toto die æstivo unam concham impleri justum erat. Multifariam hoc Opobalsamum etiam tempore* Plinii *adulterabatur.*

Dioscorides *non solùm in Judea, sed in Ægypto quoque Balsamum nasci testatur, atque Arborem Lycii, seu Pyxacanthæ (aliis Pyracanthæ) magnitudine illud reddere ea incisuris tradit. Varia detergit illius adulteria, atque ait, verum Balsamum laneis infusum, si abluatur, maculam non relinquere, contrà verò adulterinum.*

Ut Balsami adulterationes deprehenderet Galenus *in Judæam navigavit, & coram inspicere voluit, quas detectas scriptis consignare nequivit, ne pravi homines ea arte abuterentur.*

Varia quoque est apud Antiquos de modo colligendi Balsamum sententia, quidam enim ferreis unguibus, Arbores incidi testantur; quidam contrà ajunt ferro lædi potiùs, sed vitro, lapide, osseisve cultellis incidendas esse contendunt.

Sed quis referat Recentiorum de Balsamo sententias? Vix sanè constat, an Antiquorum Balsamum adhuc superstes sit: *plerique enim consentiunt, Balsamum in Judea non ampliùs nasci. Illius ergò* ἀντιβαλλόμενα *hæc sunt. Pro* Opobalsamo *substituunt* Oleum Terebinthinæ, Gummi Hederæ, Myrrham stacten, Styracem, Oleum Caryophillorum *vel* Cinnamomi. *Pro* Carpobalsamo Cubebas, Cardamomum, Caryophyllos, Galangam, Nucem Moschatam, Semen Lentisci *vel* Terebinthinæ *supponunt. Demum pro* Xylobalsamo *substituunt* Macerem, Acorum, Agallochum, Cyperum *& similia.*

Balsamum verum *vulgò quoque* Judaicum *appellatur: de eo hæc habet* Lemery des. Drogues. *Arbuscula, seu potiùs Frutex est, qui priùs nonnisi in Valle Hiericho in Galaad proveniebat, regione Arabiæ felicis: sed Turcarum Imperator quidquid erat hujus Arboris in suos Cairi Hortos transtulit, armatorumque militum custodia addita, Christianis accessum omninò interdixit. Hinc Fruticem hunc aptiùs* Ægyptium *&* Cairi, *quàm* Judaicum Balsamum *appellaveris. Ramos emittit exiles, fragiles, nodosos, inæquales, cortice extùs subrubicundo, intùs viridescente: Lignum eo tegitur albidum, & medullosum, Balsami gratum odorem cùm frangitur reddens, quod* Xylobalsamum *jure vocatur, apud nos rarissimum, cujus loco* Santalum citrinum, *&* Xyloaloen *substituimus. Balsami Folia ad Rutæ folia accedunt: Flores stelliformes, albi, decidentes Baccam una parte acutam relinquunt, primùm viridem, ea maturitate nigrescentem, unius exiguo pediculo, eique que calyce adhærentem: in hac Semen continetur, Succo flavo, crasso, ex acri amaro, gratique odoris repletum. Fructus hic ad nos quoque allatus est, sed rugosus, exsuccus, effœtus, ad granorum Piperis vel Cubebarum magnitudinem. Hoc* Carpobalsamum *appellatur, ac multo Oleo, Saleque volatili pollet: raritatis tamen ratione illius loco Cubebis utimur.*

E trunco hujus Arboris data opera inciso, exstillat æstivo tempore Resina liquida, alba, odora, quæ Opobalsami, Balsamelæi, Balsami de Mecha, veri Syriaci, albi Ægyptiaci, *seu* Judaici *nomine venit. Quoniam autem Balsamum hoc rarissimum, adeòque satis caro venditur; hinc Mercatorum sophisticationibus & mangoniis valdè est obnoxium.* Verum *consistentiam habet Terebinthinæ, colorem ex albo flavescentem, pellucidum est, odore penetranti, & grato, atque gustu pollet subamaro & acri. Continet multum Olei, à Sale volatili acido ad dimidium exaltati. Si destillationi committas, primùm Oleum æthereum, hinc flavum, denique rufum elicies, non secus ac ex Terebinthina. Sed satius est verum Balsamum, satis superque Naturæ ministerio exaltatum, absque ullo Chymiæ adjumento, purum putum adhibere.*

Non spernendum bonitatis testimonium est, si Balsami gutta in Aquam decidens, in hujus superficie tenuis pelliculæ forma distendatur, ut facile possit bacillo iterum colligi: quòd si vetus illud sit, etsi verum, quum densiorem acquisiverit consistentiam, fundum illicò petet. Hoc autem omninò opponitur Plinii lib. 12. c. 25. *sententiæ: apud quem geminum est sinceri Balsami probatio, quòd scilicet inhærescat manu inversa, & in Aqua sidat: & paulò pòst ait:* Præterea sinceri densatur in tepida Aqua gutta sidens ad ima vasa; adulterata Olei modo innatat. *Ad quem locum hæc notat Cl.* Harduinus: Geminam hanc notam in sincerissimo Balsamo candido, quod ex America ad nos missum est, deprehendimus: non manu inversa hæret tamen: & in Aqua sidit primùm, sed mox emergit: Judeæ Balsamum semper sidit.

Balsami veri vires *quis enarrabit: Dosis ab una ad quatuor guttas. Extrinsecùs quoque valet ad Vulnerum coalescentiam, Nervorumque robur. Mulieres illud Aqua lavant, deinde Oleo quatuor Seminum frigidorum majorum excipiunt, eoque Cutim leniter confricant: illam enim lenit, expolit, rugas complanat, maculasque delet. Vel idem Vini Spiritu, Aquave Reginæ Hungariæ solvunt, solutumque cum multa Aqua Limacum vel Florum Fabarum commiscent, ac* Lac *quoddam* virginale *parant, egregium, si quod aliud,* Cosmeticum.

CCCLXXV. BALSAMUM INDICUM.

BAlſamum Iodicum novom, *Matth.* Balſami Geous novum, *Fragoſ.* Balſamum Peruvianum. Germ. *Indianiſch Balſam.* Gall. *Baume d'Inde.* Eſt Liquor fragrans Arboris cuiuſdam Indicæ, Balſami dictæ (Indis Xylo) coloris ex albo ac oigro rubentis, odoris ſuaviſſimi, ſaporis acriuſculi & aliquantulùm amari. Affertur ex America ſeu Nova Hiſpania Indiæ Occidentalis. *Monard.*

Eſt
- *Limpidum ſubalbidum.* Ex Cortice Arboris ſauciato ſtillans. *Opobalſamum* vocant, noſtratibus Officiois dicitur *Balſamum Indicum verum.* Germ. *Dervveiſſe, Indianiſche Balſam.*
- *Craſſius.* Ex ſegmentis Trunci Ramiſque cum Aqua coctis ſupernatans; dicunr *Xylobalſamum*: ooſtratibus appellatur *Balſamum Indicum*, ſeu *Balſamum Indicum vulgare, nigrum.*

Prius præſtat limpidius, poſterius eligatur purpureum, ſuaveoleos

---

Haffaienſ. Vol. 1. pag. 5. & *M. A. N. C. Ann. 2. Obſerv. 164. pag. 262.* Sed revera rarum eſt apud nos, quoniam eſt pretioſum; quin ſufficiat nobis abundè *Balſamum Peruvianum* & *de Copaivve*, quæ ſubſtituo; nec memini me legiſſe hoc præſcriptum. (R)

BALSAMUM de COPAIWE

AUtem eſt *Balſamum* coloris aurei, conſiſteotiæ liquidæ ipſi *Terebinthina* admodùm ſimile, ita ut meritò *Terebinthina exotica* vocari poſſit, ex Iodia Occidentali provenieos, (uti habet AUTHOR *Num. 382.* ubi *de Reſina Copal*) quod proximè accedit ad proprietates *Opobalſami veri.* De hoc videatur imprimis BAUHINI *Theatr. Botan. Tom. 1. P. 1. Lib. 3. cap. 38. pag. 360.* qui dicit, quòd in Braſilia reperiaotur Arbores, quas vocant *Copaibas*, ex quorum Cortice per Æſtatem inciſo emanat *Liquor*, dictus *Balſamus Copaiba*, qui ſit ſingularis ad Vulnera recentia curanda, & Cicatrices inducendas. Sed præſtantioris omnioò, magiſque præſentanei effectus eſt, quàm *Terebinthina.*

Conſtat particulis volatilibus balſamicis, cum ſulphureis permiſtis, Humores viſcidos ſtagnaotes incidit, Acidum morboſum invertit, & Acrimoniam inviſcat, Vulnera interoa & externa mundificat, & eorum conſolidatiooem promovet. Unde internè uſurpari ſolet contra Phthiſim, quam ſaoare dicitur. In Exulceratione Renum & Veſicæ itidem; ſpecificè tamen & mirificè in Gonorrhœa à gutt. xii. xv. ſumptum in *Lacte calido.* Uſitatiſſimum fuit Remedium SYLVIO & LINDANO, qui dederunt guttas quinque vel ſex in *Vino Hiſpanico* omni mane, & dicunt, mirabile & nobile Remedium eſſe. Id quod non tantùm verum eſt de Gonorrhœa vera, ſed etiam virulenta, in qua dedit *Balſamum Copaiba*, cum *Mercurio dulci*, idque feliciſſimo, ut dicunt cum ſucceſſu: Stagnantem enim in Veſiculis ſeminalibus genitalem Liquorem per Urethram cùm Urina eliminat, grataque & balſamica vi ab ulteriori Humorum corruptione loca defendit. In Diarrhœis quoque præſertim in Cholera & Dyſenteriis, ab Acrimonia Humorum ortis, feliciter exhibetur in Stranguria, aliiſque Affectibus urinariis, ſimiliter egregiè commendatur, quos *Balſami* hujus guttæ aliquot in *Decocto Petroſelini* ſubitò ſolvuot. Calculum & Urioam promovet, Renes confortat, & loca urinaria mundificat.

Utendi modus internus eſt à gutt. v. ad xii. vel cum duplo aut triplo *Tinctura Tartari* redigitur per ſolutionem in *Tincturam* ſeu *Eſſentiam*, doſi guttul. xxx. admodùm egregiam.

Externè antecellit *Peruvianum* in uſu vulnerario, & Vulnera, niſi ſint nimis gravia, intra 24. horas promptè glutinat, vix cum tantillo Cicatricis veſtigio. Id quod frequenti Experientia confirmaot *Belgæ*, qui in Vuloeribus recentibus, Nervis etiam vulneratis, uſitatiſſimè adhibent, dum in iiſdem conglutinandis mira facit. (S)

CCCLXXV. BALSAMUM INDICUM. *Balſamum Indicum Peruanum*, ſeu *Peruvianum* ita dicitur; quòd adferatur ex Provincia *Peru* Indiæ Occidentalis *Succus* eſt oleoſus planè ſingularis, denſus, ponderoſus, ſaporis acris, linguam & fauces vellicans, adeoque

Sal volatile peoetrans oſtendit: egregium eſt *Aromaticum*, reverà *Balſamicum*, *Analepticum*, & *Spirituum confortativum*, & ſummè *Anodynum*. Concretum certè anomaloo, quia nec cum Aqueis, nec Oleoſis, neque Volatilibus, oeque Fixis miſcetur. Diſſolvitur quidem in *Sacchara* diſſoluto; ſi verò in *Aquam* iofunditur, iterum ſe revolvit. Cum *Spiritu Vini* calido optimè commiſcetur; tamen ſi refrigeſcat, ſupernatat iterum. Propterea ſi eo internè uti voluerimus, in *Ovo* leniter cocto eleganter ſolvi & aſſumi poteſt: vel miſcetur in forma *Pulveris cum Saccharo.* Externè propter viſcoſam conſiſtentiam, et nimiam glutinoſitatem, noo abſque moleſtia applicatur: præcavetur hoc optimè, ſi in forma liquida cum *Vitello Ovi* probè ſubigatur: hoc enim modo facilè *Spiritibus* & *Oleis* commiſcibilis redditur: qua ratione, v. g. in Doloribus partium muſculoſarum, ut vocant, Catarrhalibus,

℞. *Balſ. Peruv.* ℥i.
Diſſolvatur
Com ſ. q. *Vitelli Ovi*,

Addendo

Spiritus Bacc Junip. ℥iij.
M. pro *Linimento* molli.

Et hoc ipſo calido fricent Membra, parteſque affectas. Hoc ſimul curioſum, quòd *Balſamum* hic ita cum *Vitello Ovi* ſolutus longè acrior et penetrantior fiat, magiſque fauces vellicet, quàm per ſe guſtatus.

Duæ ejus ſunt *Differentiæ*, quas ſubminiſtrat AUTHOR, *Limpidum* & *Craſſum*. *Limpidum* eſt, quod exſtillat ex Corticibus; *Craſſum*, quod ex illis excoquitur. Limpidum eſt melius: poſterius eſt ignobilius. *Suffitum* ſeu *Odorem* habet elegantem, et quò gratior eſt *Suffitus*, eò melius eſt *Balſamum*; item, quò gratius et purius, eò melius, quia valdè adulteratur; unde miſceri poteſt cum aliis *Suffitibus* odoris gratia. Eſt in frequenti uſu, et non adeò carum, uti reliqua *Balſama*, ſed bono ac æquo pretio conſtat. *Internè* et *externè* adhibetur. *Internè* prodeſt inſigniter Partibus nerveis, harumque quibuſvis, tam internis quam externis læſionibus; ſpeciatim valdoperè convenit in Ventriculi debilitate ac Anorexia, item io Affectibus Renum et Pulmonum, et internis Partium corruptelis, in ſpecie quidem in Phthiſi, ſi ſit ex Ulcere Pulmonum quacunque cauſa oborto: in quali Ulcere purificando et conſolidando multa facit hoc *Balſamum*, ſi guttæ aliquot cum *Saccharo* in *Pilulam* redigantur, et quotidie mane aſſumantur. Sunt qui miſcent non ineleganter cum *Balſamo Sulphuris*, vel additione copioſioris *Sacchari* in formam *Pulveris* ſeu *Tragea*, ubi Ulcus eſt purificandum et conſolidandum. Unde RIVERIUS commendat has *Pilulas*, ceu tales, quæ ſingularia præſtant in Phthiſi et ſimilibus Affectibus, non ſine ratione. Compoſitio eſt hæc:

℞. *Maſſa Pilul. Ruſi* ʒj.
Gummi Guajaci,
Antimonii diaph. an. ʒß.
cum *Balſamo Peruviano* fit M. Pil.

De qua capiatur ℈i. per menſem integrum matutino tempore. Sunt elegantes Pilulæ, et credo, quòd ſatis fiot efficaces in Cura Phthiſeos.

Non minoris uſus eſt hoc *Balſamum* in Aſthmate, in quo curando egregiam ſolet monſtrare efficaciam. Quin et in alii

---

(R) Balſamum Tolutanum *non ex India Orientali, ut ait* Ettmullerus, *ſed ex America ad nos affertur: nomen à Provincia* Tolu *ait deſumpſiſſe* Schrœderus, *alii autem ab Arbore* Tolu *dicta illud defluxiſſe docent. Reſina eſt conſiſtentia Terebinthinæ, colore rubro, odore ſuaviſſimo, ad Citri odorem accedente, exſtillans è trunco multarum Arborum, facta priùs inciſione. Hujus generis Arbores naſcuntur in tractu quodam Novæ Hiſpaniæ, inter Carthaginem &* Nombre de Dios. *Incolæ ut illud colligant trunco applicant Vaſa quædam ex Cera nigra confecta, quibus Balſamum excipiunt: Cera autem temporis progreſſu dureſcit veluti Gluten, ſeu Colla Flandrica. Seligendum recens, odore ſuavi & penetranti.*

(S) Balſamum Copaibarum *ſic dicitur ex* Maffeo, *quòd in Braſilia ex Plantis quibuſdam, quas* Copaibas *appellant extillet. Vulgò creditur ex vulnerata quadam Arbore extillare. Duplex autem eſt: unum Oleo claro ſimile odore reſinoſo, quod primum ex inciſa Arbore fluit; alterum quàm ipſa Terebinthina ſpiſſius, & flaveſcens, ſecundo loco manans. Externè ad Vulnera, internè ad Ulcera vulgò utimur: quoniam autem amariuſculum eſt, Stomacho non officit, ut cætera Balſama.*

suaveolens (ut vel optimo Styraci calamitæ nihil cedat), cujus guttula Carboni instillata suavem Suffitum præbeat. Rejiciatur nigrum, crassum, odoris gravis.

Vires. Calfacit & siccat 2. discutit, emollit, subastringit. Usus præcipuus in Asthmate, Phthisi, Nephritico dolore, Mensibus obstructis, Ventriculi debilitate ac dolore, Hepate obstructo, Utero squalido, atque inde ad concipiendum inepto, Suffocatione ex Utero, &c. Extrinsecùs lenit Dolores ex Humoribus frigidis ortos, discutit Humores aqueos, roborat Caput ac nervosas partes, Contractionesque sanat, Ventriculi Flatus discutit, Cruditates tollit, Lienem durum emollit, Nephriticum dolorem mitigat, Urinam remoratam promovet, Arthriticis doloribus summè confert. In Chirurgia proficuum est Vulneribus recentibus (tum consolidando, tum noxia discutiendo, inveteratisque, necnon & Nervorum prodest contusionibus: Febricitantibus confert, Spinam ante Paroxysmum inungendo, atque cum Vino guttulas aliquot exhibendo, idque iteratis vicibus.

Dosis gr. 4. 5. 6.

N. Tantæ censetur efficaciæ, ut sint qui *Opobalsamo*, seu *Balsamo Syriaco* substituere non vereantur. *Nicolaus Monardes.*

P R Æ P A R A T A.

Spiritus ac *Oleum stillatitium.* Fit per arenam ex retorta Lign. Sic estillat post roridam Aquam, Oleum clarum instar Sacchari candidi coagulabile (*Spiritus*) 2. Post flavescere incipit igne fortiori (*Oleum*) 3. In Retorta manet materia instar Colophoniæ.

CCCLXXVI. BDELLIUM.

Βδέλλιον, Belchon, Malathram, Maldacon seu Madelcon. Lacryma est Arboris cujusdam spinosæ nascentis in Arabia, India, Media. Videatur *Matthiol. Cord. hist. Cæsalpin. Fragos.*

Probatur gustu amarum, translucidum cùm frangitur, pinguecum fricatur, odoratum, subamarum, facilè mollescens, syncerum (*Parthicum* nominant.) Reprobatur sordidum, nigrum, in Offas convolutum, quod *Adrobalon* nuncupatur.

N. Sunt, qui *Gummi Animè* legitimum Bdellium esse putent.

Vires.

aliis Pectoris Affectibus, Raucedine, Tussi inveterata, aliisque Catarrhis usurpatur. Ulteriùs CHARLETON ad Dolores Nephriticos compescendos, & ad Calculum mirè commendat, guttatim in Vehiculo calido assumptum; uti videre potestis *in Tr. de Spiritu Gorgonio pag.* 204. Item in Affectibus Uteri, imprimis in Uteri debilitate, & Sterilitate, Menstruationibus deficientibus cum aliis permistum *Balsamum Peruvianum* est egregium. Sunt etiam, qui volunt in Intermittentibus, imprimis Quartanis, usurpare *Balsamum Peruvianum*, si scilicet aliquot guttas ante Paroxysmum assumant Ægri, cujus rei fides sit penes Experientiam.

Cæterùm *externè* frequentiùs ferè solet adhiberi, quàm intrinsecùs. Singulare est *Vulnerarium*, & commendat se ubique suavitate Odoris; & sanè Vulnera quæcunque promptè consolidat citra ullam Suppurationem, si iis recentibus quotidie bis tepidum, & nonnihil liquefactum, instilletur: in Vulneribus gravissimis tam Partium carnosarum, quàm in specie nervosarum, permiscetur cum *Balsamis*, & *Unguentis Vulnerariis.* In Ulceribus sordidis quoque mundificandis æquè, ac consolidandis ratione amaroris optimum est, detergendo Purulentiam & Sordes Ulceris & Vulneris. Nervis autem imprimis est dicatum: unde in Vulneribus & Contusionibus Partium nervosarum, quæ periculosa sunt præ aliis propter Symptomatum catervam, præferendum Simplicibus omnibus, aliàs in Vulneribus Partium nervosarum decantatis. Singularis enim *Vis nervina* consistit in *Balsamo Peruviano*, sive adhibeatur solum cum *Spiritu appropriato* dissolutum, sive mistum cum *Oleo Hyperici* & cum *Cerumine Aurium*, & sic sit *Unguentum* egregium *Vulnerarium.* Prætereà Dolores Partium nervosarum ex interno Acido natos lenit, Lympham discutit, Membra paralytica ex laxitate & nimia humiditate Nervorum, Tendinum, & Ligamentorum, restaurat & firmat; sive solum cum *Spiritu Vini* imponatur, sive cum *Spiritu Salviæ*, vel *Florum Anthos*, vel permisceatur cum *Oleo Lambricorum terrestrium & Formicarum*, vel etiam *Oleo destillato Salviæ*, & illinatur Spinæ Dorsi & Partibus affectis: & sic egregium erit *Balsamum Peruvianum* in Paralysi, Dolore Ischiadico, & similibus Affectibus. Ulteriùs externè in Affectibus Stomachi, in nimio Vomitu, &c. est egregium, regioni hujus illitum; sive solum, sub forma *Unguenti*, cum *Oleo Nucis Moschatæ*, vel *expresso* vel *destillato*; sive cum aliis in specie *Emplastri de Ladano Cratonis*, vel in specie cum *Emplastro de Tacamahaca* applicatum. Formula elegans & multi usus D. MICHAELIS est hæc:

℞. *Empl. de Ladan. Craton.*
Tacamahac. an. q. s.

Malaxeatur cum s. q. *Balsami Peruviani* pro *Emplastro* in forma usitata *Scuti stomachalis.*

Hoc *Emplastrum* est aptertum in Vomitu, Singultu, ac Cholera, & imprimis in Dolore Ventriculi nimio, & hujusmodi aliis Stomachi Affectibus.

Non minùs etiam *Balsamum Peruvianum* convenit in Affectibus Intestinorum dolorificis, uti etiam in Flatulentiis, illitum extrinsecùs Umbilico, sistit Dolores, & Flatulentias dissipat. *Clysmatibus* etiam in Dysenteria commodè permiscetur. Conf. *M. A. N. C. Ann.* 3. *Obs.* 77. *pag.* 138. & VELSCHIUS *Mellemin. C.* 1. *Obs.* 79. *annexo Anno* 4. & 5. *M. A. N. C.* In Doloribus et Tumoribus Partium est egregium; si scilicet permisceatur cum *Spiritu Vini* et applicetur Partibus dolentibus, et Articulis affectis, et tumentibus: et nihil hac Mistura efficacius et melius esse dicitur *Specificum* etiam est in Doloribus Artuum ex Contusionibus et læsionibus Nervorum obortis, teste THONERO *in Observ. pag.* 203. In Ossibus quoque fractis, permistum cum aliis Remediis ad Fracturam Ossium conducentibus, est egregium, si applicetur super locum Fracturæ; imprimis si misceatur cum *Extracto Symphyti*, et addatur *Pulvis Osteocollæ*, et fit egregium *Unguentum ad Ossium Fracturam.* In Rheumatismis, et inde oriundis Doloribus, cùm Catarrhus inciderit in Membrum quoddam, *Balsamum* hoc non sine commodo illinitur. Commodè substituitur *Oleo destillato Succini* in Affectibus Capitis et Nervorum: omnibus enim in genere scopis convenit, ad quos Oleum hoc laudatur; cùm non tam vehemens sit, quàm Oleum illud. Hoc nempe in Apoplexia, Affectibus Capitis Catarrhalibus, Vertigine, et similibus, inunctum Vertici est expertissimum: quoniam verò ratione Odoris graveolentis est infestum, à quibusdam loco hujus substituitur *Balsamum Peruvianum*, quod Odoris suavitate satis se commendat; de quo videatur HEINRICUS AB HEER *Obs.* 17. Hinc cum hoc ipso convenientissimè malaxantur *Emplastra Cephalica*, *Stomachica*, & *Uterina*. Denique Spinæ Dorsi inunctum, vel etiam regioni Stomachi, proficuum est in Rigoribus, et Horroribus Febrium Intermittentium, in specie in Quartanis; quæ ratione Rigorum et Concussionum sunt molestæ satis.

Præparata videantur in *Authore*: si misceatur cum *Sale Tartari*, et affundatur *Spiritus Vini* suggerit elegantem *Tincturam Stomachico-nervinam*, gustu acrem, et propter copiosos, quos excitat, Ructus nonnihil nauseosam, sed proficuam; scilicet ad imitationem WILLISII *Pharm. Rat. Vol.* 1. *pag.* 81. hoc modo præparatur, qui ex *Balsamo Tolutano* cum *Tinctura Tartari Essentiam*, seu *Tincturam* extrahit. (*T*)

CCCLXXVI. BDELLIUM. *Bdellium* est *Gummi* vel *Lacryma* ex Arbore crescente in Asia, Media, et Arabia: passim fragrans, pellucidum et purum. De electione videatur AUTHOR.

Internè rari est usus, utut commendari soleat in Affectibus Pectoris pro temperanda Lympha acida et acri, quæ sæpiùs est author Affectuum Pectoris, Tussis, Raucedinis, et Asthmatis.

Externè in *Emplastra Nervina* et *Styptica*, ut vocant, in Vulne-

(T) Balsamum Peruvianum *dictum triplex est*. Primum Album & Balsamum incisionis *dictum*: *incisione enim destillat ex trunco & crassis ramis Fruticum quorundam Novæ Hispaniæ, & Regni Peruani. Resina est alba, liquida, odora, atque* Opobalsamo, *seu* vero Balsamo albo *assimilatur*. Secundum *dicitur* Balsamum Siccum, *quod lactis forma destillat ex ramis incisis, in Cucurbitularum quarundam testaceum & siccum Corticem, ubi concrescit ac calido loco ad aquei liquoris evaporationem detentum, colorem mutat, ac ad rubrum vergit: hoc* vulgare *est* Balsamum Peruvianum. Tertium *denique* Balsamum lotionis, *seu potiùs* ebullitionis, *ex quòd ebullitione Corticum, Ramorum, & Foliorum Fruticum prædictorum paretur: colligitur enim sub forma pinguis materiæ supernatantis, & phialis asservatur: hoc à colore fusco, & fluiditate,* Balsamum nigrum liquidum, Peruvianum *nuncupatur*.

Vires. Calfacit & siccat (N. Aliis calfacit. 3. siccat 2. aliis calfacit 2. humectat 1.) digerit, discutit Sudorem movet. Usus præcipuus internè in Tussi ac Pulmonum Apostemate, Calculo atterendo, Urina cienda, Mensibus immodicè fluentibus, ut & in Fluore uterino sistendo, Fœtu expellendo. Extrinsecùs discutit Hernias, mollit durities ac Nervorum nodos, adeòque creberrimi usus est in *Emplastris Stypticis*.

N. Contusum solvitur affuso *Vino*, *Aqua calida* aut *Aceto*.

P R Æ P A R A T A.

Pilulæ de Bdellio. Ex Bdellio, & Myrobalanis.
N. Sistunt fluxum Hæmorrhoidum ac Mensium.

CCCLXXVII. B E N Z O I N.

BEnivi, *Garz*. Benjuinum, Belzoinum, Benzoinum, *Matthiol*. vulgò Asa dulcis, *Cord. hist.* (Succus Cyrenaicus, quo nomine tamen *Asam fœtidam* indigitant,) Germ. *Wolriechend Asand*, Gall. *Du Benzoin*. Resina est citrinenses vel flava, ceu variis ex frustulis diversorum colorum in Massam redacta, benè odorata, facilis liquatu, ac fractu. Stillat ex Arboribus certis magnitudinis proceræ, quoad Corticem sauciatis.

Est
- Amygdaloides, quòd Maculas candidas referat instar Amygdalarum delibratarum. Colligitur in Sion & Samaria.
  - *N.* Hanc *Myrrham Troglodyticam Dioscoridis*, *Amnatus* censet.
- Nigrum: Odorem suavissimum spirans. Exsudat ex novellis Arboribus. Dicitur *Benivi de Bonias*, quasi de Floribus.
- Nigrius: parùm fragrans, quod vilius.

N. Commisceri solent, ut unà commodiùs vendantur.
Optimum censetur pellucidum, globulis candidis refertum, Thuris æmulum, suavissimè spirans, nec heterogeneis inquinatum.

Vires. Calfacit & siccat 2. incidit, attenuat, Pulmonicum est. Usus præcipuus intrinsecùs in Affectibus Pulmonum catarrhosis, Tussi, Asthmate. Extrinsecùs in Cerebro per Sternutationem expurgando, in Odontalgia (masticando), in Tuberculis ac Rubore Faciei, abstergendo: ob suavem insuper halitum creberrimè *Suffumigiis* commiscetur.

N. 1. Si suffitus ex solo Benzoino paretur, Tussis excitatur.

N. 2. Solvitur in Oleaginosis ac Spiritu Vini rectificatissimo, ut & in Ovi Albumine, Aeri humido ad liquescendum exposito.

P R Æ P A R A T A.

1. *Magisterium*.

℞. *Benzoin*. Solve in *Spirit. Vin. rectificatissimo*. (N.B. nisi Spiritus Vini fuerit omnis Phlegmatis expers, nihil effeceris): Solutioni affunde Aquam, & præcipitabitur *lactescens Benzoinum*: lava *Aqu. Rosar.* ac exsicca.

N. 1. Unius horæ spatio Solutio hæc absolvi potest, calore M. B. saltem adhibito.

N. 2. Poteris itidem Spiritum Vini abstrahere sine affusione Aquæ.

N. 3. *Magisterium* hoc non est nisi *depuratum Benzoin*.

N. 4. *Solutio*, quam *Tincturam* nonnulli vocant, Manus abstergit, candidasque reddit.

2. *Flores*.

℞. *Benzoin trit.* q. v. inde Ollæ vitreatæ desuper ponendo Py-

---

Vulneribus recentibus usitata; recipitur.

Pilulæ de Bdellio propter *vim* ejus *adstrictoriam*, in Fluxu hæmorrhoidali nimio, ac fluxu nimio Mensium, commendantur, si ʒj. propinetur; potenter namque Fluxum inhibere nimium dicuntur, imprimis si accedat *Suffitus Bdelii*, receptus per Annum. Videre potestis de hac efficacia Piluiarum SOLENANDRUM *Sect.* 4. *Cons.* 20. & FORESTUM *lib.* 23. *Obser.* 5. *Scholio*, non minùs quàm RIVERIUM *in Praxi pag.* 511. qui omnes constanter asserunt, magnum illorum esse usum in Hæmorrhoidibus nimis fluentibus. (*V*)

CCCLXXVII. BENZOIN. *Benzoe* ab aliis communiter vocatur *Asa dulcis*; nihilominùs *Asa dulcis* & *Asa fœtida* sunt duo *Gummata* omninò distincta & discrepantia. Nostra interim non est eadem cum Veterum *Benzoe* Collectionem & selectionem sufficienter describit AUTHOR *noster*.

Internè speciatim valdè commendatur pro Pulmonibus, adeò ut non incommodè vocetur à BARTHOLETO *Balsamum Pulmonum*, qui *Lib.* 5. *de Dyspn.* C. 1. multa habet de *Benzoe* in Affectibus Pectoris & Respirationis vitiis. Convenit enim *vi aromatica* tam in temperando Acore Lymphæ catarrhalis, necnon in Vulneribus & Ulceribus, Phthisi Pulmonum, & in genere in Tussi & Asthmate, quàm *vi balsamica* restituendo & confortando Pulmones. Aliàs internè rarò adhibetur, externè frequentiùs.

1. Admiscetur *Pulveribus Sternutatoriis*, propter gratum Odorem, & vim, quam habet, errhinam seu sternutatoriam.
2. Est egregium *Cosmeticum*, seu Maculas Faciei abstergens.

Modum utendi postmodùm. Aliàs in manu detenta *Benzoe* arcere dicitur Torporem & Stuporem, quem inducere solet *Torpedo piscis*; de quo notum est, quòd torpidos & stupidos reddat Piscatores: quam experientiam tribuo JOHANNI STEPHANO, qui videatur in *Operibus Miscellan. pag.* 422. *Suffitus* etiam adhibetur pro Affectibus Catarrhalibus, & Pectoris, pro sedanda Tussi, Raucedine, & Asthmate, &c.

Præparationes Benzoes variæ sunt.

2. 3. Inter has se offert *Solutio rubra*, *Tinctura* aut *Essentia Benzoes* dicta, quæ paratur cum *Spiritu Vini rectificatissimo*, vel *tartarisato*, & prodest internè in Affectibus Pectoris; sed hæc quoniam facillimè præcipitatur à quovis *Liquore*, ferè externè solùm usui inservit. Egregia quoque est in Odontalgia cum Bombace Denti indita, quæ etiam pauca *Essentia Opii* potest acui. Hac *Aqua Rosarum* vel alii instillata, in momento emergit *Liquor lactens* egregium spirans odorem, atque est elegans & efficax *Cosmeticum* contra Maculas Faciei: quia & Manus purificat, Maculas detergit, & Cutim nitidam, candidam, & glabram reddit, si mane & vesperi eadem Manus laventur, & per se exsiccentur; mane verò *Aqua communi* abluantur. Cum *Spiritu tartarisato* parata etiam Rubedinem & Pustulas Faciei curat.

1. Ex hac *Tinctura* cum *Aqua simplici Magisterium* seu *Resina* præcipitatur, quæ eluenda & blandè exsiccanda.
2. Post Magisterium sequuntur *Flores*, qui sublimantur è *Benzoe* pulverisata per Crucibulum Igne arenæ, imponendo

---

(V) *Magnæ inter Authores de vero* Bdellio *discordiæ*. *Glebæ taurino Glutini similes, colore ex fusco rufescentes, molles, & tenaces, sapore amaræ*, ἰνώδεις, *flammam cum crepitu concipiunt: inter quas bacilli spinosi reperiuntur: ex* Dioscoride.

Plinius lib. 12. cap. 9. *ait in Bactriana* Bdellium Arborem *nigram esse, magnitudine Oleæ, folio Roboris, fructu Caprifici naturaque*. Gummi *alii* Brochon *appellant*, *alii* Malacham, *alii* Maldacon; *nigrum verò & in offam convolutum* Hadrobolon. *Esse debet translucidum, simile Ceræ odoratum, & cùm fricatur pingue, gustu amarum citra acorem*. *Notat Cl.* Harduinus *ad hunc locum, quod sub* Bdellii *nomine nunc prostat in Officinis* Gummi, *adulteratum esse: ac sincerum putat, quod à Lusitanis* Anime *vocatur: additque* Bactrianum Indicumque Bdellium, Benzoinum *Officinarum esse*. *Cumque ait* Plinius Bdellium adulterari Amygdala Nuce, *notat laudatus* Harduinus Amygdalam *hanc* Nucem, *esse* Benzoinum *illud*, *quod* Amygdaloides *vocant*.

A Galeno sæpè Onyx Bdellium *dicitur*, *quod* Onychem, *hoc est* Indici Conchylii *testam*, *si uratur redoleat*. *Sunt, qui* Myrrham *pro* Bdellio *accipiendam esse putant*.

Ex Pometii *sententia* Bdellium *videtur* Gummi *illud*, *quod inter grana* Gummi Senega *appellati reperitur*, *nec fusioni subjacet*, *quemadmodùm* Senega. Gummi *autem* Senega *nomen trahit à Mercatorum Gallorum Conventu in Africa prope Viride Promontorium*, Senega *appellato*, *additque illud idem esse, ac* Gummi Arabicum.

At Dominus Lemery *ait*, Bdellium *Gummi esse flavescens, vel rubescens, quod ex Arbore extillat spinosa*, Bdella *appellata, in Arabia, Media, & India nascente*. *Foliis hæc gaudet Quercus, Fructibus Caprifici, non ingrati saporis. Seligendæ lacrymæ ovales, translucidæ, rubescentes, quæ facile mollescant, odore gustuque subamaro*. Bdellium *Oleo & Sale volatili acido turget. Eo utuntur ad Catamenia promovenda: ut* Pilulæ de Bdellio *nimium Mensium & Hæmorrhoidum fluxum sistunt: an quòd* Myrobalanos *admittant?*

Pyramidem ex Charta duplici formatam, admoveque paulatim Ignem lenem Carbonum vel Cinerum: sic sublimabuntur *Flores*, Chartæque adhærescent, quos sæpiùs eximc, ac rursom decidant.

Dosis à gr. iij. ad ℈ß.

N. Sunt, qui *Flores* in *Spiritu Vini rectificatissimo* solvunt, *Solutionemque* pro *Tinctura* venditant.

(*Tinctura Florum Benzoini* pro mundificando Sanguine adhibetur, et *Potionibus Vulnerariis* miscetur.)

Florum Benzoini perfectior modus.

℞. *Benzoin. pulv.* ℔j.
Spir. Vini opt. ℥18.

Destilla per Retort. in Arena.

Spiritum Vini seorsim primò exprime.

Butyri partem primam & albidiorem solve in *Aqua* fervente, & citissimè per Chartam cola, & mox sub ipsis manibus *Flores* coagulari videbis: cum nigriori *Butyri* parte eodem modo procedes, sed *Flores* non adeò elegantes habebis. *Aquam* residuam *Aqua Frigida* in suo Vase impone, & sensim descendet *Lac Album*, ejusdem cum Floribus virtutis.

Pòst *Butyrum* superius pelle ulteriùs, & habebis *Oleum Benzoin*, cum *Cineribus* vel *Calce viva* rectificandum.

Ex communicatione Cl. Dn. D. Joh. Gasparis Fausii, Archiatr. Palatin. Amici mei colendi.

3. *Liquor.*

Fit in *Albumine Ovi* cocti ut suprà. Abstergit Maculas, stigmataque è Lue Venerea contracta.

4. *Oleum.*

℞. *Benzoin. pulv.* ℔ij. *Spirit. Vini* ℔iij. (vel iiß.) digere per dies (4. 5. 6.) dein adde *Sabulum* purum, vel *Scoriarum Ferri* ℥iiij. destilla per Retortam ex Arena vel Cinere, Igne gradatim: hinc separa *Oleum* à *Spiritu*. *Panth. hygiast. Deodat.*

N. Spiritu *Vini* leniter abstracto, ascendit Materia gummea, candida, solida, quam vocant *Mannam Benzoin*. Hæc albificat Cuprum.

Alii

℞. *Benzoin. pulv.* ℔ij. affundunt *Acet. ros.* in Olla benè clausa, committuntque Igni ut fluant (odore id cognosces). Hinc affundunt novum *Acetum*, fluereque sinunt continuò agitando; tandem inspissari paulatim permittunt, immiscendo pro libitu *Flores Rorismar. Lavend. Ros. Spic. Ind.* ut & *Sant. citr.* in fine superfundunt *Spirit. Vin. rectif.* ac destillant ex Arena vel Cinere. *Med. destill.*

Alius modus optimus.

℞. *Benzoin pulv.* q. v. misce cum *Sabulo* ac imple Retortam ad medietatem: destilla gradatim ex Arena, & nancisceris *Liquorem* ac *Oleum* crassum instar *Butyri*. ℞. hujus (à Liquore separati) p. j. *Aqu. fluv.* p. xij. destilla in Cinere per Alembicum, & extillabit *Oleum* clarum & flavum ad fundum subinde secedens. Postquam pars media Aquæ exstillarit, extinguatur Ignis, effundaturque Materia in Cucurbita relicta in Lebetem æneum, calfiatque optimè super Igne, affuso subinde *Aqua calida* quadruplo: hinc filtretur per Pannum, reponaturque *Filtratum* ad crystallisandum. *Crystallos* collectos exsicca lento Ignis calore.

N. 1. Oleum illud rectificari poterit semel ac iterum ex Alembico cum *Spirit. Vin. tartarisato*, & evadit odore, saporeque gratius.

N. 2. ℔j. *Benzoin* præbet *Olei* ℥iß. *Crystallorum* seu *Florum* ʒj.

Modum hunc cum aliis non paucis acceptum refero Viro solertissimo *Joh. Casp. Sparre*, Pharmacopœo hujus Reip. Seniori, affini meo colendo:

N. Sunt, qui *Benzoinum* solvunt in *Ol. Nucl. Cerasor. express.* Solutionique admiscent *Ambram*, *Moschum* & *Zibethum*, & exprimunt ad perfumandas, ut ajunt, Chirothecas.

Oleum Sam. Cless.

Ego (*Sam. Cless.*) *Oleum Benzoin* paro ad modum *Deodati in Pantheo*: *Materia gummea*, quæ post destillationem *Spiritus Vini* ascendit, est *Flos* sive *Crystalli Benzoini*, qui collum Retortæ opplent, ac proinde bacillo removendi veniunt, ne Retorta frangatur: post *Flores* exit *Materia butyracea*, inde *Acetum* & *Phlegma Benzoini*: sequitur *Oleum hyacinthinum* boni odoris, sed paucum, tandem *Balsamum spissum* Igne adaucto. Ex *Floribus* sive *Crystallis* & *Materia gummosa* cum *Spiritu Vini Tincturam* citrinam elicies, remanente Gummate albo in fundo Cucurbitæ.

Virt. *Crystalli* Sudores movent summa cum utilitate in *Lue Venerea*, in *Decoctis* sudoriferis permiscentur. *Oleum* Vulnerarium est, *Balsamus* vice *Peruviani* falso divenditur.

5. *Trochisc. de Benzoin.* Vid. Dispensat.

CCCLXXVIII.

nendo huic Pyramidem ex Charta crassiori confectam, Cuculli instar, ut orificio Crucibuli exactè respondeat, & sic partes subtiles, quæ in Igne clevantur in altum, Chartæ sub forma sicca adhærescent, & ita colliguntur *Flores*, qui Pluma abstergantur. Sublimatio hæc, novam Chartam semper applicando, continuetur, donec tota *Benzoe*, relictis impuritatibus, in *Flores* redacta fuerit. Facilis sunt præparationis: videatur ROLFINCII *Chymia*, & WEDELII *Pharm. pag.* 135. Alium adhuc præparandi modum AUTHOR habet satis clarum.

Maximè commendantur in Affectibus Pectoris, Tussi sicca nocturna Dyspnœa, Orthopnœa, &c. temperando Lymphæ catarrhalis vitia. Sic in Tussi inveterata & contumaci Experimentum habet AMATUS LUSITANUS in C. 6. *Curat.* 90. qui recipit *Flores Sulphuris*, & *Flores Benzoes*, horumque tantillum singulis vesperis quotidie sub introitum lecti suadet assumere in *Ovo sorbili*, & curat feliciter Tussim & Asthmata, contumacissimos Affectus, si per aliquot dies noctesque continuentur.

3. *Liquor Benzoes* fit, si, exempto *Vitello*, *Albumen Ovi* ad duritiem repleatur *Benzoe*; hoc sic repletum in loco frigido facit, ut abeat *Benzoe* in *Liquorem* per deliquium, qui *Liquor* est egregium *Cosmeticum*.

4. Sequuntur modi destillandi *Oleum ex Benzoe*, quorum aliquot quidem enumerat AUTHOR. Verùm *Oleum destillatum Benzoes haberi nequit*. *Benzoe* enim, utut resinosum sit concretum, talis tamen est texturæ, ut in Igne tractata difficulter in *Oleum destillatum suaveolens* possit redigi; quin potiùs Substantia butyrosa empyreumatica elicitur, facilè coagulabilis in Aqua.

Optimus modus iste est, quem AUTHOR aliis modis præfert, tertius scilicet; quoniam hoc modo acquiritur non inelegans *Oleum* per se præparatum, quod rectiùs per Alembicum destillatum in Cineribus fit purum. Quid de *Benzoini* particulis sulphureis repetita destillatione depuratis referat THOMSON, videatur *Epid. g. Chym. pag.* 78.

Crystalli autem parantur ex *Benzoe*, si hujus Frustula integra in *Aqua Rosarum*, *Florum Aurantiorum*, vel *Violarum* macerentur, pòst *Aquarum* medietas abstrahatur, procedendo deinde more solito, & refrigeratis omnibus, reliquo corpori *Lapilli* eleganter adhærent, Pectori dicati: videatur BARTHOLETUS *lib.* 3. *de Dysp. cap.* 1. *Lapilli* hi sunt partes salinæ in *Benzoe* solutæ per *Aquas*, quæ deinde congeruntur, & sub *Crystallorum* forma relicto corpori adhærent. Cùm *Aqua* ista destillatione abstracta prodit simul *Oleum*, sed paucum, & pretiosissimum propter egregium odorem & virtutes; uti etiam in reliqua *Aqua* non abstracta, sed nudè tantùm decantata, supernatat *Pinguedo oleosa* elegantissima, quæ ipsa Destillatione potest separari. *Crystallos Benzoes* in *Spiritu Vini*, à *Magisterio* ejus relicto, concrescentes videbitis in *M. A. N. C. Ann.* 2. *Observ.* 240. *pag* 342.

In Authoris tertio & optimo modo destillandi *Oleum Benzoes*, additur alius modus præparandi *Crystallos Benzoes*, quæ tamen non sunt ita elegantes, atque eæ, quæ fiunt ad modum ex BARTHOLETO & VIGENARIO jam dictum.

Qui plura, præter AUTHOREM, *de Benzoes destillatione* cupit, videat VIGENARIUM *Tr. de Sale & Sulphure pag.* 49. qui reperitur *in Theatro Chymico Tom. V.* ubi elegans *Benzoes* habetur Destillatio & tractatio: sicuti *Destillorum ex Benzoe* diversa consistentia videbitis in BOYLE *Hist. Fluidit. & Firm. pag.* 206. (X)

(X) Benioinum, Benzoe, & Asa dulcis (*ad differentiam* Asæ fœtidæ, *de qua suprà*), *est Gummi quoddam resinosum, valdè odorum, quod incisione extillat Arboris cujasdam proceræ, Citri foliis, in India, Siam, Cochinchina, Insula Sumatra nascentis: non desunt tamen qui è Planta ferulacea* Benioinum *emillare putant. Duplicis generis* Benioinum *ad nos adfertur*, Lacrymarum *scilicet, vel* Glebarum *forma. Primum clarum, purumque est, translucidum,*

CCCLXXVIII. CAMPHORA.

Κάφφρα, Camphora sive Caphura, *Matth. Cast.* Arab. *Capur* et *Cafur.* Lacryma est resinosa proceræ cujusdam ac peregrinæ Arboris (non Bituminis genus.) German. *Kampffer.* Gall. *Du Camfre.*

Differentiæ duæ 1. Caphura de Burneo (Insulæ Orientalis) *Burnena* dicta, quæ raiò adfertur, et omnium nobilissima est. 2. Ex Chinea seu Chincheù, quæ communiter in Europam adfertur, in Panes orbiculares coacta. *Garz. Acost. Linschot. Fragos.* (dicitur *Chineà*, *Chiauhit*, etc.). Sic alia rudis est Ignem non experta, alia elaborata, quæ Solis aut Ignis calore cocta atque purgata, album colorem contraxit. *Matth.*

Seligenda est alba, pellucida instar Crystalli, sincera (non maculata), odora, digitis friabilis, quæ accensa vix extinguibilis.

Distinguitur à supposita, quòd hæc calido Pani triticeo (uti ex Clibano extrahitur) dissecto imposita torreatur, vera autem liquescat.

N. In tritura, Mortarium ac Pistillum Oleo aliquo, e.gr. Amygdalarum etc. est inungendum.

Vires. Resistit Putredini ac Venenis, unde frequens eius usus in Peste, malignisque Morbis, Febribus, etc. Venerea quoque stimulum arcere, conceptumque impedire creditum est: verùm si Experientia ac Observatio Scaligeriana fidem meretur, citra veritatem (nisi usu continuato id experiri quis velit): Suffocationi uterinæ subvenit (sc. *Aqua Melissæ*, in qua *Camphora* extincta fuerit propinata). Usus externus crebrior est, isque potissimùm in *Epithematibus* sc. *Frontalibus* refrigerantibus, et paregorica, quibus ut commisceatur, solvi solet in *Spiritu Vini*, vel conteri cum *Nucleis* s. *Semine* aliquo oleaginoso, e.gr. *Pineis*, *Sem. Citralli* et sim.

De *Qualitatibus primis* diversitas haud levis est. Majores ad gradum usque 3. *frigidam* statuunt. Recentiores econtrà *calidam*: utrique sunt rationes. His inservit 1. inflammabilitas, utpote quæ Aereis, non Aqueis, ac Terrestribus propria est. 2. Odor aromaticus, ac Sapor acer. 3. Facilis Evanescentia, qua vel sponte Aerem ceu Chaos suum repetit. Illis, vis Venerem ac Libidinem compescendi, Inflammationesque extinguendi. Verùm triumphare videntur Recentiores. Etenim

---

CCCLXXVIII. CAMPHORA. *Camphora* alio & quidem Græco nomine vocatur κάφφρα, & sæpiùs ita apud Practicos præscripta invenitur. Concretum est quasi resinosum, apparenter salsum, *mirabilissimum omnium Vegetabilium*, & maxima laude dignum in Praxi medica; unde ob peculiares, quas habet vires, in Morbis plurimis usurpatur. Est duplex:

1. *Borneina*; & hinc
2. *Japonensis*, vulgò *Chinensis* dicta.

Borneina est, quæ ex *Borneo* Insula adfertur, & est *nativa* ex Arbore sui generis exstillans. *Altera* est magis *artificialis*, seu per Artem præparata; qualis apud nos habetur. Hæc præ illa multò ignobilior & saltem ad nos deferri solet. Utriusque differentiam, & ex quibus Arboribus eliciantur, optimè descriptum prostat in *Observationibus Naturalibus* BOCCONI *pag.* 267. & KIRCHERI *Mundo subterr. lib.* 9. *sect.* 3. *cap.* 5. Præterea ex *Radice Cinnamomi*, seu *Arboris Cinnamomi*, uti & ex ipsa *Zedoaria* etiam *Resina*, & *Oleum* instar *Camphoræ* genuinæ, in Insula Zeilon parari solet, de qua *Camphora ex Radice Cinnamomi* vid. *Acta Societ. Anglic. Volum.* 1. *pag.* 724. *M. A. N. C. Ann.* 4. & 5. *Observ.* 139. item *Acta Hafniens. Vol.* 3. *pag.* 168. Nec mirum est, ex *Cinnamomi Radice* talem *Camphoratam substantiam* elici, cùm ex *Fuligine Oleum Camphoræ* simile observaverit BOYLE *in Phil. Experiment. pag.* 322.

Magna fuit hactenus *Controversia* inter Authores; *cujus naturæ sit Camphora*? imò multi fuere, qui eadem *Mineralibus* & *Fossilibus* magis annumerare, ac è *Bituminum* genere esse arbitrati sunt, sed hoc est erroneum: videatur AUTHOR, & citatus MOEBIUS. Natura eius est abstrusa, nil enim exinde præparari potest. Revera autem est *Subjectum sulphureum*, quia Flammarum rapacissima, etiam in *Aqua ardet*. Volatilissima est Substantia, nullo modo sine successiva Evaporatione asservabilis, nisi in Vitris exactissimè clausis asservetur. Conf. BARTHOLINI *Act. Med. Vol.* 2. *p.* 106. rectè adeò dici potest *Mercurius Vegetabilium*: vulgò putant, si addatur *Semen Lini*, vel *grana Piperis*, &c. non evolare; sed vanum hoc est: unde TACHENIUS *in Hipp. Chym. cap.* 21. *Camphoram* Alcali volatile, à Natura propria Pinguedine saturatum, purum putum Sal volatile oleosum esse, rectè dicit; & inde adeò penetrantis & volatilis naturæ. Hinc, quoad *Effectus*, penetrans satis est, & ardentissima sua substantia Pustulas excitat Linguæ admota, Febres tamen Malignas ardentissimas curat, licèt calida dicatur in gradu quarto; & quidem Sal volatile hoc apparenter est salsum, quia *tam à Menstruis acidis, quàm salsis, indifferenter solvitur*.

Quæstio est de *Camphora*: *an sit frigida, an calida*? Sunt, qui *Frigiditatem* probant ex eo, quod Incandescentias & Inflammationes sistat, atque Venerem restinguat, hinc quasi refrigeret: *Caliditatem* defendunt ex vi penetrativa; deinde quòd etiam in mediis Aquis accensa vehementissima flagret: nam ex *Camphora* faciunt Stirias glaciales ardentes instar Candelæ, dum recipiunt Stiriam, quam excavant: & indunt *Camphoram*: similiter fit ex *Nive* conglomerata, & impleta *Camphora* Pila ardens. Quicquid sit, litigium est inane & ridiculum, facilisque decisionis: nam *Camphora* per se est *Ignis concentratus*: hinc calidissima, & neque frigida est, neque Venerem extinguit, ut *infrà* probabitur; utut Corpori adhibita, quatenus Spirituum impetum sopit, ac inde natos Dolores sistit, refrigerare videatur. Hoc præstat, quatenus Acidum in Inflammationibus compescit, quod non in Caliditate & Frigiditate consistit, utpote quæ sunt *Entia*, ita ab HELMONTIO & PARACELSO ficto Vocabulo dictæ; sed ad magis activa Principia est respiciendum, nempe ad *Salia*.

Modus probandi Camphoram legitimus est cum *Pane calido triticeo*, quem etiam habet AUTHOR *noster*, & eundem satis clarè descripsit.

Quod attinet *Virtutes Camphoræ*: inter omnia *Remedia Diaphoretica* universum Corpus penetrantia, & speciatim Spiritus influos afficientia, eorumque dyscrasias corrigentia, & in crasi naturali eosdem conservantia, peculiariter excellit *Camphora*: unde, quando Spiritus actiores, magis elastici, plùs minùs fervidi, & omnibus Affectibus, in quibus plùs minùs morbosi, vel primariò vel secundariò variati sunt; speciatim *Camphora* commeodationem suam meretur. In Febribus ergò Malignissimis, ex Contagio speciatim ortis, in Pestilentialibus, & ipsa adeò Peste, ubi Spiritus influi Contagio maligno affecti aut inquinati sunt, non habetur simile *Alexipharmacum* & *Cordiale*: unde in his Morbis nulla ferè Remedia propinentur sine additione *Camphoræ*, quæ certè me nunquam fefellit. Arbitror enim optimum *Præservativum*, & unum è *primariis Curativis Pestis*, esse *Camphoram*, quæ illud qualecunque fuerit Contagium, enervare, Spiritusque roborare, et eorum vigorem ac impetum insigniter intendere solet. Propterea in Febribus Malignis, præsertim Petechialibus, nunquam omittere, sed pro scopo sudorifero cum *Salibus volatilibus Animalium*, imprimis *Sale volatili Cornu Cervi*, vel *Sale volatili Viperarum*, addito vel *Antimonio diaphoretico*, vel *Specifico Cephalico D. Michaelis* ex *Cinnabari Antimonii*, mistum propinare, et singulis octo horis repetere soleo: v. g.

℞. *Antimonii diap.* vel *Pulv. Bezoard. Lud.* gr. xv. ad ℈j.
Sal volat. Cornu Cervi, vel *Viperar.* gr. vi. vel viii.
Camphor. gr. ij. iij. vel iv. pro ætatis ratione:
Misce fiat *Pulvis* pro una Dosi, qui singulis octo horis repetendus est in Febribus Malignis quibuscunque.

Interdum loco *Antimonii diaphoretici* substituo *Cinnabarim Antimonii*, si adsit Delirium, et immineant Convulsiones epilepticæ.

Vel

℞. *Antimonii diaph.*
Cinnab. Antimonii ãa. ℈ß.
Sal. volat. Viperar.

Cornu

---

dum, subrubrum, albis maculis infectum, fractus Amygdalas *referens, quarè* Bemollium Amygdaloides *appellant, valdè aromatici odoris, sed dulcis saporis, & suavis. Alterum lucidum est, fragile, resinosum, griseum, flavescens vel subrubrum, item albis maculis notatum, atque odorum. Etsi prima species præstantior sit; quum tamen rara sit, altera in Officinis in usu est.*

Dominus Pomet Benioinum *describit, è Regnis Lao & Siam à Gallorum Regis Legatis Parisios allatum: illudque ait esse flavescente aureo colore, intùs venis ex albo rubescentibus conspersum, friabile, saporis expers, odore dulci, suavi, aromatico. Hæ notæ haud ſanè conveniunt* Benioino, *nec* Amygdaloidi *dicto.*

nim quantum ad prius, posito quòd Venerem arceat, non tamen propterea necessariò Frigiditatem concludi posse, argumento sunt *Ruta*, *Vitex*, & sim. Nec firmior ratio posterior, utpote ab Operatione quæ per accidens fit, desumpta: quippe Inflammatio in eo casu non à Qualitate frigida introducitur, sed à subtili penetrativa, Exhalationibus calidis exitum reserante, atque per Sudorem, insensilemque Transpirationem discutiente.

P R Æ P A R A T A.

1. *Oleum Camphoræ.*

℞. *Camphor.* ℥iv. *Terræ argillaceæ*, vel *Boli Armen.* M. ij. (alii ℞. *Camphor.* part. 1. *Argill.* p. 3). Misce diligenter, & ex Massa mixta forma Globulos, quos in Sole vel Umbra exsiccatos destilla in Arena ex Cucurbita vel Retorta vitrea (in Excipulum, quod contineat, si libet, aliquid *Aquæ pluv. destillat.*). Sic prodit primùm quiddam *Album*, mox *Aqua perspicua*, tandem Igne fortiori *Oleum fragrantissimum*. *Oleum* hoc cum *Spiritu Vini* bis rectificatum, aureum colorem acquirit.

N. 1. Eodem modo destillari potest cum *Terra communi*.

N. 2. *Album* illud sublimatum liquescet in Alembico, & defluet in Excipulum.

N. 3. Non opus est formare *Globulos*, sufficit enim Materias solùm miscuisse.

Vires. Vires ex superioribus collige. Optimum insuper Remedium est in Gangrænis, ac Odontalgia. Hoc *Oleum* affusum super *Talcum subtiliss. pulveris.* (meliùs *calcinatum*) biduana in M.B. maceratione albescit, Virginibus ad nitorem Faciei egregiè inservit. *Sennertus in Instit. Hartmannus in Pract. Tentzelius, Sala.*

2. *Oleum Camphoræ.* Paulò aliter.

℞. *Camph.* p. 1. *Boli* p. 2. Pulverisata misce, & destilla ex Retorta vitrea loricata, vel Igne Arenæ, & prodibit *Camphora* instar *Butyri*. Hujus ℞. part. 1. *Tart. optimè calcinati* part. 2. *Spirit. Vin.* ad eminent. digit. Dest. per M.B. donec *Camphora* incipiat ascendere, quo dato signo, subtrah Ignem & affunde *Spiritum Vini*, qui exstillavit, in Vitrum angusti orificii, affundeque *Aqu. fontanæ* quantitatem, sic lactescet *Spi-*

Cornu Cervi an. gr. jv.
Camph. gr. iij.
Misce, fiat *Pulvis*.

Ubi autem Ægri sunt inquieti, quando Cordis angustia laborant, jactitant se in lecto, nec sudare possunt, cum Vigiliis, *Laudanum opiatum* adde.

Porro in Febribus Acutis Malignis, ubi Spiritus quasi ignei seu fervidi redditi, indeque inordinatè moti, unde Vigiliæ, Deliria & Convulsiones superveniunt, *Camphora* in expansiones debitas & magis ordinatas eos iterum redigere solet, internè & externè adhibita; *narcoticam* enim *vim* obtinet, qua Spirituum animalium impetum inordinatum refrænat, eosque ad blandam quietem disponit. Hinc in *Deliriis melancholicis habitualibus* sive cum, sive sine Furore, præmisso Vomitu, rarò fallit, & Spiritus in naturalem crasin redigit, ubi cum *Saccharo Saturni* & *Arcano duplicato Mynsichti* misceri potest. PARACELSO in usu pro dictis affectibus fuit cum *Oleo Moschi*, qui Practicus est accuratissimus.

Dico autem in *Deliriis Chronicis habitualibus*: nam & in his semper unà Spiritus insiti affecti sunt; unde Morbi hi curatu difficiles, & in postero etiam transplantabiles existunt. In talibus casibus igitur *Camphora* longè potentiùs, quam *Opium*, quod hic potiùs nocivum est, Spirituum crasin morbosam, & inde dependentes ataxias vitiosas, corrigit. Ergo ad Spiritus animales conservandos, eosque acriores, fervidiores & nimis impetuosos redditos, unde Parhemata dicta superveniunt, *Camphora* præ aliis Simplicibus Spiritus immediatè afficit, & eosdem sine Contentorum alteratione prævia optimè corrigit.

Præter Spiritus autem influos in Morbis acutis à Contagio labefactatos, in crasin naturalem redigendos, conservandos, & à Contagio ulteriùs præservandos, convenit etiam in Spiritu insito seu Balsamo partium vitali restituendo; unde Putredini incipienti in vivis, ut Gangrænæ & Sphacelo, in Ulceribus & Vulneribus putridis, fœtidis, aut ad Putredinem inclinantibus, præ aliis potenter resistit, & *vi balsamica* Spiritum partis insitum roborat, Partemque affectam sartam tectamque conservat.

Porrò *Diureticum* præbet validum. Ulteriùs sunt, qui juxta communem sententiam, *Camphoram Mares castrare*, & *Venerem arcere* asserunt; unde natus Versiculus scholasticus:

Camphora per Nares castrat odore Mares.

Sed falsissimum est, & sufficienter hunc Versiculum refutat TACHENIUS *loco alleg.* ubi *de viribus Camphoræ*; & confirmat, quòd Refinatores Camphoræ Venetiis (uti & Amstelodami) sint maximè salaces, & copiosissimam progeniem alant. CRUGNERUS *in Tr. de Abiete cap. 3. pag. 31.* refert, quòd *Camphora* ℥ß. in *Spiritu Abietis* ℥iv. Venerem concitare soleat. Quòd tamen extinguat Venerem curiosa est *Observatio* LOSSII, quam habet in *Observat. pag. 31. 4.* quò etiam pertinet, quod habet HILDESHEIM *in Spicilegio pag. 149. de Affectibus Capitis*, quòd scilicet *Camphora* Pudendis alligata & in Brachio gestata, Membrum Virorum flaccidum facit. Utrinque ergo cùm prostent Experimenta, rem in medio relinquam. Hoc interim certum est, in Gonorrhœa ex turgescente Genitura, & imprimis Gallica Virorum, maximè prodesse; quod ipsum an fit, quod absumat Genituram, vel quod probabilius est, quòd compescat turgescentiam, & absumat Acidum, quo Genitura est imprægnata in Gonorrhœa maligna, ut inde fiat Genitura tenuis? itidem in medio relinquo. In tali Gonorrhœa Virorum est experta *Mistura*, quæ fit ex

Spiritus Terebinth. ʒij.
Succh. Saturni ʒß.
Camph. ℈j.
M. S.

Singularis Mixtura contra Gonorrhœam.
cujus Dosis sunt 15. vel 20. guttæ.

Hinc & in Furore Uterino *Camphora* est egregium Remedium, si accensa toties in *Potu* ordinario extinguatur, quoties necessitas expostulat pro *Liquore* imprægnando; quod ipsum ceu expertum commendat HORSTIUS, uti videre potestis in *Cent. 3. Epist.* BARTHOLINI *pag. 147.* Passionibus Hystericis omnoam eodem modo extincta in *Potu* vel *Aqua* propinata, maximè quoque confert; sicut & *Camphora* ʒj. in *Aqua appropriata*, in qua solvitur, valdè commendatur à RIVERIO *in Praxi*; quinimò Medicamentis aliis permiscetur. Sed hoc cum distinctione intelligendum est, quia non omnes ferunt *Camphoram*. In Paroxysmo Epileptico *Camphora* est egregia, & quidem in Paroxysmo miscetur cum *Laudano opiato*, & appropriato.

Non mirum esse debet, quod *Camphora* prosit in Furore Uterino, utpote Delirii specie, quia similiter in Mania est egregia. Propterea etiam HILLERUS ad Maniam externè præscribit ablutionem Temporum cum tali *Liquore*:

♃ *Spirit. Vini* ℥viij.
Camp. in eo dissol. ʒj.
Imponatur Nodulus ex *Opii* ℈ij.
Moschi gr. iv.

Hic *Liquor* Temporibus applicatur, & Naribus admovetur ad conciliandum Somnum.

Qui plura cupit *de vi Camphoræ in Mania*, videat scriptorem PENOT.

In Febribus Malignis cum Vigiliis, & Delirio, vel incipiente, vel confirmato, maximum levamen adfert, cum *Epithematis*, Fronti applicandis, ad aliquot grana permista. Certè mirabiles præstat effectus, si singulis horis *Epithema* renovetur. Ex *Aqua Spermatis Ranarum* nempe, *Aqua Solani*, *Aqua Sempervivi majoris*, etc. aliquot unciis, cum *Papavere albo*, fiat *Emulsio* tenuis, cui additur *Camphora*, pro *Epithemate Cephalico*; vel cum *Aquis dictis* miscetur *Succus Cancrorum fluviatilium*, et additur *Camphora* pro simili usu in Morbis Malignis. Certè miranda vidi à tali *Epithemate* in quodam desperatè decumbente. Non incommodè etiam adhibetur in aliis Febribus, item in Agrypnia compescenda et suavi Somno inducendo, utut olfactu arcere dicatur propter gravem et penetrantem Odorem. Dolores etiam Podagricos, et Affectus Articulorum mirè sanat *Camphora*, imprimis si dissoluta in *Spiritu Vini* applicetur, qui *Spiritus Vini camphoratus* applicatus Articulis Arthritide affectis mira præstat in tali casu. Unde etiam *Camphora* solet præscribi in *Unguentis Podagricis* et *Linimentis* contra Articulorum Dolores. In urenda Gangræna et *Camphora* est expertissimum Remedium, et ardentissimos Dolores mitigat. Præcordiis *Camphora* applicata, mira facit in Affectibus Ventriculi. Sic fuit quidam Æger, qui afflictus fuit desperata Cholera, in qua per quatuor dies, *noctu* & *interdiu*, *sursum* et *deorsum*, omnia ingesta Alimenta, et Medicamenta cum impetu rejecit; curatus tamen fuit Æger talis, (utut periculosissimus status ejus fuerit, quoniam per quatuor dies Malum duraverat) per *Spiritum Vini rectificatissimum*, ab *Herbis*

Spiritus Vini, *Oleumque Camphora* supernatabit, quod separa. *Materia*, in Cucurbita relictæ affunde denuò *Spiritum Vini* & destilla, separaque ut anteà, idque toties reiterando, donec nihil *Camphora* ulteriùs ascendere conspiciatur: sic habes *Oleum Camphora*, quantitate quidem paucum (octavam partem) viribus verò efficacissimum.

N. Spiritus Vini rectificari poterit ad usus alios.

Ex communicatione Johan. Casp. Sparre Pharmac. hujus Reip. primatii.

Aliter.

Solve *Campheram* in *Spirit. Vitrioli antiepileptico Hartmanni*, (vel & in *Spirit. Vin.*) & *Camphora* elevabitur in furma *Olei* ad superficiem. Hoc seorsim collige, atque cum *Terra sigillata* & pauco *Atero* forma Globulos. Destilla per Retortam, & prodibit *Spiritus*, seu *Oleum* valdè fugax. *Hartmannus in Pract.*

Aliter.

℞. *Camphor. el.* ℥ij. *Sal. com.* ʒij. *Sal. Tart.* ʒiij. terantur subtiliss. cum *Lacte* in formam Pultis. Hanc macera in Arena per dies 3. dein affunde *Vini Malvat.* ℥iij. destilla per Alembicum humilem Recipienti firmiter annexum, idque lento Igne, & prodibit *aquosa & oleosa Substantia*, quam utramque rectificare poteris.

Oleum Camphora Succineum.

Solvatur *Camphora* in *Spiritu Vitrioli* aut *Nitri* in *Oleum* supernatans, quod Cochleari vitreo separetur, & cum *Olei Succini rectif.* pari pondere aliquoties per Retortam distilletur, donec uniantur optimè, posteà super *Colchotar Vitrioli* sepiùs rectificetur, dum omnino purum evadat, & *Camphora* corporaliter non ampliùs appareat. Est *Diaphoreticum* caiminum In Maligna Febri, *Dosis* gutt. 6. vel 8. in *Liquore appropriato*. *Ex communicatione Greg. Horstii p. m. habuit S. Closs.*

2. Liquor.

℞. *Camphora* q. v. inde Urinali, ac impone desuper aliud Urinale inversum, juncturis benè clausis sublima ex Cinere, toties Urinalia illa invertendo, donec *Camphora* in Oleum abeat. *Keslerus* 4. c. 66.

N. Sunt,

Herbis Cordialibus destillatum, cujus ℥j. addita fuit *Camphora* ad ℈j. & talis *Spiritus aromaticus camphoratus* applicatus fuit cum Linteis multiplicatis regioni Ventriculi: quo facto Æger cum admiratione summa adstantium ne semel quidem evomuit. In Tertianis *vim febrifugam* habere dicitur *Camphora*, si ad ʒj. in *Nodulo* appendatur Præcordiis. Singulare hujus rei Experimentum habet D. SCHROECK *Medicus Augustanus*, qui aliquot Tertiana laborantes per ℈j. vel ʒß. *Camphora* in Linteo, scorbiculo Cordis appenso, curavit; ubi cessante Febri *Camphora* absumpta fuit, præmisso levi *Universali*: in Affectibus Melancholicis addi potest *Crocus*. In Coryza euporiston est D. TANCKII, cum *Oleo Amygdalarum dulcium* soluta, & Naribus illita; ubi etiam planè cessat Olfactus, miranda præstat: observatum tamen fuit, quòd Olfactui nocuerit; cujus rei Experientiam habet BARTHOLINUS *Cent. 3. Hist. 91.* In Odontalgia usurpatur, si dissolvatur in *Oleo Origani Cretici*, & hoc *Oleum* dissolutionis *Camphora* applicetur Denti dolenti. Quòd si *Camphora* externè *Emplastris* addenda est, optimè cum *Balsamo Peruviano* dissolvitur: Conferatur *M. A. N. C. Ann. 6. Append. pag.* 180.

1. Inter PRÆPARATA est *Oleum destillatum Camphora*, unum ex magnis *Postulatis Chymicis*, utut non facilè reperibilibus. Expetitur propterea, quoniam sic mirùm intenditur ejusmodi *vis penetrativa & alexipharmaca*; adeò, ut quidam dixerit, se passurum suspendium, si quis Peste correptus ex usu quinque vel sex guttarum *Olei Camphora* non liberetur. Hujus tot sunt Præparationes, quot sunt Capita Chymicorum: quæ sæpiùs sunt vanæ, si per Ignem examinentur.

Ante omnia inquirendum est; *an detur Oleum Camphora verum?* Multi ex hac ratione negant, quòd *Camphora* radicaliter non possit solvi, sed in *Aqua* denuò regeneretur. Nota enim genuini *Camphora Olei* est, si sine cujusvis *Olei* additione ipsum ab *Aqua* non reducatur. Si autem *Oleum Camphora*, artificiosissimè etiam præparatum, uti & *Spiritus*, infunditur in *Aquam*, subitò se conspiciendam præbet *Camphora* in antiqua forma. Sic v. g. si in *Spiritu Vitrioli*, vel juxta WILLISIUM *de Ferm. c. 9.* in *Aqua Forti*, vel similibus *Spiritibus acidis corrosivis*, solvitur *Camphora*, saporem & odorem perdit; subitò autem ac ita dissolutæ instilletur *Aqua simplex*, denuò renascitur *Camphora*, & sub antiquo sapore & odore supernatabit: videatur BOYLE *de Orig. Form. & Qualit. pag.* 218. Hinc WILLISII Error facilè patet, dum putat, *Aquam Fortem* partes *Camphora* salinas excipere, sulphureis intactis, unde *Oleum* superficiei Solutionis innatet; quia & hoc affusa *Aqua simplici* in antiquam *Camphoram* regeneratur; quin Præparatio hæc potiùs erit nociva, quàm verum *Oleum*. Si verò *Spiritus Nitri* mistus sit cum *Spiritu Vini*, non ampliùs solvit *Camphoram*, sed hæc supernatat: sic *Spiritus Vini*, tam rectificatissimus, quàm cum *Spiritu Salis ammoniaci* acuatus, in momento solvit *Camphora* ultra subtriplum; videatur LUDOVICI *Pharm. pag.* 24. BOYLE *loco allegato pag.* 83. sed, quæ instillata *Aqua communi* regeneratur in corpus antiquum. Si cum *Bolo Armena* destillatur, *Oleum* prodit rutilans; quod tamen *Aqua* infusum, dat *Camphoram* antiquam. Nihilominùs mediante *Terra sigillata Silesiaca* fieri potest egregium *Oleum irreducibile*, Nempe

Terra sigill. Siles. part. ij.
Camph. part. j.

Hæc seorsim pulverisata misceantur probè diligenti & diuturna tritura; id quod imprimis necessarium est; hinc destilletur per Retortam, & prodit *Oleum* paucum, cum quo ulteriùs procedatur, uti AUTHOR *modo secundo* docet.

Inest enim in *Terra sigillata Spiritus* dissolvens *Camphoram*. *Oleum* supernatat *Aqua*, gustatu primùm lene, ut vix odoretenùs percipiatur, sed si penitùs sentiatur, acrem & vehementem in Lingua impressionem relinquit. Dubitavit tamen aliquis, an verum sit tale institutum? ita tamen optimè succedere negotium dixit. Accipiatur *Lac*, & cum eo optimè misceatur *Camphora*, & diuturna tritura subigatur, hinc cum *Terra bolari* ordinaria misceatur, & hinc per Alembicum in Balneo sicco destilletur: addit, in M. B. caloris gradum nimis esse moderatum, in alio verò Vase periculum esse, ne *Lac* empyreuma contrahat. Id quod prodiit de novo cum *Lacte* & *Bolo* misceri, ac destillari: idque tertia vice repetendo: tum rei destillatæ affundi *Aquam*, probè concutiendo: sic enim tandem in quiete supernatare *Oleum Camphora*, ab *Aqua* separandum.

Genuinum etiam paratur *Oleum* hoc modo. *Camphora* si destilletur per Retortam, per vices successivè tantillum *Camphora* Retortæ imponendo, ope Ignis tota in *Oleum irreductibile* mutabitur.

Egregium pariter est, si *Camphora* cum *Oleo Terebinthina*, vel *Baccarum Juniperi* solvatur & destilletur, & dat *Oleum* mirandæ efficaciæ in Nephriticis Affectibus: sed non est genuinum. Si *pro Peste Oleum Camphora* parandum,

♃. *Olei destill. Succini* vel *Rorismar.* p. iij.
Camph. p. j.

Digerendo in loco tepido per 3. dies naturales: deinde ex Retorta vitrea benè lutata per Arenam destillentur, & sic prodit *Oleum Camphora compositum Antipestilentiale*. Hæc destillatio repetatur cohobando secunda vice. Non tamen *Oleum* hoc genuinum est, sed tantùm per accidens propter adjunctum *Oleum*, & revivìscit.

Dosis sunt gutt. vj. ad viij.

Ita *Medicus Veronensis* HENISIUS habuit *Oleum Pestilentiale* aurei coloris, compositum ex *Oleo destillato Camphora*, *Succi*, & *Citri*: quòd in curanda Peste felici cum successu exhibetur. Tanta cum hoc *Oleo* HENISIUS præstitit in Peste Veronensi, ut ipsi *Columna triumphalis* fuerit erecta. Unde Norimbergensis quidam Medicus asserit, se ea die, qua Peste quis corripitur, aliquot guttulis *Olei Camphora* eundem certò curaturum esse; quod si ille, qui mane assumpserit aliquot *Olei Camphora* guttas, illo die à Peste corriperetur, se velle pœnam Patibuli in se recipere, si non Peste infectum curaret per *Oleum Camphora*. Videatur HARTMANNUS *in Praxi Chymiatrica*, & MOEBIUS *in Anat. Camph. pag.* 53. In Suffocatione Uterina valdè commendatur, Medicamentis aliis permistum. In Mania *Oleum Camphora* cum *Moscho* singulare Experimentum fuit PRÆVOTII, *Medici Practici Patavini*, & à PARACELSO *de Philosophia Vitali Tract. 2. cap. 4.* in Mania tanquam præsentaneum Remedium commendatur hocce:

♃. *Olei Camph.* ʒj.
Musci vel Moschi ʒß. vel ʒj.

Misceatur & administretur qualibet vice ʒß. Mirabiliter enim coagulare dicitur materiam Maniæ, ceu Aqua in glaciem coagulatur, & extinguere calorem Corporis ac ebullitionem.

Olei

N. Sunt, qui in *Aqua Forti Camphoram* dissolutam pro *Oleo* vendunt, cujus equidem usu interoum nemini suadeo. Extrinsecùs autem adhiberi solet in Dolore Dentium. Hoc *Oleum* tandem rursus in *Camphoram* coalescet. *Med. destill.*

Nonnulli in Peste hoc depraedicant.

℞. *Camphor.* el. ʒiſs. *Sal. Absynth.* ℥iij. M. diligenter & macera per diem unum ac alterum Vase clauso. Hinc destilla per Retortam, iterum *Sal. Absynth.* ℥j. admisce, *Oleum* rursum affunde per dies 3. digere atque hinc denuò per Retortam destilla.

Alii

℞. *Camph.* p. 1. *Spir. Terebinth.* p. ij. destillantque bis cohobando.

3. *Essentia Camphora alexiteria.*

℞. *Camphora* q. s. solve, eum *Amygdalis dulcibus* scilicet digerendo, *Colaturam* cum *Spiritu Vini* aliquamdiu circulatam destilla denuò, ut abstrahatur *Spiritus Vini*: residuo udde *Tincturam Croci* ad aureum colorem usque inducendum.

Vires. Mirabilis est ad præcavendam & curandam Pestem, item in Suffocatione Matricis, & Febribus.

Dosis gut. 1. ac altera. *Tentzelius.*

N. 1. *Spiritus* ille abstractus haud minori cum successu in usum accersiri poterit.

N. 2. *Quercetanus* elicit ex *Camphora Essentiam* cum *Aqua Vita tartarisata*. *Pharm. rest. cap.* 26.

4. *Trochisci de Camphora* A.

CCCLXXIX.

Olei Camphora cum *Bolo* per Retortam destillatæ guttas 2. Furorem maniacum aliquot horarum spatio sistere dicit PRÆVOTIUS.

Imprimis *Oleum Camphora* desiderari solet propter *vim cosmeticam*; nam *Camphora* est egregium *Cosmeticum*. Cùm enim notum sit, quòd Affectus Cutanei, & Maculæ Faciei, imprimis oriantur ex subtili Acido, ex depravatione Alimenti in Coctione tertia, vel propter læsam Transpirationem, non mirum si absumpto Acido tales Maculæ dispareant.

Aliàs pro *Oleo Camphora externo* optimum est, si assumatur *Oleum Amygdalinum*, in quo solvatur *Camphora*; radicaliter autem non potest solvi, sed in *Aqua* denuò prodit: nihilominùs commodè usurpatur in Odontalgis, si applicetur Denti dolenti; vel indatur Denti carioso, & excavato.

Alii pro usu externo, *Oleum Camphora compositum* parant, præsertim in Doloribus Articulorum à frigiditate:

♃. *Sapon. Venet.*
Camph. ana part. æqu.

Miscent probè, & ex Retorta vitrea, Igne suprà & infrà adhibito pellunt; quod prodit, sponte solvitur in *Oleum*, valdè utile in Doloribus Brachiorum, & Passione Colica, si Umbilico inungatur.

2. *Liquor Camphora* (habet quidem AUTHOR alios modos) fit, si in *Albumen Ovi* ad duritiem cocti indatur *Camphora*, & in loco frigido ita dissolvatur in *Liquorem*; qui *Liquor Camphora* est egregius. Quidam per Alembicum prodire affirmant, nec ampliùs reduci posse.

Quidam in secretis habuit *Liquorem Camphora Antipestilentialem* ex

Camphora ℥j.
Album. Ovor. ℥vj.

quæ duo destillavit per Retortam, & *Liquorem*, qui prodit, cum *Spiritu Vini* cohobavit, pro eleganti *Remedio Antipestifero.*

Spiritus Vini camphoratus, vel *Spiritus Vini recti ficatissimi* ℥j. cui additur *Camph.* ℈j. singula e Remedium est in quibuscumque Inflammationibus, & vi *anodyna* omnes Dolores sopit: hinc in Podagra, & Articulis Arthritide affectis, maximè prodest pro sistendo Dolore, & pro dissipando Tumore, quoniam Acidum absorbet, quòd in Articulis gubernans Dolores inducit arthriticos. Item in arcenda Gangræna, & Putredine incipiente & confirmata, non secus Sphacelo, Ulceribus, & Vulneribus putridis, fœtidis, aut ad Putredinem inclinantibus, frequentiùs applicatus, egregium est Remedium, imprimis si *Aloe & Myrrha* fuerint addita. Cum *Aqua appropriata* est expertus in Gutta rosacea, & in Varis, Furunculis sive Pustulis. Præterea quoque convenit in Cholera, Colica, in Contracturis ex Colica seu Paresi ut vocant, similibusque partium externarum & internarum Affectibus; in Cholera imprimis desperata, ceu ultimum Remedium applicatur calidè cum Linteo multiplicato. Potest *Camphora* etiam solvi in *Spiritu Theriacali*, & sic fit *Spiritus Theriacalis camphoratus*, qui est tertium Ingrediens *Mistura Bezoardica*, seu *Mistura Simplicis*, in qua *Camphora* est Basis, & usurpatur in Morbis Malignis arcendis. (Y)

CCCLXXIX.

(Y) *Satis superque de* Camphoræ *natura & viribus Authores nostri. Hic tamen non abs re fore existimavi ea addere, quæ* Mattheus Sladus *ad Cl.* Paulum Boccone, *ex fide digni Viri relatione, de* Camphora *scribit.* Duplicem *facit* Camphoram, *è* Japonia *unam, alteram ex* Borneo. Prima *elicitur ex Arboris Juglandem repræsentantis Radice, quæ in frustula concisa, sartaginibus, modica affusa aqua, imponitur, hinc lento igne supposita, illam evaporare faciunt in superposita capitella ex viminibus contenta: quod his adhæret,* Camphora *est, quæ ubique in Pharmacopoliis prostat.* Altera Camphoræ *species in Borneo Insula ab Arbore minori, nodoso trunco, & sambucina medulla farcta, atque* Liono *incolis dicta, profertur. Quum Arbor hæc ??, hoc est* Camphora *turget, noscunt sub ortum Solis, admota aure; strepitum enim non obscurum in trunco percipiunt: tunc Arborem amputatam in partes findunt, ad Solem exiccant, siccatas in particulas comminuunt, &* Camphoræ *frusta eximunt, cribroque à sordibus purgant: si majuscula frustula offenderint, iis Oculos leniter confricare solent. Hæc* Camphoræ *species priori multò pretiosior, clarior, & perspicua magis est, nec ut alia sponte evanescit, & consumitur.*

Accuratissimum de Camphora Dñi Lemery Commentariolum *habemus in* Actis Regiæ Scientiarum Academiæ Anno 1705. *Nos contenti erimus ea hic transcribere, quæ in eodem in elegantissimam (ut suum est incomparabile ingenium) Synopsim redegit Cl.* Fontenelle *in* Historia *ejusdem* Anni. Campora (*vel* Caphura *à* Capur *&* Caphur *vocibus Arabibus) Resina est extillans ex trunco, & crassioribus ramis Arboris* Nuci *juglandi similis, quæ in Insula Bornea, & Chinensium Imperio reperitur. Coagmentatur ad Arboris basim forma exiguorum Granorum, friabilium, levium, alborum, transparentium, odore forti & penetrante, gustu acri ad amaritiem tendente, atque os encalefaciente præditorum. Massa ex his Granis coalescens, si digitis prematur, facilè dissolvitur: atque ea est quæ summa diligentia collecta* Camphora rudis *appellatur. Hunc repurgant, perficiuntque Batavi, sublimatione lento igne facta, qua purior pars elevata, atque à fæculentiis in fundo remanentibus secreta, leni calore solvitur, & in orbiculares formas redigitur.* Camphora *summè est accensibilis, inque Aqua ipsa ardet: quarè inter* Græcorum Ignium (*quorum summus apud Antiquos usus*) *componentia primas obtinebat. Diu integra servari nequit; partibus enim tenuioribus evolantibus, sensim ejus moles imminuitur: hinc Mercatores* Lini Seminibus *involvunt, ut horum visciditate illius volatilitas refrænetur: malè igitur sibi consulunt, qui* Piperis grana *commiscent.*

Camphoræ *principia componentia (quæ Oleum & Sal volatile esse videntur) adeò arctè scipsa complectuntur, ut quacunque adhibita Chymica industria, impossibile fuerit* Domino Lemery *illa, absque extraneæ materiæ additione, sejungere: ita ut illius naturam solis* Dissolutionibus *&* Sublimationibus *quomodocumque rimari fuerit contentus.*

Primùm id notat, Camphoram Liquoribus aquosis & phlegmaticis *non dissolvi, sed tantùm* sulfureis: *quod cum omnibus sulfureis Mixtis commune habet.*

Si incendatur Camphora Spiritu Vini soluta, *flamma exurgit cœrulea, à Spiritu scilicet Vini, qui primus conflagrat: hoc autem sensim ex conflagratione in auras abeunte,* Camphora *in massam cogitur: nec Spiritu jam consumpto, flamma extinguitur, sed adhuc perseverat, albida tamen, utpote quæ ex solius Camphoræ incensione alatur. Si tamen eadem* Camphora Spiritu Vini soluta *in Aquam infundatur,* Camphora *in candissimi Butyri speciem reviviscit: Aqua enim Vini Spiritum, quo dissolutæ Camphoræ particulæ continebantur, enervat.*

Nemini obscurum est, Vini Spiritum *&* Spiritum volatilem Salis ammoniaci *simul commistos, in* Coagulum *satis firmum abire.* Dñs Lemery in Solutionem Camphoræ ope Spiritus Vini *factam, infundit* Spiritum Salis ammoniaci Sale Tartari paratum; *illicò albissimum inde Coagulum resultabat: ut si eadem* Camphoræ Solutio in Spiritum

CCCLXXIX. C A N C A M U M.

Κάγκαμον, Dioscoridi est Arabicæ Arboris Lacryma, Myrrhæ quodammodò similis, virosi gustus: ad Suffimenta usurpatur.

Quoad *Vires*, eadem *Splenetica*, *Emmenagoga*, & *Ophtalmica* habetur.

N. De hoc *Dioscoridis Cancamo* diversæ hoc tempore sunt opiniones. *Laccam* dicunt alii, alii *Resinam Animè* faciunt, alii *Benevinum*, nonnolli prorsus incognitum putant. Videantur *Matth. Garz. Clusius in Garz. Amatus in D.* & sim.

CCCLXXX. C A R A N N A.

CAragna, Caranna: est Resina duriuscula, tenax, sine multa agglutinatione, Tacamahacæ similis, nisi quòd sit paulò odoratior, splendidior, liquidior & densior. Affertur ea Carthagine Indiæ Occidentalis, seu Novæ Hispaniæ Provincia, ubi ex vulnerata Arbore elicitur, atque illinc Foliis latis ac nervosis instar arundinaceorum Foliorum involuta ad nos pervenit.

Vires. Calfacit & siccat 3. viribusque pollet iisdem, quibus *Tacamahaca*, qua tamen operando citior & efficacior est, præcipuè in Tumoribus, omnisque generis Doloribus, maximè Juncturarum. Tumores inveteratos dissolvit, Defluxiones frigidas aut mixtas sistit, Nervorum ac Cerebri dolores sedat, Vulnera recentia, præsertim Nervorum & Juncturarum sola sanat, Defluxiones in Oculos & alias partes reprimit (ponè Aures vel Temporibus imposita.) *Monardes.*

Solvitur in *Oleo*.

Præparatur inde *Emplastrum Antipodagricum* insigne.

℞. *Caranna* ℥j. *Cera flav.* ℥ß. cum *Ol. Verbasc.* F. Emplastrum.

CCCLXXXI. C O L O P H O N I A.

COlophonia Officinarum, *C. B.* Pix Græca *Matth. Cord.* est substantia naturæ oleaginosæ, flavescens, arida ac friabilia, residua ex Resinis abietina, strobilinaque, coctione dum purgantur, inspissatis ac frigore induratis.

Eligenda est pellucida, odorata, quæ Thuris fumum acetosa æmulatur. *N. s.*

CCCLXXIX. CANCAMUM. *Cancamum* est *Lacryma* cujusdam Arboris exoticæ, cujus tamen natales non sunt cogniti; nec propterea ejus vires Modernis sunt in magna æstimatione: & raro, imò fere nunquam, præscribitur, nisi in usu externo. (*Z*)

CCCLXXX. CARANNA. *Caranna* est *Resina* tenax, nigricans, instar Picis ductilis, juxta Carthagenam apud novam Hispaniam enata, ubi transudat ex Cortice *Arboris* bacciferæ, *Tlahueliloca Quauitel* dictæ, vulnerato. *Tacamahaca* in natura & viribus similia est; quarè in genere ea, quæ dicentur de *Tacahamaca* imposterùm, dici quoque possunt de *Caranna*: hæc tamen nobilior, volatilior & penetrantior est, naturæ magis *balsamica*.

Pro *usu externo vi anodyna* non tantùm Indis pro sopiendis Doloribus partium externarum ab Acido oriundis in usu est, sed & apud nos in Cardialgia, & Dolore, aliisque Affectibus Stomachi, sæpè exhibetur in forma *Emplastri*, regioni Stomachi impositi; si scilicet in Mortarium calidum immitatur & cum sufficienti quantitate *Balsami Peruviani* agitetur calido Pistillo; sic enim fit flutile & flexile; id quod habet LINDANUS *in Collegio super Hartmanaum Cap. de Catarrhis*. *Emplastro* hoc in Febribus Continuis & Malignis, ùt Intermittentibus, ubi de Anxietate Præcordiorum conqueruntur Ægri, nil melius est: sic & in Vomitu compescendo idem cum *Oleo Nucis Moschata* & *Macis* destillato convenit; non secus ac in Doloribus Artuum, qui Catarrhia vulgò, (quidam Flatibus in interstitia Musculorum,) adscribuntur: in illo nempe Symptomate quando in, vel post Sudorem Artus Frigori exponuntur & Defluxio inde oritur, *Emplastrum* hoc convenit. Quin & contra Dolores Articulorum & Podagricos, Nervorum Vulnera, atque Contusiones omnis generis, valet malaxatum cum *Oleo Succini*. Porrò in *Emplastris Cephalicis*, & in *Emplastris pro Bregmate* usitatis, adhibetur. Nec ignotum est, contra Odontalgiam frequenter à Modernis adhiberi præservativè in forma *Emplastri* magnitudine Thaleri Temporibus applicatum; quo in casu quidam Mastichea usum longè præferunt. In Ophthalmia dicto modo applicatum est egregium Remedium pro adstringendis Defluxionibus Oculorum & compescenda Lympha, in Ophthalmia, & Odontalgia sæpiùs excedente.

Egregium *Emplastrum de Caranna* habet AUTHOR *sub fine hujus Capitis*, quod in Doloribus Articulorum valdè commendatur.

PETRUS JOANNES FABER *in Myrothec. Spagyr. lib. 2. capit. 41.* habet *Quintam Essentiam Gummatis Caranna*, quam prædicat ceu specificam in Podagra & Colica. (*A*)

CCCLXXXI. COLOPHONIA. *Colophonia* est *duplex*: *Una* est remanentia, seu residuum istud Crassamentum, quod in depuratione & destillatione *Resinarum abietinarum* remanet: *Altera* est istud residuum, quod post destillationem *Terebinthina* remanet.

Prior

Spiritum Salis ammoniaci *infunderetur*, *sed* Calce *paratum*; *inde nonnisi leve Præcipitatum, mox dissolvendum, residebat. Præterea quamvis* Oleum Tartari *inter Alcalia connumeretur, non secus ac Spiritus Salis ammoniaci; illud tamen in Camphoræ solutione Spiritu Vini facta nullum parit effectum.*

Oleum æthereum Terebinthinæ & Oleum commune, *eo quòd Liquores sint sulfurei, quemadmodùm est Vini Spiritus*, Camphoram *dissolvunt: utrumque autem nonnisi quartam solvit proprii ponderis partem. Si Solutiones hæ destillentur, ex successiva substantiarum elevatione, Mistorum eorundem pondus deprehenditur. Hinc Dñus* Lemery *agnovit Camphoram Spiritu Vini graviorem esse, cum Oleo Terebinthinæ æquilibrium facere, ac Oleo communi esse leviorem.*

Sic se habet Camphoræ *solutio* in Liquoribus Sulfureis. *Eo tamen* Alcalicis, *ut sunt* Oleum Tartari & Spiritus Salis ammoniaci, *haud omninò dissolvitur: quemadmodùm nec dissolvitur in quibusdam* Acidis Liquoribus, *nempe in* Spiritu Vitrioli, Spiritu Aluminis, Aceto destillato. *Solvitur tamen in quadruplo* Olei Vitrioli nigri, *eo quòd contineatur in eo aliquid Sulfuris. Præterea* Camphora *ad dimidium solvitur in triplo* Spiritus Salis optimi: *integram verò patitur solutionem in duplo* Spiritus Nitri: *imò notat* Lemery, Camphoram *unicam esse usque adhuc notam Resinam, quæ* Spiritu Nitri *dissolvatur.*

Hæc Camphoræ in Spiritu Nitri solutio *est, quod vulgò* Olei Camphoræ *nomine venit, quodque viribus medicinalibus, cuique notis pollet: præcipuè ad Ossium cariem, Ulcera sordida, & Gangrænam suppar non habet remedium. Internum illius usum formidant cautiores Medici, corrosivam nempe ejus acritatem veriti: at Cl.* Lemery Oleum *hoc* Camphoræ *ad guttas aliquot exhibere ausus est in Obstructionibus & Hystericis Affectionibus, non sine ægrotantium levamine: illud tamen nonnisi* Olei Succini *commistum semper adhibuit.*

Quum ergò Oleum Camphoræ *non sit, nisi* Camphora Nitri Spiritu dissoluta, *hinc evidens est, quòd si illi* Oleum Tartari *vel* Spiritus Salis ammoniaci *affundatur, Coagulationes exurgent, ac* Camphora *veluti reviviscet: vel quia acidæ Nitri particulæ, à quibus solutio facta erat, illam derelinquunt, ut cum Alcali horum Liquorum conjungantur; vel quia Nitri spicula à particulis horum Alcalium confracta, ad* Camphoræ *particulas ampliùs sustentandas inepta evadunt.*

(Z) Cancamum *ex* Lemery & Pomet *rarissimum Gummi est, imò potiùs ex variis Gummatibus & Resinis Concretum: in illo enim quatuor agnoscunt substantias. Prima Succino similis, igne liquescit, ac odore pollet Laccæ: secunda nigra, item ad ignem liquescens, suaviori tamen odore: tertia corneæ naturæ, inodora: quarta demum alba, quam pro vero* Gummi Anime *habent. Ajunt hæc Gummata extillare ex Arbore Myrtifolia, quæ in Africa, Brasilia, atque Insula S. Christophori nascitur.*

(A) Caranna *Gummi est resinosum, grisei (Galbanei ait* J. Bauhinus*) coloris, friabile sed lentescens, odoris suavis & aromatici: ad nos Arundinaceis foliis involutum asportatur ex Nova Hispania: ibi ex Arbore Palmæ simili (cujus iconem exhibet* Pomet*) extillat. Americani* Balsamum ex Caranna *conficiunt, ad Ulcera & Hæmorrhoides, cujus descriptionem vide apud laudatum Authorem.*

N. 1. Dicitur *Colophonia*, quòd ex *Colophone* olim advehebatur.

N. 2. Friabilem illam flavamque substantiam in Resinarum singularum destillatione residuam, alii *Resinam frictam* appellant; alii eidem *Colophonia* nomen imponunt.

Vires. Siquidem Colophonia portio est Resinarum, Resinarum quoque vires retinet, sed minùs penetrabiles: calfacit itaque & siccat, emollit, glutinat, ususque ejus, quia pinguibus solvitur, commodissimus est in *Emplastris*.

CCCLXXXII. RESINA COPAL.

PAncopal, Copal. Resina est duriuscula, admodùm candida, vel ex albo flavescens, pellucida, benè odorata, in massam redacta. Asportatur ex India Occidentali, sive nova Hispania, ubi ex vulnerata Arbore guttatim stillat. *Monard. Clus. in Monard. Fragos. Caesalp.*

Vires. Calfacit 2. humectat 1. emollit, resolvit. Usus præcipui in Affectibus Cephalicis.

PRÆPARATA.

Oleum tenuius & crassius. Eodem modo elici potest utrumque, quo ex Resina Animè.

N. Cœpit ab annis aliquot ex eadem India Occidentali *Liquor* quidam adferri *Olei de Copalyra* appellatione, quod an ex Resina jam descripta sit, in dubio relinquit *Clusius in Monard.* commendari id ait ad Vulnera recentia curanda: nostratibus ignotum est.

CCCLXXXIII. ELEMI.

GUmmi Elemi, Elemii, Elenii, Resina est, sive Lacryma pellucida albicans, cum flavis particulis intermixta, in Massam redacta, suavem accensa halans suffitum. Asportatur ex Æthiopia, ubi stillat ex Arbore, quam *Oleam* nonnulli volunt (quod negat *Matthiolus*) alii *Cedrum*.

N. Dioscoridi flavum est, ac *Scammonio* utcunque simile, mordaxque, nostras non item: quarè an verum habeamus, dubium est. Damnatur *Ammoniaco* vel *Gummi Arabico* simile, colore nigricans.

Vires. Calfacit temperatè, emollit, digerit, resolvit, maturat, Dolorem sedat, Capitis, ac Nervorum Affectibus, eorundemque Vulneribus, ac imprimis Calvariæ vulneratæ specificè confert, Contusionibus Articulorum prodest, Menses ac Urinam ciet.

Solvitur in *Oleaginosis*, ut reliquæ *Resinæ*.

PRÆPARATA.

1 *Oleum stillatitium Elemi*. Fit ex Retorta per Arenam vel Vesicam, ut Oleum Animè. *Vide suprà*.

Vires. Specificum præ aliis (ut & ipsa Resina) censetur in Affectibus Nephriticis, Paralysi, Contractura.

CCCLXXXIV. FULIGO.

FUligo est pars rerum combustibilium levior, à partibus crassioribus sub specie Fumi elevata, inque substantiam crassam nigricantem vi frigoris compacta. Germ. *Ross*. Gall. *De la Suye*.

Dele-

Prior autem ntut ratione Resinarum variet, nullum alium usum habet nisi quòd *Emplastra & Cerata* ingrediatur, quibus debitam consistentiam largitur. *Posterior* non tantùm ingreditur *Emplastra* in Vulneribus usitata, sed & commendari solet in pellendo Calculo, si pulverisata assumatur. (*B*)

CCCLXXXII. COPAL. RESINA. *Resina Copal* admodùm candida, sed rarissimi usus est. Commendatur ad Affectus Capitis, & Nervorum. Imprimis tamen usurpatur elicitum ex ea *Oleum destillatum* per Retortam in arena, uti potest fieri ex aliis Resinis omnibus. (*C*)

CCCLXXXIII. ELEMI. *Elemi* est reverà *Resina balsamica*, elegans, alba, & pellucida, quæ transudat ex *Olea Æthiopica* Arbore *Olea* ferè simili.

Internè nullum hactenus habet usum. *Externè vi balsamica* mirè succurrit Vulneribus quibuscunque, imprimis in Affectibus & Vulneribus Capitis, ac Nervorum, aliarumque Partium nervosarum ac Tendinum, in quibus mistum cum *Emplastro de Betonica* excellentissimum est Remedium, omnibus *Balsamis Vulnerariis* præferendum; in specie in Vulneribus punctim inflictis præ aliis omnibus commendatur, uti videre potestis in MINDERERI *Med. Militari pag.* 343. *&* 346. quod de Contusione Partium nervosarum similibusque pariter notandum venit: hoc *Elemi* cum *Terebinthina* mistum in formam *Emplastri* Cranii Vulnere optimè consolidat. In Vulneribus Articulorum primatum habet, ita ut in his *Linimenta & Emplastra*, ex basi hujus *Gummatis facta*, sint egregia, ARCÆUS habet *Linimentum* prima fronte simplex, usu tamen valdè excellens in Vulneribus quibuscunque, imprimis Capitis & Partium nervosarum, quod est hoc:

℞. *Gum. Elemi*,
Terebinth. clar. an. ℥iß.
Pingu. Castrati ℥ij.
Porcin. antiqu. ℥j.

Liquescant ad ignem & fiat *Linimentum*, quod mox in principio Vulneri applicatum cuicumque, mira præstitit ARCÆO: videatur in SENNERTI *lib.* 5. *Prax. pag.* 399. *&* 405.

Vel

℞. *Gum. Elemi* ℥iij.
Terebinth. ℥iß.
Pingu. Porcin.
Human. an. ℥j.

Misce, fiat *Linimentum*, *ad Vulnera recentia* quamplurimis in frequenti usu.

Propter vim ejus *balsamicam* elicitur etiam exinde *Oleum* elegans odoriferum & penetrans, ex Retorta per Arenam, quod in Affectibus Paralyticis, Tremoribus & Contracturis partium, laudatum est Remedium. (*D*)

CCCLXXXIV. FULIGO. *Fuligo*, in specie *Camini splendens*, quæ præ cæteris est elegans, Germanicè *der Spiegel-ruff*, nihil aliud est, quàm *Lignorum Fumus elevatus & condensatus*. *Fumus* autem est *Flamma condensata*: *Flamma Fumus rarefactus*, seu particulæ *Lignorum* minutissimæ resolutæ; ita ut in *Lignis* incensis *Resina* sub forma *Flammæ* exhalans condensetur tandem in *Fuliginem*: & sicut *Ligna* per Retortam destillata dant *Spiritum acidum volatilem* & *Oleum Lignorum*, ita *Fumus* per *Lignorum* concremationem in forma *Fuliginis* adscendit, cujus Volatilitas dependet à Sale volatili penetrante, maximè temperato à Spiritu subtili & Oleo destillato: adeò ut *Fuligo* nihil aliud sit, quàm *Spiritus volatilis*, & *Oleum Lignorum* in forma sicca, quæ per Retortam destillando in forma humida prodeunt.

Sed quoniam de pinguedine Olei sub deflagratione Ignis multum destructum est; hinc sub Phlegmatis vehiculo & tegmine copiosum Sal volatile, aliàs in Oleo concentratum, sui factum juris, simul in forma propria evolat; sicut substantia Olei reliqua, quod sub exhalationis celerito-

to

(B) Colophonia, *quam vulgò* Græcam Picem *appellamus*, *duplex quidem est*, *ut ajunt* Schrœderus *&* Ettmullerus; *attamen utraque ex* Terebinthina *elicitur*. Prima, *quæ potior*, *est ipsa* Terebinthina *ex Aqua cocta usque quò in materiam solidam*, *albam friabilemque evadat*. Altera *est* Caputmortuum *in Retorta remanens post* Olei Terebinthinæ *destillationem*: *est autem nigra*, *sicca*, *friabilis*, *lucida*. *Prima etiam interne*, *sub* Pilularum *forma*, *ad Gonorrhœam & Calculum adhibetur*; *secunda in* Emplastris *atque* Unguentis *locum habet*.

(C) Pomet, *atque ex eo* Lemery, *duplex ajunt esse* Gummi Copal. Unum, *quod* Copal Orientale *vocant*, *Resina est dura*, *pellucida*, *aurea flavedine conspicua*, *quæ ex India*, *atque etiam ex Nova Hispania adfertur*: *incisione extillat ex Arbore mediocris altitudinis*, *cujus Folia longa*, *lata*, *& acuta*, *Fructus cucumerini*. Alterum *sponte fluit ex Arbore procera Insularum Antillarum*, *Populo nigræ non absimili*: *Gummi autem hoc à decurrente propè Arborum truncos Aqua pluvia abripitur*, *atque ad Fluminum ripas*, *ubi colligitur*, *adsportatur*. *Hoc ad secretiorem pretiosoremque* Vernicem, *quam* Sinensem *vocant*, *componendam adhibetur*.

(D) Gummi Elemi *dictum*, *est potiùs* Resina *ex albo viridescens*, *grati odoris*, *quæ in trilibres Massas redacta ad nos ex Æthiopia adsportatur*, *Indicæ Arundinis foliis involuta*, *quare* Gummi Elemi arundinacea *à quibusdam appellatur*. *Exstillat ex vulnerata Arbore*, *quæ vel vera sylvestris Olea est*, *vel ad illam quamproximè accedit*. *Sal continet essentiale*, *sed multa Olei copia*, *parva Phlegmatis*, *& Terræ*, *involutum*.

Delectus. Fuligo eligatur splendens instar Succini nigri, quæque Fumarii parietibus proximè adhæreat (quò Fornaci proprior, eò melior); imo neo abs re foret, delectum quoque instituere ratione Materiæ combustæ, quæ quantò medicæ intentioni convenientior, tantò quoque Fuligo præstantior censenda est.

Vires. Acris est, extergit; ratique usus per se, nec adhiberi eam memini; nisi quod intelligam, in Suffocatione Matricis a Mulierculis plebeiis cum successu esse propinatam. Quin & cum aliis mixta Carpis imponitur ad arcendam Febrim. (Cum Albumine Ovi, Sale & Aceto ad Hæmorrhagiam Uteri).

P R Æ P A R A T A.

1. *Spiritus*. 2. *Oleum*, & 3. *Sal*.

℞. *Fulig. ol.* q. v. imple ad collum usque Retortam vitream lutatam, & destilla. Ignis aperti gradibus successivè adhibitis, in Receptaculum capacissimum ut prodeant cum Phlegmate *Spiritus* albicantes, ac *Oleum* flavum, ultimoque rubeum. *Spiritum* cum *Oleo* aliquamdiu digere, postea affunde medietatem *Spir. Vin.* & destilla sæpius: prodit cum *Spiritu Vini Spiritus Fuliginis*, & simul *Oleum rectificatissimum*. *Caput mortuum* incinera & extrahe *Sal* more solito cum *Aceto*.

Vires.

te deflagrationem subterfugit, etiam Sal volatile unà evaporans secum concentrat. *Spiritus* verò iste *acidus Lignorum* compositus est ex Acido volatili, & etiam ex Sale volatili spirituoso: quæ duo possunt ab invicem separari per *Corallia* vel *Lapides Cancrorum*, de quo suo loco: unde *destillata Fuligo* dat primo *Phlegma* acidulum, simile Spiritui Lignorum; hinc *Spiritum* urinosum, cum quo simul habetur *Sal volatile* urinosissimum copiosum, simile Salibus volatilibus & Spiritibus urinosis, quæ ex Animalibus eliciuntur: tandem succedit *Oleum* flavum & rubicundum empyreumaticum, & admodùm penetrans, simillimum ei, quod alias ex Lignis destillandò elicitur, & super *Cornu Cervi ustum* rectificandum, & ab empyreumate liberandum est; & remanet post destillationem *Caput mortuum*, quod porrò per elixiviationem *Sal fixum* largitur: *quæ tamen in Fuligine primitùs non existunt, sed ab Igne proveniunt*. Conferatur, quoad hanc *Fuliginis anatomen*, HOFFMANNUS *in Clave pag.* 582. item BECKIUS *Meditat. & Experiment. p.* 109. & 110. sicuti curiosam & singularem *Fuliginis anatomen* docet VIGENARIUS *Tr. de Sale & Igne pag.* 43. & 46. videatur *Theatr. Chym.* in quo hic quoque Author reperibilis.

Fuligo igitur, cùm mero Sale volatili & Oleo gaudeat, eoque præstantissimo, reverà erit Sal volatile oleosum, & penetrantissimum, cujus intuitu in substantia *vim habet concentrandi omne Acidum*; unde *Pulvis Fuliginis* cum *Aceto* sumptus Sudorem movet potentissimè, & in Casu ab alto pro resolvendo Sanguine grumoso confert; hinc & in curanda Pleuritide a ʒß. ad ʒj. haustu *Vini*, vel *Aceto*, vel *Aqua Cardui benedicti* hausta, egregiè confert, per Sudorem sublevando, teste RIVERIO *in Pr. l.* 7. *cap.* 2. & *in Obs. Med. C.* 2. *Obs.* 89. D. HORSTII *Specificum Antipleuriticum* est hoc:

> ℞. *Fulig. benè trita* q. v.
> Lava sæpiùs cum *Aqua Florum Sambuci*; hinc exsicca & pulverisa.

Hujus Dosis est à ʒß. ad ʒj.

Eodem modo Colicam, necnon Passionem Hystericam curat; hæcque omnia ratione Salis volatilis, *corrigendo Acidum* Partibus nervosis infestum, & mediante Sudore Paroxysmos finiendo. Imo in Partu difficili quoque non contemnendum Remedium est, quando deficiunt Dolores, & Partus videtur in longum protrahi cum periculo Fœtus & Matris. *Vis antifebrilis* etiam in ea latet, tum si propinetur ante Paroxysmum Intermittentium, addito tamen priùs *Vomitorio*; cùm si cum *Theriaca* subigatur, item cum *Terebinthina* sub forma *Linimenti* applicetur. In nimio verò Febrium tam Intermittentium, quam Ardentium, Ardore eadem cum *Albumine Ovi* aut *Aceto* subacta, & plantis Pedum vel Carpis, & palmis Manuum applicata, excellit; similitatione *Aceti* pauco addito Fronti & Temporibus applicata Narium Hæmorrhagias compescit. In Ulceribus imprimis malignis & cacoëtheis, crebriùs adhibetur. De usu *Fuligini* in Buboonibus & Anthracibus pestilentialibus videre potestis SENNERTUM *Tr. de Febribus*, ubi *de Peste & Medicamentis externè Tumoribus pestilentialibus applicandis*.

Cæterùm videtur esse *differentia in Fuligine ratione Lignorum*, ex quibus colligitur; certum enim est, aliam esse naturam *Fuliginis* ex Abiete, aliam è Quercubus.

1. AUTHOR docet præparare *Spiritum* & *Oleum* per destillationem *ex Fuligine*: cui etiam postmodùm *Sal fixum*, quod in Cineribus & Capite mortuo remanet. *Spiritus Fuliginis* rectificatus urinosus est, seu volatilis & penetrans, unde potentissimum est *Sudoriferum* in Syncope, Lipothymia; Paroxysmis Epilepticis, Colica, Pleuritide, Febribus Malignis & Ardentibus; non minùsquam etiam in Lue Venerea: quæ ratio est in promptu. Notum enim est, quòd Lues Venerea soleat curari per *Decocta*, vel per *Essentiam*, vel per *Spiritum Lignorum*. Jam verò omnes virtutes habet *Fuligo ex Lignis*, unde etiam *Spiritus Fuliginis* proderit in illa. Imprimis etiam commendatur in promovendo Partu difficili. Adhibetur ad ʒj. Sunt, qui ex usu *Spiritus Signum* capiunt aut *Reconvalescentiæ* aut futuræ *Mortis* in Ægro: si scilicet post usum ejus in *Aceto simplici* largiùs subsequatur Sudor, Signum esse faustum sperandæ Sanitatis; sin secus, funestum Signum esse dicunt. *Externè* in Doloribus Podagricis illitus *Spiritus* commendatur; est enim penetrans & subtilis urinosus, impregnatus Sale volatili acri copioso: Unde habetur à quibusdam pro singulari *Menstruo* pro præparandis Medicamentis.

In *Laboratorio Cylonensi* exstat *Spiritus Fuliginis succinatus*.

Sal volatile Fuliginis ejusdem reverà naturæ videtur cum *Sale volatili Cornu Cervi*, vel aliorum Animalium, ut hoc asserit GLAUBERUS *P.* 2. *Furnorum pag.* 149. uti & BOYLE. Qui desiderant *Sal volatile* in majori copia exinde, aliquod *Alcali*, e. g. *Cineres Clavellatos*, &c. *Fuligini* addant, & subliment.

Usus, & *Effectus* hujus *Salis volatilis* reverà idem est cum *Sale volatili Animalium*, saltem quod singularem penetrantiam & potentissimam vim diaphoreticam præ aliis habere videatur; adeoque dubito, an *Sal volatile* hoc *Fuliginis*, ejusque *Spiritus*, aliquam habeat differentiam pro *Lignorum*, a quibus fit, diversitate.

Alias *Sal volatile Fuliginis oleosum* elegans quidam ita præparant.

> ℞. *Spiritus Fulig. optimè rectif.* ℥x.
> *Spiritus Vini* ℥xx.
> Miscent & destillant ex Cucurbita vitrea ad tertiæ partis remanentiam: quod prodiit, rectificetur ad dimidium, & prodibit *Sal volatile* in forma sicca purissima, superfluitante Liquore pellucido. Conservetur hæc simul in Vitro probè clauso.

Fit enim ex *Alcohol Vini*, quod est partim sulphureum, partim salinum, & *volatili Sale Fuliginis* conflata Massa; possuntque sublimari per Phialam totaliter in formam siccam. Si *Alcohol Vini* fuerit aliquoties cohobatum super *Aromata*, exhauriet illud omne *Oleum Aromatum*, & post illud cum *Sale volatili Fuliginis* transmutabit secum in purum & siccum *Sal volatile*.

2. Post *Spiritum* prodit simul *Oleum flavum* & etiam *rubineum*, seu *rubicundum*, & est nihil aliud, sicut omnia *Olea destillata Vegetabilium*, quàm Sal volatile concentratum ab Acido volatili pingui, quod acquirit consistentiam *Olei*. *Oleum* hoc, quoniam empyreumatis & acrimoniæ nimiæ ratione minùs commodè propinatur, rectificandum est vel per se à *Sale Tartari*, aut *Cornu Cervi usto*, vel cum *Aqua*, vel *Spiritu Vini*.

Quoad *usum* & effectum est penetrantissimum, cujus aliquot guttæ præ aliis *Oleis* congeneribus vehementissimum Sudorem movent, & in Suffocatione hysterica, pro pellendo Fœtu in Partu difficili, optimè usurpatur. Pro *Lignorum* tamen varietate, ex quibus *Fuligo* prodit, aliqualem in effectu habere posse differentiam, probabile videtur, cùm de crasi Concreti adhuc nonnihil participet. Quod alias de *Spiritus* & *Olei* summa *vi confortativa*, aut agonizantium resocillativa, multi jactitant, vereor, ne hyperbolem sapiant: *Externè* siccat Scabiem, sanat Lepram & Elephantiasin, non minùs commodè etiam permiscetur *Unguentis* & *Emplastris* pro Ulceribus cacoëtheis corrosivis & putridis Locis quoque podagricis illinitur cum effectu; est enim *resolutivum* & *anodynum*.

Aliàs GLAUBERUS *loco citato*, & DU-HAMEL *de Fossil. pag.* 371. curiosum habet modum parandi *Oleum Fuliginis per congelationem à Frigore*.

> ℞. *Fuligo pulverisata*.
> Coquatur in *Aqua* tamdiu, donec rubescat: hæc *Aqua* tempore hyberno summis Frigoribus nocturnis exponatur, ut congelescat, & ita in hujus Aquæ centro reperitur

Vires. *Spiritus* ac *Oleum* Confortativa sunt insignia, mirabiliter Agonizantes exhibita resuscitant.

Dosis *Spiritus* gr. vj. ad ℈ß.

Olei gr. 2. 3. in *Vino*, vel alio *Vehiculo* convenienti.

Vires Salis. Præstantissimum curativum est in Cancro exulcerato, si in Colla solutum cancrosis Ulceribus semel ac iterum inungatur, Venenositas instar vaporis visibiliter extrahitur. Tandem *Oleum* (crassius) leni aspergine sæpiùs illitum, Crustam instar cuticulæ superinducit, quæ sponte, spatio 5. vel 6. dierum decidens, Ulcus consolidatum esse indicat. *Hartmannus in Pract.*

CCCLXXXV. GALBANUM.

Γαλβάνη, χαλβάνη, Galbanum, (*Matthiol. Cord. Hist. Cæs.*) est Gummi (seu Succus) Ferulæ Syriacæ, quam *Metopium* vocant (quo nomine aliis Gummis idem venit), intensè flavum vel albidum, inflammabile, odore Opopanacem referens, colore Tacamahacam.

Optimum censetur cartilaginosum (alii granulatum volunt, sed rarissimè, ob mollescentem naturam, in Granis invenitur,) flavum, syncerum, pingue, non lignosum, quod in se retineat nonnihil ex suis Seminibus, & ipsis Ferulæ farmentis, gravis & ingrati odoris, nec nimis humidum, nec nimis aridum, cùm accenditur flammam nutriens.

Vires. Calfacit, siccat 2. completo, emollit, resolvit, extrahit.

Usus præcipuè *intrinsecus* in Mensibus ac Partu pellendis, in Tussi inveterata ac Asthmate. Adversatur Toxicis.

Extrinsecùs prodest in Partu ac Mensibus, Suffocatione Uteri, Vertigine, in Furunculis ac Lentiginibus: quin & Glandi impositum *Emplastri* vice Urinam provocare dicitur.

P R Æ P A R A T A.

1. *Galbanum depuratum.* Solve in Liquore, exprime ac inspissa.

N. 1. Solvitur ut alia Gummata ferulacea, in quolibet Liquore aqueo, Aceto, Succo, Vino.

N. 2. *Galenus* suspendit in Linteo super Vaporis Balneum, atque purum extillare facit.

N. 3. *Dioscorides* demittit in Aquam ferventem, impuritatesque supernatantes ejicit.

2. *Oleum stillatitium.* Fit l. A. per Retortam ex Arena, addito *Sabulo*, vel *Silicibus* contusis.

N. Sunt, qui *Galbanum* cum *Aceto* in formam Mellis miscent, atque destillant. At exit primò *Liquor*, dein *Oleum*, adeòque opus protrahitur citra necessitatem.

Vires. Maximarum est virium in Passione hysterica, intrinsecùs exhibitum, vel extrinsecùs Umbilico illitum. Maturat Bubones & Anthraces.

Oleum aliud Sam. Closs.

citur *Liquor* salino-oleosus elegans & penetrantissimus. Præfero tamen *destillatum*.

Ex *Fuligine* etiam & *Succino* elici potest *Oleum*, *Camphora odorem repræsentans*, multumque in recessu habens.

3. *Sal* denique *fixum*, quod in *Capite mortuo*, aut *Fuligine ad albedinem calcinata*, reperitur, mirè commendatur.

Resolvi potest, quod rectè monet AUTHOR, in cella per deliquium in *Oleum*, seu potiùs in *Liquorem*, qui in omnibus Ulceribus malignis inveteratis cacoetheis, & insanabilibus Fistulis, Lupis, & similibus Phagedænicis, & difficulter sanabilibus Ulceribus, miracula præstat, si inungantur tali *Liquore*, vel solo, vel aliis *Unguentis* mistio, cùm alcalina vi destruat Acidum. Sunt, qui in cancrinis Ulceribus laudant illud; ubi tamen metuo effervescentiam.

CLAUDERUS *de Balsamatione pag.* 192. mediante *Spiritu Salis ammoniaci* ex *Fuligine* extrahit *Essentiam*, quam vocat *Essentiam Alexipharmacam*.

Prostat etiam in Pharmacopoliis *Emplastrum* quoddam *ex Fuligine*, quod impositum Bubonibus & Anthracibus pestilentialibus valdè commendatur; propterea, quod attrahat Venenum foras, Tumorem emolliat, & sic ad felicem Suppurationem perducat.

Nec *usu alchymistico Fuligo* caret; beneficio cujus, speciatim, ejusdem *Salis*, solutio *Solis* habetur, ut videbitis in HOFFMANNI *Clave in Authorem pag.* 584. & CLAUDERO *loco allegato pag.* 201. (E)

CCCLXXXV. GALBANUM. *Galbanum*, quod nonnulli *Metopium* appellitant, est *Gummi resinosum* ex *Planta* quidam *ferulacea*, & tales *Ferula* dicuntur *Ferula Galbanifera*; ex eo, quòd ex earum *Cortice* transudet *Galbanum*. Crescit in Regione Asiæ Syria, ex qua etiam ad nos adfertur. Delectum & rationem eligendi optimam habet AUTHOR. Convenit cum reliquis *Gummatis ferulaceis*, qualia sunt *Gummi Ammoniacum*, *Sagapenum* & similia, de quibus *inferiùs*, *ubi de Sagapeno*.

In specie congeneres sunt illæ *Ferula Ammoniaco*, nisi quod hoc internè magis, illud verò externè usurpatur. Habet *Resinam* acerrimam, penetrantem, & acriorem quàm *Gummi Ammoniacum*: usu ferè externo tantùm; internò quidem etiam, sed rariùs, adhibetur.

Internè Galbanum in Affectibus Flatulentis & Hystericis, & quibusvis Morbis partium Convulsivis, *Laxativis* permiscetur; resolvit enim & evacuat Mucos viscidos. Confirmat hoc AUTHOR, quando *Galbanum* commendat ad promovendum Partum & Menses, sive solum, sive permisceatur cum *Myrrha* & *Gummi Ammoniaco* in formam *Pilularum*: hoc enim modo multum confert in pellendis Mensibus & Fœtu: quibus in casibus *Gummi Ammoniacum* etiam internè commodè applicari potest, cui quidem & *Asa fœtida*, aliisque, LUDOVICI longè præfert.

Externè in genere mitè incidit & emollit *Viscida*, & etiam adhibetur à Chirurgis in *Emplastris Attractoriis*. Dicunt enim, quòd attrahat à centro ad superficiem Cutis, ut fieri possit facilior & felicior Abscessus apertio; nihilominùs specificè confert in Affectibus Convulsivis dolorosis partium internarum Abdominis, ab Acido ortis, in specie Pathematis Hystericis, quin & Convulsionibus omnis generis, sub *Emplastri* forma super Alutam extensum, & Umbilico applicatum & admotum, vel alio quocunque modo usurpatum; sicut & permisceri solet in *Suffimigiis* cum *Castoreo*, *Asa fœtida*, *Myrrha*, & similibus. Doloribus hystericis cognatum est Malum, in Viris dictum Colica, & imprimis Affectus Intestinorum spasmodici seu convulsivi, quos *Galbanum* cum *Oleo Castorei*, vel cum *Oleo destillato Succini* & *Spica* malaxatum, & ita Abdomini impositum, insigniter mitigat.

Vel

℞. *Galb.* part. iij.

Dissolvatur in *Vino malvatico*; cui ad *Emplastri* consistentiam spissato addatur.

Castorei pars j.

malaxetur cum *Oleo Succini*; inducatur super Alutam, & imponatur Umbilico: quo modo ad promovendum Partum, & ciendos Menses, etiam adhiberi potest. Dolores Venereos & alios diuturnos discutit, dissolvendo viscidum Acidum, eorum fomitem.

Non raro, ut in Paralysi, Nervi, Tendines, Ligamenta, & similia fiunt nimis flaccida & laxa, adeò ut Pars non possit moveri ex Humiditate quadam, imprimis Lympha, qua imbibuntur tales Partes nervosæ, in tali casu commendat hoc *Emplastrum* BARBETTE *in Anat. Pract.* *pag.* 51.

℞. *Galbani* ℥j.
Res. Caranæ. ℥ß.
Olei Euphorb. ʒiß.

fiat *Linimentum* aut *Emplastrum*. Quod est egregium, imprimis si priùs inungatur pars cum Linimento, facto ex

Axung. Human.
Anserinæ aa. ʒj.
Olei Terræ ʒiij. M.

In Apoplexia particulari *Galbanum* Spinæ Dorsi ac aliis locis applicatur, v. g.

℞. *Galbani* p. ij.
Gum. Caranæ p. j.

Mista malaxentur cum *Petroleo*.

Ea, quæ dicuntur de *Galbano crudo*, longè magis conveniunt ejusdem *Oleo destillato*, tam simplici, quàm composito, *Galbanetum Paracelsi* dicto.

(E) *De* Fuligine *id notandum duximus, illam non esse nisi partem magis oleosam, magisque volatilem Materiæ cujuscumque combustibilis, Ignis vi pulsam, ac cessante sensim illius particularum motu, Camini parietibus adhærescentem. Hinc Fuligo, quæ colligitur in Culinarum Caminis, reliquis preferenda: quum enim in his Carnes & pinguia edulia decoquantur, Fuligo ex his corporibus exhalans copiosiori Sale volatili turgere debet, quàm ea quæ ex Lignorum & Carbonum combustione colligitur.*

Solutio *Galbani* in *Aceto* non est de nihilo, præsertim ubi *Spiritus Galbani* experitur: omnium optimè fit *Oleum* cœruleum ex Catino ferreo ad latus inclinato, cum Retorta super Tripodem terreum imponitur, deinde pertuso operculo obturatur, ita servantur gradus Ignis, exitque primò *Spiritus*, mox *Oleum*, & *Balsamus* empyreuma redolens.

3. *Galbanetum, i. e. Balsamum Galbanetum, seu Spiritus Terebinthina Galbanetus.*

℞. *Galbaß. trit.* ℔ß. *Spirit. Terebinth.* ℔1. Digere per dies aliquot, dein destilla ex Cucurbita humili, vel Retorta.

Vires. Summarum virium censetur in Contractura ex Colica, extrinsecùs illitum.

N. Est & aliud *Galbanetum Theophrasti* dictum.

℞. *Galb.* ℔ß. *Gumm. Hederæ* ℥iij. trita seorsim misce, ac destilla per Retortam in Arena, destillato adde *Terebinth.* ℔1. *Ol. Laur.* ac *Spic.* ana ℥j. destilla denuò.

Vires. Cephalicum est ac Neuriticum insigne, Contracturas ac Morbos similes curans. *Med. destill. part. 1.*

4. *Ceratum de Galbano, s. Ceratum Matricale*, Vid. August.

GUMMI HEDERÆ. Vide HEDERA, *Class.* 1.

CCCLXXXVI. HYPOCISTIS.

HYpocistis, Germen seu Plantula est, è Radice Cisti fruticosi dum florescit, ceu Viscum ex Quercu prosiliens. Dicitur & *Limodorum*, aliàs *Robethron*. Ex hac itaque Plantula, cùm Floribus succulenta sit, exprimitur Succus, qui in Sole exsiccatus Glycyrrhizæ Succo non absimilis evadit; atque ad nos, sed rarò adsportatur. Diciturque Hypocistis, vel Succus Hypocistidis. Videatur *Matth. Dod. Gerd. in D. Lon. Cast. Clas. hist. Lob. Tab. Ger.*

Vires. Refrigerat (3.) siccat, potentissimè adstringit, condensat. Usus præcipuus in quibuscunque Fluxionibus sistendis, Diarrhœa, Lienteria, Dysenteria, Profluvio (Hæmorrhoidum) Uteri, Vomitu, &c. Uti & in Exputitione Sanguinis ex lapsu, casuve orta. Extrinsecùs roborat Viscera humidiora, Ventriculum, Hepar, &c.

N. Quia rara est, ejus loco *Succus Acaciæ* recipi potest, quippe quæ analogas vires habet, quamvis imbecilliores.

PRÆPARATA.

Hypocistis depurata.

℞. Et solve in *Aqua*, aut *Succo appropriato*, cola, & inspissa.

CCCLXXXVII.

---

2. *Oleum Galbani destillatur* per Retortam ex Arena, quod rectificatum, utut fœteat, in Affectibus Abdominis spasmodicis, Colica convulsiva, Affectibus Hystericis, Hemiplexia, Membris paralyticis, convulsis, præsertim ex Colica Paresi affectis Contracturis Artuum, & aliis Affectibus Scorbuticis, singulare est, Umbilicali regioni & similibus Partibus affectis inunctum; In Affectibus Flatulentis *Unguentum* fieri potest ex *Oleo destillato Galbani, Chamomillæ*, & *Oleo destillato Baccarum Lauri*. *Compositum Oleum Galbani* multis modis variari potest: usitatius est *Oleum Galbani compositum*, seu *Galbanetum Theophrasti Paracelsi* cum *Gummi Hedera* & *Terebinthina*, ab AUTHORE descriptum, quod est elegans, & expertum Remedium in Colica convulsiva, aliisque Affectibus Abdominis spasmodicis, inunctum Umbilico & locis vicinis. In specie maximè convenit in Paresi, vel in Colica, quæ abit in Paresin Membrorum. Hic locorum quidem rarum; in Moravia verò, Austria, & similibus locis, in quibus abundat Vinum, & continuus Vini potus, est frequentissimum; cùm subtile Acidum ex Vino subacido in Intestinis dat colica Tormina, & ex Intestinis ad Artus, seu Partes externas delatum Paresin, in qua non tantùm non possunt moveri Membra, sed adest etiam Dolor exquisitissimus. Quod dixi de Paresi ex Colica, idem est intelligendum de Contractura ex Colica. Nam processus est talis. Primò Succus acidus in Intestinis dat Tormina colica; postmodùm delatus ad Partes impedit Motum Partis, & fit Paresis: si ulteriùs coagulatur Synovia Partis ab eodem Acido, fit, ut ex tali Coagulatione repleta spatiola & poruli impediant, quò minùs possint Fibræ contrahi; unde fit Membrum rigidum, durum & immobile, & vocatur Contractura ex Colica, in qua *Galbanetum destillatum* est egregium Remedium, & magni usus. In genere ad omnes Affectus Nervorum, qui ex Casu oriuntur, aut Contusione & Dislocatione. *Galbanetum* est egregium; necnon in Hæmiplexia, Nuchæ illitum. Huic *Galbaneto Paracelsi* commodè etiam *Opium* addi potest, & ita destillando unà prolici, ut acquirat sic *Oleum* præsentaneam magis *vim anodynam*, Dolorum sedativam. Conf. BARTHOLINI *Act. Med. Haffn. Volum. 1. pag. 25.*

3. *Galbanetum*, seu *Spiritus Terebinthina Galbanetus*, uti ab AUTHORE, & HARTMANNO *in Praxi Chymiatr.* describitur, est communis descriptionis, & etiam communis usus; potest tamen meliorari sequenti modo:

♃. *Galb.* ℔ß.
Olei Terebinth. ℔j.
Destillentur. *Oleo destillato* affundatur,
Olei destill. Lavend. ℥j.

& repetatur Destillatio.

Unde evadit *Balsamum* admodùm generosum quod pro majori penetrantia cum *Spiritu Vini* misceri, & aliquantisper digeri seu circulari potest, & sic penetrantissimum erit ad Dolores colicos & paralyticos ex Colica; imprimis si misceatur cum aliquot guttis *Olei Saponis Veneti*; vel cum aliquot guttis *Olei Camphora*: nam *Oleum Lavendula destillatum* per se valdè est conveniens in Contusione Ligamentorum, Tendinum ac Partium nervosarum, ex qua ipsa subsequuntur Tensiones, & quasi dolorificæ partium Convulsiones, tam interno usu, quàm externa Inunctione.

In HOFFMANNI *Thesauro Pharm. Sect. 4. n. 6.* prostat ex *Galbano Balsamum Matricale* non inelegans.

4. *Ceratum* vel *Emplastrum de Galbano*, seu *Matricale* habetur in *Dispensatorio Augustano*, quod ZWELFFERUS *in Animadvers.* correxit, & valdè prodest in Passione Hysterica & Colica convulsiva, Abdomini vel Umbilico impositum. Præscribi potest hoc modo:

♃. *Emplastr. Matrical.* seu *Cerat. de Galb.* q. s. malaxetur cum *Oleo de Castoreo*, vel cum *Oleo Succini & Spica*, superinducatur Linteo rubro in forma rotunda, D. S.
Emplastrum Matricale.

Si verò adsunt Flatus, vel in aliis Affectibus Flatulentis, item Hydrope, malaxetur cum *Oleo destillato Chamomilla*, quod est egregium *Carminativum*, uti notum; & diversimodè specificari potest, prout diversis *Oleis* malaxatur.

Loco hujus *Emplastri* in Passione Hysterica sufficere potest *Galbanum* simpliciter liquefactum & *depuratum*, malaxatum cum *Oleo destillato Succini p. ij. vel iij.* & *Olei Spica p. j.* quod super Alutam inductum regioni Umbilicali applicetur.

Aliud *Emplastrum*, seu *Ceratum Matricale* videbitis apud ZWELFFERUM *in Pharm. Regia*, & plura de *Galbano*, *Gummate Ammoniaco* & similibus *Ferulaceis* apud FREITAGIUM *in Aur. Med. de Purgantibus*; ubi elegantia invenietis scripta. (F)

CCCLXXXVI. HYPOCISTIS. *Hypocistis* est *Succus*, qui exprimitur & elicitur ex *Cisto*, Planta quadam exotica, & inspissatur in consistentiam crassam & viscidam, ferè similem *Succo Glycyrrhizæ*, & vocatur *Hypocistis*: unde & tota Planta cœpit vocari *Hypocistis*: *Modum præparandi* describit STOECKERUS *in Pr. p. 143.*

Valdoperè *adstringit*, unde usitatissimus est hic *Succus* pro scopo, ubi opus est *Adstrictione*. Ergò conveniet in quibuscunque Fluxibus, tam Sanguinis, quàm aliorum Excrementorum. Cæterùm, quoniam partim apud nos quoque rarus est, partim adulteratus; substituitur optimè, loco ejus, *Succus*, seu *Rob Acaciæ aestratis*, qui ad eosdem usus convenit, ad quos *Hypocistis*. (G)

CCCLXXXVII.

(F) Gummi Galbanum *Gummi est resinosum exsudans e* Ferulæ *specie quadam, quam* Galbaniferam *cum* Lobelio *appellant*. Galbaniferam Ferulam *sic breviter describit* Lobelius: Oritur in Hortis nostris, hæc pervenusta Planta, Semine copioso lato, foliaceo, aromatico, reperto Antuerpiæ in Galbani lacryma. Tota facie Ferulam refert: Folia exilia: Flosculi item in Umbellis hilarioribus: Radix crassa, Succo prægnans. *Succus hic ex incisa Radice fluens est, quod* Galbanum *appellamus. Hoc autem duplex est, purius nempe unum & in flavas lacrymas divisum, forti ingratoque odore, gustu amaro, & subacri; alterum crassius, mollius sed tenacius, festucis, Plantæque seminibus conspurcatum. Ad nos ex India, Arabia, & Syria utrumque adfertur: præstat pro interno usu, ut par est, purior lacryma: Galbanum impurum extrinsecùs adhibetur.*

(G) *Tametsi* Hypocistis *videatur esse veluti Radicis* Cisti *Germen; est tamen peculiare Plantæ Genus propriis characteribus à* Tournefortio *in* Corollario *insignitum, qui à* Cisti *characteribus omninò diversi sunt.* Cistus *enim Flore est*

CCCLXXXVII. L A C C A.

De *Lacca* diversæ Opiniones. 1. Fit *Laccæ* cujusdam mentio apud Arabes, quam *Cancamum Dioscoridis* esse volunt, quod inodorum planè et nobis incognitum est. 2. *Lacca* est *vulgaris*, seu *Officinarum*, quam *Garzias ab Horto* fieri scribit ex Succo Arboris cujusdam proceræ, familiaris in Pego, Bengata seu Balagvate, et Martaba, Malavar, Provinciis scilicet Indiæ Orientalis. Nimirum à *Formicis* alatis Succum quendam exsugi ait, eumque in *Laccam*, (non secus ac Mel ab Apibus) redigi, Ramisque Arborum induci, unde postmodùm cum Ramis ad nos transportetur. Alii sponte exsudare volunt, atque circa Ramos concrescere. Est autem *Resina sicca*, Myrrhæ rubiæ similis, masticata Salivam rubro colore tingens, accensa vel tusa suaveolens. Dicitur *Lacca Sumetri*, à loco natali, scilicet Insula *Sumatra*, sicut ea quæ in Glebis sive Surculis affertur, *Lacca Comberti* vocatur.

N. Est et genus *Laccæ factitiæ* terrestris, Pictoribus familiare, quibus ad conficiendos inde Colores inservit. *Laccam* vocant *Globulatam* seu *Rotulatam*, quippe *Globorum* plerumque venit formulis, Colore Minii, &c. Duplicis id generis est, alterumque vulgarem *Laccam Infectoriam* appellant: alterum *Florentinam*, quæ carior & Coloris saturatiùs rubei.

Vires. Calfacit (aliis temperatè, aliis 2.) attenuat, aperit, Sanguinem purificat, Sudorem ciet, Diuretica est. Usus præcipuus in Obstructione Lienis, Vesicæ, Fellis, Epatis ac Pulmonum, & hinc in Hydrope, Ictero, Asthmate, Apostemate Pulmonum: in expellendis Variolis, Morbillis, atque pestilentiali Contagio, in ciendis Mensibus, &c.

P R Æ P A R A T A.

1. *Lacca lota*, seu *præparata*. Tota *Lacca* lavetur in *Decocta Aristolochia & Schœnanthi*, quoad clarescat: hinc collige quod residerit.
2. *Species Dialaccæ*.
3. *Trochisci de Lacca*. V.D.

CCCLXXXVIII.

CCCLXXXVII. LACCA. *Laccæ* imprimis Synonyma, sunt semovenda. Datur primò, Germ. *Kugellack*, *Globulata*, seu *Rotulata Lacca*, quæ si est *communis*, paratur ex *Ligno Brasiliano* in Lixivio cocto, quo ipso *Creta* imbuta in *Globulos* subigitur: Altera est *Florentina*, paratur ex *Tinctura Coccionillæ* et *Creta deparata*, addito pauco *Gummi Arabico*. Nunc ad *Resinam Laccæ*, de qua AUTHOR *noster*.

De hujus *natura & origine* valdè disceptatur. Nonoulli *opus Formicarum* esse putant; dissentiunt tamen in modo; dum alii dicunt, quòd *Formicæ* alatæ, dum sugunt et pungunt *Radices Arboris*, ex puncturis istis transudet *Gummi*, quod collectum vocetur *Lacca*. Alii voluns, quod *Gummi Lacca* sit *Alimentum*, quod Formicæ alatæ Arbori insidentes exsugant instar *Apum* es Plantis et Arboribus, et ita condensatum instar *Mellis* ab iis reddatur, et esse idem, quod *nostra Lacca*; unde et AMATUS LUSITANUS et ALDROVANDUS *Laccam* vocant *Formicarum alatarum Stercus*, sicuti *Mel* est *Stercus Apium*: de quo videre potest BONTIUM *in Medicina Indorum* et quidem in *Animadvers. in Garziam ab Horto cap.* 8. et WORMIUM *in Musæo p.* 226. Alii verò nihil aliud, quàm *Succum gummosum ex Arbore* sui generis transudantem, hinc successivè Solis ardore inspissatum dicunt; *quæ Sententia verior est*. In Regno enim *Pegu* repetitur *Arbor* talis *Jujuba* nempe *Indica spinosa rotundifolia*, ex cujus Ramulis transudat *Lacca*: cùm verò in eadem regione *Formicæ* multæ *alatæ* reperiantur, quæ *Gummi* hoc delectantur, iisque *Arboribus* copiosè insident, unde & sæpè huic adhuc liquido inhærent *Formicæ*, & interdum etiam sub induratione una inviscantur; hinc factum est, ut putatum fuerit illud à *Formicis elaborari*; cui tamen Asserto contradicentem videbitis FRANCISCI *in Horto Indico Orientali pag.* 279. & 827.

Resina hæc admodùm rubra & perspicua est, unde masticata Salivam rubore & colore quasi sanguineo inficere solet, utut sit omninò dura & exsiccata: quæ Rubedo unde oriatur, vid. BARTHOLINUS *in Exercit. Miscell. p.* 66. Advehitur vel in *Granis*, vel *Ramulis*, vel etiam in *Massis*. *Optima* autem est *Lacca in Granis*.

Quod attinet *usum medicum*, hic est varius. Veteres eo *Decocta* pro expellendis Variolis & Morbillis usi sunt. Verùm cautus ejus sit usus, quia est *Diureticum*. Aliàs in Affectibus Splenis, hujus Infarctu, Obstructionibus & Scirrhis, aliisque Morbis Chronicis, Hypochondriacis, Cachecticis, Ictero, &c. commendari solet, in quibus Affectibus usus ejus tutus est. Moderni tamen ea raro internè utuntur.

Specificè autem, si quod aliud Remedium, convenit in Affectibus Gingivarum, imprimis in Scorbuto Oris, eoque etiam desperato, Cruentatione, Putredine & Gangræna Gingivarum. Propterea *Tincturam Laccæ Mynsychti*, quam describit in *Armament. Chym. sect.* 2 *pag* 46. adeò incomparabilis est in Cura Gingipedii, seu Putredinis Gingivarum scorbuticæ, & Vacillationi Dentium mirè succurrit. Parat autem cum beneficio *Lapidis Medicamentosi Crolii*, & pauco *Aluminis*, quæ dissolvit in *Aqua*, & in hac *Laccam*. Melior præparatio ejus est, quæ fit per *Phlegma Vitrioli*, cui addatur *Alumen ustum*; sic brevi pòst *Tinctura rubicunda* elicitur; beneficio cujus B. D. D. MICHAELIS etiam desperatos curavit, & quorum Gingivis etiam Gangræna invaluerat: in specie Nobili cuidam Gangrænam Oris scorbuticam, cujus Putredine jam Musculum infectum, curavit. Non inconsultum foret, si addatur *Myrrha*; cùm parili ratione ex sola *Myrrha* similis forsan utilior *Tinctura* in Affectibus Oris & Gingivarum parari possit, quæ dehinc per se, vel cum *Tinctura* dicta *Laccæ* potest misceri; cùm *Myrrha* Gingivis sit perquam amica.

Cæterùm loco *Tincturæ Laccæ Mynsi.* cùm non semper prostet in Officinis, potest fieri *Decoctum ex Lacca* pro Gingivis gangrænosis non minoris efficaciæ, cujus descriptio videatur in SCHENCKIO; vel

℞. *Lap. Medicamentosi Croll.* ℥i.
Aquæ Sedi minor. seu *Vermicular.*
Cochlear. an q.s. pro solutione dicti *Lapidis*.
Coquantur & colentur: *Colaturæ* infunde.
Gum. Laccæ ℥iß.
Alum. usti ℥i.
Flor. Aquileg. p. iij.
stent in infusu per 24. horas, posteà filtretur.

D. S.

Tinctura Dentium.

Tinctura hæc Putredinem gangrænosam; & incipientem Cancrum Gingivarum scorbuticarum arcet, Gingivas roborat, & flacciditatem corrigit.

Pro incrustandis more Chinensium Arculis, Baculis, &c. subtilissimum solùm desiderat *Lacca Spiritum Vini*, qui *Pulveri Pyrio* junctus, simul & semel deflagrat: videatur LUDOVICI *Pharm. pag.* 224 A quibusdam lavari solet *Lacca*; sed meliores ejus partes eluuntur: videatur ZWELFFERUS *Animadvers. in Parm. Aug. pag.* 414.

3. *Trochisci de Lacca* sunt usitati in Obstructionibus Viscerum, Lienis, aliisque Morbis Chronicis & Hipochondriacis. (*H*)

est rosaceo, cujus pistillum abit in Fructum subrotundum, vel acuminatum, apice dehiscentem, multicapsularem, Seminibusque fœtum exiguis. Hypocistis *verò Flore est monopetalo, campanulato, multifido, cujus posterior pars abit in fructum mollem, intùs veluti radiatim divisum, & Seminibus fœtum. Notat insuper* Tournefortius, *optimè à* Dioscoride *comparari* Hypocistidis Plantam cum Cytino, *ut quidam Interpretes censuerunt. Plantula enim* Hypocistis *dicta veluti Surculus ad dimidii pedis altitudinem crescit, pollicem, nonnunquam duos, & ampliùs crassus, tener, flavescens, succulentus, veluti annularibus nodis interceptus. Sunt, qui è Radicibus plurimarum Cisti specierum Hypocistidem progerminare existimant: sunt, qui à* Cisto mare, folio oblongo, incano C. B. *quæ est* Cistus mas IV. Monspeliensis, folio oblongo albido J. B. *proferei putant. Quidquid de hoc sit, illud verum est à Cl.* Tournefortio *in* Corollario *quatuor Hypocistidis species, seu potiùs varietates, numerari, quarum tres* Clusio *tribuit, quartam* Hypocistidem Creticam, flore purpureo *appellat. Hæc de Planta.*

Quod autem ad Succum Hypocistidis *attinet, sciendum Majo mense Plantam amputari, contundi, atque ex ea exprimi* acidum Succum, *qui lenta ad ignem evaporatione consistentiam adipiscitur Extracti, duri quidem & nigri, ut* Succus *est* Glycyrrhizæ. *Seligendus recens, gravis, niger, nullum empyreuma præseferens, sapore acido & adstringente. Continetur in eo multum Salis essentialis acidi, Terra & Olea multi.*

(H) Laccæ *vocabulum valdè æquivocum est. Vulgò apud Pictores* Laccæ *nomine vel venit Massa ex* Coccinillæ *reliquiis post* Carminii *præparationem parata, quæ selectior est, & Veneta appellantur; vel fit ex ramentis Pannorum* coc-

CCCLXXXVIII. LADANUM.

LAbdanum, Ladanum, est Liquor ex *Cisti* (Ledoo appellati) foliis exsudans, seu est Massa non absimilis Massæ Pilularum (in Pilulas vel sola manu formabilis,) friabilis, colore oraca elοerea, inflammabilis, accensaque gratum saporem habens, in Suffitibus usitatissima.

Cistus illa familiaris est in Cypro, Libya, Arabia. Videatur Avtor, Ledum, *Matth. Epit. Cast. Tab.* Lada, & Ladoo, *Cord. in D. & hist.* Ladanum, *Lon.* Cistus, Ledoo latifolium, *Lob.* Ledumlatiore folio Italicum, *Cam.* Cistus, Ledum Matthioli, *Ger.* Cistus ladanifera *C.B.*1.

De origine Ladaoi scribit *Dioscorides*, quòd Hirci frondes Cisti depascentes, Succum illum barbis suis colligant, unde postea pectione decerpatur.

Laudatur odoratom, subviride, leve, facilè mollescens, pingue, resinosum, arenularum, aliaromque sordium expers, quale io Cypro gigoitur, quod plerumque ceu ex gyris coagmentatum asportatur. Arabicum vilius habetur, affertorque in Massa uniformi.

Vires. Calfacit, siccat, emollit, digerit, maturat, attenuat, aperit, orificia Venarom reserat, inspissat. Usus præcipuus in Capite humido ac catarrhoso, in Dysenteria, &c. Extrinsecùs ejus Usus est in *Emplastris* emollientibus, anodynis, Tussim sedantibus, io Alopecia (inunge vel coque in Vino & lava) in Odontalgia, in Cardialgia, Doloreque Ventriculi (cum modico Bdellii faciunt *Pilulas* dandas, Num. 1. & 2. hora 1. ante pastum, *Crato*), in suffocatione Uteri (introrsum adbibitum), Cicatrices curat.

PRÆPARATA.

1. *Oleum stillatitium.* Vide Medull. destillat. lib. 1.
2. *Pilula de Ladano.* V. lib. 2.

N. 1. *Sala* purificare edocet in Aqoa id solvendo atque colaturam inspissando. Verùm mehercle minùs commodè. Etsi enim coctione nonnibil in Aqua solvatur, id tamen non nisi portiuncula minima est relinquitur pars major intacta, quæ non minùs quàm illa commoda est.

N. 2. Et si inflammabile Ladanum sit, non ramen Pinguibus solvi potest.

CCCLXXXIX.

CCCLXXXVIII. LADANUM. *Ladanum* est *Succus* in Pilulas seu Massas parvas & friabiles collectus; medius inter *Resinas* & *Gummata*. Hujus natura & origo non parùm est controversia: scilicet dicunt quidam, esse *Gummi arboreum*: alii è *Barbis & Pilis Caprarum* Plantas depascentiom desumi; quod erroneum. Nibil aliud est, quam *Humiditas* rorida glutinosa ea Arbore, quæ vocatur *Cistus Ladon* seu *Ledon*, in Cypro Iosula imprimis proveniens.

Modus colligendi est hic. Nimirum dum Ros matutinus humectat Folia illius Arboris, unde provenire solet, Humor viscosus in iis contentus, calore Solis interdiu rarefactus & dissipatus, jungit secum Rore, & noctu concrescit in parvos Globulos, & parvas Pilulas, & postmodùm ex Foliis istis decutitur & exsiccatur. Quòd si verò fiat, ut sequente die ante collectionem Folia hæc, cum inhærentibus istis gummosis Granulis devoreotur à Capris, facilè pingui sua viscedine Barbis, Pilisque illarum adhæresceit; quod occasionem dedit, ut quidam asserant, esse *Ladanum* Humiditatem roridam viscidam ea comestione *Cisti Ledon* Barbis earum adhærentem. *Gummi resinosum* est, & Concretum prorsus singulare, quod neque in Oleo, neque in *Aqua* se solvi patitur. *Spiritus* autem *Vini* integrum *Ladanum* solvit.

Effectus & *virtutes* ejus quod attioet, illæ satis sunt notæ. Temperatum est, adeòque intriosecùs Acrimoniam, præsertim Lymphæ catarrhalis, mitigans; unde adhibetur, raro tamen, contra Affectus Capitis Catarrhales, uti habet AUTHOR atque HOFFMANNUS *in Clave p.* 586. Tussim nocturnam, & Aurium Dolores sistendos, cum *Hydromelite* assumptum.

Externè vim *emplasticam* habet, unde contra Affectus Nervinos adbibetur à quibusdam. Quin et *anodyna vi* gaudere dicitur, hinc & ad Catarrhos, et Aurium Dolores solvendos in forma *Suffitus* sæpè usurpari solet. *Pessis uterinis* junctum Secundinas ejicit, et Vulvæ Dolorem sedat. Stomacho applicatum valdè convenit in Stomachi vitiis; unde in Officinis prostrare solet *Emplastrum stomachale de Ladano Cratonis*, quod egregium est in Affectibus Stomachi.

Habentur *Pilula de Ladano Catarrhales*, seu *Cephalica* non inconcinnæ compositionis, quas CRATO ante pastum solet præscribere pro confortando Stomachi vigore.

Reliqua, quæ haber AUTHOR, sunt satis clara. *(1)*

CCCLXXXIX.

coccineo colore infectorum (Scarlato) in Lixivio ex Soda alba, Creta & Alumine parato incoctis, quæ Lacca *co*lumbina *dicitur. In usum verò Medicum venit* Lacca *propriè dicta, quæ Gummi est exoticum, resinosum, durum, rubrum, pellucidum, Hoc ex relatione* P. Tachard *Soc. J. provenit in Regnis Indiæ Orientalis Malabar, Bengala, & Pegu: ibi enim parvæ quædam & rufæ Formicæ, variis bærent Arboribus, iaque earum ramis relinquunt humiditatem quamdam rubram, quæ quinque vel sex dierum spatio Aeri exposita durescit. Quidam credunt Gummi hoc potiùs exsudare ex Arborum ipsorum cortice à Formicis demorso, ea conjectura ducti, quòd Arbores hę incisę gummosum reddunt succum: at succum hunc à Lacca diversum esse manifestum est. Potiùs ergò Formicę illę Floribus pastę, Laccam non secùs ac Apes Mel, in Arboribus deponunt. Collectam Laccam à ramis divellunt, tundunt in mortario, atque in ferventem aquam effundunt: aquam tinctura saturam decantant, novamque superaddunt, quousque non ampliùs tingatur. Aquam Laccę colore imbutam Solis calore ferè evaporare sinunt; Tincturam spissam remanentem Linteo claudunt ad vicinum ignem exprimunt: quę primò leni expressione prodeunt Guttæ pellucidę est pretiosior Lacca; minùs pretiosa, quę fortiori expressione extruditur, quęque cultri acie à Linteo abraditur. Dñus* Lemery *Laccam chymico corrosivo subjecit magisterio. Oleum Olivarum Laccam non solvit, nec Tincturam ullam ex ea elicit: vix levem rubrumque extrahunt Oleum ęthereum Terebinthinę, & Vini Spiritus: unde conjicere licet Laccam valdè resinosam non esse, nec Sulfure abundare. Contrà Liquor acidiusculus, veluti Aqua aluminosa, fortiorem Tincturam eliciebat, etsi leviter illam dissolveret: at Oleum Tartari satis in eandem agebat: id notat Laccam portione quidem salina gaudere, imperfectè tamen gummosam esse, adeòque inter Mista connumerari, quę medię naturę sunt inter Gummata & Resinas. Mirum autem est quod notat idem accuratissimus* Lemery*, acidos scilicet Liquores, si debiles sint, aliquam ex Lacca Tincturam elicere, at fortiores, ut sunt Spiritus Nitri, & Vitrioli, nullam prorsus Tincturam extrahere: nihilominùs Lacca, quę nullum his impertiebat colorem, suum ex parte amittebat, in pallido flavescentem evadens.*

(1) *Quamquàm* Ladanum, Dioscoridis *& superiori quoque ętate, vulgò ligneo pectine colligeretur ex barba, femoribusque Hircorom, & Caprarum, quę Cistum Ledon appellatum per diem depastæ, gummoso Succo ejus Fruticis Foliis adbærente desædabantur; nihilominus nostris temporibus simpliciori artificio in Creta Insula colligitur. Modum accuratè describit Cl.* Tournefortius Voyag. du Levant. Lettr. 2. *Rustici æstuosiore meridiei calore, Flagellis quibusdam duplici corrigiarum ordine armatis, quæ* Ergasteria *appellant, super Folia exiguorum quorumdam Fruticum volutatis, Viscum odorum legunt, quod succus est Plantæ nutritius per textum Foliorum veluti pinguis sudor transsudans, Terebinthinæ guttas claritate exæquans. Cùm Flagella tenaci hoc Succo onusta jam sunt, illum cultro è Corrigiis abradunt, atque in massas redigunt: hocque illud est, quod in nostris Officinis* Ladani *nomine venit. Frutex è quo* Ladanum *colligitur dicitur eidem* Tournefortio in Coroll. Cistus Ladanifera, Cretica, flore purpureo, *quæ est* Ladanum Creticum P. Alp. *Hanc exactissimè describit loco suprà citato laudatus Tournefortius: Planta est ad duos vel tres pedes se attollens: Radice nititur lignosa, in longas, crassasque fibras divisa: Truncus ex ipso exortu in ramos minimi digiti magnitudine dividitur, duros, in alios ramusculos subdivisos: his adhærent Folia ex opposito bina, oblonga, obscurè virentia, undulata, venosa, crassa, ad novem latitudinem, quindecim longitudine lineas accedentia, obtusa, ac longiusculo pediculo adnexa: Flores sesquipollicaris latitudinis, pentapetali, rosacei forma & colore, pluribus luteis staminibus pistillum stipantibus ornati: Calyx pentaphyllus, in extremis birsutus: Pistillum denique abit in capsulam ferè ovalem, duram sebacco tegmine obductam, ac Calycis foliis involutam, quinquecapsularem, Seminibus rufis, angulosisque fœtam.*

Lemery *addit* tertium Ladani conficiendi modum, *ebullitione scilicet Foliorum Cisti in Aqua, è qua supernatans* Ladanum *separant, atque in massas redigunt. Hunc modum Hispanis familiarem esse ait: meritò autem illum improbat,* quòd

CCCLXXXIX. LIQUIDAMBRA.

Liquidambar, Liquidambra, (quasi liqnida Ambra, ob Odoris suavitatem). Resina est oleaginosa suavissimi, ac fortissimi Odoris, effluens es Arbore quadam procera ac venusta, *Ocacol*, sive *Ocosolt* Indis dicta. Estque partim siccior, partim liqnidior. Liquidior pars vel seorsim collecta, vel espressione à ficciore separata, sigillatim venditur, dicta eodem nomiae Liquidambar, Oleumve de Ambra. Videatur *Monard. Cæsalp. Lugdunens. in hist. Mexic.*

N. 1. Effluxlo hæc incisione Corticis promovetur.

N. 2. *Arbor Ocacol* familiaris est in India Occidentali, seu Nova Hispania, unde paucos ante annos in Europam transferri cœpit.

Vires. Calfacit 2. (Oleum 3.) humectat 1. resolvit, Obstructiones espedit, emollit, maturat. Usus præcipuus in Utero obstructo ac indurato, Tumoribus duris, &c. in Suffitibus, & similibus.

N. Adhibetur mechaoicè in perfumandis (ut ajunt) Coriis ac Chirotecis.

PRÆPARATA.

1. *Oleum* (ut dictum) vel seorsim collectum, vel *Expressione* à ficciore parte Resinæ separatum.

2. *Coctione* ex Ramis elicitum. Coquunt enim Indi ramulos in Aqua, supernatantemque pinguedinem nomine Olei colliguot. Et hoc esse Oleum illud Officinarum nostratium, Color arguit rubro-purpureus, quippe nativa albicantiora esse soleat.

N. Resina nostratibus in usu non est.

CCCXC. LYCIUM.

Λύκιον, Lycium *Dioscoridi* est Succus estractus (coctione scilicet & iospissatione) ex ramis ac caudice *Arboris* ejusdem nominis. Hanc describit titulo Lycii, *Matth. Tab. Ger.* Lycii Alpini, *Lugd.* Pyxacanthæ, *Dod. Lon.* Verùm cùm Modernis incognitum sit, factum est, ut diversæ inde subortæ sint Opiniones. *Lobelius* substituit suum es Lycin Narbonensi Extractum: *Garzias* suum Cate dictum; habet & suum proprium *Rauvvolfius* in Itinerario. *Officina* suum Lycium communiter es Periclymeni baccis gravissimo errore conficiunt: alii ex Ligustri fructu: alii es Prunis sylvestribus; Præstat tamen, monente id etiam *C. Bauhino in Matthiol.* succedaneum ex Osyacantha aut Rhamno, aut Rhois Succo compilare.

CCCXCI. MASTICHE.

Mastiche est Gummi-Resina ex albo citrina, pellucida, granulata, benè odorata, ex Lentisco Arbore exsudans.

N. De Lentisco Vide Class. 5.

Delectus. Optima censetur, quæ in Insula Chio provenit, odorata, candida, instar Ceræ albæ splendens, adulta, retorrida, friabilis, syncera, stridens. Reprobatur nigra, Bitumini similis, viridis, livida, impura. Adulteratur Thure & Resina Pini, sed Odore fraus statim deprehenditur.

N. Quantò vetustior, tantò intensiùs eitrina agit.

Vires. Calfacit & siccat 2. subastringit, emollit, Ventriculum

---

CCCLXXXIX. LIQUIDAMBRA. *Liquidambra* Liquor est oleosus, admodùm odoratus, effluens ex Arbore quadam Indiæ Occidentalis, nomine *Ocacol*, seu *Ocosolt*: videatur AUTHOR. In his & similibus Exoticis consulendi sunt rerum esoticarum Scriptores: & quidem ubi fit mentio Occidentis, MONARDES, CÆSALPNIUS, & FERENTIUS; in Oriente imprimis BONTIUS, & qui scripseruot Itineraria.

Hanc *Liquidambram* quod attinet, est admodùm pretiosa, usus que tari interni; nisi quòd saltem *Odoris gratia* expetitur & *Suffumiglis* addatur, uti & *Emplastris* contra Tumores. Alias in usu medico est rara. (*K*)

CCCXC. LYCIUM. *Lycium* equidem Veteribus fuit cognitum, Modernis verò quid sit; adhuc controversum & ignotum est, cùm nuspiam inveniatur. Unde Modernorum nonnulli in locum ejus substituunt *Succum inspissatum ex Radice Rhamni, Periclymeni & Cyclaminis*, in specie *Cumach* pro scopo adstrictorio: imò ex *Sumcha* transudat *Gummi*, quod *Lycio Veterum* potest substitui. Verùm, quoniam est incognitum, non opus est, ut in ejusdem explicatione tempus teramus. (*L*)

CCCXCI. MASTICHE. *Mastix*, Græcis μαστίχη seu δάκρυ est *Lacryma*, seu *Gummi resina* ex omnibus ferè nobilissima; transudat es *Lentisco* Arbore sauciata, eodem modo quo *Gummi* ex nostris *Prunis* & *Cerasis*; quæ *Lentiscus* apud nos est rara, visitur frequenter in Italia, præcipuè in Hortis Magnatum, & in Horto Patavino. Primatum obtinet ea, quæ in Insula Chio reperitur, ubi, tam copiosè nascitur, ut Incolæ ex ea Vectigal non leve quotannis habeant, unde & *Mastiche Chia* dicitur, quæ optima; sicut & BALLONIUS refert, primariis Insularium opes & fortunas ibi in Mastiches collectione consistere. Quibus suspecta Esotica sunt, hi *Grana Terebinthina* à Formicis congesta, seu collecta substituere volunt.

De *Electione* & *Adulteratione* videatur AUTHOR.

Quod attinet *Virtutes* Mastiches, Ventriculo admodùm commendatur ceu singulare *Stomachicum*; & in quibuscunque ejus Pathematibus, Nausea scilicet, Vomitibus, Diarrhœis, Lienteria, cœliaco Fluxu compescendis adhibetur, adstringit & Ventriculi tonum optimè restituit atque conservat, unde merito suadetur, ut *Mastix omnibus Purgantibus addatur*, ut vim eorum venenosam nonnihil corrigat: Purgantis enim nocent Stomacho; unde adjecta *Mastiche* optimè illi succurritur. Quin & in Cerebri Morbis, quæ per consensum Stomachi oriuntur egregia est. Hunc in finem coquitur in Aqua, ut modum habet AUTHOR; quod tamen melius fit, si *Aqua pluvialis* recipiatur; quod *Decoctum* ceu Stomachicum nobile in Diarrhœa frequenter usurpetur. Vel ad imitationem TILEMANNI *in Materia Medica* ita præscribi potest:

℞. *Aqua Plantag.*
Fol. Querc.
Tormentill.
Rosarum ana ℔ß.
Vel harum loco *Aqua simpl.* ℔iß.
Mastich. sel. ʒiij. ad ℥ß.
Macis ʒj.
ebulliant lento igne: *Colatura* adde
Aqua Cinnam. ℥j.
Syr. Cydonior. aut *de Rosis sicc.* q. s. ad suavitatem. Habent aliàs & alium modum *Aquam Mastichinam* reddendi ex solo suffitu Olla vacua excepto, & hinc Aqua repleta, qui hic est:

Mastichem in prunas ardentes injiciunt, Fumum ejus excipiunt Vase quodam novo vitreo; quod si Fumus probè receptus fuerit, subito vel *Aquam communem*, vel aliquam *destillatam appropriatam*, vel *Decoctum*, secundùm intentionem medicam, affundunt; & optimè tegunt; sic enim *Aqua* sapore & facultate *Mastichis* impregnatur, quæ exinde Potum dat stomachicum, & Intestinorum

---

quòd pars Ladani spirituosa & magis balsamica coctione dissipetur, & in auras abeat. Prostat quoque & in Officinis Ladanum *quoddam* liquidum, *quod ex recensione ejusdem* Lemery *est Ladani modò dicti purior & laudabilior portio, quæ simplici percolatione à crassiori separata, tenuibus clauditur vesiculis, atque Anglis præsertim Myropolis in usu est.*

(K) Liquidambra *Balsamum est nativum, seu Resina liquida ad Terebinthinam accedens, subrubra, vel sublutea,* Ambram (*unde nomen*) *seu Succinum æmulans. Arbor procera foliis Hederaceis in nova Hispania illam fundit, unde cadi in Europam adsportantur.*

(*L*) Lycium, *quod* Gallicum *vocant, & Galli* Graine d' Avignon, *est* Rhamnus catharticus minor C. B. seu Spina infectoria pumila t. Lycium verò Hispanicum, folio Buxi, *quod &* Pyxacantha Dodonæi, *est* Tournefortio Rhamnus Hispanicus Buxi folio minor. *Nullum ex his videtur esse* Lycium, *è cujus radicibus & ramis ait* Dioscoridis *Succum extrahi adstringentem, oculosque detergentem: nisi sit* An Lycium Greticum P. Alp. Exot. *quod est* Rhamnus Creticus, Buxi folio minori T. Coroll. *aut* Lycio di Candia, overo Berberi Alpina del Belli Pon. Ital. *quod* Tournefortio in Coroll. *est* Berberis Cretica, Busi folio. *Hec quidem canjicere est: verùm haud tanti erit hoc* Lycium Dioscoridis, *ut eo absque gravi damno carere non possimus: præsertim quum tot prostent & adstringentia, & oculos detergentia medicamenta.*

lum roborat. Usus præcipuus in Vomitu, Nausea ac Fluxu Alvi compescendo. Obtundit ac corrigit Purgantium acrimoniam, reprimit exhalationes Ventriculi, quæ Caput alias ferire solent (grana aliquot post pastum deglutita): roborat Caput, nervosumque genus, exspuitioni Sanguinis ac Tussi medetur, emendat Oris halitum, Pituitam è Cerebro elicit (masticando.) Extrinsecùs creberrimus est in Dentifriciis, Emplastris, ac Cataplasmatis Stomachicis.

N. Coquitur ℥ß. in Aquæ ℔iij. vel iv. daturque pro Potu ordinario in Diarrhœa.

P R Æ P A R A T A.

1. *Oleum stillatitium*, seu *flavum*. Et *Oleum rubrum*, seu *Balsamus*.

℞ *Mastiches* q. v. *Salis* parum (3 p.) *Silic. contus.* ana: destilla per Retortam, primò exstillat Liquor albus cum *Oleo flavo*, tandem igne fortiori, *Oleum rubrum*, rectifica per Retortam parvam: *flavum Oleum* serva seorsim, *rubrum* deinde, & *Balsamum nigricantem* itidem seorsim.

Aliter. ℞. *Mastich.* ℔ij. *Boli pulv.* M. ij. *Spirit. Vin.* q. s. impasta, digere per dies (14.) dein destilla per Retortam igne nudo, & prodibit *Oleum leve* supernatans, tum quoque *grave* & ad fundum secedens, utrumque rectifica cum Bolo, ac Sale.

N. 1. Habes egregium modum *Olei albi*, *flavi*, & *rubri*, *prima parte Glauberi pag.* 36.

N. 2. Est aliud sub titulo *Quinta Essentia* cum Spiritu *Terebinthinæ*, *Myrrh. Rubri*. Per se autem factum *Oleum* præbet in copia, quod si super Vitriolum rectificaveris, acredinis alicujus erit particeps, addita verò Aqua fontana, per B. habebitur *Oleum flavum S. Closs.*

2. *Oleum per deliquium.*

Fit in Albumine Ovi cocti, Aeri humido exposito.

3. *Oleum Mastichinum coctum.*

Fit coctione *Mastiches.* in *Ol. Rosar. omphac. Vide Disp.*

4. *Spiritus Mastiches.*

Est *Liquor albus* (qui in destillatione Olei prodit) rectificatus:

5. *Spiritus Vini mastichatus.*

℞. *Mastich. el.* ℔j. *Spirit. Vin. rectif.* ℔ß. digere per dies (14.) postea affunde *Aqu. Fort.* ana, & destilla in M. B. primò prodit *Spiritus*, dein *Aqua*, quæ nullius usus. *Spiritum* in M. B. rectifica & serva.

N. Quod remansit destillari potest per Retortam, ut profundat *Oleum*.

Vires. Maximè prodest in Ventriculi imbecillitate ac Cruditate, in Colico Dolore, &c.

6. *Aqua Mastichina PF.*

℞. *Mastich.* ℔ß. *Caryophyll.* ℥ß. *Macis* ℥j. *Vini albi generosi* ℔iij. destilla per Alembicum

7. *Pilula Mastichina.* Vid. D.

8. *Emplastrum Mastichinum.*

Stomachicum, nervinum. *Fiernus* Arteriæ factæ imposuit.

CCCXCII.

testinorum Fluxibus, in specie quidem in Dysenteria, egregium.

Notum namque est, quòd *Spiritus Mastiches* internè assumptus valdè conveniat in tali casu, Vomito, Diarrhœa & similibus. Jam hic *Famus* nihil est aliud, quàm *Spiritus Mastiches* undè collectus ac *Oleo* imprægnatus. Ergò perinde est, sive *Spiritus* instilletur, sive hæc *Aqua* ita imprægnata propinetur: imò melior est *Aqua*, quoniam *Oleum* simul recipitur in Olla, quod alias solet separari. Videatur HOFFMANNUS *Clave pag.* 588.

In substantia tamen usurpari quoque potest; si ejus *Grana integra*, ij. vij. vel x. jejuno Stomacho deglutiantur aut masticentur, in Affectibus ejus; Appetitum mirè provocant, Stomachum roborant, & post pastum deglutita Digestionem nonnihil promovent, sicque Lienteriæ, & cœliaco Fluxui succurrunt. Denique *Mastix* in Dysuria, vitio Vesicæ enata, est optima. GALENUS tanti facit *Mastichen*, ut omnibus Resinis illam præferat: contrà DIOSCORIDES præstantissimam omnium reliquarum Resinarum *Terebinthinam* esse dicit: & certum est, in multis inter se convenire hæc duo; unde GLAUBERUS loco *Mastiches* substituere solet *Grana ex Terebinthina* à Formicis collecta.

Extrinsecùs quoque magni usus est *Mastix* in Nervorum Affectibus & roborando Stomacho, si inducatur super Alutam, & applicetur forma *Emplastri* Ventriculo in Nausea & Vomitu: discutit & resolvit, & atoniam Fibrarum roborat. Tandem etiam, & quidem ejus *Grana* inter primaria *Apophlegmatizantia* referuntur, & sola masticata *Salivationem* eleganter movet, & hac mediante educit Lympham, quæ gravat Caput.

Mastiche de cætero destillata

1. Ariditatem subtilem & gratissimam prodit & fundit in *Phlegmate* spirituoso.
2. *Oleum flavum* & elegans, &
3. *Obscurum* & *rubicundum*.

4. *Spiritus* rectificetur, & habetur *Liquor acidus volatilis*, & pro Stomacho roborando, optima Medicina; convenit enim in Appetitu dejecto, Vomitu, Diarrhœis, Lienteria, Vomitu primo Gravidarum, ut earum Fastidio, aliisque Stomachi & Intestinorum Affectibus.

1. Modum destillandi *Oleum* habet AUTHOR per Retortam ex arena. Elegantior autem modus est per Vesicam, Stanno obductam, cum affusione *Aqua simplicis*: sic sine ullo empyreumate prodit *Oleum* elegans medicamentosum, quod ad aliquot guttas assumptum Stomachum roborat insigniter: hinc in Morbis Stomachi & Intestinorum egregium. Externè convenit in Nervorum Affectibus, discutit & resolvit, & atoniam Fibrarum roborat. In Vomitu, Nausea, & Diarrhœis optima Medicina est; sicut & in Fastidio Gravidarum, *Ceratum de Tacamahaca* cum *Oleo Mastichis* malaxatur, & Stomacho applicatur.

Rubicundum Oleum est nobile *Vulnerarium*, aliis *Balsamis*, *Linimentis*, & *Emplastris Vulnerariis* additum. Et quanta vis vulneraria horum sit, ostendit Experientia in Cultrivoro Prussiaco: de quo videatur BECKERUS *Tract. de Cultrivoro*.

3. *Oleum per coctionem* paratum magni usus est in roborando Stomacho, si inungatur eidem in Vomitu & Nausea. In Ani procidentia ab Hæmorrhoidibus inducta nil melius est, quam *Oleum Mastichinum*, in quo ebullierunt *Scarabæi pilulares*.

5. Post Spiritum acidulum & Oleum, sequitur *Spiritus Vini mastichatus*, qualem in Doloribus Stomachi habet PARACELSUS *Tract. de Praeparat.* & ita paratur:

> ♃. *Mastich.* ℥iij.
> *Galang.* ℥j.
> *Spir. Vin. rectif.* ℔ß.

Mista destillentur per Alembicum.

Remanentiæ addi possunt *Silices calcinati* pulverisati; sic *Oleum subtile* acquiritur.

6. *Aqua Stomachalis Mastichina* optimè fit sequenti modo

> ♃. *Mastich. el.* ℥iij.
> *Galang.*
> *Caryophyll.* ana ℥j.
> *Zingib*
> *Macis* ana ℥ß.
> *Rad. Acori vulg.* ℥iij.

Affundatur *Vinum Malvaticum*, & digeratur probè in loco calido; hinc destillentur in Mariæ Balneo.

Dosis est Cochl. j. vel alterum per horam unam ante pastum: potest etiam *Linteum duplicatum* huic *Aqua* immergi & simul applicari.

Item.

> ♃. *Mastiches* ℥iv.
> *Galanga*,
> *Macis* ana ℥j.
> *Cinnam.*
> *Zedoar.*
> *Ladani* ana ℥ß.
> *Spir. Vin. rectif.* ℔iij.

Destillentur in Balneo Mariæ: *Spiritus* progrediens cum *Elæosaccharo Citri* edulcoretur, & in Atonia Ventriculi dicto modo usurpetur.

Pertinet huc etiam *Syrupus Mastichinus*, quem describit TIMÆUS *à Gulden Klee in epist. pag.* 456.

7. *Pilula Mastichina* valdoperè usurpantur in Stomachi & Mulierum Affectibus: imprimis quidem in Cephalalgia Mulierum ex consensu Uteri, cujus Signum infallibile dicitur, quod sentiant in Vertice frigus, egregiæ sunt *Pilulabæ*. (M)

CCCXCII.

(M) Mastichem à μαστάζειν, mandere, ex Athenæo dictam docet C. Hofmannus. *Est Gummi-resina, vel potiùs Resina, æstivo tempore, vel sponte, vel incisione, crassiorum, albidarum, & transparentium lacrymarum forma, ex Lentisci trunco, ramisque promanans. Commendant* Mastichem Chiam, *sed ex tota Asia minore ad nos asportatur. Colligitur quoque & in nostro Aprutio, ad Hadriatici Maris oras. Commansa Salivam prolicit: deglutita Ventriculi fibras roborat, atque blandè adstringit,*

CCCXCII. MYRRHA.

Σμύρνα, *Diosc.* Bola *Indis*, Myrrha, *Matth. Cord. in D. Garz. Frag. Cas. Lob.* Est Resina gummea (concresus Gummi-resinosus Succus,) cujusdam Arboris exoticæ, quæ Cortice vulnerato Myrrham profundit, partim in substratas segetes destillantem, partim circa caudicem concrescentem. Plurima adfertur ex Arabia, tum etiam ea Regione Aleaim, quæ Æthiopia est.

Delectus. Laudatur friabilis, levis, undequaque concolor, minutis glebis, amara, acris, odorata, & quæ confracta, venas unguium modò candidas, & læves ostendit. Omnibus autem antefertur, quæ à loco unde convehitur, *Troglodytica* nuncupatur, colore pallescente, seu subviridis, splendens ac mordax. Inutilis est ponderosa & coloris picei, seu nigra: hæc (Myrrha) *Animaea Amati*.

N Stacten nihil aliud esse, quàm *Myrrham liquidam*, testatur *Dioscorides*. Ejus autem colligendi diversos deprehendimus modos. 1. Sponte ex Arbore non vulnerata exsudat. 2. Exprimitur ex Myrrha, ut *Oleum Liquidambar* ex Resina ejusdem nominis.

Vires. Myrrha calfacit & siccat 2. (al. 3.) aperit, subastringit attenuat, maturat, discutit, Putredini resistit. Usus præcipuus in Uteri obstructione, Fœtu expellendo, in Pulmonum & Intestinorum mucilagine, ac inde nata Raucedine, Tussi, & Angina, Pleuritide, Colica, Lumbricis: compescit Diarrhœam ac Dysenteriam, Febrium Rigorem, præcipuè Quartanæ, arcet. Extrinsecùs prodest in Igne Sacro, Gangræna, Tumoribus, Vulneribus inveteratis ac recentibus, imprimis Capitis, unde in *Emplastris Stypticis*, ut vocant, usus ejus creberrimus esse solet. Masticata ac subinde deglutita Halitus fœtorem curat, &c.

Dosis à ℈ß. ad ℈ij. vel ʒj.

P R Æ P A R A T A.

1. Myrrha depurata.

Depuratur more solito: *Myrrhæ* subtiliss. tritæ affunde expressum *Succum*, *Decoctum*, vel *Infusum* (intentioni tuæ appropriatum,) vel *Vinum* ad eminent. digir. 2. digere in M.B. ut mollescat, dein calida exprime, & inspissa lentè. *Vide Quercetan. Pharm. Rest. c. 15.*

2. *Myr-*

CCCXCII. MYRRHA. *Myrrha Gummi* resinosum est, mixtum ex *Oleo* & *Mucilagine*, ex Arbore exstillans exotica, *Bola* dicta, sauciata. Adfertur ex Syria, & regionibus Africæ, & est *Balsamum* reverà quoddam *naturale*, quod effectus ejus testatur in Corporibus quibuscunque tam vivis, quàm mortuis, à Putredine conservandis, quæ in *Spiritu Vini myrrhato* citra ullam corruptionem diutissimè asservari possunt, præprimis si *Spiritus Vini* benè rectificatus, aliquantisper cum *Spiritu Salis* acidulatus sit. Vidi ego aliquot Infantes ita à putredine ad multum tempus in Vitris præservatos, qui, quasi vivi essent, apparebant.

Delectum, & quænam sit præferenda alteri, AUTHOR clarè satis explicat.

Saporis est *amarissimi* propter copiosum *Sal volatile oleosum admodum acre*; unde singularem vim habet *acuendi Bilem* in Corpore nostro, cùm Fel sit Balsamum quoddam Corporis; & tanquam *Remedium pro vita longa* commendatur; singulare enim est Balsamum confortativum nostræ vitæ, adeòque multum commendatur ab HELMONTIO *pag. mihi* 626. uti etiam ab HORSTIO *in Judic. super Chirurg. Infusoriam pag.* 88. Dum autem Balsamum est *Myrrha*, in Ulceribus & Corruptionibus partium internarum est magni usus, in Phthisi nempe Pulmonum, Empyemate, Ulceribus Renum, & similibus Malis nimis frequentibus, Corruptionem & Putredinem ulcerosum cujuscunque Corporis corrigendo, & Fermentum acidum corruptivum Ulcerum enecando ac tollendo. Plura de Myrrhæ viribus, pro præservandis à Putredine Corporibus, videantur apud MINDERERUM *Aloedar. c. 6.* uti præter alia modum Remedium ex *Myrrha*, *Auro* & *Thure* pro Senibus ad Vitam longam parandi præscribit, quod à multis magni fit: & dicunt, hoc respexisse MAGOS, qui SALVATORI dono dederunt *Aurum*, *Thus*, & *Myrrham*. Unde etiam primariarum Ingrediens est *Elixir Proprietatis*, quod egregias vires habet præservandi à Putredine partes internas, uti & in Ulceribus & in Affectibus Uterinis. Porrò Aciditatem Ventriculi, ejusque Cruditatem optimè corrigit, convenitque egregiè in Scorbuto aliisque Morbis Chronicis curandis, iis in specie, qui ex vitio Mensium, quos pellit, proveniunt; unde in pellendis Lochiis & Fœtu, tam vivo quàm mortuo, primarium est Simplex Vegetabile; Mulieribus enim, earumque Utero, dicata est. Imò fit non rarò, ut Secundinæ retentæ putrescant, & Morbos periculosissimos inducant; in casu tali *Myrrha* est egregium Remedium, dum Putredinem Secundinæ arcet, & simul potenter pellit ac promovet. In Febribus non minùs egregia est, Tertiana & Quartana, ante Paroxysmum: mirificè dyscrasiam Sanguinis corrigit, & blanda diaphoretica vi heterogeneitates ejus ad peripheriam Corporis expellit; hinc imprimis in Febribus Malignis cum Excretione cutanea conjunctis (videatur HOFFMANNI *Clavis*) & in Variolis & Morbillis præservativè & curativè mirabiliter confert: non secus ac Puerperarum Purgamenta mirabiliter promovet, speciatim Præcordiorum anxietates in hisce Morbis mirè elevat: unde in Purpura Puerperarum, alba & rubra, Febribus Petechialibus, &c. omnibus Remediis *Myrrha* est miscenda. Et quidem sæpiùs fit, quòd talis Purpura sit conjuncta cum suppressione Lochiorum: Ergò hîc maximè conveniens erit Remedium *Myrrha*, quoniam & Lochia promovet, aut debitum eorum fluxum conservat, & expellit Purpuram, ut sic duabus magnis Indicationibus uno succurramus Medicamento; unde in Malignis Puerperarum Febribus cum Lochiis retentis, aliis Remediis admiscetur Myrrha, quæ Malignitati resistit, & simul promovet Lochiorum fluxum. In Morbillis & Variolis certè Suppurationem promovet, & fovearum magnitudinem impedit. Primitùs igitur datur cùm Alexipharmacis, v. g. *Antimonio diaphoretico*, &c. pro expulsione; deinde cum *Lapillis Cancrorum* pro maturatione, & fovearum præcautione. Egregia quoque est in Tinea, aliisque Morbis Infantum, v. g.

♃. *Cornu Cervi sine igne*,
Lapill. Cancr. præp. an. gr. xv.
Myrrha el. gr. vj.
Theriac. gr. ij.
Olei destill. Anisi gutt. iij.

Misce, fiat *Pulvis* pro Infantibus polychrestus.

Ad movenda Lochia.

♃. *Borrac. Venet.* ʒß.
Myrrh. elect. gr. xij.
Croci gr. vj.

Misce, fiat *Pulvis* pro duabus dosibus.

Vel Pulvis ad Variolas.

♃. *Cornu Cervi sine igne*,
Antimonii diaphor.
Terræ sigill. an. gr. xij.
Myrrha gr. viij. ad ℈ß.

Misce, fiat *Pulvis* pro duabus dosibus.

Potest etiam cum *Amygdalis dulcibus* aliisque *Seminibus expulsivis* unà in *Emulsionem* redigi, ad imitationem *Liquoris Alexipharmaci Zwelfferi in Pharm. Reg. p.* 209. Quin & *in Peste* Præservationis caussa adhibetur, uti PARACELSUS jam olim *ad Sterzingenses* scripsit; unde Pestis & Morborum contagiosorum tempore nunquam Ægros visitent Medici, nisi *Mastiches* & *Myrrhæ* masticatione priùs se munivetint. Dysenteriæ malignæ unà cum aliis optimè confert. Et quidem *Myrrha* hæc, non solùm Menses pellit; sed etiam quascunque quocunque in loco eruptiones Sanguinis excitat, & auget, v. g. In Sputo cruento obnoxiis observavi usum *Elixiris Proprietatis* revocasse Malum sopitum: sic ejus usu in Variolis & Morbillis provocantur Narium Hæmorrhagiæ; & his obnoxii abstineant à *Myrrha*, & *Elixire Proprietatis*, uam fluxum provocant. Tandem Myrrha ad magnitudinem Pisorum aliquot assumpta, in Catarrhis & Morbis Catarrhalibus, ex Lympha acida oriundis, v. gr. sicca Tussi, Raucedine ex vitio Aeris, Febribus Catarrhalibus epidemicis, Digestione læsa, &c. egregia est, & multum commendatur. Lumbricorum hostis est *Myrrha* internè æquè ac externè. Egregium denique est *Anodynum* & *Traumaticum*; videatur AMMANNUS *Mater. Med. pag.* 137. unde In Vulneribus inveteratis, quæ jam degenerant in Ulcera, præservat à Putredine verminosa, seu progeniem verminosam absorbet, & simul illa mundificat; sicut etiam *externè* convenientissima est medicina in corruptione ac putredine Vulnerum, quæ ex defectu Spiritus Partis læsæ insiti supervenit, in Ulceribus malignis & cacoetheis mundificandis atque fermentis eorum destruendis, sive misceatur cum *Decoctis* pro ablutione, sive cum *Unguentis* aut *Emplastris*, quæ imponuntur Ulceribus talibus; imprimis Ulce-

2. Myrrha Extracta.

Extrahitur cum *Spirit. Vini rectificatiss.* s. A. abstrahitur *Spirit. Vin.* inspissaturque *Extractum* ulterius in Vitro, vel vitreato Vase ad consistentiam Olei.

3. Oleum Myrrhæ.

Destilla per retortam ex Arena.

N. 1. Sunt, qui *Myrrham* cum *Serratura abietina* macerant, ac postmodùm per Vesicam *Oleum* eliciunt. Verùm id aliqua ex parte abietinum est.

N. 2. Alii *Liquori Myrrha Spirit. Vin.* affundunt, digerunt, ac per Alembicum destillant. *Med. destill.*

N. 3. *Alii* digerunt *Myrrham pulverisat.* cum *Aceto*, atque hinc destillant.

N. 4. Neque per se, neque cum Silicibus, Arena, Bolo an farina Laterum, *Oleum* prosundit, sed solùm *Spiritum* gravem & acidum ac fœtentem. Fiat igitur utroque modo, ut dixi de Mastiche. *S. Closs.*

4. Liquor Myrrhæ.

Impone *Myrrham* pulveris. *Albumini Ovi* cocti adhuc calido, ac repone in Cellam ad liquescendum, vel mixtam cum eodem *Albumine* repone supra Tabulam vitream, ut liquescat, & destillet in Vitrum suppositum.

Vires, Abstergit maculas Cutis, Stigmataque ex Lue Venerea.

(*Oleum Myrrhæ* per deliquium dicitur.)

5. Trochisci de Myrrha.

CCCXCIII.

Ulcera putrida verminosa & maligna, Gangrænam minantia curat, sicut & ipsi Gangrænæ æquè ac mortificationi partium opitulatur, & hinc Consolidatio facilia promovetur, unde RULANDUS eam in *Emplastris* sæpè exhibet; sicut etiam ad *Balsamum Vulnerarium Rulandi* non ineptè copiosa *Myrrha* recipitur. In Scorbuto Oris & Gingivarum putredine egregiè convenit cum *Lacca*, vel sola masticata.

De *modo Præparationis* Medicamentorum ex *Myrrha* adhùc notandum, quòd ea, quando cum aliis sociata cum Liquore aqueo coquenda, in fine coctionis addenda sit; quia *Coctionem non sustinet*, & sub coctura maxima ejus via exhalat & perditur.

Cæterùm ex *Myrrha* aliàs fit *Fucus muliebris* contra Rugas Faciei valdè expertus, hoc modo:

℞. *Patellam ferream novam:*

Candefiat nonnihil propè ignem: Huic Mulier, quæ habet Faciem Rugis obsitam, ex ore *Vinum album* uno impetu adspergat, & Patellam ipsam restinguat, atque mox, Capite Linteo amplo contecto, Vaporem inde surgentem Facie excipiat: subinde postmodùm in eandem Patellam, rursus igne candentem, *Myrrham pulverisatam* projiciat, eodemque Linteolo contecta, fumum *Myrrhæ* exhalantem Facie similiter excipiat, denuo ipso Linteolo Faciem contegat & cubitum se conferat. *Fucus* hic singulis octo diebus paratus Vetulas rejuvenescere facit; Rugæ enim seniles ita prorsus evanescunt, ut sic perpetuò erugatæ Juventutem etiam in Senio mentiri queant.

Quoad *Præparata*: sunt, qui commendant valdè *Extractum Myrrhæ* in Febribus Intermittentibus. Cæterùm modus parandi hoc *Extractum* est arcanus: nam *Myrrha* concretum est anomalon, quod neque purè Oleosis, neque purè Aqueis solvitur; nec *Spiritus Vini*, nisi rectificatissimus, aliquid de Myrrha, & quidem ejusdem tantum *Resinam*, extrahit: quæ in specie convenit, quando Vermes in Ulceribus generari incipiunt, *Unguentis* & *Lotionibus* permixta. Quòd si tamen cum *Salibus Alcalinis*, vel *Acidis*, v. g. *Spiritu Salis*, misceatur *Spiritus Vini* benè rectificatus, optimè subigi potest: nam *Spiritus Salis* radicaliter solvit *Myrrham*, & per aliquot dierum digestionem, *Essentiam* extrahit, deinde *Spiritu Salis* ad debitam consistentiam abstracto, commodè cum *Spiritu Vini* potest extrahi: scilicet modus hic obtinetur in communi *Elixiris proprietatis* præparatione. Sed commodissima est præparatio, imprimis pro Mulieribus, si extrahatur *Myrrha* vel cum *Alcali fixo*, aut *volatili*; sic v. gr. fit optima *Essentia Myrrhæ*, si *Myrrha* & *Alcali Tartari* ana digerantur cum leni *Aqua* humectatione; hinc cum *Spiritu Vini* rectificato extrahuntur, sicut WEDELIUS *in Pharm. pag. 85.* cum *Spiritu Tartari* & *Spiritu Vini* facit *Essentiam Myrrhæ balsamicam*. *Spiritus Vini* quoque *tartarisatus*, & *Tinctura Tartari* benè acria, convenientissimum est *Menstruum* pro extrahenda *Myrrha*: & hæc est *Essentia Salutis Doct. Langii*, cum quovis Liquido miscibilis, Remedium polychreston usitatissimum in Variolis, Mensium Pathematis, Hysterica Passione, &c. Imò solo *Aqua*, cum *Sale Tartari* acuata, solvit *Myrrham* in *Tincturam* rubicundam: Conferatur CLAUDERUS *de Balsam. Corpor.* quod & *Spiritus Salis ammoniaci* cum *Spiritu Vini* paratus facit. Quamcunque Putredinem corporis internam & externam potenter arcet, & potenter præcavet, Fœtum mortuum potentissimè pellit. Hinc, v. gr. pro *purificando Sanguine scorbutico*:

℞. *Tinctura Antimonii ex flor.* ℥ij.
Ess. Myrrh. ʒj.
M. D. S.
Essentia Sanguinem purificans.
Dosis 30. vel 40. gutt.

Item contra *Scabiem*:

℞. *Ess. Myrrh.* ʒij.
Liquor. compos. ʒiij.
M. D. S.
Tinctura expellens.
Dos. 40. guttæ.

Ad imitationem Tincturæ Laccæ Mynsichtii *Essentia Myrrhæ* parata, ad Scorbutum Oris est egregia.

Spiritus Vini myrrhatus, seu, qui ad tempus super *Myrrham* in infusione steterit, optimè conservat Corpora à putredine.

Quoniam *Myrrha* in *Spiritu Vini ammoniacali* solubilis est, tentandum; qualis acciperetur *Spiritus*, si cum *Sale ammoniaco*, & *Cineribus clavellatis* misceatur *Myrrha*, & hinc affuso *Spiritu Vini* destilletur; cum *Saccaro* enim res egregiè procedit; nam quacunque ratione aliàs destillata *Myrrha* parum dat *Olei empyreumatici*, sed *Spiritum* acrem reverà sudoriferum.

Oleum Myrrhæ per se haberi nequit: destillata enim per Retortam ex arena transit paucum *Oleum*, sed potiùs *Phlegma* puniceum acidum, quod Arcanum habetur ad Venena putrefactiva & corruptiva, quæ per sudorem expellit, utut sit ingratum.

Ut copiosius acquiratur *Oleum*, miscent cum *Serratura abietina*, uti habet AUTHOR; sed est impostura. Conteuti ergò simus cum *Essentia*. De *Liquore* verò seu *Oleo Myrrhæ per deliquium* videatur AUTHOR, qui præparationem habet, includendo *Myrrham Albumini Ovi* indurato, ac reponendo in locum frigidum; quod egregium est *Cosmeticum* contra Maculas Faciei solares, seu Lentigines, Rugas Faciei & Cicatrices deformes Vulnerum delendas, si sæpiùs illinatur; destruit enim Acidum intercutaneum.

Trochisci de Myrrha, quos Veteres in usu habuerunt, à ʒß. ad ʒj. multum prosunt in Muliebribus Affectibus, præsertim ad ciendos Menses, ac promovendum Partum difficilem, etiam Fœtum mortuum. (*N*)

CCCXCIII.

(N) Myrrha, μύῤῥα *vel* σμύρνα *Æolicè*, (*unde* Smyrnium *Planta, quòd* Myrrham *oleat*) *à* μύρον Unguentum, *quòd multorum Unguentorum subeat compositionem: ni potiùs* Unguenta μύρα ἀπὸ τῆς μύῤῥας *dicta sint, eandem ob rationem. Gummiresina est incisione extillans ex spinosa Arbore Arabiæ felicis Ægypti, Æthiopiæ, atque apud Abyssinas, & Troglodytas, quare selectior* Myrrha, Troglodytica *appellatur. Optima est in lacrymas pellucidas, leves, ex flavo aureas, vel rubicundas distincta, quæ albas maculas unguiformes intùs ostentant: crassa prædita est substantia, odore ingrato, sapore acri, amaroque. Hac internè utimur, reliqua ad externos usus fæculentiore. Myrrha multum Olei & Salis continet essentialis, & parum Phlegmatis. Illius usus satis Author exposuit. Myrrha pretiosa, quam cum Auro & Thure ex Oriente venientes Magi SERVATORI nostro obtulerunt, haud sanè vile, & ingratum hoc Gummi fuit. Quidam existimant illam fuisse* Myrrham Stacten, *à* στάζω *stillo sic dictam, quam speciem rari & suavissimi Balsami faciunt, ex juvenibus Arboribus, Myrrham priùs dictam ferentibus, sponte extillantem. Sed hæc nostris temporibus non colligitur.*

CCCXCIII. OMPHACIUM.

Agresta. *Germ.* Agrest. *Gall.* du Verjus. Est Succus ex Uvis immaturis expressus, colatus, inque Doliis repositus, & Vase clauso asservatus.

N. 1. Præstat Uvas adhibere dies aliquot (4. 5.) Soli expositas.

N. 2. Tempore *Dioscoridis* inspissabatur calore Solis ad consistentiam *Rob.*

N 3. *Oleum* acidulum ex Olivis immaturis expressum, ob saporis affinitatem, itidem *Oleum Omphacinum* appellari solet, de quo vide supra *Olea*, *Class.* 1.

Vires. Inservit tam Esculentis, quam Medicamentis. Refrigerat 2. siccat 1. substantiæ est crassioris, saporis acido-acerbi. Usus præcipui ad Hypochondria ardentia, Stomachi ardorem,) orificio impositum) imò calidis Morbis omnibus feliciori juvamento est, quàm Acetum, quod præter refrigerandi vim, & caliditate acri pollet, secus ac Omphacium.

P R Æ P A R A T A.

1. *Syrupus de Agresta.* Vide Disp.
2. *Rob Agresta.*

CCCXCIV. OPIUM.

Sunt, qui *Opii* ac *Meconii* nomina confundunt, & duo pro uno eodemque habent, sed malè.

Opium enim Lacryma est, quæ stillavit ex capitibus Papaveris, dum maturescebant, leviter incisis.

Meconium econtra Succus est ex iisdem expressus. Videatur *Matth. Cord. Gutz. Frag. Bellon. Cord in hist.*

Opium *triplex* est
(1. *Album*, affertur ex Cairo, fortè est *Thebaicum*.
(2. *Nigrum* & durum, ex Aden.
(3. *Flavescens* magis & mollius, ex Gambaia, & Decan.

Colligitur *Plinio* & *Avicennæ* ex Papavere nigro, at Turcæ ex albo (docente *Bellonio lib. 3. obs. c. 15.*) leviter inciso eliciunt, quotidianoque usu ad ℥ß. vel ℥i. nomine *Maslac*, assumunt, ad conciliandam scilicet animositatem. Verùm quia hoc Opio caremus (flavescens enim id esse, leoninorum pilorum modo, ait *Bellonius*), de Opio agemus nobis usitato, quod vel adulteratum, vel Meconium potiùs, quàm Opium.

Præstantissimum habetur nobis usitatum *Opium Cabarsanum*, quod ponderosum, densum, inflammabile & ardens (non atra tamen flamma), odore soporiferum (instar Papaveris), ac graveolens, sapore amarum & acre, colore ad Aloen accedens, cum frangitur splendore quodam nitens, facilè friatu.

N. 1. *Dignoscitur* ab adulterato, quòd hoc si diluatur, Liquorem croceo colore tingat, ob *Glaucium* admistum.

N. 2. *Opium* seu *Meconium nostras*, secundùm *Quercetanum*,

---

CCCXCIII. OMPHACIUM. *Omphacium* alio nomine imprimis appellatur *Agresta*, estque nihil aliud, quàm *Succus* ex *Uvis immaturis* expressus. Observetur tamen, ne fiat confusio hujus cum *Oleo Omphacino*, quod fit ex *Olivis immaturis*, de quo superiùs. Unde *Agresta*, dum eodem modo ex Uvis immaturis, ac Oleum Omphacinum ex Olivis immaturis exprimitur, *Omphacium* dicitur.

Usurpatur *internè* propter *vim adstrictivam*, egregiè enim adstringit, & propter *Aciditatem moderatam* Effervescentias Massæ sanguineæ compescit ac corrigit, Sanguinem nimis fluidum blandè coagulat, &, sicuti dixi, Effervescentias sistit. Sed apud nos rarò usus est. A Gallis verò contra Æstum & Sitim febrilem, & alia Pathemata Febrium Ardentium, usurpatur. In Phlogosi Hypochondriorum laudatur aliàs; unde *Syrupus de Agresta* interdum in tali casu præscribi solet, qui tamen ob copiosum *Saccharum* non æquè convenit. (O)

CCCXCIV. OPIUM. De *Opio* notandum hoc, quòd sint duo distincti Liquores, *Opium* nempe, & *Meconium*; utrumque ex *Papavere sativo* oriundum. *Opium* est *Succus gummoso-resinosus* inspissatus, qui ex *Capitibus Papaveris albi* ferè maturis incisis & vulneratis transudat, & exstillat, diciturque *Opium*, adeòque in se continet nucleum resinosum. *Tres* autem sunt ejus *differentiæ*; datur enim *Opium album*, *nigrum*, & *flavescens*; quæ utut promiscuè possint usurpari, nihilominùs *Opium nigrum* magis est usitatum. *Meconium* verò est simplus *Succus lacteo-herbaceus* ex integra *Papaveris planta* incisa & contusa expressus, filtratus & inspissatus. Ergò quidam dicunt, nos carere vero Opio. Quicquid sit, deterius est, qui ex *Papavere nigro* habetur.

Elegans sanè & necessarium Simplex vegetabile in Medicina est *Opium*, legitimo nempe usu, quo nullum frequentiùs usurpatur; unde multi de eo scripsere Authores; videatur in specie WINCLERUS, FREITAGIUS, HARTMANNUS (qui omnium optimus) DORINGIUS, (cujus Tractatus propter multiplicem lectionem est curiosus, sed fusissimè inter omnes scripsit) SALA *in Ternar. Bezoardicorum*, DEODATUS *in Pant. Hygiast.* SCHILLINGIUS, BACO *de* VERULAMIO *in Tr. de Hist. vitæ & mortis*, ubi multa habet elegantia de Opii & Opiatorum facultatibus *pag.* 68. *& seqq.* TILLINGIUS, qui omnia contraxit, quæ in omnibus Authoribus invenire potuit; & novissimè WEDELIUS *in Opiologia.*

Modum colligendi Opium verum habet AUTHOR, qui videtur, & rectè dicit, quòd nos solùm habeamus *Meconium*, idque adulteratum, & multis quisquiliis permistum. Propterea loco hujus *Meconii* suaderem, parandum *nostras* ad imitationem QUERCETANI, cujus modum habet AUTHOR, ubi *de Papavere*, ut meliùs consulatur Ægris adhibendo *nostras Meconium*; cùm, ut dixi, *Meconium* ad nos allatum sæpiùs adulteretur.

De *Opii usu* & ejus *operandi ratione* admodùm variant sententiæ; dum Opium laudatur ab hoc, culpatur ab illo: quod tam Veteres, quam Moderni præprimis, faciunt. Veterum tamen maxima pars, & quidem superioris seculi, illud virulentiæ & narcoseos accusantes, culparunt & rejecerunt, & adhuc nonnulli tremunt in ejus usu, quorum sententias de usu Opii ejusque malignitate collectas videbitis in ZWELFFERI *Pharm. Reg. Edit. u'z. pag.* 153. & *seqq.* (qui et ipse minùs Opio favere videtur,) ubi magnum habet Catalogum Authorum, qui rejiciunt, objurgiant et contemnunt Opium; parvum, qui commendant. Veteres *Græci*, et cum GALENO *Arabes*, multum eidem tribuunt; unde Compositionibus suis magnis, *Mithridatio*, *Theriacæ* etc. pro basi insecuerunt. ZACUTUS *lib.* 1. *Med. Princip. Hist.* 16. fusus est in explanandis noxis ex Opio inconvenienter adhibito oriundis; et prostant Exempla, etiam post externum Opii usum insecutam fuisse mortem: vid. FORESTUS *lib.* 9. *Observat.* 14. *Schol.* ut et etiam in ZACUTO *citato loco*, et præterea etiam in *lib.* 1. *Prax. observat.* 16. Sed metus vanus est; maximi potiùs usus est. Hinc plurimi Modernorum post PLATERUM, qui primus sub scamno rejectum protraxit Opium, magni faciunt, adeò ut dixerit PLATERUS, semimortuum etiam Opii usu se restituere velle: videatur ejus *Praxis*. Hujus imitatorem se sistit SYLVIUS *Batavus*, qui sæpiùs utitur Opio in quibuscunque Remediis, et in quocunque casu; adeò ut dixerit, se nolle Praxin exercere, si careret Opio: unde et *Opiatez* dictus est. Interim diversitatis ratio ex hoc sequitur; quòd isti Opium rejecerunt, in præparatione debita et usu ejusdem delinquentes. Veteres autem fermentationem instituerunt, et sic correctum, et satis tutum habuerunt: quod Moderni pariter debet corrigere conati sunt, ac Remedium salubre inde experiuntur. Legitimè ergò præparatum, et legitimè usurpatum, optima et elegantissima est Medicina.

Decantatum autem est *vi anodyna* et *narcotica*. Utraque materialiter fundata est in *Oleo*, seu *Sulphure* amaro somnifero, ut loquitur HELMONTIUS *Tract. Duumvirat.* §. 8. *pag. mihi* 346. adeòque in *Sale volatili* satis acri perquam oleoso, sed specialis texturæ ex Semine primitùs natæ, hinc Opii sapor acerrimus; unde rectè inter *Calefacientia* numeratur. Quæ aliàs Elementa per Ignem Chymicum ex Opio elici possunt, eadem respondent ferè similibus aliis Concretis gummeo-resinosis, et vid. WEDELII *Opiol. pag.* 23. Inter Veteres enim anilis fuit Controversia: *an sit frigidum Opium? an calidum?* Et quidem Veteres insistentes suis hypothesibus, quòd vis narcotica et soporifera consistat in frigiditate, dixerunt, quòd sit frigidum in quarto gradu. Moderni, qui objiciunt amaritiem, inflammabilitatem, et odorem sulphureum, et qui invenerunt, quòd in Opio sic

(O) Ὄμφαξ est Uva acerba: hinc Omphacium *Succus ex illa expressus.* Omphacium *vocat* Plinius Oleum *ex immaturis Olivis paratum: sed notat* Lemery, *nequicquam ex Olivis immaturis sperari expressione posse Oleum.*

num, ex Papavere nostrati *Extractum*. Vide suprà in *Papaver*.

Vires Opii. Vim possidet Spiritus commotos, inquietos, seditiososque compescendi, Facultatique animali peculiari quadam proprietate torporem inducendi. Unde Somnus, sensibilitatis imminutio, &c. media sanè maximi solaminis in Vigiliis, Doloribusque intensis. Verùm enimverò, nec & suis *incommodis* Opium caret, nimirum, præterquàm quòd excretiones Urinæ & Fæcum supprimat, Malignitatem quoque exercere aptum est. Hac videlicet livorem Artuum, frigidosque Sudores, Respirationem parvam, ac difficilem, & Mentis alienationem inducit. *Scribonius*. (Pruritum crebro usu inducere observatum est.)

N. De *Caliditate* & *Frigiditate* maximè controvertitur. Plurimi tamen cum Recentioribus *Calidum* id probant, inducti amarore, inflammabilitate, acredine, vi exulcerandi, &c. Alii cum majoribus *Frigidum* id demonstrant, virtuti scilicet insistentes narcoticæ, quam obtinet. Disputatio, mehercle, extra necessitatem. Etenim statuatur calidum, reputetur frigidum, quid inde? nec enim in copia adhibetur tanta, ut metuendum, inde inferri posse incommoda. Verumtamen calidum potiùs dicendum esse, quàm frigidum, potiores vincunt rationes: nec obstat vis narcotica, utpote quæ non à frigiditate, sed occulta qualitate procedit. Similem enim *soporem* observare licet in nonnullis correptis Peste, Febribusve Malignis & Ardentibus. In quibus sanè quicunque Narcosin ad frigiditatem referre voluerit, Igni frigiditatem attribuet.

P R Æ P A R A T A.

1. Extractum Opii Quercetani.

℞. *Opii* tenacis (non emarcidi,) q. v. scinde in bracteolas tenues & exiguas, ac in patina vitreata moderato calore (arenæ) exsicca (cavendo fumum), donec in Pulverem digitis comminui possit & fœtorem amittat. Sic Sulphur fœtidum discussum, in quo omnis vis narcotica.

℞. *Opium* hoc Sulphure suo narcotico cautum, extrahe s. a. *Tincturam* cum *Aceto destillato* fortissimo, (vel *Succo Limoniorum*): abstrahe dein Menstruum in M. B. ad mellaginem seu *Extracti* formam. *Hartman. in Croll.*

N. Faces, quæ post Tincturam extractam remanent, inservire possunt Anodynis externis inde concinnandis, v. g. in Podagra, &c.

Aliud Quercetani Extractum Opii & Hyoscyami, quod placet appellare

2. Extractum Opii succati.

℞. *Succi* seu *Extracti Hyoscyami* ℥x. (vide *Hyoscyamus*) *Opii* præpar. i. e. ad ignem exsiccati, ut dictum ℥x. vel xj. Digerantur lento calore cinerum. Sic attrahit Opium tantum Succi,

---

copiosum Sal volatile acre oleosum, statuunt, quòd sit valdè calidum. Hoc confirmat, quod omnia hæc Narcotica Simplicia odorem fœtidum referant, oriundum à Sulphure crudiore indigesto. In Principio sulphureo vim hanc narcoticam latitare, *Spiritus Vini* confirmat, qui nimiùm assumptus narcoticus est. Sopor hic morbosus ,his similis est, quia Gas Carbonum incensorum Caroticè reddantur; qualis Sopor dependet à Sulphure per incensionem minùs sito & maligno. Fumus Narcoticus Metallorum etiam in Sulphure tali immaturo consistit. Gas, quod ex Liquoribus fermentescentibus exhalat, ad Somnos profundos mirè cogit; nam effluvia hæc etiam de natura sulphurea volatili sunt. Ea propter Opium, non secus ac Vinum, aliique liquores, inebriat: de quibus vid. MEIBOMIUS *Tract. de Cerevis. aliisque inebriabilibus*. Cùm igitur vis narcotica non à frigore, sed speciali Sulphuris Opii textura dependeat, hæc Controversia de Opii frigiditate & caliditate est inutilis tam in Theoria, quàm in Praxi. Formaliter ergò vis Opii medicamentosa, omnium Dolorum sedativa, seu anodyna, & hinc narcotica, in substantia ejusdem oleosa concentrata, sed facilè resolubili, & in Odorem penetrantissimum diffusibili, residere videtur; quatenus Spiritus influentes immediatè afficit, eosdemque Sapore suo quasi condensat, & hinc quoscunque Spirituum impetus, & inordinatos motus tam locales, quàm intestinos, plùs minùs sistit & coercet; sicque plùs minùs eorum volatilitatem & subtilitatem, indeque expansionem facillimam & mobilitatem figit quasi aut condensat, eosque torpidos reddit; unde consequenter quascunque Sanguinis & reliquorum Humorum agitationes compescit.

Hæc est vis generalis, & à qua, tanquam principaliori, derivari possunt omnes reliqui *Effectus*. Omnibus enim notum est, quod *Opiata* omnia, *Papaverina*, *Solana*, *Spiritus Cannabis*, omnes *Lolii*, *Agnus castus* &c. usurpata, Somnum inducant, & externè vel internè Dolores sistant qui duo Effectus pariter ab usu gr. ij. ordinariò fiunt. Nam dum sistit motus Spirituum, præsertim feroces & inordinatos, interno pariter atque externo usu quoscunque Dolores compescit, nimias Agrypnias arcet, suavem Somnum insimul inducendo; hic & Deliria ex inordinato Spirituum motu orta cohibet & sedat.

Jam consideremus, quod *Somnus naturalis* non fiat à Spirituum animalium motu nimis veloci, sed lento & sopiminato. *Deliria* autem hæc sunt duplicia: quædam in Morbis acutis, Phrenitide, Febribus Ardentibus, & Intermittentibus, & Malignis; quædam citra Febres oriuntur, & sunt Melancholica & Maniaca. De prioribus nullum est dubium, quod Opiatis egregiè sedentur; de posterioribus verò Deliriis, v. g. Melancholicis & Maniacis, quæritur: *an Opiata iis salubriter conveniant*? HELMONTIUS *in Tract. Duumvirat.* §. 55. & 56. *p. m.* 312. negat, cùm vi Opii narcotica & stupefactiva, præsertim in nostro Climate, Somnia & Phantasmata ferè turbulenta & truculenta inducantur, aut magis augmententur; unde verendum, quod Melancholiam intendant, & alia simul periculosa Symptomata post se trahant. Quod quidem verum est, non tam de Opio crudo, etsi non legitimo tempore & modo propinetur, de quo suo loco; sed de omnibus *Simplicibus Narcoticis*, *Hyoscyamo*, *Solano*, *Papavere* & similibus; unde etiam talia *vim inebriativam* obtineat: utraceam, Melancholicos & Maniacos, ut multas noctes ducant insomnes, nequidem dupla vel tripla etiam dosi Opii posse ad somnum promoveri, unde ferociora ferè evadunt Spiritus post Opiatorum usum. Nihilominùs Opium ritè præparatum, & debitè cum aliis permistum, benedicta est Medicina, quamvis rationes HELMONTII sint satis prægnantes & ponderosæ. ob id cauti simus in usu Opii & Opiatorum, quoad Affectus habituales Melancholicos & Maniacos, nec istud, nisi probè præparatum, & *Specificis*, præsertim *Camphoratis*, mistum propinemus. Sic BRENDELIUS *Cons.* 294. refert, se vidisse per Opium restitutum furiosum quendam compedibus vinctum, præmissis paucis præmittendis. Sicut BARTHOLINUS habet Exemplum Furoris uterini, curati beneficio Opii, *Cent.* 2. *Hist.* 85. in quo casu similiter enim commendatur a RIVERIO. Non igitur totus Opiatorum usus in Deliriis Melancholicis est negligendus. Eo ipso etiam, quo motus Spirituum sistit, convenit porrò tam in præcavendis, quàm sistendis Paroxysmis Epilepticis, ubi est maximum solatium cum *Cinnabari Antimonii*: commodè etiam miscetur cum *Camphora* & *Salibus volatilibus*, qualis Mixtura experta est in Paroxysmis hisce præcavendis. Optima hinc quoque Medicina est in Doloribus Abdominis convulsivis, Paroxysmis Hyppochondriacis & Hystericis, & similibus Morbis convulsivis, ad quos in specie *Laudanum Hystericum* paratur. Porrò, quatenus Spirituum impetum compescendo, & ita sensibilitatem partium nonnihil obtundendo, Dolores compescit, etiam in Doloribus Colicis, Nephriticis, Podagricis, Ischiadicis, Odontalgicis, Cephalalgiis & similibus convenit. Habet RHUMELIUS *Pilulas* in Podagra, quas vocat: *Veni Amice, surge, & ambula*. Compositio est hæc:

℞. *Massæ Pilul. Alophang.* ʒij.
Laud. Opiat. ℈ß.
Misc. f. *Pilulæ*, quæ dividuntur in 4. partes æquales.

Dosis est una pars, in *Vino* assumenda tribus vel quatuor horis ante Paroxysmum.

Talis Pilularum Compositio ex *Mass. Pilul. Alophanginarum* cum *Laudano Opiato* est experta in Paroxysmo Colico, in quo sedando vim magnam ipsi tribuit STOECKERUS, qui aliquando magnum Principem à Colica cum illa curavit. Sic cùm omnes Humorum motus in Corpore humano obortos plùs minùs sedet, ratione hujus virtutis generale & catholicum est *Febrifugum*; convenit enim in omnibus Febribus Intermittentibus & Continuis tam Benignis, quàm Malignis. Febres Intermittentes sedat legitimo modo, scilicet *Specificis* sociatum, & ante Paroxysmum, præmissis præmittendis, adhibitum, ne Febrim prolonget magis, quàm curet: Horrorem & Frigora certè sistit, si cum Appropriatis misceatur. Quoad Febres Continuas & Ardentes, in incremento constitutas optimè sistit a testis est BRENDELIUS *Cons.* 104. quod *Laudani Opiati* beneficio

Succi, quantum sufficit: quod residuum erit ab extractione, seorsim separabitur per inclinationem & exhalationem. Ex eo autem, quod coagulatum est, extrahe *Tincturam* cum *Succo Limoniorum* s. A. donec animadverteris Succum non amplius colorari. Tinctos Liquores decantatos digere denuò, ut crassiores Fæces subsideant, quas secerne.

N. Laudanum opiatum majus Quercetani ingreditur.

3. *Extractum Opii Angeli de Sala.*

℞. *Opii* in frustula concisi ℔ß. humectetur *Aceto ros.* ad ℥ii. vel iij. atque exponatur Igni in Sartagine ferrea, continuò agitando ut liquescat, vaporque Opii sulphureus et noxius unà cum Aceto in auram abeat, Opiumque refrigeratum friari, ac pulverisari queat.

N. Ignis cautè administrandus, ne ἐμπύρευμα contrahat.

Hinc ℞. *Opium* illud pulverisatum, *Acet. ros.* ℔iij. stent in calore arenæ (saltem aliquot horis), ut solvatur, dein cola per Colum linteum cum expressione ac coagula. Hinc solve denuò in ℚ. *E. Sambuci* rectificatissima: clarifica cum *Albo Ovi*, ac inspissa ad consistentiam *Pilulis* aptam.

N. Sal Aceti Rosati operationem Opii (cum quo jungitur) non modò mitiorem reddit, sed & vim ejus diaphoreticam confortat, ut vel sudor haud sine levamine subsequatur.

4. *Extractum Opii Crollianum.*

℞. *Opii* (purgati priùs in *Liquore Hyssopi*, vel *Aqua destillata*) q. v. extrahe f. A. cum *Spirit. Vin.* decanta & abstrahe.

N. Crolliana hæc Extractio non sine ratione reprehensionem incurrit, quia 1. Sulphur illud, in quo vis narcotica latitat, humanæ naturæ inimica, per Spiritum Vini tenuius, subtilius, adeòque ferocius redditum, Laudani compositionem deteriorem facit. 2. Spiritus Vini sua natura nihil præter Sulphur extrahit, Sale intacto, quod potissimum tamen requirimus. Præstat itaque cum Aceto extrahere, quàm cum Spiritu Vini. *Hartman. in Croll. Brendel.*

5. *Laudanum Opiatum.*

Laudanum Opiatum nihil aliud est, quàm *Extractum Opii* admixtione *Alexipharmacorum*, *Cordialiumve*, & similium correctum. Dicitur autem *Laudanum*, quasi *laudatum* Medicamentum, ob insignes operationes, quas vel in gravissimis Morbis præstat: quales sunt 1. Dolores sedare. 2. Somnum inducere. 3. omnes Fluxiones sistere. 4. Ardorem mitigare. 5. Naturam confortare, inquietos Spiritus in Phrenitide, Arthritide, Epilepsia, & similibus compescere. Variæ porrò Laudani hujus descriptiones circumferuntur, quarum tamen præcipuæ sunt sequentes.

6. *Laudanum Opiatum Hartmanni.*

℞. *Extract. Opii* (*Quercet.* vel *Sala*) liquidi adhuc instar Mellis ℥j. *Magister.* vel *Sal. Coraller. Perlar.* ana ʒß. *Extr. Croci* (cum *Spirit. Vin.* facti) ʒij. M. omnia diligenter & serve.

---

beneficio quamplurimos à Febribus Ardentibus, tam Benignis quàm Malignis, viderit liberatos: sicut & in *Histor. Anatom.* BARTHOLINI 48. *C.* 1. prostat Exemplum Febris continuæ, per usum *Laudani Opiati* in nimia dosi, & de secutum gravem Somnum, curatæ, Mulier nempe pro una dosi gran. ix. *Laudani Opiati* assumpsit, & sic triduano Somno nunquam interrupto à Febri continua fuit liberata. In Febribus Malignis, quando Agrypnia & alia Symptomata urgent, utramque pariter paginam absolvere dicit HORSTIUS *in Chirurg. Infusor.* imprimis si adsint Anxietates Præcordiorum; ubi cùm *Alexipharmacis* & *Sudoriferis*, e. g. cum *Tinctura Bezoardica*, *Extracto Theriacali*, *Antimonio diaphoretico*, aliisque optimè miscetur Opium, quatenus per se egregium est *Sudoriferum*, testibus omnibus Practicis. In omnibus enim Febribus Malignis totius Curationis cardo consistit in legitima & convenienti Sudoris provocatione, per quam Malignitas eliminatur: quod docet WALÆUS *in M. p.* 65. ubi asseritur, quòd Opium sit basis Theriacæ, quòd Theriaca hanc vim sudoriferam obtineat à solo Opio: de qua virtute Opii sudorifera vid. PRIMEROSIUS *lib.* 4. *de Febribus cap.* 10. uti & HARTMANNUS *de Opio Theorem.* 30. Et quidem in Febribus Continuis, Benignis & Malignis, pariter & Intermittentibus mitigandis, convenit Opium, quando adsunt inquietudines Ægri, & jactigationes Corporis, & debilitatio Virium, à quibus Somnus & Sudor deficit, aliaque Symptomata periculosiora adsunt; adhibito autem Opio cum aliis Appropriatis cessant jactigationes, & sedato Spirituum impetu, sequitur blandus Sudor & suavis Somnus. Ab hinc dum quorumvis Humorum contentorum agitationes & motus tam localem, quam progressivum, nonnihil compescit, facilè etiam in quibuscunque Corporis Fluxibus epidemicis & sporadicis, tam Sanguinis, sive per Nares, sive per Anum, sive per Uterum, quam etiam reliquorum Succorum in quibuscunque locis sistendis, est egregium, *excepto Sudore. Excepto* inquam *Sudore*, quia *potius* est *Sudoriferum*. Sudores verò Phthisicorum colliquativos nocturnos & reliquas Excretiones certò sistit, Vomitus v. gr. Diarrhœas, Choleras, Dysenterias, Hypercatharsin, seu nimiam post assumptum Purgans Purgationem: in quibus Opium divinum est Remedium, teste WALÆO & ZWELFERO. De Dysenteria verò adhuc dubitatur; *an in ejus Cura commodè usurpetur Opium?* id quod negat HOFFMANNUS *Tr. de Med. Chymicis pag.* 30. & etiam quasdam Observationes habet THONERUS *in Observ.* quòd Opiata in Dysenteria fuerint lethalia. Sed distinguenda Tempora Morbi, & res erit in vado. In Dysenteria enim reverà primatum obtinent Opiata, modo legitimè, justo nempe tempore, & aliis permista, propinentur; nimirum dum Opium motum Spirituum sistit, eo ipso partium & fibrarum quascunque contracturas impedit, & sistit, simulque irritationes partium, quo minùs sentiantur, inhibet: sicut & in Vomitu, Singultu, & similibus ab irritatione oriundis affectibus, valdopere convenit.

Dixi suprà, quòd Opium quoscunque Humorum motus & Purgationes sistat; hinc quæritur: *an & Purgantibus permisceri, aut præmitti possit?* Hoc certè modernis Practicis in usu est, quod tamen minùs commodè videri potest, dum impedit Purgationes qualvis & Evacuationes. Interim non inconsultò fit in quibusdam Subjectis, debilioribus scilicet, Melancholicis, Hypochondriacis, Scorbuticis & similibus, ac imprimis Mulieribus, quæ ex Purgatione propter Humorum evacuandorum acrimoniam, speciatim propter eorundem aciditatem, gravia sæpè Symptomata, Tormina, Tremores, palpitationes Cordis, Vertigines, Lipothymias, erosiones Intestinorum, Affectiones Hystericas & Convulsiones incurrunt; quæ ut præcaveantur, non rarò cum *Digestivis & Purgantibus Opiata* in parva dosi misceri debent. Omnia enim Symptomata gravia hac re tolluntur aut præcaventur. Imprimis etiam convenit, quando adest *Turgescentia Humorum* excrementitiorum; dum enim in tali casu datur Opium Purgantibus permistum, sistit Turgescentiam, & Purgans simul Humores refrænatos evacuat, sicque scopis duobus uno Medicamento possumus satisfacere. Notandum tamen, quod tunc Purgantium dosis nonnihil augeatur. Confer. HOEFFERUS *in Herc. Med. p.* 777. qui multis facit mentionem permistionis Opii cum Purgantibus, utur alias non vulgaris sit usus: vid. SCHMIDIUS *de Catarrh. l.* 4. *p.* 313. & M. A. N. C. *Anno* 4. *App. pag.* 12.

Quæritur porrò: *an in Mensium fluxu dari possint Opiata, si Anxietates Præcordiorum & alia urgeant?* Affirmamus; modò cautè & moderatè fiat.

Ulterius Catarrhos & Tusses siccas nocturnas & ferinas à Lympha acri & Acido curat Opium, Lympham corrigendo, & Acidum obtundendo; in illis scilicet, ubi nulla materiæ excretio observetur & adest. Propterea à Veteribus valdè sunt commendatæ *Pilulæ de Cynoglossa*, quarum ingrediens primarium est *Opium* & *Semen Hyoscyami*: unde loco earum in Modernorum Praxi, Opium, ejusque Laudanum optimè correctum, potest substitui. Ubi verò Sputa viscida expectorantur, ab Opio abstinendum. Angli pro Venere roboranda usurpant *Electuarium* ea *Ambra & Laudano Opiato* in parva dosi cum *Syrupo* quodam exceptis, quod eos potentes reddit in rebus venereis: non tamen, quòd vim genitalem stimulet & Genituram augeat, sed quòd Spiritus augmentet. A Turcis, Persis & Indis, aliisque Populis Orientalibus, Opium adhibetur tanquam *confortativum & restaurativum Virium*; cùm namque in talibus Climatibus calidioribus Spiritus sint volatiles, & facilè dissipentur, ne sequatur defectus Spirituum, in usu est Opium, à quo figuntur Spiritus ab Æstu nimis agiles, ut præcaveatur imbecillitas & prostratio Virium. Propterea Satrapæ Regis Indiæ legitimum Opium assumunt pro Virium restaurativo & refectivo, quando sunt fessi à curis, idque in magna dosi, virtute Consuetudinis. Item Tabellarii Indi norunt virtutem confortativam in Opio, unde, ne deficiant in cursu, gerunt continuò in ore Globulos ex Opio, quo ipso confortati alium Equitem possunt comitari, solùm virtute Opii in ore detenti.

m. In fine addi possunt aliquot guttulæ *Ol. Caryophyllorum*.

N. Alii Spiritum Vitrioli admiscent.

Hoc Laudanum est penè inculpabile, & securè sine omni alicujus peregrinæ affectionis metu potest administrari.

Dosis à gr. ij. ad iij. *Hartmann. in Croll.*

7. Laudanum Opiatum Querc.

℞. *Extr.* seu *Essent. Opii* ℥ij.
Extr. Croc. (cum *Aq. Limon. fact.*) ℥j.
His contusis adde
Pulv. Hyacinthor.
Corallor. ana ʒiß.
Terra sigill. ver. ʒj.
Bezoard. ver. f. *Extracti Bezoardici*, v. l. 2. 57.
Unicornu.
Ambr. gris. ana ℈ij.

M. exactè, continuò agitando ad ignem lentum, donec ex Materia frigefacta *Pilula* formari possint.

Vires. Insignes ac suspiciendas percipies hujus *Anodyni* effectus, quod te spe nunquam frustrabis. Nam confert citra molestiam & Cerebri ullam perturbationem, adversùs omnis generis Dolores à quacunque caussa subortos, contra omnes Hæmorrhagias, in quacunque Corporis parte fuerint, contra omnes Defluxiones & Fluores Ventris, dysentericos, hepaticos, lientericos, & similes, ad inducendam gratam tranquillitatem in Febribus Ardentibus, in quibus ipsu retinnis sensus læditur, & in Phrenesin Æger plerumque delabitur.

Dosis Pilula una ac altera, magnitudine grani Piperis. *Querc. Pharm. Rest.* c. 25.

Aliud *Laudanum Opiatum Quercetani*, quod libet appellare

8. Laudanum Opiatum majus Querc.

℞. *Extract. Bezoard. Quercetan.* (nondum inspissati) *Dosi ut lib.* 2. c. 57.
Extract. Croci, ex *Croc.* ℥iiij. cum *Aqu. destillat.* ex *Succo Limon.* vel *Pomor. redolent.* acuata cum *Spiritu Vitriol.* vel *Ol. Sulphur.*
Extr. Myrrha ac *Mumia* (ut sequitur.)
Extr. Opii succati (quale & quantum suprà paratum,) scilicet ʒvj.
Misce & lento igne redigantur ad consistentiam Mellis. Dein adde
Succin. citrin. praparat. (i. e. super quo *Spirit. Vin. opt.* aliquoties (4.) deflagraxit) ℈iiij.
Sal. Perlarum,
Corallorum, ana ʒij.
Terra sigill. opt. ʒiß.
Pulv. Bezoard. ver.
Oss. de C. C.
Unicorn. ver. ana ʒj.
Ambr. gris. ʒß.

Misc.

Tandem adhuc quæritur; *an & Infantibus, æquè ac Mulieribus gravidis, conveniat Opium*. Nam PANAROLLUS Infantes Stupidos simpliciter & hebetis ingenii, si non Epilepticos, ex usu *Seminis Papaveris* in Pulte propinati redditos fuisse per totam vitam, in suis *Observationibus* scribit: quod multò magis de Opio metuendum, quoniam est stupefactivum & quasi Papaver concentratum: sicut ipse hìc novi Exemplum Infantis, qui ejus gran. s. propinato, ebrius quasi factus, cum ingenti Parentum consternatione. Interim nec hìc quicquam metuendum, modò ritè corrigatur, & minima dosi cum aliis permistum usurpetur. In specie *Mithridatii* aut *Theriaca* gran. unum & alterum Infantibus tenellis tutò propinatur, licèt in tantillo Mithridatii aut Theriacæ via sensibilis sit Opii quantitas: nihilominùs blandè & suaviter afficiuntur Infantes, ut etiam gran. s. pro duabus dosibus aliquando sufficiat: sicut Modernorum quamplurimi ipsum Opium legitimè præparatum, seu *Laudanum Opiatum*, propinant Infantibus ad quartam partem grani unius, cum aliis appropriatis Remediis absorbentibus sociatum. *Quid verò de Mulieribus, imprimis gravidis*? His & primis & ultimis Gestationis Mensibus Abortum excitasse quidam observarunt: unde nonnisi circumspectè illis propinandum, cum infestum sit quodammodo Utero, nisi ubi ex nimio Spirituum impetu, aut etiam aliunde iis commotis, v. g. ab Ira, Formidine nimia, &c. metus Abortus sit; in tali enim casu aliis sociatum, & nonnisi in dosi pauca, propinandum. De cætero ab eodem in Prægnantibus abstineamus: quin nonnullis extra Graviditatis tempus inimicum est Opium, & quod in aliis curat Passiones Hystericas, idem in quibusdam eas excitat. *Senibus* etiam inimicum est.

Patet ex dictis, *an Opium sit Venenum, an medicamentum*? Perverso usu omninò Veneni vices subire potest, quod legitimè usurpatum divinum est Remedium. Nam dum Spiritus, in quibus radix Vitæ consistit, immediatè afficit, eorundem impetum motivum cohibendo: sanè Veneni instar Vitæ insidias struere videtur. Observatum tamen fuit, Opium successivè in magna dosi assumptum continuato usu non esse nocivum, quin sicuti Turcæ drachmæ pondere illud assumere valent, Consuetudinis vi ita alterari; ita cuidam Phthisico per plures septimanas quotidie duo ferè grana in forma *Electuarii* cum aliis ordinavi, sine ullo vel minimo Symptomate. Confert. M. A. N. C. *Ann.* 4. *pag.* 290. *Acta Societ. Reg. Ann.* 1. *pag.* 267. *Ephem. Erud. ad Ann.* 68. *p.* 282. utut etiam cauti, nec adeò temerarii esse debeamus in dosi.

Cùm ergò adeò egregium sit Opium in usu medico, non mirum est, si communiter aliis Medicamentis compositis permisceatur. Sic D. MICHAELIS habuit *Essentiam Theriacalem anodynam*, compositam cum Opio; habuit *Essentiam Uterinam anodynam*, compositam cum Opio &c. quæ Essentiæ compositæ quamplurimæ possunt præparari ab eo, qui novit facultates Simplicium, permiscendo Specifica cum Opio.

Cæterùm utut polychrestum Remedium sit Opium; nisi tamen legitimè, sive præparetur, sive usurpetur, Morbos potiùs prolongare, quàm curare solet; neque enim radicem Morborum attingit, sed impediendo Humorum motum, Morbos diuturnos & contumaces reddere solet: imò perverso abusu sistendo & quasi figendo Materiam peccantem, seu Caussam occasionalem, Symptomata gravia & atrocia reddit: scilicet in Podagra reddit Dolores atrociores & contumacissimos, si non justè usurpetur.

Imprimis igitur *Ratio legitimè illud usurpandi* attendenda, quæ in *tribus Cautelis* consistit:

1. Ut legitimo *Tempore* detur.
2. Legitimo *Modo*; &
3. Legitima *Praparatione*.

1. *Tempus* quod attinet, in *Morbis Acutis* in principio & incremento Morbi, constantibus adhuc omnibus viribus, detur, non verò in statu & imminente Crisi, aut circa statum, ubi ejus usus periculosus, & cum interitu Ægri est conjunctus: quia valdè stupefactiva est vis Opii narcotica, quæ sistendo debilium Spirituum motum, eosque naturali suo impetu torpidiores reddendo, aliqualem languorem subinde virium post se relinquere & Corpus magis debilitare solet, indeque Fermentationem Massæ Sanguineæ impediendo, Coctionem in Morbis Acutis simul, & hinc Motum Naturæ plùs minùs criticum, impedire solet, & Ægros immobiles, stupidos reddit, sicque plùs nocere, quàm prodesse observatur. Dicunt quidam, se bene quievisse, sed esse languidos; quando Spiritus scilicet rariores & subtiliores sunt, atque Ægri in Animi deliquium facilè incidunt. Nec nisi urgente necessitate, in primo principio danda sunt Opiata: sistitur enim Naturæ impetus primus, cùm Morbus omnis conatus quidam Naturæ sit. Potiùs ergò in incremento, ubi alia Symptomata urgent, ac Symptomatum copia Natura ulteriùs irritatur, adhibeantur Opiata. In *Chronicis* verò *Morbis* saltem usurpentur Opiata ad præcavendos Paroxysmos graviores, & ad mitigandos atque nonnihil sistendos Insultus paulò graviores, sed ante Paroxysmum: extra Paroxysmum eorum usus frustraneus est, & Morbus tunc diuturnior redderetur: in Phthisicis ex Spirituum textura debili magis constante, Vires magis roborari solent; aliàs non, nisi cautè: nec quando omnia jam desperata sunt: quia tunc sunt inutilia.

2. *Modus adhibendi legitimus* consistit, ut *nunquam solum*, sed semper cum Specificis Morbo appropriatis, vel Diaphoreticis, vel Præcipitantibus, vel Purgantibus mixta propinentur, quia hæc tunc jucundiùs, sæpè feliciùs operantur. V. g. in Febribus Intermittentibus semper miscetur *Laudanum Opiatum* cum *Essentiis* vel *Spiritibus specificis*, cum *Antimonio diaphoretico*, *Salibus fixis*, *Arcano duplicato Mynsichtii*, *Spiritu Salis Ammoniaci*, & sic porrò. in Febribus Malignis semper permiscetur *Medicamentis Bezoardicis* & *Alexipharmacis*, cum *Bezoardico Minerali*, cum *Bezoardico Joviali*, item cum *Salibus volatilibus*, vel *Viperarum*, vel *Cornu Cervi*. In Affectibus Capitis, Vigiliis nimiis, & hinc ortis Deliriis, permiscendum *Laudanum Opiatum*, cum *Specifico Cephalico*, & similibus. In Passionibus Abdominis

Misc. opt. in fine addendo,
Ol. Anis.
Fœnic. ana gr. xij. vel xv.
serva pro usu.
Dosis, est magnitudo Piperis, vel gr. ij. iij.

Extractum Myrrhæ, ac Mumiæ sic:

℞. *Utriusque* ana ℥ß. dissolve in *Hydromelite vinoso* ad ignem, trajiceque calidè per chartam, quia viscosa est solutio.

9. *Aliud Laudanum Opiatum, Anodynum specificum Paracelsi.*

℞. *Opii Thebaic.* ℥j.
Succ. Aurant. acid.
Cydon. ana ʒvj. (alii addunt & *Aq. Spermat. Ranar.* tantundem).
Cinnamom.
Caryophyll.
Croci Or. ana ℥ß.
F. digestio leni calore Solis vel fornacis per mensem: dein exprimantur & imponantur iterum
Moschi ℈ß.
Ambræ ℈iv.
Magist. Corall.
Perlar. ana ʒß.
Misce digereque iterum per mensem posteà ad de
Quint. Essent. Aur. ʒß.
Misce exactè.

N. Hartmannus omissa *Q. E. Auri* remanentiam incinerare, atque *Sal* inde extractum priori Mixturæ admiscere jubet.

Vires. Anodynum specificum est *Paracelsi* ad auferendum quoscunque dolores internos & externos. *Hartman. in Croll. Sala in Opiolog.*

10. *Aliud*

Nepenthes Aureum Angeli Sala.

℞. *Extr. Opii* (*Salæ*) ʒß.
Croci (ut in Laudano opiato majori) ℥ij.
Lap. Bezoard. seu *Tinctur. Auri*, ℈ij.
Resin. Ligni Aloes.
Ambr. gris. opt. ana ℈j.
Misce & incorporentur simul in vase vitreo, eoque bene clauso serventur.
Sala in Opiologia.

11. *Laudanum Opiatum Crollii.*

℞. *Opii Thebaic.* ℥iij. purgetur in *Aq. Hyssop.* dein extrahatur cum *Spir. Vini.*
℞. *Succ. Hyoscyam.* debito tempore collecti, & in Sole inspiss. ʒiß. F. Extractio cum *Spir. Vini.*

℞. *Spec.*

---

minis dolorosis, cum blandè *Laxantibus*. In Dysenteria cum *Absorbentibus* fixis disphoreticis, in qua convenit *Electuarium Diascordii Fracastorii*, quod absorbet Acidum, sistit Fluxum, & vim obtinet egregiè anodynam. Aliàs Opium solum Morbos & Symptomata palliat. Nam cùm Rotæ primæ motum nonnihil sistat, & Rotæ reliquæ minùs moveantur, Symptomata saltem leniendo, Morbi inde pertinaciores & diuturniores redduntur. Figendo enim Spiritus, & sistendo Materiam Morborum occasionalem, hæc coercita glutinosior & magis chronica redditur, & per consequens Morbus contumacior fit: econtrà si quæ noxa ea vi Opii sedativa metuenda erit, admistione Appropriati præcavetur. Confer. GRUELINGIUS *in Floril. Artic.* 10. *cap.* 3. *pag.* 263. & 269. Opium enim non radicitùs curat. Illustrabo Exemplis: in Tussi ab Humore tenui, Opiata eundem Humorem crassiorem & viscidiorem reddunt. Opio tolluntur Febres Intermittentes omnes, legitimo scilicet usu; ex perverso autem abusu Febres Intermittentes duplices, aut triplices redduntur. Caussa enim Morborum peccans materialis glutinosior facta, in nido suo magis incuneata, Morbum diuturniorem reddit. Unde Opiata nunquam solitariè, sed semper cum Appropriatis sociata, & e. g. in Intermittentibus, præmissis Universalibus, Febrifugis adjectis, usurpanda sunt.

Prætereà *Laudanum Opiatum non una*, sed *partitis vicibus* detur, & quamprimùm Somnus sentitur, abstineamus.

3. *Præparatio* tandem *Opii* & omnium Opiatorum eo respiciat, ut Sulphur ejus volatile, minùs maturum, narcoticum, Spirituum stupefactivum & torpefactivum; seu textura ejus alcalina oleosa acris perquàm tenax & viscida, & speciatim Spiritibus quodammodò infensa, certo modo corrigatur, & quasi maturetur simul in contractione ejus debita, retenta saltim virtute specifica anodyna, nimirum Dolorum & Motuum sedativa & quasi confortativa; vel etiam cum aliis Appropriatis Compositione ulteriori jungantur. *Præparandi modi* sunt varii:

1. Sunt, qui admiscent *Hyoscyamum*, sed pessimo consilio: nam Hyoscyamus potiùs intendit ejus vim narcoticam, quàm quòd imminuat.
2. Alii solvunt Opium in *Aqua destillata* vel *Rore Majali*, filtrant, & denique coagulant. Sed hæc est superficialis saltem depuratio, & fæculentiarum, sordiumque, quæ Succo huic subinde sunt commista, separatio, nullo modo legitima Correctio.
3. Alii Opium solvunt in *Spiritu Vini*, digerunt, filtrant, & incrassant sive coagulant. Sed notum est, quòd ipse Spiritus Vini per se sit narcoticus, stupefactivus & inebriativus: potiùs ergò Spiritus Vini exaltabit virtutem Opii narcoticam, quam corriget: quarè & hæc Correctio est inanis.
4. Alii præparant Opium super *Prunas* seu *Carbones*, torrendo & exhalandò sensim sensimque; sic enim dicunt, quòd Sulphur narcoticum fœtens exhalet, & virulenta pars secedat; quæ tamen Tostio inanis est, sic bona & mala exhalant, & Opii vires castrantur, cùm, si quid noxii Gas insit Opio, hoc sub Extractione & Digestione vel sponte exhalat.
5. Par ratio est, dum alii sub Tostione simul excitant *Fumum ex Sulphure* carbonibus injecto, ad modum Scammonii sulphurati; siceoim fit, ut exhalet partim virtus narcotica, partim se insinuent in Opium partes acidæ Sulphuris, à quibus reliqua nimis castrantur, non cicurantur. Idem dictum sit, dum
6. Loco Torrefactionis Opii, ejus quidam cum *Spiritu Vini Deflagrationem* instituunt. Nam & sic de nobiliori Sulphure Opii non parum subtrahitur.

Hæ sunt vulgares & usitatæ apud Authores Correctiones, ad quas plurimas alias potestis examinare, & invenietis plurimas Præparationes Opii, quæ illud vel castrant, vel ejus vim narcoticam exaltant.

Ut autem acquiratur vis anodyna, & auferatur narcosis, *triplex* se offert extrahendi *Modus*; vel per *Acida*, vel per *Alcalia*, vel per *Fermentationem*: qui duo posteriores sunt optimi.

1. Quod *Præparationem per Acida* concernit, minùs concinnam cæteris arbitror, ex eo, quia Acida, præsertim graduata, seu Mineralia, nonnihil castrant Opium; nimis enim concentrant Resinam, invertunt texturam ejus, & novum quasi Concretum efficiunt; agunt immediatè in ejus Sal volatile acre oleosum, ejusque Saporem immutant; hinc junctum Oleum seu Sulphur hoc ipso simul aggrediuntur, illudque figunt, & sic non solùm vis narcotica, sed etiam anodyna, aufertur ab Acidis. Unde in Lethargo, ab Opii abusu inducto, aliquot tamen cochlearia *Aceti* assumpta non sedant Somnum: id quod etiam fit, si Acetum cum spongia applicetur Naribus. Præcipuè commendatur in tali casu, si assumatur *Acetum*, in quo soluti sunt *Lapilli Cancrorum* ad ʒj. cum ℈ß. *Unicornu*: hæc enim *Mistura* calidè epota, contra Venenum Opii optimum & efficacissimum est Remedium. Interim Opii præparatio per Acida ritè instituta optimè convenit in Morbis Acutis & certis Affectibus. Ita enim Opium extractum citra vim stupefactivam Ægros reddit admodùm quietos & placabiles, quos econtrà si cum *Spiritu Vini* extractum fuerit, præter vim stupefactivam, deliros & turbidos facit. De diversitate autem Extractionis cum *Aceto destillato*, & *Spiritu Vini* notabilem locum videbitis in *Actis Anglicanis*. Hunc in finem igitur adhibentur *Acetum destillatum*, *Succus Citri*, *Cydoniorum*, *Phlegma Vitrioli* Spiritu proprio acidulatum, *Spiritus Salis*, aut *Spiritus Vini* cum *Spiritu Sulphuris* acuatus, quæ elegantem *Tincturam* extrahunt; e. g. *Opium* in *Aceto destillato* solvitur; hinc post Menstrui abstractionem cum *Spiritu Vini* extrahitur, & in consistentiam debitam redigitur: Alii

♃. *Opii*, v. g. ℥j.
Cui affundunt
Spiritum Vini,

Pro singulis *Opii* unciis *Spiritus Vitrioli*, vel *Spiritus Salis*, vel, quod eo recidit, *Spiritus Vitrioli Philosophici*, ʒj. addunt, & ita breviter mediante Digestione Solutionem,

℞. *Spec. Diambra*
Diamosch. ana ℥iiß.
F. Extractum.
Hisce extractis per menses 2. digestis admisce
Mumia transmar. ʒß.
Sal. Perlar.
Corall. ana ʒiij.
Liquor. Succin. per alcohol Vini extract.
Oss. de Corde Cervi,
Lap. Bezoard.
Unicor. animal. vel *mineral.* ana ʒj.
Moschi,
Ambra, ana ℈j.
Et in defectu genuini *Auri potabilis*, nullis corrosivis inquinati, addantur in fine
Ol. Anisi,
Carvi,
Aurantior.
Citrior.
Nucist.
Caryophyll.
Cinnamom.
Succin. ana gr. xij.
F. Massa pilularis.

N. 1. Radices & Cortices Hyoscyami juniores recentes (abjecto interno trunco lignoso) colligantur Sole & Luna existentibus vel in Ariete, vel in Libra, ante Plenilunium. Alii colligunt, si fieri possit, in ipsa hora, quando Luna in dictis Signis renovatur. Expressus Succus depuratus inspissatur ad consistentiam Mellis, dein extrahitur cum Spiritu Vini, inspissaturque lento igne.

N. 2. Succus Hyoscyami & Opium (antequam reliquis misceatur,) prius rejiciant sua Sulphura, & Venena noxia (quæ spumæ instar superficiem petunt.)

N. 3. Pro Mulieribus propter Suffocationem Matricis omittantur Moschus & Ambra, vel corrigantur adjectione granorum aliquot Castorei.

N. 4. Ex Remanentia incinerata Sal extractum Mixturæ misceatur.

N. 5. Extractiones illæ digerantur per menses 2. dein abstrahatur Spiritus Vini, addanturque Pulveres.

N. 6. Oleis, quia difficulter Extractu miscentur, priùs invicem mixtis, aliquot guttæ Spiritus Vini, affundi solent, & diligenter commisceri, ita facilè Compositioni miscentur.

N. 7. Compositio lenissimo calore per mensem fermentati poterit.

Dosis à gr. ij. ad iv.

82. *Laudanum Opiatum Cl. Sennerti.*

℞. *Opii purific.* ℥j. F. Extr. cum *Spir. Vin.*
℞ *Spec. Diambr.* ℥j. F. Extr. itidem cum *Spir. Vin.*
Hinc affundantur *Extracto Opii*, (ad Syrupi consistentiam inspi-

---

Solutionem, Extractionem, & post filtraturam ad consistentiam debitam redigant.

Aliam per Acida Opii Præparationem, & Correctionem videbitis in DIGBY *Medic. Experim. Vol.* 2. *pag.* 394.

2. *Secunda*, quæ per *Acalia* tam fixa, quàm volatilia, fit *Correctio*, in Morbis Chronicis, in specie Febribus, & sistendis Doloribus, convenit. Hæc inter primarum obtinet *Sal Tartari*, vel *Oleum ejusdem per deliquium*, quod solvit penetrat texturam Opii, dissolvit Resinam ejus, & particulas sulphureas digestione blanda evolare facit. Optimus modus est:

Opii & *Salis Tartari* aa recipiantur, probè invicem terantur, & impægnentur cum *Aqua communi* ad consistentiam Pultis fluidioris, ponantur simul prope Fornacem, ut blanda Digestione successivè arescant & exsiccentur. Hinc affundatur *Spiritus Vini rectificatissimus*, vel *tartarisatus*, qui in momento elicit *Essentiam Opii* elegantissimam; *Sal Tartari* autem non attingit. Ponantur in Digestionem repetita *Spiritus Vini* affusione tamdiu, donec non ampliùs tingatur. *Extractiones* hæ ad consistentiam redigantur, ut habeatur *Essentia liquida* dosi gutt. x. vel xv. vel Menstrui abstractione fiat *Extractum* spissum, ut habeatur *Laudanum Opiatum*, vel in *forma pilulari*, vel cum aliis in *Pulvere* propinandum, aut in quovis liquido facillimè dissolubile.

Vel

♃. *Lixiv. Sal. Tart.* solvatur in eodem *Opium*. Vel etiam modo communi cum *Sale Tartari* teratur, *Solutio* filtretur & inspissetur per exhalationem: Magmati residuo solubili affundatur *Spiritus Vini probe rectificatus*, vel *tartarisatus*, qui *Essentiam* elicit, & remanet *Sal Tartari* cum scoriis *Opii*. Alcali agit in Concretum Opii resinosum, dissolvit ejusdem texturam viscosam ab ejus Oleo dependentem, resolvit Oleum, illudque nonnihil figit, & ita egregiè correctum reddit Opium, perfectè Anodynum, sine ulla narcosi, & magnarum virium & potestatum; imprimis si addatur *Spiritus Terebinthinæ*.

Hocque modo omnia *Vegetabilia venenosa*, etiam *Napellus*, vi maligna volatili spoliantur & securantur.

Pertinet huc præparatio *Essentia Opii* non inelegans *Zwelferi*, quam videbitis in *Parmac. Reg. pag.* 83. dum scilicet extrahit vel solvit *Opium* cum *Aqua Cinnamomi*, & *Solutionem* hanc præcipitat cum *Sale Tartari*.

Egregia valdè & elegans Præparatio in Anglia mihi fuit communicata, quæ sic fit: scilicet *Opium* permisceatur cum *Sale Tartari*, & affunditur *Spiritus Terebinthina*, ponitur in legitima digestione, donec correctum fit Opium, tandemque denuò in formam *Pilularum* redigitur. Hac ratione elegans sanè & secretum habetur Correctivum omnium Vegetabilium venenosorum, tam Catharticorum, quàm Narcoticorum: vid. STARCH. *pag.* 13. DIGBY *Recep. seu Medic. Experim. sub Tit. Corrector omnium Vegetabilium*, & *Medulla Chymicarum Medicinarum*, *annexa Medicina Experimentali Digbaana Part.* 2. *pag.* 395. Quo correcto, & hujus modu paratæ *Pilula*, multum in recessu habent, & Remedium polychrestum constituunt, quod ipsum non secus ac ipsam Correctionem, ceu pluribus in casibus proficuam singulariter vobis commendo. *Opii* cum *Spiritu Vini* & *Sale Tartari* varias Præparationes videbitis in DIGBY *Medic. Experim. Part.* 1. *pag.* 5. item WILLISIO *Pharmac. Ration. vol.* 1. *pag.* 321.

Nec incongrua est, quæ fit *per Alcali & Acidum simul*, *Opii Præparatio*, ad modum nempe, quo fit *Sal essentiale Tartari*; v. g.

♃. *Opii concis. vel pulverisati*,
Sal. Tartari, ana ℥j.
Humectata nonnihil, & aliquamdiu digesta, superfundatur paulatim *Acetum*, quamdiu Effervescentia observabitur, sic optimè recluditur Opium; continuata ad punctum saturationis blanda Effervescentia, denuò digerantur per 14. dies leni Igne, & fœtorem sulphureum exhalare senties: quo facto, filtra *Solutionem*, & ad Mellaginem abstrahe, & habebitur elegans *Laudanum Opiatum simplex*: Vel *Mellago* dicta extrahatur cum *Spiritu Vini*, vel *Spiritu* quodam abstracto; unde denuò vel *Essentia* liquida vel *Extractum* spissum obtineri potest; quod aliis Præparationibus meritò præfero, tutissimum enim est, etiam in dosi paulò majori. Loco Aceti sunt etiam, qui *Vinum* adhibent, tantum scilicet hujus, quantum sufficit ad Salis Tartari per Acidum Vini saturationem. Confer. DU HAMEL *de Affect. Corpor. p.* 448.

3. *Tertiò Fermentatio cum Succis Vegetabilium*, *v. gr. Pomorum Borsdorffianorum*, vel *Cydoniorum*, vel alio quodam *Stomachico appropriato* instituitur, qua omninò invertitur Opium, adeò ut Sulphur narcoticum crudum mitescat. Correctionem hanc per Fermentationem debemus HELMONTIO, qui primus id *Succo Cydoniorum* depurare & fermentare est aggressus: Confer. WEDELIUS in *Opiolog. pag.* 58. vel M. A. N. C. *Ann.* 6. *Append. pag.* 34. & WILLISIUS *Pharm. Rat. Volum.* 1. *pag.* 321. unde sunt, qui pro illo *Helmontii* habent *Laudano Opiato*, de quo *Tract. Jus Duumvirat.* §. 64. dicit: *Felix Æger, cujus auxiliator Medicus novit lethalia à Papavere separare, sereno auxilio excitatore protestatio in Duumviratu.* Sicut & Præparatio hæc per Fermentationem mihi in Anglia à Filio HELMONTII communicata fuit. Convenienter additur *Sal Tartari* pro Correctione, quod quidem Fermentationem Opii impedit: interim si *Saccharum* addatur, hæc restaurari potest. Videatur LANGELOTT, *Medicus Holsatus*, in *Epist. ad M. A. N. C. pag.* 14. & in *Epist. ad Bartholinum C.* 3. *Epist.* 45. *pag.* 188. 190. & 202. ubi Præparationem hanc magis perficere aggressus est, & ulteriùs declaravit: nempe dissolvitur Fermentationis medio Concretum viscosum Opii, extrahitur ejusdem substantia salina, quæ magis temperat substantiam oleosam, volatiliori nocivo Sulphure avolante. Utut Fermentatio hæc, prout LANGELOTT nobis communicavit, non semper succedat, nec Opium à virulentia narcotica tantoperè separatum & correctum sit, adeòque videtur,

inspissato) *Tinctura Diambra* pars dimidia, & *Succ. Extr.* rec. purific. ℥vj. fient in digestione per dies 20. sæpiùs agitentur, ubi Spiritus Vini maxima pars exhalaverit.

Adde

Extr. Castor.
Solut. Corall.
Perlar. ana ʒß.
Essent. Croci ℈j.

Affunde Tincturæ Diambræ reliquum, lentoque igne Spiritus Vini exhalet.

Sub finem adde

Ol. Citri,
Cinnamom.
Caryophyll. ana gr. iij.
F. Massa instar Extracti.
Dimidiæ parti adde

Moschi,
Ambra ana gr. vj.

Reliquum reservetur pro Fœminis.

14. *Laudanum Simplex Plateri.*

Laudanum Simplex habetur in *Observ. Plateri pag.* 455. ex ʒj. *Bdell.* in Succo Plantag. emolliti, & ℈j. *Opii* in Spir. Vin. soluti. F. massula, cujus Dosis gr. vj.

℞. *Opii* super lamina ferrea exsiccati ʒij.
Styrac. calamit.
Labdan. ana ʒß.
Ol. Caryoph. gutt. iiij.

Malaxentur in mortario calido, & formentur Pilulæ magnitudinis Pisi, pondere gr. 4. aut 5. detur unica.

15. *Laudanum liquidum.*

Fit ex *Opii* desiccat. super lamina ferrea ℥ß.
Spir. Vin. opt. rectific. ℥vj.
Vitriol. opt. ℥iß.
Croci Anglic.
Specierum Diambr.
Diaromat. ros. ana ℈iiij.
Ambr. gris. ʒß.

Infundantur simul matracio clauso, digerantur calore lento per 20. dies continuos, colentur per chartam & Colatura servetur. Est iis accommodatum, qui Pilulas sumere nequeunt.

Dosis gr. 4. ad 8. &c.

(*Laudani Cydoniati liquidi* meminit celeberrimus Willis in *Pharmac. Rational.* exhibiti ad gr. xxiv. in Dysenteria.)

16. *Laudanum solidum S. Closs.*

Totum Laudanorum artificium consistit in correctione Opii, quæ fit per diutinam digestionem in Aceto destillato (spatio 8. dierum) quæ ter cum novo Aceto destill. repetenda venit: abstrahatur posteà Acetum destillatum à tincto Liquore ad consistentiam. Extracti

℞. Ex-

---

videtur LANGELLOTUM encheireses quasdam subtiliores, vel Remedium non adeò nobile acquisivisse, ac ipse prædicat; interim non contemnenda est, & suam meretur laudem. Hoc modo etiam potest præparari *Laudanum Opiatum* cum *Succo Aurantiorum*, ad imitationem BECKERI *in Medico Microcosmico pag.* 259.

Non inelegans denique, & scopo simili valdè conveniens est, quam habet D. CONERDINGIUS, *Medicus Luneburgensis*, & *Fermentum* vocat *Narcoticum*, quo cum egregia præstitit. Recipit *Opium* cum *Fermento acri* benè fermentatum & inspissatum, rursusque cum *Succo Citri* dissolutum, & per Manicam Hippocratis trajectum, ac denuò inspissatum cum *Spiritu Vini* extrahit, filtrat, & denuò coagulat, acquiritque sic *Opium correctum* non inelegans.

Ex *Opio* legitimè extracto, & cum aliis Appropriatis composito, emergit *Laudanum Opiatum*, quasi nunquam satis Laudandum Remedium, propter egregias virtutes & facultates.

Consideremus jam ejus Extractionem per varia *Menstrua*, eum in finem factam, ut purum ab impuro, utile medicamentosum ab inutili, seorsim habeatur. Cùm itaque Concretum gummeo-resinosum sit Opium, adeòque in sua textura ex multiplicibus coaluerit particulis, etiam consequenter quovis Menstruorum genere solubile, & suo modo extrahibile existit; ita ut tam *Menstrua Aquea*, v.g. *Ros Majalis*, *Succus Citri* vel *Cydoniorum*, *Vinum* &c. quàm *Menstrua Sulphurea*, v. g. *Spiritus Vini*; quam *Menstrua Salina & Acida & Alcalina*, v.g. Acetum, *Salis Spiritus*, *Oleum Tartari per deliquium*, &c. solvere apta nata sint Opium; de quo confer. WEDELIUS *in Opiol. pag.* 56.

Cæterùm ex omnibus his pro *Opio correcto* convenientissimum *Menstruum* est *Spiritus Vini*; sicuti pro *Opio non correcto Acetum destillatum* convenientissimum est. Dico Spiritum Vini esse convenientissimum correcti Opii Menstruum: Nam in Opio non correcto Concretum Spiritus Vini volatile sulphureum vim narcoticam Opii, in particulis ejus sulphureis fundatam, magis exaltat, adeòque interdum nocentius reddit. Sanè quantum intersit inter Laudanum Opiatum simpliciter cum Spiritu Vini paratum, & quanta ejus sit differentia ab eo, quod cum Aceto destillato perficitur, notabili Observatione declaratur in *Act. Societat. Reg. Vol.* 1. *pag.* 597. Ex qua ipsa sanè concludendum est, Præparationem ejus per Acida magis in Morbis Acutis, Febribus Ardentibus & Malignis convenire; sicuti ejusdem Præparationem cum Spiritu Vini (præcedente tamen cum Alcali digestione) in Morbis Chronicis & Febribus Intermittentibus magis conducere.

His itaque præmissis, facile est judicium *de variis Laudani Opiati Præparationibus*. Ex Laudanis dictis Opiatis Simplicibus mille modis Composita fieri possunt. Instar omnium sit e. gr. *Laudanum Hystericum Conerdingii*, cujus genuina Compositio hæc est:

℞. *Laud.* seu *Extract. Opii per fermentationem præparat.* ʒij.
Extract. Cal. arom. ℈j.
Castor. gr. xv.
Spec. Diacalaminth. ℈j.
Croci ʒß.
Lap. Bezoar. Occid. ℈j.
Olei destillat. Succini q. s.
M. f. Massa:

ex qua facilè formari possunt *Pilulæ*, vel cum *Sacchoro*, aliove addito, *Pulvis*. *Dosis* Laudani sic compositi gr. vi.

Hujus loco Veteres videntur usurpasse *Pilulas de Castoreo*, vel etiam *Confectionem Archigenis*, quam videbitis in *Dispens. August.* Variant aliàs innumerabiliter Præparationes Opiatorum tam Simplicium, quàm Compositorum, v.g. præter hactenus dictas ZWELFFERI, DIGBY, & WILLISII, considerationem quoque meretur *Elixir Uterinum* ZWELFFERI *in App. ad Animadv. in Pharmac. August. pag.* 57. vel *Pilula Hysterica ejusdem in Pharm. Reg pag.* 66. item *Essentia Uterina Crosselii in* M.A.N.C. *Anni* 9 *Append. pag.* 35.

Omnes reliquæ Præparationes, quas habet AUTHOR, *sunt vanæ & noxiæ*. Id quod patet ex superiùs dictis; quia non rectè corrigitur, sed saltem palliatur Opii venenositas aliquantisper. In genere, tot sunt Descriptiones, quot capita; nam utut in omnibus soleat aliquid admisceri vel aliquid de *Perlis*, de *Corallis* & similibus; non tamen faciunt ad Correctionem, sed ad alios usus.

Quod attinet *Dosin*, hæc variat pro varietate Præparationum, & permistionis cum aliis. *Opium crudum* ex Planta propinatur vix ad gran. j. sed *Laudanum Opiatum* pro varietate Præparationis & admistionis, seu additorum plùs minùs, sæpiùs plùs, rarò minùs, habita ratione scopi, propter quem propinatur, variat; varianda enim est Dosis pro varietate Præparationis, uti dixi, & Consuetudinis, Turcæ, Persæ & Indi, aliique Populi Orientales, in frequentissimo usu habent Opium crudum. Ratione Consuetudinis ergò potest variari Dosis. Referunt enim Authores, quòd à dictis Populis ad drach. j. crudum assumatur cum insigni fructu, quod habent exinde Insomnia, quasi versentur in Hortis & Viridariis jucundis & amœnis.

Ex his facilè patet *Præscribendi ratio Laudani Opiati*; v.g. in forma liquida pro Affectu catarrhali Pectoris, & inde nata Tussi vespertina seu nocturna:

℞. *Spir. Sal. Ammon. anisat.* ʒij.
Essent. Opii cum Sale Tartari parat. ʒß.
Misce.
Dosi gutt. 30. vel 40. à meridie & sub introitum lecti.
Vel in Hypercatharsi:
℞. *Essent. Theriacal.* ʒii.
Opii ʒß.
M. D. S.
Essentia Adstringens.
Dosis 30. vel 40. gutt.
Sic in Colica, aliisque Alvi torminibus.
℞. *Extract. Helen.* gr. vi.
Laud. Opiat. gr. i. vel ii.

(Aut

℞. *Extracti Opiatici* ℥ij.
Croci (in p. 8. *Aq. Ros.* & *Spir. Vin.* parte una facti) ℥ß.
Castor. eodem modo parati ℥j.
Extr. Spec. D ambr.
Diamarg. frig. &
Diamosch. dulc. in Acet. destill. mixtim parat. ℥iiij.
Magisterii Corallini vitriolati ʒvj. M. ut artis est.
Servetur in vitro ad dimidias solùm pleno, ut post paucas horas fermentari incipiat, quod dum fit, agitetur sæpè spatula lignea.
Dosis gr. iij.

N. Essentiæ & cariora omnia, quæ vulgariter Laudanis addantur, pretium potiùs, quàm virtutes augent.

17. *Laudanum Pectorale valdè excellens Angelo Sala attributum.*

℞. *Extract. Opii liquidi* in part. iij. *Spir. Vin.* & parte 1. *Aq. Ros.* per digestionem 3. dierum in B. parati ℥j.
Croci.
Florum Sulphur. benzoinat.
Aloes lucid.
Myrrh el. ana ʒij. pulverisentur & M. calidè addendo
Spiritus Sal. com. ʒj. (ad promovendam fermentationem.)

Hoc Laudanum tutissimè exhibetur Phthisi à Catharrho, Asthmaticis tussientibus, cum Extracto Succi Glycyrrh. in Epilepsia aerea cum Sanguinis effervescentia, Hæmorrhagia, Capitis dolore. In Dentium dolore dissolvitur in Aceto & applicantur Denti. *Dosis eadem cum superiori.*

N. Plures insuper Laudanorum descriptiones passim reperiuntur, ut in *Alchymia Libavii, lib. 2. c. 2.* in *Opiolog. Cl. Du. D. Winkleri, Brentagii*, & sim. quo curiosum Lectorem remittimus.

18. *Pilula Narcotica Plateri.* Vide lib. 2. cap. 74.

CCCXCV.

(Aut hujus loco *Laud. Hysteric.* gr. vi.)
Cum s. q. *Ol. destill. Chamomill.* fiant Pilulæ.
D. S.
Dolorem sedantes Pilulæ.

Porrò *Pulvis* in Dysenteria:
℞. *Pul. H. pat. viperin.* gr. xv.
Unicorn. fossil. ℈ß.
Laud. Opiat. ferm. gr ii.
Misc. fiat *Pulvis.*
D. S.
Pulvis Adstringens & Confortans.

Potio in Sputo cruento:
℞. *Aqua Plantag.* ℥iii.
Corall. rubr. præparat. ℈ii.
Terr. Sigill. ʒi.
Extract. Torment. gran. xii.
Ess. Opii cum Sale Tartari ʒß.
Syrup. Portulac. ʒiii.
M. D. S.
Mixtura Adstringens pro aliquot vicibus.
Dosis Cochl. ii. (P)

CCCXCV.

(P) *Quamquàm vulgò discrimen faciant inter* Opium & Meconium, *quod illud Lacryma sit sponte stillans è Capite Papaveris in Ægypto, & Græcia, hoc verò sit Succus ex eodem arte expressus; nihilominùs accuratiores Naturæ scrutatores, Mercatorum & Viatorum testimonio instructi,* Meconium & Opium *unum eundemque esse Succum resinosum è Capitibus Papaveris, imò & Foliis, expressum esse contendunt, evaporatione deinde ad duri Extracti consistentiam redactum. Præstabat apud Antiquos* Thebaicum *; nunc ex Ægypto, atque ex toto Oriente præstantissimum habemus. Gummiresina est, Oleo & Sale volatili refertum. De ejus viribus quamplurima habet Author, tum hic, tum Dissertatione peculiari* de Opii virtute diaphoretica, *quam habes* tom. 1. col. 1075. & seqq. *ubi aliqua quoque & Nos adnotavimus. Curiosas, magisque securas Opii præparationes videre est in* Cursu Chymico Lemery.

Quoniam Laudanum opiatum, seu concinniorem Opii præparationem, quidam Nepenthes *appellare voluerunt, quòd Somnum accersens,* πένθος luctum, mœrorem (dolorem) *arceat; arrepta hinc occasione quædam hic subdere animus est de nobili* Homeri Nepenthe, *quod non levem Philologis suggessit disserendi materiam.* Homerus Odyss. 4. *ut Helenam Medicamentum quoddam Vino immiscuisse ac Menelao; & Telemacho propinasse, ut scilicet illis tristitiæ iræque & malorum omnium oblivionem vehimque afferret: sic enim habet v. 220.*

αὐτίκ' ἄρ' εἰς οἶνον βάλε φάρμακον, ἔνθεν ἔπινον,
Νηπενθές τ', ἄχολόν τε, κακῶν ἐπίληθον ἁπάντων.

Clarissimus Petrus Petitus *eruditissimam scripsit de ea re Dissertationem, è qua illustria excerpam. Sunt, qui putant cum* Plutarcho, Athenæo, Macrobio, Philostrato, *& ipso* Eustathio (*ut eruditissima Domina* Daceria *in* notis *ad hunc locum Homeri*), *Nepenthes hoc verum Pharmacum non fuisse, sed vel Allegoriam continere, vel potiùs poeticam esse Homeri fictionem: forsassè quòd Helena, rerum ab Ulysse pro Græcis gestarum suavi narratione, Convivarum mœrorem mulcere tentasset.* Petitus *tamen, cum non paucis, putat Nepenthes reale esse Medicamentum ad tristitiam tollendam paratum: quodnam autem illud sit in ambiguo esse fatetur, Præsertim quum illius nomen & ipse Homerus reticeat:* Nepenthes νηπενθὲς *enim (ut Græcè scientibus patet) est Medicamenti Epithetum potiùs, quàm Nomen, quemadmodùm &* ἄχολον *&c. illius vires designantia: illud tantum subdit, Ægypto suum ortum debere.*

Haud pauci existimant Medicamentum hoc Plantam esse, Helenium *ab* Helena *appellatam. Et sanè* Plinius *Helenio cum Vino sumpto, eandem cum Nepenthe, tristitiam abolendi facultatem tribuit. At* Dioscorides *post* Cratevam Helenium Ægypti *describens, tantùm ait, eam Plantam ad levandos à Serpentibus demorsos valere. Nepenthes igitur ab Helenio aliud quid esse, valdè verosimile est. Æquivoco autem occasionem id dedisse videtur, quòd Homerus subjungat, Nepenthes munus esse, quo Polydamna Thonis Ægypti Regis uxor Helenam donaverat; atque ex Historia constet ab eadem Polydamna Helenam Plantam recepisse, adversùs Serpentes miram, quam à suo nomine Helenium appellaverat. Hinc Nepenthes & Helenium unum idemque Pharmacum factum est. Sed nonne potuit Helena duas inter se diversas Plantas à Polydamna done recipere? præsertim quum Homerus ipse innuat, plures ab Polydamna Helenam recepisse.*

Cl. igitur Petitus *rationi magis consonum cum* Theophrasto, Diodoro Siculo, Justino martyre, *& aliis, putat, Nepenthes Homeri esse* Œnopiam, *cujus exhilarantem virtutem deprædicant* Galenus, Theophrastus, *ac* Plinius. *Quod autem de Nepenthe narrat Homerus, ut bibentes amicorum & parentum ipsorum interitum siccis oculis ferre cogat, inter hyperbolicas Poetarum exaggerationes connumerandum esse cum* Eustathio *contendit. Miram hinc* Photii *inconstantiam notat, qui nunc Nepenthes inter Plantas connumerat, nunc pro Vino ipso illud habendum esse fatetur. Suam demum hypothesim vel ex eo confirmat, quòd non paucæ sint Plantæ exhilarantes, ad lætitiam risumque homines disponentes. Hujus naturæ esse ait apud Europæos* Buglossum & Crocum: *apud Ægyptios & Turcas* Opium: *apud Arabas & Indos* Arec: *in America* Dutroa, *cujus celeberrimæ Plantæ Semina in Vino vel Aqua epota ad talem tantamque insanam lætitiam, stupiditatemque potantes disponant, ut illis parùm castæ uxores ad virorum infamiam abutantur. Quæ si vera sunt, quarè Homeri Nepenthes vera Planta, & fortassè* Œnopia *appellata esse non potuit?*

Hæc eruditissimè Petitus. *Verùm etsi ei demus, Homeri Nepenthes verum esse Pharmacum, veramque Plantam,* Œnopiam *dictam; illud tamen ab eo explicandum fuisset, quæ sit Planta hæc* Œnopia *vocata: haud enim Antiqui de ea mentionem facientes, illam nobis descriptam reliquerunt, ut apud eruditiores nostri ævi Botanicos quænam ea sit non invenimus. Universa igitur de Nepenthe Homerica disquisitio ad Philologorum potiùs exercitationem, quàm ad Medicinam locupletandam facere videtur.*

CCCXCV. OPOPANAX.

Ὀποπάναξ, *Dioscorid.* Opopanax Gummeus est Succus ex Panacis Heraclei fauciata Radice effluens ac concrescens.

Dicitur Opopanax & Opopanacum, *Cord. hist. Cas.* Planta autem insignitur, πάνακες ἡρακλεῖον, *Dioscorid.* Panaces Heracleum, *Matthiol. Cast.* Panax Heracleum, *Lob. Dod. Ger.* Panax Herculeum, *Cæsalp.* primum, *Tab.* Panax Sphondylii foliis. *C. B.* 2.

Vires. Calfacit 3. siccat 2. emollit, digerit, Flatus discutit, purgat Pituitam crassam & lentam à partibus remotis, Cerebro, Nervis, Sensoriis, Juncturis, Thorace (de quo Class. 4.) Uvulæ delapsæ opitulatur (Suffitu in os immisso.)

N. Signa bonitatis. Color extùs flavus, intùs albus, aut subflavus; Sapor valdè amarus, Odor gravis, Consistentia pinguis, facilè in Aqua solubilis, levis, terrena, friabilis, Galbani instar lactescens, dum solvitur ad lacteum liquorem propriùs accedens. Improbatur Opopanax niger ac mollis.

PRÆPARATA.

(*Pilula de Opopanace* rari usus.)

Opopanax, Styrax Calamita, Bdellium, Labdanum, Oleum sed paucum profundunt.

CCCXCVI. PISSASPHALTOS.

Πισσάσφαλτος, (Nativum. Germ. *Erdivvachs.* Asphaltos.
Πισσάσφαλτον (*Asphaltus.*
(Factitium.

Nativum describitur à *Dioscoride*, quòd nascatur in Apollonia Epirotarum. Item quòd ex Ceraoniis Montibus devolvatur, & impetu Fluminis raptum rursus æstu in litos expuatur, ibique concrescat. Hac ratione nihil aliud esse videtur quàm ἄσφαλτος, de quo *lib.* 3.

Factitium, est Compositum quid, seu Mixtura ex *Pice* ac *Bitumine* (unde & Nomen accepit,) videturque id esse, quod nostrates ἄσφαλτον vocitant, seu *Bitumen Judaicum*.

N. Sunt qui Pisslalphalton *Mumiam Arabum* dicunt, de quo *lib.* 5. *in Homine*.

Vires. Calfacit 3. & siccat 2. Doloribus Capitis, aliisque ejus Morbis à Frigiditate obortis medetur.

CCCXCVII. PIX.

Πίσσα, Pix. Germ. *Pech.* Est pars resinosa ex accensis Tædis, i. e. Arboribus resinosis per senectutem nimia pinguedine quasi strangulatis colliquata.

Modus fiendi Rusticis committitur, qui in nonnullis locis, ubi Arbores resinosæ abundant, inde victum lucrantur; fitque ad modum quo *Dioscor. Destillatio per descensum* fieri solet. Rogus scilicet Tædarum resinosarum contegitur undique cespitibus, & terra, ne qua exhalatio fieri queat: hinc subdunt ignem per foramen relictum, quo fit ut resinosa pars colliquata in canales affabrè subditos effluat, initio liquidior, hinc crassior, ultimò crassissima. Affertur autem copiosè ex Finlandia, ubi Rogos ejusmodi plures non citra oblectationem vice una & eadem conspexi: Abietem enim ac Pinum copiosè illa alit.

Dicitur Pix liquida, Pisselæon *Dioscor.*

N. Arbores resinosæ sunt imprimis, *Pinus*, *Abies*, *Larix*, *Terebinthus*, *Cedrus*.

Pix

CCCXCV. OPOPANAX. *Opopanax* est *Succus* gummeus, effluens ex *Ferula*, seu Planta umbellifera fauciata, quæ dicitur *Panax*: videatur TABERNÆMONTANUS: cujus *Succus* per incisionem exstillans dicitur *Opopanax*. *Triplex* autem datur: *Heracleum*, *Chironium*, & *Æsculapium*; de quibus vid. HOFFMANNUS *de Medic. Officinalibus*.

Heracleum autem maximè in usu est, & naturæ ac virtuti finitimum cum *Galbano*, *Sagapeno*, & *Gummi Ammoniaco*. Omnia enim hæc Gummata, præter *virtutem incisivam & attenuativam* Mucilaginum crassarum ac viscidarum, à ℥ß. ad ℥j. citra molestiam eas *per Alvum purgant*; & propter utramque vim *Opopanax* ab AUTHORE tam inter *Alterantia*, quam *Purgantia* tractatur. Vis ejus in Sale alcalino acriori latet: Unde in Asthmate, & Tussi veteri valdè convenit imprimis si propinetur cum *Succo Marrubii & Melle*.

Externè vi discussiva eminet & Tumores citra sensibilem evacuationem disparere facit. Commendari quoque solet contra Ulcera antiqua & contra Fistulas. Aliàs rarò usurpatur.

Cùm autem plures adhuc quisquilias commistas habeat, *depurandum* est, solvendo in *Menstruo aquoso*, *Aqua* scilicet, *Vino*, vel *Succo Citri*, & ita emolliendo aut abstergendo sordes viscidas in primis viis stabulantes, conducit. Cæterùm *Opopanax* & Gummata dicta rarò in substantia præscribuntur, sed adduntur aliis *Pilulis* pro scopo incisivo & aperitivo, vel ex iis fiunt *Pilula* cum aliis; sicut habemus *Pilulas de Ammoniaco*, de *Sagapeno*, de *Opopanace*, de *Galbano* &c. quæ Pilulæ cum stimulo, vel ipsa, uti dixi, Gummata itidem cum stimulo præscribuntur, aut aliis Pilulis adduntur, pro adjuvanda *emollitione*, *incisione & attenuatione*: e. g.

♃. *Gum. Opopanac.* vel *Sagapeni*, vel *Gum. Ammoniac. cum Aceto depur.* ℈j.
Aloes luc. ℈ß.
Scamm. rof. gr. ij.
Cum *Essent. Absinth.* fiant *Pilula*.

Vel etiam alio modo:

♃. *Massa Pilularum de Hier. cum Agar.*

Tom. IV.

Gum. Opopan. vel *Sagapen. cum Aceto depur.* an. ℈ß.
Extract. Trochisc. Alhand. gr. j. vel ij. pro stimulo,
cum *Essent. Absinth.* fiant *Pilula*.

Pilula de Opopanace rari usus sunt. (Q)

CCCXCVI. PISSASPHALTOS. *Pissasphaltos* est *duplex*: *Nativum & Factitium*. *Nativum* Veteribus usitatum non ampliùs est ex usu, & ejus notitia incognita Modernis. *Artificiale* est *Mistura ex Pice & Bitumine*.

Usurpatur in *Emplastris*, ubi opus est discussione in loco profundiore. (R)

CCCXCVII. PIX. *Pix* duplici ratione ex Arboribus resiniferis colligitur: vel sauciantur Arbores, ut per plagam inflictam Succus resinosus effluat: vel ex talibus Arboribus, nimia pinguedine suffocatis, & quasi strangulatis, per aliqualem Destillationem eliquatur Pix. *Modum praparandi* habet AUTHOR. *Pix* altera solutione *depurata*, uti habet AUTHOR, dicitur *Pix Navalis*.

Usus internus nullus est.

Quod attinet *Usum externum*, quem habet AUTHOR, est satis clarus. Imprimis convenit iis, qui per Nives iter faciunt; si nimirum quis Membra *Pice* illinat, à quocunque Frigore immunis erit. Deinde *Pix navalis* in *Unguentis*, *Emplastris* & *Ceratis*, ubi opus validiore discussione, Ischiadi, Podagræ & similibus Affectibus arthriticis condocit, partem nerveam roborando. Usum *Picis* expertum in Arthritide videbitis in BARTHOLINI *Historiis Anatomicis Cent.* 6. *Histor.* 95. Unde in Tumoribus partium ex Lympha acri & acida ortis, sedandis, *Pix* est egregia; quoniam discutit Lympham, & foràs per poros Cutis extrahit Aquam, qua extracta cessat Dolor. Propterea dicitur, quòd *Pix* valeat ad humores acres ex alto, Germ. *aussder tieffe*, evocandos, & dissipandos. Sic POTERIUS habet elegans *Emplastrum*, quod in Affectibus podagricis, & Doloribus partium profundiorum, ipsi in frequenti fuit usu: Nempe

♃. *Picis nav.* ℥iv.
Terebinth. comm. ℥ß.

Tt *Mastich-*

(Q) Opopanax *ab* ὀπὸς *Succus*, & πάναξ Panax, *seu potiùs* πάνακες Panaces, *Herba sic dicta*, *quòd* πάντων *sit* ἄκος, omnibus medicina, *unde &* Panacea. *Panax hoc, è cujus Radice & Caule incisione exstillat Gummi flavescens, in Lacrymas abiens friabiles, amaras, ingratique saporis, est* Tournefortio Sphondylium majus, sive Panax Heracleum quibusdam J. B. *Planta hac inter Umbelliferas Seminibus ovatis, planis, amplis connumeratur: procerus ipsi & canaliculatus Caulis, quem laxi complectuntur Foliorum bipalmarium & ferè circinata latitudine pediculi.* Opopanax *emolliens est, incidens, flatusque dissipans; ad Hystericas affectiones proprium.*

(R) Pissasphaltus *à* πίσσα Pix *&* ἄσφαλτος Bitumen, *quòd ex partibus æqualibus Picis nigræ, & Bituminis Judaici extemporè paretur*. Pissasphaltus, *quem* nativum *vocant, est* Naphtha *Antiquorum, h. e. Balsamum molle, variorum colorum, valdè inflammabile, quod prope antiquam Babylona, & Samosatem olim effodiebant, eoque cadavera condiebant.* Artificialis Pissasphaltus *resolutivum Medicamentum est, corroborans, & Gangrænæ resistens.*

Pix illa ubi denuò coctione purgatur, seu si mavis dephlegmatur, crassescit magis, dicitorque *Pix sicca*, *Palimpissa*, *Pix navalis* (quòd Navibus picandis adhibetur), non qoòd à Navibus maritimis derasa sit, quippe hæc appellatur *Zopissa*.

Vires. Ut Resinam sapit, ita & *Resinarum Vires* obtinet, idque eò magis, quò liquidior Pia fuerit, sicca enim exsiccat fortiùs: facultatis itaque Pia liqoida est calfacientis, discuticutis, mollieotis, digerentis, anodynæ, &c.

P R Æ P A R A T A.

Oleum stillatitium. Fit l. a. per se, vel addito sabulo.

Vires. Maaimè prodest ad Vulnera Capitis, ad Poncturas es caussa frigida egregiè facit.

N. Multùm Olei fundit.

(*Aqua Picis* arthriticis Doloribus utilis dicitur.)

CCCXCVIII. RESINA TEREBINTHI, SEU TEREBINTHINA CYPRIA.

TErebinthina in Officiois Resina est liquidiuscula referens Balsamum, sive Oleum crassiusculum, colore ex albo flavescens, sapore acris, lenta cutique tenaciter adhærens. Estque duplicis generis *Resina* scilicet *Terebinthi*, & *Resina Laricis*. *Resina Terebinthi* ῥητίνη τερμινθίνη, Resina Terebinthina (Aviceonæ Gluten Albotin) est ea quam Officinæ Terebinthinam Cypriam, Venetam, *Paracelsus* Lorcher appellat. Terebinthina Resina, *Matth.* Terebinthina vera, *C. B.* 2.

Optima censetur clara, pellucida, alba, vitrei coloris in cœruleum vergentis, acris, & odorata. Præfertur item quæ ex Chio Insula adfertur, post haoc Libyca, tum Pontica, tandem Cypria, Syriaca, Judaica, Arabica: Terebinthus arbor est mediocris magoitudinis, in plurimis Regionibus sponte familiaria v. gr. in Hispania, *Syria*, Sicilia, &c.

N. Terebinthinam veram Officinis esse ignotam autumat *Clusius*, Officinalemque esse Resinam, Abietinam è novellis Abietibua collectam. Videsis *Class.* 1. in *Abiete*.

Vires. Facultates Terebinthinæ ex *lib.* 2. sub titulo *de Resinis*, huc referre licet. Excellit enim Terebinthina præ reliquis Resinis, unde & facultatibus præpollet. Confert iotrinsecùs, præcipuè in Tussi aliisque Pulmonum Affectibus (cum Melle,) in Urina ac Alvo cienda; convenit Epati, Lieni, Renibus, Vesicæ, Expectorationi purulentæ ac Phthisi incipienti succurrit, Calculum pellit, Arthriticos Affectus juvat, uterum à saburra liberat. Extrinsecùs usitatior est *Terebinthina Laricea*, quæ hujus vicaria in defectu esse potest, viribus iisdem pollens sed imbecillioribus.

N. 1. Lavari solet in Aqua appropriata, & hinc exhiberi.

N. 2. Exhiberi potest 1. per se, *Placentulis*, quas *Oblatas* vocant, involuta. 2. In aqueo Liquore, adjecto tantillo *Vitelli Ovi*: sic aqueum scilicet exhibet Liquorem. 3. Inspissata aliquantulùm & in *Pilulas* redacta. Verùm ob evanesceotiam Spiritus præstanc modi priores, vel si placet, formentur modo sequeoti

Pilula de Terebinthina cum Rhabarbaro.

Pilula Podagrica.

℞. *Terebinth. Cypr.* ℥j.

Coq. in *Aqua Chamæpit.* dum albescat, hinc adde

Rhab. opt. pulv. ʒvj.

Iva arthetic.

Succin. alb. ana ʒij.

Glycyrrhiz. ʒj.

M. & F. Massa.

Vires. Faciunt ad removendam materiam Calculi & Podagræ.

Dosis ʒß. ad ʒj. &c. *Cl. Gregor. Horst. part.* 2. *lib. Observ.*

N. Crato easdem habet, sed paulò secus, *Cons.* 143.

CCCXCIX. RESINA LARICIS, SEU TEREBINTHINA VULGARIS.

REsina Laricis est, quam *Terebinthinam vulgarem*, seu *Terebinthinam* simpliciter ita dictam vocaot. Hæc quantò Terebinthinæ priori similior, tantòque præstaotior æstimatur

---

Mastich. ʒiij.

Sulph. subtiliss. triti ℥ß.

Misce probè.

Vide ejusdem *Cent.* 2. *Observ.* 10. 13. & 86. In quibus tribus Observationibus videbitis egregium usum hujus Emplastri in Malo Ischiadico curando.

Inter *Preparata* ex Pice est *Oleum destillatum*, quod AUTHOR per retortam præparat; quod tamen melius fit sursum per Alembicum è Cucorbita ampla, non tamen alta; & magis est penetrans ac conveniens qoamplurimis Affectibus eaternis: primo loco prodit *Spiritus nudus*.

Aqua Picis Arthriticis Doloribus utilis dicitor.

Qoidam etiam cum Pice præparant *Regulum Antimonii*. (S)

CCCXCVIII. RESINA TEREBINTHI, *seu* TEREBINTHINA CYPRIA.

CCCXCIX. RESINA LARICIS, *seu* TEREBINTHINA VULGARIS. Ex multiplicibus Arboribus stillant *Resinæ*, quæ utplurimùm septenario numero comprehenduntur; ut sunt: *Terebinthus*, *Lentiscus*, *Larix*, *Pinus*, *Abies*, *Cupressus*, *Strobilus*, uti dicit ZACUTUS LUSITANUS *Pharm. c.* 16. Præterea etiam ex aliis plorimis *Resinæ Terebinthiniacæ* efficiuntur, v. gr. ex *Chrysanthemo Peruviano*, de quo confer. VELSCHIUS *Hecatost.* 2. *p.* 74. Imò *Coctione* simplici ex Floribus *Balsamus* potest elici odoris Terebinthinæ, ex quo more communi *Oleum* Terebinthinæ simile destillari potest.

In Officinis *duplex* datur *Terebinthina*:

1. Quæ ex *Arbore Terebintho* elicitur, & dicitur *Cypria*; quoniam imprimis colligi solet in Insula Cypro, & advehitur per Venetias; propterea communiter præscribitur *Terebinthina Veneta*, quo indigitatur *Terebinthina ex Cypro*: dicitur etiam *Indica*.

2. *Vulgaris* seu *Laricea*, quæ colligitur ex *Larice nostrate*, in Alpibus Tyrolinensibus copiosè crescente, sponte sua & magna sæpè copia *Terebinthinam* stillaote.

Ambas species habet AUTHOR. Et quidem in genere omnis *Succus*, qui solet destillare ex *Arboribus* dictis *Resiniferis*, vocari solet usitatè *Terebinthina*; propriè tamen & κατ᾽ ἐξοχὴν iste, qui est ex *Terebintho* Arbore. *Utraque Terebinthina* promiscuè usurpatur, nisi quòd *Cypria* magis sit volatilis & penetrantior, ac internè magis; *Laricea* verò, seu *Vulgaris*, externè magis usurpatur, cùm Stomacho nimis molesta sit: videatur HEINRICUS *ab* HEER *Observ. pag.* 10. Nihilominùs quando est clara, pura & pellucida, nullo modo cedere videtur Terebinthinæ Venetæ seu Cypriæ: unde illa in locum hujus substitui potest: quò propiùs enim Terebinthinæ vulgares accedunt ad Terebinthinam veram, eò suot meliores. Tales *Resinæ* suot *Sulphur resolutum* Arborum, *occultum habens Acidum*: quod si ab Alcali compari coaguletur, transit in substantiam Resinæ Arboris. Ergò natura sua sulphurea est, seu oleosa, ut PARACELSUS *Tr. de Element.* refert, & suggerit copiosum *Oleum volatile* elegans. In recessu tamen habet Acidum volatile temperatum, unde *Terebinthina* per se ex Retorta in arena *destillata*, primùm suggerit *Phlegma spirituosum acidulum*, simul etiam copiosum *Sal volatile*, & hinc tandem *Oleum*; quod *Oleum destillatum* effervescit potentissimè cum *Spiritu Vini*, *Vitrioli*, & *Spiritu Nitri*, si miscentur: imò excitatur tanta Effervescentia, & cum tanto ardore, ut non possit Alembicus manibus contineri; & ambo abeunt in consistentiam *Balsami*; seu *Terebinthinam* quasi *artificialem*. *Oleum* enim *destillatum Terebinthinæ* constat copioso Sale volatili, quod cum Sale fixo ex eo potest sublimari, quatenus nempe Alcali fixum corrigit pingue Acidum, quod antè colligabat Sal volatile: vid. BOYLE *de Orig. Formarum pag.* 275. & WEDELIUS *de Sale volat. Vegetabil. P.* 2. *pag.* 20. Ita ut Terebinthina nihil aliud sit, quàm Sal volatile admodùm oleosum, è sufficienti Acido concentratum. Curiosum est, quòd ex *Oleo Terebinthinæ* & *Vitrioli* invicem mistis sublimari possit *Sulphur artificiale*, teste BOYLE *in Chym. scept. pag.* 133.

Usum quod attinet, *internè* & *externè* convenit. *Internè* solet referri inter moderatè *Laxantia* & *Purgantia Virtute balsamica* dicata est Renibus ac Vesicæ, ut & cæteris Vasis Urinariis, ac

---

(S) Pix *vera Resina est, vel crassa Terebinthina ex Tædiferis Arboribus, cum vel sine incisione, collecta: Arbores hæ senescentes nonnunquam succo hoc resinoso adeò turgent, ut illarum pori obstruantur, atque inde nutriri non possint, nisi Cortice inciso Resinæ stillanti via paretur: non secus ac plethoricis & Sanguine turgentibus Corporibus Venæ sectione opitulamur. Pro vario Arborum, & collectionis modo varia est Pix.* Pisselæon *seu* Oleum Picis, *est purior Resina primùm stillans. Paratur & in nostra Calabria nigra Pix quæ* Navalis *dicitur, incensione Tædarum. Picis incensæ levissima Fuligo est, quod* Nigrum Fumi *appellamus.*

æstimatur, adeòque optima, quæ purissima, odoratissima, aliquantùm translucida, et quæ in intincto digito contumaciter et æqualiter diffluit.

Vires. Calfacit, emollit, abstergit. Usus præcipui intrinsecùs in Pulmonibus expurgandis, in Gonorrhœa sistenda (cum Aqua Plantaginis ac Succino,) Urinam ac Alvum ciet. Extrinsecùs Chirurgis usitatissima est, fereque in *Emplastris* omnibus adhibetur, movet enim Pus, maturat, Scabiei Cutis medetur.

N. Sunt, qui Terubinthinam in Cerevisia infundunt, atque simul defervere finunt, pro Potu ordinario in præservatione Calculi, Viscerumque Obstructionibus.

P R Æ P A R A T A.

Ex Turebinthina sola vulgari fieri solent, ad quem modum tamen et reliqua tractari poterunt. Suntque

1. *Spiritus Terebinthina.*
2. *Oleum Terebinthina.*
3. *Balsamum Terebinthina.*
4. *Colophonia.*

Horum Præparationes Vide *lib. 2. de Oleis.*

N. Oleum, ac *Balsamus* raro seorsim, crebrò conjunctim dantur.

Vires. Spiritus calfacit, siccat, attenuat, Urinam ciet, tartaream Mucilaginem resolvit. Hinc confert in Tussi, aliisque Pulmonum Affectibus tartareis, in Lienis et Uteri Obstructione, in Calculo Renum et Vesicæ, in Strangurria, Gonorrhœa virulenta, Ulceribus Penis ex Lue Venerea.

Dosis à gr. iij. ad vj. et ultrà.

N. Urinæ *Odorem violaceum* conciliat.

Balsamus calfacit, attenuat, mundificat, consolidat. Hinc adhibetur feliciter Membris frigore rigidis, Tumoribus scirrhosis, Vulneribus inveteratis ac putridis, Gangrænæ, fissuris Pedum à frigore ortundis (Pernionibus), quas efficaciter curare creditur.

N. Conradus Kunrath commundat summè *Spiritum Terebinthinæ mellitum*, cujus guttulas 4. 5. 6. in Liquore convenienti quotidiu ad Calculum Renum et Vesicæ atterendum parat ex *Mellis puri* part. 2. et *Terebinth.* part. 1. mixtis exactè, et per Retortam, vel Alembico destillatis.

5. *Oleum cæruleum Terebinthina.*

Fit S. S. S. in Vesica cuprea ex scobe *Radicum pinguium abietinarum*, cum *Flore Chamom.* affusa *Aqu.* q. s. fermententur per dies aliquot, donec Terebinthina Abieti inhærens Tincturam Veneris ad se attraxerit, quam in Olei ejus prolectatione secum in Alembico rapit, sibique per omnia miscet. Est *Vulnerarium* incompararabile, si *Thurneissero* creditur,

6. *Tin-*

---

ac Spermaticis. Certè usus *diureticus* et *nephriticus* est insignis, cùm nihil meliùs purget Renes, et eorum officium restauret, quàm Terebinthina, quos odore suavi singulariter afficit, et talem in Urina texturæ alterationem efficit, ut Urinæ *Odorem violaceum* inducat; quod etiam præstat si in forma *Clysmatum* saltem applicetur, ut diutiùs retineatur. In Exulcerationibus igitur et Vulnerationibus Renum, æquè ac Vesicæ, aliarumque partium internarum, Abscessibus Mesenterii, primatum ducit, valdè abstergit et mundificat Ulcera interna, quæque abstersit et mundificavit, etiam consolidat. Nam *Terebinthina* est verum quoddam *Balsamum Septentrionale*, uti rectè vocatur à STARCKER *in Pyrot.* quo possumus uti internè pariter ac externè; cum externè cujusvis genuini *Balsami Orientalis* vires exerat, internè vi balsamica Pectori et Viis Urinariis speciatim conferat. Præter vim dictam convenit in Calculosis Affectibus, in absente præservando, et præsente pellendo: mirum namque est, quàm abstergat Renes, et præservet à Coagulo calculoso, dum balsamica sua vi Renum Fermentum Urinæ corruptivum, cujus occasione concrescunt Calculi, corrigit et emendat. Hinc etiam omnia *Terebinthinacea* valdè conveniunt in Urinæ suppressione, ardore, aliisque Affectibus Partium Urinariarum, in Mictu cruento ut purulento, sive sit Ulcus Renum sive Vesicæ: Et præprimis in Gonorrhœa curanda Fermenta vitiosa in Testibus abstergit; propterea *Pilula* elegantes fiunt cum *Saccharo Saturni* et *Mercurio dulci*, addita *Camphora*, si adest Gonorrhœa maligna: in Gonorrhœa simplici verò cum *Succo Citri* assumitur, vel cum *Succino præparato* in *Pilulas* cogitur. Præterea Pectori et læsionibus Partium Pulmonalium, ex Lympha acri natis, succurrit; hinc in Phthisi tollenda et præcavenda, imprimis quæ sequitur Partium internarum Exulceratione, Empyemate, Tussi et similibus, mirè succurrit, Fluori albo Mulierum, Uteri vitiis, Excoriationi, et similibus multum confert.

Optimè autem *Terebinthina Veneta*, seu *vera* internè assumitur in variis formis: vel si in *Balsamum sulphureum* redigatur, de quo *suo loco*; vel sub forma *Pilulari*; vel cruda in forma *Boli* cum *Saccharo* subacta: quin ut sub forma liquida, seu *Potionis* cum *Melle* et *Vitello Ovi* subigitur, et cum *Succo Citri* vel *Vino Malvatico*, aut *Aqua Fragorum* in *Liquorem lacteum*, et quasi in *Emulsionem* quandam redigitur et adhibetur in Nephritide, Empyemate, Pleuritide; idque Authore imprimis PLATERO, qui in suis *Observationibus* in Vesicæ, Renum, et aliarum vicinarum Partium Affectibus *Mixturam* sequentem habuit in frequenti usu:

℞. *Resin. Laric.* vel *Abiet. pur.* ℥ß.
Vitell. Ovi num. 2.
Mellis ℥ß.

agitentur probè in Mortario marmoreo, donec albescant instar Cremoris Lactis; posteà adde

Vini albi,
Aqua Parietar.
Flor. Fabar. an. ℥iß.
Syrup. acetos. Citri ℥i.

agitentur, ut probè uniantur, et *Mixtura* servetur pro usu.

Hæc *Potio* ipsi valdè fuit experta in Renum Exulceratione, Calculo, Ulceribus Vesicæ, in Mictu cruento et purulento, in Gonorrhœa et similibus: et nuperrimè Vir quidam hic locorum magnum solamen accepit ex tali Mistura, cum laborarit Ulcere Vesicæ; Si quis vult habere aliquantisper *Laxantem*, potest admiscere q. s. de *Rhabarbaro*: si vult habere *Anodynam*, aliquantum potest addere *Opii correcti*, ut sic porrò. Experta hæc *Potio* est in Affectibus Renum, Vesicæ, et Gonorrhœa. Vel

℞. *Terebinth. Cypr.* ℥ß.
Solv. c. s. q. *Vitell. Ovorum*,
addendo paulatim
Syrup. de Alth. Fern.
Vini Malvat. ana ℥vj.
Misce pro Liquore lacteo:
Dosis ℥iß.

Notabile est quòd *Terebinthina optimè dissolvatur cum Vitello Ovi*: videtur hoc facere Vitellum ratione sui Salis volatilis oleosi peculiaris. Nam et *Alcalia* alia hoc præstant, utut aliqualis subsit diversitas; nempe, si *Terebinthina* cum *Oleo Tartari per deliquium* simili modo per trituram probè misceatur, etiam in lacteum Liquorem vertitur: item si *Spiritus Salis ammoniaci*, vel *Sal Cornu Cervi* in Aqua solutum, & *Terebinthina* simili modo commisceantur, ambo coeunt in Crassamentum album, spissum, instar tenacioris cujusdam Saponis. Arbitror, futurum hoc esse non in-elegans Subjectum, ut exinde fierent *Emplastra*; tenax enim est, & extensile, & quod firmiter adhæret, variisque usibus facilè accommodari potest. Nam singularis effectus ex talibus Volatilibus extrinsecè applicatis sperari potest, cùm in simili artificio excellat BURRHUS. Confer. BARTHOLINUS *Cent. 3. Epistolarum pag. 387.*

Externè vis ejus *balsamica* satis decantata est, ratione cujus Corpora à Putredine conservat; quod Artificium est SCHWAMMERDAMMII; unde nullum ferè *Linimentum*, nullum *Emplastrum*, vel *Unguentum* Chirurgorum ad Vulnera & Ulcera est, quod non *Terebinthina*, & quidem *vulgaris*, tanquam Anima & Corpus ingrediatur. Citò sanè, tutò, & jucundissimè sanat quævis Vulnera recentia citra aliorum Balsamorum adjumentum, etiamsi undè liquefacta instilletur iis; & mirum quantum illa consolidat. Est enim Liquor oleosus balsamicus, qui constat Liquore admodùm oleoso. Etiam Ulceribus confert, pro quibus curandis cum *Melle* miscetur sub nomine *Unguenti Digestivi*, cujus additi ratione Abscessus, Ulcera & Vulnera mundificat, suppurat, & ad maturitatem deducit; cùm omnem Putredinem arceat & curet. In Dysenteria, ubi noxa Intestinorum ab Exulceratione inducta, sananda, *Clysmata* cum *Terebinthina* conveniunt: qualia videbitis in BARBETTE. Conveniunt & in Colica pertinaci humorosa; item in Convulsione habituali sunt nobilissima, necnon in Colica convulsiva, Dolore Lumbari Nephritico, & Ischuria vitio Renum.

Quoad *Præparata*, notandum, quòd à multis Terebinthina in præparatione Medicamentorum *lavari soleat in Aqua appropriata*; sed est *inanis lotio*: multum enim suffuratur Aqua, in qua lavatur, de Sale ejus volatili balsamico. Quod etiam fit, quando à quibusdam Terebinthina leni Ignis ardore exhalatur, ut amittat glutinositatem & spissescat,

6. Tinctura Terebinthinæ.

Evaporet *Oleum flavum* illius leniter in scutella, dum restet *Colophonia* rubentissima, è qua *Tinctura* cum *Spirit. Vin.* trahitur, eoque remoto *Balsamus* relinquitur, quo Renes inunguntur in Doloribus.

7. Sal volatile Terebinthinæ purgans.
Describitur in *Myroth. Fabri.*

8. Pilula de Terebinthina cum Rhabarbaro.
℞. *Terebinth. Cypr.* ℥j.
Coq. in *Aq. Chamæpityos* dum albescat.
Hinc adde *Rhabarb. opt. pulv.* ʒvj.
Iva arthetic.
Succin. alb. ana ʒij.
Extr. Glycyrrhiz. ʒj.
M. F. Massa.

N. Crato aliquot hujusmodi descriptiones exhibet, atque *Rhabarbarum* in minori quantitate immiscet.

Vires. Commendantur in Præservatione Arthritidis, Calculi, &c. Assumuntur singulis trimestribus, &c.
Dosis ad ʒj.
Gregorius Horstius lib. 1. Observ.

CCCC. SACCHARUM.

Σάκχαρ, Σάκχαρον, μέλι καλάμινον, ἅλς Ἰνδικὸν, Sacchar, Saccharum, Zuccharum, Zacchar, Zaccharum, Succharum, Mel Harundinaceum, Mel Cannæ. *Arabib.* Zazar, Sudur, Sutter. Germ. *Zucker.* Gall. *Du Sucre.*

Succus est Plantæ cujusdam arundinaceæ, non solùm in India, sed in multis Asiæ & Africæ locis, quinimò & in Europæ quibusdam Regionibus vernaculæ.

Exhibet autem Saccharum, partim *incisione* Trunci, unde Saccharum instar Lacrymæ exstillat, quod rarum est; partim *elixatione*, potissimùm Medullæ ac Radicis, donec scilicet Saccharum in fundo instar Salis concreverit.

Planta illa saccharifera inscribitur *Arundo saccharifera*, *C. B.* 2. scil. inter Arundines Indicas. Arundo saccharata, *Dalech.*

---

spissescat, ut faciliùs cogi queat in *Pilulas*; sed in hoc etiam multum tollitur de Sale ejus volatili, in quo consistit ejus primaria agendi vis balsamica, à quo Sale volatili balsamico oritur *Odor violaceus in Urina*. Videatur BORELLUS *Observ.* 33. *Cent.* 2. Dum ergò hoc Sal volatile balsamicum lotura & exhalatione suffuratur ab Aqua & Igne, probè observetur, ne Terebinthina lota præscribatur, quia nobilioribus suis virtutibus spoliatur; vid. ZWELFFERUS *Animadv. in Pharmac. August. pag.* 419.

Inter *Præparata* sunt *Spiritus* sive *Oleum* subtilius *Terebinthinæ*, quæ malè destillatur per Vesicam cum Aqua, quia sub destillatione Aqua resolvit Sal volatile alcalinum, & secum rapit, atque ita minùs volatile habebitur Oleum: vid. ZWELFFERUS. Optimè contrà *Terebinthina liquefacta* miscetur & subigitur cum *Cineribus*, sive alio *Alcali fixo*, aut *Arena*, & ita destillatur per Retortam vel Alembicum ex Arena moderato Igne: sic enim additum Alcali retinet crassius & spissius inquinamentum oleosum Terebinthinæ, simulque hebetat Acidum, & Spiritus sive Oleum prodit volatile penetrantissimum & perquàm efficax. Nam *Terebinthina Succino videtur vicina*, & simile Sal volatile continere.

Quadruplex autem *Oleum Terebinthina fundit*, colore & consistentia distinctum. Nam quod primò prodit *Album* est & tenuissimum, & communiter *Spiritus* vocatur; alterum *Flavum*, & tenue; tertium *Rubicundum* crassius, *Balsamum Terebinthinæ* dictum; & ultimo instar *Balsami* nigricantis & crassioris, Liquori non innatans.

Spiritus Terebinthinæ internè est *nephriticus*: convenit in Affectibus urinariis, in Mictu cruento, & purulento, ab Ulcere Renum & Vesicæ nato; in Affectibus Pulmonum: unde in Pleuritide à BARTHOLETO valdè solet commendari, quòd scilicet Humorem in Thorace impactum solvat, & ad vias urinarias felici cum successu perducat. *Externè* est *vulnerarius* & *balsamicus*: in Ischuria Urinæ fluxum promovet inungendo, tam vitio Renum, quàm Vesicæ: miscetur cum *Unguento Dialthea*, & dimidio *Olei Scorpionum*: imprimis convenit contra Frigus hyemale, & Mammarum, aliarumque partium Ulcera curat: quod & Oleum crassius pariter efficit SCHRADERUS *Observat. & Histor. ex Harvee de gener. Animal.* collectis, annectit modum Cadavera conservandi mediante *Oleo Terebinthinæ, pag.* 136.

Oleum Flavum internè solet commendari in Peste & Febribus pestilentialibus, quòd egregiè conveniat pro arcenda Malignitate.

Oleum crassius convenit contra Frigus hyemale: imò si partes Frigore læsæ omnibus annis iterum intumescant, certò curat inunctum, etiam si per multos annos duraverit. Potest etiam fieri *Oleum Terebinthinæ*, & *Spiritus compositi* pro variis usibus, præsertim diuretico, si v. gr. cum *Succino*, cum *Camphora*, aliisque similibus media destilletur: Confer. WILLISIUS *Pharm. Rational. Vol.* 1. *pag.* 157.

Oleum Terebinthinæ à Sale marino abstractum Spiritui Vini fit commiscibile, teste BOYLE *de Specific. pag.* 126. & *Hist. Fluid. & Firm. pag.* 83. qui etiam refert, quòd hoc Oleum Terebinthinæ, sæpiùs per se destillatum, tandem in coagulum abeat, *cit. loc. pag.* 20. quod verum arbitror; observavi enim aliquando, quòd Oleum Terebinthinæ copiosius & diutiùs in Vase terreo asservatum, seposuerit in fundo coagulum *Camphoræ* simillimum.

Cum Spiritu Terebinthinæ etiam paratur *Balsamum Sulphuris* egregiè penetrans, adeò ut si aliquot guttæ inungantur carpis Pulsuum, paulò pòst sentiatur in Urina Sulphuris odor; de quo inferiùs, ubi *de Sulphure*. Satis expertum est in Mictu cruento & purulento, atque in Gonorrhœa, uti & in Affectibus Pectoris & Partium pulmonalium.

Spiritus Terebinthinæ mollis AUTHOR mentionem facit, qui internè singulare *nephriticum* est; externè autem elegans *suppurativum*, *digestivum*, & excellens *mundificativum* Ulcerum & Vulnerum inveteratorum.

Pilulæ de Therebinthina fiunt, vel cum sola, vel cum additis. *Ex sola*, si cum igne blando & Spiritus volatilis & Phlegma acidulum exhalent cum Oleo volatili, & ex Terebinthina sic inspissata formentur *Pilulæ*: cui & aliquot grana *Scammonii præparati* addi possunt: vel cum *Aqua communi*, vel cum *destillata* quadam assumendæ. Hæ utut Oleo subtiliori spoliatæ sint, non tamen inanes sunt in Doloribus nephriticis notis circa regionem lumbarem perquàm contumacibus, qui malè vulgò *den Lendestein*, idest Calculo Lumborum tribuuntur. *Cum additis* fiunt *Pilulæ cum Rhabarbaro*, quæ in expurgandis Renibus & viis urinariis, hinc in Calculo Vesicæ, conveniunt; primas vias abstergunt, & blanda Diuresi pollent. Urinæ ardorem simul temperant, et hinc etiam in Stranguria usurpari possunt. In tali casu valdè commendatur *Pilulæ de Terebinthina Mynsichtii*. Possunt etiam fieri *Pilulæ* hoc modo:

♃. *Terebinth. Venet.* seu *pura* ʒj.
Rhabarb. pulverisat. ℈ij.
Succin. præparat. ʒiß.
Cinnam. ℈ß.
Fiant *Pilulæ* in Calculo et calculosis Affectibus, pro duabus dosibus. (*T*)

CCCC. SACCHARUM. *Saccharum* vocabulum est Arabicum, cùm apud Arabes et nomen et res frequentissimè fuerit usitata: unde commodè à Latinis vocatur *Saccharum*, à Germanis *Zucker*:

Prima controversia est: *An Saccharum Veterum idem sit cum Saccharo Modernorum?* Nego. Quid revera sit? paucis explicabo. *Saccharum nostrum Succus* est ex proprii generis *Planta arundinacea*, benè contrita, expressus, calore ignis plùs

---

(T) Terebinthus *Arboris genus est Flore apetalo: Embryones autem iis Terebinthi speciebus innascuntur, quæ Floribus carent, abeuntque in Testam nunc unicapsularem, nunc bicapsularem, Semine fœtam oblongo. Addit* Tournefortius *Folia per conjugationes costæ affixa, cui summæ impar innascitur.* Vulgaris Terebinthus *Arbor est mediocris altitudinis, cortice subcinericio: Folia Lauri non decidua, sed minora: Flores staminei in racemos purpureos, steriles: Fructus magnitudine ad Juniperi baccas accedentes, duri, resinosi, Semen unicum continentes. Ex hujus Arboris incisione extillat Resina* Terebinthina *appellata, quæ vera est, solidior & pretiosior,* Chia *dicta, vel* Cypria *à loco. Colligitur & Terebinthina fluidior, magis odorata, flavescens, quæ* Veneta *vocatur, nobisque familiarissima, incisione aliarum Arborum Resinosarum, ut sunt Larix, Pinus, Abies, Picea. Terebinthina inter optima Balsama naturalia connumeranda, nisi nimia copia vilesceret.*

lech. in *D.* Arundo saccharina Indica, *Lob.* Arundo & Calamus Saccharinus, *Lon.*

N. Sunt, qui Saccharum Veteribus incognitum fuisse statuunt, sed falsò. Mentionem enim Sacchari faciunt, sed nomine Mellis in Cannis concreti, Mellis arundinacei, *Galenus* 8. *Meth.* & 7. *Simpl. Dioscorides lib.* 2. *cap.* 75. Hinc *Paulus Æginêta*, *lib.* 7. *c.* 3. Salem Indicum vocare videtur, quod interdiu superveniente Solis calore induretur & concretum Salis effigiem referat. His tertiò adstipulatur *Plinius lib.* 14. *cap.* 18. Sic *Avicenna Fen.* 2. *Can.* 4. *tetr.* 2. *c.* 23. Salem scilicet appellat, qui ex India advectus, colore Sal, dulcedine Mel repræsentat.

Denominationes Sacchari sumuntur tum à locis, unde plerunque asportatur, tum ab elaboratione, qua depuratur, Officinisque communicatur.

A loco natali dicitur 1. *Saccharum Madariense*, vel *Maderiense*, à Madera Insula. 2. *Saccharum Canariense*, *Canarium*, à Canariis Insulis. 3. *Saccharum Thomasianum*, seu *Thomaeum*, ab Insula S. Thomæ. 4. *Saccharum Maltanum*, *Melitum*, sive *Meliteum*, *Cibale*, à Malta, seu Melita Insula, sic dicitur, & 5. *Valentinum* à loco nominationis, qua Valentia Hispaniæ celebris est.

N. Madera, *Canaria*, *S. Thoma Insula*, sunt Insulæ in Atlantico Mari sitæ, Africæque vicinæ.

Ratione elaborationis, Saccharum vel est *non finum*, vel *refinatum*, seu *finum*, vel *Candisatum*, vulgo *Saccharum Candi* seu *Candum*. *Non finum*, quod sola Coctione in Aqua depuratum est, adfertur ad nos partim in Pyramidales Metas fusum, partim in formam Pulveris ac Grumorum crassiorum redactum.

Non finum in Pulvere Materialistis *Cassonada*, vel *Castonada* vocari solet, forsan à Cistis, quibus inclusum ad nos advehitur: *Cista* enim Germanis inferioribus *Kast* appellatur. Aliis *Saccharum miscellaneum*, quòd ex diversis Saccharis commisceatur. Estque hoc Saccharum tum minùs excoctum, tum quoque minùs purgatum, unde & minùs candidum, quippe quò magis depuratur, eò magis albescit. Hinc diversicoloria exhibetur, album, griseum, pallido-citrinum, citrinum, purpureo-nigricans, &c.

Non finum in Metis, est pulveratum illud Saccharum, ulteriori

---

plùs minùsve excoctus, inspissatus, & sic tandem desæcatus. Hæ *Arundines*, quæ copiosè proveniunt in India, tam Orientali, quàm Occidentali, quales etiam proveniunt in Calabria, & Sicilia Italiæ, sunt singularia species Arundinia, quæ in se habent *Succum* quendam subdulcem, & masticatæ illum præbent. Et quidem apud Chymicos est modus parandi *Salia essentialia ex Plantis*, dum exprimunt Succum, coagulant, & in formam Salium redigunt: Hac ratione *Saccharum* est nihil aliud, quàm *Sal*, vel *Tartarus*, *ex Succo* per coagulationem illius igne elicitus. Hoc ipsum Saccharum nostras omninò fuit incognitum Veteribus & ita omninò inusitatum: econtrà Veterum Saccharum fuisse nihil aliud, nisi *Manna*, quæ non à qualibet, sed ea duntaxat, quæ in Arabia Fœlici & India Orientali in certis *Arundinibus*, præsertim circa genicula, majoribus frustis majorique duritie, nocturno frigore circa Arundinem elevata, & subsequente vehementiore Solis calore coagulata; propterea quoque vocatur etiam *Mel Arundinaceum*: quod de nostrate nullo modo dici potest. Unde & fit, quòd non omne æquè ut Manna Alvum leniat, cùm inter vocatas Mannas eæ magis Alvum citare soleant, quæ sunt liquabiliores. Nec ipse *Arabs* SERAPION nostri Sacchari meminit.

Jam verò, licèt *Antiquorum Saccharum* ad nos non deferatur, reperitur tamen, & *differunt duo hæc Sacchara* toto cœlo: & quidem

I. *Materia*. Nam Materiam Sacchari nostratis subministrat *Succus* ex arundinacea Planta expressus & inspissatus: Materia verò Veterum fuit *Ros* sensim sensimque coagulatus & inspissatus circa Arundinem in forma Mannæ. Nam Ros dum se conjunxit cum Exhalationibus Arundinum, accepit ab illis saporem dulcem & *Manna* appellatur.

Differunt II. *Forma*. Nam Saccharum Antiquorum *Salis granulati* habuit formam; nostras *majoris Coni*, aut quasi *Tartari* cujusdam coagulati.

Differunt III. *Modo parandi*. Nam nostratis Sacchari efficiens est *Torcular*, exprimens Succum, & *Ignis* eundem inspissans: Antiquorum verò Sacchari est *Calor Solis* blandè indurans Rorem nocturnum circa Arundines in formam Granulorum salinorum.

Denique IV. *Proprietatibus* differunt, & *Efficacia*. Nam Veterum Saccharum à PLINIO & DIOSCORIDE aliisque inter *Mella* recensetur, utpote cùm & *aliqui Authores* soleant Mel referre ad Spiritum Roris: quod ipsum de nostrate Saccharo nullo modo dici potest. Adeòque nostras est *Ens purè artificiale*, Saccharum verò Veterum fuit omninò *Ens naturale*. *Efficacia* etiam differunt: nam Saccharum Veterum *vim* habuit *abstersivam* leniter, & modicè *laxantem*: Modernorum verò nullo modo tales habet virtutes, sed longè alias, uti postmodùm dicetur.

Interim Veterum Saccharum non planè interiit, sed adhuc in India Orientali, alio tamen nomine, *Mambu*, ex Succo circa Genicula transudat & sponte concrescit: sed nobis usitatum Saccharum est Succus, ut suprà monitum, expressus & inspissatus.

Multas de hoc Controversias, ut & modum inspissandi Succum ex Arundinibus, videbitis apud MONARDEM *lib.* 2. *Epist.* 22. quem secutus SALMASIUS *in* eleganti *Tract. Critico-Medico de Sacchara & Manna*; MATTHIOLUM *l.* 1. *Epist. pag.* 71. & BARTHOLINUM *l.* 1. *Ep.* 3. *pag.* 6. *Ep.* 49. *p.* 206. & *Epist.* 45. *pag.* 228. 229. 230. ubi explicat modum usitatum conficiendi Saccharum in Sicilia & Calabria: item Exoticorum Scriptores, ut *Tract. Gallicum* qui inscribitur, *Naturalis Montiliana*. Conferatur & in specie ERASMUS FRANCISCI *in Theatro Horti Indici Orientalis & Occidentalis pag.* 262. seq. nec non SALMUTH *in Panciroll. l.* 2. *Tit.* 5. *p.* 125. De *Alga Saccharifera Boreali* Vid. *Act. Med. Hafniens. Vol.* 2. *pag.* 119.

Obiter noto: dum Veteres in suis Dispensatoriis, ut *Arabs* MYREPSUS, Saccharum subinde miscent Medicamentis, non imitandos esse illos, & loco Sacchari illorum nostras substituendum: quoniam plùs est nocivum, quàm proficuum: contrà Veterum fuit plùs proficuum, quàm nocivum. Quàm malè ergò multi excusent suos *Syrupos* & *Conservas*, Saccharoque permista alia, & quàm hallucinentur, facilè apparet, dum dicunt, quòd etiam Veteres Syrupis & aliis admiscuerint Saccharum. Nostras ergò Saccharum artificiale est *Sal* quoddam *essentiale*, ex Succo Plantæ inspissato genitum, & habet se instar *Musti* recentis expressi & inspissati. Nam & Mustum Vini inspissatum diuturnitate temporis copiosum Sal dulce crystallinum, sed obscuri coloris, quasi Saccharum Candi rubrum, in latera & circa fundum Vasis seponere solet.

Porrò pro varietate Locorum naturalium varia sortitur *Nomina*: unde appellatur *Madariense*, *Canariense*, *Thomaeum*, *Meliteum* & *Valentinum*; uti habet AUTHOR. Differunt hæc Sacchara ratione puritatis & purificationis; dum aliud dicitur *Saccharum Candi*, aliud *Finum*, & sic porrò. *Modus refinandi Saccharum* est satis clarus apud AUTHOREM: Succus nimirum hic dicto modo inspissatus in Sacchari formam, clarificari solet per *Aquam Calcis vivæ*, & *Argillam figulinam*.

Ipsum autem Saccharum cùm nihil aliud sit, quàm Mustum concentratum, tanquam Sal essentiale, imprægnatum est propriis effectivis seu constitutivis Plantæ, iisque valdoperè fermentescibilibus, *Acido* nempe & *Akali*, quæ copioso *Oleo* temperata sunt, ex quibus necessariò Concretum tale emergit, quod, quantum in se est, *quodlibet Acre temperare* in Corpore, & partes ex acrimonibus Succis læsas lenire, indeque Dolorem non nihil demulcere solet. Id quod in Faucium asperitate notissimum. Sed hæc vis temperativa subinde invertitur, quatenus hoc ipsum Saccharum, non secus ac alia Dulcia, admodùm fermentescibile existit, utroque nempe Sale activo imprægnatum; Id quod patet exinde, quoniam *Saccharum per se destillatum* subministrat *Spiritum acidum & corrosivum* instar Aceti cujusdam, quod corrodit Corallia, Perlas, & similia subjecta. Imò si *Saccharum* permisceatur *cum Antimonio*, & destilletur, simul prodit *Liquor antimoniatus*, dum Saccharum corrodit Antimonium, & corrosum per Retortam secum transportat. Præterea destillatur *Spiritus ardens* & inflammabilis instar Spiritus Vini, qui potest parari ex Saccharo *per fermentationem*; si scilicet *Saccharo* q. s. in *Aqua soluto* addatur *Fermentum*, quod invenitur apud Pistores Panum mellitorum (Germ. *bey den Pfeffer-Kuchen Beckern*) Fæces Vini, &c. & sic subministrat Spiritum ardentem volatilem. Imò vel nudum Saccharum, solutum in Aqua, facilè fermentat, & fermentando in *Vinum dulcissimum* evadit, instar Vini Hispanici, quod hinc in *Acetum* commutari potest, de quo vid. BECHERUS *Phys. subterraun. lib.* 1. *pag.* 378. & 380. Quod si fiat hæc Fermentatio *Sacchari* cum *Liquore Betulæ*, erit Potus in pis medica-

teriori Coctione in Aqua excoctum, despumatione (citra refinationem) clarificatum, in Formulas Pyramidales usitatas effusum, qua ratione à sordibus fæculentis per foramina Formularum illarum destillantibus sequestratur.

Refinatum, seu *finum* est, quod Lixivio (ex Calce viva cum Aqua facta) solutum, excoctum, despumatum, & postmodum inspissatum, inque Formulas effusum est, inferiori parte perforatas, ut fæculentus glutinosus Succus destuat.

Saccharum Candisatum, vulgò *Saccharum Candi*, scilicet *Candum*, *Saccharum Candium*, *Saccharum Crystallinum*, *Saccharum lucidum*, Germ. *Zucker Candit*, Gall. *du Sucre Candy*, Est Saccharum candisando in crystallinam formam s. a. redactum, ad modum quo Salia crystallisari diximus. Atque *Album* vel *Rubrum*: *Album fit* ex Canariensi, Rubrum ex Thomasio.

Delectus. 1. Ex *Loco natali* optimum habetur *Maderiense*, hinc *Canariense*, tertium locum sibi *Melisium* vendicat, ultimum *Thomasium*. 2. Ex *Colore* purius æstimatur *Album*, hinc *Grisеum*, & denique *Rubrum*.

N. De Sacchаro refinato, utrum non refinato præstet, dubium movetur. Negativum habet *Tabernamontanus Herbar.* *lib. 1. cap. 41*; Affirmativam tuetur *Angelus Sala* in sua *Saccharologia*, *lib. 1. c. 4.* Verùm mallem ex Scopo rem decidere: quod refinatum, quia aliquantulùm acrius est, præstat in attenuatione, incisione, abstersione; non refinatum in lenitione, lævigatione, adeòque in Pulmonum vitiis, &c.

PRÆPARATA.

1. *Saccharum Penidium*. Hoc sic fit. ℞. *Sacchari* q. v. dissolve & clarifica per *Alb. Ovi*. Hinc cola ac inspissa lentè, donec bullæ magnæ apparuerint. Hinc retrahe ab igne, ut bullæ resideant, effundeque in tabulam *Oleo Amygd.* (vel *Butyr. insulf.*) illitam, atque ubi nonnihil induruerit, de unco suspende, Manibus celeribus (*Amylo* conspersis) distrahe in formam debitam ac repone.

2. *Saccharum rosatum*. Fit ex *Sacchаro* in *Succ. Ros.* soluto.

3. *Saccharum violatum*. Fit eodem modo cum *Succo Violarum*.

4. *Aqua* seu *Spiritus acidulus*. ℞. *Sacchari* (℔ii.) destilla ex Cucurbita vitrea sat alta & ampla (quippe facilè in altum attollitur, igne arenæ per gradus (N. B. vel Retortam adhibere

---

medicamentosus: adeòque propter hanc vim mustaceam tam facilè fermentat: quæ Fermentatio patet adhuc ex eo, quòd *Carnes recentes*, sicut per Sal commune præservantur à Putredine, ita *adsperso Sacchаro subitò putrescunt*. Fiat periculum & suspendatur Caro recens, & Caro vetus: recens adspergatur Saccharo, & altero die reperietis Carnem recentem Putredine correptam, veteri adhuc sine noxa contracta existente. Saccharum ulteriùs *lucidos & ferventes* in se continet *Spiritus*; quod patet ex eo, quòd, si in loco occulto sive opaco fricetur, possint conspici Scintillulæ, propter Spiritus igneos & ferventes in Sacchаro residentes: vid. BORELLUS *Cent. 1. Observ. 3. pag. 6.* D. TACKIUS, *Archiater Darmstadiensis*, scripsit *Tractatum de Consanguinitate Auri, Spiritus Vini, & Sacchari*, in quo Saccharum honestè admodùm tractatur, & multum boni ipsi adscribitur: sed propter vim facilè fermentativam promptè in Stomacho primisque viis acescit, & volatili aciditate Bilem turbat, eamque in præternaturalem orgasmum excitat, & sic admodùm nocet. Hinc est, quòd Veteres dixerunt, *Saccharum*, aliaque similia *Dulcia*, *Bilem augere*, & hinc prompta ista Effervescentia & Fermentiscibilitate Hypochondriacis, Scorbuticis, & Cachecticis admodùm inimicum est, & inimicissimum Febricitantibus, utpote in quibus varia Pathemata excitat. Idem de Hystericis judicandum, utpote quæ tantillo Sacchari propinato Paroxysmum statim incurrunt. In talibus etiam Subjectis ex Sacchari usu subitaneæ Massæ Sanguineæ agitationes oriuntur, Inflammationes Abdominis, Murmura & Borborygmi, Ructus, Tormina, Diarrhœæ, Phlogoses & similes alii Affectus & Effectus, qui sequi solent Fermentationes nimias Humorum. Propter similem fermentationem & agitationem *Saccharum Ventriculo, Pulmonibus & Pectori* nocet: idquod sufficienter & eleganter docet GARAUZIERS *in Tract. pereleganti de Tabe Angl. pag. 68.* qui non sine ratione perstringit *Decoctorum Pectoralium* in Morbis Pulmonum, & imprimis in Phthisi, cum Sacchаro permistionem & edulcorationem; quoniam Ulcera Pulmonum magis reddit sordida, Pulmonesque magis ad putrilaginem disponit. Hoc dum præstat Saccharum ratione particularum salinarum, reliqua ejus substantia pinguis in consistentiam viscidam atque mucosam degenerat, & Succos corporis hoc ipso nonnihil glutinosus reddit, quod vocant Germ. *Der Zucker schleimet*, id est, *Saccharum viscositatem causat*. Ergò cautus sit Sacchari crudi internus usus: Unde *Syrupi*, *Conserva*, *Condita*, & similia Medicamenta cum multo Sacchаro parata non adeò crebrò apud nos ampliùs in usu sunt, cùm notoriè Stomacho noceant, & in Febribus sive Intermittentibus, sive Continuis, & Morbis Acutis, turgescentiam febrilem intendant: Demonstrat namque HEINRICUS *ab* HEER, quòd multi Ægrorum Divitum soleant interire in Febribus propter abusum Syruporum & Medicamentorum dulcium vel Saccharatorum, quæ nimiùm exasperant Febres, & cùm econtrà Pauperiores, qui non semper sint solvendo Medicamenta Saccharata, nudis Decoctis & similibus feliciter curentur, propter defectum Sacchari. Curiosum est de Sacchаro, quod refert HORNIUS *in Arca Moysis p. 51.* quòd Saccharum omnibus Cibis admisceri queat, exceptis Intestinis; hæc enim Sacchаro si condiantur, fœteant, ac recens Stercus bovinum.

Internè nullum usum habet, nisi quòd Fauces leniat, earumque asperitatem nonnihil obtundat: necnon *Julepis* ad conciliandam gratiam inserviat. In Phthisi additur *Lacti*, ut ejus coagulationem impediat: quod in Phthisi, ubi acrimonia Massæ sanguineæ & Lymphæ præpollet, maximè est necessarium. *Externè* verò egregium *Vulnerarium*, simulque *Concretum Balsamicum*, Putredini resistens, rectè dicitur BECHERO *Physic. subterran. l. 1. pag. 318.* Eoque meliùs convenit, si diluatur cum tantillo *Spiritu Vini* non dephlegmati. In Ulceribus putridis *Unguentis* addi potest. Turcæ quotidie solent Vulnera recentia abstergere *Vino*, & hinc post ablutionem inspergere *Saccharum* pulverisatum, & sic non ioconcinnè se ipsos curant: vid. STARIZIUS in suo *Thesauro Heroico pag. 232.* In Febribus Intermittentibus, si Scorbutus simul affligit, aut Dolores convulsivi scorbutici, *Clysmata* ex *Lacte* prosunt, in quo *Saccharum* adjecto *Vitello Ovi* solutum.

Inter *Præparata* est *Saccharum penidium*, item *Spiritus*, quo *Corallia* & *Perla* solvi possunt. AUTHOR per se destillat per Alembicum, vel Retortam. Melius interim est, si addatur vel *Arena*, vel *Silices contusi*, ne *Saccharum* ebulliendo hora Retortæ excedat: sic enim per Retortam destillatum dat *Spiritum acidulum*, & *Oleum empyreumaticum*. Hic rectificatus simillimus est *Spiritui Lignorum*, tam quoad usum in solutione Corporum & vi diaphoretica, quàm quoad texturam, dum pariter ex duplici Substantia, acida, & oleosa volatili, compositus est. Sunt, qui hoc modo destillant *Spiritum de Sacchаro nephriticum*, pro promovendo scilicet Calculo, dum recipiunt scilicet *Saccharum* additione copiosæ *Aqua* liquefactum, quod superinfundunt *Lateribus* parvis, sive contusis, & candefactis: hoc continuant tamdiu, usque dum incandefacti Lateres nihil ampliùs imbibant, tunc frustula impraegnata Sacchаro indunt Retortæ, & per eandem pellunt *Spiritum singularem*, qui laudatur in Nephritide, & in Chymia elegans est *Menstruum* pro solvendis Concretis testaceis, Coralliis, &c. pro parandis quibusdam Medicamentis.

Usitatum etiam est *Oleum Sacchari*, sive *Liquor* ejus aut *Syrupus Sacchari*, qui paratur ex præscripto AUTHORIS cum *Spiritu Vini*. Cæterùm observetur, quòd *Spiritus Vini* etiam rectificatissimus *non solvat Saccharum*, utpote quod, ceu Sal quoddam essentiale tartareum Plantæ, pro genuino Menstruo, uti reliqua Salia omnia, requirit *Menstruum aquosum*: unde etiam Spiritus Vini, si rectè est rectificatus, non solvit Saccharum; sin verò adhuc est Phlegmate impraegnatus, potest se sociare cum Sacchаro, dum illud absorbet & suscipit. Recipiendus ergò Spiritus Vini non rectificatus, à quo Saccharum abit in elegantem Liquorem crassum & subdulcem: & hic est *Oleum Sacchari*, expertum sanè Remedium in leniendis Faucibus, earumque asperitatibus nonnihil obtundendis, & in Tussi, in qua ipsum magni fit. Pro qua Tussi variæ ejus prostant Præparationes: Valdè per se hunc Liquorem commendat HARTMANNUS *in Praxi*, non minùs quàm RIVERIUS, & alii *Authores*. Sunt, qui magis reddunt appropriatum Liquorem, & loco Spiritus Vini simplicis recipiunt *Spiritum Baccarum Juniperi*, & cum eodem præparant Oleum Sacchari. Alii magis compositum reddunt, dum primùm *Spiritum Vini* affundunt super *Simplicia Pectoralia*, *Radicem Helenii*, *Radicem Ari*, *Herbam Marrubii*, *Hyssopi*, &c. & extrahunt *Essentiam* ex his; & hac Essentia solvunt Saccharum, & methodo usitata faciunt *Liquorem* seu *Oleum pro Tussi*.

Quidam

♃. hunc *Liquorem Sacchari* ad ℔j.

ad-

bere poteris,) sic exstillat *Aqua* acidula, cum *Oleo* supernatante: Rectifica VB. si placet, Oleumque à Spiritu separa.

Vires. Spiritum hunc in dissolutione Lapidum, aliorumque Crustaceorum adhibere licet, & est instar *Spiritus Guajaci*.

5. *Oleum*. Ex prioribus patet.

6. *Sal*. Ex relicto *Capite mortuo* ulteriùs incinerato elixiviatur.

7. *Liquor*, seu *Syrupus*. ℞. *Sacchar. cand.* q. v. affunde *Spirit. Vin.* ad eminent. digit. 1. accendatur, efflagretque ad consistentiam *Syrupi*.

Vires. Prodest in Tussi, aliisque Affectibus Pulmonum, incisione ac lævigatione opus habentibus.

N. Liquor hic apud vulgum usitatissimus est, magnæque æstimationis.

8. *Liquor alius*. Inde *Saccharum candidum Albumini Ovi* cocti ad duritiem, repone ad liquescendum.

Vires. Exhibetur ad Tussim & asperitatem Gutturis Infantum. Extrinsecùs confert Oculorum rubedini.

9. *Essentia & Crystalli Sacchari*.

Essentiam & Crystallos Sacchari paravi, ut reperies publicatum *Centur. 3. Artic. 20. Kesleri*: Addo autem Pastæ ex *Sacch.* & *Acet. destill.* factæ cochleare unum ac alterum *Ol. Tartari*, materiam relinquo in digestione cinerum per 24. horas, posteà pro ℔j. *Sacch.* affunde *Spirit. Vin. non rectif.* mens. ß. digeratur denuò, habebis *Tincturam corroborantem*.

Dosis Cochl. ij. Sam. Closs.

CCCCI. SAGAPENUM.

Σαγαπηνόν, *Diosc.* Sagapenum, Sacoponium, *Offic.* Serapinum, *Matth. Cord. hist. Cas.* Germ. *Serapinsaff.* Gall. *Sagapene*. Est Lacryma seu Gummi Arboris cujusdam ferulaceæ, ejusdem cum Succo nominis, ex qua sauciata educitur.

Nascitur in Media regione, unde Alexandriam, ac hinc Venetias, atque in alia Europæa loca transportatur.

Optimum censetur sincerum, translucidum, foris colore fulvo, vel rufo, intùs albido, gustu acre, odore gravi, Porrumque æmulans.

Vires. Calfacit 3. siccat 2. attenuat, aperit, substantiæ est tenuis: tanta extrahendi vi pollere dicitur, ut quoque Spicula ex carne eliciat: purgat lentos & crassos, imò & serosos Humores ex Ventriculo, Intestinis, Utero, Renibus, Cerebro, Nervis, Juncturis, Pectore. Hinc prodest in Hydrope, Tussi inveterata, Asthmate, Cephalalgia, Spasmo, Epilepsia, Paralysi, tremore Artuum, in Obstructione & Tumore Splenis, Febribus Intermittentibus, Dolore colico. Menses ciet, (sed Fœtum enecat) Urinam movet. Extrinsecùs convenit in Pleuresi, aliisque Tumoribus ac Doloribus, mitigatione ac resolutione opus habentibus. Fumus excitat Epilepticos, Hordeola Ciliorum sanat.

Dosis à ʒß. ad ʒj.

N. 1. Ventriculo ac Epati quia non adeò familiare est, corrigitur tertia parte Mastiches, Cinnamomi, Zingiberis, &c.

PRÆ-

adduut

Olei Cinnam. gr. vj.
Aqua Cinnam. ℥iv.
Olei Sulph. ʒj.

Hæc omnia miscent, & unius Cochlearis dosin assumunt pro Tussi, & Faucium ac Pectoris Affectibus.

AUTHOR habet, quod communi methodo *Spiritus Vini accendatur*, & sic separetur à Liquore, seu Oleo Sacchari: meliùs tamen esse existimo, ut non tam accendatur, quàm *abstrahatur* per Alembicum, ut sic relinquatur *Oleum Sacchari*.

Oleum hoc *Sacchari* egregium præterea est *Vulnerarium*, vel quòd recentia glutinosa facit, vel quòd Ulcera jam facta purificat & detergit; *abstersivam* etiam *vim* habet externo usu, & omnem Putredinem in Ulceribus arcet; id quod imprimis de Liquore, seu Oleo hoc Sacchari verum est. Idem *Liquor Sacchari* potest fieri Liquor jucundissimus, si scilicet *Spiritus Vini*, in quo solutum est *Saccharum*, misceatur cum *Aqua Cinnamomi*, & sic destilletur per Balneum, in rostro verò Alembici sit Nodulus *Moscho* repletus, & sic Liquor, qui prodibit, erit Liquor jucundissimus.

AUTHOR *noster* pariter de *Oleo per deliquium* cum *Albumine Ovi* mentionem facit, quod Oculorum Affectibus, Ophthalmiis, Lippitudinibus, & Nebulis dicatum est.

Saccharum si fermentatur, dat *Potum vinosum*, qui in Febribus Ardentibus optimè convenit, & Ventriculo confert: videatur BECHERUS *in Phys. subterranea*.

Præterea conficitur etiam ex Sacchara *Essentia*, & *Crystalli Sacchari* ad Tussim & asperitatem Gutturis; sed Sal ex relicto Capite mortuo nullius momenti est. (*V*)

CCCCI. SAGAPENUM. *Gummi Sagapenum* seu *Serapinum* ejusdem ferè naturæ cum *Galbano*, *Gummi Ammoniaco*, & *Bdellio* est: colligitur enim ex simili prorsus *Planta ferulacea*, sicuti omnia reliqua *Gummata*, quod ex eadem per incisionem sauciata transudat & extillat. Sicut & ejusdem usus est cum dictis Gummatibus, imò etiam cum Resinis, *Mastiche* & similibus; paulò tamen acrior, adeoque penetrantior videtur. Jam verò cùm omnia hæc Gummata conveniant natura & effectu, dum attenuant valdoperè, incidunt, emolliunt, & resolvunt dura atque compacta, unde habeant has vires, paucis edisseram.

In genere præsuppono, omnes Arbores nutriri Succo quodam subaspero & quasi austero: (loquor de Troncis) Hic Succus nutritius Arborum nunc est magis temperatus, nunc minùs temperatus. Qui est magis temperatus, est ille, qui reperitur communiter in Arboribus quibuscunque. Qui minùs temperatus, consistentiam obtinet crassiusculam & subpinguem; & hinc similiter est vel magis pinguis, vel magis mucilaginosus. Is qui est magis pinguis, sunt *Resinæ*, *Terebinthina*, &c. Qui magis mucilaginosus, sunt *Gummata*. Differentia consistit in hoc, quòd *Mucilaginosa* solvantur in *Menstruo aquoso & acido*, v. g. *Aqua simplici* vel *Aceto*; *Resinosa* verò in *Menstruo oleoso*, quale est *Spiritus Vini*. Observetur porrò, quòd in genere ex omnibus Lignis destillatur Spiritus subtilis, acidus, quem habet ex Succo nutritio, & qui etiam est in *Fuligine* deprehensibilis; quæ fit ex Spiritu in combustione Lignorum exhalante, & cum reliquis partibus coagulato. Cùm ergò Gummata & resinosi Succi, qui destillant ex Arboribus, sint earum proprium Nutrimentum, patet, quare destillati etiam dent Spiritum, & Liquorem subacidum, magnarum virium in Medicina; non quidem Aciditate fixa, sed est Spiritus acidus volatilis, compositus imprimis ex Liquore acido, & ex Liquore salino volatili; qui duo conjuncti & uniti dant Spiritum volatilem admodùm penetrantem. Hi autem possunt separari ab invicem; si scilicet in talem Spiritum subacidum volatilem & penetrantem injiciantur *Lapilli Cancrorum*, vel *Corallia*, Spiritus acidus corrodit Corallia, iisdemque firmiter adhæret; quo fit, ut Spiritus volatilis sulphureus postmodùm instar Spiritus Vini sit separabilis.

Cùm ergò Gummata quæcunque, Resinæ itidem, & Terebinthinæ quoque ipsæ, sint largiter dotata tali Spiritu subtili acido volatili & penetrante, facilè patet, unde hæc Gummata habeant vim attenuandi, resolvendi & incidendi crassa & mucilaginosa? unde conveniant in Scirrhis Viscerum internorum, quos interno usu resolvunt? quare conveniant in Tumoribus duris partium externarum; quos potenter attenuant atque emolliunt? Nimirum præstant talia per talem Spiritum volatilem subtilem acidum; unde etiam in usu interno hæc *Gummata*, & ex iis paratæ *Pilulæ*, in frequenti sunt usu in Obstructionibus Viscerum internorum. Conveniunt ubi Ventriculus & Intestina obducta sunt copiosa Pituita, & viscida & tenaci, ex qua per fermentationem fiunt Flatus. Mirum namque est, quàm potenter incidunt, educunt & evacuant: simul etiam obtinent *vim purgantem*: unde & incidunt, & incisa exturbant. In specie *Sagapenum* in Menstruis & Lochiis obstructis, aliisque Morbis Uterinis, præ cæteris familiariùs usurpatum fuit à Veteribus. Aliàs in Purgationibus quoque, sed rarò, adhibetur.

Externè frequenter *Emplastra Attractiva* primariò ingreditur. Quoad *Attractionem* hanc, quæ propriè in tota Natura non datur, notetur, quòd *Gummata* talia *in Aceto soluta* acrimoniam penetrantem & saporem acrem habeant; unde nudæ Cuti apposita Pustulas excitant; hinc fit, ut Sensus Pruritus excitetur, & parte ita irritata affluant Humores & stagnent, tunc dicunt Germ. *Es hat Wohl gezogen*, id est, *probè attraxit*. Quando ergò opus est, ut Abscessus augmentetur, Gummata talia applicari debent. Aliàs nihil singulare de Sagapeno monendum est.

Pilulæ de Sagapeno sunt multi usus, ubi Viscerum, Lienis,

(V) Saccharum *quamvis exoticum Simplex, adeò tamen sua dulcedine omnibus notum, ut præstet de eo nihil potiùs quàm pauca dicere. Completam de Sacchari natura ejusque preparatione Tractatum habes apud* P. Labat Voyages tom. 3.

PRÆPARATA.

3. *Sagapenum depuratum*. Fit ut depuratum Ammoniacum.
2. *Pilula de Sagapeno*. Vide *Disp. August.* & *Cordi*.
3. *de Sagapeno Camilli*. Videsis apud *Quercetanum* & infrà lib. 2.
4. *Fœtida*. Vide *Disp. Aug.* &c.
5. *Oleum stillatitium*. Fieri poterit ut *Oleum Gummi Ammoniaci* per Alembicum in Arena.

CCCCII. SANGUIS DRACONIS.

Αἷμα δρακόντιον, *Diosc*. Sanguis Draconis est Lacryma Arboris cujusdam, instar Sanguinis exsiccati concreta. Solvitur quidem in Aqua, quam lacteam quasi reddit, sed sine mixtione, quippe refrigerata Aqua subsidet iterum, parietibusque vasis adhærescit. Videatur *Cord. hist. Matth. Clus. Acosta* (inter Gummi) Germ. *Drachenblut*. Gall. *Sang de Dragon en Larmes*.

Advehitur ex novi Orbis Insula, cui nomen *Portus Sanctus*, ubi partim sponte, partim vulnere caudici illato profluit. Arboris illius Fructus Cerasis similes sunt, detractaque pelle *Dracunculum* exactissimè repræsentant, unde & nomen Lacrymæ Succo huic impositum est.

N. Sunt, qui *Dioscoridis Cinnabarim* esse velint.

Vires. Refrigerat (aliis caliditate & frigiditate temperatus est,) exsiccat strennè, adstringit, repellit. Usus ejus est præcipuus intrinsecus in exsiccandis Catarrhis (impositus Capiti) in Hæmorrhagia sistenda, Vulneribus glutinandis, Dentibus laxis stabiliendis.

N. Umbilico impositus quoque Dysenteriæ prodesse dicitur.

PRÆPARATA.

Nulla inde prostant: *depurari* tamen potest, si in Aqua decoquatur, à fæcibus decantetur, & denuò inspissetur.

CCCCIII. SARCOCOLLA.

Σαρκοκόλλα, est Lacryma gummea in granulis, Mannæ seu pollini Thuris similis, colore subrufa (vel flava) sapore amara, dulcedinemque Glycyrrhizæ æmulam post se relinquens. Profluit ex Arbore quadam exotica, spinosa ac nodosa, ejusdem cum Lacryma nominis, quæ tum sponte, tum sauciata Lacrymam illam profundit. *Videatur Matth. Cord. in D. & hist. Cas.*

Eligenda recens, coloris ad pallorem vergentis (vetusta enim rubescit,) saporis amari, substantiæ porosæ, viscosæ, glutinosæ, & quasi spumosæ, facilisque in Aqua solutionis, &c.

Vires. Calfacit & siccat 2. adstringit, consolidat, glutinat, coquit, maturat. Usus præcipui in Vulneribus extergendis, consolidandis, cicatrice obducendis, unde & Nomen adepta est, &c. Mirificè prodest & in Oculorum fluxionibus, Albugine, Nubeculis, (maceratur in *Lacte asinino* vel *humano* per dies (5.) postea cum *Aqu. Rosar.* mixta, Ciliis imponitur, addito si libet tantillo *Sacchari*): in Hæmorrhagia narium. (*Anacollematis* immiscetur.)

N. Sunt, qui propinant purgandi gratia, crassosque & viscosos Humores ex partibus dissitis, e. g. ab Articulis, Pulmonibus, illa retrahi scriptitant.

Dosis ℨj. Corrigenda est ut Sagapenum.

PRÆPARATA.

Pilula de Sarcocolla composita. Vide *Dispens. August.*

CCCCIV. SUCCOLATA.

Succolata est Massa in Placentas sat crassas formata, rubra saturatò, frisbilis, sine odore, non absimilis Sanguini Draconis, præterquàm quòd sit coloris lucidioris.

Dicitur Chucalate, Chocolate, *Linscotto part. 9. lib. 4. c. 22. Ind.*

---

nis, Vasorum lacteorum, & Mesenterii sunt Obstructiones in Mensibus & Lochiis obstructis aliisque Affectibus Uterinis, optimè conveniunt; quod etiam de *Pilulis fœtidis*, quæ ex *Sagapeno* originem duxerunt, dicendum, vel solis, vel cum *Pilulis de Sagapeno* mistis. (X)

CCCCII. SANGUIS DRACONIS. *Sanguis Draconis* est *Lacryma* quædam *rubicunda instar Cinnabaris* in parvis quasi Grumis in Panes coacta, vel Folliculis foliaceis inclusa, ex Arbore quadam sauciata in Lycia transudans, ad nos delata, quæ DIOSCORIDI *Cinnabaris* vocabatur: de qua conf. LANGII *Epist. pag.* 325. Arbor hæc vocatur *Draco*, proptereà quòd Fructus hujus Arboris imaginem repræsentet Draconis.

Hic Sanguis rarissimè ad nos adfertur genuinus, quin sæpè *Sanguine Animalium*, præsertim *Capræ* vel *Hirci*, adulteretur. Hinc & cum *Aceto* aliisque *Acidis* mistus effervescere solet: unde propter suspicionem talis adulterii rarus ejus fit usus, nec vires à Veteribus adscriptas obtinet, nec tutò usurpatur. Hi enim *adstrictorias* illi tribuerunt facultates, & proptereà, tam internè, quàm externè in Fluxibus quibuscunque Sanguinis ac Humorum valdè laudarunt; externè in Hæmorrhagia Vulneris, ac Sanguine Arteria discissa compescendo & sistendo. Quæ vires cùm in nostro deficiant, nemo eodem utatur; quin magis æstimo *Extractum Tormentillæ* similis coloris, consistentiæ, ac effectus. Adhibetur aliàs à nobis in *Pulveribus dentifriciis* pro colore rubro illis conciliando. Aliàs nullius est usus. (Y)

CCCCIII. SARCOCOLLA. *Sarcocolla* propter glutinositatem ita vocatur, quia *Gummi* glutinosum & emplasticum est, conglutinans quasi & *congelans Carnes*; est Gummi ex Arbore Asiatica ejusdem nominis emanans.

Electionem habet AUTHOR sufficienter.

Adstringit valdoperè; hinc & Veteribus ad Dysenterias usitata fuit, & contra Sputum Sanguinis pariter commendatur; ORIBASIO valdè fuit in usu, qui exinde paravit *Electuarium* contra Sputum Sanguinis.

Quoad *usum externum*, constituit *Emplastra Consolidantia*, & applicatur Vulneribus & Ulceribus consolidandis & conglutinandis, in quibus pro Carne regeneranda; & Cicatrice obducenda usitatissima est, cùm ab eodem effectu, ut disi, habeat nomen: item temperandis acrioribus Lymphæ fluxibus, v. g. Oculorum, imprimis conducit. (Z)

CCCCIV. SUCCOLATA. *Succolata*, *Chocolata* potiùs dicenda, quæ non est nativum quid, sed *Massa* composita artificialis, ab Indis elaborata, & in nostram regionem transportata. Paratur scilicet ex *Fructu* cujusdam Arboris Indiæ Occidentalis, Amygdalis similis, qui dicitur *Cacao*, Germanis *Cocos-Nusse*: intùs & extùs flavet, & Succo blando oleoso temperato turget; unde & ad Amygdalarum species à quibusdam refertur. Confer. VESLINGIUS *Observat. pag.* 154. item HOFFMANNUS *Clav. pag.* 600. Ex hoc Fructu exprimitur *Succus* ab Indis inspissatus, & parum *Cinnamomi*, *Fœniculi*, *Piperis* & *Croci*, & similia Aromata gustui partim, partim etiam viribus magis conferentia, præprimis Vegetabile *Ariobes* dictum pro colore, adduntur; quæ Massa ita composita vocatur communiter *Chocolata*: videatur MARQUARTUS *de Med. Indorum*, & MARCUS AURELIUS SEVERINUS *de Chocolata*. Ex Fructu pariter hoc exsiccato contuso ac pulverisato Indi continue parant *Potum* egregium.

Chocolata genuina apud nos rara est, & sæpissimè mirè adulteratur: inter ℔. ınn. vix ℔. a. genuinæ invenietis. Potus hujus usitatissimus est apud Indos Americales, seu in America, qui frequentissimè illo utuntur, & dein Hispanos & Anglos, apud quos frequentis satis itidem usus est. Coloris est subfusci, & quando Angli parare volunt pro Potu,

---

(X) Sagapenum *Gummi est exoticum incisione exsudans è Planta ferulacea in Persia præcipuè nascente. Multo Oleo & Sale volatili turget: quare satius est illud, cùm adhibere velis, in pulverem redigere, quam igne emollire, ac ejus pars volatilior dissipetur, & in auras abeat. Seligendum quod in Lacrymas dividitur pellucidas, forti ingratoque odore, acrique gustu præditas.*

(Y) *Arbor exotica, cujus incisione extillat Succus gummosus, & ruber,* Sanguis Draconis *appellatus, est* Draco Arbor Clusii, *Pini altitudinem præseferens, foliis ensiformibus ornata. Quod autem narrant de Fructu decorticato Draconis formam referente, inter fabulosa connumerat* Lemery. *Sanguis Draconis Officinarum innumeris Mercatorum sophisticationibus est obnoxium. Cum* Alumine & Crystallo montana *adustas elegans præbet* Dentifricium.

(Z) Sarcocolla *à* σὰρξ caro & κόλλα gluten, *quòd Gummi sit ad* Carnes conglutinandas *idoneum. Manat è Frutice spinoso ejusdem nominis, atque ad nos ex Persia & Arabia felici adfertur; in micas spongiosas, & flavescentes distinctum. Olei Salisque acidi multum continet. Externum Sarcocollæ usum ad cicatrizandum & adstringendum vel nomen ipsum demonstrat.*

Ind. Occid. Cacavare, *Benzon. part. 5. lib. 2. c. 16. & 17. Ind. Occ. Clus. exot. lib.2. c. 28.*

Fructus ex quibus Chocolate conficitur, dicitur Cacao, *Clus. Tab.* Amygdalis similis fructus, Guatimalensis, scilicet Avellana Mexicana, *C. B.* 6. Jacao, *Bortio*, Mercatoria *in Hispaniola*.

Fructus hic arboreus Siliquis inclusus, Amygdalarum speciem refert colore fuscus. Adfertur copiosus ex Guatimala, adhibeturque loco Monetæ, pauperibusque eleemosyna datur. Parant ex hoc tum *Potum* Indis vulgarem, tum *Massam* hanc Chocolaten dictam: (& Potus hoc nomine venit) quæ fit ex dictis Granis contusis, & Aromatibus mixtis.

N. Primus honor debetur ei, quæ in America paratur; posterior, quæ in Hispania ex Granis advectis conficitur: vetustate paulatim vilescit.

Vires. Conferre dicitur Ventriculo frigido, Pectori, adeòque Tussi, purulentoque in primis Screatui, Vertigini. Quin & commendatur summè ad roborandum Vitæ Balsamum, Veneremque protitandam.

Usus est, ut mane cum *Sacchare* in *Vino*, vel *Cerevisia calida* diluta absorbeatur, vel cum *Lacte*.

Dosis ʒij. ad ℥ß. & ultrà.

N. Fructus hujus participem me fecit *Joh. Petrans* Materialista hujus Reip. celeberrimus.

CCCCV. STYRAX SEU STORAX CALAMITA.

Στύραξ. Styrax, duplicis generis in Officinis prostat, *Siccus* & *Liquidus*.

Siccus Officinis *Storax calamita*, (à Cannarum *Calamis* sic dicta, in quibus olim ex Pamphilia adsportabatur,) est Arboris cujusdam gummeus, resinosusque Succus concretus, aridus, odoris suavissimi, Videatur *Matth. Cord. hist.*

Crescit Arbor illa Storaciflua in Syria, Cilicia, Pamphilia.

Præfertur Styrax pinguis, lentus, fragmentis, albicantibus rufescens, vel flavus, odore perseveranti, qui dum mollitur, melleum liquorem reddit. Improbatur surfurosus, niger, cano situ obductus, inodorus.

Vires. Calfacit, exsiccat, emollit, concoquit, Cephalicus imprimis est & nervinus: medetur Tussi, Catarrhis, Raucedini, Gravedini, Vulvæ præclusæ, duritieve laboranti: extrà & intrà datus convenit: immiscetur Cardiacis & Lætificantibus, Alvum leniter mollit, si cum Terebinthina in forma Catapotii assumatur.

Extrinsecùs Suffitu Capiti adhibetur.

PRÆPARATA.

1. *Oleum stillatitium*. Fit si *Styrax* cum *Aq. Rosarum* digeratur, postmodùm in cinere ex Alembico destilletur, primùm igne leni, dein, quando Oleum stillare incipit, fortiori.

Vires. Iisdem confert, quibus Styrax, sed majori efficacia: gutta Auribus instillata Sibilum discutit.

2. *Oleum tostum*. Vide *August.*

N. Occurrunt descriptiones Medicamentorum, in quibus *Storax calamita & rubea* distinctim præscribuntur, uti sunt *Diacastoreum Nicolai*, *Trochisci Alipta moschata*. In his igitur quid per Styracem calamitam à rubea distinctam intellectum velit *Nicolaus*, diversæ sunt opiniones. Sunt, qui *Thymiama* per Styracem rubeam innui volunt, ut *Fuchsius* in *Composit. Medic.* & *Bauhinus* in *Pinac.* Alii *Styracem optimam*, quæ in grana confluxit, ut *Augustanî* & *Cordus*. Alii *Styracem* vetustate *rubefactam*. Verùm enimverò cùm in Præscriptionibus optima quæque eligenda sint, adeòque & Styrax in granis recipiendis, ubi calamitæ Styracis fit mentio, per rubram aliud quid intelligere utique oportet.

CCCCVI.

Potu, recipiunt *Chocolatam*, coquunt in *Lacte*, vel *Vino*: unde subflavum acquirunt colorem: quando coquunt in Vino, adduot *Saccharum*: saporis est elegantis & instar *Emulsionis amygdalacea*.

Anglis & Indis ipsis usitatissimus est ad Vires corporis confortandas & conservandas, & Sanitatem in æquali tenore sartam tectamque obtinendam. Nempe vim egregiè temperantem quodvis acre, hinc egregiè nutrientem, & consequenter materiam Genituræ augmentantem, obtinet: hinc Pectori & Stomacho imprimis dicata est; adeò ut Servis suis mane opificium aggredientibus propinent Indi & Angli *Potum Chocolata*, unde fiunt adeò robusti & laboriosi, ut per integram diem sine Alimentis, Cibo & Potu, possint perdurare: & Rex Angliæ delectaturus se Pila lusoria, accipit Potum Chocolatæ, ut possit per aliquot horas continuare ludum, in quo maximè excellit. Vis hæc nutritiva & confortativa Corporum, hujus *Fructus Cacao*, potest deduci per Artificium chymicum. *Destillatione* nempe, si ille Fructus, prout ad nos refertur, igne aperto per Retortam examinetur, prodit primò *Succus* seu *Phlegma* quoddam, quod *sapit Jusculum Carnis*: posteà succedit *Spiritus* & *Oleum*, quæ habent saporem & odorem *Pinguedinis ex Carnibus*, dum assatur, in prunas destillantis: vid. FEBURE. Apud nos usurpatur imprimis pro conservanda valetudine Senum, item pro nutriendis Phthisicis, Hecticis, & ad Atrophiam declinantibus. Anglis quoque in Tussi & Affectibus Catarrhalibus, ex Lymphæ acrimonia acido-salsa ortis, in usu est: quin & in Scorbuto convenit, per quam Angli curant suos Scorbuticos; temperat enim Acidum nitrosum, imprimis si cum Lacte decoquatur, aut cum Lacte calido dissolvatur, & assumatur mane dosi ℥ß. Aliàs etiam in *Vino*, vel in *Aqua calida* dissoluta pauco addito *Sacchare* matutinis horis hauriatur.

Hispani, sicuti nos *Vinum*, honoris gratia Advenis, & Amicis, tam sexus virilis, quàm muliebris, propinant *Potum Chocolata*. Compositionem ejus & Potum apud Indos videb. in FRANCISCI *Lust Garten*, pag. 491.

In Tussi Indi *Suffumigium* faciunt ex *Fructibus Cacao*, in quo Affectu etiam ipsa Chocolata ipsis in usu est. Ex eodem Fructu etiam eliciunt *Pinguedinem* instar *Butyri* delicatam, qua præter usum cosmeticum, in Affectibus Pectoris, præsertim Tussi, crebriùs utuntur.

Bonum ergo & [illegible] *Remedium est Chocolata*. Cæterùm cùm omnibus regionibus abundè profregerit Deus, arbitror, quòd etiam apud nos similis *Mixtura ex Amygdalis dulcibus*, aliisque quibusdam additis, non inferioris effectus concinnari, & genuinæ substitui possit. (*A*)

CCCCV. STYRAX seu STORAX CALAMITA. *Styrax Calamita* ita dicitur à *Calamis* Cannæ, in quibus inclusus è Pamphilia olim fuit advectus. Calamis autem fuit inclusus non quia fuit liquidus (satis enim crassam habet consistentiam), sed ut suavis Odor conservaretur, nec ab Aere ambiente dissiparetur; quod etiam fecerunt ii, qui *Dictamnum Creticum* attulerunt. Est enim *Succus resinosus* purus & concretus, suaveolens & in hoc præ reliquis palmam ferens, qui ex Arbore Asiæ, Provinciæ Syriæ, Ciliciæ & Pamphyliæ, colligitur. Hujus nobilior Substantia oleosa expressione, aut alia quacumque ratione separati *Styracem liquidum* genuinum constituit: substantia remanens est iste *Storax*, qui ad nos defertur, cujus sanè Indicium est & consistentia, & levitas, & friabilitas.

Propter hanc igitur Odoris gratiam commendari solet, quòd Caput & Spiritus Animales confortet: in Gravedine igitur & Anxietate Præcordiorum maximè usurpatur: conducit quoque in Affectibus Capitis, Stomachi, Uteri, Pectoris, Tussi, Raucedine, Catarrhis, & similibus Malis; unde *Rotulis* & *Pilulis* permisceri solet, sicut & *Pilula de Styrace*, satis famosæ sunt; rari autem est usus propter pretium.

Externè in *Suffitu* conducit Capiti, quod roborat & confortat, Vertigini & Catarrhis succurrit. Quibusdam pro roborando Stomacho in *Emplastri* forma Arcanum est: e. g.

℞. *Styrac. calam.*
Aloes an. ℥ß.
Subigantur cum sufficiente quantitate *Balsami Peruviani*. Pasta sumatur pro *Emplastro Stomachali*.

Aliàs verò non magni usus est.

Quoad *Præparata*, pro usu interno *Essentia Storacis* paranda est cum *Spiritu Vini* rectificatissimo tartarisato.

Externè *Oleum Stomachale* per coctionem ex Styrace eligitum secundùm ZWELFFERUM *Pharmac. Reg. pag.* 263. Ventriculo & Abdomini in horum Malis à frigida, ut vocant, caussa natis, utiliter inungitur. (*B*)

(A) *De* Chocolate, *ejusque constituente* Cacao, *vide, quæ adnotavimus hic v.* Cacao *col.* 96. *R.*

(B) Styrax *Gummi-resina est odora*, *cujus tres in Officinis* species. *Prima dicitur* Styrax ruber, *& à quibusdam* Thus Judæorum, *putatque unum esse ex Magorum muneribus SERVATORI nostro oblatis*. Styrax *hic incisione elicitur ex cognomine Arbore*, *quæ* Styrax folio Mali Cotonei *dicitur* C. Bauhino. *Est autem* Styrax Tournefortio *Arboris Genus*, *Flore monopetalo*, *infundibuliformi*, *cujus pistillum è Calyce surgens abit in Fructum subrotundum carnosum*,

CCCCVI. STYRAX LIQUIDUS.

EST Liquor pinguis, instar Balsami crassus, graveolens. *N. De Styrace liquido*, magna inter Authores dissensio. Aliis videlicet nihil aliud est, quàm *Stacte*: i. e. *Myrrha* colamen. *Matth. in Diosc. lib.* 1. *c.* 26. *Bauhin. Pinac. lib.* 12. *sect.* 6. Aliis *factitium* quid ex *Styrace calamita* in *Oleo* ac *Vino* soluta, admistaque *Resina laricea* excocta. *Fuchs. de comp. med. lib.* 1. *c.* 81. quæ Decoctio ubi refriaerit, Styrax liquidus ad fundum secedere dicitur, ad superficiem mittens oleosam substantiam liquidiorem, (alii expressu idem moliuntur.) *Serapioni* Styrax liquidus, est *Oleum* ex Nucleis Arboris Storacifluæ expressum: at Cortex, & Fructus, ex quo Oleum expressum est, *Styrax sicca* eidem dicitur. *Avicenna* Styrax humidus fit per decoctionem Corticis, estque colore nigro. Fæx remanens eidem *Styrax sicca* dicitur, *lib.* 6. *cap.* 32. *Dioscorides Oleum Styracinum* appellat, quod ait componi in Syria ex Styrace. De hoc refert quòd calfaciat vehementer & emolliat, verùm Caput dolore afficiat gravetque, & Soporem adferat. Quæ facultates in Styrace liquido deprehenduntur.

CCCCVII. TACAMAHACA.

RESina est ex iis, quæ ex Nova Hispania non ita pridem adferri cœperunt. Colligitur ex vulnerata Arbore instar Populi procera, admodùm odorata, cujus Fructus ruber est, Pæoniæ Semen æmulans. Resina autem colore accedit ad Galbanum, unguibus est albis, uti Ammoniacum, odorem ac saporem gravem refert, cutique tenaciter adhærescit. Vide *Frag. Monard.* & *India Occid. part.* 9. *lib.* 4. *cap.* 9.

Vires. Calfacit in principio 3. siccat 2. validæ adstrictionis particeps, digerit, resolvit, maturat, Tumores emollit, Dolores ac Flatus discutit. Uterina imprimis est, Nervina ac Cephalica. Usus præcipuè externus est. Prunis injecta naribusque admota, Mulieres Uteri suffocatione laborantes illicò liberat. Umbilico *Emplastri* modo imposita Uterum suo loco retinet (usu familiarissimo.) Ventriculum roborat, Defluxiones quascomque à Capite defluentes reprimit (Linteo excepta, & post autem alteram saltem vel utramque applicata, Suffituve attracta.) Temporibus adbibita (*Cerati* modo) Defluxiones in Oculos, aut alias Faciei partes revellit, Dolorem Dentium sedat (Dentibus etiam corruptis indita:) Abdomini *Emplastri* instar imposita Uteri fluxum cohibet: magnæ est efficaciæ in Doloribus Articulorum (Coxendicis, Juncturarum ac Nervosum Vulneribus imposita eadem curat): nimirum statim suppurare facit, & Spasmum prohibet. *Monardes.*

N. 1. Adeò celebris est apud Indos, ut ad qualemcunque Dolorem adhibeatur, nec aliud Remedium norint, modò non adsint Inflammationes admodùm calidæ.

N. 2. Inveteratos Cruris Dolores Tacamahaca *Emplastri* loco imposita curatos vidi.

P R Æ P A R A T A.

Emplastrum Stomachicum. Vide *lib.* 2.

CCCCVIII.

CCCCVI. STYRAX LIQUIDUS. *Styrax Liquidus* Officinarum est *Liquor* pinguis & crassiusculus, consistentiæ Terebinthinæ, ex flavo rufescens, sed admodùm graveolens, suavis tamen. De hoc non sciunt Authores quæ dicunt: quoniam nesciunt, quid sit? nec conveniunt inter se: quarè nec nos in eodem explicando multum temporis teremus. (C)

CCCCVII. TACAMAHACA. *Tacamahaca* Resina est ex Arbore procera, *Tacamahaca*, Populo simili, in India Occidentali Provinciæ Hispaniæ exsudans, solidæ consistentiæ; adeò ut rarissima sit *Tacamahaca liquida*: de qua vid. M. A. N. C. *Ann.* 3. *Obs.* 296. *pag.* 510.

Hæc rarò internè usurpatur.

Externe usu est frequentissima & usitatissima in genere ad quoscunque Dolores partium externarum, in specie nervosarum, ex vitio Lymphæ acidæ natos, mitigandos & demulcendos, unde vi anodyna resolutiva, discussiva, Nervorum confortativa &c. est nobilissima: temperat & lenit quodvis acre, Acrimonia sibi connata dissolvit & attenuat Viscidum hinc inde congestum. Deinde in Affectibus flatulentis Stomachi & Intestinorum, Colicis convulsivis, hisque similibus ex irritatione Nervorum natis, Passionibus hystericis, &c. est elegans & multi effectus, si scilicet in Mortario calido dissoluta super Alutam extensa partibus affectis applicetur. Præ cæteris etiam est *Specificum* expertum, applicata Ventriculo, in Dolores ejus seu Cardialgia, in qua curanda cum *Emplastro ex Tacamahaca* præstitit multa & miranda POTERIUS *C.* 3. *cap.* 32. Unde etiam tale Emplastrum usitatissimum fuit D. MICHAELIS, quod dedi *sub Balsamo Peruviano.* Emplastro hoc in Febribus Continuis & Malignis, ut & Intermittentibus, ubi de Anxietate Præcordiorum conqueruntur Ægri, nil melius est; sicut & in Vomitu compescendo, malaxatum cum *Oleo Nucis Moschata* vel *Macis destillato*, vel *Oleo Succini*, convenit; non secus ac in Doloribus Artuum & partium musculosarum, qui Catarrhis vulgò adscribuntur, in illo nempe Symptomate, quando in vel post sudorem Artus frigori exponuntur, & Defluxio inde oritur, malaxata cum *Balsamo Peruviano*: e. g. mihi sequens Præparatio commodior videtur:

℞. *Tacamahac. pulverisat.* ℥iii. vel ℥iv.

Balsam. Peruvian. ℥j.

lentoque igne liquefacta misceantur, & optimam dabunt *Massam pro Emplastro* inducendo, cum & sine Syndone ubicunque locorum applicando.

Hic præparandi modus probè est observandus. Nam qui volgò fieri solet cum *Terebinthina* minùs concinnus, & propter viscidam glutinositatem imprimis molestus esse solet, ut non sine Epidermidis læsione removeri queat; utut Gummata ejusmodi resinosa, *Galbanum* etiam, optimè *Terebinthina* ceu Resina liquida, pro usu externo dissolvi queant, meliùs longè quàm cum Aceto, ut rectè docet ZWELFFERUS *in Animadvers.* In Capitis Affectibus dolorificis & catarrhalibus Pathematis, Emplastrum tale Vertici & Temporibus commodè applicatur. Dolores Dentium cariosorum delet, si iis indatur: in quibus aliàs Mulierculæ nostrates gestant *Emplastrum ex Tacamahaca* in forma Thaleri Temporibus applicatum, & multis Chirurgis Secretum est Secretorum, quo tamen quidam *Masticbus* usum Tacamahacæ longè præferunt. In Affectibus Nephriticis, & Doloribus Arthriticis, speciatim Ischiade, necnon Contusionibus omnis generis simili ratione applicatum, multi est usus, malaxatum cum *Oleo Succini*; sicut etiam post arthriticos Paroxysmos partium affectarum fibras ac membranas roborare, ac debitum in tonum restituere solet.

Oleum aliàs *Anodyno-polychrestum* ex *Tacamahaca* paratur Nervis singulare, & in Affectibus Catarrhalibus, multisque aliis præstantissimum. Modus parandi hic est:

℞. *Tacamahaca*:

Maceratur cum *Vino*, & per arenam destillatur, additis *Silicibus calcinatis*, ne liquefactum Gummi in forma nativa per Retortam prodeat: prodibit primùm *Phlegma*, in *Oleum album*, pòst *luteum*, denique *rubicundum*.

Quæ omnia probè rectificata quoscumque Tumores & Dolores optimè tollunt in Hemicraniis, Affectibus coxendicis, podagricis &c. Temporibus illitum Defluxiones sistit, & sedat Dolores Dentium; in Paroxysmis colicis, uterinis &c. illitum Umbilico, optimum evadet Remedium: vid. HOFFMANNUS *Clav. pag.* 601.

Emplastrum Stomachalis Authoris ex *Tacamahaca* p. iij. *Styracis* p. 1. & momento *Ambra*, paratur, & sic præstantius est *Poteris*. (D)

CCCCVIII.

---

nosam, uno vel altero ossiculo fætum, in quo Nucleus *continetur. Unica hujus Generis usque adhuc cognita Species, Malo Cotoneo similis est, Folia tamen minora sunt, oblonga, supernè viridia, infernè incana & lanugiosa: Flores racematim dispositi, albi. Colitur & in nostris Hortis.*

Secunda Styracis *species dicitur* Calamita, *quòd* Calamis *inclusa ex Asia adsportetur. Verùm* Pomet, *aliique illum artificialem esse putant; atque ex primo veroque Styrace, ac nonnullis odore refertis Simplicibus, componi existimant;* Schrœderus *atque* Ettmulerus *Styracem ad Uteri Morbos commendant; attamen illius Suffitum ad Hystericas Passiones Mulieres adigere experientia compertum est. Tertia species est* Styrax liquidus, *de quo mox.*

(C) Styrax liquidus *substantia est oleosa, tenax, ad spiss. Balsami consistentiam accedens, grisco colore, odore forti, aromaticoque. Mistura est ex* Corporibus resinosis, *veroque* Styrace, Vino & Oleo, *additis, ac coctione ad dictam consistentiam redacta.*

(D) *Arbor, cujus incisione colligitur Resina* Tacamahaca, *grandis est, Populo similis, & resinosa: Folia parva, rotunda,*

CCCCVIII. DE TARTARO.

Tartarus in Medicina pathologica est res Naturæ lapidescentis, i. e. in Lapides coagulari apta, vel jam demùm coagulata: potissimùm tamen viscosam ac lentam Mucilaginem denotat, quæ nondum in duritiem Lapidis conversa est. Hinc deducitur quoque ad Officinam, denotatque *Sal terrestre* ex Vegetabilibus certis vel per se, vel artificio separatum.

N. De Tartari origine non possum quin Animi sensa communicem. *Rerum Principia* primitùs indigesta sunt, ac veluti in Chaotica sua dispositione simplicia: hinc subinde cum maturitate in Partes secernuntur Crassiores & Subtiliores. Crassiores ad Elementalem vergunt statum, scilicet *Aqueo-terrenum*; Subtiliores & potiores exaltantur subinde seu (uti dicitur,) spiritualisantur, i. e. in statum *Spiritus* evehuntur. Hæ ergo ubi ad statum deductæ fuerint summum, quem Natura intendit, exhibent *Spiritualem Partem*; sin minùs eædem sint digestæ, vel cum tempore retrogressæ ad statum, crudiorem exhibent *Tartarum*, constantem scilicet ex partibus potioribus *Aquæ*, *Terræ & Salis*, adeòque Tartarus pollet viribus Insignibus, Spiritus vices æmulantibus.

PRÆPARATA.

Præparationes Tartari sunt. 1. *Depuratio*, 2. *Destillatio*, 3. *Salificatio*.

I. DEPURATIO.

Depuratio vel fit à sordibus externis, vel parte magis arenosa ac minùs solubili: illa *Lotione* peragitur, hæc *Solutione* ac *Coagulationibus*.

Lotio seu Ablutio: unde Tartarus lotus.

℞. *Tart.* triti ac cribrati, q. v. affunde *Aquam fontanam* calidam (vel *Lixivium* forte, e. g. ex *Cineribus clavellat.*) agitaque optimè, hinc sine residere ac refrigescere, posteà decanta Aquam unà cum impuritatibus, idque repete aliquoties, donec Tartarus sit Instar arenæ.

N. Si Lixivium adhibueris, edulcorare Tartarum oportet.

Solutio & Coagulatio: unde

1. Tartarus depuratus, Acidum Tartari, Cremor & Crystalli Tartari.

℞. *Tartari* optimè loti, q. v. affunde *Aquæ ferventis* bonam quantitatem, agitata spatula lignea, & solvetur particula Tartari: cola per Manicam Hippocratis, dum adhuc calet, aliàs coagulabitur rursus, quod solutum erat: restanti Tartaro affunde aliam Aquam ferventem, agita, idque reitera tantisper, donec nil nisi Arena irresolubilis restet. *Aquas* has Tartaro impraegnatas repone ut refrigescant, & videbis *Tartarum purum*, partim supernatare instar *Cuticulæ*, partim instar *Crystallorum*, vel ad fundum residere, vel parietibus ac bacillis immissis adhærere: utrumque, *Cuticulam* scilicet & *Crystallos* collige, exsicca, atque serva.

N. 1. Si nimia Aquæ quantitas Coagulationem impedierit, evaporare aliquantulum sine.

N. 2. Sunt, qui Cuticulam supernatantem seorsim colligunt (nomine *Cremoris Tartari*), & Crystallos itidem seorsim (titulo *Crystallorum Tartari*). Verum cùm utrumque ejusdem sit naturæ & efficaciæ distinctionem hanc parvi momenti sumo.

N 3.

CCCCVIII. DE TARTARO. Vox *Tartari triplicater* usurpatur.

Primò generaliter pro omni *Acido vinoso*, quod in *Vino* reperitur, & cum Vino semper conjunctum manet, etiam purissimo, & quod est *parens Aceti in Vino*, dum subigit partem Vini volatilem in Aceto. Hic Tartarus in Vino est author, quod Vini potatores sint obnoxii Arthritidi & Colicæ, sicut Calculi & Renum Morbi ab Acido ejusdem coagulante oriuntur: & ita admodùm variat pro insigni varietate Vinorum. Quò magis enim matura Vina, eò Tartarus hic magis vel minùs volatilis est: *magis volatilis*, ut etiam cum Spiritu per Alembicum rapiatur: id quod fit in Vino generoso Hispanico, Ungarico, Rhenano. Interdum est *minùs volatilis*, ut remaneat in fundo; interdum fit, ut Vitrum Vini effusum in tabulam per noctem, manè monstret Tartarum in tabula, qui in Vino fuit, cujus farinæ est Gallicum & Jenense. Sic Vinum Hispanicum minorem, Rhenanum majorem, Gallicum quoque parcam Tartari quantitatem suggerit. Quædam verò Vina, Moravica v. g. adeò tartarea sunt, ut Tartarus manifestè appareat, si nempe *Ovum* per noctem Vino immittatur, altero mane prorsus Crystallis quasi vitreis, aut imprimis tartareis, incrustatum extrahitur: quod fit, quando Acidum in Vino rodit Testam Ovi, quæ copioso Sale volatili alcalico est impraegnata. Dum ergò rodit, se conjungit cum Sale volatili alcalico Corticis Ovi, & coagulat se in Crystallos tartareas minutas, quæ adhærent altero mane Cortici Ovi. Hinc enim fit, quòd *Lapilli Cancrorum* infusi Vino, ejus adimant Aciditatem, & illud robur suum amittit & saporem, & cum iis se coagulat atque unit, quoniam Acidum rodit Lapillos Cancrorum.

Secundò specialiter *Tartarus* vocatur, illa substantia Vini, quæ per fermentationem ulteriùs separata, tanquam terrestris pars in fundum detruditur, & alio nomine propriè vocatur *Fæx Vini*.

Tertiò, propriissimè *Tartarus* vocatur *Concrementum* crystallinum acidum terrestre, quod Doliis & Parietibus Doliorum adhæret: ita vocatur: quia fit ex Fæcibus, ab Acido Vini in talem Crystallum coagulatis, & est nihil aliud, quàm *Sal essentiale Vini*.

Differt ergò *Tartarus verus* à *Fæcibus Vini* in eo, quòd Fæces imprimis constent Salibus volatilibus, & partibus terrestribus copiosis; Tartarus verò ipse constat copioso Sale acido subtili, figente Spiritus volatiles Fæcum, & concentrante Salia volatilia earundem, eaque cum terrestri Fæcum portione in Crystallos coagulante.

De generatione ejus & *crescendi modo* optimè explicarunt in specie PORZIUS *in Anal. Chymica Vini Rhenani*, item BECHERUS *Phys. subterran. lib. 1. pag. 429. seqq.* & optimè HELMONT. *in Tract. Tartari vini Historia pag. m. 338. seqq.* ubi hic elegans, perspicuus & accuratus est, & meretur, qui legatur. Nempe, ut aliquid *de generatione* dicam, notum est, quòd ex Musto, dum fermentat, præter *Gas* sylvestre narcoticum inebrians, subeuntes suffocans, & Candelas extinguens, per fermentationem separetur portiuncula non benè miscibilis, quæ abundat particulis Vini salinis tam volatilibus, quàm acidis, admistis simul portionibus terrestribus: unde secedit in fundum Vasis, & dicitur *Fæx Vini*. Jam in omni Vino, imprimis quod habet copiosum Tartarum, est subtile Acidum, quod successivè rodit Fæces alcalinas & terreas, & dum rodit, coagulantur ambo in *Sal crystalliforme*: sub qua coagulatione Salium cum partibus terrestribus Fæcum, oritur tale *Concrementum salino-acidum*, quod dicitur *Tartarus*, & quidem ex Vino albo concrescit *albus*, ex Vino verò rubeo *ruber*.

Ab hac similitudine Tartari in Vino, desumpta est appellatio *Tartari Microcosmici*, per quem PARACELSUS intelligit *Sal recrementosum in Corpore humano*. Sicut enim *Tartarus in Vino* fit ab Acido subtili rodente & coagulante Fæces Vini: ita etiam *Tartarus Microcosmi* dicitur talis Succus esse, qui acidus, vitio Digestionis primæ in deficiente volatilisatione genitus, in convenienti Materia abeat in Coagulationes, ex quibus Coagulationibus denique Nodi, Tophi, Calculi, Gummata, &c. producuntur, & Coagulationes aliæ.

Tartarus ergò est *Sal enixum*, ex Acido Vini in ejus substantia media contento, & Fæcibus alcalinis oleosis concretum, ut ut in textura sui Acidum dominari videatur: adeòque Tartarus in recessu habet *Acidum Vini*, copioso *Alcali* Fæcum Vini saturatum, unà cum copioso *Oleo* intertexto: Parili enim ratione ex *Aceto*, seu Tartaro liquido, & *Sale Tartari*, vel alio quodam fixo, *Concretum tartareum* obtinetur simile Tartaro: vel ex *Sale Tartari*, aut quocunque *Alcali* alio, & *Vino* facilè *Concretum* tertium instar Tartari haberi potest: & hæc Compositio mechanica ipsam Tartari generationem naturalem docet: confert TACHENIUS *in Hippocr. Chym. pagina 80. in Clave Hippocr. Chym. pagina 88.* BECHERUS *Physic. subterr. pagina 396. & Supplem. 2. pagina 85.*

Ex his patet, quid *de Tartari virtutibus* habendum sit; nempe habet *vim resolutivam*, *abstersivam & digestivam* pro detergendo Muco, aliisque sordibus, in Stomacho, & Intestinis, seu primis viis, stabulantibus. Hypochondriaci & Cachectici utuntur illo pro laxanda Alvo, in ejusdem nimia obstructione. Usurpatur in *Vehiculo calido*, ut dissolvatur. Refert THONERUS *de Cachex. lib. 3. Observ. 4.* quod quidam Cachecticus, abhorens ab omnibus Medicamentis,

rotunda, dentata: Fructus Juglandis fructum æquat, ruber, resinosus, odorus, Ossiculum ut Malum Persicum continens. Frequens est in Nova Hispania, atque Insula Madagascar. Tacamahacæ delectum ac vires satis exponunt Auctores nostri.

N. 3. Feliciùs adhærescent Crystalli Vasi ligneo.

N. 4. Si depuratum hoc Tartarum haud satis candidum sit, solve iterum in Aqua fervente, filtra, repone ut antè, ad coagulandum.

Vires. Usus hujus Tartari depurati est, crassos tartareosque Humores, præcipuè autem in prima Ventris regione stabulantes incidere ac attenuare: commodè itaque adhibetur in Obstructione Hepatis, Lienis, Mesenterii, Renum, & in Affectu Hypochondriaco, &c. Hinc quoquè sibi primas vendicat inter *Digestiva universalia*, cujus rei gratia & Catharticis præmitti plerumque solet. Quinimò ad laxandam Alvum commodissimum Medicamentum est, si saltem grano uno ac altero *Diagridii*, vel *Gummi de Gamandra* acuatur.

Dosis à ʒß. ad ʒi. vel ʒij.

2. *Crystalli Tartari chalybeati, Acidum Tartari chalybeatum Sale.*

℞. *Acid. Tart.* ℥iiij. *Magister. Chalyb.* i. e. *Crystall. Mart.* per *Spir. Vitriol.* (vide in *Marte*) ʒij.

Crystallos Mart. solve in *Aqu. Fumar.* Solutionem incorpora cum *Acido Tartari* in Mortario lapideo. Exsicca iterum ac pulverisa: aromatisetur aliquot guttis *Ol. Cinnamomi.*

Vires. Utilissimum Medicamentum est in Morbis chronicis, ut sunt Obstructio Lienis, Quartana, Icterus uterque, Cachexia Virginum, Hypochrondriaca passio.

Dosis à ℈j. ad ℈ij.

3. *Cremor Tartari chalybeatus compendiosior, S. Cless.*

Ubi *Aqua* impregnata *Tartari pulverisat.* ℔j. (solvitur in ℔xv. *Aqu. fluvial.*) per ebullitionem fuerit resoluta, & ad decidentiam unius quartæ evaporata, injice in Vas ℥iiij. *Lim. Martis*, moxque ab igne remove ac cola calidè. Habebis *Cremorem* pretiosum & summè deoppilativum.

N. Injiciatur Limatura dum Aqua fervet, nec diu relinquatur, ne Cremor reddatur vomitorius.

(*Tartarus Tartarisatus*, Tartarus est sui ipsius beneficio præcipitatus. Videatur apud *Bartholetum*. Tartarus solutus etiam dicitur in frequenti apud nostrates usu.)

II. DESTILLATIO: *unde*

1. *Spiritus*, *ac Oleum.*

℞. *Tartari* albi crudi loti (vel quod melius depurati,) q. v. destilla ex Retorta vitrea in Arena (vel Igne nudo) Igne gradatim adhibito: primò exstillat *Phlegma*, dein *Spiritus* in forma Nebulæ, & tertio *Oleum* pingue. Separa Oleum à Spiritu, vel beneficio Chartæ ac Filtrationis, vel Trituli Gossypiive auxilio.

N. Sunt, qui Spiritum Tartari terna vice supra Colchotar rectificant.

Rectificatio Spiritus Tartari. Destilla ex M.B. tertia vel quarta vice, semper Vasa Destillationi inservientia optimè Lixivio forti eluendo.

Rectificatio Olei Tartari. Affunde quantitatem magnam *Aqua*, (vel *Aceti destill.*) ac destilla per M.B. Separa Oleum ab Aqua, ut moris, idque rectifica, Aquam scilicet fragrantem aliquam addendo, ac denuò destillando.

N. Ex residuo Capite mortuo extrahi potest *Sal.* Vide *suo loco.*

Vires Spiritus vim habet incidendi, attenuandi, resolvendi, discu-

---

fuerit restitutus solertia Medici, qui loco *Salis communis*, omnibus Alimentis addidit *Pulverem Tartari*, qua eleganti fraude Æger fuit curatus.

Cæterùm cùm in Tartaro adsit pars terrestris & fæculenta, quæ non est superabilis à nostro Stomacho, & instar Calcis cujusdam in fundo ejus præcipitetur & subsidat; propterea superficialiter præparari solet, ut secernatur pars crassior & fæculenta: fitque per *Solutionem* iteratam & *Coagulationem*, ex quibus oritur *Cremor* & *Crystalli Tartari*. Solvitur enim *Tartarus* in *Aqua calida*, agitatur probè cum baculo, & solutus dat in superficie Cutem seu Spumam Salinam, quæ cum Cochleari perforato ablata & denuò pulverisata, dicitur *Cremor Tartari*; *Aqua* vero reliqua trajicitur per pannum, & in loco frigido denuo concrescit in *Crystallis Tartari*.

Sed observetur, quòd interdum, ut Crystalli fiant puriores & magis perspicuæ, sæpiùs iteretur hæc Solutio; sed perperam: nam semper in Aqua pars alcalica volatilis remanet, unde debilitantur, & tantum virium decedit. Id ne fiat, semel, aut ad summum bis, sufficiat Solutio seu Crystallisatio.

Tartarus depuratus, seu *Cremor* & *Crystalli Tartari* egregiè incidunt viscidum & abstergunt, penetrant, Urinam promovent; & simul blandè laxant: unde Medicamentis Laxantibus & Purgantibus adduntur, quia eorum vim laxativam promovent. Constant enim utroque Principio fermentativo, Acido, & Alcali volatili utut præponderet Acidum. Imò sunt, qui Cremorem & Crystallos Tartari ceu *Digestivum Universale*, & Præparativum excrementorum ad Purgationem & Evacuationem, commendant. Hinc in Affectibus Hypochondriacis, Nephriticis, & Affectibus Cachecticis, & similibus, pro stimulanda leniter Alvo commodè propinantur; Purgantibus enim additi adjuvant eorundem operationem: e. g.

♃. *Crem.* vel *Cryst. Tartari* ʒß. ad ℈ij.
Diagryd. vel *Scammon. sulphurat.* gr. ii. vel

Misce fiat *Pulvis.*

Et sic *Medicamentum Laxans* habemus in dictis Affectibus multi usus. In Febribus Intermittentibus Medicina polychresta in Tartaro est, sive solitariè usurpetur, sive *Crystalli* subigantur diu terendo cum *Coralliis* præparatis, quod dicitur *Specificum* esse *Febrile Kergeri.*

Verùm *in usu Crystallorum* & *Cremori Tartari* observetur: quòd *primò* assumendi sint in *Liquore*, quantum possibile, *fervido* vel *Carnis*, vel *Gallinæ*, vel alio *Jusculo*, vel *Cerevisia calida*, ut meliùs dissolvantur in eodem; quia aliàs moras in Stomacho nectunt, tardiùsque operantur. *Secundò*, dum assumuntur, *benè* sunt *motitanda* pro faciliori dissolutione eodem fine, ne in Ventriculo coagulata aut concreta subsistant, sed resolvantur.

Elegantem modum, *Cremorem & Crystallos Tartari cum Simplicibus Alterantibus & Purgantibus* impregnandi, subministrat ZWELFFERUS *in Mantissa Hermet. ult. Edit. pag.* 415.

Prostant etiam in Affectibus Hypochondriacis *Pilulæ de Tartaro Quercetani.*

Sic quoque prostat elegans *Tractatus Medicorum Heilbrunnensium de Cremore Tartari*, conscriptus contra Pastorem quendam paganum, qui omnes morbos curare voluit Cremore Tartari.

Habemus in Officinis *Cremorem Tartari* seu *Crystallos rubicundas* sub nomine *Pulveris Hepatici Drosdensium*, qui valdè convenit in corrigendo Stomacho, & in compescenda ebulitione Sanguinis à Sale volatili. Convenit itidem tempore æstivo pro arcendo Æstu nimio, pro arcenda Ebrietate & similibus aliis: hinc Germania dicitur *das Sauffpulver*, id est *Pulvis Potatorius*; quia mane si sumpserimus Potum consueto majorem innoxiè perferre possumus, atque ad quamplurima alia commendari, notum est. Præparationem videre potestis in ROLFINCII *Chym. in Artis formam redacta*, & hinc inde apud Authores

AUTHOR etiam Num. 2. & 3. præscribit modum parandi *Tartarum Chalybeatum*, qui est egregium Medicamentum, & multi usus in Malo Hypochondriaco. Optimè paratur cum una *Crem. Tartari*, & *Limat. Martis*, terendo & coquendo tamdiu, donec omnis Mars resolutus instar Pulveris reperiatur; & in Cachecticis, Quartanis, Scorbuticis, Hypochondriacis, & aliis Affectibus Chronicis, optimo enim successu adhibetur; absorbet enim Acidum in Affectibus Chronicis, Hypochondriacis. Confer. ZOBELIUS *in sua Tartarologia.*

Succedunt nunc *Præparata ex Tartaro chymica*: & quidem primò *Tartarus* igne aperto per Retortam destillatur; unde prodit (1.) *Phlegma spirituosum urinosum*; (2.) *Oleum* copiosum admodùm *fœtidum* empyreumaticum; & (3.) remanet *Caput mortuum* nigrum, continens copiosum *Sal fixum* lixiviale, & *Terram* nigram.

Suprà dixi, quòd constet Tartarus ex copioso Alcali volatili concentrato per Acidum Vini subtile. Dubium ergò, *ubi Acidum Tartari in ejus destillatione maneat?* & *quomodò Amaritues illa Spiritus destillati oriatur?* Communi modo si procedatur, Destillatione Aciditas ex Tartaro haud separatur, aut vix sensilis eadem observabitur; adeòque Phlegma acidiusculum, quod pro *Spiritu Tartari* vulgò exhiberi solet, suppositum est. Dum ergò moderato & leni igne Retortæ inditus urgetur Tartarus, liquescit, Acidum agit in Alcali, & Alcali vicissim in Acidum, & tali mutua actione & reactione; seu Fermentatione, subtiles partes erumpunt sub forma Liquoris seu Spiritus urinosi. Quòd enim talis oriatur Fermentatio in Retorta, patet exinde, quòd tunc temporis copiosus exhalet *Spiritus* seu *Gas sylvestre*, adeò incoercibilis, ut omnia Vasa angusta & clausa penetret, imò adeo

discutiendi. Hinr referat Obstructiones Viscerum, purgatque per Sudorem ac Urinam: idooque utiliter adhibetur in Hydrope, Tympanitide, Arthritide, Paralysi, Scorbuto, Lue Venerea, Impetiginibus, Scabie, Contractura Artuum (ex Materia flatulenta & humorali fluida, non tartarea, coagulata & fixa.)

Dosis à ℈i. ad ℈ij.

Oleum intrinsecùs adbibitum prodesse creditur adversus Dolorem colicum, Suffocationem uterinam, &c.

Dosis gr. iij. iiij.

Extrinsecùs admisceri potest *Unguentis* contra Scabiem commonem, vel Luis Venereæ, &c. Vide *Crollium*, *Sennertum in Instit*, *Salam in Tartarologia*.

N. Spiritum Tartari ex *Musto* parat *Forsterus pag.* 100. de *Morb. Tartar.* collectis scilicet Crystallis evaporatione lenta, in quibus *Spiritum Tartari primaterialem* remanere credit.

2. *Spiritus Tartari compositus.*

℞. *Tartar. purum*, destilla ut moris, prodeatque *Phlegma*, *Spiritus*, ac *Oleum*. Ex *Capite mortuo* extrahe *Sal. com.* quod solutionibus ac coagulationibus purificatum, conjunge cum *Phlegmate, Spiritu* ac *Oleo*. Hinc digere in M. B. Vase clauso, donec Sal com. totus solutus sit: cum hoc Liquore impasta *Argillam siccam*, formaque Globulos, & destilla ex Retorta, Igne nudo (ut destillatur Spiritus Sal. Nitri): prodibit cum Spiritu & Oleo, *Sal totus* spiritualiter, in posterum a *Spiritu Tartari* inseparabilis: *Oleum fœtens* separa à *Spiritu*, ut moris.

Vires. Penetrantior & efficacior est priori.

3. *Spiritus Tartari vitriolatus, seu Spiritus Tartari Aperitivus compositus.*

℞. *Spir. Tartari* (*simplicis*) ℔j. *Spir. Vin.* ℥iij. Misce & affunde *Colchotari*: digere in MB. (per dies & noctes 8.) ac destilla per Retortam adbibitis Ignis gradibus omnibus. Totum deinceps, quod prodit, funde super *Caput mortuum nigrum Tartari*, ex quo nimirum Spiritus ille simplex est prolectus. Digere hor. 24. *Tincturam* decanta, residuum calcina ad albedinem, atque ex eodem extrahe *Sal* cum Tinctura illa decantata, in calido B. (hor. 24.) relinquendo: Aquam hanc per Filtrum purifica.

Vires. Exhibetur magno cum successu ad contumaces Obstructiones Viscerum, ad fœdos Colores, Febres diuturnas, Hydropem.

Dosis à ℈j. ad ℈ii. in Aquis appropriatis.

4. *Spiritus Tartari Philosophicus ad Aurum potabile.*
S. Closs.

Reverberetur *Sale Tartari* super Testa probatoria (*in ciner flachen Seherben*) absque fusione tamen, per horas 24. ita cœruleum evadet Sal: affunde *Acet. destill.* quousque non tumultuet ampliùs, & Acetum destill. tres digitos super Materiam emineat: digere, & tingetur Acetum destill. saturato rubore, filtra & coagula. Hoc quater cum novo *Aceto destill.* repete. Permixtis his 4. Salibus *Vini Spirit. rectific.* suffunda; & *Tincturam* extrahe toties, dum colorari desinat: *Sal* restans solve iterum in *Aceto destill.* iterumque cum *Spiritu Vini* extrahe *Tincturam*. Jam omnes *Spiritus Vini* tinctos, & in unum collectos distilla per MB. in Cocurbita, cui Alembicus Insun-

---

ædes perreptet, propter obortam Fermentationem intensiorem. Quòd si verò exactissimè Vasa sint clausa, non potest fieri, quin rimas agant, & dissiliant. Dum ergò Acidum agit in Alcali, fit, ut sensim sensimque Acidum & Alcali arte resoluta se conjungant, & cum oleosa parte maximè abondante colliquentur, Acidumque prorsus obliteratur usquo adeò, ut ex commissione Oleositatis, Acidi, & Alcali, ex colliquatione mutua, indeque mutata textura, oriatur partim Liquor oleosus crassus & fœtidus, qui cùm sit *Oleum destillatum*, nihil aliud est, quam Sal volatile Tartari concentratum ab Acido, & in Olei corpus seu formam redactum; partim verò *Sal Tartari fixum* alcalinum in Capite mortuo remanens, qui aliorum Acidorum more ex arctiori combinatione & fortiori liquefactione Acidi pinguis cum Alcali volatili origionem duxit.

Ex hoc apparet, quàm varias formas Ignis attribuat rebus, quæ sub ejusdem sunt tortura seu dominio, ut v. gr. Tartarus abeat in Spiritum, in Oleum, & Alcali fixum; vid. quædam in TACHENII *Hippocr. Chymico*.

Tartarus nempe ex sua prima generatione est admodùm alcalicus ex Sale acido præpollente; quod etiam Gustus testari potest: nihilominùs si per Ignem destilletur, in omnibus Productis ne tantillum Acidi reperitur; quoniam omne Acidum, concentratum per Fermentationem & subactionem ab Alcali, concentratur ab Arte cum Alcali, & dat Oleum. Idem Alcali liquefactum cum Acido, dat Sal alcali fixum in Capite mortuo, adeò ut hoc non sit naturale, sed omninò artificiale. Id quod non tam de hoc, sed de omnibus Salibus fixis & lixivialibus Vegetabilium est intelligendum.

Spiritus iste *Tartari*, sive Liquor urinosus Tartari, qui primùm prodit, probè dephlegmetur. Sic fit tandem urinosus volatilis, & eò melior in Operationibus, & efficacior in Medicina.

Modi parandi *Spiritus Tartari volatiles* sunt varii. Sunt, qui Spiritum Tartari vulgarem rectificant proprium super Caput mortuum remaneus, quod copioso Sale fixo est impregnatum. Fundamentum est hoc, quoniam scilicet in Spiritu Tartari, utut urinoso, adsit tamen subtile Acidum, quod impedit penetrationem Salis volatilis penetrantissimi. Dum ergò reaffunditur Spiritus Tartari Capiti mortuo, Impregnato Sale fixo, fit, ut à Sale fixo Acidum in Spiritu restitans imbibatur, & Sal fixum uniat sese cum Acido in Spiritu volatili, & illud retineat; unde Spiritus Tartari urinosus perfectus exhalat, & instar Spiritus cujusdam urinosi volatilis se repræsentat. Paucus quidem habetur, verè tamen perfectè urinosus volatilis. *Volatilisari* etiam potest *Spiritus Tartari vulgaris*, si scilicet misceatur cum *Spiritu Vini*, hinc dulcescit, & saporem & odorem nauseabundum & fœtidum perdit; qua Mistura destillata, prodit *Spiritus Tartari volatilis* cum *Spiritu Vini*, in fundo remanente Phlegmate; qui Spiritu egregium solet esse *Sudoriferam*.

Duo aliàs in *Tartari Præparatis primaria* sunt, quæ Modernos exercent.

(1.) *Spiritus volatilis urinosi* in majori copia acquisitio.

(2.) *Salis Tartari fixi* cum variis Acidis, aliisque Corporibus, pro usu Medico combinatio.

I. Quoad *prius*, plures admodùm tentati fuerunt modi copiosum *Spiritum urinosum*, & si possibile *Sal volatile* ex Tartaro elicere, in quo præprimis occupatus fuit LUDOVICI, uti videri possunt Experimenta in M. A. N. C. *Ann. 6. Observ.* 243. *pag.* 358. qui tandem ex parte una *Sacchari* vilioris cum *Tartari* part. ii. extremo Arenæ gradu octo vel decem horarum spatio elegantem *Spiritum urinosum* ad ℥xij. & ℥xiij. acquirit, Tartaro odore & sapore simillimum: quorum tamen loco melior & copiosior *Spiritus volatilis* habetur *ex Fæcibus Vini* exsiccatis, ex quibus omnem suam volatilitatem Tartarus habet: & qui novit Artificium hoc, simul acquirit *Sal Tartari volatile* egregium, quod in forma Nivis Alembico adhæret, saporis urinosissimi & subfœtidi odoris, instar Salis volatilis Urinæ. Nam miscela *Tartari* cum *Alumine*, aut etiam volatilisatio *Salis Tartari fixi* cum *Alumine* instituta, nil valet. Quod enim tunc prodit volatile urinosum, maximam partem est ex Alumine, nempe portiones sunt Urinæ humanæ, quæ Alumini pro meliori Crystallisatione fuit addita.

Sed eo ipso, quo tam copiosum Oleum empyreumaticum in destillatione Tartari prodit, manifestum est, sub hoc ipso Sal volatile copiosissimum ab Acido pingui concentratum delitescere. *Artificium* ergò copiosiùs parandi substantiam urinosam volatilem ex Tartaro, consistit in Concreti hujus resolutione; quod ipsum fit *tribus modis*.

(1.) Vel ipsum Oleum cum Sale alcali fixo mediante *Digestione* recludendo.

(2.) Substantiam oleosam per Ignem *Deflagratione* destruendo.

(3.) Eandem mediante *Putrefactione* invertendo.

Omnibus his modis copiosus *Spiritus* & *Sal volatile* elegans *ex Tartaro* haberi potest.

Priorem quod attinet *modum* per *Digestionem* & *Rectificationem* Olei Tartari empyreumatici, destillati cum Sale Tartari aliove fixo, & inde Salis volatilis copiosi elevationem, hunc videbitis in LUDOVICI *de Sale Tartari pag.* 19. & præsertim in HOFFMANNI *Clave pag.* 604. & ipsemet vide optimè succedere negotium.

Secundus modus per *Deflagrationem*, manifestus est in Destillatione Tartari cum Nitro per Retortam tubulatam in *Clysso urinoso*, *Spiritu Carminativo*, & similibus. In bis enim adjumento Nitri deflagratur Pingue Tartari, & colligitur in Receptaculo *Spiritus Tartari volatissimus* urinosus, qui super Caput mortuum rectificatus, Sal volatile suggerit. Nempe nullum Oleum empyreumaticum tunc prodire solet, destructo

Infundibulo instructus imponatur: exstillatum Spiritum Vini reaffunde per Infundibulum *Sali* tincto, & cohobaties (14. vicibus ad minimum) donec videas guttas rubentes decidere: tum cessa, & liquorem ex Arena per Retortam leniter destilla: ita transibit *Spiritus Salis Tartari* nebulosus cum guttis rubeis, superstite in fundo Retortæ *Pulvere rubro*. Illo utere ad extractionem Salis.

Vires. In Obstructione Mesenterii, & Arthritide, dantur gutt. 4. 6. in Vino: in retentione Mensium, si Dosis ter, aut quater iteretur, certò fluent Menses.

III. SALIFICATIO, *unde*

1. *Sal Tartari*.

Sal Tartari elixiviatur ex *Tartaro* ad albedinem calcinato, (i. e. combusto,) non secus ac ex aliis Cineribus Sal extrahi solet.

N. 1. Ex *Capite mortuo* in destillatione Spiritus residuo, itidem *Sal* elixiviari potest, si ulteriùs comburatur. Promptè enim Ignem concipit, atque etiam extra Ignem comburi potest.

N. 2. Communiter calcinatur Tartarus in Fornace figulina.

2. *Oleum Tartari per deliquium*.

Pone *Tartarum* calcinatum in Cella ad liquescendum, vel dissolve *Tartarum* calcinatum in *Aqua communi*, filtra & coagula.

Vires. Optimum est Remedium in Serpiginibus, Ulceribus, Tinea, Scabie, &c.

N. Est porrò hujus Olei elegans usus in *Extractis* Vegetabilium Purgantium conficiendis. Ejus enim guttæ aliquot cum *Menstruo* mista, tum Extractionem facilitant, tum Catharsin ipsam promovent.

3. *Magisterium Tartari, seu Sal Vini Tartareum alcoholisatum*.

Impraegna *Sal Tart. Sale volatili Vini*: v. gr. ℞. *Salis Tart. purissimi*, q. v. affunde *Spirit. Vin.* ad eminentiam digiti, digere ac destilla lenissimo calore, iterumque *Spiritum Vini* affunde, idque repete toties, donec *Sal Tartari* totam spirituosam Vini substantiam, seu omne Sal volatile Vini imbiberit: quod ubi factum, sublima, habebisque *Sal Vini* sublimatione ab omni phlegmate & aquositate separatum. *Sennertus in Institut.*

4. *Magisterium Tartari purgans*.

℞. *Sal. Tart.* q. v. impraegna *Aceto optimo*, donec Tartarus nihil amplius Aciditatis retinere velit (vide Correctionem Flor. Antimonii Crollianam *lib.* 3.) dein affunde *Spirit. Vin.* eumque abstrahe aliquoties cohobando: tandem repone Tartarum ad liquescendum, & habebis *Oleum rubrum*.

Vires. Purgat per inferiora, utile in omnibus Morbis deploratis.

Dosis à gr. v. ad ℈ß.

N. Sal illud *Tartari Aceto destill.* sufficienter impraegnatum, si in *Aqu. destill.* (e. g. *Boraginis*) solutum, atque s. a. crystallisatum sit, conveniens Medicamentum evadit in Morbis Tartareis.

5. *Tin-*

structo Concreto pingui, mediante Detonatione et Ignis Deflagratione. Spiritus hic est potentissimus. Receptaculum autem contineat aliquid *Aquæ simplicis* pro *Clysso urinoso*, vel *Spiritus Vini* pro *Spiritu Carminativo*.

Hujus *Spiritus Tartari* ejusque *Salis volatilis usum* quod attinet, imprimis ea, quæ dicuntur de Spiritu Tartari fœtido, intelligenda sunt de Spiritu Tartari volatili, in quo vires sunt exaltatæ, et longè potentiores quàm in vulgari: cumque sit volatilis urinosus, patet quòd conveniat externè et internè in Affectibus ab Acido vitioso, præsertim vinoso, oriundis; cum Acidum istum vinosum tanquam sui compos, ratione Salis urinosi etiam in remotis Corporis locis præ aliis volatilibus destruat et dulcescere faciat, ac ita Morbos inde natos curet. Nempe specialem adhuc in radice convenientiam quandam habet cum matre sua, Vino; unde Morbis dictis apud nos corrigendis conveniens imprimis ejus usus est. Unde insignis est ejus usus internè in Pleuritide, Affectibus Hystericis, Hypochondriacis, Scorbuticis, Cachecticis, et similibus Morbis Chronicis tartareis, per Urinam et Sudorem purificando Sanguinem: in Febribus etiam Intermittentibus, præmissis præmittendis, egregiè est Sudoriferum & Diureticum; Urinam enim movet potenter: adeòque in Hydrope est ejus usus adeo exoptatus. Ulteriùs in Paresi ex Colica Spiritus Tartari volatilis vel intrinsecùs assumptus, à ℈j. ad ʒß. vel extrinsecùs Membris paralyticis inunctus, est expertum Remedium; & quidem internè in hoc casu adhibetur sub *vehiculo* vel *Vini* vel *Decocti Lignorum*, citat enim sic Paresin per Sudorem. In Calculo, Podagra, & Arthritide vaga & fixa, Doloribus Artuum Scorbuticis & similibus, egregii quoque est usus; quoniam acidam Lympham, Nervos infestantem; & Tendines pungentem & corrodentem emendat: Coagulationem in Tophos impedit, internè assumptus, externè inunctus, aut cum Linteis applicatus.

Tertius modus per *Putrefactionem* est elegans & penetrantissimus. Sic habetur *Spiritus* & *Sal volatile*, teste BECHERO *Physic. subterr. pag.* 429 *& seq.* item in *Supplem.* x. *pag.* 93. Novi Amicum, qui ex Tartaro egregium & copiosum putavit Spiritum instar Spiritus Salis ammoniaci penetrantem, in quibuscunque Morbis tartareis, ex Acido viscido oriundis, maximè utilem. Morbi enim nostrates Acidi ortum habent ex Esu & Potu Acidi: Ergò per symbolizationem destruitur à Tartari alcalino. Artificium consistit in legitima Tartari Putrefactione. Retulit hic ipse Amicus, se *Tartarum* miscuisse cum s. q. *Aquæ simplicis*, coquendo ad dissolutionem Tartari, quam Cocturam inspissavit in tantum, ut Tartarus in grana denuò concrescere & coire potuerit; sic enim successit è putrescere. Putarim, si verus est processus, melius esse, si cum *Musto* hoc modo coquatur *Tartarus*: non solùm enim promovebitur Putredinis negotium; sed etiam ipsum Mustum supplementum Spiritus &

Sali volatili subministrabit. Alii copiosa *Aqua* affusa in blanda Digestione Tartarum continent, ac ita ad Putredinem eundem deducunt. Arbitror optimam & brevissimam viam putrefaciendi Tartarum esse, si misceatur cum Solutione *Salis* cujusdem *Alcali fixi*, donec cessante Effervescentia dissolutus appareat Tartarus, & ita blando calore cum s. q. *Aqua* digeratur. Enervabitur sic Acidum Tartari, dissolvetur, & invertetur textura Olei, & consequenter motu Putredini simillimo ita alterabitur Tartarus, ut Spiritus & Sal volatile haberi queat. Nempe videtur huc respexisse LANGELOTT in famosa sui Tartari Fermentatione, de qua vid. *Epist. ad Nat. Curios. pag.* 10. & BARTHOLINUS *Cent. II. Epist.* 42. *pag.* 532. item *Epist.* BECKII *ad Langelott.* de hac materia: dum *Solutioni Salis Tartari* additur *Tartarus crudus*, quo ingens Ebullitio excitatur propter Sal Tartari fixum, quod congreditur cum Acido Tartari; in *Crystallos* abeunt lamellarum instar, & sunt *Diureticum* singulare. Et hoc est, quod dicitur, quòd Sal Tartari per Fermentum proprium fermentatum, det Spiritum volatilem.

Sed Effervescentia hæc est saltem, non verò Fermentatio; & Bullæ istæ aviformes communes sunt quibusvis aliis Fermentationibus Concretorum nonnihil pinguium; & Spiritus, qui hoc modo obtinetur, nihil præ vulgari Tartari Spiritu obtinet. Unde & BECKIUS minùs ferit scopum, dum concretum quasi ammoniacale exinde emergere putat: quod tamen ad Concretum Tartari pingue, & diversimodè compositum, non adeo quadrat. Habeatur saltim ratio Pinguedinis in Tartaro, ejusque per Alcali Putredinis motum Resolutionis, & res sponte patebit, uti *suprà* ex Olei empyreumatici cum Sale fixo digestione innotuit.

Cæterùm optimus *Spiritus Tartari volatilis* est, qui fit *ex Facibus Vini*; & præ cæteris omnibus *per Detonationem* cum ana *Nitri* paratus *Spiritus*, sic dictus *Carminativus de Tribus*, cum parte tertia *Salis Tartari* vel *Cin. Clavell.* aut *Calcis vivæ*; per Retortam ritè destillatus in Receptaculum, cui *Spiritus Vini tartarisatus* infusus sit; & *Tinctura Solaris Nephritica Ammelungii*, quæ præparatur ex ana *Tartari*, *Nitri*, *Minera Antimonii*, & *Silicum Saalfeldianorum solarium*, qui maculas & fibras quasi solares striatas habent: pulverisatis his admiscendo *Nitrum in Aqua calida* solutum; subigendo probè, & reponendo aliquamdiu in cella, sæpiùs agitando, destillantur postmodùm per Retortam cautè, ne cum impetu fulminante omnia diffringant. Liquor prodit urinosus, coloris nonnihil aurei, egregius propter Sal volatile Tartari nonnihil oleosum: nam parum Sulphuris Antimonii est quod continet, & nihil quod ex Silicibus habet, parum igitur respectu hujus præstare potest. *Dosis* ʒß. vel ʒj.

Post Spiritum Tartari vulgarem, *Oleum* copiosum *fœtidum*, sub quo copiosum Sal volatile ab Acido pingui concentratum delitescit, prodire, *superiùs dixi*. Hæc enim duo con-

5. Tinctura seu Sulphur Tartari.

℞. *Sal Tart.* optimè purificatum, calcina igne violentissimo ad coerulitatem: dein affunde *Spiritum Vini*: extrahe rubedinem s. a. decanta, abstrahe ad consistentiam Olei. Sic habes *Tincturam Tartari*, quam si placet exaltare, digere aliquamdiu cum *Spiritu Vini* recenti, ad eminentiam dig. 2. affuso.

N. 1. Sunt, qui ex *Tartaro* cum *Sal. com.* ana calcinato *Tincturam* hanc extrahunt: sed prævalet modus prior.

N. 2. Maxima pars Tartari decedit.

Vires. Urinam largiter ciet, confertque in Melancholia hyppochondriaca, Scorbuto, Hydrope, aliisque Mesenterii ac Lienis Morbis & Obstructionibus.

Dosis gutt. aliquot, 4. 5. 6. 7. 8.

6. Tartarus Vitriolatus.

℞. *Ol. Tart. purissimi per deliq.* ℥iv. affunde guttatim *Spir. Vitrioli* ℥ij. vel q. s. donec strepitus cesset, idque in Vitro capaci, sic fiet *Coagulum*: sedata Ebullitione evaporare sine humiditate lento calore ad siccitatem.

Vires. Digestivum est præstantissimum, Tartarum in Corpore humano efficacissimè resolvens. Hinc utilissimè exhibetur in Obstructionibus Viscerum, Venarum Meseraicarum, in omnibus Febribus, præcipuè in Quartana, in Obstructionibus Mensium.

Dosis à ℈ß. ad ℈j. in convenienti Liquore: convenientissimè autem propter saporis emendationem offertur in *Hydromelite*.

N. Eodem modo fieri quoque poterunt *Salia Vegetabilium vitriolata*. Sic *Sal* (e. g. *Absinthii*) depuratum solve in *Aqua Absinthii*, instilla *Spiritum Vitrioli*, procedeque ut cum Tartaro Vitriolato.

Tartarus Vitriolatus alius.

℞. *Magisterium Tart. purgans* ad siccitatem evaporatum, affunde guttatim *Spiritum Vitrioli*, donec strepitus omninò cesset: abstrahe *Phlegma* in Arena, *Coagulum* superstes reverbera per triduum, ita tamen ut Sal non fundatur, sed in continuo isto calore velut fixetur. Vocatur à *Paracelso lib. 7. Archidox. Specificum Purgativum.*

Vires.

---

conjuncta evenunt sub forma Olei, quod est Liquor crassus obscurus & foetidissimus; ob id à multis rejicitur ut inutile quid: sed perperam; cùm in eo sit Sal volatile concentratum egregium, magnarum in Medicina virium. Multa certè latent adhuc in hoc Oleo paucis cognita. Miscetur cum *Cornu Cervi usto*, vel cum *Cineribus Animalium*, & rectificatur aliquoties; sic acquiritur Oleum coloris aurei, saporis & odoris penetrantissimi, in Colica, Passione Hysterica, &c. dosi gutt. iij. vel iv. in haustu *Vini*: corrigit quodcunque Acidum, & pellit Sudorem foetidissimum. Ubi opus ergò forti Sudorifero, optimum est. Præservat Calculum, purificat Renes, &c. Externè ad Scabiem & Luem Veneream multùm conducit. Adhibetur etiam in Tumoribus Malignis, Bubonibus & Carbunculis Pestilentialibus, imprimis pro iisdem maturandis, ut & pro Ulceribus ex maturatione ortis purificandis & consolidandis. Mirificè resistit Doloribus Podagricis, & *Emplastri* loco Renibus applicatum, Dolores Nephriticos sistit.

Postquàm Oleum prodiit, in Capite mortuo *Sal fixum* restituat, conjunctum cum copiosis nigris terrestribus portionibus, quod factum ex colliquatione Alcali & Acidi: quæ duo cum particulis terrestribus & pinguibus colliquata abeunt in Sal fixum. quod de omnibus Salibus lixivinsis Vegetabilium verum est, quæ non nativa sunt, sed Igne producta, per fortem Colliquationem facta.

Hoc *Sal Tartari elixiviatum fixum* est Medicamentum singulare multi usus in Medicina & Alchymia. Namque quæcumque Acida aliena in primis viis destruit, *Febrifugum* est optimum, ante Paroxysmum in *Vino* assumptum, pellit potenter Urinam. Deinde *Digestivum* est celebre in Morbis Chronicis & Affectibus Hyppochondriorum ab Acido ortis. Ulteriùs etiam liquefactum in Aqua adhibetur pro correctione omnium Venenorum, imprimis Purgantium: v. gr. pro Infusione purgativa ex *Fol. Sennæ* in *Aquam appropriatam*, addatur *Sal Tartari fixum*, & hoc elicit potenter virtutes, ut promptè ab illo sequatur Purgatio. Ex hoc fundamento prodit *Infusum Laxativum Mannagetta*, quod describit ZWELFFERUS *in Pharm. Reg.* quod paratur equidem cum *Cremore Tartari*; meliùs tamen foret, si pararetur cum *Sale fixo Tartari*. Unde in usu est, ut ingrediatur *Nodulos Purgantes & Alterantes Vino*, infundendo *Sal Tartari fixum*; hoc enim solutum à Vino efficit, ut extrahantur fortiùs virtutes Vegetabilium.

Si hoc Sal Tartari ponatur in locum humidum, liquescit in Liquorem (Salia enim alcalia facilè liquescunt in humido) & vocatur *Oleum Tartari per deliquium*, ad differentiam *Olei destillati fœtidi*. Hoc externè in usu est creberrimo inter *Cosmetica*, contra Serpiginem imprimis, Pruritus, Scabiem, Pustulas, Varos, & sorditiem Cutis quamcumque, præsertim cum s. q. *Olei Amygdal. dulcium* factum. Destruit nempe Acidum intercutaneum, unde dicta Mala oriuntur. In Achoribus & Tineis Capitis Infantum, in Gutta rosacea & similibus, quæ proveniunt ab Acido fermentativo sub Cuticula concluso, egregium est.

Tandem etiam *in Alchymia Sal Tartari* magni est usus pro resuscitandis Metallis, & pro elaborando *Mercurio Corporum metallicorum* unde etiam privilegiatum dicitur Sal Tartari TACHENIO, quatenus tanquam naturæ semi-mineralis potentiùs operatur in Concreta Metallica, aliaque Mineralia, agendo in eorum Sulphur; unde inter *Salia resuscitativa* dicta præ cæteris eminere solet; inter quæ etiam pertinet *Spiritus Urinæ*, *Sal Fuliginis*, *Spiritus Salis ammoniacalis*, &c. Sal Tartari tamen primatum obtinet, ejusque singularis est vix potenter omnia resuscitandi, & *Mercurios vivos* producendi. Fundamentum consistit in hoc, quoniam præprimis solvuntur Metalla per Spiritus acidos, dum ergò Sal Tartari fixum adjicitur, conjungit se cum Acido, quo Acido separato, ipsa Metalla liquefacta in igne regenerantur, antiquam formam assumunt, & resuscitantur. Item Concretio Metallorum, qua soluta *Mercurius vivus* acquiritur, fit ab Acido. Dum ergò hoc Acidum per Salia resuscitantia, qualia sunt omnia Alcalia, imprimis per Sal Tartari fixum, solvitur & attrahitur, fit, ut solvatur Coagulationis vinculum, & acquiritur sic *Mercurius Corporum metallicorum*, qui multi est usus in Alchymia & Chymia. Multa sanè habent in hoc Sale Tartari volatili Alchymistæ, quia singulare privilegium obtinet, uti dixi, in Metallis resuscitandis, & Mercurio vivo producendo.

Quod II. *Salis Tartari cum aliis*, præsertim Acidis, pro usu medico *Combinationem* attinet, has inter eminet *Terra foliata Tartari*: scilicet *Sali Tartari fixo* affunditur *Acetum destillatum* q. s. pro saturando Sale Tartari: sic Acidum volatile Aceti se jungitur cum Sale fixo Tartari, & prodit per Alembicum insipidum: hoc si fiat toties, usque dum Acetum sub antiqua sua acredine super Alembicum ascendat, & remaneat Sal Tartari ab Aciditate Aceti saturatum, fit *Tartarus* quasi *regeneratus*, *Terra* dicta *foliata Tartari*, vel *Sal Tartari Essentiale*, à quo Spiritus Vini aliquotiex abstrahitur.

Multum valet in Medicina, estque excellens *Menstruum* pro recludendis Vegetabilibus, & extrahendis eorum *Essentiis*; sicuti eadem Terra foliata Tartari convenit egregiè in eliciendis *Tincturis Metallorum*, & cum hac præparatur *Tinctura Martis aperitiva* ex *Vitriolo Martis*; quæ Authore ZWELFFERO est inventa, & est excellens Remedium in Morbis Cachecticis, & aliis quibuscumque Chronicis: vid. *Mantissa Spagyr.* ZWELFFERI *pag.* 337. Terra hæc foliata Tartari, conjuncta cum *Spiritu Salis Ammoniaci* in digestione, est Remedium singulare in Malo Hyppochondriaco, Scorbuto, & similibus. Vocari etiam solet aliàs *Sal essentiale Vini*, quoniam parata est ex *Sale Tartari fixo*, *Aceto*, & *Spiritu Vini*; adeò ut ex hac Terra denuò possint destillari, tanquam ex Tartaro, *Spiritus*, *Oleum*, & *Sal fixum* mira Naturæ pericyclosi. De hac Terra Tartari foliata videatur ZWELFFERUS *in Apologia contra Tachenium*, imò ipse TACHENIUS *in Hippocrate Chymico*, & ROLFINCIUS in sua *Chymia*, ubi *de Tinctura Martis aperitiva*, & simul de hac *Terra Tartari foliata*. Egregium est *Diureticum*; quod magnifecit SENNERTUS, uti videre est *in Institutionibus*. Terra foliata hæc Tartari, si solvatur in loco frigido in Liquorem, vocatur *Liquor Terræ foliatæ Tartari*, seu *Arcanum Tartari*. Terra foliata Tartari, si cum *Sale volatili ammoniacali* conjungatur, & humectatum per Retortam, in cujus Recipiente sit *Spiritus Vini*, destilletur, *Liquor* prodibit admodùm spirituosus volatilis, & valdè penetrans, qui resolvitur in *Spiritu Vini*, & est Remedium penetrantissimum, atque gratissimum.

Terra hæc *foliata Tartari*, loco tædiosæ cum *Aceto* præparationis, compendiosiùs haberi potest, si

♃. *Cryftall. Tartari* ℥viij.
Sal. Tartari ℥iv.
Aquæ comm. ℔iij.

Filtretur

Vires. Purgat benignè per Inferiora, & Sudores movet in Peste, Scorbuto, Hydrope.

Dosis ℈ß. in *Syr. de Rof. de Rhamno*, &c. Ex communicatione *S. Closs.*

7. *Tartarus Vitriolatus crystallisatus*.

℞. *Crem. Tart.* ℥iv. *Spirit. Vitriol.* ʒij. digerendo solvantur. Hioc affunde *Aqu. calid.* ut penitus Solutio fiat, abstraba aliquantulum, & repone ad crystallisandum.

(*Tartarus nitratus Gruliagii* ad Anginem, Febres, Hepatis infarctus utilis.)

Dosis à ℈j. ad ʒß.

8. *Sal Tartari volatilisatum*.

℞. *Sal. Tart. purificat.* q. v. affunde *Spirit. Vin. rectificatis.* destilla ex Areoa per Alembicum cohobando aliquoties (3.) & adhærescet *Sal Tartari* lateribus Alembici.

N. Si per M.B. destilleveris, non sublimabitur, sed exhibebit *Menstruum Corallis solvendis* idoneum.

Vires. Insigne est *Lithontripticum*.

Dosis gr. v. vj.

9. *Liquor Tartari splemeticus*.

℞. *Tart.* ℔i. *Sal. com.* ℔ß: (al. ℔j.) Misce exactè, Impooeque Mortario, Sattagini, vel Laminæ ferreæ ignitæ, ut calcinentur. Hinc pulverisa ac affunde *Aqua ferventis* ℔iv. digere in locu calido per dies noctesque (6.) quotidie agitando, posteà colentur, ut omnis falsedo insit Aquæ. Huic Aquæ imprægnatæ tandem adde *Tart. el.* ℔j. digerantur per dies noctesque (8.), filtrenturque pro usu.

Vires. Insigne est *Deoppilativum* Lienis, aliarumque tartarearum Obstructioonm, Mesenterium maximè infestantium, adeòque utile in hyppochondriaca, scorbuticeque Affectiona, ac Mensium obstructiooe.

Dosis Cochl. ß. ad 1. cum aliis appropriatis Vehiculis.

(*Tartarus Emeticus Mynsichti* exhibetur ad gran. ij. *Hofmanni* à ℈j. ad ʒß.

TERERINTHINA *vide* RESINA, CCCCIX.

Filtretur Liquor post ebullitionem factam, & evaporetur ad siccitatem, & in fundo restabit *Sal* candidum.

Hoc ipsum optimè cum *Martialibus* jungitur, speciatim cum *Vitriolo Martis*, & exinde fit vel in forma liquida *Tinctura Vitrioli Martis Zwelfferi*, vel in forma sicca *Pulvis Martialis compositus*: vid. ZWELFFERUS *loc. all.* Quoimò & ipse *Cremor Tartari* cum *Vitriolo Martis* probè subactus, compendiosiùs sub eadem efficacia eadem Remedia, tam in forma sicca, quàm humida, suggerit. *Autbore* LUDOVICI *in M. A. N. C. Ann.* 3. *Observat.* 250. *pag.* 454.

Tinctura Tartari ab AUTHORE sub hoc nomine descripta, propriè loquendo est *Non-Ens*, & nibil aliud, quàm *Sal Tartari fixum*, subtilius cum substantia fæculenta, ex Calcinatione intensiore enata, in *Spiritu Vini* soluta. Recipiunt nempe *Sal Tartari* calcinatum ad cœruleitatem: affundunt *Spiritum Vini*, ponunt in digestionem, decantant, *Sal Tartari* iterum calcinent; hinc etiam omnem suam efficaciam debet sapori acri alcalisato. Sed est impostura: nam perfectè calcinatum Sal nullam deponit Tincturam; sed quicquid Tincturæ est, id babet à Sulphure Carbonum inceosorum, ab Alcali Tartari imbibito. Unde etiam usque ad cœruleitatem calcinari debet, quò *elegans & rubicunda Tinctura* obtineatur. Tinctura ergò ista non elicitur ex *Sale Tartari*; sed oritur ex *Spiritu Vini*, cum fecibus terreis *Salis Tartari* per fortiorem calcinationem genitis, se tingentis; quibus pro Tincturæ exaltatione ipsum Sal à Spiritu Vini blando calore imbibitum aliquantulum tribuit. Per experientiam constat, violente Calcinatiooe ad cœruleitatem usque successivè ipsum Sal Tartari absumi penitus, ut facta nova semper Lixiviatione, Inspissationa & Calcinatione, totum Sal fixum destrui possit, & in *Feces* obscuras commutari. Has *Feces*, quæ cœruleum colorem Sali Tartari concillant, imbibit *Spiritus Vini* cum particulis salinis, & exinde *Tincturam* istam repræsentat. Si recipiatur *Caput mortuum Spiritus Carminativi* probè calcinatum, & infundatur in *Spiritum Vini* rectificatum, cujus partibus iij. pars 1. *Spiritus Tartari* addita fuerit, mediante digestiona pars alcalica Spiritui committitur, ac elegans & pro usu Medico efficax *Tinctura* sic paratur.

Vi alcalina Acida primarum viarum absorbet, cum iisdem in salsom saporem diureticum abit, & egregiom Remadium est contra Calculum, mucilaginem Stomachi incidit, Appetitum provocat, Corpora resinosa dissolvit, & usui medico aptiora reddit, Menses stimulat, &c. Cùm hac quælibet Resinosa aliàs irresolubilia in *Essentias* adiguntur.

Paratur etiam *Tinctura Tartari acris*, ex *Tartaro* & *Calce viva* coctis vel calcinatis, hinc extractis, inspissatis: quod cum *Spiritu Vini* digeritur, & ad usum servatur.

Ex hoc *Sale Tartari* fit *Tartarus Vitriolatus*, affuodendo *Sali Tartari Spiritum Vitrioli*: Alii cum *Spiritu Salis* componere satagunt *Sal Tartari*; sed labor horum frustraneus est: nil aliud enim, quàm Vitriolum & Sal regeneratum accipiunt. Præfero ergò *modum Tachenianum in suo Clavi Hippocrat. Chym. p.* 70. Optimè fit ex *Oleo Tartari per deliq.* & *Vitriolo* ex minera Martis Solaris in Aqua soluto, ad imitationem nempe TACHENII *loc. alleg.* vid. WEDELIUS *Pharmac. pag.* 21. sic enim in Sal salsum amaricans abit.

Elegans & universale est *Digestivum* ante Purgationem pro Affectibus Ventriculi & Intestiuorum, & *Aperitivum* viarum & meatuum obstructorum; sapore enim suo salso, & vi nonnibil laxativa & diuretica insigniter abstergit & temperat; hinc in Morbis Chronicis Remedium meritò laudandum est. Observatur quoque, quòd si *Tartarus Vitriolatus* à ℈j. ad ʒß. *Purgantibus* admisceatur, dimidia saltim Dosis sit sumeode Purgantis, quoniam Tartarus per se habet vim proritandi Alvum, & stimulandi Intestina ad excretionem.

Ulteriùs paratur *Tartarus Vitriolatus metallicus*, seu qui conjungitur cum *Metallis*, Imprimis *Tartarus Vitriolatus antimoniatus*, ex liquescentia & fusione mutua *Antimonii* & *Salis Tartari*, elixiviati ex *Capite mortuo*, affuso *Spiritu Vitrioli*.

Quidem ad Imitationem Tartari Vitriolati parare satagunt *Tartarum Nitratum*, si *Spiritus Nitri* conjungatur cum *Sale Tartari* (per effervescentiam enim coeunt:) qui egregius dicitur in multis Morbis internis, cui multum tribuit BARTOLETTUS *in Tract. de Resp. diffic. l.* 5. *c.* 5. Sed observetur, quòd sicut *Sal Tartari* cum *Spiritu Salis* conjunctum, dat *Sal commune*: ita cum *Spiritu Nitri* dat verum *Nitrum regeneratum*.

Deoique cùm *Sal Tartari fixum* non sit adeò magnarum virium, si sub fixitate sue persistat, propterea semper allaborarunt omnes Alchymistæ, ut *volatilisaretur*. Ubi observetur distinctio, quod aliud sit *Sal Tartari volatile*, & aliud sit *Sal Tartari volatilisatum*. Nam *Sal volatile Tartari* potest parari ex *Facibus Vini exsiccatis*, quod est egregium, uti *suprà dictum*. Quod autem attinet *Salis Tartari* operosam, milleque modis tentatam *volatilisationem*, ad quem primus omnium stimulum eddidit HELMONTIUS *Tract. de Febribus cap.* 15. §. 26. & *cap.* 17. § *ultima*, magnus requiritur labor, & qui norunt volatilisare Sal Tartari, habent succedaneum *Liquorem Alcahest*, seu *Menstruum Universale*. Sal enim hujusmodi fixum volatilisatum est Remedium penetrantissimum, quod authore HELMONTIO proreptat ad quartum Digestionis limen, quod statuit in Arteriis, quodque saponaria virtute quascumque partium sordes abstergit, & Corpus purificat virtute stupenda. Mirum quid in Melancholicis Affectibus præstat *Sal Tartari volatilisatum*!

Natura Volatilisationis Salium fixorum consistit in eo, ut Terra figeos superflua separetur à Salibus fixis: ut Salia colliquata, Acidum pingue cum Alcali volatili, redigantur in naturam volatilem, quæ, quoniam Ignis colliquatione admodùm antè sunt concentrata, emerget Sal volatile quasi oleosum acerrimum, penetrantissimum, in Solutionibus Corporum & inde parandis Remediis efficacissimum.

Quarè autem Salia fixa tantu studio volatilisare nitantur Authores, & *in quo Salia fixa volatilisata, à Salibus per se volatilibus differant*? optimè videtur explicare BECHERUS *in Suppl.* 2. *pag.* 82. & *seq.* Conf. etiam quoad hanc materiam BECKIUS *Epist. de Sale Tartar. pag.* 29. item *in Experim. pag.* 124. & 144. & *seq.* Perficere hoc ipsum res multi laboris est, ut hoc docet BARNERUS *in Prodr. Vindic. lit. G.* & imprimis laboriosissimum se exhibuit LUDOVICI *Tract. de Sale Tartari*; *Modi volatilisandi* instituuntur varii; infelici tamen cum successu. Sunt, qui *Alumen* cum *Sale Tartari* fiao mistum destillant, unde acquirunt *Spiritum aluminosum*, & *Sal volatile*: sed hoc Sal non ex Tartaro, verùm ex Alumine est. Quidam volunt volatilisare per *Spiritum Vini* egregiè correctum & rectificatissimum; & verum est, quod aliquid substantiæ volatilioris alcalisatæ rapiat secum Spiritus Vini per repetitas per Retortam Cohobationes; sed genuinam non sapit Volatilisationem. Alii volunt volatilisare Sal Tartari per *Deliquescentiam veiteratam in Aere*, quali modo ZWELFFERUS *in Pharmac. Regia pag.* 247. magno hiatu multa promisit; sed labor hic est ridiculus, & sophisticus

CCCCIX. THUS.

Λίβανος, *Dioscoridis*, Λιβανωτὸς, Olibanum, Arab. *Lovan*, *Conder*. German. *Weyrauch*. Gall. *l'Encens*. Resina est duriuscula, pellucida, profluens ex Arbore Arabica *Lovan* Arabibus dicta. Vide Thus, *Matth. Cord. hist. Cas.* Lovan & Conder, *Garz. C. B. 7.* (inter *Gummata*)

Genera Thuris traduntur *duo*, *Masculinum* scilicet, quod propriè *Olibanum* dicitur, seu Melaa (Arab. *Melasen*), & *Fœmininum*.

Masculum ex albo flavescit, suapte natura rotundum est, Guttarum formam referens, candidum intùs & pingue.

Fœmininum, resinosum magis est, ac molle, citò ardens, flavum.

Præfertur Masculum, ut quod ex Arboribus montanis colligitur.

Vires. Calfacit 2. siccat 1. subastringit. Usus præcipui intrinsecùs ad varios Capitis & Pectoris Affectus, ut ad Alvi, Uterique Profluvia, ad Tussim (deglutitur vesperi frustatim,) Vomitum, Sanguinis excreationem, Diarrhœam, Dysenteriam mitigandam. Extrinsecùs inservit *Suffitibus* pro Capite roborando, Catarrhos discutit, cava Ulcera carne replet, & ad Cicatricem perducit, cruenta Vulnera cephalica imprimis glutinat, Perniones (cum *Suillo Adipe aut Anserino*) sanat, Ulcera cacoëthea, tum Sedis, tum reliquarum partium demulcet, (tritum cum Lacte in Linimentum): Oculorum rubedini ac Lippitudini medetur, scilicet *Aqua Rosarum* multiplici extinctione Thuris imprægnata, *Lactique muliebri* postmodùm commixta, pro *Collyrio* liquido. (Verrucas incipientes & Impetigines abigit, cum *Pice* & *Aceto* impositum.)

Cortex Thuris in Officinis corticosum illud vocatur, quod *Thymiama* suprà appellavimus. Cortex hic præfertur crassus, pinguis, odoratus, recens, lævis, minimè scaber. Vide *suprà*.

Manna Thuris sunt micæ, fragmenta (polleo, ac farina) Thuris, quæ ex collisione, dum in saccis vehitur, colliguntur.

PRÆPARATA.

1. *Liquor*. Fit in *Albumine Ovi* cocti, summeque prodest ad Maculas abstergendas, cavitatesque Cicatricum explanandas.
2. *Electuarium Diaolibanum*. V. *Disp.*

CCCCX. TRAGACANTHA.

Tragacanthum, Tragacantha, corruptè Traganteum, vel Dragagantum. Germ. *Tragant*. Gall. *Miloso*. Est Gummi Fruticis ejusdem nominis, pellucidum, album, subdulce, leve ac sincerum, in Grana plerumque fragmentisve contortis.

N. Aqua calida solvitur, *Mucilaginemque* exhibet aliis Medicamentorum Formulis, e. g. *Trochiscis*, formandis convenientem.

Dicitur *Spina Hirci*, Arab. *Chitin*. Germ. *Bockidorn*.

Exsudat hoc Gummi Radice incisa, vel ut alii volunt, sponte sua.

Præstat

---

philstirus; quoniam sequiritur oil nisi *Aqua elementaris*. Epirrisin quoad hunc laborem videbitis in LUDOVICI *Præfat. de Sale Tartari*, item in BECKII *Medit. & Experim. circa Rerum Natural. Princip. pag.* 155. Alii volunt volatilisare Sal Tartari fixum per *Rorem Majalem*, & *Spiritum* ejus; quod est magis probabile. sed est labor admodùm difficilis. Alii *Aceto* mediante hoc peragere nituntur, ita ut *Sal essentiale Tartari*, crebriori destillatione & renovata imbibitione *Sal fixum* totum tandem secum rapiat. Succedit negotium, sed tam tardè & successivè, ut particulæ fixiores repetito igne, & *Aceti* solutione ita dispergantur, ut nullibi inveniantur. Alii ex *Spiritu Tartari*, *Oleo Tartari destillato*, & *Sale Tartari fixo*, per repetitam digestionem & destillationem omnia unire, & tandem ipsum *Sal fixum* sic volatilisare nituntur; sed quod habetur *Sal volatile*, videtur esse ex *Oleo*, dum ipsum *Sal fixum* maximam partem in fundo remanebit. Ergò meliores encheireses ulteriùs investigandæ erunt. *Modum ex Tartaro eliciendi Sal volatile* habet BOYLE *Chym. Scept. pag.* 142.

Plura qui cupit *de Tartaro* ejusque Medicamentis, videat SACHSIUM *in Ampelographia*, ubi multa habet de hoc ipso *Tartaro*. (E)

CCCCIX. THUS. *Thus* quid sit? omnibus notum est; nimirum *Resina* elegans, exstillans ex Arbore exotica resinosa. Solet adulterari sæpiùs & permisceri cum *Cortice* & *Resina Pini*, sed fraus potest deprehendi in ignem injectione; quia Fumus de *Pino* talem non spirat odorem, quemadmodùm *Thus*.

Vulgo *duplicis* habetur *generis*: *Masculinum* & *Fœmininum*. *Masculinum* est, quod est album, aut modicè flavum purissimum, & in Globulos rotundos concretum instar *Testiculorum*: unde etiam *Thus Masculinum* vocari obtinuit: *Fœmininum* est magis resinosum & molle.

Quoad *Vires*, non ultimi usus est. Ingreditur *Theriacam* & cum aliis laboriosam illam constituit Compositionem. Alii pro roborando & confortando Ventriculo deglutiunt aliquot grana *Thuris*, iisque Ventriculum admodùm confortari dicunt. Vires habet temperatas, indeque ad acriores Humani Corporis Succos & Lympham, præcipuè aridam & salsam nimis, in Affectibus Capitis & Pectoris, aliquali temperatura, corroboratione & adstrictione opus habentibus; unde in Tussi sicca, Asthmate & Raucedine, multum convenit. Singulare speciatim est pro Cura Pleuritidis; unde QUERCETANUS recipit *Pomum dulce* excavatum, replet eum ℥i. *Thuris* (hodie *Mastiche* additur) postea operculo tectum sub cineribus coquit; quod ita coctum in Pleuritide comeditur, ita ut *Aquæ Cardui benedicti* ℥ij. superbibantur. Videatur de hoc ipso RIVERIUS *in Praxi*, uti etiam in *Cent.* 1. *Observ.* 76 Hoc *Pomum* adhuc meliùs perficit FORESTUS *lib.* 2. *Curat.* 85. qui intromittit *Thuris* ʒß. & *Flor. Sulph.* ʒi. quæ coquit, & dat contra Pleuritidem. Tale *Pomum* similiter utile est in Asthmate: vid. RIVERIUS *Cent.* 4. *Observ.* 88. Item *Pomum* hoc modo paratum est egregium Experimentum in Dysenteria, dum Ulcuscula Intestinorum consolidat, & fluxum Sanguinis inhibet, & imprimis in Dysenteria sumitur convenienter *Cotoneum* excavatum. Alias *Thus* & ad Diarrhœas & muliebria Profluvia laudatur. Rarioris tamen est usus interni.

Extrinsecùs ulteriùs usus est frequentis in *Suffitibus* Capitis pro Catarrhis, Vertigine, Coryza, & similibus, uti & in Procidentia Ani & Tenesmo, si scilicet in Sella fit *Suffitus*, qui Ano aperto excipiatur. Deinde frequentis est usus in Ulceribus manantibus, & Vulneribus nervinis; sicuti etiam *Epuloticum* est primarium; unde nullum ferè *Balsamum*, *Unguentum*, & *Emplastrum Vulnerarium* & *Ulcerarium* consolidans est, quod *Thus* non ingrediatur: pro quo scopo etiam solet *Pulveribus Dentifriciis* permisceri, quando copiosus Sanguis per Gingivas transudat.

Oleum Thuris in Phthisi efficacissimum est Remedium.

FABER *in Myrothec. Spagyr. lib.* 2. *cap.* 43. præparat *ex Thure Quintam Essentiam Thuris balsamicam cum Spiritu Terebinthinæ*, quæ egregium est Remedium. (F)

CCCCX. TRAGACANTHA. *Tragacantha* est *Liquor* gummosus ex Planta, *Tragacantha* dicta, exsudans, quæ est Frutex parvus, friabilis admodùm, & spinosus, in Italia frequens; unde à quibusdam dicitur *Spina Hirci*: ex *Radice* imprimis scissa vel fracta exsudat.

Gummi hoc in *Aqua communi* facilè in *Mucilaginem* resolubile, hujus ratione egregium est in Tussi sicca & Raucedine, aliisque Affectibus Pectoris, pro demulcenda Acrimonia, ubi *Rotulæ* inde fiunt, quæ successivè deglutiuntur. Quod valet de Humoribus acribus in Pectore, valet de Urinæ Acrimonia, quando convenit in Dysuria, exulceratione Renum, Stranguria &c. dum eandem Acrimoniam simul demulcet & compescit, Partes quoque exasperatas, exulceratas earumque Fistulas &c. mitigat; unde tam externo,

---

(E) Tartarus *Officinis Medicis notissima materia est, lapidea, vel potiùs crustosa, Vini doliorum parietes interiùs circumtegens, alba vel rubra, pro vario Vini, unde emergit, colore. Videtur esse pars Vini crassior, sed salina, ope fermentationis à Vino ipso secreta, ac dolio adhærens. Sexcentas habes tum apud nostros, tum apud alios Authores* Tartari Præparationes. *Sed ut mihi quidem videtur, his omnibus facilè carere poterimus, dummodò Crystallis seu Cremore Tartari ritè depurati potiamur. De* Volatilitate Salis Tartari *integram legere potestis (si otium sit)* Dissertationem *apud* Pharmacopœam Schrœdero-Hoffmannianam lib. 4. Class. 2. pag. 538.

(F) Thus *à* θύω suffio, *quòd pro* Suffitibus *præcipuè adhibeatur. Præter usum Medicum, in sacris ceremoniis non infimum locum obtinuisse, nemini non cognitum.*

Præstat pellucens, gracilis, levis, sincera, subdulcis.

Vires. Refrigerat 1. (aliis temperata est) humectat 1. (aliis siccat), lenit, Cutis spiracula obstruit, Acrimoniam mitigat, incrassat. Usus præcipuus ad Tussim inveteratam, ad Fauces exasperatas, retusas Voces, cæterasque Destillationes (cum *Melle* inde fit *Linctus*, subditurve Linguæ, ut liquescat,) contra Renum dolorem, & Vesicæ rosiones (in *Passo* vel *Brodio*,) in Dysenteria. Extrinsecùs ad Dysenteriam (in *Clysteribus*,) ad Rubedinem & acres Destillationes Oculorum (soluta *Aq. Rosar.* vel *Lacte*,) ad Palpebrarum scabriciem.

Dosis ʒj.

N. Tragacantha quò vetustior, eò calidior.

P R Æ P A R A T A.

Species Diatragacantha calida } *v. Disp.*
Diatragacantha frigida. }

(*Tragacanthum Venereum Indicum*, *Nidus Avium*, commendatur ad excitandam Venerem in Jusculo mane sumptum.)

CCCCXI. TUBERA CERVINA.

Fungus Cervinus, Cervi Boletus, *Matth. Cam. Lon. Tab. Cord. in D. C. B. 2.* Germ. *Hirschbrunst*, *Hirschbrunn*. Gall. *Terebinthe*.

Crescit in Sylvis, ut vulgò creditur, ex libidine Cervorum, quippe nonnunquam forma Genitalis Cervini reperitur. Verùm testibus *Lonicero* & *Cordo*, nec iis denegatur locis, ad quæ nec Cervi, nec Damæ unquam pervenerint. Inhiant autem iis Cervi ob odorem fortem, quo delectantur.

Vires. Rari usus est, nec adhibetur, nisi quòd nonnulli ad Libidinis stimulum, Lactisque incrementum id commendent, cui *Lonicerus* contradicit, qui contrà naturæ frigidæ & humidæ statuit, adeòque ad stimulum Ineptæ. Extrinsecùs commendatur ad Uterinas Ascensiones compescendas, & Partus difficultatem.

N. Hic subjungi poterit & *Fungus Chirurgorum*, videlicet Fungus orbicularis, ovatus, pulverulentus, Crepitus Lupi, Germ. *Bubenfist*, *Weiberfist*, *Wolffsfist*. Videatur *Lon. Tab. Cast. Dod. Matth. Cam.*

Hujus vires sunt adstringere, siccare, adeoque Pulvis ejus ad Intertrigines, & Abrasa non inutiliter adhibetur, de quo plura *suprà*.

CCCCXII. DE VINO.

Anatomia Vini.

Vinum est Succus Vitis, Fermentatione exaltatus.

Dicitur *Paracelso*, Sanguis Terræ. *Quercetano* omnium Vegetabilium Princeps, & maximè vitriolatum.

Eligatur generosum, beneque maturum.

P R Æ P A R A T A V I N I.

Sunt varia, pro diversis scilicet partibus variantia. Nimirum

Vini

---

quàm interno usu *Mucilago* ejus frequens usurpatur.

Externè Mucilago hæc convenit ad Fissuras Manuum, Pedum, Papillarum, &c. cum *Aqua Spermatis Ranarum* extracta. Ingreditur *Pulverem Sympatheticum compositum*: nam habemus & *Simplicem*, *ex Vitriolo Romano* ad albedinem calcinato in Sole, & adhibetur ad Vulnera cæsim & punctim inflicta; & *Compositum* cum *Tragacantho* permistum, qui convenit in Vulneribus cum Contusione, Ossium Fractura, & similibus Symptomatibus conjunctis, in quibus Pulvis simplex non est sufficiens. De his Pulveribus multa hinc inde prostant: videatur tamen etiam WORMIUS *in Musæo*, ubi *de Vitriolo*. Aliàs externus usus rarus est.

Prostant in Officinis *Species Diatragacanthi* utilissimæ pro compescenda Tussi, sub forma *Rotularum* & *Morsulorum* liquefactæ in Ore, & sensim sensimque deglutitæ, & quidem in Catarrhis salsis, ubi oriuntur Raucedines, aliique cognati Affectus.

Sub *Trochiscorum* quoque forma cum aliis propinatur, uti sunt *Trochisci de Carabe*, *de Terra sigillata*, &c. (G)

CCCCXI. TUBERA CERVINA. *Tubera cervina*, Germ. *die Hirsch. Brunst*, vocatur etiam *Fungus Cervinus* usitatissimè *Boletus Cervi*. Est *species Fungi*, & figura externa *Membrum genitale Cervi* repræsentat; unde Fabula orta est, quòd in Sylvis ex Spermate Cervi, in orgasmo ejaculato, crescat. Sed nihil est. Teste enim LONICERO & VALERIO CORDO, Fungus talis reperiri solet etiam iis in locis, ubi nunquam fuere Cervi reperti.

Hinc patet, quòd externa figura occasionem dederit Commento, quòd oriatur ex Spermate Cervi, adeòque ad Venerem conducat; unde ingreditur *Electuaria Venerem stimulantia*: sed pessimo consilio, cùm ex se sit indigestæ naturæ, & instar omnium Fungorum aliquid maligni in recessu habeat. Ergò potiùs extinguit Venerem, quàm provocet. Hinc secutum ex uno inconvenienti adhuc aliud, quòd Mulieres illum permiscere soleant in *Poculis amatoriis* cum aliis quibusdam *Speciebus Incantatoriis & Magicis*. Hæc enim omnia sunt vana & inutilia: adeoque Fungus hic optimo jure ab Officinis potiùs exulare debet, quàm ut eodem frustrà utamur. Videntur WORMIUS *pag. 139.* & VALERIUS CORDUS *in Notis in Dioscor. pag. 83.*

FUNGUS verò LUPINUS, seu *Lupi Crepitus* ab AUTHORE hic additus, est *Fungus* sui generis famosus apud Chirurgos, & exsiccatus in Vulneribus recentibus pro sistendo Sanguine undecunque manante usurpatur, uti notum est: Spongiæ enim instar hunc imbibit, qui coagulatus talem acquirit texturam, ut exinde obturetur orificium Vasis Sanguinem fundentis. Præstantioris effectus observatur, si discindatur in Taleolas, & comprimatur quantum possibile, & tunc imponatur; qualem modum præparandi docet FELIX WURZIUS *in Chirurgia*, ubi tractat *de Symptomatis Vulnerum*. (H)

CCCCXII. VINUM. *Vinum* nihil aliud est, quàm *Mustum* ex Uvis expressum, Fermentatione depuratum & exaltatum; nempe *totius Maturationis Fructuum progressus fit per Fermentationem*. Sunt enim ante sui Maturationem acidi vel austeri, dominante nempe Acido, nec sufficienter cum Alcalino & Oleoso fermentato. Dum verò Pedunculi Fructuum Baccarumque arescere incipiunt Fructus ulteriori Materiæ nutrientis affluxu destitutus, fermentare incipit; sub quo motu Acidum cum Alcali in debita textura coit, & interposito Pingui temperantur, simul verò ad aliqualem subtilisationis & volatilitatis statum deducuntur, unde dulcescunt, molliores evadunt, & moles notabiliter augetur. *Fermentatio* dicta sufficit quidem pro proportione texturæ, Fructusque mutatione pro debita Maturatione, nondum verò ad Spirituascentiam debitam sufficit.

Cum *Musto* hoc commune habent omnes *omnium Vegetabilium Succi expressi*, ut fermentescendo depurentur, partim per heterogenearum & non miscibilium particularum separationem,

---

(G) Tragacanthum *Gummi*, *extillat ex Planta* Tragacantha *dicta*, *à* τράγος Hircus *&* ἄκανθα Spina, *quasi* Spina Hircina. Tragacantha *autem Plantæ Genus est Flore papilionaceo, cujus pistillum abit in Siliquam bicapsularem, Seminibus fœtam reniformibus. Addit* Tournefortius *Folia bina costæ in mucronem abeunti adhærentia. Vulgaris species est* Tragacantha Massiliensis J. B. *quæ ramos plures emittit lanugine obsitos, ac spinis albis armatos, ac Foliis exiguis ornatos: Flores in extremis oriuntur racematim, albi: Radix longa est, alba, lignosa, è qua præcipuè exsudat Gummi, ut plurimùm vermiculatum.*

(H) Tubera Cervina *dicta*, *quibusdam* Cervi Boletus, *est* J. Bauhino *magnitudine Juglandis vel Avellanæ, tuberosus, mediæ consistentiæ, cortice subcineraceo, granulato, cui callus subest atro-purpureus: meditullium fungosa ex albido purpurascens substantia occupat, raræ texturæ, Aranearum telis simillima, ut exsiccatione in pulverem, ut Crepitus Lupi abeat.*

Crepitus *verò* Lupi *est*, *quod* Lycoperdon *Græco vocabulo appellare mavult* Tournefortius, *ex eoque Genus Plantæ constituit, in quo & Flores & Fructus vulgò desiderantur: ad Fungum accedere ait, subditque, illius Species duritiem primùm & carnosam substantiam præseferre, hinc diruptas pulverem minutissimum effundere. Species Officinalis, quam* Lycoperdon vulgare *laudatus A. appellat, nullo conspicuo pediculo nititur, glomerata rotunditate, Juglandis ut plurimùm magnitudine in pascuis observatur: alba primùm cute est & medulla, mox hac corrupta, si comprimatur, fumum pulverulentum cum crepitu emittit. Inter* Ischæma *medicamenta connumeratur.*

Vini partes sunt.

1. *Essentia* subtilissima, incorruptibilis, vulgò *Aqua Vitæ, Aqua Ardens, Spiritus Vini, Sulphur cæleste, Sulphur Bezoardicum vegetabile, Menstruum cæleste, Aqua cælica, Lullii Cælum, Clavis Philosophorum, Corpus æthereum ex Igne & Aqua constans, Balsamus volatilis Liquoris catholici.* 2. Magna copia *Aquæ* insipidæ corruptibilis. 3. Hanc sequitur, *Spiritus* quidam fumidus, qui nihil aliud est, quàm *Sal commune* Vino volatili crassius, in forma Fumi ascendens. 4. Huic mox subjungitur *Oleum* quoddam terrè pingue & unctuosum combustibile, sed paucum. 5. Ex Capite mortuo extrahitur *Sal commune* quoddam corrosivum. 6. Post extractionem Salis communis relinquitur *Terra* limosa inutilis. *Sala in Anatomia Antimonii.* Hinc

1. Spiritus Vini, scilicet Aqua Vitæ, Quinta Essentia Vini.

℞. *Vinum generosum*, destilletur per Vesicam, donec pars optima destillarit, (quod gustu facilè cognoscitur): destillatum rectificetur aliquoties per B. M. abstrahaturque saltem pars dimidia, tertia, aut quarta, ut nihil humiditatis relinquat combustibilis.

N. 1. *Rectificatio* feliciùs peragitur 1. Si in Rectificatione orificium Cucurbitæ Charta subtili triplici vel quadruplici, vel Panno spissiori tegatur, quippe hac ratione penetrat solùm pars spirituosior, aquosiore in Cucurbitam relabente. 2. Si Rectificatio ex Cucurbita colli longi, vel per Phialam, Serpentinamque perficiatur.

N. 2. Nonnulli obstruunt Cucurbitæ vel Phialæ orificium Spongia *Oleo* imbuta, qua ratione solus Spiritus transit, Aqua in Spongia remanente. *Sennertus Instit. Libavius in Alchym.* Verùm nemini suaserim hunc modum, inficitur enim ab Oleo ascendente ipse Spiritus Vini.

N. 3. Eodem modo paratur Spiritus Vini & ex *Fæcibus Vini*, ut & ex *Siliquis Uvarum*, ex quibus Vinum fuit expressum. *Keslerus* 1. *cap.* 70.

2. Aliter Spiritus Vini subtilissimus.

℞. *Vini generos.* q. v. digere (14.) per dies in Fimo, vel alio lenissimo Calore, posteà per Phialam destilla, destillatumque aliquoties per eandem Phialam rectifica, donec ad summam subtilitatem pervenerit.

℞. Hujus *Spiritus* ℔ij. misce cum *recentis Vini* ℔vj. destilla iterum per Retortam, ac prolice saltem ℔ij. affunde iterum *recentis Vini* ℔vj. ac destilla denuò, ut dictum, idque repete septies vel pluries ab ℔ij. colligendas.

N. Hic Spiritus adeò subtilis ac fugax est, ut guttatim destillando, ne Terram quidem attingere possit, quin in auram evanescat. *Tentzelius. Gluckrath in Begum.*

Vires. Spiritus Vini calidus est & siccus, penetrantissimus, incorruptibilis, resistit Putredini, refocillat Apoplecticos, Comate oppressos, &c. Extrinsecùs resolvit Tumores frigidos ac scorbuticos, arcet coagulationem Sanguinis in Contusionibus, Cruoremque resolvit ac discutit.

N. Sunt, qui Spiritum Vini circulatum ac toties destillatum, ut in oleaginosam abeat consistentiam, *Circulatum Paracelsi* autumant, sed malè. Alii *Spiritum Vini* cum proprio *Sale*, inter-

---

nem, partim per reliquarum miscibilium arctiorem unionem, & per oleositatum volatilisationem. Dum enim in Succo Fermentatio cessans ulteriùs continuatur, per motum hunc intestinum partes salino-oleosæ magis magisque attenuantur, perfectè volatilisantur, & fiunt liberiores, dum ab aliis separantur, & in volatilitate ac in penetrabilitate sic exaltantur; ex qua *Exaltatione* ex parte in *Spiritum* abeunt, indeque *Liquores vinosi* prodeunt, uti in *Vino ex Uvis*, item *Pomaceo, Pyraceo*, &c. manifestum est. Pariter hoc fit sub Fermentatione Musti, unde sequitur vis Vini roborandi & confortandi, ac abusu *Ebrietatem* conciliandi: unde Mustum sub Fermentatione longè aliter se habet, ac post eandem. Nam si quis vel Dolium Musti ebiberet, nunquam tamen inebriaretur; quòd si verò vel Cantharus Vini generosi assumatur, vis illius sentietur, facilèque quis inebriabitur, & hoc habetur per Fermentationem, dum exaltatæ partes spirituosæ, & à vinculis liberatæ, facilè penetrant, & vi narcotica afficiunt, & ligant Spiritus nostros. Et quidem hoc non tantùm contingit ex Succo Uvarum, sed etiam ex Succis expressis quorumcumque Fructuum, uti notum est, ex Pomis, Pyris, Baccis Rubi Idæi, Cydoniis, & similibus aliis. Propter egregias has virtutes *Vinum* non immeritò vocatur *Sanguis Terræ*, & *Princeps omnium Vegetabilium* à PARACELSO.

Aucta ulteriùs *Fermentatione* magis successivè attenuatum *Acidum* hoc, partim extrudit, partim concentrat *Alcali*, & simul supprimit *Oleum* & *Spiritum*, adjuvante imprimis Calore externo; & sic ex Vino fit *Acetum*. Nempe *Tartarus*, per substantiam Vini novi dispersus, Fermentatione continuata ita recluditur, ut in fluorem abeat, ut loquitur WILLISIUS, hoc est, totam massam undique repleat. Hinc BILLICHIUS Acetum *Tartarum liquidum*, Tartarum verò *Acetum siccum* seu *coagulatum* appellat; unde *ex Aceto volatilis Spiritus* ordinaria Methodo ampliùs acquiri nequit.

Mustum est quo fit *Vinum*, compositus est Liquor salsus salinus oleosus, de Acido nempe & Alcali participans; & quidem, quò magis de Alcali & Oleo participat Mustum, eò dulciora exinde fiunt Vina. Per se alba sunt Vina; rubra verò fiunt, si Mustum fermentet unà cum parte *Vinaceorum*: nempe Alcali Vinaceorum temperat Acidum, & ita texturam immutat, ut exinde rubescat Alcali cum Oleo concurrens. Hinc *Vina rubra magis tartarea, quàm candida*, diutiùsque in Corpore subsistunt, quàm Vina candida.

Vina dulcia, Muscatellinum, Hispanicum, &c. non solent fermentari, nisi pars Phlegmatis priùs evaporarit. Hinc est, quòd non tantummodo sunt glutinosa, sed & quòd Phlegmatis defectu non possint sufficienter fermentari, unde non ritè exaltatur *Oleum*, nec debitè in *Spiritum* volatilisatur: hinc multo minùs *Spiritus* de *Vino Moschato*, & *Hispanico* colligitur, quàm de *Vino Rhenano*, vel *Gallico*: hinc etiam Saporem acidulum pungentem acquirere nequeunt, sed dulcia permanent; cùm Oleum non sufficienter rarefactum impediat resolutionem Salium, præprimis acidi, & consequenter Saporis debitam intensionem. Unde *Mustum recens, si infundatur Limatura Martis, fermentare nescit*: equidem Bullas copiosas in superficiem ejicit propter Acidum Martem rodens, & ita nonnihil cum Marte effervescens; interim tamen quoniam Acidum, relicto proprio Alcali, in Martem agit, Fermentatio cessat, & ita nec Acetum, nec Vinum fit, quin talis Solutio per plures annos, si parum Phlegmatis evaporaverit, asservari potest. Hinc & ex *Vinis dulcibus* Destillatione plus *Olei*, ex cæteris ritè fermentatis plus *Spiritus*, acquiritur.

Fermentatione Musti in Vino viget actio *Acidi in Alcali*, hinc copiosa Substantia alcalina pinguis terrea præcipitatur in fundum, & *Feces Vini, Acido in Vino imprimis dominante*; quod tamen Acidum Vini, cessante Fermentatione, reddit denuò, & solvit ex parte Fæcem, cum eaque coagulatur in ambitu Vasis in *Tartarum*. Hinc dulcia Vina parum Tartari suggerunt, etiam Hungarica. In Vino ergò deprehenditur Acidum resolutum cum sufficiente portione Alcali volatilis & Oleo intermisto, eoque ex parte volatilisato. *Alcali Vino inexistere* docet imprimis Mechanica BECHERI quoad triplicem Vini substantiam, quam videbitis *Physic. Subterran. lib.* 1. *cap.* 2. *pag.* 33. *seq.*

De *Vino*, ejusque Productis, *Aceto & Tartaro*, plura habet in specie PORZIUS *in Anat. Vini Rhenani*; item CANONHERIUS *de admirandis Vini virtutibus*, BECHERUS *loc. allegat. pag.* 429. *seq.* & HELMONTIUS *Tract. Tart. Vini p. m.* 255. *seq.*

Usum medicum Vini quod attinet, in hoc duæ sunt pensitandæ partes:

(1.) *Pars oleosa* salina volatilisata, sive *Spiritus* volatilis ardens, & hinc

(2.) *Subtile Acidum*, quod in omni Vino deprehenditur.

Ratione *Spirituosæ partis* moderatus Vini usus est *summum Restaurativum*; summè enim debilitatos maximè recreat & refocillat, simulque agiles facit, & exhilarat Spiritus nostros, unde in Febribus Malignis haustus Vini optimum dicitur *Cordiale*. Pro iis, qui in Exercitio Venereo nimis delassati atque debilitati sunt, ita ut animo linquant, haustus Vini, imprimis Hispanici, Restaurativum optimum est; idque eò magis, si indatur & agitetur cum *Vitello Ovi*, vel *Ovo sorbili*, & aliquot granis *Ambræ*: & mirè reficit solus Odor Vini Lipothymicos, Syncopticos, & summè debilitatos maximè restituit & refocillat. *Spiritus* hi nihil aliud sunt, quàm *Oleum Vini* Fermentationis medio, adjuvante Igne, attenuatum & volatilisatum; cùm *Spiritus Vegetabiles* aliàs nihil aliud sint, quam *Oleum* in essentiali suo *Phlegmate* resolutum. *Spiritus* hi propter aliqualem symbolisationem promptè se sociant Spiritibus nostris Vitalibus, indeque ista Alacritas, & Virium incrementum ab ejus usu.

Substantia Vini cætera *acidula*, amica imprimis & perquàm grata est Stomacho, Acrimoniam alcalinam corrigit,

interveníentibus tamen Digestionibus, aliquoties destillant, ut Sal tandem cum Spiritu Vini per Alembicum transferatur, vocantque *Circulatum Majus*. *Libavius tract. de Igne Naturæ*. Verùm fallunt & falluntur.

3. *Spiritus Vini Alcalisatus*.

℞. *Vini generosi* Hispanici vel Hungarici, q. v. *elice Spiritum* ac *Phlegma*: separa eadem ab invicem: ex Fæcibus calcinatis cum Phlegmate extrahe *Sal*, idque per Crystallisationem purifica, in Spiritu solve Sal, & habes *Spiritum Vini Alcalisatum*.

4. *Spiritus Vini armatus Tartaro, seu Spiritus Vini Tartarisatus*.

℞. *Spirit. Vin.* ℔ij. *Tart. alb.* crudi puriss. grossè contusi ℥j. destilla in Balneo pleno scobe Ligni ferrari madefacta, lenissimo Igne, ut ad quartum ferè pulsum guttula cadat: quando Phlegma stillare inceperit, cessa, vel si Phlegma quoque prodierit, rectifica.

N. 1. Si subtilior adhuc expetatur, denuò ad *hujus* ℔j. addatur *Tartari* ℥j. destilleturque ut antè. *Sennertus in Instit. Tentzelius in Exeg.*

N. 2. Ad cognoscendum utrùm Spiritus prodeant necne, observentur Striæ, quippe quò spissioribus Striis Alembicus refertus fuerit, eò uberior semper Spirituum fit evaporatio, & econtrà.

N. 3. *Oleum*, quod lenta hac destillatione peracta, guttis quibusdam innatare videbitur (quamvis Vina in hoc valdè inter se discrepent), vera *Vini Essentia* æstimatur. *Tentzelius*.

5. *Alius Spiritus Vini Tartarisatus, seu Spiritus Vini Tartaro-alcalisatus*.

Hic *Spiritus* si super eundem *Tartarum* per Retortam cum cohobiis rectificatur, & in fine (Phlegmate intermedio objecto) fortiori Igne urgetur, *Spiritus Vini Tartarisatus* acquiritur. *Sennertus Instit.*

6. *Spiritus Vini Tartarisatus, seu Aqua Philosophica*.

℞. *Tartarum* in præcedenti Spiritus Tartarisati præparatione post cohobia relictum (vel & *Tartarum recentem*), calcina ad viriditatem (cœrulitatem,) dein affunde *Spiritum* illum *Vini Tartarisatum*, destilla & tandem propelle igne fortiori. *Tentzelius*.

Vel

Ex *Sale Tartari* ad cœrulitatem calcinato extrahe *Essentiam* digerendo cum *Spiritu Vini* (Spiritus Vini habeat aliquid Phlegmatis, cujus beneficio Sal arripit): destilla gradatim, ad Ignem fortissimum subinde progrediendo.

Vires. *Spiritus* hic longè præstantissimus est ad *Tincturas* & *Extracta Purgantium* in genere elicienda, ad conservandas Metallorum, & Vegetabilium, Animaliumque, facultates.

In *Θεραπείᾳ* Arcanum est ad plurimos Affectus, imprimis Tartareos, & ubi Sal fixum ex deficiente Coctione *ἀνεπαρτέως* abundat, ut in Scorbuto Tartareo Hyppochondriaco, Asthmate, Cachexia, Hepatis, aut reliquorum Viscerum Obstructionibus: conciliat insuper Somnum cum *Essentia Croci* propinatus.

N. 1. *Spiritus Vini* hoc modo ritè præparatus, est *Ros Jovis amphibii vegetabilis*, ad parandum illud *Bielychnium Burggravii*

& Digestionem primam valdè promovet, Appetitum revocat, & Sanguinis consistentiam nimis fluidam, & inde vires resolutas corrigit & restituit: adeò, ut tutò in Febribus possit concedi pro Virium refectivo, modò non nimis inordinatè usurpetur, adeò, ut Acidum à Stomachi Fermento possit subigi, & in Salsum volatile mutari, & sic non fit nocivum. Venenis præterea resistit; unde in Peste optimum est Præservativum haustus Vini generosi mane assumptus; id quod omnes Pestis victores unanimi consensu testantur. Videatur WILLIS. *de Febr. cap.* 18. *de Peste*, HELMONTIUS *pag.* 878. & DIEMERBROCCIUS *pag.* 145. Imò Vini meracioris Potus Oculorum dolores & rubores curat: vid. *Aphorism.* HIPPOCRAT. 31. *Sect.* 6. & *Aphorism.* 46. *sect.* 7. POTERIUS *Cent.* 2. *Observat.* 63. ac RIVERIUS *Cent.* 3. *Observ.* 25. & habet Observationem BORELLUS *Observ.* 77. *Cent.* 2. *p.* 175. de tribus Viris nobilibus, antiquis Oculorum doloribus & ruboribus cruciatis, aliis omnibus irritis, Vini meracioris Potu curatis. Sed per nimium (audi vinose) usum Vini, ratione Acidi in Stomacho non subacti, & in Duodeno non ritè correcti, atque cum Acore suo ad partes transmissi, multa Mala generantur, in Intestinis Tormina, in Massa Sanguinea Ebullitiones, in Partibus membranosis & nervosis Dolores podagrici, in Renibus Calculi, aliaque, quæ ab Acido vulgò derivantur. Aliàs per se nemini nocet. ERASMUS FRANCISCI *Part.* 3. *p.* 30. LUSTIGERUS SCHAU-BUHNE *ex* BALDO *Anglo* refert: Vinum in Dolio prorsus corruptum ad priorem bonitatem posse redigi, si in illo Dolio *viva Vipera* enecetur.

Anatome Chymica accedente subministrat *Spiritum ardentem*, qui dicitur *Aqua Vitæ*, quoniam Spiritus vitales roborat & confortat, quatenus symbolizat quasi cum Spiritibus nostris, ut facilè in eorundem consortium rapiatur, & propter egregias virtutes à ZAPATA dicitur *Aurum potabile vegetabile*, cùm magis confortet Corpus, quàm aliàs Aurum potabile. Hujusmodi Spiritus per Alembicum destillatur, vel in Balneo Mariæ; copiosior, isque optimus, per Vesicam elicitur ex Fæcibus Vini, & pro usu medico melior: turget enim partibus salinis alcalinis volatilibus oleosis, quæ dilutæ sunt Phlegmate aqueo. *Spiritus Vini* ergò est quasi *Oleum*, seu *pars sulphurea Vini*, fermentando volatilisata: hinc *Saccharum*, aut *Sal* & his affinia Concreta non solvit, benè autem Concreta oleosa, pinguia, resinosa, & similia.

Spiritus Vini rectificatus dicitur *Alcohol Vini*. Ejus Signum est (1.) si Cochleare unum Spiritus Vini in terram effunditur, nec tamen guttula ulla illam attingat; sed potiùs sub nebulæ forma in aere dispergatur. Dein (2.) si enim Pulvere Pyrio subigitur ac accenditur, & nullam relinquat humiditatem, ritè rectificatus est; sin verò relinquat, signum est Phlegmatis contenti. (3.) Si Linteum à Spiritu Vini madefactum post ejus deflagrationem sine humiditate reperiatur.

Cæterùm est adhuc alius modus parandi Spiritum Vini *per Congelationem à Frigore*, quem docuit PARACELSUS, & vocatur *Spiritus Vini Philosophicus*. Nempe sub hyberno Frigore intensissimo exponuntur Dolia Vino repleta, sicque pars aquea salino-acida convertitur in Glaciem, in medio Spiritus Vini subtilissimus & volatilissimus, non facilè coagulabilis, apparebit. Spiritus Vini enim à Frigore ad medietatem pellitur: vid. etiam BOYLE *in Chym. Scept. p.* 45. & KUNRATH *in Medulla destillatoria pag.* 28. qui per Glaciem, extrinsecùs Cucurbitæ admotam, post Vini in Balneo Mariæ digestionem præparare satagit.

Optimè Spiritus Vini rectificatur & dephlegmatur, si cohobetur à *Sale Tartari fixo*; sic enim Sal Tartari absorbet & retinet apud se omne Phlegma, & Spiritus sulphureus purissimus adscendit: vid. BOYLE *Tentamen. pag.* 38. Hoc Sal tartari exsiccandum, & de novo Spiritus affundendus tamdiu, donec fiat rectificatissimus, qui ita abstractus dicitur *Spiritus Vini tartarisatus*: rapit enim secum aliquid de partibus Salis Tartari per Alembicum, idque eò plùs, quò sæpiùs affunditur & destillatur; estque *Menstruum* pro extrahendis *Essentiis Simplicium Vegetabilium*, fortiùs enim penetrat in consistentiam Misti. Vix ulla in Spiritibus, ex quibusvis Vinis destillatis, observatur differentia. Generosa Vina, utut plùs inebrient, minus tamen Spirituum reddunt. Inest Spiritui Vini singularis quædam penetrans Acrimonia præ Spiritibus ex aliis Vegetabilibus paratis. Constat *Spiritus Vini* ex *Oleo volatilisato*, adeòque ab occulto, sed subtilissimo *Acido volatili* participare omninò arbitror: idque eò magis quò potentius & generosius est Vinum, quod non tantummodò BECHERUS *in Phys. subterr. pag.* 360. & 425. item *in Clave pag.* 556. KUNCKELIUS etiam *Observat. pag.* 119. aliique referunt; sed etiam effectus isti, nempe quod Vitella & Albumina Ovorum mox coagulat; quod Serum Sanguinis mox coagulat, &c. quæ aliàs ab Acidis fiunt. Ut nihil dicam de *Offa* ista ex *Spiritu urinoso* & *Spiritu Vini rectificato* oriunda, in quam hunc, ratione hujus Acidi, cum *Spiritu* & *Sale volatili Urinæ*, vel *Salis ammoniaci*, tanquam Sale urinoso purissimo, coagulari posse HELMONTIUS inquit: quatenus Sal volatile permistum cum Spiritu Vini arripiat Acidum subtile in Spiritu Vini; quod tamen nonnihil est controversum, cùm non propriè dicta Coagulatio, sed saltim Olei Vini Præcipitatio, esse videatur.

Quoad *usum Spiritus Vini*; hic ipse internè potenter penetrat, incidit, attenuat, & Succos acidos nostri Corporis oleositate volatili temperat & corrigit, quarè in Cruditate stomachi acida convenit, & Digestionem primam nonnihil promovet: id quod patet ex eo, quòd *Spiritus acidissimi*, *Spiritus Vitrioli*, *Nitri* & *Salis*, cum *Spiritu Vini* conjuncti, digesti & circulati, dulcescant. Cùm Rob *Sambuci* dilutus, in omnibus Inflammationibus conducit. Ex Spiritu Vini verò nimiùm hausto Stupores fiunt propter vim sulphuream.

Quæritur: *cur Cantharus Vini nos citiùs inebriet, quàm Spiritus Vini ex Canthare alio prolectus?* Respondeo, quòd Spiritus

Burggravii. Ejusdem beneficio fit & *perpetuum Mobile*, & *novi Criterium*. *Hartmannus in Pract. Tynrzalius in Exeg.* Qui plura de Spiritus Vini facultaribus voluerit, consulat *Lemnium*, *Evonymum*, *Gesnerum*, *Libavium Med. destill.*

N. 2. Hic Spiritus Vini tartarisatus in spagytica Cochlea Hermeticè clausa circulatus, è mero Spiritu evadit *Balsamus*, è fragtante fragrantior, è crystallino carbuncularis: haud secus ac Cor Sanguinem Hepatis, contienente Pulsuum circulo, in Auram Vitæ Balsamicam, vividamque Spirituum Vitalium naturam exaltat.

Vires, & Dosis. Hujus *Essentia* guttæ 3. vel 4. calidum nativum in Eclampsin evocant. Cum *Croci Essentia* Somnum conciliant, restaurationemque Membrorem conantur.

7. *Spiritus Vini Microcosmicus, id est, cum Sale Urinæ volatili acuatus.*

℞. *Spiritus Vini* subtiliss. ac *Sal Urinæ* ad summam puritatem deducti (vide in *Urina*) ana: mixti ponantur in locum frigidissimum. Hinc digerantur per lentum calorem Vaporis Baln. in Phiala Hermeticè clausa, spatio 20. vel 30. dierum & noct. & convertentur in *Liquorem*, qui si lubet per M.B. semel ac iterum rectificetur. *Beguinus lib.* 3. *c.* 2. *Hartmannus in Pract. & in Croll. Sennertus in Instit.*

Vires. Menstruum est Auri potabilis præparationi inserviens: poterit quoque intrinsecùs adhiberi ad reserandas Obstructiones Viscerum, ut & extrinsecùs ad Dolorem compescendum.

8. *Spiritus Vini Vitriolatus.*

℞. *Spiritus Vini* opt. & *Spir. Vitrioli* rectificati ana ℥iii. M. & destilla per Alembicum in cinere, primò lento igne, dein fortiori, ut simul Alembicum transeant: reitera Destillationem vice tertia, postmodùm circula per mensem simul, habebisque Spiritum odore & sapore sat gratum.

9. *Quinta Essentia Vini.*

℞. *Vini generos.* alb. vel rub. q. v. destilla ex M.B. rectificando donec *Spiritus Vini* evadat quasi igneus (fit Rectificationibus sæpiùs iteratis, scil. 12. &c.) *Spiritus* hic indatur Vitro, quod bono *Luto*, vel *Mastiche*, *Calce viva*, *Albumine Ovi*, optimè claudatur. Hinc circuletur Vapor Baln. per mensem. Postmodùm aperi sensim, & si mirum oleat saporem, assecutus es *Vini Quintam Essentiam*; sin minùs, claude denuò Vitrum, & repone in Vapor. Baln. donec dictum signum senseris, saporem sc. sive odorem *A ὤδε*.

N. Acquiritur scopus beneficio *Salis proprii*. *Popp. in Hodeget.*

Vires. *Balsamus* est efficacissimus nostroque Balsamo naturali roborando convenientissimus. Insuper *Antidotus* est certissima adversus Pestem intra sex horas sanandam, si in primo illius insultu guttæ aij. exhibeantur ad movendos Sudores. Epilepticum Paroxysmum annihilat eadem dosi. Fœtum expellit, in Partu difficili illicò, & ad miraculum usque operatur, si Cochleat integrum illius ebibeatur.

10. *Aliud*

---

ritus Vini in isto Vino contentus longè mitior sit, nobisque magis conveniens, quàm qui Destillatione prolicitur: nam hic posterior alterationem in Igne passus, magis concentratus, & ad Oleorum destillatorum naturam propiùs accedit; unde etiam assumptus diu pòst adhuc Ructus movere solet, nec tam citò distribuitur & assimilatur in nobis, quàm ille Spiritus, qui cum Vino haustus est. Vinum ergò ob mitiorem, quem in se habet Spiritum, longè citiùs se unit cum Spiritibus nostris, indeque potentiùs nos afficit, quàm Spiritus Vini, & longè magis copiam Spirituum intendit; idque duplici ratione:

1. Quòd in Vino Spiritus purior & subtilior existens, Spiritibus nostris suo modo symbolizans, & faciliùs assimilabilis existit, secus ac Spiritus Vini destillatus.
2. Quòd Vinum ipsum assumptum, & in Stomacho nimiùm fermentatum, eructet adhuc copiosiores Spiritus magis associabiles, secus ac Spiritus Vini, qui alteratus per Alembicum ascendit. Conf. BECHERUS *in Phys. subterran.*

Externo usu efficax est *Spiritus Vini*, propter vim temperandi, coagulata resolvendi, & Acidum corrigendi: in Erysipelate in specie convenit, quoniam Acidum ibidem singulare corrigit, & ortam inde Inflammationem egregiè extinguit. Hujus ratione conducit in omnibus Inflammationibus, quæ ex Contusione oriuntur, dum Sanguinem in Ecchymomate coagulatum dissolvit, fluxilem & expirabilem facit; & cùm à Putredine præservet illa; quæ ipsi infunduntur, hinc etiam Ulcera sordida, cacoethea, maligna & putrida, egregiè mundificat & sanat. Putredinem enim arcet, & Acidum putrefactivum potenter coercet ac sedat; sive solus instilletur aut applicetur illis, sive eo abluantur, sive ipsi priùs infundatur *Aloe*, *Myrrha*, & similia, & eluantur.

Spiritus Vini camphoratus fit, si solvatur *Camphora* in *Spiritu Vini* rectificato, & per alembicum destilletur. Est generosissimum & penetrantissimum Remedium in Peste, imprimis *internè*; & in Gangræna ac Sphacelo *externè* egregiè & potenter convenit. Præterea est egregium Remedium in compescendo Dolore podagrico, quem extrinsecùs applicatus potenter corrigit.

Spiritus Vini alcalisatus nihil est aliud, quàm *Spiritus Vini* rectificatus super *Sal Tartari*, vel aliud *Sal fixum alcalinum*.

Mediante *Sale Tartari* & *Spiritu Vini Balsamum* suum *Samech* parare solet HELMONTIUS, in quo simplex Phlegma redit, Oleum volatile cum Sale Tartari remanet, Remedium nobile: de quo vid. *Blas Hum.* & BOYLE *l. a. pag.* 44. §. 19. Encheireses HELMONTIUS reticet, unde à nemine idem *Samech* hactenus præparari potuit. Potiùs Experientia testatur, *Spiritum Vini rectificatum* à *Sale Tartari* recenter calcinato abstractum, aliquid Salis alcali secum rapere, & exinde *Spiritum tartarisatum*, seu *alcalisatum* vocari: idque eò magis, si super *Sal Tartari* aliquamdiu digestus fuerit. Idem *Spiritus Vini tartarisatus* effervescit cum *Spiritu Vitrioli*, & Concretum ammoniacale quasi præbet, teste LUDOVICI *de Sale Tartari pag.* 22.

Præter hunc communem Spiritum Vini tartarisandi modum adhuc *alius* est, si nempe *Spiritus Vini* ℥xx. affundantur *Tartari albi* ℥iv. & per Cucurbitam in Arena simpliciter ad dimidium destillentur: prodit sic Spiritus pinguissimus, quatenus ex Tartaro crudo partem Olei absorpserit.

Spiritus hic *tartarisatus* solvit *Olea destillata aromatica*, ut ejus medio aliis Liquoribus possint commisceri.

Suprà insinuatum fuit, in Spiritu Vini esse occultum Acidum, & hoc est, quod quidam dicunt, *Spiritum Vini*, ad summum licèt rectificatum, *habere in se Tartarum*, quo impediatur ab ipsa penetratione. Ut igitur separetur:

℞. *Spiritum Vini*;
Infundatur *Cineribus Vitium clotis*.
Destilletur aliquoties lenissimo Igne ab iis. Alii post Digestionem saltem filtrare ab iis jubent.

Spiritus hic, quibusdam *Spiritus Cinificatus* dictus, dicitur habere singularem virtutem penetrandi, & speciatim operandi in Aurum, sicque esse quasi *Majus Circulatum Paracelsi*. *De quatuor Menstruis Paracelsi* vid. in specie PANTALEON *in Tum. Hermet. aperto*.

WEDELIUS *Pharm. pag.* 36. pro Impetrando *Spiritu Vini tartarisare*, *Spiritum Vini* super *Cineres clavellatos*, & LUDOVICI *in* M. A. N. C. *Ann.* 6. *&* 7. *Observat.* 244. *pag.* 17. super *Calcem vivam* rectificat.

Spiritus Vini Microcosmicus, seu conjunctus cum *Spiritu volatili Urinæ* juxta AUTHOREM, rectè paratur, & consistit in eo Clavis pro eliciendo Sulphure seu *Tinctura Solari*, quando priùs *Aurum* debitè & radicaliter est reseratum per appropriatum & conveniens *Menstruum*. *Aurum* enim sic solutum optimè per *Spiritum Vini* & *Spiritum* sive *Sal volatile Urinæ* extrahitur in *Tincturam rubineam*; De qua controversia, an sit proprium Menstruum pro paranda Auri Tinctura, videatur *Scriptum* D. HARTMANNI, qui pro AGRICOLA defendit Spiritum Vini cum Sale Urinæ, contra DETHARDINUM, *Pharmacopolam Stetinensem*. Item *Spiritus Vini* certo modo & singulariter cum *Mercurio præparato* conjunctus, fit Menstruum solvens Aurum: & sunt, qui putant, quòd sit *Azoth Paracelsi*, vel *Liquor Alcahest Helmontii*. Cum eodem *Spiritu Vini Microcosmico* etiam *ex Marte* extrahitur *Tinctura rubra*; quæ excellens est ad Affectus Lienis & Hystericos, atque Uteri mala. Aliàs *Spiritus Vini* cum *Spiritu Urinæ*, vel alio urinoso mistus, egregius est in Doloribus partium tam Arthriticis, quàm aliis ab Acido vitioso natis.

Quinta Essentia seu *Elixir Vini* in forma *Olei*, à PARACELSO præparatur, & ceu summum Remedium Corporis humani conservativum & refectivum, commendatur. Verùm in integra ℔. *Vini* vix ℈i. *Quinta Essentia* est, reliquum omne est *Phlegma*. Præparatur per diuturniorem Digestionem, ubi concentratæ

10. Aliud Opus Vegetabile, ex communicatione S. Cless.

Cohoba *Acet. destill.* super *Sal Tartari proprium* tantisper, donec tam acidum egrediatur, ac fuerat affusum: cumque sufficienter Spiritibus suis acidis fuerit impraegnatum, ℞. illius ℥vj. *Spirit. Vin.* super *Sal. Tart. proprium rectificati* ℥j. Digere per mensem Igne Lampadis, usquedum Corpus suam receperit Animam: imbibatur rursus eadem quantitate *Olei Ætherei*, & desiccetur per quindenam: bis imbibitionibus ad sufficientiam factis, detur Ignis aequalis, & elevabitur *Sal* candidissimum, relictis terreis aliquot impuritatibus. Sublimatum reconde in alia Phiala Hermeticè clausa, & Igne eodem Lampadis decoque ad albedinem usque perfectam. Quo viso imbibatur fixissima haec Materia Spiritu aethereo suo, sive Anima, idque toties intercedente Digestione fixativa iteretur, donec in igneum ruborem elevata fuerit, summam Corporis nostri Medicinam.

11. Magisterium Vini, seu Lapis Vini vegetabilis.

℞. *Vini generosi Hispanic. vel Hungaric.* q. v. putrescat 40. per dies, noctesque in Fimo equino. Hinc destilla in M.B. & prodibit *Spiritus*, ac tandem *Oleum*: haec separa ad invicem, Spiritumque dephlegma. *Oleum* denuò in Fimo equino per dies ac noctes 40. putrescat ac destilletur. Ex remanentibus Faecibus beneficio Phlegmatis extrahatur *Sal* volatilius sine calcinatione. Utrumque conjunctim s. a. purifica. Postea impraegna *Sal Spiritu* suo ac digere: hinc adde & *Oleum*, digereque, donec coloris tandem rubei *Pulverem* nanciscaris.

Vires. Grana (vel Guttae aliquot, si mavis liquidius) integram *Mensuram Aquae* vinosis qualitatibus perfundunt.

12. Menstruum Basilii Valentini, Aqua temperata, Temperatam Extractivum.

℞. *Spiritus Vini* subtiliss. q. v. eumque cum *Spirit. Sal. comm.* digere, ac terna Destillatione per Alembicum uni. Sic dulcescit, acrimoniamque amittit. Vidi *Spiritum Salis communem dulcem*.

Vires. Solvit Aurum non radicaliter, sed Tincturam ejus extrahendo. Vide *de Auro Basilium in Repetit. magni Lapidis Veterum, Sennertum Instit.*

N. 1. Alii ℞. *Spirit. Vin.* optimum, eumque cohobant multoties (12.) suprà *Sal. comm.* ut *Essentiam Sal. communis* secum evehat. Huic *Spirit. Vin. Essentia Sal. com.* impraegnato affundunt tantundem *Spir. Sal. com. rectif.* digeruntque.

N. 2. Tenzelius ℞. *Spirit. Vin. rectific.* q. s. superfundit *Sali Tartari philosophico* ad emin. 3. digit. digeritque in Phiala longissimi colli aliquamdiu lento calore; postmodùm destillat.

13. Sal Tartari Philosophorum.

℞. *Sal ex cineribus Sarmentor.* extractum, reverberetur Igne aperto (hor. circiter 3.) donec albescat. Dein solve in *Aqua*, & separa *Faeces* filtrando & coagulando. Sic habes *Sal Tartari Philosophorum*. *Tenzel. in Exeg. de Auro potabili.*

14. Cinis Clavellatus.

℞. *Caput mort.* ex destillatione Faecum residuum, combure & elixivia.

CLASSIS

centratae partes in forma oleosa adscendentes *Quintam Essentiam* constituunt *pro Alchymicis operationibus*. Vid. PARACELSUS *lib. 4. de Vita longa p.* 96. & 86. Hanc *Essentiam Quintam Vini* vulgo de *Oleo Vini* explicant; sed malè. Nam Oleum Vini & Oleum Spiritus Vini non tantum habent in recessu, & facilè parabilia sunt, authore LUDOVICI, *de Sale Tartari pag.* 25. Sic enim *Sulphur*, seu *Oleum Spiritus Vini* cum *Spiritu Vitrioli* parare docet WILLISIUS *in Pharm. Rat. Part. I. pag.* 162. sicuti cum *Spiritu Salis concentrato Oleum Spiritus Vini* parat GLAUBERUS *Part. 2. pag.* 29. Quo etiam facit *Oleum & Anima Vini* GLAUBERI *l. c. pag.* 269. mediante qua *Vina debilia*, item *Pomacea & Pyracea*, in *Vina generosa* perficere nititur: quod tamen Theoria est sine Praxi. Pertinet huc alius procedendi modus AUTHORIS *Num. 11. pag.* 229. sub nomine *Magisterii Vini seu Lapidis Vini Vegetabilis*; dum nempe ex Vino LULLIUS parat *Lapidem Vegetabilem* seu *Mercurium Vini*, mediante quo purpuream vestem extrahit Auro pro Metallis tingendis, & specialiter Corpore humano curando.

Suprà dictum fuit, Spiritum Vini saltem esse Oleum Vini resolutum, & à proprio Phlegmate solutum, adeòque pro Olei ratione de Sale volatili participare. Hoc *Sal volatile* seu *Mercurium Spiritus Vini* per incensionem GLAUBERUS parare voluit: reverà tamen est Non-Ens, utut magnifica jactitet, & ex accenso Spiritu Vini quod prodit, *Sal volatile catholicum* esse innuat: scilicet sub Alembico Spiritus Vini rectificatissimus accenditur, ita Collo cum Cucurbita Alembico adaptato, ut Vasculum, in quo Spiritus Vini deflagrat; suppositum undiquaque liberiùs accedentem Aerem intromittat; Rostrum Alembici Recipiente instructum est, & ea ratione, si *Spiritus Vini* ℔j. Flamma absumpserit, praeter Phlegma satis copiosum, vix unum alterumve granum *Salis*, interdum nihil, in Receptaculo impetrabitis. Eandem difficultatem experti fuerunt, qui *Spiritum* Vini cum *Oleis* miscuerunt, ut Deflagratione ex iis *Sal volatile* praeparent; quae irrita sunt. Facit huc etiam *Spiritus Vini rectificatissimi* cum *Spiritu Nitri rectificato* facta permistio, & ex his post sedatam Effervescentiam *Salis volatilis* praeparatio; quem modum primus habet GLASERUS in *Chym.* & repetitur a WEDELIO *de Sale Volatili Plantarum P. 1. pag.* 42.

Sequuntur *Faeces Vini*, quae sunt Substantia ista, quae mediante Fermentatione, fuit praecipitata ex Musto, dum fieret Vinum. Constant copiosa Terra & Sale volatili oleoso, unà cum Acido subtili, quae cum Sale volatili constituunt Salsum. Acidum hoc ab Oleo ita temperatur in Musto, ut Sapor dulcis emergat.

Faeces hae *Vini destillatae* suggerunt *Spiritum Vini* elegantem: id quod remanet, exsiccando separatur à Phlegmate & hinc destillantur igne aperto eo modo, quo Tartarus destillari solet; prodit *Spiritus*, *Sal volatile*, & *Oleum*, quae Rectificatione possunt separari. *Spiritus urinosus* longè copiosior ex his elicitur, quàm ex Tartaro, cum *Sale volatili* eleganti; quale ex Tartaro via ulla arte parabile est. Omnibus etiam iisdem usibus inserviunt, quibus aliàs satisfacit *Spiritus Tartari*. (I)

CLASSIS

(I) *De Vino, ejusque usu Authores nostri, etsi ambo Germani, satis sobriè egerunt. Nos de eo nonnulla in nostris Notis sparsim interseruimus: pauca tantùm hic adnotabimus.*

Ex Hist. Regiae Scient. Acad. Anno 1706. *Mulier pauperrima, copioso vilioris Vini, Vinique Spiritus potui à longo tempore assueta, quo valdè debilis, atque hebes reddita, tandem ex nimia potatione ebria, atque adeò amens, muta, frigida, pallida facta, nunc horum nunc illorum membrorum levi convulsione ac difficili respiratione prehensa, demum exigua Febri per inaequalia intervalla recurrente tentata, duodecim horarum spatio mortem obiit. Cadaver a* Dño Littre *apertum, atram & ex parte coagulatam ostendit universam Sanguinis massam: Lienem, Pancreas, Hepar, Pulmones exsiccata, scirrhosa, & ex parte lapidescentia: innumeras Glandulas, & praecipuè Jugulares, Salivares, Lienares, Mesentericas, Lumbares, atque alias, praeter naturae modum praegrandes. Hinc philosophandi ansam arripuit laudatus* Littre, *harum in Corpore mutationum, Mortisque generis Caussam exponendi: atque vilius illud Vinum, quo Mulier saepè se ingurgitaverat, multo crassoque Tartaro abundasse, cujus vi Sanguis crassior reddi potuit, ac Vasorum amplitudo sensim imminui, adhaerentibus nempe ipsarum internae superficiei (non secus ac doliis) crassioribus illius particulis: atque hinc factum, ut ex pororum obstructione & transpiratio, & nutritio impediretur: nil mirum ergò si Viscerum exsiccatio & veluti lapidescentia hinc insecuta. Nil mirum quoque si Glandulae praeternaturalem molem acquisierint, crassis scilicet liquoribus illarum meatus infarcientibus, ut ad percolationis munus prorsùs ineptae redderentur. Evidens hinc est, cur Corpus summe hebes redditum forti Ebrietate succubuerit. Notat denique* Hippocratis Aphorismum quintum quintae Sectionis (Si ebrius quispiam repentè obmutuerit, convulsus moritur, nisi febri corripiatur, aut ubi ad horam pervenerit, qua solvuntur crapulae, Vocem recuperet) *haud proposito Casui aptari posse; loquitur est enim* Hippocrates *de Subjecto aliunde sano, aut de Febre forti & continua. Vide quae ad hunc Aphorismum habet Cl.* Lucas Tozzi *Praeceptor meus aeternùm colendus.*

Notan-

CLASSIS TERTIA

DE

PURGANTIBUS PRIMARIIS.

OFferunt se nunc *Purgantia*, & quidem *Vegetabilia*, quæ similiter sunt *duplicis generis*. *Primaria* nempe, & *Secundaria*. Ne autem opus sit itidem repetere, quædam in genere de eorum *natura* & *usu* præmonenda.

Quod *purgandi rationem in genere* attinet, omnis vis purgandi Vegetabilium consistit *in parte resinosa* admodùm acri, ratione cujus *Purgantia* utplurimùm Saporem acrem & valdè pungentem exerunt; unde etiam *Vomitoria* acrimonia sua irritando Stomachum, Vomitus excitare, & *Purgantia* Intestina irritare, & Massam Sanguineam in fermentativum motum ciere solent.

In genere *duplici ratione* operationem exerunt, *irritando*, & *fermentando*. Pro varietate hujus acredinis unum altero fortiùs purgat: sic Colocynthis fortiùs purgat, quàm Aloe, Esula fortiùs quàm Jalappa. Etsi igitur omnia Laxantia & Purgantia promiscuè operentur, & ex Massa Sanguinea expurgent; ratione tamen *Acredinis*, vel majoris, vel minoris, unum alterum antecellit; rationeque *Salis volatilis* oleosioris fermentant & colliquant Massam Sanguineam, & excrementa evacuant. Cæterùm promiscuè operantur, tam evacuando Excrementa quæcunque, quàm horum defectu alterando Massam Sanguineam: unde sæpè eadem efficiunt, quæ non invenerant, Excrementa. Unde cadit divisio illa Veterum, nil prorsus in recessu habens, quando Purgantia *juxta triplices vias* Corporis distinxere: ita, ut (1.) alia Stomachum, Intestina Mesenterium, Lienem, Hepar, & Pancreas, alia (2.) Vasa majora & Massam Sanguineam; alia (3.) Vasa minora, Articulos, Caput, & Juncturas Articulorum, totamque Corporis periphæriam purgent. Hæc verò cùm Circulationi Sanguinis repugnent, talo suo stare nequeunt, sed sufficit distinctio in *Purgantia Fortissima*, *Fortiora* & *Mitiora*.

1. *Fortissima* sunt, quæ cum Massa Sanguinea Partes solidas & Artus perreptant & non solùm fermentativam vim in illa exserunt, sed & in his aliqualem operationem imprimunt: quæ tamen sunt periculosa.
2. *Fortiora* sunt, quæ ad Massam Sanguineam pertingunt, eamque alterant & colliquefaciunt.
3. *Mitiora* sunt, quæ expurgant saltem primas vias, Ventriculum & Intestina.

Sic & divisio in *quatuor* electivè *Purgantia*, *Cholagoga*, *Phlegmagoga*, *Melanagoga*, & *Hydragoga*, nulla est, & à Modernis satis explosa.

Quæritur autem, *An nullus Delectus eorum habendus sit?* Respondetur distinguendo inter Purgantia promiscuè operantia, & inter talia promiscuè usurpata. Omninò *Delectus haberi debet*, quia præter vim purgantem adhuc specificas Qualitates obtinent: sic v. gr. *Aloe* Hæmorrhoides ciet; *Bryonia*, præter vim laxativam, resistit Vermibus; *Colocynthis* in Chronicis Mulierum Morbis magis valet; *Helleborus niger* in Affectibus Melancholicis & Maniacis, & sic porrò. Ratione ergò hujus, omninò Delectus eorum, non qua Purgantium, sed qua Specificorum, pro varietate Affectuum habendus, & Experientia consulenda, nec ad *Humores fictitios* respiciendum.

Interim omnia Purgantia propriè dicta aliquid *Venenositatis* habent reconditum, excepto *Rhabarbaro* & *Aloe*, ratione cujus Veneni acris colliquefactivi, ut vocat HELMONTIUS *de Febr.* & CNOEFFELIUS *in Tr. de Febribus Epidemicis Malignis*, Sanos non minùs quàm Ægros expurgant, & utiles æquè atque inutiles Succos evacuant, & de Viribus & Succis vitalibus aliquid deprædantur, ut inquit HELMONTIUS: quod Symptomata eorum varia, utplurimùm Convulsiones Artuum, Tormina, Dysenteriæ, Exulcerationes Ani &c. testantur. Cautè igitur usurpanda, & *Corrigentia* addenda. Hunc in finem vulgò *Corrigentia* dicta, quæ fuerunt apud Veteres *Aromata*, ut *Zingiber*, *Anisum*, *Macer*, *Coriandrum* &c. e. gr. *Sennæ* Zingiber, *Helleboro* Anisum, *Agarico* Zedoariam &c. addunt, ut hæc Aromata metuendas noxas corrigant & emendent.

Sed quid hæc corrigunt? Nonnihil saltem *imminuitur* his noxa, non autem corrigitur Venenum, sed una eademque ratione manent Venena. Correctio enim hæc non est vera, sed sophistica, dum Malignitatem Purgantis permittunt ut exerat; & dum noxam inducunt, ejusmodi Aromata saltem eandem inde illatam corrigunt. Alio ergò modo sunt corrigenda.

Legitima autem *corrigendi ratio* fit *tribus modis*: vel per *Salia fixa*, vel per *Acida*, vel per *Fermentationem*. Cùm enim vis in Resina consistat; hinc *Alcalia* corrigunt Oleosum; *Acida* Alcalis seu Sal volatile oleosum supprimunt; *Fermentatio* texturam Mixti totam variat, & ferociam volatilem mitigat. Inter *Alcalia* autem *Sal Tartari* primatum obtinet. *Acida* addenda non sunt nimis copiosa, nec acria, aliàs Purgantium vim prorsùs destruunt & castrant. Nam vis purgativa seu colliquefactiva consistit in Sale volatili acri, quod per Acida figitur & infringitur, adeò ut tantum Purgantia deperdant, virium, quantum imbibunt de tali Aciditate, & quod restat, similiter est malignum ac crudum, atque priùs fuit.* Loquor hîc de *Vegetabilibus* tantùm, de *Antimonio* & aliis res aliter se habet. Talia autem *Acida* sunt *Succus Citri*, *Cydoniorum*, *Acetum destillatum*; non verò *Spiritus Vitrioli*. Optimus corrigendi modus est *Fermentatio*, qua blandè & moderatè fiunt agentia; adeò ut Fermentatio ita invertere dicatur illorum Malignitatem. Instituitur cum *Succis* appropriatis, cum *Succo Pomorum*

Notandum hîc quoque, Vinum, cùm Mustum est, Gypso immerso & diu relicto, ad longum tempus conservari. Vel quòd suis meatibus excipit acidas Vini particulas, prohibetque ne illarum actione effervescens Vinum acescat & corrumpatur: vel quia veluti compedibus implicat retinetque spirituosas & volatiles Vini partes, ne illis evolantibus Vinum vappescat & in Acetum vertatur. Hinc ad Vini (imò & omnium Liquorum fermentescibilium) conservationem Pice & Gypso Dolia obducimus, Vasis vitreis vel vitriatis ad angustum usque collum repletis utimur, Vino ipsi Oleum super imponimus, strictaque orificia accuratè obsignamus: ne scilicet ullus Spirituum evaporationi remaneat locus.

Notandum denique, quòd, quamvis Vini Spiritus *&* Aqua Vitæ *vulgò confundantur, ea tamen majori & minori tenuitate inter se differre, credendum sit; ut juxta Dominum* Gothofredum *juniorem Regiæ Scientiarum Academiæ Socium,* Aqua Vitæ *sit Vinum, è quo magna Phlegmatis copia detracta est;* Spiritus *verò* Vini *sit Aqua Vitæ è qua omnis, quoad fieri potest, Phlegmatis quantitas est separata. Hinc sequitur, quòd quemadmodùm Aqua Vitæ est magis inflammabilis quàm Vinum; Spiritus Vini inflammabilior sit, quàm Aqua ipsa Vitæ: præterea Aqua Vitæ post deflagrationem aliquid relinquit Phlegmatis; Spiritus verò Vini integrè nullo remanente Phlegmate conflagrare debet. Cùm ergò, quod in utroque incenditur Sulfur sit seu Oleum, quod ignem respuit sit Aqua seu Phlegma; si illorum vires (quæ à Sulfure pendent) ad trutinam revocare velimus, recipiendus erit vulgaris hujus probationis modus: ut scilicet Aquam Vitæ variæ destillationis pari quantitate incendamus, atque illam fortiorem reputemus, quæ minorem Phlegmatis quantitatem in Vasis fundo relinquit: præterquàm quòd & Phlegma hoc restitans bonitatis majoris vel minoris Aquæ Vitæ incensæ præbere poterit argumentum; si scilicet gustui ingratum non sit, & minus præseferat acritatis.*

Quod verò ad Spiritum Vini attinet, cùm hic nullum relinquere debeat post incensionem Phlegmatis vestigium; nullus restat illius varias differentias discernendi & probandi modus. Quanquàm autem hæc Spiritum Vini probandi ratio in Praxi sufficientissima sit; haud tamen laudato Gothofredo *satisfacit: ait enim Vini Spiritum, etiam ad summam rectificationem evectum, non aspernabilem Phlegmatis copiam adhuc continere, quod quidem tempore conflagrationis ob calorem Vasis in quo fit conflagratio, sensim in auras abit, ut nil prorsùs tandem inveniatur. Quapropter ut hoc negotium ad extremam exactitudinem perduceret, Vini Spiritus conflagrationem in Vase instituit ad* Naviculæ *formam constructo, quod frigidæ Aquæ Vasis excalefactionem impedienti, innatet: imò ne Aqua ipsa à Vase incalescente incalescat, illam successivè effluere sinit, atque Fonticulum admovet frigidam assiduè refundentem. Cætera hujus farinæ videre est apud eundem,* Anno 1718.

CCCCXII. AGARICUM.

AGaricos, seu Agaricum, Fungus est albicans trunco Laricis adnatus. Vid. *Bruasf. Matth. Dod. Cord. in D. Lob. Cast. Tab Ger. Cam. Lon. Port. Bellon.* German. *Lerchenschwamm.* Gall. *Agaric.*

Estque *Diosc. & Plin.* (Mas. *His reprobatur.* (Fœmina. *Hac præfertur.*

Mas rotundus est & undique sibi similis (*Plinio*), crispior amariorque. *Fœmina* rectas intus habet Pectinum modò Venas, & quasi divisuras (*Plinio*). Fœmina solutior est, initio dulcis, mox in amaritudinem transit.

Eligatur itaque Agaricus albus, levis, valdè ratus, velociter friabilis, sapore primùm dulcis, mox amarus & stypticus. Reprobatur lignosus, longus, durus ac gravis.

N. 1. Pars exterior præstat interiori.

N. 2. Multos in annos durabilis est sine virium jactura.

N. 3. Adnascitur itidem Fungus hic Abieti, Piceæ sylvestri, Tedæ, & Lariei, sed solum Laricinus iotra Corpus sumitur.

Vires. Pituitam educit teouem, aquosam, serosam, & viscosam totius Corporis, & imprimis Excrementa Mesenterii, tum Capitis ac Pulmonum. Urinam ciet ac Menses: calfacit 1. siccat 2.

N. 1. Quia Ventriculo oausea buodus est, corrigitur Stomachicis, e. g. Zingibere, Caryophyllis, Spica Celtica, &c.

N. 2. Quia tardè operari solet, additur Stimulus ex Sale Gemmæ, Crystallis Tartari, & similibus.

Dosis à ℈ß. ad ℈ij. in Infusione à ʒj. ad ʒv.

PRÆPARATA.

1. *Extractum Agarici.*

℞. *Agarici* q. v. Extrahe cum *Spirit. Vin.* &c. *August.*

N. Sala adhibet *Agaricum Trochiscatum*, extrahitque cum *Spiritu Vini*.

Alii *Aquam* adhibuisse malunt, ac præ aliis *Aquam Anisi*, vel *Cinnamomi*, in qua *Agaricum* macerant (hor. 24.) exprimunt ac inspissant. Verùm enim verò quia Agaricus nonnihil

---

morum Borsdorffianorum; *Succo Citri*, &c. in quibus omnia *Vegetabilia* recentia, æquè ac *Mineralia* purgantia, facilè fermentari possunt, ut *Colocynthis* cum Succo Pomorum Borsdorffianorum; *Scammonium* cum Succo Citri, &c. Hac ratione Virulentia partim invertitur, partim ex Purgantibus fiunt Confortantia & Refectiva: sic ex *Helleboro nigro* per artificiosam Fermentationem fit excellens *Refectivum* & *Corroborativum* Capitis, quod multùm conducit in roborandis Facultatibus Animalibus, & ad Vitam prolongandam. Sed non cuivis contingit adire Corinthum. Notandum adhuc, *Antimonium Diaphoreticum* Purgantibus additum eorum vim augere: sed non sit edulcoratum, aliàs non auget.

Notetur porrò *quoad efficaciam Purgantium*, Medicis Veteribus & nostratibus medicastris Mulierculis persuasum esse, quòd nisi decies, & quindecies, aut etiam vigesies, purgentur Ægri ab assumpto Purgante, inefficax fuisse. Unde vidrbitis Veteres præscripsisse *Pilulas* ad ʒij. cùm jam vix ad ℈j. præscribantur. Hæc carnificina constat ex eo, quòd sequantur subitaneæ Virium prostrationes, de qua vid. HELMONTIUS *Tract. Scabies & Ulcera Scholarum*. Non potiùs sequimur HIPPOCRATEM, qui in *Aphorismis Sect.* 1. dicit. *Si expurgentur, qualia oportet, facilè fit & leviter ferunt*, id est sine molestia Ægri, sed cum alleviatione, & absque Symptomatum graviorum concursu. Hæc est Evacuatio legitima, & quando Æger ter, vel quater, quinquies, vel sexies ad summum, dejicit, abundè sufficit. Imò si expurgatur Laxationis gratia, omninò sufficit bis tantùm evacuari: id quod observandum in Morbis Acutis. Nam Purgatio instituitur, vel ut præserventur, vel ut curentur Homines.

In Præservatione quinquies aut sexies ad summum potest fieri Evacuatio: in Curatione tantùm Purgatio instituitur, vel in *Declinatione* Acutorum, vel in *Progressu* Chronicorum. Nam in *Principio* Morborum Purgatio est nociva, quoniam omnia adhuc sunt cruda; & concocta Medicamento purgante educenda & movenda, non cruda, neque per initia, nisi turgeant; plurima verò non turgent: uti habet HIPPOCR. *Sect.* 1. *Aphor.* 24. Ergò eradicativa Evacuatio nullo modo convenit. Tandem etiam in *Progressu* sufficit, si instituatur Purgatio ter, vel quater. Et quidem si sint Morbi Chronici, in illis potest singulis quatuor septimanis propinari Purgans. In Acutis nonnisi in *Declinatione*, quando nondum facta est Crisis, nec Æger per Sudorem benè fuit curatus, bis, vel ter evacuate sufficit; simul ac exceditur, Æger detrimentum patitur. Ergò cauti simus in Purgantibus, & quando non admodùm exiguntur, saltim largus provocetur Sudor, qui melior erit omni Purgante.

Ex insigni autem Purgantium abundantia, quæ *Regnum Vegetabile* subministrat, pauca quidem selectoria nobis sufficiant: qualia sunt *Aloe* & *Rhabarbarum*; utpote quæ duo sola ex Purgantibus insontia, & absque Malignitate esse judicantur. Item *Jalappa*, *Helleborus niger*, *Senna*, *Scammonium* & *Colocinthis*. Porrò inter *Præparata Pharmaceutica* ea tot Purgantium Formulis sufficiant.

1. *Infusum Sennatum.*
2. *Essentia Jalappæ citrata.*
3. *Pulvis ex Jalappa*, vel *Scammonio* cum *Salibus digestivis* compositus.
4. Inter tot *Pilularum* varietatem pro *Pilulis Usualibus Pilula Aloetica* sufficient; pro *Pilulis Purgantibus* verò sufficiat *Extractum* quoddam *Catholicum*, ea istis selectis concinnatum; nunc cum *Mercurio dulci*, nunc cum *Helleboro*, nunc cum aliis, specialibus casibus appropriandum.

Jam præmissis hisce Generalibus, cætera *Purgantia*, ab AUTHORE & aliis recensita, simul etiam Ordine alphabetico, & quidem *Primaria* considerabimus.

CCCCXII. AGARICUM. *Agaricus* duplex est. *Arboreus* & *Petrosus*. *Hic* alio nomine *Lac Lunæ* dicitur, & reverà Minerale friabile est, de quo suo tempore; *Arboreus* autem est hujus loci, qui adnascitur Caudici *Laricis*, è quo colligitur *Terebinthina*, quam *superiùs habuimus*. Sunt quamplurimæ *Arbores*, quibus adnascuntur *Fungi*, & omnes sunt *Resinifera*, ut *Picea*, *Larix*, *Abies*, &c. Omnibus tamen præfertur qui est è *Larice* desumptus.

De hoc observetur, quòd omnes *Fungi* sint Succus excrementitius, non aptus nutritioni Arboris: unde non mirum est, si omnes Fungi conjunctam habeant Malignitatem, & etiam aliquid Veneni maligni lateat in *Agarico*. Quicquid sit, adhibetur tamen imprimis in *usum purgantem*. Habet in se *Resinam*, ratione cujus purgat mediocriter, & quas eliminat sordes, sub forma liquaminum serosorum, pituitosorum & mucilaginosorum, effluunt: hinc ab Antiquis inter *Phlegmagoga* & *Hydragoga* refertur: non quòd talia in Corpore humano extiterint, sed quòd in hanc formam ab Agarico mutata fuerint. In specie ad Pectoris & Capitis Affectus laudatur, ut excrementa illic collecta evacuentur: licèt enim hoc verum sit, quòd in Affectibus Pulmonum Purgantia sint nociva, quemadmodùm hoc in Phthisi in Vulneribus & aliis Affectibus Pulmonum verissimum deprehenditur, ubi tales Affectus exasperant; nihilominùs in Tussi Asthmate, & aliis, ubi necessarium est, ut purgatio instituatur, frequens ejus usus. Unde *Hydromelita*, *Syrupos Magistrales*, & *Decocta Pectoralia*, ubi opus est Evacuatione, & Expectoratione, usitatissimè ingreditur *Agaricus*. Post Pectus, usitatum etiam est in evacuando Capite, cujus Phlegma crassum & viscidum, non minùs quàm ex Thorace & tota Massa Sanguinea, solet expurgare.

Veteres *Remediis Cardiacis* seu *Roborativis* & *Alexipharmacis*, uti fecit DIOSCORIDES, & alii Antiquiores, illum adnumerarunt, & hinc *Theriacæ Andromachi*, primariæ Veterum Compositioni Alexipharmacæ, & Malignitati resistenti, inseruerunt. An verò *Agaricus Veterum* cum nostro idem sit, in medio relinquimus. Nostrum certè hoc non præstat, & in purgandi usu tantùm est. Rectè dicit de hoc CARDANUS: in Corporibus senilibus Agarico bono nil melius; malum verò Veneno proximum esse. Valdè nocet Stomacho, Nauseam ac Vomitum & Cardialgiam causat, Intestinis Tormina & Hypercatharses excitat; hinc pro correctione *Zingiber* & *Macis* vulgò adduot.

Correctio autem hæc saltem palliativum quid est, de qua jam suprà. Optimè corrigitur per *Oxymella*, hoc est *Acida blanda*, quæ & apud Veteres usurpata simul, partim ut corrigant & mucilaginosa recrementa resolvant, partim ut abstergant, quò faciliùs ab Agarico purgentur.

Quoad *modum utendi* in substantia non usurpatur, sed tantùm in *Infusis* vel *Decoctis* à ʒj. ad ℥ß. vel etiam ʒvj. Et cùm sit tardæ operationis, & leniter soleat evacuare, solemus admiscere *Cremorem Tartari*, *Tartarum vitriolatum*, *Salem Tartari* & similia alia, quæ Stimulorum loco adduntur.

Inter *Præparata* se offert *Extractum Agarici*, quod præparatur

nihil resinosi quoque in se contioet, præstat Spiritum Vini adhibere.
Dosis à ℈j. ad ʒß. vel ʒj.

2. *Agaricus Trochiscatus.*

℞. *Agaric. limat.* cum *Vino*, in qao maceratum *Zingib.* additoqae tantillo *Tragacanth.* vel *Gummi Arab. F. Trochisci.*
(*Faecula Agarici* etiam paratur.)

3. *Trochisci de Agarico.*

℞. *Agaric. lim.* ℥iij. *Sal. Gemm.* ʒß. *Zingib.* ʒiij. cum *Oxymell.* q. s. *F. Trochisci.* Vide *Disp.*

4. *Pilula de Agarico.* Vide *Disp. Dosis* à ʒß. ad ʒiß.

5. *Pilula Hiera cum Agarico.* Vide *Disp.*

Dosis à ʒj. ad ʒij.
(*Syrupum de Agarico* quidam habent in usu.)

CCCCXIII. A S A R U M.

A*σαρον*, *Diosc.* Asarum, *Brunsf. Trag. Matth. Fuchs. Dod. Card. in D. & inst. Lon. Cast. Tab Ger. Cam C. B.* 1. Asarum baccaris; seu baccatam, *Lob. aliis* vulgò Germ. *Haselwurtz.* Gall. *du Cabaret.*
Solo gaudet montano opaco, viciniaqne Corylorum. Viret perpetuò.

ratur vel ex *Agarico crudo*, vel, quod melius, *Trochiscato*, nunc per *Menstruum spirituosum*, v. g. *Spiritum Vini*, nunc per *Menstrum aquosum*, infunditur in *Aquam* appropriatam.

Hic *quænam Preparatio sit melior*; quæritur: vid. ZWELFFERUS *in Animadv. in Pharm. Augustanam*, qui controversiam decidit pro Menstruo spirituoso sulphureo, *Spiritu* nempe *Vini*. Cùm enim vis in Resina consistat, hine per Menstruum sulfureum optimè extrahitur: non tamen Spiritus Vini sit nimis retificatus, sed aliquali Phlegmate adhuc impregnatus; unde eò feliciùs & meliùs Extractionem suam perficiet.

Dosis est à ℈j. ad ʒß.

De *Agarico Trochiscato* observetur, quòd sæpiùs substituatur loco *Agarici crudi*, quoniam ejusdem Malignitas aliquantisper corrigitur per admistum *Zingiber*, & propterea tutiùs usurpatur Agaricus Trochiscatus loco crudi, quando miscetur pro Infusione & Decoctione. *Trochisci de Agarico* fiunt cum *Oxymelite*: nam per hoc ratione Aciditatis optimè corrigitur Malignitas & Venenositas in Agarico, & antiqua est Præparatio: abstergendo enim & incidendo Pituitam, adjuvat & faciliorem reddit Agarici operationem.

Pilulæ de Agarico sunt *Simplices*, vel *Compositæ*; quæ posteriores dicuntur *Pilulæ de Hiera cum Agarico*: & utræque adhibentur in evacuando Muco crasso & viscido, seu Pituita acida Intestinorum et Stomachi, & quidem in hoc expertæ sunt *Pilulæ de Hiera cum Agarico*, dum Stomacho sunt admodùm dicatæ. Sed Dosim tantam ad ʒiß. qualem AUTHOR habet, nos non usurpamos; satis enim est violenta; sed tantùm ad ℈j. sæpius infra ℈j. subsistimus, addito Stimulo justo, ut minori Dosi pariter operentur: miscentur tamen pro meliori operatione cum *Vehiculo convenienti*, e. gr. *Gummi Ammoniaco.*

♃. *Massæ Pilularum Hier. cum Agar.* gr. xv.
Gum Ammoniaci ℈ß.
Extract. Trochisc. Alhand. gr. ij.
Cum *Tinctura Tartari* f. *Pilulæ.*

Operatio enim non ex secessibus æstimanda, cùm quinque, sex, vel septem Sedes sufficiant: quod excedit nocivum est (*K*). Offert se, ratione ordinis alphabetici,

A N A G Y R I S N O N F O E T I D A.

ITa dicta ad differentiam *Fœtidæ*. Est *Laburnum Dodonæi*, vel *Siliquastrum Montalbani*, Germanicè *Baum-Bohnen*, quam in Siliquis maturis Fabæ continentur.

Usus Medicus hujus Plantæ nullus est. Quidam tamen *Grana* ejus pulverisata, *Emetica* fortissima ad Sanguinem usque esse, deprædicant. (*L*)

CCCCXIII. ASARUM. *Asarum*, Germ. *Hasel, Wurtzel*, Remedium est polychrestum et multi usus, *Vomitorium* et *Purgans* per inferiora forte, imò simul *Diureticum*, Morborum diuturniorum Remedium, et Menses stimulans.

Subministrat Officinis *Folia* recentia, et *Radicem*.

Vis ejus residet in Sapore acri aromatico, fundato in *Acido volatili oleoso*: emergit exinde *Alterans* dyscrasiam Sanguinis.

Folia Asari recentia tria, quatuor, quinque, vel sex, pro varietate circumstantiarum, incisa vel trita, et cum ʒiij. vel iv. *Vini albi* per noctem infusa ac expressa, pro *Emetico forti* inserviunt, ad Febres Intermittentes, dum adhuc sunt in principio, ingruente præsertim Paroxysmo febrili; et fortiùs operantur adhuc, si exprimatur Infusio. Quando verò *blande laxare* voluerimus, tunc

(K) Agaricus *ex* Tournefortio *est Plantæ Genus Arborum truncis plerumque innascens, & ad* Fungum *accedens. Hujus plures sunt species, non tam ab Arboribus quibus innascuntur, quàm a forma desumptæ. Est enim* Agaricus Pedem Equinum, Auriculam, Tubam Fallopianam, Cornua Damæ *& similia referens, nunc* excavatus, *nunc* multifidus, *nunc* digitatus, *&c. Officinalis est* Agaricus, sive Fungus Laricis C. B. *Hujus duas faciunt species,* Marem *nempe &* Fœminam. *Relicto* Mare *subflavo, compacto, lignoso, in usum Medicum venit* Agaricus fœmina *dictus, cujus substantia alba, levis, friabilis, odore penetranti. Continet multum Sulfuris exaltati, Sale essentiali misto, parum Phlegmatis & Terræ. Eo ad Corpus Phlegmate expurgandum non tam solo utimur, quàm in Medicis Compositionibus.*

Hic notaverim, Agaricum à Tournefortio *inter eas Plantas connumerari, quorum Flores, & Fructus vulgò desiderantur: non quòd Plantæ hæ (quales sunt* Musci, Fungi, Boleti, Lycoperdi, *& similes) sponte & absque Semine nascantur: oppositum enim expressè docet in* Comment. Academ. Anno 1707. *ubi modum Fungos ex fimo equino extemporè producendi curiosè exponit; sed quòd illarum Plantarum Semina, etsi existant, & Menti rectè philosophanti facilè objiciantur, ob nimiam tamen exilitatem sensibus non innotescant. Quod solum ad Plantarum Classes & Genera constituenda requirendum esse, idem laudatus A. in* Institutionibus Botanicis *docet, iis characteribus contentus, qui oculis etiam microscopii auxilio destitutis manifestantur. Quarè supervacaneam appellaverim Clarissimi Viri, & de Re Botanica optimè meriti Dñi* Vaillant *ἀκριβεστάτην diligentiam, qui ut Genera Tournefortiana nimio Specierum numero onusta subdivideret, eos Plantarum Characteres prosecutus est, qui vel microscopio, vel nonnisi accuratissimo scrutinio in conspectum veniunt. Qua methodo, ut mihi quidem videtur, quum non tam Specierum numerus imminuatur, quàm novi Genera, Generumque insolentia Nomina, plerumque unicam tantùm vel duas species complectentia, in mediam invehuntur, nos facili negotio carere posse censuerim. Præterquam quòd si Valantiana methodus locum habeat, & Florum, Fructuumque structura adeò intimè & minutissimè sit investiganda, vix erit Genus Tournefortianum, etsi duas vel tres tantùm Plantarum Species comprehendens, quod subdividi non debeat: quum vix duæ ejusdem Generis Plantæ sint, quæ quoad Characteris formam, & quoad minima constituentia, quæ requirit Dñus* Vaillant, *aliquod non habeant discrimen. Et en Elementa Botanices ad methodum (usque adhuc incassum à Veteribus & Recentioribus tentatam) à Cl.* Tournefortio *adeò concinnè redacta, in antiquum Chaos iterum abeuntia. Atque id obiter, pace tanti Viri, dictum sit.*

(L) Anagyris *hæc non* fœtida, major, vel Alpina C. B. *seu* Laburnum Arbor trifolia Anagyridi similis J. B. à Tournefortio *inter* Cytisos *connumeratur, appellaturque* Cytisus Alpinus, latifolius, flore racemoso, pendulo. Cytisus *hic Arboris brachiatæ magnitudinem nonnunquam assequitur, cortice virente, materie dura: Folia Trifolii Asphaltii, infernè subhirsuta & subviridia, supernè glabra & saturo virore perfusa: Flores lutei, Genistellæ floribus similes (papilionacei) è longa, tereti, hirsuta, & incana ligula pendent: his succedunt Siliquæ compressæ Semina lentiformia continentes. Nullus nec Foliis nec Floribus fœtor, ut in vera Anagyride, in quo* Matthioli *error, qui videtur Arborem utramque confundere.*

perpetuò, nova Folia tamen unà cum Flosculis Vere promit.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix colligitur Vere, & *Folia*.

Vires. Crassam Pituitam, Bilemque utramque per Vomitum, ac nonnunquam per secessum, violenter expurgat. Calfacit & siccat 3. Diureticum est, ac Emmenagogum insigne: Hepar, Lienem, Vesicamque Fellis aperit. Hinc utile in Arthritide, Hydrope, Febribus, præcipuè Terriana & Quartana, in Ictero, &c.

Dosis Radicis a ʒß. ad ʒj. in substantia; ʒj. ad ʒiij. in Infuso.

Folia exhibentur *N.* 6. 7. 8. 9. infusa, cocta & expressa.

♃. *Fol. Asari* Num. viij. a. ad xij.
Hæc convoluta scindantur more Tabaci in longa segmenta, infundantur in
Aqua Card. bened. ℥iv.
stent infusa in loco tepido per noctem: mane colentur per Lincleum rarum, & propinentur vel per se, vel cum *Oxymelle squillitico*.

Erit *suave Purgans* citra ullam nauseam.

Quòd si *violentiùs purgare* velimus:

♃. *Fol. Asari* Num. 9.
Hæc cum Pistillo ligneo in Mortario marmoreo probè conterantur, stillatim affundendo
Oxym. simpl. ab ʒß. ad ℥j.
terendo tamdiu, donec Folia in liquidum & potulentum *Succum* sint redacta: tunc adde
Aquæ Card. bened. ℥iij. vel jv.
ut meliùs diluatur *Mistura*; pòst coletur per Linteum, & ita pro Dosi una hauriatur, quod satis validum & potens est.

Quòd si denique *validissimam* cupias:

♃. *Folia Asari recentia*:
ex tritis exprimatur *Succus*:
♃. *hujus* ʒiij. adde
Oxym. squillit. ℥ß
Aquæ Card. bened. ℥j. M.

Propinatum hoc cum impetu *vim vomitoriam* exerit, ita ut ipsi *Antimonio* substitui possit.

Radix fortem aromaticum Saporem & Odorem spargit instar *Zingiberis*, in quo residet vis specialis corrigendi Fermentum febrile, ejusque Fomitem viscosum dissolvendi in Chronicis, præsertim in Quartanis, obviam: per se exactè trita seu minutissimè pulver sata à ʒß. ad ʒj. potenter satis, & nauseosè movet Vomitum, & interdum per Secessum & Sudorem cum Urina simul evacuat. Propter hanc vim vomitoriam Febres Intermittentes, imprimis Quartanas, compescere dicitur, utpote quarum fundamentum Curationis consistit in Vomitu; unde cum *Zingibere*, vel *Pipere nigro* pro Remedio Emetico & Diaphoretico contra Quartanam datur à STROBELBERGERO *Tract. de Remed. Febrium intermittentium*, sed robustioribus, in quibus præstantius observatur esse Antimonialibus; item Quartanis Chronicis tam simplicibus, quàm duplicatis, hora una aut duabus vel tribus ante Paroxysmum; sic in ipso ingruente Paroxysmo vim vomitoriam exerit, sæpeque una cum Sudore Morbum tollit; si vero hic denuo revertatur, duabus vel tribus vicibus reiterandus ac repetendus quoque usus *Asari*. Propinari potest in *Vino Malvatico*, *Gallico*, & *Rhenano*, probè calefacto.

Pulvis tamen hic variat in operatione, ratione præparationis; si enim minutissimè pulverisetur, eò efficacius Vomitum & Urinam pellit, uti & Menses; sin vero minùs accurate pulverisetur, per inferiora solummodo purgat in insigniori Ventriculi subversione.

Sunt, qui multum *collectionis modo* tribuunt, ita ut sursum decerptum, Vomitus; si vero Folia deorsum decerpantur inclinando super terram, & Radix effodiatur per inferiùs factam foveam, per Secessum purget.

PRÆPARATA.

1. *Extractum alcalisatum*, quod venit nomine *Coaguli Asari*.

℞. *Rad.* ac *Folia Asari*, extrahe cum *Spirit. Vin.* ac filtra. Hinc adde *Sal* ex incineratis Fæcibus elixiviatum, & ad Ignem fusionis calcinatum, solutione ac inspissatione purificatum; abstraheque Vini Spiritum ad consistentiam Mellis. Vide *Sennertum in Instit. Hartmannum in Pract.*

Dosis ℈j. ad ʒj.

2. *Diasarum Fernelii*. Vide *lib.* 2. *cap.* 51.

Dosis à ʒj. ad ʒij. vel ℥ß.

CCCCXIV. BRYO-

Decoctum etiam præparatur vel in *Vino*, vel in *Aqua simplici*: si decoquatur in *Vino*, retinet vim vomitoriam & catharticam; si verò decoquatur in *Aqua communi*, vis emetica & laxativa perit, horumque loco, ritè administratum, fit egregium *Alterativum* & potens *Diaphoreticum*, & *Diureticum*, & in Morbis & Febribus Chronicis intermittentibus, præsertim ea vitiis primarum viarum ortis; quam vim HELMONTIUS ipse olim expertus est, & ZWELFFERUS *in Pharm. Reg. pag.* 47. confirmat; vid. etiam RULANDUS *in Curis Empiricis*, ubi exhibet Ægris ante Paroxysmum sequenti modo:

♃. *Herb. Card. bened.* M. ij. vel iij.
Rad. Asari ℥iß.
Coquit in *Aqua*, exhibetque Ægris in Febribus ante Paroxysmum.

Econtrà in *Oxymelite* & *Vino* vel *Aceto* cocta, vim laxativam retinet, & Mucum fortiter resolvit.

Præter purgantem, etiam suam *alterativam virtutem* exerit simul in genere in omnibus Morbis Chronicis pro Resolutionis scopo, præsertim in Hydrope, in Scirrhis Hepatis & Lienis, quos attenuat resolvit & colliquat, ac ac potenter per Urinam evacuat. Porrò convenit in Ictero nigro, Quartanis, Affectibus Melancholicis, Splenericis, &c. vid. FREITAGIUS *in Aurora Med.* ubi etiam ad Menses suppressos stimulandos commendatur, additis imprimis simul etiam aliis *Specificis* in *Infuso* vel *Destillato*, in *Aqua* à ʒj. ad ʒij. in *Hydromelite* decocta & epota omnem Pituitam Pulmonum resolvit, & Asthma ac Tussim potenter abigit.

Ceterùm ex *Signatura*, qua *Aurem* refert, ad Obauditionem seu gravem Auditum conferre quidam volunt; hinc *Folia* vel sola, vel aliis *Specificis* juncta, coquunt, & *Decoctum* auribus instillant, aut sub forma *Suffitus*, Auribus applicant. Alii *Lixivio*, in quo decoctum fuit *Asarum*, lavant Caput, & specificum dicunt ad Catarrhos quoscunque, in specie si affligant Auditum, & hinc Auditum & Memoriam confortare credunt.

Ex *Radicibus* & *Foliis Asari* paratur cum *Spiritu Vini Extractum*, quod quibusdam locis usuale est. Datur à ʒß. ad ʒi. Vid. HARTMANNUS *in Praxi Chimiatr. p.* 22. & SENNERTUS *in Instit. pag.* 1390.

Esseutia Auribus excepta ad Auditum læsum, & Tinnitum Aurium prodest.

Quidam parant *Oxymel Radicis Asari*, quod conducit in Affectibus Stomachi, & in Febribus Intermittentibus Chronicis pro Vomitu.

Quin & *Electuarium Diasari Fernelii* inde prostat, quod ab ʒß ad ʒvj. propinatum movet per Vomitus & Secessus. (*M*)

CCCCXIV. BRYO-

(M) *Nimis longè petitum* Asari *etymon affert* Plinius lib. 21. cap. 6. *quòd scilicet* Asaron *dicatur*, *quoniam in* Coronis non addatur: *à* σαρῶ *nempe* orno, *& particula privativa* α. Asarum ex Tournefortio *est Plantæ Genus Flore stamineo*, *cujus Calycis tripartiti posterior pars abit in Fructum angulatum*, *in sex loculamenta divisum*, *Seminibusque fœtum oblongis*. Asarum *Officinale est* Asarum Dodonæi *dictum*. *Hujus Radix repatrix odore Nardum* (*Valerianam majorem*) *imitatur*, *Folia forma Cyclaminum æmulantur*, *supernè læto virore splendentia*, *infernè pubescentia*: *inter hæc surgunt brevibus pediculis sexanguli Cytini*, *purpureis staminibus ornati*, *in quorum sex loculis Semen acinis Uvarum simile quoad formam continetur*, *acriusculum*. *Hujus Plantæ Folia* (*quemadmodùm & Radix*) *amarissima sunt*, *& cæruleam papyrum rubro colore haud leviter inficiunt*. *Asarum multo turget Sale volatili aromatico*, *oleoso*, *multo Sulfure*, *acido*, *& partibus terrestribus onusto*. *Chymicæ Analyseos adjumento multum Olei*, *& Terræ ex hac Planta elicitur*, *parum Spiritus urinosi*, *nil prorsus Salis volatilis concreti*, *non pauci Liquores acidi*: *Hæc* Tournefortius. *Quamvis Asari Radices inter Cathartica*, *imò potiùs inter Emetica*, *connumerentur*; *haud tamen id in Praxi experimur*: *ideò illarum Usus ferè exolevit*.

CCCCXIV. BRYONIA.

Ἄμπελος λευκή, *Diosc.* Bryonia, *Trag. Lon. Tab. Cam.* alba, *Dod. Ger.* Vitis alba, *Matthiol. Fuchs. Cord. in D. Lob. Cast. C. B.* 2. Germ. *Zaunrube*, *Schmeerwurtz*, *Stickwurtz*, *Scheisswurtz*, *Sawurt.* Gall. *Couleuvrée*.

Est Baccis rubris & nigris: utraque usualis, præfertur tamen prior.

Crescit in dometis. Flores Majo.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix collecta verno tempore.

Vires. Purgat validè serosos & pituitosos Humores. Splenetica, Uterina & Jecoraria est, utpote quorum Obstructiones aperit. Calfacit & siccat 2. Hydropicorum Aquas per Vomitum ac Secessum educit, Menses ciet, Fœtum ejicit, Suffocationes Uteri arcet, Asthmate sanat, Podagricis convenit (intùs & extùs).

Dosis in substantia à ʒj. in Infuso ad ℥ß. vel ultrà.

Extrinsecùs confert Hydropi, Abdomini emplastrata cum Stercore caprillo; quin & Quartanam curare dicitur Arteriis Temporum & Brachiorum affixa: (Ad Scirrhos & Carcinomata contusa cum Sanguine taurino.)

PRÆPARATA.

1. *Fæcula Bryoniæ*. Vide *lib.* 2.

Vires. Uterina est, Menses ciens, sed non citra nauseam.

Dosis ad ℈j.

2. *Nectar succosum S. Closs.*

Fit ex ℥j. *Succi Bryon.* per expressionem facti, & ʒj. *Ol. Vitrioli*, vel *Sulph.* M.

Dosis ʒj. in *Vino albo*.

N. Purgat aliquando per Vomitum, alvum, & Urinam.

3. *Unguentum Ægrippæ*. V. *Disp.*

CCCCXV. CAR-

CCCCXIV. BRYONIA. *Bryonia* simplex ferè *Asaro* similis est, cujus *Radix* in usu. Ita dicitur, quòd *Flores* ejus partim confertim decrescant, partim etiam Musco sint molliores. Planta est aspera cum *Baccis rubris*, quæ ubique crescit. Dicitur etiam *Vitis alba*, ad differentiam *nigra*, Græcis ἄμπελος λευκή, quoniam instar *Vitium* ambit Arborem, & adscendit ad illarum summitatem. *Radix* est prægrandis, longa, carnosa, albida, fungosa, intùs circulis notata, Saporis acris, amaricantis, nauseosi & viscosi, Odoris nullius. Germanis dicitur *Zaun-rube*, *Gicht-rube*, *Gicht-Wurtz*, *Scheis-Wurtz*.

Scilicet *Radix* hæc in usum traducta est *catharticum*, quia inter *Purgantia* non est postrema, potenter evacuans Liquamina tenuia, flavescentia, & serosa: hinc inter *Hydragoga* & Serum evacuantia recensetur. *Infusum* enim hujus *Radicis* cum aliis in *Vino*, vel *Menstruo appropriato* Hydropicis ab ℥ß. ad ʒvj. propinatum, pro Potu specificè commendatur, tam propter vim purgativam Seri, vel Lymphæ nimis abundantis, quàm alterativam. Sub ejusdem autem vi purgante latet vis singularis grumositatem Sanguinis, aliasque Sanguinis stagnationes, & ortos inde Tumores, *resolutiva* & Acidi *temperativa*: vid. TACKIUS *Phas.* 2. *pag.* 165. qui magna Bryoniæ tribuit: quia etiam conducit singulariter ad Lumbricos, & variarum formarum Vermes, Lacertas, Bufones, aliaque Animalcula subinde in Hominum Intestinis reperibilia enecanda & expellenda. Hoc non tantummodo duobus egregiis Experimentis confirmat FREITAGIUS *in Aurora Med. cap.* 33. (qui nihil aliud ibi tractat, quàm quòd explicet Purgantia, adeò ut nullus sit Author, qui meliùs ac concinniùs scripsit de Purgantibus, quàm FREITAGIUS) sed etiam B. Dn. D. MICHAELIS ex Ancilla Altemburgica Bufones & Ranas deturbavit *Bryonia* & *Irida nostrate*: quam Historiam videbitis in M. A.N.C. *Ann.* 1. *Observat.* 103. *pag.* 236 & BARTHOLINO *Centur.* 4. *Observat.* 19. ubi habet Exempla Lacertarum, Bufonum & Ranarum per Vomitum rejectarum, assumpto *Succo Bryoniæ* & *Radicis Ireos*, ad talia Animalia ex Intestinis prolicienda.

Porrò *Utero an amica, an inimica seu infesta?* nescio; cùm & Menses ac Fœtum pellat, Abortumque sæpè procuret: singulariter tamen in Hydrope Uteri, Mensium & Podagræ Affectibus laudatur. Hoc autem certum est, quòd, qui norunt corrigere. *Radicis Bryoniæ Venenum Innativum*, satis potens habeant *Uterinum*, præcipuè ad Mensium Affectus non contemnendum, & *Medicamentum Diureticum* ad evacuandas Aquas Hydropicorum, quod Experimentum fuit HELMONTII, de quo vid. *Tract. Hydrops Ignotus*, ZACUTUS *l.* 1. *Med. Princ.* habet Exemplum curatæ Melancholiæ per usum Bryoniæ.

Et quidem non tantùm internè adhibita *Radix Bryoniæ* curat Hydropem, sed *externè* etiam contusa, vel sola, vel cum *Stercore Vaccino*, aut *Columbino*, aut *Caprillo*, in forma *Cataplasmatis*, Renum regioni applicata, Aquas in Abdomine collectas evacuat. Applicatur etiam Pedibus œdematosis, item in Hydrocele Scroti, & similibus, in quibus Serum purgat, & Tumores discutit. Convenit etiam in Scrophulis, tam apertis, quàm non apertis, si hujus *Radicis in taleolas minutissimè sect.* ℔ß. frigatur Sartagine, quousque contabescat, hujusque *Colatura* cum *Terebinthina Abietis* ℔ß. & *Ceræ* ℥v. in *Unguentum redigatur*, idque supra Strumas cum Panno lineo apponatur mane & vesperi; tuncque vel Strumas dissolvit, vel ad Suppurationem deducit, atque Ulcera sanat: sicut id expertus testatur ZACUTUS LUSITANUS *l.* 1. *Prax. Observ.* 117. Si *Radix* excavetur, & propriis operculo tegatur, *Liquor* illic colligitur, qui locis podagricis illitus egregiè confert: vel *Radix* recens contusa, cum *Oleo Lini* subacta, & tepidè applicata, Dolores ischiadicos aliosque arthriticos tollit, tamdiu repetendo, donec Materia morbifica resoluta dissipetur. Ut & in omni Sanguine grumoso dissolvendo, & Contusionibus: sicut & *Folia contusa*, in Livore applicata, Sanguinem grumosum discutiont. Unde in Gangræna & aliis Tumoribus TACKII Experimentum fuit, si *Radix* recens contusa aut rasa in forma *Cataplasmatis* imponatur, vel sola, vel *Chærefolio* mista, sic resolvit & curat Gangrænam. Ad Dolores quoque arthriticos vagos per Transplantationem curandos utilis censetur, si nimirum Membro per tempus appendatur, ac deinde in Horto aut loco fertili, ubi hæc Radix crescit, sepeliatur. Tandem quando opus est expurgatione Uteri, recipitur *Radix Bryoniæ*, & adhibetur sub forma *Pessi* uterini, vel *Suffitus*.

Inter *Præparata* est *Fæcula*, quæ Calce mortua est nullius usus & potestatis.

Succus verò *Radicis Bryoniæ*, vel per se ad aliquot uncias vel addito *Sacchare* in *Syrupum* redactus ad ℥iß valde usitata sunt ad grumosum Sanguinem resolvendum, & Hydropem curandum, *Syrupi* præparationem ex *Bryonia Succo*, *Sale ejus* & *Sacchare*; habet FABER in *Myrothec. Spagyr. l.* 6. *cap.* 10. quem commendat ad Morbos chronicos, in specie ad Cachexias Virginum.

Nectar succosum Clossai, cujus præparationem habet AUTHOR, non inconveniens est Remedium, ad ʒj. satis validè purgat.

Unguentum Aggrippæ adhibetur externè *Inunctione* Stomachi, vel umbilicali, ab eoque evacuatur Serum ex Intestinis per Alvum; internè verò tutò non assumitur. In Tumoribus etiam œdematosis conducit. Descriptionem ejus videbitis apud ZWELPFERUM. (*N*)

(N) Bryonia à βρύω germino, pullulo, *quòd abundè* pullullet. *Plantæ genus est*, *Floribus campaniformibus*, *patentibus*, *multifidis*, *calyci fortiter adhærentibus*: *horum alii steriles*, *alii fœcundi Embryoni insidentes*, *qui abeunt in Baccas Seminibus fætas subrotundis*. *Addit* Tournefortius *Claviculos*, *quibus* Bryonia *vicina adminicula velùti manibus prehendit*, *quo præcipue differt à* Tamno. *Vulgatiores* Bryoniæ species *sunt*, *quæ* baccis albis *vel* nigris *distinguuntur Usualior est* Bryonia aspra, sive alba, baccis rubris C. B. *Ex hujus brachiata Radice flagella exeunt tenera*, *subhirsuta*, *incana*: *Flores quinquefidi colore ex albido in herbaceum languente*: *Baccæ sambucinis pares*, *per maturationem rubræ*, *succo croceo nauseoso*, *granulisque turgentes*. *De ea hæc habet* Tournefortius: *Folia viscida & nauseoso sapore prædita*, *cæruleam papyrum haud rubefaciunt*, *quod valde facit Radix*: *hæc amara est & malolens*. *Hinc conjicere est*, *Acidum Salis ammoniaci*, *quod dominatur in hac Planta*, *magis extricatum esse in Radice*, *Quàm in Foliis*, *in quibus majori Sulfuris copia est intricatum*. *Destilatione Radices multum præbent Olei fœtidi*, *Liquoris acidi*, *& Salis volatilis concreti*. Radix, Asparagi, & Semina Bryoniæ *inter Hydragoga connumerantur*: Radicis pulvis ad ℈ij. Succus *ad* ʒß. Decoctum *ad* ℥iß. *exhibetur*, *sed nonnisi addito ad correctionem* Cremore Tartari.

Notat Dñus Boulduc Hist. Reg. Scient. Acad. anno 1712. Bryoniam *Plantam esse ejusdem generis ac* Mechoacan (*de qua suo loco*). Radix, *quæ maximo apud Veteres habitu fuit honore*, *nunc prorsus ab Officinis Medicis exulat*: *est tamen non obscurum Hydragogum*: *principiis turget salinis*; *Resina tamen caret*: *quo differt à* Mechoacan. *Laudatus*

CCCCXV. CARTHAMUS.

Κνῆκος, *Diosc.* Κνῆκος, *Plinii*. Arab. *Karten*. Cnicus, *Matthiol. Dod. Lob. Cast.* vulgaris, *Clus. hist.* sativus, *Cord. in D. & hist. Lob.* Cnicus urbana & sativa, *Theophrast. & Plinio.* Carthamus, *Brunsf. Trag. Fuchs. Lon.* Flore croceo, *Cam.* Cnicus sativus seu Carthamum Officinarum, *C. B. s. aliis* Crocus sylvestris, Cnecus. German. *Wild Saffran.* Gall. *Carthame, Graine de passegais, Saffran sauvage*, &c.

N. Floribus est croceis, rariùs albidis; illorum admistione adulterant *Crocum*.

Colitur in hortis Italiæ, Galliæ. Floret Julio & Augusto.

OFFICINALIA NATIVA.

Semen.

Vires. Semen Pituitam viscosam ac Aquas Vomitu ac Dejectione purgat: confert maximè Pectori: Calfacit & siccat s. Stomacho adversatur, ideòque corrigitur Stomachicis, *Aniso, Galanga, Zingibere*, &c.

Dosis in substantia à ʒi. ad ʒiiß. (sed rarò ita exhibetur ob viscositatem) in *Infuso* à ʒiij. ad vj. vel ultrà.

PRÆPARATA.

1. *Extract. Diacarthami*, seu *Cnicepharmacum*. Vide *D. A.* *Dosis* à ʒß. ad iiij.
   (*Loch de Carthamo* etiam paratur.)
2. *Syrupus de Carthamo*. V. D. *Dosis* ab ℥j. ad ℥ij.
3. *Electuarium Diacarthami*. Dosis ℥j.
4. *Species Diacarthami*. *Dosis* ℥j.

CCCCXVI. CASSIA.

CAssia (Casia) fistula, *Arab. & Alpin.* Cassia nigra, *Actuario, Dod. Cord. in D. Cast. Fragos. Tab. Ger.* Cassia laxativa, *Lon. Cast.* solutiva, *Bell. Menard. Garz.* Siliqua aut Cassia purgatria Arabum, *Lob.* Cassia Ægyptia, scilicet purgans, *Cam. Aliis* Canna fistula, Siliqua Indica. Cassia solutiva, seu Ægyptia siliqua, *Matth.* Cassia fistula Alexandrina, *C. B. 1.* Gall. *La Casse en baton. Cassia fistula.*

N. Advehi cœpit & ex Brasilia Cassia purgatria, cujus ℥j. plùs purgat quàm ℥ij. Cassiæ illius Ægyptiacæ.

Cassia Arbor procera est, instar Juglandis, ferens Siliquas, seu Cannas longas, rotundas, exteriùs lignosas, intùs Seminibus ac Medulla prægnantes.

OFFICINALIA NATIVA.

Siliquæ seu *Cannæ* Medullam includentes. Hæ eligendæ ponderosæ, recentes, plenæ, quæque minimè commotis intùs Seminibus resonent, splendentes, foris etiam ac in pulpa pingues.

Vires Medullæ. Alvum lenit elementer, atque sine torminibus Fæces educit, caliditate & frigiditate temperata, *Fernelio calida* (1.) cætera humidior: unde nec humido Ventriculo, nec Hypochondriacis ac Flatulentis, nisi Stomachicis & Carminativis (e. gr. *Cinamomo, Mastiche, Semine Anisi*) correcta convenit. *Potio* ejus grata est Pleuriticis.

PRÆ-

CCCCXV. CARTHAMUS. *Carthamus* usitatissimè *Cnicus* vocatur. Planta est capitata spinosa, & propter *Florem* croceum, seu *Crocum sylvestrem*, quo verus *Crocus* adulterari solet, cognita.

Usitata sunt ex hoc in Officinis *Semen* & *Flores*.

Semen est album, oblongum, & angulosum, magnum, constans intrinsecùs pulpa eleganti, saporis leviter amaricantis ingrati, cum lentore, quod, utut *Psittacis* usitatum & gratum sit Alimentum sine ulla laxatione, quemadmodùm *Coturnici Helleborus* sine purgatione, Hominibus tamen pro *Purgante* inservit *Phlegmagogo*, & sordes in sinema copiosi Phlegmatis crassi, viscidi & mucilaginosi, abducit. Unde convenit, ubi primæ viæ sunt obsessæ crassa & viscida Mucilagine, uti etiam in Pectoris Affectibus, in Asthmate & Tussi, à crassa & viscida Materia ortis, quapropter inter Pituitam evacuantia refertur. Mucilaginosæ autem est naturæ, eaque propter corrigitur per *Aromata* acria, *Zingiber, Cinnamomum*, &c.

Modus utendi in substantia est rarior; plerumque in forma *Emulsionis* propinatur. Vid. FREITAGIUS *Aurora Med. cap. 21. p. 482.* e. g.

> ℞. *Sem. Carth.* ʒii. vel ʒiij. ad ℥ß.
> Cum *Aqua* quadam *blandè aromatica*, v. g. *Fœnic. Anisi*, vel *Decocto Sem. Fœnic.* vel *Anisi*, redigatur in formam *Emulsionis purgantis* elegantissimæ, adde
> *Aqua Cinnam.* ʒj.
> M. D. S.
> Emulsio Purgans pro una dosi.

Est gratæ potionis, & potenter id, quod molestum est, expurgat & evacuat.

Præterea pro scopo *laxandi* admiscetur quoque *Decocto* & *Infusis* ab ℥ß. ad ʒvj. sed malè. Interim rariùs apud nos usurpatur. Solet etiam in *Clysteribus* præscribi, ubi opus est forti purgatione & revulsione à Capite in Affectibus Capitis, Caro, Apoplexia, Epilepsia, Lethargo, & quidem in principio.

A Modernis *Flores* vocantur in usum, qui ad ʒj. etiam purgant, & cum *Floribus Calendula* in Mensium Affectibus & Ictero flavo, quam vim ex *Signatura*, ratione Coloris flavi quidam derivare conantur.

Ex *Floribus* his paratur *Conserva* contra Icterum flavum, & Hepatis Obstructiones.

Alii *Extractum* ex *Semine* parant cum *Menstruo* vel *Phlegmate* spirituoso, ùt *Aqua Anisi spirituosa, Corticum Aurantiorum*, vel *Spiritu Vini, Spiritu Anisi*, non adeò fortiter rectificatis &c. cujus *Dosis* à ℈i. vel ʒß. ad ʒj. fortiter purgat. Sub forma *Pilularum* solet etiam exhiberi.

Prostat & *Syrupus* & *Electuarium de Carthamo*, cujus *Dosis* est ab ℥ß. ad ʒvj. ultrà ʒvj. rarò fit adscensus, utut *Author* habet ℥j. quod tamen falsum, nec adeò frequenter usurpatur. (O)

CCCCXVI. CASSIA. *Cassia fistula* ita dicitur, quòd gerat *Fistulas*, in quibus *Succus niger* reperitur, qui est usitatus. *Cassia* enim *triplex* est in Officinis:

1. *Cassia aromatica Veterum*, quæ reverà est verum *Cinnamomum Modernorum*.
2. *Cassia Poetarum* seu *Canella*; &
3. *Cassia* hæc *Laxativa* nostra, de qua hoc loco agimus, quæ in specie dicitur *Cassia Ægiptiaca*, item *Alexandrina*.

In Veterum præscriptionibus pro scopo ciendi Menstrua & pellendi Fœtum subinde præscribunt *Corticem* hujus *Cassia Ægyptiaca*: sed tum *Cassia fistula vera*, seu *Cinnamomum* potiùs intelligatur. Malè ergò loco hujus *Cinnamomi* intelligunt nostrates *Corticem Cassia laxativa*, quæ fraus saltem ex errore Nominis nata est. Ipsa autem *Cassia laxativa*, iterum *duplex* est: vel *Orientalis* vel *Occidentalis*, quum differentiam videbitis in WORMII *Mus. l. 1. p. 144. Orientalis* minor est, & ex regionibus Africæ propinquis affertur. *Occidentalis Brasiliensis* est major, & quasi magis potentem esse Orientali, quidam cum AUTHORE nostro statuunt: sed falsum hoc est, quod videbitis confirmatum in BARTHOLINO *l. 1. Epist. p. 8.* quòd nimirum Orientalis tantùm purget, non verò Occidentalis. Affertur ex America, & eligenda est ea, quæ Capsula sua extracta, Coloris nigri, & nonihil rubescentis est. Non assumatur autem austera seu acida, sed potiùs dulcis, & aliqualis aromatica, pro usu Medico. Recipitur nempe *Fistula*, & ea ea elicitur *Succus* vel nigro

---

datus Author Radicis Pulverem *nimis vehementem existimat*: Infusum *præfert Decocto*: Infusum *autem* Vino *potiùs*, *quàm* Aqua *parandum*, *drachma una* Radicis siccæ, *vel* ʒiv. viridis *adhibitis*. *Ad Aquas tamen evacuandas valentius est* Extractum *è* Succo *quàm è* Radice *paratum*.

(O) *Quamvis in Officinis* Cnicus *cum* Carthamo *confundatur; nihilominùs ex iis duo Plantarum Genera constituit* Tournefortius. Carthamus *ipsi est Planta genus Flore flosculoso, Calyce squamoso & foliato comprehensu: Embryo autem abit in Semen pappis nequaquam instructum. Hoc præcipuè* Crthamus *à* Cnico *differt*: Cnicus *enim Calycem obtinet squamosum quidem, sed amplioribus foliis capitelli instar circumvallatum, atque Semina proffert pappis ornata: quare quum his characteribus gaudeat* Carduus benedictus Officinarum *illum* Cnicorum *familiæ adscribit*.

Carthamus, *de quo hic, est* Carthamus Officinarum flore croceo T. *seu* Carthamus sive Cnicus J. B. *Hic tereti singularique surgit Caule, qui in ramos dividitur: Folia indigesta, glabra, sed brevioribus spinulis per ambitum donata, uncias duas longa, acuta: Capita ramis insident squamata: Flores crocei: Semen pappo adhærere oblongo ait* J. Bauhinus: *sed quid sibi velit pro hoc pappo oblongo, non video: pappis tamen omninò carere Semen hoc, omnibus est manifestum*. Flores *hujus* Carthami, *ob saturum croceum colorem, loco* Croci *in usum veniunt; atque qui ex Oriente afferuntur*, Zafferanone *dicuntur, eo quòd* Crocus *Italis* Zafferano *appellatur*.

P R Æ P A R A T A.

1. *Cassia Flos*, seu *Pulpa Cassia*, *Cassia Extracta*. Fit trajectione Medullæ exemptæ per Cribrum.

N. Vapor Aquæ Cribro subditur, ut Medulla in Cribro agitata eò faciliùs transeat: debet autem fieri Extractio actutùm quando usus postulaverit, acescit quippe Pulpa cum tempore.

Dosis. Infantibus ad ℨiß. Adultis ad ℥iß. in *Clysteribus* ad ℥ij.

2. *Cassia Extracta* seu *Cassia extracta communis*, sive *pro Clysteribus*. Fit *Pulpa* cum *Decocto Herb. emollientium* & *Melle* ad consistentiam *Electuarii* coquendo. Vide *Disp.*

3. *Electuarium Diacassia cum Manna*. Electuarium est & paratum ex *Pulp. Cassia* p. vj. *Tamarind.* j. *Manna* ij. *Sacchar. cand.* j. *Penid.* j. *Sacchar. Violar.* iv. quæ suscipiuntur *Decocto Prunor.* & *Syrupo* Violar. V. *D.*

4. *Cassia Extracta sine Foliis Senna*. Electuarium est ex *Pulpa Cass.* ℔ij. *Tamarind.* ℥j. *Sacchar.* ℔ij. susceptis *Decocto express. Polypod. Sem. Carth. Herbar. Pectoral.* Vide *Disp.*

5. *Cassia Extracta cum Foliis Senna*. Fit ex prioris *Electuarii* p. xij. *Pulv. Sen.* p. j. Vide *Disp.*

6. *Extractum Cassia*. Vide *Quercetanum* in *Diat. & Pharm. restit.*

Dosis ad ℨiß.

7. *Aqua Cassia*. Fit ex *Pulpa*, additis *Limon. parvis*, & *Sero Lact.* q. s. Extrahitur *Aq.* per M. B. dantur ℥vj. in Nephritide & Inflammatione Renum.

Syrupus de Cassia. Describitur à *Renodeo*.

CCCCXVII. CATAPUTIA MINOR.

A*ΛαθυρίϚ*, *Diosc.*, Lathyris, *Brunsfels. Matth. Fuchs. Dod. Cord. in D. Lob. Lac. Cam. Cast. Gerh. Tad.* Lathyris seu Cataputia minor, 2. *Trag.* Cataputia minor, *Lob. Tab.* Lathyris minor, *C. B.* 1. Granum regium minus, *Mes.* German. *Springkorner*. Gall *Esporge*.

Ratione ætatis, latiora vel angustiora Folia habet, hinc apud *Tabernamontanum* Lathyris duplex, Latifolia scil. & Angustifolia, quæ promiscuè usuales.

N. Recensetur inter genera *Tithymalorum*, utpote tota candido & lacteo Succo turgens.

Colitur in hortis: Floret Julio, fert Semina Augusto.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Semen (seu *Grana*) rarissimè *Folia*.

Vires. Purgat cum violentia per Vomitum ac Secessum, Humores imprimis serosos, & biliosos, hinc phlegmaticos. Calfacit & siccat 3. *Dosis* à Baccis vj. ad xij. Folia Num. 4. vel 5. sed est rari usus. Extrinsecus *Vesicatorium* exhibet & *Psilothrum*, præcipuè Succus lacteus.

CCCCXVIII. CO-

---

nigra *Medulla*, quæ præprimis refertur inter *Purgantia*, & eliminat sordes flavescentes; qua ratione inter blanda *Cholagoga* relata fuit. Clementer enim & leniter solet laxare Alvum: pro quo scopo olim frequentiori fuit usu, unde in Affectibus Biliosis, & Febribus, uti vocant, Biliosis laudatur.

Vis consistit in *Fermentatione*, propter quam vim est flatuosa admodùm, & Murmura ac Tormina affert; unde in Hypochondriacis, Hystericis & Gravidis propter metum Fermentationis plùs nocet, quam juvat. Ex eadem ratione & ii errant, qui mox in principio Febrium candem propinant, quia agitationem febrilem auget. Aliàs usurpatur pro *Purgatione Prægnantium*, & (præter usum purgandi,) etiam pro Affectibus Urinariis & contra Stranguriam laudatur pro temperanda nimia acrimonia Urinæ. Contrariatur autem rectè HOEFERUS *in Herc. Med.* & negat. Nisi enim recentissima sit, facilè acescit, & propterea ad Stranguriam disponit: In Gravidis autem metus propter Flatulentiam est, ne Menses cicat, & Abortum provocet. Pleuriticis specificè commendatur ad ℥j. in principio, quoniam simul Sputum egregiè promoveat; infusa vel decocta in *Potionibus Expectorantibus*. Videatur FORESTUS. Cæterùm utut internè valdè commendetur *Cassia* ab Authoribus, multum tamen ipsi detrahit QUERCETANUS. Dicit enim, *malignum esse Remedium*, ne quidem purgare nec laxare, sed quòd, dum tractetur *Cortex* & destilletur, det *Liquorem causticum & corrosivum*; unde ridiculum esse, quod omnes in Affectibus Urinariis & Stranguria illum convenire asserunt, utpote quos potiùs augeret, quam imminueret. Rarum est apud nos Medicamentum; interim tamen in Italia & Gallia frequenter usurpatur. Copiosè autem producit Flatus.

Externè contusa, vel cum *Herba Solani* decocta & Podagricis locis illita, laudatur: etiam in Inflammationibus optimè convenit.

Cæterùm non tantùm *Pulpa* intùs contenta solet purgare & evacuare; sed etiam *Interstitia lignosa* inter Pulpam contenta. Id quod casu fuit inventum: nam cùm talis *Cortex* fuisset projectus Simiæ, ex illo devorato fortiter purgata fuit: confer. PECHLINUS *de Purgant. pag.* 216. *Grana* adstringunt: vid. BOYLE *de Orig. Form. pag.* 199. ex GARZIA *ab* HORTO *Aromat. hist. l.* 1. *c.* 29.

Usitata ex *Preparatis* sunt *Medulla*. Ex *Fistulis Cassia* nunquam præscribitur; sed sub nomine *Pulpa Cassia recenter extracta*: nam brevi post Extractionem acescit, & auget Tormina, induciteque multa Symptomata; unde semper extrahitur, quando adhibetur in usum. Modum videbitis apud AUTHOREM, qui satis clarè est descriptus, Infantibus datur ad ℨiij. adultis ab ℥ß. ad ℥j. & ℥iß. utut apud nos rarò usurpetur. In Italia ab ℥iß. propinari solet frequenter, sed est nauseabundum Remedium. Instar *Epithematis extracta Cassia* cum *Spiritu Urina* illinitur podagricis Affectibus: vid. PERNELIUS: quin *Clysteribus* sæpiùs addita fuit olim. (*P*)

CCCCXVII. CATAPUTIA MINOR. *Cataputia minor* propriè dicitur *Lathyris minor*: nam *major* est, quæ dicitur *Ricinus*, de quo *imposterùm*. Dum dicitur *Lathyris* observetur, ne cum *Lathyro*, de quo in *Alterantibus Primariis* dictum, confundatur. Planta tota tota, quanta quanta est, *lactea* est, acerrimum ac causticum Lac instar *Esula* fundens; unde rectissimè ad *Esulas* refertur, ac *Esula minor* dicitur. Planta hæc copiosas habet *Capsulas seminales*, quæ *Semina* matura hinc inde spargunt; unde & Germ *Spring-Korner* dicuntur. *Lac* hocce causticum, revera esulinum, Tibiis ac Cruribus affricatum pro scopo eodem exulcerandi adhiberi potest.

Pro *usu Pharmaceutico* subministrat nobis tantùm *Grana*: *Folia* enim propter *vim causticam* & *corrosivam* vix in usu sunt.

Violenter *sursum & deorsum purgans*, & propterea rarò vel nunquam adhibentur nisi ab Empiricis. *Semina* autem Malo-Medicorum *Purgans* sunt, v. gr. si à granis vi. x. ad xij. vel xv. decorticata & trita cum *Ovo sorbili* assumantur, *non nisi* violentissimè ac in momento purgant; unde propter hanc vehementiam & violentiam vix adhibentur. Propinantur iis, qui opus habent *Vomitorio violento*, quando hauserunt *Philtrum*; iis quoque qui per Veneficium aliquod interiùs assumpserunt, per Vomitum denique excludendum. Et quidem, si fortiter purgare debent, masticentur benè; qui verò Vomitum magis desiderant, integra deglutiant.

Aliàs *Cataputia* & ad *Vesicatoria* refertur. *Folia* quoque trita cum *Lacte bubalo*, adhibentur, ubi scopus est locum depilem reddere, ita, ut post hac nunquam crescant Pili.

Succus seu *Lac* hoc *inspissatum* violentissimè purgat Serum, & nulli *Scammonio* aut *Lacti Esulæ* cedit; ex quo tamen *Lacte inspissato* cum *Tinctura Tartari*, *Extractum*, seu *Essentia* mitior parari potest. (*Q*)

CCCCXVIII. CO-

(P). Cassia, *de qua hic sermo, est Arboris genus Flore rosaceo, ut plurimùm pentapetalo, cujus pistillum abit in Siliquam, nunc teretem & cylindraceam, nunc compressam, in varia loculamenta divisam à dissepimentis transversa positis, medulla ut plurimùm nigricante obductis, Seminibusque fœtam duris. Etsi sint variæ* Cassiæ *species ex* America *ultimis temporibus advectæ, antiquior tamen & magis familiaris est* Cassia fistula, Alexandrina C. B. *Hæc Arbor est prægrandis, Folio Nucis Juglandis, oblongo, mucronato: Flores lutei racematim longo hærent pediculo, longis staminibus ornati, in Siliquas tandem abeuntes cubitali & bicubitali longitudine, cylindraceas, digiti diametro ac sepimentis distinctas, quibus Pulpa intercipitur dulcis, nigricans, Ecclegmatis consistentia, atque Semen Tamarindi grano minus:* Medulla Cassiæ *vulgo utimur ad Ventris lubricitatem: imò & Decoctam cu Corticibus unà cum Sepimentis, Medullæ jam extracta reliquiis adhuc obductis, ad eundem finem adhibemus.*

(Q) Cataputia minor *seu* Lathyris, *de qua hic, est sanè* Tithymali *species: Planta enim est Flore monopetalo, campaniformi, globoso, multifido, & duobus foliolis cincto, quæ Calycis vice fungi videntur: pistillum trigonum abit in Fructum ejusdem formæ, in terna loculamenta divisum, ac Seminibus fœtum oblongis. Hi nonque sunt* Tithymali *cha-*

CCCCXVIII. COLOCYNTHIS.

Colocynthis, C. B. est. [Rotunda. [Major. Oblonga. [Minor. *Hac usualis.* [Pyriformis. Pomiformis.

Dicitur Κολοκυνθὶς, *Dioscorid.* Colocynthis fructu rotundo minor, *C. B.* 2. Fœmina; *Tab.* Colocynthis fungosa & levis, *Cord. hist. Aliis* Cucurbita sylvestris, fructu rotundo, minor. *Vulgò* Coloquinthis Sicyonia. Arab. *Chandel*, *Handel & Handhal.* Videatur & Colocynthis, *Marth. Cord. in D. Lob. Dod. Cast. Cam. Ger.* Vera, *Trag.* prima, seu mas, *Tab.* German. *Coloquinth.* Gall. *Coloquinte*, *Pommes des Coloquintes*.

OFFICINALIA NATIVA.

Fructus seu *Poma*, ac præcipuè *Medulla* ejus arida: datur autem ex Ægypto.

Vires. Pituitam crassam ac glutinosam ex profundior, & remotioribus partibus expurgat, ut ex Cerebro, Nervi Juncturis, Pulmonibus: unde cum commodo exhibetur Vertiginosis, Hemicranicis, Epilepticis, Apoplecticis, Scabie Lueque Venerea afflictis. Calida est & sicca 3. verùm ob vehementiam ac amarorem, & quia Ventriculo ac Intestinis noxia est, rarissimè in substantia, & nonnisi robustis, imò decenter correcta, exhibetur. *Corrigentia* illa sunt *Cuminum*, *Tragacantha*, *Mastiche*, *Bdellium*, & similia *Cardiaca*, *Hepatica*, *Stomachica*.

Dosis in substantia à gr. vij. ad ℈j. in *Clysteribus* (in pectie ad ℥ß.

PRÆ-

CCCCXVIII. COLOCYNTHIS. *Colocynthis* Arabibus dicitur *Handal*, unde præposito Articulo *Al*, vocantur *Trochisci & Extractum Alhandal.* Est *Cucurbita* quædam *sylvestris*, & inter *Purgantia validiora*, nobisque magis convenientia, cum *Scammonio* recensetur, atque Rea quasi primus Purgantium, cui *Elleborus niger*, pro *Triumviratu* contendens, advenit.

Officinis subministrat *Fructum* seu *Pomum*, qui propter frigiditatem Climatis non provenit apud nos, sed ex Ægypto adfertur, ubi repit per terrem Sarmentis longis, sicut apud nos *Cucurbita*, *Foliis & amplis & lanuginosis*.

Sunt amarissimi saporis, in quo consistit *vis laxativa*. *Pulpa* Serum resolvit, Succos concretos foras evacuat. Vis ejus consistit ferè in *Resina* perquam viscida, cum intensissimo amarore conjuncta; unde non tantummodò pertinaci adhæsu Tormina gravissime ciet, sed præterea vi alterativa, attenuativa & colliquefactiva etiam viscidissimorum Contentorum, insigniter pollet; hinc ad Pituitam vitream, crassam & viscidissimam expurgandam, imprimis in incrustatione Stomachi à Pituita acida, nil melius est quàm Remedia ex Colocynthide. Et cùm colliquatas Sordes sub forma mucosa ferè soleat evacuare, propterea inter *Phlegmagoga*, seu Pituitam evacuantia primaria, censetur; & ferè saltem in casibus, ubi viscidus & conglutinosus Mucus peccare solet; unde in Affectibus Chronicis contumacioribus, v. g. Epilepsia, Febribus Intermittentibus, & in specie in Colica pituitosa, in atrocioribus Abdominis Torminibus, egregiè convenit. In Lue Venereà multùm commendatur, & dixit HELMONTIUS, se meliùs velle curare per *Colocynthidem* Luem Veneream, quàm per omnia *Decocta Lignorum*, modò sit legitimè correcta, & Venenum laxativum sufficienter castigatum: imò Acrimonia ejus Innuit, sub ista vi laxativa venenosa latere singularem Medicinam pro Fomite morboso tollendo; sicut & HELMONTIUS *Colocynthidem* pro *Alterante* insigni habet in Morbis Chronicis, dummodò vis ejus virulenta laxans dematur. Pro usu autem in Lue Venerea, tanquam Remedium crudum, non tamen contemnendum, quidam recipiunt *Pomum dimidium Colocynthidos*, pro viribus Ægri & varietate circumstantiarum macerant per noctem in *Vino* in Vitro clauso, mane clarum per declinationem sine expressione effundunt, quod ipsum Æger, qui Aerem frigidum vitare debet, calidè bibat; & quinquies vel sexies assumptum Luem Veneream curare dicitur. Nullum enim datur Remedium, quod Venenum Venereum remotis partibus adeò solet revellere, quàm Colocynthis: unde dixit HELMONTIUS, quòd in Lue Venereà plus efficeret una die, quam *Decoctum Sarsaperillæ*, aut *Lignorum* per tres septimanas. Præterea tamen, ut illam corrigant, *Brodium* vel *Jusculum ex Lactuca*, *Portulaca*, *Endivia* &c. aliquot post assumptionem dicti *Infusi* horis præscribunt, & Cibum per totum illum diem interdicunt, hocque aliquoties iterato Luem Veneream curari posse, perhibent. In Affectibus Menstruationum Fœminarum, ut Hemicrania, & pellendo Fœtu mortuo, primatum obtinet: vid. TIMÆUS *in Consil. & Epist.* Alias in Arthritide præprimis & Malo Ischiadico multùm commendatur. ZACUTUS LUSITANUS *L. 3. Hist.* 30. & 31. Exempla habet curati Mali Ischiadici per usum Colocynthidos.

In omnibus his, pro *alterativo & evacuativo* simul, inservire potest, præsertim ad expurgandam ex Intestinis Pituitam vitream est convenientissima. *In substantia* à quibusdam ad grana 6. usurpatur; sed validissimè purgat, & cum Dolore ac gravibus Symptomatibus: est enim Simplex unum ex vehementissimis & malignis, unde ea, quæ *Agarici & Turpethi* vim eluserunt Excrementa, convenienter per *Colocynthidem* possunt expurgari; nihilominus si dimidium *Salis Tartari* addatur, nil ferè purgat.

Difficilis autem est pulverisationis, nisi à Seminibus repurgatum misceatur cum partibus duabus, vel ana, vel dimidio *Sacchari*, & invicem probè in Mortario contundantur; aliàs non potest teri & pulverisari: vel Forfice minutissimè concisa, cum pauco *Gummi Arabici* vel *Tragacanthi & Aqua Rosarum*, vel *Vini* impastetur, & blandè exsiccetur; tunc fit aspera & discontinuatur, sicque longè faciliùs pulverisatur: Sed cùm periculosus sit ejus usus, facilè additione aliquot granorum *Salis Tartari* mitigari, & quando placet, adhiberi potest.

Externè Decoctum Colocynthidis in *Lixivio* cum *Absinthio* & similibus adhibetur contra Tineas Capillorum, Vermes & Pediculos, dum in eodem lavatur Caput, nam et Vermes enecat, ut cesset infestatio eorum: id quod præstat *Decoctum* imprimis *Seminis*, quod etiam à quibusdam habetur pro *Purgante*. In Mensium defectibus, pro pellendo Fœtu mortuo, item in Secundinis, in Lochiis provocandis *Decoctum Colocynthidis* TIMÆUS, tam in forma *Suffitus*, quàm in forma *Insessus* aut *Injectionis*, aliisve modis adhibitum commendat. Conf. TIMÆUS *in Cas. L. 4. Cas. 9. pag.* 267. item *Cas. 30. pag.* 233. & *Epist. L. 3. Epist.* 40. Aliàs *Pulpa* à ℈j. vel ℥ß. ad ℥j. *Clysteribus*, incoquitur pro fortiori Alvi stimulo in Affectibus somnolentis, imprimis in Apoplexia, cum aliis Specificis. Ligata autem tunc temporis sit, necessum est in Petia; nisi enim hoc fieret, solet adhærere Intestinis, easque exulcerare, monente LOBELIO *in Observationibus*: quod benè observandum; nam hac in parte multum errant communiter Practici.

Interim, quoniam cum Malignitate insigni est conjuncta, de qua vid. SALMUTH. *C.* 3. *Obser.* 2. uti etiam simile Exemplum habet PLATERUS *L. 3. Obs.* 805. adeò ut cum Nausea, Syncope, Lipothymia, & similibus evacuet, per se rarò usurpatur, nisi in robustioribus Intestinis; sed saltem *Stimuli* loco aliis Purgantibus addi solet.

Ut ergò tutiùs & jucundiùs in usum vocari possit, modis variis *corrigitur*; quæ Correctio consistit in viscidæ Resinæ attenuatione, & hostilis Amaroris mitigatione: quibus ritè correctis, loco Veneni laxativi egregium *Alterans*, *Resolvens*, & Menstruis deficientibus conveniens Medicamentum haberi potest. Obtinemus hoc ipsum optimè per *Alcalia*: Acida enim castrant, non corrigunt Colocynthidem, Alcalia verò tam fixa, quàm volatilia, hic optimè conveniunt. Pro Correctione Veteres addidere *Oleum commune*, nec absurdè adeò; cùm hoc obtundat ejus aculeos: tamen superficialis est hæc Correctio. RIVERIUS & FREITAGIUS *Auror. Med.*

characteres ex Tournefortio, *potiùs quàm ut Lacte turgeant; quum multæ sint Plantæ Lacte turgentes, quæ Tithymali non sunt; nec ineptè fortasse, juxta ipsum, diceretur Planta foliis his characteribus gaudens*, Tithymalus lacte carens.

Cataputia *inquam* minor, *de qua agimus*, *est* Tournefortio Tithymalus latifolius, Cataputia dictus H. L. Bat. *Hic Caulem producit cubiti altitudine, digiti crassitudine, superiùs ramosum, multis ornatum Salicis Foliis, decussatim dispositis, colore viridi subcœruleo: Flores Tithymali in summitate ex viridi flavescentes: Fructus trigonus, crassiusculus, Semina tria continens, ad grani Piperis magnitudinem, medulla referta alba; lacteo Succo universa turget Planta, quæ multum Olei, Phlegmatis & Salis acris continet. Ejus Semina quamquàm à Rusticis ad corporis evacuationem usitata, ab Officinis Medicis ob vim nimis drasticam jure exulant.*

P R Æ P A R A T A.

1. *Trochisci Albandal.* Vide *Disp.*

2. *Infusum Trochiscorum Albandal. Spiritus Vitæ aureus Rulandi* (nonnullis).

℞. *Trochis. Alband.* ℥ß. *Spirit. Vini Malvat.* ℥x. vel ℥xij. Digere aliquamdiu, & serva ad usum.

Vires. Purgat per Alvum absque periculo omnes Humores viscosos, Bilem utramque ac Serum, si tertium quoque die propinetur.

Dosis à ʒiij. ad ℥j. vel ʒiß. vel si placuerit inspissare ad consistentiam *Extracti*, detur à ℈ß. ad ℈j.

3. *Extractum Colocynthidis.*

℞. *Colocynth. Pulpam* (rejectis Seminibus) pulverisatam, extrahe digerendo, vase clauso cum *Spiritu Vini*, aliquot septimanis (3.) quo temporis spatio totam acrimoniam amittit: filtra & si dulcius desideras, iterum digere, & dulcescet, Medicamentum evadens optimum ad Pituitam & alios Humores crassos à remotioribus partibus attrahendo, idque sine noxa. Corrigitur *Ol. Mastich. Nucist. Cinnam. Weberus ex Querc.*

N. Sala ℞. *Pulpa Colocynth. sine Semine* q. pl. eamque subinde irrorando *Aqu. Plantag.* incidit, deio extrahit cum *Aqu. Plantag.* part. ij. *Spirit. Vin.* p. j. filtrat, defæcat, & inspissat ad consistentiam Mellis.

Menstruum ex Aqua Plantaginis, & Spiritu Vini commiscet, ne quid ea parte resinosa ac viscosa, quibus Colocynthidem constare ait, intactum maneat.

Dosis à gr. iij. ad x. cum Corrigentibus.

N. Præstat *Extractum* hoc cum aliis *Purgantibus* miscere, ut illis stimulo sit, quàm solum exhibere.

CCCCXIX. EBU-

Med. pag. 336. instituunt Correctione infusione in *Urinam*; sic enim ita corrigitur, ut Amaritudinem maximè deponat, & Remedium insipidum evadat, simulque Vehementia & Virulentia ita infringitur; ut ad ʒj. tutò possit exhiberi: id quod testantur omnes ferè Practici: Videatur imprimis RIVERIUS *L.* 1. *Praxeos cap.* 15. Sed cùm nauseosum quibusdam videatur hoc Corrigens, meliori modo *corrigitur Colocynthis* per *Spiritum Roris Majalis*. Alii Correctionem minus artificiosam instituunt per Macerationem in *Aqua* et *Vini Rhenani* partibus æqualibus, vel in *Sero Lactis*, & sic deponit multùm de Amarore & Venenositate: sed necessum est, ut putrescat, & per longum tempus stet in Balneo, additis *Plantis aromaticis*, *Mentha* & similibus; sicque multùm conducit in Mensibus cieudis, & est potens Remedium. Alii alia ratione corrigant, blandis *Acidis* scilicet, v. gr. *Aceto*, *Spiritu Mellis*, aut *Vino*, quod Virulentiam nonnihil coercet, si infundatur *Poma*. Potentiùs corrigitur Malignitas purgativa *Colocynthidos Aceto*, cum *Arcano Tartari* impregnato, vis enim maligna consistit in Sale volatili acri & penetrante, à quo etiam suam habet Amaritiem: unde necesse est ut ista debitè correcta, & Sapor talis corrigatur. Optima vero Correctio fit cum *Sale Tartari*, quod cum *Pomo Colocynthidis* digestum omnem Amarorem extrahit, & texturam viscidam promptè corrigit, atque aurei coloris Liquorem dat, inspissandum, & cum *Spiritu Vini* in *Tincturam* blandè amaricantem extrahendam, quæ etiam pro lubitu in *Extractum* satis tutum & mitè redigi potest. *Pulpa* candida manet in fundo, quæ, insipida est, ut devorari citra Amarorem possit: *Sal* verò *Tartari* inspissatur, cumque *Spiritu Vini* eliciatur *Tinctura* blandè amaricans, cujus ʒj. propinatur: suaviter *sæpe* laxat.

Præstat tandem hoc etiam *Arcanum Tartari*, conveniens ejus Corrigens.

Quoad *Præparata*, *Trochiscorum Albandal* descriptionem videbitis in ZWELFFERO & aliis *Dispensatoriis*: alii decoquunt *Colocynthidem*, decoctam inspissant, & addunt *Panem triticeum* pro Trochiscis formandis; vel possunt fieri fortiores, si loco Panis triticei ipse *Colocynthidis Pulvis* correctus addatur.

Infunduntur in *Vinum*, commodissimè in *Spiritum Vini probè tartarisatum*; vel hujus loco in *Tincturam Tartari* mediocrem, & paratur *Extractum*, quod postmodùm ad granum unum vel alterum additur aliis Purgantibus, præsertim pilulari in forma loco stimuli in Gonorrhœa virulenta.

Potest etiam *Vinum Cholagogum* fieri, si ℈j. *Trochiscorum Albandal* bulliat in *Vino Rhenano*, & *Filtratura* postmodùm exhibeatur pro *Potu laxativo*.

AUTHOR noster mentionem facit *Spiritus Vitæ aurei Rulandi*, qui nihil aliud est, quàm *Spiritus Vini*, cui *Trochisci Albandal* infusi: vid. *in Thesauro & Practicis ejusdem*. Meliùs paratur, si recipiatur *Spiritus Vini tartarisatus*, ut Virulentia corrigatur. *Spiritus* hic ad ʒij. usurpatus purgat fortiter.

Ipsa *Colocynthis* si extrahatur cum *Spiritu Vini*, dat *Resinam*, quæ potens Remedium, & substituitur loco *Extracti Trochiscorum Albandal*, de quo vid. ZWELFFERUS *in Pharm. Reg. pag.* 75. potest etiam fermentari cum *Succo Pomorum*.

FABER *in Myrothec. Spagyr. l.* 2. *cap.* 29. docet parare *Quintam Essentiam ex Colocynthide*, quæ est egregium Remedium, & Purgans non inelegans.

Poma Colocynthidos si macerentur in *Aqua*, & per Vesicam destillentur, dant simul *Oleum*, cujus gutta una vel altera Umbilico illita sufficienter purgat per inferiora.

Prostat etiam in Officinis *Oleum Diacolocynthidis Quercetani* per coctionem paratum, quod non adeò est nocivum Intestinis, quæ Colocynthis alias corrodere, & exulcerare solet. Adhibetur pro inunctione *Suppositoriorum*, ut feliciùs operentur: additurque etiam *Clysmatibus* pro fortiori Alvi stimulo. Inungitur Umbilico pro pellendis Vermibus & Lombricis, vel solum, vel cum *Aloe & Felle Taurino*, instar *Unguenti* mixtum.

De *Seminibus* referunt quidam, quod etiam *Laxativa* sint, sed mitiora, ita ut LOBELIUS testetur, se illa in majori dosi, quàm Colocynthidem ipsam, exhibuisse, & Purgationem [illegible] & minimè molestam sensisse. Ex his FREITAGIUS parat *Extractum Purgans compositum*, ex ℥iv. *Semin. Colocynthidos*, ℥ij. *Aloes*, & ℥j. *Scammonii*, cum *Spiritu Vini* ℔j. quod cum aliis elegans purgans à ℈ß. ad gr. xiij. (R)

COLUTEA VESICARIA.

Colutea Vesicaria, Germanis *Welsche-Linsen*, *Colutea* dicitur à *Colore Florum luteo*; *Vesicaria* verò à *Vesicis*, quas repræsentat; Officinas non ingreditur. Sunt tamen, qui putant, *Folia* ejus *Foliis Sennæ* posse substitui, unde nonnullis *falsa Folia Sennæ* dicuntur. BARTHOLINUS refert in *Epistolis suis*, quòd in Obsidione Hafniensi horum duplam dosim receperint, & eundem cum Foliis Sennæ effectum habuerint. Cùm igitur non tantùm figura externa Foliorum Foliis Sennæ respondeat, sed et Exemplo res sit confirmata, omninò illorum defectu hæc substitui possunt. Quoniam vero in specie Plantæ differant *Colutea* et *Senna*, optimè explicat JUNGIUS *in Doxo. cop. Phys. P.* 2. *Sect.* 3. *cap.* 17. *pag* 245. (S)

CCCCXIX. EBU-

(R) Κολοκυνθὶς *diminutivum est a* Κολοκύνθη Cucurbita, *quasi* Cucurbitula; *Fructus enim exiguam repræsentat* Cucurbitam. *Et reverà* Colocynthis *inter* Plantas Cucurbitaceas *recensetur*: *à cæteris tamen Folio in profundas lacinias dissecta, atque ab* Anguria *Fructu amaro & non eduli, differt. Species Officinalis* (*quamplurimæ enim sunt*) *est* Colocynthis fructu rotundo, major C. B. *Hæc per terram sparsa striatis, asperis flagellis, Folia profert Anguriæ divisura, singularia, aspera, incana, & hirsuta, hirsutis quoque capreolis prædita: Flores cucurbitacei, luteoli: Poma pugno æqualia, subflava, vitosa, medullam candidam, fungosam, amarissimam, cum Seminibus compressis continentia.*

Fructus *hic Catharticum vehemens est, Sanguinem, ob infensum Intestinis virus, educens. Vulgò hinc creditum est, ab illius Sale volatili Sanguinem nimis fluxilem reddi. Id tamen negat Dñs* Boulduc, *atque ad Experimenta provocat: Pulvis enim Colocynthidos in Sanguinem nuper è Vena eductum injectus, illius coagulationem haud remoratus est: idem & Lacti accidit. Validum sanè argumentum, si Sanguini adhuc per Venas fluenti pari ratione aptari posset. Idem laudatus Author* Extractum Colocynthidos *longa in* Musto *maceratione, & repetitis destillationibus suo modo parat, illudque tutò ad granorum x. dosim exhibet: imò & idem non Musto, sed* Aqua *paratum salubrius & tutius expertus est. Vide* Acta Reg. Scient. Acad. 1701.

(S) Colutea *est Plantæ, seu potiùs* Fruticis, *Genus Flore papilionaceo, cujus pistillum abit in Capsulam membranaceam, Vesicæ adinstar inflatam, Seminibusque fœtam reniformibus. Inter eas Arbores & Frutices à* Tournefortio *connumeratur, quæ præter* Florem *papilionaceum, Folia habent per conjugationes costæ innascentia.* Colutea vesicaria *de*

CCCCXIX. EBULUS.

De Ebulo actum est suprà, *Class.* 2. Hoc loco ergò solùm Ebuli partes Purgationi inservientes perstringimus. Hæ sunt *Cortex*, & *Acini*, seu Semiuula Baccarum. Gall. *Buyes d' Hieble*.

Vires. *Ebuli Cortices* & *Seminala* vim habent educendi Aquam: conferunt igitur in Hydrope, Arthritide, cæterisque Morbis à Sero natis.

N. Eliguntur Cortices Medii, ac potissimùm Radicis.

Semen Ebuli solutorium acquiritur hoc modo:

℞. *Baccar. Ebuli* quantitat. magnam, exprime *Succum* (quem in *Extractum* redigere poteris ad normam datam *lib.* 2.) *Acinulosque* restantes a *Siliquis* separa, aliquoties lavando, semperque quod supernatat rejiciendo, donec solos *Acinulos*, eosque puros nactus fueris. Hos sicca ac serva pro usu. Diuretici sunt.

N. 1. *Dosis* à ʒj. ad ʒij. vel fit *Emulsio* in Dosi majori. *Saln*.

N. 2. Ex hoc *Semine* exprimitur *Oleum*, quod Ventri inunctum Alvum laxare dicitur.

Aqua stillatitia Sambuci aut *Ebuli Radicum*, cujusque ad ℥iij. sumpta per 30. dies, confert Hydropi.

Arcanum Chamaactes 5. *Class.*

Semina contusa pone in Cucurbitam affunde Aquam limpidam, agita materiam in calore remisso, donec in *Paltem* tenuem evadat, digere per 3. dies, dein cola Torculari fortiter. *Oleum* miatum erit cum *Aqua*. Digere, & quod supernatabit, serva, & in fundo habebis ejusdem *Sem. Unguentum*.

Vires. *Oleum* hoc intùs sumptum purgat egregiè Pituitam, si ejus ʒß. cum *Farina Amyli* incorporetur, vel in *Jusculo* exhibeatur. Extùs Podagræ Materiam influentem abigit, ingressam discutit, durescentem emollit, in omnibus Doloribus salutare est.

CCCCXX. ELLEBORUS NIGER.

Utimur non omnibus Ellebori nigri speciebus sed (monente *Matthiolo*) Helleboro nigro, flore roseo, *C. B.* 4. cui tamen alii substituunt Helleborum nigrum hortensem, flore

CCCCXIX. EBULUS. De *Ebulo* cùm nihil inter *Acterantia* sit dictum, hîc aliquid monendum. Aliàs vocatur *Chamaacte*, i. e. *parva Sambucus*, vel *Sambucus fruticosa*, quòd quoad speciem & figuram conveniat ferè cum *Sambuco*, & nonnisi majoris & minoris ratione differunt; *Ebulus* enim est humilior, & fruticosior.

Cùm igitur formam, quam externè gerit, similem *Sambuco* obtineat, conveniet cum illa quoad facultates, & quæ dici possunt de Sambuco, etiam intelligenda venient *de Ebulo*, nisi quòd *Sambucus* sit calidior, acrior, & fortiùs purget quàm *Ebulus*. Nihilominùs inter *Purgantia* non ultimum obtinet locum *Ebuli Cortex*, & *Acini* seu *Semina Baccarum*: reliqua, ùt *Folia* & *Flores*, alterant, egregiè discutiunt, emolliunt, *Anodyna* sunt.

Cortex interior, præsertim *Radicis*, saporis est amarlcantis, odoris ingrati, qui consistit in Sale volatili acri, particulis sulphureis & viscosis immerso, unde potenter purgat Phlegmata aquosa in Hydropicis; deinde etiam Lympham acidam & acrem, vellicantem partes nervosas circa Articulos; adeòque in Affectibus Arthriticis à Lympha acri commendatur pro *Purgante*, & in genere in omnibus Morbis ubi est serosa Colluvies, non inutiliter præscribitur. *Cortex* ergo pro scopo purgandi præscribitur in *Infuso*, vel *Vino*, (quod quidem violentius est,) aut *Decocto* quod mitiùs agit: vel solum, vel anà cum aliis: cujus Dosis in *Infuso* solet esse ad ℥iij. vel ℥ß.

Externè Cortex recens coquitur in *Oleo veteri*, vel *Lini*, additur *Succus expressus Corticis* ad imprægnationem Olei, ebulliat, pòst exprimatur. Optimum hinc est Remedium contra Ambustiones.

Acini potenter evacuant Aquam & Serum, seu Lympham copiosam in Hydropicis, & in Arthriticis partes nervosas vellicantem.

Succus baccarum ab ℥i. ad ℥ii. propinatus purgat per inferiora in Hydropicis, & simul per Vomitum, si præprimis ea Corticibus proliciatur.

Aquam destillatam ex Sambuci, aut Ebuli Radice commendat AUTHOR. QUERCETANUS *in Pharmac.* habet *Aquam destillatam purgantem ex Baccis Corticibusque Ebuli & Sambuci*. Disceptant autem inter se Chymici: *An ex Purgantibus possint haberi Aqua & Spiritus purgantes?* Negant hi, affirmant illi; sed neutrum universaliter dici potest: sunt enim, quæ dant Aquam purgantem, sunt etiam, quæ nullam dant: Ergò de uno saltem hoc verum est, non de omni.

Aliàs ex *Semine Ebuli* & *Semine Sambuci Oleum* fit per expressionem, quod est egregium *Vomitorium*. Laudatur præsertim à quibusdam pro Philtro propinato. *Dosis* ʒj. ad ʒiß. in *Cerevisia* repida. Externè illinitur Umbilico & Ventriculo pro laxatione Alvi. Virtutes *Arcani Chamaactes Classis* satis expressæ sunt ab AUTHORE.

Quod attinet virtutes alterandi, *in Floribus & Foliis Ebuli* est vis diaphoretica, sicuti etiam in *Foliis* & *Floribus Sambuci*, dum movent Sudorem potenter; vid. AUTHOR *in Classe* 2. ubi *de Alterantibus primariis*. Ex *Spiritu Ebuli* proprio, digesto super *Grana Ebuli*, fit *Tinctura*, vel *Essentia Granorum Ebuli*, quæ est elegans Remedium in curanda Suffocatione uterina; non minùs etiam *Tinctura Granorum Sambuci*.

Prostat quibusdam in locis *Extractum Corticis interioris* cum *Spiritu Vini*, quod à ϑß. ad ϑj. Humores serosos educit. (*T*)

Sequitur, ratione Ordinis alphabetici,

ELLEBORINE SYLVESTRIS LATIFOLIA.

Elleborine sylvestris latifolia, Germanis *unser Frauen-Schue*, id est *Calceus Mariæ*, dicitur: sed malè; quia *Calceolus Mariæ* longè alius est. Est hic quidem species Helleborines; sed cum aliis non convenit. Nostra *Helleborine Hellebora albo cognata* est; sed nondum innotuit, quid & quantum valeat in usu Medico? an conspiret cum illo nec-ne? (*V*)

CCCCXX. ELLEBORUS NIGER. Hactenus *duo Ellebori genera innotuerunt*: unum vocatur *Nigrum*, alterum *Album*, de quo *in sequentibus*. *Niger Elleborus*

de qua hîc Ettmullerus, *Arbuscula est ramosa, cujus materies Sambuci materie durior, intùs cava, duplici tecta cortice: Folia multa ad costam conjugata, Sennæ modo, sed rotundiora: Flores ex longo pediculo multi, leguminosi, lutei, quibus succedunt Folliculi membranacei, pellucidi, spiritu quodam distendente turgidi, ut pressu cum crepitu dissiliant, in quibus Semina, reniformia, nigra continentur. Nullius est Coluteæ apud nos Usus medicus.*

(T) Ebulus *sanè inter* Sambuci (*de qua Classe* 1.) *species recensendus, vocaturque* Sambucus humilis sive Ebulus C. B. *Græcis* χαμαιάκτη, *à* χαμαὶ *&* ἀκτῆ, humilis Sambucus. *Hinc inter herbaceum genus & fruticum ambigit* Ebulus: *Caule surgit striato medulloso ut Sambucus, quam &* Folia *æmulantur, sed ordinatiùs & per conjugationes, impari rachin terminante, disposita, odore graviore: Flores in umbellas albidi, quibus nigri Acini, succo rutilè purpurascente, Seminibusque ternis, turgentes succedunt. Folia Ebuli amariuscula sunt, Fructus amariores, styptici, & cæruleam papyrum haud rubefaciunt. Chymica Analysi Folia & summitates parum reddunt Acidi, multum Spiritus urinosi, nil Salis volatilis concreti, multum Olei & Terræ. Folia emolliunt & resolvunt: prunis castigata, ac Cataplasmatis forma applicata, Podagricos solantur, & Tumores discutiunt.* Vini albi cyathus *ex infusione semunciæ* Seminum, *facta levi expressione, Hydropicos purgat; sed satis leviter: efficacior est* Emulsio *ex* ʒvj. *vel* viij. *eorundem* Seminum. Vapor *vel* Balneum *ex* Decocto Foliorum Ebuli, Tanaceti, Salviæ, *& similium Plantarum*, *Œdemata Hydropicorum resolvit.*

(V) Elleborine, *seu potiùs* Helleborine, *quam* sylvestrem, latifoliam *vocat hîc* Ettmullerus, *quamque verè negat esse* Calceum Mariæ, *erit sanè* Helleborine latifolia, montana C.B. Helleborine *autem Plantæ Genus est Flore polypetalo, anomalo, Orchidi valdè affine, ab illa tamen Radicibus fibratis præcipuè differt.* Helleborine *de qua hîc, numerosis sanè fibris albidis radicatur. Caulis modò unus, modò plures, ad cubitalem accedentis altitudinem, ramis carentes, teretes, & farina quadam aspersi. Folia adnascuntur Hellebori albi instar nervosa, sed multo minora, & amara. Flores Orchidis à media ad summum alternatim Caulem ornant, herbacei. Semen minutissimum in canaliculato capitulo continetur.*

flore viridi. Alii ejus loco eum successu utuntur Elleboro nigro tenuifolio, Buphthalmi flore, teste *Bauhino in Matth.* German. *Schwvartze Nieszwurtz.* Gall. *Ellebore noir.*

Prior insignitur Elleborum nigrum, *Matth.* (cui & Helleborum purpureo flore,) *Cast. Cam.* Helleborus niger, *Lob.* 2. *Dod.* verus, *Ger.* Veratrum nigrum, *Dod.* Legitimum, *Clus. hist.* Styriacum, *Tab. C. B.* 4.

Posterior nominatur Helleborus niger, *Brunsfels.* alter, *Matth.* 3. *Dod.* nostras, *Cord. hist.* Helleborus niger adulterinus domesticus, *Trag.* hortensis, *Fuchs.* Helleborastrum, *Lob. Ger.* Veratrum nigrum, *Cord. in D. Clus. hist. Tab. C. B.* 2.

Tertius dicitur Elleborus niger verus, *Trag. Lon.* Pseudo-Elleborum, *Matthiol.* Buphthalmum, *Dod. Clus. Cam.* Helleborine tenuifolia, *Cord. h.* Helleborastrum nigrum, *Cam.* Helleborus niger ferulaceus Theophrasti; *Lob.* Elleborum alterum, *Cast.* Helleborus Hippocratis, *Tab. C. B.* 9.

Prior crescit copiosè in Austria: floret Januario.

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

Radix, ac præcipuè *Cortex*.

N. Colligendi tempus referunt Luna in Aspectu felici cum Jove aut Venere, existente sub ortu Solis, Luna crescente, ac peragrante Signum Capricorni, Leonis, aut Sagittari. *Heurnius*.

Vires. Purgat potenter Humores melancholicos: utile per consequens Medicamentum est omnibus Affectibus inde originem trahentibus, quales Mania, Insania, Hypochondriaca passio, Elephantiasis, Herpes, Cancer, Quartana, Vertigo, Epilepsia, Apoplexia, Scabies. Sed cautè & non nisi robustis ob violentiam, quam exercere aptus natus est, exhibere conducit. In Decocto tamen minus periculi. Corrigitur *Mastiche*, *Cinnamomo*, *Fœniculo*, & similibus.

Dosis à ℈j. ad ℈ij. *Infusione* dant à ℥j. ad ℥ß.

P R Æ P A R A T A.

1. *Præparatio Ellebori Officinarum.*

Maceretur (rejecta Medulla lignea) per dies 3. in *Vino Cydonior.* (alii *Malvatico*), postea exsiccetur. *Aug.*

Quercetano sufficit 24. hor. in *Aceto ros.* macerasse. *Ph. Rost.* c. 26.

N. Alii *Radicem* ita præparatam ulteriùs *Pomo Cydonio* infigunt, idque *Pasta Panis* obvolutum in Clibano coquunt, postmodùm *Radicem* exemptam exsiccant.

2. *Præparatio Recentiorum.*

℞. *Rad. Elleb. nigr. pulveris.* q. v. irrora *Phlegmate Vitrioli*, & ad lenem calorem continuò lignea spatula agita, iterumque irrora & agita, donec Fœtor omnis exhalarit, Radicesque gratum odorem & colorem nigricantem acquisiverint.

Dosis

---

leborus à PARACELSO, (cui *Helleborismi* fuerunt in frequenti usu) vocatur *Senior* & *Durus*; *Albus* verò *Junior*. Aliàs *Elleborus niger Veratrum* dicitur; ratio est ea, quòd Mentem *vertat*, quoniam in Maniacis & Melancholicis eam invertit; unde dicitur *Caput Elleboro dignum*, id est insanum, quod corrigendum est per Elleborum Capiti dicatum. Dicitur *Niger* ratione *Radicis*, quæ est nigra, & *Albus* ratione Radicis, quæ alba, non ratione *Florum*, qui in Nigro sunt albi, in Albo nigri.

Quatuor autem *Species Ellebori nigri* nobis jam in promptu sunt:

1. Est *Elleborus niger legitimus*, seu *Veratrum nigrum*, *flore roseo*, *albo*, juxta MATTHIOLUM *Styriacus flore purpureo*. Paradoxa quidem videtur hæc de coloribus Florum relatio: sciendum autem, quòd *Flores Hellebori nigri* primùm albicantes post aliquot dies rubescant. Germanicè vocatur *Schwvartze Niese-Wurtzel*, ab efficacia. Dicitur etiam *Christ-Wurtzel*, id est *Radix Christi*, quia circa Menses Januarii aut Festum Nativitatis Christi lætissimè floret ad Aprilem usque. *Folia septem* vel plura, ex parte crenata, circa caulem habet.
2. *Secunda Species Hellebori nigri* est *Hortensis flore viridi*, *Rosarum in modum*, utplurimùm *novem Folia* crenata habens.
3. *Helleboraster* seu *Pseudohelleborus niger nostras*, *adulterinus*, *domesticus*, *hortensis*, *flore ex flavo viridiscente*.
4. *Helleborus Hippocratis flore luteo*, *Helleborine tenuifolia*, *Helleborastrum nigrum*, &c. *Buphthalmi* potiùs species est.

Helleborus niger genuinus *Siliquas* habet numero utplurimùm *octo*, *Semen* oblongum continentes: *Radix* nigra numerosis constans fibrillis, odore est gravis, sapore acris, amaricans & nauseosa. *Folia* ejus sunt volatilissima, & si gustantur, acrimoniam habent insignem, morsicantem instar *Piperis*; sunt enim acriora quàm *Folia Plantarum Antiscorbuticarum*, *Piperitidis*, *Nasturtii*, *Cochlearia*, *Raphani rusticani*, &c. quod cuilibet illa degustanti innotescet: si destillantur, prodit *Aqua* similis saporis, ac habet ipsa Planta; unde remanentia si calcinatur, parum vel nihil *Salis fixi* continet, *Sal* enim *volatile acre* adscendit Alembicum, à quo *Aqua* saporem habet acrem: vid. ZWELFFERUS *in Pharmac. August. pag.* 239. & *Pharm. Reg. pag.* 34. *Vis* ergò *Purgatrix* ejus consistit in Sale volatili acri, & perquam penetranti, quod insimul, corrigit Acidum præternaturale. *Folia* hæc cum *Saccharo* PARACELSUS pro Vita longa commendat, & *Balsamum Salutis* exinde parare docet, cujus TACKIUS in se ipso Experientiam fecit: vid. ejus *Chrysogonia*.

Folia apud nos rarò usurpantur, propter acrimoniam.

In usum vocatur tantùm *Radix Ellebori Styriaci*, cujus colligendæ rationem habet AUTHOR ex HEURNIO. Discrepant tamen, & sunt, qui dicunt colligendam esse Mense Septembris, Sole in Libra, vel Mense Martio, Sole in Ariete existente. Quidam colligunt Mense Octobri: cùm enim floret rigorosissima Hyeme, sub mediis Nivibus, tempus autumnale illi est quasi vernum, & æstivum instar hyemalis; adeòque autumnali in maximo est vigore, perpetua fronde viret. Sub collectione autem ejus probè observetur, ne confundatur cum *Radice Aconiti*, Radicibus Elleborinis non absimili, quæ quoque in iisdem provenit Montibus, & maligna est ac venenosa, & cum maximo Ægri detrimento ac nocumento conjuncta: & quidem præ cæteris vid. de *Aconito* HILDANUS in *Epist.* p. 974. & ZWELFFERUS *Pharm. Reg. pag.* 75.

Radix est nobile *Purgans*, & Pharmaca recondita habet: unde dicitur *secundus Rex Medicaminum Purgantium*, sicuti *Colocynthis primus* vocatur, propter egregiam & fortem vim purgantem: item sunt, qui dicunt, quòd nihil adeò sit salutare humano generi sub Luna, quàm *Elleborus niger*. Contrarium dicitur de Brutis, quæ jugulantur ab *Elleboro nigro*, teste MATTHIOLO. PARACELSUS præfert omnibus aliis Simplicibus Purgantibus, & dicit, quòd non sit melior *Radix Elleboro nigro*, quoniam curet quatuor Morbos principales; qui ipsi sunt, Podagra, Hydrops, Epilepsia, & Apoplexia, & quorum sub vexillo, tanquam sub summo genere, reliquorum Morborum cohortes coercet. Dicatur enim Capiti in Epilepsia, Apoplexia, Vertigine, Paralysi, &c. in specie in Affectibus Chronicis, Genus nervosum & Caput affligentibus, indeque tam Mentem turbantibus, quàm Morbos convulsivos inferentibus; adeòque Systemati nervoso convenit, & Caussis Morborum Partium nervosarum occasionalibus confert; indeque Melancholicis, Affectibus cutaneis, Scabie ferina, Ulceribus partium internarum, pro Fomite interno corrigendo & eliminando, egregium est. Sanè inter ea, quæ Humorem sic dictum Melancholicum Veterum, id est crassum, viscidum, ac acidum evacuant, est præcipuum *Elleborus niger*: imprimis cùm præter vim purgantem, in dictis Affectibus etiam singularem *vim alterativam* appropriatam, Saporum morbosorum correctivam, & hinc Massæ Sanguineæ, ac Viscerum in Ventre emendativam, obtineat; adeò ut sint, qui dicunt, quòd si *Elleborus niger* per fermentationem imprimis alteretur, & dematur ipsi Malignitas, & Venenum laxativum, fiat magnum Remedium Specificum in Morbis Cephalicis, & Confortativum Capitis: conferatur hic *Specificum Melampodis non purgans* pro Melancholicis, quod recenset VELSCHIUS *in Hecatost.* 2. *num.* 20. *pag.* 21. Certum aliàs est, quòd acuat Ingenium, & Spiritus roboret, Hominesque hilares atque promptos reddat; id quod Experientia propria confirmat GESNERUS *Epist. pag.* 13. Et certum est, quòd imprimis PARACELSUS multum tribuat *Elleboro nigro* ad prolongandam Vitam; unde vocatur etiam *Thesaurus Vitæ*. Ad Insaniam præstantissimum vocatur *Alexipharmacum* à ZACUTO LUSITANO *L.* 2. *Hist.* 29. Sicut & *Ellebori nigri* ope, unà tamen cum aliis, aliquot Hydropicos curatos fuisse ab EZLERO, constat. A MATTHIOLO *Dilutum* seu *Infusum Ellebori nigri Specificum Purgans* vocatur *quartanarium*: dicit namque, quòd nulli propinaverit, qui non una alterave Purgatione fuerit curatus: vid. MATTHIOLUS *Comm. in Dioscor.* Et DEODATUS dicit, vim specificam *Elleboro nigro* inesse educendi omne id, quod Sanguini permistum, eundem corrumpit; & rectè dici

Dosis à ℈ß. ad ℈j. cum Corrigentibus. *Hartmannus in Croll. Sennertus Inst. Tenzzelius.*

N. 2. Alii irrigant aliquoties (3.) *Succo Rosarum*, & in umbra exsiccari sinunt, dantque ad gr. 20. vel 22. imò ad ℈j.

N. Non minoris virtutis sunt aliæ *Correctiones*, quæ per Macerationem *Radicum* seu *Fibrarum Hellebori* teretum & minutularum ex Oriente allatarum, fiunt in *Lacte caprino*, *Sero Lactis*, *Melicrato*, & *Oxymello*, per triduum, vel etiam modo sequenti.

3. *Extractum Ellebori nigri.*

℞. *Cortis. Rad. & Fibrar.* q. v. Coque in *Vino albo* generoso leni calore hor. 3. in fine Ignem augendo, ut bulliant. Dein exprime, & coagula ad consistentiam *Extracti*.

Dosis à gr. x. ad xv. vel xx. cum *Oleo Mastiches* & similibus.

N. Alii loco *Vini* sola *Aqua pluviali* utuntur, ut *August.* Alii *Aqua Anisi*, de qua *Oleum* separatum, ut *Heurnius in Meth. pract.* vide & *Weckerum*. Vel *Aqua Majorana* aut *Melissa* cum *Oleo Tartari* per d. *Hartman. in pract.* Alii *Spiritu Vini*, ut *Beguinus lib. 2. cap. 9.*

4. *Extractum Ellebori nigri Quercetani.*

℞. *Rad. & Fibrar. cum Aceto Rosar. praparat.* q. v. extrahe digerendo, cum *Succ. Limonior.* part. 1. & *Succ. Pomor. redolent.* part. ij. (Succi priùs sint benè depurati & clarificati,) exprime. Fæcibus affunde novum *Succ. Rosar. pallidar.* clarificatum, ac denuò digerendo extrahe colando & exprimendo. Utramque *Tincturam* conjunctam digere in *M. B.* & defæca. Defæcatam *Tincturam* lento igne coagula ad formam *Extracti*.

Dosis ad ℈j. cum *Stimulo* aliquo vim Ellebori vomitoriam obtundente, e. gr. *Extracti Diagridii* & sim. *Quercetanus in Pharm. Rest. cap. 26.*

5. *Aliud Quercetani.*

℞. *Extract. Elleb. nigr.* (cum *Aqua Anisi* factum) affunde *Spirit. Vin.* digerendo: extrahe, filtra, coagula. *Weckerus ex Quercetano.*

N. Si *viridem* habueris *Elleborum*, *Extractum* quoque parare poteris cum *Aqua ejus destillata*, ad modum in *Esula Extracto* delineatum.

6. *Extractum Ellebori nigri Sale.*

℞. *Cort. Ellebori nigri*, ℔ß. *Aqua Borrag.* ℔iij. *Spir. Vin.* ℥iij. digerendo extrahe, Vase clauso: decanta, ex *Facib. combustis* extrahe *Sal*, idque *Tinctura* admisce, digere per diem, ac coagula.

Dosis a ℈ß. ad ℈j.

7. *Extractum*

Fugam Dæmonum, eò quòd Succos, Mentes turbantes, expellat in quibus Succis esse dicitur Balneum & Stabulum Diaboli, & inde nata Delicia Melancholica exhauriat: de quo videbitis Experientiam in FREITAGII *Aurora Med. Capite de Elleboro*, ubi narrat Exemplum curati per Elleborum, qui quasi Diabolo fuit obsessus, ex quo locutus, se coactum esse, inquens, ut exeat, quoniam Nidus suus sit destructus.

Dosim tam *in substantia*, quàm in *Infuso* habet AUTHOR. In *Infuso* usurpatur præsertim cum *Senna*, ut *suo loco videbitis*.

Externè convenit in usu *Sternutatorio*; unde HELMONTIUS *Tr. Asthma & Tuss.* §. 65. præstantem *Pulverem Sternutatorium* exinde parat: dum

℞. *Rad. Helleb. nigri*,
Sacchari, ana part. æqu.
M. f. *Pulvis*

Qui pro majori suavitate aliquot guttis *Olei destillati Caryophyllorum*, vel *Cinnamomi*, vel *Majorana*, irrorari potest.

In Coryza optimus est, & longè tutiùs usurpatur, quàm *Elleborus albus*; item *Radix* hujus *Hellebori* Fonticulo imposita non tantummodò acrimonia sua excretionem Fonticuli promovet, sed simul etiam Corpus turbat, teste WALÆO *in M. M. pag.* 43.

Cæterùm quoniam est vehemens Remedium, ἄνω καὶ κάτω violenter purgans, rarò, aut planè non, in substantia usurpatur, nisi priùs *corrigatur* aliquantisper. Testantur enim *Observationes*, quòd *Elleborus niger* inducat Convulsiones lethales: id quod quidam dicere volunt de *Elleboro albo* tantùm, HIPPOCRATI usitato; Verùm enim verò prostant etiam Exempla de *Elleboro nigro*. Sic HILDANUS *in C. Epist. pag.* 914. refert, quod quidam Princeps per *Extractum Ellebori nigri* pro Purgante fuerit interfectus: item quòd Mulier cum *Extracto Ellebori nigri* purgata intra sex horas sit mortua; sicut etiam *Du* HAMEL *Tr. de aff. Corp.* refert, Radicem hanc Fonticulo applicatam, Purgationem per superiora & inferiora excitasse. Ut ergò Malignitas præcaveatur, propterea præparatur, & quidem cum *Vino* hoc modo:

℞. *Radices Ellebori nigri justo tempore collectas.*
Macerentur in *Vino Malvatico*, exsiccentur in Sole vel alio calore, exemptis tamen primùm interaneis seu medulla, quod ter est repetendum; tunc pulverisanda Radix, & Vitro indenda: huic superfundendus *Succus Rosarum pallidarum*, & in Sole vel alio calore, vel Furno siccanda Radix, quod iterum ter repetendum, tandem Radix sicca denuò pulverisanda & servanda.

Dosis est à ℈ß. ad ℈j.

Vinum Cydoniorum à multis dicitur *Specificum corrigens Ellebori nigri*, quod etiam confirmat ZWELFFERUS *in Pharm. Reg. pag.* 35.

Præparatio Ellebori nigri per *Pomum assatum*, quam refert AUTHOR, fuit FONSECÆ Secretum, qui recepit *Pomum*, imprimis dulce, & per hoc transfigit *Fibras Hellebori nigri*, cumque illis sub cineribus assavit, deinceps extraxit Radiculas, & Pomum ita coctum propinavit Melancholicis, quos suaviter purgavit; uti & aliis, quibus opus fuit *Elleborismo*.

Aliàs per ea quoque corrigitur, quæ in genere de Purgantibus commendata sunt; imprimis per *Acida*, quibus tamen castratur; quia partim Sal volatile evocatur & figitur, partim in *Aceto* macerando virtus ejus optima extrahitur. Per *Alcalia* tamen ita corrigitur, ut si *Sero Lactis*, vel *Aqua destillata Seri Lactis* cum *Sale Tartari* impregnatæ, infundatur, insigniter eicuratur *Elleborus*. Si verò *Acida* placeant, ad imitationem HARTMANNI *in Praxi Chymiatr. pag.* 27. recipiatur *Phlegma Vitrioli*, vel *Phlegma aut Spiritus Vitrioli*, addatur *Sero Lactis*, qua Mixtura irrorentur *Radices Ellebori nigri*. Ubi tamen notandum, quòd Acida nimis castrent eum, ut in majori dosi usurpetur; quò plus enim Spiritu acidulatum fuerit Phlegma, eò minùs evacuat: nam Acidum figit Sal purgans, & vim deleteriam: & quò dilutius, minor Dosis præscribitur; contrà quò minùs fuit acidulatum, eò magis purgabit in tali dosi. Qui mitiùs corriguntur, præferunt *Succum Cydoniorum* infusum *Radicibus Ellebori*, sicque maceratæ corriguntur pro ulteriori usu.

Pro *Decoctis* autem & *Infusis*, indeque paratis *Extractis*, item *Nodulis*, in Morbis Hypochondriacis, Melancholicis, Quartana, Affectibus Capitis, Catarrhalibus, aliisque Chronicis, item in Affectibus cutaneis externis, Scabie, Serpiginibus, (vid. HILDANUS *loco allegato*,) recipienda est *Radix cruda*, acri sale volatili insigniter turgida, non verò, prout communiter fit, præparata. Eligatur pro *Infuso Radix* recens vel potiùs *Radicula* fibrosæ, rejectis partibus lignosis, quæ Fibrillæ, quia maximam partem substantia corticali constant, virtute medicamentosa copiosiùs ditatæ sunt; sicut in toto Vegetabilium Regno Cortex duplo plùs, quàm Medulla lignosa, virtutis obtinet. Menstruum sit *Aqua*. Elegantissimum autem *Infusum* fit cum *Vino Nectarino*, vel *Moscatellino*, quod propinatur à ʒj. ad ℥ß. Pro Scorbuto *Infusio* in *Sero Lactis* probè depurato facienda est, addendo parum *Salis Tartari*, & egregium sic *Laxativum* per epicrasin habetur.

Huc pertinet etiam *Aqua Hellebori nigri destillata*, quam sufficienter purgare asserunt, non tantummodò quæ ex Helleboro recenti paratur ad imitationem BORRICHII *in Hermet. sapient. pag.* 341. sed recipiunt etiam

Rad. Helleb. nigri ℔j.
infundunt
Vini Mens. iv.

una cum *Semine Anisi* & *Fæniculi*, ceu Corrigentibus: deinde per Balneum Mariæ, vel Balneum Vaporosum destillant *Aquam*: cujus Cochlear unum, vel alterum pro corpore evacuando propinatur.

Non contrariatur hîc ZWELFFERUS *in Pharmac. Reg. pag.* 35. & 76. & 206. Volatiles enim admodùm sunt particulæ medicamentosæ, præsertim salinæ Hellebori nigri; unde non tantummodò Destillata ejus acre admodùm sapiunt, sed etiam in cineribus ejus nullum Sal fixum remanet. Conf. ZWELFFERUS *in Pharmac. Reg. pag.* 34. & 76. item in *Animadv.*

7. Extractum Hellebori nigri S. Clossei.

Desicca *Fibras Helleb. nigri*, *flore purpureo* in Patella ferrea, admoto subtus igne lento, quasi animus esset aliquid frigere: agita frequenter, ut Vapor malignus, qui Convulsionis caussa est, inde exhalet: hoc facto tere Radiculas, & cum Phlegmate *Acet. destill. Tincturam* extrahe, filtra, & coagula.

8. Balsamus Elleboratus.

℞. *Herbas & Rad. Elleb. nigri*, mundentur, conquassentur & ponantur in *Vinum moschatellinum rubr.* Mensur. 4. Vase vitreo bene clauso per menses duos: postea exime, & *Succum* exprimo, expressum filtra, filtratum pone super *Herbas & Radices recentes* ana M. j. *Ros. rubr.* M. v. *Caryophyll.* ʒvj. Ponantur ad digestionem per aliquot dies, adde *Spir. Vin.* octavam partem, deinde exprimatur, expressum servetur. Tandem remanentiam combure in Cinerem, & s. a. *Salem* præpara, *Liquorem* abstrahe in B.

♃. *Salis præparati* ℥ß.
Croci ʒj.
Ambar. gris. ℈ij.
Moschi ℈j.
Aloes opat. ℥ß.
Spec. Diambr.
Diagrid. ana ʒj.
Ol. Caryoph. ʒß.

Solvatur *Extractum*, deinde admisceantur hæ *Species*, iterumque ad formam inspissentur: datur à ℈j. ad ʒß. & ultrà. Ex communicatione *Gregorii Horstii* habuit *S. Clossæus.*

9. Syrupus Helleboratus Ulmensis.

℞. *Myrobalan. omn.* ℥iiß. contundantur crassiori modo & facientur manibus cum *Ol. Amygd.* Deinde infundantur per diem & noctem in *Aq. Fumar.* ℔aij. Posteà coque ad consumptionem tertiæ partis. Adde

Cort. Rad. Hellebor. nigr. præpar.
Glycyrrhiz. mund.
Polypod. querc. an. ℥j.
Sem. Citr.
Caryophyll. an. ʒß.
Summ. Fumar.
Fl. Cichor. an. Mß.
Borrag.
Bugloss. ana p. s.

Bulliant omnia ad remanentiam ℔. v.

Posteà adde

Fol. Sen. ol. ℥iiß. *Epithym.* ℥ij.

Iterum bulliant, donec maneant ℔iij.
Additis *Sacchar.* ℥aaxij. Coque ad consistentiam. *Gregorius Horstius in Observ. lib. 2.*

10. Syrupus Helleboratus Quercetani. Vide *lib. 2.*

11. Syrupus

Animadv. in Pharmac. Augustan. pag. 539.

Extractum ejus variè paratur tam cum *Spiritu Vini*, quàm *Menstruo aqueo*. Quidam extrahunt *Elleborum nigrum* cum *Phlegmate Vitrioli acido* vel solo, vel acuato cum *Spiritu proprio* aliquantisper: Extractum inspissant in consistentiam Mellis. Sed non habebitur Extractum Purgans; quia propter aciditatem vi medicamentosa Purgans castratur, quod tamen Maniacis convenit. Elegantior modus videtur BARTHOLETI, qui in *Encyclop. pag. 417. Radices Ellebori nigri* debito tempore collectas *Aceto* imprægnatas solet extrahere per *Serum Lactis caprinum*, & posteà *Extractionis* evaporatæ ℔j. admiscet ℔ß. *Spiritus Vitrioli.*

Deinde extrahitur etiam cum *Spiritu Vini*, vel cum *Spiritu Anisi*, uti AUTHOR *in Nota* ex HEURNIO & WECKERO dicit: nam notum est, quòd *Aqua Anisi* sit appropriatum Corrigens *Ellebori albi*: adeò ut HIPPOCRATI fuerit in usu, qui semper cum Elleboro nigro propinavit Anisum, tanquam proprium Correctivum. Utrasque verò Extractiones qui conjungunt, totam vim Ellebori nigri concentratam possident:

♃. *Rad. Elleb. nigri Styriac.* ℔j.
infundatur in
Spiritus Vini tartaris. q. s.

Stent in Balneo Mariæ per diem & noctem, filtretur cum forti expressione; à filtrato Liquore abstrahatur *Spiritus Vini* & remaneat *Extractum*. Extractæ hæ cum *Spiritu Vini Radices* coquantur quatuor Ollis *Aquæ* ad dimidietatem; postea bene exprimantur. *Decoctum* expressum cum *Albumine Ovi* clarificetur: *Colatura* evaporetur ad consistentiam Mellis, addendo primùm cum *Spiritu Vini* paratum *Extractum*: evaporentur leniter, & *Extractum* servetur usui. Semper sub Decoctione aliquid *Salis Tartari*, vel *Olei ejus per deliquium* addendum est.

Cæterùm, quia *Extractiones* istæ cum *Spiritu Vini*, *Spiritu Anisi*, & similibus, paulò acriores sint, etiam nonnisi fortioribus Subjectis, aut ubi penetrantius requiritur Remedium conveniant, nam *Acria* potiùs intendunt Malignitatem, quàm quòd illa corrigant, cùm illa ipsa consistat in Sale volatili acri. Propterea potiùs *Extractiones* cum *Menstruis aquosis* eligantur: nam Præparationes, quæ fiunt per Aquas puras, fiunt puriores, & operantur mitiùs, quàm quæ per *Menstrua acriora*, qualia sunt *Spiritus Vini*, &c. Præ cæteris extrahatur cum *Vino Rhenano* ut sic ab acido & tartareo vinoso simul nonnihil castigetur Helleborus. *Extractio* inspissetur ad debitam *Extracti* consistentiam. Loco Vini etiam *Aqua simplici*, cum *Sale Tartari* acuata, paranda est. Aliis *Radicem Hellebori* in *Vino Rhenano* infundere placet, sub digestione *Sal Tartari* addendo, & quidem non ineptè: sic enim fit quasi *Sal essentiale*, seu *Terra foliata Tartari*, quæ sub digestione Radicem hanc optimè corrigit. Hinc hoc *Extractum cum Vino* ita paratum est instar binorum modò insinuatorum.

Optimè autem secundùm ZWELFFERUM paratur cum sola *Aqua simplici* per Decoctionem: *Decoctum* inspissatur in consistentiam *Rob*, quod ulteriùs extrahatur per *Spiritum Vini tartarisatum*, & sic fit *Essentia Hellebori nigri* purgans, & per *Spiritus Vini* abstractionem *Extractum* egregium. Vid. *Animadv. in Pharmac. Aug. pag. 539.* & *Pharmac. Reg. p. 76.*

Gedanenses duobus modis *Extractionem helleborinam* parari solent. Primò infundunt *pulverisatum* cum *Sero Lactis destillato*, addendo *Sal Tartari albissimum* quantitate sufficienti. Secundo modo infundunt *Radices* in *Sero Lactis* cum *Spiritu Vitrioli non dephlegmato*, & utroque modo *Extractum correctum* obtinent.

Dosis Extracti Hellebori nigri est à ℈ß. vel gr. xv. ad ℈j. vel gr. xxav. ad summum, in omnibus Affectibus in quibus commendatur aliàs Elleborus niger. Utendi modus ejus est in *forma Pilulari*, addendo *Stimulum*, vel ex *Scammonio*, vel ex *Colocynthide*. *Formula* potest esse talis.

♃. *Extr. Helleb. nigr.* ℈j.
Martis è Sulf. prap. gr. xij.
Troch. Alhand. gr. ij.
cum *Essentia Fumariæ comp.* f. *Pilulæ minores* pro Melancholicis hypochondriacis.

Additur aliis quoque *Pilulis*, e. g. *Tartareis Quercetani*, item *Pilulis de Ammoniaco*; v. g.

♃. *Mass. Pilul. de Amm.* vel *Tartarear. Querc.* gr. xv.
Extr. Elleb. nigr. gr. v. (plùs minùsve, prout Basis est vel fortis, vel debilis:)

potest addi

Extr. Martis ℈ß. vel gr. xv.
Scamm. sulphurati (pro stimulo) gr. ij.
(vel *Extract. Trochisc. Alhand.* gr. j.)

In scabie egregium est hoc *Extractum*, imprimis misceatur cum *Mercurio dulci* in tali *Formula*:

♃. *Extr. Helleb. nigri*,
Mercurii dulc. an. ℈ß. ad gr. xv.
Extract. Troch. Alhand. gr. j.
cum quantitate sufficiente *Essentiæ Fumariæ* f. *Pilulæ*.

Quæ conveniunt in Scabie ferina, Epilepsia habituali, In Affectibus Apoplecticis ad præcavendam recidivam, & Gonorrhœa virulenta, uti & incipiente Morbo Gallico, in quo *Elleborus niger* cum *Mercurio dulci* utramque facit paginam. Item in Febribus Intermittentibus primas vias à sordibus inde latitantibus, & quidem in Quartana confirmata; sed mox ante Paroxysmum propinetur.

Quòd etiam *Extractum Ellebori nigri* prosit ad prolongandam Vitam, vid. BARTHOLINO *Cent. 5. Obs. 88.* Quòd si tamen *in forma liquida* desideretur, ita præscribatur in dictis casibus:

♃. *Aquæ Menthæ* ℥j.
Extr. Helleb. nigr. ℈j.
Troch. Alhand. gr. j.
Ess. Martis liquid. ʒß.
Syr. de Pom. Reg. Sabor. ℥ß. M.

Plura præparata ex Helleboro, qui cupit, vid. THIERMAYER *in Consil. Lib. 1. pag. 66. & sequentibus.*

De *Balsamo Elleborino*, qui multùm commendatur ad prolongandam Vitam, vid. PENOTUS *Tract. de Medicam. pag.* 485.

11. *Syrupus Elleboratus.*

In hoc continentur
Cort. Elleb. 3.
Rhabarb. 8.
Fiol. Sena. 16. } partes
Polypod. 16.
Helleb. alb. 3.

12. *Oxymel Elleboratum.*

In quo continentur
Helleb. nigr. 3.
Esula. 2. } partes
Agarici. 2.
Turbith. 8.

13. *Pulvis Purgans.*

Fit ex *Foliis Helleborastri* mense Septembri vel Octobri collectis, Luna decrescente, quæ in umbra per se exsiccanda, vel in *Pane siliginoso*.

Dosis à ℨß. ad ℨj. in *Vino albo*.

CCCCXXI. ELLEBORUS ALBUS.

Elleborus albus, flore subviridi, *C.B.s.* Elleborus albus, *Brunsf. Trag. Fuchs. Cord. hist. Lon. Cam. Clus. hist.* Helleborum album, *Matthiol. Lob. Cast.* Veratrum album, *Cord. in D.* mas & fœmina, *Tab.* German. *Weiss. Niesswurtz.* Gall. *Ellebore blanc.*

OFFICINALIA NATIVA.

Radix.

Vires. Ob violentiam purgationis, quam per superiora & inferiora exercet, usum purgandi internum soli ferè *Elleboro nigro* linquit. Ingreditur tamen ceu basis *Vomitorium Conradinum*. Extrinsecùs Sternutationes movet, Scabies, Impetigines & Serpigines mundificat & sanat, Lethargicos excitat (Naribus indita), Menses proritat (subdita.)

PRÆPARATA.

1. *Vomitivum Conradini.*

℞. *Rad. Bryon.*
Cyclamin. an. ℥ij.

Helleb.

485. qui illud valdè laudat, & dicit expressè: quendam Decanum ex illius usu usque ad 186. ætatis annum Vitam protraxisse, ut illi mortuo tale fuerit positum *Epitaphium*:

Hic jacet edentulus canus atque Decanus,
Rursus dentescit, nigrescit, & requiescit.

Præterea CLAUD. DEODATUS *Lib. 3 Panth. Hygiastic. pag. 52.* habet *Balsamum Senectutis Paracelsi*, paratum ex *Decocto Ellebori nigri* certo modo præparato, item *Thesaur. Vitæ ejusdem*. FABER *Lib. 4. Myrothec. spagyr. cap. 17.* habet *Oleum Ellebori nigri purgans*, præparatum ex *Radice sicca* per destillationem per descensum, in quo dicit, consistere Curam Catharri perfectissimam. HILDANUS *in Epist. pag. 974.* habet *Crystallos Ellebori nigri purgantes* ex DEODATO, quæ etiam videri possunt in FABRI *Myrothec. spagyr. Lib. 2. cap. 5.*

Syrupi Elleborati elegantissima & efficacissima sunt Remedia. Per extractionem cum Menstruis Aqueis, vel Vinosis parati, & loco inspissationis in Syrupum redigi possunt, ad imitationem ZWELFFERI *Pharmag. Reg. p. 34.* vel ad imitationem CNOEFFELII; de quo vid. *M.A.N.C. Ann. 6. & 7.* (X)

CCCCXXI. ELLEBORUS ALBUS. *Elleborus albus*, seu *junior Paracelsi, Flore est subatro. Radix* frequentissimè in usu fuit HIPPOCRATI, & Veteribus, quia robustissima eorum Corpora illum perferre poterunt; apud nos verò, propter summam *Virulentiam*, rarissimè usurpatur, nisi in fortissimis Subjectis; enim impetu enim *per superiora & inferiora* purgat, quicquid in Corpore invenit, & in omnibus vehementior & violentior est præ *Elleboro nigro*. Dicitur insuper, quòd recens imposita Ventriculo, soleat Vomitum ciere. Colligitur tempore verno, Sole ingrediente Signum Tauri, vel sub ortu Solis in incremento Lunæ in Signo Leonis, vel Capricorni.

Purgat egregiè Phlegmata crassa & Succos melancholicos: unde inter *Melanagoga* refertur vulgò, & nonnisi in Melancholicis, Maniacis, Furiosis, & aliis, qui non possunt curari cum Antimonialibus, ad Elleborum album, tanquam ad ultimum refugium, devenimus. In Mania sanè Vomitus ex Elleboro albo est radix curandæ Maniæ, & propter vim alterativam cum vomitoria conjunctam, generosum simul Maniæ *Alterans*: vid. LINDANI *Collegium in Hartmanni Praxin*: sicut & D. MICHAELIS per *Essentiam Ellebori albi* curavit hic Virginem melancholicam, quæ à Dæmone obsessa putabatur. Modus exhibendi est:

℞. *Rad. Elleb. albi* ℨß. ad ℨj.

Coquitur in *Vino*, donec mollescat; exprimatur, Vinum abjiciatur, et Radix novo Vino infundatur: ubi per noctem in loco tepido relictum, mane vel cum vel sine expressione transcoletur, et Maniaco propinetur, prout mitius aut fortius haberi volt, sicque utplurimùm prima vice cieatur aliquantulum.

Veteres, tempore imprimis HIPPOCRATIS, *Elleborismo* crebriùs usi sunt; unde natum Proverbium: *Elleboro indiget, seu Caput Elleboro dignum*. In nostro tamen Climate cautiùs usurpandus, quia violentus est. Mulieri cuidam, Materialistæ Uxori, aliquando jubebam *Nodulum* ex Speciebus in Officina sua obviis facere, quibus etiam ex aliis *Elleborum nigrum* addere jusseram: Famulus verò ejusdem loco hujus *album* recipit, me et hera insciis. Mulier in *Vinum* infunda,

(X) Helleborus (*quibusdam* Melampodium *appellatus, quoniam* Melampus *caprarum pastor furentes in se Præti filias, eo primus purgasse & sanasse fertur*) *est Plantæ Genus Flore rosaceo, cujus pistillum corniculis cinctum abit in Fructum, in quo velut in capitulum colliguntur Vaginæ membranaceæ secundùm longitudinem dehiscentes, & Seminibus fœtæ subrotundis vel ovatis. Hi sunt characteres* Hellebori nigri *dicti*; albus *verò appellatus novum Genus ex* Tournefortio *constituit, cujus nomen* Veratrum, *de quo mox.*

Hellebori nigri *species Officinis cognita, est* Helleborus niger angustioribus foliis T. *h. e.* Helleborus niger floru rosaceo C. B. *Huic Radix crassiusculis fibris donata, è qua Folia longo, tereti, maculato pediculo surgunt, digitatim disposita, viridantia, obtusa, serrata: inter hæc occultantur Flores rosacei, carnei, vel valdè rubentes, pediculo item maculoso appensi, cujus medium lutea stamina occupant, ac decem corniculorum corona: Siliquæ demum corniculatæ Semen continent.* Notante Dño Bouldue, Extractum Radicum Hellebori nigri (*quemadmodum & omnium Purgantium*) Spiritu Vini *paratum sulfureum tantùm est; Resinæ enim sulfureæ aptum est menstruum Spiritus Vini: at idem* Extractum Aqua elicitum *salinum simul & resinosum est; nam Aqua quæ menstruum Salinarum partium est, secum quoque & Sulfur rapit. Hinc Extractum purè resinosum Hellebori nigri h.e. Spiritu Vini paratum, purgat parùm & cum irritatione; Extractum contrà Aqua elicitum satis purgat, & blandè, in eo enim partes salinæ & sulfureæ se invicem contemperantes, & purgationis opus aptiùs promoventes, continentur. At si quod relictum est post extractionem resinosam Spiritu Vini factam, iterum Aqua extrahatur, parum vel nihil purgat, sed movet tantùm per urinam.*

Ettmullerus *hic, præter expositam Hellebori nigri speciem, quam primam vocat, recenset secundo loco* Helleborum nigrum, hortensem, flore viridi C. B. *qui est* Helleborus niger vulgaris, flore viridi, vel herbaceo, radice diuturna J. B. *differtque à priore Foliis amplioribus, laciniatis, serratis, atque colore Florum.*

Tertia species Ettmullero *est* Helleboraster, *seu* Pseudohelleborus niger, nostras, adulterinus, domesticus, hortensis, flore ex flavo viridescente: *hic fortasse est* Helleborus niger, fœtidus C. B.

Quarta demum species est Ettmullero Helleborus Hippocratis flore luteo, *quem* Helleborinem *vocat* tenuifoliam, Helleborastrum nigrum *&c. illumque* Buphthalmis *accenset.* Tournefortius *tamen rectiùs inter* Ranunculos *numerat, vocatque* Ranunculum Fœniculaceis foliis, Hellebori nigri radice H.R. Monsp. *Hic à* J. Bauhino, *describitur hoc nomine*: Buphthalmum Dodonæi, aliis Consiligo tenuifolia. *Planta hæc è Radice fibrosa Hellebori nigri Caules profert spithamæos, striatos, tenues, in quibus Folia tenuissimè dissecta, sapore subamaro, odore insuavi: Flores pulchri, flavi, ex sexdecim plerumque petalis constantes, in quorum medio amœna herbidorum staminum corona capitulum Ranunculi echinatum circumdat. Putat* Tabernæmontanus *atque alii hunc esse* Hippocratis *& Antiquorum* Helleborum nigrum, *cujus Radices* [illegible] *vehementiùs purgant.*

Helleb. alb. ℥j.

Radices has probè mundatas, lotas & exſiccatas pulveriſa, affundeque *Spir. Vin.* ad eminentiam dig. 2. ſtent in M. B. dein deſtilla per Alembicum: Fæces eaime & comminue, Spiritum abſtractum reaffunde, ſtentque aliquamdiu Vaſe clauſo. Poſteà filtra, & habebis verum *Vomitorium.*

Uſus. Pennæ extremas Plumas intinge, & immitte in hauſtum Vini Malvatici, cumque bibe & evomes. Vid. *Hartmannus in Croll.*

3. *Vinum Vomitorium.*

Fit *Vinum* ex *Elleb. albo*, ſi *Radicum* illius craſsè contuſ. ℥ß. maceretur in ℔j. *Vini Hiſpan.* exponaturque Soli.

Vires. Eſt ſingulare *Heurnii* Experimentum pro movendo Vomitu, Cochleare unum: ad Alvum verò eiendam detur Cochl. ß. cum aliis Laxantibus, adde Vomitorium *Amati Luſitani.*

CCCCXXII. EPITHYMUM.

Ε'πίθυμον, *Dioſcorid.* Epithymum, *Matt. Lob. Caſt. Tab.* Caſſutha minor, *Dod. C. B.* r. German. *Tymſeid*, Gall. *l'Epitheme, Goute ou Teigne de Thym*,

OFFICINALIA NATIVA.

Integra Planta,

Vires. Purgat blandè melancholicos & ſeroſos Humores, calfacit & ſiccat 3. Uſus præcipuus in Scabie, Ulceribus, Affectibus melancholicis, in Hypochondriorum & Lienis Paſſionibus, & Obſtructionibus,

PRÆPARATA.

Syrupus de Epithymo. Vide *Diſpenſat.*

CCCCXXXIII. ESU-

infundit, & Vomitu adeò vehementi corripitur, ut etiam eruentus ſecutus fuerit: dolum ſtatim ſuboleecit; unde interragato Famulo, etiam certus factus, utpote dicente, album eſſe melius; ſed beta ejus noxam demum experta eſt.

Quòd ſi tamen *ritè corrigatur*, ut ſaltim per inferiora purget, non ſimul per ſuperiora, etiam in aliis Affectibus uſurpari poterit. Incorrecta enim vehementiſſimum eſt Remedium, quod mortes & tragica ſolet eacitare. Vid. in M. A. N. C. *Ann. 2. pag.* 279. & 280. item GEIGERUS *in Microcoſmo hypochondriaco c.* 23. *pag.* 283. KIRCHERUS *in Maſurg. c.* 23. *pag.* 283. refert, Maniacum convulſum interiiſſe ex hauſtu *Decocti Ellebori albi*. Adeò tragicum & generoſum, ſimulque periculoſum eſt Remedium Elleborus albus! Et digna ſunt lectu, quæ habet MATTHIOLUS *in Comment. Dioſcoridis*: quòd Hiſpani ex *Elleboro albo* pararint præſentaneum *Venenum*, quod illitæ Sagittæ incontinenti enecant Beſtias: id quod ſe expertum eſſe dicit in Gallis gallinaceis, quos tali Sagitta læſit, ubi ſtatim interempti ſunt, ueut interiùs ſine noxa aſſumpſerint. Ex quo multùm inclareſcit virtus, qua operantur Venena: & dicunt Hiſpani, non poſſe talia Venena corrigi, niſi per *Succum Cydoniorum*, vel per *Mala Cotonea* aliquot devorata ab illis? cuidam tamen, cui *Elleborus albus* per fraudem propinatus, *Caſtoreum* ad ℈ij. pro *Alexipharmaco* fuit: vid. THONERUS *pag.* 227. Quòd ſi ergò gravia eaundem Symptomata ſequantur, maturè à ℈j. ad ℈ij. cum *Theriaca* propinetur. FORESTUS *L.* 8. *Obſ.* 44. *Pulverem Florum Nymphææ albæ* proprium *Radicis* hujus *Ellebori albi* eſſe dicit Remedium; quod tamen minùs probabile mihi videtur, ſed potiùs *Caſtoreum* peculiare Alexipharmacum exiſtimo cum THONERO *loco allegato*.

Externè Sternutatoria ſoler ingredi, quæ reddit ſatis fortia. Mirius eſt HELMONTII, quòd fit ex ana *Sacchari* & *Radicis Ellebori nigri*: vid. *p.* 298. *in Tract. Tuſſis & Aſthma*, quodque in Affectibus Cerebri commendatur à RIVERIO *Lib.* 1. *Prax. cap.* 1. *pag.* 16. Utut autem uſu interno *Radix* ſit adeò potens laxans, *externè* tamen *Cingulum ex Foliis Ellebori albi* applicatum Abdomini & circa regionem Renum eſt Experimentum ſingulare ad Hæmorrhagias Uteri & Ani ſiſtendas, uti hoc refert LINDANUS *in Praxi*, & HARTMANNUS *Praxi Chymiatr.* ubi *de Hæmorrhagiis*.

Ut autem internè pro plotibus Affectibus exhiberi queat, *Malignitas* ejus eieuretur, aut *corrigatur*: quod fieri poteſt non tantummodò per *Acida*, de quo vid. MYNSICHTIUS, ſed etiam *Decoctione* & cauta *Infuſione* cum *Vino*. Modos videbitis *in Authore*. Præ cæteris tamen, ut tutus ſit ejus uſus in Furioſis & Maniacis, in quibus vitioſos, viſcidos, ac tenaces Humores potenter revellit, ſicut inde aliquot proſtant Exempla feliciter adhibiti *Ellebori albi* in confirmatis Melancholicis & Maniacis Affectibus, corrigitur hoc modo:

℞. *Radices Ellebori albi, nigrore raſione à Radice ſeparato*: Inciſæ in taleolas infundantur in *Succum Roſarum* tribus vicibus, ſemper iterum eaſiccando; ſic per Succum Roſarum elicitur maxima Virulentiæ pars, ut ita à ℥j. vel ʒiß. ad ʒij. vel ʒiij. pro *Infuſo in Vino albo* uſurpari poſſit, quod doſi Cochlear. j. per inferiora tantùm purgat ſine recremento.

Quin & cum *Sale eſſentiali Tartari*, ſeu *Sale Tartari cum Aceto impragnato* corrigitur, quòd *Infuſum* blandè evacuat ſuprà, & infrà. LINDANUS præparat ita:

℞. *Rad. Elleb. alb.* ʒß. ad ℥j.

Coquit in *Vino*, donec molleſcat: *Radix* ubi cocta eſt eaimatur & abjiciatur Vinum, quia nimia venenoſum: Radix in aliud Vinum calidum infunditur, & relinquitur per noctem; ſecunda autem vice coqui non debet, ſed relinqui tantùm in loco calido: Tunc mane illud *Vinum* vel ſine expreſſione, ſi minùs validum illud velimus; vel cum levi aut forti expreſſione, prout validiſſimum intendimus, adhibeatur,

Doſis hujus *Vini* ſumma eſt ℥j.

Cum hoc repetitis vicibus mirè cicurati & mites redduntur Maniaci,

Vinum Vomitorium Heurnii fuit expertum Remedium in Aſthmate convulſivo & Catarrho ſuffocativo, modò iterum in uſum revocaretur. Nam in tali caſu mirè convenit tale Vomitorium. GESNERUS *Epiſt. pag.* 12. dicit, quòd dederit ſuæ Ancillæ Cochlearia duo *Vini Malvatici*, in quo *Radix Ellebori albi* cum aliis jam diu fuit macerata: unde illa poſt tres horas per Vomitum plurimum Materiæ excrementitiæ rejecit, cum perfrictione quadam extremorum quam ſenſit; aliàs ſatis tamen benè tulit, ut habet GESNERUS. Pertinet huc *Infuſum Ellebori albi in Vino* pro curandis Maniacis & quaſi Dæmoniacis, quod videbitis *in Append. M. A. N. C. Ann.* 4. *p.* 42. (Y)

CCCCXXII. EPITHYMUM.

EPITHYMUM. *Epithymum*, Germ. *Thiem-Seyde*, eſt *Cuſcuta* quædam *ſpecies* ſuper *Thymum* creſcens, de qua *ſuprà* ubi *de Caſcuta* egi.

Veteres inter blandè *Laxantia* & *Diuretica* retulerunt, & quando nitroſæ naturæ eſſe dicitur ab HOFFMANNO, vi abſterſiva cum aliis commodè uſurpari poteſt, præſertim verò in Chronicis Morbis, ab Acido vitioſo natis, ſeu, ut Veteres vocarunt, ab Humore Melancholico natis Affectibus in uſu eſſe ſolet. Raró tamen uſurpatur hodierno tempore, & ferè in *Infuſo*, *integra Planta* contuſa cum aliis, & propterea eſt ordinarium Ingrediens *Nodulorum Purgantium Vino* infundendorum, ab ℥ß. ad ʒvj. in Affectibus Hypochondriacis, Spleneticis, & Cutaneis ſcabioſis. Tantùm præſcribitur pro *leni Laxante* in *Infuſo*. Nam non ſubſtinet decoctionem, quia vis ejus multa decoctione avolat; & propterea quoque raró vel planè non eſt præſcribenda in Syrupis & Apozematibus, quemadmodùm rectè hoc monet FORESTUS *L.* 3. *Obſ.* 32. In Inſania, Epilepticis & Vertiginoſis Affectibus, imprimis qui oriuntur per conſenſum Splenis & Hypochondriorum, eſt expertum Remedium.

Præparatur ea hoc *Syrupus*, qui tamen valdè eſt compoſitus: vid. POTERIUS *Spag. L.* 3. *p.* 559. (Z)

CCCCXXIII. ESU-

(Y) Helleborus albus *Officinarum novum Plantæ Genus conſtituit* ex Tournefortio, Veratrum *appellatum, quod quamvis Flore item ſit roſaceo*, ut Helleborus niger; *ab eo tamen differt, quòd corniculis careat, & Semen habeat marginatum, & quaſi ala foliacea cinctum. Ejus duæ recenſentur ſpecies*, Veratrum *nempe* flore ſubviridi, & Veratrum flore atro-rubente. *His Radices fibroſæ albæ* (*unde nomen* Hellebori albi *potiùs, quàm à Flore*), *in caput collectæ: Caulis bicubitalis teres: Folia bentianæ, mollia, liris ſtriata: Flores in thyrſum creberrimi, in prima ſpecie herbacei, in ſecunda* (*cujus Folia ampliora*) *atrorubentes. Utriuſque uſus in cautiori Medicina exolevit.*

(Z) Epithymum Cuſcutæ *ſpecies eſt* ex Tournefortio (*ut verbo* Cuſcuta *notavimus*) *vocaturque* Cuſcuta minor. *Planta eſt filamentoſa, capillis ſimilis, ſubrubra colore, odore ſatis forti. Vicinas Plantas amplectitur, præcipuè* Thymum (*unde nomen*): *imò ex iis, obliterata propria Radice, nutrimentum exſugit: Flores & Semina Cuſcutæ.* Epithymum *haud purgat, ut vulgò creditum: potiùs ſtomachicum eſt, & aperiens.*

CCCCXXIII. E S U L A.

EUsula herba est Linariæ conformis, nisi quòd hæc lacteo succo careat, quo illa gravida est, juxta Versum:

Esula lactescit, sine lacte Linaria crescit

Diversa ejus sunt genera, iisdem qualitatibus prædita. Ea his eligere monent *Pineam*, i. e. quæ Foliis *Pinum* æmulatur.

Dicitur Esula vulgaris major, 5. *Trag.* Esula minor Officinar. *Lob.* Esula minor, *Dod.* Tithymalus compressius, 2. *Tab.* Tithymalus foliis Pini, fortè Dioscoridis Pityusa, *C. B.* 1. Germ. *Wolffsmilch*. Gall. *Herbe au laict*.

N. Eligenda non nimis recens.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Cortex præcipuè *Radicis*: hinc & *Folia*, quibus addi potest & *Succus*, sed rarissimi usus est.

Vires. Pituitam & Serum validissimè, præcipuè per inferiora purgat, unde & *Rusticorum Rhabarbarum* Esula audit. Est autem acris, ignea & erodens, adeò ut impudentium Mendicorum fraudi inserviat, qui ejus Succo Cutem sibimet exulcerant scabritiei specie.

Corrigitur ejus feritas *Bdellio*, *Tragacantho*, *Mucilagine Psyllii*, Quinimò mitescit *Præparatione*, i.e. triduana in *Aceto acerrimo vel*, infusione ac exsiccatione. Vide *August.*

N. Quercetanus contentus est Infusione 24. hor. in *Pharm. Restit.* Alii singulis diebus novum *Acetum* affundunt. Nonnulli perficiunt eandem Macerationem in *Decocto Myrobalanorum*, cum modico *Cinnamomi*, vel *Spica*.

P R Æ P A R A T A.

1. Extractum Esulæ minoris, Sala.

℞. *Cortic. Radicis* (in principio Veris, quando prodire incipit) *collect.* q. v. coque cum *Vino albo* generoso in Diplomate. Exprime ac inspissa: Inspissatum *Liquorem* solve iterum in *Aqua Plantaginis*, maceraque in M. B. 3. vel 4. decanta, filtra, vel si opus, clarifica cum *Albumine Ovi*, & coagula.

Dosis à gr. iij. ad xx. vel plura.

2. Aliud Extractum Esulæ, quod Rulandinum existimatur.

℞. *Rad. Esul. min.* ut in Officinis væneunt, q. v. coque lento igne cum *Aqua simpl.* semper despumando, dum spumat: Aquam deinde cola & serva, aliamque superfunde, & coque: collectam Aquam leniter coagula ad spissitudinem Mellis, posteà affunde *Spirit. Vin.* ad eminent. digit. j. & Vase clauso in loco calido, aliquamdiu asserva. Tandem abstrahe leniter Spiritum Vini. Et relinquetur *Extractum*.

Vires. Feliciter Aquam intercutem pellit, &c.

Dosis à ℈j. ad ʒj. *Hartman. in Croll. Sennertus in Instit. Tenczelius.*

Wockerus describit & *Extractum Esulæ* ex *Foliis siccis* cum *Spiritu Vini* factum, idque per Vomitum ac Alvum expurgans.

3. Extractum Esulæ Quercetani.

Exprime *Succum ex Radice & Foliis*: Fæcibus remanentibus affunde *Serum Lactis* (vel *Aquam lactis destillatam*) digere per dies aliquot, dein exprime. *Expressiones* utrasque confusas digere in M. B. ut defæcentur, ne quicquam ampliùs crassamenti deponant. *Liquorem defæcatum* lento M. B. calore coagula ad consistentiam *Extracti*.

Dosis ad ʒß. in forma Pilularum vel in Liquore dissoluta.

4. Aliter ejusdem Quercetani.

℞. *Esulæ viridis contus.* q. v. destilla in Vapor. Baln. (non tamen comburatur) *Fæcibus* affunde *destillatam* illam *Aquam*, dirige ut extrahatur *Tinctura*. *Tincturam* decantatam separa ab Aqua sua in M. B. abstractam *Aquam* reaffunde Fæcibus prioribus, ex quibus parasti Extractum, idque toties repetendo, donec non ampliùs tingatur. Ultimò exprime, *Expressionem* prioribus *Extractis* adde.

N. 1. Si ex Fæcibus utriusque Præparationis (præcedentis atque hujus) combustis *Sal* cum sua *propria Aqua* extraxeris, idque *Extracto* proprio addideris, ejus purgandi vim & efficaciam validiorem reddes.

N. 2. Ad hunc modum *Extracta* præparabis ex *Thymelæa*, *Mezereo* & reliquis omnibus *Tithymali speciebus*, & ex ipso quoque *Elleboro nigro*, si in loco eo habitaveris, ubi recens colligi potest.

5. Pilulæ de Esula Fernelii. V. lib. 2.

CCCCXXIV. FRAN-

CCCCXXIII. ESULA. *Esula* generale nomen omnium *Tithymalorum*, qui inter *Plantas Venenatas* referri solent. Continent in se *Succum lacteum*, qui inspissatus *Concretum* simillimum *Scammonio* præbet, ut etiam loco Scammonii eo uti possimus, unde sæpè pro ipso Scammonio venditari & adulterari solet. Malè quidam discrimen faciunt inter *Tithymalum* & *Esulam*, cùm diversitate tantùm patriæ vel loci differant. Est enim *Tithymalus Cupressinus*, vel *Foliis Pini*, vel *Foliis Linariæ*; item *major* & *minor*; quæ iterum *Foliis oblongis* & *rotundis*. *Esula rotunda minor*, *Peplus* dicitur, ad differentiam *Peplis*, quæ duo inter se non confundenda. Vis earum consistit in *Acrimonia* planè *caustica*, aut Sale volatili penetrante adurente & quasi piperino, in quo omnes Esulæ conveniunt.

Radix, & præprimis *Cortex Radicis*, in Officinis obviatus, admodùm acris est, & vehementer ac violenter purgat; unde magis Rusticis, quàm Dominis & aliis subtilis texturæ Hominibus inservit, quarè AUTHOR, causticam virtutem describens & confirmans, *Rusticorum Rhabarbarum* vocat, utut cum Rhabarbaro non conveniat. Noxas ejus describit GABELCHOVERUS *Cent.* 1. *cap.* 37. & vidit ex ejus usu inordinato Ardentem Febrim excitatam; sicut & SCHENKIUS *L.* 3. *Obs. de Cachexia* similiter meminit Febris Ardentis, ex usu Esulæ præpostero, nisi vis caustica probè corrigatur; quia purgat per superiora & inferiora, simulque Liquida Corporis viscidiora plùs minùs chylosa incidit & colliquat, eaque sub forma Liquaminum serosorum evacuat; qua ratione inter *Hydragoga* & *Phlegmagoga* vulgò solet referri. Usurpatur internè in Succis viscidis, ex esu Lactis in Ventriculo coagulati ortis, ac LINDANO fuit in usu, quando Nautæ Belgæ biberunt Lac, illique postmodùm Cerevisiam dulcem superinfuderunt, atque ita tales Humores cumularunt. Et D. MICHAELIS Puerulum cujusdam Mercatoris desperata Alvi obstructione laborantem, curavit per Esulam, postquàm nihil profecerat etiam fortissimis Purgantibus: dedit nimirum illi *Esulæ Radicem pulverisatam*, & successit exoptatissima Alvi apertio, & Æger fuit salvatus.

Dum autem est maligna, cautè *est præparanda & corrigenda*. More aliorum Purgantium castratur per *Acida*, & corrigitur per *Alcalia*. Inter *Acida* sunt *Succus Citri*, *Aurantiorum acidorum*, & *Cydoniorum*; in quibus *Radicis Cortex* per diem & noctem in *Aceto* maceratur, exprimitur, & exsiccatur. *Cortex* hoc modo præparatus à ʒij. ad ʒiij. (plùs minùs tamen, quò plùs vel minùs correctus fuerit) vulgò *Vino* infunditur: in *Infuso* tamen cum Vino, ubi paulò fortiùs agendum est, commodiùs Cortex Radicis non præparatus usurpari potest. Optima *Correctio* fit per *Alcalia*, speciatim *Sal Tartari*; hinc sive in forma sicca, sive liquida usurpanda veniat, nunquam sine Sale Tartari propinanda: qui usus vid. in WILLISII *Pharm. Ration. P.* 2. *Sect.* 2. *cap.* 3. Raro tamen usurpatur propter vehementiorem operandi modum; nec nisi Intestinis durioribus ac Alvo pertinaciori, præsertim in substantia, convenit. Nec usurpatur nisi cum, vel post usum *Ellebori* frustraneum: Nam *Elleborus niger* quod non attingit, ad illud accedit *Esula*: sicut ubi *Jalapa* in Hydragogis non sufficit, ad *Elaterium* confugimus.

Optimum *Extractum* paratur, quod habet FREITAGIUS, si *Cortex* per diem & noctem cum *Aceto*, aut *Succo* vel *Cydoniorum*, vel *Aurantiorum*, aut *Citri* maceratus exprimatur, pòst exsiccatus *Aqua Menthæ*, *Cardui benedicti*, vel *Absynthii*, vel aliis, cum *Oleo Tartari per deliquium* vel *Sale Tartari* acuatis, immergatur, quæ postmodùm inspissatur ad consistentiam Mellis spissioris: sic optimum habemus *Extractum Purgans ex Esula*.

Sunt, qui *Conservam* parant è *Floribus* & *Foliis Esulæ* cum *Saccharo*; sed violentum est Remedium nisi enim addantur *Corrigentia*, nunquam tutò in usum est vocanda.

Fundunt Esulæ *Lac causticum & acerrimum*, quod Tibiis affrictum easdem solet exulcerare, adeò ut impudentium etiam Mendicorum fraudi inserviat, qui hocce Succo Cutem sibimet exulcerant scabritiei specie; uti etiam videbitis in AUTHORE *pag.* 239.

Lac hocce *esulinum*, seu *Tithymali*, leni calore inspissatum in quamplurimis refert faciem & essentiam *Scammonii*, ut erit de hoc uberius dicendi occasio sub *Scammonio*; quippe quod nihil aliud est, quàm tale *Lac* inspissatum: unde *Lac* cujusvis *Esulæ* legitimè præparatum in locum *Scammonii* commodè substitui, & simile exinde *Purgans* elici potest; quatenus cum *Spiritu Vini* extrahi, & cum *Aqua* simplici *Emulsio*

CCCCXXIV. FRANGULA.

ALnus nigra baccifera, *C. B. s.* Frangula, *Matth. Dod.* Alnus nigra, *Lob. Cam.* Alnus baccifera, *Tab.* Arbor fœtida, *Lon. Trag.* Avornus, *Crescentio*. Germ. *Faulbaum, Zaffholtz.* Gall. *Surseau, Suyer*.

OFFICINALIA NATIVA.

Cortex interior potissimùm *Radicis*.

Vires. Purgat Humores noxios omnes, maximè Serum, tam per Vomitum, quàm per Secessum, idque sat violenter. Eapropter corrigi solet *Cinnamomo*, *Zingibere*, *Sem. Anisorum*, *Fœniculi*, & sim. Extrinsecùs coquitur cum *Butyro*, ad Scabiem & similes Morbos. (Prima Germina cocta in Aqua calidè imposita ad Odontalgiam prosunt.)

Dosis ad ʒij.

N. Rusticis familiare exhibet *Purgans* in Hydrope & similibus Morbis.

CCCCXXV. GRATIOLA.

GRatiola, *Matthiol. Dod. Lob. Cast. Cam. Tab. Ger.* Limnesion, s. Centauroides, *C. B. Aliis* Gratia Dei; Germ. *wild Aurin*. Gall. *Gratiole*. Ital. *Stancacavallo*.

N. Veteribus ignota videtur, quamvis aliqui *Papaver spumeum Dioscoridis*, alii *Eupatorium Mesuæ*, alii *Ben album* esse velint. *Centaurida* alii faciunt, nec malè, cùm *Centaurii minoris* species esse videatur, & inter spurias Centaurii minoris appellationes quoque *Helleborine* extet, quæ ob vires cum Gratiola eadem esse videtur.

Crescit in campestribus & pratis.

OFFICINALIA NATIVA.

Folia.

Vires. Efficax Remedium est in Humoribus aquosis, lentis, biliosisque specificè evacuandis, quos vel ex remotissimis partibus trahit, atque tum per Secessum, tum per Vomitum expurgat. Hinc magnus ejus usus esse poterit in Hydrope, Ictero flavo, &c. Et quia Amaritudine insuper dotata est insigni, fugat Lumbricos, eorumque saburram expurgat.

Corrigitur *Cinnamomo*, Sem. Anisorum *Glycyrrhiza* &c,

Dosis Foliorum pulverisatorum ʒj. vel in *Infuso* ad ʒij.

N. Matthiolus exhibet Folia *Num. x.*

PRÆPARATA.

1. *Aqua.*
2. *Extractum*, seu *Succus inspissatus Gratiolæ*.
3. *Conserva.*
4. *Sal.*

℞. *Fol. Gratiolæ*, (Majo vel Autum. collect.) exprime clarifica, & inspissa.

Dosis à ℈j. ad ʒß.

CCCCXXVI. HER-

---

malsio laxativa fieri, & de cætero pariter atque Scammonium tractari potest, saltem quòd ferociot paulùm, quia acrior, talis Succus inspissatus erit.

Aliàs *Succus* hic ob suam acrimoniam internè nullum habet usum, nisi quòd externè pro scopo ulcerandi, utut rarò, exhibeatur. (*A*)

CCCCXXIV. FRANGULA. *Frangula* aliàs dicitur *Alnus nigra baccifera*; cujus *Cortex interior* seu *Liber* tantùm usurpatur. *Duplicem* enim habet *Corticem*; *crassiorem*, & *teneriorem* seu *interiorem*: sed posterior tantùm adhibetur, qui *valdè purgat* imprimis Liquamina serosa, nunc per Alvum, nunc per Vomitum: si recens est, Vomitum movet, & simul purgat per Alvum: si siccatus, tantùm per Alvum solet purgare. In Hydrope autem imprimis usurpatur à robustioribus Subjectis; in *Nodulis Purgantibus Vino* infusis, à ʒiii. ad ʒvj. & ne noceat Ventriculo, solent addere *Aromata*, quæ noxas ejus emendant. Quidam *Corticem exsiccatum* in substantia à ʒß. vel ʒj. ad ʒij. vel iij. exhibent. *Correctio* tamen fit commodissimè in *Aceto*, acuato cum *Terra foliata Tartari*, ex quo *Extractum* fieri potest. (*B*)

CCCCXXV. GRATIOLA. *Gratiola* seu *Gratia Dei*. Germanis *Wild-Aurin*, confunditur sæpiùs cum *Lysimachia galericulata*, *Plantula* est *Foliis utcunque Centaurio minori similis*, ad cujus species potiùs referenda videtur; unde *Centauroides* dicta.

Hæc losa etiam inter *Purgantia Hydragoga* sic dicta refertur, & non sine ratione: ejus enim *Folia* sapore suo amarissimo insignem habent vim abstergendi primas vias, & evacuandi quæcunque Excrementa in Corpore stabulantia, per inferiora, in dispositis tamen, etiam suprà: unde & Hydropicis imprimis commendatur, quibus Serum ac Lympham, à quibus oriuntur Tumores dicti serosi & œdematosi, aliaque Liquamina aquosa, copiosè satis educit: cujus rei Exemplum subministrat FREITAGIUS *in Aurora Medicorum*, quendam Hydropicum ex Scorbuto cum *Pulvere* hujus *Gratiolæ* curatum fuisse valida per Vomitum evacuatione. Sed non adeò violentum est Purgans, neque Correctione multa indiget. *Utendi modus* est in *Infuso* à ʒj. vel ʒij. ad ʒiij. vel ℥ß. Præter vim purgantem simul est *Alterativa*, & specificè quoque exhibetur pro *Lumbricis* enecandis, & ex Intestinis, & Ventriculo expellendis, forma *Pulveris* à ℈j. ad summum ʒß. rarò ad ʒj. adhibita. Commendat JOEL contra Venena & Febres.

Cæterùm cùm Gratiola, uti reliqua Purgantia, inimica sit Stomacho, & varia interdum Symptomata inducere soleat; propterea sunt, qui *pro Correctione* macerant in *Aceto*, & exsiccant, hinc infundunt in *Lac*, denique siccant, & in *Pulverem* redigunt: quem à ℈j. ad ℈iv. propinant: sed vis purgans per Acetum castratur, unde in tanta mole magis est nauseosa.

Conserva inde paratur cum sufficienti quantitate *Sacchari*, quæ est *vomitiva*, & pro dictis Affectibus usurpatur: vid. GRULING. *in Florileg. Dosis* variat prout plus vel minus Sacchari additur: nam ubi plus Sacchari est admissum, augenda Dosis; ubi minus, imminuatur, quod quilibet facilè videt. Imprimis tamen à ʒij. vel ʒiij. ad ℥ß. vel ʒvj. usque ad ℥j. usurpari potest pro scopo vomitorio. *Succus inspissatus*, quem habet AUTHOR, à ℈j. ad ʒß. vel ʒj. *Vomitorium* est insigne, & in Febribus Intermittentibus chronicis convenit, tam vi alterante & correctiva Fermenti peregrini, quàm Contenta præternaturalia primarum viarum evacuativa.

Sunt, qui faciunt *Extractum* cum *Spiritu Vini*: sed meliùs & rectiùs facit, qui extrahit cum *Vino Malvatico*, vel *Sero Lactis*, vel cum *Aqua Agrimoniæ*. Fieri adhuc potest ex *Gratiola Magisterium* per præcipitationem: scilicet recipiatur *Aqua fontana*, acuatur *Oleo Tartari per deliquium*, & huic Aquæ infundatur *Planta exsiccata* & incisa, idque in loco calido,

---

(A) *Quamvis Practici omnes, sive veteres, sive recentiores, in eo conveniant, ut* Esulam, *inter vehementia Hydragoga connumeratam*, Tithymalis *accenseant; nihilominùs haud facile est, quænam Tithymali species Esula sit, determinari: non enim in descriptione conveniunt.* Tournefortius Esulam majorem Dodonæi, *&* J. Bauhini, *ait esse* Tithymalum palustrem, fruticosum C. B. Esulam Officinarum Cæsalpini, *ait esse* Tithymalum Cyparissiam C. B. *nec desunt, qui* Esulam *volunt* Tithymalum foliis Pini, fortè Dioscoridis, Pityusam C. B. Esula rotunda, *quæ* Peplus *aliis*, Tournefortio *est* Tithymalus rotundis foliis non crenatis H. L. Bat. Esulam exiguam *quoque appellant aliàs* Tithymali species, *& sic porrò. Qua igitur ratione ab hac rerum ambage nos extricabimus; non alia sane, nisi ut credamus, parùm ad usum practicum referre, si hanc vel illam Tithymali speciem pro Esula recipiamus, dummodò per vera habeamus, omnes Tithymali species Esulæ tributis viribus pollere, atque ob deleteriam illarum vim jure à Medicis Officinis exulare, ac tantùm Empiricis, non sine gravi credulæ plebis periculo, ex usu esse.*

(B) Frangulam *nonnulli cum* Alno *confundunt; sed malè:* Alnus *enim Arbor est Flore amentaceo:* Frangula *verò Arboris vel potiùs Fruticis Genus est Flore rosaceo, cujus pistillum abit in Baccam mollem, duobus plerumque Seminibus fœtum. Atque hinc factum est, ut cognitæ ab Antiquis* Frangulæ *species* Alni nigræ bacciferæ *nomine designarentur. Magis Officinalis est* Frangula Dodonæi. *Hæc Arbuscula est compluribus Virgis, sex vel octo cubitos altis, ramosis, cortice exteriori fusco maculoso, interiori croceo, è Radice surgens: Folia ad Alnum accedunt, atro virore nitida: Flosculi ex alis prodeunt coacervati, parvi, pallescentes, qui in Baccas primùm virides, mox rubras, demum nigras, ingrati saporis, ac binis lenticularibus Seminibus fœtas, abeunt. Satis accuratam hujus Frangulæ descriptionem habet* Tournefortius hist. des plant. *&c. qui subdit, quòd* Cortex medius Frangulæ *parùm est amarus, viscidus, ac satis cæruleam papyrum rubefacit;* Fructus *autem illam omninò violaceam reddit.* Cortex *item ex* Trago *&* Dodonæo *cum* Aceto *contritus, Scabiem, reliquosque Cutis morbos, absque dubio sanat.*

CCCCXXVI. HERMODACTYLUS.

Hermodactylus est vel
- Iris tuberosa. Hermodactylus verus, *Mat. & Tab.*
- Colchicum
  - Perniciosum. *Insuetatum.*
  - Non Venenatum. *Hoc usuale, & hujus loci.*
- Satyrium, Cyclameo — *Hac Officinis ignota.*

Dicitur Colchicum radice siccata, alba, *C. B. 2.* Colchicum album, *Cord. hist.* Hermodactylus legitimus, *Dod.* Hermodactyli non venenati Offic. *Lob.* Hermodactylus Officinarum, *Cam. Lon.* Hermodactylus albus *Serapioni.* Hermodactylus Orientalis, *Cæsalpino.*

N. Matthiolus & Tabernæmontanus Hermodactylum in Officinis usitatum esse volunt Radicem Iridis illius tuberosæ, à quibus dissentiunt Dodonæus, Lobelius, & alii.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix, quæ ad nos ex Syria adfertur.

Reperitur Hermodactyli Radix alba, russa & nigra, sed eligenda quæ foris & intus verè alba, gravis, compacta, quæ leni contusione in Pulverem Farinæ triticeæ similem facilè redigitur, sapore suavi ac dulci.

Vires. Pituitam crassam, lentam, aliosque humores viscidos peculiariter è juncturis efficaciter trahit, ob id Articulorum Affectibus, Chiragræ, Podagræ, &c. conducit.

Dosis à ℈ß. ad ʒß. in Infusione à ʒij. ad ℥ß.

PRÆPARATA.

Extractum.)

Pilula de Hermodactilo. Vide apud Augustanos.

Dosis à ℈j. ad ℈iiij.

CCCCXXVII. JA-

---

lido, ut fiat Extractio. Quòd si jam sufficienter impregnata, cujus testis erit Color, filtretur: filtrata *Aqua* cum *Aqua solutionis Aluminis* calida præcipitetur: tandem decantentur Aqua, & sic remanet *Magisterium Gratiolæ.* Quem modum parandi Magisteria ex Vegetabilibus quibuscunque cum Aqua Aluminis per præcipitationem, invenit MYNSICHT, sicut hunc posteà imitati sunt ROLFINCIUS & ZWELFFERUS. Verùm Magisteria hæc parùm valent; quia Terra Aluminis simul præcipitata, adulterata sunt; quod probè notandum.

Quibusdam etiam *Sal Gratiolæ fixum* cineritium commendatur in Hydrope, utut virtute purgativa sit spoliatum. (C)

CCCCXXVI. HERMODACTYLUS. *Hermodactylus verus* seu *Colchici Ægyptiaci Radix*, rarò prostat. Nostrates autem loco ejusdem exhibent *Colchici Radicem albam non venenatam*: sunt enim *duæ Colchicorum species*, *Malignum* unum, alterum *Benignum*. Ad *Colchica Maligna* pertinet *Colchicum vulgare*, *autumnale*, *flore albo*, ac *purpureo*, tam *simplici*, quàm *pleno*, Germanis *Zeitlose*. Dicitur *Colchicum*, quòd in *Colchide* reperiatur. Mirè hæc Planta ratione temporis variat; verno enim tempore protrudit Folia, æstivo tempore succedit Fructus, autumno fert Flores nudos absque Foliis, unde & nonnullis Germanis *Nac-Kede Magd*, id est, *nuda Virgo* dicitur; & tandem Hyeme per Radicis multiplicationem se diffundit.

Ipsa *Planta* & *Flos* non sunt in usu; *Radix* tamen ejus in Officinis hactenùs fuit recepta, sed malè; a Veteribus enim Radix hæc inter *venenatas Radices* relata fuit. Differentia tamen aliqua est Malignitatis; quædam enim magis, quædam minùs sunt venenatæ: hujus autem Colchici vulgaris Radix non caret venenositate. Datur tamen *Colchicum Benignum*, seu *Radice alba non venenata*, quæ sub nomine *Radicis Hermodactyli*, ad emungendum Mucum in Articulis, Officinis recepta. Lis est inter Botanographos; *quid sit Veterum Hermodactylus*, de quo tam multa reperiuntur? & *quidnam loco Hermodactyli veri propriè sit recipiendum?* De hoc observandum venit, quod dicit MANARDES *in Annot. in Mesuen pag.* 389. dum inquit. *Ut notissima Radix numerosa est, quam Officinæ* Hermodactylum *vocant, ita ignotum est, quo nomine sit apud Veteres usitata, & quam rem ipsi voluerint* Hermodactyli *voce significare.* Nostri Hermodactyli vires via possunt conferri cum istis laudibus, quas Veteres suo Hermodactylo tribuerunt. Vocatur enim *Anima Articulorum*, & ab AVICENNA *Theriaca Articulorum dolentium*; sicut Rhabarbarum *Anima Hepatis*, & Aloe *Anima Stomachi* vocatur: quia Pituitam viscidam & acidam, uti etiam Lympham acidam, ex Articulis & remotioribus partibus, tertia Corporis regione, in Alvum trahere putatur; unde specialiter in omnibus Articulorum Pathematis & Doloribus, Dolore ischiadico & similibus, in paralyticis Affectibus, in Affectibus Nervorum & Tremoribus, in genere in Affectibus arthriticis, ubi opus est Evacuatione, maximè commendatur. Videbitis quoque, quòd omnium *Purgationum Arthriticarum Basis* ordinariò soleat esse *Radix Hermodactyli*, propter vim egregiam Articulis dicatam; imò & à quibusdam in Cura Luis Venereæ *Potionibus Hydragogis*, seu *Sudoriferis* permiscetur, ut sensim sensimque acidam Pituitam in Lue Venerea peccantem, per Alvum evacuet. Sed laudes hæ apud nos eviluerunt, cùm de vero ac *genuino Hermodactylo* non constet, utut quidam affirment, fuisse *Radicem Iridis bulbosæ*, ex Indiis allatam; unde loco ejus Officinæ recipiunt *Radicem Colchici albam & benignam*, qualem commendat AUTHOR: quæ tamen neutiquam vera est Hermodactyli Radix.

Usus ergò *Radicis Hermodactyli*, cùm de ejus genuina essentia nobis non constet, est rarus; quæ nobis usitata, est effœta, quia ex diversis oris adfertur, & ob ariditatem ferè nullius usus; unde securius est planè ab eo abstinere, præsertim, quia non est ea Radix, quam in Articularibus Morbis tantoperè Veteres commendarunt. De cætero Radix Colchici alba recens satis solet Hypochondria infestare ac turbare, Alvumque eo modo laxare, uti observatum fuit à LUDOVICI *in Phar. p.* 141. Imò Tormina & Affectus Intestinorum excitat, & gravia Symptomata infert; unde rarissimi usus est. *Corrigi* ideò solet & quidem impostoriè, per *Aromata*; accommodè tamen permiscetur cum re acri, ut *Scilla* & *Succo Raphani*, ut ratione acrimoniæ salinæ horum & augmentetur vis purgativa, & facilitetur operatio. Augmentatur, quoniam talia Acria sunt instar Stimuli; facilitatur operatio, quoniam talia Acria incidunt & resolvunt Phlegmata crassa & acida, per Hermodactylos expurganda.

Dosis est à ℈j. ad ʒj. *Infusum* ex ea non potest fieri, quia est resinosa nimis, nisi extrahatur cum *Spiritu Anisi*, *Juniperi*, *Cinnamomi*, & similibus.

Quidam in superiore Peste *Radice* hac *Colchici albo*, superstitione quadam inducti, loco *Amuleti* usi sunt.

Inter *Præparata* prostant *Pilulæ de Hermodactylo*, quæ Veteribus usitatæ fuerunt in Doloribus Articulorum, arthriticis & paralyticis Affectibus, similibusque aliis &c. nobis verò rarissimi usus sunt.

PARACELSUS Veterum laudibus persuasus habuit *Pulverem Arthriticum* seu *Podagricum purgantem*, è *Radice Colchici*

(C) Gratiola, *seu* Gratia Dei Germanis, *ad* Digitalis *Genus reducitur à* Tournefortio, *vocaturque cum* Morisono, Digitalis minima, Gratiola dicta. *Ejus Radices Pennæ anserinæ crassitudine, geniculatæ, fibrosæ, obliquè reptantes ubertim luxuriant: Caules plures teretes, creberrimis geniculis distincti, ad quæ Folia bina Saponariæ minora, nonnihil crenata apponuntur, atque modò Surculi, modò Flores singulares, oblongi (Digitalis) in pericarpium oblongum abeuntes, Semen continens minutum.* Gratiola *chymice subjecta magisterio nil præbet Salis volatilis, multum tamen Acidi, Olei, & Terræ.*

Quamquàm nullum ferè usum medicum habeat Gratiola, *ob nimium violentas putatas, in corpore tam supernè, quàm infernè purgando, vires; nihilominùs* Dñus Boulduc *repetitis in illius exhibitione experimentis Medicorum timorem excussit. Etenim præter vim evacuandi Aquas per vomitum & secessum, si in substantia, vel infusa sumatur, atque Ulcera detergendi, si exteriùs applicetur; illam in Lacte infusam, ad Ascitem curandum, atque ad Vermes necandos, egregiam simulque tutam invenit: imò & expertus est, Gratiolæ Radicem in pulverem redactam, atque Dysentericis exhibitam, idem præstare, ac* Ipecacuanha. *Amarissima est hæc Planta; unde fortassè vis ejus anthelmintbica: præter amaritiem Radix styptica quoque gustui videtur; atque hinc fortè vis antidysenterica. Paravit quoque & ex Succo expresso* Extractum *valdè salidum & salso-acidum, quod dosi xxiv., ad xxx. gran. dejectionem quidem movet, sed expectatione & fama minorem.* Extractum *autem aliud ex magmate residuo elicitum, quod minùs salso-acidum, fuit ac primum, sed magis amarum & asperum, eadem dosi vehementiùs purgavit. Quod de* Fæcibus *reliquorum Catharticorum verum esse, notat idem Author: sic Syrupus ex Fæcibus, post expressionem Succi Rosarum, & Florum Persicæ, relictis Decoctione paratus æquè purgans est, & fortè efficacior, quàm qui è Succo expresso vulgò conficitur.*

CCCCXXVII. JALAPPA.

JAlappa Radix est exteriùs nigricans, interiùs ruffescens, *Radini Mechoaca* similia.

N. Incognita fuit Majoribus, & non nisi paucos ante annos ex India ad nos transportari cœpit. V. *Horstii Problem.*

Dicitur Gialappa, Chelopa, Celopa, Jalapium, vel Gelapo (à Massiliensibus) aliis Mechoacanna nigra, quòd Mechocannæ assimiletur. *C. B.* Brynnia, Mechoacanna nigricans, *Num.* 7. Bryonia Indica. Gall. *Mechoacan noir, ou Jalappe.*

Vires. Eapurgat validè Humores noxios omnes, imprimia autem serosos, idque citra molestiam.

Dosis à ℈ß. ad ʒß. in *infusione* à ʒiß. ad ʒij.

P R Æ P A R A T A.

1. Extractum Jalappæ.

Extrahe cum *Spirit. Vin.* l. A. decanta & abstrahe ad consistentiam.

Dosis à ℈ß. ad ℈j.

N. 2. Ex-

Colchici alba, uti & *Turbith*, vid. in HARTMANNI *Praxi Chymiatr. C.* 230. §. 17. *seqq.* sed jam ferè in desuetudinem abiir. Ea hoc *Pulvere Paracelsi* enatum est famosum *Electuarium Marocostinum*, cujus *Author est* MINDERERUS, pro præservanda & curanda Arthritide, cujus etiam Basis est *Radix Hermodactyli.* Ita POTERIO usitatum *Purgans* in Affectibus Articulorum fuit *Extractum Ellebori nigri*, mistum cum *Extracto Hermodactyli albi*; & verum est, quòd Extractum Ellebori nigri per se est elegans pro purgandis, & evacuandis Arthriticis. (*D*)

CCCCXXVII. JALAPPA. *Jalappa Radix* est exotica ex Indis Occidentalibus allata, & nihil aliud est, quàm *Bryonia Mexicana*, vel *Peruviana*: similis est *Mechoacanna*; unde alias vocatur *Mechoacanna nigra*. Non tamen ex Indiis ad nos adfertur, sed etiam in Hortis nostris crescit, estque reverà *Radix* Plantæ istius, quæ *Flos Mirabilis Peruvianus*, vel *Mexicanus* dicitur à CAROLO CLUSIO *in libro suo de Plantis Exoticis*, & HOEFERO *in Herc. Med. p.* 386. ideò quòd ex Peru ad nos sit allata. Hæc interim deprehenditur Differentia, quòd illa exotica fortiùs purget, quàm nostras. Datur *Flore luteo*, *albo*, & *purpureo*, qui vespertino tantùm tempore floret, matutino vero Florem claudit. *Planta* aliàs est *heteroclita*, id est quæ ad certam aliquam Classem revocari nequit; unde, incerti sunt Botanographi, ad quamnam potissimum Classem eandem referant? Sunt inter Modernos, ut JOH. BAUHINUS *in Hist. Plant. Tom.* 2. qui inter *Jasmina* referunt, vocatque rectiùs modò nominatus JOH. BAUHINUS *Jasminum Peruvianum*. Alii inter *Solana* referunt, vocantque *Solanum Indicum*, item *Mexicanum*. Rectè autem dicit MORISONIUS, quod *Planta* sit *heteroclita*. Sed quæritur, *cujus sit usus?* Nimirum hæc est *Planta* illa, cujus *Radix* hîc dicitur *Jalappa*, famosissimum illud & decantatissimum Purgans, quod tamdiu fuit incognitum, non secus ac *Mechoacanna alba*.

Radix ista ingens & crassa in taleolas dissecta & exsiccata in usu est; est admodùm resinosa, & in *Resina* ejus vis purgandi materialiter residet: quod in ejus *Extractione* cum *Spiritu Vini* manifestum est, & ulteriùs conferri potest WILLISIUS *in Pharm. Rat. Vol.* 1. *pag.* 115. quarè perennat in Hortis: Radix nimirum recens Succo scatet lacteo qui sub exsiccatione in Resinam concrescit. Hujus cognitio & proba: *an sit genuina?* est, si scilicet Igni, vel Carbonibus aut propè Candelam admoveatur, inflammabitur.

Satis sufficienter purgat, quæcunque invenit, sicuti reliqua Purgantia, imprimis sub forma Liquaminum copiosorum aquosorum & serosorum flavescentium; unde & inter *Hydragoga* vulgò refertur, & Hydropicis aliisque colluvie serosa abundantibus imprimis confert. In specie prodesse Melancholicis & Hyppochondriacis dicitur, ac contra Lumbricos est appropriata Medicina. In omnibus casibus, etiam Infantibus, tutò potest usurpari, cùm *non sit Purgans malignum.*

Modus usurpandi est vel *in substantia* sub *forma Pulveris*, vel *Resina*, vel *Infusi* seu *Essentia*. *In substantia* Adultis datur à ℈ß. ad ℈j. in Adultis fortioribus tamen ad gr. xxiv. vel ʒß. adhibetur: Infantibus verò datur pro ratione annorum commodè cum *Tartaro* vel cum *Cremore Tartari*, grano uno vel altero numerum annorum transcendendo: v. g. Infanti sex annorum propinantur *Jalappæ & Cremoris Tartari* an. gr. vij. vel viij. sic sufficienter laxabitur; & sic consequenter cum aliis quoque: Puero ad g. vij. ultra dictam *Dosin* ascendere vix licet; satis enim fortiter purgat: & refert BARTHOLINUS *C.* 5. *Hist.* 69. quòd quidam, qui ʒj. *Radicis Jalappæ* usurpavit, septuaginta habuerit sedes, adeò ut vitam agere voluerit ex Purgatione nimia; utut eadem Dosis in alio nihil omnino profecerit, teste eodem BARTHOLINO *C.* 3. *pag.* 130. & 133. Sed observetur Differentia; nam si est recens, purgat valdè, & ultra ℈j. non debet assumi; quòd si verò sit antiqua & cariosa, substantia resinosa erit imminuta, & tunc adsumi poterit ultra ℈j.

Notandum autem, quòd *Jalappa*, uti omnia *Purgantia resinosa*, *Intestinis adhærendo* exciret Tormina & Hypercatharsin; quæ impediuntur, si addatur *Stimulus salinus* ex *Nitro*, vel *Sale Tartari*, vel *Cremore Tartari*, item *Tartaro vitriolato*, *Sale digestivo hyppochondriaco*, *Arcano duplicato Mynf.* & *Tartaro nitrato*; & sic Resina dissoluta in minori dosi efficaciùs, & sine insigni molestia, operatur. Ut res fiat clarior, sit e. g. *Pulvis Purgans*:

♃. *Rad. Jalapp. pulv.* gr. xv. ad ℈j.
Nitri puriss. ℈ß.
Scamm. sulphurat. gr. j. vel ij.
Olei destillati Anisi gutt. ij.
M. f. *Pulvis* pro dosi:

qui sufficienter purgat, sine torminibus & insigni alteratione. *Basis* est Jalappa, *Stimulans* Scammonium, *Juvans & Abstergens* Nitrum:

♃. *Rad. Jalapp. pulveris.* gr. xv. vel xvi.
Crem. Tartari, vel *Tartari vitriolat.* ℈ß. vel gr. xij. ad ℈j.
Extr. Troch. Alband. vel *Scamm. sulphurat.* (pro stimulo) gr. j.
Olei destillat. Cinnam. vel *Anisi* (pro odore & sapore) gtt. j. vel ij.
M. f. *Pulvis.*

sumatur in Vehiculo calido: propter Tartarum egregiè purgat.

Jalappa nostra dissecta & exsiccata eundem saporem & colorem habet cum *Jalappa Officinali*, ita ut Jalappa Indica Officinalis ordinariò ad ℈j. vel ʒß. illa verò (*Radix* scilicet *Floris nostratis Mirabilis Peruviani*) in duplo, scilicet à ʒß. ad ℈ij. vel ʒj. propinata, ejusdem sit efficaciæ; sicut & *Succus Foliorum* hujus *Floris Peruviani* inspissatus Adultos & Infantes optimè purgare compertum est. Ratio verò, cur ista *Indica Jalappa* ad ℈j. & ʒß. tantùm detur, est, quòd magis resinosa; hæc verò *nostra* minùs talis sit, unde in paulò majori Dosi propinanda.

In *forma liquida* à quibusdam fiunt *Infusa*, dum *Jalappam* vel solam, vel cum aliis, *Aqua* incoquunt, aut *Vino* infundunt: sed malè; Aqua enim ea illa nullam vim exhaurit, propterea, quia Aqua est inconveniens Menstruum pro extrahendis Resinosis: Resina verò in Jalappa tantùm purgat; unde per *Spiritum Vini* debet extrahi: & si vel ℔j. Jalappæ Infundatur per noctem in Aqua, altera die poterit hauriri Aqua absque omni laxatione. Verè ergò errant secundò qui *Radicem Jalappæ* solent præscribere in *Nodulis*, *Aqua* vel *Vino* infundendis. Nam, ut dixi, talia Resinosa requirunt Menstrua sulphurea spirituosa, quale est Spiritus Vini, non aquosa: quæ verò sunt Mucilaginosa, vel quorum vis consistit

---

(*D*) *De* Hermodactylo *nullam in* Institutionibus Botanicis *mentionem fecit Cl.* Tournefortius: *at ex Oriente redux novum Plantæ Genus* Hermodactylum *fecit. Flore quidem liliaceo, monopetalo, Floris Iridis æmulo, sed Radice tuberosa, & veluti digitata. Unicam hujus Generis speciem sibi notam appellat* Hermodactylum folio quadrangulo, *atque synonymon facit cum* Iride tuberosa, folio anguloso C. B. *cumque* Iride tuberosa Belgarum, & secundùm Aldrovandum prima Lonchiti Dioscoridis Lob. Hermodactyli *igitur Officinarum* (*ab* Ἑρμῆς Mercurius, *&* δάκτυλος digitus *fortassè à digitorum aliquali forma*) *non sunt* Fructus, *ut falsò existimavit* Pomet, *quem redarguit Cl.* Lemery; *sed potiùs* Radices *sunt tuberosæ, exiguæ Castaneæ magnitudine, cordiformes, extùs subrubræ, intùs albissimæ, levi & fungosa substantia, fragiles adeò, ut facilè in farinam comminuantur, sapore subdulces & viscidæ. Ad nos ex Ægypto & Syria afferuntur. Purgant Hermodactyli serosos humores, sed nonnisi aliis permisti.*

N. 1. Extractum hoc, quia resinosum est, in aqueo Liquore dissolvi nequit.

2. *Magisterium*.

Extrahe cum *Spirit. Vin. optimo*, hinc affunde *Aquam*, & præcipitatur.

Dosis ad gran. xviij. Huc refert *Tincturam*.

N. 2. Vis purgatrix potissimum in *Resina Jalappa* consistit, idcòque si Jalappam adhibere volueris, vel *in substantia*, vel *in Extracto* aut *Magisterio* utere: *Vino* enim si infundatur, vires suas pro voto non communicat.

CCCCXXVIII. MECHOACANNA.

Mechoacan, *Mon. Dod. Lon. Trag. I. & 2. Tab. Ger.* Mechoaca Peruviana, *Lob. Ger.* Rhabarbarum Indicum, *Cæs.* Bryonia, Mechoacanna alba, *C. B.* 6. *Aliis* Rhabarbarum album, Germ. *Weisz-Rhabarb*, *Schmeckenicke*.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix ex Provincia Novæ Hispaniæ *Mechoacan* nomine ad nos allata.

Duplex habetur ratione loci: *Prima* ex Mechoaca Insula affertur;

---

sistit in Mucilagine, vel principio salino, requirunt Menstruum aquosum & vinosum: sic ex *Aloe* quando volumus habere *Extractum purgans*, extrahimus cum *Aqua*, sicuti Plantas; si verò ex hac volumus *Extractum Resinosum alterans*, extrahimus *Resinam* cum *Spiritu Vini*, & sic non purgat. Observetur igitur, quòd semper in hoc passu requiratur legitimum Menstruum, aliàs nihil perficitur: sicut si Radix Jalappæ hoc modo per Spiritum Vini extrahatur, remanet Corpus iners, vi sua purgante spoliatum.

Essentia ergò ex *Radice Jalappa* paratur per *Spiritum Vini rectificatum*, ita ut ad hujus ℥ß. sumantur ℈ij. *Jalappa*. Gratioris saporis erit, si hæc Essentia aliquot guttis *Olei destillati Anisi*, vel *Corticum Citri* aromatisetur; vel *Radix Jalappa* pro meliori correctione, & saporis gratia, cum *Corticibus Citri*, vel *Aurantiorum* infundantur, & sic fit suave & egregium *Elixir Citri purgans*, cùm præsertim adjunctorum Corticum vis aromatica Intestinorum pathemata arcere soleat: in Lue Venerea, Podagra, Hydrope, & aliis ex serosa colluvie provenientibus Affectibus suavissimè, & sine nausea evacuat per Alvum, qualem *Essentiam Jalappa laxativam* videbitis in BARTHOLINO, *L. 3. Epist. p.* 33.

Dosis à Cochl. j. ad ij. vel ʒij. ad ℥ß. prout plùs vel minùs *Spiritu Vini* impregnata, vel prout magis aut minùs *Spiritus Vini* fuerit phlegmaticus. Si Spiritus Vini sit probè rectificatus, sufficit ʒj. ad ʒij. v. g.

℞. Hujus *Essent.* ʒiij.

Misceatur cum

Syrupo Rosarum, & habetur Syrupus suavissimus, optimè laxans in Affectibus hydropicis.

Ex hoc fundamento paratum fuit *Elixir Purgans D. Michaelis*, cui alia catholica Purgantia fuerunt admista.

Ex hac deinde *Essentia* cum *Spiritu Vini* extracta facilè etiam præcipitatur *Resina Jalappa*, si huic infundatur *Aqua communis*; sic cum Phlegmate extruduntur particulæ resinosæ, Liquor primùm lactescit, pòst Resina, quæ etiam vocatur *Magisterium*, cadit in fundum, & blandè exsiccata in forma sicca potest usurpari tanquam *Specificum purgans* in Hydrope: ℔j. *Jalappa* ℥iij. *Resina* exhibet: vid. WEDELIUS *Pharm. pag.* 168. & 242.

Dosis est ad gr. xij. vel xv. ultra quæ rarò est adscendendum; quoniam est quasi *Nucleus Jalappa*. Verùm, quod notandum, hujusmodi Resinæ in forma sicca pro more Concretorum resinosorum *Intestinis facilè adhærent*, & adhærendo Glutinositate sua inducunt interdum Tormina, & Hypercatharses. Hæc ut præcaveantur, & Resinæ meliùs operentur, cum *Stimulo salino* abstergente, v. gr. *Sale Tartari*, *Cremore Tartari*, item *Tartaro vitriolato*, *Sale digestivo nitrato*, &c. præscribantur, atque sic facilè abstergunt & minùs adhærent, atque vellicatio impeditur; e. gr.

℞. *Aloes succotr.* gr. xv.
Mag. vel *Res. Jalapp.* gr. iij.
Arcan. dupl. Mynf. ℈ß.
Ess. Citr. gtt. iij. vel iv.
M. D. S.
Pulvis purgans.

Aut pro *Syrupo suaviter purgante*.

℞. *Resin.* seu *Magist. Jalapp.* gr. vij. vel ix.
Sal. Tartari gr. iv. v. vel vij.
Syrup. appropr. v. g. *Rof. solut.* ℥ß. vel q. s.
Mista sumantur in *Vehiculo* quocunque, & eleganter atque optimè purgabunt.

Nec inconvenienter ex *Resinis* possunt fieri *Emulsiones* cum *Seminibus oleosis* ad imitationem TIMÆI *in Epistol. pag.* 184. & 229. & ita cum *Vehiculis aquosis* propinari: e. g.

℞. *Sem. Melon.* ℥ß. ad ʒj.
Res. Jalapp. g. viij. vel ix. vel ℈ß. ad gr. xv.
cum s. q. *Aqua Mentha* vel *Flor. Samb.* f. *Emulsio* (quia oleositas Melonum absorbet Resinam Jalappæ) adde
Aqua Cinnamom. ʒj.
edulcoretur cum pauco *Sacchara*,
D. S.
Lac purgans.

Emulsio hæc vel sola datur & usurpatur, vel additur pro Stimulo

Scammon. Sulphurat. à gr. j. ad gr. ij.

Optimè cum *Vitello Ovi* dissolvitur & propinatur:

℞. *Res. Jalappa* gr. ix.
Solvatur in s. q. *Vitelli Ovi*: adde
Aqua Mentha ʒiij.
M. D. S.
Potio laxativa.

Hæ & similes cautelæ observentur, ne fiat error & infamia in Praxi. (E)

CCCCXXVIII. MECHOACANNA. *Mechoacanna* est *Radix* alba, & *species* pariter *Bryonia exotica*: vid. MONARDES: quæ in taleolas incisa ad nos adsportatur. Dicitur aliàs *Rhabarbarum album* ad differentiam *Rhabarbari lutei*, propter convenientiam, quam habet cum hoc. Ex Insula Indiæ Occidentalis, Provincia Hispaniæ Novæ, *Mechoacanna* dicta, ad nos adfertur, & ita à loco natali denominatur.

Quoad *Vires*, egregium *Purgans* est, & unum ex mitissimis, quod sine gravium Symptomatum concursu blandè evacuat è Corpore quæcumque heterogenea, imprimis Liquamina serosa flavescentia, & mucilaginosa, & hinc Pituitam ex primis viis, Capite, & Partibus nervosis, ac Pectore, purgare dicitur. In genere ad Affectus phlegmaticos, & serosos catarrhales multùm convenit. In specie autem iis convenit, qui Tertianis Nothis laborant, & Succis copiosis viscidis scatent. Sed rarò in Adultis usurpatur, frequentiùs & commodiùs pro Infantibus, Vermibus laborantibus, & quorum

---

(E) Jalappa ex Tournefortio *Plantæ Genus est Flore monopetalo, infundibuliformi, qui gemino Calyce donatur, altero à quo involvi, altero cui insidere solet: hic abit in Fructum subrotundam Semine fœtum ejusdem formæ. Species hujus Generis varia elegantique Florum colore discrepantes vulgò apud Authores veniunt nomine* Solani Mexicani, & *quibusdam* Admirabilis Peruvianæ: *quòd ex illis Americæ Provinciis allatæ sint, etsi nobis jam indigenæ factæ.* Jalappæ *nomen illis tribuendum esse putavit* Tournefortius, *quòd* Jalapa Officinarum *cum aliis* Solani *dicti* Mexicani *speciebus, in notis characteristicis, omninò conveniat: illamque* Plumerii & Lignonii *relationibus instructus vocare voluit* Jalappam Officinarum fructu rugoso. *Quamquàm ex* Cortuso Epist. ad Clus. Radix Amirabilis Peruanæ (*Jalappæ*) flore vario *ad* ʒij. *exhibita Aquas egregiè educat, quòd fortassè omnium aliarum Specierum Radices apud nos cultæ, faciunt; nihilominùs in Medicis Officinis præstat Radix, quæ ex America ad nos adfertur, in taleolas dissecta, grisea, resinosa. Plantæ Caulis ad quatuor vel quinque pedum altitudinem assurgit, Hederaceis Foliis ornatus: Flores saturè rubri, quandoque flavo & albo intermista elegantissimi noctu explicantur* (*hinc* Fiore di notte *Italis, Gallis* Belle-de-nuit *Planta appellatur*), *Sole clauduntur: consumpta fortassè humiditate, cujus beneficio fibræ tentæ continentur, ut Pluvia corrumpuntur.*

Jalappa Officinarum *ex chymica* Dñi Boulduc *Analysi, particulas continet (ut cætera Purgantia) salinas & sulfureas: sed salinæ sulfureas non leviter superant. Pars salina satis modicè purgat: resinosa turbas purgando excitat. Quare satiùs est ad tutiorem & jucundiorem catharsim, ut utraque parte, salina scilicet & resinosa, prout à* Natura *simul sunt contemperatæ, in Praxi utamur, quàm ut ad* Magisteria, Extracta, Tincturas & *similia recurramus.*

adfertur; *altera* verò ex Continente circa Nicaraguam nata, quæ priore longè præstantior est. Eligatur recens, intùs albicans, extùs cortice cinereo vestita, minùs cariosa.

Vires. Pituitosos, aquosos, serosisque Humores ex toto Corpore, ac imprimis ex Capite ac Nervoso genere, Pectoreque blandè ac sine molestia educit. Utilissimum itaque Remedium est in Catarrhis, ac inde ortis Affectibus, in Hydrope, in omnibus Arthritidis speciebus, Lue Venerea, & similibus. Quia tamen calida & sicca est, in Calidis Constitutionibus ejus usus ne sit continuus.

Dosis Infantibus ℈j. præterpropter; Adultis à ʒj. ad ʒij. in Infusione ad ℥ß.

N. Conducit maximè Infantibus in Cruditate Ventriculi, ac Pectoris viscosa Mucilagine expurganda.

P R Æ P A R A T A.

1. *Extractum Mechoacannæ.*

Extractum, ut alia Extracta parari potest cum *Spiritu Vini*, vel secundùm *Quercetanum* (*in Pharm. rest. cap.* 25) cum *Aqua* aliqua *Epatica*, e. g. *Endiviæ*, *Succo Limoniorum* vel *Citriorum* acidula reddita. Alii parant cum *Aceto*. *Hartmannus in Pract.* Verùm minùs rectè, quippe vis purgatrix hac ratione obtunditur.

Dosis ad ʒj.

N. Nihil lucri in hoc Extracto præ Pulvere habes, præterquàm quòd dissolvi in Liquoribus possit.

2. *Extractum Mechoacannæ compositum.*

℞. *Rad. Mechoac. el. non cariosæ* ℥iij.
Turpeth. gummos. & alb. ℥j.
Zinziberis albi ʒij.
Polypod. querni ℥ß.

Incisis grosso modo, extrahe digerendo cum *Spiritu Vini ops.* & *Aqu. Beton.* (quæ ab Aloe est abstracta, si adsit) aña ℔ß. exprime fortissimè, fæcibus relictis, aliam affunde *Aquam Betonicæ*, macera iterum ac exprime: expressis Liquoribus adde

Mannæ puriss. ʒij.
Scammon. mand. ʒj.

Agitando misceantur: adde

Spir. Vitrioli. g. v.
Ol. Cinnam. g. iij.

Redige ad consistentiam Extracti.

Vires. Panchymagogon est, omnes Humores noxios simul educens, præcipuè autem serosos.

Dosis ℈j. plùs minùs. *Hartmannus in Croll.*

(Parantur etiam *Morsuli de Mechoacanna*.)

(*Fecula Mechoacan.*)

CCCCXXIX. MEZEREUM, LAUREOLA, SEU DAPHNOIDES.

FRutex est Mezereum Officinarum, cujus Baccæ Officinis Coccignidii, seu Grana Cnidia vocantur.

Dicitur Chamelæa, seu Mezereon, *Trag.* Germanicum, *Lob.* Chamelæa Germanica, *Dod.* Daphnoides, *Fuchs. Cam.* (*Epit.*) flore purpureo, *Tab.* Laureola major, *Cast.* Thymelæa, *Cord. in D.* Daphnis altera, *Lon.* Laureola folio deciduo, flore purpureo, Officin. Laureola fœmina, *C. B.* 2. Germ. *Kallers-haltz.*

---

quorum Ventriculi & Intestina sunt referta copioso Muco viscido, & Cruditatibus, tam ex Pulte & Lactis grumis, quàm ex Addiphagia congestis, quia cum minima molestia purgat, & nec gustui nec odoratui molesta: utut ferè à Modernis *Jalappa* loco hujus undique substituatur. Plures laudes qui de Mechoacanna desiderat, GABELCHOVERUM consulat *C.* 1. *Observ.* 13. *in Scholio*, ubi plura egregia de usu ejus videbit.

Dosis pro Infante est à ℈ß. ad ℈j. in Lacte Nutricis vel Pulte: *pro robustioribus paulò* ad ʒj. adscendere licet: *Adultis* autem ordinariè ad ʒij. datur in substantia in forma *Pulveris*. Interim & *Aquis appropriatis* cum *Sale Tartari* acuatis infunditur, ubi ℥ß. ad ʒvj. sumatur & *Infusum* in loco frigido relinquatur, filtrando sub usu. *Electuarium* quoque *purgans* non inelegans ex *Mechoacanna* potest fieri, si extrahatur cum *Vino Canariensi generoso*, cui instillentur aliquot guttæ *Olei Tartari per deliquium*: Vinum hoc per levem evaporationem insensibiliter inspissatum, addendo *Saccharum*, donec *Syrupi* consistentiam acquirat, habet vim evacuativam, & hoc modo, ratione Salis Tartari, convenit. Alio modo potest fieri *Electuarium compositum* D. MICHAELIS in Formula hac:

♃. *Fol. Senn. sine stip.* ʒiß.
Rad. Polypod. ʒj.

Decoquit in sufficiente quantitate *Aquæ simplicis* ad ℔j. circa finem addendo

Herb. Epithymi ʒj.
Vini Cydoniorum ℔ß.

Colaturæ addantur

Pulv. Sant. albi,
Pulp. Cydon. an. ℥v.
Pul. Mechoac. ℥iß.

& cum sufficienti quantitate *Mellis* vel *Sacchari* fiat *Electuarium purgans* non inelegans.

Quidam etiam ex Mechoacanna parant *Morsulos purgantes* hoc modo:

♃. *Pulv. Mechoacan.* ℥j. vel ij. ad ℥iij.
Diagryd. ʒj.
Lapill. Cancror. prep ʒiß.
Corall. rub. præpar. ʒj.
Sacchar. albiss. in Aqua Cinn. & Rosar. sol. ℔iß.
Olei Cinnam.
Caryophyll. an. gutt. aij.

M. f. l. a. *Morsuli purgantes*: quorum Dosis ʒiß. ad ʒvj.

Rotula etiam inde ex ʒj. fieri possunt cum sufficienti quantitate *Sacchari in Aqua Rosarum soluti*: Vel harum loco *Panis Martias* exinde ita paretur:

♃. *Amygd. dulc. excort.* q. s. v. g. ℥ß.

Ex his cum *Aqua Rosarum* contusis cum *Saccharo* f. l. a. *Panis Martius*; cui addatur *Mechoacanna pulverisata*, vel sola, vel cum granis aliquot *Scammonii præparati* acuata.

Hic, quoniam albus, non prodit fraudem, & ab infantibus facilius assumitur.

FABER *in Myrothec. l.* 2. *cap.* 28. habet *Quintam Essentiam ex Mechoacanna*, quam asserit egregium Purgans quæcumque Massæ Sanguineæ excrementa, eamque multis laudibus effert.

Extractum Mechoacannæ cum *Spiritu Vini*, quod habet AUTHOR *noster*, malum est, & de nihilo, adeò ut ʒj. ejus vix tantum operetur, quàm ʒj. in substantia: vis enim ejus laxativa latet in Mucilagine gummosa: si ergò cum Spiritu Vini extrahitur, Gummi intactum relinquitur, quod tamen ejus nucleus purgans est: unde loco Spiritus Vini potiùs cum *Vino Rhenano*, aut etiam cum *Aqua quadam destillata*, priùs cum *Oleo Tartari per deliquium* acuata, extrahitur, & in Extractum, Menstrui evaporatione, redigitur. *Extractum* verò *Mechoacannæ compositum* satis clarum est, & elegantis compositionis, quæ notetur, ut de aliis meliùs judicare queatis. (*F*)

CCCCXXIX. MEZEREUM, LAUREOLA, seu DAPHNOIDES. *Mezereum*, seu *Laureola*, Germanis *Kellers-Hals*, unde *Semen Coccognidii*, Frutex seu Arbuscula est elegans, crescens in Hortis, primo Vere producens Flores. Vocatur etiam *Thymelæa* & *Chamelæa*. *Flore* est purpureo. *Fructu* rubro. In usu est *Mezerei Radicis Cortex* & *Folia*; rarò verò *Baccæ*. *Corticis* sapor cau-

stieus

(F) *Barbaro* Mechoacannæ *nomine appellamus Radicem albam*, *levem*, *leviter catharticam*, *quæ in taleolas secta ex Nova Hispania ad nos adfertur*. *Ea Plantam producit*, *quæ à Cl.* Rajo (*consentiente Cl.* Tournefortio *quidquid dicat* Lemery, *qui falsò ait*, Mechoacannam à Tournefortio Bryoniam Americanam, repentem, folio angulosa, *appellari*) *ad* Convolvulorum *Genus reducitur*, *appellaturque* Convolvulus Americanus, Mechoacan dictus. Mechoacannæ *Caulis ex* Marggravio *oculato teste*, *est sarmentosus*, *longissimè serpens & scandens*, *ac lacte turgens*: *Folia cordiformia*, *auriculata*, *digitali pediculo insidentia*: *Flos Convolvuli*, *albus cum pauco incarnato dilutus*; *intùs purpureus*: *Semen Pisi magnitudine*, *ferè triangularis figuræ*: *Radix demum medium aut integrum pedem longitudine æquat*, *eadem ferè crassitie*, *utplurimùm bifida*: *recens Resinam quamdam fundit*. *Ex Analysi Dñi* Boulduc *Radix Mechoacannæ Sal continet duodecuplo Resinæ copiam superans*. *Nec resinosa*, *nec salina Extracta tantum purgant*, *quantum ipsius Radicis substantia*: *satius igitur est illam Pulveris forma exhibere*, *quod tutissimè etiam in Infantibus experti sumus in Praxi*.

Kellers-haltz. Gall. *Laureole*, *Racine de Mezereon.*

N. Sunt, qui *Chamædaphnen Dioscoridis* faciunt, At alii *Dioscoridi* ignotam fuisse volunt.

OFFICINALIA NATIVA.

Cortex, *Folia*, *&* *Grana*.

Vires. Mezerei vis est ignea, acerrima, exulcerans, mordens, Febres accendens, Cordis principumque partium vires easolvens, validissimè Bilem, biliosasque Serositates purgans. *Corrigitur* macerando hor. 24. in *Aceto* (ut *Elleborus* ac *Esula*) *Succo Mali Punici* aut *Cydonii*, *Portulaca*, *Mucilagine Seminum Psyllii*.

N. Alii corrigunt infundendo in *Vino*, & iterum exsiccando. Alii triduanam Macerationem in *Aceto* requirunt, singulis diebus novum Acetum affundendo, & tandem *Aqua* benè eluendo.

Dosis Foliorum, ac *Corticum Mezerei* optimè præparatorum & correctorum (sine correctione exulare debent,) est, gr. viij. ad xv. *Grana* à gr. vj. ad xv.

N. 1. Rejiciantur Fibræ, dum teritur.

N. 2. Ob malignitatem rarissimè in usum venit.

PRÆPARATA.

Pilula de Mezereo. Videsis apud *Augustan.*

N. Est & Mezereum Chamelæa Tricoccos, *C.B.* 1. Chamelæa foliis magnis & tenuibus, *Mesue*. Chamelæa latifolia, vel alba. *Serapioni*. Chamelæa, *Matthiol. Dod. Cord. in D. Bellon. Lon. Clus.* Tricoccos, *Lob. Cast.* Mezereon Arabum, *Lob.* Tricoccos, *Tab.* Chamelæa vera, *Cam.* Germ. *Seidelbast.* Verùm Officinis nostratibus non adeò vulgare, quamvis sint, qui pro *Mezereo Officinarum* habeant.

CCCCXXX. MYROBALANI.

MYrobalani Fructus sunt ea numero Prunorum exoticorum, Veteribus Græcis Incogniti, ab Arabibus primùm inventi.

Suntque Myrobalani (Chebuli.) (Citrini.) (Bellyrici.) (Indi.) (Emblici.) *omnes sunt usuales*.

1. *Myrobalani Chebuli* dicuntur Quebolia & Quebuli, *Arab.* Mirobalani Cepula, *Mes. Clus.* Chepulæ, *Actuario*, *Matth. Garz. Lob.* Chebuli, *Cord. hist. Lon. Cast.* Chebulæ, *Tab. Ger.* Myrobalani maximi, oblongi, angulosi, *C. B.* 1.

2. *Citrini* dicuntur Azafar, *Arab.* Myrobalani lutei, *Actuar.* flavæ, *Garz. Lob.* flava, *Matth.* lutea, *Clus. in Cord.* Myrobalanus citrea mas, Citrini. *Cord. hist. Lon. Lob. Cast. Ger.* flavæ, citrinæ, luteæ, *Tab.* Myrobalani citrini, *Bellon.* Myrobalani

---

sticus & erodens est, ad naturam *Euphorbii* & *Cataputia* accedens; quia abundat acerrimo Sale volatili. Cum impetu autem varia Liquamina liquidissima & serosa, atque Hydropicos sursum & deorsum expurgat; propter *causticam* tamen *vim*, &, uti AUTHOR dicit, nimiam Malignitatem, rarissimè usurpatur; nisi cum *Aceto* probè castratum fuerit. *Corrigi* ergò potest hæc vis caustica salina volatilis, & inde nata impetuosa & effrænis Virulentia, per *Succum Cydoniorum immaturorum*, vel *Acetosa*: vel & *Aceto* infundendo, acerrimum ejus Sal destrui potest; Liquor tamen non decantandus, sed Cortex & Folia sunt per evaporationem lentam exsiccanda, alias nullius usus evaderent.

Dosis Corticis Foliorum est à gr. vj. vel viij. ad ℈ß. quæ sufficiunt, adeò at propter horrenda Symptomata ultra gr. xij. aut xv. adscendere summa religio sit. Hoc interim observandum est, quod *Folia Mezerei* in *Vino* decocta Menses cieant singulari efficacia sine laxatione: vid. M. A.N.C. *Ann.* 4. *Append. pag.* 34.

Cæterùm, utut internus usus sit rarus; *externa* tamen usu frequentiùs *Radix Mezerei* loco *Setacei* adhiberi potest in Affectibus Oculorum, in quibus particulæ ejus orbiculares aliquantisper in *Aceto*, vel *Lixivio acri*, vel *Aqua*, in qua *Nitrum* solutum fuit, maceratæ, Auriculis perforatis inferuntur; sic enim fit, ut instar cujusdam *Fonticuli* copiosissimum eliciat Serum, & hoc modo Inflammationibus Oculorum, Doloribus Oculorum, Suffusioni, adeoque ipsi Cæcitati & Catarrhalibus quamplurimis Oculorum Affectibus mirificè confert, & miranda præstat. Medicamentum fuit D. SCHEGELII. Videbitis quoque ejus effectus adhuc observatos à RIVERIO, vel quicunque est Author, in *C.* 4. *Obs.* 100. TIMÆO *in Epist. pag.* 52.

Inter *Præparata* in Officinis eainde prostant *Pilula*, quæ rarissimi sunt usus. (*G*)

CCCCXXX. MYROBALANI. *Myrobalanorum quinque species* usitatæ sunt in Officinis, quas AUTHOR *noster* recenset cum Synonymis & eligendi modo: est tamen adhuc *sexta species*, quæ in India instar Condimenti solet adhiberi. Sunt *Fructus* parvi, & reverà *Pruneola exotica*, quæ nomen habeat a figura externa.

Asservantur autem nobis exsiccata, & saporem habent acidulum, nonnihil adstrictorium. *Evacuant*, simulque etiam *adstringunt*. Ratione *Pulpæ succulentæ* more nostrorum Prunorum nonnihil laxant, fermentando Succos Corporis; quæ vis laxativa in *Infuso* & blando *Decocto* saltem se exerit; Ratione *Corticis* autem, & reliquæ substantiæ ipsius Pulpæ, validè adstringunt; quæ vis adstrictoria fortiori Coctione etiam elicitur. Quarè, quia parùm laxant, & magis adstringunt, rarò usurpantur, nisi in *Alvi* Fluxibus, principio imprimis Diarrhœarum, Dysenteriarum, Fluxu Hepatico &c. ut abstergant sordes, & post blandam Laxationem sapore suo & vi styptica tonum Fibrarum denuò firmant, & ita blandam Adstrictionem post se relinquunt: & in Dysenteria usitatè permiscentur cum *Rhabarbaro*. Quin & Fermentationes & Effervescentias blandè temperant Sapore suo acidulo, easque mitigant. Aliàs rariùs usurpantur.

Quoad *utendi modum*: in *substantia* ferè nihil laxant, magis autem in *Infuso*; & quidem sine Adstrictione, ubi mediante

---

(G) *Quam* Mezereon Germanicum, Laureolam, *seu* Daphnoidem *Officinæ vocant*, *est* Thymelæa folio deciduo, seu Laureola fœmina T. *ad differentiam* Thymelææ Lauri folio sempervirentis, seu Laureolæ maris Ejusd. *quæ est* Laureola Dodonæi. *Hæ autem* Thymelææ species *haud confundendæ sunt cum* Chamelæa, *ut facit hic* Ettmullerus: Thimelæa *enim Fruticis Genus est Flore monopetalo quodammodò infundibuliformi, quadripartito, cujus pistillum abit in Fructum nunc succiplenum, nunc siccum, Semine fœtum oblongo*; Chamelæa, *autem alio insignitur charactere, ut mox.*

Mezereon *igitur* Germanicum, *seu* Thymelæa Lauri folio deciduo, sive Laureola fœmina, *Frutex est interdum tricubitalis, Radice divisa, altèque se demittente innixus: ex hac Virgulæ singulares assurgunt, teretes, obsequiosæ, duplici Cortice, exteriore cinereo, interiore exteriùs virente, interiùs albicante, tectæ: Flores nunc singulares, nunc plures simul ad ramulorum latera juncti, purpurascentes, odore suavi: Folia Laureorum æmula: Baccæ ex maturitate rubentes, siccæ nigricant, ac Cannabinum Semen continent.* Thymelæa *autem* Lauri folio sempervivens, seu Laureola mas, *simplici aliquando, aliàs ramoso, bicubitali Caule assurgit, subcinereo tecto Cortice: Caulis fastigium Lauri Folia perpetua, & frequentia exornant, nigricantia, splendentia: Flores multi stellati videntur, lutei, quibus Baccæ succedunt glomeratæ Juniperinis pares, nonnihil oblongæ, primùm virides, postea ex maturitate nigræ, Nucleum durum, ad Cannabis Semen accedentem, continentes; Radix divisa, longa, crassa lenta. Sapor toti Frutici fervidus. A Fructus forensi figura, uterque hic Frutex* Olivellæ *nomine vulgò venit. Aliis à Foliorum forma*, Daphnoides, *&* Chamædaphne.

Mezereon *verò* Arabum, *de quo hic aliqua habet* Schrœderus, *est potiùs* Chamelæa tricoccos C. B. *Chamelæa autem Plantæ Genus est, à* Thymelæa *diversum, Flore monopetalo tripartito, ita ut tripetalus videatur, cujus pistillum abit in Fructum ex tribus officulis compositum, subrotundis, Semine fœtum oblongo.* Chamelæa tricoccos C. B. *seu* Chamelæa Dodonæi, *Frutex est bicubitalis sarmentosus, rugosus: Folia Phylliream referunt, inter quæ Flores lutei, parvi, qui ex tribus foliolis constare dicuntur* J. Bauhino, *reverà tamen monopetali sunt, sed tripartiti: his succedunt Semina tricocca, primùm viridia, mox rubra, medullam albam continentia, manifestissimamque amaritudinem ægrè dentibus confracta prodentia.*

Thymelææ *relatæ species*, *&* Chamelæa tricoccos, *etsi Rusticis ad corpus purgandum in usu sint; nihilominùs ob maximam virulentiam à cautioribus Medicis rejiciendæ.*

robalani teretes, citrini, *C. B.* 1.

3. *Bellyrici*, Belleregi, Bellilegi, Bellega, *Arab.* Myrobalani Belliricæ, *Matth. Cord. hist. Clus. in Cord. Garz. Lob. Tab. Ger.* Bellirici, *Lon. Cast.* Myrobalani rotundæ, Billiricæ, *C. B.* 3.

4. *Indi*, Aluar, *Arab.* Myrobalanus nigra, *Actuar. Mes.* nigri, *Lob.* Myrobalanus Inda & Damasonia & nigra, *Clus. in Crell.* Indicæ, *Lob. Tab. Ger.* seu nigræ *Garz.* Indi, *Cord. hist. Cast.* Myrobalani nigræ, octangulatea. *C. B.* 4.

5. *Emblici*, Embelgi, Emblegi, Ambegi. *Arab.* Myrobalani de Seni, *Serapioni*. Seniticæ, *Avicennæ*. Myrobalanus Empelica, *Matth.* Empelitica, seu Embliea, *Clus. in Cord.* Emblici, *Cord. hist. Lob. Lon. Cast.* Emblicæ, *Lob. Tab. Ger. C. B.* 5.

Eligendi sunt carnosiores, crassiores, ponderosiores.

Vires. Myrobalani Citrini, seu Flavi, Bili flavæ educendæ apti nati sunt. *Indi*, seu nigri Bili atræ. *Chebuli* Pituitæ ac posteà Bili. *Emblici* ac *Bellyrici*, itidem Pituitæ.

Dosis à ʒvj. ad ℥ß.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

(1. *Myrobalani conditi.*)
2. *Pilula de 5. generibus Myrobalanorum.*
3. *Extractum Myrobalanorum.*

℞. Genus *Myrobalanorum* quodcunque volueris, exemptis Nucleis, tere partem carnosam subtilissimè. Macera dies aliquot cum *Aqua* dein exprime & inspissa. *Sala.*

N. Alii adhibent *Succum Pomorum redolentium*, indeque conficiunt *Extractum Myrobalanorum pomatum.*

(*N. Emblicorum Mel* Officinale est. *Vires.* Vide *Disp. Aug.*)

CCCCXXXI. P O L Y P O D I U M.

Polypodium [Vulgare. *Hoc usuale.*
[Minus. *Dod.* 2. *Matth.* 1. *Tab. &c.*

Dicitur πολυπόδιον, *Diosc.* Polypodium, *Brunsf. Trag. Matth. Fuchs. Cord. hist. Lon. Lob. Cast. Cam. Tab. Ger.* majus, *Dod. C. B.* 1. Germ. *Engelsüß*. Gall. *Du Polypode.*

Reperitur in Fago, Corylo, in antiquis & cæduis Saltibus, in Ruderibus saxosis; præfertur tamen omnibus, quod in Quercu nascitur. Gall. *Polypode de Chene.*

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Radix.

Vires. Educit Bilem adustam & Pituitam lentam. Hinc utilissimum in Obstructionibus Mesenterii, Eparis ac Lienis, & inde natis Passionibus Hypochondriorum Scorbuticis. Raro autem solum datur, sed aliis Purgantibus ferè admiscetur: & quia segniter purgat, plerumque in *Decoctis* vel *Infusionibus*, raro in aliis Formulis adhibetur.

P R Æ P A R A T A.

{ *Syrupus de Polypodio simplex, & compositus.*
{ *Extractum.*)

CCCCXXXII. P S Y L L I U M.

Ψύλλιον C. B.	Psyllium	[*Dioscoridis*, scilicet Indicum crenatis folijs.	
		[Majus.	(Supinum, 2. *Matth. Cast. Tab &c.*
		[Minus.	(Erectum, *Hoc usuale solum.*

Dicitur

diante *Aqua* succulenta ejus Pulpa magis resolvitur, unde plùs præstare solent. Infunduntur autem commodè pro sola Purgatione in *Sero Lactis*; sin verò in substantia adhibeantur, aut etiam fortiter coquantur, tunc simulcum Purgatione adstringunt. Quo autem plùs decoquuntur, eò magis adstringunt: sin priùs pulverisatæ aliquantisper pertorreantur, tunc assumptæ solent adstringere, non purgare: adeò mutant vires pro varietate Præparationum. Nam, uti dixi, in iis, quod est gummosum, est id, quod purgat; *Cortex* verò est saporis acris, & adstringit. Unde etiam aliud Myrobalanorum genus feliciùs uberiùsque purgat, in quo gummosum hoc copiosius reperitur, ut in *Myrobalanis Chebulinis*, quæ ipsæ magis gummosæ sunt, & magis purgativæ. Cæterùm istud effatum, quod evacuent certam Materiam, nihil est.

Parari solet ex *Myrobalanis Syrupus*, qui commendatur contra Dysenteriam. In usu inde est *Syrupus de Myrobalanis Sennerti* ad Diarrhœas, Dysenterias, & alios Fluxus. Sic quoque habemus *Syrupum compositum Mynsichti*, cujus non ultimum ingrediens sunt Myrobalani. Aliàs verò Myrobalani raro usurpantur; & his quoque facilè carere possumus. (*H*)

CCCCXXXI. POLYPODIUM. *Polypodium* dicitur ita à *figura Radicis*, quæ variis cirris seu polypis hinc inde est circumsepta; Germanis *Engel-Süß*, ob dulcedinem Radicis admodùm suavem. *Species* est *Filicis*, ac *Semina* sua itidem in dorso gerit. Crescit circa Radices Arborum, *Quercus*, *Abietis*, *Fagi*, *Coryli*, &c. Optimum autem est *Polypodium*, quod crescit ex *Radice Quercus*, quia de acrimonia quercina vitriolacea nonnihil participat; unde à Practicis in *Formulis* præscribitur *Polypodium quercinum*.

In usu est *Radix*, quæ innocenter refertur inter *Purgantia*, cùm & hunc in finem nunquam præscribatur: saltem vi aliquali abstersiva promovet Purgantium operationem. *Splenetica* dicitur, & in Affectibus hypochondriacis & spleneticis, tamen ex Splene ortis, quàm falsò eidem adscriptis, valdè convenit; ejusdem enim est naturæ cum *Filipendula*, *Filice* &c. unde inter *Melancholiam evacuantia*, & inde natos chronicos Affectus curantia, hoc est *Aperientia* vulgò dicta, refertur. Præter vim suam anti-melancholicam vi quoque *suaviter laxativa*, ac primas vias e Muco acido depurativa pollet, quæ se imprimis in Polypodio quercino exerit. Per se rarò aut nunquam usurpatur, saltim aliis additur: hinc etiam *Infusum* ejus, vel potiùs *Decoctum*, cum *Foliis Sennæ* pro laxandi scopo in Melancholia est egregium: vel cum aliis Appropriatis, *Nodulis* Alterantibus, & Laxantibus, ab ℥j. vel ℥jß. ad ℥ij. præterpropter *Vino* vel *Aqua* infundi, vel cum *Purgantibus* appropriatis, *Decoctis* ejusmodi incoqui potest, uti etiam habet AUTHOR. Equidem, ut ex hujusmodi Purgantibus vis alterans & purgans meliùs & feliciùs possit extrahi, adduntur aliquot unciæ vel *Cremoris Tartari*, vel *Salis Tartari fixi*, vel alia corpora salina: hujusmodi enim Sal acuit Menstruum, ut extrahantur virtutes talium Simplicium eò convenientiùs.

Externè pro *usu dentifricio* FREITAGIUS *in Aur. Med. pag.* 253. *Vino* permiscet *Spiritum Sulphuris*, ut leviter acescat: huic *Mixturæ* infundit *Radiculas Polypodii* per 24. horas: Radiculas postmodùm siccat, & iisdem utitur pro *Dentifriciis*, quas valdoperè & ceu singulare mundificativum & dealbativum Dentium commendat. Loco Radicis Polypodii posset assumi *Radix Bistortæ*, quæ est major, vel *Radix Aristolochiæ rotundæ*, *Cyperi* &c. & cum his ita impregnatis fricari Dentes.

Prostat in Officinis *Syrupus de Polypodio*, quem videbitis in POTERII *Pharm. spagyr. p.* 559. & ZWELFFERO *in Notis ad Pharm. Augustanam.* (*I*)

CCCCXXXII. PSYLLIUM. *Psyllium* habetur *majus*, & *minus*. Planta est glabra, nobis exotica, in Italia crescit, cujus *Semen* ad nos pervenit.

Semen

(H) Myrobalanus à μύρον Unguentum, & βάλανος Glans, *quasi diceres* Glandem unguentarium, *sive medicamentosam, à Fructus forma & usu medico. De* Myrobalani *natura & speciebus satis superque Authores nostri: Officinis familiares magis sunt* Citrinæ.

(I) Polypodium (*quasi Planta* πολύπους Multipes, *ob Radicum formam) inter eas Plantas à* Tournefortio *connumeratur, quæ Flore carent, & Semine donantur: atque inter* Capillares *dictas* Herbas *distinguitur, quòd nequaquàm ramosum sit; quòdque Folia ad nervum penè in partes angustas & oblongas secari solent: præcipuè autem facie quadam propria dignoscitur.* Polypodii *Fructus Foliis innascuntur: Capsulæ scilicet (notante* Tournefortio*) membranaceæ, sphæricæ, in acervulos congestæ, annulo cinctæ, quæ fibrarum contractione rumpuntur, & Semina fundunt minutissima.* Polypodium *Officinale est* Polypodium majus Dod. *seu* Vulgare C.B. *notissima & omnibus obvia Planta: præfertur quæ* Quercui *adnascitur,* Polypodium quercinum *dicta. Hujus Radix chymico subjecta magisterio quamplurimos præbet Liquores acidos, parum Spiritus urinosi, nil Salis volatilis concreti, multum Olei, & modicum Terræ. Veteres inter* Purgantia *illam connumerant:* Manardus *vix alvum laxare primus notavit;* Dodonæus *illam haud purgare fatetur, nisi cum* Malva *&* Beta *veteris Galli Brodio incoquatur. Frequentissimè solo exhibito* Radices Polypodii Decocto, *forti facta expressione, ventrem movisse mihi contigit.*

Dicitur Psyllium, *Trag. Matthiol. Fuchs. Cord. in D. & hist. Dod. Lob. Cast. Ger. 1. Tab.* Germ. *Psillienkraut.* Gall. *Herbe aux puces.*

Crescit sponte in Italia, locisque nonnullis Germaniæ, solo gaudens aspero: nobis nonnisi in Hortis colitur. Floret Julio, & Augusto.

OFFICINALIA NATIVA.

Semen collectum Octobri.

Vires. Evacuat Bilem flavam, Mucilagineque sua acrimoniam Humorum obtundere aptum est. Hinc convenit maximoperè in Dysenteria, & Corrosione Intestinorum.

Dosis à ℨij. ad ℨvj scilicet ex his *Aqua convenienti* extrahitur *Mucilago* propinanda, sed rarò.

N. Semen Psyllii hoc peculiare præ cæteris Purgantibus habet, quòd qualitate refrigerandi sit præditum, secus ac *Mesue* statuit. Verùm enim verò nec tamen extra reprehensionem positum est, quam incurrit ratione Virulentiæ suæ.

PRÆPARATA.

Electuarium de Psyllio.
Dosis ad ℥j. plùs minùs.

CCCCXXXIII. RHABARBARUM.

Pῆ καὶ ῥῆον, *Diosc. Arab.* Raved & Rhabarbarum, Romanis Raponticum, Rhabarbarum Officinarum *C. B.* 1. Rhabarbarum, *Garz. Acost. Frag. Lob.* 3 *Tab.* 2. *Ger.* Rhabarbarum Americanum, *Monard.* Rhabarbarum seu Indicum, *Cord.* Rheum, seu Rha, *Dod.*

In China provenit, unde in Turciam, hinc Venetias defertur, & quidem vel navibus, quod citiùs corrumpitur, vel itinere terrestri, quod durabilius.

Duplex venale prostat: alterum dicitur *Rhabarbarum de Levante*, quod flavius & melius: alterum *Moscoviticum*, quod obscurè flavum & vilius est.

OFFICINALIA NATIVA.

Radix.

Vires. Purgat benignè Bilem flavam, Pituitamque viscosam ac tartaream in Ventriculo, primaque regione stabulantem. Epati specificè confert, adeò ut *Cor Epatis* dicatur, curat Icterum, & quia vim quoque adstrictorium obtinet, in omnibus Morbis dissolutis, Dysenteria, Diarrhœa, præ aliis commendatur.

Corrigitur tertia parte *Cinnamomi*, *Schœnanthon*, *Santali Citrini.*

N. 1. Partem tum purgantem, tum adstringentem obtinere creditur, quarum prior faciliùs eximitur, posterior difficiliùs. Hinc pro diversa intentione diversimodè quoque tractatur. Nonnulli levi *Tostione* vim purgantem minui, & adstringentem augeri sibi imaginantur, quod alii improbant, nec immeritò; etenim cùm vis purgans fixior sit, quàm ut levi tostione in auram evanescat, Tostio illa via satisfaciet. Præstat itaque si adstrictoriam vim auctam velimus, rejecta prima *Decoctione*, denuo id coquere, ne fortissima expressione exprimere.

N. 2. *Radix Rhabarbari Monachorum* (aliàs *Lapathi domestici*, *hortensis*, *sativi*) eandem purgandi facultatem cum vero Rhabarbaro habere creditur, modò in duplo usurpetur. Hinc sunt qui, pro *Rhapontico* illud habent, sed malè: Rhaponticum quippe verum & à Rhabarbaro Monachorum, & à vero

---

Semen Psyllii majoris solet evacuare Recrementa, simulque habet vim mitigandi Humores, eosque obtundendi, & convenire solet in Dysenteria & Diarrhœa, ut simul abstergat, & etiam acrimoniam Humorum temperet, quando opus est laxatione Alvi & attemperatione Humorum. Usurpatur in *Infuso* à ℨiij ad ℨvj. Usus tamen ejus rarus est.

Semen Psyllii minoris communiter refertur inter *Attemperantia*: nobis autem inusitatum est, nisi quod parilem *Mucilaginem* suggerat, ac *Semen Cydoniorum*, in Affectibus Faucium ardentibus, Angina, ardore & siccitate Linguæ, eisque ejusdem usus cum *Mucilagine Cydoniorum*, nisi quòd magis conveniat in Ambustis cum *Saccharo Saturni*, *Camphora*, *Succo Cancrorum fluviatilium*, &c. (*K*)

CCCCXXXIII. RHABARBARUM. *Rha* est Vox Geographica, ita dicta à Fluvio Sarmatiæ principali *Rha* seu *Wolga*, Regnum Moscoviticum profluente, in cujus confiniis *Rha* uberrimè crescit. *Duplex* est *Rha*: *Barbarum* & *Ponticum*: *Rha Barbarum* rursus *in duplici differentia*; vel enim est *verum Moscoviticum*, & *Sinicum* seu *Orientale*; vel, quod ignorantes Monachi huic substituere, *Rhabarbarum Monachorum*, quod reverà *Hippolapathi nostri sativi majoris Radix* est. Prius autem, *Sinense*, seu à *Lapathi* sui generis *species* est, uti hoc ostendit MORISONIUS *in Horto Blesensi pag.* 340. & in *Dialogo* NEUHOFFII *in legatione in Chinam*. Copiosissimè ex India Orientali, imprimis ex regione Chinæ & similibus, uti & ex Septentrione, Moscovia, adfertur; & *Radices* magnæ, flavæ, succulentæ, & dulcis saporis sunt, quæ in umbra exsiccantur: nam in Sole si exsiccarentur, vis purgans exhauriretur à calore Solis. *Moscoviticum* nullius est pretii; id verò quod habemus ex *Oriente*, tantùm est usitatum. Dubium tamen est: *An hoc nostrum Rhabarbarum idem sit cum Rhabarbaro Veterum*? vid. pluribus PANAROLLUS & SALMUTH *Comment. in eum L.* 2. *Tit.* 4. *p.* 122. Interim *loco Rhabarbari veri* commodè *Rhabarbarum Monachorum* substitui potest, modò in dupla, modò in tripla dosi sumatur. *Semine* gaudet triquetro, seu tribus angulis constante: hinc concludo, esse ex *Lapathorum genere*, quippe quæ omnia Semen continent triquetrum.

Quod *usum Rhabarbari* attinet, mitioribus ac optimis *Purgantibus* jure accenseri debet, quia evacuat leniter Corpus, & postquàm evacuavit, adstringit. *& solum inter Purgantia dictas carere Malignitate*, cum *Aloe*. Sed præter *vim laxativam* ratione Salis acris, habet *vim alterativam*, Bilis vitiosæ correctivum: Cachexias, & similes Affectus Chronicos multùm emendat, & cen appropriatum in Calculo, Hydrope, & Ictero, aliisque Affectibus Hepatis à vitiosa Bile oriundis, uti dicitur, seu in Massæ Sanguineæ dyscrasia; & in quibus Morbis Sal volatile urinosum est depravatum, aut nimis oleosum, commodè cum aliis usurpatur, magis alterandi, quàm laxandi scopo. Adeòque à CRATONE *Anima Hepatis* vocatur; sordes enim sua Tinctura, scilicet Flavedine, intensè inquinat: imò Sudor luteus à Rhabarbari usu observatus est; unde Bilem ab illo evacuari, vulgò æstimant. Præscribi potest pro *Purgatione* & pro *Alteratione*, & propinari in *Affectibus Cachecticis* cum *Passulis minoribus*, *Rob Passularum*, vel *Infuso Passularum*, *Medicamentis Tartareis*, *Martialibus* &c. Si misceatur cum *Gummi Gutta* & *Resina Jalappa*, est Specificum Purgans *Hydropicorum*, dum etiam ex Massa Sanguinea Serum evacuat, ac expurgat.

Vis autem *Rhabarbari laxativa* superficialis est, & *in substantia mucilaginosa*, *Menstruo aqueo præsertim extrahibili*, residet, cujus subtiliores & volatiliores particulæ laxant, quæ levi *Coctione* vel *Tostione* exhalant; quibus separatis *reliqua Rhabarbari substantia*, *quasi terrea*, *stypticum & adstrictorium* est maxima ex parte. Rhabarbarum enim, præter vim laxandi, etiam habet vim adstringendi & Alvum cohibendi: hinc dicimus: *laxat, & adstringit simul*. Rarò ergò in substantia & solitarium datur pro scopo Laxationis & Purgationis, cùm sic ad ℨj. usurpandum foret; nisi in Diarrhœis, Dysenteriis &c. ubi laxandi & simul adstringendi, Caussamque simul morbosam, Intestinorum scilicet acre, à quo fluxus Alvi oriri solet, corrigendi animus est: sic enim à ℈j. ad ℈ß. propinari potest. Quodsi magis adstringere, quàm laxare velimus, torreri potest, ut vis laxativa exhalet: hoc enim *Rhabarbarum tostum* adeò ferè adstringit, ut *Terra sigillata*: & in fluxibus Alvi, ubi opus est adstrictione, commodè cum *Nuce Moschata*, *Laudano opiato* & similibus præscribitur propter

---

(K) Psyllium à ψύλλα Pulex, *quòd ejus Semen* Pulices *vel repræsentet, vel fuget. Inter Plantas connumeratur à* Tournefortio, *quæ Flore sunt monopetalo, hypocrateriformi, cujus pistillum abit in Fructum; à congeneribus autem, Plantagine & Coronopo, distinguitur; quòd in Caules assurgat foliatos & ramosos, ut notat* Cæsalpinus. *Magis Officinale est* Psyllium majus erectum J. & G. B. *quod multis fruticat ramis, hirsutis, divaricatis, in quibus Folia graminea, incondita, tomentosa: in summo Caule & Ramis crebri pediculi Flores sustinent Plantaginis, umbellæ in modum: Semen lubricum, lucidum, nigrum, Pulicis effigie, mansu vel maceratione Mucilaginem reddens.* Sal *hujus Plantæ simile est* Sali Coraliorum; *sed cum pauco Salis ammoniaci, multo Sulfure, multisque partibus terrestribus commistum est. Ignis ministerio Psyllium multum exhibet Olei & Terræ, nil Salis volatilis concreti, parum Spiritus urinosi, plurimosque acidos Liquores.* Psyllii Semen *catharticum putant, qui* Electuario de Psyllio *utuntur: verùm hujus Remedii vis purgatrix* Scammonio, *aliisque catharticis medicamentis tribuenda.* Seminum Mucilago *Ophthalmiæ medetur: ac* Clysteribus *addita Dysentericos levat.*

vero Rhabarbaro diversum, nonnunquam ad nos transportatur. *Weckerus.*

Dosis Rhabarbari veri à ʒß. ad ʒiß. in *Infuso* ad ℥ß.

N. 3. *Rhabarbarum* ex omnibus Catharticis est usitatissimum, sine ullo periculi metu omni Ætati, atque ideò etiam Pueris & Prægnantibus conveniens.

P R Æ P A R A T A.

1. *Rhabarbarum conditum.*

Cujus *Dosis* paulò major est crudo.

2. *Syrupus de Cichorio cum Rhabarbaro*, (in quo solum *Rhabarbarum*) V. D.

3. *Syrupus de Rhabarbaro solutivus*, in quo part. æqu. *Rhabarb.* & *Fol. Sennæ*.

4. *Syrupus Diaserèos*, in quo partes [*Rhabarb.* 4. *Cartham.* 5. *Agaric. trochisc.* 2. *Fol. Sen.* 1.

5. *Trochisci de Rhabarbaro.* V. D.

6. *Pilulæ de Rhabarbaro.* Vid. *D.*

7. *Extractum Rhabarbari.*

℞. *Rhabarb. el.* q. v. extrahe s. a. digerendo cum *Aqua destill.* Epatica (*Endiv. Cichor. Agrimon.*) affusis aliquot guttulis *Ol. Tart. per d.* decanta ac exprime, coagulaque ad formam *Extracti*.

Alii addunt quoque *Corrigentia*, eaque simul extrahunt. Sic *Quercetanus* ℞. *Rhabarb.* ℔ß. addit *Cinnam.* ℥ß. *Santal.* ʒj. extrahitque cum *Aqu. Endiv. Succo Limonior.* vel *Citriorum* acidula reddita. *Pharmacop. Rest.* c. 25. Fit quoque *Extractum* per *Spiritum Vini*. Vide *Weckerum*.

Dosis à ℈j. ad ʒß. vel ʒj. Acui tamen potest *Diagrid. præparat. Gummi Gutt. Elater.* &c.

N. Melius est Extractum simpliciter sine Corrigentibus conficere, cui si opus sit, pro intentione Medici *Oleum* aliquod conveniens, e. g. *Macis*, *Anisi*, & sim. admisceri potest.

(8. *Tinctura Rhabarbari.*)

9. *Confectio Rhabarbari.*

CCCCXXXIV. RI-

propter quam virtutem adstrictivam etiam in Hæmorrhagiis quibuscunque commendari solet, Conf. PECHLINUS *de Purgant. pag.* 233. & BORRICHIUS *in Apolog. contra Conringium*. *Rhabarbarum* quoque PARACELSO dicitur habere in se vim & Arcanum Arenas & Calculum pellendi, si laxativa ejus vis ei auferatur. Novi hic Virum, Calculo alias obnoxium, qui omni Septimana ʒj. *Rhabarbari pulverisati* accipit; idque ex eo commodi habet, ut parciorem Calculorum sentiat progeniem. Plura qui cupit de virtutibus egregiis Rhabarbari in roborando Corpore videre potest SCHOLZIUM *Epist.* 15. qui ejus continuato usu Hydropem curavit, & Vulnus in Capite periculosum. Pro scopo autem purgativo *Infusio Rhabarbari in Aqua* frequenti in usu est: infuso enim *Rhabarbari* in *Aquam appropriatam*, v. g. *Centaurii minoris*, *Absinthii* &c. acuatam cum *Oleo Tartari per deliquium*, vel *Sale* aut *Cremore Tartari*, quæ saporem ejus nauseosum corrigunt, vis purgans abit in Aquam, & residuum in substantia tantùm adstringit. Commodè etiam infunditur in *Serum Lactis*, quod *Infusum* valdè convenit in Febribus Intermittentibus, Tertianis sic dictis biliosis, & Quartanis scorbuticis, in quibus hæc *Infusio* est elegans & egregia. Modus infundendi talis est:

♃. *Rhabarb. opt.* ʒij. vel ʒiij.
Sal Tartari ℈j. vel *Crem. Tartari* ℈j. vel ʒß. ad ʒj. Infundantur in
Aquæ simpl. ℥iij.
stent in loco calido: Colaturæ adde
Syr. de Cich. solut. ℥j.
M. pro *Haustu purgante*.

Si *Cremor Tartari* recipiatur, ebulliat parùm ad Tartari dissolutionem, procedendo deinde, ut in priori. Optimè etiam cum *Senna* infunditur; per Decoctionem enim via ejus volatilis laxativa perit, & adstrictoria tantùm permanet.

Syrupus de Cichorio cum Rhabarbaro, quem Germani *das Rhabarber-Säfftgen*, id est *Succum Rhabarbari* vocant, solet permisceri cum *Infusis* & *Decoctis* Alvum modicè purgantibus seu laxantibus. In specie Infantibus convenit recens natis, quos præservat à superventu Epilepsiæ, evacuando Meconium ex eorum Intestinis.

Extractum de Rhabarbaro propinatur ad ℈j. in *Vehiculo* quodam dissolutum; potest etiam redigi in *Pilulas*. Extrahitur cum *Aqua alterante*, cum *Oleo Tartari per deliquium* acuata; in Febribus Tertianis & sic dictis Biliosis mirè convenit. Hac ratione WEDELIUS *in Tr. de Sale volatili Plant. pag.* 270. & *in App. ad Ann.* 4. & 5. *M. A. N. C. Animam Rhabarbari* extrahit.

♃. *Rhabarb.* ℥j.
Sal Tartari ʒij. ad ℥ß.
Aquæ Hepat. nob. ℥x.

& dicit Medicamentum esse longè nobilissimum & reverà polychrestum.

Extractum autem *juxta* WECKERUM *cum Spiritu Vini* paratum, nil valet, minùs purgat quam ipsa substantia.

PARACELSUS *Tr. de Tartaro* ex *Rhabarbaro Tincturam* habet in Arena vel Vesica, in qua vim solutivam referendam esse dicit, quod facit *Sal Tartari*. Hæc cito ad vias urinarias dilabitur, & Calculosis succurrit: nam propter amaritiem destruit Acidum, & promptè vergit ad vias urinarias.

Ex infusione *Rhabarbari* fit *Magisterium* eodem modo, atque dixi sub *Gratiola*, si scilicet infundatur *Aqua Aluminis*; quod Magisterium magis laudatur vi laxativa, quàm ipsum Rhabarbarum per se usurpatum. Sed præ Rhabarbaro crudo vix prærogativam obtinebit, præsertim cùm sub Præcipitatione cum Terra Aluminis adulteretur. (*L*)

RHABARBARUM MONACHORUM.

JAm dictum fuit *Rhabarbarum verum esse Lapathorum speciem*; unde ipsius defectu olim Monachi MESUES *Commentatores*, aliam Lapathi speciem substituerunt. Nempe *duo Lapatha* imprimis sunt in usu Medico. *Angustifolium*, quod aliàs *Oxylapathum* dicitur, & *Latifolium* seu *Hippolapathum*, quod est *Rhabarbarum Monachorum*.

Radix hujus conspirat nonnihil cum viribus Rhabarbari genuini, cum in dupla dosi non solùm laxet, sed etiam amaricante sapore vim Rhabarbari alterativam, adeòque, ut dicunt, *Hepaticam*, idest, Bilis correctivam, & tonipatis conservativam, æmuletur. Usus saltem est in *Infusis* & *Decoctis* cum aliis hujus generis *Alterantibus*. (*M*)

CCCCXXXIV. RI-

(L) Rhabarbarum *est* Tournefortio *Plantæ Genus Flore monopetalo, campaniformi, & multifido, cujus pistillum crassescens abit in Semen triangulare, capsulæ ita affixum, ut ab ipsa divelli nequeat. Species unica Rhabarbari* Tournefortio *nota, appellatur* Rhabarbarum fortè Dioscoridis & Antiquorum, *quod idem putat ac* Rhaponticum P. Alpini; *adeòque* Rha-Ponticum Veterum. *Radix crassa, fungosa, lutea in caput primùm abit grande, rotundum; hinc in Folia primùm corrugata, mox sensim extensa, longitudine bipedali; nec minori latitudine, obscurè viridia, sapore acido: ex horum medio exsurgit Caulis crassus, robustus, Foliis minoribus, rotundis, ad nodos amictus: Flores albi, malè hexapetali crediti, sed potiùs monopetali in sex partes divisi: Semen triquetrum, majus, splendens. Semina à Verbi divini præcone, è Suarum Imperio reduce, recepimus, sed ab hinc mense sata, haud dum germen edidere.*

Hujus exoticæ Plantæ in familiarissimum usum Medicum venit per universam Europam Radix, *quam è terra effossam, crassiore externo, ac tenuiore subjecto Cortice mundant, hinc perforant, ac per foramen junco trajecto, suspendunt, ut lentè exsiccetur: quapropter haud grandiores seligendæ sunt Radices, quæ ob crassitiem minùs aptè exsiccatæ putrescentem medullam sæpenumerò abscondunt; sed potiùs Radices mediocris magnitudinis, duræ, graves, Nucem Moschatam confractæ colore æmulantes. Animadversione dignum est, quod notat Dñus* Boulduc, *in Analysi* Rhabarbari: *quòd scilicet* Tinctura Aqua *elicita fortiùs purget, quam quæ* Vini Spiritu *parata est. Unde eruit, vim Rhabarbari catharticam potiùs in Sale ipsius (quod Aqua solvitur) quàm in Sulfure residere: imò si quid purgativum Spiritus Vini ex Rhabarbaro extrahit, id salinum potiùs reputandum erit, à Phlegmate aquoso ipsius Spiritûs Vini dissolutum. Addit idem Author, minùs purgare Rhabarbari* Decoctum, *quam ejusdem* Infusum: *sed omnibus præparationibus ipsum Rhabarbarum in substantia assumptum est præferendum.*

(M) *Rhabarbarum Monachorum dictum est* Tournefortio Lapathum hortense, latifolium C.B. *quod Caule striato, rubente, surculoso, hominis proceritatem quandoque assequitur: Folia pedalia & sesquipedalia, lata, acuminata, rigida: Radix prolixa, crassa, fibrosa, crocea: Flores muscosi & Semina Lapathi. Usus ejus medicus nunc temporis exolevit. Vocatur quoque &* Hippolapathum, *quasi* Equinum, *seu potiùs* maximum Lapathum.

CCCCXXXIV. R I C I N U S.

Ricinus [Vulgaris. *Hujus loci.*
[Americanus. *De hoc infrà.*

Dicitur Κίκι *Diosc. Plin.* Ricinos, *Trag. Matthiol. Fuchs. Dod. Cord. Lon. Lob. Cast. Tab.* vulgaris, *Cam. C. B.* 2. Cataputia major, *Trag.* Granum regium majus, *Mesue, & aliis* Palma Christi. *Arab.* Alkaroa & Kerva. German *Wunderbaum*. Gall. *Palme de Christ.*

Colitur in Hortis, tum ob raritatem, tum ob Talpas, quæ ejus præsentiam fugere dicuntur,

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Semen seu *Nuclei*, Cortice suo triquatro echinato exuti.

Vires. Potenter Bilem & Pituitam ἄνω καὶ κάτω pellit, calfacit, siccat.

Dosis. Nuclei N. aij. plùs minùs.

N. Rarissimi itidem usus est.

P R Æ P A R A T A.

Oleum ex Semine expressum, quod dicitur *Oleum de Kerva*. Vid. D.

N. Oleum hoc dicunt *Oleum ficus infernalis.*

CCCCXXXV. RICINUS AMERICANUS.

Est & genus Ricini, quod ante annos aliquot ex America adferri cœpit, vulgari paulò majus, cujus Operimentum seu Siliqua, quæ Semina continet, tuberculis asperis non est obsita, ut in vulgari, sed lævis & cinerei coloris: ipsum Granum sive Semen vulgaris simile est, nigrum tamen, non maculosum, Nucleumque continet solidum.

Nominatur Ricinus Americus, *Lob. Tab. Clus. in Monard.* Ricinus Americanus, *C. B.* 2. aliis Curcas. Vulgò *Granatiglia*. Ubi tamen notandum *Granadillam Monardi* Grana esse ab his diversa, & *Granati* Seminibus similia.

Vires. Valenter supernè ac infernè purgat.

Dosis. Nucleus unus excorticatus, vel solùm dimidium Nuclei.

CCCCXXXVI. S E N N A.

Senna (Alexandrina. f. Foliis acutis. *Hæc præstantissima.*
C.B. Gall. (Italica, f. Foliis obtusis. *Hæc priori substituitur.*
Senè.

Prior inscribitor Senna Alexandrina, *Trag. Cam.* Orientalis, *Bellon. Lob. Tab. Ger. Aliis* Ægyptiaca aut Syriaca.

Altera dicitur Senna, *Hermolao*, Sena *Matth. Fuchs. Dod. Cord. h. Lon. Lob. Cast.* Italica *Trag. Tab. Ger. Cam.* altera media dicta, *Bellon. Aliis* nostras.

N. Veteribus Græcis indicta videtur, primùm à *Serapione* descripta.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Folia, rum quoque *Folliculi*, sed rarò.

N. Folia

CCCCXXXIV. RICINUS. *Ricinus* ita dicitur, quòd *Grana* ejus figuram Animalis *Ricini*, Germanis *Hunds-Machen*, ponè Aures Equorum sedentium repræsentent. Dicitur aliàs *Cataputia major*, & πεντεδάκτυλον quòd *Folia* ejus *quinque Digitos* quasi repræsentent. Ordinariè dicitur *Planta Christi*, Germanis *Wunder-Baum*, quod speciosè ac ferè sine pari crescat.

Duplex est: vel *Vulgaris* minor, vel major seu *Americanus*. Differentia cognitu est facilis; præter magnitudinem, qua Grana minoris sunt minora, majoris verò majora: majora sunt nigra, nec adeò eleganter sunt picta atque colorata, quàm minora. Ricinus minor nonnisi *Semina* in Capsulis hirsutis contenta nobis suppeditat.

Famosa sunt *Semina* hæc *vi emetica*. Matura enim Num. vj. viij. ix. vel x. ad aij. juxta AUTHOREM assumpta, mirè turbant Corpus, quoniam nimis potenter, fortiter ac violenter purgant, & cum impetu ἄνω & κάτω, quicquid inveniunt, ejiciunt; hinc rarissimi, nisi apud Agyrtas, solet esse usus. Hungari verò, qui fortiora aliàs Medicamenta facilè ferre possunt, gr. xxx. absque noxa assumunt, quemadmodùm & iidem *Cantharides* internè sine noxa usurpant: vid. *M. A. N. C. Ann.* 2. *Append. p.* 92. Sunt qui ex *Seminibus* his cum *Lacte* terendo parant *Emulsionem Catharticam* satis potentem, quo vis ejus purgans aliquatenus temperatur. Notandum tamen, non totum Granum esse, quod purget, sed dividitur Granum in duas partes, in quarum medio Membrana est duplicata, seu Tunica bipartita, in qua vis ista cathartica residet. Verùm propter virulentiam ejus, & cùm Remedia alia mitiora prostent, non adhibetur. In Persia Planta hæc seritur in Agris, ac exinde *Oleum* fit dulce & elegans, quo in Cibis præparandis utuntur. Vid. OLEARII *Itinerar. Persic. l.* 5. *c.* 7. *pag.* 566. (N)

CCCCXXXV. RICINUS AMERICANUS. *Ricini majoris* seu *Americani Grana nigra*, dicuntur *Granatiglia*, & inclusa sunt Capsulis glabris.

Hæc decorticata & deglutita purgant valdè admodùm, suprà & infra; hinc rarissimi, nisi apud Agyrtas, usus esse solent. Rusticis robustioribus Granum j. aliis verò quarta pars Grani sufficit; propter nimiam enim virulentiam vix unum vel alterum assumi potest. Dixit tamen mihi quidam Empiricus, quòd unum Granum assumptum sit expertissimum Remedium ad Vermes; & dixit, se illo aliquando evacuasse Vermem Cucurbitalem ingentis magnitudinis, & quod cito operetur, utut non ita tuto. Integrum iterum secedit, peracta tamen operatione.

Exprimitur inde *Oleum*, cujus gutt. j. vel ij. in *Jusculo Carnis*, vel una cum *Sacchar* propinatæ sufficienter purgant: vid. VELSCHIUS *Hecatost.* 2. *p.* 13. BORELLUS C. 3. *Obs.* 29. ubi facilem ostendit Purgationem cum *Oleo Seminis Ricini Americani*, quod etiam vocat *Nucleum pinearum Indicum*. In hoc Oleo singulare quid contra Epilepsiam Infantum latet, si cum *Pinguedine Erinacei* in *Linimentum* redigatur, cujus guttæ quædam Umbilico illitæ, mira faciunt.

Ex remanente post Oleum expressum corpore sunt, qui *Extractum purgans* beneficio *Tincturæ Tartari* fieri existimant. (O)

CCCCXXXVI SENNA. *Senna* genuina Officinalis debet esse *Alexandrina* seu *Orientalis*. *Italica* vulgò substituitur, sed non tantæ est efficaciæ ac usus: affinis est *Colutea Vesicaria* quoad *Folia*, imò & quoad *Effectus*; unde solet à quibusdam etiam haberi pro *Sennæ succedaneo*, ubi tamen Coluteæ Folia in dupla dosi assumenda: idque non sine Experientia, qualem videbitis in BARTHOLINI *Historiis Anatomicis C.* 5. *Hist.* 60.

In usu sunt solùm *Folia*, *Folliculi* rarò, imò nunquam. *Folia* usurpantur *sine Stipitibus* seu Cauliculis, quibus adhærent, propterea, quoniam adstringant; quæ *vis adstrictiva* est contraria *laxativa virtuti* Sennæ.

Purgat autem sufficienter, quicquid adoritur; unde ridiculum est, quòd ad Humores adustos & melancholicos, biliosos, & pituitosos commendetur. In Febribus tamen diuturnis, Affectibus hypochondriacis, melancholicis, Quartanis, Scorbuto, aliisque Morbis chronicis, in Affectibus Mulierum, & similibus aliis, ubi Fomes morbosus in lento ac viscido Humore radicatur, unum est ex mediocribus & usitatissimis Purgantibus, cui multa encomia hinc inde tribuuntur, quoniam est valdè moderata, & sine gravium Symptomatum concursu, turbulentia & agitatione Massæ Sanguineæ, blandè solet elicere & purgare Excrementa viscida atque serosa, plùs minùs flavedine tincta, ex primis viis & Massa Sanguinea, & ad *Catholica Purgantia* imprimis referenda. Blandè dico: necquemquam impediat, quod excitet

---

(N) Ricinus *est Plantæ Genus Flore apetalo, sed sterili: Embryones autem à Floribus sejuncti, in eadem Planta, abeunt in Fructum trigonum, ex tribus Capsulis compositum, Semineque fœtis cortice duriore obductis*. Ricinus vulgaris C. B. *Planta est celeriter adolescens: Caule crasso, striato, geniculato, glauco, ad quatuor cubitorum altitudinem assurgente, superiùs ramoso: Folia Platano & Aceri similia, in septem, octo, & novem serrata segmenta divisa, atrovirentia, splendida. Flores longo thyrso racematim insident: Vascula triquetra Semina continent* Ricini *animalculi æmula, unde Plantæ nomen. Semina hæc ob vehementem vim catharticam, haud tutò adhibebis.*

(O) *Etsi sint* Ricini Americani *species duæ*: Ricinus *nempe* Americanus, major, caule virescente H. R. Par (*qui à* Tournefortio *Ricini vulgaris creditur varietas*) & Ricinus Americanus, minor C.B. *attamen* Semen, *quod ex America nomine* Ricini Americani *adsportatur, vel non est Ricini veri* Semen, *vel neutra species est ex modò dictis. Vulgò* Granatiglia *appellant: sed cave confundas cum* Granadilla *Plantæ Genere ex* Tournefortio. *Aiunt* Semina *hæc ab Arbore Americana ferri, quæ Ricino similis est, Ficus Foliis, & Lacte turgens: vi cathartica itidem*

N. Folia præscribuntur ut plurimùm *f. ft.* Idest *sine stipitibus*, à quibus eligendo separantur.

Vires. *Senna* inter *Purgantia* usitatissima est, adustos ac serosos Humores, & hinc flavam Bilem, Pituitamque ex Capite, Epate, Liene, continuatoque usu, Juncturis, sine noxa sat benignè educens. Excitat tamen nonnunquam Tormina, id quod ex abundantia Pituitæ vitreæ, seu Mucilaginis acris evenire nonnulli volunt. Verùm rectiùs sentire videntur, qui id crudiori ac magis terrestri Sennæ particulæ, forti expressione prolectæ, adscribunt. Quia autem calida ac sicca (1.) corrigitur *Floribus Violarum*, *Borraginis*, *Prunis*, & quo minùs Ventriculo obesse possit, additur *Cinnamomum*, *Galanga*, *Zinziber*, &c.

Exhiberi potest omni ætati, & vel ipsis Prægnantibus.

Dosis In substantia à ʒj. ad ʒiß. in *Infuso* à ʒiiß. ad ℥ß. vel ad plures vices ℥i. ij.

N. Adhibetur & *extrinsecùs* ad Melancholiam Capitis arcendam (in *Lotionibus* Capitis.)

P R Æ P A R A T A.

1. *Pulvis Sennæ Montagnana*. V. D.
2. *Syrupus Foliorum Sennæ*. V. D.
3. *Syrupus de Pomis Regis Saboris*, Vide *Dispens.*

N. Potest Syrupus Sennæ parari cum *Fructu*, ut est in *Pharm. Potrii pag.* 322. Acui potest aliquot gutt. *Spiritus Vitrioli* aut *Tartari*.

4. *Electuarium Diabelzemer*, f. *Sennatum Renodai*.
5. *Passula laxativa*. Vid. *Disp.*
6. *Extractum*.

℞. *Fol. Sennæ Alexand.* ℥j. affunde *Aqu. simpl.* ferventem (acuatam, si libet, aliquot guttis *Ol. Tart. per d.*) ℥viij. Extrahe, exprimeque leniter, clarifica, inspissa ad consistentiam justam.

N. 1. Alii extrahunt macerando cum *Aqu. stillat. Pomor. redol.* *Beguinus*, *Quercetanus*. Alii cum *Aqu. Lupuli*, *Scolopen. Borrag. Fumar.* addita portione alia *Caryophyll. Zinzib. Sem. Fænic. Nugast.*

Dosis

---

tet interdum Tormina: nam hæc faciet *Mucilago viscida* in Senna, quæ adhærescendo Intestinis tales cruciatus caussatur. Vis ejus laxativa in volatilioribus resinosis Particulis consistit, quæ Mucilagine nonnihil viscida sunt involutæ; hinc *Coctione* proliniori virtutem laxativam amittit, & potiùs ingentia Tormina ciere assolet, prolecta sic mucilaginosa ejus substantia, quæ Intestinis tenaciùs adhæret. Cùm ergò & Ventriculo non parùm adversa ac nauseosa sit, & Tormina excitet; proptereà sine adjectione *stimuli salini tartarei* nunquam est propinanda, utpote quòd hæc tamen Mucilaginem incidunt, & excretionem promovent; & hoc observandum, sive propinetur Senna in substantia, sive in Infuso. Et talis Mucilago in Senna probari potest ea ex; si enim decoquatur per se, Decoctum fit crassum & mucilaginosum, quod solum potum Tormina excitat, & nihil operatur; si verò addantur Tartarea, fit Decoctum egregiè purgans sine Torminibus; quod de Pulvere ipso etiam intelligendum: sicut dicit CARDANUS, se vidisse Virginem vestalem, seu Monialem, quæ ex ℥j. *Decocti Sennæ* bibitis, Veneni Symptomata passa sit.

Dosis In substantia est à ℈j. ad ʒß. cum socio Tartareo; in quo tamen raro & nunquam usurpatur, nisi quòd quandoque *Pulvis Sennæ Montagnana* à ℈j. vel ʒß. ad ʒi. præscribatur. In forma autem liquida frequentiùs usurpatur: idque in *Infuso* magis, quàm in *Decocto*, à ʒj. ad ʒiij. quia si paulò diuturnior fit Coctio, vis Sennæ laxativa maximam partem perire solet.

Menstrua aut sunt *Vinum*, unde RULANDUS utitur Senna in Vino infusa, vid. *Thesaurus pag.* 249. vel *Menstruum aquosum*; & quidem semper *Tartareis* acuendum, sive *Sal* sit, vel ejus *Oleum per deliquium*, sive *Tartari Cremor*, aut *Crystalli Tartari*, quæ Mucilaginem viscidam nonnihil resolvunt, & simul eandem, Intestinis alias adhærentem, & Tormina inferentem, abstergunt; & sic dicta Dosis valdè sufficiens est ad laxationem, imò integram purgationem. Hinc cum Sale Tartari si præparetur, sufficit Infusum; si verò Cremor Tartari addatur, necessaris est ejus aliqua Decoctio. Aliàs in Affectibus hypochondriacis commodè recipi potest *Succus Pomorum* suaviter redolentium, seu *Pomorum Borsdorffianorum* depuratus vel solus, vel cum aliquot guttis *Olei Tartari per deliquium* acuatus, cum quo loco Aquæ simplicis, infundantur *Sennæ*, estque egregium *Infusum purgans* in Malo hypochondriaco: fit v. gr. pro Adulto sequens *Infusio*:

♃. *Fol. Sennæ* ʒij. vel ʒiij.
Rad. Rhabarb. el. vel hujus loco *Rad. Helleb. nigr.* ʒi.
Zingib. (pro resolvendis Flatibus) ʒß.
Sal. Tart. ad ʒß.

Infundatur in f. q. *Aquæ Fumar.* (loco ejus etiam sufficit *Aqua simplex*) stent in loco tepido per noctem: mane

♃. *Colat. rubic.* ℥iiß. ad ℥iij. etiam ℥iv. prout plùs vel minùs purgare vellimus; adde
Aquæ Cinnam ʒj. ad ʒiij.

M. D. S.

Potiuncula laxativa pro una dosi.

Edulcorari potest cum *Sacchare*, vel *Syrupo de Pomis Reg. Sab.* vel *Rosar.* ℥ß.

Potio est rubra, non ingrati saporis, quæ sine Nausea & Torminibus quinque vel sex vicibus optimè purgat: imprimis in Morbis chronicis, pro sordibus viscidis in primis viis eliminandis, in usu est. Vel

♃. *Fol. Senn. sine stip.* ʒij. vel ʒiij. pro varietate circumstantiarum.
Rhabarb. el.
Sem. Anisi ana ℈j.
Cinnam. ℈ß.
Sal Tart. vel *Crystall. Tartari* ana ʒß. ad ʒi.

Infunduntur in sufficienti quantitate *Aquæ Fumariæ*, si est Affectus chronicus vel frigidus; sin calidus, infunduntur in *Serum Lactis*, vel *simplex* vel *Serum Lactis destillatum*, (quod Infusum Sennæ etiam est elegans in Scorbuto; vel in Scorbuto fiat infusio in *Aquam Scorbuticam Dornevellii*).

Stent per noctem in loco calido; mane coletur. *Colaturæ* addantur.

Syr. de Cich. cum Rhabarb. ʒvj. præterpropter:
& quando specificare volumus, additur pro Scorbuto *Spiritus Cochlear.* ʒ j. (pro Malo hypochondriaco) *Spiritus Sal. ammon.* gutt. x. vel xij.

M. D. S.

Potio purgans.

Hic est modus optimus infundendi, & in Affectibus, in quibus adhibetur Senna, adhibetur etiam *Rhabarbarum*:

Item

♃. *Fol. Senn.* ℥ß.
Crem. Tartari ʒi.

Infunditur in sufficiente quantitate *Aquæ*, & ebulliant leniter ad dissolutionem Tartari: *Colatura*

♃. ℥iij. vel iv. adde *Syr. cujusdam* q. f. fiat *Potio* pro dosi.

RULANDUS *in Curationib.* pro *scopo sudorifero* in Febribus adhibuit sequens:

♃. *Fol. Senn.* q. f.

Decoxit in *Vino*, & cum *Aqua Card. bened.* exhibuit.

Huc pertinet *Infusum Passulatum* pro continuando usu Sennæ, in Affectibus hypochondriacis, & melancholicis & scorbuticis, in quibus Alvus aperta continuò requiritur, perquàm proficuum. Vide *suprà de Passulis*.

Aliud *Infusum* pro pluribus dosibus ad Febres Quartanas contumaces, & Cachecticos evacuandos, ita præscribi potest:

♃. *Fol. Senn.* ʒvj. ad ℥j.
Rad. Helleb. nigr. ʒij. vel iij.
Sal. Tartari ʒiij. vel ℥ß.

Infunditur in sufficienti quantitate *Aquæ simplicis*, stent in loco calido per noctem: mane

♃. *Colat.* ℔iß. ad ℔ij.
edulcoretur cum *Julapio* aut *Syrupo Rosar. sol.*

D. S.

Potio laxativa pro aliquot dosibus.

Capiat Æger haustulum ad ℥ii. vel iii. in Morbis chronicis per epicrasin eliminandis: est Remedium multi usus. Conferatur hic *Infusum Sennæ laxativum Manaagetta*, quod parat ex *Senna*, *Sale Tartari* & *Semine Coriandri*, uti videbitis in ZWELFFERI *Pharm. Reg. pag.* 31. & 42. Augustanis & Viennensibus adhuc usitatum est.

Sic etiam fit eadem *Decoctio* cum *Sero Lactis caprilli*, quod saporem acrem in Scorbuto peccantem specificè temperat, si infundatur, aut in eo blandissimè *Senna* ebulliat. Tandem & sub *Infuso* in *Nodulis laxativis Vino* infundendis *Senna* ordinatur; nam & hoc ipso illa extrahi potest.

Sennæ defectu *Colutea vesicaria* succedanea est, quæ tamen in dosi dupla, respectu Sennæ, iisdem formulis & modis adhibenda est.

Præparata Senna quod attinet; ad ea pertinet *Pulvis Sennæ*

Dosis à ℈iß. ad ʒj. & ultrà.

N. Extractionem ex eisdem Foliis secundò ne repetas: gravia nimirum Tormina excitare solet.

7. *Tinctura Sennæ, aut Rhabarbari.* Ex communicatione *S. Closs.i.*

℞. *Fol. Sennæ Orient. vel Rhabarb.* ℥ß. *Sal. Nit.* tantumdem reduc in Pulverem, qui accensus cum Carbone ignito detonet in Crucibulo, *Cinerem* solve in *Acet. destill.* aut *Spirit. Vin.* solutum filtra & evapora; solvatur denuò in *Aqu. Ros.* filtreturque addendo ʒij. *Rhei* aut *Fol. Sen.* in pulv. redact. digere per 4. aut 5. horas.

Dosis hujus Tincturæ sint *Cochl. ij.* in *Jusculo*. Ita reliqua Purgantia in Tincturam adducuntur.

CCCCXXXVII. SOLDANELLA.

Κράμβη θαλασσία, *Diosc.* Soldanella, *Dod. Lon. Lob. Tab.* Marina, *Ger.* Brassica marina, *Matthiol. Cord. Lon. Cam.* Soldanella maritima, minor, *C. B.* 2. Germanicè *Meerwinden.* Gall. *De la Soldanelle.*

Crescit in locis maritimis Italiæ, Galliæ, inferiores Germaniæ. Floret Æstate.

OFFICINALIA NATIVA.

Herba seu *Folia* ad nos ex Gallia allata.

Vires. Calfacit & siccat 3. Aquam validè educit, adeò que confert in Hydrope, Scorbuto, &c. Corrigitur cum Stomachicis *Zinzibere, Macere, Cinnamomo, Sem. Anis,* &c.

Dosis in substantia à ʒß. ad ʒj.

PRÆPARATA.

Succus inspissatus.

CCCCXXXVIII. SPINA INFECTORIA.

Rhamnus Catharticus, *C. B.* 6. Rhamnus solutivus, *Dod. Ger.* Rhamni alia species, *Trag.* Spina infectoria, *Matt. Bellon. Lob. Cast. Clus. hist. Tab.* Cervi Spina, *Cord. hist.* Spina alba, *Lon.* German. *Wegdorn, Creutzbeer.* Gall. *Du Rhamne cathartique.*

Crescit juxta sepes in Sylvis, aliisque locis incultis, amans scrobes & rivulos, familiarisque est tractui circa Rhenum. Floret Majo, Fructus fert Autumno.

OFFICINALIA NATIVA.

Baccæ, collectæ in fine Septembris, aut initio Octobris.

Vires. Purgant Bilem, Pituitam ac maximè serosos Humores; unde usus præcipuus in Cachexia, Hydrope, Arthritide.

Dosis Baccarum à N. xv. ad xx. velaridæ Baccæ teruntur, datorque *Pulvis* à ʒj. ad ʒiß. in *Decoctione* coquuntur Baccæ Num. 40. vel 60.

PRÆ-

De Montagnana, qui paratur ex *Foliis Sennæ, Cremore Tartari*, & aliis, cujus *Dosis* est à ℈j. vel ʒß. ad ʒß. ad ʒj. & ʒiß. nec non *Pulvis Tartari crystallini solutivus compositus* ZWELFFERI *in Animadv. Pharm. August.* Sed utut convenienter purget, propter dosin tamen nimiam & nauseam rarò præscribi solet. Conf. LUDOVICI *Pharm. pag.* 152. *Syrupus de Pomis Regis Sab.* adhibetur in Affectibus hypochondriacis & melancholicis.

Quidam cum Senna præparant *Electuarium Purgans polychrestum* hoc modo:

Ponunt ad ignem *Syrupum Rosatum solutivum* ad. ℥ij. huic leniter calenti injiciunt

Sacch. Canthi rubri pulver. ℥iß.
quo soluto addunt
Fol. Senn. ℥iß.
Crem. Tartari ad ʒiij.
Zingib. ℥j.
Sem. Anis ℈ß.

Misc. cum spatula, removeatur ab igne, donec frigescat: hinc iterum aliquid *Syrupi Rosati solutivi* injiciunt & miscent.

Dosis est instar Nucis juglandis pro eleganti evacuatione.

Extractum Sennæ rarò prostat, & est suspectum; quia metus est, ne sub inspissatione vis laxativa evaporaverit.

Tinctura Sennæ, ut & *Rhabarbari*, est mirabilis: cum *Spiritu Vini*, utut dephlegmato, fieri nequit; sed potiùs recipiatur *Solutio Salis essentialis Tartari*, cui *Rhabarbarum* vel *Senna* infunditur, & habebitur *Tinctura* egregia laxans. (P)

CCCCXXXVII. SOLDANELLA. *Sondanella* dicitur etiam *Brassica marina*, Germanis *Meer-Kohl*, & *Meer-Winde*; nil tamen affinitatis habet cum Brassicis. *Meer-Winde* autem dicitur, quoniam in locis marinis instar *Volvuli* hinc inde serpat, & *Flores* habeat instar *Volvuli*. Ubertim crescit in Italia & Provinciis Gallicis, inde etiam *Folia* exsiccata ad nos adferuntur.

Planta est *rari usus*; copiosissimas Aquas purgat, unde in evacuando Sero scorbutico, & similibus Affectibus, à serosa colluvie natis, speciatim in Hydrope, officium suum egregium facit: adeò ut ERASTUS eam nunquam in Curatione Hydropiseos omittendam asserat: quo in casu præsertim cum *Rhabarbaro* jungenda venit, atque cum quo optimè Hydropicis porrigitur. Caret malignitate, quam velare alia Purgantia nesciunt.

Dosis Foliorum pulverisatorum est ʒß. vel ʒj. ad ʒij. pro *Decocta* verò ℥ß. ad ʒvj. vel ℥j. e. g.

♃. *Fol. Soldanell.* M. j. ad M. iß.
Coquitur in *Aqua appropriata* vel *simplici* &c.

Quibusdam *Succus* ad ℥ß. in usu est, qui inspissatus ultra ʒiß. aut ʒj. dari non debet. (Q)

CCCCXXXVIII. SPINA INFECTORIA. *Spina Infectoria Spina cervina, Spina alba, Rhamnus catharticus* seu *solutivus*, Germanis *Wegedorn*, crescit juxta sepes, in Sylvis, etiam cultura provenit in Hortis nostris.

Floret Majo, Fructus fert Autumno.

Pro usu purgandi suggerit *Baccas rubras* in fine Septembris aut initio Octobris colligendas, quæ pro *Medicina domestica laxativa* inserviunt: sufficienter purgant varia Liquamina Sero involuta; unde convenire valdè dicitur in Affectibus cachecticis, chronicis, Hydrope, Arthritide, & similibus, ubi abundat colluvies serosa, præservativè & curativè. Rarò præscribuntur in substantia; sed in usu inde est *Syrupus de Spina infectoria* seu de *Spina cervina* et *Succo Baccarum* paratus, *Domesticus* aliàs dictus, quia IMPERATORI MAXIMILIANO tanquam *Medicina domestica* in Podagra frequentis usus fuit. Præparationem videbitis in SOLENANDRO *Consf.* 20. & ZWELFFERO, etiam in AUTHORE, qui loco *Sacchari* rectè *Mel* sub Sole, aut per se depuratum, substituit. Solus potest præscribi ab ℥j. ad ℥iß. quoniam eleganter purgat. Præprimis autem competit Infantibus tenellis à ʒij. ad ʒiij. pro quibus laxandis mihi perquàm est usitatus. Fæces quidem virore inficit, easdem tamen perquàm commodè laxare solet. Datur in Cochleari vel solus, vel cum pauco *Lapillorum Cancrorum* mistus, necnon cum *Syrupo de Cichorio cum Rhabarbara* mistus: v. g.

♃. *Aqua Cinnam.* ʒij.

Lapill.

(P) *Senna est Plantæ Genus Flore pentapetalo, cujus pistillum abit in Siliquam planam, incurvam, ex duabus membranis compositam, quas inter nidulantur Semina gigartis similia.* Senna *Officinalis est* Senna Alexandrina, sive foliis acutis C. B. *Hæc Caulibus assurgit cubitalibus, lignescentibus, quibus pediculi longiores adhærent; quatuor aut sex Foliorum Glycyrrhizæ, sed acutiorum, conjugationibus ornati: Flores non describit* J. Bauhinus, *sed rosaceos notavit* Tournefortius, *ex quinque petalis constantes: Siliquæ falcatæ Semen compressum album vel nigricans continent.*

Sennæ Folia *vulgatissimum & familiarissimum sunt dejectorium; odore tamen & sapore insuave, atque flatus cum torminibus ventris excitans: utrumque hoc vitium retundit* Yquetaya, *Brasiliensium Planta, cum Senna permista, adeoque eo quòd illius vim catharticam imminuat. Ex observationibus* Marchantii, *&* Hombergii, *idem præstat* Scrophularia major, aquatica C. B. *fortassè quòd hæc apud nos sit ipsissima Yquetaya Brasiliensis. Usus ejus est, si eandem* Foliorum Sennæ, *&* Scrophulariæ majoris aquaticæ *dosim (nempe ʒij.) in ferventem Aquam infundas, atque Vas ab igne removeas:* Decoctum *enim hoc erit egregium & jucundum Catharticum.*

(Q) Soldanella *nostras, & Officinarum* Brassica marina, *sanè est* Convolvulus maritimus, major, Italicus, sinuato folio Moris. *Hujus Convolvuli Folia inferiora Phyllitidem, superiora Hemionitidem referunt, longis pediculis innituntur, viridia, splendentia: Flores magni ex Foliorum alis prodeunt, Convolvuli majoris: Semina in folliculo triangulo. Est &* Soldanella *alia,* Dodonæi *dicta, quam* Convolvulum maritimum, nostratem *appellat* Morisonus. *Acre est hydragogum* Brassica marina.

P R Æ P A R A T A.

1. *Succus ex Baccis expressus.*

2. *Syrupus de Spina infectoria*, seu *Syrupus domesticus*. *Syr. de Spina Cervina*. Fit ex *Succo* ac *Melle* (sub Sole depurato) additis Corrigentibus.

Dosis ℥j. ad ℥iß. V. D.

N. Ex Baccis immaturis fit luteus Color: ex maturis, viridis (*Saffgruu.*)

3. *Extractum Rhamni & Tithymalorum omnium S. Closfai.*

Contundantur *Rhamni Bacca*, vel *Tithymali* cum toto, & inter pistandum irrorentur *Aceto Rosarum*. *Succum* exprime, clarifica, tortivæ hujus materiæ retrimentum calcina, addito pari pondere *Salis Nitri*, & exttahe *Salem* cum *Acet. destill.* quem Succo remisce, ad *Extracti* consistentiam redige, quod longè puriùs erit, si denuò solvatur in *Aq. Ros.* addaturque ʒß. *Ol. Sulphur. campanarii*, filtretur & evaporetur ut priùs.

Dosis gr. viij. in *Jusculo*.

N. Sic quoque *Cucumer agrestis*, & *Radices Hellebori* in *Extracta* redigi possunt, affuso *Vino albo* loco *Aceti*, in quo Radices per horam unam, aut alteram decoquantur.

CCCCXXXIX. S T A P H I S A G R I A.

Staphisagria descripta est *suprà*. Hujus loci *Semen* est, quod purgat per Vomitum, sed rarissimi usus est.

Dosis gr. 12. vel 15.

CCCCXL. T U R P E T H U M.

Turpethum *C. B.* est { 1. Arabum, s. *Turbith Officinarum*. 2. Indicum Turbith, *Garz. Acost. Trag. Dod.* 3. Garganicum, s. Pseudo-Turpethum, *Matth.*

1. Dicitur Turbith Mesuæ, *Matth.* Turbitum, s. Turbit Arabum, *Cord. h.* Turbith Alexandrinum, *Lob. Ger. Cast.* Thapsiæ Radix, *Fuchs.* Turpetum, *Tab.* Gall. *Turbith blanc.*

N. Hoc esse quod in Officinis usitatum est, Authores sunt *Clusius in Garz.*, *Matthiolus*, & alii quamplurimi.

2. Dicitur Turpetum repens, foliis Althææ, *C. B.*

N. Hoc esse verum Officinarum Turbith defendit *Garzias*, & hoc *Dodonæus*, &c.

3. Nihil aliud est (teste *Matthiolo*,) quàm Radix vel Thapsiæ, vel Pityusæ ex Gargano Apuliæ monte allatæ, vel (teste *Clusio in Garziam*,) Scammoneæ Radix, loco veri Turbith venundata.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Cortex seu *Radix* à medulla lignosa sequestrata.

Vires. Calfacit 3. crassos viscososque Humores, sive Pituitam fortiter & à remotioribus partibus, juncturisque elicit: unde & diuturnis Morbis maximè conducit. Imprimis proficuus ejus usus est in Arthritide, Ventriculo Pituita abundante, Lue Venerea, Hydrope, Elephantiasi, Scabie, &c.

Quia Ventriculo Nauseam & Vomitum procreare per se solet, corrigitur *Zinzibere*, *Mastiche*, *Pipere*, *Cinnamomo*, *Fœniculo*.

Dosis à ℈ij. ad ℈iiij. in infusione à ʒj. ad ʒiij.

N. Infantibus ac Gravidis dare caveto.

P R Æ P A R A T A.

1. *Species Diaturbith cum Rhabarbaro*. Vide *Disp.*
2. *Pulvis Stockstadii* dictus V. D.
3. *Pilulæ de Turbith*, *Stomachica Mesue*. V. D.
4. *Acetum de Turbith*, varii generis.

Vires. Commendatur in Peste, fitque ex *Turbith*, *Ruta*, *Myrrha*, *Aloe*, aliisque putredinem arcentibus in *Aceto* infusis.

5. *Extractum.*

N. Quia Turpethum resinosum est, seu ut ajunt, gummosum, convenit cum *Spiritu Vini Extractum* ejus conficere.

Dosis hujus *Extracti* à gr. vj. ad x. & plura.

CCCCXLI. TA-

Lapill. Cancr. præpar. ʒß.
Syr. de Spina cervin. ℥ß.
M

Dosis Cochl. j. Infantes certè libenter assumunt, & sufficienter laxat.

Ad hujus imitationem *Syrupum Compositum* videbitis in ZWELFFERI *Pharmac. Reg. pag.* 32.

Inter reliqua *Præparata* Num. 3. *Extractum Rhamni* habet AUTHOR, quod elegans; cùm vis *Tithymali* caustica *Aceto Rosarum* destruatur: plus minus Aceti addatur; quo plùs minùs acre est & validius. Ad hunc modum non incommodè etiam parari possunt *Extracta de Esula*, *Tithymalo* & aliis Purgantibus, cùm in iis per Acetum & Nitrum corrigatur vis maligna purgativa: adeòque non est inelegans modus. Ob Nitrum autem in calcinatione acquiritur Alcali fixum, quod dum extrahitur cum Aceto, habetur *Tartarus regeneratus*, hoc est, *Sal essentiale Tartari*, ex Aceto Rosarum & Nitro ortum, & compositum. Solutio cum Aqua Rosarum superflua est. (*R*)

CCCCXXXIX. STAPHISAGRIA. De *Staphisagria suprà* inter *Alterantia Primaria* dixi, quia malè inter Purgantia refertur, cùm pro hoc scopo nunquam usurpetur.

CCCCXL. TURPETHUM. *Turpethum Vegetabile* hic intelligitur ad differentiam *Mineralis*, quod ex *Mercurio* præparatur. Alio nomine dicitur *Turbith*, quod qualis sit *Radix*? & quodnam *Veterum Turpethum* fuerit? utrumque nos latet; quoniam ex peregrinis locis solet afferri. Hinc & *Dosis* ejus, unà & *Usus*, suspectus & controversus est, & quia *validum nimis Purgans*, raro usurpatur.

Quatuor rebus nomen *Turpethi* imponi docet MONARDES *in Annot. in Mesuen Epist. annexis pag.* 386. quas inter

1. Est *Radix Tripolis Dioscoridis*, quæ est *Turbith Serapionis*.
2. *Radix Pityusa*, quæ est *Turbith Dioscoridis*; & putatur esse *Tithymalus foliis Pini* seu *Cyparissinus*: vid. TABERNÆMONTANUS *pag.* 990. & 991.
3. Est *Radix Tithymali fœmina*, *Myrtites* vocatæ, qua nunc passim sub *Turpethi* nomine utuntur Medici.
4. Quod *Folio Ferulæ* constare dicit *Mesua*, cum quo *Mesuæ Turpetho* videtur convenire *Thapsia*, quæ in Gasconia Galliæ, item in Sicilia & Montibus Apuliæ reperitur, quod multi istud Turpethum esse putant, quo nos utimur.

Ab his omnibus distinctum adhuc est *Turpethum Indicum Garziæ*, de quo vid. DODONÆUS *Tr. de Purgantibus pag.* 174. & 175.

Quicquid sit hæc *Radix Turpethi*, seu *Indica Garziæ*, seu *Thapsia*, quæ in Officinis à medulla lignosa separata observatur, potenter satis operatur, & omne, quod attingit, sub forma Mucilaginis crassæ & viscidæ *evacuare* solet, eamque non tantùm ex primis viis, sed beneficio Sanguinis circuli ex aliis etiam partibus; hinc inter Pituitam evacuantia, & *Phlegmagoga* ferè numeratur. *Unde* Regula: *Quicquid Agaricus non attingit, Turpethum promovet: & quod Turpethum negligit, Colocynthis attingit.* Et hic est progressus majoris & minoris efficaciæ. Imprimis solet commisceri cum aliis: in Affectibus arthriticis cum *Hermodactylis* constituit *Pulverem purgantem Paracelsi*. In Morbis chronicis & diuturnis specificè convenit. *Dosis* est à ℈j. ad ʒß. vel ℈ij. rarò ad ʒj. per se: aut in *Infuso* à ʒij. ad ʒiij. Parari autem debet in Infuso, non cum Liquore vinoso aut aquoso, quoniam est resinosa Radix, & hinc non communicat virtutes purgativas tali Menstruo vinoso vel aquoso; sed cum Menstruo seu Liquore spirituoso. Egregium ergò est vel *in substantia*, vel forma *Essentiæ*, vel *Extracti* cum *Spiritu Vini* parati, utut tamen Remedium rari sit usus. Aliàs & in usu sunt *Species Diaturbith cum Rhabarbaro*, quæ dantur quoad summam dosim à ʒß. ad ʒj. Et quidem in minori dosi valdè conveniunt Pueris verminantibus, ut etiam Adultis. Nam post *Mercurium*

(R) Spina infectoria *Officinarum est* Rhamnus catharticus C. & J. Bauhini. *Arbuscula est cortice nigro vestita, sed cui duo alii subsunt, alter viridis; alter luteus: Ram. crebri ex adverso, duri, rigidisque spinis longioribus & brevioribus minaces: Folia ad Pruni folia accedunt, acuminata, atrovirentia: Flores monopetali, herbacei, multi simul juncti: his succedunt Baccæ per maturitatem nigræ, succulentæ, quatuor callosis Seminibus fœtæ. Hæ chymica Analysi multum reddunt Phlegmatis acidi, multum Olei, parum Salis fixi & Terræ: Catharticæ sunt, & ad Morbos chronicos aptissimæ, in iis præsertim, in quibus vetus Fermentum, Sanguinem serosiorem reddens, est eradicandum. Convenit ergò Rhamnus Catharticus Arthriticis, Paralyticis, Cachecticis, Ischiadi & Rheumatismo obnoxiis.* Notat Tournefortius, *quòd in praxi sæpè experti sumus*, Syrupum de Spina infectoria *promptiùs & jucundiùs corpus movere, si post illius potionem Jus conditum, vel jurulentum quodcumque assumatur.*

CCCCXLI. TAMARINDI.

TAmarindus *Serapioni*. Tamarindi, *Matth. Bellon. Garz. Acost. Fragos. Lob. Alpin.* Tamarindi, Dactyli Indi, *Mesue*. Tamarindus, i. e. Acacia Indica, *Cord. hist.* Tamarindi, *Cam. Epit.* Palmæ sylvestris Fructus oxyphœnica, *Lon. Cast.* Siliqua Arabica, quæ Tamarindus, *C. B.* 3.

OFFICINALIA NATIVA.

Dactyli acidi (sic dicti ab Arabico *Tamar*, quod *Dactylus* est): dicuntur & ὀξυφοίνικα, Palmulæ acidæ, non quòd Fructus Palmæ arboris sint. Arbor enim Tamarindifera instar Fraxini procera est.

Eligendi recentes, nigro-rufescentes, teneri, multis villis intertexti, pingues, acidi, seu vinosi.

Vires. Refrigerant & siccant 2. Humorum acrimoniam & fervorem reprimunt, Bilem ac adustos Humores blandè ducunt, Siti succurrunt.

Dosis ab ℥ij. ad ℥iv. In *Decocto*. Alii ab ℥ß. ad ℥j.

N. Parum nutrimenti subministrant.

PRÆPARATA.

(*Tamarindi conditi* interdum adportantur.)

1. *Pulpa Tamarindorum*. V. D.

Dosis ad ℥j. ad ℥ij.

Sunt, qui paulò aliter hanc Pulpam depuratam conficiunt, *Extractum Essentiamve Tamarindorum* vocant. ℞. *Tamarind.* q. v. coque in s. q. *Aqua*. Exprime, clarifica cum *Albumine Ovi* ac inspissa.

Dosis à ʒß. ad ʒj. & ultrà.

N. Fit & *Tartarus ex Tamarindis* l. a. sed minimè purgat. *Sala*.

2. *Electuarium Diaphœnicum*. Vide *Disp.*

3. *Electuarium de Tamarindis cum Foliis Sennæ*, *Horstii*.

---

curium nihil fortiùs exturbat Vermiculos, quàm Species Diaturbith. Unde Specificum sunt Medicamentum tam Adultis, quàm Infantibus; quibus dantur cum *Sacchari* sub forma *Morsulorum* vel *Tabellarum*, ut sic decepti Vermium ejaculationem substinere queant. HORSTIUS *in Obs.* refert, se ex Rustico Speciebus Dia-Turbith cum Rhabarbaro Bufones evacuasse.

Tinctura Aurea inde elicitur cum *Spiritu Vini tartarisato*, quæ egregium est Remedium, ubi validiore evacuatione opus est. *Resina* elicita cum *Spiritu Vini* valdè purgat, & in deturbandis Vermibus & Animalibus, tam in Adultis, quàm Infantibus, adhibetur. FABER *Lib.* 2. *Myrothec. Spagyr. c.* 24. habet *Quintam Essentiam Turbith*, paratam cum *Spiritu Roris Majalis* elegantem, quæ *citato loco* videri potest. (S)

CCCCXLI. TAMARINDI. *Tamarindi* reverà sunt *Siliqua Arabica*, congeneres *Cassia solutiva*: qui vocantur etiam *Dactyli Acidi*, crescunt in Arboribus proceris, & Fistulis siliquosis membranaceis per longitudinem inclusi; quæ contusæ, & cum quibusdam Nucleis duris fuscis splendentibus commistæ, ad nos deferuntur. Arbor *species* est *Palmæ Indicæ*: vid. PROSPER ALPINUS *de Plantis Ægyptiacis*.

Fructus iste succosus, seu *Pulpa* nigra, suavem habet saporem acidulum, qui est vinosus; hic in temperanda Bile confert, id est blando acore fervorem & orgasmum Bilis reprimit, agitationes Massæ Sanguineæ inhibet, nimiam acrimoniam Humorum temperat, horumque fervorem & Sitim compescit, & nimios ardores ac incalescentias Corporis sapore acidulo suavi inhibet. Propter aliqualem nitrositatem Cruditates nidorosas abstergit blandè & laxat, seu potiùs saltem Alvum apertam conservat. Vulgò *Tamarindos* inter *Cholagoga* referunt. In Febribus Tertianis biliosis, & continuis Ardentibus, Benignis & Malignis, & imprimis Scorbuticis, egregiè conferunt, ubi Acido volatili blando agitationes febriles egregiè alterant, æstum temperant, & Alvum apertam servant, Humoresque turgentes blandè evacuant. Item Scorbuticis, quibus subinde Phlogoses vagæ aut Amstror oritur, aliaque similia Pathemata molesta sunt, his Tamarindi optimè conveniunt.

Usitatiùs recipitur *Pulpa Tamarindorum Sacchara condita*, ut asservari possit; cujus *Dosis* est ℥ß. vel ℥i. ad ℥iß. vel ℥ij. sed melius est, si loco Sacchari Pulpa Tamarindorum cum *Succo Passularum* addito inspissetur, & ita ad tempus asservetur. Commendatur valdè soluta in *Cerevisia* aut *Pota ordinario*, vel in *Decocto Hordei*, aut aliis Liquoribus appropriatis, qui fiunt instar *Juleborum*; quoniam Liquores acescunt, & colorem rubicundum acquirunt; id quod etiam facit *Decoctum Tamarindorum*, tam *Simplex* extemporè parandum, quàm *Compositum* cum *Passulis*: pro quo ℥iij. vel iv. coquantur in *Sero Lactis* vel *Aqua* in Affectibus biliosis, febrilibus, Tertianis Ardentibus & Malignis, in quibus necessum est, ut Alvus sit aperta; suavissimi est usus, blandè enim laxat, Sitim compescit, & æstum nonnihil mitigat, effervescentiam Humorum blandè compescit, & moderato coagulo Sanguinis agitationem sistit, & nullum Laxativum est aliud, quod æquè tutò in his possimus propinare, quàm *Decoctum Tamarindorum*, dum prætereà laboranti Stomacho optimè succurrit: quin & Stomacho ad Cruditatem nidorosam proclivi benè admodùm conducunt Tamarindi, cumque blandè constringunt, & Nauseam ejus ac Inappetentiam corrigunt.

Utendi modus est speciatim in *forma liquida*, e. gr. in Tertiana continua, ubi Alvus obstructa:

℞. *Tamarind.* ℥iv.

Coquitur *Aqua simplici*, vel pro Scorbuticis meliùs *Sero Lactis*; sic Acidum Tamarindorum præcipitat omnia recrementa in Sero Lactis. *Decocti colati*

℞. ℔j. vel ℔iß.

adde

Tincturæ Flor. Bellid. ʒij. vel ʒiij.
Syr. acetos. Citri ℥iß.

M. D. S.

Julapium Alterans & Laxativum.

Item

℞. *Decocti Tamarind.* vel *cum Pass.* vel *simpl.* ℔j.
Syrup. Rubi Idæi ℥j.

M. D. pro Julebo.

Vel præscribitur ita:

℞. *Decoct. Hord.*
Tamarind. an. ℥v. vj. vel viij.

M. D. pro usu.

Item v. g. in Scorbutico:

℞. *Pulp. Tamarind.* ℥j.

Dissolvitur in sufficienti quantitate *Seri Lactis*: Colatur

D. S.

Potiuncula Laxativa.

℞. *Pulp. Tamarind.* ʒij.
Pulveris Rhabarb. ℈j.
Scammon. pp. gr. iij.

M. f. Bolus.

D. S.

Bolus Laxativus pro una dosi.

Porrò ex Tamarindis etiam *Salessentiale* seu *Tartarus* parari potest ad legem, quam præscribit SALA. De cætero ex iisdem *Tamarindis* cum *Sero Lactis* infusis, alia ratione *Tartarum* parare docet BARTHOLINUS C. 5. *Hist.* 21. quæ est lectu digna; Tartarus tamen hic nil peculiare habet. (T)

Hæc

(S) Nomine Turbith *in Officinis venit Radix longa, digiti crassitie, resinosa, exteriùs fusca, intùs albida, quæ ex Indiis ad nos asportatur sicca, secundùm longitudinem scissa, suoque meditullio mundata.* P. Hermanno in Horto Lugd. Bat. *vocatur* Convolvulus Indicus, alatus, maximus, foliis Ibisco nonnihil similibus, angulosis, Turbith Officinis. *Caulibus Planta hæc gaudet sarmentosis, sex & septem ulnarum longitudine, scandentibus, atque Hederæ in modum vicinas arbores amplectentibus: Folia Althææ, sed magis alba & tomentosa, mediocribus pediculis hærentia: Flores Convolvuli, albi & carnei: Fructus membranosus quatuor continet Semina, granorum Piperis magnitudine: Radices ad quatuor & quinque pedum altitudinem terram subeunt, lac fundentes glutinosum & flavescens.*

Turbith verò Garganicum *dictum, est* Thapsiæ *species*, *vocaturque* Thapsia sive Turbith Garganicum, semine latissimo J.B. *cujus ampla & pulchra sunt Folia, glabra, pedem longa, in alas eleganter divisa, & subdivisa: Caulis crassiusculus in amplas Umbellas definens, in alas minores divisas, luteas: Semina maxima, uncialia, labiis prædita foliaceis. Hanc Plantam in nostro Monte Virgineo, & Gargano reperire facile est: unde nomen* Turbith Garganici.

(T) Tamarindus *est Arboris Genus Flore rosaceo, cujus pistillum abit in Siliquam compressam, aliam condentem, Semine fœtam plano, angulato: intervallum inter utramque Siliquam Pulpa turget utplurimùm nigra, & acida. Relictis variis multorum Authorum* Tamarindi Arboris *descriptionibus, uni credendum puto Cl.* Tournefortio, *qui eam*

Granata

Hæc sunt *Primaria Purgantia*, ex quibus sufficere possent sequentia. Nempe

1. *Senna*, tanquam polychresta.
2. *Rhabarbarum*.
3. *Elleborus niger*.
4. *Jalappa*, &
5. Ubi validiùs agendum, *Colocynthis*.

His quinque satis armati sumus pro *Scopo purgatorio* modò legitimè adhibeantur. Sequamur tamen AUTHORIS *nostri* ductum, & jam *Purgantia Secundaria* adhuc perlustremus, quæ nihil aliud sunt, quàm varia *Vegetabilium Producta*.

Granatæ in Hispania vidit, à Mauris illic satam, eamque accuratissimè describit Comment. Reg. Scient. Academ. Anno 1699. *Arbor est procera, trunco crasso, Juglandis magnitudine, sed spissior & opacior, brachiata, cortice rufescente: Folia alternatim disposita & frequentia, quorum costæ multæ foliolorum conjugationes adnascuntur, interdiu patulæ, noctu verò invicem connaventes: Flores in alis foliorum atque ramorum extremitatibus in raros fasciculos disponuntur, tripetali, roseo colore, sanguineis venis interspersis, ac calyci carnoso quadrifido adhærentes: Pistillum in Fructum abit, Fabarum Siliquæ perquam similem, qui duplex potiùs Siliqua est, quarum exterior carnosa, interior tenuis, inter quas Pulpa illa continetur nigra, acida, solutiva, quæ in usum venit medicum; Semina demum in interiori continentur, dura, plana, & irregularis figuræ. Arabes, Indi, & Africani detracta externa Siliqua, Pulpam cum Seminibus in massam redactam Europæis Mercatoribus vendunt: iidem cum Sacchare refrigerantes* Potiones *etiam ad delicias parant. In* Tamarindis Officinarum Acidum *primas tenet, quod sulfureum esse chymica demonstrat Analysis. Parum quoque* Salis essentialis, *Cremori Tartari omninò simile, ex iis elicitur.*

YPECACUNHA, *vel IPECACUANHA*, *famigeratissimo jam per universam Europam Vomitorio, non denegandus hìc locus.* Radix *est è Brasilia Regione ad nos advecta, supremum Dysenteriæ Remedium.* Tres *sunt illius species à colore desumptæ*: Alba *debilior*, Fusca *vehementior*, Grisea *inter has media.* Piso, *qui primus de Ypecacuanha sermonem habuit, de* Alba *tantùm, & Fusca mentionem facit. Loquitur autem de* Caa-apia, *Planta item Brasiliensi, quam iisdem ferè viribus ac Ypecacuanha pollere ait: unde factum est, ut quidam* Gaa-apiam Pisonis *cum* Ypecacuanha *confundant: hoc autem falsi redarguit Dñus* de la Hire *& Dñus* Geoffroy, *facta accuratissima utriusque Plantæ descriptione.*

Dñus tamen Lemery quatuor Ypecacuanha Radicis species *numerat.* Prima *est* Fusca, *quæ fortior & commendatior. Radix anulatim rugosa est & compacta, fractu contumax, intus albida, gustu acri amaroque. Planta nascitur in Brasilica super Auri fodinas, partim elata, partim repens, Foliis Parietariæ: Flores pentapetali albi, in Baccas, alba pulpa succulenta, & duobus lenticularibus Seminibus fœtas, abeuntes.* Secunda *species est* Grisco-rubescens, *item anulatim rugosa, priore debilior, ejusque Planta in pratis humidisque locis nascitur.* Tertia *est* Grisco-cinerea, *à secunda distans, quod crassior sit, & rugas habeat secundùm longitudinem dispositas: saporem præsefert dulcem, ad Glycyrrhizæ dulcedinem accedentem: crescit in uliginosis.* Quarta *demum* Ypecacuanha species Alba *est, non solùm colore à reliquis, sed figura quoque discrepans; haud enim contorta est & inæqualis superficiei. De Planta non constat: quidam enim Pulegio, quidam Acetosæ similem faciunt.*

Dñus Boulduc *ad chymicam Analysim revocavit primùm* Ypecacuanha griseam (*nulla facta mentione de duplici* griseæ Ypecacuanha *differentia, à* Lemery *recensita*), *& quidem præcipuè ope* Extractionis: *deprehendit autem hanc Radicem partibus salinis,* Aqua pluvia *elicitis, majori copia pollere, quam partibus sulfureis,* Spiritu Vini *extractis: imò notat potiorem esse Extractionem Menstruo aquoso factam, quippe quòd illo non solùm salinæ particulæ dissolvantur, sed etiam quia quamplurimæ particulæ resinosæ & sulfureæ, à prædominantibus salinis tenuiores redditæ, simul rapiuntur, atque Liquorem cathartica & emetica vi ditiorem reddunt.*

Facta autem Analysi Radicis Ypecacuanha Fuscæ, *tam ope Destillationis, quàm Extractionis, illud constantissimè invenit, in* Grisea *majorem principiorum activorum copiam contineri, quàm in* Fusca. *Quod quidem mirum videbitur iis, qui sciunt Fuscam Ypecacuanha Grisea vehementiorem esse. Fatendum igitur erit cum* Boulduc, *Corporum vim non mole æstimandam esse, sed particularum activitate: ita ut verum sæpenumerò sit, vim maximam in minima mole contineri.*

Quum verò ulteriùs chymicam hujus Radicis Analysim promoveret laudatus Boulduc, *id ei repetitis experimentis constantissimè constitit, vim illius emeticam & catharticam in parte resinosa consistere:* Extractum *enim* resinosum *h. c. Spiritu Vini paratum, vomitus & secessus vehementes ciebat, absque ulla adstrictione (quippe quæ à parte salina dependet);* Extractum *verò* Salinum *Aqua pluvia elicitum, Urinam potiùs, quàm Secessus ciebat, & absque nausea; nihilo tamen minùs* Dysenteriam *curabat.*

Quidquid autem de hoc sit, ut me liberè aperiam, satius duco Radicem Ypecacuanha, prout Natura nobis illam concessit, & barbari rudesque homines nos primùm docuere, hoc est, nulla prævia præparatione, in pulverem tantùm redactam, cum Jusculo exhibere: sive illa ad Dysenteriam *curandam, sive ad Vomitum quacunque ex indicatione ciendum, in praxi uti velimus. Ea enim est principiorum componentium in hac Radice (quemadmodùm in Chinachina, & tantumnon omnibus Vegetabilibus Medicamentis) ab Authore Naturæ insita proportio, & contemperatio, ut cuicumque etiam diligentissimæ encheiresi sit præferenda.* Dosis Pulveris *est à* ʒß. *ad* ʒj. *in* Jusculo, *ut dixi, quod post horulam, etiam facto Vomitu, est repetendum.*

CLASSIS

CLASSIS QUARTA

DE

PURGANTIBUS SECUNDARIIS.

CCCCXLII. ALOE.

ALoe est Succus sapore amarissimus, qui ex Arabia & Ægypto ad nos pellibus involutus deportatur. *Genera* ejus moderno tempore Officinis in usu sunt *quatuor*, quæ tamen non nisi puritate & impuritate discrepant. Nam *Aloes crassamentum*, seu pars impurior, arenosa, sordibus conspurcata, & ideircò nigricans, dicitur *Aloe Caballina*: *pars purior*, colorem Hepatis referens, *Hepatica*: adhuc *purior Succotrina* vocatur, quasi *Succo-citrina*; quòd Pulvis ejus citrini coloris sit, vel *Succotrina* ab Insula *Socotra*, ubi copiosè erescit: *pars purissima*, si adeò depurata ut transparens sit, *Lucida* dicitur, quòd scilicet radiis solaribus objecta pellucida instar Vitri appareat.

Optima *Lucida* est, atque sine ulteriori præparatione in usum medicum accersiri apta. Lucidæ succedit *Succotrina* & *Hepatica*.

N. Caballina, *Caballis* seu Equis Exhiberi debet, non Hominibus.

Censetur Aloe bona, quæ pura, eximiè amara, subflava, difficilis solutu ac fractu. Hinc, quantò Aloe purior, amarior, flavior, tantò quoque melior est. Nigra enim & fractu contumax, reprobanda, ceu adulterata.

Aloe *G. B.* est { 1. Vulgaris. *Hujus loci.* 2. Folio in oblongum aculeum abeunte.

1. Dicitur Aloe, *Trag. Matthiol. Fuchs. Dod. Cord. Lon. Lob. Cast. Garz. Clus. hist.* communis, *Cam.* Ex hac exprimitur *Succus*, qui inspissatus *Aloen* hujus loci exhibet.

2. Est *Sempervivum illud folio mucronato*, quod de tabulatis Cœnaculorum suspensum diutinè virescit, præsertim si Luto Radix circumligetur, & subinde irrigetur. Dicetur *Aloe Americana*.

Vires. Vim præter purgantem obtinet & exsiccantem (gr. 3.) calfacientemque (gr. 2.) proritat Hæmorrhoides & Menses, roborat Ventriculum, enecat & expellit Lumbricos, arcet Putredinem, adstringit, consolidat, extergit, adeòque *Vulneraria* est insignis.

PRÆPARATA.

1. Aloe depurata, sive lota.

℞. *Aloes* q. v. pulverif. solve in *Aquam* quod arenosum subsidet, abjice: pinguissimum econtrà & quod leve est, recipe.

N. 1.

CCCCXLII. ALOE *Aloe*, uti notum, *Succus* est *gummeo-resinosus* amarus, ad Myrrhæ odorem ferè inclinans, ex *Planta* ejusdem nominis, quæ etiam *Sempervivum Marinum* dicitur, expressus, & leni calore inspissatus, ac in *quadruplici* habetur *Differentia*, quatenus ratione puritatis, & fæculentiæ admodùm differt.

1. Enim Impurissima dicitur *Caballina*, quia *Caballis* seu Equis inservit curandis, & crassamentum ignobilius est, quisquiliis & heterogeneis particulis refertum. Hac purior est.
2. *Hepatica*, ita dicta, quòd *Hepatis* colorem habeat. Hinc
3. *Succoterina*, quod ex *Socotra*, Insula Orientis, in qua copiosissimè crescit, apportari soleat. Hæc ex incisis Foliis sua sponte stillans, & Solis calore condensata, optima est, & ulteriùs purgata, rubenti calore splendet. Unde.
4. *Aloe Lucida* exsurgit, quæ omnium optima est, internè assumpta.

Virtutes hujus *Succoterina* & *Lucida* quod attinet, *blande admodùm evacuat*, & purgat simul Excrementa flava, liquida & acria; unde vulgo inter *Cholagoga*, seu Bilem evacuantia, refertur: sed malè. Sua enim tinctura internè flava Fæces ita tingit, quæ antea in Corpore flavæ non fuerunt: sicut Aloe pulverisata Pulverem exhibet omninò flavescentem.

Præter vim purgantem, obtinet *vim adstringentem*, & in majori Dosi minùs purgit, quàm in minori. *Duæ* enim in Aloe *substantiæ* sunt:

1. *Substantia mucilaginosa* aquosa.
2. *Viscida resinosa* instar cujusdam Colophoniæ.

Hæc in *Spiritu Vini* solubilis, in *Aqua* Insolubilis est; illa verò in *Menstruo aquoso*: sub cujus tegmine subtilis & acris quædam Resina laxativa delitescit, *& in hac sola substantia consistit vis purgans atque laxans*. Unde *Pilulæ Glassianæ* & *Francofurtenses*, quas adeò magnifaciunt, & maximam partem *Aloe* sunt, cum *Succo Violarum* extracta, ad novem vel undecim assumptæ plùs purgant, quàm *Aloe* in maxima dosi; quoniam in tali dosi Aloes vis purgans non potest se exerere propter vim adstrictoriam, quæ purganti quasi præponderat. In altera verò substantia, fibras Stomachi, & Intestinorum firmando, vis styptica latet. Unde, ubi purgatione sola opus est, Aloe integra non omnibus convenit, sed prior substantia mucilaginosa speciatim requiritur: ubi autem opus est, ut substantia illa resinosa & balsamica retineatur, selecta saltem Lucida Aloe, non lota, usurpetur, (nam æquè suaviter laxat), aut in forma *Pulveris*, addendo grana aliquot *Tartari vitriolati*; aut in forma *Pilularum*, cui etiam *Gummi Ammoniacum* interdum additur, ad imitationem TILEMANNI, qui

℞. *Aloes lucidæ* ℥ß.
Gumm. Ammon. cum Aceto sol. & inspiss. ℥j.
Tartari vitriolat. ʒß.

Cum *Essentia Martis liquida* fit *Massa pilularum*.

Dosis fit à Pilulis v. viij. ix. vel x. in Morbis chronicis. Aloe hæc, præter vim laxativam in Mucilagine fundatam, ratione Resinæ suæ habet quoque vim egregiam præservandi à Putredine, Humorum corruptelas plùs minùs præcavendo & corrigendo; unde etiam Lumbricis & Ascaridibus inimica est, quos præservat, & genitos fugat & expellit, sive internè assumatur cum aliis, sive externè applicetur instar *Unguenti*. Observetur tamen, quando dantur ejusmodi Amara per os, ut Dulcia per anum injiciantur, quo possimus per Amara Vermes fugare, & per Dulcia allicere, sicque ex Intestinis exturbare. Unde quando internè porrigitur Aloe, semper *Clyster* cum *Melle*, vel potiùs *Lacte*, est injiciendus.

Præterea Stomacho est amica, cui specificè succurrit: abstergit Mucum crassum & viscidum in Stomacho hærentem; unde dicitur *Lagena Stomachi*, & *Amarum in Ore*, *Sanum in Stomacho*: & exinde in *Hiera Picra Galeni* & similibus, quorum omnium Basis est Aloe, Aloe convenit in Affectibus Stomachi: hinc in *Pilulis de Hiera cum Agarico* in detergendo Ventriculo & Intestinis non melius habemus Remedium. Juxta hæc Aloe vi alterativa, à Putredine præservativa, & primarum viarum abstersiva, à quorumcunque gravium Morborum insultibus præservat, si crebrò ea usurpetur: vid. MINDERERUS, qui fusè de Aloe agit *in Aloedario*, ut etiam FREITAGIUS in *Aurora Medicorum*. Hinc quibusdam dicitur quasi *Fel Naturæ* (est enim amarissima) quo noxia deterguntur & absterguntur; item *Naturæ Balsamus* & *Vermium specificum Antidotum*, dum conservat Corpora à Putredine, & nihil in vivo Homine vivere permittit, quod non pertinet ad ejus essentiam, & constitutionem vitalem: vis enim balsamica egregia est in Aloe, in qua ipsa non cedit Myrrhæ vel Myrrhatis. Hinc *inter omnia Purgantia Aloe & Rhabarbarum habentur innocua*; cum reliqua de Virulentia & Venenositate, Corpori inimica, plùs minùs participent.

Cùm verò Aloe Succus medius sit inter Resinas & Gummata, ratione substantiæ resinosæ præpollentis facilè potest inhærere extremitati Ani, seu Intestino Recto, ubi sunt Venæ Hæmorrhoidales, & continua sic irritatione provocare *Dolorem & Fluxum Hæmorrhoidum*. Unde ii, qui sunt dispositi ad Hæmorrhoidum fluxum, ex assumptione frequenti Aloeticorum eundem solent incurrere, quod observandum; unde cautè iis exhibenda Aloe. Id quod tamen Aloe soli non convenit, quin etiam alia Laxativa idem, sed in dispositis præstare solent. Confer. hic MONARDES *in Epist. Medicin. Lib.* 12. *Epist.* 3. *pag.* 226. qui in *Rhabarbaro* eundem stimulum observavit; item SCULTETUS *in Arm. Chirurg. Obs.* 68. à *Scammoniatis*.

Ex dictis facilè patet, quarè Aloe & Remedia Aloetica post Laxationem Alvi *Obstructionem* ejus relinquant. Cujus ratione etiam Hypochondriacis, Melancholicis, necnon iis, qui sunt constitutionis siccioris, vel natura Alvi pertinacioris, Remedia ex Aloe minùs conveniunt, quoniam

ab

N. 1. Sunt, qui *Aquam Endiviæ, vel Cichorii, Acetosave* adhibent. Alii ut augeatur vis purgatrix, *Decoctum purgans* loco Aquæ substituunt.

N. 2. Aloe constat parte resinosa & aquea: illa Purgationi inutilis est, hæc idonea. Eapropter, si Aloen purgantem expetas, neglecta resinosa, aqueam collige, in Aqua solubilem, eamque Fæcibus sequestratam.

2. Balsamus, sive Extractum Aloes.

℞. *Aloes succotrin.* q. v. extrahe rubedinem s. a. cum *Spirit. Vin. rectif.* decanta, filtra coagulaque ad consistentiam Aloe debitam. *Pharmacop. August.*

Vires. Ex superioribus collige.

Dosis à ℈j. ad ʒß.

N. Aliam quoque Extractionem, scil. cum *Aceto destillato & Aqua Rosarum* vide si libet in *Pharm. August.* sub *Extracto Cholagogo Andernaci.*

3. Aloe Violata.

℞. *Aloe puriss. grossè contusa* ℔j. *Infusionis Violarum* (ex triplici infusione, *vide Syrupus Violarum*) ℔iij. clarifica, digere, ut solvatur Aloe, cola ac coagula leni calore ad consistentiam Pilularem.

Dosis à ℈ß. ad ʒß. *Sala de Essentiis.*

4. Aloe Violata Tartarea.

℞. *Aloes Violatæ* ℔j. *Crystall. Tart.* ℔ß. misc.

N. Sala vocat *Aloedarium Tartaro-violatum.*

Dosis à ʒß. ad ℥ɪ.

5. Aloe Rosata.

Fit eodem modo (quo Violata) cum *Succo Rosarum*, & ex eadem cum *Vino* F. Pilulæ. *Vide Pharm. August.*

6. Aloe Rosata Hieronymi ab Aquapendente.

℞. *Aloes puræ pulveris.* q. v. impasta cum *Succ. Rosar. Damasc.* seu *Provincialium*: exsicca leni calore æstivi Solis, iterumque impasta, idque toties donec Aloe sedecim Succi partes imbiberit, reservetur dein in Massa pilulari pro usu.

Dosis ad ℈iß.

7. Eadem aliter.

℞. *Aloes puriss.* ℔j. *Succ. Rosar. Damasc.* ℔iß. coagulentur ad ignem, idque repetatur bis vel ter, si habetur Aloe rosata optima.

N. Corrigitur quoque cum *Spiritu Vitrioli*. *Vide Scammonium.*

8. Oleum Aloes purgans.

♃. *Aloes Hepat.* ℔j.
Myrrh. ℥ij.
Thuris ℥ß.

Destilla lento igne in cineribus ex Cucurbita humili. Umbilico illitum purgat & expellit Lumbricos.

(*Aloen Succo Nicotianæ* imprægnatam in usum trahunt.)

CCCCLXIII. ELA-

---

ab eadem potiùs læduntur. Unde ulteriùs patet, quarè Aloe in minori dosi subinde meliùs operetur, quàm in majori; Mulieribus itidem gravidis non convenit, quoniam solet proritare Menses, & pellere Fœtum: & quod dicitur de Aloe, dicitur de *Elixire Proprietatis*, cujus Ingrediens primarium constituit Aloe.

Externè ob vim balsamicam in usu est in Chirurgico: propterea pro mundificandis Vulneribus externis, quæ in Ulcera solent degenerare, magni est usus; sive decoquatur in *Vino* cum *Aristolochia*, cum *Nicotiana & Myrrha*, & adhibeatur pro eluendis Ulceribus sordidis; sive misceatur cum *Emplastris & Unguentis* appropriatis *Myrrha*, *Thure* & similibus; pro quo scopo sufficit *Aloe Hepatica*, vel *Caballina*, nam ita detergit sordes, & putredinem. Imprimis si sint Vermes in Ulceribus, iis potenter resistit. Vulneribus recentibus inspersa Aloe, tam integra, quàm Resina separata, omnia Vulnerum progressus præcavetur, & Putredini resistit. Præterea propter vim mundificativam & adstrictivam detergit & consolidat Vulnera, arcendo degenerationem & corruptionem Nutrimenti, & ad Cicatricem ad constrictionem conducit; adeoque *Vulneraria* est insignis.

In Vermibus Intestinorum potest fieri tale *Unguentum*:

♃. *Aloes Hepat.* ʒj.
Pollis Tauri insp. ʒß.
Olei Diacolocynth. Querc. q. s.

M. fiat *Unguentum* aut *Linimentum*,

Quod super partem Vesicæ extendatur, & Umbilico applicetur: quod ipsum, si adsunt Vermes, non facilè decidit, donec sint rectè expulsi; quando verò nulli adsunt, solet decidere; quod est docimasia præsentiæ Vermium in hoc Unguento.

In curandis Periculis, Irritationibus intercutaneis, *ejus* ℥j. solvatur in ℔j. *Aquæ Graminis*: qua Aqua TIMÆUS *in Cas. & Epist.* frequenter usus est; sicut etiam in Scabio usum suum præstat.

Instar *Præparata* primo loco se offert *Aloe depurata* seu *lota*, quando vulgò lavatur Aloe, ut magis purificetur à sordibus. Sed malè præscribitur Aloe hæc lota, propterea quoniam vis purgans consistit in parte mucilaginosa, quæ facilè per Aquam separatur; vis verò adstringens in parte resinosa, Aquæ reluctante remanet. Quando ergò lavatur Aloe, hoc ipso eadem Mucilagine & vi purgativa spoliatur & castratur, & tantum remanet pars viscida styptica, Hæmorrhoides excitans, rectèque dicitur *castrata Aloe*: vid. ZWELFFERUS *Animadv. in Pharm. Aug. pag.* 107. & 404. Hoc ne fiat, Aloe pura, vel saltim superficialiter à sordibus depurata, est assumenda, nullo modo verò lota.

Pro scopo igitur *laxandi & purgandi*, extrahatur *Aloe* cum *Aqua simplici*, vel *Fumaria*, vel *alia appropriata*, aut *Rore Majali Sale Tartari* vel *Oleo Tartari per deliquium guttis aliquot acuato*, quo mediante mucilaginosa substantia laxativa elicitur, relicta resinosa, inutili, quæ in Aqua non solubilis est. Hinc omnis postmodùm *Tinctura*, facta evaporatione Phlegmatis, successivè inspissata dat *Extractum Catharticum*, in *Pilulas* formandum, à gr. iij. iv. v. ad vj. egregiè laxans, vel ad ℈j. fortiter purgans. Interim non nimium *Salis Tartari* addatur, aliàs vim purgandi omninò destruit; cum Alcalibus enim in sufficienti quantitate *Spiritus Vini* digesta, amarorem & vim catharticam insigniter deponit.

Pilulæ hæ vel solæ ita usurpandæ sunt, vel additis *Gummatibus*, *Salibus*, aliisque diversimodè specificari, & præsertim in Morbis chronicis, aliquot horis ante cœnam, loco usualium Pilularum capi possunt: Conf. LUDOVICI *loco allegato p.* 135. 183. item *de Sale Tartari p.* 76. & 82. WEDELIUS *Opiol. pag.* 52. pro *Pilulis suis Aloeticis* parandis Menstrui loco *Phlegmate Aceti*, sub præparatione Terræ foliatæ abstracto, utitur.

Occasione hujus Extracti exortæ sunt *Pilulæ Glassiana*, & *Francofurtenses*; quæ posteriores nihil aliud sunt, quàm *Aloe* cum *Succo* aut *Infuso Violarum* extracta, & in Pilularem consistentiam redacta: cujus ℔j. si addatur ℥j. *Extracti gemmarum Sambuci* contusarum, cum *Aqua simplici* parati, habentur *Pilulæ Francofurtenses*.

Quidam cum *Spiritu Vini* parant *Tincturam*, sed tantùm viscosam acquirunt, sine ulla purgatione. Aloes interim segnitiem aut *Caryophyllorum* aut *Rorismarini Oleo* egregiè excitari PECHLINUS *de Purgans. pag.* 144. asserit.

Balsamus seu *Extractum Aloes*, quod habet AUTHOR, est adstrictorium & roborans, non purgans: per *Spiritum* enim *Vini* acquiritur pars resinosa purgativæ contrariæ.

Sequuntur *Aloe insuccata*, quando *Aloe Succis Rosarum*, *Violarum*, *Verbasci*, *Liliorum convallium*, & aliarum Plantarum, impraegnatur & exsiccatur, ubi *Insuccatio* aliquoties repetenda: Interim hæc superflua est, modò ritè præparetur *Extractum*. Fit hoc scilicet eum in finem, ut nonnihil temperetur, corrigatur, & acuatur Resina viscosa Aloes. Nam non meliùs præparari putarunt Aloen, quàm per impraegnationem Succorum: qui præparandi modus vulgò *Aloes Insuccatio* dicitur; unde oritur *Aloe Violata* & *Rosata Hieronymi ab Aquapendente*. Harum *Pilularum* compositio in familia Zschorschanorum est abscondita. Dantur à gr. xv. ad ℈j. Sic *Aloe*, *ne Hæmorrhoides irritet*, solet solvi & impraegnari cum *Succo Verbasci*, quod Verbascum resistit, ne possit proritare Hæmorrhoides. In Hepate calido, seu in quibus Massæ Sanguineæ crasis corrupta, in iis præparatur per *Succum Cichorii*, *Endiviæ*, *Taraxaci*, & similibus Plantis Hepaticis, crasin Sanguinis corrigentibus. In impuritate Sanguinis insuccatur cum *Succo Fumariæ*, quod etiam facit FREITAGIUS in Affectibus melancholicis. Aliàs *Oleum purgans* ex Aloe destillatur, quod Umbilico illitum Vermes necat.

TIMÆUS *Aquam* habet *Aloeticam* contra Morbos externos non inconcinnam, quæ ita se habet:

♃. *Aquæ Absinth.* ℔j.

Dissolvuntur in ea *Aloes* ℥ij. terendo probè & subigendo.

Hæc

CCCCXLIII. E L A T E R I U M.

Ἐλατήριον, Elaterium Succus est amarus, ex Fructu Cucumeris asinini expressus & inspissatus.

N. Omnium Succorum hic maximè durabilis est, adeò ut ultra centum annos efficax manere credatur.

Cucumis asininus describitur Cucumis agrestis, *Brunsf. Cord. in D.* Cucumis sylvestris, *Trag. Matth. Fuchs. Dod. Lon. Cast.* Cucumer Elaterii sylvestris, *Lob.* Cucumis asininus, *Tab. Ger.* Elaterium quod leve & candidum, & igne instar pinguedinis accenditur, *Bellonio.*

Eligatur Elaterium vetustum, summè amarum.

N. Elaterium à bimatu ad decennium colore candido utile, *Dioscoridi: Æginetæ*, quod anno antiquius non est, & quod virescit, *Theophrasto* optimum, quod vetustissimum.

Vires, *Purgans* est violentum Humoris serosi: movet Menses, Fœtumque interimit, unde rarus ejus usus, præcipuè cùm nec Malignitate careat.

P R Æ P A R A T A.

1. *Elaterium depuratum.*
(*Dosis* à gran. ij. ad iv. vj.)
2. *Elaterium correctum.*

N. Depurari potest, si in *Aqua* solvatur ac filtretur, quod facili fieri potest negotio, siquidem utplurimùm liquidum eatar.

Corrigitur cum *Spiritu Vitrioli* & *Oleo*, ut de Scammonio dictum.

(*Syrupum ex Elaterio* parat *Poterius*, ad colluviem serosam. *Dosis* ab ℥ß. ad ℥iß.)

3. Fit etiam *Extractum* ex depurato *Succo* per *Spiritum Vini*, ut & *Fæcula ex Succo Cucumerum maturorum* per subsidentiam, cujus vires vide in *Observat.* Henrici ab Heer. *Dosis* gr. j. ad iij.

(4. *Oleum ex Elaterio coctio Sicyonium* dicitur, Nervorum Affectibus, Surditati, Bubonibus conveniens.)

CCCCXLIV. EU-

Hac fricanda & abluenda sunt Corpora Puerorum in *Balneo*, pro enecandis Pediculis, Crinonibus seu Dracunculis, & Sironibus, aliisque similibus curandis Affectibus: vid. TIMÆUS *l.5.Cas.*23. In Capillorum quoque defluvio commendatissima est, si ea Crines laventur. (*V*)

CCCCXLIII. ELATERIUM. *Elaterium* nihil aliud est, quàm *Succus* lacteus expressus & inspissatus *ex Cucumere sylvestri asinino*. Genuinum colligitur ex ipso *Fructu*, qui colligendus, quando flavescere & maturare incipit. Quidam tamen etiam recipiunt *Radicem*, quidam totam *Plantam* contusam, & *Succum* exprimunt, inspissant, & sub nomine *Elaterii* venditant: quod perinde est; siquidem tota Planta inter *Purgantia fortiora* excellit, utut ex Fructu sit omnino violentius illo, quod ex reliqua planta desumitur. *Radix* saporis est acris amarissimi, ingrati & nauseabundi, odoris nullius. Constat Particulis salinis acribus, seu aculeatis, irritantibus; & ex *Acrimonia sua caustica* vim habet simul Succus Corporis nostri colliquefaciendi, partesque fibrarum sensiles irritandi: ex quo utroque effectus purgans imprimis dependet. Succus enim iste est acerrimus, & etiam non leviter causticus: ita ut quidam Medici sint, qui eundem ante triennium in usum non trahant. *Radix* hæc pro scopo purgandi in taleolas discindenda, quæ filo connexæ in aere umbroso ponantur, & exsiccentur; atque dehinc arefactæ ad annos decem durant. *Fructus* maturus attactus, Capitulum suo impetu elastico pandit, Succumque in faciem ac oculos adstantium ejaculatur, ridiculo spectaculo. Germanis dicitur *Esels-Kurbs*. Cucumis hic pater est famosi illius Succi, qui dicitur *Elaterium*. Ex Cucumere hoc asinino omnia purgans, ut rectè asserit GASPAR HOFMANNUS *pag* 28. speciatim Purgans est admodùm violentum, efficaciter ac copiosè exterminans; unde in Hydrope, imprimis Ascite, ubi Liquamina ista serosa ac aquosa veniunt educenda, specificè convenit, cùm etiam, teste Experientia, ex cavitate Abdominis soleat evacuare Serum, vel Lympham Hydropicorum; aliàs in reliquis Seri & Lymphæ abundantiis usurpatur hoc Elaterium; nam potenter & fortiter evacuat. In Hydrope tamen & Affectibus serosis omnibus præferendum, extra quorum usum vix adhiberi solet. Sicut & Empirici duas vel tres *Pilulas* Ciceris magnitudine, ex *Farina triticea* & *Succo Cucumeris asinini* efformatas, Hydropicis exhibere & copiosas Aquas expurgare solent.

Extractum autem hujus tantùm usurpatur, rarò aut nunquam in substantia propter amarissimam Acrimoniam ejus, & hinc violentam Operationem. Optimum autem est, quod paratur juxta MORELLUM *in Tr. de Materia Med. p.*322. cum *Spiritu Vini*, (aut cum *Tinctura Tartari*, ut docet WILLISIUS *Pharm. Rational. Part.* 2. *pag.*322. qua Acrimonia ejus meliùs corrigitur) addendo in fine inspissationis *Oleum destillatum Macis*, & *Cinnamomi*.

Dosis ejus est ad gr. xv. vel ℈i. solitariè, quod rarò tamen fit, vel cum *Mercurio dulci*: *Essentia* verò cum *Tinctura Tartari* parata datur ad ʒj. Non facilè corrumpitur, ita ut CARDANUS asserat, durare potest ad centum annos; diciturque, quòd quò vetustius sit, eò efficacius deprehendatur, & melius. Mirum est, ut dicit BORELLUS, quòd purget Aquas ex cavitate Abdominis. Experientia tamen confirmatum, quòd post assumptum mane Elaterium, Hydrope Ascite laborantis Abdomen, admoto Cingulo, fuit repertum sensibiliter imminutum post meridiem: sicut & retulit mihi D. MICHAELIS, se aliquot Gravidis, quæ ob Serum abundans in Tunicis, Fœtum ambientibus, Fœtus motiones animadvertere nequiverint, beneficio suæ *Essentiæ Elaterii* effecisse, ut denuò sentirentur.

Porrò ipsa *Radix Cucumeris asinini* in Taleolas dissecta legitimè exsiccata cum *Spiritu Vini tartarisato*, vel *Tinctura Tartari* suppeditat *Essentiam* fortissimè purgantem; unde & Medicis quibusdam eadem in omnia ferè Hydrope est in usu; in specie in Hydrope Uteri D. MICHAELIS habuit expertissimam, addendo simul *Aromata* et Appropriata: inter quæ est *Oleum Cinnamomi* & similia; vel *Macis* simul infunditur. *Dosis* ʒj. ad ʒij.

Essentia hæc abstractione *Spiritus Vini* inspissari potest in debitam consistentiam *Extracti*, addendo ejus ℥j. *Olei destillati Cinnamomi & Macis* ℈ß ita Hydropicis dosi ℈j. feliciter exhibuit. Quidam & in Gravidis usurpari non dubitant, sed cautè hic agendum. FREITAGIUS imprimis *Essentiæ* vel *Extracto*, quæ fiunt cum *Spiritu Vini*, præfert hanc *Compositionem*: si scilicet cum *Spiritum Vini Extractum* factum, vel parata *Essentia*, permisceretur cum *Succo Cydoniorum*, vel *Berberum*, vel *Pomorum*, & hæc ad consistentiam *Electuarii* coquerentur.

Aliàs & per *Acida* et per *Fermentationem* quoque *corrigi potest*, si nempe *Elaterium* solvatur in *Succo Violarum*, *Cydoniorum*, *Pomorum*, vel aliis Succis, pro specifica Morborum varietate, et post Fermentationem, et Residentiam partis purioris inspissetur.

Denique

(V) Aloe *est Plantæ Genus Flore liliaceo*, *monopetalo veluti tubulato*, *in sex partes secto*, *cujus Calyx*, *vel Pistillum abit in Fructum cylindraceum*, *in terna loculamenta divisum*, *Seminibusque fœtum planis*, *& quasi semicircularibus. Inter commenta reponendum, quod de Aloe florente vulgò creditum est: quòd scilicet singulis floreat sæculis, & nonnisi maximo edito fragore, tormenti explosionem æmulante, altissimumque Caulem innumeris Floribus ornatum parvo temporis intervallo propellat. Multas enim Aloes Plantas florere vidimus, absque hoc mirabili apparatu.*

Succus inspissatus *unius ex* Aloes *speciebus* (*& propriè illius*, *quæ quamvis* Americana *sit*, Aloe vulgaris *dicitur* C. Bauhino, *eo quòd per totam Europam familiarissima facta sit*) *est* Aloe Officinarum. *Hujus tres vulgatiores species*, Succotrina, Hepatica, *&* Caballina *à nostris Authoribus recensita sunt. De Aloe, chymica illius instituta Analysi, hæc notavit* Dñus Boulduc. *In ea pars salina prævalet resinosæ: salina pars est, quæ Venarum rodit extremitates, Sanguinemque ex iis elicit. Quarè illæ Aloes præparationes rejiciendæ, quibus pars resinosa à salina separatur, & rejicitur; illa enim est veluti salinæ frænum. Notat insuper laudatus* Boulduc, *satius esse salinam & resinosam Aloes partem, alcaline vinculo, nempe* Sale Tartari, *strictiùs colligare, ut blandiùs operentur. Aliter tamen philosophari videtur Cl.* Tournefortius, *qui Aloen corrigit, illius in Aqua solutione, ac per papyrum griseam filtratione, ut pars resinosa, (quam irritationis & hæmorrhagiæ caussam putat) papyro adhærens à reliqua substantia separetur, quam evaporationem ad Extracti consistentiam ducit. Securiorem crisin Experientia suppeditabit. Nos sanè ex crebriori Aloes, quocumque modo præparatæ & insuccatæ usu, Hæmorrhoidales Venas irritari haud rarò observamus. Lectu tamen dignissimum est* Caput primum primi Libri Paradoxorum Medicinæ Leonardi Fuchsii, *ubi Experientia, & Clarissimorum Virorum authoritate probat, Aloen ora Venarum non aperire, imò etiam occludere, atque Sanguinem undecumque fluentem sistere.*

CCCCXLIV. EUPHORBIUM.

Εὐφόρβιον, Euphorbiom Succus est concretus acerrimus, ox fauciata Libyca Ferula ejusdem nominis extractus.

N. 1. Modum extrahendi docet *Dioscorides*. Videatur *Matthiolus Dod. Lob. Lon. Tab. Ger.*

N. 2. *Dodonaeus* Euphorbium (unde Succus ille extrabitur,) Plantam esse perhibet. *Dioscorides* Arborem: contradictione haud difficili conciliatu. Sunt enim Plantae quae temporis progressu, vel diligenti cultura arborescunt, cujus rei exemplum & in hac Civitate praebuit arborescens Rutae (& Buxi) Frutex.

Genera Euphorbii sunt duo.

1. Sarcocollae modo pellucidum, flavum, Pisi magnitudine in *Guttas* aequales densatum, modicè cavernosum. 2. In Utriculis, quibus excipitur, in *Massam* densatur candicantem, aut Vitri colore.

Dosis à gr. v. ad 2.

N. Adulteratur admixtis *Sarcocolla*, aut *Gummi*, atque Liquore *Tithymali*.

Eligendum est purum, translucens, candidum aut flavum & acre, quod levi linguae contactu os accensum diu detinet. Annotinum, nimirum per aetatem perfectionem suscipere creditur, Acrimonia cum tempore mitiore reddita. Recens improbandum ceu virium violentia suspectum.

Vires. Insignem quidem vim obtinet Serum ac Aquas ex toto Corpore purgandi. Verum enimverò non sine violentia ac molestia, quam praeter substantiae proprietatem malignam, & vi inflammandi (calidum est enim gr. 4.) exerit.

PRAEPARATA.

Correctum Euphorbium.

Correctio Euphorbii consistit partim in partium acrium volatilium abolitione, partim in residuarum malignarum ac calidarum mitigatione, quod fit

1. ℞. *Euphorb.* purificati ab omnibus faecibus, q. v. redige exigua frustula, ac inde *Pomo Citrio* vel *Limonio* excavato, *Massaque Panis* obvoluto, coque in Clibano: Euphorbium deinde sic praeparatum (quod albissimum) vase vitreo serva. *Quercetanus Pharm. Rest.*

N. Augustana Pharmacopoea initio Euphorbium cum *Ol. Amygdal. dulc.* q. s. instar Collyrii terere, ac Massam dein in *Pomo* imponere jubet.

2. Correctio Euphorbii.

Solve *Euphorbium* in *Aceto rosato*, cola & inspissa, ablueque *Aqua Rosarum*.

3. Cor-

Denique *Succus Cucumeris asinini* recens ad Cochlear unum propinatus fortiter purgat; id quod Hortulani nostri optimè norunt. Praeter virtutem purgativam *Succus Cucumeris asinini recens* multum facit *externo usu* in Tumoribus duris emolliendis, & Scirrhis discutiendis, uti & Scrophulis ac Strumis emolliendis: sicque externè ingreditur usitatè *Unguenta* & *Cataplasmata* ad Scirrhos Lienis & infarctus destinata, uti & ad quoscunque Tumores duros, & difficulter denuò solubiles. Item in Scrophulis ac Strumis est egregius Succus Cucumeris asinini, non minùs etiam *Cataplasma* ex *Foliis Cucumeris Asinini* contusis: de cujus efficacia in Scrophulis vid. RIVERIUS *in Observationibus communicatis*. (X)

CCCCXLIV. EUPHORBIUM. *Euphorbium Succus* acerrimus est ex fauciata Planta ejusdem nominis exstillans, Veteribus cognitus. Caeterùm ista Planta, an sit *Arbor?* an *Frutex?* an *Ferula?* discrepant Authores; quoniam incognita est omnibus Botanicis. Ejus tamen formam subministrat DODONAEUS, quam figuram omnes imitantur, utut Monstrum magis, quàm Plantam referat. Hoc certum est, nostrum distinctissimum esse à Veteribus, quod nobis incognitum. HOFFMANNUS, Scriptor accuratissimus, *de Medicam. Officin. p.* 35. rectè dicit: illud, quod sub Euphorbii nomine ex Asia ad nos adfertur, esse Succum Indicum Tithymalinum inspissatum, acrem & fortiter purgantem. Vis enim ejus caustica, & Acrimonia convenit cum *Succo Esulae*; unde quae *de Esula* dicta, hic applicari poterunt. De denominatione vid. ROLFINCIUS *de Purgantib. p.* 180. *seqq.*

Validissimè expurgat Pituitam ac Serum cum gravissimis Symptomatibus, & quicquid invenerit, promiscuè evacuat: estque malignum satis, quoniam bonum cum malo, & malum cum bono, colliquefacit & expurgat, & propter virulentiam & violentiam non tam ex Massa Sanguinea, sed ex toto Corpore, evacuat potenter; unde & in desuetudinem ejus usus abiit. Hinc propter sui causticam acrimoniam, & potentem operandi vim, ob quam Veteres Pituitam ab Euphorbio validissimè trahi ab Articulorum commissuris compagiuumque cavitatibus, à Cerebro & nervoso genere, asseruerunt, scilicet in Apoplexia, Comate, Lethargo, & similibus Affectibus Soporosis, uti etiam in Tremore & Nervorum resolutionibus, ceu praestans Remedium à quibusdam solet laudari, non tamen pro scopo purgandi apud nos ampliùs operatur, nec nisi à robustioribus tentari debet, quia est validum Remedium, & in substantia, uti dicit AUTHOR, vix ad ℈ß. assumitur. Vidit tamen FREITAGIUS ejus usum satis innoxiè frequentatum à Rusticis, robustisque Cor-

poribus, qui *Pulverem* ejus ad ℈j. pondus cum evidenti successu adhibuerunt, caeteris Medicamentis nihil proficientibus. Belgae cuidam contra Quartanam felici cum successu dedit *in Pilulis* ad ℈j. & ultra: conf. PECHLINUS *de Purgantibus pag.* 240. quod tamen non facilè imitandum suaderem, nisi optimè correctum fuerit.

Electionem & eligendi modum videbitis apud AUTHOREM *nostrum*.

Externè autem pro *usu chirurgico* frequentiùs & latiùs adhibetur; in Carie Ossium, quando acidum Fermentum Ulcerum omnia corrodere incipit, ubi nihil expertius & melius, quam si pulverisatum adspergatur Ossibus cariosis, cujus Acrimonia, à Sale volatili dependens, absumit Acidum corrosivum in Carie Ossis, quo absumpto etiam cessat Caries. Inspergitur vel solum, vel permistum cum ana *Radicis Iridis Florentina*, vel *Aristolochia rotunda*, vel cum aliis similibus, & cum *Spiritu Vini* irroratis: nam *Spiritus Vini* solus egregius est in Carie temperanda & abigenda. De qua virtute Euphorbii in Carie Ossium, & Ulceribus cariosis, meretur quod vid. HELIDAEUS de PADUANIS, & HILDANUS *Cent.* 2. *Obs.* 92. *pag.* 159. *Cent.* 4. *Obs.* 21. & 96. necnon *Cent.* 5. *Obs.* 22. item FALLOPIUS *l. de Ulcerib. C.* 271. qui illud his in casibus magnifaciunt: uti etiam RIVERIUS *C.* 2. *Obs.* 66. cum quibus conferatur KESLERUS *Cent.* 5. *Processu* 42. Ulterius Euphorbium convenit in Punctura Nervi, si nimirum inepta Venaesectione, quod saepè fit, pungatur Nervus, quam Puncturam multa magna & drastica sequuntur Symptomata: in tali casu est egregium Remedium *Unguentum Sculteti in Armament. Chirurg. Obs.* 64. quod parat ex

Euphorbii optimi ℈j.
Terebinth. ℥ß.
Cera parum.

Extendit super Linteum, & applicat calidè loco Puncturae Nervi: quae ipsa Compositio jam ex GALENI *Scholis* est derivata: vid. SENNERTUS *l.* 4. *Prax. Capite de Vulneribus Nervorum pag.* 471. id quod etiam observavit HELIDAEUS PADUANUS *in Obs. pag.* 310. qui cuidam qui magnum Dolorem Brachii sentiebat, ex Venaesectione ob laesum Nervum, jussit applicare Euphorbium, quo applicato cessavit Dolor. Ab Hemicrania quoque contumaciori Foeminam WEDELIUS curavit solo Euphorbio.

Praetereà & in *usu sternutatorio* Naribus applicatum validissimum est, adeò ut ob Haemorrhagiam nimiam vim ejus observare debeamus, cùm tragicos casus hoc modo excitare possit; Haemorrhagia enim lethalis subsecuta est: vid. KERKRINGIUS *Spicil. Anatom. Obs.* 57. *pag.* 109. Eo ergò non utamur, nisi ℈j. ejus cum ℥ß. aut ℥j. *Pulveris Iri-*

dis

(X) Cucumis sylvestris, sive Asininus, *Melonis Folia quodammodò profert, incana tamen, aspera, & hirsutis pediculis appensa: Flores calathi forma, parvi, colore ex albido herbacei: Fructus majorem Cerri Glandem aequat, olivaeformis, spinulis asper, qui maturus levissimo attactu virosum succum cum lubrico Semine violenter ejaculatur. Fructus hic Naribus Ictericorum admotus maximam flavi Muci copiam elicit, sed nonnisi cum Narium excoriatione.*

Ex Fructu Cucumeris Asinini Elaterium *(de quo hic) paratur hoc pacto: Contunduntur Fructus hi maturi in mortario lapideo: relinquuntur quatuor vel quinque horarum spatio (ad viscidi succi rarefactionem, faciliorumque expressionem), hinc ex calefactis & linteo inclusis, prelo Succus exprimitur: hic evaporatione ad Extracti consistentiam redactus est* Elaterium Officinarum, *cujus Dosis gr. iij. ad x. sed eo possumus tutiùs carere.*

3. Correctio præstantior.

℞. *Euphorbium* (præstat quod prima correctione correctum) affunde *Succum Limon.* vel *Granat. acid.* depuratum, ad emicent. digit. 3. vel 4. solve digerendo in M. B. filtra calidè ac coagula. *Quercetanus Ph. R.*

4. Correctio præstantissima.

Solve *Euphorbiam* cum *Phlegmate Vitrioli*, totali & integro suo Spiritu impprægnato, vel cum Aquis *Cydonior. Pomoramve* curtipendulorum, *Oleo Sulphuri per campan.* vel *Spiritu Vitrioli* acuatis; decanta vel filtra & coagula. *Quercetanus dict. loc.*

5. Extractum Euphorbii.

℞. *Euphorb. opt. depurat.* (ut suprà cum *Acet. Rosar.*) extrahe cum *Spirit. Vin.* decanta, coagula & denuò circula cum novo Alcoole (per dies 8. 10): dein separato Menstruo coagula igne lento, addendo aliquod Correctorium pro libitu: fiat Mixtura.

Vires. Paralysi, Arthritidi, Spasmo, Hydropique conducit, Pituitam Nervis impactam expurgando ducit.

6. Oleum Euphorbii stillatitium.

7. Oleum Euphorbii commune.

℞. *Euphor.* ℥ß. *Ol. Cheirin.* ℥v. *Vini generos.* ℥v. coq. ad consumptionem Vini.

Præparata illa communiora, quæ Euphorbium ceu basis ingreditur, sunt
Hiera Logadii.
Pilula de Euphorbio, &c. V. *lib.* 3.
Sternutatorium Coloniensium.

CCCCXLV. GUTTA JEMOU.

Gutta Gamandra, Gummi gotta, Gutta gemau, Catagauma vel Gemu, Gummi Peruvianum, seu de Peru, de Jemu, de Gemandra: aliis Succus Cambici vel Cambrici.

Est Succus concretus aut inspissatus (potiùs quàm Gummi.) Cujus autem Plantæ Succus sit, nondum certò constat. Sunt enim, qui ad Esulam, ad Cataputiam majorem, ad Flores Ricini Indi originem ejus referant, coloremque aliunde (e. g. ex Curcuma) conciliatum volunt: alii Euphorbii Succum censent: aliis ex Scammonio & Tithymalo compositus est: nonnullis compositum ex Chelidoniæ majoris succo, Scammonio, & Croco suspicantur: alii ex Succo corticis mediani Frangulæ. Nos præcipuè de Usu solliciti, eligere suademus purum, flavique coloris.

Adsertur ex Sinarum regione, primumque adferri cœpit ante annos 40.

Videatur *Clusius lib.* 4. *exot. cap.* 8. *succ.* 11.

N. Videtur esse Gummi contra Podagram *Monardi.*

Vires. Expurgat per superiora & inferiora, præcipuè Humores serosos & aquosos, tum quoque omnem saburram vitiosorum Humorum ex toto Corpore educit. Hinc usus ejus creber

---

dis Florentina misceatur; sic Mucum lymphaticum è Naribus extrahit. In forma liquida pro *Sternutatorio* tutiùs usurpatur:

♃. *Euphorb.* ʒj.
Coquunt in
Aqua simplicis, vel *Lil. convall.* ℔j.
Transcolata, & guttæ aliquot naribus indantur, & satis validum ac potens erit Sternutatorium: Conf. LUDOVICI *in Pharm. pag.* 147.

Tandem externè *Linimentis* & *Unguentis* pro acriori Stimulo additur contra Atrophiam, Paralysin & similes Artuum Nervorumque Affectus.

Quando interne debet adhiberi, quod tamen rarò fit, est *corrigendum*, ut effrænis vis dematur: sed Correctiones communes utplurimùm sunt ridiculæ. Quidam, ut aliquantisper imminuatur Acrimonia, corrigunt per adsumptionem & exhalationem Salis volatilis aeris. Vix usurpatur, nisi quod priùs anni unius superet ætatem, nam sic imminuitur Acrimonia ejus caustica, & Virulentia mitigatur. Annosum est recipiendum, nec quidem tutò, nisi cum *Aceto*, *Succo Citri*, aut aliis Succis acidis, optimè correctum fuerit. Per *Acida* enim vim ejus alcalina causticam castrare poterimus. Nec commenenda est *Coctio* cum *Poma Citreo* aut *Cydonio* in Clibano, *Trituratio* cum *Oleo Amygdalarum dulcium* est insufficiens. Tutissima est, quæ fit cum *Spiritu Vitrioli*. Peruviani in correctione Euphorbii usurpare solent *Antieuphorbiam*, quo utuntur ad noxas ab Euphorbio impressas tollendas & sanandas. Hoc cum destituamur, nihilominùs tamen ipsi possumus substituere *Portulacam*, monente FREITAGIO, ex eo quòd Antieuphorbium maximè emuletur cum virtutibus Portulacæ, & cum ea conveniat: & propterea rectiùs cum *Succo Portulacæ inspissato*, quam cum re quacumque alia, posset exhiberi aut corrigi.

Altemburgenses non inconcinnè præparant vel corrigunt hoc modo:

♃. *Euphorb. sol.* ℥iii;
Pulverisato affundunt
Aqua Cinnam. opt. ℥iv.
Detinent in Patella vitrea ad calorem Fornacis tantisper, donec arefactum sit; cui demum affundunt
Succi Granat. acidor. ℥iv.
Spiritus Varioli ℥ß.
Et procedunt, ut priùs: tandem profundunt unà cum *Aqua destillata Cydoniorum* ad ℥iv. & priorem observant processum. Resiccatum denique terunt affusa gutta una vel altera *Olei Amygdalarum dulcium*.

Inter *Præparata* prostat *Oleum Euphorbii commune*, cujus Præparationem habet AUTHOR, & prodest in Affectibus frigidis Nervorum, in specie in Catarrhis & Lethargo, uti etiam in curanda Atrophia, & hæc omnia externo usu. Confert etiam ad generationem Capillorum, in casibus scilicet, ubi aliud nihil juvat. (Y)

CCCCXLV. GUTTA JEMOU. *Gutta Jemou* seu *Gummi gatta*, uti vocatur vulgariter, vel *Gutta Gamandra*, est *Succus concretus* gummeo resinosus flavo rubescens, saporis in recessu aeria, Veteribus incognitus, sed Modernis tantùm in usu. *Planta* verò & *Fructus*, unde derivatur, certò ignoratur. Quidam putant, quòd sit *Succus* vel Lac coagulatum ex *Planta lactifera*, quales sunt *Esula*, *Tithymalus*, & similes, quòd horum Succus lacteus inspissatus etiam flavescat, & causticus fit: unde vocatur modò *Succus*; modò *Gummi*; videatur CASTELLUS *de Gutta Cambodia* vel *Succo Cambodia*, MERRETTUS *in Notis in Ant. vitrar.* NEERII, *pag.* 460. BONTIUS *de Medic. Indorum lib.* 1. *cap.* 9. *p.* 150. Reverà tamen *Succus* esse videtur ex *Ricino Indico* collectus & coagulatus. *Gummi* scilicet quoddam est è Caudice Ricini, circa Radicem vulnerato, destillans, & Croco Italico tinctum: videatur ROSENBERGIUS *in Rhodologia P.* 2. *cap.* 22. *pag.* 2. & BAUHINUS *lib.* 12. *sect.* 6. *Pinac.* HORSTIUS *lib.* 7. *Observat.* 37. *pag.* 388. Ex *Semine* item *Ricini Indici* expressum & inspissatum esse eundem putat HOFMANNUS

(Y) Euphorbium *est Gummi resinosum è Planta exsudans*, *quam* Euphorbiam Plinius *dictam vult*, *nomine ab* Euphorbo *ejus inventore desumpta. Veteres quidem Gummi Euphorbium agnoverunt*, *at Plantam illud ferentem non agnovisse videntur:* Dioscorides *enim Arborem illam dixit Libycam Ferulæ specie;* Plinius *foliis Acanthinis spectari ait;* Galenus *spinosam Arborem vocavit;* Dodonæus (*quem quamplurimi sequuntur*) *Herbam potiùs describit*, *depingitque;* Lobelius *Cerei spinosi titulo insignivit.* Hortus Amstelodamensis *duas Euphorbii elegantissimas Icones habet: primæ titulum* Euphorbium Cerei affigie, caulibus crassioribus, spinis validioribus armatum; *secundæ* Euphorbium Antiquorum Verum: Scadicacali H. Malabar. *apponit. Cl. tamen* Frider. Ruyschius *in Notis suis*, *primam Euphorbii speciem*, *ex Zale Urbe Africæ Mare Atlanticum spectante advectam*, *Plantam lacteam*, *pro Euphorbio vero Veterum*, *respectu loci natalis utrumque*, *meritò habendam: Mobilissimumque* Commelinum *carpit*, *quòd in* Commentarius Horti Malabarici tom. 2. 82. *Plantam* Scadicacalli *Malabaribus dictam* (*secundùm Iconem Horti Amstelodamensis*) *ipse pro vero Euphorbia habeat.*

Quidquid autem de hoc sit, *Euphorbium Officinarum est Gummi seu Succus resinosus*, *ex Africa adportatus*, *flavescens*, *in parva frustula divisus*, *friabilis*, *acerrimus & fervidissimus*, *ut cùm in pulverem est redigendus nonnisi Aceto conspersus & aversa facie sit conterendus. Cave ab ejus usu interno: imò & ab usu sternutatorio. Euphorbia vix utimur ad Ossa desquamanda*, *atque ad* Vesicantium *compositionem.*

creber est in Hydrope, Febri, Scabie, Pruritu & similibus.
Dosis à gr. v. ad xiij.

P R Æ P A R A T A.

Etsi crudum quidem non citra commodum adhiberi queat, attamen cùm nauseabundam possideat qualitatem, operæ pretium duxerunt hanc obtundere. Unde

1. Ghitta Jemu correctum per Spiritum Vitrioli, aut Tartari, Minderert.

℞. *Ghitta Jemu* q. v. dissolve cum *Spir. Vitrioli*: abstrahatur dein Spiritus Vitrioli, residuumque exsiccetur lentè, ne scilicet nigrescat, sed colorem suum retineat.

N. Edulcora, si volueris, *Aqua* aliquoties abluendo.

N. 2. Procedit feliciùs Correctio ad modum quem habes *de Scammonio*: vel *Gummi Gutta* terna vice cum *Spir. Vitrioli*, aut *Aceto* imbibe, tere & exsicca.

Dosis à gr. xv. ad xx.

2. Extractum, seu Magisterium.

℞. *Ghitta Jemou pulv.* ℥ij. *Spirit. Vin. opt.* ℥viij. fiat solutio; digerendo in M.B. hor. aliquot (a. 3. 4.) decanta & filtra callidè, præcipita affundendo *Aqu. Ros.* (vel aliam aliquam,) abstrahe Spiritum Vini, & coagula lentè.

N. 1. Meliùs succedit processus:

℞. *Ghitta Gom.* ℥ij. *Spirit. Vin. opt.* ℥v. *Ol. Tartari* ℥j. digere, & solvetur in M.B. brevi tempore.

N. 2. Sunt qui ℞. *Spirit. Vin. Santali tinctura impragnatum*.

3. Magisterium Gummi Guttæ S. Clossæi, sive Gammandra correcta.

Imbibatur *Pulvis Ghitta Jemou Ol. Tart. deliquioso*, ita ut liquescat instar Pastæ, malaxetur diutissimè in Mortario, terendo Pistillo vitreo, donec colorem mutet, affunde *Spiritum Vini tartarisatum*, macera per 25. horas in tali calore, qui colliquando, solvendoque Gummati non sit satis: decanta, malaxa ut priùs, addito novo *Ol. Tartari*, idque tertia vice reitera, tandem albescentem hanc Materiam lava pluries *Aqua Ros.* & ex illa desiccata *Tabellas* aut *Trochiscos* finge.

Vires. Leniter & absque Vomitus provocatione operationes suas in plerisque absolvunt.

Integrum doctumque *Tractatum de Ghitta Jemou* conscripsit Clariss. Dn. *D. Joan. Petrus Lottichius*, *Marpurgi Med. Professor publ.* Amicus meus singularis, ad quem Lectorem remitto.

CCCCXLVI. M A N N A.

Ἀερόμελι & δροσόμελι, *Galen.* Mel ex Aere, cui cœlestis natura, *Plinio*. Men Siracost & Terniabin, *Arabs.* Thereniabin & Trangibin, Terengibin, *Serapioni & Avicenna*. Manna purgatoria. *Matth.* Drosomeli, *Cord. hist.*

Est Ros sive Liquor suavis, qui ex Aere sublucanis temporibus decidens Arborum ramis & frondibus, hinc Herbis, Lapidibus & Solo interdum invenitur inhærere, brevi tempore coalescens, grumosus instar Gummi apparet.

Manna itaque est { Liquida Thereniabin strictè, *Bellon. lib.* 2. *Obs. c.* 65. | Durior { (Mastichina.) (Granata.) } *Hæ Officinales*.

Pro diversitate Regionum est Manna Orientalis, seu Syriaca, Persica, Calabrica, Goritiana, Tridentina, Brianfonensis.

N. Me-

FMANNUS *de Medicament. Officinal. pag.* 27. Potens est Remedium *Vomitus & Secessus* movens cum violentia & gravissimis Symptomatibus, Massam Sanguineam colliquefacit, cum partibus inutilibus ejus utiles una cum serosis Humoribus evacuat; unde cauti simus in ejus usu, cùm interdum non sine periculo usurpetur, teste HORSTIO *in Obs. pag.* 233. Cùm autem promiscua Liquamina evacuet, præsertim sub Seri facie, contra hydropicos Affectus imprimis, & à colluvie serosa natos, usurpatur. Præstantissimam tamen operandi facultatem conciliari illi ajunt, si permisceatur cum *Sale Fraxini*, vel cum *Sale Absinthii*, & *Specificum Purgans Hydropicorum* habetur à multis, idque imprimis à THONERO *in Obs. pag.* 138. & HOECHSTETTERO *Dec.* 3. *cas.* 1. & *in Epist. Decadi* 6. *annexa pag.* 746 *seqq.* qui multum commendat in Hydrope. Nemo interim inter Practicos est, qui eo adeò frequentes utitur, quàm LOTICHIUS atque FABER. Probabile est, hoc esse *Gummi contra Podagram*, cujus MONARDES *in Epist.* mentionem facit.

Quoad *Dosin*, non potest adeò certa præscribi, sed uti rectè monet FREITAGIUS, in usu deprehenditur, quòd modò remissiores, modò intensiores habeat virtutes in diversis partibus: propterea Differentia quoad operationem subest certa. Præscribimus Adultis à gr. iij. v. vel vij. ad ℈ß. vel gr. xv. utut raro, cùm non sine conturbatione Corporis soleat operari, cum *Tartari vitriolati*, vel *Cremoris Tartari* ℈j.

Corrigitur autem necesse, sive per *Alcalia*, sive per *Acida* Utrumque modum AUTHOR habet. Quoad *Correctionem per Acida*, corrigitur à MINSICHTIO *sub Titulo*, *Gummi de Peru rosatum*, cum *Spiritu Vitrioli*; sed pessimè: vid. ZWELFERUS *in Animadvers. in Pharmacop. August. pag.* 461. Optimum est THONERI judicium *lib.* 3. *Obs.* 3. qui dicit. *Si conjectura est, quod in Ventriculo & primis viis hæret viscosus Humor, qui ægrè Medicamento purganti cedat, & per Remedium averruncandus sit, se non preparatum commendare cum Spiritu Vitrioli, propterea quia Spiritus Vitrioli adimit vim vomitoriam, & Vomitum tanta violentia non movet more aliorum Vomitoriorum*, Spiritus enim Vitrioli acidus illud non tam corrigit, quàm castrat. Pro scopo purgandi per Anum, corrigatur necesse est per *Alcalia fixa*, præsertim *Sal Tartari*, cum quo tam in forma sicca, quàm liquida; quos præscribendi modos videbitis in WILLISII *Pharmac. Rational P.* 2. *Sect.* 2. *C.* 3.

Vulgò *Magisterium Gummi Guttæ* in usu est, & ad aliquot grana Stimuli loco aliis Purgantibus appropriatis admiscetur in Cura Hydropis, uti etiam in Affectibus arthriticis. Præparationem habet AUTHOR *num.* 2. ubi tamen melior est illa, cui *Oleum Tartari* vel *Spiritus Vini tartarisatus* adhibetur, cum *Aqua simplici* præcipitatur: quia & *Essentia aurea* cum Tincturis Tartari inde dicitur. (Z)

CCCCXLVI. MANNA. De *Manna* apud Veteres pauca prostant, unde disceptant Authores, *quid sit? & quomodo generetur?* Quidam *Rorem cœlestem inspissatum*, & in granula coagmentatum esse dicunt: vid. FEBURE *Chym. p.* 170. Quidam verò *Succum* subpinguem ex Vegetabilibus ipsis, specialim Arboribus, quibus innascitur, destillantem; quod & veritati consentaneum videtur. Qui plura curiosa & elegantissima de ea desiderat, adeat MAGNENUM, *Professorem Ticinensem*, qui *de Manna* imprimis eruditum ac elegantem aureumque ferè Librum scripsit. Præter hunc videre potestis & alios, imprimis CLAUDII SALMASII *de Manna & Sacchato Commentarium*, SENNERTUM *Lib.* 3. *Prax. pag.* 88. CORTESIUM *in Miscellan. Decad.* 8. *Tr.* 5. qui ventilavit Controversiam: num. *uti Nostratibus, ita & Veteribus cognita fuerit Manna*: de qua controversia MONARDES *L.* 4. *Epist.* 41. & *Lib.* 1. *pag.* 6.

Quod igitur attinet *Mannam*, reverà nihil aliud est, quam glutinosior *Succus*, ex quibusdam Arboribus per Corticem transudans, qui vespertino tempore, remittente æstu, nonnihil condensatus, cum Rore deciduo incorporatur & hinc noctis temperato Frigore condensatur & granulatur, adeoque tam in Trunco, quàm Surculis Arborum, item in Foliis reperitur, postquàm Calore diurno aquosa pars absumitur. Experientia namque testatur, quòd adhærescens quarundam & certarum Arborum Foliis & Cortici reperiatur Materia, adeò ut etiam ex Arbore vespertino tempore, Cortice leviter sauciato, matutino circa Ulcusculum illa reperta fuerit: confirmat hoc BARTHOLINUS *C.* 1. *Epistola* 54. *pag.* 231. qui ceu testis oculatus docet, quòd in Calabria ex incisa Arbore *Fraxino & Orno* per transudationem fiat & colligatur Materia, eodem modo, quo ex Pino Resina, vel ex Ceraso Gummi: cum quo conferendus simul HOFFMANNUS *de Med. Officinal. pag.* 50. Id quod etiam testatur THONERUS *Epist.* 26. *pag.* 315. qui refert, quòd in Syria in Montibus, qui scatent Arboribus Resiniferis, &

 Plantia

(Z) Gumi Gutta *est Gummiresina Indica, dura, fragilis, extremè flava. Incertum est quanam Arbore colligatur. Ferox est hydragogum: ab eo igitur jure abstinendum.* Boulduc *hanc celebrat Gummi Guttæ præparationem: si scilicet conteratur, ac nodulo lineo clausum in Panem recèns è furno extractum immittatur, sicque relinquatur per* 24. *horas: idque quater quinquies, semper Gummi iterum terendo repetatur.*

N. Meminit & *Garzias* Mannæ Granatæ instar Seminis Coriandri, quæ nobis penitùs incognita, nisi intellectum velit Graminis Semen, Mannæ nomine veniens, de quo suprà *Class.* 1.

Ex his etsi Syriaca laudem omnibus præripiat, attamen nostratibus in Officinis primas damus *Calabrinæ*, & præcipuè *Granatæ*, i. e. quæ Granulis minoribus constat. Vulgus *Mannam Foliorum* vocat, quòd scilicet de Arboribus colligatur. Hac inferior est *Masticbina*, i. e. quæ Granis majoribus & Mastiches guttis propè æqualibus est. Dicunt *Mannam Corporis*, quòd de Ramis colligatur, vel impetu Ventorum in terram delabatur.

Eligenda candida, recens, anno non vetustior; rufa enim & fusca inveterata est. Adulteratur Saccharo penidio, Herbarum Foliis circumvoluto. Sic quoque quæ Sennæ Folia granis suis amplectitur factitia est, *C. B.* Fit quoque Manna factitia ex Amylo: Manna Scammonea Semine aliquo, & Radice lacticinia. *Christ. Acost. cap.* 8.

Vires. Temperata est ad caliditatem reclinans, Guttur, asperam Arteriam, Thoracemque leniens, Alvum blandè movens, Bilem serososque Humores educens.

Dosis Infantibus à ℨij. ad ℥ß. Adultis ab ℥iß. ad ℥iiß. ℥iij.

N. Quia facilè bilescit, in Febribus, nisi Frigida admista fuerint, non adeò conveniens censetur.

P R Æ P A R A T A.

1. *Electuarium Diacassia cum Manna.* Vide *Disp.*
2. *Electuarium Lenitivum de Manna.* Vide *Disp.*
3. *Manna Tartarisata, s. Tabula de Manna.*

Fiunt ea *Manna* soluta & purgata, quæ more communi in *Tabulas* effunditur, ad *Mannæ* ℥j. *Cremor. Tartari* ʒj.

(Prostat etiam *Manna Composita* additione *Jalapæ*.)

4. Manna liquida.

℞. *Mann. Calab.* ℥ij.
Crem. Tartari ʒij.
Aq. destillat. pro libitu ℥v.

Tartarum primò Aquis optimè solvatur: hoc facto, lento igne *Manna*; quæ omnia calidè per linteum trajicienda, & cum *Albumine Ovi* clarificanda in modum *Syrupi*. Cui ad conciliandum gratum odorem *Aqua Cinamomi* (*Essentia Citri*) vel simile quid affundi potest.

Ex communicatione *D. D. Johan. Kiesser.*

(*Dosis* ab ℥iß. ad ℥ij. Pueris, Adultis ad ℥v. vel ℔ß.

5. Spiritus Mannæ.

℞. *Mannæ el.* q. v. destilla igne lento ex Cucurbita, & habebis *Spiritum* insipidum.

Vires. Sudoriferum insigne est in Febribus tum Pestilentialibus, tum Communibus, Sudorem propellens admodùm fœtidum.

Dosis ad Cochlear 1.

Solvit itidem *Sulphur*, unde *Tinctura Sulphuris, flava*, *Cl. Dn. D. Helvic. Dietericus*, *Medicus Electoris Brandeb. Princip. Dan. & Holsat.* Amicus meus integerrimus.

6. Spiritus Mannæ alius.

Dissolvatur *Manna Rore Majali*, & tamdiu cohobetur donec sublimetur in Caput Alembici instar Nivis. Hic Spiritus in fluidam naturam redactus fit Solutivum Solis mineralis, seposita omni vi corrosiva. *Becherus in Hermete redivivo.*

7. Sy-

Plantis pingui Succo dotatis, singulis annis, sed æstate tantùm ferventiore, etiam copiosè reperiatur adhærescens Arborum Foliis; quod ipsum propria confirmat Experientia.

In Insula Ceylonensi albissimam & dulcissimam à *Formicis* parari, & Arborum Ramis imponi, testatur HELBIGIUS in M. A. N. C. *Ann.* 9. & 10. *Obs.* 194. *pag.* 459. Manna quoque in *Foliis Borraginis* in Hortis reperitur, de qua etiam videri potest HOEFERUS *in Hercule Medico*. Jam verò licèt Materia etiam reperiatur in ipso Campo, Lapidibus & similibus locis vicinis; non tamen putandum, quod sit Ros coagulatus in Lapidibus & similibus locis, sed Arboribus descendat.

Si ergò quæratur, *cujus natura sit Manna?* sanè nec ad *Gummata*, nec ad *Resinas* commodè referri poterit; sed potiùs ad *Succum* quendam subtilem roridum, cum Rore mistum & condensatum. *Orientalis Syriaca* autem optima est, sed rarissimè ad nos perveniens, minùs usitata est; *Occidentalis* autem hodierno tempore usitata quæ in Calabria, Italiæ Provincia, ex Arbore *Fraxini* & *Orni* copiosè, ut & ritè, colligitur. Post hanc optima est *Laricea*, quæ ex *Larice* Arbore colligitur, teste SYLVIO. *Manna* autem *Calabrina* rursus duplex est, vel *Manna Foliorum*, vel *Manna Corporis*? *Illa* ex *Foliis Orni* & *Fraxini*; *hac* ex *Trunco* & *Ramo* sauciato colligitur. Sub collectione roridа ferè est Substantia, quæ Martem in Rubiginem rodere valet; unde cum lapideis & ligneis Cultris colligitur, ne nigrescat. SYLVIUS variare, inquit, Mannæ virtutem, pro varietate scilicet Plantarum, ex quibus colligitur, & rectè. Observetur ergò, ut colligatur ex Plantis odoris, & Homini salubribus.

Cæterùm Substantia est dulcis, & liquescens in ore, & Dulcedine sua palatum blandiens. *Eligenda* autem est recens; nam vetusta abit, quod dicunt, in Bilem, seu acquirit Saporem nidorosum.

Quod attinet *virtutes Mannæ*, notum est, quòd sit *elegans, suave, & temperatum Laxativum*, quod sine impetu, & graviorum Symptomatum concursum, aliquoties evacuando, Corpus blandè expurgat. Vis ejus laxativa consistit in *Motu fermentativo*, quo laxat & abstergit Sordes, quas in Liquamina flavescentia mutat; unde inter *Chologoga* vulgò refertur. Proinde in promiscuo est usus Tenellis ac Adultis & Gravidis, & non Gravidis; sed magis Infantibus videtur convenire quam Adultis: istis cum *Pulte* propinata, vel sub *Lactis* vehiculo suaviter admodùm, & pro ratione Doseos, sufficienter laxat.

Quoad *Dosin*, Infantibus à ʒj. ad ℥ß. Adultis verò ab ℥j. vel ℥iß. ad ℥ij. pro aperienda Alvo commodè datur.

Utendi modus est, quod Infantibus in *Pulte*, Adultis verò in *Jusculis* detur, & hæc omnium optimè convenit pro Laxatione Mulierum prægnantium: videatur FORESTUS *L.* 2. *Obs.* 28. *de Morbis Mulierum*. Interim caveamus propter Dulcedinem, & hinc facilem Fermentescentiam, & consequenter Acescentiam, ne Hystericis illam, Hypochondriacis, Scorbuticis, Febricitantibus, debili Stomacho laborantibus, Biliosis, & ad Diabeten dispositis, propinemus, quibus minùs convenire solet: quo in caso potiùs optimum Gravidarum Laxans erit *Rob Passularum*, quod etiam sensim leniter ac moderatè eas laxat, si commisceatur cum *Cremore Tartari*, vel *Sale*. Aliàs verò in asperitate Faucium leniendа, & ariditate earum humectanda convenit.

Quoad *Præparata*. Quidam *Electuarium Laxativum* parant ex *Prunis*, *Passulis*, & *Manna*. Alii verò cum *Nitro Aquam* purgantem & simul sudoriferam inde destillare volunt per Vesicam: de quo videatur HOEFERUS *Herc. Med. p.* 385. Sed Aqua hæc nihil valet. Manna cum Nitro in fundo remanet, vix tantillum spirituositatis adscendit, quod etiam purgandi vim habet.

Sequitur *Manna Tartarisata*, quæ apud nos in usu, & elegans Remedium est, cum propter Tartarum minùs fermentativum sit. *Dosis* ℥j. ad ℥ij. Prostat etiam *Manna Composita*, additione *Jalapæ*.

Huc pertinet Manna *Julebata*, quæ fit hoc modo:

℞. *Mann. elect. & non adeò pingu.* ℥iij. vel iv.
Crem. Tartari ʒiij.
Aqua simpl. vel *Scabios.* vel *alius Pectoral.* ℥v.

bulliant leni igne ad dissolutionem Tartari: & coletur.

Hauriri potest in quibuscunque affectibus pro Laxativo Alvi, & Abstersivo primarum viarum.

Præter hoc observetur in Manna, quatenus de Rore participat, singulare *Sal essentiale nitrosum*, quod parare docet LUDOVICI *in Pharm. pag.* 186.

Spiritus Mannæ duplex parari potest, vel per præmissam *Fermentationem*, vel eadem omissa per nudam Igne aperto vel Arenæ *Destillationem*. Per *Destillationem* acquiritur Spiritus sulphureus inflammabilis; sine ea autem vel per se, ut vult AUTHOR, cum addito duplo *Arenæ* vel *Boli*, ad Ebullitionem nimiam inhibendam Igne Arenæ prodit *Spiritus acidus*, adeòque non insipidus, ut communiter tradunt, cum *Oleo Empyreumatico*, qui *Sudoriferum* est egregium, & singulare quid in recessu habet. Item destillari potest *Manna* admisto *Capite mortuo*, post destillationem *Salis communis* relicto: videatur WEDELIUS *Pharm. pag.* 28.

Quoad *Fermentationem*, fermentatur Manna eadem ratione ac *Mel*: scilicet dissolvitur *Manna* in sufficienti quantitate *Aquæ simplicis*, vel *pluvialis*, ipsique additur aliquid *Fecum Cerevisiæ non lupulatæ* vel *Fermenti communis*: hinc Fermentatione peracta, destillatur per Vesicam, & rectificatur Spiritus sulphureus inflammabilis per Vesicam, aut Cucurbitam ex Arena vel Balneo Mariæ, lento igne.

Spiritus, qui *Num.* 6. ab AUTHORE describitur, vocatur aliàs *Mercurius Mannæ*, cui multa tribuunt in Præparationibus Reme-

7. *Syrupus de Manna laxativus, Dñ. D. Echoldi.*

> ℞. *Polypod. q.* ℥vj.
> *Rad. Ireos Flor.* ʒß.
> *Passul. min. ping. & incis.* ℥ij.
> *Fl. Violar.*
> *Borrag.*
> *Bugloss.* ana p. j.
> *Senna* f. ſt. ℥iß.
> *Cinam.* ʒß.
> *Aq. Mell.* ℔iij.

Coque omnia f. a. ad consumpt. lib. 1. Coletur & exprimatur. In *Colatura* dissolve

> *Mann. Calabr.* ℥iij.
> *Sacchar. Penid.*
> *Cand. Alb.* an. ℥j.

Coq. ad consist. *Syrupi*, addendo in fine *Aq. Cinam.* parum.
Dosis ab ℥j. ad ℥ij. & ultrà.

CCCCXLVIII. OPOPANAX.

Opopanacum quid sit, & quodnam optimum, vide *suprà*: hoc loco illius *purgandi facultatem* describemus, qua educit Phlegma crassum & viscosum, non solùm è Mesenterio seu regione prima, sed & idem allicit è Partibus remotis & Juncturis, adeoque mundificat Cerebum, Nervos, Pectus: Tussi antiquæ confert: potum cum Aceto hora una ante Accessionem febrilem, arcet Rigorem, maximè si idem *Opopanax* cum *Succo Apii* ac *Oleo Anethino* Spinæ illinatur.
Dosis à ʒß. ad ʒj.
Corrigitur *Spica* & *Mastiche*.

P R Æ P A R A T A.

1. *Opopanax depuratus*. Fit solvendo (in *Aceto*) colando & inspissando.
2. *Extractum*. Fit ut Euphorbii.
Dosis à ʒß. ad ʒj.
3. *Pilulæ de Opopanace composita*. Vid. *Disp.*
Dosis ʒj.
4. *Oleum destillatitium*. (Ex Alembico per cinerem.)

SAGAPENUM. Vide *Class.* 2.

CCCCXLVIII. SCAMMONIUM.

Scammonium, Scammoneum, Scammonia, Scammonea. Est Succus ex Radice Scammoneæ, Plantæ lacteo succo plenæ, extractus & inspissatus. Extrahitur autem vel Radicem adhuc crescentem incidendo (Vid. *Dioscorides*) vel eandem. (dubio procul cum Foliis & Caule,) prælo submittendo.

Scammonia Planta est { Syriaca, *hæc hujus loci.* / Monspeliana, Valentina.

Dicitur Σκαμμωνία, *Diosc. Theophr.* Scammonia, *Matth. Lon. Cast.* Scammonea, *Cord. in D.* Antiochena, *Cam.* Scammonium, *Cord. hist. Dot.* Syriacum, *Lob.* Syriaca, *C. B.* s.

Optimum est quod ex Antiochia affertur, dein Armenium, Europæum omninò pravum est. Probatur quod nitidum, splendidum (instar Gummi) rarum cito liquescens, friabile, colore, cùm frangitur, fulvo, non valde ponderosum, tactu linguæ lactescens, nec vehementer eam calefaciens (nimirum hoc Tithymali admisti argumentum est). Quod ab his notis recedit, tanto pejus existit, quantò longiùs reces-

Remediorum ex Metallis; sicut singularissimum Menstruum est pro extrahendo Sulphure Solari, & reliquorum Metallorum, ut & Gemmarum. Manna enim hæc turget Rore Majali, Sale igneo Hermetico impregnato, unde Mercurium seu Spiritum planè singularem dat, qui multa habet in recessu.

Hinc ex *Rore* & *Manna*, matri simili sobole, *Salem saccharinum* sunt qui conficiunt, idque duplici modo:

1. *Manna* simul cum *Rore* putrescat, sicque procedatur, ut AUTHOR docet *de Rore lib.* 3. *cap.* 3. sub nomine *Tartari Philosophici*.
2. *Grana Manna* electiora albaque, superaffuso *Spiritu Vini* rectificatissimo extrahuntur.

Certum enim est, Mannam præter Roris fructum, de *Resina Fraxini* quoque ac aliarum Arborum, in quibus colligitur, participare, qua mediante *Spiritu Vini* extrahenda est. Extractio fit tamdiu, quàm videmus eum tinctum resinosa Mannæ Pinguedine, quæ abstracto Spiritu Vini instar Butyri se habet. Quando Spiritus Vini non ampliùs tingitur, residuum cum Rore depurato mistum solutumque, instituta leni Digestione ac succedanea evaporatione, *Crystallos* tandem instar Sacchari subdulces præbet. (*A*)

CCCCXLVII. OPOPANAX. De *Opopanace* superiùs in *Classe secunda de Alterantibus Secundariis* dixi.

CCCCXLVIII. SCAMMONIUM. *Scammonium* alio nomine etiam dicitur *Scammonea*, ἀπὸ τοῦ σκάπτειν, à *fodiendo*, vel *cavando Caulo*, pro colligendo *Succo*. De hoc observetur, quòd sit Concretum gummeo-resinosum, polychrestum, *valdoperè purgans*, unde & in Menstruo aqueo dissolvi, & etiam *Resina* ejus, speciatim cum *Spiritu Vini* extrahi potest: virtute multum differt à *Scammonio Veterum*. Hoc namque ex *Herba* quadam *de Convolvulorum genere* colligebatur, è cujus Radice benè matura excavata *Succus* repertus inspissabatur; hocque est *Verum & Veterum Scammonium* in Palæstina & Syria natum, benignius nostrate, adeò ut autore MESUE, & ejus asseclis aliis, ad ʒj. potuerit propinari absque ullo periculo: quod ipsum de nostro Scammonio nullo modo potest dici. Deinde tamen spe lucri variè fuit adulteratum, itaut *integram Plantam cum Radice contusam* expresserint & *inspissarint*, ut rectè docet MORISONIUS *in Horto Blesensi p.* 339. & *in Dial. pag.* 473.

Hoc Veterum Scammonium exolat ex Officinis nostris, & *Adulterinum* illi substituitur, *acre* satis & *causticum*, mortificans & malignum, quod nihil aliud est, quàm *Succus lacteus Esula*, vel *Tithymali* inspissatus & coagulatus. Notum enim est, quòd omnes Esularum Tithymalorum species fundant Succum lacteum, qui inspissatus fit nigricans, & vocatur *Scammonium*, toto differens cœlo à Veterum: videatur FALLOPIUS *in Tr. de Simplicibus purgantibus*, ubi egregia habet de Scammonio Veterum & Modernorum. In *Convolvulo* tamen *sylvestri*, si idem Succus lacteus inspissatus fuerit illi similia reperitur. Præter hoc quòd Nostras est distinctum a Scammonio Veterum, multas sustinet *Adulterationes*, dum variæ quisquiliæ, heterogeneæ partes, & sordes, illi permiscentur, adeò ut accurata *Depuratione* ac *Præparatione* opus sit, antequàm in usum Medicum adhibeatur.

Nostras autem indifferenter & validissimè purgat, quicquid adoritur, sub Sordium serosarum flavescentium, & fœtidarum facie exterminat, unde vulgò *Cholagogum* seu Bilem evacuans reputatur, quod tamen falsum est. Excreta enim ab assumpto Scammonio non à Bile veniunt, Succi Corporis laudabiles à Scammonio corrumpuntur, sicque expurgat tam Sanos, quàm Ægros. Exinde per se rarò præscribitur; sed loco *Stimuli* saltem aliis Purgantibus sæpè additur, quorum

(A) Manna *falsò ab Antiquis pro Rore è Cœlo super Arborum Folia decidente habita, est Succus concretus, flavescens, ad Sacchari & Mellis naturam quamproximè accedens: hic vel sponte erumpit, vel incisione defluit ex Foliis, Ramis, & Trunco Orni, quæ est* Fraxini *species, frequentissima in multis nostri Neapolitani Regni Provinciis: hinc Manna Montis Gargani, Calabrina, atque aliter appellata Est sanè Manna Succus nutritius Orni, & quidem purior & defæcatior, qui Solis calore rarefactus vel per teneriores Ramos, & Folia, diruptis Vasorum tunicis, viam sibi parat, vel ex incisionibus data opera factis erumpit, ac deinde consistentiam quandam acquirit. Id agnoverunt, haud inter Recentiores numerandi,* Angelus Palea, & Bartholomæus ab Urbe veteri, Comm. in Mesuem can. 2. & 8. *atque post illos noster* Donatus Antonius ab Altomari lib. de Mannæ diff. ac viribus, *Confirmatur Observationibus Dñi* Bourdelin, *qui instituta Analysi Succi Orni, illum de Manna & Sacchara evidentissimè participare, ostendit. Subdit insuper Dñus* Rencalmus, *Substantiam Mannæ persimilem ex aliis quoque Arboribus, & præcipuè ex Nuce Juglande extillare. Mannæ substantiam parùm distare à Melle & Sacchara, multis experimentis probat* Lemery: *quibus quoque deprehendit in illa particulas salinas in sulfureas dominari. Idem Author parat ex Manna Liquorem vinosum, seu* Hydromel Mannæ: *destillatione elicit* Spiritum Vinosum, *atque ex hoc* Spiritum ardentem, *inflammabilem ut Vini Spiritus. Spiritus hic* Mannæ *est optimum sudoriferum à* ʒj. *ad* ʒiß. *assumptus. Forte Spiritus hic Mannæ est quod nomine* Aquæ Vitalis *vel* Vitæ, *ab Empiricis venditatur.*

recesserit. Improbantur Glebæ ingentes, oigræ, graves, nimirum aut adulteratæ hæ sunt, aot Succus ex tota planta expressus.

Dosis à gr. v. ad a. vel aij.

Vires. Expurgat valdè Humores biliosos, ucres, serosos, adeoque creberrimi usus est, noo modò per se, sed & cum aliis permistum.

N. Cùm magnæ sit Acrimoniæ, intensæque Caliditatis & Siccitatis, ioseosæ Malignitatis, mordacis Flatulentiæ, eaccssivæ Attractionis, adeoque aptum natum quòd Intestina erodat, Viscera, Cor. Epar, &c. cooturbet, Ventriculum Flatibus mordacibus lacessat, vi loa calfactoria ac exsiccatoria (quas 3. gr. obtinet) ioflammet, & coosequcotet Febres prodocat, vi attractoria Hypercatharses introducat, *Correctione* opus babet: baoc alii aliter instituunt. Hinc

P R Æ P A R A T A.

1. Scammonium correctum per Cydonium, i. e. Diagridium.

℞. *Scammonium tritum*, coque io *Malo Cydonio* excavato, Pasta circumdato, exemptum dei *Diagridium* serva pro usu.

N. 1. Hæc claboratio est *Galeni lib. 2. cap. 2. de Aliment. facult.* ubi ioterna Mali Cotonei acetabula Semioi destinata excavat, eaque Scammooio replet ac coquit.

N. 2. Antiquum imbecillum est, idcoque flatulentum; bimum est optimum.

N. 3. Dicitur *Diagridium*, *Diagrydium*, *Diacrydium*.

2. Scammonium defæcatum per Succum Cydoniorum.

Solve *Scammonium* (vel *Diagrydium*) in *Succo calido Cydoniorum*, *Rosarumve pallidarum*, aut *Damascenarum* s. a. decaota à fæcibus, ac coagula.

N. 1. *Quercetanus* veram Scammonii præparationem fieri cum *Succo Limoniorum* ait, cùm quo procedit, ut dictum. Vide *Pharmacop. cap. 15.* Alii cum *Succo Citri.*

N. 2. *Crollius* imbibit *Diagridium puriss. Succo clarificato Ros. pallidar.* vel *sylvestrium* (fortè *Damascenar.* seu *Provincialium*) addit *Spir. Vitrioli* guttam unam vel alteram, atque easiccat calore Solis vel tetro Fornacem, idque reperit multories (20. vel 30.),

Dosis à gr. vj. ad aij.

N. 3. *Brendelius* dissolvit *Scamonium* in *Aqu. destillata octu* frigida. Sic subsidet picea quædam Substantia, à qua decantat Liquorem supernatantem: idque repetit, novam scilicet *Aquam* affundeodo, quoties Aqua albicantem colorem cootraxerit. Coagulat deio decantatas Aquas leni calore ad siccitatem.

Dosis à gr. aij. &c. *Brendelius in Chym.*

3. Extractum per Spiritum Vini, Magisterium, seu Resina Scammonii. Pulvis Syrius.

℞. *Scammonii purissimi grossè trit.* ℥ij. *Spirit. Vin. opt.* ℥xij. (vel ad eminent. digest. 4.) Digeraotur io M. B. hora uoa ac altera, sæpiùs agitaodo, ut solvatur: dein filtra calidè per Chartam: *Filtratura* affundo *Aqu. frigidam Borsar.* (vel aliam aliquam Aquam,) & lactescet Liquor. Abstracto Spiritu Vini repooe reliquum, & residebit *Resina*, quam (à supernataote lacteo Liquore Decantationis beneficie separatam,) ter quaterve *Aqua Rosacea* lava.

N. 1. Si Scammooium purom fuerit, via pars tertia decedit. *Sala de Vegetab. Koslerus 3. cap. 90. Tenzelius in Exeg.*

Dosis à ℈ß. ad gr. xv.

Fit quoque *Extractum Scammonii* per *Acetum destillatum*.

Dosis gr. 8. vel 12. *Hartmannus in Croll.*

4. Ex-

rum efficaciam solet augere & exaltare, sive addatur Melanagogis, sive Phlegmagugis, sive aliis, &c. sic cum *Hiera Galeni* sociatum dicitur appropriatom *Specificum* pro expurgandis iis, qui laborant Morbo Regio vel Ictero flavo. Habcmus eoim duo, quæ instar *Stimuli* addimus: *Colocynthidem*, & *Scammonium*: *Colocynthis* additur vel sub forma *Trochiscorum*, vel sub forma *Extracti*; *Scammonium* verò in forma varia, pro varietate Humorum expurgandorum. Et sicut Colocynthis rarò per se propter virulentiam, præscribitur, sed semper, uti dixi, Stimuli loco additur, si non sufficiens putatur Scammonii Stimulus: its quoque Scammonium rarò per se, sed semper pro Stimolo reliquorum Purgantium præscribitur, in dosi à gr. ij. ad iij. rarò oltra gr. v. Per se si deberet assumi, præscribendum esset à ℈ß. ad gr. aij. vel av. cum *abstergentibus Salibus* permistum; si tamen ritè sit præparatum, egregiè purgat, & blandè; per se incooveoiens omni conditioni est Remedium.

Quod *usum Scammonii* attioet, adhibetur vel *in forma sicca*, *Pulvere* oimirum & *Pilulis*; vel *humida*, si subigatur cum *Aqua appropriata*, ubi fit, ut instar Lactis Scammooium albescat, v. g. si

♃. *Scamm. pulverif.* gr. aij. vel av.

Quibus affundatur *Aqua simplex*, vel *Rosarum*, vel *Cerasorum nigrorum*, vel *alia destillata* ℥ß. vel q. s.

Benè agitentur io Mortario vitreo, vel lapideo, cum vitreo Pistillo, & sic fit *Liquor Lactens*; id quod restat, denuò affusa *Aqua* potest subigi, ut, uti antea, lactescat Aqua, addendo & *Aqua Cinnamomi* ʒj. remanet Substaotia resinosa Pice tenacior, & nigricaos, ac crassa, quæ omnes turbas illas dat, quas in Scammonio observamus, & ideò abjicienda; tale Lac assumptum evacoat & purgat sine torminibus, & sine graviorum Symptomatom concursu, Cooferatur SYLVIUS *in Praxi lib. 1. cap. 2. §. 43.*

Vel ubi aoimus est Scammonium nonnihil corrigere;

♃. *Scamm.* ℈ß. vel gr. aij. ad gr. xv.
Sacch. candi ʒj. ad ʒiij.

Omnia permista benè pulverisaot exactissimè: huic Pulveri adduct

Succi Citri ʒiij. ad ℥j.

Omnia benè miscent iu Mortario, vel vitreo, vel marmoreo, vel lapideo, & fit Liquot lacteus, à fæcibus decantandus, qui suaviter porgat.

Habet & hoc beneficii, quòd per Succum Citri simul corrigatur Maligoitas Scammonii, ut postmodùm faciliùs purget.

Sed malignum est, uti diai, Scammonium; propterea neque Gravidis, neque Infantibus & Pueris commodè propinatur: nihilominùs apud Modernos, imprimis Belgas, obtiouit, ut ejus gr. ij. vel iij. cum *Liquore appropriate*, verb. gr. *Lacte*, pro eorum Laxatiooe adhibeatur.

Commodè hoc potest fieri, si priùs sit præparatom, & in *Præparatione* ista correctum. Instituuotur autem *Correctiones* variæ, quarum Prima est *Diagrydium* Veterum, factum cum *Cydonio*, nec est adeò inelegans: fitque duplici modo: vel immittendo *Scammonium* io *Pomum Cotoneum*, vel solvendo illud in *Succo Cydoniorum*, vel *Pomorum Borsdorffianorum*, & ad consisteotiam *Extracti* inspissando; quas Præparationes habet AUTHOR *Num. 1. & 2.* Multi sont, qui *Succum Rosarum* & *Cydoniorum* habent pro geoeralibus Corrigeutibus omnium Purgantium; quod tamen magis valet de Succo Cydooiorum, utpote Stomachico, quàm de Succo Rosarum, qui non adeò est correctivus & stomachicus.

QUERCETANUS parat cum *Succo Limonum*, ad cujus imitationem PETRUS JOHANNES FABER in *Myrothec. Spagyr. lib. 2. cap. 25.* parat *Quintam Essentiam*, seu trahit *Extractum Scammonii* cum *Succo Limonum per Spiritum Vitrioli acuato*.

Modos ab AUTHORE *Nota* 3. descriptus elegaos est, & ex BRENDELIO desumptus, quem habet *in Chymia in Artis formam redacta*. Cùm eoim *Resina* seu *Magisterium Scammonii* paulò acrius sit, nec adeò commodè io omnibus Formulis usurpari queat, & Præparationes ejus cum *Fumo Sulphuris*, aot etiam cum *Spiritu Vitrioli* aliisque, Castrationes ferè, aut incertæ admodùm sint doseos; propterea optima præparandi ratio est (quæ tam in forma sicca, quàm in humida potest dispensari) modus hic BRENDELII; qui etiam videri potest io ROLFINCII *Chym. lib. 5. Sect. 2. cap. 16. pag.* 321. Relinquitur nempe sic picea Resioa, Tormioum, subversionis Stomachi, & aliorum malorum author. *Emulsio* verò iospissata Scammonium optimè depuratum relinquit. Quòd si ulteriùs corrigere est animus, *Emulsioni* ita factæ *Oleum Tartari per deliquium* instillari potest, ad ℥iß. *Emulsionis*, ad ʒj. vel ʒiß. *Olei* præterpropter.

Magisterium vel *Resina Scammonii per Spiritum Vini*, vocatur aliàs *Pulvis Syrius*, quæ ad ℈ß. osorpari potest; Stimuli autem loco gr. ij. vel iij. sufficiunt. Spiritus eoim Vini exaltat Resinas Purgantiom, ut in pauca dosi operentur: & quod dixi de reliquis Resinis purgantibus, de hac quoque est intelligendum & observandum, quòd nunquam sit præ-

4. *Extractum Diagridii aromatisatum F. F.*

℞. *Cinnam.*
Zingib.
Caryophyll.
Macis,
Nucisl.
Cardamom.
Cal. Arom.
Anis.
Cortic. Arant. ana ʒiß.
F. *Extractum* cum *Spirit. Vin.* ℔ß.

2. ℞. *Diagrid.* ℥iij. Extrahe itidem cum *Spirit. Vin.* f. a. Utrumque *Extractum* conjunctim digere, *Spirit. Vin.* abstrahe ad consistentiam *Extracti*.
Dosis gr. xv. ad ℈j.

5. *Extractum Scammonii Glycyrrhizatum.*

Verum Scammonii Correctivum est Succus Liquiritiæ. Infundatur *Radic. Glycyrrh.* bona quantitas in *Aq.* per 24. horas, eaque infusio nova semper *Glycyrrh.* additione ter repetatur, Coctione levi præmissa. In hoc *Decocto Scammon. pulverisatum* resolvatur, filtretur, exhalet *Aqua* sub finem lenissimo igne (ne aduratur), usquedum *Extractum* in fundo resideat. Est *S. Classei*.

6. *Elixir Scammonii Crollianum, seu Pilula Scammonii.*

Ex *Scammonio* crebris imbibitionibus *Succi Rosar.* (ut suprà) impraegnato, extrahe *Tincturam* f. a. digerendo cum *Spirit. Vin. opt.* (in quo *Sem. Anis. Fœnic. Cinnam. Spica Nardi* macerata,) decanta & abstrahe *Spirit. Vin.* ad consistentiam duriusculam, vel, quod melius, præcipita cum *Aqu. Rosar.* & lava.

℞. *Hujus Extract.* ℥j.
Succi Cydonior. depurati, ℥iiij.
Ros. Rub. depurat. ℥j.
M. & coagula ad consistentiam *Pilularum*.
Dosis à gr. 10. ad 20.

7. *Alia correctio Hartmanni. Scammonium Vitriolatum.*

℞. *Scammon. minutiss. triti* q. v. imbibe cum pauxillo *Spirit. Vitrioli*, vel *Ol. Sulphuris p. c.* adfundendo guttas aliquot *Ol. Anis.* vel *Fœnic.* conterere diligenter ut fiat *Massa* instar Piscis viscida, quam serva.
Vires. Purgat leniter sine omni molestia.
Dosis à gr. xv. ad xxv. *Hartmannus in Croll.*
N. 1. Eodem modo mitigatur & vehementia omnium Succorum purgantium, *Aloes*, *Elaterii*, *Gummi de Peru. Hartmannus in Croll.*
N. 2. *Quercetanus* in *Pharmac. Restit. cap.* 15. *Chymici* inquit, *qui elegantes illas & singulares Vitrioli proprietates occultè in eo delitescentes eruere norunt, haud verebuntur Scammoneam, Myrrham, & ipsa etiam Gummi praeparare, & dissolvere cum Phlegmate Vitrioli toto suo Spiritu impraegnato. In hoc solo enim Spiritu latet vera illorum Simplicium Praeparatio, quae cùm exsuperante calefaciendi qualitate insignita sint, & hac via exquisitè & perfectè corriguntur.*
N. 3. *Spiritus Vitrioli* & *Tartari* comburunt *Scammonium* & in Picem vertunt, ac proinde multum virtutis catharticæ deperdunt. Satius igitur erit *Scammonium* resolvere in *Tinctura Ros. cum Spiritu Vitrioli parata*, ut moris est, resolutumque ad *Extracti* consistentiam reducere.

8. *Scammonium Sulphuratum.*

℞. *Scamm. minutiss. triti*, q. v. (e. gr. ℥j. vel ℥ij.) Extendatur suprà Chartam bibulam, detineaturque super Carbonibus

---

præscribendum solum, sed admisto Stimulo salino, ne adhæreat Intestinis. In forma humida etiam in *Emulsionem* redigitur, v. g.

℞. *Res. Scamm.* ℈ß. vel gr. xij.
Sacch. Candi ʒiij.
Misc. probè & adde
Succi Citri ℥i. M.

sic fit *Emulsio* gratissima gustui, quæ citra omnem vim purgat.

Præparant quidam ex Scammonio Medicamentum: quod vocant *Rubinum Vegetabilem*; ex *Scammonio* nimirum crudo, eodem modo aliqui *Resinam Scammonii* parant, & præcipitant cum *Succo Rosarum rubrarum Provincialium*: post præcipitationem Resinæ in fundum, moderatè separatur Succus Rosarum per inclinationem, & denique cum *Tinctura Rosarum* Resinæ superinfusa, colorabitur eadem Resina rubicundo colore elegantissimo: tandem exsiccatur, pulverisatur, vocatur *Rubinus Vegetabilis*.

Scammonium etiam ob acrimoniam causticam ulteriùs *Glycyrrhiza* optimè depuratur juxta modum *Num.* 5. descriptum, quæ stimulos acerbos & volatiles Scammonii inviscat, & cicurat. Dixi enim superiùs quòd Glycyrrhiza temperet acrimoniam Humorum & Succorum in nostro Corpore; ergò & Medicamentorum assumptorum acrimoniam infringet. Dum igitur ita in Scammonio illa corrigitur, impeditur, quò minùs Succos utiles in Corpore colliquefaciat, nec Exulcerationem in Intestinis, nec Dysenteriam inducat.

Pilulæ Scammoniatæ compendiosiùs parentur, si *Resina* cum *Succo Rosarum* blandè inspissatur.

Præparatio per Acida validiora, e. g. cum *Spiritu Vitrioli*, quam habet AUTHOR, nil valet: non est vera Præparatio: sed potiùs *Castratio*; figunt enim talia Acida Sal acre in Scammonio purgans, sicque non corrigunt, sed castrant, id quod patet ex eo, quòd Scammonium vitriolatum possit propinari ad gr. xxv. quod nullo modo fit in crudo: castrata ergò fuit ejus vis per Spiritum Vitrioli. Et hoc etiam verum est de alio modo, quo fit *Magisterium Scammonii vitriolatum*; quando scilicet *Scammonio pulverisato* affundunt *Spiritum Vitrioli Rectificatum*, solvunt, extrahunt, & *Extractum* præcipitant cum *Oleo Tartari*, & procedunt, ut in Magisterio Corallorum, abluendo illud; cujus *Dosis* est à ℈j. ad ℈iv. Sed apparet ex magna dosi, quòd non sit Correctio, sed potiùs Castratio; adeò ut tales Præparationes potiùs sint irridendæ & ridiculæ, quàm amplectendæ.

Quo & *Præparatio Scammonii cum Sulphure* pertinet: unde *Scammonium sulphuratum*, quod fit per imbibitionem cum *Fumo sulphureo*. Fundamentum hujus Præparationis est hoc: quòd Fumus Sulphuris accensi impraegnat Scammonium. Jam verò, cùm Fumus Sulphureus acidus & Spiritus Vitrioli sint ejusdem naturæ & ejusdem essentiæ, patet, quòd sit Castratio non verò genuina Præparatio: imo Dosis incerta redditur, cùm pars quædam minùs suffumigetur, & ita corrigatur. Alias hoc Scammonium ritè sulphuratum generalius & potentiùs est, quàm Diagrydium, & commodiùs loco Stimuli adhibetur Scammonium Sulphuratum, quam Diagrydium.

Dosis pro Stimulo addendo sunt gr. ij. vel iij.

℞. *Tartari emet.* gr. ij.
Scamm. sulphurat. gr. iij.
Sacch. gr. v.
Misce, fiat *Pulvis* suprà & infrà purgans.

Vel

℞. *Tartari vitriolati* aut *Arcan. dupl. Mynf.* gr. xij.
Scamm. prap. gr. viij.
Misce fiat Pulvis.

Item

℞. *Tartari vitriolati* gr. xv.
Scamm. sulphurat. gr. iij.
Extr. Troch. Alhandal. gr. ij.
M. f. *Pulvis.*

Pertinet huc quoque *Cerberus triceps*, vel *Pulvis comitis de War-Wick*, qui aliàs paratur ex *Cremore Tartari*, *Antimonio diaphoretico*, & *Scammonio sulphurato*, rectiùs tamen ex *Magisterio Scammonii*.

Per se autem *Scamonium sulphuratum* ad g. xv. ad summum ℈j. potest usurpari: v. g.

Scamm. sulphurat. ℈ß. ad gr. xij.

cum *Aqua Fumar.* sufficienti quantitate subigatur, ut fiat *Emulsio*, quæ cum *Syrupo de Nymphæa* edulcorata gustui grata est. Possunt & *Semina Melonum*, & *Resina Jalappæ* addi.

Quidam, cùm Scammonium assumptum sit ingratum propter amaritiem, & nauseabundum saporem:

℞. *Scammon. sulphurat.* gr. xij.
Permiscent eum
Sacch. Candi ʒiij.
Subigunt cum
Mucil. Tragac. facta cum *Aqua Rosar.* q. s.

& exinde faciunt *Orbiculos*, quos illinunt *Oleo stillatitio Ligni Rhodii*, sicque fiunt *Orbiculi* eleganter purgantes.

Cor-

bonibus vivis, *Sulphure* foperinjecto fumantibus, donec Scammonium, (quod continuo movendum) liquescere incipiat vel albescat. Scammonium hac ratione optimè correctum exhiberi potest à gr. vj. ad viij.

9. *Scammonium Rosatum.*

℞. *Scammon.* vel *Diagrid.* q. v. Extrahe cum *Spiritu Cydonior.* f. a. decanta, filtra & inspissa ad consistentiam Mellis Deinde adde *Scammon.* ad ℥j. *Succi Ros. rub. recenter express.* ℥ij. coaguletur simul ad siccitatem.

N. Si *Spiritum Cydoniorum*, *infusione Santali tinctum*, loco *Menstrui* Extractioni huic adhibueris, non modo Scammonium colore elegantius, sed & Epati minùs noxium acquires. Et hoc modo paratum *Scammonium Rosatum* extat in *Officina Salzwedeliana*, jucunda sua rubedine visum oblectans.

Dosis à gr. vj. ad xv.

10. *Infusum Scammonii, seu Spiritus purgans.*

℞. *Scammon. el.* p. iiij. *Succi Cydon.* p. lj. mixta pone in locum calidum quotidie movendo, donec indurentur. Tunc affunde *Spirit. Vin. Malvatici*, q. f. stentque aliquamdiu in digestione. Et fit *Spiritus purgans*, seu *solutivus*.

Vires. Purgat sine ullo fastidio ac molestia.

Dosis variat pro Scammonii ingredientis quantitate.

N. Hæc infusio ad annum circiter servata, rejicit ad superficiem guttulas *Olei rubri*, instar Picis liquidæ, in quo ferocia seu malignitas Scammonii residere judicatur, *Tentzelius in Exeg.*

11. *Diacydonium Lucidum Scammoneatum, seu Laxativum.*

℞. *Gelat. Diacydon. lucid.* ℔j. *Extract. Diagrid.* ℥vj. coque lento igne, (NB.) optimè miscendo, ad justam consistentiam.

Vel

℞. *Scammon.* ℥iv. extrahe *Tincturam cum Spirit. Vin.* postea fiat f. a. *Cydoniatum* ex *Succi Cydonior.* ℔iij. *Sacchar.* ℔j. *Tincturam* paulatim *Succo* affunde; Misce exactè ac effunde in *Scatulas.*

Dosis à ʒj. ad ʒij. & ʒiiß.

N. Nisi mixtio exactè fiat, fieri potest, ut Diagrydium in uno loco parciùs, in alio copiosiùs concrescat: inde Purgatio justo lenior, hinc copiosior, adeòque Hypercatharsis nonnunquam subsequitur.

12. *Gelatina Cydoniorum Laxativa cum Turbith.*

℞. *Scammon.* ℥ij.
Turbith. ʒiv.
Extrahe cum *Spirit. Vin.* posteà
℞. *Decoct. Cydon.* ℔vß.
Sacchar. ℥xviii.

Coq. f. a. & F. *Gelatina*, cui sub finem affunde *Tincturam Diagridii* & *Turbith*, Spatulaque agitentur, donec Spiritus Vini evanescat. Tandem repone pro usu.

N. Communiora *Præparata*, quæ *Diagridium* seu *Basi* ingreditur, ipsemet Tyro observare poteris.

Præcipua ex his sunt

Confectio Anisi Laxativa.
Electuarium Benedictum Laxativum,
de Citro solutivum.
Diacydonites Laxativum,
Episcopi, s. Elescoph.
Confectio Hameth,
Indum majus.
Diaprunum Solutivum,
Rosatum.
de Succo Rosarum.
Zinziber Laxativum.
Pilula Aggregativa majores,
Aurea.
de Fumaria.
de Hermodactylis.
Extractum Catholicum &c.

SCHROEDERUS.

Corrigitur Scammonium etiam *per Alcalia*, ubi *Sal Tartari* eminet: hinc *Lixivio Salis Tartari* injiciatur *Scammonium*, & emerget *Tinctura rubicunda*, quæ inspissata, & cum *Spiritu Vini* extracta, dat *Essentiam laxativam*. Cum hoc Tartari Sale invertitur sapor & odor ejus nauseosus. ZAPATA *in Clave Med. Essentia Scammonii cum Spiritu Vini extracta* & filtratæ addit *Saccharum cum Aqua appropriata solutum*, quam vocat *Aquam Rubineam solutivam.*

Fit etiam *Sal Scammoniatum purgans*, scilicet

♃. *Scamm.* ℔j.
Solvatur in *Spiritu Vini* q. f.
Postmodùm
♃. *Sal commune*;
quod solvitur in *Aqua fontana.*

Ambræ *Solutiones* permisceantur invicem, & evaporentur sensim sensimque, & in fundo residebit *Sal*, quod sine sapore nauseabundo purgat leniter.

Datur à ℈ß ad ℈j. estque nihil aliud, quàm Sal commune imprægnatum Scammonio.

Denique pro Correctione Scammonii cùm dixerim, quòd *Succus Cydoniorum* sit optimus, *Diagrydium* solet permisceri cum *Gelatina Cydoniorum*: unde fit *Gelatina Scammoniata laxativa*, vocaturque *Diacydonium laxativum*. Præparationes videbitis *in* AUTHORE *nostro*: & quidem de Gelatina Cydoniorum suprà egi *in Classe* 1. *sub Cydoniis*. Ad eorum imitationem, imprimis secundæ Præparationis, quæ est optima, & fit cum Succo Cydoniorum, potest fieri cum *Succo Ribium*, *Berberum*, *Rubi Idæi*, & Succis aliis, *Diaribium laxativum*, *Diaberberum laxativum*, & sic porrò.

Huc referendus *syrupus Citri scammoniatus*, vel *diagrydiatus*, qui fit hoc modo:

♃. *Scamm. crudi* vel *sulphurati* ℥j.
cui superfundatur
Succi Citri depur. rec. expressi ℔ß. vel ℔j.

Terantur invicem: stent in Vitro benè obturato in Digestione per tres dies & noctes in loco calido, sæpiùs agitando & movendo, atque ultimo die permittatur sine agitatione, ut clarescat. Hinc *Solutio* clara decantanda & transcolanda per Linteum. in *Colatura clara* dissolvantur *Sacchari* ℔ij. vel iij. & blando igne redigantur in consistentiam *Syrupi*: cujus *Dosis* est Cochlear. (*B*)

Et hæc quoque dicta sint de Purgantibus secundariis. Cæterùm ex hisce duo sufficere possunt, *Aloe* nimirum, & *Scammonium*; adeò ut cæteris facilè supersedere possemus. Unde ex omnibus Purgantibus *septem* sufficerent: *quinque* ex *Primariis*, & *duo* ex *Secundariis*, Ex Primariis *Rhabarbarum*, *Helleborus niger*, *Jalappa*, *Colocynthis* & *Senna*; ex Secundariis *Aloe* & *Scammonium*. His si rectè utamur, citra incommodum Ægros purgare, cumque summa existimatione finem nobis propositum assequi poterimus.

Quibus jam concludo *Regnum Vegetabile*, & ad *Animale* pergo.

(B) Scammonium *est Succus resinosus concretus*, *incisione defluens è Radice Plantæ quam* Scammoniam Syriacam vocant, *estque reverà* Convolvuli *species*, Convolvulus Syriacus, & Scammonia Syriaca Morisono *appellata. Planta hæc è Syria delata, nostra assuevit solo: Radix longa, crassa, lacteo succo prægnans, longas, contortas, scandentes viticulas emittit: Folia, triangula, glabra, tenuia: Flores Convolvuli nonnihil purpurascentes: Fructus vestitus pinguedine obductus, Seminibus nigricantibus fœtus. Succus inquam lacteus incisione e Radice eductus, ac Solis calore inspissatus, Alepo & Smyrnis ad nos missus, est* Scammonium Officinarum, *primæ notæ catharticum.*

Scammonii chymicam Analysim instituit suo more Dñus Boulduc: *ille tamen ingenuè fatetur, hoc Catharticum feliciùs & securiùs operari, si absque ulla prævia præparatione, seu partium componentium separatione, adhibeatur: etenim pars illius resinosa adeò à salina contemperata est & veluti perdomita, ut si resinosa hoc fræno careat exhibeatur, hypercathartica & caustica evadat. Siqua autem præparatio desiderabitur, quæ* Glycyrrhizæ *sit* Decocto *seligenda, fatente citato* Boulduc.

SECTIO

SECTIO SECUNDA.

ZOOLOGIA

SEU

REGNUM ANIMALE,

EX

SCHROEDERI

Pharmacopœæ Medico-Chymicæ

LIBRO V.

SCHRŒDERUS.

ZOOLOGIA est pars Pharmacopœæ, quæ Medicamenta ex *Animalibus*

N. Animalia puta, tam Viva quàm Interempta (liceat hæc Animalia appellare). De utriusque commonere hîc expedit, eligenda esse, quæ extra dispositionem morbosam & hinc detrimentosam constituta sunt. Itaque si ex *Vivis* experis, provideas sana ea sint: sin ex *Interemptis*, Interempta illa adhibeas Morte violenta extrinsecùs accedente. Etenim expetitur medicamentalis cujusque rei Substantia, eaque ad Medicationem apta, adeòque Facultatibus morbosis destituta, salubribus econtrà Tincturis delibuta. Hæc imprimis *Pars* rei *spirituosa* est, in naturali scilicet dispositione constituta, facultatibusque peregrinis orba. Nimirum hæc, ut Morte naturali paulatim senescens consumitur, curriculoque suo destinato persuncta, in Principia sua resolvitur: ita eadem ipsa, si Flamma vitalis violenter extinguatur, superstes aliquamdiu manet, nec à Corpore separatur, donec hujus dissolutione, & ipsa dissolvatur. Et quidem talis ferè illa superstes suppetit, qualis erat, dum Flamma illa extinguebatur, i. e. salubribus, insalubribusve Tincturis imbuta. Hinc itaque non rarò mitæ Cadaverum facultates elucent, veluti præ reliquis est vis illa Formatrix, non modò è Cineribus Vegetabilium suscitabilis (teste *Sennerto*, ex *Quercetano* & *Polono*, ut & ex *Libavio*, teste Cl. *Horstio* Epistola ea de re ad me missa, teste itidem *Vigenario* Gallo, in Tractatu Gallico *de Igne & Sale*, *pag.* 262.) sed & in Animalium quorundam Cineribus demonstrabilis. Hujus rei Historiam, cùm Parisiis degerem, ceu verissimam mihi retulit Doctor Medicinæ Parisiensis, nomine *Certain*, Vir vel ætatis ratione fide dignus, videlicet sibi in maceratione *Cineris Cancrorum*, tam perfectorum, quàm imperfectorum, Cancrorum in liquore natantium; simili ratione in *Aqua stellatitia Spermatis Ranarum*, sibi Ranarum imagines quondam fuisse repræsentatas, testis est Vir Excellentissimus *Joan. Daniel Horstius*, in Academia Marpurgensi Medicinæ Professor publicus, Amicus meus integerrimus. Non minùs & in perfectiorum Animalium Ossibus idem accidere, præter alios refert *Robertus Flud de Fluctibus*, Medicus Anglus, Scrutator Naturæ sagacissimus. Et quæso quid causæ subesset, quòd solùm Animalia mactata Culinis expetantur, posthabitis quæ secùs obierunt, nisi sit, quòd illa balsamica, seu spirituali prædita sunt Substantia, ad Nutritionem requisita, hæc vel eadem destituta sint, vel inquinatam & insalubrem possident? In Medicis difficultatibus non postrema est, quæ etiam doctissimos macerat, *unde scilicet Facultates occultiores Medicamentorum fluant*? Nimirum alii *Formæ Mixti* eas acceptas referunt, alii *Formæ separatæ* relictæ vestigio: ne dicam de peculiari *Qualitatum primarum* mixtione, quam alii ponunt. Verùm anne satius sit, difficultates has & similes hoc ipso, quod posui, fundamento dirimere, quam Entia citra necessitatem multiplicare, collibet pro arbitrio do judicandum; nec enim quemquam cogo, sed saltem Philosophica libertate nixus modum suggero è difficultatibus emergendi, & quidem ejusmodi, quem (ne novitatis accuses) tota Stoicorum Schola olim docuit, Videsis *Quercetanum lib. de Veritate Hermetic. Medicin. cap.* 10. Nec est quod hinc metuas simplicitati Formarum hac ratione derogari. Simplices quidem sunt *Formæ*, id fateor, sed & *Materiales*, non ut communiter fingitur, simpliciter *Spirituales*. Caveas autem ne huc Spiritum divinum Hominis retrahas: hic enim, ut sublimioris est originis, ita & altioris indaginis.

Quia *Epistola Horstiana* mentionem feci, ejus verba subjungere placet, quæ sunt: *Quod attinet suscitabilem vim Formatricem, certè sæpèque D.* Georgius Moltherus *Med. Wezflar. retulit, non semel se* Urticam *vidisse in Aqua congelata. Mihi est* Sal Absinthii, *cujus ope, vera loquor, totum Absinthium tibi ponam ob oculos*. Hæc *Horstius*, quibus & hoc subjicere volui, quod certa quadam operatione *Sal commune Absinthii volatile* elevatum, Alembici lateribus adhærendo, Plantam suam dilucidè repræsentet.

Classes Zoologiæ sunt quatuor.

1. *Animalia terrestria* exhibet, eaque *perfectiora*.
2. *Aves* recenset.
3. *Pisces* describit.
4. *Insecta* subjungit.

I. AGNUS.

ABsoluta in præcedentibus PHYTOLOGIA seu *Regno Vegetabili*, ordo nunc nos deducit *ad* ANIMALIA, quæ omnia, quoad structuram, ferè conveniunt, & quidem imprimis Terrestria & Volatilia: ubi, quæ habet AUTHOR *in Prolegomenis de Resuscitatione Animalium ex Cineribus* in genere, sunt lectu dignissima, & prostant de his multa Exempla, quæ hinc inde videri possunt.

Quod attinet *Animalia*, quæ in usum Medicum adhibentur, eligenda sunt ea, quæ adhuc sunt *Viventia*, vel *violenta Morte* interempta: quæ enim sponte vel Morbo vel Senio interierunt, sunt planè inepta; quoniam maxima eorum via, quæ residet in *Sale volatili*, imprægnato *Spiritu Vitale insito*, quod propter Senium, deficiens Fermentum, & longum Morbum exhaustum est, deficit & deest. Et propterea assumenda sunt vel Animalia viventia, si sint minora; vel Partes Animalium violenta Morte interemptorum, si sint majora. Quod non tantùm in usu Pharmaceutico observatur, sed etiam in Culinari, in quo rejiciunt Animalia inveterata, & mortua, propterea, quoniam vis eorum est exhausta & imminuta: id quod eò magis observandùm in usu Pharmaceutico, & pro scopo, ut exinde præparentur Medicamenta.

Partes Animalium distinguuntur in *Duras & Molles*: *Duræ* sunt *Ossa*, *Cornua*, *Ungula*, & qui hoc pariter referri possunt, *Dentes*: Hæ ipsæ Partes usui Medico conveniunt, quatenus Acidum quodcunque absorbent, & Sudorem movent. Acidum autem absorbent non sine insigni Effervescentiæ motu, quia Sale volatili alcalino turgent. Dum autem Acidum absorbent, & Sanguinem fluidiorem reddunt, eo ipso insimul Sudoriferæ sunt.

Compositionem & Resolutionem Animalium Spagyricam quod attinet; omnia, quæcunque sint Animalia, imprægnata sunt

sunt copioso *Sale volatili*. Hoc ipsum tamen, dum adhuc sunt in suo Esse Animalia, est *Salsum*, seu est *Acidum volatile urinosum*: quæ duo per Fermentationem combinata, dant *Sal volatile salsum*, demonstrante sufficienter TACHENIO *in Hipp. Chym. & Clave* &c. Hoc Sal salsum volatile, dum destillatur, mutat naturam, & sub Ignis examine rigoroso Sal volatile urinosum prodit, & adhæret lateribus Alembici; Sal verò acidum volatile arripit partem Salis volatilis, & cum illo, mediante Pingui conjectum, sub forma Olei crassi fœtidi, & turbulenti unà abit & transit. Nam Oleum tale non reperitur in iisdem, sed fit tandem in Ignis examine. Vulcano ergò chymico si subjiciuntur quæcunque *Animalia*, *Destillatione rigorosa subministrant*

1. *Phlegma* aqueum per Retortam.
2. Paulò pòst sub forma Nebulæ prodit *Spiritus volatilis Mercurialis*, non tamen salinus præcisè, aut sulphureus, sed mediæ quasi naturæ.
3. Copiosum *Sal volatile* se elevat, quod adhæret lateribus Alembici, & repræsentat formam sui Simplicis: v. gr. Cornu Cervi, Sal volatile in Cornu Cervi forma, Sal volatile Viperarum in forma Viperarum &c. adhærens Alembici lateribus.
4. Intereà temporis, quando exhalat Sal volatile, Acidum arripit partem Salis volatilis urinosi, & colliquefactum transit sub forma *Olei crassi*, & Empyreumate contracto, *fœtidi* & turbulenti: quod nihil aliud est, quàm Salia concentrata, dum Sal volatile urinosum & Acidum pingue se uniunt, & quando pars Salis volatilis avolavit, transeunt & destillant.
5. Id quod remanet in Retorta post Principia destillata, est *Caput mortuum* insipidum, & omni virtute medica destitutum, quod utplurimùm solet esse nigricans.

1. *Phlegma* est naturæ simpliciter elementaria, & parum habet in recessu.

2. 3. *Spiritus* penetrantissimus est & volatilis & potenter sudoriferus, non tamen præcisè sulphureus, quia minùs inflammabilis; nec salinus, sed mediæ naturæ: qui si unitur cum *Sale volatili*, vocatur *Spiritus Essentificatus*, verbi gratia Spiritus Cornu Cervi si misceatur cum Sale Cornu Cervi, vocatur *Spiritus Essentificatus Cornu Cervi*; & sic porrò. Spiritus hic Essentificatus, vel *Sal volatile* rectificatum, egregiè penetrans, quodcunque Acidum in Corpore absumit, temperat & corrigit, Sal volatile Massæ Sanguineæ augmentat, Sanguinem coagulatum & congrumatum dissolvit, Sanguinis stagnationem impedit, ejusque Motum propter auctam fluiditatem promovet, Sudorem ac Urinam potenter ciet, quascunque Obstructiones partium, imprimis in Capite ex Sanguine stagnante, referat & resolvit, & quæ sunt aliæ virtutes talium Præparatorum.

4. *Oleum destillatum* ad aliquot guttas interiùs assumptum in hystericis Affectibus & Colica summum pariter Remedium est, & excedit virtutes Salium volatilium, dum verè sunt Salia volatilia concentrata: sed propter insuavitatem saporis & fœtorem vix tolerabilis; si tamen super Caput mortuum rectificetur per Retortam, habetur Oleum aurei coloris & instar ignis penetrantissimum, & efficacissimum, Sudorem ciet, Acidum quodcunque simul destruendo, utut rarò usurpetur. *Externè* etiam propter odorem ingratum, ex Empyreumate contractum, usurpatur rarò: nihilominùs Podagræ, Artubus Paralysi ac Tremore affectis, item qui laborant Paresi, illitum optimè convenit. Præterea in Bubonibus & Carbunculis pestilentialibus maturandis & extrahendis Olea destillata ex Animalibus sunt egregia, & Tumores duros emolliunt, eosque emollitos, uti & alios, imprimis sanguineos, Tumores discutiunt & attenuant, quò minùs suppurare & in Abscessum degenerare queant.

5. Sequitur denique *Caput mortuum*, post destillationem residuum, quod est instar Carbonis nigrum, sed si in aperto Vasa calcinetur, prorsus albescit. Dicitur *Terra usta* seu calcinata, fitque verbi gratia Cornu Cervi ustum, vel ossa humana usta. Hæc Ossa ita combusta nihil aliud sunt, quàm Terra mortua, omni activa vi & Sale fixo spoliata, adstringunt tamen, quia Acidum imbibunt; unde in Dysenteriis admodùm conveniunt, ut & in Febribus Intermittentibus cum Specifico Febrifugo *Strobelbergeri*, dosi ℈j. ante Paroxysmum. Dum etiam Humiditates quascunque imbibunt, exsiccare & Partes laxas corroborare dicuntur. Nam uti Ori admota adstringunt & Salivam imbibunt, ita quoque in Corpore apparenter operantur. Præterea Acidum in primis viis imbibunt, id quod patet exinde si enim illis instilletur Spiritus acidus, illum, ut nihil Acidi supersit, absumunt & imbibunt: unde simili modo, si reperiunt Acidum præternaturale in Stomacho, Intestinis & primis viis, imbibunt illud, ut acrimoniam & corrosivitatem deperdat. Et propterea possumus adhibere in Fluxibus Alvi, & Hæmorrhagiis habitualibus atque scorbuticis, ut Serum acidum imbibant & incrassent.

Quæritur hîc de Partibus hisce duris: *an in Capite mortuo remaneat Sal fixum*, sicut in Vegetabilibus? Notum enim est, quòd ex Cineribus Vegetabilium eliciatur *Sal fixum* urinosum, quod quidem non est Naturale, sed Artificiale, & fit per Ignis colliquationem. Multi hoc negant in Animalium Partibus duris, utpote in quibus ob continuam Aeris insufflationem, & fermentationem nil fixi reperiatur in Corpore humano, & omne per Urinam & Excrementa abeat; quicquid enim est in Animalium hisce Partibus duris, vel sub forma Salis volatilis & Olei transit vel sub forma Calcis seu Terræ insipidæ remanet. Alii contrà affirmant, cùm Partes duræ vitrificari possint; unde suspicio non levis fit, Sal fixum quoque occultarum in iis contineri: negantes verò regerunt, quòd Silices sine Alcali vitrificari possint.

Cæterùm hæ ipsæ Partes duriores blanda cum Aqua simplici Coctione dimittunt ex se Gelatinam, in qua Ros seu Succus glutinosus nutritivus cum Sale volatili copioso imprægnatus continetur, istis Ossibus ex quibus Gelatinæ sunt extractæ, hoc est, quæ sunt calcinata sine igne, non tantum Salis volatilis hinc continentibus, quàm si crudè adhibeantur: interim tamen quoniam participant adhuc de Sale volatili & Oleo, meritò Calcibus istis post destillationem residuis præferuntur.

Partes animalium *Molles* quod attinet, sunt hæ vel *Pingues*, vel *non Pingues*.

Non Pingues sunt *Solida*, *Liquidave*. *Solida* sunt Viscera carnosa, verbi gratia *Caro*, *Cerebrum*, *Secundina*, *Hepar*, uti etiam *Pili*, *Lana*, *Corium*, &c. quæ ungent Succo pingui & Salso blando. Hæc omnia cum Igne examinata eadem suggerunt Producta Pharmaceutica, quæ Partes duræ; minus tamen Salis volatilis, sunt penetrantissimi, quod reverà nihil aliud est, quàm Sal volatile copiosum, à pingui Acido concentratum. Spiritus equidem & Sal volatile difficulter eliciuntur ex Partibus mollibus, ubi autem dissectæ hæ Partes ad Putrefactionem aliqualem separantur, copiosius longè & penetrantius Sal volatile & Spiritum suggerunt, parcius verò Oleum. Per se aliàs destillatæ copiosius Oleum fœtidum suggerunt, atque Terram mortuam & siccam relinquunt; nullum verò in hisce Salis fixi vestigium deprehendere datur. Quod itidem de Lumbricis verbi gratia observandum, qui putrefacti longè copiosius, & penetrantiùs Sal volatile ac Spiritum suggerunt. Formicæ etiam quæ uti Acidum spirant, in per se Spiritum acidum suggerunt; putrefactæ tamen Spiritum & Sal volatile urinosum subministrant. Sunt tamen qui Putrefactionis tædia per additum Alcali fixum prævenire, & ita dicta Subjecta tractare satagunt.

Partes Liquidæ quales sunt *Sanguis*, *Urina*, eadem Producta suggerunt, ut modò dictæ Partes; sed copiosiora Salia volatilia & penetrantiora, si præcedente aliquali Putredine reclusa fuerint. Caput mortuum horum *Sal fixum* relinquit: Sic ex Sanguine bubulo Sal fixum, sed sui generis, ferè instar Salis communis, & salsi saporis, in aere tamen diffluens, obtinetur: quod in Urinis Animalium etiam per se manifestum est.

Ex dictis patet, *Animalia eorumque Partes quoddam Sal volatile urinosum continere*. Sed accidentalis subinde Differentia est observanda, quatenus Salia hæc volatilia Animalium pro varietate Animalium multum variant: copiosius enim & penetrantius est in Sylvestribus, quàm in Domesticis; deinde acrius & volatilius in Maribus, quam in Fœmellis, ulteriùs penetrantius & volatilius est in Maribus non Castratis, quàm in Castratis, in quibus omninò est temperatum propter Fermentationem non adeò acrem & fortem, ex defectu Fermenti Testiculorum, quod Massæ Sanguineæ in non Castratis inspiratur, atque Sanguinis Fermentationem acriorem & celeriorem reddit. *Insecta* imprimis constant subtili Sale salso magis, seu acido sulphureo volatili & urinoso fortiter conjuncto, adeò ut juncta subministrent Spiritum acrem volatilem & penetrantem, qui respectu aliorum longè est volatilior ac penetrantior, ac in Animalibus majoribus: qualia Insecta sunt *Millepedes*, *Lumbrici*, *Scarabæi & Formicæ*, quæ acriori & penetrantiori Sale volatili, adeòque imprimis diuretico, constant. In *Marinis*, *Cancris*, *Piscibus*, &c. temperatum magis est & subtilius: in *Animalibus* verò *majoribus terrestribus* acrius ferè & omnimodi elicitur.

Cùm igitur omnia Animalia putrefacta suggerant Sal volatile,

latile; alia verò Salia aliis pro ratione partium temperatiora sint, quæritur: *an ejusdem naturæ, usus, & efficaciæ sint Salia volatilia?* Affirmatur. Conveniunt omnia in genere, quòd Salia acida destruant, & sudorifera sint; attamen & specificas simul dotes habent sic: v. g. Sal volatile Sanguinis humani est epilepticum, Sal volatile Lumbricorum in Arthritide vaga & fixa convenit; Sal volatile Cancrorum fluviatilium est diureticum; Sal volatile Bufonum antihydropicum: ita ut & in his quædam quasi Respublica detur.

Pinguiores partes, ut *Sevum*, *Axungia*, &c. in Piscibus *Pinguedo marinarum Belluarum*, Germanicè dicta *der Tran*, in hoc conveniunt, quòd constent parte sulphurea, quæ in recessu ab Acido occulto concentratur: hinc cum Alcalibus in Sapones abeunt, quod & Olea Vegetabilium faciunt, quæ cum Lixivio mista, instar Butyri fiunt; non secus ac Sulphura Mineralium in recessu habent Acidum, temperatum à Pinguedine: sicut & Olea Vegetabilium quæcunque expressa habent in recessu Acidum, Pinguedine sulphurea obvolutum. Omnes hinc Pinguedines Animalium propter Sulphur temperatum, vim habent relaxandi & emolliendi crassa, Dolores sistendi, attenuandi, & plùs minùs Anodyna sunt.

Stercora Animalium certè abundant Sale volatili salso, quasi ammoniacali, ex Acido stomachi fermentativo, ipsorumque Alimentorum fermentando acescentium, cum horum Alcali debitè unito natum: quæ ipsa dum de Oleo Bilis plùs minùs participant, ad naturam nitrosam fere accedunt; unde Sudorem movent, Sanguinis grumos dissolvunt, & vi diaphoretica ac diuretica in Dysenteria, Pleuritide, Angina, &c. commodè usurpari possunt. In specie ad Affectus chronicos, hypochondriacos pro corrigendis vitiosis Saporibus, speciatim acidis, pro abstergendis primarum viarum sordibus, & hinc pro cienda Urina, egregii sunt usus. Pro hoc scopo inter Animalia terrestria excellunt Stercora, Caninum, Lupinum, & Muscerda.

Cæterùm varia AUTHOR *noster* hoc in loco congessit, quæ nullius sunt pretii, nulliusque usus. Saltem ergò ductum ejus sequamur, dum totam ZOOLOGIAM in *quatuor Classes* distinxit: 1. *Terrestria Animalia*, 2. *Volatilia*, 3. *Aquatica*, & 4. *Insecta* continet.

CLASSIS PRIMA.

DE

ANIMALIBUS TERRESTRIBUS PERFECTIORIBUS.

I. AGNUS.

Ἀμνός, ἀρνός, Germ. *ein Lamb*, *Schaaf*. Gall. *Un Agneau*.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Pulmones*, (tum recentes, tum siccati.) 2. *Fel*. 3. *Lana*. 4. *Ossa incinerata*. 5. *Coagulum*.

Vires:

1. *Pulmo*, Attritus à Calceamentis contractos, ab Inflammationibus tuetur (*impositus*.) Vide *Ovis*.
2. *Fel*, ad Morbum Comitialem exhibetur.
3. *Lana*, (cum *Corio*) Anginæ, aliisque Colli Tumoribus leniendis ac molliendis confert (*imposita*.)
4. *Ossa incinerata*, Consolidationem Vulnerum, etiam eorum, quæ difficilioris sunt Consolidationis, consolidant.
5. *Coagulum*, valet ad Venena, ad Lac coagulatum, ad Morsus venenatos (cum *Aceto* potum.)

II. ALCES.

Ἄλκη, Alces, magna Bestia, *Cæsari*, *Albert. Magn.* (cui & Equicervus) *Olao Magno*, *Mizald. Lev. Lemnio*. Germ. *Elend*. Gall. *Le Eslant*.

Animal est gregarium, bisulum, ad Cervi figuram accedens, quo tamen majus est, natura timidum, Comitiali Morbo obnoxium.

PRÆPARATA.

1. *Cornu*. 2. *Ungula*, ac 3. *Nervi*.

Vires.

1. *Cornu*, cui plus tribuitur quàm Ungulæ.
2. *Ungula* specifica virtute celebratur adversus Epilepsiam, tum præcavendam, tum curandam, idque usu tam interno, quàm externo.

Internè propinatur *Scobs*; & *Præparata* subjuncta.

Externè

I. AGNUS. *De Agno* nihil prostat in Officinis. Quibusdam in usum venit *Pulmo*, qui uti & *Pulmo Vulpis* commendatur specificè in Phthisi & Affectibus Pulmonum, imprimis in Vulneribus Pulmonum; quod an verum sit, digladiantur inter se Authores. Instar omnium vobis sit KIRCHERUS *in Arte Magnet. Lib. 2. Part. 3. cap. 6.* qui tanquam pro aris & focis pugnat, quòd Partes Animalium prosint Partibus in Homine, quibus respondent, vel quòd Partes humanæ prosint Partibus, cum quibus symbolizant, vel similitudinem gerunt, adeò ut Pulmo Agni, Vulpis, & Cervi, conveniant in Affectibus Pulmonum. Hos tamen non immeritò irridet HELMONTIUS, SCHRADERUS *in Dissertat. de Facultat. medicamentosis*, & alii, quòd post Mortem ejusmodi Partes amittant hanc analogiam, appropriationem & symbolizationem. Quod jam dico de Pulmone, valet etiam de aliis Partibus; & semel pro semper hoc observandum, Egoque ipse his non multum tribuo.

Dicit AUTHOR, quòd *Ossa calcinata* Vulnera, etiam quæ difficilioris sunt Consolidationis, consolident. Hoc non tantùm de Ossibus Agni calcinatis, sed de omnibus aliis verum est; quoniam sunt instar Terræ mortuæ, quæ absumit Acidum, quod Consolidationem Vulnerum aliàs impedire solet: vid. ALEXANDER BENEDICTUS *l. 3. Prax. pag. 110.*

Sequitur *Coagulum*. Mirum est, quòd Coagulum Agni, Hædi, Vaccinum, & similia Lacticinia, præstent in Lacte coagulato, assumpta, dissolvendo; unde tale Coagulum Animalium solent præscribere Mulieribus pro solvendo Lacte in Mammis congrumato, & Experientiam dicunt hoc ipsum confirmare, utut mihi, ut verum fatear, res videatur suspecta.

Prostat quoque in Officinis *Oesypus*, quæ nihil aliud est, quàm Pinguedo Lanarum succidarum. Commendatur à vulgo in Luxatorum Doloribus, & Tumoribus Colli leniendis, hisque emolliendis, sed hujus loco *Butyrum Majale* vel alia Pinguedo anodyna sufficere potest; sicut & ZWELFFERUS *in Animadv. ad Pharmacop. August. p. 415.* ex Officinis planè rejicit. (C)

II. ALCES. *Alces* est Animal de genere *Cervorum*, cujus elegantem descriptionem nobis communicavit WORMIUS *in Musæo l. 3. cap. 24.* sicut & integros *Tractatus* scripserunt ANDREAS BACCIUS *de Magna Bestia Alce*, & WIGANDUS *de Alce Borussica*.

In *usum* medicum accersuntur *Cornua*, *Ungula*, & *Nervi*. *Cornua*, quæ non ampliùs sunt rara, specificè commendantur in Epilepsia, Tremoribus, Spasmo, Convulsionibus, ac similibus Affectibus; & in his ipsis longè præferri solent Cervinis Cornubus, in quo ipso tamen meritò consulenda uberior Experientia: vid. HOFFMANNI *Clavis p. 641.*

De *Alcis Ungulis* notum est, quòd contra Epilepsiam, Spasmum ac Convulsiones commendentur, Experimentis jam à multis annis confirmatis: & quidem non solùm internè, si scilicet ejusdem *Rasura* mox propinetur cum *Aqua Liliorum convallium*, vel cum *Aqua Lavendulæ*, sed & externè pro *usu Amuletico* appensa aut Annulo inclusa & Digito gestata: de quo videatur SCHENCKIUS, dum solo contactu Epilepticos restituit: quod à LEVINO LEMNIO *in Tr. de occult.*

(C) Agnus, *ab ἁγνὸ* castus. Agni & Hœdi Coagulum *potiùs lacteos tubulos in Mulierum Mammis constringens, impedimento est, ne novum Lac ad eas affluat, quàm ut jam coagulatum in iis dissolvat*. Œsypum (*ab οἶς* Ovis, & *σήπεσθαι* putrescere), *quod est crassa & pinguis Mucilago, ex Ovium succida Lana collecta, multo abundat Oleo, parumque Phlegmatis & Salis volatilis continet: anodynum hinc est & malacticum.*

Externè includitur Particula Annulo, gestaturque Digito, qui minimo proximus est, ot palmam respiciat. Inditur itidem Pugno, applicatur Pulsui, immittitur in Aurem (sinistram,) suspenditur de Collo, ut Cutim attingat.

Dosis ℈ß. & ultra ℈j.

N. 1. Dignoscitur odore, quem gratum Suffito exhibet.

N. 2. Referunt, non qoodlibet hujus speciei Animal Malo Epileptico adversari, oec omnia eadem proprietate prædita esse, sed pro Ætate, Sexu, Tempore, & ipsius etiam Ungulæ ratione, plurimùm variare. Fœminæ Ungulam hac facultate nequaquam pollere, sed Maris solùm; nec Pulli, sed Adulti, idque eo tempore, quo in Venerem ferri incipit, (inter Festum Assumptionis Mariæ & Nativitatis ejusdem.) Plus etiam Unguibus posterioribus, quàm anterioribus tribuunt, & horum quidam Pedi (quod vulgatius) dextro, alii sinistro, Sunt qui velint has Ungulas ab Animali adhuc vivente, dicto tempore præsciodendas esse. *Andr. Baccius lib. de Alce.*

3. *Nervi*, circumligaotur membris Spasmo obnoxiis.

PRÆPARATA EX CORNU.

1. *Præparari* potest uti *Cornu Cervi*, & uri.
2. *Vaporari* sicuti Cornu Cervi philosophicè calcinatum.
3. *Galreda* exinde confici.
4. *Spiritus*.
5. *Sal volatile*.
6. *Oleum*.

PRÆPARATA EX UNGULIS.

1. *Ungula* præparatæ, lege communi.

2. *Magisterium* fit lege communi *Aceto* (alii malunt *Spir. Vitrioli*,) ac *Oleo Tartari*.

N. Magisterium hoc Cineris colorem ferre refert.

3. Sunt qui *Aquam ex Medulla Cerebri destillatam*, pro Arcano Epileptico habent. Vide in *Homine*.

4. Exhibere itidem poterit *Oleum*, *Liquorem*, ac *Sal volatile*, l. com.

N. Cum in Finlandia degerem, præfectus institutioni *Generosissimi Gustavi Horn*, *Everhardi Filii*, qui jam Generalem Majorem in Suedico Exercitu agit celeberrimum, transfossam *Alcem*, Generosissimæ illius Matri viduæ à Servis præsentatam vidi 17. palmos altam.

III. A P E R.

APer
- Mas, κάπρος, Verres sylvaticus. Germ. *Wildschwein. Eber*. Gall. *Un Sanglier*.
- Fœmina, Sus fera, Scropha sylvestris. Germ. *wilde Sau*.
- Porcellus sylvestris, Germ. *Frischling*.

Vescitur Glandibus, Nucibus faginis, Castaneis, Radicibus Filicis, Angelicæ, & simil. Coit initio Hyemis, parit Vere.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Adeps*. 2. *Dens*. 3. *Genitalia*. 4. *Fel*. 5. *Stercus*. 6. *Urina*.

Vires.

1. *Aper*, ut *Verri* domestico cognatus est, ita & Vires communes obtinet, sed fortiores. Hinc recipitur *Adeps* ad *Unguentum Armarium*, commendatur peculiariter ad Laterum Dolores leniendos, Materiamque molliendam: rejectiones

---

culr. Natura mirac. lib. 2. c. 3. Historia, uti etiam SCHENCKIO *Observationes de Epilepsia*, confirmatur. Quæritur jam, *qua ratione vim epilepticam exerant?* Respondetur: non tantum ob vim absorbendi Acidum, sed & aliam secretiorem Caussam ab extrà: Alces nimirum Bestia est admodùm meticulosa, & a strepitu etiam Arboris in fugam pellitur: hic metus in totum Corpus transfertur, præprimis in Ungulas, & quidem posteriores, onde vis hæc dependet. Illud autem falsum est, quòd quidam inde vim hanc ei tribuant, quòd Animal Epilepsia tactum, Aurem Uogula Pedis posterioris dextri scalpat, & in eandem infestat; utut etiam HEINRICUS à BRAHE *de Medicamentis epilepticis* referat se habere expertum, quòd portiuncula in sinistram Aurem immissa, veluti scalpendo mota, Epilepticos resuscitarit, sicut MIZALDUS hoc ipsum pariter pro Miraculo refert. Verùm nugas esse CRATO *in Epist.* 49. *pag.* 60. dicit. Præter hoc etiam, quòd sit rasa specificum Remedium in Epilepsia, etiam in Vertigine ac Tremore, tam partium externarum, quàm internarum, necnon Palpitatione Cordis. Item in Suffocatione uterina specificè commendatur; sive Scrobs, sive præparata Uogula, aliaque ejus Præparata, propinentur. Sed reverà vix existimo tantum tribuendum esse huic Ungulæ, quin alia parabiliora & præstantiora Antepileptica prostent.

De *Nervis* observetur, quod AUTHOR habet, & non absonum videtur; id quod non santùm de hoc verum est, sed etiam de Nervis ex Hominibus & Cervis.

Inter *Præparationes* est *Ungula præparata*, quæ fit lege commuoi;

Ungula calcinata & *Magisterium* nil valent. De Magisteriis tamen obiter noto, quòd ea Cornubus Animalium, Ossibus, Ungulis, & similibus partibus duris, sint difficilia Præparationis, propterea, quoniam inest *Mucilago glutinosa* seu *Gelatina*, quæ impedit quo minùs possit solvi à *Menstruo*. Ut ergò fiat dissolutio, priùs coquenda sunt in *Aqua*, ut prodeat Mucilago, & quasi Gelatina: hinc facilè corrodi possunt per *Spiritum acidum*, sive *Acetum destillatum*, vel *Spiritum Salis*, vel aliud quoddam Menstruum, & sic soluta per *Oleum Tartari per deliquium*, vel alium Liquorem, præcipitari in *Magisterium*. Hoc observetur quoad Encheireses, ne fiat error.

Cæterùm *Cornu Alcis* eodem modo præparari & usurpari potest, ut *Cornu Cervi*, tam in *Pulveribus*, quàm *Potionibus*, dosi ℈j. ad ʒß. imò Ignis beneficio *Spiritum* & *Sal volatile* suggerit contra Epilepsiam, Tremores, Spasmos, contra Convulsiones, & similes Nervorum Affectus; V.d. FINCKIUS *in Encheirid. c.* 6. Contra Venena & Morbos malignos laudat PANAROLLUS *Pentec.* 3. *Observat.* 30.

FABER parat egregiam *Quintam Essentiam Antepilepticam* ex hoc *Cornu*.

Ex *Cerebro* etiam *Aqua* & *Spiritus* cum *Sale volatili* per Retortam igne aperto destillari potest. (*D*)

III. APER. Quæ de *Apro* habet AUTHOR, non declaro, nec opus est, saltim privato studio illa legantur.

Nil nobis in usu est, nisi *Genitale*, atque *Dentes*. *Adeps* interdum ad Pleuritidem externè usurpatur.

Dentes imprimis in usu sunt, & contra Pleuritides, Anginas, & alias Inflammationes partium internarum Febri junctarum optimum sunt Specificum ad ʒj. in forma *Pulveris* propinati. Coagulatum Sanguinem resolvunt, absorbent Acidum, quo absorpto Sudor sequitur. In Angina, & omnibus speciebus ejus, specificè expertus est VELERIOLA *lib.* 1. *Obs.* 11. qui dat *Rasuram Dentis Apri* ad ʒj. cum *Oleo Amygdalarum dulcium* & *Saccharo cando*, & dicit, quòd *Mistura*, uti in Pleuritide, ita & in Angina, sit expertissimum Remedium. Hæc *Rasura Dentis Apri* commendatur permista *Decoctis Antipleuriticis*, quoniam in Decoctis mista cum *Pinatis appropriatis*, & decocta subministrat *Gelatinam*.

Testiculi Apri sunt specifici In Sterilitate Mulierum, & commendantur quoque ad stimulandam Venerem. Aliàs quoque notum est, quòd *Sanguis Galli* valdè stimulet.

Quod de *Stercore* In Sanguine sistendo habet AUTHOR *noster*, de *Stercore* potiùs *Suis*, seu *Porci domestici*, (de quo *infrriùs* ubi *de Sue*) non de *Apri* seu *Sui sylvestris*, intelligatur.

Fel Strumas discutit; Genitalibus verò illitum, Venerem stimulat.

In Folliculo felleo *Lapilli* interdum repeiuntur, qui in Ictero & Nephritide specificè laudantur: vid. UNZERUS *de Nephrit. pag.* 124. SCHENCKIUS *in Lithogen. p.* 94. & TULPIUS *l.* 4. *Observat.* 51.

Urina Apri in Vesica collecta valdè laudatur ad comminuendum Calculum Vesicæ & Renum. Commendatur etiam Lectimingis: Ipsa *Vesica* in furno exsiccata Epilepticis commendatur ab HEINRICO *ab* HEER *in Spadacrene p.* 276.

Dens Apri sine igne præparatus propinatur à ʒß. ad ʒj. in Angina

---

(D) *Quæ de* Alcis *Idea pavoris in Pedum posteriorum* Ungulas *dum fugit transmissa, atque de ejusdem Epileptico paroxysmo, Auris sinistri Pedis Ungula scalptu sanato, feruntur, adeò insulsa sunt, ut refutatione non indigeant.* Si *quid* Alcis Ungula *facit ad Epilepsiam, id nonnisi Oleo & Sale volatili quo abundat, (quemadmodùm & Ungulæ & Cornua omnium Quadrupedum) efficiet.* Alces inter Animalia bisulca Cornigera *numeratur, & propriè ad* Cervorum *familiam spectat.* Charleton Exerc. da Animal.

nes Sanguinis sistit, (in *Aceto* vel *Vino* potum,) ad Rupta & Convulsa, (ex *Aceto* bibitur,) Lunatis (cum *Aceto Rosarum*) medetur. *Dioscorides.*

2. *Dens* specificè in Pleuritide exhibetur : Cynanchen (cum *Oleo Lini* inunctus, vel & exhibitus) curat. *Dosis* ʒj.

3. *Genitalia* ac *Testiculi* ad Veneris impotentiam, ac Prolificationem faciunt.

4. *Fel* Strumas discutit.

(*Urina* & *Cerebrum Apri*, in Vesica in fumo suspensa, in *Linimentum* cocunt Tineæ utile.)

5. *Stercus* aridum (potum) aejectionem Sanguinis sistere creditur, id quod etiam præstat extrinsecùs admotum.

6. *Urina* commiouit specificè Vesicæ Calculos, eosque expellit.

(*Lapis porcinus*, ex Apri Vesicula fellea, *Piedra de Puerco* Lusitanis, Ictericis commendatur.)

P R Æ P A R A T A.

1. *Dens præparatus* lege communi.

2. Fieri etiam potest *Magisterium ex Dente*, solvendo cum *Aceto destill.* & præcipitando cum *Spir. Vitrioli*, vel *Oleo Tartari*.

N. Dens Apri mucilaginosus valdè est, ideoque congelascit nonnunquam in fundo præparatum. Hanc congelascentiam ut præcaveant, solent Igni aliquantulùm exponere & urere.

3. Sunt & qui *Aquam ex Sanguine* cum *Plantis Refrigerantibus & Humectantibus* destillatam in Atrophia magnifaciunt. *Hartmannus in Pract.*

IV. A S I N U S.

Onus (Mas. Germ. *Esel*. Gall. *Un Asne*.
(Fœmina. Germ. *Eselin*. Gall. *Asnesse*.
(Pullus. Germ. *Foulin*.

Animal est pigrum, melancholicum, vivax (ad annos 30.) Mense 12. pariens.

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

1. *Ungula*. 2. *Sanguis*. 3. *Lac*. 4. *Urina*. 5. *Stercus*. 6. *Adeps*. 7. *Pili*.

Vires.

1. *Ungula* in Morbo Comitiali Ungulæ Alcis vicaria censetur : (datur per mensem diebus continuis ad ℈ß.) nonnullis & *Calvaria*.

Extrinsecùs commendatur *Cinis* ad discutiendas Strumas & sanandos Perniones (cum *Oleo* inunctus) ad Rimas Cutis consolidandas, Apostemata discutienda, Pterygium oculorum tollendum (cum *Lacte Mulieris* instillatus), ad Fœtum mortuum eliminandum, (in *Suffitu*,) ad Epilepticas & Hystericas excitaudas (*Nidore*.)

2. *Sanguis* Sudorem ciet, pone Aures, s. ex Aure extractus, Linteo susceptus, & interveniente Lintei illius Infusione assumptus, Melancholici Humoris ferociam dicitur mitigare, Morbosque Incantatione introductos arcere : sunt & qui eundem ad Febrim Quotidianam exhibeant. *Pulli Asini Sanguis* Ictericum curat.

3. *Lac* nutrit, abstergit fortiter; hinc utile in Phthisi, in Morbis Ventriculi, Renum Abscessu, Vesicæ Lithiasi, arthriticis Doloribus : laxat nimirum Alvum, abstergit Vias urinarias, ciet Menses.

Extrinsecus

Angina & Pleuritide in *Aqua Florum Acaciæ*, in *Decocto Florum Papaveris rhœados*, vel in *Decocto Cardui benedicti*, vel horum *Aquis destillatis*. Unde ordinariò cum *Maxilla Lucii piscis* etiam *Dens Apri preparatus* ordinariè solet propinari. *Gelatina* paratur (Præparationem hanc docet WEDELIUS *in M. A. N. C. Ann. 3. Obs. 72.*) coquendo scilicet per aliquot dies cum *Aqua simplici* in Vesica cuprea, & hinc ad Fornacem reponendo, ut findatur : quod signum legitimæ Præparationis, ut Gelatina Cornu Cervi, quæ nihil est aliud, quàm Sal volatile, sub forma Mucilaginis sese sistens, & elicitum. Hæc ipsa ergo in *Potu pleuritico* egregium Remedium est, & idem præstat in Pleuritide, quod Dens in substantia assumptus; quod de *Decocto Cornu Cervi* & aliis similibus semel pro semper sit dictum. Quodque talis Mucilago nil aliud sit, quàm Sal volatile, patet ex eo, quòd talia Ossa, ubi elicita est Gelatina, postmodùm in Distillatione vel nullum, vel parum dant Salis volatilis. Aliàs *Dens Apri destillatus* dat *Sal volatile* admodùm elegans & penetrans.

Magisterium nihil valet.

Ex *Testiculis* cum aliis paratur *Essentia*, præsertim cum *Spiritu Sanguinis Galli*, quæ non tam Mulieribus in Sterilitate, quàm Viris in Impotentia adhibetur. Magnates quidam utuntur Essentia Testiculorum Apri ad promovendam Venerem.

De *Sanguine*, quæ habet AUTHOR *noster*, quòd destillatus in *Aquam* conveniat in Hectica, intelligendum potiùs est de Porcellis seu Suillis Nefrendibus, item non tantùm de Porcellis sylvestribus, sed etiam de Porcellis domesticis. (*E*)

IV. ASINUS. *Asinus* inter omnia Animalia pilosa hoc habet privilegium, quòd *careat Pediculis*, quod observatu dignum est.

Ungula ejus solet Ungulæ Alcis esse vicaria in Morbo Comitiali, uti rectè dicit AUTHOR *noster*.

Imprimis *Sanguinem* suggerit, qui prope Aures extractus contra Maniam & Furores maniacos laudatur. Modum propinandi & eliciendi invenietis in HARTMANNI *Praxi Chymiatrica*, ubi *de Mania* : Tempore verno scilicet (Diem & Mensem videbitis in HARTMANNO *loco citato*) instituatur Venæsectio prope Aures ejus, & Sanguis Linteo novo excipiatur atque exsiccetur. Sunt, qui in Camino exsiccant, ut de *Spiritu* seu *Sale volatili Lignorum* participet, magisque *sudoriferus* sit. Asservatur per integrum annum citra virium debilitatem. Sub usu recipitur hujus *Lintei frustulum*, longitudine unius Digiti, & latitudine Palmæ, injicitur in *Aquam destillatam Hyperici*, item *Anagallidis flore phœniceo*, vel in *Decoctum* horum, vel in *Potum*, usque dum Sanguis omnis extractus sit : dehinc bibat Æger, & expectetur Sudor. Præmissis certè præmittendis, Specificum est egregium. Id quod non tantùm expertus est HARTMANNUS; sed MICHAELIS etiam in Aula Altenburgensi, & in multis aliis locis, hoc ipso curavit multos Maniacos. Nam Sanguis hic infusus solet ciere Sudorem & Urinam, cujus Sudoris beneficio eosdem curat. Idem potus etiam commendatur ad Morbos ab Incantatione oriundos Fundamentum Curæ consistit in *Ideis* : Nam torporis & timoris Idea in Asino contraria est Ideæ furoris in Maniacos, quam contrarietate sua delet.

Ex *Sanguine Asinino* præparatur aliàs *Essentia*, quæ præservare dicitur ab Epilepsia.

Sordes Aurium ex Asino illinuntur Temporibus, & solent conciliare Somnum imprimis in Febribus malignis : sed non adeò frequenter usurpanda *Inunctio*, ne nimis profundus excitetur Somnus.

Lac Asininum potum potenter nutrit; unde usus hujus frequens est in Italia contra Phthisin, Hecticam, & Exulcerationem partium internarum. Quia enim Asinus est Bestia sana & longæva, hoc ipso Lac ejus salubrius est præcæteris, & in Atrophia & Ariduris maximè confert; laxat simul Alvum, & vi nitrosa Urinas promovet, & prætereà præfertur Lacti Bubulo in Cura Phthiseos, & Nephritide præservanda. Modus utendi est, ut præter-propter Ægrotus Cibis dulcioribus per tres, quatuor & quinque dies probè nutriatur: pòst tempore matutino ab ℥vj. vel vij. ad ℔j. propinetur de *Lacte Asini tepido*, cui ʒj. *Sacchari candi* vel *albi* addi debet, ne tam facilè coaguletur. Hinc tempore vespertino duabus vel tribus horis ante Cœnam eodem modo, eademque Dosi propinetur, & ad tempus continuetur. Cibus interea dulcis sit, & minùs acidus, aliàs potius augetur Malum, quam imminuitur.

Lotium Asini contra Fœtorem Narium commendatur, per illas attractum.

Stercus porrò *Asininum*, in Majo collectum, singulare Remedium est contra quasvis Hæmorrhagias, quocunque in loco erumpentes, & cum *Stercore Suillo* Remedium hoc in Regno est celeberrimum; sive propinetur in substantia *Stercus* ad ʒj. vel plures; sive ex *Infuso* in *Aqua appropriata* exprimatur *Succus*, & assumatur; sive etiam fiat *Syrupus*. Hinc

℞. *Aqua Plantag.* ℥j.
Succ. Sterc. Asinin. ℥ß. ad ℥j. vel ℥iß.
Syr. Myrtill. ad ℥j. M.

Hæc *Potio* mane initiis Ægrotantibus assumpta, & per aliquot dies noctesque continuata, expertum est Remedium in Hæmorrhagia Narium impedienda, item in Hæmorrhagia

---

(E) Apri Dentes *in tenuissimum Pulverem redacti, alkalinum sunt & diaphoreticum medicamentum: hinc illos in Pleuritide, Hæmoptoe, atque ad Humorum acrimoniam retundendum, exhibemus.*

Extrinsecùs adhibitum, stabilit Gingivas, compescit Dolores podagricos (cum *Stercore* cataplasmatum) Facieique gratum conciliat Pallorem (*Illitum.*)

Exhibetur ab ℥iv. ad x.

4. *Urina* medetur peculiariter Morbis Renum (*Diofcoides*) tum & Scabiei, (*Caseum Urina imbutum* imponitur.) Verrucis & Callis, Membrorum Atrophiæ & Paralysi, podagricisque Doloribus, &c.

V. gr.

℞. *Urinam Pulli Asinorum*, *Ungulam Asina incineratam*, subige addendo *Axungiam Asini* cum tantillo *Spica Indica* ad odorem
Fac *Unguentum*.

5. *Adeps* Cicatrices concolores reddit.

6. *Stercus* Sanguinem sistit, (potum vel ustum, vel *Emplastri* instar impositum, Naribusve admotum.)

(*Syrupum* quidam inde parant.)

7. *Pellis*, loco Culcitræ imposita, Infantum Terrorem arcere dicitur.

V. BOS.

Bos. [Mas, Ταῦρος, Taurus. Germ. *Ochse*. Gall. *Un Taureau*.
[Fœmina, ἡ βοῦς, Vacca. Germ. *Kuhe*. Gall. *Vache*.
[Vitulus. Vide *infrà*.

Animal est vulgò notissimum, Vitam ad annos viginti producere aptum natum. Coit ferè medio Vere vel Autumno.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Cornu*. 2. *Fel*. 3. *Jecur*. 4. *Splen*. 5. *Sanguis*. 6. *Medulla*. 7. *Sevum*. 8. *Axungia*. 9. *Ungula*. 10. *Urina*. 11. *Stercus*. 12. *Lapilli*. 13. *Lac*, & inde 14. *Butyrum*, ac 15. *Caseus*. 16. *Priapus*. 17. *Ossa*.

Vires.

1. *Cornu* rari usus est: vidi tamen Scobem exhiberi contra Epilepsiam: adhibetur quoque in *Suffitu*, ad Aerem contagiosum corrigendum.

2. *Fel*

---

gia Intestinorum aliarumque partium, in specie in Hæmorrhagia Uteri nimia, seu nimio Mensium & Lochiorum Fluxu, necnon Fluore Uteri albo, præmissis tamen Universalibus, teste SOLENANDRO *Consil. 8. Sect. 4.*

Similes virtutes Stercori Asinino habet *Stercus Caninum*, si *Pulvis* ejus propinetur, quod expertum fuit hic in Muliere quadam, ex nimio Fluxu Uteri ferè exanimata, aliis omnibus nihil juvantibus.

Externè Stercus Asininum solum Naribus applicatum sistit Hæmorrhagiam; vel cum *Aceto* subactum, & Naribus intrusum, idem præstat. Quidam & *Stercus pulverisatum* Naribus insufflant, idque feliciter & non sine commodo: Sic

℞. *Sterc. Asin.* ℥vj.
Musc. quert. ℥iij.

Miscent, & ad Solem vel in loco quodam calido siccant, exindeque faciunt Pulverem, qui per Nares attractus subitò illarum Hæmorrhagias compescit: & quidem non solùm attrahitur per Nares, sed etiam *Suffitus Stercoris Asini* expertus in tali casu.

Renes pulverisati, arefacti, & cum *Melle* misti, ac Potu assumpti Stranguriosis efficaciter medentur.

Ut crescant Pili, Secretum habetur *Lichen Asininus*, qui est *Verruca* dura circa Genua Asini crescens, quæ tantum facit ad Pilos gignendos, ut sint, qui dum Barbam Fœmellis comparare volunt, curant ut fricentur eadem partes. (*F*)

V. BOS. *Bos*, cujus Fœmina communi nomine vocatur *Vacca*, ut multa subministrat *Culinaria*, ita non mediocria exhibet *Officinalia*. Et quidem ut sequamur ordinem AUTHORIS, primo loco se offerunt *Cornua*.

1. Hæc quod attinet, de iis contra Impotentiam nonnihil traditur, dum Bos cum Vacca in Coitu versatur, quod ad stimulandam & excitandam Venerem, non secus ac *Cerebrum Passeris* in Coitu transfossi specificè laudatur, & singulare secretum fuit *Comitis* à PAPPENHEIM Jovis bellici, tam in Martis, quàm Veneris Bello strenui, pro stimulanda & augenda Venere. *Rasura* hæc *Cornu Taurini* probatum fuit secretum cujusdam Carnificis, qui multos Impotentes eadem restituit. Sunt etiam, qui putant, omnia *omnium Animalium Cornua* habere *vim alexipharmacam*: id quod utut verum sit de *Cornu Cervi*, non tamen de omnibus affirmare possum. *Cornu Bovis* itidem usurpatur ad *Suffumigia* in tempore Pestis.

2. *Fel Bubulum* præ reliquis est acrius, volatilius, penetrantius, & hinc usitatius in *Clysmatibus*, ubi stimulat & proritat Alvum, aliàs contumacem, & Hæmorrhoides. Sicuti etiam cum *Aloe Emplastri* vel *Unguenti* forma Umbilico applicatur contra Lumbricos Infantum & Adultorum: quod, ubi strictè adhæret, certò adsunt Lumbrici. Addi etiam solet *Myrrha* & *Oleum Caloeyathidos*, & sic simul quoque laxat. Ulteriùs sicuti Fella Animalium omnia in genere, ita etiam Bubulum, non minoris usus est in Affectibus Oculorum, detersione opus habentibus, Ungula, Nebula, Albugine, &c. item in Aurium Affectibus, in discutiendo Tinnitu, in Surditate & hebetudine Auditus, cum *Bombace* Auribus inditum.

Aqua Fellis destillata Ungues, Maculas, Nebulas & Cicatrices Oculorum delet, & nonnunquam volatili clarificat Visum: nec minoris usus est in Aurium Tinnitu, hebetudine Auditus, & Surditate, aliisque Affectibus Aurium. *Essentia* autem *Fellis Bovis inspissati*, cum *Spiritu Vini* extracta, præter *usum cosmeticum*, propter Alcali volatile Fellis, egregia est in Affectibus Oculorum, & Tinnitu Aurium cum *Bombace* illita.

Fel Tauri inspissatus magni est usus pro stimulanda Alvo, si scilicet ad ℥j. *Clysteribus* permisceatur; potenter stimulat Alvum obstructam & duram.

3. Sequitur *Jecur* & *Splen*. *Jecur* in Nyctalopia prodest, vid. M. A. N. C. *Ann. 3. Obs.* 233. *pag.* 208.

4. *Splen Bovis* valdè laudatur in Affectibus Lienis contra ejus Duritiem, Inflammationem, Dolorem & Tumorem, unde solet ingredi *Essentias Spleneticas* compositas. Idem Splen Bovis est Experimentum singulare PARACELSI contra Mensium suppressionem, & inde ortam Cachexiam Virginum, si minutim concisus in *Aqua* decoquatur. Vulgo usurpatur *Decoctum Splenis Bovis Quercetani*, *Crollii*, aut *Hartmanni*: sed hoc non est durabile, & facilè corrumpitur: imò addita plus præstant, quàm ipse Splen. GROLLIUS habuit *Essentiam ex Splene*, quam videbitis in AUTHORE. Cum *Spiritu Melissæ* præparata laudatur in Obstructionibus Mensium, & inde nata Cachexia Virginum. Commodè potest misceri cum *Essentia Martis liquida*, ut magis reddatur appropriata in talibus casibus, præprimis ad quoscunque partium internarum, imprimis Mesenterii infarctus, & Obstructiones referendas. D. MICHAELIS habuit *Splenis Essentiam compositam*, cum *Essentias Martis* mistam, ad Mensium fluxum impeditum & dolorosum. Quidam & ad promovendum Appetitum laudant. Præparandi modi sunt varii, & videri possunt apud HARTMANNUM *in Pr. Chymiatrica*, ubi *de Mensibus obstructis*. *Lien Bovis* si destilletur cum *Spiritu Vini*, commendari solet ad qualvis Stomachi debilitates, sed vanum est.

5. *Sanguis* vix in usu est, nisi in eo casu, ubi post graviores Vulnerationes Artuum & Articulorum Atrophia sequitur, Debilitas Membri & Articulorum Dolores; ubi Membrum in Sanguinem Bovis vel Canis modò mactati recentem & calidum immittatur: sic mirè confortabuntur Membra antè ad Motum inepta.

6. *Medulla Vitulina* in Affectibus Nervorum usus est frequentis, uti videre potestis in AUTHORE.

7. *Sevum Bubulum* liquefactum in Stranguria, Umbilico illitum, propter consensum Vesicæ cum Umbilico ratione Urachi, satis potens est Remedium. Conficitur ex *Sevo bubulino*, *Alcali* & *Aqua*, in massam coactis, *Sapo*: quibus & in Belgio *Fuligo* additur. Optimus est *Sapo Venetus*, Specificum in Ictero.

Oleum ex hoc cum *Cineribus clavellatis destillatum* in Podagra laudatur, aliisque Articulorum & Juncturarum Doloribus; vel per se, vel cum *Spiritibus urinosis*, *Unguentis nervinis*, &c. mistum & illitum.

10. *Urina Vacca* mense Majo collectæ Pedes aliquandiu immittuntur: dein *Emplastrum Norimbergense* imponitur, & sic curatur Podagra. De *Urina Tauri* vid. HELMONTIUS *de Lith. c. 7.*

11. De *Stercore Vaccino* refert AUTHOR, quòd Plebei in Colico Dolore Succum ex Stercore expressum propinent; quod verum est: & non solùm in Colica, sed etiam in Pleuritide præsentaneum est Remedium, & curat per Sudorem certo Experimento. *Externè* singularem *vim anodynam* habet, & partibus dolentibus, Inflammationibus partium externarum,

---

(F) Lac Asininum, *quum minori* Buthyri, *majori verà* Seri *copia sit refertum*, *facilioris est digestionis: adeoque etiam Obstructis & Stomacho debilibus*, *qui* Caprinum, vel Vaccinum *ferre nequeunt*, *usui est*.

2. *Fel Bubulum*, seu *Taurinum*, præstat ferè omnium Quadrupedum Fellibus: specificè Aurium medetur Susurro, Ulceri ac Dolori, (mixtum cum *Lacte Muliebri* aut *Caprino*, & cum *Cotone* impositum.) Alvum movet (in *Clysteribus*,) (& Hæmorrhoides.)

3. *Jecur*, rari usus est, ejusque loco *Vituli Hepar*, pro Hepate scilicet corroborando, in *Decoctis* adhiberi ferè solet.

4. *Splen*, inservit potissimùm *Decoctioni* ac *Extractioni* pro attenda Splenis duritie, Mensiumque suppressione. Sunt & qui extrinsecùs Spleni illinunt.

5. *Sanguis*, intriosecùs singolarem opem fert Dysentericia, Mensium fluxui, & aliis Hæmorrhagiis. Extrinsecùs discutit & emollit Tumores, Maculas Faciei extergit, (illitus). (Verrucas tollit.

6. *Medulla*, post Cervinam & Vitulinam proximum bonitatis locum habet: præter vires generales (cum *Vino* illita,) trementia Membra reficit, Nervis induratis confert.

7. *Sevum* seu *Adeps*, præter vires generales, usurpatur specialiter ad mordicationem Intestinorum, & Tenesmum, ut & ad Ulcera & Rimas Labiorum, podagricis & scirrhosis Affectibus medetur.

N. Præfertur qui à Renibus colligitur.

8. *Axungia ex Ungulis*, *Klauen-Schmaltz*, usitata vulgò est in molliendis Tumoribus, leniendis Doloribus, Luxationeque Articulorum.

9. *Ungula*, in Cinerem combustæ copiam Lactis præbent (assumptæ): adhiberi item solent ad arcendum Aërem malignum (in *Suffumigio*).

N. Ungularum *Suffitu* fugantur Mures.

10. *Urina*, Aurium Dolores lenit, si cum *Myrrha* instilletur.

11. *Stercus Vaccinum*, refrigerat, siccatque moderatè, discutit, Dolores insigniter mitigat. Hinc feliciter adhibetur Adustionibus, Inflammationibus, Arthritidi, Apum ac Vesparum morsibus: *Suffitu* reprimit Uterum prolapsum. Hydropicis in forma *Cataplasmatis* imponitur (Ganglion curat.)

N. Ple-

ternarum, & imminente Gangræna, ut & locis ambustis, ne exulcerentur, instar *Cataplasmatis* recens impositum, optimum est Remedium; Inflammationes enim imminuit, Dolores sedat, & Gangrænam arcet. Speciatim verò in Dolore podagrico multum confert; cum Lumbricis terrestribus contusum, & impositum ad Dolores arthriticos vagos mitigandos mirè convenit. Abdomini applicatum singulare est Remedium in curanda Colica, & dissipandis Flatibus. Applicatur etiam Abdomini in Hydrope Ascite, in forma *Cataplasmatis* pro imminuendo Tumore, & discutienda Aqua; post Stercus enim Humanum Stercus Bubulum in tali casu est optimum. Vulgò & contra Suppressionem Urinæ laudatur; sicut etiam ZACUTUS LUSITANUS *in Lib.* 2. *Praxeos admiranda Obs.* 65. beneficio Stercoris Vaccini recentissimi, Pectini & regioni Pubis impositi, Ischotiam ex grumoso Sanguine curavit. In Tumoribus partium œdematosis applicatum valdoperè conducit.

Ex hoc ipso *Stercore*, eodem modo atque ex Stercore Humano, per digestionem & sublimationem repetitam potest præparari *Zibethum Occidentale*, sic dictum à PARACELSO, quoniam suavem spirat Odorem instar *Zibethi*. Quidam loco *Musci* siccatum Sole, omni Odore exutum, & *Aqua Rosarum* aliisque imprægnatum, pro *Pulvere Cyprio* sumunt.

Per Destillationem suggerit *Aquam*, quæ vocatur *Aqua omnium Florum*, quia Bos innumeris Floribus vescitur, & internè valdè convenit in Nephritide, ad ciendum Calculum, & Urinam, propter Sal volatile nitrosum, quod adscendit per Alembicum; unde in hunc finem valdè commendatur à POTERIO. *Externè* singulare est in *usu cosmetico* ad delendos Nævos & Maculas Faciei, atque Ruborem, post Variolas relictas. POPPIUS *in Tract. de Hydrope* dicit, quòd *Aqua* hæc, cum *Rore Majali* destillata, Tumoribus aquosis & hydropicis applicata, eos certò discutiat.

12. Reperiuntur in Bovibus non rarò *Lapilli*, & quidem interdum non exiguæ quantitatis: qui duplices; vel *in Ventriculo secundo*, vel in *Folliculo Fellis*.

Priores constant ex Pilis invicem convolutis, & Mucilagine quadam obductis, qui non singularis usus. *Posteriores* verò Sale volatili alcalino, ab Acido præternaturali coagulato, constantes, reverà *Bezoardici*, & multi usus sunt, in larga nempe dosi assumpti; de quorum generatione videatur WORMIUS *in Musæo*. Cum *Vino* vel *Aceto* sumpti ad Sanguinem congrumatum, imprimis ex Casu ab alto, resolvendum egregii sunt; item in Subluxatione Spinæ Dorsi, imò contra Icterum flavum & nigrum, valdè laudantur, dosi ℈j. ita enim per Urinam, & Sudorem, præmissis præmittendis, feliciter curant. Prætereà in Nephritico Dolore scorbutico, tam vero, quàm notho, egregii sunt, & subitò Dolorem sistunt. Venena pellere, eademque per sudorem discutere, & Epilepticos insultus arcere dicitur. Dicit AUTHOR, quòd *Pulvis* hujus *Lapidis Errhinum* præbeat egregium, quod verum est: & magis fit convenientius adhuc, si cum *Succo Betæ* illinatur Naribus; mox enim Sternutationem movere solet.

13. Sequitur *Lac*. In *Lacte tria* sunt observanda:

1. *Generatio Lactis* mirabilis ex *Gramine* & *Fœno*.
2. *Triplices* distinctæ ejus *Partes*; &
3. Singularum *Usus*.

Quoad 1. *Lac* est substantia pinguis, butyrosa & oleosa, adeòque mirum, qua ratione ex *Fœno* tam elegans possit generari Liquor. Unde apparet, quantùm valeat vis menstrua Fermenti digestivi; in Stomacho resolvens Gramina & Herbas, ex iisque particulas pingues oleosa tam singulariter eliciens.

Quoad 2. *Partes Lactis* sunt *tres*:

1. *Substantia* prima est *Butyrosa*, oleosa, & pinguis sulphurea.
2. *Caseosa* salina, viscida & terrestris.
3. Vehiculum horum, seu *Serum*.

Quoad *Usum* 3. *Lac* in genere est Succus temperatus, dulcis, anodynus, in Doloribus scorbuticis, & egregiè nutritivus. Hinc contra Tabem, Atrophiam, Phthisin, Hecticam, uti etiam ad similes Morbos, præmissis præmittendis, nil melius est quàm Lac, quoniam optimum est Alimentum medicamentosum, adeòque potenter nutrit. Cùm autem multam habeat partem oleosam pinguem & butyrosam, quodcunque Fluidum tenuius incrassat, & egregiè insimul temperat quamlibet Corporis nostri Acrimoniam: unde Scorbuticis specificè convenit, adeò ut in illo curando nihil sit melius, imò divinum & præsentissimum Remedium, ratione Casei & Butyri mirè temperans eorum Acidum, & ratione Seri istud temperatum per Urinam evacuans; uti & iis qui Hepatis, Renum Vesicæque, & similibus partium internarum Exulcerationibus, laborant; ratione enim partis serosæ simul adjuvat Consolidationem Ulcerum; unde in Tonsillis exulceratis *Gargarismata cum Lacte* coquuntur. Sic in Affectibus urinariis ex nimia Seri acrimonia & corrosivitate, v. g. in Mictu cruento, Dysuria seu Ardore Urinæ, Stranguria & similibus; uti & in Dysenteria, frequens Lactis usus est; & quidem in Dysenteria convenit istud *Lac*, in quo aliquoties *Ferrum* vel *Chalybs ignitus* fuit extinctus. & vocatur *Lac chalybeatum*; modo assumitur per Os; modò sub forma *Clysteris* injicitur per Anum. Pro temperanda Acrimonia Cantharidum, Esulæ, & Arsenici assumpti, egregium est. Item si qui Antimonialibus, vel Mercurialibus occupati sunt Præparationibus, hi usu *Lactis*, item usu largiori *Butyri*, præservantur, ne Acida mineralia ista, earumque effluvia, nocere queant. Epilepsiam hypochondriacam usu Lactis, in quo semper ʒß. *Saponis Hispanici* soluta, quotidie ad ℥iii. hausti, curatam videbitis in M. A. N. C. *Ann.* 2. *Obs.* 83. *p.* 202. quod etiam SYLVIUS *in Praxi l.* 1. *cap.* 46. Ictericis commendat. *Flores Sambuci* in *Lacte* decocti & ita assumpti, præservant egregiè ab Erysipelate: quod idem *Decoctum* etiam Lactis ubertatem Nutricibus suggerit. Hæc de *usu interno*.

Externè notum est, quòd sit egregium *anodynum*, & Dolores sistat atque compescat, Excoriationes leniat, & mitiget, item Tumores ad Suppurationem tendentes temperet; unde etiam externè *Flores Sambuci cum Lacte cocti* subministrant egregium *Discutiens* Inflammationum, uti etiam ipsum *Lac incoctionis Florum Sambuci* Erysipelata discutit, Salia Suppuratione effervescentia suaviter maturat; hinc rectè dicit AUTHOR, quòd Dysenteriæ, Tenesmo, Renum & Vesicæ Exulcerationibus, sit optimum. In Dolore atrocissimo Abdominis ex Acido, & Arthritide, *Clysteres ex Lacte*, in scorbuticis Doloribus Ventribus insigniter laudantur, non secus ac in Dysenteria utramque faciunt paginam. *Cataplasma* quoque ex *Floribus Sambuci* & *Foliis Hyoscyami* in *Lacte* coctis mirè commendatur, si Abdomini insternatur. Aliàs *Balnea ex Lacte* solent usurpari, ubi est nimius squalor, & nimia exsiccatio partium in Tabe & Atrophia: humectat enim leniter, & blandè partes aptas reddit ad recipiendam Nutritionem.

Pro ratione autem sanitatis ipsius Bestiæ & pasturæ Pecorum

N. Plebeii Febri Ardente, vel Colico Dolore correptis in Potu suspendunt, aut Succum expressum felici cum successu propinant.

(Loco *Musci*, siccatum Sole, omni odore exutum, *Aqua Rosarum*, aliisque odoratis impregnatum, pro *Pulvere Cypro* sumunt.)

12. *Lapillus*, ex Ventriculo (Majo Mense,) vel & *Lapillus è Fellis Vesica* (Majo) exsectus, medetur Ictericiæ, specificè comminuit ac consumit Calculum, si cum *Vino* propinetur; idem præstat, si *Vino*, quod Potui datur, quotidie imponatur, donec penitus consumptus sit. *Quercetanus*.

Lapillus Fellis in *Pulverem* redactus *Errhinum* exhibet egregium.

13. *Lac Vaccinum*, crassum est, nutrit benè, inflat, Renum & Vesicæ Dolori convenit, Diarrhœæ, Dysenteriæ, Tenesmo, erosionique Intestinorum succurrit (potum.)

N. 1. Nocet Lac Spleneticis, Epaticis, Comitialibus, Vertiginosis, Febricitantibus & Capite dolentibus, quod de *Lacte* in genere notandum.

N. 2. *Lac coagulatum* cum *Camomilla*, *Nasturtio aquatico* & *Baccis Juniperi* in *Lacte* coctis, ad Dolores scorbuticos mitigandos maximè prodest (*Cataplasmate*)

(*Aqua Lactis destillata* Seri facultatibus pollet.)

(*Lacte sublimato* Tartari & Arabes delectantur, quod multum vales ad inebriandum.)

14. *Butyrum* (*Majale*) calfacit, moderatè emollit, digerit, lenis, resolvit, laxat, Oculorum hebetudini prodest (inditum,) &c.

15. *Caseus* recens mollis Podagricorum Dolores lenit, Epatis æstum mitigat, Exomphalo Infantum succurrit (impositus.)

16. *Priapus* Tauri (rubri) Dysentericis prodest (tritus & exhibitus.)

N. 1. Mulieribus fastidium Coitus parere creditur.

N. 2. Vasa Spermatica cum Didymo combusta, Hæmorrhagiam sistunt.

N. 3. Hoc Judæorum Medicamen in Circumcisione. *Forestus in Chirurg.*

17. *Ossa*

---

corum *admodùm variat*. Sic in genere bonitas Lactis, *authore* HELMONTIO, non ex propriis Qualitatibus, sed ex sanitate & longævitate Bestiæ, distinguitur: quò enim longævior & sanior illa est, eò salubrius est Lac: hinc quoque pro ratione Pastus variat; & quo salubriores magis appropriatas Animalia comedunt Herbas, eò salubriùs fiat Lac. Unde si Vaccæ *Herbis Antiscorbuticis*, quales sunt *Nasturtium*, *Beccabunga*, *Cochlearia*, *Nummularia*, &c. vescantur; Lac eò magis Scorbuticis proderit; si pro usu hectico & vulnerario *Herbis Vulnerariis*, in specie *Hedera terrestri*, vescantur, transplantatur vis Plantarum in Lac, & magis appropriatum erit, nunc pro Cura Scorbuti, nunc pro Cura Phthiseos, & Ulcerum partium internarum.

In usu autem Lactis probè observetur, quòd *debeant vitari omnia Acida*, ne coaguletur; unde cum *Lacte* permiscetur aliquid *Sacchari*, vel aliquid de *Spiritu urinoso*, v. g. *Salis Ammoniaci*, vel simili. Hæc enim potenter impediunt Coagulationem; & si injiciatur tantillum *Sacchari* in *Lac*, non potest præparari exinde vel *Butyrum*, vel *Caseus*. Pessima namque omnium est Lactis Corruptio, quando coagulatur; sic enim inducit colica Tormina, Choleram, Infarctus Mesenterii, Chachexiam, & alia vitia.

Diæta Lactis & Lacticiniorum, quando est instituenda, fit hoc modo. Jejuno stomacho assumitur bonus haustus Lactis simplicis, vel medicati: in Scorbuto cum *Essentia Cochlearia*, in Phthisi cum *Essentia Hederæ terrestris*, vel *Essentia Vulneraria*. Post Haustum instituitur moderatus Motus, & per tres horas imperatur Jejunium; post Prandium tribus horis ante cœnam denuò assumitur eodem modo ac mane, & Jejunium iterum imperatur, ut fiat distributio. Et hæc est Methodos usurpandi Lac in Diæta ordinaria pro Cura Morborum; & in hac omninò exulare debent Acida, tam in Potu, quàm Victu, & in aliis Assumptis.

Porrò in Diæta Lactea observetur, quòd debeat assumi *recens emulctum*, *& adhuc calidum*; quò citiùs enim post emulctionem ex Bestia hauriatur, eò est melius: quoniam potest facilè alterari ab Aere, aut etiam sponte sua alteratum ad Coagulationem disponitur: unde Natura Mammis Papillas apposuit, ut harum suctu immediatè in Fœtum nutriendum Lac transeat.

Hujusmodi *Lactis alteratio* patet ex eo:

1. Quòd facilè *acescat*.
2. Quòd pauco, postquàm emulctum est, interjecto tempore in *verminosam* convertatur progeniem, & copiosos exhibeat *Vermiculos*, si Lac tantillo temporis Aeri fuerit expositum.
3. Quòd Lac sit quasi *Magnes Venenorum*, adeò ut tempore Infectionis vel pestilentialis Miasmatis Lac contrahat vitium ex Aere; adeò ut quasi cœrulescat & livescat, qui Livor est signum certum contracti vitii ex Aere: videatur KIRCHERUS *in Scrut. Pestis*. Hinc tempore Pestis ab omni Conclavi Vas Lacte calido seponere solent; quia Pestem tali se insinuasse, observatum est.
4. Ulteriùs patet, quòd *Corona serpentina*, seu *Lapis serpentinus* (quod Modernorum est inventum, & de quo *inferiùs*) si injiciatur in Lac, deponat in illo omne Venenum, quod ex Animalium Vulneribus venenatis hausit; adeò ut extractus ex Lacte nullum ampliùs possideat.

Ne ergò corrumpatur, aut vitium contrahat Lac, optimum est, ut bibatur calidum adhuc, & simul atque fuit emulctum.

Cæterùm in legitimo usu ejus attendendum, *ne corrumpatur in Stomacho* primisque viis, id est, ne vel *Cruditate acida* præcipitetur prmaturè, & ita ratione Casei & Butyri Pituitam acidam, tenacem & viscidam, in primis viis relinquat, unde Morbi chronici tam oriri, quàm notabiliter exasperari assolent; vel *Cruditate nidorosa* disponatur ad Putrefactionem, adeoque in Liquamen amarescens, flavescens, nauseosum, & quasi biliosum abeat: quod metuendum est in iis, qui laborant *Febribus*, tam Continuis, quàm Intermittentibus quibuscunque, & aliis Acutis, propter facilem Alterationem, quoniam oti dicunt, bilescit, auget Humorum agitationem, & facit acriorem & acerbiorem. Hoc autem intelligendum est de Febribus Intermittentibus & Acutis vulgaribus: nam in Febre Intermittente Scorbutica assumitur bonus haustus Lactis in die intercalari, vel etiam septem vel octo horis ante Paroxysmum prodest. Deinde in *Hypochondriacis*, seu, ut AUTHOR vocat, Spleneticis, Comitialibus, Affectibus Capitis in Cephalalgia, Vertigine, Epilepsia & similibus, non est conveniens Lactis usus: nam per prmaturam à Cruditate acida Præcipitationem in Caseum, solet inducere Dolorem Capitis: nihilominùs si fit ex Scorbuto, usitatissimè usurpatur internè haustum, vel externè Fomenti loco Capiti applicatum. In Affectibus Stomachi, Nausea, Vomitu, Diarrhœa, & Cholera est inconveniens Lac; nihilominùs si ex irritatione Stomachi propter Acrimoniam Salis scorbutici oriantur, in tali casu optimè conducit Lac; in corrigenda enim Acrimonia & corrosivitate Salis scorbutici est egregium. Iis, qui laborant Tumoribus Hepatis vel Lienis, aut etiam infarctibus Mesenterii, non convenit Lac, quoniam facilè corrumpitur, & nisi inveniat patulas vias, subsistit, & Obstructiones auget: propterea priùs aperiendæ viæ & hujusmodi Obstructiones, reserandi Meatus, discutiendo Tumores, antequam fiat progressus ad Diætam lacteam. Uno nomine: uti Lac ritè digestum optimum Nutrimentum, & subinde suavissimum Medicamentum solet existere; sic hoc ipsum in Stomacho quocunque modo corruptum pessimi Veneni naturam assumit.

Hæc de Lacte in genere: sequuntur nunc *Partes Lactis*, inter quas est *Serum* seu *Aqua Lactis*.

Serum fit vel *per se*, dum per occultam Fermentationem sensim sensimque acescit, & separatur pars butyracea & caseosa à reliqua substantia, vel fit *adjectione tertii*, Instillatione *Succi Limonum* vel *Citri*, *Spiritus acidi*, vel *Acido* quocunque admisso, dum illa constringunt poros, ut illis constrictis fiat separatio & secessus Casei ad fundum, & Serum blando sapore gratius reddatur. Ut citissimè fiat hoc Serum lactis, v. g.

℞. *Lactis* ℔j.
Hoc bulliat super ignem, &, dum ita bullit, injiciatur *Alumen pulverisatum* quantitate Avellanæ unius, & ex hoc coagulabitur in momento, & supernatabit *Serum*, quod à Lacte coagulato separetur & super igne clarificetur.

Idem facit etiam *Spiritus Vitrioli*.

De hoc Sero observetur, quòd sit Aqua impregnata Sale volatili nitroso alcalino, nonnihil oleoso, & quasi Sale volatili de natura ammoniacali; unde non modo sponte sua Acorem contrahit, sed & propter copiam Salis volatilis urinosi, cum Acido nitroso juncto, habet *vim laxandi* moderatè Alvum, & *abstergendi* Sordes in primis viis sine noxa, & ratione Substantiæ salinæ *stimulat*. Unde Gravidis potest Serum Lactis propinari sine noxa pro laxanda Alvu, quando

17. *Ossa*, ad corroboranda Viscera, & ad arcendam Epilepsiam à nonnullis adhibentur.

(*Ubera Vacca juvencula* cocta, indurata, pulverisata, cum aliis Lac provocantibus miscentur.)

PRÆPARATA.

1. *Aqua omnium Florum*, sive *Lataminis dicta*, destillatur M. B. vel ea Cinere, Verno seu Majali tempore, ex *Stercore recenti Vacca* Herbas depascentis: prodit & hinc *Oleum*.

Vires. Refrigerat, discutit, adhibetur internè in Dolore Colico, Nephritico, Urina suppressa, Febribus, &c. Externè imponitur locis dolentibus, *ut suprà*. Commendatur & ad Ulcera cancerosa.

2. *Aqua Sanguinis* fit (Majali tempore) M. B.

Vires. Summè mitigat Podagram.

3. *Decoctum Splenis Bovis*. V. *lib.* 2.

4. *Extractum Splenis*, *ut & Epatis*. Vide *lib.* 2.

N. Crollius

℞. *Splenem Bovis* junioris castrati, scindit in Laminas tenues, macerat per aliquot dies noctesque in *Spirit. Vin. cum Myrrha rifrnzificato*, dein exsiccat in Aere, posteà cum *Spirit. Vini* s. a. *Essentiam* estrahit, abstrahit, majoris efficaciæ ergo addit aliquot guttulas *Olei Angelica stillat.*

Vires. Lienis obstructiones expedit, Menses provocat.

Dosis ℈i. in Aqua appropriata.

N. In Clibano commodè exsiccari poterit.

5. *Oleum ex Butyro*. Vide *lib.* 2.

6. *Tinctura Fellis Tauri*.

℞. *Fella Taurorum* sensim in Sole exsiccata, cum *Spiritu Vini*.

Vires. Cosmeticum est insigne, ad miraculum usque Albedinem gratissimam concilians. Illinitur scilicet, linquiturque illita per triduum, quatriduumve, ita tamen, ne Aere libero sese exponant, pòst eloatur aliquoties *Aqu. Flor. Fabarum*, *Nenuphar*, *Polygonati* & simil. *Hartmannus in Croll.*

VI. BUBA-

do sit obstructa. Ratione Salis nitrosi etiam refrigerat commodè, & ebullitionem Massæ Sanguineæ moderatè compescit: propterea solet propinari convenienter Serum Lactis in Febribus Biliosis ardentibus, uti etiam in specie in Febribus Malignis, sive solum, sive modicè acidulatum cum *Succo Citri*, vel *Ribium*, & similibus. Ulteriùs notetur quòd utut Lac noceat Hypochondriacis, & quorum Viscera non benè constituta, iis tamen valdè proficuum est Serum Lactis, quod Sale nitroso temperet Acidum in primis viis, & referet infarctus Viscerum. Unde etiam in Hypochondriacis, Scorbuticis, Alvo duriore molestatis, indeque etiam post usum *Pilularum Laxativarum* conveniens est haustus Seri Lactis, ut Pilulæ dissolvantur, & earum operatio faciliùs succedat. In nimio Hepatis fervore prodesse dicunt, nimiaque Seri Sanguinis Acrimonia, adeòque pro tali scopo tempore æstivo jejuno stomacho horis aliquot ante cibum bonus haustus assumi debet: cui simul possunt infundi vel *Diuretica*, vel *Purgantia*, vel *Aperientia*, aliaque *Alterantia* pro vario scopo; præsertim in Scorbuto, & sic eò magis erit conveniens. Si *Decoctum* vel *Essentia Fumaria* Sero Lactis instilletur, convenit in purificatione Sanguinis, in Scabie, & Scabie sicca molestatis, præsertim contumaciori, in Ardore Urinæ & Sputo Sanguinis ab Acrimonia Humorum salsa, exedente vascula, ortis: unde etiam iis, qui sunt pruriginosi, German. *denen die Krautichet*, commendatum sibi habeant Serum Lactis, egregiè enim temperat Acidum pruriginosum. Serum Lactis cum *Succis Antiscorbuticis* haustum est egregium. Non tamen adeò conveniens est Serum Lactis Senibus; sed potiùs in vegeta Ætate aut Adolescentia constitutis. Præterea *Serum Lactis* diligenter *destillatum per Balneum*, præbet egregium *Menstruum* pro infusione Medicamentorum Alterantium & Purgantium in Scorbuto, Malu Hypochondriaco, & similibus Affectibus: Urinam pellit, vias urinarias abstergit, primas vias, & imprimis Scorbuticos, egregiè per Urinam purificat.

Dixi *suprà*, quòd *Serum Lactis* habeat in se *Sal volatile nitrosum*: unde BARTHOLETHUS præparat ex *Sero Lactis*, Remedium, quod vocat *Mannam* seu *Nitrum Seri Lactis*, uti videbitis *Encyclop. p.* 400. Præparatio est hæc: Destillatur in Mariæ Balneo calore leni *Serum Lactis*, donec in fundo *butyracea Fæx* subsideat, cui adhærebit, & quasi superinstrata erit *salina* quædam *Substantia* subalbida, quam curiosè separat; est enim, uti dicit, *Sal Seri essentiale*, seu ejus *Nitrum*, cujus causa Serum nitrosum dicitur, & huic tota alterandi & abstergendi vis Seri inest: solvit hanc Substantiam separatim in *Aqua appropriata* & coagulat: opus repetit, donec *Seri Cremorem* habeat, sapore omninò *Mannam* referentem. Suavis est saporis, cujus ℥i. largiùs operatur, quàm *Manna Vulgaris* ℥iij. diciturque ab eodem *Manna Seri*.

14. Sequitur *Butyrum*, quod est altera pars Lactis pinguis & oleosa, nucleus nutritivus ipsius Lactis: ubi primò mirari subit vim Fermenti stomachici, quod ea Plantis, Succis, Gramine & Fœno efficit Substantiam pinguem & oleosam, quam nemo Artificum ea illis elicere potest, quamque nemo in illis quæsivisset. Hæc autem est vis Fermenti stomachici, ut ita ex Alimentis assumptis eliciat *Quintam Essentiam*, in Intestinis postmodùm à Chylo separandam: unde *Butyrum* rectè ab HELMONTIO vocatur *Herbarum Magisterium*, estque nihil aliud, quàm copiosum Sal volatile, sufficiente Oleo, mediante hujus occulto Acido, condensatum, & ita in consistentiam Olei spissiorem, Pinguedine molliorem, redactum. Ratione Substantiæ pinguis & oleosæ temperat omnem Acrimoniam, Acidum imprimis Venenorum Mineralium, quales sunt Fumi acidi metallici, Antimonii, Mercurii, & similium Metallorum; propterea ii, qui in his laborant, debent mane assumere *frustum Panis* illitum copioso *Butyro*, ut temperetur Acidum corrosivum Fumorum ab unctuosa Pinguedine Butyri, quo minùs possit inducere noxas, corrodendo partes.

Prostat in Officinis quibusdam *Butyrum purgativum*, ex *Butyro Majali*, cui *Laxantia* infusa, paratum: uti enim inter omnia Lacticinia apud nos Lac Majale est optimum, ita *Butyrum Majale* interno vel externo usu omnibus palmam præripit.

Quidam *Butyrum non salitum* miscent cum *Cancris fluviatilibus* contusis, hæc invicem exprimunt, & ad absumptionem humiditatis inspissant, fitque *Butyrum Cancrinum*, Germ. *Krebs-Butter*, quod contra Phthisin est singulare Remedium, uti & contra Casum ab alto: est enim egregium *Vulnerarium* ratione Cancrorum, in specie in Exulcerationibus Renum & partium urinariarum, & aliarum internarum, quibus potenter medetur.

Oleum ex Butyro destillatur per Retortam ea arena miscendo cum *Lateribus*, *Cineribus* & similibus, etiam cum *Alcali fixo*.

15. *Caseus* sequitur, tertia pars Lactis, quæ sunt crassiores & quasi terrestriores Fæculentiæ, copioso tamen Alcali, moderato Oleo sociatæ. Demonstrari hoc potest facilè, si recipiatur *Caseus vetus*, adeoque fœtens, quique ad Putredinis alterationem plùs minùs vergit. Talis enim, cum pauco *Alcali fixo* vel *Calce viva* addita, destillatus *Spiritum* & *Sal volatile urinosum* perfectè suggerit. Meritò ex Culinis debet exulare, quia pessimè nutrit partes; hinc nullius est usus in Corpore humano: videatur JOHANNES PETRUS LOTICHIUS, qui *de Casei nequitia seu malitia* peculiarem & elegantem satis scripsit *Tractatum*. Nam *interno usu* Homine disponit ad infarctum Viscerum, Arthritidem, & Nephritidem, nisi Stomachum offendat, qui illum ritè subigat, & in Chylum debitum convertere queat. *Externè* verò Caseus verò Caseus vetustus ratione Salis volatilis urinosi contra Podagram, ex Acido volatili ortam, temperando illud sistens, valdè commodatur, si illinatur Parti ea Podagra dolenti, idque jam ab Experientia GALENI notum est, imprimis in Podagra nodosa: nam successu temporis Caseus vetustus instar Pomi putridi acquirit vim anodynam absorbendi & temperandi Acidum: unde facilè patet quare mitiget & compescat Podagricorum Dolores.

Ubera Vacca juvenculæ cocta, indurata & pulverisata, cum aliis Appropriatis misceri solent pro augendo Nutricibus Lacte: videatur ZWELFFERUS.

16. *Priapus Tauri*, tam in *Pulveris* forma ad ℨi. usurpatus, quàm *Decoctum ex Rasura* assumptum, in Dysenteria specificè prodest; uti etiam in Pleuritide: quos Affectus certò curat, estque unum es *Secretis Antipleuriticis* HELMONTII. (G)

VI. BUBA-

(G) *Quæ de* Lacte ejusque Sero *in genere alibi dicta sunt*, *de Lacte & Sero Vacino quoque intelligenda: illud tantùm hic notandum*, *Lac vaccinum crassius esse*, *& caseosa h. e. fæculentiori parte plurimùm abundare*, *adeoque parcius Serum in eo contineri*. *Lectu digna est* Dissertatio Dñi Lemery de Urina Vaccæ in Comment. Acad. Scient. Anno 1707. *ubi non solùm illius naturam exactissimè exponit*, *sed etiam medicum usum patefacit*. *Hæc enim Urina* (*quam*

VI. BUBALUS.

Bubalus, Animal est Bovi figura & natura simile, majus tamen & crudelius, colore nigrum. Germ. *Buffel*. Gall. *Un Buffle*.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Cornua* & *Ungula*. 2. *Sevum*. 3. *Stercus*, &c.

Vires. 1. *Cornua & Ungula* medentur Spasmo (Annulus exinde factus gestatur Digitis Manus vel Pedis.)

2. *Sevi*, *Stercoris*, &c. (in Vulnerum Tumoribus, Sciatica.)

Vires. Ex descriptione Bovis addiscere licet.

(*Stercus* Sciaticæ Tumorumque duritiei conveniens putatur.)

(*Coagulum Pulli* contra potum Cicutæ.)

(*Urina* ad Dolores articulares.)

(*Vulva* Moschi odore siccata Unguentariis servit.)

PRÆPARATA.

Extractum Epatis Bubali fit eodem modo, quo *Extractum Splenis Bovis*.

N. Præstantius habetur, si *Sal proprium ex Capite mortuo* extractum admixtum fuerit.

Vires. Usus ejusdem est, cujus Extractum Splenis Bovis, sed promptioris efficaciæ.

Dosis quoque eadem est. *Hartmannus in Croll. Gluckr. in Beg.*

VII. BUFO.

Φρῦνος, Bufo. Germ. *Krotte*, *Taascher*. Gall. *Un Crapaut*. { Palustris, qui minùs vulgatus. Terrestris, qui vulgatior.

N. Maxima solvetur Antipathia inter bufones, & Araneas, adeò ut si Bufo subter Araneam poratus, cum impetu illum Inteteptum hæc descendat.

OFFICINALIA NATIVA.

1. Ipsi *Bufones*, & 2. *Lapis Bufonites*, (3. *Sperma*.)

1. *Bufones* siccantur in Aere, transfossi per caput, collumve; siccati asservantur pro usu.

Vires. Etsi Animal sit deterrimum, venenosum ac abominabile; attamen non effugit *usum medicum*, eumque tum *internum*, tum *externum*.

Internè Pulvere ejus Hydropicorum Aquas per Urinam educi, desperatus quidam expertus est Hydropicus, qui præter spem attentatæ necis Sanitatem illo acquisivit. *Petraus in Nosolog. part. 1. Disp. de Hydrope. Wierus in Observ. de Hydrope, ut & de Præstig. Dæmon. lib. 3.*

Dosis ʒß.

(*N.* Mallem ego minorem.)

Extrinsecùs inponitur *Bufo*, parte qua venter est, Anthracibus (in *Aceto* parùm maceratus,) ad eliciendum sc. Venenum (quod adeò feliciter præstat, ut attracto Veneno intu-

---

VI. BUBALUS. *Bubalus* Germ. *der Buffel*, Animal est Sylvestre. Hic repetenda, quæ dixi de differentia Sylvestrium & Domesticorum; adeò ut quæ dicta sunt de Bove, intelligenda quoque veniant de Bubalo, in gradu tamen excellentiori; quoniam *in usu Medico Sylvestria sunt Domesticis meliora*. (H)

VII. BUFO. *Bufo* Animal est satis notum, uti ex *Antipathia*, quam fovet cum *Aranea*, satis cognita, contra quam se munit usu *Plantaginis*: de quo plura sub *Plantagine* dixi, unde sunt, qui volunt, quod *Lapis Bufonis* præpareтur ex *Araneis* & *Bufonibus*, quod tamen est ridiculum. Historiam Bufonis habebitis in WORMII *Musæo lib. 3 pag. 265.*

Bufones hi inter omnia *Animalia venenata* principatum tenent: siquidem singulare de modo intoxicandi Cibos per Salem, Veneno Bufonum impregnatum, Experimentum DEODATUS *in Valetud. pag. 79.* refert, cujus fides sit penes Authorem. Sed *Venenositas* hæc *Bufonum* non videtur in alio consistere, quàm vel in eorum *Furore*, vel in eorum *Excrementis*, speciatim Urina acri, caustico volatili Sale impregnata, quàm Acrimoniam obtinere videtur ex Alimentis, nempe minutulis istis *Scarabæis*, qui in eorum Ventriculo & Colo reperiuntur. Quòd si autem quis læsus fuerit à Bufone, huic læsioni seu Veneno resistere dicuntur *Cancri fluviatiles*, *Saliva humana*, *Cornu Cervi*, *Terra sigillata Smaragdus*, & in specie *Flores Vitis*; cum his enim ingentem inimicitiam gerunt Bufones, uti *superiùs* dixi, ubi *de Vite*. Ipse quoque Bufo loco læso applicatus, brevi sanat. Conf. *Acta Hafn. pag. 265. Volum. 2.* Cæterùm Experimentum etiam præbent contra Morsum Viperæ, aliorumque Serpentum venenatorum; si nempe læsioni à Vipera factæ applicetur mox Bufo vivus contusus, certò inde evadunt læsi. Ipsis Bufonibus maximè adversatur *Pix liquida*. quæ eos interficit. Conferatur PAULLI in sua *παρεκβάσει de Febribus Malignis*, item BORRICHIUS *in Hermet. Sapientia*. Observavi etiam, quòd Bufones attactu *Olei Tartari per deliquium*, si paucis saltem guttis externa eorum Pellis in dorso tangatur, miris gesticulationibus Dolorem prodant, tandem Brevi pòst moriantur.

Bufo tamen *mortuus omni caret Veneno*, & interno & externo usu multum facit in Medicina.

Usum quod attinet *Bufonum internum* medicum: exsiccantur, pulverisantur, ac propinantur internè pro cienda Urina: ratione enim dictorum *Scarabæorum* minutissimorum *Pulvis Bufonum* egregium *Diaphoreticum* & *Diureticum* esse videtur, quo ipso & Hydropicos curare satagunt. Inter Diaphoretica etiam refert WILLISIUS *Pharm. Rat. P. 1. pag. 200.*, dosi à ʒß. ad ʒj. Nempe in Peste ultima Londinensi hujusmodi Pulvis crebriùs usurpatus fuit. Quoad vim diureticam & hinc Hydropis curativam, Experientia hujus prima facta est casu: de quo videatur PETRÆUS *Diss. 35. Textu 54.* HILDANUS *in Epist. 69. C. 1. pag. 1028.* SOLENANDER *Consil. 15. Sect. 4.* MARCELLUS DONATUS *Histr. Mirabil.* KYPERUS, & alii. Ut autem certiorem præstent effectum, recipiantur Bufones Mense Julio transfossi, exsiccentur in umbra, & abscissis Capitibus, & exemptis Intestinis, subtilissimè pulverisentur, quorum ℈ß. vel gr. xij., ad summum gr. xv. Hydropicis tribus vel quatuor vicibus propinata, egregiè agunt: ita tamen, ut tres vel quatuor dies post assumptionem interponantur, ne debilitetur Æger. Secretum fuit KYPERI *Medici Lugdunensis Batav.*, qui cum aa *Sacchari* Patienti propinavit, & mirabilem exinde habuit effectum. Videatur HELMONTIUS *in Tum. Pestis*, FABER, & KIRCHERUS *in Scrutin. Pestis*. Alii contra Febres Intermittentes propinant ante Paroxysmum. Sunt qui recipiunt *Bufones vivos*, eosque extinguunt in *Spiritu Vini*, vel *Vino Malvatico*, posteà eximunt, totos in Retortam immittunt, & per gradus igne aperto pellunt *Sal volatile*, egregium Sudoriferum & Diureticum; *Spiritus* verò *Vini* vel *Vinum*, quo extincti fuere Bufones, habetur expertissimum & egregium Alexipharmacum *internè* haustum.

Externè Bufo vivus contusus, & Renibus instar *Cataplasmatis* applicatus, in Hydrope laudatur: vid. HELMONTIUS *Tract. Ignotus Hydrops §. 36.*, ubi Bufonem recentem per medium sectum, & Renum regioni adaptatum commendat; item RIVERIUS *in Praxi l. 11. C. 6.* Quia & externè contra Malignitatem pestilentialem adhibetur, adeò ut utrumque, Pestis Curatio & Præservatio, certò sit in Bufonibus, unde magnoperè commendantur: hinc non solùm Bubonibus & Carbunculis pestilentialibus Bufones exsiccati applicati, omnem Malignitatem certò extrahunt, & ita curant Ægrum; sed in specie etiam ejus *Pulvere* cum aliis *Emplastris* pro Bubonibus pestilentialibus felici cum successu parat HILDANUS *loco suprà citato*. Sic integrum Bufonem arefactum appendi posse pro *Amuleto* seu *Xenochiho* in Peste, videbitis tam in HILDANO *loco citato*, quàm ZWELFFERO *in Pharm. Reg. pag. 140.*, ubi in specie per Experientiam confirmatur efficacia *Xenochiti Bufon. ab* HEL-

---

(*quam* Aquam millem florum *appellant*) *ruri præsertim, & verno tempore, ad duos & tres cyathos, brevi interposito intervallo, per octo vel decem dies epota, subsequente post biborium Jusculo, catharticum est & hydragogum. Serosos enim humores per secessum & urinæ vias movet. Hinc medetur Rheumatismo, Podagræ, Hydropi, atque Hystericæ passioni.*

(H) Bubali *nomine intelligimus Animal cornigerum*, Bufalo *Italis* (*quibus familiare*) *appellatum* Charleton *tamen discrimen facit inter* Bubalum Africanum, & Buffelum *ipsi dictum, atque utrumque inter* Bovis sylvestris species *numerat. Fortè* Buffelus Charletoni *idem erit cum* Bufalo Africano *dicto, quod ex Africa in nostram Italiam primùm transvectum, hic deinceps remanserit, & nostras Animal factum. Sane Africanum Elephanta aliqua ratione corporis structura & colore repræsentat.*

intumescat.) Ingreditur itidem *Amuleta* Aeri contagioso arcendo dicata: Hæmorrhagiam Narium certo experimento sistit: si vel pone Aures per se applicetur, vel Pugno includatur, ut calescat, vel Axillis subligetur, vel è Collo appendatur. Idem & *Cinis*, seu *Pulvis* præstare perhibetur loco affecto inspersus. Renibus impositus Aquam intercutem per Urinam pellere dicitur. Umbilico alligatus, Fluxus hystericos retrahit, & inhibet. Plantis Pedum appositus Capitis Cordisque Morbis, Phrenitidi, Febribusque succurrere statuit.

2. *Lapis Busonites, Chelonites, Batrachites, Borax*, Germ. *Krottenstein*. Gemma est Bullæ instar, altera parte cava, altera convexa, coloris ex susco pallentis, aliquantùm fusci interdum nigri, albi, (qui melior) viridis versicoloris.

N. Reperiuntur in Agris: affirmant tamen alii, eos in annosiorum, ac qui diu in Arundinetis, inter Rubos Sentesque delituerint, Bufonum Capitibus generari: cui ut fidem adhibeam, dissuadet quorundam magnitudo.

Vires. Commendatur ad Pestem & Venena ceu Remedium præstantissimum (exhibitus.) Imò sunt qui asserant, illum gestantes à Veneno tutos esse, blandoque attritu Inflationes à venenatis Bestiis discutere, ac Virus omne elicere. *Casp. Bauhinus de Lapide Bez. cap. 3.*

N. Præsente Poculo venenato fertur hic Lapis colorem mutare ac sudare.

(3. *Sperma* Tympaniticis applicatur.)

P R Æ P A R A T A.

1. *Amuleta* variarum descriptionum.

Cinis Busonis (*Buso combustus*) incontinentiam Urinæ ex lacerato Vesicæ collo ortam sanat, de Collo suspensus. *Observ. Henrici ab Heer.* 18.

2. *Pulvis* fit sola tritura, qua Bufones optimè exsiccati in Pulverem rediguntur.

N. Mallem equidem Bufones incineratos.

3. *Sal* elici potest ex calcinatis Bufonibus, Pulverique illi in Hydrope substitui.

Dosis ad gr. iij. &c.

4. *Oleum.*

℞. *Buson. viv.* N. iij. vel iv. per horam in *Ol. Olivar.* ℔ii. coque, colatumque serva.

Vires. Maximè commendant in Maculis Faciei, Morphæa, aliisque Affectibus seu Ulceribus inveteratis abstergendis, (*Signatura* sua maculata Buso ad Maculas prodesse judicatur,) singulis diebus illinitur semel. *Hartmannus, Paracelsus tom. 1. pag. 1091. b.*

N. Preferem equidem *Ranas maculatas.*

5. *Oleum Busonum compositum.*

℞. *Ol. Pedis Vervec.* q. v. bulliat cum *Sulphure pulverisato*, usquedum rubicundum Oleum evadat. Hoc facto separetur Sulphur ab Oleo, in quod adhuc calens immergantur & suffocentur Bufones, post expressionem destillentur.

Vires. Præstantissimum est in digerendis Tumoribus Hydrope.

Ex communicatione *Dn. D. Joh. Kieferi.*

(CABAL, Animal Indicum, cujus Ossis maxima vis in retinendo Sanguine.)

VIII. CA-

HELMONTII, quod describit *in Tumulo Pestis Tit. Zenexthon p. m. 96.*, quod nempe parat ex Bufonibus pedibus suspensis, donec moribundi Terram & Vermiculos antea deglutitos in Patellam ceream evomant: *Ceram* hanc cum *Materia* Vomitu ejecta cum ipsis *Bufonibus* probè subactam in *Trochiscos* redigit pro *Amuleto*. Sed observandum est, quòd Bufones suspensi haud adeò faciliè evomant Vermiculos. Ergò *Cera* fiant suffumigandi, vel suffumigentur pauco *Sulphure*; sic enim evomunt faciliùs. HELMONTIUS jubet, ut suspendantur probè Focum, forsan Focum istum pro more Belgarum paravit ex Turfis, sulphureum scilicet Gas semper eructantibus, & hac ratione promovit eorum Vomitum.

Quæritur autem hac occasione, *an detur Remedium Antipestilentiale?* Negant multi; quia variat Pestis. Sed respondeo, Pestem non variare quoad ortum seu virulentiam, quæ in omni Peste idem est; sed tantùm quoad magis & minus, quatenus Symptomata vel intensiora vel remissiora adsunt. Dari igitur posse Remedium tale, imò in Bufonibus illud latere, mihi persuadeo.

Ulteriùs Buso arefactus de Collo suspensus, vel in Scrobiculo Cordis, vel admotus Axillis, vel saltim detentus in Manu, quamcunque Hæmorrhagiam, sive sit Narium, sive Uteri, Mensium vel Lochiorum &c. præsertim in Febribus Malignis contingentem, verbi gr. Variolis, Febribus Pestilentialibus & similibus, quàm certissimè sistit & curat. vid. *Dissert. de Morsu Viperæ*, & BIERLINGIUS *in Adversar. Append. C. 1. pag.* 152. Buso coctus, & *Cataplasmatis* instar appositus in Angina commendatur à MIZALDO *C. 8. pag. 2. Pulvis Bufonum*, vel exsiccatorum vel calcinatorum, in *Nodulo* appensus circa Scrobiculum Cordis, singulare quid contra Incontinentiam Urinæ obtinet, imprimis Puerperarum, quando in Partu ex inepta tractatione Obstetricis Vesica laceratur, ut non possint post Partum continere Urinam, & perpetuò madeant: idquod mones per Experientiam edoctus HEINRICUS *ab* HEER *Obs. oppidò var.* 14. qui hunc *Pulverem* virtute anodyna pollere, & in involuntario Profluvio Urinæ, à sectione Calculi inducto, de Collo suspensum optimum fuisse, asserit, & idem etiam experti sunt nuperrimè Angli. In Cura Cancri, præsertim Mammarum, exulcerati multum faciunt Bufones, sive solus Buso calcinatus in Olla, sive exsiccatus adspergatur Cancro exulcerato, sive permisceatur priùs *Pulvis exsiccati Busonis* cum *Auripigmento*, & cum *Fuligine* simul, & cum Petia Saliva madida applicetur Cancro exulcerato: Conf. JONSTONUS *lib. 4. de Quadruped. capit. 2. Part. 2. pagina* 188. Notandum aliàs, Bufones comburendo eructare Flammam fusco cœruleam; unde suspicor, in iis latere Principium sulphureum animale.

Ossiculorum Busonis ex Brachio vel Femore desumptum, propinatum internè mira facit in Epilepsia. Externè applicatum Denti dolenti Odontalgiam curat Experientia

HELMONTII *Tract. Butler p. m.* 503. & HEURNII. Amicus quidam curiosus retulit, se per literas ab experto quodam Medico practico certiorem fuisse factum, quod nempe Mater quædam perterrita, brevi pòst Infanti lactanti præbuerit Mammas, unde brevi pòst Infans horrenda correptus Epilepsia fuerit, sed cùm tantùm Ossiculum Busonis Pulsibus Carpi applicatum fuisset, quòd mox Paroxysmus sedatus fuerit. Intermittentem etiam Febrem eodem modo applicatum, in Virgine nobili aliquando fugavit.

Necesse autem est, ut *præsente Homine Buso exspiret*, ut Idea Timoris, in quo tum temporis Bestia versatur, toti illius imprimatur Corpori, ad Operationes, quibus destinatur, ritè peragendas.

Sal Busonum volatile penetrans & egregium est *Diureticum & Hydropicum.*

Descriptionem *Olei Busonum* ad Scrophulas, ejusque usum. videatur in BORELLI *Cent. 4. Obs. 38. pag. m.* 305. In Hydrope commendant FORESTUS *l. 19 Observat.* 35. & RIVERIUS *Prax. l. 6. c. 6.* in Lepra Cutisque impuritatibus HARTMANNUS *in Praxi Chymiatr.* Sic quidam præparare volunt *Oleum Anodynum catholicum* ex infusione *Busonum* in *Oleo communi*. Paratur quoque Oleum tale catholicum Anodynum, si scilicet *Bufones vivi* extinguuntur in *Aqua*, in qua *Sal marinum*, vel *commune* est dissolutum Colantur; postmodùm instituunt Coagulationem Liquoris: Bufones verò calcinant cum *Sale*, & fundunt cum *Calce*, post fusionem solvenda est *Calx* in *Aqua*, ut abeant, *Fæces*, & hinc denno cum *Oleum Amygdalarum dulcium* miscenda est; quod Oleum inunctum Tumoribus & Doloribus quibuscunque eosdem mirabiliter lenit.

Fundamentum hujus virtutis omnis Bufonum subministrat HELMONTIUS; dum deducit ex *Idea Pavoris & Terroris* quam acquirit dum moritur; quæ Idea contraria est idem Archei humani. Qui fusiùs hæc cupit explicata, videre potest HELMONTIUM & ZWELFFERUM.

Lapis Busonum, an revera sit ex Busone? res nondum est certa, utut sint, qui dicunt, oriri illum ex Bufonum Capitibus: sed merum figmentum & mendacium esse credo. Attamen Substantiam quandam testaceam, seu Cranium Bufonum senilium vel grandævorum illum esse, quidam credunt. Reverà autem vel ad *Lapides Stellares* reducendus, vel instar *Fungorum* in Saxis & Petris, non verò Bufonum in Capitibus, oriri solet. Conferatur HOFFMANNUS *in Cl. Schrud. pag.* 191. Alii Busonios Dentes molares *Piscis Lupi* esse asserunt: vid. *Acta Societ. Reg. Anglic. Vol. 3. pag.* 301.

Quoad *usum medicum*, in Peste insignis efficaciæ illum esse, dicit AUTHOR. Ad Renum Dolores mitigandos & tollendos, ad Calculi generationem prohibendam, similiter celebratur hic *Busonites*, qui ipse etiam specificus dicitur ad Hydropem, uti videri potest in HILDANO *suprà citato loco*. Commendatur itidem admotus externè ad Tumores;

VIII. CANIS.

Kuno, est (Mas. Germ. *Hund.* Gall. *Un Chien.*
(Fœmina. Germ. *Hündin.* Gall. *Chienne.*
(Catulus. Germ. *Junger Hund.*

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Canis integer*. 2. *Caput*. 3. *Axungia*. 4. *Fel.* 5. *Sanguis*, 6. *Stercus*. 7. *Urina*. 8. *Dens*. 9. *Pellis*. 10. *Pilus*.

Vires.

1. *Integer*, scilicet vivus *Catulus* Ventri impositus, Dolores colicos mitigat. Paretica Membra confortat (*Balneatio* in *Decocto* hoc collecta.)

2. *Caput*, seu *Calvaria* incinerata deficcat Ulcera, curat vitia Sedis, Rhagades & Testiculorum Tumores.

Intrinsecùs Icterum sanat.

(*Cerebrum* internè Maniacorum Cura celebratur.)

3. *Axungia Canina* reliquis calidior est, adhibeturque *internè* in Vulneribus & Exulcerationibus abstergendis, consolidandis, adeòque & in Phthisi, & Cruore ex Casu dissolvendo.

Externè in podagricis, Aurium que Doloribus leniendis, Lendibus Capitis arcendis, Auditu difficili reparando, Scabie & Pruritu corrigendo.

4. *Fel Catuli nigri*, Epilepsiam mirè curat, recens cum *Aceto* potu, vel in *Pulvere* exhibitum.

Extrinsecùs abstergit Maculas Faciei, (cum *Stercore Vitulino*.) Oculorum Albugini medetur (cum *Melle* illitum.)

5. *Sanguis* contra Veneficarum Venenum commendatur, bibique cum successu dicitur contra Morsum rabiosæ Bestiæ ac Toxicam.

(*Lac* infantibus Epilepticis præbetur.)

6. *Stercus* (*Album Græcum* Officinis) siccat, abstergit, discutit, aperit, Apostemata rumpit, Exulcerationes abstergit: hinc utile est in Dysenteria (quin etiam in Epilepsia) Dolore Colico, & similibus.

Extrinsecùs medetur Anginæ (Gutturi insufflatum), Ulceribus malignis (inspersum), Tumores duros emollit (*Emplastrum*), Aquas trahit hydropicas, (Ventri illitum) Verrucas abigit (*Cinis* per se, vel cum *Oleo Rosarum* impositus.)

N. Commendatur præ reliquis, quod Julio fuit collectum ex Cane Ossibus nutrito, candidum, purum, minimè fœtens.

7. *Urina*, Verrucas abigit, Ulcera Capitis manantia, Furfuresque abstergit.

8. *Dentium Cinis* (cum *Melle* vel *Butyro* illitus Mandibulis,) Infantium Dentitionem facilitat: (*Gargarismis* inditus) Odontalgiam sedat.

9. *Pellis parata* Manuum lenit Pruritum, Nervosque emollit contractos (*Chirothecæ* scilicet indutæ.

10. *Pilus* Morsibus Canis medetur (*impositus*.)

PRÆPARATA.

(*Aqua ex Catellis* Membra podagrica demulcet, Linteolis applicata.)

Balsamus è Catellis compositus.

Fit ex integris *Catulis* in *Vino albo* suffocatis, coctisque cum *Herbis Nervinis*, *Oleis* & *Resinis* in *Balsamum*, quod Membra contracta sanat, ischiadicos & arthriticos Dolores compescit.

IX. CA.

---

res, & Inflationes venenatas ab Animalium Puncturis vel Morsicationibus illatas, quas crebro contactu discutere dicitur. STARICIUS quoque in Libro, qui vocatur *Helden-Schatze*, *pag.* 29. dicit: quòd Lapis Bufonum, ubi adsunt Venena tam intra quam extra Hominem, lacrymans quasi guttas Sudoris emittat, & mutet Colorem. Cum autem lapides hi minimè pro parentibus agnoscant Bufones, facilè patet, quid de eorundem usu, isti Hypothesi superstructo, habendum sit. (1)

VIII. CANIS. De *Cane* dicit AUTHOR, quòd vivus impositus Abdomini in Dolore Colico, illum mitiget: quod verum esse non tantùm confirmat RONSSEUS *in suis Epistolis*, sed etiam in specie idem confirmatum videbitis in BOYLE *Usefulness. of. Experim. Philos. P.* 2. vid. etiam BORELLUS *C.* 3. *Obs.* 28. & BARTHOLINUS C. 3. *Obs.* 66. & C. 6. *Obs.* 53. ubi quædam de *Transplantatione Morborum in Bestias* habent, & Catellus Podagricorum Pedibus applicatos non tantùm claudicasse, sed etiam Colica Tormina, item Odontalgiam in has, loco affecto impositos, transplantata referunt: quales Curationes etiam reperiuntur in RHUMELLI *Senitatis Gemm. in Cura Magnet. Herminar.* C. 5.

Pulvis Ossis Canis mistus cum *Pulvere Pyrio* in ejus Præparatione, impedit, quò minùs audiatur Sonitus: vid. STARICIUS *in Helden-Schatze pag.* 160.

Cerebrum Canis commendatur ad Maniam, dum quidam Maniacus curatus dicitur usurpato in Victu Cerebro Canis assato vel cocto: alii commendant *Cerebrum Catellorum destillatum* cum *Spiritu Vitrioli* in Cura Maniæ.

Item *Aqua destillata Fellis ex Catulo Canis* in *Spiritu Liliorum convallium* Luna crescente propinata, Specificum dicitur in Epilepsia.

Axungia Canina ob *vim penetrantem vulnerariam* præ cæteris laudatur. Multi in *Aceto*, vel illitam *Pani*, vel etiam permixtam Alimentis, contra Phthisin & Epilepsiam laudant. Alii assant *Canem* & *Pinguedinem destillatam* in Phthisi propinant cum egregio successu.

Stercus honestiore nomine *Album Græcum* appellatur in Officinis. In hoc legitimè ex Canibus, præsertim Ossibus solis cum nullo vel pauco Potu, nutritis, collecto, via medica haud vulgaris est recondita, & multum habet in recessu; gaudet enim Sale ammoniacali, uti reliqua Stercora Animalium, Sudorem movet, Sanguinis grumos dissolvit; Acidum primarum viarum destruit, & hinc in Pleuritide mirè convenit. Egregium Experimentum est in nimio fluore Mensium, & sicut etiam antè dictum de Stercore Asini, quòd sit appropriatum ad compescendam Hæmorrhagiam Uteri: item in Dysenteria, Passione Hysterica, & Colica ex Acido austero orta: hinc *Decoctum Carminativum* egregium ex *Albo Græco* cum *Hordeo in Vino Malvatico* FIENUS habet, quod videbitis in HOEFERI *Herc. Med. pag.* 13. & 14. Ad hæc quantum hoc Stercus in Anginæ medela conferat & Tonsillarum Inflammationibus, notum est: siquidem internè propinatus *Pulvis*, sicuti etiam in aliis Faucium & partium internarum Inflammationibus, uti reliqua Stercora, eas per Sudorem curat. *Vulnerarium* pariter insigne est; unde in *Decoctis Vulnerariis* haud rarum est in consolidandis Vulneribus; quale *Decoctum* fit e. gr. sequenti modo:

℞. *Herb. Veron.*
Pyrol.
Sanic.
Consol. Sarac.
Nicot. ana M. viij.
Albi Græci ℥vj.
Misc. pro *Decocto*.

Quod non tantum potum prodest in Vulneribus, sed etiam externè instar *Lavamenti* seu *Lotionis* applicatur iisdem, & illa citò, tutò, & jucundè sanat.

Pro his facultatibus exaltandis præprimis colligendum est Stercus hoc Mense Julio, quando Canicula, scilicet Sidus, adscendit. MYNSICHTIUS habet etiam, quomodò sit colligendum pro Cura Anginæ in *Armam. Chym. pag.* 124.

Imò *externè* in Angina Faucium jam à GALENI temporibus usitatum est; sive *Pulvis* insuffletur Gutturi, sive idem Stercus cum *Melle* subactum dictis locis illinatur, aut *Cataplasmatis* & *Unguentis*, tam ad Discussionem, quàm Maturationem destinatis misceatur: Abscessum dissecat, maturat, & rumpit, & parat viam ad Puris excretionem: Ulcera etiam Faucium sine mora curat, dicto modo illitum. Et nullum est *Cataplasma* aut *Unguentum* in Angina, quod non ingrediatur *Nidus Hirundinis* cum *Stercore Canino*: quod ipsum ratione Salis nitrosi virtute incisiva & penetrativa dissolvit Tumorem, Acidum coagulans & inflammationes causans

---

(1) Bufones *irritatos virulentam Urinam ejaculare ajunt, qua tacta Cutis veluti amburitur. Huic malo Urina, vel Vini Spiritus citò admotus medetur*; Lapidis Bufonitis *nomine duo venire invenio: Lapis scilicet in Bufonis senioris capite inventus, vel potiùs ipsius Cranium lapidescens: atq; Lapis pretiosus, verè mineralis Lapis, cujus quoque duæ species. Primum vel pro fabula habent eruditiores, vel Piscium quorundam, Lupi nimirum Sargi Denticis, Auratæ, Dentem existimant: secundum Amuletis adversus Pestem & Venena alligant. Vide* Mich. Mercatum in sua Metallotheca *pag.* 184. *ubi* Eruditissimus Petrus Assaltus *notat, magnam Bufonitarum Lapidum vim in Insula Melite reperire, atque* Serpentium Oculos *vulgò appellari*.

IX. CAPER, CAPRA.

Est (Caper mascnlus, Τράγος, Hircus, Germ. *Ein Ziggenbeck*. Gall. *Un Bouc*.
(Capra fœmina, αἶξ, Capella, Germ. *ein Geisz*. Gall. *Chevre*.

Animal est alacre, veloa, superbum, Auditu acuto præditum, voraa, &c. obnoxium Febribus, Pesti & simil.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Cornu*. 2. *Sanguis*. 3. *Lien*. 4. *Medulla*. 5. *Sevum*. 6. *Lac*, 7. *Lapilli*. 8. *Stercus*. 9. *Urina*. 10. *Vesica*. 11. *Omentum*. 12. *Pellis*. 13. *Fel*.

Vires.

1. *Cornu*, ut & *Pilis* utimur in *Suffumigiis*, Pestis tempore, ut & ad Veternosos & Epilepticos excitandos.

2. *Sanguis Hircinus* habetur *Alexipharmacus*, obstruit, Dysentericis convenit, Sanguinem concretum resolvit, (siccatus & exhibitus,) Calculum atterit.

Extrinsecùs Tumores maturat.

N. Hircum mediocris ætatis (quadrimum) domi per mensem alunt, nihil aliud dando, præter *Plantas Lithontripticas*; hinc Æstatis principio cùm Sol in Cancrum ingressus est, mactant, Sanguinemque arteriosum, abjectis partibus ichorosis, concretum in Furno siccant. Vide *Disp. Aug. & Norimb.*

Præparata ex Sanguine.

Ex Sanguine Hircino, non minùs ac ex aliis Sanguinis generibus, fieri possunt *Spiritus*, *Oleum* (quod summè in Calculo commendatur,) & *Sal*. Attamen præ aliis famosus est *Balsamus Antipodagricus ex Sanguine*, qui ut modo fiendi, ita & viribus convenit cum *Balsamo è Sanguine Cervino*. Vide *suo loco*.

N. Sunt qui exinde *Tincturam* conficiunt, ad Calculum, Sanguinemque coagulatum celeberrimam.

3. *Lien*. Lienem Capræ deligant per diem super Lienem infirmi, die sequenti ad Furnum, vel Solem suspendunt: quantum ibi exsiccabitur, tantum quoque Lienem Patientis diminui ajunt. *Thesaur. Pauperum Petri Hispani*.

4. *Medulla Hircina* acrior est ac siccior reliquis, ideoque & efficacior.

5. *Sevum Hircinum* validissimè discutit, Podagricis auxiliatur, Stranguriam tollit (Umbilico immissum), Hæmorrhoidum Dolores lenit (suppositum,) (Dysentericis proficuum.)

6. *Lac Caprinum* nutrit, abstergit, Febri Hectica laborantibus & Phthisicis, consumptisque ac emaciatis optimè convenit.

Serum ejus præstat reliquis Seris; aperit, abstergit, incidit, laxat, hinc frequenti usu ad *Infusiones* purgandæ Melancholiæ recipitur.

7. *Lapilli* in Ventriculis & Felle reperti commendantur, vi diaphoretica & resolutiva.

8. *Stercus* calefacit, siccat, abstergit, digerit, aperit, actisque est facultatis.

Hinc *usus* præcipui in duris Tumoribus Lienis & aliarum partium, in Parotidibus ac Bubonibus, in Ulceribus desperatis consolidandis (cum *Vino veteri* expressum & appositum), Hydrope, (impositum Ventri), Coxendicum Dolore: ustum tenuioris est substantiæ, congruitque ad omnia vitia, quæ catergi

causans temperat & corrigit, & sic Inflammationi medetur, Abscessumque discutiendo præcavet.

Plura qui cupit de *miris Stercoris Canini Facultatibus* ad Curationem Anginæ, Dysenteriæ ac Vulnerum, vid. ZACUT. LUSITAN. *Medic. Princip. Cent.2. Cur.* 86. (K)

IX. CAPER, CAPRA. *Caper & Capra* Animalia satis sunt cognita.

Et quidem quod attinet *Cornu Capri*, usitatè illud adhibetur in *Suffitibus* pro excitandis Mulieribus Hystericis, item pro exsuscitandis Epilepticis.

In usu imprimis est *Sanguis ex Capro*, *Ruta muraria* aliisque Balsamicis blandis nutrito; de cujus modo colligendi multa habet HELMONTIUS *Tract. Pleura furens pag.* 322. *& Tract. Sextupl. Digest. alimenti §.* 75. *pag.* 224. RIVERIUS *in Praxi cap. de Pleuritide*, ZWELFERUS *in Animadvers. in Pharm. Aug. pag.* 419. PETRÆUS *Nosolog. Diss.* 40. VIDIUS *l.* 10. *cap.* 20. ARCULARIUS, HEURNIUS, SANCTORIUS. *lib.* 15. *cap.* 4. RONDELETIUS *in Consil.* CRATO *Cons.* 150. LÆLIUS à FONTE *in Consult.* 84. CÆSALPINUS *l.* 3. *cap.* 29. *Prax.* FORESTUS *in Schol. ad Obs.* 28. *lib.* 24. PASCHALIUS *lib.* 1. *Meth. cur.* 47. BORELLUS *c.* 2. *Obs.* 88. KIRCHERUS *lib.* 3. *de Magnet.* KYPERUS *in Institut. Phys.* & alii quamplurimi. Sed non adeò necessarium est, ut Hircus juxta modum HELMONTII, præcisè Cornubus suspendatur. Sanguis hic non solùm ex abscissis aut vulneratis Genitalibus, uti vult HELMONTIUS *Tract. Sextuplex Digest.*, sed etiam è Collo stillans, unà cum Sero suo, colligatur; qui juxta modum LUDOVICI *in Pharmac. p.* 167. in Vaporis Balneo probè, & citra combustionem, exsiccatus, præ aliis Animalium Sanguinibus Acidorum volatilium est destructivus. Hinc Experimentum egregium est HELMONTII contra Pleuritidem & alias Inflammationes, junctus imprimis cum *Dente Hippopotami*, *Apri*, *Cinnabarinis*, &c. vid. HELMONTIUS *Tract. Pleura Furens*. In Casu ab alto, Vulneribus & Contusionibus, Sanguinem grumosum dissolvit, & in *Aceto* sumptus potentissimè Urinam pellit, imò & egregium *Sudoriferum*, atque hinc secundariò *Diureticum* est. Quidam eo contra Calculum Vesicæ ac Renum utuntur, & inde quoque *Balsamum Antipodagricum* parant. Conferatur GABELCHOVERUS *in libro*, qui vocatur *Wurtenbergisch Artzeney-Buchen*, & SCALIGER *Exerc.* 344. *a.* 8. qui dicit: *Sanguinem Hircinum in Renibus ac Vesica Lapidem frangere, tam verum esse, quàm Solem meridie lucere*. Hinc pro usu *Lithontriptico Hircus* seu *Capra Herbis Antiscorbuticis* nutriantur: vid. HELMONTIUS *Tr. Sextuplex Digest. pag.* 74. Sic etiam *Arcanum Sanguinis Hircini* contra Calculum compositum videbitis in M. A.N. C. *Ann.* 6. *Append. p.* 128.

Dein destillatus *Sanguis Hirci*, dat *Spiritum* & *Oleum*, sicuti & aliorum Animalium partes. *Oleum* hoc *Sanguinis Hirci* in Podagra, Membris contractis & dolentibus egregiè prodest.

Caro Hadina prodest in acuendo Visu.

Sevum Hircinum usitatissimum est in Dysenteriis, & Tenesmo, si dissolvatur in *Decocto Vulnerario*, & pro *Clystere* injiciatur; ubi tam consolidativæ, quam anodynæ vis confert; potenter enim Exulcerationes Intestinorum purificat & consolidat: à ʒß ad ʒj. usurpatur, nunc in *Aqua appropriata*, *v. g. Florum Acaciæ*, nunc in Vehiculo *Aceti* non destillati; sic probè tecto Ægro Sudorem fortiter prolicit. Nunquam *Oleum* admiscendum, alias nimis coagulatur. Quin & euporiston inde contra Stranguriam paratur, si recipiatur *Sevum Hircinum* è Candelis; hocque Virga & Umbilicus inungatur, & Stranguriam brevi sedat: sed hoc multos spe sua fefellit; si verò addatur *Oleum destillatum Corticum Aurantiorum*, magis juvabit.

Lac Caprinum præ aliis Lactis speciebus turget Sero nitroso & Nitro volatiliori, indeque magis *abstersivum* ac *diureticum* est, omnes vires in gradu eminentiori obtinet, quæ Sero Lactis Vaccini adscribuntur. In specie autem pro usu antiscorbutico & Æstu compescendo Lac & Serum Lactis Caprilli commendatur, uti & in Cura Podagræ, imprimis si Capra nutriatur Herbis Articularibus, Podagræ Curæ destinatis; tunc enim mirè commendatur, si hauriatur methodo dicta. Lac Capræ pastæ Purgantibus, moderatè, & simul tamen egregiè, purgat Infantes per Nutricem, si propinetur Nutrici. Omnibus præstat Lac Capræ propter copiam Seri & Nitri volatilis; quoniam spirituosum & agile est Animal, & hinc putum dat Lac, quod minus, præ aliorum Animalium Lacte, in se continet Materiæ caseosæ. Nam in Lacte, quò minus est talis Substantia caseosa, eò elegantius & efficacius est in Cura Morborum, quia omnes noxæ à serosa Materia proveniunt.

Stercus rarioris usus est; quia tamen nitrosius reliquis est, hinc externè adhibitum vi resolutiva, & Tumorum duriorum

(K) *Canis inter Quadrupeda digitata semifera numeratur à* Charletone. *In ejus extispicio hoc singulare deprehendi idem notat: quòd scilicet Intestinum Colon in eo (ut & in Lupo, & Vulpe) desideretur: quòd Canalis Chyliferus prope Glandulam Renalem sinistram deferatur, ut eandem prorsùs contingat, nec tamen ingrediatur, sed à latere ejus ad Receptaculum commune progrediatur. Canis utrum propter medicum usum expetendus, an potiùs propter venenatum morsum refugiendus sit, judicent qui horrendam Rabiei & Hydrophobiæ perniciem callent*. De Hydrophobia *hic* Tom. 2. col. 1622. Dissertationem *inseruimus*.

extergi volunt, ad Alopecias, Liebenes, &c.

Intrinsecùs convenit Splcoeticis, exhibetur itidem in Iĉtero, Menstruis retentis, & Morbis similibus.

9. *Urina* (*Hirci*) enmmendatur præ reliqui omnibus Urinis ad Calculi attritionem, Urinæque espulsionem (calidè,) ut ex *Hirco* egeritur, epota.

Hinc convenit & in Hydrope, &c. (destillata.)

10. *Vesica Urinaria* easiccata ac pulverisata Urinæ incontinentiam peculiariter curare dicitur.

Dosis ℨj. eabibita.

11. *Omentum* mitigat feroces & ebullientes Spiritus (calide impositum): hinc prodest in Doloribus Colicis, in Mania. &c. Præterea Urinam obstructam pellit, Ventri impositum.

12. *Pellis* sedat Diarrhœam (*Decoctum* ejus bibitum), sistit Hæmorrhagias, præcipuè Narium, (*Cinis Pilorum* inspersus.)

N. Hædus est Pullus Caprinus, seu tenellus Caper, infra menses sex constitutus, eapropter ut Natura cum Capris convenit, ita & Viribus, quas tamen ratione juventutis teneriores & imbecilliores obtinet.

13. *Fel* Febrim Quotidianam curat, (cum *Pane* ana, & *Ovi Albumine*, addito *Oleo laurino* in *Cataplasma* redactum, & Ventri impositum.) *Petr. Hispanus.*

X. CAPRA ALPINA, SEU RUPI-CAPRA.

DAma. Germ. *Gembsz.* Gall. *Une Chevre des Alpes, Une Daim.* [Mas. Fœmina.

Caprarum Genus Sylvestre est, magnitudine ac figura Domesticis conforme, amans Alpes, gaudens Herbis Alpinis è sabulo nascentibus, præcipuè *Doronici Radice nigra.*

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Sanguis.* 2. *Sevum.* 3. *Jecur.* 4. *Fel.* 5. *Stercus.* 6. *Lapis.*

Vires.

1. *Sanguis* recens Vertiginis est medela (bibitus.)
2. *Sevum* Phthisi exulcerationique Pulmonum succurrit (cum *Lacte* assumptum.)
3. *Jecur.* Alvi fluxum sistit; (*Pulvis* assumptus.) (Ad Vertiginem etiam eo utuntur.)
4. *Fel.* Oculorum nubeculæ, Nyctalopiæque auxilio est.
5. *Stercus* Calculum atterit & expellit.
6. *Lapis* (seu *Pila* potiùs) in Capsula suprà Ventriculum nonnullarum Rupi-caprarum (Masculorum imprimis, circa Autumni finem ex *Radicibus Doronici* comesti) reperiri solet, (ut *Bezoar* reperitus,) magnitudine variante, & maxima ad Juglandis magnitudinem ascendente, colore nigro, odore dum frangitur gratissimo.

Hujus *Vires* Experientia docuit insignes ad Febres Malignas, Venena, Pestem, &c. Unde alii *Bezoar Germanicum* vocant [quidam *Ægagropilam.*

Dosis gr. xv. ad xx. ad præcavendum gr. iv. vel v. *Casp. Bauhinus de Lap. Bez. c. 15.*

De

rum discussiva, valet; unde in Podagra & Œdemate cum Urina Ægri subactum, & instar *Cataplasmatis* applicatum, egregiè juvat.

Urina Hædi vi diuretica laudatur in Calculo pellendo, eodemque præservando, eaque calida adhibenda. *Urinam Hirci* HARTMANNUS præfert omnibus aliis Diureticis Conferatur HELMONTIUS *de Lith. C. 7.*

Vesica urinaria ad Urinæ incontinentiam prodest certissimè.

Ungula Capræ, vel etiam *Vesica*, imprimis hæc in Olla concremata seu combusta & ex *Posca* sumpta, medetur iis qui noctu stragula permingunt, si assumatur sub ingressum lecti. (*L*)

X. CAPRA ALPINA seu RUPICAPRA. *Capreola* seu *Rupicapra*, Germ. *die Gembse*, est ista species Caprarum sylvestrium, quæ altissima Montium adscendunt sine Vertigine, & sine ulla noxa.

Medicinalia quæ subministrat, sunt quidem illa plurima, sed tamen rari usus: e. g. *Sanguis*, quem ROCHAS *de Aquis Mineral. l. 2.* in Vertigine hauriendum commendat, hic locorum haberi non potest.

Ex *Animali* ergò hoc, tanquam in his regionibus raro, nil nisi *Lapis* sic dictus in usum medicum venit, quem in Ventriculo continet, propter quem Animalia hæc imprimis venantur, & iste est Medicinalis, vocaturque aliàs *Ægagropila*; de qua videatur GEORGIUS HIERONYMUS VELSCHIUS, *Medicus Augustanus, Dissert. de Ægagropilis.* In Ventriculo nimirum secundo ipsius Damæ hi Lapilli generantur; Bruta enim Ruminantia solent habere quatuor Ventriculos. Malè tamen ad Lapides referuntur, cùm basis seu fundamentum eorum sint saltem compages Filamentorum, ac Fibrarum duriorum *Vegetabilium*, quibus Rupicapræ vescuntur, in specie *Doronici*, quæ difficilis digestionis sunt: circa quæ coagmentatur durior & viscosior Chyli pars & tandem beneficio Fermenti coagulatur in Lapillum; cujus signum est istud, quòd reperiantur instar Pellicularum conglobatarum, ita ut appareant similes Ceparum Pelliculis, & una supra alteram appareat, sicuti in Cepis conspicitur; vid. BORELLUS C. 1. *Obs. 5. p.* in. HARDERUS *Apiar. Observat. 14. pag. 57.* & SACHSIUS *in Gammarologia.* Vocantur quibusdam *Bezoar Germanicum*, qua ratione enim generantur hi Lapilli, eadem generantur Lapilli in Capris Indiæ tam Orientalis, quàm Occidentalis, dicti *Bezoar*, de quo *paulò post.* Et quidem omnes Lapilli, qui reperiuntur in Animalibus, in Homine, in Bobus &c. beneficio Fermenti acidi volatilis coagulantur; sicut etiam illi, qui fiunt in Vesicula Fellis, etiam ex Acido exorbitante fiunt, quando scilicet coagulat se in Calculum beneficio Alcali salini in Bile.

Differunt *Ægagropilæ* seu Lapides Magnitudine imprimis: Odorem habens jucundum, & Pondere sunt leves. Multi usus in Medicina.

Quæritur autem, *unde habeant suas virtutes.* Respondetur: Habent suas virtutes duplici fonte: virtutem præcipitantem & diaphoreticam ex Sale nitroso; virtutem verò alexipharmacam vel specificam à Plantis, quibus vescuntur, è quarum Fibris in Ventriculo relictis coagmentantur. Unde etiam non omnes Lapides, in quibuscumque Animalibus reperti, statim sunt alexipharmaci & bezoardici; sed obtinent aliam suam virtutem ex Plantis & Alimentis, quibus vescuntur. Cùm verò Rupicapræ vescantur imprimis *Doronico* & aliis *Alexipharmacis*, Ægagropilæ etiam sunt alexipharmacæ, & Malignitati resistentes, & quia Doronicum est Specificum contra Vertiginem, Ægagropilæ etiam ex Doronico nascentes Vertigini resistunt Unde Funambuli adscensuri Funem, solent se præmunire Doronico, ne decidant, & risum spectatoribus moveant.

Quoad *vires* ipsas, *Pilæ* hæ *vi sudorifera* pollent in Pleuritide, Variolis, & præ cæteris in Partu difficili, Fœtu & Secundinis expellendis, ubi ad ℨj. exhibentur. *Dn.* D. MICHAELIS in Partu difficili Principissæ Altenburgensis egregium inde effectum aliquoties observavit. Longè tamen præstantior in Partu difficili est *Lapis albescens in Rupicapris ex peculiari Capsula circa Hepar* extractus, extùs albicans, intùs albidior, è succo chyloso concretus; cujus *Dosis* est à gr. v. ad vj. Epilepsiæ quoque medetur. In Dysenteria Lapides hi sunt singulare Remedium, cujus fluxum sanguineum coercent. In Quartana conveniunt, si præmissis Universalibus propinentur ante Paroxysmum; absorbent enim Acidum, & subsequente Sudore Quartanam curant. In Lipothymia & palpitatione Cordis ex Malo hypochondriaco; uti & in Vertigine per consensum cum hypochondriaco Malo, latet egregium Remedium in hoc Rupicapræ Lapide: & dum est Alexipharmacus, prodest in Affectibus Epidemicis, v. g. ratione virtutis alexipharmacæ convenit præter Dysenteriam simplicem, etiam in Dysenterie epidemica maligna, quæ sæpiùs populariter grassatur.

Cæterùm cùm alia prostent Remedia magis familiaria ejusdem efficaciæ, propterea rarò adhibetur Concrementum hocce. Specialia qui cupit, adeat VELSCHIUM *loco allegato.* (*M*)

XI. CA-

(L) Capra, & Hircus *inter Quadrupeda, ruminantia, cornigera, notissimum Animal.* De Hirci Sanguine, *Helmontiano modo præparato, id tantùm notaverim, quòd ea ratione adeò ab Autoribus decantatas illius vires in praxi non experiamur, fortassè quia vix ad semidrachmam, nescio quo majoris doseos timore prebeuss, illum exhibeamus: ad duas sanè & plures drachmas assumptus Sudorem movet.*

(M) Ægagropila, *quasi* Pila sylvestris Capræ, *est sanè Concrementum ovalis figuræ, cortice lapidescente circumscriptum, in secundo Rupicapræ Ventriculo genitum, ac herbis ad Animali devoratis, sed integra ruminatione haud subactis,*

De *Damarum Pilis*, seu ÆGAGROPILIS. Ex *Appendice*.

PIla *Damarum*, seu *Ægagropila* pulchrè. & fusè explicatur à Dño *Welschio*, singulari *Tractatu* doctissimo. Oriuntur in Ventriculi primo aut secundo loculo, quem Venatores *Capsam*, aut *Bursulam* dicunt. Cornigeris enim & Ruminantibus Animalibus quadrifidus Ventriculus est, vel ipso teste *Aristotele l. 3. part. anim. cap. 14.* quem dispescit *Severinus p. 303. part. 4. Zootom. Democr.* In *Peram*, *Ollulam*, *Conclave cellulatum*, & *Ventriculum* propriè sic dictum, Non autem in omnibus Rupicapris Pilæ reperiuntur, sed saltem in nonnullis, ubi vis coagulans exuperat. Ortum trahere putant quidam has Pilas à comesto *Doronico*, cui addit *Welschius Scabiosam montanam*, *Asterem montanum luteum*, *radicum odoratarum*, *Chamædryn marem*, *Veronicam Alpinam*, *Teucrium Alpinum*, *Lotum odoratam*, *Pimpinellam majorem*, *Daucum montanum*, *Carlinam*, *Imperatoriam*, *Sedum Alpinum*, *Viteamque Idæam &c.* Ægagropili, aut Ægagropilæ calidæ sunt & siccæ, aperiunt, rarefaciunt, leviter adstringunt, attenuant, & extergunt: ac proinde sunt Diureticæ, Hydroticæ, Sudoriferæ, Fœcundantes, Alexipharmacæ. Usus illarum est in Febribus simplicibus, & malignis, Capitis defecto & Doloribus, Affectibusque aliis Comatosis, quæ omnia fusius exposita lege apud *Welschium*.

XI. CAPRICERVA - ORIENTALIS, LAPIS BEZOAR ORIENTALIS.

EST Animal Persiæ ac Indiæ Orientalis, partim Cervo simile, partim Capræ: hinc fit, ut aliis Capricerva; V. gr. dicitur Capra Indica, *Amate*; Capra Montana, *Monardo*; Capra sylvestris, *Lacuna*; Pazon, *Persis*.

OFFICINALIA NATIVA.

Lapis Bezoar Orientalis, qui est Lapis in dicto Animali repertus (ac potissimùm in Proventriculo, hinc & in Ventriculo aliisque cavitatibus internis); Figura scilicet variante, ovali, rotunda, sessili, & intus cava (medullio *Paleam*, *Pilos* vel simile continente) superficie lævi & splendente. Substantia è Laminis instar Cæparum sese invicem incumbentibus compacta: variante item Colore (plerumque atro-virente, hinc dilutiùs virente, pallescente, cinericio, fulvescente, melleo, &c) Odore nullo: variante Magnitudine & Pondere, plerisque scilicet infra Juglandis magnitudinem constitutis, nonnunquam & paulò majoribus.

N. Dantur & *Adulterati* seu *Falsi*, confecti scilicet ex Lapidum fragmentis & Pice artificiosè coagmentatis, Item ex Creta, Cineribus Testarum, Sanguine sicco, & Lapidibus Bezoar minoribus pulverisatis, & cum Liquore incorporatis: Item ex Cinnabari Antimonii Mercuriali, Ignis artificio compactis,

XI. CAPRICERVA ORIENTALIS à *qua* LAPIS BEZOAR ORIENTALIS. *Capricerva* ita dicitur, quoniam Animal est inter *Capras Cervasque* quasi medium; similitudinem enim habet ferè partim cum Cerva ratione figuræ, partim cum Capra nostra Europæ à ratione magnitudinis & proprietatum: nisi quòd Capricerva longiora & erecta gerat Cornua, ac quædam earum Pelle versicolore, Tigridum instar, indutæ sint. Hæ Capricervæ tam in India Orientali In Provincia ac vicinia Persiæ, Ægypto & China, quàm Occidentali inveniuntur. Conferatur MARGGRAVIUS.

In usu præprimis est *Lapis* ejus durus, variæ magnitudinis, splendidus foris & quasi levigatus, coloris utplurimùm atrovirentis, è plurimis Lamellis sibi invicem incumbentibus coagmentatus, qui Lingua Persica vocatur *Bezahar* seu *Bezoar*, hoc est *Venenis resistens*. Ad hujus imitationem & nos omnia Remedia, quæ resistunt Venenis potenter, vocamus *Bezoardica*, v. g. *Tinctura Bezoardica D. Michaelis*, *Essentia Bezoardica*, & sic porrò; non ratione Lapidis Bezoar, quoniam horum nullum ingreditur, sed ob virtutem similem diaphoreticam & resistendi Venenis.

Lapis hic *Bezoar* invenitur in anteriori seu primo Ventriculo, qui vocatur *Omasus*, uti interdum, si sit major, etiam in reliquis Ventriculis reperiatur. Modus generandi est idem, atque superiùs dixi *de Rupicapris*.

Quæritur: *quid de his Lapidibus sit statuendum?* notus enim usus eorum decantatissimus, cujus tamen insignes sint fallaciæ propter crebriora Adulteria seu Sophisticationes; & hinc est quòd sæpiùs irrito usu sit præscriptus Lapis Bezoar, adeò ut GUARINONIUS, *Medicus Italus*, in *Cons.* 216. dicat, se nunquam vidisse, quòd Lapis Bezoar aliquid laudari dignum præstiterit, Imò HILDANUS C. 6. *Obs.* 89. dicit, quòd hic Lapis frequenter usurpatus maximè soleat nocere; & habet *Obs.* 88. Exemplum, quòd ex intempestivo Lapidis Bezoar usu fuerit producta Quartana & Mors. Artificium ergò consistit in eo, ut *falsus à vero cognoscatur* & discernatur. Cæterùm hoc est difficultatis maximæ in cognitione & electione; id quod clarè deducit HILDANUS C. 4. *Obs.* 14. Hinc AUTHOR *noster olim Bonitatis Notas* apposuit, quibus & *nona* ex PHILIPPO BALDE *in Descrip. India Orientalis* addi posset, quæ hæc est: Recipiatur Lapis Bezoar, exactissimè ponderetur, post injiciatur in Aquam simplicem per viginti quatuor horas, hinc exemptus si exactum rursus pondus habeat, quod habuit, antequàm erat injectus, genuinum dicunt; sin verò pondere est auctus aut imminutus, ceu falsus est rejiciendus, cùm verus Lapis adeò compactus & solidus sit, ut Humorem nullum imbibere queat. Plura *de Notis Bonitatis* videbitis apud BAUHINUM *cap* 26. WORNIUM, CLUSIUM, & BARTHOLINUM *in Actis Hafniens.*

Quoad *Virtutes Lapidis Bezoar*, longus in decantandis his est ZACUTUS LUSITANUS *L. 5. Med. Princip. Hist.* 21. & verum & decantatissimum sunt genuini Lapides, ut dixi, Remedium, quatenus tanquam *Concretum alcalinum* (nam destillati Sal volatile suggerunt) Acida vitiosa, sive sint benignæ sive malignæ conditionis, Lapillorum Cancrorum instar, absorbent; (de quo conferatur BARTHOLINUS *l. a.* & TACHENIUS *Hipp. Chym. pag.* 166.) & in Morbis venenatis, Peste, & Febribus malignis, *ut sudorifera* seu *alexipharmaca* singulari pollent, in quibus horum efficaciam commendat HILDANUS *C. 5. Obs.* 29. & SENNERTUS *in Paralipom. pag.* 184. socians imprimis cum *Pulvere Pannonico rubeo*, *Pulvere Bezoardico Sennerti*, *aut Ludovici*, *Antimonio diaphoretico*, & similibus. Unde polychrestos horum usus est: sicut & in Syncope post Purgatione nimias in Palpitatione Cordis, & ubicunque vel Acidum absorbendum, vel Acrimonia temperanda, vel Humores resolvendi, convenit. Testatur ZACUTUS LUSITANUS, in Melancholia hypochondriaca aliisque conducere, in debita tamen quantitate præscribendus. Sed dubium est: *an vi propria sint alexipharmaci? an verò virtute Succorum Vegetabilium assumptorum, qui unà Corpus ejus constituunt?* cum ultra sphæram Bezoardicorum non operentur, adeòque solis in Febribus Malignis non fidendum sit. Sic DIEMERBROECK *Tract. de Peste p.* 205. *Bezoar* optimum *Orientale* ad ℨß. imò ℈iv. frustrà se adhibuisse testatur; sicut & CRATO *in Tract. de Peste* Cervinis & Antimonialibus postponit.

Utut ergò Bezoar valdè commendetur in pellendis Venenis, nihilominùs ejus usus est rarus & ferè exoletus apud Anglos, & omnes ferè Modernos, ut propter creberrimam Adulterationem vel rarò vel nunquam utamur Lapide Bezoar, quia inter mille apud nos vix unus genuinus reperitur: quod imprimis patet ex eo, quoniam longè copiosiores sunt apud nos in Germania, & viliori etiam constant pretio, quàm in ipsa India Orientali, vicinaque Persia, utut suo loco natali, ut pote in quibus rariores sunt & cariores, quàm apud nos; imò Magnatibus tantùm dantur, & via unus ad Mercatores pervenit genuinus. Et licèt omnes genuini sint, non tamen omnes vim habebunt alexipharmacam & sudoriferam, sed isti tantùm, uti rectè dicit WORMIUS *in Museo*, qui ex Animalibus montanis desumpti sunt, & ex Phoetis salubribus victitant: sicut via dator Cervorum Damarumque genus, in cujus Ventriculo aliave parte interna non generentur tales Lapides, qui tantùm ex depascentia Herbarum salubrium, bezoardici seu alexipharmaci fiunt, & pro Lapide Bezoar venditantur: non omnes enim Lapides Bezoar sunt alexipharmaci, sed ii tantùm, quorum Animalia vescuntur Herba alexipharmacis; onde *Lapis Bezoar* præstantissimus habetur *Persicus*, quoniam in Persia *Contrayerva* copiosè crescit, quàm depascit *Capricerva*. Quoniam verò est nimis pretiosus, Experientia etiam ejusdem effectus pauca est aut nulla, quoniam in tam pauca & parva dosi, ad grana nempe v. vel vj. ad summum, præscribitur, sub qua nihil operatur & rarò solus; ita ut de ejus vi specifica parum vel nihil certi concludi queat. Conferatur ZWELFFERUS

subactis, *fœtum*. *Talia lapidea Concrementa in Animalium visceribus reperta pro Alexipharmacis*, Lapis Bezoar, *habentur*.

Externè includitur Particula Annulo, gestaturque Digito, qui minimò proximus est, ut palmam respiciat. Inditur itidem Pugno, applicatur Pulsui, immittitur in Aurem (sinistram,) suspenditur de Collo, ut Cutim attingat.

Dosis ℈ß. & ultra ℈j.

N. 1. Dignoscitur odore, quem gratum Suffitu exhibet.

N. 2. Referunt, non quodlibet hujus speciei Animal Malo Epileptico adversari, nec omnia eadem proprietate prædita esse, sed pro Ætate, Sexu, Tempore, & ipsius etiam Ungulæ ratione, plurimùm variare. Fœminæ Ungulam hac facultate nequaquam pollere, sed Maris solùm; nec Pulli, sed Adulti, idque eo tempore, quo in Venerem ferri incipit, (inter Festum Assumptionis Mariæ & Nativitatis ejusdem.) Plus etiam Ungulibus posterioribus, quàm anterioribus tribuunt, & horum quidam Pedi (quod vulgatius) dextro, alii sinistro. Sunt qui velint has Ungulas ab Animali adhuc vivente, dicto tempore præsciodendas esse. *Andr. Baccius lib. de Alce.*

3. *Nervi*, circumligantur membris Spasmo obnoxiis.

PRÆPARATA EX CORNU.

1. *Præparari* potest uti *Cornu Cervi*, & uri.
2. *Vaporari* sicuti Cornu Cervi philosophicè calcinatum.
3. *Galreda* exinde confici.
4. *Spiritus.*
5. *Sal volatile.*
6. *Oleum.*

PRÆPARATA EX UNGULIS.

1. *Ungula* præparatæ, lege communi.

2. *Magisterium* fit lege communi *Aceto* (alii malunt *Spir. Vitrioli*,) ac *Oleo Tartari*.

N. Magisterium hoc Cineris colorem ferre refert.

3. Sunt qui *Aquam ex Medulla Cerebri destillatam*, pro Arcano Epileptico habent. Vide in *Homine*.

4. Exhibere itidem poterit *Oleum*, *Lignorum*, *ac Sal volatile*, l. com.

N. Cum in Finlandia degerem, præfectus institutioni *Generosissimi Gustavi Horn*, *Everhardi Filii*, qui jam Generalem Majorem in Suedico Exercitu agit celeberrimum, transfossam *Alcen*, Generosissimæ illius Matri viduæ à Servis præsentatam vidi 17. palmos altam.

III. APER.

APer [Mas, κάπρος, Verres sylvaticus. Germ. *Wildschwein. Eber.* Gall. *Un Sanglier.*
Fœmina, Sus fera, Scropha sylvestris. Germ. *wilde Sau.*
Porcellus sylvestris. Germ. *Frischling.*

Vescitur Glandibus, Nucibus faginis, Castaneis, Radicibus Filicis, Angelicæ, & simil. Coit initio Hyemis, parit Vere.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Adeps.* 2. *Dens.* 3. *Genitalia.* 4. *Fel.* 5. *Stercus.* 6. *Urina.*

Vires.

1. *Aper*, ut *Verri* domestico cognatus est, ita & Vires communes obtinet, sed fortiores. Hinc recipitur *Adeps* ad *Unguentum Armarium*, commendatur peculiariter ad Laterum Dolores leniendos, Materiamque molliendam: rejectiones

---

cult. Natura mirac. lib. 2. *c.* 3. *Historia*, uti etiam SCHENCKIO *Observatione de Epilepsia*, confirmatur. Quæritur jam, *qua ratione vim epilepticam exerceat?* Respondetur: non tantum ob vim absorbendi Acidum, sed & aliam secretiorem Caussam ab extrà: Alces nimirum Bestia est admodùm meticulosa, & à strepitu etiam Arboris in fugam pellitur: hic metus in totum Corpus transfertur, præprimis in Ungulas, & quidem posteriores, unde vis hæc dependet. Illud autem falsum est, quòd quidam inde vim hanc ei tribuant, quòd Animal Epilepsia tactum, Aurem Ungula Pedis posterioris dextri scalpat, & in eandem inferat; utut etiam HEINRICUS à BRAHE *de Medicamentis epilepticis* referat se habere expertum, quòd portiuncula in sinistram Aurem immissa, veluti scalpendo mota, Epilepticos resuscitarit, sicut MIZALDUS hoc ipsum pariter pro Miraculo refert. Verùm nugas esse CRATO *in Epist.* 49. *pag.* 6n. dicit. Præter hoc etiam, quòd sit rasa specificum Remedium in Epilepsia, etiam in Vertigine ac Tremore, tam partium externarum, quàm internarum, necnon Palpitatione Cordis. Item in Suffocatione uterina specificè commendatur: sive Scrobs, sive præparata Ungula, aliaque ejus Præparata, propinentur. Sed reverà vix existimo tantum tribuendum esse huic Ungulæ, quia alia parabiliora & præstantiora Antepileptica prostent.

De *Nervis* observetur, quod AUTHOR habet, & non absonum videtur; id quod non tantùm de hoc verum est, sed etiam de Nervis ex Hominibus & Cervis.

Inter *Præparationes* est *Ungula præparata*, quæ fit lege communi.

Ungula calcinata & *Magisterium* nil valent. De Magisteriis tamen obiter noto, quòd ex Cornubus Animalium, Ossibus, Ungulis, & similibus partibus duris, sint difficilis Præparationis, propterea, quoniam inest *Mucilago glutinosa* seu *Gelatina*, quæ impedit quò minùs possit solvi à *Menstruo*. Ut ergò fiat dissolutio, priùs coquenda sunt in *Aqua*, ut prodeat Mucilago, & quasi Gelatina: hinc facilè corrodi possunt per *Spiritum acidum*, sive *Acetum destillatum*, vel *Spiritum Salis*, vel aliud quoddam Menstruum, & sic soluta per *Oleum Tartari per deliquium*, vel alium Liquorem, præcipitari in *Magisterium*. Hoc observetur quoad Encheireses, ne fiat error.

Cæterùm *Cornu Alcis* eodem modo præparari & usurpari potest, ut *Cornu Cervi*, tam in *Pulveribus*, quàm *Potionibus*, dosi ℈j. ad ℥ß. imò Ignis beneficio *Spiritum* & *Sal volatile* suggerit contra Epilepsiam, Tremores, Spasmos, contra Convulsiones, & similes Nervorum Affectus; V.d. FINCKIUS *in Enchirid. c.* 6. Contra Venena & Morbos malignos laudat PANAROLLUS *Pentec.* 3. *Observat.* 30.

FABER parat egregiam *Quintam Essentiam Antepilepticam* ex hoc *Cornu*.

Ex *Cerebro* etiam *Aqua* & *Spiritus* cum *Sale volatili* per Retortam igne aperto destillari potest. (*D*)

III. APER. Quæ de *Apro* habet AUTHOR, non declaro, nec opus est, saltim privato studio illa legantur.

Nil nobis in usu est, nisi *Genitale*, atque *Dentes*. *Adeps* interdum ad Pleuritidem externè usurpatur.

Dentes imprimis in usu sunt, & contra Pleuritides, Anginas, & alias Inflammationes partium internarum Febri junctarum optimum sunt Specificum ad ℈j. in forma *Pulveris* propinati. Coagulatum Sanguinem resolvunt, absorbent Acidum, quo absorpto Sudor sequitur. In Angina, & omnibus speciebus ejus, specificè expertus est VELERIOLA *lib.* 2. *Obs.* 11. qui dat *Rasuram Dentis Apri* ad ℈j. cum *Oleo Amygdalarum dulcium* & *Sacchara cando*, & dicit, quòd *Mistura*, uti in Pleuritide, ita & in Angina, sit expertissimum Remedium. Hæc *Rasura Dentis Apri* commendatur permista *Decoctis Antipleuriticis*, quoniam in Decoctis mista cum *Plantis appropriatis*, & decocta subministrat *Gelatinam*.

Testiculi Apri sunt specifici in Sterilitate Mulierum, & commendantur quoque ad stimulandam Venerem. Aliàs quoque notum est, quòd *Sanguis Galli* valdè stimulet.

Quod de *Stercore* in Sanguine sistendo habet AUTHOR *noster*, de *Stercore* potiùs *Suis*, seu *Porci domestici*, (de quo *inferiùs* ubi *de Sue*) non de *Apri* seu *Sui sylvestris*, intelligatur.

Fel Strumas discutit; Genitalibus verò illitum, Venerem stimulat.

In Folliculo felleo *Lapilli* interdum reperiuntur, qui in Ictero & Nephritide specificè laudantur: vid. UNZERUS *de Nephrit. pag.* 124. SCHENCKIUS *in Lithogen. p.* 94. & TULPIUS *l.* 4. *Observat.* 51.

Urina Apri in Vesica collecta valdè laudatur ad comminuendum Calculum Vesicæ & Renum. Commendatur etiam Lectimingis: Ipsa *Vesica* in furno exsiccata Epilepticis commendatur ab HEINRICO *ab* HEER *in Spadacrene p.* 276.

Dens Apri sine igne præparatus propinatur à ℥ß. ad ℥j. in Angina

---

(D) *Quæ de* Alcis *Idea pavoris in Pedum posteriorum* Ungulas *dum fugit transmissa, atque de ejusdem Epileptico paroxysmo, Auris sinistri Pedis Ungula scalptu sanato, feruntur, adeò insulsa sunt, ut refutatione non indigeant. Si quid* Alcis Ungula *facit ad Epilepsiam, id nonnisi Oleo & Sale volatili quo abundat, (quemadmodùm & Ungulæ & Cornua omnium Quadrupedum) efficiet.* Alces *inter* Animalia bisulca Cornigera *numeratur, & propriè ad* Cervorum *familiam spectat.* Charleton Exerc. de Animal.

nes Sanguinis sistit, (in *Aceto* vel *Vino* potum,) ad Rupta & Convulsa, (ex *Aceto* bibitur,) Luxatis (cum *Aceto Rosarum*) medetur. *Dioscorides.*

2. *Dens* specificè in Pleuritide exhibetur: Cynanchen (cum *Oleo Lini* inunctus, vel & exhibitus) curat.
Dosis ʒj.

3. *Genitalia* ac *Testiculi* ad Veneris impotentiam, ac Prolificationem faciunt.

4. *Fel* Strumas discutit.
(*Urina* & *Cerebrum Apri*, in Vesica in fumo suspensa, in *Linimentum* coeunt Tineæ utile.)

5. *Stercus* aridum (potum) rejectionem Sanguinis sistere creditur, id quod etiam præstat extrinsecùs admotum.

6. *Urina* comminuit specificè Vesicæ Calculos, eosque expellit.
(*Lapis porcinus*, ex Apri Vesicula fellea, *Piedra de Puerco* Lusitanis, Ictericis commendatur.)

P R Æ P A R A T A.

1. *Dens præparatus* lege communi.
2. Fieri etiam potest *Magisterium ex Dente*, solvendo cum *Aceto destill.* & præcipitando cum *Spir. Vitrioli*, vel *Oleo Tartari*.
N. Dens Apri mucilaginosus valdè est, ideoque congelascit nonnunquam in fundo præparatum. Hanc congelascentiam ut præcaveant, solent Igni aliquantulùm exponere & urere.
3. Sunt & qui *Aquam ex Sanguine* cum *Plantis Refrigerantibus & Humectantibus* destillatam in Atrophia magnifaciunt. *Hartmannus in Pract.*

IV. A S I N U S.

Ovis (Mas. Germ. *Esel.* Gall. *Un Asne.*
(Fœmina. Germ. *Eselin.* Gall. *Asnesse.*
(Pullus. Germ. *Poulia.*

Animal est pigrum, melancholicum, vivax (ad annos 30.) Mense 12. pariens.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

1. *Ungula.* 2. *Sanguis.* 3. *Lac.* 4. *Urina.* 5. *Stercus.* 6. *Adeps.* 7. *Pili.*

Vires.

1. *Ungula* in Morbo Comitiali Ungulæ Alcis vicaria censetur: (datur per mensem diebus continuis ad ℥ß.) nonnullis & *Calvariæ.*
Extrinsecùs commendatur *Cinis* ad discutiendas Strumas & sanandos Perniones (cum *Oleo* inunctus) ad Rimas Cutis consolidandas, Apostemata discutienda, Pterygium oculorum tollendum (cum *Lacte Mulieris* instillatus), ad Fœtum mortuum eliminandum, (in *Suffitu*,) ad Epilepticas & Hystericas excitandas (*Nidore.*)

2. *Sanguis* Sudorem ciet, pone Aures, i. e. a Aure extractus, Linteo susceptus, & interveniente Lintei illius infusione assumptus, Melancholici Humoris ferociam dicitur mitigare, Morbosque Incantatione introductos arcere: sunt & qui eundem ad Febrim Quotidianam exhibent. *Pulli Asini Sanguis* Ictерum curat.

3. *Lac* nutrit, abstergit fortiter; hine utile in Phthisi, in Morbis Ventriculi, Renum Abscessu, Vesicæ Lithiasi, arthriticis Doloribus: laxat nimirum Alvum, abstergit Vias urinarias, ciet Menses.

Extrinsecus

Angina & Pleuritide in *Aqua Florum Acacia*, in *Decocto Florum Papaveris rhœados*, vel in *Decocto Cardui benedicti*, vel horum *Aquis destillatis*. Unde ordinariò cum *Maxilla Lucii piscis* etiam *Dens Apri præparatus* ordinariè solet propinari. *Gelatina* paratur (Præparationem hanc docet WEDELIUS *in M. A. N. C. Ann. 3. Obs. 72.*) coquendo scilicet per aliquot dies cum *Aqua simplici* in Vesica cuprea, & hinc ad Fornacem reponendo, ut findantur; quod signum legitimæ Præparationis, ut Gelatina Cornu Cervi, quæ nihil est aliud, quàm Sal volatile, sub forma Mucilaginis sese sistens, & elicitum. Hæc ipsa ergo in *Pota pleuritica* egregium Remedium est, & idem præstat in Pleuritide, quod Dens in substantia assumptus; quod de *Decocto Cornu Cervi* & aliis similibus semel pro semper sit dictum. Quodque talis Mucilago nil aliud sit, quàm Sal volatile, patet ex eo, quòd talis Ossa, ubi elicita est Gelatina, postmodùm in Distillatione vel nullum, vel parum dant Salis volatilis. Aliàs *Dens Apri destillatus* dat *Sal volatile* admodùm elegans & penetrans.
Magisterium nihil valet.
Ex *Testiculis* cum aliis paratur *Essentia*, præsertim cum *Spir. tu Sanguinis Galli*, quæ non tam Mulieribus in Sterilitate, quàm Viris in Impotentia adhibetur. Magnates quidam utuntur Essentia Testiculorum Apri ad promovendam Venerem.
De *Sanguine*, quæ habet AUTHOR *noster*, quòd destillatus in *Aquam* conveniat in Hectica, intelligendum potiùs est de Porcellis seu Suillis Nefrendibus, item non tantùm de Porcellis sylvestribus, sed etiam de Porcellis domesticis. (*E*)

IV. ASINUS. *Asinus* inter omnia Animalia pilosa hoc habet privilegium, quòd *careat Pediculis*, quod observatu dignum est.
Ungula ejus solet Ungulæ Alcis esse vicaria in Morbo Comitiali, uti rectè dicit AUTHOR *noster*.
Imprimis *Sanguinem* suggerit, qui prope Aures extractus contra Maniam & Furores maniacos laudatur. Modum propinandi & eliciendi invenietis in HARTMANNI *Prax. Chymiatrica*, ubi *de Mania*: Tempore verno scilicet (Diem & Mensem videbitis in HARTMANNO *loco citato*) instituatur Venæsectio prope Aures ejus, & Sanguis Linteo novo excipiatur atque exsiccetur. Sunt, qui in Camino exsiccant, ut de *Spiritu* seu *Sale volatili Lignorum* participet, magisque *sudoriferus* sit. Asservatur per integrum annum citra virium debilitatem. Sub usu accipitur hujus *Lintei frustulum*, longitudine unius Digiti, & latitudine Palmæ, injicitur in *Aquam destillatam Hyperici*, item *Anagallidis flore phœniceo*, vel in *Decoctum* hoaum, vel in *Potum*, usque dum Sanguis omnis extractus sit: dehinc bibat Æger, & expectetur Sudor. Præmissis certè præmittendis, Specificum est egregium. Id quod non tantùm expertus est HARTMANNUS; sed MICHAELIS etiam in Aula Altenburgensi, & in multis aliis locis, hoc ipso curavit multos Maniacos. Nam Sanguis hic infusus solet ciere Sudorem & Urinam, cujus Sudoris beneficio eosdem curat. Idem potus etiam commendatur ad Morbos ab Incantatione oriundos. Fundamentum Curæ consistit in *Ideis*: Nam torporis & timoris Idea in Asino contraria est Ideæ furoris in Maniaco, quam contrarietate sua delet.
Ex *Sanguine Asinino* præparatur aliàs *Essentia*, quæ præservare dicitur ab Epilepsia.
Sordes Aurium ex Asino illinuntur Temporibus, & solent conciliare Somnum imprimis in Febribus malignis; sed non adeò frequenter usurpanda *Inunctio*, ne nimis profundus excitetur Somnus.
Lac Asininum potum potenter nutrit; unde usus hujus frequens est in Italia contra Phthisin, Hecticam, & Exulcerationem partium internarum. Quia enim Asinus est Bestia sana & longæva, hoc ipso Lac ejus salubrius est præ cæteris, & in Atrophia & Ardoris maximè confert; laxat simul Alvum, & vi nitrosa Urinas promovet, & prætereà præfertur Lacti Bubulo in Cura Phthiseos, & Nephritide præservanda. Modus utendi est, ut præterpropter Ægrotus Cibis dulcioribus per tres, quatuor & quinque dies probè nutriatur: pòst tempore matutino ab ℥vj. vel vij. ad ℔j. propinetur de *Lacte Asini tepido*, cui ʒj. *Sacchari candi* vel *albi* addi debet, ne tam facilè coaguletur. Hinc tempore vespertino duabus vel tribus horis ante Cœnam eodem modo, eademque Dosi propinetur, & ad tempus continuetur. Cibus intereà dulcis sit, & minùs acidus, aliàs potius augetur Malum, quàm imminuitur.
Lotium Asini contra Fœtorem Narium commendatur, per illas attractum.
Stercus porrò *Asininum*, in Majo collectum, singulare Remedium est contra qualvis Hæmorrhagias, quocunque in loco erumpentes, & cum *Stercore Suillo* Remedium hoc in Regno est celeberrimum; sive propinetur in substantia *Stercus* ad ʒj. vel plures; sive ex *Infuso* in *Aqua appropriata* exprimatur *Succus*, & assumatur; sive etiam fiat *Syrupus*. Hinc

℞. *Aqua Plantag.* ℥j.
Succ. Sterc. Asinin. ℥ß. ad ℥j. vel ℥iß.
Syr. Myrtill. ad ℥j. M.

Hæc *Potio* mane jejunis Ægrotantibus assumpta, & per aliquot dies noctesque continuata, expertum est Remedium in Hæmorrhagia Narium impedienda, item in Hæmorrhagia

---

(E) Apri Dentes *in tenuissimum Pulverem redacti, alkalinum sunt & diaphoreticum medicamentum: hinc illos in Pleuritide, Hæmoptoe, atque ad Humorum acrimoniam retundendum, exhibemus.*

Extrinsecùs adhibitum, stabilit Gingivas, compescit Dolores podagricos (cum *Stercore* cataplasmatum) Facieique gratum conciliat Pallorem (*illitum*.)

Exhibetur ab ℥iv. ad x.

4. *Urina* medetur peculiariter Morbis Renum (*Dioscorides*) tum & Scabiei, (*Cœnum Urina imbutum* imponitur.) Verrucis & Callis, Membrorum Atrophiæ & Paralysi, podagricisque Doloribus, &c.

V. gr.

℞. *Urinam Pulli Asinorum*, *Ungulam Asinæ incineratam*, subige addendo *Axungiam Asini* cum tantillo *Spicæ Indicæ* ad odorem
Fac *Unguentum*.

5. *Adeps* Cicatrices concolores reddit.

6. *Stercus* Sanguinem sistit, (potum vel ustum, vel *Emplastri* instar impositum, Naribusve admotum.)

(*Syrupum* quidam inde parant.)

7. *Pellis*, loco Culcitræ imposita, Infantum Terrorem arcere dicitur.

V. BOS.

B$\tilde{\text{ar}}$ Bos. [Mas, Ταῦρος, Taurus. Germ. *Ochs*. Gall. *Un Taureau*.
[Fœmina, ἡ βοῦς, Vacca. Germ. *Kuhe*. Gall. *Vache*.
[Vitulus, Vide *infrà*.

Animal est vulgò notissimum, Vitam ad annos viginti producere aptum natum. Coit ferè medio Vere vel Autumno.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Cornu*. 2. *Fel*. 3. *Jecur*. 4. *Splen*. 5. *Sanguis*. 6. *Medulla*. 7. *Sevum*. 8. *Axungia*. 9. *Ungula*. 10. *Urina*. 11. *Stercus*. 12. *Lapilli*. 13. *Lac*, & inde 14. *Butyrum*, ac 15. *Caseus*. 16. *Priapus*. 17. *Ossa*.

Vires.

1. *Cornu* rari usus est: vidi tamen Scobem exhiberi contra Epilepsiam: adhibetur quoque in *Suffitu*, ad Aerem contagiosum corrigendum.

2. *Fel*

---

gia Intestinorum aliarumque partium, in specie in Hæmorrhagia Uteri nimia, seu nimio Mensium & Lochiorum Fluxu, necnon Fluore Uteri albo, præmissis tamen Universalibus, teste SOLENANDRO *Consil*. 8. *Sect*. 4.

Similes virtutes Stercori Asinino habet *Stercus Caninum*, si *Pulvis* ejus propinetur, quod expertum fuit hic in Muliere quadam, ex nimio Fluxu Uteri ferè exanimata, aliis omnibus nihil juvantibus.

Externè Stercus Asininum solum Naribus applicatum sistit Hæmorrhagiam; vel cum *Aceto* subactum, & Naribus intrusum, idem præstat. Quidam & *Stercus pulverisatum* Naribus insufflant, idque feliciter & non sine commodo: Sic

℞. *Sterc. Asin*. ℥vj.
Musc. quert. ℥iij.

Miscent, & ad Solem vel in loco quodam calido siccant, eandemque faciunt Pulverem, qui per Nares attractus subitò illarum Hæmorrhagias compescit: & quidem non solùm attrahitur per Nares, sed etiam *Suffitus Stercoris Asinini* expertus in tali casu.

Renes pulverisati, arefacti, & cum *Melle* misti, ac Potu assumpti Stranguriosis efficaciter medentur.

Ut crescant Pili, Secretum habetur *Lichen Asininus*, qui est *Verruca* dura circa Genua Asini crescens, quæ tantum facit ad Pilos gigneados, ut sint, qui dum Barbam Fœmellis comparare volunt, curant ut fricentur eadem partes. (*F*)

V. BOS. *Bos*, cujus Fœmina communi nomine vocatur *Vacca*, ut multa subministrat *Culinaria*, ita non mediocria exhibet *Officinalia*. Equidem ut sequamur ordinem AUTHORIS, primo loco se offerunt *Cornua*.

1. Hæc quod attinet, de iis contra Impotentiam nonnihil traditur, dum Bos cum Vacca in Coitu versatur, quod ad stimulandam & excitandam Venerem, non secus ac *Cerebrum Passeris* in Coitu transfossi specificè laudatur, & singulare secretum fuit *Comitis* à PAPPENHEIM Jovis bellici, tam in Martis, quàm Veneris Bello strenui, pro stimulanda & augenda Venere. *Rasura* hæc *Cornu Taurini* probatum fuit secretum cujusdam Carnificis, qui multos Impotentes eadem restituit. Sunt etiam, qui putant, omnia *omnium Animalium Cornua* habere *vim alexipharmacam*: id quod otut verum sit de *Cornu Cervi*, non tamen de omnibus affirmare possum. *Cornu Bovis* itidem usurpatur ad *Suffumigia* in tempore Pestis.

2. *Fel Bubulum* præ reliquis est acrius, volatilius, penetrantius, & hinc usitatius in *Clysmatibus*, ubi stimulat & proritat Alvum, aliàs contumacem, & Hæmorrhoides. Sicuti etiam cum *Aloe Emplastri* vel *Unguenti* forma Umbilico applicatur contra Lumbricos Infantium & Adultorum: quod, ubi strictè adhæret, certò adsunt Lumbrici. Addi etiam solet *Myrrha* & *Oleum Colocynthidos*, & sic simul quoque laxat. Ulteriùs sicuti Fella Animalium omnia in genere, ita etiam Bubulum, non minoris usus est in Affectibus Oculorum, detersione opus habentibus, Ungula, Nebula, Albugine, &c. item in Aurium Affectibus, in discutiendo Tinnitu, in Surditate & hebetudine Auditus, cum *Bombace* Auribus inditum.

Aqua Fellis destillata Ungues, Maculas, Nebulas & Cicatrices Oculorum delet, & acrimonia volatili clarificat Visum: nec minoris usus est in Aurium Tinnitu, hebetudine Auditus, & Surditate, aliisque Affectibus Aurium. *Essentia* autem *Fellis Bovis inspissati*, cum *Spiritu Vini* extracta, præter *usum cosmeticum*, propter Alcali volatile Fellis, egregia est in Affectibus Oculorum, & Tinnitu Aurium cum *Bombace* illita.

Fel Tauri inspissatus magni est usus pro stimulanda Alvo, si scilicet ad ℥j. *Clysteribus* permisceatur; praeter stimulat Alvum obstructam & duram.

3. Sequitur *Jecur* & *Splen*. *Jecur* in Nyctalopia prodest, vid. M. A. N. C. *Ann*. 3. *Obs*. 133. *pag*. 208.

4. *Splen Bovis* valdè laudatur in Affectibus Lienis contra ejus Duritiem, Inflammationem, Dolorem & Tumorem, unde solet ingredi *Essentias Spleneticas* composita s. Idem Splen Bovis est Experimentum singulare PARACELSI contra Mensium suppressionem, & inde ortam Cachexiam Virginum, si minutim concisus in *Aqua* decoquatur. Vulgo usurpatur *Decoctum Splenis Bovis Quercetani*, *Crollii*, aut *Hartmanni*: sed hoc non est durabile, & facilè corrumpitur: imò addita plus præstant, quàm ipse Splen. GROLLIUS habuit *Essentiam ex Splene*, quam videbitis in AUTHORE. Cum *Spiritu Melissæ* præparata laudatur in Obstructionibus Mensium, & inde nata Cachexia Virginum. Commodè potest misceri cum *Essentia Martis liquida*, ut magis reddatur appropriata in talibus casibus, præprimis ad quoscunque partium internarum, imprimis Mesenterii infarctus, & Obstructiones referendas. D. MICHAELIS habuit *Splenis Essentiam compositam*, cum *Essentias Martis* mistam, ad Mensium fluxum impeditum & dolorosum. Quidam & ad promovendum Appetitum laudant. Præparandi modi sunt varii, & videri possunt apud HARTMANNUM *in Pr. Chymiatrica*, ubi *de Mensibus obstructis*. *Lien Bovis* si destilletur cum *Spiritu Vini*, commendari solet ad quasvis Stomachi debilitates, sed vanum est.

5. *Sanguis* vix in usu est, nisi in eo casu, ubi post graviores Vulnerationes Artuum & Articulorum Atrophia sequitur, Debilitas Membri & Articulorum Dolores; ubi Membrum in Sanguinem Bovis vel Canis modò mactati recentem & calidum immittatur: sic mirè confortabuntur Membra antè ad Motum inepta.

6. *Medulla Vitulina* in Affectibus Nervorum usus est frequentis, uti videre potestis in AUTHORE.

7. *Sevum Bubulum* liquefactum in Stranguria, Umbilico illitum, propter consensum Vesicæ cum Umbilico ratione Urachi, satis potens est Remedium. Conficitur ex *Sevo bubulino*, *Alcali* & *Aqua*, in massam coactis, *Sapo*: quibus & in Belgio *Fuligo* additur. Optimus est *Sapo Venetus*, Specificum in Ictero.

Oleum ex hoc cum *Cineribus clavellatis destillatum* in Podagra laudatur, aliisque Articulorum & Juncturarum Doloribus; vel per se, vel cum *Spiritibus urinosis*, *Unguentis nervinis*, &c. mistum & illitum.

10. *Urina Vacca* mense Majo collectæ Pedes aliquandiu immittuntur: dein *Emplastrum Norimbergense* imponitur, & sic curatur Podagra. De *Urina Tauri* vid. HELMONTIUS *de Lith*. *c*. 7.

11. De *Stercore Vaccino* refert AUTHOR, quòd Plebei in Colico Dolore Succum ex Stercore expressum propinent; quod verum est: & non solùm in Colica, sed etiam in Pleuritide præsentaneum est Remedium, & curat per Sudorem certo Experimento. *Externè* singularum *vim anodynam* habet, & partibus dolentibus, Inflammationibus partium externarum,

---

(F) Lac Asininum, *quum minori* Buthyri, *majori verò* Seri *copia sit refertum*, *facilioris est digestionis: adeoque etiam Obstructis & Stomacho debilibus*, *qui* Caprinum, vel Vaccinum *ferre nequeunt*, *usui est*.

2. *Fel Bubulum*, seu *Taurinum*, præstat ferè omnium Quadrupedum Fellibus: specificè Aurium medetur Susurro, Ulceri ac Dolori, (mistum cum *Lacte Muliebri* aut *Caprina*, & cum *Cottone* impositum.) Alvum movet (in *Clysteribus*,) (& Hæmorrhoides.)

3. *Jecur*, rari usus est, ejusque loco *Vituli Hepar*, pro Hepate scilicet corroborando, in *Decoctis* adhiberi ferè solet.

4. *Splen*, inservit potissimùm *Decoctioni* ac *Extractioni* pro arrenda Splenis duritio, Mensiumque suppressione, Sunt & qui extrinsecùs Spleni illinunt.

5. *Sanguis*, Interiosecùs singularem opem fert Dysentericis, Mensium fluxui, & aliis Hæmorrhagiis. Extrinsecùs discutit & emollit Tumores, Maculas Faciei extergit, (illitus). (Verrucas tollit.

6. *Medulla*, post Cervinam & Vitulinam proximum bonitatis locum habet: præter vires generales (cum *Vino* illita,) trementia Membra reficit, Nervis induratis confert.

7. *Sevum* seu *Adeps*, præter vires generales, usurpatus specialiter ad mordicationem Intestinorum, & Tenesmum, ut & ad Ulcera & Rimas Labiorum, podagricis & scirrhosis Affectibus medetur.

N. Præfertur qui à Renibus colligitur.

8. *Axungia ex Ungulis*, *Klauen-Schmaltz*, usitata vulgò est in molliendis Tumoribus, leniendis Doloribus, Luxationeque Articulorum.

9. *Ungulæ*, in Cinerem combustæ copiam Lactis præbent (assumptæ): adhiberi item solent ad arcendum Aerem malignum (in *Suffumigia*).

N. Ungularum *Suffitu* fugantur Mures.

10. *Urina*, Aurium Dolores lenit, si cum *Myrrha* instilletur.

11. *Stercus Vaccinum*, refrigerat, siccatque moderatè, discutit, Dolores insigniter mitigat. Hinc feliciter adhibetur Adustionibus, Inflammationibus, Arthritidi, Apum ac Vesparum morsibus: *Suffitu* reprimit Uterum prolapsum. Hydropicis in forma *Cataplasmatis* imponitur (Ganglion curat.)

N. Ple-

ternarum, & imminente Gangræna, ut & locis ambustis, ne exulcerentur, instar *Cataplasmatis* recens impositum, optimum est Remedium; Inflammationes enim imminuit, Dolores sedat, & Gangrænam arcet. Speciatim verò in Dolore podagrico multum confert; cum Lombricis terrestribus contusum, & impositum ad Dolores arthriticos vagos mitigandos mirè convenit. Abdomini applicatum singulare est Remedium in curanda Colica, & dissipandis Flatibus. Applicatur etiam Abdomini in Hydrope Ascite, in forma *Cataplasmatis* pro imminuendo Tumore, & discutienda Aqua; post Stercus enim Humanum Stercus Bubulum in tali casu est optimum. Vulgò & contra Suppressionem Urinæ laudatur; sicut etiam ZACUTUS LUSITANUS *in Lib. 2. Praxeos admiranda Obs.* 65. beneficio Stercoris Vaccini recentissimi, Pectini & regioni Pubis impositi, Ischuriam ex grumoso Sanguine curavit. In Tumoribus partium œdematosis applicatum valdoperè conducit.

Ex hoc ipso *Stercore*, eodem modo atque ex Stercore Humano, per digestionem & sublimationem repetitam potest præparari *Zibethum Occidentale*, sic dictum à PARACELSO, quoniam suavem spirat Odorem instar *Zibethi*. Quidam loco *Musci* siccatum Sole, omni Odore exutum, & *Aqua Rosarum* aliisque imprægnatum, pro *Pulvere Cyprio* sumunt.

Per Destillationem suggerit *Aquam*, quæ vocatur *Aqua omnium Florum*, quia Bos innumeris Floribus vescitur, & internè valdè convenit in Nephritide, ad ciendum Calculum, & Urinam, propter Sal volatile nitrosum, quod adscendit per Alembicum; unde in hunc finem valdè commendatur à POTERIO. *Externè* singulare est in *usu cosmetico* ad delendos Nævos & Maculas Faciei, atque Ruborem, post Variolas relictas. POPPIUS *in Tract. de Hydrope* dicit, quòd *Aqua* hæc, cum *Rore Majali* destillata, Tumoribus aquosis & hydropicis applicata, eos certò discutiat.

12. Reperiuntur in Bovibus non rarò *Lapilli*, & quidem interdum non exiguæ quantitatis: qui duplices; vel in *Ventriculo secundo*, vel in *Folliculo Fellis*.

Priores constant ex Pilis invicem convolutis, & Mucilagine quadam obductis, qui non singularis usus. *Posteriores* verò Sale volatili alcalino, ab Acido præternaturali coagulato, constantes, reverà *Bezoardici*, & multi usus sunt, in larga nempe dosi assumpti; de quorum generatione videatur WORMIUS in *Museo*. Cum *Vino* vel *Aceto* sumpti ad Sanguinem congrumatum, imprimis ex Casu ab alto, resolvendum egregii sunt; item in Subluxatione Spinæ Dorsi, imò contra Icterum flavum & nigrum, valdè laudantur, dosi ℈j. ita enim per Urinam, & Sudorem, præmissis præmittendis, feliciter curant. Præterea in Nephritico Dolore scorbutico, tam vero, quàm notho, egregii sunt, & subitò Dolorem sistunt. Venena pellere, eademque per sudorem discutere, & Epilepticos insultus arcere dicitur. Dicit AUTHOR, quòd *Pulvis* hujus *Lapidis Errhinum* præbeat egregium, quod verum est: & magis fit convenientius adhuc, si cum *Succo Betæ* illinatur Naribus; movet enim Sternutationem movere solet.

13. Sequitur *Lac*. In *Lacte tria* sunt observanda:

1. *Generatio Lactis* mirabilis ex *Gramine* & *Fœno*.
2. *Triplices* distinctæ ejus *Partes*; &
3. Singularum *Usus*.

Quoad 1. *Lac* est substantia pinguis, butyrosa & oleosa, adeòque mirum, qua ratione ex *Fœno* tam elegans possit generari Liquor. Unde apparet, quantùm valeat vis menstrua Fermenti digestivi; in Stomacho resolvens Gramina & Herbas, ex iisque particulas pingues oleosa tam singulariter eliciens.

Quoad 2. *Partes Lactis* sunt tres:

1. *Substantia* prima est *Butyrosa*, oleosa, & pinguis sulphurea.
2. *Caseosa* salina, viscida & terrestris.
3. Vehiculum horum, seu *Serum*.

Quoad *Usum* 3. *Lac* in genere est Succus temperatus, dulcis, anodynus, in Doloribus scorbuticis, & egregiè nutritivus. Hinc contra Tabem, Atrophiam, Phthisin, Hecticam, uti etiam ad similes Morbos, præmissis præmittendis, nil melius est quàm Lac, quoniam optimum est Alimentum medicamentosum, adeòque potenter nutrit. Cùm autem multam habeat partem oleosam pinguem & butyrosam, quodcunque Fluidum tenuius incrassat, & egregiè insimul temperat quamlibet Corporis nostri Acrimoniam: unde Scorbuticis specificè convenit, adeò ut in illo curando nihil sit melius, imò divinum & præsentissimum Remedium, ratione Casei & Butyri mirè temperans eorum Acidum, & ratione Seri istud temperatum per Urinam evacuans; uti & iis qui Hepatis, Renum Vesicæque, & similibus partium internarum Exulcerationibus, laborant; ratione enim partis serosæ simul adjuvat Consolidationem Ulcerum; unde in Tonsillis exulceratis *Gargarismata cum Lacte* coquuntur. Sic in Affectibus urinariis ex nimia Seri acrimonia & corrosivitate, v. g. in Mictu cruento, Dysuria seu Ardore Urinæ, Stranguria & similibus; uti & in Dysenteria, frequens Lactis usus est; & quidem in Dysenteria convenit istud *Lac*, in quo aliquoties *Ferrum* vel *Chalybs ignitus* fuit extinctus, & vocatur *Lac chalybeatum*; modo assumitur per Os; modò sub forma *Clysteris* injicitur per Anum. Pro temperanda Acrimonia Cantharidum, Esulæ, & Arsenici assumpti, egregium est. Item si qui Acrimonialibus, vel Mercurialibus occupati sunt Præparationibus, hi usu *Lactis*, item usu largiori *Butyri*, præservantur, ne Acida mineralia ista, earumque effluvia, nocere queant. Epilepsiam hypochondriacam usu Lactis, in quo semper ʒß. *Saponis Hispanici* soluto, quotidie ad ℥iii. hausti, curatam videbitis in M. A. N. C. *Ann. 1. Obs.* 83. *p.* 202. quod etiam SYLVIUS *in Praxi l. 1. cap.* 46. Ictericis commendat. *Flores Sambuci* in *Lacte* decocti & ita assumpti, præservant egregiè ab Erysipelate: quod idem *Decoctum* etiam Lactis ubertatem Nutricibus suggerit. Hæc de *usu interno*.

Externè notum est, quòd sit egregium *anodynum*, & Dolores sistat atque compescat, Excoriationes leniat, & mitiget, item Tumores ad Suppurationem tendentes temperet; unde etiam externè *Flores Sambuci cum Lacte cocti* subministrant egregium *Discutiens* Inflammationum; uti etiam ipsum *Lac incoctionis Florum Sambuci* Erysipelata discutit, Salia Suppuratione effervescentia suaviter maturat; hinc rectè dicit AUTHOR, quòd Dysenteriæ, Tenesmo, Renum & Vesicæ Exulcerationibus, sit optimum. In Dolore atrocissimo Abdominis ex Acido, & Arthritide, *Clysteres ex Lacte*, in scorbuticis Doloribus Ventribus insigniter laudantur, non secus ac in Dysenteria utramque faciunt paginam. *Cataplasma* quoque ex *Floribus Sambuci* & *Foliis Hyoscyami* in *Lacte* coctis mirè commendatur, si Abdomini insternatur. Aliàs *Balnea ex Lacte* solent usurpari, ubi est nimius squalor, & nimia exsiccatio partium in Tabe & Atrophia: humectat enim leniter, & blandè partes aptas reddit ad recipiendam Nutritionem.

Pro ratione autem sanitatis ipsius Bestiæ & pasturæ Pecorum

N. Plebeii Febri Ardente, vel Colico Dolore correptis in Potu suspendunt, aut Succum expressum felici cum successu propinant.

(Loco *Musci*, siccatum Sole, omni odore exutum, *Aqua Rosarum*, aliisque odoratis impraegnatum, pro *Pulvere Cyprio* sumunt.)

12. *Lapillus*, ex Ventriculo (Majo Mense,) vel & *Lapillus è Fellis Vesica* (Majo) exsectus, medetur Ictericiæ, specificè comminuit ac consumit Calculum, si cum *Vino* propinetur; idem præstat, si *Vino*, quod Potui datur, quotidie imponatur, donec penitus consumptus sit. *Quercetanus*.

Lapillus Fellis in *Pulverem* redactus *Errhinum* exhibet egregium.

13. *Lac Vaccinum*, crassum est, nutrit benè, inflat, Renum & Vesicæ Dolori convenit, Diarrhœæ, Dysenteriæ, Tenesmo, erosionique Intestinorum succurrit (potum.)

N. 1. Nocet Lac Spleneticis, Epaticis, Comitialibus, Vertiginosis, Febricitantibus & Capite dolentibus, quod de *Lacte* in genere notandum.

N. 2. *Lac coagulatum* cum *Camomilla*, *Nasturtio aquatico* & *Baccis Juniperi* in *Lacte* coctis, ad Dolores scorbuticos mitigandos maximè prodest (*Cataplasmate*)

(*Aqua Lactis destillata* Seri facultatibus pollet.)

(*Lacte sublimato* Tartari & Arabes delectantur, quod multum valet ad inebriandum.)

14. *Butyrum* (*Majale*) calfacit, moderatè emollit, digerit, lenit, resolvit, laxat, Oculorum hebetudini prodest (inditum,) &c.

15. *Caseus* recens mollis Podagricorum Dolores lenit, Epatis æstum mitigat, Esomphalo Infantum succurrit (impositus.)

16. *Priapus* Tauri (rubri) Dysentericis prodest (tritus & exhibitus.)

N. 1. Mulieribus fastidium Coitus parere creditur.

N. 2. Vasa Spermatica cum Didymo combusta, Hæmorrhagiam sistunt.

N 3. Hoc Judæorum Medicamen in Circumcisione. *Forestus in Chirurg.*

17. *Ossa*

---

corum *admodùm variat*. Sic in genere bonitas Lactis, *authore* HELMONTIO, non ex propriis Qualitatibus, sed ex sanitate & longævitate Bestiæ, distinguitur: quò enim longævior & sanior illa est, eò salubrius est Lac: hinc quoque pro ratione Pastus variat; & quo salubriores magis appropriatas Animalia comedunt Herbas, eò salubrius fiat Lac. Unde si Vaccæ *Herbis Antiscorbuticis*, quales sunt *Nasturtium*, *Beccabunga*, *Cochlearia*, *Nummularia*, &c. vescantur; Lac eò magis Scorbuticis proderit; si pro usu hectico & vulnerario *Herbis Vulnerariis*, in specie *Hedera terrestri*, vescantur, transplantatur vis Plantarum in Lac, & magis appropriatum erit, nunc pro Cura Scorbuti, nunc pro Cura Phthiseos, & Ulcerum partium internarum.

In usu autem Lactis probè observetur, quòd *debeant vitari omnia Acida*, ne coaguletur; unde cum *Lacte* permisceatur aliquid *Sacchari*, vel aliquid de *Spiritu urinoso*, v. g. *Salis Ammoniaci*, vel simili. Hæc enim potenter impediunt Coagulationem; & si injiciatur tantillum *Sacchari* in *Lac*, non potest præparari exinde vel *Butyrum*, vel *Caseus*. Pessima namque omnium est Lactis Corruptio, quando coagulatur; sic enim inducit colica Tormina, Choleram, infarctus Mesenterii, Cachexiam, & alia vitia.

Diæta Lactis & Lacticiniorum, quando est instituenda, fit hoc modo. Jejuno stomacho assumitur bonus haustus Lactis simplicis, vel medicati; in Scorbuto cum *Essentia Cochleariæ*, in Phthisi cum *Essentia Hederæ terrestris*, vel *Essentia Vulneraria*. Post Haustum instituitur moderatus Motus, & per tres horas imperatur Jejunium; post Prandium tribus horis ante cœnam denuò assumitur eodem modo ac manè, & Jejunium iterum imperatur, ut fiat distributio. Et hæc est Methodus usurpandi Lac in Diæta ordinaria pro Cura Morborum; & in hac omninò cavere debent Acida, tam in Potu, quàm Victu, & in aliis Assumptis.

Porrò in Diæta Lactea observetur, quòd debeat assumi *recens emulctum*, & *adhuc calidum*; quò citiùs enim post emulctionem ex Bestia hauriatur, eò est melius: quoniam potest facilè alterari ab Aere, aut etiam sponte sua alteratum ad Coagulationem disponitur: unde Natura Mammis Papillas apposuit, ut harum suctu immediatè in Fœtum nutriendum Lac transeat.

Hujusmodi *Lactis alteratio* patet ex eo:

1. Quòd facilè *acescat*.
2. Quòd pauco, postquàm emulctum est, interjecto tempore in *verminosam* convertatur progeniem, & copiosos exhibeat *Vermiculos*, si Lac tantillo temporis Aeri fuerit expositum.
3. Quòd Lac sit quasi *Magnes Venenorum*, adeò ut tempore Infectionis vel pestilentialis Miasmatis Lac contrahat vitium ex Aere; adeò ut quasi cœrulescat & livescat, qui Livor est signum certum contracti vitii ex Aere: videatur KIRCHERUS *in Scrut. Pestis.* Hinc tempore Pestis ab omni Conclavi Vas Lacte calido seponere solent; quia Pestem tali se insinuasse, observatum est.
4. Ulteriùs patet, quòd *Corona serpentina*, seu *Lapis serpentinus* (quod Modernorum est Inventum, & de quo *inferiùs*) si injiciatur in Lac, deponat in illo omne Venenum, quod ex Animalium Vulneribus venenatis hausit; adeò ut extractus ex Lacte nullum ampliùs possideat.

Ne ergo corrumpatur, aut vitium contrahat Lac, optimum est, ut bibatur calidum adhuc, & simul atque fuit emulctum.

Cæterùm in legitimo usu ejus attendendum, *ne corrumpatur in Stomacho* primisque viis, id est, ne vel *Cruditate acida* præcipitetur præmaturè, & ita ratione Casei & Butyri Pituitam acidam, tenacem & viscidam, in primis viis relinquat, unde Morbi chronici tam oriri, quàm notabiliter exasperari assolent; vel *Cruditate nidorosa* disponatur ad Putrefactionem, adeoque in Liquamen amarescens, flavescens, nauseosum, & quasi biliosum abeat: quod metuendum est in iis, qui laborant *Febribus*, tam Continuis, quàm Intermittentibus quibuscunque, & aliis Acutis, propter facilem Alterationem, quoniam uti dicunt, bilescit, auget Humorum agitationem, & facit acriorem & acerbiorem. Hoc autem intelligendum est de Febribus Intermittentibus & Acutis vulgaribus: nam in Febre Intermittente Scorbutica assumitur bonus haustus Lactis in die intercalari, vel etiam septem vel octo horis ante Paroxysmum prodest. Deinde in *Hypochondriacis*, seu, ut AUTHOR vocat, Spleneticis, Comitialibus, Affectibus Capitis in Cephalalgia, Vertigine, Epilepsia & similibus, non est conveniens Lactis usus: nam per præmaturam à Cruditate acida Præcipitationem in Caseum, solet inducere Dolorem Capitis: nihilominùs si sit ex Scorbuto, usitatissimè usurpatur internè haustum, vel externè Fomenti loco Capiti applicatum. In Affectibus Stomachi, Nausea, Vomitu, Diarrhœa, & Cholera est inconveniens Lac; nihilominùs si ex irritatione Stomachi propter Acrimoniam Salis scorbutici oriantur, in tali casu optimè conducit Lac; in corrigenda enim Acrimonia & corrosivitate Salis scorbutici est egregium. Iis, qui laborant Tumoribus Hepatis vel Lienis, aut etiam infarctibus Mesenterij, non convenit Lac, quoniam facilè corrumpitur, & nisi inveniat patulas vias, subsistit, & Obstructiones auget: propterea priùs aperiendæ viæ & istiusmodi Obstructiones, reserandi Meatus, discutiendo Tumores, antequàm fiat progressus ad Diætam lacteam. Uno nomine: uti Lac ritè digestum optimum Nutrimentum, & subinde suavissimum Medicamentum solet existere; sic hoc ipsum in Stomacho quocunque modo corruptum pessimi Veneni naturam assumit.

Hæc de Lacte in genere: sequuntur nunc *Partes Lactis*, inter quas est *Serum* seu *Aqua Lactis*.

Serum fit vel *per se*, dum per occultam Fermentationem sensim sensimque acescit, & separatur pars butyracea & caseosa à reliqua substantia, vel fit *adjectione tertii*, Instillatione *Succi Limonum* vel *Citri*, *Spiritus acidi*, vel *Acido* quocunque admisso, dum illa constringunt poros, ut illis constrictis fiat separatio & secessus Casei ad fundum, & Serum blando sapore gratius reddatur. Ut citissimè fiat hoc Serum lactis, v. g.

℞. *Lactis* ℔j.

Hoc bulliat super ignem, &, dum ita bullit, injiciatur *Alumen pulverisatum* quantitate Avellanæ unius, & ex hoc coagulabitur in momento, & supernatabit *Serum*, quod à Lacte coagulato separetur & super igne clarificetur.

Idem facit etiam *Spiritus Vitrioli*.

De hoc Sero observetur, quòd sit Aqua impregnata Sale volatili nitroso alcalino, nonnihil oleoso, & quasi Sale volatili de natura ammoniacali; unde non modo sponte sua Acorem contrahit, sed & propter copiam Salis volatilis urinosi, cum Acido nitroso juncto, habet *vim laxandi* moderatè Alvum, & *abstergendi* Sordes in primis viis sine noxa, & ratione Substantiæ salinæ *stimulat*. Unde Gravidis potest Serum Lactis propinari sine noxa pro lavanda Alvo, quan-

do

17. *Ossa*, ad corroboranda Viscera, & ad arcendam Epilepsiam à nonnullis adhibentur.

(*Ubera Vaccæ juvenculæ* cocta, indurata, pulverisata, cum aliis Lac provocantibus miscentur.)

P R Æ P A R A T A.

1. *Aqua omnium Florum*, sive *Laraminis dicta*, destillatus M. B. vel ex Cinere, Verno seu Majali tempore, ex *Stercore recenti Vaccæ* Herbas depascentis; prodit & hinc *Oleum*.

Vires. Refrigerat, discutit, adhibetur internè in Dolore Colico, Nephritico, Urina suppressa, Febribus, &c. Externè imponitur locis dolentibus, *ut suprà*. Commendatur & ad Ulcera cancrosa.

2. *Aqua Sanguinis* fit (Majali tempore) M. B.

Vires. Summè mitigat Podagram.

3. *Decoctum Splenis Bovis*. V. *lib.* 2.

4. *Extractum Splenis*, *ut & Epatis*. Vide *lib.* 2.

N. Crollius

℞. *Splenem Bovis* junioris castrati, scindit in Laminas tenues, macerat per aliquot dies noctesque in *Spirit. Vin. cum Myrrha essentificato*, dein exsiccat in Aere, postcà cum *Spirit. Vini* s. a. *Essentiam* extrahit, abstrahis, majoris efficaciæ ergo addit aliquot guttulas *Olei Angelicæ stillat.*

Vires. Lienis obstructiones expedit, Menses provocat.

Dosis ℈i. in Aqua appropriata.

N. In Clibano commodè exsiccari potesit.

5. *Oleum ex Butyro*. Vide *lib.* 2.

6. *Tinctura Fellis Tauri*.

℞. *Fella Taurorum* sensim in Sole exsiccata, cum *Spiritu Vini*.

Vires. Cosmeticum est insigne, ad miraculum usque Albedinem grasissimam concilians. Illinitur scilicet, linquiturque illita per triduum, quatriduumve, ita tamen, ne Aere libero sese exponant, pòst eluatur aliquoties *Aqu. Flor. Fabarum*, *Nenuphar. Polygonati* & simil. *Hartmannus in Croll.*

VI. BUBA-

do est obstructa. Ratione Salis nitrosi etiam refrigerat commodè, & ebullitionem Massæ Sanguineæ moderatè compescit: propterea solet propinari convenienter Serum Lactis in Febribus Biliosis ardentibus, uti etiam in specie in Febribus Malignis, sive solum, sive modicè acidulatum cum *Succo Citri*, vel *Ribium*, & similibus. Ulteriùs notetur quòd utut Lac noceat Hypochondriacis, & quorum Viscera non benè constituta, iis tamen valdè proficuum est Serum Lactis, quòd Sale nitroso temperet Acidum in primis viis, & reseret infarctus Viscerum. Unde etiam in Hypochondriacis, Scorbuticis, Alvo duriore molestatis, indeque etiam post usum *Pilularum Laxativarum* conveniens est haustus Seri Lactis, ut Pilulæ dissolvantur, & earum operatio faciliùs succedat. In nimio Hepatis fervore prodesse dicunt, nimiaque Seri Sanguinis Acrimonia; adeòque pro tali scopo tempore æstivo jejuno stomacho horis aliquot ante cibum bonus haustus assumi debet: cui simul possunt infundi vel *Diuretica*, vel *Purgantia*, vel *Aperientia*, aliaque *Alterantia* pro vario scopo; præsertim in Scorbuto, & sic eò magis erit conveniens. Si *Decoctum* vel *Essentia Fumariæ* Sero Lactis instilletur, convenit in purificatione Sanguinis, in Scabie, & Scabie sicca molestatis, præsertim contumaciori, in Ardore Urinæ & Sputo Sanguinis ab Acrimonia Humorum salsa, exedente vascula, ortis: unde etiam iis, qui sunt pruriginosi, German. *denen die Krautichet*, commendatum sibi habeant Serum Lactis, egregiè enim temperat Acidum pruriginosum. Serum Lactis cum *Succis Antiscorbuticis* haustum est egregium. Non tamen adeò conveniens est Serum Lactis Senibus; sed potiùs in vegeta Ætate aut Adolescentia constitutis. Præterea *Serum Lactis* diligentes *destillatum per Balneum*, præbet egregium *Menstruum* pro infusione Medicamentorum Alterantium & Purgantium in Scorbuto, Malo Hypochondriaco, & similibus Affectibus: Urinam pellit, vias urinarias abstergit, primas vias, & imprimis Scorbuticos, egregiè per Urinam purificat.

Dixi *suprà*, quòd *Serum Lactis* habeat in se *Sal volatile nitrosum*: unde BARTHOLETHUS præparat ex *Sero Lactis*, Remedium, quod vocat *Mannam* seu *Nitrum Seri Lactis*, uti videbitis *Encyclop. p.* 400. Præparatio est hæc: Destillatur in Mariæ Balneo calore leni *Serum Lactis*, donec in fundo *butyracea Fæx* subsideat, cui adhærebit, & quasi superinstrata erit *salina* quædam *Substantia* subalbida, quam curiosè separat; est enim, uti dicit, *Sal Seri essentiale*, seu ejus *Nitrum*, cujus causa Serum nitrosum dicitur, & huic tota alterandi & abstergendi vis Seri inest; solvit hanc Substantiam separatim in *Aqua appropriata* & coagulat; opus repetit, donec *Seri Cremorem* habeat, sapore omninò *Mannam* referentem. Suavis est saporis, cujus ℥i. largiùs operatur, quàm *Manna Vulgaris* ℥iij. diciturque ab eodem *Manna Seri*.

14. Sequitur *Butyrum*, quod est altera pars Lactis pinguis & oleosa, nucleus nutritivus ipsius Lactis: ubi primò mirari subis vim Fermenti stomachicis, quod ex Plantis, Succis, Gramine & Fœno efficit Substantiam pinguem & oleosam, quam nemo Artificum ex illis elicere potest, quamque nemo in illis quæsivisset. Hæc autem est vis Fermenti stomachici, ut ita ex Alimentis assumptis eliciat *Quintam Essentiam*, in Intestinis postmodùm à Chylo separandam: unde *Butyrum* rectè ab HELMONTIO vocatur *Herbarum Magisterium*, estque nihil aliud, quàm copiosum Sal volatile, sufficiente Oleo, mediante hujus occulto Acido, condensatum, & ita in consistentiam Olei spissiorem, Pinguedine molliorem, redactum. Ratione Substantiæ pinguis & oleosæ temperat omnem Acrimoniam, Acidum imprimis Venenorum Mineralium, quales sunt Fumi acidi metallici, Antimonii, Mercurii, & similium Metallorum; propterea ii, qui in his laborant, debent mane assumere *frustum Panis* illitum copioso *Butyro*, ut temperetur Acidum corrosivum Fumorum ab unctuosa Pinguedine Butyri, quo minùs possit inducere noxas, corrodendo partes.

Prostat in Officinis quibusdam *Butyrum purgativum*, ex *Butyro Majali*, cui *Laxantia* infusa, paratum: uti enim inter omnia Lacticinia apud nos Lac Majale est optimum, ita *Butyrum Majale* interno vel externo usu omnibus palmam præripit.

Quidam *Butyrum non salitum* miscent cum *Cancris fluviatilibus* contusis, hæc invicem exprimunt, & ad absumptionem humiditatis inspissant, fitque *Butyrum Cancrinum*, Germ. *Krebs-Butter*, quod contra Phthisin est singulare Remedium, uti & contra Casum ab alto: est enim egregium *Vulnerarium* ratione Cancrorum, in specie in Exulcerationibus Renum & partium urinariarum, & aliarum internarum, quibus potenter medetur.

Oleum ex Butyro destillatur per Retortam ex arena miscendo cum *Lateribus*, *Cineribus* & similibus, etiam cum *Alcali fixo*.

15. *Caseus* sequitur, tertia pars Lactis, quæ sunt crassiores & quasi terrestriores Fæculentiæ, copioso tamen Alcali, moderato Oleo sociatæ. Demonstrari hoc potest facilè, si recipiatur *Caseus vetus*, adeoque fœtens, quique ad Putredinis alterationem plùs minùs vergit. Talis enim, cum pauco *Alcali fixo* vel *Calce viva* addita, destillatus *Spiritum* & *Sal volatile urinosum* perfectè suggerit. Meritò ex Culinis debet exulare, quia pessimè nutrit partes; hinc nullius est usus in Corpore humano: videatur JOHANNES PETRUS LOTICHIUS, qui *de Casei nequitia seu malitia* peculiarem & elegantem satis scripsit *Tractatum*. Nam *interno usu* Homine disponit ad infarctum Viscerum, Arthritidem, & Nephritidem, nisi Stomachum offendas, qui illum ritè subigat, & in Chylum debitum convertere queat. *Externè* verò Caseus verò Caseus vetustus ratione Salis volatilis urinosi contra Podagram, ex Acido volatili ortam, temperando istud sistens, valdè commendatur, si illinatur Parti ex Podagra dolenti, idque jam ab Experientia GALENI notum est, imprimis in Podagra nodosa: nam successu temporis Caseus vetustus instar Pomi putridi acquirit vim anodynam absorbendi & temperandi Acidum: unde facilè patet quare mitiget & compescat Podagricorum Dolores.

Ubera Vaccæ juvenculæ cocta, indurata & pulverisata, cum aliis Appropriatis misceri solent pro augendo Nutricibus Lacte: videatur ZWELFFERUS.

16. *Priapus Tauri*, tam in *Pulveris* forma ad ʒi. usurpatus, quàm *Decoctum ex Rasura* assumptum, in Dysenteria specificè prodest; uti etiam in Pleuritide: quos Affectus certò curat, estque unum ex *Secretis Antipleuriticis* HELMONTII. (G)

(G) *Quæ de* Lacte ejusque Sero *in genere alibi dicta sunt*, *de Lacte & Sero Vacino quoque intelligenda*: *illud tantùm hic notandum*, *Lac vaccinum crassius esse*, *& caseosa h. e. fæculentiori parte plurimùm abundare*, *adeoque parcius Serum in eo contineri*. *Lecta digna est* Dissertatio Dñi Lemery de Urina Vaccæ in Comment. Acad. Scient. Anno 1707. *ubi non solùm illius naturam exactissimè exponit*, *sed etiam medicum usum patefacit*. *Hæc enim Urina* (*quam*

VI. BUBALUS.

Bubalus, Animal est Bovi figura & natura simile, majus tamen & eendelius, colore nigrum. Germ. *Buffel.* Gall. *Un Baffle.*

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Cornua* & *Ungula*. 2. *Sevum*. 3. *Stercus*, &c.

Vires. 1. *Cornua* & *Ungula* medentur Spasmo (Annulus exinde factus gestatur Digitis Manus vel Pedis.)

2. *Sevi*, *Stercoris*, &c. (in Vulnerum Tumoribus, Sciatica.)

Vires. Ex descriptione Bovis addiscere licet.

(*Stercus* Sciaticæ Tumorumque duritiei conveniens putatur.)

(*Coagulum Pulli* contra potum Cicutæ.)

(*Urina* ad Dolores articulares.)

(*Vulva* Moschi odore siccata Unguentariis servit.)

PRÆPARATA.

Extractum Epatis Bubali fit eodem modo, quo *Extractum Splenis Bovis*.

N. Præstantius habetur, si *Sal proprium* ex *Capite mortuo* extractum admixtum fuerit.

Vires, Usus ejusdem est, cujus Extractum Splenis Bovis, sed promptioris efficaciæ.

Dosis quoque eadem est. *Hartmannus in Croll. Gluckr. in Beg.*

VII. BUFO.

Mulster, Buso. Germ. *Krotte, Tausche*. Gall. *Un Crapaut.* { Palustris, qui minùs vulgatus. { Terrestris, qui vulgatior.

N. Maxima solvetur Antipathia inter bufones, & Araneas, adeò ut si Buso subter Araneam poratus, cum impetu illum intereptum hæc descendat.

OFFICINALIA NATIVA.

1. Ipsi *Bufones*, & 2. *Lapis Bufonites*, (3. *Sperma*.)

1. *Bufones* siccantur in Aere, transfossi per caput, collumve; siccati asservantur pro usu.

Vires. Etsi Animal sit deterrimum, venenosum ac abominabile; attamen non effugit *usum medicum*, eumque tum *internum*, tum *externum*.

Internè Pulvere ejus Hydropicorum Aquas per Urinam educi, desperatus quidam expertus est Hydropicus, qui præter spem attentatæ necis Sanitatem illo acquisivit. *Petræus in Nosolog. part. 1. Disp. de Hydrope. Wierus in Observ. de Hydrope, ut & de Præstig. Dæmon. lib. 3.*

Dosis ℨß.

(*N.* Mallem ego minorem.)

Extrinsecùs imponitur *Buso*, parte qua venter est, Anthracibus (in *Aceto* parùm maceratus,) ad eliciendum sc. Venenum (quod adeò feliciter præstat, ut attacto Veneno intu-

---

VI. BUBALUS. *Bubalus* Germ. *der Baffel*, Animal est Sylvestre. Hic repetenda, quæ dixi de differentia Sylvestrium & Domesticorum; adeò ut quæ dicta sunt de Bove, intelligenda quoque veniant de Bubalo, in gradu tamen excellentiori; quoniam *in usu Medico Sylvestria sunt Domesticis meliora*. (H)

VII. BUFO. *Bufo* Animal est satis notum, uti ex *Antipathia*, quam fovet cum *Aranea*, satis cognita, contra quam se munit usu *Plantaginis*: de quo plura sub *Plantagine* dixi, unde sunt, qui volunt, quod *Lapis Bufonis* præparetur ex *Araneis* & *Bufonibus*, quod tamen est ridiculum. Historiam Bufonis habebitis in WORMII *Museo lib. 3 pag.* 265.

Bufones hi inter omnia *Animalia venenata* principatum tenent: siquidem singulare de modo intoxicandi Cibos per Salem, Veneno Bufonum impraegnatum, Experimentum DEODATUS *in Valetud. pag.* 79. refert, cujus fides sit penes Authorem. Sed *Venenositas* hæc *Bufonum* non videtur in alio consistere, quàm vel in eorum *Furore*, vel in eorum *Excrementis*, speciatim Urina acri, caustico volatili Sale impraegnata, quàm Acrimoniam obtinere videtur ex Alimentis, nempe minutulis istis *Scarabæis*, qui in eorum Ventricolo & Colo reperiuntur. Quòd si autem quis læsus fuerit à Bufone, huic læsioni seu Veneno resistere dicuntur *Cancri fluviatiles*, *Saliva humana*, *Cornu Cervi*, *Terra sigillata Smaragdus*, & in specie *Flores Vitis*; cum his enim ingentem inimicitiam gerunt Bufones, uti *superiùs* dixi, ubi *de Vite*. Ipse quoque Buso loco læso applicatus, brevi sanat. Conf. *Acta Hafsn. pag.* 265. *Volum.* 2. Cæterùm Experimentum etiam præbent contra Morsum Viperæ, aliorumque Serpentum venenatorum; si nempe læsioni à Vipera factæ applicetur mox Bufo vivus contusus, certò exinde evadunt læsi. Ipsis Bufonibus maximè adversatur *Pix liquida*. quæ eos interficit. Conferatur PAULLI in sua *τετράβιβλος de Febribus Malignis*, item BORRICHIUS *in Hermet. Sapientia*. Observavi etiam, quòd Bufones attactu *Olei Tartari per deliquium*, si paucis saltem guttis exterius eorum Pellis in dorso tangatur, miris gesticulationibus Dolorem prodant, tandem Brevi pòst moriantur.

Bufo tamen *mortuus omni caret Veneno*, & interno & externo usu multum facit in Medicina.

Usum quod attinet *Bufonum internum* medicum: exsiccantur, pulverisantur, ac propinantur internè pro cienda Urina: ratione enim dictorum *Scarabæorum* minutissimorum

Pulvis Bufonum egregium *Diaphoreticum* & *Diureticum* esse videtur, quo ipso & Hydropicos curare satagunt. Inter Diaphoretica etiam refert WILLISIUS *Pharm. Rat. P.* 2. *pag.* 200., dosi à ℨß. ad ℨj. Nempe in Peste ultima Londinensi hujusmodi Pulvis crebriùs usurpatus fuit. Quoad vim diureticam & hinc Hydropis curativam, Experientia hujus prima facta est casu: de quo videatur PETRÆUS *Diss.* 35. *Thes.* 54. HILDANUS *in Epist.* 69. *C. 1. pag.* 1028. SOLENANDER *Consil.* 15. *Sect.* 4. MARCELLUS DONATUS *Histr. Mirabil.* KYPERUS, & alii. Ut autem certiorem præstent effectum, recipiantur Bufones Mense Julio transfossi, exsiccentur in umbra, & abscissis Capitibus, & exemptis Intestinis, subtilissimè pulverisentur, quorum ℈ß. vel gr. xij., ad summum gr. xv. Hydropicis tribus vel quatuor vicibus propinata, egregiè agunt: ita tamen, ut tres vel quatuor dies post assumptionem interponantur, ne debilitetur Æger. Secretum fuit KYPERI *Medici Lugdunensis Batav.*, qui eum ana *Sacchari* Patienti propinavit, & mirabilem exinde habuit effectum. Videatur HELMONTIUS *in Tum. Pestis*, FABER, & KIRCHERUS *in Scrutin. Pestis*. Alii contra Febres Intermittentes propinant ante Paroxysmum. Sunt qui recipiunt *Bufones vivos*, eosque extinguunt in *Spiritu Vini*, vel *Vino Malvatico*, posteà eximunt, totos in Retortam immittunt, & per gradus igne aperto pellunt *Sal volatile*, egregium Sudoriferum & Diureticum; *Spiritus* verò *Vini* vel *Vinum*, quo extincti fuere Bufones, habetur expertissimum & egregium Alexipharmacum internè haustum.

Externè Bufo vivus contusus, & Renibus instar *Cataplasmatis* applicatus, in Hydrope laudatur: vid. HELMONTIUS *Tract. Ignotus Hydrops* §. 36., ubi Bufonem recentem per medium sectum, & Renum regioni adaptatum commendat; item RIVERIUS *in Praxi l.* 11. *C.* 6. Quin & externè contra Malignitatem pestilentialem adhibetur, adeò ut utrumque, Pestis Curatio & Præservatio, certò sit in Bufonibus, unde magnoperè commendantur: hinc non solùm Bubonibus & Carbunculis pestilentialibus Bufones exsiccati applicati, omnem Malignitatem certò extrahunt, & ita curant Ægrum; sed in specie etiam ejus *Pulvere* cum aliis *Emplastris* pro Bubonibus pestilentialibus felici cum successu parat HILDANUS *loco suprà citato*. Sic integrum Bufonem arefactum appendi posse pro *Amuleto* seu *Xenechtho* in Peste, videbitis tam in HILDANO *loco citato*, quàm ZWELFFERO *in Pharm. Reg. pag.* 140., ubi in specie per Experientiam confirmatur efficacia *Xenechthi Bufonis* ab HEL-

---

(*quam* Aquam millem florum *appellant*) *ruri præsertim, & verno tempore, ad duos & tres cyathos, brevi interposito intervallo, per octo vel decem dies epota, subsequente post biborium Jusculo, catharticum est & hydragogum. Serosos enim humores per secessum & urinæ vias movet. Hinc medetur Rheumatismo, Podagræ, Hydropi, atque Hystericæ passioni.*

(H) Bubali *nomine intelligimus Animal cornigerum*, Bufalo *Italis* (*quibus familiare*) *appellatum* Charleton *tamen discrimen facit inter* Bubalum Africanum, & Buffelum *ipsi dictum, atque utrumque inter* Bovis sylvestris species *numerat. Fortè* Buffelus Charletoni *idem erit cum* Bufalo Africano *dicto, quod ex Africa in nostram Italiam primùm transvectum, hic deinceps remanserit, & nostras Animal factum. Sane Africanum Elephanta aliqua ratione corporis structura & colore repræsentat.*

intumescat.) Ingreditur itidem *Amuleta* Aeri contagioso arcendo dicata: Hæmorrhagiam Narium certo experimento sistit: si vel pone Aures per se applicetur, vel Pugno includatur, ut calescat, vel Axillis subligetur, vel & Collo appendatur. Idem & *Cinis*, seu *Pulvis* præstare perhibetur loco affecto inspersus. Renibus impositus Aquam intercutem per Urinam pellere dicitur. Umbilico alligatur, Fluxus hystericos retrahit, & inhibet. Plantis Pedum appositus Capitis Cordisque Morbis, Phrenitidi, Febribusque succurrere statuit.

2. *Lapis Bufonites, Chelonites, Batrachites, Borax*, Germ. *Krottestein*. Gemma est Bullæ instar, altera parte cava, altera convexa, coloris ex fusco pallentis, aliquantùm fusci interdum nigri, albi, (qui melior) viridis versicoloris.

N. Repetiuntur in Agris: affirmant tamen alii, eos in annosiorum, ac qui diu in Arundinetis, inter Rubos Sentesque delituerint, Bufonum Capitibus generari: cui ut fidem adhibeam, dissuadet quorundam magnitudo.

Vires. Commendatur ad Pestem & Venena ceu Remedium præstantissimum (exhibitus.) Imò sunt qui asserant, illum gestantes à Venenis tutos esse, blandoque attritu Inflationes à venenatis Bestiis discutere, ac Virus omne elicere. *Casp. Bauhinus de Lapide Bez. cap.* 3.

N. Præsente Poculo venenato fertur hic Lapis colorem mutare ac sudare.

(3. *Sperma* Tympaniticis applicatur.)

P R Æ P A R A T A.

1. *Amuleta* variarum descriptionum.

Cinis Bufonis (*Bufo combustus*) incontinentiam Urinæ ex lacerato Vesicæ collo ortam sanat, de Collo suspensus. *Observ. Henrici ab Heer.* 18.

2. *Pulvis* fit sola tritura, qua Bufones optimè exsiccati in Pulverem rediguntur.

N. Mallem equidem Bufones incineratos.

3. *Sal* elici potest ex calcinatis Bufonibus, Pulverique illi in Hydrope substitui.

Dosis ad gr. iij. &c.

4. *Oleum*.

℞. *Bufon. viv.* N. iij. vel iv. per horam in *Ol. Olivar.* ℔ij. coque, colatumque serva.

Vires. Maximè commendant in Maculis Faciei, Morphæa, aliisque Affectibus seu Ulceribus inveteratis abstergendis, (*Signatura* sua maculata Bufo ad Maculas prodesse judicatur,) singulis diebus illinitur semel. *Hartmannus*, *Paracelsus tom.* 1. *pag.* 1091. *b.*

N. Preferem equidem *Ranas maculatas*.

5. *Oleum Bufonum compositum*.

℞. *Ol. Pedis Vervec.* q. v. bulliat cum *Sulphure pulverisato*, usquedum rubicundum Oleum evadat. Hoc facto separetur Sulphur ab Oleo, in quod adhuc calens immergantur & suffocentur Bufones, post expressionem destillentur.

Vires, Præstantissimum est in digerendis Tumoribus Hydrope.

Ex communicatione *Dn. D. Joh. Kieferi*.

(CABAL, Animal Indicum, cujus Ossis maxima vis in retinendo sanguine.)

VIII. CA-

HELMONTII, quod describit *in Tumulo Pestis Tit. Zenichthum p. m.* 76., quod nempe parat ex Bufonibus pedibus suspensis, donec moribundi Terram & Vermiculos antea deglutitos in Patellam ceream evomant: *Ceram* hanc cum *Materia* Vomitu ejecta cum ipsis *Bufonibus* probè subactam in *Trochiscos* redigit pro *Amuletis*. Sed observandum est, quòd Bufones suspensi haud adeò facilè evomant Vermiculos. Ergò *Cera* sunt suffumigandi, vel suffumigentur pauco *Sulphure*; sic enim evomunt faciliùs. HELMONTIUS jubet, ut suspendantur probè Focum, forsan Focum istum pro more Belgarum paravit ex Turfis, sulphureum scilicet Gas semper eructantibus, & hac ratione promovit eorum Vomitum.

Quæritur autem hac occasione, *an detur Remedium Antipestilentiale*? Negant multi; quia variat Pestis. Sed respondeo, Pestem non variare quoad ortum seu virulentiam, quæ in omni Peste adest; sed tantùm quoad magis & minus, quatenus Symptomata vel intensiora vel remissiora adsunt. Dari igitur posse Remedium tale, imò in Bufonibus illud latere, mihi persuadeo.

Ulteriùs Bufo arefactus de Collo suspensus, vel in Scrobiculo Cordis, vel admotus Axillis, vel saltim detentus in Manu, quamcunque Hæmorrhagiam, sive sit Narium, sive Uteri, Mensium vel Lochiorum &c. præsertim in Febribus Malignis contingentem, verbi gr. Variolis, Febribus Pestilentialibus & similibus, quàm certissimè sistit & curat. vid. *Dissert. de Morsu Viperæ*, & BIERLINGIUS *in Adversar. Append. C.* 1. *pag.* 152. Bufo coctus, & *Cataplasmatis* instar appositus in Angina commendatur à MIZALDO *C.* 8. *pag.* 2. *Pulvis Bufonum*, vel exsiccatorum vel calcinatorum, in *Nodulo* appensus circa Scrobiculum Cordis, singulare quid contra Incontinentiam Urinæ obtinet, imprimis Puerperarum, quando in Partu ex inepta tractatione Obstetricis Vesica laceratur, ut non possint post Partum continere Urinam, & perpetuò madeant: idquod monet per Experientiam edoctus HEINRICUS *ab* HEER *Obs. oppidò var.* 14. qui hunc *Pulverem* virtute anodyna pollere, & in involuntario Profluvio Urinæ, à sectione Calculi Inducto, de Collo suspensum optimum fuisse, asserit, & idem etiam experti sunt nuperrimè Angli. In *Cura* Cancri, præsertim Mammarum, exulcerati multum faciunt Bufones, sive solus Bufo calcinatus in Olla, sive exsiccatus adspergatur Cancro exulcerato, sive permisceatur priùs *Pulvis exsiccati Bufonis* cum *Auripigmento*, & cum *Fuligine* simul, & cum Petia Saliva madida applicetur Cancro exulcerato: Conf. JONSTONUS *lib.* 4. *de Quadruped. sapit.* 1. *Part.* 2. *pagina* 188. Notandum aliàs, Bufones comburendo eructare Flammam fusco cœruleam; unde suspicor, in iis latere Principium sulphureum animale.

Officulorum Bufonis ex Brachio vel Femore desumptum, propinatum internè mira facit in Epilepsia. Externè applicatum Denti doloenti Odontalgiam curat Experientia HELMONTII *Tract. Butler p. m.* 503. & HEURNII. Amicus quidam curiosus retulit, se per literas ab experto quodam Medico practico certiorem fuisse factum, quod nempe Mater quædam perterrita, brevi pòst Infanti lactanti præbuerit Mammas, unde brevi pòst Infans horrenda correptus Epilepsia fuerit, sed cùm tantùm Officulum Bufonis Pulsibus Carpi applicatum fuisset, quòd mox Paroxysmus sedatus fuerit. Intermittentem etiam Febrem eodem modo applicatum, in Virgine nobili aliquando fugavit.

Necesse autem est, ut *præsente Homine Bufo exspiret*, ut Idea Timoris, in quo tùm temporis Bestia versatur, toti illius imprimatur Corpori, ad Operationes, quibus destinatur, ritè peragendas.

Sal Bufonum volatile penetrans & egregium est *Diureticum* & *Hydropicum*.

Descriptionem *Olei Bufonum* ad Scrophulas, ejusque usum. videatur in BORELLI *Cent.* 4. *Obs.* 38. *pag. m.* 305. In Hydrope commendant FORESTUS *l.* 19 *Observat.* 35. & RIVERIUS *Prax. l.* 6. *c.* 6. In Lepra Cutisque impuritatibus HARTMANNUS *in Praxi Chymiatr.* Sic quidam præparare volunt *Oleum Anodynum catholicum* ex infusione *Bufonum* in *Oleo communi*. Paratur quoque Oleum tale catholicum Anodynum, si scilicet *Bufones vivi* extinguuntur in *Aqua*, in qua *Sal marinum*, vel *commune* est dissolutum Colantur; postmodùm instituunt Coagulationem Liquoris: Bufones verò calcinant cum *Sale*, & fundunt cum *Calce*, post fusionem solvenda est *Calx* in *Aqua*, ut abeant, *Fæces*, & hinc denuo cum *Oleum Amygdalarum dulcium* miscenda est; quod Oleum inunctum Tumoribus & Doloribus quibuscunque eosdem mirabiliter lenit.

Fundamentum hujus virtutis omnis Bufonum subministrat HELMONTIUS; dum deducit ex *Idea Pavoris & Terroris* quam acquirit dum moritur; quæ Idea contraria est Ideæ Archei humani. Qui fusiùs hæc cupit explicata, videre potest HELMONTIUM & ZWELFFERUM.

Lapis Bufonum, an revera sit ex Bufone? res nondum est certa, utut sint, qui dicunt, oriri illum ex Bufonum Capitibus; sed merum figmentum & mendacium esse credo. Attamen Substantiam quandam testaceam, seu Cranium Bufonum senilium vel grandævorum illum esse, quidam credunt. Reverà autem vel ad *Lapides Stellares* reducendus, vel instar *Fungorum* in Saxis & Petris, non verò Bufonum in Capitibus, oriri solet. Conferatur HOFFMANNUS *in Cl. Schrod. pag.* 191. Alii Bufonios Dentes molares *Piscis Lupi* esse asserunt: vid. *Acta Societ. Reg. Anglic. Vol.* 1. *pag.* 301.

Quoad *usum medicum*, in Peste insignis efficaciæ illum esse, dicit AUTHOR. Ad Renum Dolores mitigandos & tollendos, ad Calculi generationem prohibendam, similiter celebratur hic *Bufonites*, qui ipse etiam specificus dicitur ad Hydropem, uti videri potest in HILDANO *suprà citato loco*. Commendatur itidem admotus externè ad Tumores,

VIII. CANIS.

Kun, est (Mas. Germ. *Hund.* Gall. *Un Chien.* (Fœmina. Germ. *Hundin.* Gall. *Chienne.* (Catulus. Germ. *Junger Hund.*

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Canis integer.* 2. *Caput.* 3. *Axungia.* 4. *Fel.* 5. *Sanguis,* 6. *Stercus.* 7. *Urina.* 8. *Dens.* 9. *Pellis.* 10. *Pilus.*

Vires.

1. *Integer*, scilicet vivus *Catulus* Ventri impositus, Dolores colicos mitigat. Paretica Membra confortat (*Balneatio* in *Decocto* hoc collecta.)

2. *Caput*, seu *Calvaria* incinerata desiccat Ulcera, curat vitia Sedis, Rhagades & Testiculorum Tumores.

Intrinsecus Icterum sanat,

(*Cerebrum* interne Maniacorum Cura celebratur.)

3. *Axungia Canina* reliquis calidior est, adhibeturque *interne* in Vulneribus & Exulcerationibus abstergendis, consolidandis, adeoque & in Phthisi, & Cruore ex Casu dissolvendo,

Externe In podagricis, Auriumque Doloribus leniendis, Lendibus Capitis accendis, Auditu difficili reparando, Scabie & Pruritu corrigendo.

4. *Fel Catuli nigri*, Epilepsiam mirè curat, recens cum *Aceto* potu, vel in *Pulvere* exhibitum.

Extrinsecus abstergit Maculas Faciei, (cum *Stercore Vitulino.*) Oculorum Albugini medetur (cum *Melle* illitum.)

5. *Sanguis* contra Veneficarum Venenum commendatur, bibique cum successu dicitur contra Morsum rabiosæ Bestiæ ac Toxicum.

(*Lac* infantibus Epilepticis præbetur.)

6. *Stercus* (*Album Græcum* Officinis) siccat, abstergit, discutit, aperit, Apostemata rumpit, Exulcerationes abstergit: hinc utile est in Dysenteria (quo etiam in Epilepsia) Dolore Colico, & similibus.

Extrinsecus medetur Anginæ (Gutturi insufflatum), Ulceribus malignis (inspersum), Tumores duros emollit (*Emplastrum*), Aquas trahit hydropicas, (Ventri illitum) Verrucas abigit (*Cepis* per se, vel cum *Oleo Rosarum* Impositus.)

N. Commendatur præ reliquis, quod Julio fuit collectum ex Cane Ossibus nutrito, candidum, purum, minimè fœtens.

7. *Urina*, Verrucas abigit, Ulcera Capitis manantia, Furfuresque abstergit.

8. *Dentium Cinis* (cum *Melle* vel *Butyro* illitus Mandibulis,) Infantium Dentitionem facilitat: (*Gargarismis* inditus) Odontalgiam sedat.

9. *Pellis parata* Manuum lenit Pruritum, Nervosque emollit contractos (*Chirothecæ* scilicet indutæ.

10. *Pilus* Morsibus Canis medetur (*impositus.*)

PRÆPARATA.

(*Aqua ex Catellis* Membra podagrica demulcet, Linteolis applicata.)

Balsamus è Catellis compositus.

Fit ex integris *Catulis* in *Vino albo* suffocatis, coctisque cum *Herbis Nervinis*, *Oleis* & *Resinis* in *Balsamum*, quod Membra contracta sanat, ischiadicos & arthriticos Dolores compescit.

IX. CA-

---

res, & Inflationes venenatas ab Animalium Puncturis vel Morsicationibus illatas, quas crebro contactu discutere dicitur. STARICIUS quoque in Libro, qui vocatur *Helden-Schatze*, *pag.* 29. dicit: quod Lapis Bufonum, ubi adsunt Venena tam intra quàm extra Hominem, lacrymans quasi guttas Sudoris emittat, & mutet Colorem. Cum autem lapides hi minimè pro parentibus agnoscant Bufones, facilè patet, quid de eorundem usu, isti Hypothesi superstructo, habendum sit. (1)

VIII. CANIS. De *Cane* dicit AUTHOR, quòd vivus impositus Abdomini in Dolore Colico, illum mitiget: quod verum esse, non tantùm confirmat RONSSEUS *in suis Epistolis*, sed etiam in specie idem confirmatum videbitis in BOYLE *Usefulness. of. Experim. Philos. P.* 2. vid. etiam BORELLUS *C.* 3. *Obs.* 28. & BARTHOLINUS *C.* 3. *Obs.* 66. & *C.* 6. *Obs.* 53. ubi quædam de *Transplantatione Morborum in Bestias* habent, & Catellos Podagricorum Pedibus applicatos non tantùm claudicasse, sed etiam Colica Tormina, item Odontalgiam in hos, loco affecto impositos, transplantata referunt: quales Curationes etiam reperiuntur in RHUMELLI *Scriptis Germ.* in *Cura Magnet. Herminar. C.* 5.

Pulvis Ossis Canis mistus cum *Pulvere Pyrio* in ejus Præparatione, impedit, quò minùs audiatur Sonitus: vid. STARICIUS *in Helden-Schatze pag.* 160.

Cerebrum Canis commendatur ad Maniam, dum quidam Maniacus curatus dicitur usurpato in Victu Cerebro Canis assato vel cocto: alii commendant *Cerebrum Catellorum destillatum* cum *Spiritu Vitrioli* in Cura Maniæ.

Item *Aqua destillata Fellis ex Catulo Canis* in *Spiritu Liliorum convallium* Luna crescente propinata, Specificum dicitur in Epilepsia.

Axungia Canina ob vim *penetrantem vulnerariam* præ cæteris laudatur. Multi in *Aceto*, vel illitam *Pani*, vel etiam permixtam Alimentis, contra Phthisin & Epilepsiam laudant. Alii assant *Canem* & *Pinguedinem destillatum* in Phthisi propinant cum egregio successu.

Stercus honestiore nomine *Album Græcum* appellatur in Officinis. In hoc legitimè ex Canibus, præsertim Ossibus solis cum nullo vel pauco Potu, nutritis, collecto, via medica haud vulgaris est recondita, & multum habet in recessu; gaudet enim Sale ammoniacali, uti reliqua Stercora Animalium, Sudorem movet, Sanguinis grumos dissolvit, Acidum primarum viarum destruit, & hinc in Pleuritide mirè convenit. Egregium Experimentum est in nimio fluore Mensium, & sicut etiam antè dictum de Stercore Asini, quòd sit appropriatum ad compescendam Hæmorrhagiam Uteri: item in Dysenteria, Passione Hysterica, & Colica ex Acido aufleororta: hinc *Decoctum Carminativum* egregium ex *Albo Græco* cum *Hordeo* in *Vino Malvatico* FIENUS habet, quod videbitis in HOEFERI *Herc. Med. pag.* 13. & 14. Ad hæc quantum hoc Stercus in Anginæ medela conferat & Tonsillarum Inflammationibus, notum est: siquidem internè propinatus *Pulvis*, sicuti etiam in alia Faucium & partium internarum Inflammationibus, uti reliqua Stercora, eas per Sudorem curat, *Vulnerarium* pariter insigne est; unde in *Decoctis Vulnerariis* haud rarum est in consolidandis Vulneribus; quale *Decoctum* fit e. gr. sequenti modo:

℞. *Herb. Veron.*
Pyrol.
Sanic.
Consol. Sarac.
Nicot. ana M. viij.
Albi Græci ℥vj.
Misc. pro *Decocto*.

Quod non tantùm potum prodest in Vulneribus, sed etiam externè instar *Lavamenti* seu *Lotionis* applicatur iisdem, & illa citò, tutò, & jucundè sanat.

Pro his facultatibus exaltandis præprimis colligendum est Stercus hoc Mense Julio, quando Canicula, scilicet Sidus, adscendit. MYNSICHTIUS habet etiam, quomodò sit colligendum pro Cura Anginæ in *Armam. Chym. pag.* 844.

Imò *externè* in Angina Faucium jam à GALENI temporibus usitatum est; sive *Pulvis* insuffletur Gutturi, sive idem Stercus cum *Melle* subactum dictis locis illinatur, aut *Cataplasmatis* & *Unguentis*, tam ad Discussionem, quam Maturationem destinatis misceatur: Abscessum discutit, maturat, & rumpit, & parat viam ad Puris excretionem: Ulcera etiam Faucium sine mora curat, dicto modo illitum. Et nullum est *Cataplasma* aut *Unguentum* in Angina, quod non ingrediatur *Nidus Hirundinis* cum *Stercore Canino*; quod ipsum ratione Salis nitrosi virtute incisiva & penetrativa dissolvit Tumorem, Acidum coagulans & Inflammationes causans

---

(1) Bufones *irritatas virulentum Urinam ejaculare ajunt, qua tactu Cutis veluti amburitur. Huic mala Urina, vel Vini Spiritus citò admotus medetur.* Lapidis Bufonitis *nomine duo venire invenio: Lapis scilicet in Bufonis senioris capite inventus, vel potiùs ipsius Cranium lapidescens: atq; Lapis pretiosus, verè mineralis Lapis, cujus quoque duæ species. Primum vel pro fabula habent eruditiores, vel Piscium quorundam, Lupi nimirum Sargi, Denticis, Auratæ, Dentem existimant: secundum Annulis adversus Pestem & Venena alligant. Vide* Mich. Mercatum in sua Metallotheca *pag.* 184. *ubi* Eruditissimus Petrus Assaltus *notat, magnam Bufonitarum Lapidum vim in Insula Melite reperire, atque* Serpentium Oculos *vulgò appellari.*

IX. CAPER, CAPRA.

Est (Caper masculus, Τράγος, Hircus, Germ. *Ein Ziegenbock*. Gall. *Un Bouc*.
(Capra fœmina, αἴξ, Capella, Germ. *ein Geisz*. Gall. *Chevre*.

Animal est alacre, velox, superbum, Auditu acuto præditum, vorax, &c. obnoxium Febribus, Pesti & simil.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Cornu*. 2. *Sanguis*. 3. *Lien*. 4. *Medulla*. 5. *Sevum*. 6. *Lac*, 7. *Lapilli*. 8. *Stercus*. 9. *Urina*. 10. *Vesica*. 12. *Omentum*. 12. *Pellis*. 13. *Fel*.

Vires.

1. *Cornu*, ut & *Pilis* utimur in *Suffumigiis*, Pestis tempore, ut & ad Veternosos & Epilepticos excitandos.

2. *Sanguis Hircinus* habetur *Alexipharmacus*, obstruit, Dysentericis convenit, Sanguinem concretum resolvit, (siccatus & exhibitus,) Calculum atterit.

Extrinsecùs Tumores maturat.

N. Hircum mediocris ætatis (quadrimum) domi per mensem alunt, nihil aliud dando, præter *Plantas Lithontripticas*; hinc Æstatis principio cùm Sol in Cancrum ingressus est, mactant, Sanguinemque arteriosum, abjectis partibus ichorosis, concretum in Furno siccant. Vide *Disp. Aug. & Norimb.*

Præparata ex Sanguine.

Ex Sanguine Hircino, non minùs ac ex aliis Sanguinis generibus, fieri possunt *Spiritus*, *Oleum* (quod summè in Calculo commendatur,) & *Sal*, Attamen præ aliis famosus est *Balsamus Antipodagricus ex Sanguine*, qui ut modo fiendi, ita & viribus convenit cum *Balsamo è Sanguine Cervino*. Vide *suo loco*.

N. Sunt qui exinde *Tincturam* conficiunt, ad Calculum, Sanguinemque coagulatum celeberrimam.

3. *Lien*. Lienem Capræ deligant per diem super Lienem infirmi, die sequenti ad Furnum, vel Solem suspendunt: quantum ibi exsiccabitur, tantum quoque Lienem Patientis diminui ajunt. *Thesaur. Pauperum Petri Hispani*.

4. *Medulla Hircina* rarior est ac siccior reliquis, ideoque & efficacior.

5. *Sevum Hircinum* validissimè discutit, Podagricis auxiliatur, Stranguriam tollit (Umbilico immissum), Hæmorrhoidum Dolores lenit (suppositum,) (Dysentericis proficuum.)

6. *Lac Caprinum* nutrit, abstergit, Febri Hectica laborantibus & Phthisicis, consumptisque ac emaciatis optimè convenit.

Serum ejus præstat reliquis Seris: aperit, abstergit, incidit, laxat, hinc frequenti usu ad *Infusiones* purgandæ Melancholiæ recipitur.

7. *Lapilli* in Ventriculis & Felle reperti commendantur, vi diaphoretica & resolutiva.

8. *Stercus* calefacit, siccat, abstergit, digerit, aperit, acrisque est facultatis.

Hinc *usus* præcipui in duris Tumoribus Lienis & aliarum partium, in Parotidibus ac Bubonibus, in Ulceribus desperatis consolidandis (cum *Vino veteri* expressum & appositum), Hydrope, (impositum Ventri), Coxendicum Dolore: usum tenuioris est substantiæ, congruitque ad omnia vitia, quæ extergi

causans temperat & corrigit, & sic Inflammationi medetur, Abscessumque discutiendo præcavet.

Plura qui cupit de *miris Stercoris Canini Facultatibus* ad Curationem Anginæ, Dysenteriæ ac Vulnerum, vid. ZACUT. LUSITAN. *Medic. Princip. Cent.1. Cur.* 86. (K)

IX. CAPER, CAPRA. *Caper* & *Capra* Animalia satis sunt cognita.

Et quidem quod attinet *Cornu Capri*, usitatè illud adhibetur in *Suffitibus* pro excitandis Mulieribus Hystericis, item pro exsuscitandis Epilepticis.

In usu imprimis est *Sanguis ex Capro*, *Ruta muraria* aliisque Balsamicis blandis nutritos de cuius modo colligendi multa habet HELMONTIUS *Tract. Pleura furens pag.* 322. *& Tract. Sextupl. Digest. alimente* §. 75. *pag.* 254. RIVERIUS *in Praxi cap. de Pleuritide*, ZWELFFERUS *in Animadvers. in Pharm. Aug. pag.* 419. PETRÆUS *Nosolog. Diss.* 40. VIDIUS *l.* 10. *cap.* 20. ARCULARIUS, HEURNIUS, SANCTORIUS *lib.* 15. *cap.* 4. RONDELETIUS *in Consil.* CRATO *Cons.* 150. LÆLIUS à FONTE *in Consult.* 84. CÆSALPINUS *l.* 3. *cap.* 29. *Prax.* FORESTUS *in Schol. ad Obs.* 28. *libr.* 19. PASCHALIUS *lib.* 1. *Morb. cur.* 47. BORELLUS *C.* 2. *Obs.* 88. KIRCHERUS *lib.* 3. *de Magnet.* KYPERUS *in Institut. Phys.* & alii quamplurimi. Sed non adeò necessarium est, ut Hircus juxta modum HELMONTII, præcisè Cornubus suspendatur. Sanguis hic non solùm ex abscissis aut vulneratis Genitalibus, uti vult HELMONTIUS *Tract. Sextuplex Digest.*, sed etiam è Collo stillans, unà cum Sero suo, colligatur; qui juxta modum LUDOVICI *in Pharmac. p.* 167. in Vaporis Balneo probè, & citra combustionem, exsiccatus, præ aliis Animalium Sanguinibus Acidorum volatilium est destructivus. Hinc Experimentum egregium est HELMONTII contra Pleuritidem & alias Inflammationes, junctus imprimis cum *Dente Hippopotami*, *Apri*, *Cinnabarinis*, &c. vid. HELMONTIUS *Tract. Pleura Furens*. In Casu ab alto, Vulneribus & Contusionibus, Sanguinem grumosum dissolvit, & in *Aceto* sumptus potentissimè Urinam pellit, imò & egregium *Sudoriferum*, atque hinc secundariò *Diureticum* est. Quidam eo contra Calculum Vesicæ ac Renum utuntur, & inde quoque *Balsamum Antipodagricum* parant. Conferatur GABELCHOVERUS *in libro*, qui vocatur *Wurtenbergisch Artzeney-Buchen*, & SCALIGER *Exerc.* 344. *n.* 8. qui dicit: *Sanguinem Hircinum in Renibus ac Vesica Lapidem frangere, tam verum esse, quàm Solem meridie lucere*. Hinc pro usu *Lithontriptico Hircus* seu *Capra Herbis Antiscorbuticis* nutritur: vid. HELMONTIUS *Tr. Sextuplex Digest. pag.* 74. Sic etiam *Arcanum Sanguinis Hircini* contra Calculum compositum videbitis in M. A.N. C. *Ann.* 6. *Append. p.* 128.

Dein destillatus *Sanguis Hirci*, dat *Spiritum* & *Oleum*, sicuti & aliorum Animalium partes. *Oleum* hoc *Sanguinis Hirci* in Podagra, Membris contractis & dolentibus egregiè prodest.

Caro Hædina prodest in acuendo Visu.

Sevum Hircinum usitatissimum est in Dysenteriis, & Tenesmo, si dissolvatur in *Decocto Vulnerario*, & pro *Clystere* injiciatur; ubi tam consolidativa, quam anodyna vi confert; potenter enim Exulcerationes Intestinorum purificat & consolidat: à ℥ß. ad ℥j. usurpatur, nunc in *Aqua appropriata*, v. g. *Florum Acaciæ*, nunc in Vehiculo *Aceti* non destillati; sic probè tecto Ægro Sudorem fortiter prolicit. Nunquam *Oleum* admiscendum, aliàs nimis coagulatur. Quin & cataplasma tale contra Stranguriam paratur, si recipiatur *Sevum Hircinum* è Candelis, hocque Virga & Umbilicus inungatur, & Stranguriam brevi sedat: sed hoc multos spe sua fefellit; si verò addatur *Oleum destillatum Corticum Aurantiorum*, magis juvabit.

Lac Caprinum præ aliis Lactis speciebus turget Sero nitroso & Nitro volatiliori, indeque magis *abstersivum* ac *diureticum* est, omnes vires in grado eminentiori obtinet, quæ Sero Lactis Vaccini adscribuntur. In specie autem pro usu antiscorbutico & Æstu compescendo Lac & Serum Lactis Caprili commendatur, uti & in Cura Podagræ, imprimis si Capra nutriatur Herbis Articularibus, Podagræ Curæ destinatis; tunc enim mirè commendatur, si hauriatur methodo dicta. Lac Capræ pastæ Purgantibus, moderatè, & simul tamen egregiè, purgat Infantes per Nutricem, si propinetur Nutrici. Omnibus præstat Lac Capræ propter copiam Seri & Nitri volatilis; quoniam spirituosum & agile est Animal, & hinc purum dat Lac, quod minus, præ aliorum Animalium Lacte, in se continet Materiæ caseosæ. Nam in Lacte, quò minus est talis Substantia caseosa, eò elegantius & efficacius est in Cura Morborum, quia omnes noxæ à serosa Materia proveniunt.

Stercus rarioris usus est; quia tamen nitrosius reliquis est, hinc externè adhibitum vi resolutiva, & Tumorum duriorum

(K) *Canis inter Quadrupeda digitata semifera numeratur à* Charletone. *In ejus extispicio hoc singulare deprehendi idem notat: quòd scilicet Intestinum Colon in eo (ut & in Lupo, & Vulpe) desideretur: quod Canalis Chyliferus prope Glandulam Renalem sinistram deferatur, ut eandem prorsùs contingat, nec tamen ingrediatur, sed à latere ejus ad Receptaculum commune progrediatur. Canis utrum propter medicam usum expetendus, an potiùs propter venenatum morsum refugiendus sit, judicent qui horrendam Rabiei & Hydrophobiæ peraitem callent.* De Hydrophobia *hic* Tom. 2. col. 1622. Dissertationem *inseruimus*.

extergi volunt, ad Alopecias, Lichenes, &c.

Intrinsecùs convenit Spleneticis, exhibetur itidem in Ictero, Menstruis retentis, & Morbis similibus.

9. *Urina* (*Hirci*) commendatur præ reliqui omnibus Urinis ad Calculi attritionem, Urinæque expulsionem (calidè,) ut ex *Hirco* egeritur, epota.

Hinc convenit & in Hydrope, &c. (destillata.)

10. *Vesica Urinaria* exsiccata ac pulverisata Urinæ incontinentiam peculiariter curare dicitur.

Dosis ℥j. exhibita.

11. *Omentum* mitigat feroces & ebullientes Spiritus (calide impositum): hinc prodest in Doloribus Colicis, in Mania. &c. Prætereà Urinam obstructam pellit, Ventri impositum.

12. *Pellis* sedat Diarrhœam (*Decoctum* ejus bibitum), sistit Hæmorrhagias, præcipuè Narium, (*Cinis Pilorum* inspersus.)

N. Hœdus est Pullus Caprinus, seu tenellus Caper, infra menses sex constitutus, exproprter ut Natura cum Capris convenit, ita & Viribus, quas tamen ratione juventutis teneriores & imbecilliores obtinet.

13. *Fel* Febrim Quotidianam curat, (cum *Pane* ana, & *Ovi Albumine*, addito *Oleo laurino* in *Cataplasma* redactum, & Ventri impositum.) *Petr. Hispanus.*

X. CAPRA ALPINA, SEU RUPI-CAPRA.

DAma. Germ. *Gembsz.* Gall. *Une Chevre des Alpes, Une Daim.* [Mas. Fœmina.

Caprarum Genus Sylvestre est, magnitudine ac figura Domesticis conforme, amans Alpes, gaudens Herbis Alpinis è sabulo nascentibus, præcipuè *Doronici Radice nigra.*

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Sanguis.* 2. *Sevum.* 3. *Jecur.* 4. *Fel.* 5. *Stercus.* 6. *Lapis.*

Vires.

1. *Sanguis* recens Vertiginis est medela (bibitus.)

2. *Sevum* Phthisi exulcerationique Pulmonum succurrit (cum *Lacte* assumptum.)

3. *Jecur.* Alvi fluxum sistit, (*Pulvis* assumptus.) (Ad Vertiginem etiam eo utuntur.)

4. *Fel.* Oculorum nubeculæ, Nyctalopiæque auxilio est.

5. *Stercus* Calculum atterit & expellit.

6. *Lapis* (seu *Pila* potiùs) in Capsula suprà Ventriculum nonnullarum Rupi-caprarum (Masculorum imprimis, circa Autumni finem ex *Radicibus Doronici* comesti) reperiri solet, (ut *Bezoar* reperitus,) magnitudine variante, & maxima ad Juglandis magnitudinem ascendente, colore nigro, odore dum frangitur gratissimo.

Hujus *Vires* Experientia docuit insignes ad Febres Malignas, Venena, Pestem, &c. Unde alii *Bezoar Germanicum* vocant [quidam *Ægagropilam.*

Dosis gr. xv. ad xx. ad præcavendum gr. iv. vel v. *Casp. Bauhinus de Lap. Bez. c. 15.*

De

---

rum discussiva, valet; unde in Podagra & Œdemate cum Urina Ægri subactum, & instar *Cataplasmatis* applicatum, egregiè juvat.

Urina Hœdi vi diuretica laudatur in Calculo pellendo, eodemque præservando, exque calida adhibenda. *Urinam Hirci* HARTMANNUS præfert omnibus aliis Diureticis. Conferatur HELMONTIUS *de Lith. C. 7.*

Vesica urinaria ad Urinæ incontinentiam prodest certissimè.

Ungula Capræ, vel etiam *Vesica*, imprimis hæc in Olla concremata seu combusta & ex *Posca* sumpta, medetur iis qui noctu stragula permingunt, si assumatur sub ingressum lecti. (*L*)

X. CAPRA ALPINA seu RUPICAPRA. *Capreola* seu *Rupicapra*, Germ. *die Gembse*, est ista species Caprarum sylvestrium, quæ altissima Montium adscendunt sine Vertigine, & sine ulla noxa.

Medicinalia quæ subministrat, sunt quidem illa plurima, sed tamen rari usus: e. g. *Sanguis*, quem ROCHAS *de Aquis Mineral. l. s.* in Vertigine hauriendum commendat, hic locorum haberi non potest.

Ex *Animali* ergò hoc, tanquam in his regionibus raro, nil nisi *Lapis* sic dictus in usum medicum venit, quem in Ventriculo continet, propter quem Animalia hæc imprimis venantur, & iste est Medicinalis, vocaturque aliàs *Ægagropila*; de qua videatur GEORGIUS HIERONYMUS VELSCHIUS, *Medicus Augustanus, Dissert. de Ægagropilis*. In Ventriculo nimirum secundo ipsius Damæ hi Lapilli generantur; Bruta enim Ruminantia solent habere quatuor Ventriculos. Malè tamen ad Lapides referuntur, cùm basis seu fundamentum eorum sint saltem compages Filamentorum, ac Fibrarum duriorum *Vegetabilium*, quibus Rupicapræ vescuntur, in specie *Doronici*, quæ difficilis digestionis sunt: circa quæ coagmentatur durior & viscosior Chyli pars & tandem beneficio Fermenti coagulatur in Lapillum; cujus signum est istud, quòd reperiantur instar Pelliculaurum conglobatarum, ita ut appareant similes Ceparum Pelliculis, & una supra alteram appareat, sicuti in Cepis conspicitur; vid. BORELLUS C. 1. *Obs. 5. p.* 10. HARDERUS *Apiar. Observat. 14. pag. 57.* & SACHSIUS *in Gammarologia*. Vocantur quibusdam *Bezoar Germanicum*, qua ratione enim generantur hi Lapilli, eadem generantur Lapilli in Capris Indiæ tam Orientalis, quàm Occidentalis, dicti *Bezoar*, de quo *paulò post*. Et quidem omnes Lapilli, qui reperiuntur in Animalibus, in Homine, in Bobus &c. beneficio Fermenti acidi volatilis coagulantur; sicut etiam illi, qui fiunt in Vesicula Fellis, etiam ex Acido exorbitante fiunt, quando scilicet coagulat se in Calculum beneficio Alcali salini in Bile.

Differunt *Ægagropilæ* seu Lapides Magnitudine imprimis: Odorem habent jucundum, & Pondere sunt leves. Multi usus in Medicina.

Quæritur autem, *unde habeant suas virtutes*. Respondetur: Habent suas virtutes duplici fonte: virtutem præcipitantem & diaphoreticam ex Sale nitroso; virtutem verò alexipharmacam vel specificam à Plantis, quibus vescuntur, è quarum Fibris in Ventriculo relictis coagmentantur. Unde etiam non omnes Lapides, in quibuscunque Animalibus reperti, statim sunt alexipharmaci & bezoardici; sed obtinent aliam suam virtutem ex Plantis & Alimentis, quibus vescuntur. Cùm verò Rupicapræ vescantur imprimis *Doronico* & aliis *Alexipharmacis*, Ægagropilæ etiam sunt alexipharmacæ, & Malignitati resistentes, & quia Doronicum est Specificum contra Vertiginem, Ægagropilæ etiam ex Doronico nascentes Vertigini resistunt. Unde Funambuli adscensuri Funem, solent sæ præmunire Doronico, ne decidant, & risum spectatoribus moveant.

Quoad *vires* ipsas, *Pilæ hæ vi sudorifera* pollent in Pleuritide, Variolis, & præ cæteris in Partu difficili, Fœtu & Secundinis expellendis, ubi ad ℨj. exhibentur. *Dn.* D. MICHAELIS in Partu difficili Principissæ Altenburgensis egregium inde effectum aliquoties observavit. Longè tamen præstantior in Partu difficili est *Lapis albescens in Rupicapris ex peculiari Capsula circa Hepar* extractus, extùs albicans, intùs albidior, è succo chyloso concretus; cujus *Dosis* est à gr. v. ad vj. Epilepsiæ quoque medetur. In Dysenteria Lapides hi sunt singolare Remedium, cujus fluxum sanguineum coercent. In Quartana conveniunt, si præmissis Universalibus propinentur ante Paroxysmum; absorbent enim Acidum, & subsequente Sudore Quartanam curant. In Lipothymia & palpitatione Cordis ex Malo hypochondriaco; uti & in Vertigine per consensum cum hypochondriaco Malo, latet egregium Remedium in hoc Rupicapræ Lapide: & dum est Alexipharmacus, prodest in Affectibus Epidemicis, v. g. ratione virtutis alexipharmacæ convenit præter Dysenteriam simplicem, etiam in Dysenterie epidemica maligna, quæ sæpiùs populariter grassatur.

Cæterùm cùm alia prostent Remedia magis familiaria ejusdem efficaciæ, propptereà rarò adhibetur Concrementum hocce. Specialia qui cupit, adeat VELSCHIUM *loco allegato*. (*M*)

XI. CA-

(L) Capra, & Hircus *inter Quadrupeda, ruminantia, cornigera, notissimum Animal. De* Hirci Sanguine, *Helmontiano modo præparato, id tantùm notaverim, quòd ex ratione adeò ab Autoribus decantatas illius vires in praxi non experiamur, fortassè quia vix ad semidrachmam, nescio quo majoris doseos timore prehensi, illum exhibeamus: ad duas sanè & plures drachmas assumptus Sudorem movet.*

(M) Ægagropila, *quasi* Pila sylvestris Capræ, *est sanè Concrementum ovalis figuræ, cortice lapidescente circumscriptum, in secundo Rupicapræ Ventriculo genitum, ac herbis ab Animali devoratis, sed integra ruminatione haud subactis,*

De *Damarum Pilis*, seu ÆGAGROPILIS. Ex *Appendice*.

Pilæ *Damarum*, seu *Ægagropila* pulchrè, & fusè explicatur à Dño *Welschio*, singulari *Tractatu* doctissimo. Oriuntur in Ventriculi primo aut secundo loculo, quem Venatores *Capsum*, aut *Bursulam* dicunt. Cornigeris enim & Ruminantibus Animalibus quadrifidus Ventriculus est, vel ipso teste *Aristotele l. 3. part. anim. cap. 14.* quem dispescit *Severinus p. 303. part. 4. Zootom. Democr.* in *Peram*, *Ollulam*, *Conclave cellulatum*, & *Ventriculum* propriè sic dictum. Non autem in omnibus Rupicapris Pilæ reperiuntur, sed saltem in nonnullis, ubi vis coagulans exuperat. Ortum trahere putant quidam has Pilas à comestio *Doronico*, cui addit *Welschius Scabiosam montanam*, *Asterem montanum luteum*, *radicum odoratarum*, *Chamædrym marem*, *Veronicam Alpinam*, *Teucrium Alpinum*, *Lotum odoratam*, *Pimpinellam majorem*, *Daucum montanum*, *Carlinam*, *Imperatoriam*, *Sedum Alpinum*, *Vitemque Idæam &c.* Ægagropili, aut Ægagropilæ calidæ sunt & siccæ, aperiunt, rarefaciunt, leviter adstringunt, attenuant, & extergunt: ac proinde sunt Diureticæ, Hydroticæ, Sudoriferæ, Fœcundantes, Alexipharmacæ. Usus illarum est in Febribus simplicibus, & malignis, Capitis defectu & Doloribus, Affectibusque aliis Comatosis, quæ omnia fusiùs exposita lege apud *Welschium*.

XI. CAPRICERVA - ORIENTALIS, LAPIS BEZOAR ORIENTALIS.

Est Animal Persiæ ac Indiæ Orientalis, partim Cervo simile, partim Capræ: hinc fit, ut aliis Capricerva à V. gr. dicitur Capra Indica, *Amato*; Capra Montana, *Monardo*; Capra sylvestris, *Lacuna*; Pazon, *Persis*.

OFFICINALIA NATIVA.

Lapis Bezoar Orientalis, qui est Lapis in dicto Animali repertus (ac potissimùm in Proventriculo, hinc & in Ventriculo aliisque cavitatibus internis); Figura scilicet variante, ovali, rotunda, sessili, & intus cava (meditullio *Paleam*, *Pilos* vel simile continente) superficie lævi & splendente. Substantia è Laminis instar Cæparum sese invicem incumbentibus compacta: variante item Colore (plerumque atro-virente, hinc dilutiùs virente, pallescente, cineritio, fulvescente, melleo, &c) Odore nullo: variante Magnitudine & Pondere, plerisque scilicet infra Juglandis magnitudinem constitutis, nonnunquam & paulò majoribus.

N. Dantur & *Adulterati* seu *Falsi*, confecti scilicet ex Lapidum fragmentis & Pice artificiosè coagmentatis, Item ex Creta, Cineribus Testarum, Sanguine sicco, & Lapidibus Bezoar minoribus pulverisatis, & cum Liquore incorporatis: Item ex Cinnabari Antimonii Mercuriali, Ignis artificio compactis,

XI. CAPRICERVA ORIENTALIS à *qua* LAPIS BEZOAR ORIENTALIS. *Capricerva* ita dicitur, quoniam Animal est inter *Capras Cervasque* quasi medium; similitudinem enim habet ferè partim cum Cerva ratione figuræ, partim cum Capra nostra Europæ à ratione magnitudinis & proprietatum: nisi quòd Capricerva longiora & erecta gerat Cornua, ac quædam earum Pelle versicolore, Tigridum instar, indutæ sint. Hæ Capricervæ tam in India Orientali in Provincia ac vicinia Persiæ, Ægypto & China, quàm Occidentali inveniuntur. Conferatur MARGGRAVIUS.

In usu præstimis est *Lapis* ejus durus, variæ magnitudinis, splendidus foris & quasi levigatus, coloris utplurimùm atrovirentis, è plurimis Lamellis sibi invicem incumbentibus coagmentatus, qui Lingua Persica vocatur *Bezahar* seu *Bezoar*, hoc est *Venenis resistens*. Ad hujus imitationem & nos omnia Remedia, quæ resistunt Venenis potentèr, vocamus *Bezoardica*, v. g. *Tinctura Bezoardica D. Michaelis*, *Essentia Bezoardica*, & sic porrò; non ratione Lapidis Bezoar, quoniam horum nullum ingreditur, sed ob virtutem similem diaphoreticam & resistendi Venenis.

Lapis hic *Bezoar* invenitur in anteriori seu primo Ventriculo, qui vocatur *Omasus*, utut interdum, si sit major, etiam in reliquis Ventriculis reperiatur. Modus generandi est idem, atque superiùs dixi *de Rupicapris*.

Quæritur: *quid de his Lapidibus sit statuendum?* notus enim usus eorum decantatissimus, cujus tamen insignes sint fallaciæ propter crebriora Adulteria seu Sophisticationes; & hinc est quòd sæpiùs irrito usu sit præscriptus Lapis Bezoar, adeò ut GUARINONIUS, *Medicus Italus*, *in Cons.* 226. dicat, se nunquam vidisse, quòd Lapis Bezoar aliquid laudari dignum præstiterit. Imò HILDANUS C. 6. *Obs.* 89. dicit, quòd hic Lapis frequenter usurpatus maximè soleat nocere: & habet *Obs.* 88. Exemplum, quòd ex intempestivo Lapidis Bezoar usu fuerit producta Quartana & Mors. Artificium ergò consistit in eo, ut *falsus à vero cognoscatur* & discernatur. Cæterùm hoc est difficultatis maximæ in cognitione & electione; id quod clarè deducit HILDANUS C. 4. *Obs.* 14. Hinc AUTHOR *noster octo Bonitatis Notas* apposuit, quibus & *nona* ex PHILIPPO BALDE *in Descrip. Indiæ Orientalis* addi posset, quæ hæc est: Recipiatur Lapis Bezoar, exactissimè ponderetur, post injiciatur in Aquam simplicem per rigiori quatuor horas, hinc exemptus si exactum rursus pondus habeat, quod habuit, antequàm erat injectus, genuinum dicunt; sin verò pondere est auctus aut imminutus, ceu falsus est rejiciendus, cùm verus Lapis adeò compactus & solidus sit, ut Humorem nullum imbibere queat. Plura *de Notis Bonitatis* videbitis apud BAUHINUM *cap.* 26. WORMIUM, CLUSIUM, & BARTHOLINUM *in Actis Hafniens.*

Quoad *Virtutes Lapidis Bezoar*, longus in decantandis his est ZACUTUS LUSITANUS *L. 2. Med. Princip. Hist.* 25. & verum & decantatissimum sunt genuini Lapides, ut dixi, Remedium, quatenus tanquam *Concretum alcalinum* (nam destillati Sal volatile suggerunt) Acida vitiosa, sive sint benignæ sive malignæ conditionis, Lapillorum Cancrorum instar, absorbent; (de quo conferatur BARTHOLINUS *l. c.* & TACHENIUS *Hipp. Chym. pag.* 166.) & in Morbis venenatis, Peste, & Febribus malignis, *ut sudorifera seu alexipharmaca* singulari pollent, in quibus horum efficaciam commendat HILDANUS C. 5. *Obs.* 29. & SENNERTUS *in Paralipom. pag.* 184. socians imprimis cum *Pulvere Pannonico rubeo*, *Pulvere Bezoardico Sennerti*, *aut Ludovici*, *Antimonio diaphoretico*, & similibus. Unde polychrestos horum usus est; sicut & in Syncope post Purgatione nimias in Palpitatione Cordis, & ubicunque vel Acidum absorbendum, vel Acrimonia temperanda, vel Humores resolvendi, convenit. Testatur ZACUTUS LUSITANUS, in Melancholia hypochondriaca aliisque conducere, in debita tamen quantitate præscribendus. Sed dubium est: *an vi propria sint alexipharmaci? an verò virtute Succorum Vegetabilium assumptorum, qui unà Corpus ejus constituunt?* cum ultra sphæram Bezoardicorum non operentur, adeòque solis in Febribus Malignis non fidendum sit. Sic DIEMERBROECK *Tract. de Peste p.* 205. *Bezoar* optimum *Orientale* ad ℥ß. imò ℈iv. frustrà se adhibuisse testatur; sicut & CRATO *in Tract. de Peste* Cervinis & Antimonialibus postponit.

Utut ergò Bezoar valdè commendetur in pellendis Venenis, nihilominùs ejus usus est rarus & ferè exoletus apud Anglos, & omnes ferè Modernos, ut propter creberrimam Adulterationem vel rarò vel nunquam utamur Lapide Bezoar, quia inter mille apud nos vix unus genuinus reperitur: quod imprimis patet ex eo, quoniam longè copiosiores sunt apud nos in Germania, & viliori etiam constant pretio, quàm in ipsa India Orientali, vicinaque Persia, utut suo loco natali, ut pote in quibus rariores sunt & cariores, quàm apud nos; imò Magnatibus tantùm dantur, & vix unus ad Mercatores pervenit genuinus. Et licèt omnes genuini sint, non tamen omnes vim habebunt alexipharmacam & sudoriferam, sed isti tantùm, uti rectè dicit WORMIUS in *Musæo*, qui ex Animalibus montanis desumpti sunt, & ex Plantis salubribus victitant: sicut vix datur Cervorum Damarumque genus, in cujus Ventriculo aliave parte interna non generentur tales Lapides, qui tantùm ex depascentia Herbarum salubrium, bezoardici seu alexipharmaci fiunt, & pro Lapide Bezoar venditantur: non omnes enim Lapides Bezoar sunt alexipharmaci, sed ii tantùm, quorum Animalia vescuntur Herba alexipharmacis; unde *Lapis Bezoar* præstantissimus habetur *Persicus*, quoniam in Persia *Contrayerva* copiosè crescit, quàm depascit *Capricerva*. Quoniam verò est nimis pretiosus, Experientia etiam ejusdem effectus pauca est aut nulla, quoniam in tam pauca & parva dosi, ad grana nempe v. vel vj. ad summum, præscribitur, sub qua nihil operator & rarò solus; ita ut de ejus vi specifica parum vel nihil certi concludi queat. Conferatur ZWELFFERUS

subactis, fœtum. Talia lapidea Concrementa in Animalium visceribus reperta pro Alexipharmacis, Lapis Bezoar, *habentur*.

Externè includitur Particula Annulo, gestaturque Digito, qui minimo proximus est, et palmam respicit. Inditur itidem Pugno, applicatur Pulsui, immittitur in Ansem (sinistram,) suspenditur de Collo, ut Cutim attingat.

Dosis ℈ß. & ultra ℈j.

N. 1. Dignoscitur odore, quem gratum Suffitu exhibet.

N. 2. Referunt, non quodlibet hujus speciei Animal Malo Epileptico adversari, nec omnia eadem proprietate prædita esse, sed pro Ætate, Sexu, Tempore, & ipsius etiam Ungulæ ratione, plurimùm variare. Fœminæ Ungulam hac facultate nequaquam pollere, sed Maris solùm; nec Pulli, sed Adulti, idque eo tempore, quo in Venerem ferri incipit, (inter Festum Assumptionis Mariæ & Nativitatis ejusdem.) Plus etiam Unguibus posterioribus, quàm anterioribus tribuunt, & horum quidam Pedi (quod vulgatius) dextro, alii sinistro, Sunt qui velint has Ungulas ab Animali adhuc vivente, dicto tempore præscindendas esse. *Andr. Baccius lib. de Alce.*

3. *Nervi*, circumligantur membris Spasmo obnoxiis,

PRÆPARATA EX CORNU.

1. *Preparari* potest uti *Cornu Cervi*, & uri.
2. *Vaporari* sicuti Cornu Cervi philosophicè calcinatum.
3. *Galreda* exinde confici.
4. *Spiritus.*
5. *Sal volatile.*
6. *Oleum.*

PRÆPARATA EX UNGULIS.

1. *Ungula* præparatæ, lege communi.

2. *Magisterium* fit lege communi *Aceto* (alii malunt *Spir. Vitrioli*,) ac *Oleo Tartari*.

N. Magisterium hoc Cineris colorem ferre refert.

3. Sunt qui *Aquam ex Medulla Cerebri destillatam*, pro Arcano Epileptico habent. Vide in *Homine*.

4. Exhibere itidem poterit *Oleum*, *Liquorem*, ac *Sal volatile*, l. com.

N. Cum in Finlandia degerem, præfectus institutioni *Generosissimi Gustavi Horn*, *Everhardi Filii*, qui jam Generalem Majorem in Suedico Exercitu agit celeberrimum, transfossam *Alcem*, Generosissimæ illius Matri viduæ à Servis præsentatam vidi 17. palmos altam.

III. APER.

APer [Mas, ἄνηρ, Verres sylvaticus. Germ. *Wildschwein. Eber.* Gall. *Un Sanglier.*
Fœmina, Sus fera, Scropha sylvestris. Germ. *vvilde Sau.*
Porcellus sylvestris. Germ. *Frischling.*

Vescitur Glandibus, Nucibus faginis, Castaneis, Radicibus Filicis, Angelicæ, & simil. Coït initio Hyemis, parit Vere.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Adeps*. 2. *Dens*. 3. *Genitalia*. 4. *Fel*. 5. *Stercus*. 6. *Urina*.

Vires.

1. *Aper*, ut *Verri* domestico cognatus est, ita & Vires communes obtinet, sed fortiores. Hinc recipitur *Adeps* ad *Unguentum Armarium*, commendatur peculiariter ad Laterum Dolores leniendos, Matesiamque molliendam: rejectiones

---

cult. Naturamirat. lib. 2. *c.* 3. *Historia*, uti etiam SCHENCKIO *Observatione de Epilepsia*, confirmatur. Quæritur jam, *qua ratione vim epilepticam exerant?* Respondetur: non tantum ob vim absorbendi Acidum, sed & aliam secretiorem Caussam ab extrà: Alces nimirum Bestia est admodùm meticulosa, & a strepitu etiam Arboris in fugam pellitur: hic metus in totum Corpus transfertur, præprimis in Ungulas, & quidem posteriores, unde vis hæc dependet. Illud autem falsum est, quòd quidam inde vim hanc ei tribuant, quòd Animal Epilepsia tactum, Aurem Ungula Pedis posterioris dextri scalpat, & in eandem inserat; utut etiam HEINRICUS à BRAHE *de Medicamentis epilepticis* referat se habere expertum, quòd portiuncula in sinistram Aurem immissa, veluti scalpendo mota, Epilepticos resuscitârit, sicut MIZALDUS hoc ipsum pariter pro Miraculo refert. Verùm nugas esse CRATO *in Epist.* 49. *pag.* 60. dicit. Præter hoc etiam, quòd sit rasa specificum Remedium in Epilepsia, etiam in Vertigine at Tremore, tam partium externarum, quàm Internarum, necnon Palpitatione Cordis. Item in Suffocatione uterina specificè commendatur: sive Scrobs, sive præparata Ungula, aliaque ejus Præparata, propinentur. Sed reverà vix existimo tantum tribuendum esse huic Ungulæ, quin alia parabiliora & præstantiora Antepileptica prostent.

De *Nervis* observetur, quod AUTHOR habet, & non absonum videtur; id quod non tantùm de hoc verum est, sed etiam de Nervis ex Hominibus & Cervis.

Inter *Præparationes* est *Ungula præparata*, quæ fit lege communi.

Ungula calcinata & *Magisterium* nil valent. De Magisteriis tamen obiter noto, quòd ex Cornubus Animalium, Ossibus, Ungulis, & similibus partibus duris, sint difficilis Præparationis, propterea, quoniam inest *Mucilago glutinosa* seu *Gelatina*, quæ impedit quo minùs possit solvi à *Menstruo*. Ut ergò fiat dissolutio, prius coquenda sunt in *Aqua*, ut prodeat Mucilago, & quasi Gelatina: hinc facilè corrodi possunt per *Spiritum acidum*, sive *Acetum destillatum*, vel *Spiritum Salis*, vel aliud quoddam Menstruum, & sic soluta per *Oleum Tartari per deliquium*, vel alium Liquorem, præcipitari in *Magisterium*. Hoc observetur quoad Encheireses, ne fiat error.

Cæterùm *Cornu Alcis* eodem modo præparari & usurpari potest, ut *Cornu Cervi*, tam in *Pulveribus*, quàm *Potionibus*, dosi ℈j. ad ʒß. imò Ignis beneficio *Spiritum* & *Sal volatile* suggerit contra Epilepsiam, Tremores, Spasmos, contra Convulsiones, & similes Nervorum Affectus; V.d. FINCKIUS *in Encheirid. c.* 6. Contra Venena & Morbos malignos laudat PANAROLLUS *Pentec.* 3. *Observat.* 30.

FABER parat egregiam *Quintam Essentiam Antepilepticam* ex hoc *Cornu*.

Ex *Cerebro* etiam *Aqua* & *Spiritus* cum *Sale volatili* per Retortam igne aperto destillari potest. (*D*)

III. APER. Quæ de *Apro* habet AUTHOR, non declaro, nec opus est, saltim privato studio illa legantur.

Nil nobis in usu est, nisi *Genitale*, atque *Dentes*. *Adeps* interdum ad Pleuritidem externè usurpatur.

Dentes imprimis in usu sunt, & contra Pleuritides, Anginas, & alias Inflammationes partium internarum Febri junctarum optimum sunt Specificum ad ʒj. in forma *Pulveris* propinati. Coagulatum Sanguinem resolvunt, absorbent Acidum, quo absorpto Sudor sequitur. In Angina, & omnibus speciebus ejus, specificè expertus est VELERIOLA *lib.* 2. *Obs.* 21. qui dat *Rasuram Dentis Apri* ad ʒj. cum *Oleo Amygdalarum dulcium* & *Sacchara cando*, & dicit, quòd *Mistura*, uti in Pleuritide, ita & in Angina, sit expertissimum Remedium. Hæc *Rasura Dentis Apri* commendatur permista *Decoctis Antipleuriticis*, quoniam in Decoctis missa cum *Plantis appropriatis*, & decocta subministrat *Gelatinam*.

Testiculi Apri sunt specifici in Sterilitate Mulierum, & commendantur quoque ad stimulandam Venerem. Aliàs quoque notum est, quòd *Sanguis Galli* valdè stimulet.

Quod de *Stercore* in Sanguine sistendo habet AUTHOR *noster*, de *Stercore* potiùs *Suis*, seu *Porci domestici*, (de quo *inferiùs* ubi *de Sue*) non de *Apri* seu *Sui sylvestris*, intelligatur.

Fel Strumas discutit; Genitalibus verò illitum, Venerem stimulat.

In Folliculo felleo *Lapilli* interdum reperiuntur, qui in Ictero & Nephritide specificè laudantur: vid. UNZERUS *de Nephrit. pag.* 124. SCHENCKIUS *in Lithogen. p.* 94. & TULPIUS *l.* 4. *Observat.* 51.

Urina Apri in Vesica collecta valdè laudatur ad comminuendum Calculum Vesicæ & Renum. Commendatur etiam Lectimingis: Ipsa *Vesica* in furno exsiccata Epilepticis commendatur ab HEINRICO *ab* HEER *in Spadacrene p.* 276.

Dens Apri sine igne præparatus propinatur à ʒß. ad ʒj. in Angina

---

(D) *Quæ de* Alcis *Idea pavoris in Pedum posteriorum* Ungulas *dum fugit transmissa, atque de ejusdem Epileptico paroxysmo, Auris sinistri Pedis Ungula scalptu sanato, feruntur, adeò insulsa sunt, ut refutatione non indigeant. Si quid* Alcis Ungula *facit ad Epilepsiam, id nonnisi Oleo & Sale volatili quo abundat, (quemadmodùm & Ungulæ & Cornua omnium Quadrupedum) efficiet.* Alces *inter* Animalia bifulca Cornigera *numeratur, & propriè ad* Cervorum *familiam spectat.* Charleton Exerc. de Animal.

oes Sanguinis sistit, (in *Aceto* vel *Vino* potum,) ad Ropta & Coovulsa, (ea *Aceto* bibitur,) Lusatis (cum *Aceto Rosarum*) medetur. *Dioscorides*.

2. *Dens* specificè in Pleuritide nahibetur: Cynaochen (cum *Oleo Lini* inunctus, vel & eahibitus) curat.

Dosis ʒj.

3. *Genitalia* ac *Testiculi* ad Veneris impoteotiam, ac Prolificationem faciunt.

4. *Fel* Strumas discutit.

(*Urina* & *Cerebrum Apri*, in Vesica in fumo suspeosa, in *Linimentum* coeunt Tincæ utile.)

5. *Stercus* aridum (potum) sejectionem Sanguiois sistere creditur, id quod etiam præstat eattinsecùs admotum.

6. *Urina* comminuit specificè Vesicæ Calculos, eosque expellit.

(*Lapis porcinus*, ea Apri Vesicula fellea, *Piedra do Puerco* Lusitanis, Ictericis commendatur.)

P R Æ P A R A T A.

1. *Dens præparatus* lege communi.

2. Fieri eriam potest *Magisterium ex Dente*, solveodo cum *Aceto destill.* & præcipitando cum *Spir. Vitrioli*, vel *Oleo Tartari*.

N. Dens Apri mucilaginosus valdè est, ideoque congelascit nonnunquam in fundo præparatum. Hanc congelascentiam ut præcaveant, solent Igni aliquantulùm exponere & urere.

3. Sunt & qui *Aquam ex Sanguine* cum *Plantis Refrigerantibus & Humectantibus* destillatam in Atrophia magnifaciuot. *Hartmannus in Pract.*

IV. A S I N U S.

O*nos* (Mas. Germ. *Esel.* Gall. *Un Asne*.
(Fœmina. Germ. *Eselin.* Gall. *Asnesse*.
(Pullus. Germ. *Poulin*.

Animal est pigrum, melancholicum, vivax (ad annos 30.) Meose 12. pariens.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

1. *Ungula*. 2. *Sanguis*. 3. *Lac*. 4. *Urina*. 5. *Stercus*. 6. *Adeps*. 7. *Pili*.

Vires.

1. *Ungula* In Morbo Comitiali Ungulæ Alcis vicaria censetur: (datur per mensem diebus continuis ad ℈ß.) nonnullis & *Calvaria*.

Eatriosecùs commendatur *Cinis* ad discotiendas Strumas & sanandos Perniones (cum *Oleo* inunctus) ad Rimas Cutis consolidandas, Apostemata discutienda, Pterygium oculorum tollendum (cum *Lacte Mulieris* instillatus), ad Fœtum mortuom eliminandum, (in *Suffitu*,) ad Epilepticas & Hystericas excitandas (*Nidore*.)

2. *Sanguis* Sudorem ciet, pone Aures, i. ex Aure extractus, Linteo susceptus, & intervenience Lintei illius infusione assumptus, Melancholici Humoris ferociam dicitur mitigare, Morbosque Incantatione introductos arcere: sunt & qui eundem ad Febrim Quotidianam exhibent. *Pulli Asini Sanguis* Icterum curat.

3. *Lac* nutrit, abstergit fortiter; hinc utile in Phthisi, in Morbis Ventriculi, Renum Abscessu, Vesicæ Lithiasi, arthriticis Doloribus: laxat nimirum Alvum, abstergit Vias urinarias, ciet Menses.

Extrinsecus

Angina & Pleuritide in *Aqua Florum Acaciæ*, io *Decocto Florum Papaveris rhoados*, vel in *Decocto Cardui benedicti*, vel horum *Aquis destillatis*. Unde ordinariò cum *Maxilla Lucii piscis* etiam *Dens Apri præparatus* ordinariè solet propinari. *Gelatina* paratur (Præparationem hanc docet WEDELIUS in *M. A. N. C. Ann.* 3. *Obs.* 72.) coquendo scilicet per aliquot dies cum *Aqua simplici* in Vesica cuprea, & hinc ad Fornacem reponendo, ut findantur; quod signum legitimæ Præparationis, ut Gelatina Cornu Cervi, quæ nihil est aliud, quàm Sal volatile, sub forma Mucilaginis sese sistens, & elicitum. Hæc ipsa ergo in *Peripleuritine* egregium Remedium est, & idem præstat in Pleuritide, quod Dens in substantia assumptus; quod de *Decocto Cornu Cervi* & aliis similibus semel pro semper sit dictum. Quodque talis Mucilago nil aliud sit, quàm Sal volatile, patet ex eo, quòd talia Ossa, ubi elicita est Gelatina, postmodùm io Distillatione vel nullum, vel parum dant Salis volatilis. Aliàs *Dens Apri destillatus* dat *Sal volatile* admodùm elegans & penetrans.

Magisterium nihil valet.

Ea *Testiculis* cum aliis paratur *Essentia*, præsertim cum *Spiritu Sanguinis Galli*, quæ non tam Mulieribus in Sterilitate, quàm Viris in Impotentia adhibetur. Magnates quidam utuntur Essentia Testiculorum Apri ad promovendam Venerem.

De *Sanguine*, quæ habet AUTHOR *noster*, quòd destillatus io *Aquam* conveniat in Hectica, intelligendum potiùs est de Porcellis seu Suillis Nefrendibus, item non tantùm de Porcellis sylvestribus, sed etiam de Porcellis domesticis. (*E*)

IV. ASINUS. *Asinus* inter omnia Animalia pilosa hoc habet privilegium, quòd *careat Pediculis*, quod observatu dignum est.

Ungula ejus solet Ungulæ Alcis esse vicaria in Morbo Comitiali, uti rectè dicit AUTHOR *noster*.

Imprimis *Sanguinem* suggerit, qui prope Aures extractus contra Maniam & Furores maniacos laudatur. Modum propinandi & elicicodi invenictis in HARTMANNI *Praxi Chymiatrica*, ubi *de Mania*: Tempore verno scilicet (Diem & Mensem videbitis in HARTMANNO *loco citato*) instituatur Veoæsectio prope Aures ejus, & Sanguis Linteo novo eacipiatur atque exsiccetur. Sunt, qui io Camino exsiccant, ut de *Spiritu* seu *Sale volatili Lignorum* participet, magisque *sudoriferas* fit. Asservatus per integrum aooum citra virium debilitatem. Sub usu recipitur hujus *Lintei frustulum*, longitudine unius Digiti, & latitudine Palmæ, iojiciror iu *Aquam destillatam Hyperici*, item *Anagallidis flore phœniceo*, vel in *Decoctum* horum, vel in *Potum*, usque dum Sanguis omnis eatractus sit: dehinc bibat Æger, & expectetur Sudor. Præmissis certè præmittendis, Specificum est egregium. Id quod oon tantùm espertus est HARTMANNUS; sed MICHAELIS etiam in Aula Altenburgensi, & in multis aliis locis, hoc ipso curavit multos Maniacos. Nam Sanguis hic infusus solet ciere Sudorem & Urinam, cujus Sudoris beneficio eosdem curat. Idem potus etiam commendatur ad Morbos ab Incantatione oriundos Fundamentum Curæ consistit in *Ideis*: Nam torporis & timoris Idea in Asino contraria est Ideæ furoris io Maniaco, quam contrarietate sua delet.

Ex *Sanguine Asinino* præparatur aliàs *Essentia*, quæ præservare dicitur ab Epilepsia.

Sordes Aurium ex Asino illinuntur Temporibus, & solent conciliare Somoum imprimis in Febribus malignis; sed non adeò frequenter usurpanda *Inunctio*, ne nimis profundus excitetur Somnus.

Lac Asininum potum potenter nutrit; unde usus hujus frequens est io Italia contra Phthisin, Hecticam, & Exulcerationem partium internarum. Quia enim Asinus est Bestia sana & longæva, hoc ipso Lac ejus salubrius est præcæteris, & in Atrophia & Ariduris maximè confert; laxat simul Alvum, & vi nitrosa Urioas promovet, & præterea præfertur Lacti Bubulo in Cura Phthiseos, & Nephritide præservanda. Modus utendi est, ut præterpropter Ægrotus Cibis dulcioribus per tres, quatuor & quinque dies probè nutriatur: pòst tempore matutino ab ℥vj. vel vij. ad ℔j. propinetur de *Lacte Asini tepido*, cui ʒj. *Sacchari candi* vel *albi* addi debet, ne tam facilè coaguletur. Hinc tempore vespertino duabus vel tribus horis ante Cœnam eodem modo, eademque Dosi propinetur, & ad tempus cootinuetur. Cibus ioterea dulcis sit, & minùs acidus, aliàs potius augetur Malum, quam imminuitur.

Lotium Asini contra Fœtorum Narium commendatur, per illas attractum.

Stercus porrò *Asininum*, in Majo collectum, singulare Remedium est cootra quasvis Hæmorrhagias, quocunque iu loco erumpentes, & cum *Stercore Suillo* Remedium hoc in Regno est celeberrimum; sive propinetur in substantia *Stercus* ad ʒj. vel plures; sive ex *Infuso* in *Aqua appropriata* exprimatur *Succus*, & assumatur; sive etiam fiat *Syrupus*. Hinc

℞. *Aquæ Plantag.* ℥j.
Succ. Sterc. Asinin. ℥ß. ad ℥j. vel ℥iß.
Syr. Myrtill. ad ℥j. M.

Hæc *Potio* mane ioiciis Ægrotantibus assumpta, & per aliquot dies noctesque continuata, expertum est Remedium in Hæmorrhagiis Narium impedienda, item io Hæmorrhagia

gia

(E) Apri Dentes *in tenuissimum Pulverem redacti, alkalinum sunt & diaphoreticum medicamentum: hinc illos in Pleuritide, Hæmoptoe, atque ad Humorum acrimoniam retundendum, exhibemus.*

Extrinsecùs adhibitum, stabilit Gingivas, compescit Dolores podagricos (eum *Stercore* cataplasmatum) Facieique gratum conciliat Pallorem (*Illitum*.)

Exhibetur ab ℥iv. ad x.

4. *Urina* medetur peculiariter Morbis Renum (*Dioscorides*) tum & Scabiei, (*Cœnum Urina ea imbutum* imponitur.) Verrucis & Callis, Membrorum Atrophiæ & Paralysi, podagricisque Doloribus, &c.

V. gr.

℞. *Urinam Pulli Asinorum*, *Ungulam Asina incineratam*, subige addendo *Axungiam Asini* cum tantillo *Spica Indica* ad odorem

Fac *Unguentum*.

5. *Adeps* Cicatrices concolores reddit.

6. *Stercus* Sanguinem sistit, (potum vel ustum, vel *Emplastri* instar impositum, Naribusve admotum.)

(*Syrupum* quidam inde parant.)

7. *Pellis*, loco Culcitræ imposita, Infantum Terrorem arcere dicitur.

V. BOS.

B *ῦς*
Bos. [Mas, *Ταῦρος*, Taurus. Germ. *Ochse*. Gall. *Un Taureau*.
[Fœmina, *ἡ βοῦς*. Vacca. Germ. *Kuhe*. Gall. *Vache*.
[Vitulus. Vide *infrà*.

Animal est vulgò notissimum, Vitam ad annos viginti producere aptum natum. Coit ferè medio Vere vel Autumno.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Cornu*. 2. *Fel*. 3. *Jecur*. 4. *Splen*. 5. *Sanguis*. 6. *Medulla*. 7. *Sevum*. 8. *Axungia*. 9. *Ungula*. 10. *Urina*. 11. *Stercus*. 12. *Lapilli*. 13. *Lac*, & inde 14. *Butyrum*, ac 15. *Caseus*. 16. *Priapus*. 17. *Ossa*.

Vires.

1. *Cornu* rari usus est: vidi tamen Scobem exhiberi contra Epilepsiam: adhibetur quoque in *Suffitu*, ad Aerem contagiosum corrigendum.

2. *Fel*

---

gia Intestinorum aliarumque partium, in specie in Hæmorrhagia Uteri nimia, seu nimio Mensium & Lochiorum Fluxu, necnon Fluore Uteri albo, præmissis tamen Universalibus, teste SOLENANDRO *Consil. 8. Sect. 4.*

Similes virtutes Stercori Asinino habet *Stercus Caninum*, si *Pulvis* ejus propinetur, quod expertum fuit hic in Muliere quadam, ex nimio Fluxu Uteri ferè exanimata, aliis omnibus nihil juvantibus.

Externè Stercus Asininum solum Naribus applicatum sistit Hæmorrhagiam; vel cum *Aceto* subactum, & Naribus intrusum, idem præstat. Quidam & *Stercus pulverisatum* Naribus insufflant, idque feliciter & non sine commodo: Sic

℞. *Sterc. Asin.* ℥vj.
Musc. quert. ℥iij.

Miscent, & ad Solem vel in loco quodam calido siccant, exindeque faciunt Pulverem, qui per Nares attractus subitò illarum Hæmorrhagias compescit: & quidem non solùm attrahitur per Nares, sed etiam *Suffitus Stercoris Asinini* expertus in tali casu.

Renes pulverisati, arefacti, & cum *Melle* mistl, ac Potu assumpti Stranguriosis efficaciter medentur.

Ut crescant Pili, Secretum habetur *Lichen Asininus*, qui est *Verruca* dura circa Genua Asini crescens, quæ tantum facit ad Pilos gignendos, ut sint, qui dum Barbam Fœmellis comparare volunt, curant ut fricentur eadem partes. (*F*)

V. BOS. *Bos*, cujus Fœmina communi nomine vocatur *Vacca*, ut multa subministrat *Culinariis*, ita non mediocria exhibet *Officinalia*. Et quidem ut sequamur ordinem AUTHORIS, primo loco se offerunt *Cornua*.

1. Hæc quod attinet, de iis contra Impotentiam nonnihil traditur, dum Bos cum Vacca in Coitu versatur, quod ad stimulandam & excitandam Venerem, non secus ac *Cerebrum Passeris* in Coitu transfossi specificè laudatur, & singulare secretum fuit *Comitis* à PAPPENHEIM Jovis bellici, tam in Martis, quàm Veneris Bello strenui, pro stimulanda & augenda Venere. *Rasura* hæc *Cornu Taurini* probatum fuit secretum cujusdam Carnificis, qui multos Impotentes eadem restituit. Sunt etiam, qui putant, omnia *omnium Animalium Cornua* habere *vim alexipharmacam*: id quod utut verum sit de *Cornu Cervi*, non tamen de omnibus affirmare possum. *Cornu Bovis* itidem usurpatur ad *Suffumigia* in tempore Pestis.

2. *Fel Bubulum* præ reliquis est acrius, volatilius, penetrantius, & hinc usitatius in *Clysmatibus*, ubi stimulat & proritat Alvum, aliàs contumacem, & Hæmorrhoides. Sicuti etiam cum *Aloe Emplastri* vel *Unguenti* forma Umbilico applicatur contra Lumbricos Infantum & Adultorum: quod, ubi strictè adhæret, certò adsunt Lumbrici. Addi etiam solet *Myrrha* & *Oleum Colocynthidos*, & sic simul quoque laxat. Ulteriùs sicuti Fella Animalium omnia in genere, ita etiam Bubulum, non minoris usus est in Affectibus Oculorum, detersione opus habentibus, Ungula, Nebula, Albugine, &c. item in Aurium Affectibus, in discutiendo Tinnitu, in Surditate & hebetudine Auditus, cum *Bombace* Auribus indisum.

Aqua Fellis destillata Ungues, Maculas, Nebulas & Cicatrices Oculorum delet, & acrimonia volatili clarificat Visum: nec minoris usus est in Aurium Tinnitu, hebetudine Auditus, & Surditate, aliisque Affectibus Aurium. *Essentia* autem *Fellis Bovis inspissati*, cum *Spiritu Vini* extracta, præter *usum cosmeticum*, propter Alcali volatile Fellis, egregia est in Affectibus Oculorum, & Tinnitu Aurium cum *Bombace* illita.

Fel Tauri inspissatus magni est usus pro stimulanda Alvo, si scilicet ad ℥j. *Clysteribus* permisceatur: potenter stimulat Alvum obstructam & duram.

3. Sequitur *Jecur* & *Splen*. *Jecur* in Nyctalopia prodest, vid. M. A. N. C. *Ann.* 3. *Obs.* 233. *pag.* 208.

4. *Splen Bovis* valdè laudatur in Affectibus Lienis contra ejus Duritiem, Inflammationem, Dolorem & Tumorem, unde solet ingredi *Essentias Splenticas* compositas. Idem Splen Bovis est Experimentum singulare PARACELSI contra Mensium suppressionem, & inde ortam Cachexiam Virginum, si minutim concisus in *Aqua* decoquatur. Vulgo usurpatur *Decoctum Splenis Bovis Quercetani*, *Crollii*, aut *Hartmanni*: sed hoc non est durabile, & facilè corrumpitur: imò addita plus præstant, quàm ipse Splen. GROLLIUS habuit *Essentiam ex Splene*, quam videbitis in AUTHORE. Cum *Spiritu Melissæ* præparata laudatur in Obstructionibus Mensium, & inde nata Cachexia Virginum. Commodè potest misceri cum *Essentia Martis liquida*, ut magis reddatur appropriata in talibus casibus, præprimis ad quoscunque partium internarum, imprimis Mesenterii infarctus, & Obstructiones referendas. D. MICHAELIS habuit *Splenis Essentiam compositam*, cum *Essentia Martis* mistam, ad Mensium fluxum impeditum & dolerosum. Quidam & ad promovendum Appetitum laudant. Præparandi modi sunt varii, & videri possunt apud HARTMANNUM *in Pr. Chymiatrica*, ubi *de Mensibus obstructis*. *Lien Bovis* si destilletur cum *Spiritu Vini*, commendari solet ad qualvis Stomachi debilitates, sed vanum est.

5. *Sanguis* vix in usu est, nisi in eo casu, ubi post graviores Vulnerationes Artuum & Articulorum Atrophia sequitur, Debilitas Membri & Articulorum Dolores; ubi Membrum in Sanguinem Bovis vel Canis modò mactati recentem & calidum immittatur: sic mirè confortabuntur Membra antè ad Motum inepta.

6. *Medulla Vitulina* in Affectibus Nervorum usus est frequentis, uti videre potestis in AUTHORE.

7. *Sevum Bubulum* liquefactum in Stranguria, Umbilico illitum, propter consensum Vesicæ cum Umbilico ratione Urachi, satis potens est Remedium. Conficitur ex *Sevo bubulino*, *Alcali* & *Aqua*, in massam coactis, *Sapo*; quibus & in Belgio *Fuligo* additur. Optimus est *Sapo Venetus*, Specificum in Ictero.

Oleum ex hoc cum *Cineribus clavellatis destillatum* in Podagra laudatur, aliisque Articulorum & Juncturarum Doloribus; vel per se, vel cum *Spiritibus urinosis*, *Unguentis nervinis*, &c. mistum & illitum.

10. *Urina Vaccæ* mense Majo collectæ Pedes aliquandiu immittuntur: dein *Emplastrum Norimbergense* imponitur, & sic curatur Podagra. De *Urina Tauri* vid. HELMONTIUS *de Lith. c.* 7.

11. De *Stercore Vaccino* refert AUTHOR, quòd Plebei in Colico Dolore Succum ex Stercore expressum propinent; quod verum est: & non solùm in Colica, sed etiam in Pleuritide præsentaneum est Remedium, & curat per Sudorem certo Experimento. *Externè* singularum *vim anodynam* haber, & partibus dolentibus, Inflammationibus partium externarum,

---

(F) Lac Asininum, *quum minori* Buthyri, *majori verò* Seri *copia sit refertum, facilioris est digestionis: adeoque etiam Obstructis & Stomacho debilibus, qui* Caprinum, vel Vaccinum *ferre nequeunt, usui est.*

2. *Fel Bubulum*, seu *Taurinum*, præstat ferè omnium Quadrupedum Fellibus: specificè Aurium medetur Susurro, Ulceri ac Dolori, (mixtum cum *Lacte Muliebri* aut *Caprino*, & cum *Cotone* impositum.) Alvum movet (in *Clysteribus*,) (& Hæmorrhoides.)

3. *Jecur*, rari usus est, ejusque loco *Vituli Hepar*, pro Hepate scilicet corroborando, in *Decoctis* adhiberi ferè solet.

4. *Splen*, inservit potissimùm *Decoctioni* ac *Extractioni* pro arcenda Splenis duritie, Mensiumque suppressione, Sunt & qui extrinsecùs Spleni illinunt.

5. *Sanguis*, intrinsecùs singularem opem fert Dysentericis, Mensium fluxui, & aliis Hæmorrhagiis. Extrinsecùs discutit & emollit Tumores, Maculas Faciei extergit, (illitus). (Verrucas tollit.

6. *Medulla*, post Cervinam & Vitulinam proximum bonitatis locum habet: præter vires generales (cum *Vino* illita,) trementia Membra reficit, Nervis induratis confert.

7. *Sevum* seu *Adeps*, præter vires generales, usurpatus

specialiter ad mordicationem Intestinorum, & Tenesmum, ut & ad Ulcera & Rimas Labiorum, podagricis & scirrhosis Affectibus medetur.

N. Præfertur qui à Renibus colligitur.

8. *Axungia ex Ungulis*, *Klauen-Schmaltz*, usitata vulgò est in molliendis Tumoribus, leniendis Doloribus, Luxationeque Articulorum.

9. *Ungula*, in Cinerem combustæ copiam Lactis præbent (assumptæ): adhiberi item solent ad arcendum Aerem malignum (in *Suffumigio*).

N. Ungularum *Suffitu* fugantur Mures.

10. *Urina*, Aurium Dolores lenit, si cum *Myrrha* instilletur.

11. *Stercus Vaccinum*, refrigerat, siccatque moderatè, discutit, Dolores insigniter mitigat. Hinc feliciter adhibetur Adustionibus, Inflammationibus, Arthritidi, Apum ac Vesparum morsibus: *Suffitu* reprimit Uterum prolapsum. Hydropicis in forma *Cataplasmatis* imponitur (Ganglion curat.)

N. Ple-

---

ternarum, & imminente Gangræna, ut & locis ambustis, ne exulcerentur, instar *Cataplasmatis* recens impositum, optimum est Remedium; Inflammationes enim imminuit, Dolores sedat, & Gangrænam arcet. Speciatim verò in Dolore podagrico multum confert; cum Lumbricis terrestribus contusum, & impositum ad Dolores arthriticos vagos mitigandos mirè convenit. Abdomini applicatum singulare est Remedium in curanda Colica, & dissipandis Flatibus. Applicatur etiam Abdomini in Hydrope Ascite, in forma *Cataplasmatis* pro imminuendo Tumore, & discutienda Aqua; post Stercus enim Humanum Stercus Bubulum in tali casu est optimum. Vulgò & contra Suppressionem Urinæ laudatur; sicut etiam ZACUTUS LUSITANUS *in Lib.* 2. *Praxeos admiranda Obs.* 65. beneficio Stercoris Vaccini recentissimi, Pectini & regioni Pubis impositi, Ischuriam ex grumoso Sanguine curavit. In Tumoribus partium œdematosis applicatum valdoperè conducit.

Ex hoc ipso *Stercore*, eodem modo atque ex Stercore Humano, per digestionem & sublimationem repetitam potest præparari *Zibethum Occidentale*, sic dictum à PARACELSO, quoniam suavem spirat Odorem instar *Zibethi*. Quidam loco *Musci* siccatum Sole, omni Odore exutum, & *Aqua Rosarum* aliisque impregnatum, pro *Pulvere Cyprio* sumunt.

Per Destillationem suggerit *Aquam*, quæ vocatur *Aqua omnium Florum*, quia Bos innumeris Floribus vescitur, & internè valdè convenit in Nephritide, ad ciendum Calculum, & Urinam, propter Sal volatile nitrosum, quod adscendit per Alembicum; unde in hunc finem valdè commendatur à POTERIO. *Externè* singulare est in *usu cosmetico* ad delendos Nævos & Maculas Faciei, atque Ruborem, post Variolas relictas. POPPIUS *in Tract. de Hydrope* dicit, quòd *Aqua* hæc, cum *Rore Majali* destillata, Tumoribus aquosis & hydropicis applicata, eos certò discutiat.

12. Reperiuntur in Bovibus non rarò *Lapilli*, & quidem interdum non exiguæ quantitatis: qui duplices; vel *in Ventriculo secundo*, vel in *Folliculo Fellis*.

Priores constant ex Pilis invicem convolutis, & Mucilagine quadam obductis, qui non singularis usus. *Posteriores* verò Sale volatili alcalino, ab Acido præternaturali coagulato, constantes, reverà *Bezoardici*, & multi usus sunt, in larga nempe dosi assumpti; de quorum generatione videatur WORMIUS *in Musæo*. Cum *Vino* vel *Aceto* sumpti ad Sanguinem congrumatum, imprimis ex Casu ab alto, resolvendum egregii sunt; item in Subluxatione Spinæ Dorsi, imò contra Icterum flavum & nigrum, valdè laudantur, dosi ℈j. ita enim per Urinam, & Sudorem, præmissis præmittendis, feliciter curant. Præterea in Nephritico Dolore scorbutico, tam vero, quàm notho, egregii sunt, & subitò Dolorem sistunt. Venena pellere, eademque per sudorem discutere, & Epilepticos insultos arcere dicitur. Dicit AUTHOR, quòd *Pulvis* hujus *Lapidis Errhinum* præbeat egregium, quod verum est: & magis fit convenientius adhuc, si cum *Succo Betæ* illinatur Naribus; non enim Sternutationem movere solet.

13. Sequitur *Lac*. In *Lacte tria* sunt observanda:

1. *Generatio Lactis* mirabilis ex *Gramine* & *Fœno*.
2. *Triplices* distinctæ ejus *Partes*; &
3. Singularum *Usus*.

Quoad 1. *Lac* est substantia pinguis, butyrosa & oleosa, adeòque mirum, qua ratione ex *Fœno* tam elegans possit generari Liquor. Unde apparet, quantùm valeat vis menstrua Fermenti digestivi; in Stomacho resolvens Gramina & Herbas, ex iisque particulas pingues oleosa tam singulariter eliciens.

Quoad 2. *Partes Lactis* sunt *tres*:

1. *Substantia* prima est *Butyrosa*, oleosa, & pinguis sulphurea.
2. *Caseosa* salina, viscida & terrestris.
3. Vehiculum horum, seu *Serum*.

Quoad *Usum* 3. *Lac* in genere est Succus temperatus, dulcis, anodynus, in Doloribus scorbuticis, & egregiè nutritivus. Hinc contra Tabem, Atrophiam, Phthisin, Hecticam, uti etiam ad similes Morbos, præmissis præmittendis, nil melius est quàm Lac, quoniam optimum est Alimentum medicamentosum, adeòque potenter nutrit. Cùm autem multam habeat partem oleosam pinguem & butyrosam, quodcunque Fluidum tenuius incrassat, & egregiè insimul temperat quamlibet Corporis nostri Acrimoniam: unde Scorbuticis specificè convenit, adeò ut in illo curando nihil sit melius, imò divinum & præsentissimum Remedium, ratione Casei & Butyri mirè temperans eorum Acidum, & ratione Seri istud temperatum per Urinam evacuans; uti & iis qui Hepatis, Renum Vesicæque, & similibus partium internarum Exulcerationibus, laborant; ratione enim partis serosæ simul adjuvat Consolidationem Ulcerum; unde in Tonsillis exulcerantis *Gargarismata cum Lacte* coquuntur. Sic in Affectibus urinariis ex nimia Seri acrimonia & corrosivitate, v. g. in Mictu cruento, Dysuria seu Ardore Urinæ, Stranguria & similibus; uti & in Dysenteria, frequens Lactis usus est; & quidem in Dysenteria convenit istud *Lac*, in quo aliquoties *Ferrum* vel *Chalybs ignitus* fuit extinctus, & vocatur *Lac chalybeatum*; modò assumitur per Os; modò sub forma *Clysteris* injicitur per Anum. Pro temperanda Acrimonia Cantharidum, Esulæ, & Arsenici assumpti, egregium est. Item si qui Antimonialibus, vel Mercurialibus occupati sunt Præparationibus, hi usu *Lactis*, item usu largiori *Butyri*, præservantur, ne Acida mineralia ista, earumque effluvia, nocere queant. Epilepsiam hypochondriacam usu Lactis, in quo semper ℥ß. *Saponis Hispanici* soluta, quotidie ad ℥iij. hausti, curatam videbitis in M. A. N. C. *Ann.* 5. *Obs.* 83. *p.* 204. quod etiam SYLVIUS *in Praxi l.* 1. *cap.* 46. Ictericis commendat. *Flores Sambuci* in *Lacte* decocti & ita assumpti, præservant egregiè ab Erysipelate: quod idem *Decoctum* etiam Lactis ubertatem Nutricibus suggerit. Hæc de *usu interno*.

Externè notum est, quòd sit egregium *anodynum*, & Dolores sistat atque compescat, Excoriationes leniat, & mitiget, item Tumores ad Suppurationem tendentes temperet; unde etiam externè *Flores Sambuci cum Lacte cocti* subministrant egregium *Discutiens* Inflammationum, uti etiam ipsum *Lac incoctionis Florum Sambuci* Erysipelata discutit, Sais Suppuratione effervescentia suaviter maturat; hinc rectè dicit AUTHOR, quòd Dysenteriæ, Tenesmo, Renum & Vesicæ Exulcerationibus, sit optimum. In Dolore atrocissimo Abdominis ex Acido, & Arthritide, *Clysteres ex Lacte*, in scorbuticis Doloribus Ventribus insigniter laudantur, non secus ac in Dysenteria utramque faciunt paginam. *Cataplasma* quoque ex *Floribus Sambuci* & *Foliis Hyoscyami* in *Lacte* coctis mirè commendatur, si Abdomini insternatur. Aliàs *Balnea* ex *Lacte* solent usurpari, ubi est nimius squalor, & nimia exsiccatio partium in Tabe & Atrophia: humectat enim leniter, & blandè partes aptas reddit ad recipiendam Nutritionem.

Pro ratione autem sanitatis ipsius Bestiæ & pasturæ Pecorum

N. Plebeii Febri Ardente, vel Colico Dolore correptis in Potu suspendunt, aut Succum expressum felici cum successu propinant.

(Loco *Mosci*, siccatum Sole, omni odore exutum, *Aqua Rosarum*, aliisque odoratis impraegnatum, pro *Pulvere Cypri* sumunt.)

12. *Lapillus*, ex Ventriculo (Majo Mense,) vel & *Lapillus è Fellis Vesica* (Majo) exsectus, medetur Ictericiæ, specificè comminuit ac consumit Calculum, si cum *Vino* propinetur; idem præstat, si *Vino*, quod Potui datur, quotidie imponatur, donec penitus consumptus sit. *Quercetanus*.

Lapillus Fellis in *Pulverem* redactus *Errhinum* exhibet egregium.

13. *Lac Vaccinum*, crassum est, nutrit benè, inflat, Renum & Vesicæ Dolori convenit, Diarrhœæ, Dysenteriæ, Tenesmo, erosionique Intestinorum succurrit (potum.)

N. 1. Nocet Lac Spleneticis, Epaticis, Comitialibus, Vertiginosis, Febricitantibus & Capite dolentibus, quod de *Lacte* in genere notandum.

N. 2. *Lac coagulatum* cum *Camomilla*, *Nasturtio aquatico* & *Baccis Juniperi* in *Lacte* coctis, ad Dolores scorbuticos mitigandos maximè prodest (*Cataplasmate*)

(*Aqua Lactis destillata* Seri facultatibus pollet.)

(*Lacte sublimato* Tartari & Arabes delectantur, quod multum valet ad inebriandum.)

14. *Butyrum* (*Majale*) calfacit, moderatè emollit, digerit, lenit, resolvit, laxat, Oculorum hebetudini prodest (inditum,) &c.

15. *Caseus* recens mollis Podagricorum Dolores lenit, Epatis æstum mitigat, Exomphalo Infantum succurrit (impositus.)

16. *Priapus* Tauri (tubri) Dysentericis prodest (tritus & exhibitus.)

N. 1. Mulieribus fastidium Coitus parere creditur.

N. 2. Vasa Spermatica cum Didymo combusta, Hæmorrhagiam sistunt.

N. 3. Hoc Judæorum Medicamen in Circumcisione. *Forestus in Chirurg.*

17. *Ossa*

---

corum *admodùm variat*. Sic in genere bonitas Lactis, *authore* HELMONTIO, non ex propriis Qualitatibus, sed ex sanitate & longævitate Bestiæ, distinguitur: quò enim longævior & sanior illa est, eò salubrius est Lac: hinc quoque pro ratione Pastus variat; & quo salubriores magis appropriatas Animalia comedunt Herbas, eò salubriùs fiat Lac. Unde si Vaccæ *Herbis Antiscorbuticis*, quales sunt *Nasturtium*, *Beccabunga*, *Cochlearia*, *Nummularia*, &c. vescantur; Lac eò magis Scorbuticis proderit; si pro usu hectico & vulnerario *Herbis Vulnerariis*, in specie *Hederæ terrestri*, vescantur, trasplantatur vis Plantarum in Lac, & magis appropriatum erit, nunc pro Cura Scorbuti, nunc pro Cura Phthiseos, & Ulcerum partium internarum.

In usu autem Lactis probè observetur, quòd *debeant vitari omnia Acida*, ne coaguletur; unde cum *Lacte* permiscetur aliquid *Sacchari*, vel aliquid de *Spiritu urinoso*, v. g. *Salis Ammoniaci*, vel simili. Hæc enim potenter impediunt Coagulationem; & si injiciatur tantillum *Sacchari* in *Lac*, non potest præparari exinde vel *Butyrum*, vel *Caseus*. Pessima namque omnium est Lactis Corruptio, quando coagulatur; sic enim inducit colica Tormina, Choleram, infarctus Mesenterii, Chachexiam, & alia vitia.

Diæta Lactis & Lacticiniorum, quando est instituenda, fit hoc modo. Jejuno stomacho assumitur bonus haustus Lactis simplicis, vel medicati; in Scorbuto cum *Essentia Cochlearia*, in Phthisi cum *Essentia Hederæ terrestris*, vel *Essentia Vulneraria*. Post Haustum instituitur moderatus Motus, & per tres horas imperatur Jejunium; post Prandium tribus horis ante cœnam denuò assumitur eodem modo ac manè, & Jejunium iterum imperatur, ut fiat distributio. Et hæc est Methodus usurpandi Lac in Diæta ordinaria pro Cura Morborum; & in hac omninò exulare debent Acida, tam in Potu, quàm Victu, & in aliis Assumptis.

Porrò in Diæta Lactea observetur, quòd debeat assumi *recens emulctum, & adhuc calidum*; quò citiùs enim post emulctionem ex Bestia hauriatur, eò est melius: quoniam potest facilè alterari ab Aere, aut etiam sponte sua alteratum ad Coagulationem disponitur: unde Natura Mammis Papillas apposuit, ut harum suctu immediatè in Fœtum nutriendum Lac transeat.

Hujusmodi *Lactis alteratio* patet ex eo:

1. Quòd facilè *acescat*.
2. Quòd pauco, postquàm emulctum est, interjecto tempore in *verminosam* convertatur progeniem, & copiosos exhibeat *Vermiculos*, si Lac tantillo temporis Aeri fuerit expositum.
3. Quòd Lac sit quasi *Magnes Venenorum*, adeò ut tempore Infectionis vel pestilentialis Miasmatis Lac contrahat vitium ex Aere; adeò ut quasi cœrulescat & livescat, qui Livor est signum certum contracti vitii ex Aere: videatur KIRCHERUS *in Scrut. Pestis*. Hinc tempore Pestis ab omni Conclavi Vas Lacte calido seponere solent; quia Pestem tali se insinuasse, observatum est.
4. Ulteriùs patet, quòd *Corona serpentina*, seu *Lapis serpentinus* (quod Modernorum est inventum, & de quo *inferiùs*) si injiciatur in Lac, deponat in illo omne Venenum, quod ex Animalium Vulneribus venenatis hausit; adeò ut extractus ex Lacte nullum ampliùs possideat.

Ne ergò corrumpatur, aut vitium contrahat Lac, optimum est, ut bibatur calidum adhuc, & simul atque fuit emulctum.

Cæterùm in legitimo usu ejus attendendum, *ne corrumpatur in Stomacho* primisque viis, id est, ne vel *Cruditate acida* præcipitetur prœmaturè, & ita ratione Casei & Butyri Pituitam acidam, tenacem & viscidam, in primis viis relinquat, unde Morbi chronici tam oriri, quàm notabiliter exasperari assolent; vel *Cruditate nidorosa* disponatur ad Putrefactionem, adeoque in Liquamen amarescens, flavescens, nauseosum, & quasi biliosum abeat: quod metuendum est in iis, qui laborant *Febribus*, tam Continuis, quàm Intermittentibus quibuscunque, & aliis Acutis, propter facilem Alterationem, quoniam uti dicunt, bilescit, auget Humorum agitationem, & facit acriorem & acerbiorem. Hoc autem intelligendum est de Febribus Intermittentibus & Acutis vulgaribus: nam in Febre Intermittente Scorbutica assumitur bonus haustus Lactis in die intercalari, vel etiam septem vel octo horis ante Paroxysmum prodest. Deinde in *Hypochondriacis*, seu, ut AUTHOR vocat, Spleneticis, Comitialibus, Affectibus Capitis in Cephalalgia, Vertigine, Epilepsia & similibus, non est conveniens Lactis usus: nam per prœmaturam à Cruditate acida Præcipitationem in Caseum, solet inducere Dolorem Capitis: nihilominùs si fit ex Scorbuto, usitatissimè usurpatur internè haustum, vel externè Fomenti loco Capiti applicatum. In Affectibus Stomachi, Nausea, Vomitu, Diarrhœa, & Cholera est inconveniens Lac; nihilominùs si ex irritatione Stomachi propter Acrimoniam Salis scorbutici oriatur, in tali casu optimè conducit Lac; in corrigenda enim Acrimonia & corrosivitate Salis scorbutici est egregium. Iis, qui laborant Tumoribus Hepatis vel Lienis, aut etiam infarctibus Mesenterii, non convenit Lac, quoniam facilè corrumpitur, & nisi inveniat patulas vias, subsistit, & Obstructiones auget: propterea priùs aperiendæ viæ & istiusmodi Obstructiones, reserandi Meatus, discutiendo Tumores, antequam fiat progressus ad Diætam lacteam. Uno nomine: uti Lac ritè digestum optimum Nutrimentum, & subinde suavissimum Medicamentum solet existere; sic hoc ipsum in Stomacho quocunque modo corruptum pessimi Veneni naturam assumit.

Hæc de Lacte in genere; sequuntur nunc *Partes Lactis*, inter quas est *Serum* seu *Aqua Lactis*.

Serum fit vel *per se*, dum per occultam Fermentationem sensim sensimque acescit, & separatur pars butyracea & caseosa à reliqua substantia, vel fit *adjectione tertii*, instillatione *Succi Limonum* vel *Citri*, *Spiritus acidi*, vel *Acido* quocunque admisto, dum illa constringunt poros, ut illis constrictis fiat separatio & secessus Casei ad fundum, & Serum blando sapore gratius reddatur. Ut citissimè fiat hoc Serum lactis, v. g.

℞. *Lactis* ℔j.

Hoc bulliat super ignem, &, dum ita bullit, injiciatur *Alumen pulverisatum* quantitate Avellanæ unius, & ex hoc coagulabitur in momento, & supernatabit *Serum*, quod à Lacte coagulato separetur & super igne clarificetur.

Idem facit etiam *Spiritus Vitrioli*.

De hoc Sero observetur, quòd sit Aqua impraegnata Sale volatili nitroso alcalino, nonnihil oleoso, & quasi Sale volatili de natura ammoniacali; unde non modo sponte sua Acorem contrahit, sed & propter copiam Salis volatilis urinosi, cum Acido nitroso juncto, habet *vim laxandi* moderatè Alvum, & *abstergendi* Sordes in primis viis sine noxa, & ratione Substantiæ salinæ *stimulat*. Unde Gravidis potest Serum Lactis propinari sine noxa pro laxanda Alvo, quando

17. *Ossa*, ad corroboranda Viscera, & ad arcendam Epilepsiam à nonnullis adhibentur.

(*Ubera Vaccæ juvenculæ* cocta, indurata, pulverisata, cum aliis Lac provocantibus miscentur.)

P R Æ P A R A T A.

1. *Aqua omnium Florum*, sive *Lataminis dicta*, destillatur M. B. vel ex Cinere, Verno seu Majali tempore, ex *Stercore recenti Vaccæ* Herbas depascentis: prodit & hinc *Oleum*.

Vires. Refrigerat, discutit, adhibetur internè in Dolore Colico, Nephritico, Urina suppressa, Febribus, &c. Externè imponitur locis dolentibus, *ut suprà*. Commendatur & ad Ulcera cancrosa.

2. *Aqua Sanguinis* fit (Majali tempore) M. B.

Vires. Summè mitigat Podagram.

3. *Decoctum Splenis Bovis*. V. *lib*. 2.

4. *Extractum Splenis*, *ut & Hepatis*. Vide *lib*. 2.

N. Crollius

℞. *Splenem Bovis* junioris castrati, scindit in Laminas tenues, macerat per aliquot dies noctesque in *Spirit. Vin. cum Myrrha essentificato*, dein exsiccat in Aere, posteà cum *Spirit. Vini* s. a. *Essentiam* extrahit, abstrahit, majoris efficaciæ ergo addit aliquot guttulas *Olei Angelicæ stillat.*

Vires. Lienis obstructiones expedit, Menses provocat.

Dosis ℈j. in Aqua appropriata.

N. In Clibano commodè exsiccari poterit.

5. *Oleum ex Butyro*. Vide *lib*. 2.

6. *Tinctura Fellis Tauri*.

℞. *Fella Taurorum* sensim in Sole exsiccata, cum *Spiritu Vini*.

Vires. Cosmeticum est insigne, ad miraculum usque Albedinem gratissimam concilians. Illinitur scilicet, linquiturque illita per triduum, quatriduumve, ita tamen, ne Aere libero sese exponant, pòst eluatur aliquoties *Aqu. Flor. Fabarum*, *Nenuphar. Polygonati* & simil. *Hartmannus in Croll.*

VI. BUBA-

do est obstructa. Ratione Salis nitrosi etiam refrigerat commodè, & ebullitionem Massæ Sanguineæ moderatè compescit: propterea solet propinari convenienter Serum Lactis in Febribus Biliosis ardentibus, uti etiam in specie in Febribus Malignis, sive solum, sive modicè acidulatum cum *Succo Citri*, vel *Ribium*, & similibus. Ulteriùs notetur quòd utut Lac noceat Hypochondriacis, & quorum Viscera non benè constituta, iis tamen valdè proficuum est Serum Lactis, quod Sale nitroso temperet Acidum in primis viis, & reseret infarctos Viscerum. Unde etiam in Hypochondriacis, Scorbuticis, Alvo duriore molestatis, indeque etiam post usum *Pilularum Laxativarum* conveniens est haustus Seri Lactis, ut Pilulæ dissolvantur, & earum operatio faciliùs succedat. In nimio Hepatis fervore prodesse dicunt, nimiaque Seri Sanguinis Acrimonia; adeòque pro tali scopo tempore æstivo jejuno stomacho horis aliquot ante cibum bonus haustus assumi debet: cui simul possunt infundi vel *Diuretica*, vel *Purgantia*, vel *Aperientia*, aliaque *Alterantia* pro vario scopo; præsertim in Scorbuto, & sic eò magis erit conveniens. Si *Decoctum* vel *Essentia Fumariæ* Sero Lactis instilletur, convenit in purificatione Sanguinis, in Scabie, & Scabie sicca molestatis, præsertim contumaciori, in Ardore Urinæ & Sputo Sanguinis ab Acrimonia Humorum salsa, exedente vascula, ortis: unde etiam iis, qui sunt pruriginosi, German. *denen die Krautichet*, commendatum sibi habeant Serum Lactis, egregiè enim temperat Acidum pruriginosum. Serum Lactis cum *Succis Antiscorbuticis* haustum est egregium. Non tamen adeò conveniens est Serum Lactis Senibus; sed potiùs in vegeta Ætate aut Adolescentia constitutis. Præterea *Serum Lactis* diligenter *destillatum per Balneum*, præbet egregium *Menstruum* pro infusione Medicamentorum Alterantium & Purgantium in Scorbuto, Malo Hypochondriaco, & similibus Affectibus: Urinam pellit, vias urinarias abstergit, primas vias, & imprimis Scorbuticos, egregiè per Urinam purificat.

Dixi *suprà*, quòd *Serum Lactis* habeat in se *Sal volatile nitrosum*: unde BARTHOLETHUS præparat ex *Sero Lactis*, Remedium, quod vocat *Mannam* seu *Nitrum Seri Lactis*, uti videbitis *Encyclop. p.* 400. Præparatio est hæc: Destillatur in Mariæ Balneo calore leni *Serum Lactis*, donec in fundo *butyracea Fæx* subsideat, cui adhærebit, & quasi superinstrata erit *salina* quædam *Substantia* subalbida, quam curiosè separat; est enim, uti dicit, *Sal Seri essentiale*, seu ejus *Nitrum*, cujus causa Serum nitrosum dicitur, & huic tota alterandi & abstergendi vis Seri inest; solvit hanc Substantiam separatim in *Aqua appropriata* & coagulat; opus repetit, donec *Seri Cremorem* habeat, sapore omninò *Mannam* referentem. Suavis est saporis, cujus ℥j. largiùs operatur, quàm *Manna Vulgaris* ℥iij. diciturque ab eodem *Manna Seri*.

14. Sequitur *Butyrum*, quod est altera pars Lactis pinguis & oleosa, nucleus nutritivus ipsius Lactis: ubi primò mirari subit vim Fermenti stomachicis, quod ex Plantis, Succis, Gramine & Fœno efficit Substantiam pinguem & oleosam, quam nemo Artificum ex illis elicere potest, quamque nemo in illis quæsivisset. Hæc autem est vis Fermenti stomachici, ut ita ex Alimentis assumptis eliciat *Quintam Essentiam*, in Intestinis postmodùm à Chylo separandam: unde *Butyrum* rectè ab HELMONTIO vocatur *Herbarum Magisterium*, estque nihil aliud, quàm copiosum Sal volatile, sufficiente Oleo, mediante hujus occulto Acido, condensatum, & ita in consistentiam Olei spissiorem, Pinguedine molliorem, redactum. Ratione Substantiæ pinguis & oleosæ temperat omnem Acrimoniam, Acidum imprimis Venenorum Mineralium, quales sunt Fumi acidi metallici, Antimonii, Mercurii, & similium Metallorum; propterea ii, qui in his laborant, debent mane assumere *frustum Panis* illitum copioso *Butyro*, ut temperetur Acidum corrosivum Fumorum ab unctuosa Pinguedine Butyri, quo minùs possit inducere noxas, corrodendo partes.

Prostat in Officinis quibusdam *Butyrum purgativum*, ex *Butyro Majali*, cui *Laxantia* infusa, paratum: uti enim inter omnia Lacticinia apud nos Lac Majale est optimum, ita *Butyrum Majale* interno vel externo uso omnibus palmam præripit.

Quidam *Butyrum non salitum* miscent cum *Cancris fluviatilibus* contusis, hæc invicem exprimunt, & ad absumptionem humiditatis inspissant, fitque *Butyrum Cancrinum*, Germ. *Krebs-Butter*, quod contra Phthisin est singulare Remedium, uti & contra Casum ab alto: est enim egregium *Vulnerarium* ratione Cancrorum, in specie in Exulcerationibus Renum & partium urinariarum, & aliarum internarum, quibus potenter medetur.

Oleum ex Butyro destillatur per Retortam ex arena miscendo cum *Lateribus*, *Cineribus* & similibus, etiam cum *Alcali fixo*.

15. *Caseus* sequitur, tertia pars Lactis, quæ sunt crassiores & quasi terrestriores Fæculentiæ, copioso tamen Alcali, moderato Oleo sociatæ. Demonstrari hoc potest facilè, si recipiatur *Caseus vetus*, adeoque fœtens, quique ad Putredinis alterationem plùs minùs vergit. Talis enim, cum pauco *Alcali fixo* vel *Calce viva* addita, destillatus *Spiritum* & *Sal volatile urinosum* perfectè suggerit. Meritò ex Culinis debet exulare, quia pessimè nutrit partes; hinc nullius est usus in Corpore humano: videatur JOHANNES PETRUS LOTICHIUS, qui *de Casei nequitia seu malitia* peculiarem & elegantem satis scripsit *Tractatum*. Nam *interno usu* Homine disponit ad infarctum Viscerum, Arthritidem, & Nephritidem, nisi Stomachum offendat, qui illum ritè subigat, & in Chylum debitum convertere queat. *Externè* verò Caseus verò Caseus vetustus ratione Salis volatilis urinosi contra Podagram, ex Acido volatili ortam, temperando istud sistens, valdè commendatur, si illinatur Parti ex Podagra dolenti, idque jam ab Experientia GALENI notum est, imprimis in Podagra nodosa: nam successu temporis Caseus vetustus instar Pomi putridi acquirit vim anodynam absorbendi & temperandi Acidum: unde facilè patet quare mitiget & compescat Podagricorum Dolores.

Ubera Vaccæ juvenculæ cocta, indurata & pulverisata, cum aliis Appropriatis misceri solent pro augendo Nutricibus Lacte: videatur ZWELFFERUS.

16. *Priapus Tauri*, tam in *Pulveris* forma ad ʒj. usurpatus, quàm *Decoctum ex Rasura* assumptum, in Dysenteria specificè prodest; uti etiam in Pleuritide: quos Affectus certò curat, estque unum ex *Secretis Antipleuriticis* HELMONTII. (G)

(G) *Quæ de* Lacte ejusque Sero *in genere alibi dicta sunt*, *de Lacte & Sero Vacino quoque intelligenda*: *illud tantùm hic notandum*, *Lac vaccinum crassius esse*, *& caseosa h. e. fæculentiori parte plurimùm abundare*, *adeoque parcius Serum in eo contineri*. *Lectu digna est* Dissertatio Dñi Lemery de Urina Vaccæ in Comment. Acad. Scient. Anno 1707. *ubi non solùm illius naturam exactissimè exponit*, *sed etiam medicum usum patefacit*. *Hæc enim Urina* (*quam*

VI. B U B A L U S.

Βούβαλις, Animal est Bovi figura & natura simile, majus tamen & crudelius, colore nigrum. Germ. *Buffel*, Gall. *Un Buffle*.

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

1. *Cornua* & *Ungula*: 2. *Sevum*. 3. *Stercus*, &c.

Vires. 1. *Cornua & Ungula* medentur Spasmo (Annulus exinde factus gestetur Digitis Manus vel Pedis.)

2. *Sevi*, *Stercoris*, &c. (in Vulnerum Tumoribus, Sciatica.)

Vires. Ex descriptione Bovis addiscere licet.

(*Stercus* Sciaticæ Tumorumque duritiei conveniens putatur.)

(*Coagulum Pulli* contra potum Cicutæ.)

(*Urina* ad Dolores articulares.)

(*Vulva* Moschi odore siccata Unguentariis servit.)

P R Æ P A R A T A.

Extractum Epatis Bubali fit eodem modo, quo *Extractum Splenis Bovis*.

N. Præstantius habetur, si *Sal proprium* ex *Capite mortuo* extractum admixtum fuerit.

Vires. Usus ejusdem est, cujus Extractum Splenis Bovis, sed promptioris efficaciæ.

Dosis quoque eadem est. *Hartmannus in Croll. Gluckr. in Bez.*

VII. B U F O.

Μύλαξ, Buso. Germ. *Krotte*, *Taasche*. Gall. *Un Crapaut*. { Palustris, qui minùs vulgatus. { Terrestris, qui vulgatior.

N. Maxima solvetur Antipathia inter busones, & Araneas, adeò ut si Buso subter Araneam poratus, cum impetu illum intereptum hæc descendat.

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

1. Ipsi *Busones*, & 2. *Lapis Busonites*, (3. *Spermn*.)

1. *Busones* siccanrur in Aere, transfossi per caput, collumve; siccati asservantur pro usu.

Vires. Etsi Animal sit deterrimum, venenosum ac abominabile; attamen non effugit *usum medicum*, eumque tum *internum*, tum *externum*.

Internè Pulvere ejus Hydropicorum Aquas per Urinam educi, desperatus quidam expertus est Hydropicus, qui præter spem attentatæ necis Sanitatem illo acquisivit. *Petræus in Nosolog. part. 1. Disp. de Hydrope. Wierus in Observ. de Hydrope, ut & de Præstig. Dæmon. lib. 3.*

Dosis ʒß.

(*N.* Mallem ego minorem.)

Extrinsecùs inponitur *Buso*, parte qua venter est, Anthracibus (in *Aceto* parùm maceratus,) ad eliciendum sc. Venenum (quod adeò feliciter præstat, ut attracto Veneno intu-

VI. BUBALUS, *Bubalus* Germ. *der Buffel*, Animal est Sylvestre: Hic repetenda, quæ dixi de differentia Sylvestrium & Domesticorum; adeò ut quæ dicta sunt de Bove, intelligenda quoque veniant de Bubalo, in gradu tamen excellentiori; quoniam *in usu Medico Sylvestria sunt Domesticis meliora*. (H)

VII. BUFO. *Buso* Animal est satis notum, uti ex *Antipathia*, quam fovet cum *Aranea*, satis cognita, contra quam se munit usu *Plantaginis*: de quo plura sub *Plantagine* dixi, unde sunt, qui volunt, quod *Lapis Butlers* præparetur ex *Araneis* & *Busonibus*, quod tamen est ridiculum. Historiam Busonis habebitis in WORMII *Museo lib. 3 pag.* 265.

Busones hi inter omnia *Animalia venenata* principatum tenent: siquidem singulare de modo intoxicandi Cibos per Salem, Veneno Busonum imprægnatum, Experimentum DEODATUS in *Valetud. pag.* 79. refert, cujus fides sit penes Authorem. Sed *Venenositas* hæc *Busonum* non videtur in alio consistere, quàm vel in eorum *Furore*, vel in eorum *Excrementis*, speciatim Urina acri, caustico volatili Sale imprægnata, quàm Acrimoniam obtinere videtur ex Alimentis, nempe minutulis istis *Scarabæis*, qui in eorum Ventriculo & Colo reperiuntur. Quòd si autem quis læsus fuerit à Busone, huic læsioni seu Veneno resistere dicuntur *Cancri fluviatiles*, *Saliva humana*, *Cornu Cervi*, *Terra sigillata Smaragdus*, & in specie *Flores Vitis*; cum his enim ingentem inimicitiam gerunt Busones, uti *superiùs* dixi, ubi *de Vite*. Ipse quoque Buso loco læso applicatus, brevi sanat. Conf. *Acta Hafsn. pag.* 265. *Volum.* 2. Cæterùm Experimentum etiam præbent contra Morsum Viperæ, aliorumque Serpentum venenatorum; si nempe læsioni à Vipera factæ applicetur mox Buso vivus contusus, certò exinde evadunt læsi. Ipsis Busonibus maximè adversatur *Pix liquida*. quæ eos interficit. Conferatur PAULLI in sua *ταφεσκευή* *de Febribus Malignis*, item BORRICHIUS *in Hermet. Sapientia*. Observavi etiam, quòd Busones attactu *Olei Tartari per deliquium*, si paucis saltem guttis externa eorum Pellis in dorso tangatur, miris gesticulationibus Dolorem prodant, tandem Brevi pòst moriantur.

Buso tamen *mortuus omni caret Veneno*, & interno & externo usu multum facit in Medicina.

Usum quod attinet *Busonum internum* medicum: exsiccantur, pulverisantur, se propinantur internè pro cienda Urina: ratione enim dictorum *Scarabæorum* minutissimorum *Pulvis Busonum* egregium *Diaphoreticum* & *Diureticum* esse videtur, quo ipso & Hydropicos curare satagunt. Inter Diaphoretica etiam refert WILLISIUS *Pharm. Rat. P.* 1. *pag.* 200., dosi à ʒß. ad ʒj. Nempe in Peste ultima Londinensi hujusmodi Pulvis crebriùs usurpatus fuit. Quoad vim diureticam & hinc Hydropis curativam, Experientia hujus prima facta est casu: de quo videatur PETRÆUS *Diss.* 35. *Textu* 54. HILDANUS *in Epist.* 69. *C.* 1. *pag.* 1028. SOLENANDER *Consil.* 15. *Sect.* 4. MARCELLUS DONATUS *Histr. Mirabil.* KYPERUS, & alii. Ut autem certiorem præstent effectum, recipiantur Busones Mense Julio transfixi, exsiccentur in umbra, & abscissis Capitibus, & exemptis Intestinis, subtilissimè pulverisentur, quorum ℈ß. vel gr. xij., ad summum gr. xv. Hydropicis tribus vel quatuor vicibus propinata, egregiè agunt: ita tamen, ut tres vel quatuor dies post assumptionem interponantur, ne debilitetur Æger. Secretum fuit KYPERI *Medici Lugdunensis Batav.*, qui cum ana *Sacchari* Patienti propinavit, & mirabilem exinde habuit effectum. Videatur HELMONTIUS *in Tum. Pestis*, FABER, & KIRCHERUS *in Scrutin. Pestis*. Alii contra Febres Intermittentes propinant ante Paroxysmum. Sunt qui recipiunt *Busones vivos*, eosque extinguunt in *Spiritu Vini*, vel *Vino Malvatico*, posteà eximunt, totos in Retortam immittunt, & per gradus igne aperto pellunt *Sal volatile*, egregium Sudoriferum & Diureticum; *Spiritus* verò *Vini* vel *Vinum*, quo extincti fuere Busones, habetur expertissimum & egregium Alexipharmacum internè haustum.

Externè Buso vivus contusus, & Renibus instar *Cataplasmatis* applicatus, in Hydrope laudatur: vid. HELMONTIUS *Tract. Ignotus Hydrops* §. 36., ubi Busonem recentem per medium sectum, & Renum regioni adaptatum commendat; item RIVERIUS *in Praxi l.* 11. *C.* 6. Quin & externè contra Malignitatem pestilentialem adhibetur, adeò ut utrumque, Pestis Curatio & Præservatio, certò sit in Busonibus, unde magnoperè commendantur: hinc non solùm Bubonibus & Carbunculis pestilentialibus Busones exsiccati applicati, omnem Malignitatem certò extrahunt, & ita curant Ægrum; sed in specie etiam ejus *Pulvere* cum aliis *Emplastris* pro Bubonibus pestilentialibus felici cum successu parat HILDANUS *loco suprà citato*. Sic integrum Busonem arefactum appendi posse pro *Amuleto* seu *Xenechtho* in Peste, videbitis tam in HILDANO *loco citato*, quàm ZWELFFERO *in Pharm. Reg. pag.* 240., ubi in specie per Experientiam confirmatur efficacia *Xenechthi Busonini* HEL-

(*quam* Aquam millem florum *appellant*) *ruri præsertim, & verno tempore, ad duos & tres cyathos, brevi interposito intervallo, per octo vel decem dies epota, subsequente post biborium Jusculo, catharticum est & hydragogum. Serosos enim humores per secessum & urinæ vias movet. Hinc medetur Rheumatismo, Podagræ, Hydropi, atque Hystericæ passioni.*

(H) Bubali *nomine intelligimus Animal cornigerum*, Bufalo *Italis (quibus familiare) appellatum* Charleton *tamen discrimen facit inter* Bubalum Africanum, & Buffelum *ipsi dictum, atque utrumque inter* Bovis sylvestris species *numerat. Fortè* Buffelus Charletoni *idem erit cum* Bufalo Africano *dicto, quod ex Africa in nostram Italiam primùm transvectum, hic deinceps remanserit, & nostras Animal factum. Sane Africanum Elephanto aliqua ratione corporis structura & colore repræsentat.*

intumescat.) Ingreditur itidem *Amuleta* Aeri contagioso arcendo dicata: Hæmorrhagiam Narium certo experimento sistit: si vel pone Aures per se applicetur, vel Pugno includatur, ut calescat, vel Axillis subligetur, vel & Collo appendatur. Idem & *Cinis*, seu *Pulvis* præstare perhibetur loco affecto inspersus. Renibus impositus Aquam intercutem per Urinam pellere dicitur. Umbilico alligatur, Fluxus hystericos retrahit, & inhibet. Plantis Pedum appositus Capitis Cordisque Morbis, Phrenitidi, Febribusque succurrere statuit.

2. *Lapis Busonites, Chelonites, Batrachites, Borax*, Germ. *Krottestein*. Gemma est Bullæ instar, altera parte cava, altera convexa, coloris ex fusco pallentis, aliquantùm fusci interdum nigri, albi, (qui melior) viridis versicoloris.

N. Reperiuntur in Agris: affirmant tamen alii, eos in annosiorum, ac qui diu in Arundinetis, inter Rubos Sentesque delituerint, Busonum Capitibus generari: cui ut fidem adhibeam, dissuadet quorundam magnitudo.

Vires. Commendatur ad Pestem & Venena ceu Remedium præstantissimum (exhibitus.) Imò sunt qui asserant, illum gestantes à Venenis tutos esse, blandoque attritu Inflationes à venenatis Bestiis discutere, ac Virus unum elicere. *Casp. Bauhinus de Lapide Bez. cap.* 3.

N Præsente Poculo venenato fertur hic Lapis colorem mutare ac sudare.

(3. *Sperma* Tympaniticis applicatur.)

P R Æ P A R A T A.

1. *Amuleta* variarum descriptionum.

Cinis Busonis (*Buso combustus*) incontinentiam Urinæ ex lacerato Vesicæ collo ortam sanat, de Collo suspensus. *Observ. Henrici ab Heer.* 18.

2. *Pulvis* fit sola tritura, qua Busones optimè exsiccati in Pulverem rediguntur.

N. Mallem equidem Busones incineratos.

3. *Sal* elici potest ex calcinatis Busonibus, Pulverique illi in Hydrope substitui.

Dosis ad gr. iij. &c.

4. *Oleum*.

℞. *Buson. viv.* N. iij. vel iv. per horam in *Ol. Olivar.* ℔i. coque, colatumque serva.

Vires, Maximè commendant in Maculis Faciei, Morphæa, aliisque Affectibus seu Ulceribus inveteratis abstergendis, (*Signatura* sua maculata Buso ad Maculas prodesse judicatur,) singulis diebus illinitur semel. *Hartmannus, Paracelsus tom.* 2. *pag.* 1091. *b.*

N. Preferem equidem *Ranas maculatas*.

5. *Oleum Busonum compositum*.

℞. *Ol. Pedis Vervec.* q. v. bulliat cum *Sulphure pulverisato*, usquedum rubicundum Oleum evadat. Hoc facto separetur Sulphur ab Oleo, in quod adhuc calens immergantur & suffocentur Busones, post expressionem destillentur.

Vires, Præstantissimum est in digerendis Tumoribus Hydrope.

Ex communicatione *Dn. D. Joh. Kieferi*.

(CABAL, Animal Indicum, cujus Ossis maxima vis in retinendo sanguine.)

VIII. CA-

HELMONTII, quod describit *in Tumulo Pestis Tir. Zenexthicum p. m.* 76., quod nempe parat ex Busonibus pedibus suspensis, dunec moribundi Terram & Vermiculos anteà deglutitos in Patellam ceream evomant: *Ceram* hanc cum *Materia* Vomitu ejecta cum ipsis *Busonibus* probè subactam in *Trochiscos* redigit pro *Amuleto*. Sed observandum est, quòd Busones suspensi haud adeò facilè evomant Vermiculos. Ergò *Cera* sunt suffumigandi, vel suffumigentur pauco *Sulphure*; sic enim evomunt faciliùs. HELMONTIUS jubet, ut suspendantur probè Focum, forsan Focum istum pro more Belgarum paravit ex Tursis, sulphureum scilicet Gas semper eructantibus, & hac ratione promovit eorum Vomitum.

Quæritur autem hac occasione, *an detur Remedium Antipestilentiale*? Negant multi; quia variat Pestis. Sed respondeo, Pestem non variare quoad ortum seu virulentiam, quæ in omni Peste adest; sed tantùm quoad magis & minùs, quatenus Symptomata vel intensiora vel remissiora adsunt. Dari igitur posse Remedium tale, imò in Busonibus illud latere, mihi persuadeo.

Ulteriùs Buso arefactus de Collo suspensus, vel in Scrobiculo Cordis, vel admotus Axillis, vel saltim detentus in Manu, quamcunque Hæmorrhagiam, sive sit Narium, sive Uteri, Mensium vel Lochiorum &c. præsertim in Febribus Malignis contingentem, verbi gr. Variolis, Febribus Pestilentialibus & similibus, quàm certissimè sistit & curat. vid. *Dissert. de Morsu Vipera*, & BIERLINGIUS *in Adversar. Append. C.* 1. *pag.* 152. Buso coctus, & *Cataplasmatis* instar appositus in Angina commendatur à MIZALDO *C.* 8. *pag.* 2. *Pulvis Busonum*, vel exsiccatorum vel calcinatorum, in *Nodulo* appensus circa Scobiculum Cordis, singulare quid contra Incontinentiam Urinæ obtinet, imprimis Puerperarum, quando in Partu ex inepta tractatione Obstetricis Vesica laceratur, ut non possint post Partum continere Urinam, & perpetuò madeant; idquod monet per Experientiam edoctus HEINRICUS *ab* HEER *Obs. oppidò var.* 14. qui hunc *Pulverem* virtute anodyna pollere, & in voluntario Profluvio Urinæ, à sectione Calculi inducto, de Collo suspensum optimum fuisse, asserit, & idem etiam experti sunt nuperrimè Angli. In Cura Cancri, præsertim Mammarum, exulcerati multum faciunt Busones, sive solus Buso calcinatus in Olla, sive exsiccatus adspergatur Cancro exulcerato, sive permisceatur priùs *Pulvis exsiccati Busonis* cum *Auripigmento*, & cum *Fuligine* simul, & cum Petia Saliva madida applicetur Cancro exulcerato; Conf. JONSTONUS *lib.* 4. *de Quadruped. capit.* 2. *Part.* 1. *pagina* 188. Notandum aliàs, Busones comburendo eructare Flammam fusco cœruleam; unde suspicor, in iis latere Principium sulphureum animale.

Officulorum Busonis ex Brachio vel Femore desumptum, propinatum internè mira facit in Epilepsia. Externè applicatum Denti doloni Odontalgiam curat Experientia HELMONTII *Tract. Butler p. m.* 503. & HEURNII. Amicus quidam curiosus retulit, se per literas ab experto quodam Medico practico certiorem fuisse factum, quod nempe Mater quædam perterrita, brevi pòst Infanti lactanti præbuerit Mammas, unde brevi pòst Infans horrenda correptus Epilepsia fuerit, sed cùm tantùm Officulum Busonis Pulsibus Carpi applicatum fuisset, quòd mox Paroxysmus sedatus fuerit. Intermittentem etiam Febrem eodem modo applicatum, in Virgine nobili aliquando fugavit.

Necesse autem est, ut *præsente Homine Buso exspiret*, ut Idea Timoris, in quo tum temporis Bestia versatur, toti illius imprimatur Corpori, ad Operationes, quibus destinatur, ritè peragendas.

Sal Busonum volatile penetrans & egregium est *Diureticum & Hydropicum*.

Descriptionem *Olei Busonum* ad Scrophulas, ejusque usum, videatur in BORELLI *Cent.* 4. *Obs.* 38. *pag. m.* 305. In Hydrope commendant FORESTUS *l.* 19 *Observat.* 35. & RIVERIUS *Prax. l.* 6. *c.* 6. in Lepra Cutisque impuritatibus HARTMANNUS *in Praxi Chymiatr.* Sic quidam præparare volunt *Oleum Anodynum catholicum* ex infusione *Busonum* in *Oleo communi*. Paratur quoque Oleum tale catholicum Anodynum, si scilicet *Busones vivi* extinguuntur in *Aqua*, in qua *Sal marinum*, vel *commune* est dissolutum Colantur; postmodùm instituunt Coagulationem Liquoris; Busones verò calcinant cum *Sale*, & fundunt cum *Calce*, post fusionem solvenda est *Calx* in *Aqua*, ut abeant, *Faece*, & hinc denuo cum *Oleum Amygdalarum dulcium* miscenda est; quod Oleum inunctum Tumoribus & Doloribus quibuscunque eosdem mirabiliter lenit.

Fundamentum hujus virtutis omnis Busonum subministrat HELMONTIUS; dum deducit ex *Idea Pavoris & Terroris* quam acquirit dum moritur; quæ Idea contraria est Ideæ Archei humani. Qui fusiùs hæc cupit explicata, videre potest HELMONTIUM & ZWELFFERUM.

Lapis Busonum, an revera sit ex Busone? res nondum est certa, utut sint, qui dicunt, oriri illum ex Busonum Capitibus; sed merum figmentum & mendacium esse credo. Attamen Substantiam quandam testaceam, seu Cranium Busonum senilium vel grandævorum illum esse, quidam credunt. Reverà autem vel ad *Lapides Stellares* reducendus, vel instar *Fungorum* in Saxis & Petris, non verò Busonum in Capitibus, oriri solet. Conferatur HOFFMANNUS *in Cl. Schræd. pag.* 191. Alii Busonios Dentes molares *Piscis Lupi* esse asserunt; vid. *Acta Societ. Reg. Anglic. Vol.* 1. *pag.* 302.

Quoad *usum medicum*, in Peste insignis efficaciæ illum esse, dicit AUTHOR. Ad Renum Dolores mitigandos & tollendos, ad Calculi generationem prohibendam, similiter celebratur hic *Busonites*, qui ipse etiam specificus dicitur ad Hydropem, uti videri potest in HILDANO *suprà citato loco*. Commendatur itidem admotus externè ad Tumores;

VIII. CANIS.

Kύων, est (Mas. Germ. *Hund.* Gall. *Un Chien.*
(Fœmina. Germ. *Hundin.* Gall. *Chienne.*
(Catulus. Germ. *Junger Hund.*

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Canis integer*. 2. *Caput*. 3. *Axungia*. 4. *Fel*. 5. *Sanguis*, 6. *Stercus*. 7. *Urina*. 8. *Dens*. 9. *Pellis*. 10. *Pilus*.

Vires.

1. *Integer*, scilicet vivus *Catulus* Ventri impositus, Dolores colicos mitigat. Paretica Membra confortat (*Balneario* in *Decocto* hoc collecta.)

2. *Caput*, seu *Calvaria* incinerata desiccat Ulcera, curat vitia Sedis, Rhagades & Testiculorum Tumores.

Intrinsecus Icterum sanat,

(*Cerebrum* internè Maniacorum Cura celebratur.)

3. *Axungia Canina* reliquis calidior est, adhibeturque *internè* in Vulneribus & Exulcerationibus abstergendis, consolidandis, adeoque & in Phthisi, & Cruore ex Casu dissolvendo.

Externè In podagricis, Auriumque Doloribus leniendis, Lendibus Capitis necandis, Auditu difficili reparando, Scabie & Pruritu corrigendo.

4. *Fel Catuli nigri*, Epilepsiam mirè curat, recens cum *Aceto* potu, vel in *Pulvere* exhibitum.

Extrinsecùs abstergit Maculas Faciei, (cum *Stercore Vitulino*.) Oculorum Albugini medetur (cum *Melle* illitum.)

5. *Sanguis* contra Veneficarum Venenum commendatur, bibique cum successu dicitur contra Morsum rabiosæ Bestiæ ac Toxicum.

(*Lac* infantibus Epilepticis præbetur.)

6. *Stercus* (*Album Græcum* Officiuis) siccat, abstergit, discutit, aperit, Apostemata rumpit, Exulcerationes abstergit: hinc utile est in Dysenteria (quin etiam in Epilepsia) Dolore Colico, & similibus.

Extrinsecus medetur Anginæ (Gutturi insufflatum), Ulceribus malignis (inspersum), Tumores duros emollit (*Emplastrum*), Aquas trahit hydropicas, (Ventri illitum) Verrucas abigit (*Cinis* per se, vel cum *Oleo Rosarum* impositus.)

N. Commendatur præ reliquis, quod Julio fuit collectum ex Cane Ossibus nutrito, candidum, purum, minimè fœtens.

7. *Urina*, Verrucas abigit, Ulcera Capitis manantia, Furfuresque abstergit.

8. *Dentium Cinis* (cum *Melle* vel *Butyro* illitus Mandibulis,) Infantium Dentitionem facilitat: (*Gargarismis* inditus) Odontalgiam sedat.

9. *Pellis parata* Manuum lenit Pruritum, Nervosque emollit contractos (*Chyrotheca* scilicet indutæ.

10. *Pilus* Morsibus Canis medetur (*impositus*.)

PRÆPARATA.

(*Aqua ex Catellis* Membra podagrica demulcet, Linteolis applicata.)

Balsamus è Catellis compositus.

Fit ex integris *Catulis* in *Vino albo* suffocatis, coctisque cum *Herbis Nervinis*, *Oleis* & *Resinis* in *Balsamum*, quod Membra contracta sanat, ischiadicos & arthriticos Dolores compescit.

IX. CA-

---

ses, & Inflationes venenatas ab Animalium Puncturis vel Morsicationibus illatas, quas crebro contactu discutere dicitur. STARICIUS quoque in Libro, qui vocatur *Helden-Schatze*, *pag.* 29. dicit: quod Lapis Busonum, ubi adsunt Venena tam intra quàm extra Hominem, lacrymans quasi guttas Sudoris emittat, & mutet Colorem. Cùm autem lapides hi minimè pro parentibus agnoscant Busones, facilè patet, quid de eorundem usu, isti Hypothesi superstructo, habendum sit. (1)

VIII. CANIS. De *Cane* dicit AUTHOR, quòd vivus impositus Abdomini in Dolore Colico, illum mitiget: quod verum esse non tantùm confirmat RONSSEUS *in suis Epistolis*, sed etiam in specie idem confirmatum videbitis in BOYLE *Usefulness. of. Experim. Philos. P.* 2. vid. etiam BORELLUS *C.* 3. *Obs.* 28. & BARTHOLINUS *C.* 3. *Obs.* 66. & *C.* 6. *Obs.* 53. ubi quædam de *Transplantatione Morborum in Bestias* habent, & Catellos Podagricorum Pedibus applicatos non tantùm claudicasse, sed etiam Colica Tormina, item Odontalgiam in hos, loco affecto impositos, transplantata referunt: quales Curationes etiam reperiuntur in RHUMELLI *Scriptis Germ. in Cura Magnet. Harminar. C.* 5.

Pulvis Ossis Canis mistus cum *Pulvere Pyrio* in ejus Præparatione, impedit, quò minùs audiatur Sonitus: vid. STARICIUS *in Helden-Schatze pag.* 260.

Cerebrum Canis commendatur ad Maniam, dum quidam Maniacus curatus dicitur usurpato in *Victu* Cerebro Canis assato vel cocto: alii commendant *Cerebrum Catellorum destillatum cum Spiritu Vitrioli* in Cura Maniæ.

Item *Aqua destillata Fellis ex Catulo Canis* in *Spiritu Liliorum convallium* Luna crescente propinata, Specificum dicitur in Epilepsia.

Axungia Canina ob *vim penetrantem vulnerariam* præ cæteris laudatur. Multi in *Aceto*, vel illitam *Pani*, vel etiam permixtam Alimentis, contra Phthisin & Epilepsiam laudant. Alii assant *Canem* & *Pinguedinem destillatam* in Phthisi propinant cum egregio successu.

Stercus honestiore nomine *Album Græcum* appellatur in Officinis, In hoc legitimè ex Canibus, præsertim Ossibus solis cum nullo vel pauco Potu, nutritis, collecto, vis medica haud vulgaris est recondita, & multum habet in recessu; gaudet enim Sale ammoniacali, uti reliqua Stercora Animalium, Sudorem movet, Sanguinis grumos dissolvit; Acidum primarum viarum destruit, & hinc in Pleuritide mirè convenit. Egregium Experimentum est in nimiis fluore Mensium, & sicut etiam antè dictum de Stercore Asini, quòd sit appropriatum ad compescendam Hæmorrhagiam Uteri: item in Dysenteria, Passione Hysterica, & Colica ex Acido austeriore orta: hinc *Decoctum Carminativum* egregium ex *Albo Græco* cum *Hordeo* in *Vino Malvatico* FIENUS habet, quod videbitis in HOEFERI *Herc. Med. pag.* 13. & 14. Ad hæc quantum hoc Stercus in Anginæ medela conferat & Tonsillarum Inflammationibus, notum est: siquidem internè propinatus *Pulvis*, sicuti etiam in aliis Faucium & partium internarum Inflammationibus, uti reliqua Stercora, eas per Sudorem curat, *Vulnerarium* pariter insigne est; unde in *Decoctis Vulnerariis* haud rarum est in consolidandis Vulneribus; quale *Decoctum* fit e. gr. sequenti modo:

℞. *Herb. Veron.*
Pyrol.
Sanic.
Consol. Sarac.
Nicot. ana. M. viij.
Albi Græci ℥vj.
Misc. pro *Decocto*.

Quod non tantùm potum prodest in Vulneribus, sed etiam externè instar *Lavamenti* seu *Lotionis* applicatum iisdem, & illa citò, tutò, & jucundè sanat.

Pro his facultatibus exaltandis præprimis colligendum est Stercus hoc Mense Julio, quando Canicula, scilicet Sidus, adscendit. MYNSICHTIUS habet etiam, quomodò sit colligendum pro Cura Anginæ in *Armam. Chym. pag.* 824.

Imò *externè* in Angina Faucium jam à GALENI temporibus usitatum est; sive *Pulvis* insuffletur Gutturi, sive idem Stercus cum *Melle* subactum dictis locis illinatur, aut *Cataplasmatis* & *Unguentis*, tam ad Discussionem, quam Maturationem destinatis misceatur: Abscessum discutit, maturat, & rumpit, & parat viam ad Puris excretionem:, Ulcera etiam Faucium sine mora curat, dicto modo illitum. Et nullum est *Cataplasma* aut *Unguentum* in Angina, quod non ingrediatur *Nidus Hirundinis* cum *Stercore Canino*: quod ipsum ratione Salis nitrosi virtute incisiva & penetrativa dissolvit Tumorem, Acidum coagulans & Inflammationes causans

---

(1) Busones *irritatos virulentam Urinam ejaculare ajunt*, *qua tactu Cutis veluti amburitur*. *Huic malo Urina*, *vel Vini Spiritus citò admotus medetur*, Lapidis Busonitis *nomine duo venire invenio*: *Lapis scilicet in Busonis senioris capite inventus*, *vel potiùs ipsius Cranium lapidescens*: *atq; Lapis pretiosus*, *verè mineralis Lapis*, *cujus quoque duæ species*. *Primum vel pro fabula habent eruditiores*, *vel Piscium quorundam*, *Lupi nimirum Sargi Denticis*, *Auratæ*, *Dentem existimant*; *secundum Annulis adversus Pestem & Venena alligant*. *Vide* Mich. Mercatum in sua Metallotheca *pag.* 184. *ubi* Eruditissimus Petrus Assaltus *notat*, *magnam Busonitarum Lapidum vim in Insula Melitæ reperire*, *utque* Serpentium Oculos *vulgò appellari*.

IX. CAPER, CAPRA.

Est (Caper masculus, Τράγος, Hircus, Germ. *Ein Ziegenbock*. Gall. *Un Bouc*.
(Capra fœmina, αἴξ, Capella, Germ. *ein Geisz*. Gall. *Chevre*.

Animal est alacre, velox, superbum, Auditu acuto præditum, vorax, &c. obnoxium Febribus, Pesti & simil.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Cornu*. 2. *Sanguis*. 3. *Lien*. 4. *Medulla*. 5. *Sevum*. 6. *Lac*, 7. *Lapilli*. 8. *Stercus*, 9. *Urina*. 10. *Vesica*. 11. *Omentum*. 12. *Pellis*. 13. *Fel*.

Vires.

1. *Cornu*, ut & *Pilis* utimur in *Suffumigiis*, Pestis tempore, ut & ad Veternosos & Epilepticos excitandos.

2. *Sanguis Hircinus* habetur *Alexipharmacus*, obstruit, Dysentericis convenit, Sanguinem concretum resolvit, (siccatus & exhibitus,) Calculum atterit.

Extrinsecùs Tumores maturat.

N. Hircum mediocris ætatis (quadrimum) domi per mensem aluot, nihil aliud dando, præter *Plantas Lithontripticas*; hinc Æstatis principio cùm Sol in Cancerum ingressus est, mactant, Sanguinemque arteriosum, abjectis partibus ichorosis, concretum in Furno siccant. Vide *Disp. Aug. & Norimb.*

Præparata ex Sanguine.

Ex Sangoine Hircino, non minùs ac ex aliis Sanguinis generibus, fieri possunt *Spiritus*, *Oleum* (quod summè in Calculo commendatur,) & *Sal*. Attameo præ aliis famosus est *Balsamus Antipodagricus ex Sanguine*, qui ut modo fiendi, ita & viribus convenit cum *Balsamo è Sanguine Cervino*. Vide *suo loco*.

N. Suot qui exinde *Tincturam* conficiunt, ad Calculum, Saoguinemque coagulatum celeberrimam.

3. *Lien*. Lienem Capræ deligant per diem super Lienem infirmi, die sequenti ad Furnum, vel Solam suspendunt: quantum ibi exsiccabitur, tantum quoque Lienem Patientis diminui ajunt. *Thesaur. Pauperum Petri Hispani*.

4. *Medulla Hircina* acrior est ac siccior reliquis, ideoque & efficacior.

5. *Sevum Hircinum* validissimè discutit, Podagricis auxiliatur, Stranguriam tollit (Umbilico immissum), Hæmorrhoidum Dolores lenit (suppositum,) (Dysentericis proficuum.)

6. *Lac Caprinum* nutrit, abstergit, Febri Hectica laborantibus & Phthisicis, consumptisque ac emaciatis optimè convenit.

Serum ejus præstat reliquis Seris: aperit, abstergit, incidit, laxat, hinc frequenti usu ad *Infusiones* purgandæ Melancholiæ recipitur.

7. *Lapilli* in Ventriculis & Felle reperti commendantur, vi diaphoretica & resolutiva.

8. *Stercus* calefacit, siccat, abstergit, digerit, aperit, acrisque est facultatis.

Hinc *usus* præcipui in duris Tumoribus Lienis & aliarum partium, in Parotidibus ac Bubonibus, in Ulceribus desperatis consolidandis (cum *Vino veteri* expressum & appositum), Hydrope, (impositus Ventri), Coxendicum Dolore: ustum tenuioris est substantiæ, congruitque ad omnia vitia, quæ extergi

---

causans temperat & corrigit, & sic Inflammationi medetur, Abscessumque discutiendo præcavet.

Plura qui cupit de *miris Stercoris Canini Facultatibus* ad Curationem Anginæ, Dysenteriæ ac Vulnerum, vid. ZACUT. LUSITAN. *Medic. Princip. Cent.2. Cur. 86.* (K)

IX. CAPER, CAPRA. *Caper & Capra* Animalia satis sunt cognita.

Et quidem quod attinet *Cornu Capri*, usitatè illud adhibetur in *Suffitibus* pro excitandis Mulieribus Hystericis, item pro exsuscitandis Epilepticis.

In usu imprimis est *Sanguis ex Capro*, *Ruta muraria* aliisque Balsamicis blandis nutritos de cujus modo colligendi multa habet HELMONTIUS *Tract. Pleura furens pag. 322. & Tract. Sextupl. Digest. alimentis §. 75. pag. 224.* RIVERIUS *in Praxi cap. de Pleuritide*, ZWELFFERUS *in Animadvers. in Pharm. Aug. pag. 419.* PETRÆUS *Nosolog. Diss. 40.* VIDIUS *l. 10. cap. 20.* ARCULARIUS, HEURNIUS, SANCTORIUS *lib. 15. cap. 4.* RONDELETIUS *in Consil.* CRATO *Cons. 150.* LÆLIUS à FONTE *in Consult. 84.* CÆSALPINUS *l. 3. cap. 29. Prax.* FORESTUS *in Schol. ad Obs. 28. libr. 24.* PASCHALIUS *lib. 1. Morb. cur. 47.* BORELLUS *c. 2. Obs. 88.* KIRCHERUS *lib. 3. de Magnet.* KYPERUS *in Institut. Phys.* & alii quamplurimi. Sed non adeò necessarium est, ut Hircus juxta modum HELMONTII, præcisè Cornubus suspendatur. Sanguis hic non solùm ex abscissis aut vulneratis Genitalibus, uti vult HELMONTIUS *Tract. Sextuplex Digest.*, sed etiam è Collo stillans, unà cum Sero suo, colligatur; qui juxta modum LUDOVICI *in Pharmac. p. 167.* in Vaporis Balneo probè, & citra combustionem, exsiccatus, præ aliis Animalium Sanguinibus Acidorum volatilium est destructivus. Hinc Experimentum egregium est HELMONTII contra Pleuritidem & alias Inflammationes, junctus imprimis cum *Dente Hippopotami*, *Apri*, *Cinnabarinis*, &c. vid. HELMONTIUS *Tract. Pleura Furens*. In Casu ab alto, Vulneribus & Contusionibus, Sanguinem grumosum dissolvit, & in *Aceto* sumptus potentissimè Urinam pellit, imò & egregium *Sudoriferum*, atque hinc secundariò *Diureticum* est. Quidam eo contra Calculum Vesicæ ac Renum utuntur, & inde quoque *Balsamum Antipodagricum* parant. Consulatur GABELCHOVERUS *in libro*, qui vocatus *Wurtenbergisch Artzeney-Buchen*, & SCALIGER *Exerc. 344. n. 8.* qui dicit: *Sanguinem Hircinum in Renibus ac Vesica Lapidem frangere, tam verum esse, quàm Solem meridie lucere*. Hinc pro usu *Lithontriptico Hircus* seu *Capra Herbis Antiscorbuticis* nutritur: vid. HELMONTIUS *Tr. Sextuplex Digest. pag. 74.* Sic etiam *Arcanum Sanguinis Hircini* contra Calculum compositum videbitis in M. A. N. C. *Ann. 6. Append. p. 128.*

Dein destillatus *Sanguis Hirci*, dat *Spiritum* & *Oleum*, sicuti & aliorum Animalium partes. *Oleum* hoc *Sanguinis Hirci* in Podagra, Membris contractis & dolentibus egregiè prodest.

Caro Hædina prodest in acuendo Visu.

Sevum Hircinum usitatissimum est in Dysenteriis, & Tenesmo, si dissolvatur in *Decocto Vulnerario*, & pro *Clystere* injiciatur; ubi tam consolidativa, quam anodyna vi confert; potenter enim Axulcerationes Intestinorum purificat & consolidat: à ℥ß. ad ℥j. usurpatur, nunc in *Aqua appropriata*, v. g. *Florum Acaciæ*, nunc in Vehiculo *Aceti* non destillati; sic probè tecto Ægro Sudorem fortiter prolicit. Nunquam *Oleum* admiscendum, alias omnis coagulatus Quio & coporiston unda contra Stranguriam paratur, si recipiatur *Sevum Hircinum* è Candela, hocque Virga & Umbilicus inungatur, & Stranguriam brevi sedat: sed hoc multos spe sua fefellit; si verò addatur *Oleum destillatum Corticum Aurantiorum*, magis juvabit.

Lac Caprinum præ aliis Lactis speciebus turget Sero nitroso & Nitro volatiliori, indeque magis *abstersivum* ac *diureticum* est, omnes vires in gradu eminentiori obtinet, quæ Sero Lactis Vaccini adscribuntur. In specie autem pro usu antiscorbutico & Æstu compescendo Lac & Serum Lactis Caprilli commendatur, uti & in Cura Podagræ, imprimis si Capra nutriatur Herbis Articularibus, Podagræ Curæ destinatis; tunc enim mirè commendatur, si hauriatur methodo dicta. Lac Capræ pastæ Purgantibus, moderatè, & simul tamen egregiè, purgat Infantes per Nutricem, si propinetur Nutrici. Omnibus præstat Lac Capræ propter copiam Seri & Nitri volatilis; quoniam spirituosum & agile est Animal, & hinc parum dat Lac, quod minus, præ aliorum Animalium Lacte, in se continet Materiæ caseosæ. Nam in Lacte, quò minus est talis Substantia caseosa, eò elegantius & efficacius est in Cura Morborum, quia omnes noxæ à serosa Materia proveniunt.

Stercus rarioris usus est; quia tamen nitrosius reliquis est, hinc externè adhibitum vi resolutiva, & Tumorum duriorum

---

(K) *Canis inter Quadrupeda digitata semifera numeratur à* Charletono. *In ejus extispicio hoc singulare deprehendi idem notat: quòd scilicet Intestinum Colon in eo (ut & in Lupo, & Vulpe) desideretur: quòd Canalis Chyliferus prope Glandulam Renalem sinistram deferatur, ut eandem prorsùs contingat, nec tamen ingrediatur, sed à latere ejus ad Receptaculum commune progrediatur. Canis utrum propter medicum usum expetendus, an potiùs propter venenatum morsum refugiendus sit, judicent qui horrendam Rabiei & Hydrophobiæ perniciem callent.* De Hydrophobia *hic* Tom. 2. col. 1622. Dissertationem *inseruimus*.

extergi volunt, ad Alopecias, Lichenes, &c.

Intrinsecùs convenit Spleneticis, exhibetur itidem in Ictero, Menstruis retentis, & Morbis similibus.

9. *Urina* (*Hirci*) commendatur præ reliqui omnibus Urinis ad Calculi attritionem, Urinæque expulsionem (calidè,) ut ex *Hirco* egeritur, epota.

Hinc convenit & in Hydrope, &c. (destillata.)

10. *Vesica Urinaria* exsiccata ac pulverisata Urinæ incontinentiam peculiariter curare dicitur.

Dosis ʒj. exhibita.

11. *Omentum* mitigat feroces & ebullientes Spiritus (calide impositum): hinc prodest in Doloribus Colicis, in Mania. &c. Præterea Urinam obstructam pellit, Ventri impositum.

12. *Pellis* sedat Diarrhœam (*Decoctum* ejus bibitum), sistit Hæmorrhagias, præcipuè Narium, (*Cinis Pilorum* inspersus.)

N. Hædus est Pullus Caprinus, seu tenellus Caper, infra menses sex constitutus, expropter ut Natura cum Capris convenit, ita & Viribus, quas tamen ratione juventutis teneriores & imbecilliores obtinet.

13. *Fel* Febrim Quotidianam curat, (cum *Pane* ana, & *Ovi Albumine*, addito *Oleo laurino* in *Cataplasma* redactum, & Ventri impositum.) *Petr. Hispanus.*

X. CAPRA ALPINA, SEU RUPI-CAPRA.

DAma. Germ. *Gembsz.* Gall. *Une Chevre des Alpes, Une Daim.* [Mas. Fœmina.

Caprarum Genus Sylvestre est, magnitudine ac figura Domesticis conforme, amans Alpes, gaudens Herbis Alpinis è sabulo nascentibus, præcipuè *Doronici Radice nigra.*

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Sanguis*, 2. *Sevum*, 3. *Jecur*, 4. *Fel*, 5. *Stercus*, 6. *Lapis*.

Vires.

1. *Sanguis* recens Vertiginis est medela (bibitus.)

2. *Sevum* Phthisi exulcerationique Pulmonum succurrit (cum *Lacte* assumptum.)

3. *Jecur*. Alvi fluxum sistit, (*Pulvis* assumptus.) (Ad Vertiginem etiam eo utuntur.)

4. *Fel*. Oculorum nubeculæ, Nyctalopiæque auxilio est.

5. *Stercus* Calculum atterit & expellit.

6. *Lapis* (seu *Pila* potiùs) in Capsula suprà Ventriculum nonnullarum Rupi-caprarum (Masculorum imprimis, circa Autumni finem ex *Radicibus Doronici* comesti) reperiri solet, (ut *Bezoar* repertus,) magnitudine variante, & maxima ad Juglandis magnitudinem ascendente, colore nigro, odore dum frangitur gratissimo.

Hujus *Vires* Experientia docuit insignes ad Febres Malignas, Venena, Pestem, &c. Unde alii *Bezoar Germanicum* vocant [quidam *Ægagropilam*.

Dosis gr. xv. ad xx. ad præcavendum gr. xv. vel v. *Casp. Bauhinus de Lap. Bez. c.* 15.

De

---

rum discussiva, valet; unde in Podagra & Œdemate cum Urina Ægri subactum, & instar *Cataplasmatis* applicatum, egregiè juvat.

Urina Hædi vi diuretica laudatur in Calculo pellendo, eodemque præservando, eaque calida adhibenda. *Urinam Hirci* HARTMANNUS præfert omnibus aliis Diureticis Conferatur HELMONTIUS *de Lith. C.* 7.

Vesica urinaria ad Urinæ incontinentiam prodest certissimè.

Ungula Capræ, vel etiam *Vesica*, imprimis hæc in Olla concremata seu combusta & ex *Posca* sumpta, medetur iis qui noctu stragula permingunt, si assumatur sub ingressum lecti. (*L*)

X. CAPRA ALPINA seu RUPICAPRA. *Capreola* seu *Rupicapra*, Germ. *die Gembse*, est ista species Caprarum sylvestrium, quæ altissima Montium adscendunt sine Vertigine, & sine ulla noxa.

Medicinalia quæ subministrat, sunt quidem illa plurima, sed tamen rari usus: e. g. *Sanguis*, quem ROCHAS *de Aquis Mineral. l.* 8. in Vertigine hauriendum commendat, hic locorum haberi non potest.

Ex *Animali* ergò hoc, tanquam in his regionibus raro, nil nisi *Lapis* sic dictus in usum medicum venit, quem in Ventriculo continet, propter quem Animalia hæc imprimis venantur, & iste est Medicinalis, vocaturque aliàs *Ægagropila*; de qua videatur GEORGIUS HIERONYMUS VELSCHIUS, *Medicus Augustanus*, *Dissert. de Ægagropilis*. In Ventriculo nimirum secundo ipsius Damæ hi Lapilli generantur; Bruta enim Ruminantia solent habere quatuor Ventriculos. Malè tamen ad Lapides referuntur, cùm basis seu fundamentum eorum sint fairem compages Filamentorum, ac Fibrarum duriorum *Vegetabilium*, quibus Rupicapræ vescuntur, in specie *Doronici*, quæ difficilis digestionis sunt: circa quæ coagmentatur durior & viscosior Chyli pars & tandem beneficio Fermenti coagulatur in Lapillum; cujus signum est istud, quòd reperiantur instar Pelliculaium conglobatarum, ita ut appareant similesCeparum Pelliculis, & una supra alteram appareat, sicuti in Cepis conspicitur; vid. BORELLUS C. 1. *Obs.* 5. *p.* 10. HARDERUS *Apiar. Observat.* 14. *pag.* 57. & SACHSIUS *in Gammarologia*. Vocantur quibusdam *Bezoar Germanicum*, qua ratione enim generantur hi Lapilli, eadem generantur Lapilli in Capris Indiæ tam Orientalis, quàm Occidentalis, dicti *Bezoar*, de quo *paulò post*. Et quidem omnes Lapilli, qui reperiuntur in Animalibus, in Homine, in Bobus &c. beneficio Fermenti acidi volatilis coagulantur; sicut etiam illi, qui fiunt in Vesicula Fellis, etiam ex Acido exorbitante fiunt, quando scilicet coagulat se in Calculum beneficio Alcali salini in Bile.

Differunt *Ægagropilæ* seu Lapides Magnitudine imprimis: Odorem habent jucundum, & Pondere sunt leves, Multi usus in Medicina.

Quæritur autem, *unde habeant suas virtutes*. Respondetur: Habent suas virtutes duplici fonte: virtutem præcipitantem & disphoreticam ex Sale nitroso; virtutem verò alexipharmacam vel specificam à Plantis, quibus vescuntur, è quarum Fibris in Ventriculo relictis coagmentantur. Unde etiam non omnes Lapides, in quibuscunque Animalibus reperti, statim sunt alexipharmaci & bezoardici; sed obtinent aliam suam virtutem ex Plantis & Alimentis, quibus vescuntur. Cùm verò Rupicapræ vescantur imprimis *Doronico* & aliis *Alexipharmacis*, Ægagropilæ etiam sunt alexipharmacæ, & Malignitati resistentes, & quia Doronicum est Specificum contra Vertiginem, Ægagropilæ etiam ex Doronico nascentes Vertigini resistunt Unde Funambuli adscensuri Funem, solent se præmunire Doronico, ne decidant, & risum spectatoribus moveant.

Quoad *vires* ipsas, *Pilæ* hæ *vi sudorifera* pollent in Pleuritide, Variolis, & præ cæteris in Partu difficili, Fœto & Secundinis expellendis, ubi ad ʒj. exhibentur. *Dn.* D. MICHAELIS in Partu difficili Principissæ Altenburgensis egregium inde effectum aliquoties observavit. Longè tamen præstantior in Partu difficili est *Lapis albescens in Rupicapris ex peculiari Capsula circa Hepar* extractus, extùs albicans, intùs albidior, è succo chyloso concretus; cujus *Dosis* est à gr. v. ad vj. Epilepsiæ quoque medetur. In Dysenteria Lapides hi sunt singulare Remedium, cujus fluxum sanguineum coercent. In Quartana conveniunt, si præmissis Universalibus propinentur ante Paroxysmum; absorbent enim Acidum, & subsequente Sudore Quartanam curant. In Lipothymia & palpitatione Cordis ex Malo hypochondriaco; uti & in Vertigine per consensum cum hypochondriaco Malo, latet egregium Remedium in hoc Rupicapræ Lapide: & dum est Alexipharmacus, prodest in Affectibus Epidemicis, v. g. ratione virtutis alexipharmacæ convenit præter Dysenteriam simplicem, etiam in Dysenterie epidemica maligna, quæ sæpiùs populariter grassatur.

Cæterùm cùm alia prostent Remedia magis familiaria ejusdem efficaciæ, propterea rarò adhibetur Concrementum hocce. Specialia qui cupit, adeat VELSCHIUM *loco allegato*. (*M*)

XI. CA-

(L) Capra, & Hircus *inter Quadrupeda, ruminantia, cornigera, notissimum Animal. De* Hirci Sanguine, *Helmontiano modo præparato, id tantùm notaverim, quòd ex ratione adeò ab Autoribus decantatas illius vires in praxi non experiamur, fortassè quia vix ad semidrachmam, nescio quo majoris doseos timore prehensi, illum exhibemus: ad duas sanè & plures drachmas assumptus Sudorem movet.*

(M) Ægagropila, *quasi* Pila sylvestris Capræ, *est sanè Concrementum ovalis figuræ, cortice lapidescente circumscriptum, in secundo Rupicapræ Ventriculo genitum, ac herbis ad Animali devoratis, sed integra ruminatione haud subactis,*

De Damarum Pilis, seu ÆGAGROPILIS. Ex Appendice.

Pilæ Damarum, seu Ægagropila pulchrè. & fusè explicatur à Dno Welschio, singulari Tractatu doctissimo. Oriuntur in Ventriculi primo aut secundo loculo, quem Venatores Capsum, aut Bursalam dicunt. Cornigeris enim & Ruminantibus Animalibus quadrifidus Ventriculus est, vel ipso teste Aristotele l. 3. part. anim. cap. 14. quem dispescit Severinus p. 303. part. 4. Zootom. Democr. in Pevam, Ollulam, Conclave cellulatum, & Ventriculum propriè sic dictum, Non autem in omnibus Rupicapris Pilæ reperiuntur, sed saltem in nonnullis, ubi vis coagulans exuperat. Ortum trahere putant quidam has Pilas à comesto Doronico, cui addit Welschius Scabiosam montanam, Asterem montanum luteum, radicum odoratam, Chamædrym marem, Veronicam Alpinam, Teucrium Alpinum, Lotum odoratam, Pimpinellam majorem, Daucum montanum, Carlinam, Imperatoriam, Sedum Alpinum, Vitemque Idæam &c. Ægagropili, aut Ægagropilæ calidæ sunt & siccæ, aperiunt, rarefaciunt, leviter adstringunt, attenuant, & extergunt: ac proindo sunt Diureticæ, Hydroticæ, Sudoriferæ, Fœcundantes, Alexipharmacæ. Usus illarum est in Febribus simplicibus, & malignis, Capitis defectu & Doloribus, Affectibusque aliis Comatosis, quæ omnia fusiùs exposita lege apud Welschium.

XI. CAPRICERVA - ORIENTALIS, LAPIS BEZOAR ORIENTALIS.

ESt Animal Persiæ ac Indiæ Orientalis, partim Cervo simile, partim Capræ: hinc fit, ut aliis Capricerva a V. gr. dicitur Capra Indica, Amnre; Capra Montana, Monardo; Capra sylvestris, Lacune; Pazon, Persis.

OFFICINALIA NATIVA.

Lapis Bezoar Orientalis, qui est Lapis in dicto Animali repertus (ac potissimùm in Proventriculo, hinc & in Ventriculo aliisque cavitatibus internis), Figura scilicet variante, ovali, rotonda, sessili, & intus cava (meditullio *Paleam*, *Pilos* vel simile continente) superficie lævi & splendente. Substantia è Laminis instar Cæparum sese invicem incumbentibus compacta: variante item Colore (plerumque atro-virente, hinc dilutiùs virente, pallescente, cineritio, fulvescente, melleo, &c) Odore nullo: variante Magnitudine & Pondere, plerisque scilicet infra Juglandis magnitudinem constitutis, nonnunquam & paulò majoribus.

N. Dantur & *Adulterati* seu *Falsi*, confecti scilicet ex Lapidum fragmentis & Pice artificiosè coagmentatis, Item ex Creta, Cineribus Testarum, Sanguine sicco, & Lapidibus Bezoar minoribus pulverisatis, & cum Liquore incorporatis: Item ex Cinnabari Antimonii Mercuriali, Ignis artificio compactis,

XI. CAPRICERVA ORIENTALIS à *qua* LAPIS BEZOAR ORIENTALIS. *Capricerva* ita dicitur, quoniam Animal est inter *Capras Cervasque* quasi medium; similitudinem enim habet ferè partim cum Cerva ratione figuræ, partim cum Capra nostra Europæ à ratione magnitudinis & proprietatum: nisi quòd Capricerva longiora & erecta gerat Cornua, ac quædam earum Pelle versicolore, Tigridum instar, indutæ sint. Hæ Capricervæ tam in India Orientali In Provincia ac vicinia Persiæ, Ægypto & China, quàm Occidentali inveniuntur. Conferatur MARGGRAVIUS.

In usu præprimis est *Lapis* ejus durus, variæ magnitudinis, splendidus foris & quasi levigatus, coloris utplurimùm atrovirentis, è plurimis Lamellis sibi invicem incumbentibus coagmentatus, qui Lingua Persica vocatur *Bezahar* seu *Bezoar*, hoc est *Veneni resistens*. Ad hujus imitationem & nos omnia Remedia, quæ resistunt Venenis potenter, vocamus *Bezoardica*, v. g. *Tinctura Bezoardica D. Michaelis*, *Essentia Bezoardica*, & sic porrò; non ratione Lapidis Bezoar, quoniam horum nullum ingreditur, sed ob virtutem similem diaphoreticam & resistendi Venenis.

Lapis hic *Bezoar* invenitur in anteriori seu primo Ventriculo, qui vocatur *Omasus*, utut interdum, si sit major, etiam in reliquis Ventriculis reperiatur. Modus generandi est idem, atque superiùs dixi *de Rupicapris*.

Quæritur: *quid de his Lapidibus sit statuendum?* notus enim usus eorum decantatissimus, cujus tamen insignes sint fallaciæ propter crebriora Adulteria seu Sophisticationes; & hinc est quòd sæpiùs irrito usu sit præscriptus Lapis Bezoar, adeò ut GUARINONIUS, *Medicus Italus*, *in Cons.* 216. dicat, se nunquam vidisse, quòd Lapis Bezoar aliquid laudari dignum præstiterit. Imò HILDANUS C. 6. *Obs.* 89. dicit, quòd hic Lapis frequenter usurpatus maximè soleat nocere; & habet *Obs.* 88. Exemplum, quòd ex intempestivo Lapidis Bezoar usu fuerit producta Quartana & Mors. Artificium ergò consistit in eo, ut *falsus à vero cognoscatur* & discernatur. Cæterùm hoc est difficultatis maximæ in cognitione & electione; id quod clarè deducit HILDANUS C. 4. *Obs.* 14. Hinc AUTHOR *noster octo Bonitatis Notas* apposuit, quibus & *nona* ex PHILIPPO BALDE *in Descrip. India Orientalis* addi posset, quæ hæc est: Recipiatur Lapis Bezoar, exactissimè ponderetur, post injiciatur in Aquam simplicem per viginti quatuor horas, hinc exemptus si exactum rursus pondus habeat, quod habuit, antequàm erat injectus, genuinum dicunt; sin verò pondere est auctus aut imminutus, ceu falsus est rejiciendus, cùm verus Lapis adeò compactus & solidus sit, ut Humorem nullum imbibere queat. Plura *de Notis Bonitatis* videbitis apud BAUHINUM *cap.* 26. WORNIUM, CLUSIUM, & BARTHOLINUM *in Actis Hafniens.*

Quoad *Virtutes Lapidis Bezoar*, longus in decantandis his est ZACUTUS LUSITANUS *L.* 2. *Med. Princip. Hist.* 21. & verum & decantatissimum sunt genuini Lapides, ut dixi, Remedium, quatenus tanquam *Concretum alcalinum* (nam destillati Sal volatile suggerunt) Acida vitiosa, sive sint benignæ sive malignæ conditionis, Lapillorum Cancrorum instar, absorbent; (de quo conferatur BARTHOLINUS *l. c.* & TACHENIUS *Hipp. Chym. pag.* 166.) & in Morbis venenatis, Peste, & Febribus malignis, *ut sudorifera* seu *alexipharmaca* singulari pollent, in quibus horum efficaciam commendat HILDANUS C. 5. *Obs.* 29. & SENNERTUS *in Paralipom. pag.* 184. socians imprimis cum *Pulvere Pannonico rubro*, *Pulvere Bezoardico Sennerti*, *aut Ludovici*, *Antimonio diaphoretico*, & similibus. Unde polychrestus horum usus est: fiunt & in Syncope post Purgatione nimias in Palpitatione Cordis, & ubicunque vel Acidum absorbendum, vel Acrimonia temperanda, vel Humores resolvendi, convenit. Testatur ZACUTUS LUSITANUS, in Melancholia hypochondriaca aliisque conducere, in debita tamen quantitate præscribendus. Sed dubium est: *an vi propria sint alexipharmaci? an verò virtute Succorum Vegetabilium assumptorum, qui unà Corpus ejus constituunt?* cum ultra sphæram Bezoardicorum non operentur, adeòque solis in Febribus Malignis non fidendum sit. Sic DIEMERBROECK *Tract. de Peste p.* 205. *Bezoar* optimum *Orientale* ad ʒß. imò ℈iv. frustrà se adhibuisse testatur; sicut & CRATO *in Tract. de Peste* Cervinis & Antimonialibus postponit.

Utut ergò Bezoar valdè commendetur in pellendis Venenis, nihilominùs ejus usus est rarus & ferè exoletus apud Anglos, & omnes ferè Modernos, ut propter creberrimam Adulterationem vel rarò vel nunquam utamur Lapide Bezoar, quia inter mille apud nos vix unus genuinus reperitur: quod imprimis patet ex eo, quoniam longè copiosiores sunt apud nos in Germania, & viliori etiam constant pretio, quàm in ipsa India Orientali, vicinaque Persia, utut suo loco natali, ut pote in quibus rariores sunt & cariores, quàm apud nos; imò Magnatibus tantùm dantur, & vix unus ad Mercatores pervenit genuinus. Et licèt omnes genuini sint, non tamen omnes vim habebunt alexipharmacam & sudoriferam, sed isti tantùm, uti rectè dicit WORMIUS *in Musæ*, qui ex Animalibus montanis desumpti sunt, & ex Plantis salubribus victitant: sicut vix datur Cervorum Damarumque genus, in cujus Ventriculo aliave parte interna non generentur tales Lapides, qui tantùm ex depascentia Herbarum salubrium, bezoardici seu alexipharmaci fiunt, & pro Lapide Bezoar venditantur: non omnes enim Lapides Bezoar sunt alexipharmaci, sed ii tantùm, quorum Animalia vescuntur Herba alexipharmacis; unde *Lapis Bezoar* præstantissimus habetur *Persicus*, quoniam In Persia *Contrayerva* copiosè crescit, quàm depascit *Capricerva*. Quoniam verò est nimis pretiosus, Experientia etiam ejusdem effectus pauca est aut nulla, quoniam in tam pauca & parva dosi, ad grana nempe v. vel vi. ad summum, præscribitur, sub qua nihil operatur & rarò solus; ita ut de ejus vi specifica parum vel nihil certi concludi queat. Conferatur ZWELFFERUS

subactis, fœtum. Talia lapidea Concrementa in Animalium visceribus reperta pro Alexipharmacis, Lapis Bezoar, *habentur.*

...is, &c. Qui sanè non modò citra utilitatem, ...im detrimento in usum accersuntur.

...ergò *humiditatis* ab Authoribus passim notatæ sunt.

1. *Forma* Renum aut Ovi columbini exteriùs lævigati diversa, utpote quæ Signum Lapidis adulterati.

2. *Structura* Laminis multis instar Cæparum sese invicem incumbentibus, iisque singulis glabris, levibus, splendore coruscantibus: quod tamen alii reprobant.

3. *Cavitas* (Meditullium) expers rei heterogeneæ præter Pulverem, quidam malunt inclusam Paleam, Fæstucam, Granum & similia.

4. *Pondus* aliis levius, nonnullis gravius.

5. *Commistio* cum Calce, i. e. si Lapis humectatus, & Calci vel Muro affrictus, Calcem colore viridi tingat: si Lapis Calce viva (cui admista Aqua) iunctus, paulò pòst flavescat: si Lapis Chartæ Creta oblitæ affrictus viridem inducat lineam: si Pulvis cum Calce viva mixtus colorem ea pallido virentem ferat (quod tamen non de omnibus verum esse potest.)

6. *Friabilitas* & *Dissolutio* in Aqua, quæ tamen itidem & falsi Lapidis propria esse non nequit.

7. *Liquatio*, i. e. si Acus candens intrudi possit.

8. *Disparitas* Fragmentorum cum Gypso aut Terra (in duritie scilicet.)

9. *Experimentum*.

Verùm enimverò summa in dijudicatione Lapidis cautio adhibenda est, neque absque Notarum syndrome de bonitate quid certi statuere expedit. Præstantissimus tamen inter cæteros habetur *Persicus* (quoniam in Persia *Contrayerva* copiosè crescit, quam depascit Capra.)

Vires. Corroborat, Sudores ciet, Alexipharmacus est, ideoque utilis in Vertigine, Epilepsia, Lipothymia, Palpitatione Cordis, Ictero, Colica, Dysenteria, Vermicatione, Calculo, Mensibus obstructis, Partu difficili, Melancholia. Præcipuè autem in Peste Febribusque Malignis, Venenis assumptis. Quin & extrinsecùs adhiberi poterit in Scrophulis apertis, Cancro ulcerato, & similibus.

Dosis à gr. iij. ad xij.

XII. CAPRI-CERVA OCCIDENTALIS.

Est Animal Peruanum, Capricervo Orientali simile, Cornibus tamen orbum, depascens Herbas salutiferas. Dicitur Vicunias, seu Taraguas. *Jos. à Costa*.

OFFICINALIA NATIVA.

Lapis Bezoar Occidentalis, qui est Lapis in locis iisdem Animalis, ut de priori dictum, circa rem heterogeneam in Cavitate media contentam, tunicatim concretus, Orientalibus utplurimùm major, superficie scabra, colore cinericio, albo, nigro, obscurove virente, (qui optimus.)

N. *Præstantiores* habentur (uti & Orientales) ex Animalibus montanis exempti.

Vires, Iisdem *viribus* celebris est cum Orientalibus, cujus tamen bonitati non parùm cedit. Hinc utilis compertus est in Affectibus Cordis, Venenis, Febribus Pestilentialibus, Quartana (cujus Symptomata mitigat), Melancholia, Morbis diuturnis, Lumbricis, Epilepsia, & similibus. Nec minùs & extrinsecùs convenit in Vulneribus venenatis (inspersus.) *Monardes*.

Dosis major quàm Orientalis, scilicet gr. vi. ad xx.

N. 1. Peculiare habet, quòd Alvum quoque nonnihil moveat.

N. 1. affertur & *Lapis Bezoar ex Nova Hispania*, sed Peruano aliquantulùm vilior, & debilior.

XIII. CAPREOLUS, CAPREA.

Ἄρρην (Mas, Capreus. Germ. *Rehebock*. Gall. *Chevreul*.
Θῆλυ (Fœmina, Caprea. Germ. *Rehegeisz*.

Animal est corpore Cervum referens, Cornua exigua alens, Cervinis ferè similia, moribus timidum, lepidum, alacre, cursu velocissimum, visu æquè noctu ac interdiu pollens.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Caro*. 2. *Coagulum*. 3. *Jecur*. 4. *Fel*. 5. *Lien*. 6. *Stercus*.

Vires.

RUS *in Append. ad Animadv. pag.* 65. Semper enim à ℈ß. vel gr. xv. ad ℈j. vel ʒß. dari debet, teste WILLISIO *Pharm. Rat. Volum.* 1, *pag.* 200. Propter nimiam tamen caritatem & adulterationem Lapidum Bezoardicorum sufficiat *Lapis Bezoar Artificialis alexipharmacus*, Naturali simillimus, *Cnœffelii*, quem videbitis in M. A. N. C. *Ann.* 6. *Append. p.* 18. Nos utimur *Bezoardico Minerali*, vel *Antimonio diaphoretico*, vel etiam Medicamentis ex *Cornu Cervi* paratis; sicut etiam RULANDUS *in Tractatu de Morbo Hung. pag.* 147. apertè testatur, quòd Cornu Cervi nobilius sit Lapide Bezoardico. *Succedanei* igitur loco nobis sufficit *Calculus humanus*; & *Lapis Fellis bubuli*, qui longè meliores sunt Bezoar, & egregii in pellenda Urina, ciendo Sudore, & etiam vi alexipharmaca in curanda Peste; id quod de Calculo humano expertum fuit Modernorum Anglorum Experientia in ultima Peste Londinensi; sicut & arbitror, quòd Lapides in nostrorum Animalium Ventriculis reperti earundem futuri sint virium.

Plura qui cupit, videat PHILIBERTI SARAZENI *Epistolam de Notis Bezoar*, MANLII *Epist. ad Cratonem*, HYEBLE *Tractat. de Lapide Bezoar*, CATELANUM, ENCELIUM *de Reb. Metall. lib.* 3. *C.* 49. CLUSIUM *in Exotic.* BAUHINUM, qui integrum & exactissimum *Tractatum* habet *de hoc Lapide*, PRIMEROSIUM *de Error. Vulgi lib.* 2. *cap.* 36. ZWELFFERUM *loco allegato pag.* 17. & 65. ac *in Pharm. Reg.* HORSTIUM *in Disp.* 242. GUIBERTUM *in Medico Officioso*, *Tractatulo de Peste p.* 518., qui non inelegans est, & usum Bezoar propter fallacia rejicit: & denique WORMIUM *in suo Museo*, item HILDANUM *C.* 5. *Obs.* 29. *C.* 6. *Obs.* 80.

Quoniam ergò minùs tutus est usus lapidis Bezoar tam Orientalis, quàm Occidentalis, propterea rarò prostant ex eo *Præparata*. In MYNSICHTII tamen *Armament. Chym.* *pag.* 29. habetur *Bezoar Potabile*, per resolutionem & extractionem Lapidis Bezoar; & *pag.* 34. prostat *Magisterium Lapidis Bezoar*, Qui tamen habet *Lapidem humanum*, *Minerale Bezoardicum*, *Antimonium diaphoreticum*, vel *Cornu Cervi*, securus est de *Lapide Bezoar*. (N)

XII. CAPRICERVA OCCIDENTALIS. De hac videatur MARGGRAVIUS. *Lapis* fractu est difficilior, minùs splendens, superficie scabra, & Orientali major, ita ut BARTHOLINUS *in Epist.* 79. *Cent.* 2. ad sex Libras mercatorias, id est, ibi se vidisse referat.

Quæ diximus de Lapide Bezoar Orientali, de Occidentali quoque sunt intelligenda; nam de similibus idem est judicium. Observatum tamen est, quod Lapis Bezoar Occidentalis in dupla dosi id præstet, quod Orientalis in simplici. Ut ergò tales præstet effectus *Lapis Bezoar Occidentalis* in *dupla dosi est præscribendus*. Reperitur etiam, uti in *Capricerva Orientali* diximus, in *Cervis nostratibus Lapis* non minoris efficaciæ quàm Lapis Bezoar: sicut & *Lapis Fellis bubuli* ad ʒj. propinatus idem præstabit, ac Lapis Bezoar Occidentalis; aut si quædam est differentia, saltem est in *Herbis*, quibus vescuntur: aliàs in virtute absorbendi & Sudorem movendi, idem sunt cum Lapide Bezoar: nam vis hæc consistit in Sale volatili salso alcalico.

Lapidem Bezoardicum Artificialem parare docet PRÆVOTIUS *Hort. Med. p.* 33.

XIII. CAPREOLUS, CAPREA, *Capreoli* & *Capreolæ* seu *Capreæ* forma satis est incognita, de qua non

---

(N) *Quamquam verum* Bezoar Orientale *dicatur* Lapis in Ventriculo Capricervæ, *Indici Animalis* Capram & Cervum *aliqua ratione repræsentantis*; *nihilominùs accurati Naturalis Historiæ indagatores ajant, nomine* Bezoar *venire posse* Lapides *omnes in* Cysti Fellea *quamplurimorum Animalium, præsertim Orientalis & Occidentalis Indiæ, repertos. Lapides enim hi ex Animalium Bile concreti, Sale volatili alcalico abundant: hinc Acidum perdomant, & transpirationem sudoremque sollicitant. Haud igitur vanum erit* veri Bezoar (*semper frustrà quæsiti*) succedaneum *Lapis quicunque in nostratum etiam Animalium Cysti Fellea inventus. In aliis quoque Viscerum Cavitatibus, & præcipuè in Ventriculo Caprarum sylvestrium, Aprorum, Simiarum,* Lapides (Bezoar *quoque appellati*) *concrescunt, ex laminis sibimet superimpositis, Nucleum quandoque ingesti ab Animali Fructus continentibus. De vero* Lapide Bezoar *geminam habet* Dissertationem *Dñs* Gothofredus Junior Actor. Academ. Scient. Anno 1710. & 1712. *illiusque* bonitatis Notas *esse ait: ut fuscus sit: flavo colore Calcem vivam, viridi Cretam afficiat: non solvatur in Aqua: si Ferro candente perforetur, haud bullæ eleventur, quæ Resinæ permistionem significant: Laminæ exiles sint, nec facile secedant: Moles exigua: Figura demum Renem, Ovum, vel quid simile referat.*

Vires.

1. *Caro* in Cibo convenit Diarrhœæ & Disenteriæ.

2. *Coagulum* iisdem Affectibus convenit (in *Vino* potum.)

3. *Jecur*, Oculorum aciem reficere creditur, comestum, potum, extusque suffumigatum, instillatum, &c. Hæmorrhagiam, præcipuè Narium sistit (*Cinis* insufflatus.)

4. *Fel*, Maculas Faciei abstergit (illitum). Oculorum Albugines & Nubeculas, aliosque Affectus curat (cum *Melle* iuditum). Aurium Tinnitus reprimit, (cum *Oleo Rosarum* instillatum): Odontalgiam mitigat (simili modo).

5. *Stercus* Icterum solvit (potum.)

N. In reliquarum partium viribus cum *Capris* convenit, fortiores tamen easdem obtinet.

XIV. CASTOR.

κάστωρ, Fiber: Animal est amphibium, Aquam ac Terram ambiens, vivens Piscibus & Fructibus Corticibusque Arborum. Germ. *Biber*. Gall. *Un Bevre.*

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Axungia* 2. *Testiculi*, qui *Castorium* vocantur. 3. *Pellis.*

Vires.

1. *Axungia* peculiariter Nervoso generi ac Utero convenit, adeoque Morbo Comitiali, Membris resolutis, convulsis, Apoplexiæ, &c.

1. *Καστόριον*, Castorium, Testiculi Castoris, Germ. *Bevergheil*. Hi excisi, beneque purgati in sese exsiccantur, siccatique in loco umbroso suspensi asservantur. Durant extra corruptionem ad septennium.

N. Adulterantur per *Gummi Ammoniacum*, quod cum Castoris Sanguine Castorioque subactum in Vesiculam conjicitur, exsiccaturque.

2. *Renes Castoris* Vesicæ induntur ac siccantur. Fraudis autem hujus cognoscendæ gratia notentur *Distinctionis Notæ.* 1. Te-

non memini, me aliquid legisse præscriptum in specie.

Virtutes quas habet vel *Fel*, vel *Stercus*, vel *Coagulum*, quoniam conveniunt cum Felle, Stercoribus, &c. aliorum Animalium, non opus est, ut de hoc multa dicam. (O)

XIV. CASTOR. *Castor*, German. *der Bieber*, est Animal, uti notum, amphibion, quod partim in Aquis degit, partim in Terra vivit, decantatus ratione Liquaminis oleosi, quod *Castoreum* dicitur.

Quoad *Castoris Partes Officinales*, has inter se offerunt *Dentes* quos AUTHOR *noster* quidem omisit. Constant Sale volatili, Gelatina temperato; inde Acrimonia temperant, & cum *Dente Hippopotami* easdem vires obtinent.

Axungia Castoris in usu quoque est in Affectibus Cerebri, Paralysi, & inde orta Atrophia, in Tremore Artuum, & similibus, aliisque Affectibus nervinis dolorosis, externè inuncta; hinc in Convulsionibus quibuscunque, Colica, Affectibus hystericis, & Torminibus post Partum laudatur, Abdomini inuncta. *Fel Castoris* ad stipulandam Venerem adhibetur.

Ipsum verò *Castoreum* vulgò nihil aliud, quam quod *Testes Castoris* esse creditur, uti etiam habet AUTHOR, quia Pellicula contioetur rugosa: sed falsissimum hoc est, & mera Fabula, quia in Fœmellis etiam reperitur. Longè enim differunt à Testiculis hi *Folliculi ad Inguina* sit, in quibus peculiare genus cujusdam Humoris pinguis & oleosi colligitur. Castor nempe prope Testiculos habet certos Folliculos hirsutos, Cute insculptos, in quibus colligitur Castoreum, Siti sunt Folliculi inter Testiculos & inter Anum, statim sub Cute, in quibus eodem modo colligitur ac *Zibethum*, de quo postmodùm. Et quidem abundantius colligitur in Maribus, parcius in Fœmellis. Nam, uti dixi, prope Inguina Castor habet duos Tumores magnitudine Ovi anserini. Uterque Folliculus Membrana propria est conclusus, & inter hos Folliculos eminet Pudendum, quod tamen nullo meatu ad hos Tumores pertingit vel pervenit, adeò ut nihil commerci habeat cum Membro genitali, vel cum Testiculis. *Liquor* in his Folliculis contentus est oleosus, pinguis & serosus, fortiter penetrans, & Sale volatili aromatico impprægnatus, qui continuò stillans à Castore sæpiùs lingendus, postmodùm in Folliculis condensatus & exsiccatus faribilis redditur, & Castoreum constituit, ad Resinam propiùs accedens, saporis acris & fetientis. Similis certè Liquor non reperitur in Regno Animali. Per Ductum autem appropriatum deducitur in Folliculos Membrana tectos, & per Fermentationem partim ex Sudore, partim aliunde, transmutatur in talem Liquorem, sicque Lympha crassior alterata videtur. Unde facile patet, quid habendum de *Adulterationibus*, quas haber AUTHOR *noster*, ut neque ipsum sit verum, in quo Testiculi seu etiam Renes reperiantur; adeòque gravis in hos AUTHORIS error sit, quando dicit: *Castoreum Castoris esse Testiculos.*

Plura qui cupit *de Historia Castoris*, & *Castorei Generatione*, videre potest ALDROVANDUM, WORMIUM *in Musæo l. 3. cap. 23. pag.* 320. CHARAS *de Composit. Theriaca c. 70. pag.* 98. CHIOCCARELLUM *in Musæo Calceol. Sect. 1. p.* 93. RONDELETIUM *de Piscibus*, JONSTONIUM *in Hist. Animalium*, ÆLIANUM & BARTHOLINUM *C. 1. Epist. 9. pag.* 17. & 18. item CASTELLUM *de Hyæna odorifera pag.* 49. uti etiam *Observ.* SCHRADERI *pag.* 171. speciatim *Anatome Castoris Parisiensis.*

Vis ejus fundata est in Sale volatili admodùm oleoso, acri & penetrante, & Sensus graviter afficiente. Unde imprimis ad Affectus Nervinos dolorosos & Capitis multum valet, ubi Sensuum hebetatio adest, quos fortiter ferit: Spiritus enim animales torpidos excitat; indeque in Lethargo, Paralysi, Apoplexia, Epilepsia & quibusvis Affectibus Convulsivis, tam internis quàm externis, Aphonia, Vertigine, Castoreum frequentissimi & egregii usus est, quocunque modo adhibitum: imò nobilissimum est *Remedium Carminativum*, & Flatuum discussivum: unde in Affectibus Intestinorum & Abdominis torminosis & flatuosis, Inflatione Stomachi, v. g. Colica flatulenta, Passionibus hystericis, Suffocatione hyppochondriaca, &c. sacra anchora est, sive externè appensum, sive internè propinatum. Acidum in primis viis, præprimis ex Pancreate, & quocunque in Corpore humano corrigit, Motusque convulsivos potenter sistit & compescit. Ulteriùs in Aurium Tinnitu, Asthmate convulsivo, Epilepsia uterina, aliisque Morbis Uteri, in specie pro usu pellendi Fœtum & Secundinas, ciendi Menses suppressos, & cum difficultate ac sparsis Abdominis Pathemaris fluentes, sistendi Mulierum Dolores post Partum, & promovendis Lochiis, aperto consilio datur, & cum *Myrrha* sociatur. Miror interea, cùm adeò sit decantatum, ZWELFFERUM, quod in *Pharm. Reg. pag.* 65. omnem usum Castorei in Morbis Uteri, rejiciat, & dicat, minimè esse consultum quòd præscribatur in Affectibus Mulierum; & hoc pacto contradicit omnibus Medicis: cujus tamen Asserti nullas video rationes: saltem rejicit ex præconcepta Opinione, ut patet *loco allegato*; omnes tamen Mulieres Castoreum, uti alia fœtida & graveolentia, ferre non possunt, quod *superiùs* dixi sub *Asa fœtida*. Porrò in Affectibus somnolentis & soporosis notum est, quòd solum Castoreum singulariter corrigat virulentiam Opii, & Somnolentiam ab Opio inductam: unde etiam in Lethargo, Comate, Cataphora, Caro & similibus Affectibus, ex Gas Liquorum fermentescentium ortis, nihil melius quàm Castoreum, præmisso priùs Vomito, aut cum appropriatis Purgantibus assumptum. In prædictis Affectibus hinc cum *Scammonio* sæpè propinatur, ut alterando simul laxet: vid. ZACUTUS LUSITANUS *l. 1. de Med. Princ. Histor.* 16. ac FORESTUS *l. 10 Observat.* 33. qui per *Pilulas Cochias* & *Castoreum* Soporosum excitavit: sic TRALLIANUS in Cura Lethargi commendat *Castoreum*, junctum cum *Scammonio* pro *Purgante*: idquod Moderni imitantur: uti etiam BORELLUS *C. 1. Obs.* 52. quædam de Castoreo ejusque facultatibus contra Lethargum habet Experimenta: imprimis refert de Sene quodam 55. annorum, qui post Frigus nimium, in itinere perpessum, in Lethargum incidens periculosissimum, post multa frustrà adhibita Medicamenta à TRALLIANO ex *Castorei* ℈ij. cum *Scammonii* ℈j. pro duabus dosibus in *Oxymelite* propinatis, optimè tandem curatus fuit. In Variolis & Morbillis aliisque Exanthematibus expellendis, imò præservandis, Castoreum singulare quid obtinet. Vermes enecat, teste ZACUTO LUSITANO *Praxeos Admir. Observ.* 133. qui ad ℈j. ter in *Lacte* cum euphoria propinavit. Prætereà corrigit *Ellebori albi* malignitatem & virulentiam, uti videri potest in THONERI *Obs.* 217. *pag.* 214.

Externè Castoreum in *Aceto* solutum, & cum Spongia Naribus

(O) Capreolus *dicitur* Dorcas à δέρκω video, *quòd acutissimè & interdiu & noctu videat,*

1. Testiculi genuini ambo *ex uno* oriuntur *principio*.

2. Adulterini Testiculi *majores* utplurimùm existunt.

3. Genuini sunt gravis & ingrati *Odoris*, validi, acris mordacis & amari *Saporis*, *Substantia* fragilis. Fugiendum porrò nigrum & rancidum Castorium.

Vires. Calfacit 3. siccat 2. attenuat, aperit, Flatus discutit, Nervos nervosasque partes, adeoque Caput roborat, Spiritus animales torpidos excitat, Venenis resistit, Sternutationem ciet, Anodynum est, Menses promovet. Hinc proficuum est in Lethargo, Apoplexia, Epilepsia, Paralysi, Vertigine, Artuum Tremore, Defluxionibus Articulos, Strangulatu Uteri, Dolorem colico: idque usu tum externo, tum interno. Insuper Tinnitus Aurium ac difficultatem audiendi corrigit (Auri inditum) Dentiumque Dolori succurrit.

N. In Strangulatu Uteri variis modis adhibetur, admovetur Naribus, subligatur Axillis, inditur Umbilico.

N. 2. Opii virulentiam corrigit (unde *Guanerio Opii Bezoar* dicitur.)

3. *Pellis* opem fert Podagricis & Paralyticis (parata & induta.)

P R Æ P A R A T A.

1. *Oleum Castorei infusum*. Vide *Dispens. Aug. & Norimb.*

2. *Oleum stillatitium*.

℞. *Castorei* q. v. dissolve in *Aceto*, aut macera in *Vino ejusve Spiritu*; hinc destilla L. igne per Retortam vitream.

N. 1. Rectificatum *Aceto*.

N. 2. Procedi itidem potest, ut in Destillatione Olei Philosophici, *Lateres*, sed ignitos, *Axungia* imbibendo & destillando.

3. *Electuarium Diacastorium*. Vide *Dispens.*

4. *Extractum* fit l. c. cum Spiritu Vini rectificato.

N. Alii extrahunt *Aceto destillato*, quo rursum abstracto reiterant *Spiritum Vini*. *Quercetanus* adhibet *Aquam destillatam* convenientem, v. gr. *Melissæ*, *Calendulæ*, *Pæoniæ*, aut similes *Antiepilepticas* & *Cephalicas*, maceratque in B. M. (dies 4. aut 5.) *Pharmacop. Rest. cap.* 25.

Dosis à gr. v. ad xii.

(Paratur etiam *Essentia liquida*, *Tinctura*.)

XV. CA-

vibus applicatum, Lethargicos excitat; uti etiam resocillat, qui ex Vaporibus narcoticis ex Carbonibus, Cellis cerevisiariis, vinariis vel similibus, somnolenti sunt. In Paralysi, Affectibus Abdominis troominosis & flatuosis, Colica v. g., Passionibus hystericis &c. frequentissimi usus est, externè appensum. Hinc etiam in Affectibus Apoplecticis, Epilepticis, ubi graviter Stimulantes Revellentesque præscribuntur *Clysteres*, iis addi solet. In Tinnitu Aurium, & similibus Affectibus Aurium, egregium est Bombaci involutum, & Auribus applicatum. Ii qui Castoreum secum gestant, in Aqua facilè suffocantur & submerguntur, quod, utut mirum videatur, nihilominùs Experientiam adducit BARTHOLINUS *C.* 2. *Hist.* 17. *Obs.* 16. ubi mira habet de Castorei vi in submergendo sub Aquis.

Cautelam circa usum Castorei HOECHSTETTERUS insinuare vult *Dec.* 4. *Cas.* 2. *pag.* 369. Nempe ubi Habitus biliosus, Humores attenuati & tenues Spiritus subtiles ac mobiles, ipsius usum vix convenire; benè autem in Corporibus humidis & pituitosis. Videbitis plura *loc. citato*. Vix tamen universalem hic ponendam Legem Experientia docet.

Quoad *Præparata*, prostant in Officinis *Aqua Hirundinum cum Castoreo*; & *Aqua Vitæ Mulierum cum Castoreo*: quæ medentur colicæ Passioni, ut & Passionibus hystericis: imprimis si Epilepsia conjuncta sit cum Passione hysterica, aut in Epilepsia per consensum Uteri, Aqua Hirundinum cum Castoreo conducit.

Oleum Castorei infusum frequenti usu usurpatur in Paralysi & Tremore Artuum *Inunctione* externa; ante Paroxysmum febrilem inungitur Spinæ Dorsi, in specie in Quartana, ad imminuendum Rigore febrilem.

Oleum Castorei destillatum rarum, & propter Empyreuma horridum est: quod si tamen non tam per Retortam, quam potiùs per Vesicam cum sufficiente quantitate *Aquæ* destilletur, habebitur Oleum minùs fœtidum & efficacissimum, quod in amissa Loquela propter Paralysin Linguæ instillatur non sine fructu & successu. Multi parant *Extractum*: verùm sic multum de substantia volatiliore exhalat. Medetur Passionibus colicis & hystericis, in quibus commodè præmiscetur *Clysteribus*, sicut etiam in *Clysteribus* Stimulantibus & Revellentibus pro Affectibus apoplecticis & epilepticis præscribi solet.

Frequentiùs autem sub forma *Essentiæ* adhibetur, quæ potens est Remedium in omnibus prædictis Affectibus Nervinis, imprimis in Cardialgia colica convulsiva, & Passionibus hystericis. In Apoplexia & Epilepsia cum *Aqua Liberum convalium*, vel *Aqua Salviæ* & similibus solet præscribi. Variolas tam præservat quàm curat *Essentia Castorei*, expellendo Malignitatem, & per Diaphoresin discutiendo; unde hanc Essentiam quilibet sibi habeat commendatam, quando in Morbis Malignis Acidum Nervos irritat, ut in Variolis cum Epilepsia observatur: Dosis est ℈j. ʒß. vel sola, vel cum aliis Appropriatis: e. g. *Essentia Myrrhæ*, *Succini*, *Spiritu Cornu Cervi rectificato*, & *succinato*, & similibus sociata. Eadem *Essentia* & *externè* convenit in difficili Auditu, Tinnitu Aurium, & Murmuratione earum, similibusque Affectibus Aurium; ubi à guttula i. ad ij. Auribus priùs purgatis, instilletur, vel cum Bombace indatur: idque eò meliùs, si cum *Essentia Castorei* permisceatur *Spiritu Formicarum*, mirum est, quantum faciat in Affectibus Aurium: Tinnitum arcet, & fortiter discutit, nam Spiritus Formicarum per se est specificus in Aurium Affectibus. Sic applicatur Abdomini & Umbilico in Colica & Passione hysterica cum Linteis. Partus tempore via præsentius datur Remedium, quàm Essentia Castorei, quatenus Fœtum promovet, & Dolores post Partum præcavet. Pariter & in Aphonia seu Loquela amissa frequentiùs confert, & egregium Experimentum est in Affectibus apoplecticis, & similibus. Florem album alterat, cum *Essentia Succini* in *Aqua Hysterica* vel *Vino generoso*. Optimus hanc parandi modus est cum *Spiritu Vini probè tartarisato*, vel cum *Tinctura Tartari* ipsa, vel cum *Sale Tartari*, vel *Spiritu Vini*, vel *Spiritu Formicarum*, vel alio quodam appropriato: Conferatur LUDOVICI *Pharm. pag.* 644. & 645. Acidis præparandum non est Castoreum, quia ab Acidis invertitur nonnihil textura ejus salina volatilis oleosa, & ita quasi castratur. Pro Affectibus nervinis etiam cum *Spiritu Salis ammoniaci vinoso* extrahi potest.

IN ZWELFFERI *Pharmacopœa Regia* 67. prostat *Essentia Castorei composita*, quam inter alia commendat ad expellendas Variolas & Exanthemata alia: & B. D. LANGIUS ex *Castoreo* & *Asa fœtida Essentiam* parabat *Anodynam* cum *Spiritu Vini tartarisato* aut *Tinctura à Tartari*. Hanc propinabat non saltem in Affectibus uterinis & hystericis, sed speciatim præservandis Variolis ac Morbilis, & ne Foveæ remanerent. Si verò tempestivè ante Febrim adhiberi posset, Variolas omninò præcaveret: præsente autem jam Febre, & expellendæ sunt, & demum adhibenda hæc *Essentia*. Prostat etiam in Officinis ex *Castoreo*, tamquam Basi, *Elixir Uterinum Crollii*: ad cujus imitationem *Elixir extemporaneum* ex *Essentia Myrrhæ*, *Galbano*, *Succino*, *Castoreo*, *Camphora*, aliisque.

Pellis Castorei combusta Hæmorrhagiam sistit. (P)

XV. CATUS DOMESTICUS. *Catus domesticus* Animal est iracundum, & exinde in Ira rabidum, venenosum & virulentum: qua de Virulentia & Malignitate Felium videatur KIRCHERUS *in Scrutinio Pest. pag.* 406. ubi habet Exemplum de rabida Fel intersecta, atque Hospitibus in cœna apposita, iisque exinde in Furorem & Rabiem

(P) Castor à castrando *ridiculè quibusdam dictum, quòd scilicet vulgò creditum sit, illum dentibus proprios evellere Testiculos, ut Venatoribus ea de caussa persequentibus abjiciens, seipsum liberet. Testiculi enim amphibio huic Animali exigui sunt & Spinæ adhærent: nec Castoreum, quod pro usu medico à Venatoribus quæritur in Castoris Testiculis continetur. Amplam exactissimamque* Castoris Anatomen *habemus in* Actis Regiæ Scientiarum Academiæ Anno 1704. *ex Cl.* Sarraceni *Epistola à* Tournefortio *excerptam. Ibi notatur, in parte inferiori Ossis Pubis hujus Animalis, quatuor esse Folliculos, Marsupiorum in modum, quorum duo extantiores, alii obscuriores: in primis, post trium membranarum involucrum, continetur materia resinosa, molliuscula, inflammabilis, ingrato odore: quæ aeris actione sensim durescens ac fusca & friabilis reddita, est verum* Castoreum Officinarum. *In aliis verò binis Folliculis, melleus item, pinguis & nauseosus continetur liquor flavo pallidus, fœtidus, sed Castoreo inferior. Mira sunt, quæ de Castorum Republica, eorumque in natandi & fabricandi arte industria, narrant Naturalium Americanarum rerum Scriptores.*

XV. CATUS DOMESTICUS.

Αἴλουρος, Γαλεώτης, Felis, Catus. (Domesticus. Germ. *Katze*, *Hausz-katze*. Gall. *Un Chat*. (Sylvestris. Germ. *wilde Katze*. Animal est libidinosum, visu acuto.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Axungia*. 2. *Sanguis*. 3. *Caput*. 4. *Stercus*, 5. *Pellis*. 6. *Secundina*.

Vires.

1. *Axungia Cati castrati*, calfacit, emollit, discutit, mirificè Articulorum Affectibus prodest (colicis Doloribus & uterinis.)

N. Præstat *Axungia Cati sylvestris*.

2. *Sanguinis* guttæ tres (ex *Venula sub Cauda aperta Cati maris*,) Caducum penitus curat (epotæ). *Schwenckf.* Quin & Cati Sanguinem,) ex incisa *Aure* detractum Herpeti cum successu vidi inunctum.)

3. *Caput Cati nigri* incineratum ad Oculorum vitia, Unguem, Nebulam, Albugine, &c. Remedium præstantissimum esse, si quotidie ter insuffletur, scribit *Mizaldus*.

N. Venenum, quod Felibus adscribitur, in solo Capite ac Cerebro stabulatur, non in reliquo Corpore, utpote quod in Cibum nonnullis venit.

4. *Stercus* (cum *Sinapi* ana & *Aceto* illitum) Alopecias curat, & Podagricos juvat.

5. *Pellis* gestatur ad calfaciendum Ventriculum, Articulosque contractos.

6. *Secundinam* de Collo suspendunt ad Oculorum Affectus arcendos. Præferuntur autem Cati primipari, ejusque nigri.

XVI. CATUS ZIBETHINUS.

Zibeth Katze. Germ. Gall. *Une Civette*. Animal est peregrinum, ad nostras oras tamen transportatum, à nonnullis oblectationis ergò ali cœpit.

OFFICINALIA NATIVA.

Zibethum (*Civeta*, *Zibetta*,) quod est ejus *Excrementum* (seu

---

biem actia: imò quòd Halitus etiam sanarum sit venenatus, & disponat ad Phthisin, Vabem & Atrophiam.

Rari autem *usus* est Catus domesticus.

Mulo-Medici seu Veterinarii ex eo volunt præparare *Medicinam Catholicam pro Cura Vaccarum, Equorum*, &c. hoc modo: *Felem vivam* coquunt in *Aqua*, donec Caro contabescat, & ab Ossibus secedat: *Decoctum* refrigeratum infundunt Bestiis ægrotantibus, qua hausta *Aqua Decoctionis Cati*, curantur.

Axungia est imprimis in uso medico contra Epilepsiam, habita Sexus ratione: vid. SCHMUCK *in Curat. Medico Magicis*. In cujus tamen defectu præfertur *Axungia Cati sylvestris*.

Aliàs Felibus pro Cura Epilepsiæ tertiam *Caudæ* partem absciodunt, & ex illo erumpentes tres guttas *Sanguinis* propinant Ægro calidas in Aqua Florum Tiliæ, & dicunt, expertum esse Remedium ad suscitandos Epilepticos, in Paroxysmo propinatum, observato saltem Sexu: vid. HILDESHEIM *in Spicileg. 7. p.* 609. In Erysipelata Feli vel Cato nigro Auricula vulneratur, atque exinde exstillans Cruor Parti erysipelaceæ inungitur, superimposito Linteo sicco, illicò Erysipelas dicitur curare, aliàs Erysipelas recedere solet: id quod testatur LOTICHIUS *Obs.* 97. (Q)

CATUS SYLVESTRIS.

Catus sylvestris frequentiùs in usum venit Medicum, cujus *Axungia* efficacissimum dicitur Remedium in Colica, in cujus Paroxysmo graviori guttæ quædam liquefactæ, & Umbilico instillatæ, egregiæ sunt: Sexus tamen ratio habeatur, ita ut recipiatur, Masculina pro Mare, & Fœmella Cati pro Fœmina, uti refert HILDESHEIM *Spicil. 7. pag.* 609. In Epilepsia, præter ea, quæ habet AUTHOR, pariter est certissimum Remedium Abdomini illita. Refert namque BRUNNERUS, quòd ea Felis sylvestris Fœmella inuncta Axungia Umbilico, Fœminæ Epilepsiam curet: sin ex Felin sylvestri Masculo, sanet Epilepsiam Masculi; & hoc confirmat SCHMUCK *in Curat. Mag. ex Magnet. pag.* 9. & dicit strenuè: *Res Mira! Axungiam Felis, habita Sexus ratione, statim inunctam Umbilico Epileptici, si curabilis sit Epilepsia illam post ejus usum brevi cessare sina verò sit gravis, ita ut exinde Mors superveniat, brevi post Epilepticos interire.* Quod an verum sit, experiundum. Tandem contra Atrophiam Axungia Cati sylvestris reliquis Pinguedinibus præfertur externè illita, quoniam impedit, ne Membra ulteriùs contabescant, sed potiùs illorum Nutritionem adjuvat. (R)

XVI. CATUS ZIBETHINUS. *Catus Zibethinus*, Germ. *Zibeth Katze*, est Animal peregrinum, quod reperitur in Insula Ceylano, quæ est illorum plenissima, de quorum statura & figura videantur Rerum exoticarum Orientalium Scriptores.

Animal hoc multum expostulatur, imprimis propter *Liquorem juxta Testiculos situm*, qui dicitur *Zibethum*: quod ipsum itidem non est ex Testiculis Bestiæ, sed omninò sunt distincti Testiculi à *Vascula Zibethico*. Nam *Vesicula Zibethi* est Membrana vel Folliculus membranaceus Cuti intùs impactus, hispidus & hirsutus, in medio habens rimam, ita ut primo adspectu fœmineum Genitale videatur. Et quidem sita est inter Testes & Penem in Maribus, sic tamen, ut æquè ac Castoreum, nullum habeat commercium cum Membro & Testibus. Intrinsecùs continet Cavitatem, cujus parietes glandulosa Substantia incrustat, durior ipsis Testibus; per quas Glandulas transudat istiusmodi Liquor ab iis elaboratus, quem nos vocamus *Zibethum*, quod in Cavitate Folliculi ita elaboratum & rectificatum, per Cochlear parvum, vel per Instrumentum etiam, eximitur, & pro usu ad nos transfertur.

Plura qui cupit, videat JONSTONIUM in uberrima *Historia Animalium*, & CASTELLUM, qui de hoc integrum *Tractatum* conscripsit, de *Hyæna Odorifera* inscriptum; ubi habet ejusmodi Anatomen & alia, quæ huc pertinent. Deinde etiam plura videri possunt in BARTHOLINO, qui habet de magnitudine, statura et figura Cati Zibethini *C. 4. Hist.* 2. et *Cent. 5. Hist.* 49.

Zibethum ipsum per se est *Liquor fœtidus*, tantillum tamen adeò illirum fortem et suavem spirat Odorem. *Internè* propter Odoris fragrantiam, in parva nempe dosi, solet misceri *Spiritibus odoriferis*, *Aquisque analepticis*. In magna dosi revera fœtet instar Stercoris, sed in minima dosi spirituosis et oleosis additum, mirè Odores intendit. De ejus autem *confortativa* multum adhuc, digladiantur *Authores*, et irrident illos, qui pro tali scopo adhibent. Nam propter istam Odoris penetrantiam non ab omnibus æquè ferri potest. Sunt enim quædam Mulieres, qui vix Odorem ejus ferre possunt, non secus ac nonnullæ Mullieres à Castoreo abhorrent. Propter raram enim Spirituum Animalium scaturam nimis commoventur hi ipsi à talibus Odoribus, adeoque in inordinatos motus abrepti, facilè Spasmos Viscerum internorum excitare valent. Aliàs hæc ipsa Subjecta optimè fuerunt Zibethum: nam hystericis Mulieribus cum aliis Odoriferis Aromaticis et Carminantibus, item cum *Castoreo*, optimè *internè* propinari potest in Passione hysterica, utut rarò internè usurpetur. Maribus verò Umbilico illitum in Colica convulsiva, Specificum singulare fuit PARACELSI, qui vel solum, vel cum *Oleo Nucis moschata* inunxit; Tormina enim quæcunque Abdominis, etiam cum *Oleo Laurino* mixtum insigniter alleviat. Imò sunt, qui ex *Zibetho*, *Moscho*, *Oleo Macis* et similibus Remedium parant, quod usurpatum Mulieres hystericas diu à paroxysmis præservat, modò non Nares nimium ferit; unde Mulierculæ, dum Passionibus hystericis corripiuntur

---

(Q) Felis (*seu* Catus), *etsi inter domestica & nobis familiarissima Animalia connumeretur, attamen & forma, & ingenio (si quidem irritetur) Tigridi comparanda.* Nonnunquam *in* Rabiem *transit, ejusque Morsus Homines ad Rabiem quoque adigere, novum non est, Nos Juvenem non multis ab hinc annis à rabiosa Fele demorsum, horrenda defunctum Rabie vidimus.*

(R) Sylvestres Feles *in sylvestribus locis Arbores scandentes, & ex una in alteram insilientes vidimus: ferum sanè Animal, & à domestica Fele, hispidioris corporis habitu, vultusque ferocia discrepans. Cl.* Charleton *amplam affert descriptionem, elegantemque Iconem, Felis Sylvestris ex India Orientali in* Caroli II. *Anglorum Regis Theriotrophium invectæ. Hanc Persico nomine* Siyah-Ghush *h. e.* nigris auribus, *appellat.*

(seu *Sader*,) inter Testiculos concretum, Vesica involutum, ex qua incisa *Zibethum* depromitur.

Vires. Calidum, & humidum est atque anodynum. Usus crebri in Dolore colico, (inungitur Umbilico,) in Dolore Ventris losantum, in Strangulatu Uteri applicatur Vulvæ, vel caverulæ Umbilici.

XVII. CERVUS.

Ελαφος { Mas, Cervus. Germ. *Hirsch*. Gall. *Un Cerf*.
{ Fæm. Cerva. Germ. *Hin.*, *Hinden*. Gall. *Une*
{ *Biche* Hinnulus.

Animal est vivacissimum (ad annos 100.) Cursu velocissimum, Cornua quotannis mense Aprili deponens, coit mense Augusto & Septembri, circa diem Ægidii: partuit mense octavo.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Cornu*. 2. *Corium*. 3. *Os de Corde*. 4. *Genitale*. 5. *Testiculi*. 6. *Sanguis*. 7. *Lacryma*. 8. *Medulla*. 9. *Sevum*. 10. *Talus*, *seu Astragalus*. 11. *Lapis*.

Vires.

I. *Cornu* crudum resistit Putredini, Malignitatem corrigit, Sudorem ciet, Balsamum humanum corroborat. Hinc usus ejus proficuus in Variolis, Morbillis, Febribus putridis & malignis, aliisque Morbis, ubi Sudore opus est. Incoqui potest *Decoctis*, macerari *in Infusionibus* (quippe in substantia exhibitum, crudum ferè egeritur.)

N. Commendatur collectum inter Festivitates B. Mariæ, i. e. inter 15. Augusti, & 8. Septembris.

Præparata ex Cornu.

1. C. C. *ustum*. Vid. *lib*. 2. *cap*. 43.

2. C. C. *præparatum*, fit ex *usto*, quod cum *Aqua Cordiali* l. a. lævigatur.

Vires. Vi sua siccante Putredini resistit, Fluxus Alvi sedat, Vermes necat, Sudores ciet, Medicinaque est Infantibus familiarissima.

Dosis à ℈j. ad ʒj. & ultrà.

3. C. C. *Philosophicè calcinatum*. Vide *lib*. 2. *cap*. 43. Sudores ciet, Morbis malignis confert.

Dosis ad ʒß.

4. *Magisterium*. *Cornua* raspata solvuntur in *Acet. destill.* præcipitantur per *Ol. Tart.* vel *Vitrioli*, edulcoranturque ablutione cum *Aqua*. Hinc siccat servantur.

N. 1. Alii solvunt cum *Spir. Sal. Nitr.* quo dein rursus abstractu, *Magisterium* in fundo relictum edulcorant. In abstractione à Spiritu Salis Nitri cautione opus est, ne sc. Accensio, quæ facilè accidere aliàs potest, damnum pariat. Cautiùs ergò procedunt, qui *Solutionis* ℥iv. affundunt *Aqu. fontan.* Mensur.

---

untur, Zibethum inungunt Vulvæ; dicunt enim valdoperè delectari Vulvam Odoriferis: dicunt insuper, Zibethum si inungatur Naribus, Passiones hystericas inducere; sin verò inungatur Vulvæ, easdem curare. Porrò externè etiam pro Exercitiis Venereis roborandis cum *Oleo Majorana* vel *Spica*, aliisque appropriatis laudatur. Imò sunt qui *Zibethum* cum *Balsamo Apoplectico* Glandi Penis illitum pro Fœcundatione laudant, præprimis iis, qui frigidioris sunt naturæ. Zibetho si inungantur Indusia, omnes fugantur Pediculi: sed *Unguentum* pro tali usu nimis est pretiosum. (*S*)

XVII. CERVUS. *Cervi Historiam* fusè describit GRABA *in Elaphographia*, GEORGIUS AGRICOLA *de Usu Cervi*, CASPAR HOFMANNUS *in Paralipomenis*, & WORMIUS *in Musæo l.* 24. *Totus* meritò *alexipharmacus & diaphoreticus* dicitur, & omnia ex eodem parata easdem virtutes alexipharmacas & sudoriferas & obtinent, & potenter etiam exserunt.

Specialissimè in usu est *Cornu*, idque quodvis. Cornu hoc revera est Concretum medium in Animali & Vegetabili Regno: nam est reverà *Truncus à Cervo* crescens: & perplacet eorum Opinio, qui renovationem in Cornibus Cervinis inde fieri dicunt, quòd Plantis novellis utantur Cervi pro victu. Curiosum nempe est, quòd Cervus non castratus quotannis nova generet Cornua, atque tunc quando Cornua sunt dura & perfecta, Cervus Veneri inhiare soleat: Contrà in Cervo castrato nunquam Cornua decidere certum est, sed ea perpetuò conservat. BURRHUS & alii mutationem Cornuum singulis annis ex eo fieri dicunt, quòd Cervi Serpentibus vescantur, qui & ipsi Exuvias deponere solent. Optimè autem hæc ipsa, uti Historiam, quomodò Cornua Cervi renascantur & decidant, habet REDI *in Experim. circa res ex India allatas*, item SACHSIUS *Gammarol. pag.* 182. & 462.

Cæterùm *Cornua* hæc sunt vel *Tenella*, quæ Surculum arboreum referunt, Cortice suo nonnihil hirsuto vestitum, suntque humidiuscula & rore sanguinolento respersa: vel *Indurata*, ubi adoleverint, quæ, ut Arbores, arida fiunt; hinc ad perfectionem proventa, decidunt sponte, quia non ampliùs aluntur à *Succo nutritivo*. Unde ex ipsis Cervis colligi debent, quando in summo perfectionis statu sunt, scilicet tempore verno, quando Cervus recentibus Plantis vescitur, decidua, vel intra duos Dies fœmineos, i. e. 15 Augusti & Septembris: tunc enim sunt maturiora & ponderosiora, interiùs magis compacta, magis dura & magis albicantia, ac Spiritu & Sale volatili, Oleoque copiosissimo imprægnata; quod etiam de Spiritu dicitur: efficacior enim ex talibus Cornibus destillatur: contrario modo sese habet enim Cornu Cervi immaturo, quod non adeo est ponderosum; siquidem magis porosum, & in medio lituras & vestigia Sanguinis exhibet.

Quoad *utendi modum*, Cornu Cervi rarò crudum & saltem raspatum aut pulverisatum usurpatur, quoniam est rinsculum & difficilis digestionis, utut etiam interdum sub tali usu Mortario probè tritum propinari possit in Affectibus, ubi Acidum in primis viis est obtundendum, & blanda diaphoresi opus est: sic reverà aliis *Dentibus* vel *Cornibus* v. g. *Unicornum marina*, aut *Ebori*, æquipollet; imò debito tempore collectum, ab HORSTIO ipsi *Lapidi Bezoar* præfertur, & meritò: sed ejus loco præparatum potiùs, & ita in molliorem consistentiam redactum, usurpatur.

Præparata autem Cornu Cervi pro usu alexipharmaco, sudorifero & expulsivo Veneni, nunc *sine igne*, nunc *cum igne*.

Id quod *cum igne* præparatur, est *Cornu Cervi ustum*, & est id quod remanent post destillationem *Spiritus Olei*, & *Salis volatilis*, & postmodùm albedinem calcinatur. Est pura Terra mortua, seu Cornu omni virtute activa privatum, nullumq; ampliùs habet usum in scopo diaphoretico & alexipharmaco, nisi per accidens seu privativè: Acida nempe quælibet primarum viarum potentissimè & avidissimè imbibendo, & ea insipida reddendo aut alterando, atque ita activitatem ejus in alias Corporis partes impediendo: utut

1. Misè in Diarrhœis & laxitate Intestinorum Humidum absorbendo *adstringat*; adeoque in Morbis Acutis cum Fluxibus Alvi, Hæmorrhagiis, Vomitu, Cholera, &c. commodissimè propinari potest: vid. HORSTIUS *in Problemat. Decur.* 1.
2. Ubi est Acidum abundans in Intestinis, potest propinari: nam & Acidum, & varios hinc inde Succos acres potenter *absorbet*.
3. Ubi sunt *Lumbrici* in Intestinis, potest propinari; quoniam illos pellit, præcipuè Infantum, teste Experientia.

D. MICHAELIS *Cornu Cervi* cum *Antimonio*, ana, lævigata, in Crucibulo calcinavit pro *Pulvere Antidysenterico*; cujus Compositionem videbitis in HOFFMANNI *Clavi Schræder. l.* 2. *C.* 77. Cornu Cervi hoc cum Antimonio calcinatum HARTMANNO in frequenti usu fuit in Dysenteria epidemica: addit simul *Aurum*, & vocavit *Antimonium Solare cum Fructibus Calvariæ*.

Eligatur potiùs pro usu alexipharmaco *Cornu Cervi sine igne* seu *Philosophicè calcinatum*, coquendo scilicet leviter cum *Aqua simplici*, vel *Appropriatis*, donec mollescat, & fiat friabile aliquantisper; vel suspendendo *Frustula Cornu Cervi* in Alembicum, quando destillantur *Aqua ex Plantis* adeò ut adscendens Vapor penetret partes suspensas, & exinde fiant molles & friabiles; quæ præparatio dicitur *Calcinatio vaporosa*. Utroque modo extrahitur *Cornu Cervi Gluten* roridum nutritivum mucilagnosum, quod, levi Frigore in *Gelatinam* condensatur. Hoc Cornu Cervi ita præparatum, de Sale volatili & Oleo quidem ceu principiis activis, sub Gelatinæ

(S) Animal ferens Zibethum *ad* Felium *Genus*, *formæ ratione*, *reducunt*, *vocantque* Felem odoratam, Catum Zibethicum, & Hyænam odoratam. *Folliculum circa Inguina* (*aliis quoque Anum*) *gestat*, *in quo odoramentum*, Zibethum *dictum colligitur*. *Hoc autem concretus Liquor est*, *unctuosus*, *flavescens*, *odore forti & ingrato*, *nisi tantilla mole*, *cum aliis commistus adhibeatur*,

Mensur. s. sc filtrant, Filtratumque si opus sit instillando *Ol. Tart.* præcipitant.

N. 2. Alii solvunt cum *gu. Tart.* præcipitantque cum *Spiritu Vitrioli*, ac edulcorant.

N. 3. Magisterium præcipitatum cum Oleo Tartari flavescit, econtrà cum Oleo aliquo minerali, E. g. Vitrioli, evadit candidum.

5. *Colreda* seu *Gelatina*. Vide *lib.* 2. *cap.* 26.

6. *Liquor* seu *Spiritus*. Vide *lib.* 2. *cap.* 70. & 81.

(*Liquorem C. C. succinatum* Antiepilepticum pro Infantibus habet *Ettmullerus in Valetud. Infant.*)

7. *Oleum*. Vide *lib.* 2. *cap* 70.

N. Veri Olei C. C. descriptionem vide in *Keslero*.

8. *Sal volatile*. Vide *lib.* 2. *cap.* 70.

Sunt qui *Sal C. C. fixi* ℥ij. cum *Spirit. Vin. rectificati* ℥i. dies aliquot (22.) digerunt, atque dein Spiritum Vini ad medietatem abstrahunt, residuumque servant, titulo *Tincturæ Salis C. C.*

Dosis à gr. v. ad ℈ß.

Extractum C. C. fit superfundendo segmentis *Cornuum Cervi Aquam propriam* & *Tincturam* Digestione menstrua extrahendo.

9. *Aqua è Typis cervinis*. Germ. *Hirschkolben.*

℞. *Cornua Cervi* novella, Sanguine adhuc succulenta, in frustuls concide, destillaque in MB, aut VB, vel per se, vel cum pauco *Vini generosi*, donec omnis Liquor exstillarit.

Vires. Utilissima est in Febribus Ardentibus malignis.

Dosis Cochlear ß. vel per se, vel cum appropriata aliqua Aqua. *Hartmannus in Pract. Sennertus Inst.*

(E *Typhis* recentibus *Medulla Aceto destillato* extracta præstantissima in excessiva Oris siccitate.

10. *Unguentum C. C. anodynum*. Vide *lib.* 2.

II. *Corium*. Ex Curio fit *Cingulum*, quo Mulierculæ utuntor ad Inguina stringenda, uterinasque Affectiones compescendas.

III. (*Cor* Confortativum *Cordis*: ex præparatis præbent *Aquam Cordis Cervi*.)

Os Cordis. (Germ. *Kirsch-Kreutzlein*) est Arteriarum in basi Cordis concursus, qui cum ætate, & imprimis turgescentiæ tempore durior fit, & in *Os* degenerat: peculiariter Cordi convenit, idque à Malignitate tuetur, custodit Partum, & Prægnantibus mirè conducit.

IV. *Genitale* (*Priapus*). Diureticum est, Venerem stimulat (Pleuriticis) Dysentericis, colicoque Dolore correptis auxiliatur. Datur tum tritum, tum *Decocto* incoctum, vel & *Aquam*, qua Genitale ablutum est, exhibere convenit.

V. *Testiculi* sicci è *Vino* poti, Concubitum cum voluptate excitant. *Schwenckfeld.*

VI. *Sanguis* Inassatus Sartagine, Dysenterias & Cœliacorum Profluvia sistit: est & efficax contra Toxica; commendatur

---

lationem forma jacturam patitur, magnam tamen Salis volatilis & Olei partem adhuc retinet, ratione cujus à ℈j. ad ʒß. prodest ad temperandum Acidum primarum viarum; sicut & egregium est Diaphoreticum in Morbis Malignis, & elegans Alexipharmacum, atque Malignitatem expellit, Ardores & Æstuationes nimias in Corpore sedat, junctum cum *Unicornu vero*, & *fossili*, *Terra Sigillata*, *Lemnia*, *Bolo Armena*, *Succino*, *Corallis*, *Antimonio diaphoretico*, *Camphora*, *Salibus volatilibus*, & *Laudano opiato* in refracta dosi: uti vidubitia in SENNERTI *Praxi*, LUDOVICI *Pharmac. p.* 147. & WEDELII *Scriptis*. Atque hoc verum esse, patet ex eo, quòd *Cornu Cervi philosophicè præparatum*, si indatur Retortæ, præbeat Spiritum, Sal volatile, & Oleum, utut non in tanta copia, ac si destilletur Cornu Cervi crudum. Adeoque in Morbis Acutis, Benignis & Malignis, pro scopo alexipharmaco & expulsione sudorifera, planè polychrestum est Remedium, meritò Cornu Cervi usto præferendum. Videatur HELMONTIUS *in Scriptis pag.* 373. & HORSTIUS in *Dispens. pag* 239. Hinc unà cum aliis varii ex hoc *Pulveres Bezoardici* & *Diaphoretici* componuntur, e. g. *Sennerti*, *Michaelis*, *Ludovici*, &c.

Magisteria Cornu Cervi per præcipitationem nil valent. Calces enim sunt planè inertes, istud quod per abstractionem cum *Spiritu Nitri* fit, tolerabilius est, ut ex Spiritu Nitri Sal volatile nonnihil infractum fit; unde fit Remedium falsum tertium, Malignitatis non ineptum correctivum: de quo videatur LUDOVICI *Pharm. pag.* 494.

Gelatina coquendo elicita nihil aliud est, quàm Ros ille nutritivus, quo Cornu nutritur, & quasi *Quinta Essentia Cervi*, & alexipharmacæ æquè ac antifebriles vires in ea sunt reconditæ, si ejus ℥ß. vel ʒvj. ad ℥j. in *Cerevisiæ* vel *Potus ordinarii* Mensura dimidia aut integra dissolvatur, ita contra Æstum & Malignitatem Febrium aliorumque Morborum, & pro Expulsione, optimum est euporiston. Sed temperata magis est, magis analeptica, & temperando quæcunque Acria in Corpore, atque inde natas Effervescentias sedando, Caloris naturalis mitigativa: hinc in Febribus continuis usitatius nihil est Gelatina Cornu Cervi, tam in *Julebis* Alterantibus & Alexipharmacis, quàm *Potu* ordinario, dosi largiori propinata, uti jam dictum. Nam ista Gelatina est nihil aliud, quàm Sal volatile concentratum à Mucilagine spermatica. Prostat vel *Simplex*, pro Hecticis, Phthisicis, scopo expulsivo in Variolis, Purpura, Febribus petechialibus, vel *Aceto destillato* irrigata, vel *Succo Citri* acidulata; & ubi est Ardor & Ebullitio Massæ sanguineæ nimia, ubi magis conveniens.

Ex *Gelatina Cornu Cervi* paratur aliàs egregia *Essentia* seu *Extractum* cum *Spiritu Sambuci* aut *Juniperi* per fermentationem ex Baccis præparato; cui Essentiæ si addatur postmodùm *Sal proprium volatile Cornu Cervi*, erit Essentia elegantissima alexipharmaca & sudorifera.

Ulteriùs ex *Cornu Cervi*, uti etiam ex aliis Partibus, *Spiritus volatilis* destillatur; vel cum vel sine *Oleo*. *Cornu Cervi* per se *destillatum* ex Retorta, dat primò *Phlegma spirituosum*; deinde *Sal volatile* & tandem *Oleum empyreumaticum* (Ex ℔. viij. *Cornu Cervi Spiritus rectificati* ℔ij. eliciuntur.) Remanet *Cornu Cervi ustum* instar Carbonis nigrum, quod reiterata in Vase aperto Calcinatione ad albedinem redigendum.

Absque *Oleo* destillatur *Cornu Cervi* per Retortam cum *Nitro*: nempe ex *Cornu Cervi* raspato, & cum duplo *Nitri* permisto, per Retortam destillatur, quemadmodùm aliàs *Clyssi* destillari & parari solent. Prodit *Spiritus* cum *Sale volatili*, parum verò admodùm *Olei*.

Alii non ineptè simul addunt partim ad odoris gratiam, partim ad meliorem pro genere nervoso appropriationem, *Succini albi* debitum quantitatem, & appellatur *Spiritus Cornu Cervi succinatus*. Dosis hujus Spiritus per se rectificati ad movendum Sudorem est ʒß. ad ℈ij. Videtur hanc destillationem subinnuere GRABA *in Elaphographia, pag.* 209. dum *spiritum* talem additione *Salis Infernalis* parare docet.

Quomodò Spiritus Cornu Cervi rectificandus, docet LUDOVICI *Pharm. pag.* 293. Aliàs usitatissimus est in Cura Febrium, ac Morborum Acutorum Malignorum pro excitando Sudore, non minùs quàm in Cura Epilepsiæ, in qua Spiritus hic volatilis salinus potest esse *Succedaneum Spiritus Cranii humani*: quia ipse est Specificus in Epilepsia; in Spiritu enim & Sale volatili Cornu Cervi ritè rectificato, Anima & quasi Essentia ipsius Cornu Cervi residet. Penetrat totum Corpus, vi alexipharmaca Malignitatem corrigit, per Sudorem eandem expellit, Acida vitiosa corrigit, & Pustulas, Maculas, Variolas, Petechias &c. expedit. Paucis, polychrestum est Remedium. Certè in incremento Morborum Malignorum nihil melius est; nam in statu ferè fixioribus opus est.

Quidam *Sal volatile figere* tentat beneficio *Acidorum*, *Aceto*, *Spiritus Salis*, &c. sed malè agunt; quia Acida vim ejus potiùs destruunt. Potiùs igitur per se usurpetur, cujus Dosis est ℈j. in Liquore proprio: hoc est, in forma *Spiritus Sale volatili impregnati* ad ʒß. Rarum est, quod refert MOEBIUS *Dissert. de Vomitoriis*, quòd Sal volatile Cornu Cervi ritè exhibitum præter Sudorem etiam solet Vomitum ciere, de quo nullus alius aliquid monet.

Spiritus Cornu Cervi rectificatus, seu *cum Sale* suo *volatili* probè *impregnatus*, addito modico *Camphoræ*, excellens est *Sudoriferum* in Febribus & Morbis Malignis. Sic aliis etiam addi potest hic *Spiritus essentificatus* & ita pro pluribus usibus parari Remedium. Hac ratione possumus etiam pervenire ad exaltationem *Olei Pestilentialis Heinisii*, de quo *superiùs*, ubi *de Camphora*.

Pertinet huc imprimis *Liquor Cornu Cervi succinatus*, qui elegantissima Medicina est:

℞. *Sal vol. Succini* probè *rectif. aciduli*,
Cornu Cervi optimè depur. an. part. æqu.
Dissolvuntur in *Spiritu Cornu Cervi rectificato*, aut *essentificato*, q. s. ad fortem saturationem. Cessante Effervescentia hac, destillentur & rectificentur; sic Salia volatilia cum Spiritu adscendunt, & *Liquorem* hunc constituunt, pro usu admodùm multiplici.

Ejusdem cum Spiritu & Sale volatili naturæ & essentiæ; sed quasi concentratæ, est *Oleum destillatum*, quod à *Cornu Cervi usto*, vel etiam à *Sale Tartari* aliquoties rectificatum, fit

datur ad Dolores Coxendicis & Lateris (cum *Oleo* decoctus.

Præparata ex Sanguine.

Etsi ex Sanguine Ceavino & Hircino, non minùs ac ex Sanguine Humano, elici queant *Spiritus*, *Oleum*, & similis. Imprimis tamen in usum medicum accessisse.

Balsamus Antipodagricus, paratoa ad modum qui habetùr de Sanguine Humano.

N. E dictis Animalibus si *interiora viscera*, videlicet *Pulmones*, *Cor*, atque *Hepar* particulatim dissecta unà cum *Sanguine* macerentur, nobilior eorum *Essentia* simul prolectatua.

Vires. Io Podagra masimi est solsminis (illitus,) insignis item ejus usus est in Contracturis à quacunque caussa suborris, quippe vi Salis, magnam resolvendi vim obtinet. *Gluckrea in Beg.*

(*Spunsonus Sal volatile Sanguinis Cervi*, *Caphuram* scilicet *Cervi*, *Balsamam Radicalem Naturæ*. *Arcanum in Medicina* vocat: purrefacit cum *Spir. Vin.* xv. dies, hinc destillat, Vase refrigeraro, collo Retortæ adhærena separat.

(*Dosis* gr. iv. ad gr. vj.)

VII. *Lacryma*, s. Sordes quæ in Oculorum angulis reperiuntur, velut Cera indurata, Odoris aliquantulùm gravis, tandem fragrantis (*Lapis* vulgò dicitur): siccant, adstringunt, corroborant, Sudorem cient, ideoque adversus Venena Morbosque contagiosos quàm summè celebrantur, ut vel cum *Lapide Bezoar* viribus certare dicantur.

Quin imò (ut scribit ad me Cl. D. D. *Horstius*) prosunt Lacrymæ quoque in difficultate Partus, adeò ut earum vis nuper adhuc sit comperta in mortuo etiam Fœtu expellendo.

Dosis gr. 3. 4. Vide *Casp. Bauhinum lib. de Lap. Bezoar. cap.* 8. & 9.

N. Lacrymarum harum aliquot frustula colore obscurè fusca, consistentis cerea, Pilis immistis referta, dono liberali mihi impertita est *Illustrissima Saxonia Principissa*, *Sophia Eleonora*, *Conjux Illustrissimi ac Celsissimi Principis ac Domini, Dn. Georgii Hassia Landgravii, &c.*

VIII. *Medulla* ferè omnium laudatissima est, præstatque præ reliquis in Ulceribus malignis, ut & in Tibiarum Ulceribus. *Plinius.*

IX. *Sevum* commendatur præ aliis in Tumoribus molliendis, Vulneribus astringendis. Perniones persanat, Dolores sedat.

Præparata ex Sevo.

Oleum stillatitium Sevi vel *Axungiæ* fit lege communi. Vide *lib. c.* 70.

Vires. Emollit, lenit, summum mitigativum est in Podagra, semel ac iterum de die illitum.

X. *Talus*,

---

fit aurei coloris, & cujus aliquot guttæ vj. viij. ad x. vel xij. idem præstant, quod Salis volatilis ℈j. sed simul Ardorem Corporis & Æstus insignes concitat. in Passionibus hystericis & Colica convulsiva singulare est Remedium; nam hoc Oleum nihil aliud est, quàm Sal volatile Cornu Cervi concentratum; quod probatur ex eo, quòd mediante Sale Tartari probè subactum & digestum, dimittat tandem Spiritum urinosum volatilem, & Sal volatile: de quo videatur BARNERUS *in Prodr. Vindiciarum Lit. B.* Encheireses sunt observandæ hæ. Duplæ sumantur partes *Sal Tartari*, ad p. j. *Olei*: vel sumatur tantum *Salis Tartari*, donec mutua tritura in Grumos quasi abeat. Facta digestione diuturna destilletur per Retortam vitream in Arena, & prodibit *Liquor* obscurus: cui additus *Spiritus Vini*, & ita in Phiala alta Igne Arenæ sublimatur Sal volatile.

Ulteriùs efficax potest fieri *Essentia Cornu Cervi*. Nempe *Oleum Cornu Cervi fœtidum*, affusa pauca *Aqua*, rectificatur, donec aureum acquirat colorem: hinc *Oleum* illud conjungitur cum *Sale volatili proprio* interventu *Spiritus Vini*, & ita *Essentiam* constituit; nam Sal volatile, Oleum & Spiritus, nequeunt jungi, nisi interventu Spiritus Vini. Conferatur TACKIUS in *Phasi* 2. *pag.* 228.

Salis fixi nihil ex Cervo obtineri potest.

Etiam præter Cornu Cervi maturam colliguntur *Tenella Cornua Cervi*, quæ etiam vocatur *Typha Cervina*, item *Cornua Cervina novella*, Germ. *de Hirsch-Kolben*, quæ similiter usurpantur in usu medico.

Destillata suggerunt *Aquam spirituosam*, paucum vel nullum *Sal volatile*: quòd si verò purrefiant, *Sal volatile* facilè dant. Dicta *Aqua è Typhis Cornu Cervi*, vulgò Germ. *Hirsch-Kolben-Wasser*, est egregia contra palpitationem Cordis, & egregium Vehiculum Pueris & Infantibus, etiam Adultis, pro Remediis Alexipharmacis in Morbis & Febribus Malignis, & expellendis Variolis & Morbillis, item in Epilepsiis, tam per se, quàm aliis Remediis appropriatis permistis. Sic & Puerperæ in Purpura hac Aqua utuntur feliciter; item in nimio fluxo Lochiorum, Dysenteria & Scorbuto. Præparationem habet AUTHOR.

Sequitur *Corium*, quod dat *Cingulum* pro Mulieribus, cujus usum habet AUTHOR. An verò peculiare quid obtineat? disputare nolo. Ligaturam aliquid efficere credo. BURRHUS tamen illud valdè commendat contra Podagram, si ex eo ritè præparato Caligæ fiant: qui ipsi parari curabat Vestem ex Corio Cervino Principi cuidam: nihilominùs non credo, quòd res successerit feliciter. SCHMUCHIUS *in Scriptis p.* 29. Partum certò promovere testatur Lumbis applicatum.

Os de Corde Cervi nihil aliud est, quàm Tendines Musculorum Cordis circa Arteriæ Magnæ exortum, qui ætate indurati, in Substantiam cartilagineam, & tandem osseam degenerant. Videatur BOYLE *de Firmit. & Fluid. Sect.* 70. quod & in aliis Animalibus videre est. Talem enim Os non tantùm est in Cervo, sed etiam in Bobus observatum fuit, in quibus Tendines Cordis sæpiùs reperti fuerunt ossei; imò, testantibus Anatomicis, in senioribus Hominibus similia Ossa in Corde fuere reperta; sicut & ipsa Arteria Magna circa Cor in Cartilaginem mutata observata fuit. Unde PLEMPIUS errat, qui Ossa Hyoidea pro Ossibus Cordis Cervi vendirat. Os hoc vulgò præ cæteris dicatum esse Cordi putant: unde etiam *Confectionem Alchermes* ingreditur. Sunt tamen qui negant, sunt qui affirmant contra Abortum, tanquam Specificum, cum *Granis Chermes*, & cum convenienti *Vehiculo*, mirè solet commendari, utut, præter lenem vim temperandi Acidum, parùm valeat: vid. CRATO *Tom.* 2. *Epist.* 260. & CHIOCCUS *in Mus. Calceolar. Sect.* 6. *p.* 697. Quidam dicunt, quòd propinatum dosi debita Os Cordis Cervi Puellæ lascivæ, si suspicio est Imprægnationis, posse hoc pacto perveniri in certitudinem rei. Sed vana sunt ista singularia Attributa, quæ huic Ossi adscribuntur, nata ex præconcepta Hypothesi de Cordis eminentia præ cæteris partibus, & de Radice Vitæ in Corde fundata. Nil enim certè peculiare præ aliis Ossibus habet. Conf. LUDOVICI *in Pharmacia*.

Priapus Cervi est multi usus. Attendendum autem, ut colligatur & transfodiatur Cervus eo tempore, quo in Coitu reperitur, ita enim maximi usus est in stimulanda Venere in forma *Pulveris* ad ʒj. assumptus cum *Ovo sorbili* & pauco *Vini generosi*, & multum confert ad stimulandam Venerem: teste SOLENANDRO *Sect.* 4. *Conf.* 69. Dysentericus verò usus nullus est, dum hiat in Venerem, ubi potiùs damnum infert: videatur HELMONTIUS *Tr. Pleura Furens*. Alio verò tempore, quocunque etiam, si Cervus transfossus fuerit, & Priapus inde collectus, optimum & singulare euporiston est contra Dysenteriam & Pleuritidem; sicut dixi de *Priapo Tauri*, seu *Bovis & Ceti*. Et quæ valent de his Priapis, ea κατ' ἐξοχὴν dici possent in Cura Dysenteriæ & Pleuritidis de hoc Priapo Cervi; sive sub *Pulvere* aut *Rasura* à ʒß. ad ʒj. in *Aqua appropriata*, e. g. in *Aqua Plantaginis*, *Menthæ*, &c. pro Dysentericis; vel in *Aqua Cardui benedicti*, & *Tussilaginis*, pro Pleuriticis, addendo parum *Laudani opiati*, assumatur, sive recipiatur *Rasura* hujus *Priapi*, & coquatur, & *Decoctum* exhibeatur Ægro, aut decoctione inde paretur *Gelatina*, expectando Sudorem: in quibus Affectibus repetito usu sunt egregii, ut quidam Priapum Ceti hisce præferant. Commodè etiam *Electuariis Antidysentericis Rasura* hæc additur. Præterea contra Colicam Passionem & Affectus Hystericos egregiè convenit hic Priapus, confirmante BARTHOLINO *Cent.* 6. *Hist.* 50. Externè *Priapus* pulverisatus, & cum *Vino* Testibus inunctus, singulariter stimulat Venerem, teste BARTHOLINO *citato loco*, Concubitum etiam voluptuosiorem excitat, debet tamen, ut jam dixi, esse sub tempore Coitus abscissus cum Testiculis, quando hiat in Venerem, quod non habet AUTHOR *noster*.

Testiculi Cervini optimi sunt ad stimulandam Venerem, si à Cervo sub Veneris æstu occiso exscissi exsiccentur, & pulverisati asserventur pro usu.

Sanguis & *Viscera sanguinea*, non secus ac Cornua, ut diaphoretica quoque decantatissima sunt. Unde HARTMANNUS *in Praxi Chymiatr. Sanguinem Cervi*, Sole & Luna in Ariete existentibus, pone Aures extrahit, et Linteaminibus excipit; quæ *Vino* infundit, et Sudorem sic provocat

X. *Talus*, seu *Astragalus* utilis est Dysentericis.

XI. *Lapis in Corde*, *Ventriculo*, vel *Intestinis* nonnunquam repertus, cum *Lapide Bezoar* viribus suis convenire dicitur. *Cent. Epist.* 160. *Ensel. de lap. l.* 3. *cap.* 49. *Bauhinus de Lap. Bez.* 11. Imprimis verò *Lapis e Vulva* erutus phylacterium esse fertur Prægnanti, & perficere ut Partum preferat.

N. 1. Optima omnia è Cervo censentur, collecta ex Cervo surgescente, quod fit circiter Ægidii Festum, initio Septembris.

N. 2. *Cauda Cervi* venenata est.

XVIII. COCHLEA.

Κοχλὶς, κοχλὶν, Limax, Germ. *Schnecken*. Gall. *Coquille de Limaçon*.

(Testaceæ.
Cochleæ (Nudæ (sine *Testis*.)
(Fluviatiles.

Præferuntur quæ in locis apricis & vinetis degunt, Herbisque vivunt odoratis, collectæ ante ortum Solis. Vide *Forestus lib.* 16. 58.

N. Fluviatiles easdem quidem vires obtinent, sed rariora usus sunt. Generantur ex Terræ limo, vivunt Rore, Plantisque variis. Inimicantur Coturnici ac Ardeæ, quibus in prædam & cibum veniunt. Antipathicæ sunt maximè Lacertis ac Simiis. Nimirum, hæ Cochlearum vel & Testarum solarum præsentiam adeò formidant, ut sese contrahant, formidineque excrementa egerant.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Cochlea integra*. 2. *Testa*. 3. *Pinguedo*. 4. *Mucus*.

Vires.

1. *Cochlea* refrigerant, incrassant, consolidant, leniunt, Nervis conveniunt ac Pulmonibus. Hinc usus præcipui internè ad Tussim, Phthisin, Screationem sanguinolentam, aliosque Pulmonum Affectus, hinc ad Epatis Calorem, & colicum Dolorem.

Extrinsecùs maturant ac rumpunt Anthraces (impositæ tum solæ, tum cum *Felle Tauri*,) consolidant Vulnera, præcipuè Nervorum, Ulcera sanant, (imprimis Tibiarum) Inflammationes (podagricas) mitigant, Ventrem Hydropicorum Hydrocelemque Herniosorum detumescere faciunt (cum *Testis* tritæ & impositæ), Hæmorrhagiam cohibent (Fronti applicatæ.) *Spuma ex Cochleis* sine Aqua igni appositis Fistulas domare dicitur.

3. *Testa*

---

vocat. Specificum dicitur contra propinata Venena, Dolores Artuum, & Alvum sisteudam: vid. WORMIUS *in Musæo lib.* 2. Quidam pro stimulanda Venere commendant Sanguinem collectum ex Cervo transfosso, dum hiat in Venerem; cui adhuc calido admiscent:

℞. *Pulv. Tragacanth.* ℥ij.
Nuc. moschata,
Caryophyll.
Cinnamomi ana ʒß.
Camph.
Moschi,
Ambra ana ʒi.

Hæc invicem in s. q. *Sanguinis adhuc calidi* miscentur, ut fiat Massa, ex qua formantur Globuli, qui exsiccati, & in Manu dextera detenti, potenter incitant in Venerem.

Ex *Sanguine Cervi*, vel ex aliis *Visceribus sanguineis*, *Spiritus volatilis*, & *Sal volatile*, destillari possunt, quæ in Morbis Malignis & Epilepsia usitatissimè adhibentur.

Oleum Sanguinis Cervi commendatur in Podagra.

Lacryma, quæ colliguntur circa Oculorum angulos in Cervo, fueruntque Sordes concretæ circa angulos Oculorum in iis, dicuntur *Lapis Bezoar Arabum*, qui pro scopo alexipharmaco commendant; quod tamen falsum & fabulosum est: vid. LUDOVICI *in Pharm.* nihil enim valent, & nullus eorum usus est, quicquid etiam in hoc puncto affetatur à ZACUTO LUSITANO *Lib.* 5. *Med. Princ. Hist.* 29. Reliqua quæ habet AUTHOR de pellendo Fœtu mortuo, videri possunt apud eundem.

Sevum Cervinum optimum est in Excoriationibus superficialibus Remedium consolidans. In Procidentia Ani hic calidè eo inungatur, & blandè intrudatur, quod Remedium familiarissimum est. Quin & contra Intertriginem, uti & Fissuras Manuum & Pedum ex Frigore; penetrat enim admodùm, & præ aliis Pinguedinibus est resolutivum, & sic optimum dat levamen. D. NESTER recepit guttam *Sevi Cervini* unam, immisit in Urinam periculosè decumbentis; unde hanc habebat Observationem, si gutta subsidebat in Urina, desperationem; si verò supernatabat, salutem futuram deprædicabat.

Astragalus. In Dysenteria laudatur.

Lapis in Corde, *Ventriculo*, vel *Intestinis* repertus, æquiparandus omninò, si non præferendus, *Lapidi Bezoar*, & compositus est ex Acido & Alcali urinoso, ita tamen, ut Alcali prævaleat. (T)

XVIII. COCHLEA. *Cochlea testacea* imprimis in usu sunt & quidem majores, quæ juxta Vites reperiuntur, uti & eæ quæ dicuntur *Limaces*. Germ. *die rothe Wege Schnecken*, quæ sunt sine Testis.

Usurpantur vel *tota*, vel ejus *Partes*.

Limaces, in genere quidem omnes *Cochlea*, valdè commendabantur pro Hectica & Phthisi, modò ritè stomacho digerantur: suggerunt enim *Gelatinam*, copioso Sale volatili admodùm temperato, quale habetur in *Plantis Refrigerantibus*, impraegnatam. Unde præparatæ ad esum, imprimis si antè nutriantur cum *Saccharo*, egregium Nutrimentum pro Partium spermaticarum seu nervearum sustentatione suggerunt: adeoque ad Febres Hecticas, Ardores Corporis lentè emaciantes, & inde natas Atrophias, non incommodè usurpari possunt. Ita Itali cujusdam singulare Remedium fuere, qui exhibuit Limaces montanos hoc modo præparatos: Per aliquot dies non pascebantur, sed tantùm *Saccharo* & *Farina* satiabantur: duobus vel tribus diebus posteà in *Aqua* & pauco *Aceto* coquebantur leniter, postmodum verò *Jure* optimo *Gallina* vel *Arietis*. Hac ratione præparati & propinati egregiè conveniunt in Hectica; humectant enim, bonumque Sanguinem generant, nec sunt difficilis adeò digestionis. Sic AMATUS LUSITANUS *C.* 3. *Cur.* 53. curavit quendam Hecticum per Cibum Pullorum Gallinarum, Testudinibus nemoralibus saginatorum, unà cum Potu Lactis asinini. RIVERIUS *C.* 1. *Obs.* 52. singulare refert Exemplum de Hectica marasmode desperata, curata tamen à Rustico per *Decoctum Limacum rubrorum agrestium*. Par ferè ratio est *Ostrearum*, utut Cochleæ sint densioris consistentiæ, hinc etiam ab AUTHORE refrigerare, incrassare, lenire, Nervis conducere, &c. dicuntur rectè.

Externè Podagram, & similes Dolores, ab Acido obortos, curant & sistunt, propterea quoniam Sale volatili alcali occulto constant: quod simile est Ranarum vel Spermatis Ranarum Alcali occulto, ratione cujus absorbent Acidum podagricum, & sic solamen Doloribus afferunt. Limaces enim, seu Cochleæ contusæ, suggerunt *Succum aquosum*, nonnihil viscidum, qui simillimus est *Spermati Ranarum*, in recessu habens Alcali temperatum; adeò ut in Affectibus podagricis & Erysipelaceis egregiè conveniat. Cùm *Testis contusa*, & in consistentiam *Cataplasmatis* redactæ, atque Parti tumenti impositæ, speciatim prosunt in resolvendis & discutiendis Tumoribus aquosis & serosis PETRUS à CASTRO tanquam Secretum in Ascite commendant, Abdomini impositum. Prætereà etiam in aliis Hydropis speciebus particularibus, quales Hydrocele, Hydrocephalus, Crura Arthriticorum serosa, ubi opus est resolutione Aquarum, egregiè conveniunt; imprimis si iis contusis inspergatur *Pulvis Fimi caprilli*, & addatur *Semen Carvi*; sic enim *Cataplasma* fortiùs resolvens evadit. Loco horum à quibusdam etiam *Cancri fluviatiles* substitui solent. Imò *Cosmetica* sunt, si *Liquor ex Cochleis contusis Sale Tartari* conspersis paretur.

Limaces vivi appositi prosunt ad procidentiam Ani, in nimio Tumore ac Ardore Hæmorrhoidum.

Sunt porrò, qui ex ipsis *Cochleis* benè prius ablutis per Balneum Mariæ destillant *Phlegma* seu *Aquam* pro usu diuretico, ut & cosmetico in vitiis Cutis, Manuum & Faciei, instar *Aqua Spermatis Ranarum*, quæ sit instar Exemplaris; quoniam Sale volatili occulto constant: de quo videatur TACHENIUS *in Hippocrate Chymico*.

Liquor tamen *per deliquium* meritò *Aqua destillata* præfertur,

---

(T) Cervus *quasi* κεράς, *à* κέρας Cornu, *quasi Cornibus insignis*. Cornua Cervi, *Sale volatili, & Olea pollentia, præcipuum habent in Medicina usum. E* Typhis, *seu novellis Cornibus, Sanguine adbuc manantibus, destillatur* Aqua *summè Cardiaca*, Rizotica Mayerno *dicta, Febribusque malignis dicata*.

3. *Testa* tritæ exhibentur Calculosis, rimas Manuum siccant & consolidant.

Pinguedo (in elixato *Brodio*, ubi id refrixerit, supernatans,) Oculorum Rubedini Doloribusque medetur, Defluxiones ad Oculos intercipit (Fronti cum *Albo Ovi* imposita.)

4. *Mucus salivosus* (quem compunctæ *Cochleæ* reddunt,) emplasticus est, ideoque glutinans, Defluxionesque ad Oculos intercipiens (in *Anacollematis*.)

P R Æ P A R A T A.

1. *Aqua stillatitia*. E Carne Mense Majo vel Octobri per M.B. prolecta convenire dicitur Atrophia laborantibus. Epar nimirum corroborare statuitur.

Extrinsecùs Faciem fucat.

2. *Cinis Cochlearum*. Exsiccat, incrassat, Cutis Rimas ac Scabriciem exsiccat, Synoviam (*das Glied-Wasser*) sistit.

3. *Liquor Limacum*.

Rubri Limaces concisi misceantur cum pari pondere *Sal. communis*, conjiciunturque in Manicam Hippocratis, ut in Cella defluant in Liquorem, quo dolentes Partes podagricæ illinuntur, & Verrucæ scalpello priùs abrasæ facilè averruncantur. *S. Closses*.

(*Liquor Limacum* Ani procidentiam tollit.)

XIX. C U N I C U L U S.

Κύνικλος. Germ. *Küngle Kuinglein*. Gall. *Connil*, *ou Lapin*.

Animalculum est Leporini generis, timidum, fœcundum admodùm & prolificum.

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

1. *Integer ustus*. 2. *Axungia*. 3. *Cerebrum*.

Vires.

1. Cuniculus totus exustus medetur Anginæ, seu Faucium Inflammationibus (cum *Costo* & *Folio* illitus.)

2. *Axungia* Articulis & Nervis induratis utilis est.

3. *Cerebrum* Venenis resistere creditur, alioquin Leporino correspondens.

XX. E L E P H A S.

Ἐλέφας, Elephantus. Germ. *Elephant*, *Helffant*. Gall. *Un Elephant*.

Animal est rarissimum, vivacissimum, placidum ac docile.

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

Soli Dentes, *Ebur* vulgò dicti.

Vires.

Ebur refrigerat & siccat moderatè, adstringit, incidit, Viscera roborat, albas Mulierum Fluxiones sistit. Ictero convenit, Lumbricos fugat, diuturnis Obstructionibus confert, Stomachi Dolores & Imbecillitatem abigit. Epilepsiæ medetur, Melancholiam arcet, Putredini ac Venenis resistit. Adhibetur

tur, tam secundùm AUTHORIS manuductionem ex *Cochleis contusis* & *Sale communi*, vel meliùs cum *Sale Tartari* conspersis in loco frigidiusculo, ubi in *Liquorem* egregiè *Cosmeticum* defluunt, quam simpliciter ex Cochleis vel Limacibus Acubus pertusis sponte sua effluens; uterque Liquor Sale volatili alcali temperato, id est minùs oleoso, impraegnatus est; ratione cujus in Ardoribus & Doloribus, ex Acido viscido oriundis, in specie in Podagra, egregiè Anodynum & Refrigerans est egregium Remedium.

Testa Cochleacea congeneres sunt *Testis Cancrorum fluviatilium*; hinc usus pariter *diureticus* est. Unde adeò decantatæ sunt in Cura Hydropicos per Urinam curandæ. Usurpandi modus est, ut tantùm exsiccentur & pulverisentur. Tempore hyberno Opercula habent, quo se contra Hyemem defendunt; hæc benè abluta, & pulverisata, pariter per Urinam curant Hydropem, si singulis mane & vespertino tempore sumantur in convenienti Vehiculo, quantum Cultelli cuspis capit. Alii recipiunt dicta *Opercula*, resolvunt in *Spiritum Salis*, resoluta per abstractionem Menstrui coagulant, & per deliquium fluere faciunt. Talis Liquor diureticus egregius est in Hydrope. Loco *Spiritus Salis* in *Vino acidulo*, vel *Aceto*, solvantur, & idem erit. (*V*)

XIX. CUNICULUS. De *Cuniculo* nihil habeo, quod dicere possum. (*X*)

XX. ELEPHAS. *Elephas* est Animal satis cognitum, cùm hinc inde transportetur raritatis gratia. Officinis nil suggerit nisi *Dentes*, *Ebur* dictos, qui ex Maxillis prodeunt, & foras prominent: interdum sunt ingentis latia magnitudinis, adeo ut in India Orientali, & in regione Magni Mogol, inveniantur tantæ magnitudinis, ut in utroque possit insidere Homo sine gravatione & molestia Elephantis.

Ebur hoc pro more Dentium firmioris & compactioris est consistentiæ, & Sale volatili magis concentrato impragnatum. In Medicina est magni usus, vix autem nobilius est *Cornu Cervi* nostrate, imò ferè inferius, minus de *virtute alexipharmaca* obtinens, utut structura sua ferè coincidat; unde & omnia Remedia, quæ ex Cornu Cervi parari possunt, inde habentur. Præ Ossibus Dentes, & speciatim Ebur, acriora & magis corrosiva Acida potentiùs imbibere, ab istis excitatas Effervescentias compescere, Phlogoses vagas reprimere, speciatim post Iræ excandescentiam varia metuenda Mala præcavere, item contra Abortum præservativè convenire, & Fluorem album nonnihil reprimere solet.

Eodem modo tractari potest ac Cornu Cervi, eadem quoque *Producta* suggerit: imprimis præparatur tam *sine igne* seu philosophicè, quam *cum igne*, uti dixi de Cornu Cervi. Præ cæteris tamen usitatissimum est *Ebur philosophicè præparatum* pro scopo temperandi Acidum oberrans in Corpore humano, & compescendi Phlogoses ac febriles Ebullitiones eminet; dumque Ebullitiones febriles sistit valdè commendatur in Febribus Ardentibus, item Malignis, propinatum nunc solitariè, nunc cum Antimonialibus Diaphoreticis, nunc cum Coralliatis Absorbentibus, nunc cum Salinis Abstergentibus, nunc cum aliis præscribitur. Valdè roborare dicitur Hepar, seu convenire in Massæ Sanguineæ deficiente crassi

(V) Cochlea, & Limax *Insecti Genus notissimum, cujus duæ præcipuæ Differentiæ: quædam enim Testa in spiræ modum convoluta conteguntur, quædam nudæ ortæ nudæ gradiuntur. Utræque Androgyni sunt. De Limacibus curiosè habet Dñus* Poupartius. *Curiosissimè autem ab eo observatus est illarum Cornuum motus, qui sic habet. Contrahuntur Cornua & absconduntur ex contractione Musculi oblongi, qui ex partibus internis Limacis oriundus, atque per Cornu cavitatem progrediens, ac veluti nigra linea transparens, finem habet in illius extremitate: cùm autem Musculus hic contrahitur, Cornu extremitas internè convolvitur, & complicatur: non secus ac Tibialia manu intùs immissa ac illorum extremitatem apprehendente, retracta manu convolvuntur & contrahuntur. Porriguntur contrà & extenduntur Limacis Cornua, immissa ex ore humiditate quadam serosa intra illorum cavitates: videmus enim ex sectis in illorum elongatione Cornibus illam extillare.*

Dñus Du Verney *multa quoque habet de Limacum generatione*. Acta Reg. Scient. Academ. 1708. *Sed omnem superat admirationem, quòd primus notavit Dñus* Reaumur. *Limacum Testæ pro Insecti ætate successivè longitudinem & novas spirales convolutiones acquirunt. Quod & nos notavimus: recèns enim natæ Limaces teguntur spirali Testa, vix gyrum cum dimidio habente: adolescentes verò ad duas tres & ulteriores circumvolutiones Testa prolongatur. Hoc negotium exactissimè prosequitur laudatus* Author. V. Acta Reg. Scient. Acad. 1709.

(X) *Incertum an Animal* Cuniculus *dictum sit: quòd, ut ait* Varro, *sub terra cuniculos sibi ipse fodere soleat; an potiùs contrà, ut putat* Vegetius *con, subterranei illi meatus ab Animali nomen acceperint. Hinc sanè adstipulatur* Martialis *hoc Disticho*:

Gaudet in effossis habitare Cuniculus antris:
Monstravit tacitas hostibus ille vias.

Si Idea pavoris aliquid Animalium Sanguini imprimit pro usu medico, ut philosophantur Helmontiani; nullus sanè erit Sanguis ad morbosas Corporis effervescentias sedandas aptior Cuniculi Sanguine: vix enim reperies Animal Cuniculo timidius.

hibetur ejus *Limatura* in Infusionibus, quin & *Pulvis* in substantia exhibetur.

Dosis ℥ß.

PRÆPARATA.

1. *Ebur ustum* (*Spodium* vocant, & ad differentiam *Spodii Mineralis*, *Spodium ex Ebore*)

2. *Trochisci de Spodio*. Vide *Dispensat*.

N. Sunt qui *Ebur* ad Fœcunditatem commendant. Verùm cùm Elephas sit Animal paucæ prolis, tardè pariens, (biennium sc. gravidum,) potiùs ad Sterilitatem Fœtusque retentionem facere conjecturamur, quam ad Conceptionem promovendam.

XXI. EQUUS.

I*ππος*, Equus Mas, Equa Fœmina. Germ. *Pferd*. Gall. Un Cheval.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Sanguis*. 2. *Coagulum*. 3. *Lac*. 4. *Stercus*. 5. *Lichenes*. 6. *Testes*. 7. *Pinguedo jubarum*. 8. *Ungula*. 9. *Pili*. 10. *Saliva*. 11. *Dens*. 12. *Lapis*.

Vires.

1. *Sanguis* (malunt nonnulli Equarum admissuram expertarum (admiscetur *Septicis* ac *Causticis*.

2. *Coagulum* (*Hyppace* vocant) privatim Cœliacis, Dysentericisque convenit.

3. *Lac* utile censetur Epilepticis, Phthisicis, Tussientibus, Asthamaticis.

4. *Stercus* extrinsecùs Sanguinis eruptiones cohibet (tam *crudum*, quàm *ustum*,) Fœtum mortuum, ac Secundinas expellit (in *Suffitu*.)

Internè propinatur in Dolore Colico, ac Strangulatu Uteri & similiter in Fœtu mortuo, & Secundinis expellendis.

N. Præstat ex Equo Avena nutrito & non castrato.

5. *Lichenes* (*callosa Excrementa in Equorum Cruribus nascentia*,) laudantur peculiariter ad uterinas Suffocationes, (*Suffitu*, subtùs facto,) us & ad Morbum Comitialem, & Calculum (*Pulvis* propinatus.

Præparata ex Lichenibus.

Extractum Lichenum fit ex *Lichenibus siccatis*, cum *Spiritu Vini* vel alio appropriato *Spiritu*.

Dosis à gr. v. ad ℈ß.

N. Hartmannus Menstruum parat ex *Aqua Melissæ* & *Vini* ana ℔iij. quas per Retortam ex Cineribus destillat super *Succini* & *Gagatis* ℥ij. igne in fine forti, hinc *Aquam* ab *Oleo* separatam adhibet.

6. *Testes*

crasi corrigenda: & hinc cum *Hepatico rubro Dresdensium*, aliisque Remediis Hepaticis miscetur. B. D. MICHAELIS in usu erat *Pulvis Epaticus compositus*, qui constabat ex ana *Eboris sine igne*, & *Epatici rubri*: quem frequenter usurpabat post Potum nimium, item in Phologosi vaga Scorbuticorum, Anorexia &c. Ratione Acidi, quod compescit, commendari solet in Fluxu Mulierum albo, sicuti alias est Remedium, quod valdè convenit Mulieribus: imprimis commendatur iis, quæ Acido abundant: specialissimè autem illud contra Abortum laudant quidam, in quo præcavendo vel solem cum *Magisterio Coralliorum*, *præparato cum Succo Citri*, frequentes adhibetur, imprimis ubi is metuendus est ob Symptomata Abdominis. Loco ejus tamen *Cornu Cervi* substituatur. Prætereà in Lumbricis solet propinari Infantibus, ubi usus non est frustraneus. In Passionibus Hystericis datum Ebur sine igne cum appropriatis est utile Remedium. Contra Iracundiam tandem valet, ad quod tamen & Cornu Cervi sine igne quoque competit. *Dosis* est à ℈j. ad ℥ß. vel ℈ij.

Ebur ustum est Cornu, seu Terra mortua, omni virtute & efficacia activa spoliata, unde usus interni est nullius aut rarioris: vulgariter in Officinis dicitur *Spodium ex Ebore*, ad differentiam *Spodii Mineralis*. Adhibetur externè in *Collyriis*, & in exsiccandis Vulneribus.

Spiritus qui ex *Ebore* destillatur, mitior est *Spiritu Cornu Servi*. (Y)

XXI. EQUUS. *Equus terrestris* est Animal satis notum.

De hoc observetur, quod exinde quidam volunt conficere singularem Medicinam ex *Pullis Equorum* in Epilepsia: nimirum *in Lingua Pulli* recèns editi reperitur *Caro rubicunda glandulosa*, *Coagulum* seu *Hippomanes* dicta, spithamæ longitudine, quæ & eximenda, antequam aerem hauriat Pullus, alias devorat illam: ex qua parte carnosa siccata & pulverisata præparant singularem Medicinam pro Epilepticis, & quidem ex Pullo mare pro Masculo, & ex Pullo fœminea pro Fœmella. AUTHOR *noster* Cœliacis & Dysentericis commendat.

Lac Equinum præcipimis commendatur in Phthisi & Atrophia.

Stercus Equi recens est Medicina magni & multi usus, cujus vires sunt singularissimæ, imprimis ex Mare non castrato, verùm Admissario forti, quod internè non tantùm in Sanguine compescendo adhibetur, si *Succus ex Stercore recens* exprimatur, sed etiam prætereà ad Colicam convulsivam, Passionem hystericam, Pleuritidem, Icterum, Morbillos, & Variolas egregium est Remedium, etsi multis nauseosum. In Colica Experimentum est certissimum, si recipiatur *Stercus Equinum* Maris non castrati recens, subigatur cum haustu *Vini* vel *Cerevisiæ*, vel quocunque Liquore, benè exprimatur *Succus*, coletur per Linteum, & haustum egregium erit Remedium expe-

ctando Sudorem. Unde etiam sunt, qui dicunt, quod ex hoc Stercore sit paratus *Syrupus Lutheri*, qui est singularis in Colica, in hysterica Passione: idem ejus usus est, & via habetur præsentaneum magis Remedium, quam Stercus Equinum. Angli illud dicto modo præparatum, ceu euporiston usitatissimum, adhibent in Pleuritide, quam curat per Sudorem citò, & tutò & jucundè, si mox in principio ejus adhibeatur, imprimis si sit Stercus Equi maris non castrati: id quod præ aliis commendatur in Pleuritide. Quod autem de Pleuritide dicitur, de omnibus Inflammationibus partium internarum est intelligendum. Nec vulgaris est usus in Angina idem Stercus, quod imprimis convenit, si sit pastum Animal *Avena*; ab hoc ipso enim obtinet virtutem discussivam & per Sudorem curat: in Angina certè Stercus Equinum non cedit Stercori Hirundinum & Canis. In Peste laudatur à DU HAMEL *de Affect. Corpor. pag.* 321. In Variolis usus obtinet, ut Infantibus æquè ac Adultis infundatur Nodulus Stercoris Equini in *Cerevisiam* vel *Potum ordinarium*, ut eruptio Variolarum promoveatur, & Fauces ab iis defendantur, quod alias, si affligantur Variolis, solet esse Casus periculosissimus. *Bina* tamen *Stercora* sunt, quæ huic in quibusdam Casibus præferuntur: in Variolis nempe *Stercus Ovillum*, tritum cum haustu Potus ordinarii, colatum & propinatum: in Morbillis optimum est *Caprillum*, Equinum interim non minùs laudatur propter vim nitrosam volatilem. Hinc in Ictero flavo pro corrigenda Bilis nimia pinguedine; & acuenda eadem admodùm commendatur. In Strenguria notum est Remedium, quod subitò etiam externè contumacissimam curat.

Externè adhibetur in Hæmorrhagiis, si ex illo fiat *Cataplasma* cum *Aceto*, & applicetur parti, unde effluit Sanguis. Alii volunt, quòd Stercus Equinum siccetur, siccatum pulverisetur, & pulverisatum adspergatur Sanguinis effluenti; sic enim instar Pulveris Sympathetici Sanguinem sistere dicunt. Valdè confert in discutiende Inflammatione Faucium vel partium Oris.

Post Stercus est *Sudor*, qui quidem non solet adhiberi; nihilominùs si potetur à Muliere prægnante cum *Vino*, Fœtum ejicere, & Abortum producere solet. Equorum Sudores noctu lucere, videbiris in BORELLI *Obs. Cent.* 1. *Obs.* 3. *p.* 6.

Lichenes Equorum sunt ingentes istæ *Verrucæ*, quæ adnascuntur Pedibus Equorum, & quas interdum dejiciunt sua sponte in stabulis. Hi Lichenes multùm commendantur in curanda Passione hysterica sub forma Pulveris. Aliqui etiam horum Rasuram commendant ad quecumque ferè Morsum. *Externè* instar *Suffitus* recipiatur in Vulvam; hoc ipso enim mirè Passiones hystericas compesci asserunt; unde *Pulvis* præsentissimus in Suffocatione uterina est hic *Paracelsi*.

℞. *Verruc. Equor.* ℥j.

Asa

(Y) Elephas *omnia terrestria Animalia monstrosa magnitudine superat. Ejus partes magis notabiles sunt*, Proboscis (*quàm* Tubam *à figura*, *&* Manum nasutam *ab usu appellant*), Cutis *cancellata*, *& sagittis ferè impenetrabilis*; *atque* Dentes, *qui* Ebur *ad usus varios*, *medicum quoque*, *suggerunt*. *Docilissimum*, *si molem spectes*, *Animal*. *De ejus admiranda docilitate singularem* Lipsius *scripsit Epistolam*.

6. *Testes Castrati* ad Secundinas pellendas Remedium præstantissimum (*pulverisati*.) Commendantur quoque in Doloribus Colicis.

7. *Pinguedo jubati Colli*, (*Kamschmaltz*) illinitur commodè Articulis luxatis.

8. *Ungula* Fœtus mortuos *Suffitu* exturbat, Pediculosque fugat. (Antidysentericum præsentaneum frixa in Butyro Ungula putatur.)

9. *Pili* Sanguinis fluxum reprimunt.

10. *Saliva*: *Spuma Oris* triduo pota, Tussim sanat, fervorem Faucium contundit.

N. Aqua frigida ex Ore Equi non castrati in præterfluente potantis elapsa, & subitò vasculo collecta, prodest ad Sterilitatem emendandam, (semel ac iterum pota.) *Hartmannus in Pract.*

11. *Dentes* primùm nascentes Dentitionem facilitare dicuntur, (*appensi*.) Dentes dealbant, (*Cinis* affricatus.)

12. *Lapis* (*Hippolithus*) in Ventriculo aut Intestinis Equorum nonnullorum repertus, uti *Lapidi Bezoar* (*Occidentali*) figura & laminea structura non absimilis, est ita & viribus eundem æmulari statuitur.

N. Historias Lapidis hujusmodi, Ovi magnitudine reperti, habet *Jordanus de Peste Tr. 3. cap. 9. Schwenckeldius in Theriotroph.* Vide & *Bauhinum tr. de Lap. Bez. cap. 25.* His subjungi meretur Lapis ejusdem ferè magnitudinis, quem nostro hoc tempore præbuit mortuus Equus (ut audio, Hispanicus) non procul ab Urbe hac nostra Francofurtensi dissectus, quem apud *Henr. Vvolrath*, *Comitem de Stolberg* videre contigit. Cujus vires easdem cum *Lapide Bezoar Occidentali* Experientia docuit.

XXII ERI-

Asa fœt. Ʒi.
Ungul. Capr. Ʒii.
M. f. Pulvis.

Cujus ℈j. accendatur, & fiat *Suffitus* per Tubum ad Uterum, de quo dicit FONSECA *L. 1. Cons. 31.* nullam esse Suffocatam, quæ ab illo non excitetur. Pulverisati & Naribus inflati Hæmorrhagias sistunt: vid. DUHAMEL *de Affect. Corpor. pag.* 317.

Essentia etiam horum *Lichenum* valdoperè convenit in curanda Passione hysterica, qualem Essentiam præparare docet AGRICOLA *Comm. in Poppium*: sicut & HARTMANNUS & CROLLIUS *Extractum Lichenum* ad idem Malum adhibere solent.

Sequuntur *Testes Equini* per Castrationem exempti Hi priùs discindantur, pòst temperato igne exsiccati cum *Essentia Myrrhæ* irrorentur, ut diutiùs durent: sic pulverisati mirè commendantur in compescenda Colica, & eorum usum hinc rectè commendat ZACUTUS LUSITANUS, FONSECA *in Cons.* 39. *Lib.* 1. aliique. *Dosis* Ʒß. ad ℈ij. vel Ʒj. Propinatur *Pulvis*, vel solus, vel cum *Semine Anisi*, vel cum *Priapo Tauri* aut *Cervi*, cùm Priapus Tauri & Cervi per se non sint ultimum Remedium in eadem ZWELFFERI certè Experimentum fuit, *Pulverem* horum cum *Aqua Florum Liliorum alborum* ad pellendum Partum difficilem, Fœtum mortuum, Secundinam, Lochia, & si quid in Partu, vel post Partum remansit in Utero, ita ut sint unum ex primariis pro Partu difficili Specificis: vid. GESNERUS *L. 1. Epist. p.* 27. sicut quoque HEINRICUS *ab* HEER *in Obs.* 14. notabilem Observationem habet de Fœtu mortuo, mediante Pulvere Testiculi Equini ejecto. Hinc quidam hunc *Pulverem*, ea Schola HELIDÆI PADUANI profectum, laudant:

℞. *Testic. Equin. d. m. pulverif.* Ʒj.
Borrac. Venet. Ʒß. ad Ʒj.
Croci ℈j.

Misce pro duabus vel tribus Dosibus æqualibus, successivè in *Aqua Liliorum alborum* sumendis, & maximè prosunt in Partu difficili, Fœtu mortuo, & Secundina expellendis.

Plura qui cupit de virtute horum Testiculorum in pellendo Fœtu insigni, videre potest GESNERUM *Lib.* 1. *Epistolarum pag.* 27. item FONSECAM *in Consult.* 89. & denique HORATIUM AUGENIUM, cujus speciale fuit Secretum *P. 1. Lib. 7. Epist.* 8.

Ungula Equi est etiam Officinalis contra Passiones hystericas, & sunt qui eandem parant *Extractum* pro usu interno. Partes istæ *Ungulæ Equinæ*, quæ abscinduntur, quando nova imponenda est Solea, pulverisatæ & exsiccatæ, ad Ʒj. assumptæ, valdè conveniunt in Diarrhœa & Dysenteria, uti affirmat AGERIUS *in Tr. de Dysent. pag* 26. & eadem *Ungula* frixa cum *Butyro* & assumpta, fuit Secretum HELMONTII in Cura Dysenteriæ. Observetur autem, quod non debeat desumi ea Equo lasciviente, aliàs magis erit nociva quam proficua: videatur HELMONTIUS *in suis Scriptis*, speciatim *in Tractatu*, *Pylorus Rector*; qui, quæ habet in Practicis, meretur fidem maximam, testantibus omnibus, utut in Theoria interdum à vero abludat. *Suffitus* ejus Genitalibus exceptus Menses retentos & Fœtum mortuum promovet. In Peste quoque commendari solet.

Res mira est, quam quidam referunt, certa tamen, quòd *Soleæ* equinæ ex Ferro, quo alius fuit interfectus, fabricatæ, Equos, licet tardos, reddant celeres cursu, & Frænum seu Capistrum ex eodem Ferro eosdem Æquos, utut ferocientes, admodùm placidos tamen ac tractabiles efficiat.

Saliva Equorum spumescentium recens detracta & cum *Oleo Rosarum* vel *Amygdalarum amararum* subacta, in Aurium Tinnitu, earumque Doloribus, necnon Verrucis delendis, commendatur.

Hippolithus, uti rectè dicit AUTHOR, uti structura, ita & usu coincidit cum *Lapide Bezoar Occidentali*. Plura *de hoc Hippolitho* videbitis in M. A. N. C. *Ann. 3. Obs.* 246. *Ann. 4. & 5. Obs. 167. p. 215. seqq.* (Z)

EQUUS MARINUS.

E*Quus marinus* qui vocatur *Hippopotamus*, potiùs autem & genuino vocabulo *Rosmarus*, Germ. *Wallroß.* dictus, à Modernis tantùm est inventus, cujus varias qualitates & facultates videbitis in CHIOCCI *Musæo Calceolarii Sect. 6. pag.* 694. *Musæo* WORMII, & MARTENS *Spitzbergische Reisebeschreibung.*

Ex hoc Hippopotamo imprimis usitati sunt *Dentes* magni; quorum unus, qui utroque latere Oris reperitur, eminet in Maxillis, qui deorsum versùs reflectitur, reliquis omnibus sursum vergentibus. Hic Dens Hippopotami præparatus est specifica Medicina contra quascunque Hæmorrhagias assumptus, quod præter MINDERERUM *in Medic. Milit. p.* 169. confirmat etiam Experientia D. MICHAELIS, qui *Pulveris horum Dentium*, Fœminam desperato Fluxu Hæmorrhoidum gravatam, unica dosi ab eo liberavit. In Terrore etiam, & contra Alterationes Corporis à Terrore inductas, propinari solet, ne noceat. Nempe pro more aliorum hujusmodi Concretorum potenter vitiosa Acida absorbet, & hinc mille natis Malis confert. Præterea quoque ad Morbos convulsivos quoscunque, speciatim ad Spasmos, expertus est, unde etiam quidam *Annulos* exinde fabricari faciunt ex hoc Dente, quos Digitis vel Manuum vel Pedum applicant contra Spasmum, imprimis flatulentum.

Priapus Hippopotami osseus ferè est, & rotundus, crassus, ponderosus, crassissimus verò propè Glandem. Hic, ejusque imprimis *Officinalium*, pellit Calculum, & etiam promovet Partum & Secundinas. Pars hujus anterior mollis pulverisata curat Stranguriam.

Plura qui cupit de Penis & Dentium ejus usu, vid. *citatum locum ex* WORMII *Musæo*, uti & BARTHOLINI *Cent. 2. Hist. Anat.* 43. & *in C. 3. Epistolarum ejus pag.* 290.

(Z) Equus. Hippomanes (*quidquid Autor noster dicat*) *quid sit, magna Physicorum dissensio est. Quidam cum* Servio *putant, virus esse ex Equarum inguinibus defluens, quo tempore in amoris furorem feruntur, unde nomen. Hinc referendum illud* Virgilii 3. Georg.

Hinc demum Hippomanes, vero quod nomine dicunt.
Pastores, lentum distillat ab inguine virus.

Alii eam Plinio *lib.* 8. *ajunt.* Hippomanes *Carunculam esse Caricæ magnitudine, colore nigro, fronti recèns nati Pulli adhærentem, quam fœta Equa avellit, devoratque, aut partum ad ubera non admittit. Quod innuit idem* Virgilius 4. Æneid.

Quæritur & nascentis Equi de fronte revulsus,
Et matri præreptus amor.

Hippomanes *sanè, quidquid illud sit, Veneficiis expetitum esse docet &* Aristoteles 6. hist. animal. cap. 22. Carolus Raygerus Ephem. Germ. Anno 8. Obs. 57. *allatum sibi ait Anno 1676. mense Februario, Hippomanes hujuscemodi recens à fronte nati Pulli avulsum, & adhuc calens, quod ipse accurate describit.*

XXII. ERINACEUS.

Ἐχῖνος. Germ. *Ein Igel*, *Hechel*. Gall. *Un Herisson*. [Caninus. Suillus.

Animal est terrestre, echinatum. Hyeme in cavernis Arborum occultatur, vescens Muribus, Juglandibus, Malis, Pyris, & similibus.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Echinus ipse*. 2. *Jecur*. 3. *Axungia*. 4. *Ventriculus*.

Vires.

1. Subvenit (coctus, vel incineratus & potus) involontariè Mingentibus, Stomacho gratus est, Alvumque & Urinam movet. *Forestus lib.* 21. *c.* 15.

Extrinsecùs illitus Alopeciæ subvenit.

2. *Jecur* vel & *Corpus* exsiccatum atque cum *Oxymelite* sumptum, Renum vitiis auxilio est: medetur Cachexiæ, Hydropi, Convulsionibus & Elephantiæ. Viscerum fluxiones exsiccat. *Dioscorides*.

3. *Axungia* felicissimè Herniis medetur. *Hartmannus*.

4. *Ventriculi* Tunicam interiorem commendant ad Dolores colicos (assumptam).

XXIII. HOMO.

Ἄνθρωπος. Germ. *Mensch*. Gall. *Homme* { Mas. *Masle & Femelle*. { Fœmina.

OFFICINALIA NATIVA.

Sumuntur vel ex Corpore vivente.

1. *Capilli*. 2. *Ungues*. 3. *Saliva*. 4. *Aurium Sordes*. 5. *Sudor*. 6. *Lac*. 7. *Menses*. 8. *Secundina*. 9. *Urina*. 10. *Stercus*. 11. *Semen*. 12. *Sanguis*. 13. *Calculi*. 14. *Lumbrici*. 15. *Pediculi*. 16. *Membrana Caput Fœtus cingens*.

Vel ex Partibus Corporis demortui, seu Cadaveris.

1. *Integrum Cadaver*, seu *Caro*. 2. *Cutis*. 3. *Pinguedo*. 4. *Ossa*. 5. *Cranium*. 6. *Usnea Cranii*. 7. *Cerebrum*. 8. *Fel*. 9. *Cor*.

EX CORPORE VIVENTE.

I. *Capilli* commendantur ad Capillorum productionem (*Liquor* inde destillatus & cum *Melle* illitus) ad Lethargum aliosque Affectus soporosos (*Cinis* Capiti inspersus,) ad Icteritiam

---

290. (*A*)

XXII. ERINACEUS. *Erinaceus*, Germ. *der Igel*, est Animal satis cognitum, imprimis ratione Aculeorum in dorso, quos pro lubitu potest erigere & deponere beneficio Musculi, cui per Cutem inhærent, protensi à Capite usque ad Caudam & talem *Erinacei Anatomen* memini me legisse in COLUMBI *Anatomia*, & RONDELETIO *de Piscib. Sect. ult. c.* 19.

Distinctas habet *vires* pro ratione Præparationis. *Erinaceus coctus* & comestus, vel ejus *Decoctum in Jusculo* usurpatum, *Diureticum* egregium constituit, & hinc in Cachexia, & in Hydrope convenit. Vid. *Act. Med. Hafn. Vol.* 1. *p.* 49.

Hujus *Hepaticum Felle*, non secus ac aliorum quorundam Animalium Hepata vel Fella, contra Epilepsiam laudantur.

Erinaceus calcinatus seu *combustus* dat *Cinerem* seu *Caput mortuum*, quod contra Mictum involontarium, seu Incontinentiam Urinæ egregium Specificum est, sive Stragula permingantur à Dormientibus, sive Vigilantibus. Frequenti & experto etiam in usu fuit D. D. MICHAELIS, cui Medicus quidam retulit, quòd per viginti annos fuerit affectus Mictu involontario: tandem tamen assumpto *Pulvere Erinacei combusti* à ℈j. ad ʒj. curatus. Unde Medicamentum elegans, & *in Mictu involuntario* valdoperè commendandum est, *Pulvis Montaguana*, qui fit hoc modo:

℞. *Erinac. combusti* ℥iij.
Tunic. interior. carnos. Stomachi Gallin. ℥ß.
Agrimon. ℥j.
M. f. Pulvis.
Dosis ad ʒj. cum *Jure*.

Alia Compositio non minùs experta est hæc:

℞. *Ciner. Erinac.*
Guttur. Gallitosti & triti (laudatur valdè à SOLENANDRO & HARTMANNO: & quidem HOEFERUS dicit, quod conveniat, si sit Incontinentia à Partu difficili, quod probè notandum) an. ʒj.
Medulla Lapidum (qua quidam fuit curatus præter spem à desperata Mictione) ʒij.
M. f. Pulvis.
Dosis ʒj.

Similem ferè *Pulverem* habet BARTHOLETUS *in Encyclop. pag.* 164. qui *Pulveris Erinacei combusti* partes iij. miscet cum *Gutturis Galli calcinati* parte j. & propinat.

Axungiam Erinacei contra Hernias commendat AUTHOR & rectè. In Enterocele enim & Omphalocele Lumbis inungitur, ut ejus medio faciliùs reponatur & quasi re-

trahantur Intestina, atque etiam meliùs firmentur, ne facilè rursus excidere possint; sive sola, sive mista cum *Axungia leporina*, vel, quod melius est, cum *Axungia ursina*, quæ etiam loco Pinguedinis Erinacei substitui potest. *Linimentum* etiam contra Epilepsiam Infantum ex hujus *Pinguedinis* partib. iv. & *Olei Sem. Ricini majoris expressi* parte j. fieri solet. (*B*)

XXIII. HOMO. Consideratur tunc *Homo*, sive *Mas* sive *Fœmina*. Ante omnia hic observandum, tam multa de Homine esse dicenda, ut, si omnia annotare vellemus, in integrum Discursus noster excresceret Tractatum. Propterea ut rationem habeamus & Methodi, & AUTHOR'S *nostri*, potiora & selectiora solùm recensebo, de reliquis verò, ne quid deficere videatur, Lectorem remissum volo ad HELVETII *Diribitoriam*, & BECKERI *Medicam Microcosmicam*, ubi tractat eleganter & prolixè *de Homine*, omniaque *Medicamenta*, quæ ex illo, vel Spagyrico, vel Galenico, vel alio modo, possunt præparari, accuratè explicat. *Totum* autem *Hominis Corpus* in usum medicum ferè trahitur; quamvis enim nefas ducant alii, ex Corpore Humano Remedia parare, ludicrum tamen hoc esse BECKERUS & HELVETIUS dudum ostendere.

Partes humanæ, quæ ex Homine, sive interfecto, sive vivo, desumuntur, sunt primo loco *Halitus* de quo notandum, quòd ex illo possint fieri *Crystalli*, quas multùm commendant BARTHOLETUS, per Instrumentum vitreum, cujus forma videri potest in *Tract. de Dyspn. p.* 391. item MAYOWIUS *Tract. de Chirurg. Infusor. p.* 275. Item in Humanis Anhelitu Sulphur seu Oleum inflammabile habet BORRICHIUS *de orta & progr. Chym. p.* 9. Idem Halitus imprimis Hominis jejuni, ad sistendam Ophthalmiam, & discutiendas Oculorum Inflammationes, prodest, referente BURRHO *in Epist. ad Bartholinum*: item ad clarificandos Oculos Infantum, si Nutrix jejuna mane masticet *Semen Panicale*, & post masticationem exhalet Halitum in Oculos Infantis.

I. *Capilli* reverà sunt *Vegetabile* quoddam, naturæ tamen quodammodò corneæ, Poris gaudent instar Avium Pennarum; per Microscopium enim notum est, quòd sint concavi, quidam rotundi, quidam triangulares, vel alia forma præditi: videatur PLEMPIUS *Fundamen. Medicinæ & de Capillor. & Unguium vitiis c.* 1. SENGWERDUS *Exercit. Physiol.* 8. *Duplices* sunt; aut *Congeniti*, ut in Capite, Palpebris, & Superciliis; aut *post Geniti*, ut in Mento & Pube. Communiter disputari solet, *an sint Partes Corporis viventis*? quam dubitandi occasionem suggerit FERNELIUS, quod præcisè Pili omnes etiam in decrepita Ætate

---

(A) Hippopotamus, Equus marinus, *seu potiùs juxta nominis notationem* Equus fluviatilis; ἵππος *enim est* Equus, *&* ποταμὸς Fluvius. *Magnum est Quadrupes, inter Bisulca non ruminantia connumeratum à* Charletone: *parte anteriore bubulam figuram, reliquo corpore suillam refert.* Samuel Bochartus *putat, Hippopotamum Bestiam esse illam immanem, quam in* Libro Job. *sub nomine* Behemoth *descriptam legimus.* Hippopotami Dens, *materiam pro dentibus supposititiis, duritie & albedine aptissimam; præbet.*

(B) Erinaceus (*vel* Herinaceus *ab* hærendo, *quòd externa corpora aculeis, quibus undique horret, hæreant*) *appellatur, &* Echinus terrestris, *quòd, non secus ac* Echinus marinus, *spinis cuti adhærentibus armetur: sunt qui caninam, sunt qui suillam rostro formam æmulentur: contactum vel ferentes formidantes in orbem convolvuntur. Ejus Pinguedine Hernias curant.*

ricium (*Pulvis* propinatus), ad Membra luxata, (cum *Adipe ovillo* illitus *Cinis*), ad Hæmorrhagiam Vulnerum.

N. Sunt qui ad Quartanam *Capillos Patientis*, cum aliis in Corpore dispersis *Pilis*, permixtos *Ove* imponunt, duriter coquunt, & Avibus deglutienda objiciunt, qua ratione Quartanam curatum iri volunt.

Præparata ex Capillis.

Destillatum fit per se ex Retorta igne Arenæ non admodùm valido.

II. *Ungues* cient Vomitum (intùs assumpti, tum in Pulvere tum in *Infuso*), Aquas Hydropicorum educere dicuntur (resecti à Pedibus & Manibus, atque Umbilico alligati.)

N. 1. Sunt qui ad curandam Febrem *Segmenta à Manibus & Pedibus Ovo* includunt, Avibusque devoranda objiciunt: alii eadem *Cera* involvunt, matutinoque tempore ante Solis ortum Januæ affigunt, alii dorso *Cancri vivi* alligant, Cancrumque fluenti committunt.

N. 2. Ad recuperandas vires *abscissos Ungues & Capillos Cerasi Radici* incisæ imponunt, Vulnusque Fimo cooperiunt.

Præparata ex Unguibus.

℞. *Rasur.* vel *Resegment. pulverisf.* ʒi. *Vini generosi* ℔. s. Macera, donec in Mucilaginem abierint. Hinc filtra & addita *Spir. Vin.* ℥i. reserva.

Dosis à ʒi. ad ʒvi. vel ℥j.

(Inter *Antiepileptica* repônuntur, multumque ipsis attributum à *Digbeo*.)

III. *Saliva* jejuni Hominis commendatur ad venenatos Morsus Serpentis, Canis rabidi, Ulcera, Serpigines, & similia.

IV. *Aurium Sordes* (*Cerimen*) Colica laborantibus præstantissimum perhibentur Remedium (in *Potu* si assumantur.)

Extriusecùs medentur Ictibus Scorpionum, conglutinant Vulnera, Fissuras & Scissuras Cutis.

V. *Sudor*

---

recrescant; atque Hecticis & Tabidis, quibus reliquum Corpus aliàs contabescit, & extenuatur, imò Cadaveribus quoque regenerentur. Verùm hos propriè ac verè vivere atque nutriri, probabile, quia in Canitie Pilorum radices ante horum extremitates non albescunt, sed omnes eorum partes simul canescunt; sicut in Pueris, quibus Capilli flavi in dies magis nigrescunt, Coloris mutatio simul æquè ac horum apices & radices afficit. Accedit & hoc: quòd nonnullis, testantibus Observationibus, ex Affectu Animi vehementissimo celerrimè, & intra aliquot horas Cani redditi fuerint. Conferatur PLEMPIUS *Fund. Med. L.* 2. *Sect.* 5. *c.* 1. & de *Affect. Capillor. & Ungu. c.* 1. item EUSTACHIUS *Colleg. Anatom. Disp.* 2. *quæst.* 16. Non ergò sunt, uti Veteres voluerunt, tertiæ Coctionis vel aliud Corporis Excrementum; sed eodem modo ac aliæ Corporis Partes nutriuntur vid. HIPPOCRATES *de Alim. T.* 4. quia Morbi, qui Massam Sanguineam turbant & corrumpunt, Pilorum Defluvium producunt.

Pro *usu medico* usurpantur *pulverisati* & *destillati*. *Pili pulverisati* singulares dicuntur in sistendis Narium Hæmorrhagiis, observante hoc HEINRICO *ab* HEER *l.* 1. *Obs.* 5. sed quantum valeant, fides si penes Experientiam. Notum etiam est, quod Mulieribus in Paroxysmo hysterico & epileptico soleant vellicari Pili Pubis, ut citiùs, & feliciùs ad si redeant. Exempla quædam videbitis in HOEFERO.

Capilli per se ex Retorta *destillati* dant *Phlegma Spiritum urinosum*, *Sal volatile*, & *Oleum* admodùm copiosum; & hoc de omnibus Animalium Pilis intelligendum. *Spiritum* cum *Melle* mixtum, & Capiti illitum, ad Crines augendos commendat LE FEBURE *in Chym. P.* 2. *l.* 2. *c.* 8. *pag.* 182. *Oleum destillatum* ad generandos Capillos in Alopecia multùm laudatur, si loco calvo illinatur, videatur HEINRICUS AB HEER. Lichenes certissimè extirpare eum *Sacchara Saturni* mixtum habuit LE FEBURE *l. c.* Beneficio *Capillorum* solutorum in *Spiritu Nitri* vult GLAUBERUS extrahere *Animam Nitri*, Medicamentum ipsi singulare, uti videre est in *Scriptis Chymicis*.

II. *Ungues* sunt Tendinum appendices, unde inane illud, *an sint Partes Corporis viventis?* litigium; præsertim cùm & Nervi atque Vasa sanguifera iisdem simul inserantur. Quæ Vasa utut exilissima sint, distincta tamen satis, ac mirifica arte disposita, ope Microscopii detexit FRANCISCUS FONTANUS, teste PLEMPIO *de Affect. Capillorum & Unguium c.* 3. Quo etiam referendum, quòd in Ungulis Brutorum, Ungui Humano analogis, deprehendit MALPIGHIUS *Tract. de Tactus Org.* §. 55. In Manibus Apprehensioni, Pedibus verò Ambulationi inserviunt.

In *usu* sunt *vomitoria*. *Modus utendi* prostat in AUTHORE. In *Pulvere* scilicet assumpti, vel infusi in *Vinum*, modo occulto potentissimè Vomitum & Secessus movent; quod Experimentum est castrense extemporaneum celeberrimi in Polonia Medici CNOEFELII, qui dum, in Castris ibi versabatur, propinavit pro *Vomitorio & Purgante* Militibus *Ungues proprios* infusos per noctem in *Vinum* calidum; videatur HEINRICUS AB HEER *Obs.* 29. & HELVETIUS *in Diribitorio* 190. Quam vim purgandi exercere dicuntur imprimis in Sero Hydropicorum v. g.

♃. *Rasur. Ungu. hum.* ʒj. infundatur in
Vini Rhen. ℔j.

digeratur, & Rasura ferè tota in Mucilaginem dissolvitur. *Filtratura* addatur *Spiritus Vini* ℥j.

Et de *Vino hoc Emetico* ʒij. ad ℥ß. propinatæ fortiter suprà & infrà operantur. Plura videbitis in BECHERI *Med. Microcosmica pag.* 14. *seqq.*

Multæ etiam instituuntur *Curationes Magico-Magneticæ naturales* per Ungues, imprimis ad curandas Febres Chronicas. Modum habet AUTHOR, qui videri potest. Et certum est hoc, cùm sciam ex Experientia, nuperrimè tali modo Febrem Chronicam curatam fuisse; scilicet abscinduntur *Ungues* Manuum & Pedum, alligantur Dorso *Cancri* viventis, & Cancer istis Unguibus oneratus immittitur in Flumen retrò faciem, redeundo sine loquela, donec in domum facta fuerit reversio. Simile Exemplum videbitis in M. A. N. C. *Ann.* 3. *Obs.* 89. Instituuntur quoque *Curæ Transplantatoriæ* pro viribus recuperandis per Ungues: sic MARCUS MARCI *Philosophia Veterum restit.* refert, quòd *Segmenta Unguium* in *Quercum* perforatam immissa & conclusa, Podagram & curent & præservent, ne tam crebrò recurrat.

III. *Saliva* jejuni Hominis Spiritu acidulo salso, quasi ammoniacali turget, ratione cujus Vulnera mundificat, & singularem vim discutiendi & resolvendi Tumores habet: *Cosmetica* est & contra Serpigines; Lichenes, jejunè illita, imò contra Maculas à Variolis relictas valet; unde etiam *Granum Hordei* masticatum & *Saliva* humectatum, si imponatur Hordeolo in Oculo, solet curare idem, ratione Salivæ maturantis, aperientis, & discutientis. Vulgus contra Vulnera à Viperis aliisque Animalibus illata utitur, in quibus etiam laudat ZACUTUS LUSITANUS *lib.* 1. *Praxeos Hist.* 32. Ubi notandum, quòd Morsus Hominis iracundi adeò venenosus sit, ac venenati Animalis, adeò ut Gangræna facilè superveniat, ut HILDANUS refert. Hinc HELMONTIUS Venena Animalium in certo Animi Pathemate latere putat, & rectè.

IV. *Aurium Sordes*, quæ speciali nomine vocantur *Cerumina*, sunt Mucus quidam viscosus, & instar Ceruminis flavus & amarus, & instar Medullæ Ossium inflammabilis, quo Meatus Auditorius & Membrana Tympani oblinuntur. Ab ARISTOTELE Bilis quædam species statuitur ex Arteriolis Cerebri ad Auriculæ Alvearium transudans: quod refutat PLACENTINUS *de Aurium Struct. cap.* 16. & 18. Neoterici verò, in specie CHARLETON *Pathol. Exerc.* 19. & MOLINETTUS *Dissert. Anatomico-Pathol. cap.* 9. pro Excremento tertiæ Coctionis partium illarum, ex quibus Auditus Organum præprimis cartilagineum componitur, habent: quod si exsuperat, crassius aut acrius evaserit, Auditui damnum infert: quatenus vel Meatum Auditorium obstruit, vel Tympani Membranam erodit.

Contra Colicam specificè valent, In Potu assumpta, ut rectè AUTHOR habet; & *Vulnerarium* constituunt singulare & egregium, vel sola, vel cum *Sulphuris Balsamo* vel *de Peru* illita Vulneribus, in specie Nervorum recentibus punctim læsis, quæ sunt periculosissima propter Inflammationem, Dolorem & Gangrænam. Est Secretum HELMONTII, uti videri potest *Tract. Alimenta Tartari insontia p.* 252. §. 24. quod etiam ab aliis usu confirmatum fuit. Fit etiam *Balsamum Vulnerarium* ex *Ceruminibus* hoc, si coquatur cum *Oleo Juglandium expresso*, quod Balsamum simplex valdè commendatur in Cura Vulnerum recentium. AGRICOLA *in Chirurg. parva* habet *Unguentum*, quod prædicat efficacissimum, quo mirabilia brevi tempore in Inflammationibus, Synoviis & Suppurationibus præstitit, Compositio hæc est:

♃. *Cerum. Aur.* ʒiij.
Sacch. Saturni ʒij.
Olei expr. Avellan. q. s. M.

Quod si debeat esse consistentiæ crassioris, super ignem inspissari potest.

V. De

V. *Sudor* usus proficui dicitur, contra Scrophulas, si cum Herba Radiceque Verbasci mixtus Foliis involvatur, inque Cineribus calefactus imponatur.

VI. *Lac* refrigerat, lenit, maturat, Oculorum Rubedini subvenit.
(Phthisicis præ aliis conveniens.)

Præparata ex Lacte.

1. *Aqua Lactis vitriolata.*
℞. *Lactis* & *Vitrioli* alb. an. Destilletur ut Phlegma saltem prodeat, relictis acrioribus Spiritibus.
Vires. Oculorum Rubedini, aliisque Inflammationibus mirè confert.
2. *Butyrum.* Insigne est *Ophthalmicum*, (& ad Atrophiam Puerulorum Dorso inunctum).

VII. *Sanguis Menstruus*, (*Zenith Juvenculæ*) exsiccatus commendatur intrinsecùs ad Calculum & Epilepsiam. Extrinsecùs sopit Dolores podagricos, (cum *Adipe bovino* inunctus.) Conducere item dicitur in Peste, Apostematibus, Carbunculisque (impositum *Linteum*, quod fuerit humectatum in *Aceto* vel *Aquæ Rosarum Menstruo* illo *Sanguine* impregnata.) Erysipelata extinguit. Pustulas Faciei abstergit.
N. 1. Commendatur qui prima vice erumpit.
N. 2. Ad immodicum Menstruorum Fluxum cohibendum, sunt qui *Pannum Menstruo Sanguine* imbutum certo tempore *Cerasi Radici* in Cortice apertæ indunt, incisuramque iterum operiant.

VIII. *Secundina* (vel hujus loco *Umbilicus Infantis*) magni fit ad Strumas Gutturis tollendas (calcinata, & in *Aqua Abrotani* quotidie exhibita, pondere ʒß. idque Luna & decrescente,) ad Epilepsiam & Philtra compescenda, ad Molam & Fœtum exterminandum, necnon ad Animalia excæcanda, etiam ea, quæ Maleficio in Homine extiterint. *Hartmannus* ad Nævos maternos commendat, alii ad Dolorem colicum (gestatam loco Amuleti.)
Destillant

V. De *Sudore* curiosa sunt, quæ habet HELVETIUS *loco citato pag.* 518. quòd *Linteum* sani Hominis Sudore madefactum Vulneribus impositum, his Balsamum mumialem sanandi infert. Dum contrà morientium Sudor *Linteo* exceptus non tantum Hæmorrhoides dolentes & tumentes discutiat, sed & Excrescentias præternaturales deleat; quod aliud quoque notum.

VI. *Lac Humanum* cum aliis Lactis speciebus convenit, maximè tamen appropriatum est Hominibus Alimentum. In usu est speciatim Phthisicis, Hecticis, & Emaciatis, imprimis quidem, si Æger ipsemet exsugat Mammas Fœminæ, cujus felicem Experientiam præmissis præmittendis observavit D. MICHAELIS: sicuti quoque refert FORESTUS *L.* 4. *Obs.* 59. quòd aliquando Juvenis quidam Phthisi & Tabe desperata laborans fuit curatus per Lac Humanum; dum necesse habuit, ut sibi conduceret Nutricem, ex qua singulis matutinis & vespertinis horis exhauriret Lac; unde factum est, quòd non tantùm fuit restitutus à Tabe, sed etiam Nutricem postmodùm impregnavit. Interdum tamen etiam fallit Lac Humanum in Phthisi; ergò aliæ sunt perpendendæ circumstantiæ. Ita Mulier Cizensis tabida ex *Lacte* nullum habuit usum in Phthisi, sed postmodùm *Pulmone Vituli* & *Ostreis* fuit restituta. In specie Venereum quoque est Lac Mulierum, & contra Impotentiam laudatur; unde pro fortificandis viribus in Venereo actu, hauriatur, vel potiùs ex ipsis Mammis fugatur. Sicut & LUDOVICI *in Pharm.* observavit, *Lacticinia* à Venere imprimis & *Vini* ingurgitatione marcescentes & tussientes Juvenes quandoque restituisse. Pariter ad Somnum conciliandum extrinsecùs fit *Epithema* ex *Lacte muliebri* cum *Semine Papaveris*, quod instar *Emulsionis*, vel etiam *Cataplasmatis* Fronti ac Temporibus applicatur. Ad Ruborem Faciei commendat LEFEBURE *l. a. p.* 183.

VII. *Sanguinis Menstruus*, seu *Zenith Juvencularum* à PARACELSO dictum, multa & mirabilia habet recondita, non semper revelanda, in specie primus Virginis impollutæ: figmenta tamen de eo relinquo: ut autem in sanis sanus per se, sic in vitiatis vitiatus est: hinc verò ab Œconomia vitali proscribitur, & Cadaveris indolem induit.

Quæritur in specie: *an Sanguis Menstruus tutò internè propinari possit.* Affirmatur. Recipiatur *Sanguis Menstruus*, excipiatur *Linteo*: Linteum probè tinctum exsiccetur, & sub usu cum *Aceto scillitico*, vel *Vino Rhenano* extrahatur è Linteo *Tinctura*, quod *Acetum* vel *Vinum* internè commodè Epilepticis, & ad promovendum Menstruum fluxum propinari potest. Conf. *M. A. N. C. Anno* 9. & 10. *Obs.* 35. *p.* 105. Guttas ejus iij. in Cochleari *Vini* assumptas non Mensea producere dicit HELVETIUS *loco citato*; cui tamen contrarium asserere videtur HELMONTIUS *Tract. Lunare Tributum*, prope finem *pag. m.* 735. Externè Indusium alterius recens menstruatum, & gestatum laudat HOFFMANNUS *in Clave l.* 3. *Sect.* 1. *pag.* 662. *Linteum Cruore menstruo tinctum* & exsiccatum, hinc denuò humectatum, & Erysipelati applicatum, omnique parti dolorosæ, in continenti evanescere facit Tumorem & Dolorem: in specie verò Pedi Podagrici applicatum, mirum quantum podagricos Dolores sistit. Quinimò Febris Tertiana curata est beneficio hujus menstrualis Lintei Collo tantùm appensi. In Morphæa Sanguinem Menstruum Virginis, vel alius Juvenculæ boni habitus, tanquam Specificum laudat HARTMANNUS *Prax. Chym. pag.* 215. In Affectibus ab Incantationibus & Veneficiis ortuodis multa præstat Sanguis Menstruus: nam & ipse Sanguis Menstruus ad Veneficia adhibetur, & sunt Puellæ ac Mulieres, quæ beneficio sui Menstrui *Philtra* sua parant. Tale Exemplum videmus in BORELLO *Centur.* 1. *Observat.* 65. de quodam, qui ex *Philtro*, facto ex *Sanguine Menstruo* cum *Sanguine Leporis*, in Maniam incidit, & Patrem occidit; cujus Remedium fuere *Margaritæ præparatæ*. Optimè autem *Secundina Humana præparata* conciliatur, præmissis *Universalibus*, in specie *Vomitorio*, eoque validiore; hinc non contemnendæ sunt Secundinæ, quæ plus in recessu habent, quàm vulgò putatur. Hoc ipso Sanguine primitùs erumpente impenetrabilitatem ab Armis etiam sibi quidam volunt conciliare: sanè novi, qui *Linteo* hujusmodi Sanguine primitùs erumpente imbuto, *Amuleti* instar appensi, usi sunt. In delendo quoque Incendio adhibetur: sed exinde Mulierem, cujus est Sanguis, non parum cruciari, sunt qui asserunt. Plura studio reticeo, eum vel Superstitionem, vel Artes illicitas sapiant.

VIII. *Secundina Humana* sequitur: quæ dum hospitium Hominis amplius esse nequit, plurimis Morbis depellendis conducit; in hac enim multa latitant Arcana: adeò ut Chymici quidam celeberrimi nostro tempore *Panaceam* exinde voluerint parare: unde non est frustraneum, quando omnia ferè Bruta non à Partu secundinas suas egressas avidè devorent: quod ipsum Naturæ peculiari instinctu peculiarem ad usum negari non potest: & hanc Secundinam ab Equis devoratam fuisse Veterum *Hippomanes*, qui hoc ipso multa præstitisse in *Veneficiis* & *Philtris*, sunt qui statuerunt. Secundinæ igitur à Matre prodeuntes vel concremandæ, vel in Aquam abjiciendæ: si enim putrescunt, aut easdem minùs profundè defossas Animalia vivа devoraverint, & Fœtui & Matri gravia Symptomata conciliant.

Quoad *usum medicum*, miram vim habent in Epilepsia (de qua vi *antepileptica* conf. DU HAMEL *de Affect. Corpor. pag.* 444.) Secundinis pellendis, in Doloribus post partum, in Fœtu mortuo ejiciendo, in Abortu causando, & in Partu difficili, ubi reliquis Remediis palmam eripiunt. Quin etiam in Philtris proficuus admodùm earundem habetur usus.

Utendi modus est vel in forma sicca *Pulveris*, vel liquida *Spiritus*, vel *Aqua destillata spirituosa*. *Pulvis* fit, si *Secundina* minutim concisæ blandè exsiccentur & pulverisentur; quod tamen citra jacturam partium volatilium haud facilè fit, unde Secundinæ incisæ potiùs Balnei calore destillentur ad siccitatem, hinc remanens substantia pulverisetur, remotis Membranis. *Pulvis Oleo destillato Caryophyllorum*, aliove simili, imbuatur, ut conservetur à corruptione: sic tamen ultra annum conservari potest, quin tandem Vermiculos generet. *Dosi* ʒß. ad ℈ij. in præfatis Affectibus. In forma liquida:

℞. Secundina Mulieris sana unà cum reliquis in Partu prodeuntibus.

Quæ incisa in Cucurbita vitrea capaci (aliàs frangitur) probè clausa, in loco leniter calido ad putrescendum reponatur, ita enim tota Secundina convertitur & resolvitur in Liquorem aqueum perfectè limpidum, non obstante, quòd Hepar ante repræsentarit, superstitibus Membranis. Limpidus hic *Liquor* horrendum fœtorem habet, nullum tamen Vermem generat, utpote qui in Vase clauso produci non solet, ad annum autem dimidium ferè debent stare in digestione. Hic in Balneo Mariæ si destilletur, dat *Phlegma* & *Spiritum urinosum* volatilem. Phlegma abjicitur, Spiritus verò est rarissimi & prodigiosi effectûs in Morbis Mulie-
rum

Destillant *Spiritum ex Secundina Antiepilepticum pretiosum.*

IX. *Urina* calfacit, exsiccat, resolvit, abstergit, discutit mundificat, Putredini resistit, ideòque usus est præcipuè intrinsecùs, in Obstructione Epatis, Lienis, Vesicæ biliariæ, Pestis præservatione, Hydrope, Ictero. Quia & Mariti Urina hausta Partum difficilem facilitare dicitur.

Extrinsecùs siccat Scabiem, resolvit Tumores, mundificat Vulnera etiam venenata, arcet Gangrænam, resolvit Alvum (in *Clysmate*), abstergit Furfures Capitis (cum *Sale Nitri* mixta,) compescit febriles Insultus (Pulsui applicata,) exulceratas Aures sanat (instillata *Pueri Urina*), Oculorum rubedini subvenit (instillata), Artuum Tremorem tollit (Lotione), Uvolæ Tumorem discutit, (*Gargarismate*). Lienis Dolores sedat (cum *Cinere* cataplasmatisata.) Vide *Hieronymum Reusnerum Synops. de Remediis ab Urina desumptis*, *Tabernamontanum*. Germ. *Vonser-Schatz.* Gall. *de l'Urine*.

Preparata ex Urina.

1. Spiritus volatilis, Sal volatile.

℞. *Urinam Pueri* (annorum 12.) *Vinum bibentis*, recentem destilla per Alembicum in ferventi MB. Hinc cohoba super fæces: prodibit *Spiritus Urinæ* cum suo *Phlegmate* mistus, quam si libet dephlegma, & habebis *Spiritum*. Hinc si ex Phiala eleves, nancisceris *Sal volatile* candidissimum.

Vires. Auxilii nobilissimi censetur in pellendis Lapillis (potus cum conveniente *Liquore*,) sed valdè fœtet.

N. 1. Celeberrimus est, ob Tincturam cœruleam Smaragdi, cujus præparationi Menstruum præbet (cum Phlegmate.)

N. 2. *Libavius* rectificat, imponitque Podagricis, Asthmaticis, Calculosis, per Syringam in Vesicam immittit, imprægnatum tamen anteà *Essentia Saxifragorum*: v. gr. *Cryst. Lap. Lync.* & similium.

2. Aliter Spiritus Urinæ igneus, seu Sal volatile.

℞. *Urin. Pueri Vinum bibentis*, q. s. (Mens. 30.) evaporet leni admodùm igne ad consistantiam usque Syropi. Residuum hoc reconde in Phiala longissimi colli, & destilla aere frigidiore, (ut scilicet in Alembico condensetur,) in Cineribus, vel Arena, & prodibit *Spiritus* in Alembico instar Nivis sese elevans, frigore coagulabilis, sed leni calore fusibilis. *Osuvaldus*.

N. 1. Hunc Spiritum si purificato suo *Sali communi* ex Fæcibus scilicet elixiviato conjunxeris, cohobiisque aliquot volatilisaveris, *Menstruum* habes insigne ad elicienda *Vitriola* è Metallis, & præcipuè è Luna.

N. 2. Eundem *Spiritum* (*Salis communis*) solutionibus & coagu-

---

rum, & ad ʒß. promptissimè pellit Fœtum, ciet Urinam, Menses & alia accidentia.

In Philtris curandis *Pulvis* & *Spiritus Secundinæ* mirabilia faciunt: sic ex. gr. contra Philtra sequens laudatur:

℞. *Secund. præpar.*
Ruta murar.
hortens.
Theriac. ana p. æqual.

Tosta in *Cepa* dentur Patienti, vel bibat cum *Lacte muliebri*, vel cum *Vino Caryophyllorum*, vel cum *Aqua Magnanimitatis*, quod secretissimum B. H.

In Epilepsia, tam Juniorum, quàm Adultorum, *Pulvis* & *Spiritus* dictus mirabilis est, adeò ut & contra Epilepsiam hæreditariam commendetur; quo Spiritus ab Epilepsia curatus dicitur Rex Poloniæ à suo Medico Aulico CNOEFFELIO. Eodem etiam multæ Mulieres sanitati restitutæ sunt, quæ per sex annos nihil per Menstrua excreverunt. Mediante hoc *Spiritu* D. MICHAELIS paravit *Essentiam è Vegetabilibus* contra Partum. *Aqua ex putrefacta Secundina*, si nimirum humectetur *Linteum* eadem, & injiciatur in Incendium, mox Incendium compescere dicitur. A LE FEBURE *in Chim. pag.* 184. inter *Cosmetica* refertur. Alii hoc modo procedunt:

℞. *Secundinam primiparæ*:

Concisam destillant per Alembicum, & quod prodit, cohobatur species à Capite mortuo.

Curata fuit hoc ipso Mulier, quæ 12. annos Epilepsia laboravit: propinatur ante Paroxysmum. Sunt etiam qui *Anodynum Antipodagricum* ex Secundina faciunt. *Secundina* per sex menses in Cella asservatur, sic resolvitur in *Liquorem*; qui externè applicatus, omnes Dolores podagricos illicò lenit.

Maculas maternas aliàs cruentis adhuc Secundinis tangendo & lavando curare solent: vid. SEPTALIUS *in Animadversionibus*: quod idem etiam facit, si Sanguis, qui cum Secundina prodit, illinatur, & abstergit mirificè Maculas in Scabie etiam volatica, quæ est pessima Scabiei species, expertum Remedium, si Secundina & Sanguis illinantur: Videatur AGRICOLÆ *Comment. in Popp. cap. de Saturn. pag.* 289. & *Praxis Chymiatrica* HARTMANNI, ubi de Scabie volatica.

IX. *Urina* sequitur, quæ nunc cruda, nunc præparata in usu est. De *Urina cruda* notum est, quod conveniat in Veneno Viperarum arcendo. Prostant namque Observationes, quòd ab *Urina*, ad aliquot uncias assumpta, nonnulli à Viperarum morsibus fuerint curati, teste ZACUTO LUSITANO *Lib.* 3. *Praxeos Admirandæ*, & *in specie in Obs.* 96. *Potus Urinæ propriæ* laudatur in præservanda & curanda Peste. In Cura Icteri, Hydropis, Cachexiæ & similium Affectuum, ex Sanguinis crasi ortorum, in specie quidam in Scirrhis Lienis, multum valet. *Mariti Urina* hausta à Mulieribus parturientibus Partum facilitat, quod verum, & Muliercularum Experientia notum est: vid. LEFEBURE *l. c. p.* 186. In Tympanitide *Urina*, in qua cocta *Semina Dauci*, *Fœniculi*, *Cumini* &c. pota, valdè conducit.

Externè Urina in se est egregium *Anodynum*, Doloribus partium nervosarum applicata. In Podagra *Pediluvia* inde parata summum levamen adferunt: & Dolorem podagricum non ita pridem hic loci curatum fuisse percepi. Imò *Cosmetica* est, si Scabiosi se laveot Urina, hinc & Maculæ post Variolas & Morbillos illa laventur, ut citiùs evanescant. In Fissuria quoque Manuum, Labiorum & Pedum à Frigore conducit. Exulcerationes Aurium, ut dicit AUTHOR, sanat, quod verum est: mundificat Vulnera & Ulcera, & contra Gangrænam *Stercore vaccino* & *Urina humana* nil melius. In *Clysmatibus* quoque *Urina humana* egregia est, imprimis *Pueri impolluti*, si in Flatulentiis copiosis Abdominis & Tympanitida, necnon in Hydrope, vel sola, vel cum *Abrotano*, *Chamomilla* & aliis *Plantis Carminativis* cocta applicetur, uti videri potest in VALLERIOLA *Lib.* 1. *Obs.* 2. vel etiam in SENNERTO *Lib.* 3. *Praxeos pag.* 734. Plura CONRADUS KUNRATH *in Medulla Destillatoria* eleganti, eleganter tractat *de Effectibus variis Urinæ in Medull.* 1. *Tractat.* 4. Quicquid tamen præstat, hoc imprimis ratione Salis volatilis abundantis, & in sapore salso prædominantis, perficit; ratione cujus etiam refrigerare dicitur, & Æstuationes sistit; hinc præstans est contra Inflammationes *Epithema* sequens.

℞. *Aqua comm.* ℔. viij.
Urina hom. ℔ij.
Aceti ℥iv. vel v.

Inviceem coquantur in Olla vitreata (quia in Vitrificatione semper Stannum additur), parum *Cerussæ* vel nihil addendo, ad medietatis absomptionem. *Liquor* residuus usu externo egregius & in refrigerandis & resistendis Inflammationibus, partim propter Stannum, partim propter Alcali Urinæ blandè discutiens.

Tandem *Urina recèns excreta vim* habet *magneticam* in Cura Morborum Magica, propter consensum mumialem ex toto. *Modi* sunt varii celebriores *duo* sunt.

1. Quando in una *Urina Ægri* ter ebullit *Lardum*, vel potius *Caro porcina*; hæc verò postmodum Cani esurienti vel Porco, una cum *Jusculo* propinatur: sic enim fit, ut quamplurimi Morbi curentur per *Transplantationem* in Animalia, quæ devorant Carnem & Urinam. Videatur PARACELSUS. Sicut & mediante hac Transplantatione Dolores podagricos nuper hìc Lipsiæ curatos novi.
2. Quando *Ovum* in *Urina Ægri* coquitur, post nonnihil apertum in acervum *Formicarum* sepelitur, sic, hoc absumpto, Atrophia laborantes, & Mariti per Incantationem fascinati, curantur: videatur HARTMANNUS *in Praxi Chymiatrica*, ubi *de Atrophia*, & BOYLE *in Phil. experimentali*, qui hoc etiam mihi ipsi oretenus confirmavit.

Sic & ex *Urina Ægri* cum *Farina Placentulæ* formantur, & *Cani* pro Transplantatione Morborum deglutiendæ offeruntur. Fabri cujusdam Minister hìc Lipsiæ in *Urina* Podagrici *Carnem suillam* coquebat, quam *Cani* devorandam dabat; unde Podagræ Paroxysmus cessabat: Plura de Curationibus Magneticis cum Urina habet BARTHOLINUS in

coagolutionibus purificatum, si aliqusndiu (dies ac noct. 8.) in V. B. digereris, solvetur: Solutionem ergò si denuò cum *Spir. Vin.* rectificatiss. miceraveris (dies ac noct. 8.) Menstrui particeps es, solvendo Aurum idonei.

3. Spiritus Urinæ per putrefactionem.

℞. *Urin. Hominis juvenis* (annorum 12.) *Vinum bibentis* quantitatem magnam (Mens. 30.) pone in *Fimum equinam* vel M. B. dies ac noct. 40. ad putrescendum. Hinc decanta à Fæcibus ac destilla per Alembicum (vel per Vesicam) ex Arena, idque donec omnis humiditas destillando abstracta sit. *Humiditatem* hanc cohoba aliquoties (ter) à Capite suo mortuo. Tandem destillatum in Cucurbita oblongi colli, committe Calori, ut Alembicus semper frigidus maneat. Sic ascendit *Spiritus* instar Crystalli, nulla comitatus Humiditate. *Crystallos* rectifica solvendo in *Aqua pluviali destillata*, & ex Phiala, ut priùs destillando, idque sexies, semper novam *Aquam pluv. stillatit.* adhibendo. Hinc digere Crystallos in Phiala Hermetice clausa, dies ac noct. 15. lento igne, donec in liquorem limpidissimum abeant.

N. 1. Sennertus ab Urina dicto modo defæcata, destillando elicit saltem quartam aut sextam partem, eamque leni Calore ex Phiala oblongioris colli dicto modo sublimat. Vid. *Inst.*

N. 2. Alii Urinam putrefactam destillant ex Cucurbita, cujus Orificium obturant Charta triplici, *Oleo* imbuta, vel Spongia similiter imbuta, qua *Spiritus Urinæ* igneus tantùm transeat.

N. 3. Urina quia facilè destillando exæstuat, cautè Ignem adhiberi oportet.

N. 4. Sunt qui Fœtoris corrigendi gratia (qui tamen & dicto modo aliquatenus correctus) *Spiritum Vini* affundunt, eumque rursus lento Calore abstrahunt, idque aliquoties novum semper *Spiritum Vini* affundendo. Verùm *Sal Urinæ* hac ratione correctum, non Sal Urinæ simplex, sed *Magisterium* potiùs, i. e. *Sal Urinæ Sale Vini impregnatum* dici meretur. Vide de his destillationibus *Hartmannum in Pract. & Crollium, Sennertum in Instit. Gluckradinum in Beguin. l. 3. c. 2. Keslerum 1. c. 2. 4. c. 24. Beckerum in Spagyria Microcosmica*, &c. *Tenzelium in Exegesi.*

Vires. Insigne Anodynum est in Doloribus (si cum Liquore convenienti afficitur.) Reserat quoque tartareas Obstructiones Viscerum ac Mesenterii, unde magnus ejus usus esse poterit in Scorbuto, Hyppochondria, Cachexia, Icteritia flava ac nigra: atterit Calcolum Renum & Vesicæ, Doloresque inde ortos sopit, &c. Idem *Sal* si in *Spiritu Vitrioli* solutus, ac iterum in Arena destillatus fuerit, *Liquor* prodit in Epilepsia efficacissimus (& Mania.) Idem *Spiritus* optimè purificatus (scilicet aliquoties in *Aqua pluvia* solvendo & destillando,) cumque *Spiritu Vini* analyticè unitus solvit *Aurum*, unde *Aurum potabile.*

4. *Spi-*

---

in Hist. Anat. C. 3. hist. 66. MARCUS MARCI *in Philosophia Vet. Rest.* HELMONTIUS, & WILLISIUS *in Pharmac. Ration. p. 1. Sect. 2.*

Quoad *Præparata* ejus, destillatur inde *Sal volatile*, & *Spiritus urinosus*, qui imprimis duplici ratione paratur:

1. Per simplicem *Destillationem*, vel
2. Per præviam *Fermentationem*, aut *Putrefactionem*.

In utroque casu prodit *Spiritus volatilis urinosus*, valdoperè penetrans, & nihil est aliud, quàm Sal volatile salsum Urinæ.

Primo modo prodit *Phlegma*, quod etiam aliàs plurimi per crudam ac crassitiem Mellis Coctionem separant. Urina hæc inspissata, vel *Caput mortuum* in Mellis consistentia, vel simpliciter destillatur per Arenam: primò *Phlegma*, deinde *Sal volatile Urinæ* salsum, & *Spiritus*, obtinetur: qui, si non perfectè alcalinus sit, super *Calce viva* rectificetur. Quibus verò suspecta est Calx viva, super *Cineres* vel *Salem Tartari* Rectificationem instituere poterunt, & *Spiritum* & *Sal volatile Urinæ* habebunt purè urinosum. Vel cum quodam *Alcali*, vel cum *Cineribus Urinæ inspissata* mista, Destillatione ulteriore suggerit *Spiritum* & *Sal volatile* purè urinosum. Nempe additur Alcali, ut liberentur particulæ urinosæ ab acidis & occultis easdem ligantibus; Urina enim composita est ex Acido & Alcalibus volatilibus, ita tamen ut hoc præponderet. Quidam *Spiritum Urinæ* mediante *Calce viva*, sine tamen igne, destillant sequenti modo:

Cucurbitæ immittunt *Calcis vivæ* s. q. cui superfundunt
Urinam, vel *recentem*, vel *ad tertiam partem lentè evaporatam*: mox imponunt Alembicum cum Receptaculo, & sic subtilem & volatilem *Urinæ Spiritum* brevi tempore acquirunt.

Meliùs destillatio hæc per Retortam institui potest. Curiosum est quòd hoc modo primo loco Spiritus prodeat: idque cum hac differentia, quòd *Spiritus Urinæ* hoc modo paratus, cum *Spiritu Vini* mistus, eundem non soleat coagulare in Offam albam, quod tamen aliis Urinæ Spiritibus commune est: quod ostendit, vel mutari certo modo à Calce viva texturam Salis & Spiritus Urinæ; vel ex ipsa etiam Calce viva aliquam substantiam volatilem exsurgere simul. Spiritus hic Urinæ hoc modo cum Spiritu Vini destillatus mirè fit volatilis, & penetrans.

Alius tamen *modus* AUTHORIS per *Putrefactionem* melior est, ubi *Spiritus* & *Sal volatile* mox primo loco ante *Phlegma* & *Oleum* prodit & volatilissimus est: quatenus in quavis Putrefactione plùs minùs perfecta resolvitur textura & mistio Urinæ, Acidum infringitur & enervatur, & attenuatur Oleum; unde Alcali volatilis emersio & exaltatio fit; quod quotidiana rerum putrescentium confirmat Observatio; & sic Spiritus & Sal volatile mox primò prodeunt: rectificetur per Phialam ex Arena: sic partim acquiritur Sal volatile, partim Spiritus. De utraque Præparatione videatur AUTHOR, ZWELFFERUS *in App. ad Animadv. p. 72.* item WILLISIUS *Pharm. Rat. Vol. 1. p. 160.* Conferatur etiam GLAUBERUS *Parte 2. p. 133.* qui *Spiritum Urinæ* in copia per *Fermentationem* super *Fimum equinum* parare docet.

Coagulat hic *Spiritus Urinæ Spiritum Vini* in Offam albam; *Oleum* autem in Saponem liquidiorem coagulat. Sicut enim *Alcalia fixa* cum *Oleis Vegetabilium expressis* constituunt *Saponem*; sic hic *Spiritus Urinæ* per Fermentationem paratus pariter coagulat *Olea destillata*, quatenus Sal volatile Urinæ se unit cum Sale volatili, quod est in Oleo. Conferatur BARNERUS *Tract. Spiritus Vini absque Acido*; item WEDELIUS *in Pharm. p. 202.* BOYLE *in Hist. Fluid. & Firmit. p. 101. & 102.* qui tamen errat, dum Spiritum Urinæ sine Fermentatione paratum Spiritum Vini non coagulare asserit.

Si autem destillata Urina est hoc modo, remanet ingens copia *Salis fixi* in *Capite mortuo* cum *Aqua* eluviandum.

Quæritur: *cujus natura sit Sal hoc fixum*? cum aliàs, uti notum & suprà dictum, nullum Sal fixum in Animalibus reperiatur? Non est de natura urinosa, sed est alius naturæ, instar *Salis communis*, nempe *Sal salsum*; & additione *Argillæ* vel *Boli* part. iij. si destilletur, dat *Spiritum acidum*, similem *Spiritui Salis communis*, quod aliàs nulla faciunt Salia fixa: sicque revera nihil est aliud, quàm *Sal commune esculentum*, quod cum Alimentis sumitur, quodque sua antiqua forma partim cum Urina, partim cum Fæcibus Alvi, prodit. Unde obiter moneo, quòd ii, qui faciunt *Nitrum* in locis, ubi exponitur Stercus & Urina Hominum, ex Terra tali Sale imprægnata, necesse habent, ut resident Nitrum à Sale fixo esculento, quod assumptum cum Stercore & Urina denuò excernitur, quod in Nitri generatione ex Stercoribus adhuc est fixum, ideoque separandum, quoniam illud reddit impurum.

Ex *Urina humana*, ad consistentiam Mellis aut Syrupi spissioris seu Extracti mollioris inspissata & putrefacta, hinc cum duplo, vel triplo *Arenæ* permista, successivis aperti Ignis gradibus usque ad summum ejus rigorem destillata, reperitur in summitate Retortæ Materia, cæteris prioribus ponderosior, quæ est *Phosphorus* aut *Noctiluca aerea.*

Commodissimè ac celerrimè *Spiritus Urinæ* parator ex *Sale Ammoniaco*, qui nihil aliud est, quàm Alcali Urinæ ab Acido fixatum: si enim *Sali Ammoniaco* debita additur *Alcali fixi* (v. g. *Tartari*) portio, & ex Retorta vitrea levi calore ambo unita destillentur blando calore; Alcali fixum conjungit se cum Acido figente, & *Sal Urinæ* albissimum, quia fugax est & volatile, dimidiæ horæ spatio Alembicum petit: videatur TACHENIUS *Morbor. Princip. pag. 174.* & WEDELIUS *Pharm. pag. 23.* Ad hujus imitationem quidam *Urinam*, additis *Cineribus* vel alio *Alcali fixo*, destillant, sic enim Alcali conjungit se cum Acido Urinæ, & *Spiritus Urinæ volatilis* per Alembicum ascendit: Vid. TACHENIUS *loco citato*. Verùm, postquàm *Spiritus Salis Ammoniaci* innotuit. *Spiritus ex Urina* immediatè paratus non ampliùs est in usu.

Quoad *usum*, *Phlegma Urinæ* in Ulceribus Aurium est egregium; si est debilius, aliquid de *Spiritu Urinæ* addendum.

Spiritus & *Sal volatile Urinæ* est Medicina excellentissima, corrigit & destruit quodcunque Acidum in Corpore humano, potens est Sudoriferum, potenter penetrat Viscidum, incidit,

4. *Spiritus Urinæ Antiepilepticus.*

Ex Urina & Vitriolo duplo digestis & destillatis. Vide *lib. 2. de Vitriolo.*

N. Quercetanus de Signat. Rer. pluribus eundem describit, eademque opera elicit *M.B.*

1. *Phlegma Ophthalmicum* (primùm egrediens.)

2. *Antipodagricum* (acrius secundò destillans.)

3. Per Retortam *Spiritum glacialem* i. e. coagulabilem, quem maximoperè deprædicat ad referandas Obstructiones Epatis, Lienis, ad promovendas Urinas & dissolvendum Calculum, tum quoque ad extinguendas Inflammationes & Gangrænas.

Spiritus Urinæ cum *Sale volatili*, nupti *Oleo Tartari per deliq.* cum *Aq. Lil. convall.* subitò guttatim mixtis, & exiguo Vitro angusti orificii Vapor Auri immissus egregium Auriculare,

5. *Magisterium Urinæ, seu Microcosmi.*

℞. *Urin. putrefactam* (ut dictum,) & defæcatam, destilla Igne ex M.B. donec Phlegma omne prodierit, tuno subsiste & rectifica *Spiritum* ex Phiala oblongi colli: sic acquires *Sal volatile*, quod collige *Phlegmate* relicto. *Residuum* destilla ex Arena, & ascendet ulterius *Sal volatile*. Ex *Capite mortuo* elixivia *Sal fixum*, idque coagula ad siccitatem, atque cum triplo Argillæ mixtum, inque Globulos redactum (postquàm Globuli exsiccati fuerint,) destilla per Retortam, (ut destillatur Spiritus Salis communis). Spiritui huic affunde stillatim priorem illum *Urinæ Spiritum*, vel *Sal volatile*, donec cesset strepitus,

Hinc da ignem sublimationis in Arena, & sublimabitur *Sal Urinæ* elegantissimum, visuque jucundum.

Vires. Efficaciùs agit hoc *Sublimatum* quàm præcedens, Tartarumque totius Corporis incidendo, per Sudorem, Urinam, imo vel per Alvum expellendo. Plurimos inde ortos Affectus curat, vel saltem levat, quales sunt Atrophia, &c. Præservat itidem à Doloribus Calculi (si singulis Mensibus ante novilunium assumatur.)

Dosis gr. vas. vxis. ex. x. in *Liquore* convenienti.

Usus ejus quotidianus aliquamdiu continuari poterit.

6. *Oleum Lodi.*

Id est tartareæ Materiæ quæ Matulæ inhærescit, fit calcinando, per deliquium solvendo.

Vires. Insigne est ad resolvendum Calculum.

Dosis ℈j.

X. *Stercus* (*Carbon humanum Paracelsi*, aliis *Sulphur Occidentale*,) emollit, maturat, Anodynum est. Eapropter magni usus ad mitigandos Dolores Incantatione introductos (impositum), ad Anthraces pestilentiales maturandos, ad Phlegmonem, v. g. Gutturis, seu Anginam curandam, (siccatum, tritom, & cum *Melle* illitum, ad Inflammationes Vulnerum arcendas. Quin & intrinsecùs à nonnullis adhibetur, in Angina (crematum & *Potui* datum,) in Febribus ad Paroxysmos profligandos, (eodem modo propinatum. *Dos.* ℥ij.), in Epilepsia, quam *Stercus* primum Infantuli siccatum & pulverisatum, & ad complures dies exhibitum, radicitùs evellere ajunt.

Præparata

---

incidit, & Meatus obstructos potenter reserat, Urinam & Calculum fortiter pellit; & in Ischuria vitio Renum egregius; unde quidam *Spiritum Urinæ à Silicibus* nigris calcinatis aliquoties cohobando, *Spiritum cæruleum* acquirunt, & in Ischuria à Calculo maximè laudant; qui tamen effectus omnis à solo Spiritu Urinæ est. Præterea convenit in omnibus Inflammationibus quatenus vi sudorifera alcalina Sanguinem dissolvit, ejusque circulum restituit. Catholica Febrium Intermittentium est Medicina ante Paroxysmum præmissis Universalibus. In Scorbuto & Malo hyppochondriaco est specificum Remedium, imprimis si misceatur cum *Spiritu Cochleariæ* per fermentationem temperato. In Cachexia Virginum, præmisso *Vomitorio*, est expertus, mediante quo in Hollandia tres Virgines curabantur: unde & Tympanitico & Hydropico sic inservire potest. In specie solent *Spiritum Urinæ* commendare in Podagra, similibusque Morbis, qui dicuntur Tartarei, ex Massa acida, cruda & viscida constantes, unde etiam hic Spiritus Specificum est Antiquartium, & dicitur propterea *Spiritus Antiquartius D. Michaelis*. dum à tali tartarea Materia, ut audit PARACELSO, ortam Quartanam curat. In Epilepsia, Morbisque soporosis, potenter succurrit. *Externè Anodynum* est contra Dolores colicos, & quoscunque alios ab Acido vitioso oriundos, externa sui applicatione utile. Epilepticos, Morbisque soporosis obnoxios, potenter excitat, Naribus applicatus; quoniam est penetrantissimus. Ultra ceam usum *in Operationibus Metallicis* pro penetrandis & eliciendis *Metallorum Tincturis*.

Ex Urina & Vitriolo destillatur *Spiritus* efficacissimus *volatilis*, qui contra Epilepsiam, Albuginem & Cataractam Oculorum est egregius: de quo aliquando, ubi *de Vitriolo*. *Spiritus Salis Ammoniaci à Vitriolo Martis* cohobatus, Fermentationis abolitæ, tam Stomachi quàm Massæ sanguineæ, dicitur restaurator.

Sunt qui recipiunt *Urinam*, eamque inspissant in consistentiam mellagineam: huic addunt *Rasuram Cornu Cervi* & *Succini*, & hæc conjuncta destillant per Retortam in Arena, proditque sic *Spiritus compositus* admodùm urinosus, adhærente lateribus Recipientis *Sale* copioso *volatili*, ex his tribus substantiis exactè concreto.

Pertinet huc *Lapis Animalis*, seu, ut aliàs vocatur, *Mercurialis*, paratus ex *Spiritu Vini & Spiritu Urinæ*, seipsum multiplicativus. Conferatur BECHERUS *in Experim. pag.* 329. item DIGBY *Liber*, qui vocatur *vor Auserlesene. Recept. Vol.* 2. *p.* 406.

X. *Stercus Humanum* sequitur, quod vocatur à PARACELSO *Sulphur Occidentale*, idque non immeritò: dicit namque GLAUBERUS *de Natura Salium p* 554. quòd in Stercore Humano sit Sulphur, omnino simile Sulphuri communi minerali. Subjectum est oleosum, & hine *Anodynum*; unde singulares obtinet usus in Medicina. Ut taceam *usum internum* singularem *alexipharmacum* in Cura Morsua Animalium venenatorom ac rabidorum: de qua virtute alexipharmaca videri potest ZACUTUS LUSITANUS *Lib.* 3. *Praxeos admir. Obs.* 89. MATTHIOLUS *Comment. in Dioscor. l.* 2. *cap.* 73. RIVERIUS hinc iodo *in Obs. communicat. & Morbor. infrequent.* in specie *Dissert. mea* pro Licentia *de Morsu Viperæ*. *Napellus* in suo loco natali est venenatus; unde si assumatur, Homo intra quatuor horas moriturus, nullo alio Remedio curari potest, quàm *Stercore Humano*, quod vel recens, vel aridum debet assumi in *Liquore*. In Peste euranda & præservanda singularium est virtutum Stercus Humanum, ad magnitudinem Avellanæ matutino tempore assumptum. In *usu externo* pro Tumoribus & Inflammationibus quibuscunque emolliendis, suppurandis, æquè ac maturandis etiam dolorosissimis, item pro Ardore temperando, nil melius *Cataplasmate ex Stercore Humano*, vel ipso *Stercore* calidè superimposito: idque in Tumoribus tam benignis, quàm malignis. Conferatur HELVETIUS *in Diribitor. p.* 112. & 158. Sic in Carbunculis & Bubonibus Pestilentialibus egregium Remedium est *Stercus proprium* adhibitum; uti enim compescit Dolorem, ita corrigit & elicit Venenum, suppurat. & ad maturationem citò perducit; quod hic probatum suis in Peste ante 40. annos grassante, uti mihi nuperrimè narratum. *Stercus Vaccinum* in Doloribus Articulorum valere suprà dictum, quod tamen hic à Stercore Humano, propter vim oleosam anodynam, Salium acidorum correctivam, in ejus oleoso Sulphure fundatam, superatur: hoc enim recens impositum parti ex Podagra dolenti valdè imminuit Dolorem. Temperat Acidum in Inflammationibus, & cum *Allii Capitibus* Morsibus venenatis impositum certum levamen adfert. Sic etiam SAAR *in Itinerario in Militia India Orientalis* refert, quod in India Orientali reperiatur *Serpens*, cujus Morsus certò sit venenatissimus, ut exinde Homo sauciatus, nisi intra 8. horarum spatium Stercus proprium possit imponi, cùm hoc illius Veneni sit *Alexipharmacum*, moriatur. Ulteriùs sphacelosa loca & Membra restituit, & ab ulteriore progressu conservat; quoniam vim obtinet, quatenus Stercus Humanum *Spiritum*, qui totus *Sal volatile oleosum* est, continet. Conferatur BECHERUS *Phys. subterran. lib.* 1. *pag.* 314. Commendatur etiam ad *Curationem Morborum Magico-Magneticam*, ut videri potest in ZACUTO LUSITANO, & SCHMUCHIO *Thes.* 1. *pag.* 3. *in Proœmio*; nam ibi hujus rei habet Exemplum: TENZELIUS *in Medic. diast, pag.* 70. & 174. utitur Stercore Humano instar Magnetis pro elicienda Mumia Microcosmi spirituosa, beneficio cujus postmodùm fiunt Transplantationes Morborum in Plantas. In Veneficio arcendo notum est, quòd Stercus Humanum sit magni usus, si scilicet Parti dolenti ex Veneficio applicetur Stercus humanum, vel solum, vel cum *Allio*, vel *Asa fœtida*: sic enim fit, ut illi, qui perpetravit Veneficium, sapiant omnia Stercus humanum & Allium, adeò ut necessum habeat solvere Veneficium. Alii Stercus

proprium

Præparata à Stercore.

1. *Aqua stillatitia* fit una & eadem opera cum *Oleo*.

Vires. Mederi dicitur Oculorum Unguibus, reliquisque Passionibus Tunicæ Adnatæ, (guttula una vel altera instillata,) Faciei conciliare Colorem, Pilos producere. Ulcera corrosiva & Fistulas curare; Cicatricesque Manuum removere.

Internè prodesse ajunt Comitialibus & Hydropicis, Lapidemque Renum & Vesicæ pellere, Morsibusque Canis rabidi, venenatorumque Animalium subvenire.

2. Oleum.

℞. *Stercor. Juvenis* (non Pueri) q. p. exsiccetur in Aere vel Fumo lento igne: posteà per Alembicum destilla, Igne primùm lento, sic prodibit Phlegma, tandem cum aliis Spiritibus Oleum. Utrumque per MB. rectificetur.

Poterius Andegavensis parat hoc modo.

℞. *Sterc. humanum* quant. magn. corrumpatur per se, ne convertatur in exigua quædam *Animalia*, & hinc sesè in *Pulverem* abeat. Stercus hoc ita præparatum destilla ex Retorta, primò Igne blando, mox validiori, sic prodibit *Oleum* & *Aqua*.

N. Graveolentia utriusque tollitur Rectificationibus & Cohobationibus repetitis.

Vires. Valet ad Tineas Capitis, Erysipelas exulceratum, Lichenes, Impetigines (illitum). Podagricis Doloribus subvenit, Cancrum curat & mortificat.

Internè Icterum solvit. *Libavius lib. 2. Alchym. Poterius in Pharmac.*

3. *Zibetta Occidentalis* nihil est aliud, quàm Stercus mediante Digestione ad suaveolentiam redactum, quæ *Zibettam* meretur. Vid. *Agricolam*.

XI. *Semen*, seu *Sperma*, non modò comperimus per se à nonnullis, ad Veneris scilicet Ligaturam maleficam dissolvendam, adhiberi, sed & *Mumiam magneticam* inde fieri, qua Amoris concilietur fervor. Quin & *Homunculum* suum inde meditatur *Paracelsus*.

XII. *Sanguis* (recens adhuc & calidè potus,) conferre dicitur ad Epilepsiam, si scilicet Potum Motus excipiat vehementior, Cursusque celerior ad Sudoris usque proruptionem: Hæmorrhagiam quamcumque sedat (epotus recens vel incineratus).

Quin & extrinsecùs Sanguinis eruptioni medetur, & præcipuè Narium Hæmorrhagiæ. (*Cinis* inditus, vel & recens Fronti illitus, ut inibi exsiccetur.)

N. 1. Potio Sanguinis summa cautione opus habet, quippe assumentibus non modò Truculentiam inducit, sed & Epilepsiam quandoque generasse compertum est.

N. 2. *Sanguis Puerperii* sanat Scabiem volaticam (recens cum Secundina semel ac iterum illitus,) *Hartmannus*,

Præparata à Sanguine.

1. Aqua destillata.

Fit eodem laboru cum *Oleo*.

Vires. Valet in Phthisicis & Aridia (epota ad ℥j. vel Membris affricta) Fistulis purificandis & sanandis, Ambustis refrigerandis.

N. Destillatur & *Aqua Sanguinis*, & *Lactis humani* an. commendaturque ad Maculas Cutis extirpandas. *Hartmannus*,

2. Oleum destillatum.

℞. *Sang. Juvenum* (verno extracti) quant. magn. *Alcohol Vini* 3. p. Cucurbitis probè munitis, digeru in F. E. per dies ac

proprium impositum, ubi aliquandiu jacuerit, in Vesica istud suspendunt, & ita Veneficam Veneficium solvere cogunt.

Si tandem destilletur, prodit *Aqua* & *Oleum fœtidum*. Destillatur autem per Retortam.

1. *Aqua ex hoc Stercore destillata*, Sale volatili oleoso nonnihil imprægnata, internè, præter *vim diureticam*, ad Calculum, Hydropem & Epilepsiam conducit: imprimis curat Morsus Canis rabidi, si *intrinsecùs* propinetur: *externè* eadem valdè convenit in Affectibus Oculorum, imprimis quidem, si sit Stercus Humanum ejus, qui vescitur tantummodò Pane, & bibit solummodò Vinum. FERDINANDUS *in Hist. Mirab.* 25. laudat *Collyrium* ad Suffusionem incipientem ex *Aqua Stercoris Humani destillata*, in qua *Fel Mustelæ pisti* mistum est: Paronychias quoque, Cancros, Carbunculos & Inflammationes externo usu sanat.

2. *Oleum* in Vulneribus & Ulceribus cancrosis & Cavis fistulosis Mammarum, & in ipso Cancro exulcerato, summum est Remedium; si enim Oleum hoc illinitur, ulterior progressus præveniri solet. Sic pariter convenit Doloribus & Abscessibus ab Incantatione ortis.

3. Ex *Stercore* hoc *Humano* PARACELSUS vult præparare *Ambram Occidentalem*, quæ à quibusdam vocetur *Zibethum Occidentale*. Notum enim est, quod Moschus recens, si non sufficienter oleat, à Mercatoribus in Latrinis suspendatur, sicque Odor ejus intendatur; vel cum *Urina Humana* subigunt, ubi pariter Odorem gratum induit: vid. BOYLE *in Philosophia Experimentali P.* 2. Pari ratione *Stercori*, si affundatur *Aqua* quantitas sufficiens, misceatur in Pultem spissiorem, ponatur in Balneo Mariæ, vel Balneo Vaporoso, beneficio diuturnæ Digestionis & Fermentationis Fœtor exibit, & suavem spirabit Odorem instar *Ambræ* vel *Moschi*: videatur HOFFMANNUS *Clave Pharm. Schrœderian. L.* 2. *cap.* 75 *pag.* 106. *&* 107. Quod ipsum etiam fit beneficio reiteratæ Sublimationis; sic enim fit elegans *Pulvis Cyprius*, inspergendus Capillis. Nihilominus ROSENCREUZERUS *in Astronom. infer. pag.* 258. dicit, quod *Zibethum Humanum* sit *Pinguedo*, quæ reperitur circa Testes Maris, quæ si

illinatur Parti genitali Mulieris, Fœmina attrahat Fœtum, & præcaventur Abortus. (C)

XI. De *Genitura* nihil dico, utut PARACELSUS inde parare voluerit suum *Homunculum*.

XII. Succedit jam *Sanguis Humanus*, qui recens contra Epilepsiam hauritur, & colligitur ex Homine vivo, eoque sano. Pro epileptico autem usu colligatur ex Homine violenta Morte interempto, imprimis decollato, quod inculcat LINDANUS, cùm alius Sanguis vix talem efficaciam habeat. Sunt tamen, qui *Sanguinem Cervi* Humano præferunt, potissimùm, si Vitæ prolongandæ gratia exhibeatur. Si guttæ aliquot Sanguinis exstillantis internè propinentur, cessat Hæmorrhagia. In Scabie laudatur ab HARTMANNO *in Praxi Chymiatrica*.

Notum enim est, quòd Sanguini insit *vis sympathetica*, dum adspergitur *Pulveri Sympathetico*: item si *Linteum* Sanguine ex Utero vel Naribus &c. madidum injiciatur in Ignem, fit, ut omnis cesset Hæmorrhagia; quod imprimis de Sanguine ex Utero fluente verum est. Similiter Sanguinis in *Ferrum candens* exstillantis Fumus Naribus susceptus, earum Hæmorrhagias sistit.

2. In *Destillatione* ejus acquiritur *Spiritus salinus volatilis*, & *Sal volatile*. Encheirises Operationum sunt hæ: Sanguis recens grumosus quidem destillatus suggerit *Phlegma*, & *Oleum*, parum verò *Spiritus* & *Salis volatilis*; sin verò evaporato nonnihil Phlegmate reponatur ad aliquot septimanas, ut ad Putredinem nonnihil declinet, & situm contrahat, *Sal volatile* elegans copiosum cum *Spiritu* & *Phlegmate* dabit. Experimentum feci cum *Sanguine Bubulo*: hic putrefactus duplo plus *Salis volatilis* suggessit, quàm idem Sanguis non putrefactus destillatus. Quòd si *Sanguini recenti* destillando addatur *Alcali fixum*, plus *Salis volatilis* destillando suggere solet, teste MAYOWIO *de Nitro p.* 160. An verò sit differentia quædam Spiritus & Salis volatilis ex Sanguine recenti eliciti, ab iisdem ex putrefacto paratis, sunt qui dubitant, utut affirmativam sententiam defendat HOFFMANNUS *loco allegato pag.* 44.

2. *Spiritus* & *Sal volatile Sanguinis* non saltem potentissimum e *Sudoriferum*, sed habetur speciale Remedium Apo-

plexiæ

(C) Stercoris humani *fœdam sanè, sed accuratissimam instituit Analysim Cl.* Hombergius Act. Reg. Scient. Academ. anno 1711. *quam lege si lubet.*

HYSTRICI hic locus. Ex Charletone *ab* ὗς sus, *&* θρὶξ pilus, *quasi* Sus pilos *habens: quamvis autem Caput hujus Animalis suillum Caput demta magnitudine repræsentet, & setas habeat lucidas ut Aper; attamen Calamis quibusdam illius Corpus horret solidis, lucidis, acutis, varii coloris. Hos vi Musculi Cutanei (quem Panniculum carnosum appellant) insignis texturæ, & fibrarum motricium, quibus illorum thecæ præditæ sunt, irritatum Animal saggittarum more ejaculatur.* Lapis in *Cysti fellea Hystricis genitus antidotus est efficax in Febribus & Venenis omnibus. Exhibentur* ℥iij. Aquæ, *in qua fuerit infusus: assumantur quoque* Lapidis *gr. vj. in* Aqua Centaurii. *Tantum illius faciunt amaritiem, ut si manu contineatur ad supinam manus partem saporem perfundere affirment.*

ac noctes 40. dein destilla per Alembicum è Cinere, & prodibit unà cum *Aqua Oleum*. Utrumque rectifica, *Aquam* per MB., *Oleum*, per Retortam è Cineribus aliquoties (9. 10.) destillando.

Vires. Maximè commendatur ad Epilepsiam radicitus tollendam (si singulis diebus per mensem integrum sumatur ℈ß. à Novilunio incipiendo, & postmodùm singulis Noviluniis semel per annum ℈j.) ad Paralysin, Apoplexiam, Pulmonem exulceratum, Pleuresin. *Beguinus*.

N. Destillatio Sanguinis Humani non uniusmodi instituta reperitur. *Nimirum*:

Destillant alii *Sanguinem Humanum* recentem adhuc, & sine additione, cum quoque admixta aliquota parte *Spiritus Vini rectificati*.

Alii *Sanguinem Humanum* non recentem, sed vel exsiccatum, vel digestum aliquandiu Destillationi subiiciunt. Digestionem autem peragunt alii solùm *Sanguinis* (addito tantillo *Sal. com.*) alii *Sang.* cum *Spir. Vin. rectific.* confusi.

Exhibet autem *Anatomia Sanguinis* 1. *Aquam*, & 2. *Spiritum*, i. e. Aquam rectificatam, 3. *Oleum*, i. e. Liquorem crassiorem. 4. *Sal volatile*. 5. *Sal fixum*. Verùm una usitatiora damus.

3. *Oleum rectificatum*.

℞. *Sanguinem Juvenis sani*, mense Majo Vena secta extractum, suscipe Cucurbita, ut solùm quarta pars repleatur. Hinc clauso Vase detineatur, in Calore mediocri, ut Sanguine intumescente tota Cucurbita impleatur. Hinc fiet Destillatio, primumque exit *Aqua* (non magnæ æstimationis, nisi quòd ampliùs elaborata, nonnullis ad extrahendum *Sal* inserviat.) Reliquum pellatur in Cineribus per Retortam, juncturis optimè clausis. *Destillatum* refundatur super Fæces, fiatque Cohobatio vice nona, ut Color subsequatur rubineus.

N. Attendere oportet in Destillatione, ne nimio Igne Fæces comburas, inque Carbonem redigas: ideoque tantùm ad siccitatem destillea.

Vires. Maximarum habetur virium ad resocillandos Ægrotos. *Libavius Syntagm.*

4. *Balsamus Antipodagricus, seu Oleum Sanguinis Humani alcalisatum*.

Fit eodem modo:

℞. *Sanguin. Hum.* adhuc calentis Mens. 1. putrefac per aliquot dies ac noctes, dein destilla ex Arena per gradus, primò lento Igne, hinc secundò fortiori per Retortam, & exibit *Oleum* rubicundum & fœtens, *Sale volatili* ad Spondilia Colli adhærescente. *Oleum* rectifica per *Colchotar* ex Cucurbita Igne Arenæ, aliquoties à recenti Colchotare destillando: demum solve in correcto hoc Oleo *Sal*, & serva.

Vires. Mirandarum est virtutum in Podagra, quotidie, bis, terve, sex diebus continuis inunctum: sistit Dolores, Tumore simul & Rubedine evanescente.

N. Similis energiæ est *Balsamus è Sanguine Hircino* & *Cervino* profectus, in quibus tamen & Viscera, Pulmones scilicet, Cor, & Epar addidisse expedit. Vide *suprà*.

5. *Spiritus Antiepilepticus*.

℞. *Spir. Sang. Hum.* dephlegmati & ter rectificati, ℔ij. *Infusi Fl. Lavendul.* (*in Vino*) ℔ ij. M. & destilla per MB. ad medietatem, idque repete tertia vice: dein adde *Spir. Vin. rectific.* ℥ij. & serva.

Vires. Valet ad curandam Apoplexiam, Paralysin, ut & ad Asthma, &c.

N. Habet & *Beguinus* insuper *Sanguinis Humani Quintam Essentiam*, *Biolychnium*, *Philtrum*, *Balsamum*, *Aquam Sanitatis*, *Arcana duo*. Verùm cùm prolixa sit horum descriptio, Authorque aliàs in omnium manibus versetur, illorum descriptione supersedeo.

6. *Mumia Vitæ alexiteria*.

Est *Sanguis* florentis & benè valentis Hominis, lento Calore exsiccatus, *Spiritu Limonum* & *Vitrioli Spiritu* impregnatus, & in *Trochiscos* cum pauca *Myrrha* paratus.

Vires. Insignis est efficaciæ in curandis Carbunculis.

Dosis ʒß. in *Aqua Cinnamomi* mane jejuno propinata. *P. J. Fabri* in *Chirurg. c.* 9.

7. *Arcanum Sanguinis Humani*.

P. J. Fabri. Vide *Myrothec. c.* 8. Billichius *de natura Spagyr. n.* 66.

XIII. *Calculus* Tartarum, seu Calculum in omnibus partibus solvit, & expelli facit, ideoque omnibus Obstructionibus subvenit.

Pulvis exhibitus. *Dosis* ʒj.

Præparata ex Calculo.

1. *Sal Crystallinum*.

℞. *Calculum* optimè calcinatum (ut durities Lapidis emolliatur,) coque in *Aqua*, & solvetur in *Aquam Citrinam*. Hinc Filtratura evaporata, manet *Sal* in fundo: quod si libet denuo calcina, & in *Aqua fervente* solve, ut Sulphur impurum amitat, & coagula reponeque ad crystallisandum.

N Calcinatio institui potest diversimodè. Alii calcinant cum *Sale Nitri* sex horis. Alii cum *Sulphure* & *Sale Nitri*. Alii cum duplo *Carbonum faginorum*.

Sennertus calcinat Calculum tritum Igne circulari, hinc Reverberii, & tandem cum Carbonibus faginis (in Fornace figulina), *Inst. l.* 5. *p.* 3. *s.* 3. *c.* 5.

2. *Oleum, seu Liquor*.

Fit si *Sal* in Aere humido solvatur.

Dosis gr. vi. ad x.

N. Sennertus calcinat cum *Sale Nitri*: hinc *Sal com* cum *Spirit. Vin.* extrahit, & *Spiritu Vini* separato, *Sal* reponit ad liquescendum.

3. *Essentia, seu Elixir*.

℞. *Sal Calculi crystall.* volatilisa cum *Spirit. Vin.* hinc abstrahe leni calore Spiritum Vini, & remanet *Essentia*. *Sennertus d. l.*

Dosis à gr. v. ad x.

N. Si ita placuerit, Calculum iisdem Præparationibus cum aliis Lapidibus subjicere poteris. Vide *lib.* 2.

XIV. Lum-

---

plexiæ & Epilepsiæ: in quibus casibus non tantùm feliciter eos expertus est B. D. MICHAELIS, sed & confirmatur à BOYLE *in Experim. circa Sanguinem humanum*, & HELMONTIO *Tr. Spiritus vitæ*, ubi inquit, hæreditariam se curasse Epilepsiam hoc Spiritu & Sale. Imò in Apoplexia Remedium non contemnendum est, & in aliis Morbis subitaneis quoque confert, in quibus omnibus aliis præfertur; imprimis quidem si misceatur *Spiritus salinus Sanguinis Humani* cum *Spiritu Vitrioli*, vel cum *Spiritu Vitrioli cephalico*, & fit Mistura cœrulea, vel potiùs viridis, expertissimi usus in Epilepsia. Datur contra Epilepsiam, imprimis tempore Novilunii, & tempore Plenilunii, quoniam eo tempore præprimis solet excitari Epilepsia. Cùm igitur Spiritus Sanguinis Humani adeò conferat ad Epilepsiam, hinc inde parati fuere *Spiritus Epileptici compositi*. Si ad *Spiritum Sanguinis Humani Castoreum*, aut *Camphora*, aut *Opium*, & alia affundantur, *Spiritum Antepilepticum*, & *Hystericum* egregium habebimus: videatur BILLICHIUS *in Parad. & Obs. Chym. pag.* 115.

3. *Oleum* autem super Caput mortuum *rectificatum*, egregium est *Anodynum*, ita ut propter luxurians principium sulphureum quoscunque sistat Dolores; unde in Doloribus partium nervosarum, à vitioso Acido oriundis, optimum est Remedium. BECKERUS *in supracitato Tractatu* habet *Oleum Sanguinis Humani secretum*, quod crescit cum Luna ac decrescit.

Quin & *Quinta Essentia* seu *Lapis Animalis* inde paratur eodem modo, ac *suprà de Cornu Cervi* insinuatum, pro concilianda Amicitia inter Amicos; videatur BEGUINUS *in Tyrocin. Chym. pag.* 352. *seqq.* & BECKERUS *in Microcosmo*: scilicet si *Spiritus* cum *Sale* & *Oleo proprio* in Digestionem ponantur; & repetita Cohobatione & Præparatione certa, uniantur in *Liquorem rubicundum*, quâ quasi Nucleus totius Sanguinis Humani est, & vocatur aliàs *Lapis Animalis*.

Sanguinis Humani Elixire Hydropicos bis curavit desperatos & conclamatos, intra tres dies, ℥ß. qualibet vice propinando per tres vices, BORELLUS *Cent.* 3. *Obs.* 16. *pag.* 299. quod parare solet ex *Sanguinis crassamento* per *Spiritum Nitri dulcem* in *Tincturam rubineam extractio*.

6. *Mumia Vitæ alexiteria* ab AUTHORE *Num.* 6. descripta, nihil aliud est, quàm *Sanguis* à corruptione præservatus. *Sanguis* irroratur cum *Spiritu Vini*, acuato cum *Spiritu Salis*, et *Myrrha*; et ejusdem est materiæ, usus et efficaciæ ac reliquæ Mumiarum species.

XIII. De *Calculo Humano infrà de Lapidibus in Regno Minerali* agetur, quæ huc conferatur.

I. Mu-

XIV. *Lumbrici Intestinorum*, ἕλμινθες στρογγύλαι *Germ. Warm*, *Spulwurm*, Generantur ex Cruditate Intestinorum.

Vires: Sunt qui pulverisatos exhibent ad Lumbricos expellendos.

XV. *Pediculi*, Pediculus, φθείρ, Σέσρις, Pedunculus. Germ. *Laus*.

Vires. Devorantur à Rusticis contra Icterum, simili modo ad Attophiam nonnullis probantur. Urinam cient foramini Penis impositi.

XVI. *Membrana, quæ Caput nonnullorum Fœtum cingit*, maximam vim habere dicitur adversùs colicum Dolorem.

EX CADAVERE, SEU HOMINE MORTUO.

I. *Cadaver integrum. Carove*, Officinis *Mumia* titulo venit. *Munee Mummac*.

Hæc resolvit Sanguinem coagulatum (assumpta ʒii.) confertque dicitur Purgationi Capitis, Punctioni Lienis, Tussi, Inflammationi Corporis, Mensibus obstructis, aliisque Affectibus uterinis, & similibus.

Extrinsecùs adhibetur Vulneribus consolidandis.

N. Mumia communiter *quatuor* denotat.

1. *Mumiam Arabum*, quæ est Liquamen seu *Liquor* concretus exsudans in Sepulchro è *Cadaveribus*, *Aloe*, *Myrrha*, *Balsamoque* conditis.

2. *Egyptiorum*, quæ est *Liquamen* ex Cadaveribus *Pissasphalto* conditis. Nimirum, hoc condiebantur Cadavera vilioris sortis, adeòque & ipsamet Cadavera nonnunquam eo modo condita prostant.

3. *Pissasphaltum factitium*, id est, mistum *Piti Bitumen*, quod pro *Mumia* venditant.

4. *Cadaver* sub Arena Solis æstu torrefactum. Fitque in Hammoniorum Regione, quæ est inter Cyrenarum Regionem & Alexandriam, ubi Arenarum Syrtes Ventorum turbine sublatæ incautos Viatores obruunt, unde horum Cadavera à flagranti Solis Æstu torrentur, & exarescunt.

5. His quintò & *Mumia Recentiorum* addi poterit, quæ fit: Eligatur *Cadaver Hominis rufi* (quia in hoc Sanguis habetur tenuior, adeòque & Caro præstantior,) integrum, recens, sine macula, 24. aut circiter annorum, Morte violenta (non Morbo) interemptum, per diem & noctem Luminarium radiis, sereno tamen tempore irradiatum. Hujus Carnes musculosas frustulatim conscinde, & consperge *Pulvere Myrrhæ* & tantillo saltem *Aloes*, posteà imbibe macerando aliquot dies in *Spiritu Vini*: suspendatur per hor. 6. vel 10. ac iterum cum *Spiritu Vini* imbibatur: tandem in Aere sicciori, locoque umbroso Frusta suspensa siccescant, tunc assimilatur Carni fumo duratæ, sine fœtore. *Crollius*.

N. Ex his jam recensitis Mumiarum generibus, etsi prioribus, si saltem è sanis Corporibus haberi possint, suas laudes non derogem, præcipuè primo, quod tamen via ad nos perferri credo; Attamen iis posteriora duo præferenda autumo, utpote in quibus metu sumus soluti, quem incutit *Renodæus*, Mumiam Officinarum nihil aliud esse perhibens, quam expressum putridi Cadaveris Succum inspissatum, ideòque magno Mortalium damno divendi.

Præparata ex Mumia.

Vulgaria quæ *Mumia Officinarum* ingreditur passim occurrunt. Suntque

Pulvis ad Casum. Athanasia magna. Balsamum Petri de Ebano. Unguentum Sympatheticum. Emplastrum Apostolorum nigrum. Ceratum per Hermoses. Laudanum Opiatum, &c.

Insuper sunt minùs vulgaria

1. *Tinctura, seu Extractum Mumiæ Quercetani.*

Fit ex *Mumia vulgari*, extrahendo cum *Spiritu Vini* & *Terebinthina* an iterumque Menstruum separando ad Mellis consistentiam. *Quercetanus Spagyric.*

Vires. Alexipharmaca est, Putredinique summoperè resistit. Commendatur itidem ad Morbos Pectoris, Asthma, Phthisin, &c.

N. Fæces remanentes admodùm sunt anodynæ.

2. *Tinctura, seu Extractum Mumiæ Crollii.*

Fit ex *Mumia Recentiorum* dicta cum *Spirit. Vin.* aut *Spir. Sambuci*.

N Ex hac facit *Crollius Theriacam de Mumia*, quæ ℞. *Tinctur. Mum.* ℔ß *Theriac. Androm.* ℥v. *Ol. Olivar. Mumiat.* ℥ij. *Sal. com. Perlar. & Corall.* ana ʒij. *Terra sigillat.* ℥j. *Moschi* ℈j. Digere per mensem.

Vires. Commendatur ad quævis Venena & Contagia, subvenit Pesti præcavendæ ℈ij. & curandæ, ʒ. 1. vel ʒiß.

N. In assumptis Venenis exhiberi potest cum *Ol. Amygdal. dulc.* ad Vomitum.

3. *Tin-*

---

1. *Mumia* antiqua appellatione est nihil aliud, quàm *Corpus Balsamo conditum & exsiccatum*, quæ Corpora apud Veteres fuerunt vel Regnum vel Principum in Oriente. Quæ apud nos in Officinis prostat, parum in recessu habet, ex eo, quòd saltem sit *Liquamen*, quod effluit ex Cadaveribus, quibuscunque Morbis defunctis, *Aloe*, *Myrrha*, *Bitumine* & similibus conditis. Hæc autem nullo modo potest habere vires Mumiæ veræ Orientalis Principum ac Regum: de qua videatur WORMIUS *in Mus. l. 3. cap. 36. pag. 344.* CHIOCCUS *in Mus. Calceolarii Sect. 6. pagina 696. le* FEBURE *in Chymia*, ERASMUS FRANCISCI *in Spec. Artium, & Morum varior. exteror. l. 6. de Sepultur. & Honor b. Sepulchral. pag. 480.* JOHANN. JACOB. CHIFLETIUS *de Crisi Historica de Lint. Sepulchral. Christi C. 1. & 2.* NARDII *Commentar. in Lucret. pag. 635.* LIBAVIUS *Singular. p. 3. l. 7. cap. 6.* STRUPPIUS *Consensu celebrior. Medicor. super. Exoticæ Medicam.* GRYPHIUS *Mum. Uratislav.* HORSTIUS *in Disp. pag. 332.* CLAUDERUS *De Balsamat. Corporum c. 4.* GASSENDRUS *in Vita Peireskii 4. pag. 153.* MATTHIOLUS *in Dioscor. l. 1. cap. 85. & in Epistol. Medic. l. 5. pag. 647.* CASPAR HOFFMANNUS, & KIRCHERUS *in Oedipo Ægyptiaco*. Unde propter ejusdem minùs fidum usum Mumiæ tam Orientali, quàm Hodiernæ, meritò præfertur *Artificialis*, quam vocamus *Mumiam Patibuli*, præparatam ex Corporibus strangulatis, quæ Fumo suspensa siccantur, & cum *Aloe*, *Myrrha*, *Croco*, *Cinnamomo*, *Opobalsamo*, *Camphora*, &c. condiuntur: vid. PARACELSUS *T. 9. Oper. Tract. 3.*

Modum condiendi, quem primus dedit PARACELSUS, *Differentiam* itidem, ac *Adulterationem*, videbitis in AUTHORE. Nam certum est, quòd Orientalis non deferatur ad nos absque Adulteratione.

Ipsa autem *Mumia Vox* imprimis è PARACELSI Schola nata est, qui præter species ejus, ab AUTHORE *nostro* recensitas, duas adhuc habet: *Corporalem* unam, alteram verò *Spiritualem*. *Corporalem* quod attinet, ejus nomine intelligit Partes Corporis violenter mortui solidas, quæ concentratæ in se continent Mumiam illam &c. Per *Spiritualem* verò intelligit Substantiam subtilissimam unicuique concreto inditam, vel Spiritum Vitalem, qui in Sanguine fluctuat, qui vocatur *Mumia Spiritualis*; & in hoc Fundamentum consistit omnium *Actionum Magneticarum & Sympatheticarum*.

3. *Mumiæ de Pissasphalto Not. 3.* in AUTHORE, aliàs etiam dicitur *Nativa*, & magis nociva est, quàm sana.

4. *Nota 4.* est *Mumia sine Mumia*; solum Corpus non balsamatum, sed æstu Solis sub Arena exsiccatum, & induratum.

5. Juxta *Notam 5.* autem paratur elegans *Mumia*, si sumatur *Caro Hominis suspensi*, aut *Rota confracti*, & incisa impregnetur *Myrrha*, exsiccetur successive, & in Fumum suspendatur, qui fiat è *Ligno*, & *Baccis Juniperi*, utpote quæ loco Mumiæ genuinæ ad quosvis usus & quocunque modo usurpari potest. Hæc Mumia propter remanentiam Spiritus Vitalis mumialis singularium est virium in Affectibus Capitis frigidis Paralysi, Epilepsia, & Vertigine; in specie præter *vim alexipharmacam* in dissolvendo Sanguine congrumato, & sic in Casu ab alto, in *Vehiculo appropriato*, expectando Sudorem, item in Mensibus promovendis: dos. ℈j. Propter eundem Spiritum fermentatum plus habet in recessu in internis Viscerum corruptelis, & *vi balsamica* restituere pollet Corpora. *Externe* verò nullum ferè paratur *Unguentum* & *Emplastrum* in graviore Vulnere consolidando sine admistione *Mumiæ præparatæ Artificialis*. Videatur WORMIUS *Mus. pag. 31.*

Aliàs *de Corporum Conditura cum exvisceratione* scripsit SEBIZIUS *in Disputat. de Condit. Cadaverum*, TIMÆUS à GULDENKLEE, *lib. 6. Epist. 10.* PHILIPPUS GUIBERTUS, HORSTIUS, HOEFFRUS *in Herc. Med. lib. 5. cap. 2.* ROLFINCIUS *de Purgantibus Vegetab. sect. 1. Articul. 2. capit. 24.* VELSCHIUS *in Observ. Renfut. Observat. 102. pagina 105.* Corporum verò Conditurus *sine evisceratione* videbitis in JESSENII à JESSEN *Append. Institut. Chirurg. p. 105.* & CLAUDERI *Meth. Balsam. Corpora.*

5. *Extractum* seu *Tinctura Mumiæ* cum *Spiritu Terebinthina*

3. *Tinctura Alcalisata, seu Elixir Mumio.*

℞. *Mumia*, scilicet *Carnis humanæ indurato*, tenuiter incisæ, affunde *Sp. Terebinth.* Vaseque Hermeticè clauso per mensem ad putrescendum sepone. *Expressioni* Vesica bubula exceptæ affundantur aliquot partes *Spirit. Vin. rectific.* Inde in Alembico cæco super Cucurbitam, juncturis optimè munitis adaptentur, ita ut Cucurbita in frigidam Aquam posita, Arena, Prunæque circa Alembicum lento calore officium faciant, cujus beneficio *Liquor*, seu *Quinta Essentia* in forma perquàm subtili cum *Spir. Vin.* per vesicam delabitur. Materia residua reverberanda, & in *Salcom.* sublimatione redigenda: demum cum *Quinta Essentia*, posteaquàm illa à *Spiritu Vini* per M.B. fuerit separata. Circulationis medio unienda. Quibus peractis *Quinta Essentia Mumia* cum *Theriaca & Moscho* ampliùs digeri, & ita in forma *Elixiris* reservari poterit. *Tentzelius in Med. Diastat.*

Vires. Remedium est præsentaneum cùm Ipsiusmet Pestis, tum aliorum Deleteriorum.

N. Circumfertur *& Tinctura Mumia ex quatuor suis Elementis* à se invicem separatis denuò conjunctis, quam qui voluerit, videre poterit apud *Tentzelium in Med. Diastat.*

4. *Alia Tinctura, seu Arcanum Carnis humano.*

1. *Carni humanæ* superfunditur *Spirit. Vin. rectif.* per dies ac noct. (4.) decantato *Spir. Vin.* irroratur eadem.

2. *Spir. Sal. communis* per vices superfunde, ut magnam ejus quantitatem imbiberit; hinc exsicca: habes *Carnem conditam* summè proficuam.

3. Ex hac extrahe *Tincturam* cum *Spiritu Vini*, vel Digestionis in summam fragrantiam redacto. Circulando defæca, ex *Fæcibus* calcinatis Sal extrahe, idque depuratum *Tincturæ* admisce, & abstrahe. *P. J. Fabri Myroth. c. 11.*

5. *Oleum Olivarum Mumiatum.*

℞. *Mumiam* antè paratam (induratam) scinde per minima, digereque cum *Ol. Olivar.* Vase Hermeticè clauso per mensem. Hinc transfunde in Cucurbitam vitream, atque in M. B. exhalet Mercurius, donec nullus exeat Fœtor, & Mumia tota dissoluta sit. *Solutionem* digere aliquandiu per dies ac noct. an. cum *Spirit. Vin.* postea eundem abstrahe, & remanet *Oleum* rubicundum & odoriferum.

N. Quercetanus recipit recentem.

Vires. Omnes *Balsami Naturalis* habet proprietates, venenatis & pestilentibus Affectibus conducit. *Quercetanus Spagyr.*

6. *Oleum exaltatum.*

Oleum hoc dicto modo paratum exaltari ampliùs potest, si cum *Spir. Vin.* aliquandiu digeratur; Spiritus Vini iterum abstrahatur, idque aliquoties (3. 4.) repetatur.

Vires. Tinctura, seu *Oleum* hoc *Mumia exaltatum*, tanta dicitur pollere facultate vivifica, ut nulla sit particula, quam ipsa non penetret, nullum Ulcus, nullave Corruptio quam non curet, si ipsius exhibeas bis quotidie per aliquod tempus grani 4. 5. cum *Decocto convenienti Quercetanus.*

N. Libavius Carnibus recentibus incisis addit parum *Salis communis* & *Spir. Terebinth.* macerat Vase clauso: colat, & Fœtorem aperto Vase exhalaro sinit, pòst destillat per Retortam, vel Alembicum rectum additoque *Mosco*, & *Spiritu Vini* digerit.

7. *Aqua Divina.*

℞. *Totum Cadaver* cum Ossibus, Carnibus, Visceribus (perempti scilicet morte violenta). secetur in Frustula minutissima, probeque subigantur omnes Corporis partes, ne quid maneat incommixtum. Hinc destillabis vice secunda.

Vires. Sunt qui *Aquam* hanc *Divinam* magnetica sua virtute maximoperè prædicant. Nimirum

Guttulas aliquot *Sanguinis* (scilicet 3. vel 9.) ex Ægro aliquo extracti, miscent cum aliquota parte (℥j.) dictæ *Aqua*, Ignique apponunt: quòd si Sanguis & Aqua invicem misceantur, intra breve temporis spatium (hor. 24.) Sanitatem promittunt, sin incommixta manserint, brevi Mortem subsequuturam autumnat. In defectu Sanguinis similiter procedunt cum *Excrementis*, scil. *Vrina Stercore*, *Sudore*, *Sanie* & similibus. Quæ tamen majori Dosi adhibent.

II. *Cutis* commendatur in difficili Partu & Affectibus hystericis (si Venter ea ligetur), in Aridura & Contractura Articulorum, (si *Chirotheca* inde factæ induantur.

III. *Pinguedo*, roborat, discutit, mulcet Dolores, removet Contracturas, Cicatricum duritiem lenit, Foveas post Morbillos relictas explet.

Præparata ex Pinguedine.

Linimentum, misce *Axungiam* cum *Spir. Vitrioli*, ex actione, & reactione relinquitur aliquod Viscidum.

Vires. Penetrans est, usumque habet in Ariduris.

IV. *Ossa Humana*, exsiccant, discutiunt, adstringunt, Fluxus quoscunque sistunt, adeoque utilia sunt in Catarrho, Fluxu Mensium, Dysenteria, Lienteria. Insuper Articulorum Dolores compescunt.

N. 1. Usitatum est Recentioribus, Purgantibus ea admiscere.

N. 2. Adhibentur & *Dentes* à Maxilla Mortui evulsi, commendan-

---

Quercetani internè confert ad præservandam Putredinem internam. & *vi balsamica* ad Ulcera.

Alii recipiunt *Frustula*, & cum *Aloe & Myrrha* inspergunt, imbibunt aliquoties cum *Spiritus Salis*, posteà exsiccant Frustula humida; deinde cum *Spiritu Vini*, vel, quod melius est, cum *Spiritu Baccarum Juniperi*, extrahunt *Tincturam* seu *Essentiam Mumia* elegantem, quæ ad Casum ab alto & Sanguinem congrumatum, magni usus Remedium est. Unde CLAUDERUS *Tract. de Balsamat. Corp. pag.* 195. *Tincturam Mummia* paravit per Extractionem cum *Cineribus clavellatis* in *Aqua destillata* quadam solutis, sub nomine *Essentia Purificantis.*

5. *Oleum Olivarum Mumiatum* reverà est optimum *Balsamum Vulnerarium.*

Reliqua de Mumia videnda sunt in AUTHORE *nostro.*

II. *Cutis*, & exinde paratum *Cingulum*, frequenti in usu est ad Passiones hystericas, uti etiam ad pellendum Fœtum mortuum, item ad Partum difficilem: de cujus præparandi modo videatur BARTHOLINUS *C.* 3. *Hist.* 87. ubi effectus & præparandi modum *Cingulum ex Corio Humano*, habet. Sed hujus loco LUDOVICI *in Pharm. Corium Cervinum*, substituit.

III. *Pinguedo Humana* præ reliquis nobis convenientissima, & inter Pinguedines temperatas primatum obtinet *vi anodyna & emolliente*; unde conducit in Affectibus paralyticis & trementibus, relaxatione Tendinum, Fibris contractis & induratis, Tendinumque subitanea contractura ac induratione, quæ sequitur contracturam in Paralysi & Tremore, permista cum *Balsamo Peruviano* & *Oleo Lavendulæ*; penetrat egregiè & emollit. Convenit etiam Pinguedo hæc in Atrophis & Aridura, mixta cum *Arcani Aluminis Wurzii* debita dosi in formam *Linimenti*: Conf. BACO *de* VERULAMIO *Sylva Sylvar. C.* 1. §. 58.

Linimentum Authoris cum *Spiritu Vitrioli* est egregium in Ariduris, quoniam est valdè penetrans.

Pinguedo mista cum *Cinerum Vitis* vel *vulgar.* part. ij. vel iij. & per Arenam destillata, suggerit *Oleum empyreumaticum*, sed volatile admodùm & penetrantissimum, *Oleo Philosophorum* simillimum, & singulare in Dolore Artuum chronico, Paralysi. Conferatur BORRICHIUS *Tract. Sapient. Ægypt. pag.* 331. Potest destillari & rectificari ab *Ossibus Humanis calcinatis*: proderit sic in Contracturis partium, Tophis podagricis, Luxationibus Articulorum, Aridura, Fractura Ossium pro Consolidationis promotione, aliisque similibus Malis. In Aridura miscetur cum *Oleo Philosophorum*, & *Arcano Aluminis*: nempe Sal volatile copiosum concentratum in hoc Oleo, vires hujusmodi resolutivas, & Acidi dolorifici correctivas, exserit; quodque recens Odorem instar Salis cujusdam volatilis reddit, Si ipsi *Spiritus Vitrioli* instilletur occultè, sed cum æstu, & fumi albi eructatione effervescit, adeòque naturæ insigniter alcalinæ erit; quod pariter de aliis Pinguedinibus asserendum videtur.

IV. *Ossa Humana* autem considerantur, vel in genere, vel in specie *Ossa Cranii Humani*. *Ossa Humana* autem, vel cum *Ebore*, vel *Cornu Cervi*, vel cum aliis Animalium partibus durioribus, colludunt, similemque Præparationem habent. Et licèt quidem omnia reliqua Ossa *vi absorbendi Acidum* similiter conveniant; interim tamen & *vim* suam *specificam* quoque habent. Cùm enim Acida varient, ita ut aliud in Vulneribus, aliud in Podagra peccet; ita & Remedia illa Absorbentia diversa sunt: unde *Lapilli Cancrorum* Acidum in Vulneribus & Ulceribus peccans absorbent; *Lumbrici* Acidum arthriticum in Arthritide vaga destruunt & invertunt, & ita porrò: sic *Ossa Humana* pariter in Dysenteria & in Doloribus Artuum specificè conveniunt,

mendanturque ad Morbos Maleficio introductos (in *Suffitu*,) et ad corrosos Dentes avellendos, (si sæpiùs illis tangantur.) *Hartmannus in Pract.*

Preparata ex Ossibus.

1. *Pulvis*, seu *Cinis* fit l. c. calcinando in Fornace figulina.
2. *Ossa preparata* fiunt l. c. cum *Aqua conveniente* lævigando.
3. *Magisterium* fieri item potest l. com.
4. *Oleum* fit Destillationa per Retortam. Vid. *lib.* 2.
Vires. Discutit, Anodynum est, ideoque insigne Antipodagricum.
5. *Medulla Ossium*, commendatur summè ad Contracturas Membrorum, Germ. *zur Lahme der Glieder*.

V. *Cranium* ad Capitis Morbos conferre compertum est, ac nominatim ad Epilapsiam: unde et varias passim *Compositiones Antiepilepticas* ingreditur.

Laudatur autem præcipuè *Os triquetram Temporum* ceu peculiare Epilepsiæ Specificum.

(Sunt qui Crania Puerorum Affectibus Puerilibus magis convenientia censent.)

Praparata ex Cranio.

1. *Cranium calcinatum* fit l. c. in Fornace figulina.
2. *Cranium praparatum* fit à Calcinato cum *Aqua Antiepileptica v. g. Flor. Tilia* lævigato.
3. *Magisterium Crani* fit l. c. solvendo in *Spirita* aliquo *acido*: *v. g. Spir. Vitrioli*, et præcipitando.
Dosis ad ℈j. vel ʒß.

4. *Magisterium Compositum, seu Spiritus Cranii essentificatus fit*, si *Liquori acido*, *Oleo* ac *Sali volatili*, *Sal* quoque *fixum ex Capite mortuo* extractum conjungatur, & posteà simul per mensem philosophicè in Cinere illa digerantur ac uniantur.
Vires. *Antiepilepticum* est, cujus vires vulgarium Antiepilepticorum facultates longè superant. *Brendelius*.
5. *Oleum* fit destillando Crania contusa per Retortam. Exit *Liquor oleosus* & *Sal com. volatile*.
N. Officinis hoc vulgare ast incorrectum, præstaret tamen cum *Spirita Vini* rectificasse.
Dosis à gr. IV. ad VI.
6. *Sal commune volatile* una opera cum *Oleo* acquiritur.

7. Extractum, seu Tinctura Cranii.

℞. *Crania* 2. vel 3. grossè contusa, digere dies ac noctes aliquot (14.) & cohoba cum *Spir. Juniper.* vel *Salvia* ad eminentiam digit. 4. & 5. affuso: macera in Phiala longi colli optimè clausa VB. dies ac noct. (12. 13. 14. Hinc exprime per Torculare perquàm fortissimè, & as) ibit Liquor rubicundus oleosus. Cola & abstrahe in VB. ad consistentiam Sapæ.
Vires. Extractum hoc digestum & perfectè depuratum, tanquam Thesaurum pretiosissimum adversus Epilepsiam diligenter asservare fas est.
Dosis ℈ß. ad ℈j. cum sua *Aqua propria destillata*. *Quercetan, Pharmacop. restit. cap.* 26.

8. Extractum, seu Galreda Theophrasti.

℞. *Limatur. Cranii*, digere cum *Spirit. Vin.* (*salviato* dies ac noct. 15. dein destilla per Retortam (præmissaque Macerationn

niunt, & reliquis omnibus efficaciora solent esse. Sed *an hac pra aliis aliorum Animalium Ossibus singulare quid obtineant*? meritò dubitari potest. Beneficio *Ossis humani integri* potest fieri Purgatio artificialis tanta, quantam volumus: si recipiatur *Os ex Pede*, vel *Brachio*, vel *Femore Hominis*, violenta Morte interempti, & hoc, exempta *Medulla*, impletur cum *Stercore alicujus Hominis*; Foramina obturantur cum Cera, & sic *in Aquam calidam* immittitur: hoc quamdiu jacet in Aqua calida, tamdiu expurgatur iste, cujus Stercus fuit inclusum, adeò ut sic aliquem usque ad Mortem purgare possimus. Potest etiam fieri alio modo, ut quis omni nocte lectum suum maculet, sed est ludicrum.

Praparantur vel *cum igne*, vel *sine igne*. *Cum igne* præparata, vel parùm, vel nihil præstant: potiùs *sine igne* seu *Philosophicè* præparata adhibentur, & hæc dicuntur *etiam* habere laxativam *Authore* PARACELSO & CROLLIO Propterea CROLLIUS & PARACELSUS illa cùm *Medicamentis Purgantibus Antipodagricis* semper permiscuare, cùm in Arthritide per se à ℈j. vel ʒß. ad ℈ij. pro Alvo laxanda adhiberi possint. In Dysenteria etiam cum aliis prosunt singulariter. In Paralysi & Tremore Artuum commandantur permista cum *Specifico Cephalico* & *Cinnabari Antimonii*, quos Affectus per Sudorem, præmissis Universalibus, certò curant, & fuerunt Experimentum D. MICHAELIS. *Formulam* habuit hanc:

♃. *Oss. Microsm. sine igne prep.* ℈j. vel ʒß.
Costa Cinn. Antimonii rite prap. ℈ß. vel gr. XV.
M. D. S.
Pulvis Sudoriferus pro una dosi.

qui Pulvis est egregius in Paralysi. Nam Cura Paralyseos consistit in Sudore uno vel altero; unde quando sudabit Æger, statim meliùs sese habebit.

Dicunt, quòd si *Costa ex Suspensis* pulverisetur & assumatur, singulariter prosit in Dysentaria: de quo vid. STARICIUS *in Helden-Schatz, pag.* 122.

Externè *Ossa calcinata* in Pede vulnerato & malè curato commendantur à *le* FEBURE *p.* 2. *l.* 2. *p.* 206.

Ossa Humana destillata dant *Spiritum* & *Sal volatile*, quæ valdè conveniunt in Doloribus Artuum & Dysenteria pro Sudore.

Sub Destillatione simul prodit *Oleum*, quod convenit in Tophis & Gummatis Venereis in specie; hinc in Podagra & Affectibus aliis Articulorum externè illitum. In Fracturis tanquam singulare Remedium laudatur ab AGRICOLA *in Chirurg. pag.* 319. Ulcera serpentia, præmissis præmittendis, cum tantillo *Celeboraris* mistum, mundificat, & sanat, teste *le* FEBURE *in Chym. pag.* 307.

Ossibus similes sunt *Dentes*, qui ipsi ex Homine, imprimis violenta Morte interempto, commandantur in Impotentia & Morbis per Veneficium, si nimirum ex illis fiat *Suffitus*. Dens Hominis longa Tabe interfecti, si applicetur Denti poroso & carioso, exinde fit, ut iste sponte decidat.

V. Præ cæteris autem *Ossa Cranii Humani* in frequenti usu sunt. Eligendum est *Cranium*, quod ex Homine violenta Morte interempto reperitur, vel ex Patibulo, vel ex Rota, imprimis si ad aliquot annos sub dio vel Cœlo jacuerit, & sit nitidum & purgatum ab omni sorde; hoc enim præfertur ei, quod ex Cœmeteriis ex Hominibus naturali Morte mortuis desumitur, quod parum vel nihil effectuum eorum habet, qui tribuuntur illi. Humana Ossa tantùm rosa, aut pro more Ossium præparata & assumpta, in frequenti usu sunt in Dysenteria, Affectibus arthriticis, & Epilepsia: sic novi hic Rusticum, qui multos Epilepticos, Juvenes & Adultos, feliciter hoc ipso curavit & præservavit ab Epilapsia. In Pavore nocturno, qui solet esse prodromus Epilepsiæ, est expertissima *Rasura Cranii Humani*, & instar baseos cum *Succinatis*, *Cinnabari Antimonii*, *Salibus volatilibus*, &c. in quamplurimis *Pulveribus Epilepticis* præscribi solet, modò legitimum habeatur. Encomia pro Cura Membrorum Convulsionibus affectorum videbitis in BORRICHIO *loco citato pag.* 335. *Potus* haustus ex *Cranio Humano* taliter collecto, est expertum Remedium in Scrophulis, fuitque *Secretum* HARTMANNI; & usu comprobatum à D. MICHAELIS, qui Fœminam Scrophulis laborantem hausto Potu ex Cranio Humano observavit liberatam. Milites putant, si quis ex Cranio Humano hauriat Potum, fore ut sit immunis ab Insultibus Armorum. Imprimis ex Cranio commendatur *Os triquetrum*, quod fit ex concursu Suturæ bifidæ seu Sagittalis cum Osse Lambdoideo, præ reliquis Specificum in Epilepsia. Vid. HILDANUS *C.* 1. *Epist.* 95.

Praparari solet *Cranium Humanum* cum *Aqua spirituosa Liliorum convallium*, est & potens Specificum Antepilepticum.

Per Retortam destillatum suggerit *Sal volatile* & *Spiritum urinosum*, qui à *Capite mortuo* rectificetur. Sunt specifica in Affectibus Capitis, in Apoplexia, &c. in specie in Epilepsia.

Galreda similis ex *Cranio Humano* paratur, ac ex *Cornu Cervi*, quæ in Apoplexia, Epilepsia, aliisque Affectibus Capitis commendatur.

8. *Extractum Galreda Theophrasti* est potens Antepilepticum. Simili modo *ex Cornu Cervi* cum *Spirita Hyperici Galreda* paratur contra Vermes Infantum: ex *Visceribus* cum *Spirita Melissa* contra Morbos malignos, uti ex *Ebore* cum *Spirita Melissa* contra Mulierum Pathemata.

Sunt, qui præparant *Essentiam Cranii Humani ex Gelatina* hoc modo:

♃. *Rasur. Cranii humani*:
Affundunt *Acetum destillatum* ad superaminentiam trium digitorum: hoc relinquunt in digestione, deinde exprimunt, & accipiunt *Gelatinam*. Gelatinæ inspissatæ affundunt

ratione dica 15.) cohoba vice tertia: tandem destillatum circula, (dies 5. 6.) & *Spiritu Vini* MB. separato, *Essentiam* instar Coaguli serva.

Dosis g. 5 6. quotidie. *Quercetanus de Med. Spagyr. prep.*

VI. *Usnea Cranii* (i. e. *Muscus* nascens in Cranio interempti, Aeri exposito,) astringit validè.

Ususque magni est in Hæmorrhagia quacunque, v. gr. Narium (inditus.)

N. 1. Sunt qui Usneam in manibus retentam Hæmorrhagiam quamcunque Incantamenti instar supprimere tradunt.

N. 2. Adnascitur & aliis Ossibus Aeri exposita Usnea quædam, viliorem quidem reputant, verùm & huic magnam vim astringendi inesse, Experientia docuit.

Ingreditur *Usnea Cranii* Compositionem *Unguenti Sympathetici*, seu *Magnetici*. Vid. *l.* 2. *c.* 78.

VII. *Ex Cerebro* fiunt

1. Spiritus Cerebri Humani. Aqua Aurea dicta.

℞. *Cerebrum Hominis juvenis* (intra ann. 24.) sani, violenta Morte perempti, cum omnibus Membranis, Arteriis, Venulis & Nervis, cum Medulla Spinali tota, conquassa, & affunde *Aquarum Cephalicarum* (*Fl. Tiliæ, Paeon. Poton. Cerasf. nigr. Lavendul. Lil. convall.* imprimis *Diaphoretic.* in Acutis) q. s. ad eminentiam dig. 4. vel 5. relinquantur aliquamdiu, posteà per Cohobia destillentur. Ex Fæcibus calcinatis elice *Sal*, quem deinceps cum *Spiritu* facto conjunge, & totum curiosè serva.

Vires. Antepilepticum insigne reputatur.

Dosis à ℈j. ad ℈iv. *Hartmannus in Praxi.*

N. Ex *Cerebro Alcis* insigne itidem *Antiepilepticum* simili ratione parari poterit.

2. Oleum Cerebri.

Substantia Cerebri admisce nonnihil *Salis communis*, ac destilla per Retortam vitream ex Arena.

Vires. Insigne quoque *Antiepilepticum* est, Caputque summè confortat.

N. Tota ferè Cerebri substantia in *Oleum* redigi poterit, hinc parum *Salis* expectandum.

3. Aqua Antiepileptica.

℞. *Cerebri humani* ℔iij. *Aq. Lil. convall. Lavendul. Primul. Vir. Vin. Malvat.* an. ℔ij. stent infusa dies 5. dein destillentur per MB.

VIII. Ex *Felle Humano* fit *Extractum* cum *Spiritu Vini*, quod Auri instillatum mirè Surditati subvenit.

IX. *Cor.* Epilepsiæ medetur (siccatum & exhibitum.) (Ex *Matrice Sal Volatile* paratum memini pro Fœcunditate.

Et hæc

---

affundunt *Spiritum Vini*, digerunt, in fundo subsidet *Oleum* coloris aurei, quod separandum est per inclinationem, & hæc est revera *Essentia Cranii Humani*, quæ ad Epilepsiam singulariter commendatur.

VI. *Usnea Cranii Humani*, seu *Muscus*, qui crescit in Craniis Hominum violenta Morte interemptorum, Aeri expositus, est singularissima *Plantula*, ut rectè inquit HELMONTIUS *in Tractatu Magnet. Vulner. curat.* Similiter crescit in aliis Ossibus Muscus: sed non est adeo elegans, & potens in talibus Affectibus, quibus Cranii. Seminium habet ex Aere, & Succum nutritivum ex Cranii Liquore: unde propter Vegetationem singulare quid obtinet. Rarò autem reperitur, nisi in Capitibus per longam annorum seriem Aeri expositis.

Hæc *Usnea* est *multi usus*: notum namque est, quòd qualcunque Hæmorrhagias quocunque in loco oborras, tam intrò adhibita, quàm sola applicatione, statim soleat coercere & curare, atque in manibus saltem detenta. Videatur SENNERTUS *in Praxi l.* 1. *P.* 3. *Sect.* 4. *cap.* 8. *p.* 954. BOYLE *in Philosoph. Experiment.* Et si fieret Digestio *Usneæ* cum *Tinctura Sulphuris Vitrioli*, sanè possent fieri Miracula in compescenda Hæmorrhagia, & esset Medicamentum stupendum. Quin & KIRCHERUS *in Regno Naturæ Sympathetico* etiam externè contra Insaniam Epilepsiam multum prodesse scribit. Contra Penetrabilitatem Armorum vero laudatur ab HELMONTIO *loco citato* §. 45 57. *seqq. pag. m.* 757 & 758. & STARICIO *tr.* qui inscribitur Getm. *Helden Schatz*, *pag.* 98. Alias *Basin Unguenti Armarii & Sympathetici* constituit, & hinc propter hanc vim Telis illitum in Vulnerum ab ipsis inflictorum Curatione est efficax. Descriptio, cujus primarius Inventor est PARACELSUS, est hæc:

♃. *Usn. Cran. Hum.* ℥ij.
Mum. vera (in defectu hujus *Mum. Patibuli*) ℥ß.
Boli Armena,
Olei Rosar. an. ℥j.
Lini ℥j.
M. f. Unguentum.

Sunt qui non sine ratione & effectu addunt *Pinguedinem Ursinam & Apruinam.*

Rationem singularium virium Usneæ sufficientem subministrat HELMONTIUS *in Scriptis*, in specie *loc. supr. citato p.* 602. §. 44. 45. Consuluntur etiam M. A. N. C. *Ann.* 2. *Obs.* 53. *pag.* 98. *seqq.* ubi multa de Usneæ Cranii Humani virtutibus, & largiore comparatione. Sed quoniam rara est talis Usnea, & non nisi ex Craniis diu Aeri expositis, eaque parca colligitur; hinc sunt, qui loco hujus Usneæ Arte faciunt *Muscum* hunc *Vegetatum*:

Recipiunt *Muscum* è Lapidibus grandioribus Pratorum, eumque mense Aprili collectum, & leviter exsiccatum, pulverisant grosso modo in Mortario vitreo, irrorando cum *Vino Malvatico* vel *Petri Simonis*, ut consistentiam Pultis crassioris acquirat: postmodùm hanc Pultem cum Cultro illinunt *Cranio* Rota fracti Cadaveris admodùm subtiliter; ubi sensim exaruerit, denuò repetunt: ponunt sub dio seu Cœlo aperto radiis solaribus; quoties verò Pluviæ superveniunt, dimovent à loco: aliquoties hæc reiterando, usque dum effloreseat, & postmodùm *Usneam* inde colligunt, quæ non est inferior Usnea ex Cranio sponte proveniente. Videatur HILDANUS *C. Epist.* 27.

Alias in Usneæ Cranii humanæ defectu quidam etiam substituunt *Muscum ex Tegula*, quem in Hæmorrhagia Narium *aceto* imbutum Vertici imponunt: vid. BARTHOLINUS *in Histor. Anatom. Cent.* 5. *Obs.*

VII. *Cerebrum Humanum* est certissimum Specificum in Apoplexia, uti etiam in Epilepsia.

Per Destillationem suggerit *Aquam copiosam & Oleum*. Quia autem empyreuma olet, si destilletur per Retortam; melius est, ut priùs destilletur in Balneo Mariæ, & eliciatur *Aqua*, pòst ex reliqua Massa exprimatur *Oleum*, quod egregium est Antepilepticum. Aqua hæc à BARTHOLETO contra Memoriam amissam, eamque confortandam, maximè laudatur; *vis* enim egregia *cephalica* in ea latet; imò & *vis anodyna*; quare et Contracturis Tendinum & Nervorum *Aqua* cum *Oleo* illita egregium est Remedium. Melior erit hæc *Aqua*, si cum *Aromaticis & Floribus cephalicis* aliquoties destilletur, v. g. *Floribus Liliorum convallium*, *Lavendulæ*, *Cardamomo*, *Caryophyllis*, &c. Aliàs de substantia Cerebri oleosa, deque Oleo ejusdem pingui, aliisque Productis, optimè potest videri BURRHUS *in Epist. ad Bartholinum de Cerebro Epist.* 1. *pag.* 15. ubi sunt singularia & lectu digna.

Per se parum *Spiritus* suggerere solet; si verò aliquandiu in Frustula incisum seponatur, ut inchoato Putredinis motu ejusdem *Oleum* resolvatur, & hinc affuso *Spiritu Liliorum convallium* destilletur ac rectificetur; haberi potest *Spiritus urinosus oleosus* ad Capitis Affectus, ad Epilepsiam, & secundùm quosdam ad deperditam Memoriam, planè singularis.

VIII. *Fel Humanum* destillatum subministrat *Aquam* insignem *Ophthalmicam*, quæ Maculas, Suffusiones, Ungues, & Pannos Oculorum, certò detergit & abstergit, BURRHUS ad delendum Unguem Oculorum solet adhibere *Fel Humanum*, destillatum in Cucurbita cum Alembico cæco.

Fel Humanum inspissatum cum *Spiritu Vini* digeratur, & extrahitur *Essentia*, per Filtrum separanda. Talis Essentia tanquam singulare Specificum in curanda Surditate & tollendis Aurium Affectibus, commendari solet.

Appendicis loco consideranda venit Controversia; *An Remedia ex Corpore Humano desumpta peculiarem habeant prærogativam præ aliis Remediis congeneribus, ex aliis Animalibus desumptis?*

Hic primò *duo consideranda*:

1. *Textura Partium Animalis Materialis*;
2. *Participatio earundem de Radice Vitæ*, seu *Spiritu insito & infito*, vel inde derivanda quadam *Efficacia formali*.

Quoad

Et hæc sunt, quæ *de Medicamentis ex Homine* deprompta Compendii ratio scribere permisit; ulteriorem farraginem qui cupit, passim apud Authores inveniet. Peculiarem quoque inde conscripsit *Tractatum Clarissimus Dn. D. Daniel Becker*, Professor & Physicus Regiomontanus, qui primùm in 12. postmodum superioribus annis in 4. sufficienter augmentatus prodiit.

L E O.

EXhibet 1. *Pinguedinem* ad Coitum proficuam, Priapo inunctum.

2. *Stercus*, Antiepilepticum: ex quo etiam paratur *Spiritus* ad ℈ß. exhibendus, ingrediens Magnatibus familiarem Compositionem.

3. *Cruor* exsiccatus in *Vino* haustus Epilepsiam tollit, Hujus tamen *Spiritus* & *Sal Volatile* efficaciora sunt.

XXIV. L E P U S.

Λαγὼς, Germ. *Has.* Gall. *Le Lievre.*

Animalium est timidissimum ac fœcundissimum, quovis tempore coiens.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Cinis Leporinus*, 2. *Caput*. 3. *Oculus*. 4. *Sanguis*. 5. *Pulmo*. 6. *Cerebrum*. 7. *Cor*. 8. *Jecur*. 9. *Fel*. 10. *Renes*. 11. *Testiculi*. 12. *Uterus*. 13. *Coagulum*. 14. *Talus*. 15. *Axungia*. 16. *Stercus*. 17. *Pili*.

Vires.

1. *Cinis* fit ex Lepore integro combusto (præstat qui Verno tempore captus,) vel ex Pelle tota, ad nigredinem cinereumve colorem incinerata. Præstantissimum Medicamentum est in Calculo.

Dosis ad ℈j. & ʒß. vel ʒj.

Alopeciis item & Pernionibus extrinsecùs medetur.

N. Lautenbergius Leporem non calcinat, sed Animal decollat, Ollæque inditum exsiccat in Clibano, *Pulverem* exhibet.

2. *Caput* Alopeciæ subvenit (*Cinis* cum *Melle* inunctus,) Dentes dealbat (*Cinis* in *Dentifriciis*).

3. *Oculi Leporini* Martio capti, valent ad Partum difficilem, Secundinas & Molam propellendam (siccati scilicet cum *Pipere* sine ulla compressione, impositique Vertici, ut Pupilla Verticem tangat.)

4. *Sanguis* illitus Cutis vitia in Facie, uti Lentigines Vitiliginemque sanat, assatus. Dysenterias & Cœliacorum profluvia sistit, Calculum comminuit.

5. *Pulmo* suspiriosos juvat, Epilepsiam curare dicitur (*Melle* conditus, & quotidie cum *Myrrha* comestus per mensem): Perniones sanat (impositus.)

6. *Cere-*

Quoad *prius*, *materialiter* nempe *considerata Partes Humanæ*, hic iterum considerandæ sunt sub *duplici statu* vel

(α) Quatenus sibi relictæ saltem superficiali *Tritura*, *Exsiccatione*, aliove crudiore Modo, paratæ sunt: &

(β) Quatenus *Ignis* ope, vel per *Putrefactionem*, vel alia ratione Texturam Concreti multùm immutante, sunt elaboratæ.

Ratione prioris nullum dubium est, quin ex superficiali sui Compositione & Textura à Semine data, speciales suas, plùs minùs ab aliis Animalium Partibus differentes, Proprietates obtineant. Nam sicut *Ebur*, *Cornu Cervi*, *Pulvis Viperinus*, *Sanguis Hircinus*, *Lapis Cancrorum* &c. speciatim à se invicem differunt, ita etiam ab his ipsis *Cranium* pulverisatum, aut *Secundina Pulvis*, aut *Sal*, aliave differre, & viribus, admodùm probabile est.

Ratione posterioris verò, & quoad *Præparationem* vel per *Ignem*, vel per *Putrefactionem*, vel alios modos, Texturam Concreti admodùm invertentes, arbitror, inter præparata hinc Remedia paucam, vel nullam ratione virium præ aliis his congeneribus esse differentiam; adeò ut dubitare fas sit, an *Sal volatile Sanguinis Humani*, *Urina Humana*, *Secundinæ*, *Cranii Humani*, *Cornu Cervi*, *Viperarum*, *Sanguinis Porcini*, &c. per Putrefactionem parata, ullam etiam minimo effectu medico, sensibilem inter se habeant differentiam. Nam utut secundùm aliqualem Olei participationem specialiùs nonnihil differre videri possint; differentia tamen exinde emergens exilis adeò erit, ut in usu medico nullam ferè mereatur considerationem.

Quoad *posterius*, nempe quoad *Efficaciam* quandam *formalem*, quam ex participatione *Radicis Vitæ*, nempe *Spiritus*, habere debeant, discrepantes de hoc sunt Practicorum Sententiæ. Quidam nempe affirmant Partes ab Animali vel vivente, vel violenter mortuo, desumptas, multùm differre ab iisdem, quæ ab Animali specificè & sponte mortuo petuntur; quatenus nempe illæ de Mumiæ totius Vitali Spiritu; nempe primariò Insito, hinc & Influo participent, indeque speciales agendi Virtutes possideant, quas ab Idea Passionum seu Affectum in Spiritibus istis sigillatis derivant HELMONTIUS & MARCUS MARCI; qui posterior multum interesse scribit ad Hominis Sanitatem conservandam, qua Morte pereat Animal, quod ad esum paratur.

Adeoque & *Sanguinem pro Spiritu destillando*, vel ex Homine sano emissum, vel ex decollato collectum, recipere jubent. Unde etiam *Cranium* violenter interempti vi epilepticæ longè superare dicitur aliud, ex sponte mortuo collectum; adeoque ex illo saltem *Usnea*, non ex hoc, colligenda sit.

Quoad hoc negotium satis spinosum, *Responsio*, *triplici observata circumstantia*, est limitanda:

1. *Omnis Præparatio*, quæ vel per Ignis vim, vel per Putrefactionem, vel per Solutiones per Menstrua corrosiva, vel aliis modis perficitur, *destruit* tam *Texturam materialem* Concreti ex Semine priùs natam, quàm *Efficaciam formalem* à Spiritu Mumiali dependentem. Destruitur enim sic & invertitur Concretum, satiscit, &, ut sic dicam, annihilatur Mumia Vitalis; adeoque sic nulla ab aliis Congeneribus, etiam aliorum Animalium præparatis erit differentia.

2. *Remedia*, quæ immediatè vel multùm *de Spiritu participant*, & proximè & sine magna interjecta temporis mora pro usu administrantur, severà, ratione Spiritus Influi præsertim, omni *Efficacia formali*, à Principio Vitali dependente, *non destituta sunt*. Conferantur hic v. g. Sanguis recens in Pulvere Sympathetico; item Sudoris viventium & morientium differentia, item Sanguinis Leporini secundùm HELMONTIUM diversitas.

3. Remedia ex Corpore Humano desumpta, parum de Spiritu participantia, aut etiam diutiùs asservata, præsertim Partes solidæ, minus de speciali & formali agendi proprietate participare videntur.

Hic dubitatur meritò: *an Cranium Hominis violenter interempti specialem habeat prærogativam antiepilepticam præ Cranio Hominis successivè mortui*? vel etiam *præ aliis Ossibus*, *tam Humanis*, *quàm Leporinis*? Sic pariter nec *Pulmo Vulpis* commodè Phthisicis propinatur, ut meritò ridet hoc HELMONTIUS: quin in talibus, si quæ vis adest mumialis in violenter interemptis Partibus; hæc aut adeò exilis erit, ut via specialis differentia inde suspicanda sit, vel brevi temporis mora pedetentim adeò evanescet, ut nihil ampliùs superesse queat. *Usneam* interim non rejiciendam puto, utpote quæ ex Cranii & Cerebri resoluto nutritivo Humore simul nutritur & vegetatur.

XXIV. LEPUS. *Lepus* est Animal congener Homini, & satis cognitum.

1. Exhibet *Cinerem*, qui eodem modo, atque vult AUTHOR, collectus & paratus, *vi diuretica* valdè commendatur in promovendo Calculo, si interiùs assumatur: videatur SOLENANDER *Sect.* 1. *Cons.* 5. & FORESTUS *L.* 24.

3. *Oculi Leporis* Vertici applicati, pellere Fœtum, dicit AUTHOR: cujus rei Experientiam primus manifestavit HARTMANNUS, & ceu certum ac expertum commendavit. Idem tamen videtur confirmatum a MAJORE *in Tract. de Inunctione Vert.* §. 6. uti etiam in RIVERIO *lib.* 15. *Praxeos cap.* 18. & mirandum, quòd Oculus Leporis applicatus Vertici pellat Fœtum & Secundinas.

Plura *de Oculis Leporis* videbitis in MACASII *Promptuario Medico*.

4. *Sanguis Leporinus* est egregium Experimentum in curanda Dysenteria, ex Lepore probè in Venatione agitato, adeoque in summo Pavore Mortis constituto; tunc per Juguli incisionem colligatur Sanguis, & ita Linteis mundis excipiatur & exsiccetur. Sic *Sanguis* exsiccatus & pulverisatus, ac dosi ʒj. in *Aqua Appropriata* assumptus contra Epilepsiam internam, Dysenteriam & Erysipelata, singulare est Remedium. Videatur HELMONTII *Tractat. Potest. Medicam. pag. m.* 476. ubi eleganter de hoc Sanguine discurrit, quòd Idea Pavoris, Sanguini in fuga impressa, curet Dysenteriam: videatur etiam MINDERERUS *in Medicina Militari*, *pag.* 42. Capiatur tempore verno aut mense Martio

6. *Cerebrum* Gingivis Infantum affrictum Dentitionem facilitat, Tremores Artuum emendat (inassatum & mansum.)

(*Dentes Leporini* Infantibus ad facilitatem Dentitionem appenduntur, ut Gingivas illis fricent, sicuti *Lupini*.)

7. *Cor* dicitur itidem Epilepsiam curare (simili modo quo *Palmo* adhibitus,) Dolores uterinos arcere (*Pulvis* assumptus.) Quartanæ peculiariter mederi, (in partes tres dissectum, & præmissis *Universalibus* initio trium Paroxysmorum, tertia parte singulis vicibus propinatum.)

8. *Jecur* fluxum sedat Alvi, Jecinorosisque opem fert.

9. *Fel. Ophthalmicum* & *Otalgicum* insigne exhibet.

10. *Renes & Testiculi* Calculosis propinantur (siccati:) Conceptum juvant (à Mensibus assumpti:) Mictionem involuntariam corrigunt.

11. *Testiculi* Urinæ incontinentiam tollunt, Vesicæ Morbis subveniunt, ad Conceptionem faciunt (pulverisati & assumpti.)

12. *Uterus* itidem Conceptionem promovet (siccatus & à Mensibus propinatus.)

13. *Coagulum* Sanguinem concretum discutit, Conceptionem promovet (post menstruas Purgationes Vulvæ cum *Butyro* impositum,) potum verò Partum necat, Epilepsiam curat, &c.

N. Præstantissimum est quod eximitur antequàm aliud quid, præter Lac maternum degustaverint.

14. *Officulum Tali*, Germ. *der Hasensprung*, commendatur ad Arenulas, Colicam, Epilepsiam, Partusque enixionem (pulverisatum & exhibitum.)

N. Idem de *Vertebris Caudæ* affirmant.

15. *Axungia* extrinsecùs applicata, maximè si vetusta sit, tanta pollet attrahendi vi, ut vel Spicula Cuti infixa eliciat; insuper Abscessus rumpit, Dolori Dentium medetur, (pone Aures posita.)

16. *Stercus* Calculosis prodesse dicitur (*Cinis* exhibitus,) Dysenteriæ convenit (potum,) Ambustis medetur (impositum.)

(*N. Urina* ad Auditum gravem celebratur.)

17. *Pili Linimentis* Sanguinem sistentibus miscentur.

(*N. Pellis* ejusdem cum *Axungia* efficaciæ putatur, Partibus dolentibus in Arthritide & Catarrhis imponitur.)

XXV. LUPUS.

Avus, Lupus, Germ. *Wolff.* Gall. *Un Loup.*

Animal est audax, rapax, vorax, Cani non absimile, unde & *Canis sylvestris* nonnullis Veneratoribus audit.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Dentes.* 2. *Cor.* 3. *Hepar.* 4. *Intestina.* 5. *Axungia.* 6. *Ossa.* 7. *Stercus.* 8. *Pellis.*

Vires.

1. *Dentes* Argento inclusi Infantulis familiares sunt, quibus Gingivas scilicet fricent, Dentibusque erupturis patescere faciunt: alligati Pavores eorum prohibent.

2. *Cor* Comitialibus prodesse fertur (tostum, & tritum.)

3. *Hepar* Epatis vitiis confert, ideoque & Hydropicis ac Emaciatis, necnon & tussientibus (siccatum & exhibitum.)

4. *Intestina*, imprimis ad colicos dantur Dolores, quos itidem arcere dicunt circumligata: hoc item fertur de *Corio*.

Dosis Intestinorum exsiccatorum & pulverisatorum. ℨj.

(*Caro* pulverisata comesta Epilepticis utilis experta, & fistula appensa, in Hispania.)

5. *Axungia* non vilioris virtutis est, quàm *Canina*: calfacit, digerit, articularibus Morbis medetur, Oculorum Lippitudini confert (si ea fricentur.)

6. *Ossa* ad Morbum intercostalem, ut & ad Ilius Punctúrasque valent.

7. *Stercus*

Martio. Pro usu sumatur *Linteum Cruore Leporis tinctum*, infundatur in haustum *Vini* vel *Aquam appropriatam*, donec omnis Color extractus; postmodùm Vinum infusionis hauriatur, & Remedium erit planè singulare in diris Affectibus, imprimis Dysenteria, uti D. MICHAELIS hoc ipsum propria Experientia edoctus confirmavit; & à SCHMUCKIO quoque laudatur *in Thesaur. 2. Secret. Med. 10.* Ubi tamen Sanguis hic defecerit, *Sanguis Agninus*, si benè priùs agitaretur, & in Terrore ac Pavore interfineretur, substitui posset pro usu dysenterico. *Externè* Linteum Sanguine Leporino impraegnatum imponatur quoque Erysipelati, locisque podagricis, & ocius doleotibus, qui brevi post sublevantur: sistendo enim Dolorem, evanescere solet Tumor.

6. Porrò *Cerebrum Leporinum* ad difficilem Dentium proventum in Infantibus, æquè ac *Sanguis ex Crista Galli* incisa, adhibetur, quod, ut cito appareant Dentes, Gingivis illinatur. Sed observetur, esse forte admodùm Remedium, & nonnisi aliis extraneis & frustraneis adhibendum.

7. *Cor*, tanquam certum Experimentum ad Quartanam commendatur. Sumatur scilicet *Cor Leporis* in fuga dicto modo capti, probè discindatur, exsiccetur lentè, pulverisetur, & dividatur in tres, vel quatuor partes; quarum una semper sumatur in Quartana ante Paroxysmum: videatur SENNERTUS *in Praxi p. 313. de Febribus*, & adhuc fuit confirmatum ab Experientia: sic *Doctor* TOBIAS TORNERUS multis Hominibus propinavit hunc *Pulverem* in Quartanis, id quod videbitis in HORSTII *Obs. lib. 4. p. 234.* ubi in *Epistolis Medicis*, quas ad eum scribit, Pulverem Cordis Leporis mirè in Quartana laudat. Sed hoc non semper succedit, nisi priùs in fugam actus Lepus interficiatur, dum adhuc versatur in Pavore: an illo, qui est ex improviso & casu interemptus, non semper prosper expectandus eventus.

12. *Uterus Leporinus* commendatur valdè in Hydrope Uteri, & ad impediendam Sterilitatem Mulierum, si siccetur, & propinetur, aut afferatur & comedatur, imprimis si fiat *Essentia ex Matrice Leporis & Secundina Mulieris secunda*, & propinetur internè, Mulieres steriles Conceptioni idoneas reddit: loco Matricis Leporinæ *Matrix Suilla*, vel *Cervina* potest usurpari. Aliàs in Sterilitatem fuerunt HARTMANNI *Secretum Testiculi Cervi*, vel ex istis præparata *Essentia*.

13. Quod dicitur de Matrice Leporina, valet de *Coagulo Leporis*, si propinetur Mulieribus finito fluxo Mensium, quod in Sterilitate mirè etiam commendatur.

14. *Officulum Tali*, Germ. *Hasensprung*, commendatur in Inflatione Stomachi, & in Colica.

15. *Axungia Leporina* præ cæteris Pinguedinibus in *usu* est *chirurgico* pro aperiendis Abscessibus suppuratis, in specie *vetus Axungia* illinitur loco affecto. Præter dictam vim etiam optima est pro eliciendis Spiculis, Frustis Lignorum, Globulis, aliisque Partibus heterogeneis ex Vulneribus Partium, ubi vel illinatur, vel cum duplo *Emplastri de Betonica*, aut solum, aut cum *Lapillorum Cancrorum P ulvere* mistum, applicetur. Tandem in Herniosis applicatur *Axungia Leporina*, illita Corio, Spinæ Dorsi, vel sola vel mista cum *Axungia Ursina*, & sic adjuvat retentionem & repositionem Intestinorum prolapsorum. In Enterocele, uti dico, seu Hernia intestinali, valdè solet convenire.

17. *Pili*, dicit AUTHOR, *Linimentis* Sanguinem sistentibus miscentur; hinc adeò fuit famosum *Galeni Unguentum ex Aloe, Myrrha, Thure & Pilis Leporinis combustis* ana: quod in specie commendatus ad Hæmorrhagiam in Arteriotomia, quæ aliter difficulter potest sisti propter Sanguinis impetuosum nimis affluxum. (D)

XXV. LUPUS. *Lupus* pauca suggerit Medicinæ usitata.

1. Mulierculæ *Dentes*, uti notum est, Argento inclusos dant Infantibus pro fricandis Gingivis, ut facilitetur eruptio: videatur AUTHOR: sed nil valent.

3. *Hepar Lupi* ad ℨj. in *Aqua appropriata* propinatum, commendatur in Scirrho Lienis. Ea eodem fit *Electuarium Neapolitanum* ad Curationem Morbi Gallici, cujus descriptionem habet BARTHOLETUS *in Encyclop. pag. 167.* quod laudatur post Morbum Gallicum ad excitandam Appetentiam & corroborandum Ventriculum.

4. *Intestinis* vix ad Colicam tribuitur: videatur RIVERIUS *in Obs. 2. Pachequo communicata*. Et fiunt qui faciunt ex Intestinis *Lorum* seu *Cingulum*, quo incundant Abdomen & Lumbos pro Cura Colicæ: sed falsum est. Interdum *Stercoris* loco usurpantur in Colica.

7. *Ster-*

(D) Lepus *fæcundissimum Animal adeò, ut non solùm superfœtet, sed ex Æliano lepusculos etiam prægnantes in Utero ferre visum sit. Credat Judæus. Leporis fœcunditas hoc Disticho eleganter describitur:*

Prolis amans, gignit fœtus, lactatque tenellos,
Dumque superfœtat, dum parit, usque coit.

Sanguine leporino *magis quàm* hircino *in Erysipelate utimur.*

7. *Stercus* Colicis confert., exhibitum (ʒi.) vel Brachiis, Cruribusve alligatum vinculo, ut nonnulli volunt, confecto ex *Lana Ovis à Lupo laniata*, vel ex *Corio Cervi*. Vide *Forestus*.

8. *Pellis* Lupi commendatur itidem ad Dolores colicos mitigandos (facta inde *Stragula*, vel *Cingulum*) cujus Pili Ventrem tangant.

P R Æ P A R A T A.

1. *Oleum* fit, si *Lupus* in *Oleo* decoquatur.

Vires. Podagricos Dolores mitigat.

2. *Essentia Sanguinis Lupi*, efficax ad dissolvendum Sanguinem coagulatum. *Hartmannus in Praxi*.

XXVI. L Y N X.

Λύγξ Lupus cervarius. Germ. *Thleger. Wolff.* Gall. *Le Lynx*.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

1. *Axungia*. 2. *Unguis*.

Vires.

1. *Axungia* convenit Articulis resolutis.

2. *Unguis* Argento & Auro includitur, gestaturque adversus morbum Comitialem & Spasmum (loco *Amuleti*.)

N. Præfertur qui in dextro Pede pro Pollice est.

XXVII. MOSCHIUS, SEU MOSCHI CAPREOLUS.

Dorcas Moschi, Gazella Indica. Germ. *Bisam-Thier*, Gall. *La Chevrette de Muse*.

Est Animal exoticum Capreæ non multùm absimile, vulgare in Regno Catbai, Pego (Ditionis Magno Cham subjectæ) & ut alii volunt in Ægypto aliisque locis; colit Alpes, Nardis victitat, aliisque Herbis odoriferis.

N. Transvehi quidem cœpit in Italiam, verùm citra emolumentum, nec enim Moschum exhibet, nec vitalis diu superstes est.

Moschus. Germ. *Bisam*. Gall. *Du Musc*.

Est *Excrementum* seu *Sanies* inclusa Vomicæ circa Umbilicum, dum Veneris œstro Animal id percellitur, enatæ: videlicet Vomicam hanc, dum dolet, ad Lapides vel Arborum truncos fricat, adeoque disrumpit, Saniem inibi contentam effluere facit, Lapidibusque adhærescere, hinc calore Solis ulteriùs elaborata in Moschum Odoris suavissimi facessit.

N. Sunt qui ex Vomica abscissa, Solique aliquantulùm exposita, Moschum colligunt; sed hic ut priore immaturior est, ita & bonitate vilior. *Adulteratur* variis modis, verùm cui syncerus & verus non incognitus est, eidem ex *Odore* & *Sapore*, quin & ex *Pondere* fraudem deprehendere non erit difficile. Nonnulli probant, an Moschus legitimus sit, hoc modo: Pondus libra examinatum in Labellum humore perfusum immittunt, tum paulò post iterum æqua lance ponderant: quòd si superferatur, sincerum & legitimum existimant: sin cedat, spurium & adulteratum.

Vires. Calfacit 2. siccat, attenuat, discutit, Cordialis est, & Alexipharmacus, hinc & Cephalicus.

Usus præcipui in omnibus Affectionibus Cordis, Palpitatione (potus ac illitus). Spiritus nimirum vitales fovet, suscitat, recreat. Hinc in Affectionibus Capitis ac Nervorum à Frigore & crassis Humoribus ortundis, tum & in Dolore colico (*Clysteribus* etiam mixtus,) &c. (*N.* Moschus

7. *Stercus* enim reverà est decantatum & expertum Remedium contra Dolores colicos, in quibus unum est ex optimis Experimentis, universali Authorum consensu, de quo videatur SENNERTUS *lib.* 3. *Praxeos p.* 260. uti & HARTMANNUS *in Pr. Chymiatr. p.* 254. & hoc confirmator per Experientiam. FORESTUS *Lib.* 21. *Obs.* 15. uti etiam AMATUS LUSITANUS *C.* 3. *Cur.* 12. item RIVERIUS *C.* 2. *Obs.* 89. & 86. in specie PANAROLLUS *Pent.* 3. *Obs.* 46 ad quamcunque Colicam, ex quacunque Causa universaliter obortam; ceu singulare & rarò fallens Experimentum, mirè commendat, & reliquis præferendum suadet, dicendo, se quosdam etiam desperatos Colicos Stercore hoc extrasse. Datur ad ʒi. in *Vehiculo calido*.

Sæpiùs fit, ut in *Stercore Lupino* reperiantur *Officula*; quæ propter duritiem subterfugiunt Ventriculi digestionem: hujusmodi Officula pulverisata cum successu in Colica propinantur & commendantur. Dicunt quoque si Stercus Lupi inferatur Ovili, quòd exinde admodùm trepident Oves.

8. *Pellis Lupi* ad Dolorem colicum multùm commendatur ab Authoribus. Dicunt etiam quòd Lupi Pellis pro Vesto gestata procreet audacem Animum: de quo videatur BRUSSUS *in Operibus Med. Epist.* 24.

FABER *in Myrothec. Spagyr.* habet *Quintam Essentiam Lupi*, quam multum commendant exterè in Ulceribus malignis. (*E*)

XXVI. LYNX. *Lynx* rarò vel nunquam præscribitur: propterea nihil habeo, quod de illo dicam. (*F*)

XXVII. MOSCHIUS, seu MOSCHI CAPREOLUS. *Moschius* aliàs dicitur *Gazella Indica*, *Capra Moschifera*, *Asiatica*, & DORCAS, seu *Cervus Odoratus*: vid. KLOBIUS *de Ambra p.* 66. Est Animal instar cujusdam Capræ, quod suggerit *Liquorem odoriferum*, scilicet *Moschum*; cujus Animalis Iconem & Descriptionem videbiris in M. A. N. C. *Ann.* 6. *pag.* 171.

Quæritur *de Origine*, *Collectione* & *Natura Moschi*: apud omnes enim Authores confusa est ejus Relatio. Vulgò refertur, quòd Moschi Capreolos circa Umbilicum gestet *Vomicam* vel *Abscessum*, in quo certo tempore aperto per corruptionem generetur Liquor pretiosus, quem dicimus *Moschum*. Hæc est vulgaris & communis, sed falsa traditio. Sunt, alii qui Moschum esse *Testiculos Animalis* existimant, quod vero quoque non respondet: vid. M. A. N. C. *Ann.* 4. *Obs.* 205. *pag.* 287. & *Ann.* 9. & 10. *Obs.* 38. *pag.* 107. Mihi verò magis arridet plurimorum Experientia, veritati magis conveniens, qui dicunt; *Moschum* propriè ita dictum colligi in *Folliculo* appropriato, seu determinata parte, generationi & secretioni Moschi destinata, non secus ac *Zibetum* aut *Castoreum*. Colligitur scilicet in Capsulis supra Genitalia in Ventre sitis haud procul Umbilicum. Atque hoc modo genuinus ex suo Receptaculo colligitur Moschus.

Præterea totum Animal est *Moschas* seu *Moschiferum*. Nempe non tantum ex Testiculis Animalium horum potest colligi præstantissimum Moschi genus; sed præterea etiam datur *Moschus adulterinus*, ob veri Moschi pretium, raritatem & caritatem. *Adulteria* hæc multiplicia sunt. Familiarissimum est illud: Capellam Indicam, Moschiferam scilicet, à Canibus venaticis agitatam, Venatores fustibus miserè contundunt & lacerant, ut in toto corpore Tubera congrumata oriantur, ex quibus Verberibus Animali mortuo exortos Tumores ex Sanguine grumoso filo constringunt, & sic ad aliqualem putrefactionem asservant; tumque *Moschi* parum addunt; unde exsiccatum intensum Odorem Moschi spirat.

Et hic est *Moschus adulteratus*, qui ad nos solet afferri pro legitimo; cùm tamen ille sit legitimus, qui ex Folliculo ad Umbilicum sito colligitur: de cujus Ortu & Generatione vid. MANDELSLOCH *in Itinerario*, BARTHOLINUS *in Actis Medicis*, CASTELLUS *de Hyena odorifera pag.* 52. JONSTON *in Hist. Animalium cap.* 7. *de Castore pag.* 126. & 225. HIGHMORUS *de Aff. Hypochond. c.* 6. SCHROECKIUS *de Moscho*, BELLONIUS *l.* 2. *Observat.* 84. & 15. CHIOCCUS *in Mus. Calceolarii*, SALOMON ALBERTUS *Orat. de Moscho*, MACCABÆUS *de Confect. Al-Chermes, à Strobelbergero Anno* 1627. *latinitati donatus p.* 21. & EICHSTADIUS *Tr. de Conf. Alcherm. cap.* 13.

Unde solet interdum adulterari & multiplicari Moschus cum *Sanguine Humano* & *columbino* additis quibusdam *Aromatibus*. Facit huc, quod Moschus longo tempore amittat Odorem suum, quem tamen recuperat, si irroretur cum *Urina*

(E) *Lupus*, *ferum Quadrupes digitatum*, *ratione formæ* sylvestris Canis *quibusdam visum*. *Ad Colicam flatulentam Lupi Intestina exsiccato*, *atque in pulverem redacto*, *ad* ʒj. *utimur*.

(F) Lynx. Lupus Cervarius *dictus*, *quòd Lupi voracitatem habeat*, Cervorum *autem familiaritatem cupiat*. *Animal est quadrupes*, *grandioris Canis magnitudinem æquans*, *forma ex* Leone & Fele *participans*. Lynx *dicitur* Charletoni ἀπὸ τῆς λύκης *à* Luce, *quòd omnium Animalium acutissimè videat*. *Hinc nomen factum fabuloso illi* Lynceo, *qui ut ait* Apollonius in Argonauticis, *Oculorum acie terram ipsam penetrare dictus est*, & *videre ea quæ apud Inferos fierent*. *Fabulæ occasionem dedit*, *quòd* Lynceus *iste primus Æris & Argenti fodinas repesisset*.

(*N.* Moschus Sanguinem commovet ; adeoque iis qui Hæmorrhagiæ Narium, Uteri, Hæmoptysi obnoxii sunt minùs familiaris esse debet.)

Externè detergit tenues Oculorum Albugines, & humidas Defluxiones exsiccat, ad Venerem concitat, Auditum imminutum restituit (Auribus inditus cum *Cotone*).

Dosis gr. IV. V.

- *N.* Uterum quia suavi suo odore allicit, Mulieribus Uteri affectui obnoxiis minùs commodè exhibetur, econtrà majori cum utilitate Pudendis ad retrahendum Uterum illinitur.

P R Æ P A R A T A.

1. *Species Diamoschi dulces*] Vide *Disp.*
2. *amaræ*]
3. *Confectio Moschardina, seu Trochisci Moschardini*, Vid. *l.* 2.
4. *Oleum Moschellinum*, Μοσχέλαιον, *compositum*. V. D.

XXVIII. MULUS, MULA.

H*ἡμίονος*, Germ. *Maul. Esel*, Gall. *Un Mulet.*
Animal est vivacissimum, genitum ex Equa & Asino, ideoque sterile.

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

1. *Ungula*, 2. *Urina*. 3. *Stercus*. 4. *Cor*. 5. *Epar*, *&c.*

Vires.

1. *Ungula Suffitu* Menses nimium fluentes sistit, *Cinis* potus Steriles reddit : illitus Alopeciæ subvenit.
2. *Urina* cum luto suo Pedum Clavos curat.
3. *Stercus*, Mensium fluorem sistit, & Dysenteriæ opitulatur (combustum, tusum, cribratum & potum,) Dolori Lienis subvenit.
4. *Cor*, *Epar*, *Renes*, *Uterus*, *Testes*, *Spuma Oris*: singula hæc Sterilitatem inferre dicuntur.

XXIX. MUS.

Urina Pueri, vel si suspendatur in *Latrina humana*. Asservatur igitur in Vasculis plombeis, ut Odor & vis dissipabilis Metallo quasi vincta teneatur : vid. SCHROECKIUS *Histor. Moschi cap.* 7. *pag.* 27.

Quæritur: *Unde nam oriatur Odor Moschi?* Ad hoc dicunt oriri ex Plantis suaveolentibus & odoriferis, quibus vescuntur Animalia. Dictus autem Odor haud adeò rarus est, cum & per Putredinem intercidatur æquè ac producatur. Sic præter *Moschiuum* Animal, sunt etiam Animalia, quæ rejiciunt *Excrementa Moschi Odorem spirantia*. RHODIUS *C.* 3 *Obs.* 98. refert, quòd reperiantur interdum Recrementa quorundam Serpentum, quæ & ipsa Moschi odorem fundant. De Odore Moschato Recrementorum Crocodilli, Piscium quorundam, imò Hominum, videatur CASTELLUS *loco citato*, & BARTHOLINUS *in Hist. Anat.* 52. *Cent.* 6. sicut & *Hist.* 86. refert nonnulla de Odore Moschato *Uri* (*des Ur-Ochsens*) Pilorum.

Quoad *Usum*: eadem, quæ *de Zibetho* dicta, etiam hic applicari possunt ; siquidem notum est, quòd sit *Subjectum odoratissimum*, Spiritus animales mirè afficiens: unde prodest interdum iis præsertim interno usu, quibus nocere aliàs creditur LUDOVICI *Pharm. pag.* 646. *&* 647. Aliàs *Odores* in genere distinguuntur in *Graveolentes*, ut Odor *Asa fœtida*, *Galbani*, *Pilorum* & *Pennarum* Animalium accensorum ; & *Suaveolentes*, qui Spiritus animales blandè afficiunt, ut *Moschus*, & *Olea destillata* aromatica penetrantissima. Talia Suavis Odorifera & Gravis conveniunt, quod volatili sua penetrantia mirè afficiant Spiritus animales, eorumque intendant vim, eosque agiliores, volatiliores, ac mobiliores reddant ; unde torpidos excitant, deficientes nonnihil restaurant, & visium imbecillitatem Odore saltem corrigunt. Hinc in finem additur *Moschus* & *Zibethum*, quæ tamen in iis, ubi Spiritus animales agiliores & volatiliores sunt, ut & in iis, qui gravioribus Meditationibus, imò qui nimio studio indulgent, cautè usurpentur. Ratio est, quia in majores & diffusiores impetus aguntur; Spiritus enim nonnihil subtiles nimisque volatiles dissipant, quinimò simul inebriantem, seu Caput turbantem vim habent. Hinc, qui pro confortanda Memoria iis nimiùm utuntur, tandem Spirituum defectum inde sentiunt, ob nimiam volatilitatem; legitimè verò usurpata in Affectibus Capitis summa Medicina sunt. Notum etiam est, quòd Mulieres plurimæ non ferant Moschi Odorem. Nam observetur, quòd Mulieribus, si sint Epilepticæ cum Passione hysterica, Graveolentia noceant, Suaveolentia verò conducant : si contrario modo, contrarium. Sanè quanta sit ejus penetrantia, innotescit ex RIVERIO *C.* 4. *Obs.* 35. qui ex assumptione Moschi pro Curatione Quartanæ, post Paroxysmum Sudorem Moschi odorem spirantem, refert. Vulgò commendatur Moschus, quòd ejus Odor conveniat in arcenda Peste : de quo imprimis videatur ZACUTUS LUSITANUS *Lib.* 1. *Med. Princip. Epist.* 10. uti etiam TORRENTIUS *de Rebus Indicis Mexicanis*. Et similiter omnes ferè Authores consentiunt, quòd Moschus egregiarum sit facultatem ac virtutum in Malignis. Huic tamen non sine ratione contradicit GUIBERTUS *in Medico Officioso pag.* 212. qui tanquam pro aris & focis pugnat, quòd non conveniat in Peste: cui & ipse subscribendum & asserendum esse censeo.

Ut verò *Moschus* & *Ambra potentiùs operentur*, instituatur *Depuratio* eorum, & in consistentiam *Olei* redigantur. Binæ scilicet Cucurbitæ orificiis conjungantur, uti aliàs per descensum destillare solemus : in medio interne ponatur subtile Linteum ; in suprema autem Cucurbita contineatur *Moschus* : postmodùm collutentur dictæ Cucurbitæ, & in diebus Canicularibus per aliquot dies radiis Solaribus exponantur : sic Moschus successivè liquescit ; liquefactum deorsum destillat, descendendo in inferiorem Cucurbitam per Linteum ; & sic habetur *Oleum* admodùm penetrans.

Alii *Essentiam Moschi* præparant, quæ fit nunc simpliciter per nudam cum *Spiritu Vini* infusionem, nunc artificiosè magis : qui modus & cum *Zibetho* optimè instituti potest: de quo videatur FABER *in Myrothec. spagyr. cap.* 26. *lib.* 8. scilicet : Misceatur *Moschus* vel *Zibethum* cum *Oleo Amygdalarum dulcium*, donec omnis vis odorifera planè exhausta: tunc Oleo huic affundatur *Spiritus Vini rectificatus*, digerantur in Balneo Mariæ, & destillentur; sic *Spiritus Vini* sripit secum per Alembicum substantiam odorabilem & medicinalem Moschi vel Zibethi, crudo & inerti Corpore in fundo relicto. (G)

XXVIII. MULUS, MULA. *Sanguinem Muli*, seu *Mulæ* potiùs, quidam illinunt ad tollendas Verrucas, & *Lichenes Muli in Vino* infusi, & *Vinum infusionis* potum, ad Epilepsiam commendantur.

Urina cum luto suo Pedum Clavos curare, dicit AUTHOR : imò hoc ipsum in Pedum Podagra seu Articulari Morbo mirè convenit.

Ulteriùs *Spuma Oris Mulæ* collecta, & in *Vino calido* propinata, Asthmaticos curare dicitur.

Aliàs nil suggerit pro usu medico. (H)

XXIX. MUS.

(G) Moschus *est vulgare illud odoramentum, quod in Folliculo Ventri Indici Animalis* (*Capreolus Moschi dicti*) *adhærente colligitur, ex eoque post certam quandam maturationem, vel Bestiæ confrictu, vel à Venenatoribus illum persequentibus evellitur. Ex* Atlante Sinico *Quadrupes hoc exili Cervulo haud absimile est, cornuum tamen expers Ad ejus Umbilicum Tuber est, parvum marsupium referens, subtili pellicula, & subtilissimis pilis vestitum. Quæ in hoc continetur substantia subrubra, amara, fortissimique Odoris, Moschus est, qui Sulfur est totus, h. e. Oleum & Sal volatile. Pauca quantitate, suavem; copiosa, ingratam (ut fortium Odoramentorum indoles est) parit odoris sensationem; sic moderata Lux, levisque Sonus, gratam; utrumque autem si vehemens, fit molestè & Oculos & Aures lacessit.* Moschus *multis à Mercatoribus adulteratur modis. Vulgò ex Sanguine Draconis, illiusque quantitatem multiplicant. Peritiores ut fucum deprehendant, Moschum igne adurunt: qui si totus adustione evaporet, verus esse creditur; si carbo remaneat, adulterio reus est.*

(H) Mullus & Mulla, *Animal* ἑτερογενὲς *ex* diverso semine *natum : sterile vulgò ajunt. Sunt tamen & Historiæ Mularum, quæ concepere: imò* Varro *affirmare ausus est, Mularum fœtus regionibus Africæ adeò non prodigiosos haberi, ut tam familiares sint incolis partus earum, quàm sint nobis Equarum.*

XXIX. M U S.

Mus [Domesticus, Μῦχος, Germ. *Mausz*, Gall. *Un Rat, ou Souris*. | Araneus. | Alpinus. | Major, seu Glis.

MUS DOMESTICUS est Animalculum ootissimum, vitæ brevissimæ, salacitatis maainiæ.

Offirinalia Notrva, ox Mure domestico.

1. *Mus ipse*. 2. *Stercus*.

Vires.

1. *Mus vivus* dissectus & impositus extrahit Aculeos, Spicola, Sagittas, &c. curat Ictus Scorpionum, extrahit Venenum. Cinis Mictioni involuntariæ, seu nocturnæ medetur (potus,) Alopeciæ succurrit (illitus,) Tussi refractariæ medetur, (*Cinis*.) Vide *Forestum*.

2. *Stercus* movet Alvum Infantum (exhibitum *gr.* 3. 4 5. 6. vel subditum): inservit *Clysteribus* & *Glandibus*, Alopeciæ succurrit, Furfuresque Capitis abstergit (illitum.) Calculos Renom & Vesicæ atterit: Condylomata omnisque generis Verrucas, Ficus, Mariscas & Mora Ani, tollit. (*Cinis* eum *Vino* coctus & applicatus.)

MUS ARANEUS, μυγαλῆ, *Sorex*, noonullis. Germ. *Spitz-Mausz*, Gall. *Chauve Souris*.

Vires. Affectibus Sedis, peculiari experimento est (ostus & illitus cum *Axungia Anserina*.)

MUS ALPINUS. Germ. *Murmel-Thier*, *Murmentle*. Gall. *Murmotte*.

Est Animal Alpium altissimarum incola, magoitudine Cuoiculos ferè superans, hyeme iotegra dormitans.

Officinalia Nativa ex Mure Alpino.

Solus *Adeps* commendatur ad genus Nervosom & Articulos contractos, rigidos, &c.

MUS MAJOR, ἄρες, ὕραξ, *Rattus*. Germ. *Ratte, Ratzd*. Gall. *Rat*.

N. Venenum in *Cauda* gestare dicitur.

Vires. Stercora Murium majorum 9. numero deglutita, Mulierculis nonnullis singulare habeotur Experimentum, quo Mensibus obstructis occurrere moliuntur. *Platerus*.

XXX. O V I S.

Οἶς, πρόβατον, Ovis. Germ. *Schaaf*. Gall. *Une Brebis*. (Mas, Aries. Germ. *Hammel*. Gall. *Un Agneau*. Vervex, i. e. Aries castratus. | Fœmina, Ovis. | Agnus. Vide *suprà*.

Ovis Animal est mansuetum, timidum, Lupo iolmicum

N. Coitus tempus est à Majo ad Augustum.

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

1. *Cerebrum*. 2. *Fel*. 3. *Oesypus*. 4. *Lana succida*. 5. *Sevum*. 6. *Pulmones*. 7. *Omentum*. 8. *Stercus*. 9. *Urina*. 10. *Vesica*. 11. *Caput & Pedes*. 12. *Pediculi*.

Vires.

1. *Cerebrum* Arietis prodesse ajunt in Somno immoderato arcendo, in Morbis Epidemiis (frixant *Cerebrum*, cumque *Pinguedine* in *Placentam* redigunt, addendo *Cinam. Nucist.* & hinc exhibent. *Conradinus de Morbis Ungar.*) Facilitat Dentitionem (illitum cum *Melle*)

2. *Fel* (*Lana* susceptum, Infantumque Umbilico Impositum) solvit Alvum, Carcinoma exteriùs sanat (illitum), Auribus purulentis auxilio est (instillatum cum *Lacte muliebri*.)

3. *Oesypus* (succidatum Lanarum Pinguedo, vulgò *Ysopus humida* dicta) conficitur hac ratione: (sed non è scabiosis)

Lana succida è Collo, Feminibus ac Femoribus Ovium macerantur aliquot horis (6. 7. 8.) in *Aqua fervente*, hinc fervefiant iterum, agitanturque bacillo, donec totam Pinguedinem in Aquam deposuerint. *Aqua* hæc, semotis Lanis magno impetu lignea rude agitatur, aut ex alio in aliud Vas effunditur, ut spumescat, sic Sordes Spumæ inhærescentes separari poterunt. Reiteretur hæc Depuratio, donec nihil Spumæ amplius extet: collecta *Pinguedo* lavetur *Aqua pura* (alii maluot *marinam*,) Manibusque agitetur, donec candida evadat, nec Aquam ampliùs inficiat, admotaque Linguæ leviter tantùm astringat. Et hæc omnia sub fervido Sole fieri convenit. *Matthiolus & Dioscorides*.

Vires. Emollit, resolvit, calefacit, Dolores sedat, luxatis, contusis, & similibus convenit.

4. *Lana succida*, Ἔρια ὀισύπη. Germ. *schmutzige Schaaf Wolle*: colligitur Æstate è Collo, Feminibusque, eaque mollis, & sudore referta.

Vires. Calfacit, emollit, lenit, convenit optimè contusis luxatis,

---

XXIX. MUS. *Mures* elixi in Cibo, & pro Cibo dati Infantibus, impediunt, quò minùs noctu Stragula permingant.

Cinis etiam *Murium* internè commendatur ad Mictionem involuntariam. *Capita Murium usta* seu *calcinata*, cum *Melle* mista, & Partibus glabris & calvis illita, solent curare Alopeciam.

Muscerda seu *Muris Stercus*, aliàs Officinis dicitur *Album nigrum*: mirabiliter Alvum laxat, & Experimentum est Mulicrcularum, à RULANDO *in Curationib.* notificatum, pro purgandis Infantibus. Sumitor gr. j. vel alterum ad gr. iij. *Muscerda*, & usurpaotur vel per se pulverisata cum *Pulmento*, vel grana hujus iv. v. vel vj. cum *Lacte* trita, & per Linteum trajecta, Infantes leniter & eleganter laxant gr. vij. vel viij. in Infaotibus adultis fortiùs laxant; potentiùs stimulaot quàm *Clysteres*. Unde etiam Adultis vij. *Murium Stercora* in Morbo Iliaco pro reseranda Alvo multum laudantor; sicut *Muscerda* in *Suppositoriis* ex *Melle* frequentissimè adhibetur; quæ dicuntur acuta, quoniam valdè stimulant: unde permiscetur etiam *Clysteribus* pro stimulanda Alvo & Intestinis.

MUS ALPINUS.

MUs *Alpinus* seu *Murmentum*, in Montibus Alpinis reperibile, *Pinguedinem* suppeditat, quæ mirè conducit in Pleuritide, in qua ostenda foit *Secretum* PARACELSI, cujus *Unguenti Pleuritici*, quod hunc in modum parat, Basin constituit:

℞. *Pingu. Muris mont.* ℥j.
Olei Amygd. dulc. ℥ß.
Chamomill.
Rosar. an. ℨj.
Misce fiat *Unguentum*.

In MYNSICHTII *Armamentar. Medico Chym. pag.* 188. habetur *Oleum* seu *Unguentum* contra Pleuritidem, cujus fundamentum seu Basis etiam est *Axungia Muris Alpini*. (I)

XXX. OVIS. Pauca prostant in Officinis de hoc Animali.

Quod habet AUTOR de *Cerebro Arietis*, quod prosit in arcendo Somno immoderato in Morbis Epidemici, videbitis imprimis in BURGGRAVIO *de Morbo Ungar. sup.* 9. *pag.* 52. *Cerebrum Ovis*, sicuti etiam *Arietis*, commendatur illitum Gingivis ad facilitandam Dentitionem.

Quæ habet AUTHOR *de Felle*, quòd soleat in specie commendari ad Cancrum exulceratum, Gangrænamque, si illinatur ad similitudinem *Linimenti* vel *Unguenti*, incerta videntur.

Vulgò *Oesypum* parant, de quo in AUTHORE; quem autem ZWELFFERUS valdè ridet.

Pulmones & alia carnosa Capiti prodesse, dicit AUTHOR. In Phrenitide recipitur *Pulmo* vel ex *Ove*, vel *Agno*, vel *Vervece*, & circumdatur seu applicatur Capiti valo calidè, sicque mirè commendatur ab Anthoribus: id quod etiam fit, si *Gallina nigra* discindatur per medium dorsum, & calidè ap-

plice-

(I) Muris *propriè dicti hæ sunt species* Charlctono Avellanarius, Araneus, Norvvegicus, Aquaticus, & Indicus. Sorex *verò alterum Genus est, ejusque species sunt* Domesticus, Aquaticus, Moscardinus (*quem Italiæ proprium dicit*) & Moscoviticus, *sive* Odoriferus.

Est & Mus Alpinus, Marmotta *appellatus, de quo etiam hic Authores nostri. Capite Leporem refert, magnitudine Cuniculum, Auribus vix supra caput eminentibus. Ejus Anatomen instituit* Severinus *noster, Cæcumque intestinum peramplum, Ventriculi modo, inter cætera præcipuè notavit.*

A Murium & Soricum *familia segregandus* Glis, Talpa, & Mustela: *cujus species sunt* Mustela Sylvestris, Hermellanus, Viverra, Furo, Putorius (*à putido, quem expirat, halitu*), Martes, & Mustela Zibellina.

luxatis, cæsis, & simil. (cum *Aceto*, *Oleo*, *Vino* imposita.) Cremata vim habet calfaciendi, siccitatem acrem, & mordacem discutiendi. Eapropter confert humidis, mollibus Tumoribus, Ulceribus inveteratis, Excrescentias cobibet, Ulcera ad cicatrices perducit, Fistulas Auresque suppuratas sanat.

5. *Sevum* datum ex *Vino rubro* Sanguinem sistit, Diarrhœam, Dysenteriam, & Tormina Ventris curat (in *Clysmate*.)

6. *Pulmones* (ut & aliorum Animalium carnosa Viscera) Capiti impositi Dolores & Æstum mitigant, ferocesque Spiritus sopiunt.

Hinc usus præcipui in Phrenitide, Vigiliis, &c.

7. *Omentum* calidum colico medetur Dolori (impositum.) (*N. Lactis* deberet hic fieri mentio, in Ulceribus internis proficui, præsertim in dysentericis.)

8. *Stercus* vim habet refrigerandi, exsiccandi, aperiendi, discutiendi.

Hinc maximi usus in Aurigine (sumptum cum *Petroselino*, &c.)

Extrinsecùs convenit in Tumore Splenis, in Thymis, Calvis, Verruca, Tumoribus cutaneis, &c. Maximi itidem solaminis est in Ambustis (pulverisatum & inspersum.)

9. *Urina* (nigræ vel rubræ Ovis) sumpta, Aquam intercutem abigit (idem facit & *destillata*.)

Dosis ℥v. vs.

10. *Vesica* (ut & *Capræ Vesica*,) cremata & exhibita, iis qui Urinam inviti reddunt succurrit.

11. *Caput & Pedes Vervecis* in *Aqua fluente* optimè decocta, Atrophiæ & Contracturæ subveniunt, (in *Balneo*.)

12. *Pediculi* mira præstare dicuntur in Arthritide vaga curanda. Exhibiti N.9.

P R Æ P Á R A T A.

Emplastrum de Pelle Arietina.
In Herniis, & Fracturis Ossium usuale.

XXXI. RANUNCULUS VIRIDIS.

RAnunculus Calamites (à Calamis in quibus degit,) Dryopetis. Germ. *Laub-Frosch*, Gall. *Une Grenouille*,

Est genus Ranarum terrestrium, reliquis minus, colore viridissimum, amans dumeta & loca aspera.

O F F I C I N A L I A N A T I V A,

1. *Ipse Ranunculus*. 2. *Sanguis*.
Vires,

1. *Ranunculus Sylvestris* convenit viribus cum *Rana Aquatica*, ejusque *Cinis* Vulneribus inspersus mirificè Sanguinem cohibere dicitur. *Clariss. Dn. D. Arn. Weickhard. in Thesauro*.

2. *Sanguis* peculiariter pro Philtro commendatur.

XXXII. RHINOCEROS.

P'ινόκερως. Germ. *Rhinocer*. Gall. *Le Rhinoceros*.
Animal est magnitudine Taurum, forma Aprum æmulans, Cornu unicum in Proboscide gerens, idque nigrum, fissile, cubitum longum, pyramidale, Bubali Cornu forma sua repræsentans, solidum sine cavitate.

N. 1. Tale nimirum, videre licet apud Viros rerum variarum curiosos, *Cornelium ac Joannem Petraos*, Materialistas hujus loci celeberrimos.

N. 2. Et Cornu alterum pusillum in Dorso gerere dicitur, quod ejusdem cum priore coloris: itidem apud *Petraos* constat.

Vires. Commendatur ad Venena, Contagia, aliosque Affectus Sudore opus habentibus, ideoque loco *Unicornu* in hujus defectu esse poterit.

Datur in *Subs pulverisata* ad ℈ß. vel ℈j.

(*N. Oleum* inter rara quibusdam habitum.)

XXXIII. S E R P E N S.

O'φις. Germ. *Schlang*. Gall. *Le Serpent*.
Animal est astutissimum, Exuvias suas singulis annis bis exuens. Vere scilicet & Autumno. Hyeme sub terra, & præcipuè sub Radicibus Arborum, (Betulæ, Coryli,) sopitum quiescens, Humidi insensissimum.

N. 1. Serpentis nomen generale est, multas Serpentum species sub se comprehendes. Hujus autem loci *vulgare Serpentes*

---

plicetur Capiti, quemadmodùm multùm laudat LINDANUS *in Colleg. super Hartmannum*. De *Carne Vervecina*, noctu instar multarum Lampadum lucente, videbitis in C. 1. Ol. 3 BORELLI *pag.* 6.

Omentum adhuc calidum ex Ove extractum, & applicatum Abdomini in Colica & Dysenteria, certum est Remedium, & comprobatum hoc habuit AMATUS LUSITANUS *in Curationibus*

Stercus commendatur ab AUTHORE in Angina, seu Ictero flavo. Cæterùm *omnia stercora* curant Ictetum, in specie tamen *Stercus Anserum juniorum*.

Vesica Ovis, & *Vesica Capra* sunt Specificum in Mictu involuntario. Dantur ad ℈j. & valdè laudantur: videatur *Praxis Chymiatr* HARTMANNI *P.* 1. *pag.* 252. Et quidem plurimis Vesicis hæ vires sunt communes, adeò ut, præter Vesicam Ovillam & Caprinam, etiam conveniat in Mictu involuntario *Vesica Suis*, *Vesica Apri*, item *Vesica Tauri*, (K)

XXXI. RANUNCULUS VIRIDIS. Utut omnes *Ranæ* sint Officinales, præ cæteris tamen est Officinalis *Ranunculus viridis*, Germ. *der Laub-Frosch*.

Quæcunque *Rana pulverisata* internè convenit in sistendo Sanguine; unde vel appensa solet interdum substitui *Basoni* in sistendo & compescendo Sanguine.

Sunt qui præcipiunt, ut *Ranunculus viridis* totus calcinetur, & de *Pulvere*, quantum Cultelli cuspide capi potest, in *Lacte muliebri* propinetur Infanti statim post Partum, antequam Lac vel alium Cibum assumat; sic enim fieri dicunt, quod præservetur Infans ab Epilepsia. (*L*)

De *Ranis Aquaticis* habebimus, ubi *de Piscibus*.

XXXII. RHINOCEROS. *Rhinoceros* est Animal ingens, Taurum magnitudine æquans, nimis robustum: de quo videantur *Exoticarum Rerum Scriptores*, qui omnes de hoc agunt. Sanè dum in hoc solo subinde *Unicornu Animalis* fit mentio, hoc ipso nihil aliud, quàm *Rhinocerotem* insinuari asserit DEUSINGIUS *in suis Exercit. Miscell.*

De hoc ex Indis Orientali afferuntur *Cornua* prægrandia, quæ gestant in extremitatibus Narium.

Commendantur *vi alexipharmaca* in Morbis Malignis seu Venenatis, & exinde in specie in Febribus Malignis; unde etiam substitui solet *Unicornu* in iisdem, uti videri potest in ZACUTO LUSITANO *L.* 4. *Medic. Princ. Hist.* 52. *Dosis* est à ℈ß. ad ℈j. Ad eosdem enim commendatur Affectus, ad quos vel Unicornu aliaque similia. Sunt qui tornari curant exinde *Pocula*, ex quibus hauriunt *Vinum* vel alium *Potum*. Præservare enim à Veneni Poto, & impediri quò minùs possit, intoxicari, dicunt; quod tamen hyperbolem sapit. Interim cùm *Cornu Cervi*, *Unicornu*, vel *Ebur*, nobis sufficiat, *Cornu Rhinocerotis* commodè carere possumus.

In FABRI *Myrothec. Spagyr. Lib.* 1. *cap.* 29. habetur *Quinta Essentia Rhinocerotis*: uti etiam in BARTHOLETO *de Respirat. pag.* 416. *Aqua destillata ex Cornu Rhinocerotis*, cui ipse multum tribuit in Morbis Malignis. (*M*)

XXXIII. SERPENS. De *Serpentibus* vulgò dicitur, quòd sint venenati, sed nihil est: nec ipsæ Viperæ sunt venenosæ, nisi sint iracundæ: ut taceam, reperiri plures magnos Serpentes, qui non sunt venenati, & nullo modo possunt ad iram promoveri, sed omninò sunt placidi. Exempla hinc inde prostant.

Colligendi sunt tempore verno, statim postquàm deposuere Exuvias, & è latebris fuerunt egressi, atque Plantis vernalibus & tenellis vesci incipiunt; tunc enim præ cæteris sunt in usu. *Serpentum venationem & Ovorum exclusionem* vide-

---

(K) Ovis *inter Ruminantia cornigera (quemadmodùm &* Capra) *Cotyledoniferum Animal est*, *notante* Gualth. Needham. *Glandulæ enim uterinæ, præter Loculamenta, in Ruminantibus aliis conspicua, Cotylam obtinent majusculam, quæ totam ipsarum superficiem excavat, instar cupulæ Glandis.*

(L) Ranunculus viridis *dictus*, Ranæ *species est*, *à* colore *sic appellatus*: *vocatur quoque &* Calamites, *quòd inter Arundines &* Calamos *versetur.*

(M) Rhinoceros, *à* ῥὶν Nasus, Nares, *&* κέρας Cornu, *quòd singulare ejus* Cornu *é* Naso *pullulet*. *Ejus Cutis rugosa instar Elephantis, & crassa admodùm, ut Japonicæ macheræ ictum eludat.*

sti genus intelligimus à *Cacillis*, *Viperis*, &c. distinctum, quas damus *infrà*.

N. 2. Præstans collecti initio Veris cùm Senectam deponunt, attamen non statim ab egressu è latebris hybernis.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Integri combusti*, *Caro*, *Cor*, *Ossa*. 2. *Pinguedo*. 3. *Exuvia*. 4. *Fel*.

Vires.

1. *Integri combusti* (*Pulvis Serpentum*,) scilicet *Caro*, *Ossa* ac *Epar*, vim habent alexiteriam, sudoriferam (non venenatam.)

Usúsque præcipui sunt intrinsecùs in omnibus Morbis Venenatis ac Malignis, quales sunt Pestis, Febris Petechialis, Lepra & similes. Quinimò & Phthisicos & Lue Venerea laborantes, *Viperarum* præcipuè usu juvari, ceu Secretum venditat *Cardanus*. Si scilicet *Caro* cocta comedatur, *Jus* bibatur, *Pinguedoque* Spinæ & Juncturis illinatur. Nec est, quòd usum Serpentum internum adeò formides, exenteratam enim ac decoriatam *Carnem*, abjectis tamen *Felle*, *Cauda* & *Interaneis*, loco Cibi assumere licet.

N. Caput abjicitur, quia maximè venenosum est, adeò ut Dentibus solis vim suam malignam exerant. *Cauda* negligitur, non quòd venenata sit, sed quia ea Ossibus tantummodò constet. *Vesica fellea* rejicitur, quia proxima est Lacuna Maturiæ venenatæ, quæ inde duobus Meatibus ad *Dentium Vesicas*, seu *Gingivas* refertur, in quibus scilicet spirituosior ac efficacior illa fit: adeò ut si quis Dentibus Viperæ etiam jamdudum interemptæ pungatur, Veneno inficiatur, secus ac de Felle constat, quo recenti Canes moriuntur, siccato sine noxa vescuntur. *Interanea* non adhibemus ob Stercora vel Ova adhærentia; alias tamen his rejectis, sine noxa usui esse possunt.

N. 2. Si placuerit *Cordu* ac *Epatu* seorsim servare, secundùm nonnullos Thesaurum Medicum obtines pretiosissimum. Verùm mehercle, si quicquam peculiare à Carne & Ossibus, quantum vires attinet, tibi inde persuasum habeas, falleris. Falleris itidem, si (quod communis fert opinio,) deglutitione *Pulveris Serpentis*, (vel & *Cordium* recenter extractorum, atque adhuc sese moventium) ab Ictibus Serpentum tutum te imagineris. Experto crede.

2. *Pinguedo* emollit Strumas, Oculorum Rubedini & Maculis medetur, Visum acuit, podagricos Dolores mitigat.

3. *Exuvia* Partum facilitare creduntur (Ventri vel Lumbis alligatæ,) Odontalgiamque (in *Gargarismis*) mitigare. Impetigines curant (pulverisatæ, vel incineratæ, & impositæ;) Alopeciis medentur, ac Pilos nasci faciunt (illitæ.)

4. *Fel* Ictibus Serpentum impositum, Venenositatem in se allicit, idem & de Capite imposito affirmant.

(*Jecur* exsiccatum cum *Aqua Cinnamomi* ad Partus difficultatem propinatur.)

PRÆPARATA.

(*Sal volatile* (*Vertebrarum Spina* præcipuè) ad Arthritidem vagam utile. Parari etiam potest *Oleum*, scilicet *Liquor*.)

s. Pulvis.

---

videbitis in M. A. N. C. *Ann.* 1. *pag.* 18. item *Serpentum ex Ovis generationem* in *Act. Med. Haffniens. vol.* 2. *pag.* 15.

Officinalia quod attinet, *Serpens* loco *Vipera* convenienter potest substitui, cùm totus sit *diaphoreticus* & *alexipharmacus*, & multorum Morborum saluberrima Medicina; unde est, quòd *Pulvis* eorum vocetur *Bezoardicum Animale*.

Cæterùm observetur, quòd AUTHOR commendet *Serpentes integros combustos*, qui modus præparandi est rejiciendus; quoniam in combustione vis egregia, quæ consistit in Sale volatili & Spiritu exhalat: potiùs exsiccandi sunt Serpentes, pulverisandi, & *Pulvis* cum *Spiritu Vini camphorato* irrigandus, ut exaltetur Pulveris vis alexipharmaca. In Febribus Malignis, Purpura, in Febribus Petechialibus, in Peste, & ubi est Malignitatis suspicio, datur à ℈j. ad ʒß. cietque Sudorem. Sanguinem quoque mundificat, Affectus cutaneos curat, & imprimis in Cura Luis Venereæ mirè convenit, in quacunque forma, sive *Decoctum*, sive *Sal volatile*, sive *Essentia*, aut aliud quid, exhibeatur.

Præterea *Serpentum Caro* comesta, vel *Pastus Caponum* aut *Gallinarum* cum *Serpentibus* factus, mirè convenit in firmanda Sanitate & prolonganda Vita: LOTICHIUS namque *Obs. pag.* 426. habet Observationem vegetæ productæ Senectutis ex comestione Carnis Serpentinæ. Ulterius valdè operè prosunt Serpentes aut Viperæ pro arcenda Sterilitate Virorum, si edantur. Sic Dux Bavariæ habuit *Gallos cristatos*, quos cibavit *Serpentibus*, & usurpavit pro Cibo, quo factus fuit fœcundus.

De Pastu hoc Gallinarum cum Viperis aut Serpentibus videatur ZWELFFERUS *Pharm.* ubi de *Trochiscis* & *Salibus Viperinis*. Ipsæ Gallinæ cum Serpentibus saginatæ non saltem salaciores evadunt, sed etiam fœcundæ; quod singulare robur in Spiritibus & Massa Sanguinea testatur.

Singulare dicunt esse Experimentum, si Serpentibus suspensis evellatur *Lingua*, Carbonculis pestilentialibus imponatur; quòd Venenum mirè attrahere soleat.

Exuvia Serpentum imprimis sunt Officinales, quas tempore verno semper deponunt: pro Rejuvenescentia verò nihil in recessu habent; alias *Arenearum*, *Lumbricorum*, *Cancrorum*, &c. hoc pariter præstarent, quia Cutim similiter deponunt. Internè commendantur contra Icterum: Sic *Tilemanni Pulvis Antiictericus* constat ex part. ij. *Lap. Ceraunii præpar.* & altera parte *Exuvia Serpentum pulverisata*; qui etiam AGRICOLÆ & Dn. D. MICHAELIS Experimentum fuit *Dosis* ℈j. ad ʒß. Aliàs & internè conveniunt insigniter. Hinc nata Opinio, quòd Lumbis applicatæ pellant Aquas Hydropicorum, easque expurgent per Urinam. *Decoctum Exuviarum Serpentum* valdè commendatur in Cura Morbi Pedicularis. Notandum autem, quòd *Spolia* seu *Exuvia Serpentum* imprimis sint, quæ Serpentes sponte exeuunt; nam quæ aliàs detrahuntur, alias habent virtutes.

Externè pariter ad facilitandum Partum Lumbis, & Ventri circumligatæ conducunt, antecedente priùs *Linimento* ex *Castoris fluviatilibus*, *Lumbricis terrestribus*, & *Exuviis Serpentum*, cum *Axungia Vulpina* & *Leporina* sufficienti quantitate. De hac vi Exuviarum in facilitando Partu, qui plura cupit, videat KUNRATH *in Medulla Destillat. Lib.* 1. *Tract.* 5. ubi etiam dictum reperitur *Unguentum*; & SCHMUCKIUM *Curat. Magneto-Magnet. pag.* 30. Ulteriùs Exuviæ mirè commendantur ab HORSTIO *in Dispens. ad Alopeciam*, ut crescant Pili. *Exuvia Serpentum* pulverisatæ, mistæ cum *Pulvere Cancrorum fluviatilium*, mirè conveniunt in Vulneribus Nervorum: quòd si quis fuerit dissectus, inserso *Pulvere*, subitò concrescit, & consolidatur; quod etiam de Tendinibus & aliis verum est. Idem Pulvis est expertum in Vulneribus Oculorum, quæ citò sanat. Item, si Pulvis Exuviarum inspergatur in Vulnus recens, intra triduum illud curare dicitur.

Præter hæc etiam datur *Lapis Serpentinus magneticus*, seu *Venenorum Magnes*; de quo videantur Moderni, KIRCHERUS *in Regno Natura Magnet.* & alii. Hic Lapis Serpentinus est substantiæ lapideæ seu potiùs osseæ, ex India Orientali, Regno magni Mogol, primitùs allatus, & ex *Serpentibus piscatis* à Brachmanois partim elaboratus, partim erutus; qui hanc habet virtutem, ut applicatus Morsui venenato, mox adhæreat, & quidem tam diu, donec exhauserit omne Venenum; postmodùm ubi turgidus fuerit, decidat, hinc *Lacti* impositus, Venenum haustum illi communicet, & ita Lac ex livido cœrulescat. Lapis posteà exemptus, rursus applicatur Morsui, & si aliquid adhuc Veneni sit reliquum, denuò adhæreat Vulneri; idque quamdiu aliquid superfuerit Veneni: sin verò nihil reperit, sponte decidit: & hac ratione quævis ab Animatis illatæ læsiones curantur. Conferatur KIRCHERIUS *in Regno Natura Magn. cap.* 5. *pag.* 58. item REDI *Experim. circa Res naturales*, ubi Lapidi huic non parum existimationis detractum videbitis. Et curavit nuperrimè D. TACHENIUS Canem quendam a Vipera demorsum hoc Lapide Serpentino, quem Veneno imprægnatum injecit in Lac, illudque ita intoxicavit, ut propinatum alteri Cani, fuerit Veneni instar lethale.

Cùm autem Lapis hic, ejusque efficacia, adhuc controversa sit, *Lapis Serpentinus* seu *Magnes Venenorum Artificialis*, Naturali illi simillimus, confectus fuit à CNOEFFELIO, vid. M. A. N. C. *Annot.* 6. *Append. pag.* 29.

Quoad *Coronas Serpentum*, multa de his circumferentur, dum maxima de nihilo fit Fabula. Nam totum negotium est fictitium. Nempe *duplices Substantia candida ossea* nomine *Coronarum* circumferuntur. Quædam sunt *Dentes molares* Maxillæ inferioris, aut *Porcellorum ablactatorum*, aut *Pullorum equinorum* (nam ibi ex Alveolis suis exempti, & paululum mundati, à Circumforaneis pro Coronis secretissimè venduntur) aliorumve similium Animalium: Conf. M. A. N. C. *Anno* 3. *Observat.* 128. *pag.* 205. Quædam verò sunt *Chela Squilla marina*, quæ dentatæ ab uno latere Ebore quovis nitidiores, & speciosè pro Coronis Serpentum venditantur.

1. *Pulvis*.

Pulveres Serpentum tot Compositionum circumferuntur, ut Agyrta ferè quisque peculiare sibi quippiam imaginetur. At quid opus est Compositione? nec enim corrigi Serpentes exenterati opus habent, nec stimulari, sat est fortis eorum vis, sat tuta carnosa ac ossea substantia (*Cor*, *Epar*, *Lingua*, *Caro*, *Ossa*, utpote quæ minimè venenata): integer itidem si comburatur, venenatam exhalat naturam (mallem tamen Caput rejecisse;) nihilominùs tamen adscribam unum atque alterum.

Bezoarticum Animale Simplex.

1. ℞. *Serpentem excoriatum* (rejectis *Interaneis*, *Cauda* ac *Capite*): lava & exsicca, hinc pulverisa, unà cum *Spina Vertebris*. *Pulverem* serva pro usu.

Dosis a ʒß. ad ʒj.

N. Exsiccatio vel per se in Aere peragi potest, vel in M. B.

2. ℞. *Serpentes vivos*, non exenteratos aut excoriatos (conjice in Ollam ac tege Operculo, torreque ad Ignem lentum, ut omnis Pinguedo & Humiditas consumatur (absque combustione tamen): postea redigantur in *Pulverem*.

N. Præfero priorem, quippe metus ne venenosæ partes sufficienter exhalarint. Ea hoc fit

Bezoarticum Animale Compositum.

℞. *Pulv. Serpentum* ℥iij. *Rad. Valerian. Angelic. Pimpin. Herb. Rutæ* ana ℥j. M. F. *Pulvis*.

Dosis à ℈j. ad ℈ij. vel ultrà.

N. 1. Solus *Pulvis Colubrinus* valet adversùs Aranéas vivas, & Arsenicum, non verò ad Pestem curandam, Experimento *Untzeri lib. de Peste*, *pag.* 195.

N. 2. Ex *Carne siccata* extrahitur *Tinctura* per *Spirit. Vin.* aut quidem meliùs cùm *Spiritu Juniperi*, Vide *Quercetanum*, & *Fabri Myrothec*.

XXXIV. S U S.

Σ is [Mas, Verres, Porcus. Germ. *Eber*, *Berch*, *Barch*. Gall. *Truye*, *Porceau*. Majalis, i.e. Porcus castratus. [Fœmina, Porca, Scrofa. Germ. *Sau*. Porcellus. Germ. *Ferckel*.

Animal est maximè pituitosum & humidum, multis Morbis obnoxium, quales Raucedo, Angina, Struma, Febris, Grando.

N. Non datur Animal, quod Homini, quantum Interiora attinet, similius sit ipsa Sue.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

1. *Fel*. 2. *Pulmo*. 3. *Pinguedo*. 4. *Ossa*. 5. *Talus*. 6. *Stercus*. 7. *Vesica*.

Vires.

1. *Fel Suillum* contra Aurium Ulcera, reliquaque omnia magno successu adhiberi scribit *Dioscorides*: Pilorum proventum impedit (cum *Lardo Suillo* ana, ac 3. parte *Aceti acerrimi* & *Ol. Amygd.* ana digestum & illitum (exsiccatum ad *Suppositoria* usurpatur.)

2. *Pulmo* mirificè prodest impositus Attritui à Calceamentis contracto.

(*Hepar* & *Testiculi Porcelli* pro Arcano Venereo habentur.)

3. *Pinguedo* (*Adeps* absolutè dictus) calefacit minùs, ideoque in *Unguenta Refrigerantia* infertur, inveteratos Dolores Lumborum & Articulorum sedat, inuncta cum *Cinere Straminis Fabacei*, aut *Calce*.

Lardum coctum & circumligatum Ossium Fracturas feliciter conglutinat.

N. 1. *Pinguedo* quæ è *Sue veteri* fuerit, vel quæ *Sale* condita, calidior ac efficacior est illa, quæ tum è *Porcellis* desumpta, tum *insulsa* fuerit. Sic & *vetus Axungia* acrior est recenti.

N. 2. Sunt qui sola *Axungia Verris*, vice *Sympathetici Unguenti* utuntur.

4. *Ossa*.

---

tantur: videatur HOFFMANNUS *in Schrœd. pag.* 285. Unde, quòd nugæ sint, quicquid de hujusmodi Serpentum Coronis circumferunt, planum est. Sed quod *Serpentes pileatos* attinet, longè alia eorum ratio est, de quibus vulgò *Lapides* circumferuntur; videatur *citati* KIRCHERI *Regd. Naturæ Magneticum*: hi enim artificiale quid sunt.

Pulvis Serpentum, uti dixi, vocatur *Bezoardicum Animale*, & convenit in Morbis Malignis, in specie in Cutaneis, Lue Venerea, &c. *Præparationes Pulveris Simplicis & compositi* habet AUTOR: qui tamen per Calcinationem parandi non sunt, quin potiùs

♃. *Serpentes*:

discissi in frustula, immittuntur in Balneum Mariæ, & per Abstractionem Phlegmatis lentè exsiccantur. Hi pulverisati suo adhuc constat Sales volatili; quibus *Myrrha* pro lubitu, *Camphora*, & *Elæosaccharum Vegetabilium* addi possunt.

Pulvis hic Basis est plurimorum Medicamentorum.

Dosis ʒj. plùs minùs, pro varia Compositionis ratione. Observetur, quòd, ubi assumpto Pulvere Bezoardico Animali ex Serpentibus, altero die velimus purgare, difficiliùs sequatur purgatio; quoniam Pulvis Bezoardicus Vegetabilis resistit Veneno, & Malignitati Purgantium.

Sal volatile, *Spiritus* & *Essentia* mirè conveniunt in Morbis Malignis & Cura Luis Venereæ. (*N*)

XXXIV. SUS. *Sus* vel *Porcus* Animal est Homini simillimum, quoad partes internas, ut *Simia* quoad externas: sicut etiam Sanguis & Caro ad Sanguinem & Carnem humanam quam proximè accedunt.

Sunt qui *Aquas destillatas* laudant *ex Porcellis* junioribus, aut *Carne Suilla* contra Phthisin, Atrophiam, Hecticam, & alios ad Atrophiam tendentes Morbos. Sed nihil valent.

Fel prodest in Affectibus Aurium & Oculorum; & certam convenientiam habent Animalia, habito tamen delectu, quo unum altero vel plùs vel minùs in hoc Affectu convenit.

Hepar ad Affectus Hepatis solet usurpari, si scilicet admoveatur.

De *Pulmonibus* quæ habet AUTOR sunt legitima.

Pinguedo Suilla est temperata, & valdè convenit in emolliendis Tumoribus, & leniendis Doloribus ex Incandescentia & Inflammatione obortis, *Cataplasmatis* admistum: imprimis in Angina Tumorem maturat seu emollit, quia Salium effervescentium temperat, & ita facie, ut meliùs in Salsum tertium coeant. *Pinguedo Porci* bulliens, guttatim super *Lauri Folia* projecta, & hoc *Oleo* ambustus locus inunctus, ille intra tres dies curabitur, quasi quodam Incantamento, licet Pars ambusta maximè, & quovis modo ambusta fuerit: videatur BORELLUS *Cent.* 1. *Obs.* 76. *pag.* 81. Porrò contra Tussim nimiam & vehementem inveteratam, ac imprimis nocturno tempore ingruentem, sunt qui commendant hoc Remedium.

♃. *Axung. Porcin.* q. s.
miscеatur cum
Albi Capitib. No. iij.

Contunduntur optimè, ut acquirant *Linimenti* vel *Unguenti* formam.

Tali *Unguento* vesperi ante lecti ingressum prope ignem plantæ Pedum, & aliquantulùm Spina Dorsi, inunguntur, per tres dies continuetur, & ita Tussim vehementissimam curari asserunt, sive noctu sive vesperi affligentem: sicut & in Tussi Infantum *Pinguedo Lucii piscis* eodem modo conducit.

Dicit AUTHOR *Nota secunda* quòd quidam sola *Axungia Verris vice Sympathetici Unguenti* utantur, &c. qui modus est hic:

Recipiunt *Telum*, quo inflictum fuit Vulnus; istudque immittunt cruentum adhuc in *Pinguedinem Porcinam* vel *Lardum*, & ita Ægrum in distans curari ajunt, ceu ab *Unguento Armario*: Videatur SCHMUCK *in Curat. Magico-Magnet. pag* 45.

Lardum temperatum est, & nobis conveniens; emollit enim & resolvit. Hoc arefactum quidam loco *Unguenti Armarii*, seu *Sympathetici* adhibent, eodem modo, ac de *Pinguedine*

(N) Serpentum *nomine veniunt Animalia* Apoda, *h. e. quæ citra usum* Podum *repunt: hæcque sunt* Terrestria, *ut* Vipera, Cerastes, Aspis *&c. vel* Aquatica, *ut* Hydrus, Natrix *&c. Quæ de* Serpente *hic in genere à nostris Autoribus dicuntur, videntur præcipuè ad* Viperam *pertinere, de qua suo loco. Sunt tamen & Serpentes quidam apud nos innoxii, h. e. omni Veneno destituti.*

Lapis Serpentinus (Ophithes. *ab* ὄφις Serpens, *appellatus*) *haud è Serpentis corpore eruitur, sed est Marmoris viridis species, hoc nomen adepto, quòd serpentinis maculis distingatus. Cave autem credas, quæ de cognomine Lapide, ex India allato, &* Ettmullerus *& vulgus deprædicant.*

4. *Ossa*. Ajunt Ossa de Collo suspensa Quartana laborantibus esse auxilio, fides sit penes expertum.

5. *Tali Os* (*Astragalus*) commendatur ad Fracturas Ossium, ut & ad Colli Capitisque Dolores (ustum & exhibitum): (item ad Dysenteriam, & quamvis Hæmorrhagiam.)

6. *Stercus* (*Succerda*) emollit, discutit, hinc prodest in Prurigine, Exanthematibus, Clavis Pedum, aliisque Tuberculis duris (calidè impositum.) Ictibus medetur Animalium venenatorum (cum *Aceto* coctum.) Hæmorrhagiam Narium sistit, (in *Aqua* tritum & illitum) sufficit etiam Odor.

(Vulvæ in Hæmorrhagia Uteri calidè adhuc, Linteo inclusum, appositum, expertum est Remedium.)

7. *Vesica* juvat eos, qui inviti Lotium reddunt, (cocta, vel usta, & exhibita.) Eadem præstat Pubi imposita. Urinam ciere fertur. *Plinius*.

Lapis Porcinus, sive *Hystricis Malacensis* Malignitati resistere, & *Lapide Bezoar* potior censetur, ab Apoplexia & Epilepsia præservare, Materiam Calculi dissolvere, & Arthritidem curare. Imponitur *Aqua*, *Cerevisiæ* & *Vino* per horam, hinc bibitur. Ad Choleram ex *Vino* datur. Secundinas pellit, ad Menses movendos manu gestatur. (Prægnantibus non exhibendus, quia Abortum facit.)

P R Æ P A R A T A.

1. *Unguenta ex Pinguedine* fiunt varia, e. g. *Rosatum*, *Pomatum*, quæ suis locis attigimus.

2. *Aqua ad Atrophiam.*

Fit è *Sanguine* è fibris repurgato, atque cum *Herbis* *Bechicis* refrigerantibus & humectantibus in MB., destillato.

XXXV. T A L P A.

Ἀσπάλαξ, Σπάλαξ, Mus terrenus. Germ. *Maul-Wurff*, *Scher-Mause*, *Molt-Wurff*. Gall. *Une Taupe*.

Animal est acutissimi auditus, hoc peculiare præ cæteris Animalibus habens, quòd non nisi sub terra vivere ac superstes esse possit.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

1. *Talpa ipsa*. 2. *Cor*. 3. *Sanguis*.

Vires.

1. Cinis confert Lepris, Strumis ac Fistulis,) illitus cum *Albumine Ovi*, aut *Melle*).

Intrinsecùs cum *Cerevisia* aut *Vino* potus curat Arthritidem vagam dictam (*die lauffende Flüssen*, *die lauffende Gicht*,) & Scrophulas.

Dosis ℈ß. quotidie assumendus.

2. *Cor*. Herniam sanat, (siccatum pulverisatum & exhibitum per dies 3. aut 4. scilicet quotidie unum. Vertiginem tamen & Palpitationem Cordis inducere dicitur.)

N. Præstat mense Majo collectum.

3. *Sanguis* recens illitus, Capillis Calvitiem decorat.

(*Cruore* Charta imbuta, Aquæ intincta gangrænosis Membris conducit, Mammillis præsertim.)

N. Vulgi opinio est, si quis Talpam manu compresserit, ut moriatur, cum à Febri eo ipso anno fore securum, quin & in Paroxysmo febrili manu retenta, Insultus reprimere creditur.

(*Talpa Oleo Lini* coctæ Vapor noxius hinc Navibus incendiariis etiam admisceri, notavit *Hofmannus*.)

XXXVI. TAXUS.

---

guedine dixi. In *Lardo* enim *vis* quædam *magnetica* residere dicitur, ratione cujus Lardum commendatur in curandis Vulneribus, vel potiùs Verrucis. Dicunt enim, si imponatur *Lardum*, vel potius *Corium Lardi*, Verruciæ ut incalescat, & postmodùm suspendatur in Camino Furni, vel in Fimo Equino sepeliatur, fieri, ut sicut exsiccatur in Fumo, vel putrescit in Fimo Lardum, ita exsiccetur, & putrescat Verruca, sicque absumatur. In Odontalgia quoque recipiunt Frustulum Ligni acutum, fricant eo Dentem dolentem, seu Gingivas, post verò Lardo infigunt: sic brevi pòst evanescit Dolor. In Angina cum Inflammatione Linguæ, quando Lingua est arida, combusta & exsucca, conducit Lardum. Notum est, quòd superiùs aliquoties commendaverim *Succum Sempervivi* cum *Sale Ammoniaco* pro *Gargarismate*, vel Abstersivo Linguæ: quod si non sufficiat hoc Sedum, ita ut Lingua sit quasi combusta, nigrefacta, arida atque exsiccata, in tali Affectu commendatur pro cæteris *Frustum Lardi*, & imprimis *Corium Lardi* admotum Linguæ, & ad tempus relictum Linguæ impositum: sic enim fieri dicunt, ut duritiès Linguæ emolliatur, ut instar Corii detrahi possit Materia exsiccata, estque Remedium sæpius probatum. Videantur AGRICOLA in *Chirurg. Parva pag.* 804. & MINDERERUS in *Medicina Militari pag.* 209.

Stercus seu *Succerda* sequitur. Jam aliquoties dixi de Stercore Asinino, Canino &c. quòd valdè conveniant in sistendis Hæmorrhagiis quibuscunque. Cæterùm hæc omnia Stercora superantur à *Stercore* seu *Fimo Porcino*, quod in quibuscunque Hæmorrhagiis, in specie Narium, reliqua Stercora longo intervallo post se relinquunt, sive ex *Stercore recenti* exprimatur *Succus*, & propinetur internè, aut applicetur Fronti ac Naribus externè; sive ex hoc *Succo*, miscendo cum *Vino* atque *Saccharo*, fiat *Syrupus* internè assumendus: videantur PRÆVOTIUS & JOEL in *Praxi*; si *Stercus aridum* Naribus injiciatur, aut cum *Aqua appropriata*, vel *Succo Plantaginis* teratur & subigatur, pro usu interno & externo; sive Stercus recens adhuc calidum circumligetur Fronti ac Temporibus, vel etiam Naribus tantùm adhibeatur; aut fiat *Suffitus* Naribus excipiendus; vel etiam siccum instar Turundæ Naribus injiciatur, quocunque usu mirabilia præstat Stercus Porcinum. Sic quidam

℞. *Sterc. Porcin. exsicc.* ℥iij.
addunt
Pulv. Rosar. ℥ß. pro corrigendo Fœtore.

Hos Pulveres miscent cum *Succo Plantaginis*, & in hoc intingunt *Bombacem*, Naribus immittendum.

Melius est, si loco Succi Plantaginis misceatur cum *Succo Urticæ*, & quippe qui magis est appropriatus; de quo videbitis RODERICUM à CASTRO *Lib.* 1. *de Morbis Mulierum*, RIVERIUM *Lib.* 4. *Prax. cap.* 8 qualem usum, & mirabilem & insignem vim, etiam depraedicat ZACUTUS LUSITANUS *Lib. ultimo Praxeos*.

Quæ verò de *Vesica* habet AUTOR, potiùs de *Membro Genitali*, in specie de *Vulva*, intelliguntur. Contra Incontinentiam scilicet Urinæ quamcunque diurnam & nocturnam, siccetur, pulverisetur, & exindem *Farcimen* paretur, vel calcinata in forma *Pulveris* propinetur, & certum est levamen: & hac ipsa dicitur quidam curatus, qui à primo ortu Urinæ Incontinentia laboraverat. D. MICHAELIS aliquoties feliciter cum successu adhibuit. Ex hac *Vulva* quidam Medicus præparat *Specificum Remedium ad Partum*.

Matrix Porca in fumo exsiccata, & ad ʒß. exhibita, singulare dicitur Remedium in Epilepsia.

Est etiam *Lapis Porci*, qui dicitur reperiri in Stomachis Porcellorum Indicorum, alii dicunt in Vesica eorum fellea. Quicquid sit, multum commendatur hic Lapis, & paratur exinde *Panacea* in Morbis Acutis, Malignis, & Pestilentialibus, in Affectibus Mulierum, Apoplexia, Epilepsia, in genere contra quoscunque Affectus difficiles curatu: ita quidem, ut in *Aquam* vel *Cerevisiam* injiciatur per unum vel alterum quadrantem horæ, & *Liquor* bibatur; exinde enim dicunt, habere singularem effectum. Cæterùm meritò irridet hunc TACHENIUS in *Hipp. Chymico*, & non tantùm esse inutilem, sed etiam ridiculum, utut magni æstimetur Lapis, nisi in substantia exhibeatur. Propterea BARBETTE *Tract. de Peste pag.* 25. dicit, quod constet, esse *Lapidem in Vesicula fellea Hominis* repertum certè, quoniam hic in Vesicula humana non rarò reperitur, propterea dicit, illum posse substitui Lapidi Porcino, majori cum fructu & successu. (O)

XXXV. TALPA. *Talpa* pauca suggerit, nisi quæ habet AUTOR. An verò vera sint? in medio relinquo.

Vinum Destillationis Talpæ prodest iis insigniter, qui laborant Scropulis & Strumis:

Sub forma *Calcis*, dum Talpa aduritur & calcinatur, in Lepra usurpatur, & singulariter in Scorbuto prodest sicut internè in Ulceribus cancrosis & scorbuticis.

Cor contra Herniam laudatur ab AUTORE, & HARTMANNO: fides sit penes Experientiam.

Sanguis Talpæ, præter id quòd curet Alopeciam, ut habet AUTOR, peculiariter contra Gangrænam & Sphacelum laudatur, si Papyro illitus, exsiccetur *Papyrus*, postmodùm sub usu humectetur *Aqua* & imponatur, sic brevi

pòst

(O) *Sus ab* ὗς, *mutato Spiritu aspero in S. Animal notissimum, quo nostrantiu Culinæ haud carere sciunt magna exterorum admiratione. Carnes (& præcipuè Lumbares Musculos internos & externos) recens mactati Suis; hyberno tempore comestas, saluberrimas experior.*

XXXVI. TAXUS.

Μήλης, Melis. Taxus & Taxo, Germ. *Dachs.* Gall. La Martre, ou Taisson.

Duorum est generum: *Caninum*, quod Pedes habet Caninis similes: & *Porcinum*, quod Pedibus Sues imitatur.

OFFICINALIA NATIVA.

1. Integer incineratus. 2. Sanguis. 3. Adeps,

Vires.

1. *Taxus integer* incineratus cum successu exhibetur Pulmoniacis Sanguinem excreantibus.

2. *Sanguis* pulverisatus Lepræ convenire dicitur, destillatusque Pesti subvenire.

3. *Adeps* præcipuè Officinalis est, qui uti paulò crassior, ita & paulò calidior ac efficacior est Suillo. Renum doloribus auxiliatur, à Calculo subortis (inunctus, vel in *Clysmate* adhibitus,) Febrilem Æstum mitigat, contracturis ac imbecillitatibus Artuum succurrit, cum *Adipe Vulpis, Catiue sylvestris.*

XXXVII. VIPERA.

Ἔχις, vel ἔχιδνα, (Fœmina) Arabicè *Alphe, Thrius*, Germ. *Viper-Natter, Natter, Otter, Atter, Hech-Natter, Brand-Schlang.* Gall. *Un Vipere.*

Est species Serpentis viviparæ, Serpentibus communibus venenosior, hyeme in Scopulis sopita delitescens, vel & Terra obtecta.

N. 1. *Viperæ Nomen* nonnullis generale audit, omnique *Serpentum* generi imponitur. In specie tamen hic sumitur pro eo, quod Italis *Marassi* nomine venit: licèt adhuc controvertatur, utrum Viperæ Italicæ cum Viperis à Majoribus ad Theriacam expetitis eædem sint.

N. 2. Viperis solis peculiare esse volunt *vivum Fœtum parere*, unde & *Vipera*, quasi *Vivipara* dictæ sunt: attamen & in Serpente sat magno, quem in Finlandia secui, Fœtus vivos deprehendi.

N. 3. Non tota Vipera venenata ac lethifera est, sed solùm *Caput & Fel*, reliqua, ut Caro, Epar, Ossa Veneno carent. Vide *supra de Serpente*.

Præstant

post sistit Affectum. Contra Paronychiam *Sanguis & Pedes Talpæ* applicata, est Experimentum certum HELMONTII.

Sic & in Erysipelate, imprimis Mammarum, & Cancro, sive exulcerato, sive non exulcerato, Manus imposita, in qua Talpa mortua, singulare quid confert & subitò cessare facit: videatur AUTHOR, uti & SCHMUCK *in Curationibus Magico Magneticis*, & HORSTIUS.

In gangrænosis Mamillarum Affectibus præ cæteris conducunt *Dentes* ex Talpis vivis excissi: mirè etiam conveniunt in Dentium Affectibus, unde etiam in Dentitione Infantum adhibiti mirè convenire dicunt, uti etiam in Odontalgiis. (P)

XXXVI. **TAXUS**. De *Taxo* pauca sunt, quæ solent præscribi & prostare in Officinis.

Tantummodò *Adeps* adhibetur propter *vim* quam habet aliquantisper fortiùs *penetrantem*, quàm alii Adipes quicunque; in specie convenit cum *Adipe Suillo*, nisi quòd calidior sit & penetrantior. Unde applicatur Renibus in Nephritide, vel cum *Unguento Dialthæa*, quando volumus compescere Dolorem, vel cum *Oleo Scorpionum* simplici, quando volumus pellere Urinam & Calculum. (Q)

XXXVII. **VIPERA**. *Vipera* dicitur quasi *Vivipara*, cùm cæteri Serpentes soleant esse Ovipari. Inter omnes Serpentes venenata præprimis æstimatur, *summum* nihilominùs *Alexipharmacum*, & multorum Morborum saluberrima Medicina.

De Venenis autem Animalium magna lis est. Quæritur igitur, *in quonam consistat Venenum?* Veteres hoc in puncto nil certi habent: quæ enim dicunt de *Felle, Dentibus, Lingua, Capite, Cauda*, hæc omnia sunt convicta falsitatis; videatur ZWELFFERUS *in Animadvers. ad Pharm. August.* Si verò Modernos Medicos consulamus, dicunt, quòd uti Venenositas Viperarum, ita quorumcunque Animalium, consistat tantùm in *Idea* quadam *Furoris, Indignationis, & Excandescentiæ*, unde fiat, ut tantùm Morsus sint venenati; cùm totius Bestiæ partes post mortem sint aliàs salubres, & elegantissima offerant Medicamenta; per Morsum autem tantùm per *Salivam* Ideæ communicatæ & transplantatæ Archeum inficiant. Imprimis offert se HELMONTIUS, qui Ratione & Experientia fretus, Venenum non tam in formali, quàm ideali & imaginativa, imò & in Vipera à Furore percita consistere dicit. Videatur MARCUS MARCI, POTERIUS, & ZWELFFERUS, ubi *de Theriaca, Trochiscis*, item *de Sale volatili Viperarum* agit. Patet hoc ex omnibus Animalium Morsibus, quorum Saliva est innoxia, si sint placida; simul ac verò Furore & Ira fuerint percita, fit Venenum: id quod notum est de Canibus, Felibus, & similibus aliis. Imò Morsus Hominis placidi non est nocivus; simul ac verò furibundus, iratus, & Iracundia percitus alium momorderit, Morsus non minùs est venenatus, quàm Morsus Viperæ, vel Canis rabidi, & aliorum Animalium. In SALMUTH & PANAROLLO, & aliis, qui scripserunt *Observationes*, prostant Exempla Mortis obortæ ex Morsibus Hominum iracundorum, qualem Observationem etiam habet HILDANUS *in Obs. Medico-Chirurgicis*.

Ex his similibusve aliis *Observationibus* concluserunt, quòd Venena Animalium oriantur tantùm ex Affectibus, Perturbatione, ex Ira, Furore, Incandescentia, Odio, & similibus aliis, qui Affectus & Iræ Animalium communicatæ suscitent Tragœdias hasce.

Hanc verò Sententiam satis probabilem aliquantisper videtur labefactare Observatio ista accuratissima & elegantissima, quæ facta est *Florentiæ* jussu DUCIS HETRURIÆ per Dn. REDI, Virum in Rebus Naturalibus experientissimum, qui etiam edidit de hoc *Tractatum* Italico sermone conscriptum *de Viperarum Anatomia*, in quo omnes Experientias & Observationes in Viperis, ex Agro Neapolitano allatis, factas, accuratè describit: & dicit, se reperisse, quòd, quocunque modo tractentur Viperæ, vel comedantur, vel alio modo assumantur, nullo modo sint venenatæ. Ostendit autem *Liquorem salinum* Gingivis Viperarum, in duabus Vesiculis, Dentes ipsarum contegentibus, inhærentem, & per Ductus quosdam salivales ad Vesiculas hasce derivatum; quem tamen per multiplicem Experientiam modò in Canibus, modo in Pullis, aliisque Animalibus, nonnisi in Vulneribus nocere asserit; & hinc Liquorem illum pro Veneno habet. Fecit nempe Experimentum in Canibus, quos leviter sauciavit, & ex Vipera viva desumpsit Salivam, quam instillavit, & mortui sunt. Gallinas vulneravit in Pedibus, sicuti Gallos in Cristis, & fuit illis Venenum, subitòque interierunt, immissa Saliva; aliaque plura fecit Experimenta, sive Liquor salivalis fuerit ex Vipera viva, sive mortua desumptus, sive ex irata, sive placida, idem præstiterit: adeò ut ex hoc inferat, quòd Viperæ & ejusmodi Partes omnes assumptæ non habeant vim malignam propter vim Succorum in Stomacho & primis viis, compescentium Venenum ejusmodi. Cæterùm si extrinsecus sit tantillum Vulnusculum, cui illinatur tantillum de Liquore salivali viperino, internecioni Hominem & alia Animalia tradat; & propterea etiam Morsus Viperæ sit lethalis, propter Vulnusculum, cui instillatum sit tantillum Salivæ. Ex hoc judicandum de *Veterum Psyllis*, qui haurire omne Venenum potuerunt sine noxa, adeò ut illis dicatur esse naturale, cùm iis non fuerit lethale: verùm simul ac applicantur leviter in Ore vulneri, Vulnus est lethale. Omnia propterea, dicit, Animalium Venena intrinsecùs sumpta non esse lethalia: imò dicit præterea, quod de hoc ipso Liquore salivali, sive vivæ sive demortuæ Viperæ, possint intoxicari Tela. Plura videbitis in REDI *Observationibus circa Viperam*, *pag.* 38. 49. 50. & 65. Adeò ut Observationes hæ, si veræ sint, repugnent Sententiis Helmontianis, & ejus Asseclarum.

Posset

(P) Talpa ἀπὸ τοῦ σκάπτω fodio: *hinc* Virgilius 1. Georg. Aut oculis capti fodere cubilia Talpæ. *Haud tamen omninò Oculis captus est Talpa; sed sic vulgò creditur, quòd pro capitis magnitudine satis illos exiguos & inconspicuos habeat. Animal sub terra latens, Plantarum & Stirpium pestis; illarum enim radices fodiendo corrodit. Talpæ Anatomen curiosissimè instituit* Severinus *noster in sua* Zootomia.

(Q) Taxus *Arbor est, de qua suo loco, & Animal, de quo hic. Quadrupes est magnitudine Vulpem, forma Vulpem, Canem, Suemque repræsentans: in latibulis ferè vitam ducit: Caro edulis est. Apum mellificia venatur, unde* Melis, Melos, & Melotus *quoque dicitur.*

Præstant 1. *Formella* collectæ tempore Verno, postquàm aliquamdiu à Cavernis suis hybernis fuerint egressæ, victuque quadantenus refectæ.

2. *Juvencula* (non effœtæ, nec gravidæ,) quæ ablatis Partibus auferendis, diu adhuc moventur, quæque degunt locis aridis, & montanis.

Vires. Vide in Serpentum descriptione. Nimirum Vires ibidem recensitas præ aliis Serpentum generibus Viperæ excellenti gradu obtinent. Præter eas sunt qui *Viperæ Caput* ad Anginam notham commendant (Collo appensum.)

P R Æ P A R A T A.

1. Oleum ex Viperis.

℞. *Viperar. nigrar.* ℔. iij. *Ol. Sesamin.* sextarium j. ß. in Vase vitreato angusti oris probè obturati, ne vapor inde exhalet incoquantur, donec Caro ab Ossibus decidat, dein cum refrixerint, reponantur. *Andernacus.*

N. Alii per descensum eliciunt ex *Viperis*, sc. Capite, Cauda, &c. orbatis.

Vires. Cutim extergit & Impetigines, aliaque id genus vitia sanat.

2. *Sal Theriacum, seu Theriacale.* Vide *Dispens. August.* & si placet, *Quercetanum in Pharm. rest. Aetium, & Galenum.*

3. *Trochisci de Viperis, V. Disp.*

N. 1. Sunt qui Theriacam de *Catulo* (*Cacilia, Blindschleich,*) confecerunt, summoque cum successu tempore Pestis ad sudorem eliciendum semel ac iterum propinarunt.

Gesnerus de Serpent. Schwenckfeldius ex Platero.

N. 2. Fieri potest & *Vinum Viperinum* (i. e.) in quo *Vipera* interfectæ sunt, ad Elephantiasin celebre) bibitum.) *Galenus.*

4. *Pulverem* alium egregium reperies in *Pharmac. Poterii.*

5. *Essentiam Viperarum* in *Myroth. Fabri.*

6. *Alcohol Viperarum* describit *Burggravius in Biolychn.*

Sal

Possit tamen quis de hoc dubitare, cùm *Fel Viperinum*, ex quo Venenum prodit, neutiquam noceat. Huic opponitur, quòd etsi Animalia quædam interno usu non sint lethalia, externè tamen nocere possint, & contrà. Cùm autem sint venenata in Vulneribus, dicendum, quòd solùm Liquor Gingivarum in Viperis Vulneris immissus sit venenatus. Interim CHARAS, Scriptor Gallicus novissimus, refutat dictum REDI, & verissimam HELMONTII Sententiam esse dicit; quòd nempe Viperæ nullum prorsus Venenum habeant, nisi Furore percitæ; quin putarem Ego, nec in Plagis infligendis venenosum esse Animal, nisi Furore percitum, utut non sine Liquoris per Morsum communicatione Venenositatem suam exerceant, utpote qui Liquor per Affectus animales, imprimis per Furorem, venenosus denuò redditur. Internè certè Vipera nociva non est, quin potiùs per se est salutifera, & dicata usibus pro Morbis malignis & venenatis; quibus Viperis, in defectu earum, possunt substitui alii quicunque Serpentes, teste ZWELFFERO *in Pharm. Reg. p.* 130. *Editionis penultimæ.* Frustraneus ergò earum est metus, & muliebris, qui putant, quòd Caput, Fel, & Cauda, sint venenata.

Plura de Viperis qui legere cupit, adeat MARCUM AURELIUM SEVERINI, qui elegans & accuratus Scriptor est, *in suo Tractatu de Vipera Pythia*, FABIUM PAULINUM, *Utinensem, de Viperis in Trochiscis præparatis*, ABBATIUM *de Admirab. Vip. Nat. & mir. secat. ejus facultatibus*, LANGELLOTTUM, & HARDERUM *in Apiario*.

Colligenda sunt imprimis *Viperæ verno tempore*, imprimis circa finem Maij, & principium Junii, quando Exuvias deposuere, & denuo incipiunt vesci Plantis vernalibus & tenellis; tunc enim præ cæteris sunt in usu.

Quod *virtutes* attinet, in genere non Vipera saltem, sed reverà quilibet Serpentes promiscuè nobis in usum Medicum possunt inservire. Pollent mirabiliter *vi alexipharmaca, sudorifera, Virium restaurativa, Malignitatis expulsiva*, Variolarum, Purpuræ, etiam Scabiei retropulsæ, & tam benignæ quàm ferinæ seu malignæ expulsiva, & *vi balsamica* ad Vitam sanam. Prætereà in Lue Venerea mirè conducunt Viperæ: sic *Decoctum Viperarum* commendat TACHENIUS pro Cura Morbi Gallici *in Hipp. Chym. pag.* 65. quod confirmat Experientia D. MICHAELIS, qui aliquando restituit Gallicum beneficio Viperarum, cui ita læsum Pericranium, ut fermè decideret propter corrosionem factam à Veneno Gallico. In Elephantiasi & Lepra non efficaciora habentur & magis appropriata Remedia, quàm ex Viperis. Nota namque est Historia à GALENO *Lib.* 1. *de Med. Simpl. cap.* 1. commemorata, de Elephantiasi desperata, *Vino, in quo extinctæ fuerunt Viperæ*, curata: videatur etiam BORELLUS *C.* 2. *Observat.* 37. & ZWELFFERUS. In Scabie continua maligna nihil melius est interno usu Viperis: valdè enim Massam Sanguineam renovant, & vitale Balsamum, quasi quadam rejuvenescentia inducunt: vid. CHARAS *Remed. è Vip. c.* 1. Hinc ad Pulchritudinem conferunt: vid. REDI *Observat. pag.* 31. annex. M. A. N. C. *Ann.* 1. *in Append.* In Ulceribus inveteratis *Viperina Remedia* primatum ducunt. In Sterilitate Mulierum quoque valdè laudantur; uti etiam infœcundis Maritis. Sic refert HELIDÆUS PADUANUS *in Obs.* rarissimam Historiam, se beneficio *Decocti Viperini* Mulierem Lepra laborantem curasse, quæ cum anteà fuerit sterilis, postmodùm fœcunda facta, aliquoties peperit. Unde quidam Principes solent pascere *Gallos Carnibus Viperarum*, ex quorum esu sibi conciliant fœcundum Matrimonium; & quidem modum, quo debent nutriri Capones & Galli, describit elegantem ZWELFFERUS *pag.* 215. *Pharm. Regia.* Porrò contra Venena, Morbos malignos ac venenatos quoscunque, tam in Febribus malignis & pestilentialibus, quàm in specie quando jam usque eo res devenit, ut Pulsus videatur deficere, vi alexipharmaca sunt usitatissima: unde ANDROMACHUS & GALENUS *Trochiscos de Vipera* in *Theriacam* recepere. *Remedium* autem *contra Morsus Viperarum* curativum & præservativum PARACELSI est *Camphora* in *Petroleo* dissoluta & inuncta, teste CONRADO KUNHRAD *in Med. Destillat. l.* 1. *Tract.* 5. Sic & *Buso* aridus *Aqua appropriata* humectatus, vel *Buso vivus* contusus, instar *Cataplasmatis* applicatus; Morsum sanat, & ab omni periculo tutos reddit. Videatur *Dissertatio de Morsu Viperæ*. BOYLE Ferrum candens propiùs Morsui applicat, ut non urat, sed saltim calefaciat, & Venenum extrahit, ita ut Symptomata omnia remittant: & non datur melius remedium. REDI *l. a. p.* 29. Morsum Viperæ curat *Cucurbitulis & Hirudinibus*, & *p.* 147. WEDELIUS *de Facultat. Medicam. p.* 168. *Pinguedine Viperarum*. Totam alias Curationem videbitis in WORMII *Mus. l.* 3. *cap.* 9. Cæterùm etiam Viperæ sunt egregium *Cosmeticum* interno usu: proptereà Fœmellis Italis & Anglis in usu sunt *Vina Viperina* pro concilianda Faciei elegantia, & nitore. Prætereà in Strumis & Scrophulis nihil est melius Medicamentis Viperinis interno & externo usu. *Filum rubrum setaceum*, quo strangulata fuit Vipera, si circumdatur Collo Angina laborantium, item ipsum *Viperæ Caput* Collo appensum, eandem curare dicitur, propter Ideam Strangulationis & Suffocationis: Videatur BARTHOLINUS *in Tract. de Angina Puerorum*, cum *in C.* 4. *Hist. Anat.* 73. WORMIUS *in Mus. l.* 3. *cap.* 8. & CHARAS *Remed. è Vipera cap.* 3. Quoad reliquas Partes viperinas, *Hepar & Cor*, quidam habent, ut sint tuti a Morsu Viperarum; quod tamen nihil est. *Cor & Hepar* cùm *Carne* in forma *Electuarii* HIPPOCRATIS *Antidotum* fuit in Peste; in qua tamen parùm valet. In Dysenteria autem, præsertim Epidemica seu maligna, egregium est *Hepar*; pulverisatur enim & à ℈ß. ad ℈j. tanquam singularissimum Remedium laudatur, si nempe misceatur cum *Coralius, Unicornu fossili*, vel ℈ß. *Crystalli*, & cum *Laudano opiato*. In Partu difficili *Hepar Viperinum* pro *Arcano* habet HELMONTIUS.

Pinguedo Viperarum internè ad ʒj. assumpta contra Scabiem laudatur à BORELLO *C.* 2. *Observat.* 37. in Strumis & Scrophulis incipientibus egregia Medicina est, earumque incrementum præcavet. *Cosmetica* est, & Faciei illita, Maculas delet; unde vel sola applicatur, vel misceri poterit cum *Balsamo Peruviano*, & sic Vetulis contra Rugas Faciei elegans est Remedium. Quin & calidè vel externè Palpebris cum Penna illita, vel in ipsum Oculum bis & ter in die quoad unam & alteram guttam immissa, nobile est *Ophthalmicum* & egregiè confert pro acuendo Visu, tam Juvenum quàm Senum: vid. M. A. N. C. *Ann.* 2. *Obs.* 207. *pag.* 206. & LUDOVICI *in Pharmac. p.* 159. ubi præfert *Mixturis ex Antimonio* ejusque *Croco*, quæ aliàs tam in Nebula, Panno, Ophthalmia, quàm in Cataracta excellunt; item WEDELIUS *de Composit. Medicam. l.* 1. *Sect.* 3. *cap.* 1. *p.* 84. Bonitas ejus æstimanda, si vel leni Carbonum igne diffluxerit, & liquida permanserit: videatur WEDELIUS *Pharm. pag.* 18. Hujus defectu *Pinguedo Mustelæ piscis* substituitur: vid. LUDOVICI *Pharmac. Dissert.* 1. *p.* 300. & quidem rectiùs, quam *Pinguedo Serpentis*.

Oleum Viperarum coctum in Strumis & Scrophulis in magno usu est.

Sal Viperarum volatile, Oleum, Spiritus, & Sal fixum, & fixatum.

Viperæ exsiccatæ, concisæ, ac leviter contusæ una cum Epate & Corde indantur in Retortam loricatam, usquedum impleatur, destilla in Vas recipiens amplum gradatim. Exhibet *Phlegma & Spiritus*, hinc *Sal volatile* undique lateribus Recipientis, colloque Retortæ adhærens, tandem *Oleum fœtidum & crassum*, quod Charta separandum. Exemptum verò Sal volatile purificetur in Phiala satis longa, cum amplo, si placet, Alembico, sublimando per Arenam moderato Igne, ne aquositas aliqua Salem sequatur, quod aucto Igne contingere solet. Salis hujus partes sublimes reliquis sunt odoris penetrantioris, idcirco in Alembico optimè clausô custodiantur.

Medicamentum summè penetrans, Putredinem arcens, in toto Corpore Obstructiones reserat, Febres resolvit omnes, & Quartanas, si hora una vel altera ante Paroxysmum propinetur in *Liquore appropriato*, qui Acrimoniam ejus nonnihil obtundere, non tamen obstruere valeat: utpote in *Emulsione Sem. Melon.* vel *Amygdal.* & addita portiuncula *Aqua Rosar.* vel *Cinam.* & *Sacchr. alb.*

Dosis g. 6. ad ℈ß.

Figitur eodem modo, quo *Sal volatile Microcosmi*, nisi quòd loco *Spiritus proprii ex Sale fixo* (qui paucus est in Viperis, & ex *Capite mortuo* elicitur) sumitur *Spiritus Salis communis*.

Vires. Sic fixatus, Medicamentum est immutabile, totum Corpus permeans, resolvit enim Excrementa quæcunque, eaque abstergit instar Saponis, ubicunque locorum adhæserint non assimilata, ut facilè & commodè à Materia repellantur: vel per Sudorem, insensibilem Transpirationem, aut, quod plerumque fieri solet, per Urinam: propterea in Melancholia quacunque, Podagra, Renum Calculo & Vesicæ, Obstructionibus Viscerum omnibus, ac Putredine præstantissimum est Remedium. In deperditis Viribus pertingit ad loca affecta, Naturam confortat, adjuvat purgando scilicet & resolvendo Excrementa Naturæ contraria.

Dosis ℈ß. ad ℈j.

Essentia Viperarum.

℞. *Jecinora & Corda Viperarum* N. 100. exsiccata & contusa cum *Spirit. Vin. rectif.* dies ac noct. (3. vel 4.) digere, extrahe s. a. Junctis Destillationibus: adde (ad ℔j. *Essentia*) *Salis volat.* ℥i. *fixi* ℥ß. Digere ut optimè unjantur, adhuc die uno atque altero, & habebis summum quod à Viperis separari potest Medicamentum.

N. Usitatissima hæc Medicamenta sint in Italia, magnoque cum successu & Ægrorum applausu adhiberi dicuntur.

XXXVIII. VI-

Destillata Vipera eadem quidem suggerunt, quæ *Cornu Cervi*, vel alia Animalia; in specifica tamen vi per Ignem multùm destructa & plùs minùs castrata sunt, sicque specialem præ aliis Differentiam vix videntur habere.

Oleum destillatum & rectificatum est sudoriferum & alexipharmacum.

De Artificio Veterum parandi *Sal Theriacale* cum *Sale communi*, vid. TACHENIUS *in Hipp. Chym.*

Sal Theriacale Modernorum est *Sal volatile Viperarum & Serpentum*, quod paratur per Retortam more consueto, Igne aperto in Vas Recipiens capax; cum quo Sale simul prodit *Spiritus* & *Oleum destillatum*. Hoc rectificatum cum Spiritu suo, dat *Liquorem* sudoriferum & alexipharmacum.

Sal volatile est magni usus & efficaciæ in Morbis malignis & venenatis à gr. v. vel vj. ad ℈ß. vel solum, vel addito grano *Camphora* in *Aqua appropriata*, ubi summa viget Malignitas: videatur ZWELFFERUS *Anim. in Pharm. August. p.* 212. *& seqq.* ubi *de Vipera*. Cùm verò vis specifica ab Igne multùm destruatur, sufficiat nobis *Sal volatile & Spiritus Cornu Cervi*. Sunt qui volunt figere Sal Viperarum per *Acida*: sed parant exinde crudum Sal ammoniacale. Est potiùs Sal volatile sub forma Salis volatilis asservandum, quàm frustrà figendum per Acidum. Nam omnis Fixatio Salium volatilium nulla est, uti declaratum dedi *in Dissertatione* suprà citata *de Morsu Vipera*.

Sunt qui parant ex Viperis Medicamentum, quod vocant *Astrum Microcosmi*.

Recip. *Viperas*, vel *Serpentes recens contusos*. Abstrahunt in Balneo *Phlegma*, quod denuò affundunt, & addunt dimidium Spiritus *Vini*, putrefaciunt in Fimo vel Balneo Mariæ per quatuor septimanas: sublimant posteà, & ascendit *Astrum crystallinum*, quod in calore se coagulat, in frigore verò se in *Oleum* resolvit.

Est Remedium prædicatum contra Pestem, Venena, & Morbum Gallicum.

Trochiscos Viperarum sufficienter perstringit ZWELFFERUS *loco allegato*, tanquam maximè inutiles: quia sint tantùm Massa Panis cum paucis Viperarum reliquiis permista; sicut & in Peste non semper cum fructu exhibitos notat DIEMERBROECK *de Peste*, Propterea à Modernis in Compositione *Theriaca* assumitur loco Trochiscorum *Pulvis Bezoardicus animalis*.

Vina Viperina Italis & Anglis sunt in frequenti usu pro Lue Venerea & concilianda Faciei elegantia & nitore; quorum Præparationem sufficienter demonstrat & declarat ZWELFFERUS *loco allegato*, & *Pharm. Regia pag.* 150. eumque examinat SCHROECKIUS *in Pharmacop. Rest. p.* 194. & *le* FEBURE *in Chym.* ubi *de Viperis*. Immittunt scilicet *Viperas vivas contusas* in certam *Vini* portionem, post in Vase clauso tepido loco exponuntur, ut ebulliant, & sic hauriunt pro dictis usibus.

Deinde fiunt *Pulveres Viperini*, qui aliàs *Bezoardici Animalis* nomine veniunt; quorum variæ hinc inde apud Authores prostant Præparationes. Per Calcinationem tamen parandi non sunt: quin potiùs recipiantur *Viperæ recentes* exenteratæ; exsiccentur per Fumum *Baccarum Juniperi*, scilicet per Baccas Juniperi fiat *Suffimentum*; quæ exsiccatæ possunt pulverisari.

♃. *Hujus Pulveris sicci* para iij.
cui misceantur
Flor. Sulphuris,
Myrrha pulverif. an. pars j. vel ß.
& adspergantur postmodùm aliquot guttis *Olei Cinnamomi & Ligni Rhodii*, & erit egregius *Pulvis Bezoardicus Animalis*.

Alii

Recipiunt *Viperas*: easque benè lotas in *Vino Malvatico*, miscent cum *Sale Prunella* seu *Nitro fixo*, & exsiccant Viperas in loco calido, ut redigi possint in Pulverem, absterso tamen priùs Sale Prunellæ: & huic *Pulveri* addunt *Corda & Hepata propria pulverisata*, similiter & irrorant *Spiritu Vini*, sicque pro usu reponunt.

Plures qui vult *Compositiones Pulverum Bezoardicorum Viperinorum* selectas, videat CNOEFFELIUM *in Appendica Ann. 6. M. A. N. C. pag.* 25. & ZWELFFERUM *in Pharm. Reg. pag.* 150. *seqq.* Verissima enim est VELSCHII Epicrisis *Hecatost.* 2. *pag.* 25. dicentis. Pulverem illum, quò simpliciorem, eò meliorem esse; & cum facilè ad Putredinem ruat, proin condiendum suadent quidam *Oleis destillatis*, *Floribus Salis ammoniaci*, de qua Præparatione videbitis MARCUM AURELIUM SEVERINUM. Cæterùm modum optimum Pulverem hunc præparandi docet CHARAS *Tract. de Viperis*. Nempe

Trucentur *Vipera* optimè, hinc *Pelle* detracta (vel & ea cum *Cauda* integra servata, utpote Sal volatile copiosum continente), *Viscera* iisdem eximantur, *Intestinis* saltem abjectis; hinc in aliquot Frustula discissæ immittantur in amplam Patellam vel Cucurbitam, & in blando Balnei Mariæ calore per evaporationem seu abstractionem *Phlegmatis* exsiccentur, vel & in loco ombroso calido per exsiccatione exacta supponantur. Hæ una cum Visceribus exsiccatis pulverisatæ genuinum constituunt *Bezoardicum Animale*, & suo adhuc constant Sale volatili: quibus *Myrrha* pro lubitu, *Camphora & Elaeosacchara Vegetabilium* addi possunt; vel sub pulverisatione crebriùs irrorentur cum *Spiritu Myrrha* probè impregnato, vel, quod melius, *Spiritu Camphorato*, simulque adspergendo aliquot guttas *Olei destillati Caryophyllorum*, & ita in Vase probè clauso omnia asserventur, ita ab omni Corruptione verminosa immunis erit ejusmodi *Pulvis*.

Basis est plurimorum Medicamentorum. *Dosis* à ʒß. ad ʒj. plùs minùs, pro varia Compositionis ratione, ut ut levior sit, & consequenter quantitas ejus insignior sit: tamen si aliquid proficuum inde sperare volumus, necesse est, ut in tanta Dosi propinetur.

Pulveri hujusmodi *Simplici* varia pro vario scopo addi possunt, v. g. *Flores Sulphuris*, *Myrrha*, *Camphora*, &c. *Olea destillata Ruta*, *Zedoaria*, *Succini*, *Corticis Citri*, &c. sicque mille modis reddi *Compositus* pro cujusvis arbitrio. Item *Pulveri* hujusmodi *Viperino*, *Pulvis Cordium & Hepatum Viperinorum siccatorum* seorsim potest addi, quò Remedium sic magis perfectum evadat.

Quidam *Essentiam è Viperis* parant, idque multipliciter, vel cum *Acidis*, vel cum *Spiritu Vini*, *Essentia tum Spiritu Vini paratæ* sunt frustraneæ, quia parùm eliciunt. Quidam

nobo-

XXXVIII. VITULUS.

Μόσχος, ἴταλος, Vaccæ proles. Germ. *Kalb*, Gall. *Un Veau*.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Medulla*. 2. *Stercus*.

Vires.

1. *Medulla Vitulina* post Cervinam locum primum bonitatis obtinet, vim habet indurata & scirrhosa Corpora emolliendi, sive Musculis, sive Tendinibus ipsis durities acciderit. Quin *Pessi* quoque inde conficiunt, Uterum emollientes.

2. *Stercus* Erysipelati convenit (recens illitum.)

PRÆPARATA.

Aqua destillata Pectoralis. Vide *l*. 2.

XXXIX. UNICORNU.

Μονόκερως, Remena, Reem, & Reim, Hebr. *Alcherchedem*, Arab. *Unicornis*, Germ. *Einhorn*, Gall. *Licorne*.

Animal esse dicitur Equo quoad Corpus non dissimile, Ungulis fissis, Cornu in Fronte gerens procerum.

N. Cujus regionis incola sit, nondum certò constat. *Ælianus* Montes esse ait in intimis regionibus Indiæ Orientalis asperrimos & Feris refertos, ubi quæ apud nos Bestiæ domesticæ sunt, Feras ajunt esse, ut Oves, Canes, Capras, &c. In iis *Monocerotem*, quem vocant *Cartazonon*, numerant, eumque magnitudine ad confirmatæ ætatis Equum accedere, Jubaque præditum, Pilis fulvis esse, &c. *Nicolaus Venetus* referente *Andrea Baccio*, inveniri eum scribit in extremis Asiæ partibus, in Provincia appellata Macina. Narrat *Marcus Paulus Venetus*, in quadam Provincia Indiæ Occidentalis eum reperiri, Regnumque Basinæ Provinciam eam appellat. Verum *Andreas Baccius* illum *Monocerotem* nihil aliud esse autumat, quàm *Rhinocerotem*. *Ludovicus Vartomanus* in *Itinere suo Æthiopico* veram *Monocerotis* speciem descripsisse videtur, cujus duo individua in Civitate Arabiæ Mecha sibi visa asserit, Cratibus inclusa, quorum unum fuerit magnitudine Equi 30. mensium; alterum magnitudine Pulli equini unius anni, unum Cornu media fronte gestantia, primum longitudine trium Cubitorum, alterum verò duorum: Colore præditum badio, Capite cervino, Cervice non admodùm procera, nec valdè crinita, Cruribus macilentis, & tenuibus, Unguibus caprinorum in modum fissis, &c. Et hæc Animalia ab Æthiopiæ Rege ad Sultanum Mechæ Regem missa fuisse subjungit.

Nostris temporibus res magis detecta est, quòd scilicet sit *Dens Balenæ* Islandis *Narvhal* dictæ, à Cadaveribus quibus vesci solet, quæ ad Gronlandiam capitur. Vide *Wormium*, *Tulpium*, *Bartholinum*.

OFFICINALIA NATIVA.

Cornu, (Unicornu) quod ab *Ebore* distingui potest fibris, quas subtiliores exhibet, simul & solidius ac gravius ferè est, in cæteris Ebur æmulatur.

Vires. Sudoriferum est, Alexipharmacum, ac Cordiale. Hinc laudatur

---

roborant *Spiritum Vini Salis volatilis* additione, qui quidem Colorem acquirit rubicundum, & ratione Salis volatilis multum valet; sed sufficit Spiritus cum Sale volatili. *Essentia cum Menstruis acidis* nil valent; destruunt enim Sal volatile. B. tamen D. MICHAELIS paravit suam *Essentiam Viperinam*, recipiendo *Viperas exenteratas concisas exsiccatas*, iisque affundit *Spiritum Æruginis rectificatum*; quo ipso, mediante diuturna Digestione, totæ ferè Viperæ, paucissimis Exuviis relictis, solvi solent: *Menstruum* abstraxit ejusdem ferè saporis acidi, quo affusum erat, (omnem enim ejus Aciditatem iterum redire via credendum). *Extracto* restitanti affudit *Spiritum Vini rectificatum* vel *theriacalem*, & sic mediante Digestione egregiam *Essentiam* acquirebat pro purificando Sanguine, & Cura Affectuum Cutaneorum.

Cum hac Essentia curavit aliquando quendam Gallicum, ita ut post Curam Cuticula de toto Corpore potuerit detrahi eodem modo, quo deponunt Viperæ Exuvias. *Dosis* ℥ß. ad ℈ij. (R)

XXXVIII. VITULUS. Ex *Vitulo* usurpantur tantùm *Pinguedo*, & *Medulla* ex Ossibus extracta.

Vitulina Pinguedo, cui etiam substitui *Suilla* vel *Humana* potest, externo usu emollit, laxat, temperat moderatè absque insigniori acrimonia. *Cæteræ Pinguedines* ex Animalibus calidioribus desumptæ, v. g. *Caninu*, *Felinu*, &c. acriores & magis penetrantes existunt, indeque minùs quidem anodynæ, sed magis resolventes & discutientes existunt.

Pinguedo Vitulina destillata cum additis *Cineribus*, dat *Oleum empyreumaticum*, sed volatile admodùm & penetrans, quodque recens Odorem instar Salis cujusdam volatilis reddit. Si instilletur ipsi *Spiritus Nitri* occultè, cum æstu & fumi albi eructatione, effervescit: adeoque insigniter alcalinæ erit naturæ: quod pariter de aliis Pinguedinibus asserendum videtur.

Ejusdem ferè, sed magis temperatæ naturæ, est *Medulla Vitulina*, quæ post *Cervinam* est optima, & quidem cùm sit temperatissima, præter communem usum cum reliquis Medullis leniendi, blandè humectandi, emolliendi, digerendi, & Abscessus maturandi, egregium est cuporiston in Agrypnia vel Somni defectu, quando non possunt *Anodyna & Narcotica* adhiberi, ubi tantillum Temporibus inunctum Vigilias arcet, & suavem Somnum inducit. Sic in Febribus Malignis, & Febre Puerperarum, ubi deficit Somnus, bis vel ter in die inunguntur Tempora; uti & iis qui Meditationibus nocturnis sunt intenti, optimè conducit. (S)

XXXIX. UNICORNU. *Unicornu* jactatur *duplex*: *Unicornu Terrestre* fictitium, et *Unicornu Marinum* verum.

De *Unicornu Veterum*, quidnam et an sit? multum adhuc inter se disputant Authores; quidam negant, quidam affirmant. Veterum *Unicornu Terrestre* quadrupes, instar Tauri, etc. uti illud describunt, est Non Ens, et nunquam in rerum natura repertum fuit: licet mordicùs illud quidam defendant, quos inter est BARTHOLINUS *in Tract. de Unicornu*, qui affirmant dari adhuc. Loca verò SACRÆ SCRIPTURÆ quod attinet, ubi *Unicornu* fit mentio, de *Rhinocerote* sunt intelligenda, Animali maximè ferino, ac hactenus indomabili: videatur DEUSINGIUS *in Tract. de Unicornu*, qui hæc dilucidè deducit.

Omnia autem ista *Concreta ossea*, oblonga, dura, striata, quæ in Aulis Principum visuntur, sunt ex *Piscium Cetaceorum* quadam specie, malè *Unicornu* dicta. Nimirum juxta Grœnlandiam capiuntur Pisces Cetacei, qui *Unicornu* hoc in superiori Maxilla sinistra pro Dente habent, sæpiùs trium Ulnarum et ultra longitudine, sive sponte deponantur, sive ex impetuoso cursu cum illo in saxa frangantur, ibi copiosè reperiuntur, atque ad nos transportantur. Figuram hujus Piscis, et Dentis seu Cornu Delineationem et Historiam videbitis in WORMII *Musæo l. 3. cap.* 40. KIRCHERI *Mundo subterraneo Tom. 2. pag.* 64 SACHSIO *Monocer.* BARTHOLINO *de Unicornu*, *in Hist. Anat. C.* 4. *hist.* 4. et *Epistolis C.* 1. *Ep.* 21. atque *C.* 2. *Ep.* 53 CALCEOLARIO *in Mus. Sect.* 6. *pag.* 687. uti et TULPIO *in Observ. Lib. 4. cap. 55. pag.* 395. ubi Sceleton et Capitis figuram delineat, et Piscium genus Cetaceum, quod Dentem contortum et concavum intùs obtinet. Revera *Unicornu* hoc *Marinum* perquàm appositè *Rhinoceros Marinum* seu *Glaucinle* vocatur à VELSCHIO *Hecatost.* 1. *pag.* 25.

Hic Dens ejusdem usus cum *Cornu Cervi* et *Ebore* dicitur VERULAMIO *in Hist. Vitæ & Mortis pag.* 85. unde etiam easdem *Præparationes*, quas vel Cornu Cervi, vel Elephantis Dens subit, pati potest, eadem *Producta* suggerens. Hinc decantatus est contra Epilepsiam Juniorum, item contra Tormina, quæ minantur Convulsiones, contra Venena, Morbos malignos, Pestem, Morbillos et Variolas, similesque alios Morbos malignos. *Dosis* est à ℈ß. ad ℈j. vel ℥ß. Propinatur non sine fructu, *Alexipharmacum* enim est, et Sudorem egregiè movet, uti notum est apud omnes. Certè in Epilepsia non rejicio ejus usum, quando Acidum in primis viis in causa est, quod vellicat Systema Nervosum, ut Infantes inde fiant Epileptici, quatenus Acidum in primis viis Infantum ab objecto adeò duro, ejusque *Rasura*, absor-

---

(R) *Plura de Vipera ejusque Venenis habet Author* Dissertatione de Morsu Viperæ, *hic tom.* 1. 967. *ibique nonnulla à nobis adnotata invenies.*

(S) *De* Vitulo, *Bovis & Vaccæ pullo, eadem dici possunt, quæ de* Bove & Vacca *à Medicis asantur. Caro Vituli adhuc lactentis, etsi ob teneritudinem inter delicias habeatur; attamen tenuioris texturæ Ventriculus haud ullum facilè digerere valet.*

laudatur adversùs Venena, Morbos contagiosos, &c. Proficuum quoque censetur in Epilepsia Infantum.

Dosis à gr. xv. ad ℈ß. etiam integrum, & ultrà.

N. Andreas Baccius, qui integrum *de Unicornu Tractatum* conscripsit, eius Fragmenta Annulis includere jubet, Digitisque circumferre, vel de Collo, loco Amuleti, suspendere, ut Cutim tangat.

P R Æ P A R A T A.

Sal volatile ad Morbum Caducum utile confici etiam potest, *Liquor*, *Oleum*, &c.

XL. U R S U S.

Ἄρκτος Germ. *Bar*, Gall. *Ours*.

Animal est crudele, catarrhosum, phlegmaticum, Capite imbecillo, Lumbis robustissimis, lascivum. Inimicatur Equis, Asinis, Leonibus, dormit septimanas aliquot continuas.

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

1. *Pinguedo*, 2. *Fel*, 3. *Oculus*.

Vires.

1. *Pinguedo* calfacit, resolvit, emollit, discutit, &c.

Usus præcipui in Alopecia (illita cum *Mure combusto*), medetur Doloribus arthriticis, Parotidibus, *Ohrenklamm*: (*Axungia* eius & *Cera* ana in *Emplastrum* redacta.) Ulcera Crurum, Tibiarumque sanat.

N. 1. In Hernia, seu Enterocele, Uterique prolapso, Muliercularum vulgare Remedium, Dorso, seu Ossi Sacro illita.

N. 2. In usu externo Pinguedinis hujus observare expedit, quòd Pilis albedinem conciliat.

2. *Fel* commendatur intrinsecùs ad Morbum Comitialem, ad Asthma, & Icterum.

Extrinsecùs ad Ulcera cancrosa ac serpentia (illitum,) ad Odontalgiam, Oculorum hebetudinem, &c.

N. In Finlandia, ubi Ursorum datur copia, vulgatum Rusticis est Fel exsiccatum instar *Panacea* exhibere, Sudoreque superveniente Morbos quamplurimos fuisse solutos audivi.

3. *Oculus* dexter effossus exsiccatus & Infantibus appensus, Terrores quibus in Somnis vexantur arcere dicitur.

Sunt qui ajunt, Oculum Ursi sinistro Brachio alligatum, Quartanam fugare.

XLI. V U L P E S.

Ἀλώπηξ Germ. *Fuchs*, Gall. *Renard*.

Est Animal astutissimum, naturæ caninæ quodammodò particeps.

N. Vulpium Genera tria in Svecia ac Finlandia vulgaria comperi, nimirum præter *Vulgares*, dantur ibidem *Nigra* & *Crucigera*, Linea scil. nigra secundùm longitudinem à Capite ad Caudam per dorsum decurrente.

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

1. *Pinguedo*. 2. *Pulmo*. 3. *Jecur*. 4. *Fel*. 5. *Lien*. 6. *Pellis*. 7. *Sanguis*. 8. *Integra Vulpes*. 9. *Stercus*.

Vires.

1. *Pinguedo* anailo est Convulsionibus, Contracturis, Tremoribus. &c. (illita) Aurium Doloribus, Vulneribus Capitis & Alopeciis.

(*Lingua* pro acuendo Visu appenditur.)

2. *Pulmo* consolidat, abstergit, hinc valet ad vitia Pulmonum & angustiam Pectoris (exsiccatus saltem, & combustus.)

3. *Jecur*, Hepaticis & Spleneticis confert, (simili modo ut *Pulmo* adhibitum.)

4. *Fel*, Oculorum Pterygio succurrit (illitum.)

5. *Lien*, Lienis Durisiei ac Tumori medetur, (impositus.)

6. *Pellis*

---

absorbeatur, quo minùs Nervosum genus afficere, ac Tormina & Epilepsiam excitare valeat.

Probam hujus *Unicornu* hanc esse volunt, ut post usum hujus, *Arsenicum* & *Mercurius sublimatus* internè propinatus, non noceant, qui se hoc munivérit. Interim existimo *Cornu Cervi crudum & rasspatum* eodem successu posse usurpari, ac *Unicornum Marinum*.

Ex hoc *Unicornu*, sicuti ex aliis Dentibus, potest præparari per coctionem *Gelatina*, per destillationem *Sal volatile* & *Spiritus*, & alia similia, quæ ex Ossibus possunt præparari. (T)

XL. URSUS. *Ursus* est Animal satis cognitum, quod subministrat in Officinas *Pinguedinem* imprimis, seu *Axungiam*, de qua observatum est, quòd, quando Ursi tempore hyberno pinguescunt, ipsa augeatur & crescat in Capsula. Hæc cum *Cinere Muris* illita ad Alopeciam seu defectum Crinium vel Capillorum, est egregium Remedium. In Tumoribus discutiendis & resolvendis multùm commendatur. In Hernia Intestinali egregiè convenit, si regioni Ossis Sacri illinatur, seu *Emplastri* modo applicetur, ut quasi retrahat Intestina; post repositionem autem Intestinorum in locum naturalem, impedit quò minùs possint denuò excidere; & fuit Secretum D. SULZBERGERI, *Patris*: unde etiam SCHOLZIUS *Consil.* 203. Herniosos inungit cum *Medulla Cervina*, ubi est ruptio, locum verò oppositum in Dorso & Lumbis cum *Pinguedine Ursina*, admista *Anserina*; imò quando applicantur circa Rupturam *Emplastra Attrahentia*, semper in regione Dorsi applicatur *Pinguedo Ursina*. Similiter contra Prolapsum Sinus pudoris summum est levamen: unde etiam Ossi Coccygis simili ratione applicata in Prolapso Ani egregia est. Instante Partu Obstetrices Manus *Pinguedine Ursina* inungunt, quæ Abdomen Mulieris deorsum versùs premunt, aut Abdominis partem tumentem, & Latera lumbaria inungunt, & inferiora versùs cogunt. In Dolore podagrico compescendo Pedes *Pinguedine hac*, priùs in *Aqua Spermatis Ranarum* lota, inungi solent. Ulteriùs *Axungiam Ursæ albæ* ingens esse *Cosmeticum* Cuti illitum, sunt qui affirmant.

Fel exsiccatum commendatur ad Epilepsiam, & hinc Icterum, aliosque Morbos, ad quos reliqua Fella, & est quoddam Sal volatile acre, quod convenit in iis Morbis, ubi necessum est tale Sal acre. Non proinde mirum videri potest, quòd Rustici in Finnlandia eo feliciter in multis Affectibus utuntur; egregiè enim penetrat, Acidum absorbet, crassa incidit, & sic ad quamplurimos Affectus conducit. (V)

XLI. VULPES. *Pinguedo Vulpis* multum in usu est contra Affectus Nervorum, Tremores & paralyticos Affectus, necnon Contracturas, & Indurationes Nervorum ac Tendinum, externè illita.

Pulmo mirè laudatur contra Phthisin, aliosque Affectus Pulmonum; in specie quidem ad eorum Vulnera & Ulcera vi consolidativa & conservativa. Ita D. SCHNEIDERUS Ægrotum quendam, cui Pulmo ingenti Globulo tormentario fuit transfossus, quique cum frequenti Sanguinis Expuitione Frusta carnosa Pulmonis simul rejecit, egregiè curavit per Remedium ex *Pulmone Vulpis* recenti ac cruento, qui modò ex Vulpe exemptus in *Aqua appropriata* leviter coctus fuit; deinde minutim conciso fuit admista *Conserva Radicis Symphyti*, *Florum Symphyti*, *Amylum*, & imprimis *Sarcocolla* purgata, lota, & *Lacte muliebri* nutrita: quo Remedio felici successu se usum affirmat. Sed reverà dubito, an huic Vulpis Pulmoni tantum tribuendum: quin leviori in Malo selecta *Vulneraria* huic præferrem; in graviori verò hunc Pulmonem etiam inefficacem existimassem.

Fel, sicuti reliqua Fella, Oculis convenit.

Sanguis Vulpinus ad Calculum commendatur, vel in Vesica, vel ejus Canali morantem, si internè propinetur, & externè inungatur regio Vesicæ; rumpere illum dicunt Calculum, uti etiam pellere adhuc in Vesica stabulantem. Sed non est, ut mereatur commendationem.

Si quid ex Vulpe utendum, *Lingua* ejus usurpanda, pro estra-

---

(T) *Tres* Unicornu *species recensitas invenies apud Authores*, 1. Unicornu Minerale *est Lapis figura & lævore Cornu repræsentans*, *unde Nomen*: *quidam Dentem Elephanti putrefactum*, *vel potiùs lapidescentem putant*; *sed falsà*. *Fortè erit* ex Lapidibus Idiomorphis *h. e.* propria gaudentes forma, *proprioque semine oriundis*, *appellatis*. 2. Unicornu terrestre, *quod singulare*, *fronti Animalis cujusdam Equina magnitudine*, Monoceros *inde vocati*, *inhærere*, *vulgò creditum est*. *An autem Quadrupes hoc in rerum natura sit*, *vel unquam fuerit*, *meritò dubitatur*. 3. Unicornu marinum, *quod Cornu quidem est verum*, *quinque vel sex pedes longum*, *durum*, *album*, *grave*, *& spiræ in modum convolutum*. *Hoc inter pretiosa connumerant*: *est tamen Cornu* (*alii Dentem volunt*), *quo Nasus Piscis prægrandis de Cetaceorum genere armatur*. *Cete hoc in Oceano Septentrionali invenitur*, *&* Narvval *ab Islandis & Groenlandis appellatur*.

(V) Ursus *Pinguedinem Medicis Officinis suggerit*, *Membrorum contracturas*, *Articulorumque dolores lim leniens*.

6. *Pellis pilosa* Membris refrigeratis, ac Articulis Morbo iofestatis feliciter imponitur.

7. *Sanguis arefactus* & tritus Calculo Renum & Vesicæ medetur: idem felicius præstare perhibetur *Sanguis recens*, potus ad Cyathum scilicet, vel Abdomioi, Pobi, Inguinibus ac Renibus illitus.

8. *Vulpes integra*, vel *Caro ejus* cumbusta, ad vitia Pectoris commendator.

Vulpes in *Aqua* vel *Oleo* optimè cocta, Nervinia Affectibus, ideoque Contracturis ac Doloribus Articulorum medetur (si locus affectus eo lavetor.)

9. *Stercus* scabritiem Cutis saoat (cum *Aceto* illitum,)

P R Æ P A R A T A.

1. *Oleum Vulpinum*. Vid. *Dispens.*
2. *Loch de Pulmone Vulpis*. Vide *Dispens.*
3. *Pulmo præparatus, seu lotus & exsiccatus.*
4. Parari etiam potest *Extractum Pulmonis.*

---

extrahendis Partibus heterogeneis è Vulneribus: si scilicet Mense Martio ex Vulpe vivo vel modò mortuo eafciodatur, & exficcetur. Sub usus tempore aut maceretur io *Vino Rhenano* aut *Malvatico*, & sic calidè imponatur Vulneri; sic omnia heterogenea etiam ea profundis partibus prorompunt, atque multis Chirurgis pro maaimo Secreto habetur. Interim tamen etiam de illa videri potest SCHENCKIUS *in Obs. lib. 5. de Vulneribus*. Aliàs io simili casu *Unguentum ex Betonica* cum *Pinguedine Leporis* est expertum; quæ eadem *Leporis Pinguedo* cum *Pulvere Cancrorum fluviatilium* noo minùs est elegans pro eatrahendis ex Vulneribus alienis rebus.

Totus Vulpes cootra Phthisin valdè prodesse dicitur, si *Caro* vel assata, vel elixata, comedatur.

Oleum Vulpinum per decoctionem factum, de quo videre potestis *Dispensatoria*, in Affectibus Nervorum valdè convenit. Discutit poteoter, Anodynum est, & io Atrophia, Contracturis & Indoratioonibus Nervorum ac Tendinum externo illitu confert.

Loch de Vulpis Pulmone in Asthmate & Tussi, aliisque Pulmooum vitiis, communi usu esse solet. Verùm Tabidis magis officere, testatur LUDOVICI *in Pharmacia*. (X)

(X) Vulpes *callidissimum Animal, quasi* volipes, *ob* pedum celeritatem, *quibusdam per syncopen dictum. Pinguendò & Oleum vulpinum nervosarum partium tentiones mulcendo corroborat.*

CLASSIS SECUNDA.

DE

AVIBUS.

Aves paucæ sunt in uso. *Excrementa* earum præ reliquis Aoimalium Excrementis acria magis & salsa, sicque admodùm nitrosa sunt; perfectom enim *Nitrum* crystallinum inde efflorescit, si *Stercus Aquo* immittitur: id quod imprimis io *Stercore Columbino* videre est, quod Aquo impregnatum, & Aeri capositum, *Crystallos* reddit: unde io specie ad Affectus Chronicos hypochondriacos pro corrigendis vitiosis Saporibus, speciatim acidis, pro abstergendis primarum viarum Sordibus, & hinc pro Urina cienda, osos egregii sunt. Eacellunt pro hoc scopo speciatim *Stercora Gallinaceum*, *Anserculorum juniorum*, & *Hirundinum*.

XLII. ACCIPITER.

Ἱέραξ. Germ. *Habich.* Gall. *Vn Oiseau de Proye, Epervier, ou Faucon.*

Volucris est rapax, vorax, & audax, visu forti prædita.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

1. *Accipiter integer*. 2. *Adeps*. 3. *Excrementa*.

Vires.

1. *Integer* Ocolorum vitiis succurit, (Io *Oleo* coctus, Oculoque inunctus.)

Idem sentiendum & 2. *de Adipe*: super omnibus vitiis Cutis medetur, (*Oleum* illud illitum.)

3. *Excrementa* calefactoria vi adeò pollent, ut à *Galeno* ex Foro Medico eliminentur: nihilomioùs tamen sunt qui Oculorum vitiis arcendis adhibeaot, alii ad Partum promovendum, exhibita, vel in *Suffitu* adhibita. *Hippocrates* & *Plinius* ad Sterilitatem emendandam propinant.

XLIII. ALAUDA.

Κόρυς, Alauda, Gassita, Galerita. Germ. *Lerch.* Gall. *Alauette.*

Alauda [Cristata. Hæc prævalet.
 non Cristata.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

1. *Cor*, seo *integra Ales*. 2. *Sanguis*.

Vires.

1. *Cor*. (*Alauda cristata*) Femori aligatum arcere Colicum Dolorem ajuot: idem quoque de *Corde* recenti devorato perhibent, ut & de *integra Alauda*, *tosta*, vel unà cum Pennis *incinerata*, quæ *Dosi* ℥j. seu *Cochl.* 1. ac 2. per dies aliquot exhiberi poterit.

2. *Sanguis recens* ea *Aceto* acri aut *Vino* calido haustus, Calculosis efficacissimè subveoit.

XLIV. ALCEDO.

Ἀλκύων, Halcyon. Germ. *Eisz-Vogel, Eisengart.*

Avis est speciosa, Passere paolò amplior, Rostro longo: Colore tum cæruleo, tum viridi, tum purpureo, juxta Glaciem Rivulorum degens.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

Cor, quod siccatum & Collo Infantum appeosum Comicialem Morbum arcere voluot. (Δ)

XLV. ANAS.

XLII. ACCIPITER. Ex *Accipitre*, Germ. *der Habicht*, sicuti ex reliquis omnibus ferè Avibus, pauca admodùm adhibentur In Officinis.

Sunt qui commendant *Excrementa Accipitris* ad Partum promovendum, sicuti etiam ad retentas Secuodinas: vel etiam sub *Pessi* forma ʒj. ejusdem *Fimi* suppositori utroque modo Secuodinæ excretiooem promovet.

Nonoulli commendant *Ungues Accipitris* in *Pulverem* redactos adversùs Disenteriam; dicuntque hoc ipsum esse per Experimentom cognitum. Cæterùm de hoc parù mihi constat. Hoc ioterim verum est, quod superiùs *de Ungulis equinis* dixi. (Y)

XLIII. ALAUDA. *Alauda* magis est Culioaris & Alimentaris, quàm Officinalis.

Ad Colicam nihilominùs commendantur Alaudæ; uode ij, qui laborant Colica, sibi illas commendatas habeant. Hujus 182. Urinam, Sabulum & Calculum proritat; id quod HOEFERUS *in Hercule Med. pag.* 182. Experientia propria confirmat, qui ex usu Alaudarum evitavit Nephritidem, uode ad Calculum dispositis possumus commendare *Carnem Alaudarum*.

De Sanguine Alauda dicitur, quòd Calculum curet. (Z)

XLIV. ANAS.

(Y) Acipiter *forté ab* accipiendo, *quòd, quum Carnivora Avis sit, ulias insectetur ut devoret. Ejus sexdecim species numerat* Charleton.

(Z) Alauda *inter Cranivoras Aves notissima. Vocem simul cum volatu attollit, atque adeò sublime volat, ut visum quandoque fugiat: scandit verò non per gyros, sed quasi perpendiculo, quod mirum videri possit.* Calandram (*ἀπὸ τῦ καλῶς ᾄδειν*, *à* Suavitate cantus *dictam*) *inter* Alaudas *numerat* Charleton.

(Δ) Alcendo *seu* Halcyon, ἀπὸ τῦ ἐν ἁλὶ κύειν, *quòd in* Mari, *cùm serenum est*, Ova *sua incubet* excludatque: *hinc* Dies Alcedonii. *Avis est Aquatica, fissipes, piscivora: magnitudine Coturnicem æquat, variisque coloribus depicta. De ea nil habet hic* Ettmullerus.

XLV. ANAS.

Hæc viva. Germ. *Ande*, *Ends-Vogel*, *Endt*. Gall. *Cane ou Canard.*

Est [Domestica.
Sylvestris.

Culinaris potissimùm est, gignit crassos, melancholicos & superfluos Humores.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Anas viva*. 2. *Adeps*. 3. *Sanguis*. 4. *Fimus*.

Vires.

1. *Viva* sedat Dolores colicos, si Ventri imponatur, parte deplumata.

2. *Adeps* calfacit, humectat, mollit, digerit, resolvit. Eapropter communiter utimur in Dolore interno & externo, scilicet Laterum, Artuum, in Nervorum frigida Intemperie, &c.

N. Adeps hic primas præ reliquis habet, & præcipuè *Anatis sylvestris*.

3. *Sanguis* alexipharmacus est, & hinc in Antidota nonnunquam ascitur.

4. *Fimus* Morsui venenatorum Animalium imponitur.

XLVI. ANSER.

Xήν, Veteribus Ganza. Germ. *Gansz*, Gall. *l'Oye*.

Anser [Domesticus.
Sylvestris. Hic in Officinis præfertur.

Anser itidem Culinaris maximè est, Alimentum præbens excrementitium & melancholicum.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Pinguedo*. 2. *Sanguis*. 3. *Stercus*. 4. *Cuticula Pedum*.

Vires.

1. *Pinguedo* calore Suillam superat, suæque subtilitatis rationem promptiùs penetrat ac resolvit, adeòque rectè per Anum injicitur ad obtundendam erosionem in Alvo corporis sitam, Alopecias Capillis explet, rimis Labiorum medetur, Tinnitui Aurium succurrit, (Auribus indita,) Spasmum Nervosque rigidos sanat (*Pinguedo ex Ansere* farcito *Carne Cati*, aliisque *Nervinis Herbis*, & assatu collecta,) Alvum laxat, præcipuè Infantum, Umbilico indita, Ventrive imposita.

2. *Sanguis* Alexipharmacus habetur.

Dosis ad ʒij.

(Exhibetur in melancholicis Affectibus, Cancro, &c. ad Humoris malignitatem demulcendam.)

Externè Pruritum tollit.

3. *Stercus* calfacit & siccat vehementer, incidit, aperit, Menses, Secundinam & Urinas potenter movet.

Hinc maximi usus in Morbo Regio, Scorbuto, Hydrope, cum Cochleari *Urina Capræ* vel *Vituli* destillata, continuarique potest ejus usus in dies aliquot (8.): idem & Tussi mederi perhibetur.

N. 1. Adeò calfacit, ut & Gramina, in quæ deciderit, urat, unde & à *Galeno* inutile judicatur.

N. 2. Præfertur viridiusculum in Pratis tempore verno collectum, quod siccatum calore moderato & pulverisatum, à ʒß. ad ʒj. exhiberi poterit.

Alii in *Potu* recens exhibent, cum *Liquore convenienti* transfusum.

Dosis

XLV. ANAS. *Anas* Culinaris & Officinalis est. Et quidem virtutes officinales acquirit ex eo, quòd vescatur *Ranis & Bufonibus*; unde dicunt, quòd ad duritiem sive cocta sive assata, ut pulverisari possit, si *Pulvis* inspergatur in Lacum, exinde innumeræ *Ranæ & Bufones* procreentur: id quod etiam fieri dicunt in *Fimo*, ubi putrescit; copiosi nimirum *Bufones & Ranæ* progenerantur ex *Cadavero Anatis putrefacto*.

De Anate viva dicit AUTHOR, quòd si circa posteriora deplumata Ventriculo imponatur, sedet Colicam; quod verum est, sed tamen sedato Dolore, & finita Colica Anas moritur. Et mirum est, quòd *Podices Avium*, in specie *Gallinaceam*, applicati Anthracibus & Bubonibus pestilentialibus, item Morsibus venenatis, adeò egregiè conveniant in extrahendo Veneno & Miasmate maligno, ut post applicationem moriantur: id quod, uti dixi, facit imprimis Gallina denudata circa posteriora; extrahit enim potenter, & postmodùm moritur.

Sanguis ratione *Ranarum & Bufonum* inter *Alexipharmaca* refertur; qua vi in specie magni æstimat PARACELSUS, unde etiam ingreditur *Antidotum Paracelsi ex Sanguinibus*; quæ Compositio videri potest in CROLLII *Basilica Chymica*. Et quidem quò magis vescuntur Bufonibus, eò magis fiunt alexipharmacæ, & Venenis resistentes: imprimis commendantur Anates tales, quæ in Sanguine proprio, seu una in alterius Sanguine suffocantur. Quidam *Sanguinem Anatis* destillant, & parant *Spiritum*, quem rectificatum *Sale volatili* impraegnant, & ad ʒiß. vel ʒij. propinant pro medela adversus Venena. Calculum itidem Renum & Vesicæ valdè pellere dicitur. (*A*)

XLVI. ANSER. *Anser* dictus fuit à Veteribus *Ganza*. De hoc se offert *Pinguedo*, quæ est multi usus; est enim præ reliquis speciebus subtilior, volatilior, & penetrantior, adeoque admodùm resolutiva & discussiva existit. Internè cum *Pomo assato* assumpta valde convenit in emolliendo Alvo nimis obstructa.

Externè ad Alvum Infantum nimis constipatam purgandam, quidam recipiunt *Testam Nucis Juglandis mediam*, eamque implent cum *Pinguedine Anserina*, & applicant Umbilico, simulque Abdomen illinunt ea Pinguedine, & tunc post paucas horas Alvus etiam contumacissima egregiè solvitur. Item

℞. *Pomum assatum*:
Subigatur cum *Pinguedine Anserina*, & in forma *Linimenti* crassioris Abdomen hisce illinatur, & Alvum reserabunt.

Confert in specie ad Rimas & Fissuras Labiorum. Porrò quia subtilis est hæc Pinguedo, Pedibus & Manibus inuncta has partes præservat contra Frigus externum, præsertim si Frigori expositæ ea illinantur, uti vult STARICIUS *in Helden-Schatz pag.* 126. In Affectibus Nervorum paralyticis, in Spasmo, Nervisque rigidis ac contractis multi usus est; unde *Fotus* vel *Vapor ex Pinguedine Anserina* receptus in Paralysi scorbutica, Westphalorum est Experimentum, qui sæpiùs tali corripiuntur: coquuntur illam benè cum *Aqua*, & *Fotum* seu *Vaporem* recipiunt cum Membro paralytico ex Scorbuto; penetrat enim potenter, & ita tollit scorbuticam Paralysin. *Unguentum Paralyticum* mediante Assatura ex *Ansere*, *Simplicibus Nervinis* infarcto, paratum habet BARTHOLETUS *in sua Encyclop. pag.* 165. qualia *Linimenta* hinc inde etiam videbitis apud Practicos, ubi de *Paralysi*, imprimis in RIVERII & SENNERTI *Praxi*. Modus parandi hic est:

℞. *Anser mactetur.*
Exenteretur Abdomen, repleatur *Plantis Nervinis usualibus*, *Unguentis & Medullis appropriatis*, & assetur: sub Assatione defluit *Pinguedo* virtute Plantarum impraegnata, quæ præmissis præmittendis, ceu expertum Nervinum, illinitur Membris paralyticis cum successu, uti prostant Exempla in SENNERTO & RIVERIO *loco allegato*, & POTERIO, ubi *de Paralysi*.

Pinguedo Anserina, probè purgata, vicem *Unguenti Armarii* in curandis Vulneribus subire potest, uti vult SCKMUCK *in Curat. Magico-Magnet. p.* 43. id quod etiam superiùs *de Pinguedine Suilla* dictum fuit.

Stercus Anserinum est nitrosum valdoperè, multo Sulphure refertum, unde valdè penetrat, & multi est usus, quod, ejusque utendi modum ac Præparationem pro Morbis chronicis, videbitis in AUTHORE. In specie exsiccatum hoc Stercus, pulverisatum, & ad ʒj. exhibitum; quo tanquam egregio Remedio contra Icterum *Specifico Anti-icterico*, utitur BARTHOLETUS *in Encyclop. p.* 165. sive sit Stercus Anserum adultorum, sive etiam Ansercuiorum juniorum. Vi nitrosa sulphorea mirè commendatur, & Bilem corrigit, in specie verno tempore, Mense præprimis Majo collectum: conferatur DEODATUS *in Panth. Hygiast. lib.* 1. *pag.* 363. Efficacius autem erit, si Anseres priùs vescantur *Herbis Antiictericis*, ut *Chelidonio majore*, *Anserina*, ita dicta, quia illius esu valdè delectantur *Anseres*, &c. Non verò ad Icterum solum, sed & ad Scorbutum, optimum est Remedium, in *Vino* frequentiùs haustum, vel sub forma *Pulveris*, vel *Decocti*; tali enim Decocto Scorbuticus ferè desperatus aliquando fuit curatus. Hoc Stercus Anserinum ulteriùs per Urinam valdè pellit Aquas, unde Hydropem curare ob vim

---

(A) Anas *Aquatica Avis*, *inter Palmipedes connumerata*. *Tum fera quàm* domestica *notissima*.

Dosis ʒj. vel ʒij.
(*Stercus Anseris Musculi* Sagittas, & Globulos extrahit.)
4. *Cuticula Pedum* exsiccata & pulverisata ob astringendi vim commendatur in Profluvio Mensium sistendo.
Dosis ʒß.
Extrinsecùs cum successu Pernioni imponitur.
N. Sunt & qui *Medicamentis Anti-ictericis* admiscent.

XLVII. A R D E A.

Ἐρῳδιός, Germ. *Reyer*, *Reigl*. Gall. *le Heron*.

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

Pinguedo seu Axungia.
Vires.

Pinguedinis hujus rarus usus est in Medicina, lenire tamen dicitur podagricos Dolores, Oculorumque Nebulas discutere, & Visum clarificare (illita,) Hinc & Surdastris conferre (indita Auribus.)

N. Prostat nihilominùs in gratiam Piscatorum, qui inde faciunt quo Pisces alliciant. Nimirum

Pisces quia Ardeam odio persequuntur, ad hujus odorem concurrunt, Ardeam ceu hostem invasuri.

XLVIII. C I C O N I A.

Πελαργός. Germ. *Storch*. Gall. *Cigogne*.

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

1. *Ciconia ipsa*. 2. *Stercus*. 3. *Ventriculus*. 4. *Axungia*. 5. *Fel*.

Vires.

1. *Ciconia* vim habet alexipharmacam insignem, adeò ut contra omnis generis Venena, & imprimis contra Pestem præstantissima censeatur, comesta, vel *Cinis ejus* (assumptus,) insuper nervosis & articularibus Affectibus succurrit.

2. *Stercus* si ex *Aqua* hauriatur, Comitialibus aliisque Morbis Capitis prodesse credunt. *Crato*.

3. *Ventriculus* exsiccatus ac pulverisatus pro maximo Secreto habetur in Venenis.

N. Alii solam *Tunicam interiorem* malunt.

4. *Axungia* podagricis & tremulis Articulis utiliter illinitur.

5. *Fel* ad Oculorum vitia commendatur.

P R Æ P A R A T A.

1. *Aqua Antiepileptica*.
Fit ex *Pullo Ciconiæ* integro, i. e. deplumato, & exenterato, atque in frusta dissecto, admixtis *Antiepilepticis* aliis ex M. B. destillando.

2. *Oleum stillatitium*, quod sat copiosum fundit.

3. *Sal volatile*, quod itidem copiosè in Destillatione exhibet.

4. *Arcanum Alexipharmacum de Ciconia*. Vide *lib.* 2. *cap.* 51.

XLIX. C O L U M B A.

Περιστερὰ, ἡ. Germ. *Daube*. Gall. *Pigeon*.

Avis est admodùm fœcunda, calidissima, Cerealibus vivens.

Columba

---

vim nitrosam facilè credo: nam omnia Stercora, imprimis Anserinum, abundat Sale volatili salso nitroso, constante ex Urinoso pingui & Acido volatilibus. Acidum volatile habet ex Succo Pancreatico, Urinosum verò pingue ex Bile; unde potest sublimari *Sal volatile* in forma sicca ex Stercoribus Animalium, quod est elegans, & magni usus in Medicina. Reliqua quæ habet AUTHOR *de Stercore*, videantur.

QUERCETANUS *in sua Pharmacopœa Tragæam* habet *Stercorariam*, seu *Pulverem Stercorarium*, quæ inter alia Stercora etiam ingreditur Stercus Anserinum.

Juniorum Anserum Stercus recens Mense Aprili & Majo collectum, destillatum per Alembicum, suggerit *Aquam* egregiam, quæ vocatur *Aqua Ophthalmica Imperatoris Maximiliani* contra quoscunque Oculorum Affectus, Nebulas, Suffusiones discutiendas, Dolores, Visus imbecillitatem, Lippitudinem, &c. commendata; clarificat enim Visum, ejusque aciem acuit &c. uti videre potestis apud LIPSIUM *in Tractatu eleganti Germanico de Variolis*. Hæc Aqua potest etiam specificari in Specificis Affectibus pro re nata, secundùm intelligentiam Medici. Modum destillandi *Aquam ex Stercoribus* videbitis in POTERIO *in Pharmacop. Spagyr. Lib.* 1. *Sect.* 4.

Lingua Anserina Stranguriam & difficultatem Urinæ ex peculiari quadam proprietate curat, si siccetur, & exhibeatur: sicuti eadem recens comesta involuntariam Mictionem corrigere dicitur. (*B*)

XLVII. ARDEA. De *Ardea* non memini me legisse; idcircò nihil habeo, quod addam. (*C*)

XLVIIII. CICONIA. Quod dixi de Anate, dici potest de *Ciconia*, quæ habetur *alexipharmaca*, quia ordinarium Nutrimentum ejus *Bufones*, *Ranæ*, quin & *Serpentes*, sunt: & sicut Cervus est alexipharmacus inter Animalia quadrupeda, ita non mirum est, quòd inter Volucres Ciconia à dictis assumptis aliquali vi alexipharmaca imbuatur, indeque contra Venena Morbosque malignos laudetur. Unde in specie *Ciconiæ Sanguis* multùm commendatur in dictis Affectibus, qui etiam tanquam Basis ingreditur *Antidotum de Sanguine Paracelsi*, *Electuarium Alexipharmacum de Ciconia* dictum, contra Venena omnia laudatum, unà cum *Radice Anthoræ*, *Mumia*, *Bezoar*, *Theriaca*, &c. Præparandi modum videbitis in AUTHORE *lib.* 2. *c.* 51. HARTMANNO *Comm. in Crollium*, & ipsius CROLLI *Basil. Chym.* qui etiam *Essentiam Sanguinis Ciconiæ* contra Venena in usu habuit: de cujus effectu videatur FEHR *de Scorz. pag.* 145. *Dosis* cujus est à ʒß. ad ℈ij. Hinc etiam BURGGRAVIUS *in Biolychn.* ex Sanguine Ciconiæ parari posse Remedium contra omnia Venena asseverat: nam subministrat Sal volatile copiosum; & *Sal Cordis Ciconiæ*, & *Sal Cordis Pavonis*, contra omnia Venena mirificè commendantur. Prætereà Ciconia habet usum non inelegantem in Podagra, in qua *Ciconia calcinata* commendatur à ℈ß. ad ℈j.

Stercus Ciconiæ laudatur in Epilepsia curanda, in qua, uti Stercus Pavonis, vel in substantia, vel in *Infuso* assumitur, vel etiam pro Stimulo appropriato *Clysteribus* permiscetur: cum *Sebo Cervino*, vel *Axungia Anatis*, vel *Suilla* illinitur sub forma *Linimenti* Podagræ tanquam singulare Remedium. Reverà tamen huic Stercori Ciconiæ non cedit *Stercus Cervinum* parili ratione applicatum.

Axungiam pariter ad Podagram commendant; unde ex *Pelle*, uti notum est *Tibialia* faciunt, quibus incedaut, pro Cura Podagræ.

Sal volatile non foret frustraneum, si ut Sal volatile Cornu Cervi, & Sal volatile Serpentum, pro usu sudorifero & alexipharmaco adhibeatur.

Fit etiam ex *Ciconia Oleum per coctionem* in *Oleo communi*, quod Oleum Ciconiæ eundem habere dicitur usum in Paralysi cum Oleo Viperino. (*D*)

XLIX. COLUMBA. *Columba* per medium dissecta, uti habet AUTHOR, & hoc modo applicata Capiti, in Phrenitide Medicamentum fuit apud superiores Practicos multùm commendatum, utut à Modernis, sed minùs rectè, negligatur. Eodem modo applicatur plantis

Pedum

(B) Anserino Calamo, *quem in manibus habeo, haud suppetit, quod Lectoribus dignum de* Ansere *strepera Ave scribat.*

De AQUILA, Carnivorarum Avium facilè principe, verbum ullum apud Authores nostros. Varias Aquilæ species recenset Charleton. *Dñus* Mery *Cruris & Pedis Aquilæ Anatomen accuratissimè exposuit*: Act. Reg. Scient. Acad. anno 1699.

(C) Ardea, *ab* arduo *altoque volatu dicta, inter Aquaticas Aves numeratur, Colli & Pedum longitudine insignis. Ad Ardeas referri debere* Falcinellum, *seu* Avem Falcatam, *putat* Charleton, *& non immeritò si formam spectes. Rostrum ei oblongum, tenue, & anteriùs falcatum, unde nomen. Unam cicuratam ad multos menses, domum assiduò & celerrimè percurrentem, aluimus: rostro demum, quidpiam quæritans, in pruuas immisso, adeoque ad cibum capessendum inepto reddito, fame periit.*

(D) Ciconiam *Græcis* πελαργὸν, *Avem aquaticam, eandem quidam cum* Ibi *faciunt: quam, Rostro in Anum indito, ad faces inde eruendas, Clysteris paradigma Medicis exhibuisse, fabulantur.*

Columba est [Domestica. *Hausz, Daub.* / Sylvestris, Turtur. *Turtel-Daub,*

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Columba tota*. 2. *Sanguis*. 3. *Tunica Ventriculi*. 4. *Fimus*.

Vires.

1. *Columba viva* per medium dissecta, Capitique dum Sanguine adhuc calet, imposita, feroces Humores mitigat, melancholicam Tristitiam discutit.

Hinc convenientissimum Medicamen est in Phrenitide, Cephalalgia, Melancholia, Podagra.

2. *Sanguis* tepens oculis instillatus Dolorem, Lippitudinemque sedat, Suffusiones Sanguinemque discutit, Vulnera recentia curat. Peculiariter Cruorem è Membranis Cerebri erumpentem cohibet, podagricum Dolorem mitigat.

N. 1. Præfertur Sanguis Columbi maris, idque sub Ala dextra elicitum (ob naturam ejus calidiorem.)

N. 2. *Succus sanguinolentus* ex Pennarum Calamis expressus, Sanguini substitui aptus est, præfertur que è Pullis Columbarum.

3. *Tunica Ventriculi* exsiccata & pulverisata commendatur in Dysenteria.

4. *Fimus* vehementer excalefacit, (ob nitrosam facultatem, qua maximè pollet,) ideoque urit, discutit, tuborem Cutis Sanguinem alliciendo excitat.

Hinc usus frequentis in *Cataplasmatis* & *Emplastris* rubificantibus. Sic tritus & cribratus, cumque *Semine Nasturtii* impositus, facit ad Affectus inveteratos. Cujusmodi sunt Arthritides, Hemicrania, Vertigo, Cephalæa, Dolores inveterati in Lateribus, Scapulis, Cervice ac Lumbis, Dolor eacolici, Affectus apoplectici, lethargici, & similes.

Sic Strumas, aliosque Tumores discutit (cum *hordeacea Farina* & *Aceto* mixtus & impositus); Alopeciæ succurrit (illitus): Colicis confert (in *Clysteribus*), Defluxiones ad Genua delabentes discutit, cum *Sale* & *Oleo*.

Internè Calculum atterit, & Urinam pellit.

Dosis ℈j. ad ℈ij.

PRÆPARATA.

(*Emplastrum de Stercore Columbino* ad Catarrhos Capitis.)

L. CORNIX.

Κορώνη. Germ. *Kraye*.

Vires. *Fimum* in *Vino* potum Dysenteriam sanare tradit *Kyranides*. (H)

LI. CORVUS.

Κόραξ. Germ. *Raab, Rappe*.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Pulli*. 2. *Cerebrum*. 3. *Pinguedo & Sanguis*. 4. *Stercus*.

Vires.

1. *Pulli Corvorum* incinerati commendantur ad Comitialem Morbum.

Dosis ʒj. singulis diebus bis vel ter exhibita.

Sic & *Cinis Corvorum* ad Podagram & Alphos commendatur.

2. *Cerebrum* commendatur itidem ad Epilepsiam.

3. *Pinguedo ac Sanguis* Capillos reddit nigros, id quod & de Ovis affirmant.

4. *Stercus* Infantum Tussim, Doloremque Dentium sedare ajunt (de Collo, suspensum.)

5. *Ova* sunt qui in Dysenteria exhibent. N. j. ii. *Gabelchoverus*.

LII. COTURNIX.

Ὄρτυξ. Germ. *Wachtel*. Gall. *La Caille*.

N. Comesta Coturnix noxia esse creditur Spasmo obnoxiis.

OFFI-

Pedum in Febribus malignis cum Phrenitide, & in talibus Febribus malignis cum Phrenitide magni adhuc facit LINDANUS.

Quæ de hujus *Sanguine* habet AUTHOR, non tanti pretii, cùm Oculis instillatus mox grumescat, & Malum exasperet.

Fimus Columbinus præ aliis insigniter nitrosus est, Sale salso seu ammoniacali egregiè refertus: hinc præ reliquis *diureticus*, & contra Hydropem utilis est: videatur FORESTUS *lib.* 23. *Obs.* 25. Leviter autem est calcinandus, vel potiùs in *Vino*, vel *Aqua simplici* macerandus, dehinc cum *Vino* aut *Aqua* extrahendum est *Sal* nitrosum seu *Lixivium* summè diureticum, quod intrinsecùs haustum, mirum quantum expellit Hydropicorum Aquas per Urinam: addunt alii *Cineres Stipitum Fabarum*, *Sarmentorum Vitis*, *Absinthii*, & *Tartarum calcinatum*. In Pleuritide *Stercoris Columbini* ʒj. in *Vehiculo* convenienti usurpatur. *Acetum* affusum *Fimo Columbino*, percolatum, cum pauco *Melle* mistum, in Calculi paroxysmo egregium est. Alii, ceu singulare Remedium pro pellendis Mensibus, commendant hunc *Fimum calcinatum*. Nempe

♃. *Fim. Columb. calc.* ʒj.
Pulv. Croci ℈ß.

Misce pro Dosi, pro cienda Urina. Confer etiam HERTODT. in *Crocol. pag.* 216. qui etiam ipse *pag.* 217. parat *Aquam Anticolicam* ex basi *Stercoris Columbini* cum aliis hunc in modum:

♃. *Fimi Columb.*
Sem. Anisi an. M. ij.
Flaved. Cort. Aur. rec. ℥ij.
Croc. Austriac. ℥ß.

Affunde *Vino Malvatico* & destilla pro *Aqua Anticolica* egregii & commendatissimi usus, suspendendo in rostro Alembici

Croci ℈ß.
&, si lubet,
Moschi gr. v.

Externè usitatus quoque est propter *vim* leviter *causticam* & *vesicatoriam*, unde & inter *Psilothra* communiter refertur, propter Acrimoniam salinam. Usurpatur vel per se *Aqua* humectatum, vel cum *Semine Sinapi*, *Nasturtii*, aut simili tritum, humectatum cum *Aqua simplici*, & impositum. In Morbis chronicis eosdem præstat effectus, quos Sal volatile acre Nasturtii & Sinapi. In Hydrope & Pedibus œdematosis *Stercus Columbinum* bulliat in *Aqua*, vel cum *Aqua Calcis viva* probè subigatur instar *Cataplasmatis* liquidi, & cum aliis applicetur Tumoribus œdematosis ac serosis, imprimis si immineat Pedibus œdematosis Gangræna. *Lixivio Stercoris Columbini* si lavantur Manus Pedesque, ab omni Frigore hæ partes ad tempus erunt immunes: & *Chirothecæ* ac *Tibialia* linea hoc *Lixivio* madefacta, per quatuordecim dies præservant Manus & Pedes à Frigore: uti vult STARICIUS *in Hilden Schatz*, *pag.* 116. Quibus usibus aliàs conferat, videatur apud AUTHOREM. Plura qui cupit de usibus Stercoris Columbini, videre potest ZACUTUM LUSITANUM *lib.* 32. *Med. Princip. pag.* 17. & 127. (E)

LI. CORVUS. In *Pullis Corvorum* recentibus verno tempore ex Nido exemptis, antequàm vestiantur Plumis, ex Ore exsumitur *Caro*, quæ *Hepar Pullorum Corvorum*, & specificè Epilepsiam curare, dicitur.

Pulli Corvorum, uti dicit AUTHOR, incinerati commendantur ad Morbum Comitialem, si scilicet Pulli Corvorum nigrorum ex Nido calcinentur, specificum & probatum Remedium dicuntur contra Epilepsiam, quæ exinde nunquam ampliùs redire dicitur.

Cor Corvi gestatum arcere dicitur Somnum, & putatur efficax Remedium huic incommodo, nempe nimiæ Somnolentiæ. (F)

LII. COTURNIX. *Pinguedinem Coturnicis* cum *Pulvere Ellebori nigri*, vel *Radicis Pyrethri* in formam *Linimenti* quidam redigunt, & in Impotentia virili radici Penis, vel Glandi illinunt: quibus subjungenda *Balnea Nervina*.

De *Excremento* observetur quod habet AUTHOR, quod credo, quia enim *Ellebore*, tam *albo*, quàm *nigro*, citra ullam alterationem vescuntur, & ex superioribus constet, quantum

---

(E) Columbæ *sic dictæ*, *quòd* lumbos *frequenter* colant, *ut* Etymophilis *quibusdam visum est*, *Pertinent ad familiam Avium Phytivorarum*, *quæ se pulverant simul & lavant*, *juxta* Charletoni *œconomiam*. *Sunt Domesticæ & Sylvestres non paucæ species*: *his* Turtur *accensetur*.

(H) *De Cornice nil habet* Ettmullerus. *Inter Corvi species numeratur*, *de quo mox*.

(F) Corvus *à Græco* κόραξ: κόραξ *autem à* κόρος niger, *eo quòd inter Aves Carnivoras nigro colore se præcipuè prodat*.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Pinguedo*, & 2. *Excrementa*.

Vires.

1. *Pinguedo* Oculis prodest, Maculas abstergendo.
2. *Excrementa* Coturnicum Helleboro vescentium (quod Ipsis, ut quidam scribunt, in Alimentu cedit,) singulari proprietate quadam conferre Epilepsiis quidam volunt.

LIII. CUCULUS.

Κόκκυξ. Germ. *Gucker*, *Guckeng*, *Kuckug*. Gall. *Le Cocu*.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Cuculus ipse*. 2. *Fimus*.

Vires.

1. *Cuculus* ustus commendatur ad Calculum, Ventriculi Dolorem & Humiditatem. *Rondeletius*.

Datur & utiliter Febricitantibus Paroxysmi tempore: medetur Epilepticis, &c.

2. *Fimus* Morsum Canis rabidi curat, (*potus*.)

(*Pinguedo* ad Calvitiem ex Siccitate conducit.)

LIV. FICEDULA.

Συκαλίς, Ficedula, à Ficuum esu sic dicta. German. *Schnepffe Wüstling*.

Vires. In Cibo Visum acuere dicitur.

LV. GALLUS, GALLINA.

Est [Mas, ἀλέκτωρ, Gallus. Germ. *Han*. Gall. *Le Coq*.
[Fœmina, ἀλεκτορίς, Gallina. Gall. *La Poule*.

N. Gallus castratus *Capo* dici solet, seu *Capus*.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Gallina* (*seu Gallus*) *integra*. 2. *Cerebrum*. 3. *Tunica Ventriculi*. 4. *Testiculi*. 5. *Fel*. 6. *Pinguedo*. 7. *Guttur*. 8. *Stercus*. 9. *Ova*.

Vires.

1. *Gallina* dissecta (præferunt nigram) Sanguine adhuc calente, imponitur Capiti in Phrenitide, Cephalalgia, &c. Morsibus itidem venenatorum Animalium simili ratione mederi ajunt: Anthracibus imposita Venenum elicit, nec prætereundum, quòd Sanguinis eruptionem in Vulneribus recentibus sistat.

2. *Viva Gallina* (*Gallus*) circa Anum deplumata è Bubonibus Venenum extrahit, (imposita.)

Præparata ex Gallina.

1. *Gelu*, *seu Decoctum Gelatinum Gallinæ* (*veteris*.) Fit ea *Carne Gallinæ* in frusta concisæ, additisque *Pedibus Vituli*, *Vervecis*, aut *Carne Bovina* per se in Diplomate horas aliquot (sex, septem) Vase clauso cocta & expressa.

N. Addi possunt *Aromata* & *Aquæ Cordiales*, prout libet.

Vires. Insigne est Nutritivum & Corroborativum.

2. *Consumum*, fit itidem ex *Carne Gallinacea*, quæ coquitur donec Caro ab Ossibus decidat; hinc contunditur unà cum ossibus, fitque *Expressio* cum *Vino* miscenda, & pro libitu aromatizanda.

N. Gallinarum Caro melior est quàm Gallorum, nisi sint castrati; nigrarum verò quæ non pepererunt, melior est & levior.

3. *Jus Galli veteris*. *Gallus antiquus* (annorum 2. 3. 4.) fatigetur optimè, donec lassitudine cadat. Hinc trucidetur, deplumetur, exenteretur, farciaturque Medicamentis idoneis, coquaturque in aliquot Mensuris *Aquæ*, donec Caro ab Ossibus ferè decidat. Hinc coletur.

Vires. *Jus* illud per se vim habet molliendi, & ob nitrosas partes, quibus decrepitum illud Animal præditum est, quæque fatigatione illa exaltatæ sunt, virtute pollet incidendi, abstergendi, Alvum ciendi, idque multò magis, si in eo Medicamenta similium facultatum incoquantur. Hinc celeberrimum est in Dolore colico (coctum cum *Purgantibus* & *Discutientibus*.) In Tussi, Tartaroque Pulmonum (cum *Bechicis* etiam) &c.

2. *Cerebrum* vim habet incrassandi, fluxusque compescendi. *E. g.* Fluxum Alvi (in *Vino* sumptum): Gingivis ad Dentitionem a Mulieribus illinitur.

3. *Tunica interior Ventriculi* extracta, siccata (ad Solem,) & pulverisata, singularem vim habet tum astringendi & roborandi

---

tum Elleborus niger valeat in contumacioribus Affectibus, hinc *Antepilepticum* haud contemnendum esse, probabile est: videatur HOEFERUS in *Herc. Med pag.* 12. ubi ceu singulare Antepilepticum commendat *Ova Coturnicis*, si exsiccata & pulverisata ad ℈β. adhibeantur. Unde alii dicunt, quod *Cerebrum Coturnicis* cum *Unguento Myrtino* admistum, & Faciei Epilepsia correpti inunctum, mirabile sit auxilium; statim enim tunc resurgere Ægrum asserunt. (*G*)

LIII. CUCULUS, & LIV. FICEDULA.
De his nihil est, quod dicam. (*H*) (*I*)

LV. GALLUS, GALLINA. De *Gallina* per medium dissecta, uti habet AUTHOR, eadem dici possunt, quæ de Columba. In Phrenitide graviori per medium dissectæ & cruentæ Capiti raso imponuntur, quod è Schola GALENI ad nos dimanavit: interim si tantùm per quadrantem horæ in Capite relinquantur, horrendum fœtent. Item Gallinæ integræ, quando vivæ deplumantur juxta podicem, Tumoribus malignis, Morsibus venenatis, Bubonibus & Carbunculis pestilentialibus imponuntur pro extrahendo Veneno, quod certum est, & ab Experientia confirmatum: fiunt etiam Gallinæ his impositæ brevi post morientes. Repetantur igitur harum applicationes, donec nullæ amplius moriantur, & res erit in vado: ZACUTUS LUSITANUS à Vipera demorsum ita restituit.

Ex *Gallo*, vel *Gallis contusis* parant *Decoctum*, seu *Jus consummatum*, in Atrophia, Hectica, & Phthisi, uti & pro iis, qui reconvalescunt ex Morbis chronicis: sed credo horum omnium usum esse nullum, quia Stomachus de-

Tom. IV.

bilis excoquere non potest; unde Cruditatem nidorosam contrahunt. Maximè ergò ii errant, qui Ægris ex gravioribus Malis convalescentibus ejusmodi Juscula propinant; Corpora enim impura quò magis nutriuntur, eò magis læduntur. Laudantur etiam in promovendis Lochiis, imò ad fortificandam Parturientem post Partum; verùm cùm Puerperarum Corpora pariter impura sint, iis subinde nociva erunt, & horum loco *Cerevisia calida* cum *Cumino* cocta optimè post Partum adhibetur, cum satis feliciter promoveat Lochia.

Huc pertinet *Jus Galli Veteris*, quod à Veteribus laudatur contra Asthmata & Dyspnœas: videatur AMATUS LUSITANUS *C.* 2. *Cur.* 81 *in Schol.* qui Historiam habet huc optimè quadrantem: valdè tamen exagitatur ab HELMONTIO, & quidem non sine causa.

Sanguis Galli valdè prodest ad stimulandam Venerem, si scilicet ex hoc Sanguine destilletur *Spiritus* urinosus, & rectificetur. D. MICHAELIS certè frequentissime eo usus in Ægris suis, Affectu hocce laborantibus. Potest cum *Remediis ex Formicis* paratis misceri, & virtus ejus magis exaltabitur. Unde etiam *Spiritus*, paratus ex *Sanguine* & *Testiculis Gallinaceis*, valdè commendatur in stimulanda Venere, item *Spiritus ex Testiculis* & *Sanguine Pavonis* seu *Galli Pavi*, qui & *Indicus*, *Afer*, & *Numidicus* vocatur, si in his Spiritibus dissolvatur unum, vel alterum granum *Ambræ*, mirum evadit *Medicamentum Aphrodisiacum*.

Cerebrum Gallinæ nigræ ad confortandam Memoriam & in Deliriis commendatur: vid. LEO *libr.* 1. *de Art. Med.*

Tunica Ventriculi interior siccatur & pulverisatur, ut compescat Vomitum, præcaveat Abortum, in specie si metuendos

Lll

(*G*) Coturnicem *Veteres à mensis amovisse*, *scribit* Plinius, *quòd Veneno*, *Helleboro nempe*, *alatur*. *Quæ ineunte Vere ad nos advolant*, *Ingluviem rusticarum Plantarum Seminibus adhuc vivis*, *refertam afferunt*. *Adipe ad Otalgiam utimur*.

(H) Cuculus *Accipitri*, & *Falconi*, *Carnivoris Avibus*, *congener*, κόκκυξ *Græcè dicitur*, *à* κοκκύζειν cuculire.

(I) Ficedula *quamquàm non minùs* Uvis *quam* Ficubus *vescatur*; *ab his tamen potiùs nomen trahit quàm ab illis*. *Hinc* Martialis:

Quum me Ficus alat, quum pascar dulcibus Uvis,
Cur potiùs nomen non dedit Una mihi?

roborandi Ventriculum, edeoque Vomitum, & Fluxum Alvi compescendi; tum & Calculum comminuendi.

4. *Testiculi* deperditas in Morbis Vires mirificè restituere dicuntur, Semen prolificum suppeditant, & Venereas Vires roborant, (recenter usurpati,) Febribus itidem medentur, (*assumpti*.)

5. *Fel* Maculas Cutis aufert (illitum), Oculis convenit.

6. *Pinguedo Gallinarum* & *Caponum* calfacit, humectat, emollit, lenit, mediaque inter Anserinam & Suillam existit, harumque Acrimoniam obtundit, convenit Labiorum Rimis, Aurium Doloribus, Oculorum Pustulis.

7. *Guttur Galli* ustum & non consumptum, sed tostum & exsiccatum, sub noctem ante cœnam exhibitum, proprietate sanat Mictionem involuntariam nocturnam. *Solenander Sect.* 4. *Cons.* 1e.

8. *Stercus* omnia eadem præstare aptum est, quæ Columbinum, sed inefficacius; privatim tamen colico & uterino Dolori convenit. Valet itidem maximè ad Ictesum, Calculum & Urinæ suppressionem.

(Abscessus Morbi lateralis disrumpit.)

N. Præstantius habetur id, quod in *Stercore Album* est. *Dosis* ʒß. mane ac vesperi diebus ac noctibus continuis 4. vel 5. exhibitum. *Quercetanus Pharm. rest.* c. 21.

Extrinsecùs exsiccat Achores Capitis, aliamque Scabiem manantem (*Cinis* inspersus.)

Lutum Stercoris consolidat Vesicæ Exulcerationem, essatum in *Butyro* recenti, vel *Oleo Olivarum*, eique conjectum in Frigidam, ut Sordes secedant, & Liquor *Olei* supernatet, in ductum Penis injiciendus. *Hartmannus.*

9. *Ova* Medicinæ exhibent *Testas*; *Membranulas*, *Ovi Albumen*, *Vitellumque*.

Testa vim habent lithonthripticam, tartareamque Mucilaginem incidendi.

Membranula vim habent diaphoreticam intrinsecùs & extrinsecùs adhibitæ (Præputioque imponuntur Infantum.)

Albumen vim habet refrigerandi, adstringendi, agglutinandi.

Ususque crebri est in Oculorum Rubedine, in Conglutinatione Vulnerum (cum *Bolo communi*) in Fracturis, &c. Inservit & *Anacollematis*.

(Albu-

dus sit ex nimio Vomitu: de qua tamen virtute non immeritò dubitat HELMONTIUS *Tr. de Lith.* c. 3. §. 28. Laudatur etiam ad Incontinentiam Urinæ. Unde ex hac *Tunica* cum *Pulvere Erinacei* BARTHOLETUS *in Encyclop.* p. 164. habet *Pulverem Specificum ad Mictionem involuntarium*, cui DEODATUS *in Panth. Hygiast. Lib.* 1. *pag.* 361. simul addit *Cristam Galli* exsiccatam; nam hæc Mictum involuntarium, vel per se sumpta curare dicitur: sed mera est fabula. Quidam in *Sale* causam quærunt, quos inter est RIVERIUS *in Praxi l.* 9. *c.* 5. ubi dicit, quòd valdè prosit & conducat in conterendo Calculo & Arenis comminuendis. Verùm; *quale illud Sal*? vanitas vanitatum! Ad Menses potenter ciendos à ℈j. ad ʒß. laudatur, imprimis in *Aqua Cinnamomi* vel simili si propinetur: verùm si quid operetur, fit ratione Aquæ Cinnamomi.

De virtutibus *Testiculorum* ad stimulandam Venerem videatur AMATUS LUSITANUS *in Curat.* & ex eo SCHENCHIUS *Obs. de Rebus Venereis*, ubi habet Historiam Mariti, Testiculis Galli saginati, & deinde mirè in Venerem stimulati, ut & Maritam & Ancillas duas subegerit.

Pinguedo Gallinæ est moderata & temperata præ cæteris omnibus; adeoque blandè & moderatè emollit, maturat, & indurata attenuat; hinc *Cataplasmata* & *Unguenta* pro tali usu solet ingredi.

Quod aliàs dicunt de *Crista & Tunica Ventriculi interiore Galli & Gallinarum* in Mictione involuntaria, convenit majori jure *Gutturi Galli*. Hoc enim tostum, pulverisatum, & cum *Vino* potum, est SOLENANDRI Experimentum contra Mictionem involuntariam, quod primisùs docuit *Sect.* 4. *Consil.* 10. & Authore HARTMANNO *Prax. Chymiatrica pag.* 250. Mictum involuntarium juvet, tam diurnum, quàm nocturnum: in quo casu etiam usus est D. MICHAELIS, idemque convenit in Mictione involuntaria, etiamsi illa fit ex Partu difficili, quæ aliàs est Malum difficillimum curatu, authore HOEFERO *in Herc. Med. pag.* 343. Aliàs in Mictione involuntaria post Partum difficilem ex laceratione Vesicæ, Experimentum specificum est *Pulvis Bufonis calcinati* Collo appensi, de quo HEINRICUS *ab* HEER *Obs.* 24. & expertum hoc est ab Anglis, quòd verum sit.

Hic obiter *tria* notentur *Remedia* præstantissima contrà Incontinentiam Urinæ, ex Regno Animali desumpta;

1. Est *Erinaceus combustus*,
2. *Vulva Suillæ*: &
3. *Guttur Galli*.

quæ omnibus palmam eripiunt.

Stercus omnia ea præstat, quæ Columbinum. Sed non adeò est potens Egregium ad Icterum Remedium paratur ex *Albo* seu *Gilvo Pullorum Gallinaceorum*, ex quo etiam DEODATUS *in Panth. Hygiast. Lib.* 1. *p.* 361. *& sequentibus* summum *Arcanum* parari dicit ad Calculum, idque, uti dicit *citatus Author*, ob vim nitro-sulphuream, cujus dosis sit à ʒß. ad ℥j.

Ova reverà sunt Fructus Gallinarum. De his multa dicuntur superstitiosa, inter quæ quoque puto hoc esse, quod dicunt, Ova die viridium, *am Grünen Donnerstag*, exclusa, & fota postmodùm à Gallina, prodere Gallinas, quæ singulis annis Pennas mutent: id quod propria Experientia se expertum esse dicit SCHMUCK *in Curat. Magico-Magnet.* Fides sit penes Authores.

Offerunt *Ova* nobis

1. *Testas*.
2. *Albumen*, &
3. *Vitellum*.

Ovorum Testa sunt Concretum quasi hermaphroditicum; simul enim de Regno Minerali & Animali participant. Materiam nanciscuntur ex Lapillis seu Calculis, quos Gallinæ devorant, quorum particulæ subtiliores in Ventriculo sub Mucilagine sua glutinosa in substantiam Testarum agglutinantur. Patet hoc, quòd si Gallinæ inclusæ sine Lapidibus, vel Arena nutriantur, Ova sine Testis excludantur; Lapilli enim hi dissoluti in Concretum Testarum postmodùm abeunt.

Aliàs *Testa Ovorum destillata* per Retortam, ratione substantiæ animalis, dant *Spiritum urinosum* & *Sal volatile* satis copiosum, simul cum *Oleo fœtido*. Contrà, quatenus de natura minerali participant, relinquunt *Caput mortuum*, quod Igne aperto ulteriùs calcinatum facessit in *Calcem* albam, tenerrimam & subtilissimam, attactu Aquæ Insigniter effervescentem, & ebullientem instar Calcis vivæ.

Quoad *Usum medicum*, ejusdem naturæ sunt cum *Lapillis Cancrorum fluviatilium*; quare tam pulverisatæ, quàm calcinatæ, egregiè absorbent vitiosa Acida primarum viarum, cumque iis in Concretum nitrosum egregiè diureticum & nephriticum abeunt. Imprimis autem pro usu diuretico conducunt Testæ Ovorum, ex quibus per incubatum Pulli modò exclusi sunt; mediante Fotu enim certam simul alterationem patiuntur. Hæ pulverisatæ, & in *Vino* propinatæ, Urinam satis fortiter proliciunt: quin etiam a quibusdam nomine *Præservativi singularis* Calculosis commendantur ad Calculorum genesin, & Paroxysmos nephriticos inhibendos: videatur BARTHOLINUS *C.* 4. *Hist. Anat.* c. 3. *pag.* 281. RIVERIUS *Pr. l.* 15. C. 1. BARBETTE *Pr. l.* 4. *c.* 8. item HARVEUS *de Generatione Animal. pag.* 90. & 92. ubi dicit, quòd exterior Cortex non fit in Ovo intra Ovarium, sed fit ab Urina, vel crassiore Sedimento Urinæ Gallinæ: in Urina verò multum Salis volatilis est, quod aptum est ad Urinam movendam.

Contenta in Testa sunt *Albumen* & *Vitellum*, quæ insignem habent vim nutritivam, & restaurativam *Virium* deperditarum; unde in defectu Virium ex nimio Coitu, vel Corporis Exercitiis frequentioribus, commendatur *Ovum recens* immissum in *Vinum Malvaticum* aut *Rhenanum*, addito uno vel altero grano *Ambra*, quod extempore Vires emissas restaurare dicitur.

Ovum ad duritiem coctum & *Aceto* impregnatum, est expertum Remedium in Diarrhœa compescenda. Contra verò *Ovum sorbile* quosdam solet purgare; cujus rei Exemplum refert HOEFERUS *in Herc. Medico*, quod quidam, quandocunque voluit, sibi potuerit excitare Diarrhœam; unde commendatur in nimia Alvi obstructione, quoniam laxat Alvum.

Integra Ova destillata videbitis in BARTHOLINI *Act. Haffniens. Vol.* 2. *pag.* 192.

Ex *Albumine* fit *Pullus*, qui Nutrimentum, quando adhuc est in Ovo, habet ex Vitello; sicut & post exclusionem Abdomini adhæret aliquid, de quo etiam per aliquot dies Nutrimentum habet, uti notum est iis, qui legerunt elegantissimè hac de re disserentem HARVEUM.

Albumen Ovi per se externè pro scopo refrigerandi adhibetur, & copiosum & temperatissimum Alcali volatile in se reconditum habet, & quasi cum Spermate Ranarum videtur

(Albuminis pars illa quæ *Calaza & Galatura* dicitur, in Oculorum Doloribus, & Vulneribus, *Dei Virtus* ab aliquo dicta.)

N. Hippocrates exhibet Febricitantibus *Albumina N.* 3. aut 4. ad refrigerandum & egerendum.

Vitellum Ovi vim habet anodynam, maturandi, digerendi, laxandi; proinde usus celeberrimi *Glysteribus* immisceri, quin & cum *Salis* tantillo mixtum Infantum Umbilico (*in Testa Juglandis*) imponi solet ad ciendam Alvum.

(*Lapillus Mollerius* in Ventriculo decrepiti Robur in Thoro geniali conciliare putatur.)

Præparata ex Ovis.

Paratur inde *Oleum*, quod crebri usus est in Consolidatione Vulnerum, Rimarum, in Maturatione Tumorum, ad Hernias, &c. Videatur *Dispens. Aug. & Normb.*

N. Fit inde *Potus* Puerperis nostratibus usitatissimus, vulgò *Seiff*, dictus.

℞. *Vitell. Ovi* N. n. vel 3. *Aqua* Mens. 1. *Vini* Mens. ß. (plùs minùs) coquantur optimè pro *Potu*.

(*Oleum ex Albumine Articulare* paratur).

LVI. GRUS.

Γέρανος. Germ. *Ein Kran-Kranich.* Gall. *La Grue.* Vipio, i. e. Pullus Gruum.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Grus integer*, 2. *Pinguedo*. 3. *Fel*. 4. *Caput*, *Oculi*, *Ventriculus*. 5. *Medulla Tibiæ*.

Vires.

1. *Avis* hæc, quia nervosa est, nervosis ac membranosis Partibus peculiariter convenire statuitur.

Hinc usus ejus commendatur in Doloribus colicis.

2. *Pinguedo* Sorditati auxilio est, (Auribus instillata,) Lienis duritiem, aliosque Tumores renitentes emollit (cum *Aceto stillatitio* subacta,) Rigori Cervicis velocissimè succurrit.

N. Ejusdem naturæ esse dicitur cujus Anserina Pinguedo,

3. *Fel* Oculis prodest.

4. *Caput*, *Oculi*, *Ventriculus*, pulverisata Fistulis, Cancris & varicosis Ulceribus insperguntur.

5. *Medulla Tibiæ* inservit Unguento Ophthalmico inde parando. (Θ)

LVII. HIRUNDO.

Χελιδὼν, χελιδόνη. Germ. *Schwalb*, *Schwalben*. Gall. *Arondelle*.
[Domestica. Haus-Schwalb.
  [Major, cum Macula rubra sub Gutture.
  [Minor, sine illa Macula.
[Sylvestris.
  [Riparia, *Wasser-Schwalb.*
  [Muraria, *Spir-Schwalb.*

Domesticæ in Ædibus nidificant.

Ripariæ in Ripis Aquarum inhabitant, unde & *Aquaticæ* dicuntur.

Murariæ Nidos suos Muris Templorum, seu Parietibus aut Rupibus appendunt.

N. Prævalent *Ripariæ*.

OF-

tur conspirare; unde imprimis refrigerare dicitur. Hinc etiam adstringere, glutinare &c. adeoque ad Inflammationes quascunque, imprimis Oculorum, commendatur, benè agitatum usquequò liquescat, spumescat, & in Liquorem abeat: sicut & Vulnera Oculorum consolidare dicit GRULINGIUS *in Curat.* 1. *Observat.* 15. *Cent.* 7. ubi & *Saccharum Saturni* ei addi poterit, pro meliori operatione.

Potest parari ex *Albumine Ovi Aqua & Oleum*. Nempe *Albumen* ad duritiem coctum & contusum in Patina super igne paulùm intensiore continuò agitando fatiscit in *Oleum nigricans*, quòd ulteriùs per Retortam in Arena potest rectificari, & erit *Oleum* instar Salis *fulgens*, egregium Vulnerarium & Dolorum Hæmorrhoidalium sedativum. Prodest etiam contra Ambusta. Item *Album Ovi* probè conquassatum, cum *Bolo* mistum, destillando dat *Aquam* quodammodò gravem, omnibus istis Affectibus, quibus Albumen confert, convenientem.

Vitellum Ovi pingue magis, magisque oleosum est præ Albumine, unde plùs nutrit, quàm Albumen, vimque habet Dolores sedativam, anodynam, temperativam, emollitivam, suppurativam; unde ratione utriusque ingreditur *Clysteres* pro relaxanda Alvo, & stimulandis Intestinis; hinc etiam in Alvi duritie Infantum applicatur pro eorundem Alvo stimulanda, cum aliquot granis, vel guttis *Fellis Tauri*. Contra *Vitellum Ovi* ad duritiem coctum, & cum pauco *Aceto* rosaceo subactum contra Diarrhœam Remedium est excellens HELMONTII *Tr. Pyrolus Rector*: addidi ego *Rasuram Nucis moschata*, & bina vice feliciter exhibui.

Si coquantur *Ovi ad duritiem*, & Acubus longis perforentur, excillabit in frigore *Liquor albus* & limpidus, qui est egregium *Cosmeticum*, imprimis si aliquot grana *Camphoræ* in eodem solvantur, & vel ita usurpetur, vel postmodùm per Alembicum aliquoties destilletur & asservetur.

Multi commendant hinc *Fucum compositum*:

℞. *Succi Agrestæ destillat.* part. ij.
Liqu. Crystall. per deliquium,
Olei Album Ovor. ana. part. j.
Salis Nitri parum. M.

& in usu dissolvantur in *Aqua Sigilli Salomonis*.

Ex Vitellis Ovorum per expressionem paratur *Oleum*. Modum parandi videbitis in *Dispens. Augustana*. Purificetur autem ita:

Oleum scilicet *liquefactum* sponte per Linteum colandum,

pòst imponatur Patellæ stanneæ, & addatur aliquid de *Cera*; hinc cum *Aqua pura fontana* lavetur, agitando cum Spatula lignea, ut *Aqua* eluat impuritates. Dehinc exponatur Soli ad aliquot dies & noctes, ut Fæces in fundum secedant, & *Oleum* supernatet, cujus usus est egregius vulnerarius contra Ambusta & imprimis contra Herniam.

Quidam etiam adhibent ad implendas Foveas, relictas post Variolas & Morbillos, necnon ad Fissuras, vel Labiorum, vel Papillarum, vel Manuum ac Pedum, ut etiam Ani: item ad Dolores à Causa externa obortos; Dolores enim sistit, & Anodynum simul est; quin & Cosmeticum est elegans, si priùs Facies abluatur cum *Aqua simplici*, in qua *Borrax* soluta, post hocce *Oleo* Facies illinatur. Quòd si Remanentiæ post expressionem Olei hujus per Retortam destillentur, acquiritur *Spiritus urinosus* & *Sal volatile elegans*, copiosum satis & admodùm subtile, cum copioso *Oleo* destillato *fœtido* empyreumatico. Et ratione talis Salis volatilis oleosi videtur *Vitellum Ovi solvere Terebinthinam*, *Balsamum Peruvianum*, *Resinas Vegetabilium*, *Olea destillata*, &c. (K)

LVII. HIRUNDO. Intelligitur hic imprimis *Hirundo domestica*, non verè *Hirundo sylvestris*; nihilominùs tamen in genere quæcunque *Hirundines* & earum *Nidi* in casu necessitatis possunt usurpari. In genere *Hirundines integræ*, præsertim juniores, valdè commendantur ad Epilepsiam & Morbos convulsivos, sive exsiccentur & sub forma *Pulveris* propinentur, sive instar *Amuleti* extrinsecùs appendantur. Alii addunt, ut efficacius reddant Remedium, *Pulveri juniorum Hirundinum* ana *Castorei*, & ita bibunt, hocque tanquam expertum in Epilepsia quacunque. Sed præterea quoque specificè laudatur in Passione hysterica, sive cum Epilepsia partium externarum sit conjuncta, sive non. Observetur enim, quòd Convulsiones epilepticæ sint duplicis generis, latè loquendo, quædam enim est Convulsio partium externarum, & est in specie dicta Epilepsia; quædam est Convulsio partium internarum Mesenterii, Intestinorum, Stomachi, Diaphragmatis, & Musculorum Respirationi inservientium, quæ a Mulierculis nostratibus dicitur *Epilepsia in Corpore*. Et talis est, quando propter Calculum Renum convelluntur Intestina, & fit Dolor colicus, propter Convulsionem per consensum: item quando convellitur Ventriculus, & fit Vomitus, uti contingit in Nephritide.

(K) Ovi Gallinacei Testa *in tenuissimum pollinem redacta Succedaneum est* Oculorum Cancrorum: *imò &* Margaritarum Orientalium: *liceret quidem illud substituere, nisi pretio venundaretur eodem. Ex recensione* Athenæi lib. 2. c. 16. Anaxagoras *in libris suis* de Natura, *quod* Lac Gallinæ *vocant*, Album Ovi *esse tradit*: τὸ καλούμενον ὀρνίθων γάλα, τὸ ἐν τοῖς ᾠοῖς εἶναι λευκόν. *Nobilis Mulier, masculinæ prolis desiderio, Medico audacter spondente,* Jus Galli veteris *quadraginta dierum spatio magna expectatione sumpsit: concepit quidem: sed quid factum est? adveniente tempore, quæ priùs singulas, geminas tunc peperit fœmellas.*

(Θ) Grus, *à* gruendo: *Græcè* γέρανος, *à* γέρων senex, *quòd cinereo senescente colore sit. Dicitur &* Avis Palamedis, *quòd is à Gruibus Trojano bello, quatuor Literas, & aciei ordines didicerit. Grues enim sublimem Aërem trajicientes, volatu figuras quasdam, non injucundo spectaculo, repræsentant.*

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Integra*. 2. *Cor*. 3. *Sanguis*. 4. *Lapilli*. 5. *Nidus* 6. *Stercus*. *Vires*.

1. *Integra*, Epilepsiæ specificè subveniunt, Oculorum hebetudini, Lippitudini, (*Cinis* cum *Melle* illitus). Anginæ ac Uvulæ inflammatæ medentur, (comestæ, vel assumptus earum *Cinis*.)

2. *Cor*, Epilepsiæ itidem conferre, Memoriamque roborare aiunt: alii contra Quartanam devorant.

3. *Sanguinem* peculiariter Oculis conferre volunt, præferunt autem sub Ala dextra extractum.

4. *Lapillus* in Pullorum nonnullorum Ventriculo, (rarò licèt) invenitur, *Chelidonius* dictus, grani Lentis, vel Pisi magnitudine. Hinc Epilepsiæ Puerorum convenire volunt, Brachio alligatum, vel Collo suspensum.

N. Ferunt crescente Luna hunc potissimùm inveniri, atque in Pullo primogenito: alii mense Augusto circiter Plenilunium eximunt.

5. *Nidus* auxilio Anginæ est (extrinsecùs impositus:) Oculorum rubedini medetur, Ictui viperino convenit, impositus.

6. *Stercus* calfacit impensè, discutit, acre est.

Usus præcipui in Morsibus Canis rabidi (intrinsecùs & extrinsecùs,) in Doloribus colicis & nephriticis, (propinatum;) Alvum irritat, (subditum.)

PRÆPARATA.

Aqua Hirundinum fit usitatius ex *Riparii*. V. *Dispens. Aug.*

LVIII. MILVUS, MILVIUS.

Ἰκτῖνος. Germ. *Vvey*, *Vveyhe*, *Vvuvve Rattelvveyh*, *Hüner-Dieb*. Gall. *Le Milan*, *ou Escoufle*.

Animal est è genere *Accipitrum* acuti visus, articularibus Morbis obnoxius.

Est (Major (Niger, robustus: hic usitatior.
(Rufus propemodùm, Regalis dictus.
(Minor, rubeus, *Rother Vveyh*.

OP-

---

phritide. Jam Passio hysterica est similis Convulsio partium internarum Abdominis, & ex ista fit sensus Globi, quem ignorantes putant esse Uterum. Dum ergò Passio hysterica est Convulsio epileptica, quæ etiam interdum prorumpit ad partes externas, patet quare Hirundines conveniant in Epilepsia propriè sic dicta? & etiam in Passionibus hystericis, & quidem *Aqua Hirundinum cum Castoreo*: aliàs Germ. *Weiber Schlag-Wasser*: ubi tamen plus facit Castoreum, quàm Hirundines, cùm illud, uti ex superioribus notum, per se sit Specificum in Epilepsia.

Verùm cùm *Præparatio vulgaris* Aquæ Hyrundinum cum Castoreo sit valdè rudis, propereà doctiorem docet ZWELFFERUS *in Animadvers. ad Pharm. Augustanam Editionem ultima*, quæ est concinnior & elegantior.

Eadem *Aqua* multiplicis usûs esse solet in Passionibus hystericis, Vertigine, Epilepsia, Apoplexia, & similibus Capitis Affectibus, item in Colica & Palpitatione Cordis, tam interno, quàm externo usu.

Certum est, in quorumcunque Pullorum Ventriculis reperiri parvos *Lapillos*; verùm hi Lapilli ipsis communicantur à Parentibus cum Nutrimento. Vocantur *Lapides Chelidonii*, & contra Affectus Oculorum & Epilepsiam, imprimis Puerorum, sunt commendatissimi: de quo videatur BARTHOLINUS *Cent.* 2. *Epist.* 81. *Med. p.* 438. Sed nihil habent in recessu. Accedit, & hoc, quòd valdè sint rari; & rarò inveniantur, & propterea sint multi, qui falsum illi substituunt, & ita defraudant Patientes. Propterea de *Lapide Chelidonio* tam *falso*, qui species est *Opali*, quàm *genuino*, in Ventriculo, item Hepatibus Pullorum reperibili, videatur VELSCHIUS *Hecatost.* 1. *pag.* 74.

Nidus Hyrundinum unà cum *Excrementis* est specificum & usitatissimum Remedium contra Anginam & Inflammationem Tonsillarum. Verùm & Nidus nil valet, sed Excrementa maximè salsa, nitrosa, quæ illic reperiuntur, vi hac nitrosa Inflammationes discutiunt, Ardorem compescunt, & hinc Maturationem & Suppurationem promovent. In iisdem igitur factum *Cataplasma ex Nido Hirundinum* est expertissimum Chirurgis. Præparatio est hæc:

℞. *Nidus* sicuti sub tectis est (si adsunt *Pulli*, est eò melius).

Contunditur, & coquitur, & per Setaceum trajicitur, fitque *Cataplasma*, quod applicatum externè circa regionem Inflammationis Tonsillarum vel Anginæ, est expertum.

Hoc *Cataplasma ex Nido Hirundinum* partim applicatur simpliciter additis tantùm aliquot *Oleis*, partim admistis aliis quibusdam *speciebus*, ut fiat efficacius: videatur AMATUS LUSITANUS *in Praxi*, & *Observationibus*, qui quamplurimas Anginas curavit hoc Cataplasmate. Huc spectat *Cataplasma* MYNSICHTI *Compositum in Armament. Chymico*, quod etiam conficitur ex *Nido Hirundinum*, & est egregium id Angina. *Formula* talis *Cataplasmatis* posset esse hæc.

℞. *Nidos Hyrund. integr.* No. ij.

Contusis affundatur sufficiens quantitas *Aqua simplicis*: coquantur & per Setaceum trajiciantur: trajectæ *Pulpa* adde

Olei Chamomill.
Lil. albor. ana ℥j.
Vitell. Ov. No. j.

fiat *Cataplasma* applicandum extrinsecùs.

Magis compositum *Cataplasma* in Inflammatione Tonsillarum & Angina est hoc:

℞. *Nid. Hirund. cum Sterc.* No. j.
Flor. Samb. M. iij.

Conscindantur, contundantur & coquantur vel in *Lacte* vel *Aqua simplici*. *Decoctum* ad mollitiem subigatur cum *Oleo Chamamelino*, fiat l. a. *Cataplasma*, quod regioni Tonsillarum applicetur. Quibus, ubi pertinacior fuerit Tumor, etiam *Cepa sub cineribus cocta* num. iii. possunt addi.

Vel

℞. *Nid. Hirund.* num. ij.
Albi Græci,
Rad. Alth.
Lil. alb.
(quoniam emolliunt & suppurationem promovent) ana ℥j.
Flor. Chamom.
Melil.
Malvæ ana M. j.
Ficuum pingu. num. ix.
Cepar. (quæ ratione Salis volatilis penetrant egregiè, discutiunt, & sic post Discussionem Suppurationem promovent) ʒvj. ad ℥j.

Contusa coquantur in sufficienti quantitate *Aquæ Prunellæ* & *Sempervivi*: trajiciantur per Setaceum. *Pulpæ* trajectæ adde

Pulv. Hirund. vel *Noctuæ combust.* (nam hæc facit celerem Ruptionem, ubi postmodùm audietis) ʒij. vel ʒiij.
Olei Liliorum albor. q. s. pro coctione *Cataplasmatis*.

Quod applicatum Faucibus, Gutturi, aut Tonsillis inflammatis, est egregium Remedium.

Ipse *Pulvis* etiam *Hirundinum*, & in specie *Stercus* earum, mista cum *Melle*, & illitum interne in Angina vel Inflammatione Tonsillarum, est egregium Remedium, quod partim discutit, partim, ubi jam facta est Suppuratio, Rupturam, & Apertionem Abscessus promovet: sicuti idem illitum in Uvulæ Inflammatione, egregiè conducit.

Quod attinet *Stercus Hirundinum*, hoc est de natura Salis nitrosi volatilis seu ammoniacalis, potenter penetrat, incidit, attenuat, & Obstructionem ex Sanguine restagnante, indeque ortam Inflammationem removet; quia Sanguinem jam coagulatum resolvit & dissolvit; & sic Inflammationem imminuit. Quòd si non potest tollere Inflammationem, juvat internam Fermentationem in Sanguine, beneficio cujus Sanguis sensim sensimque in Pus abit, & ita faciliùs suppuratur. In Angina, ut dixi, est celebre, & loco Nidi Hirundinum potest commodè substitui, & sicut in *Gargarismatis* pro Discussione & Suppuratione commodè additur *Album Græcum*; ita commodiùs longè potest addi *Stercus Hirundinum*, quod melius adhuc est in discutiendo & suppurando. (*L*)

LVIII. MILVUS, MILVIUS. De hoc nihil est, quòd dicam, cùm non memini, me vidisse aliquando præscriptum. (*M*)

LX. NO-

(L) Hirundines domesticæ, *adeò nobis familiares evadunt, ut illas sequenti Vere, eadem, quæ præcedenti, tecta nidificaturas advolare, apposito signo facilè dignoscamus.*

(M) *Tam* Vulgarem Milvum; *quàm* Regalem & Palustrem, Charleton *inter* Accipitris species *connumerat*.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Milvus incineratus*. 2. *Caput*. 3. *Epar*, 4. *Sanguis*. 5. *Fel*, 6. *Stercus*, 7. *Pinguedo*.

Vires.

1. *Milvus incineratus* Podagræ, Epilepsiæque subvenire dicitur, exhibitus.

Dosis ℈ß. ad ℈i.

2. Idem *de Capite* affirmant, ac *Epate incineratis*.

3. *Epar* insuper Oculorum Medicamentis adhibetur.

4. *Sanguinis* Podagricos juvat, (*cum Urtica mixtus & impositus*.)

5. *Fel* Ocularlis additur.

6. *Stercus* Articulis cum successu imponitur.

7. *Pinguedo*. Articulorum Doloribus illinitur.

PRÆPARATA.

Sunt qui *Milvum vivum* in F. Eq. 40. dies macerandum sepeliunt, & ex *Vermibus*, qui ex eo procreantur, Unguentum ad Dolores podagricos conficiunt. *Aldrovandus*.

LIX. MOTACILLA.

PAsser aquaticus. Germ. *Bach-Steltze*, *Queck-Steltze*. [Alba, *nó Augae*. Flava, minor.

Avis est circa Fluentes præcipue degens, Cauda tremula.

OFFICINALIA NATIVA.

Ipsamet integra Avis. Cujus vis mirè prædicatur in atterendo Calculo, (*Pulvis* potus.) (Ω)

LX. NOCTUA.

Γλαυξ. Germ. *Nacht-Eule*, *Stein-Eule*, *Kautz*. Gall. *La chauve Souris*.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Caro*. 2. *Fel*. 3. *Pinguedo*.

Vires.

1. *Caro* curat Paralyticos (*Plinio*.) Melancholicos, & similes (*Rabbi Moys*.) Apostema Anginæ mirabiliter aperit & rumpit (*Cinis Noctuæ integræ, nec deplumatæ in Guttur immissus*.)

2. *Fel*, ad Maculas Oculorum valet.

3. *Pinguedo*, aciem Oculorum acuit.

LXI. OLOR.

Κύκνος, Cygnus, Germ. *Schwan*. Gall. *Le Cygne*.

Avis est ad Genus Anserinum forma & victu, ideoque & facultatibus accedens.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Pulli*. 2. *Adeps*. 3. *Pellis*.

Vires.

1. *Pulli Cygni* in *Oleo* cocti, addicta *Medulla Cervina*, Podagricis prosunt.

2. *Adeps* emollit, lenit, attenuat, adeòque utilis est Hæmorrhoidibus, Vulvæ duritiei: Oculos purgat: cum *Vino* Lentigines Cutis tollit.

3. *Pellis*, Plumis tenerrimis obsita Colicos juvat, & Stomachi vitio laborantes.

LXII. PALUMBUS.

Φάψ, φάσσα, Palumbus, Germ. *Holtz-Taube*.

Convenit cum Columba, exustæque Plumæ Ictericos reficere, Calculosis Urinæque difficultatibus subvenire dicuntur.

LXIII. PARUS.

Αἰγίθαλος, Pari Germ. *Meise*.

- Carbonarius major, *Kohl. Meise*, *Spiegel Meise*.
- Caudatus, Monticola. *Schwartz-Meise*, *Berg-Meise*.
- Cœruleus, Montanus. *Mehl Meise*.
- Fuscus, Palustris, Cinereus, *Lohl-Meise*, *Aschmeise*.
- Ater, Caninus, Carbonarius minor. *Hunds-Meise*.
- Cristatus, *Strausz. Meise*, *Kotel-Meise*.

Et hic præfertur reliquis. Primus efficax prædicatur adversùs Renum Calculos & colicos Cruciatus (in *Cibo* vel *Cinere* exhibitus.)

LXIV. PASSER.

PAsser [Vulgaris. *Sperling*. Troglodites.

Germ. *Zaunschlipfflein*, *Thurn-Konig*, *Schnee-Konig-Zaun-Konig*. *Nessel Konig*, *Winter Konig*, *Mousz. Konig*.

N. Sunt qui à *Regulo* distinguant, eoque paulo majorem esse velint, Pennisque illis aureis, quas Regulus in capite alit, *Passerem* hunc destitui. Verùm cùm utriusque vires conveniant, alter alterius vices subire non nequit.

Vires. *Passer Troglodites* maximoperè commendatur ad Calculum atterendum & expellendum, sive integer evulsis Pennis Sale condițus crudè devoretur, sive incineratus assumatur.

Passer Vulgaris, quia Avis salacissima est, commendatur ad Venerem, comestus, præcipuè *Cerebella*.

Stercoris

LX. NOCTUA. Ex *Noctua* impris in usum venit *Cinis* seu *Noctua combusta*, quæ cum *Melle* subacta & Faucibus illita mirabiliter Apostema Tonsillarum, & Anginam suppuratam, maturat, teste HARTMANNO *in Praxi Chymiatr. pag.* 113. Eadem *Noctua combusta* Faucibus per Cannulam inspirata Anginam rumpere facit. Nam sæpè fit, ut Apostema maturum non rumpatur, sed Æger tandem suffocetur: in tali casu Noctua combusta dicto modo inflata, est egregia. *Omnem* interim *Cinerem* hoc facere credo, cum *Melle* subactum. (*N*)

LXI. OLOR. *Pellis Oloris* Colicos iuvat, uti habet AUTHOR, & ipse vidi; unde regioni Stomachi applicant, sed Fermentationem calidam hîc magis agere, quàm specialem quandam vim, probabile est. Alias Olor est in pauco usu. (O)

LXII. PALUMBUS, (P) & LXIII. PARUS. (Q) In pauco usu sunt

LXIV. PASSER VULGARIS In usu est non tantùm *Passer Vulgaris* seu *Communis*, sed in specie *Passer Troglodites*, Germ. *der Zaun Konig*.

I. Quod attinet *Passerem vulgarem* seu *Communem*, de illo noto, quod sicut est Animal salacissimum, ita ad stimulandam Venerem solet usurpari: in quo usu præ aliis convenit *Sanguis* & *Cerebrum Passeris*, & quidem desumitur ea Passere in actu venereo transfosso. Et hic Sanguis & Cerebrum Passeris in Coitu transfossi fuit secretum *Comitis* à PAPPENHEIM, non minùs clari in Exercitiis Martis, quàm Veneris. Dicunt quidem, quòd Passeres, quoniam laborant Epilepsia, etiam Homines reddant epilepticos: sed contrariatur Experientia, ubi ex illorum esu nulla secuta est Epilepsia: sin verò Epilepsia ipsum supervenerit, factum id potiùs est ex usu Veneris nimio, concitato à Cerebro Passeris.

Quod *superiùs* dixi de Murium Stercore in stimulanda Alvo Infantum, id etiam verum est de *Stercore Passerum*, quod pulverisatum & propinatum Infantibus, non minùs egregiè eorum Alvum subducit. (R)

II. PAS-

(Ω) Motacilla *à cauda semper* tremula. *Sunt* Motacillæ muscicapæ *quatuor species ab* Aldrovando *notatæ*.

(N) Bubo *Genus est* Charletono, *inter cujus species* Noctua *recensetur*, *sic dicta*, *quòd* noctu *canat & volet*.

(O) Olori *seu* Cygno *peculiaris Tracheæ & Laryngis structura data est*, *ad suavissimum cantum. Vide tamen quæ de* Voce, *Dissertatione peculiari adnotavimus*.

(P) Palumbus, *seu potiùs* Palumbes, *tam* Torquatus, *à* Torque *qua ornatur*, *quàm* Rupicula, *ad* Columbarum *Genus reducendi*.

(Q) *inter Aves Canoras non infimum locum habet* Parus, *exigua Avicula*. *Hujus species* Parus Major, Minor, Palustris, Caudatus, Cristatus, *odorem juniperinum spirans*.

(R) Passeres *quòd passim volitent*: *nulla enim est* Regio, *nullum Anni tempus*, *quo* (*de* Vulgaribus *loquor*) *non conspiciantur*. *Innumeras* Passerum *species recenset* Charleton.

Stercoris grana aliquot exhibentur Infantulis ad ciendam Alvum.

(Imò & Adultis subducit Alvum, imprimis collectum ex Moro.)

(*Passeris Ossa Pulverem Epilepticum* in Hispania Regi commendatum ingrediuntur.)

LXV. PAVO.

Ταὼς, Pavus, Avis Medica. Germ. *Pfau*, *Pagelum*. Gall. *Le Paon*,

Avis est omnium reliquarum formosissima, vivacissima, (30. annos vivere potest,) unde & balsamica vi vigorosa, adeò ut Caro ejus sine corruptione per se diu servari queat.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Integer*, 2. *Adeps*. 3. *Fel*. 4. *Stercus* 5. *Penna*. 6. *Ova*.

Vires.

1. *Jus Pavonis* Pleuriticis specificè fertur prodesse, præcipuè si sit pingue.

2. *Adeps* (cum *Succo Rutæ* & *Melle*) colicos Affectus optimè sanat.

3. *Fel*, Oculorum hebetudini, Fluxionibus, asperis item Superciliis medetur.

4. *Stercus*, proprietate Vertiginem & Epilepsiam sanat (in dies multos exhibitum:) nimirum exsiccatum & pulverisatum (℈j.) maceratur per noctem in *Vino*: hinc trajectum per Linteum exhibetur, continuando à Novilunio usque ad Plenilunium, aut ampliùs, si opus sit. *Crato* miscet cum *Sacchar*o & exhibet.

(Ex hoc *Syrupus Antiepilepticus* paratur.)

5. *Pennæ*, adhibentur in *Suffitu*, adversùs Uteri ascensum, *Quercetanus in Pharm. rest.* (Imponuntur etiam in Erysipelate & Inflammationibus Mammillarum.)

6. *Ova*, exhibentur ad curandam Arthritidem vagam dictam.

(Ad Affectus Mammillarum utilia.

LXVI. PERDIX.

Πέρδιξ, πέρδικα. Germ. *Rebhun*, *Feldhun*.

Avis est lasacissima, vivacissima (ad annos 16.) vescens Gemmis Coryli & Betulæ, Gramine & Segete virente.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Caro*. 2. *Medulla*. 3. *Sanguis*. 4. *Jecur*, 5. *Fel*. 6. *Penna*.

Vires.

1. *Caro* comesta Semen atque Lac auget, Venerem excitat.

2. *Medulla*, ut & *Cerebrum* propinatum, Ictericos juvare dicitur.

3. *Fel*, ad Affectus Oculorum præfertur aliis.

4. *Sanguis*, Oculis Cruore suffusis, & recentibus eorum Vulneribus illinitur.

5. *Jecur*, siccatum ad ignem & pulverisatum Morbo Regio resistit, singularisque fertur Antidotus contra Febrem, si aliquoties in *Aqua Millefolii* assumatur. *Crato.*

6. *Pennæ*, inserviunt Suffocationi uterinæ (*Suffitus* Naribus admotus,) Doloribus colicis, aliisque mitigandis, discutiendis, (*fomentationis* formula adhibitæ,) & hinc cum *Mentha* ac *Abrotano* in forma *Sacculi* Infantibus familiare Remedium existunt ad Tormina Ventris compescenda.

LXVII. PICA.

II. PASSER TROGLODITES.

Passer Troglodites alias etiam vocatur *Regulus*, & specificè in Affectibus nephriticis & calculosis adhibetur: si enim assatus comedatur, sive calcinati *Cinis* adhibeatur, est præservativum Calculi; sicuti etiam pulverisatus, & *Pulvis* in Doloribus nephriticis assumptus mirè Calculum ex Renibus & Vesica exturbat; & eorum motum promovet: de quo plura qui vult, videre potest AMATUM LUSITANUM C. 6. *Cur.* 93. uti etiam CHARLETON *in Tract. de Spiritu Gorgonico p.* 862. necnon ZACUTUM LUSITANUM *Lib.* 2. *Med. Princ. Hist.* 129. Valdè commendatur ab omnibus. Præter virtutem promovendi Calculum Renum, non minùs commendatur in promovenda Urina suppressâ, in qua eodem modo usurpatus valdè convenit: adeò ut quidam dicant, quod Urinæ Suppressionem desperatam *Regulus* hic *calcinatus* certo Experimento promoveat, etiamsi Abdomen insigniter jam intumuerit, & etiam à Calculo Vesicæ oriatur: sicut & Gorlicenses habent *Essentiam Reguli*, quæ est conveniens in tali casu: videatur de hac vi contra Ischuriam HOEFERUS *in Herc. Med. p.* 180. Novi quendam, qui in Paroxysmo Calculi ac Ischuriæ *assato Troglodite* in cibo comesto convaluit. (S)

LXV. PAVO. Ex *Pavone* imprimis in usu est *Stercus*, quod reverà egregium Experimentum est contra Vertiginem, & Epilepsiam Juniorum. Videatur imprimis HEINRICUS à BRAHE *de Medic. contra Epilepsiam*, uti etiam BORELLUS C. 3. *Obs.* 15. Usus est ut ℈j. tam in forma *Pulveris* cum pauco *Pulvere Caryophyllorum* & *Sacchari* mistum, vel etiam in forma liquida in haustu *Vini* maceretur, exprimatur, & ita adhibeatur. Alii

- Recipiunt *Stercus Pavonis* ad M. j. (observando differentiam Sexus, ita ut Stercus Pavonis Maris sumatur pro Cura Epilepsiæ & Vertiginis in Mare; Stercus Fœmellæ, si sit curanda Fœmella, sed tamen non est de necessitate).
- Macerant in *Vini* sufficienti quantitate, colant per Linteum, & *Vinum transcolatum* dividunt in tres partes æquales.
- Primam Dosin propinant post Paroxysmum Vertiginis, & ante Novilunium, expectando Sudorem; secundam Dosin postridie; tertiam imminente Novilunio, ita ut subsequatur, benè contecto Ægro, Sudor. Fuit experimentum *Comitissæ* à WALDECK.

Alii, & quidem quædam Matrona, sic sanavit quosdam Epilepticos. Accepit *Acetum Florum Tunicæ*, & huic *Fæces Pavonis recentissimas* infudit, posteà per Linteum trajecit, sicque novem continuis diebus mane propinavit. Imprimis elegans est Historia, quæ satis confirmat usum Stercoris Pavonis, in QUERCETANI *Dict. polyhist. Sect.* 2. *Tract.* 2. Unde non est inepta Conjectura BARTHOLETI, quòd si Stercus adeò sit efficax in Vertigine, *Cerebrum* futurum sit longè efficacius, cum & ipse dicat, quòd *Pavonis Caro* comesta sit optima, iis imprimis, qui laborant Vertigine. Simul tamen, uti rectè monet AUTHOR, danda a Novilunio ad Plenilunium: observetur enim, quòd in Cura Affectuum Capitis, Epilepsiæ, Apoplexiæ, Vertiginis, &c. semper sit inspicienda Luna, & danda Prophylactica ante Plenilunium & Novilunium. Proptereà Cura Vertiginis inchoanda est à Novilunio, & finienda circa Plenilunium; vel si tardiùs absolvatur Cura, una Dosis est propinanda in Novilunio, & altera in Plenilunio: superiùs namque observavi, quòd magna sit vis Lunæ hac in parte, & nisi cautus est Medicus in Curatione Epilepticorum, quod attinet motum Lunæ, plùs officit, quàm quòd prosit. Commodè etiam additur *Clysteribus* in Epilepsia usitatis pro *Stimulo*, ubi commodè additur ad ℥ß. vel ℥j. egregiè stimulat, simulque specificè prodest, si oriatur Epilepsia per consensum Partium inferiorum, si habeat nidum in Pancreate vel Mesenterio, vel aliis inferioribus Partibus.

Pennæ, quæ Speculum referunt, incisæ, & in *Cerevisia* vel *Aqua appropriata* assumptæ, singulariter conferunt contra Erysipelata, & Inflammationem Mammarum juxtà vulgum. Ratio est, quòd habeat *Signaturam Mammæ pendentis*: videatur HARTMANNUS *in Praxi Chymiatrica pag.* 257. Quæ habet AUTTOR de Pennis in Passione hysterica, sunt certa. (T)

LXVI. PERDIX. Quidam *Pennas Perdicis* Incendunt & suffumigant Mulieres hysterica Passione laborantes: alias non solent usurpari. (V)

LXVII. PICA.

(S) *Quamquàm vulgò* Passer Troglodites *cum* Regulo (*qui* Trochilus *quoque dicitur*) *confundatur*; *nihilominùs* Charleton Passerem Trogloditem *inter* Passeris *species h. e. inter Aves Pulverulentas numerat*; Regulum *verò Avibus Canoris accenset, ex eoque diversum Genus constituit. Idem tamen* Regulum *hunc, etiam* Passerculum Troglodytem *appellant.*

(T) Pavo(*fortè à* ταὼς *idem*) *quamvis exotica Avis, nobis tamen familiarissima ob pulchritudinem evasit. Quæ de* Stercore *ad Vertiginem prædicant, omninò vana non semel observavi.*

(V) Perdix (*si* Pennas *excipias delicatioribus Hystericis expertas*) *Culinaris potiùs, quàm Officinalis Avis est*: *haud ego sapidissimam, ut vulgò fertur, expertus sum.*

PICA.

Kitta. Germ. *Aglaster, Egester, oder Atzel.* Gall. *La Pie.*
Vires. Avis hæc maximè commendatur ad Oculorum Obscuritatem, Ruborem, Dolorem (comesta vel incinerata, Oculisque indita, vel quocunque modo apposita.

Convenit & Maniacis, Epilepticis, Melancholicis, (*Cinis* exhibitus.)

PRÆPARATA.

Aqua Picarum Antiepileptica. Vid. *l.* 2.

LXVIII. STRUTHIO.

Struthiocamelus. Germ. *Strauss.* Gall. *L'Autruche.*
Avis est maxima, exotica, facultate chylifica celebris.
N. Duos videre mihi contingit Londini Angliæ, quibus facile fuit objectam Chirothecam coriaceam deglutire.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Tunica Ventriculi,* 2. *Adeps* 3. *Ova.*

Vires.

1. *Tunica interior Ventriculi,* Ventriculum corroborat, Calculosque dissolvit mirè.

2. *Adeps* Nervosis partibus convenit, Duritiem Lienis mollit, Dolores nephriticos mitigat (inunctus.

3. *Ova.* Calculosis conducunt. Hinc *Spiritus Salis* cum *Ovis Struthionis* rectificatus usurpatur.

LXIX. TURTHUR.

Τρυγών. Germ. *Turtel Daub.* Gall. *La Tourterele.*

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Integer Turtur.* 2. *Adeps.*

Vires.

1. *Turtur* viribus cum Columba convenit: peculiariter tamen commendatur in Dysenteria, ac præcipuè in sistendo Mensium profluvio, (sive *Cinis combusti Turturis,* sive exinde *Extractam* exhibeatur.) *Dosis* gr. 4. 6. sive *Turtur* deplumatus & exenteratus insuta in Ventre *Mastiche* ℥i.) *Aceto rosaceo,* inter assandum asperso, Botyri loco,) assetur, postmodumque in Olla clausa exsiccetur, atque in *Pulverem* convertatur, & Cochl. j. singulis mane exhibeatur.

2. *Pinguedo* inter assandum collecta illinitur Renibus, Ventri, Pectori, Inguinibus, *&c.* Vide *Forrestum libr.* 28. *Observat.* 30.

N. Sunt è Podagricis, qui sibi persuadens Paroxysmos arceri, Podagramque præcaveri, si in Cubiculo Turturea alant.

LXX. UPUPA.

Ἔποψ. Germ. *Wiedehopff.* Gall. *La Huppe.*
Avis est melancholica, spurcissima, victitans Vermiculis in Stercore repertis, Erucis, Scarabæis, &c.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Caro* 2. *Penna.*

Vires.

1. *Caro* ejusque *Decoctam* proprietate sed Colocos juvat, (assumpta.) *Avicenna Fen.* 16. *tr.* 4. *c.* 12.

2. *Penna,* Dolores Capitis demulcere dicuntur, (impositæ.

LXXI VULTUR.

Γύψ. Germ. *Geyer.* Gall. *La Vautour.*
Avis est pollens Facultatibus animalibus, ac præcipuè Odoratu.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Caro.* 2. *Pinguedo.* 3. *Cerebrum.* 4. *Fel.* 5. *Penna.* 6. *Gimus.*

Vires.

1. *Caro* convenire judicatur Affectibus Capitis, Epilepsiæ, Hæmicraniæ, & similibus. *Decoctam* Cutis vitia sanare perhibetur.

2. *Pinguedo.* convenit Nervis.

3. *Cerebrum* subvenit Capitis imbecillitati, (illitum vel Maribus inditum.)

4. *Fel,* Epilepsiam arcere dicitur, (assumptum cum *Vino.*)

5. *Pennae:* de Pennia nugantur si Pedibus subdantur, quod Partum potenter promoveant.

6. *Fimus,* nidore Partum excurit.

LXVII. PICA. *Pica* assata aut elixata, atque comesta singulariter prodest iis, qui per Maleficium sunt ligati, & ad Venerem impotentes.

Item *Cinis Picarum* cum *Aqua Fœniculi* benè subactus, & Oculis applicatus mirabiliter in iis confortandis convenit. (*X*)

LXVIII. STRUTHIO. De *Struthione* imprimis in usu sunt *Testa Ovorum,* egregiè diuretieæ & lithontripticæ; unde *Liquores* nephriticos & *Pulveres* nephriticos, necnon *Pulverem Velckamerianum,* ingrediuntur. Sed an præ Testis Ovorum Gallinaceorum singularem habeant prærogativam? meritò dubitatur. FORESTUS *l.* 20. *Obs.* 7. in Arthritide vaga laudat. (*Y*)

LXIX. TURTUR. *Turtur* egregium Remedium est FORESTI, cum *Mastiche* assatus, tostus, & pulverisatus, contra nimiam Hæmorrhagiam uterinam: imò in Dysenteria, uti videri potest in SENNERTO *lib.* 4. *Praxeos Capite de nimio Mensium fluxu p.* 375. Et hunc Pulverem Turturis, quem commendat simul HARTMANNUS *in Praxi Chym.* ceu expertum à se ipso, in Muliere nimio Mensium fluxu laborante, laudat LINDANUS *in Colleg. super Hartmannum.* confirmat hoc HILDANUS, qui refert, se hoc Medicamento aliis irritis curasse Dysenteriam citra spem. *Dosis* est à ℨß. ad ℨi. (*Z*)

VESPERTILIO.

Vespertilio neglecta est ab AUTHORE; nihilominùs *Sanguis Vespertilionis* illitus Hypochondriis, mirabiliter convenit pro compescendo Dolere in Morbo Ileo, vel Miserere mei, uti videri potest in JOELIS, *Practici Pomerani, Praxi p.* 175 & FORESTI *Obs. l.* 21. *Observ.* 23. qui ceu singulare commendant Experimentum: & quidem non tantùm illitus Hypochondriis sedat Dolorem Ilei, sed etiam si Sanguis discerpti Vespertilionis illinatur Ventriculo: eundem sistere dicitur. Aliàs, quod obiter noto, *Exuviæ Serpentum in Oleo Rosarum* decoctæ, & Ventriculo applicatæ, seu singullare in Illeo commendatur Remedium. Observetur interim hoc, quoniam in Ileo est Dolor intolerabilis; unde, si illito Sanguine Vespertilionis potest sedari, est eò melius Remedium. (*A*)

LXX. UPUPA. (*B*) *Upupa* non est magni usus; neque etiam

LXXI. VULTUR. (*C*) Hæc de Volatilibus.

CLAS-

(X) Pica *Alarum Brevitatem Caudæ longitudine compensat. Nidum in altis arboribus construit, undique clausum, bino tamen foramine relicto, uno nempe quod ingrediatur, altero quo Caudam emittat. Est ejus species* Garrulus Bohemicus Gesnero, Ampelides Aldrovando *dicta, cujus cicuratæ ingenium sæpenumerò miramur.*

Cave ne Picam *cum* Pico Martio *dicto confundas. Hic enim longè diversum Avis Genus est, inter Insectivoras non Canoras à* Charleton *recensitus.* Marti *sacer, unde* Picus Martius: δενδροκολάπτης, *&* ξυλοκόπος *Græcis dictus, quia* Arborum *truncos rostro* perforat. *Hujus species* Iynx *&* Collitorques *dicta, Rostro item Ligna tundit, Formicasque in iis latentes strepitu elicit, exerta dein longissima Lingua illas allicit, ut adhæreant: demum ea retracta vorat. Hæc ergò inter cæteras Aves sola pabulum suum Rostro non attingit.* Linguæ Pici *accuratissimam & peculiarem, pro dicto munere, structuram, ad accuratissimum examen revocatam, adversùs* Borelli *&* Perraultii *sententiam, habet Dñus* Miry. Acad. Reg. Scient. Anno 1709.

(Y) Struthio *grandis Avis,* Struthiocamelus *quoque dictus, à similitudine quadam Crurum (potius Morsi & Colli) cum* Camelo. *Plumæ potiùs ad ornatum quàm ad volatum datæ: imò & eædem Truculentorum Militum Pileis non inconcinnum addunt ornamentum. Ferrum at & Lapides aliaque dura corpora Struthiocameli deglutiunt, non quòd iis nutriantur, sed ut aliorum ciborum faciliori attritui faveant.*

(Z) Turtur *à sono, quem gemens edit, sic dictus, inter Columbarum species meritò recensetur.* Turturis Mastiche farcti *atque assati* Cinis, *efficax est ad nimiam Uteri Hæmorrhagiam remedium.*

(A) Vespertilio *lucem refugiens,* vespere *tantùm volat, unde nomen. Mediæ inter Avem & Murem naturæ Vespertilio est: Corpus instar Murium pilosum, Alæ membranosæ, Pedes murini: Viviparum Animal, pullusque uberibus admotis lactat.*

(B) Upupam *à sono, quem volans edere solet, dictam volunt. Avis nobis familiaris, Alas habet fuscis, nigris, albisque pennis interstinctas: præcipuè autem notabilis Crista quadam eleganti pennarum, quam pro affectibus suis nunc erigit, nunc demittit.*

(C) Vultur *Avis est inter Carnivoras rapacissima, rostro adunco, oculis fœdis, truculentis. Hujus plures numerus sunt.*

CLASSIS TERTIA.
DE
PISCIBUS.

P*isces* pauca suggerunt, nisi *Substantias testaceas & lapideas*. Interdum tamen & ex *Partibus mollibus*, aliquid in usum medicum venit. (*D*)

N. Sunt qui dicunt *Vinum*, in quo Anguillæ suffocatæ fuerint, abstemios reddere, bibitum.

LXXII. ANGUILLA.

Ἔγχελυς. Germ. *Aal.* Gall. *Une Anguille.*

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Pinguedo*. 2. *Caput*. 3. *Sanguis* 4. *Epar*. 5. *Exuvia*. *Vires*.

1. *Pinguedo* Vulneraria est, Capillos generat, (illita in Alopecia:) Auditum restituit, (*instillata Auri*;) Hæmorrhoides mitigat.

2. *Caput Anguillæ* Verrucis Cutis mederi ajunt, scilicet si Caput sanguinolentum adhuc, quo Verrucæ tactæ sunt, terra cooperiatur, ut putrescat.

3. *Sanguis* adhuc tepidus colicos domare Dolores dicitur, (cum *Vino* assumptus.

(4. *Epar* cum *Felle* siccatum pulverisatum, exhibetur in difficultate Partus in *Vino*, magnitudine Avellanæ.)

(5. *Exuvia* circumligantur Membris luxatis, Sale conditæ, & fumo exsiccatæ: ad procidentiam Uteri usurpantur in *Suffumigio*.)

PRÆPARATA.

Aqua destillata. Phthisicis & Hecticis utilis.

LXXIII. BARBO.

Τρίγλη, Barbo. Germ. *Barbe*, *Barbe*. Gall. *Un Barbeau*. Piscis est Culinis satis laudabilis.

Officinis autem in usu non est, Ova tamen Ruricolis nonnullis assumuntur ad ciendum Vomitum & Alvum, quod sat violenter perficiunt.

LXXIV. BLATTA BIZANTIA.

Ὄνυξ, Unguis odoratus.

Testa, seu Tegumentum est Conchylii, Odore Castoreum æmulans.

N. 1. Conchylium, (*Conchylia Indica*) est species Concharum oblongarum, quæ in Lacubus nardiferis nascens, Nardis

---

LXXII. ANGUILLA *Anguilla Pinguedinem* pro restituendo Auditu commendari asserit AUTHOR: & rectè. Modus hic est: Ea *Anguilla*, dum assatur, exstillat *Pinguedo*, quæ ipsa excipiatur *Foliis Lauri*, & tepidè instilletur Auribus, pòst obturandis; idque, vel solum, vel additis *Olei destillati Anisi* aliquot guttis.

Imprimis quoque *Pinguedo Anguillæ* ad progenerandos Capillos illita Capiti. Præterea quoque mista cum *Oleo Momordica* commendatur valdè, in compescendo Dolore Hæmorrhoidum.

Porrò *Jecur* ejus in usu est, quod satis grande. Pertorasum nimirum, blando igne exsiccandum, & Remedium specificum singulare & optimum suggerit in Partu difficili, *dosi* ℨß. Imò HELMONTIUS *Tract. Jus Duum-Virat.* §. 46. *pag.* 447. BOYLE, LUDOVICI *in Pharmac. pagina* 578. aliique plures incomparabile id Remedium esse, asserunt. Exsiccetur autem una cum *Felle*, & pulverisetur ad usum. Juxta Hepar Anguillæ, quod obiter moneo, *Jecur* seu *Hepar Serpentis* non minoris est usus, & ejusdem ferè efficaciæ cum Hepate Anguillæ. In Nyctalopia etiam Anguillæ Hepar laudatur in M. A. N. C. *Ann.* 3. *Observat.* 133. *pagina* 208. ex PANAROLLO *Pentec.* 3. *Obs.* 49.

Pellis seu *Cutis Anguillæ*, sive recens, sive salita, elegans & mirabile Remedium suggerit in Procidentia Uteri, seu in Prolapsu Sinus Pudoris, ubi *Suffitus* inde instituatur, ut Prolapsus ita repositus meliùs firmetur, & in loco suo retineatur; quo Dn. D. MICHAELIS feliciffimè usus. Id quod etiam confirmat SENNERTUS *Lib.* 4. *Praxeos pag.* 96. & 97. Videri etiam potest FERDINANDUS *Hist. Med.* 39. Alias, quod notetur, in tali Prolapsu Uteri *Suffitus*, factus ex *Ovo putrido & corrupto*, est Experimentum melius, si scilicet Ovum putridum & corruptum integrum imponatur Carbonibus, sic enim fit, ut rumpatur cum impetu & crepitu, à quo perterrefacta Ægra unà cum Odore gravi & exhalante curatur, nam Terror per se in tali casu prodest. Cæterùm observetur, me loqui jam secundùm communem stylum: nunquam enim fieri potest talis Uteri Prolapsus, nisi fiat omni modo ruptura Fasciculorum Uteri; sed id quod procedet, est tantùm Vagina Uteri aut ejus Rugæ nimis laxatæ: videatur BARBETTE *Praxis c.* 10. & *Chirurg. P.* 1. *c.* 8.

AUTHOR dicit, quòd *Vinum*, in quo *viva* perierit *Anguilla*, Homines Vinum per Vitæ spatium abhorrere faciat, & abstemios reddat. Hoc dicunt, sed Experientia docuit, quòd sit falsum; ne decipiamur: videatur SALMUTH. C. 3. *Hist.* 18. (*E*)

LXXIII. BARBO. De *Barbone* videantur, quæ habet AUTHOR. TIMÆUS Choleram Morbum excitatum esse observat ex esu & usu *Ovorum Barbi*, quam beneficio *Alexipharmacorum* & *Bezoardicorum* curavit. Utut igitur Cibum satis laudabilem & nobis convenientem suppeditent Barbi, cauti tamen simus in eorum Ovorum usu. (*F*)

LXXIV. BLATTA BIZANTIA. *Blatta Bizantia* specie *Concharum* est, quare *de Conchis* suo loco

---

(D) Squamarum Piscium *admirandam structuram curiosissimè prosequutus est Dñus* Reaumur, Act. Acad. Scient. Anno 1716. *Singulæ Squamæ videntur velati integrum Tectum, ex innumeris Tegulis eleganter dispositis coagmentatum; Tegulæ autem sunt Lamellæ quædam exilissimæ ac item durissimæ, solo Microscopio conspiciendæ, quæ sibi invicem affabrè adpositæ vel superimpositæ Squamam constituunt. Lamellarum autem velutis Officina sunt Piscis Intestina: in quibus materia ad hoc opus apta, imò & ipsarum Lamellarum rudimenta, primùm ex Cibi digesti portione conficiuntur, ac deinde per Canales quosdam peculiares ad Cutem usque asportantur, ad Squamarum fabricam. Hoc admirandum Naturæ opificium idem Author evidentissimè primùm deprehendit in Pisce quodam, Sequanæ familiari,* Albula *dicto, sub cujus Squamis Lamellæ dictæ clarissimè visuntur, ex quâ argenteum splendorem reddant: eoque splendore non solùm Piscis universa Cutis, sed & interna Intestinorum & Ventriculi superficies fulget. Materia hæc ex argenteis Lamellis in Albula Pisce conflata, ea est, qua utuntur Artifices ad* Margaritas factitias, *Orientalibus Margaritis simillimas, fabrefaciendas: vitreos enim Globulos argentea & splendente illa materia induunt, ac adeò exactè poliunt, ut nonnisi magis circinata rotunditas, & excedens nonnunquam magnitudo, qua veras superant, illarum prodat falsitatem.*

(E) Anguilla *ab* Anguis *similitudine. Viviparam esse extra omne dubium est. Accurata Anguillæ Anatome Meatum quendam peculiarem ostendit, multis foraminibus pertusum, à cavitate circa initium Spinæ dorsi incipientem, atque ad caudam usque decurrentem: hujus usum determinare haud ausus est diligentissimus Anatomicus,* Nicolaus Steno. *Ex* Anguillarum *cartilaginosis* Exuviis, *alisque Adstringentibus Simplicibus*, Emplastrum ad Herniam *in principio repellendam, vulgò in Officinis componitur.*

(F) Barbo & Barbus *propriè dictus, Piscis est squamosus, fluviatilis, sic dictus a cirris, qui ex utroque ipsius labro dependent. Quamvis autem* Barbum *eundem esse Piscem velint, ac* τρίγλη Aristotelis, *cave ne cum Italorum* Triglia *confundas: Hæc enim* Mullus *est Latinorum, cujus quædam species etiam barbatæ.* Mullus *tamen Piscis est marinus littoralis, squamosus, inter salubriores simul ac suaviores connumerandus.*

dis vivit, unde & Testa Odorem Castorei æmulum spirat.

N. 2. Sunt qui Conchylium & Purpuram seu Buccinam inter se confundunt, sed malè: illud enim est ea genere Concharum oblongarum; hoc ex genere rotundarum.

Vires. Unguis odoratus internè laxat Alvum, Splenem mollit, vitiososque Humores discutit.

Esternè excitat *Suffitu* Fœminas strangulatu Uteri oppressas, Comitialesque. In reliquis idem præstare poterit, quod aliæ Concharum Testæ. Vide *Concha*.

N. Blatta Dioscoridis sunt è genere *Vermium*, nobisque incognitæ.

LXXV. CANCER.

K*αρκῖνος*, Κάμμαρος, Astacus. Germ. *Krebs*. Gall. L'*Escrevisse*.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Cancer integer*, *i. e. Substantia edulis*. 2. *Oculi*. 3. *Putamen.*

Vires.

1. Refrigerant *Cancri*, humectant, Dolorem sedant, ferocientes Spiritus figunt.

Hinc usus præcipui in Æstu, ac Dolore Capitis ac Renum, (*contusi ac cataplasmati*,) in Oris Ulceribus. In Angina (fit *Gargarismus* ex *Succo Cancrorum*, imo & internè *Succus* exhiberi poterit). In Atrophia (exhibetur internè *Succus* cum *Aqua*, vel *Succo Chelidonia*, vel cum *Butyro* coctus:) Externè fieri potest *Emplastrum* ex *Cancris tusis*, *Epate Vitulino*, atque *Oleo Olivarum*, *Laurinoque*. Tela ac Spicula è Corporibus extrahunt (triti & impositi.) Valent & in Igne Persico ac Ambustis. (In Doloribus scorbuticis, Fistulis.)

2. *Oculi*

loco ejus mentio fiet. (*G*)

LXXV. CANCER. *Cancer* imprimis duplex in usum venit: *Vulgaris* seu *Fluviatilis*, propriè *Gammarus*, qui in Lacubus & ubique in nostris Regionibus reperitur, & *Astacus*, qui rotundus & rarus est apud nos, in locis autem maritimis reperitur, & nostratibus oblongioribus præferri solet.

Quod attinet *Usum*, notum est, quòd *Cancri* sint egregium *Alimentum*, vel potiùs *Alimentum medicamentosum*, quàm simplex Alimentum, & optimè solent conducere iis, qui laborant Febre Hectica, & qui inclinant ad Phthisin, Tabem, aut vel Pulmonum, vel Renum, aut aliarum Partium Exulcerationes. Unde in Hectica, similibusque Casibus ac Affectibus, *Butyrum Cancrinum* paratur: de quo *superiùs* locum sum sub *Bove*, ubi dedi ejus Præparationem; quale etiam videbitis in SACHSII *Gammar. pag.* 313. & 828. Egregiam etiam obtinent *vim diureticam* ciendi Urinam, ratione Salis volatilis urinosi, temperati à pauco Acido. Propterea, quoniam totus Cancer, quantus est, *Vulnerarius* est, quæ vis vulneraria, in singulari eorum Alcali fondata, magnifacienda est. Sicut in Regno tam Vegetabili quàm Animali observare est, multa Diuretica esse simul egregia Vulneraria: videantur *Scripta* HELMONTII. Propterea, & quoniam sunt toti vulnerarii, non immeritò optimo cum successu ingrediuntur *Potiones Vulnerarias* unà cum *Vulnerariis Vegetabilibus* aliis: id quod primus docuit POTERIUS *in Pharm. Spagyr. Lib.* 1. *cap.* 2. *Sect.* 1. *pag.* 310. qui describit *Decoctum Vulnerarium*, cujus miras virtutes non potest satis deprædicare; cujus hæc est *Compositio* non inelegans:

℞. *Astac. fluviat.* Num. xx.
Rad. Aristol. rot. ℥ß.
Symph. maj. ℥j.
Fol. Bugula,
Alchimilla,
Sanic.
Agrimon.
Betonic. an. M. j.

Bulliant in sufficienti quantitate *Aqua communis* & *Vini*, fiatque *Decoctum*.

Hoc partim extrinsecùs, partim verò intrinsecùs, hauriatur ad ℥vi. bis in die, quatuor horis ante pastum: cui addit POTERIUS ℥j. *Syrupi Capillorum Veneris*, &, si Sitis adsit, totidem *Syrupi Limonum*. Extrinsecùs si Ulcus sit cruentum, addit *Salis communis* part. j. item *Myrrha* aliquando ℥ß. & alia, pro ratione Symptomatum Vulneribus supervenientium. Valdè istud commendat POTERIUS, dum dicit quòd mira sit ejus vis etiam in Vulneribus deploratis internè & externè. In præcisis & dissectis Nervis, Tendinibus ac Ossibus: quæ sunt Vulnera peritum requirentia Chirurgum; & propterea meritò notandum hoc *Decoctum*.

Cancri ulteriùs conveniunt in præcavendo Abortu, sive propinetur Mulieri gravidæ *Succus Cancrorum* cum bono *Vino* expressus, uti vult HARTMANNUS *in Praxi chymiatrica pag.* 282. sive *Cancri fluviatiles* cum *Jusculo Pullorum* contusi propinentur, uti vult JOEL *in Pr. pag.* 289. sive ipse solùm *pulverisatus* propinetur. Porrò commendantur ad malignos Serpentum Morsus à WORMIO *in Musæo l.* 2. *cap.* 4. *pag.* 248. *Pulverisandi modus* est talis:

℞. *Cancri fluviatiles* in Plenilunio capti:

(quoniam Plenilunium est legitimum tempus colligendi Cancros: observatum enim est, quòd crescente Luna etiam contenta in Cancris crescant, decrescente verò Luna denuò & illa decrescant:) ponantur in Vase terreo non vitreato ad os Furni, ut exsiccentur paulatim, & non cremeniut: exsiccati Cancri pulverisentur in Mortario lapideo; qui *Pulvis* internè est *Specificum* POTERII *in præservando Abortu* à ʒß. ad ʒj. Cum *Sale* quodam *fixo vegetabili*, & *Aqua appropriata*, Intermittentes curat per Sudorem.

Præter hos alios usus *Pulvis* hic confert egregiè *vi diuretica*, mirè curat Ulcera Renum & Vesicæ, & præferendus est longè *Cineribus Cancrorum*, utpote qui sunt pura puta Calx: item ad Sanguinem congrumatum resolvendum multùm etiam confert.

Brodium, seu *Jusculum Decoctionis Cancrorum*, Alvum solvit, assumptum. Item ad Scorpionum & Viperarum Morsum è *Vino* per se bibuntur *Cancri*; qui etiam cum *Crusta* triti & Plagæ impositi seu adhibiti, auxiliantur Morsui Viperæ.

Extrinsecùs magni sunt usus *Cancri*, si scilicet contundantur, & vel soli, vel cum aliis, instar *Cataplasmatis* applicentur, vel ex contusis *Succus expressus*, seu instar *Fomenti* admoveatur: & ita Succus Cancrorum expressus, vel solus vel cum aliis, egregium præbet Medicamentum in Cephalalgiis Febrium Ardentium & Malignarum, imprimis si simul adsit metus Delirii aut phrenitidis: sic enim RULANDUS *in Thes. Medico Practico* habet egregium *Frontale*, quod ipse in graviori Capitis Dolore & Delirantibus semper cum felicissimo successu adhibuit, cujus hæc est Descriptio:

℞. *Cancr. fluviat. viv.* Num. xx.
Aceti rosac. ℥v.

Contundantur in Mortario & fiat *Epithema*.

Similiter felici cum successu usurpatur in Phrenitide & Insania, supervenientibus Febribus Malignis: addi potest pro varietate circumstantiarum, aliquid de *Opio*, *Croco* & *Camphora*, & tale *Epithema compositum* potest fieri hoc modo:

℞. *Aqua Sperm. Ranae.* ℥viij.
Succ. Cancr. fluv. ℥vij.
Croci ʒj.
Opii Aceto correcti ʒß.
Camph. ℈ß.

Misce pro *Epithemate*. Quod in Phrenitide, Febribus Malignis, Ardentibus, item in Cephalalgia similium Febrium, est elegans expertum Remedium.

Idem in Ardoribus, Doloribus & Spasmis Renum undecunque natis, in Nephritide & Calculo, vix melius est Remedium ipsis Cancris fluviatilibus contusis & applicatis. Præterea quoque externè quascunque Inflammationes sistunt Cancri, & Succus ex iis expressus, quoniam in omni Inflammatione est Acidum coagulans Sanguinem, & efficiens ut stagnet, & sic Inflammationem inducat. Hoc Acidum ob Sal volatile urinosum temperatum, ratione cujus refrigerare, item Dolorem sistere dicuntur, corrigunt & refrænant Cancri fluviatiles & Succus expressus; hinc non potest non fieri, ut sublata causa tollatur effectus. In Angina, quòd sit expertissimum Remedium *Succus Cancrorum fluviatilium* cum *Succo Sedi* expressus, & pro *Gargarismate* usurpatus: dixi *de Sedo*: de quo etiam videre potestis hinc inde apud Authores. In Ambustis & Combustionibus vix melius habetur Succo Cancrorum fluviatilium recenter expresso. Sicut & in Faciei rubore GRULINGIUS sequens

 Unguen-

(G) Blatta Bizantia, *seu* Unguis odoratus *dictus*, *exoticum est Conchylium*, *in lacubus Indiæ stabulans*. *Nardo vesci ajunt*, *unde odor ipsi accedit*, *qui sensim exhalat*. Unguis *ad nos allatus non solum* odoratus *non est*, *sed ustus Cornu ustum potiùs*, *quàm Castoreum olet*, *ut vulgò ajunt*:

2. *Oculi Cancri* (*Lapides Cancri*) refrigerant, siccat, abstergunt, discutiunt, Calculum atterunt, Tartarum & Sanguinem coagulatum resolvunt.

Hinc usus magni in Nephritide, Pleuritide, Asthmate, Dolore Colico, &c. sive crudi, triti que assumantur, sive usti & præparati: inserviunt itidem Dentibus abstergendis.

3. *Putamen* (*Testa*) easdem cum Oculis dictis vires obtinet. Insuper Scabiem Puerorum ex salsis Humoribus sanat (*Oleo rosaceo* permixtum & illitum,) Febrium intermittentium Paroxysmos arcet.

N. Præstat Putamen novellum tenuius, quo induuntur, postquam crassius deposuerint annuatim,

P R Æ P A R A T A.

1. *Cinis Cancrorum* (i. e. *Cancri combusti*,) exsiccatorius est, proprietate pollet adversùs Morbum Canis rabidi, (assumptus cum *Radice Gentianæ*). Rimas Pedum ac Sedis Verruculas & Carcinomata cum *Melle* lenit. Sunt & qui Cancros combustos propinant in Dysenteria.

N. Galenus hoc Medicamenti genus, quod ab *Æschrione Empirico* didicisse confitetur, maximoperè ad Morsum rabidi Canis commendat, *Æschrionemque* Cancros vivos in Patella ærea ussisse ait, donec in leviorem facilè redigi poterant, idque per Ortum Canis, Sole transeunte in Leone.

Dosis Cochlear parvum ad dies 40. continuatum.

(Præferuntur *Cancris nostratibus Granches* Hetruscis dicti,)

2. *Oculi Cancri præparati*. F. l. c. lævigando, cum *Aqua* e. gt. *Fœniculi*.

3. *Magisterium Oculorum Cancrorum*. Vid. *lib.* 2.

4. *Aqua Cancrorum* fit è *Cancris* MB. vel Cinere destillatis.

Vires

Unguentum commendat;

℞. *Cancr. fluviat.* Num. xv.
quibus contusis adde
Olei Amygd. amar. ℥ij.
Vitell. Ovor. ℥iij.

Bulliant ad humiditatis consumptionem, post coletur.
Vid. *Praxis ejus Med. p.* 3.

Ex eodem fundamento, uti *superiùs innui*, in Ulceribus sordidis & Fistulis *Succus Cancrorum fluviatilium* cum *Succo Nicotianæ* infusus vel injectus est elegans Remedium, de quo dixi *sub Nicotiana*. Hinc *Clysmata* ex *Decoctis Cancrorum*, item eorum *Succo* in Dysenteria, ubi Intestina crassa, aut etiam Rectum, læsa fuerint, optimo cum consilio injiciuntur.

Lapilli Cancrorum communiter *Oculi Cancrorum*, sed falsò, dicti, multùm differunt ab Oculis veris nigris in Capite repositis, cùm hi super Stomachum potiùs concrescant. Nam de Oculis veris nigris in Capite repositis noto, quòd si quis ʒß. vel ℈j. illorum in *Pulverem* redigat, & assumat, habebit *Pulverem* egregiè *purgantem*, authore DEODATO *in Panth. Hygiast. l.* 1. *c.* 44. De *Lapillis* verò *Cancrorum* alia est ratio, nam hi in primo exortu nihil aliud sunt, quàm Liquor lacteus, seu Liquor tenuis aquosus Lacti haud absimilis. Hic Liquor, dum mense Julio, Junio & Majo ægrotant Cancri, obdurescit in Substantiam lapideam, & siti sunt super Stomachum: videatur HELMONTIUS *de Lith. cap.* 7. §. 32. *pag. mihi* 67. ubi eorum naturam & crescendi modum optimè tradit. Reperiuntur hi Lapilli, quando deponunt antiquam Crustam, & dictis mensibus novam induunt: nova hæc Testa ex Cuticula illa, qua involuti reperiuntur Lapilli, renascitur, unde Testa recens est omninò mollis, quæ tamen beneficio Acidi subtilis occulti sensim sensimque induratur. Rarum est quod habet PLATERUS *Obs. Lib.* 2. *pag.* 63. quòd in Lingua humana repertus fuerit Calculus, similis Lapillis Cancrorum. Utraque & *Testa* & *Lapilli*, turgent Sale volatili alcalino, minùs tamen acri, sed Acido subtili temperato.

Hi *Lapilli Cancrorum* magnum habent effectum *absorbendi quodvis Acidum* vitiosum in Corpore stabulans, imbibunt hoc promptè, insimulque coeunt cum eo in Saporem salsum tertium. Unde ratione prioris virtutem habent refrigerandi, & in pluribus Morbis conveniunt, in corrigenda Soda v. g. seu Ardore Stomachi, ab Effervescentia acida oriunda, Colica, aliisque Torminibus Alvi, Passione hysterica, & similibus Affectibus ab Acido oriundis, in Pleuritide, Angina, Erysipelate, & similibus Affectibus ab Acido natis, ubi vel soli sufficiunt pro Cura destruendi Acidum, Sanguinem coagulans, quia dissolvunt Sanguinem quemcunque congrumatum, illumque per Sudorem & Urinam expellunt. Porrò contra Febres Intermittentes quascunque, præmisso Vomitu, ante Paroxysmum optima sunt Medicamenta, in specie in Quartanis, sive *crudi* pulverisati & propinati, sive *calcinati*, imprimis ubi nimium Frigus excedit, ubi pro Cura sufficiunt; impediunt enim agitationem Massæ Sanguineæ, & virtute absorptiva potenter sistunt, Unde novi continuo usu Quartanam *Lapillis Cancrorum* in dosi à ʒß. ad ʒj. curatam: qui *Pulvis*, si videatur debilior, optimè permiscetur cum *Sacchare Saturni*, & hoc Medicamentum est Arcanum in Quartana, & quidem imprimis, si affectus simul sit Splen. Contumacissima certè Quartana per Lapillos hos cum Saturni Saccharo junctos, curata est. aliis verò in Febribus optimo consilio conjungatur cum *Tartaro vitriolato*. Præterea, dum cum Acido in primis viis coeunt in tertium Salsum, sunt abstersivi, resolutivi, insigniter diuretici, &c. unde etiam in Stranguria, Dysuria, Soppressione Urinæ quacunque, & in Calculo, optimum curativum & præservativum sunt; absorbent enim Acidum, Arenulas & alia Mucilaginosa in Calculum coagulans; unde LUDOVICI *in Pharm. p.* 448. *Pulverem Nephriticum* componit ex *Lapillis Cancrorum*, *Cinnabari nativa*, & *Pulvere anodyno*. Quando autem vis diuretica in Calculo pellendo intendenda, miscentur optimè cum *Sale volatili Succini*, v. g.

℞. *Lapill. Cancr. prap* ʒß.
Salis vol. Succini ℈ß. M.

Conf. WEDELII *Pharmac. p.* 7. ubi simul *Sperma Ceti* addit. Alias vel *crudi* à ʒß. dentur pro scopo nephritico, diuretico, & Sanguinis coagulati resolutivo, vel *Vino infusi*, vel cum Cochleari *Aceti* sumpti. In Casu ab alto Remedium sunt expertissimum, imprimis quando coagulatus est Sanguis ab Acido. Præterea cum Medicamentis in Casu ab alto admiscenda sunt vel *Purgantia* vel *Diuretica*, ut Sanguis coagulatus dissolutus per convenientes vias evacuetur; in tali casu præscribuntur *Lapilli Cancrorum*, quippe qui, præter vim vulnerariam, quoque habent vim diureticam. Illustre hujus rei Exemplum refert LINDANUS *in Coll. Pract.* de Fabro quodam lignario, ob Casum ex alto, & duas Costas fractas, copiosissimum Sanguinem exspuente, quem cum *Decocta Herbarum Vulnerarium* in die bis haustu feliciter curavit; cui *Lapillos simul Cancrorum* addiderat in *Aceto* solutos. Sic brevi pòst Sanguinem grumosum per Urinam ejecit, & convaluit cum omnium miraculo. *Lapilli* hi mirè conveniunt pro usu vulnerario & ulcerario, in Febribus Vulneribus supervenientibus, aliisque Symptomatis horum præcavendis; quoniam arcent Acidum in primis viis, ne ex ejus abundantia & corrupta Massa Sanguinea augeatur corrosio in Ulceribus & Vulneribus Et quidem propinentur vel cum *Vino* acidiusculo, vel cum *Aqua appropriata*, cui addendum est tantillum *Aceti destillati*; sic affuso Vino vel Aceto invicem effervescunt & ebulliunt, propter luctam Acidi in Aceto, & Principii alcalini in Lapillis. In his *Menstruis* in totum ferè dissolvuntur, ita, ut Acetum vel Vinum lixiviosum gustum acquirant; & licèt corrodantur ab Acido vel Vini vel Aceti, non tamen nocet, sed propter saporem lixiviosum potiùs juvant, ut similiter & fortiùs possint operari in Corpore humano, teste SYLVIO *in Praxi* & HELMONTIO, qui inter alia Lapillos Cancrorum valdè commendat. Objiciat quis. Vinum nocere Vulneribus, & ubi propter Inflammationem Erysipelas supervenerit, majorem inferre Dolorem. Responden. Lapillos hos destruere Aciditatem Vini, & ita destructo hoc in sua virtute exaltari: hinc & bibacibus, Arthritidi aut Nephritici obnoxiis Lapilli ʒß. ad ʒj. propinati optimum Prophylacticum constituunt, per diuresin Acidum Vini evacuando; hinc & in Stranguria, Dysuria & Gonorrhœa ab Exulceratione oriundis, optimum sunt Remedium. In Synovia Articulorum, internè usurpari & exteriùs inspersi, multùm conducunt. In Exulceratione Renum & Vesicæ, necnon Pulmonum in Phthisi pariter sunt sacra Anchora cum *Vino* assumpti, pro expuganda & expurganda Acrimonia, seu Fermento corruptivo acido.

Usurpantur vel *per se* sub forma *Pulveris*, vel *cum aliis*; v. g. fit *Absorbens Pulvis catholicus*.

℞. *Lapill. Cancr. prap.* ʒj.
Corallior. rub. præpar. ℈ß.
Salis Absinth. ℈ß. Misce pro 4. dosibus.

Vel in *forma liquida*, in quo casu optimè cum pauco *Aceto* miscentur, v. g. contra Casum ab alto, vel Affectum quendam diureticum:

℞. *Aqua Charafol.* ℥iij.
Aceti Vini ʒiij.

Lapill.

Vires. Urinam pellit, Calculum atterit, Sitim extinguit.

N. Quercetanus macerat *Cancros* cum *Aqua Sempervivi majoris* per diem, hinc destillat, ter cohobando, adhibetque Inflammationibus, Combustis, Carcinomatis, quibus maximè prodesse ait, imprimis si *Sale* ex tenaturentia elixiviato imbuatur. *Pharm. rest. c. 7.*

5. *Oleum seu Liquor Oculorum Cancrorum* fit l. com. per deliq.

N. Aliter:

℞. *Pulv. Ocul. Cancror.* ℥v. *Olei Tart. p. d.* ℥vi. dig. in F. Eq. (per dies 15.) hinc coagula & extrahe *Spiritum Vini*. Tandem abstrahe *Spiritum Vini*, & remanet *Oleum*.

Dosis gr. 4. ad 6. *Hartmannus in prax.*

(6. *Spiritus in* Vulneribus Pectoris utilis.)

LXXVI. CARPIO, vel CARPO.

K*υπρῖνος*, Carpa. Germ. *Karp*, *Karpff.* Piscis est notus, limo & muco vivens.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Fel*. 2. *Axungia*. 3. *Lapis triangularis*. 4. *Lapilli oblongi*.

Vires.

1. *Fel* Oculorum hebetudini, & Nubeculæ subvenit.
2. *Axungia* Nervorum Affectibus calidis auxilio est.
3. *Lapillus Carpionis* (triangularis in Capite, repertus,) *Karpffen-Stein*, colicis Doloribus, Calculosis, Comitialibusque conferre statuitur.

4. *Lapilli*

Lapill. Cancr. pulverif. ʒi.
Laudan. Opiat. gr. j.
Syrup. Scabiof. ℥ß.

Misce f. *Potio* pro duabus dosibus cum regimine.

Plura de horum virtute videbitis in HELMONTIO *Tr. Blas hum. p. 53.* item *Tr. à Sede Animæ ad Morb.* §. an.

Usitatè etiam *Pulveres Dentifricios* in Scorbuto ingrediuntur, sive *usti*, sive aliter *præparati*: nam Acidum scorbuticum absorbent ac imbibunt, & inde Gingivas ac Dentes roborant & firmant.

Putamina seu *Testa*, imprimis *Chelæ*, Germ. *die Scheren*, sunt ejusdem naturæ & usus atque Lapilli, quoniam habent eandem originem, & *Pulvis* earum eundem habet usum atque Lapilli pulverisati. In Anglia certè *Pulvis Febrilis* expertus in usu est, quem *Testæ Chelarum* & *Lapilli* ingrediuntur, cujus Compositio est sequens:

♃. *Pulv. ex apicibus nigris Chelar. Cancr.* ℥iij.
Lapill. Cancr. præpar.
Margarit. præpar.
Succini albi præpar.
Cornu Cervi usti præpar.
Lap. Bezoard. ana ℥ß. M. F. *Pulvis*.

Aliam Compositionem D. CHARAS in *Pharm. Reg. Galen. cap. 29.* habet:

♃. *Extremit. nigrar. Pedum major. Cancrorum mar.* ʒiv.
Lapillor. Cancr. præp.
Margarit. Orient. præp.
Corall. rubr. præp. ana ℥i.
Succin. alb. præp.
Radic. Contrayerv. Virgin. an. ʒvj.
Bezoar Orient. ʒij.
Ossis de Corde Cervi ℈ij.
Croci ℈ij.

Omnia subtiliter pulverisata irrorentur *Spiritu Mellis* ʒß. deinde excipiantur *Gelatina Viperina*, & fiant *Trochisci* in umbra siccandi, & usus tempore pulverisandi.

Præterea *Cancrorum Putamina Pulveres* quoque *Dentifricios* ingrediuntur. Ex *Cancris fluviatilibus* fit per calcinationem *Pulvis* candidus, saporis & odoris urinosi instar Salis fixi, seu potiùs instar Calcis vivæ, egregium Absorbens & Calculi Præservativum. Contra Morsum Canis rabidi ceu expertus jam ab antiquis temporibus commendatur, si assumatur cum *Radice Gentianæ*, & quidem jam GALENUS illum laudavit, ad nostra tempora ejusdem sal a perstitit laus. In *Cinere* verò, cùm nihil ferè superfit de Sale volatili, sed fit instar Calcis vivæ, quoniam Sal volatile avolat in Calcinatione, huic in dicto Affectu præfertur sola Cancrorum pulverisatio.

AUTHOR præscribit modum destillandi *Aquam ex Cancris* per Balneum Mariæ vel Cineres; melior tamen est, quæ ex *Cancris putrefactis* elicitur. Hæc Aqua, præter virtutes ab AUTHORE descriptas, est mirabilis in quibuscunque Inflammationibus sedandis; adeò ut nullo modo cedat *Aquæ Spermatis Ranarum* in usu externo. Urinam pellit, & præterea in rabidorum Canum Morsibus est expertum Remedium à D. MICHAELE, si misceatur cum *Tinctura Bezoardica*, & multum commendatur à POTERIO in tali casu. Multùm etiam in Vulneribus & Ulceribus partium internarum, in specie Pulmonum & Pectoris, conducit, continuò sumpta: Conferatur interim FABER in *Myrothec. spag. l. 2. c. 22.* sub nomine *Quin-*

ta Essentia; item Oculis inflammatis & similibus medentur: ipsi *Cancri* post destillatam Aquam remanentes *exsiccati & pulverisati* conferunt internè egregiè vi diuretica contra Ulcera congrumatum resolvendum.

Aqua Quercetani cum *Aqua Sempervivi* est elegantissima & expertissima in usu externo, & præferenda Succo expresso. Destillari etiam vulgò solent *ex Cancris Aquæ Analepticæ* ad Hecticam usitatæ, quarum Compositiones videbitis in AUTHORE nostro, *l. 2. c. 38.* & SACHSII *Gammarol. p. 683. seqq.* Sed nihil valent.

Ex *Cancris putrefactis* vel sine putrefactione, cum *Alcali* destillatis acquiritur *Spiritus urinosus* & *Sal volatile*; de quibus tamen dubito, an magnam præ similibus Volatilibus habeant præeminentiam.

Phlegma autem hujus in Æstu inflammatorio Oculorum sedando egregium est, propter Sal urinosum paucum, quod Phlegmati adhuc inest in forma *Epithematis*.

Lapilli per Retortam destillati dant *Phlegma*, *Spiritum urinosum* & *Sal volatile*, non tamen adeò copiosum: prodit simul *Oleum* admodùm *fœtidum*: *Caput mortuum Aquæ* affusione instar Calcis vivæ effervescit, præsertim recens, quod omnium Marinorum in hoc puncto proprium est.

Liquor Lapillorum Cancrorum per deliquium, uti habet AUTHOR, est egregius in Calculo & Suppressione Urinæ: Renes abstergit; exturbat enim Arenulas & Calculum, ejetque potenter Urinam. Modus plures collectos videbitis in SACHSII *Gammarol. p. 625. seqq.* & BAUSCHIO *Tr. de Ætite p. 58*

Item sunt, qui præparant ex *Lapillis Cancrorum Essentiam*, quæ Præparationes sunt variæ, quidam cum *Aceto*, quidam cum *Terebinthina*, & *Spiritu Vini*: vid. BOETIUS à BOOT *de Gemm. cap. 178.* WORMIUS in *Musæo p. 60.* & SACHSIUS *l. a.*

Qui plura de Cancris desiderat; adeat JOHANNIS-DANIELIS MAJORIS, *Kiliensis Professoris*, *Dissert. Epistol. de Serpentib.* & *Cancris Petrefactis*, & PHILIPPUM JACOBUM SACHS à LEWENHEIM qui integrum *de Cancris Tractatum* scripsit, & quæ alibi sparsim reperiuntur, omnia in unum congessit. (*H*)

LXXVI. CARPIO vel CARPO. *Carpionis Fel*, uti reliquorum Piscium omnium, in specie Lucii Piscis, in Affectibus Oculorum commendatur; & quidem, ubi Affectus Oculorum detergendi, v. g. Nubeculæ, Ungues, & Pelliculæ, adhuc sunt in fieri, nec adeò confirmati, conveniunt *Fella Piscium*, utpote temperata, & non nimis acria; ubi verò sunt confirmati, v. g. Ungues perfecti &c. requiruntur *Fella Animalium terrestrium*, imprimis *sylvestrium*, utpote quæ tam respectu Fellium Piscium, quàm Animalium domesticorum, sunt acriora & volatiliora, & penetrantiora. Hoc observato, de omnibus Fellibus potest dari judicium. Aliàs Carpionis Fel est egregium Specificum, & certissimum omnium Remedium, contra Erysipelata; cùm Alcali ejus temperatum destruat Acidum Erysipelatis: vid. ZWELFFERUS *contra Tachenium*.

Lapilli, qui reperiuntur in Carpionum Capitibus propè Maxillas, sunt congeneres cum Lapillis Cancrorum & Percarum; talium enim textura, compositio & usus, in destruendo Acido, & cienda Urina inter se conveniunt. Unde ipse *Lapis Carpionis triangularis* valdoperè convenit ad compescendas Hæmorrhagias teste WILLUGHBÆ-

JO

(H) *Quod de* Oculis Cancrorum *nonnulli Rerum naturalium Scriptores suspicati sunt, omninò confecit Dñus* Geoffroy junior, *qui* Anno 1709. *evidentissime ostendit*, Lapillos Cancrorum *haud in capite, sed in Ventriculo horum Animalium concrescere. Idemque Author observavit Cancros exuviam deponere singulis annis: nec tantùm externam osseam sed internam quoque superficiem Intestinorum & Ventriculi jam veterascentem, ac in lapideam materiam facessentem, sensim separari vidit, nova in secedentis locum substantia succrescente.*

4. *Lapilli* duo supra Oculos existentes, Itidem ad Epilepsiam commendantur.

LXXVII. CETUS, ET MANATI.

Κῆτοι; Cete. Germ. *Wallfish*. Gall. La Balaine.

Cetæ nomen generaliter Pisces vastos vivi-paros denotat: specialiter tamen pro maxima eorundem specie sumitur, quæ ob vastam suam magnitudine ac conformationem Quadrupedes æmulatur.

OFFICINALIA NATIVA.

Axungia, quæ medetur Scabiei (illita).

N. Ex hoc Animali suos qui *Sperma Ceti* Officinarum desumi volunt, sed malè: Vid. *lib.* 3. *c.* 31.

Alii *Ambram* ei acceptam referunt, sed itidem falsò.

MANATI.

CEtorum generibus annumeratur Piscis *Manati* dictus, à Pedibus binis anterioribus, quos solùm refert: nimirum hos *Manus* Hispani vocant, unde & *Piscem Manatum*, ac si dicere *Manibus præditum* vocaverunt. Belgæ ob similitudinem Capitis, quo Vaccam mentitur, *Vaccam marinam* (Germ. *See Kuh*. Gall. *Le Manati*) appellant, Vide *Clusium Aldrovandum*, *Monardem*, *Gomarium*.

OFFICINALIA NATIVA.

Lapis Manati seu *de Manati*, vulgò *Lapis Manatim*, est Lapis, Os, seu Crustaceum ex Capite ejus exemptum, idque variforme; nonnunquam enim Dentes refert, unde & nonnullis *See-Kuh Zahn*, i. e. *Dens Vaccæ marinæ* audit: aliquando Ossicula Aurium mentiuntur, adeoque *Ossa Auditus* dicuntur.

PRÆPARATA.

1. *Præparatio* fit ex *Calcinato*, seu *Cremato*.

N. Præstat irrorare aliqua *Aqua* conveniente, v. g. *Fæniculi* &c.

Vires. Summè commendatur ad Calculos Renum & Vesicæ comminuendos, Dolores nephriticos, ac colicos sedandos.

Dosis ʒj. & ultrà.

N. Sunt qui ad ℥j. ascendunt.

2. *Magisterium*. Fieri potest solvendo cum *Spiritu Salis*, vel *Salis Nitri*, ac præcipitando cum *Aqua*.

LXXVIII. CONCHA.

Κόγχαι. Germ. *Muschelem*. Gall. *Conche ou Coquille*.

Est genus Piscium Capite destitutum, *Testis* (quas eodem nomine *Conchas*, vocant,) circumvallatum, sive duplex Testa illa sit complicatilis, sive simplex.

Ex harum genere sunt & *Margaritiferæ*, quas vide infrà, & *lib.* 3. *c.* 7.

Varias sub se *species* complectitur, secundùm *Figuram Coloremque* ut plurimùm Nomina nactas, vel & peculiari Nomine insignitas. Sic sunt

Concha Longa, *Rhomboides*, *Squamosa*, *Striata*, *Echinata*, *Corallina*, *Læves*, &c. Huc *Ostrea*, *Mater Perlarum*, *Blatta Bizantia*, *Chama* generum variorum &c. *Umbilicus marinus*, *Dentalium*, *Entalium*, *Purpura*, *Conchylium*.

N. 1. Crescit Concha ac decrescit cum incremento & decremento Lunæ.

N. 2. Inter Aquatilia nullum Animal esse perhibetur, quod majori desiderio teneatur vescendi Carne humana, quam hoc ipsum.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Testa*, 2. *Caro*, 3. *Margarita*, de quibus *lib.* 3.

Vires.

1. *Testa Concharum* vim habent exsiccandi, Sudorem movendi, abstergendi, &c.

Hinc usus earum *internus* præcipuè est in Febribus, quibus interveniente Sudore madentur.

Externè conveniunt in *Dentifriciis* abstersoriis, in Mariscis & Condylomatis Ani reprimendis (*Calx* applicata.)

Præparata ex Testis.

Adhibentur autem *Conchæ*, tum *pulverisatæ* solummodò, tum *calcinatæ* & *pulverisatæ*, vel & simul lege communi cum *Aqua Card. bened.* & similibus lævigando præparatæ.

N. Nostratibus hoc Nomen sibi communiter vendicat genus Concharum oblongum, quod hisce in locis vulgatiùs reliquis invenitur.

Ex *horum Testis* fit famosum illud

Antifebrile Crollianum.

Testis dictis affunde *Acetum*: stet per noctem: tunc extrahit *Mucorem*, quo abraso, calcina Testas ad albedinem usque, Pulveremque serva.

Vires. Ciet sudorem sat largiter, adeoque instante Paroxysmo

JO *in Ichthyol.* & contra Erysipelata, uti etiam ad curandam Epilepsiam, in qua à multis pro Arcano habetur.

Præter Lapillos magnos in Capite sunt *duo parvi Lapilli Lunari forma* supra Oculos siti, qui præferuntur illis in Cura Epilepsiæ, de quo vid. FINCKIUS *in Med. Dogmatico-Hermet. p.* 39. (I)

LXXVII. CETUS & MANATI. *Cetum* seu *Balænam* describit CLUSIUS *de Exotic. l.* 6. *cap.* 17. De *Manati* verò præ cæteris videndus est WORMIUS *in Musæo p.* 58. Sed *Lapis Manati* dictus contra Calculum usurpatur, ubi tamen sufficiunt *Lapilli Cancrorum*. (K)

LXXVIII. CONCHA. *Conchæ* sunt *Pisciculi minuti*, seu *parvi vermiformes*, qui habitant in testaceis Domiciliis, à quibus *Testa* habent nomen, ut vocentur *Conchæ*; & omnes Pisces, qui habent tales Testas, dicuntur *Conchæ*: quarum variæ sunt *Species*, vel *Nobiles*, vel *Ignobiles*. *Nobiles* dictæ sunt *Margaritiferæ*, quæ præ aliis sunt usitatæ, utut sub harum defectu etiam Cochlearum nostrarum majorum Domunculi, præsertim earum Opercula, commodè substitui possint. Pertinent huc Ostreæ, *Entali*, *Dentali* &c. quæ omnia sunt certæ Concharum species.

Omnes autem *Conchæ* naturæ congeneris sunt cum *Lapillis Cancrorum fluviatilium*, nisi quòd *Margaritiferæ* constent Sale volatili magis digesto, & in casu necessitatis commodè & non sine ratione possunt substitui. *Testæ præparatæ* pro natura Marinorum, Acidum invertunt & destruunt, præsertim in primis viis, cum quibus in Saporem salsum, nunc diaphoreticum, nunc diureticum, abeunt; unde inter *Præcipitantia* & *Febrifuga* Testæ hæ usitatissimæ sunt; *Margaritiferæ* conveniunt cum *Perlis* ipsis, de quibus in *Regno Minerali* dicetur.

Præter hoc, quòd *Testæ Concharum* ita *crudè* propinentur, etiam *calcinari* solent, quæ Igne aperto calcinatæ postmodùm *Aquæ* affusione ferè instar Calcis vivæ effervescunt, & sapore acri urinoso seu alcalino præditæ sunt. *Calx* hæc inversiva, absorptiva est, & hinc potenter diaphoretica, & specialiter Febrium Intermittentium curativa. Hinc ex *Concharum Testis oblongis* calcinatis paratur *Specificum Antifebrile* Tertianarum, cujus descriptionem, quam primus invenit CROLLIUS, videbitis in AUTHORE.

Notetur autem de hoc *Specifico Crolli*.

1. Quòd ultra *tres vices* non usurpetur, quia Febris cesset.
2. Quòd semper *præmittenda* sint in Cura Febrium Intermittentium *Universalia*: nam si solum, & nullis aliis præmissis usurpatur, duplicatur, imò triplicatur Febris, cujus multas habeo Observationes, præprimis ab iis, qui nimis præproperè ruunt in Praxin.

Uti ex his parat suum *Specificum* CROLLIUS *in Basil. Chymica*; ita ex *Conchis Margaritiferis* calcinatis STROBELBERGERUS parat suum *Specificum Antifebrile*, in Tertianis una alterave hora ante Paroxysmum assumendum, *dosi* ʒj. de quo videatur *Tractatus de Curat. Febrium*. Loco horum possunt substitui *Ostrearum*, imò etiam *Cochlearum Testæ*.

Caro,

(I) Carpionem *inter Lacustres Pisces connumerant, ac Truttæ congenerem faciunt*. Charleton *Anglis* Chare *appellari ait: idem tamen Author* Chare *alium Piscem facit ex* Camdeno, *item Lacustrem, & Truttæ per omnia similem. At* Carpus *seu* Capriscus *eidem* Charletono *est Piscis marinus squamosus, Officinæ tamen* Carpionem *&* Carpum, *cum* Cyprino *Pisce lacustri & fluviatili, idem faciunt.*

(K) Cete *dicuntur Pisces omnes, non tam magnitudine insignes, quàm quòd Pulmones, asperam Arteriam, Collum, Renes, Vesicam, Testes, Penem, Mammas, aliasque partes obtineant, cum Quadrupedibus communes. Sub hoc Cetaceorum Piscium genere* Balenæ *reponuntur*, Delphini, Phocæ, Monati *(de quo etiam hic), atque alii. De* Spermate Ceti *Officinarum vide integram* Ettmulleri Dissertationem.

mo (præcipuè tertiano) exhibitus, Febres solvit, maximè si vicu secunda vel tertia iteretur.

Dosis ℈iß. ad ℨi.

N. Crollius exhibet in haustu *Cerevisiæ calidæ* cum tantillo *Butyri*.

2. *Caro Concharum*, id est Substantia edulis, culinaris potissimùm est, & in Cibo Quartanis convenire dicitur,

LXXIX. DENTALIUM ET ENTALIUM.

DEntalium est Conchula parva, oblonga, exteriùs asperula, intùs lævissima, Tubuli modo concava, alteraque parte Rimam habens, canini Dentis instar acuminatam, unde & *Dentalium* nominatur.

N. Non Piscis, sed *Vermis* oblongatus, ac tenuis, Dentalii incola est; adnascitur Saxis marinis, Conchisve vetustis.

Entalium itidem Testaceum quoddam est marinum, instar parvi Cornu longiusculum rectum, & cavum, foris striatum, intùs læve, raró longitudinem Digiti superans,

N. Videtur esse *Dactylus Plinii*.

Vires Utrumque etsi in Medicina hactenus parùm, & nonnisi in *Unguento Citrino* usitatum sit, attamen cum aliis Testarum generibus, ad similes Affectus adhiberi posse verosimile est.

LXXX. HALEC.

M*aris*, Halecus, Harengus, Germ. *Harig*, *Haring*.

Piscis est Marinus, Oceano Baltico, aliisque Germaniæ Oceanis familiaris.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Vesicula* (*Halecis Anima* dictæ) 2. *Ipsum Halec*, & 3. *Muria*.

Vires.

1. *Anima dicta*, *N.* 12. exhibitæ, Urinam ciere dicuntur.

2. *Integrum Halec* salitum imponitur plantis Pedum ad Humores a Capite derivandos Æstumque febrilem domandum. *Cinis* exhibetur ad Calculum atterendum, (sit ut *Cancrorum*.)

3. *Muria* (*Garum*) est *Brodium*, quo *Halec* vel alios Piscis fuerit conditus. Inservit *Clysteribus*, in Coxendicum Dolore & Hydrope, mundificat Ulcera fœtida, Gangrænam cohibet, Strumas dissipat, ad Anginas valet (cum *Melle* illitus.)

LXXXI. HUSO, ICHTHYOCOLLA.

EXossis. Germ. *Hausen*. Gall. *Le Poisson dont on fait la Colle*.

Genus Piscis est è maximis (longit. 24. pedum, pondere nonnunquam ad ℔. 400.) cartilagineum, Ossibus carens, (exceptis quæ in Capite sunt) absque Squamis, &c.

Familiaris piscis est Danubio, nimirum ex Mari in Danubium desiderio Aquarum dulcium ascendit.

OFFICINALIA NATIVA.

Exhibet Officinis *Ichthyocollam*, (Arab. *Alkanna*. Germ. *Hausz. Blasen*.) quæ *Glutinis* genus est, colore album, ex illius Corio, Intestinis, Ventriculo, Pinnis & Cauda confectum. Idque hoc modo:

Partes dictæ in frustula tenuissima sectæ, macerantur in *aqua calida* q. s. hinc coquuntur lento igne ad consistentiam Pultis, malaxanturque antequam refrixerint in Massam.

Vires. Siccat, explet, quadantenus mollit. (Adhibetur ad Sputum Sanguinis.)

Hinc *Usus* ejus est in *Emplastris glutinantibus*.

N. Adhibetur & ad gelanda Jura, (*Galrey zu machen*,) ex iisdem addito *Sacchare cand.* Excoquitur etiam transIucidum & flavum Glutinum genus, (*Frisch'sim* & *Mundleim*, appellatum,) quod in ore liquefactum ad Chartas glutinandas adhibetur.

LXXXII. LUCIUS.

Λ*ύϐραξ*, aliis *λάκος*, Lupus. Germ. *Hecht*. Gall. *Un Brochet*.

N. Sunt qui *Lucium* ac *Lupum* confundunt, quod etsi nomine tenus concedi possit, cùm uterque Piscis sit rapax, ut *Lupus terrestris*, attamen reipsa distinguuntur.

Lupus

Caro, & omnes *Conchæ*, ad quas etiam pertinent *Ostrea*, commendantur in Phthisi & Hectica, in Atrophia & Tabe, si oriatur ea Stomacho, & putrida in eodem corruptione, in qua optimæ sunt; sicut & LINDANUS *in Colleg. Pract.* refert, quòd per *Ostreas*, *Conchas*, & *Testudines*, ntut hæ sint difficilioris aliquatenùs digestionis, plures Hæcticas curaverit. *Ostrea* in specie turgent Succo rorulento alcalino, quod in Atrophia, Phthisi, Lue Venerea &c. convenit. (*L*)

LXXIX. DENTALIUM & ENTALIUM. *Dentalium* & *Entalium* sunt species *Concharum*, de quibus, quæ in genere dicuntur de Conchis, valent in specie, & qui habet *Lapillos Cancrorum*, non opus habet neque Perlis, neque Testis, neque Entalio, neque Dentalio. Externè ingrediuntur *Unguentum Citrinum*. (*M*)

LXXX. HALEC. Per usum *Halecis* sine omni Potu quidam Hydropem curant, quale exemplum in *Paralipomenis habet* SENNERTUS *pag.* 149. *Integrum Halec salitum* plantis Pedum applicatum in Febribus ardentibus refrigerat potenter; & adhibetur pro impediendo imminente Delirio: disruptum per medium Halec, & inversè Dorso applicatum, ita ut, Caput sit in parte inferiore, Cauda verò in parte superiore; dicitur expertum in Febribus Intermittentibus. PALMARIUS *in Tr. de Peste & Morbis contagiosis c.* 18. *p.* 470. tradit, certissima Experientia constare, quòd cùm prima Halecia non salita à Piscatoribus in copia in maritimos locos deferantur, subitò Venenum pestilentiale evanescat, licèt ignoretur causa.

Halecum Muria est quasi Sal ammoniacale, ex Acido Salis communis cum Sale volatili Halecum. Hæc usurpari solet pro *Clysmate* extemporaneo, & sufficienter purgat. *Muria* verò hujus loco alii *Brassica Decoctum* sumunt. In Hydrope certè copiosè evacuat Aquas in *Clysmata* cum *Passulis* usurpata: in resistendo Gangrænæ confert, & pro Secreto habetur: egregium quoque est remedium pro Partibus à Frigore lesis, si abluantur cum illa: item pro eluendis Ulceribus cancrosis, aliisque Partibus ulcerosis valdè commendatur. (*N*)

LXXXI. HUSO & ICHTHYOCOLLA. De *Husonibus*, Germ. *Von denen hausen*, nihil in usu est, nisi *Gluten* ejus, *Ichthyocolla* dictum. Paratur ea *Ossibus* & *Partibus mollioribus* ejus cum *Aqua*, Instar aliarum *Gelantinarum*, & pro conglutinatione & consolidatione usurpatur. JOEL paravit ex *Ichthyocolla* Remedium Sputum Sanguinis: item NICOLAUS MYREPSUS facit ex inde *Pastillos* seu *Trochiscos* contra eandem Sanguinis excretionem. Propter hanc vim glutinativam & unitivam usitatissimè ingreditur *Emplastra & Unguenta Sarcotica*, seu Carnem generantia. (*O*)

LXXXII. LUCIUS. *Lucius* piscis, Germ. *der Hecht.*, suggerit *Fel*, quod Oculorum Albugini, Maculis, Nebulis, Ungui, aliisq; Affectibus egregiè inservit, vel in *Spiritu Vini* vel in *Spermate Ranarum*, vel in *Aqua* exinde destillata, de qua vid. HARTMANNUS *Praxi Chym.* p. 99. & eadem de hoc valent, quæ dixi de aliis Piscium Fellibus, Fella enim in genere usu externo inserviunt

---

(L) Conchæ nomen *quamvis vulgò* Conchyliis *omnibus tribuatur; propriè tamen* Conchæ *appellatione* Conchylia *quædam* univalvia *significantur*, *ut* Concha Veneris, Concha Persica, Concha Anatifera, &c.

(M) Dentalia *dicuntur Tubuli quidam candidi, teretes, striati, aliis Crustaceis adnasci soliti. A figura* Syringitæ *appellantur. Parùm ab his discrepant* Entalia, *nisi quòd Conchulæ potiùs sint, parvulæ, niveæ, læves.*

(N) Halec *propriè* Harengus *vulgò*, *ab* ἁλὸς salsus, *quia Piscis est ad liquorem Salsamentariorum idoneus Angliæ & Scotiæ litora immensis exercitibus Pisces hi certis anni temporibus adnotant: inde ad nos copiosissimi afferuntur Apud Medicos invaluit* Halecis *nomine Pisces omnes Muria conditos appellare.*

(O) Huso *alius Piscis est* Charletono *ab* Ichthyocolla. Huso *enim ipsi videtur* Antacæus Æliani; Ichthyocolla *verò* Bellonii *est Tanais fluminis incola, glutinoso Corio, ex quo* Ichthyocolla, *seu* Glutem Piscium *dictum conficitur. Alii* Husonem *cum* Ichthyocolla *passim confundunt.*

Lupus siquidem *Veterum*, marinus Piscis est, figuræque à *Lucio* alienæ.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Fel*. 2. *Cor*. 3. *Mandibula*. 4. *Officulum cruciforme*. 5. *Axungia*. 6. *Ova*.

Vires.

1. *Fel*, Febrim arcere volunt, si assumatur. *N*. 3.
Extrinsecus inservit Oculorum Maculis, Hebetudini, aliisque eorum Affectibus.
2. *Cor*, adversùs Febrium Paroxysmos devoratur.
N. Sunt qui *Cor* vivo Lucio exemptum devorare, Luciumque Corde orbum denuò in fluentem Aquam conjicere jubant.
3. *Mandibula* exsiccat, abstergit. Hinc datur in Pleuritide ceu Specificum, itidem, ut & reliqua Capitis Officula in Calculo, Fluore albo, Mulierum Partu difficili.
Exterinsecùs sistit (*Cinis*) Synovia, Vulnera inveterata mundificat, Hæmorrhoides exsiccat.
4. *Officulum cruciforme ex Capite Lucij*, commendatur quibusdam ad Epilepsia (assumptum.)
N. *Periapton* singulare quibusdam habetur adversùs Incantamenta.
5. *Axungia* volgare Medicamentom est, illiniturque plantis Pedum, & Pectusculis Infantulorum, ad reselliendos Catarrhos, & demulcendam Tussim.
6. *Ova*, Vomitum ac Alvum ciere apta sunt, unde & hujus gratis Medicamenti loco à Plebeis exhibentur.

PRÆPARATA.

Aqua Fellis destillata Oculis subvenit.

LXXXIII. MATER PERLARUM.

NArca Perlarum seu Margaritarum. Germ. *Perlen Mutter*. Gall. *Mere des Perles*.

Species est Concharum, à Margaritis nomen ducentiom, quæ inibi frequentiùs, quàm in reliquis inveniuntur.

Vires. Præter vires Concharum communes (vide *suprà*) sunt qui *vim cordialem* huic attribuunt, serùm quo successu, videant ipsimet.

Alij *Antifebrile* ex eadem conficiunt, ad modum, quem suprà ex Conchis oblongis dedimus.

PRÆPARATA.

(In usu est *Mater Perlarum præparata*.)
Magisterium Matris Perlarum.)

LXXXIV. MUSTELA.

Σπῦρος Gobius fluviatilis, Mustella fluviatilis Gesneri. Germ. *Aalraup*, *Aalrup*, *Trusche*, *Quapp*, *Ruffolck*. Gall. *Le Goujon*.

OF-

---

inserviunt Affectibus Oculorum & Aurium, Ubi autem opus est Stimulis acrioribus, Fellibus Animalium volatilium utimur, ut Perdicis, item Bovis, Hominis; ubi temperatis, Piscium Fella sufficiunt, in Affectibus scilicet Oculorum & Aurium, ubi subtili detersione & abstersione opus est. *Fel* hoc potentissimum habet Sal volatile, ideò resolvit, attenuat, & vitia Oculorum mitigat. *Duo* tamen *incommoda* habet.

1. Quòd nonnihil *viscidum* sit & glutinosum, adeoque Oculis nimiùm adhæreat.
2. Quòd nimiam habet *acrimoniam*.

Quod si igitur metuatur, aut Acrimonia hæc rosiva Inflammationes inferat, temperetur cum *Aqua Spermatis Ranarum*.

Porrò non solum *Mandibula* sed & *Capitis Offa* quælibet, utut Maxillæ usitatiores sint, vim habent singularem absorbendi & temperandi Acidum vitiosum, indeque Sudorem & Urinam ciendi, ac ejus excretionem promovendi. Nempe sicut Corallia, & Cancrina, absorbendo Acidum viarum primarum, Concretum salsum diureticum fiunt; sic hæ partes absorbendo pariter illud ipsum Acidum fiunt diaphoreticæ. Hanc autem prærogativam habent *Marina* præ aliis, quòd Sale volatili satis temperato, nec adeò acri & igneo, constent, quo Animalia terrestria; cùm non adeò Oleum concentratum obtineant. Hinc Offa hæc Capitis egregiè commendantur in usu antipleuritico, Angina, & aliis erysipelaceis Inflammationibus, in quibus sunt Specificum, pulverisata & propinata; vi enim sudorifera alcalina, potenter absorbendo Acidum vitiosum coagulans, congrumatum Sanguinem dissolvunt, ejusque circulum restituunt: unde *Pulveres Pleuriticos compositos*, ceu Basis, ingrediuntur. *Dosis Pulveris* est ʒß. ʒi. & propinantur, vel sola, vel cum *Dentibus Apri præparatis* mista, in *Aqua appropriata*, v. g. Papaveris *rhœados*, *Florum Acacia*, *Sambuci*, &c. Ex iisdem causis conveniunt etiam in Gonorrhœa Marium benigna, sicuti etiam specificè in Gonorrhœa Mulierum, quæ Fluor albus audit, si similibus Affectibus ab Acido natis. Calculum & Urinas nonnihil promovent, & efficaciter etiam Renes detergunt.

Quod de *Pinguedine* habet AUTHOR, verum est; Pedum enim plantis tempore vespertino illita, sufficit contra Tussim Infantum catarrhalem & Agrypniam, ut possint dormire sine Tussi & molestia.

Quoad *Præparata ejus*: quidam parare volunt *Magisterium*, quod tamen nullius est usùs: potiùs hujus loco propinandus est Pulvis. *Offa* hæc *destillata* copiosum admodùm & elegans *Sal volatile* suggerunt, singulare Sudoriferum & Antipleuriticum.

Ex Felle destillatur *Aqua*, quæ tutiùs instillatur Oculis, quam ipsum Fel, ob rationes jam dictas; vel beneficio *Spiritus Vini Essentia* elicitur; ita enim *Sal* extrahitur, & egregium est Experimentum in dictis Oculorum Affectibus. Modum videbitis in HARTMANNI *Praxi Chymiatrica*. (*P*)

LXXXIII. MATER PERLARUM. *Mater Perlarum* nihil est aliud, nisi *Concha*, in qua reperiuntur *Perla*, & est idem quod *Perla*. Observetur enim, quòd Concha exspuat *Salivam* seu Liquorem limpidum, roscidum, perspicuum, qui si intra spatiola Carnis retineatur, ibique sensim sensimque coaguletur, abit in *Perlas*, cujus Perlæ sensim augentur per Pelliculas. Nam si hæc fuerit coagulata, accedente novo Humore, qui eam incrustat, coagulatur denuò, & sic incrementa sua habent Perlæ. Quòd si hæc Saliva expuatur extra Concham, coagulatur & concrescit in *Testam Concha*, quæ vocatur *Mater Perlarum*, quoniam est Receptaculum Conchæ, in quo fiunt Perlæ. Est ergò una eademque Materis, nisi quod Perlæ sint magis depuratæ atque defæcatæ, quam Mater Perlarum, quæ impurior. Nam dum remanet Materia in Conchæ corpore, degenerat in Perlas; si verò evomatur à Concha, concrescit, & convertitur in Testam. Simile videmus in Testudinibus & Cochelis omnibus, quarum Testæ fiunt ex Liquore quasi salivali Bestiolæ, qui, utut liquidus observetur; coagulatur tamen ex principiis salinis & secundum laborem Naturæ: nam omnes habent easdem facultates atque Testæ Cancrorum à Sale volatili alcali cum pauco Acido, quæ coagulando mutuò in talem substantiam concrescunt; & quod dicitur de Testudinibus, Conchis & Cochelis, de omnibus Ostrearum speciebus verum est. Et hæc est natura Perlarum: & sicut se res habet cum Lapillis Cancrorom eodem modo se habet cum Perlis, quæ eandem habent naturam cum Conchis. Ergò eandem virtutem, quam habent Perlæ, habebit eam Mater Perlarum, & contrà.

Quod attinet *Vires*, internè habet easdem, quas Lapilli Cancrorum. Absorbet Acidum, Urinam movet, & Vulnerarium est, utut pro tali scopo raro adhibeatur. Audacter tamen dico: ad quos usus conveniunt Perlæ & Mater Perlarum, ad eosdem convenire Lapillos Cancrorum: nam vis cordialis illis adscripta est ridicula.

Superiùs dixi, quod STROBELBERGERUS ex *Matre Perlarum* præparet *Specificum in Tertianis*, quod etiam parari prodest ex Perlis: unde rectè dicit DEODATUS:

Qualis erat mater, filia talis erit.

Plura qui cupit videre potest *Dissertationem* elegantissimam D. ROLFINCII *de Perlis*. (*Q*)

LXXXIV. MUSTELA. *Mustela* piscis, Ger. *die Aa Raupe*, est celebris propter *Hepar*, qui liquescit in Liquorem oleaginosum pro usu ophthalmico; quando scilicet Hepar hoc in Vitrum clausum suspenditur, &

(P) Lucius, *dulcium aquarum Piscis, id habet singulare, ut Dentes, quibus superior caret Maxilla, Palatum duplici ordine ornent: inferior verò Maxilla Dentibus acutissimis, imparibus, & duplici, interdum triplici, serie extantibus, intus recurvis, armatur. In his maxillis aliquid etiam singulare adversùs Pleuritidem Medici agnoscunt.*

(Q) *Inter* Conchas Bivalves *principem locum obtinet* Matres Perlarum, *seu* Conchæ Margaritiferæ, *in quarum sinu* Perlæ *seu* Margaritæ *inveniantur. De harum genesi alibi.*

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Epar.* 2. *Ventriculus.* 3. *Spina.*
Vires.

1. *Hepar.* In Vitro suspensum caloríque expositum, in Liquorem liquescit flavum, admodùm utilem Oculorum Hebetudini ac Nubeculis.

2. *Ventriculus* commendatur summè ad Affectus uterinos, præcipuè autem fertur Secundinas pellere, colicosque Dolores abigere (potus.)

3. *Spina* pulverisata Caducum expugnare fertur.

LXXXV. O S T R E A.

OStrea. *Oster-Muscheln.* Germ. Gall. *Des Huitres.*
Sunt Conchæ marinæ ex genere rotundarum.

Vires. Ostrea pestiferos Bubones loco transferunt, & Virus omne ad se trahunt. Sunt autem agglutinanda Brachii parti, qua Axillaris decurrit, videlicet si Bubo in Alis sit, sin verò Inguen obsederit, Lineamentis Femoris, quæ Vena Cruris describit. *Hollerius.*

N. Testa Concharum vicariæ esse possunt.

LXXXVI P E R C A.

PErcus, Perca. Germ. *Bersich.* Gall. *Une Perche.*
Perca fluviatilis ad differentiam *Percæ marinæ*, Piscis ab hoc differens est.

OFFICINALIA NATIVA.

Lapides in Capite reperti, juxta Spinæ Dorsi initium. Hi viribus conveniunt cum reliquis Lapidibus Testaceis, adhibenturque in Calculo atterendo, Renibus abstergendis.

Extrinsecùs in *Dentifriciis*, Vulneribus exsiccandis.

LXXXVII. R A N A A Q U A T I C A.

Βάτραχος, Rana, Germ. *Frosch.* (Aquatica, *Hæc usualis.*
Gall. *Une Grenouille.* (Terrestris.
(Amphibia.

Præfertur ex *Aquaticis*, quæ in Fluviis puris ac Fontibus reperitur, eaque viridis.

Rubeta nimirum, & quæ in Lacubus habitat, damnatur ceu perniciosa.

Terrestris itidem cedit Aquaticis, imò quæ maculatæ ex his sunt, venenatæ habentur.

N. De

& exponitur leni Solis calori. Unde æstivo magis, quàm hyberno tempore, parari debet; hyemali enim tempore, dum Mustulæ Ova generant, & fœcundantur, Hepar non liquescit, sed frustrà tentatur processus.

Liquor est oleosus & clarus obscurè flavescens, in quem totum Hepar resolvitur, exceptis quibusdam Membranulis & Cuticula. Omnia certè Piscium Hepata mire oleaginosa sunt. Cæterùm Liquor modò dictus igneæ & penetrantissimæ est naturæ, & singulare Specificum in deficiente Visu, vel in debilitate Visus, Nubeculis, Albugine, Panno, Suffusionibus, omnibusque Oculorum Affectibus, quæ hebetudinem Visus inferunt, & detersione atque mundificatione opus habent; adeò, ut difficulter reperiatur Remedium, quod huic *Liquore ex Hepate Mustela Piscis* sit par. Duplici autem modo adhibetur: vel primò saltem illinitur Palpebris, cavendo, ne in Oculum penetret hujus ignea vis; secundò ipsi Oculo guttillum illinitur, ubi fortiùs agendum. Singularissimum & expertum usum ejus primus celebrem reddidit FORESTUS *l. 11. Obs.* 38. ubi refert Visum, qui fuit omnino depravatus propter acres Humores, Oculorum Nervos occupantes, fuisse restitutum ex Liquore hoc illito Palpebris Oculorum: videatur etiam *l.* 20. Multum etiam commendatur ab HARTMANNO *in Pr. Chymiatric. p.* 95. quem secutus est LINDANUS in *Praxin hanc Chymiatricam* Nam infrequenti & felici usu est apud Belgas, in specie in defectu Visus & Lucis Oculorum. Loco hujus Jecoris Mustelæ Piscis, possunt substitui ejusdem *Intestina*, si eodem modo per insolationem in calore Solis convertuntur in Liquorem oleaginosum; & deinde etiam *Intestina Lampetræ*: vid. BORELLUS C. 3. *Obs.* 91. ubi habet experimentum quoddam horum Liquorum ex Mustelæ Piscis & Lampetræ Intestinis, in Affectibus Oculorum.

Ulteriùs *tota Mustela* cocta & comesta adhiberi solet contra Caducum seu Epilepsiam Puerorum.

Spina Mustela Piscis pulverisata vel alio modo præparata, ordinariò usurpari solent contra Epilepsiam, Affectusque convulsivos: specifica quoque est contra Pleuritidem, & solet misceri cum *Pulveribus Pleuriticis* non sine ratione. (*R*)

LXXXV. OSTREA. Dixi *superius*, quòd *Ostrea* & *Cancri* prosint in Phthisi & Hectica, ad quem usum imprimis solent convenire Ostreæ. Ritè enim digestæ non ineptum Nutrimentum pro Partium Spermaticarum seu Nervearum sustentatione suggerunt, quin etiam suggerunt *Gelatinam*, copioso Alcali volatili temperato impregnatam, similem illi, qualis in Spermata Ranarum deprehenditur; cujus ad rationem ad Febres Hecticas, Ardores Corporis lentè emaciantes, & inde natas Atrophias non incommodè usurpari potest: cujus rei Exemplum habet LINDANUS *in Collegio super Hartmanni Prax. Chymiatr.* qui refert curatam Febrem Hecticam ex Ulcere Pulmonum per copiosum Ostrearum esum. Quidam etiam ex *Ostreis* distillant *Aquam* in Cura Hecticæ.

Testa Ostrearum optimè possunt substitui *Conchis Margaritiferis* in usu Medico, & his Conchis omnibus *Lapillis Cancrorum*; sicut omnia ea, quæ de Conchis supra fuerunt dicta, eadem & ostrearum Testis & Matri Perlarum, item Dentali & Entali applicari possunt; imo etiam esculentis nostris Cochleis, earumque Testis. Scilicet omnia hæc Concreta testacea in nullo videntur differre, nisi, vel majoris, vel minoris Materiæ puritatis ratione, unde puriores sunt Matres Perlarum, quæ revera idem præstant, quod ipsæ Perlæ: ejusdemque etiam sunt usus impurioris materiæ sunt Domunculi Cochlearum nostrarum, sic plus minùs in aliis. Sive ergò Conchas, sive Ostrearum Testas, sive Perlarum Matrem recipiamus, perinde est. Nempe omnia hæc *Ostracoderma* Acida potenter diureticæ sunt.

Calcinata Igne aperto in *Calcis vivæ* naturam abeunt, Alcali sapiunt, cum Acido nonnihil effervescunt, potenter Sudores cient. Cum Acidis, verbi gr. *Spiritu Salis*, solutæ, abstracto Menstruo in loco frigido liquescunt per deliquium in *Liquorem salsum* diuretico lithontripticum.

Ex iisdem etiam eodem modo *Specifica Febrilia* parari possunt, atque de *Conchis* suprà insinuatum. (*S*)

LXXXVI. PERCA. *Perca* Ger. *de Persich*, est culinaris: sed hujus *Lapis* in Capite juxta Spinam Dorsi repertus, est in usu in Affectibus diureticis, & Renibus detergendis, à ℈i. ad ʒß. & facilius solubilis, quàm Lapilli Cancrorum, meliùsque Acidum destruit in iis Dysuriis, quæ ex esu & usu Acidorum oriuntur. Præterea in Dolore pleuritico non minùs commendatur, ac Lapis Lucii Piscis. Ab EICHSTADIO in *Tract. de Confectione Alchermes* hic Lapis cum Cardiacis adhibitus efficax habetur, quoniam Signaturam quasi habent. (*T*)

LXXXVII. RANA AQUATICA. De *Ranunculo viridi* habui *superius*: hoc loco intelliguntur *Ranæ aquaticæ*, & quidem illæ quæ in Fluviis, Fontibus salubribus & puris degunt, utpote quæ præferuntur reliquis; quæ enim in Aquis degunt stagnantibus, palustribus et fracidis, ceu malignæ sunt rejiciendæ.

Sunt qui vescuntur *Ranis* benè pastis et coctis vel assatis, imprimis earum *Coxas* in Hectica vel Phthisi, aut etiam in Atrophia, in quibus Morbis Alimentum præbent conveniens, et singulares sunt Italis.

BERTRUTIUS sanè Ranas commendat tanquam Remedium, quod absque dubio sanet Epilepsiam.

Rana pulverisata convenit in sistendo Sanguine. Quid? quòd *integra Rana* quocunque modo præparata applicata mirè refrigerat,

---

(R) Mustela *Piscis, seu potiùs* Mustelus, *est quem* Galeum lævem *vocant*, Canis marini *species*, *Italis* Pesce Palombo: Cardano Botta *appellatur*, *quòd capite* Bufonem (Bottam *Italis*) *referat: sed potiùs* Ranam.

(S) Ostrea *item inter* Conchas bivalves *numerantur*. *Multæ illorum species: de nostris* Brundusinis *illud notavit* Plinius, *quòd peregrinatione gaudeant, & transferri in ignotas regiones*. *Ex* Ostreorum Testis *celeberrimum* Antacidum *parari*, *alibi notavimus*.

(T) Perca *Officinarum est* fluviatilis *potiùs*, *quàm* marina: *in illius enim capite gemini* Lapilli (*potiùs* Ossiculi) *inveniuntur*, *ad* Nephritidem *commendati*.

N. De *Ranunculo viridi*, vide *Class.* 1.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Ipsa Rana.* 2. *Cor,* 3. *Epar.* 4. *Fel,* 5. *Pinguedo.* 6. *Sperma Ranarum.*

Vires.

1. *Dioscoridi Ranæ ipsæ* contra omnium Serpentum Venena pro Antidoto sunt, si ex *Sale* & *Oleo*, vel *Butyro* edantur, *Jusque* earum itidem sorbeatur. Valent & adversùs inveteratos Tendinum Rigores.

Inducit etiam Vini fastidium, si *Vinum* in quo *viva Rana viridis* suffocata est, propinetur. Viva Anthraci pestilenti imposita, donec moriatur, Venenum elicit. Viva integra alligatur ad Causonum Æstus: Articulorum & Juncturarum Dolores mitigat, Ignesque sacros restinguit, (viva scilicet, vel contusa imposita,) Odontalgiam sedat, cocta & in *Gargarismo* adhibita.

N. Si Ventri torminoso adhibeatur, in ipsam vitium transire confestim fertur.

2. *Cor Ranarum* (maximè *fluviatilium*) Antiepilepticum. Febricitantium Spinæ alligatum, febriles Algores minuit. Sunt qui Cordis regioni admoveant ad mitigandos Causonum Æstus & incendia. *Mizaldus.*

3. *Epar* exsiccatum & pulverisatum in Febrium Quartanarum (& aliarum) accessione cum successu assumi ajunt. *Crato* exhibet in *Aqua Millefolii.*

N. Epata Ranarum viridium in Paludibus degentium, ceu peculiare Specificum ad Epilepsiam commendant.

Exhiberi jubent sub Conjunctione Luminarium, Luna in Cancro existente. *Petrus de Nosolog.*

4. *Fel,* peculiariter Oculis convenit, Quartanamque curare dicitur incineratum, & ad ʒß. exhibitum.

5. *Pinguedo* Auribus indita Doloribus medetur.

6. *Sperma Ranarum* (*Spermola*) *Froschleich*, refrigerat, constipat, incrassat, Dolores mitigat, Manuum Scabiem curat, (si mense Martio in eo laventur;) Paronychia & Herpetes interficit, Erysipelati & Ambustis, aliisque Inflammationibus succurrit (impositum): Faciei Ruborem curat, Fluxui Mensium & Hæmorrhoidum medetur (Vulvæ vel Ano inditum).

N. Linteum hoc *Spermate* aliquoties madefactum & siccatum pro usu servant. Alii idem *Sperma* in fictili recondunt in terram, loco scilicet aprico, quo in *Aquam* cum tempore convertitur.

PRÆ-

frigerat, Dolores sistit, Inflammationes coercet; quatenus nempe insigniter Sale volatili blando, sine vestigio quasi Acidi, turgent, unde istiusmodi etiam Affectus ab Acido natos mirè levant. Hinc & *Rana* à Frigore in Mucilaginem resoluta egregium Cancri est remedium, Conferatur HELMONTIUS *Form. Ortus* §. 25. Unde Rana exsiccata & pulverisata commendatur in Ulceribus malignis, inflammatis & aliis, uti etiam in Cancro exulcerato: vid. HOEFFERUS *in Herc. Medico*, *pag.* 66. & in *Scriptis* HILDANI. Sed Ranarum loco *earundem Sperma* usitatius est. Aliàs *Rana exsiccata* & appensa solet interdum substitui Bufoni in sistendo & compescendo Sanguine. In Peste Ranæ singulare sunt Remedium. PARACELSUS scilicet *tria* habet *Pestis genera.*

1. Est *Pestis Bubonaria*, quæ primatiò in Inguinibus residet, & ex *Terra* orta. Huic *Bufones* conducunt.
2. Est *Pestis Carbuncularis*, sub Axillis etumpentibus, infesta, quæ ex *Aqua* inquinamento ortum trahit. Huic *Ranas* pro cura adscribit.
3. Est illa *Pestis*, quæ *ex inquinamento Aeris* oritur, cui *Aranea* dicata est pro Cura.

Hæc PARACELSUS.

Ex *Ranis combustis* fit *Cinis*, qui est expertus in Hæmorrhagiis quibuscunque. Deinde confert etiam in curando Cancro exulcerato, si ei inspergatur: imprimis quidem, si anteà Cancro exulcerato applicetur *Cancer vivus*, ligatis Chelis, donec moriatur; qui applicandus tamdiu, usque dum non ampliùs intereat; & quando non ampliùs moritur, signum est quasi interfecti Cancri: nunc inspergendus *Pulvis*, vel ex *Bufone* calcinato, vel ex *Rana* calcinata, cum *Sacchare Saturni*, & similes Pulveres alii; nam quando non ampliùs moritur Cancer, indicium est, Cancrum Morbum esse exanimatum.

Aliàs *ex Ranis* per tres dies in Aquis limpidis reservatis destillatur *Aqua* ejusdem virtutis cum Spermate Ranarum, quæ & internè contra Hæmorrhagiam Uteri ad ℥ij. est egregia, & in Fluore Mulierum albo, æquè ac Gonnorrhœa, optimè conducit.

Oleum Ranarum ex iisdem in *Oleo Rosarum* decoctis similis ferè usus est, ac Spermatis Ranarum. Præ cæteris anodynum est, & in Gutturis Inflammationibus confert. Confer, quod alium modum *Oleum Anodynum* parandi, du HAMEL *Aff. Corp. pag.* 420.

Præ cæteris *Hepar Ranarum* exsiccatum & pulverisatum seu singulare Specificum commendatur ad Epilepsiam Infantum; sed observetur Præparatio, quam ut habeat usum in Epilepsia, videbis in apud HARTMANNUM *in Prax. cap. de chymiatr. pag.* 66. & SENNERTUM *l.* 1. *Prax. cap. de Epilepf. p.* 607. Et scio, cum fructu tenellis subinde fuisse usurpatum: interdum fallit; singulare tamen est Sudoriferum, teste VELSCHIO *Hecatost.* 2. *pag.* 27.

Sperma Ranarum tempore verno supra Aquas natans imprimis est ex usu, quod nihil aliud est, quàm *Ova Ranarum*, Mucilagine quadam aquea, tanquam eorum Ventriculo & Nutrimento involuta, ne tam facilè corrumpantur; ex his enim Ovulis in tepido calore generantur *Ranunculi*. Sperma hoc Ranarum, & ipsa etiam, Ova copiosum admodùm Sal volatile macrum, seu non oleosum habent, ut pluribus ostendit TACHENIUS *Hippocr. Chym. pagina* 131.

Usus Spermatis hujus atque Ovorum est tam *in forma sicca*, quàm *humida.*

1. *In humida forma* pro usu Medico, mense Martio ante Novilunium, colligatur saltem Liquor viscidus, & Ovula eximantur. Hic ne corrumpatur, indatur in Saccum linneum rarum, porosum, suspendatur in loco frigido; sic abit in *Liquorem* seu *Liquamen*, in quo solvitur tantillum *Aluminis*, aut etiam *Nitri* (utut impregnatio hæc, præsertim cum Alumine, non in omnibus quadret) & sic postmodùm ponitur in Solem, & ad longum tempus durabile erit Sperma hoc. Ratione sui copiosi Alcali blandè corrigit quasvis Aciditates subtiles & volatiles, unde refrigerare, Dolorem mitigare, &c assolet, & ad multos usos præscribi potest, tam solitariè, quàm aliis additum. Quascunque Hæmorrhagias feliciter sistit, sive Narium, sive Uteri in specie aut Hæmorrhoidum; nam applicatum cum *Aceto rosaceo* in Spongia, in omnio Fluxu Hæmorrhoidum, Mensium, Item Lochiorum, expertum est Remedium: v. g.

℞. *Spermat. Ranar.* vel *Aquæ ejus* ℥iv. adde
Aceti rosacei ℥iß. M.

Et In forma *Epithematis* applicetur regioni Pubis, aut Lumbis, aut regioni Ossis Sacri.

Sic in Ambustionibus, in Ophthalmiis, Ulceribus dolorosis & inflammatis, Ulceribus cancrosis eluendis, &c. Remedium est optimum & coercet nimium Æstum & Calorem; unde & quascunque Inflammationes potenter sistit, cum Linteis duplicatis adhibitum, adeò, ut in Cura Erysipelatis nihil sit efficacius, sicut etiam in Ardore & Inflammatione Hepatis nimia singulare est; unde elegans *Epithema* est BARTHOLETI *ad Intemperiem Hepatis calidam*, seu ad ejus nimiam Inflammationem, quo multum præstitit *in Tract. de Resp. p.* 492. Compositio est talis:

℞. *Aquæ Hyoscyami,*
Nymphææ,
Plantag. ana ℥iß.
Spermatis Ranar. ℥iij.
Sacch. Saturni,
Camph. in Spiritu Vini solut. ana ℈j.
Salis Prunellæ ʒiß.
M. pro *Epithemate* Jecori applicando.

Ad eandem rationem cum *Epithematis* pro aliis partibus, Appropriata possunt permisceri.

Intensissimos Dolores sedat, idque ratione copiosi Salis volatilis blandi, demonstrante TACHENIO per encheiresin mechanicam in *Hippocrate Chymico*, quod probabile est satis, & ego credo. Convenit ergò in compescendis Doloribus ab Acido oriundis; unde applicata Articulis podagricis, tam Manuum, quàm Pedum, aliisque arthriticis Doloribus, nisi ab Acido intensiore oriantur, suave solamen affert, egregiè testante TACHENIO & quam plurimis Practicis, qui hujus rei habent Experientiam: præprimis, si in hac *Aqua* pauxillum *Camphoræ* fuerit dissolutum, quod ipsemet compertum habeo. In Dolore Capitis nimio instar Epithematis applicatum est egregium. Deinde egregium est *Cosmeticum* Sperma Ranarum, abstergit *Sordes*, Maculas, & similia Mala ab Acido orta, hoc enervando detergit, si misceatur cum tantillo *Camphoræ*; imprimis in Gutta rosacea, Rubore Faciei &c. tantummodò cum *Alumine* asservatum Sperma Ranarum, est egregium: in Paronychia.

P R Æ P A R A T A.

1. *Cinis* insperfus Sanguinem profluentem (e.gr. Vulnerum Nariumque (fiftit. Uteri Hæmorrhagias *Suffitu* reprimit: Alopeclis ex *liquida Pice* illinitur.

Internè Gonnorrhœam cohibet (affumptus ad ℨj.)

2. *Aqua stillatitia è Ranis.*

Fit è *Ranis vivis* fub finem Martii, vel Initio Aprilis captis, per Alumbicum.

3. *Aqua stillatitia ex Spermate.*

Fit per Alembicum, è *Spermate* collecto Martio.

N. Sal addere folent.

Vires. Ex præcedentibus patent; præter quas Veficæ ab Humorum acrimonia exulceratæ egregia medela eft. Facit & ad repellendum & fiftendum Sanguinis profluvium, & Faciei ruborem, Impetigines curat, Eryfipelati ac Gangrænis fuccurrit.

4. *Oleum.*

Fit coquendo *Ranas* cum *Oleo communi*, vel *Rofaceo.*

Vires. (Commendatur in vehementiffimis Articulorum Doloribus.)

Paratur *Unguentum* ad Atrophiam ex *Ranis Butyro* infarctis Igne circuli.

5. *Pulvis Sperniolæ compofitus.*

Vide *lib. 2. in Pulveribus.*

N. 1. Ubi *Ranæ*, *Spermaque* earundem, aut *Limaces*, *Lumbrici*, *Cancri*, & fimilia Animalia veniunt deftillanda, includenda effe Linteolo mundo, & in medio Cucurbitæ fufpendenda, ut velut per vaporem ftillent, alias Aquæ putoris erunt participes. In Linteis autem remanebit Pulvis Animalium iftorum, optimè præparatus, cui majoris correctionis ergò *Spiritus Vini* guttulas aliquot inftillabis, & rurfus exficcabis, vel cum eodem *Spiritu Vini Tincturam* eliciens.

N. 2. *Fabricius de Gangr. Pulverem* laudat ad Ulcera maligna & Inflammationes omnes compefcendas.

6. *Emplaftrum è Ranis, cum & fine Mercurio Vigonis.*

LXXXVIII. S E P I A.

Σηπία. Germ. *Blackfifch*, Gall. *Seiche.*

O F F I C I N A L I A N A T I V A.

1. *Os Sepiæ.* 2. *Humor ater.* 3. *Ova.*

Vires.

1. *Os Sepiæ*, σηπίον, exficcat, abftergit, (pulverifatum vel incineratum,) Maculis, Nævis, Scabiei humidæ medetur, Oculis convenit (cum *Melle Cinis* inditus), Gingivis tumidis fubvenit (in *Dentrificiis*), Afthmaticis auxilio eft, (affumptus. (Gonorrhœam fiftit, Calculos pellit, Urinas movet (*Pulvis* affumptus ℈j. *Dofis.*)

2. *Humor ater.* (*Dinæ.*) Intra Vefsiculam in corpore repertus. Alvum movere dicitur (affumptus.)

3. *Ova* Renes & Ureteres abftergunt, Menfes & Urinam cient.

LXXXIX. S T U R I O.

Ἀντακαῖος, Γαλαξίας, Gall. *Aquipenfer*, *Stora*. Germ. *ein Stor*, *Stur*, *Sturlein.*

Pifcis eft dorfo ac ventre echinatus, dulcefque falfafque Aquas colens, magnitudinis proceræ.

Vires.

Offa Sturionis dicti Pifcis commendantur in Arthritide vaga (exhibita.) *Foreftus lib. 20. Obferv. 12. in Epift. D. D. de Brabe.* Ut & in Colicis doloribus difcutiendis. (Π)

XC. TE-

ronychia, Herpete, & Panaritio feu Verme fub Digito, Linteum madefactum fanat in continenti iftius Dolorem; quando quidem applicatur, intenfiffimos excitat Dolores, fubito tamen poftmodùm ceffantes. Nec eft de nihilo, quòd hoc Sperma Ranarum ad Morfus Viperarum laudetur à BASILIO *in Curru Triumphali Antimonii.*

Quin & *ex Spermate Aqua* deftillatur: ubi tamen obfervetur, ut menfe Martio vel Aprili colligatur in Plenilunio; in Novilunio enim Sperma collectum dat Aquam quæ femper fœtet, licèt centies deftilletur. Aqua hæc Partum promovere, Doloresque ante Partum ceffantes denuò excitare, mihi, ceu fæpiùs expertum, retulit mihi hìc Mulier fide digna. *Cofmeticum* eft egregium, Sordes & Maculas abftergit, cum tantillo *Camphoræ* miftum: imò ad omnia valet, ad quæ ipfum Sperma tefte TACHENIO, modò legitimè & cautè deftillatum. Deftillatur autem per Alembicum plumbeum, non vitreum, vel in Balneo Mariæ, vel Balneo Vaporis lento igne; tunc enim Sal volatile & Alcali occultum fecum rapit, & ad omnes Affectus eft utilis, ad quos ipfum Sperma. Conferatur etiam, quoad deftillandi modum, WEDELIUS *Pharm. l. 2. S. 1. c. 4. p. 74.* & Nota 1. AUTHORIS.

2. *In ficca forma* ufurpatur *Sperma* & fimul contenta Ova, fi levi Phlegmatis exhalatione reftitans Materia mucilaginofa exficcetur, & hinc in *Pulveris* forma affervetur: quod ipfum, & alia plura egregia *ex Spermate Ranarum Remedia Cnoffeliana* videbitis in M. A. N. C. *Ann. 6. in Append. p. 182. & feqq.* Conferatur fimul ZWELFERUS *Animadverf. p. 140.* item *le* FEBURE *in fua Chymia.* Alia ratione etiam in forma ficca hoc Sperma, per *Linteum* Spermate hoc pluries madefactum, & ficcatum, pro ufu affervatur. Hac enim ratione evaporante Phlegmate inutili, Subftantia mucilaginofa alcalina Linteo inhæret, & ita Linteum tale ufurpatum idem præftat, quod ipfum Sperma. Quo etiam facit *Pannus lineus crocatus Myuf. p. 525.* Quod enim Phlegmate evaporato inutili, Subftantia medicamentofa alcalina refideat, docet mechanica Chymica *Act. Med. Hafniens. Vol. 2. pag. 191.*

Ea relicta fub Aquæ deftillatione *Mucagine*, aliis additis, præfertim *Saturninis*, fiat *Emplaftrum*. De *Linteis* & *Emplaftris Spermatus Ranarum* decantatis, conferantur quoad ufum & præparationem M. A N. C. *Ann. 6. & 7. in Append.* ubi Remedia aliquot CNOEFFELII, Medici tempore fuo incomparabilis, habentur.

Pulverem Sperniolæ compofitum habebimus, ubi *de Pulveribus.* Encheirefis, quam habet AUTHOR *l. 2.* eft notatu digna. (*V*)

LXXXVIII. SEPIA. Ex *Sepia*, Germ. *von den Black-Fifche*, ufurpatur imprimis *Os mollius & friabilius*, quod convenit cum reliquis Teftaceis.

Egregium eft Simplex *abforptivum* quorumvis *Acidorum*; ex quo facilè polychreftus ejus innotefcit ufus in Affectibus primarum viarum, & Partium urinariarum; unde fuit *Pulvis præcipitans* Dn. D. LANGII, aliorumque; ac idem præftat, quod *Oftrearum Tefta Concharumque*, ipfa etiam *Perlarum Mater* efficere valet: promptiori tamen ope imbibit Acida, eaque in Salfa tranfmutat. Præcipuè Specificum habetur optimum ad fiftendam benignam Gonorrhœam Virorum & Mulierum, quam continuato ufu fiftit & refrænat, Acidumque Genituræ corrigit. *Dofis* ℈j. ad ℈ij. vel folum fub *Conferva Rofarum*, ac forma *Boli* propinetur, aut fub forma *Pulveris* cum *Cryftallo præparata*, aut *Antimonio diaphoretico* & *Succino præparato*; vel cum *Emulfione Seminis Agni cafti* ufurpetur. Externè in Affectibus Oculorum, Lippitudine, Ophthalmia, & fimilibus Affectibus eft magni ufus *Pulvis Offis Sepiæ* in *Collyriis*, five in forma ficca fufflatus, five cum *Unguento* appropriato inftar *Linimenti* applicatus.

Idem *Os Sepiæ calcinatum* commendatur ad vitia Gingivarum; unde ingreditur *Pulveres Dentifricios* cum aliis, vel cum *Melle*, fub forma *Linimenti*. Quod fi hoc irroretur cum *Succo Cochleariæ*, vel *Spiritu* ejus, fit Specificum appropriatum in Scorbuto Oris. (*X*)

(V) *Cave ne inter Aquatilia* Ranam paluftrem, *de qua hic*, *cum* Rana Pifcatrice *confundas*. Rana *enim* Pifcatrix *Pifcis eft marinus*, *quodammodò monftrofus*, *fefquipedem longus*, *cujus caput grandi rictu innumeris dentibus armato hians*, *reliquum corpus magnitudine longè fuperat*. *Culinaris non ingratus Pifcis eft.* Rana *verò* paluftris *Officinalis potiùs eft*, *imò quibufdam non infuavis cibus*, *Tabidis conveniens*. Utriufque Ranæ *accuratiffimam Anatomen*, *& Iconem habes apud* Charletonem. *Hic autem id admirandum de Rana fluviatili notat*, *quòd demtis omnibus interaneis*, *ipfoque unà Corde*, *validè huc illuc profiliat*: *abfciffo tamen capite* (*etiamfi Cor pulfum fuum ufque perpetuet*) *immobilis jaceat*.

(X) Sepia *inter Pifces molles*, *Loligini & Polypo congener*: *atramentum illi eft pro fanguine*, *quod*, *cùm fe peti animadvertit*, *promptè effundit*. Sepiæ Offe, *quod* Sepion *appellant*, *ad Mictum cruentum fæpiffimè cum emolumento ufus fum*.

(Π) *De* Sturionis (*qui Latinorum* Acipenfer) *Etymo*, *prolixæ æquè ac vanæ Criticorum controverfiæ*. *Pifcis è Mari in Flumina excurrit*, *dulcis Aquæ defiderio allectus*, *ab Apiciis curiosè expetitus & præparatus*. Ova Sturionis *Sale condita & Servata funt Italorum* Caviaro, *fi fœdum Saponis colorem non refpuas*, *Gulæ haud vanum irritamentum*.

XC. TESTUDO.

X *ελώνη χερσαῖα*, Germ. *Schildkrote*. Gall. *Une Tortue*.
Animal est *ἀμφίβιον*, è genere Testaceorum, Scutum testaceum in dorso gerens.

OFFICINALIA NATIVA.

1. Crura, 2. Sanguis, 3. Fel.

Vires.

Accipiatur *Testudo Masculina* (cognoscitur inter cetera ex Caudæ discrimine, & leni sub interiora Testa incisura). Ubi Luna maximè fuerit diminuta, priusquàm cum Sole conjungatur, amputentur vivæ Crura omnia, ea consuta in Sacculos ex Pelle hœdina angustos, alligentur Membris patientibus, ita ut dextrum Crus Testudinis dextro Cruri Ægrotantis respondeat, sinistrum sinistro. Item anterius Crus dexterum Brachio dextro applicetur, sinistrum sinistro. *Solenander Sect. 1. Consil. medic. 20. Schenkius in Observ.* idem refert *Bapt. Porta ex Rhasi & Constantino*, *lib. 4. Phytogn. cap. 4.*

2. *Sanguis Testudinis marinæ & terrestris*, in Remediis internis pro Antidoto datur ad ʒj.

Sanguis Testudinis terrestris ad Hecticam imperatur (recens & crudus ad ℥ii.)

3. *Fel*, Oculis confert.

(*Hepar* ad Suffocationes uterinas in *Pesso* utile.)

(Ex Testudine ad Canctum Præsidium paratur.)

XCI. THYMALLUS.

Φ *άγρος*, Aschia. Germ. *Asche*. Gall. *Le Thymalle*.

OFFICINALIA NATIVA.

Axungia.

Vires. Oculorum Maculas, Unguesque abstergit (Sole liquata & *Melle* permixta), (Maculas Cutis tollit, Foveas post Variolas relictas explet, (illita.)

XCII. TINCA.

Σ *κόρπιος*, Tencha. Germ. *Schleye*. Gall. *Une Tenche*.
Piscis est mucosus, excrementitius, amans Aquas palustres, cœnosas, lutosas, vivens Cœno; generatur tum ex traduce, tum sponte. Familiaritate Lucio conjuncta est.

OFFICINALIA NATIVA.

1. Integer Piscis. 2. Fel. 3. Lapillus.

Vires.

1. *Integer Piscis* dissectus imponitur Pulsibus Manuum, Pedumque plantis, ad mitigandum Æstum febrilem, vel ad divertendum Venenum pestilentiale. Simili etiam modo adhiberi solet in Dolore Capitis ac articulorum. Vivæ Tincæ (una post alteram) Umbilico ac Epati impositæ, donec moriantur, Icterum curare dicuntur, luteum nimisum contrahunt Colorem. Incinctatam Tincam, (præcipuè Tegumentum) in Fluore albo Mulierum adhiberi vidi cum successu.

2. *Fel*, commendatur ad Aurium Affectus.

3. In Capite gerit *Lapidem* ut Carpio, qui ad similes Affectus exhiberi poterit, qui dictus Carpionis Lapis.

XCIII. TRUTTA.

X *ρύσοφρυς*, Aurata, Variolus, Variola, Trutta Germ. *Fohre*, *Forelle*. Gall. *Une Truite*.
Piscis est Culinis creberrimus & laudabilis.

OFFICINALIA NATIVA.

Pinguedo. Hæc illinitur utiliter Mariscis & Ani fissuris.

(*Maxillæ dentatæ* è vivis Truttis evulsæ ad Epilepsiam usurpantur.)

(Eædem utiles ad Dolores Menstruis advenientibus urgentes.)

Dosis ʒj.

(*Lapilli* etiam colliguntur viribus Carpionum Lapidibus pares.)

XCIV. APES.

XC. TESTUDO. *Testudo*, Germ. *die Schildkrote* quibusdam in locis est esculenta. Tribuitur illis singularis vis contra Phthisin.

Crura commendantur à SOLENANDRO contra Podagram: scilicet Locis dolentibus imponantur dicta Crura ex Testudine viva amputata, & retineantur illic, donec putrescere incipiant: dehinc sepeliantur in locum, ubi facilè possunt corrumpi; & hæc est Methodus curandi Magnetica. *Periapton* simile ex Cruribus Testudinis in Podagra habet AUTHOR, aliique Authores, qui scripserunt *de Testudine*.

Paratur etiam *Syrupus ex Testudine*, qui commendatur Hecticis & Phthisicis, imprimis si eorum Affectus oriantur, ex vitio culinæ communis Stomachi; ratione autem *Sacchari* plus nocet, quàm prodest.

Quidam habent *Aquam ex Ostreis, Testudinibus & Cancris*, quam commendant iis, qui laborant Phthisi vel Atrophia.

Sunt etiam, qui singulari artificio parant *Magisterium ex Testudinibus* pro Tabidis, hoc modo:

Rec. *Testudines nemorales* q. v. abscissis *Capitibus* & *Extremis* sinantur suspensæ, ut *Sanguis* totus excoletur, deinde absque elixatione separetur *Clypeus*, & *Intestina* pariter eximantur, & seorsim *Hepata* & *Cauda* sepohantur; *Carnes*, quantum possibile, separatæ abluantur *Spiritu Vini*, deinde inspergitur *Sal Prunellæ*; mox in Hypocausto exsiccentur, sic *Carnes exsiccatæ* imponantur Pelicano cum *Aceto destillato emulato*, vel *Herba* aliqua aut *Radice* appropriata: *Acetum* emineat 4. digitos, stet in digestione per 20. dies, quibus elapsis decantetur *Acetum*, & *Pulvis* in *Aquam rosaceam* immittatur, additis guttulis *Olei Tartari p. d.* & mox præcipitabitur *Magisterium*, quod potest aromatisari *Oleo* vel *Essentia Citri*; huic misceantur: *Pulveres Cordium* & *Hepatum*, & ad singulas uncias horum *Pulverum*, *Specierum Diambra & Gemmarum* ana ℨß. Sed ut magis reddatur specificum, potest addi *Pulvis* specialis pro Phthisi, aut *Species Diatragacanthi frigidi*. In Tabe igitur, Phthisi & Hectica Febre etiam secundi gradus, cum *Jusculo* aut *Conserva propria* ad ʒß. propinari potest. *Acetum* decantatum evapora, & remanebit *Extractum* præstantius Pulvere. Hujus ʒß. cum *Elect. Resumtivo Nicolai* ℥ß. mirè confert, possuntque simul *Pulveres* admisceri, ut efficaciùs operetur (*Y*)

XCI. THYMALLUS. *Thymallus*, vel usitatiùs *Aschia*, *Axungiam* suppeditat, quæ in Vitro clausa exponatur Soli, sic liquescit & depuratur, datque *Liquorem* oleaginosum elegantem, rubicundum instar Rubini; idque eò magis, si misceatur cum *Melle*, & hinc assequitur egregiam vim abstersivam, qui Remedium est singulare contra Maculas Oculorum, & ad eorum Ungues abstergendos, Foveas Variolarum, & contra Cicatrices earum & Vulnerum, iis hinc, dum coeunt, illinendus. Imò his ita parata Axungia instillata consolidat citra Cicatricem, & ideò magis, si permisceatur cum tantillo *Balsami Peruviani*, quippe, quod per se prodest in tali casu. Unde in Variolis, quando jam deciderunt Crustæ, illinitur commodè pro delendis Maculis & replendis Foveis: id quod fuit *Secretum* FORESTI in curandis Variolis. Loco *Pinguedinis Aschiæ Piscis* potest substitui *Pinguedo Anguillarum*, & multò magis *Pinguedo*, vel *Axungia Serpentum*: Ubi opus est majore abstersione, permiscetur cum *Melle*; ubi verò nuda saltim sine Cicatrice consolidatione, permiscetur cum *Balsamo Peruviano*. (*Z*)

XCII. TINCA. *Tinca*, Ger. *die Schleye*, vi curandi Icterum imprimis commendatur; viva scilicet extrinsecùs applicata. Applicandi ratio est diversa: Quidam imponunt Umbilico donec moriatur; alii plantis Pedum; alii tandem applicant regioni Splenis: sed B. *Dn.* D. MOEBIUS Umbilico & Hepatis regioni applicabat; unde per noctem relicta tumescit & flavescit eo in loco, ubi applicatur, & ita certò sanare Icterum inquiunt: vid. FONSECA *l. 2. Cas. 34.* Aliàs verò nullius est usus. (*A*)

XCIII. TRUTTA. *Trutta* (Ger. *die Forelle*) *Pinguedo* imprimis est in usu pro illinendis Fissuris quarumcunque partium, imprimis Ani.

Dentes ejus simpliciter præparati etiam in usu esse solent antiepileptico.

Quidam recipiunt *Dentes Truttæ*, comburunt, & præparantque cum *Aqua Petroselini* in Calculo, cujus *Dosis* est à ʒj. ad ʒij. in *Aqua Alkekengi* vel *Petroselini*, dicuntque esse Remedium in Calculo probatum. (*B*)

CLAS-

(Y) *Est quidem* Testudo *Piscis: at notandum, quæ hic ab Authoribus nostris dicuntur, de* Testudine *terrestri esse intelligenda.*

(Z) Thymallus à Thymi *odore dictus, Piscis est fluviatilis, Truttæ congener, spectatu dignissimus, squamis durissimis argentei coloris tectus, ad latera juxta caudam æris rubedine splendens: Pinnis donatur subcœruleis, notis rubentibus maculatis: Lien sanguineus: Ventriculus longior crassiorque, rugosus intùs, foris candidus, cartilaginis instar durus, appendiculis plurimis, ceu lumbricis donatus. Sic illum describit* Charletonus.

(A) Tinca, Merula fluviatilis Scaligero, *Aquarum dulcium incola, subviridi & nigricante colore notissimus Piscis. Est &* Tinca marina, Aselli *species*, Pesce Fico *Italis appellata.*

(B) Trutta *à trudendo dictam volunt, quòd semper in adversum flumen nitatur. Minutissimis Piscis hic est squamulis contectus, rubentibus maculis totum corpus pingentibus. Caro rubens & in deliciis habita.*

CLASSIS QUARTA.

DE

INSECTIS.

INsecta multa habent in recessu. Totus enim illorum exercitus præ reliquis Animalibus turget *Sale volatili acerrimo*; ubi *Aquatilia*, temperatissimum habent Sal volatile; *Terrestria* verò Sal volatile acre, Oleo tamen nonnihil temperatum. Ex Insectis his primatum obtinent sequentia. (C)

XCIV. APES.

MΕλιττα, Apis, Germ. *Hum-* (Domestica, *hujus loci*. *men*, *Bienen*. Gall. *Abeille*. (Sylvestris, fera *Hummel*. Apis Insectum est mellificans, vivens tum Florum Melligine, tum Melle ex illa Melligine confecto.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Apis*. 2. *Mel*. 3. *Cera*. 4. *Propolis*.

I. *Apes* siccæ & contritæ inunctis Alopeciis Capillum restituunt.

II. *Mel*. Eligendum est flavum, pellucidum, odore ac sapore jucundum, consistentia neque crassum, ac concretum, neque dilutum nimis, omni ex parte unitum seu continuum. *Flavo* succedit *Album*, quod itidem, modò reliqua bonitatis signa ne defuerint, non contemnendum. Vitetur autem in Mellis electione Favus Araneatum texturis refertus. Omnibus porrò præfertur *Mel Virgineum* dictum, id est, quod novellæ Apes conficiunt, colore ex flavo albicans.

Vires. Mel calidum ac siccum statuitur gr. 2. (albicans tamen minùs calidum censetur) nutrit, abstergit, aperit, Pulmonibus convenit, Urinam ciet, Tussi medetur, Putredini resistit.

Extrin-

XCIV. APES. *Apes* dicuntur Sterilitatem ad tempus inducere; res tamen adhuc est dubia. *Exsiccata* aut *calcinata*, & contritæ contra Alopeciam laudantur, si misceantur cum *Melle*, & locis calvis inungantur.

Aliàs Apes in suo labore *duas* nobis subministrant *Substantias* valdè proficuas: *Mel*, Concretum musteum, Saccharo quasi, aut saltem *Manna* affine; & *Ceram*: quæ fiunt ita. Apes nimirum *Succum gummoso-resinosum Vegetabilium*, quem hinc inde exsugunt ex Floribus, unà cum subtiliore & volatiliore *Rore nocturno* subactum, colligunt per Linguam, & sub Lingua in Vesicula quadam magnitudine grani Milii seponunt, eumque tandem per Fermentationem maturatum iterum evomunt, & in Foveis cereis recondunt, ubi sensim sensimque deinde fermentando tandem in temperatum *Mel* perfectum abit. *Cera* autem non est in Corpore, sed crassiorem & viscidiorem hanc Substantiam ad Pedes ultimos secernunt.

Plura *de natura ac generatione Mellis & Cera*, aliisque huc pertinentibus, habet MAGNENUS in elegantissimo *Tract. de Manna*, ubi quædam sunt valdè curiosa, & laude lectuque digna, de vi Apum mellifica; cum quo conferatur BORELLUS *Cent.* 1. *Obs.* 10. & HELMONTIUS *Tract. Nutritio Fœtus in Utero*, qui *Mel* rectè vocat *Gloriam Roris*, in quo collecta sit *Quinta Essentia Plantarum*. Est enim nihil aliud, nisi *Extractum* seu *Balsamum Florum*, una cum subtiliori & volatiliori *Roris* substantia; *Resinam* enim *Florum* cum *Sale Roris Universalis* Apes sugunt pro Materia Mellis: unde QUERCETANUS sæpiùs Mel *Rorem & Cibum Cœlestem* dixit. Substantia autem Roris Resinam, quæ ex Floribus exhalat, concet· ratione igitur Roris *Mel tinget Sale Hermetico seu Universali*. Hinc tanta vis latet in Melle, ut *Menstruum pro resolutione Metallorum*, etiam nobiliorum, constituat. Ex *Rore & Manna* enim destillatur *Mercurius Universalis*, de quo Mel participat. Certè propter Rorem singulare quid latet in Melle, qui exaltatur partim in Apibus, partim in Favis per Fermentationem.

Cæterum *Mel* hoc *varium* est pro *Locorum*, item pro *Apum*, diversitate; prout *Vegetabilia*, & iis insidens *Ros*, variat, etiam varium Mel exinde concrescit; unde optimum, est quod ex Locis frugiferis & fœcundis colligitur: hinc in quibusdam Tartariæ locis dicunt reperiri Mel, Saporem dulcem & elegantem habens instar Sacchari, collectum è Cannis, è quibus Veteres collegerunt Saccharum. *Mel* ergò, utut Corpus dulce instar Sacchari, vel Musti, in recessu obtinet *duo Salia*, *Acidum & Alcali*, & simul copiosum *Oleum*, easdemque patitur affectiones & alterationes, atque suprà de *Sacchara* dictum. Acidum enim se manifestat, quando destillatur; prodit enim *Phlegma acidum*; & si fermentetur, dat *Acetum acerrimum*. Propter hæc duo Principia, atque *Sulphur*, affusa *Aqua* instar cujusdam Musti fermentat facilè, & suggerit *Potum vinosum*, seu *Mulsum*, quod degenerat in *Acetum*. *Mulsum* hoc habet vim inebriandi instar Vini, & Senibus optimè convenit: exinde possumus destillare *Spiritum fortem* seu *ardentem*, instar *Spiritus Vini*: sin verò crudum Mel destillatur, acquiritur *Spiritus acidus* subtilis, valdè corrosivus, quia propter defectum Fermentationis nondum ita exaltatæ sunt particulæ acidæ cum volatilibus. In *Melle* est hoc mirabile, quòd si in magnum Cadum *Panis secalini* taxillum injiciatur, totus abeat in copiosissimas *Formicas*, uti videri potest in CONRADI KUNRATS *Medulla destillatoria*, *Tr. de Melle*. Prætereà, utut compositione, usu & effectu Mel in plurimis conveniat cum Sacchavo; semper tamen vis quædam singulariter penetrans, abstergens, & quasi menstrualis in eodem consideranda venit, quæ nempe ex Rore & Sale Universali, Melli commisto, originem ducit.

Ratione autem hujus *Salis Universalis Mel vim* habet *conservativam* totius Corporis, & internè præservat omnes Putredines, mirificè vim vitalem Senum resuscitat, quoniam, ceu facilè fermentescibile, deficientem Fermentationem in Massa Sanguinea denuò restaurat. Hinc propter vim conservativam & *Corpora Defunctorum* quibusdam in locis *Melle* obliniuntur.

Quoad *Usum*, uti Saccharum, ita & *Mel*, in se considerata, quatenus sunt Concreta temperata oleosa, quamlibet in corpore Contentorum Acrimoniam temperare, Partes læsas internas indeque dolentes demulcere, simulque egregiè nutrire, & sordes quascunque, ac viscositates primarum viarum, potentia salina latente abstergere & resolvere valet, tam internè intra Corpus assumptum, quàm externè Vulneribus & Ulceribus applicatum. Unde convenit in Ventriculo, copiosa, crassa, ac viscida Pituita onusta onerato, ubi *Potiones Mellitæ* conveniunt, quoniam liquefaciunt & abstergunt talem Materiam viscidam: imprimis autem convenit Pectori ac Pulmonibus, unde in Tussi, Asthmate, & similibus Affectibus, à Materia viscida in Pulmonum

(C) *De* Insectis, *minimis iisque vilissimis Animalculis*, *accuratissimè scripsere* Aldrovandus, Raius, Listerus, Mouffetus, Swammerdamius, Charleton, *& innumeri alii Recentiores*. Quæ Insecta *vocamus*, Aristoteles ἔντομα *appellavit*, *quòd scilicet illorum corpora* Incisuris *quibusdam præcingantur*. *Hinc Dñus* Andry Insectum *definit*, *quòd sit* Animal completum, pluribus incisionibus circularibus, & annullaribus interruptum, quarum ope respirat. *Varia eaque admiranda ferè omnium* Insectorum Metamorphosis, *ut primò scilicet sub* Ovi *mox* Vermis, *hinc* Nymphæ *seu* Chrysalidis, *demum sub* Insecti *propriè dicti forma appareant*. *Haud prætereundum quod de* Insectorum generatione *Dñus* Hombergius *in medium posuit*: *Insecta scilicet duplici gaudere sexu*, *atque utroque eadem tempore uti*. *Imò ait Vermes mares esse ex una extremitate*, *fœmellas ex altera*: *quare quum flexiles sint*, *putat Lumbricum cum seipso copulari posse*, *accedente scilicet una sui extremitate ad alteram*, *atque utroque sexu sue fungente munere*. *Si insolens hæc Observatio vera sit*, *idem Lumbricus ejusdem prolis pater erit & mater*. *De infinito Insectorum numero*, *incomprehensibilibusque illorum Speciebus quid dicam? Dicant qui Leeuwenhoeckianis Microscopiis utuntur*. *Sufficiat dixisse*, *quòd*, *quemadmodùm Vermes & pediculi variarum specierum perfectioribus Animalibus adhærent*, *illorumque Sanguine nutriuntur*; *ita quoque & Vermibus ipsis & Pediculis certa & peculiaria adhærent Insecta*, *illorum nutrimento viventia*.

Extrinsecùs Oculorum Caliginem discutit, aliisque eorum Affectibus succurrit.

Cautio.

1. *Mel* quia *facilè bilescit*, Epati calidioribusque Corporibus non adeò proficuum est.

2. *Mel crudum* Alvum inflat, Tussim lacessit, Fastidium creat.

N. Mel Calena Succus est Roris cœlestis, ab Apibus collectus. *Paracelso* resinosum quid Terræ est, in Vegetabile genus virtute Plantarum ac Influentiarum cœlestium transplantatum, & hinc ab Apibus collectum, atque ulteriùs digestum. Vide *Paracelsus de Naturalibus*.

Hinc *variat* quoque 1. Pro varietate *Plantarum*, qua ratione optimum censetur Apum in Rosetis, vel Liliegis, &c. degentium. 2. Diversum quoque Mel existit pro diversitate *Influentiarum*. Sic Mel præstantissimum habetur, quod Anno sereno ac salubri, Vere ac Æstate confectum. *Quercetano* dicitur *Ros* vel *Manna cœlestis*, atque inde sua *Aceta Philosophica* præparat.

Præparata ex Melle.

I. Mel depuratum.

℞. *Mellis* q. v. affunde *Aqua* portionem æqualem, vel duplam, triplamve, si valdè impurum fuerit, vel si alienæ rei expers sit, sine additione: coque & despuma Cochleari pertuso.

N. 1. Quòd si hac ratione non satis depuratum foret, clarificari poterit cum *Albuminibus Ovorum* singuli ad singulas libras adhibitis. Vid. *lib.* 1. *c.* 14.

N. 2. *Conradus Kunrath* dictam Mellis depurationem improbat, quippe qua potiores ac meliores *Spiritus*, quibus maximè imprægnatum est, in auram evanescant. Itaque hanc substituit.

℞. *Mel Virgineum* nondum igni commissum, unà cum *Favis*, inde Manicæ Hippocraticæ, suspendeque in loco tepido Solis, vel in Hypocausto Vaporibus aqueis (ut Balneatorum Balnea calefieri solent) calefacto, ut perfluat Mel.

(Habent *Potionis* genus, quo delectantur Poloni, Lithuani, Livonii, complures etiam Germani, *Hydromel* vocatum, ex *Mellis* p. 1. *Aqua* p. viij. Prostat etiam in Officinis *Compositum Aromaticum*, item *Laxativum*.)

II. Mel destillatum.

Unde

1. *Aqua Mellis*, *Spiritus*, atque *Oleum*.

℞. *Mellis* ℔. 1. adde *Sal. com.* vel *Silicum mundor. contusor. Arenave* ℥iij. ℥v1. (alii etiam addunt *Segmenta Ligni Juniperini*). Destilla per Retortam gradatim, & exit *Aqua alba*, dein *flava*, cum *Oleo*, ut & *Spiritus*, quæ aliquoties rectificentur.

Alii

---

num Bronchiis & Vasis stabulante, mirè convenit *Mel*, & usitatissimè fiunt *Potiones Mellita*, *Hydromelita*, *&* *Oxymelita* cum *Herbis Pectoralibus*, ut possit per Tussim ejici crassa Materia; beneficio enim *Mellis* potenter incidunt & attenuant Humores in Pectore stabulantes: de cujus virtutibus in Affectibus Pectoris vid. ZACUTUS *l.* 2. *Med. Princip. Hist.* 2. Convenit quoque Renibus propter *vim balsamicam*, cujus intuitu in horum, aliisque urinariis Affectibus, ubi vitia Renum adsunt, *Mellita* optimè conducunt, & Urinam promovent; in opificio enim transcolationis Urinæ Renibus subvenit. Præ cæteris convenit Senibus, & Subjectis Pituitosis, uti vocant; Biliosis verò, Melancholicis, & Pueris nocet.

Externo usu in Malo hyppochondriaco contumaci, id est, cum copiosis Flatibus juncto, *Mel depuratum* ad aliquot uncias *Clysteribus* cum *Lixivis* dilutis addatur: quale Clysma mirè abstergit Intestina, in specie si crasso Muco sint obfuscata. In Chirurgia egregiè mundificat Vulnera & Ulcera, Putredinemque arcet; unde usitatissimum est inter *Unguenta Digestiva* Chirurgis dicta, item inter *Unguenta* pro detergendis Sordibus & delendo Fermento Ulcerum corruptivo: uno nomine, ut vocant, mundificat, vel solum, vel cum *Camphora*, vel *Balsamo de Peru*. Ita quoque simplicia *Digestiva* fiunt ex *Vitello Ovi* cum *Melle*: nunc quidam permiscent *crudum Vitellum* solum cum *Melle*; nunc quidam *Unguenta* faciunt ex *Vitello Ovi* ad duritiem cocto cum ℥j. *Mellis*; quæ subigunt, donec ad consistentiam mediam redigantur, & colorem rubicundum acquirant, & huic Unguento multum attribuunt, quòd omnia Vulnera & Ulcera tam recentia quàm antiqua & inveterata, phagedænica & maligna depuret, adeò, ut etiam à Gangræna præservet; quidam addunt *Tartarum Vini*, & ad consistentiam coquunt, & sic fit propter Tartarum Vini magis appropriatum in facultate abstersiva: videatur HAFENREFFERUS *de Morbis externis l.* 2. *cap.* 2. BORELLUS *Cent.* 1. *Obs.* 96. *Mel* solum cum *Terebinthina* permistum elegans est pro *Digestivo* contra Fermentum corrosivum Ulcerum; unde quidam Practici *Spiritum Mellis* cum *Spiritu Terebinthina* ana permiscent, & per Retortam destillant Igne Arenæ, & acquirunt potentissimum *Abstersivum* in Ulceribus cacoethes &c., & hanc vim obtinet ratione Salium, acidi & urinosi, volatilium.

Quando autem *Mel internè usurpatur*, observetur *Cautela*, ne fermentando corrumpatur in Stomacho: dum enim fermentat in Corpore, nunc facilè acescit, nunc ex opposito sub cruditate nidorosa facilè amarescit seu bilescit, & ita cætera Corporis Contenta liquida multipliciter turbare, & Massam Sanguineam in Fermentationes inordinatas & Ebulliriones febriles concitare potest. In Febribus igitur, & Junioribus, Biliosis, & Melancholicis, minùs confert. Eo ipso quoque, quòd facilè fermentet, nocet Infantibus & similibus, Adultis, Hyppochondriacis, Scorbuticis, Hystericis Mulieribus & aliis, in quibus sæpiùs murmurant Intestina: Rugitus, Effervescentias, Tormina, & similia Symptomata alia excitat in Intestinis, Succos acidos fermentando: & id quod *suprà dixi de Sacchare*, potest applicari ad Mel. AUTHOR dicit, quòd Mel crudum Alvum inflet, idque, ut dixi, propter vim fermentativam, & sic juvenilia Corpora facilè disponit ad Diarrhœas & Febres. Plura qui cupit de usu & noxa Mellis, vid. GABELCHOVERUM *Cent.* 3. *Curat.* 34. *in Scholio*, uti etiam ZACUTUM *l.* 2. *Med. Princip. Hist.* 62.

Quoad *Præparationes*, inter has sese offert *Mel depuratum*. Cæterùm *Depuratio* ista, quæ fit cum *Aqua simplici*, qua Mellis Spiritus copiosè exhalant volatiles, meritò venit improbanda, cum *citato* CONRADO KUNRATH & ZWELFERO *in Pharm. Reg. pag.* 24. Ergò altera *Præparatio per Manicam Hippocratis* præferenda est priori.

Mulsum sequitur. *Mel* enim fermentari solet, si recipiatur ejusdem pars j. *Aqua communis* vel *pluvialis* partes viij. hinc despumantur, & ad tertiæ usque partis remanentiam, seu donec Ovum Solutioni supernatet, incoquantur, quo facto cum tantillo *Facum Cerevisia*, vel *Fermenti* in Aqua tepida soluti, reponantur in Fermentationem in Vase aliquo modo clauso, & in loco calido per 40. dies & noctes, aut donec non ampliùs ebulliat, & fit *Potus*, quem vocamus *Mulsum*, quod valdè est usitatum in Regionibus Septentrionalibus, Lithuania & Moscovia, ubi deest Vinum, & abundat Mel.

Dicitur *Liquor vinosus*, quia *Vini* instar habet vim inebriandi fortissimam, ut quis via dimidium Mensuræ possit haurire. Fermenti loco quidam immergunt *Sacculum Sinapi Semine* repletum: alii singulis ℔iv. addunt *Salis Tartari* ʒj. & *Tinctura Tartari* ʒij. atque hac ratione ex fermentato Melle, si per Vesicam destilletur, copiosus etiam elicitur *Spiritus ardens* instar Spiritus Vini, ex Balneo Mariæ rectificandus, cùm ex crudo Melle fiat saltem Spiritus acidus. Si *Sal Tartari*, vel aliud *Sal fixum* addatur *Melli*, hoc exinde instar Sanguinis rubescit. Hujusmodi *Mulsa* possunt fieri *medicata*, quando cum *Melle* & *Aqua* permiscentur *Planta* (pro Affectibus Pulmonum & Pectoris,) *Pectorales* & *Pulmoniaca*, &c. ut curetur Morbus, & simul sustentetur Corpus beneficio hujus Mulsi.

Etiam in Officinis prostat *Hydromel*, usitatum in Affectibus Pectoris & Pulmonum, dum *Planta Pectorales* decoquuntur in *Aqua* & *Melle*, & tunc est *Simplex*, alterans in Tussi, vel consolidans in Ulcere Pulmonum, vel *Purgans*, additis *Plantis Alterantibus*, *Consolidantibus* & *Laxantibus*, v. g. *Foliis Senna*, vel *Agarico*.

Qui vult uberiorem modum parandi *Spiritum Mellis*, *Melicrata*, *Hydromelita*, & *Liquores vinosos*, videat DEODATUM *Panth. Hygiast. l.* 2. *c.* 19. ubi aliquot præscribit modos. Potest etiam videri CONRADUS KUNRATH *in Medulla destillat.* ubi *de Melle*.

Mel destillando duplicem dat *Aquam*: *Albam* & *Flavam*. *Prima* est mitior, *secunda* acris. Conveniunt in Affectibus Oculorum, in Albugine, Pannis, & Unguibus, item in delendis Maculis & Cicatricibus, & Vulneribus Oculorum relictis. In Affectibus incipientibus *Aqua prima* est optima, in gravioribus autem sumatur *secunda*, quæ interdum cum pauco *Spiritu* miscetur: loco cujus etiam usurpari potest *Aqua Mellis composita*. *Cent.* 5. *Curat.* 53. ubi Nubecula gravis discutienda.

Alii

Eliciunt primò *Aquam* in Cucurbita ex M. B. Remanenti in Cucurbita *Melli* addunt *Arenam*, vel *Silices calcinatos contusos*, destillantque per Retortam *Aquam flavam* cum *Oleo*. Hæc digerunt aliquotius, per dies ac noctes aliquos (5. 6.), dein destillant, tandem *Oleum* supernatans ab *Aqua* separant. *Sennertus*, *Quercetanus Med. destill.*

Alii

℞. *Mel* cum *Cera* & *Favo*, ponunt in Fimum ad Putrefactionem per mensem, Fimumque sæpius (diebus ternis) mutant: Hinc destillant. 1. Exit *Aqua alba* (Faciei abstersioni dicata) 2. *Aqua flava Osvvaldus.*

N. 1. *Aquam* hanc *flavvam* esse *Menstruum Franc. Anton.* sunt qui putent, sed malè.

N. 2. Addunt *Arena*, vel *Stilbes*, vel *Vitrum*, ut Fervescentia, ad quam Mel maximè proclive est, præcaveatur, id quod alii meditantur *Sacculos parvos Arena refertos* imponendo.

N. 3. Sunt qui *Aquam* primò elicitam super novum *Mel* fundunt & rectificant.

Vires.

Utraque *Aqua*, *alba* scilicet & *flava*, Suffusiones & Albuginea Oculorum sanat, Capillis producendis confert. Inservit *Tinctura Corallorum* extrahendæ.

Intrinsecùs reserat Obstructiones, pellit Urinam, atterit Calculum.

Oleum quod instar Aquæ Vitæ ardet, vires habet admirandas, præsertim si per dies aliquot circuletur cum *Spiritu Vini*. Etiam separato iterum illo Spiritu Vini, remanet *Oleum* dulce & gratissimi saporis, Vulneribus sclopetariis, & phagedænicis Ulceribus plurimùm conducens. Singulare quoque est ad podagricos Dolores sedandos. Discutit Maculas Faciei cum *Oleo Camphora*.

2. *Oleum Mellis compositum.*

℞. *Mell.* ℔. ij. *Vitrioli calcinati*, ℔. 1. *Spirit. Vin. rectif.* ℔. ß. *Tartar.* ℔. 2. destilla per Retortam, primò exstillat *Phlegma*, dein *Spiritus*, &c.

Vires. Lenit Dolores podagricos. si locus affectus eo illinatur.

3. *Acetum Mellis.*

℞. *Mellis opt.* p. 1. *Aqu. fluv.* p. viii. coque ad medietatem, posteà suspende in eodem *Semen Eruca* in Petia, atque repone in loco calido vel Sole, donec deferbuerint, Fit paulatim *Acetum acerrimum*, quod destilletur.

Vires. Præter alios usus, solvit & Silices, reliquosque Lapides; etiam sine ulla præcedente Calcinatione. *Hartmannus in Croll. Sennertus Inst.*

4. *Tinctura Mellis,*

Tincturam Mellis Beguinus extrahit ex *Melle crudo* cum *Arenis* impastato, eamque exhibet Phthisicis pro Nutrimento.

5. *Quinta Essentia Mellis.*

1. ℞. *Mel cum Favis*, q. v. (℔. xv.) elice *Aquam* per M. B. qua prolecta, relinquatur adhuc remanens Materia in M. B ferventi, per dies ac noct. (5.)

2. Dein affundu *Aquam*, atque extrahe s. a. *Tincturam*, eamque decantatam purifica optimè per digestionem ac subsidentiam. Tandem destilla *Tincturam* per M. B. ad siccitatem. (Destillatum dicitur *Elementum Aeris*, Essentia illa remanens *Ignis*.)

3. Ex *Facibus incineratis* (prolecto priùs *Oleo* per descensum, Retortamve, si ita visum fuerit,) extrahe *Sal* cum *Aqua communi*, more solito, idque purifica optimè (dicitur *Elementum Terra*.)

(*Sal Mellis* in Carunculis Penis utile.)

4. Conjunge jam omnia, atque destilla ex Cineribus per Alembicum toties cohobando, donec omnia volatilia sint, ac Alembicum transcenderint.

Sic habes *Quintam Essentiam Mellis.*

Vires. Instar Panaceæ esse poterit.

Dosi gr. iij. iv. v. &c. *Med. destill.*

6. *Elixir Mellis.*
Clyssus.

℞. *Mel* per Maniacam Hipp. depuratum. Elice *Aquam*, *Oleum* ac *Sal. comm. Sal elicitum* potato per vices *Aqua sua*, dein *Oleo*, donec omnia imbiberit, & *Coagulum* inde factum fuerit.

Vires. Easdem vires cum Quinta Essentia Mellis possidet. *Med. destill.*

7. Sunt & varia *Officinalia usualia*, quæ *Mel* Basin agnoscunt, ut *Hydromelitum* genera, tum asservationis Medium ut *Syrupi* quamplurimi, &c.

III Cera, κηρὸς, Arabic. *Hahama*, Germ. *Wachs*, *Wax*, *Was*. Medium quemadmodum tenet calfacientium, refrigerantium, humectantium, & desiccantium, ita tamen, ut ad Caliditatem inclinet, partium quadantenus crassarum & emplasticarum, ideòque digerit, maturat, &c.

N. Adeò usitata Officinis est, ut vix *Emplastrum* reperias, cujus non exhibeat consistentiam.

Praparata ex Cera.

Oleum Cera. Vide *lib.* 2. *s.* 70.

Vires. Diureticum est, daturque intrinsecus. *Dosi* iij. iv. v. gutt.

2. *Oleum*

discutienda. Post Aquas has seu Phlegmata prodit *Spiritus acidus volatilis* corrosivus, & *Oleum* crassum empyreumaticum, non satis clarum. Ut verò *Spiritus* melior habeatur, & sit magis penetrans, putrescat ad tempus *Mel*; si verò fermentando acescit, suggerit *Spiritum* instar *Aceti destillati*. *Spiritus* autem *acidulus* cum *Phlegmate* unitus & circulatus, suggerit *Menstruum* singulare magnarum virium, quia in illo latet *Sal*.

Observetur, quòd Mel sub destillatione facilè ebulliat, & per alembicum adscendat; pro evitanda igitur Ebullitione, ipsi quædam admiscentur, v. gr. *Arena* triplum, aut *Laterum*, aut *Silicum*, similiumque, quæ impediunt ejus impetuosum motum & Ebullitionem, Retortaque ad medietatem saltem repleatur; hoc enim modo *Mel* destillatum dat *Phlegma* subtile, hinc *Spiritum* acidum instar Aceti destillati, & *Oleum* empyreumaticum. Ex *Capite mortuo* incinerato *Sal* elixiviari potest.

Spiritus hic *acidus* commendatur contra Calculum, & ad pellendam Urinam. Externè hoc ipso Spiritu sunt, qui parare volunt *Tincturam Coralliorum*; solvit enim Coralia ac Perlas: sed an vera Tinctura ex Corallis & Perlis possit parari, videbitis in *Dissertatione de Tinctura Coralliorum*.

Oleum Mellis, quod instar Aquæ Vitæ ardet, cum *Spiritu Vini* circulatum, cujus meminit AUTHOR *No.* 1. *sub fine*, multum etiam conducit in usu chirurgico, tam in læsionibus Partium recentibus, quàm Ulceribus; purificat & mundificat Ulcera maligna & phagedænica, uti rectè habet AUTHOR; vel solum, vel cum *Camphora*, aut *Balsamo de Pera* mistum. *Tinctura ex hoc Oleo* cum *Spiritu Vini* parata commendatur internè in curanda Phthisi & Ulceribus Pulmonum.

Oleum Mellis compositum, quod habent AUTHOR *No.* 2. fuit *Balsamum Podagricum Hartmanni*, eique in magno usu pro leniendo Dolore podagrico: sed nil valet.

Ex *Melle* potest fieri *Acetum* in continenti cum *Semine Eruca*: nam sicuti ex generosis Vinis generosa eliciunt Aceta; ita ex Melle, quòd valdè generosa habet principia. Usus ejus est in Chymicis pro solvendis Lapidibus, Gummis, Perlis, & aliis Metallis.

Quidam *Tincturam* ex *Melle* cum *Spiritu Vini tartarisato*, aut *Spiritu Mellis inflammabili* per fermentationem parato, extrahunt, ejusque dimidum abstrahunt, quam pro Humore viscido in Pulmonibus resolvendo, ac per Urinam & Sordes expellendo, maximè laudant.

Aliàs *Mellis Praparata* sunt varia, quæ tamen omnia eo recidunt, ut habeatur *Sal* istud *Roris* concentratum cum *Balsamo Florum*.

Ex *Melle* etiam potest extrahi *Sal*, quod commendatur Imprimis ad curandam Carunculam Penis, si cum *Cera viridi* redigatur in *Unguenti* formam, uti asserit BARTHOLETUS, quod etiam credo.

Cera est crassior & pinguior pars Mellis, quæ disponitur in ordinem ab Apibus; qui ordines dicuntur *Favi*, & in his asservatur Mel. Subjectum est resinosum, quod summa quoque Corrosiva non attingunt, & in Aqua obduratur magis, quàm ut liquescat. Ingreditur *Emplastra* ad consistentiam debitam. Interno usu nonnisi *Oleum Cera* suggerit, cujus optima Præparatio est, si *Cera* ℔j. misceatur cum *Ossium calcinatorum* ℔ij sic enim hæc retinent Spiritum acidum Ceræ, ut solum Oleum instar Butyri crassi prodeat, quod naturæ alcalinæ est. *Oleum* autem hoc à Phlegmate separatum, cum ℔iij. *Vini* & *Sal. Tartari* ℥iij. denuò rectificetur, & prodit clarum atque penetrantissimum. Aliàs eodem modo destillatur, ut Oleum Philosophorum, Nempe *Cera* liquefacta à

Lateribus

1. Oleum Cera boni odoris & coloris.

Fit, si rectificetur super recentes *Cera* particulas Igne cinerum. Ex eo fit

2. Balsamus Vulnerarius.

Per Macerationem menstrualem *Florum Hyperic.* & *Rad. Consolid. major.*

3. Magisterium Cera.

Fit ex *ea* soluta in *Spirit. Vin.* filtrataque, ut remaneat in Charta instar Butyri, quod edulcoratum, atque ad ℥i. propinatum, valet eximiè ad Dysenteriam.

IV. Propolis, προπόλις, κηρίτιον, *Diosco.* Cera Virginea. Germ. *Vorstosz*, *Stop Vvachs*, *Bien-Hartz*, rudis est, & cerosi, crassaque materia, seu Gluten in Alveorum foribus repertum.

Eligenda flava, odorata, Styracem vel Galbanum referens, in vehementi ariditate Mellis, & Masticbis in modum ductilis.

Vires. Calfacit 2. aut principio 3. leviter abstergit, attrahit, Aculeos & omnia infixa Corporibus extrahit, dura concoquit, Dolores demulcet, Ulcera desperata Cicatrice obducit. In veteri Tussi *Suffitu* juvat.

XCV. ARANEUS.

Ἀράχνης, Ἀράχνη. Germ. *Spinn.* Gall. Araignee.

Insectum est venenatum, Puncturis suis nocivum. Variorum est generum promiscuè usualium.

Est enim Araneus major, coloris scilicet varii; vel minor, coloris nigri, &c. Distinguitur sexu, coitque Vere ac initio Æstatis, & aliquando Autumno & initio Hyemis, unde & eo temporis puncto magis noxius habetur. Vivit Muscis, quibus capiendis Retia sua pandit.

OFFICINALIA NATIVA.

1. Aranei. 2. Tela Araneorum (*Aranea* dicta.)

Vires.

1. *Aranei* febriles Paroxysmos arcere dicitur, (Pulsibus Metacarpii, Temporibusve impositus;) peculiariter tamen ad Quartanam commendatur (*putamine Avellana* inclusus) Colloque suspensus, vel Lacerto appensus.

2. *Tela*, constringit, conglutinat, ideòque Vulneraria est, Sanguinem cohibens, Inflammationem præcavens. Ad arcendos febriles Motus non solùm externè, sed & (*satis audacter*) internè à nonnullis adhibetur.

PRÆ.

Lateribus ignitis imbibitur, & sic destillatur.

Egregie convenit, & ab HARTMANNO & CROLLIO commendatur internè pro *usu diuretico* ad gr. iij. vel iv. ex *Aqua Petroselini*: item in Procidentia Ani, cujus crebriorem Prolapsum præcavet: præterea quoque valdo-*que* penetrat, Incidit & reserat, & propterea in Affectibus urinariis & Renum est egregium: in Arenulis Renum promovendis, & Urina cienda est expertum, utut parciùs sit adhibendum, propter vim nimiam pellendi Urinas; unde in Doloribus nephriticis potest assumi, facta illinitione externa cum *Oleo Scorpionum* & *Philosophico* in loco dolente. Externè egregium est in Fissuris Mamillarum: vid. ALDROVANDUS *de Insect. l. 1. cap. 3.* Vulnerarium præterea est; unde *Balsamum Vulnerarium Mindereri* ingreditur: Nempe

℞. *Terebinth.* ℥ß.
Olei Hyper. ℥j.
Gum. Elemi ʒij.
Olei Cera ʒj.

M.

Resolvit & attenuat Tumores contumaciores frigidos, ex Lympha vitiosa ortos; item Gummata podagrica, ac Nodos, Tophos, & Gummata Venerea: potenter enim resistit Veneno corrosivo. In Scirrho, sive oriatur per se, sive ex accidente, sive malè curata Inflammatione, ubi Emollientia & Mucilaginosa applicantur, curat sine metu Cancri & Exulcerationis. Tollit præterea Dysuriam & Strangutiam, si Umbilico illinatur: vid. FABER *in Panchym.* sic & contra nephriticos Affectus miscetur cum *Oleo Scorpionum* & *Oleo Philosophorum*: contra Ambusta verò & læsiones ab Igne acuatur cum pauco *Olei Ovorum*: in Convulsionibus et Punctura Nervi est optimum: vid. SYLVIUS *in Pr. lib. 2.*

Præparatio *Magisterii* est satis clara.

Propolis, quæ usitatè vocatur *Cera virginea*, est Materia crassa, & usurpatur externè in *Emplastris* & *Cataplasmatis*, in principio Vulnerum applicandis, pro extrahendis alienis, & præcavendis sordibus supervenientibus: est elegans Cicatrizans & Incarnans, quod Ulcera curata Carne replet, & Cicatrice obducit. (*D*)

XCV. ARANEUS. *Araneorum* viventium *vis Maligna* nota, mortuarum verò *innocens* est in Febribus Intermittentibus, vario usu. Utut enim rariùs internè usurpentur; Rusticus tamen quidam hic loci *Araneas mortuas exsiccatas & pulverisatas* Ægris Febre Intermittente laborantibus quamplurimis à ℈j. ad ʒß. felici cum successu propinavit. Qui *internus usus* an elegantior sit externo? in medio relinquo. Nam omnia talia Insecta abundant Sale volatili urinoso & acri, unde internè assumpta ratione Salis volatilis urinosi pellunt Urinam, & Arenas movent.

Externus earum *usus* in Febribus Intermittentibus magis frequens est, dum quidam vel solam, vel cum aliis applicant Pulsibus Metacarpi; alii *Araneam vivam* majorem includunt Nuci juglandi, & appendunt de Collo, imprimis in Quartanis & dicunt, se esse expertos ejus usum.

Si concluduntur *Aranea* in Vase quodam, se mutuis Puncturis interficiunt, & post mutantur in *Liquorem* fœdum, qui destillatus dat *Spiritum* copiosum, & *Sal volatile* urinosum.

Ex *Araneis*, ceu Basi, & earum *Telis*, conficitur decantatum *Emplastrum Febrifugum Strobelbergeri* contra Quartanas, de quo vid. *Tractatus de Curatione Febrium*, ubi habet egregias & singulares Observationes Quartanarum curatarum hoc *Emplastro*. Descriptionem habet AUTHOR *in parte anteriore*: sed ea non est in omnibus legitima & genuina.

Ex *Araneis majoribus* fit *Oleum Araneorum simplex* per infusionem, quod Pulsibus illitum contra Febres Experimentum est: vid. STROBELBERGERUS *de Remediis contra Febres Intermittentes.*

Paratur etiam ex istis per infusionem *Oleum Araneorum compositum*, cujus elegantem Descriptionem MINDERERUS habet. Hujus usus est pro malaxandis *Emplastris* & *Unguentis*, applicandis Anthracibus & Bubonibus pestilentialibus, aliisque Ulceribus malignis & cacoetheis adhibetur; sicut usitatum similiter est in Febribus malignis, pestilentibus, petechialibus, aliisque similibus Affectibus, ut Carpis Manus, Temporibus, & regioni Stomachi & aliis partibus externo impetui expositis, illinatur, imprimis ubi ex inquinamentis Aeris Pestis est contracta, ut *suprà* dictum, sive solum, sive permistum cum *Oleo Scorpionum* composito MATTHIOLI, vel *Oleo Succini*, *Camphora*, *Carbunculi*, & similibus.

Tela Araneorum sunt communiter Mulierum Experimentum pro conglutinandis Vulneribus recentibus, quas cum

Mica

(D) Apes *notissima alata Insecta. Ex his* 1. Mel. 2. Cera. 3. Mytis *seu* Commosis *h. e. materia nigra & acris odoris, primum Mellificii fundamentum: sed potiùs est Ceræ purgamentum, quo Apes alveum intùs oblinunt, ne bestiolæ nocuæ subeant.* 4. Pissoceros, *quasi materia ex Pice & Cera conflata, Ceræ veluti rudimentum.* 5. Propolis, *συνθήκη*, Dioscoridi, Cera virginea Scribonio: *materia flavescens, Styracis odorem referens, Ceræ finitima, sed nondum Cera, qua alvearis rimæ obstruuntur.* 6. Favi *in quibus Cellulæ mira architectura exculptæ. Absolutissimam de Apibus, earumque opere*, Dissertationem *Cl. Dñi* Maraldi, *habes* Act. Acad. Scient. Anno 1712. Mellis *item exatissimam* Analysim *habes ex* Lemery, Anno 1706. *Notat Author hic, quòd* primum Ros Mellis. *Nutricum Lac pessundet, Urinas cieat, difficilem Respirationem promoveat. In* Carbone *post Mellis calcinationem residuo, Magnes exiguas Ferri micas invenit atque allicit. Facta Principiorum* Mellis Analysi, *nullum dulce Principium offendimus; imò si separata iterum commisceantur, dulcem saporem non recuperant.* Ceræ & Hydromelitis *vinosi chymicam Analysim habes apud eundem* Lemery, Anno 1707. 1708.

Pro vario Apum pabulo, variam Mellis naturam *evadere, omnibus persuasum. Memoratu dignum est, quod scribit* Xenophon, *quòd scilicet Exercitus decem millium Græcorum, ex Mellis esu vomitum & secessum passi sint, dein ebrii, & delirantes Milites evaserint, post triduum omnes sani, sed valdè debiles redditi sint. Suspicatur* Tournefortius *Mel illud ab Apibus collectum fuisse ex una vel altera specie Chamærhododendri, quæ eo locorum frequentes sunt, quarum ipse affert descriptionem.*

P R Æ P A R A T A.

Oleum Aranearum Simplex & *Compositum* fieri potest ex infusione, ut *Oleum Scorpionum*.

Vires. Ingreditur *Emplastrum Febrile*.

XCVI. A S E L L I.

Ὄνισκοι, Gall. O'νοι, Dioscor. Τῖλαι Plin. Procelliones, Millepedæ, Multipedes, Germ. *Esslgen*, *Schaffelein*. Gall. *Anerons*.

Nascuntur in locis humidis, Cellis & similibus, sub Lapidibus Vasisque Aqua repletis: ad tactum sese contrahunt aut rotundant.

Vires. Tenuium partium sunt, digerunt, extenuant, ubstergunt, aperiunt. Hinc utilitatis peculiaris sunt in Mucilagine tartarea resolvenda, Calculoque ad Mucilaginem reducendo, in Obstructionibus Viscerum aperiendis, adeoque in Morbo Regio, in Dolore nephritico, difficultate Urinæ, in Colica, Appetituque ob Ventriculi Mucilaginem imminuto, in Asthmate, &c.

Extrinsecùs commendatur *Pulvis* ad Affectus Oculorum, ud Aurium Dolores & Anginam (cum *Melle* illitus.)

Vivus impositus Phagedænam perimit.

Dosis à ℈j. ad ℥j. in *Pulvere* cum *Vino* vel *Aqua* aliqua nephritica.

P R Æ P A R A T A.

Alii lavant in *Vino* ac exsiccant, iterumque lavant ac siccant, hinc pulverisant ac imbibunt in *Spiritu Vitrioli*.

Dosis gut. iv. v. vi.

Alii contundunt cum *Vino*, colant, & exhibent. Nonnulli macerant solùm in *Vino* colantque.

N. 1. Non facilè ℈j. transcendo, nec usum continuo; nimis quippe resolvendi vi, incommoda non parva inferre possunt.

N 2. Ubi Locus natalis saxosus, indicat ad Calculum Asellos facere. Ita indicante aptitudine & propensione sese contrahendi, ad Convulsiones forsan non essent inutiles.

XCVII. BOM-

Mica Panis benè masticata permiscent, & applicant. (E)

XCVI. ASELLI. *Aselli* usitatiùs vocantur *Millepedes*, seu *Onisci*: Insecta sunt vilissima, in Medicina tamen utilissima. Colligendi sunt, qui reperiuntur in Locis saxosis, & intra fissuras Lapidum Murorum antiquorum; hinc copioso Sale nitroso volatili, admodùm acri, scatent, simili, quo Lumbrici imprægnati sunt, aeriori tamen in his. Abundant autem hoc Sale ex Nutrimenti ratione, quod est Uligo intra rimas Parietum reperibili, mediante qua solutum Sal nitrosum in Calce viva, qua Murorum Parietes construuntur, imbibunt, & digestione volatilisant, adeoque, quoniam Nitrum in se continent, hujus intuitu Remedium insigniter *diureticum* sunt; unde & Remedium contra Calculum Vesicæ, tam præcavendo quàm curando, inde paratur. Si igitur horum leniter exsiccatorum *Pulvis* cum *Floribus Nitri Mynsichti* misceatur, habetur *Pulvis Diureticus* adciendam Urinam egregii usus. Sic notum est Experimentum HORATII AUGENII & WILHELMI LAUREMBERGII, dum *Pulvis Asellorum* propinatus fuit in *Decocto Cicerum rubrorum*, quo Calculus Vesicæ, jam excindendus, fuit dissolutus & excretus. Historiam habet LAUREMBERGIUS *de Calculo Vesica*, in qua refert, se liberasse hoc aliquot Calculo Vesicæ laborantes. Alio tempore facta est similis Experientia Romæ in Monacho, ab AUGENIO curato: Item in *Anglia* duabus Mulieribus Calculo afflictis cum fructu *Potus* hic fuit propinatus, eo modo, quem habuit SENNERTUS *Prax. l.* 3. *p.* 8. *c.* 2. *de Calculo Vesica p.* 847. ubi habet modum utendi, & id quod scribit AUGENIUS. Unde in Anglia infundunt in *Cerevisiam fermentandam*, & faciunt *Potum* pro præservando Calculo Vesicæ. LINDANUS etiam refert, se bina vice curasse Calculosos ea methodo, quam descripsit SENNERTUS, cum Pulvere Millepedum. Quin & ratione Salis volatilis urinosi in incidendo, penetrando & resolvendo Muco acido, viscido, tenaci, ubicunque hæreat, valent; unde in Affectibus Splenis & Hyppochondriacis sunt magni usus; hinc in resolvenda Mucilagine, implente & farciente Pulmones, non habetur potentius Remedium, quocunque modo præparentur & propinentur. Propinati in mediocri Dosi sunt expertissimi in Asthmate, sive cum *Aceto* & *Vino* propinentur à gr. v. usque ad ℈j. sive in Petia ligati infundantur *Vino*, & hoc post expressionem hauriatur, ad Infarctus Pulmonum mirè conducit, & egregiè convenit: alii faciunt *Electuarium ex Millepedibus præparatis*, *Melle* permistis, addito *Gummi Ammoniaco*, quod pro curando Asthmate, & similibus Pulmonum Affectibus, est expertissimum & potentissimum. A Modernis contra Arthritidem vagam, & Dolores Artuum scorbuticos adhibentur, quod quidam ex Signatura, qua se movent & contrahunt, deducere conantur: vid. MOELLENBROCCIUS *Tractatu de Varis p.* 133. Notandum prætereà, quòd Insecta hæc æquè atque alia præ reliquis primatum obtinent in Affectibus dolorosis & Morbis convulsivis Partium internarum Scorbuticorum & Hypochondriacorum; unde etiam in Asthmate convulsivo, curatu aliàs difficillimo, præferuntur omnibus reliquis Remediis *Vino* infusi. Videantur imprimis ea, quæ habet WILLIS *in Pathologia Cerebri*, *in Tractatu de Affectu hypochondriaco & Suffocatione uterina*, ubi Medicamenta ex Asellis laudantur; item HERTODT *in Crocolog. c.* 13. *pag.* 129 Laudantur porrò in Fluxu albo, teste BARTHOLINO *c.* 5. *H* 97.

Denique interno usu in Vulneribus, Fistulis, & aliis Ulceribus partium Corporis inveteratis & desperatis, ut & recentibus, miram vim habent chirurgicam Aselli. Angli utuntur pro curandis Ulceribus malignis & phagedænicis; sicut de Ulceribus Mammarum mirabilia recenter BOYLE *in Philosophia Experimentali*; & ex eo refert BARTHOLINUS *Cent.* 4. *Epistol.* 92. *p.* 522. Similiter & egregium Experimentum videbitis in RIVERIO *Cap.* u. *Obs.* 89. ubi elegans prostat Observatio gravis Ulceris aliquando curati per internum usum *Pulveris Millepedum*.

Quomodò interno usu administrentur & præscribantur, optimè docet WILLISIUS *Pharm. Rat. p.* 1. 250. 263. 283. & 341. Nempe vel pulverisati adhibentur in convenienti quodam *Vehiculo*; vel eorundem 50 60. &c. infunduntur in *Aquam appropriatam*, vel in *Vinum*, teruntur probè, transcolantur, & ita *Infusum* bibitur. Quidam, cum *Vino* vel *Rhenano*, vel *Malvatico* ter infundunt, & toties lento calore exsiccant & pulverisant. Vid QUERCETANUS *in Pharmac. Dogm. restitut*. Alii cum *Spiritu Salis*, aut *Nitri*, aut *Vitrioli*, Millepedes hos imprægnant, vel solvunt, & ita Remedia ex ipsis parare solent; sed malè. Vereor enim, ne castretur potiùs eorundem vis medicamentosa.

Modum in copia colligendi habet MOELLENBROCCIUS *de Varis p.* 235.

Putrefacti in *Liquamen* abeunt, relictis saltim Exuviis Liquoris innatantibus, ex quo *Spiritus urinosus volatilis* fortiter diureticus & potens satis destillatur.

Aselli plures invicem coacervati, ut nonnihil putrescere incipiant, destillati dant elegans *Phlegma volatile*, quasi nitrosum, summum Remedium in Affectibus nephriticis & calculosis, tam Renum quàm Vesicæ; item partes iij. *Lumbricorum* cum p. j. *Asellorum* mistæ, & instituta digestione, in *Liquorem* simul abeunt potenter diureticum. *Tincturam Millepedum* cum *Tinctura Tartari* parare jubet WILLISIUS *de Scorbuto*.

Externè Millepedes in *Oleo Olivarum*, vel *Oleo Lini*, infusi & cocti, *Oleum* constituunt anodynum, imprimis Specificum contra Dolorem Hæmorrhoidalem, quem optimè curat & sanat: de quo conferatur RIVERIUS. Singulariter enim anodyni sunt Millepedes. (F)

XCVII. BOM-

(E) Araneus τεχνικώτερον *Insectum*, *cum in Telis & Retiis texendis*, *tum in Muscis capiendis*. *Generatim* Aranei *distinguuntur in* Noxios & Innoxios. Noxii *dicuntur* Phalangia, *inter quæ non abs re reponunt nostram* Tarantulam. Innoxii *sunt vel* Domestici, *vel* Subdiales: *utrique vel* Retiarii, *vel* Tellarii, *vel* Varii.

Dñus Bon *eruditissimam habuit Monspelii* Dissertationem de Araneis, *in qua illorum species*, *naturam*, *atque opificium curiosissimè exponit*. *Notat insuper ex* Araneorum Folliculis, *non secus ac ex Folliculis Bombycum*, Sericum, *& quidem bombycino Serico tenuius ac delicatius*, *fieri posse*: *imò & ex illo elegantissimas Chirotecas & Tibialia confecta* Ludovico Magno *dono dedit*. *Rei Historiam latè prosecutus est Dñus* de Reaumur: *in eo autem hujus Artificii incrementum præcipuum offendiculum invenit*, *quòd haud facile sit*, *alimentum tot Araneis invenire*, *quot ad Serici constructionem necessarii sunt*: *saltem nisi alibi Terrarum vel aranei crassiores*, *vel vulgatiori victu utentes*, *inveniantur*.

(F) Aselli, Onisci, Millepedæ, Porcelliones, *synonyma sunt*. *Minuta sed vivipara Insecta*, *in locis humidis*

repentia

XCVII. BOMBYX.

Bombyx. { Domesticus, *Hujus loci*,
{ Sylvestris.

I. Βόμβυξ, *βομβύλιος*, Vermis sericus, *Albert. Magn.* Germ. *Seiden-Wurm.*

Vermis est Texturam sericeam texens, oriturque tum sponte, tum ex Ovis.

N. Miram subit Metamorphosin. Ex Ovis pusillis producitur Animalculum, Erucæ non absimile. Eruca hæc Mororum, Ulmi, educata Foliis augescit in dies, donec tumiditate resplendeat: hinc indita Thecæ, Textura se cingit sericea usquedum moriatur. Postmodùm reviviscit Papilionis instar Pennas producens, Coituque interveniente triduano (è quo Masculus statim moritur,) Ova parit Fœmina quamplurima, ac deficit.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Bombyces integri.* 2. *Sericum, i. e. Textura bombycina.* 3. *Folliculi serici.*

Vires.

1. *Bombyces* exsiccati & pulverisati insperguntur Vertici Capitis, ad arcendam Vertiginem & Convulsionem.

2. *Bombycina Textura*, est caliditate & frigiditate temperata (aliis calefacit 1.) siccat 1. corroborat, Spiritus vitales, animales & naturales reficit.

(*Nb.* Fumus Testutæ in Suffocatione ab Utero utilis.)

PRÆPARATA

Utitur quandoque, quo siccior reddita lævigetur, quandoque Decoctis admiscetur. Verùm præstat eandam & solummodò incisam adhibere.

Sunt & usualia, quorum compositionem subit, ut *Confectio Alkermes*, *Diamoschum*, &c.

N. Infertur & in usum Medicum *Sericum Filum Kermesinum*, id est *Cocco* seu *Granis Kermes* tinctum, adhibeturque Sanguini sistendo, Vulneribusque obligandis, exsiccandis, consuendis. Quin & à Plebeis ad Erysipelas adhibetur (circumligatum).

3. *Folliculi serici* (*Bombycia*. Germ. *Seiden Balglein*,) iisdem viribus cum Textura prædici sunt.

N. Caveatur à Folliculis Alvi spurcitie fœdatis, vel in quibus adhuc Necydalus latitat mortuus, & Vermibus exesus.

II. Bombyx Sylvestris est genus quoddam Erucarum viridium, simili Metamorphosi, ut de Bombyce Domestico dixi, mutabilium.

N. Hujus generis videre mihi contigit apud Celsissimum Principem *Philippum Hassiæ Landgravium*, doctrina multifaria, Linguis exoticis, ut & Hebræa, Astronomicisque Observationibus propriis celeberrimum, qui Papilionem variegatum lepidum visu, ex Eruca viridi in Capsula productum monstravit.

XCVIII. CANTHARIDES.

Cantharis. Germ. *Gold. wurmlein.* Gall. Cantarides.

- Musca Hispanica. *Hujus loci.*
- Formicaria latior *Goldkafer*, *Meisenhaaffen.*
- Prolixior, / Brevior. — Cornuta *gehœrnete Gold-Kafer.*
- Amethystina violacea, *Veiel-Braunn.*
- Miniata, *Friesen Wurmle.*
- Viridis { Longiuscula. / Aurum lucens.
- Nigricans, *Schwuartz-Kafer*,
- Castanei coloris.
- Rotunda, *Oster-Kalblein.*

Dicitur *Κανθαρίς*, i. e. parvus Scarabæolus, Germ. *Spanische Mucke oder Fliege*, *Gold-Wurmlein.* Gall. Mouche Verde.

OF-

XCVII. BOMBYX. *Bombyx* rari est usus in Medicina, nisi, quod quidam Bombyces exsiccatos adspergant Capiti pro arcenda Vertigine & Lethargo: quod an verum sit? nescio. Præ aliis in usu est *Filum Sericum Carmesinum*, sive *Cocco* sive *Granis Kermes* tinctum, de cujus usu in Erysipelate & Podagra, dum eo ligatur Articulus Podagra afflictus, & habetur pro Secreto: idem de simili usu vid. in EICHSTADIO *de Confectione Alkermes.* (*G*)

XCVIII. CANTHARIDES. *Cantharides* præferuntur versicolores, mediocris magnitudinis in Frumento inventæ, & imprimis ejus species, quæ vulgo *Musca Hispanica* dicuntur, quæ in Alis transversas lineas habent; nam variæ admodùm illarum sunt species.

Omnes autem Cantharidum Species turgent *Sale volatili acerrimo morsicante*, quod in tantum stimulare solet Urinam, ut etiam Vesicam exulcerare & erodere soleat: idque non solùm usu interno, sed & externè applicatæ Cantharides pro scopo Vesicam excitandi, colliquefaciendo Acrimonia sua Succum Corporis nutritivum, subinde Ischuriam, & aliqualem Vesicæ erosionem, excitare solent: propterea Majores nostri inter *Venena* numerarunt, & internè non, sed tantùm, Pulsui externo, adhibuere. Internè Cantharides præ omnibus Remediis reliquis contra Suppressionem Urinæ desperatam laudantur: vid. ZACUTUS *l. 1. Prax. admir.* ubi ad Ischuriam cum *Oleo Amygdalarum dulcium* commendat: item ad pellendas Aquas in Hydrope commendat ZACUTUS *l. 2. Hist. Medic. Dub.* 67. usus, etiam sunt egregii ad Gonorrhœam virulentam, ac ad promovendum Calculum ac Sabulum: vid. FALLOPIUS *de Composit. Medicament. cap.* 3.

Modus utendi est in *Infuso* cum *Vino*, inquit BARTHOLINUS *Cent. 4. Epist.* 54. *p.* 436. Cantharidum usum in Gonorrhœa virulenta & Ischuria non semel felici cum successu expertus sum. Notandum verò, ne noceant Cantharides (pro interno usu) integras esse sumendas; quia *Extrema*, quæ resecantur, *sunt Alexipharmacum Ventris* In Gonorrhœa præprimis virulenta Practicum quendam Lugduni-Batavorum solis Cantharidibus multos feliciter curasse, quæ in *Vino* fuerit maceratæ, addendo adhuc aliam *Infusionem* temperatam, refert MATTHIADES *in Epist. ad Bartholinum*: Vid. BARTHOLINI *Epist. Med. Cent.* 4. *Epist.* 53 *p.* 343. Item *Epist.* 21. *p.* 93. & *Epist.* 65. *p.* 400. necnon in *Histor. Anatom. Cent.* 5. *Hist.* 82. & GALENUS, *l.* 2. *de Antidotis*, c. 8.

℞. *Pulv. Cantharid.* ℈j.
infund. in
Vini Rhen. ℥iij. vel iv.

Infusum stet per aliquot dies, & noctes in loco tepido: post filtretur *Liquor*, ne substantiæ aliquid transeat, & sub usu misceantur Cochl. vj. vij. vel viij. cum Cantharo *Vini*; sic totum Vinum impraegnatur, ita, ut Cochlear unum sufficiat (adscendendo tamen in dies) ad pellendam Urinam & Calculum.

Fundamentum consistit in eo, ut vis Salis volatilis caustici temperetur ab Acido Vini (vel etiam Aceti) & abeat in Salsum temperatum, non adeò corrosivum. Effectus, quos hoc modo præstant, videbitis *citato loco*: & tutiùs adhiberi hoc Infusum, quàm in Pulvere, censet VELSCHIUS *Schol. in Obs.* 89. *Rumieri pag.* 33. vel sumatur de hoc *Infuso* Cochlear parvum in *Jusculo Galli*, vel *Cerevisia* tepida tempore matutino, & est egregium in dictis Affectibus Remedium.

Sunt, qui *Cantharides* cum f. q. *Vini* præparatas internè propinant in Arthritide, quoniam Sal urinosum volatile Cantharidum Acidum arthriticum præcipitat, & abit in Salsum

---

repentia, quæ tacta in immobilem globulum, politum & lævigatum repentè vertuntur. *Dñus* Lemery *destillatione* Sal volatile *è Millepedis elicuit, Sali volatili Viperarum valdè simile*: Oleum *item extraxit nigrum fœtidumque, quod cum duplo* Spiritus Nitri *in grandem abit effervescentiam. Omnes Practici Millepedarum usum diureticum, usque ad Calculi comminutionem, deprædicant.*

(*G*) Bombyx, *seu* Vermis Serici *artifex, quamvis exoticus & Europæis primùm rarus, nunc adeò ille frequens, vulgarissimum est* Sericum *ejusdem opificium, ut nemini non notum utrumque sit. Qui completam de* Bombice Historiam *cupis, adeas Cl. nostrum* M. Malpighium. *Illud tantùm hic notaverim, sericum haud ineptum & effætum corpus esse, ut quidam putant: etenim ex* Tournefortio, *plus illud continet Salis volatilis, quàm Cornu Cervi, & ipsum Sal ammoniacum. Quod adeò verum est, ut* Guttæ Anglicæ *dictæ, ad Spiritus recreandos, ac Paroxysmos hystericos solvendos, pro maximo Arcano habitæ, aliud non sint, nisi* Spiritus volatilis Serici, *cum* Oleo Cinnamomi, *vel alio quocumque Oleo essentiali rectificatus: hic extra admotus & intrò assumptus miras edit vires. Secretum* Tournefortius *ex* Listero *didicit.*

OFFICINALIA NATIVA.

Producuntur ex genere quodam Vermiculorum Erucis non absimilium, qui nascuntur ex Humore Follis Fraxini, Populi, Ligustri, Triticique inhærente.

Præstantiores censentur, quæ in Frumento seu Pratis inveniuntur, versicolores, quæ luteas in Alis transversas lineas habent. Corpore oblongo, crassæ, recentes.

Perimuntur Aceti acerrimi vapore, qui dum fervet, exhalat. Hinc siccantur & servantur per biennium.

Vires. Calidæ sunt & siccæ sat validè, adeoque corrosivæ seu vesicatoriæ, diureticæ, emmenagogæ. Hinc usus creberrimi in *Vesicatoriis*. *Internus* earum *usus* rarissimus est; quippe inter *Venena* vulgò recensentur: Vesicæ nimirum urinariæ adeò infensæ sunt, ut vel extrinsecùs Cuti alligatæ eam exulcerent. Sunt nihilominùs audaculi, qui Diureticis eas admiscent. Sunt & improba Scorta, quæ Fœtum tenellum iis perimunt & exturbant.

N. 1. Recentiores Alas, Pedes & Capita resecant, a solo Corpore servato.

N. 2. *Galenus* Alas & Pedes exhibet pro Antidoto Veneni proprii.

N. 3. *Oleum*

Salsum volatile Insipidum, sicque per Urinam eliminatur; unde quidam Empiricus in Gallia habuit *Pulverem ex Cantharidibus* in Urinæ retentione desperata, Hydrope & Arthritide. Meretrices & Scorta utuntur Cantharidibus pro expellendo Fœtu, interdum tamen fausto cum successu. Pulvere eorundem Cantharidum sunt, qui stimulare volunt Venerem, internè adhibito: sed malè res cedere solet, dum prætereà, quod stimulat Venerem, etiam Mictum cruentum inducit. Item SALMUTH Historiam habet de Sene, qui Juvenculam duxerat, cui ut placeret, accepit Medicamentum, cui adjunctæ fuerunt Cantharides; exinde factum, ut altero die Nuptiarum fuerit mortuus, Pene rigido permanente post mortem: ita quoque vidit D. MICHAELIS, quòd quædam Meretrix cuidam pro stimulanda Venere Pulverem Cantharidum propinavit, ex quo Pulvere fuit mortuus; quoniam fuit crudè & sine præparatione propinatus. CROLII enim Experientia docuit, quòd corrodant ac ulcerent Vesicam, & inde inducant Mictum cruentum; adeò ut non tantùm interno usu, sed etiam *Vesicatoria* ex iis parata & Cervici applicata, Ardorem Urinæ & Mictum cruentum induxerint: vid. BORELLUS *Cent.* 2. *Obs.* 58. *pag.* 158. *& Observ.* 98. *pag.* 192. Hæc via, *ut corrigatur*, quò tutiùs possint interiùs assumi, & non sequatur Exulceratio, sed provocetur Urina in Hydrope & Affectibus aliis, elegantissimè præparatur cum *Aceto*, *Oleo*, vel *Vino*, ut modò dictum: si tamen *Extrema Cantharidum* sumantur pro *Infuso* diuretico, hoc legitimo modo mistum, nunquam cruciatum vel Vesicæ exulcerationem provocat, ut nec pinguioribus Abstergentibus, aliisque Corrigentibus, opus fuerit.

Ratum est, quòd Hungari, dum *Cantharidum pulverisatarum* 10. una vice assumunt, exinde largum Sudorem, & copiosum Urinæ fluxum observet, citra Dolorem: Conf. M. A. N. C. *Ann.* 1. *p.* 296.

Remedium noxæ, à Cantharidibus Vesicæ inductæ, consistit in temperatura Particularum istarum acerrimarum, quam optimè præstat uberior *Haustus Lactis*, præcipuè cum *Sale Tartari* vel cum *Sacchare*, quod commendat BOYLE *in Philosophia Experimentali*. Item *Emulsio ex Amygdalis dulcibus & Melonum Semine*: item *Fœniculi Semen* Cantharidum Alexipharmacum observatum fuit. Conf. M. A. N. C. *Ann.* 1. *pag.* 179. necnon *Pulegium* ex SENNERTI *Praxi lib.* 6. *p.* 8. *c.* 16. quo etiam referri potest *Semen Ammeos*, vid. JOANNES BAPTISTA SITONUS *in Mis. p.* 105.

Usus interim *Vesicatoriorum* adhuc frequens est, in quibus *Cantharides* semper Basin constituunt; & quidem non ratione Spinarum, aculeis suis Glandulas & Fibrillas subcutaneas pungentium atque irritantium, quas innumeras Microscopii ope observavit BORRICHIUS *in* BARTHOLINI *Actis Hafniens. Volum.* 4. *Observat.* 80. *p.* 186. *& Volum.* 5. *Observat.* 89. *p.* 117. cùm hæ in Cantharidibus pulverisatis non ampliùs adsint, sed potiùs ratione Salis volatilis acris. Sub usu autem Corpus tantùm eligitur, abjectis Alis, Pedibus & Capitibus, quæ non, quòd noceant, sed ut benigniora & inutilia, rejiciuntur; nisi enim observetur, quòd sint præscribendæ abscissis Alis & Capitibus, Medicus risui se exponit Pharmacopœorum. *Pulvis* deinde cum *Fermento acri* & pauco *Aceto* in formam *Cataplasmatis* redigitur, applicando Vesicas excitat. Usitatè, e. g.

♃. *Cantharid. ablatis Alis & Capitibus* Num. v. ad vj.
Fermenti ℥j. vel ℥iß.
Irroratur cum *Aceto*, & applicatur.

Vel

♃. *Cantharid.* Numero iij. v. ad vj.
Fermenti ʒij.
Pulpa Ficuum ℥ß.
cum *Aceti* s. q. irroretur, ut fiat *Cataplasma vesicatorium*.

Verùm hic modus, quod rectè HOEFERUS in *Herc. Med. pag.* 158. urget, taxatur ob *Acidum Fermenti & Aceti*; infringit enim omnihil Sal volatile Cantharidum causticum: unde quantum Aceti vel Fermenti additur, in tantum castrant vim vesicantem in Cantharidibus, adeòque tunc non adeò potenter Vesicas excitant; nec procedit hic modus, nisi, ubi mitiùs agendum: id quod notandum de *Sinapismis* cum adjectione *Aceti*, qui sic fiunt viliores, & eorum impeditur efficacia, ut audivistis in *Collegio Formularum, ubi de Vesicatoriis*. Quidam verò recipiunt solas *Cantharides* à ʒiß. ad ʒij. plùs minùs pro varietate circumstantiarum, permiscent cum *Medulla Panis secalini*, irrorant cum *Aqua appropriata*, & ita applicant pro excitandis Vesicis. Sin verò potentiùs agere velimus, subigantur *Cantharides* cum *Pulpa Ficuum*, recipiendo *Ficuum pinguium* ab ℥ß. ad ℥j. *Pulv. Cantharidum* a ʒiß. ad ʒij. plùs minus pro renata, & hæc sub forma *Cataplasmatis* imponantur Nuchæ pro excitanda Vesica, ubi pro lubitu *Stercus Caprinum* aut *Semen Sinapi*, simul addi possunt. Optimus tamen modus fit sub *Emplastri* potiùs, quàm *Cataplasmatis* forma, laudo igitur potius *Emplastrum Vesicatorium in Dispensatorio Augustano*, aut etiam, quod habet AUTHOR *l.* 2. *cap.* 53. *num.* 20. & LUDOVICI *Pharm. p.* 419. hujusmodi enim *Emplastrum* applicatum egregiè Vesicam excitat;

Vel

♃. *Terebinthinam*.
Misce cum *Cera* liquefacta: His sub refrigeratione *Pulvis Cantharidum* inspergatur: ut fiat *Emplastrum*, quod magnitudine Thaleri applicetur.

Modus est elegans: si placuerit, *Unguentum de Althea* addi poterit in Robustioribus; in Infantibus verò misceatur cum *Emplastri Citrini* ana, aut hujus parte dimidia.

Sunt etiam, qui præparant *Vesicatoria indolentia* ex *Cantharidibus*, addita *Myrrha*, *Mastiche*, & similibus: egregia certè & elegans compositio.

Quòd si animus est diutiùs manantes conservare Vesicas, tunc *Emplastro de Spermate Ranarum*, vel *Emplastro Albo camphorato* Vesicæ incisæ applicato parum *Pulveris Cantharidum* additur. Hac enim ratione diutiùs apertæ servari possunt Vesicæ, id quod observavit LUDOVICI *in Pharm. p.* 420.

Hic *usus externus Cantharidum* saltem hactenus cognitus fuit; attamen is satis polychrestus, compluribus Affectibus, præsertim Partium nervosarum dolorosis, aliisque ex Lymphæ vitio natis multùm confertur Vesicatoria: vid. CRATO *Consil.* 21. *p.* 40. potissimùm in Febribus Malignis plantis Pedum felicissimo cum successu applicantur: vid. PAULI *in Digress. de Febrib. Malignis*, in Malo Ischiadico, & Artuum Doloribus: vid. GASSARUS *in Observationibus*; in Hydrope vid. REUSNERUS *in Obs.* 18. in Peste CUMANUS *in Observ.* 99. in Bubonibus Venereis laudantur à FELICE WURZIO; HIPPOCRATES verò Cantharides etiam commendat in *Pesso* ad expurgandum Fluorem album; *libr. de Superfœtat. Edit. Lind. T. II. pag.* 660. XXIII.

Quidam *Magisterium Diureticum* cum *Spiritu Nitri* parant, quod cum *Oleo Tartari* præcipitatur; sed potiùs pervertitur via diuretica: vid. LUDOVICI *Pharm. pag.* 419. Hinc potiùs laudatur *Essentia Diuretica ex Cantharidibus* per *Tincturam Tartari* parata: vid. WILLISIUS *in Pharmac. Rationali P.* 1. *S.* 4. *c.* 2.

Vel

♃. *Cantharid.* ℥ß.
Salis Tartari ʒvj.
Irrorentur cum s. q. *Aquæ*, & in formam *Pultis* dilutioris seponantur in locum tepidum, aliquandiu Irrorationem continuando, si sint exsiccatæ: si igitur per dies, & noctes 8. vel 10. steterint, affundatur *Pulveri Spiritus tartarisatus*, & eliciatur *Tinctura*, quæ propter coloris gratiam *Pulvere Vermium Corbiculla*, qui similiter species Cantharidum sunt, & egregiè diuretici, tingi potest: sic *Essentia* gratissimi coloris evadit.

N. 3. Oleum Cantharidum & Cantarellorum elicitur per *Spiritum* Vini, prodestque ad Calculum.

XCIX. CICADA.

Τέττιξ. Germ. *Heuschrecke*, Gall. Cigale.

Insectum est Gryllis simile, valde stridulum, Rore vivens.

N. Unum hoc Animal, ex iis quæ vivunt, est sine Ore. Pro eo enim quiddam aculeatum habet, & hoc in Pectore, quo Rorem lambit. In Italia vulgaris notitiæ est, nostratibus incognita.

OFFICINALIA NATIVA.

Cicada siccata.

Vires. Utimur *Cicadis siccis* ad colicos Affectus (cum paribus numero *Piperis granis*, scil. iij. v. vij.)

Alii *assas* edendas iis offerunt, quibus affecta Vesica est. *Cinis* insigniter Calculum conterit.

C. CICINDELA.

Λαμπυρὶ, Plin. Λαμπυρὶς, πυγολαμπὶς, *Arist.* Lampyris alata, *Aldrovand.* Cantharis noctiluca, Nitedula, Noctiluca. Germ. *Johannis Fliege.*

Insectum est pennatum, in tenebris Ignis modo lucens.

Officinis ignotum est, nisi quòd *Cardanus* vim anodynam ei tribuere videatur, *lib. 9. Subtilit.* alii in Calculo commendant.

N. Rodericus Castrensis lib. 4. Meteor. microc. c. 16. Cicindelæ, inquit, abscissis Capitibus & Alis, ad Solem exponantur serventissimum, donec pulverisari possint. *Pulvis* cum *Aqua* dissolutionis *Tragacanthi* trochiscetur, addendo tantillum *Olei Amygd. Trochisci* exsiccati iterum pulverisentur, rursusque denuò formentur, idque quater. Valet in Calculo (Inunctionibus admisrent.)

Dosis ℈ij.

CI. CIMEX.

Cimices. { Lectularii, *hujus loci.* / Hortenses, seu Sylvestres.

Κόρεις κλίνεις, *Diosc.* Cimices, *Matthiol.* Germ. *Wanzen*, *Wandlause*, *Betwandelen.*

Vermiculi sunt latiusculi, compressi, rubentes, Fœtore abominabiles. Morsibus quibus Sanguinem nobis exsugunt, admodùm molesti.

Vires. Utuntur Recentiores quidam ad ciendam Urinam vivis in Penis organum immissis, (*Dioscorides* mortuos & tritos imponit); ad Fœtum & Secundinam expellendam tritos (N. 3.) & cum successu exhibitos vidi. Septenos cavis Fabarum inclusos ante Febrium Accessiones devoratos, Quartanis auxilio esse author est *Dioscorides.* Vulvarum examinationes olfactu abigit.

N. Sylvestres, qui ea Herbis victum habent, Lectulariis majores, Colore viridi, æquè ac illi fœtidi, Officinis adhuc incogniti sunt.

CII. ERUCA.

Κάμπη, *Dioscor.* Bruchus, Eruca vulgaris, *Aldrov.* Germ. *Raupe.*

Insectum est vulgaris notitiæ, originem trahens vel ea Stirpium Excrementis, vel ex Ovis Papilionis. Species totidem ferè sunt, quot Plantarum.

N. Similem Metamorphosin subit quam Bombyx, tandemque in Papilionem degenerat. (Δ)

CIII. FORMICA.

Μύρμηξ, Formica, Germ. *Ameisz.* Gall. Fourmy. { Minor { Rubens. / Nigricans. } / Major, Equina, *Rosz-Ameisz.* }

Insectum est mira providentia dotatum, qua Penu in Annum

Oleum Cantharidum fit per infusionem pro *usu* Venereo; si enim hoc inungatur Penis vel Testiculi, stimulare Venerem, & promovere erectionem Penis, dicitur. (*H*)

XCIX. CICADA, & C. CICINDELA. De *Cicada* & *Cicindela*, nihil est, quod dicam. (*I*) (*K*)

CI. CIMEX. *Cimices* cum successu adhibentur pro expellendo Fœtu & Secundina, aliàs non usurpantur in Officinis. Notum est, quod habet AUTHOR de Quartanariis; quòd ulteriùs, si immittantur in Penem, valdoperè proliciant Urinam, & titillando faciant, ut retentio Urinæ curetur. (*L*)

CIII. FORMICA. *Formicæ* sunt Animalia, quæ non habent sibi Subjectum simile in toto *Regno Animali*: sunt vel *Alatæ*, vel *non Alatæ*, vel *Naturales*, vel *Artificiales*; & quidem, quæ in usum Medicum veniunt, sunt vel *Majores* vel *Minores*. In genere autem istæ sunt optimæ, quæ aliàs acquiruntur & reperiuntur in Sylvis, ubi Arbores resiniferæ crescunt, & copiosæ etiam Betulæ: hæ enim præ cæteris abundant Spiritu copioso salino subacido, spirantque Odorem acidum. Hinc observatum est à Botanicis, quòd Flores cœrulei, Cyani, Borraginis, &c. Colorem cœruleum cum rubore commutent, parili modo ac si Spiritu minerali essent illiti. Nempe Formicæ Liquorem

---

(H) Cantharides à κάνθαρος Scarabæus, *quod videntur velut parvi alati* Scarabæi. *Est sanè illud commune cum* Scarabæis *Cantharides præsertim* aquaticæ *habent, notante* Poupartio, *quòd illarum Ventriculus motu gaudeat systoles & diastoles: non tam, ut ipse advertit, ad ciborum molitionem, quam ad eorundem jam digestorum versùs intestina protrusionem. Variegatos præseferunt colores Cantharides, sed potissimùm aureo fulgore virescunt.* Cantharides *Venenum, & quidem causticum corrosivum esse, tum internè assumptas, tum externè admotas, nemo in dubium revocaverit, qui illius effectus semel viderit. Quamvis autem Historiæ sint Cantharidum innoxiè, imò ad remedium, assumptarum, ut legere est in* Ephemeridibus Germanicis, *ut Dñus* Greenfield *Tractatum scripserit de* Cantharidum usu Medico; *nihilominùs id caute Medico pro exemplo haud esse jure poterit: etenim innoxias quandoque illas fecit, vel præparatio, vel consuetudo, vel hominis idiosyncrasia, vel dosis exigua: quæ singula, etiam lethalissima Venena innoxia sæpenumero reddidere. Illud ego ocularis testis ingenuè fateri possum, non paucos ex* Cantharidum Pulvere *assumto, vitam cum morte commutasse. Illud quoque non semel notavi, ex Cantharidibus assumtis Vesicæ Ischuriam supervenisse; fortè ex Tumore in Collo Vesicæ, ob Veneni irritationem, facto. Notat denique Cl.* Hombergius, *vim Cantharidum corrosivam, haud illarum Acido tribuendam; etenim Cantharides destillatione minus Acidi reddunt, quàm ipsæ Muscæ vulgares.*

(I) Cicada *stridulo atque obstrepero cantu, summa æstate Messorum aures, feriens ne dicam, an mulcens, notissimum, Italis præsertim, alatum Insectum. Ore Cicadam carere vulgò creditum; sed ejus loco Corpore quodam triangulari, promuscidis, oris, & linguæ munere fungente, prædita est. Vulgò recipitur* Aristotelis *sententia, qui ait Cicadas canere allise spiritus ad membranulam septo transverso subditam: qua carentes fœmellæ non canunt.*

(K) Cicindela, alatus Scarabæolus, *noctu æstivo tempore volans, lumen per intervalla emittens. Sunt &* Cicindelæ non alatæ, *quas fœmellas* J. Raius ex Fabio Columna *esse putat. In illarum ventre duæ guttulæ candidæ notantur, noctu ignis modo lucentes. Mihi visæ sunt motu quodam reciproco systoles & diastoles gaudere, in quo reciprocatio illa luminis & tenebrarum. Silentio non est prætereundum, quod notat Cl.* Charleton, *esse Philosophos, qui putent Ignes fatuos in aere noctu apparentes, non esse nisi Cicindelarum in aere ludentium examina.*

(L) Cimex, *præcipuè* Lectularius, *notissimum Insectum, quòd si ob exsuctum molestissimis morsibus Sanguinem, atque ob somnum abruptum, occidere velis, horrendo quem reddit fœtore, suam ulciscitur necem. Vivos Cimices ad Quartanæ curationem devorant. Phy!*

(Δ) Eruca ab erodendo, *quòd Olera & Pampinos* erodat. *Græcis* κάμπη, *ab undoso & arcuato gressu. Nostrates Græcum retinuerunt nomen. Dividuntur Erucæ in* Ετεργηνῶν, *seu à Papilionibus & Aureliis satas, &* αὐτογονῶν, *sua ex Tribu perfectas. Utræque sunt vel* Glabræ *vel,* Pilosæ *seu* Hirsutæ: *Glabrarum & Hirsutarum multas species numerat* Charleton. *Refert* Mathurinus de Lignac, *Erucas à Muliere Vomitu ejectas, quòd Lac vaccinum cœrulescens deglutiverit. Putat ipse, Ova insectorum à Vacca cum Herbis ingesta, atque in Lac transmissa, cum eadem in Mulieris ventriculum translata, in Erucas evasisse.*

num sufficiens æstivis Pleniluniis (Novilunio requiescit,) sedulò colligit: collectum si opus sit, siccat, siccata Semina, ne regerminent, arrodit, adeoque durationi adaptata recondit. Congressæ hyberno tempore Vermiculos pariunt, subinde in Ova, & hinc verno tempore in Formicas mutari aptos. Senium alatas facit, sed brevi superstites.

Præstantiores habentur, quæ sub Arboribus resiniferis habitant, Acidumque olent. Collectio præfertur Luna decrescente, vel Novilunio.

OFFICINALIA NATIVA.

1. *Formica*, 2. *Ova*, 3. *Acervus*.

Vires.

1. *Formicæ* calfaciunt & siccant. Venerem proritant. Odor acidus mirè Spiritus vitales reficit. Formicæ majores (*Herculaneæ*) Psoram, Lepram & Lentiginem sanare dicuntur, (ad jecto Sale exiguo tritæ & illitæ.)

2. *Ova* ad Aurium gravitatem faciunt, Malas hirsutas Pueris infricata corrigunt.

3. *Acervus* (*Myrmecium*) calfacit & siccat, Nervosum genus roborat. Hinc usus celebris in Paralysi, Arthritide, hystericis Affectibus, Cachexia & simil. (*Lotione* adhibitus.)

(*N.* Inveniuntur in Acervis Frusta odore Thuris, (*Wald-Weyrauch*, Particulæ Resinæ ex Abiete & Picea) in Norvegia, & Germania, & pro Fumo adhibentur.)

PRÆPARATA.

1. *Oleum* ex Infusione *Formicarum* (præstant *Alatæ*) in *Oleo comm.* per dies ac noct. 40.

Vires. Valet ad Coitum.

2. *Aqua stillatitia*, *Magnanimitatis* dicta. Vid. *lib.* 2. *c.* 37.

3. *Liquor*

---

rem talem acidum fundunt, qui dubio procul causa est illius Pruritus, quem suo contactu nobis inferunt. Acidum hunc esse Liquorem, præter Odorem Experientia probatur. Nam *Formicæ vivæ Aquæ* injectæ, & Baculo agitatæ atque irritatæ, *Liquorem* quendam deponunt, qui totam *Aquam acetosam* reddit, ut etiam Aqua hæc acida *Ferrum & Saturnum* rodere queat. Post has & *Artificiales ex Melle* sunt colligendæ. Parandi modus hic est:

Melli admiscetur *Panis secalinus*; sic per Fermentationem generantur Formicæ, quæ Alatæ avolant.

Naturales pro *usu medico* colligantur, speciatim mense Junio & Julio, die sereno imprimis, Luna crescente, hoc modo: Accipiatur *Cucurbita*, in cujus fundum *frustum Casei* sit repositum, quæ immittatur Acervo Formicarum; ita Casei odore allectæ omnes Cucurbitam intrant, quarum si copia pro Spiritu destillando acquisita fuerit, Baculo acuto eximatur Caseus, & superaffundatur *Spiritus Vini* ad supereminentiam trium digitorum: cum *Plantis* autem *aromaticis* imbutus sit *Spiritus Vini*, si potest haberi, et procedatur destillando l. A. *Spiritui destillato* novæ *Formicæ* addantur, digerantur, et iterum destillentur lege Artis: sic sæpiùs cohobando, Spiritus efficacior, atque aciditate volatili sat fortiter impregnatus erit. Imprimis autem censetur commodum tempus Lunæ Incrementum, quia Lunæ vires Formicæ sentiunt: nam in Interlunio quiescunt, novo Lumine totis etiam noctibus operantur.

Formicæ mirè sunt *confortativæ*, ita, ut Spiritus animales deficientes, exhaustos aut destitutos, mirè recreent: unde *Formicarum Spiritus* Analepticum est egregium omnium Sensuum, et vi Memoriam confortandi insigni pollet: Magnanimos reddit, Venerem egregiè stimulat, et in Exercitio validos ac robustos reddit Viros. Idem omnibus *Aquis Apoplecticis* et *Analepticis* præferatur; valdè enim convenit pro corroborando Corpore humano, et Viribus attritis; et quidem in Affectibus Capitis, Apoplexia, Vertigine, Paralysi, et in specie in Morbis Senum: contra Sterilitatem utriusque Sexus inter Remedia alia non ultimum est, Catarrhis potenter resistit, dum Lympham superabundantem per Urinam educit; diureticus enim valdoperè est Spiritus; valdè commendatur in Catarrho suffocativo et similibus præcavendis et curandis.

Externè Formicæ mirabiliter Nervis conveniunt, eorumque Dolorem, Paralysin, Tremorem, etc. curant: item Doloribus resolutum et læsum Tonum restituunt et firmant, Dolorem sistunt, Paralysin tollunt: ad Mulierum quoque Sterilitatem egregie sunt; vid. CONRADUS KUNRAD *in Medulla Destillatoria*. Unde externè *Spiritus Formicarum* additur *Aquis Articularibus*, *Antiparalyticis*, et contra Partium Dolores usitatis. Vel etiam ipsis *Spiritibus Articularibus Formicæ* adduntur, et hinc affuso *Spiritu Vini Aqua Articularis* parantur ad paralyticos imprimis Affectus, aliosque Morbos Partium nervosarum, penetrando, attenuando, et imprimis resolvendo, sicque Tonum pristinum Partibus restituendo, quatenus penetrantia sua volatili quosvis meatus insigniter reserat, Acidum viscidum Nervis infensum incidit, dissolvit, mobile facit, ita, ut non corrigendo, sed dissolvendo et removendo Fomitem, saltem conferre videatur. Cæterùm Spiritus Formicarum externè in Affectibus Aurium conducit, in difficiliori enim Auditu et in Tinnitu egregiè confert; unde *Spiritus Acusticus Mindereri* pro Basi agnoscit Formicas; sicut egregia *Mistura* ad Auditum fit, si misceatur *Spiritus Formicarum* cum *Essentia Castorei*, et cum *Bombace* Auri indatur, vel etiam instilletur, Auditum mirè promovet et roborat. *Spiritum Formicarum* et *Lumbricorum terrestrium* ana Auribus etiam indunt cum *Bombace* pro eodem usu. Prætereà externo usu *Spiritus Lumbricorum terrestrium* & *Formicarum* valdè convenit in Arthritide & Affectibus Articulorum; volatile enim Sal penetrans Acidum arthriticum absorbet & corrigit. Id quod etiam verum est de Malo Ischiadico & similibus Affectibus; in specie in Arthritide non tantùm communi & fixa, sed etiam vaga scorbutica, egregiè convenit, & multùm conducit: in Paralysi & Tremore Artuum externè inungi solet *Spiritus Lumbricorum terrestrium & Formicarum*, vel solus, vel mistus cum *Aqua Cephalica*, seu *Spiritu Cephalico ad extrà*: hi Spiritus inungantur post Frictionem lenem pro restituendo Sensu & Motu: in Dolore partium ex Lympha acri, seu in Rheumatismo, & Defluxionibus acribus, in quibus occupat Lympha Partes & interstitia Musculorum, vel ipsos Musculos, Spiritus hic inunctus est egregius. Observetur autem, quòd *Spiritus Formicarum* in his casibus utplurimùm, si non semper, misceatur cum *Spiritu Lumbricorum Terrestrium*.

Omnes hujus Spiritus vires in excellentiore gradu sunt in *Aqua Magnanimitatis Laurembergii*, quæ ex Basi *Formicarum* destillatur, beneficio *Spiritus Vini Compositi* cum *Plantis Specificis*: de qua, præter ejus Authorem, videatur etiam STARIZIUS *in Helden-Schatze p.* 86. et *superiùs*, ubi *de Anacardio*. Facultatem Animalem recreat, et speciatim Veneris vigorem restaurat, et Sterilitati Mulierum egregiè succurrit, si sæpiùs adhibeatur. Usurpatur cochleatim. Adhuc egregia est ad debilitatem Ingenii, et Memoriæ conservationem; roborat Caput, ab Apoplexia præservat, etc.

Cæterùm mirabilis est earum *Odor acidus*, nam si *Formicæ* per se destillantur, suggerunt *Spiritum acidissimum*, qui et *Martem* corrodit in *Vitriolum*, et *Saturnum* in *Saccharum*, ita tamen, ut denuò acidus possit abstrahi, pariter atque *Spiritus Viridis Æris* præ aliis Acidis corrosivis hoc obtinere solet, ut immutatis quasi viribus denuò destillando abstrahi queat. Probabile etiam est aliis Insectis, præsertim pungentibus, similem Aciditatem quandam inesse, in qua per Aculeum communicata Pathemata solita superveniunt.

Spiritus hic *Formicarum acidus*, Corpus, odore saltem perceptus, mirificè restaurat. Quin et *Spiritus urinosus* paratur è *Formicis* vel *per se*, vel cum *Calce viva*. *Per se Formicæ* invicem congestæ *Aqua simplici* nonnihil humectatæ, vel contusæ, asservantur in Cella, et seponuntur ad Putredinem; hinc enim brevi post situm contrahunt, et sic destillatæ suggerunt *Spiritum urinosum*, et *Sal volatile* elegantissimum. Cum *Calce viva* si *Formicæ* misceantur, et affundatur *Aqua*, submittanturque blando Igni Cinerum sic effervescunt, resolvuntur, et suggerunt *Spiritum* blandè urinosum, Calcem vivam tamen spirantem; hujus ratio est, quòd Aciditas omnis a Calce viva sit absorpta. Hic *Spiritus urinosus* cum *Sale volatili proprio* acuatus Remedium in Cerebri Affectibus nobilissimum est, quod vel odore solo Partium nervosarum Dolores et Lancinationes, Tremores, et similia sistit: vid. WEDELIUS *in Specim. de Sale volat. Plantar. c.* 3. *p.* 225. *in App. M. A. N.C. Anni* 4. & 5. Egregium Diureticum est, pellens Urinam, purificans Renes, et specialiùs Scorbuto atque Hydropi convenit. Usurpentur *Spiritus* hi guttatim *dosi* gutt. xxx. vel xl. in *Aqua Lavendulæ*, *Menthæ*, aliave Aromatica. Externè quoque *Aquis Articularibus* additus in Doloribus Partium nervosarum, in Malo Ischiadico, Doloribus Artuum et scorbuticis vagis, ex Acido natis, item Arthriticis illitum summum et mirabile est Remedium; inde in Paralysi et Tremore aliis Remediis omninò est præferendus, simili ratione, atque de Lumbricis infrà dicetur. ANGELUS SALA habet *Aquam Formicarum*, quam propinat loco *Vomitorii*.

Tandem et *Oleum* prodit, dum destillatur Spiritus per se;

3. *Liquor* fit in Clyba eo ad modum, quo Liquor Lumbricorum.

Vires. Insigne est Ophthalmicum, Suffusioni Oculorum auxilium.

CIV. GRYLLUS.

Γρύλλος, Acheta. [Domesticus. / Agrestis, arvensis.

Insectum est alatum è genere Locustarum, Cicadis simile, focorum, terrarumve aridarum incola, stridulo suo Cantu sedulum. Germanicè *Heimishen*, *Heimlinge*.

Vires. Commendatur ad Diæresin (*Cinis* exhibitus), ad Visus imbecillitatem (*Succus* expressus instillatus), Tonsillas lenit (affricatus.) (A)

CV. HIRUDO.

Βδέλλα, Sanguisuga. [Major, Equina. / Minor [Subfusca. / Subviridis. / Nigra. / Variegata.

Insectum est palustre, instar Lumbrici oblongum, generantur ex Putredine, Germ. *Sang. Igel.*

Majoribus præferuntur *Minores*, utpote quæ minùs nocivæ, & ex his, quæ Lineis in dorso distinctæ. *Majores* novem Equum sugendo interimere valent, unde *Equinæ* dictæ.

Usus. Sanguinis exsuctioni inserviunt, adeoque cum Cucurbitulis conveniunt.

N. Antequàm applicentur, servandæ sunt in Aqua pura, ut probè purgentur, hinc loco applicationis *Sale Nitri* fricato, *Sanguineque* vel *Argilla* inuncto applicandæ. Cum amovere vis, insperge parum *Salis* aut *Cineris*, aut *Lini* combusti.

CVI. LACERTUS.

Σαῦρος, σαύρα, Lacertus, Lacetto. Germ. *Egechs*, *Ader*, *Ishsachs*, *Moll.* Gall. *Le Lezard.*

Insectum est quoad figuram notum, colore varians, Bufonibus ac Araneis inimicum.

N. Lacertus si dissectus fuerit, pars utraque movetur aliquandiu, & si concurrerint, coalescunt rursum. Sunt qui Oculos, si effossi sint, renasci ajunt, id quod & de Cauda si amputetur. *Plinius* affirmant. Degunt in cavernis Terræ, ruderibus Murorum, aliisque locis asperis: vescuntur Cicadis, Cochleis, Gryllis, Apibus.

Lacertus est { Terrestris, de quo hic, & minùs venenatus. / Aquatilis, qui venenosus habetur, & rarioris usus.

N. Cum-

Oleum scilicet *empyreumaticum*, quod rectificatum Ophthalmicum est contra Ungues Oculorum, & Visum fortificat blandissimè illitum.

Sic & *Oleum per infusionem* in usu est; scilicet *Formicæ Oleo communi* infunduntur: quod non secus se *Oleum Lumbricorum* affricatur externè in Affectibus Nervorum & Artuum. Item inungitur iisdem Scrotum ad promovendam Generationem & Genituram: item si inungitur eodem Penis in sua radice, ubi Musculi sunt, sua contractione ad Erectionem ejus facientes, armat in Venerem: quem in finem & Scroto & Testibus illinitur; præfertur tamen Spiritus. Egregium est in acuendo Auditu, Bombace Auribus inditum, vel solum, vel cum ana *Olei Lumbricorum*; unde *Oleum Acusticum Mynsichti* pro Basi agnoscit Formicas: item in Ulceribus phagedænicis, serpentibus, & malignis suo illitu valdè convenit.

Alias *Oleum destillatum*, quod in destillatione Spiritus simul prodit, insigniter prodest contra Ungues Oculorum, cum *Aqua Rosarum* applicatum.

Liquor, uti habet AUTHOR, tam parari potest ex *Formicis*, quàm ex earum *Ovis*, per digestionem in Clibano, uti de Lumbricis dicetur; qui valdè convenit in Suffusione & aliis Affectibus Oculorum, item Aurium, Auditu gravi, & similibus Aurium Morbis.

Ova Formicarum ad ℨj. si assumantur, excitant Ructus & Flatus immodicos, quod mirabile: instar *Moschata* olere solent, unde cum *Pulvere Nucis Moschata* possunt propinari lusus gratia ad generandos Flatus. *Internè* alias non sunt in usu; externè in Affectibus Aurium conducunt, & ex illis paratum *Oleum* multi usus est ad gravitatem Auditus, quam potenter & securè corrigit.

Acervus Formicarum externo usu multùm usurpatur, idque in specie pro usu *Balneorum siccorum* vel *humidorum*, in Partibus nervosis & musculosis roborandis. Nempe *totus* colligitur, & cum Sacco *Aqua simplici* incoquitur, ex quo *Decocto* in Conopœo excipitur Vapor vel toto Corpore, vel saltem quibusdam Partibus. Eximiè prodest in sistendis Doloribus lancinantibus, item vagis Artuum, & mediante Sudore copioso prolicito; vel *Decocto* tali immergitur Corpus vel Membrum affectum pro *Balneo humido*, in Malo Ischiadico, & Contractura Artuum scorbutica; requirit enim Scorbutus talia subtilia penetrantia: item in Affectibus arthriticis & paralyticis, tam veris, quàm nothis, seu Paresi, & quidem Arthritide tam vaga, quam fixa; in Tremore & similibus Affectibus Articulorum & Nervorum; imò & similia *Balnea* egregiè conveniunt sterilibus Mulieribus, aut crebriùs abortientibus, sive nudè, sive cum *Formicis* & *Ovis* incoquatur, per inde est: vid. CONRADUS CONRAD *in Medulla destillatoria*.

Præstant hoc Formicæ tam penetrando, & quævis Corporis Contenta dissolvendo, & per Sudorem largissimè evacuando, quàm Pororum infarctum aperiendo, & Fomitem Acidi peccantis dissolvendo & removendo; quæ, qua data porta, vel per Sudorem, vel Diapnoen erumpunt. (*M*)

CV. HIRUDO. *Hirudines* internè non sunt in usu, saltem externè adhibentur, ut exsugant Sanguinem, adeoque in quibusdam locis solent esse *vicaria Scarificationis*, *Cucurbitularum*, & similium aliarum Operationum Chirurgicarum. Applicantur autem in nimiis et chronicis Cephalalgiis Temporibus: item in Venis Pedum juxta Suras, ut Brachiis, pro evacuatione lenta: in Affectibus hæmorrhoidalibus, nimirum tumentibus, vel etiam suppressis, usitatissimè applicantur Hirudines, ut aperiantur Hæmorrhoides cæcæ. Vid. BORELLUS *Obs. Cent.* 1. *Obs.* 63. *pag.* 66. Interdum etiam Vulvæ applicantur in Mensium suppressione, vel quando non sufficienter fluunt *Lochia*.

Præparandi et *applicandi Modus*, quem etiam habet AUTHOR, est hic: asserventur priùs *in Aqua pura*, addendo *Saccharum*, ut nutriantur et purificentur; pòst admoveantur Loco, ubi adhærere debent: si pertinaciter nimis adhæreant, adspergatur aliquid *Salis*, et sic subitò decidunt; non enim abrumpantur, alias relinquuntur Capita, et exinde oriuntur Ulcera sordida. Quòd si fiat, ut applicatæ Ano illum ingrediantur, et metuenda sit Exulceratio Intestinorum, injiciatur *Clyster ex Aqua salina*; tunc enim iterum egrediuntur, quoniam non possunt ferre acredinem Salis. (*N*)

CVI. LACERTUS. *Lacertus* vel *Lacerta* est Animal satis et ubique cognitum: malè inter *Insecta* refertur, cum reverà sit Quadrupes.

In Affectibus Dentium in usu sunt: si scilicet *Pulvis Lacertarum aquaticarum* applicetur Denti, facilè illum evelli posse dicunt: imò, si *Sanguis Lacerta* in Dentem cavum immittatur, Dentem sponte sua decidere volunt. Sed rarò usurpantur. Varios usus videbitis in AUTHORE. Præ cæteris tamen binis in casibus sunt in usu;

1. *Internè* contra Strumas, ubi

℞. *Lacertos*;

infundantur *Aceto*, pòst exsiccentur, ut corrigatur in iis,

(M) Formica *laboriosum & providum, Animalculum potiùs dicam, quàm Insectum, inter Hexapoda connumeratum. Formicarum Rempublicam haud ad Monarchiam, ut Apum, sed vel ad Democraticam vel ad Aristocraticam reducit* Charleton. *Mirum est quod narrant de Formicis in Paramaribo Indorum, quas Lusitani* Formicas Visitationis *appellant: eo quòd turmatim, incredibili numero, singulis, vel tertio quoque anno, Provinciam invadunt, ac Mures, Sorices, Araneos, Cimices, & cætera camporum & domorum Insecta devorant: quare Incolæ apertis januis & scriniis, amicè & cum gaudio excipiunt.* Sal volatile, *quo Formicæ pollent, vel ipsarum odore manifestatur.*

(A) Gryllus Locustæ *species*, Cicadæ *similis, sed saltans potiùs quàm volans, nocturnus suo Gryllismo, Somnum mulceat-ne dixerim, an turbans, nescis.*

(N) Hirudo, *inter Aquatica apoda Insecta notissimum. Os Hirudinis trisulcum esse, ostendit trifidum vulnus inflictum Cuti, quam non dimittit, nisi plena Cruoris sit.*

N. Commendatur præ reliquis Genus *Lacerti viride & magnum*.. Verùm cùm in hisce Regionibus minùs usitatum id sit, *Lacertum communem* hic describimus.

Vires. Elicit è Corporibus Spicula, Vitra, &c. (sectus, vel cum *Sale* tusus & impositus, imprimis verò *Caput*): Capillos renasci facit, (cum *Adipe* illita *Caro*, vel *Cinis* applicatus.) Ictui Scorpionum succurrit. Commendatur itidem ad Herniam Infantum, (*si Decocto Lacerti* laventur) ad facilem evulsionem Dentium, (*Pulvis aquatici* affricatus.)

N. Sunt qui ajunt *Lacerti exsiccati Pulverem* Gingivis illitum facere ut sine difficultate, sine Dolore, atque sine Instrumento Dentes extrahi queant.

P R Æ P A R A T A.

Oleum infusum.

Fit ex Infusione *Lacertorum vivorum* N. vij. in *Ol. commun.* ℔iß.

Vires. Commendatur ad Faciei Rubedinem emendandam (illitum.)

CVII. L O C U S T A.

Ἀκρίς, Diosc. Κόρνοψ. πάρνοψ. Germ. *Heuschreck*. Gall. *La Langouste ou Sauterelle*.

Insectum est ea pernicie quam infert, (Herba scilicet & Segetes mordendo, Terramque tactu & saliva adurendo) nulli fermè Regioni incognitum. Generantur Æstate ineunte, ex fœtura Anni superioris, Favo non absimili, scilicet exin oriuntur Vermiculi, speciem Ovi gerentes, inclusi prætenui Terra ceu Membranula, qua disjecta, emergunt Locustæ & evolant.

Sunt porro variæ, videlicet: sunt *Magnæ*, *Parvæ*, & *Minimæ*, (Pennis carentes): sunt, *Virides*, *Flavæ*, *Nigricantes*, *Variæve*, &c.

Vires. Odoris Suffitu Urinæ difficultates juvant, præsertim quæ Fœminas malè habent: *Dioscorides*. Sunt qui appensas Collo Quartana sanare ajunt. (Π)

CVIII. LUMBRICI TERRENI.

Γῆς ἔντερα, *Diosc.* Vermes terreni, Melloes *Paracelsi*, Germ. *Regenwurm*, *Erd-Wurm*, *Byrm* Gall. *Vers de terre*.

Insectum est vulgaris notitiæ ex Terra generatum, tum sustentatum.

Præstant reliquis ii, quorum Collum rubris annulis seu cingulis cingitur.

Vires. Sunt insigniter diuretici, diaphoretici, anodyni: discutiunt, emolliunt, Obstructiones reserant, Lac augent, Vulnera, Nervosque præcisos glutinant.

Usus præcipui sunt in Apoplexia, Spasmo (ex *Signatura*) aliisque

---

iis, si quæ subest, Malignitas: dehinc exsiccati pulverisentur: Jam

℞. *Lacert. pulveris.* ℥j.
Mellis ℥iv.

Misceantur invicem in consistentiam *Electuarii*, cujus ʒij. vel iij. omni mane sumptæ, & per aliquot septimanas continuatæ, pro Strumis curandis laudantur.

2. *Externè* contra Hernias commendatur *Oleum Lacertarum infusum*, quod tamen ad AUTHORIS modum minùs rectè paratur.

Potiùs sumantur *Lacertæ* numero xxx. infundantur *Oleo communi antiquo*, cum inspersione *Thuris*, *Myrrhæ*, *Mastiches*, *Sarcocollæ*, & *Resinæ Pini*.

Videbitis in FONSECA *lib.* 3. *Cons.* 36. ubi tanquam singulare Secretum commendat pro externa *Injunctione* in Loco disruptionis in Hernia. Insignem hujus Olei usum ZWELFFERUS commendat in *Pharmac. Reg. Edit. ult. p.* 266. ubi inquit; esse Secretum pro Principibus, nec cuidam vulgari revelandum propter mirabilem virtutem. Idem ferè dicitur de *Oleo Formicarum*, si scilicet *Liquor Formicarum majusculorum* omni mane illinatur, vel etiam interdum aliquid istius *Liquoris* assumatur. (O)

CVIII. LUMBRICI TERRENI. Ex *Lumbricis* præstantii, qui habent Annulum flavescentem circa Collum. Horum *captio* & *modus colligendi* optimè videri potest in *scriptis* GLAUBERI *P.* 1. *p.* 57. & DRAWIZIO *de Scorbuto*, in specie *Sect.* 2. ubi *de Arthritide vaga scorbutica*. Observetur nempe Tempus pluviosum tempore vespertino, & dum ex Terra copiose super Plantas perrepunt facilè capi possunt. Alii eodem tempore perfodiunt Terram Baculo, quem hinc inde agitant, sic Lumbrici, Talpas metuendo, copiosè prorepunt, & sic capi possunt.

Sed in specie, antequàm adhibentur, priùs *purificandi* sunt: Nempe misceantur priùs cum *Terra pura* & *Musco terrestri*, vel *quercino*, ut ita hinc inde rependo intra dictas substantias se ipsos purificent, & ita usui Medico interno aptiores fiunt: vid. NEANDER *Tabacolog.* ubi dicit; quòd Muscus quercinus eos disponat ad Vomitum plurium Excrementorum.

Quoad *Vires*, in Lumbricis his multa latent Arcana medica: imprimis *diaphoretici* & summè *diuretici* sunt. Inest enim iis *Sal volatile*, insigniter tamen *nitrosum*; unde egregium Medicamentum est in quibusvis Affectibus chronicis, cachecticis & hydropicis, aliisque quamplurimis Morbis tam hypochondriacis quàm scorbuticis, in quibus idem præstant, quod Vegetabilia amaricantia, alterando Materiam peccantem occasionalem, si subigantur, vel infundantur, vel coquantur in *Vino* cum *Vegetabilibus* appropriatis alterantibus, *Aperientibus* vulgò dictis, & Menses cientibus, propter vim penetrantem, reserantem & diureticam; & exinde in Morbis Splenis mirè conducunt. Nam notum, quòd in Splenis Affectibus Medicamenta quæ simul movent Urinam, sint optima. Non minùs etiam convenit tale *Decoctum* in Hydrope Ascite, quoniam per Urinam ejicit Aquam distendentem Abdomen; in quo Ascite *Decoctum Lumbricorum terrestrium* cum *Radice Fœniculi* & *Petroselini* solet commendari; vel etiam recentes conquassantur cum *Vino*, exprimitur *Succus* & hauritur: item omnia ex Lumbricis parata Medicamenta in eodem Hydrope conveniunt, quoniam cient potenter Urinam: imò summum sunt *Anodynum* ad omnes Affectus dolorosos, præsertim ex Acido volatili scorbutico ortos, tam Partium internarum, quàm externarum, seu Artuum, mirè conducunt ratione Salis volatilis urinosi, quod absorbet & corrigit Acidum earum. In cienda Urina, ad Dolores vagos in Arthritide scorbutica, nihil melius habetur hisce, à qua & ad suam traducti sunt: vid. WIERUS in *Observat.* MOELLENBROCCIUS *de Varis seu Arthritide vaga scorbutica*, WEDELIUS *in Opiologia p.* 83 & DRAWIZIUS *de Scorbuto l. c.* In aliis etiam Artuum Doloribus, ex quacunque fiant causa interna, usurpantur: præprimis in Affectibus Nervorum conferunt; hi enim, cùm ex Acido subtili, iisdem infensissimo, originem ducant, mirè hic Lumbrici præparati succurrunt. Veteribus in Cura Icteri frequens eorum usus fuit, ubi & adhuc sunt admodùm celebres, si dicto modo infundantur, vel coquantur, aut pulverisati adhibeantur, vel soli, vel cum aliis Appropriatis permisti; nam Diuretica in Ictero flavo valdè conveniunt. Propterea valde sunt convenientes in Ictero *Pilulæ Lotichii*, quarum hæc est *Compositio*:

℞. *Pulv. Lumbric. terrestr. præp.* ℈j.
Gum. Guttæ lax. gr. ix.
Olei Succini,
Terebinth. ana gutt. iv.
Cum *Syr. Byzant.* fiant *Pilulæ*.

Idem *Pulvis Lumbricorum* cum *Sale Tartari*, vel *Tartaro vitriolato* mistus, est Specificum singulare: item *Decoctum Lumbricorum terrestrium* cum *Chelidonio majori* est appropriatum in eodem Affectu, imprimis si addantur *Grana Juniperi*, quæ vim diureticam Lumbricorum magis promovent. Contra Affectus dolorosos scorbuticos, præsertim vagos, Veteres *Lumbricos* cum *Lacte* subegerunt, quod per Linteum expressum propinarunt feliciter, & mirabile sunt Remedium. In Dysenteria *Decoctum Lumbricorum* valdè commendatur à SENNERTO *in l.* 3. *Prax. pag.* 381. quod etiam verum, & ratio non est obscura. Ulterius *Pulvis Lumbricorum* multum convenit in augendo Lacte Mulierum, si *præparati Lumbrici* propinentur ad ʒj. Imprimis cum *Lacte Lunæ*, vel cum

---

(O) Lacertus (*nisi* Lacertam aquaticam *intelligas*) *inter Insecta haud jure connumeratur*; *est enim potiùs Quadrupes digitatum, oviparum, cujus species multæ*; *inter quas* Salamandra aquatica, & terrestris, Scincus, Stellio, *atque aliæ*. *De truncatæ Lacerti Caudæ regeneratione*, Dissertationem *habet Dñus* Perraultius: *mirum sanè*; *nam organicæ partes mutilatæ haud ampliùs integrantur*.

(Π) Locustæ *Insecta sunt* Coleoptera, *seu Vaginipennia*. *Etymon ducunt à* locis ustis, *eo quòd immenso numero aliquando volitantes, imò à ventis delatæ, integros campos successivè devastant, ut quæ attingunt veluti morsu urant*.

elitsque Affectibus Nervorum ac Musculorum, In Ictero (utroque,) Hydrope, Vermiculatione Infantum, Dolore colico. Imprimis autem specificè prosunt in Arthritide illa scorbutica, quam Vagam appellant, (*die lauffende Gicht, die Fahren:*) adhiberi intùs possunt & extùs.

Intùs exhibentur vel toti conquassati, recenterque, v.g. cum *Vino* trajecti per Linteum, vel siccati & pulverisati.

Extùs applicantur vivi & mortui: vivi impositi, donec moriantur, prosunt Panaritio: mortui in *Cataplasmatis* ferè adhibentur. Odontalgiæ convenire dicitur *Cinis* (cavitati Dentium inditus.) Podagricos Dolores leniunt (*Pulvis cum Farina* calidè impositus.)

P R Æ P A R A T A.

1. *Aqua*, fit in M.B.

N. Hydropicis maximè proficua est.

2. *Oleum coctum*. Vid. *Disp.*

N. Ex *Oleo* hoc destillatur cum *Aqua Raphani*, *Oleum*, quod Urinam & Sudores potenter pellit.

3. *Liquor*.

Fit in Clibano: *nimirum*

Lumbrici loti & per Stupam purgati, induntur Vitro angusti orificii. Hinc obturatur Vitrum, *Massaque Panis* inclusum committitur (ut & reliqua *Massa*) Clibano, donec cum Panibus eximatur. Pòst Liquor filtratur, & servatur pro usu interno & externo.

Dosis à ʒij. ad ℥ß.

4. *Spiritus* prævie Putrefactione, ubi Sal volatile, statim elevatur, vel sine Putrefactione ex Retorta, Igne aperto.

5. *Pulvis*, fit ex *Lumbricis* in Furno exsiccatis.

CIX. MU-

---

cum *Semine Fœniculi*, aut si fiat *Decoctum Lumbricorum* cum *Radice & Herba Fœniculi*: id quod fuit *Secretum* HELIDÆI PADUANI, uti prostat *in Obs. p. 83.*

Externè Convulsionibus, Spasmis, & Contracturis scorbuticis, ac Paronychiis, præsentaneum sunt Remedium Lumbrici, sive contusi instar *Cataplasmatis*, sive Lumbrici vivi applicentur loco ex Arthritide vaga dolenti & tumido, tamdiu, quamdiu moriantur; & sic Dolor cessat, quasi Malignitatem dolorosam extrahant. Vel ex *Lumbricis* fiunt *Balnea*, *Insessus*, &c. in quibus balneentur Membra Arthritide vaga, vel Contractura scorbutica affecta, quæ Balnea valdè prosunt: conf. MOELLENBROCIUS & DRAWIZIUS *locis alleg.* In Morbis arthriticis, non solùm scorbuticis, sed etiam in aliis, externè applicatum *Fomentum* ex eorum *Decocto*, vel *Succus* applicatus. Contra Panaritium nil melius *Lumbrico vivo* imposito, vel sub forma *Cataplasmatis* contusis & applicatis, qui subitò atrocem istum Dolorem sedant, uti testentur omnes AUTHORES, in specie verò SCHMUCKIUS *in Curat. Magico-Magnet.* In Vulneribus & Contusionibus Nervorum multum conducunt Lumbrici: unde ad Nervos penitus concisos conducit *Pulvis Lumbricorum* lavatorum & benè exsiccatorum, cum aliquali proportione *Terebinthina* mistus, qui per dies 20. super Vulnus positus, istud sanat, & Nervos denuo unire facit: idem faciunt Ipsi *Lumbrici* soli, si *Pulvis* horum misceatur cum *Oleo proprio Lumbricorum*. Et in genere omnibus Medicamentis, Puncturis Nervorum ac Tendinum applicatis, permiscendus est *Pulvis Lumbricorum terrestrium*, in specie si admisceatur parum *Pulveris Lapillorum Cancrorum*, & sic erit appropriatus pro conglutinatione & curatione Vulnerum Partium nervosarum, iisdemque præcavendis Symptomatis. Vi anodyna, seu Dolorum sistitiva, quatenus Acidum, Doloris causam, corrigunt, externè mirè conveniunt.

Quoad *Preparata*, hæc inter est *Aqua Lumbricorum terrestrium*, in Balneo Mariæ destillata, de qua vid. CROLLIUS *in Basilica Chym. Hartmanniana Edit. p.* 349. Parùm differt à Phlegmate simplici, nihilominùs non tantùm prodest in Hydrope, sed & tanquam *Vehiculum* convenit pro Remediis ad provocandos Menses & reserandas Obstructiones Uteri, aliosque Morbos chronicos. In Vulnerum Affectibus commodè permiscetur *Potionibus Vulnerariis Aqua Lumbricorum terrestrium*; id quod sæpiùs fecit POTERIUS, uti videre est in *Pharmacopœa*. Aquæ tamen huic præferendus est *Spiritus*, & quæcunque dicuntur de Aqua, efficaciùs præstat Spiritus.

Destillentur autem in *Spiritum urinosum* maximè polychrestum, vel *per Putrefactionem*, vel per simplicem cum Alcali *Destillationem*; non cum *Spiritu Vini*, uti vulgo est in usu; sic enim virtus Lumbricorum remanet in fundo. Prior modus ita procedit:

℞. *Lumbrici loti*:

Includantur in Cucurbitam amplam, vel aliud Vas vitreum capax probè clausum, ut parùm vel nihil exhalare queat; exponatur in Digestionem, vel Balneo Mariæ, vel ardori Solis, tempore æstivo, vel alio in loco moderatè calido, ut putrefiant & fermentent; quæ Fermentatio interdum adeò est impetuosa, ut si Calor sit tantillùm major, disrumpat Vitra fermentendo: liquescunt in *Liquorem* liquidum aurei coloris: peracta Fermentatione & Putrefactione *Terra* copiosa nigra remanet in fundo, *Exuviæ* verò inanitæ Liquori flavo supernatant: *Liquor* hic filtretur & destilletur per Alembicum, sic prodit *Spiritus urinosus volatilis* penetrantissimus.

Hic habet crasin Lumbricorum, & omnibus usibus convenit, ad quos Lumbricos commendavi. *Dosis* est ℈ß. si ritè rectificatus fuerit, ad ʒj. in quocunque *Vehiculo*, pro scopo diuretico & sudorifero. In Scorbuto, Arthritide vaga scorbutica, aliisque Affectibus scorbuticis, non habetur melius Remedium: unde D. MICHAELIS cum *Spiritus Lumbric.* part. j. & *Spiritus Cornu Cervi cum Sale volat.* part. ij. tanquam Menstruo, ex Vegetabilibus Artheticis paravit *Essentiam* suam *Compositam contra Arthritidem vagam*, in cujus Cura, mediante hac Essentia, fecit Miracula. In Contracturis scorbuticis & Spasmo scorbutico singulares præstat effectus internè & externè quidem mistus cum *Spiritu Formicarum*. Quod enim dictum de Spirito Formicarum, valet quoque de Spiritu Lumbricorum terrestrium, quoniam subministrant Spiritum penetrantissimum & volatilissimum salinum. In Affectibus dolorosis, mistus cum duplo *Aqua Arthritica ad extra*, & illitus, majora præstet, quàm *Spiritus Salis ammoniaci*. In curanda Paralysi & Tremore, Convulsionibus & Morbis arthriticis, non solùm scorbuticis, sed etiam in aliis, est egregius.

Terra illa, seu *Caput mortuum*, à Spiritu relictum, unà cum *Exuviis*, si in Prata aut Agros abjiciatur, denique copiosissimos producunt *Lumbricos*: sicuti MOELLENBROCKIUS *l. a. cap.* 15. refert Exemplum *Lumbricorum regeneratorum* in Vasculo Solutionis, factæ per *Spiritum Nitri* cum *Spiritu Vini* conjunctum.

Quoad *posteriorem modum* ex non putrefactis, per simplicem *Destillationem*, addito *Sale fixo*, vel *Calce viva*, prodit *Spiritus urinosus*; paucus tamen, nec adeò penetrans & volatilis, quàm ille per Putrefactionem: vid. WEDLIUS *Pharm. p.* 83.

Oleum Lumbricorum per infusionem paratur cum *Oleo communi*, quod in Conquassationibus & Contusionibus applicatum valdè commendatur. In quibuscunque Nervorum Vulneribus & Puncturis, necnon Vulneribus Articulorum, vel per se, vel mistum cum *Oleo destillato Lavendula*, est expertum à BARBETTE. Hinc *Oleum Nervinum Curpi* à FORESTO commendatur, quod fit ex

Flor. Hyperici M. j.
Olei commun. ℔iv.

Infundantur & digerantur: pòst adde

Terebinth. ℔j.
Lumbricor. terrestr. pulverisʃ. ℥iij.
Croci parum.

Medicamentum egregium est in Vulneribus & Puncturis Nervorum.

Convenit etiam *Oleum Lumbricorum* in Dolore Aurium, quarum Inflammationem discutit & mitigat: optimè quoque prodest in Convulsionibus è Causa externa. Ab HILDANO *Cent.* 4. *Obs.* 27. laudatur ad Lac augendum.

Liquor per Digestionem in Sole & Putrefactionem, probè filtratur & inspissatus ad tertias, atque in loco frigidiore positus, *Crystallos* generat inflammabiles instar Nitri. Authore BECHERO *Physica subterr. l.* 1. *p.* 329. *Liquor* verò AUTHORIS per Linteum densum transcolatus convenit in Arthritide vaga scorbutica, in Artubus contractis paralyticis, & omnibus Affectibus Nervorum, & ad Atrophiam, aliaque Symptomata convulsiva præcavenda, internè & externè: uti & *Liquor Formicarum* externo usu non solùm in Paralysi & Tremore, sed etiam in Vulneribus Articulorum, & Contracturis scorbuticis, in specie in sedando Dolore arthritico cum aliquot granis *Camphora* est egregius. *Liquorum Lumbricorum* cum tantillo *Camphora* acuatus, blandissimè Oculis illitus, in Gutta serena maximè laudatur.

Pulvis Lumbricorum in Clibano exsiccatorum nil valet, sed est Terra mortua, sine effectu & usu: quia omne *Sal volatile* per tostionem evolavit: potiùs moderato Igne exsiccentur, vel post Phlegmatis in Balneo Mariæ destillationem residui, Sale volatili turgentes, pulverisentur.

LUM-

CIX. MUSCA.

Μυῖα, *Arist.* Δύττι. Germ. *Fliege*. Gall. *La Mouche*. Muscarum genera varia quidem sunt, usuale tamen solum vulgare est.

OFFICINALIA NATIVA.

Musca, seu potiùs *Capita earum*,

Vires. Alopeciis subveniunt,

PRÆPARATA.

1. *Aqua stillatitia*, fit per se, vel cum *Melle*.

Vires. Præterquàm quòd Capillorum proventum promovet, prædicatur quoque ad Oculorum Affectus (instillata.)

CX. RICINUS.

Κρότων, κυνοραίστης, Reduvius. Germ. *Holzbock*, *Hundwurm*. Gall. *La Tique*.

Animalculum est lividum & fœdum, Bobus, Suibus, Capris, Ovibus, atque Canibus infestissimum.

Vires. Ricini canini Sanguis, *Plinio* teste, Psilothrom est, & Ignes sacros restinguit: admirandus quoque est ad Impetigines contumaces, & feras, ac curatu difficiles, (illitus.) *Amatus Lusitanus Cur.* 20. *Cent.* 7. (Δ)

CXI. SALAMANDRA.

Σαλαμάνδρα, μίλγη. Germ. *Molch, Moll, Olm*. Gall. *La Salamandre*.

Animal est quadrupes ex Lacertorum genere, nigrum, luteis maculis respersum, incola locorum frigidorum & humidorum, Fonticulorumque limpidorum admodùm amans, adeoque nonnullis in *Terrestrem* & *Aquaticam* distribuitur.

N. Venenatum est Animal, unà cum Morsu lacteam Spumam virulentam conferens.

Vires. Salamandra erodit, exulcerat: incinerata medetur felicissimè Scrophulis exulceratis (*Cinis* inspersus.)

N. Caveat à Fumo venenato. (Ω)

CXIII. SCARABÆUS.

Κάνθαρος, Cantharus
- 1. Cornutus. Germ. *Scorten*. In usu.
- 2. Pilularius. Germ. *Roszkafer*, Gall. *Escarbot*, Fouille Merde. Etiam hic Medicinalis.
- 3. Unctuosus, Cantarellus. Ger. *Kadden, Schmaltzkafer, Meywurm*. Nec hic idoneus.
- 4. Rutilus. (Major. *Mayenkafer*, *Brentzkafer*. (Minor. *Brachkaferlein*.
- 5. Bufonius viridis. *Krottenkafer*. Hic venenatus.
- 6. Pistrinarius. *Meelkafer*.
- 7. Cadaverum. *Aaskaferlein*.

I. *Scarabæus Cornutus*, (Bicornis, Lucanus, Cervus, Cervus volans) Scarabelaphus, *Cardan*. Græc. Κάραβος, gignitur partim ex Lignis aridis, maximè Quercus aut Roboris, partim ex Coitu. Reperitur Majo & Æstate in Sylvis.

OF-

LUMBRICI INTESTINORUM.

De his refert AUTHOR, quòd soleant propinari internè ad Lumbricos enecandos. Cæterùm imposturam detexit TABERNÆMONTANUS: nam dant potiùs novos in Intestinis Lumbricos, quàm quod illos arceant, de quo *superiùs*, ubi *de Santonico*. Unde etiam Agyrtæ non priùs propinant suos *Pulveres Vermes expellentes*, quàm quando *Pulverem Lumbricorum* adhibuerunt. (P)

CIX. MUSCA. *Musca contrita*, & ex iis *Liquor* expressus commendatur in Alopecia & Calvitie curanda: sicuti etiam ex *Muscis* destillanda *Aqua* commendatur valdè in Affectibus Oculorum. (Q)

PEDICULUS.

Pediculi rarò usurpantur, nisi quòd soleant quandoque devorari à Rusticis contra Icterum, si in specie vivi deglutiantur: & quidem, quòd sint egregium Experimentum in curando Ictero, confirmat ZACUTUS LUSITANUS *libro ultimo Prax. Admir. cap.* 2. *Obs.* 7. ubi habet Exemplum Icterici esu Pediculorum curati: id quod de Pediculis his, valet de Cimicibus. Dum dicit AUTHOR, quod Urinam cieant, verum est; unde etiam usitatè *Pediculi* numero iij. vel v. immittuntur in Canalem Penis, & sic suo motu & titillatione faciunt, ut Urina facilè sequatur in ejus suppressione; Videatur ZACUTUS LUSITANUS. (R)

CXII. SCARABÆI. In *Scarabæis*, sicut in omnibus ejusmodi Insectulis, reperitur abundans Sal volatile urinosum, & multum præstant in usu medico, imprimis in Affectibus externis Membrorum ex Lympha admodùm acri: propterea optimè succurrimus istis Medicamentis, ex Insectis paratis, quæ constant Sale volatili urinoso, ut contrarium in contrario emendetur. Quod dicitur de *Asellis*, *Lumbricis*, *Formicis*, &c. quòd abundent Sale volatili urinoso, certissimum est de *Scarabæis*, & omnibus eorum Speciebus. *Triplices* autem *Scarabæi Species* in usu sunt:

1. Enim sunt *Scarabæi Cornuti*.
2. *Pilularii*.
3. *Unctuosi*, Italis *Cantarelli* dicti, Germ. *Meyen. Wurme*, qui in usu sunt apud Italos in quamplurimis Affectibus.

I. SCARABÆUS CORNUTUS.

Scarabæos primos, nempe *Cornutos*, quod attinet, usus ille ob *Signaturam* ad AUTHORE additus, rarus est. Internè insigniter & potenter cient Urinam, adeoque in Morbis, ubi opus est, ut promoveatur Urina & Serum, in Affectibus nephriticis & arthriticis, mirè conveniunt, & quidem in Arthritide externè & internè. Internè cient Urinam, & per eandem educunt Acidum arthriticum; unde fit, ut quando pellunt Acidum arthriticum, oriatur Stranguria. Deinde in præservando Calculo multum conducunt Scarabæi quicunque.

Pulve-

(P) Lumbrici *quasi* lubrici, *Græcis dicuntur* γῆς ἔντερα Terræ Intestina, *quòd Terram comedant*. *An* Lumbrici terrestres *cum* Intestinorum Lumbricis *conveniant*, *alibi inquirimus*.

(Q) *Quis* Muscarum *æstivo tempore*, *& præsertim imminente pluvia*, *infensissimam molestiam non est pertæsus?* Muscæ (*quemadmodùm &* Aranei) *in extremitate crurum*, *inter geminas ungulas*, *spongiosus à natura obtinuerunt fasciculum*, *tenaci liquore madidum*, *cujus ope hæc Insecta politis corporum superficiebus adeò adhærent*, *ut vel per lævigatissimum speculum inverso & pendente corpore gradiantur*. *Liquor hic Muscæ ætate consumitur*; *adeò ut senescentes tali progressionis beneficio non gaudeant*. Muscarum Oleum *Equorum Caudas confertiores & proliziores reddit*.

(R) Pediculus *sordidissimum Insectum*, *& sorditiei veluti proles*; *nullum ferè est Animal*, *quod sub varia formæ specie Pediculi non infestent*: *præcipuè autem Hominem*. *Græcè* φθεῖρες ἀπὸ τοῦ φθείρειν, *ab Humorum* corruptione: *hinc* Phthiriasis *morbus*, *quo innumera Pediculorum caterva*, *intra Cutim & Cuticulam latitans*, *assiduò prorumpit*, *& Corpus universum defœdat*. *Hujus Morbi*, *à Recentioribus præsertim usque adhuc neglecti*, *naturam*, *causas & curationem accuratissimè*, *ut suus est mos*, *in duabus* Epistolaribus Dissertationibus, *prosecutus est Cl.* Antonius Vallisnerius in Patavina Universitate Primarius Medicinæ Theoricæ Professor, ac S.C. C. Majestatis Cubicularius Medicus, *cujus profundam eruditionem*, *ingeniique perspicientiam*, *æquè* in maximis *atque* in minimis, *Europa universa admirata semper est*, *quemque hic honoris*, *& officiosissimæ amicitiæ causa nomino*.

(Δ) *Incertum an* Ricinus *Insectum à* Ricini *Plantæ Semine nomen obtinuerit*, *an contra*. *Sanè maxima inter ea intercedit similitudo*. *Insectum Canibus præsertim est infestissimum*, *adeò enim illis*, *ut Sanguinem exsugat*, *fortissimè adhæret*, *ut nonnisi ob saturitatem ruptum decidat*.

(Ω) *inter Insecta haud connumerari debere utramque* Salamandram, Aquaticam *scilicet &* Terrestrem, *is facilè judicabit*, *qui illam tantùm conspiciet*, *atque adeò* Lacertarum *speciebus nullo negotio adscribet*. *In utriusque dorso duplicem foraminulorum seriem*, *à capite ad extremam caudam productam*, *observavimus*: *ex iis latex ob bestiolæ cruciatum non exigua quantitate exiliens*, *potest ad aliquod tempus Ignis vim repellens*, *in vita aliquantulum illum conservare*. *Quod locum fabulæ dedit*, *Salamandram Igni injectam ab eo non consumi*.

(S) Scarabæorum *tum* Cornutorum, *tum* non Cornutorum *multas numerat species* Charleton. *Inter* non Cornutos *numerantur* Anticantharus *seu* Proscarabæus (κάνθαρος *enim est* Scarabæus), *qui est Officinis* Scarabæus Unctuosus,

OFFICINALIA NATIVA.

Ipsi Scarabæi, & *Cornua*.

Vires. *Scarabæi* commendantur ad Dolores & Contracturas Nervorum (ea *Signatura*, qua tacti immobiles et contracti redduntur) ad Febrem Quartanam (*Amuleti* loco impositi.)

Cornua suspensa de Collo. Infantum Urinam cohibere dicuntur.

PRÆPARATA.

Oleum. Ex Infusionibus *Scarabæi*.

Vires. Dolorum Aurium discutit (instillatum.)

II. *Scarabæus Pilularius*, (Pilularis, Solaris, Stercorum, Κόπριος, *Hipp. Pferd Kafer*, *Mist. kafer*, nomen id habet, quòd è Fimo (maximè Equino) ingentes *Pilas* Pedibus volvet, in quibus parvos Vermiculos fœturæ Semina recondere dicitur.

Vires. Commendatur maximoperè in Procidentia Oculi et Ani, (*Pulvis* aspersus, in Hæmorrhoidibus cæcis dolorificis leniendis,) decoctus scilicet in *Oleo Lini* ad consumptionem Animalculi, et calidè positus cum Bombace.

N. Pulveris conficiendi modus optimus est:

Mortificati in Vitro clauso ad Solem benè exsiccentur, et F. *Pulvis*. *Hartmannus in Pract.*

III. *Scarabæus Unctuosus* (quòd Manibus impositus pingui subflavo que Liquore inficiat): Majo et Junio juxta vias et passim in Sylvis obrepit.

Vires. *Cantharidum* naturam imitatur, Urinam pellit et Sanguinem, Canis rabidi morsum egregiè expugnat, Varos dictos, i. e. Arthritidem vagam, authore *Wiero*, curat, (exhibitus *Pulvis* vel *Conditura*.)

Extrinsecùs expetitur à quibusdam ejus *Liquor* ad Vulnera. Additur et *Emplastris* in Bubone et Carbunculo pestilentiali, (ex *Signatura* desumpto indicio:) permiscetur et Antidotis, fitque inde *Oleum* ex Insus. *Anim. viverum* in *Ol. comm.* quod loco Olei Scorpionum nonnulli adhibent.

CXIII.SCIN-

Pulverisata Cornua contra Partum difficilem laudantur.

Aqua ex Scarabæis parata, ad præservandum Calculum et Arthritidem commendatur.

Oleum Cornutorum bonum per infusionem factum, externè inunctum Succedaneum est Olei Scorpionum in cienda Urina et promovendo Calculo, mirè convenit in Affectibus Nervorum, in specie Contracturis et Paralysi: Auribus instillatum, sicut Oleum Formicarum, in Doloribus quibuscunque Aurium, item in defectu Auditus, optimè convenit. Aliàs convenit *Oleum Scorpionum & Scarabæorum* conjunctim contra Convulsiones epilepticas Infantum, item in Mulieribus in Partu difficili. Notandum hic, uti habet HOEFERUS *in Herc. Med. p.* 48. quòd tali *Oleo per infusionem parato*, et Pulsibus illito, producatur *Febris* quædam *artificialis*, simulans Ephemeram seu Synochum putridam.

II. SCARABÆUS PILULARIUS.

SCarabæus *Pilularius* cum *Oleo Lini* infusus et coctus in usu est; tale enim *Oleum* singularissimum et expertissimum est Anodynum in Doloribus et Tumoribus hæmorrhoidalibus cæcis, qui sunt valde insani et gravissimi. *Oleum* hoc *Principissa quadam Italica* pro singulari habuit Secreto: unde etiam omnes Practici hoc Oleum commendant: videatur BORELLUS *in Observationibus*, & RIVERIUS *in Scriptis*, et quidem BORELLUS *Cent.* 1. *Observ.* 63. FONSECA *l.* 1. *Consiliorum*. Loco hujus ex *Scarabæis* potest usurpari *Oleum Violaceum* ad ℥ij cui mixta est ℥j. *Asellorum contusorum*: sed qui habent Oleum Scarabæorum Pilulariorum, habent Remedium magis expertum. *Scarabæi* etiam *Pilulares* bulliant in *Oleo Mastichis*; et hoc Oleum inungatur Anis prolapsis, in specie si Procidentia Ani contingat post Hæmorrhoidum inflammationem, qui casus est satis periculosus: videatur RIVERIUS *Obs.* 27. *Morborum infrequentium*.

Cinis Scarabæorum Pilulariorum si inspergatur Intestino Recto seu Ano prolapso, impedit, quò minùs post factam repositionem possit denuo prolabi, et est expertum in tali casu Remedium.

III. SCARABÆUS UNCTUOSUS,

seu

VERMIS MAJALIS.

SCarabæus *Unctuosus* ita dicitur, quia, si mense Majo capitur, et aliquantisper teratur, emittere solet *Liquorem viscosum unctuosum & subflavum*, de quo conferatur BORELLUS *Cent.* 4. *Obs.* 7. Hic Liquor in se habet Alcali volatili acre, ratione Cujus Cantharidum naturam imitantur, ut rectè dicit AUTHOR noster; potenter enim Urinam pellunt, et Acidum vitiosum, hoc est, Tartarum salinum in Affectibus nephriticis et podagricis, aliisque, per eam, copiosissimè evacuant; unde mirè commendatur ad præservandum Calculum, præservandam Arthritidem, singularis enim est in Calculo et Arthritide vaga scorbutica, et fixa; sive internè assumatur *Pulvis*, sive Artificio chymico alia exinde præparentur Remedia. Paratur igitur *Remedium Antipodagricum* exinde, hoc modo:

℞. antur *Scarabæi unctuosi*
mense Martio, Majo, vel medio Junii, in locis pratensibus et arenosis capti, et absque attactu manus in Scatula collecti:

Suffocentur in *Spiritu Vini*, et ita suffocati blandè exsiccentur: exsiccati discindantur, et in eorum medio reperitur istud *Liquidum viscosum*, quod exprimitur, et asservatur in Vitro.

Dehinc ipsum *Corpus* blandè exsiccatum et pulverisatum misceatur cum proprio *Liquore* unctuoso, ut acquisat consistentiam debitam: Post

℞. Hujus *Bals.* ℥j.
Olei destillat. Anisi,
Caryophyll. ana gutt. iij.
M. f. *Pilula*.

Harum *Pilularum* recip. grana ij. et propinentur Arthriticis, Scorbuticis et Nephriticis (qui aliàs nullam læsionem habent, et ubi Morbus solummodò est podagricus et tartareus), mane jejuno stomacho, in *Aqua Florum Sambuci* vel *Rosarum*, vel cum pauca quantitate *Conserva Rosarum*: moderatè vivat Æger in Diæta, et jejunet usque in meridiem. Tunc largius Prandium Potumve *Cerevisiæ* aut *Mulsi* poterit sumere; abstineat tamen à *Vino*: circa meridiem excitabitur Dysuria et Stranguria, quæ ferè per tres dies durabit. Imminentibus verò his Symptomatibus, Ægro Potus concedendus est vel largissimus; hoc enim indicium est, Tartarum ad vias urinarias tendere: si autem ex esu primæ Doseos superveniat Stranguria, reiteretur secundo die, et optatus erit eventus in curando Calculo; si verò Operationem exerit prima Dosis, non reiteretur, antequàm integra Operatio sit finita; aliàs si nihil primo die operetur, detur altera *Pilula* altero die; et quidem à gr. ij. ad iij. donec Diuresis sequatur.

Colligitur Urina omnis in terreo Vase; post evaporet ad siccitatem, sic in fundo remanebit *Mucilago* tartarea, unde cognosci poterit Materia Podagræ vel Calculi. Effectu Pilularum obtento, et Dolore, in excernenda Urina, cessante, omni mane repetatur Dosis, Ægerque tota die domi se contineat, et Cibis aromatisatis abstineat. *Pilulæ* tam diu continuentur, donec Materia tartarea in Urina ampliùs non conspiciatur, utpote quæ post 7. vel 8. septimanas plerumque cessare solet. In principio, sicut et deinde singulis 10. aut 12. septimanis, Æger sequenti *Pulvere* evacuetur.

℞. *Spec. Caryocost.*
Pulv. Tartari crystall. salut. an. ʒß.
Tartari vitriolat. ℈ß.
Os. Microcosm. calcinat. ℈j.
Diagryd. sulphurat. gr. v.
M. f. Pulvis.

Detur in *Jusculo Carnis* 6. horas ante prandium.

Sub usu Pilularum in Urina apparent Guttulæ sanguineæ, quod non terreat, quia est ab Acrimonia Humorum.

Aliàs *Diuretica* ex his *Scarabæis* ad Rabiei præservationem conducunt: Remedium est AVICENNÆ hactenus apud Practicos sepultum, cujus tamen mentionem videbis in *Append.* M. A. N. C. *ad Annum* 1. *pag.* 31. utut ejus Dosis *c. l.* consignata jam non imitanda; quoniam Hungari fortioris sunt idiosyncrasiæ: Conf. *eadem* M. A. N. C. *Anno* 3. *p.* 226. et SENNERTUS *in Praxi*, ubi *de Rabie*.

Succedaneus est hic Scarabæus *Scorpionum*, ut rectè hoc insinuat HOEFERUS *Herc. Med. p.* 210. unde *Oleum* horum *Scarabæorum* in iisdem Affectibus, in quibus *Oleum Scorpionum*, usurpatur. (S)

CXIII. SCIN-

(S) Scarabæorum *tum* Cornutorum, *tum* non Cornutorum *multas numerat species* Charleton. *Inter* non Cornutos *numeratur* Anticantharus *seu* Proscarabæus (κάνθαρος *enim est* Scarabæus), *qui est Officinis* Scarabæus Unctuosus;

CXIII. S C I N C U S.

Σκίγκος, Scincus Marinus, Officinis.

Animal est aquatile, Squamis luteis vestitum, cæsia a Capite ad Caudam decurrente Linea insignitum, Herbis odoriferis victitans.

O F F I C I N A L I A   N A T I V A.

1. *Integri exsiccati*. 2. (rarò) *Pinguedo*.

1. *Vires*. Alexipharmacus est *Scincus*, Veneremque accendit.

2. *Pinguedo* simili virtute pollet.

Dosis Drach. j. *Matthiolus* commendat *Rostrum* & *Pedes*, eosque cum *Vino* propinat, hinc & Carnes laterum commendat.

P R Æ P A R A T A.

Ingreditur *Antidota*, & præcipuè *Theriacam Andromachi*, & *Antidotum Matthioli*.

CXIV. S C O R P I O.

Σκόρπιος, Scorpius, Germ. *Scorpion*. Gall. *Le Scorpion*.

Animal est forma Cancros æmulans, iis tamen minus.

Vires. Urinam cient Calculo Renum aut Vesicæ impeditam, (*vivi inclinati* & exhibiti.)

Ictibus propriis subveniunt, (*triti* & impositi.)

P R Æ P A R A T A.

1. *Oleum Scorpionum Simplex*. Infusione *Scorpion*. in *Ol. Amygd. amar.* Vide *Disp. August.*

N. Sunt qui propinant in colicis & calculosis Doloribus.

2. *Oleum Scorpionum Compositum Mes.* quod recipit insuper *Aristoloch. Gentian. Cyper.* & *Rad. Capp.* Vid. *Disp. August.*

Vires. Usitatissimus est in Renum Doloribus, Urinaque obstructa (illinitur Dorso vel Pubi.) Medetur Ictibus venenatorum Animalium, Febrium Paroxysmos arcet, (Pulsibus vel Dorso inunctum), Aurium Dolores mulcet.

3. *Oleum Scorpionum magnum Matth.*
Vid. *August.*

Vires, Majorum est virium quàm præcedentia, Ususque eximii in Morbis contagiosis præservandis & curandis, in venenatis Morsibus & similibus (inunctum Cordi, Arteriisque Tumporum, Manuum, Pedum,) Dolores demulcet colicos & Uteri, &c.

4. *Oleum Scorpionum sanguineum*.

℞. *Sem. Hyperic.* ℥vj. Infunde in *Vino Malvat.* per dies ac noct. (3.) tum adde *Therebinth. Venet.* ℥iij. *Ol. centum Annor.* (i. e. *vetustiss.*) ℥vj. *Croci opt.* ʒj. *Flor. Hyperic.* M. iv.

Omnia tumulentur in Arena in Boccia benè clausa per triduum: deinde *Liquor* in Aliam Bocciam fortiter exprimatur, *Liquor* per inclinationem decantetur, usque ad apparitionem *Olei*. Oleo apparente Vas elevabis, in eo videbitis *Oleum rubrum* Sanguinis instar. In hoc Oleo reponantur pro unaquaque libra *Scorpiones* N. L. In M. B. eousque relinquantur, donec fiat perfecta Fermentatio. Hinc per Pannum exprimantur omnia, *Oleumque* reservandum.

Vires. Summè nephriticos Dolores lenit, extrinsecùs applicatum.

N. Hoc est illud *Oleum Nephriticum sanguineum Magni Ducis*, quod *Pena* describit, sed Dosin non addit.

Ex communicatione *Dn. D. Joh. Kieferi*.

CXV. TERE-

CXIII. SCINCUS. *Scincus Marinus* est *Pisciculorum*, vel juxta LUDOVICI *in Pharmac. pag.* 727, *Lacertarum* exoticarum genus, quod in Italia satis frequens.

Quoad *Vires*, ab Italis solet commendari ad stimulandam Venerum, & promovendam Penis erectionem; qua ratione *Rotulas & Morsulos Aphrodisiacos* ingrediuntur: vid. LANGIUS *in Epist. Med.* 66. *p.* 363. Prætereà dicuntur *Alexipharmaci* & Venenis resistentes, unde etiam *Theriacam* ingrediuntur. Verùm Scinci hi Marini, qui Venetiis venduntur, & in Officinis nostris monstrantur, parùm aut nihil in stimulanda Venere & Venenis resistendis faciunt: & qui Venerem stimulant, sunt *Scinci Terrestres*, species *Crocodili*, qui Authore FORESTO *l.* 26. *Obs.* 26. ad nos non feruntur.

Plura de Scincis videbitis in RONDELETIO *l. de Amphib. cap.* 4. MATTHIOLO *in Dioscor. l.* 2. *c.* 60. IMPERATO *in Histor. Natural. l.* 28. *p.* 739. & WORMIO *in Musæo*. (T)

CXIV. SCORPIO. *Scorpiones* abundant copioso *Sale volatili acri*, aut reliqua Insecta; unde sunt egregiè *diuretici*, utut propter Veneni suspicionem internus eorum usus olim non fuerit observatus. Moderni tantùm in *Electuario Orvietano Scorpiones siccos* pro Alexipharmaco adhibent. Conf. BARTHOLINI *Acta Med. Hafniens. Volum.* 2. *pag.* 265. Alii *Scorpiones pulverisatos* dosi gr. j. ad gr. v. cum aliis Remediis internè propinant, pro scopo ciendi Urinam, non minus quàm *Lumbrici* & *Scarabæi unctuosi* possunt interno usu adhiberi. vid. HOEFERUS *in Herc. Med. p.* 110. & RIVERIUS *Prax. l.* 14. *c. l.* Dum enim Urinam cient, simul egregiè abstergunt, & Sabulum in Renibus & Vesica, nec non Calculum, promovent. Rarò tamen internè adhibentur, sed potiùs externè *Oleum*, tam *Compositum* quàm *Simplex*, usurpatur.

Oleum Simplex paratur per Infusionem & Insolationem cum *Oleo communi*, cujus egregia vis est in Acrimonia admodùm volatili consistens; cujus intuitu & internè *Diureticum* habetur in promovendo Calculo & suppressione Urinæ, Externè regioni Renum, item regioni Pubis vel Vesicæ illitum, idque aut solum, aut cum *Unguento Dialthæa*, vel addito *Petroleo*, vel *Oleo Terebinthina*, *Juniperi*, *Cera*, &c. aut cum *Cataplasmatis ex Cepis*, seu ex *Parietaria*, & similibus aliis Remediis. Si cum eorum *Oleo* inungatur Membrum virile, habetur Arcanum in obstructione viarum urinariarum: sunt qui etiam *Oleum* hoc ad aliquot guttas intrò propinare suadent ad Calculi & Urinæ excretionem. Habet & *vim anodynam*, unde in Dolore Aurium planè est singulare, si scilicet una vel altera gutta calidè instilletur Auri dolenti, aut cum Bombace inditur, vel solum vel mixtum cum dimidio *Olei Amygdalarum dulcium*: videatur SCHMUCK *Curat.* 2. *Secreto Med.* 11. In quo Dolore Aurium conveniunt similiter *Aselli* contriti aut bulliti in *Oleo Nymphæa*, vel præprimis *Violarum*, in specie, si sit Dolor Aurium ex Inflammatione, in quo tam Oleum Scorpionum, quàm Asellorum, est egregium. Aliàs etiam pro *usu alexipharmaco* & *antipestilentiali*, necnon ad præservationem contra Morbos Epidemicos, illinitur Pulsibus, regioni Cordis, atque aliis Membris.

Olea Scorpionum Composita pro *scopo alexipharmaco* plurimis modis variant, & pro lubitu cujusvis Practici facilè præparari possunt. *Oleum Compositum Matthioli*, *Oleum Caravitinum* à GEORGIO CARAVITA aliàs dictum & descriptum, qualem Compositionem, videbitis *in Pharmacop. August. cum* ZWELFERI *Animad. p.* 325. 326. & 332. commendatur usu externo pro illitione Pulsuum in Peste, aliisque Affectibus malignis; in Bubonibus pro maturandis *Emplastris* & *Unguentis*; in Morsibus venenatis cum aliis Remediis, de qua virtute videatur GABELCHOVERUS *Cent.* 3. *p.* 326. cum *Oleo Citri* & *Oleo Camphora* mixtum dat *Balsamum Antipestilentiale*, quod applicatur Pulsibus, Temporibus, & aliis Locis aeri expositis: in Febribus Malignis & Petechialibus eodem Balsamo similiter solet fieri Inunctio. Aliàs Compositionem magis egregiam hac ipsa MATTHIOLI habet ZWELFERUS *in Pharm. Reg. p.* 209.

Oleum Scorpionum sanguineum, quod habet AUTHOR, est elegans & inde probè observanda Compositio; est egregium in Affectibus Renum, Vesicæ, & alii. Aliàs ANGELUS SALA *in Tractatu*, quem vocat *Ana-*

---

ctuosus; cùm enim in manus sumitur, eas pingui & subflavo inficit liquore. Est & Scarabæus Pilularius, *seu* Stercorarius, *quem Pilulas è Stercore artificiosè sanè conficere vidimus, ut in eis Ova reponeret. Egyptii vocant* Ηλιοκάνθαρος, *eumque, teste* Clemente Alexandrino, *summoperè venerantur, animatam Solis effigiem esse putantes.*

(T) *Quamvis* Scincus terrestris *inter* Lacertorum *species recenseatur; nihilominùs* Scincus marinus *Officinarum, videtur* Crocodilus minor, *Nili item incola, quemadmodùm nonnulli Authores illum appellant. Sicci, odoriferis herbis farcti, ad nos ex Ægypto afferuntur pro* Theriacæ *compositione.*

CXV. TEREDO.

Τερηδών. Germ. *Holtz-wurm.* Gall. *Ver appellè Teigne.*

OFFICINALIA NATIVA.

Caries, seu *Farina Teredinum.*

Vires. Exficcat, unde Ulceribus humidis et fluidis feliciter inspergitur, et hoc eodem titulo Mulierculis nostratibus admodùm familiaris est in Excoriationibus Infantum exficcandis.

Anatimen Vegetabilium, *pag.* 55. parat *Essentiam Scorpinam* egregiam. (*V*)

CXV. TEREDO. De *Teredine* nihil est, quod dicam. (*X*)

(V) Scorpio *notissimum, nobis Italis præcipuè, Insectum : Aculeo in extremitate aduncæ Caudæ sito ferit, atque in factum vulnusculum virulenti succi guttulam infundit : Liquor in Vesicula ad Caudæ extremitatem sita continetur, ac ductu exilissimo, Aculeum ipsum pervadente, foras emittitur. Scorpionum, in Africa præsertim degentium, noxium adeò est* Venenum, *ut nisi Antidota præsto sint, homines & alia animalia necet. Nostratium haud adeò noxium experimur Venenum.* Scorpio *ipse contusus, & illicò Morsui applicatus, non inefficax remedium est :* Theriaca *huic succedit internè & externè adhibita :* Ligaturæ *quoque*, Scarificationes *&* Cucurbitulæ : *sed* Salis volatilis Viperarum *usus omnibus præcellit.*

De nostra TARANTULA, ejusque singulari Veneno, *singulis annis æstivo tempore se prodente, atque misellos illius morsu tentatos ad* Choreas *excitante, nonnisi certo musicorum Instrumentorum concentu sedando, integri conscripti sunt Tractatus. Sunt qui pro Fabula, etiam inter nostrates, illud habere velint. Verùm etsi non negem, non paucos esse homunciones & mulierculas, lucelli aviditate Morbum simulantes, ac varias regiones saltando pervagantes ; haud tamen denegari fides poterit gravissimis cæteroqui viris, qui ex ictu Tarantulæ, summo æstatis calore, ab horrendis cruciatibus anguntur, nisi certo Instrumentorum musicorum Sono (quem ab usu* Tarantellam *vocant) ad modulatos saltus excitati, tandem sudore diffluentes, sedato paroxysmo, quiescant. Hujus morbi raram Historiam descriptam habetis in his* Notis, tom. 2. col. 1631. lit. Q.

Haud prætereundum puto, quod ingeniosè de Tarantula meditatus est Dñs Geoffroy, *quòd scilicet hujus Insecti Venenum pariat in demorsorum Nervis tensionem præternaturalem, ut scilicet hi sint ad unisonum aliquarum Chordarum Instrumenti musici : quare ad hujus certum sonum, motus in Corpore excitentur,* Choream Tarantismi *pariates. Sed nonne plures Nervi varias simulque harmonicas tensiones, variis Chordarum tensionibus respondentes, acquirere ex Veneno debebunt? Mira sane Veneni natura.*

(X) Vermes Hexapodas *dividit* Charleton *in* Arboreos, Fruticarios, Leguminarios, Frumentarios &c. *Inter* Arboreos *dictos recensentur* Teredines, *quæ Ligna omnia, sed propriè Navium tabulas, corrodunt : Vermiculi candidi & minuti. Farina illorum dentibus creata,* Caries *appellatur, eaque Infantum Intertriginibus cum fructu inspergitur.*

SECTIO

SECTIO TERTIA.

MINERALOGIA,

SEU

REGNUM MINERALE.

EX

SCHRŒDERI

Pharmacopœæ Medico-Chymicæ

LIBRO III.

Pergendum nunc est ad REGNUM MINERALE, quod studio ad locum ultimum relegavi, quoniam est difficillimum omnium, & non potest ritè intelligi absque *Chymiæ* prægustu, utpote quæ est quasi Simia Naturæ, et nobis demonstrat quæ Natura facit in suis Cryptis subterraneis, adeò ut, quæ sit Metallorum utilitas, facilè possit ea Chymia cognosci, utut nonnulli sint, qui Rem *de Medicamentis ex Metallis* reddant dubiam, dum quidam eadem ceu inutilia rejiciunt Metalla, quidam commendant. Verùm res tota consistit in *Præparatione eorum chymica legitima*, in qua Operatione etiam Venena crudelissima abeunt in Medicamenta saluberrima, Alexipharmaca et Sudorifera: uti videre est in *Antimonio*, quod nudum ac crudum propinatum, secundùm nonnullos Homini est Venenum, atque, quamdiu Vomitum et Sedes movet, authore HELMONTIO, non dicitur *Viri boni Remedium*; quando verò figitur, ut ejus Malignitas, in Sulphure volatili consistens, corrigatur et temperetur, evadit Alexipharmacum, per Sudorem malignitatem expellens. Quod dictum de Antimonio, verum quoque est de *Arsenico*, quod fixatum non solùm externè Ulcera maligna cacoethea, putrida et corrosiva, corrigit; sed præterea quoque internè evadit Alexipharmacum, elegansque Sudorificum, uti *suo loco* audietis. Hæc omnia in progressu latiùs patebunt.

CAPUT I.

DE MINERALOGIA IN GENERE.

Libris superioribus *Medicamentorum Tractationes generaliores* fuerunt cum subjunctis *Compositis*, quæ non passa sunt speciali alicui certove *Naturæ* accenseri, qua ratione *Pharmacopæa Generalis* dici posset: *Specialior* sequitur, qua *Nativa* singula cum annexis *Præparatis* perstringuntur.

Pharmacopæa Specialis Partes sunt, *Phytologia*, *Zoologia*, & *Macrocosmologia*. Tot enim numerantur *Mundi* universi *Regna*: *Vegetabile*, *Animale*, et *Macrocosmicum*, eaque inter se summa cognatione conjuncta.

N. Regna hæc vocat *Hippocrates* (*lib. 1. de Diæta*,) *tres Concentuum Harmonias*, similitudine ex Musicis desumpta. Nimirum sunt instar trium *Semitonorum*, perfectam et absolutam Universitatis Harmoniam constituentium. *Basin Macrocosmus* perhibet, qui reliquis duobus substernitur ceu *Fundamentum*, sine quo ea nec concordare invicem, nec subsistere queant. *Regnum Vegetabile* refert *Tertium* in Musicis dictam, videlicet ut *Latitudo* hujus *Semitoni* inter Tertiam majorem et minorem circumscribitur; ita et in Regno Vegetabili *Latitudo* deprehenditur, qua alia ad Naturam macrocosmicam propiùs accedunt, alia longiùs ab eadem recedunt. *Latitudo* hæc *Vegetabilium* juxta *Mosen triplici* terminatur *Classe*. *Prima* continet *Germen pumilum*, sponte nascens (דשא). *Secunda Herbam seminificam* (עשב). *Tertia Plantam lignosam* (עץ). *Regnum* porrò *Animale Quintum* et *Sextam* exhibet. Hæ enim uti longiùs à *Basi* recedunt, ambitumque integri *Toni* continent; ita et Regnum Animale non modò longè à Natura Macrocosmi distat, sed Latitudine majori circumscribitur. Sunt nimirum in hoc Regno *Animalia Aquea* (נפש חיה מים i. e. *Anima*, seu Spiraculum vivens *Aquarum*). Sunt et *Terrena* (נפש חיה ארץ, i. e. *Anima*, seu Spiraculum vivens *Terræ*). Est et *Homo* אדם ea *Adamæ*, i. e. *Terra* et *Aqua* exaltatis creatus, qui præterquàm quòd est cum reliquis Animalibus נפש חיה, i. e. *Anima vivens*, inspiratum habet insuper נשמת חיה *Spiraculum Vitarum*, adeoque reliqua omnia antecellit.

Macrocosmologia est *Rerum macrocosmicarum* enodatio.

Res

CAPUT I.

DE MINERALIBUS IN GENERE, EORUMQUE PRINCIPIIS.

Mineralia tribus *Principiis* materialibus constant, *Sale*, *Sulphure*, et *Mercurio*: quæ ita dicuntur propter analogiam, quam cum Corporibus volgò ita dictis habent. *Sulphur* autem dicitur ideò, quòd cum natura *Sulphuris mineralis*, hoc est in Pinguedine, maximè conveniat. Dicitur *Mercurius*, quia hoc Principium luxuriat in *Mercurio vivo*, et mirabilitatem ac corruptibilitatem faciliùs in Igne subministrat, quæ Proprietates conveniunt cum dicto Mercurio. *Sal* verò propter fixitatem ita vocari solet; assimilatur enim *Principio Minerali*, quia sunt naturæ alcalinæ, et contrariantur acidis.

Tria hæc Principia Regno Minerali non sunt propria, sed in omnibus tribus Regnis reperiuntur. Per *Sulphur* enim nihil aliud intelligitur, quàm *Substantia pinguis*, eaque in recessu *acido*, qua omnia constant: vel per *Sulphur* intelliguntur tales Particulæ materiales, quæ in Mineralibus et Metallis hoc præstant, ut facilè in Igne calorem et candescentiam concipiant. Ab hoc Principio pingui dependet *Ignitio* et varietas *Colorum*, quos nunc in Igne, nunc in Menstruis, concipiunt Mineralia.

Per *Mercurium* intelligunt *Humiditatem Metallorum radicalem*, seu *tales Particulas*, *quæ reliquis intertexta mobiles sunt*, et in Igne *Fluiditatem Corporibus concilians*, unde etiam *Liquefactio* et *Ductilitas* oritur: Istud Principium, cùm in Lapidibus deficiat, illi difficiliùs fluunt.

Per *Sal* intelligunt *Substantiam fixiorem terream*, *natura alcalina*. Hoc Principium Salinum quasi suggerit Fundamentum, aut Corpus aut Matricem reliquorum duorum Principiorum; unde istud Principium Salinum fixius, nimiam Fluiditatem coercet simulque facilem Sulphuris Cremabilitatem cohibet. *Sulphur* equidem *Principium Metallorum activum*, *Sal* verò *Principium passivum est*. Inter hæc duo *medium quoddam tertium Mercurius* est, qui quasi Vinculum conjungit Acidum et Alcali. Mercurius et Sal agunt in Terram, quam subigendo sptam reddunt, ut in se recipiat

Per *Macrocosmicas* voco, quæcunque extra familiam Vegetabilium & Animalium collocantur, sive *Primario* cæ fiut, i. e. Macrocosmi Membra, sive *Secundaria*, i. e. ex Perittomate macrocosmico productæ.

N. Constitutionem Rerum Macrocosmicarum generalem *Libro primo* passim descripsimus, quo Lectorem remittimus.

In usurpatione generaliter hic pensitandæ veniunt *Vires*, ut & *Modus utendi*.

Vires. Mineralibus fortiores, ac magis radicales inesse quàm reliquis, ex eo convincitur, quòd primæ Origini sint propiora, idcirco & unitiora, & consequenter fortiora. *Virtus enim unita fortior.*

N. 1. *Fortitudo* hæc secundùm Latitudinem demetienda est, qua à primo illo principio distant. Sunt enim è *Mineralibus*, quæ vel *ad naturam Vegetabilium* progressa sunt. Horum virtus ut magis est explicata & extensa, ita minùs fortis. Sic sunt *Bitumina*.

Sunt econtrà, quæ *à Natura universali haud ita longè* recesserunt. Horum igitur virtus ùt unitior, ita & fortior. Sic sunt *Salia*, *Metalla* & similia.

N. 2. Habent & *Vires Mineralia superficiarias*, quæ facilè in actum deducuntur, e. g. *Sal* vires habet, quas exercet in substantia, internæ enim Salis communis vires non apparent, nisi Sal sit inversum; e. g. in Spiritum redactum.

Modus utendi Mineralibus, tam internus, quàm externus esse potest.

N. Sunt qui *usum internum* Mineralium & Salinorum ea Medicina deturbant. 1. Quia sint *venenata*. 2. Quia *Acrimonia noxia* pollent. 3. Quia διάθεσιν *perniciosam post se relinquant*.

℞. Ad 1. Non adhibentur quatenus *venenata*, sed quatenus *Saluti conferentia*, sive hoc sit acquisitum Veneni Ablatione, sive Correctione, &c. Constat nimirum, Rem, quò nobilior primitus fuit creata, eò deteriorem postmodùm vi corruptionis evasisse, *Corruptio* autem quia accidentarium est, essentiam & radicem prorsus non abstulit, sed occultat ac detinet sub suo dominio. Exemplo sit Serpens venenatus, qui sub Veneno salutare circumfert Antidotum: adde quod nec omnia quæ Veneni accusantur, Venena reverà sint.

Ad 2. Non adhibentur quatenus *Acrimonia illa noxia* est, sed quatenus reliquis mista intentioni Medici convenit, vel & quatenus mitigata est eadem & emendata. Sic ingreditur Theriacam *Chalcitis*, sic *Allium* Culinam, &c.

Ad 3. Particulariter concluditur, & nonnisi adversùs ea, de quibus constat, quòd *perniciosam Dispositionem* introducant. In his autem constituendis uti iniquum esse duco limites transcendere: ita temerarium reputo, Mineralibus vel solis, vel citra necessitatem velle inhærere.

Res Macrocosmica, seu *Minerales* sunt tum *Primaria*, i. e. ad Naturam Elementorum, seu Macrocosmi Membrorum propiùs accedentes, ut *Terra* & *Aqua*: tum *Secundaria*, i. e. Perittomate Macrocosmi progonatæ, ut *Lapides*, *Metalla*, *Metallis finitima*, seu *Semimetalla*, *Metallica Excrementa*, *Salia*, *Sulphura*.

CAPUT

piat Principium Sulphureum.

Alii tria *Principia Materialia* vocarunt *Animam*, *Corpus*, & *Spiritum*: ubi per Animam *Sulphur*, per Corpus *Sal*, & per Spiritum medians *Principium Mercuriale* intelligunt. Quo magis abundat Corpus Metallicum Mercurio, eò ipsius Corpus est plùs vel minùs ponderosum. Principium Sulphureum ex Corporibus compositis luxuriat in Marte ratione quantitatis; efficax autem est in Sole ratione qualitatis. Mercuriale luxuriat in Stanno & Luna, quod & copiosissimum reperitur in Sole à Sulphure fixatum. Tertium Salinum Principium in Corporibus lapideis reperitur & in quantitate & qualitate.

Hæc autem dicta *tria Principia* non sunt *prima Principia Metallorum*, sed reverà *Principiata* producta ex *Aqua*, & quidem effectivè à *Semine Metallorum*. Nam uti in Vegetabilibus nil obstat, quin possim dicere, Vegetabilia in se habere Oleum pingue, cùm reverà immediatè constent ex Aqua, transplantatoria ex Semine Vegetabilium; sic reverà Metalla constant ex Aqua conjuncto Semine, sive ex Astris petito, sive sit *Sal Hermetis*.

Principia autem hæc in *Terræ visceribus* se repræsentant sub forma *Halituum* & *Fumorum*. *Salinum* verò *Principium* sub nomine *Concrementi crystallini*, quod Metallurgis Germanicis dicitur *Quarz*. Istud *Sal alcalinum* Matrix est recipiens Sulphur & Mercurium Metallorum.

Hæc *tria Principia*, Pinguedo scilicet Sulphureis acida, sub vehiculo fluidissimo Aquæ Mercurialis coercita, in Sale terreo, constituunt omnia *Metalla*, quæ tamen *ratione majoris*, *vel minoris Fixitatis* differunt, secundùm proportionem in mutua Mistione, Quò enim magis sunt cocta, eò magis sunt fixa; quò magis cruda, eò magis volatilia, quæ in Sulphure avolant: v. g. quando principia coeunt in certa proportione, ut Sulphur acidum Terram salinam saturet, & sic exactè congrediatur cum Mercurio; constituitur *Corpus perfectum*, nempe *Sol*; ubi verò conveniunt, & coeunt Principia cruda & non citè permista, scilicet ut unum non imbibat alterum, fiunt *Corpora Mineralia imperfecta*, scilicet ubi Sulphur luxuriat, ut in *Antimonio*. Principium verò Sulphureum & Mercuriale dependent ab Astris; Sulphureum etenim Principium ex Sole derivatur, ita ut reverà Sulphur Solare concentratum in Metallis habetur. (*A*)

CAPUT

(A) *De* Metallis *&* Mineralibus *frequentissimi Scriptores, tam apud Antiquos, quàm Recentiores, luculentissimè tractavere. Inter ultimos sane habendus non est* Michael Mercatus Samminiatensis, *qui Sæculo* XVI. *Medicinam, Botanicam, reliquasque bonas Artes, maxima cum laude professus, Summis Pontificibus*, S. Pio V. Gregorio XIII. Xysto V. & Clementi VIII. *charissimus fuit. Hic longis institutis itineribus, immensam Metallorum, Mineralium, Lapidum, Gemmarum, similiumque Fossilium vim collegit, atque in curiosissimè digestam* Metallothecam *corrogavit, eamque disertis* Commentariis, *vivisque* Iconibus *illustravit. Manuscriptum hoc diu consepultum, jussu & authoritate Summi Pontificis* Clementis XI. *fervent qua pollebat ad literas promovendas studio, coemptum, ac Cl.* Jo: Mariæ Lancisio *Pontificia Archiatro traditum fuit, ut emendatum, suisque Notis auctum, è tenebris in lucem educeretur*. Metallotheca *igitur* Mercati *Lancisianis notis ornata, opem quoque ferente Cl.* Petro Assalto Horti Romani Præfecto, nunc in Sapientiæ Liceo Anatomes Professore, *Pontificia sanè splendore typis commissa, ac publici juris facta; idemque Summus Pontifex, summa qua erga literatos Viros gratia exundabat*, Lancisio *jussit, ut suo Celsissimo Nomine, mihi quoque illa dona mitteretur, & Sanctissimi Pontificis beneficio & munificentia Ego vel immerens cumularer. Pro tanto munere* Lancisio *per Epistolam gratias egi, eumque enixe rogavi, ut æquas pro viribus, ac pro accepti pondere, Sanctissimo Pontifici grates redderet. Placet in rei testimonium*, meam Epistolam *ac* Lancisii Responsionem *hic inserere*.

Illustrissimo Viro Jo: MARIÆ LANCISIO *ab intimo Cubiculo & Archiatro*
SS. PONTIFICIS CLEMENTIS XI.
NICOLAUS CYRILLUS S.P.D.

S*I quod unquam gratum honorificumque munus alicui ex insperato obvenit; gratissimum honorificentissimumque illud esse fatebor, quod ne expectanti quidem mihi exacto nuper mense redditum fuit. Liberalitate & munificentia* SANCTISSIMI DOMINI N. CLEMENTIS XI. PONTIFICIS MAX. *mihi transmittitur* MICHAELIS MERCATI Metallotheca: *Liber materia quidem atque Authore summoperè commendabilis, quòd in eo recondita rerum naturalium arcana à diligentissimo & accuratissimo Viro revelentur, atque ob oculos ponantur; sed ex eo tamen præcipuè inspiciendus, quòd, jussu ejusdem* SANCTISSIMI PONTIFICIS, *non solùm quamplurima è ditissimo Tuæ eruditionis penu, operam quoque suam commodante* Cl. PETRO ASSALTO *accesserint; sed etiam quòd* Authoris Vita *eleganter adeò & concinnè à nostro* Illustrissimo MAJELLO *exarata addita fuerit: neque enim de extrariis Libri ornamentis verba facere è dignitate esse censeo, tametsi nitidissimis typis, elegantissimis iconibus, augusta charta, uno verbo. Pontificio prorsùs apparatu, sit editus.*

Cogitanti autem mihi quòd nonnisi Tuis Officiis tanta beneficentia utor, quodque ut me omninò muneribus non tam cumulatum, quàm demersum vires, eruditissimorum Tuorum Operum *dona adauxeris, incomparabili quadam lætitia, animique oblectatione vehementer perfundor. Scio enim quanto in honore sint per universam Europam eruditi Viri, qui*
mutuis

C A P U T II.

DE TERRIS.

De *Terra* incipimus, non quatenus *Elementum* audit *simplex*, soloque conceptu comprehensibile, sed quatenus

Macrocosmico Semine impraegnata est. Mortua enim rectè à *Paracelso* perhibetur, vivere autem Elemento invisibili, id est, *Vapore* seu *Spiritu Universali* infuso: quippe hujus virtute, Terra aliàs mortua vivificatur, sterilis foecundatur, vegetatur, inque naturam variam, tum Mineralium, eum Vegetabilium, tum Animalium facessit. Ex Mineralibus sunt quae Terrae

C A P U T II.

DE TERRIS, EARUMQUE DIFFERENTIIS.

QUid sit *Terra Vulgaris?* notum est omnibus, & qualis sit substantia? *Simplex* haec, ùt nullibi reperitur, ita nec illa in usum venit, sed diversimodè mista, adeoque variorum Colorum, Consistentiae, Saporum, indeque multiplicium Proprietatum. *Terras* omnes pro Mistionis ratione non incommodè in *tres Classes* dividit BECHERUS *in Phys. subterr. Lib. 1. pag. 329.* Ex quibus *Pingues*, quasi *Argillacea*, ac *Lutosa Terra* imprimis sunt, quae ad usum medicum veniunt, adeòque Sulphureo Principio seu Pingui occultò acido insigniter impraegnatae sunt, atque exinde *Medicata* dicuntur; quia obtinent Vires multiplices Corpori humano, usu tam externo quàm interno, utiles, pro conservanda & restituenda Sanitate. Unde cùm sufficienter constet, quòd non sint Terrae Simplices, seu Compositae quaedam Minerae, quaestio est, *cujus natura sint Terrae Medicatae? & unde obtineant suas vires* haec Corpora terrea Mineralia? Respondeo: si exactè consideramus Opera Naturae, & quid faciat Chymia? statuendum est, quòd pinguis

mutuis literarum Officiis, amicitiam Tuam, qua semel compleni sunt, assiduè colunt. Ecquis enim in literaria Republica est vel inquilinus vel hospes, cui latere possit quantum in illustrandes ac promovendis Artibus, in discutiendis mentie humanae tenebris, novorum inventorum lumine, plerisque omnibus antecellas? Ut propterea literarum cultoribus & facem exemplo praeeas, & luculentissimis editis Commentariis, *ac* Bibliotheca *sumptu peuè Regio instructa, subsidium afferas & instrumentum. Cùm id porrò Viri sis, an in Amicorum delectu judicio te labi sano sincipite dicat quisquam? Profectò hic haereo: ac ne isto argumento impotens [illegible] me transversum agat, malo, hanc, quaecumque ea sit, culpam humanitati Tuae, morumque suavitati homines doceant, quàm qui merita in me ulla esse optimè novi, de me magnifice sentiam.*

Hinc facilè cognosces quid animo meo accidat, quum in muneris Authorem convertitur, PONTIFICEM *multis retro seculis nemini parem, Christianorum verè patrem, Literatorum sine fuco patronum, qui unicus exemplo fuit, qui possit suprema rerum potestas cum summa vitae sanctimonia sociari, per turbidissima tempora mentis serenum non obnubilari, per infinitas negotiorum ambages, & maxima rei Catholicae pericula, nullius offensio incurri, per tristes morosasque vitae operosissimae occupationes, ad omnigenam consummatamque eruditionem pervenire. Quum talem, inquam, contemplor Donatorem, quid aliud me tunc esse putas, nisi stuporem merum? tantum abest, ut vel contenendis pro rei dignitate laudibus, vel reddendae pro merito gratiae me comparem. Usque adeò verò Fors mihi adblanditur, ut nedum infantiae meae me non pigeat, verùm etiam in tanto stupore mihi placeam, quando compertissimum habeo, nullum fore tam dives ingenium, quod ejusmodi debito solvendo satis esse possit. Caeterùm in maxima verborum inopia, unum illud quod superest, non segniter fundam, votum scilicet D. O. M. ut longum Orbis Pastori aevum, & valetudinem oneri ferenda consentaneam, h. e. integram firmamque largiatur. Teque oro V. C. ut cùm familiaribus* SANCTISSIMI PATRIS *colloquiis bearis, mea haec concepta pro ejus salute vota exponas, paternamque mihi imperes Benedictionem.*

Nunc ad Te & dona Tua venio, humanissime LANCISI: *an fuerint mihi grata, praeter alia omnia, quae nuper indicavi, dicat pro me* Poeta:

. . . . acceptissima semper
Munera sunt, Author quae pretiosa facit.

An verò muneribus pensare audeam? etiam apud me quidquam sit, quod gratum Tibi unquam fore existimem? Si quid est autem, Tuum crede. Si quando novam ETTMULLERI Editionem, *quam hic Typographi adornant,* meis Notulis *auctam, absolutam videro, ad Te primum omnium comportandam curabo, ut & quo consilio Notas addiderim teneas, atque in quibus caverè mihi debeam, Censura edoceas Tua. Intereà nihil mihi contingere potest optatius, quàm quod sponte & comiter polliceris, nimirum* Tabulas Eustachianas, *à Te tam diligenter editas, Notisque venustissimis exornatas mihi mittas, cujus rei spem fecit, qui Tuo nomine Libros attulit. Vidi ego illarum Exemplum, quod apud* Sanctagathensem Episcopum *asservatur, munificentiae Tuae argumentum, quod sane opus, si quid indico, immortale, & tunc ut potui laudibus commendavi, nec unquam pro occasione praedicare desinam. Effigiem verò Tuam in Operum vestibulo aere incisam mirum quoties exosculatus sum, mentis quippe aciem per corporea illa lineamenta quadantenus se ostendentem intueri videbar. Hanc in Tabula describendam, qua fieri poterit industria, additis coloribus, in ampliorem formam, Museolo meo ingens decus atque ornamentum ponere decrevi.*

Amplexibus à Te innumeris Illustrissimum MAJELLUM *meo nomine vinciri cupio, quòdque antiquae nostrae familiaritatis, & suavissimae consuetudinis recordetur gratias redde.* Cl. PETRUM ASSALTUM, *etsi mutuum* Botanicarum Epistolarum *officium mecum olim fovere non fuerit dignatus, attente saluta. Denique quòd nullis provocatus Officiis tantam mihi benevolentiam exhibeas, gratias ago immortales, relaturus olim si possim: interim mihi gaudeo Te adeò aequum esse, ut memore tantùm animo Tibi faciam satis.* DEUMQUE *tandem rogo, ut &* PONTIFICEM *Tibi, Teque* PONTIFICI *servet, ut qua Ille singulari prudentia Te Sibi Medicum optavit, Tu illius valetudinem, ex qua Christianae rei summa dependet, qua hactenus dexteritate tutus es, prosperè tueri diutissimè pergas. Vale.*

Neapoli. Calendis Decembr. MDCCXVIII.

Clarissimo Eruditissimoque Viro D. NICOLAO CYRILLO in Neapolitano Lycaeo Medicinę Professori Primario

JO: MARIA LANCISIUS S. P. D.

HUmanissimas tuas eò chariores accepi, quòd ab Illustrissimo Praesule MAJELLO, *communi nostrum Amico, cuique nominis studiosissimo redditę fuerint. Gratias Tibi primùm ago singulares pro luculentis benevolentię in me tuę significationibus, quibus Ego non tam verbis quàm factis respondere vellem. Neque profectò voluntatem, sedulitatemque meam desiderares, si quid pro rerum tuarum opportunitate mihi mandare non pretermitteres. Gratulor deinde, quod in* Metallothecae *munere novum acceperis argumentum beneficentię* SANCTISSIMI PONTIFICIS *erga literatas Viros, quos etiam absentes, ac fama dumtaxat eruditionis, proborumque hominum testimonio, Sibi notos, fovere ac beneficiis augere dignetur. Ad* Tabulas *quod attinet* Eustachianas, *quamprimùm ad Te perferendas idem* MAJELLUS *curabit. Humanitatis autem tuę erit,* Notas, *ob imminentem tunc* publicae meae Bibliothecae *dedicationem deproperatas, ęqui bonique consulere. Quam verò maturitatem diligentiamque ipse inter temporis angustias adhibere non potui, in tuis procuidubio ad* ETTMULLERUM Animadversionibus *complectar, & commendabo: Intereà optatissimum hoc doctrinę & amicitiae tuae specimen vehementer praestolor, Tibique salutem plurimam impertio, etiam verbis* ASSALTI *nostri, qui mihi pollicitus est, se brevi tecum per literas purgaturum; nec unquam posthac commissurum, ut negligentiae possis redarguere. Vale, &* Ab. DOMINICUM dulcissimi MAJELLI *nostri F. F. cura, ut valeat.*

Romae iv. Idus Decembris MDCCXVIII.

Terræ faciem adhuc quidem retinentes, à communi tamen Terra quodammodo recedunt, atque *Medicarum Terrarum Classes* subeunt. Hæ pro diversitate Matricum, Colorum, Proprietatum, Regionum, vel aliarum etiam Circumstantiarum, diversa nomina sortiuntur. Sic dicitur 1. Ratione *Soli natalis*, *Terra Lemnia*, *Turcica*, *Armena*, *Chia*, *Melitea*, *Stringensis*, *Brundasiana*, seu *Bohemica*, *Lobacensis*, sive *Wetteravica*. 2. Ratione *Proprietatum & Colorum*, *Terra Solaris*, *Lunaris*, *Venerea*, *Martialis*, *Saturnina*: & 3. Ratione *Signi impressi*, *Terra sigillata*, &c. Nos reliquis Terrarum speciebus omissis, *Officinarum nostratium Terras* solummodò enodabimus.

N. Dicitur Arabicè *Teri*, Græcè Γῆ vel Γᾶ, German. *Erd.* Gallicè *Terre*.

Vires. Terram in genere frigidam communis statuit opinio, nixa Elementorum quadruplici combinatione: quippe qua Terra per Frigiditatem ad Aquam accedit, Aqua per Humiditatem ad Aerem, Aer per Calorem ad Ignem, Ignis per Siccitatem ad Terram. Verùm, licèt hæc de Terra dici queant quatenus ut Elementum simplex illa consideratur, idest, quatenus cum reliquis Elementis Mistorum generationem ingreditur; attamen quatenus nobis Terra offertur, minimè talis censeri poterit, quippe (teste *Hippocrate libro* περὶ σαρκῶν, (potiùs περὶ ἀρχῶν) multùm Calidi (*Spiritus* illius de quo *supra*) Terræ inest, cujus vigore fœcunda ipsa redditur. Fœcunditas enim nonnisi à Principio spirituoso procedit, eoque calido, licèt in Caliditate ea, maxima scilicet latitudo ac diversitas deprehendatur. Quoad Qualitates reliquas adstringentis censetur naturæ, ac Putredini resistentis.

PRÆ-

---

quia ista Substantia, Terras imprægnans, mineralis, ac præsertim metallica, sit rudimentum sulphureum Metalli cujusdam, cum Particulis quibusdam metallicis plùs minùs perfecti; unde *Terra Martiales*, *Solares*, *Saturninæ*, &c. exinde emergunt: hinc etiam est, quòd ex Limis Lutisque subinde varia Metalla parabilia sint, in quo ipso excellit Experimentum BECHERI *in suo Supplem. 1. p. 36. qui mediante Limo & Oleo Lini Ferrum conficere nititur*. Sed reverà non est nova Ferri generatio, sed saltem Ferri ex Limo per præcipitationem manifestatio; *Limus* enim iste, seu Lutum, Martialis est, sed simul continet Spiritum acidulum: quando enim destillatur talis Limus, Spiritus acidus rodit Martem, indeque in Crocum eundem transmutat: hinc Color est ex flavo rubens Laterum. Ast si additur *Oleum Lini*, hujus Alcali, quod in omni reperitur Oleo, absorbet & destruit Acidum Limi, quo absorpto Ferrum non destruitur in Crocum, sed conservatur, & ex Limo quasi præcipitatur; hincque Lotione postmodùm elicitur. *Quòd si Limo & Oleo Lini addatur Arsenicum, ac iste modo tractentur loco Ferri produci dicitur Cuprum*: sicut Amicus quidam *ex Ochra & Oleo Lini substantiam quasi cupream præparasse* asseritur. Quòd res ita se habeat cum isto Limo, confirmatur Experientia, quæ habetur in *Destillatoria Curiosa* ELSHOLTII *pag.* 93. ubi mediante *Capite mortuo* post Destillationem *Salis Ammoniaci* cum *Lateribus* permisto, intensioris Ignis beneficio ex Lateribus istis omnis Color ruber extrahitur, ut *Sal* Colore flavo elevetur, Capite mortuo candido relicto: id quod fit, quatenus Martiales Particulæ quasi Caput mortuum Vitrioli rubicundæ, mediantibus Salibus elevantur ex Terra ista lateritia, ac ita separentur. Sic *Terram Mineralem Americanam* refert BOYLE *in Chym. scept. propositionem*, *Auro* egregiè ditem. Pertinet huc *mirabilis illa Terra*, successivè multiplicia *Metalla* producens, de qua refert BORRICHIUS *de Ortu & Progr. Chym. pag.* 150. Adeoque *Terra quæcunque lutosa pingues Minerales*, præsertim *Medicatæ*, *nihil sunt aliud*, *quàm Terra Sulphure metallico immaturo impregnata*; vel sunt prima Rudimenta metallica, seu Venæ quædam metallicæ, partim simplices, partim compositæ, pro varietate locorum, & quidem *impura*, ac *immatura*, & *imperfecta*. Dico *impura*; quòd multum admistum habeant quisquiliarum: *immatura & imperfecta*, quoniam nondum debitam acquisiverunt consistentiam & duritiem Metalli; constant quidam *Sulphure metallico*, in debita Matrice Terra suscepto, quod tamen defectu debitæ Maturitatis & Principii Mercurialis, in perfectum Metallum non coaluit; sed partim exhalavit, partim aliquid sui vestigii in Terris istis plùs minùs reliquit.

Constant ergò *Terra Medicata* Terra alcalina, Fumis seu Exhalationibus sulphureis impregnata, quæ manserunt tamen in sua volatilitate, & maximè ideò exhalant: unde & *Aurum in Terram Sigillatam* redusisse JOHANNEM MONTANUM, refert BECHERUS *in Phys. subterr. pag.* 198. MONTANI *Artificium* hoc fuit: Cùm *Antimonium* possit discontinuare Corpus *Auri*, sæpiùs addendo & usurpando, adeò, ut ampliùs in Corpus reduci non possit: idcirco MONTANUS hoc modo præparavit Terram Sigillatam, quam quidem Auro ipsi præferre non erubuit. Item *Mineram Martis*, in Aere sponte in *Limum* solutam, idem observavit BECHERUS *Supplem. 1. pag.* 49. Præsuppono enim, quòd in Generatione Metallorum fiat *Progressus à Volatilitate ad Fixitatem*, ita ut *Principia metallica sint originaliter volatilia*, & Effluviorum vel Fumorum specie per Terræ meatus hinc inde vagentur, indeque per Aerem & Ignem facilè sint dissipabilia; postquàm verò concreverint in Metalla, acquirant Fixitatem, vimque Igni resistendi. Metalla ergò differunt gradu Volatilitatis & Fixitatis; unde etiam *Metallum*, *quò est fixiùs eò etiam est nobilius*, ut patet *in Auro*; & quò Metallum volatilius, eò ignobilius.

Dico ergò, quòd *Terra* tales *Medicata* sint originaliter, seu in primo ortu, tales *Vena metallica*, *sed impura*, *immatura*, & *imperfecta*; quæ *de Sulphure metallico* plùs minùs quidem obtinent & participant, sed crudo & immaturo, nec ad debitam Fixitatem & Consistentiam concreto, & si de Metallo corporali quid contineant; parum omninò erit. Talis Vena metallica impura & immatura Calcinatione humida in Cavernis & Cryptis, seu Mineris Terræ, abit in Substantiam terream. Dico *Calcinatione humida*: quæ fit per *Vapores* aquosos & calidos, à locis vicinis metallicis, elevatos, qui Vapores calidi & aquosi acuati sunt *Sale Terra centrali*, seu, ut alii vocant, *Sale Natura Hermetico*. Tales Vapores calidi, humidi, & salini mediocriter, dum inveniunt Venam metallicam & immaturam, eandem rodunt, corrodunt, solvunt, & ita permeando in talem Substantiam terream friabilem mutant. Exemplum præbet *Calcinatio Cornuum Philosophica*, seu *sine Igne*: Nam sicut Cornu Cervi, vel Ossa humana, calcinantur sine Igne, Philosophicè per Vapores aqueos, elevatos in Alembicum, sensim sensimque penetrantes Ossa, ut fiant friabilia & conteribilia: simili modo & ratione fit Calcinatio humida in Terra, dum Vapores humidi, aquei, salini mediocriter corrodunt Venam metallicam impuram, & ita in talem Substantiam friabilem & terram commutant.

Dixi, quòd Vapores calidi et humidi sint conjuncti cum *Sale Terra centrali*, sive *Sale Natura Hermetico*. Nam præsuppono, quòd in Regno Subterraneo, sive Mineris Terræ, sit *Sal Universale*, subacidum volatile, quod in Generatione omnium Metallorum est præsens, quodque in Operationibus subterraneis ferè utramque solet facere paginam. Dicitur ergò *Sal Centrale Terra*, quoniam quasi in *Centro Terræ* habitat, vel Sal *Hermeticum Natura*, quoniam est *Naturæ* quasi *Architectus*. Dicitur *Hermeticum* ab HERMETE, Chymico incomparabili: apud HELMONTIUM *in Parad. de Font. Spadanis* vocatur *Sal acidum esuriens Sulphuris embryonati*: item *Sal Naturæ centrale* quoque vocatur *Nitrum Philosophorum*, ab aliis Philosophis alio nomine insignitur. Quando ergò ab Igne subterraneo, sit quodcunque sit, elevantur Humores tales seu Vapores aquosi temperati Sale hocce, corroduntur tales Venæ, et in Corrosione ista in Substantiam terream transmutantur.

Hoc negotium, quòd ita sese habeat, et quòd fiat *Calcinatio humida Venarum metallicarum* in Terræ gremio, et talis in Terram conversio, demonstrat *Effectus Terra*, et patet exinde: quòd si enim recipiantur *Terra Sigillata*, & injiciantur in *Aquam*, vel *Vinum*, vel aliud quoddam, videtur levis oriri *Effervescentia*, quod proprium est rebus calcinatis, & valdè exsiccatis; v. g. si recipiatur *Cornu Cervi ustum*, similem ferè habebimus Effervescentiam, unde à similitudine Effectus ad similitudinem Causæ venit argumentum.

Hinc etiam est, quòd *Terra nostra Medicata circa Fodinas metallicas* utplurimùm oriantur: unde & istorum Metallorum vim ac virtutem possident, prout de illis plùs minùs participant. Hinc *Terra Sigillata* participat nunc de *Sulphure Solari*, nunc de *Sulphure Lunari*; *Terra Strigoniensis* naturæ *Solaris*, *Rubrica fabrilis*, & *Bolus communis* de natura *Martis*; *Creta natura quasi Saturninæ*, & quasi *Saccharum metallicum Saturni* seu *naturale*, esse solet; *Gypsus* participat de *Stanno*; *Ochra* de *Marte*, & *Venere*: hinc etiam *Terra è Mineris Martis* erutæ similes vires atque *Mars* ipse possident: *Terra* istæ *Solares*, quæ ex Aurifodinis Hungariæ fodiuntur, vi *Auri* egregiè pollent, quia participant de *Primo Ente Solis*, quod Primum Ens est quasi Seminarium quoddam Auri, seu Rudimentum Auri nondum perfectum: & hæc

sunt

PRÆPARATA.

Præparationes quibus Terræ subjici possunt, & inde *Medicamenta* producta sunt.

1. *Purificatio* seu *Lotio*: unde *Terra lota*.
2. *Præparatio* Officinarum: unde *Terra præparata*,
3. *Præcipitatio*: unde *Magisterium*.
4. *Destillatio*: unde *Spiritus*, &c.

I. De Lotione,

Quia *Terra* utplurimùm Sabulo ac Calculis scatent, lavari communiter solent, id est, in *Aqua* dissolvi, qua Solutione sabulosa ac lapidosa Substantia, utpote quæ Terra utili ponderosior est, subsidet. Hinc *Aquam* Terra turbidam decantant, exhalandoque exsiccant: verùm *Lotio* hæc, meo quidem judicio, citra aliqualem, imò magnam Virium jacturam fieri via potest. Nimirum pars quædam subtilis (qua magna ex parte Terræ perfusæ sunt) Lotione illa recedit: Volatilis itidem Terræ pars (quæ impregnatæ Terræ sunt) exhalando evanescit. In Præparationibus itaque præstat Terram crudam, non lotam recipere.

N. Non improbamus *Imbibitionem*, sc. *Impregnationem*, qua *Terra Succo* aliquo medicamentoso iteratis vicibus humectantur, rursum exsiccantur, atque ita Viribus confortantur novis.

II. Præparatio.

Præparandi modus non est diversus à modo præparandi generali, *Cap.* 76. Lævigantur nimirum *Terra*, subindeque irrorantur *Aqua appropriata*, v. g. *Tormentilla*, rediguntur-que in *Pulpam* per se exsiccandam.

III. Præcipitatio.

Unde

Magisterium.

Solvitur *Terra* in *Spiritu* aliquo *acido*, e. g. *Spiritu Sal. com.* vel simili: *Solutio* decantatur, præcipitaturque cum *Oleo Tart. per del.* vel cum *Aqua communi* largiter affusa: *Præcipitatum* edulcoratur *Aqua fontana*.

IV. Destillatio ac Sublimatio.

Unde

1. Spiritus simplex.

℞. *Terra Orbiculos* formatos, ac destilla igne nudo ex Retorta. Vide *infra* de *Terra sigillata*.

2. Spiritus cum Vino.

℞ *Terre* (e. g. *Strigensis*, de Minera antequam lavetur,) q. v.

---

sunt *Prima Entia*, atque sic porrò de aliis. Ex quibus patet, quòd *Terra Medicata reverà sint Vena metallica immatura, deficiente Principio Mercuriali*.

Unde facilè potest deduci *Usus Terrarum medicus*, qui est vel *Generalis*, vel *Specialis* & proprius cuicumque Speciei: *Ille* ex ratione Texturæ materialis omnibus communis emergit: Unde

1. Tanquam Corpora exsucca, arida & porosa, omnes *Humidum* potenter *absorbent*, seu absumunt; unde vulgò *Exsiccare* dicuntur.
2. *Acidum* omne potenter *absorbent*, ita ut imbibita ab his Terris suam Acrimoniam amittant.
3. Ex ipso quo imbibunt Acida, simul junctim abeunt in Texturam quasi aluminosam, fiuntque potenter *Adstringentes* atque *Constipantes*,
4. Dum de Sulphure minerali participant, hoc ipso *contemperant*, simulque *figunt Fermenta Morborum malignorum* volatilia nimis acria. Unde
5. In Morbis malignis, præsertim cum præternaturalibus Fluoribus, vel Alvi, v. g. Diarrhœa, Dysenteria, &c. vel Narium, vel Hæmorrhoidum, aliisque Hæmorrhagiis, omnibusque Morbis, ubi *Constipatione* opus, optimo successu usurpantur, Hinc
6. Per accidens *Sudorifera* plùs minùs *confortativa* existunt; & quæ sunt virtutes aliæ.

Hæ sunt *Virtutes Generales*, quas obtinent à dicta *Calcinatione*.

Usus Specialis ex permistis variis Mineralium Effluviis & metallicis Corpusculis, præsertim sulphureis, oritur, Per se enim Terra, & quatenus talis, non est in usu; sed Medicata & Metallica, seu quæ à Metallis vires suas acquisivit. Hinc *Terre Solares*, ex Fodinis *Auri* erutæ, vi alexipharmaca, speciatim vi Auri analeptica, pollere observantur: sic *Terra Martiales* eundem usum habent in Morbis chronicis, quam ipse *Mars*, & *Crocus Martis*, in acido absorbendo, Mensibus stimulandis, &c. sic *Terra illa Martialis*, à loco natali *Norvegica* dicta, nobile Specificum est ad Malum hypochondriacum & Scorbuticum, quæ à Martialibus aliàs curantur.

Hæ *Virtutes Specifice* oriuntur ex Vena, seu ex proprietate Metallorum, dum Vires metallicæ in istis Terris adhuc primarum obtinent.

Antequàm autem ad Terrarum Species descendat AUTOR, præmittit earundem *Præparationes*, quas nunc considerabimus. Inter has,

I. Est *Lotio*, qua purificatur Terra ab adhærentibus sordibus & quisquiliis crassioribus. Sed *hæc Lotio nullius est usus*, quoniam Aqua lavando arripit secum simul utiliores atque efficaciores Partes Terrarum metallicas, à Sale centrali per Vapores calcinatas: uti rectè dicit AUTOR. Ergò loco hujus substituitur commodè *Imbibitio* seu *Impregnatio Terrarum*, dum irrigantur *Liquore appropriato*, qui Liquor imbibitur à Terra, & hoc modo ejusdem virtutibus impregnatur. Hæc *Irrigatio* aliquoties repetitur, donec sit saturata Terra, ut nihil ampliùs possit imbibere: sic si vellemus appropriatam reddere *Terram Martialem* pro ciendis Mensibus, illam adspergimus cum *Aqua Artemisiæ*, vel cum *Aqua Sabinæ*, item cum *Essentia Sabinæ*: si *Terram Sigillatam Lunarem* vellem magis appropriatam pro usu cephalico reddere; irriganda Terra cum *Spiritu* vel *Aqua Liliorum convallium*, vel cum *Aqua & Spiritu Salviæ*. Et sic *Lotioni meritò substituenda est Imbibitio*.

III. Præparantur etiam *Magisteria ex Terris* hoc modo: Solvuntur *Terra* in *Spiritu appropriato acido*, & ista *Solutio* præcipitatur, vel cum quodam *Alcali*, vel cum *Aqua simplici*, & id quod præcipitatur, vocatur *Magisterium Terra*. Solutio fit per *Spiritum acidum*, qualis est vel *Spiritus Salis Nitri*, vel *Vitrioli*, aut aliorum *Spirituum*, v. g. *Viridis Æris* &c.; hi enim Spiritus acidi facilè solvunt Terras, corrodendo illas. *Præcipitatio* fit per *Alcalia*, *Oleum Tartari per deliquium*, vel cum *Aqua communi* (rarò tamen). Ratio est, quoniam Menstrua acida resolutis Particulis acidis, quibus se jungunt, ingrediuntur terrestres corrodendo: quando ergò superinspergitur Alcali quoddam, Sal etiam Alcali sese unit cum Acido, & sic unione ista exturbantur Particulæ terrestres Acido inhærentes, quæ perturbatæ & motæ, gravitate in fundum secedunt. Idem facit Aqua communis infusa, quæ cùm sese unit proximè cum Partibus acidis Menstrui, per unionem Partes terrestre separentur & disjunguntur, quæ separatæ non possunt ampliùs continere Particulis terrestres graviores; hinc istæ in fundum secedunt, & fit *Magisterium*. Magisteria autem hæc nil valent; saturantur enim Terræ ab Acido, & remanet Calx nullarum virium.

IV. *Destillatio Terrarum hujusmodi lutosarum plus minus Medicatarum* fit per Retortam, uti moris est: videatur AUTHOR; ubi omnes *Phlegma* dant *acidulum*, prout plùs minùs pingues, i. e. Sulphure plùs minùs impregnatæ fuerint, & *Spiritum* singularium virtutum, *Salemque volatile*: de quibus multi multa promittunt, tam pro Vegetabilibus, & Hominibus, quàm Metallis. Dicunt enim, si Spiritus destilletur ex Terra Solari, quod exinde acquiratur *Menstruum pro solvendo Auro*: imò sunt quidam qui ex nuda Terra nostrate vulgari vernali tempore Destillatione volunt elicere *Menstruum pro solvendis Metallis*, imprimis Auro solvendo aptissimum. Ex *rubro Limo spiritum*, Solem solventem, destillare, docet BECHERUS *Suppl.* 1. *pag.* 78. De *Spiritu Luti fontalis* mirabilium virtutum videatur BECHERUS *Phys. subterr. lib.* 1. *pag.* 87. & *Suppl. pag.* 148. Alium *Spiritum cum Sale volatili ex Argilla flava* in Fionia, in Malignis Affectibus utilem, & Lunam maturantem, videbitis in BARTHOLINI *Act. Med. Hafniens. Vol.* 1. *pag.* 36, *Ob. id & Spiritus hujusmodi singulares Lutorum ac Terrarum piagaram, ad præparationem Tinctura Philosophica, & solvenda omnia Corpora in tribus Regnis reperibilia, pro Menstruo suo Philosophico, seu Universali, sunt qui recipere volunt*: existimantes hujusmodi Terras pingues sulphureo Mineralium Principio divites, magnetica quasi vi *Spiritum Universi Mercurialem* ex Astris, præsertim Sole, in Regionem lunarem affusum allicere, quod iisdem cofermentando plùs minùs, *Sal Terre centrale* à sublimioribus vocatur Chymicis. Ex tali ergò prosapia oriundum *Lutorum Spiritum*, præsertim si *Roris* simul accedat crebriùs irrorati beneficium, etiam universales dotes tam pro Metallis perficiendis, quàm Humoribus conser-

van-

q. v. affunde *Aquam destillatam* : inde Retortæ, ac destilla lentè, ut aliquantulùm aperiatur corpus. Hinc superfunde *Spir. Vin.* digere & destilla.

3. Spiritus Alkalisatus, seu Balsamus.

℞. *Terræ Strigensis* (crudæ non lotæ,) q. v. affunde *Aquam tonitrualem*, macera aliquot septimanas ad putrescendum. Hinc destilla per Alembicum. Ex Materia superstite extrahe *Sal*, idque destillato *Liquori* junge : circula per mensem. Posteà destilla iterum : Sic *Liquor* secum rapiet *Sal*, nancisceerisque subtilem *Balsamum*.

Aliter.

℞. *Terræ crudæ* vel *lotæ*, e. g. lib. xx. &c. destilla per Cucurbitam vitream loricatam ad latus inclinantem (vel per Retortam) calore sat forti gradatim adhibito. Primùm exstillat *Aqua*, hinc *Spiritus*. Spiritibus animadversis augeatur Ignis, & sublimabitur *Sal*. Conjunge *Salem* hunc *Aquæ destillatæ*, ac destilla denuo semel ac iterum, ut post destillatum liquorem Sal sublimetur : vel digere simul : sic *Balsamum* habebis pretiosum. *Conradus Kunrath in Medulla destillat.*

N. In copia Terram destillare oportet, alias parum Salis nancisceris.

I. TERRÆ ARGILLACEÆ, SEU SIGILLATÆ.

OMnibus Terrarum generibus laudem meritò præripit *Argilla*, quæ à *Sigillo*, quo ferè notata venditur, *sigillata* dici solet, Arabicè *Terimachtim*, German. *Siegel-Erd*. Hanc *varii generis* Officinæ exhibent.

Sunt enim *Terra Sigillata*, 1. *Turcica* (Turcicis Characteribus insignitæ) quas pro *Lemniis Terris* communiter venditant, cùm veræ *Terræ Lemniæ Galeni* minimè respondeat. Verùm enimverò sisint, qui Terram Sigillatam in Placentulis cinericei coloris Constantinopoli advectam, pro vera Terra Lemnia usurpare velint, utpote quæ inter modernas præstantissima sit, ipsis bellum proptereà non indicam.

2. Est *Terra Melitea*, sic dicta à *Melita* seu *Maltha* Insula, in qua eruitur, aliàs *Terra Sigillata de Sancta Pauli*.

3. Est & *Officinalis Terra Sigilata Germanica*, eaque duplex : una dicitur *Strigensis*, lutei coloris, quæ in Scaptensula agri Swevenicensis repetitur ; Officinis *Terra Sigillata Strigensis*, à *Striga* Silesiæ Oppido, ubi præparari ac sigillari cœpit.

vandis obtineri asserunt ; ac præsertim clementi Cœlo, fermentante Aere, Sole in Ariete existente, astralibus dotibus prægnantissimas Istas Terras lutosas annotant.

Omnes autem pro hoc opere istas laudes habent, quæ ad Ortum Solis, i. e. ex loco Nativitatis Solis effossæ sunt ; unde & *Terra Adamica* ob rubicundum plus minus colorem à quibusdam dici solet ; Conferatur in specie RHUMELIUS *in Antidot. Chym. pag.* 168. item CRAMERUS *in Dissert. de Transmutat. Metallor. c.* 3. §. 14. & 15.

Spiritus Terræ alcalisatus, id est, Alcali fixo conjunctus Spiritus, de quo videatur AUTHOR, valdoperè commendatur ad Præparationem *Tincturæ Solis* imprimis *ex Minera* : dicit namque AGRICOLA *in Comment. in Poppium*, quòd in hoc Spiritu Terræ alcalisato Caput mortuum liquescat tanquam Cera, postmodùm instar Butyri ad fundum secedat. Idem AGRICOLA *citato loco*, imprimis *Tract. de Venen. p.* 277. refert de Philosopho Colonienfi, qui paravit ex *Terra vulgari Spiritum*, & ex hoc Spiritu *rursus* præparavit Terram aliquam, ex qua varia postmodùm & Vegetabilia & Animalia fuerunt subnata pro probanda *Panspermia*, seu Seminum congerie in Terra vulgari & naturali.

Hæc de *Terris in Genere*. Consideremus potiùs in specie *Terras Medicatas* magi usitatas, quas inter excellunt

1. TERRÆ ARGILLACEÆ SEU SIGILLATÆ,

QUibus nempe impressum est *Sigillum*, & se offert jam

1. TERRA SIGILLATA TURCICA seu LEMNIA.

Terra Lemnia, quæ ex Insula *Lemno* adfertur, & GALENI tempore fuit valdè famosa : *Signo Capræ* insigniebatur, & hoc ideò, quia Insula Lemnos *Dianæ* fuit consecrata ; Dianæ autem Capra addita fuit. Aliàs quoque Literis Arabicis insignitur. Nos ea caremus, quia Turcæ, cognoscentes virtutes Terræ Lemniæ, eandem valdè custodiunt, adeò ut saltem Magnates Terræ Lemniæ fiant participes : videatur KIRCHERUS *in Mundo Subterraneo tom.* 2. *pag.* 338. ubi habet simul modum, quo eruitur. AMATUS quidem LUSITANUS C. 2. *Curat.* 92. volt, quòd *Bolus Armena Officinarum* si vera *Terra Lemnia Galeni*. Cæterùm in hoc ipso errat, uti contrarium propria Observatione confirmat VESLINGIUS in suis *Epistolis & Obs. pag.* 113. JOACHIMUS CAMERARIUS *in Observat. de Bole Armena & Terra Lemnia* CALCEOLARIUS *in Mus. p* 3. WORMIUS *in Museo c.* 4. *pag.* 2. POTERIUS in *Pharmacop. Spagyr. l.* 2. *c.* 4. & HOFFMANNUS *Clav. pag.* 130. Sed quoniam apud nos rara & cara est, loco ejus sufficiat *Terra Sigillata Silesiaca*. Alias hæc Terra Lemnia valdè commendata fuit pro resistendis Venenis, ad quem usum etiam hodienum apud Turcas solet adhiberi. (*B*)

2. TERRA MELITEA.

Terra Melitea vel *Melitensis*, quæ aliàs dicitur *Terra S. Pauli*, in Insula *Melita* seu *Maltha* effoditur, & ad nos adfertur, signata *Sigillo* D. PAULI ex una parte, & ex altera autem parte *Sigillo Crucis* ; Terra est albissima instar Cretæ, & facilè friabilis, reperitur in Cryptis Insulæ Melitæ, & solent exinde fieri Vasa, Tabellæ, & alia Utensilia artificiosa.

Quod *usum medicum*, vi alexipharmaca *Venenis resistere* præ aliis dicitur, ex eo, quòd D. PAULUS, cum hybernaret in Insula Melita, in illo Specu solitus fuerit versari, & exinde *vim alexipharmacam* illi conciliaverit.

Præter hanc Terram reperiuntur in hac Insula Melita *Lapilli*, qui vocantur *Lingua* & *Oculi Serpentum*, propter similitudinem *Oculi*, sunt coloris lutei, uti Oculi Serpentum : *Lingua* verò sunt fuscæ & cineritiæ, & ubertim reperiuntur in tota Insula, & dicunt, quod D. PAULUS omnibus *Serpentibus in Melita abstulerit Venenum* ; quoniam non datur Serpens in illa venenatus, & exinde talem vim alexipharmacam Terræ tribuerit : & certum est, quòd *Terra, Oculi, & Lingua* sic dictæ, habeant virtutem Morsus venenatos, non tantùm præservandi, sed & curandi, & in multis Morbis, in quibus suspecta est Venenositas, conveniant. Usurpantur *Oculi* instar *Amuleti in Annulis*, ita quidem, ut dum portantur in Annulo, tangant Cutem. *Lingua* appenditur Collo & Brachio instar *Amuleti*, *Terra* imbibitur Liquore appropriato, & assumitur contra Venena, ubi beneficio Sudoris Malignitatem expellit. Qui plura de his desiderat, adeat *Museum* OLAI WORMII *pag.* 7. & BARTHOLINUM *Cent.* 1. *Epist.* 53. item *Cent.* 6. *Hist. Anat.* necnon STENONEM *de Solido intra Solidum*, item *in Specim. Myolog.* Sed propter raritatem & caritatem Terræ Meliteæ & dictis Lapillis substituitur *Terra Silesiaca*.

3. TERRÆ SIGILLATÆ GERMANICÆ.

Terra Silesiaca Sigillata est in duplici differentia, tam *Strigensis*, quam *Lignicensis* : *Strigensis* ab Oppido *Striga* nomen habet, & vocatur *Axungia Solis* ; quia naturæ Solaris est. Autor hujus est JOANNES MONTANUS, qui *in suo Tract.* dicit, Terram hanc nihil aliud esse, quàm *Aurum* ita præparatum, ut quod anteà non potuit usurpari, nunc exhiberi possit : sed ruinoso nititur fundamento ; potiùs oritur ex Minera Solis immatura, & habet in se Principium sulphureum Solare, estque veluti Extractum Solis in visceribus Terræ, ut rectè hoc asserit SCHWENCKFELD

(B) *Adhuc sub judice lis est, num* Officinarum Terra Lemnia *eadem sit cum* Sphragide, *seu* Terra Sigillata Galeni, *Illud tamen pro judicato habendum*, Terras *omnes* Medicatas, *præcipuè quæ ex Oriente ad nos advehuntur, Mercatorum sophisticationibus obnoxias esse. Perplacet quod notat Cl.* Aslaltus ad Mercati Armar. 1. cap. 2., Terram *scilicet* Sigillatam *Concretionem esse terreo sulfuream, quæ ex halitibus pinguibus infernè exhalantibus, ac Terræ superficiei adhærentibus coalescit. Id conjicit ex Terræ illius lentore, mollitie, pinguedine, ac vi alexipharmaca & sudorifera, quæ proprietates sunt nonnisi Sulfuri tribuendæ. Præterea idem innuit Loci, unde illa eruitur, qualitas : Bitumine enim, Ignibus ; & sulfureis Aquis universa Insula scatet : unde Fabulæ locus de* Vulcani *in eam lapsu.*

cœpit. Dicitur & *Medulla* vel *Axungia Solis*, eo quòd *Sulphure Solis* imprægnata credatur. Altera *Ligniensis* vocatur; estque *triplex*, Coloris scilicet rubei, albi & cinerei. Hanc vocant *Axungiam Lunæ*, quippe quæ *Sulphure Lunæ* sit perfusa: item *Unicornu minerale*, quòd viribus vero *Unicornu* respondeat.

N. Similiter & in reliquorum Metallorum cuniculis inveniuntur Terræ. Sic & in *Weteravia*, haud longè a Labaco Oppido, species quædam Tere datur, quæ ad Axungiam Solis accedere videtur. Et *Husana* prope Marpurgum.

Delectus. Præstantissima omnium quæ Modernis in usu sunt, censetur *Lemnia*, rubri, hinc cinericii coloris, quæ Constantinopoli ad nos pervenit. Huic succedere potest *Axungia Solis*, in Affectibus Cordis, vel *Axungia Lunæ*, io Capitis & Hepatis Morbis. Ea Luoari autem antecellit ea, quæ cioericii Coloris est.

Nota Bonitatis in Terris est, 1. si Linguæ adhæreant, n. si Saliva aut Humore humectatæ, in Bullam sese eleveot, vel in Aquam conjectæ Bullas eacitent.

Vires. Exsiccat, astringit, resistit Putredini Venenoque, resolvit, Sanguinem dilatat, adeoque ciet Sudorem. Usus præripuè in Peste, Febribus Malignis, Diarrhœa, Dysenteria, in Morsibus Animalium veneoatorum. Eatrinsecùs in Vulneribus malignis muodificandis, in Ictu vnnonato.

N. 1. *Terra Labacensis* Terræ Sigillatæ vires æmulari videtur: Sudores largiter movet, nec vi adstringendi reliquis cedit.

N. 2. De *Axungia Solis* Experientia comprobavit, 1. Quod cruda (qualis scilicet ex Minera eruitur) sæpissimè Epilepsiam curavit. 2. Quod in Philtris maximè profuerit.

Dosis a ʒß. ad ʒij.

Præparationes & Præparata Terrarum Argillacearum, ac imprimis Sigillatæ.

1. Terra Sigillata præparata.

N. 1. Utplurimùm *Terra Sigillata sine præparatione vulgari* io usum venit.

2. Magisterium.

℞. Solve in *Spirit. Sal. Nit.* præcipita *Ol. Tart. p. d.* vel *Aqua comm.* ita *Magisterium* sub colore Terræ nativo nancisceris.

Dosis à ℈ß. ad ʒß. & ultrà.

3. Spiritus Terræ Sigillatæ simplex.

Destillatur *Terra*, per se ea Retorta. Nimirum

℞. *Terræ Silesiacæ flavæ* (optima est, quæ duobus Monticulis insignitur) ℔. 1. frange in Particulas duas, ac destilla per Retortam Igne nudo, hor. 6. vel plures (ad diem integrum) in Receptaculum capax. Primùm extillat *Phlegma*, dein *Spiritus albicantes* in parva quidem copiosa, sed grati acoris ac saporis.

N. Terra restans, ejusdem etiamnum figuræ eatrabitur, sed quæ non ampliùs Linguæ adhæret, nec *Saliva* humectata in Bullas exurgit.

Usus. Non opus habet *Rectificatione*, sed in usum venit unà cum *Phlegmate*.

Dosis. ℈ß. Vide *Horstium in Problematibus*.

4. Spiritus Terræ Sigillatæ cum Vino.

Fit macerando *Terram* cum *Aqua*, & destillando. Hine digernn-

---

FELD *in Catal. Fossilium Silesiæ pag.* 395. qui omnium optimè de hac ipsa Terra agit. Negatn tamen vult SENNERTUS, quia hæc Terra non tam *Spiritu Salis*, ut Aurum, solvatur, quàm *Spiritu Vitrioli*: quilibet tamen Mineralium Spiritus hujusmodi Terras promptè solvuot. *Ligniensis* vero dicitur *Axungia Lunæ*, quia Lunaris naturæ habetur, coostans nempe Priocipio sulphureo Lunari, sed immaturo & indigesto. Ubique inveniuntur tales Terræ Medicatæ, quæ si signentur *Sigillo*, vocantur *Terræ Sigillatæ*.

Terræ hæ *Silesiacæ* sunt frequentis & proficui *usus* in resistendo Malignitati, & Venenis curaodis. In specie *Terra Strigensis Solaris* convenit in Malignitate, occupante Massam Sanguineam & Spiritus Vitales; *Terra Ligniensis* in Malignitate, quæ affligit Caput seu Spiritus Animales & Systema nervosum: & hoc ea eo, quòd Sol Sanguini & Cordi, Luna verò Capiti, est dicata. Hinc etiam in Morbis & Febribus Epidemicis, Malignis ac Pestilentialibus, cum Diarrhœa aut Sanguinis Effluviis conjunctis, item in Dysenteria epidemica, egregiè prodest. In Petechiis, Purpura, Variolis & Morbillis, in quibus nil periculosius, ac si Diarrhœa vel Dysenteria superveniat, optimè hæ Terræ conveniunt. Certè in his & similibus Malignis Morbis, item io Morsibus venenatorum Animalium dum Aoxietates Præcordiorum urgent, optimè quadrant, dum Sudorem simul promovent. In Hæmorrhagiis malignis internè assumuntur quoque, ucpote in quibus non securus est usus *Epithematum externorum*, quoniam repellunt Malignitatem: in tali autem casu Terræ hæ sunt expertæ, vel solæ, vel cum aliis mistæ, in dosi à ℈j. ad ʒß. præterpropter. Refert SCHWENKFELD *in Libro de Silesia*, quòd Terra Sigillata Strigensis si mox post *Philtrum* assumptum assumatur, illud per Vomitum rejicere faciat; tempore verò interjecto, per Corpus Malignitate dispersa, per Sudorem illam expellat & curet. Et Exemplum refert AGRICOLA *in Poppium de Auro pag.* 40. de quodam Croato, qui virtute Terræ Solaris Sigillatæ admodùm prolongavit Vitam, ita ut ad 136. aonos excreverit. Pro usu adstrictoria autem propinetur semper addito *Aceto destillato*, vel *Spiritu Nitri*; sic acquirit vim aluminosam, & vis adstrictoria intenditur.

Extrinsecùs Terra Sigillata valdè convenit in Ulceribus malignis, cancrosis, & similibus purificandis, & etiam consolidandis. Pluribus usum harum Terrarum, & satis concinnè, expressit SCHWENCKFELD *loco citato*. Sub generali Terrarum usu monitum fuit, quòd absorbeant Acida quæcunque, exsiccent, atque adstringant: unde patet, quid habendum sit de *Præparationibus* earum cum *Spiritu Vitrioli* aut *Nitri*, & parato inde *Liquore Styptico*, vel *Auro potabili Pauperum*, descriptio à BARTHOLETO *Tract. de*

Respir. pag. 685. PRÆVOTIO *de Medic. pag.* 42. HOFFMANNO *in Clave pag.* 533 Nempe emergunt exinde Liquores adstringentes, quasi aluminosi: sed dum Corpus jam Acido saturatum est, minùs in Corpore efficax esse, necessariò sequitur; unde pro usu alexipharmaco & Acidum absorptivo minùs hujusmodi Liquores laudare possum. In Diarrhœa autem, Dysenteria, Vomitu, Hæmorrhagiis, aliisque similibus Fluxibus nimis excedentibus, expertissimi sunt.

Modus præparandi talis est: Imbibitur scilicet *Terra Sigillata* cum *Spiritu Nitri*, vel cum *Spiritu Vitrioli*, donec Pultis consistentiam acquirat: postcà *Puls* hæc exsiccatur in lapideam duritiem. Hic *Lapis* tritus super Porphyrian vel Mortario marmoreo in Sacculum, vel Vesicam fundo perforato, vel in Patellam ponitur, & in locum frigidum vel Cellam suspenditur: ita liquescit in *Liquorem* insigniter adstrictorium, saporis aluminosi.

Alii *Liquorem* hunc subiguot cum *Spiritus Cerasorum nigrorum* (qui temperat Aciditatem nimiam styptica) ana: dignrunt, donec exactissimè uniantur; sic fit Remedium quasi temperatum,

Dosis hujus *Liquoris Compositi* est ℈j. *Liquoris* autem *per se* guttæ aij. xv. ad xx. & xxx.

1. *Lavari* aliàs solent Terræ Sigillatæ: sed per se satis puræ existunt, itaut non opus sit, easdem lavare; cùm per Lotionem oblitteretur pars earum laudatissima, & usui medico maximè habilis.

2. Per ratio est de *Magisteriis* harum Terrarum; dum enim *Terra* hæ in *Menstruo acido* solutæ, & ita imbibitæ, præcipitantur per *Sal Tartari*, cadit sic *Calx* iners, de Acido & Alcali simul, otut insensibiliter, participans, adeoque nullarum virium.

3. *Destillatæ* hæ *Terræ* per Retortam Igne aperto, suggerunt *Spiritum acidum*, sed paucum, quòd si ulterius urgeatur ignis, aliquid *Saliforme* tandem sublimatur, quod cum *Spiritu* suo potest uniri.

Spiritus hic ab HORSTIO *Patre*, aliisque, multùm laudatur in Febribus Malignis, pro temperaodo Æstu & Malignitate sistenda, *Julepis* ad ʒij vel iij. additus: videatur HORSTIUS *Cent. Problem. Therapeut. Dec.* 1. *de Febr. Quæst.* 5. *pag.* 12. Sed cùm sit adeò parcus, non videtur mereri operæ pretium.

Terra restitans aliquo modo castrata deprehenditur; Linguæ enim non ampliùs adhærescit, nec Saliva humectata Bullas elevat.

RHUMELIUS *in suo Antidotar. pag.* 124. adhibet *Spiritum Terræ Sigillatæ Strigensis* pro *Menstruo solvendi Aurum*, & parandi *Aurum potabile*. Quòd autem solvat Aurum reverà sub judice adhuc lis est; & ipsa talis Solutio, an multum præstitura sit præ aliis similibus Solutionibus? meritò dubitatur,

digerendo eandem cum *Spirit. Vin.* atque destillando. Vide *supra*.

5. *Spiritus Terræ alkalisatus, seu Balsamus Terræ.*

1. Fit si cum *Aqua* maceretur ac destilletur, & posteà cum *Sale suo* alkalisetur. Vide *suprà*.

2. Destilletur sine *Aqua*, *Floresque* forti calore propulsi, cum *Liquore* destillato conjungantur.

Vires. Vires ex Terræ viribus judicari poterunt, præter quas, vim quoque habet arthriticos Dolores summè mitigandi, Malignitatem Scabiei corrigendi, &c.

N. Solvit quoque Aurum.

(*Spiritu Nitri, Salis*, vel *Vitrioli* imprægnatur etiam *Terra Sigillata*, indeque *Liquores Styptici*, & *Alexipharmaci* parantur.)

6. *Oleum Terræ Strigoniensis.*

℞. *Terræ Strigoniens.* ℔. 1. Affunde *Aq. pluvialem*, destilla: colloca in locum temperatè calidum per mensem vel ampliùs, & *Oleositas* à Corpore sua sponte separabitur, & Aquæ innatabit: *Aquam* separa per Infundibula, & *Oleositatem* cum part. VI. *Spirit. Vin.* destilla, & egredietur *Oleum* aurei coloris *Spiritui* ionatans. *Materiam* autem instar Perlæ albam in fundo relictam eximе, cum *Aq. pluvia*, *Salem*, ut moris est, extrahe, hunc *Oleo* redde, majorumque virium ergo, circula, & ex Retorta vitrea in Arena destilla.

Dosis gutt. VJ. in *Vehiculo* convenienti, in Febribus Malignis, Variolis, Calculo.

Quintam Essentiam Terræ Sigillatæ vide in *Hodegetico Poppii pag.* 120.

(*Terebinthina Oleum* ea *Terra Sigillata* extrahit *Liquorem* rubicundum alexipharmacum.)

(*Trochisci de Terra Sigillata*)

II. BOLUS.

BOlus, *Terræ* genus est, ex pallido rubrum, Vaporibus Martialibus imprimis imprægnatum.

Diciturque Medicis *Bolus Armena*, vel *Orientalis*, eo quòd ea *Armenia* finitimisque Locis, præcipuè advehatur. Præcipuè dico, ne excludam & alia Loca, in quibus ea foditur, & ad nos transportatur, quibus nec Germania nostra caret, unde nobis *Wertebergica* usualis est.

Delectus. Præstat pura (non arenosa) quæ in lævorem Calcis instar, affuso Humore, promptissimè solvitur, ac commanducata Butyri modo liquescere videtur. Reliquis tamen præstantior censetur, quæ ea Armenia vel Locis finitimis asportatur.

Vires. Valdè siccat, astringit, roborat. Hinc usus ejus saluberrimus est in Fluxu sistendo, in Humore inspissando, in Putredine arcenda, Veneno obtundendo, &c. qua ratione convenit in Diarrhœa, Dysenteria, Fluxu menstruo. Catarrho, Sputione Sanguinis, Hæmorrhagia Narium & Vulnerum, &c. Externus ejus usus creber est in *Cataplasmatis*, *Pulveribus Adstringentibus*, &c.

Præparata ex Bolo.

1. *Bolus Armena præparata* fit modo generali.

N. Ut de Terra Sigillata monuimus, *cruda* potiùs, quàm *præparata Terra Armena* in usu est.

2. *Magisterium* fit ut Magisterium Terræ Sigillatæ.

(*Antidotus ex Bolo.*)

III. CRETA.

CReta Germ. *Kreid. Chalk*, *Kreyt.* Gall. *de la Crye*. à Creta Insula sic dicta, ubi in copia invenitur (licèt Dania, Gallia & aliæ Regiones quamplurimæ ea scateant). Terræ species nobilissima est, durior & candida.

N. Renodæus triplicem hujus facit *speciem*, *Candidam*, *Virescentem* & *Nigricantem*. Verùm nobis non nisi Candida in usu medico est, eoque rarissimo.

Vires. Siccat, abstergit, emplastica est.

Usus ejus *internus* nonnunquam in Ardore Stomachi est; *externus* in Vulneribus, Ulceribus &c. siccandis.

IV. TER-

---

6. *Oleum*, quod habet AUTOR per Retortam destillatùm, valdè laudatur in Peste & Morbis venenatis, item in Morsu Canis rabidi, in Dysenterria maligna & contagiosa.

II. BOLUS.

BOlus est vel *Communis*, vel *Armena*. In genere *Bolares Terræ* ex pallido plùs minùs rubentes, *Martialis naturæ* esse solent; unde dant *Solutionem quasi viridem*, qualem dat *Mars*, quando solvitur in quodam *Acido*. Has inter excellit *Bolus Armena*, ita dicta, quoniam in *Armenia* regione effoditur, quam AMATUS LUSITANUS putavit esse genuinam *Terram Lemniam*; sed cùm id falsum sit, jamdudum refutatum est.

Modum faciendi & etiam *colligendi* subministrat WORMIUS *in Museo*. Sed rara & cara est apud nos; unde litigia de hujus existentia Autorum nostra non facimus: interdum enim ab IMPERATORE TURCARUM mittitur GERMANORUM IMPERATORI tanquam Donum, & nisi ita in Germaniam adferretur, planè illa carerent Officinæ, quoniam ipsis Turcis est singularia in Morbis venenatis. Interim tamen in Hungaria reperitur *Bolus Toccaviensis*, ita dicta à Regione; quæ non inferior est in virtutibus Bolo Armenæ, sed eædem similis, adeò ut easdem obtineat virtutes, partim in adstringendo, partim in resistendo Catarrhis, partim etiam in movendo Sudore, & arcenda Malignitate. Si quis ergò vult usurpare *Bolum*, loco Armenæ usurpet *Toccaviensem*, quam similem Armenæ statuit OLAUS WORMIUS *in Museo*, eamque *naturæ Solaris* esse SACHS asserit *in Ampelogr. pag.* 431. uti & *Wurtembergensem*, quæ de *Marte* participat, unde *Solutiones* cum *Spiritu Salis* virides fiunt: *Toccaviensis* autem participat de *Marte* & *Auro* simul.

Vi Martiali ordinariò absorbet Acidum, & adstringit, vitiosas Cruditates abluit, Sanguinem coagulatum dissolvit, dehinc vi sudorifera & antidysenterica est celebrior, unde in Morbis malignis præsertim ac venenosis est utilis; hinc & in Catarrhis, abstergendo falsos Humores, in Sputo cruento, Phthisi & similibus, ab acidiore Lympha natis Affectibus cum *Conserva Rosarum* assumpta, & addito uno vel altero grano *Laudani opiati*, egregiè confert.

Externè in usu chirurgico convenit Ulceribus difficilis Curationis, & ingreditur *Emplastra Styptica*, *Defensiva* & vulgò dicta Germ. *Durrbande*. In Hæmorrhagiis pro adstrictione Vasorum Sanguifluorum solet adhiberi: in Hæmorrhagia etiam Narium cum *Aceto* subacta, & instar *Cataplasmatis* Fronti applicata, fluxum Narium etiam desperatum compescit.

Optimè præparatur cum *Aqua Spermatis Ranarum*, *Lotis* autem ejus planè est inutilis.

Bolus Armena destillatum dat *Phlegma* quoddam acidum, quod reverà est ab humido-salino Vapore, quod corrosit Mineram Martis in Terram hanc, quæ vocatur *Bolus*: quòd si hoc *Phlegma* ter à *Bolo* minutissimè pulverisata in Balneo abstrahatur, convertitur *Bolus* in *Oleum* pingue. Hoc *Oleum* ex lenissimo Igne siccari, & in *Pulverem* redigi potest, ad prohibendum Sanguinem undecunque prorumpentem aptissimum; item ad conglutinanda Vulnera, in quibus est singularis.

Reliqua de Bolo facilè possunt legi apud *Authores*, in specie JOACHIMUM CAMERARIUM *in Observat. de Bolo Armena & Terra Lemnia*, necnon POTERIUM *in Pharmac. Spagyr. c.* 4. *&* 5. (C)

III. CRETA.

TErra hæc candida *Creta* dicitur, ab Insula *Creta* seu *Candia*, in qua copiosè reperitur, utut in aliis quoque Regionibus ferè quibuscunque inveniatur; ratione suæ nativitatis de natura Saturnina nonnihil participare videtur, ex eo, quod per *Spiritum Salis* vel *Nitri* tractata, Concretum adstringens, dulce, ferè instar *Stanni*, repræsentet, & est quasi *Cerussa terrestris*, sicut cum *Spiritu Sulphuris* soluta, & in frigore crystallisata, dat perfectum *Alumen*. Hinc *Alumen* nihil aliud est, quàm Terra Saturnina Spiritu Sulphuris, in naturam Aluminis

---

(C) *De* Bolo Armenia *non pauciores quæstiones. Illud de ejus, ut & de aliarum insipidarum Terrarum, frequentiori usu, & cumulatiori dosi, monitum velim, quòd nonnunquam Viscerum obstructiones parere possint. Monito auctoritatem addit Experimentum* Mich. Mercati, *narrantis in Cadavere cujusdam, qui ob Pestis metum Bolum Armeniam maxima copia ingesserat, illam ipsam Boli quantitatem interiora obstruentem à Medicis repertam fuisse.*

IV. TERRA JAPPONICA.

Est & Terræ genus exoticæ, colore purpureum, punctulis albis intertextum, ac si sitim contraxisset, sapore austeriusculum, masticata liquescens, subdulcemque post se relinquens saporem; CATECHU vocant, seu TERRAM JAPPONICAM. Hujus *usum* perhibent celebrem in exsiccandis Catarrhis, Capiteque roborando, si in Ore detineatur.

(In Hernia varicosa, Mictione involuntaria.)

Particulam hujus obtinui à Pharmacopœo nostrate curiosissimo *D. Mathia Bensa.*

(Non rara nunc.)

V. MARGA.

Marga, est portio quædam pinguis & quasi *Medulla*, in Saxis nonnullis, dum franguntur reperta, unde & *Medulla Saxorum* dici solet. Germ. *Steinmarck*, Gall. *La Moüelle des Pierres.*

Vires. Siccat, adstringit, consolidat, Sarcotica est, Tartarum Sanguinemque coagulatum resolvit (intùs exhibita.)

VI. OCHRA.

Ochra Terræ species est durior, coloris flavi, seu lutei. Germ. *Ocherglel*, Gall. *De l' Ochre*.

Vires. Siccat, adstringit, discutit, Excrescentias reprimit.

Usus ejus rarissimus est, & nonnisi externus, ac præcipuè in Vibicibus & Collisis, tum quoque Tumoribus duris discutiendis (*Emplastro*).

VII. RU-

Aluminis redacta; unde etiam *Creta* dicitur *Minera Saturni immatura*, confecta per corrosionem ab Humido & Vaporibus aquosis salinis. Unde facilè patet, *quis ejus sit usus*, tam *internus*, quàm *externus*. *Internè* in Succo acido imbibendo & adstringendo, cum reliquis convenit; unde speciatim commendatur ad absorbendum Acidum in Ardore Stomachi seu Soda, ubi præsentaneum Remedium constituit *dosi* ʒß. ad ʒj. cum *Aqua* vel *Succo Portulacę* assumpta. Præsentissimus est *Pulvis* sequens:

♃. *Cretę prep.* ʒj.
Nuc. mosch. ℈j.
Croci gr. vj.
M. f. *Pulvis.*

Qui repetitis vicibus propinatur; sicut & in forma *Potionis* cum *Aqua* & *Syrupo Portulacæ*, vel *Morsulorum* propinari potest, quales videbitis in MYNSICHTI *Armament. Chymico*. Imò juratus Lumbricorum hostis est, ad ʒj. in *Vino* vel *Lacte caprillo* usurpata.

Externè inservit Inspersa Creta Ulceribus malignis corrodentibus, Vulneribus, Pustulis, & Ichoribus manantibus, Intertrigini cum Excoriationibus Partium, & similibus Affectibus, item Erysipelati; Membris itidem ex Podagra dolentibus & rubentibus à quibusdam feliciter applicari vidi, Acidum nempe volatile in his Affectibus peccans absorbendo.

IV. TERRA JAPONICA.

Terra *Japponica* seu *Catechu* sic dicta, quid sit? & unde afferatur? adhuc nondum certè constat. Vulgò tanquam aliquod *Compositum Artificiale* in Indiis paratum habetur, ex *Glycyrrhizę Extracto*, *Masticho*, *Sanguine Draconis*, *Gummi Arabico*, *Succo Arecæ*, & similibus. Nihilominùs SCROECKIUS in M. A. N. C. *Ann.* 8. *Obs.* 44. *p.* 88. & HELVIGIUS *loco alleg. Ann.* 9. *&* 10. *Obs.* 194. *pag.* 463. item HORSTIUS *in Disp. pag.* 208. contrarium probant. Integrum quoque & doctum de ea *Tractatum* scripsit HAGENDORN, ubi de ejusdem Natalibus, variis exinde Præparatis medicinalibus, eorumque usu, Lector copiosè instruitur. AUTHOR commendat ad exsiccandos Catarrhos, quod facilè ipsa potest largiri: nam Adstringens est stypticum, quodque in Ore detentum copiosa Sputa prolicere solet indeque ad corrigendam Lympham acidam, aliosque Affectus Catarrhales à quibusdam adhibetur. In Affectibus Oculorum commendatam videbitis in M. A. N. C. *Ann.* 9. *&* 10. *Obs.* 74. *pag.* 203. Pro usu adstrictorio *Tincturam* inde paravit WEDELIUS; de qua conferantur M. A. N. C. *Ann.* 2. *pag.* 209. *seqq.* (D)

V. MARGA.

Marga, aliàs, in specie ab AGRICOLA, *Medulla Saxorum* dicta, duplex est; vel *durior* & incarnata, vel *mollior* candida ac friabilis, parùm de Sulphure participans; quæ posterior speciatim *Lac Lunæ*; à quibusdam, propter aliqualem similitudinem cum *Agarico* Vegetabili, *Agaricus Mineralis* dicitur: vid. FERDINANDUS IMPERATUS *lib.* 5. *cap.* 41. hujusque in Helvetia magnus proventus est.

De hac usu pauca prostent, primus tamen qui eam in

Tom. IV.

usum medicum vocavit, est GESNERUS, Vir præaliis eruditus, *Tract. de Fossilibus*; post hunc elegantem de ea & lectu dignissimam *Dissertationem* conscripsit JOHANNES DANIEL MAJOR *Professor Chiloniensis*, ubi demonstrat, quòd Marga nihil sit aliud, quàm Exhalationes metallicæ, quæ unitæ circa Saxum abeant in talem Substantiam tenuem & friabilem, quam nos vocamus *Lac Lunæ*, à calore & teneritudine.

Quoad *usum*, Saxorum Medulla est egregia *internè*, in Soda & Ructu nidoroso, in Grumi Sanguinis dissolvendis, Casu ab alto, Contorsione Vertebrarum, tam solitariè, quàm cum *Lapillis Cancrorum* usurpata; item in Incontinentia Urinæ, ad ʒß. assumpta, aliisque Urinæ Affectibus ab ejus Acrimonia acida natis, speciatim Strangoria, egregia existit. Quin etiam ad Dysenteriam à quibusdam non sine ratione usurpatur.

Lac Lunæ verò in specie ad Lac Mammarum augendum adhibetur, privativè scilicet operando, removendo vitiosum Acidum impedimento Lactis fluxum, nunc solum in *Cerevisia calida*, nunc addita *Crystallo præparata*, *Semine Fœniculi*, aliisque Appropriatis: e. g. potest fieri talis *Pulvis*:

♃. *Lact. Lunæ* ℈j.
Crystall. præp. gr. xvj. ad ℈j.
Olei destillat. Fœnic. gutt. ix.
M. f. *Pulvis* pro duabus dosibus,
Vel
♃. *Lact. Lunæ*,
Crystall. præp. an. ʒj.
Sem. Nigell.
Card. benedicti an. ʒß.
Olei destill. Fœnic. gutt. v. vel vj.
Misce fiat *Pulvis*, bis de die à ʒß. ad ℈ij. à Nutricibus assumendus pro augmentando Lacte.

Sunt etiam, qui commendant Margam in Passione nephritica, item in Passione colica; id quod etiam verum esse arbitror. OLAUS WORMIUS *in Museo dicit*, quod etiam quasvis Hæmorrhagias compescat, & quod hoc præstet ratione virtutis anodynæ.

Externè hæc Marga seu Lac Lunæ egregiè in Chirurgia confert ad absumendum Acidum occultum Ulcerum, solummodò inspersa, additis, si lubet, paucis granis *Myrrhæ*, *Aloes* &c. Mirum quantùm purificet Ulcera sordida, eaq; imprimis tibialia consolidet, Vulnera conglutinet, & Cicatricem inducat, & eosdem fermè habet usus, magis tamen præsentaneos, atque suprà de Creta dictum: in specie *Pulverem Balsamicum* pro inspergendis Ulceribus malignis imprimis Tibiarum videbitis apud D. JOHANN. DANIELEM MAJOREM *in Tractatu citato*. BOOT dicit, quòd si Collo gestet Infans, Salivam moveat, & sic in eorundem Morbis sit proficuum.

VI. OCHRA.

Ochra seu *Terra flava* est species Terræ, Venereæ & Martialis naturæ, qualis ex Solutione *Vitrioli Martis* & *Veneris* instillando præcipitatur; unde usus internus rarissimus. Urinam provocare sunt qui volunt.

Externè usurpatur in Casibus chirurgicis, ubi opus est adstrictione, in *Emplastris* & *Cataplasmatis* adstringentibus & conglutinantibus; sed raro usurpatur.

VII. RU-

(D) Terram Japonicam *dictam* (*Officinarum* Chatechu) Terram *veram non esse, ut quamplurimi suspicati sunt, evincit evidentissimè* Boulduci *Experimentum, qui notavit illam integrè à* Spiritu Vini *&* Aqua *dissolvi: potiùs ergò erit* Succus concretus vegetalis, *fortassè à Japonensibus ipsis*, *ex* Extracto Arecæ, Calami aromatici, Glycyrrhizæ *&* Seminum Bangue, *compositus.*

VII. RUBRICA.

R*Ubrica* Terræ Species est lapidosa, rubea, &c., dicitur & *Rubrica Fabrilis*, quod *Fabris lignariis* crebro inserviat in ducendis lineis. German. *Rothe Kreyde*, *Rotelstein*. Gall. *De la Rubrique, ou Craye rouge*.

Vires. Siccat, astringit.

Usus ejus medicus est in Sputo Sanguinis, & in *Emplastris Vulnerariis* & *Siccantibus*.

VIII. TRIPOLIS.

T*Ripolis* Terra est coloris citrini intensi, speciesque videtur *Ochra*.

Vires. Usus ejus in Pharmacopœa vel nullus, vel rarus est, nisi quòd pro destillandis *Spiritibus salinis*, *Salibus* admisceatur, quò minùs ea fluant.

CAPUT III.

VII. RUBRICA.

R*Ubrica* differentiam optimè recenset HOFFMANNUS *in Clave pag.* 137. Sed apud nos saltem cognita est *Rubrica Fabrilis*, Concretum terreum Marte turgidum, *Hæmatiti* suo modo cognatum; unde etiam in Affectibus, tam externis quàm internis, conspirant. Solvi potest in *Spiritu Salis*; unde extrahitur totum Concretum Martiale, & remanet Limus instar Argillæ communis. In forma nativa requiritur pro usu, ut vocant, *aperitivo*: pro scopo *adstrictorio* cum *Acidis* propinetur; unde in Dysenteria Pauperum egregia est.

Externè iisdem usibus commendatur, quibus *Crocus Martis adstringens*, sistendi Sanguinis Fluxus, & curandi Ulcera difficilia consolidationis.

VIII. TRIPOLIS.

T*Ripolis species* est *Ochra*, & Terra Principiis Martis vacua, & planè exhausta. Ergò nil valet.

Pertinet huc etiam

TERRA SOLARIS.

QUæ est *Terra* quædam *rubicunda*, quæ reperitur in Hungaria circa *Mineras Auri*, id est, eo in loco, ubi solet generari Aurum: de quo videatur BARTHOLINUS *C. 4. Epist. 62. pag.* 284. Egregium est *Alexipharmacum*, unde convenit in Febribus Petechialibus cum Hæmorrhagia, Dysenteria aut Diarrhœa conjunctis, aliisque Morbis malignis. In defectu hujus substituimus *Terram Sigillatam Strigensem*. B. DN. D. MICHAELIS à quodam Amico accepit aliquando talem Terram Solarem rubicundam ex Aurifodinis Hungariæ, quæ in se continebat Aurum immaturum: hanc cum in *Spiritu Salis*, vel *simplici*, vel *composita*, facto ex *Nitro*, *Sale* vel *Alumine*, solvisset, injecto pauco tempore, visa sunt perfecta *Folia Auri* in Solutione hac flavescente innatare, adeò ut Aurum antea immaturum in Solutione fuerit maturatum. Ex hac *Solutione* præparavit *Tincturam Cordialem*, dum *Extractum*, vel *Solutionem in Spiritu Salis* factam, filtravit, & *Menstruum* denuò abstraxit, abstracto Menstruo postmodùm cum *Spiritu Cordiali* ex remanentia extraxit *Tincturam* eleganter rubicundam, quæ *Tinctura Terræ Solaris* propinata ad guttas x. xv. vel xx. dicitur egregium *Analepticum*. Potenter adstringit, & in Fluxibus Alvi, uti etiam Sanguinis, malignis & epidemicis, est excellens Remedium. Videatur HOFFMANNUS *in Clave pag.* 153.

Post Terram Solarem sequitur

TERRA MARTIALIS.

EX *obscuro nigricans* seu *rubescens*, Sulphure immaturo impregnata, quæ in Fodinis *Mineræ Martis* seu *Ferri* reperitur. Exsiccat valdoperè, & pulverisata eadem quantitate, ordine & forma, in iis præscribi solet, in quibus aliàs *Ferrum* & ejus *Crocus* solet usurpari. Experta enim est hæc Terra in absorbendo Acido, stimulandis Mensibus, reserandis Meatuum Obstructionibus, & in genere in omnibus Affectibus hypochondriacis, cachecticis, &c. in quibus commendant ZACUTUS LUSITANUS *Lib. 3. Prax. Hist.* 10. *Obs.* 3. & PETRUS à CASTRO *Medicus Italus*. Imò dicunt, quod etiam credo, quòd Martialis Terra in suo Effectu sit mirabilior & excellentior, quàm *Præparata ex Marte*, ex eo, quòd Mars ratione sui Entis, seu Principii seminalis, in Minera Martis sit magis vincibilis, & sic feliciùs subigi possit à Natura, quàm quando in perfectum abiit Ferrum.

Nec reticenda est

TERRA NORWEGICA,

A Loco natali ita dicta: effodiatur enim in *Norwegia* prope Bergas, & aliàs etiam ab Effectu *Antiscorbutica* dicitur. Et *Terra Martialis subnigricans*, Scorbutum per Sudorem curans, *dosi* ʒß. ad ʒj. assumpta; sicut & Hypochondriacis egregium solamen affert: de qua videatur PETRÆI *Dissertatio Harmonica P. 2. Exerc.* 38. BARTHOLINUS *Cent.* 1. *Ep.* 89. WORMIUS *in Musæo* 4. *pag.* 16. & HOFFMANNUS *Clav. pag.* 138. Hæc Terra Scorbutica apud nos est rarior, & credo, quòd participet de Marte, utpote qui ipse etiam in Scorbuto est egregii usus, adeoque ipsi potest substitui *nostras Terra Martialis*, imbibita cum *Succo* aut *Spiritu Cochleariæ*: vel potest substitui *Bolus* benè depurata, & eodem *Succo* vel *Spiritu* imprægnata.

Pertinet huc

TERRA HYBERNICA.

QUam vidi in Anglia: est *Terra subnigricans*, levis, & raræ texturæ, ex *Hybernia* deportata. Anglis valdè est usitata in Calu ab alto, & ad resolvendum Sanguinem congrumatum.

Quibusdam in locis etiam usitata est

TERRA ILFANA.

EX *Insula Ilfa prope Livoniam in Mari Mediterraneo*, (E) & solet commendari in Febribus malignis, mista cum *Succo Limonum*: item in Vermibus Puerorum destruendis, in compescendis Cruciatibus Abdominis mira præstat; necnon in Morbis convulsivis & Convulsionibus, quibus non rarò tentantur graviter Pueri.

Terra etiam est, quæ vocatur

TERRA CIMOLIA.

AB *Insula Cimolo*, una ex Cycladibus, & præter vires communes, in *Aceto* dissoluta valdè digerit. Parotides & alia Tubercula discutit; Ambustis illita mox Dolorem sedat & curat; *Nitro* & *Aceto destillato* mista Tumores Pedum tollit; item Testium discutit Tumores, si *Cera Cypria* permisceatur. Illita externo immodicos Sudores tollit, quo externo usu etiam Ulcera Capitis removet.

Est etiam *Terra*, quæ vocatur

TERRA DAMASCENA *seu* ADAMEA,

DIcuntque reperiri in *Agro Damasceno* in Assyria. Est *Terra subrubra*, ex qua fabricatum fuisse, dicunt, *Adamum*, unde vocant *Adameam*. Hæc Terra instar *Amuleti* accommodata, arcere dicitur quævis incommoda obvenientia.

(E) *Manifestè corruptum* Ettmulleri *Textum*, *sic omninò corrigendum esse author sum*. Terra Ilvana. Ex Insula Ilva prope Liburnum in Mari Mediterraneo. *Nullibi enim est hæc* Ilfa *Insula*: *nec* Livoniam *alluit* Mare Mediterraneum. *Est tamen in* Mediterraneo Insula Ilva (Elba *Italis*) *non multùm à* Liburno (Livorno) *Hetruriæ Portu dissita*: *familiare autem est ut* v *consonans Italorum & Latinorum à Germanis*, *in* f *mutetur*, *atque adeò ut* Ilfa Insula *&* Ilfana Terra *ab ipsis dicatur*, *quæ* Ilva Insula, *&* Ilvana (*potiùs* Ilvensis) Terra *dicitur*. *Et verè Ilva Insula mineralibus Terris*, *atque Magnete ipsâ*, *etsi viliori*, *abundat*: *imò & perfectioribus Metallis*, *ut meritò à* Virgilio 10. Æneidos *appelletur*.

Insula inexhaustis Chalybum generosa Metallis.

TERRA DE PATNA ob incredibilem quam præ se fert levitatem, *meretur hic locum*. *In Regno Mogol Phialæ ex hac Terra confectæ*, *plurium Aquæ librarum capaces*, *cùm vacuæ sunt*, *spiritu ore eliso*, *in aerem sublevantur*: *non secus ac ludicri Globi ex Aqua Sapone commixta atque aere insufflata creati*.

C A P U T III.

D E A Q U I S.

AQuæ nativæ, quæ usui Pharmaceutico inserviunt, rum *Simpliciores* sunt, tum *Minerales*.

Præparationes utrarumque sunt: 1. *Purificatio*. 2. *Destillatio*. 3. *Inspissatio*. Hinc *Aqua depurata*, & *destillata*, & *Salsa*.

1. *Purificatio*.

Scatent nonnunquam Aquæ crassis & heterogeneis Fæcibus, unde *Depuratione* opus habent. Modi Depurationis hujus sunt 1. *Filtratio* per Chartam bibulam. 2. *Digestio*, qua partes crassiores ad fundum secedunt.

2. *Destillatio*.

Destillatio Aquarum in genere, pro variante volatilitate, fixitateve eliciendi Liquoris erit instituenda in V.B. M.B. Cinere, tum quoque in Arena: convenientiora autem hic sunt Destillatoria vitrea.

3. *Inspissatio*.

Inspissatio partem fixiorem reddit conspicuam, quæ si salinæ naturæ fuerit, elixiviari potest.

Vires.

Aqua quatenus Aqua, seu *Liquor* est, summè humida censetur, frigida remissè. Verùm, quatenus aliis rebus immistis *Vehiculum* præbet, eatenus pro harum diversitate variis qualitatibus prædita judicatur.

A Q U Æ S I M P L I C I O R E S.

Aquæ Simpliciores sunt *Aqua* 1. *Fontana*, 2. *Putealis*, 3. *Fluvialis*, 4. *Palustris*, 5. *Pluvialis*, 6. *Nivea*. Ex his usitatior *Fontana* & *Pluvialis*, quibus quoque 7. *Ros Majalis* addi poterit.

I. AQUA FONTANA est omnium purissima & usitatissima. Purissima est, quia per Terram ceu colatorium colatur. Usitatissimam est quia ad omnia recipitur, ad quæ Aqua sine peculiari mentione alterius, e. g. Pluviæ, &c. recipi jubetur.

N. Præfertur inter Fontanas quæ fluit ab Oriente ad Occidentem, quæ decurrit à montanis Locis altioribus, itemque Visu, Gustu & Olfactu, pura, clara, tenuis, levis, ac sincera deprehenditur; ut & quæ citò incalescit, & cito refrigeratur; quæ Hyeme calidior, Æstate frigidior. Aquam hanc injecto *Pane*

---

ria. Imprimis videatur de hac *Terra Damascena* NIEREMBERGIUS *in Tr. de Natura Rer. cap. 17. pag. 65.*

Possunt huc referri aliæ plures *Terræ Medicatæ*, minùs tamen usitatæ, uti sunt *Terra Erythrea*, *Terra Samia*, *Terra Jalaab*, pluresque aliæ similes, quas videbitis in HOFFMAMO *loco citato*, item in *Museo* WORMII & CALCEOLARII.

Hisce *Terris Medicatis* etiam venit associandus.

LAPIS BEZOARDICUS MINERALIS,

DE quo sufficienter agit BACO *in Obs. Naturalibus pag.* 225. Nempe apud Veteres, præsertim Arabes, subinde facta mentio est *Lapidis Mineralis*, quem nemo tamen esplicare potuit. Hactenus tamen hinc inde variis in locis, præsertim in Sicilia, reperti sunt hujusmodi *Lapides fossiles albi*, qui propter virtutes, & propter Texturæ similitudinem, *Lapides Bezoardici*, sed *Minerales*, appellati fuerunt. Figura est rotunda, interdum oblonga, maximi eorum non superant Ovum Gallinæ, Colorem habent albicantem, interdum nonnihil cinereum, Sapor est instar Boli Armenæ, vel Terræ Lemniæ. Compositio est instar *Lapidis Bezoardici Animalis*, dum squamati sunt, ac Pellicula una super alteram quasi ducta est, & in Centro parum Sabuli, super quod istæ Crustæ coaluerunt, reperitur.

Pelliculæ istæ vel Crustæ quatuor, quinque, vel sex, subinde observantur. *Usus* est idem, qui Lapidis Bezoardici Animalis, saltim quòd duplicata in dosi usorpentur. Plura vid. *in loco citato*.

Habuimus hactenus *Terras Medicatas*: Nunc sequitur

T E R R A V U L G A R I S,

QUæ non destituta est *usu in Medicina*: Nam, ut nihil dicam de *Terra Philosophica*, parata ea *Aqua pluviali*, quæ instar Magnetis solet attrahere Aquam & Spiritum in Aere, uti videri potest *in* TACKII *Chrysogon. p.* 56. Sed in specie *Odor nitrosus recentis Terra* valdè compescit fervorem Spirituum, & valdè confortat: ita ut talis Odor ad longævitatem Corpus nostrum disponat: videatur BACO *de Verulamio Tr. Hist. Vitæ & Mortis pag.* 504. & 505. ubi inter alia dicit: novi Virum nobilem longævum, qui statim à Somno apponi curavit sub Naribus recentem Terræ Globum, & hoc quotidie fecit, ut attraheret ejus Odorem nitrosum.

C A P U T III.

D E A Q U I S.

AQuæ κατ' ἐξοχὴν dividuntur in *Supra terraneas* seu *Aereas*, vel *Sub terraneas*: Istæ sunt *Pluvia*, *Nix*, *Ros*. Hæ iterum sunt vel *Communes* seu *Culinares*, ut *Aqua Fontana*, *Fluvialis*, *Putealis*; vel *Medicatæ*, quales sunt *Fontes Soteriæ*, inter quas excellunt *Acidulæ*, & *Thermæ*: *Species Aquarum Subterranearum* sunt variæ, pro varietate *Locorum* natalium: nam Aquæ semper aliquid deportant ex Locis, per quæ fluunt, quod imprimis sunt *Particulæ salinæ*, & *sulphureæ metallicæ*, quibus gaudent ista Loca, & horum ratione virtute alterandi in Corpore humano pollent. Aliàs notum, quod *Aqua*, quà *Aqua*, *non nutriat Corpus*, sed appetatur saltim, ut sit *loco Vehiculi Alimentis*, quod eò meliùs possit trajici per minimos Intestinorum poros; & hic usu est, quare Potulenta & Aquosa assumantur. Ergo etiam Aqua, ut talis, pro tali usu non debet esse Medicata, & quò est purior, eò est convenientior pro conservando Corpores. Cæterùm cùm rarò aut nunquam detur *Aqua pura simplex*; sed omnis habeat Particulas heterogeneas alterantes Corpori admistas, modò plùs modò minùs, pro varietate Locorum & Originum, idcirco consideranda venit.

I. A Q U A F O N T A N A.

AQua Fontana, uti omnium est purissima, ita omnium est usitatissima. *Origo* ejus, uti omnium Aquarum Subterranearum, est *ex Oceano* per *Transcolationem*: non autem apertè transeunt Aquæ ad Montes aut vias suas, sed imbibuntur à Terra, tanquam à Spongia; Terra intùs calet, sicque evaporat Aqua, & relicto Sale, seu Terra fixiori fiunt *Aquæ dulces*, donec tandem alicubi erumpant. *Transcolatio* enim ista per poros Terræ fit, ut Aqua aliàs salsa, uti est in Mari, deponat suam Acredinem; cujus rei Experientia est, si in certos Locos, cretaceos vel arenosos, infundatur Aqua salsa, ut Acredinem reliquam marini Salis amittat, & transeat pura & insipida, deposita salina Acrimonia: videantur KIRCHERUS & BACO.

In omnium autem Fontium Scaturigine est

1. *Liquor* viscosus, obscurus. Hic constituit *Tegmen*, in quo concentrantur *Fumi*, dehinc in *Guttas* abeunt, è quibus tandem fiunt *Aquæ manantes*.
2. Ubique in Fontibus reperitur *Arena*, quæ vocatur *Arena Virginea*, & ad magnam profunditatem se extendit.

Variant autem *Aquæ* non ex se (omnes enim sunt ejusdem naturæ) sed in transcursu alterantur, quatenus *Loca nitrosa*, *sulphurea*, &c. transcurrunt atque lambunt: adeoque novas adhuc in Terræ visceribus a *Succis* variis mineralibus, metallicis, aliisque alias acquirunt Vires exoticas, unde etiam una altera est salubrior. Imprimis autem illi *Fontes*, qui (α) per *Loca saxea* manant, præ reliquis sunt salubres & medicati; turgent enim non solùm *Nitro*, aut Principio salino nitroso non absimili; sed & Aqua horum in Locis saxeis est *purissima*, & nullis Particulis heterogeneis & inimici referta, sordibusque terrestribus inquinata. (β) Salubris est ea, quæ est *clara & pura*, quia Intermissa Perspecialem non parùm turbant: quò enim clarior est, eò est purior, quò purior, eò salubrior. (γ) Salubris est Aqua, quæ non esposita est *Ventis nocivis*; sunt enim interdum Venti, qui non rarò, uti alterant Aquas, ita imprimunt Vires suas Aquis: quod & in aliis rebus faciunt. Hinc elegantes sunt Aquæ præ reliquis, quæ Ventis non sunt expositæ. Unde & in genere omnes istæ Aquæ, si pro *Potu* sint adhibendæ, corrigendæ priùs sunt, uti rectè monet AUTHOR, *Pane tosto* priùs injecto, quoniam omnes Aquæ haustæ interiùs laxant Fibras Intestinorum & Ventriculi, qua Laxatione Partes fiunt flaccidæ, & amittunt Tonum suum, antiqua expellere nequeant, nec continere possint recèns

Pane tosto corrigere, Ægrotisque, loco *Potus* sat grati concedere nostrates consueverunt, vulgò Germ. *Brodowasser*. Gall. *De l' Eau dans laquelle ont trempé du Pain*.

II. PUTEALIS Fontana vilior & crudior utplurimùm habetur, eo quòd ponderosior plerumque sit, ac Linguam magis feriens. (Germ. *ein hart. Wasser*. Gall. *Une Eau pesante ou rude au goust*.) Verùm si ex vivis scaturiat Scaturiginibus, reliquisque bonitatis Signis abundet, illius vices subire haud inepta est.

III. FLUVIALIS, quòd Radiis Solaribus exposita fuit, magis habetur digesta quidem, quàm Putealis. Verumtamen in usurpatione ejus non erit inutile spectare unde originem trahat, quoque perlabatur.

IV. PALUSTRIS pessima omnium censetur, adeoque è Medicina eliminanda.

V. PLUVIALIS, est Aqua levis, Linguamque minùs feriens (Germ. *ist. ein weich Wasser*. Gall. *Une Eau legere & plus douce*

recèns assumpta. Jam verò Panis tostus adstringit, & sic reficit Tonum Fibrarum laxatarum, eumque restaurat: id quod fit eò magis & meliùs, si scilicet fricetur *Panis Nuce moschata*; qualis Potus etiam commodè in Diarrhœa & Dysenteria potest propinari.

Dignum notatu est, quod BECHERUS habet, *Aquam ex ipso Fonte recèns destillatam*, & ore detentam, nonnihil *Spiritus* sensibilis in Caput mittere.

De *Sale Aqua* elegantissima habet TACKIUS *in Theosophia*, item HELMONTIUS *in Parad.* 3. ubi de *Ente primo Salium insipido*, quod in *Aquis*, præcipuè Fontana, est, agit. (*F*)

Aquæ Fontanæ affinis est

II. AQUA PUTEALIS,

Quæ ex *Puteis* profundis hauritur; cujus variæ & multæ sunt differentiæ, ejusque Bonitas & Malignitas dependet ab eo, quatenus scilicet Scaturigo viva est in illo Puteo, Aqua est melior, & convenientior, vel quatenus ab aliis Locis fluit & derivatur, præprimis si sit Motus lentus, ubi periculum est, ne Sordibus fermentativis & Particulis alterantibus impregnetur.

III. AQUA FLUVIALIS.

Non solet esse adeò usitata, quoniam Fluxu suo continuo terrestres Partes imbibit & sibi permiscet; unde magis est crassa ac turbulenta, ac fæculenta in magnis Fluminibus, quàm in minoribus, & reliquis Aquis, propter Partes, quas abripit ex Ripis, eoque rarò usurpatur vel in Medicina, vel in Culina.

IV. AQUA PALUSTRIS.

Quæ *stagnat* in Loco quodam, pessima omnium est, putrescens facilè, quoniam multa Inquinamenta recipit, & nihil eorum relinquit: recipit multa ex Nivibus liquefactis; recipit multa, dum derivatur ex Torrentibus ex variis Locis, ex Montibus, ex Pluvia & Nive, &c. Hæc omnia quoniam in se recipiunt, & nihil denuò deponunt, non *possunt esse pura Aqua in Paludibus*. Accedit, quòd Solis Calor tempore verno & æstivo sublimet Partes subtiliores; hinc fit, ut reliquæ remanentes sint impuræ & insalubres, & usui interno ineptæ.

V. AQUA PLUVIALIS.

Aqua *Pluvialis*, & *Nivea*, & *Ros*, conveniunt omnes in eo, quòd sint *Meteora*, quæ ex *Effluviis* Terræ ac Corporum quorumvis *Vehiculo aqueo* unitis, deorsum versus denuò ferantur: sed singulares earum *Vires*, quas ab Aqua communi distinguas habent, imprimis considerandæ sunt. Ante omnia Putredini ac Corruptioni minimè obnoxiæ sunt hæ Aquæ, præsertim *Aqua Pluvialis Martia*, ac *Ros Majalis*, quin potiùs præ Aqua communi vim specialem fœcundandi omnia Vegetabilia obtinent, imprimis Ros. Ergò probabile est, certum Principium balsamicum contineri in Aquis Pluvialibus. Aquæ autem Pluviales pro varietate temporum Anni multum variant. Optimæ enim sunt, quæ tempore vernali, Mense Martio, Aprili atque Maio cadunt. Hi enim tres Menses vocantur *Menses balsamici*;

(F) Aqua Fontana *&* Putealis *non solùm culinares, sed etiam medicos usus habet. Quòd Aquæ tum calidæ tum* frigidæ Potus *nonnullos & non leves morbos sanare possit, omnibus est compertum, nosque alibi ea de re, præsertim* de Frigidæ in Febribus usu, *aliqua adnotavimus. Non minùs frequenter quoque* Aquam *naturalem adhibemus* pro Balneis, *eaque, ut Balneorum adhibendorum methodus expetit, calida. Mirum proinde videri poterit, si frigidis actu Aquis pro Balneorum opere utamur.* Ψυχρολουσίαν *seu* Frigidam Lotionem, *non minùs quam* Ψυχροποσίαν *seu* Frigidam Potionem, *Veteribus non solùm cognitam, sed praxi confirmatam colligimus ex* Dione, *scribente, quòd quum Augustus cum vitæ periculo ægrotaret, jamque conclamatus videretur, saluti ab* Antonio Musa *fuerit restitutus*, Ψυχροποσίαν, *aut* Ψυχρολουσίαν, *quo nomine pecunia fuit ampliter donatus, & Annulo aureo. Sunt tamen qui scribunt Augustum* Lactucarum *&* Refrigerantium *usu sanatum à* Musa *fuisse: at ex* Suetonio *habemus, in* Aug. cap. 81. *Imperatorem ad desperationem redactum; quia* calida Fomenta *non proderant,* frigidis *curari coactum, authore* Antonio Musa, *cui Statuam, ære collato, juxta Signum Esculapii statutam fuisse, idem* Suetonius *scribit* cap. 59.

Lecta sanè dignus est Liber Anglicè scriptus, cui titulus: Ψυχρολουσία, or the History of cold Bathing, *&c. h. e.* Frigidorum Balneorum Historia, &c. *à Dñis* Floyer *&* Baynard *editus, cujus hæc summa Capita.* 1. Antiquitas *Immersionum & Frigidorum Balneorum: addita* Methodo *illis rectè utendi, ut scilicet præcedat* Purgatio, *&* Venæsectio; *summè calidum Corpus non immergendum; immersionis duratio non ultra duo vel tria minuta, &c.* 2. Hippocratis *de Frigidis Balneis sententia*, libris de diæta, de Veteri Medicina, Aphorismorum, &c. 3. *de* Baptismate per immersionem *eruditè agitur.* 4. Morbi *ferè omnes curati Balneis Frigidis: sunt enim Anodyna, Sudorifera, Diuretica, Cephalica, febrifuga, Antiscorbutica, Antiparalytica, & quid non? Adduntur pro coronide gravissimorum Morborum inexpectatæ* Curationes *ope Balneorum Frigidorum.*

Anceps sanè Remedium, & nonnisi in Hydrophobia, vel in desperatis Morbis, à cauto Medico permittendum. Antonius Musa *Augustum quidem* Ψυχρολουσίᾳ *servavit; sed felici eventu confidentissimus factus, juvenem Marcellum eodem remedio, non sine maxima sui infamia, interemit. Habent & Medicamenta, quemadmodùm res omnes, suam fortunam, ut scilicet nunc summo in pretio & frequentissimo usu præ salubritate habeantur; nunc tamquam summè noxia proscribantur & obliterentur. Sic post* Musæ *audaciam, atque Augusti ex insperato recuperatam salutem, Frigidorum Balneorum usus etiam sanis familiaris redditus fuit, ut lippus* Horatius *illis etiam per hyemem uteretur: id enim ait* Epist. 15.

. . . . . Gelida cùm perluor unda.
Per medium frigus.

At post Marcelli necem, ob similis fati timorem, debuit sanè illorum usus exolescere. Legitur porrò sub Vespasiani temporibus, à Charmide *quodam hoc Remedii genus ad praxim iterum revocatum fuisse, atque illius usum adeò increbuisse, ut nihil magis familiare esset, quàm decrepitos senes in Stagnis & Lacubus medio in gelu rigentes videre. Siluit postmodùm per multa sæcula crudelis hæc medendi Methodus. Non defuerunt autem, etiam nostris temporibus, qui illam quandoque tentare ausi sunt. Re autem vera, si hoc Remedii genere utamur, non vera & totali* immersione, *sed potiùs* aspersione, *securior, & fortassè etiam efficacior, erit illius administratio.* Hippocrates *sanè Tetano affectos non* immergendos, *sed* Frigida plurima perfundendos *esse suadet; sic enim habens* 5. Aphor. 21. Ψυχροῦ πολλοῦ κατάχυσις. *Imò* 3. de Morbis, *Methodum hac Aquæ perfusione utendi exponit, his verbis:* Aquam plurimam frigidam superinfundito, & posteà vestimenta tenuia; pura ac calida superintegito, ignem autem tunc non adhibeto. *Nos quoque in simili Morbo ab hoc medendi modo non abhorruimus; nec sine fructu.*

doure angouſt), Fontanæ vicaria; utimur ea utplurimùm deſtillata. Sunt qui præferunt Imbres à Meridie advolantes, vel ab Oriente, utpote quas Radiis Solaribus magis impregnatas & digeſtas arbitrantur.

VI. NIVEA, Pluviali affinis eſt, magiſque penetrans, adeoque & ad Sudorem movendum non inefficax, quas Vires naturæ ſalinæ acceptas refert, qua præ reliquis abundat, vi Frigoris condenſata.

N. 1. Præfertur collecta circa Solſtitium Hybernum, & Æquinoctium Martii.

N. 2. Odontalgiam pertinaciſſimam Aqua Nivea fuiſſe domitam, vide *Zacutum lib.* 1. *Hiſt. Med. Obſerv.* 46. De uſu *vid. ibi, Dub.* 42.

VII. ROS, reliquas omnes ſubtilitate, adeoque & penetratione antecellit. Conſtans Liquore volatiliori, Saleque acriori: præſertim Majalis.

(Hic Ros Majo, & Junii principio, colligendus, ante Solis Ortum, Luna creſcente, quando Pluvia per aliquot dies non decidit, non Linteis, ſed Inſtrumentis vitreis.)

(*Vires.* Vim habet laxandi, reſiſtit Ictibus Animalium venenatorum, collectus ab Herbis Ophthalmicis Oculorum Affectibus convenit.)

Præparata ex Rore.

(1. *Spiritus Roris Majalis.*)

℞. *Ror. Maj.* q. v. pone per aliquot dies in digeſtione, hinc deſtilla, aſcendent primò Striæ, i. e. *Spiritus*, hinc *Aqua*.

(2. *Sal volatile fixum.*)

(*Menſtruum* pro *Auri & Corallorum Tinctura* extrahenda ex *Manna* & *Rore* parare nonnulli fatagunt.)

PRÆ-

---

mici; quo tempore Aquæ Pluviales largiter impregnatæ ſunt copioſis virtutibus Siderum & ſeminalibus Plantarum aliarumque rerum terreſtrium. Præterea quoque acuatæ ſunt copioſo Sale volatili exhalante, & prodeunt ex rebus terreſtribus, & imprimis ex *Vegetabilibus*, propter vim progerminativam: ratione hujus Salis & Virtutis ſeminalis fit, ut Aquæ Pluviales non putreſcant, modò adſerventur in loco frigido; benè verò poſſunt adigi ad *Fermentationem* propter Principia activa & fermentativa: propterea quando fermentatur & deſtillatur Aqua talismodi, dat *Menſtruum* elegans pro extrahendis virtutibus Vegetabilium.

Habet *Aqua Pluvialis virtutem ſaponariam & abſterſivam*, unde in Morbis Externis & Cutaneis à nonnullis ſolet adhiberi & commendari.

Pluviales hæ Aquæ ſubinde *ad præcipitandas Solutiones* adhibentur: de quo conf. KUNCKELIUS *Obſ. Chym.* P. 2. *p.* 123. & ex hoc concilianda venit manifeſta illa HOFFMANNI contradictio, quam habet in *Clave pag.* 140. & *pag.* 218. dum nempe Aqua Pluvialis quæ nitroſa eſt, ſolutum Argentum ex Aqua Forti non præcipitat; econtrà Putealis & Fluvialis, Sal magis urinoſum, nec minus nitroſum continens, promptè illud præcipitat. Illuſtrat hoc imprimis KUNCKELIUS *Experimento*, ubi duplicem Aquæ Nivalis obſervat differentiam: dum nempe Nix, quæ mitiori tempeſtate cadit, adeoque ſtatim liqueſcit, Lunam Aqua Forti ſolutam non præcipitat; quæ verò frigidiori tempore cadit, & non liqueſcit, promptè Solutionem illam præcipitando, lacteam reddit: unde *Frigus hybernum ex Alcali oriri* idem ſuſpicatur: videantur ejus *Obſ. P.* 2. *pag.* 122. Nam utut HOFFMANNUS *loco allegato pag.* 143. audacter pronunciet, in Hyeme ac flante Borea Sal Aeris acidum eſſe, Æſtate verò alcaliſatum; tamen nullum fide dignum Experimentum pro hoc Aſſerto profert. Quomodocunque enim agat, uniformiter nitroſum elicies, niſi heterogeneæ particulæ ſubinde admiſtæ ſint.

Sunt qui ex hac *Aqua Pluviali vernali*, in ſpecie *Martia*, volunt præparare *Menſtruum Univerſale*, pro univerſis Metallis ſolvendis & extrahendis, inter quos imprimis eſt BURRHUS, ſublimis notitiæ Philoſophus, qui non ſolùm Menſtruum Univerſale, ſed etiam *Lapidem Philoſophicum*, voluit præparare, ex eo, quòd ſit impregnata Influxu aſtrali, & fœta Spiritu Mundi Univerſali. Cæterùm ſucceſſus non reſpondit, ſed accepit loco Menſtrui Univerſalis *Menſtruum ſalſum*, quo tamen ſolvere potuit *Aurum*; non tamen tale, quale genuini Philoſophi volunt, in quo nempe Aurum tanquam Glacies in Aqua tepida ſine ſtrepitu liqueſcat & diſſolvatur. Alii loco Menſtrui Univerſalis volunt præparare *Medicinam Univerſalem ex Aqua pluviali*, inter quos eſt D. DIENHEIM, qui ſcripſit *Tractatum de Aqua Pluviali*, uti videri de tali Medicina poteſt in ROSENCREUZERI *Aſtron. Inferiorum pag.* 405.

Modum ex Pluvia parandi *Sal* videbitis apud RHUMELIUM *in Aurid. Chym. pag.* 145. cujus *Salis volatilis Pluviæ* non ineleganter facit mentionem PAULI *in Diſſert. de Febr. malign. pag.* 55.

Ad Aquam Pluvialem pertinet

AQUA TONITRUALIS.

A*Qua Tonitrualis* magni æſtimatur, *virtute Siderum* largiter, uti et *Sulphure* et *Nitro* nonnihil, impregnata. Nam *Tonitru nil aliud eſt, quàm ſonitus Pulveris Pyrii naturalis, ſeu Sulphuris & Nitri volatilium in Nubibus per motum incenſorum*. Aqua hæc Tonitrualis via ad ſolidum Frigus reddit, ſed ſemper aliquid Teporis aut Empyreumatis habet. Non autem putandum, *Tegmen* illud flaveſcens ſeu *Pulverem flavum*, ſubinde cum Tonitruali Aqua, Pluviali etiam, deciduum, eſſe *Sulphur* quoddam genuinum; nam reverà nihil eſt, quàm *Pulviſculus iſte flavus*, qualem *Muſcus terreſtris clavatus*, item *Pini*, ac ſimiles Arbores Reſiniferæ in Julis & Strobilis copioſè excludunt; de quo videbitis M. A. N. C. *Ann.* 6. *pag.* 122. item BECMANNUM *Diſp. de Prodig. Sangu. c.* 1. §. 6.

In *uſu medico* habet virtutes nullas noxias, & externo uſu dicunt, quòd in Capite producat Pediculos.

Si recipiantur *Aqua Tonitrualis* copioſa, inſpiſſetur ad conſiſtentiam Mellis, atque tunc *deſtilletur*, prodit *Spiritus*, *Sal volatile oleoſum*, & tandem in *Capite mortuo Sal* quoddam *fixum* remanent. Sub Deſtillatione Spiritus variæ habentur figuræ in receptaculo.

Sequitur.

VI. AQUA NIVEA.

N*Ix* ſeu *Aqua Nivis* in receſſu habet *Sal ſingulare*, beneficio cujus a quibuſdam *Tinctura Corallorum ſingularis* paratur. Vulgò *Nivem Nitro abundare* aſſerunt; contrarium tamen defendunt multi Medici, imprimis eruditus BORRICHIUS: quod videbitis in BARTHOLINO C. 3. *Epiſt.* 97. *pag.* 424. ubi potiùs *Oleum* ſeu *Sulphur* fœcundans in Nive obſervat. Conferatur *de Ortu & Progr. Chym. pag.* 4. & BARTHOLINUS *Tr. de Nivis uſu medico*. Unde Nix, quæ diutina Terræ inhæret, propter Sal urinoſum, & adjunctum Oleum, tantoperè Agros fœcundat: ſicuti à FABRO vocatur *Alimentum Terræ hybernum*, quo conſerventur ſubterranea, in ſpecie Vegetabilia, adeoque Hyemem, copioſam ſuggerentem Nivem, ſequitur fœcundiſſimus Annus. Unde etiam *Aqua Nivea ſudorifera* ab AUTHORE dicitur, ſicut *deſtillata Nivis Aqua*, ad ℥j. aſſumpta, vi laxativa ac diuretica pollet; & SMETIUS *in Miſc.* commendat uſum Aquæ Nivis in Febribus Ardentibus, apparente concoctione.

♃. *Nix*: Coquatur tamdiu, donec ſæpiùs repetita affuſione *Materia* alba inſtar Picis in fundum ſecedat, ex qua deſtillatur *Oleum* pingue.

Quod valet de Nive, valet verè etiam de *Glacie*, in qua eſt *Sal*, quod imprimis cum Frigore ſolet coagulare Aquam. DUX MANTUANUS ſuperioribus annis dicitur habuiſſe *Pulverem* quendam ſecretum, quo Pulvere Aquas ſubitò, etiam in media æſtate, in Glaciem commutare potuit.

VII. ROS.

R*Os* mirabile Ens eſt, de quo in genere notum, quòd reliquis omnibus ſubtilior ſit & penetrantior. Rationem hujus ſubminiſtrat AUTHOR noſter, quoniam conſtet *ex Liquore volatili ſalino acri penetrante*. Menſe imprimis Majo, aut Junii principio, collectus fertiliſſimus aſſeritur, cujus *Anatomiam* optimè ſuggerit LUDOVICI *Pharm. p.* 118. dum ex *Rore* ac *Pulvis*, ordinaria deſtillandi ratione, ab AUTHORE noſtro etiam inſinuata, *Partem ſpirituoſam* elicuit; ex digeſtis verò, aut in Doliolis quaſi putrefactis, *Spiritum ſtratum* ſulphureo odore acquiſivit: reſiduum *Magma* tempore vernali ſponte fermentare cœpit, & ejus Subſtantia ſulphurea *Lunam* pertinaci aurea tinctura impregnat; de quo conſ. M. A. N. C. *Ann.* 3. *p.* 452. ac tandem *Sal* cubicum ſubamaricans penetrans, adeoque de natura Salis communis nonnihil nitroſi, ſuggeſſit, quod RHU-

MELIUS

PRÆPARATA EX AQUIS.

Aqua Fontana plerumque crudæ in usum accersuntur, *Meteorica* autem plerumque destillatæ. Præter has sunt qui & *Essentiam* seu *Spiritum alcalisatum* inde parant, idque mediante *Destillatione* & *Salificatione*.

1. Destillatio.

℞. *Aqua Pluvial.* vel *Nivea* bonam quantitatem, destilla ex Cucurbita vitrea leni M. B. calore, ut solummodò pars spirituosa colligatur, hinc subsiste. Alii, ut eò felicius pars spirituosior a reliqua sequestretur, præmittere solent Digestionem, seu Putrefactionem (per mensem 1. aut 2.) in Vase Hermeticè clauso: qua fit ut non modò Fæces subsideant, sed & Liquor quodammodo ad sequestrationem disponatur.

Hinc paratur

Spiritus alcalisatus, seu Essentia.

℞. *Spiritum* jam elaboratum, adde *Sal comm.* circula simul, Vase Hermeticè clauso, per mensem, destilla.

2. Salificatio.

℞. *Aqua* quantitatem maximam (Mensur. 20. 30.) exhalet aliquantulùm (si opus sit, interposita Filtratione,) hinc reponatur, evaporetque ad siccitatem: sic nancisceris Fæces salsedine impraegnatas. Eliquia crebris Solutionibus, habebis *Sal purum*.

N. 1. Sunt qui Fæces calcinant, sed metuo ne quid pereat. Continet enim & *Sal volatile*.

N. 2. Sunt & qui *Sal volatile* ex *Spiritu* sibi spondent, sed successu mihi irrito.

N. 3. *Terra* illa residua ex Evaporatione, si per retortam pellatur, *Oleum* quoque supernatans exhibet, sed parum.

(*Spiritus Salis Aqua Fontana Spiritui Salis armoniaci* affinia, & *Aurum* in *Calcem* vertere dicitur: quod intelligendum de Fontibus, quorum *Aqua* de *Sale Armoniaco* participat.)

Tartarum Philosophicum S. Closs.

Ros vel *Aqua pluvia* levi artificio reducitur in *Terram subalbam*, si scilicet Matracium Rore semiplenum Hermeticè sigillatum immergatur in *Aquam Thermalem* calentem, vel certè Clibanum, aut in Hypocausti ergastulo digeratur longo temporis intervallo: sic enim de die in diem vi Ignis lenti atque continui, generantur Atomi splendentes, quæ ad fundum Vasis agglomerantur, & à *cærulea Aqua* supernatante separari debent.

Spiritus Aqua Pluvialis acidus & ardens Joh. Fabri.

Imbibe hanc *Terram* decima parte alterius *Aqua Pluvialis*, digere dum spissescat, idque septies reitera, habebis *Materiam* pinguem & ad Syrupi consistentiam accedentem, è qua Igne Cinerum primò *Spiritum acidum*, deinde Igne Arenæ *Spiritum igneum* propelles. Utrumque rectifica & super *Caput mortuum* sive *Gummi* restans pluries cohoba, intercedente semper Digestione: quod supererit calcina Igne Reverberii ad albedinem, & ex *Calce* hac *Sal Natura* extrahe. Jam *Liquores* illos *Sali fixo* reaffunde, digere, congela in M. B. tandem sublima in *Salem crystallinum*, quem in Matracio H. S. Furnoque secreto in *Terram fixam* rubentemque figere non dubitabis.

Hanc pro *Panacaa universali* habent plures Philosophi.

AQUÆ

MELIUS *in Antidotar. Chym. pag.* 145. contra Epilepsiam ceu singulare commendat. *In Rore* sanè *Sal volatile nitrosum* latere asserit MAZETTA & DIGBY *Tr. de Vegetat. Plantar.* Unde etiam mirabilis ejus omnia Vegetabilia fœcundandi vis; sicut Stercora in Agros projecta operantur ratione Nitri, exinde producti; cujus intuitu vires habet Agros fœcundandi. Curiosam Roris Observationem subministrant *Acta Societ. Reg. Vol.* 1. *pag.* 26. dum *in Rore*, nonnisi in Vase ligneo putrescibili, *Fungum* natum, *Culices* genitos, *Millepedes* copiosos pronatos, *Muscas* productas, & tandem *Sal volatile nitrosum* ex Rore paratum, observarunt.

In Rore ergò hoc, ejusque Sale volatili nitroso, *Menstruum* latet admodùm conveniens pro corrigendis *Vegetabilibus*, & extrahendis eorum *Essentiis*. Hinc est, quod in *Melle* lateat singulare *Menstruum* scilicet, quòd ex Floribus & Rore est extractum; quinimò etiam *pro Auro solvendo* singulare *Menstruum* in Rore esse docet BORELLUS *Cent.* 1. *Observ.* 6. Hinc & ex *Rore*, exque *Manna*, *Menstruum* singulare, *Cœleste* dictum, vel *Manna Mercurius* appellatum, pro *radicali Auri solutione*, ejusque in *Essentiam potabilem* reductione, parare nituntur: ex isto nempe, qui Luna crescente, tempore sereno, ante Solis ortum, verno tempore, adeoque balsamicis Mensibus per Linteum, imprimis super Triticum, collectus est, qui præ aliis præfertur ad usum medicum. Linteum illo impraegnatum exprimitur in Alembicum, & denuò expanditur.

Ros Majalis solet solvere Alvum, ratione Salis volatilis nitrosi stimulantis; hinc est *commune Rusticorum Purgans* & venenatorum etiam Animalium vim hebetat. Præter vires, quas habet in genere Ros Majalis, etiam destillatus dat *Spiritum*, qui tamen potiùs est Phlegma salinum, quod est egregium *Menstruum* pro extrahendis *Essentiis Vegetabilium*, & præfertur nonnunquam *Spiritui Vini*, cujus caliditas & inflammabile Sulphur multis est suspectum; cùm *Spiritus Roris Majalis* ratione Salis nitrosi egregiè penetret & extrahat; unde etiam vires Herbarum solet secum auferre. Nam qui in Plantis Ophthalmicis, *Euphragia* & *Fœniculo*, reperitur & colligitur, egregius habetur Ophthalmicus: *Rosa* collectæ, dum impraegnatæ sunt Rore Majali, habent elegantiorem vim purgantem, quam siccæ, propter Sal stimulans Roris Majalis.

Processus, quem habet AUTHOR de Rore, multum habet in recessu. Certè multa Secreta possunt exinde parari.

Ex hactenus dictis patet equidem, *Sal volatile* plùs minùs nitrosum hæc Meteora obtinere: sed *Universale* hoc esse, seu *Spiritum Mundi* appellatum, *radicale Auri* aliorumque Corporum *Solvens*, non statim sequitur; utut suas vires in Vegetabilia et Animalia eidem non denegemus. Conf. de his judicium MORHOFFII *in Epist. de Transmutat. Metallorum pag.* 38. & 40. unde etiam *Medicinam suam Universalem* ex Rore paravit DIENHEIM, non secus ac BECHERUS *Sal* suum *Cœleste* ex *Rore* et *Pluvia* pro gravissimis curandis Morbis parat; conf. *Phys. subterran. Lib.* 1. *pag.* 182. & 186. Ipse HELMONTIUS per Ignem Philosophus, se in Rore Salem saccharinum, magnorum Morborum Remedium, observasse dicit. Nempe ex dictis *Aquis*, in specie ex *Rore Majali*, vel *Menstruum Universale*, vel ipsum etiam *Philosophorum Lapidem* parare multi voluerunt. Quia impraegnatæ sunt *Mercurio* seu *Sale Universali*, suo *Sulphure* tincto, hæc exaltata et fixata, et *Auro* confermentata, omnes negotium absolvere dicunt.

Ratio hujus Hypotheseos est, quòd in Aere reperiri ajunt *Sal Natura universalis*, seu *Mundi genuinum Spiritum*, *Aviculam Hermetis*, *Mercurium universalem*, *verum* scilicet *Natura Solvens*, simulque *Agens catholicum*, beneficio cujus crescant et vegetentur Vegetabilia, vivant per Respirationem Animalia, et multiplicentur Mineralia, esse *Universale Agens*, qui actuet omnia rerum Semina. Hoc invisibile per se et à priori, nullo Corpore speciali vestitum, insensibiliter saltem cum Meteoris istis aqueis descendit, *Sal Terra centrale* constituit. Quod si Corpore visibili se vestiat, hoc imprimis *Nitrum* est, quod plurimum de *Sale* nempe visibili et *Aere* hoc universali participat. Nam sine Aere nunquam Nitrum producitur aut regeneratur: Conferatur LANGELOTTI *Præfat. super Experimenta Tilemanni*. In Aere enim est occultum Vitæ Nutrimentum. *Sal* igitur hoc per se non descendit, sed in *Vehiculo*. Vehiculum autem, quo se vestit, dicitur *Nitrum*. Nitrum hoc reverà scatet *Sale* isto *aereo*, modo legitimè ab Acido elementari possit separari. Nunquam ex Animalium Excrementis generabitur Nitrum, nisi quasi ex Aere Fermentum suscipiat. Sic si Terra Nitri exhausta Aeri exponatur, iterum generatur perfectum Nitrum: sic si et Caput mortuum Vitrioli exponitur Aeri, in novum Vitriolum regeneratur; non tamen perfectum Vitriolum, sed magis nitrosum. In Aere Sal Universale est agens et dissolvens, generaliter ex Astris, specialissimè ex Sole: videatur TACHENIUS *in Hipp. Chymico*. Pro capiendo Sale hoc aereo totus Philosophorum labor est occupatus. Magnetes seu Claves primarii sunt *Nitrum fixum* vel *Ros Majalis* concentratus, vel *Nix* concentrata. Tempore vernali si destillentur Terræ pingues argillosæ, sub Destillatione varia repræsentant Schemata Fluminum, Herbarum, Plantarum, Animalium, etc. quæ Schemata oriuntur ex Sale aereo: videatur BORRICHIUS *in Dissertatione de Progressu Chymia*, et BARTHOLINUS *C.* 2. *Epist.* 42. *pag.* 531. Medium, quo Sal aereum parare volunt, est Nitrum: videatur BORELLUS *Cent.* 1. *Obs.* 6. Conf. etiam TACKIUS *in Chrysog. anim. atque miner. pag.* 56.

De hoc Sale Universali intelligendum esse monent *Tabulam Hermetis Smaragdinam*, quatenus hoc sit illud *superius*, quod à Sole et Luna, tempore præsertim verno, ad inferiora

AQUÆ MINERALES.

Sub *Aquis Mineralibus* comprehendimus *Acidulas & Thermas*, quæ nihil aliud sunt, quàm Aquæ Mineralibus Essentiis in Terræ abysso impregnatæ.

Duo ergò & his insunt, *Mineralis* scilicet *Substantia*, ceu para

riora Naturæ demissum, ibidem in particularibus Corporibus constituat *Inferius*; intermedium Aerem præsertim imprægnat, unde Ventos illum in Utero gestare, Solem Patrem, Lunam Matrem esse, dicta *Tabula* effetit. Uno nomine: *Spiritum* hujusmodi *Universalem* ex Astris, præsertim Sole & Luna, ad nos radiare, qui ceu *Influxus* undique in rerum Seminibus exceptus *Insitum* constituat: quibus fatiscentibus hic ipse denuò in antiquum redeat Chaos.

DE AQUIS MEDICATIS IN GENERE.

PRæter *Aquas Culinares*, ex Terra tamen scaturientes, dantur etiam AQUÆ MEDICATÆ, quales sunt variæ *Minerales*, *Fontes soterii*, speciatim ACIDULÆ & THERMÆ: de quibus paulo pòst in specie. *Medicatorum* harum *Aquarum* energia, seu vis medicamentosa, dependet speciatim à *Contentis Mineralibus* ac *metallicis Effluviis*. Ante omnia ergò considerandum venit? *qua ratione Contenta possint probari*. Probanda venit autem tam

1. *Contentorum Quantitas*, quàm
2. *Contentorum Qualitas*.

I. *Quantitatem* addiscimus partim mediante *Instrumento*, dicto Germ. *die Wasser spindel*, id est *Fusus Aqua*, partim mediante *Ponderatione*. *Illud* quidem, quò magis mergitur, eò tenuiorem ac paucioribus Contentis saturatam innuit Aquam; quò verò magis eminet, eò copiosiora Contenta Aquæ inesse ostendit. *Ponderationis* medio cognoscitur, si Vas, cui certum Pondus Aquæ communis infusum sit, postmodùm Aquæ Medicatæ infusione ponderetur: quò gravior enim ista est, eò copiosiora Contenta in recessu habet, seu fovet.

II. *Qualitatem* seu *Substantiam Contentorum* in Aquis Medicatis cognoscere possumus, vel *in genere*, nempe *Odore*, *Sapore*, *Effectu* & similibus: ubi obiter notandum, plures Aquas medicatas sulphureum exspirare Odorem, non quòd semper de Sulphure participent, sed quòd Spiritus Mineralium acidi, dum agunt in Subjecta metallica, solvendo & rodendo, Odorem sulphureum spirare solent: v. gratia *Aqua Fortis*, dum rodit Lunam; *Spiritus Salis*, dum solvit Martem, &c. sulphureum Odorem exhalant.

In specie verò cognoscimus Contenta *tribus modis*.

1. *Evaporando* seu *destillando*, & consequenter Contenta *coagulando*; sic enim *Remanentia Sapor*, *Color*, *Figura*, &c. ipsa contenta manifestabunt. Nam sic *Salia*, in specie blanda Evaporatione coagulata, speciales Figuras exhibent: *Sal commune* cubicam aut pyramidalem, cum basi quadrata; *Nitrum* figuram oblongam striatam, cum crepitatione in Igne; *Alumen* figuram octoedricam cum Sapore adstringente exhibebunt.
2. *Præcipitando*: idque variis modis, prout variant *Subjecta* præcipitanda in Aqua Medicata soluta. Nempe mediante *Decocto Gallarum* soluta, fit Præcipitatio Aquæ Medicatæ, quæ nigrescia, si de *Vitriolo* participat. Mediante *Oleo Tartari per deliquium* etiam, dum Aqua Medicata vitriolica præcipitatur, Sedimentum viride obscurè nigricans in fundum dimittit: vel si medicata Aqua sit aluminosa, cadit Pulvis albicans, qui in igne examinatus in copiosas Bullas attollitur. Mediante *Aceto destillato*, si de Sulphure participet; hoc enim sulphureas quasvis Solutiones in formas lacteas præcipitare solet, ut in *Lacte Sulphuris* notum. Mediante *Solutione Luna in Aqua Forti*, si Aqua medicata de Sale communi participet: pars enim hujus Aquæ Solutioni dictæ instillata, eandem lacteam reddit, Lunamque præcipitat: id quod aliàs *Sal commune* præstat.
3. *Terras vicinas in & circa Fontes*, vel *Scaturiginem examinando*, quæ & qualia Metalla contineant? de quibus Mineralibus participent. Nam hæ ipsæ semper Ramenta sua Medicatis Fontibus communicare solent. Confertur quoad hujusmodi Probationem Aquarum Medicatarum AUGUSTI HAUPTMANNS *Scriptum de Fonte Hornhusiano*.

Hisce modis addatur & *Præcipitatio* ista Aquarum *mediante Coccinela*. Si enim sumantur *Aqua Fontis pura* ℥iij. quarum quælibet peculiariter imprægnata sit *Vitriolo* vel *Nitro* & *Alumine*, quælibet harum, injecto saltem unico *Coccinella* grano, diversam statim acquirit faciem. *Vitriolacea* ex nigro rubescentem; *Nitrosa* rubicundiorem, *Aluminosa* incarnatum exhibebunt Colorem. Hoc ipsum cum

Aquis fluentibus vel *Fontanis* tentatum quoque continget, unde facilè Contenta judicabuntur.

Pro cognoscendis his Contentis Aquarum, *nulli horum Modorum soli fidendum est*, sed omnes simul adhibendi, quoniam facillimè tam evaporando ipsa Contenta inter se, quàm præcipitando ipsa Contenta cum Medio præcipitante, novam Texturam componunt: & ita vel nova Contenta mentiuntur, vel vera Contenta variè larvant. Imò omnes hæ Probæ non adeò exactæ sunt, cùm per variam Contentorum in Aquis Medicatis proportionem, cohæsionem, Texturæ mutationem &c. plura hujusmodi Fontium Contenta minùs exactè cognosci queant: Conf. BECHERUS *Phys. subter. lib.* 1. *pag.* 192.

Aquæ speciales Medicatæ sunt ACIDULÆ & THERMÆ.

ACIDULÆ.

QUod ergò attinet ACIDULAS: constant hæ *Vitriolo Martis*, hoc est *Minera Martiali à Spiritu acido Sulphuris embryonati*, (h. e. Sulphuris, quod est adhuc in fieri, seu generari) *arrosa*, & *mediante Aqua dissoluta*. Probatur hoc tam *à priori*, quàm *posteriori*.

A *priori* per Experimentum ROCHAS, *Scriptoris Gallici*, *Tr. Scrutinium Aquarum Mineralium c.* 3. qui simul in *Vol.* 4. *Theatri Chymici* habetur. Nempe hic ita Acidulas perscrutatus est, fodiendo usque ad Scaturiginem Fontis acidi, reperit tandem, quòd *Aqua* quædam simplex ac insipida, currendo per *Terram mineralem*, evaserit *salsa*, ac, ut ipse loquitur, *Sale Hermetico* imprægnata: hæc cursu suo tandem *Venam Martis* penetrans, eamque corrodendo & exsorbendo, tandem *Acidulas* constituat: quod etiam egregiè confirmatum videmus ab HELMONTIO *in Paradoxis de Fontibus Spadanis*, ubi huic *Sulphuris embryonato* adscribit. Videatur item, qui HELMONTII vestigiis insistit, TACHENIUS *in Hippocr. Chym.*

A *posteriori* probatur per *Præcipitationem*, dum *Infuso* aut *Decocto Gallarum Acidula* permistæ *Atramentum* constituunt; quod confirmat, eas de *Marte* participare: item per *Ochram*, quam hinc inde deponunt Acidulæ, quæ est *Minera Martis* in Substantiam croceam soluta, item per *Saporem*, qui est Acido-dulcis vitriolicus quasi: item per *Effectus* in Animalibus, dum Acidulæ potatæ Excrementa nigra dejici faciunt, non secus ac Solutiones Martis artificiales vitriolaceæ efficere solent.

Quidam etiam probant per *Destillationem* & *Evaporationem*, sed *fallax* est:

1. Quia in Destillatione multum de *volatili Substantia transit per Alembicum*, aut evanescit, sicque aliam acquirit naturam.
2. *Remanentia mediante Igne alteratur*, & nova constituit Concreta: adeòque Contenta sic confusa & colliquata aliam acquirunt Texturam, ob violentiam Ignis. Si tamen *Acidula de Alumine* quid continent, optimè Evaporatione cognosci potest; sic enim Corpus Aluminis in fundo octoedrica figura concrescit. Alia quoque Proba est, quando infunditur *Aqua salsa*, seu in qua Sal commune dissolutum; si enim aliquid *Nitri* in Acidulis continetur, turbantur, & quasi lactescunt.

Generantur ergò hoc modo *Acidula per Acidum*, sive Acidum illud Aquas per Cryptas & Meatus subterraneos transcolatas imprægnet ante Solutionem Mineræ; sive post Solutionem factam Aquæ præterfluentes *Lixivium quasi Martiale vitriolicum* exsorbeant. Sunt enim *Vena* seu *Minera Martis* non maturæ, sub Maturatione tamen constitutæ, in quibus semper reperitur *Sulphur*, quod pariter nondum est perfectum, sed adhuc in Rudimentis constitutum facilè hinc eructat suum *Spiritum acidum* probabiliter *Salis Universalis ex Aere sobolem*, & imprægnat Aquam. Quòd autem una Aqua acidula altera sit magis acida; id fit, quando, vel major vel minor copia *Vitrioli Martialis* ipsi inest, à quo Saporem habet subausterum & acido-dulcem.

. Hæc sunt *essentialia Ingredientia Acidularum*: verùm cum *Vitriola rarò reperiantur pura*, quin utplurimùm *Venere permista* sint, quidam disputant: annon & *Acidula simul de Veneris Vitriolo* participent? *Impossibilitatem* duabus rationibus evincere conantur.

1. Quòd *Mars & Venus sint incompatibilia*. Dum enim solvitur

para putior, & *Phlegmaticus Liquor*, seu *Aqua*, Substantiæ illi Minerali Vehiculum præbens,

Mineralis illa *Essentia* nihil esse videtur aliud, quàm *Spiritus Mundi* in Terræ gremio conceptus inibi pro varietate Matricis

vitur Vitriolum Veneris in Aqua, Solutio oritur perspicua; cui indita Limatura Martis, Venerem omnem præcipitat seu separat, ut instar Crustæ supernatet quia nimirum Acidum sulphureum libentiùs aggreditur Martem, quàm Venerem: hinc ex Solutionibus Veneris per Bacillos Martis, omne Acidum elici potest. Sic ergò si conjuncta reperiantur Mars & Venus, hanc per Præcipitationem mox cadere putant.

2. Quòd *omnis Solutis, ubi tantillum Veneris adest, Vomitum excitet*; Acidulæ verò nunquam vim emeticam exerant, nisi excessivè in dosi majori assumantur.

Sed Rationes hæ Experientiæ non contrariantur: Vitriolum enim mixtæ naturæ mediante Aqua Solutionem pariter dat perspicuam, ex qua Venus sine Limaturæ Martis injectione non separatur: sicut & Acidulas per accidens interdum de Venere participare, & Vomitorias observari ROGHAS *loco citato* testatur: De *Alumine* etiam interdum participant, cùm Vitriolum & Alumen sæpiùs ex eadem Minera generentur. Item de *Nitro* plùs minùs, qua ratione *Acidula Egrana* etiam Nitrum, continent: videatur LANGIUS *Diss. de usu Acidularum Egranarum*.

Ex his patet, *quis sit Usus Acidularum*? Nempe *ratione subtilis acidi Sulphuris volatilis embryonati*, sunt incisivæ, blandè abstersivæ, & resolutivæ, primarum Viarum & Massæ Sanguineæ mundificativæ, quarumvis sordium remotione, singulariter diureticæ, & viarum urinariarum purificativæ; Ratione *Martis corrosi* autem Salia vitiosa, imprimis acida austera, aut alio modo Corpori nociva, errato Digestionis primæ genita, primas vias & hinc Massam Sanguineam occupantia, absorbent, & per Alvum evacuant. Nempe bibitæ hæ Aquæ, ab Alcali in toto Corpore præsente, mox præcipitantur, hinc pergunt per primas vias, reserant & eluunt quosvis Meatus, & instar Aquæ limpidæ copioso Urinæ fluxu, & quidem eadem, qua haustæ sunt, copia, sine Stranguria denuò excernuntur. *Mars* verò cum præcipitatur, imbibit vitiosa ista tartarea Acida, & quæcunque Salia vitiosa, eaque sub forma Stercorum nigrorum per inferiora abripit, quod *Signum est Acidularum ritè operantium*. Id quod similiter fieri solet post usum *Medicamentorum Martialium*; sive sit *Crocus* Acido non saturatus, sive *Tinctura*, sive aliud quoddam ex Marte paratum Remedium.

Conveniunt ergo *Acidulæ* in quibusvis Chronicis Malis vitio Digestionis primæ in Ventriculo, aut hujus perfectionis in Intestinis, à vitioso Sapore acido, radicato in Subjecto viscido, ortis; adeòque in Affectibus Hypochondriacis quibusvis, Scorbuticis, Spleneticis, Ictericis, & Icteri dispositione, (unde crebriorem recidivam optimè curant Acidulæ) Affectibus Nephriticis, eluendo vias urinarias, & Fermentum Renum vitiosum, Lotii putrefactivum, cujus occasione generantur Calculi, abstergendo & removendo, Febribus Intermittentibus chronicis, speciatim Quartanis affectis, conducunt.

Dubium autem est: *An conveniant Hydropicis*? Scropulum movet PLATERUS *in suis Obs. pag. 578.* cùm Aquæ acidæ augeant Morbum & in Hydrope mortuis Ventre aperto Aqua acida Sero commista deprehensa fuit. Contrarium tamen Experientia ostendit LANGIUS *Dissert. de usu Acidul. Egranarum Thes.* 10. §. 29. item M. A. N. C. *Ann.* 2 *pag.* 319. Sanè cum potenter sint *diuretica* Acidulæ, nec melior sit modus curandi Hydropicos, quàm per copiosum Urinæ fluxum, patet, Acidulas non esse nocivas Hydropicis. Observetur tamen, ne bibantur Malo nimis jam confirmato, & in quo Viscera interna jam ad corruptionem tendunt. Deinde conveniunt maximè in illo Hydrope, qui ex Febribus Intermittentibus chronicis præsertim Quartanis, Ictero, vitiis Mensium & simili occasione genitus est.

Controvertitur: *An Epilepticis conducant*? Distinguatur in Epilepsiam per essentiam, & per consensum Viscerum, præsertim Abdominis, Splenis, Mesenterii, Uteri, ut in Affectibus gravioribus hystericis. In talibus enim optimè conducunt Acidulæ; item si ex Terrore similive graviori Animi Pathemate sit genita.

Quæritur etiam: *an conveniant in Arthritide*? Distinguendum: in Arthritide adventitia, pro Fomite ejus ex primis viis eliciendo, optimè conferunt, utut Articulis affectis minus ferant levaminis, quod *Thermis* saltem concessum. *An in Paralysi conveniant*? Distinguendum est hîc. In Paralysi ex Colica, Paralysi scorbutica, &c. conveniunt; in aliis paralyticis Affectibus, ex Cerebro vel nervoso Genere primariò affecto, minùs videntur conferre. Quid *de Lue Venerea*? Non arbitror, quòd hîc aliquid prosint, præsertim cùm nullo Experimento hactenus sit confirmatum. SYDENHAM *pag.* 395. dissuadet Aquarum Mineralium potum in Gonorrhœa virulenta, quippe per quem omnia in pejus ruant; si tamen Lue Venerea affecti corripiantur Morbo, qui requirit Acidulas pro sui medela, sine scrupulo iisdem possunt uti.

Sed totum negotium distinctione est expediendum: Aut enim benè transeunt Acidulæ, tam per Urinam, quàm per Alvum, & tunc bibamur audacter, cum certa spe salutis; aut subsistunt plùs minùs intra Corpus, & stagnando augent Morbum, eumque periculosiorem reddunt, & tunc maturà desistendum est.

Nocent autem *Acidulæ* Phthisicis, etiam iis, qui jam ad hanc declinant, adeòque debili Pulmone, & crebrioribus Catarrhis obnoxio præditis. Contrarium quidem defendere satagit HOECHSTEDTERUS *Decis.* 3. *Cas.* 10. *Schol.* Non tamen satisfacit. Non enim ferunt tales acidum Gas, quod Acidulæ spirant, quin corrugentur partim, partim perfectè erodantur Pulmones, adeò ut noverim Exempla Juvenum literatorum, aliquantisper ad Phthisin dispositorum, qui haustu Acidularum perfectè Phthisici redditi, Hydropici redierunt, item qui Constitutionis magis macilentæ sunt, idque ex Constitutione plùs minùs hectica, iis minùs conveniunt Acidulæ; qui verò ex Acido austero macriores existunt, ut sunt Scorbutici, Hypochondriaci, Splenetici &c. talibus optimè conducunt Acidulæ: cùm post earum usum habitiores reddantur. An *Lactantes* bibere debeant, affirmat HORSTIUS *Tract. de Acidulis Swalbacensibus pag.* 80. *&* 81.

Quoad *utendi modum*, observandum venit *Tempus bibendi*, *Quantitas*, ac reliquæ *Cautelæ*.

Tempus optimum est *vernum & æstivum*, Mensis præsertim *Aprilis*, *Majus*, *&* *Junius*. Autumnali enim & hyberno tempore turbidæ, minùs efficaces, ad minùs salubres observantur.

Quantitatem docet natura *Affectus* plùs minùs confirmati, *Constitutio* Ægri plùs minùs robusta, *Euphoria* major vel minor. *Bibendi modus* est, ut adscendatur gradatim, & fiat progressus à parva *Dosi* ad mediam, tandem ad maximam. Naturæ enim omne Nimium inimicum est, & omnis subitanea Mutatio Corpori noxia est: persistatur in summa Dosi aliquandiu, ad decem vel quindecim dies scilicet, ac pòst denuò gradatim descendatur. Nam ii, qui mox in principio in maxima Dosi incipiunt, in ea longè persistunt, & in eadem desinunt, id non fit sine gravi noxa; v. g. die primo bibantur Vitra tria, secundo die quinque, tertio Vitra septem, quarto Vitra novem, quinto Vitra undecim, usque ad summam Dosin, & usque eo, donec Stomachus nihil ampliùs capere possit, & Nauseam percipiat, & per unam alteramve Septimanam, diutiùs si saltem semel, minùs diu, si bis in die bibatur, continuetur: tandem iisdem gradibus denuò descendatur, minuendo scilicet omni die Vitra duo: ita ut si summa Dosis fuerint Vitra 13. altero die sumantur 11. hinc 9. & sic usque ad minimam. Bibunt quidam semel in die, mane saltem; quidam etiam bis, mane & à meridie: & quidam bis bibunt eandem dosin utroque tempore; quidam verò dimidiatam saltem à meridie Dosin Potus antemeridiani assumunt.

Cautelæ in usu harum observandæ, sunt sequentes.

1. Non bibantur Acidulæ nisi probè *præmissa sint Universalia*, universum Corpus, præsertim primas vias mundificantia, ut his impedimentis remotis, eò feliciùs & meliùs possint exercere suas virtutes Acidulæ. Quandoque in consuetis præmittitur *Venæsectio* parca.

2. *Viscera* ejus, qui bibere vult, sint *integra & robusta*, præsertim Ventriculus, & Pulmones; quia omnibus, qui ad Phthisin pulmonalem inclinant, Acidulæ infensissimus hostis sunt, propter Vitriolum, quod Pulmonibus est inimicum.

3. *Emunctoria* Corporis semper sint *aperta & fluida*, & ad minimum bis in die, ne Mars præcipitetur in primis viis: hinc Alvus obstructa nunc *Pilulis usualibus Aloeticis*, nunc *Clysmatibus* irritetur; Accidit enim interdum, ut Pedes quibusdam intumescant, nisi Alvum servent apertam beneficio Clysmatis. *Urina* etiam copiosè fluat, tantum saltem ejus excernatur, quantum Acidularum bibitur: quod qui-

tricis vel Locorum, in hanc vel illam Naturam mineralem, prout illa à Natura naturante naturata fuerit, transplantatus, adeoque *Liquori* ceu *Vehiculo* commixtus.

Estque *Substantia* hæc *Mineralis* varii generis, *Metallina, Sali-*

---

quidem rarò fit primis octo diebus, quin sub his ferè per Alvum laxare soleant, sed post aliquot dierum usum copiosior Diuresis supervenire solet.

Ut itaque meliùs respondeat Alvus, interdum tertia vel quarta qualibet die, *Pilula*, aut *Infusum* quoddam *Sennatum* bibatur, idque vel una alterave hora ante Acidularum haustum; promovebitur enim sic mirabiliter operatio Acidularum & transitus: vel potiùs à meridie bihorium ante Cœnam capiatur Laxativum; sic enim sequente mane Acidulæ meliùs Alvum aperient; vel assumpto tali Laxativo matutinus Potus intermittatur, & pomeridianus sumatur. Nam si Purgatio intermittitur, plerumque plus mali quàm commodi sentitur. *Clysmata* etiam commodè usurpantur, tam mane ante Potum, quàm vesperi post Potum. Ut Urinæ conservetur fluxus, interdum *Tinctura Tartari acris*, *Tinctura Nephritica*, *Spiritus Carminativus*, vel aliud simile Remedium, in usum vocetur.

4. Blanda *Deambulatione*, aut *levi Corporis Motu*, promoveatur promptior Acidularum operatio; quoniam sic faciliùs descendunt per Alvum (quod primis diebus difficulter fit), ac Motu aperiuntur Corporis pori, copiosiorque promovetur Diaphoresis. Sudor tamen in Acidularum usu non æquè est conveniens.

5. *Diæta sit moderata* potiùs quàm nimia, ne Alimentorum onere Impediatur Acidularum operatio; in iis, qui bis bibunt quotidie, Prandium parcius, liberalior Cœna, concedatur: nec unquam absque notabilibus Appetitus stimulis à Mensa secedatur.

6. Non bibantur Acidulæ, nisi *vacuo exactè Stomacho*, aliàs vel frustra, vel non absque insignioribus turbis, bibi poterunt.

7. Sub usu Acidularum *Remedia Aromatica stomachica* simul adhibeantur, hinc haustulus *Vini* in Cœna, *Zinziber in India conditum* vesperi assumptum, *Essentia Piperis*, aut *Elixir Proprietatis* mane hora una ante Acidularum potum, interdum in pauco *Vehiculo calido* assumatur.

8. Post absolutum Acidularum potum, *Laxativa abstergentia* blandè purgantia non omittantur, ut residuæ Acidularum Martiales Particulæ, quæ subinde plures menses in Corpore delitescunt, horum ope penitus eliminentur.

9. Post Acidulas haustas optimo consilio ingrediuntur *Thermas*, partim ut Viscera Abdominis horum medio ad debitum tonum denuò redigantur, & remotis internis Impedimentis externarum Partium Mala à Thermis meliùs removeantur.

Plura qui cupit *de genuino Acidularum bibendi Modo*, videat D. LANGIUM *in Dissertatione hujus argumenti*, quæ est satis copiosa, & satis eleganter conscripta.

Dubium est, *An etiam Acidulæ extra Locum naturalem aliorsum transvehi, & cum fructu usurpari queant?* vel *an necesse sit, ut in loco Scaturiginis hauriantur?* *Distinctione* res potest decidi: Nempe Acidulæ quædam sunt Acido esurino ditiores; aliæ contrà magis impregnatæ sunt Minera Martiali. Jam notum est, quòd Acidulæ in Lagenis aliquamdiù reservatæ deponant Substantiam terreo-flavam; uno nomine, *Ochram Martialem*, quæ nil aliud est, quàm Minera Martialis, ab Acido erosa; quæ ubi penitus imbiberit Acidum solvens, hoc secum coagulat, & ita tandem Acidum in Minera coagulatum ad fundum præcipitatur, supernatante Phlegmate inutili parùm acidulo, tantillum Sulphuris spirante: istæ ergò Aquæ, quæ pauperiores sunt Acido isto esurino, & respectivè magis Martiales, in Loco natali necesse est bibantur, quia aliàs Acidum à Minera absorptum fundum petit, & Aquam vi medicata maximam partem orbatam relinquit. Nec est quòd objici possit, Acidulas tales in Vase clauso asservatas adhuc Spiritu turgere, ita ut si paulùm relaxetur Operculum, hic cum impetu erumpat: nam hi non sunt semper Spiritus minerales in Aquis præsentes; quia notum est, quòd omne Acidum solvens quandam Mineram Metallicam sub Rosione & Solutione, Gas ejus elasticum seu flatuosum emittat, quod spatii defectu subinde Vasa disjiciat in Acidulis. Ergò dum urget adhuc actio Acidi rodentis in Mineram, etiam simile Gas excitatum similes effectus producit. Quòd si verò ditiores sint Acido Acidulæ, & quidem diutiùs operationem in Mineras exerceat, nec tam citò cum hoc coagulatum fundum in forma Ochræ petat, tales Acidulæ aliorsum possunt transvehi; non tamen nimis diù asserventur, quoniam aliàs non levem etiam virium jacturam patiuntur.

Cùm itaque Acidulæ fiant ex Rosione Salis quasi Universalis in Venam metallicam, dubium oriri posset: *Cur non incalescant quandoque Acidulæ, cùm actio talis vix sine Effervescentiæ motu & exæstuatione fieri posse videatur?* Sed respondetur: dilutum est Acidum Aqua, & ipsa Vena metallica proprio Acido jam plùs minùs saturata, unde minori impetu & blandiore Rosionis actu Acidularum fit generatio. Observavit etiam Acidulas calentes in Carinthia PARACELSUS *in Chronico Carinthiæ*.

Facit huc etiam Fons iste mirabilis Paderborniæ descriptus *in Ephemeridib. Erud. Ann. 1666. die 22. Martii pag. 254. & 255.* ubi ex uno Fonte tres distincti Rivi exeunt, quorum primus Aquam tepidam & ebullientem vehit, ac de Salibus & Mineralibus participare dicitur: alter vehit Aquam frigidam, turbidam & albicantem: tertius, *ex* utrisque apparenter compositus, Calidus est.

Debiliores aut Metallo pauperiores subinde cum observantur Acidulæ, Artificialibus propterea Acidulis fortificandæ. Varia harum *Acidularum Artificialium* est compositio, quæ tamen facilis est, modò Naturæ ductum sequamur; nam quod quidam *Spiritum ex Antimonio, Nitro & Sulphure*, seu *Clyssum Mineralem acidum*, pro Acidulis Artificialibus substituunt, nihil est; cùm *Martis Minera* deficiat.

Optimè ergò *Acidulas Naturales* imitatur, & consequenter *Artificiales* constituit *Liquor Martis Solaris* dictus, ex *Minera Martis sulphurea* paratus, seu, ut vulgò dicunt, ex *Marcasita ferrea*, de qua *infrà*, ubi *de Mineris*. (G)

(G) Acidularum Aquarum, *quemadmodùm &* Thermalium *naturam adhuc in obscuro latere facilè fatebitur, qui illarum infinitam varietatem, infinitasque* Authorum *de illis sententias attentè notaverit. Cuicumque enim diligentissimo Scrutinio, atque Analysi subjectæ, quod in ipsis peculiare & arcanum est, numquam produnt. Inveniuntur sanè, vel potiùs creduntur, in illis particulæ metallicæ & minerales, ad Ferri, Vitrioli, Æris, Aluminis, Nitri, Sulfuris, similiumque naturam accedentes: verùm illas ipsissimas esse horum Metallorum vel Mineralium particulas, nemo ingenuè fatebitur: non solùm enim si dictorum Fossilium particulas cum Aqua miscueris, Acidulam vel Thermalem Aquam non efficies; verùm etiam (quod mirum videri debet) si easdem minerales particulas, ex Aqua quacumque Medicata Analyseos ope elicitas, simul iterum cum eadem Aqua commiscueris, aliud prorsùs Mistum, à priori diversum efficies. Restat ergò ut de Acidularum & Thermalium Aquarum natura, ab effectibus tantùm, quoad fieri potest, philosophemur: & eo tantùm contenti simus, si illas Sulfureas, Salsas, Aluminosas, Nitrosas, vel aliter, à prædominante in ipsis sapore, odore, atque notabiliori proprietate, appellemus.*

Verùm quis Acidularum & Thermalium Aquarum per universum Orbem erumpentes Fontes recensere ausit? Nulla ferè est Regio, quæ aliqua Medicatarum Aquarum scaturigine non gaudeat. Nostrum sanè Neapolitanum & Puteolanum littus, atque adjacentes Insulæ, Orbi universo, hoc Naturæ ad pertinacissimos propellendos Morbos thesauro, non habet quare invideat. De hoc negotio integri, nec pauci conscripti sunt Libri.

Inter Acidulas *tamen nostras unas præ omnibus, vel ipsis tota Europa celeberrimis* Spadanis Aquis *præferendas, hic nominabo,* Lucullianas *nempe, ad Maris littus* Castrum Lucullianum (Castello dell'Ovo) *spectans, sub Echiæ* (Pizzo Falcone) *Promontorio erumpentes. Hæ Aquæ non tam à sapore, quàm à* ferrea rubigine, *Fontis parietibus adhærente,* Ferratæ *nomen vulgò obtinnit. Eadem reliquarum Acidularum more, jejuno Stomacho, per plures dies copiosè epota, Ventrem solvens, atque Urinam ciens (quæ sunt potissima illius usum innoxiè prosequendi argumenta) Ventriculum roborat, Appetitum excitat, antiquas Obstructiones reserat, duros Abdominis Tumores emollit, Nephritidem radicitùs exterminat, Hydropicos levat, atque alios innumeros saluberrimos in Corpore effectus producit. Horum omnium locupletissimos testes habemus innumerorum languentium turbam, qui æstivo tempore ad illas epotandas, haud præconcepta spe frustrati, confertissimi advolant. De* Luccullianarum *horum* Aquarum natura & viribus Tractatum *conscripsi* Bartholomæus Maranta Medicus Venusinus: *Nos si otium erit, fortassè aliqua de eodem argumento, Deo dante, edituri sumus. Pro materiæ affinitate subnectemus hic.*

Salina, Bituminosa, Terrestris, &c. tum ratione Volatilitatis, Fixior, Volatilior, &c.

Vires.

Vires Aquarum Mineralium, pro diversitate commixtorum

CONSILIUM

DE AQUIS SPADANIS

Ab Excellentissimo Principe potandis, adversus Taurinensium quorundam Professorum sententiam.

Neapoli 25. Augusti 1718.

TAmetsi Historiam Morbi, quo Excellentissimus Dñus aliquot ab hinc annis conflictatur, ex Apulia Taurinum pro Consilio missam, Neapoli degens non perlegerim; quum tamen illius omninò ignarus non sim, quippe qui semel atque iterum de eo negotio scripserim; haud mihi vitio verti poterit, si de eruditissimo Consilio à duobus Cl. Taurinensibus Medicis conscripto, atque ab Excellentissimo Dño ad me transmisso, illius jussibus obtemperaturus, meam sententiam in medium proferam: præsertim quum in eo Aquarum Spadanarum à me præscriptum potum prorsus improbatum deprehenderim.

Mitto hîc ea perpendere, quæ pro Scorbuticæ affectionis Curatione proponuntur: Mitto quæ de Ani & Hæmorrhoidum vitio strictò adnotantur, atque ut quidquid hoc sit negotii accuratæ Chirurgorum observationi sit committendum; satis enim superque hæc à nobis alibi & proposita & adnotata sunt. Illud tantùm, quod ad Acidularum usum facit, hîc ad trutinam revocabimus. Quum mense julio præterito ad profligandam Scorbuticam Nobilis Laborantis affectionem meum expeteretur Consilium, inter alia indicta & commendata Medicamenta, illud summis laudibus extuli, quod à Cl. Medico, cui ejusdem Principis salus concredita est, proponebatur, Potationem nempe Acidularum S. Mauritii, vel Spadanarum. Primas sanè famigeratissimis Spadanis Aquis detuli: id nempe rutus, quòd illarum usu, non solùm liquorum omnium muriatica salsedo dilui atque extundi, verum etiam particularum mineralium, quibus illæ scatent, ope, partium quoque solidarum consolidatio & tonus restitui potuisset.

Neque id casu, & prout tunc in buccam venit, dictum putaverim, quum sciam, Acidulas non solùm propria Aquis omnibus fluiditate, Humorum, quibuscum commiscentur, Salia muriatica scorbutica dissolvere, ac acriora Fermenta diluere valere; sed & particulis Ferri, quibus imprimis pollent, ad Viscerum atoniam emendandam, interna & externa Ulcera abstergenda, ac Corrosiones quascumque scorbuticas consolidandas, optissimas esse. His igitur argumentis permotus, quum eum esse Excellentissimi Laborantis statum agnoverim, quem modò descripsi, absque ulla prorsùs hæsitantia, nullum opportunius excogitari posse Medicamentum, quàm Acidularum Aquarum Potationem serio pronunciavi.

At in Taurinensium Medicorum Consilio, postquàm pro fluidorum & solidorum vitio emendando, Diluentia utramque facere paginam, dictum; veluti ex insperato Thermalium Aquarum Potum proscriptum legimus: quòd nempe quæ in Valle Helvetiorum sunt, longævum (longinquum) iter non ferant, adeoque nullius momenti habendæ; Spadanæ verò utpote nitrosæ satis, siccumque habitum potest se relinquentes, in strigoso hic & gracili magis fugiendæ omninò. Harum igitur loco Nocerianæ nulla interposita mora ebibendæ proponuntur.

Fateor quidem S. Mauritii Thermales Aquas longo itinere effœtas reddi; sed quænam erunt, quæ longiùs transvectæ evaporationem non patiuntur? ut sint qui putent, nonnisi in ipsis Fontibus illas bibendas esse, ac omni spe frustrari qui translatitiis utuntur. Quòd si transvehendæ omninò sint, nescio an efficaciores censendæ sint, per omnem Europam efficacissimæ reputatæ Spadanæ, quæ ex Leodiensi usque ditione, quàm San-Mauritianæ quæ ex Helveticis vallibus in Regnum Neapolitanum traducuntur, præsertim si accuratiori industria & curiosiùs afferantur.

Spadanæ verò Acidolæ duplici nomine à Taurinensibus Medicis Nobili Ægrotanti noxiæ existimantur, quòd scilicet Nitrosæ sint, & quòd Siccum post se relinquant habitum. Primum argumentum haud ea ratione diluam, ut scilicet negem (negare sanè possem), Thermales Aquas de Nitro participare posse; Nitrum enim in terræ tantùm superficie, Atri nitroso contigua, reperitur; nequaquam in cavernis & profundis hypogæis, unde Acidularum scaturigo. Confirmare id possem exemplo innumerabilium Aquarum Thermalium, quæ vel prorsùs, vel fere Nitro carent: ut Aquæ de Pasys prope Parisios, ex recensione Dñi du Clos, du Hamel, Lemeey: Aquæ de Bilaruc ex Dñe Regis: Sancti Amandi prope Tornacum, ex Dño Boulduc: Aquisgranenses ex Dño Burlet & du Hamel: Borbonenses, & de Plombiers, ex Dn. Geoffroy & Burlet: Aquæ de Vichi, ex eodem Burlet.

Sed his posthabitis, do quidem, in quatuor Spadanis Fontibus, Savenirio nempe, Pouhontio, Geronsterio, & Tonneletio, maximè autem in Tonneletio, Nitrum contineri, vulgò creditum esse, ex recensione Henr. ab Heer in sua Spadacrena. Attamen quæ Mineralia & Metalla, ipsumque Argentum & Aurum, in his Aquis non agnoscunt, qui gustatui, vel propriis sibi præjudiciis, admirabile Naturæ opus ostentantes, de illis magnificè loquuntur? Citatus ab Heer in Fonte Savenirio contineri Rubricam seu Ferri matrem, Ochram, Æs, Sulfur, Vitriolum, Nitrumque; in Pouhontio Ferrum, Æs, Plumbum, Chalcanthum, Sulfur, Alumen, Nitrum, Cerussam; in Geronsterio, præter hæc omnia, Chalybem primatum obtinere ait; ac demum Tonneletium Fontem omnibus his Mineralibus, sed præcipuè Nitro scatere. Imò Helmontius de Spadanis Fontibus Paradoxo 4. ex falsa aliorum sententia notat, in Spadanis Aquis inesse Vitriolum, Chalcitim, Misy, Sory, Melanteriam, Sal, Nitrum, Bitumen sive Succinum liquidum, Carbonem fossilem, Alumen, Bolum, Ochram, Rubricam, matrem Ferri, viam Ferri, Ferrum æruginem, Chalcanthum assatum, Alumen exustum, Æris florem, Sulfur, & quid non? Reverà tamen juxtà eundem Helmontium de Lithiasi cap. 4. Spadanæ Aquæ continent Spiritum sulphureum manifestè acidum, & venam Ferri. Vel, ut loquitur Paracelsus, Acidulæ sunt Aquæ impregnatæ Spiritu acido esurino Sulphuris embryonati. Quin & ad destillationis examen revocatæ hæ Aquæ à citato Henr. ab Heer, nil prorsùs Nitri, sed præter Rubricam, Matrem Ferri, Ochram, tantillumque Vitrioli reddidere. Imò Clarissimus Cartesius in Epist. 15. ad Principem Elisabetham, Vitriolum & Ferrum in Aquis Spadanis agnoscit. At verba Helmontii adducere non gravabor: distillavi aliquando serio Savenirium & Pouhontium (hinc in universam Europam transvehuntur Aquæ), & sanè non tantum Mineralium catalogum, imò nil quidquam in iis offendi, præter Aquam fontanam, & Vitriolum Ferri, ab aliis ante me Scriptoribus neglectum.

Haud igitur (tantorum Virorum, qui eo loci Experimenta instituerunt, testimonio) Nitrosæ existimandæ sunt Spadanæ Aquæ. Quòd si Nitri exigua portio in illis evaporatione deprehendatur, illud erit quod in Aquis omnibus potabilibus reperitur, quodque à superiori Terræ crusta illis communicatur. Sed, urgebis, è Tonneletio Fonte eductæ maximè nitrosæ sunt, ut ait idem ab Heer. Verùm hac quoque ratione, ut ipse subdit, ex usu non sunt, quippe quæ frigidæ sint, & longiùs à Vitrioli & Sulphuris dotibus abeant.

Verùm enimverò si ea ratione Spadanas Aquas Nitrosas existimaveris, quòd acidum Saporem præseferant, id falsi insimulo. Acor enim illis conciliatur nonnisi à Chalcanthi commistione: curiosum enim est & convincens Experimentum sæpiùs laudati Henrici ab Heer: quòd scilicet si certam Vitrioli portionem in Aquæ cymbio dissolveris, aut Olei chalcanthini stillatim guttas aliquas injeceris, Aquam Spadanam æmulaberis, ejus gustum lingua percipies, eosdemque ferè effectus in levandis Morbis consequeris.

Quòd si fortassè cum Petro Giurio ejus fueris sententiæ, ut Spadanas Acidulas non ex Ferro & Vitriolo, sed ex Ferro & Alumine constare credideris, ut ipse in Arcano Accidullarum novissimè prodito curiosis experimentis & validissimis rationibus probat; haud tamen ut illarum acorem explices ad Nitrum confugias; nam ut citatus Author demonstrat, atque

ram Mineralium decernendæ, in quibus tamen, cùm impossibile sit in accuratam, & penitiorem earum devenire Mixtionem, *Experientia* potiores partes dandæ sunt.

CAP. IV.

T H E R M Æ.

THermæ sunt *Aquæ medicæ Naturales calidæ*. Harum *Generationem* variam habemus. Adscribitur vulgò sæpiùs *Calori*, vel *Igni* cuidam *subterraneo*, à quo istæ tam insigniter incalescant: *Virtus* verò medica earum *Salibus* & *Mineris*, quas alluunt: videatur KIRCHERUS *in Mundo subterran.* Verùm *Ignis talis subterraneus est Non-Ens*, cùm nullibi possit esse Ignis, ubi non continuus conceditur Aeris effluxus & refluxus; quinimò ut Aere mediante possit incendi Ignis quidam subterraneus, necesse est, ut præcedat priùs Motus citatus Particularum sulphurearum, quo mediante Aeris accessu, hujusque omnimoda resolutione, Ignem possit formaliter constituere. Quod de *Montibus ignivomis* hic proferunt, quasi sint Spiracula Ignis subterranei, nihil ad rem facit: non enim putandum in Terræ visceribus longè ab Eruptione illarum Flammarum Ignem actualem ardere; sed saltem effervescentes & ebullientes mutuò Mineræ, plùs minùs metallicæ ac sulphureæ, cum Salibus mineralibus eructant copiosos Fumos, qui tandem per Terræ superficiem ex Aeris occursu Flammam concipiunt, & formalem Ignem efficiunt. Illustro rem Experimento simili, cujus etiam fit mentio in BARTHOLINI *Act. Hafn. Vol.* 2. *pag.* 133. si nempe *Oleum Vitrioli* & *Oleum Terebinthinæ* recentia in Cucurbita etiam longa invicem confundendo misceantur, effervescendo intensissimum Ardorem concipiunt, copiosos Fumos eructant; qui citò Cucurbitæ orificium transcendunt, & in perfectam Flammam abeunt.

Oriuntur ergò *Termæ probabiliùs ab Effervescentia avidi Sulphuris embryonati, rodentis Mineras & Marcasitas, naturæ terreæ urinosæ, seu quasi alcalino sulphureæ*, seu, ut loquitur HELMONTIUS *de Febr. c.* 9. §. 23. *Sale acido Fontium in Marcasitarum lixivialem Materiam primam agente. Marcasita* Arabibus, *Pyrites* Græcis, *ein Kies* Germanis sunt unum idemque; fodiuntur in omnium ferè Metallorum Fodinis, genere & colore diversæ: sunt Materia metallica immatura tot specierum, quot solidorum Metallorum; propriissimè tamen *Pyrites ærosus*, unde *Æs* conflatur, seu *Marcasita cuprea*, Arabibus hoc nomine venit; unde & BECHERUS *Phys. subterr. pag.* 537. hanc solam sub Marcasitæ nomine describit.

Actione ergò acidi embryonati Sulphuris in Materiam lixivialem sulphuream oritur talis Effervescentiæ motus, & ex hoc tam insignis Æstuatio, unde *Calor Thermarum* primariò emergit; simili nempe ratione atque *Calx viva* Acido, simulque Substantia alcalino-terrea dives, *Aquæ* affusione intensè incalescit, agente nempe Acido in adjunctum Corpus terreo-alcalinum. Idem observatur in *Calce lota*, vel *Lapillis Cancrorum*, vel *Osse Sepiæ*, à *Spiritu Salis acido* solutis, quæ ipsa, abstracto Solvente, semper Caput mortuum album relinquunt, cui affusa *Aqua simplex* mox intensissimum Æstum producit: vel sicut *Aqua* quædam *salina* cuidam Metallo, imprimis *Marti*, affusa facit Effervescentiam; ita simili ratione in visceribus Terræ fiunt *Effervescentiæ Aquarum*, beneficio acidi Sulphuris embryonati in Mineras metallicas sulphureas, vel alcalino-terreas agentis. Quidam dicunt, ab *Æstu Minerarum*, seu *Calore Solis* refracto in Montibus, *Lapides calcarios* quasi calcinari: sed hoc quoque falsum est: quis vis calida Solis non ultra binas ulnas per Terræ crustam se extendit, præprimis in Montibus & locis saxosis. Ergò Calor formaliter consistit in certo Motu intensissimo Materialium in Acido, confestim agente in Concreta terreo-alcalina.

Confirmo hanc Genesin Thermarum ex Effervescentia, tam

---

atque adversùs Sarteium, Cattierium, Gucrinum, *aliosque Celeberrimos Medicos propugnat, Acidularum omnium Acor ab ipsissimo Alumine, cum Ferro & Aqua permisto, suam trahit originem.*

Nullum igitur periculum Excellentissimo Dño imminet, quod interminantur Taurinenses Medici, qui Spadanas respuunt Aquas, quod Nitrosæ sint; non magis enim Nitrum continent, quam reliquæ potabiles Aquæ, quo nempe per urinaria organa permeabiliores redduntur. At Nitrosæ sint, ut volunt: si Nitrum ex feliciorum Practicantium consilio egregium est in Curatione Hypochondriaci morbi remedium, ut hinc Diospoliticon Galeni *fit in hac affectione singulare præsidium; cur & Scorbuto, qui ultimus est Hypochondriacæ passionis gradus, ut & ipsi Taurinenses Medici fatentur, mederi non poterit?*

Sed anne noxiæ erunt Excellentissimo Dño Thermopotationes Spadanæ, quòd Siccum habitum post se relinquant, *ut secundo loco in Taurinensium Consilio adnotatum? Minimè gentium. Nam etsi noteat Practici, ab Acidularum Potatione Corpora exsiccari, humiditatemque omnem ex illis exprimi; illud tamen intelligendum est de superfluo aquoso Latice, qui in Corporibus Cachexia vel Hydrope affectis abundat: hæc enim Corpora, absumto quo præter naturam madefiebant humore, exsiccantur & macra redduntur. Verùm non ideò (ut notat appositè* Henricus ab Heer*) exsucci & emaciati his Fontibus arcendi; vidi enim siccissimos & tantumnon exangues, viva potiùs cadavera quàm homines,* Spadanarum Aquarum *usu* ἀ... *&* ἀ... *evasisse. Nec ratio longè abest: nam Macies, & præcipuè Scorbuticorum, sæpenumerò ex Viscerum & Glandularum obstructionibus, atque Humorum vitio (ut in Excellentissimo Ægrotante) imprimis dependet, quemadmodùm Cadaverum dissectione observavit Dñus* Poupart; *quare his morbis Aquarum potu pessundatis, Corpus habitius & carnosius reddi potest.*

Panico igitur timore percelluntur Clarissimi Professores, qui Spadanas Aquas adeò horrent, ut illas Nobilis Laboranti omninò noxias pronuncient. Imò è contrario ausim dicere, nullum excogitari posse ad illius pathemata averruncanda aptius & præsentius auxilium. Quod ad Scorbuti caussas respicienti, ut priùs innuimus, pronum erit demonstrare. Quinimò nullum optimæ notæ Authoris *volutaveris librum, de Scorbuto tractantem, qui Acidularum adversùs hunc Morbum viribus non personet. Præterea* Franciscum Blondellum, *qui in* Descrip. Therm. Aquisgranensium, & Porcetanarum, *parùm à Spadanis abludentium, illas Scorbuto & Morbis ab acribus, salsis, & tartareis succis pendentibus peraptè mederi sæpissimè inculcat. Præterea* Jo: Baptistam Van-Helmont, *qui ait, Spadanas Acidulas omnibus prorsum morbis epotas convenire, qui ex hoste Tartaro, præter naturam intus recepto & coagulato, oriuntur. Unum hìc traducam* Ettmulleri *testimonium, qui* Pyrotechniæ rationalis lib. 1. sect. 1. c. 13. *ait, Acidulas vim habere* Salia sylvestria in Corpore oberrantia, acida, austera, aut alio modo Corpori nociva corrigendi, inque primis viis stabulantia absorbendi, imprimis in Hypochondriacis, Scorbuticis, & similibus affectibus, *& quæ sequuntur.* Ulcera *demum* interna & externa *Thermopotationibus curata quis est qui nesciat? Ut hinc facilè conjicere quis possit, quæ Nobilis Ægrotantis Podicem, sive Rhagades, sive Condylomata, sive Sarcomata quæcumque, vel Ulcera occupant, harum Aquarum beneficio curatum iri.*

Quamquam autem hæc ita sint; illud tamen disceptantibus nobis aptari jure potest, quòd dum Romæ consuleretur Saguntum expugnatum jam erat. *Thermopotationis tempus quadrimestre spatium decernunt Practici, ab ortu scilicet Pleiadum seu Vergiliarum, h. e. ferè à 10. Maii, ad Arcturi exortum nempe circa 10. Septembris. Cùm hæc scribimus, opportuni temporis occasio ferè jam præterlapsa est. Quòd autem* Nucerinas Aquas *nulla interposita mora ebibendas jubeant Taurinenses Domini, supervacaneum, imò aleæ & periculi plenum reputo; idem enim prorsus esset illas, ac limpidi cujuscumque fontis Aquas potare. De iis enim dici potest, quod Eruditissimus* Fernelius de Aquis Lucensibus *dicebat, eas nempe nulla manifesta qualitate insignes esse, neque alio sapore ullo quàm nostræ potabiles sensum ferire. Præterquàm quòd quum iis mineralibus Nucerinæ destituantur, quorum vi via ad exiturum paratur, facili negotio ex illarum copiosa repletione, posset Excellentissimus Dominus, cum lethali viscerum languore, in Cachexiam, & Hydropem proruere.*

Hæc prolixiùs quàm putaveram scribebam, non tam ut Ornatissimis Professoribus satisfacerem, qui perfunctoriè nimis, ut videtur, negotium pertractantes, Acidularum usum pro Curatione Nobilis Viri verbulo tantùm increpare contenti sunt; sed potiùs ut me cùm illas commendavi, haud inconsultò & præcipitanter, sed invicta ratione permotum fecisse, adeòque negligentiæ apud Excellentissimum Principem nota inurendum nequaquam esse, seriò demonstrarem.

tam à priori quàm posteriori *A priori* ab *Experimento* ROCHAS *in Scrutin. Aquar. Mineral. cap.* 1. qui in Montibus Alpinis Helvetiæ Scaturiginem fervidam seu Thermas usque ad sui principium persecutus est, & observavit Aquam originaliter insipidam, frigidam, Transudatione per certam Terram, *Sal* quoddam *minerale*, ipsi *Universale*, seu *Hermeticum* dictum, imbibere, quæ Aqua postmodùm ubi attingit Mineram seu Marcasitam sulphuream, mox intensam Ebullitionem & Effervescentiam, indeque Spumam & intensum Æstum producere, eodem modo quo solet fieri in Chymicis ex duobus Salibus, & ita Thermas constituere.

A posteriori item illustratur à *Crusta*, simili *Lixivia Calcis viva* supernatare solita, quæ subinde in Thermis observatur. Conf. BECHERUS *Phys. subterran. L.* 2. *pag.* 500. *& sequentibus* Crusta talis in Calce viva imprimis ab Acido est. Nam si *Aqua Solutionis Calcis vivæ*, parum *Solutionis Alcali fixi* infundatur, Aqua nullam Crustam postmodùm superinducet, Alcali Lixivii superaddito, Acidum, Crustam aliàs coagulans, enervante: item confirmatur per *Terram Calcis vivæ*, sed denuò coagulatæ, vel compactæ, similem circa Thermas frequenter reperibilem. Tandem Experimenta & Asserta MAYOW *Tr. de Spiritu Nitri aereo p.* 247. *& seqq.* idem confirmant.

Efficiente igitur conveniunt cum Acidulis Thermæ, in *primo* nempe *Ente Salium*, seu *Spiritu acido efurino*: *Objecto* saltem differunt; quod in Acidulis est *Minera Martis*, vel *Veneris*; in Thermis *Marcasita metallica natura*, quasi lixivialis plùs minùs sulphureæ, cum Acido illo effervescentis; atque perinde sive Aqua illa Acido Fontium ebria, currendo per Terræ mæandros obvios, habuerit tales Marcasitas, quas roserit, & ita cum iis ebullierit; sive Marcasitæ quædam utrumque in se jam tum contineant, nempe Sal Universale aut immediatum ejus productum, Acidum embryonatum, & Terram lixivialem; quale quid in Mediis mineralibus de Calcis vivæ natura facilè evenire potest, hæc occursu Aquæ Fontanæ subterraneæ dissoluta, in se agere, & hinc effervescendo Thermas producere valent.

Pro illustratione hujus curiosa est *Epistola*, quàm Medicus D. EDMUNDUS MEARA *ad D. Bruyam de Aquis Bathoniensibus* in Anglia scripsit, & reperitur in *Hist. Singular. natural. Angliæ & Scotiæ*, Anglicè priùs conscripta à Domino CHILDRAY, sed à Domino BRYOTT in Gallicum sermonem translata. Verba Epistolæ sunt hæc: *Cum nudiùs tertius non procul ab Urbe obequitarem, casu offendit Cretam quandam nivei coloris sparsim è Terra, in exiguis colliculis emergentem, ad instar Terræ à Talpis egestæ: hujus portionem bonam attulit, mihique ostendit. Friabilis est, sponte fere in pulverem levissimum abit, Saporem exhibet manifeste acidum sine adstrictione, sed paulatim mordicat, ac inflammatoriam Strangulationem in Faucibus parit, ut non dubitem, illum multo Chalcantho vel Vitriolo abundare, nec esse omninò Salem expertem. In frigidum affusa confestim Ebullitionem vehementem excitavit, non secus ac si Calx viva esset, & pedetentim Aqua tam insignem Calorem concepit, ut Ovis coquendis par esset. Cùm hæc Creta in Thermarum vicinia reperiatur, verisimile existimo, Aquam Thermarum hoc Igne calescere.* Locus, ubi hoc Fossile fuit repertum, Terra est Spongiæ instar porosa, ut facilè appareat, illud Florem esse, seu Apocrisin Mineralium fermentantium unam, cum fermentativis Spiritibus sursum eluctantem.

De *Sulphure* dubium est, *annon hoc etiam Thermas ingrediatur*? Certè plura ejus in omnibus Thermis sunt vestigia: ut taceam enim Odorem sulphureum ea mutua actione Salium in Marcasitis plùs minùs sulphureis emergentem; deprehenditur Sulphur in Thermis partim crudum seu corporaliter, partim, idque frequentiùs, volatile seu spiritualiter. De Gas sulphureo ac Sulphure volatili Thermas impraegnante, videatur BECHERUS *Phys. subterran. pagina* 701. sub quo merentur conferri ea, quæ habet WILLIAM SIMSON *in Cimel. Physica*, hoc est, *Diss. Philosoph. de Ferment. pag.* 10 *&* 11. Sententia ejus ex Anglico in Latinum translata ita se habet: *Eruditus Dñus Brovvne in suis Itineribus nobis refert has Observationes: Sulphur, quod est in magna abundantia in pluribus Thermis continuò efflat, nec in iis reperitur si Aquam Thermarum evaporaveris. Propterea putabam magis rationale, extra Aquas quàm intra Aquas inspicere. Nam pluribus in locis, qui erant super Thermas, & qui recipiebant Vapores Thermarum, vidi Sulphur adhærere, & pro satisfacienda curiositate, Canalem, per quem Thermalis Aqua continuò fluebat, aperiri curavi Badæ in Hungaria, & meis manibus ex superiori Canalis parte extraxi Substantiam, vix à Floribus Sulphuris distinguibilem, qua plures Capsulas explere potui.* Idem AUTHOR refert, quòd aliquando ambulans in inferioribus Thermis Budæ, & inclinans (*an die leyne*) observaverit, quòd ejusdem Globuli argentei in Colorem flavum, tanquam aureum, fuerint mutati, utut aliquousque ab Aqua distaret. Unde fecit Experimentum: suspendit Monetam argenteam ad Pedis altitudinem supra Thermas, & reperiebat illam coloratam intra Minuti temporis spatium.

Varietas Thermarum pro ingredientium Marcasitarum ac junctorum varietate multiplex est, quatenus simul præter Acidum & Marcasitæ sulphureo-lixivialem Substantiam, & de *Sulphure corporali*, vel *Nitro*, vel *Alumine* participant. Interdum & *Martiales* esse solent. Sic enim *Carolinæ Thermæ*, præter Principium salinum minerale, & de Vena Martis, & Calce viva undique tanto Topho seu Calce ferruginosa participat, teste LANGIO *de Therm. Carolian cap.* 3. *Teplicenses Thermæ* Sale, Alumine & Nitro turgent. Hinc SIMSON *in Cimel. Phys.* rectè differentiam Thermarum primariò procedere asserit à differentia & magna varietate Sulphurum ac Corporum mineralium, per quæ transeunt, aut cum quibus sunt impregnatæ, unà cum aliis mineralibus Particulis, quas vel in loco Fermentationis, vel in aliis locis, per quæ transeunt, arripiunt. Hinc est, quòd quædam harum Thermarum possunt pro Cura Morborum bibi internè, quædam verò non. Istæ, quæ Potu hauriri possunt, in genere talia erunt, quorum Sulphura aut à Sulphure communi, aut Antimonii, aut de Marcasitis, vel Pyrite, hisque cognatis participant: sed aliæ Thermæ, quæ non possunt commodè internè usurpari, sunt, quæ impraegnatæ sunt Sulphure aut Minera bituminosa, Arsenico, vel ad minimum ex talibus Marcasitis originem ducunt, quæ de hujusmodi Sulphuribus participant.

Usus Thermarum in genere ex earum Sulphure volatili, & hinc ex Textura & Sapore earum styptico, est judicandus, in specie verò ex Ingredientibus, iisque subinde variis, determinandus venit. Conveniunt ergò Thermæ in genere in Affectibus præsertim Nervorum, horum nempe Atonia seu Resolutione Fibrarum partium nervosarum: item in Doloribus earum quibusvis, tam fixis, quàm vagis: hinc in specie in Paralysi & Stupore Partium, metu Apoplexiæ, &c. egregiè conferunt: item in Doloribus Brachiorum, Crurum, & Capitis chronicis & periodicis, Morbisque convulsivis Partium externarum, subinde sunt admodùm utiles; sanè colicas Convulsiones, & inde Artuum tam Pareses, quàm Contracturas, mirificè Thermæ lenire solent.

Penetrat nempe illarum Sulphur, unà cum subtilioribus mineralium Salibus, ac resolvunt quasvis Partium sordes Nervoso generi inimicas, easque per Sudorem evocant, ac simul Sapore quasi styptico firmant, ac densant resolutas Partes nerveas, corrigunt simul Acidum Partium nervosarum, & per sudorem feliciter eliminant. Porrò in Doloribus nephriticis egregiæ sunt: Anasarcam, Hydropem optimè curant, Tumores Partium flatulentos, & inde factas Inflammationes quasvis auspicatò tollunt. Sterilibus Mulieribus, istis præsertim, quarum Uterus nerveus Atonia laborat, & hinc variis sordibus scatet, hunc ad concipiendum feliciter disponunt; permaneant in Thermis usque ad Regionem lumbarem, ut purgetur Uterus. In Fluore Mulierum albo egregios Thermarum novi effectus.

De *Arthritide*, *Podagra*, *Malo Ischiadico*, &c. res dubia est, *an hic conferant*? TIMÆUS refert *in Epistolis pagina* 812. se non vidisse Podagricum, cui Thermæ conduxerint, quin potiùs rigidos & contractos reddiderint. Distinctione videtur res expediri, nempe Podagricis confirmatis, & in quibus Acidum podagricum fortiùs Locis articularibus infixum est, adeoque qui jam ad Nodos omnino dispositi sunt, his arbitror Thermas vi styptica & adstrictoria, simulque roridi Succi potenter resolutiva, nocere, & eosdem ad præfatas Contracturas disponi. Isti contrà, qui nondum adeò confirmati sunt; his Thermæ propter vim resolvendi, discutiendi, ac Partes nerveas roborandi, multum conferre existimo, saltim roboratis Articulis à paroxysmo, minùs frequenter Recidivam pati solent.

In Lue Venerea quæritur, *quid* propriè *conferant*? Equidem Lues Venerea usu earum non curatur, sedeunt, prout ingressi sunt, Ægri. Sed ubi Methodo consueta curata jam est Lues Venerea, vel ex toto, vel maxima ex parte, pro Partibus externis præsertim nervosis, isto Morbo admodùm debilitatis, speciatim si Mercurio curata fuerit Ægritudo, roborandis ac in debitum vigorem restituendis, adeoq; morbosis reliquiis penitus eradicandis, multùm conferunt. Externos Affectus Cutaneos, Ulcera inveterata, & pessimi moris, Serpiginem, Scabies contumaces & farinas Lepram ipsam, nisi nimis sit excessiva, impetigines & Lentigines,

Tumores

C A P U T IV.

DE LAPIDIBUS IN GENERE.

LApides sunt Corpora terrea, dura, inductilia, vi lapidifica ex Materia lapidescente, idest, viscosa, terrestri seu tartarea, coagulata.

N. Generantur Lapides ea Peritoniate salino terrestri, quod in Nutritione rerum redundat, vique sua lapidifica in duritiem lapideam coagulatur.

Suntque vel *Pretiosiores*, vel *minùs Pretiosi*. Illi *Gemma* nomen adsciscunt, præcipuè si diaphanæ fuerint; hi nomen *Lapidis* retinent,

PRÆ-

Tumores Pedum œdematosos, & similia alia Cetanea vitia, propter Sulphur curare solent feliciter Thermæ, quomodocumque usurpatæ, resolvendo Succos, & abstergendo Ulcera.

Nocent autem econtrà *Thermæ* Tabidis, Atrophia correptis, ad Hecticam dispositis; in his enim Sudores colliquativos ferè excitant; unde qui raræ nimis Texturæ sunt, cautè adhibeant earum usum; item qui salsioribus & acrioribus Humoribus nimis abundant, cautiùs iisdem utantur. Interdum cum impetu superiùs & inferiùs purgant, quod periculosum. Imò, quibus Viscera imbecilliora, ad Hydropem disponent, quoniam utplurimùm certum Sabulum aut Substantiam saxeam, aliasque Partes terrestres, secum vehunt, quæ transfluxu Thermarum tandem coguntur in tophaceam Materiam, quæ copiosè reperitur in Alveis, per quas fluunt Thermæ: harum Particulæ affiguntur Visceribus & Lateribus, in Stomacho, & pertinaces inferent Dolores. Omnium optimè Obesis, Succulentis, Phlegmaticis; item Affectibus à causa frigida, vel Humore viscido natis, apprimè conveniunt.

Utendi Thermis Modus est duplex, vel *externus* solùm, vel *externus & internus* simul. Experientia hic optima est Magistra. Cùm enim à priori nequeamus semper præcisè scire, quæ Thermarum Ingredientia sint? qua proportione mista? & quæ Textura inde emergat? an temperatior medicamentosa? an verò acrior venenosa? ob idem Experientiæ totum negotium meritò committitur.

Potandarum Thermarum par ferè ac Acidularum est ratio: bibantur mane, quàm calidè fieri potest, cum Motu Corporis debito, idque gradatim ascendendo, observando ut simul largiter ac copiosè evacuent. *Usus externus*, vel in earum *Insessu*, vel *Balneatione*, vel *Lutorum Thermalium* applicatione, consistit. *Balneandi modus* est, ut bis quotidie, mane à Solis ortu, & vesperi bihorio præterpropter ante Cœnam, intrent. Balnea non sint nimis fervida, ob facilem aliàs Spirituum exsolutionem, & subitam nimis Humorum seu Partium solidarum alterationem; sed potiùs moderata; adeoque expectetur, dum vel intepuerint, vel Frigidæ admistione moderata fiant. Usurpantur utiliùs verno & autumnali tempore, minùs ardente Sirio. Insident Balneis quidam diutiùs, quidam breviùs, pro Circumstantiarum tam Ægri quàm Balnei ratione. *Luta Thermalia* interdum meliori cum fructu, quàm ipsæ Thermæ, admoventur; calida humectantur, & aliquandiu in loco affecto relinquuntur, idque quotidie repetitur pro Dolorum lenitione, Ulcerum sanatione, &c.

Pro *legitimo Thermarum utendi modo* sequentes *Cautela* probè observandæ.

I. *Præmissa* debent esse *Universalia*, nempe primas vias abstergentia, Humores evacuantia, & hinc volatilia incidentia, & blandè Diaphoretica, quo liberrimus omnium Contentorum fieri queat circulus. Aliàs ex inepto Thermarum usu, aut pessimè Febricitantes, aut Scabie malè fœdati redeunt Ægri.

II. *Thermæ optimè succedunt Acidulis*, ut rectificato primò Corpore interno, exteroè prosperiùs adhibeantur; neglectis enim Acidulis, quidam magis læsi, quàm sani exeunt. Utut non semper necessariò: nempe in chronicis quibusdam Affectibus, item iis, quibus continuato Acidularum Potu Ventriculus & Intestina aliqualem Atoniam acceperunt; item qui Renes eaindu laxiores habent; item qui Articulorum & Artuum Dolores, aut Imbecillitates gravativas, sentiunt; item qui ad Stuporem vel Membrorum Spasmum inclinant.

III. Sub Balnei usurpatione *Alvus*, quæ aliàs facilè adstringitur, *soluta esse debet*. Hinc vel *Pilula* blandiores abstergentes, una aliave hora ante prandium, aut potiùs cœnam, assumptæ, vel *Clysmata* injecta, conveniunt.

IV. Vivamus secundùm naturam in Thermis quoad *Diætam*; id est, contenti paucis, & concocto facilibus; vires sublevemus & recreemus, non oneremus.

V. Balnea ingressuri *jejuno sint stomacho*.

VI. Thermas ingressuri *Diaphoreticis* ac *Sudoriferis* simul se muniant, & Naturæ motum sic promoveant: v. gr. *Antimonium diaphoreticum* cum *Rob Sambuci*, item *Cornu Cervi sine igne*, *Bezoardicum Minerale*, &c. adhiberi possunt. In Scabiosis & Lue Venerea affectis *Decocta Lignorum* sunt convenientissima.

VII. Ab egressu è Thermis Æger *Sudorem in Lecto* ulteriùs suaviter, & quantum vires valent, cieat, ut ita universa Corporis peripheria ab omni Humorum saburra conservetur tuta, aut saltem *Frigido se non exponat* Æger, sed vel in Lecto vel Hypocausto calido se conservet.

VIII. Ab egressu è Balneo *non statim Frigidis Potionibus* se ingurgitent Ægri, ne Viscera hinc labefactentur, aut Humores subitò nimis alterentur.

Cùm autem Thermarum Calor successivè exhalet, necesse est, ut *in Loco natali hauriantur*. Quæritur ergò: *An & Artificiales Thermæ dentur ex Nitro & Sulphure?* Respondetur: Sulphur quidem hoc præstare: verùm Nitrum non valet, quia habet in se Sal illud jam concentratum. Ut igitur imitemur Naturam, *Matrem nitrosam* sumamus; quod optimè præstat *Calx viva* propter ebullitionem; non verò Nitrum ipsum, quod hic nil valet: & sic non inconcinnè ex *Calce viva* & *Sulphure* cum *Aqua communi* decoctis parantur; tunc enim successivè dissolvitur *Sulphur*. Modus est sequens:

℞. *Calcis vivæ* s. q.

Misce cum *Sulphure vivo*, vel loco ejus cum *Sulphure communi*. Mistis his affundatur *Aqua*, ferretur in Vase clauso, & dum effervescunt, illis insideat Æger.

Vid. ZWELFFERUS *Mantissa spagyr. pag.* 401. & GREISELIUS *de Cura Lactis in Arthrit. Artic.* 8. *pag.* 150.

Aliàs pro *Thermis Naturalibus in alium locum transportandis*, quidam.

℞. *Terram prope Thermas*, & ebullire faciunt in *Aqua*, isti *Decocto* Æger insideat.

Hic modus interdum proficuus iisdem, qui laborant Cruribus.

Plura qui vult *de Thermis* videat *Tractatum* D. LANGII *de Thermis Carolinis*, qui est elegans & valdè accuratus. (*H*)

C A P U T IV.

DE LAPIDIBUS IN GENERE.

L*Apides* adhuc hodie generantur, à *Principio* nempe suo *seminali*, Materiam debitè transmutante. In genere sunt vel *Pretiosi*, qui vocantur *Gemmæ*, vel *minùs Pretiosi*. *Triplex* imprimis eorum est *Differentia* à BECHERO *in Phys. subterran. pag.* 136. insinuata: dum nempe

1. Alii *fluunt in igne*; adeoque *Fusiles*, & tandem *Vitrescibiles* sunt.
2. Alii *non fluunt*; sed saltem in *Calcem vivam* forti Igne rediguntur.
3. Alii denique in Igne nec fluunt, nec in Calcem rediguntur, sed *in igne* etiam fortissimo *incolumes persistunt*, ut *Amianthus*, *Osteocolla*, *Talcum*.

Horum rursus alii candescentes persistunt, frigefacti verò rumpuntur, & pereunt: alii verò candescunt & frigescunt, quoties lubet, nunquam alterabiles: id quod in *Rubino*, *Granato*, *Adamante*, &c. evenit.

Differentias has, si ad *Instrumenta Naturæ mechanica* applicemus, non improbabili Hypothesi *Texturam Lapidum materialem*, & inde dependentes *Proprietates* varias, explicare poterimus, dicendo: In Lapidibus materialiter dominari *Substantiam terreo-alcalinam*, *cum Acido sulphureo debitè saturatam*; hac tamen differentia, quòd quidam *abundent Alkali*, nec plus acidi Sulphuris coagulantis obtineant, quàm ad debitam ejusmodi saturationem sufficit, & tales sunt *Lapides*

(H) *De* Aqeis Thermalibus, *atque* Balneis *ex illis paratis, quum integra habeamus conscripta Volumina, præstat nihil quam pauca dicere. Sufficiat innuisse à celeberrimis nostris Balneis*, Gurgitelli *in Insula Ænaria*, & Subveni homini *in ora Puteolana*, *Ægrotantes ex ultimis Europæ finibus, nec incassum, invitari, imò & trahi.*

P R Æ P A R A T A,

Præparationes seu *Operationes*, quibus Lapides in usum Medicum veniunt, præcipuè sunt 1. *Pulverisatio* & *Præparatio* in specie sic dicta. 2. *Calcinatio*, cui subjunguntur 3. *Solutio*, *Coagulatio*, & *Purificatio*, seu *Edulcoratio*. 4. *Liquatio* seu *Deliquium*. 5. *Destillatio* seu *Volatilisatio*. His accedit interdum 6. *Syrupisatio*.

N. Integrum & insignem *Tractatum de Lapidibus* conscripsit Nobiliss. *Anselmus Boethius de Boodt*, Medicus Rudolphi Secundi, quem in describendis Lapidibus potissimùm sum secutus. Præter hunc inservit *Conradus Kunrath*, qui in *Medulla sua destillatoria*, integrum ferè *Tractatum* scripsit *de Lapidibus pretiosis ac minùs pretiosis*, utrorumque *Præparationibus ac Facultatibus*, *part. 2. tract. 10.*

I. *Pulverisatio & Præparatio.*

Pulverisatio Lapidum commodissima fit primùm *Tritura*, quam dein suscipit *Lævigatio*. *Præparatio* fit, si inter lævigandum *Aqua* conveniens *stillatitia* aspergatur, inque Pulpam Massa redigatur, in umbra exsiccandam.

II. *Calcinatio.*

Calcinatio, cui Lapides subjiciuntur, vel *Ministra* est, vel *Principalis*. *Ministra* est, qua Lapides ad Principalem illam suscipiendam disponuntur; diciturque strictè loquendo *Calcinatio*. *Principalis* est, qua Lapides propiùs in usum Medicum veniunt, & dicitur *Solutio* potiùs quàm Calcinatio, adjunctamque habet *Coagulationem* cum annexa *Edulcoratione*.

Calcinatio, qua Lapides ad Solutionem disponuntur, perficitur vel *Ignitione*, tum simplici, tum restinctoria, vel *Corrosione*, eaque aut cum *Sale communi*, aut cum *Sulphure*, &c.

Ignitio simplex fit, si Lapis vi Ignis nudi, tum liberi, tum Reverberio inclusi, comburatur, donec in Calcem redigi queat. Exemplo sit Calcinatio illa vulgaris Lapidum calcinariorum, unde Calx viva Murariis expetita.

Ignitio restinctoria, quando Lapis ignitus in Liquore aqueo extinguitur, idque vicibus repetitis, donec in Calcem redigatur.

N. Est & *alius modus calcinandi*. Nimirum pulverisati miscentur cum duplo *Carbonum pulverisatorum* (præstant fagini) inque Fornace figulina per dies 24. Crucibulo cooperculato cremantur.

Corrosio

---

pides *primæ differentiæ*, in Igne fusiles & vitrescibiles. Alii *copiosiùs de sulphureo Principio* participant, adeòque non sunt Fusiles, sed in Igne calcinantur in Calcem vivam, quatenùs Acidum Sulphuris post Pinguedinis in Igne absumptionem, ceu fixum remanens, in Terræ solutione actuatum, seu in motum concitatum, cum Alcali coit & effervescit, & hæc est *secunda Lapidum Classis*. Alii denique, in quibus *Acidum* seminale seu Specificum cum puriore & defæcatione Sulphure, cum *Alcali debita proportione*, & exacta symmetria, & mutuo invicem firmo coagulo coaluerunt, *tertiam Differentiam*, & quidem Concretum anomalon, constituunt, v. g. *Amianthus*, *Osteocolla*, *Talcum*. Hi neque fluunt in Igne, neque in Calcem vivam vertuntur, sed si probè candefacti extinguantur in Aqua, tandem fatiscunt, & pulverisari possunt. Occultum habent Acidum, quod tamen non sufficit tali Corpori fundendo: forsan tamen & in horum quibusdam Alcali vestigia deprehendere possumus, iis scilicet, qui ignescentes in Igne, sed postmodùm frigefacti, aut Aqua extincti, fatiscunt; videtur enim hoc fieri, quasi insinuatione aquearum particularum Alcali ab Acido quodammodò secedat, indeque Concreti compages dissolvatur.

Rem ita se habere illustrat Mechanica Chymiæ, præsertim in Arte Vitraria, per *Experimenta*, qualia videbitis in TACHENII *Hipp. Chymico*, aliisque *Authoribus*, qui *de Arte Vitraria* scripserunt. Nempe *Arena*, *Silex*, *Crystallus*, aliique Lapides, in quibus est copiosum Sulphur, *non possunt calcinari*: verùm si misceantur cum ana *Alcali*, e. g. *Salis Tartari*, ut Principium alcalinum præponderet sulphureo, & forti Igne calcinentur, *faciliè liquescunt*, & promptè in *Vitrum* splendidum abeunt, ex quo ipso postmodùm additione Particularum metallicarum *Gemmæ Artificiales* parari solent, Naturalibus ut Ovum Ovo similes, interdum præstantiores, sola duritie excepta; conferatur DYGBY *in Medic. Experiment. Vol. 2. pag. 458. & 489.* Nempe Acidum illud fixum, quod suo corpore Alcali terreo saturatum, tanquam Principium seminale seu forma constituit Lapidem, ita ut ea utriusque arcto & convenienti coalitu fiat Corpus fixum in Igne constans, hoc ipsum Alcali addito se insinuans, illius quantum potest, simul informat, & cum eodem Lapidem Artificialem, nempe Vitrum, sed ob mutatum Particularum situm, perspicuum, & ob Alcali copiam in Igne ductibilem, & ob Acidum dilatatum, minùs concentrans alcalinum terreum facilius fragilem, ob Acidum Sulphuris fixum, fortiter coagulans, in Igne fixum constituit. Hinc si plus Alcali additum fuerit, nimis enervato Acido, facilè *Vitrum* in loco humido fatiscit per deliquium in *Liquorem Silicum* dictum, cum quo solito, sed vano, conatu tanta mirabilia præstare nititur GLAUBERUS *P. 2. pag.* 121. ex quo per *Aquam Fortem Silicum Pulvis* ex Alcali denuò præcipitari poterit. Conf. HELMONTIUS *Tractatus Terra* §. 16.

Est nempe *Vitrum Crystallus Artificialis* ex Alcali suo Acido saturato constans, saltem mollius est Crystallo, quia Acidum illud, quod anteà paucius Alcali informabat, adeòque potentiùs illud concentrabat, hincque duritiem tribuerat, additi Alcali occasione copiosioris, minùs potens factum, minùs firmiter hoc coagulat; & his quidem modis perspicui fieri videntur Lapides. Qui opaci sunt ex Alcali impuriore, cui scilicet plus Particularum terrearum adhæret, & simul in Coaguli consortium rapiuntur, generantur. Utut Moles eorum etiam multum ad majorem Opacitatis apparentiam conferat, non secus ac Vitrum crassius ex perspicuo opacum magis videtur; siquidem Arena, ex qua plures opaci Lapides constare videntur, communis alba, vel leviter flavescens, utut Corpuscula opaca videantur, per Microscopium tamen lustrata; perspicuum ferè exhibent corpus, frusta nempe Glaciei aut Crystalli, aut purioris Aluminis repræsentare videntur.

Fundamentum ergo Lapidum perspicuorum, adeoque *Gemmarum* omnium, nil aliud videtur, quàm *Crystallus*; *Fundamentum* verò *Lapidum opacorum* propriè sic dictorum (ad differentiam Lapidum Semimetallicorum, seu potiùs ad Mineras Metallorum reducibilium, quales sunt Magnes, Lapis Lazuli) videtur *Lapis candidus*, adeoque & in radice perspicuus, quia albus color ex perspicui confusione oritur.

Multiplices *Tincturæ Gemmarum*, & *Colores opacorum Lapidum*, ex metallico Principio oriuntur; nempe vel ex Particulis metallicis in Cryptis subterraneis solutis, Materiæ Lapidum, ex quo coagulantur, permistis; vel ex Effluviis & Exhalationibus Metallorum, dum hunc in fieri, hinc inde dispersis, & ejusmodi Liquori seu Materiæ Lapidum permistis; & sic fiunt *Gemmæ*, quales sunt *Topasius*, *Agathus*, &c. utut quædam Gemmæ crescant etiam in ipsis Mineris: *Sic Rubinus* in Mineris Solaribus reperitur, ibique Succo Solari tinctus rubicundum refert colorem.

Optimè ergò VELSCHIUS *Hecatost. 1. Obs. 38. pag. 51.* Gemmas omnes ex Crystallo, & Fluore metallico tingente, generari asserit: videatur PARACELSUS *Tract. de Transmut. Rerum*, & *Tr. de Sulphure*. Idquod præter Argumenta & Experimenta illius loci confirmat

1. *Amethystus & Smaragdus Bohemicus*, qui ex Corpore crystallino & superinducta Substantia tingente, dum in Minera sua considerantur, constare observantur: ex Corpore nempe metallico, partim tincto, partim adhuc crystallino. Conf. MERRETTUS *in Notis ad Artem vitrariam Nerii pag* 380. In *Arena flava* dicitur Principium Solare latere. Sic Gemmæ rutilantes, ut *Rubini*; &c. obtinent suam Tincturam ex Principio Auri, quoniam plerumque reperiuntur iis in locis, ubi Sulphur Solare adest: *Sapphirus* habet Tincturam & Colorem ex Argento, quod solet in se fovere Colorem cœruleum: *Topasius*, *Chrysolithus*, *Hyacinthus*, & *Granatus*, subrubicundum Colorem instar Croci obtinent, ex Minera à Principio Martis, qui habet Colorem flavescentem & rubescentem: *Adamantes* participant de Jove: *Chrysolithus*, uti *Smaragdus*, ex Marte & Jove habet colorem: *Lapis Armenus* & *Lazuli* de Venere participant; internus enim Veneris Color cœruleus est: & sic porrò judicandum de omnibus Lapidibus, & Gemmis, quæ habent suos Colores ex Principio metallico.
2. Quòd *ex Gemmis quibusdam Colores separabiles sint*. Nam *Sapphiro* v. g. cœruleo aliàs, facilè omnis Color demi potest: nempe mediante Calcinatione sæpiùs repetita, aut Cementatione cum Pumice, & aliis; ita ut planè decolor & perspicuus pro Crystallo habeatur, de novo poliendus, & nitidissimè præparandus: dicuntur *Sapphiri albi*. *Granati Orientales* fortiori in Igne liquescunt, & instar Vitri coagulantur, simulque Colorem perdunt; *Bohemici* verò duriores servant suum, nisi Fornacis

Corrosio 1. cum *Sale Nitro*. *Lapis* grossè (saltem) ad minimum contusus, miscetur cum *Salis Nitri* portiones æquali, duplo, plùs minùs, Ignique committitur fortissimo, ut *Sal Nitrum* fundatur & concremetur.

N. Peragitur *& hoc modo: Nitrum* funditur primùm, hinc fuso superinjicitur paulatim *Lapis* calcinandus pulverisatus.

Corrosio 2. cum *Sulphure*. *Lapis* cum *Sulphuris* duplo, triplo, ter, quater pluriesve in Crubiculo aperto ad *Sulphuris* exhalationem uritur.

N. Præstat *Sulphur vivum*, vel *Flores Sulphuris* adhibere.

De Calcinationibus hic notandum in genere.

1. Si quidem Calcinationes id finis præ se ferunt, ut Lapides fiant solubiles, parùm interest, utrum uno pluribusve Calcinationum modis finem dictum consequaris. Sic perficiunt Calcinationem alii uno Calcinationis genere (v. g. *Basilius* Ignitione sola *Corallia* calcinat): alii duobus (si calcinat *Crollius* Gemmas, &c.) 1. Cum *Sulphure*, 2. Cum *Sale Nitro*. *Kunrath* econtrà: 1. Cum *Sale Nitro*, 2. Cum *Sulphure*: alii præmittunt quoque Calcinationem Ignitionis, & præcipuè restinctoriam.

2. Si quid indissolutum remanserit, *denuò calcinandum est*, idque vicibus toties repetitis, donec tota, Substantia, rejectis Fæcibus, fit dissoluta.

III. Solutio.

Solutio Lapidum tam Pretiosorum, quàm Vulgarium variis potest administrari *Menstruis*, quibus Lapides ut plurimùm calcinati injiciuntur, locoque tepido reponuntur, ac subinde f. A. id est, toties repetitis novi Menstrui affusionibus & decupelationibus, donec opus fuerit, & nihil ampliùs solvatur.

Menstrua idonea Solutioni videsis in Solutione Coralliorum, præcipua tamen sunt *Acetum destillatum vulgare*, ac imprimis alcalisatum, terebinthinatum: *Acetum destillatum Mellis*, *Spiritus Vitrioli*, *Salis Nitri*, *Oleum Sulphuris per C.* &c.

Coagulatio.

Coagulatio solutorum Lapidum fieri potest, vel *Menstrui Abstractione*, vel Solutionis *Præcipitatione*.

Abstrahitur Menstruum, tum evaporando, tum destillando.

Præ-

---

nacis vitrariæ Calor intensior eum absumat; ut innuit MERRETTUS *citato loco pag.* 393. *Smaragdo* etiam mediante Igne fortiori virorem exui posse, peritus talium rerum Gemmarius mihi retulit; sed subesse periculum fracturæ, cùm Granati & Sapphiri sine ruptione Flammam tolerent. Hoc idem testatur Experimentum BECHERI cum *Jaspide*. *Phys. subterran. Lib.* 1. *pag.* 171. cum quibus conferatur MORHOFF. *Epist. de Transmut. pag.* 69.

3. Ars, quæ Naturam nonnisi imitari potest, idem ostendit in *Gemmarum Artificialium Præparatione*, dum *Vitro crystallino* per Metalla addita Pulveris forma Tincturam induerit: Conf. DIGBY *loco citato pag.* 458. *&* 489. item GLAUBERUS *pag.* 843. & KESLERUS *Cent.* 5. *Proc.* 79. *pag.* 64. ubi monstrat modum præparandi Gemmas Artificiales, & ubi occasione Præparationi Gemmarum Artificialis postmodùm colligit Colorem ex Principio metallico Gemmarum Naturalium: utut in Gemmarum Artificialium Præparatione magnus lusus Substantiæ metallicæ tingentis observetur: vel quod manifestiùs negotium declarat, dum Crystallus Naturalis per Subjecta mineralia sulphurea in Igne, mediantibus expulsis Effluviis, eleganter & diversimodè tingitur: Conf. NEERI *cap.* 75. *pag.* 137. & MERRETTUS *loco allegato pag.* 379. Sic ex *Maio* & *Crystallo Gemmæ Artificiales* fieri possunt. Potest etiam *Tinctura Crystallorum* institui beneficio *Olei Sulphuris*, dicti *Hepar Sulphuris*, quod fit beneficio *Olei Lini*.

Quoad *opacos* verò & *ignobiliores Lapides*, idem Assertum probari potest.

(1.) Ex *Lapide Lazuli* & *Armeno*, quorum cyaneus Color nonnisi ex Venerea est prosapia; cujus ratione & laxativa ac emetica vi nonnihil instructi sunt.

(2.) *Silices* non rarò de Metallo ipso aliquid continent; ut nihil dicam de Silicibus Solaribus, de quibus videndus, utut non semper approbandus, GLAUBERUS. Certè *Lunam ex Silicibus Aqua Forti* non absque lucro quendam elicuisse, refert *Commentatas in Erckers Libro Probatorio pag.* 76. aliàs de Silicibus Solaribus, item Martialibus, videatur HOFFMANNUS *in Clav. pag.* 186.

(3.) De *Talco* notum est commune Chymicorum Assertum; rubrum de Auro aliquid continere: quod penitus non vanum esse, sed interdum in quibusdam Talci speciebus Aurum reperiri; vid. BOYLE *Tentam. pag.* 75. item BECHERUS *L.* 2. *Phys. subterran. pag.* 14.

(4.) Nihil jam dicam de *Magnete* & *Hæmatite*, qui ad Minerarum Martialium naturam propiùs accedunt. Saltem Rubedo ista Hæmatitis ex Marte est, cùm facilè Martialis quævis Rubedinem; item Flavedinem, exhibeant.

Compactam autem utut sint Corpora Lapides, *ex Fluido tamen originem ducunt*, cùm iisdem in fluore potiùs consistentis quàm jam coagulatis, *Tincturas* permisceri, probabile videatur. Confirmatur etiam.

1. Quòd reperiantur *Crystalli* plerimæ *Herbis virentibus*, *Paleis*, *Gramine*, *Pilis*, *ligneis Frustulis*, naturaliter intus refertæ: vid. *Museum Septalianum* e. g. in quo ipse vidi Crystallum, in cujus medio inclusa Aquæ guttula, eaque fluida erat; quæ omnia à fluida Crystalli Materia includi ante sui Coagulationem ostendunt; quod non in Crystallis solùm, sed aliis quoque Lapidibus, fieri probat BOYLE *in Historia Fluid. & Firmit. pag.* 248.

2. Quin etiam *Genesis Crystallorum* horum ostendit, quæ sæpiùs ex durissimo Saxo & Marmore quasi transudando genita, observantur; quale elegans Speciem *in prædicto Museo* observatur.

3. Curiosum est Experimentum, quo ex *Aqua simplici sola*, absque Ignis adjumento, saltem *Pulveris* cujusdam injectione, *Gemmæ Artificiales* factæ referuntur, quod refert GEORGIUS DANIEL MORHOFF *Epist. de Scypho vitreo pag.* 5. item *Epist. de Transmut. pag.* 21. Huc pertinent etiam Crystalli, vulgò Germ. *Quartz* seu *Drusen* dictæ, quæ in omnibus ferè Fodinis reperitur, & sunt Aqua suæ speciei salina coagulata: uno nomine, sunt *Crystalli*. In eo verò differunt Crystalli à *Quartz* isto; quod in Crystallis Materia magis sic pura; in his verò, nimirum *Quartz*, magis impura.

Manu nos ducunt hæc ipsa ad illam Hypothesin Chymicorum, quæ *ex sola Aqua omnes Lapides genitos* affirmat. Ista Aqua si clara est, dat Lapides perspicuos seu Gemmas; si non est adeò clara, nec defæcata, sed perturbata, & terreis Particulis Sordibusque quibusdam immista, Corpus opacum generat; unde etiam Lapides hi non sunt adeo perspicui, sunt consistentiæ crassioris, & etiam sunt magis ponderosi. Hoc confirmat Crystallus, quæ in nulla differt a Glacie, nisi duritie. Quemadmodùm enim se habet Aqua ad Glaciem, sic Glacies ad Crystallum. Unde Adamas & Crystallus non differunt inter se, nisi claritate & duritie; Arena alba reverà est Crystallus, ut per Microscopium videre est. Et quidem Hypothesin hanc, quòd Gemmæ & Lapides ex Principio aquoso certo coagulentur, primus docuit HELMONTIUS *in Tract. Missionis Figmentum*, ubi monstrat; quòd omnes Lapides, Vitra, & Gemmæ, artificialiter possint reduci in Aquam simplicem elementarem; quod & prolixiùs *peculiari Scripto* confirmare egressus est CHIRTAGIUS *Tract. de Lapidibus*. Nec abludunt illæ Observationes Aquarum immediate lapidescentium, tum quæ ipsæ in Lapides immediatè abeunt, quàm quæ alia injecta petrificant, seu sui in porulus eorum insinuatione, & ibidem in Lapidem Coagulatione, seu simplici Incrustatione; sicut visæ sunt Crystalli, in quarum medio guttulæ Aquæ fuerunt nondum condensatæ. Ex iis, quæ immediatè in Lapides abeunt, eminet ista, quæ in *Spelunca Baumanniana* ex Montibus destillat per rimas & fissuras Petræ, & deinde in Lapidem tophaceum abit, qui concrescit in magnas Statuas, talisque est consistentiæ, quasi sit fabrefactus ex Silice: & quæ sunt alia Experimenta confirmantia, quod Lapides fiant ex Aqua. Confer. CONRADUS CONRATH in *Medulla Destillat. L.* 2. *Tr.* 10. VELSCHIUS *Hecatost.* 2. *pag.* 86. BOYLE *Hist. Firm. & Fluid. pag.* 257. du HAMEL *de Affect. Corpor. pag.* 176.

Interim tamen *ex Aqua immediatè coalescere Lapides, minùs probabile est*; quin potiùs *mediatè* ex eadem, à *Principio Lapidum seminali* variè immutata, & in aliam Texturam redacta, generari eosdem nil repugnare videtur; cùm non pura pellucida sit ista Aqua, quæ in Lapidem abire observatur, sed naturali crassior, ponderosior, interdum lactescens. Talis ergò Aqua particularis, partim jam ad Lapidescentiam

Præcipitatio fit instillatione *Salis communis* fusi, *Olei Tartari p. d.* &c.

Edulcoratio.

Fit iteratis Solutionibus, ac Coagulationibus, vel Ablutionibus.

N. Purificatio, quò sæpiùs iteratur, eò Sal præstantius ac purius evadit.

IV. Liquatio.

Liquatio seu *Dissolutio per deliquium* fit, quando *Sal Lapidum* in vitrea marmoreave Patina, vel simili, in locum humidum exponitur, et in *Liquorem* dissolvatur.

V. Volatilisatio.

Volatilisatio fit, si Salia sæpè solvantur coagulenturque, atque tandem cum *Spiritu Vini* (vel *Aqu. dest. appropriata*, seu quod melius, cum *Spirit. Herba appropriata*) per dies ac noctes 14. in Fimo equino digerantur, multotiesque per Cucurbitam humilem vel Retortam destillentur, quippe post quamlibet Putrefactionem aliquid *Salis* cum *Menstruo* ascendit.

N. 1. Destillatum hoc constans ex *Menstruo* ac *Essentia Lapidis* (id est, ex *Sale Lapidis volatilisato*) dicitur *Elixir*: verùm si *Menstruum* calore (leni) abstractum fuerit, remanent *Essentia* in fundo.

N. 2. Præstat *Vini Essentiam* cum *Salis Liquore* conjunctam sine separatione asservare, quippe utraque sese mutuò perficiunt, adeoque vis Salis resolutiva, qua Calculum seu Tartarum resolvit, Essentiæ illius vinosæ viribus exaltatur; quin & Vini Spiritus fit magis penetrativus, & ad Calculi resolutionem operativus.

VI. Syrupisatio.

Syrupisatio fieri potest, si *Solutionem* (factam cum *Succo* assumptioni internæ idoneo, v. g. *Succo Citr. Berber.*) cum *Sacchuro* in *Syrupum* redegeris assusa, si libet, *Aqua stillat.* convenienti.

Opera-

---

descentiam dispositionis Particulis impregnata, partim adhuc disponenda, abire in Lapides posse, verosimile certissimo, præsertim si Aeris adjumentum accedat: conferatur MORHOFF *Epist. de Transmut. pag.* 17. Unde etiam famosa ista *per Alrahest reductio Lapidum in Aqua* non immediatè, sed mediante *saliformi Corpore*, in quod Lapidas abeant, peragitur.

Quoad *Usum* in genere, *Præparationes Lapidum* horum varias suggerit AUTHOR. Et quidem

1. Certum est, quod *Lapides* tam propriè sic dicti, ut Gemmæ, quàm in genere, qui sunt ex Regno Minerali, non verò qui ex Animali, seu crudi esurpentur, aut etiam sub forma Pulverum, *interno usu parùm aut nihil efficiant*: Durities enim eorum resistit, quò minùs à Menstruis Corporis nostri operantibus possint dissolvi, sed sub forma *Pulveris*, qua fuerint assumpti, denuo excernuntur per Alvum; quod tam de Lapidibus, quàm Gemmis, verum est. Præterea, dum pulverisantur, & præparantur, fit istud imprimis *Levigatione* super Porphyritem, vel etiam *Trituratione* in Mortario lapideo. Cæterùm in his pulverisandi Modis, simul propter duritiem Lapidum vel Gemmarum, abraditur aliquid de Porphyrite vel de Mortario, tam in Trituratione, quàm etiam in Lævigatione, adeò ut non sint sinceri & puri Pulveres Gemmarum vel Lapidum, sed permisti cum Particulis heterogeneis.

2. *Calcinantur* Lapides, ut reseretur eorum compages, quo meliùs possint tractari in Artificio Chymico. *Calcinatio* autem est duplex, vel *Sicca* vel *Humida*: *Sicca* est, quando cum Igne actuali, vel solo, vel quod sæpiùs fit, additis quibusdam Accensoribus, in Calcem rediguntur: *Humida*, si beneficio Liquorum, qui vocantur *Menstrua*, dissolvuntur in *Pulveres calciformes*.

Calcinatio Sicca, vel solo *Igne*, vel adjecto *Corpore salino*, fit eum in finem, ut Particulæ igneæ aut Corpora, salina, ut *Nitrum* aut *Sulphur*, se insinuent in compagem Lapidis, sicque aperiatur per Calcinationem, quò postmodùm eò meliùs per *Menstrua* possint solvi; tam exactè enim clausi sunt Pori Lapidum, ut Menstrua etiam acutissima vix possint eadem penetrare sine præcedente Calcinatione. Calcinatos ita Lapides ut plurimùm extinguunt *Vino* & *Aceto*; dum adhuc sunt igniti, ut meliùs penetrent Liquores salini.

Humida Calcinatio fit per *Menstrua solutiva* varia, pro varietate Lapidum solvendorum: nunc est *Spiritus Aluminis*, nunc *Spiritus Nitri*, nunc *Vitrioli Philosophicus*, nunc *Spiritus Salis rectificatus*, &c. Imprimis pro Solutione Lapidum *Menstruum optimum* est *Spiritus Salis compositus*, qui paratur è *Sale communi*, præcipuè *marino*, & *Nitro*. Molles Lapides, quales sunt *Perla* & *Corallia* (quæ tamen malè inter Lapides referuntur) possunt solvi cum *Succo Citri*, *Berberum*, & *Limonum*, &c.

Quacunque autem ratione calcinentur Lapides, mutationem subeunt, ratione cujus à naturali Textura deficiunt, simulque Virtute nativa. Ex *Menstruo* enim iis semper aliquid adhæret, & nunquam perfectè separari possunt *Salia*, sive laventur, sive præcipitentur.

Quando calcinati & soluti sunt Lapides, tunc aut præcipitantur in *Magisteria*, vel beneficio *Spirituum acidorum*, vel beneficio *Salium alcalium*; aut postmodùm ulteriùs exaltantur, quatenus quidam volunt ex iis elicere *Tincturam*, imprimis ex Gemmis, beneficio Menstrui appropriati, abstracto Menstruo corrosivo.

Quod *Salia Lapidum* horum attinet, ut *Sal Coralliorum*, &c. impropriè talia sunt, cùm nil aliud sint, quàm Concretum novum adhærens Corpori lapideo, ex Spiritu acido Menstrui & Corpore corroso.

Alii volunt dicto modo præparatos Lapides aut Gemmas ulteriùs volatilisare beneficio *Digestionis* cum *Spiritu Vini* in Fimo equino vel Balneo Vaporoso, vel etiam alio modo. Verùm *Volatilisatio* hæc & *Extractio* illorum insolsus labor est. Equidem Spiritus Vini certò aliquid secum rapit, sed de Menstruo, non de Corpore.

Cæterùm ex AUTHORE notum est fieri *Syrupum Coralliorum* & *Lapidum*, dum, soluti cum *Sacchuro* rediguntur in consistentiam *Syrupi*. Discreptionem satis claram habet AUTHOR, sicuti etiam modum *Calcinationis* & *Solutionis per Menstrua*, ut nono pus habeam multa ulteriùs disserendi.

Quæ *de Lapidibus in genere* dicta sunt, etiam valent *de Gemmis in specie*. Quoad *Usum* earum, tam internum, quàm externum, ante omnia *duo considerando* sunt.

1. Ipsum *Corpus Gemma* crystallinum.

2. Superinducta huic *Tinctura Sulphuris metallica*.

Tinctura hæc in Corpore adhuc clauso nullius esse potest pro interno usu efficaciæ, nisi ab illius carceribus solvatur; unde *duo* principalia emergunt *Gemmarum Præparata*, nempe earum *Pulverisatio* & *Præparatio*, & hinc *Tinctura Extractio*.

Pulverisatio & *Præparatio* illarum partim in *Mortario lapideo*, partim super Porphyritidem, nil pro usu medico adjumenti affert; quin potiùs *Crystallus*, quantum præstare potest, loco omnium Gemmarum sufficiet. Duriora enim cùm sint Corpora Gemmæ, quàm ipsa *Crystallus* ipsumve *Vitrum*, aut *Arena*, patet facilè, quòd minùs adhuc, quàm Vitrum pulverisatum, operari queant, cùm indomabiles sint à Fermento Stomachi instar Vitrorum. Adeò insulsa sunt *Fragmenta quinque Lapidum pretiosorum*, aut *Species de Gemmis*, ut affirmare ausim, tantum, si non plus, Vitrum *quantum pulverisatum*, quàm *ipsas Gemmas*, operari posse. Unde *nulla Gemmarum interno usu erit efficacia* & *solummodò in solamen Pharmacopolarum præscribuntur*, quicquid in contrarium nitatur BORRICHIUS *de Herm. Sap. pag.* 322. & 328. Quòd in *Mortario aneo* ista fiat *Trituratio* seu *Præparatio*, Ramenta Mortarii admista non leviter adulterabunt Gemmarum Pulverem, adeò et ob id ZACUTUS LUSITANNUS Præparationes Gemmarum Pistillo Mortarioque aureis, vel argenteis perfici debere asserat.

Tincturarum Extractiones ex Gemmis quod attinet, multi sunt operosi in extrahendis his Tincturis Gemmarum. Quæritur autem de his: *An vera Substantia Gemmarum tingentis Extractio detur, & qua non sit simplex Corporis illarum integri Dissolutio?* Denique si dantur: *An non potiùs sint Solutiones metallica, à quibus nempe tinguntur Gemma, adeò, ut consequenter Virtus earum ultra potentiam Solutionum metallicarum extolli queat?* Nempe *duplici Operatione* innititur Tincturarum ex Gemmis Extractio: vel est Corporis totius *Solutio*, vel ex hoc soluto *Extractio Tinctura*.

Equidem 1. Compactissimum Gemmarum, idque exactè homogeneum, observatur Corpus, adeò, ut quælibet Metalla fixitate & in Igne constantia superent. Nam & Aurum longè Adamas superat: hinc difficillimè earundem existunt Solutiones, nec nisi mediante Ignitione, & in Menstruis corrosivis Extinctione, aut cum Subjectis solventibus, v. g. *Sulphure* aut *Nitro*, simultanea Calcinatione solvi possunt: nec facilè adhuc Trituræ Gemmarum, quantum quidem facit BORRICHIUS *de Herm. Lapid.* tribuere velim.

2. Solutis postmodùm *Particulis totius Concreti* sibi invicem homogeneis, tam pertinaciter *Salia Menstruorum* corro-

siva

Operationibus hisce fiunt ex Gemmis

1. Gemma præparata.

Præparantur modo dicto, lævigando, subindeque irrorando, cum *Aqua Cordiali* (*Rosarum*, *Buglossa*, & sim.).

2. Sal.

Gemmæ calcinatæ solvuntur interveniente digestione in *Acet. destill. vulgari* (vel *terebinthinato*), *Solutiones* filtrantur: hinc abstrahitur *Menstruum*, *Salque* relictum purificatur eluendo cum *Aqua destillata*. *Crollius*.

N. 1. Sunt qui malunt *Acetum destillatum* à sexta parte *Cineris Herbæ Kali* ternis cohobiis destillatum. Nimirum hoc subdulce, nec adeò mordax est. *Hartmannus in Croll.*

N. 2. *Calcinatio* hic fit, vel sola Ignitione, scilicet Ustione; vel Corrosione. Placet hic modum *Crollii* inserere, qui est: *Gemma* lævigatæ cum *Tart.* (*Flor. Sulphur.*) ter quaterve comburuntur, idque Igne Rotæ Crucibuloque operculato: ultimò regitur totum Crucibulum carbonibus, *Calx Gemmarum* lotione à Sulphure repurgata miscetur cum *Sal. Nit.* ana & calcinatur denuò in Tigillo clauso Igne Rotæ, ut fluant. Tandem abluitur optimè Sal Nitrum, Calxque Gemmarum exsiccatur. Sic parata est ad Solutionem.

N. 3. Si quid indissolutum manserit, id nova Calcinatione comburendum & solvendum, idque toties, donec tota ferè Gemmarum substantia dissoluta sit.

3. Magisterium

Præcipita *Solutionem* dictam cum *Ol. Tart. p. d.* vel *Spir. Vitrioli*.

N. Fiunt quoque *Magisteria Gemmarum*, solvendo eas in *Spiritu Sal. Nit.* vel *Salis Naturæ*, & præcipitando cum *Ol. Tart.* Vide *Quercetanus in Pharmacop. rest. cap. 24. & 26.*

4. Oleum Gemmarum, seu Liquor.

Sal Gemmarum optimè Solutionibus ac Coagelationibus purificatum reponitur in Cellam supra marmoream Tabulam, ut liquescat.

N. Feliciùs fit mensibus Julio & Augusto. *Crollius.*

5. Tinctura seu Essentia: Sal Gemmarum exaltatum.

Liquori sive *Oleo* (*Magisteriove*) *Gemmarum* affunditur *Spirit. Vin. alcabisatus*. F. Extractio s. a. separatur Solutio, abstrahiturque *Menstruum* ad formam usque crassiorem. *Hartmannus*, *Quercetanus in Pharmacop. rest. cap. 24.*

6. Oleum per destillationem: Essentia elaboratior.

A *Liquore Gemmarum* evoca *Spirit. Vin.* eumque recentis *Spirit. Vin.* atque *Acet. destill. terebinthinati* ana, destilla denuò per retortam: post evocatum *Menstruum* prodeunt *Sales* in forma *Olei*. *Hartmannus in Croll. Sect. de Liquoribus Gemmarum.*

7. Extractum Gemmarum, Crystalli, & Lapidum S. Closs.

℞. *Pulv.* impalpabilem cujuscumque *Gemmæ*, *Lapidis*, aut *Crystalli*, tere cum tantundem *Sal. mar. decrepit.* & reverbera Vase tecto in Furno Figuli per 24. horas: Materiam resolve *Aq. Font. calida*, agita Aquam fortiter, & quod solutum erit, affunde

---

sive adhærent, et vix separabilia novum cum illis *Concretum* constituant, unde & *nova Vires* ex utriusque emergant. Nempe hæc ita sibi relicta evaporata dant *Salia Gemmarum non propria*. Ergò ex Concreto Gemmarum quasi Salso, firmissimæ compagis, nullum salinum Corpus, per se in Aqua solubile, haberi potest; adeoque & eadem Salia impropria per deliquium in Liquorem resoluta, malè *Oleum Gemmarum* dicuntur; sicut si *Solutio* illa *cum Alcali* aut alio medio simili præcipitetur, cadit *Magisterium Gemmarum*; nudus nempe harum *Pulvis*, ejusdem, si non deterioris, cum Gemmis pulverisatis seu præparatis, conditionis.

3. *Tinctura in Gemmis*, etiam coloratissimis, summa est paucitas, quia Substantiæ metallicæ tingentis incredibilis est extensibilitas: unde & perspicuæ sunt Gemmæ, eùm opacæ necessariò essent, si copiosior Tinctura plenariè illas impregnaret; & in Artificialium Gemmarum Præparationibus aliquot grana tingentis ponderosi metallici Corporis, plures uncias Vitri levioris inficiunt. Conf. NEERI *de Arte Vitrar. cap. 77. pag. 144. cap. 78. pag. 147. cap. 82. pag. 50.* item GLAUBERUS *P. 2. pag. 243.* Quantùm ergò requireretur *Granatorum* pro Tinctura rubra, *Smaragdorum* pro Tinctura viridi eliciendis? Hinc

4. Quævis hactenus notæ *Tinctura Gemmarum*, quæ ab Agyrtis hinc inde circumferuntur, *non sunt vera Tinctura* harum Gemmarum; usu enim interno non aliter operantur, quàm virtute *Menstrui*. Sed aut nudæ *Solutiones* totius gemmei Corporis, aut undæ *Colorationes* Menstruorum, & meræ imposturæ fuerunt: cujus Exemplum v. g. sit *Tinctura Smaragdi* vulgatissima ab AUTHORE nostro descripta, quæ est nil aliud, quàm *Solutio tincta*, composita ex *Spiritu Vini*, *Spiritu Urinæ* & *Ramentis ferreo aneis Mortarii*, in quo fit Pulverisatio, ne tantillum quidem de Smaragdo eadem participante. Sic *Sulphur Granatorum Argentum in Aurum tingens* quidam ita parare volunt:

♃. *Aqua Fortis* Mens. j.
Aceti destillati Mens. ß.
Salis comm. ℥ij.

Destilleotur Igne forti: In *Liquore destillato* solvantur *Sal. Ammon.* ℨij.

Menstruum hoc affundatur *Granatis pulverisatis*, ut extrahatur *Sulphur*, decantetur, & *Menstruum novum* affundatur, *&c.* *Extractiones* conjunctæ, abstracto *Liquore corrodente*, ab ℥iv. *Granatorum*, ℥j. *Sulphuris* in fundo relinquunt, quod verum *Sulphur Solare* est.

Chymicus quidam Torgaviensis *Granatos* cum *Aqua Forti* extraxit, *Menstruum solvens* abstraxit, & reliquum cum *Luna* coniunxit (reliquom in *Lunam* contulit) quò major Sulphuris Granatorum portio fuit, eò major Auri quantitas rediit. Sed nil minùs est, quàm *Sulphuris Granatorum Extractio*, rudis nempe Particularum superficialium *Solutio*. *Lunæ in Aurum Transmutationem* hoc medio factam tamdiu falsam credo, donec veritatem ipse inspexero: præprimis, cum

Experimento BOYLE *Sulphur Granatorum* non *Solare* sed *Martiale* fit.

Idem Judicium valet de *Gemmarum Præparationibus mediante Sale Ammoniaco per Sublimationem* facta, quòd Sal Ammoniacum, teste BASILIO VALENTINO, sit appropriatum pro Volatilisatione Sulphuris metallici, & eo ipso, quòd Tinctura Gemmarum proveniat Tinctura Sulpheris metallici, beneficio ejus extrahere illarum Tincturam contendunt. Nempe

♃. e. g. *Rubinum*, *Smaragdum*, &c.
miscent cum *Sale Ammoniaco*, & probè sublimant per Alembicum: prodeunt *Flores* tincti colore additi Lapidis.

Cæterùm hoc est ridiculum: nam licèt calcinentur Gemmæ, Sal tamen Ammoniacum non potest aliquid extrahere: quantum enim Gemmarum ab Acido Salis communis adjomento Ignis solvi potest, tantum Sal Ammoniacum secum rapit: adeoque ad superficiales Solutiones totius in suas minutas Particulas, non verò genuinas Extractiones hoc, utut magni æstimetur, pertinet. Nec Spiritus affusus aliquid extrahit, nisi in quantum phlegmatica ejus Substantia solvendo Particulas Salis Ammoniaci, simul harum medio Particulas Gemmarum imbiberit.

Multi promittunt extrahere *Tincturas Gemmarum* cum *Spiritu Urinæ subtili*; sed hi ipsi hallucinantur, quoniam Spiritus Urinæ se colorat pro varietate Salium, quibus affunditur. Unde pro varietate Menstruorum, quibus solvuntur Gemmæ, varios mentiuntur Colores, & Tincturas Gemmarum.

Plura qui cupit *de præparandis Gemmarum Tincturis*, *Extractis*, *Magisteriis*, &c. videat FABRUM *in Myrothec. Spagyr. Lib. 5.* ubi operosus est in Tincturis & Essentiis Gemmarum; item CONRADUS KUNRATH *in Medulla destillatoria Tract. de Gemmis*, uti etiam BOOTIUM *Tr. de Gemmis & Lapidibus*, & qui sunt alii Authores, qui de hac materia molta satis crudè & crassè scripserunt. Preterà cautus esse debet Chymiater, ne à Pseudo-Chymicis decipiatur, & saltim Solutio pro Tinctura Gemmarum obtrudatur.

Non equidem *tanquam impossibiles Tincturarum Extractiones ex Gemmis* negare volo: multa sanè adhuc in Natura latent abscondita, suo tempore manifestanda; eo ipso enim, quo Igeia vi Color Sapphiro & Smaragdo potest exui, hoc ipso possibilitas separationis Tincturę ex Corpore gemmeo elicitur: genuinas tamen istas & preparatione difficillimas, & quantitate paucas, & usu non adeò singulares existimo.

5. Hinc & posito extrahi posse tingentes Particulas Gemmarum, ex superioribus clarum tamen est, *metallica eas esse prosapia*. Quidni ergò potiùs *ipsis ex Metallis* hæ ipsæ eliciantur, ubi nempe concentratę, quàm tanto labore eruentur ex Gemmis, in quibus dispersę? Dum v. g. *Granatus* & *Rubinus* ex Auro colores suos participare dicuntur, *Sapphirus*

affunde per inclinationem in Vas aliud vitreatum; ita vicissim procede, aliam *Aquam calidam* affundendo & decantando, donec *Calx* in fundo restet insolubilis, quæ novæ remiationi & reverberationi erit submittenda. Decantatas s. a. *Aquas* residere permitto, & separa à *Limo* subsistente, in illas projice guttatim *Oleum Tart.* ut lactescant: Filtra per Chartam, *Crassamentum* illi adhærens separa, & *Limo* superiori permisce, idemque de novo age præcipitando, colando, dum nullum ampliùs Limum dederit. Omnes has viscosas *Substantias* in unum junctas per Ablutiones plures à Salsedine vindica, iisque *Acet. destill.* affunde: digere donec dulcescat. *Acet. destill.* abstrahe ad siccitatem, restabit *Sal* griseum, è quo *Tincturam* trahes eam *Spirit. Vin. opt.* eoque revocato per Destillationem apparebit *Sapa*, sive *Syrupus Lapidis*, aut *Gemmo* dissolutæ, ulteriùs in *Essentiam* (si velis) provehendus.

8. Syrupus.

Fit dicto modo ex *Solutione* & *Sacchare*. Vide *Syr. Corall.* Et hæc de *Lapidibus in genere*, sequuntur jam *Gemmæ*.

CAP. V.

phirus ex Luna, nempe Veneri sociata, *Smaragdus* ex Venere, *Chrysolithus*, *Topasius*, & *Hyacinthus* ex Croco Martis. Conferatur KESLERUS *Redivivus loco allegato.*

Superest ergò consideremus, quid *externo usu* valeant Gemmæ instar *Amuletorum*, nempe appensæ vel applicatæ. Sanè plures singulares annotatæ hoc in puncto leguntur Historiæ, quas omnes vel Casui, vel Imaginationi ac Superstitioni attribuere haud facilè possumus. *Rubinus* gestatus si opacus redditur, Mortis index est, quod ex BACKIO refert HOFFMANNUS *in Clave pag. 115. Sapphirus* Anthraci pestilentiali circumductus Virus omne magneticè elicit: Confer. HARTMANNUS *in Praxi Chym.* ubi *de Peste*; item MARCUS MARCI *Phil. Veter. Restit. de Magnetismo Sapphiri*. *Smaragdus* Annulo exilicos, illi, cui appropinquat, Mortem communicat Confer. TIMÆUS *in Cas. pag. 79. Jaspis viridis*, hinc inde *Maculis rubicundis interspersus*, Hæmorrhagiam Narium in manu detentus cohibet. *Turcois* secum gestatus Casuum graviorum pericula avertit; videatur BOOT *de Gemmis*, item SCHMUCKIUS *in Curat. Magice Magnet. pag. 17.* Ut nihil dicam de *Nephritico* aut *Hæmatite Lapidibus*. Imò quamplurimæ Gemmæ, si in Corpore impuro minimèque sano gestantur, mutant Colorem, & fiunt pallidæ, vel aliam obscurum nanciscuntur Colorem: quod non tantùm verum est de *Corallis*, sed de quamplurimis Gemmis. Hujus Experientiæ quædam prostant Exempla in CONRADO KUNRATH *Med. destillatoria*. Quod videtur fieri ex Exhalatione quidam maligna, obducente Gemmas, vel ex certo consensu Spiritus insiti cum Sulphure metallico Gemmarum, ita ut his in statu naturali constitutis, in eodem se invicem conservent; simul ac verò patiuntur Spiritus insiti eclipsin, simul Spiritus metallicus deperdat suum nitorem, & fiat obscurus ac turbidus, teste BOOTIO *de Gemmis pag. 188.* Sanè Effluvia nostra, quin multam valeant subtilitate sua se insinuando, & hinc alterando plùs minùs Gemmas, nullum dubium, ut res hæc pluribus adhuc Experimentis illustranda veniat; Conf. HELMONTIUS *Tract. Potest. Medicam. pag. 62.*

Vera ergò videtur ejus Sententia, quòd *Gemma interiùs assumpta, parum aut nihil præstent*, sed saltim *extrinsecùs* in Annulis gestatæ per diffusionem radiosam Sulphuris metallici, à quo Tincturam & Colorem habent, operentur, & exciteat Spiritus insitos & influos. Unde quæ dicturus sum de Gemmarum virtutibus, ex relatione aliorum afferam potiùs, quam quòd fidem iis adhibeam. *(1)*

C A P U T V.

D E G E M M I S.

A D A M A S.

De *Adamante*, dubium est, *an interno usu Dysenteriam inducat?* Confer. SENNERTUS *in Paralipom. pag.* 130. Multi affirmant; quibus tamen contrariatur WORMIUS *in Musæo*, qui dicit, quòd pulverisatus assumptus Dysenteriam curet potiùs, quàm quòd inducat. Pro conciliatione dico: si non sit exactissimè pulverisatus, ita ut adhuc eminentias quasdam acutas obtineat, & pungat Intestina, possit inferre Dysenteriam; si verò lævigatur & pulverisatur minutissimè, nil mali inferat, & Dysenteriam potiùs curet, quoniam absorbet Acidum. SPIGELIUS *Lib. 3. de Semitertiana cap. 13.* dicit: quòd *in Austria Vir quidam maximè Illustris, natura & temperamento prorsus Melancholicus, & Capite admodùm calidus, ac ad Maniam propensus,* longo

(1) *Nemo est in Naturæ Historia adeò hospes, cui nova Cl.* Tournefortii de Lapidum Genesi Hypotesis *nova adhuc sit. Imaginatus est oculatissimus hic Naturæ scrutator,* Lapides ex Semine *quodam, seu* Ovo *generari, ac Organis peculiaribus in ipsis insculptis, Succoque per ea fluente nutriri, non secus ac Vegetabilium & Animalium Corpora. De* Lapidibus Idiomorphis *dictis, seu* propria *gaudentibus* figura, *res videtur manifesta, ob illorum semper sibi similem atque uniformem conformationem: quòd plures simul in iisdem semper locis reperiantur, ubi scilicet illorum est Seminarium: quòdque haud verum sit, in locis illis Matrices inveniri, in quarum cavis Lapides peculiari structura præditi efformentur. Continebunt ergò Lapides hi propria Ovula, quæ in seipsis exclusa, incrementum à nutritio accedente Succo sumentia, ea organa patefaciunt, quæ priùs ob exilitatem in iis non deprehendebantur, Non secus ac quamplurima sunt Animalia, quæ Ova in seipsis excludunt, eademque adaucta magnitudine distinctiùs organizata pariunt. Adderem & Ego, quòd simili Naturæ magisterio,* Tubera terrestria, *quæ Radices videntur informes, Ovula seu parva Germina in seipsis continent, quæ corrupta Radice, & pereunte, ut sic dicam, matre, incrementum acquirunt, ac in totidem exigua Tubera à se invicem separata evadunt.*

Quicquid autem sit de Tournefortii Hypothesi, illud sanè negari nequit, Lapidum etiam durissimorum nutrimentum fluiditate quadam præditum esse, ut scilicet per cæcas Venas obscurè fluens, possit illorum molem adaugere. Ea ratione videmus rimas Lapidicinis insculptas temporis tractu obliteratas. Imò laudatus Tournefortius *in Creteasis Labyrinthi cavernis, Characteres longo priùs tempore Lapidibus incisos, non solùm planæ Lapidum superficiei æquatos, sed ad duarum linearum eminentiam extantes observavit: nutrimento scilicet copiosiore extra Characterum foveas exundante, ibique concrescente: non secus ac in Ossium fracturis, nutrimentum exundans extra Ossium conglutinatorum superficiem erumpens, Porum sarcoidem in Cicatrice extuberantem producit.*

Mollem etiam quandoque fuisse Lapidum omnium substantiam, ostendunt imprimis extranea Corpora in Lapidibus, *sive opacis, sive transparentibus* clausa; *quemadmodùm de* Succino *vulgatissimum est. Est in meo Musæolo* Crystalli *frustum, in cujus medio Aquæ exigua portio, in ampliori cavitate ludens, continetur. Ostendunt quoque &* Lapides Ichthyomorphi, *sic appellati, quòd vel in superficie, vel in interna substantia,* Piscium formas *exactè repræsentent: sunt qui Plantarum Folia, Insecta, Animalium Ossa, diversi generis Conchylia, & integros sceletus præferant. Quæ quidem explicari alia ratione nequeunt, nisi semel supposita lapidescentis materiæ teneritudine. Obiter hic notandum duco, non abs re à nonnullis Lapides hos, præsertim Ichthyomorphos, quum in cryptis, etiam in summitatibus Montium sitis, inveniantur, pro naturali argumento haberi, Noachicum Diluvium omnino universale Aquis enim Montium etiam altissimorum cacumina superantibus, potuerunt Pisces, & reliqua Marina ad altas Montium cavernas ascendere, ut residentibus illis hæc in sicco remanerent, & Lapidibus tunc temporis emollitis firmiter adhærerent. Vide de ea re eruditè disserentem Cl.* Josephum monti, *Horti Bononiensis Præfectum, ac Scient. Inst. Socium meritissimum, cujus familiaritate mihi gratulor, in sua* Dissertatione de Monumento Diluviano nuper in Agro Bononiensi detecto.

Quod de Corporum, *sive* Vegetabilium, *sive* Animalium Petrificatione *ajunt, etsi negare non ausim; illud tamen notandum attentè velim. quam Petrificationem vulgò vocant, haud semper veram esse Lapidescentiam,* h. e. *omnimodam Plantæ e. g. in Lapidem transmutationem; sed potiùs esse lapideæ Materiæ Plantæ superficiei successivam adhæsionem, ut non tam Planta in Lapidem reverà mutata, sed potiùs lapidea Crusta induta sit: si enim illam frangamus, vel Plantæ exiccatæ inclusos ramusculos deprehendimus, vel canaliculos lapideos omninò vacuos, penitus corruptis contentæ Plantæ ramusculis, observamus. Simile quid* Lithophytis *accidere videmus. De* Lapidum Ortu *ingeniosum Dñi* Geoffroy *specimen habemus* Act. Acad. Anno 1716.

CAPUT V.

DE GEMMIS.

I. CRISOLITHUS.

CHrysolithos (*Veterum*), Topasius (*Gemmariorum modernorum*), est Gemma aurei coloris. Germ. *Chrysolith.* Gall. *La Pierre Chrysolite.*

Duo ipsius sunt genera, *Orientalis* & *Europaus*, ille ut colore, ita duritie Europæum superat: hic enim instar Crystalli mollis est, & cum aureo colore vel multùm, vel parùm nigricat.

Inveniuntur in Bohemia passim.

Vires. Naturæ Solaris ex Signatura judicatur. Proinde creditur Timores nocturnos & Melancholiam minuere, Intellectum confortare, molestisque Insomniis adversari, (sinistro scilicet Brachio alligatus, aut Collo suspensus, Auroque inclusus): alii commendant ejus assumptionem ad Morbum Comitialem, & Pestem.

II. GRANATUS.

GRanatus est Gemma pellucida, ex flavedine rubens, Ignis instar, Miniique nativi vel factitii colorem fere redolens. Germ. *Granat.* Gall. *Pierre de Grenat.*

N. Sunt diversa genera Gemmarum, quæ colorem Ignis æmulantur, adeoque sub *Carbunculis* (quo nomine à *Carbonibus* sumpto, Gemmas illas in genere vocant) comprehenduntur, v. g. *Granatus*, *Hyacinthus*, *Rubinus*, &c. Hinc sunt, qui *Granatum* faciunt *Rubinum colore obscuriore*, expositus enim Luci aut Soli, Carbonis imaginem ostendit dilucidiùs, quàm ipsemet Rubinus.

Sunt *Granati* alii (vel aliæ) *Orientales*, alii *Occidentales*. *Orientales*, ùt meliores ita & pretiosiores, proinde provinciam officinalem solis *Occidentalibus* linquunt. Hi sunt tum *Hispanici*, tum *Bohemici*, tum *Silesiaci*. E quibus Bohemici reliquos antecellunt.

Vires. Exsiccant, corroborant, medentur Cordis palpitationi, Melancholiæ resistunt & Veneno, sputionem Sanguinis sistunt, Tartarum in Corpore resolvunt, Collo suspensi iisdem virtutibus vulgò celebrantur.

PRÆPARATA.

1. *Granatus præparatus* Fit. l. com.
2. *Magisterium*.

Igniuntur *Granati*, & in *Spir. Sal. com.* aliquoties extinguuntur, donec solvantur. Soluti *Oleo Tartari* in Lactis cremorem coagulantur, atque *Aqua calida* dulcorati, postmodùm usui adhibentur.

N. 1. Fieri quoque inde possunt & aliæ *Præparatorum* Formulæ ad modum generaliter datum.

N. 2. *Sulphur Granatorum Bohemicorum* describit *Agricola tomo* 2. *pag.* 261.

III. HYACINTHUS.

HYacinthus est Gemma pellucida, ex flavedine rubens, Ignisque flammas imitans, Germ. *Hyacinth.* Gall. *Pierre de Hiacinthe.*

Sunt alii (vel aliæ) *Orientales*, alii *Europæi*. Hi inveniuntur ad Iseram fluvium, in confinibus Silesiæ & Bohemiæ, suntque Orientalibus ignobiliores. Quoad Colorem, referunt alii Colorem Minii nativi, aut Sanguinis admodum biliosi, & hi sunt præstantissimi: alii rubedine Croci flavescunt, alii exactè ostendunt Succini colorem, & hi viliores: alii albi pellucidi Succini colorem referunt, & hi omnium vilissimi habentur.

Vires. Vim habet Cor corroborandi, & à Peste tuendi. Singulare quoque est Specificum contra Spasmum & Contracturas, *Amuletum* quoque antepestiferum habetur Collo appensus,

---

longo tempore sine Insomniis turbulentis perpetuis Somnum capere non potuerit; solo autem Adamante plano & lato, duorum vix granorum pondere Auro incluso, sinistroque Brachio supra Cubitum, quo loco Fonticuli inuruntur, alligato in forma Armillæ, ita, ut Adamas tangeret semper nudam Carnem, ab hisce molestiis plurimùm liberatus fuerit. Ratione cujus etiam Dæmonem fugare dicitur, uti videre est in WORMII *Museo*. Dosimasiam Fidelitatis Uxoris volunt quidam habere ex Adamante, dicuntque, si Adamas Capiti Mulieris dormientis, ac insciæ imponatur, si fidelis sit, illam in Somno in amplexus Viri ruere, quod videre est in STOECHERI *Praxi Aurea*; & utut à quamplurimis pro vero habeatur, nihil minùs multi sunt, qui pro fabuloso agnoscunt. (K)

AMETHYSTUS.

A*Methystus* gestatus *Ebrietatem* arcere dicitur; item malas Cogitationes prohibere, & etiam felix Ingenium, Vigilantiam & Industriam inferre creditur. (*L*)

I. CHRYSOLITHOS.

C*Hrysolithum* imprægnatum esse *Sulphure Solari* multi putant, unde internè solent dare, ut instar *Auri* sit fomentum Facultatis Vitalis; sicut & à *Fascinationibus* tueri dicitur. Sed falsò: potiùs *Chrysolithi Color* est partim à *Croco* seu *Sulphure Martiali*, partim *Joviali*.

Usus ejus est contra Melancholiam & Affectus melancholicos, internè & externè applicatus, sicut etiam CARDANUS refert, Chrysolithi 15. grana auxilio esse præsenti Melancholicis, seque octo dierum spatio desperatum Melancholicum ejus *Pulvere* liberasse. (*M*)

II. GRANATUS.

G*Ranatus* refertur ad *Carbunculos*. Tinctura hujus *Auro* tribuitur, sed falsò, Potiùs participat de *Sulphure Martiali*, uti patet ex Experimento BOYLE *de Gemmis Sect.* 1. quod adeò firmiter adhæret, ut vix ac ne vix quidem possit ab iis separari: unde frustrà laborant ii, qui *Tincturam Granati* parare volunt beneficio Sublimationis cum *Sale Ammoniaco*. Quæstio aliàs est. *An Bohemici seu Occidentales Granati sint præstantiores? an verò Indici seu Orientales?* Respondetur, Bohemicos esse præstantiores Indicis seu Orientalibus, propterea, quoniam Orientales Granati vi fortis Ignis liquescunt, & instar Vitri coagulantur; Bohemici econtra Ignem fortissimum sustinent, à quo neque colorem, neque pondus mutant, sed solidi ex ipsis flammis emergunt.

Propter *Sulphur Martiale* idem Granatorum effectus est cum Corallis in Cordis Palpitatione, Affectibus melancholicis, Lipothymiis, Hypochondriacis, & Scorbuticis, Terrore, &c. quod ipsum etiam tam interno, quàm externo usu præstare solent, vel appensæ, aut quacumque ratione admotæ. *Magisterium* nil valet.

Tinctura Granatorum pro viribus roborandis multùm commendatur, & sic duplici modo: vel mediante *Sale Ammoniaco*, Sublimatione, & cum *Spiritu Vini* Extractione: vel calcinant *Granatos*, solvunt in *Spiritu Nitri*, *Spiritum* abstrahunt, *Calcem* relictam edulcorant, postea reverberant, & sic recipit *Pulvis* colorem antiquum; quem cum *Spiritu Vini* extrahere volunt in Tincturam. Sed Tincturæ hæ sunt sophisticæ, de quibus *Capite antecedente* jam dixi; utut valdè commendetur in Cura Dysenteriæ, cujus rei fides sit penes Authores.

III. HYACINTHUS.

H*Yacinthus* & *Rubinus*, qui etiam vocati fuere *Carbunculi*, Gemmæ dicuntur congeneres; invicem enim de *Sulphure Solari* participare putantur: hinc Pectori admoventur in Morbis malignis, Lipothymia, Palpitatione Cordis, & abigendis Venenis. Unde prostat in Officinis *Electuarium* quod vocant *Confectionem de Hyacintho*, multi usus contra Febres malignas, Cordisque Affectus. Verùm Color Hyacinthi

---

(K) *Non solùm fabulosa sunt, quæ de* Adamantis *vi Dæmonem pellendi, ac Uxoris castitatem explorandi, hic asseruntur; sed superstitionem quoque sapere, vel cæcis ipsis est manifestum. Quòd autem Adamantis invicta durities* Agnini Sanguinis *contactui cedat, inter ridicula connumerandum. Meritò igitur Gemma hæc* Adamas *appellatur, ab α privativo, & δαμάω* domo, *quòd malleo* vix perdometur. Adamantis (*quemadmodum &* Crystalli) *crassiuscula acuta fragmenta, nonnisi Intestina lacerando, Dysenteriam inducere valent: quare inter* Venena *haud recensebis.*

(L) *Imaginaria* Amethysti *vis*, Ebrietatem vitandi, *nomen Lapidi fecit: α enim privativum est, & μεθύω* ebrius sum.

(M) Chrysolithus (aureus Lapis) *saltem Orientalis*, *est* Topazius Officinarum.

sus, aut Annulo inclusus. *Quercetanus in Pharm. Rest. cap.* 26. *B. de Boodt.*

P R Æ P A R A T A.

1. *Hyacinthus præparatus,*
2. *Sal & Magisterium.*

N. Hartmannus in Pract. Calcinat cum æq. parte *Sulphur. vivi* (Mineræ adhuc conjuncti, non in Magdaleonea redacti,) in Crucibulo forti, cum Operculo tecto, (non lutato) Igne circulari: 1. lento, 2. fortiori, tandem 3. fortissimo, donec *Sulphur* omne exhalet, nec amplius Sulphuria odorem spiret. Hinc eluit optimè, & denuò cum ana *Sal. Nitr.* calcinat Igne circulari, donec in *Massam* abeat in Igne Metalli instar rubescentem. Hinc injicitur in *Aquam calidam*, eluiturque optimè, donec non ampliùs Sal Nitrum sapiat. Hinc *Pulveri* affundit *Acet. destill. terebinthinatum*, solvitque s. a. donec *Hyacinthi* sint soluti, relictis exiguis *Fæcibus* in fundo. *Solutionem* filtratam exhalare permittit ad siccitatem, *Pulveremque* optimè edulcoratum exhibet (*Sal Hyacinthi*), aut cum *Oleo Tart.* præcipitat. (*Magisterium.*)

Dosis ℈ß. vel ℈j.

(JASPIS, præsertim qui undique rubicundus, in Hæmorrhagia multùm valere putatur, appensus; Calculum frangere assumptus (*Claudinus Empir. ration.*), Partum accelerare Femoribus alligatus. *B. de Boodt.*

IV. L A P I S N E P H R I T I C U S.

LApis Nephriticus est Lapis opacus, variegatus, ex colore viridi, aliisque permistus. Germ. *Griesstein.* Gall. *La Pierre Nephretique.*

Rarò hic Lapis in se *duos Colores* habet, semperque Viriditatem refert, alius scilicet Viriditatem ex albedine, alius Viriditatem subflavam, interdum subcœruleam, plerumque ex viridi, albo, flavo, cœruleo, nigroque Colore mistus est. Poliri exactè non potest, semper enim ipsius superficies pinguis apparet, quasi Oleo inuncta esset.

Adfertur ex Nova Hispania. In nonnullis etiam Hispaniæ locis, & in Bohemia reperitur. Tanta invenitur mole, ut Pocula inde fieri possint. Quin imò Frustum hic Francofurti conspicere licuit, ultra libras 50. pendens.

Vires. Commendatur adversùs Nephritidis aut Stomachi Dolores: sed ejus præcipua laus est ad nephriticos Dolores, Calculumque, & Arenulas expellendas. Medetur his Affectibus Brachio vel Coxendici alligatus, aut de Collo suspensus. Cujus rei gratia *Armillas* inde factas gestare solent. Sole Virginem ingrediente insculpunt Signum Virginis.

P R Æ P A R A T A.

1. *Magisterium.* *Dosis* à g. iv. ad ℈j.
2. *Liquor* à g. vj. ad xxv.

V. R U B I N U S.

RUbinus est Gemma diaphana, rutilans, rubensque (exigua portiuncula est cœrulei coloris), ac Limam respuens. Græcè Ἄνθραξ. Arabicè *Iacut.* Latinè *Carbunculus*, κατ' ἐξοχὴν. Germ. *Rubin.* Gall. *le Rubis.*

N. Rubedo ipsius est instar Sanguinis, Laccæ Indicæ, aut Coloris cocci. Germ. *Kermsine.* Gall. *Couleur d'Escarlatte.*

Nobiliores Rubini in Insula Zeilan nascuntur: alii, qui minores, in Coria, Calecut, Cambaia, & Bisnagar. Optimi in Flumine in Pegu. Exploratur bonitas Ore & Lingua. Nam frigidiores & duriores, meliores reputantur. Nascuntur in lapidea Matrice rosei coloris, primùmque candicant, deinde paulatim maturescentes Ruborem contrahunt. Hinc albi immaturi. Nascuntur plerumque in eadem Fodina, ubi Saphiri reperiuntur.

Vires. Tradunt Rubinum gestatum, vel ebibitum Venenis resistere, ac à Peste præservare, Tristitiam arcere, Libidinem coercere, malas Cogitationes, & terrentia Somnia avertere, Animum exhilarare, Corpus incolume conservare, ac, si Homini infortunia instent, ea mutatione Coloris in obscuriorem significare, iisque præteritis, iterum pristinum Colorem recuperare.

P R Æ P A R A T A.

Rubinus Præparatur more communi (in Febribus utilis.)

(*Tinctura Rubini* Fœtum pelli, *Kozar.* refutat. *Dos.* ℥ij. vel ℥ß. in *Aqua Helen.* vel *Rub.*)

VI. SAP-

---

cinthi non est à Sulphure Solari, sed *Martiali.*

Pulvis hujus Gemmæ, vel etiam exinde paratum *Magisterium*, quod describit AUTHOR, commendatur etiam in quibuscunque Convulsionibus, & Spasmo; sed nihil valent.

Afflicto Corde hæc Gemma gestatis Colorem mutare dicitur. Videatur GESNERUS *Lib. 1. Epistol. pag. 4.*

J A S P I S.

JAspis in Hæmorrhagiis quibuscunque sistendis, in Manu detenta, ut incalescat, vel Argento inclusa & Naribus adducta, certum est Remedium: pro quo usu eligenda est ista Jaspis, quæ hinc inde sanguineis Maculis viridibus intermistis est colorata; non verò multis albis aut obscuris est respersa: videatur TENZELIUS *in suo de Re Medica Tractatu* & HILDANUS *C. 3. Obs. 3.* Et quidem gestanda est in ea Manu, ex cujus latere Nasi Sanguis effluit. Hoc enim modo aliquando fuit sublata desperata Hæmorrhagia, quæ à tribus celeberrimis Medicis non potuit curari: videatur SCHMUCK *in Curat. Magico-Magnet pag. 16.* & BOTT *de Gemmis Lib. 1. cap. 102.* Præter virtutem contra Hæmorrhagiam Narium, uti etiam contra Abortum, Femori alligata, Fœtum pellere creditur.

IV. L A P I S N E P H R I T I C U S.

LApis Nephriticus ex Nova Hispania adfertur, ex cœruleo ad viridescentem Colorem inclinat, & in superficie semper pinguis & oleosus apparet: ratione virescentia coloris ad *Smaragdos* refert BECHERUS *Phys. subterran. Lib. 1. pag. 547.* Species est *Jaspidis exotica*, unde rarum est, quod etiam observatus fuerit *Lapis Nephriticus albus*, de quo vid. M. A. N. C. *Ann. 3. Observat. 30. pag. 46.* Ita dicitur ab effectu, quòd nempe *Amuleti* loco de Collo suspensus, aut Coxendici appensus, aut etiam Armillæ aliaque ex hoc confecta, nephriticos Dolores demulcere, & Calculi excretionem promovere, observatus fuerit. Quod etiam non est de nihil: nam non tantùm Arenam calculosam pellit, ac à Calculo præservat, sed etiam eundem curat; & quidem Argento inclusus, majoris efficaciæ esse putatur. Has Vires existimo obtinere nephriticas, vi Spasmorum ac Motuum convulsivorum sedativa, quibus etiam Ureteribus ac locis membranosis finitimis remittentibus, &c. Dolores nephritici abeunt, & Calculi sponte promoveri solent. Unde etiam, præter vim Calculum promovendi, mirificè in Doloribus Coli, Suppressione Urinæ, Dolore Capitis vehementiori, & Affectibus catarrhalibus, laudari solet. Hoc ipsum docet, quo jure interno usu tanquam *Diureticum & Lithontripticum* usurpetur: unde & D. MICHAELIS aliique *Liquorem Nephriticum*, item *Magisterium Nephriticum*, solvendo in *Spiritu Salis composito*, ex hoc *Lapide* præparare satagunt. Modos præparandi videbis in HOFFMANNI *Clave p. 154.* Nempe utut vi amuletica Spasmos sedando aliquid adjumenti adferat; tamen interno usu non statim eundem effectum præstabit; multo minùs si *Salium* sub Præparatione additione, Textura ejus plùs minùs invertatur, & alteretur. Confer. WORMIUS *in Musæo*, & in specie integer *Tractatus de hoc Lapide* editus à CASPARO BARTHOLINO. (N)

V. R U B I N U S.

UT *suprà* dixi, *Rubinum* vulgò inter *Carbunculos* referri, ideo, quod horum *Tinctura ex Auro* præsupponatur; quod quidem verum est de Rubino, non verò de reliquis dictis Carbunculis, Granato & Hyacintho, uti suprà dixi. *Sulphur Solare* in Rubino confirmatur præter alia ex eo, quòd hic frequenter in locis, ubi Aurum adest, inveniatur, teste MERRETTO *de Arte vitrar. pag. 419.* sicut & Rubinorum generationem eleganter describit AUTHOR noster. Hinc & *Crystallus* calcinando præparata, per *Aurum in Aqua Regia solutum*, & in *Pulverem* redactum, in *Carbunculum* quasi mutatur: videatur NERI *de Arte vitrar. cap. 129.* De *Rubinis albis* vid. VELSCHIUS *Hecatost. 1. pag. 68.*

In Febribus, aliisque Malignis & Venenatis Morbis, Lipothymia, Palpitatione Cordis, &c. efficax Remedium putatur Rubinus; unde ceu principale Ingrediens est in *Electuario de Gemmis*, quod à multis magni fit in Morbis Malignis, Venenatis, Pestilentialibus, &c.

Externo usu vi amuletica commendatur: arcet melancholicas

(N) *Est & Lapidis* Nephritici *pretiosior species: illum ob eximiis virtutibus* Nephriticum Divinum *appellant.*

VI. SAPPHIRUS.

SApphirus est Gemma cœruleo colore, pellucida & diaphana. German. *Sapphir.* Gall. *le Sapphir.*

Sunt aliquæ Colore Cœruleo albidæ, aliæ cœruleo saturo: hæ *Mares*, illæ *Fœmellæ* appellantur: aliæ omni colore carent, *Albæque* vocantur.

Orientales inveniuntur in Calecut, Cananor, Bisnagar, Zeilan, & præstantissimæ in Regno Pegu.

Occidentales, variis in locis reperiuntur. Confinia Bohemiæ, & Silesiæ satis præstantes ferunt, Præstantiores tamen sunt Orientales.

N. Color in Igne facilè aufertur.

Vires. Est frigida & sicca, astringens, consolidans, alexipharmaca, cordialis, ophthalmica. Proinde Oculorum Humiditates exsiccat, Inflammationem arcet & extinguit (in *Collyriis* adhibita, aut *Butyro loto* excepta, Palpebrisque oblinita superioribus): valet ad omnia Alvi profluvia, Dysenteriam, Fluxum hepaticum, Hæmorrhoidum, Sanguinisque rejectiones (assumpta cum *Aqua Plantag. Tormentill.* &c.). Ulcera interna & Vulnera sanat, Cor corroborat, & lætificat. Pesti (Anthracibus imposituu Venenum à Corde arcere dicitur) omnique Veneno, Febribusque malignis adversatur: cardiacos ac melancholicos Affectus quosvis lenit, tollitque (intùs exhibita). Integra Sapphirus Fronti adhibita Hæmorrhagiam sistit, ac Inflammationibus applicata eas extinguit. In Orbiculum redacta Pisi magnitudine ac perpolita Oculis imposita, Pulveres, Culices, & quicquid in Oculum deciderit, aufert, Oculus à Variolis & Morbillis tutatur, &c.

P R Æ P A R A T A.

1. *Sapphirus præparata.* Fit modo comm. lævigando cum *Aqua cordiali.*

2. *Sal.*

3. *Liquor*, seu *Oleum.*

N. 1. ℞. *Sapphirum* duplo pondere *Sulphuris* commixtum, calcina. *Calcem Aqua stillatitia* sæpiùs ablue, rursusque exsicca. Posteà *Spiritu Vini* perfunde ac macera, tum rursus exsicca, quodque in fundo remanet, iterum calcina, destillaque toties, donec in *Vino* liquescat Nivis instar: tandem abstrahe, & provenit *Sal*, quod in loco humido in *Liquorem* solvitur. *Boet. de Boodt.*

N. 2. Alij solvunt *Sapphiri* pollinem in *Acet. destill.* & *Succo Limonum*, *Solutionemque* cum alio Cordiali exhibent mixtam.

Essentia, seu Tinctura,

Calcinatur *Sapphirus* bis, ac posteà *Oleo Vitrioli* solvitur, abstracto dein *Oleo Vitrioli* cum *Spirit. Vin. Essentia* extrahitur. *B. de B.*

VII. SARDIUS LAPIS.

SArda, Sardius Lapis, est Gemma semiperspicua, loturæ Carnis, seu Carni sanguinolentæ similis, unde & *Carneolus*, vel corruptè *Carneolus* vocatur. Germ. *Carneol.* Gall. *La Carnele.*

Non omnes unius modi inveniuntur Coloris, alij enim sunt rubri, alij exigua Sanguinis rubedine tincti, alij subflavescentes ex rubedine.

Laudatissimus Carneolus in *Sardinia* invenitur, hinc in Epiro, & Ægypto, sed *Babylonius* cæteris præfertur. *Indici* & *Arabici* etiam non contemnendi, ut nec *Europæi*. Nam in Bohemia, Silesia, aliisque Regionibus præstantes inveniuntur.

Vires. Pulvis ad omnem Sanguinis fluxum propinatur, Gestatus fertur Animam exhilarare, Timorem pellere, Audaciam præstare, Fascinationes prohibere, ac Corpus contra Venena quævis tueri. Imprimis autem Sanguinem undecunque fluentem peculiari proprietate sistere, Ventrique alligatus Partum conservare.

P R Æ P A R A T A.

Sardius præparatur modo communi. (Δ)

VIII. SMARAGDUS.

SMaragdus est Gemma pellucida & diaphana, grato suo Virore pulcherrima, omnium Gemmarum fragillima. Arabicè *Zamarut*, nonnullis *Prasinus*. Germ. *Smaragd.* Gall. *de l'Emeraude.*

Sunt alij *Orientales*, alij *Occidentales.*

Orientales, uti sunt Virore amœnissimi, ita & præstantissimi.

Occidentales sunt, cum *Peruviani*, tum *Europæi*. Hi reperiuntur in Cypro, Britannia, aliisque in locis; sed reliquis sunt ignobiliores.

Vires. Omnem Alvi Sanguinisque fluxum, & præcipuè Dysenteriam ebibitus sistit: nec refert utrum à mordaci Humore, an à Veneno ortum ea habuerit: venenatis item Morsibus, Pesti, Febribus pestilentialibus medetur.

Dosis gran. 6. 8. 10.

Inter

---

cas Imaginationes, & Insomnia turbulenta, si instar Armillæ appendatur Collo. De mutatione Coloris videatur AUTHOR, & illud quidem latiùs diductum in BOOTIO *Lib. 4. cap. 14. pag. 146.*

FABER *in Myrothec. spagyr.* commendat *Quintam Essentiam Rubini*, quam tamen non puto esse magni ponderis.

VI. SAPPHIRUS.

SApphirus ordinariè est *cærulea*; dantur tamen etiam *albæ Naturales*: de quibus videatur VELSHIUS *Hecatost.* 1. *pag.* 67. Color ejus cœruleus dependet ex *Sulphure Veneris*, utpote quòd Sulphur est à Primo Ente Lunæ, cùm mutaretur in Metallum, & à Principio aquoso conglutinatum. Nam omnes Gemmæ conveniunt in Radice, differunt in Sulphure.

Famosissimus ejus usus est in Carbunculis Pestilentialibus, quasi magneticè curandis, in Circulum nempe aliquoties circumdata. Nam brevi post Circulus liquescit & nigrescit, & postmodùm Carbo integer à parte sana separatus excidit. De hoc *Saphiri Magnetismo* videatur MARCUS MARCI *in Philos. Veter. restitut.* Ophthalmica etiam habetur Saphirus. Unde ejus usus quibusdam multos solet esse Ophthalmiis, & nimia Oculorum Lippitudine, si Circulus ducatur circa Oculum. Unde Remedium egregium est in Variolis & Morbillis, ad præservandos ab his Oculos, si nempe Circulus crebriùs circa Palpebras, & Oculorum bulbos ducatur cum Sapphiro. Commendatur etiam ad roborandum & restituendum Visum. Si Pulvisculum aliquod in Oculum incidat, dicit AUTHOR noster, quòd conveniat, si in Orbiculum redigatur Pisi magnitudine, ac perpolita Oculis imponatur. Cæterùm tutiùs applicantur *Perlæ.*

Sal & Liquorem Sapphiri, de quibus videatur AUTHOR, commendat CLAUDIUS DEODATUS in Cordis Affectibus omnibus, in quibus mira facit.

Præparatur quoque *Magisterium ex Sapphiro*: post duplicem nempe Calcinationem factam, solvitur *Sapphirus* in *Spiritu Nitri* cum *Aceto destillato*, & Solutio præcipitatur cum *Oleo Tartari*. Prima Solutio fit viridis, subsequentes simul albæ. Ratio diversitatis consistit in Sulphure Lunæ, quo imprægnatus est Sapphirus, quod in prima Solutione sese exhibet in colore viridi, in reliquis solutionibus non ampliùs est præsens, unde in albicante sese exhibet. Sycophantæ & Agyrtæ habent *Oleum purpureum* seu *viride* elegans, quod dicunt esse *Oleum Sapphiri* verum: sed est impostura, estque nihil aliud, quàm *Oleum* ex *Terebinthina* & *Chamomilla destillatum*. *Oleum* hoc habet AUTHOR in Regno Vegetabili, ubi *de Chamomilla.*

VIII. SMARAGDUS.

SMaragdus est Gemma viridi colore, mollioris consistentiæ, & facilioris solutionis, quàm reliquæ Gemmæ. Viror ejus est ex *Marte*, ut *suprà* dictum. Mars enim duplicem dat colorem; per se rubrum, & si attingatur Acido, viridem. Observantur tamen etiam *Smaragdi albæ*, teste VELSCHIO *loco citato.*

Solo intuitu Visum & Oculos recreare dicitur, & quidem quò viridior, eò utilior ad quoscunque Affectus censetur. *Amuleti* instar appendi solent Infantibus contra Pavores nocturnos, Terrores subitaneos, Morbosque convulsivos & epilepticos. Sed propterea non statim etiam interno usu pro iisdem Affectibus conferre præsumendus est, utut *Smaragdus præparata* à quibusdam pro talibus scopis, item pro Hæmorrhagiis ex acrimonia Sanguinis, pro Alvi fluxibus; præsertim dysentericis, adhibeatur: sive Dysenteria sit simplex, sive

---

(Δ) Sardius Lapis *est*, *quem* Cornalinam *vel* Carnalinam *à* Cornu *lævigatione*, *vel* Carnis *colore*, *vulgò appellant*. *Ne tamen* Sardium Lapidem *cum* Sardonyche *confundas*: Sardonyx *enim Lapis est de* Cornalina & Onyche *participans*. *Est autem* Onyx *exoticus Lapis ab* ovis Ungula, *cujus figuram imitatur*, *nomen sumens*.

Inter *Amuleta* præcipuè commendatur ad Epilepsiam, Partum accelerat (alligatus Coxæ), eumdem retinet (impositus Ventri.) Hæmorrhagiam sistit (Ore conditus), Dysenterias omnes, ac Hæmorrhoidum fluxum, indubitatò compescit, (Ventri adhibitus, teste *Guainerio*). Timores ac Terriculamenta arcere fugareque, ac Hæmitritæam Febrem tollere creditur, è Collo pendulus, &c.

N. Frangi Smaragdum in Coitu quandoque Experimento comprehensum dicunt. *Cardanus.*

P R Æ P A R A T A.

1. *Smaragdus preparatus.*
2. *Sal & Tinctura Smaragdi.*

Smaragdus pulverisatur, ac per linteum trajicitur; hinc superfunditur *Spirit. Urinæ*, qui aliquid Phlegmatis adjunctum habet, ut Colorem extrahat; Spiritu dein iterum Destillatione abstracto, in fundo remanet *Extractum (Sal)* griseum, è quo tandem (citra edulcorationem) vi *Spirit. Vin.* extrahitur *Color* seu *Tinctura* summè viridis: abstrahe igitur ad aliqualem consistentiam & serva.

Dosis gran. 10.

B. de B. Hartmannus in Praxi. de Dysent. Tenzelius in Exegesi sua, Finckius in Enchirid.

Vires. Dysenteriæ & fluxibus Alvi quibuscumque mirificè prodest, nec minùs utilis est in Cordis & Capitis Affectibus, Palpitatione, Melancholia, Paraphrenitide, Syncope, &c.

N. 1. Urina quicquid potest vi sui Salis facit: hinc non errabis, si *Aquam stillatitiam* convenientem *Sal. com. Urinæ* acuatam loco Menstrui adhibueris. Imprimis quoque, quia Urina simpliciter destillata, nisi Sale suo acuata sit, laborem irritum facilè reddere potest.

N. 2. *Tinctura* hæc nihil aliud esse videtur, quàm *Elixir*, constans partim ex *Smaragdi* substantia, partim quoque ex *Sale Urinæ*, dictæ Substantiæ commixtio.

C A P U T VI.

D E C O R A L L I S.

Lapidibus pretiosis subjungimus *Corallia & Margaritas*, utpote quæ non modò substantia & viribus, sed *Præparationibus*, & inde resultantibus *Præparatis*, Gemmis adsimilantur.

Corallium est Frutex sub Aqua marina generatus, Græcè κοράλλιον & λιθόδενδρον. Arabicè *Bassad*, *Morgen*, seu *Morgian*, *Besd.* Latinè *Corallium*, *Corallum*, German. *Coral.*

N. Corallia generari ex *Succo lapidescente* certum est: utrum autem Succus ille per se in Fruticem lapideum prorumpat, vel an priùs ligneam suspiciat figuram, subindeque in lapideam vergat, vel denique an Plantam (emortuam) sub marina Aqua repertam penetret, transmutet, adeoque hujus figuram retineat, dubium. Dubitandi occasionem præbet, quòd Frutices Coralliorum dentur, qui ex parte Ligni adhuc referunt substantiam, partim Coralliorum. Nos posthabitis ejus farinæ dubitationibus, qualis præter hanc & illa est, quam habent de *Fructibus Coralliorum granulatis*, quos alii negant, alii perhibent: item de *Induratione*, quam alii fieri statuunt simul ac Coralli Frutex extra Aquas esse incipit, alii etiam in ipsa Aqua Corallia indurari volunt, utpote quas scire parum est emolumenti, ignorare parum detrimenti; pergimus ad ea, quorum Medici interest, Differentias scilicet, Vires, & Præparationes.

Differentiæ.

---

sive quæ subsequitur interdum Philtrum: videatur de hoc ZACUTUS LUSITANUS *Lib.* 2. *Medic. Princip. p.* 22. item in DEODATI *Panth. Higiast. pag.* 124. Et quidem virtutes has in Cura Epilepsiæ & Dysenteriæ habet ratione *Sulphuris Martis*, quod in sistenda Epilepsia & Dysenteria potens est. In Ephialte Specificum est, tam in Infantibus quàm Adultis, necnon in Pulsu intercepto, viribusque reficiendis. In specie in Terrore nocturno Infantum, sæpiùs Epilepsiæ prodromo, usitatissimus fuit MICHAELIS non sine successu. Verùm in Dysenteriis Smaragdo præferantur *Corallia*, in Pavore nocturno *Aurum*, &c. In quibusdam locis usitatus est *Syrupus de Smaragdo*, qui fit, si solvatur *Smaragdus* in *Spiritu Nitri*, abstrahatur postmodùm *Menstruum*, & cum *Aqua Rosarum & Saccharo* fiat *Syrupus*, qui laudatur ad Dysenteriam.

ZACUTUS LUSITANUS habet *Theriacum Smaragdinum*, quæ fuit ejusdem Secretum in Epilepsia conjuncta cum Febribus Malignis.

Tinctura Smaragdi, quam AUTHOR cum *Spiritu Urinæ* parare docet, est *Martialis*. Paratur hoc modo:

Smaragdus pulverisatur in Mortario ferreo, tum superinfunditur *Spiritus Urinæ*.

Quando igitur in Mortario ferreo pulverisatur Smaragdus, propter duritiem aliquid Pulveris ex Mortario ferreo secum abducit per frequentem tusionem, qui *Pulvis Martialis* mistus cum *Pulvere Smaragdi*, aliàs per se de Martiali Sulphure participantis, per *Spiritum Urinæ* facilliùs extrahitur in Colorem cœruleum & viridem, & est tantùm *Solutio* superficialis particularum Martis & Smaragdi, non verò *Tinctura*. Hoc patet exinde, si scilicet *Silices* eodem modo pulverisentur & extrahantur cum *Spiritu Urinæ*, eandem dant *Tincturam*, quam dat *Smaragdus* ita pulverisatus. Nam *Spiritus Urinæ* super *Marte* fusus inducit similem Colorem viridem. Est ergo ingens impostura hæc Præparatio, quæ tamen Tinctura ratione Martis contra Fluores dysentericos non ineptè commendatur.

Notetur, ex *Minera Smaragdina* fieri posse *Phosphorum Smaragdinum*.

T U R C O I S.

Turcois Orientalis verus si gestetur, præservat ab omni periculoso Casu abalto; quod si verò Casus Homini immineat periculosus, contingit, ut ipse Lapis frangatur & rumpatur, quasi ruinam patiatur: id quod non tantùm propria Experientia confirmat BOOT *de Gemmis*, sed etiam SCHMUCK *in Coris Magico-Magnet. pag.* 17. ubi simul affirmat, quòd Turcois in manu gestatus, quoties ipse SCHMUCK præternaturaliter aut malè affectus fuerit, toties aliquot Maculas Turcois iste contraxerit. Unde Turcis in usu est, Turcoide ornare Pedes Equorum, item Soleas equinas, ne periculosè cadant, sed sint à Casu sic magis præmuniti. (O)

C A P U T VI.

D E C O R A L L I I S.

De *Coralliis* notum, quod sint *Fructus Marini*, seu quod adferantur ad nos ex Mari. Copiosus est eorum proventus in Mari Tyrrheno seu Mediterraneo, prope Hetruriam, seu in illa parte, ubi alluit Italiam: maxima est illorum copia in Mari Rubro, in cujus fundo integræ quasi *Sylvæ* Coralliorum reperiuntur: vid. BOYLE. Et quidem notum est, quòd Corallia crescant sub Mari instar Arbusculorum ex pusillo principio, imò in Ramulos & Arbores sæpè abeant.

Concretum sunt petrosum seu lapideum, adeoque reverà ad *Mineralia* pertinet, prout nempe ceu genitum consideratur. Quoad sui verò generationem, *res dubia est, utrum magis ad Vegetabilem vel Mineralem naturam inclinent*, cùm *triplex*, quoad hanc Controversiam, sit *Physicorum Hypothesis*?

1. Dum quidam asserunt, *Corallium ex Succo lapidescente* sui generis successivè generari, & per Extrapositionem augmentari.
2. Alii existimant, esse reverà *Fruticem* seu *Plantulam* sui generis, quæ facta Vegetatione successivè, partim spontaneo Naturæ motu, partim Aquæ marinæ salsæ adjumento, in Lapidem induretur.
3. Sunt qui existimant, *Corallium esse Vegetabile*, successivè à penetrante Humido petroso sui generis induratum, & ita petrificatum.

Mediam qui sustinent sententiam, *Lithodendron* seu *Arborem lapideum* Corallia appellare solent, adeoque mediam inter Vegetabilia & Mineralia naturam ipsis tribuunt: uti hoc

---

(O) *Duo admiranda de* Turcoide *hic notabo. Primum, quod paradoxum videri poterit, Lapides hos veros Lapides non esse, sed Ossa Animalium in locis subterraneis longo tempore consepulta, inter quorum lamellas, lapidea Materia subrepens, illa lapidescere facit. Alteram, Turcoides Lapides natura cœruleos non esse, sed potiùs albos, maculis tamen & venis atro cœruleis interstinctas: cœrulei tamen redduntur Ignis admotione, cujus ope qui in maculis & venis illis continebatur color, per universam substantiam diffunditur, tamque cœruleo, sed dilutiore colore inficit. Utrumque evincit Cl.* Reaumur, Act. Acad. Scient. Anno 1715. *qui in Galliæ Mineris lapidescentia hæc Ossa invenit, & Ignis ministerio in Turcoides, cum ipsis Orientalibus comparandos, convertit.*

Differentiæ.

Corallii variæ sunt ratione *Colorum Differentiæ*: aliud enim *Rubrum* est, aliud *Nigrum*, *Viride*, *Subflavum*, *Cinereum*, *Fuscum*, aliove *mixto Colore* ornatum. Cæteris omnibus præfertur *Rubrum* Minii nativi Colore, quod *Masculi* nomen obtinet; & hoc recipiendum quoties simpliciter Corallium præscribitur sine Coloris mentione. *Pallescens Fœmina* nomen habet. Huic succedit *Corallium Album*: deinde *Nigrum* (*Antipathes* olim dictum.) Nam quod alio Colore est, neque in usum adhibetur, neque pro Corallio vulgò habetur.

Rubrum, in India & Siene, teste *Plinio* reperitur: nunc in Mari Tyrrheno & Siculo passim invenitur, Neapolimque adfertur, ubi politur. Hoc antequàm rubescat, & quodammodò maturum fiat, videtur variis Coloribus tingi. *Nigrum* reperitur in Gallicia Hispaniæ. *Album* reperitur rarò, solidumque est, & cavitatibus caret, quibus Signis distinguitur à specie quadam, Hispanis *Palo* dicta, quæ in Catalonia ab iis qui Corallium Rubrum quærunt, inventa pro Corallio Albo pretio viliori divenditur. Caret hoc Cortice, erescitque in fundo Maris non in Saxis, ut Rubrum Corallium.

Vires.

Corallium omne exsiccat, refrigerat, adstringit. Cor præcipuè deinde Ventriculum & Jecur roborat, Sanguinem purificat: ac proinde Pesti, Venenis, Febribusque Malignis adversatur, hilarem Hominem efficit (*Nigrum* tamen *Corallium* Homines melancholicos reddere perhibetur,) sistit Fluxus quoscunque Alvi, Uteri, Penis, Gonorrhœam, Epilepsiam Infantum præcavet, (si recèns nato ante omnem Cibum in Lacte materno gr. 10. exhibeantur). Extrinsecùs commodatur ad Ulcera, quæ Carne explet; ac Cicatrices, quas extenuat;

---

hoc facit SALA *Lib.* 1. *Aphor.* 4. Interim Controversiam hanc non facio meam, cùm longior Observatio & Experientia rem decidat. Præ cæteris videatur KIRCHERUS *in Mundo subterran. Tom.* 2. *de Coralliis*, ubi omnia sufficienter diducit, TENZELIUS *in Exeg. Chymiatr.* ubi *de Tinctura Coralliorum*, BACO *in suis Inquisit. & Observ. Naturalibus p.* 2. *seqq.* item GANSIUS *in Tract. de Coralliis*, qui præteritis Nundinis de novo excusus prodiit; & imprimis DEUSINGII, brevis quidem, sed accuratus *Tractatus*, qui vocatur, *Vindiciæ Fœtus extra uterum geniti*, *Sect.* 8. Item *Diss. mea de Tinctura Coralliorum*.

Dubium etiam est; *an mollia, an verò dura deprehendantur sub Aquis Corallia?* Duplici distinctione videtur hoc expediri, distinguendo

I. Inter *Corallia Matura* & *Immatura*. *Illa* reverà sub Aquis dura sunt: *Hæc* aliqualem mollitiem habent usque ad perfectam Maturitatem. Præsertim Cortex quasi tartareus, seu Crusta nonnihil subinde mollis, sub unda facilè detrahibilis observatur, quæ tamen levi Aeris attactu subitò induratur.

2. Distinguendum inter ipsum *Corpus Coralliorum*, & inter *Capitula Coralliorum* Succo lacteo turgida. Ista sunt dura; hæc verò nonnihil molliora, & ipse, quem continent, *Succus lacteus* de facili in duritiem tendit.

Sperma enim *Coralliorum* est *Succus* ille *lacteus*, & quasi mucilaginosus, ex quo, per mediam Coralliorum cavitatem sensim sensimque propulso, tanquam *Nutrimento*, Vegetationis more incrementum capiunt Corallia. Quòd si verò fiat, ut ex iis emanet Succus ille, & in aliud Subjectum incidat, hoc ipso Succo, tanquam Spermate, novum Corallium enascitur & frutescit; hinc quandoque extractum fuit Cranium Hominis è mari, in quo fuerunt Corallia; videatur KIRCHERUS *loco allegato*. Hic Succus est mollis, tenuis & glutinosus, ex quo teneriora Corallia aliquantisper sunt mollia, & facilè flexilia, dum verò adolescunt, & in Mari diutiùs morantur, eandem lapideam induunt duritiem. Id quod similiter fit, si Corallia teneriora evellantur ex Mari, & Aeri exponantur; simul ac enim ab Aere fuit exhausta Humiditas aquosa, indurescunt Corallia, & in lapideum Fruticem abeunt.

Notabilis est *duplex* eorum *Differentia*, dum nempe *Rubra* & *Alba* reperiuntur; *Nigra* enim Corallia impropriè dicta talia sunt. Sed non videtur essentialis inter hæc duo Corallia Differentia, quin Alba quasi immatura, Rubra maturiora & nobilissima esse videantur; quod præter KIRCHERUM illustrat VELSCHIUS *Hecatost.* 1. *p.* 108. qui possidet Corallii frustulum, infra albicans, superiùs rutilum.

In *Coralliis Rubris* pro *usu medico duo* sunt considaranda:

1. Ipsum *Concretum Corallinum terreum* quasi alcalinum, seu Corpus integrum.
2. Eorum *Rubedo*, seu *Tinctura* rubicunda.

Concretum Corallinum pro Lapidum natura est salino-terreum, de Acido & Alcali participans, seu est alcalino-terreum, debito suo seu mediocri Acido concentratum, ac Substantia tingente imprægnatum; adeò ut in Compositione materiali per se terreum Alcali præponderet: hinc facilè absorbet Acida, eadem mediante Effervescentiæ motu secum coagulat, & hinc *calcinata Corallia* Corpus *Calci vivæ* simile relinquunt, quod affusa *Aqua* effervescit. *Corallia* enim per se per Retortam destillata suggerunt *Phlegma acidum*, quod probat Acidum Corallinum. Vid. *Diss. de Tinctura Corall.*

Quoad *Rubedinem* seu *Tincturam*, hanc *Solaris natura* esse, ac de *Sulphure Solari* originem immaturo & embryonato ducere, sunt qui existimant, ratione cujus virtutis Solaris, Coralliis tribuunt vim roborandi Corpus nostrum depurandi Massam Sanguineam, resistendi Malignitati, Epilepsiæ, & sic porro. Sed hujus Asserti Rationem, aut Experientiam solidam, hactenus audire nullam contingit: quin potiùs *Martialis naturæ* videtur Substantia tingens, & suo modo de natura, substantia, & particulis Martialibus sulphureis participare, cum Mars facillimè per Acida blanda Rubedinem exerat, ipsa Coralliorum virtute blandè adstrictoria, Hæmorrhagiam sedativa, Affectuum hypochondriacorum & melancholicorum correctiva, aliisque Martis proprietatibus idem confirmantibus, adeò ut non videam, quid obstet, quominùs Marti Tincturam istam adscribamus.

Quoad *usum eorum* consideretur vel ipsius *Concreti usus* internus & externus, & deinde *Tincturæ* ejusdem adeò decantatæ usus. Quoad *usum internum*, ipsa *Corallia* absorbent & invertunt quælibet vitiosa Acida, plùs minùs manifesta, in primis viis oberrantia, & compescunt inde enatas Effervescentias, id quod etiam mechanica Chymica cum quibusvis Acidis ostendit, dum *Coralliis* affusum *Acetum*, vel alius quicunque *Spiritus acidus*, eadem promptè solvit, & in Solutione ista omnem amittit acrimoniam acidam & corrosivitatem, utut non absque Effervescentia & Ebullitione fiat. Hinc absorbendo eadem, mutatione texturæ, Saporem & Vim stypticо adstrictoriam pro Martialium quasi natura acquirit; unde in Cruditate primarum viarum acida, & inde natis Exæstuationibus Corporis vagis, Phlogosi, Scorbuticis perquàm familiaribus, in Soda, Ructibus acidis, Febribus Intermittentibus, Malo hypochondriaco, ac Melancholia, & Affectibus Chronicis, quorum fons ab Acido manifestiore est, Infantibus item Torminibus afflictis, perquàm egregia sunt. Cum *Aceto* propinata *Corallia* acquirunt naturam adstrictoriam, unde contra nimium Mensium fluxum, & Hæmorrhagias quascunque, imprimis si sint à nimia Sanguinis acrimonia scorbutica, contra Dysenteriam, quoniam Acidum dysentericum exulcerans absorbent, & in se recipiunt, contra Sudores nimios, &c. cum *Laudano opiato*, & in Affectibus, ubi opus est aliquali Adstrictione, Sanguinis condensatione, in Gonorrhœam tam Virorum quàm Mulierum, vi purificandi Sanguinem sunt decantatissima. Si tamen sint quædam Obstructiones, v. g. Mensium ex abundante Acido, ibi per accidens oritur Apertio, dum absorbent Acidum, causam Obstructionum: de quo plura dicam, ubi *de Morte*. Præter dicta, Palpitationes Cordis Epilepsiam Infantum, quæ à Meconio retento oritur, similesque Morbos convulsivos, ab Acido plùs minùs differenti natos, præservant partim, ac curant: vid. ARNOLDUS *de* VILLANOVA, & CAMILLUS LEONARDUS, qui dicunt quòd per totam Vitam Infantes reddant immunes ab Epilepsia, uno nomine vis Coralliorum consistit in occulto alcalisato, ut rectè loquitur HOFFMANNUS *in Clave pag.* 162.

Externus Concreti Coralliorum *usus* est, ut appensa exhibeant *Amuletum* celebre contra Fascinationes & Incantationes, ita ut etiam fugare Dæmonem dicantur: id quod, præter Assertum PARACELSI, propria Experientia confirmat HELMONTIUS *in Tract. Injaculatorum Modus intrandi: &c.* ubi inter alia refert, quòd *Corallium Rubrum*, & ejusdem *Tinctura* multum solaminis det in Morbis ab Incantatione ortis. Item alibi refert, Armillam ab his applicatam sponte disruptam fuisse in quadam à Dæmone obsessa, propterea quoniam Diabolus non possit ferre Corallia.

nuat; sd Oculos, quorum etism Lacrymas sistit, Visumque recreat in *Collyriis*.

Dosis à ℈j. ad ʒj.

Rutilantia Corallia ex communicatione *Paracelsi Amuletum* exhibent celebre contra Terriculamenta, Fascinationes, Incantationes, Venena, Epilepsiam, Melancholiam, Dæmonum insultus, Fulmina. *Album* appensum, ut Pectus contingat, Hæmorrhagiam sistit Mulierum, & Fluxum album.

Præparationes.

Operationes, quibus Corallia elaborantur, sunt 1. *Præparatio*. 2. *Calcinatio*. 3. *Solutio*. 4. *Coagulatio*. 5. *Liquatio*. 6. *Sublimatio*.

I. Præparatio Simplex.

Præparatio nihil à Regnla communi diversum habet.

II. Calcinatio.

Calcinatio Coralliorum est, vel *Ignitionis*, vel *Corrosionis*. *Calcinatio Ignitionis* est tum *Mitior*, tum *Violentior*, tum *Restinctoria*.

Calcinatio Mitior.

Fit Igne Reverberij, dando tamen Calorem secundi gradus, ne Tinctura seu Color ipsorum Ignis violentia exhalet. *Quercetanus de præparat. Medic. Spagyric.*

Ignitio Violentior.

℞. *Corall. integror.* q. v. calcins Igne Reverberij, primùm lento, ut saltem viva Flamma Corallia in Furno Reverberii posita superficietenùs lambat. *Corallia* hoc modo, primo gradu albescentia, tamdiu Igne gradatim aucto fatiganda sunt, donec ea albedine in flavedinem, ex flavedine in rubedinem summam reducantur, corpore toto reddito spongioso ac levi, id quod plerumque biduo vel triduo absolvitur.

Sic *Corallia* facta sunt habilia ad deponendam in *Spiritus Vini* Tincturam. *Hartmannus in Croll. Sennertus Instit.*

N. Si Sal Coralliorum propriè sic dictum desideras, vehementi Ustione eadem in Cinerem redige, moreque solito *Lixivium* inde faciendo, *Salem* elixiviando extrahe.

Calcinatio Ignitionis extinctoria.

℞. *Corall. grossò mod.* candescant in Igne, extinguanturque multoties in *Acet. destill.* ut solvantur. Filtra dein, abstraheque *Acetum destill.* & consequetur *Sal Coralliorum* per deliquium resolubile. *Med. destill. part.* 1.

Calci-

lia. (P) Unde etiam contra Veneficia, & contra Ligationes Maritorum, valdoperè laudari solent Corallia: de quo videatur præsertim GANSIUS *de Coraliis*, qui contra Veneficia hunc commendat *Pulverem*:

> ℞. *Corall. rubr.*
> *Alb.*
> *Dent. Hom. mortui cent.* ana ℥j.
> *Herb. & Sem. Antirrh.* ʒij.
> M. F. *Pulvis*.

Huic *Pulveri* subjicit hanc *Potionem* in Veneficiis expertam:

> ℞. *Corall.* ℥iij.
> *Visc. querc.*
> *Hiperic.* ana ℥iv.
> *Styrac. calam.*
> *Ladani* ana ʒiß.
> *Urinæ destill.* ℔. ij.
> Digerantur clauso vase per diem & noctem, destillentur.

Ulteriùs *Corallia* appensa *Amuletum* contra Terriculamenta, & contra Imaginationes nocturnas haberi solent, contra quæ CLAUDIUS DEODATUS habet *Amuletum ex Coralliis*, quod ita se habet:

> ℞. *Corall. Rubr.*
> *Lap. Malachit.* ana ℥ß.
> Cum *Succo Chelidon.* & *Mucil. Tragacanth.*
> F. Amuletum.

Præterea Fulmina arcere, & ab iisdem tam Ædificia quàm Agros præservare, à PARACELSO assertum fuit, ab aliis etiam affirmatum: id quod laudat imprimis STARICIUS, per Experientiam expertus *pag.* 30. quòd in Agris hinc inde dispersa Corallis vim Fulminis avertant, & arceant; quod tamen tanquam Paradoxon in medio relinquo.

In genere ergò *frequens Coralliorum usus* est, internè æquè ac externè sub *Amuletorum* forma.

Præparationes, quibus *Corallia* subjiciuntur, sunt variæ & multæ. *Duo* autem generalia *Præparata Medica* suggerunt Corallia:

1. *Pulverem Coralliorum* simplicem, *dosi* ℈ß. ℈i. usque ad ʒi. solitariò exhibendum, aut etiam aliis permiscendum.
2. *Tincturam Coralliorum*, determinato guttarum numero usurpandam.

I. Quoad *Pulverem Coralliorum*, sanè hic simpliciter in Porphyritide præparatus, aut exactè pulverisatus, aliis præparandi modis est præferendus, adeò ut cæteras, præter hanc AUTHORIS, Præparationes, *Destructiones* potiùs *Coralliorum* rectè appellet HOFFMANNUS *in Clave pagina* 162. In specie habeatur ratio, ne extra Corpus Acidis nimis saturetur; aliàs enim absque efficacia intrò propinatur. Interim tamen cum blandè Acidis simul mista propinari possunt, quando scopum Adstrictionis simul intendimus, quia enim blandè Acidis Corallia acidiusculam & adstringentem acquirunt naturam. Hinc SYLVIUS *Corallia* cum pauco *Aceto destillato*, & à nobis cum *Succo Citri* in *Mixturis* propinantur.

II. Sufficiat ergò nobis simplex Pulvis præ aliis AUTHORIS Præparationibus, eò deterioribus, quò magis Acido Corallia saturantur: quales sunt quælibet *Calcinationes Coralliorum*, sive *via sicca*, sive *humida* instituantur. *Via sicca* enim calcinata Corallia Acidum Ignis copiosè arripiunt, hinc saturata eodem, in suo pondere augentur. Ratio est, quia Acidum Ignis adhæret Coralliis. Notum enim, quòd in omnibus Lignis & Carbonibus insit Acidum. Sub incensione autem Acidum exhalat & adhæret Coralliis, e. gr. *Coralliorum* ℥x. vel xij. post aliquot dies & noctes ponderat ℥xiij. Idem observatur in Marte & Stanno calcinato. (Q) Hinc frustrà ferè intrò propinantur, licet Calcinatione ista sint apta reddita ad deponendam suam *Tincturam* per *Menstruum vitriolicum*, de quo videatur TACHENIUS *Hippocr. Chym.* c. 27. & in *Clav. pag.* 172. Nam licet calcinata sic Rubra Corallia omnia penitus albescant, hoc tamen fit non propter jacturam Tincturæ, sed propter Acidum Ignis, rodens Corallia: & hinc texturam nonnihil immutans. Jactura igitur hæc Coloris est saltem apparens, non enim nudo Igne expelli potest, sed firmiùs iis inhæret.

Fortiter calcinata Corallia Corpus instar Calcis vivæ repræsentant, dum Aquæ affusione effervescit: ex quo verò labore nonnulli *Sal* quoddam elicere cum *Authore* gestiunt: sed nihil est, cum nunquam Sal extrahatur in forma nativa, & levis saltem Cremor salinus fit, qualis etiam Decocto Calcis vivæ supernatat, temperatus à Sulphure in elixiviatione, quod de multis & saltem non de omnibus Lapidibus calcariis intelligendum est. *Rectè ergo sentiunt* cum ZWELFFERO qui *negant, dari verum Sal Coralliorum*. Salia reliqua sunt nihil aliud, quàm Solutiones coagulatæ & inspissatæ, & habent formam Salium à Menstruis, cum quibus facta fuit Solutio. Ipsa enim Coralliorum Corpora dura non dant Sal, neque lixiviale, neque aliud, sed solùm sunt *Solutiones Coralliorum*. Unde patet, quòd in *Calcinatione Ignitionis extinctoria* non fiat *Sal* verum *Coralliorum*, sed nihil aliud, quàm novum *Compositum ex Acido Aceti destillati*, quod resolvit Corallis, & cum iis in *Corpus fulminiforme* concrevit, quod facilè in loco frigido resolvi potest. De hoc *Liquore* mirabile

(P) *Quæ de vi* Coraliorum *adversus Incantationes*, *Veneficia*, *& Dæmones hic ex* Paracelso, Helmontio, *atque aliis narrantur*, *sunt confuctæ nostra Autori aniculurum fabellæ*, *imò & fœdissimæ superstitiones*.

(Q) *Annon pondus calcinatorum Coraliorum augetur*, *ea ratione qua ais* Renatus, *coctorum Laterum pondus item augeri? Reserata scilicet Ignis actione pororum amplitudine, ut ad aqueas præsertim particulas per aerem volitantes excipiendas apti illi reddantur, quas ante coctionem angustiores iidem existentes excipere haud poterant. Idque ex eo confirmatur; quia si Lateres statim è furnace extracti statera explorentur, leviores quàm ante coctionem erunt, deprehenduntur; contrà verò post aliquod temporis intervallum ad trutinam revocati, ponderosiores inveniuntur: quod de Corallis*, *Marte*, *& Stanno testatur quoque hic* Ettmullerus.

Calcinatio Corrosionis. 1. Cum Sale Nitro.

℞. *Corall. trit.* atque *Sal. Nit.* ana: crema, ut duodecim horis fusa, liquoris modo fluant: vel combure ad consumptionem Sal. Nitri, deinde duas horas candentia in Igne consistant. *Lessius 1. cap. 8.*

Aliter.

℞. *Corall. subtiliter trit.* ac *Sal. Nit.* an. M. injicu per vices in Retortam tubulatam candefactam cum Excipulo apposito. Tubulum ab injectione statim obtura, & cùm penitùs Materia injecta fuerit, continuo Igne hor. 18. Corallia probè calcina.

Hac adscribitur *Hartmannus*, unde *Tincturam* fecisse dicitur.

2. Cum Sulphure.

℞. *Corall. trit.* p. iij. *Sulphur.* p. 1. (alii ana) calcinâ Igne circulari per hor. 2. Posteà ignita adhuc infunde in *Acet. destill.* (ad *Coral.* ℥j. *Acet. destill.* ℔i.), Vas mox operculo claudendo. Hinc digere per dies 14. abstrahe, &c. *Sennertus Instit.*

3. Cum Pumice:

℞. *Corallia grossè contusa*, F. cum *Pumice usta* S.S.S. cementaque in Vase clauso, Igne Reverberii, spatio dier. noct. 3. Quo opere finito Pumea, relicto corpore albo, Coralliorum Tincturam imbibisse creditur. *Gans de Corall.* verùm impugnat idipsum *Tentzelius in Exegesi, p. m. 510.*

III. Solutio.

Liquores, quorum beneficio Corallia solvi possunt, varii occurrunt. Præcipui tamen sunt *Acetum destillatum commune & radicatum: Succus Berberum, Malorum, Citri, Ros Majalis* (*Spiritus ejusdem*, cum suo *Sal. com.* acuatus,) *Liquor Betulæ, Spiritus Mellis, Panis, Terebinthinæ, Ligni Guajaci, Buxi, Juniperi, Quercus, Summitatum Alni, Sorbi sylvestris, Spiritus Salis communis, Spiritus Vitrioli, Spiritus Tart.* ut & *Spiritus Vini iisdem acuatus, Spiritus Coralliorum ardens, Phlegma Saturni spissum*, &c.

Quinimò *Corallia* cum *Sulphure* calcinata simplex solvit *Aqua*.

Modus solvendi nihil peculiaris habet: Nimirum *Corallia* in *Liquoris* s. q. solvuntur s. a. donec penitus ferè soluta sint.

Purificatio & Edulcoratio Salis & Magisterii fit plerumque *Aquam destill.* vel si placet, adhibuere poteris *Rorem Majalem* è Tritico collectum & destillatum, aut *Aquam aliquam cordialem*: *Coagulantur* dein vel *Liquoris Abstractione* (tum destillatoria, tum evaporatoria), vel *Præcipitatione*.

Præcipitatio perficitur instillatione *Olei Tartari p. d. Spiritus Vitrioli*, vel *Aqua destillata*, vel *Olei Sulphuris p. c.*

Reliquæ Operationes ea sequentibus facilè innotescent.

P R Æ P A R A T A.

I. Corallia præparata.

Fiunt cum *Aqua Cordiali* (*Rosarum*) s. a.

N. In usu sunt præparata Rubra ac Alba.

II. Pulvis Coralliorum vitriolatus.

♃. *Corall. rubr. prap.* ℥ij. Ponantur in Cucurbita, affundendo *Aq. Ros.* ℥vi. *Spiritus Vitrioli* ℥ij. Statim ebullient & elevabuntur in bullas: quibus cessantibus reponatur Vas in M.B. per horas aliquot, effundatur Aqua per inclinationem, quæ erit insipida: in fundo reperies *Calcem albam* cum acore astrictorio, sed acrimonia carentem.

III. Sal Coralliorum.

Fit ex *Rubris Coralliis*. 1. Usitatiùs per *Acet. destill.* ut moris: vide *suprà*.

2. Per *Succum Berber.* & *Limon. Quercetanus in Pharmacop. restit.*

N. Nonnulli ℞. *Succi Limonum* expressi & depurati ℔ij. *Liquoris Betulæ* mense Aprili collecti ℔viij, coquunt ad casum ℔vij. cui denuò addendo *Succi Limon.* ℔i. destillant aliquoties rectificando. In hoc solvunt *Corallia*, *Perlas* & similia, Solutionemque propinant. *Hartmannus in Croll. de Perlis.*

3. Per *Spiritum* seu *Liquorem acidum Guajaci*; Sic purgat optimè Sanguinem in Lue Venerea. *Hartmannus in Pract.*

4. Per

mirabile est, quantum ui tribuatur in Febribus, v.g. Malignis & Ardentibus, instillando guttas xxx. vel xl. in ℔. *Potus ordinarii*: sed est abusus, & meritò corrigendus.

1. 2. *Calcinationes cum adjectis Salibus, Nitro, Sulphure*, aliisque, cum in finem præmittuntur, ut ex Coralliis, per Acidum horum sub calcinatione rosis, faciliùs eliciatur Tinctura, sed Corallia ab hoc Acido in Sulphuris saturata, inermia redduntur, unde nullius erunt usus.

Quòd enim *Acidum horum Coralliis adhæreat*, ex eo patet, quòd eadem cum Sulphure calcinata in Aqua simplici solvi possint, propter Acidum Sulphuris Coralliis adhærens. Hic, ubi fit mentio Calcinationis cum Sulphure, observetur, quòd quidam parent Medicinam, quam vocant *Cremorem Coralliorum*, hoc modo:

♃. Scilicet *Corallia*, eademque calcinant cum *Sulphure*, coquunt in *Vino*, & hinc infundunt in amplam & latam Patellam, sicque ponunt in Cellam frigidam, atque sic sensim sensimque supernatare incipit *Substantia* quædam similis Cremori Lactis, quæ Substantia vocatur *Cremor Coralliorum*, quæ sensim sensimque aufertur à Liquore, exsiccatur, & tandem pulverisatur.

3. *Calcinatio cum Pumice* est impostoria & nugatoria, quam videbitis in TENTZELIO *loco* ab AUTHORE *citato*.

III. *Calcinationes in via humida*, seu *Solutiones* quod attinet, quælibet *Acida* quidem, sive *Vegetabilia* sive *Mineralia*, Corallia facilè rodunt ac dissolvunt, & quidem, quo acriora illa sunt, eò majores Ebullitiones & Effervescentias excitant & turbas. Præprimis quando Acidum est Minerale, tunc majores turbæ & Effervescentiæ excitantur; unde non ineptè collegerunt nonnulli, esse abundans Alcali in Corallia, hinc ut Alcalina eadem valere. Et quidem inter leviora *Vegetabilium Menstrua* sunt *Succi acidi* omnes, ut *Succus Acetosæ, Citri, Ribium, Berberum: Spiritus acidi volatiles ex Lignis destillati*, quales sunt *Spiritus Ligni quercini, Guajaci, Sassafras, Lignorum compositus*, &c. *Acetum destillatum*, & similia. Inter *Acida Mineralia* sunt *Spiritus acidi volatiles Nitri, Salis, Vitrioli, Sulphuris*, & sic porrò, quæ Corallia facilè solvunt, & resoluta imbibunt. Ast *Spiritus Aluminis, Spiritus è Pane, Spiritus Roris, Spiritus è Nive*, non tam solvunt, quàm extrahunt Sulphur Coralliorum: sed Corallia hac ipsa Solutione plùs minùs pro usu interno inepta redduntur; abstractis Acidis, Concretum nihilominus saliniforme ex Corpore Coralliorum & particulis acidis in eodem concentratis restitat, quod malè *Sal Coralliorum* dicitur, cum nulla Artu genuinum Sal ex Coralliis elici queat, sed saltem hæc sunt Concreta saliformis ex additis Acidis nata. Non secus ac Salia hæc per deliquium soluta, malè *Oleum* vel *Liquor Coralliorum* appellantur, cùm nudæ & superficiales sint eorum Solutione.

Ad Calcinationes humidas seu Solutiones pertinet etiam *Coralliorum Sublimatio cum Sale Ammoniaco*; de qua *infrà suo loco*.

Par ratio est *Coralliorum cum Tartaro* tractatorum, & hinc destillatorum, qui *Spiritus* prodiens ridiculè *Spiritus Coralliorum* dicitur à GLAUBERO *p. 2. pag.* 119. cùm *Spiritus* saltem sit *Tartari*, Acido Tartari à Coralliis coroso in fundo Vasis restitante. *Solutiones Coralliorum cum Spiritu Viridis Æris* factæ, equidem hoc privilegii habent, quòd Menstruum eodem ferè saporu à virtute denuò separetur: sed nisi cautè paratus sit Spiritus Coralliorum, hinc facta Tinctura, aut Sal ferè Venerei quid sapit. Si quæ *Coralliorum Solutiones* & inde coagulata *Salia* in usum vocanda sint, sint eadem facta per *Acida blanda Vegetabilium*, v. g. *Ribium* aut *Citri*; taliter enim soluta Corallia aut per spontaneam subsidentiam, aut hinc nata *Coralliorum Magisteria* in Corpore nostro adhuc solubilia existunt, nec absque usu omni propinantur. Quævis tamen Coralliorum Solutiones seu Calcinationes humidæ longè inferiores sunt Coralliis crudis, nisi forsan magis stypticæ fuerint.

II. *Pulvis Coralliorum vitriolatus* saltim Subjectum aluminosum erit, & pro scopo adstrictorio in usu.

III. *Sal Coralliorum* nihil valet; sed est nil aliud, quàm nostrum Concretum, ut dixi: *Solutio* nempe *Coralliorum* inspissata; nam quando Solutiones inspissantur, acquirunt talem formam salinam. Modò dixi, nullum Sal ex Coralliis elici posse, id quod verum est, quicquid etiam dicat BORRICHIUS, qui *Sal Coralliorum*, eorumque *Tincturam*, post debitum tritum per solam *Aquam destillatam* decoquendo elicere satagit: videatur BORRICHIUS *Hermet. Sapient. pag.* 329. Sed observandum, quòd Coralliis de *Sale marino* simul coagulato semper aliquid adhæreat, unde suspicandum,

4. Per *Spiritum Vitrioli*.
5. Per *Spiritum Salis communis*.

N. 1. *Solutiones* cum *Spiritu Vitrioli* aut *Salis communis* factas si citra Menstrui separationem in usum vocare volueris, circula aliquandiu, & magnam acrimoniæ partem amittent, præcipuè si quoque *Spiritum Vini* affuderis.

Vires. Ex superioribus repete.

Dosis gran. 6. ad 20.

N. 2. *Paracelsus* calcinat primò *Corallia* leviter in Reverberio cum *Sal. Nit.* ana: hinc solvit digerendo cum *Spiritu Vini*. Posteà Spiritum Vini abstrahit, *Salque* relictum per deliquium solvit, idque vocat *Magisterium*. *Lib.* 6. *Archid.*

IV. *Sal dulce Coralliorum.*

Calcinentur per biduum in Furno Figuli ad albedinem summam: solvantur in *Aceto destill.* stent in loco tepido per octiduum. Rubescet *Solutio*, *Menstruum* abstrahe lento igne ad siccitatem usque: *Sal* hoc resolve pluries in *Rore Majali*, filtra & coagula, tandem sicratissimum & albissimum *Salem* detine per 3. septimanas in Cineribus calidis, ut majorem acredinis suæ partem deponat.

N. *Acetum destillatum* pro hac Solutione his aut ter cohobandum est super *Herbam Kali*: ita minùs fit mordax, & tamen non minùs Corallorum, ut & Perlarum solutivum.

V. *Magisterium.*

1. *Magisterium Officinarum.*

Instilletur in *Solutionem Corall.* (cum *Aceto destill.* factam) *Oleum Tart. per d.* præcipitatus *Pulvis*, edulcoretur *Aqua destillata*.

N. Alii præcipitant cum *Spiritu Vitrioli*.

Vires. Ut *Magisterium* à *Sale* non differt substantia: ita nec viribus, nec dosi.

2. *Magisterium Butyraceum.*

Solve *Corallia* in *Spiritu Magico* (id est, *Spiritu Roris Majalis*, vel, quod idem, in *Aceto destill.*) præcipita cum *Ol. Sulphur. per c.* *Præcipitatum* edulcora ac digere aliquamdiu *Spiritu Vini*, quo iterum abstracto, habes *Magisterium* in ore instar *Butyri* liquescens.

Huc referri potest & *Galreda Coralliorum*. ℞. *Corall. præparat.* & *Sal Ammoniacum*. Fiat destillatio ex Arena, sic ascendit *Sal*, remanebitque in fundo *Massa* instar *Galredæ*.

3. *Magisterium Plumaceum.*

Solve s. a. *Corall.* in *Spiritu* non dephlegmato, destillato ex *Sal com.* & *Alum.* ana ℔j. formatis sc. cum *Argila* ℔iij. vel iij. in Globulos, videlicet vel per vices injiciendo Corallia in Spiritum, vel econtrà Corallis Spiritum eumdem per vices superfundendo: decanta *Solutionem*, filtra (affundendo, ut eò commodiùs filtrari possit, *Aquam destillatam rosatam*, si placet:) Præcipita cum *Ol. Sulphur. p. c.* vel *Spirit. Vitrioli*, edulcora *Aqua Cordiali*, & exsicca.

N. 1. Cùm *Corallia* velut ascendere desinunt, *Menstruum* debilitari incipit, subsiste igitur & inspissa aliquantulùm.

N. 2. *Menstruum* superiùs si tandem Igne fortissimo fatigaveris, ascendit *Materia salina* rubescens.

Aliter.

Solve s. a. *Corall.* in *Spir. Sal. Nit.* filtraque (affundendo *Aqu. pluv. destillatam*,) hinc præcipita cum *Ol. Sulphur. p. c.* edulcora & exsicca.

N. Hoc modo in *Magisteria* præstantia redigi possunt & *Perlæ*, *Ossa*, *Cornua* (e. gr. CC.) *Ungula*, necnon *Crustacea*.

En candide Chymiæ Cultor, insignes *pulmaceorum Magisteriorum Processus* gratis tecum communico, magni aliàs emptos, quos cum plurimis aliis ex communicatione obtinui Viri solertissimi *D. Joannis Salz-woedeli*, Pharmacopœi apud Mœno-Francofurtenses celeberrimi.

N. *Quercetanus* solvit in *Spiritu Salis Natura*. *Pharm. rest. cap.* 24.

VI. *Oleum seu Liquor Corallorum.*

N. *Oleum Corallorum* propriè *Oleum* non est, sed *Liquor* vel per *Deliquium* factus, vel per *Destillationem* prolectus; de priori hic agimus, de posteriori paulò post, in *Spiritu*. Fit

Liquor ex Sale.

℞. *Sal Corallorum*, repone ut liquescat per deliquium.

N. 1. Liquescit feliciùs mensibus Julio & Augusto.

N. 2. Liquescit promptiùs si Solutio aliquandiu (per dies 14.) digeratur (ut rubescat) ac dein (*Acet. destil.* abstracto) optimè dulcorata, defæcata & purgata fuerit (Solutionibus ac Coagulationibus iteratis, ut moris): imò si ulteriùs cum *Spiritu Vini* circuletur. Verùm hoc *Oleum* appellandum est potiùs *Essentia*, de qua vide *Conradum Khunrath* in *Medull. destill. p.* 1. *pag.* 215.

N. 3. Alii ℞. *Corall. trit.* ℔ij. *Lapid. Prunell.* ℔ß. vel ℔1. calcinant fundendo per hor. 3. *Materiam* illam tritam ponunt in Cellam ad liquescendum.

Dosis gran. v.

Vires. Præter vires Corallorum suprà descriptas, confert & in Calculo.

Dosis

---

spicandum, quòd *Sal* illud *Coralliorum Borrichii* unde proveniat, præsertim cùm asserat BORRICHIUS, figuræ cubicæ Salem sic ex Corallis factum fuisse, qualis est Salis marini.

IV. *Sal dulce Coralliorum* habet aliquid in recessu propter *Rorem Majalem*, qui subtilius Sulphur ex iis elicit. Sed

1. *Calcinatio* consideretur, quæ non multùm valet.

2. *Solutio in Aceto*, quæ concedi potest, quia *Ros Majalis* additur. Optimè fit cum *Spiritu Salis*, quæ *Solutio* in Balneo Mariæ ad siccitatem abstrahenda; *Sal* relictum in *Aqua simplici* resolvendum, inspissandum, & denuò coagulandum; idque toties, donec *Menstrui* sapor cesset.

V. *Magisteria* sequuntur, quæ nullius sunt valoris, sive sint *Communia*, per *Præcipitationem Coralliorum in Acido menstruo* solutorum, mediante *Alcali* vel *Spiritu alcalino* factam, sive sint *Butyracea* seu *Farinacea*, alias dicta solubilia.

1. Nam priora ista *Communia* sunt *Calces planè inutiles*, ex Corpore Coralliorum cum Particulis acidis & alcalinis coagmentato constantes, nullius planè usus interni, cùm Salia hæc nullo modo possint separari. Unde aliquando observatum fuit, quòd post nimium usum Coralliorum Magisterii fuerit repertus Ventriculus corrosus propter acrimoniam acidam Menstrui; quale exemplum videre licet in HOFFMANNO *de Medic. Chym.* Itaque, quoniam sunt saturata Corallia à Menstruo acido, in Corpore nostro nullo modo possunt absorbere Acidum, & potiùs, sicut assumpta sunt denuo egeruntur, nullo usu, nullo fructu. Ergò *Magisteriis his longè præferenda sunt Corallia nudè præparata.*

2. 3. *Magisteria Butyracea*, ita dicta, quoniam instar *Butyri* in Lingua liquescunt, fiunt, quando *Corallia* in *Aceto destillato* solvuntur, & per *Spiritum Sulphuris* vel *Vitrioli* præcipitantur. Dicuntur etiam *Magisteria Plumacea*, quod licet sint adeò dura & cruda Corallia, *Magisteria* tamen hæc instar *Plumæ* sint levia, & instar *Salis* resolvantur in Lingua. Optimus modus horum est hic, qui fit cum *Spiritu Vitrioli Philosophico*; *Solutio* filtrata præcipitatur cum *Spiritu Vitrioli* rectificato, *Magisterium* edulcoratur & usurpatur. Sed observetur, quòd Spiritus Vitrioli Philosophicus benè debeat esse rectificatus; aliàs enim propter particulas tales, ex Mercurio Vitæ aut Butyro Antimonii residuas, Magisterium possit excitare Vomitus. Sed quia jam Acido sunt saturata hæc Magisteria (nam impossibile est, etiam mille Edulcorationibus Acidum penitus separare), intra Corpus nihil usus obtinebunt. Præfertur his *Magisterium cum Succo Citri*, quando *Corallia* solvuntur in hoc *Succo*, & præcipitatur sponte *Pulvis* in fundo. Nam Acidum Citri saltem infringit Corallia, non autem corrodit.

Huc pertinet *Magisterium secundùm Zwelfferum cum Spiritu Viridis Æris*, quæ commendanda. Hic Spiritus utut contemnatur à TACHENIO, certum tamen est, quòd contineat in se Acidum salsum volatile: unde *Menstruum* est non contemnendum. Hic Spiritus solvit Corallia, ita tamen, ut in Solutione Coralliorum parùm immutetur, sed denuò abstrahatur cum Aciditate, ac denuò possint solvi illo nova Corallia, quod non æquè in aliis procedit. Non autem viribus integris instar *Liquoris Alcahest* è Concreto soluto abstrahitur, ut vult ZWELFFERUS, qui Spiritus hujus in Solutione Coralliorum & Magisterii Plumacei præparatione fuit primus AUTHOR, sed semper aliquid Aciditatis in Concreto relinquit.

VI. Quod dictum de Magisteriis, idem valet de *Sale* & *Oleo* seu *Liquore Coralliorum*: nam sive coaguletur *Solutio* in *Sale*, sive præcipitetur in *Pulverem*, perinde est; utrumque enim horum est saturatum Acido: unde, sicut Corallia in hoc Liquore fuerunt assumpta, ejiciuntur foras, neque adstringunt, neque Acidum absorbent. Et *qui dicunt*, quòd *Liquores Coralliorum & Perlarum sint Cordiales*, *sunt nugæ*.

VII. Per-

Dosis à gran. 4. ad 15.

N. Vide & *Solutionem Corallorum Cap.* 15. *in Bezoardici Solis* compositione.

VII. Essentia seu Tinctura Corallorum.

℞. *Salem Corallorum* (purificatum optimè per iteratas Solutiones ac Coagulationes, vel *Magisterium*): volatilisa nimirum, cum *Spiritu Vini* digerendo, ac destillando (vide *Volatilisationem Lapidum in genere*.) Posteà abstrahe leni MB. calore *Spirit. Vin.* ac remanet *Essentia Corallorum*, quam si placet ex Arena per Retortam propelle.

Vide Quercetanum in Pharmac. restit. cap. 24.

N. 1. Nihil interest utrum *Sal* receperis per *Acetum destill.* factum, vel per *Spiritum Salcom.* vel per *Spiritum Philogiston Acet. destill.*

N. 2. *Spiritus Vini* feliciùs *Essentiam Corallorum* secum per Alembicum transferet, si addideris aliquid *Camphoræ*, e. gr. ad *Spirit. Vini* Mensur. 1. *Camphor.* ℥ß.

N. 3. *Conradus Kunrath* solvit & digerit 1. cum *Acet. destill.* quo iterum abstracto, solvit & digerit 2. cum *Aqua pluv. destillata* (M. B.) recentissima, 3. cum *Spir. Vini*.

Vires. Ut Præparatio *Tincturarum* operosior est, quàm *Salis* ac *Magisterii*, ita & virtus earumdem fortior.

Dosis, guttæ aliquot: à vj. ad xv. & ultrà.

2. *Tinctura Basilii.*

℞. *Salis Corall.* (*per Spir. Sal. com.*) *edulcoratissimi* ʒviij. *Sulphur.* ʒß. mixta leniter comburantur, donec Sulphur consumptum sit: Posteà conterè tantillum *Camphoræ* cum *Corallis*, indeque accenso Igne absumes, hinc edulcora & extrahe *Tincturam* s. c. cum *Spiritu Vini*: abstrahe *Spiritum Vini* ad consistentiam *Olei*.

N. Maniaci & Melancholici hac Tinctura curati sunt. *D. D. Gast.*

3. *Tinctura Quercetani.*

Extrahe *Tincturam* s. a. ex *Coralliis calcinatis* (e. g. ignitione mitiori,) digerendo Vase Hermeticè clauso, cum *Menstruo cœlesti*, destillato scilicet cum proprio suo *Saccharo* (id est, cum *Rore Majali*, qui cum *Melle aereo* destillatur,) ad eminentiam digitor. 8. affuso. *Menstruo* demum abstracto, remanet *Tinctura* in fundo. *Quercetanus Lib. de præpar. Med. Spagyr.*

4. *Aliter.*

℞. *Magister. Corall.* extrahe cum *Sulphure bezoardico* ex Re Vegetabili profecto (id est cum *Spiritu Vini rectificatissimo*) in Vase Hermeticè clauso ad Ignem Cinerum. Posteà separa, & in perfectam *Tincturam* decoque. *Quercetanus Pharmacop. cap.* 24.

5. *Tinctura Hartmanni.*

℞. *Sal Corall.* (per *Acet. destill.*) *purificatissimum*, impregna *Acet. destill.* tantisper donec nihil istius Spiritus ampliùs retinere velit. *Sal* ita impregnatum digeratur (diebus 20.) in M. B. Posteà destilletur per Retortam, Reverberio clauso, vel Balneo sicco; ita tamen, ut prius Phlegma inutile evaporet. Posteà prodeuntes *Spiritus* albicantes seorsim capaci Recipiente excipiantur, continuando Destillationem, donec omnes *Spiritus* cum *Oleo rubro* instar Sanguinis prodierint: separetur *Spiritus* (qui ardens instar Spiritus Vini) per Retortam ab *Oleo rubro*, quod in Retorta manebit.

Hoc *Menstruum* (Spiritus scilicet hic partim ab Aceto destillato, partim à Coralliis productus extrahit ex recentibus *Corallis* impositis *Tincturam rubicundissimam*, quæ si rursus ad hoc Spiritu per Destillationem liberata, & tandem cum *Spiritu Vini*, vel alia aliqua *Aqua Cordiali appropriata* digesta, perque Cohobia volatilis facta fuerit, elegantissima evadit *Coralliorum Tinctura*, suavissimi saporis, fragrantissimique odoris.

N. Im-

VII. Pergimus ad *Essentiam* seu *Tincturam Coralliorum*, quarum sunt *Præparationes variæ*, & tot ferè Modi, quot Capita Chymicorum, adeò ut 300. fuerunt nominatæ à quodam Authore; & quilibet vult habere *Arcanum* in præparanda Tinctura Coralliorum, quarum tamen una tantum, quarum altera valet. *Rarissima enim avis est Tinctura vera Coralliorum*, unde ZWINGERUS Tincturam Coralliorum veram semel tantum, CROLLIUS verò nunquam, se vidisse fatetur: quam equidem ceu *Non Ens* cum SALA aliisque rejicere penitus nolo, saltem hactenus nullam genuinam me observasse, fateri cogor. *Vera enim debet esse, in qua solum Principium sulphureum legitimo Menstruo sit extractum, relictis Coralliis integris*: quod Remedium est celebre, tanquam *summum Analepticum* Spirituum quorumvis, ac speciatim Cordis confortativum, summum Sanguinis purificativum, ejiciens per Diaphoresin quælibet Fermenta heterogenea, corrigit Sapores & Alterationes præternaturales Contentorum in primis viis, à quibus Sanguinis textura plùs minùs viciatur, ejusque Crasis & Fermentatio pervertitur: Hæmorrhagias quasvis cohibet, in Palpitatione ac Syncope Febrium, item Febribus Malignis, mirabilis est, Cachexiam etiam Virginum curat, Ictericis & Scorbuticis summè proficua est. Conf. BORRICHIUS, *Hermet. Sapient. pagina* 326. Menstruum autem intimè se conjungit cum Coralliis, ut dehinc non possint separari aut præcipitari à se invicem. In *Tinctura ergò hac ritè præparanda, ac præparata examinanda, observetur.*

1. *Coralliorum Concretum durissimum* esse, & cui texturæ firmioris *Substantia tingens intimè coagulata inhæret*: unde non difficillimæ, & non cuivis obviæ Præparationis erit Tinctura. Nam utut in Particulas minutas solvantur, hæ integrales Totius sunt, nec ad naturam eorum essentialem pertinent.
2. *Tincturæ paucitas in Corallis Rubris*, siquidem cum LAUREMBERGIO *Aphor. contra Salam* hic facio, ℔j. *Coralliorum* vix ʒß. *Tincturæ* inesse; unde *Pulvis Coralliorum* minùs rubet, sed magis ad albedinem inclinat. Hinc
3. Famosiores etiam *Tincturæ Coralliorum* non tantùm sunt genuinæ eorum Extractiones, quàm *subtiles Solutiones* Corporis eorum integri soluti, vix, nisi Consistentia, à ritè pulverisatis ac præparatis Coralliis differentes; quoniam per Menstrua fiunt nimis corrosiva, adeoque Solutiones potiùs subtiliores, quàm separatæ propriè dictæ Tincturæ sunt, ut patet per inductionem plurimorum, qui hinc inde prostant Processuum.
4. *Tincturæ Coralliorum* sæpè sunt vel nudæ *Solutiones Concreti*, vel saltem ipsorum *Menstruorum Colorationes*, quæ vel ipsæ simpliciter, vel occasione mutatæ cum Coralliis texturæ ad istam Rubedinem, mediante digestione induendam, disponuntur, interdum nihil penitus de Coralliorum Substantia obtinentes: id quod facilè patet exinde, quòd quamplurimi Processus *Tincturam Coralliorum* eliciendi *ex Rubris*, procedant etiam *ex Coralliis Albis*, eodem modo tractatis; ex quibus impossibile est, ut eliciatur Tinctura rubicunda, adeò ut possit facilè hinc detegi Impostura: id quod sufficienter videri potest declaratum in *Dissert. mea*, quam voco *Examen Tincturæ Coralliorum*.
5. Dubium est, annon *Tinctura* quædam concinnior *Martis* idem præstare queat, quod ipsa *Coralliorum Tinctura*? annon *Effectus Tincturæ* non penitus subinde ab *Additis*, partim ex se medicamentosis, partim propter novam cùm Coralliis emergentem texturam medicamentosis facta, emergant, *quàm ex ipsis Coralliis?* Id quod in Solutionibus & Compositionibus Corporum non rarum est.

Hæ Circumstantiæ probè considerandæ sunt, quarum tamen minùs genuinarum intuitu *non semper Usus & Effectus Tincturarum rejiciendus est*, etsi pro Tincturis genuinis & propriè dictis non habendæ sint.

In genere *Præparationes omnes collimant eo*, ut primò solvantur *Corallia*, ex solutis postmodùm, abstracto *Menstruo*, cum convenienti *Liquore* extrahatur *Tinctura*: adeò ut Solutio præcedanea Coralliorum sit tantum Præparatio, ut faciliùs subministrent Tincturam subsequenti extrahenti Liquori △ *aqueæ*; seu *Proba vera Coralliorum Tinctura est ea ut scilicet non possit ampliùs præcipitari seu separari ex Menstruo, cum quo fuit extracta*,

3. *Optima Tinctura* elicitur ex *Spiritu* vel *Sale aereo*, qui ex *Spiritu Roris* vel *Nivis* fit, secundùm modum QUERCETANI. Non pauci mediante *Rore*, aut *Aqua nivea*, vel *pluvia*, parare nituntur. Sed, ut ex superioribus notum est, Sal nitrosum in hisce Meteoris deprehenditur, unà cum adjuncta Pinguedine seu Substantia oleosa; facilè itaque ab istis Salibus arrodi Corallia, & hinc ex *Magmate* isto composito, mediante *Spiritu Vini Tinctura* parari, parum tamen de Substantia Coralliorum participans, & quæ etiam ad subtiles saltem Coralliorum Solutiones pertinet. Alii *Corallia* per *Roris Majalis* aut *Aquæ nivalis* continuam & diutinam Evaporationem ita tandem emolliunt, ut *Tincturam* suam per se in Destillatione sub forma *Olei* fundant.

5. *Tinctura Hartmanni* est saltem *Extractum Salis corallini*.

7. Quod

N. Impragnatio illa fit hoc modo:

℞. *Sal Corall.* ℔. 1. *Acet. destill. opt.* ℥ij. destilla leniter ut exstillet solum *Phlegma* insipidum: secunda vice affunde *Acet. destill.* ℥iij. iterumque destilla, atque ita perge singulis vicibus *Acet. destill.* ℥j. plus affundendo, donec tam acre Acetum destillatum inde prodierit, perinde ac effusum fuerit. *Hartmannus in Croll.*

6 *Tinctura Hartmanni altera.*

℞. *Corall.* calcinat. (Ignitione violentiori,) q.p. injice in *Spirit. Vin.* vel in *Alcohol Spiritus Roris Majalis*, ac paulò post extrahitur Tinctura, Fæcibus (sine ulla virtute) in fundo remanentibus. *Tinctura* hæc aliquantulùm coagulata fit rubicundissima, cum quadam dulcedine.

Vires. Est tantarum virium, ut post ejus usum aliquoties repetitum impossibile sit, ullam impuritatem in Sanguine totius Corporis superstitem esse posse. Exbibetur in *Vehiculis* convenientibus, à gutt. 3. ad 10.

N. Hæc sanè Tinctura Medico commendatissima esse debet, ob stupendas ejus Vires, ut quæ cum Spiritibus Hominum magnam convenientiam habet. *Hartmannus in Croll.*

7. *Alia Tinctura per Acetum Coralliorum.*

℞. *Corall. contus.* ℔ij. elicíatur per Retortam *Acetum*, id est, Liquor acidulus, quo profectò urantur Corallia vehementer, donec reddantur albissima: exempta dein redigantur in *Pulverem*, ex quo s. a. cum *Aceto illo*, Digestione leni, extrahe *Tincturam*, donec *Acet. destill.* nihil ampliùs solvere valeat, universisque Corallis dissolutis, nihil præter Terram inutilem remaneat. Decantatos *Liquores* destilla in Arena ad siccitatem, ut separetur *Phlegma*. Dein Recipiente mutato, fac ut Igne auctiori *Spiritus* sublimis per Alembicum propellatur, qui diligenter colligendus. Tandem relictum *Pulverem album Spiritu Vitrioli* penitus solve, eundem *Spiritum Vitrioli* Igne forti abstrahe; *Corallia* relicta fortissimo Igne ure, donec colorem ferè nativum recipiant. His affusus *proprius ipsorum Spiritus Tincturam* prolicere dicitur.

N. Acetum ex Corall. ℔.ij *destillatum* via solutioni dictæ sufficit.

8. *Tinctura per Spiritum Coralliorum ardentem.*

℞. *Corall. trit.* q. v. extrahe *Tincturam* s. a. digerendo cum *Spiritu Corall. ardente*, (vide infrà) Abstrahe *Menstruum*, atque extrahe denuò cum *Spiritu Vini*. *Gans*.

9. *Alia per Spiritum seu Aquam Mellis.*

℞. *Corall. cum Sal Nitr. calcin.* extrahe s. a. cum *Spiritu Mellis*, (vide de *Melle*) decantata & abstrahe in M. B. donec in fundo spissus relinquatur *Succus*; hoc edulcorato extrahe *Tincturam* cum *Spiritu Vini*, & habes *Tincturam Coralliorum veram*. *Hartmannus in Croll.*

Dosis à gran. 4. ad 10. vel 12.

10. *Alia per Aquam temperatam.*

℞. *Sal Corall.*) per *Spiritum Vitrioli*) extrahe s. a. cum *Aqua* temperata, ex *Spiritu Vini* & *Spiritu Vitrioli* (vide *lib.* 4. in *Vino*,) decante, filtra & abstrahe.

11. *Alia per Phlegma Saturni.*

℞. *Corallia calcinata*, superfunde *Phlegma Saturni*, cum *Spiritu acuto Saturni*, digerantur Vase clauso, & rubescet *Menstruum*: abstrahe in V. B. affundeque *Spirit. Vin.* digereque denuò, ac pelle per Retortam: sic exstillabit *Essentia Corallorum rubicunda*: abstrahe *Spirit. Vin.* ad consistentiam. *Joh. Agricola*.

Vires. Insigne est Cordiale, Balsamumque nativum summè exaltat, usque præcipui est in Terrore Infantum, Epilepsia, & similibus.

Dosis gran. 3. 4. 5.

N. Eodem modo possunt solvi *Corallia cruda*, sed tardiùs.

12. *Tinctura Corallorum Holsatica.*

1. Fiat tale *Menstruum*: ℞. *Tartari crud. pulveris.* ℔iv. *Phlegm. Vitrioli* (Spiritu suo volatili adhuc gravidi) ℔iij. *Vitrioli Ung.* ℔. 1. stent in Digestione per dies ac noctes (3.) Dein destilla ex Alembico per gradus Igne aperto, donec nihil ampliùs exeat: rectifica optimè.

2. ℞. *Corall. subtiliss. pulveris.* q. v. Superfunde præcedens *Menstruum*, misceque diligenter. Stent in Digestione, sic rubescet saturatò. Filtra & abstrahe ad siccitatem in Arena, & remanet *Pulvis rubens*. Ex hoc extrahe *Tincturam* per *Aquam Temperatam*.

N. 1. In Præparatione *Aqua Temperata* unio iteratis sæpiùs Rectificationibus peragenda est.

N. 2. In Præparatione *Menstrui prioris* verum *Tartari Sulphur* Alembico adhærescere solet.

N. 3. Ex *Colcothare*, elegans *Tartarus nitratus crystallinus* parari potest.

Hæc habe Lector ex communicatione Viri celeberrimi *D. D. Langelots*, Chymiatri in Aula illustrissima Holsatiæ dignissimi, cui Tinctura hæc familiarissima est, adhibetque in omnibus Affectibus ab impuritate Sanguinis ortis.

13. *Per Oleum Citri.*

His jam addi poterit *Tinctura per Oleum Citri*, quòd è *Corallis rubris, crudis*, etiam *Tincturam* elicit. Huic si dempto *Oleo* Vehiculum aliud præbere poteris, *Tincturam Corallorum* non contemnendam habebis.

14. Tin-

---

7. Quod attinet *Tincturam per Acetum Coralliorum* parandam, BORRICHIUS *de Hermet. pag.* 227. *Corallia* Retortæ inclusa, & Igne aperto simpliciter destillata, *Aquam seu Spiritum Coralliorum acidum*, qui vocatur etiam *Acetum Coralliorum*, & *Oleum empyreumaticum*, utut paucum, largiri asserit, ex quo *Oleo* mediante *Spiritu Vini* ulteriùs *Tincturam Coralliorum* perficit. Quoad hunc laborem observandum est, fixa Corpora esse Corallia, & quæ de Substantia sua petrosa nihil destillando dimittere valeant. Quantum ergò sub forma Olei illius pauci, & Phlegmatis nonnihil aciduli suggerunt, hoc revera ex Substantia vegetabili lignosa Coralliorum oriri videtur.

12. *Tinctura Coralliorum Holsatica* non planè contemnenda est, sed est Præparatio præ aliis satis commoda, modò omnes adhibeantur encheireses; sed facillimè se præcipitat Encheireses autem consistunt in hoc, quod scilicet *Menstruum* non sit abstrahendum ad omnimodam siccitatem, sed tantùm ad mellaginem, aliàs enim non procedit Processus. *Pharmacopœa Londinensis* simili modo, sed elegantiori præparat *Tincturam Coralliorum*, qui solvit primò *Corallia* in *Spiritu*, parato ex *Tartaro & Vitriolo*, sicut habemus in hac Tinctura Holsatica: facta Solutione abstrahitur *Spiritus* in consistentiam mellagineam. Huic *Extracto mellagineo* affunditur *Spiritus Veneris volatilis*, seu *Spiritus Aluminis volatilis*, quo valdè egregiam *Tincturam Coralliorum* ferè in momento extrahitur: hanc *Extractionem* denuò ad consistentiam mellaginis abstrahit, tandem cum *Spiritu Vini* benè rectificato remanentiam extrahit in elegantem *Tincturam*.

13. Quidam etiam *Oleis destillatis* mediantibus *Tincturam* elicere satagunt, sive cum AUTHORE *Oleum Citri*, sive cum LANGELOTTO *Epist. ad Nat. Cur. pag.* 28. *Oleum destillatum Anisi* recipiatur. Certè *Olea Vegetabilium aromaticorum* successivè ratione occulti Acidi de Coralliis aliquid abradunt, & hinc particularum talium contactu texturam mutando Rubedinem contrahunt. GLAUBERUS & alii mediante *Sale Tartari* Corallia calcinant, & cum *Spiritu Vini Tincturam* extrahunt; de quo infrà.

Cæterùm utut Tinctura Coralliorum vera sit rara avis, nihilominùs sunt *elegantiores Solutiones*, *quæ substitui loco Tinctura possunt*. Res ut pateat, in specie Modos quosdam præparandi consideremus. Nam reliquos, uti & jam examinatos, quos AUTHOR habet, sufficienter excussit LUDOVICI *pag.* 737. ac speciatim HOFFMANNUS *in Clave*, ubi *de Corallis*. Pro præparandis ergò *Tincturis duæ* potissimùm *Operationes* in usu sunt:

1. Ipsius corallini *Corporis apertio*.
2. *Substantia tingentis separatio*, sive hæc fiat addito *Spiritu*, aliove, sive simplici *Destillatione*, sive aliis modis.

Pro *aperiendo Corpore* media *Menstrua* sunt, primò *Acida mineralia*, & hinc *Acida vegetabilia*, tam *Nativa*, ut *Succus Ribium*, *Citri*, *Acetum*, quàm *Artefacta*, ut *Spiritus Lignorum*, *Spiritus Panis*, *Spiritus Mellis*, *Manna*, &c. Equidem *Tinctura*, quæ fiunt ex *Corallis per Acida mineralia corrosiva*, vix præterquàm *subtiles Coralliorum Solutiones* erunt, utut modus TACHENII *suprà* citatus altius quid in recessu habeat. *Corallia per Acida vegetabilia soluta*, hinc *Spiritu Vini* extracta, sunt etiam *subtiles* saltem *Solutiones*, dum Spiritus Vini resinosam Succorum Substantiam imbibendo, simul particulas Coralliorum in iis concentratas arripit. Non inelegans est *Tinctura Coralliorum*, v. g. *Sassafrasata D. Michaelis*, quæ fit; quando solvuntur *Corallia* in sextuplo vel octuplo *Succi Citri depurati*, qui solvit tantum ex Coralliis subtiliores & elegantiores partes, relictis crassioribus & terre-

14. *Tinctura Corallorum S. Closs.*

Resolve *Corallos* in f. q. *Olei Sal. com. Solutionem* filtra & abstrahe *Oleum* forti Igne, ita ut *Spiritus* omnes separentur à *Calce*, cui affondes *Aceti destill. ex Quercubus* novellis mense Martio dettuocatis, ad eatrahendam *Tincturam*, quæ erit Coloris hyacinthini; evnca *Menstruum* & remaocbit *Pulvis* subtilis, cui superfundes *Spirit. Vini circulatum*, digere, decanta, Fæces separa à tincto Spiritu Vini; quem iterum digeres, ut novas Fæces (si adsint) deponat ad fundom: tandem filtra, & *Spiritum Vini* ad medias abstrahe. Parum habebis, sed magnarum virium adversùs Contracturas.

Dosis ℨß. per se.

N. 1. Potest etiam parari *Tinctura modo Glauberiano* cum *Sale Tartari* instar *Tinctura Silicum*.

N. 2. Fit etiam sublimando *Corallos* cum *Sale Ammoniaca*, & *Tincturam* eatrahendo cum *Spiritu Vini*, ut est in *Myroth. Joh. Fabri* Adde *Rolfincii Tincturam pag.* 227. cum *Spiritu Ligni Sancti* aut Coryli.

VIII. *Flores*,

Flores Coralliorum parantur ad modum, quo *Perlarum Flores* parari dicemus.

N. Fieri quoque possunt *Flores Coralliorum* Sublimatione cum *Sale Ammoniaco* instituta.

IX. *Spiritus seu Oleum*.

1. *Spiritus Corallorum ardens*, suprà in *quinta Tinctura Hartmanni* descriptus est, videturque *Compositum* quid esse ex *Aceto & Corallis*, ardereque ratione *Spiritus Aceti vinosi*.

2. *Oleum* itidem dicto loco descriptum est.

3. *Spiritus Corallatus*, *Spiritus Terra Corallatus*.

Fit ad modum quo *Perlatus Spiritus*, cum *Terra sigillata*. Vide *ibidem*.

4. *Oleum Corallorum succinatum*.

℞. *Corall. rubr. pulverisat.* ℔a. *Succin.* ℔iß. M. destilla per Retortam, vel Cucurbitam, sic *Succinum Tincturam Corallorum* per Alembicum attrahet, in forma coloris sanguinei. In fundo Vasis residet *Pulvis Corallorum* colore albus.

Vires. *Oleum* illud valet in Epilepsia & Apoplexia.

Dosis gutt. 4. ad 8.

N. Huic similis est modus, quo *Corallia Sale* subdulci salita, *Pinguedineque* aromatica saginata, Destillationi subjiciuntur, atque ita *Tincturam* suam dictis comitibus committunt, cum

---

terrestrioribus in fundo: facta Solutione decantatur, & inspissatur in mellaginem seu consistentiam Mellis: hinc affundatur *Spiritus Ligni Sassafras*, & eatrahatur *Tinctura* rubicunda contra Luem Venoream. Simili modo etiam paratur cum *Spiritu Cochlearia Tinctura Coralliorum*, cum *Spiritu Cordis Cervi*, item *Sanguinis Cervi*, in Palpitatione Cordis, Lipothymia, Melancholia, & Scorbuto.

Acida Vegetabilium Artefacta sunt *Spiritus Lignorum*, *Panis secalini*, etiam ab *Oleo* separatus, & super *Panem bis coctum* rectificatus. Quando hæc citra Ignem etiam Tincturam Coralliorum eliciunt, sunt subtiles Coralliorum Solutiones; Color verò est à Menstruis. Si enim hi *Spiritus*, præsertim *Panis*, *Arena* vel *Corallsis* affundatur, etiam *rubra Tinctura* emergit. Nempe hi Vegetabilium Spiritus compositi sunt ex Acido volatili, ac simul Spiritu oleoso inflammabili: qui ipsi vel simplici digestione vel Corporis terreo alcalini attactu, sponte Rubedinem contrahunt. Facilis hæc res est probatu: si enim *Corallsis* v. g. *Spiritus Lignorum* affundatur, & facta solutione abstrahatur, Acidum in Coralliis concentratum manet, Spiritus sulphureus & volatilis saltem redire solet; non secus atque *Coralliis Acetum* affusum, & hinc in *Corpus salsiforme* concentratum; si destillatur hoc *salinum Coagulum*, *Spiritus volatilis ardens* prodit, quem vulgò *Spiritum Coralliorum ardentem* vocant, cum tamen sit *Spiritus Vini ex Aceto revivificatus*: id quod observetur contra AUTHOREM *lib.* 3. *pag.* 340. sub *titulo*, *Spiritus seu Oleum Coralliorum*. Diximus autem superiùs, quod *Acetum* fiat, quando ab *Acido Vini Spiritus* salini volatiles figantur & deprimantur. Est ergo Spiritus Vini in Aceto adhuc integer, dum ex Solutione Coralliorum cum Aceto Acidum adhæret Coralliis. Unde Spiritus Vini, qui anteà in Aceto fuit fixatus, fit sui juris per Ignem & prodit per Retortam denuò. Idque etiam verum est de *Saturno*, ut suo loco constabit. *Spiritus* hic, v. g. *Lignorum compositus*, *Coralliis* loco *Succi Citri* affusus, digestus, & ad mellaginem inspissatus, dat pariter cum *Spiritibus appropriatis Tincturam Coralliorum sassafrasatam*, *antiscorbuticam*, &c.

Spiritus Panis benè rectificatus, & ab omni Phlegmate & Empyreumate legitimè separatus, citra Ignem, eatrahit *Tincturam Coralliorum*, Corpore Coralliorum manente integro. *Menstruum* autem meliùs paratur ex *Farina triticea* part. iv. *Fermenti* part. j. in Clibano tostis. Hæ suggerunt *Spiritum empyreumaticum*, qui tamen *Coralliis* affusus elicit *Tincturam* sponte in loco frigido, ut *Corallia* in fundo albicantia remaneant.

Per *Alcalia* etiam tractantur *Corallia*, ut suggerant *Tincturam*. HELMONTIUS de *Sale volatili Tartari*, seu de *Sale Tartari volatilisato* dicit: quòd sit *Succedaneum Liquoris Alkahest*, quo *vera Corallii Tinctura* extrahi potest. Memini me Londini apud Pharmacopœum Regium, Dn. FEBURE, vidisse talem egregiam *Tincturam*, qui *Solutionem Coralliorum* eatraxit cum *Spiritu Salis volatilis Tartari*, hinc per Retortam cum hoc Spiritu extractam Tincturam Coralliorum coloris obscuri & subrubicundi destillavit, ejusdem odoris & saporis cum Menstruo, in quamplurimis Morbis melancholicis, maniacis, epilepticis, Palpitatione Cordis, Scorbuto, & similibus Affectibus, elegans Remedium. Ast dubito: *Annon effectus hic magis Spiritui Salis Tartari, quàm Coralliis, sit tribuendus?* BOYLE pariter in *Cym. scept. p.* 837. affirmat, Menstruum sibi cognitum esse quod Coralliorum Tincturam nobilem etiam, in Destillationem transducat.

Alii mediante *Sale Tartari Corallia* calcinant: vel alii *Corallia* cum *Nitri* ana fluere sinunt in Crucibulo, ut sic alcalisetur Nitrum. Massæ huic recenti affusus *Spiritus Vini* rectificatus egregiam *Tincturam* rubicundam eatrahit, quæ tamen non est Coralliorum Tinctura, sed tantùm *Spiritus Vini* super Alcali sponte se tingentis, sicut in Tinctura Tartari notum.

Facit etiam mentionem *Sublimationis* AUTHOR noster *Proc.* 14. & *No.* VIII. *in Floribus* cum *Sale Ammoniaco*. Pulverisata nempe *Corallia Rubra* permiscentur cum *Sale Ammoniaco* similiter pulverisato: postmodùm Igne Cinerum in Cucurbita instituitur Sublimatio: hæc Sal Ammoniacum tantùm unà secum rapit, quantùm Acidum Salis Ammoniaci rodere potest de Corpore Coralliorum, adeò ut in Alembicum descendant *Flores rubicundi*, qui sunt nil aliud, quàm *nuda subtilia Coralliorum ramenta*.

Ex hisce *Floribus* PETRUS JOHANNES FABER in *Scriptis* beneficio *Spiritus Vini* benè rectificati, nititur parare *Tincturam*. quod & non absonum videtur. Processum videbitis in *mea Dissertatione* ...

Pertinet huc, quòd *post Triturationem cum Sale marino* diutiùs continuatam ita disponantur *Corallia*, ut *Tincturam oleosam rubicundissimam* levissimo Ignis gradu dimittant. Cùm autem Corallia fixa sint Corpora, quæ de substantia sua petrosa nihil dimittere valeant: imò si verum est, ut non ineptè ratiocinatur TACHENIUS *loco suprà citato*, fixam esse Coralliorum Tincturam, & quæ etiam in Igne subsistat; non video, quomodo eadem tam facilè destillando prolici possit, nisi salina Corpuscula, cum quibus coquendo aut triturando examinata fuerunt, sub Destillatione nonnihil elevata, partem substantiæ Coralliorum secum rapiant.

Hi sunt famosiores modi Tincturas Coralliorum præparandi: cuilibet liberum est, modum eligere, qui magis placet, utut genuina Tinctura Coralliorum inter modò dictas Præparationes, aut alias satis notas nondum comparuerit. Plura aliàs de Tinctura Coralliorum videbitis in GANSII *Hist. Corall. pag.* 65. & 66. AGRICOLA *de Corall.* & in *Chirurg. parva pag.* 832. LAURENBERGIO in *Arbor. Ang. Sala cap.* 13. & ARNOLDO SCHROEDERO in *Defensione Laurenb. Quæst.* 13.

VIII. *Flores Coralliorum*, præter Sublimationem cum *Sale Ammoniaco* jam dictam, a quibusdam etiam parantur *sublimando Corallia cum Sulphure*, & exinde fiunt *Flores Sulphuris rubicundi*, qui aliàs sunt flavi. Denique appellantur etiam *Flores Coralliorum*, quando in Præcipitatione *Magisteriorum* in *Liquorem*, in quo facta est Præcipitatio, immittuntur *Baculi lignei*, & mittuntur simul in locum frigidum; fit enim, ut Baculis ligneis sensim sensimque adhærescat Corpusculum Coralliorum solutorum in forma floccorum Nivis, & hi ipsi postmodùm vocantur *Flores Coralliorum*.

IX. 4. *Oleum Coralliorum succinatum* AUTHORIS prodit quidem rubicondo Colore, nihil tamen de Coralliis participat, nisi quantum Phlegma acidum spirituosum Succini simul per Retortam abripuerit.

X. *Syrupus*

cum iisdem per Retortam pelli aptam.

X. Syrupus Corallorum.

℞. *Corall. rubr. grossè contus.* q. v. solve in *Succo Berberorum*, vel *Limonum* optimè depurato, Corallis ad eminentiam digitorum 3. 4. 5. superfuso. Hinc

℞. *Succi illius Essentia corallina impregnati* part. ij. *Sacchar. cand.* (vel *commun.*) part. 2. coque ad consistentiam.

N. 1. Colorem dilutiorem si captas, affusa *Aqua destillata* convenienre pro libitu conciliare poteris.

N. 2. Poterit similiter fieri Solutio cum *Liquoribus acidis destillatis*, *Juniperi* scilicet, aut *Guajaci*.

N. Quercetanus monet *Solutionem* instituere, 1. in Vitro, Subere vel Cera Hispanica occluso, ne *Essentia Corallina* separetur. 2. In V.B.

N. 4. Si quid restiterit nondum solutum, huic *recens Succus* affunditur, donec penitus solutum fuerit.

N. 5. Similiter fieri possunt & *Syrupi Margaritarum* & *Lapidum pretiosorum*.

N. 6. Artificium *Quercetani* ad concinnandum hunc *Syrupum* nullum est aliud, quàm Evaporatio lentissima in M.B. tepido solutorum *Corallorum* in *Succo Berb.* adjectis ℥vj. *Sacch.* ad libras singulas solutionis, ita ut spatio horarum 12. non exhalet ultra spissitudinem Thaleri aut Macrocollonis densioris, aliàs certo certiùs soluta Corallia à Menstruo separabuntur.

Syrupus Corallorum compositus D. Sam. Cl. & D. de Meyerne.

℞. *Corall. rubr. subtil. in marm. lævigat.* ℥iv.
Succi Limon. depurat. ℥xii.
Aceti quercin. ℥vi.

Digerantur in B. per octiduum, quotidie Vas bis vel ter agitando, deinde filtrentur per Chartam.

♃. *Solutionis colatæ* ℥i.
Succi Berber. depurat. ℥v.
Tinctur. Rosar. ℥iv.
Sacch. alb. ℔ß.

M. & mediante Coctura blanda in Vase argenteo, F. *Syrupus*, cui inter coquendum insundatur *Nodulus* continens

Santal. citrin. ʒij.
Ligni Aloes ʒj.
Ambr. gris. gr. xv.
Mosch. gr. vi.

Dosis Cochl. 1. mane ac vesperi, longè à pastibus.

Vires. Ex viribus Coralliorum suprà allatis & Succo Berberorum virescculendæ sunt. Laudatur valdè in Diarrhœa, Dysenteria, Fluxu hepatico, ad restaurationem Facultatum naturalium, &c.

XI. Species Diacorallorum.
XII. Trochisci Diacorallorum.
XIII. Trochisci de Corallis Nicolai.

C A P U T VII.

DE MARGARITIS.

Margaritæ, Perlæ (Uniones, si magnæ sint) sunt Lapides rotundi, in Conchis nonnullis ex Perittomate eodem, quo Testæ generantur, producti. Arab. *Lulu*, Germ. *Perlen*. Gall. *Marguerites*, *Perles*.

Duplices censentur, *Orientales* & *Occidentales*. *Illæ* splendidiores sunt, adeoque cæteris præferuntur, & præsertim *Persicæ*. *Hæ* lactescunt, minusque sunt splendidæ. Inveniuntur etiam in Europæ locis multis, ut in Scotia, Silesia, Bohemia, Frisia, locisque maritimis aliis, sed vilioris eæ sunt notæ. Majores itidem & quæ perforatæ sunt, censentur minoribus, & non perforatis maturiores & præstantiores.

Vires. Cordiale præbent nobilissimum, quo Balsamus Vitæ oppressus Viresque exsolutæ insigniter recreantur ac confortantur: proinde Venenis, Pesti & Putredini resistunt, Animum exhilarant. Et hujus rei gratia in tantum ascenderunt honorem, ut vel Agonisantium extrema recreatio communiter inde expetatur.

PRÆ-

X. *Syrupus Coralliorum Simplex & Compositus*; qui sunt *Solutiones Coralliorum cum Sacchare in Syrupum redactio*, in sistenda Diarrhœa, Dysenteria, & similibus, frequentis usus est. Loco *Succi Berberum* vel *Limonum*, potest etiam fieri Solutio cum *Succo Acetosella*, cum quo erit convenientior in Febribus Malignis & Ardentibus, in quibus Acetosella egregia est. Quidam volunt præparare cum *Succo Tormentilla*, & fit convenientior in Dysenteriis, in quibus per se multi est usus: adstringit enim hic Syrupus, atque Effloresceutiam Mistæ Sanguineæ corrigit. Non adeo tamen probandi sunt Syrupi Corallinorum, quia Succi vegetabiles fermentantes post Fermentationem Corallia denuo dimittere solent, ita ut parùm de iis Syrupus participet. Potiùs & extemporè *Mistura de talibus Succis* præscribantur, & *Sacchara* edulcorentur. (*R*)

C A P U T VII.

DE MARGARITIS.

Margarita seu *Perla* Subjectum ferè sunt simillimum *Corallis*, in radice tamen differunt. *Corallia* enim mediæ naturæ sunt inter *Vegetabilia* & *Mineralia*; *Perla* autem sunt primo ex ortu *Animale* quid, ex Succo lacteo animali, sed tandem in *naturam mineralem* degenerante; quod præprimis ex earum Calcinatione videre est. *Calcinata* enim *Perla* relinquunt *Calcem vivam* ex Acido & Urinoso, effervescentem in *Aqua*, quòd majus signum est naturæ mineralis, quàm animalis, cùm *Concretum* ejusmodi *calciforme* nunquam ex Animalibus eliciatur. Coagulum sunt ejusdem materiæ seu naturæ cum ipsis *Testis Concharum*, seu, ut vulgò dicunt, cum *Matre Perlarum*: estque commune omnibus Concharum & Ostrearum speciebus, ut Margaritas certo tempore proferant; de quo conf. M. A. N. C. *Ann.* 3. *Obs.* 36. Perlæ enim genuinæ in ipso corpore Concharum seu Ostrearum deprehenduntur, ex quo postmodùm successivè excluduntur. Constant simpliciter ex pluribus Pelliculis admodùm subtilibus, sibi invicem Ceparum instar superinductis, nulla aliàs materia inter eas contenta: quem modum eleganter exprimit HELMONTIUS *Tract. de Febr. cap.* 8. §. 7. Deprehenduntur etiam Perlæ minùs perfectæ, quas ipsæ Ostreæ excludunt ante debitam perfectionem, & unà cum Pelliculis subtiliorem & molliorem substantiam quasi farinaceam interjectam habent. Hinc istæ primæ eleganter splendidæ, & quasi perspicuæ, ordinariè rotundæ aut eleganter ovales spectantur; Hæ posteriores minùs splendentes, magis albidæ, minusque opacæ sunt. Meretur quæ hic legatur *Dissertatio* ROLFINCII *de Margarit.* ubi demonstrat, quòd idem sit Testa seu Mater Perlarum cum Perlis ipsis, & quod habeat eundem effectum: deinde, quod crescant pelliculatim in Conchis, & per vomitum ejiciantur in Testam, quando sunt maturæ. Videatur etiam HORSTIUS *in Dispens. pag.* 247. cum quo etiam conferatur BOETIUS DE BOOT *in Tr. de Gemmis & Lapidibus*, JOHANNES WITTICHIUS *de Lapide Bezoard. pag.* 184. & FALLOPIUS *de Metallis & Fossilibus*. Quasi Gelatina lactea firmiter congelata, suoque Sale volatili alcaliso, appropriato Acido suo concentrato, constant; quo ipso in consistentiam duram coagulantur, & dehinc abeunt in figuram rotundam; hinc sensim sensimque alius Liquor succedit coagulatus, adeò ut per successivam Coagulationem Pellicularum augeantur Perlæ.

Sunt quidam, qui putant, quod Mater Perlarum non sit eadem cum Perlis, sed longè vilior; nihilominùs, cùm ex eodem Liquore gelatinoso concrescat Testa seu Mater Perlarum, ac ipsæ Perlæ, ejusdem quoque erunt naturæ & efficaciæ.

Usus Perlarum est vel *privativus* vel *positivus*. Usus *privativus* est, quod promptè absorbeant varia Acida in Corpore nostro, præsertim in Gravidis Abortum minantia, & Effervescentias (omne quippe Acidum solvit Perlas, & dulcescit) ab Acido inductas blandè restringunt, & compescunt; crudæ saltem pulverisatæ assumptæ. Pro quo scopo *Mater Perlarum* longè commodiùs usurpatur: hinc rectè hoc respectu easdem habet vires. Imò alia etiam *Marina*, *Cancrorum* nempe aut *Porcarum Lapides*, & *Corallia* ejusdem cum Perlis erunt usus, teste HELMONTIO, FABRO & LUDOVICI *Pharm. pag.* 723. Etiam *Cancrorum Testa* non inferioris erunt pretii, authore VERULAMIO *Hist. Vitæ & Mortis pag.* 85. Quoad *positivum* Usum: notum est, quòd adscribitur ipsis magna *vis cordialis*; sed ignoratur, quid profertur. Ab omnibus nobilissimum *Confortativum* prædicatur, quod Balsamus Vitæ conservetur, Vires insignite reficiantur

---

(R) *Haud pauca de* Coralliis *eorumque* Tinctura, *& ab* Authore *scripta*, *& à nobis adnotata*, *invenies in illius* Dissertatione, Examen Coralliorum Tincturæ: Tom. 1. col. 951.

P R Æ P A R A T A.

Perlarum Præparationes iisdem fiunt Operationibus, quibus Corallia. *Calcinatione* autem *Ignitione* haud indigent. Supervacanea igitur illarum *Extinctio in Aqua Vitæ ardentissima*, quam vult *Quercetanus in Pharmac. rest. cap.* 26.

Solutio Perlarum iisdem perfici potest Liquoribus, quibus Coralliorum.

Purificatio quoque & *Edulcoratio* nihil à Coralliorum Purificatione peculiare habent.

Præcipitatio iisdem cedit Liquoribus, quibus Coralliorum Præcipitatio. Hinc

I. Præparata Perla.

Præparantur more vulgari, super Porphyrio Lapide lævigando, subindeque *Aquam Cordialem* (verbi gratia, *Rosarum*, *Melissæ*, & simil.) aspergendo.

II. Sal Perlarum.

Fit, ut in Corallia dictum. Solvendo *Perlas*, vel (quod usitatius) in *Aceto*, vel in *Succo Berberum*, & *Limonum* &c. *Solutionem* filtratam ad remanentiam *Salis* inspissando, inspissatamque Ablutione, ut dictum, vel in Solutione iterata purificando ac dulcorando.

N. 1. Non opus habent *Tritura*, quippe vel integra atque citra digestionem *Aceto destill.* obediunt.

N. 2. Solutionem in *Succo Limonum* ac *Betula destill.* vide de *Corallis*.

N. 3. Fit quoque *Sal Perlarum*, in quovis *Liquore* dissolubile, beneficio *Succi Citri Mali*, Digestione depurati. Nimirum *Perlæ* lotæ, & si placet contusæ, in eodem illo *Succo* ad eminentiam 4. digitorum affuso, Digestione interveniente solvuntur. *Solutioni* affunditur *Ros Majalis* destillatus, vel *Aqua Melissæ*, decantaturque *Solutio*: hinc affunditur novus *Succus citri depuratus*, digeritur, affunditurque iterum *Ros destill.* vel *Aqua Meliss.* atque decantatur, &c. Et hic labor toties repetitur, donec Perlæ pene totæ solutæ sint, relictis perpaucis fæcibus. Demum *Solutio* lento igne inspissatur, ad remanentiam *Pulveris*.

Dosis à gran. 6. ad ℈ß. Ex *Aqua Roris Majalis* cum *Manna destillata*, vel ex *Aqua Cinam.* cum *Aqua Rosar. &c. Hartmannus in praxi.*

N. Paracelsus, *Sali Perlarum*, ut & reliquis inde paratis, maximas Vires attribuit. Processus, inquit, harum, etsi simplices, tamen crede experto, mirifica operatio ipsarum (Perlarum) est. Non tamen fit per Artem hæc virtutum actio, sed in Natura ipsarum est, quæ in grossa substantia occultatur, & non potest operari sicut mortuum Corpus, sed resolutione facta, vivificatur Corpus ejus. Ita *lib. 6. Archid.*

Huic simillimum est,

Sal sive Magisterium Perlarum Riverii.

℞. *Perlarum subtiliss. tritar.* q. v. impasta cum *Succo Citri*, vel *Aurant.* & relinque aliquamdiu. Postea solve cum *Acet. destill.* s. a. donec Perlæ ex toto ferè fuerint solutæ. Collectum *Acetum* misce cum tertia parte *Aquæ fluvialis*, destilla in Arena igne primùm lento, dein fortiori. Destillatum reaffunde *Capiti mortuo* restitaoti, & denuò solve: postcà filtra, evaporaque admodùm lentè, & reses erit *Perlarum Magisterium*.

Vires. Præter vires supra allatas, summum est Præservativum Arthritidis.

Dosis ℈j. ad summum.

III. Magisterium Perlarum.

1. *Commune* fit solvendo cum *Acet. destill.* & præcipitando cum *Ol. Tart.*

2. *Butyraceum* eodem modo fieri potest, quo Magisterium butyraceum Corallorum.

3. *Plumaceorum* Præparatio itidem ex Corallis repetenda. Confer. *Rolfincius Chym. pag.* 347.

Vires. Vires ex viribus Perlarum descriptis facilè colligi possunt.

Dosis à gran. 6. ad 15.

IV. Oleum seu Liquor Perlarum.

Fit per deliquium: modum ex superioribus repete.

Essentia, Tinctura, Arcanum Perlarum.

℞. *Perlas* q. v. solve cum *Acet. destill.* & para *Sal*. *Sal* ita paratum iteratis in *Acet. destill.* Solutionibus ac Coagulationibus (rejectis semper Fæcibus) purifica, donec nullæ ampliùs Fæces ab ultimis Solutionibus restiterint, atque adeò ipsæ Perlæ ab omni immunditie liberatæ sint. Hinc solve cum *Aqu. pluviali*, vel Rore *Majali*, destillandoque abstrahe humiditatem, idque toties repete, donec interveniente Destillatione Perlæ sint edulcoratæ (id quod ostendit Aquæ postremo destillatæ dulcedo). Hoc *Sal* ita defæcatum, digere Vase clauso in MB. (per dies ac noct. 8. vel 10.) cum *Spiritu Vini rectificatiss.* ad eminentiam 3. digit. affuso. Sic *Perla* cum tempore *Essentiam* suam instar *Olei spissi* ad superficiem Spirit. Vini remittent, quam cautè separa, novumque *Spiritum Vini* affundendo, laborem repete, quoties visum fuerit. Convertitur enim totum ferè *Sal*, relictis paucissimis fæculis, in *Essentiam*. Hanc de novo cum *Spiritu Vini* aliquandiu circula, postea leni destillatione MB. *Spiritum Vini* separa & serva.

N. Eadem *Perlarum Essentia* cum *Spiritu Vini* per Retortam, vel per MB. seu Reverberatorium siccum, institutis Cohobiis, tandem omnis transit,

Vires.

---

ficiantur & restaurentur, ac imprimis Phthisicorum, Hecticorum, ac Tabidorum Corpora, tanquam Rore quodam nutritivo appropriatissimo, humectentur & restaurentur.

Hos effectus qui assequi nititur, necesse est, *Perlas* in primum suum *Lac & spermaticum Liquorem*, similem nempe isti, ex quo fuerunt concretæ, resolvere queat. Sub tali enim forma *Alcali volatile & Oleum temperatissimum* Vires analepticas, Æstuationes febriles, Hecticorum temperativas, ac Tabescentium refectivas, & retardandi Senectutem, exerunt: & quæ dicuntur de *Lacte Perlarum*, de isto possunt dici veriùs: verum quippe Lac Liquor iste est primordialis; quod non dici potest de Perlis, uti in Officinis prostant. Sed quàm paucis his concessum est adire Corinthum! Omni quidem conatu hoc contendunt Chymici, hincque variis Solutionibus, Coagulationibus, Volatilisationibus, &c. torquent Margaritas; sed inani conatu. *Acida* enim nil valent; per Corrosionem enim destruunt potiùs Perlas. *Urinosa* etiam non attingunt eas; nec *Oleosa* penetrant Perlarum Corpus. Forsan subtilior ac penetrantior Substantia, aliqualem cum Margaritis cognationem habens, & in quo *Menstruo* citra vim corrosivam destructoriam blandè & amicè quasi liquescunt *Perlæ*, hoc præstare poterit, quod vix meliùs, quàm in *Rore*, *Nive*, vel *Aere*, inveniri posse, probabiliter conjectur, præsertim si ipsæ *Ostrea* Roris beneficio, ad genituram Perlarum disponantur.

I. Patet ex prædictis, quid habendum sit *de Præparationibus Authoris*, tam *Perlarum Solutionibus*; quam horum in *Concretum salinum Coagulationibus*, & variis modis in *Magisteria Præcipitationibus*. Nempe penitus pro usu Medico superficialia sunt. Perlæ enim semel extra Corpus Acido saturatæ, intra Corpus instar Calcis primas vias infestabunt. Unde potiùs *cruda* saltem *pulverisata* aut in Porphyritide præparatæ propinentur, & aliæ quævis Solutiones & Præparationes intermittantur: nisi quibus mediantibus in primigenium Lac redigantur: conf. HELMONTIUS *Tr. Potestas Medicaminum*, item *de Febribus cap.* 8 §. 7. eam̃que conf. TACHENII *Clav. pag.* 121.

II. *Præparata* AUTHORIS in specie quod attinet: occurrit *Sal Perlarum*, quod fit ex *Perlis in Menstruis acidis* solutis, sed insulso conatu: est enim novum Compositum, in quo Perlæ destructæ, & Menstrui solventis vis adest. Quod si quis tamen velit impensas suscipere & Igne aperto destillare *Perlas*, non dubito, quin acquiri posset *Sal volatile*; seu Remedium esset admodùm pretiosum.

III. *Magisterium Perlarum*, ut alia Magisteria, nil valet: videatur HELMONTIUS *Tr. de Febribus cap.* 8. §. 7. Insulsè assumitur ab Hecticis & Phthisicis: nam sicut assumptum fuit, ita denuò rejicitur. MYNSICHTIUS *in Armament. pag.* 39. Remedium habet, quod vocat *Margaritas trochiscatas*, ex *Magisterium Margaritarum* cum *Spiritu Roris Majalis*: ubi ego reciperem *Spiritum Roris Majalis*, & linquerem *Magisterium*, quia longè efficacior est quàm omnes Margaritæ.

IV. *Liquores Perlarum*, quos habet AUTHOR, sunt ridiculi, & non habent vim cordialem, neque vim absorbendi, quia saturati sunt Menstruo acido. *Solutionis Pulvis* in Intestinis præcipitatur, & interdum plus nocet, quàm prodest.

Essentia, *Tinctura* seu *Arcanum Perlarum*, nihil aliud est, quàm *Perla* in *Aceto destillato* solutæ, & cum *Spiritu Vini* nonnihil postmodùm in formam liquidam redactæ: sed parum valet.

Vires. De usu constat ea viribus Margaritarum, fortissimarum autem virium est propter summam subtilitatem.
Dosis à gran. 6. ad 14. *Hartmannus in Croll.*

Arcanum per Spiritum Guajaci.

℞. *Perlar. subtiliss. trit.* q. v. extrahe s. a. *Tincturam* rubicundissimam cum *Spiritum Guajaci rectificato*, residem *Pulverem* calcina leniter, atque extrahe iterum bis aut ter cum novo *Spiritu Guajaci*. Postremò calcina fortiùs, atque iterum extrahe. *Extracta* coagula in M. B. ad apparentiam Cuticulæ versicoloris, quippe quæ signum est, abstracto Phlegmate, solum *Arcanum* seu *Essentiam Perlarum* cum *Spiritu Guajaci*, in forma coagulatâ restare.
N. 1. Hæc *Essentia* ac *Spiritus* via à se invicem separari poterunt.
N. 2. Eadem *Essentia* seu *Arcanum Perlarum* cum *Aquâ Melissæ*, & similibus q. s. subito solvitur, inque rubentem pellucidum Colorem vertitur, Saporis elegantis.
Vires Optimè Sanguinem mundificat, magnarumque virium est in Lue Venerea.
Dosis à gutt. 6. ad 14. *Hartmannus in Croll.*

Alia Tinctura.

℞. *Perlar.* ℥ß *Spir. Sal. com.* q. s. solve s. a. decanta: abstrahe, ut fiat Pulticula, quam clue *Aqua destillat.* Circula cum *Spirit. Vin.* septimanas 6. tandem *Spiritum Vini* abstrahe leni M. B. calore *Libavius in Syntagmate.*

V. Flores Perlarum.

Solvuntur *Perlæ* cum *Aceto destill.* *Solutio* digeritur aliquandiu (per mensem): dein abstrahitur Acet. destill. & tandem fortiori igne elevantur *Flores*. *Libavius in Syntagm. lib. 2. cap. 25.*
N. 1. Sublimari possunt quoque *Margaritæ* & *Corallia* beneficio *Sali Armoniaci*.
N. 2. *Flores Perlarum* per solutionem in sublimatu *Saturni* describit *Hartmannus in Croll. pag.* 474.

VI. Spiritus perlatus, seu Spiritus Terræ perlatus.

℞. *Sal.* vel *Magisterii Perlarum* ℥vj. *Terræ sigillatæ* ℔j. M. ac imbibe cum s. q. *Olei Perlarum*, & fac *Globulos*: quos exsiccatos destilla per Retortam, uti destillatur Spirit. Sal. communis. Rectifica & serva pro usu.
Vires. Summum est Secretum in Podagra.
N. Eodem modo fieri potest & *Spiritus Corallatus*.

C A P U T VIII.

DE LAPIDIBUS MINÙS PRETIOSIS.

Qui sunt.

I. Æ T I T E S.

ÆTites Lapis est veluti prægnans cùm quatitur, alio in utero sonante: hujus *Genera* pro diversitate Superficiei, (scabræ scilicet vel lævis,) Colorum, tum Materiæ inibi contentæ, constituuntur *quatuor*.
1. Est exteriùs *Scabrum*, Colore vario; plerumque nigricante: continet in se Lapidem *Callimum* dictum.
2. *Cinerei Coloris* est, ac in se *Argillam*, vel *Margam* continet.
3. *Terram* in se concludit.
4. Præter hos addit *Plinius Taphiusium* nomine, qui nostratibus incognitus.
N. 1. Dicitur *Lapis Aquilæ*, quòd in *Aquilæ Nido* reperiatur, ad promovendum Partum ab Aquila eo deportatus, Germ. *Adlerstein*, *Klapperstein*. Gall. *Pierre d'Aigle*.
N. 2. Primus Orientalis est, raroque Pruni magnitudinem superat.
Secundus & Tertius etiam in Germania juxta Sveinfurtum reperiuntur, Pugnique magnitudinem sæpè æquant.
Vires. Partum promovet, si Femoribus alligetur; sin Brachio, eundem retinet: observare autem expedit, statim à Partu esse removendum, ne & Uterum ad se trahat.

II. ALA-

Spiritus Guajaci extrahit ex *Perlis Tincturam rubicundam*, quæ vocatur *Arcanum per Spiritum Guajaci*. Verùm Impostura hic patet, quia Rubedo ex Spiritu Guajaci est.
Tinctura Perlarum cum Spiritu Salis est destructio Perlarum, in qua Perlæ cum Menstruo saturantur & destruuntur. (*S*)

C A P U T VIII.

DE LAPIDIBUS CÆTERIS MINUS PRETIOSIS.

I. Æ T I T E S.

ÆTites, de quo præter LAUREMBERGIUM, BANSCHIUS integrum edidit *Tractatum*, Germanis vocatur *der Adlerstien*, quoniam dicunt, tantùm reperiri in *Nidis Aquilarum*: est Lapis sui generis, mollis, facilè friabilis, qui leniter conquassando percussus sonitum edit, quoniam in medio est concavus, alia Subjecta lapidea seu mineralia magis friabilia, instar Nuclei, in se continens, & est Lapis quasi prægnans: interdum *Lapis* est, interdum *Terra* reperitur, quin *Aquam* in se continet; pro quorum *Contentorum* varietate etiam *Nomen* mutat; unde ille, qui *Lapidem* continet, *Ætites* propriè talis dicitur; qui verò in se reconditam habet *Terram*, *Geotes* dicitur; sicuti qui continet *Aquam*, *Hydrotites* dicitur. Sunt etiam *Ætites*, qui spirant Odorem instar *Violarum*, & vocantur *Lapides Violacei*. Falsum est, in Aquillarum Nidis deprehendi, à quibus nempe ad facilitandum Partum colligantur. Nam in Fluminibus prope ripas, Rivos, Agros, Montes, Saxorumque commissuras sæpissimè inveniuntur: sed qui ex Nido Aquilæ hunc abstulerit, nemo observatus fuit.

Decantatus est ejus *usus* ad partum promovendum, si Femori alligetur; sicut eundem retardat, adeoque Abortum præcavet, sub Axilla vel circa Præcordia gestatus: de quo ipso tamen nullibi, præterquàm in VALERIOLA *L.* 1. *Obs.* 10. clarum Exemplum observatum fuit. Quidam ejus *Pulverem* ad ℨj. in *Aqua appropriata* ad Partum facilitandum, & Lochia pellenda adhibent. Lac Mulierum augere dicitur, si cum *Vino* aut *Brodio* propinetur, vel etiam tantùm intra Mammas suspendatur. LUDOVICI autem *in Pharm. cum* sanioribus dicit: Hyperbolicas Lucinarum nostrarum persuasiones circa *Ætitem* & *Geoten*, etiam selectiorem, claudicare, & si quid conferre videatur, esse Fallaciam Causæ non Causæ. Hæc de *Ætite* propria sic dictu.
Terra argillacea Margæ similis in eo contenta iisdem viribus

(*S*) *Controversam obscuramque* Orientalium Margaritarum *Genesim*, *videtur patefecisse vulgarium quorundam Margaritarum in* Pinna marina *inventarum prompta generatio. Pinna marina Conchiliorum marinorum maxima, eaque non inelegans, species est, in nostro Sinu Tarentino frequens, quæ cirros quosdam sericos longosque ex parte sui angustiores promittit, quibus vicinis scopulis pro victus commodo adhærere solet: ex his Chirothecas, quidem delicatioribus manibus aptas. Salentini illius Maris accolæ contexere solent. In Pinna hac marina Perlæ frequentissimæ inveniuntur, sed non ejusdem omnes coloris: quædam enim sunt argenteæ, & ad Orientalium Perlarum naturam accedentes; quædam rubentes, vel flavescentes: (utriusque speciei in nostro Museo asservamus), Illud autem curiosè observavit Dñus* de Reaumur, *quod Perlarum harum varius color sequatur varium colorem superficiei internæ illius Testæ portionis, cui adhæret: Testa enim internè hic argenteum, illic rubentem, vel flavescentem exhibet colorem. Hinc non absque ratione deducit laudatus Author, Perlas has formatas esse ex Succo, è diruptis Vasis effuso, atque in membranulis quibusdam rotundam formam adipiscentibus detento: ut Perlarum harum coagulationes & concretiones inter Piscis hujus Morbos connumerandæ sint. Quemadmodùm ergò diversicolor Pinnæ superficies diversicolore Succo nutritur; ita ex diversicoloris hujus Succi effusione & coagulatione variorum Colorum Perlæ gigni debebunt. Idque confirmat etiam ex eo, quòd argentearum Perlarum textura aliqua ratione discrepet à textura rubentium & flavescentium: omnes autem omninè sint similes texturæ illius portionis Testæ, cui adhærent. Argenteæ enim Perlæ lamellas sibi ipsis incubentes expressiores exhibeat, non secus ac portio Testæ argentea, ex qua ortum sumunt: eadem ratione Perlæ rubentes & flavescentes fibris quibusdam gaudent à centro ad circumferentiam productis, similibusque fibris, ex quibus Testæ portio respondens constituitur.*

Parum ab hac hypothesi recedere videtur P. Assalti *sententia, in* Notis ad Mercatum Armar. 8. cap. 13. *Elegantissimam habemus* de Margaritarum genesi Dissertationem *Eruditissimi & candidissimi Philosophi* Felicis Stocchetti *ex corde Amici, in* Epistolarum Memorabilum *collectione ab* Antonio Bulifone *edita*, tom. 3. pag. 162.

II. ALABASTRITES.

ALabastrites, Ἀλαβαστρίτης. Alabastrum, Onyx. Lapis candidus notissimusque est. Germanicè. *Alabasterstein* Gall. *Albastre*.

Species statui potest *Marmoris*; verùm accuratè pensitatus, ipso mollior est, proinde *Marmor incoctum & imperfectum*, si ita vis, appellare poteris. Hic si its mollis sit, ut Cultro scindi possit, Gypsum rectiùs diceris, & est id Lapidis, è quo varia Torno finguntur Vasa.

Usus rarioris Officinalis est, nec ingreditur Usualia, nisi solum *Unguentum Alabastrinum*.

Vires. Combustus *Resinæ* aut *Pice* exceptus, Durities discutit, Stomachi Dolores cum *Cerato* levat, Gingivas comprimit. *Dioscorides*.

III. AMIANTHUS.

AMianthus (ἀμίαντος), Alumen plumosum, est Lapis Alumini scissili non absimilis, adeò ut nonnullis inter se confundantur. Germanic. *Federweisz*, *Steinflachs*, *Schieferweisz*. Gall. *Alum de plume* (quippe sunt, qui tales ex eo conficere norunt). *Steindacht*, quod *Ellychnia* ex eodem fiant incombustibilia.

Differt ab *Alumine scissili*, quòd hoc combustibile sit, saporisque adstringentis, illud non item.

Vires. Veneficiis resistere creditur omnibus, præcipuè tamen Venenatarum. Præterea abstergit, Scabiem sanat; si cum *Aqua Vitæ & Sacchàro* solvatur, *Mixturaque* ejus exigua portio quotidie mane detur, album Fluxum Mulieris mox iri sanatum ajunt.

PRÆPARATA.

Præparata Officinalia quæ *Amianthus* ingrediatur, præter *Unguentum Citrinum*, nulla sunt. Commendant tamen nonnulli supra modum *Linimentum ad Tineam Puerorum*, & *ad Ulcera Tibiarum*, quod vide *lib.* 2. (adducunt etiam quidam *Unguentis Nervinis*.)

IV. LA-

bus sudet, ac *Terra* quædam *sigillata*: unde in Morbis Pestilentialibus & Malignis commendatur, & etiam Dysenterias curat. Hinc LAUREMBERGIUS *Electuarium Antipestiferum* composuit, cujus basis fuit hæc *Terra argillacea è Lapide Ætite*. *Externè* cum *Aceto* subacta & Mammis applicata optima est pro constringendis iisdem. *Pulverem* hujus *Gossypio* impositum Membris à Frigore læsis felici Experimento applicavit LAUREMBERGIUS *in Tr. de Ætite*. (*T*)

II. ALABASTRITES.

A*Labastrum Marmoris* species est, & quasi *imperfectum Marmor*, quod cum reliquis speciebus *Gypsi* rariùs in usum venit, & præter *Unguentum de Alabastro*, nil Officinis suggerit, Temporibus illinendum ad arcendum Capitis Dolorem quemcunque, Experimento FORESTI; sicut & JOHANNES PETRUS LOTICHIUS usus est hoc Unguento, Fronti & Temporibus illito, contra Agrypnias & Pathemata in Febribus Ardentibus, idem contra Dolorem Capitis à Contusione oriundum.

Si *calcinetur* forti igne *Alabastrum*, Calcis vivæ proprietates acquirit; unde non mirum est, si *Aqua*, in quam *Alabastrites* calcinatus est ablutus, contra Gangrænam laudetur: sicuti Alabastrites calcinatus elotus, instar Calcis vivæ lotæ, Ulcera curat, Oculorum Lacrymas ac Lippitudines corrigit.

GYPSUM.

Gypsum Rusticorum est euporiston, ut cum Lacte hauriant contra Dysenteriam, & est Remedium non contemnendum; corrosivum enim absorbet Acidum in Dysenteria. (*V*)

III. AMIANTHUS.

A*Mianthus* Græcis ἀσβεστός, h. e. *Igne invincibilis*, Germanis *Steinflache*, *species est Lapidis scissilis*, durissimum Subjectum, revera *Talco* cognatum, ad cujus naturam propiùs accedit, quam ad naturam *Aluminis*: utut *Alumen plumosum* seu *scissile* etiam proximè ad Amianthi texturam accedat: unde confunduntur a quibusdam. Alumen enim plumosum adstringit, & non pungit; contrà Amianthus Cuti applicatus, pungit & urit instar Urticarum. Concretum est Ignibus invincibile, & Menstruis Flammisque haud resolubile; Alumen verò plumosum ociùs potest destrui per Menstrua acida & corrosiva. Hinc prioris ratione *Ellychnia incombustibilia*, & *Linteamina* quibusvis Ignium flammis illæsa, ex Amiantho conficiuntur; vid. KIRCHERI *Mundus Subterran.* T. 2. *l.* 8. *Sect.* 4. & CONRINGIUS *in Med. Herm.* Hinc Marsupium ex iis confectum, Pecunia licèt in ea contenta liquefacta, non ardet; quale *Marsupium* in *Museo Septaliano Mediolani* vidi ab ipso Authore, Canonico Mediolanensi jam mortuo (qui Artificium Fila ex Amiantho conficere optimè novit) præparatum: cui injecit aliquot Nummos aureos & argenteos, qui cum Marsupio igni impositi, sine Marsupii læsione liquefacti fuerunt. Et hic est Amianthus iste, ex quo Veteres *Velamenta* pararunt, in quibus Corpora Mortuorum, imprimis Regum & aliorum Magnatum, comburebantur, ut Cineres eorum genuinos acquirerent. Sed modus præparandi & texendi occultus est: nam quem WORMIUS describit *in Museo*, non sufficit pro hoc scopo, nec est genuinus. Curiosum interim est, quòd *Filum* & *Chordam* artificiosè ex silice facta refert VELSCHIUS *Hecatost. pag.* 72.

Internè pulverisati ℈j. in haustu *Vini* vel *Spiritus Vini* propinatur Mulieribus Fluxu albo laborantibus.

Externè Cuti affrictus, *Urticationis* vices sustinet, hinc HARTMANNUS in Paralysi, & Tabe particulari, seu Aridura commendat.

Præparata sunt rara, nisi quod BOETIUS à BOOT *de Lapidibus pag* 204. *Balsamum* habeat, & *Linimentum ex Amiantho* ab AUTHORE *nostro Lib.* 2. *cap. ultimo pag.* 306. descriptum, contra Tineam Capitis Puerorum, uti etiam ad Ulcera Tibiarum inveterata, seu euporiston certum commendatur, quia illud *Saturnina* ingrediuntur: de Amiantho nil participat, sed saltem de Saturno constat. ALDROVANDUS *in Museo Med. p.* 664. *l.* 4. habet *Unguentum ex Amiantho*, quo inunctæ Manus tutò ignem tractare posse dicit Præparatur hoc modo:

℞. *Pulv. Amianthi*,
Calcis viv. exstinct.
Album. Ovor.
Succini.
Alth.
Hyoscyami,
Seminis Psyllii, an. *part. æqual.*

Omnia permiscet in forma *Linimenti*, quo inungendæ Manus. (*X*)

IV. LA-

(T) Ætites, *potiùs* Aetites, *ab* ἀετός Aquila *dictus Lapis*, *à preconcepta falsa opinione*, *quòd in Aquilæ nido inveniatur*, *nomen obtinuit*. *De* Aetite *ejusque speciebus*, Geode, Sissite (*vel* Cissite), Cyamea, Ocitocyo, Callimo, *fusè agit* Mercatus Armar. 9. Loculo 18. *atque ex* Assalti *sententia nimis fuse multus est in explicando sonitu*, *quem Lapides hi*, *alio Lapide*, *veluti nucleo fœti*, *dum concutiuntur edunt*. *Quid*, *si* Assaltum *ipsum blandè notaverit*, *qui ut* Mercatum *refellat*, *in re levissimi momenti*, *non parcu è reconditioris Philosophiæ penu depromta*, *ad vulgare phænomenon explicandum*, *in medium producit?*

(V) *De* Gypso *hic obiter* Ettmullerus, *illudque in Dysenteria Remedium non contemnendum vocat*. Dioscorides *ait*, *Gypsum adstringere*, *conglutinare*, *eruptiones Sanguinis Sudoresque inhibere*: *ut negari nequit*, *illud potum Venas obstruere*, & *strangulando jugulare*. *Hinc pro necandis Muribus cum triticea Farina vulgò misceri solet*: *meritò ergò inter Venena à Medicis connumeratur*. *Negari tamen nequit*, *ab Oenopolis Gypsum in Vinum infundi*, *ad illius asperitatem mitigandam*, & *quidem innoxiè*.

(X) Amiantus *Lapis sic dictus ab* α *privativo*, & μιαίνω contamino, *quòd ab Igne non commaculetur*: *hinc* & Asbestos & Linum asbestinum *appellatur*, *quòd Ellychnia ex illo confecta ad* inextinguibiles & perpetuas Lucernas *parandas apta sint*, *quippe quæ igne*, *ut vulgaria ex Gossypio facta*, *non comburantur*. *Amiantum Lapidem nebant Antiqui*, *atque illius filis Telas parabant*, *quæ sordidatæ*, *ut purgarentur in ignem projiciebantur*, *qui illis loco lavacri erat*. *Telis his Mortuorum Corpora involvebant*, *eaque cremabant*, *ut incombustibili remanente indusio*, *Cadaverum cineres conservarent*. *Hujus rei conspicuum monumentum*, *raræ magnitudinis Linteum ex Lino asbestino contextum*, *cum*

Urbe

IV. LAPIS ARMENUS.

Lapis Armenus est Lapis Maculis viridibus, cœruleis & subnigris relucens, sicut *Lapis Lazuli* punctis aureis, adeoque non differunt inter se, nisi *sola Maturitate* uterque enim in unis iisdemque scaptensulis reperitur. Lazuli tamen Lapis ceu maturior, crebriùs invenitur in Fodinis aureis: Armenus in argenteis.

Dicitur Lapis Armenus, seu Armenius, Λίθος ἀρμενιός, quòd olim ex *Armenia* solùm ad nos translatus sit, hodie tamen & in Germania producitur, verbi gratia, in Comitatu Tyrolensi, sub nomine *Melochites*. Dicitur Arabicè *Hager* seu *Hagiar*, Germ. *Armenierstein Bergblau*. Gall. *La Pierre d'Armenie*.

N. Præfertur colorato cœruleus.

Vires. Deficcat mediocriter, extergit cum levicula acrimonia & levissima adstrictione, Internè propinatus purgat sine noxa Humorem Melancholicum, *ἄνω καὶ κάτω*. Verùm si multoties (ex. aliis 50.) lotus fuerit, purgat solùm per inferiora. Hinc conducit in Mania, Melancholia, Epilepsia & similibus.

Dosis in substantia ℈j. *ad* ℈iv. *Extrinsecùs* miscetur *Medicamentis Ocularibus*, uti & *Psilothris Palpebrarum*.

P R Æ P A R A T A.

1. *Lapis* creberrimè *lotus*, quem *præparatum* vocant.
2. *Pilula de Lapide Armeno* Vide *Disp.*
3. *Magisterium* fit l. communi. *Lapis* calcinatur per *Fl. Sulphur.* hinc solvitur calcinatus in *Aceto fortissimo alkalisato*, aut *mellito*. *Quercetanus Pharm. restit.*

N. Mallem equidem *lotum* adhibere *Lapidem*, vel *Solutionem cum Spiritu Vini* perficere, quippe vis purgatrix aciditate infringi apta est.

V. LAPIS CALCARIUS.

Lapis Calcarius, est Lapis ille griseus, ex quo violentia Ignis conficitur *Calx muraria*. Germanicè *Halckstein* Gall. *Pierre à faire la Chaulx*.

Officinalis

IV. LAPIS ARMENUS.

Lapis Armenus est Lapis ex cœruleo viridescens, ejusdemque naturæ & usus cum *Lapide Lazuli*, & non videntur inter se differre, nisi ratione majoris, vel minoris fixatis & maturitatis: in Lapide Lazuli *maturius* reperitur *Sulphur*; in Armeno verò *crudius*. Dicitur *Lapis Armenus*, quia olim allatus fuit ex *Armenia*, etut hodie etiam in Germania reperiatur. Pertinet autem ad *Marmora*, ita tamen, ut *Sulphur* habeat *ex Venere*: unde *Cupri* seu *Veneris*, hujusque *Vitrioli* naturam sapit, & in cupreis & vitriolaceis Fodinis ordinariò reperitur, vimque suam ex Venere & Vitriolo derivat; quod non Sapore tantùm prodit, sed etiam, non secus ac Vitriolum Veneris, supernè ac infernè, plùs minùs tamen, purgat, ut rectè hoc monuit MINDERERUS *de Vitriolo cap.* 8. imò rectè res consideretur, *Lapis Armenus* potiùs *Minera* est *Veneris immatura*, nonnihil de *Sole* simul participans. De *Luna* an aliquid contineat? reverà dubium est, & nondum adeo clarum: potiùs ex *Venere*, hujusque facili vitriolescentia, vis est laxativa hujus Lapidis, plùs minùs tamen, prout magis vel minùs de Venere participat: conf. VELSCHIUS *Hecatost.* 1. *p.* 97. præsertim creberrimè lotus hic Lapis, minùs purgare solet, Vitriolo Venereo hoc ipso separato. Apud Arabes Medicos crebrò in usu fuit, tam pro scopo purgandi, quàm Affectibus Capitis medendi, dum ad Epilepsias, Melancholiam, eamque tam per consensum, quàm propriè sic dictam, imprimis Manias, & alios similes Affectus, hunc Lapidem commendarunt. Unde ab istis temporibus mutua Authorum, & Commentatorum subscriptione, citra Rationem ac citra Experientiam, ad nostra tempora idem Assertum propagatum fuit. E. g. BOOTIUS *in Tr. de Gemmis & Lapidibus* in purgando Capite & Morbis melancholicis Lapidem Armenum præfert Elleboro: hinc in Officinis prostant *Pilula de Lapide Armeno*, quæ utroque modo, tam sursum, quàm deorsum, solent purgare. GUAINERIUS in Affectibus Capitis, & melancholicis *Lapidem Armenum* exhibet in forma *Pulveris*, cujus usu se nunquam deceptum affirmat.

Recipit nempe *Lap. Armen.* ℈ij.
Croci ℈ß.
Macis ℈j.

sumendo in *Aqua saccharata* q. s. idque, si adhuc est crudus & nondum lavatus.

Sanè *vis cephalica* hujus Lapidis, quoad dictos Affectus, mihi semper fuit suspecta, cùm nulla fide hujus rei Experimenta apud Authores me observasse meminerim. Sunt, qui propterea huic Lapidi hanc vim adscribunt propter Lunaris Substantiæ participationem, quæ tamen vel nulla est, etut hanc copiosam putarint, cœruleo Colore decepti, qui tamen ex Luna nullo modo est, sed ex Venere.

1. *Lotio* est inconcinna atque ridicula.
2. *Pilula de Lapide Armeno* adhibentur in Affectibus melancholicis, hypochondriacis, & maniacis.
3. *Magisterium* nihil aliud est, quàm *Venus*, quæ sub forma *Pulveris* in fundum secedit. Citra purgationem propinatur Maniacis & Melancholicis.

V. LAPIS CALCARIUS.

Lapis Calcarius est Lapis admodùm sulphureus, ex quo beneficio Ignis fortiter calcinando, præparatur *Calx viva*; omnes enim Lapides, qui habent Sulphur copiosum, suggerunt Calcem vivam: sub Calcinatione Lapis Calcarius & Sulphur spirat, & dimidium ferè Ponderis amittit; unde propter Sulphuris copiam, & hujus post calcinationem relictum Salso-acidum, non vitrescibilis existit, Acido Sulphuris Alcali vitrificans consumente: ut rectè loquitur HELMONTIUS *de Lith. pag.* 3. §. 28. & *Sulphur* copiosum *ex Calce viva* parari posse, asserit BECHERUS *in Oedipo Chym. pag.* 67. sed optarim, ut modum extrahendi Sulphur docuisset, cùm hactenus non constet modus Sulphureitatem Calcis vivæ, præterquam Igne aperto calcinando, manifestandi, aut in apertum producendi: uti patet ex Experimentis LUDOVICI, quæ videbitis in M. A. N. C. *Ann.* 6. *pag.* 368. circa quæ Experimenta tamen pro Sulphure eliciendo observandum,

---

Urna marmorea, qua inclusum repertum fuit, munificentia SS. P. Clementis XI. *in Vaticana Bibliotheca conservatur.* Ammannus *in* Manuduct. ad materiam medicam, *modum prodit* Lapidem Amiantum parandi: ℞. Lapidis Amianti *q. v. infunde in* Lixivio parato ex Cineribus Quercus putridæ *&* *M. ij.* Cinerum clavellatorum: *bulliat per quadrantem horæ, maceretur deinde Mensis spatio, & sic Lanæ carptæ modo, mollis evadet: sic instar Lini pecti, neri, & texi pro lubitu poterit. De Amianto Lapide quamplurima doctè disserentem vide* Petrum Assaltum in Not. ad Mercat. Armar. 7. cap. 12. pag. 157.

Id tantùm hic addere visum, Amiantum Lapidem incombustibilem dici, quòd Tela ex eo parata igni imposita potiùs a sordibus purgetur, quàm comburatur; atque Ellychnium ex eodem compositum copiosissimo Lucernæ pabulo consumendo, ad longissimum tempus absque incineratione, par sit, qua sunt à reliquis Lapidibus distat, ex quibus nec Tela nec Ellychnium confici potest. Haud verò incombustibilis dicendus est Amiantus, quòd quamcumque, etsi vehementissimam Ignis vim, eludere potis sit: si enim Igne Reverberii torqueatur, non secus ac reliqui durissimi Lapides, tandem aliquando vel calcinationem subibit, vel ejus substantia adeò satiscet, ut in pulverem facilè comminuatur: quemadmodùm Osteocollæ & Talco accidere notant Chymici. Sic Ligna quædam, de quibus loquuntur Historici, & Ligni frustum in hac nostra Urbe casu repertum, de quibus Jo. Clericus, *incombustibilia dicuntur, si inter Ligna connumerentur; haud enim eandem subeunt ac reliqua Ligna fortunam, ut Igne consumantur: at si illa consideremus Succo quodam lapideo nutrita, cessabit admiratio si iisdem Ignem parcere videamus; parcit enim & Lapidibus omnibus si moderatus sit, at si adaugeatur illius vis, tandem in Calcem vel friabilem substantiam eosdem vertet. Amiantus igitur Lapis juxta meum sententiam, à reliquis differt Lapidibus, non quòd incombustibilis sit (Ignis enim vim non omninò eludit, sed tantùm, quemadmodùm & nonnulli alii Lapides, illi valentiùs resistit); verùm quòd neri, pecti, & texi possit, quod Amianto proprium & singulare est. Haud igitur jure in admirationem nos rapiemur, si videamus Indusium ex Amianto confectum in Igne purgari potiùs quam comburi: quemadmodùm haud mirabimur Indusium ex tenuissimis Chalybis, Auri, vel Argenti filis contextum in Igne non consumi: cum sciamus Metallorum æquè ac Lapidum materiam Igni resistere. Justior sanè erit admiratio, si consideremus, lapideam Amianti substantiam neri ac texi potuisse; atque id quidem nonnisi flexilibus & ramosis ejusdem Lapidis fibris erit tribuendum.*

Officinali non est: nisi in

PRÆPARATIS,

Quæ sunt 1. *Calx viva*, Græcè *ἄσβεστος*, Arabicè *Horach, Nure, Nura*.

Vires. Est ignea, mordax, adurens, cumque progressu temporis crustam gignens.

2. *Calx lota* (è qua *Sal* optimè f. a. elixiviatum). Exsiccat fine mordacitate, adeoque valet ad contumacia Ulcera (verbi gratia, Venera), uti & ad Ambusta & alia, quæ non facilè Curationem admittunt.

3. *Lixivium*, quod conducit ad Vulnera putrida eluenda.

(Ex-)

vandum, Lapidem calcarium Subjectum esse in Concreto suo admodùm concentratum, adeoque fixum, nec nisi forti Igne, & in quo Aeris accessus non penitus impeditus est, motari, aut Sulphuris ejus vestigia manifestari posse. Consumpto ergò Sulphure, ejusque Pinguedine, ceu Glutine Misti, & Concretum Lapidis fatiscit, & friabile fit, restitatque in Lapide ita calcinato Acidum Sulphuris cremati, simulque Alcali sub Ignis actione magis manifestum: hæc ipsa ab Aqua soluta, concitato motu in se invicem agendo & effervescendo, Calorem adeò sensibilem producunt; Salia enim non agunt nisi dissoluta: tandem sub Aqua cum terreis Particulis coagulata firmum quasi lapideum Coagulum constituunt.

Incalescentia illa fit, uti dixi, ab *Effervescentia*, non verò ab *igneis Particulis* sub Calcinatione unà in Calce fixatis. Confirmat hoc Mechanica Chymica: si enim *Calx viva* lota *Spiritu Salis* solvatur, & post Solutionem *Menstruum* abstrahatur per Retortam, relicto verò *Capiti mortuo Aqua* affundatur, mox intensissimus *Ardor* excitatur: Acido nempe Spiritus Salis in Particulis Calcis lotæ alcalinoterreis, mediante Aqua soluto, & cum istis ita effervescente; qualia Phænomena ex Calce lota simplici, intensiore licèt Igne tractata, non apparent. (Y)

Inesse autem Acidum in Calce viva, probatur:

1. Quia *Aqua Calcis vivæ* recens *Salia volatilia*, quibus affunditur, *destruit*, eadem figit, & secum in terream Substantiam transmutat.
2. Quia *Aqua Calcis vivæ* infusione *Lixivii Salis Tartari turbatur & præcipitatur*, quatenus terreæ Particulæ, Acido in Aqua Calcis vivæ adhærentes, occasione Alcali Tartari, quod ab Acido promptè absorbetur, extruduntur & dimittuntur.
3. Quia *Aqua Calcis vivæ Lacti* infusa, brevi pòst, hoc ipsum *coagulat*, atque ad grumescentiam disponit.

Inesse etiam Alcali in Calce viva, probatur:

1. Quia *Aqua Calcis vivæ* sulphurea Subjecta, *Sulphur commune, Antimonii*, &c. *extrahit*: pariter atque Lixivia Salium alcalisatorum facere solent.
2. Quia *Salis Ammoniaco* addita, *Sal ejus volatile* & *Spiritum* eodem modo, ac alcalisata Salia addita, prodire permittit.
3. Quia *Colorem* infusionis *Ligni Nephritici* per *Acetum* destructum infusa *Aqua Calcis vivæ* restituit, Alcalium more: Conf. BOYLE *de Color. pag.* 84.
4. Quia *Solutionem Mercurii sublimati* in *Minii colorem*, licet tardè, *præcipitat*.

Aqua ergò, seu *Lixivium*, quod ex Lotione & Decoctione Calcis vivæ emergit, constat utroque Sale, adeoque quasi Ammoniacale quid constituit, & sub copula hac aliquam petrosæ Substantiæ partem, quasi aluminiformem aliquandiu retinet; hinc enim Crustæ vel supernatantis, vel post exhalationem restitantis, Sapor subdulcis nonnihil stypticus, quasi aluminosus, Acido cum Alcali terreas simul Particulas retinente. Unde etiam *Aquæ Calcis vivæ Alcali fixum* si addatur, Crusta nulla ampliùs coagulatur: vel quòd Acidum infringatur nimis, vel quòd petrosa Substantia præcipitata fuerit. Hinc & perfectum *Corpus salinum* coagulare, aut *Salium salsorum* more crystallisare perfectè non potuerunt, ob impositas nempe lapidosas quasdam Particulas, debitam unionem, & in situm crystallisationi convenientem redactionem, impedientes: adeò ut *nullum Sal propriè dictum, ex Calce viva ob id elici queat*: Conf. ZWELFFERUS *Animadvers. in Pharm. Aug. pag.* 276. Aqueis autem Vehiculis diluta Salia agunt, non verò pinguibus; unde nec ab his, e. g. *Spiritu Vini, Oleo Terebinthinæ* &c. Calcis vivæ fit Effervescentia, utut Spiritu affuso, hujus Phlegmatis ratione, Incalescentiæ non obscura post horas aliquot deprehendantur vestigia. Confer. M. A. N. C. *Ann.* 6. *pag.* 371.

1. Quoad *Usum Medicum*, *Lapis Calcarius* nullius est usus, nisi post ustionem, in qua occulta sui juris fiant Salia, Alcali & Acidum; dum affusa Aqua simplici in se agunt. In Calce viva ergò Particulæ sunt salso-acidæ, quæ nihilominùs naturam Alcalium fixorum sapiunt, sicut etiam Alcalia fixa quælibet nihil aliud sunt. In genere Particulæ sunt, quæ omnes effectus, Alcalibus fixis attributos, Acidum scilicet corrigendo Intemperiem calidam sistere, coercere solent.

Calx viva autem *non extincta*, rarò usurpatur, sæpè tamen adhibetur tanquam *Causticum*, vel additur *Salibus alcalibus causticis* pro scopo exurendi Cutem (*zu der corrosiven*) ut exciteotur *Fonticuli*, aperiantur Abscessus, &c. Quoniam verò meliora habemus, meritò illius usus negligitur.

Sunt quidam Chymici, qui Calcem vivam adhibent pro fixatione Salium volatilium; quod ipsum tamen rejicit ZWELFERUS *in Animadvers. pag.* 276.

2. In usu medico *Calx lota & mortua* adhibetur, quæ fit ita: Affunditur *Calci vivæ Aqua simplex*. Unde fit Effervescentia, qua eliciuntur Principia salina cum principio sulphureo; post factam Effervescentiam decantatur *Aqua*, & nova affunditur tamdiu, donec remaneat *Calx mortua*, acribus Salibus saltem manifestioribus spoliata.

Hæc *Calx lota* Remedium polychrestum in Chirurgicis est; habet se instar Corporis terrei vacui, & absorbet in se potentissimè quælibet Acida corrosiva, quo Inflammationes, Excandescentiæ, &c. utplurimùm oriuntur: adstringit simul & poros firmat, unde exsiccare & refrigerare dicitur. Ulceribus Venereis aliisque antiquis, malignis, dysepuloticis, & cacoetheis inspersa mirificè absorbet sordes, & Fermentum Ulcerum acidum, eorumque progressum impedit, & hac ratione etiam consolidat, & Cicatrisationem promovet: Imprimis autem ad Ambustiones est optima: hinc de *Calce lota Unguenta*, *Linimenta* & *Emplastra ad Ambustiones* sunt usitatissima, quorum Compositiones videri possunt in omnibus ferè *Dispensatoriis*: v. g.

℞. *Calx benè lota*:

Permisceatur cum *Oleo Rosarum*, seu *Lini* vel alio appropriato, & benè agitentur in Mortario plumbeo ad consistentiam *Unguenti* seu *Linimenti*, ad Ambusta & Mala inde orienda egregii.

In Mortario plumbeo fit agitatio & mistio; hac ipsa enim abraduntur successivè Particulæ plumbeæ, & uniuntur cum Unguento: Unde ideò præstantius evadit in Ambustionibus, in quibus *Saturnus* per se est egregius.

Calx viva si cum *Aceto* extinguatur, & ter lavetur, ac cum *Oleo Rosarum* ad *Linimenti* formam redigatur, è vestigio solet curare Ambusta absque vestigio Cicatricis, nec Bullas elevari permittit: Vel

℞. *Calcis vivæ*,
Tut. Alexandr. ana ʒij.
Ceræ rec. ℥j.
Album. Ovor. No. ij.

Misc. cum q. s. *Olei Rosarum*, & erit egregium *Unguentum in Ambustionibus*.

Ad Ulcera quælibet etiam fit egregium polychrestum Remedium ex *Calce lota*.

℞. *Calcis vivæ* bis terve lotæ, & ferè exsiccatæ, q. v. addatur
Oleum Lini pro ratione: tingatur *Bolo* electo ad carneum colorem, & confectum erit *Unguentum* egregium.

Habet præterea etiam alium usum Calx viva; à ZWINGERO enim *Calx viva* extincta probè commendatur in *Clysteribus* Dysentericorum.

3. Offert se porrò *Lixivium*, seu ista *Aqua*, *post Calcis vivæ extinctionem* restitans, vocatur communiter *Aqua Calcis vivæ*, & nunc *Simplex*, nunc *Composita* cum Sulphureis, aut Salinis, aut Mercurialibus Subjectis in usum Medicum admittitur. *Aqua Calcis vivæ Simplex* usurpatur tam internè, quàm externè. *Internè* pro Acrimonia Humorum salsa

(Y) *Absque eo quòd tot obscura Acida & Alkali imagineris, faciliùs* Calcis vivæ Aqua aspersæ Effervescentiam *explicabis si juxtà* Cartesii *hypothesim credas, Aquæ particulas subire Calcis poros, Ignis actione adeò reseratos, ut illas admittant, sed sola materia primi elementi circumdatas: quare Aquæ particulæ in sola materia primi elementi natantes, celerem motum adeptæ, calidam Effervescentiam, & particularum Calcis contritionem pariunt. Quid simplicius & verosimilius?*

(Ex hoc fit *Aqua Chirurgorum* pretiosa ad Ulcera Venorea, Serpigines, Gangrænæ resistens). Quinimò ea eodem fit *Aqua Ophthalmica* insignis, quam vid. *lib.* 2.

(*Cremor Calcis vivæ decocta* Cancri exulcerati labia corrupta aufert.)

(*Balsamus ad Ambusta* ex *Calce* decocta *Ol. simpl. Rosar. & Ovorum.*)

4. Spi-

---

sa corrigenda laudat SYLVIUS *l.* 2. *Prax. cap.* 6. §. 14. & LOSSIUS *l.* 1. *Observat.* 11. *&* *l.* 2. *Observat.* 9. unde convenit non tantummodò in Pectoris Affectibus (de quo conferatur WILLISIUS *Pharm. Ration. P.* 2. *pag.* 229.) speciatim in Exulcerationibus aut Abscessibus Partium intra Pectus sitarum, & inde oriunda Phthisi; sed etiam in quarumvis Partium Abscessibus, post ruptionem mundificandis & abstergendis: item ad Diabetem est egregia Aqua hæc Calcis vivæ. Conf. WILLISIUS *loco allegato P.* 2. ubi *de Diabete*.

Externè Aqua Calcis vivæ dicitur aliàs *Aqua Pretiosa* seu *Benedicta Chirurgorum*, propterea, quòd externè in omnibus Affectibus Chirurgo obvenientibus, præsertim in Tumoribus, & Ulceribus antiquis Pedum, & quibuscunque aliis, mirifica præstet; videatur WEDELIUS *Pharmacop. pag.* 150. Dominantur enim in Aqua Calcis vivæ Salia alcalisata, hinc Particulæ terreæ seu petrosæ, Acido combinatæ, adeoque quasi aluminosæ: unde in Ulceribus antiquis corrodentibus, Ambustionibus, Ulceribus Gallicis, item quibusvis aliis etiam Gangrænam minitantibus, optima est hæc Aqua; quascunque Inflammationes arcet, sive per se sive cum *Saccharo Saturni* applicetur; sic enim evadit *Mistura lactea*, quæ egregiè refrigerat, Ardorem Vulnerum & Ulcerum semperat, & Dolorem demulcet: Gangrænæ mirè resistit, eamque mirabiliter sanat, sed crebriùs applicata & renovata, imprimis si *Spiritus Vini rectificatus myrrhatus* & *camphoratus* addatur; aut etiam *Aloe*, & *Myrrha*, & *Scordium* in *Aqua* hac simul decoctum, adjungatur. In Herpetibus & Serpiginibus, tam ulceratis, quàm non exulceratis, Aquæ Calcis vivæ imposita certè est expertum Remedium, Arcanum HARTMANNI, & Chirurgis in frequenti usu, à quibusdam etiam ad Cancrum commendatur. In omnibus nempe his absorbet Acida, & blandè stringit poros ac firmat fibras: nam Chirurgus iste, qui rectè Acida ac Salia acidula Ulcerum & Tumorum semperare & mitigare novit, in Arte sua est egregius, Inflammationem sic aufert, ut postmodùm feliciùs sequatur sanatio & consolidatio. Aqua hæc egregia est in Scabie, aliisque Ulceribus mundificandis, si eadem Membra affecta laventur, & certè brevi pòst omnes Pustulæ decident, sive sola, sive cum *Sulphure* adhibeatur in Scabie simplici, sive juxta Gallos permisceatur cum *Mercurio sublimato* vel *dulci*, in Scabie contumaci, exulcerata, maligna & Gallica. Et sic convenientior, si *Calx viva* extinguatur in *Aqua appropriata*: si in Erysipelate scorbutica usurpanda, parari potest cum *Aqua Florum Sambuci*; si ad Vulnera vel Ulcera, verminosa licèt & putrida, in *Aqua vulneraria*; si in compescenda Gangræna, in *Aqua Pomorum Borsdorffianorum*, &c. In talibus Affectibus externis cum Aqua Calcis vivæ tepida abluuntur Vulnera & Ulcera, humectatur Linteum, applicatur, & sæpiùs sæpiùsque renovatur, & sic egregios producit affectus.

Eadem *Aqua* suggerit ad Ambustiones & Vulnera præstantissimum Remedium, præsertim si in *Decocto* colato de novo extinguatur *Calx viva*, vel hac ratione.

℞. *Calx viva recens*, quæ projiciatur in *Aquam*, ut 4. vel 5. digitos Aqua emineat, & ubi efferbuerit, coletur & filtretur. Huic *Aquæ* affundatur *Oleum Rosarum*, vel *Liliorum alborum* per infusionem & decoctionem paratum, vel *Lini* q. s. probè agitetur in Mortario plumbeo, sic subitò utriusque mutatur consistentia, & ambo coalescunt in modum Butyri, quo non habetur melius Remedium in Ambustionibus, & certò Vesicas præcavebit.

Ratio est curiosa; notum enim est, quòd Olea nunquam coeant cum Aqua, multò minùs coeant in Butyrum cum Aqua; quod hic tamen fit, quoniam ex *Oleo* misto cum *Aqua Calcis vivæ*, fit *Sapo*. Sicuti igitur Sapo fit ex Lixivio acri, & Pinguedinibus Animalium, quæ Acidum occultum in se habent; ita & res hic sese habet. Hoc *Butyrum* etiam prodest in Vulneribus Sclopeto inflictis (ubi certo empyreuma nitro-sulphureum remansit) ad vitandam Putredinem: Conf. AGRICOLA *in Chirurg. parva p.* 383.

Huic Aquæ Calcis vivæ imposita Cepra optimum levamen percipiunt, in eorundem Doloribus lancinantibus.

Hæc fuit Aqua Simplex Calcis vivæ.

Prætereà fiunt *Aquæ Calcis vivæ Compositæ*, pro varietate scoporum variantes. Sic *Aqua Calcis vivæ Composita* paratur cum *Sulphure* contra Pruritum, Serpigines, Scabiem, Maculas & Pustulas à Scabie relictas egregia; v. g.

℞. *Calcis vivæ* ℥viij.
Sulphur ℥ß.
coqu. in s. q. *Aquæ* ad ℔. iij.

Vel

℞. *Aquæ Calcis vivæ* ℔ij.
Sulphur. comm. pulverif. ʒvj. vel ℥j. ad ℥ij.

Ebulliant invicem: *Colatura* detur pro *usu externo*, qua abluantur saltem Articulationes Corporis Scabie infestatæ, vel etiam hac ipsa *Aqua* eluantur *Unguenta* Articulis contra Scabiem affricta.

Meliori effectu in Scabie crustosa:

℞. *Aquæ Calcis vivæ* ℔j.
addantur
Scoriar. Regulis Antimonii ʒiij. M.
& erit *Mistura usus externi* egregii.

Permiscetur etiam cum *Saccharo Saturni*, videlicet in Inflammationibus quibuscunque, Herpetibus & Serpiginibus, tam ulceratis, quàm non ulceratis, Erysipelate, Ulceribus cum Inflammatione junctis; v. g.

℞. *Calcis vivæ* q. v.
Superfundatur
Roris Majalis q. s. ut leniter effervescant: *Colat.* Mens. j. add.

Sacchari Saturni ℥ß. ad ℥j. vel ℥iß. M.

Laventur hac ipsa Miscela Ulcera antiqua, & Linteola madefacta superimponantur; sic Inflammationes & Gangrænas minitantes compescet.

Miscetur hæc *Aqua Calcis vivæ* etiam cum *Venere*, dum nempe infunditur *Pelvi aneæ*; exinde egregium Sapphirinum Colorem contrahit, estque egregium Remedium contra Pustulas & Ulcera Oculorum, horumque Scabiem & Pruritum, &c.

Tandem cum *Mercurio*, tam *dulci*, quàm *sublimato*, etiam miscetur. Nempe si *Aquæ hujus* Mens. j. addatur *Mercurii dulcis* ℥ß. ad ℥j., & Aqua hæc mista suprà dictis Affectibus, & præsertim Ulceribus contumacibus, cum Linteolis madefactis tepidè applicetur, & fuit Secretum CUNZII in Ulceribus antiquis.

Pertinet huc *Aqua Phagadenica* Chirurgis in Galliis usitata, præsertim in principio Gangrænæ, quando loca nervosa occupat, ut progressus inhibeatur. Arcanum hujus *Aquæ mirabilis* consistit in hoc ut permisceatur *Mercurius sublimatus Aquæ Calci vivæ*, eaque pro varietate circumstantiarum plùs vel minùs, ut nunc reddatur acrior, nunc mitior, prout volumus eandem magis corrodentem; sive assumatur Mercurius sublimatus, sive dulcis, perinde est. Præparatur ita:

℞. *Aquæ pluvial.* vel *comm.* ℔xx.
Indantur in Vas stanneum, & huic immittantur
Calcis vivæ ℔iv. vel v.
Hæc permittantur, ut extinguantur lentè: cessante Ebullitione addantur
Arsen. pulverif. ℥ij.
Mastich. ol. & pulver. ℥j.
Hæc omnia permittantur ebullire, & benè agitentur cum Spatula lignea, & relinquantur, donec *Calx viva* in fundum se præcipitet. Tunc successivè decantanda est *Aqua supernatans* clara, cui adde
Mercurii sublimati, præcipit. vel *dulcis* ℥ij.
Spiritus Vini probè rectif. ℥iv. v. vel vj. prout magis temperatam voluerimus,
Spiritus Nitri ʒij.
Misce & reserventur pro usu.

Aqua hæc reverà usu est egregia contra Ulcera putrida & gangrænosa. Virulentiam Arsenici Calx viva corrigit, non secus ac Nitrum fixum.

Prætereà commodè huic *Aquæ* admiscentur aliquot Unciæ *Spiritus Vini* benè dephlegmati: nam Spiritus Vini additus

1. Aquam in Gangræna reddit *magis penetrantem*.
2. Spiritus Vini tanquam sulphureus *temperat* blandè nimiam & excessivam *acrimoniam* Salium in Mercurio sublimato & Spiritu Nitri, & sic tutiùs usurpatur.

Si adhuc acrior videatur, ulteriùs temperari potest additione vel pluris *Spiritus Vini*, vel *Phlegmatis Vitrioli*, vel *Phlegmati Nitri*, *Aluminis* &c. Confer. quoad hanc Aquam

BAR-

a. *Spiritus*, ℞. *Calcis vivæ* q. r. læriga minutissimè, imbibeque cum *Spiritu Vini alcalisato*, (qui ab omni Phlegmate purus sit, aliàs incassum laboratur,) quantum scilicet imbibere illa potest, (non ad eminentiam) abstrahe *Spiritum Vini* lenissimo MB. calore, eum Cohobiis (8. vel 10. repetitis) sic fortificatur vis ignea Calcis vivæ.

℞. Hujus *Calcis vivæ levigatæ* ℥a.
Sal. Tartari puriss. ℥j.
Capitis mortui Tart. probè priùs ignitis ℥at.

Misc. ac destilla ex Retorta lutata infra medietatem repleta, in Excipula duo, quorum unum (in quo sit parum *Spirit. Vin. rectificatiss.*) destinatum sit suscipiendo *Spiritui*, adeoque capacius; alterum (quod vacuum) exstillanti *Phlegmati*.

Excipulum priùs connexum sit cum Canali ex alterius illius Excipuli collo deducto: posterius sit collocatum, ut *Phlegma* recta delabi possit. Accenso Igne stillat primùm *Phlegma*, quod delabitur in Excipulum vacuum; dein auctiori Igne prodit *Spiritus albicans*, qui per Canalem in alterum illud Excipulum ad *Spirit. Vin.* recta tendit, eique sese commiscet, ut separari ab invicem difficulter possint.

Rectifica aliquoties, & separa lenissimo calore *Spirit. Vini* in Phiala, vel accende *Spiritum Vini*, qui efflagrabit, remanente *Spiritu Calc. viv.* in fundo.

N. 1. Nisi Calx viva initio cum Spiritu Vini, ad modum dictum fuerit imprægnata, adeoque exaltata, incassum laborabitur, quippe defluit in Excipulum minus, eique Phlegmatis commixti nullius evadit valoris.

N. 2. Spiritus primò flavus est, verùm leniter in Cinere rectificatus clarescit.

Vires. Summum est Arcanum in atterendo, radicitusque pellendo Calculo, cujuscunque speciei, aut loci. Confert & Podagricis. Pulmonibus nocet.

In usu Pharmacopoetico solvit Crystallos, Oculos Cancrorum, Lapidesque durissimos. *Keslerus lib. 1. cap. 80.* Spiritus Minerales volatiles figit. *Bosilius in Rep. L. P.*

N. Alii

BARBETTE *in Chirurgia*, FEBURE *in sua Chymia*, item GLASSERUS *in Chymia*.

Modus utendi est, ut abluantur Membra hac Aqua, vel Ulceribus ipsis *Linteamina* adhibeantur in hac Aqua madefacta. Magni præterea est usus in Vulneribus Sclopetorum, ubi simul Os est fractum, ubi ingens Incalescentia & nimius Dolor, modò in principio addatur *Succus* 12. *Cancrorum fluviatilium*, qui contundantur vivi, & adspergantur pauco *Phlegmate Aluminis*, & addatur hic Succus isti Aquæ, sicque erit magis appropriata in Vulneribus talibus Sclopetorum.

Novi Exemplum, quòd in Gangræna post usum hujus Aquæ externum subsecuta sit *Salivatio*, & hoc in Gallo quodam, ex addito *Mercurio dulci* oriebatur. Interim id neminem terreat, cùm in nostris Corporibus non statim eadem sequantur Symptomata, quæ in Gallis.

Tandem *Aqua Calcis vivæ Composita polychresta* ad Tumores cum Inflammatione, Exulcerationes humidas, metum Gangrænæ, est sequens:

♃. *Aqua Calcis vivæ* ℔. iv. vel v.
Aceti destillati ℔iß.
Lithargyr. ℔ß.
Olibani,
Myrrha,
Mastich. ana ℥ß.
Camph. ʒj.

Coqu. simul, usque dum Lithargyrum sit solutum, & calidè cum Linteis applicetur bis vel ter in die.

Pertinent huc denique *Thermæ Artificiales*, quas primus docuit ZWELFFERUS *in Mant. Hermet. p. 401*; dum cum *Calce viva* miscet *Sulphur*, superaddito interdum etiam *Nitro*, & huic *Mistura* affundis *Aquam calidam*; sic enim fit ut Calx viva effervescendo cum Aqua solvat Sulphur & Nitrum, ejusque virtutes eliciat; & ita easdem acquirit virtutes, quas *Thermæ* obtinent *Naturales sulphureæ*, pro omnibus illis Affectibus, ad quos adhibentur Thermæ Naturales; quæ Thermæ Artificiales multum in recessu habent, & qui sciunt modum parandi, possunt etiam facilè judicare, ad quos usus adhiberi queant. Modus est elegans, nec unquam inventus, nisi ZWELFFERO.

In dicta Aqua Calcis vivæ *Crusta candida* subpinguis supernatat, quæ vocatur *Calcis Cremor*: hæc labiis Ulceris maligni cancerosi seu labiis Cancri exulcerati, item in Gangræna, inungitur, ut Pars corrupta absumatur, remanente sana: destruit simul Fermentum Ulceris corrosivum, temperando istud, & successivè ad maturitatem producit, eadem *Crusta* Com *Bolo Armena* est Specificum in Ozæna; Ambustionibus mirè succurrit.

4. Ex superioribus notum est, fixa Salia esse in Calce viva. Unde curiosum est nihilominùs & *urinosum volatilem Spiritum ex Calce viva* haberi posse, idque *tribus modis*:

1. Cum *Spiritu Salis*, qui affusus *Calci vivæ* & subitò destillatus, urinosum & penetrantem *Spiritum* suggerit: videatur LUDOVICI *de Sale Tartari pag.* 39.
2. Cum *Spiritu Vini*. Hi rectificatus *Calci vivæ recenti* affusus, & abstractus forti Igne, *Spiritum* quasi *tartarisatum* producis, evidenter urinosum.

Quidam sequenti modo parant, quo & Tophos Podagræ & Nodo resolvi ajunt:

♃. *Calcem vivam* fervidam adhuc prout ex Furno calcinaturio jam extrahitur.

Superfundunt *Spiritum Vini aliquoties super Salem Tartari alcoolisatum*, digerunt, & postmodùm Igne forti in Retorta ex Arena destillant: prodit *Spiritus Vini* sapore urinoso præditus, qui accensus relinquit *Gelatinam* instar Cremoris. Iste *Spiritus* bis vel ter de *Calce viva nova* per Retortam abstractus, & locis podagricis illitus egregium Remedium est ad istos Nodos dissolvendos.

3. Ex *Coagulo Calcis vivæ* cum *Spiritu Salis* facto; cui additum *Sal Tartari fixum*, destillando *Spiritum urinosum volatilem* suggerit.

In hoc tamen *volatili urinoso Spiritu* videtur BASILIUS VALENTINUS & KESLERUS quæsiisse *Calcis vivæ vim lithontripticam*, atque *nephriticam*; unde *Spiritum Calcis vivæ*, utut occultè, parare docuit, quem plurimi imitati, paucissimi seu nulli assecuti fuesunt. Deficiunt Encheireses, quæ studio reticuit: qui norunt, Spiritum optimum & elegantissimum parare possunt.

Processus AUTORIS *nostri* nil valet. Alii ex *Calce viva* & *Sale communi* eundem parant, sed acquirunt saltem *Spiritum Salis*, ut TACHENIUS *in Hipp. Chymico*.

Ulteriùs Calx viva habet vim antinephriticam promovendi & atterendi Calculum; unde loco *Spiritus urinosi* pro usu diuretico, nephritico, cum *Tartaro* ex *Calce viva Tincturam Antinephriticam*, quæ nihil aliud est, quam *Tinctura Tartari acris*, pararunt: cujus Autor est SULZBERGERUS *Poreas*, & in frequenti usu fuit LANGIO, & facta fuit hoc modo:

♃. *Calcis vivæ* part. iv.
Tartari crudi par. j.

(alii recipiunt part. ij. *Tartari*, sed pars j. magis convenit. HOFFMANNUS *in Clave Schrœd. pag.* 175. recipit *Calcis vivæ* p. 2. *Tartari* p. ij.)

Coquuntur in Olla cum *Aqua fontana*, & sic fit motus insignis fermentativus: post solutionem & cocturam filtratur & coagulatur. Coagulationi superfunditur *Spiritus Vini rectificatissimus*, vel *Spiritus* quidam *Nephriticus compositus*: extrahitur. Sic fit *Tinctura* rubicundissima sapore urinoso, non contemnendum Remedium pro Scopo antinephritico, & Urinam pellendi, in Morbis tartareis.

Alii *Liquoris* forma usum *Calcis vivæ* diureticum administrarunt; nempe *Spiritui Salis*, v. g. ℔j. injiciunt per vices particulas *Calcis vivæ* Nucis avellanæ magnitudine, donec desinat effervescere, & Calx viva Spiritum Salis totum imbiberit: stent per tres vel quatuor horas: calcinant Igne Carbonum in Crucibulo, donec fluant: Massa infundatur in Mortarium, & fiet instar Silicis duræ: pulverisatis affunditur *Aqua calida*, extrahitur *Sal*, filtratur per Chartam, evaporant ad siccitatem: ponitur in Concha satis ampla in locum frigidum, & liquescit in *Oleum*; laudatum contra Nephritidem & Arthritidem. Cui tamen non videntur cedere *Liquores Nephritici* aliorum ex *mollioribus Lapidibus* parati, mediante nempe Spiritu Salis. Ingredientia vid. *in Clave* HOFFMANNI *pag.* 154.

Tandem in forma *Salis* vim nephriticam ex *Calce viva* alii ita eliciunt.

♃. *Sal. Ammoniaci*,
Calcis vivæ ana part. æqual.

Fiat in Crucibulo *Stratum super Stratum*, ita ut ultima vice Calx viva, eaque in majori quantitate, insternatur; clauso Crucibulo, calcinetur probè Igne diuturno; *Massa* refrigerata solvitur in *Aqua*, permittitur, ut ad crystallisationem usque evaporet, quæ *Cristalli* sunt egregium diureticum.

Nempe

N Alii miscent *Calcem vivam* cum *Bismutho*, ac destillant ex Retorta in Receptaculum capacissimum, aliquot (sex) Mensuris *Aqua* adimpletum.

5. Hinc *Spiritus Calcis vivæ alcalisatur*.

℞. *Sal Calcis vivæ*, solve in *Spiritu Calcis vivæ*, ac forma *Globulos* cum *Argilla*, vel misce cum *Pulvere Laterum*, destillaque per Retortam.

VI. LAPIS CALAMINARIS.

CAdmia lapidosa, Cadmia Metalli expers, est Lapis fossilis, subflavus, non admodùm durus, luteum, dum accenditur, Fumum eructans, German. *Galmey*, *Galmeystein*. Gall. *La Cadmie pierreuse*.

Reperitur sæpiùs in Metallorum Fodinis.

Vires. Siccat leniter, estergit, adstringit, Ulcera carne replet, Cicatricem inducit. Adhibetur solùm externè, creberrimoque usu Infantum Excoriationibus Exsiccationis ergo inspergitur.

N Utuntur ea & Ærarii ad conficiendum *Aurichalcum*, Cuprum enim pallere facit.

P R Æ P A R A T A.

1. *Lapis Calaminaris præparatus*.

2. *Emplastrum è Lapide Calaminari*, vulgò *Zeltenpflaster August.*

3. *Emplastrum Griseum de Lapide Calaminari*. *August.* (Differt à superiori, quòd etiam *Myrrham* & *Camphoram* contineat.

4. *Magisterium Lapidis Calaminaris S. Clos.*

Solvitur in part. 2. *Spiritus Sal. com.* deinde præcipitatur *Pulvis* rubens cum *Ol. Tart.* more vulgari, & dulcoratur sæpiùs *Aqua calida*.

Evacuat per Vomitum & Secessum, mitiùs quàm Antimonium præparatum.

(*Oleum Lapidis Calaminaris.*)

VII. CRY-

Nempe Acidum Salis communis in Sale Ammoniaco se jungit Alcali fixo Calcis vivæ. Particulæ verò urinosæ volatiles partim, eæque copiosiores, avolant, partim ab Acido Calcis vivæ subiguntur, et unà concentrantur: emergit exinde *Sal* ea urinoso salsum, et, ut dixi, diureticum.

Plura de *Calce viva* videbitis in TACHENII *Hippocr. Chim.* et *Clave*; hinc MAYOW *de Nitro* et *Spiritu aereo*, et tandem M.A.N.C. *Ann 6. & 7. pag.* 365. (Z)

VI. LAPIS CALAMINARIS.

LApis Calaminaris, qui aliàs vocatur *Cadmia fossilis* seu *lapidosa*, simillimus quidem videtur *Croco Martis*; reverà tamen nihil aliud est, quam Concretum quoddam *Particulis Saturninis* et *Venereis* permixtum, Substantiæ mediæ inter Terras et Lapides: quod probat partim *Solutio* ejus cum *Aceto*, dum instar Sacchari Saturni dulcescit, partim *vis vomitoria & cathartica*, quæ à Venere dependet. GLAUBERUS *pluribus in locis suorum Scriptorum* jactitat, Lapidem hunc *Sulphur Solare* in se habere: quod tamen non adeò planum est, et via credendum.

Duplex aliàs hic est: *Nativus* unus ex propria Minera erutus, de quo jam dixi; et *Factitius* ex Minera Saturni, sub hujus Calcinatione sponte exhalans et Fornacibus adhærens: Conf. *Comment.* ERCKERI *pag.* 303.

Usurpatur vel pro *Usu Mechanico*, vel *Medico*. Pro *Usu Mechanico* in usu est hic Lapis, ut ex eodem cum *Cupro* fiat *Orichalcum*: v. g.

℞. *Veneris* seu *Cupri puri* p. c.
Lap. Calamin. p. xxx. vel xl.

Hæc Igne fusionis permista constituunt *Orichalcum*, quod naturam Veneris tantùm retinet.

Videatur *Comment.* ERCKERI *citato loco pag.* 260. item in MERRETTO *in Notis ad Artem vitrariam Neri pag.* 353.

Quoad *Usum Medicum*, est saltem *externus Chirurgicus*.

Crudus adstringit, pro quo scopo & externè in usu est, & *Croco Martis* ferè præfertur; hinc adhibetur pro Ulcerum & Vulnerum cura, extersione, consolidatione, cicatrisatione, sive sub forma *Pulveris* inspergatur, sive *Unguentis* admisceatur; promptè scilicet, tanquam Subjectum fitibundum, absorbet Acida quæcunque Ulcerum & Excoriationum; hinc Saporem adstrictorium acquirit, quo poros Partium stringit, ut facilis consolidatio sequatur. Potest vel solus usurpari, vel cum *Pinguedinibus appropriatis*: si solus adhibetur, Cicatrix fit subrubra: sin verò cum Pinguedinibus blandioribus, fit justo & blando colore. Quando Infantes circa Genitalia excoriantur, imò Equitantibus, Aliisque sub Brachiis, Pedibus, &c. præsentaneum est Remedium, si inspergatur.

GLAUBERUS mediante hoc *Lapide Spiritus Minerales acidos* concentrare docet.

℞. *Pulver. Lapidis Calaminaris*, eumque imbibit *Spiritu Salis*, *Nitri*, &c. hinc fit, ut Lapis imbibat omne Acidum; sic enim abstractione primo prodit Phlegma; pòst fortiori Igne destillando per Retortam, prodit & acquiritur *Spiritus* acidissimus, et maximè concentratus, utut Spiritus aliquantulùm remaneat in Lapide Calaminari.

Spiritus hic, *Authore* GLAUBERO, multum confert in Hydrope, quoniam fortiter pellit per Urinam.

1. *Præparatio Lapidis Calaminaris* fit, quando extinguitur, ignitus, vel in *Aceto*, vel *Aqua pluviali*, vel in alia quadam *Aqua appropriata*.

2. 3. *Emplastrum de Lapide Calaminari* est egregium in supradictis casibus, malaxatum cum *Oleo Nuciano*.

4. *Magisterium Lapidis Calaminaris* secundùm AUTHORIS modum paratum, vel calcinando cum *Nitro*, et hinc *Caput mortuum* elixiviando, ad imitationem GLAUBERI paratum *Furn. P. 2. pag.* 93. Inter Remedia purgantia suprà et infrà non ultimum locum obtinet.

CAL-

(Z) De Aquæ Calcis usu interno *quamplurima habet Dñus* Burlet. *Hispaniarum Regis Medicus*, Act. Scient. Acad. Anno 1700. *Illam sic parat*: ℞. Aquæ pluviæ ℔. vi. *affunde* ℔. i. Calcis vivæ: *relinque per xxvi. horas, deinde filtra Charta grisea. Si cautiùs procedere velis, affunde* Aquæ ℔. viii. *atque hoc modo satis efficax Aqua erit: quam si adhuc leviorem velis, eidem* Calci *secundam* Aquam *affunde, eaque tutissimè utere: quòd si tertiò Aquam addideris erit fere insipida.*

Medici Batavi Aqua Calcis *utebantur in Asthmaticis & Dysentericis cum* Lacte vaccino. Burlet *eadem usus fuit item cum* Lacte vaccino, *prima die ad* ℥xi. *hinc quatuor sequentibus exhibebat* ℥iij. *sicque Dysentericum & Asthmaticum curabat. Notat autem Cl.* Author *hoc Remedium magis prodesse Batavis, qui humidissimo & crassissimo fruuntur Aere, quàm Parisiensibus, & reliquis Gallis: quare & nobis Italis, aliisque calidarum regionum incolis, adhuc minùs prodesse, imò fortasse obesse, colligendum.*

Medicus idem Batavus Aquam Calcis *cum* Tinctura Metallorum *commiscebat.* Tinctura *autem* Metallorum *fit ex* Stanno, Ære (*quidam addunt* Aurum), *& ex duplo* Reguli Antimonii Martialis, *simul fusis, Massam hanc metallicam vocant* Electrum Minerale. *Eadem in pulverem redacta detonatur cum* Nitro & Carbonibus, *& convertitur in* Scoriam *viridescentem, quæ iterum in pulverem redacta, cum* Spiritu Vini *commiscetur, eique ope digestionis* Tincturam *mirè rubram impertitur. Hæc* Tinctura Metallorum *cum* Aqua Calcis *commista, etsi Batavis prodesse videretur, Gallis tamen nocebat: vehementer enim caustica est, & corrosiva.* Sal Tartari *&* Nitrum *simul calcinata, eandem impertiuntur* Tincturam Spiritui Vini, *quæ eosdem parit effectus, ac Tinctura Metallorum.*

Dñus Burlet secundam Aquam Calcis, *cum* Lacte *commistam ad* ℥viij. *& ix. singulis diebus tutò exhibuit. Idem* ℞. Aquæ Calcis *pint.* iv. *frigidæ infunde* Ligni Sassafras, Sem. Anisorum, *&* Rad. Glycyrrhizæ *ana* ℥iv. Passul. Corinth. ℔ß. Dosis ℥iv. *vel* v. *bis in die. Hoc magisterio parata, sæpè inefficax, sed nunquam noxia.*

Aquæ Calcis usus ferè semper stomacho infensus est, cui succurrendum Vino Hispanico, Absinthite, Theriaca. *Exsiccat, Ventrem constipat. Quare nocet in Anorexia, extrema Macie, Febricitantibus, & dura Alvo laborantibus. Conducit verò in Ulceribus internis & externis. Frenat Hæmorrhagias, Alvi fluxus, Dysenterias, Fluores albos, & Vasorum relaxamenta corrigit. Quare abstinendum ab hoc Medicamento in Menstruantibus, & Hæmorrhoidum critico fluxu. Curat Obstructiones & Tumores internos, nisi in Scirrhum degeneraverint: item & Strumas, nisi inveteratum sit Malum. Cum* Lacte *mista* Aqua Calcis *illius in Ventriculo coagulationem impedit: cum* Catharticis, *illorum vim adauget. Hæc ex* Burlet.

VII. CRYSTALLUS.

CRystallus Lapis transparens est, Aqoam in Glaciem, congelatam omnino referens. Dicitur *Crystallus* à *κρύος*, idest, *Gelu*, & *στέλλω*, id est *contraho*, Germ. *Crystall.* Gall. *Du Crystal.*

(*N. Calceolarius* Crystallum, in cujus medio Liquor fluctuans, habuit. Vide *Mus. Veron.*)

N. Gemmam, si vocare libet, licet, modò omnium mollissimam dixeris, vel à similitudine Coloris, qua Gemmas colorata Crystallux refert, *Pseudo-Gemmam*, verbi gratia, *Pseudo Beryllum*, *Pseudo-Topasium*, *Pseudo-Saphirum*, *Pseudo-Smaragdum*, quæ veris Gemmis molliores sunt, Sic & *Iris* vocata Gemma à colore, quem Fronti applicata exhibet, Crystalli species est.

Invenitur io variis locis, etiam in Germania, Bohemia, Ungaria, Cypro, & Lusitania, & nonnunquam in Agris.

Delectus.

Quandam coloratæ minimè negligendæ sint, ac præcipuè *Pseudo-Adamus*, quæ aliis nobilior; attamen in Præparationibus Chymicis recipitur *Crystallus* propriè sic dicta, quæ ligenda est purissima, pellucidissima, ac eximiè intensa.

Vires. Facultatix est adstrictoriæ, adeoqun confert Dysanteriæ, DiarrhϾ, Cœliacæ, Choleræ, Fluaui uterino: præbet Lactis abundantiam, atterit Calculum totius Curporis, hinc prodest & Podagricis.

Si Pulveris ℈ij. vel ʒj. pondere cum *Oleo Amygdal. dulcium* exhibeatur, curat eos, qui Mercurium hauserunt, *Bortius de Boodt*, *Matthiolus*, vid. *Heer*.

N. Sunt qui Crystallum radiis solaribus objiciuot hisque concentratis Cutem inuruot, loco *Cauter.*

PRÆ-

CALCULUS HUMANUS.

CAlculus humanus, vulgo *Ludus humanus* dictus à PARACELSO, & hinc HELMONTIO *Duelech* proprio nomine dicitur, quia Concretum est tertium salsum, magis tamen alcalinum, ea Sale volatili, seu Spiritu urinoso Urinæ, Acido convenienti præternaturali saturato, coagulatum. Quando enim *Calculi* hi destillantur, *Oleum*, *Spiritum*, atque *Sal volatile* in notabili quantitate præbent, uti hoc illustrat Anatome ejus Chymica, facta ab HELMONTIO *Tartar. non in Potu* §. 7. & TACHENIO *Hipp. Chym. cap.* 24. *p.* 82. HELMONTIUS derivat ex Spiritu Urioæ inflammabili & Sale volatili Urinæ. Probabilior autem est prior Sententia. An autem Alcali hoc urinosum frustulis Calculi, à destillatione relictis & friabilibus, planè denuò affusum iterum redeat, prout TACHENIUS *loco allegato p.* 93. perhibet, ejus Asserti fides sit penes Authorem. *Bezoar* eodem modo coagulati, verum est.

Usus obtinet, quòd hic Calculus pulverisatus Urinam pellat, quod suo modo verum: interim huic accedit Superstitio, quòd proprios Calculos, primùm ea Homine nephritico prodeuntes, pulverisatos & assumptos, per totam vitam præservare à Calculo dicant. Vi quidem & textura urinosa vitiolum Acidum primarum viarum absorbent, hinc in Salsum, tam diureticum, quàm egregiè sudoriferum, unà abeunt; sed curativè & præservativè ad Calculum nil valent. Sanè *Calculus humanus* per se doti ℈j. in *Aqua Card. benedicti* assumptus, vi sudorifera & antipestifera non paucis *Lapidi Bezoardico* æquiparatur; unde eundem vocarunt *Bezoar Microcosmicum*, quoniam non minùs resistit Malignitati, nec minùs convenit in Febribus malignis & pestilentialibus, quàm Lapis Bezoar Orientalis: imò in ipsa Peste præfertur etiam Lapidi Bezoar Orientali, uti videri potest in BONTII *Comment. in Garziam ab Horto*, TULPIO *L.* 3. *Obs. cap.* 4. denique etiam BARBETTE *de Peste pag.* 21. Et sicut Urinæ propriæ haustum in Constitutione epidemica multi, ceu egregium præservativum, extollunt; ita Calculus humanus ea iisdem cum Urinæ elementis compositus, haud inferioris erit pretii. Et sanè non saltem in nupera Peste Anglica, in specie Londinensi, ubi uno die 10000. homine mortui sunt, aliquoties usus ejus antipestilentialis cum successu fuit observatus, ac à Modernis maximè tentatum est, sed & jam olim in superiori sæculo idem fuit observatum. Nempe CHRISTOPHORUS HIEBLE, *Physicus Constantiensis* edidit anno 1589. & 1598. *Tractatum Germanicum de Lapidibus Bezoardicis*, in quo *pag.* 21. vis bezoardica Calculi humani tantumnon superare Lapides Bezoardicos veros asserit: videatur etiam BONTIUS *de Medic. Indorum L.* 2. *cap.* 46. Præterea Calculus humanus egregium satis habetur Remedium in curandis Philtris assumptis, & Morbis inde productis, imprimix si Philtra ea perverso usu Menstruorum fuerint, præmissis nempe Universalibus, imprimis *Vomitorio*, de quo elegantem videbitis *Observationem* HEINRICI *ab* HEER 23.

Tandem multi miserè torquent Calculum humanum pro *Oleo Ludi Paracelsi* exinde parando; labore tamen vano, cùm alius longè sit *Ludus Helmontii*, nempe *Crystalli mollioris species*. Distinguitur etiam toto cœlo à *Lapide Ludi Helmontii AntWerpiano*, variis striis contexto: de quo meretur legi M. A. N. C. *Anno* 4. *pag.* 119. Certè si Artificio Chymico in suum *Ens primum* urinosum & *Oleum* resolveretur *Calculus humanus*, summum esset Remedium ad præservandam & curandam Lithiasin. PARACELSO hoc non fuit impossibile, mediante quo Lapides in Renibus & Vesica coagulatos reduxit in Liquorem & Mucilaginem; sed reticuit; & sunt, qui non sine ratione putant, eandem fieri per *Liquorem Alcahest*. Ad ejus imitationem sunt multi, qui volunt parare *Oleum Calculi humani*, calcinando illum. Sed operam & oleum perdunt, quoniam nullam planè vim nephriticam, & Calculi resolutivam exinde acquirunt. Solvitur hic *Calculus humanus* in *Spiritu Salis*: & exsiccatur, postmodùm in loco frigido resolvitur in *Liquorem*, qui Liquor ad guttas x. xv. & xx. propinatus, commendatur in pellendo, alterando & resolvendo Calculo. Verùm Calcinationes in Acidis nil valent; destruunt enim vim dictam, eamque plùs imminuunt, quàm promovent. Hoc modo ex aliis etiam *Lapidibus* fiunt *Liquores nephritici* uti vocantur. Sic ex *Lapillis Cancrorum*, *Lapide Judaico*, *Lazuli*, *Lyncis*, *Spongiæ*, *Aquila* seu *Ætite*, *Glaciei*, &c. paratur, quorum *Pulvis*, quantum placet, solvitur in *Oleo* vel *Spiritu Salis*, & quod solutum est, abjecta remanentia sordida, coagulatur leni calore, ut inspissetur. *Materia* inspissata denuò pulverisanda est, resolvenda in Cella, iterum coagulanda, & cum humectatione *Aceti destillati* pulverisanda, donec non ampliùs se coagulari permittat; qui *Liquor* dictus *nephriticus* ad promovendum Calculum per Urinam, & ceu magnum Secretum, in eodem commendatur.

Quidam non tam operosè præparant, sed quando semel fuit solutus, recipiunt pro *Liquore nephritico*: addunt etiam *Calculum humanum*, ut magis fiat appropriatus, qui tamen in similibus Liquoribus, quatenus promovent Urinam, præ dictis & convenientibus Lapidibus nullam habet prærogativam.

Angli hodie habent certum Lapidem, qui vocatur

LAPIS CARMINATIVUS.

HUjus hæc est vis, ut calefactus & impositus Umbilico, omnes Flatus in Colica flatulenta mirificè sedet, & expellat. Unde ratione virtutis hujus *promovendi Flatus* vocatur *Lapis Carminativus*. Infallibilis est ejus Experientia, non tam apud Anglos, sed etiam jam apud Belgas. Videtur habere convenientiam cum *Lapide Serpentino*, qui calefactus, & Umbilico impositus, in Affectibus colicis & uterinis egregiè convenit.

VII. CRYSTALLUS.

DE *Crystallo* scripsit ERASMUS BARTHOLINUS. Est quasi Gemma quædam vilior, & omnium mollissima, seu maximè solubilis; fuit tamen LULLIUS, qui *Crystallos mutavit in Adamantes*. Utplurimùm sub certæ figuræ determinationes coagulata est, id quod specifico suo debet *Acido*; simili nempe ratione atque videmus Salia crystallisatione sui ex determinata particularum minutissimarum configuratione & situatione, in *certas Figuras* se disponere: unde & iis rebus, quas coagulant, eandem Figuram imprimunt, eademque, nisi impediantur, insigniunt. Sic v. g. *Sal commune* semper in forma cubica concrescit, ac in forma octangulari; *Nitrum* in forma striatum conico-rotunda, ac in forma striarum sexangulatium; *Vitriolum* in forma rhombi, & sic porrò: ita etiam *Crystallus* in coagulatione seu unione in Minera ad elegantem Figuram sexangularem, subinde etiam octangularem, se disponit.

Est *Crystallus Lapis vitrescibilis*, adeoque constituit Corpus ejus primariò substantia alcalina, Acido suo compari mediocri saturata. Ea qua crasi & constitutione fluit.

a. *Usus* ejus Acidorũ excessivorũ & corrosivorum in primis Corporis viis saturativus ac correctivus. Eo ipso enim quòd præ aliis Gemis & Lapidibus mollior existit, facilius ab Aci-

dia

PRÆPARATA.

1. *Cryſtallus Præparata in ſpecie ſic dicta.*

Fit lege communi.

2. *Sal Cryſtallorum.*

Cryſtallus calcinata ſolvitur in *Acet. deſtill. vulgari terebinthinato* ſ. a. Solutio filtratur, abſtrahiturque ad ſiccitatem. *Materia* remanens, *Sal Cryſtallorum*, purificatur ut moris.

N. 1. Alii calcinant *Cryſtallos* primo cum *Venere*, dein cum *Sal. Nitri*. Alii econtra, priorem Calcinationem cum *Sale com.* peragunt, poſteriorem cum *Sulphure*. Alii alterutra ſaltem Calcinationem *Cryſtallum* ſolubilem reddunt (exempli gr. *Quercetanus* & *Boetius de Boodt* cum *Tartaro*). Quidam præmittunt Ignitionem, vel ſimplicem, vel reſtinctoriam. Quæ diverſitas neminem moveat, modò Cryſtallus ſolubilis fiat, Vide *Notas de Calcinatione Lapidum in genere*.

(*Calcinari* etiam dicitur *Cryſtallus* peculiari *Aqu. Fort.* & molleſcere inſtar Pultis, recuperare duritiem immerſione in *Acetum*.)

N. 2. *Calcinatio vera Cryſtalli* extat in *Nuiſement de l'Eſprit de l'Univers*, *pag.* 140. Ex hac *Calce* elicitur *Sal ſulphuricum* per Ebullitionem in *Aqu. Urtic. major.* fortificata ſuo proprio *Sale*, & ℥ij *Spiritus Salis marini*, colore viridi.

N. 3. Si Salis hujus uſum ſine mora experieris ℞. *Cryſtallus groſſè contuſ.* candefac ac extingue in *Aqua Raphani*, *Ononid. Petroſelin.* & ſimil. acuata *Spir. Vitrioli* vel *Ol. Sulphur* idque multoties (decies) repetatur. Filtraturæ, ſi libet, adde *Sacchari* q. pl. ac habes *Aquam Ononidis*, & ſimil. cryſtalliſatum. *Boetius de Boodt*.

N. 4. Alii loco Aceti deſtill. adhibent *Aquam deſtillatum Urtica minoris*. *Boetius de Boodt*.

N. 5. Neque confeſtim, neque continuò Sal Cryſtallorum exhibere licet, præſertim ubi Natura languidior extiterit. *Hartmannus in Croll.*

Doſis Salis à gr. 6. ad 16.

Huc pertinet *Cryſtallus cryſtalliſatus*:

℞. *Salis Cryſtall.*
Nitri an. q. v.

ſ. Solutio in *Aceto* deſtill. hinc Evaporatio ad medietatem, & Cryſtalliſatio loco frigido.

Vires. In Febribus Ardentibus & Intermittentibus exhiberi poteſt, vel ſolus ad grana aliquot, vel mixtus *Arcano duplicata*.

3. *Magiſterium Cryſtalli.*

Solutioni (cum *Aqua Urtica* factæ, &c.) inſtilla *Sal. comm.* fuſi aliquid, & præcipitabitur, decanta, elue, exſicca.

4. *Oleum, ſeu Liquor Cryſtallorum.*

Solvitur *Sal Cryſtallorum* per deliquium, ut moris. *Sennertus Inſtitut. libr.* 5. *part.* 3. *ſect.* 3. *cap. Medull. deſtillat.*

Doſis gran. xv. ad xx.

5. *Elixir Cryſtalli.*

Fit volatiliſatione *Salis Cryſtallorum*. Nimirum.

℞. *Salis Cryſtall.* optimè (iteratis Solutionibus ac Coagulationibus) purificati, q. v. digere in Fimo equino, vel ejus vicario M. B, dum *Spirit. Vin.* vel cum *Aqua Urtica* (vel potiùs cum *Spirit. Vin. ſupra Urticam deſtillato*) per dies ac noct. 14. Dein deſtilla per Cucurbitam humilem, Retortamve: ſic *Menſtruum* ſecum aliquid *Salis* transferet: remanenti *Materia* affunde recens *Menſtruum*, idque toties, donec *Sal* ferè totum aſcenderit. Serva pro uſu.

Boetius de Boodt, *Beguinus*.

6. *Eſſentia Cryſtalli.*

Deſtilla *Elixir Cryſtalli*, & abſtrahe *Menſtruum* lento M. B. calore, ad conſiſtentiam Mellis, vel ſi placet inſpiſſa.

N. Koslerus

---

dis atroditur; hinc Specificum habetur in Dyſenteria, & Cholera Morbo, in quibus Acidum peccat nimium, & tantumnon corroſivum, teſte LANGIO *L.* 2. *Epiſt.* 2. & HEINRICO *in Obſ.* 2. *pag.* 26. In iſta nempe, quæ à Bile æruginoſa ortum ducit, cujus ſpeciale Digeſtivum ſeu Antidotum à FREITAGIO *in Aurer. Med.* habetur. Quæ æruginoſa Bilis ex Acido intenſiore, Bilem flavam in textura immutante, ortum ducit: hinc etiam Infantibus, Viridia cum intenſioribus Torminibus excernentibus, non immeritò cum aliis Cryſtallus propinatur, ad Acidum iſtud corrigendum. Siſtit Vomitum æruginoſum, quem vocant, ſeu virideſcentem; quoniam in tali Vomitu pariter peccat Acidum intenſius, præſertim ex Pancreate; hinc etiam cum *Oleo Amygdalarum dulcium* uſurpata *Cryſtallus pulveriſata* vel *præparata*, Experimentum eſt pro iis, qui *Mercurium ſublimatum* aut *Aquam Fortem* inconſideratè aſſumpſerunt: cujus Acrimonia corroſiva, corrodendo Stomachum, dat Cardialgiam, Lipothymiam, intenſiſſima Tormina, & ſimilia Symptomata: vid. HEINRICUS AB HEER *in Spadacrene Obſervat.* 16. *pag.* 210. abſorbet nempe Acidum iſtud Mercurii ſublimati Cryſtallus, dum Oleum Amygdalarum dulcium vires intermedias ab Acido læſas demulcet. Notabilis quoad hunc Affectum eſt Obſervatio VALERIOLÆ *L.* 1. *Obſ.* 6. propinavit nempe cuidam ex Mercurio ſublimato inconſideratè ſumpto, hunc *Pulverem*:

℞. *Cryſtalli mont. puriſſ.* ʒi.
Theriac. ℈ij.
Butyr. rec. ℥j.
Decocti Hord. q. ſ.

Miſcendo facta eſt *Potio*.

Confer. *Med. Hippocrat. Chymica c.* 7. *Sect.* 16.

Aliàs in eodem caſu etiam convenit *Oleum Tartari per deliquium*, quoniam ceu Alcali fixum præcipitat Acidum Mercurii ſublimati, & Acidum promptè ſe jungit cum Alcali, ſitque tertium Salſum in Ventriculo, ſicque ceſſant Tormina.

Ulteriùs etiam ad Lac augendum interno uſu adhibetur *Cryſtallus*, vid. BOOT *de Lapidibus & Gemmis*: imprimis ſi miſceatur cum *Lacte Lunæ*: non ſecus ac Fluorem album Mulierum ſuo modo ſolet compeſcere. In Calculo quoque commiouendo à PARACELSO mirè laudatur. Unde multi ſuſpicantur, quòd cum *Ovis Struthionis Pulverem Nephriticum Volkameri* conſtituat. Præſcribitur utplurimùm ſub forma *Pulveris* à ʒß. ad ℈ij. vel ʒi.

Sub Lingua detenta *Cryſtallus* Sitim fallit; uti etiam Tergo applicata ex adverſo Mamillarum Lac imminuere dicitur. Quidam Cryſtallum collo appenſam ceu *Amuletum* contra Cardialgiam hypochondriacam, Vertiginem, & Lactis defectum, commendat: vid. LANGIUS *l.* 3. *Epiſt.* 1. *cap.* 4. In Cancro Oris Infantum *Pulvis Cryſtallorum* valdè laudatur, uti etiam in Putredine Gingivarum, & in dealbandis Dentibus Adultorum, imprimis ſi fiat *Pulvis compoſitus* ex *Pulvere Cryſtallorum* p. iſſ. & huic addantur tres partes *Piperis pulveriſati*. Hic Pulvis in Putredine Gingivarum, & dealbandis Dentibus eſt egregius.

2. Ratione *Textura* illius materialis cum Acidis quibuſvis, præſertim Mineralium, in Salſum commutata Cryſtallus, acquirit *vim diureticam*, & in ſuo modo *nephriticam*: Hinc Cryſtallus forti igne uſta & calcinata, optimo conſilio in *Vino* extinguitur, quæ extinctio aliquoties repetitur, emergit ſic *Vinum* egregium *diureticum*. Item *Cryſtallus* hæc in *Spiritu Salis* extingui, & ita vel in forma liquida, vel etiam forma *Pulveris* probè trita, pro ſcopo diuretico poteſt propinari.

Eo etiam res recidis, ſi cum *Sulphure* vel *Nitro Cryſtallus* calcinetur, utroque enim in caſu Acidum additorum Subjectorum rodit, non ſolvit, Cryſtallum, & ita Concretum quaſi ſalſum diureticum conſtituit: nam ſi calcinatur, ſaltem ſuperficietenus immutatur.

Non ſecus atque ſi in via humida *Cryſtallus* candefacta, in *Aqua* deſtillata appropriata, *Spiritu Vitrioli* vel *Sulphuris* acidulata, extinguatur: nempe res ſemper eo recurrit, & vel *Liquor*, vel illius evaporatione *Sal* quaſi ſalſum, hujus verò per deliquium ſolutione *Liquor*, obtineri poteſt, pro uſu diuretico & nephritico: qui Liquor prætereà valdè commendatur in albo Fluxu Mulierum, item in cœliaco Fluxu: vel compendioſo *Cryſtallus* candefacta in *Spiritu Vitrioli* extincta in *Pulverem* redigatur pro uſu diuretico. Confer. M. A. N. C. *Ann* 6. *Append. pag.* 120.

Quando dicit AUTHOR, quòd loco Aceti deſtillati quidam addant *Aquam deſtillatam Urtica minoris*, & hoc modo præparent *Syrupum Cryſtallorum*. In *Aqua*, quò ſæpiùs, eò meliùs extinguunt *Cryſtallum* calcinatam ſeu ignitam, & cum ſ. q. *Sacchari* coquunt in conſiſtentiam Syrupi, qui eſt egregius in exturbando Calculo, promovenda Urina, Arenulis, in Stranguria, & ſimilibus Affectibus urinariis.

Eadem Præparationis & Præparati eſt ratio, ſi cum triplo *Salis Ammoniaci* miſceatur *Cryſtallus*, & poſt Deſtillationem mutuam ex *Capite mortuo*, vel per deliquium fiat *Liquor*, vel præcipitetur exinde *Pulvis*. Acidum nempe Salis communis in Sale Ammoniaco ſe ſociat Cryſtallo hic in via ſicca, quod alias facit Spiritu Salis in via humida. Liquor hic ad Nutricum Lac augendum commendatur; & ſi exhibeatur in *Oleo Amygdalarum dulcium*, in Dyſenteria & Fluxu

N. Keslerus Elixir Crystallorum parat hoc modo:

1. *Crystallos* calcinat Ignitione restinctoria in *Acet. destill.*

2. *Calcem* hanc comburit cum *Sal. Nitr.* boris duodecim.

3. *Hujus Massæ* ℥iv. affundit *Acet. destill.* ℥a. digerit per dies ac noctes 2. vel 3. in M. B. abstrahit ad siccitatem *Acet. destill. Remanentiam* resolvit per deliquium, *Oleumque rubrum* seorsim colligit (neglecto *albo*, quod à Sale Nitri): *Rubrum* illod digerit per diem ac noctem cum *Vino*, *Fæcesque* subsidentes rejicit. Claram *Solutionem* cum *Liquore*, e. g. cum *Vino* exhibet, idque quotidie ter. *Keslerus lib. 3. Cent. 44.*

7. Cremor Crystalli.

♃. *Crystall. in Alcool. redacti*, *Sal. Tart. defæcati* ana ℥ij. calcinentur in Furoo Aoem. vel in Foroace figulina, in Testa vitreata, cum Operculo foramine pervio, donec Vasa Figuli perfecta sint: posteà in *Aq. Urtic. minor.* projiciaotur, & omnia solventur in *Aquam* lucidissimam viridis coloris: si quid *Pulveris* in fundo maneat, abjiciatur, *Liquori* verò prædicto immitte parum *Sal. comm.* fusi, pulverisati, ubi *Pulvis* fundum petet.

Hujus edulcorati *Dosis* à ℈ß. ad ℈j. vel solitariè, vel cum *Cremore Tart.* in Hydrope & Calculo commendatur. Habuit *S. Classaus* ex communicatione *D. Greg. Horstii* felicis memoriæ.

Poterius (*Liquoris*, sive *Olei multiplicabilis* (*Sulphuris*) meminit per *Alcool Crystalli*, unica mensis spatio unicam producente.)

(FULMINARIS LAPIS, £CERAUNIA, Cunei pyramidalis plerumque figura, unde *Donnerkeil*, vel *Securis*, *Donneraxt*, &c. Hunc Mulierculæ in defluxionibus in Genas, Mamillas, &c. affricant. In Hydrope & Ictero etiam proficuus dicitur.

(GLOSSOPETRA seu LINGUA SERPENTINA MELITENSIS, *Schlangen oder Natrzung.* Cortice splendido subcinereo (qui nigricante melior) minutim ad latera serrata, *Terra sigillata*, vel *Boli Armena* virtute pollens æstimatur, ad venenatos Animalium Ictus & Morsus, Venenaque arcenda, Epilepsiam, Lumbricos, Variolas & Morbillos malignos assumpta, Dystociam manu detenta, difficilem Dentitionem appensa. Oculi lorei Serpentum Glossopetræ connascuntur, viribusque æquales putantur. Inveniri etiam in Ericeto Luneburgensi dicont *pyramidales Glossopetras*.)

VIII. HÆMATITES,

Αἱματίτης. Lapis est', vel Terra duriuscula, Sanguinem colore æmulans. Arabicè *Seedenigi*. Germanice *Blutstein*. Gall. *La Pierre Hematite, ou Sanguine*.

N. 1. Lapis Hæmatites nostrantibus Officinis usitatus, differt à *Veterum Hæmatite*.

N. 2. Interdum niger est, interdum Ferri colorem habet.

Reperitur *Lapis Hæmatites Officinarum in variis Germaniæ locis*. Sæpè inter Rubricas & Ferri fodinas, quales propè Joachimicam vallem Bohemiæ, item circa Breslam, aliquando ex *Ostracite* nascitor, ut propè Hildesheimium contigit. Excoquitor in Ferrum Lapis hic, adeoque *Ferri Materia* existit. Fit etiam Hæmatites ex *Magnete* usto.

Optimus habetur friabilis, saturato colore niger, qui per se durus est & æqualis, nulla sorde admista, aut septo intermedio, habetque Cinnabari similem colorem, sed saturatiorem; loci natalis rationes, *Hispanicus* præstat.

Vires. Refrigerat, exsiccat, adstringit; glutinat, adeoque convenit Ulceribus Oculorum & Pulmonum, Oculis lacrymantibus. Sanguinis Expuitioni medetur, Profluvia, v. gr. Hæmorrhagiam Uteri, Alvi, &c. compescit.

Datur,

xu Mulierum albo, singularis creditur.

AUTHOR *N. 7. pag.* 351. habet *Cremorem Crystalli*, & reverà tota hæc Præparatio cum *Liquore Silicum Glauberiano* coincidit, adeoque pro usu medico exilis pretii est: videatur HOFFMANNUS *in Calve pag.* 578.

LAPIS CERAUNIUS.

L*Apis Ceraunius*, Germ. *der Donnerkeil*, reverà de genere *Pyritum* est, & scatet *Sulphure*, unde levi collisionem eum *Marte* Scintillas promit, & sulphureum Odorem spirat.

Quoad *usum*, Somnum provocare dicitur, item Herniam curare, & ab ea præservare, testante non tantùm BOOTIO *de Gemmis & Lapidibus pag.* 481. & ex eo WORMIO *in Museo*, sed etiam BORELLO *C. 6. Obs.* 86. Præterea Ceraonius Lapis, usus inter varios, tanquam singulare Experimentum commendatur in Cura Icteri flavi, & hioc io Cora Hydropis, à ʒß. ad ʒj. TILEMANNUS, AGRICOLA, & MICHAELIS præparant inde *Pulverem contra Icterum, & Hydropem*. MICHAELIS *Lapidem Ceraunium præparatum* cum *Pulvere Exuviarum Serpentum*, quas sponte deponunt, miscuit, & dosi ℈j. Ictericis & Hydropicis sæpè cum felici successu propinavit: *(A)*

GALACTITES,

L*Apis Galactites* coalescit ex Aqua limpida, è summitate Fornicum stillante: reperitur in *Baumanns-Hole*, *Usum medicum* non habet. *(B)*

VIII. HÆMATITES.

L*Apis Hæmatites*, Germ. *der Blutstein*, dicitur ita partim à *Colore rubicundo*, partim ab Effectu in *Sanguine sistendo*. Reverà nihil aliud est, quàm *Subjectum Martiale*, & genuina Ferri Minera, & multo Marte imprægnata, adeoque mediæ quasi naturæ inter Terram, Lapidem, et Metalla esse rectè dicitur. Participat in specie de *Marte*, et etiam de *Saturno*. Quòd *participet de Marte*, patet ex eo quòd saltem in Ferri Fodinis reperiatur: deinde quòd etiam in quibusdam locis elegans Mars ex eo per fusionem sub tortura Ignis violenta copiosè elici possit. Unde etiam *Flos Ferri* quibusdam audit: quinimò quòd Ferrum instar Magnetis, sed obscurè trahere animadvertatur à BAUSCHIO, sicut etiam ex Magnete usto Ferrum sæpiùs confieri solet. Quòd *participet de Saturno*, in specie potest probari, quòd Arte Chymica *Lapis similis artificialis*, colore, natura, & usu, ex *Sacchara Saturni & Vitriolo Martis* probè mistis, & per Retortam sublimatis parari solet, à quibusdam *Hæmatites Artificialis* dictus, & in Secretis habitus; prostat tamen descriptio In M. A. N. C. *Ann. 2. pag.* 227. atque etiam eodem modo potest præparari, sublimari, etc. sicut Hæmatites Naturalis.

Reperitur in variis Germaniæ locis inter Fodinas Ferri et Rubricas; quandoque etiam in propriis Venis: omnibus tamen *Hispanicus* in Medicina præstare dicitur.

Usus medicus hujus Lapidis est ad omnia ea, ad quæ usurpatur *Mars*; præprimis autem inservit pro scopo *aperiendi & adstringendi*. In sistendis quibusvis Hæmorrhagiis planè excellens est, ex quocunque loco efflat Sanguinis, sive ex Naribus, sive ex Partibus mulieribus, sive alio ex loco, per Anum in Dysenteria, Hæmorrhoidibus, etc. in substantia assumptus

(A) Cerauniæ *seu* Lapides Fulminei *haud pauci à curiosis Naturæ scrutatoribus asservantur, iique cum Fulmine è Cælo demissi vulgò creduntur. Posse autem a materia, ex qua Fulmen generatur, Lapidem extempore concrescere, suadent Chymici ex eo, quòd ex* Salc, Aqua pluvia, *&* Sulfure *unà combustis possit* Lapis *subitò gigni. At id à vero plurimùm aberrare non infirmis argumentis probat Cl.* Petrus Assaltus, *in* Notis ad Locul. 11. Armaril 9. M. Mercati. *Mirandi enim effectus quandoque à Fulmine creati, quemadmodùm haud jure lapideæ & duræ materiæ, ita contrà facili negotio flammæ; celerrimè & per varias tortuosasque semitas motæ, tribuendi sunt: imo notante etiam Cl.* Lancisio, *nullum vulneris vestigium, quod à re dura scindente proficisci potuerit, in Cadaveribus Fulmine percussorum, inventum unquam fuit; sed tantùm oder sulfureus, nigredo, aliaque flammæ comburentis indicia.*

FILTRUM Lapidem inter hos meritò numeraveris. Lapis est fungosus, in fundo Sinus Mexicani, & prope Japonensium Insulas repertus; ad Aquas percolandas egregius: nisi inter pretiosiores Lapides illum recensere velis, à Japonensibus enim pro thesauro habitus.

(B) Galactites ἀπὸ τοῦ γάλακτος, *h. e. à* Lacte: *Lapis enim est* lacteum Succum *reddens, ut quidam putant, vel quòd Nutricibus alligatus, & ab iisdem cum* Aqua *vel dulci* Vino *potus*, Lactis copiam *subministrare credatur. Ex* Mercato Armar. 7. cap. 14.

Datur *Pollen* internè à ℈j. ad ℈iv. Externè modis variis adhiberi potest.

P R Æ P A R A T A.

Hæmatites præparatus fit leg. c. cum *Aqua adstringente*, verbi gratia *Plantaginis* vel *Tormentillæ*.

N. 1. Hæmatites per Retortam exhibet *Spiritum*, odore ac sapore Spiritum Vitrioli æmulantem.

N. 2. Hæmatites cum *Sale Ammoniaco* sublimatus, *Pulverem* præbet insigniter diaphoreticum, coloris aurei, valde jucundum. (*Aroph Paracelsi*, quasi *Aroma Philosophorum*.)

N. 3. Pollen cum *Aqua diaphoretica* maximo cum fructu Podagricis exhibetur.

Ex communicatione Clariss. *Dn. D. Langelotti*.

(*Tinctura* etiam parari potest ex *Hæmatite*, cum *Spiritu Salis comp.* vel *Spiritu Nitri*, recluso per *Spiritum Vini*.)

IX. L A P I S J U D A I C U S.

Lapis Judaicus Olivæ specie, subrotundus, tener & friabilis est, striis secundum longitudinem discurrentibus & æquidistantibus, ac si arte (Turno) factæ essent: colore est albo & subcinereo.

Reperitur in Judæa unde *Judaicus* dicitur hinc & in Silesia.

Dicitur *Aetio* Lapis Syrincus, aliis Penicites, Tecolithos, Arabicè *Haber albhendi & agtar alihead*. Germ. *Judenstein*. Gall. *La Pierre Judaique*.

Aliqui *Sexum* distinguunt, minoresque *Fœminas* vocatas, ad Vesicæ Lapidem commendant; majores *Masculos*, inter quos aliqui sunt longiores, minimi Digiti quantitate, ad Renum Lapidem expellendum.

Vires. Medetur difficultati Urinæ; Calculos Vesicæ, præcipueque Renum rumpit (tritus exhibitus.)

PRÆ-

---

assumptus in Vehiculo acido: idque vi Martiali absorbente Acida, Sanguinis præternaturales effusiones occasionaliter subinde excitantia, & cum his in naturam stypticam abeunte; unde etiam *Pulverem Stypticum Wedelii* ingreditur, & in Hæmoptysi, aliisque Sanguinis fluxibus exhibetur: sicut ipse Hæmatites ad Hæmoptysin commendatur à WORMIO & ZACUTO LUSITANO *Lib. 2. Hist.* 105. Præ cæteris videatur BAUSCHIUS *in Tr. de Hæmatite*, qui copiosa Experimenta hinc inde collegit, quibus demonstrat ejus vim in omnibus Sanguinis excretionibus, tam naturalibus, Narium, &c. quàm præternaturalibus, in Phthisi, in Ulceribus Renum & Vesicæ, uti etiam aliarum partium internarum Ulceribus & Affectibus, & sat prolixus est in iisdem declarandis.

Omnium optimè ipse *crudus* in subtilissimum *Pollinem* redactus propinatur, irrorari potest cum aliquot guttis *Olei destillati Moschata*, & additis aliquot granis *Extracti Croci*, lenissimo calore exsiccari; estque hic *Pulvis* pro usu medicinali optimus, de quo vid. HOFFMANNUS *in Clave pag.* 179. Si autem Hæmatites nondum ignem expertus, sed ex Minera tantùm extractus. Vim suam exerit tam usu interno, quàm etiam externo, utut non omnis æquè efficax usu interno, vel appensus vel Manu detentus observetur. Elegans tamen est Observatio de singulari efficacia Hæmatitis cujusdam appensi in Sanguinis effluxu compescendo, quam refert BOYLE *Tr. de Gemmis pag.* 198. Manu detentus, vel Fronti applicatus tanquam certum Experimentum ad Hæmorrhagiam Narium confirmat GABELCHOVERUS.

Cæterùm pro aliis scopis *præparatur variè*.

Hæmatites destillatus dat *Phlegma* spirituosum & acidum, simile isti, quod ex Vitriolo elicitur.

Inter cætera *Præparata* eminet speciatim ejus cum *Sale Ammoniaco Sublimatio*: scilicet:

℞. *Hæmatit.* part. j.
Sal. Ammon. ana part. j. vel part. ij.

Probè pulverisata & commista sublimantur in Arena, & in principio prodibit aliqua pars *Spiritus Salis Ammoniaci*; deinde *Flores* adscendunt flavi, coccinei, seu aurei coloris, vel instar Pomorum Aurantiorum, & instar Croci vegetabilis spirant odorem, quamvis non adeò fortem.

Pariter quoque *Mars*, si tractetur cum Salibus urinosis volatilibus, acquirere solet odorem Croci, aut perfectè spirat odorem Calendulæ.

Ratio autem *Sublimationis cum Sale Ammoniaco* est, quòd Sal Ammoniacum sit Corpus compositum ex Acido Salis communis & Sale volatili Urinæ: sic ergò fit, ut Sal Acidum rodat, & dissolvat Corpus durum, & cum Sale volatili se associet Sulphur Corporis ab Acido corrosi: & quamvis copiosum satis & corporale Sal Ammoniacum simul adscendat, & elevetur; Sulphur tamen istud extraversatum est ex Corpore corroso, quod magni in Medicina usus est.

Flores isti *Hæmatitis* sunt anodyni, egregium Remedium diaphoreticum, quod mirè purificat Sanguinem, neque Catholicum & Febrifugum in Febribus Intermittentibus, præsertim in Quartanis; egregium etiam est Digestivum quasi Martiale in Morbis chronicis utile, quin & in Cachexia, Hydrope, &c. mirè conveniant: ingens vis stomachica illis attribuitur in rectificando & confortando Stomacho, &c. Absorbentibus annumerantur, & valdè quoque conveniunt in Scorbuto: uti etiam solent commendari, & quidem Experientia certa, in Plica Polonica, dum quidam Medicus Polonus multa in illa præstitit iisdem.

Ex his cum *Spiritu Vini* paratur *Tinctura Hæmatitis*, & hæc est optima.

Modum sublimandi & extrahendi videbitis apud BASILIUM VALENTINUM, POLEMANNUM *Tract. de Sulphure. Philosophor.* Scriptum est Germanicum, sed cautè & cum grano salis legendum; vix enim dimidia ejus pars credenda: Londini collocutus sum cum hoc POLEMANNO. Item ZWELFFERUM *Mant. spagyr. p.* 338. ubi elegantem Processum habet sub nomine *Aroph Paracelsi*, qui benè succedit, ubi simul monstrat modum parandi elegantia Medicamenta alia, imprimis præter Aroph Paracelsi, *Anodynum quoddam metallicum*, & *Sulphur Anodynum Martiale*; quod potest esse quasi *Sulphur Anodynum Vitrioli Veneris*, adeò laudati apud *Authores*; item GRIMMIUM *in Laborat. Ceylanensi*. *Aroph dictum Paracelsi* seu *Aroma Philosophorum*, est *Sal* illud rutilantis coloris, quod à dictis ex *hæmatite Floribus* paratum, post *Spiritus Vini* ex Balneo Mariæ ad siccitatem usque abstractionem, remanet.

Ex *Capite mortuo* hujus Sublimationis recenti, adhuc nonnihil calido, mediante *Spiritu Vini* extrahi potest elegans *Tinctura Martis*, pro subjecti conditione adstrictoria & aperitiva. Idem *Caput mortuum* in Aere frigido vel Cellis per deliquium solutum, *Liquorem* dat aurei coloris, quod *Anima Martis* dicitur, mediante quo *Mercurium vivum* simplici mistione coagulari gestiunt; sed superficialis tantum est, et Mercurialium particularum incrustatio. Tinctura hæc, uti ex Floribus parata, Martialis est prosapiæ, indeque blandè adstrictoria: nihilominus etiam in Morbis, quos Authores ex Obstructionibus Viscerum derivant, est egregiè alterativa, imprimis Cachexiis et Mensibus Mulierum. Aliàs facili via mediante *Spiritu Salis* aut *Nitri*, *Tinctura* verè *styptica & adstringens* parari potest ex *Hæmatite*: ejus Descriptionem videbitis in HOFFMANNI *Clave pag.* 180. Coccinoior et usu efficacior fit hæc ipsa *Tinctura*, si loco Hæmatitis *Crocus Martis ex Vitriolo præcipitatus* adhibeatur.

Dixi suprà, *Mineram Martis Hæmatitem*: unde non sine ratione sunt, qui *Sulphur* naturæ Solaris, saporis subdulcis, sed adhuc immaturius, nec debitè fixum, in Hæmatite quærunt. Nempe internè in sulphureo Principio conspirant Mars et Sol; hinc quidam sunt operosi in hoc *Sulphure ex Marte*, mediante quo, eoque in *Oleum* redacto, *Caput mortuum* subigi, et hoc illius medio ita exaltari posse, ad peragendas *Metallorum Transmutationes* putant. *Sulphura* autem *nihil melius quam Alcalia possunt elicere*; quare *Sulphur ex Hæmatite* ita elicere gestiunt. Parant nempe *Lixivium forte* ex *Calce viva* et *Sale Tartari*, priùs cum *Spiritu Vini* leviter humectatis, quo ipso Sulphur facilè seorsim sensimque solvi et extrahi queat, ita ut eo ipso per destillationem in formam *Olei* possint redigi. Et hoc *Sulphur* sine dubio Medicina elegantissima est, proficua Corpori, et certa ratione pro Metallis inservit.

Propter has *virtutes metallicas* tanti fit *Hæmatites* à multis, ut *Panaceam* exinde præparare contendant; sic fuit Hamburgi quidam, qui cum stupore adstantium talem Panaceam Ægroto porrexit.

Præparationes qui vult plures *ex Hæmatite*, *Tincturas*, *Flores*, *Magisterium*, *Oleum*, &c. videat BAUSCHIUM *de Hæmat. & Ætite*; ex omnibus enim Authoribus eadem sufficienter congessit, cujus Tractatus Anno 1664. fuit editus.

IX. L A P I S J U D A I C U S.

Lapis Judaicus ita dicitur, quòd olim in Syria & Judæa repertus fuerit: species est *Silicis* sui generis. Est verè hic Lapis in usu pro scopo nephritico diuretico; nam in se ipso in Urinæ difficultate & Calculis non contemnendum est Remedium: id quod confirmat BORRICHIUS *Hermet.*

Cap.

P R Æ P A R A T A.

1. *Præparatus* fit lege c.
2. *Sal*, &c.
3. *Magisterium*.

Calcina cum *Sulphure*, solveque in *Acet. destill. mellito*, vel *Spirit. Sal. com.* hinc abstrahe, habes *Sal*: vel præcipita eum *Ol. Tartari*, habes *Magisterium*, edulcorando.

Dosis gran. aliquot. *Quercetanus P. restitut. cap.* 26.

4. *Oleum* seu *Liquor*: fit per deliquium.

N. *Oleum Lapidis Judaici*, *Lyncus*, &c, per deliquium, reperies in *Cista med. pag.* 552.

X. LAPIS LAZULI.

Lapis Lazuli, est Lapis opacus. Sapphiri colore, aut Florum Cyani, aureis punctulis aut flammulis exornatus, Armenio durior.

Diciturs Αἶθος κυανός, *Lapis cæruleus*, Arabicè *Hager*, *Azul*. N. Ex hoc fit *Color* ille *cyaneus*, quem *Ultramarinum* vocant. *Azurum* verò ex *Lapide Armenio*, vel *Cyano Germanico* faciunt.

Genere tantùm *duo* sunt, *Fixus*, idest Colorem in igne non mutans, qui ferè ex Oriente affertur; & *non Fixus*, qui in Germania reperitur, ac vulgò *Lasurstein*. Gall. *La Pierre d'Azur* vocatur: unde Color dictus *l'Azurbleau*.

Vires. Viribus convenit cum Lapide Armenio, sed imbecillius eas exercet. Purgandi facultate præditus est, præcipuè contra melancholicos omnes Affectus, Quartanam, Apoplexiam, Morbum Comitialem, Lienis vitia, aliosque complures à melancholico Succo originem ducentes.

Dosis ʒj. in *Pollinæ* subtilissimo.

N. Pro *Amuleto* etiam de Collo gestatur, ut Puerorum Terriculamenta arceat, Oculorum aciem roboret, Syncopen & Prægnantium Abortum præcaveat. Verùm Partu appropinquante, ne Fœtum retineat auferendus est. *Boetius de Boodt*.

P R Æ P A R A T A.

1. *Lapis* multoties (in *Aqua*) *lotus*, quem *præparatum* dicunt. Lavatur aut ut acrimonia, visque emovendi Lotura auferatur.

2. *Magisterium*.

Fit cum *Sp. Sal. com.* meliùs cum *Aqua Forti*.

N. *Quercetanus in Ph. R.* calcinat eum *Sulphure*, & solvit cum *Acet. destill. Vini optimi*; hinc præcipitat eum *Ol. Tart.* *Dosis* ℈j. &c.

3. *Elixir*,

Cap. pag. 319. Unde præparatur ex eo pro hoc usu *Sal* & *Liquor* sequenti modo. Nimirum solvitur hic *Lapis* pulverisatus in *Spiritu Salis*, parato ex *Sale* probè decrepitato, & rectificato. *Solutio* hinc facta inspissatur leni calore in Cineribus. *Coagulum* pulverisatum per deliquium in Cella vel alio frigido fluit, qui *Liquor* denuò coagulandus, & adhuc semel per deliquium fluere permittendus. Hunc *Liquorem* etiam *Lapilli Cancrorum*, *Lapis Lyncis*, *Osteocolla*, *Lapis Spongiæ*, *Testa Ovorum Struthionis*, *Lapis Specularis*, &c. ingredi solent, & sic habetur *Liquor Nephriticus compositus*. Sed nihil peculiare præ Crystallis hoc modo præparatis obtinet. (C)

X. LAPIS LAZULI.

De *Lapide Lazuli* suprà dixi, quòd magnam habeat convenientiam cum *Lapide Armeno*; participat enim uterque de *Cupro*, indeque *vitriolaceam* sapiunt *naturam*, utque virtutes suas maximè à *Venere* ejusque *Vitriolo* derivant. Uno nomine: sunt *Minera Veneris immatura*, quæ non potuit coalescere: hinc est, quòd in vitriolaceis & cupreis Fodinis ordinariò invenitur. Lapis est durus, & vix calcinari potest. *Venus* etiam maturior cum pauco *Sale* commista in Lapide Lazuli reperitur; hinc est, quòd hic Lapis Lazuli suprà & infrà purget; Lapis verò Armenus minùs. Quòd de *Sole* simul nonnihil participet, loquuntur Punctula & Striæ in Corpus per superficiem dispersæ, adeò ut nonnihil per *Mercurium vivum Solem* extrahere nitantur: videatur BOOTIUS *de Gemm. & Lapid. c.* 39. *p.* 290. Veteres persuasi sunt, *Colorem Lapidis Lazuli cæruleum* esse à *Luna*, quod & jam defendit EUSTACHIUS *de Conf. Alchermes*, quoniam similis Color cæruleus ad pingendum aptus, & *Colori* illi pretioso *Ultramarino* cæruleo respondens, ex hoc Lapide, æquè ac ex Luna, possit confici: sed falsò: cùm Color iste cæruleus & Ultramarinus, quem ex hoc Lapide conficiunt (conficiendi modum docent *Commentarii in Erckers Libro Probatorio p.* 91) hoc ipsi conveniat, quatenus Venereæ naturæ, & ex Luna nullus cæruleus Liquor produci possit, nisi Venere adulterata sit. Unde etiam Lapis Lazuli propter admistam Venerem, hujusque facilem vitriolescentiam, Vomitum ciere, & per inferiora purgare solet. Conjectura ergò hæc de Luna in Lapide Lazuli nulla est: cùm Color illius cæruleus sit impostorius; Venus enim & Luna facillimè sunt miscibiles, & ita coeunt, difficillimè verò, nec per Saturnum, separari possunt. Manifestat etiam se Venus, quando fit *Solutio Lapidis Lazuli in Spiritu Salis*, vel simili acido seu acetoso *Spiritu*; Saporem enim acquirit perfectè vitriolaceum instar Vitrioli ex Venere: adeò ut sufficienter constat, Lapidem Lazuli participare de Venere, & aliquantulo Auri.

Est aliàs *Lapis Lazuli duplex*, *Orientalis*, & *Occidentalis*. *Orientalis* est fixior, magisque subsistit in Ignis tortura, & exinde ejus Principia metallica, Venus & Sol, sunt aliquantispet perfectiora & maturiora: propterea ex hoc paratus *Color Ultramarinus* est constantissimus, & non facilè alterabilis. Contrarium videmus in *Occidentali*, qui est mollior, & non adeò fixus, & cujus Venus non est adeò matura, nec adeò perfecta, & minùs participat de Sole, quàm Orientalis: propterea etiam Occidentalis Color cæruleus cum tempore viridescentiam acquirit, quod signum est minùs maturæ Veneris.

Quoad *Vires*, convenit cum *Lapide Armeno*. Apud Veteres Arabes crebrò in usu fuit, tam pro scopo purgandi quàm Affectibus Capitis medendi, dum propter vim suppositam Lunarem, ipsum egregiè conferre in Epilepsiis essentialibus, & consensualibus inferiorum partium, Phrenitide, ac Melancholia hypochondriacis, imprimis Maniis, & similibus melancholicis Delitiis, item confortare Memoriam autumarunt. Unde ab istis temporibus, mutua Authorum & Commentariorum subscriptione citra rationem ac citra experientiam ad nostra tempora idem Assertum propagatum, & *Lapis hic Confectioni Alchermes* permistus fuit: sed falsò. Sanè vis cephalica hujus Lapidis quoad istos effectus mihi semper suspecta fuit, cùm nulla fide hujus rei Experimenta apud Authores me observasse meminerim. Sunt qui propterea huic Lapidi vim hanc, propter substantiæ Lunaris participationem, adscribunt: quæ tamen exigua est & nulla, utut hanc copiosam putarint, Colore cæruleo decepti. Confirmant hoc dubium *Præparationes Lapidis Lazuli*, tam in AUTHORE, quàm in HOFFMANNO observandæ, mediante *Sale Ammoniaco*, aut *Spiritu*, aut *Sale volatili Urinæ* prolatæ; hæ enim Tincturæ cæruleæ simpliciter sunt nauseosæ & Venereæ. Conf. *Act. Hass. Vol.* 1. *pag.* 129. Cùm ergò & hæ ipsæ Tincturæ ad Affectus Capitis laudentur, & tamen reverà ex *Cupro* fiunt, facilè patet, totum hoc negotium de usu cephalico hujus Lapidis, ejusque Præparatis, ruinoso inniti fundamento.

1. Inter *Præparata Officinalia* prostat *Lapis pulverisatus multoties lotus*, quæ Lotio in eum usum adhibetur, quoniam, uti dixi sub Lapide Armeno, ejus beneficio effera purgandi vis in Lapide Lazuli tollitur, & benigna operatio relinquitur. Datur à ʒß. ad ʒj Sed Lotio hæc est inconcinna atque ridicola, & nullius usus: videatur ZWELFFERUS *Animadvers. in Pharm. Aug. pag.* 414.

Virtutem hanc purgandi aufert etiam *Ustio* seu *Calcinatio* Ratio est, quoniam beneficio Ustionis separantur partes volatiles Venereæ, & vitriolaceæ, quæ sunt authores purgationis, & ceu lethiferæ & malignæ potiùs nocere solent.

2. *Magisterium* quod habet AUTHOR cum *Spiritu Salis Aceto destillato*, nihil aliud est, quam *Venus*, quæ sub forma Pulveris in fundum secedit, unde saporem adhuc habet nauseabundum, æruginosum & vitriolaceum, ex Principio Venereo difficulter immutabilem; *Dosis* tamen ℈j. citra purgationem propinatur Maniacis, & Melancholicis.

4. De

(C) *Qui* Lapidis Judaici *olivæformem figuram contemplabitur, facilè in* P. Assalti *iverit sententiam, qui putat* Lapides *omnes* Idiomorphos *esse vel integra corpora, vel partes, tum Animalium tum Vegetabilium, in Lapides temporis tractu conversas: facilè, inquam, credet* Lapides Judaicos Olivas *ipsissimas esse olim lapidescentes.* Assalti *tamen sententia corruet, si verum est, Lapidibus his Idiomorphis easdem Mineras, aliis similibus semper effossis, assiduò scatere: non leve enim id est argumentum Tournefortianæ favens hypothesi, latere in Minera illa veluti peculiarium Lapidum Seminarium, quorum Ovula sensim incrementum sumentia fossorum oculis se prodant.*

3. Elixir.

Calcinatur *Lapis Lazuli* in Fornace Laterum, deinde *Aq. Vitæ* solvitur calcinatus.

Fioravantus hac Solutione multos Morbos & Febres Malignas se curasse scribit, & Ulcera etiam pessima in optimum statum ad miraculum usque redegisse.

4. Oleum seu Liquor.

Qui illitus Dolores podagricos, Inflammationesque levat.

5. Essentia, seu Extractum.

℞. *Lapid. Lazuli* q. pl. igniatur 6. vel 7. extinguaturque in *Spiritu Vini*, tandem in *Pulverem* redigatur, & cum *Aqua Melissæ* ipsius recrementa ferrea eluantur, redigantur in *Pulverem* tenuissimum, & cum *Spirit. Vini* digerantur in calore septim. 3. vel 4. dein abstrahatur Spiritus Vini, & *Remanentiam* serva.

Dosis à ℈ß. ad ℈j. *Hartmannus in Pract.*

6. Crystalli purgantes Lapidis Lazuli.

Calcinetur forti Igne donec albescat, teratur in Marmore, bulliat in s. q. *Acet. destill.* per v. aut vi. horas. Decantatum *Acetum destill.* injiciatur in Vas fictile non vitreatum, strictique orificii, 5. aut 6. unciarum capax, os Testæ cera occludatur, reponatur in Cella, & transudabit *Lanugo crystallina* intra paucos dies, Vasique testaceo adhærebit, hanc collige, aliam expecta, &c.

(*Tinctura per Fl. Sal. Ammoniac. & Alcohol Vini Hispanici.*)

Dosis ℈j. ad ʒß.

(LAPIS LIPIS Novi Orbis, *Aqua stillatitia* maceratus cœruleam reddit,

Vires. Mundificat Oris Ulcera. *Zacutus Lusitanus Pr. admir.*)

XI. LAPIS LYNCIS.

LApis Lyncis, Belemnites, ἀπὸ τοῦ βελέμνου, *à Sagitta*, cujus effigiem refert, (seu *Dactylus Idæus*, à figura *Dactyli*, & *Ida* Monte Cretæ Insulæ, ubi invenitur,) est Lapis teres, pyramidalis, sub variis coloribus repertus. Germ. *Albschosz*, *Schoßtein*, *Luchsstein*, *Zappenstein*, (si niger sit.) Gall. *La Pierre de Lynx*.

Inveniuntur albi, nigri, cinerei, pellucidi. Vini Falerni instar. Et hic forsan est quem veteres LYNCURIUM appellarunt, quem *Succini* speciem fecerunt, ob colorem, quo Succinum refert, quemque ex *Urina Lyncis*, simul ac ea excernitur, coagulati nonnulli fabulantur.

N. Vetus hic Lapis graveolet, & ne ustus quidem odorem deponit.

Reperiuntur multis in locis Germaniæ, in Borussia, Pomerania, Episcopatu Hildesiensi, Helvetia, Ducatu Wurtembergensi, (Goppingæ.)

Vires. Adhibetur ad Calculos frangendos, non aliter quàm Lapis Judaicus. (in Febribus Intermittentibus utilis. *Dos.* ʒß. vel ℈ij. cum *Aceto*.) Curat Vulnera. Putatur etiam ad Pleuritidem (quia mucronem habet) valere.

N. Putant Lapidem hunc potum contra Ephialtis suppressiones, Nocturnaque ludibria valere, ac Fascinationibus succurrere.

XII. MAGNES.

MAgnes est Lapis, qui Ferrum vel alium Magnetem ad se trahit, ac plagas Mundi ostendit. Græcè λίθος μαγνήτις *Lapis Heracleus*, σιδηρῖτις. *Lat. Herculeus*, *Sideritis*, scilicet *Magnetis*, German. *Magnetstein*. Gall. *La Pierre d' Aimant*.

Reperitur circa Ferri fodinas in diversis locis Germaniæ, Norvvegiæ, Sveciæ, Italiæ.

De-

---

4. De *Oleo* seu *Liquore*, quem habet AUTHOR, vult FIORAVANTA, quòd Somnum & Requiem conciliare debeat, & si idem Capiti & Ventriculo inungatur, Visum mirum in modum corroborare.

5. In *Tinctura* & *Essentia* paranda multi occupati sunt; pro qua acquirenda varia adhibent *Menstrua*. Quidam parant cum *Spiritu Vitrioli*, & *desi* ʒj. propinant: sed Acida non conveniunt, quia rodendo ramenta Venerea saporem æruginosum & vitriolaceum acquirunt. Alii verò recipiunt *Spiritum Urinæ*, alii *Spiritum Salis Ammoniaci volatilem*, alii *Spiritum Vini* &c. Solent procedere hoc modo:

Recipiunt *Sal volatile*, vel *Flores Salis Ammoniaci* in destillatione Spiritus Vini adscendentes, conjungunt cum *Spiritu Vini rectificato*; & tanquam Menstruum affundunt *Lapidi Lazuli* subtiliter *pulverisato*, ponunt in digestione leni Igne, & mox tingetur colore cœruleo; qualem *Tincturam* etiam *Spiritus Tartari*, & omnia Spiritus urinosus extrahit. Sed impostura est; est enim saltem *Tinctura ex Venere Lapidis Lazuli* extracta.

Dosis est ℈ß. vel gr. xv. ad ℈j. & in Quartana, Affectibus melancholicis & maniacis, similibusque Deliriis, maximè commendatur; ubi tamen Spiritus Salis Ammoniaci plus facit, quàm Lapis Lazuli. Ea hac *Tinctura* parant quidam *Magisterium Lapidis Lazuli* hoc modo:

Huic scilicet *Tincturæ* tantum affundunt *Spiritum Vitrioli*, donec non ampliùs effervescat, & Tinctura mutata sit in Aquam viridem: hanc super modicum calorem ponunt, ut Spiritus & aquositas exhalet, *Pulvis* verò *Magisterialis* in fundo resideat.

Hoc Medicamento, nempe Magisterio, AUTHOR eiusdem, Delirantem ex Philtro per tres menses, quinquies repetita hujus Medicamenti exhibitione curavit. *Dosis* est ℈j. In Calore fluit hoc Magisterium instar Ceræ, in Frigore verò instar Butyri concrescit.

BARTHOLETUS *in Tractatu de Respiratione* facit mentionem *Tincturæ Lapidis Lazuli* à se præparatæ coloris cœlestini, & odoris violacei, quam multum deprædicat; & miscet cum *Confectione Alchermes*, cujus aliàs ordinarium ingrediens *Lapis Lazuli hic*. Eandem dicit, quòd ʒj. hujus Medicamenti plùs operetur in Corde Cerebroque roborando & exhilarando, quàm ℥j. vulgaris: vid. *pag.* 418. sicuti postmodùm *pag.* 430. dicit, se præparasse *Flores ex Lapide Lazuli* violacei odoris; quæ Medicamenta egregia, tamen sunt suppressa ab eorum Authore.

Quidam *Flores* sublimant cum *Sale Ammoniaco*: & utut Lapis non solutus in fundo maneat, tamen rapiuntur particulæ Venereæ & sulphureæ subtiliores in sublime, ex quibus postmodùm facilè potest præparari *Tinctura*.

Pilulæ de Lapide Lazuli adhibentur in Affectibus melancholicis, hypochondriacis, & maniacis.

XI. LAPIS LYNCIS.

L*Apis Lyncis*, *Belemnites* putatus, *Lyncurius Veterum*, German. *Luchsstein*, quia Antiquitas putavit, ex *Urina Lyncis* generari; item *Schoßstein*, (Fabula orta est, quod una cum *Tonitru* decidat,) est Lapis durus, non adeò magnus, apud nos rarus. Reverà subjectum est sulphureum: nam cum *Sale Tartari* in Igne fusionis fluit, inque *Vitrum* redigi potest, ex quo, addito *Cobalto*, fit Fluor cœruleus. Interim *Aceto destillato* infusus solvitur nonnihil, unà cum bullularum copiosarum elevatione; *Solutio* facilè per *Volatilia* præcipitari potest.

Peculiare hic Lapis præ Lapide Judaico vel Crystallo obtinet. Nam & crudus diureticus & nephriticus est, & per Acida præparatus Concretum salsum ejusdem efficaciæ constituit. Unde ingredi solet *Liquores Nephriticos*, & etiam solet esse Ingrediens *Magisterii Nephritici D. Michaelis*. Multum aliàs hic valet Lapis in absconditis Acidis fixioribus corrigendis: & hinc à quibusdam ceu singulare Specificum in Febribus, præsertim Intermittentibus, laudatur: imprimis si cum *Salibus fixis alcalisatis* ante Paroxysmum in forma *Pulveris*, vel cum *Aceto destillato* in forma *Potionis*, propinetur. Item contra Pleuritidem laudatur, de quo conf. HOPPMANNUS *Clav. pag.* 182. Reliquos usus habet AUTHOR, qui videantur apud eundem. (*D*)

XII. MAGNES.

M*Agnes* est Subjectum purè *Martiale*, & reverà nihil aliud, quàm *Minera Martis* sui generis & immatura, multum *Terræ Martialis*, parum *Mercurii* in se habens; unde etiam nonnisi circa Ferri fodinas reperitur; sicut etiam interdum perfectum Ferrum ex eo elici potest. Conserva-

tur

(D) Imperatus *noster existimat*, Belemnitas ex *Aquæ lapidescentis*, *ac per saxorum rimas fluentis*, *stillicidio*, *non secus ac* Stalactitas, *concrescere*. Luidius *tamen*, *referente* Assalto, *ait Belemnitas coagmentari ex liquore lapideo in Marinis Tubulis*, *Penicillis*, *aliisque similibus concavis Testaceis concreto*, *adeòque eorum figuram induente: idque confirmat ex eo*, *quòd sæpiùs reperti sint iidem Tubuli Belemnitas abscondentes*.

Delectus. Vegetior plerumque cæteris esse solet, qui Ferri colorem habet.

Vires. Vires habet Hæmatitis, teste *Galeno*, adeoque adstringit, Sanguinemque sistit (ustus) crassior & melancholicos Humores educit, sed obscuræ est rationis.

P R Æ P A R A T A.

Unguentum Magneticum, seu *Sympathicum*. Vide *lib.* 2.

N. 1. Sunt qui ex *Magnete usto* & *Cera Emplastrum* conficiunt, idque summè ad podagricos Dolores leniendos commendant.

N. 2. *Corroboratio Magnetis* institui potest, si cum *Calce viva* Igne mediocri comentetur, ac postmodùm in *Solutione vel Oleo Martis* extinguatur.

XIII. MARMOR ET OPHITES.

MArmor Lapis est insigniter durus, ac ad splendorem suscipiendum, si poliatur, ita aptus, ut Statuæ vel Columnæ egregiè nitentes inde sculpi possint. Græcè Μάρμαρος (à splendore) Germ. *Marmelstein*. Gall. *Du Marbre*.

Genera multa sunt, cùm nec certa illis figura, nec color certus sit. Alia sunt alba, v. g. *Alabastrites*. Alia rubra, alia nigra, ut *Lydius Lapis*. Alia variis coloribus, ut *Porphyrites*, *Ophites*, de quo hic.

Ophites est Marmor instar Porphyritis durissimus, colore viridi saturato, dilutis ejusdem coloris maculis quasi aspersus. Græcè ὀφίτης, Latinè *Serpentinus*, Germ. *Serpentinstein*, Gall. *La Serpentine*.

N. 1. *Boetius de Boodt*, cinereum quoque constituit Ophitem, eumque durissimum, tum & nigriusculis maculis aut punctulis variegatum, & hunc mollitie alabastrina.

N. 2. Veteres *Ophitæ Genera* fecerunt, 1. Nigricans durum, 2. Cinereum punctis distinctum. 3. Lineis quibusdam candidis interstinctum, candidum, molle. Hinc apparet Veterum Ophiteo à nostrate esse diversum.

Foditur noster in locis variis Italiæ, & Germaniæ, v. gr. in Misnia: quod tamen ob mollitiem, rectiùs Alabastris accensetur, diciturque *Zeblicium*.

Vires. Veterum Ophitæ omnes allegati contra Capitis Dolores, & Serpentum ictus (ex Signatura) prosunt, teste *Dioscoride*. Qui lineas habent, Lethargo & Capitis Doloribus auxiliari dicuntur, arcereque Pestem Petechialem (ex Signatura:) *Galeno* lithontripticus est intrò assumptus.

N. Ophitæ nostrati multa Vulgus tribuit, videlicet Poculum inde factum, si Venenum susceperit, id Sudore prodere. Conducere Colicæ, Pleuritidi, Torminibus, ac Ventriculo refrigerato, Doloribus podagricis, nephriticis, si calfactus Ophites loco affecto applicetur. Opitulari Quartanis, Tertianis, Phthisicis, Hepaticis, si Poculum quotidiano usui destinetur.

(LAPIS PHOSPHORUS, sive *Luciferus Bononiensis*, *Spongia & retinaculum Solis & Lunæ*, *Mistura Chalcanti & Antimonii*, *Psilothrum* præbet.)

(MALACHITES sive PAVONIUS Infantibus pro extinguendo Æstu febrilis exhibetur ad gran. iij. vel iv.)

(MYOXO-

---

tur in Limatura Martis. Florentiæ Magnetem vidi magnitudine sua Mensam rotundam æquantem, ubi Helvetii Hastas sua appendunt.

Notæ sunt *Virtutes* ejus *tres* speciales, nimirum.

1. *Verticitas*, dum se constanter ad binos suos Polos, nimirum Australem, & Borealem, correspondentes Polis Terræ (non Cœli) vertit.
2. *Vis* ejus *Attractoria*, qua *Martem*, uti dicitur, ad se trahit.
3. *Vis Ferri Alterativa*, qua Ferro vim ad Polos se vertentem tribuit.

Quoad *Verticitatem*, notandum: hanc non adeò esse determinatam, quin interdum à suis Polis declinet. *Vis Attractoria*, ut vocatur, non ab Intrinseca virtute, sed conformatione & texura ejus externa dependet: videatur KIRCHERUS *de Arte Magn. Lib.* 3. *cap.* 2. Qui Magnesis Phænomena & Theoriam succinctam ac perspicuam expetit, adeat ROHAULTUM *in Tr. Physico*, ubi omnia Magnetis Phænomena breviter & accuratè pertractat. Quæ enim de Magnete habent WORMIUS, KIRCHERUS *in integro Tractatu*, DIGBÆUS *de immortalitate Animæ*, *du* HAMEL *de Magnetismo*, &c. hæc omnia transeant, solusque sufficiat ROHAULTUS.

Usum medicum quod attinet, Magnes præ Marte vel Hæmatite specialem usum habet nullum, sed in genere *Pulvis Magnetis*, non secus ac ipse *Mars* ejusque *Crocus* & *Lapis Hæmatites*, in Morbis chronicis, & contra Hæmorrhagias, commodè potest usurpari. Abusus potiùs taxandus est, dum nempe PARÆUS Magneti *vim* quoque *attractricem in Corpore nostro* tribuit: hinc in Herniis parat *Emplastrum* cum *Pulvere Magnetis*, internè vero *Limaturam Martis* propinat, sicque putat, Magnetem exteriùs in Emplastro applicatum, Ferrum interiùs propinatum, ad se tracturum esse, ut ita talium beneficio eò meliùs consolidatio acceleretur; quod tamen falsum est; simulac enim Magnes pulverisatur, Poli ejus meridionales & septentrionales invicem confunduntur, hinc cessat omninò vis ejus attractria: ita ut exinde omnis vis magnetica in Emplastro tali attractu sperata sit ridicula, & inanis. Conferatur KIRCHERUS *Tr. de Magnetismo*. Item PARÆUS habet *Emplastrum* cum *Pulvere Magnetis*, quo Lumbis applicato Abortum præcavere studet; quod tamen falsum. Est aliàs aliud *Emplastrum*, quod valdè commendatur à quibusdam ad restituendum Prolapsum Uteri, ut vocant, seu Prolapsum Sinus pudoris, (nam Uterus nunquam prolabitur) cujus hæc est compositio:

℞. *Lap. Magnet.* ℔ij.
Calcis vivæ ℔j.

Subiguntur & præparantur cum *Aceto destillato*, affunditur *Spiritus Vini*, qui rubescit; affusio repetatur, quamdiu *Tinctura* appareat: evaporatur tandem, & remanet *Liquor*, qui cum *Pinguedine Ursina* redigitur in *Emplastri* consistentiam, & Dorso in regione Ossis applicatur, & mox extrahere Uterum dicunt.

Compositionem habet ROSENCREUZERUS in *Astronom. Inferior. pag.* 80. nihilominùs credo, quòd plus operetur Pinguedo Ursina, quàm Magnes in Emplastro.

Prostat etiam *Emplastrum Magneticum Angeli Salæ*, sic dictum, quod non confundendum est cum istis, de quibus loquor; utpote quod non ingreditur Magnes, sed fit ex *Arsenico*, *Sulphure*, & *Nitro*, uti alibi habebimus; ut non putetur, quòd statim in isto Emplastro sit Magnes. Aliàs modò sobriè fiat, non rejiciendus est penitus usus Magnetis externus in Emplastris. Nam Magnes quatenus est de natura Ferri, idem atque Mars, aut ejusdem Crocus efficere judicatur, modò vis ejus attractiva non simul intendatur.

Dicit AUTHOR, quòd habeat communes virtutes cum Hæmatite, quòd verùm est ratione Principii Martialis; unde ad eosdem usus, ad quos adhibetur Mars, potest adhiberi Hæmatites & Magnes. Sed quod dicunt de virtute magnetica, nego; unde frustraneæ sunt omnes laboriosæ Præparationes, quas habet FABER *Lib.* 3. *cap.* 20. *Myrothec. spagyr.* ubi habet *Quintam Essentiam* sive *Medicamentum Magneticum*, in sistendo Fluxu quocunque mirabile.

Præterea Magnes externè *in amuleto* non est contemnendus: nam contra Spasmos & Dolores Nervorum & Abortum appensus, manuque detentus, ad Partum accelerandum laudatur; vid. BORELLUS *c.* 3. *Observ.* 80. Idem Lapis per Amuletum præservat Mulieres à Suffocatione, quod testatur BORELLUS *loco allegato*.

Nota AUTHORIS nihil est; Magnes enim in Igne amittit vim sic dictam attractivam: attamen si dehinc Aeri libero exponitur, iterum vim suam recuperat.

Est Lapis qui vocatur,

LAPIS MALACHITES,

ALiàs *Lapis Pavonius*. Hic dicitur singulare Arcanum in Abscessu Ventriculi, & in rumpendis ejusdem Vomica, cujus *Pulvis* ad ʒj. datus Pus ex Vomica Ventriculi per vomitum & alvum certò exturbat, uti monstrat BARTHOLETUS *Tr. de Respiratione lib.* 5. *pag.* 561. Nam hic Lapis vim habere purgandi instar Antimonii, & simul tam Ventriculum roborare, dicitur. Ex *hoc* & *Corallis* parat RHEUMELIUS *in suo Antidotar. Amuletum* contra Imaginationem tempore Pestis: & SCHMUCK *in Curat. Magico-Magnet. pag* 31. vult, quòd Malachites applicatus Umbilico, Infantem in Utero mirificè corroboret; sed applicatus Femori, mirabiliter Fœtum extrahat.

XIII. MARMOR, ET EJUS SPECIES OPHITES.

MArmoris varia sunt *Genera*: *Marmor Album* vocatus *Alabastrites*, *Rubrum Porphyrites*, & sic porrò.

Non est in usu, nisi probè calcinatus: dat *Calcem* instar Calcis vivæ. Hinc *Lixivium* affusa *Aqua* exinde factum commendatur in Gangræna ceu singularissimum, & *Unguentum* ex eo contra Ulcera gangrænosa, ceu Secretum laudatur.

XIV. OSTEO-

(MYOXOLITHOS, *Bufonius Lapis*, *Batrachites*. Germ. *Kratenstein* describitur *infrà lib. 5. cap. 7.*)

XIV. OSTIOCOLLA.

Ostiocolla Lapis est albo cinereove colore, Ossisque figuram æmulans. Dicitur *Lapis Ossifragus*, Lat. Sabulosus, Ostrites, Osteolithus, Holosteus, Morocthus *Marthodo*. German. *Beinbruch*, *Bruchstein*, *Beinwell*, *Uvallstein*, *Sandstein*, *Steinbein*. Gall. *La Pierre Osteocolle*.

Nascitur Darmstatino in Agro in Palatinatu, locis arenosis (*an der Bergstrasz*, Gall. *au Chemin dis près la Montagne*) item in Saxonia, in Silesia, &c. crescit per Arenam forma Coralli.

Vires. Celebratur ad Ossa citò glutinanda, quippe Materiam Callo idoneam citissimè suppeditat, adeoque Glutinationem maturat. Adhiberi potest internè à ʒj. ad ʒiß. & externè in *Cataplasmatis*, *Emplastris*, *&c.*

PRÆPARATA.

Osteocolla præparatur lævigando cum *Aqua Geranii*. *Cremor Weinlini* prodest Hypochondriacis.

XV. PUMEX.

Pumex Lapis est erosus, porosus, spongiosus, exiguisque cavernulis, seu foraminibus plenus. Græcè *Κίσηρις*, Arabicè *Taneeb*. German. *Bymstein*. Gall. *Pierre Ponce*.

Invenitur ad Confluentiam Germaniæ.

Probantur qui candore minimoque pondere, ut & qui quàm maximè spongiosi, aridique sunt, trituque faciles, nec arenosi in fricando, &c.

Vires. Refrigerat, siccat, extenuat, Ulcera leviter purgat, Cicatrices expelet, & emendat. *Farina* adhibetur sæpè Medicamentis Oculorum, & Verendorum. Immiscetur item *Dentifriciis* & *Sternutatoriis*.

PRÆPARATA.

Pumex ustus. Utuntur trina Ustione, ita ut torreantur Carbone puro, ac toties *Vino* restinguantur *albo*. Lavantur deinde & siccati conduntur quàm minimè uliginoso loco.

N. Quidam tertia Ustione refrigeratos potiùs quàm restinctos terere malunt ex *Vino*. *Boetius de Boodt*.

XVI. LAPIS SPECULARIS.

Lapis Specularis est Lapis fossilis, instar Crystalli pellucidus, ac in Bracteas tenuissimas scissilis. Dicitur communiter *Selenites*, aliis *Alumen Scaiola*, quibusdam *Glacies Mariæ*. Germ. *Frauen Eisz*.

Invenitur in Moscovia, copiosè item in Hispania, in Saxonia, Thuringia, Marchia, Misnia, &c. Etsi autem ut plurimùm candidus sit, attamen reperitur & variis coloribus, melleus scilicet, niger, fulcus.

N. Veteram

XIV. OSTEOCOLLA.

Osteocolla seu potiùs Concrementum calciforme, Concretum est album lapideum, in medio sui rotundum, reperiturque in tractu Hildesiensi: à nonnullis *Lapis Calcarius* vocatur; longo namque tractu in locis arenosis circa radices Arborum se diffundit, ibique sponte successivè concrescit. Nam quando Arbores iurescunt, reperitur Crusta quædam calcosa; quæ in lapideam duritiem se stringit, & hanc *Osteocollam* constituit: ucuti præter figuram externam hæc Osteocollæ genesis in *Act. Societ. Reg. Vol. 1. pag.* 664. pluribus & eleganter describitur. In HELMONTII *Tr. de Lithiasi* sæpiùs mentio fit *Lapidis Ludi*, ex quo suum *Arcanum* paras, qui reperitur in Brabantia prope Antvverpiam ad littora Scheldæ, ac *species* est *Lapidis* hujus *Calcarii*. Dicitur verò *Osteocolla* exinde, quòd *Ossa fracta* quasi *conglutinet*, ac Calli generationem promoveat. Durus & fissus est Lapis, nec calcinabilis Igne. *Menstrua* etiam acida non sine difficultate ac insigni Effervescentia eundem adoriuntur. Nihilominùs tamen utut Chymicis Præparationibus reluctetur, mirabilis ejus est effectus in conglutinandis Fracturis Ossium; in talibus enim casibus internè assumptus mirè promovet Calli in loco fracto generationem, & consequenter Ossium fractorum consolidationem & unionem, uti videri potest in HILDANO *c. 1. Obs. 91. & c. 3. Obs.* 90. atque SCHENCHIO *lib. 5. Obs. de Fracturis*, ubi similiter virtutes hujus Lapidis multùm commendantur, quòd citò, tutò & jucundè in Fracturis Callum generet & Ossa fracta consolidet; removet nempe imprimis Sapores acidos in viis primis, à quibus Calli generatio impeditur. Nam quòd substantialiter ad Partem affectam transeat, meritò dubitatur. Propinatur internè cum *Pulvere Cinnamomi* & pauco *Sacchare* in haustu *Vini*, vel *Aceti*, aut etiam utiliùs accipitur in Vehiculo *Decoctionis Vincæ pervincæ*, dosi ʒj. Interim tamen internus usus in Ossium Fracturis non sit nimius; quia observatum est, quod nimis copiosè assumpta Callum nimis magnum & desormem fecerit, qui postmodùm *Emollientibus*, & *Discutientibus* imminuendus: de quo videbiris Exemplum in HILDANO *loco allegato*. Præstereà in Flore muliebri egregium est Remedium, ac singulare in hoc Affectu est Specificum, sicut TIMÆUS à *Guldenklee* contra hunc Florem *Pulverem compositum* in usu habuit, cujus Basis constituit *Osteocolla*; vid. *lib. 4. Cas.* 15. Confert etiam in Casu ab alto, in grumoso Sanguine, si pulverisata à ℈j. aut ʒß. ad ʒj. cum *Aceti* vehiculo, expectando blandum Sudorem, propinetur. Retulit mihi TACHENIUS, se beneficio hujus Lapidis curasse Nautam Venetum, qui ex summitate Antennæ in Navem decidit, binasque Costas fregit, idque solo usu hujus *Lapidis*, ejusque *Magisterio*. Idem retulit, se opinari, quod ex hoc Lapide *Medicamentum catholicum febrifugum* contra qualvis Febres Intermittentes parari possit.

In Officinis *præparari* & *lævigari* solet hic Lapis cum *Aqua appropriata*, e.g. pro usu vulnerario, vel cum *Aqua Symphyti*, vel cum *Aqua Geranii Robertiani*, &c.

Magisterium Osteocollæ ceu Specificum ad Calculum commendat ROSENCREUZERUS *in Astronom. Inferiorum*, *c. de Sale p.* 250. (*E*)

XV. PUMEX.

Pumex non tam Lapis est, quàm Lapis quasi calcinando destructus; satis est cognitus, quoniam etiam in Germania solet provenire. Participat de *Venere*, quod patet ex *Pumice calcinato*, qui ex affusione *Aceti destillati Tincturam* viridiusculam suggerit, quæ signum manifestum est Principii Venerei in Pumice latentis.

Quoad *Usum*. Bibaces hunc Lapidem pulverisatum commendant pro arcenda Ebrietate: sed potiùs mera Superstitio est, quàm verum Remedium, quasi Pumex debeat absorbere Potum. In Cute Strumarum & Scrophularum misceatur cum *Arcano duplicato Mynf.* seu *Sale Holsatico*, & multum valet, imprimis si attendatur motus Lunæ legitimus, quoniam Medicamenta contra Strumas debeat propinari in Lunæ decremento.

Usus ejus *externus chirurgicus* satis notus est & cognitus, dum *Pulvis* Vulneribus inspergitur. Præterea usus ejus egregius est in *Dentifriciis*; nam Acida scorbutica, Gingivas corrodentia, absorbet. Quoad *utendi modum*, *Pumex ustus* in *Lacte* aliquoties extinguatur; bini deinde Lapides affricti in *Pulverem* subtilem abeunt, qui est Basis *Pulverum Dentifriciorum*; imò solus Pumex sufficit pro Dentifricio: interdum simul adduntur *Silices calcinati*. Notum aliàs est, quòd quidam *Pumicis usti* medio *Sulphur* seu *Tincturas ex Corallis*, *Gemmis*, & similibus aliis Lapidibus, præparare volunt: sed Processus hic est sophisticus, utut enim Tinctura detur; ex Venere tamen saltem est, in Pumice contenta, uti LAUREMBERGIUS *contra Salam p. 9. §.* 53. rectè demonstrat.

XVI. LAPIS

(E) Osteocollus Lapis ἀπὸ τοῦ κολλᾶν τὰ ὀστέα, à conglutinandis Ossibus, *vocatur quoque* Stelechites à στέλεχος truncus, *quòd Arboris* trunco *similis sit*. *Annon Lapides hi erunt ipsissimi Arborum trunci in Lapidem conversi?*

LAPIS PHRYGIUS hic non reticendus, *seu* Lapis Fungarius *dictus*, *quòd scilicet Aqua affusa*, *& tepido Aeri expositus*, *Fungos*, *etsi duriusculos*, *producat*. *Haud à vero abludit*, *quod notavit Cl.* Lancisius Dissert. de ortu, vegetatione, & natura Fungorum; *Lapidem scilicet Fungarium verum Lapidem non esse*, *sed potiùs pro Concrementa habendum*, *ex Lapillis*, *Herbarum radicibus*, *Succis*, *Seminibus*, *Terraque contextu: Fungos autem ex eodem prodire putat veluti degenerantibus illis Seminibus in Fungorum germina*, *vel potiùs Succo nutritio Concrementi illius in Fungorum formam*, *ob pororum structuram abeunt; ita ut*, *hoc absumpto*, *Fungi non ampliùs generentur*, *& Lapis Phrygius tandem sterilis evadat*. *Si tamen Fungos (quemadmodùm & Vegetabilia omnia) ex proprio Semine*, *nec alieno*, *gigni debere putaveris; necessariò fateberis*, *eo usque à Lapide Fungario Fungos produci*, *quousque Fungorum Semina in illius rimis latentia germinabunt: illis verò Seminibus absumtis*, *frustrà novos Fungos ex effœto Lapide exspectabis*.

N. Veterum Selenitem (*Aphroselenitem*) quia noctu lucebat, à nostrate diversum esse, nemo non intelligit.

Usus est rarioris, nec adhibetur facilè, nisi ad Mulierum Faciem dealbandum, & Rugas depellendas. Quidam tamen commendant in Epilepsia (& provocando Partu.)

P R Æ P A R A T A.

Calx & Liquor. Comburitur Igne in *Pulverem* candidissimum, qui per deliquium *Oleum* seu *Liquorem* præbet, Vide *Talcum*.

XVII. S I L E X.

Silex durissimum genus Saxi est, vel Marmore durius, extrinsecùs læve. German. *Kieszling*, *Kieselstein*. Gall. *Un Caillou*.

Differentiæ ejus plurimæ sunt.

Nam alii *liquabiles* sunt, & plerumque foris albi & pellucidi. Germ. *Flusz-steine*, *weisse Kieszling*, *Bachsteine*.

Aliqui prorsus *diaphani* sunt.

Aliqui ita *duri*, ut ex iis Ignis excutiatur, inde & *Pyritæ* dicuntur. Germ. *Feuerstein*.

Aliqui prorsus *opaci* sunt.

N. Qui molliores sunt Marmore, non Silices, sed *Lapides* simpliciter appellantur.

Vires. Silicum communium *usus internus* esse potest, ad tartaream Mucilaginem incidendam, Calculum resolvendum ac proinde ad Obstructiones reserandas. *Extrinsecùs* frequenti usu in *Dentifriciis* adhibentur.

Pyrites vim possidet calefaciendi, siccandi, discutiendi, digerendi, adeoque *Emplastris digerentibus* admiscetur.

P R Æ P A R A T A.

1. *Sal* fit leg. comm. calcinatum solvendo in *Aceto*.

Dosis grana 6. ad 10. vel 20.

N. 1. *Calcinatio* fit eodem modo, quo Crystallos calcinari diximus.

N. 2. Si extemporè adhibere volueris, restingue *Silices* ignitos in *Vino Generoso*, aut *Aceto*, idque toties, donec planè in *Pulverem* fuerint redacti, ac exhibe *Vinum*, *Hartmannus in pract. Medull. destill.*

N. 3. *Quercetanus* solvit cum *Aceto destillato*.

2. *Oleum* fit per deliq. (*Mellis.*) *Ph. B.*

Dosis ℈i. *Medull. destillat.*

3. *Cremor Silicum*, & *Crystalli* paratur etiam facillimè ex *Liquore Silicum* descripto in *parte secunda Furnorum Glauberi*, pag. 136. si scilicet *Liquor* ille diutiùs in Cella servetur, tandem *Gelatinam* quandam demittit ad fundum, *Oleo Tart.* supernatante, quod tamdiu evacuandum erit à dicta Gelatina, quamdiu aliquid liquoris sursum feretur, deinde edulcorandum est.

Cremor hic de facili in quovis *Vehiculo* dissolvitur, *s.* *Chyfei* Experientia, *addito* Spir. aperi. Pennoti.

XVIII. LA-

XVI. L A P I S S P E C U L A R I S.

Lapidem Specularem AUTHOR solùm commendat ad Mulierum Faciem dealbandam, & Rugas depellendas. Prætereà tamen quoque adhibetur à Mulieribus in Partu difficili, in quo ipsis succurrere Prægnantibus creditur. Aliàs nullum aut rarum usum habet in Medicina.

XVII. S I L E X.

Silex est Lapis durus, sed tamen vitrescibilis, unde adhibetur à Sycophantis ceu Corpus pro præparandis *Gemmis Artificialibus*. Modum subministrat KESLERUS *C.* 3. *Proc.* 85. Est naturæ diversæ à *Pyritibus*; aliud enim est *Pyrites*, aliud *Silex*. *Pyrites* in locis pinguibus argillosis reperitur; *Silex* verò in locis humidis, & juxta ripas: ergò confunduntur. *Sulphure* sunt imprægnati non parco, quia mutuo affrictu odorem sulphureum spirant. Verùm horum Sulphur variæ est naturæ; ideò & ipsi variant pro varietate nempe *Tincturarum metallicarum*. Utplurimùm sunt naturæ *Martialis* vel *Solaris*. Quidam enim eleganter flavescentes dicuntur naturæ Solaris, & solent reperiri juxta Aurifodinas: in specie Salfeldiæ Silices, luteis venis, striis & maculis consertæ, omnes ferè sunt Solares, è quibus GLAUBERUS voluit extrahere *Aurum*, aut saltem ex iisdem *Tincturam* quandam *auream*, quæ etiam debuisset solvere *Mercurium*. Alii Silices, imprimis obscuriores & duriores, creduntur participare de *Marte*, & reperiuntur juxta Mineras Ferri. Dantur etiam *Silices Lunares*, ex quibus calcinatis cum *Aqua Forti* potest elici *Luna corporalis*.

Quoad *Usum medicum*, per se ac nativa forma, etiam pulverisatus, frustrà usurpatur, nullum enim usum in Corpore exercere potest, utpote qui à nullo Acido corroditur, nisi ritè priùs præparatus. Rationem videbitis in TACHENII *Clave p.* 169. adeò, ut rarum sit Experimentum, cujus mentionem facit DAVID VON DER BECKE *in Experim. circa Rerum naturalium Principia p.* 29. quòd Silex per certum *Menstruum* ab eo separabile in *Aqua* solubilis reddi queat.

Præparationes ejus respiciunt imprimis *usum* ejus *diureticum*, idque parili ex ratione, iisdem etiam Præparationibus, atque suprà *de Crystallo* dictum fuit; imprimis ignitus, & hinc in *Vino* extinctus *Silex* aliquoties, Vinum istud egregiè diureticum reddit in promovenda Urina, & Calculo. Vinum enim blandè rodit Silicem calcinatum, & commutatur in Salsum, & sic fit diureticum & antinephriticum; quod commendat HARTMANNUS *in Praxi chymiatr. p.* 28. In subtilissimum Alcohol redactus, in *Spiritu Salis* solubilis existit, & hinc *Oleum Ludi nephriticum* exinde parari potest; de quo vid. M. A. N. C. *Anno* 4. *p.* 820.

Si destillentur Silices, reverà tantum *Liquoris*, quantum Pumex, suggerunt, licèt etiam in Retorta Igne fortissimo vexentur. Unde dubito, an parum *Phlegmatis acidulum*, quod ex Silice prolicuit LUDOVICI *in* M. A. N. C. *Anno* 6. *pag.* 364. ni potiùs ex Vasis, Luto, vel aliquadam circumstantia, quàm ex Silicibus, originem duxerit. Patet etiam, quòd frustrà Silices, & speciatim Solares, addantur *Tinctura Nephritica Ammelungii*, utpote quam ex ana *Ammoniaci*, *Nitri*, *Tartari*, & *Silicum Solarium*, per Retortam Igne aperto destillando, præparas. Item propter fixam suam naturam cum *Sale Tartari*, aut etiam *Nitro*, destillatus per similem Retortam, nil reverà liquidi suggerit; sed quicquid tunc *Spiritus urinosi* obtinetur, hoc omne ex additis Subjectis salinis originem ducit; de quo conf. GLAUBERUS *Oper. l.* 2. *c.* 55. & 59.

Benè tamen *Silices pulverisati*, aut etiam in majuscula frustula contriti, cum ana *Salis Tartari*, vel *Cinerum clavellatorum*, aut alius Alcali additi, Igne forti liquescunt in *Vitrum*. Istud Vitrum in loco humido sponte fluit in *Liquorem*, qui, dictus *Liquor Silicum*, externè in *Vehiculo* quodam elegans est *Cosmeticum* pro abstergendis crassioribus Sordibus, Manuum & Faciei. Internè datur à ℈i. ad ʒß. pro promovendo Calculo & Urina. GLAUBERUS *in Scriptis*, in specie *lib.* 2. *Furnor. pag.* 79. eo utitur pro scopo extrahendi Sulphura Metallorum, & imprimis pro parando *Auro potabili* seu *Sulphure Solis* ex Solaribus Silicibus. Mira etiam de Liquore Silicum videri possunt *cap.* 85. ubi egregiam vim hujus Liquoris Silicum prædicat in deducendis Metallis ad fructescendum: Confer. etiam BALDUINUS *de Regenerat. Argenti in* M. A. N. C. *Anno* 4. & 5. *Append. pag.* 96. & 97. Certè propter vim alcalinam intensam egregius est Liquor pro Sulphuribus Metallorum eliciendis. Cum isto Liquore Silicum coincidit ferè *Oleum Silicum* cum *Nitro* factum, Vinum in caseiforme corpus in momento coagulans; de quo vid. TACKIUS *in Chrysogon. p.* 54. & 55.

Ex *hoc Liquore*, vel potiùs *Vitro* pulverisato, mediante *Spiritu Vini* facilè *Tinctura rubra* potest parari, quæ vocatur *Tinctura Nephritica*: magis tamen videtur esse *Tinctura Tartari*, quàm Silicum, magisque est diuretica, quàm vulgaris Tartari Tinctura.

Par ferè judicium est ferendum de ista *Tinctura Nephritica*, quæ ex *Silice igniario* parari docetur in M. A. N. C. *Anno* 4. *pag.* 122. quæ ipsa tamen forte an etiam de Sulphure Lapidum aliquid participare potest, quia in specie Lapides isti sulphurei eliguntur.

Ad hujus imitationem alii habent *Tincturam Silicum antimoniatam*, quæ sic paratur;

♃. nempe *Antimon.* ℥iv.
Silic. calcin. ℥ij. ad ℥iv.
Sal. Tartari ℥x.

Miscentur & funduntur in Crucibulo Igne forti: sic Alcali Tartari ex Antimonio elicit Sulphur, & exinde fit *Mistura* rubicundissima: refrigerata & pulverisata extrahitur cum *Spiritu Vini rectificatissimo*, sic fit *Tinctura* optima, & ratione Antimonii, Sanguinis mundificativa.

Cremor Silicum & *Crystalli*, uti & *Præparata* quælibet *Silicum*, ad *scopum diureticum* sunt directa: de quibus idem judicium, atque suprà de similibus ex Crystallo præparatis.

XVIII. LAPIS SPONGIÆ.

LApis Spongiæ est Lapis prorsus friabilis, in Spongiis concretus, colore candido vel griseo.

Dicitur *Cysteolithos* (ab nsn), *Lapis Cappadox* quorundam German. *Schvvamstein*. Gall *Pierre d'Eponge*.

Vires. Extenuat absque insigni caliditate, ad Calculos Renum Vesicæque frangendos utilis est. Valet etiam ad Strumas discutiendas, si nempe omni mane fiat haustus propriæ Urinæ, & posteà in ultima Lunæ quadra singulis diebus sumatur in *Vino*, cum *Sale communi*, *Tartari*, & *Sale Gemmæ*. Vide *Gluckrath*. Idem præstat *Spongia combusta*.

PRÆPARATA.

Sal. Calcinatur cum *Sulphure* calcinatione levi. Solvitur in *Acet. destill.* vel *Spiritu Sal. com.* Item ignitus toties in *Acet. destill.* extinguitur, donec in *Calcem* resolvatur.

(STELLARIS LAPIS, ASTROITES, invenitur in Gotlandia, Tyrolensi etiam Comitatu. Antiloimicus putatur, & Vermes necare exhibitus Infantibus, ad gran. xv.) (H)

XIX. TALCUM.

TAlcum Officinis Lapis est, Speculari Lapidi similis, magis tamen tenuis, squamosus, viridiusculus, Igni resistens ac fixus. Dicitur à nonnullis *Stella Terræ*. Germ. *Talckh*. Gall. *Du Talc*.

N. 1. Invenitur & Talcum rubrum ac nigrum (*Paracelsus in Chronic. Carinthiæ*,) verùm Officinis minùs id usitatum est.

(Dicunt *Solare*, *Lunare*, *Venereum*, pro coloris diversitate.)

Electio. Optimum censetur, quod Venetiis ad nos transportatur; Moscoviticum tamen æquè bonum est, probatur autem præcipuè viridiusculum.

Vires ac *Usus*. Potissimus ejus usus est *externus* & *cosmeticus*, adhiberi tamen nequit, nisi vinculo suo liberatum, præparatum, ac in *Liquorem* redactum sit.

Præparationes.

E *Præparationibus Talci* præcipua est *Calcinatio*, reliquæ enim Operationes, qualis est *Destillatio* & *Liquatio* per se notæ sunt.

Calcinatio igitur tum est *Sicca*, tum *Humida*.

Calcinatio Sicca.

1. Contunditur in pollinem tenuissimum Pistillo ferreo, posteà forti Ollæ committitur, operculo addito, imponiturque Furno Vitriariorum, Figulorum vel Calcariorum (*in einem Zalckofen*, Gall. *dans un Four où on fait la Chaulx*) ubi maximæ flammæ sunt. Post triduum aut quatriduum eximitur, & si in *Calcem* redactum sit, servatur; sin minùs, repetitur labor, donec perfectè Calx dealbuerit.

2. ℞. *Talc. opt.* q. v. contunde in Mortario candenti: (sic meliùs teritur Talcum,) donec nullum ampliùs splendorem referat: *Pulverem* trajice per Cribrum setaceum, ac cum *Carbonum Tiliæ* ana, Misce, calcinaque in Fornace figulina per dies ac noct. 2. vel 3.

3. ℞. *Talc. subtilissimè pulver.* ℔j. *Sulphuris per Sal com. calcinat.* ana. F. S. S. S. ac cementa in Crucibulo clauso, dimidio die, ut Crucibulum candeat. Dein exime ac edulcora. Loco Sulphuris prodest *Tartarus per Sal. Petr. calcinatus*.

4. ℞. *Talc. opt.* in laminas tenues redacti, q. v. candefac ac extingue aliquoties (duodecies vel pluries) in *Oleo Tartari*, donec fiat candidum instar nivis. Edulcora *Aqua pluviali*, & exsicca. Hinc impasta cum *Albumine Ovi*, ac forma *Globulos*, quos in *Calce viva* reconditos, atque Crucibulo clauso impositos calcina per dies ac noct. 3. in Fornace figulina vel vitriaria, & fiet *Talcum* instar *Crystallorum*; exime.

5. ℞. *Talc. opt.* part. 1. *Sal.* p. ij. Misc. & calcina per quatriduum, posteà tere & ablue: *Pulverem* exsiccatum panno involutum obducito *Luto crasso*, ac sepeli in *Tart. crudo*, calcinaque per dies ac noct. 25. tere ac solve in *Aqua Vitæ*, solutum coagula.

6. Calcinatur cum *Metallis*; nimirum Injice *Talcum Argento*, *Orichalco*, vel *Cupro*, ad Ignem fuso, horam dimidiam (horis aliquot).

Calcinatio Humida.

℞. *Talc. Venetian. opt.* scinde Cultello in particulas subtilissimas, digere in Sole ferventissimo, vel Fimo equino per mensem, cum *Acet. destill. acerrimo Vini Hispanici*, quotidie aliquid *Acet. destill.* superaddendo, donec Acetum fiat quasi mucilaginosum. Hinc

PRÆ-

XVIII. LAPIS SPONGIÆ.

SPongiæ mediæ quasi sunt naturæ inter vegetabilem & mineralem. Quatenus tamen *destillata Spongia* suggerunt *Spiritum urinosum*, *Sal volatile*, & *Oleum empyreumaticum*, quæ sunt similia Productis Animalium, facilè patet, quod magis ad animalem quam vegetabilem naturam inclinent: & sunt Medicina contra Scrophulas; sicut & *Spongia calcinata* convenit contra Strumas.

Lapis in his *Spongiis* inventus, tam crudus quàm calcinatus, egregii usus est in Scrophulis & Strumis, quas absumit & insensibiliter resolvit; internè sub Lunæ decrementis usurpatus, sive solitarius, sive cum *Arcano duplicato Mynf.* mistus propinetur. Unà cum aliis Lapidibus ingreditur *Liquores Nephriticos*, in Affectibus nephriticis & promovendo Calculo, & solvitur facilè in *Spiritu Salis*. (F)

XIX. TALCUM.

TAlcum est *species* quædam *Lapidis Specularis*, Substantia mineralis lapidosa sui generis lamellatim & squamatim concreta, adeoque reverà ex Corpore fluido orta, ut pluribus declarat MORHOFF *in Epist. de Transmut. Metallorum p. 22. & 47.* Sub ista fluida sui consistentia facilè de metallicis Particulis aliquid imbibere, hisque impræegnari potest, unde pro varietate *Sulphuris metallici Differentia Talci*, quoad *Colores*, oritur, dum nempe est *Candidum*, *Flavum*, & *Rubrum*; item exinde est, quòd in quibusdam Talci speciebus *Aurum* deprehendatur. Confer. BOYLE *in Tentam. pag.* 73. item BECHERI *Phys. subterran. lib. 1. pag.* 140. quòd *Talcum*, utplurimum *Rubrum*, *Aqua Forti* tractatum aliqualem solutionem & extractionem patiatur, ut in fundo *Album* remaneat verum *Talcum*: videatur LAUREMBERGIUS *in Comment. in Sala Aphorismos Chymicos*, quoniam *Aqua Regia* tanquàm Menstruum appropriatum Solis, *Talcum ipsum dimittit intactum*, extracta *Tinctura Solis*: ex qua solutione etiam *Pulvis Diaphoreticus* parari potest, authore LUDOVICI *Pharm. pag.* 21. Unde ex *Talco rubicundo* sunt qui facere volunt Medicinam ad tingendum & figendum Mercurium: ad tingendum, ut sit coloris rubicundi; ad figendum, ut sit fixus instar Metalli colore aureo.

Nullius hactenus *usus* est *interni*, utut *Sulphure Talci*, ceu singulari Remedio, plures Morbi curari queant: de quo confer. HOFFMANNI *Clavis p.* 188. Quidam *Talcum pulverisatum* contra Dysenteriam, Sputum Sanguinis, Hæmorrhoidum fluxus, &c. commendant: sed temerariè. Saltem *usui externo* hactenus *Talcum* inservit, nempe quoniam consistentiæ est quasi unctuosæ, propterea speciatim *Oleum* pro *usu cosmetico* exinde elaborare ausi fuerunt Chymici: sed hactenus conatus fuit vanus. Nam ut Talcum iterum redigatur in formam liquidam, hoc opus, hic labor est.

Pro hoc scopo, nempe pro *Oleo Talci* parando, quod tamen genuinum Non-Ens existimo, variis modis tractatum fuit Talcum, nunc *via sicca*, nunc *humida*. *Via sicca* calcinando diutissimè Igne Reverberii; frustrà tamen laboratur, cùm Talci Substantia sit adeò fixa & durissima, ac immutabilis maneat, & cùm Humidum ejus paucissimum per Calcinationem fuerit inversum, tantùm Corpus calciforme acquisiverunt, utut intra dimidiæ horæ spatium levi Igne tractatum in optimum *Pulverem* possit redigi: Conf. MORHOFF *de Transmut. Metall. p.* 47. Equidem *Borrax* ipsi in duplo permistus, forti Igne tandem in fluorem redigit, qui tamen labor scopo medico cosmetico planè non inservit.

Acida,

(F) *Veretur Dñus* Lemery, *nec absque ratione, ne* Lapis Spongiæ *lapideam materiam in Calculosis augeat potiùs, quàm destruat, ut vulgò existimant.*

(H) Stellares Lapides, *à Stellarum formis, quas præ se ferunt dictos, haud confundendos esse cum* Plinii Astroite & Asteria, *notat accuratè* Assaltus: Astroites *enim &* Asteria Plinii *inter* Gemmas *connumerantur; Stellas enim non opacis, sed nitidis ac micantibus radiis refert, maximè si lumini Solis, aut Candelæ objicintur.* Lapides *vulgares* Stellares *Aceto infusi moventur, ob nixum renixumque particularum liquoris poros Lapidum subeuntis, & Aeris contenti extrusionem.*

PRÆPARATA.

1. *Oleum Talci destillatum, Cosmeticum Hartmanni.*

℞. *Talcum* Calcinatione humida, (cum *aceto*,) in Mucilaginem redactum, destilla per Retortam lutatam Igne nudo, in excipulo capacissime. Primò prodit *Acetum destill.* posteà *Oleum album*. Hæc separa.

N. Alii *Talci pollinem* cum *Cochleis* Ollæ immittunt, ut Talcum devorent, ubi devoraverint, cum *Testis* tusas Vitro imponunt, ac ab iis *Aquam* exstillant, pro Mulierum mangonio.

Vires. *Aceto* possunt Manus ablui, *Oleo* verò fieri Inunctiones.

N. Ajunt, si primò Facies fuerit diligenter ab omnibus fordibus purgata, *fucum* integrum mensem durare posse. *Hartmannus in Croll.*

2. *Oleum Camphoræ Talcatum.*

℞. *Talc. crud.* (præstat *calcinatum*) *optimè pulverisati* part. v. *Ol. Camphorat.* p. ii. digere ut albescat Oleum. Vide *de Oleo Camphoræ*.

3. *Liquor Talci, sive Oleum per deliquium.*

℞. *Talc. optimè calcinatum* (Calcinatione 1. 2. vel alia.) F. Extractio cum *acet. destill.* filtra & coagula. Edulcora ac repone postea ad liquescendum in Cella.

N. Alii progrediuntur ulteriùs, atque *Oleum* cum *spiritu Vini* circulant, abstrahuntque aliquot cohobiis.

Liquor Talci S. Closs.

1. *Talcum* in pollinem terendum est, id quod fit 4. modis, vel enim *Talcum ex* foliatum *Calculis fluviatilibus* integris permiscetur, Sacculo oblongo includitur, & ministerio duorum hominum successivis vicibus agitatur fortiter, vel *Lapidi Pumicis* continuè affricatur, *Pulvisque* decidens colligitur, qui tamen minùs sincerus est; vel in Mortario calentissimo contunditur. Ego illud longè faciliùs, beneficio Limæ Levigatoriæ (*une Lime douce*) Aurifabrorum in scobem attero, cujus ℔ß. confundo cum ℔. v. *Sal. Tart.* ac in Furno Venti per hor. xxi. calcino, calcinatum repono in Cella, quod liquescit separo à non liquescente; *Calcem* hanc siccatam denuò calcino in Tigillo Igne vehementissimo cum part. 4. *Sal Nit.* Ita *Talcum* colliquabitur in *Massam* albam pellucidam, quæ in Cella reposita defluit in *liquorem* glutinosum.

Vires. Lentigines & Maculas Faciei exest, Cutem dealbat: verùm non diu relinquendus est Liquor, sed *Aqua Florum Fabarum*, *Nenuphari* &c. abluenda Facies est, ne Epidermidem arrodat.

Alius Liquor, atque Magisterium Talci.

℞. *Talci grossè triti* (subtilis Pulvis separatur) q. v. infunde in *acet. destill.* per dies ac noct. (3. 4.): Hinc superiiciatur *Plumbo fuso*, calcineturque ad friabilitatem. Hoc solvatur in *acet. destill.* Solutioque abstrahatur. Solvatur iterum aliquoties in *aq. destillata*, purificeturque à fæcibus. Tandem præcipita cum *spiritu vitrioli*, edulcora & exsicca.

N. 1. Solutum ante præcipitationem per deliquium solvi potest, unde *Liquor*.

N. 2. Calcinari itidem potest super aliis *Metallis*, v. g. *Luna*, *Ære*, &c.

Ex communicatione Amici cujusdam Hamburgensis.

Cremor Talci.

Pulverisetur uno è modis 4. supradictis, affunde *acet. destill.* bis, terve bulliat lento Igne in Patina vitrea: *Spuma* pinguis supernatans colligatur cum Cochleari despumatorio, dum dabitur. *Acet. destill.* *Cremori* mixtum evaporet, *Cremor* autem resolvatur in *Phlegmate*. *Sal. com.* vel *Pomata* alicui permisceatur.

Inservit dealbandæ Faciei. Ex comm. *S. Closs.*

4. *Tinctura Talci.*

℞. *Talc. optimè pulverisat.* q. v. digere cum *spir. Vitrioli Philosophico*, in Fimo equino mens. 3. 4. sic solvetur Talcum, protruderque ad superficiem nonnihil instar *Pinguedinis*.

Huic affunde *spir. Vini*, digere ac abstrahe cum repetitis cohobiis, & transibit tandem per Alembicum.

Alia.

℞. *Talc. calcinat.* extrahe cum *spir. Sal. com. viridi*, decanta, abstrahe, ac cohoba aliquoties: sic ascendit tandem & *Tinctura*, transitque Alembicum sub colore rubicundo.

Vires. Præservativum est efficax in Peste, quotidie sumptum. *Dosis* gran. vi.

N. Præstat hic *rubrum Talcum* sumpsisse, si haberi possit.

Tincturam Talci rubri vide in *Agricola pag.* 789. *tom. secundi.*

Alia.

℞. *Talc.* q. v. affunde *spir. Vitriol.* abstrahe aliquoties. M eum *Sulphur.* reverbera. Extrahe *Tincturam*. *D.*

(*Sulphur Talci*, quod habet *Solare*, extractum, egregium ad gravissimos Morbos putatur Remedium.)

XX. UNI-

---

acida, si cum iisdem in *via humida* tractetur, parùm valent, adeòque *Alcalia* potiùs eundem domabunt.

Alii cum *Sale Ammoniaco* parant, quod & LAUREMBERGIUS *contra Salam* §. 16. facit, qui *Talcum* cum *Sale Ammoniaco*, quantum fieri potest, minutissimè tritum sublimat, sublimatum solvit in *aqua vulgari*, & solutum cum *Oleo Tartari* præcipitat. Præcipitatum protinùs cum *Aceto destillato* solvit: *Solutionem* inspissatam in loco humido per deliquium fluere sinit. Hic *liquor* cum certa portione *Camphoræ* temperatus, Cosmeticum est elegans. Verùm *non est genuinum Oleum Talci*, & operatur tantum ratione Camphoræ.

Alii cum *spiritu Vitrioli Philosophico* *Talcum tritum* solvendum esse suadent; dehinc *Solutionem* evaporant ad remanentiam partis tertiæ, & tunc in loco frigido instar Vitrioli crystallisant. *Crystallos* has destillant per retortam, & fit *spiritus acidus*. Hic Talcum remanet in fundo, & alienus spiritus destillatur. Ergò *intractabile est Talcum*.

Si enim *Præparationes*, tam quas habet AUTHOR vel LAUREMBERGIUS *contra Salam*, vel WORMIUS *in Museo pag.* 57. item KESLERUS, aliique Chymici, consideremus, quarum tot sunt, quot capita, plurimæ non succedunt, & quæ succedunt, reverà inanes sunt labores, ne *Pulverem Talci* genuinum, multò minùs *Oleum*, suggerentes: sunt saltem producta nova, quæ tantùm larvam habent hujus rei.

Nil enim aliud, præter quàm *Liquor salinus*, acquiritur, nil præstans aliud, quàm commune *Oleum Tartari per deliquium*. Optimè cum *Sale Tartari* mediante Ignis concursu calcinatur, ut tandem aliquantulum de ejus substantia in cosmetico usu possit haberi. In defectu Olei Talci sunt, qui inter *pretiosa Cosmetica* hoc commendant: scilicet *Cochleas* nigri coloris pascunt *Talco*, ex quibus Cochleis hoc modo pastis per deliquium destillata *aqua* mirandi usus, & singulare Cosmeticum.

Plura qui cupit de Liquore, seu Oleo Talci vero, an detur; vid. LAUREMBERGIUM *contra Salam.* §. 16. SALA negat; cui se opponit LAUREMBERGIUS, & affirmat contra SALAM, quod detur. Negat etiam SENNERTUS *lib. V. de Oleo*. Nam non negandus est Liquor Talci quando paratur cum Salibus, quæ resoluta in humorem, secum rapiunt partes Talci; sed hic Liquor non est vera & nativa Pinguedo, seu Oleum Talci. Quæstio saltem est: *an detur verum Oleum Talci sine his?* quod à multis valdè commendatur inter Cosmetica, utut à nullo possideatur: de quo tamen LEMERY in Galliis multa jactat.

Præ cæteris elegans *Præparatio* est *Talci Veneti* in *Pulverem* subtilissimum, cosmetico usui inservientem, per fumum *Sulphuris*: conf. M. A. N. C. *Anno* 6. *Append.* 168. Moderni ergò tritum hic adhibuerunt, speciatim LANGELOTT, qui Talcum facilè tritu suo friabile, & hinc ferè unctile reddit, usui cosmetico convenientem. Sola enim *Contusione* pulverisari non valet: unde alii *Lima* terendum volunt, alii cum *Pumice* Pulverisationem instituunt, sed frustrà.

Cosmetica Talci vis in duobus consistere videtur.

1. Quòd subtilia & vitiosa ista *acida intercutanea*, Nævos ac Pustulas excitantia, plùs minùs in se recipiat, & quasi absorbeat.
2. Quòd extrinsecùs quasi incrustatus *Colorem* candidum, & eleganter nitidum concilient. (G)

XX. UNI

(G) Talcum *esse* Magnetidem (*non* Magnetem) *Antiquorum*, *seu potiùs* Agnetidem, *ait* Mercatus Armar. 7. cap. 10. *Talcum Igni validissimè resistit*: Lemery *maxima Lente ustoria Horti Regii Parisiensis calcinatum vidit.*

XX. UNICORNU FOSSILE.

UNicornu fossile. Cornu fossile, Ebur fossile, Lapis Ceratites, est Lapis colore & lævore Cornu referens, interdum etiam forma ipsa. Germ. *gegraben Einhorn, gegraben Beinbein.* Gall. *de l'Unicornu fossile.*

N. Sæpiùs tam crassum ac magnum reperitur, ut à nullo unquam Animali produci potuerit. Substantia lapidea semper vel dura, vel mollis est. Exteriùs utplurimùm dura, interiosecùs plerumque mollis, alba, lævis, friabilis, compacta, absque poris, linguæ firmiter adhærens, odore nonnunquam grato. Cortex exterior interdum flavescit, cinereus, albus & subniger est.

Invenitur in variis locis Germaniæ, prope Elbingerodam Oppidum Comitatus Stolbergensis, prope Heidelbergam, Hildeshimium. Item in Moravia, Silesia, Saxonia, Hassia, multisque locis aliis.

Materia hujus creditur *Marga*, Aqua subterranea lapidescente irrigata, & fluida reddita, quæ pro diversitate Matricum, in quas fluit, vel & pro diversitate rerum, quibus sese insinuat, scilicet Lignorum Vetustorum, Cornuum, Ossium subterraneorum, varias quoque suscipit figuras, & odores.

Vires. Non omnia habent eandem facultatem, aut æquè validam, sed differunt pro diversitate originis, reique commixtæ. Utplurimùm exsiccant, adstringunt, proindeque sistunt Alvi proflovia, Gonorrhœam, Menstrua alba, Hæmorrhagiam Narium, Hæmorrhoides. Quòd si insuper Odor Medullis accedat gratus, Cordi imprimis grata sunt, idque roborant, Epilepsiam arcent. Quæ cum rebus aliis sunt commixtæ Medullæ, pro earum facultatibus naturæ mixtæ censentur. Extriosecùs Ulcera ad Cicatrices perducunt, Oculorum Lacrymas sistunt (in *Collyriis.*)

N. Frustum hujus generis Cornu non longè Marpurgo Hassiæ è terra erutum oblatum mihi est, haud ita pridem, brachium crassitie æquans, Ebori simillimum, nisi quòd Corticem Arboris extrorsùm figurare ferret, & poro mediano destitutum esset. Huc referenda *Ossa Schaisfeldica.*

CAPUT

XX. UNICORNU FOSSILE.

DIstinguendum hic est ante omnia, ne fiat confusio *Unicornu Fossile Genuinum* à *spurio*. Hoc *spurium* exactè *Ossa Animalium* repræsentat, legitima figura ac magnitudine: leve, porosum, & friabile est, quodque linguæ admotum fortiter hæret, & ab eadem non potest facilè evelli. Uno verbo; repræsentat exactè Ossa Animalia philosophicè, fortiter tamen, calcinata. *Unicornu Verum* reverà ad *Mineralia* pertinet, ac id nominis accepit, quia sæpiùs sub forma *Cornu* cujusdam oblongi, striati, instar veri *Unicornu marini*, nisi quòd grandius ac vastius sit, effodiatur, interdum sub forma *Dentis Elephantis* aut *Eboris*. Imò repræsentat hoc Unicornu Fossile aliorum *Animalium partes*, modò *Cornua*, modò *Dentes ingentes*, modo *Ossa fracta*, modò Crania, &c. Reperitur circa Stolbergum.

Sed *duplex* hujus deprehenditur *substantia*: una substantia est perfectè *dura*, & aliquando dura instar Eboris: altera substantia in prioris interstitiis contenta est, *friabilis*, sicca, linguæ adhærens instar Margæ cujusdam. Utraque hæc substantia nihil aliud est, quàm *Marga quædam mineralis* friabilis, & levis, hinc inde coacervata, seu *species Medullæ Saxorum*, & pertinet ad *Terras medicinales*, cujus quædam partes ea interfluente fluido sui generis induratæ ac consolidatæ, ac in osseam aut lapideam quasi substantiam ferruminatæ fuerunt: quæ substantia lapidosa aut ossea pro varietate pororum & meatuum, vel ipsius Margæ, vel Loci, in quo Invenitur, aliorumve, varia *Animalium exhibet Membra*, casu ita, nulla Naturæ lege, figurata; nunc *dentes magnos*, qui dicuntur esse *Dentes Gigantum*, nunc *manum*, nunc *Brachium*: vid. *Acta Eruditorum Lipsiens. Ann.* 1682. *pag.* 150. & KIRCKERUS *Mundo subterran. Sect.* 2. *lib.* 8. *cap.* 4. ubi de Cryptis Siculis, plura ejusmodi Concreta continentibus; quæ magnam affundere possunt lucem iis, quæ dicta sunt. In integris Frustis reperitur cum certis interstitiis, prout aut in lapideam aut in osseam duritiem transmutata fuit hæc Marga.

Non ergò sunt *Animalium partes* in Terram petrificatæ, nec *Ligna* & *Radices Arborum* in Terram petrificatæ, prout quidam statuunt: vid. WEBERUS *Tract. Ars discurrendi de quavis materia pag. mihi* 26. *& seqq.*

Usus hujusmodi *unicornu Fossilis* in multis coincidit cum Ossibus calcinatis, Ebore usto, Cornu Cervi usto, vel etiam Terra sigillata: magis tamen convenire observavi in Dysenteria, Gonorrhœa, Petechiis, Variolis & Morbillis, & quamplurimis Morbis acutis ac malignis, pro *sudorifico* & *Expulsivo*, vel solitariè, vel cum aliis junctum. Commendo id præ omni Terra sigillata, in specie ubi Diarrhœa & fluxus Alvi, vel similes affectus superveniunt. Alias usu absorbendi acidi, figendi inde ortas Effervescentias, hincque ex mutata textura, adstringendi, cum multis aliis Concretis terreis convenit. In Epilepsia & Morbis ab acrimonia Lymphæ ortis, cum *Cinnabari Antimonii* vel *nativa*, *Succino præparato*, *Cornu Cervi cum & sine igne præparato*, *Castoreo*, *Salibus volatilibus* convenit: vid. THEODATUS *valet. pag.* 34. *&* 237. Unde ingreditur *Pulverem Epilepticum* & *Bezoarticum Ludovici* & *Wedelii*. In usu solùm est friabile & porosum; durum & lapidosum non debet adhiberi, quoniam est nimis durum, nisi priùs aliquantisper fuerit præparatum; & quasi philosophicè calcinatum.

Ad Lapides pertinet etiam

LIGNUM PETREFACTUM.

QUale est e. g. *Lignum Betulinum petrefactum* præsens: id quod per fluidi intra poros Ligni susceptionem petrefactum; quod fluidum, si coalescit in Lapidem, commutat ipsum Lignum.

APPENDIX

Continens

DEMONSTRATIONEM ALIQUOT MINERARUM,

in Horto Medico Lipsiensi Anno 1682. *absoluta Botanica, habitam.*

REperiuntur interdum in Mineris *ligneres Metallici*, qui si aptam invenirent Matricem, perfectum fierent *Metallum*: si autem justum non invenerint Locum, non ad maturitatem perveniunt, sed degenerant in Corpus album a *Gur* dictum, ac *Metallum saxeum*; hinc fortè HELMONTIUS Nomen suum, quod vocat *Barr*, mutuatus est. Innuit hoc fluidum esse primogenium, ex quo immediatè fit Metallum. In forma sua fluida instar Lactis fluit, & in fluore in ipsa Minera reperitur, sed statim simul congelascit, & Aere accedente, coalescit in ejusmodi Corpus. Cons. de his MATTHESIUS *in Sarepta sua Theologica.*

I. MINERA ARGENTEA.

IN *Minera Argentea*, & quidem cujus mentionem facit BECHERUS *L.* 1. *Phys. subterranea*, vocatque *Saxum molle* id est *Matricem metallicam*, German. *Quarz* dictam, immediatè efflorescit *Argentum*. Utut enim Halituum forma penetraverit, excrescit tamen sponte in purissimum Argentum, quod aliàs non nisi Ignis ope eliciendum foret. Est itaque hæc tanquam Matrix *Metallorum*, in qua Halitus ac Fumi sulphurei figuntur, & ita in purissimum Metallum transeunt.

II. MINERA RUBESCENS LUNÆ.

SUb Mineris argenteis (non saltem sub Luna puriore, sed etiam Mineris sulphureis) efflorescit *Minera obscurè rubescens Lunæ*, quæ aliàs dicitur Germ. *rothgulden Ertz*, ac reverà est Minera Lunæ ex Saxo suo efflorescens. Nonnulli eam vocant *die Ungerische Gold Blume*, id est *Flos aureus Ungaricus*. Dives est *Argento*, copioso verò *Arsenico* scatens, quod Argentum, nisi cautè igne tractetur, una cum Arsenico in auras evolat. Arsenicum verò esse permixtum, probo: quia si

℞. *Lunæ* p. i.
Lap. Magnet. Arsenic. (id est compositi ex *Arsenico*, *Antimonio*, & *Sulphure*: de quo vid. *Angelus Sala*) p. ii.

ac Invicem fundantur, emergit exactissimè hæc *Minera Lunæ.*

Sunt qui singulariter hanc commendant, cùm Luna non adeò fixa hic sit: sed nondum res hæc certò constat: interim Compositio artificialis docet, Lunam ex se nullum unquam exhibere colorem cœruleum, quod imprimis contra *Tincturas Lunæ* notandum; quotquot enim Lunæ Tincturæ sunt cœruleæ, merè sunt suppositititiæ; quod fit, quoniam *Luna*

cum

rum *Venere admodùm conspirat*, ita ut vix unum sine altero reperiatur. *Genuina* igitur *Tinctura Lunæ* obscurè est rubescens, etiam per Urinosa præparata; quæ rubedo à Particulis sulphureis dependet.

III. MINERA LUNÆ ALBA.

Huic opponitur alia *Lunæ Minera*, *alba*, quæ Germ. dicitur *Weis gulden Ertz*. Hæc à priori differt in eo, quod illa, scilicet *obscurè rubescens*, Minera magis sit *arsenicalis*: hæc magis *salina*, accedens ad naturam Mineræ, Germ. *Glaß-Ertz* dicta, in qua etiam Luna reperitur, quæque Arte fieri potest; si

℞. *Luna*, *sulphur*, & parum *salis communis*:

Hæc si invicem fundantur, fit inde Minera ejusmodi *Glaß-Ertz* dicta, genuinæ ferè similis; sed opus est, ut additamenti loco *scorias Plumbi*, vel *Silices*, qui sulphur absorbent, misceamus alias Particulæ sulphuris & salis in Lunam agunt.

IV. MINERA COMPOSITA.

Possideo porrò *Mineram Compositam* præsentem ex *Glas Silber-Ertz*, & *rothgulguldem Ertz* (sulvum, quod in hac minera invenitur, est *Minera Sulphuris*, quæ simul est advolata). Dives est *Auro* juxta probationem Metallurgorum, qui secundùm grana numerant. Sequitur

V. MINERA VENERIS NONDUM MATURA.

Et prout est in primo suo Ente, id est, quæ successu temporis perfectum ac maturum fieret *Cuprum*.

VI. MINERA VENERIS PERFECTA.

Elegantissimo colore tincta est; nulla enim *Minera* elegantiores habet colores, quàm *Venerea* (qui si admodùm sint elegantes, Germ. *Kupffer Blumen*, id est *Cupri Flores* à Metallurgis appellantur.) Interdum etiam Mineræ ejusdem *Iridis* faciem repræsentant.

Ad has Mineras pertinet etiam.

VII. LAPIS SCISSILIS.

In *Lapide Scissili*, German. *Schiefferstein*, variæ nonnunquam reperiuntur *Figuræ*: sic in hoc *Figura Piscis squamosi*, Islebiæ inventi, ac *Halecem* quodammodò repræsentantis, reperiebatur: Aliàs etiam Imago sæpiùs *B. Virginis MARIÆ*, aut alia, in ea repræsentari solet. Minera hæc seu Lapis scissilis reverà est *Minera Cupri*. Piscis Figura in hoc Lapide tantùm per accidens talis est; Squamæ verò in eo apparentes sunt Concretum de natura Cupri; Figura squamarum non est rotunda, nec quadrata, sed rhomboidea, quæ propria est Cupri Figura.

Quoad *Usum medicum*, notetur, quævis Venerea *vi sua vomitoria* Ventriculo admodùm esse noxia: utut *sulphur* ejus *fixum* ex *Vitriolo* summum sit *Anodynum*, plurima symptomata mitigans, mirè post PARACELSUM ab HELMONTIO laudatum: de quo etiam POLEMANNUS scripsit. Et sanè res est possibilis. Uti enim in *Metallicis* quibuscumque aliquod est anodynum, ita etiam in *Venere* est aliquid anodyni, quod Somnum inducere valet. Sic ex *Vitriolo Hungarico* cum *Urina* tractato (ex quo *Drief Helmontii* fit) ac postmodùm ex *Capite mortuo* ejus cum *Sale Tartari* examinato, emergit etiam *sulphur Vitrioli fixum anodynum*, si non planè idem, parùm tamen absimile ei, quod ex *Venere* fit.

VIII. MINERA FERRI.

Minera Ferri, quam vocant Germani *Glaß-Knopffe*, pro basi habet *Lapidem rubrum*, ac striatim erescit instar *Lapis Hæmatitis*. Dantur etiam *Mineræ Martis basi flava*, quæ verò non tam Marte abundant, quam istæ priores basi rubrâ. Datur etiam *Minera Martis colore cineritio*; non absimilis est illi, quæ vocatur *Gallmey*, scilicet *Cadmia*; habet tamen poros, & invenitur in Marchesatu Barreutho. Hæ Mineræ Martis reperiuntur interdum eleganti facie tinctæ, ac vitreatæ quasi (Germ. *obenher glasuret*) nonnunquam apparent. Prætereà variè etiam ludit Natura in efformando Marte. Reperiuntur enim Mineræ nonnullæ, præsertim in Bohemicis Montibus, Figura exactè rhomboidea, qualem nullus Geometra tam exactè depingere poterit ac formare (est ferè purum putum *Ferrum*, cui parum deficit.)

Hæ Mineræ Martis, quando sub hac forma & in locis argillosis ac pinguibus reperiuntur, Germ. *Fetta-Letten* dicuntur: item *Eisen-Nieren*, propter Figuram externam, qua quasi Animalium Renes repræsentant, ac Marte sunt divites.

Ad has Mineras pertinet etiam

IX. MINERA MARTIS SOLARIS.

Ex qua paratur *Liquor Martis Solaris*: quæque præsens est talis, qualis ex Hassia ad nos adfertur, non ita vitriolica ac sulphurea, aliàs in Aere flueret. Mineræ istæ non solùm propè Casellam in Hassia, sed & salfeldi in Thuringia, necnon in Misnia, & pluribus in aliis locis reperibiles, in Terris pinguibus argillaceis ferè reperiuntur, & constant *sulphure*, & *Marte*, utut Hassiacæ interdum etiam de *Venere* simul participent. Datur prætereà etiam alia *Minera Martis solaris* in forma *Lapidum parvorum griseorum* (magnitudine Ovi columbini, Canisque excremento non absimilis est &c. vocantur *Ova Philosophica*: non tamen sunt confundenda cum Instrumento Chymico dicto) quæ Numburgi & Hassiæ reperitur, ac *sulphure* dives est; purum enim sulphur in medio conspicitur. Efflorescit ut Lanugo elegantissima, striasque habet flavas. *Minera Martis solaris* dicitur, tam quoniam copioso *Marte* abundat, quam quoniam *solem* in recessu habet; est enim in Marte primum Ens solis, non statim sol perfectus, ut quidam sibi persuadent. Igitur *Minera hæc ex Marte*, cum intertexto copioso *sulphure*, constat: quò enim sulphure est ditior, eò melior: si autem Mars copiosior adsit, non fatiscit in Vitriolum in Aere.

Quod autem Minera hæc solaris ex Marte & sulphure constet, probo; si enim recipiatur *Minera* recens collecta, & per Retortam destilletur Igne aperto, perfectum & copiosissimum exinde elicitur *sulphur*, quod in forma sicca collo Retortæ adnascitur. *Caput mortuum*, quod restitat, est nigrum & durum, & quod Magnes, si ei admoveatur, copiosè ad se trahit, certo indicio, totam Martialem ferè esse hanc Mineram. Sulphure dicto modo exhausto, nihil ampliùs vitriolacei suggerit: Auri verò exposita recens Minera, tempore verno & autumnali efflorescit in copiosam *Lanuginem crystallinam*, quæ tandem *Aqua communi* elicita perfectum *Vitriolum*, ex albo viridescens, instar Vitrioli Martis, constituit, ejusdem non solùm saporis, sed ex quo etiam perfectus elicitur *spiritus Vitrioli*, simillimus spiritui Vitrioli Martis, & ne vestigium quidem sulphuris adest.

Cùm enim *Vitriolum* omne constet parte *sulphuris* acida, cum *Metallo*, *Marte* vel *venere*, corroso; sequitur etiam hinc sulphuris substantiam in Aere resolutam mediante suo spiritu rodere Mineram Martis adjunctam, & ita amborum combinatione efflorescere in Vitriolum simile, & in Minera vitriolisata nihil sulphuris amplius reperitur; si quid ejus aliquid remaneat, tandem in Aere etiam in Vitriolum abit.

Resolutio hæc sulphuris fit ab Aere: non quatenus calidus; nam omni Anni tempore hoc non æquè succedit; imò Æstate minùs ferè Efflorescentia illa vitriolica apparere solet; non quatenus humida; nam Minera recens Aquæ communi infusa & decocta, etiam longo tempore, nullam alterationem patitur: sed quatenus vim habet dissolvendi sulphura, tam mineralia quam alia quæcunque, quæ vis fundata est in sale quodam singulari in Aere reperibili, quatenus, ut rectè dicit HOOK *in Microgr. in Aere est Menstruum pro solvendis Corporibus sulphureis*, ratione cujus etiam absque Aere nullus Ignis esse potest.

Operatio hæc nos manu ducit ad explicandam *Acidularum Naturalium* ex parte *naturam*, illarum nempe, quæ ex simplici Minera vitriolica, ab Aqua subterraneâ præterfluente soluta, originem ducunt.

Modus verò parandi *Liquorem Martis Solaris* hic est: Ponitur scilicet *Minera* contusa in locum humidum aereum, tum eadem solvitur, pinguis *sulphuris* materia in halitus abit, *Acidum* verò *sulphuris* rodit *Martem*, & sic fit *Vitriolum*. Cùm itaque in Vitriolum abierit, immittitur Ollæ non vitreatæ, seponiturque in Cellam, aliave loca subterranea, vel humida, sic per Ollam *Vitriolum* purius instar Lanuginis transudat, & textura quasi lixivialis illarum partim præcipitatur ex isto Vitriolo, quicquid crassius, acidius, aut impurius fuerit, partim in Olla remanet: *Lanugo* verò vitriolacea cum Penna de Olla abradatur, ac in *Rore Majali* solvatur, fitque exinde *Liquor Martis Solaris*, qui optimas *Acidulas Artificiales* constituit.

Eatæ

C A P U T IX.

De Metallis,

Et primùm

D E A U R O.

METalla sunt Corpora dura, ductilia, ex succo salino, sive Mercurio, vi sui sulphuris, in Terra coagulato.

N. Libro primo diximus, Res secundarias ea perittomate Rerum primariarum fieri. Perittoma ergò macrocosmicum veniens in Matricem, sive Locum metallificum, Idest Metallorum generationi aptum, si ibidem substiterit, suscitatur spiritus seu Ignis illius perittomatis, subindeque vi Matricis metallinæ in naturam *Metalli* facessit. *Duobus* ergò ut omnia, ita & Metalla constant, *Humiditate* scilicet, quæ *Mercurius* dicitur, & *spiritu*, seu *Igne*, qui *sulphur*. Duo hæc *in sale* fundata sunt *vitriolato*, id est, in naturam talem transmutato, qualem Natura ad generanda Metalla proximè requirit. Hoc

---

Extat equidem *Disputatio de Liquore Martis solaris* Wittebergæ Anno 1682. sub *Johanne Thile* habita. Verùm in ea non fit mentio Transudationis. Igitur forte, an genuinam hujus Liquoris Præparationem ignoravit Auctor; dubitatur: nam per Transudationem separatur tunc Mars, & in Olla remanet.

Usus hujus Liquoris Martis Solaris est, quòd sit genuinum *succedaneum Acidularum Naturalium*, iisdemque scopis exactè inservire queat. Prodesse enim observatur insigniter in Malo Hypochondriaco, Scorbuto, Cachexia, Hæmorrhagiis nimiis quibusvis, etiam Mensium: cùm tamen Mensium defectum etiam curet. Sed requirit Ventriculum robustum, & minùs sensibilem, gradatim quoque propinari potest numerando guttas.

X. MINERA JOVIS.

MInera Jovis Germanis dicitur *Zwitter*, *Zinn-Graupen* (quod ibi splendet, est *Stannum*.) Hæc *Minera Jovis* in Igne coalescit, & fit *Stannum*. Subiectum est sulphureum; in Igne enim avolat sulphur, ac stannum perfectum remanet. NB. (*Non habet aliam faciem ac si Granatis esset ornatum, crescit etiam sicut Granata Bœmica*) *Lapis Jovis*, *der Zinnstein* dicitur Germ. Zwitter. Notandum autem, quod ex Lapide hoc nigricante fiat *Stannum album*.

XI. MINERA SATURNI.

SEquitur *Minera saturni*, tum nostra, tum Hungarica, Germanis *der Bley-Glantz*, sed non omne, quod splendet, *Plumbum* est: Datur etiam *Minera saturni scriptoria*, Germ. *Wasser-Bley*, quo utimur ad scribendum, est aliquantùm molliùs. Ad has etiam pertinet alia *Minera Saturno dives*, sed copioso *sulphure* mixta: sulphur autem hoc copiosum saturnum facilè secum in auras rapere potest. Præterea etiam datur Germ. *Gros spiesig*, & *Klein spiesig Glantz*: ex quibus copiosum Plumbum elici potest: Reperiuntur Freiberg.

XII. MINERA SULPHURIS.

MInera Sulphuris vulgò dicitur Germ. *Schwefel Kiss*. In hac quod aureo apparet colore, est *sulphur*: quæ Mineræ Igni expositæ suum amittunt splendorem. Ex hac, modò Igne sublimando, modò per descensum quasi destillando, *Sulphur Minerale commune* elicitur. Huic opponitur *sulphur ἄπυρον*, Germ. *gediegen Schwefel*, quod Ignem nondum est expertum, & a quibusdam multùm æstimatur, internè pro Pulmonibus, Visceribus aliis plùs minùs Apostematibus correptis.

XIII. MINERA VITRIOLI.

SEquitur *Minera Vitrioli*, quæ prope Freibergam & Altenburgum reperitur, est instar *Terra nigra*. Ex hac coquendo elicitur *Vitriolum* elegans: quòd si Metallurgi paulò tardius accesserint, quando scilicet jam Vitriolum è Minera exhalavit, Matricem saltem inveniunt inflammabilem relictam (est absque *Vitriolo* & ardet posteà sicut Candela, adeoque est quasi *Bitumen in forma sicca*.) Reperitur etiam ejusmodi Minera Vitriolo exhausta sub forma *Ligni putridi*, quod revera est *Bitumen terrestre*. Invenitur hoc Lignum bituminosum Rudelstadii, scripsitque de hoc PILLINGIUS, *Physicus Altenburgensis*.

XIV. MINERA ALUMINIS.

MInera Aluminis est Lapis quidam scissilis, Germanis vocatur *der Schieferstein*, & Salfeldiæ reperitur. Elicitur verò *Alumen* ex Minera ista sequenti modo.

℞. scilicet *Lapis scissilis* contusus: Hunc in certos cumulos divisum Aeri exponunt, sic Alumen Aere humido resolutum efflorescit: post *Mineram* hanc in Lebete coquunt, decoctoque huic copiosam *Urinam humanam* infundunt. Sine Urina humana enim vix parari Alumen potest. Sic sublimantur multæ Particulæ vitriolicæ, ac Alumen in *albas Crystallos* facit: hinc e. g. *Alumen cum sale Tartari* destillatum subministret *spiritum urinosum*, qui non est ab Alumine, sed ab Urina, quod multos decepit Chymicos.

Possideo quoque præsentem *Mineram Aluminis Martialem* quæ cum *Aqua destillata* perfectum suggerit Aurum.

C A P U T IX.

De Metallis.

METalla sunt *Corpora mista*, sed tamen *homogenea*. *Mista* esse ex eò patet, quod ex Metallis separari possint partes, quæ non ampliùs possint reduci in perfecta Metalla, v. g. *Crocus Martis* legitimè paratus, per Calcinationem vaporosam super *Aqua Forti*: remanet enim Terra perfectè instar Lapidis scissilis, qui Crocus dehinc non potest ampliùs in Martem reduci. Item ex *saturno* separari potest substantia inflammabilis, ut postmodùm *Vitrum saturni* succedat, quod Vitrum quidem in saturnum reduci potest, cum maximæ tamen partis jactura.

Non sunt perpetua seu æterna Corpora Metalla, sed communes Corporum particularium hujus Geocosmi metabilitatis Leges subeunt adeoque generabilia in Terræ visceribus, & successivè augmentabilia, atque etiam ibidem corruptibilia existunt.

Quoad *Generationem*, Experientia docet: Mineras metallicas semel exhaustas, interiecto certo annorum numero denuò imprægnari, & Metallis impleri. Decantatissima est Maris Tyrrheni Insula Elba vel Ilva, circuitu suo 20. milliaria Italica complectens, ex qua non per plurima secula tantùm Mars fuit erutus, sed etiamnum hodie copiosè adeò eruitur, ut semel eductum *Ferrum* a 20. annis denuò renascatur: testibus omnibus *Mineralium scriptoribus*, Conferatur TACHENIUS *Clave pag.* 41. In Cornubia, Britanniæ magna Provincia, ob Jovis Fodinas celebri, per Experientiam observatum, Fodinas Jovis exhaustas, Terra desuper iniecta impletas, post 30. annos denuò apertas, novum *stannum* copiosè regeneratum reddidisse. De *Plumbo* res nota, quàm copiosè è Mineris suis regenerari soleat. *Aurum* in Hungaria insignium filamentorum forma enterna, quasi enarescere, ac surculis tenellis vineisque non rarò implicari, testantur *Observationes*. Conf. M. A. N. C. *Anno* 1. *pag.* 290. & *Anno* 2. *pag.* 188. non secùs ac *Luna* Graminis modo ex Mineris suis saxeis cripsa eleganti forma in Misnia progenerari, triviale est. Unde & experti Metallurgi interdum ante debitam Metalli perfectionem per Cuniculos subterraneos Venam ejus se nudasse conqueruntur, sicut econtra interdum se tardiùs ac seronimis post Metalli geniti denuò factam consumptionem, & ab effluviis subterraneis resolutionem, se advenisse conqueruntur: conf. BECHERUS *Phys. subterran.* 1. *pag.* 107. item *pag.* 292. & 337.

Compacta autem utut sint Corpora *Metalla*, *ex Fluido* tamen originem suam ducere, non ex eo solùm fit probabile, *quòd Mercurius currens Arte in perfectum Metallum durum, tantilla substantia tingentis adjumento, fuerit mutatus*, sed etiam quòd ipsa Metalla intra saxa durissimasque petras reperiantur utplurimùm inspersa, quo nonnisi subtilis Fluidi instar, aut Fumorum aut Effloviorum hinc inde dispersorum forma priùs deferri, & se ibidem ceu debita in Matrice insinuare poterit eorum Materia; quos etiam *Fumos metallicos* eorumque motus, (Germ. *die Witterungen*) ceu Venarum metallicatum primos auctores; probè observare solent Metallurgi.

Hi *Fumi* sulphureo-unctuosi, seu sulphurei Mercuriales, ubi ita in visceribus Terræ agitantur, si inveniant Materiam aptam, seu sal terreo-alcalinum, in eo, tanquam in Matrice

Hoc Sal alteratur ulteriùs paulatim, nec enim statim Metallum eradit perfectum. Quare, eùm in Natura constitutum sit, ut Partes diversæ invicem misceantur atque insuper mixtio & maturatio fiant successivè, Particulis scilicet nonnullis citiùs ad Maturitatem pervenientibus, aliis tardiùs, aliis crudis aliqnantulum manentibus; & in hac Metallorum generatione varietatem quandam esse necessum est, qua Particulæ aliæ maturiores, aliæ minùs maturæ. Maturiores ergò Partes

Matrice, defiguntur, & concentrantur; sicque mutua unione, actione & reactione, concentratione & susceptione, in Metalla perfecta abeunt. Prout ergò Fumi hinc inde vagantur, & suscipiuntur à Terra salina, oriuntur Venæ metallicæ. Isti enim Fumi metallici, quando sub suo motu suscipiuntur ab Aqua in Lacis subterraneis, istam Aquam imprægnant, & hæc repræsentat naturam Lactis, seu Liquoris lactei, sub qua forma dicti Fumi coagulati vera Metalla secum ferunt; videatur MATTESIUS *Sarepta de Generat. Metallorum*.

Liquoris hujus *fluidi* in Mineris, & intra Saxorum cavitates observati, plures prostant Historiæ, licèt consistentiæ sit crassioris, nunc albidi, nunc ex albido virescentis, qui est Germ. *eine Guhr*, item *Bergh Guhr*, ut vocant Metallurgi; HELMONTIUS verò *Bur*, qui brevi pòst sua sponte coagulatus, totus *perfectum Metallum*, nunc *Plumbum*, nunc *Argentum* exhibuit.

De hoc *Liquore Metallico* hoc observarunt Metallurgi Freibergenses: *Gur der Metallen finden sich unterschiedlicher Farben: weiss, roth, gelbe; und wo sie gefunden werden, da ist Kuynlich zuversichern, dass ein Anbruch dasey. wenn ein Pfirsich-Blut-farbender Gur gefunden worden, ist eingewiss Zeichen, dass Cobald-Ertz oder blave Farbe da breche. Diese Gur wenn sie in die Lufft Kommet, gestest sie, und wird baldhart; wenn sie aber noch in der* Minera, *in eine* Cucurbitam, *mit einem* Alembico *wohl vermacht, gethan, wird, Kan man sie auch ausser der* Fodina *eine Zeit* liquidam, *erhalten. Dieser Gur ist* feminium *oder* Materia proxima Metallorum, *welche aber noch nicht Zur rechten Maturitat Kommen ist, also dass eine solche Gur, wen sie probieret wird, gar viel last da vonfliegen, weil sie noch nicht fix, sondern gar Zu volatilisch ist.* Cæterorum, Linguæ Teutonicæ ignarorum, in gratiam, hactenus dicta Latino Idiomate sequenti modo exprimere lubet. *Dantur* Flures metallici *certis coloribus diversi: alii nempe albi, alii rubri, alii denique lutei: quibus apparentibus, non dubitandum quin certarum* Venarum metallicarum *ibi latentium sint indicium. Fluor hic si erit puniceus, Mineram vel* Cobalti *vel* Smaltum, *certò indicat. Fluor hic in Aere libero coagulatur, & mox indurescit. Intra Minerarum verò cavitates adhuc latens, & cum illis* Cucurbitæ, Alembico *probè munita, inclusus, extra quoque Fodinam in statu fluido ad tempus asservari potest.* Fluor *hic* metallicus Seminium *aut* Materia proxima *est* Metallorum: *Maturitatem verò, nondùm adeptus, & docimasiæ subjectus, de eo multum avolat; cùm nimis adhuc volatilis fixitatis gradum nondum attigerit.*

Notetur in genere: *Metalla sua habere tempora*, id est successivè crescere, hinc subsistere, ac denique decrescere. Nam cùm Fumi sulphurei Halituum forma crescere incipiant, debitisque Matricibus excipiantur, vocantur Germ. *ein wachsendes Metall*; cùm perfectum est genitum, vocant *einen Stein*, cum verò denique suo Metallo successivè spoliatur, dicitur *ein aus wachsendes Metall*, ex quo omne Metallum Halituum forma absomptum; cujus Matrix Metallo suo spoliata Lignum exsiccatum exactè refert.

Non autem *aqueum est Fluidum* hoc aut *fumosum*, ex quo Metalla generantur proximè, (nisi remotè tandem hoc ex Aqua, ceu Materia prima, oriri cum Modernis, cum HELMONTII affectis, dicere velimus,) sed, ut loquuntur Chymici ex ALBERTO MAGNO: *Prima materia Metallorum*, id est, Semen Metallorum, *est Humidum unctuosum subtile, quod est incorporatum Terrestri subtili fortiter commisto* (confer. B E C K E R U S *suppl. 1. pagina* 32.) seu est *Humiditas non madefaciens manus*, adeòque nec propriè est humida seu aquea, sed viscosa ac Mercurialis.

Materia autem hæc *proxima*, ex qua coagulantur *Metalla*, Veteribus ex *Mercurio* & *Sulphure* constare asserta fuit: quibus BASILIUS & PARACELSUS *Sal* quoque addiderunt: non quòd ista sint vulgaria Corpora, quæ hoc nomine aliàs appellantur; sed per *Mercurium* intelligunt Humiditatem Metallorum radicalem, seu Fluorem quendam viscosum, quæ abundat maximè in Saturno, vel etiam in Jove; unde facilis eorum ductilitas. Per *Sulphur* nihil aliud hoc loco intelligitur, quàm Substantia acido-pinguis, imprimis tamen acida, cogens & coagulans illud Humidum in Corpus; unde omne fere Metallum subdulcem *Aciditatem* in recessu habere dicitur; adeò, ut Aurum & ipsum tali Acido copioso gaudeat. Conf. HAUPTMANNUS *in Scripto Coll. pagina* 87. Acidum namque metallicum temperatur à reliquis Principiis componentibus, ne exerat suam acetositatem fortem, sed potiùs temperetur in subdulcem acrimoniam, & acetositatem perdat. Hæc duo, debita Matrice saxea excepta, cùm hæc ex parte arrepta quoque *Sal* vocetur, in perfectum *Metallum* abeunt: Adeòque *Mercurius est Alimentum* seu *Materia*, *Sulphur est fermentum* digerens, seu *forma*, & *Sal* est commune utriusque *Receptaculum*, in quo firmo nexu coeunt, & de quo plùs minùs Coagnli consortium rapiunt.

Mercurialis hæc *Substantia* copiosè in *Mercurio vulgi* reperitur; unde hujus volatilitas, fluiditas, mobilitas, &c. oriunt; sed quæ non pura existit, sed jam Sulphure quodam minerali inquinata est; pariter ac Sulphuris Substantia in Sulphure vulgari inest, est volatilis adhuc, nec maturata debitè: *Mercurius* saltem est *Liquor metallicus*, non Metallum ipsum, seu est *Amalgama naturale Metallorum* ut rectè BECHERUS habet: convenit etiam omnibus Metallis; hinc exinde Amalgamata fiunt ad omnia Metalla. Nam in omni Mercurio aliquid subest, vel de *Saturno*, vel *Luna*. Hinc sicut ex his duobus jam perfectis Mineralibus, *Sulphure* & *Mercurio*, Arte fit Corpus tertium quasi metallicum, verbi gratia in *Cinnabari*, ita ex his Principiis puris, hoc est; à *Principio Metallorum seminali* exaltatis, *Humiditate Mercuriali* & *Pinguedine sulphurea*, debita *Matrice* exceptis, fit Corpus perfectè mixtum, *Metallum*. *Matrix* ista in Lapidibus vitrescibilibus uberiùs deprehenditur, indeque alcalino terrea fixa est.

Aliis Chymicis *Anima*, *Spiritus*, & *Corporis* appellationes, *Sulphuri*, *Mercurio*, & *Sali*, imponere consuetum est. Principiorum horum materialium non obscura, etiam in Concretis jam, & intima colliquatione ex Mineris suis extractis Metallis, deprehendimus vestigia, imprimis in *Marte*, & *Venere*: verbi gratia *Sulphur in Marte manifestum evadit in Croco Martis cachectico Zwelfferi*, *Mant. Spagyr. pagina* 337. sub cujus Præparatione *Nitrum* fusum, injectione *Martis* saturatum, successivè & ab hujus Sulphure inflammatur & alcalisatur, non secus ac si Sulphure communi hoc factum fuisset. *Stannum* utut Mercuriale videatur Metallum, tamen cum duplo *Nitri* mistum, in moderato Igne tandem ingente flamma cœrulea detonat, & Nitrum alcalisatum relinquit. *Mercuriali substantia v. g. in Saturno*, evidens est, qui Immediatè *Mercurius vivus coagulatus* videtur. Unde etiam *Saturno* fuso, aliquandiu ab Igne remoto, injectus *Mercurius vivus* promptè coagulatur ab illius Effluviis, in Massam Saturni æmulam, etiam malleabilem. In *Sole* & *Luna*, seu perfectissimè mistis Metallis, & quorum Principia intimè subacta, & confermentatione arctissima colligata sunt, minùs manifesta deprehendere possumus Principiorum illorum vestigia; tamen facillima cum *Mercurio vulgari* sub Amalgamatione sociabilitas, & mutua unio, facillima etiam à *Sulphure communi* accenso horum alteratio & volatilisatio, radicalem inter hæc conspirationem persuadet. *Matrices* denique istæ *saxea*, in quibus Metalla reperiuntur, Germ. *in Welchen die Metallen bestehen*, omnes vitrescibiles sunt, tam immediatè, quam mediante addito *Alcali*, unde Scoriæ à Metallorum fusione relictæ Vitra tincta repræsentant.

Hæc si ad Instrumenta Naturæ & Artis mechanica applicemus, etiam *in Sulphure Acidum* pingue seu coagulans *in Mercurio* verò *Alcali*, nempe suo Acido nonnihil saturatum, pro habitaculo quasi inservit. Hinc ut à sensibilibus ordiar, in *Marte* & *Venere*, sulphureis Metallis, Acidi dominantis manifesta vestigia apparent, ex rosione proprii Corporis in *Rubidinem* aut *Crocum Martis*, vel *Æruginem*, modò Aeri humido expositum, vel tantillo aqueo adfuatum fuerit. In *Jove* similiter copiosum est *Acidum*; id quod probat Calcinatio & Fusio in Igne cum *Antimonio*; quoniam tunc exhalat flammam sulphuream: hoc Sulphur si non separatur à Jovialibus Medicamentis, habet vim catharticam per superiora & inferiora, propter præsentiam Acidi. Imò ipsum *Aurum* copioso constat *Acido*; id quod probatur: quòd si in *Aurum* Igne fusum & liquatum immittatur *Bacillus ferreus*, & extrahatur Ferrum, apparebit corrosum & in Rubiginem transmutatum, non secus ac si in *Sulphur commune* fusum fuisset injectum, in quo Sulphur ejus Acidum corrodit: ut indè facilè pateat, unde talis Corrosio in Auro? nempe ab ejus Acido. *Saturnus* verò *Mercurialis natura*,

adeoque

Partes id esse suspicor, quod Philosophi sub titulo *Seminis metallini* eliciunt. Licèt enim in Metallis Partes adeò compactæ & unitæ sint, ut difficulter invicem separari queant unde fateri convenit, plerasque Laborationes maximè vulgares, non separatorias, sed solùm præparatorias seu exaltatorias esse, id est, quibus Metalla citra separationem puri ab impuro, solùm alterantur, ut eò meliùs à Calore nostro superari, inque actum deduci queant; attamen Separationem illam contra

adeòque alcalino Principio volatili dives, quævis *Acida* promptissimè absorbet, cumque iis in Corpus salsum dulce coit: *Sulphur* quod attinet: hoc in toto Regno Minerali luxuriat; & *Animon* quasi *metallica* appellatur; unde nulla Minera, & nulla Metallorum Vena reperitur, cui non copiosissimum adhæreat *Sulphur*: quod ideò PARACELSUS *triplex* statuit; *Minerale* quale est nostrum vulgare; *Embryonatum*, quo, tanquam cortice Nuces, Metalla vestiuntur immediatè; & *Metallicum*, quod Metallorum Substantiam constituit.

Hæc *tria Sulphura* rectè sola modificatione differre dicuntur. *Minerale* & *Embryonatum* manifestè *acida* sunt, quod & sui deflagratione spirant: unde & de *Metallico*, quoad *Acidum* hoc, dubitandum non erit. *Mercurius* verò etiam *vulgaris*, qui quasi *spurius* aut *leprosus Filius* est *Mercurii metallici*, adeòque in radice unus idemque, nihil aliud est, quàm *Alcali volatile*, quippe omnes Alcali proprietates possidet, ab Acido Sulphurea nondum penetratum & elaboratum. Et sicuti vulgò *Alcalia fixa* ex *Acido Sulphuris*, & *Sale volatili Plantarum* producuntur, & notabilem fixitatem acquirunt; ita Metallorum eodem ferè modo sehabet Genesis. *Materia enim sulphurea acida cum Alcali Mercuriali abit in Metalla*, idque longa annorum serie transcolata per infinitos Terræ poros: & *Mercurium vivum* cum *Alcali* si quis ad punctum saturationis perfectè usque *Acido* repetere sciret, tam fixum eum redderet, quàm Aurum, quod & olim tentare aggressus est PARACELSUS, dum *Aurum Horizontale* præparavit. Hinc etiam *Mercurius vivus* à nullo alio, præterquàm *ab Acidis*, in texturа alterari & coagulari solet, Alcalibus nullum jus in eum obtinentibus, uti per mechanicam Chymicam patet. Conferatur pluribus TACHENIUS *de Mercurio*, Alcali metallicum repræsentante, *Hipp. Chym. c. 25.* Hinc etiam *Mercuriale Metallorum Principium* de natura *Salium volatilium urinosorum* esse, asserit BECHERUS *Suppl. 2. pagina 111.* qualibus Salibus & Spiritibus urinosis Metalla perfecta mirè emolliri, & longè fluidiora reddi, adeòque ad Mercurii vivi texturam disponi, idem ibidem curioso Exemplo monstrat, adeò ut Mercuriale Metallorum Principium per alterum sulphureum, quasi Alcali per Acidum, in Metallum coagmentari sic constet.

Atque ex hactenus jactis fundamentis facile est, & *Proprietates Metallorum* in genere & specie, eorumque *Differentias* explicari. *Proprietates Metallorum* sunt *Ponderositas*, *Malleabilitas* seu sub Malleo *Ductilitas*, & *Fusibilitas*; quas inter primatum ducit *Ductilitas*, omnibus & solis propriè dictis Metallis competens. Quibus & suo modo *Fixitas* addenda. Proprietates hæ ab uno alteroque Principio seorsim haud deducendæ; sed considerentur hæ in Concreto, quatenus ex Principiorum materialium textura fluunt utut respectu unius alteriusve Principii radicaliter magis attributum quodam Metallo Acidum conveniat.

Ductilitas ergò ex firmo *Sulphuris* & *Mercurii* sibi mutuò sufficientium nexu, adeòque tenaci hinc Concreti consistentia, originem ducit: hinc Aurum maximè omnium ductile *Pondus* habet ex Mercuriali imprimis Principio; hinc quò plus Mercurii habent Metalla, eò graviora; quò minus, eò leviora sunt. Propterea Aurum omnium est ponderosissimum, & copiosissimum habet Mercurium, sufficienti Sulphuri arctissimè sociatum; & quidem solum in Mercurio vivo submergitur & propter suam compactionem minùs est sonorum: cætera omnia leviora sunt & quæ Mercurio plùs minùs supernatant, leviora sunt multum Martis, & Veneris, parum de Mercuriali principio obtinentia: levissimum est Stannum ob Sulphuris volatilis, nec benè cum Mercuriali Substantia cohærentis, copiam: Luna & Saturnus ferè pondere coincidunt.

Ignescibilitas ex sulphureo Principio oritur particulas igneas recipiente, & concentrante.

Fusibilitas à Mercuriali, cum salino probè unito, oritur Principio: quò plus enim continent Mercurii, eò faciliùs funduntur: quò plus verò Sulphuris, eò difficiliùs, hinc quò plus Mercurii iis additur, eò molliora & ad Fusionem aptiora redduntur. Hinc *Metallorum* per se patet *Differentia*, quatenus *omnium Materia est Mercurius*, cujus varia Coctio, varia dat Metalla. *Forma* eorum *miscens* & Mercurium subigens seu coquens, est *Sulphur*; unde pro hujus diversitate diversa Corpora metallica in Matricibus salinis, & ipsis plùs minùs durioribus. *Metalla* enim quædam sunt *Perfecta*, quædam *Imperfecta*. *Perfectionis* nomine intelligo debitam *Coctionem* seu *Maturationem*, ut probè depurata & digesta ad Fixitatem sint deducta, quæ in Igne subsistunt, & non possunt consumi: sin Metallum minùs est maturatum, emergit non fixum & consumabile in Igne, in quo potest facilè destrui. Unde quò purius, maturius & fixius est Metallum, eò est nobilius; quò impurius, immaturius & minùs perfectum, eò est minùs fixum & ignobilius. Unde patet *Graduatio Metallorum*, quòd *Aurum* sit omnium perfectissimum, quoniam est fixissimum propter exactam Mistionem, adeòque densissimum, gravissimum, maximèque ductile. Hinc Ignis nunquam aliquid de Auro absumit, minimèque Scorias inesse efficit, propter duritiem; econtrà reliqua omnia sunt impura & imperfecta; quoniam facilè liquantur. Proxima quidem à Sole habetur *Luna*, quòd diu duret in Igne; nihilominùs tamen non ita diu atque Sol, sed successu temporis etiam sui patitur jacturam. *Mars* contrà & reliqua facilè patiuntur alterationem & mutationem, in Igne in Scorias abeunt, & corroduntur. *Perfectissima omnium* sunt *Sol & Luna*, ex Sulphure fixo, potenti, puro &c. Substantia Mercuriali & purissima & perfectissima, fortiter & intimè concentratis, & exactè ac æqualiter subactis, genita & in Terra seu Sale admodùm fixo & puro, sed pauco: magis tamen hæc Soli, minùs Lunæ, conveniunt. Unde & ex firma talium unique fixum adeò Concretum, & cum quo cæteræ Proprietates metallicæ imprimis conveniunt, emergit.

Fixitas præ aliis Metallis his propria, absoluta quidem in Auro, respectiva est in Argento: id quod Experimentum GASTONIS CLAVEI *in Apolog.* ostendit, qui *Auri* & *Argenti* ana ℥j. per duorum mensium spatium in Fornace vitraria in continuo Igne & Fluore asservavit, & hinc Auro nil, Argento verò duodecimam Ponderis sui jacturam decessisse, observavit.

Imperfectiora & immatura Metalla sunt *Mars*, *Venus*, *Saturnus*, & *Jupiter*, & hæc iterum sunt *duplicia*: vel *Duriora*, vel *Mollia*. Differentia est ratione *Sulphuris* & *Mercurii*. *Mollia Saturnus & Jupiter*, sunt quæ facilè funduntur ac fluunt in Igne, & postmodùm ob deficiens Sulphur demum Ignem concipiunt, & candescunt: id quod ex prædominante Principio Mercuriali cum Sale plùs minùs obtinent, pauciore verò minùsque fixo Sulphure. Nam utut Jupiter sulphureum sit Subjectum, volatile tamen adeò ejus Sulphur, & minùs cæteris unitum seu confermentatum existit, ut facilem Fluxum impedire nequeat; utut propter hanc rationem in Fluxu proprium Corpus insigniter alteret. Econtrà *Duriora* sunt ea, quæ difficulter funduntur in Igne, sed potiùs candescunt, ex Sulphure forti & pauco Mercurio cum salino Principio copiosiore, ut *Mars & Venus*.

In *Radice* ergò & *Essentia* omnino inter se conveniunt Metalla; *Maturitate* verò aliisque Accidentibus saltem differunt, quæ ex Principiorum componentium puritate, & bonitate, horumque variè proportionata miscela originem ducunt; unde & *mutuò transmutabilia* existunt: vid. HELVETIUS *de Vitulo aureo*, & MORHOFF *in Epistol. de Transmutation. Metallorum*: qui MORHOFF non est Physicus aut Medicus, sed Doctor Juris, Vir eruditus, & multiplicis tum eruditionis tum lectionis: quædam tamen habet in hoc Tractatu, quæ impingunt in Experimenta & Rationes chymicas:

In *Transmutationis negotio* primatum tenet *Sulphur*; hinc Sulphur subjectum est quasi Transmutationis, suscipiens *Sulphur* seu *Tincturam*. Ea gratia ipsa *Luna si figitur*, evadit *Aurum album*, cui si superiodatur Tinctura seu Sulphur Auri, erit perfectum Aurum, modò Sulphur hoc habeat debitam maturitatem & perfectionem: sicuti econtrà *Auro* potest detrahi rubedo, ut Corpus remaneat album, quod *Luna fixa* appellatur; & hæc non amplius solvi potest *Aqua Regia*, sed tantùm *Aqua Forti*: *Spiritus Nitri bezoardicus* extrahit Auro rubedinem, & remanet *Luna fixa*, quæ denuò tingi, & *Aurum Antiquum* haberi potest. Et propter hanc convenientiam in Radice est, quòd *Metalla nunquam aut rarissimè sola inveniantur in suis Mineris, & Venis metallicis*, quin ut plurimùm aliquot Metalla sociata deprehendantur, ita, ut ubi sunt Auri Fodinæ, ibi semper reperitur Jupiter vel aliud Metallum; ubi Fodina Argenti, ibi Venus reperitur propter cognationem Metallorum, & sic porrò. Quinimò pauca

contra multorum experientias hinc inde annotatas, impossibilem statuere, pertinacium potiùs est, quàm virorum cordatorum. Quinimò non modò cuidam ex Amicis meis, sed & mihi Sors favit, ut *Oleum rubicundissimum* Aquæ supernatans *ex Auro* eliceuerimus.

De *Viribus Metallorum* in genere nihil addo, nisi quòd tantæ iisdem a Majoribus deprehensæ sint, ut principalioribus *Macrocosmi Stellis*, *Microcosmique Membris* principalioribus & dicarint, & Nomina communia imposuerint, uti patet partim

---

ea sunt Metalla, quæ non de alio etiam plùs minùs participent, e. gr. rarissimus est Saturnus, qui de Luna non participet in suo Corpore, & quàm difficulter separari potest Luna à Venere, pertinaciter Corpori lunari inhærente? Aurum ipsum Lunæ particulas ordinariè continere solet, post solutionem ejus cum Aqua Regia residuas: Venus rara est, quæ non de Sole aliquantum participet: Mars ratione sui Sulphuris convenit cum Sole; unde particulares Tincturæ cum Sulphure Martis parantur; quod arguit convenientiam Metallorum & vicinitatem: & huc facit imprimis curiosa ista *Terra* BORRICHII *de Ortu & Progr. Chym. pag.* 149. Quæ Aeri exposita, & Pluvia irrorata, varia Metalla ac Mineralia successivè genuit.

Ut autem diversimodè mista ea Mineris eruuntur Metalla, ita etiam hæc ipsa, *pura & omnibus numeris absoluta* (id est Germ. *gediegen*) *nisi rarissimè*, in Mineris suis observantur. Unde priùs Ignis vi per modum Liquefactionis ex Mineris suis elicienda sunt. *Nociva* autem admodùm sunt *metallis adjuncta* ista sulphorea Mineralia, seu *Sulphur commune*, *Arsenicum*, *Antimonium*, *Cobaltum*, &c. Dum enim Igne Fusionis hæc Sulphura, quatenus adhuc volatilia, deflagrant, acidum eorum volatile rodit junctum Metallum, & hoc secum partim unà volatilisatum in auras abripit, quod vocant Germ. *Rauben*: ut præter experientiam quotidianam in Furnis fusoriis, de quibus vid. ERCKER *in Libro probatorio*, manifesta mechanica Chymica demonstrat TACHENIUS *Hipp. Chym. cap.* 8. partim etiam acidi talis Sulphuris adhæsione minùs liquefactile & fluxile Metallum redditur; vocant Germ. *sprode*. Ut ergo *Fusilitas promoveatur*, & acida talia sulphurea coerceantur vel separentur, Mineris fundendis *Alcalia*, v. g. Germ. *Der schnelle Fluss*, item *Samrnina*, verbi gratia *Lithargyrium*, de quibus vid. ERCKER *in Libro probatorio pag.* 84. adducuntur, ut horum medio metalla pura per fusionem haberi queant. Artificium enim liquandi Metalla in eo consistit, ut semper aliquid additamenti ipsis addatur, quod Sulphur illud arsenicale figat, acidumque ejus infringat, & absorbeat, ne ita in Metalla ingore, aut unà secum in auras rapere queat. Alcalia scilicet dissolvunt Sulphur, eorumque acida absorbent; hinc reducunt Metalla, & fusilia eadem reddunt.

Saturnus etiam omne acidum sulphureum promptè absorbet, & hac ratione etiam ignobiliora metalla, *Martem*, *Venerem*, & *Jovem*, ob Sulphuris horum acidi cruditatem, imbibendo quasi, à nobilioribus Metallis, *Sole & Luna*, separat; quibus paucis Fundamentis totum Artificium, tam Artis metallorum & mineralium fusoriæ, quàm Artis probatoriæ, Solis & Lunæ in Copella, Germanis *in der Probier Scheibe*, unicè innititur: de quibus vid. ERCKERS *Aula subterran. pag.* 32. 55. 56. & 65. Saturnus enim copioso abundans Alcali volatili, cupit saturari: cùm autem sint inepta & nimis compacta Corpora Sol & Luna, absorbet metalla dicta ignobiliora, ceu magis terrestria, quibus absorptis Solem & Lunam in fundo Testæ probatoriæ relinquit intacta. Ut nihil dicam de magis sulphoreis mineris metallicis, quibus aliquali *Tostione*, Germ. *durch das Rosten*, Sulphur phlogiston priùs separandum venit, antequàm Furnis fusoriis immittantur: Conf. MARTINUS LOHNEYSEN *von Bergwerck pag.* 76. quia aliàs in Furnis fusoriis si Sulphur cum minera maneret, de minera corroderet, & absumeret.

Generantur autem *metalla* omnia *ex proprio suo Semine*, in conveniente materia se multiplicante. *Seminale Principium est præsertim in Sulphure*, quod uti vocant, *Maris*, *Calidi Innati*, *acidi*, &c. vices obtinet. *Mercurius* verò *Fœminæ*, *humidi radicalis*, *Alcali* &c. & perficiuntur in debitis excepta *Matricibus*. Sed prout potentius est Sulphur, & prout purior ipsi occurrit Mercurius, & defæcatius est receptaculum; eò nobiliora aut ignobiliora generantur metalla, eòque diversa, vel metallica Corpora perfectis Corporibus plùs minùs affinia, ut *Antimonium*, *Zincum*, *Cobaltum*, *Bismuthum*: adeoque rectè ex una radice surgere, & singulari Virtute convenire dicuntur metalla.

Materia illa *proxima*, à Principio seminali sui multiplicativo alterata, nunc *Fumi* vel *Vaporis* specie hinc inde oberrans, Matricibus petrosis appropriatis se insinuat; nunc *liquida substantia*, Germ. *Guhr* dictæ, forma, nunc alia facie deprehenditur: *seminale* verò *metallorum principium* sulphureum, à prima creatione Terræ visceribus concreditum, non cessat appropriatam materiam (sive illa *Aqua* fuerit *simplex*, sive eadem plùs minùs *alterata*) ad Mercurialem Liquiditatem disponere, & in eadem se multiplicare.

Conservatur vis ista seminalis Universi spiritus, qui uti omnibus Seminibus se applicat, & ejus beneficio per inspirationem vivunt Animalia, & eodem cum Pluviis, Rore, alioque Vehiculo communicato vegetantur vegetabilia; ita ejus ope certis Terris, & Mineris copiosiùs ob meliorem sui receptionem se insinuans, vim seminalem, mineralem & metallicam, fovet, augmentat, & in vigore suo conservat.

Patet exinde quòd *Astra ad Metallorum Generationem nihil faciant*: Causæ enim universales cùm hæc sint, speciali modò ad metalla generanda conspirare, aut *unicuique Planeta suum metallum* subesse, ejusque Influxu generari & foveri, dici non poterit. Antiqui quidem Philosophi, qui magnifecerunt Harmoniam Microcosmi cum Macrocosmo mutuam, considerantes septem Planetas principales, & considerantes septem metalla, annumerando simul Mercurium; eadem ad *Corpus humanum*, ejusque *partes principaliores*, iisdem nominibus insigniendo, applicarunt. Unde factum, quòd eo nomine, quo sunt insignita metalla, & septem Planetæ, etiam fuerint insignitæ Partes Corporis humani, quas dixerunt *Planetas Microcosmi*: ita ut & *Sol* Macrocosmi habeat correspondentiam cùm *auro* & cum *Corde*; *Luna* cum *Argento*, & *Cerebro*, & sic portò. Sed Asserti talis evidens fundamentum est nullum; quin potiùs existimandum, quòd sicut ad Animalium & Vegetabilium faciliorem statum sub Influxu (qualiscunque demum sit) promovendum, multum conferunt, id quod vel Tempestatum anniversaria mutatio ostendit; ita & suo modo ad metallorum Genesin concurrere, & promovere eandem, haud equidem dubitarem. Sed generalis seu universalis saltem est hic concursus, specialem dispositionem seminalem, & ordinationem omninò præsupponens; utut ipsa ex Antiquitate etiam constet Planetarum nomina Metallis fuisse attributa; de quo vid. BORRICHIUS *de Ortu & Progr. Chym. pag.* 29. unde & *signa eadem metalla & Planeta* habent, quæ tamen metallorum signatura ex alio fundamento derivanda venit.

Signa metallorum quod attinet, *Auro* Circulus cum puncto centrali, ceu perfectissimo, absolutissima tribuitur Figura: *Argento* verò ejus dimidium venit. *Metalla rubea* ac *aurea* ab Auro signum mutuantur, sine centrali tamen puncto; ac pro diversitate imperfectionis suæ, diverso etiam in loco signum ejus exhibent; sed Imperfectionis nota signo Crucis reliquis metallis appenditur. *Antimonium* omnium difficillimè ab imperfectione immune reddi potest, hinc in fronte Crucem gerit. Omnium facillimum *Venus* est, adeoque quasi caudæ loco signum hoc habet. Medio modo se habet fere *Mars*, unde à latere simili ferè signo notatur. Ab *Argento* reliqua alba metalla sua signa habent, ut *Saturnus & Jupiter Mercurius* verò seu *Argentum vivum*, cum radicem Solis & Lunæ constituat, expressum est Solis Lunæque signis combinatis; propter adhærens tamen Sulphur impurum, nec metallicum fixum, Crocem etiam gerit.

Considerandus jam venit *metallorum usus*, qui triplex: *Medicus*, vel *Chymicus*, vel *Mechanicus*.

Mechanicus est in quamplurimis Artibus manualibus, v. g. Aurifabraria, Ferri, & Cuprifabraria.

Usus Chymicus est perficere metalla, & ex ignobilioribus nobiliora per *Transmutationem* facere: Unde patet, quid habendum sit de Mysterio *Lapidis Philosophici*? an detur tale Remedium, ut ita dicam, quod *imperfectum aurum*, seu Metallum non tantùm, sed etiam ipsum *Mercurium*, permutare valeat in *perfectum aurum*? Stante Hypothesi, quòd Metalla non differant nisi gradu fixitatis, & mollitiei, maturitatis & Immaturitatis, &c. facilè potest judicari, quòd beneficio perfectionis Seminis metallici metalla immatura possint maturari &c.; de quo ipso, cùm non sit hujus loci, videatur præ cæteris perspicuus BECHERUS *in Suppl.* 2. item PHILALETHA *in Introitu aperto ad Regis Palatium*. Nam *Lapis Philosophicus* est tantùm medicina ad metalla aperienda, eorumque imperfectionem morbosam corrigendam, & eadem ad perfectionis sanitatem deducenda: unde falsum est, quòd debeant etiam ad conservandum Corpus adhiberi: & rectè dicit HELMONTIUS,

partim ex sequentibus, partim ea *lib. 5. cap. 9.*

Metalla non ineptè in *Classes tres* collocantur, idque tam secundùm conformitatem disparitatemve *Duritiei*, quam secundùm convenientiam *præparationum*.

Prima continet *Metalla Nobiliora*, *Aurum & Argentum*.
Secunda, *Ignobiliora duriora*, *Ferrum & Cuprum*.
Tertia, *Ignobiliora molliora*, *Plumbum & Stannum*.

Præ-

TIUS, quòd *Possessores hujus Lapidis non sint longævi*, quod & inductione exemplorum probari posset, sicut etiam PARACELSUS anno 45. ætatis est mortuus.

Fundamentum totius Tincturæ Philosophicæ est principium Mercuriale purum, vel humida vel sicca in forma, Sulphure metallico fixo, ex se adhuc indeterminato, probè digesto, probè impraegnandum, & plusquàm saturandum: His pro Fermento determinante Aurum addendum, ut fiat Aurum plusquam perfectum. Ex his paratus *Pulvis* omnibus Metallis facillimè ob fluxum mercurialem copiosum se insinuant, & ratione adjuncti Sulphuris tingentis, eorum Mercurium perficit, & in Aurum figit.

Fundamentales Operationes sunt: *Solve & Coagula*. Nempe Mercurialis Principio subjecta, Sulphure Solari impraegnata, sunt subigenda, & horum Sulphur cum illis Coagulatione mediante concentrandum. *Unde autem Sulphur istud sumatur?* quæritur. Quidam in Auro quærunt. Verùm Aurum vulgi est Caput mortuum, & Aurum non potest plùs tingere, quàm habet Sulphur ea Corpore extracto. Operatio fit in Athanore seu Furno Philosophico Igne digestionis, qui non nimis, sed successivè intendendus: Vas seu Phiala vocatur *Ovum Philosophicum*.

Quoad *Medicum Usum*, imprimis considerandum venit: *an etiam metalla cruda integra & nativa, sub sua constitutione & in Pulverem tantùm redacta, in Corpore nostro aliquid valeant? an verò saltem præparata, & in certam medicamenti consistentiam redacta?* Quod attinet *prius* ac *cruda*; de his nullus dubitat. Et certum quidem est, quod effectum activum Metallis, eorumque particulis integris, tribuere non possimus; tam clausa enim & solida sunt Corpora, ut nullam nobiscum communicationem habere queant, sed tantùm Pulveris instar, aut Arenarum, sicut fuerunt ingesta, denuò prodeant. Nullam dico attribui posse metallis activitatem in Corpus: exinde tamen non sequitur, quòd assumpta nullam habeant utilitatem: quin acidi Sapores in contentis Corporis nostri, præsertim primarum viarum, erodendo eadem, absorpti, per accidens, & *privativum Metallorum integrorum usum* nobis insinuant. Passivè ergò conveniunt, quatenus patiuntur: sic v.g. *Mars* crudus vel pulverisatus, licèt assumatur, activè nullam vim exeret in Corpore, & frustrà quasi erit assumptus; nihilominùs omnia acida, præsertim in primis viis, absorbet & perfectè edulcorat, atque hac ratione absorpta, per Intestina secum abripiendo, morborum chronicorum accidentarius existit domitor. In specie Limatura Martis cruda in affectibus hypochondriacis convenit. Ratio: quia acidum in corpore rodit Martem, qua corrosione acrimoniam suam perdit; & sic usum medicum utique præstat, sed passivum. De *Venere* pariter notum est, quòd arrosa ab acido primarum viarum, in *vitriolum* degeneret, cujus consequens est Stomachi subversio seu Vomitus. *Lunam* pulveretenus assumptam memoriæ conciliasse robur asserit TACHENIUS *Hipp. Chym.* *Aurum* ab Acido melancholico Hypochondriacorum cum horum fructu absumitur, teste MOEGLINO *de Vellere aur. pag. 9.* *Saturnus* Hypochondriacis parili cum fructu propinatur. Unde quando Saturnus & Remedia ea Plumbo dicuntur *quarta Columna Chirurgiæ*, quatenus applicata curant Ulcera cancrosa, & similia, illud non fit activè; sed quatenus Saturnus omnia acida absorbet, & perfectè edulcorat; & hoc remedium dum corroditur in Corpore, absorbendo acida, prodest. Sic *Jovis* Limaturam quidam hystericis Mulieribus pro acido specifico, Nervia adeò infenso, propinare assolent. Idem omnino de *Metallis candefactis in aqua simplici extinctis* asserendum, quorum ramenta Aquæ communicata, plùs minùs vitriolica, dicta ea ratione privativè Corpori conducunt. De *Aqua Ferrariorum Martiali* res nota est: *Aqua extinctionis Saturni* Alvum laxat: *Vinum* in quo pluries *Aurum* extinctum, Icterum curat, teste POTERIO *Pharm. spagyr.* ubi *de decoctis*: eadem Aqua extinctionis Auri Paronychiæ dolorem sedat; vid. M. A. N. C. *Anno 4. Append. pag. 21.* Pluribus Aquæ ejusmodi auratæ usum deprædicantem BURRUM videbitis in *Epist. ad* BARTHOLINUM *de Oculis pag. 54.*

Quæritur ulteriùs: *An & Aurum hac ratione in Corpore sit dissolubile?* Affirmatur; cùm & de Luna totum sit, quod dissolvatur in Corpore. Hinc *Rasura Solis pulverisata* confert in Passione hysterica Mulierum pro destruendo Acido vitioso. Ideòque, ut dixi, metalla agunt passivè, non activè, sed ipsa alteratur, adeòque usum passivum habent in usu medico, & sub hac ratione conveniunt destruendo acidum.

Interim si quæratur; *An nullam prorsus efficaciam habeant Metalla in Corpore humano?* Respondetur, aliquo, sed sano sensu, concedi quoque posse. Vis autem hæc medicinalis activa consistit in Sulphure eorum, foras tamen extracto. Omnia ergò Sulphura Metallorum extracta & fixata hac ratione conveniunt. Hæc enim vim habent anodynam, seu, ut HELMONTIUS loquitur, vi furorem Archei sedativa pollent & gaudent: Exempli loco sit *Sulphur Antimonii*, *Sulphur Vitrioli anodynum*, &c. Unumquodque autem Sulphur metallicum, specialem habet naturam, ex natura Metalli sui radicalis, & simili vi anodyna gaudet, uti dicit ZWELFFERUS. *Sulphur* certè *Solare* præ aliis vi Sanguinis purificativa gaudet; adeòque certum est, quòd in intimis Metallorum sint varia inclusa, quæ habent activitatem; sed quoniam latent sub duro cortice, & Sulphura absque adhæsione aliarum particularum commodè extrahi nequeunt, propterea variæ institutæ sunt *præparationes*, de quibus adhuc paucis agendum.

Præparata quod attinet *Metallorum*, eorumque usum, imprimis circa *Sulphura Metallorum fixa*, horum *Extractiones*. & inde paratas *Tincturas*, occupati sunt Chymici, inescati nempe effatis HELMONTII *Tr. In Herbis, Verbis & Lapidibus*, & POLEMANNI *de Sulphure Philosophico*, inter alia *Sulphura*. *Vitrioli Veneris* extollentes, propter vim anodynam, seu Archei ferocientis sedativam, quo, cessante ejus orgasmo præternaturali, ejusque robore vitali sic restaurato, ipse vegetior insurgat in Causas occasionales Morborum: quibus & alii vim temperativam horum Sulphurum, cujusvis Acris in Corpore, adeòque præter naturam Effervescentias Contentorum, & Irritationes solidarum partium excitantis, adducunt: adeò ut Sulphura hujusmodi metallica genuinas *Panaceas* omninò constituant, sive ea Corporibus metallicis perfectis sive imperfectis, istis tamen cognatis, v. g. *Antimonio*, &c. eliciantur. Pertinent adeòque huc omnes *Tincturæ Solares*, *Aura potabilia*, *Tincturæ Lunares*, *Essentia Vitrioli Veneris*. Pro hoc ergò, *Tincturas & Sulphura Metallorum* præparandi scopo, *Metalla* in primam suam materiam reducere, hinc *Sulphura* tingentia eorum separare, & ita metallica Corpora, ob *Animæ* nempe separationem, destruere gestiunt: sed de hoc ipso accuratiores & circumspectiores Chymici omninò dubitant, pernegantes, ex Metallis Solutionem partium essentialium, vel minimam fieri posse, ob homogeneam eorum & fortissimam mixtionem, utut per addita multipliciter larvari possint, sub integritate tamen Essentiæ; adeò ut sicut per se *metallum quoddam potabile reddere impossibile sit*, sed additum Liquidum requiratur, quo redigatur in consistentiam liquidam, ut sub forma liquida possit assumi; ita etiam *Sulphura, Olea & Tincturas ex Metallis elicere, æquè impossibile esse*, utut per præparationum varietatem, additorum multiplicitatem, & varias hinc omnes factas combinationes, nunc Sulphuris, Olei, Tincturæ, &c. faciem præferre queant, ipso Metallo integro, seu corporaliter adhuc præsente. Non enim sufficit, ut Metalla sint potabilia, & sub forma liquida assumi queant; sed ita debent esse potabilia, ut non ampliùs possint reduci in antiquam consistentiam metallicam: simul atque enim metallicum Medicamentum denuò potest reduci in antiquum suum Corpus durum & metallicum, non est perfecta potabilis Medicina ea Metallo, sed est solùm Solutio Corporis homogenei in partes homogeneas; sin verò ita resolvantur, ut tota compages resolvatur, & vinculum mistionis omninò dissolvatur: ut non ampliùs possit reduci, metallum est verè potabile, & stupendos edit effectus.

Redactis ita in Liquorem, & factis potabilibus Metallis, qua ratione virtutes in apricum extrahantur, Quæstio est: *quomodò operentur? an per virtutem irradiantem & spiritualem? an per contactum corporalem?* Quoad *prius*, cùm operentur sub minutissima Dosi, hactenus à plurimis conclusum fuit, quod operentur per *virtutem irradiantem*, quà dirigant Archeum, excitent, & certas ac amicabiles Ideas, exsuscitent

quæ

Præparationes Metallorum sunt

I. Purgatio.

II. Calcinatio. 1. Immersiva. 2. Vaporosa ac Illinitionis. 3. Amalgamatoria. 4. Cementatoria. 5. Reverberatoria.

III. Vo-

quæ si fuerint labefactatæ, ut operentur ad conservandam ac restituendam Sanitatem in Corpore humano ad earum ductum. Et quidem hanc *vim radiativam Metallorum consistere in eorum Sulphure*, seu Pinguedine sulphurea Metallorum, dicunt: inter quæ Sulphura metallica *primatum obtinet Sulphur Veneris*, quod ex *vitriolo veneris* elicitur, & ab HELMONTIO *Primum Ens Veneris* vocatur. Verùm cùm Remedia jam dicta mediante, & per accidens succos in primis vias alterando, effectus suos edant, nec Vinum Antimonii Vino infusum, & Mercurius vivus in Aqua coctus, sine ponderis imminutione remanente, ab alteratione immunes sint, quin Acidum Vini vel Aceti à Vitriolo vel Regulo Antimonii subtilissima ramenta abradat, & horum poris se insinuando horum defectum suppleat; omninò hæc per *contactum corporalem*, radices fixiores Morborum chronicorum corrigendo, operabuntur; adeoque ad vim radiativam confugere, opus non erit; præsertim cùm ex Metallis parata remedia sub *Sulphurum* vel *Tincturarum* forma nobis cognita, subtiles saltem *solutiones colorata* sint, & corrosionea Corporis totius in partes minutissimas, unde etiam facilè reduci possint. Sanè possunt inflammabilia reddi Metalla; possunt volatilisari, ut facilè auras petant; possunt ita apparenter destrui, ut etiam modis hactenus cognitis reduci nequeant; integrum Metallum interim in minima sul redactum, & aliorum plùs minùs homogeneorum additione variè incrustatum, semper præsens erit. *Venus* cùm *Sale Ammoniaco* facilè inflammabilis reddi potest; quod & BOYLE observavit *in Hist. Fluid. & Firm. pag.* 32. & *Chym. Scept. pag.* 3.; ipsa tamen Venus in suo Concreto manet integra. Quis autem non existimaret, Veneris sic Sulphur haberi, aut Corpus ejus saltem totum destructum esse? *Luna cornea* adeò volatilis vel ita destructa est in suo concreto, ut nulla ratione, nisi per *Saturnum*, & hoc etiam cum damno, reduci queat. Quis ergò Corpus Lunæ ex parte destructum esse non existimet? nisi integram reductionem modò docuisset KUNKELIUS *in Obs. Lit. G No.* 5.? Curiosum est experimentum, quod habet BECHERUS *Suppl.* 2. *pag.* 29. ubi mediante Luna certo modo præparata Mercurii vivi partem in Lunam transmutat. Quis hic non asserat, Lunæ Animam seu Sulphur tingens extractum esse, quod in Mercurio vero Corpus induat, & hunc ita in Lunam animet? cùm tamen ex Processu clarum sit, integram semper Lunam absque ejus vel Corporis destructione, vel Partis cujusdam essentialis separatione, permansisse. Porrò *Aurum* non solvitur in *spiritu Salis communis*, etiam rectificatissimo; sin verò Auro etiam purissimo absque ulla Lunæ mixtura affundatur *spiritus* vel *Oleum Salis*, pedetentim leni digestionis igne, spiritus elegantem citrino-aureum acquirit colorem, quem ex Auro extraxit, ipso Auro in fundo albo remanente. *Aurum* hoc *album* nullo modo nec Borrace, nec Alcalibus in Aurum reducibile est. Quis ergò non dicat, Auro suum Sulphur extractum esse? nisi *Antimonium* fraudem ostenderet, cum quo Aurum fusum denuò in pristinum splendorem redit; quem utut ab Antimonio superaddi Auro asserant, nondum tamen hoc probatum est. Et res hæc altioris est indaginis: nempe spiritus Salis aliquantulum ex superficialibus Auri particulis quasi abrasit; quod patet, quia Mercurio ipsi injectus Auri particulas in fundum præcipitat; simul verò etiam particulæ quædam spiritus Salis Auro in fundo tantùm pertinaciter adhæserunt, ut nulla ferè arte separabiles sint, hinc apparens albus ille Corporis Color. Idem Aurum, dum in *auro fulminante* occursu *Nitri*, non secus ac Sulphur in Pulvere pyrio, sclopetat, hoc Sulphuris sui ratione facere à quibusdam asseritur; quod quàm falsum, sit, eo ex apparet, quòd Aurum istud in forma Pulveris purpurei post Fulminationem remanere soleat: ideò verùm est Philosophorum effatum: *Facilius est, aurum construere, quàm destruere. Cupri* quodnam genuinum *Sulphur*, aut quæ conveniens ejus *Tinctura*, quatenus cum *aqua Forti* cœruleum, cum *spiritu Urinæ* cyaneum, cum *spiritu Salis* viridem Colorem exhibet? Quot Præparationes Tincturarum ex Luna hactenus innotuerunt, plures earum etiam pro genuinis fuerunt habitæ, cœruleo Colore conspicuæ; quas omnes tamen falsas fuisse, & Veneris tantùm in Luna hospitantis fructus, Modernorum probat industria. Sanè cùm Colores Metallorum (qui Sulphuris putantur effectus, & cujus extractione fiant Tincturæ similis Coloris, remanente Corpore Mercuriali albo) oriantur proximè à specifica uniuscujusque metalli Textura, quæ ex Sulphure & Mercurio firmissimè in Sale confermentatis, & ita ab his omnibus unctis dependet, facilè apparet, quòd *fundamento caluoso ista Sulphuris tingentis Extractio & Metalli potabilis præparatio innitatur*, ita ut videantur non tam extractione, quam per Addita in Sulphur & Tincturas mutationes.

Equidem qui contrarium asserunt, non ineptè, viis hactenus cognitis modisque ordinariis, nudis nempe Solutionibus per Menstrua vulgaria corrosiva, fieri hoc neutiquam per se concedunt, sed sublimiora requiri media, nempe vel secundùm SENDIVOGIUM *in Nova Lum.* quærendam & comparandam talem humiditatem, quæ Aurum sine violentia seu strepitu solvit; imò ita suaviter & naturaliter, sicut Glacies Aquæ calidæ beneficio liquescit, vel secundùm HELMONTIUM investigandum est universale illud Menstruum *liquor Alcahest*, de quo idem dicit, *aurum radicaliter in partes heterogeneas, Sal scilicet, Sulphur & Mercurium, per se sequestrari se non pati, nisi per unicum liquorem constrictivum*; quo ipso hunc innuit. Sed quamdiu nobis deficit talis Liquor, haud nisi Adeptis concessus, nec judicare de præparatis ejus medio Remediis metallicis, nec an reverà illius ope essentialis partium fiat separatio, aut externi saltem Sulphuris Extractio, affirmare possumus; utut & hoc in puncto strenuè se illis opponat BECHERUS *Phys. subterran. pag.* 483. *seqq.*

Sublimior ergò requiritur Metallorum Præparatio; omnes autem solutiones vulgares sunt corrosiones superficiales Corporis totius in partes minutissimas, unde etiam facilè possunt reduci ita corrosa Metalla. Est enim *solutio* vel *superficialis*, vel *Radicalis*, & ratione modi, vel *violenta* vel *amica*. *Superficialis* est, quando saltem integrum Corpus metallicum in suas minutissimas particulas dissolvitur, quæ sunt ejusdem naturæ cum toto. *Radicalis*, quando concretum in sua natura & radice resolvitur, ita ut ad eorum principia descendamus: v. g. ut Sulphur Mercuriale a suo principio terreo salino separetur. *Solutio* autem *violenta* est, quæ fit per Menstrua corrosiva acida, quæ cum impetu & strepitu totum concrementum metallicum corrodunt & alterant, quæ nonnunquam est destructiva. *Amica* denique est, quando citra talia Menstrua, & sine corrosione insigni, Metallum injectum blandè dissolvitur & liquescit, quemadmodùm Glacies in Aqua tepida. Genuinæ ergò solutiones pro parandis Sulphuribus Metallorum debent esse Radicales, Amicæ, & naturæ metallicæ convenientes; sic enim aperiunt Metalla, & eorum Sulphur extravertitur, ut postmodùm ex his possit fieri Extractio Sulphuris.

Quod de *Sulphuribus metallicis*, & hinc paratis *Tincturis liquidis*, hactenus dictum, idem de *Salibus ex Metallis* asserendum; *genuina talia hactenus parata fuisse nulla*, utut ex additorum ratione, præsertim Menstruorum, Corpora saliformia, in quibus tamen vis metallorum minimè delituit, producta fuerint: verbi gratia ex metallis *Sal fixum* à se paratum refert KUNKELIUS *P.* 1. *Obs. Lit. B No.* 3. *P.* 2. *pag.* 168. quod Mercurium in Lunam transmutavit; quæ vis transmutatoria mox ostendit, non genuinum aut propriè dictum Sal fuisse, sed de integræ metalli natura, scilicet de ejus Sulphure, simul participasse. Utut autem Reductio metallorum in primam materiam, ac Sulphuris ac Tincturæ hujus medio præparatio, sit ardua; tamen etiam absque tali reductione utilia *medicamenta*, eaque varia ex metallis fieri possunt *Anodyna* & *Analeptica*, plùs minùs polychresta, quæ & ipsa, more hactenus recepto, *Sulphura* & *Tinctura*, scilicet latiori sensu secundùm hactenus dicta, vocari possunt. Non secus enim ac *Cinnabaris nativa* vel *Antimonii* optima sunt Remedia, defectui Sulphoris antimonialis fixi, ejusque Tincturæ elegantioris à BASILIO VALENTINO descriptæ, suo modo substituenda; ita etiam de aliis præparationibus metallicis hoc ipsum affirmandum.

Observandum autem hic, *duplices esse Remediorum hujusmodi operandi rationes*: dum quædam vi propria operentur, quædam ea textura nova, quæ cum aliis sub præparatione additis emergit, alienas novas potentias acquirunt; qua ratione v. g. Mercurius vivus assumptus brevi innoxius transit, qui per sublimationem acidis combinatus corrosivus ac venenosus evadit. Sub his metallorum præparationibus, ut utilia medicamenta ex iis sub *Sulphurum* vel *Tincturarum* forma eliciamus, quæ tanquam subtiles sal-

III. Volatilisatio: unde *Metallum volatilisatum*, id est, in spiritualem naturam redactum.

IV. Extractio, vel potiùs *Maturatio*, seu *Exaltatio*: unde *Tinctura*.

V. Sublimatio: unde *Flores*.

VI. Salificatio: unde *Sal*.

VII. Mercurificatio: unde *Mercurius*.

tem & plùs minùs artificiosæ ac coloratæ Solutiones erunt, opera danda, ita præparentur metallica Corpora, quò textura eorum in minimis ita alteretur, ut quasi nonnihil aperiatur, atque substantia eorum sulphurea quasi extravertatur, quæ aliàs in Concreto intimè clausa delitescit. Rem totam ut Exemplo intelligibilem reddam, consideremus *Mercurium vivum*: Hic per se præcipitatus *Sulphur* suum externum (de quo cons. *Hipp. Chymicus* TACHENII *cap.* 24.) extravertit, & hujus medio mutat texturam, ac *pulvis rubicundus* evadit texturæ fixioris, virtutis diaphoreticæ, & hinc febrifugæ, utut in majori dosi & repetito usu etiam salivatorius sit: istæ tamen virtutes in eodem vivo non deprehenduntur: tamen facilè iterum reducibilis est in antiquum Mercurium vivum, in quo istud sulphur quasi obrutum delitescit, & qui alias etiam proprietates obtinet. Vel sicut *Regulus Antimonii* cum *Acidis* tractatus dat *Mercurium Vitæ emeticum*, cum *Alcalibus* verò *salibus* fusus abit in substantiam similem *Scoriis Reguli*, quatenus in hac Præparatione sulphurea ejus substantia, mutato magis minimorum situ, extraposita est, quæ in Regulo aliàs intus quasi delitescit, unde etiam ex hoc ipso præparato, *sulphure Reguli Antimonii* vulgò dicto, per reductionem idem Regulus denuo acquiri potest, in quo sulphur istud denuò intus occludatur, ex quo tamen antea extraverso cum *spiritu Vini* non inconcinna *Tinctura* pto usu medico analeptico diaphoretico fieri potuit, qualem ex ipso Regulo obtinere non possumus.

Pro his ergò & similibus elegantioribus Metallorum Præparationibus, præliminaris Corporis metallici in minutiores sui particulas requiritur Reductio seu solutio; Actio quæ duabus saltem fieri potest modis. per *Acida* nempe, & per *Mercurium*: quibus & tertius, si placet, addi potest, *Tritus*.

1. Per *Acida* fiunt ordinariò *solutiones*, sive *via sicca* sive *humida* fiant. *Via sicca* solvit Metalla Acidum Ignis fundendo seu liquefaciendo, item Acidum salinum aut sulphuris, sub Cementatione Metallis additum, item *Volatilisatio* cum *sale Ammoniaco*. *Via* verò *humida* solvunt Liquores acidi non sine strepitu & effervescentia plùs minus, tam minerales, quàm vegetabiles. Inter illos *Aqua Fortis* & *Aqua Regia* primatum ducunt: inter hos verò *Acetum*; quibus addi possunt *Menstrua* ex *Rore & Pluvia* præparata, nisi & hæc ad Acida mineralia suo modo referre velimus; cum nonnisi sub forma salis communis nitrosi operari soleant; ac perinde est, sive immergantur Metalla Menstruo, sive hujus Halitui & Corpori saltem exponantur. Sed hac ratione sulphur numquam purum extrahitur. Solutio enim hæc est talis em superficialis totius, & in partes minutissimas Corrosio: unde facilè etiam Metalla ita corrosa reduci possunt.

Reductio hæc Metallorum in antiquum Corpus consistit in particularum acidarum Menstrui corrosivi à partibus metallicis separatione, sive fiat per simplicem in Igne Excandescentiam, sive fiat per adjuncta simul salia alcalia, volatilia, fixa, inter quæ eminet *Borrax Veneta*, & hinc *sal Tartari*, *sal volatile Fuliginis* &c., quibus mediantibus propter Acidi, Metallo adhærentis, factam absorptionem, Metalla à compedibus corrosivi Acidi dimittuntur, & per levem Fusionem in Crucibulo in antiquum suum Corpus reducuntur: vid. in specie ERCKER *in Aula subterran. pag.* 164.

2. *Mercurius solvit Metalla amalgamando*, eaque sola, nulla alia Mineralia, nisi ad Metallorum naturam plùs minùs accedant, uti est v. g. *Regulus Antimonii*. Ratio est: quòd in radice cum illis conspiret, cum & illa de Principio Mercuriali, quale in Mercurio vivo, sed jam inquinato, abundat, participant. Unde facilè hic illorum Concretum ingredi, eaque penetrare, & in minima sui discerpere valet: idque eò promptiùs ac faciliùs, quò plùs de hoc ipso participant, uti *Sol*, *Luna*, & *Saturnus*; difficiliùs vero & tardiùs illa, quæ minùs de eo participant, ut *Venus*, *Mars*, & *Antimonium*. Venus quidem difficulter; Mars verò & Antimonium, per se. ob Mercurii paucitatem, sulphuris vero respectivam abundantiam & cruditatem, minimè cum Mercurio amalgamabilia sunt. Hinc etiam *Calces metallorum*, v. g. *Aurum fulminans*, *Luna cornea*, &c. cum Mercurio difficillimè amalgamabilia existunt, ob sulphur acidum Menstruorum solventium, pertinaciùs ipsis adhærens. *Modum amalgamationis* describit ZWELFFERUS *Mant. spagyrica pag.* 320. *Fundamentum* verò *Amalgamationis*, ostendit BECHERUS *Phys. subterran. l.* 1. *pag.* 445. & *suppl.* 2. *pag.* 3. Metallorum hæcce per Amalgamationem solutio, saltem in minimas sui particulas discerpit metallum; nam post Mercurii separationem, *Pulvis* seu *Calx* relicta per se facilè in metallum reducibilis est. Separatio autem Mercurii optimè fit per Retortam, Amalgama blande destillando, & ita Mercurium vivum denuò acquirendo: cons. de hac Mercurii, atque etiam Metallorum post Amalgamationem Reductione, ERCKER *pag.* 199. *Tract. superiùs citato*. Alcalia ergò in Metalla nil operantur, sed Acida & Mercurius: ni hunc ad solvens alcalinum non ineptè referre velimus qui ut in Metallo constituendo Alcali vices respectu sulphuris obit, ac Mercurius vivus Alcali metallici rationum repræsentat; ita Mercurius vivus per illa, quæ alcalinæ naturæ sunt, fortificari potest, ut potentiùs amalgamando solvat: de quo vid. BECHERUS *suppl.* 2. *P.* 3.

In Metallis verò, jam solutione prævia in minima sua redactis, Alcalia, præsertim volatilia, non penitùs in efficacia observantur: penetrando nempe intimiùs eorum texturam, & extravertendo nonnihil eorum sulphur; unde non inconsultò *spiritus Vini* cum *spiritu* aut *sale volatili Urinæ* sociata, à quibusdam pro *Extractione Tincturarum metallicarum*, præmissis prævis illorum Calcinationibus seu solutionibus, adhibeatur. Quinimò pertinet huc effatum BASILII *de sale Ammoniaco: Sal Ammoniacum non est minima Clavis ad reserandu Metalla, unde etiam ab Antiquis comparatur Avi volatili. Potest etiam educere Colores, Tincturas Mineralium, & similium metallorum, velocibus suis pennis supra montes niveos*. Vid. BASILII VALENTINI *wiederholung des Grossen Steins*, *p.* 93. *von Salmiac*.

Sed observandum tamen simul, quòd *salia alcalia* eo ipso, quo agunt in sulphura metallica, primario inserviant ad *Mercurificationem metallorum*, seu ad mercurios Corporum ea metallis parandos. Scilicet salia hæc sunt transmutativa metallorum in tale Corpus fluidum, seu resuscitativa dicta, partim alcalina, partim Alcalibus vicina: v.g. *Sal Tartari*, quod dicitur TACHENIO *sal privilegiatum*, quoniam potentiùs extrahit mercurium; *Cineres clavellati*, *sal Urina*, *Urina humana*, & cum hoc præparatum *sal Ammoniacum*; item *spiritus Fuliginis*, & ejus *sal volatile*, *Borrax*, *Acetum*, & suo modo *sal commune*, non quòd ea metallis parandum mercurium resuscirent, eumque vivum sistant, qui cum sulphure concretum metallicum antea constituebat (qualis etiam mercurius vivus metallis non inest); sed quod agendo in Acidum sulphuris, hujus vim enervent, ita, ut coagulum metallicum talium additione & interpositione, mollius, & hinc fluidus tandem perfecti mercurii vivi schema repræsentet: pari ratione, ut rem simili aliquo modo illustrem, atque Lapides vitrescibiles aut silices, Alcali additione in Vitrum facilè fusile abeunt; qui etiam uberioris alcali additione per deliquium Liquores reddunt, saltim quatenus Alcali enervat Acidum Lapidis, quod hinc latiùs dilatatum aut diffusum, firmam talem coagulationem facere nequit, quin vel Vitrum molle, vel etiam per deliquium Liquorem suggerat. Ita & salia ista Mercurium ex Metallis non separant, sed ex iis nova texturæ mutatione faciant; quod ipsum tamen in perfectis Metallis absque simultanea Mercurii vivi additione fieri nequit, propter intimiorem sulphuris cum Mercurio colliquationem quasi & concentrationem, ad quam vix præterquam maximè homogeneum penetrare valet Agens. Non ergò talis Mercurius præexistit in Metallis tanquam pars componens; sed est novum Productum artificiale, in quo Metallum latet adhuc integrum, & suo modo reductibile.

Rarissimæ alias sunt Aves hujusmodi *Mercurii Corporum*, à ROLFINCIO propterea, multisque aliis etiam, inter *Non-entia* relati: non tamen omnino negandi sunt, quoniam Experientia confirmat, utut difficilioris sint acquisitionis. Sic ex *Luna* facilè *Mercurius* currens & fluidus paratur, ut oretenus hoc affirmavit Dn. BOYLE, quem sæpiùs alios præparare docuerit: & Dn. D. MICHAELIS refert de *Generali* ARNHEIMIO, quod habuerit *Mercurium vivum solis*, cujus hæc fuit nota, quod in loco obscuro & tempore nocturno scintillas igneas visus fuerit emittere, agitatus & motus. *Mercurius Jovis & saturni* facilis est præparatu; & dixit mihi expertus quidam Chymicus, se casu incidisse in

Mer-

AURUM.

AUrum, Metallorum cunctorum est nobilissimum; solidissimum, colore fulvum, compactum ex Principiis summè digestis, adeoque fixis.

Dicitur Chymicis 1. *Sol*, quia Soli tum macrocosmico, seu cælesti, tum microcosmico, id est Cordi, sympatheticè respondere creditur: unde & *Solis Signo* notari suevit. Germ. *Gold*, Gall. *Or*.

2. *Rex Metallorum*, quòd principatum inter Metalla sibi vindicet.

Præstantissimum censetur *Arabicum*, hinc *Ungaricum*, tandem *Rhenanum*.

Vires. Balsami seu Calidi nativi, Cordisque summum corroborans est, unde & in omnibus Morbis in quibus vires reficiendæ sunt, cum successu exhiberi poterit. Mundificat insuper Sanguinem, noxiorum scilicet humorum discussione ac diaphoresi.

N. Cra-

Mercurium Saturni: scilicet quidam solvit aliquando *Saturnum in spiritu Nitri*, & spiritum Nitri postmodùm abstraxit, hinc remanserunt *Crystalli* in fundo, quæ Crystalli agitatæ cum Spatula ferrea, & ita repositæ, tempore quodam interjecto, granula Mercurii vivi dederunt, adhærentia Spatulæ ferreæ.

Proba Mercurii Corporis metallici, qua à Mercurio currente vulgi distinguitur, est hæc: quod talis Mercurius Corporum in vola Manus detentus promptè cum quodam fervore *Aurum* injectum perfectè & radicaliter solvat, ita ut ex calore & fervore, quo in istud solare Corpus agit, vix in Manu detineri queat. Deinde talem Mercurium Corporum in Corpore humano nullam Salivationem efficere ajunt, sicut solet facere Mercurius vulgi vivus.

Sed cùm hæc *Mercurificatio* ferè instituatur eum in finem, ut *Philosophico Lapidi*, seu *Tincturæ Physicæ*, labori in via sicca inserviat; de hac verò nostri instituti non sit dicere; ob id de his materiis consulendus præ cæteris hoc in puncto perspicuus BECHERUS *Phys. subterran. lib. 1.* & hujus *Suppl. 2.*

3. Istis duobus modis in minimas integri sui Corporis particulas nempe integrales, rediguntur Metalla, ultra quem effectum, an aliquid ampliùs præstet *Tritus*? equidem haud adeò constat, utut *Sal Aeris universale* imprimis huc efficaciter concurrere, & Corporis reclusionem efficere intimiorem asserat LANGELOTT *in Epistola præfixa Experim. Tilemanni*; de quo tamen uberior consulenda venit Experientia.

Hactenus *de Metallis in genere*: sequuntur jam *species* eorum, & primò quidem *nobiliorum*, quas inter omnium oculos perstringit

AURUM.

AUrum Metallum nobilissimum in universo Regno Minerali *Rex* est, quoniam est solidissimum, & diutissimè persistit in Igne. Notatur *Signo Solis*, quia respondere *Cordi* in Microcosmo creditur. Ex accuratiorum Chymicorum scrutinio *Sulphure* pauco, sed maximè potente in qualitate, hoc est, Sulphure maximè fixo & inde potentissimè tingente, sed potente *Mercuriali Principio* multo, utroque depuratissimo, *Principio* autem *salino terreo* puro omnium minimo exceptis, concreatum dicitur. Hinc dicunt Philosophi, quòd *Aurum nihil aliud sit, quàm purissimus Mercurius coagulatus a fixissimo Sulphure*. Ex hoc firmo Coagulo dependent omnes *Auri proprietates*: ex copia Mercurii mira ejus *Ductilitas*, item ex copia Mercurii coagulati oritur & *Ponderositas*: ex Sulphure verò, quod per se admodùm fixum est, oritur *Auri Indestructibilitas*, ut nullo Igne possit imminui, sed illibatum persistat.

Variat autem *Aurum*, nec omnia ejus individua inter se conveniunt; sed unum altero pro varietate *Loci natalis*, nunc durius, nunc mollius, magis vel minùs tinctum erit. Sic *Aurum Hungaricum*, præ cæteris hoc tempore nobile, primatum obtinet, & fixissimæ naturæ est: ex *Insula Madagascar* est Aurum Hungarico mollius, & instar Saturni fusile facilè, pallidius item, atque quasi immaturius reperitur? Conf. BORRICHIUS *Ortu & Progr. pag.* 50. item BOYLE *Tentam. pag.* 65.

Quæritur autem: *An Corpus adeò fixum & densissimum, quod & in fortissimo Igne ne tantillum amittat, aliquam in Corpore habeat efficaciam*? Negatur: Nempe Aurum crudum, vel foliatum, vel limatum, vel minutissimi sub forma Pulveris, cum Pulveribus, vel Syrupis, &c. frequenter permixtum, nihil operatur in Corpore: nam sine omni activitate excernitur, nisi quòd aliquid patiatur ab *acidis*? Addunt quidam in *Destillatione Aquarum pretiosarum*, addunt *Jusculis consumptis*, &c. sed simili usu insano; quoniam, quamdiu manet in Corpore, nullam potest exerere efficaciam. Sunt alii, qui *applicant Aurum Pulsibus*, & expectant ab illo confortationem Corporis: sed similiter decipiuntur. Nam si vel 100. annos relinquerent in Pulsibus Aurum, nullo tamen modo hoc

pacto perciperent exinde confortationem. Nec usus *Auri sub forma potabili* mediante sui candefactione & extinctione in Aqua appropriata; contra Icterum flavum, affectus chronicos, pro scopo confortativo, & resistenda Malignitate, &c. non adeò insignis est, nec tanti ponderis: de quo jam suprà monitum, & præterea conf. HOFFMANNUS *Clav. pag.* 200. Quò sæpiùs quidem extinguitur, eò magis de Pondere amittit Aurum: *Liquor hic extinctionis Solis* evaporetur aliquantisper, magna ex parte remanet flavus & aureus: sed si ad siccitatem evaporetur, facilè denuò sub forma *Pulveris* aut *Calcis* albicantis subsidet in fundo, quæ facilè potest reduci fusione in *Aurum fuscum*. Nullam ergò efficaciam in Corpore humano habet Aurum per se, utut BURRHUS *in Epist. ad Barthol.* scripsis, & LOCATELLUS *in Theatro de Arcan. Chym. Arcano V, pag.* 36. de hisce aliter sentiant, & frustrà laudent.

Aliàs laudatur *Aurum apyron*, quod est Aurum perfectum ex Fodinis extractum, quod nullum *Ignis* examen percepit; & hoc Aurum apyrum Odorem suaveolentem de se spirat, & singulare prædicatur *Cordiale*; videatur HAUPTMANNUS *in scripto collisivo pag.* 86. hocque Aurum à multis commendatur pro usu medico; cæterùm non semper tutò, quoniam in ejus Minera reperitur semper aliquid de Excrementis Veneris & Lunæ, & sic redditur *malignum & venenatum*; si verò haberi possit apyron purum, non dubito, quòd ex eodem possit parari elegans Medicina, quoniam in Igne partes primo Enti Auri viciniores, & volatiliores exhalant, ex quibus unà possit fieri elegans *Aurum Potabile*, Sunt, qui dicunt, quòd Aurum habeat *vim purgandi*: sed si hoc facit, facit tantùm per accidens.

Observandum igitur, ut, si Aurum vires quasdam, ab Authoribus sibi adscriptas, & habere & exercere debet in Corpore humano, necesse sit, ut eliciatur ejus *Principium sulphureum*, ex quo in forma liquida paratur *Tinctura* seu *Aurum Potabile*. In ejusdem enim Sulphure seu Tinctura vim cordialem analepticam, Morborum præsertim acutorum Panaceam, inesse, Authores ostendunt. Nec deneganda est Remediis Solaribus egregia sua in Morbis acutis efficacia, Acris cujusvis insigniter correctiva, & spiritus vitalis corroborativa. Unde quoscunque affectus citò, tutò, & jucundè curare poterimus beneficio hujus *Sulphuris*: post quod nihil melius, quàm *Sulphur Vitrioli Veneris*. Proba Sulphuris ex Auro extracti est, ut reliquum Corpus remaneat destructum, nec ampliùs reduci possit in antiquum Corpus metallicum rubeum.

Aurum autem Corpus est compactissimum & solidissimum, exinde *impedit Ignis vim*. Per *Menstrua corrosiva* notum est, quòd destruatur: sed semper denuò potest in suum antiquum Corpus redigi. Nam hactenus inconcussus stat Chymicorum excellentissimorum *Canon*: quòd *facilius sit Aurum construere, quàm destruere*: & propter hoc ipsum seu firmissimam hanc unionem, vocatum fuit Aurum à Veteribus *Fortitudo Fortitudinis fortissima*. Et ex hac ipsa difficultate destruendi Aurum, dum semper ferè potest reduci per *Salia fixa*, patet, quid habendum sit de *Præparationibus vulgaribus Auri*? quòd sint tantum superficiales Corporis integri in minutissimas particulas *Separationes*: non verò radicales ejusdem *solutiones*. Nam in summa: *Auri perfecta vera & legitima Præparatio consistit in solutione radicali*: sed hoc opus, hic labor.

Patet ergò, quid habendum sit de *vulgari Calcinatione, Solutione & Tincturis*? quod scil. sint simplices *Solutiones*, parvi aut nullius usus in Medicina; à nullo enim dissolvitur radicaliter, &c. *nullus etiam habet verum Aurum Potabile*. Unde præparata ex Sole Remedia, eorumque vires, accuratè priùs perpendendæ sunt; adeoque in *Judicio de Remediis genuinis ex Sole parandis* tria probè observanda sunt.

1. An *Corpus Solare magis vel minùs reclusum sit*? Optimè enim PARACELSUS pro Auro Potabili parando primum gradum statuit, ut fiat volatile, nec ampliùs possit reduci.
2. *Quale & quomodò adhibitum sit Menstruum*? pro hujus

enim

N. Crudam Aurum *foliatam* Vateres multis commiscuare compositiombus. Verùm, mehercla, cui bono, præterquam quod Oculos pascat, non video; solidior anim & compactiot ejus substantia ast, quàm ut Calido nostro resolvi, inque actum deduei quaat. Nac sufficit, quòd nonnulli mutua Cordis ac Auri assluvia sympathica statuant, atqua eapropter Aurum foliatum exhibent. Etenim præterquàm quod eadam facilitata id dastrui possit, qua citra rationes adsaritur, applicari posset axtrinsecùs majori in copia, atqua dubio procul majori cum utilitata, minoreque vel nullo eum dispendio.

PRÆPARATIONES.

I. PURGATIO.

Purgatio Solis fit, vol à *Sordibus* superficietenùs adhærentibus, vcl à *metallis imperfectioribus* commixtis.

Purgationi à Sordibus sufficit *Lotio ex Aqua*, præcipuè quæ *Tartaro* val *Sale communi* impregnata est, vel ex *Aqua Forti* minùs spirituosa, id est, aquosiori.

Purgatio ab imperfectis metallis fit

1. Per Calcinationem Immersivam.

Solvitur *Aurum* in *aqua Regia*, quæ solum Aurum solvit relictis reliquis intactis: hinc deplatur Solutio præcipitaturque; *Calx* illa denuo fusa purum exhibebit Aurum.

2. Per Fusionem.

1. *Cum Antimonio.* Fiat *Regalus Solaris*, modo quem habes *de Regulis in Antimonio*: Regulum bunc Solarem Crucibulo impositum, colloca In Anamium, adde Ignem Carbonum eircularem (suppressionis quoque si vis): adhibe, si opus, Follem, dooec totum Antimonium effumarit, & nonnisi *Aurum* penitus purificatum remansarit. Vocant Germ. *von dem Balge beglasen.* Gall. *de l'Or purifiè par Fusion avec de l'Antimoine.* Sic purgatur Aurum ab omnibus Metallis.

2. *Cum Saturno.* Fit ad eundam modum, quo *Argentum* purgara docemus *Capite sequenti.*

3. Per Cementationem.

℞. *Aurum laminatam.* F. in Olla cementatoria S. S. S. cum *Cemento Vulgari* vel *Regali*; committe Igni gradatim horis aliquot, ut Matalla imperfecta comburantur.

Cementum vulgare.

℞. *Farin. Laterum* ℥viii.
Sal. com. praparat. ℥iv.
Sal. Nitri,
Ærugin. ana ℥ß. M.

Cementum Regale, quod soli Auro parcit.

℞. *Farin. Later.* ℥iii.
Sal Gemma,
Sal. com. praparat. ana ℥i.
Misce humectando *Urina.*

Cementum optimum.

℞. *Auri* p. i. *Antimonii* p. ii. fundantur simul, hinc fac La-

enim indole, & inde sæpiùs nata, apparenter salrem, Tinctura, diversas facultates viresque acquirunt Solaria Remadia.

3. *Ipsorum Menstruorum* cum *Corpore Solis* considerentur probè *Congressus*, exqua his nata nova Textura, & novum amergens concretum, subinde stypticum, intardum laxativum. Unda atiam variæ novæqua Vires præcisè Solares originem suam nanciseuntur.

Meretur hic considarationem Effatum VERULAMII *Tr. de Hist. Vit. & Mort. pag. 84. §. 84.* dum inquit: *Existimamus, spiritus salinos per quos fit dissolutio, virtutem illam, qua reperitur largiri potiùs, quàm ipsum Aurum.* Quòd si aperiri possit abique corrosionibus, aut per corrosiva benè postea abluta, rem non inutilem fore arbitror. Nam ut rectè loquitur POTERIUS *in l. 2. Pharmacop. Spagyr. pag. 452. Summa Auri Praparatio in Dissolutione consistit. Hac verò procuranda est sine corrosivis; foras non Medicamentum, sed Venenum, conficitur. At sunt corrosiva ea omnia, qua è salinis spiritibus educantur;* & sunt tantùm Solutiones superficiales, & reductibiles in antiquum Corpus. Nam reduci possunt vel per *Salia Alcalia*, vel per *Mercurium vivum*, vel par *Laminam Jovis*. Potiùs igitur blanda & insipida Menstrua, citra rosionem Aurum liquefacientia, & citra sensum manifestum solventia, requirantur.

I. Ad PRÆPARATIONES vulgares aliàs pertinet DEPURATIO AURI à *Sordibus superficialibus*, partim ab *imperfectis metallis* ipsi adhæraatibus.

1. *Metalla*, quæ adhærere solent, sunt imprimis *Luna*, item *venus*, ax quibus præsertim Venus difficilioris separationis axistit, *Luna* conveuientissimè separatur per *aquam fortem*, item per *aquam Regiam*: qua ratione atiam *venus* potest separati; hæc tamen specialiùs mediante *Saturno* elicitur: utraqua tam mediante *Antimonio*, quam mediante *Cemrntatione*, saparatur. Per *aquam fortem* depuratur convenientissimè Aurum per repetitas ejus recentis affusionas & extractiones; hæc enim Lunam & Vanerem cætaraque metalla saltam extrahit, Aurum verò extractum relinquit: *Calx* relicta probè dulcorata Aurum purum existit: Conf. ERCKERUS *in Aula subterran. pag.* 185. Per *aquam Regiam* depuratur Aurum, quatenus hæc solùm Aurum solvit, Lunam veru intactam relinquit; Solutio præcipitata *Calcem Auri* purissimam optimèqua tinctam suggarit: Conf. ERCKERUS *loco citato pag.* 195. & 196. Sed convenit saltem, quando Aurum Lunæ permistum est; si enim Vanus adsit, hæc ab Aqua Regia simul solvitur. Et huc pertinet *purificatio Solis per Quartationem*, qua Aurum depuratur ab omni Luna permista, & separatur.

♃. *Auri vulg.* p. i.
Luna p. iii.

(Inde nomen *Quartationis.*) Hæc invicam miscent & fundunt. *Misturam* fusam tundunt in Lamellas, postmodùm his *Lamellis* superinfundunt *aquam fortem*, quæ saltim Lunam absorbet & dissolvit, & Aurum in forma Lamallarum *integrum* relinquit in fundo.

Mirum hic est, quod, si in ista mistura plua de Auro, quam præcisè quarta pars sumatur, Aqua Fortis Misturam noo attingat; sin minus, tunc Aqua Fortis ita misturam solvit, ut Aurum non tam in forma Lamellarum, sed in forma pulveris nigri subsideat.

2. *Depuratur* etiam *Aurum cum Saturno*, modo quem docet AUTHOR *cap. 2. pag.* 374. Nempe Concretum Saturni Mercuriale imbibit omnia ignobilia Metalla, & sic atiam Venerem, quatenus horum acidum isto Mercuriali concreto saturatur, & ita absorbetur; sed Lunam cum Auro relinquit: hinc etiam est, quòd Aurum purum cum Saturno tractatum ac capellatum, interdum pallidius factum fuerit: nempe propter Lunam, cujus semper aliquantum in Saturno reperitur. Conferatur BOYLE *Orig. Formar. pag.* 264. item *in Tentam. pag.* 484.

Omnium optimus *purificandi Auri modus* ast per *fusionem cum Antimonio*. Nam Saturnus saltam imperfecta Metalla recipit, & Lunam in Sole relinquit, interdum etiam de eo aliquantulum absumit; unde *Scoria* dieuntur *Lithargyrium aureum*. Solum *Antimonium* est, quod tanquam *Lupus* ratione *Sulphuris* sui copiosi acidi, cætera Matalla rodit & absumit, Solemque optimè purificatum relinquit. Nempe post *Reguli Solis triplicem fusionem*, quam videbitis in AUTHORE *pag.* 429. relictus Regulus Solis in Igne fusus mediante Follis flatu ab adhærente Antimonio purificatur, & ita *Aurum purissimum* obtinetur. Conferatur ERCKERUS *in Aula subterran. pag.* 191. item *p.* 209. E. g.

♃. *Solis* p. i.
Antimonii p. iii.

Fundantur in Crucibulo Igne forti, & tertia *vice repetatur* in Tasta probatoria: dehinc *Regulus fundatur* Igne fortissimo, sic abit Sulphur Antimonii *cum* aliis Metallis Auro admistis, & omnia metalla ignobiliora in Scorias separat.

Interim *Antimonium sæpè retinet aliquid aurificum*, ut observatum fuit. Separetur ergò, modò *mistura* huic antimoniali addatur aliquid *Martis*: Mars enim Corpus est esuriens, & allicit ad se Sulphur antimoniale, quod rodit Martem, & sic Aurum cadit in fundum in forma Reguli elegantis. *Reductionem Metallorum* cæterorum, præsertim *Luna*, post Solis cum Antimonio Fusionem, videbitis *loco citato pag.* 191. & 192. Quidam Auro hoc modo depurando tertiam, vel quartam *Veneris* partem addunt, eum in finem, ut Aurum binc accipiatur elegantius tinctum; Venus autem Soli addita colorem ejus rubicundiorem nonnihil facere solet; hoc est *aurum gradare*. Conf. ERCKERUS *pag.* 185. & 207.

3. *Depuratio per Cementationem* fit saltem in istis casibus, quando Aurum multùm superat reliqua *Metalla* addita. Nampe Laminis Auri, vel Frustulis depurandis additur *Cementum Regale*, paratum ex *Salibus* quibusdam, v. g. et *Nitro,*

Lamellas tenuissimas instar papyri, Deinde per horas 40. vel 50. Igne forti cementa, stratificando scilicet cum *Cemento* mixto ex *Farina Later. sal. com. Colchotare, Virid. Æris* & *Sal. Ammoniaco*; irroraque cum *Acet. destill. forti*; sic perit *Cuprum. Begninus.*

Cementum aliud.

℞. *Alumin. plumos.* ℥j.
Sal. com. calcinat. ℥j.
Sal. Nit. ℥ß.
Alum. crud. ℥iß.
Terr. Vitrioli ℥ß.

Cum *Acet. dest.* F. Pasta, cui involvatur *aurum laminatum.*

Primum stratum fieri poterit ex *sal. Com. calcinat.* & *Farin. Later.* cui *Aurum* priori *Cemento* involutum imponatur. Tandem ultimò finiri poterit Stratum *Cemento* priori: cementetur gradatim primò Igne lento hor. tres plùs minus, dein auge Ignem, ut Crucibulum candescat hor. 4.

N. Hae ratione *probari possunt Floreni*, quippe qui integri manent evanescentibus Metallis imperfectioribus.

II. CALCINATIO.

Calcinatio Auri est 1. *Immersiva.* 2. *Vaporosa.* 3. *Amalgamatoria.* 4. *Cementatoria.* 5. *Reverberatoria.*

1. Calcinatio Immersiva.

Calcinationis Immersiva actus duo sunt: *Solutio* & *Coagulatio*, seu *Pracipitatio.*

Solutio fit per *Aquam Regiam*, per *Oleum Antimonii glaciale*, per *spiritum Nitri bezoardicum*, per *Aquas Fortes, Sale Nitro*, vel *sal. com. acuatas*, per *spir. sal. com. alcalis.* per *Oleum saturni*, *Liquorem* seu *Balsamum sal. com. spiritum alcalisatum Aceti destill.* per *spirit. Vini alcalisat.* per *spiritum Bolarem salis gemma, sal. Ammoniaci, spiritum Vitrioli volatilem, Tartari, sanguinis, Urina, Calcis viva, Mellis, Antimonii, Mercurii, Minerarum auri, Veneris, Martis, saturni, Roris Majalis*, & simil.

Coagu-

Nitro, sale Gemma &c., cum duplo, vel triplo *Farina Laterum*, fit stratum supra stratum in Pyxide terrea proba & firma, aut Crucibulo; sicque debito Ignis gradu calcinantur. *Stratum supra stratum* est, quando primo ponitur stratum Pulveris in Pyxide cementatoria, vel in Crucibulo, deinde injiciuntur Laminæ solis, & denuò Pulvis, deinde Aurum, & sic fit stratum supra stratum. Salia addita Lunam & Venerem absumunt, sicque Aurum intactum, purum, & ab omni sorde defæcatum relinquunt; qua ratione etiam Luna ab Auro Rhenano vel Coronato separari potest: videatur ROLFINCIUS *in Chym. pagin.* 87. Farina Laterum eum saltem in finem additur, ne Metalla Aurumve fluere possit; item ut inserviat simul pro commodo Receptaculo Metallorum ea Auro separandorum: & hæc est *Cementatio. Salia ista quasi essentialia* sunt, *sal commune*, & *Vitriolum* ad rubedinem calcinatum; quæ in omni Cemento requiritur. Addi etiam solet interdum *Sal Ammoniacum*, quod mirè Cementationem promovet, & celeriùs absolvi facit; sed tum necesse est, addatur simul *Nitrum*, ut coerceat nonnihil salis Ammoniaci fugacitatem. *Viride Æs* à quibusdam etiam quandoque additur, quod ubi paulò validiùs aut citiùs agendum est, convenit: adeoque optima *Ingredientium pro Cemento Regali proportio* est,

Recipiendo *salis comm.*
Vitrioli calcin. an. p. j.
Farin. Later. p. ij. M.

Plus enim Farinæ si additum fuerit, debilitantur salia, quo minùs operari queant.

Compositiones talium Pulverum habet AUTHOR. Hisce etiam quidam addere amant *Æs ustum, Hæmatitem, Crocum Martis, Tutiam*, &c. eo fine, ut graduetur Aurum pro elegantiori colore: sed frustrà hoc fit; aut enim parum vel nihil elegantiæ sic Auro accedit, vel superficiale saltem est, quod sic contrahit. Conferatur ERCKERI *Aula subterran. pag.* 77. &c. Non autem de nihilo est, Auro colorem per Cementa posse intendi; id quod Experimentis non levis momenti ostendit MORHOFF *de Transm. Metallorum pag.* 76. & 84. An verò mediantibus hujusmodi Cementis Aurum simul augeri possit, ut pondere notabiliter excrescat, in medio relinquo Modum hujus rei, sed adhuc dubium, videbitis in ERCKERO *lib. 4. p.* 204.

II. CALCINATIO seu SOLUTIO AURI, sive fiat *in via humida*, sive *in via sicca*, pluribus modis tentata fuit per *Menstrua notiora*, nunc per *Menstrua* vel *sublimiora*, vel *secretiora*, semper tamen per *acida*, ita ut à quibusdam pro *Non-Ente* habeatur *auri*, absque Acidis plùs minùs corrosivis, *per alcalia solutio.* Unde etiam cognitæ hactenus Auri solutiones, Corporis solaris impetuosa Corrosione, hincque nata Effervescentia ac strepitu, peractæ fuerunt. Unde semper omni studio ad Menstruum suaviter ac sine strepitu Aurum solvens, & quasi liquefaciens, intenti fuerunt Chymici: hocque imprimis in *spiritu Mundi* & *sale Universali* in Pluvia, *Rore* item in Tritu; alii per *Menstrua ex Mineris* appropriatis: alii aliis mediis, tentarunt.

1. *Ordinarium Menstruum* pro vulgaribus Auri solutionibus est ex *Nitro* & *sale spiritus, aqua Regia* dictus, quoniam solvere potest *Regem Metallicum* nempe *Aurum.* Numquam Aurum potest dissolvi per Menstrua acida corrosiva, nisi semper aliquid adsit de sale, seu de spiritu salis: Spiritus Nitri solvit Aurum, sed cum consortio *salis*, vel *communis* vel *salis Ammoniaci*, vel *salis Urina*, seu *Spiritus Urina.* Solus spiritus Nitri, utut rectificatissimus, seu *aqua Fortis* ex *Nitro & Vitriolo* parata, omnia reliqua Metalla solvens, Aurum non attingunt. Sicuti econtrà salia quælibet, aut spiritus salis, per se non solvunt Aurum, nempe Aurum corporale, sine societate Nitri, aut ejus spiritus. Nam calcinatum antea, aut aliis modis priùs præparatum Aurum spiritus salis solvere valet. Et spiritus Nitri promptè solvit Lunam, non verò Aurum; si autem addatur aliquid de sale Ammoniaco seu spiritu salis, tunc iste spiritus Nitri seu Aqua Fortis à salibus acuata, non ampliùs solvit Lunam, sed dissolvit promptissimè Aurum. Ratio est, quia aurum totum ferè Mercurius coagulatus est, in sale verò communi est Terra ista Mercurificans, unde propter hanc convenientiam in radice sal commune solvit Aurum, addito tamen spiritu Nitri. Hinc *Aqua Fortis*, si ejus tribus vel quatuor unciis addatur ℥j. *Spiritus salis Ammoniaci*, vel *salis communis*, vel *spiritus salis*, fit optima *aqua Regia*, quæ aliàs simpliciter ex *Nitro*, addito *sale communi*, destillando Igne aperto parari solet. Aliàs *spiritus Nitri sali communi* affusus, & hinc abstractus, fit *aqua Regia*, & loco salis communis perfectum *Nitrum* relinquitur. Par ratio est, si Aqua Fortis aut spiritus Nitri bis ab æquali portione Nitri crudi abstrahatur: nam & sic in *aquam Regiam* degenerant: vid. *acta Hafniens. Volum. 1. pag.* 146. Ratio est, quia Nitrum omne semper adjunctum habet aliquantum salis communis, quod vocant Germanicè *den Schalck.* hinc incumbit Chymico labor *refinandi Nitrum*, id est abstrahendi sal à Nitro, cujus salia spiritus simul elevati ratione ex Nitro hæc Aqua Regia emergit. Pertinent nempe huc *salia mirabilia* GLAUBERI, scilicet

♃. *Salis comm.* ℔i.
solvatur in
Aqua communis q. s. *Solutio* filtretur, tunc in Retorta vitrea vel terrea affundatur *Spiritus Vitrioli* cum *suo Oleo*, etiam ℔i. & ex Arena gradatim, tandem fortissimo Igne, pellatur: prodit primo *Phlegma* insipidum, tandem *spiritus salis* optimus: quod in fundo remanet, *Aqua communi* solvatur, filtretur, & evaporetur ad cuticulam, & ad crystallisationem in loco frigido reponatur, quæ ferè in forma salia nitrosa apparent.

Sal hoc *mirabile*, quod figit & solvit, usurpatur præcipuè ad solvendum Aurum & subjecta sulphurea, tam in Minerali, quàm Vegetabili & animali Regno. Idem præstat *spiritus* & *Oleum sulphuris*, si loco spiritus Vitrioli eodem pondere sumatur. Si loco salis communis sumatur *Nitrum purificatum*, & jam dicto modo tractetur, prodit *spiritus Nitri*, & quidem remanet *sal mirabile*, ad Medicamenta ex Luna paranda utile. Observandum autem, quod sal illud mirabile ulteriùs præparandum sit pro auro solvendo: nempe *Sali* huic in Crucibulo fuso injiciantur subinde *Carbones*, quos dissolvit, idque tamdiu, donec intensum rubrum Colorem acquirat; hinc demum injici solet *aurum*, & promptè dissolvetur, *solutio* hæc viridiuscula apparet; sed ubi digitis adhærescit, maculam purpuream relinquit. Ex dicta *solutione* beneficio *Mercurii* denuò haberi potest *aurum* ipsum. Quod si dicta *solutio*, præsertim adjecto *sale Ammoniaco*, destilletur, *Gutta* elegantes flavescentes per Alembicum transeunt, quas putavit GLAUBERUS esse ex sole, summque *aurum potabile* vocavit: quod falsum, sunt enim saltem *sulphur Carbonum.*

Ex dictis patet, *Oleum antimonii glaciale*, seu *Butyrum antimonii aurum corporale* non solvere, quoniam saltem de spi-

ritu

Coagulatio fit, vel Humiditatis discussione, vel soluti Auri repercussione, seu Præcipitatione.

Præcipitatur Aurum instillatione *Olei Tart. per deliq.* injectione *Cinerum clavellator.* vel *Salium ex Vegetabilibus elixiviatorum*.

Præcipitatur itidem *solutio solis* per *Mercurium* injectum.

Præcipitatio fit etiam cum soluto *sale Ammoniaco Spiritu Urinæ*. *Dissolutio* cum *Menstruo aqueo insipido* via est possibilis. Potest tamen acrimonia *spiritus sal com.* solventis aliquo modo occultari. Sic multi asserunt *Oleum salis com.* ferè insipidum evadere, si *Lateres* candentes sæpiùs in eo extinguantur, & postmodùm destilletur *spiritus* dulcescens, in quo postea *solem* solvunt. Alii *Balsamo sal. com. dulci* utuntur, quod fit ex *sal. com.* per vices XII. *Spiritu Aceti destill.* impræ gnato, deinde destillato: *Flores sal. com.* collo Retortæ adhærentes, solvuntur in Cella in *Oleum* Auri solutivum.

Hinc

Aurum sclopetans seu Fulminans.
αυρουιόχρυσος.

℞. *Auri laminati* & in frusta incisi q. v. solve digerendo in *Aqua regia* (ex *aqua forti* ℔. I. *sal. ammoniac.* ℥iv.) *Solutioni* infunde guttatim bonam quantitatem *Olei Tart. p. d.* (vel è contrà *solutionem auri* infunde in bonam quantitatem *Olei Tart. p. d.*) donec solutio clara & alba evadat, sic præcipitabitur aurum instar limi; sole omni ex partu præcipitato, elue salsedines *aqua communi*, *Calcemque solis* calore Hypocausti lenissimo exsicca, vel sponte sua exsiccari permitte: sic paratum est *aurum Fulminans*.

N. Aurum hoc *Fulminans* cautè tractes, ne flammam scilicet

---

ritu salis participat; benè autem ex hoc *Spiritus Nitri* additione paratus *spiritus Nitri bezoardicus*, in præparatione Bezoardici mineralis abstractus, promptè Aurum solvit, & Menstruum peracutum BOYLEO constituit; cujus beneficio aliquando Aurum adeò extraxit, ut Corpus album instar Lunæ fixæ remanserit.

Perinde autem est, sive in *spiritus*, sive suos *Fluores* redacta aut resoluta sint *salia*, sive eadem in Aqua soluta Auro addantur; solvunt etenim sic Aurum in *Crocum purpureum*, cujus descriptionem videbitis in ZWELFFERO *Animadverf. in Pharm. Aug. pag.* 406. & *Mant. spagyrica pag.* 319. item in M. A. N. C. *Anno* 6. & 7. *Append. p.* 85. Qui *Crocus* ulteriùs in *sulphur solis* seu *Aurum Diaphoreticum* posset redigi si nempe ex hoc *Croco Zwelfferi* mediante *sale ammoniaco* addito (sed qui priùs terna vice a *sale communi* fuit sublimatus) ritè sublimato. post Edulcorationem acquiritur *Pulvis* coloris elegantis instar purporei, qui ulteriùs cum *spiritu Vini tartarisato* circulari, atque in *Tincturam solis* exaltari potest.

Eadem *solutio auri* meliùs adhuc in *forma sicca* fieri potest, si nempe eadem proportione *salia ista* cum *Auri Foliis* mista, absque Aqua, Cucurbitæ imponantur, & optimè sigillentur; lentoque Igne per aliquot horas digerantur. Sic *alumen* bulliendo salia & auri Folia solvit, & quasi philosophicè Vasu clauso calcinat: *Materia* fit quasi aureo-lutea, quæ soluta cum *aqua communi*, præcipitatur cum *Oleo Tartari per deliquium facto*, sic *Crocus* decidit, præmissa Edulcoratione lento Igne reverberandus. Et ex hoc *Croco* varia fieri possunt, cùm corrosiva salium corpuscula faeilè elici possint, quod in Aqua Regia non æquè succedit: nam corrosivorum istorum Menstruorum particulæ tenacissimè adhærent Calcibus solutis, indeque interdum non levem noxam istis conciliant.

Ut autem *salia Aqua Fortis corrosiva à Calce solis separentur*, curiosus modus est hic:

> ℞. *Pulveris Auri per aquam Regiam in Calcem redacti*, & quantum possibile, jam *edulcorati*, *Mercurii dulc.* an. p. æqu.

Mista probè sublimentur mutuò; sic enim Mercurius quamvis acrimoniam in se recipit, & Calx Auri instar lanuginis subtilis ac blandæ remanet, ita ut longè commodius *Tinctura* ex eo elici possit.

Præter hæc *Menstrua corrosiva* mitiora, alia elaborare satagerunt sublimiores Philosophi & Chymici, ex *nive* nempe, *Rore*, *Pluvia*, *Saccharo*, *Melle*, *Manna*, &c. Ac sanè ex his Subjectis præparari possunt Menstrua Aurum solventia: non enim saltem Ros Majalis Auri Folia universa successivè dissolvit, uti patet in *Vellere auri* BEGUINI *in Tyrocin. pag.* 408.; sed utiam similem curiosam per *Menstruũ ex Rore parati* solutionum auri docet BORELLUS. *C.* 1. *Observ.* 6. *pag.* 22. Inest enim his ipsis Meteoris substantia salina ex textura nitrosa ad naturam salis universalis Aeris accedens; unde non impossibile est, ex horum Præparatis Menstruum solare acquirere. In *saccharo* est *spiritus*, qui potest solvere aurum; sicut & aurum solvi potest cum *Melle* & *spiritu Mellis*, ex qua *solutione* postmodùm cum *aqua Vitis destillata* quidam parare volunt *Aquam*, vel *Aurum Potabile*, non tamen perfectè potabile. Sed non videtur hujusmodi solutio adeò multùm differens à communiter notis Auri solutionibus, cum & ipsum Aurum in minutissimas sui particulas redigatur, saltem quòd propter solventis subtilitatem subtilior utiam & elegantior Calx auri acquiratur. Conf. MORHOFF *de transm. Metallorum pag.* 37.

Ex eodem Fundamento, nempe ex *Sale Naturæ universali*, Aurum solvente & penetrante, idque suaviter, procedit etiam *Tritus Langelotti*. Sed quoniam effectus iste speciatim ex sale aeris derivatur, potiùs per hujus debitum *Magnetem*, sive sint alcalia, sive Nitrum certo modo præparatum, sive sint alia ex aere extracta, & hinc ejus medio auri solutio instruenda erit: cum summo nempe laboris compendio tractandus esset *Liquor* iste ex auri Tritu prolectus; quid si cum *eodem* & *Mercurio vivo* fieret? an scilicet corporale eorum exinde acquiri queat? an verò aurum ita fluidum cum Mercurio se commisceret? reverà enim magnum Naturæ secretum est sine corrosivis auri Corpus habere fluidum. Existimo itaque, quòd talis Tritus potiùs prædisponat aurum ad concinniorem & faciliorem ex eo Remediorum Præparationem.

Præter dicta *Menstrua* etiam ex *Mineris* quibusdam destillando prolecti *spiritus* ad auri solutiones adhibentur, qualis est *spiritus Marcasita solis*, de quo vid. M. A. N. C. *Anno* 4. *pag.* 115. & 116. Faciunt huc *aquæ* quædam plùs minùs *solares*, ex quibus etiam prolecti *spiritus* vim auri solutivam subinde obtinere dicuntur: tale nempe Menstruo videtur uti MOEGLINUS in præparatione auri *Potabilis*, *Tr. Vellus aureum*. Præter dicta Menstrua AUTHOR utiam alia recenset, ut *spiritum salis*, *spiritum* & *Oleum saturni*, *acetum alcalisatum*, *spiritum Vini alcalisatum*. Sed hæc ipsa aurum non solent solvere, nisi priùs reclusum sit; adeoque hæc & similia Menstrua potiùs ad Extractiones, quam integri corporis solutionem, conveniunt.

Dissolutio auri cum Menstruo aqueo insipido rectè seu *via possibilis ab Auctore asseritur*, saltem talis nondum observatum fuit. Adeptorum istud, in quo aurum suavitet liquescendo solvitur, quid & quale sit? nemini; præterquàm ipsis solis, notum est. *Balsamum salis dulcem*, quem AUTHOR insinuat pro auri solutione, hujus uberiorem explicationem videbitis in HOFFMANNI *Clave pag.* 202.

Præcipitationes solutionum solarium fiunt vel Medio, quod afficit *Menstruum*, vel quod afficit *aurum solutum*. *Menstruum* afficiunt quælibet *salia Menstruo contraria*: & cùm Menstrua hæc plùs minùs sint corrosiva acida, etiam alcalia, tam fixa quam volatilia, præcipitabunt Aurum, quod etiam facere solet *saturnus*, cùm solutio auri plumbeæ Patinæ infusa aurum dimittat, quatenus saturnum rodit. Par ferè ratio est, dum GLAUBERUS in *P. 4. Teutschlandes Wohlfarth.* Auri in *spiritu salis* solutionum cum *Lamina Jovis* præcipitat, *Medium Præcipitationis*, quod *Aurum solutum* immediatè *afficit*, ust *Mercurius vivus*: hic injectus, auro se associat & idem ferè secum ad fundum rapit; hincque in auri soluti locum, menstruum ferè imprægnat.

Post præcipitationem per Alcalia factam emergit *Aurum Fulminans* seu *sclopetans* quod habet AUTHOR: nempe solutum *aurum* in *aqua regia* præcipitatur cum *sale Tartari*: unde cadit *Pulvis*, qui si in mediocri calore accendatur edit fragorem instar Pulveris pyrii. In hoc tria consideranda:

1. *Menstruum solvens*.
2. *Alcali præcipitans*.
3. *Paratum inde Magisterium fulminans*.

1. *Menstruum solvens* necesse est, ut participet de *spiritu Nitri*, & hinc de sale volatili urinoso; alterum ubi deficit, non acquiritur aurum fulminans: hinc optimè succedit negotium per spiritum Nitri, ipsique addatur aliquantulum *Salis volatilis Urinæ*, & sic obtinetur Menstruum huic rei aptum; Conf. KUNCKELIUS *Observ.* 1. *F. num.* 5.

Vel *Aqua Regia* fit parata cum *Sale Ammoniaco*: quia sal Ammoniacum participat de Alcali volatili Urinæ. E contrà *aurum* cum *spiritu Salis* solutum, & *Alcali tartari* præcipitatum, non fulminat, defectu nempe Nitri, ut observat TACHENIUS *in Hipp. Chym. pag.* 33. qui vocat aliàs *Ceranno-Chrysum* non secus ac *Aurum* in *Aqua Regia*; ex *spiritu Nitri* & *Spiritu Salis* parata, solutum, & cum *Alcali* Tar-

cet concipiens detrimentum inferat; concipit enim promptissimè, ac deorsum vergens, quicquid substratum, non sine adstantium periculo, in frustilla disjicit. Lævigaturus itaque memento singulis vicibus parum sumas, non Ferro, sed Ligno agitando, vel *spiritu Sal. com.* aut *Sulphuris* guttatim affuso, vim φλογιςὴν ac fulminantem adimas. Figitur quoque vis fulminatoria si *Calx* illa in *Aceto destillat.* l. ign. per horas aliquot (24.) continuata agitatione coquatur.

Vires. Sunt qui hujus gran. ii. vel iv. ad Sudores ciendos exhibent.

Hinc &

Aurum Diaphoreticum.

℞. *Calcis Auri Spirit. Vin. Malvat.* aliquoties irroratæ, atque iterum exsiccatæ ℥i.
Croc. ℈i.
Ambr. gris.
Mosch. Or. ana gran. vi.
Misce & serva.

Vires. Cum *Vino Malvatico*, vel alio Liquore exhibitum, multos affectus domare dicitur, præsertim ea Obstructione ortos: Cordiale quoque insigne est; at Hystericis minùs utile, ob Moschum & Ambram.

2. *Cal-*

Tartari præcipitatum, non fulminat, ut observat HOFFMANNUS *Clave pag.* 204. defectu nempe Salis volatilis urinosi. Adeoque *curiosa & notatu digna est Præparatio Auri Fulminantis Eastadii*, quam habet *Tract. de Confect. Alkerm.* §. 20. ubi præparat *Aurum Fulminans* mediante *spiritu Nitri*, in quo *Aurum*, quantum capere potest, solutum fuit: *Solutionem* hanc præcipitat cum *Lixivio Salis Tartari*, & acquirit *Aurum Fulminans*, utut nihil Salis volatilis Ammoniaci accesserit; in quo ipso reverà contrariatur omnibus, præsertim WILLISIO *de Fermentat. pag.* 77. ubi *de Auro Fulminante*, qui necessario Sal Ammoniacum simul requirit. Certum enim est, quòd spiritus Nitri proprio Sale imprægnatus Aurum solvat: saltem Fulminis ratio ex Salis volatilis defectu non adeò manifesta est; nisi dicere velimus, in Nitro ordinariò aliquid reperiri simul de Sale communi, & ipsum Nitrum ratione generationis suæ ex Urina & Stercoribus Animalium, Sal etiam in se continere; ita ut ex his in dicto Menstruo mistura quasi ammoniacalis, licèt occulta, resultet.

2. Quoad *Præcipitans*, requirunt simplicia *Salia volatilia*, aliis enim modis, *Mercurio* v. g. aut *Saturno*, præcipitatum Aurum non fulminat. Perinde autem est, sive *Sal fixum* sive *Sal volatile* recipiatur, *Sal fixum*, v. g. *Sal Tartari*, *Oleum Tartari per deliquium*. *Sal ex Sarmentis vitium calcinatis*, item alia Salia alcalina sufficiunt, ubi jam in Menstruo Sal Ammoniacum, vel Sal quoddam volatile fuerit. *Sal volatile* requiritur, quando nullum tale in Menstruo præexistit. Pro usu medico præferenda est *Præcipitatio cum Sale volatili*, v. g. spiritu Salis Ammoniaci aut Urinæ. *In Præcipitatione* hac *observetur exactissimè Punctum saturationis*, id est, ut nihil de Menstruo præponderet, si enim nimis injicitur de Oleo Tartari, cessat vis fulminandi, & omninò perit.

3. Quod tandem *Aurum Fulminans* attinet, consideretur
1. *Ratio Fulminis*.
2. Ejus *usus*, tam *Medicus* quàm *Pharmaceuticus*.

Fulmen quod attinet, hoc quidam derivare volunt ex *Sulphure Auri*, quod cum *Nitro*, ex *Menstruo* per Præcipitationem regenerato, instar *Pulveris pyrii* per inflammationem ad deflagrationem fulminet. Conf. WEDELIUS *Pharmac. lib.* 2. *Sect.* 4. *cap.* 2. Sed hoc falsum est; in Pulvere enim pyrio consistit vis flagrans in Nitro & Sulphure tam communi, quàm Carbonum tiliacorum; in Auro econtrà deflagrabile Sulphur non deprehenditur, quia fixum est. Præterea post Fulminationem factam Aurum integrum denuò deprehenditur; quod fieri non posset, si inflammationem passum fuisset. Est ergò *Fulmen hoc nihil aliud, quam displosio quadam ex particularum salinarum* ab Auri Corpore, cui firmissimè adhærent, *dissociatione & disgregatione nata*, ita ut Aurum nihil conferat, præterquàm quòd subjectum sit, cui tam firmiter Salia adhærere apta nata sunt, & quorum, mediante Igne, quasi effervescentium subitanea ac violenta dissilitione, & Sonitus & Impetus nascuntur.

Rem ita se habere patet ex eo, quòd *Aurum Fulminans sæpissimè edulcoratum*, & quantum possibile a Salibus separatum, *vim fulminantem amittat*; deinde, quòd in Præcipitatione *Sal fixum* copiosiùs paulò additum, etiam *Fulminationem impediat*, figens scilicet nimis particulas acidas, earumque motum impediens, quominùs cum volatilibus salinis particulis effervescere & displodi queant; restituitur tamen hoc modo perdita vis fulminandi cum irroratione *spiritus Vini* vel *Salis Ammoniaci*. Tandem hoc confirmant etiam *acida*, quæ Fulminationis impetum facilè cicurant, sive via sicca sive humida adhibeantur. Nempe

♃. *Auri Fulminant.* p. ii.
Flor. Sulphur. part. i.
Subigantur hæc invicem, & successivè ponantur in Crucibulo; Calx fulminandi vim amittit.

Item *spiritus Sulphuris*, *Salis*, *Vitrioli*, &c. vim fulminantem pessundant; non secus ac Aurum Fulminans in *aceto*, vel solo vel cum *spiritu Vitrioli acuato*, coctum, vim fulminandi facilè amittit; quatenus nempe acida hæc particularum salinarum, præcipuè volatilium, texturam plùs minùs invertunt, & ita displosivum impetum impediunt.

Interim notabile est, quod quidam referunt, quòd Aurum Fulminans, *si Ignis superius admoveatur*, (sed ita tamen, ut Ignis sit super Pulverem, modò non contingat,) non fulminet, aut sclopetet, nec accendatur, sed leni & parvo strepitu avolet; cùm Ignis infernè admotus Aurum fundi faciat, ac Bullula quasi desuper emergat, unde Sclopetatio. Cautè ergò in Igne tractandum, ne Testa ignem concipiat, & ingenti fragore deorsum omnia disjiciat. Par ferè est ratio *Pulveris Sclopetantis*, qui fit ex

Nitri part. iii.
Sal. Tartar. part. ii.
Sulphur. part. i.

quæ pulverisata miscentur: vid. ROLFINCII *Chymia p.* 341. & WEDELIUS *loco allegato*.

Hic Pulvis infrà adjuncto Igne Fulmen edit, qui superiùs admoto Igne leni sibilo dissilit; maximus impetus sub Fulmine deorsum tendit, sed non solùm, quin potiùs in orbem diffundatur, teste WILLISIO *de Ferment. pag.* 78. Ratio verò probabilis, propter quam *impetus Fulminis ferè deorsum fertur*, videtur, quòd sit Auri pondus & gravitas, cui juncta Salia sub displosionis actu deorsum quam sursùm ferri videntur. Contrarium videmus in Pulvere pyrio, qui facilè est inflammabilis, sursum tendit, & omnia discutit. Potest etiam fieri *Mars Fulminans*, sed alia methodo; item *Saturnus Fulminans*, sed alia præparatione; & certum est, quòd in præparatione *Sacchari Saturni* interdum repertus fuerit Saturnus Fulminans instar Auri Fulminantis, qui omnia discussit & dissipavit.

Aurum Fulminans Usum habet *Alvum laxandi*, item *Usum diaphoreticum*; minùs exactè edulcoratum Alvum stimulat ob acrimoniam salinam: exactiùs edulcoratum amittit vim laxativam, & *Diaphoreticum Malignitati* resistens ac *Carminativum* egregium esse solet; potenter enim discutit Flatus, & in specie tamen Puerorum; quinimò etiam in adultorum Flatulentiis dissipandis est magni usus. Pro usu laxandi ritè præparatum a gr. iii. iv. v. vi. ad ℈ß. propinatur, cujus effectum illustri exemplo declarat ROLFINCIUS *in Chymia in Artis formam redacta*. Hinc quidam ℈ß. *Auri Fulminantis* cum sufficienti quantitate *Extracti Ellebori nigri* in *Pilulas* redigunt, quod egregiè contumacissimam Alvum solvit, & Fæces omnes nigredine tingit. Observatur interdum Aurum Fulminans parere Vomitus aliaque Pathemata, ut Syncopem, Cardialgiam, palpitationem Cordis &c., & hoc fit per accidens; si nempe Aqua Regia non ritè præparata est, vel Aurum non benè depuratum a Venere, pertinaciter alias Auro adhærente, nec solutum rectè per Alcali volatile præcipitatum.

Recipiendum ergò potiùs *Aurum purum*, *Saturno* vel *aqua Forti*, & postmodum *Antimonio* probè purgatum: hoc in *aqua Regia*, tam communi quàm quæ fit cum *Sale Ammoniaco*, probè rectificata solutum, præcipitandum est cum *spiritu Urinæ*, vel *Salis Ammoniaci*, & probè edulcorandum. Meliùs enim operatur, quàm si cum *Alcali* quodam *fixo* præcipitetur: cujus gr. v. vel vi. ad vii. ac ℈ß. ordinariò porrigi possunt Adulto; sic per inferiora tantùm laxat, vias primas abstergendo; & in Infantibus nequidem, nisi in casu Variolarum & Morbillorum, Vomitus movet. *Liquor* à Præcipitato residuus dat egregium *Nitrum* post aliqualem evaporationem, aliis usibus proficuum, & quod in motu ardenter febricitantium, aut Angina vel Pleuritide correptorum, dissolutum, est egregium. Infantibus tam lactentibus, quam ablactatis libenter propinare Aurum Fulminans hoc soleo, in Catarrhis suffocativis & quibuscunque affectibus, præsertim imminente Epilepsia; mirum quantum acidum; & quale Viscidum evacuetur. Quòd si igitur vel ex his, vel ex Dentitione Epilepsia superveniat, Aurum Fulminans Anchora sacra est, ut scybala hæc eliminentur. v. g.

2. Calcinatio Vaporosa.

Fit similiter *Vaporibus* ex *Liquore* aliquo *corrodente* (uti dictum,) elevatis. *Paracelsus lib. 5. de morte rer. natur.* hunc habet, *Crocumque* acquisitum *Vitriolum Solis* appellat.

℞. *Aurum lamin.* suspende super *Urinam Pueri* mixtam cum *Uvarum pressarum exuviis* (*mit. Weinstrester*,) in Aludele sat amplu firmiterque clauso. Hinc pone in Esuvias Uvarum calidas per dies ac noct. (14.) & adhærescet laminis *Crocus* Pede leporino abstergendus.

3. Calcinatio Amalgamatoria.

℞. *Auri laminat.* p. i. *mercurii crudi puri* p. vi. circiter, F. ☿☿, nimirum *aurum laminatum* (& si vis ignitum) cum *mercurio* ab Igne calefactu, ut fumare incipiat, misce. *Misturam* in *aqua* infunde, ut mistura ea undique ferè similis evadat.

Hinc tere cum duplo *Sulphuris*, continuoque ad Ignem lentum agitando, calcina, donec Mercurius & Sulphur sine liquefactione ac concretione exhalarint, *Calxque Solis* colore Calendulæ remanserit. Sic calcinatur à *Basilio* ad conficiendam *Tincturam*. Vide *infrà*, & conjunge *Basil. Chym. Milit. tr. 2.*

N 1. Feliciùs procedet *Calcinatio* si (ante combustionem cum Sulphure) idem Mercurius cum Auro toties amalgamatus, & ab eodem per Retortam abstractus fuerit, donec sese invicem ampliùs amplecti recusent. Vide *Hartmannum in Praxic; de Dyseat.*

N. 2. *Beguinus* separat *Mercurium* superfluum per Corium, post separationem miscet restantem *Massam* cum duplo *Sal. com. decrepitati*, reverberatque sine fusione Salis in Crucibulo lutato, & nonnisi parvo foramine aperto. *Solem* ita calcinatum (& edulcoratum) amalgamat denuò cum *Mercurio*. *Massam* trajectione in Corio restantem miscet cum duplo *Sulphuris vivi*, superfunditque *spirit. Vin. optimum*, unà cum Sulphure abstrgendum, sic relinquitur Sol spongiosus valdeque attenuatus.

4. Calcinatio Cementatoria.

1. Fit quando *aurum*, vel cum *sulphure*, vel *Sal. com.* quopiam stratificatim mixtus, in Igne reverberii, adhibito caloris moderamine, ne Aurum fluat, subtilissimè pulverisatur. *Sala de Auro.*

2. Cum *Cornu Cervi usto.*

℞. *Auri lamat.* q. v. tere diligentissimè cum *C. C. usto* deinreverbera (quod in Furno figulino quoque fieri potest) donec Colorem acquirat incarnatum.

Vires. Medicina est viribus suis efficacissima. *Dosis* proportione *C. C.* (quæ recipitur ferè octupla) est, quæ grana *auri* 3. 4. &c. contineat. *Fiackius in Enchir.*

Aliter cum Cornu Cervi crudo.

℞. *Aurum laminat.* & *C.C.* in similes laminas redactum. F. S. S. S. colloceturque clausa lutataque Pyxide in Igne Calcinationis gradatim, tandemque horis 4. auge Ignem, ut Pyxis incandescat: hinc exime, atque itera Calcinationem novo adhibito *C.C.* donec *Aurum* reddatur friabile (fit vice tertia)

♃. *Unis. ver. prep.* ℈ß.
Auri Fulm. gr. ii.

Mista propinabam Infanti ferè bienni; ab hujus usu post duas vel tres horas aliquot Vomitus, & postmodùm unum alterumve horribilis Materiæ secessum provocavit, præsentaneo levamine; qui inquietus & in Somno horrescens, in proximo ad Epilepsiam erat confinio.

Cum lactantur adhuc Infantes, & sunt adhuc teneriores, granum i. vix transcendo, & quod leniter operatur, temperatum & impeditum à Grumo Lactis in Stomacho; dum verò sunt robustiores paulò, & quidem Infantibus unius anni adhuc lactentibus, etiam ad gr. ii. commodè adscendi potest: ablactatis ad gr. iß. sufficit, & ultrà, pro numero nempe Annorum. Fomitem enim epilepticum Infantum ex Hypochondriis & primis viis eliminat, & acidum epilepticum attactu Solaris hujus Solutionis hebescit. Præter vim enim purgantem, quæ simpliciter fit vi primarum viarum abstersiva, & dissolutiva Visciditatum ibidem hærentium, habet vim singularem corrigendi acidum contumax, Fermentum primæ digestionis vitians; unde nonnisi in gravioribus morbis adultis, & pro eorum radice evellenda, convenit: adeoque contra Febres diuturnas, Quartanam, Podagram, &c. commodè etiam usurpatur, a gr. v. vel vi. una cum aliis ante Paroxysmum propinando. Sed in Ditioribus hæc tantùm præscribenda veniunt; pro Pauperibus enim *Mercurialia* sufficiunt.

Inservit hoc *aurum Fulminans* etiam *aliis exinde parandis Remediis*; sic enim ex eo paratur *aurum Diaphoreticum Poterii*, maximè commendandum remedium, cujus Descriptionem videbitis in *append. ad Pharmac. Spagyricum*. Vel

♃. *Flor. Sulphuris.*
Auri Fulm. p. i.
Subigantur hæc invicem.

Inservit etiam *Tinctura Solis* exinde parandæ mediante *spiritu* & *Sale volatili Cornu Cervi*, ac *spiritu Vini*, qui modus fuit usitatus ANGELO SALÆ, cujus *Processus* videatur *de auro potabili pag.* 126. Inservit etiam parandis exinde per detonationem *floribus*, & ex his paraodæ *Tinctura*. Optimus modus est, si in Retorta tubulata bene calefacta, aut Cucurbita cuprea vel argentea tubulo a latere instructa, *aurum fulminans* a gr. ii. successivè injiciatur; hoc enim cum strepitu valido recipiens Vas, aut Alembicum ascendit, ejusque parietibus sub *Pulveris* subtilissimi & purpurei specie adhærescit, à Salibus per explosionem liberatum.

Flores isti cum *spiritu vini*, *cum Sale volatili Urinæ acuato*, elegantem *Auri Tincturam* ingerunt. *Alius modus* parandi hos *flores per Deflagrationem* cum *spiritu Vini*, *ab omni Phlegmate depurato*, in Campana vitrea, uti fieri solet in Destillatione Olei Sulphuris, videatur in BEGUINI *Tyrocin. Chym. pag.* 356. ex quibus *Floribus* cum *Tinctura Tartari* extrahi potest elegans *Tinctura*, egregiè sudorifera & alexipharmaca, relinquens *Corpus album* in Aurum irreducibile. *Alium modum* per Retortulam cupream parandi *Flores Solis* ex hoc *Auro Fulminante*, videbitis in GLAUBERO *Part.* 2 *Furnor. Philosoph. cap.* 26.

2. In *Calcinatione Vaporosa*, quam AUTHOR describit ex PARACELSI *Tract. de Morte Rerum*, qui hoc modo *Vitriolum & Sulphur Vitrioli Solare* parat, genuina videtur Epicrisis HOFFMANNI *in Clave pag.* 104. *Crocum* istum ex Auro efflorescentem potiùs esse *Veneris* filium, quam Auri prolem.

3. *Calcinatio Amalgamatoria* est, quando *Aurum* liquefactum miscetur cum *Mercurio*, quo p..o co..unt in consistentiam Pultis seu Butyri in Crucibulo, quod in omnibus Metallis potest fieri, excepto Marte, in quo difficillimè fit ob paucitatem Mercurii; & sic Aurum in minutissima redigitur. Calcinatio hæc, & diversi ejus modi ab AUTHORE consignati, non est rejicienda, cùm fiat per *Menstruum* Auri Corpori admodùm homogeneum, ipsique amicum, & inservit *Calx Solis* hoc modo parata aliis Remediis parandis. *Amalgama* tale *Solare* eleganter per se præcipitari potest in *Pulverem* rubicundum, quem videbitis in ZWELFFERI *Mantissa Spagyr. pag.* 32. Idem *Amalgama* per exhalationem a Mercurio liberatum, & cum *Sulphure* calcinatum, dat *Crocum Auri* admodùm elegantem, quem videbitis in ZWELFFERO *citato loco pag.* 320. Hunc *Crocum Solis* ulteriùs BASILIUS extrahit cum *spiritu Salis per spiritum Vini dulcificatum*, & hoc est, quod facta Menstrui abstractione, Germ. *den Purpur Mantel* appellat.

Observandum autem, quod *pro feliciori usu Medico crebrius Aurum amalgamandum sit*, ut hac ratione in subtiliorem redigatur *Pulverem*, ad imitationem nempe modi, descripti *in Processibus de Auro* POTERII, SALÆ *pag.* 284. ad ℥ii. *Solis* requiritur *Mercurii vivi purgati* ℥i. vid. WEDELII *Pharm. pag.* 242.

Facit hic elegans *Crocus Auri* ex ejus *Amalgamate* restitans, postquam *Mercurius* per *aquam Fortem* denuò fuerit separatus, ac describitur *in Tumba Semiramidis cap.* 5.

4. Quoad *Calcinationem Cementatoriam*, hæc cum *Sulphure* & *Auro crudo* impliciter non procedit, benè autem potest procurari hic labor ex Auro primitùs calcinato, uti docet hunc modum ZWELFFERUS *Mant. Spagyr. pag.* 320. Quoad *Cementationem cum Sale communi*, quatenus Aurum à spiritibus Salis adjectis solvitur in subtilem Pulverem, videbitis in ANGELI SALÆ *Chrysol. pag.* 225.

Aurum cum *Cornu Cervi usto* frustrà tentatur; benè autem *Calcinatio cum Cornu Cervi crudo*, ab AUTHORE ex AGRICOLA *artic. de Auro pag.* 27. descripta. Unde *Cornu Cervi Solare* vel etiam *Cornu Cervi cum Auro calcinatum*; qua subtiles *auri Laminæ* cum *Cornu Cervi recente* in taleolas inciso, aut ejus rasura, faciendo stratum super stratum, in *pulverem* purpureum, in Medicina admodùm proficuum, redigi potest. Nempe in Pyxide quasi cementatoria, seu Crucibulo, fiat stratum *Rasura Cornu Cervi*, cui imponatur *Lamella tenuis Auri*, & sic pergatur usque ad summitatem Vasis, quod exactè clausum primò Igne blando Arenæ, successivè magis magisque inten-

tia). Tandem *Aurum* hoc *calcinatum* denuò cum *C. C. usto* tere ac reverbera Igne mediocri, ut colorem acquirat Laterum. Sic optimum habes *solis Pulverem*.

N. Expedit fundum Pyxidis *Arena* vel *alumine plumoso* tegere, ac stratum eodem claudere. *Joh. Agricola de sole*.

5. *Calcinatio Reverberatoria.*

Reverberari sol dicitur, quando in *Pulverem* purpureum seu summè bruneum, subtilem ac lævem, redigitur: quod fit per se *Ignitione sola*, vel etiam *Flores Sulphuris Calci Auri* admiscendo & comburendo.

N. Supplere Reverberationis vices possunt Iteratæ *auri Calcinationes*, sive illæ per *amalgama*, sive per *aquam Regiam* factæ fuerint.

III. VOLATILISATIO.

Unde

Aurum Spiritualisatum.

Volatilisationem voco *solis per Alembicum Destillationem*, qua aurum velut in spiritualem naturam redigitur, idque fit beneficio *volatilis* alicuius, eiusque debiti *Vehiculi*, seu *Menstrui*: nimirum hoc ipsum à *Sole soluto* toties cohobatur; donec secum in liquida forma eundem solem evehat. *Vehiculum* autem commodum præbet, 1. *Aqua Regia*. 2. *Oleum Antimonii glaciale* (vide paulò post) 3. *Spiritus Nitri Bezoardicus*, (vide *Aurum potabile per Spiritum Sal Nitri Bezoardic.*) 4. *Spiritus sal. com. rectificatus*.

N. Loco salis communis haud sine commodo substitui poterit *Spiritus ex Sale alicujus Vegetabilis*, v. gr. *Cardui benedicti*.

IV. EXTRACTIO.

Unde

Aurum Potabile, Tinctura Auri.

N. Tincturas plerasque *solis*, *Solutiones*, & *Exaltationes* potiùs esse quam *Extractiones* non diffiteor; attamen quia vulgariter *Tincturæ* nomine efferuntur, & nobis visum fuit idem retinere. *Aurum* itaque *Potabile* communiter dicitur Aurum in Liquorem redactum, internoque usui idoneum, de quo loqui videtur *Hippocrates l. 1. de Dieta*, text. 47. *Qui Aurum*,

---

in tendendo, tractetur, dein eximatur, simpliciter teratur, iterum calcinatur, donec Colorem eleganter purpureum acquirat. Etenim perfecta Auri calcinatio dici nequit; non enim à sale volatili Cornu Cervi, aliisque volatilibus & urinosis, crudum aurum solvi potest; saltem se insinuat in auri poros, idque eò faciliùs, quò tenuiores sunt Lamellæ, penetrando leviter istud facilè cum reliquo Corpore Cornu Cervi miscibile reddunt, ac inde à sole acquirit Colorem purpureum. Interim etiam Cornu Cervi hoc solare usum habet non contemnendum in Dysenteria, præsertim epidemica, Febribus Malignis, Petechialibus, Pestilentialibus, Purpura Puerperarum, aliisque, ubi opus est expulsione &c. cum Fluxibus Alvi & similibus: Auro nempe ita nonnihil alterato promptissimè absorbente Acida ista ac corrosiva Fermenta, unde dicti affectus oriuntur.

III. VOLATILISATIO AURI, hoc est minutissimarum ejusdem particularum mediante Menstruo acriori per Retortam vel alembicum Destillatio, variis modis fieri potest. Præ cæteris *spiritus Nitri bezoardicus* ex *Butyro Antimonii* cum *spiritu Nitri* præcipitato & abstracto, hinc efficax est, qui singulariter solvit non solùm Aurum, ut possit extrahi *Tinctura*, sed præterà quoque idem secum rapit per Retortam, ut in forma Crystallorum rubicundarum hinc inde in alembico vel retorta adhæreat. Conf. BOYLE *de orig. Form. p.* 260. item HOFFMANNUS *Clavis pag.* 206. Beneficio *Salis Volatilis Urinæ* potest *Aurum* in *Flores* sublimari. Sic HELMONTIUS *Tract. Progymnasma Meteor.* §. 6. etiam habet egregium modum, *Aurum* in forma *Olei* punicei per Retortam destillandi. Curiosus etiam est labor, quo Aurum peculiari Menstruo solutum in Corpus Rubini instar, seu *aurum transparens*, per Retortam sublimatur: vid. M. A. N. C. *Anno 6. append. pag.* 94. Facit huc, quod refert BOYLE *in Chym. scept. tom. 2. p. 4.* quòd nempe ex *Regulo Antimonii stellato* cum *auro* misto, destillari possit; mediante *mercurio sublimato*, Regulum Solarem rodente, *Butyrum antimoniale*, quo ipso simul magna pars Auri rapiatur per Retortam. Alias docet ZWELFFERUS *in Mant. Hermet. pag.* 335. destillare *Spiritum* ex *auro* nativo seu apyro, pro Auri ipsius solutione per destillationem Igne forti per Retortam, quo solvere aurum & volatilisare, seu in *salem Volatilem* transferre intendit. Ad Volatilisationem pertinet quodammodò *sublimatio auri*, cujus procedendi modus & compositio est hæc:

℞. *Auri benè depur.*
Reguli Antimonii, ana part. æqual.

Sublima cum *Sale ammoniaco* bis vel ter; semper sublimata Materia Fæces abjiciendo: tandem *Pulverem* subdulcifica seu lava in *aqua vulgari*, & remanet *Pulvis* subrubeus.

Dosis sunt gr. ii. vel iii. in *Vino*: movet egregiè Sudorem.

Sed *omnes hæ Volatilisationes sunt Preparationes superficiales*, quia crudam Auri Calcem, integrum nempe Corpus in minutissima sui corpuscula redactum, adhuc continent quæ per Salia alcalia reduci possunt in aurum corporale.

IV. AURI SOLUTI in minima sua corpuscula genuina EXTRACTIO Volatilisationi vicina, dat *Essentiam* seu *Tincturam Solis*; quæ *Aurum Potabile* ordinariò dicitur; de quo multæ sunt concertationes, quoniam *non omnes Solutiones pro Auro Potabili habendæ*, quæ per Salia alcalia sunt reducibiles, sed potiùs talis requiritur *Auri Solutio*, ut tota compositio mistionis sit resoluta, & *Aurum perfectè in sua Principia sit redactum*. Normam præscribit PARACELSUS, qui dicit, quòd in Auro Potabili parando primus gradus sit, ut *aurum fiat volatile*, ut *non ampliùs possit reduci*: hoc facto cum *Spiritu Vini* facile potest elici *vera Tinctura Auri*: vix enim sine spiritu Vini verum Aurum potabile præparari potest: uti hoc non tantum HAUPTMANNUS *in scripto sollisivo*, sed in specie TACKIUS *de Consangu. Auri, sacchari & Vini*, sufficienter confirmat. Sed genuinam & rigorosam talem Tincturam, seu sulphuris solaris extractionem, videre hactenus non contigit apud ullum vel scriptorem vel Chymiatrum; adeoque quæ hactenus hoc nomine venerunt, sunt saltem vel subtiliores & elegantiores, plùs minùs profundæ, *Auri Solutiones*, & *Exaltationes*, vel *Menstruorum Colorationes*, non verò *Extractiones*.

Causa difficultatis genuina auri Tincturæ est, quòd ad negotium hoc requiratur destructio ipsius solaris Corporis, quod tamen facilius est construere quam destruere, omnibus Chymicis; sulphure enim solis, seu substantia tingente extracta, Auri Corpus integrum esse nequit. Nam quod de *destructione Sulphuris Metallorum* interni & externi ex HELMONTIO plures asserunt, hactenus à paucissimis intellectum, a nullo realiter demonstratum fuit. Jam verò cùm ex cæteris ignobilioribus Metallis hactenus nullo artificio sulphur tingens extrahi potuit, quid de Auro putandum erit, omnium concentratissimo? Ad hæc Tincturæ solares omnes solent esse rubicundæ admodùm, & scarlatinæ, Germ. *Scharlach roth*: Rubedo autem omnis concentrata Flavedo est. Quantum ergò Solis in se intensè flavi pro Concentratione sui in rubicundam Tincturam requireretur? quæ tamen adeò facilis & copiosè vulgò acquiritur. Ad hæc omnes illæ, quæ per *Menstrua corrosiva* fiunt, suspectæ sunt, ex eo, quòd Menstrua talia ex parte tenacissimè Auro adhæreant, & vix ulla arte separabiles sunt; & si separantur tandem, ut in Auro Fulminante post sui detonationem fit, nil nisi integri Auri Pulvis restitat, ulteriùs dissolvendus & extrahendus.

In parando ergò auro Potabili prima Cura debet esse in *vero Menstruo*, quo solvendum & volatilisandum est Aurum: ubi ante omnia notetur quorundam Phantasia, qui voluerunt parare Aurum potabile per *Excrementa aurium*; alii per *Fimum Columbinum*; alii per *aerem fatuum* captum; & sic porrò, uti recenset AGRICOLA *in Poppium in tract. de auro*. Sed relinquo hæc, cùm ad verum Aurum Potabile parandum alia, quàm hactenus nota, requirantur Menstrua, vel talia, quæ sine corrosivitate, & sine acrimonia salina, Aurum non tam violenter solvunt, quàm suaviter colliquefaciunt, & ejusdem Corpus penetrando ejusdem compagem exactè solvunt. Talis *Menstrui* facit mentionem AGRICOLA *citato loco pag.* 22. & dicit, se vidisse Menstruum insipidum nullo modo corrosivum, quod Aurum in colorem rubicundissimum digerendo solvit, quo abstracto, Alembicum quasi lamellis aureis obductum apparuit: & MEYERUS *in scripto Chymico pag.* 385. de Americanis refert, quod per Menstruum quoddam insipidum Aurum ita mollefacere possint, ut instar Ceræ digitis tractare, & ita lacunas imprimere queant, Gemmasque ita inserere, obfirmatis undique labris & oris. Et quidem quòd hoc Menstruum non possit esse ex corrosivis, patet ex eo, quoniam alias non posset tractari Aurum cum digitis. MICHAELIS Armillam ex hujusmodi Auro hoc modo præparatam vidisse dicebat:

Aurum, inquit, *ad opus adhibent, tundunt, lavant, blanda igne liquant (neque enim vehementi coit,) quod ubi elaboraverant, ad omnia utuntur.* Sciaa tamen & *Extractiones genuinas non esse impossibiles.* Nimirum & Amici cujusdam mei, & propria mea Experientia didici, quod *ex Sale Oleum rubicundissimum Aqua supernatans* extrahi possit. Id quod hic repeto, ne de certitudine dubites.

2. *Aurum Potabile per spiritum Vini, sale Urinæ acuatum.*

℞. *Calcem auri aqua Regia factum* (Reverberatione in summam porositatem & brunitatem redactam) affunde *spirit. Vini microcosmic.* digere l. calore per mensem Vase Hermeticè clauso donec sanguinis instar rubicunda *Tinctura* evadat. Hinc decanta, & affunde novum *Menstruum*, idque toties repete, quoties opus. *Solutiones* collectæ per octo & duodecim dies digerantur. Hinc lenissimo calore *Menstruum* (in similes usus reservandum,) in MB. separetur. Sic remanet *Tinctura* in fundo, forma *Olei rubicundissimi*, in quolibet Liquore solubilis, quæ vicem *auri Potabilis* supplere potest,

Eandem *solutionem* si loco MB. in Arena per Cucurbitam, vel Retortam destilles, tandem *auri tinctura* simul per alembicum transit; rubicunda instar sanguinis, relicta in fundo terra acida nigra spongiosa. *Tinctura* à *Menstruo* suo in MB. saltem tepido liberata, ulteriùs exaltari potest, si aliquoties in *spirit. Vin.* solvatur, ac *spiritus* idem per destillationem à *tinctura* abstrahatur.

Dosis a gran. iij. ad vij. imò vel ultrà. *Hartmannus in Croll. & in Pract. Sennertus Inst. Keslerus 1. Cent. 2. Gluckenius in Bognia. lib. 3. cap. 2.*

N. Sula, Scheunemannus & alii loco salis volatilis Urinæ, *salem naturæ* recipiunt, i. e. Macrocosmi Elementorumve spiritum in terra, ceu Macrocosmi Generatorio (ut inibi in Fœtuum terrestrium nutrimentum facessat) in corpoream substantiam transplantatum. Hinc Arte spagytica summè depuratum, animatione exaltatum, vocant *Mercurium Philosophorum.*

Consule *Hartmannum in Croll. pag. 399. Sulam de auro potabili. Tentzelium in Exeg. pag. mihi 491. Scheunemannum Hydromantiam*, &c.

2. *Aliter*

LAUREMBERGIUS *contra Sulam Aphor.* 5. similiter affirmat, se vidisse talem aquam insipidam, in qua aurum sine omni corrosivitate liquescat instar Glaciei in aqua calida: *Chymicus Archiepiscopi Loviensis* habet Aquam colore albicante, sapore parùm ad vitriolicam naturam inclinante, in qua aqua aurum spatio ses horarum instar sanguinis rubescit, & Aurum exactè resolvitur: hujus aquæ sole impregnatæ in omnibus ferè Morbis aliquid dat Ægris cum felici admodùm successu: quòd si abstrahatur Menstruum hoc remanebit in fundo Liquor crassus, & quasi oleosus saporis subdulcis, & in igne coagulabilis. BARTHOLETUS *l. 5. de Respirat. cap. 3. pag. 413.* parare conatur aurum Potabile cum Menstruo insipido ex *Lapide Lazuli*, utpote in quo *Primam Ens auri* latere putat. Quæ habet AUTHOR noster de *Oleo auri rubicando*, videbitis apud eundem: ZWELFFERUS *in Mant. Hermet. p. 331.* similiter destillat ex *Marcasita auri* Liquamen ferè insipidum, quo ipso similiter aurum solvere, & potabile reddere intendit. Sed hæc ipsa cum ipsa Phœnice certant.

Considerandum porrò & hoc; *paucissimum sulphur esse in Auro, Mercurio* integram Corporis molem constituente. Dubitare ergò meritò quispiam possit, an aurum integrum exactè volatilisatum, & adeò in corpus irreducibile, sed summè penetrabile redactum, (quale est illud BECHERI *in Phys. subterran. pag. 484.*) non idem præstare possit? aut etiam ampliùs quid certis in casibus, quàm nudum ejus sulphur? cum ex Mercuriali principio parata Remedia vi correctiva vitiosorum corporia saporum sint appropriatissima, ut ex mercurio vulgi notum est. *Tinctura ergò solares* hactenus cognitæ & originem suam & *efficaciam medicam* habent, vel ex *Menstruis vulgi* sub multiplici præparatione adhibitis, & hinc variam Tincturam & Effectum medicum obtinentibus, vel ex eorum cum *solis Calcis* seu *Croco* certa & nova textura, indeque novis acquisitis qualitatibus, ut sic sub solutione sive sub Præcipitatione, & repetita solutione; sive Exaltatione, textura ista emergat: pari nempe ratione atque Luna in Aqua forti soluta, prout diversimodè præcipitatur, etiam diversaa qualitates & vires acquirit: conf. BECHERUS *Phys. subterran. l. 1. pag.* 470. Utplurimùm etiam Tincturæ ejusmodi non tam positivè, quam privativè *acida morbosa* subtilia ac acutissima figendo, & potenter corrigendo; operantur: forsan etiam ratione corporis quasi aperti, & sulphuris plùs minùs extraversi, vim anodynam & confortativam exerunt, utut hæc operandi ratio admodùm intricata sit: unde hyperbolicæ istæ laudes & præsentanei affectus Tincturis hujusmodi tributæ non priùs admittantur, quàm Morbi ejusque Causarum exacta ratio, ipsius Præparationis, & inde nati Remedii accurata consideratio, & omnis concurrentium circumstantiarum circumspecta trutinatio sit instituta. *Facillimè decipitur, qui facilè credit*; nec satisfacit ad genuinæ Tincturæ solis legitimationem, tam relicti corporis, quàm ipsius Tincturæ irreducibilitas. Nam utut hæc omnia omnino requirantur, tamen integrum auri Corpus ita vel attenuari, vel volatilisari, vel per menstruorum adhæsiones iterum mutari potest, ut modis hactenus cognitis reduci nequeat; interim tamen integrum auri corpus permaneat (conf. BECHERUS *Phys. subterran. pag.* 480.) non secus ac *Luna cornea* nimium reduci tota non potuit quæ tamen per artificium à KUNCKELIO monstratum *Obs. P. 1. Lit. P n.* 5. hodie omnis reduci potest.

Patet ex his etiam, quid de *Luna fixa*, seu Corpore post Auri solutiones vel Extractiones residuo, pallido, vel albo, sed fixo in Igne, ponderoso, & Aquæ Forti resistenti, adeò ut nil nisi tinctura seu flavedo solis deficiat, habendum sit? Nempe paucissimi pro vero, sed potiùs pro Non-Ente, & Fallacia saltem Chymica habent, dum corpus solis ita appareat, quia quædam salia tam intimè se cum eo conjungunt, ut etiam Fusionem patiantur; quæ si posteà cum Antimonio, vel cum Marte, auferantur, rursus splendescit aurum. Id quod patet ulteriùs; quod istæ Tincturæ ita paratæ dent aurum per Reductionem, quod non fecisset solùm sulphur solis extractum, & Aurum post recuperatum splendorem levius reperiri solet, quia abscesserunt Salia. Conf. BECHERUS *Lib. 1. pag.* 485. Equidem curiosum est, quod HAUPTMANNUS *in suo scripto collisivo contra Detharding ium*, præter modò dictam Lunam fixam ordinariò sic dictam, ex corpore auri extracto residuum, adhuc alius Lunæ fixæ naturalis, ex Mineris quibusdam parabilis mentionem faciat *p.* 81. quæ ipsa primitus aurum fuerit, sed cujus Tinctura successivè denuo exhalarit, restitante saltem Corpore albo fixo: sed non immeritò suspicari possit, Probas non exactè adeò forsan fuisse institutas, cum in hac Arte ex mineria eliciendi Metalla plures defectus adhuc observentur, qui impediunt, quominùs exactè adeò Metalla ex iis haberi queant.

Præterea etiam *Lunam fixam ex Luna vulgari* Arte paratam, à *Venere* postmodùm in *Aurum* tingendam, insinuat *pag.* 17. sed cum occultarit parandi modum, de hoc certâ quid determinari non poterit. Ex quibus etiam patet, *quanti pretii sit Solis Anima*? quam elicere gestiunt quidam & quæ vel Mercurium, vel Argentum in aurum tingat. Sanè si aliam, præter *Lapidem Philosophorum*, tingentem substantiam, seu animam ex sole elicere gestiunt, hi ab homogenea & firmissima auri textura omninò eluduntur; quicquid etiam dicat MORHOFF *Transmut. pag. 70. & 74.* Nam Historia, quam ibidem refert, potiùs vim tingentem in Aqua Forti fuisse, ostendit copiosior Lunæ transmutatio, quàm ipsum Aurum fuerit, cui Animam extraxisse putabant. *Huic* parallelam Historiam videbitis in BECHERI *Phys. subterran. lib. 1. pag.* 61. Adeoque sub genuinæ Tincturæ *Solis* defectu saltem elegantiores auri solutiones, & subtilisationes, pro usu subinde non inefficaces, comparare studet AUTHOR, & quarum epicrisin videbitis in HOFFMANNI *Clave*: pro quarum Extractione convenientissima Menstrua videntur *Spiritus Vini Microcosmicus*, seu *sale volatili Urinæ acuatus*; & hinc etiam *Aqua temperata Basilii Valentini*, seu *spiritus salis dulcis*. Similis farinæ est *Tinctura auri Clauderi*, quam *Tr. de Balsamat. Corp. pag.* 202. parare docet per Tritum cum *Faligine*, Calcinationem, & *spiritum salis Ammoniaci*.

5. In specie quod attinet *primum Modum* AUTHORIS *nostri*, qui fit cum *spiritu Vini, sale Urinæ aliàs acuato*, Color potiùs est à *Menstruo* (quod tamen subtiliores Solis particulaa imbibit) quam à *sole*.

Rectè AUTHOR *Menstruum* hoc lenissimo Balnei Mariæ calore ad *Olei rubicundissimi* consistentiam separare jubet: errat econtrà, ubi solutionem per Cucurbitam ex Arena ad Terram nigram spongiosam destillare injungit; de *Sole* enim cum hoc Menstruo nihil per Retortam vel Cucurbitam prodit. *Tinctura* igitur extracta potiùs asservanda, quam destillanda.

Sunt non pauci, & inter hos BORELLUS *C. 1. Obs.*

Medi-

2. Aliter cum spiritu Vini, acuato per Sal commune, vel per Sal Gemmæ.

Alii *spiritu vini* acuunt, vel *Sale volatili*, seu *Floribus Sal. com.* aut *Sal. Gemmæ*, vel *Crystallis Salis dulcibus*, vel *spiritu Salis Ammoniaci*, aut *Salis Nitri*, atque, ut dictum, cum hoc spiritu Vini acuato, ex *Calce Auri* summè brunna & porosa *Tincturam* digerendo extrahunt: abstracto *Menstruo* remanet Tinctura in fundo, quam circulando fixare licet.

Usus. ℞. *Hujus Tinctur.* ℈i. *Aqu. Theriac.* ℥i. M. pro Sudorifero aliquot dies continuando.

Dosis ℈i. Vide *Quercetanum in lib. de Medicam. Spagyric. preparat. Balsam. de Auro potabili. Keslerum lib. 3. cap. 31.*

3. Aliter cum spiritu Vini alcalisato, Aurum Vitæ Quercetani.

Primò calcina *Solem laminatum* per Cementationem (cum *Sal. Nit.*) & reverbera. Secundò, cementa per *Sacchar. Saturni*, super hic *mixtura* accende aliquoties *spirit. Vin. alcalisatum*. Relictam *materiam* circula (per dies ac noct. 14.) cum *spirit. vin. alcalisat.* abstrahe, & affundendo novum *spirit. vini alcalisat.* iterum circula & abstrahe, idque repete donec tota Auri substantia per Alembicum efferatur. Separato *Menstruo* manebit *Aurum Vitæ* præstantissimum in fundo. *Quercetanus, Sala.*

4. Aliud per Oleum Antimonii glaciale, sive Butyrum Antimonii.

℞. *Calcin. Sol. reverberat.* conjunge cum *Ol. antimonii glaciali rectificato*, digerendoque per mensem extrahe *Tincturam rubicundam*; quòd si illud *Oleum* vicissim, seu secunda vice destilletur, *aurum* elevatur in *spirit. vin.* subtile, & hoc est *aurum Potabile*.

Vires. Validè per diaphoresim movet.

Dosis gutt. 3. 4. vel 5.

N. Oleum Antimonii, quod prima hac destillatione ab Auro prodit, purgat leniter, solvitque omnes obstructiones, & multa alia præstat. *Hartmannus in Coll. pag. 226.*

5. Aliud per Oleum Antimonii Saccharatum, Basilii Magisterium Solis.

℞. *Aurum volatilisat.* affunde *Oleum Antimonii saccharatum*, cum tantillo *spirit. Sal. com.* & extrahetur *Tinctura*, relicto Corpore Auri intacto. *Basilius in Triumph.*

6. Aliud per spiritum Salis Nitri Bezoardicum.

℞. *Aurum foliat.* et *calcinat.* solve in *spiritu Sal. Nit. Bezoardico rubicundo*, abstraheque *Menstruum* calore lenissimo (ne spiritus nimium prodeant) per Alembicum vel Phiolam oblongioris colli, usque ad pelliculam seu oleositatem. Hinc recens rubicundum *menstruum* affunde: solve, abstrahe, similiter procedendo tertia vel quarta vice. Tandem hæc ipsa *Solutio auri* ex Retorta Igne fortiori destillatur, ut & *spiritus* prodeant, quos affunde iterum cohobando, donec ipsum *aurum* rubicondum instar Robini apparuerit.

7. Aliud aurum Potabile per Oleum Saturni.

℞. *Calc. auri per aqu. Regiam vel mercur.* &c. circula per aliquot dies cum *Ol. Saturni flavo*; sic compagem Auri in *Liquorem* solutam videbis.

Vires & Dosis. Usus ejus est contra Venena non contemnendus, imò sæpè visum est, gutt. iv. viii. in *vino* exhibitis, etiam eos, qui existimabantur Morti proximi, refocillatos fuisse. Multum etiam præstat in Cadaco, Apoplexia, Paralysi, & cæteris Morbis Capitis. *Hartmannus in Coll. pag. 474. Keslerus lib. 4. num. 57.*

8. Aliud per spiritum Salis communis.

℞. *Calcis auri* (*solutionem Solis in aqu. Reg. Basilii præcipit. cum mercurio*) q. v. affunde *spirit. Sal com. rectificat.* digerendo extrahe *Tincturam*, Corpore Auri albo remanente in fundo, (quod est reducibile in *Lunam fixam*). *Tincturam* exalta cum *spirit. vin.* circulando, totiesque cohobando, donec cum *spirit. vini* per Alembicum deducatur. *Kesler. lib. 4. cap. 71.*

9. Aliud per Oleum Sulphuris.

℞. *Calcis auri* q. v. affunde *Ol. Sulphur p. c.* ad eminentiam digit. 7. abstrahe cohobando aliquoties, donec Aurum solvatur. Soluto eandem *auro* affunde *spirit. vin. rectificatiss.* ad emin. dig. 4. Oleo Sulphuris non separato. Digere per septim. (6.) Hinc abstrahe per Alembicum *spiritum vini*, idque reitera, donec *aurum* per Alembicum elevetur. Hoc facto abstrahatur lenissimè *spirit. Vini*, ut maneat in fundo *Liquor rubicundus*.

N. 1. Post tertiam vel quartam cohobationem separandum est Phlegma, novumque etiam affunde.

N. 2. Reiteratio cum spiritu Vini opus est septimanarum aliquot (10.)

Hinc fit

Aurum Diaphoreticum compositum Poppii.

℞. *Calcis auri* (à qua *Ol. Sal. com.* abstractum) ℥i. *Ol. Mercurii* (ex *Cinnab. nativa*) ℥ii. *Ol. martis* (ex *Scoriis Ferri*) ℥i. Superaffunde *Sulphur Vini*, aliquoties id abstrahendo, & remanet *Pulvis* paulatim igne calcinandus & figendus.

Prodest in Contracturis, *Dosis* g. viii. *Poppius in Thesaur.*

10. Aliud per Essentiam Salis communis.

℞. *Auri* optimè calcinati per Amalgama, &c. affunde Q. E. seu

---

Medico phys. 6. qui *Tincturam Solis* seu *Aurum Potabile* parare intendunt per *spiritum Roris Majalis*, & illi attribuunt magnas & multas virtutes. Præparandi modus est talis.

℞. *Mineram Solarem Ungaricam* in Silice repertam, in Crucibulo priùs ignitam, & in *spiritu Vini* extinctam; quod aliquoties repetunt, pulverisant, & *sequens Menstruum* affundunt:

Roris Majalis ex Tritico collecti quantitatem, ponunt in digestionem, vel putrefactionem in Fimo Equi per quatuor septimanas, filtrant, & destillant per Balneum Mariæ: *Phlegma* in fundo remanens est Liquor salinus rubicundus, qui per Retortam pellitur, Igne aperto: hinc adscendit (1.) *spiritus* seorsim colligendus, (2.) *Oleum & Sal volatile*: *spiritus* hic à *Tinctura Auri* iterum abstrahatur, remanente *essentia liquida*, cujus *Dosis* sunt guttæ vi. ad x.

Oleum acre & *Sal volatile Roris Majalis* Corpus Solis pariter corrodunt & solvunt.

Potest etiam parari *aurum Potabile per spiritum Nivis*, idque extemporè, tempore hyberno in Museo, quod Aurum Potabile magnarum prædicatur virtutum: vid. de hoc BARTHOLINUS *Cent. 3. Epistolarum pag.* 256. & hoc ad eum scribit LANGELOTT, *Archiater Gottorpiensis*, BECHERUS *in Medico Microcosmico pag.* 67. *Editionis Londinensis in* 12. vel sub nomine *Panacea Solaris pag.* 97. præscribit modum parandi *aurum Potabile* non inelegantem, & qui habet aliquid in recessu. Descriptionem videbitis in *citato* AUTHORE. Et certè si accipiatur *Terra Solaris Ungarica*, de qua in præcedentibus locutus sum, credo, quod meliùs adhuc procedet operatio.

2. In Modo 2. notabile est, quòd *Tincturæ Solares cum spiritu Salis*, *Nitri*, aut aliis Salinis corrosivis, paratæ, aliquot guttularum dosi assumptæ, omnia excrementa Alvi nigerrimo tingere soleant colore: facta scilicet Calcis Auri præcipitatione, & à Menstruis in Intestinis separatione. Aliàs *Liquorem Solis cum spiritu Salis* ejusque hyperbolicas laudes, videbitis in GLAUBERO, *P. 2. pag.* 20.

4. In *Modo* 4. observandum, quòd non omne *Butyrum Antimonii*, aut inde paratus *spiritus Vitrioli philosophicus*, Aurum solvere soleat: si enim cum *mercurio sublimato* vulgari præparetur *Butyrum Antimonii*, neque hoc, neque exinde paratus *spiritus Vitrioli philosophicus*, Aurum nullo modo solvunt; si verò *mercurius vivus* solvatur in *spiritu Nitri*, hic præcipitetur cum *Sale communi* q. s. & exinde abstrahendo Menstruum ita intendatur Ignis, ut acquiratur *sublimatum crystallinum*, hinc Mercurius sublimatus pro præparatione Butyri Antimonii usurpatus dat *Butyrum*, quod solvit Aurum, uti etiam exinde paratus *spiritus Vitrioli philosophicus*.

6. *Sextus* AUTHORIS *modus* per *spiritum Nitri Bezoardicum* elegans est; si enim ritè procedatur, per repetitas Cohobationes Aurum cum spiritu Nitri ex parte transire solet. Conf. HOFFMANNI *Clavis pag.* 206. *Corpus album fixum* remanet, quod ab alia Aqua Regia non ampliùs attingitur, propter Salia intimè conjuncta, ut suprà dictum.

7. Quoad *modum septimum*: miror, propter quem finem *Oleum Saturni* tam crebrò adhibetur ad *Tincturarum Solis* extractiones, cum reverà hoc fit ex *aceto*, parum vel nihil de Saturno participans.

8. Quoad *modum octavum*. Meliorationem Processus hujus cum *spiritu Salis*, & inde non inelegantem *Tincturam*, videbitis in ZWELFFERO *Mant. Spagyr. c. pag.* 322.

11. Quod

ſeu *Oleum* (*Balſamum*) *Sal. com.* ac extrahe (ſolve) ſ. a. Decantatis *Extractionibus* (*Solutionibus*) affunde *ſpirit. vin. opt. rectificat.* ſic ſpiritus Vini Animam Solis ad ſe trahet, relicta Eſſentia Salis com. in fundo, quam ſepara. *Tincturam Auri* in MB. à ſpiritu Vini libera. *Sala de Auro potabili.*

11. *Aliud per ſpiritum Mannæ.*

℞. *Calc. Auri fulminantem*, redige in *Flores* per peculiare aliquod Inſtrumentum argenteum deauratum: Ex *Floribus* extrahe *Tincturam* cum *ſpiritu Mannæ*, abſtrahe ad conſiſtentiam pro libitu.

Vires. Sudorem, eumque fœdiſſimum pellit, feliciſſimè Morborum quorumcumque malignorum & venenatorum ſeminarium ſecum vehens. *Cl. Helvetius, Dieterichius.*

Doſis guttæ aliquot.

12. *Aurum Potabile cum ſpiritu Salis communis Tartari.*

F. *Amalgma* ℥i. cum ℥vi. *Mercurii* more vulgi: ſuperfluum *mercurium* per Corium exprime, globulum reſtantem tere cum ana *Sal. com.* fuſi, fac evaporare *mercurium* mediocri Igne, *Salem* ablue *aq. calida*, *Calcem* tere fortiter cum ℥iii. *Cinnabaris communis*, pone in Tegula fulminatoria (Germ. *eine Treibſcherben*, Gall. *un Creuſet nommè foudroyant*) cooperta cum foramine: cementa per 3. horas ad totalem uſque Cinnabaris evaporationem, idque Cementationis opus 5. aut 6. cum pari quantitate novi Cinnabaris reitera, donec ſcilicet Aurum in ſpongiam rubicundam attollatur. 2. Extrahatur *Tinctura* per ſequens *Menſtruum*: ♃. *Spiritus Sal. com. Tartari* parati (ut indicabitur *Cap. de Tartaro Vini*) part. 1. *ſpirit. Vin.* part. xvi. Deſtilla ſimul ex Cucurbita. Hunc *ſpirit. Vini tartariſatum* affunde *Calci* ſive *Floribus Auri* ſublimatis, & tingetur rubro colore, abſtrahe *ſpiritum Vini*, remanebit *Pulvis coccineus*, cujus vires innumeræ.

N. Si *Calcem* ſpongioſam aliquoties ſublimaveris cum part. 3. *Sal. Ammoniaci* donec ſandaracino colore elevetur, & poſtea ab admiſtione Salis Ammoniaci vindicaveris, feliciùs & citiùs extractio fit *Tinctura*. Ex communicatione *S. Cloſſi.*

13. *Aurum potabile Franc. Antonii.*

Aurum purgetur (bis) per *antimonium*. Hinc calcinetur cum *mercurio & ſulphure*. Extraheque cum *ſulphure ſaturni*.

N. Licet & vice ſecunda cum *Sale com. marino* fuſo, ac tertia cum *ſal. com. Tartari* calcinare.

Doſis g. 7. 8. &c.

N. Hoc eſt genuinum illud adeò decantatum *aurum Potabile Londinenſe*, cujus deſcriptionem mihi ſervare conſtitueram. Verùm cum à diverſis locis, quin etiam ex Aula quadam illuſtriſſima tranſmitteretur, ut communicaretur, nolui hac in re expectationem fruſtrari.

14. *Aliud Quercetani aurum Vitæ dictum.*

Ex *Calce auri* leviſſima & ſpongioſa, elice *Tincturam* digerendo in MB. per *acetum deſtillatum*: *Tincturam* hanc exalta circulando cum *ſpiritu Vini*.

Vires. Ad innumerabiles Morbos ferè incredibilis videtur virtutis. *Quercetanus in Sclopet.* Et ex hoc *Sala in auro potab.*

15. *Aliud Laudanum mercuriale Bayeri.*

℞. *Aurum per Sulphur & mercurium optimè calcinat.* ℥ß. *Olei mercurialis* ℥v. (forſan *Ol. Saturni*). Digerantur calore ciner. in Phiala H. c. dies ac noct. octo: ſic extrahitur *Tinctura auri rubicunda*, hanc (relicto albo Corpore) in Phiala H. c. digerendo coagula (in Athanore) in Lapidem rubrum, quem ſuper Porphyretico humido ſolve, rejectiſque Fæcibus denuò coagula: tertiò eandem operam repete.

Doſis gran. 2. ad 5.

16. *Aliud Bellichii.*

a. Calcina cum *aqua Regia* ac præcipita.

2. Reverbera cum *Flor. Sulph. & Mercurii*, ut evadat *Pulvis* inſtar Boli Armenæ.

3. Solve cum *ſpirit. Vin. rectificatiſs.* digerendo ac cohobando multoties (20.) & ultrà: dein coagula abſtrahendo.

4. Solve in *ſpirit. ſal. com.* digere dies aliquot. (3.) hinc abſtrahe. *Bellichius in Exerc. th.* 102.

17. *Tin-*

---

11. Quod attinet *modum undecimum* cum *ſpiritu Mannæ*; In Manna certum eſt, quod latitet ſpiritus extrahens, beneficio cujus etiam extrahi poteſt Tinctura Coralliorum, & ita etiam ex *Croco Auri*, vel *Calce Auri* rubicunda poteſt extrahi *Tinctura*, vel, ſicut AUTHOR dicit, ex *Calce* Auri fulminantis in Flores redacto; qui Proceſſus aliquid habet in receſſu. Sanè *Manna*, præſertim cum *ſpiritu Roris Majalis*, ſereno cœlo collecta, legitimè præparato ſpiritui juncta, ſuggerit *Menſtruum* ac *Sal volatile*, quod *mannæ mercurium* vocant, pro extrahendis Mineralium Tincturis egregium, & magis præſentaneum. Nec inelegans eſt hic Auri hujus tinctus Liquor ſeu *Aurum Potabile cum manna ſpiritu*:

♃. *Mannæ rec.* q. ſ. v. g. ℔ii.

Imponatur Cucurbitæ vitreæ, & lento Igne ex Arena deſtilletur; prodibit *ſpiritus* cum *Oleo* iunctus: Oleum ſeparetur per tritorium à Spiritu, ſemper denuò immittatur in Retortam parvam, & Igne lento Cinerum proliciatur *ſpiritus*, & ſi videantur aliquot guttæ ſupernatare *Olei*, ſeparentur, & tertia vice ponatur in Retortam, iterumque lento igne deſtilletur. Jam porrò

♃. *Auri limati* p. i.
Mercurii vivi p. ii.

Fiat Amalgama, quod affundatur in *aquam calidam*, & hinc per Corium trajiciatur, remanente Amalgamate in Corio inſtar coaguli. Jam

♃. *Hujus Amalgam.* p. i.
Flor. Sulphuris p. iii.

Simul commixta imponantur Crucibolo, ad Ignem lentum continuo agitando Spatula lignea, ne Sulphur accendatur. Deinde, quando obſervatur, Sulphur totaliter abiiſſe, augeatur Ignis, ita ut Aurum igniatur, ignitum ſtet per mediam horam, & invenitur Aurum, quod nonnihil intumuerit.

♃. *Auri hujus* p. i.
Spiritus Mannæ p. iii.

Imponantur ſimul in Phiala in Cineres calidos per 8. dies: quibus elapſis erit *ſpiritus rubicundus*, qui per inclinationem decantetur, alius affundatur: ſtet per alios 8. dies & noctes, iterum ſeparetur, & hic labor toties repetatur, donec Aurum album inſtar Lunæ in fundo exiſtat: *Liquores tincti* abſtrahantur per Cucurbitam ad conſiſtentiam debitam.

12. Cum *modo* 12. conferatur *Tartaro mastix Moravia* JOHANNIS FERDINANDI HERTHOD, qui *P.* 2. *pag.* 257. per *ſpiritum Vini & Sal Tartari volatile* invicem juncta, adeoque per *Valentini Mercurium Vini*, item ad imitationem RAYMUNDI LULLII, nobilem *Tincturam Solis* præparat, ubi per *Lunariam* intelligit *Vinum*. Poteſt etiam pro majori dilucidatione conferri BENZON in *Farrag. Philoſ. pag.* 13. item ejus *Hand Griffe Lullii*, ubi ejus Præparatio etiam clarè oſtenditur.

Dum AUTHOR in *Nota ad hoc aurum Potabile*, *de Sublimatione cum Sale ammoniaco* mentionem facit, conf. HOFFMANNI *Clav. pag.* 313. ubi habetur elegans encheireſis ad ſublimandum Crocum Solis.

13. AUTHOR *modo decimotertio* habet *aurum Potabile Franciſci Antonii*, quod aliàs etiam vocatur *aurum Potabile Londinenſe*, quo ipſo magni effectus ſunt præſtiti, & propterea in magno habitum fuit pretio. Decantatiſſimæ hujus Tincturæ loco multæ proſtant, ut ſic dicam, *deſcriptiones*: quænam autem vera ſit? neſcitur: magis tamen genuina hæc *Authoris* videtur, utut ſatis cruda, quoniam nondum perfectè eſt cognita Deſcriptio ANTONII. Deſenſionem hujus Auri Potabilis Londinenſis videbitis in BORRICHIO *Hermet. ſap. pag.* 290. Aliam Deſcriptionem habet ſatis elegantem SALA *in Chryſolog. P.* 2. *pag.* 223. B. MICHAELIS ita parare ſolebat hoc *aurum Potabile Londinenſe*.

Aurum ſolvebat *in aqua Regia, cum Sale ammoniaco facta*; *Solutionem* per Retortam abſtrahebat & cohobabat toties obſervando, & ſeorſim colligendo ultimas guttulas intenſè tinctas, & admodùm graves, donec omne Aurum in forma Olei craſſi rubri, cum Aqua Forti prolectum fuerit; quod intenſè tinctum obſervatur: nam & collo & ſummitati Retortæ adhærere obſervatur *Oleum ruberrimum*, quod tamen, ſimulatque poſt ſeparationem Vaſorum, aere adſpiratur, Colorem flavum nanciſcitur. *Liquor* iſte rubens blando calore inſpiſſatur: quod remanet cum *Floribus Sulphuris* aliquoties reverberatur ſeu candeſcit; ſic Auri Corpus habetur priſtinum, ſed admodùm molle. Huic *auri Calci* affunditur *Oleum Saturni rubrum* vel *flavum*, ponuntur invicem in Digeſtionem, donec hac aliquandiu continuata, *tinctura perfecta* elicita fuerit.

18. De

17. *Tinctura Solis.*

♃. *Auri Fulminantis* probè edulcor. part. 1. *Spiritus Vitrioli Volatilis* part. xv. (sunt qui *Oleum Vitrioli causticum*, in quo *Salis proprii* pars 3. resoluta sit, adhibent; sed tale Menstruum Naturæ nostræ inimicum est) Digerantur in B. tepenti per 40. dies. Tinctum *Spiritum* rubicundissimum & clarum separa per inclinationem: abstrahe ad siccitatem, affunde *Spirit. Vini è Vino Hispanico factum & tartarisatum*, & in calore lenissimo fiat *Extractio* instar Rubini: tinctos *Spiritus* destilla, & ad aliquam consistentiam redige, vel *Pulveris* formam, quem etiam à sapore Spiritus Vini poteris eluere *Aq. still.* vel dissolvere in quocumque Liquore appropriato.

N. Si desit Spiritus Vitrioli volatilis, tunc ejus loco sequens *Menstruum excellentissimum* substitue.

℞. *Sal. communis* ℔. 1. *Sal. Nit.* ℥vi. destilla s. a.

♃. *Hujus Aqu. Fortis* part. iij. *Spirit. Vin.* tantumdem, infunde *Spiritum Vini* in magna Cucurbita, quam statim occludes Alembico suo: ebulliunt enim illicò commixti spiritus & flavescunt, deinde durante Ebullitione rubedinem acquirunt; tandem eadem cessante Menstruum subviride evadit, quod quidem nihil peculiare possidet, nisi quòd illius acredo facili negotio ab Auro soluto eluatur, id quod adhibitis aliis Aquis Regiis fieri non potest.

Ex communicatione *S. Closzai*.

18. *Tinctura Fratris Basilii.*

℞. *Auri per Amalgama calcinat.* p. 1. solve digerendo *Aqua Regali ammoniacata*, (vide in *Sale Nitri Aquam Regalem Basilii*) vel in *Aqua Regali salina*, (id est, *Sale com. acuata*) p. iij. hinc deplearis *solutio*, reaffunde *Auri Calci* denuò *aqua* illa *solvens* affundatur, &c. donec penitus soluta Calx fit. *Solutionem* digere in MB. ut subsideant *Faeces*, quas separa. *Solutionem defaecatam* digere iterum in MB. per dies ac noct. (9.). Hinc abstrahe *aquam Regalem* ad oleitatem, abstractam *aquam* affunde vicissim, imprægnaque Calcem cohobationibus tantisper repetitis, donec Liquor ferè insipidus exstillarit. Tum affunde novam *aquam Regalem*, imprægnaque denuo, ut dictum, in Arena: idque tantisper donec Aurum per alembicum penitus transportatum sit. (*N. sum singulis Destillationibus Ignis est augendus*). Tandem abstrahe per MB. ad oleitatem, reponaturque ad crystallisandum s. a.

Hinc

℞. *Crystall. Auri* p. 1. *Mercurii vivi purg.* p. ij. agitato optimè sic apparebunt Colores, subsidebitque Amalgama, Exhalet Mercurius & sestat *Pulvis solis* purpureus *aceto destill.* solubilis: qui tingit subitò instar sanguinis.

Ex hoc *Pulvere* extrahe s. a. *Tincturam* rubicundam cum *Spirit. Vini*, qui cum *Spiric. sal. com.* mixtus dulcificatus sit, (vide *Spiric. sal. comm. dulcem*, ac *aquam temperatam Basil. in spiritu Vini*,) donec Menstruum ulteriùs non tingatur & Corpus album reliquum fit.

N. 1. Menstruum nisi cautè & ritè præparatum sit, pro Tinctura rubicunda, extrahit viridem, vel alterius alicujus coloris.

N. 2. Corpus illud album in extractione Tincturæ residuum, inservit Sali & Mercurio conficiendo, de quibus *infra*. Videatur *Theldii Halographia*, ubi ex *Testamento Basilii Monachi* prolixè elaborationes hasce describit.

19. *Paulò secus ex manuscripto Testamento Basilii.*

1. Purga *aurum* per *antimonium*.

2. Calcina, i. e. solve *purgatum aurum* in *Aqua Regali*, coagulaque.

3. Volatilisa cum *spir. sal. com. acuato per spirit. Draconis* (*sal. ammoniac.*). Vide *suprà*.

4. Præcipita cum *Ol. Tart.* vel quo melius, per abstractionem lentam.

5. Reverbera cum *Flor Tart.* vide *supra*.

6. Extrahe *Tartarum solis* per *spirit. Vin. igneum*, & *spir. sal. com.* (vide *aquam temperatam* in *spiritu Vini*.)

7. Digere extractum *sulphur*, & solve denuò in *Mercurium Philosophorum*, vel *in aqua Regali* dicta.

8. Volatilisa cum *Spiritu Vini*.

N. Basilius Repet. Lapid. Phil. volatilisat *aurum* per *Spir. sal. communis*; hinc conjungit extractum *sulphur* cum *spir. Vitrioli rubeo* (corrosivo) per digestionem cum *spirit. Vin.* dulcificato, solvit & digerit aliquamdiu; tandem cohobat, donec nihil in Destillatorio residui remaneat. Sic acquiritur *Liquor Solaris*, seu *aurum potabile* maximarum virium.

20. *Unicornu Solare, seu Manna Solaris.*

℞. *Calcem Solis* optimè reverberatam, imbibe aliquoties *Menstruo solari* (id est, affunde aliquantulum *Solaris Menstrui* ad eminent. dimidii digiti), Vasque H. clauso digere lento Igne, ut siccescat.

Hinc iterum affunde, ac digere, totiesque repete, ut *sol in Pulverem* subrubeum transmutetur.

Dosis à gran. 2. ad 5.

N. 1. Menstruum solare destillatur per Cornutam ex Minera, repetitis aliquoties destillationibus. *Mynsicht.*

N. 2. Feliciùs forsan procederis, si *Menstruum* hoc *Salo suo* alcalisaveris, *Calcem* cum alcalisato hoc Menstruo circulaveris ad modum, quo alias *Tincturas* nomine *Mannas* fieri diximus.

Hic non possum non monere, quòd nonnulli *Tincturam solis* beneficio *Oleorum aromaticorum* sibi imaginentur. Nimirum *Calcem solis* optimè elaboratam impastant cum *Oleo*, e. gr. *Caryophyllor. Cinnamomi, Gamphora, Vitrioli*, &c. hinc *spirit. Vin. rectificatissimum* affundunt, atque intercedente digestione *Tincturam* extrahunt.

Verùm mehercle, loco Tincturæ solis, aromaticorum Oleorum Tincturam nanciscuntur, quæ Spiritui Vini rectificatissimo, seu suo simili (accedit enim ad naturam oleagineam) admixta acquiritur.

(Impostores tales *Tincturas* plerumque vendunt *rubri coloris*, nil de Auri solutione participantes, quod quale impositum, reperitur.

V. SUBLIMATIO.

Unde

Flores Solis.

℞. *Auri optimè calcinati* (per *spiric. sal. com.*) part. 1. *Sal. Ammoniaci depurat.* p. vi. Misc. & sublima. Sic vel elevabuntur *Flores solis*, quos eluendo ab Ammoniaco libera.

Dosis gran. 6. ad 9.

Fiat peculiare Instrumentum argenteum aut cupreum (Pyxydis instar complicatilis) constans ex duabus partibus, superiori ac inferiori, ut aperiri possit. Instrumentum hoc in latere Tubulum habeat, per quem sclopetans injici possit (paulatim id fieri necessum est,) Tubulum statim obturando. Sic elevabitur *Aurum*, Fornicique superiori adhærescet.

VI.

---

18. De *Modo* 18. conf. propter quasdam encheireses SALA *de Auro potabili pag.* 227. item HOFFMANNUS *Clav. pag.* 214.

20. *Modo* 20. habet AUCTOR *Unicornu solare* seu *Mannam solarem*, cujus Præparationis Auctor est MYNSICHTIUS *p.* 7. Hic *Menstrui solaris* mentio fit ab AUTHORE, de quo videatur ZWELFFERUS, qui *Marcasitam* habet *solarem*, ex quo destillat *Menstruum insipidum*.

Mentionem quoque facit AUTHOR *Tincturæ solis* beneficio *Oleorum aromaticorum* præparatæ. Inter hos pariter est MYNSICHTIUS, qui habet *Tincturam auri cum Oleo destillato Cinnamomi*, qualem & GANZLANDT, *Medicus Dresdensis*, habuit magnarum virium; in qua *aurum* beneficio *salis* dissolutum erat: vid. ZWELFFERUS, ubi præscribit Modum præparandi *Crocum solis* beneficio *salis Gemmæ, communis, Nitri*, &c. Præparatio est non inelegans, & multum habet in recessu. *De his autem Tincturis, an sint vera? genuina est Auctoris Censura.* Pertinet huc *Balsamum Salis* similiter cum *Oleis destillatis aromaticis* factum, instar Balsami sulphuris, de quo ZWELFFERUS *in Mant. Spagyr. pag.* 330.

Hinc inde plures prostant *Tinctura solis*. Cæterùm *utplurimùm sunt falsa*, aut certè *nuda solutiones*, quæ tamen, utut non sint genuinæ, tamen suo modo *non sunt contemnenda*, sed habent vim analepticam, restaurativam, quæ plùs minùs tamen variat, prout de sulphure solis, aut Menstrui virtute analeptica plùs minùs participant. Plura qui de Tincturis & Extractionibus solis cupit, adeat TILEMANNUM, *ejusque Processus circa solis extractiones*; item ANGELUM SALAM *in Chrysol.* item *de auro potabili*; Vid. etiam ORTELIUS *in Comment. in novum Lumen Chym. Sendivog. p.* 452. *&* 453. *Vol.* 6. *Theatri Chymici*; non secus ac *eodem Volum. p.* 460. item TACKIUS *Tr. de Consanguin. Auri, sacchari, & spiritus vini*, utut KUNCKELIUS *in Obs. P.* 2. *pag.* 227. *Aurum Potabile cum sacchare paratum*, non Auri, sed *sacchari Tincturam* esse rectè asserat.

SALI-

VI. SALIFICATIO.

Unde

1. *Sal Auri.*

℞. *Auri* p. 1. *Mercurii purificat.* q. v. vel p. vr. F. Amalgama, abstrahaturque Mercurius per Retortam. Hinc F. iterum Amalgama ex relicta scilicet *solis Calce*, & abstracto *Mercurio*, idque repetatur toties, donec Aurum assumere Mercurium amplius nolit. Tunc affunde *Acet. destill. optimum* (vel & *spiritum sal. com. acuatum*,) digereque L. Igne, decanta ac abstrahe *Menstruum* ad siccitatem, & remanebit *sal commune solis*.

N. 1. Cum relicto Auro eodem modo procedere potes, amalgamando nimirum ac abstrahendo, donec totum aurum in sal commune convertatur. *Keslerus l.* 1. *c.* 4.

N. 2. Alii idem meditantur ex *auro* per *Aquam Regalem* calcinato, ac per mensem reverberato.

2. *Aliter.*

℞. *Auri foliat.*, vel quod melius *calcinati* ℥ß. *sal. com. sal. Nit. aluminis*, ana ℥j. Misc. ac impone Phialæ Cera Hispanica obturatæ, digereque calore Arenæ, sic solvetur Aurum. Hinc affundendo *aquam calidam* precipitabitur *aurum* in forma *Pulveris purpurei* (maximè si *Oleum Tart.* instilletur). *Pulveri* optimè edulcorato affunde *spirit. Vin. rectificatiss.* stentque aliquamdiu (menses aliquot) Vase clauso, ut spirit. Vin. Sale solis imprægnetur. Hinc decantetur *Spirit. Vin.* & abstrahatur, essiagretve. Sic relinquitur *sal albissimum* in fundo.

Vires. Insigne est Diaphoreticum.

Dosis gran. 2. 3. 4.

3. *Sal solis Basilianum.*

℞. *Corpus* illud *album*, *in Extractione Tincturæ Auri Basiliane residuum*, reverbera leniter per mediam horam, ut aliquo modo corporale fiat. Hinc affunde *Aquam Mellis* corrosivam, digere, extraheque *sal* s. a. (labor est dierum 10. circiter). *Aquam Mellis sale solis impregnatam* subjice Destillationi MB. ut abstrahatur. *Sal solis* residuum edulcora, aliquoties *aqu. comm. destillatam* affundendo, atque Destillationibus repetitis abstrahendo; tandem cum *spirit. vin.* clarifica.

Dosis gra. 2. 3. 4. &c.

N. In hac Extractione salis remanet Materia utilis pro *Mercurio solis* conficiendo.

VII. MERCURIFICATIO.

℞. *Materiam in confectione Salis Solis Basiliani residuam.* affunde *spirit. Tartari*, digere per mensem, ac destilla a *scoriis Ferri* per retortam (vitream) in Receptaculum Aquæ frigidæ aliquota parte adimpletum, & habebis *Mercurium solis*.

Tholdius in Halographia, ex Testamento Basilii Monachi,

Mercurius solis Paracelsi.

Paracelsus generaliter hunc modum præscribit, quo *singula metalla in mercurium vivum redigi possint*. Nimirum.

1. Calcinat *metallum* fumigando, i. e. per *Fuliginem mercurii*. Vide *libr.* 1. *cap.* 14.

2. *Calcem metalli* amalgamat, cum *mercurio* digerit, abstrahitque.

3. *Abstractum mercurium* iterum cum *Calce eadem* amalgamat, digerit & abstrahit toties, scilicet iterando donec *Calx metalli* supra Candelam instar Ceræ liquari possit. Hinc digerendo *Calcem* illam in *mercurium* convertit. Vid. *lib. de Resuscitatione rerum naturalium*, ut & *lib.* 6. *Archidox.* ubi Tempus amalgamandi observare monet, quo Planetæ cœlestes correspondentes conjunguntur. De quo legi potest *Libri hujus primi cap.* 22. (In Methodo conficiendi *Mercurium ex metallis Penotus* plus opinionis, quàm veritatis se comperisse scribit.)

(*Vitriolum Auri*, sive *Leonem viridem*, omni Auro Potabili prestantiorem, parandi modum habet *Spontonus*. Usus illius ad Arthritidem & Lepram commendatur: Vide *Centur. Medicam*, *Conchidnologia* annexam.)

CAPUT X.

De Argento.

ARgentum Metallum est nobilius, candidum, Auro imperfectius.

Dicitur Chymicis *Luna*, vel *Cerebrum*, eo quòd in Macrocosmo *Luna*, in Microcosmo *Cerebro* sympathicum sit. Germ. *Silber*. Gall. *Argent*.

Vires

VI. SALIFICATIO AURI est nulla, nisi per *Corpora & Menstrua salina* addita in *Corpus saliforme aurum* possit redigi.

VII. MERCURIFICATIO AURI est perquam difficilis, unde multi dubitant, *an detur verus Mercurius metallicus* seu *Corporum*? Præparationem tamen *Mercurii solis* non inelegantem videb. in LIBAVIO *in Syntagm. de Herm. lib.* 7. *c.* 14. & *Theatri Chymici tom.* 2. *pag.* 137. Sanè quod detur Mercurius solis, testatur Experientia: siquidem *Generalissimus* ARNHEIM habuit talem Mercurium solarem, cujus *examinator* fuit, ut supra dixi, quod noctu agitatus scintillas igneas reddiderit, & de se sparserit. Hic si posset haberi, certum est, quod plura præstaret in *Transmutatione Metallorum*, quàm Mercurius vulgaris: imprimis quidem in Lue Gallica præsentissimum erit Remedium, quia sine salivationis noxa jucundè & tutò peragit peragenda; cùm aliàs Mercurius sit Alexipharmacum Luis Venereæ. Confirmat P. TREMELLIUS *Comiti Montecuculi à Consiliis sacris*, qui affirmavit *D. Herbenio*, vidisse se suis oculis propriis *Instrumentum*, cujus beneficio ex *Auro Ungarico currentem Mercurium* ferè momento & in instanti elicuerit. Inventor hujus fuit Græcus, ait idem Pater: quòd si nimis violenter & nimio motu tractetur Instrumentum hoc, statim reverberaretur in *Pulverem*, atque nimio moto incalesceret. Sic EDWARDUSKELLAEUS *Scotus*, egregius Chymicus, in Auro leviter fuso foramen usque ad centrum molis fecit, in quo *Pulverem album* inclusit, & *Massam* hanc simul in Vase fictili adaptavit, & circumfuso *spiritu vini* Igni admovit; ex calefacta mole omne ferè *aurum in Mercurium currentem* *fuit conversum*. Quæsitum fuerit: *qualisnam Pulvis fuerit iste*? PENOTUS innuit, *mercuriale medicamentum* fuisse, quoniam unica & sola res sit in Mundo, quæ firmitatem Auri, Igni etiam validissimo resistentem, domare posset; quæ res nihil aliud sit, quam *Pulvis ex crystallino sublimata in aqua regia* soluto, addito *sale tartari*, quod est *Restitutor Vitæ congelati Mercurii*. (H).

CAPUT X.

De Luna, seu Argento.

LUna seu *argentum*, Planetarum terrestrium secundus, respondens cum secundo inter coelestes, *metallum*, excepto sole, *est perfectissimum & nobilissimum*, ob *sulphuris* fixgenis, minùs tamen quam in Sole copiosi, potentiam, & *mercurii* depuratissimi in copiosa *Terra salina* perfectam & exactam mistionem, Cum Auro in radice convenit & magnam convenientiam habet, adeò ut etiam *Luna* rectè dicatur *aurum imperfectum*, cui tantùm *Fixitas & tinctura* desit. Revera enim est nihil aliud, quàm *aurum nondum perfectè maturatum*, quia scilicet sulphur ejus nondum debitum fixitatis gradum acquisivit, & hinc candidum mansit. Hinc etiam in Luna certè semper aliquid solis reperitur, & si tota deflagret, in fundo aliquot grana auri perfecti reperiuntur. Est igitur Corpus Mercuriale coagulatum à sulphure admodùm puro, nondum sufficienter fixatum: nam modò Luna fixetur ita, ut resistat Igni, instar Auri; tunc facilè ipsi *Anima Auri* vel *Tinctura* potest communicari: quod vel per *Cuprum*, vel per *Antimonium*, in quibus sulphur solis immaturum

(H) *Metallorum quamplurimorum naturam & Principia componentia curiosè scrutatus est* Cl. Hombergius, *ope maximæ Lentis ustoria in Regio Palatio Parisiis sita.* Aurum *in hujus Lentis foco positum, ex parte abit in fumum, illius nempe* Mercurius; *ex parte Vitrificationem subit, Auri scilicet* Terra *suo* Sulphure *penetrata. Hombergianas de Auro Observationes in dubium revocavit Batavus quidam Philosophus, qui suspicatus est, Carbonis potiùs (cui Aurum Lentis foco exponendum superimponitur) cineres in vitrum versos; atque Auri superficiei adhærentes, eos esse, qui Auri vitrificationem mentiantur. Quæ hinc inde afferuntur argumenta materiam suggesserunt* Hombergio, *ut elegantem ea de re conscriberet* Dissertationem, *quam legere est* Anno 1707. Actor. Reg. Scient. Academiæ,

Vires. Capitis corroborans perhibetur Specificum, Spiritusque animales consortare, unde & in omnibus Capitis Affectibus peculiaris efficaciæ censetur, quales imprimis Epilepsia, Apoplexia, & similes.

Purgatio à Sordibus superficiariis.

Coquatur, laveturque cum *Aqua*, in qua solutum *Tart.* ac *Sal. comm.*

I. PURGATIO AB ALIENIS METALLIS.

1. Per Calcinationem immersivam.

Solve *Argentum* per *Aquam Fortem*, quæ solummodò solvat Argeotum, relictis Merallis intactis.

2. Per Fusionem cum Saturno.

Immittetor *Plumbum* in Crucibolum ignitum, ut liquescat, quo liquefacto, supeiiojice *Argentum*, continuando Ignem, donec cum Plumbo Metalla illa imperfecta vi Igois, partim in fumum abeant, partim quoqoe Scoriarum nomine secernantur, relicto Argeoto in fundo.

N. 1. Ignis fiat fortis requiritur, unde è re erit Furnum Anemium adhibere.

N. 2. Saturnus hac purgatione in Spumam cum Argenti Recrementis concretus, dicitur *Lithargyrus*, de quo *infrà* (*Helchrysmu* idem ferè sonat ac *Recrementum Argenti plumbeum.*)

3. Per Nitrum.

Fluat *Argentum* ad Ignem, hiac superinjiciatur per vices *Sal Nitrum*, & purgabitur Argentom.

II. CALCINATIO.

1. Immersivu.

Solve *Argentum laminat.* in *Liquore* aliquo *corrosivo*, coagula inspissando, vel præcipitando, ac edulcora. Præcipitatur autem Argentum solutum per *Murium salsum*, *Aquam salsam*, vel per particulam *Æris* iojectam.

N. Li-

---

maturum esse creditur, præstare conantur: videatur HAUPTMANNUS *in Scripto collis. pag.* 130.

Minera, ex quibus etoitur, suot multiplices: ad quas etiam pertinet *Minera Argenti rudis rubra*, seu ut vocant Ger. *Roth gulden Ertz*, item Minera dicta *Glaß-Ertz*. Nam *Roth gulden Ertz* est Minera copioso *Arsenico* juncta, de quo vid. ZWELFFERUS *Mant. spagyr. pag.* 332. sicuti idem per Mechanicam potest probari: si enim recipiantur *Lapidis* seu *Magnetis arsenicalis* p. ij. *Luna* p. j. & invicem fusionis Igne commisceantur, tum exinde fit verum *Roth gulden-Ertz*. Minera verò *Glaß-Ertz* dicta, constat, ut hoc Mechanica docet, ex *Sulphure & Luna*: ex *Luna* enim, *Sulphure* & pauco *Sale communi* fusis, fit verum genoinum *Glaß-Ertz*.

Luna in Mineris suis etiam aliis *ignobilioribus Metallis juncta est*: nam uti rara est Luoa, quæ non etiam aliquid Solis contineat; ita ordioariè cum *Venere* juncta est, excepta ea, quæ instar Capillotum ex sua Minera crescens, *Luna Capillaris*, Germ. *haaricht oder gediegen Silber* appellatur: quo nomine etiam apud GESNERUM io peculiari *Scripto Latine veteri* venit: hoc enim purum est, oti per Experientiam edoctus mihi asseruit supremus Minerarum Præfectus, *Dominus* à SCHONBERG, vir in Metallurgia & Chymia experienciſſimus; qui simul observavit, quòd *Rasura* hujus *Luna Capillacea* à gr. vij. ad ℈ß. sub forma *Pulveris* exhibita, Partum difficilem auspicatò facilitaverit; cujus tamen rei Experientiam non habeo.

In Misnia, Annæbergæ scilicet & Freibergæ, aliisque locis, sponte sua, sola Naturæ ope, imperu quasi facto prorupit & penetrat. *Luna* hæc *Capillacea Arte quoque fieri potest*: consistit autem Artificium io eo, ut *Luna fusa* successivè parum superinjiciamus *Sulphuris*; sic eoim Sulphur, quoad partem pinguem deflagrando, relicta parte acida, agit in Lunam, & dum particulæ Lunares avolare niruntur, compedibus Sulphuris impeditæ, in ejusmodi efflorescunt Capillos. Vel solvatur *Luna* io *Aqua Forti*, coaguletur ad consisteotiam Salis: hoc forti Igne admodùm io Pilos tenues excrescere incipit. Scripsit *de Luna Capillacea* artificiali KUNCKELIUS *in suis Observ.* ac io specie BALDUINUS *de Germinatione Argenti*. Mentio apud bunc quoque occurrit *Germinationis Philosophica*, quando ex *Luna & Mercurio* in *Aqua Forti* solutis, conficitur ejusmodi *Arbor Argentea Philosophica*: qualis etiam ex *Terra Antimoniali* certa lege cum parvis *Malis* seu *Pilulis aureis* fieri potest, quamque habuit WENDLINGES. *De Philosophica* hac *Germinatione* scripsit prolixiùs FABRICIUS BARTHOLETTUS (Aothor rarus & booos *Archiater Mantuanus*, Italus eruditus, qnique Galenicos cum Chymicis cooiciliare voluit) in sua *Encyclop. Medica*.

Propter dictum cum *Venere* commercium dependet *diversitas Operationis Remediorum Lunarium*; nam ea multum adhuc de Venere participant, unde insignes Nauseas & Vomitus movere solent: Conf. BOYLE *Tentam. pag.* 83. Cum econtrà ex Luna pura Remedia laxativa admodùm debilia esse soleant, nt observavit LUDOVICI *in Pharmac. pag.* 219. adeòque vis laxativæ aut vomitoria Lunæ à Venere primariò depeodet; id quod etiam confirmat *Calx & Luna Potabilis*, quæ a Venere separata, absque Evacuatione, simplici Alteratione operatur: Conf. KUNCKELIUS *Obs. F. 1. Lit. G. num. 6. F. 2. pag.* 13. Ergò ex *Luna* saltem *Remedia Alterantia* habemus, eoiumque omnium coofeosu *Cephalica*, Apoplecticis, Melaucholicis, Maoiacis, Memoriæ defectum patieotibus, Vertiginosis, & similibus aliis Capitis Affectibus dicata; otut eorum immediata Operatio ultra primas vias non videatur extendi.

I. Ut ad *usum Medicum* adhibeatur, ante omnia *purificanda* erit; quæ PURIFICATIO propriè consistir in separatione ab ignobilioribus Metallis, speciatim *Venere*, quæ difficillimè separatur. Purgatio fit vel 1. per *Calcinationem Immersivam* cum *Aqua Forti*, quæ est *spiritus* Mineralis acris, destillatus ex *Vitriolo & Nitro*, pro separanda Luna à Sole; vel fit 2. per *Fusionem cum Saturno*, pro separaodis reliquis Metallis, quemadmodùm AUTHOR sufficienrer præscribit. Verum est, *Saturnus* molrùm hic potest; nam, uri dixi, ratione Alcali volatilis absorbet Metalla reliqua, relicta Luna intacta, & in hoc consistit fundamentum torius Arris probatoriæ. Sed necesse est, ut quintuplum vel sextuplum Saturni pro Luna purificaoda recipiatur. Interim tameo Purificationes hæ, sive Aqua Forti sive Saturno instituantor, non sufficiont, quia Lunæ semper rantillum Veneris difficillimè inseparabilis adhæret, ita ut necesse sit, Lunam purificandam in Testa probatoria fundere, & in illa tractate; donec oihil Veneris remaneat. Sed res est difficilis; quinimò Saturnus, dum Interdum Venereus est, cum Luna cupellatus Venerem denuò Lunæ affricat. Ergò *Luna* per Fusionem cum *Nitro & Borrace* depuranda venit, modo, quem primus docuit KUNCKELIUS *Obs. Lit. G. Num.* 4. Sin verò *Luna* cum *Marte & Jove* commista sit, optimè *Antimonio* vel *Nitro* depuratur: nam Mars cum Saturno non benè liquatur, ab Antimonii verò Sulphure addito exeditur; sicut & Jopiter statim abit io Scorias, quæ cùm sint crassiores, Copellam vel Cioeritium non ingrediuntur, ac præterea de Sole & Luna subinde deprædantur: Hic ergò cum addito Nitra deflagraodo consumitur.

II. 1. CALCINATIONE *Immersiva* seu Solutione mediante, io *Calcem* redigitur *Luna*. *Menstruum* appropriatum est *Aqua Fortis*, vel ipse *spiritus Nitri* benè rectificatus & conceotratus, emergit Solurio amarissima: quod idem de *Luna* cum *Spiritu Sulphuris* tractata observat HELMONTIUS *Tract. Ignota Actio Regim.* §. 21. Curiosum tamen est, quòd Aqua Fortis à Regolo Aotimonii Martiali abstracta, Lunam ampliùs non solvat: conf. *Acta Med. Hafn. Vol.* 2. *pag.* 189. Ergò Solutione hac per Evaporationem blandam, *Crystalli* vel *Vitriolum*; per Præcipitationem vero cum *Sale* aut ejus *Spiritu*, *Luna cornua* habetur. *Crystalli* hæ suggerunt duplex Remedium: & quidem pro usu interno *Pilulas fortiter purgantes*, pro usu verò externo *Lapidem Infernalem*, seo optimum *Causticum potentiale*.

Quod *usum internum* attinet, *Crystalli* hæ *Lunares* benè exsiccatæ cum *Mica Panis*, vel *Succo Liquiritia*, vel *Extracto* quodam *hydragogo* subactæ, & in Pilulas amarissimas redactæ, sunt optimum & appropriatissimum Purgans Hydropicorum: dosi enim gr. iß. io Hydrope Ascite fortissimè evacnant Aquas per ioferiora, & his ipsis Anglus Hydropicus fuit curatus aliqnando. Misreri etiam possunt cum *Conserva Florum Persicorum*, vel cum *Rob Sambuci*, vel *Juniperi* in forma *Boli*. Mirè laudantur à BOYLE *in Philosophia Experimentali*, & paraotur saltem ex Luna, Saturno purgata; aliàs, ratione nimiæ adjunctæ Veneris, Crystalli excitant Vomitum: quarum descriptionem succinctam videbitis in *du* HAMEL *de Affect. Corpor. pag.* 395. *Crystalli* nempè pulverisatæ Igne Arenæ continuò agitando, tamdiu calcinantur, donec major spirituum fœtidotum pars exhalarit: hinc ad-

N. *Liquor* ille *corrosivus*, vel est *Aqua Regalis* (vide in *Sale Nitro*) vel *spir. sal. Nit.* vel his finitimus *Humor*, (ut patebit infrà in *Tincturis*, seu *Argento Potabili*,) recipitur autem in quantitate tripla, quadruplo, seatupla, &c.

N. 2. Argentum hac ratione solutum, si more solito ad crystallisandum reponatur, concrescit in *Crystallos*, quas *Vitriolum Lunæ* vocant.

2. Calcinatio Amalgamatoria.

℞. *Argent. pur.* ac *Mercur.* ana. F. Amalgama, admisce 4. p. *Sal. com.* vel *Vitrioli*. Exhalet Mercurius ad Ignem, residuum eluatur.

3. Calcinatio Cementatoria.

Fit per *Tart. vitriolat.* per *Sal. Gemm.* per *Mercur.* per *Sal com.* & similia.

N. Calcinatio hæc fieri debet sine Fusione. F. gt.

℞. *Argenti lamin.* p. 1. *Mercur. sublimati*, p. ij. Misc. exhaletque Mercurius ad Ignem, & remanet Argentum instar Resinæ. *Sennertus Instit.*

Sic cementatur quoque cum duplo *sal. Gemm*, vel cum quadruplo *sal. com.* hor. 4. 5. 6. 7. 8.

Aliter.

℞. *Argent. limat.* p. 1. *Fl. Sulphur.* p. ij. *Sal. com.* p. ß. Misc. sublimaque septies, ut Flores Sulphuris sublimari solent. Sublimatum restanti Materiæ semper addendo, ultima vice Sublimatum abjice, restantemque materiam Aqua elue.

Calcinatio Argenti Cementatoria fit etiam ut supra dictum est *de Auro Potabili* cum *spiritu Sal. Tart.*

4. Calcinatio Reverberatoria.

Quia Argentum faciliùs Igni ac Calcinationi paret, quàm Aurum, ulteriùs operosa Reverberatione opus non habet: nihilominùs tamen, cui ita visum fuerit, ampliùs *argentum calcinatum* elaborare poterit, denuò illud cum *Sulph.* vel cum

---

ditur ana *Nitri*, quæ *Aqua* soluta & filtrata ad siccitatem abstrahantur: *Massa* remanens Vase aperto sine fusione blandè calcinetur, donec nullus ampliùs fœtor nitrosus exhalet: postea soluta & filtrata crystallisetur. Laudatur etiam in Affectibus Capitis. Quòd si *Solutioni* huic ante evaporationem debita quantitas *Mercurii* addatur, acquiruntur post evaporationem *Crystalli* magis efficaces, & minùs nauseosæ. Confer. GLAUBERUS *Oper. P. 2. cap. 29. pag. 74. Ex his Crystallis*, cum *Nitro* super Carbones candentes injectis, *Flores Lunares* sublimare docet GLAUBERUS *loco citato cap.* 30., sed parùm de Luna participantes; hæc enim maximam partem à Nitro per Carbones alcalisato reducitur. Ex iisdem *Crystallis* cum *spiritu salis Ammoniaci* ac *spiritu Vini*, *Tincturam* parare docet *Lunarem*, *citato loco cap.* 31. *pag.* 75. TACKIUS *in Chrysogon. pag.* 37. singularem habet Præparationem *Crystallorum viridium* ex *Luna* beneficio *Nitri*, facti ex *Calce viva* & *Sale communi*, quæ Præparatio est singularis, & non vulgaris, benè observanda. Crystalli fiunt virides: nam licèt Luna habeat Colorem albicantem extrinseca in facie; interim tamen Color ejus intimus revera subrubicundus est; Color autem cœruleus seu sapphirinus est supposititius.

Quoad *Lapidem Infernalem*, à Gallis ita vocatum, genuina ejus Præparatio est hæc:

♃. *Luna limat.* ℥ij.

Spiritus Nitri vel *Aqua Fortis duplum* vel *triplum* Solutio in Cucurbita abstrahatur per Arenam ad medietatem, & loco frigido crystallisetur seu abstrahatur donec Luna in forma Salis remaneat. Hoc ipsum immittatur in Crucibulum Igni blando, donec ebullitiones cessaverint: hinc augmentetur Ignis, ut materia instar Olei in fundo Crucibuli fluat, quæ infundatur in Conum fusorium calefactum (quod Germani vocant *in einen Warmen Einguss*) & *Materia* instar *Lapidis* reperitur indurata.

Lapis hic quantitate Pisi non solùm optimus est pro parandis Fonticulis & aperiendis Abscessibus, sed etiam Carnem superfluam luxuriantem simplici attactu, sine vehementia, sine molestia, mortificat: omnis iste Effectus ab Acido Aquæ Fortis, cum Luna concentrato, originem ducit; unde idem fieri posset cum *Marte* vel *Venere* iisdem mediis, sed hi Lapides caustici ex his parati facillimè in aere per deliquium diffluunt.

Ad hanc Lunæ in Aqua Forti Solutionem pertinet etiam *Inquartatio*, seù *Solis* impuri, ac *Luna* plùs minùs permistæ, ab hac *Separatio*, ita quidem, ut hujusmodi *Solis* part. i. *Luno* p. iij. invicem colliquefacta uniantur: de qua *suprà*, ubi *de Auro*, sufficienter dixi. Aqua Fortis ergò omnem Lunam in se continet, quæ decantetur. Observetur hic Præcipitationis varius Processus: Nam *Solutioni* huic claræ, si immittantur *Laminæ Veneris*, has immediatè rodit *Aqua Fortis*, ita ut omnis *Luna soluta* exinde sub forma *Pulveris albi* circa Lamellas præcipitetur. Quod si verò huic *Solutioni Auri* immittatur *Bacillus Ferreus*, tunc *Venus* soluta iterum se præcipitabit, & interea *Mars* ab *Aqua Forti* dissolvitur. Hæc *Martis Solutio* præcipitari potest per *Zincum*, vel *lapidem Calaminarem*, vel aliud Corpus metallicum terrestrius: mox enim Aqua Fortis arripiet hoc Corpus, & omnis *Mars* anteà solutus in fundum sub forma *Pulveris* præcipitabitur. Et tandem si instilletur *Nitri fixi Liquor*, vel *Oleum Tartari per deliquium*, vel aliud Alcali fixum, hoc præcipitabit omnia Mineralia anteà soluta.

Cum quo Subjecto metallico talia Menstrua habeant majorem convenientiam, illud solet aggredi, & alterum relinquere. Convenientia consistit in Textura mechanica Menstrui solventis & Subjecti solvendi; quatenus scilicet convenientiam habent pori Subjecti solvendi cum Liquore solvente: Sic, ut crassum saltem dem Exemplum: *Aqua Fortis* solvit *Lunam*, nullo verò modo *Ceram*; quoniam nimirum est differentia inter poros Lunæ oblongos, & Ceræ rotundos; unde Aqua non ingreditur Ceram. Hæc magnum habent usum in Chymia & Solutionibus Chymicis, & sæpiùs occurrunt.

Superstes hic *Liquor* si blandè evaporetur, recuperabitur perfectum *Nitrum regeneratum*, ex quo novam *aquam Fortem* destillare poterunt.

Solutio hæc *Lunæ cum Aqua Forti parata*, si præcipitetur cum *Sale communi*, vel *Aqua*, in qua *Sal commune* solutum fuit, vel *spiritu Salis*; cadit *Pulvis Luna soluta*, & vocatur, propter consistentiam tenacem, facilem tamen fusibilitatem, (quia instar *Cornu* Igni admotum fluit & liquescit) & aliqualem volatilitatem, *Luna Cornea*. Eadem Præcipitatio etiam cum *Oleo Vitrioli* fieri potest, sed parata inde *Luna Cornea* minùs tenacioris est consistentiæ. Curiosum est, simplici ista Præcipitatione fixum Lunæ Corpus ad talem volatilitatem esse redactum, ita ut etiam in proximo sit gradu ad *Mercurificationem*. Vid. BECHERUS *Phys. Subterran. P. 2. pag.* 15. Hæc ipsa enim Luna Cornea pro usu Alchymistico in Corporibus metallicis mutandis, maximi est usus, & cum *spiritu* quovis *urinoso* dat *Essentiam* seu *tincturam Lunarem* non inconcinnam. Propter sui autem volatilitatem admodùm difficulter reducibilis est; *Sal Tartari* hic nil valet, sed *Saturnus*, teste TACHENIO *Hippocr. Chymico pag.* 46 Interim tamen nec hoc sine damno fit: Genuina ergò Reductio est ista, quæ fit superinjecto *Sebo* vel *Oleo Olivarum*, authore KUNKELIO *Observ. lit. num.* 4.

2. Ad *Calcinationem Amalgamatoriam* pertinet suo modo *Arbor Philosophica* dicta.

♃. *Luna cupellat* ℥ß.

Aqua Fortis ℥j.

Solvantur: Hinc

♃. *Mercurii vivi* ʒj.

Aqua Fortis ʒij.

Solvantur. Misceantur hæ *Solutiones*, quo facto superadde

Mercurii vivi ℥iij.

Aqua Fontan. ℥viß.

Indantur omnia in Vitrum oblongum, & reponantur in locum moderatæ temperiei.

Aliàs curiosa est *Germinatio Lunæ cum Sulphure*, de qua videatur BALDUINUS *Tr. hujus nominis*, item KUNCKELIUS *Obs. pag.* 9. Sed hoc ad *Calcinationem Cementatoriam* pertinet.

3. In *Calcinatione Cementatoria* per *Tartarum vitriolatum* remanet *Pulvis* viridiusculus, qui in Affectibus Cephalicis usurpari solet.

Quòd *Luna* cum *Mercurio sublimato* tractata *Resinam* relinquat, illustrat ulteriùs BOYLE *in Orig. Formar. pag.* 222., cùm hac ratione etiam inflammabilis reddatur: imò Luna, à qua sæpiùs Mercurius sublimatus abstractus fuit, quod per retortam fieri potest, instar Ceræ, fluxilis fieri solet.

Sequitur *Calcinatio Cementatoria* cum *Sulphure*, quæ etiam absque *Sale* fieri potest: aperitur sic Corpus Lunæ nonnihil, ut usui medico fiat aptior.

♃. *Luna cupellata* p. j.

Flor. Sulphuris, aut *Sulphuris tantùm triti* p. ij.

Ex Luna in bracteolas redacta fiat cum Sulphure stratum supra stratum in Crucibulo, atque tum Igne Crucibulo

cum *Sal. comm.* (*Sal. Gemm.*) vel simul cum *Sulphure* & *Sal. Gemm.* vel cum *Sal. com.* & *sal. Ammoniaco*, &c. aliquoties pro lubitu cementando, ac dein Ablutionibus a salsedine liberando. E. gr.

℞. *Calc. Argent.* (per *aqu. Fort.*) ℥i. *Sal. com.* ℥ij. *Sal. Ammoniaci* ℥ij. Misce & reverbera per dies 8.

III. SOLUTIO ET EXTRACTIO, *Lunæ Potabilis & Tincturæ.*

N. Luna ut mollior est *Sole*, ita facilius quoque in potabilem formam reduci potest; adeò ut si optimè calcinata fuerit, soli *spiritui Vini*, optimè tamen rectificato, obediat. Quia tamen Labor iste, aliquo modo laboriosus ac diuturnus est loco spiritus Vini simplicis, idem ille *spiritus Vini acuatus*, vel aliud aliquod *Menstruum* recipi solet, ut patebit in singulis.

1. *Luna Potabilis per spiritum Vini simplicem.*

℞. *Argentum calcinat.* (cum *spirit. Vini* in quo aliquid *salis Ammoniaci* sit solutum) extrahe cum *spirit. Vini* cohobando aliquoties.

Dosis gran. 3. vel 6. *Glackrath.*

Aliter.

℞. *Argenti calcinat.* (per *Aquam Regalem*, seu *Liquorem corrosivum* destillatum ex *Minii* p. 1. *Salis Ammoniaci* p. ij.) extrahe cum *spirit. Vini* optimè rectificato. *Keslerus* 2. *cap.* 1.

2. *Luna Potabilis per spiritum Vini sale Urinæ acuatum & simil.*

℞. *Argentum calcinat.* (per *spirit. sal. Nit.* cum cohobiis, vel per *Mercurium*): extrahe per *spirit. Vini rectificatum acuatum Sale Urinæ volatili* (i. e. per *spirit. Vini microcosmicum.*) filtra & coagula. Vide *de Auro Keslerum* 1. *cap.* 7. *Sennertum Institut. Beguinum.*

Aliter.

℞. *Argent. calcinat.* (scilicet miscendo cum *Fl. Sulph.* p. ij. *Sal. com.* p. 1. & sublimando septies, vide *suprà Cementat.*) p. 1. *Spirit. Vin. opt.* p. iij. *Sal. com. Urin. volat.* p. quart. digerantur in Vase benè clauso per dies aliquot.

Hinc destilla per Retortam vitream aliquoties (8. 9. aut tantisper) donec *materia* ascendat cœrulei coloris. Sin minùs hæc successerint, calcinetur denuò *Argentum* pluries, & procedatur, ut dictum.

Dosis gran. 5. 6. 7. &c.

N. Eodem modo fieri quoque potest *Luna Potabilis* per *spirit. vini* acuatum *Sale Naturæ*, de quo in *Auro.*

3. *Alia Tinctura Argenti per Spiritum Vini tartarisatum.*

℞. *Calcem Argenti* reverberatam, (cum *Fl. Sulphur.*) affunde *spirit. Vini opt. tartarisatum*, abstrahe cum septem cohobiis, sic solvetur Argentum, circula per mensem in MB. & habebis *Liquorem cœruleum*. *Keslerus lib.* 4. *cap.* 44.

4. *Alia per spiritum Vini vitriolatum.*

℞. *Argent. calcinat.* q. v. extrahe s. a. *tincturam* cœruleam cum *spiritu vini vitriolato* (vide *Vinum*), decanta ac abstrahe.

N. Præstat reliquia in Epilepsia.

5. *Tinctura Lunæ Basiliana.*

Habetor in prompto

1. *Sal commune* cum ana *Calcis vivæ* calcinatum. Vide *Calcinationem Viridis Æris.*

2. Ad

---

bulo supposito deflagrat Sulphur, acida tamen ejus Salia Lunæ plùs minùs adhærere solent. Repetitur hæc Operatio bis vel ter, donec *Luna* perfectè sit *calcinata*. In commistione proportio Lunæ & Sulphuris est attendenda: si enim plus de Sulphure sumitur, Luna comburitur quasi; si minus de Sulphure, Luna non sufficienter calcinatur.

Ex Luna hoc modo calcinata non saltem concinna *tinctura*, seu *Luna* suo modo *potabilis* per *spiritus urinosos* potest parari; sed etiam *Luna* ita *calcinata* adhuc calenti affundantur *aqua Cephalica*, vel *simplices* vel *compositæ*, v. g. in debilitate memoriæ affundenda *aqua Saphorum Crollii*, vel *aqua* quædam *simplex* pro confortanda memoria ofticata; in Epilepsia *aqua Cerebri humani*, vel *Liliorum convallium*; in Mania *aqua Hyperici*, *Anagallidis* &c., & exinde habebitur Aqua medicamentosa, quæ vocatur *aqua Lunæ*. Hæc miri dicitur effectus, & mirè prædicatur pro usu cephalico, in specie in confortanda memoria, contra Vertiginem, Epilepsiam: &c. Potest postmodùm edulcorari cum *Syrupis* appropriatis, v. g. per *Syrupum Florum Betonicæ*, *Tunicæ* &c., & depurata hinc *Mistura* cochl. j. vel alterum propinari pro circumstantiarum ratione: conf. HOFFMANNUS *Clav. pag.* 218. & 219. Retulit sanè sæpiùs Dn. MICHAELIS, Virum esse magnæ æstimationis, qui hujus Aquæ beneficio pristinum memoriæ vigorem restituerit, cum anteà ferè tota amissa fuerit. Quæ vires, an huic Aquæ, in qua crudum tantùm Corpus Lunæ extinctum fuit, tribuendæ sint? equidem hæreo: forsan Sulphur & particulæ sulphureæ acidæ adhærentes, alterabunt Vires animales. Eadem *Aqua* pota simul Alvum laxare solet, vi nempè aliqualis Venerei Contagii.

III. Inter Præparationes Lunæ, non secus ac Auri, sunt ejus præprimis EXTRACTIONES, & fit *Luna Potabilis*. *Tinctura autem Lunæ genuina non datur*; sed quæ vulgò hoc nomine veniunt, sunt saltem simplices plùs minùs subtiles Lunæ corporalis saltem *Solutiones*: siquidem ex iisdem non saltem Luna omnis reducibilis denuò est, sed etiam omnes tincturæ sapphirinæ aut cœruleæ existunt, propter quem Colorem omnes tincturæ Lunæ vulgares solent commendari; reverà tamen saltem suppositititiæ & fallaces sunt, quia etiam ex Capite mortuo nova Tinctura educi potest, cùm Lunæ intimus color reverà subrubicundus sit, seu Germ. *Dune-Kel roth.* Ergò quælibet *vulgares Lunæ tincturæ* cœruleæ hunc colorem semper habent a *Venere*, Lunæ permista, cujus ratione semper sunt *vomitoriæ*; unde non solùm ad extractionem earum *Sal volatile oleosum* simul accipitur, quod cum Venere semper cœruleum seu sapphireum colorem dat, sed etiam si tali *tincturæ cœruleæ* dicto modo paratæ affundatur *spiritus Vitrioli*, mutatur color cœruleus in viridem; cum particulæ cupreæ ab acido arreptæ quasi Vitriolum quoddam constituant.

Tinctura igitur *Lunæ*, si *genuina debeat esse* (1) in antiquum suum Corpus affusione Salium alcalium non sint reducibiles: (2) necesse est, ut non sint colore sapphirino, aut cœruleo. Ergò etiam quælibet AUTHORIS Tincturæ, cùm cœruleæ sint, parvi pretii erunt. Communis *Præparationum ratio* ferè in his duobus consistit: quòd Luna *Primò Acidis* per Calcinationem Cementatoriam cum *Sulphure* tractari soleat; hinc *Spiritus urinosus volatilis*, *Urinæ*, *Salis Ammoniaci*, *Cornu Cervi*, vel solitarius, vel *spiritu Vini* maritatus, &c. pro *tincturæ* extractione adhibeatur: quantum enim Acidi Lunæ adhuc adhærescit, tantum etiam de hac Luna ab isto spiritu volatili urinoso ratione Acidi absorbetur, & hæc est *Luna* vel *Tinctura ejus Potabilis*. Alias quæcumque *Salia volatilia urinosa*, si cum *limatura Lunæ crudæ* misceantur, & in Vase clauso unà asserventur, brevi post Luna efflorescit in *Flores* cœruleos: verùm hoc nihil est, Sal volatile enim Urinæ extrahit Tincturam Veneris. Quòd si verò *Luna pura* adhibeatur, & ab omni contagio Venereo ritè depurata, nullus talis cœruleus color emergere solet. Sufficiat ergò pro Luna Potabili *Remedium Solare in forma liquida* illud, quod describit KUNKELIUS *Obs. P.* 1. *lib.* 3. *ua.* 17. & quod fit ex *Luna purissima* cum *Sulphure* cementata, & hinc *spiritu Salis Ammoniaci* in formam liquidam redacta, quæ ita ad Maniam & alios Affectus Cephalicos convenienter admodùm usurpari potest; sicuti abstracto Menstruo urinoso remanet Corpus salisforme, ex quo *spiritum Lunarem* destillare docet *idem Obs. P.* 2. *pag.* 23.; sicut alias *Luna in spiritu Nitri* soluta, hinc in *Vitriolum* coagulata, & *spiritu vini* imbibita, ex parte destillabilis evadit. PECHLINUS *de Purgantibus pag.* 280. *Tincturam Lunæ* cum *spiritu salis Ammoniaci* paratam commodissimum Hydragogum appellat.

Deinde non inelegans est *tinctura Lunæ Neudorfferi*, utut non sit Tinctura vera; elegans tamen Præparatio, quæ est hæc; *Luna Soluta in aqua Regia* præcipitatur cum *Sale* & *laminis Veneris*: *Pulvis* præcipitatus cum ana *sulphuris* calcinatus, sublimatur cum ana *salis Ammoniaci depurati*: Sublimato affunditur *spiritus salis Ammoniaci cum spiritu Vini & Calce viva paratus*, & extrahitur *tinctura* viridiuscula: *Menstruum* ad consistentiam Mellis abstrahitur, pòst affunditur *aqua vulgaris*, & quarta Destillatione eliciuntur *salia Menstrui*, & remanet *lazarium Lunæ* in fundo, ex quo affuso *spiritu Vini* extrahitur *tinctura Lunæ*, cujus *Dosis* sunt guttæ x. ad xx. ter in die, mane, post pastum, & vesperi in Affectibus Capitis.

5. *Tinctura Basiliana* extrahenda est cum *spiritu Vini*, *mano*

2. Ad manus sit *Calx Lunæ*.
3. Paretur *aqua Fortis* ex *Vitrioli & Sal. Nit.* ana,
Ergò . . .

℞. *Calcem Argenti*, misce cum *Sal. com. calcinato*, cum *Calce viv.* & inde Phialæ vitreæ, affunde *Aquam Fortem*, eamque abstrahe destillando, cohobaque vice tertia, ultima vice Ignem augendo, ut Materia in Vitro fundatur. Sic *Argentum* nancisceris pellucidum, ex quo cum *Aceto destillat. fortiss.* extrahatur s. a. *Tinctura* sub colore ultramarino.

N. Remanebit corpus Argenti in Extractione hac residuum, quod *sali Lunæ* conficiendo reservetur.

Videatur Tholdius in Halographia, ex Testamento Basilii.

N. Plures modos Tincturas Lunæ conficiendi, ad imitationem Modernorum, qui in solis *Tincturis descripti* sunt, ipsemet Lector colligere poterit. E. gr.

Tinctura cum spirit. Vini acuato sal. com. Naturæ, &c.

Essentia Argenti, uti Lapidum & Crystalli Extracta Clossæana sunt, parari potest. Vid. *cap. 4.*

6. *Luna Potabilis S. Closs.*

Luna Potabilis fiet si primo *Lunam laminatam* pluries cum *Sulph.* calcinaveris, & inde per affusionem *Aqu. communis Vitriolum* elicueris; quod resolvendum erit in *spiritu* composito ex *sal. com. sal. Nit. & spirit. Vini* præscripto *Art. de tinctura Solis*; Fæces segregando per digestionem, *tincturam* cœruleam cogendo in *Pulverem*, è quo demum per *spirit. Vini* vera *Essentia* exurgit adversùs Epilepsiam optima. Ex communicatione *S. Clossæi*.

7. *Alio modo:*

Primò amalgametur &c. pars una *Argenti* cum part. 8. *Mercurii*, exprimaturque per Corium: Secundo Globulus restans teratur cum quadruplo *salis com. decrepitati*, & prunis ardentibus calcinetur per horas 4. in Pyxide cementatoria: si quid non probè calcinatum supersit, cementetur iterum addito novo *sal. com.* & Calx à Sale com. per ablutiones liberetur. Tertiò sublimetur hujus *Calcis* ℥i. cum ℥iv. *Salis Ammoniaci*, idque 5. repetatur. 4. *Liquore acido potabili* primùm (*Aceto destillato*) dein sulphureo, vegetabili (*spirit. Vini*) extrahatur *tinctura*, quæ ad siccitatem reducta *sal* dabit in Cella diffluens in *Oleum*, quod itidem spatio 10. dierum fixari poterit in Medicinam Morbis Cerebri specificè dicatam.

Ex communicatione ejusdem.

IV. SALIFICATIO.

Argentum in *salem vitriolatum* quomodò convertatur, ex jam dictis innotuit. Dabimus igitur *Modum salificandi Basilianum*, quem ex *Testamento* ejus manuscripto verbotenus cum plurimis aliis transtulit *Tholdius in sua Halographia*. Nimirum

℞. Corpus illud *Lunæ in Extractione tincturæ Basilianæ* residuum; affunde *aqu. Mellis* corrosivam s. a. abstrahe & edulcora, ut dictum in *Sale Solis*.

N. Supererit Materia, ea qua extrahi potest *Mercurius Vivus*. Conducibile est Morbis Capitis, & imprimis Epilepsiæ, Hydropicorum Aquam exsiccat.

Dosis gran. 4. 5.

(Chirurgi loco *Lapidis Corrosivi* sæpè *Sale Lunæ caustico* utuntur, tanquam minùs doloroso; citiusque Escharam facientе, (subflavam.) *Modus conficiendi Molinetti* traditur ab *Hoffmanno*: ℞. *Lun. cupellatæ* ℥ij. *Aqu. Fort.* ℥vi. Minutissimè in scobem redactam solve, pone in Vase vitreo Igne Arenæ: ubi *Luna* soluta, auge paulatim Ignem, & *Lapidem Lunæ* instar Lanæ habebis, qui per gradus perficitur ad aquæ Fortis consumptionem.)

Spiritus Lunaris S. Clossæi.

Prima opera fit in parando *Vitriolo Lunæ*, quod fit per *Sulphur*, instar Vitrioli Veneris, verùm ad minus Calcinationibus 20. iteratis indiget. Longè faciliori ac meliori Methodo extrahitur è *Limatura Lunæ* subtilissima beneficio *aqu. Lilii convall.* ℥iij. fortificatæ cum ℥i. *spiritus Vitrioli Veneris* (vel cum *aceto destillato*,) tenendo per mensem in digestione cinerum, sic spiritus Venereus impregnabitur *tinctura Lunæ* ex cyano-subvirescente: qua seposita alium *spiritum Vitrioli Venerei* substitue, totiesque extrahe, donec tota ferè Luna soluta sit, tandem *solutiones* evapora ad cuticulam usque, collige *Crystallos*, è quibus siccatis per retortam more solito primo *Phlegma* & *spiritum Veneris* pelles, quæ seorsim servanda; deinde auctiori Igne *spiritum Lunæ*, & ultimò *Oleum*.

Spiritum hunc *Lunarem* idiopathicæ Epilepsiæ [illegible] esse, expertus est Author qui suprà.

V. (MERCURIFICATIO videatur apud *Spontonum. Mercurius* hic cum *Luna* amalgamatus celebratur in Cephalalgia, Lue Venerea, Vertigine.

Dosis gran. 2. ad ℈i.)

CAPUT

---

to cum sale Naturæ, uti dicit AUTHOR. *Spiritus Vini* alias potest acuari cum *sale Tartari volatili*, cum *sale volatili Urinæ*, vel *Cornu Cervi*, aut *Cranii humani*, item cum *sale volatili Sanguinis humani*, ut convenientior fiat *Tinctura* in Affectibus capitis subitaneis, Apoplexia, Epilepsia, & similibus. Nam Spiritus Vini simplex non extrahit Tincturam, nisi sit acuatus.

Habetur etiam *Magisterium Lunæ*, cujus Præparatio videri potest in *Chymia* ROLFINCII: vel

♃. *Lunæ purissimæ*:
Solvatur in *aqua Forti*: præcipitetur cum *aqua salsa*, edulcoretur leniter, & extrahatur *Calx* cum *spiritu salis Ammoniaci*, qui ubi saturatus fuerit, denuò abstrahatur: *Corpus* remanens abstrahatur aliquoties cum *spiritu Vini*, quo denuò abstracto, remanet *Pulvis*, quem *Comes Walderanus Danus Pulverem suum Stultorum* vocat, quia eo sanavit delirantem suum buccinatorem.

Pertinet huc etiam *Luna sublimata*, eaque *duplici modo*; partim mediante *Regulo Antimonii*, partim *sale Ammoniaco*. *Primo modo.*

♃. *Lunæ puræ* ℥iij.
Reg. Antimonii ℥iij. ad jv.
Fundantur, pulverisentur, & sublimentur horis 12. secundùm Artem, ita tota Luna cum Antimonii Regulo abit in *Flores*; cujus *Dosis* sunt grana jv. ad ix. in Epilepsia, Philtris, & similibus.

Altero verò *modo*, cum *sale Ammoniaco*, fit *Luna Sublimatis* secundùm methodum, quam docet ZWELFFERUS *Manud. Spagyr. pag.* 233.: quo etiam facit *Liquor Glauberi*, qui fit ex *Luna* in *aqua Forti* soluta, & cum *spiritu salis Ammoniaci* præcipitata: habetur sic *Pulvis*, & ex hoc per deliquium *Liquor* elegans: qui videatur in *ejusdem Prosperit. German. L. 4. pag.* 69.

Ad prædictas Lunæ Sublimationes pertinet etiam Labor, quo *Luna* in *Sulphur* ac *Cinnabarim* redigi potest.

♃. *Lunæ finæ laminatæ*, & cum *sale Ammoniaco pulverisato*, in Cucurbita in stratum supra stratum redactæ, & quater sublimatæ *Remanentiam*, quæ edulcorata, instar alius cujusdam Sulphuris penitus deflagrat: *Lunare* hoc *Corpus* ita alteratum cum *Mercurio vivo* probè terendo mistum, & sublimatum dat *Cinnabarim*.

Observandum tamen, quòd cum Luna priùs calcinata feliciùs succedat negotium, quàm cum Luna simpliciter laminata.

Usus medicamentorum ex Luna paratorum est in Cephalalgia, & omnibus Affectibus Facultatis Animalis, contra Epilepsiam, Maniam, Melancholiam, &c. tam purgando, quam confortando. Pro confortanda item Memoria laudantur: quæ tamen vires, an in iis reverà contineantur, adhuc hæreo.

IV. SALIFICATIO *est Non-Ens*: non enim dantur *Salia ex Luna* & aliis Metallis, sed sunt nudæ *solutiones* cum Menstruis salinis: de quibus, uti & similibus in AUTHORE Processibus, cons. HOFFMANNI *Clavis*.

Spiritus Lunaris Clossæi est nil aliud, quàm *spiritus Vitrioli*, mediante quo *Luna in Vitriolum corrosa*, qui simul particulas quasdam Venereas, vel Lunares haud immutatas, secum rapit, ratione quarum in sapore & effectu mutatur.

V. Quoad MERCURIUM LUNÆ adhuc est quæstio, *an detur verus Mercurius Lunæ*: utut certò affirment, qui volunt parare Mercurium Metallicum, quod ex nullo promptiùs & faciliùs eliciatur, quam ex Luna. Quidam extempore volunt conficere *Mercurium Lunæ* beneficio *salis Tartari & salis Ammoniaci*. Præparationes videri possunt in FABRI *Tract. de Sapient. Universali*: Fit ex soluta *Luna* cum *aqua Forti*, beneficio *Olei Tartari*, *Salis Ammoniaci*, & *spiritus Vini*, & sic tandem volunt elicere *Mercurium*. Præ aliis autem notandus venit *Processus* BEGUINI, quem habet *in suo Tyrocin. pag.* 307. & quem magni æstimat BECHERUS *Phys. subterran. l. 1. pag.* 459. Integrum *de Luna Tractatum* scripsit ROLFINCIUS.

CAPUT

CAPUT XI.

De Ferro.

CLassis secunda, *Metalla Ignobiliora duriora* continet, *Ferrum* scilicet & *Cuprum*.

CAPUT XI.

De Marte seu Ferro.

HAbuimus *solem* & *Lunam*; sequuntur nunc *mars* & *venus*, Metalla, quæ suam duritiem & deficientem liquabilitatem obtinent a *copioso Principio salino*, sicuti etiam ab eodem obtinent duritiem, ut non possint facilè solvi in Igne. Jam *de Marte*.

Mars seu *Ferrum* vulgarissimum est Metallum, & omnium Metallorum tractabilissimum, utpote cujus universalis est diffusio per universam saltem Terræ superficiem, à Polo ad Polum; siquidem omnis Limus ac Lutum, Terraque pinguis, Martem vel actualem, vel potentialem, hoc est, ab aliis Agentibus, præsertim acidis, plùs minùs solutum, & in vitriolicam naturam redactum, continent: unde & Belgæ ex *Cespitibus suis bituminosis* Venerem, & Martem nonnunquam eruunt, & *Lateres cocti* Martiali croceo colore infecti observantur; unde etiam Lateres quidam cocti inveniuntur; qui æquè ac Mars vim magneticam directricem concipere solent. Et hinc sanè *Terra* illa *verticitur*, seu *situs Magnetis polaris*, quo in fluido æthere fluctuans, æqualem tamen & æquabilem instar Magnetis ad Polos verticitatem obtinet & conservat, probabiliter dependere videtur. Hanc ipsam quoque Martis; substantiæque Martialis, universitatem comprobat ulteriùs Experimentum BECHERI *Suppl. 21. pag. 37. & 51.* de quo *suprà*.

Duplex est: *Nativum* quod statim purum in Fodinis reperitur, vel Granulorum forma, vel instar Massæ: deinde *Excoctum*, quod ex Minera in Officinis ferrariis excoquitur.

Constat Mars in mistura sua materiali primariò *copiosa terra* quasi alcalina, seu *Principio salino*, *sulphure* forti seu potenti, & admodùm acido, sed pauco, nonnihil fixo, rubro quidem, & propter fixitatem aliquam Solari vicino, indigesto tamen, & immaturo; & *Mercurio*, seu fluido alcalino volatili, adhuc pauciori, tanquam, quantum sufficit, pro conjungendo Sulphure cum Sale.

Ex his sequitur *Difficultas* seu *Durities resistens fluxui*, ejusque *in Igne resistentia* ob Terræ copiam, *Malleabilitas difficilis*, *Color* fuscus, difficillima *Amalgamatio* ob Mercurii defectum; ob Sulphuris verò istius paucitatem indeque debitæ mistionis defectum, aliqua Misti apparens saltem heterogeneitas, friabilitas, durities, & per Ignem alteratio, ac prompta incensio. Nam & Limatura Martis in ipso per Candelam accensam transitu ignescit, & ipsæ *scintillæ ex Chalybe* per Silicis attritum excussæ, per Microscopium consideratæ, *Globuli Martis vitrificati* ab intenso calore & incensione esse solent, quibus aliæ partes Chalybis nondum fusæ adhærescunt: Conf. HOCK *in Micrograph. pag. 45.* & ex eo *du* HAMEL *in Affectibus Corpor. pag. 174.*

Sulphur præterea Marti inesse, ex Præparatione *Martis cachectici* patet; vid. ZWELFFERUS *Mant. Hermet.* quæ præparatio est legitima, & acquiritur *Crocus Martis* levissimus. Unum omisit ZWELFFERUS in hac Detonatione; quando nempe *Mars* cum *Nitro* simul adscendunt, qui, si fit methodo ZWELFFERI, in auras avolant; si verò instituitur Operatio in Retorta, possunt colligi *Flores*, in qua Destillatione se monstrat *Principium sulphureum*. *Sulphur* autem *Martis tria* habet *attributa*.

1. Ut ratione Pinguedinis *inflammetur*.
2. Ut ratione occultati Acidi, hoc ipsum manifestatum, *rodat* Corpora metallica.
3. Ratione Pinguedinis *Nitrum figat* in perfectum Alcali fixum.

In hac Præparatione, ubi Nitrum cum Limatura Martis mistum est, cùm in Fluore Nitrum excandescit, Martis fit incensio & detonatio: post hanc incensionem relinquitur Nitrum fixum, quod à nullo, quàm à Sulphure figitur. Hæc sufficienter docent, esse *in Marte Sulphur pingue*, quod figat Nitrum.

Ab hujus Sulphuris Aciditate occulta, est facillima Martis à quovis humido aqueo in *Crocum* seu *Rubiginem* erosio, quatenus debito Socio alcalino seu Mercuriali non saturatum, facilè Medio aqueo solutum, data sic occasione propriam *Terram alcalinam* rodit, eamque in Terram commutat: conf. TACHENII *Clavis cap. 8 p. 175.* *Aqua* enim per se nullum rodit Metallum, nec *Aer*, sed habeant Acidum, necesse est. Si vero Rosionem Martis volumus prohibere, temperatur Acidum Martis occultum, & non facilè Rubiginem contrahet: hinc etiam *Pinguia*, v. g. *Sevum* Marti illitum, item *Oleum Olivarum*, cui aliquandiu *Limatura Saturni* fuit infusa, Martem optimè a Rubigine præservant: obstruunt enim poros, atque ne Acidum suum Corpus rodere possit, quia Pingue cum Aqueo misceri nequit, acidumque obtundit. Idem quoque præstant *Salia Alcalina*: *Lixivia nempe Alcalina Limatura Martis* affusa, hæc erit illibata, quamvis servetur per integrum annum.

Est alias *Sulphur Martis acidum* maximæ apud omnes Chymicos considerationis; cùm omnes affirment, nullum Metallum reperiri, nec ullum Minerale, cujus Sulphur potentius & Sulphuri Solari vicinius, adeòque universalius sit, quam hoc Martis; unde hoc Sulphure Solis embryonato, *Mercurium* vel *vivum*, vel *Corporum* animare gestiunt pro *Mercurio Philosophico* præparando, tanquam *subjecto Lapidis in via sicca*: sicut & pro tingenda *Luna fixa*, & pro maturandis & tingendis *Metallis imperfectis*, recipitur *Mars*, ut beneficio Sulphuris Solaris embryonati istiusmodi Subjectis concilietur *tinctura Solis*.

Marti vicinus admodum est *Chalybs*, & conspirant mutuò: perfectione saltem differunt, hoc est, gradualiter, dum acidum Martis aliquali Substantia Mercuriali nonnihil saturatum, adeòque quasi perfectius mistum, tenacius ac firmius evadit. Fit hoc per *Alcalia fixa* imprimis: v. g. *Rasura Cornuum Tauri*, aliorumque *Animalium* Sale volatili constantium, *Carbones*, præsertim *Ligni fagini*, *Urinam humanam*, Sal *Tartari* &c. stratificando, quatenus horum Alcali plùs minùs volatile dicto modo, seu Principio Mercuriali analogum, poris Martis se insinuando, Acidum Sulphuris concentrat, Martemque alterat: conf. WEDELII *Pharm. pag. 53.* quoad nempe *modum Chalybem parandi*. Econtrà *Unctuosa*, v. g. si *Chalybs* ignitus *Cera*, *Oleo*, *Sevo*, &c. inungatur, Martem molliorem reddunt. Ipsa *aqua communis* aliquantum de Alcali participans duriorem Martem reddere solet. Quòd si vero Chalybs illis Pinguibus emollitus iterum Igni aliquoties tradatur, & in Aqua extinguatur, Cataphractis, quæ Ictibus sclopetariis resistunt, conficiendis aptissimus judicatur. Item fiat *Massa* ex *Calce viva* & *Oleo Olivarum*, inque hac involvatur *Mars*, & ponatur sub Carbonibus, usque dum Igne totaliter accendatur Mars, postea extrahatur, & à Pasta separetur, & Mars adeo erit mollefactus, ut instar Lunæ tractabilis sit: Econtra si fiat *Aqua destillata ex Vermibus terrestribus* & *Radice Raphani*, & in his aqatica seu æquali proportione mistis extinguatur *Mars* ignitus, mirabilem duritiem acquirit; Salia enim volatilia, quæ istas Aquas impræsgnant, se insinuant in Martem candescentem, & Acidum hujus Sulphuris concentrando, duritiem conciliant. Hinc Fabri ferrarii sæpiùs *Ferrum candens* admovent *Cornubus Animalium*, ut dum beneficio igniti Martis liquescunt Cornua, Sal volatile eorum se insinuet in Martem candescentem, & saturetur ejus Acidum, fiatque materia durior, quàm alias est Mars. Idem Artificium ex Ferro parandi Chalybem, sed minus perfectè, per *Ignem clausum* fieri potest. Conferatur BECHERUS *Phys. subterran. l. 1. pag. 910.* Est ergò *Differentia tantùm accidentalis inter Martem & Chalybem*; cum utrumque sit familiæ ferreæ: magis defæcatum, depuratum, & durius, atque eainde etiam stabilius est corpus Chalybs, quàm Ferrum.

Præparationes præcipuæ.

1. *Purgatio*. 2. *Calcinatio*. 3. *Destillatio*. 4. *Extractio*. 5. *Sublimatio*. 6. *Salificatio*. 7. *Liquatio*.

FERRUM Metallum est ignobilius, constans ex *Mercurio* &

Quoad *usum Martialium*; est illa ratione Principii terrei alcalini *absorbere quæcunque Acida* primarum viarum vitiosa ac præternaturalia, quæ partim dulcescunt attactu Martis, partim Acorem contrahunt, propter occursum Acidi cum Principio terreo alcalino. Si *Mars* miscetur cum *Salinis*, e. g. *Nitrum* cum *Marte*, effervescit; sedata autem Effervescentia Acida, Acorem amittunt: Sic *Spiritus Salis* dulcescit super Marte. *Acidorum* horum occasione non saltem negotium Digestionis primæ hujusque perfectionis turbatur, sed etiam ab illo ipso Partes nerveæ ac membranosæ in istis locis malè affectæ, Fibras contrahunt; unde omnis tensa, adeòque quasi infarcta & obstructa videntur, à quo ipso etiam San-

& *Sulphure* minùs liquabili, crudiori: seu si mavis ex *Sulphure*, ac *Sale*, quæ partibus terreis crudioribus immixta sunt.

Vires. Diversis Ferrum dotatum est viribus: *adstringendi* scilicet, & *aperiendi*. *Vis aperitiva* in volatiliori potissimùm residet parte, ac proinde in *Sale*: *Vis adstrictoria* in fixiori, adeoque in *Terra* latitat. De his, qui ulteriùs erudiri cupit, adeat *Problem. Horstii Decad. 7. q. 2.*

I. PUR-

Sanguinis turgescentia menstrua impediatur: illis autem Acidis absorptis, & remittit tensio Fibrarum, cessat strictura Pororum, Sanguini restituitur debita Fermentatio, & sic Venæ Uteri ac Vasa menstrua denuò reserantur, atque Menstruorum fluxus debito modo redit; unde talibus in casibus *Mars ex effectu aperire* dicitur. *Duplicem* enim *Substantiam in Marte esse* dicunt Authores: unam subtiliorem *Aperientem*; alteram terrestriorem, crassiorem & fixiorem, *Adstringentem*. Sed notandum est, Martem nihil operari, quam ut in Corpore nostro *destruat acidum* vitiosum, austerum, vitriolaceum &c. unde Morbi Chronici, non verò ab imaginariis Obstructionibus, dependent. Potiùs Mars per se ex texturæ terreæ ratione ab Acidis quibuslibet saporem & vim adstrictoriam acquirit, sive crudus, sive præparatus, sive sub forma liquida, sive sub forma consistente. Quòd si interdum laxaverit, fit hoc, quatenus ab Acido corrosus in Corpore Mars in *Vitriolum* abeat; unde *Mars* candefactus in *Vino* extinctus, istud Vinum quasi laxativum reddit, quia Vinum absorbet ramenta Martis, & fit quasi Vitriolum. Per se nempe & in se semper adstringit, per accidens verò, absorbendo Acidum primarum viarum, aperire dicitur, idque nempe ex falsa Hypothesi, quasi Obstructiones tot Morborum sint causæ.

Pro *acidi* igitur, quod absorbet, *varietate*, ejusdemque *Partium* vel solidarum, vel fluidarum, *contentarum diversitate*, *varii Martis Effectus* sunt, ut nunc aperire, nunc obstruere dicatur. Aliquoties sanè observavi, idem Martiale Remedium nunc sistere Menses, quos alia occasione provocat: v. g. *Tinctura Vitrioli Martis Zuvelfferi* in tenerioribus Menses reserat, qua tamen in Mensium quoque fluxu nimio feliciter usus sui in robustioribus: item *Liquor Terræ Martis Solaris* Menses potenter movet, quo tamen etiam itidem usus sui pro iisdem in aliis Subjectis sistendis. Conf. TACHENIUS *Hippocr. Chym. cap.* 18. & *in Clave c.* 8. Nempe prout Acidum variat, & Massam Sanguineam magis minusque affligit, ejusque crasin vitiando, & ad spissitudinem disponendo, vel prout Venas Uterinas plùs minùs rodendo afficit, inde diversi Effectus supervenire dicuntur. *Per se* ergo Mars, extra Corpus Acidis imprægnatus, fit *Concretum quasi aluminosum*, & adstringit; unde Vomitus & Alvi fluxus quosvis, etiam dysentericos cohibet; item quasvis Hæmorrhagias, tam Intestinorum, quam Mensium, Vesicæ, Narium &c. hinc Scorbuticorum Hæmorrhagias præ aliis atroces, Martialia sistunt, acre illud, quod vasa rodit, absorbendo & corrigendo, Gonorrhœas item & Fluores muliebres supprimit. *Per accidens* verò, optimo tamen successu, succurrit Malo hypochondriaco, scorbutico, Melancholiæ hypochondriacæ, Cachexiis, Ictero, Mensibus, aut deficientibus, aut inordinatis, Affectibus spasmodicis, v. g. Suffocationi hypochondriacæ, Paresi, Hydropi, & aliis ex cruditate primarum viarum acida natis chronicis Malis, quæ dicuntur oriri ab Humore Melancholico: quo etiam Febres Quartanæ imprimis pertinent, quatenus absorbet & destruit Salia acida sylvestria & facilè coagulativa, à quibus solent induci Obstructiones & indurationes Excrementorum, eorumque coagulationes, absorptaque foras eliminat. Evacuatis sic acidis Salibus coagulativis & obstructivis, per accidens sequitur Apertio; remota enim Causa removetur Effectus, & ita per accidens deobstruuntur Pori & reserantur. Hinc dicunt Veteres, quòd Mars prosit in corrigendo, digerendo & præparando Humore Melancholico (qui Humor Melancholicus Modernis, uti notum *ex Pathologicis*, nihil est aliud quam Succus acidus), quòd sit optimum Digestivum Melancholiæ, quod sit, uti vocat ZACUTUS LUSITANUS, Alexipharmacum Mali Hypochondriaci, item Panacea Cachexiarum, quatenus absorbeat Melancholiam, & Excrementa colore nigro tingit: nam Melancholia est Succus acidus, uti dixi. Absorbendo ergò Acidum, quod dissolvere conatur Martem, corrigit illius corrosivitatem & acrimoniam, sicque digerit Melancholiam, & ita Affectus ex hoc Acido oriundos corrigit, id quod in Malo Hypochondriaco, Scorbuto, & similibus verum est, & *Fundamentum* quoque est *Præparationum Medicamentorum Martialium*. Unde quando dicitur, quòd Mars reseret Obstructiones Lienis, Jecoris, Vesiculæ felleæ &c. conducat in Morbis Melancholicis, & sit frequentissimi usus; item quòd ingrediatur *Pulveres Cachecticos*, & quasi eorum Basis sit in Cachexia, tam simplici, quem Cachexia Virginum usitatos, &c. hoc præstat quatenus Mars absorbet Acidum sylvestre coagulativum, quo absorpto sequitur Medela. (Mars semel saturatus ab Acido, aliud postmodùm non ampliùs imbibit.) Hinc est, quòd *Aqua Fabrorum ferrariorum* (Germ. *Losch.Wasser*) sit tanti usus, & commendetur pro *Potu* in Diarrhœis & Dysenteriis, Morbisque chronicis, pro usu adstrictorio; uti & pro *Clysmatibus* commendatur in Dysenteria, & usurpetur in Malo Hypochondriaco pro apertione. Nam per se Aqua particulis Martialibus imprægnata adstringit, per accidens verò Acidum absorbet. Hinc etiam est, quod dicitur, *Canes Ferrariorum carere Splene*: non quòd omninò deficiat iis Splen, sed quòd sit admodùm parvus, quoniam dum Canes bibunt Aquam Ferrariorum, assumunt simul particulas Martiales, quæ impediunt inflationem & tumorem Lienis, quoniam absorbent Acidum coagulativum, quod dat Scirrhos & Lienis inflationes: & confirmant hoc Acidulæ vi Martiali imprimis proficuæ, de quibus superiùs, ubi *de Aquis*, sufficienter dictum. Sed probè observandum est, ut hoc fiat cum cautione, cùm in Morbis chronicis, cum Scirrho Viscerum junctis, periculum sit ne magis noceat Mars, Scirrhum contumaciorem reddendo, quam prosit, ut rectè hoc TACHENIUS *in Clave pag.* 87. monet.

Ex dictis patet, suo modo verum esse, quod dicit TACHENIUS, perinde esse, quocunque modo præparetur, quia per se adstringat, per accidens verò aperiat. Pro concinniori tamen Praxi proficuum videtur, nonnullarum *Præparationum* habere rationem. In genere notandum de Marte & aliis Metallis, ut *vel nullis, vel Acidis blandioribus potiùs, & temperatis, præparentur*, quæ tam non dissolvant Martem, quam potius rodant. Nam quò minùs saturatus Mars Acidis extra corpus eò magis suo modo aperitivus est intra Corpus: quò magis imprægnatus Acidis, præsertim nitrosis intimè compenetrantibus, tantò minus Acidi in ipso Corpore absorbere poterit; sed potiùs in Ventriculo & Intestinis hærendo, instar Calcis mortuæ jacebit; cùm vix aliter operetur, quàm Acidum nimium destruendo; eoque magis saporem & texturam stypticam acquirit; item quò magis textura ejus nonnihil invertitur, & in Substantiam terream quasi mutatur, eò magis ab Acidis absorptis in *Aluminis* quasi naturam degenerando, fortem vim adstrictoriam acquirit.

Ex plurimis ergò *Martialibus Remediis* sufficiant nobis in Praxi:

1. Quidem *pro Scopo aperiendi*, ut vocant, in *Forma liquida*, in robustioribus seu valido Stomacho præditis, & fortiori Acido donatis, *Liquor Martis Solaris*, tanquam *Vitriolum Martis* purius, à guttis xv. ad xx. cum aliquali Motu Corporis assumptus; in debilioribus verò *Solutio Martis cum Succo Pomorum Borsdorffianorum*, ad præcavendum situm mediocriter inspissata, à guttis xx. ad xxx. usurpata. Medio in casu sit *Tinctura Vitrioli Martis Zuvelfferi*, quam describit *Mant. spagyr. pag.* 337. vel loco hujus *Tinctura Martis tartarisata Ludovici*, ex *Vitriolo Martis*, & *Cremore Tartari*: quæ vid. in M. A. N. C. *Anno* 3. *pag.* 454. aut altera cura duplo *Tartari* probè teritur, & cum s. q. *Aquæ simplicis* in loco calido Solutio paratur: *Dosis* gutt. 30. ad 40. Quo etiam pertinet *Tinctura Martis cum Arcano Tartari Wedelii in Pharm. pag.* 113. & 232.

In *Forma* verò *solida* pro scopo alterandi seu aperiendi in robustioribus, quorum Fermentum Ventriculi est præter naturam acidum, ut solvere possit Martem, vel quibus succus Pancreaticus est nimis acidus, & in quorum Intestinis est Acidum corrosivum, *Limatura Martis* crudè pulverisata & trita in Porphyritide, irrorata cum *Oleo destillato* appropriato, ne facilè alterari, & ab humiditate Aeris in Rubiginem tam citò converti possit, commodè propinatur: in Subjectis enim tenerioribus non potest commodè propinari, quoniam periculum est, ne Mars in fondo Ventriculi subsideat. Alias Itali non rarò præscribunt *Martem in substantia* in Cachexiis Virginum cum *Conserva* quadam, aut *Pulpa Passularum* in *Electuariam* redactum, ut faciliùs assumatur; quorum tamen abusum satis perstringit PANAROLLUS *Pent.* 5. *Obs.* 32. In debilioribus verò in forma sicca propinatur *Sal Martis compositum*, ex iisdem Ingredientibus quibus *Tinctura Zuvelfferi*, paratum, saltem Phlegmatis attractâ

eva-

I. PURGATIO MARTIS

à sordibus superficiariis,

Purgatur *Martis limatura* a sordibus, quibus forsan scatet tum *ventilando*, tum *abluendo aqua communi*.

Purgatio Martis Gradatoria:
unde CHALYBS.

℞. *Martis* in Lamellas vel Virgulas (digiti majoris crassitudine) redacti p. 1. *Carbonum Salicis*, vel *Fagi* pulver. *Rasur. Cornu Bovis*, an. p. 1. stratifica, ac in Vase clauso Igni committe Furni Anemii fortissimo, hor. 4. aut 6.

N. Chalybs igitur nihil aliud est quam *Ferrum optimè purgatum*, ideoque loco Ferri Chalybem præstat recipere.

II. CALCINATIO:

Unde Crocus;

1. *Calcinatio Reverberatoria:*

unde Crocus Martis Obstructivus.

Limaturam Martis Igne fortissimo eousque reverbera, donec in *Crocum* elevetur levissimum & rubicundissimum.

N. 1.

evaporatione ad consistentiam Pulveris rubicundi redactum: *Dosis* gr. xv. ad ℈j. Vel hujus loco etiam paratur *Pulvis Cachecticus Cnoffelii*, ex *limatura Martis*, cum *Sale Tartari* vel *Absinthii*, in *Aceto destillato* soluto & saturato irrorata, & repetitis vicibus ita ad *Pulveris* formam redacta, & Remedium pro morbis chronicis egregium habebitur: Conf. M. A. N. C. *Anno 6. Append. pag.* 111. Aut saltem simpliciter fiat *Crocus Martis aperitivus* ex *Vitriolo Martis* probè depurato per simplicem ad rubedinem Calcinationem factus: vid. *citato loco pag.* 205. *Dosis* ℈ß. ad gr. xv. *Crocus* vocatur à Chymicis, quoniam est coloris subrubicundi & subflavi, sicuti Pulvis ex Auro puro flavescens dicitur Crocus. Vulgo dividitur in *Obstructivum* seu *Adstrictivum* & *Aperitivum*. Cæterùm rectè dicit TACHENIUS, quod *omnis Crocus sit pro adstrictione per se, per accidens pro apertione*: vid. *circa finem ferè Hippocrates Chymicus*, ubi sufficienter hoc explicat.

2. Pro *Scopo adstrictivo* fit in *Forma* quidem *sicca*, *Terra Vitrioli Martis dulcis*, post Vitrioli Martis destillationem, & exactam edulcorationem restitans; aut hujus loco *Crocus Martis* per præcipitationem cum *lixivio salis Tartari* ex Vitriolo Martis paratus: *Dosis* ℈ß. ad gr. xv. In *Forma* verò *liquida* fit *tinctura Martis adstringens*, quam male *tincturam Sulphuris Vitrioli* vocant, & paratur ex prædicta *terra vitrioli Martis*, vel *Croco Martis* præcipitato ex *vitriolo Martis*, in *spiritu Nitri*, vel *simplici*, vel quod melius, in *spiritu Nitri*, a *Sale communi* abstracto, soluto; posterior enim hic spiritus, ad naturam Aquæ Regiæ accedens, potentiùs adoritur & penetrat Martem tanquam Subjectum Solare, quàm Spiritus Nitri simplex aut Aqua Fortis. *Solutio* hæc filtrata abstrahitur per Retortam ad consistentiam Pultis spissioris: cui affundatur *spiritus Vini rectificatissimus*, ac obtinebitur post debitam digestionem elegans *Tinctura styptica* coloris rubicundi: *Dosis* gutt. 20. ad 30. usque, usurpanda in Sputo Sanguinis, Diarrhœa, Dysenteria, &c.

Hæc ipsa facilè ostendunt *Fundamentum Medicamentorum Martialium* quorumvis, quæ sunt factæ *solutiones* plùs minùs subtiles, quas non faciunt Alcalia, tam fixa quam volatilia, sed Acida. Nam licèt *Mars* cum *lixivio salis Tartari*, vel *salis Absinthii*, *Artemisiæ*, *Cardui benedicti* irroratus, tandem satiscat in *Crocum flavescentem*, quem vocant *Crocum Martis aperitivum cum Salibus* (vid. ex QUERCETANO MYLIUS *cap.* 2.); tamen non videtur, quòd Alcalia agant in Martem, cùm Rubiginem magis tollant, ut *suprà* dictum; sed potiùs Phlegma Alcali diluens, actuando Acidum Martis, Martem in Crocum seu Rubiginem rodit. Deinde dubito, an hic Crocus multum prosit in Medicina; nam dum Sulphur Martis Acidum quoddam in se habet, sub Præparatione Alcalia huic Acido se associant, & ita se mutuò imbibendo firmiter cohærent, unde fit *Calx terreo-salsa*, quasi *Magisterium* quoddam, non adeò in primis viis solubile vel alterabile. MICHAELIS præparavit *Crocum* hunc ex *lixivio Cinerum Herbarum dictarum aperitivarum*, qui fuit basis *Pulveris sui Cachectici*, cujus sequens est Compositio:

> ℞. *Croc. Martis hujus aperit.* ℥ij.
> *Cinnam. acutiss.* ʒß.
> *Rad. Ari prap.* ℥iij.
> *Sacchari* parum.
>
> Misce, fiat *Pulvis Cachecticus*, quem *dosi* ℈ß. ad ℈j. maximè laudavit in Cachexiis, & Malo Hypochondriaco, Scorbuto, &c.

Si verò loco hujus Croci Martis sumatur *Sal Martis compositum*, habebitis elegans *Anticachecticum*, & Remedium maximè potens in Malo Hypochondriaco, elegansque Digestivum in Scorbuto, & similibus, tempore matutino in *Jusculo* assumptum, Alvumque laxabit: quod ipsum maximum est beneficium in Malo Hypochondriaco.

Quòd si *limaturæ Martis* affundatur *Alcali volatile*, *spiritus* nempe *salis Ammoniaci urinosus*, aut *Sal volatile* & *spiritus cujusdam Animalis*; Mars cum Alcali quidem brevi pòst turgescit, & quasi fermentando attollitur, & in *Calcem* subtilem insipidam cinereo-flavescentem redigitur, odorem instar veri Croci vel Floris Calendulæ spirantem; sed idem de hoc atque priori videtur judicium. Hinc etiam *Mercurius* ceu alcalinum Subjectum *non agit in Martem*, sed superficiale est *Amalgama Borrichii*, quod prostat *Vol. in Act. Hafniensibus pag.* 148. & Observatio ista Mercurii agentis in Martem, ulteriorem sui considerationem meretur. Quomodò enim ex *Marte* & *Mercurio*, adjecto tantùm *Vitriolo* cœruleo & *aceto* acerrimo, fieri queat genuinum *Amalgama*, docet POTERIUS *in Pharm. spag.* ubi *de Mercurio*. Utut autem in via humida nullam actionem Alcalia edant in Martem, dubium tamen est, annon in via sicca, antecedente Ignis motu penetrare, & plùs minùs solvere possint? Etenim quidam *Sal Tartari cum Calce viva calcinatum*, & ita acuatum, cum *Marte* vel crudo, vel priùs in Calcem redacto, calcinando subigunt; unde Alcali acerrimum & ferè igneum, Sulphure Martis quasi animatum, acquirere volunt. Facit huc *tinctura Sulphuris Vitrioli* quorundam, qui *Vitriolo Martis* affundunt *liquorem Silicum Glauberi*, incoquunt mutuò forti Igne, ut Massa fluat: *Mixturam* hanc ponunt in Cellam, irrorando pauca *aqua*, ut ita aliquali deliquio fiat instar Pultis: postmodùm huic *Pulti* inspissato superfundunt *Spiritum Vini* optimum, digerunt in Balneo Mariæ per 8. vel 10. dies, & extrahunt *tincturam*, quam filtrant, & aliquali Menstrui abstractione exaltant. Saporis est haud ingrati & magnarum virium, participans de Sulphure Martis anodyno. Sunt qui simili ratione recipiunt *liquorem Nitri fixi* seu *Alcali Nitri fixum* dissolutum in Liquorem, quem infundunt *Vitriolo Martis*, & ex hoc extrahunt *tincturam*. Hujus guttæ x. vel xx. mira in Malo Hypochondriaco faciunt, etiam absque extractione cum spiritu Vini: habet vim laxandi, & est omnis saporis ac odoris expers.

Aliàs ordinario modo *acidis salsum tractatur*; unde emergunt *Concreta vitriolica*, tam *propriè*, quam *impropriè* dicta. *Propriè*, si cum *Sulphure* aut *spiritu Vitrioli* tractetur Mars; *impropriè*, si cum aliis *Acidis* in Concretum quasi vitriolicum redigatur. *Acida* hæc, quibus Mars pro usu medico præparatur, sunt vel *Interna*, vel *Externa*: *Interna*, dum verb. grat. facili Humoris attactu in Rubiginem abit, vel quando Mars crebriùs in Aqua extinguitur; unde *aqua Martiata* non incongrui usus pro Pauperibus oriatur. Acidum enim Martis, Acido Ignis adventitio acuatum, Aqua plùs minùs solutum, proprium Corpus rodit, & arrosas vitriolicas particulas ex parte in Aqua extinctionis relinquit. Spectat huc, dum quidam *Aquam Cotis* recipiunt; quæ defluxit ex Cote, dum acuuntur Enses aut alia Instrumenta ferrea; & *Chalybem* ignitum multoties in ea extinguunt, quæ Pauperibus in Morbis ferè omnibus chronicis, v. g. in Malo Hypochondriaco, Scorbuto, Mensibus suppressis, Alvi obstructione, Lienis tumore; in Ictero flavo & nigro, in Cachexia, & omnibus his similibus Affectibus, egregiè succurrit. Pertinet huc *modus* POTERII *parandi Crocum Martis*, quem habet *Pharm spagyr. pag.* 17. *dum limaturam Martis* subtilissimè tritam sola *aqua communi* irroratam diebus Canicularibus Solis radiis exponit, hocque aliquoties repetit, unde mira Martis incalescentia, & facilis ejus intra paucos dies in Crocum conversio. Modus, quo *Mars transferatur in Crocum per aquæ simplicis affusionem*, est hic: Dixi superiùs, quod in Marte sit copiosum Acidum: hoc ergò, insinuante sese Aqua, accedente tepore Solis, solutum & excitatum aggreditur proprium Corpus, istudque solvit & corrodit in talem Crocum, qui est maximè absorptivus aut aperitivus; quoniam nihil externi Acidi accessit, aut eundem saturavit. Nec abluit modus PANAROLLI *Pent.* 5. *Obs.* 32. qui *limaturam Martis* irrorat cum *succo Cichorii*; unde successivè in Sole fervente abit in *Crocum aperitivum* dictum, ex quo cum *spiritu Vini tinctura* extrahitur.

2. *Acido* verò *externo* præparatur Mars vel in *via sicca*,

vel

N. 1. Sal commune vim habet Reverberationem hanc accelerandi. Hinc sunt, qui citiùs Reverberationis gratia *Limaturam* initio aliquoties *Urina Puerorum*, vel *Aqua salsa*, *Acetove* conspergunt, iterum exiccant, & postmodùm Reverberationi subjiciunt. Sic Reverberatione unius atque alterius diei Mars in *Florem* surgit rubicundissimum, qui quotidie (ne vi Ignis pereat vel nigrescat) colligatur. *Hartmannus in Pract. Cluckr. in Beguin.*

N. 2. Si qua pars nondum satis reverberata sit; elaborationemque separare velis, affunde *Aquam*, agita, atque antequam penitus subsideat, *Aquam*, leviorem scil. & magis elaborato Croco turbidam, in aliud Vas affunde, parte graviore, quæ subsidet, in priori Vase relicta. Abstracta vel decantata dein Aqua, habes *Crocum* leviorem, crudioribus suis ac gravioribus portionibus spoliatum.

Alii ℞. *Limat. Ferri* ℔ij. *Sal. com. decrepit.* ℔iij. (vel ana): mixta reverberant per diem. Hinc *Ferrum* iterum edulcoratum subtilissimè lævigant, denuoque reverberant (dies octo vel decem), donec elevetur *Crocus subtilissimus*, quem quotidie auferunt, atque *Aqua Plantaginis* præparant.

Vires. Obstructivus hic Crocus est, ac siccativus, confert in Dysenteria, Lienteria, Gonorrhœa & similibus.

Externus ejus *usus* est in exsiccandis Ulceribus & Vulneribus. *Quercetanus in Pharmacop. restitut. Sennertus in Institut.*

Dosis a ℈ß. ad ℈i

N. Adhærescit & Crocus Martis Baculis ferreis Furni destillatorii.

2. Calcinatio Fusoria:

unde Crocus Martis aperitivus.

Laminis Ferri seu *Chalybis* ignitis, adeò ut scintillent optimè, admove *Magdaleones Sulphuris* sic liquescit Ferrum instar Ceræ, deciditque granulatim in *frigidam* suppositam, teratur subtilissimè & servetur pro usu. (Dicitur quibusdam *Crocus Martis niger.*)

Vires. Virtutem habet reserandi, aperiendi & attenuandi. *Quercetanus in Pharmac. rest. Beguinus.*

N. Maximus requiritur Calor, ideoque præstat Officinam fabrilem adire.

3. Calcinatio Cæmentatoria:

unde Vitriolum Martis.

Lamin. (*Limatur.*) *Ferri*: cementa cum *Sulph. pulv.* Igne paulatim adhibito per horam, ita Sulphure accenso calcinatur Ferrum: Materiam exemptam ac tritam calcina iterum per se, (non secus ac calcinatur Antimonium in præparatione Vitri,) ut Sulphur penitus reflagret, diligenter movendo, donec Ferro adhærere incipiat.

℞. *Ferri hujus calcinati ac triti* ℔. 1. *Sulphur.* ℥ß. Misc. exactè, ac calcina iterum per hor. 4. Dein tere iterum, ac adde tantundem *Sulph.* idque repete quinquies vel pluries. *Crollius.*

Ex hac *Ferri Calce* fit *Vitriolum Martis.*

Aliter.

---

vel in *via humida*. In *via sicca* se offert primò, *Acidum Ignis*, dum Mars diutiùs Igne forti tractatus in *Pulverem subrubicundum* redigitur, qui dicitur *Crocus Martis obstructivus*, estque *primus modus* in AUTHORE consignatus. Ubi hoc notabile est, quòd Mars in Calcinatione augeatur in Pondere, cùm Acidum ex Carbonibus se insinuet in Martem, & inde augmentatio Ponderis accedit. Perinde enim videtur, sive *spiritu Lignorum acido* Mars solvatur, & *Solutio* intensiore calore in *Crocum siccum* redigatur, sive ipsæ *Lamellæ* aut *Bacilli ferrei* diu Igni expositi in *Crocum* abeant. Alias promptiùs similis potest fieri *Crocus Martis*, si recipiantur *Ferramenta Furnorum Chymicorum*, ubi per longum tempus laboratum, quibus adhæret *Pulvis rubicans*, qui cum Pede leporino abstersus, est verus *Crocus Martis*, quoniam paratus est diuturna Præparatione in Furno Chymico, & Remedium constituet optimè adstrictivum in quibuscunque Fluxibus, tam Sanguinis, quam aliorum Excrementorum, in Dysenteria, Diarrhœa & similibus; item in Hæmorrhagiis omnibus, unde ingredi quoque solet *Pulverem Stypticum Crollii*. Omnes autem Croci Martis diutiùs usurpati nimiumquantum gravant Ventriculum, ejusque tonum laxant: hinc observavi, crebriorem, continuatumque hujus usum in Puero quadrimulo excitasse Lienteriam. *Emplastra* quoque *Vulneraria* & *Styptica* Chirurgorum & *Oppodeldoch* ingreditur, Loco hujus autem excellit iste ex *Vitriolo Martis* in *Aqua* soluto, & cùm *Oleo Tartari* aut alio Alcali præcipitatus, qui admodùm conducit externè in Vulneribus, Ulceribus, & præprimis manantibus, tum mundificandis tum consolidandis, quia Acidum ingreditur & absorbet, Corrosivitatem eorum emendat, & sic vis Ulceris valdè impeditur.

Post *Calcinationem Reverberatoriam*, unde jam dictus Crocus Martis obstructivus, cum Sulphure ejusque acido, per Pinguedinis deflagrationem separato, Mars in Crocum vertitur: idque duplici modo: vel *Calcinatione Fusoria*, ab AUTHORE *Num.* 2. descripta, vel *Calcinatione Cæmentatoria*, in AUTHORE *Num.* 3. tradita.

2. *Fusoria in Calcinatione Crocus Martis aperitivus*, quibusdam in specie *Crocus Martis saccharinus*, ab aliis *Crocus Martis niger* dictus, præparatur ab AUTHORE, qui virtute Obstructiones reserandi, & Acidum, Obstructionum authorem, corrigendi & absorbendi, pollere dicitur. Modi sunt varii, sed ex *suprà dictis* facilè potest colligi, quinam sint optimi? Sed præsens AUTHORIS *Præparatio* non adeò concinna videtur, propter rationes in GLAUBERO *Oper. P.* 5. *pag.* 17. adductas, dum *Crocum* sic paratum in tale Concretum abire asserit, quod nullo *Acido*, ne *spiritu Nitri* quidem aut *Aqua Forti* solvi possit; quia vitrescunt quasi particulæ Martis. Fondamentum consistit in eo, dum Magdaleones Sulphuris Ferro probè ignito superiùs admoventur, hoc liquefacit Sulphur, & cum eo successivè instar Ceræ defluunt particulæ Martiales in terram, & simul Spiritus acidus corrodit Martem, qui Mars a Sulphure acido corrosus nihil praeest efficere, sed jam est saturatus, & Ventriculum onerat, unde nec ulteriùs ab ullo Acido corrodi potest. Quod observetur, nam a multis Practicis videmus hoc modo præscriptum, ne incidamus in eandem caveam. Cùm enim *Crocus Martis* absorbendo Acidum, dicatur *Aperitivus*, præsens jam semel saturatus ab Acido, non ampliùs illud absorbere potest: hinc patet, quod Crocus Martis aperitivus non sic præparandus cum nimis forti, sed paucissimo Acido. Nam in quantum Acidum abundat, & in præparatione ejus accedit, in tantum impeditur vis absorptiva in Corpore humano, & per consequens aperitiva. *Crocum Martis aperitivum*, ut meliùs operetur, quidam misceor cum *Pulvere Lumbricorum terrestrium*, non incommodè; sic enim ineleganter operari inquit FREITAGIUS.

3. *Calcinatione Cæmentatoria* acquiritur genuinum *Martis vitriolum*. *Vitriolum* hoc *Martis* paratur duplici modo, vel cementando cum *Sulphure crudo*, vel solvendo cum *spiritu Sulphuris*, *spiritu Vitrioli*, &c. *Prior modus* est AUTHORIS, ejusque sequentes sunt encheireses: nempe *Limatura* vel *Laminæ Martis* stratificantur & cementantur cum *Sulphuris* pulverisati duplo vel triplo in Crucibulo, Igne paulatim adhibito, donec Sulphur accensum sit: *Materia* exempta pulverisata calcinetur iterum per se, sine tamen motu, ne nimis citò avolet Sulphur; sic enim pinguedine Sulphuris absumpta, Acidum ejus intimiùs penetrat, & resolvit Martem. Jam

♃. *Hujus Calcinati* ℔j.
Sulphuris ℥iß.

Misceantur exactè, & calcinetur iterum per horæ quadrantem; qui labor repetatur quinquies & pluries, & *Materia* in Crucibulo remanens in *Aqua calida* extinguatur; unde ita Aqua acquirit saporem vitriolaceum. Quod in hac non dissolvitur, denuò cum *Sulphure novo* fiat stratum supra stratum, donec omnis Mars solvatur: *Aqua* ista, quæ fit exinde viridis, filtretur, & sensim sensimque evaporet ad apparentiam Cuticulæ, & sic in Cella vel alio loco frigido concrescunt *Crystalli viridis vitriolacea*, adeoque reverà sunt genuinum *Martis Vitriolum via sicca*.

Secundum modum habet AUTHOR sub nomine *Magisterii Chalybis vitriolati*, de quo *suo loco*:

Præparatur etiam *Mars* in via sicca cum Acido *Salis communis*, vel, quod perinde, cum Acido *Salis Ammoniaci*: dum *Mars* pulverisatus cum ana, vel duplo *Salis Ammoniaci* sublimatur in elegantes *Flores* croceos, & remanet simul *Caput mortuum*, de quo *infrà*.

Pertinet huc, quando *Mars* tractatur cum *Mercurio sublimato*, nempe:

♃. *Scor. Reguli Martial. sine Salibus purat.*
Mercurii sublimati, ana part. æqual.

Mixta destillentur per Retortam Igne fortissimo; unde Mercurio vivo redeunte, acidum Salis communis ex Mercurio sublimato arctissimè adhærens Marti, partim in forma *Butyri* transit, partim cum eo in *Capite mortuo* remanet, quod ratione adjuncti Acidi, sed nondum sufficienter saturati, facilè per deliquium fluit ac solvitur.

In

Aliter.

℞. Ferrum laminatum, cementa cum sulphuris & Tartari ana, Crocum Laminis adhærentem absterge. Paracelsus lib. de Morte rer. natur.

4. Calcinatio Immersiva.

Solutio Martis fit in quolibet Liquore corrosivo, etiam minori acrimonia prædito. Ut Aqua Fortis vulgaris, Spir. Vitrioli, Sal. Nitri, & Sal. communis, Sulphuris, Aluminis, Salis Ammoniaci. Coagulatio fit, vel Inspissatione, vel Præcipitatione, sed rarò. E. gr.

Per Aquam Fortem.

℞. Limatur. Ferri ℥j. affunde sensim Aquam Fortem ad ℥viii. digere per noctem, & abstrahe Aquam Fortem in Arena. Sic relinquitur Crocus rubicundissimus per deliquium solubilis.

Per Spiritum Sulphuris.

℞. Ferri laminat. vel limat. vel Croc. Martis aperit. cum Sulphure praeparat. Affunde guttatim Oleum sulphuris simplex vel aqua mixtum: Solutioni affunde aquam calidam: Filtra, coagula aliquantulùm, ac repone ad crystallisandum s. a. Crystallos purifica solvendo ac coagulando. Hartmannus in pract. Beguinus, Gluckrat, & Keslerus lib. 2. cap. 13. Tentzalius in Exeges. loco de Oleo Sulphur.

N. 1. Similiter fiunt & Crystalli Martis cum spir. sal. com. p. 1. & acet. destillat. p. 3.

N. 2. Eodem modo fiunt & Crystalli Martis cum spiritu Vitrioli. Et hæ dicuntur Sala.

Magisterium Chalybis vitriolatum.

℞. Ferrum purgatum, solve in spiritu Vitrioli rectificatiss. coagula. Sic habes Magisterium Chalybis vitriolatum in forma Vitrioli viridiusculum. Sala in Tartarolog.

5. Cal-

In via sicca etiam tractatur mars cum Acido Nitri detonando, nempe secundùm rationem, quam describit ZWELFFERUS Mantissa spagyr. pag. 377. sub nomine Croci Martis cachectici. Notabile est in Præparatione, quòd Nitrum fluens Marte sufficiente saturatum, tandem incendatur, & detonetur, sicque in perfectum Alcali abeat, cum Pulvere rubro Martiali, minimè cachectico seu aperitivo, sed potiùs Pulvere inerti, aut saltem adstrictivo, cum Aqua communi ab Alcali separando. Observabile tamen est, quòd in hac deflagratione & detonatione Flores Martis & Nitri simul adscendant, qui si poterint colligi, elegans habebitis Remedium, quod fieri potest, si in Retorta operatio instituatur. Huc pertinet etiam modus parandi Regulum ex Marte:

♃. Tartari,
Antimonii,
Sulphuris an. ℥ii.
Limatur. Martis ℥iv.
(vel alia proportione fit ex Tartari, Nitri & Antimonii an. ℥ii. & Lim. Martis ℥iiß.)

Hæc invicem funduntur, & effusa in Conum fusorium præcipitant Regulum.

Præparatur etiam mars acidis internis in via humida eundem solvendo, vel per Immersionem, vel per Evaporationem, vel Illinitionem.

4. Per Solutionem Immersivam quælibet Acida Martem facilè corrodere solent, uti sunt quælibet Vegetabilium succi acidi, quo etiam pertinet Extractum martis seu magisterium martis liquidum Mynsichtii, mediante succo acetosæ ac Decocto Tamarindorum paratum: item Vinum suo modo solvit Martem. Unde Vina extinctionis martis, qualia referuntur ab AUTHORE sub nomine Tincturarum. Limatura martis candefacta in Vino Rhenano aliquoties extinguatur, donec sufficienter impraegnetur: post eidem Vino ad tempus immittatur, ita fiet sapor vitriolaceus, & Vinum egregium martiale. Hoc in Morbis chronicis misceatur cum Aqua Cinnamomi spirituosa, & Remedium erit Anticachecticum egregium, ante pastum sumendum. Qui plura de eo cupit, videre potest PANAROLLUM citato loco. Alii in Vinum infundunt Limaturam Martis, & ponunt in locum calidum, sicque fit Vinum Anticachecticum & Antihypochondriacum; vel ad imitationem PRÆVOTII:

♃. Limat. Martis ℥vi.
Vini albi ℔i.

Macerentur per 24. horas in loco calido: Colatura bulliat & despumetur, in Vitro evaporet ad formam Extracti, cujus Dosis est ʒß.

SALA de marte pag. 203. habet. Vinum martiale compositum non inelegans ex Vino, Succo Cydoniorum, Limatura Martis, & Herbis appropriatis.

Item Acetum quocunque modo applicatum solvit Martem. Ex quavis solutione inspissata cum Spiritu Vini, Essentia seu Tinctura parari potest, quam videbitis in AUTHORE de Tincturis N. 2.

Pariter per blanda ejusmodi Acida Crocus martis aperitivus paratur, quæ quò sunt mitiora, eò convenientiora, quia nimis Acida, ut sæpiùs dictum, Martem saturant. Primatum hic obtinet Tartarus, quod ratione ejus Acidi, Mars commodè solvitur:

♃. Tartari depur.
Limat. Martis ana part. æqu.

Mista fluant in Igne.

Alii verò ita:

♃. Limat. Martis ℔i.
Tartari albi ℥xxxii. vel ℔iii.
Aqua fervent. ℔. xii.

Ebulliant invicem per horas 12. vel ultrà, affundendo semper aquam recentem, quantum evaporaverit, crebriusque movendo: filtretur Liquor niger, qui haustus cochleatim, optimum est Remedium in Morbis chronicis, vel evaporetur pro lubitu, v. g. ad consistentiam Syrupi dulcis martialis tartarisati.

Pertinent huc quædam aliæ Preparationes mediante Tartaro. Sic cum marte aliquando fit Tartarus martialis, quæ præparatio non est inelegans; dum nempe in solutionem Tartari infunditur martis Limatura, & secum absorbet Acidum, postmodùm filtratur & evaporatur; quando concrescit in Crystallos, recenter impraegnatur Marte, & sic evadit tartarus martialis, egregium in Morbis chronicis. Sic fiunt Noduli, vel Infusa martis cum Tartaro; nempe cum Herbis appropriatis miscetur Limatura Ferri cum Crystallis Tartari, vel cum tartaro crudo, & fit Nodulus. Huic affunditur vel aqua communis simplex, vel Vinum, vel Cerevisia tenuis: relinquitur in loco calido, ubi Vinum corrodit & solvit Martem, & sic fit Potus martis medicatus, seu Infusum Tartareo-Martiale, egregium in Morbis chronicis.

Imo Spiritus Viridis Æris, genuinus Aceti privignus, etiam martem solvit in Tincturam; citra quam miror inconstantiam tam ZWELFFERI, quam HOFFMANNI; dum ille in append. ad animadv. pag. 61. Solutionem cum hoc Spiritu paratam ceu Tincturam adstringentem commendat, qui in Mant. spagyr. pag. 337. mediante hoc Spiritu ex Croco Martis cachectico Tincturam martis antiacachecticam, & consequenter aperitivam, parare vult; HOFFMANNI vero in hoc puncto inconstantia & contradictio in Clave pag. 230. & 232. videnda est. Potest etiam fieri Crocus martis odoris violacei, per solutionem scilicet martis cum Urina, in qua Urina soluta sint sal communis & sal ammoniacum: post affusionem subsequitur Reverberatio seu Calcinatio, & fit Crocus Martis Violatus, uti eundem præscribit MYLIUS in Basil. cap. 2. Imò quilibet Spiritus Mineralis promptissimè martem solvit: sic martem in Aqua Forti solvit, abstrahit, calcinat, sicque crocum suum adstringentem parat SALA. Præ cæteris spiritus sulphuris, &, qui ferè idem, spiritus Vitrioli, Martem solvunt, quarum solutionum inspissatione genuinum habetur Vitriolum, uti videbitis in AUTHORE, ubi de Calcinatione Immersiva. Sed observandum: quòd spiritus Vitrioli aut sulphuris fortiter rectificatus Marti affusus eum non solvat, propter nimiam particularum acidarum solventium concentrationem; unde requiritur, ut duplo vel Phlegmatis proprii, vel Aqua communis diluatur spiritus Vitrioli; sic enim promptè corrodit & solvit Martem, & evaporatione abit in Crystallos seu Magisterium Chalybis vitriolatum, hoc est genuinum Vitriolum. Nam in spiritu Vitrioli, vel sulphuris rectificato particulæ acidæ adeò concentratæ uno impetu irruunt in Martem, unde se invicem impediunt, ut non possint una post alteram in poros Martis se insinuare, in Aqua verò particulæ hæ dilutæ faciliùs in poros se insinuant, & sic corrodunt Martem.

Pertinet huc Vitriolum martis, qui loco phlegmatis assumit Spiritum Vini: nimirum

Recipit Olei seu Spiritus Vitrioli rectif. p. i.
Spiritus Vini p. ii.

Infundit invicem in Lebetem seu Catinum ferreum; sic Oleum Vitrioli dulcificatum rodit Martem, ac successivè subsidebit & adhærebit lateribus Vasis elegans Vitrio-

5. Calcinatio Vaporosa.

Laminas Ferri supra *aqu. fort.* iu Cucurbita clausa suspende, Cucurbitamque in arenam, calidam colloca, sic vi Vaporum adhærescet paulatim Laminis crocus Pede leporino abstergendus.

N. Labore repetito major copia Croci colligi poterit. *Sennertus Instit. Hartmannus in Disp. Chymiatr.*

6. Calcinatio Illinitionis.

℞. *Laminas Ferri*, illine *Oleo Vitrioli*, vel *sulphuris*, vel *Limaturam Ferri* eodem *Liquore* consperge, & repone in Cellam. Postea ablue *Aqua*, & subsidebit *Croceo*, qui parùm ad rubediuem solummodo calcinandus.

N. Quercetanus insuudit *spirit. sulphuris*, ac *spirit. vini* ana in Cochlear ferreum: omuia bullire siuit ad Ignem lenrum usque ad consumptionem. Hiuc reponit per aliquot dies *Pulveremque croceum* abstergit, qui facilè liquescit. Hunc verum Hepatis restaurativum appellat, eumque in *Tragea Hepatica* ceu basin recipit. Vide *Pharm. cap. 26.*

Vires. Utilissimus est hic Crocus iu Cachexia, insigneque est Aperitivum.

Dosis grau. 3. 4.

Eodem modo fieri quoque potest *Crocus martis* beneficiu *Spirit. Aluminis, Salis Ammoniaci, Sal. Nit. Paracelsus lib. de mort. rer. natur.* Verùm hic Crocus non nisi extrinsecùs adhibendus est.

Aliter.

℞. *Aqu. Fort.* (ex *vitriol. calcinat.* & *sal. com.* ana cum argilla destillatæ,) infunde in Cochlear ferreum, ut evaporet. Sic statim relinquitur *Crocus* tenerrimus, qui abradendus, & in Vitro (quia facilè liquescit) reservandus est. *Glackrenius.*

III. VOLATILISATIO AC DESTILLATIO.

Unde 1. Aqua Martis.

℞. *Limatur. Martis*, expone Aeri humido in Cella aliquandiu (septimanas aliquot), hinc destilla, vel ex humili aludele, vel ex Retorta. Sic nancisceris *Aquam martis* sal redolentem, sed paucam.

N. 1. Destillatio hæc feliciùs procedit, Luna crescente & circa pleniluuium.

N. 2. Post abstractionem reponi denuò potest, ut solvatur denuoque destilletur, ut priùs.

2. *Spi-*

---

lam Martis; quod exsiccatum & pulverisatum servetur. Nam pro scopo alterativo non est contemnendum.

Pertinet huc *Magisterium* quoruudam *martis albissimum* ad Affectus Hypochondriorum, Icterum.

℞. *Limat. Martis pura* q. s.
Calcinetur Igne Reverberii ad summam rubedinem, cum bis terve irroretur *Aceto destillato fortissimo*, & exsiccetur, demum Extractio fiat cum *aceto pauco Spiritu vitrioli acuato*, & præcipitetur cum *Spiritu Vitrioli*, vel *Oleo vitrioli*, & habebitur *Magisterium* candidum absque edulcoratione in Vitro probè munito reservandum.
Dosis ℈ß. ad ℈i.

Observaudum autem inter *vitriola* hæc *Artificialia* hanc esse differentiam, quòd Vitriolum factum cum sulphure sit melior eo, quod fit cum spiritu Vitrioli, quia est purior; licèt enim Spiritus Sulphuris & Vitrioli nulla notabili differentia discrepent; Sulphur tamen acutissimis flammarum stimulis adactum, in Corpora metallica citiùs faciliùsque penetrat, & consequenter particulas eorundem exactiùs dissolvit.

Aliàs habetur *Vitriolum*, quod vocatur *Hermaphroditicum*, quia constat ex *Marte & Venere*, tanquam *mare & Fœmina*; valdè commendatur ad Affectus uterinos. Compositio est hæc;

℞. *Miner. Veneris* ℔iij.
Lim. Martis ℔j.
Vitrioli comm. ℥xlij.

Pulverisatis miuutissimè affundatur *Aqua simplex*, stent per diem & noctem iu digestione, & colorabitur Aqua quæ decantetur, nuvaque affundatur, idque tamdiu, donec Aqua non ampliùs tingatur. In Aqua hac ad cuticulam evaporata concrescunt *Crystalli* (Germ. *anschiessen*, *concrescere* significat, quod observetur in lectione Auctorum Germanicorum) quæ vocantur *Vitriolum Hermaphroditicum*, & *Dosi* gr. j. cum aliis, vel etiam cum solo *sacchara*, iu Vehiculo appropriato exhibentur, aliquandiu continuando. videatur LAZARUS MERCKER.

Verùm fraus magna exinde apparet, quia est tautùm Vitriolum Martis, cùm Mars nunquam patiatur consortium sulphuris: Accipiatur nempe *vitriolum veneris*, solvatur in *Aqua*, infundatur *Limatura Martis*, & Venus præcipitata partim supernatabit solutioni, partimque ad fundum descendet, & sic omne Cuprum extruditur, & hoc quoque hic fit.

5. *Calcinationis vaporosa* modum describit AUTHOR *N.* 5. At cum quibulvis hactenus consideratis acidis etiam succedit: sed sub omnibus his Præparationibus saltem Mars integer, cum salibus solventibus plùs minùs fortiter sociatus, faciem saltem variam & multiformem ludit, & quò minùs saturatur Acidis extra Corpus, eò conducibilior est usus intra Corpus. Ex quibus facilè patet, *quid de Tincturis Martis, qua non nisi praviis hujusmodi solutionibus parantur, habendum sit.*

6. *Crocus Martis saccharinus*, per *Calcinationem Illinitionis* juxta modum 6. iu AUCTORE parandus, est pessimæ præparationis, uti *superiùs monui*.

Ad hujusmodi Martis solutiones pertinet etiam *mars Fulminans*: Nempe quia Mars subjectum est sulphureum quæritur: annon exinde Mars sclopetans & Fulminans parari possit? Sed dum notum, quantum incalescat & effervescat *mars* cum *spiritu Nitri*, dum solvitur, præsertim si simul aliquid *Alcali Tartari* addatur, & si consideretur Experimentum BECHERI circa *Globum ferreum* parvum inclusi *spiritus Nitri* ope displosum, facilè patet, non impossibile esse Martem Fulminantem, utut pro ejus præparatione encheireses debitæ nondum æquè sint obviæ. Nam nisi exactissimè observetur punctum saturationis in Præcipitatione, omnis spes fulminandi cessat. Modum tamen Martis Fulminantis describit SACHSIUS *ampelogr. pag.* 590. Difficultas parandi Martem Fulminantem, est quod sub solutione Martis in Aqua Forti, vel spiritu Nitri, substantia volatilis & Gas quasi fulminans, soleat in auras evanescere: quod patet Experimento BECHERI allegato. Si enim *Globus ferreus* immittatur in Vitrum parvum cum *Spiritu Nitri*, & Globus hinc inde volvatur, sic spiritus Nitri rodit Martem, & excitat Gas, & spiritus Globulum ferreum cum impetu diffringit.

Multi quidem hinc inde *Martis fulminantis* prostant *Processus*, sed utplurimùm incerti sunt. Quidam præparant, solvendo *Chalybem* in *Aqua Regia*, solutum cum *Oleo Tartari per deliquium* præcipitant, ac *Præcipitatum* seu *Calcem Chalybis* exsiccant, & hunc volunt esse *Chalybem fulminantem*. Alii præparant *Chalybem*, solvendo in *Aqua Forti*, parata ex *sale ammoniaco* & *Nitro*; & postmodùm præcipitant cum *Oleo Tartari per deliquium*. Sed observandæ sunt hæ encheireses, ne ex nimia ebullitione, quam Aqua Fortis super Chalybe fusa causatur, spes vestra fallatur, & Gas fulminans & effræne in auras evanescat.

Alii *tertio modo* hoc modo præparant.

℞. *Limat. Martis* per crebras ebullitiones repurgatam, quam irrorant cum *Oleo Tartari per deliquium*, terunt, iterumque imbibunt; quem laborem toties repetunt, donec in Pulverem redeat Chalybs: hunc *Pulverem Aceto destillato* impræguant, denuò exsiccant, tunc hunc *Pulverem* in *Aquam Fortem* injiciunt, unde iu bullas attolletur, & effervescet: cùm totum sic solutum erit, destillando abstrahatur *menstruum*, & *calcem* in Laminas ferreas vel Patinas distribuunt, & reverberant horis 24. qui *Crocus* concepto Igne tonare dicitur, si rectè paratus sit: vid. de hoc AUCTOR *in Tr. de Vitriolo*.

Quæstio nunc est: *Unde oriatur vis fulminans?* Auctores vulgò deducunt hanc vim ex sulphure solari, quo Chalybs gaudet, à sale ammoniaco extraverso, & Nitro accenso. Allegant sulphur in *Pulvere pyrio* cum Nitro concurrens, quod uti dat fragorem, ita Martem cum salibus admistis ex Aqua Regia dare strepitum & fulminationem dicunt. Verùm cùm nec in ipso Auro sulphur deflagrabile deprehendatur, nec hoc in Marte quæri potest: Conf. quæ suo loco *de Auro Fulminante* dixi.

III. 1. Quoad VOLATILISATIONEM *ac* DESTILLATIONEM, AUCTOR describit *Aquam Martis*: sed quæ parùm valet. Concinnior potiùs est præ hac, *Aqua martis ophthalmica* sine Igne per Alembicum destillata, quam habet BURRHUS *in Lit. ad Barthol. p. 47.* Nempe *Aqua simplex marti* affusa, dum in Cucurbita vel Vase clauso Fimo equino vel loco

moderatè

2. Spiritus Martis.

℞. *Mineram martis*, destilla per retortam: *Liquorem destillatum* reaffunde, digere ac iterum destilla.

3. Oleum Martiale album.

℞. *Martis* q. v. solve in *spirit. Sal. com. Solutio* destilletur per Retortam, sic *spiritus* prodit *Essentia martis* impraegnatus, sapore subdulcis.

Vires. Aperit Obstructiones praesertim Epatis, Lienis, Venarumve Mesaraicarum, ac Uteri.

Dosis grana aliquot.

4. Oleum Martiale rubrum.

℞. *Solutio Martis praecedens* impraegnetur cum *Crem. Tartari*, destilletur Igne fortissimo, ea Cucurbita vitrea humili, varios intùs videbis Colores instar caudae Pavonis, eastillatque primò *Liquor*: Igne dein fortiori *Oleum grave* tum *Crystallis*, quas per deliquium solve, & junge prioribus.

Vires. Leviter adstringit & roborat. Hinc in Dysenteria & fluxibus alvi aliisque maximi commodi existit. *Clariss. Dn. D. Helvicus Dieterisus, Archiater Serenis. Elect. Brandeburg.*

Dosis gran. 3. 4. & ultrà.

5. Oleum Martis Sulphureum.

℞. *Mannam martis* (*Tincturam*): circula cum *spirit. Vini rectificatiss.* & supernatabit *Oleum*: destilla per Alembicum, ut transeat & *Oleum*.

N. Fragrantissimum hoc Oleum perhibetur ac pingue.

Vires. Maximas vires habere censetur in obstructione ac debilitate Lienis, &c. *D. D. Paulus Keslerus.*

6. Oleum martis praestans.

℞. *Croc. martis per Reverb. spirit. vitrioli philos.* q. s. Digere, extrahe aliquoties recenti spiritu rubedinem. *Spiritus tinctos* junctos abstrahe ad mellaginem. *Hanc* extrahe cum *spirit. vini*, *Sal* verò cum *Aqua comm. spiritus tinctos* abstrahe ad oleaginositatem, cui additur *Sal* purificatum per digestionem.

Vires. Summum est obstructivum.

Dosis gran. 4. 5. &c.

Clariss. D. D. I. C. Fausf.

7. Vitrioli martis destillatio.

Destillatio Vitrioli ex marte confecti nihil peculiare è destillatione Vitrioli vulgaris habet, iisdem enim modis perficitur, omnesque Medicamentorum Formas, quas, ea eodem illo vulgari Vitriolo descripsimus, exhibet; felicioris tamen est operationis in morbis ad martis affinitatem accedentibus.

IV. EXTRACTIO.

Unde Tinctura.

℞. *Limatur. Ferri* ℔ß. si candefiat, & extinguatur aliquoties in *vini malvatic.* ℔. iv. sic *Essentia martis vitriolata* communicatur *malvatico*.

Dosis ab ℥ß. ad ℥ii. in *Jusculo*, vel hausto *Aqua Cichorii. Hartmannus in pract.*

(Sumitur etiam *Succus Pomorum Borsdorffensium pro Extract.*)

Aliter.

---

moderatè tepido asservatur, Acidum martis agendo in proprium Corpus Effervescentiam quidem minus sensibilem, cum sensili tamen Calore junctam, excitat, cujus beneficio Aqueae particulae, Gas Martis impraegnatae, per alembicum transeunt, cui multum attribuitur in affectibus oculorum; vid. *citatus locus*.

3. Juxta hunc notabilis est *num.* 3. *Solutio martis cum spiritu Salis*, utpote cujus abstractione & particulae martiales simul transeunt, & in fine etiam destillationis simul *flores martis* elevantur: Conf. HOFFMANNUS *Clave pag.* 227. Sed hoc praesertim notabile est, ut si *marti* ejusque puras *Limatura* affundatur *spiritus Salis*, ut fiat solutio in Vase clauso, quod sub rosione blandissimo Igne *spiritus martis volatilis*, seu Gas quoddam martiale, per Alembicum instar fumi transeat in receptaculum, & tandem coalescat; de quo intelligendus BECHERUS *Phys. subterran. pag.* 407. Idem cum *spiritu Nitri* fieri potest; sed periculosum est, quia spiritus hic facilè astringit Vasa & facillimè inflammatur.

6. *Oleum martis* ab AUTHORE *num.* 6. praescriptum, nil aliud est, quam *praeparatio* quaedam *Vitrioli martis*.

7. *Numero* 7. AUTHOR tandem praescribit *destillationem Vitrioli martis*, quam exactè traditam videbitis in ZWELFFERO *mant. spagyr. p.* 337. Circa quam observetur, quod spiritus Vitrioli Martis vel Veneris non sint simplices spiritus acidi, sed simul etiam participent aliquid de substantia Ferri aut Cupri, utpote quorum tenues & subtiles quasdam particulas secum arctè junctas simul abradunt & evehunt: id quod patet non tantùm in spiritus Viridis Aeris praeparatione, quem sub rigorosiore Igne viridiusculum interdum prodire observavi, propter admistum Cuprum; sed etiam per Alcali ejuscunque injectionem subtilissimus quidam *pulvis* aut *Crocus* ex illis *spiritibus* praecipitari potest. Aut si spiritus hujusmodi per Alembicum pellatur, in fundo quasi *pulverem metallicum* relinquit; unde etiam in spiritu Vitrioli Martis vis quaedam vomitoria interdum observatur.

Simili modo ex *Vitriolo* dicto *Hermaphroditico* etiam destillatur *spiritus Vitrioli Hermaphroditicus*. Alio modo tamen etiam praeparatur hic *spiritus*; nempe si assumatur *Vitriolum martis*, & *Vitriolum Veneris*, & haec anatica seu aequali proportione mista destillentur Igne aperto, uti moris est. Hic spiritus aliquoties cohobatus a D. MICHAELIS dicitur spirare Odorem Moschi. Nam hoc est certum, quòd etiam Metalla habeant suavem & elegantem odorem: Sicuti non tantùm HAUPTMANNUS *in scripto sollicitus* Minerae Auri simpliciter suaveolentem Odorem attribuit; sed praetereà quoque aliquando quidem laboravit quaedam in Saturno, quem in praeparatione admovit cum Catino Igni, fortè verò fuit ab opere avocatus, postmodùm redux factus, suum visitavit Saturnum, & aperto Instrumento Odorem suavissimum in Saturno invenit: ita ut etiam Metallis sint sui odores.

IV. Sequitur EXTRACTIO, unde fiunt ratione Coloris *tinctura*, seu ratione Extractionis *Essentia*. Potissimùm in forma liquida *Tincturarum* nomine venit *Mars* pro scopo tam *adstringendi*, quàm *aperiendi*. Nihil aliud sunt, quàm *subtiles Solutiones*, adeòque *liquores occultè vitriolici*.

Duplex verò *labor* in earum praeparatione observabilis est:

1. Corporis Martialis *per Acidum Solutio*.
2. Subtilissimarum particularum per *spiritum Vini* ex Solutione Martis *Extractio*.

Omnes in genere *Tinctura* vel *Extracta* fiunt, quando solvitur *Mars*, *Solutio* inspissatur, & inspissata extrahitur cum *spiritu Vini*. *Menstrua Martem solventia* sunt varia, ipsi etiam *Succi vegetabilium* Tincturis & Extractis Martialibus inserviunt; si scilicet *Limatura Martis* affundatur *Succus Pomorum Borsdorffianorum* pro Malo hypochondriaco; vel *Succus Cydoniorum* pro Affectibus Stomachi; vel *Succus Acetosa*, item *Decoctum Tamarindorum*, & similes alii Succi subacidi Vegetabilium, hi enim promptè solvunt Martem. Quò minùs acidus liquor est, cum quo extrahitur Mars, eò melior praeparatio. Quando ad tempus stetit in loco calido, transcolatur; *Colatura* inspissatur in crassitiem Mellis, *mellago* extrahitur cum *spiritu Vini*, & erit *Essentia* vel *Tinctura Martis*: quae Tinctura, utut habeat saporem subadstringentem, uti omnes aliae ex Marte; nihilominùs tamen sunt simul insigniter aperitivae. Praeparationes similes videbitis in ROLFINCII *Chymia*.

Spiritus Vini per se non agit in Martem, benè autem & facilè se miscet Acidis. Quantum enim de Solutione Martis Acidi imbibet, tantum simul de Marte adhaerente participabit, adeoque subtiles Vitrioli partes seu Liquores erunt. Potest etiam fieri *Tinctura Martis beneficio Musti*, si affundatur & procedatur jam dicto modo. Ubi venit monendum, quòd Limaturae Martis Mustum affusum non soleat fermentare. Rationem facilè norunt ii, quibus cognita est doctrina Fermentationis, quòd scilicet oriatur ea conflictu Salis acidi & urinosi, in quo aliae simul particulae coercentur in motum & effervescentiam. Jam verò in affuso Musto super Marte hic imbibit Musti Acidum, & ab Acido corroditur; hinc acidum non potest agere in partes alcalinas seu urinosas. Obiter haec.

Redeo ad *Tincturas Alterativas* seu *Aperitivas*. Elegantissima, si quae alia, est *Tinctura Vitrioli Martis Zwelfferi*, quae praeparatur ex *Terra foliata Tartari*, & *Vitriolo martis* genuino. De hac Terra foliata Tartari & Tinctura sufficienter locutus sum, ubi *de Tartaro*. Dicitur Terra foliata Tartari, quoniam instar Foliorum Argenti apparet; aliàs etiam vocatur *Sal essentiale Vini*. Haec invicem ambo pulverisata & mista subitò se invicem aggrediuntur: *mistura* haec Aeri frigidiori exposita humida fit, & inde rubicunda; imò defluit in *Liquorem rubicundissimum*, qui vel per se sine *spiritu Vini*, vel cum *spiritu Vini* mixtus & filtratus, in quampluri-

Aliter.

℞. *Mart. limat. Acet. destillat.* ana ℔. 1. coque in Sartagine ferrea lento Igne semper agitando, donec Acetum destillatum consumptum sit (quò sæpiùs, eò meliùs): infunde posteà in *Vini Malvatici* ℔. 4. 5. 6. digere, quotidie aliquoties agitando (per dies ac noct. 14.) posteà depleto & adhibeto.

Vires. Prodest ad omnes affectus Splenis, item ad Menstrua, tum provocanda, tum inordinata corrigenda.

Dosis ℥ß. ad ℥ii.

N. Potest aromatisari *Caryophyllis* & simil. *Finckius.*

2. Tinctura ex Marte crudo.

℞. *Limat. Martis*, extrahe rubedinem cum *Aceto destillato acerrimo*, s. a. decanta, & abstrahe. Dein extrahe cum *spir. Vini.* Quo tandem iterum abstracto, relinquitur *Tinctura* seu *Essentia Martis* in fundo.

Dosis ad ℈i. vide *Staarrtam Ibst.*

Aliter.

℞. *Limat. Chalyb.* q. pl. irroretur *Aceto destillato* aliquoties exsiccetur. Hinc extrahe cum *spirit. Vini tartar.* J. C. F.

3. Alia ex Croco Martis Quercetani.

℞. *Croc. Martis* (*per Aqu. Fort. facti*,) extrahe *Tincturam* digerendo cum *spirit. vini vulgari*, donec rubescat: decanta à Fæcibus, & abstrahe ad oleositatem.

Dosis: Præmissis Universalibus, propinatur mane ac vesperi gutt. 9. vel 10. in *Decocto Juniperi. Hartmannus in Pract. loco de Hæmorrhag. & de Hydrope.*

4. Alia ex Croco Martis.

Sic & ex *Croco Martis per reverb.* fit *Tinctura cum spiritu vini*, cujus eadem *Dosis.*

5. Alia quæ Basilii est.

℞. *Limat. Ferri*, solve in *sp. vitrioli rubr.* p. 1. *Aqu. fontan.* p. ii. filtra calidè & crystallisa s. a. *Crystallos* exsicca sub Tegula continuò agitando, habebisque *Crocum purpureum*: affunde *acetum*, destilla, & extrahe s. a. Hinc abstrahe in MB. *acet. destillat.* ac elue, *aquam font.* aliquoties abstrahendo, *Tholdius.*

N. 1. Eodem modo ex *vitriolo Martis* ad summam rubedinem reverberato extrahitur *Tinctura*, seu *Sulphur* beneficio *Acet. destillat.* s. a. Quæ Abstractio Aceti destillati in forma *Pulvisculi* rubicundissimi asservanda.

N. 2. Ex remanente *Terra* extrahitur *Sal. com.* per *Aquam Mellis* corrosivam.

6. Alia ex Scoriis cæruleis.

℞. *Scorias Ferri cæruleo virescentes*, pulverisa (alii calcinant priùs hor. 24.), extraheque *Tincturam rubram* digerendo cum *aceto destillato acerrimo*, filtra & abstrahe; restantem *Tincturam* edulcora aliquoties *aqu. pluvial. Tinctura* hæc liquescit sponte in Cella.

N. Efficaciorem habebis Medicinam si per *spiritum Vini Tincturæ* solutionem ac extractionem denuò iteraveris.

Vires. Longè efficacior est, quàm Crocus vulgaris reverberatione factus. Vim habet sistendi omnes fluxus, sive sint Menstrua, sive Gonorrhæa, Dysenteria, Diarrhœa, Hæmorrhagia, &c.

7. Alia ex Floribus Croci Martis.

℞. *Crocum Martis* (per reverb.) sublima cum *Sale Ammoniaco*, ex *floribus* edulcoratis extrahe *Tincturam* cum *spiritu Vini*; abstracto iterum spiritu Vini, relinquitur *Essentia* in fundo.

N. Dicitur præcipitare Mercurium. *Keslerus. lib.* 3. 71.

8. Alia ex Calce Martis.

℞. *Ferrum limatum* à quo *Sal Ammoniacum* sexies vel pluries sublimatum sit, extrahe cum *spir. vini*, decanta & abstrahe aliquoties cohobando.

N. Pulvis ille ante extractionem in *liquorem* resolvi potest, qui *aqua* elotus etiam intrinsecùs exhibetur.

9. Alia.

℞. *Croc. Martis probè calcinat.* q. v. irrora cum *spir. vitrioli*, digereque in Arena calida, donec spiritus Vitrioli exsiccatus fuerit: hinc tere super Marmore, affusaque *aqua fontana* macera in Arena calida per dies (3.) postea filtra per Chartam: *Filtratam* inspissa, & extrahe cum *spiritu vini Tincturam.*

Ex communicatione Affinis mei dilecti *Jacobi Holtzapffel* s Pharmacopœi nostratis laboriosissimi.

10. Alia Tinctura: Manna Martis.

℞. *Martis lamin.* q. v. extrahe cum *spiritu Ferri alcalisato* & filtra & abstrahe: sic habes *Tincturam Martis.*

11. Basium Martis & Veneris, seu Tinctura extemporanea S. Closei.

Compara tibi *vitriolum ex viridi Æris* (Germ. *distillirten Grunspan.* Gall. *verdet distillé*): pelle per Retortam Igne Arenæ quidquid *Phlegmatis* & *Spiritus volatilioris* exire poterit. Hoc affunde super *Limaturam Ferri* in Vase stricti ori. Intra quadrantem horæ absque adjuvamine Ignis, *Sanguine Martis venas impregnabitur*: abstrahe *Phlegma*, atque sublimi *Croco spiritum vini* superfunde, denuoque extrahe.

12. Sal saccharinum, & Tinctura flava Martis ejusdem.

℞. *Croci Martis parati cum Sulph.* q. v. Affunde *Aquam restantem post præcipitationem Butyri Antimonii*, quam *spiritum vitrioli Philosophicum* vocant, una cum *Phlegmate* (si hic desit cape *spiritum Sal. com. vitriolati diureticum*, ut *Cap. de Sal. com.* indicabitur): sine extrahere in Arena *Tincturam* flavam cum fœtore quodam sulphureo, qui mox evanescit. *Hanc* coagula post filtrationem in *Sal com.* Saccharo dulcius, & majoris virtutis gratia *spiritu vini* circula.

Vires. Hepar roborat, unde Hydropicis, inque qui difluentia in Tibiis Ulcera patiuntur prodest, Menses superfluos & Hæmorrhoides siccat, Dysentericos juvat, sumpta cum *Theriaca vec.* Lienem deobstruit.

Dosis Salis ℈ß. cum *Ol. Nuc. mosch. Tinctura* gutt. vii. in *vino*, *aq. Linariæ.*

13. Tinctura rubra Martis.

Laminas Ferri subtiles stratifica cum *Pumice*, & reverbera per 24. horas. Rubescet Pumex, è quo cum *Aceto destillato tincturam* poteris elicere, & in *Sal rubrum* coagulare.

Ad

---

mis Morbis à ʒß. ad ʒi. propinari potest. Hæc Tinctura & Præparatio ejus videri potest in ROLFINCII *Chymia*, præprimis in *Dissertatione de Marte & Venere*, quæ Dissertationes sunt elegantes & lectu dignæ.

Ad Tincturas has pertinet sequens *Tinct.* seu *Ess. Martialis*:

♃. *Antimonii puri* ℔i.

Fluat in Crucibulo Igne forti; injiciatur

Limat. Chalyb. ℔ß.

Fluant aliquandiu: *Massa* contundatur, addatur iterum *Limatura Chalybis*, & procedatur ut antea factum. Factis sic Scoriis, *harum* ℔ii. affunde guttatim.

Spiritus Salis ℔iv.

Ponantur in digestionem ruditer agitando, posteà extrahatur *aqua communi vitriolum*, & coaguletur:

♃. *Conversi hujus vitriolacei antimonialis* q. v.

Destilletur ex Arena, & acquiritur *spiritus*; tandem fortissimo Igne adscendet *sublimatum* in altum, quod solvatur *spiritu vini*, & servetur tanquam melior *Martis Essentia.*

Hæ Tincturæ omnes sunt Aperitivæ. Inter *adstrictivas* non inelegans est *Tinctura Chalybis Antiacheltica* cum *spiritu veneris*, seu cum *spiritu viridis Æris*, quam ZWELFFERUS *in mant. Hermet. pag.* 337. habet.

3. Huc referatur *Tinctura ex Croco Martis Quercetani Num.* 3. ubi notanda in isto Croco certa encheiresis. Ex ejusmodi enim *Croco per aquam fortem parato*, cum *Aceto destillato* elicitur adhuc *Crocus*, qui cum *mercurio præcipitato* tandem *Lunam* in Solem tingit.

5. Loco *tinctura Basilii Num.* 5. longè melior videtur ea *tinctura Martis adstringens*, quæ vulgo *tinctura Sulphuris vitrioli* dicitur, & à quibusdam parari solet ex *Capite mortuo vitrioli martis*, post destillationem remanente, sed malè: rarò enim Mars solus reperitur in Vitriolo, sed & Venus simul admista. Optimum præparandi modum dedi *suprà.*

6. Elegans etiam est ista *Præparatio ex Scoriis Reguli cum aceto destillato* nu. 6. quæ *Extractio* inspissata postmodùm cum *spiritu vini* dat *tincturam adstrictivam.*

V. SU-

Ad Calcinationem Reverberatoriam pertinet sequens.

Limaturam Ferri calcina absque ulla præparatione aut commixtione Ignis Reverberii, donec ex rubedine summa in Calcem albam transierit.

Dosis ℨß. in *vino albo*, *Frater D. Rondelii* hoc medio ab Ischuria curatus est. Ex communicatione *S. Closai.*

Tinctura alia, & inde Magisterium Martis albissimum.

Limat. Martis Igne fortissimo eousque reverberetur, donec elevetur in *Crocum* levissimum, & rubicundissimum. Irroretur cum *sp. Aceti* atque siccetur. Repetendo hoc (4.) dein tantum affundatur *sp. aceti* q. s. ad Extractionem. Digeratur usquedum colore rubicundo tingatur, sæpiùs verò agitetur. *Extractio* lento calore redigatur ad mellaginem, quæ soluta *Aq. pluv. destil* & *filtrata* præcipitetur cum *sp. vitrioli*. Sic habebis *Magisterium albissimum*, quod probè edulcorandum.

Vires ex ipsa descriptione cuivis patebunt: prodest in morbis quampluirimis hypochondriacis, hepaticis, &c.

Ex communicatione *Cl. D. Joelis Langelot.*

V. SUBLIMATIO.

Hinc 1. Flores ex Marte crudo.

Sublima *Limaturam Ferri* cum *sale ammoniaco* (vide in *sale ammoniaco*) & elevatur quoque portio *Ferri*, hæc à sale ammoniaco elota habere vim sclopetantem, æquè ac Aurum fulminans, dicitur, sed erroneè.

2. Flores Martis ex crystallis.

℞. *Crystal. Martis* (*cum aqua Fort. nitrosa fact.*) sublima cum *sale ammoniaco*, & habebis *Flores* rubicundos, quos edulcora. *Keslerus lib. 1. cap.* 63.

Vires. Vim maximam habent in Lienis & mesenterii obstructione.

VI. SALIFICATIO.

Sal Martis duplicis videtur esse sortis, *subdulce* scilicet & *vitriolatum.*

1. Sal Martis Subdulce.

℞. *Limatur. ferri*, irrora *acet. destillat.* optimè, ut pasta inde fiat, quæ siccescat; siccatam terre ac irrora iterum, &c. idque repete multoties. Tandem affunde *Phlegma aceti*, coque bulliendo & filtra: humiditate in MB. abstracta, digere cum *spirit. vini*, *crystallosque* serva pro usu.

Vires. Vim habent incidendi & aperiendi obstructiones etiam contumaces Viscerum & Uteri. Vide *in epistol. Gregor. Horstii observationibus annexis lib.* 1.

(Ex hoc *sale pilulæ spadanæ* constant.)

(Hoc *sale aquæ* soluto *acidulæ* parantur.)

(Hoc *sale Martis Riverius* multum effecit.)

Idem *sal* assequi poteris vi *Aquæ simplicis*, loco Aceti destillati ac phlegmatis ejusdem adhibitæ, sed quantitate minima.

N. Svecicam Ferram sale abundantissimum est, ideoque reliquis in salis hujus confectione præferendum.

2. Aliter.

℞. *Calcem* seu *Crocum Martis* (*per aquam Regalem factam*): extrahe *sal* cum *aqua*, filtra, coagula: ac repone ad crystallisandum, vel inspissa prorsus. *Salem vitriolicum*, quem nactus fueris, solve denuo aliquoties, & coagula: sic habebis *sal martis subdulce.*

N. Filtratio siquidem fieri nequit, quin charta vi corrodente corrodatur: dilui potest *solutio aqua fontana*, quò minus acris, & filtraturæ aptior evadat.

3. aliter, sal Basilianum.

℞. *Materiam in Tinctura præparatione residuam* (e. gr. in *Tinctura Basilii*): affunde *aquam mellis terrestrem*, ac extrahe *sal. sem.* f. a. Hinc abstrahe *aquam Mellis*, edulcoraque cum *aqua fontan.* per destillationem iteratam abstracta. Tandem clarifica cum *spiritu vini. Tholdius in Halograph.*

Dosis gran. 6. 7. 8. &c.

4. Vitriolum Martis ex Cementato.

℞. *Calc. Martis* (*cementatam cum sulphure, ut suprà,*) extrahe *sal. com.* ut moris per *aquam calidam*, filtra & crystallisa f. a. *Crollius.*

5. Vitriolum martis ex soluto Marte.

℞. *Limat. Martis*, solve in *oleo vitrioli rubr.* p. 1. *aqua font.* p. ii. filtra calidè, & crystallisa f. a. *Tholdius.*

N. Simili modo & per alios *Liquores acres* Crystalli martis exhiberi possunt, de quibus in *crocorum præparationibus*, quippe nihil aliud sunt quam ipsemet Crocus, quem ipsum vel sola exsiccatione ad Ignem, referunt.

Sal Martis purgans.

℞. *Salis ammoniaci*, *Limat. Martis* p. æq. Misce leniter terendo in Marmore, inde Cucurbitæ fictili, & sublima primò lento Igne, dein fortiori, sensim per gradus Ignem augendo. Tandem refrigescere sine, fractoque Vase, *partem superiorem albam* reserva novæ sublimationi cum *recenti Limatura Martis* peragendæ: *partem mediam croceam* similiter serva (sunt *Flores Martis diaphoretici.*) Denique, *partem quæ in fundo remansit* (*Caput mortuum*) eximе, & modo vulgari *sal com.* extrahe, atque solvendo & coagulando purifica; clausoque Vitro reserva.

Vires. Vim obtinet purgandi.

Dosis ℈ß. ad ℈i. in cocbl. 1. aut 2. *syrupi violarum laxativi*; &c.

N. Quando *sal commune* prædictum in *syrupo violarum* solvitur necessum est ut bene agitetur, donec syrupus totus spuma evadat, quæ stet per noctem, ut clarescat iterum. Tunc addatur pro libitu aliquid *Cremor. laxativi*.

Ex communicatione *amici hamburgensis.*

VII. LIQUATIO.

Mars per se minimè liquescit, verùm si in *Crocum* (Calcinatione humida,) redigatur, aliquo modo liquabilis evadit; unde *Liquor* seu *Balsamus*, Medicamentum in Vulneribus aptissimum.

CAPUT

V. SUBLIMATIONIS MARTIS *negotium* cum *sale ammoniaco* faciendum, atque exinde parandam *tincturam*, *spiritum salis Martialem*; *sulphur vitrioli martiale anodynum*, omnium optimè & exactissimè describit ZWELFFERUS. *mant. spagyr. pag.* 338. & 339. & HOFFMANNUS *in clav. pag.* 228. Processus est legitimus, & omnes encheireses adsunt *Flores sublimati* colorem acquirunt Aurantiorum, & sanè perquam egregii sunt in nonnullis Morbis cachecticis & chronicis loco *Digestivi* usurpati, imprimis febrifugi sunt. Ipse *spiritus salis Martialis* Acidularum loco usurpari & usu diuretico commodè adhiberi potest. *sulphur vitrioli anodynum*, quod ZWELFFERUS exinde parat, suspectum est: an præter vim præcipitatoriam simul vi anodyna polleat? Retulit tamen amicus, se egregiam vim, si non perfectè anodynam, saltem demulcendi & quietos servandi Ægros, observasse.

VI. SAL MARTIS *genuinum haberi nequit*. *Sal Martis subdulce* autem Concretum novum & compositum est, ex Acido *aceti* corrodente Martem. Quidam ut præparent *sal martis*, solvunt *vitriolum Martis* in *aqua*, quod præcipitant *oleo tartari*, præcipitatum volunt esse sal martis, quod habet vim purgandi: sed reverà est *crocus martis* ex *vitriolo* præcipitatus, & est nugatoria præparatio.

Ex Marte præparantur *Pilulæ spadanæ*, propter egregium usum satis laudatæ. Dicuntur *spadanæ*, quoniam *acidularum spadanarum* virtutes æmulantur & sequuntur, principale earum ingrediens est *sal martis*, & *sal ammoniacum.*

VII. Superius fuit facta mentio *Reguli martis* ex quo volunt nonnulli parare MERCURIUM MARTIS *vivum*, quem tantum *auri* possidere dicunt, quantum quis mercurii hujus habeat: ex eo, quòd in hoc mercurio lateat *spiritus solis*, qui aptus natus sit exaltare Lunam in Solem. Modum parandi hujusmodi *mercurium*, qui tamen non videtur genuinus, videbitis in AGRICOLÆ *commentario in Poppiam* ubi *de marte*. Sed difficilis admodùm est *mercurificatio* hæc, quia utut Mercurius, cum omnibus Metallis amicitiam habeat, & Amalgamata constituat, tamen cum marte hoc non procedit. Ratio est defectus principii mercurialis in marte.

De *usu martialium* adhuc noto *primo*: quod post usurpationem Martialium, ut felicius operentur, & imprimis usu Limaturæ Martis, *blandus* ab assumptione *Corporis motus* imperetur: *deinde* semper, rectè monente SENNERTO, *[illegible]* & *Lubricantia* sint administranda; ne particulæ Martiales adhæreant nimis plicis Ventriculi & intestinorum, & sic corpori non leves possint inferre turbas. Ratio textu-

CAPUT XII.

De Cupro.

Cuprum, alterum metallum, ex ignobilioribus duriusculis est, constans secundùm *Theophrastum* ex sulphure purpureo, sale rubro, ac Mercurio citrino.

Dicitur *venus*, quòd enim *venere cœlesti* in Macrocosmo, cumque *generativis Partibus* in Microcosmo sympathiam obtineat; dicitur & *Æs*. German. *Kupffer*. Gal. *Cuivre*.

Flores Æris veniunt granula a panibus æreis, quando affusa *aqua* refrigerantur prosilientia, plerumque etiam *viride Æris*.

Vires. Præterquàm quod partes generativas peculiariter confortare creditur, variis abundare facultatibus æstimatur, adeò ut sint qui dicere non vereantur, nullum Metallorum salubriorem spirare auram, quam Cuprum. Et hinc majoribus, ac præcipuè *Hippocrati* præter reliqua frequentissimo in usu fuit. Nos relicto *Cupro crudo*, *Præparationes* libabimus, quæ sunt

I. *pr.*

---

turæ Ventriculi in Ægro habeatur, quæ nunc sensibilior & magis delicata, nunc firmior, robustior, & minùs sensibilis est. In illis ex Fibrarum textura subtili minùs in substantia, sed potiùs, quantum possibile, in minima sui redacta propinentur; in his verò, ubi fibræ densiores, robustiores, aut duriores sic quasi sunt, etiam in consistentia paulò crassiori propinari possunt: in prioribus enim subtilibus non rarò à Martialibus virinlicis durioribus Dolores, Tumores Ventriculi gravativi, Apepsiæ, Cardialgiæ, &c. supervenire solent; in posterioribus verò post eorum usum periculum tale nullum est. (I)

CAPUT XII.

De Venere seu Cupro.

Venus seu *Cuprum*, alterum ex ignobilioribus & durioribus *Metallis*, est mixtum in suo concreto materiali; *marti* in multis simile, copiosa *Terra* quasi *alcalina* seu *salino Principio* constans, meliùs & intimius *Principio mercuriali* puriori combinatum, cum *sulphure* forti acido rubescente, mediocriter omnia miscente. Hinc *Cuprum* magis quàm Ferrum *malleabile, extensile & fusile* evadit: unde etiam Soli & Lunæ, fine eo, ut horum Metallorum impediat ductilitatem & fusibilitatem, commodè misceri potest. Contrarium fit in marte, qui non potest misceri cum istis, quia liquefactionem, solutionem & ductilitatem eorum impedit. Propter hanc mistionem cum Luna fit, ut *vera avis fit genuina tinctura Lunæ*. Reperitur in Mineris Terræ, nunc pura, nunc, idque sæpiùs, Lunæ sociata, cui etiam pertinacissimè adhæret ejus sulphur; difficilis enim separationis est. Saturnus quidem in Testa probatoria separat Venerem; attamen semper aliquid adhæret Lunæ de Venere. Propter hanc pariter mistionem inter quosdam sublimiores chymicos admodùm nobile habetur appropriatum nempe pro albis metallis tingendis, adeò ut VALENTINUS *de Lapide* asserat, venerem maximam partem esse solis Tincturam: hinc etiam Lunam fiam Venere mediante, non secus atque cum antimonio; in solem tingere volunt. *Cuprum* enim per se *est substantia Lunaris*, magnam habens convenientiam cum Luna: scilicet sulphur Veneris in recessu habet intensam rubedinem & convenientiam cum sulphore Solis. Est tamen quodammodò heterogeneum, ex parte in purum & volatilius, & ex parte fixum: cujus ratione Lunam colore rubeo tingere volunt, modò legitimam impressionem habeant in Lunam. De hoc intelligendi sunt antiqui versus BASILII VALENTINI.

Von innen blau, von aussen weis,
Wenn ich erlang den Fixen Preiß
So Kleidet mich venus zur hand,
In scharlach und in Purpur Gewand.

In *venere* ergò consideretur *sulphur* & *Mercurius*. Propter vicinitatem *veneris & martis* illa quoque in hunc, & hic in illam, mutari potest, cùm in radice conveniant; si enim marti detrahatur aliquid de principio salino, Venereæ erit naturæ; si autem in Venere principium salinum coagmentatur, erit Mars.

Ex dicto mistionis modo etiam insignis ista *Colorum varietas* emergit, cùm non tantùm Mineræ cupreæ præ aliis insignirer ac diversimodè coloratæ appareant, sed etiam nullum minerale est, quod præter venerem tam varios colores producatidque tam mediante solutione, complurium menstruorum ope, quàm mediante præcipitatione; omnes tamen illi intra limites ex viridi cœruleo, & cœruleo viridi ferè comprehendi solent; conferatur BECHERUS *phys. subterran. pag.* 389. item KUNCKELIUS *obs. p.* 2. *pag.* 61. Sic *venus* cum *urinosis* tractata cœruleum seu sapphirinum; cum *acidis, aceto* aut *sale communi*, viridem; cum *aqua forti* aut etiam *aqua regia*, cœruleam. cum *spiritu vitrioli & sulphuris* in forma liquida, virideſcentem in forma coagulata cœruleum colorem, repræsentat.

Quoad *usum cupri* seu *veneris* in medicina, sæpè tam crudè usurpata, quam quocunque hactenus modo præparata, propter sulphuris volatilitatem est noxia, ob nauseas, vomitus enormes, insignes stomachi subversiones, etiam per plures dies durabiles, supervenientes, ac inde gravia ac deteriora illata symptomata: adeò ut nesciam nauseosa magis, stomachoque horridiora subjecta, quàm ex venere. Unde ZWELFFERUS Pharmacopœos rectè monet, ut in remediorum acriorum, & acidorum præparatione circumspecti sint, ne in *mortariis & vasis aneis* tractentur. Miror ergò cur Renibus, Utero, ac partibus genitalibus remedia venerea conferre dicantur, nisi forsan Assertum hoc præconceptæ innitatur hypothesi, quasi venus partibus veneri inservientibus etiam dicata sit, vi analogiæ Macro & microcosmi, quod satis futile. Hinc potiùs *externo* saltem *usui*, eoque *chirurgica*, inservit venus, quatenus pro texturæ suæ ratione acida quælibet absorbet, ac simul hinc saporem ac texturam stypticam seu adstringentem, ac detersivam & mundificativam, acquirit. Unde in Ulceribus mundificandis, consolidandis, in abscessibus putridis purificandis, in Gangræna arcenda, usitatissima sunt *venerea*, & præ cæteris in usu sunt *Æs ustum*, hinc *viride Æris*, & post hujus destillationem *Caput mortuum* seu *crocus veneris* remanens. Hæc Chirurgis usitatior magisque polychresta *emplastrorum* & *unguentorum* contra Ulcera & Gangrænas sunt Ingredientia. Cæterùm, si sit legitimè præparata Venus, sententia AUTHORIS præ omnibus Metallis saluberrimam spirat auram, salubremque dat medicinam, imprimis si sulphur ejus volatile, aut pars sulphurea fixior, inde eliciatur: unde *sulphur vitrioli veneris fixum* adeo nobile dicitur Medicamentum. Necesse igitur est, ut corrigatur ejusmodi sulphur volatile & invertatur, ut fiat fixum, si internè remedia ex Venere volumus usurpare.

Quoad

(I) De Ferri natura *innumeræ sunt naturalium philosophorum hypotheses. Verosimile videtur quod ait* Geoffroy, Ferrum *scilicet esse Compositum ex* sulfure *seu materia inflammabili*, sale vitriolico, & Terra: *hoc enim posito omnes illius proprietates facile explicantur. Celeberrima est concertatio inter laudatum Authorem*, & Lemery. *Primus putabat ex mistione sulfuris seu Materia inflammabili*, *Salis vitriolici*, *& Terra creari posse Ferrum: quare ex* Argilla *&* Oleo Lini, *vel ex* Oleo vitrioli *&* oleo terebinthinæ, *Ferrum conficiebat. Negabat* Lemery, *Ferrum ex illorum corporum commistione creatum esse, sed ajebat (quemadmodum &* Hombergius*), in omnium Plantarum Cineribus Ferri micas contineri, quæ Cultra Magneti affricta facile adhæreant. Ad hæc respondet* Geoffroy: *hunc iterum urget* Lemery, *ut videre est* in actis academ. scient. anno 1704. 1705. *&c. Et reverà* Ferri particulas *non solùm in* Plantarum Cineribus *inveniri, verùm etiam in* Melle, *&* Castoreo *contineri, testatur experientia: Magnes enim illas trahit. Quare vel Magnes aliquid aliud trahit quàm Ferrum; vel Ferrum calcinatione, aut quacumque alia præparatione generari potest; vel revera in dictis corporibus continetur. Tertiam sententiam sustinet* Lemery F. *ac suadere conatur, Ferri particulas cum terræ Succo usque ad Plantarum & arborum summitates ascendere posse: Additque Exemplum: Si* Dissolutioni Limaturæ Ferri ex spiritu nitri *in scypho vitreo contenta, superfundatur* Oleum Tartari per deliquium; *Mixtura inflatur, & Ferri particula extra Scyphi labra prorumpunt; congelanturque in Corpus ramosum, ramos, folia, & flores Arborum repræsentans: quod vocari posset* arbor Martis; *non secus ac similis Vegetatio* Mercurii, *appellatur* Arbor Dianæ. *Quidni igitur poterunt Ferri particulæ ex fermentatione, quàm cum succo Terræ nutritio concipiunt, per plantarum & arborum truncos ad summos ramos & folia ascendere?*

Sexcentis Ferri præparationibus addi jure poterit Nix Martis, *quam vocant (ex* Ferro *&* Antimonio *paratam), cujus præparationem & egregias vires describit* Zanichelli Dissertatione de Ferro ejusque Nive.

I. PURIFICATIO.

Purificatur à Sordibus superficiariis si imponatur hor. 7. 8. 9. &c. in *aqua vitrioli* mixta cum *aceto destillato*.

II. CALCINATIO.

Unde

Croces.

1. Reverberatoria.

Fit more communi, *Limaturam* scilicet cremando.

N. Lamina veneris reverberantur calore Fornacis figulinæ in Æs *ustum*, quod facili contritione in *Calcem* reducitur. *Beguinus*.

2. Immersiva.

Solutio fit in *Liquore acri*. E. g. uqu. *Fort. spirit. Sulphuris*, *spirit. vitrioli*, & simil. Sic

Dissolve *venerem* in *aqu. Fort.* ac præcipita per *aquam tepidam* iosusam, vel per particulam *Martis*, *Lunæve* iojectam. *Beguinus*.

3. Vaporosa.

Unde Ærugo, seù Viride Æris.

Suspendantur *Lamina Veneris*, ut vapori *Vini* & *Racemorum* objectæ sint: sic adhærescet *Crocus* Pede leporino abstergendus.

4. Illinitionis.

Illine *Laminas Æris Liquore acido* seu *acri*.

N. 1. Quinimò sola *aqua simplex*, tantillo *Sal. com.* vel *Sal. Ammoniaco* impregnata *Æruginem* extrahit.

N. 2. Paracelsus solvit Salia (*Sal com. Sal. Nit.* & simil.) in Vesica, atque solutum *Liquorem* laminis illinit. *Libr. de Mort. rer. natural.*

5. Cementatoria.

Pit cum *Sal. com. & Tart.* &c.

℞. *Laminas Veneris*. F. stratum supra stratum cum *Sal com. preparat.* calcina paulatim leviter igoiendo. Posteà ignitas in *aquam* injice, atque à nigredine benè elue, iterumque F. stratum

---

Quoad PRÆPARATA, coincidunt hæc reverà cum *praparatis Martialibus*, & eadem ferè *productu*, mutatis saltim nominibus, exhibent.

I. PURIFICATIO est nota. Quidam volunt purificare *venerem*, si in *Lixivio Calcis vivæ cum Sale acuato* extinguatur post Ignitionem: item per extinctionem io *aceto*, *cum Sale & Tartaro acuato*.

II. CALCINATIONES sunt variæ. 1. Primò enim *solo Igne* calcinatur, & fit quasi *Crocus rubicundus*, ejusdem valoris externè cum *Croco Martis constringente*, pro Ulcerum Acido mortificando. Sicuti enim quicunque Pulveres ex Marte sunt rubicundi, & vocantur *Crocus Martis*; ita quicunque ex Venere flavescentes & rubescentes vocantur *Crocus veneris*; si sint virides, vocantur *viride Æs*. Sæpiùs etiam fit mentio *Æris usti*, quod est nihil aliud, quàm *Cuprum calcinatum*.

Calcinationes Humida in Venere sunt vel *Immersiva*, vel *Vaporosa*.

2. Quoad *Solutionem Immersivum* seu *Corrosivam*: *Alcalia* non majus jus in Venerem, quam Martem, habere videntur: uode *acidis* potiùs, iisque quibusvis, solubilia existit. Hæc inter sunt *aqua Regia*, quæ venerem solvendo Lunam ipsi permistam synceram exhibet. Conf. ERCKERI *Aula subterran. pag.* 88. *Aqua Fortis* promptissimè solvit Venerem, sed sub dissolutionis actu, concitato intensissimè effervescentiæ æstu, *Gas Venereum* singulare adscendit; de quo, ut & aliis circa hujusmodi Solutionem Phænomenis, videatur BOYLE *Chymista scept. pag.* 53. Cum *spiritu vitrioli* aut *Sulphuris* soluta redditur *vitriolum veneris cœruleum*, ex quo in *Aqua* soluto cum *Oleo Tartari per deliquium* præcipitatur *Calx Veneris* sub nomine *florum vitrioli veneris*; quæ *Dosi* granorum aliquot non nihil laxat per inferiora, & præsentaneum est remedium in Lumbricis. Conf. ZWELFFERUS *Mantissa spagyr. pag.* 344. & TIMÆUS *in Epist. pag.* 393. Injectio *Martis* præcipitat *Cuprum* sub colore albo: non quod tota *veneris Tinctura* sit extracta, sed quod Veneri semper adhæreant particulæ Menstrui corrosivi; quæ obfuscant colorem cœruleum. Cæterùm potest reduci, si scilicet talis *Pulvis* cum *Tartaro* seu *Borrace* fuodatur io Crucibulo, tunc enim perfectum acquirit colorem Cupri.

3. *Calcinatio vaporosa* est, quando *Lamina veneris* suspenduntur super *Menstruum* quoddam *acidum*; sic enim Vapores acidi & corrodentes lambunt Venerem suspensam in alto, ac sensim sensimque corrodunt: unde fit *Crocus* omninò *viridis*, & quidem *Ærugo* seu *viride Æs* vocatus, cujus generalis appellatio quemcunque Crocum, seu vitriolescentem substantiam, ex Venere efflorescentem, denotat. Sic Vapori *aceti* expositæ *Lamella Veneris*, vel si immergantur *aceto* vel *spiritui vitrioli*, & suspendantur in Aere, vel cementatæ cum *Sulphure* & *Sale* (hic enim est *Pulvis Cementatorius*) exponantur Aeri, ex omnibus his *flos viridis* excrescens, seu subtile *vitriolum veneris*, *viridis Æris* nomine venire solet.

Fundamentum consistit in eo; dum Laminæ Veneris aut Aceto immerguntur, aut per Cementationem calcinantur invicem, acidum aceti, vel spiritus Vitrioli aut Sulphuris adhæret Veneri & illam corrodit in talem Crocum viridem. Speciatim tamen illud Corpus vitriolaceum solet esse, quod parant Galli, & apud nos in Officinis est usitatum, qui *Lamellas veneris* stratificant cum *Vinaceis recentibus*, seu reliquiis istis remanentibus post expressionem Succi ex Uvis, usque dum integrum Dolium plenum fiat; hujusmodi Stratificationi unam partem *aceti*, & tres vel quatuor partes *Urinæ Puerorum* affundunt, idque subinde repetunt: permittuntur hoc modo ad tempus io loco calido, unde Vinaceæ successivè incalescunt & eructant spiritum suum volatilem, atque successivè sic Laminæ Veneris penitus io Rubiginem eroduntur, quæ in Massam compactæ ordinarium Viride Æs constituunt. Uberiorem qui cupit descriptionem hujus Viridis Æris, & quomodò præparetur io Gallia, conferat ZWELFFERI *Apol. contra Tachenium pag.* 203. Solutio hæc & præparatio est planè singularis, quoniam, uti dico, ex Vinaceis potest destillari spiritus acidus volatilis, uti demonstrat KESLERUS *in Processu* destillandi *spiritum* acido-sulphureum ex *Vinaceis*, ut spiritus Vinaceorum partim participet de *Sale Tartari volatili*, partim de *spiritu vini*; unde spiritus planè est singularis. Et hic spiritus in Vinaceis adhuc residens solvit Corpora substrata seu addita, non per Solutionem violentam & corrosivam, sed per Solutionem amicabilem Naturæ & fermentativam: id quod etiam fit in Solutione Cupri in Viride Æs. Alias etiam *alio modo paratur viride Æs*: scilicet si immergantur *Lamina Veneris* in *Aqua* in qua soluta fuerunt *Tartarus & Sal commune*. Ex *Orichalco* similiter potest fieri *viride Æs*, sed est lividius, non adeò pulchrè viride, aliquantisper nigrescit, & non suavem adeò habet colorem. Omnes hæ *Viridis Æris* Præparationes & Solutiones facili negotio possunt *reduci in Venerem*, scilicet si solvatur *viride Æs* in *aqua simplici*, *Solutio* præcipitetur cum *Sale Tartari*, & sic præcipitatur *Pulvis albus*, qui facili negotio in Crucibulo fusus abit in *venerem*. Hæcque est *Reductio*, quando Metallum in substantiam pristinam reducitur.

5. *In Calcinatione Cementatoria*, quam AUTHOR habet No. 5. adhuc notandum; quòd Laminæ Veneris cementatæ si exponantur Aeri, uti dictum superiùs, efflorescat *viride Æs*; si vero ex AUTHORIS manuductione coquantur, & *Aqua* reponatur, subsidet *Crocus rubicundus*.

Usus viridis Æris internus per se est nullus: *externè* egregius io Ulceribus putridis, & gangrænescentibus mundificandis & curandis; Venus enim in usu chirurgico præ omnibus Metallis optima est; *Basis* unde constituit *Unguenti Apostolorum*, item *Unguenti Ægyptiaci*, contra Gangrænas & Ulcera putrida utilitatissimorum. Certè in usu chirurgico Viride Æs est Medicina elegantissima, imprimis inde paratæ *Aquæ Virides* in Ulceribus putridis Venereis, & Gingivarum putredine egregiæ. Solvatur scilicet *Viride Æs* in *Aceto destillato*, vel *Aqua* ebulliat & adhibeatur.

Ex hoc ipso *viridi Æris*, præter dictum usum chirurgicum, in specie est *destillatus spiritus*, qui vel per se, vel cum *Aceto*, vel cum *Sulphure* destillari solet.

Per se quidem *Viride Æs* ritè peratum permiscetur cum ana aut duplo *Arena*, & destillatur, sic prodit per Retortam Igne aperto, vel Arenæ forti, *spiritus* acidus, volatilis penetrans, reverà singularis: qui si rigorosiori Igni exponatur, viridis acquiritur *spiritus*, propter hanc causam, quòd particulæ volatiles Venerem secum rapiant.

Secundo modo Ærugo solvitur io sextuplo *aceti* destillati, *Solutio* abstrahitur ad siccitatem: *Remanentia* solvitur in *Aqua fontana destillata*, filtratur & ad tertias seu ad cuticulam evaporatur, & in loco frigido concrescent elegantes *Crystalli virides*, quæ per se. Igne forti destillantur per Retortam,

stratum supra stratum: calcina, ac elue ut priùs. Tandem coque ac repone, ut subsideat *Crocus*, quem edulcora *aqua*.

Vires. Inservit Chirurgiæ, ingreditur *Emplastrum Oppedeldoch. Gluckr.*

N. Eodem modo cementatur quoque cum *Sulphure*, hoc 3. vel 4. inque *Æs ustum* reducitur Officinarum (hoc *Æs ustum Aqua* pluries lotum fit præstantissimum ad Ulcera putrida) calcinatur itidem & *Limatura Veneris* cum *Tartaro* simili modo, quo *Martem* ad exhibendum *Vitriolum* calcinare docuimus.

III. DE-

---

tortam, donec nigredo appareat: habetur hic *spiritus acidus volatilis*, viridis plùs minùs, prout Ignis intensior fuerit, à quibusdam pro singulari *Antiepileptico Valentini* habitus. Crystallisatione hac, seu cum Aceto impraegnatione, Venus aliqoantulùm magis magisque recluditur, ac similiter in particulas exhalabiles redigitur. Unde non tantùm viridiusculus plùs minùs prodit spiritus, sed etiam, si *spiritus* hoc modo paratus leni abstractione in *Facem* redigatur, ex hac ipsa cum *spiritu Urinæ Tinctura* cœrulea elicitur; Veneris tamen potior pars in Capite mortuo remanet. Pro usu medico spiritus hic rectificandus est, & omnis Venus, quantum possibile, separanda, & *Menstruum* erit *Zwelfferi*, penetrantius, quam Acetum destillatum.

Facilio: encheiresi *viride Æris* calefactum cum *Aceto destillato*, saltem irroratur; pro illius ℔i. sufficiunt hujus ℔ii. sic non minùs Venus aperitur, & commodè postmodùm destillabilis evadit.

Caput mortuum Veneris, post spiritum ex Viridi Æris Destillatione restans, superfuso *spiritu Salis Ammoniaci*, dat elegantem *Tincturam sapphirinam*, quæ leviter exhalans dat *Crystallos cæruleas*, in Mania perquam proficuas, ut quidam affirmant: saltim id præstabit hæc Tinctura, quod decantatæ Lunares Tincturæ promittere solent.

Jam quoad *spiritus* hos *Viridis Æris*, tam *simplicem*, quàm cum *Aceto* destillatum, Iis est non levis inter TACHENIUM, & ZWELFFERUM, quorum hic in *Mantissa Hermet.* tantumnon pro *Succedaneo Liquoris Alcahest* hunc spiritum venditat; Ille verò nullo modo à communi aceto destillato differre asserit. Verùm, utut in multis coincidant mutuo spiritus Viridis Æris ac Aceti destillati, tamen prior hic penetrantior; & magis concentratus est, unde in solvendo Corpora, v.g. *Corallia, Perlas, Viperas*, & alia subjecta, idem ferè *spiritus acidus* post solutionem denuò abstrahi, & pro novis solutionibus sæpiùs adhiberi, potest, ita ut parum ejus cum Corporibus solutis jam tum maneat, cum econtrà *Acetum destillatum* ferè integrum cum Concretis solutis, *Coralliis, Perlis, Lapillis Cancrorum*, &c. remaneat ZWELFFERUS quidem vult, quòd omnino sine amissione virium operetur, quod tamen impossibile est; semper enim de acido adhæret aliquid subjecto corroso. Adhuc participat *spiritus Viridis Æris Sulphure Venereo*, in quo Venereo odore non levis virtus medica quærenda est; Ista saltem, quam adeò deprædicat BASILIUS VALENTINUS *cap.* 15. *de Rebus Naturalibus*. Uno nomine: essentialiter ferè idem sunt, accidentalibus quibusdam proprietatibus, & inde dependentibus operationibus varietate plùs minùs discriminantur. Confert hujusmodi *Viridis Æris destillatus spiritus* præsertim pro præparandis aliis Remediis Chymicis, tanquam conveniens *Menstruum*, ita ut loco Aceti destillati longè commodiùs in usum vocari queat: vid. ROLFINCIUS, tam in *Tr. de Venere & Marte*, quam etiam *in Chymia*.

Alias *spiritus* hic egregius est in incidenda quacunque mucilagine, in secernenda quacunque viscitidate, sive in Ventriculo, sive in Pectore, sive in Pulmonibus stabuletur: si in Pulmonibus, valdè convenit in *Aqua Hyssopi* à gott. x. ad xv. in Lethargo in *Aqua* quadam *Epileptica*, *Aqua Liliorum convallium*, *Florum Tiliæ*, *Salviæ*; & cum *Aqua Epileptica composita*, in eadem *Dosi*, in Cephalalgiis, partim ex Cerebro, partim ex Stomacho obortis, præsentissima est Medicina. Plura qui vult de virtute spiritus Viridis Æris, conferat ZWELFFERUM *in Apolog. contra Tachen. pag.* 205. item HOFFMANNUM *Clave pag.* 240.

Ex hoc *Viridi Æris* paratur etiam *spiritus acidus* compositus cum *Gummi Ammoniaco*, & dicitur vel *spiritus Viridis Æris cum Gummi Ammoniaco*, vel *spiritus Gummi Ammoniaci cum Viridi Æris*: nempe

℞. *Viridis Æris* part. iß.
Gummi Ammoniaci part. i.

Misceatur invicem, & destillentur per Retortam Igne Arenæ, & prodit *spiritus* acidus admodùm volatilis, una cum *Oleo* quodam crasso & fœtido, quæ rectificatione invicem separantur, & fit fortiter penetrans: adservetur pro usu.

Hic spiritus mirus est in Affectibus Pulmonum, quales sunt Asthma ex Mucilagine crassa, Tussis ex Materia crassa & viscida, in Catarrhis, quos vocant suffocativos. Nam revera tales Catarrhi suffocativi sunt Suffusiones Sanguinis in Vasis Pulmonum majoribus, & similibus affectibus Pulmonum. Item mirabilis est in affectibus Stomachi, quando est oneratus copiosa crassa & viscida Pituita ac Mucilagine. Hanc enim potenter incidit, & volatili aciditate Fermentum Stomachi labefactatum eleganter restituit: miscetur in affectibus Pectoris cum *Elixire Pectorali Doct. Michaelis*, in affectibus Stomachi cum *Elixire Stomachali ejusdem*. In defectu horum Compositorum alia substituuntur, quod facile erit iis, qui cognitionem habent simplicium.

Cum *Sulphure* tandem etiam ex *Viridi Æris* destillatur *spiritus* reverâ singularis, cujus præparationem accuratam ex *Sulphuris communis* seu *crudi* p. i. *Viridis Æris* p. iii. videbitis in *M. A. N. C. Anno* 6. *&* 7. *Append.* 54. Spiritus hic acidior & fixior est, quàm iste, qui destillatur cum Gummi Ammoniaco, rectificandus denuò, & tunc facilè accedit ad vires superioris, utut non sit adeò volatilis, sed acidior.

Alias ex his tribus in usu est *spiritus Asthmaticus* dictus *Doct. Michaelis*, cujus primus Author est LANGELOTT, quem multi habent pro Secreto. Ingredientia sunt eadem, saltem variant proportione; nempe

℞. *Viridis Æris* ℥iv.
Gum. Ammoniaci ℥ii.
Sulphur flavi vel *inflammabil.* ℥i. ad ℥iß.

Mista destillentur per Arenam in Receptaculum amplum, & prodit *spiritus flatuosus*, ac tandem *Oleum empyreumaticum*. *Spiritus* accuratè per Retortam rectificetur, quo ab Empyreumate liberatur: subtilis ac penetrans, & in incidendo Muco viscido, Bronchia obsidente, aliisque affectibus Pectoris & Pulmonum, efficacissimus evadit. Sed in his Destillationibus exactum observandum est Ignis regimen, adscendendo nempe per gradus, nisi enim hoc observetur, violentia spiritus omnia disrumpit.

Redeo ad *Calcinationem Cementatoriam*, cujus beneficio *venus* mutatur, nunc in *Crocum*, nunc in *vitriolum*. Fit eodem modo, quo calcinatur Ferrum. Cum *Sale* aut *Nitro* instituta, est nullius usus: per Stratificationem autem cum *Sulphure* instituta, totum *Cuprum* in *Crocum* redigitur, qui repetita *aqua* affusione in *vitriolum veneris cæruleum* crystallisari potest. *Crocus* autem cum *aqua* edulcoratus, est Corpus saturatum, nihil valens. Cum *spiritu Nitri* etiam fit perfectum *vitriolum cæruleum*, per se horridum in Medicina, propter vim subversivam Stomachi & inimicam Pulmonibus. Observandum tamen, quod beneficio hujus *vitrioli* paretur *Sulphur* illud *veneris fixum*, quod HELMONTIUS vocat *Ignem veneris*, & ex hoc *Sulphure* paratum Oleum, *Oleum Ignis veneris* dictum. Certè inter Sulphura metallica virtute anodyna præfertur reliquis. Est scilicet Sulphur istud, quod virtute eradicativa dicitur placare quascunque furores & excandescentias Archei, ipsique conciliare ideam placabilem: vid. hinc inde in *Tr. de Herbis, Verbis, & Lapidibus*, item *in Tr. Butler*. Ex omnibus Metallis parari potest *Sulphur Philosophorum benedictum*, cæterùm citiùs ac promptius ex Venere: vid. POLEMANNUS *in Tr.* eleganti *Germ. de Sulph. Philosophorum*: ubi satis fidelis est in suis Præparationibus, utut multa promittat, quæ non potest præstare, & sic est deceptor; cujus Theoria quidem vera, Praxis autem in fine tantummodò falsa est.

Hoc *vitriolum veneris* singularem sympathiam cum Morbis habet, onde ex hujus *Sulphure*, seu fundamento, oriuntur Curationes Sympatheticæ cum *Pulvere Sympathetico Digby*, qui paratur ex *vitriolo veneris*, juxta tempus caniculare *calcinato* (videatur *Theatr. Sympathet.*) Ulcera Renum & Vesicæ curans, Hæmorrhagias sistens. Loco hujus Pulveris sufficit solum *vitriolum veneris*, cui, aut *Capiti mortuo hujus*, immittantur excrementa, ratione virtutis sympatheticæ in *Sulphure veneris* non nihil fixiori fundatæ; de quo suo loco fusiùs.

Succedaneum Sulphuris vitrioli veneris fixi ita parari potest, si *spiritus vitrioli* vel *Sulphuris* misceatur cum *Oleo Terebinthina*, ut effervescant: *Mixtura* hæc postmodùm destillatur, & remanet *Corpus sulphureum inflammabile*, insignem vim anodynam habens.

Ad *Calcinationem* pertinet etiam, quando ex *venere* cum *Lapide Calaminari* fit *Orichalcum*, cujus Compositionem dedi *superiùs*.

III. Porrò

III. DESTILLATIO.

Destillationibus iisdem *Cuprum* subjici potest, quibus Mars. Unde & *aquam*, *Spiritum*, *Oleam*, *Mannam*, &c. exhibere aptum natum est; imprimis tamen Destillationi subjicitur *vitriolum veneris*, cujus *spiritus* adeò famosus est, ot peculiari nomine *Acetosus esurinus à Paracelso* nuncupetur; viresque quæ Spiritoi Vitrioli vulgaris adicribuntot, huic efficaciùs competunt.

1. *Spiritus & Oleum vitrioli Veneris S. Closs.*

Fiat *vitriolum veneris* methodo Crolliana. *Hujus* ℔. xII. in Retortam conjeiootur & Igne moderato destillatur *Phlegma* omne, id quod horis eirciter 6. perficitur. Cohobeturque Destillationibus aliquot super *Colcothar* proprium, ut mediante hac Fermentatiooe spiritus volatiliores secedant promptiùs: tum demum augeatur Ignis per gradus per 5. dies contiouos, minimumque *Corporis fixi* io Retorta remanet, *Spiritus albos* à *rubris* separa, atque seorsim rectifica.

Vires. *Spiritus Veneris* summum ost adversus Epilepsiam Sympathicam (ioprimis ex Utero) Remedium, præmissa Purgatione cum *Floribus rubris Antimonii*. *Dos*. à gutt. viij. ad a. in *Jusculo* acidis Succis exasperato, aliàs Vomitum excitabit.

2. *Spiritus aurei coloris.*

Fit ex *Capite mortuo*, cui superfunditur vel *spirit. veneris destillatus*, vel *spirit. vini tartarisatus*, digerendo dooec *Tincturam* extraxerit: evoca *menstruum*, reliquum pelle per Retortam, egredietur *aureus spiritus*.

IV. EXTRACTIO.

1. *Tinctura Basiliana.*

℞. *Virid. Æris* q. v. solve in bona quantitate *Aceti destillati*, filtra. Hioc abstrahe ad siccitatem (aliàs crystallisabitur) nanciscerisque *viride Æris purificatissimum*, extrahe s. a. *Tincturam smaragdinam* cum *succo ex Racemis immaturis* expresso, donec nihil amplius Coloris exhibeat.

N. Remanet *Corpus*, quod reservetur ad *salis Veneris* confectionem. *Tholdius*.

2. *Alia, seu flores Æris.*

℞. *Ærug*. q. v. extrahe cum *Aceto destillato*, decanta & abstrahe ad siccitatem, edulcora optimè *aqua calida*.

Vires. Mundificativum summum est in Volneribus, unde & *Emplastrum Oppodeldoch* iogredi solet. *Wurtzius in Chirurgia*.

N. Simili modo fit & *vitriolum veneris per Crystallisationem*.

3. *Alia, Balsamus veneris dicta.*

℞. *Lamin. veneris*, affunde *spiritum Terebinthin*. digere, & colorabitur colore viridi.

Usus ejus est io Chirurgia.

4. *Alia.*

℞. *Limat*. vel *Lamin. veneris* ℔iij. vel iv. irrora *Acet. destillat*. siccescat lente, idque repete multoties. Hinc affunde *aquam calidam*, decanta ac filtra per Chartam, (& remanebit io Charta *terra flava* alii usui reservanda). *Filtraturam* coagula lento Igne ad Mellis consistentiam.

℞. *Hujus Tincturæ* quantitatem satis magnam, inde Cucurbitæ, atque Alembico leviter imposito, da Ignem lenem, & quaodo fervescere incipit, tolle Alembicum movequo Bacillo, ut resideat, idque repete, donec ampliùs non fervescat. Hinc firma & annecte firmiter Alembicum, (Luto, & simil.) destillaque ex Arena io Receptaculo capacissimo, Igne gradatim adhibito: sic prodibit primo *spiritus* albus, acidos, paulatim flavescens, & rubescens cum Nebula: urge, donec nihil ampliùs ascendat (est upus onius diei). *Destillatum* rectifica io Cucurbita oblongi colli ad siccitatem, Igne moderato, ne quid flavi & ruboi asceodat. Ex *restante materia* extrahe s. a. *Tincturam* cum *spiritu vini rectificato*. Hanc destilla, & quia ascendit quoque *Tinctura*, cohoba donec figator: hinc coagula ad coosistentiam Mellis.

N. Ex *materia* seu *terra* illa remaneoti, ulteriùs calcinata, extrahi potest *sal commune*.

Vires. *Tinctura* præstaotissimum Medicamentum est in Epilepsia, aliisque Morbis plurimis, cum *Liquore convenienti* exhibitum.

Alia, Manna dicta.

Manna simili modo parari potest ex *minera veneris*, &c. Sicut Manna Martis ex Minera Martis.

Quinta Essentia Veneris.

Caput mortuum post expulsionem Spiritus albi, & rubei *Olei* residuum, expone Aëri pluvioso, ut humescat (aliàs parum *salis* obtinebis): persundatur *Phlegmate suo*, eliciatur *sal* ot moris est, cujus pars una confundatur cum part. duabus *spir*. & *Olei veneris*, stent in digestione per 14. dies, Tingetur colore rubeo.

Vires. Hæc *Tinctura* levissimo Igne continuo fixata & coagulata, est summum Arcanum ad Morbos Cerebri, Sanguinem depurandum, Febresque omnes continuas & intermittentes. *S. Clossæus*.

V. SALIFICATIO.

1. *Sal.*

Sal veneris vitriolatum ex *viridi Æris* lixiviari potest beneficio

---

III. Porrò ad VENERIS DESTILLATA, quæ inter non ineleganter pertinet ille Labor, dom ex *venere*, cum *sublimato* destillata, *spiritum viridem* elegantem parare docet ZWELFFERUS *Mant. spagyr. pag*. 344. sicuti etiam hoc facit *spiritus vitrioli veneris* Destillatio, de ramentis Veneris simul per Retortam plùs minùs secom rapieos, unde & nauseosus existit, nisi exactè rectificatus sit. Commendatur in Affectibus Ventriculi, in Anorexia, ubi Appetitus est dejectus, & Epilepsia, ubi Digestio est abolita.

Quæritur: *an spiritus vitrioli veneris habeat prærogativam quandam præ spiritu vitrioli Martis*? PARACELSUS, & ex eo FABER, vocat *spiritum esurinum*, quia Stomachum robustum reddat, ot acquirat vires Struthiocameli in digerendo Ferro, quæ verba quidem sapiont hyperbolem, & non tam de *spiritu vitrioli vulgari*, quam *volatili* intelligenda sunt, cui PARACELSUS perfectam attriboit Curam Epilepsiæ. Sed tamen videtur, quòd spiritus Vitrioli Martis præferendus sit, quia est mitior. *Caput mortuum* autem *hujus spiritus* probè edulcoratos, est *Crocus veneris adstringens*; sicuti *Caput mortuum* ex destillatione *spiritus vitrioli Martis*, si legitimè destilletur forti Igne, est *Crocus Martis adstringens*, uti videre est in ZWELFFERO *loco allegato p*. 343. Egregium est Remedium stypticum absorbens, usu externo Chirurgis admodùm conveniens.

IV. EXTRACTIONES sequuntur, unde prodeunt *Tincturæ venereæ*, quæ tamen rarissimi sunt usos propter hostilem, qoam Stomacho facioot, impressionem: volgari enim modo præparatæ insigniter sunt vomitivæ, sicut & *Lunares*, quas AUTHOR habet *Cap. de Luna*, omnes sunt *Tinctura venerea*: quare caotè usurpentur, quia subinde Vomitus exci-

tant. Loco illarum sufficiat *Tinctura ex viridi Æris*, cujus *Præparationem* videbitis in AUTHORE, aut ex hujus post Destillationem restitaote *Capite mortuo per menstruum urinosum* paratæ; vel extrahitur *viride Æris spiritu Urinæ*, sic enim exsurgit *Tinctura cærulea* valde elegans. BOYLE *de Specific. & Simpl pag*. 137. *Tincturam* ex *Limatura veneris* extrahit cum *Oleo Terebinthina*. *Genuina* autem *Tinctura venerea* sont, si *Sulphur veneris fixum* legitimè extractum fuerit. Commendatur valdè ad Affectus Capitis, non minus quàm Tinctura Lunæ, ex eo, quòd Venus & Luna sint natura ferè congeneres, & Venus est Luna immatura, cujus tamen Veneris Sulphur Solare quasi, utut immaturum, commodè potest usorpari in Affectibus Capitis.

3. 4. Ad *Extractionem* pertinet quoque *Balsamus Veneris*, tàm *primus*, quàm *secundus*, qui sunt egregii in mundificandis Ulceribus cacoëtheis, quæ aliàs non facilè possunt consolidari: hinc *Balsamus* AUTHORIS non est inelegans pro tali Cura. Nam observetur, quòd Viride Æris sit egregium Simplex iu Ulceribus malignis & cacoëtheis: item io Ulceribus corrosivis & gangrænosis. Viride enim Æs, seu Cuprum io Viridi Æris, nondum est saturatom volatili Acido Aceti seu Vinaceorum, sed tantùm est apertum aliquantisper; unde ratione Veneris iu Ulceribus abundantem & putrefacientem Aciditatem absorbet, & ita Putredinem & corrosivitatem Uicerum potenter cohibet; sicut *viride Æris* est Basis *Unguenti Ægyptiaci* & *Purpurei* in Ulceribus cacoetheis, aliisque periculosioribus usitati. *Præparationem* hujus *Unguenti* videb. io *Dispensatoriis*, imprimis iu *Pharmacop. August*. 1. & ZWELFFERI *Pharmacop. Regia*.

V. Quoad SALIFICATIONEM, genuina *Salia* ex

nefirio *Aceti destillati*, nimirum Aceto destillato aliquantulùm abstracto, residuum frigori exponitur, sic congelaotur *Crystalli*.

2. Aliter, secundùm Tholdium ex Basilio.

℞. *Residaam materiam, ex qua Tinctara Basiliana extracta est*, ealicca, & affonde *aquam Mellis*, ut extrahatur *sal*, abstrahe tandem *aquam Mellis*, & digere cum *spiritu vini*.

Vires. *Sal Veneris* calefarit inteosiùs quàm reliqua Metallorum Salia, corroborat Ventriculum, Cruditatesque inibi emendat, proinde Flatibus, aliisque Affectibos inde oriundis, v. gr. Colico & simil. medetur; Uterum frigidum calefarit, ejus Sufforationem sanat, Menstrua promovet, Renum quoque Morbis surcurrit.

Dosis gran. 3. ad 8.

3. Aliter.

Calcina *Limataram Veneris* cum *Sulphure* (eodem scilicet modo, quo *suprà* Ferrum calcinare docuimus): hinc elixivia *sal* roquendo cum *aqua fontana*: Aqua hac evaporata relinquitur *sal*, seu *vitriolum Veneris*.

Vires. Inservire poterit loco Vitrioli, ae proinde eadem inde Medicamenta parari possunt, quæ in Vitriolo dedimos.

VI. S U B L I M A T I O.

Sulphar Veneris.

Vitriolum vel *viride Æris* cum *sale Ammoniaco* edulcoretur. Vid. *infrà*.

Flores Veneris.

Fac *Lixivium* ea ℔ij. *Calcis viva*, & ℔j. *Sal. Ammoniac.* hoc roagula in *salem*, quem M. cum part. iij. *Boli communis*, & *spiritas* albos educ iostar Aquæ Furtis, Igne per gradus aucto. Rectificentur.

♃. *Hujus menstrui* part. iv. *Limat. veneris* (aut quod melius, *virid. Ær.*) part. 1. pone inter Cineres Vase obturato, solvetur Metallum insensibiliter, affunde aliud tantisper, donec *faces* nigræ & leves tantùm supersint, *aquam solventem* abstrahe, quod remanserit urge Igne aperto in Cucurbita; ita elevabitor Metallum *in flores* subsidio resolubiles in *Balsamum viride*.

Vires. Usus ejus est in Ulceribus eacoëthicis; si verò eosdem a spiritibus Salis Ammoniaci viodicatis, tunc securè & absque morsu Vulnera & Ulcera quævis exsiccant, *Emplastris*, & *Unguentis* permiati. Ex communicatione ejusdem *S. Clossai*.

Oleum viridis Æris causticum ejusdem.

℞. *Virid. Æris* part. 1. *sal. Nitr.* part. ij. ponantur in Catillo, incendantur Carbone donec deflagrarint: quod remanet solvatur in Cella per deliquium, vel in Vesica suilla diligenter clausa in Aquam demersa. Valet ad Pustulas Venereas & Verrucas absumendas.

C A P U T XIII.

De Plumbo.

AD *tertiam* progredimur *metallorum classem*, quæ *metalla ignobilia minùs dura* continet, *plumbum* scilicet ac *stannum*.

Prope-

---

nullis metallis, præprimis ex *marte* & *venere* possunt haberi; sunt tantùm Corpora salinissima per Acida corrosa: videantur, quæ *suprà de salibus* hisce dicta sunt.

1. *Sal veneris vitriolatum* est reverà *vitriolum veneris*; nam variis modis fiunt Vitriola Veneris, vid. POTERIUS *in Pharmacop. pag.* 409. item MYLIUS *l.* 3. *Basil. Chym. Part.* 3. *pag.* 280.

VI. Sequitur SUBLIMATIO, sed *Processus* AUTHORIS non succedit, & est tantùm impostura, dum ipse AUTHOR fuit deceptus. Quidam *flores veneris* cum *sale Ammoniaco* sublimant, sed Remedium vomitorium constituunt. Huc pertinet *primum Ens veneris*, quod nihil aliud est, quàm *Caput mortuum vitrioli veneris* cum *sale Ammoniaco* sublimatum. Si paretur ea *vitriolo Martis*, habet dotes, quas ZWELFFERUS ei adscribit, anodynas & stomachales.

Oleum illud *viridis Æris causticum Autoris* non negligendum est, propter detonationem istam Nitri a Venere factam, qua alcalisatur Nitrum, non secus atque a Sulphure vulgari fieri assolet.

Inter *curiositates Chymicas* refertur etiam, *venus alba*, quam ipsam quidam in *Lunam*, sed impostoriè, mutare volunt: vid. MAROTTE *in Philosoph. triplici pag.* 128. Modi sunt varii: nempe *venus* ignita aliquoties, si in *solutione salis Ammoniaci cum aqua communi* extinguatur, Crustam acquirit albam æmulam Argento, sed sublata ea, Venus pristinum vultum acquirit. Item *Mercurius vivus cum sale Ammoniaco sublimatus* & sublimatus, per deliquium solutus, Venerem impositam elegantem & quasi argenteam reddit: conf. WILLISIUS *de Ferm. pag.* 88. Speciatim tamen *arsenicum*, vel simpliciter depuratum sublimando, vel addito *Sevo* aut *alcali* in Corpus quasi metallicum sublimatum, elegantes Venerem argenteo colore tingit, & quasi in perfectum Argentum transmutat, quatenus Veneris Acidum Arsenicum, tanquam Mercuriale subjectum, promptissimè arripit, ac secum unit, indeque Concretum quasi argenteum emergit: KUNCKELIUS *P.* 1. *Lit. G. Num.* 1. & *P.* 2. *pag.* 42. Jam verò sicuti Arsenico in Lunam quasi mutatur Venus; ita hodie quidam mediante *Zincko venerem* palliare valent, ut *Nummi aurei* seu *Ducati* inde parentur, qui etiam in *Lapide Lydio* subsistunt, & in omnibus Aurum referunt, saltem *Saturnus* in Cupolla fraudem detegit.

De MERCURIO VENERIS multi sunt qui dubitant: interim non dubitandum, quoniam sunt, qui viderint, licèt non omnes. Facilius è Venere quam Marte elicitur, idque beneficio *salium alcalium fixorum*. MYLIUS admodùm hunc commendat in *Basil. Luis Venereæ*, adeo ut nihil sit elegantius; utut dubitem, an MYLIUS unquam viderit talem Mercurium. D. MICHAELIS vidit Mercurium Veneris apud Mercatorem, quem accepit à Monacho quodam, & dixit, hunc Mercurium fuisse egregium Diaphoreticum, & elegans Antipestilentiale. Sunt qui præparant *Mercurium veneris diaphoreticum* additione *Mercurii sublimati* hoc modo:

♃. *Limat. veneris* ℥i.
Mercurii sublimati ℥ii.

Pulverisata misceantur; indatur *mixtura* Cucurbitæ angustæ in Balneo Mariæ, & procedatur lentum cum Igne, donec liquescant, ut Cera: deinde fracto Vitro eximatur, & *materia* frigefacta pulverisetur, & superfundatur *spiritus Sulphuris* aut *vitrioli* in Retortam minorem, in Arena per diem naturalem, seu per 24. horas, digeratur, & tandem *spiritus vitrioli* vel *sulphuris* abstrahatur ad siccitatem: *materia* restitans *aqua Cordiali* quadam edulcoretur.

Hoc dicitur superare vires Bezoardici Mineralis in iis, qui laborant Febre Maligna. *Dosis* sunt gr. iii.

C A P U T XIII.

De Saturno seu Plumbo.

POst duriora sequuntur *molliora metalla*, & ut illa Sulphureo-terrea, ita hæc *Mercurialia* magis sunt. Primarius horum est *Saturnus*, *totus Mercurialis*, quatenus plurimum *Mercurii* crudi non fixi, & valdè volatilis, modicum *Sulphuris* coagulantis, & omnium minimum *Terra* salinæ habet; unde facilè funditur Saturnus absque Ignitione, nam reliqua Metalla non funduntur, nisi ignitantur, adeoque nulla Metalla minùs de Sale participant, quam Sol & *Saturnus*; hincque prima est Substantia metallica post Mercurium currentem. Ex eo, quoad reliquas *Proprietates mechanicas*, oritur ponderositas, ductilitas, & aptitudo alia Metalla vi- l ora, propter horum Sulphur acidum, quo saturatur Saturnos, imbibendi, omnes terrestreitates salinas omnium reliquorum Metallorum, eorumque peregrina Sulphura absorbendi. Hoc ex fundamento instituitur in Cupella *beneficio Saturni Purificatio Solis & Lunæ*. Quando etiam ipsa Metalla sunt intractabilia, miscentur cum Saturno & funduntur, sic separat omnia Sulphura; item quando Saturnus funditur cum Compositis Mineralibus, tunc saturatur à parte salino-terrea Veneris & Martis, imo Jovis, & sic transmutat Mineralia hæc in perfecta Metalla. Vocatur *Saturnus* ex eo, quoniam dicitur respondere *Saturno microcosmi* seu *Spleni*, quoniam *Medicamenta Saturnina* præ reliquis dicata sunt *Spleni*.

Quod *Proprietates medicas*, *Concretum quasi alcalinum* constituit, *minimum acidi* nativi obtinens, unde quovis alio Acido extraneo saturari appetit, illudque promptissimè imbibit, & cum eo *Tertiarum nonnihil stypticum* constituit: ut mechanica Chymica quorumvis Acidorum cum Saturno ostendit

Preparationes sunt

1. *Purificatio*. 2. *Calcinatio*. 3. *Sublimatio*. 4. *Destillatio*. 5. *Extractio*: quibus addi possunt *Mercurificatio*, *Salificatio* & *Liquatio*.

Plumbum Metallum est vilissimum, constans ex *sulphure* indigesto, *Sale* aluminoso, ac *Mercurio*, naturam antimonialem æmulante.

Dicitur *Saturnus*, quia tum macrocosmico, tum microcosmico *Saturno*, id est *Lieni*, consecratum statuitur. Græcè Μόλυβδος. Germanicè *Bley*. Gall. *du Plomb*.

(Est veluti *sapo* ad abstergendas Auri sordes, Argenti & Gemmarum.)

Vires. Refrigerat, adstringit, incrassat, &c. Libidinem reprimit, Ulcera carnibus implet, cicatrices obducit, excrescentiisque liberat, Ulceribus Cheroniis, quæ vocant, malignis cancrosis & putredinosis, tum per se, tum quibusdam aliis permistum convenit.

I. PUR-

---

stendit. Hinc & *acidum Ignis* promptissimè appetit, & cum eo *Pondere crescit*: de quo Pondere conf. HOFFMANNI *Clavis pag.* 245. *seqq.* Idem fieri etiam solet cum *Marte*, *Corallis* aliisque, acidum Ignis appetentibus. Sed tamen, dum subjecta quædam in Igne crescunt Pondere, hoc non universaliter ex acido Ignis derivandum; nam à quibusdam Corporibus Pondus in Igne ex subsidentia particularum, indeque textura arctiore & densiore, v. g. in *Regulo Antimonii*, contingit: de quo conf. KUNCKELIUS *Obs. P.* 2. *pag.* 33. Dubium autem: *an uti suo modo ex Igne, ita etiam ex Aqua vel Aere accrescat ac ponderosior fiat saturnus?* De *Aqua* prostat effatum *Commentarii in Erckeri Aulam subterraneam p.* 224. Cuprum in Aqua decrescere, Saturnum verò accrescere, quod tamen à sordibus occulto-acidis Saturno adhærentibus dependere magis videtur, quàm ex propria vi Saturni multiplicativa sui. Quoad *Aeris* vim, res ulterioris videtur indaginis: testantur enim plurimi, de quo etiam videatur HOEFFERI *Herc. Med. pag.* 398. quòd Saturnus reverà Pondere augeatur, si sub dio conservetur, ut Pluviam vel Aerem suscipere possit, & si Matrice sua, id est Terræ cavernis, destituatur: sicut etiam in Tectis Aeri expositis per multos annos, fit ponderosior. Sanè relatum mihi est Freibergæ à summo Fodinarum Præfecto, quod in Fodina dicta Germ. *die Halsbrueke*, Scoriæ Saturni semel exhaustæ, Aeri expositæ, per triennii præter propter spatium, de novo animentur, novoque Saturno imprægnentur, ut denuò Metallum largiantur; quod tamen non alibi. Forsan ergò, dum copiosæ Plumbi Mineræ quotidie in dicto loco funduntur, exhalantes volatiliores dictarum Minerarum particulæ, exhaustis his Mineris se insinuant, & à dictis Scoriis quasi magneticè attrahuntur, quæ exinde aptæ redduntur novo fundendo Metallo.

Communissimum aliàs *metallum*, & in quibusvis ferè Mineris, plùs minùs tamen, reperitur: sæpiùs *purus* in Vena sua invenitur, utplurimùm tamen de *Luna simul participat*, ita ut nullus ferè detur Saturnus sine Lunæ commercio: conf. ERCKER *in Aula subterranea pag.* 33. Hinc enim est, quod in Testa probatoria calcinatus semper ferè relinquat aliquid de Luna perfecta, adeò ut in se adhuc contineat *primum Ens Lunæ*. Imò dicunt, si fiat talis Calcinatio Saturni in Radiis solaribus beneficio Vitri lenticularis, quòd loco granulorum Lunæ semper remaneant aliquot *granula Solis*, quòd scilicet beneficio Radiorum solarium Luna ista transmutata sit in perfectum Solem. Interdum Saturni Mineræ simul etiam de *Antimonio* participant, utpote in radice cum Saturno quodammodo convenientes. Unde etiam Corpus Antimonii, minerale licèt, tamen Sulphure metallico Saturnino constare dicitur, propter convenientiam, quam habet cum Saturno. Facilè tamen ab Antimonii contagio depuratur, si *Saturno fuso Mars adjiciatur*; Ferrum enim promptè roditur ab Antimonio sulphureo, quod à Marte absorptum, Plombum ita purum dimittit: Conf. ERCKERUS *pag.* 57. & 272.

Cæterùm *Plumbum* non solùm *crudum* & perfectum, sed etiam ejus *minera*, vocatur in *usum medicum*. Fertilior Plumbi Minera speciatim Germ. *Glantz Ertzt* dicitur, Latinis *Galena*, quæ idem est cum Veterum *Plumbagine* seu *Molybdæna*, utut & *Plumbum scriptorium*, speciatim *Molybdites*, quibusdam dicatur. *Minera* hæc *Saturni* eligenda est in Vere vel Canicularibus scilicet diebus, etiam Sole in Leone existente & Luna plena, vel paulò antè est effodienda; sic enim præ cæteris possidere dicitur virtutes nobiliores.

Valdè etiam *Saturnus cognatus est Jovi*; *differunt* tamen

1. Ratione *munditiei*. Nam Saturnus magis mundus est; econtrà Jupiter immundus.
2. Differunt *difficultate Calcinationis*, dum Saturnus difficiliùs, Jupiter faciliùs calcinatur, propter copiam sulphuris superficialis. Hinc
3. *Sulphur Saturni Mercurio ejus pertinaciùs conjunctum est*, hincque in Igne respectivè constantius, quod non fit in Jove, in quo copiosius Sulphur luxuriat, minus Mercurialis substantiæ commistum, indeque in Igne dissipabilius.

In hoc tamen *utrique conveniunt*, quod Mercurium vivum facilè cogant ac coagulent in consistens Corpus; si scilicet *Plumbo* fuso & leniter denuò coagulato, in foveam factam immittatur *Mercurius vivus*, qui coagulatur in Massam duram, quem *Coagulationis* modum docet BOYLE *Histor. Fluid. & Firm. pag.* 115. Idem Experimentum cum *Regulo Antimonii* succedere primus docuit WEDELIUS *Pharm. pag.* 573. Nempe exspirare aliquid in Saturni hac Fusione & Calcinatione, extra dubium est; unde & tali, licèt infossili, *fumo Saturni Mercurius quodammodò figitur*. Sunt etiam, qui affirmant, & *Laminas Talci antimoniali Fumo* calcinari posse, ut in *Venerem* redigi queant. Dubium tamen videri possit: an integrum, & non immutatum Metallum, hac ratione in auras redigatur? utut reverà nil adsit, quod separationem quandam partium in Saturno facere possit: hinc & talis *Saturni Fumus* halitu haustus suprà & infrà purgat; conf. BOYLE *citato loco p.* 116. Mirabile est in Plumbo, quòd in *Catinis ex Saturno paratis* soleat coqui *Muria* in Fontibus salinis, ut evaporatione *Phlegmatis* coaguletur *Sal*, Vas tamen plumbeum non liquescat: quod etiam miratur HOEFFERUS *in Herc. Med. pag.* 398. uti hoc Halæ Saxonum & Luneburgi conspicitur; nec non Salfeldi, ubi pro *Alumine* & *Vitriolo* coquendis & conficiendis Vasa plumbea adhibentur.

Porrò, licèt *Plumbum* sit Mercuriale Metallum, *per Addita tamen quodammodò Inflammari potest*, si nempe granulatus misceatur cum ana *Sulphuris*, & hoc inflammetur; apparebit sic flamma potentior longè & acutior, quàm ex Venere vulgari: repetitur hoc aliquoties, idque tamdiu, donec non ampliùs flagret Saturnus. Hoc modo alteratus Saturnus prompta fusione abit in *Vitrum*, dum præcedente Deflagratione propriè dictæ ac puriores Saturni partes absumptæ sunt. *Vitra* enim ut omnia, sic & omnium Metallorum, fiunt ex *Alcali* colliquescente cum *Terra*.

Aliàs facilè *Vitrum Saturni* fieri potest; si *Minii* part. ii. cum *Pulvere Silicum fluviatil. calcin.* p. i. in Crucibulo forti Igne fundantur, & hinc in *Vitrum* effundantur; quod iterum in perfectum *Saturnum* reduci denuò potest, pondere tamen & quantitate diminutum. *Vitrum* hoc habetur nunc *nigrum*, nunc *rubrum*, nunc *flavum*, prout ex Saturno plùs minùs calcinato fuerit factum: si enim Vitrum hoc paratur cum *Pulvere Silicum*, habetur *Vitrum smaragdinum*, Germ. *ein grun Glas*, cum *Calce viva* ? *rubrum*.

Usus Vitri Saturni per se facti est, quòd habeat vim nonnihil laxativam: quam infusione in Aqua de se fundit, ut Vitrum Antimonii; & ita Vinum laxativum facere solet.

Ex suprà dictis patet *usus medicus*, quòd nempe *externè* & *internè* imprimis valeat in absorbendis acidis, præsertim fixis plùs minùs manifestis, cum quibus se associat; hinc *concretum dulce* & quasi *urinosum* emergit. Unde cùm interni Dolores, Ardores, Rubores, &c. ex Acido oriantur, hoc verò usu Saturni absorbeatur; vulgò etiam *refrigerare* ab effectu dicitur, dum hæc refrigeratio non consistit in frigoris efficacia, sed Textura sua materiali, qua acidum absorbet, & hinc ex mutata sui Textura vim adstrictoriam aliqualem acquirit. Propter vim Acidorum absorptivam præfertur adhuc Marti; cùm Martialia Acida tantùm fixa, Saturnina verò acida quælibet, etiam subtilissima, sibi affigunt.

Internè ergò in Acidis hypochondriacis, scorbuticis, spleneticis, præsertim melancholicis & maniacis, item, uti vulgò vocant, atrabilariis absorbendis & edulcorandis, singulare est remedium Saturnus. Sanè Exempla novi Malo hypochondriaco confirmato correptorum, item Melancholia Hypochondriaca graviter afflictorum, *Sacchare Saturni* curatorum. In Colica biliosa dicta, item Phthisi ex Acido acri corrodente, egregius est *Saturnus*. Ac sanè in omnibus dictis affectibus chronicis singularis est ejusdem usus. Hoc mali ipsi affricare solent, quod *Saturnina Remedia* nempe *Venerem extinguant*, *Maresque impotentes reddant*, quod tamen traditio est vulgaris, & commentum debito experimento aut solida observatione nondum stabilitum."

I. PURGATIO.

Fundatur *Saturnus*, dumque fluit, injice aliquid *Ceræ* vel *Axungiæ Aurigarum* (Germ. *Wagenschmier*. Gall. *du vieil Oing.*) ut efflagret, hic effunde in *Aquam* (calidam.)

II. CALCINATIO.

1. *Incineratoria.*

Funditur *Plumbum*, auctoque Igne ut Olla candeat, continua agitatione reducitur in *Cinerem*, seu *Calcem cineream*.

2. *Reverberatoria.*

unde

Minium Officinarum.

Calx illa *Saturni* continua agitatione reverberatur ulteriùs, ut rubescat.

N. In Reverberatione cave ne iterum fluat, alioquin in Plumbum de novo convertetur.

3. *Cementatoria.*

unde

Plumbum ustum Officinarum.

Fiat stratum super stratum ex *Saturni Bracteis* & *Sulphure* pulverisato: uraturque hac ratione *Saturnus*, post ustionem sæpiùs abluatur & resiccetur. Et hoc est *Plumbum ustum Officinarum*, quod lavari potest, ut Cadmia. *Dioscorides.*

4. *Immersiva.*

Etsi *Saturnus* beneficio cujuslibet *Liquoris acidi* calcinari possit, quales sunt *Aqua Regalis*, *spiritus Salis communis*, *Salis Nitri*, *Vitrioli*, *Acetum destillatum*, in Officinis contenti, rarissimè reliquis utimur. Unde

1. *Saccharum, sive Sal Saturni.*

℞. *Calcis Saturni*, vel *Minii*, q. v. affunde *Acet. destillat.* stent aliquamdiu, extrahaturque s. a. Decantatos *liquores* filtra, humiditatemque abstrahendo coagula; sic habes *Sal Saturni*,

---

Externo usu rectè à PARACELSO dicitur quarta *Columna Chirurgiæ*, quatenus & Inflammationes, Ardores, Rubores, Dolores, Tumorum, Abscessuum, omnium Ulcerum, & similes omnes externarum partium affectus, omnium optimè curat *Saturnus*, absorbendo nempe & destruendo in se volatile & subtile illud corrosivum plùs minùs acidum, quod partes molles depascit in Ulceribus, in specie malignis, inveteratis, cancrosis, & cacoetheis &c., & effervescendo in locis intercutaneis ardores, & pungendo fibrillas nerveas intensissimos dolores concitat, adeo ut illud fermentum corruptivum acidum imbibitum à Saturno dulcescat, uti infrà patebit *de Sacchare Saturni*. Hinc ordinariè *Unguenta* & *Emplastra* Chirurgorum *Cerussa*, *Lithargyrium*, *Minium*, *Plumbum ustum*, *Saccharum Saturni*, ac similia ingrediuntur, ceu primariæ Bases: imò ipsæ *Saturni Laminæ* Ulceribus manantibus impositæ seu applicatæ, egregiè conferunt. Præterea Ambustis mirificè confert, in quo casu excellit *Butyrum saturni* dictum, ex *Saturno in aceto* soluto, & hinc cum *Oleo rosaceo* vel *Oleum raparum* in Butyri consistentiam per agitationem in mortario plumbeo redacto, ambustis egregium remedium, præsertim recentibus suppeditat.

Cosmeticus præterea est *Saturnus*, quatenus acidum illud subtile, quod in Gutta rosacea, in Pustulis scabiosis, in Tuberibus, Varis, ac Faciei Pustulis inest, corrigit: qua ratione etiam oculorum Malis, his præsertim, quæ ab acriori Lympha & acidiore oriuntur medetur.

Ut Saturnus commodè possit usurpari, præcedant in specie Præparationes, inter quas convenit

I. PURIFICATIO. AUTHORIS hic modus est genuinus; optimè tamen fit sequenti modo:

♃. *Plumbum*:

Fundatur in Crucibulo, & sic in fluore per horæ quadrantem relinquatur: dehinc injiciatur parum *Salis Ammoniaci*, & agitetur paulisper Spatula ferrea, donec Sal Ammoniacum in auras abierit; tunc impuritates supernatantes abjiciantur, & habebitur *Plumbum* instar Lunæ splendens & candidum, qui depurandi modus etiam valet in *Jove* depurando.

Etiam alio modo fit *Depuratio Saturni*, à fæculentia seu sulphureitate denigrante, idque compositione *Amalgamatis Saturni* cum quarta parte *Mercurii*. *Amalgama* hoc pistetur in Marmore, & misceatur cum ana *Salis Gemmæ* & *Salis communis*, & pistentur, donec Sal evadat nigrum; tunc cum *Aceto forti* lavetur salsedo, iterum pistetur cum *Sale*, & lavetur salsedo cum *Aceto*, idque toties repetatur, donec nihil appareat nigredinis; pulverisetur iterum, & misceatur cum ana *Salis dicti*, & ebulliat in *Aqua*, sic tota exibit nigredo; tum cum *Aqua ebulliente* sæpè separetur ab eo salsedo, & *Plumbum* album instar Lunæ evadet.

Amalgama hoc *Saturnieum Mercurio* in usu externo est pro Ulcerum rebellium Acido corruptivo infringendo: sic in AUTHORE *l.2.c.53.no.* 12. ex communicatione CLOSSÆI *emplastrum* prostat, cujus Ingrediens *Amalgama* tale est, ad cujus imitationem plura alia facilè concinnari possunt, in eundem usum chirurgicum adhibenda.

Post Purgationem sequitur

II. CALCINATIO, quæ est

1. *Incineratoria* quando *Plumbum* fusum continua agitatione in *Calcem* cineream convertitur: vid. AUTHOR.

2. Hinc sequitur *Reverberatoria*, quando *Plumbum* jam calcinatum continua Reverberatione in *Ochram* plumbariam factitiam (Germ. *Bleygelb*) flavescit: tandem rubescit, & in Pulverem cinnabarinum *Minium* dictum convertitur: quò diutiùs agitatur, eò rubicundiorem acquirit colorem.

In hac *Calcinatione duo* sunt consideranda:

1. Quòd in ista Calcinatione Saturni *Minium augeatur Pondere.*
2. Quòd Minio utut rubicundo, facilè *omnis Rubedo demi possit.*

Quoad 1. ℔i. *Saturni* augmentatur pondere ℥i. hujus ratio est in Igne, cujus *particulæ acidulæ* Plumbo adhærente, & ita ejus pondus augent; partim in particularum arctiore & densiore textura. Patet ex inde, quia cum *alcalibus* Minium reducitur in Plumbum ejusdem Ponderis, quo primò fuit.

Quoad 2. Fit beneficio *Salis Ammoniaci*: Nempe mistum *minium* cum *Sale Ammoniaco*, & aliquoties ab eo sublimatum, illud in forma *Calcis griseæ* in fundo subsistit.

3. *Calcinatio Cementatoria* fit beneficio strati super strati cum *sulphure*, uti habet AUTHOR: sic enim fit, ut sulphur accensum beneficio spiritus acidi corrodat Plumbum: & hoc est *Plumbum ustum Officinarum.*

Ad Calcinationem Cementatoriam pertinet etiam elegans Operatio: scilicet *Granulatio Saturni*, item *Jovis*, quæ fit cum *Calce viva*. Nempe *Plumbum* vel *Stannum* ducantur in minutissima, quantum fieri potest, *Filamenta*, cum quibus & *Calce viva* fiat stratum super stratum in Crucibulo, observando cautè, ne Filamenta ista se mutuò contingant. Adhibeatur successivè Ignis; donec hic in tantum increscat, ut sufficiat fundendo Plumbo, sed non ampliùs: quo facto, refrigerata *materia* cum *Aqua simplici* probè elota subtilissimè *granulatum Plumbum* & *Jovem* emittit.

Aliomodo: fuso *Plumbo* vel *Jovi Sal* immiscetur, ita ut particulatim injiciatur, & sedulò agitetur, subigaturque cum Spatula; loco Salis etiam *mixtura ex Sale & Nitro* sumi potest. Cùm in minima discessit mistura agitatione ista, refrigerata *Massa*, *Sal Aqua* affusa solvitur & eluitur, restitante postmodùm *metallo* sub forma granulorum.

4. 1. *Calcinatio Immersiva* seu *solutio* fit ordinariò per *acida* quælibet. Notabile tamen est etiam, quod & *Lixivialia* jus habeant solvendi Plumbum, ut patet in *Lixivio Destillato Lithargyrii*, pro tingendis ad nigredinem Pilis usitato, de quo conf. TACHENIUS *Hipp. pag.* 44. Dubito tamen, an idem jus sit Lixivii in Plumbum crudum, cùm Alcalia in eundem non agant, nisi priùs calcinando cum Igne in Lithargyrium redactum, adeoque acido Ignis jam antè impraegnatum sit. Acida verò facillimè solvunt *Plumbum*, & ab eo dulcedinem acquirunt, quæ *solutio* filtrata & blando igne nonnihil evaporata, in loco frigido concrescit in *Crystallos*, *Sal Saccharum*, & *Vitriolum Saturni* appellatas. Communiter fit cum *Aceto*, secundùm normam ab AUTHORE præscriptam, *minium* in eo solvendo. Loco Minii potest etiam *Lithargyrium* sumi. Interim tamen cum *Aceto destillato*, *cum Nitro armato*, similes & elegantiores & meliores *Crystalli* in usu medico fieri possunt, quales valde commendantur à CRUGNERO in Putredine Oris *cap.* 2. *In lib. Chymischer Fruling*: item cum *spiritu Viridis Æris* dulces & elegantes admodùm *Crystallos* suggerit. Imò cum *Tartaro* etiam *Saturnus* tractatus paria ac cum Aceto habet Producta.

Saccharum hoc *Saturni* mediocris depurationis & exaltationis gratia aliquoties cum *Aceto destillato* denuò solvatur, hocque ad crystallisationem usque avocetur. Imò tandem, si cum *spiritu Vini* dissolvantur hæ *Crystalli*, post spiritus illius

turni, quod iteratis solutionibus ac coagulationibus, (primò in *Aceto destillato*, dein quoque in *Aqua*,) purificari, & tandem ad crystallisandum reponi poterit, rejectis in operatione Fæcibus.

N. Quidam a *Sale* illo *Saturni Acetum destillatum* aliquoties (ter) cohobando abstrahunt, hinc affundunt *spiritum Vini*, cohobantque itidem vicibus tribus.

N. 2. Simili modo & ex *Saturno granulato Sal* elici potest, quod præstat priori.

N. 3. Si *Acetum destillatum* acuaveris *spiritu Vitrioli*, vel *Sale Nitri*, faciliùs negotium perficietur.

N. 4. *Sal Saturni* crystallisatum si in Cellam reposueris, liquescet paulatim; atque hac ratione *Oleum Saturni per deliquium* acquiri potest.

N. 5. Fit ex hoc *Sale* & *Balsamus Saturni*, quem vide in *Lythargirio*.

Aliter.

℞. *Laminas* aliquot *Saturni* tenuissimas, suspende partim in Cucurbita supra *Acet. destillat.* partem quoque ipsi *Aceto destillato* immerge. Hinc destilla cum cohobiis: *destillatum* hoc cum eo, quod in fundo remansit filtra, addendoque *Cerussam*, quæ Laminis adhæret, digere aliquandiu: tandem lenissimo Calore abstrahe aliquotam *Aceti destillati* partem, residuumque repone ad crystallisandum l. a. *Crystallos* collectos purifica solvendo, & coagulando. *Keslerus libr.* 1. *cap.* 27.

2. Ma-

lius sufficientem abstractionem in Crystallos purissimas concrescent. Notabile etiam est, quòd idem *Saccharum* cum *spiritu Formicarum* si destilletur, *spiritum planè acidum* fundat, eo quòd in Aciditate illa spiritus Formicarum nihil aut parum sulphurei latitet: unde vel sponte patet, quòd iste, qui ex Saccharo Saturni communi destillatur *spiritus* & *Oleum*, non Saturni, sed *Aceti sint proles*.

Usum hujus *sacchari saturni* quod attinet: est Medicamentum polychreston, & multi usus. Nam utut corrosio fiat Plumbi beneficio Aceti vel alius Acidi pro Saccharo Saturni; Saturni tamen Corpus ab Acidis istis apertum, non verò perfectè saturatum est; hinc vim habet absorbendi quæcunque Acida vitiosa, & compescendi Effervescentias & Phlogoses subitaneas ea vitioso Acido in Intestinis effervescente natas. Vulgo refertur Saccharum Saturni inter *Remedia splenetica primaria* in omnibus Affectibus ab Acido oriundis atque contumacioribus; & ob id in specie in affectu Hypochondriaco, & Melancholia Hypochondriaca, est singulare remedium, ubi præmissis *Vomitoriis* solum Saccharum Saturni sufficit, beneficio cujus aliquot curatos à Melancholia Hypochondriaca novi. In Scorbuto quoque egregiè prodest; unde in Erysipelate scorbutico, cum vitio Splenis pronato, singulare experimentum est. Quidam aliquando laborabat Erysipelate splenetico, qui aliis nullis cessit Remediis, nisi Sale seu Sacchato Saturni assumpto, ex cujus usu interno omninò nigricans ex Corpore facta fuit excretio cum reconvalescentia Ægri. In Colica egregium est Remedium, imprimis si sit à Bile, quam vocant ærugînosam, de qua notum est, quòd ibi abundet acidum. Præterea Sal seu Saccharum Saturni à quibusdam multùm commendatur ad Curam Pestis ex eo, quoniam scilicet malignæ Influentiæ Saturni Pestem inducant; unde etiam Medicamenta Saturnina eandem curent: certè tamen per se maximi fit à multis in Peste curanda, uti etiam in quibusdam Febribus ardentibus & malignis multùm commendatur ex eo, quòd mirificè Sanguinem edulcoret. In diuturniore & contumaciore Quartana dum splene affecto, *Saccharum saturni* cum *Lapillis Cancrorum* conjunctum, aliis irritis maximè proficuum est Remedium, si præmissis Universalibus ante Paroxysmum propinetur: v. g.

℞. *Lapill. Cancr. prap.* ʒß. ad ℈ii.
Sacch. saturni ℈ß. ad gr. xv.

M. f. *Pulvis* ante Paroxysmum propinandus.

Præsentissimum etiam dicitur *Cordiale Sal saturni*, si misceatur cum *Pulveribus Bezoardicis*, & ita usurpetur. Sed hoc subinde acida Corporis nimis figit, & sic vel Morbus tantùm palliatur, vel in recidivam ejusdem, si non atrociorem, degenerat. Quidam ejus usum Mulieribus Sterilitatem, & Maritis Impotentiam, inferre credunt. Verùm hoc est falsum, cùm, ceu supra dixi, nulla prostent sufficientia experimenta, quæ hoc persuadeant. Nata hæc Opinio exinde est, quòd Saturnus à Medicis vulgò frigidus censeatur, quod tamen nihil est, & metus inanis. Ex hujus *sacchari saturni* part. ii. & *Vitrioli Martis* p. i. invicem mistis, probèque tritis emergit *mistura* facilè liquescens, & rubescens, quæ cum *Vini spiritu* tractata *Tincturam* elegantem, vulgò *Antiphthisicam* dictam, constituit, & maximam partem de Saturno, parum de Marte participat, omnibus usibus, quibus Saturnus conducit, internè conferens: Conf. HOFFMANNI *Clav. pag.* 247. & WEDELIUS *Pharm. pag.* 231. Valdè simul adstringit, cùm invertatur sapor plus minùs austerus, & post præcipitationem in viis primis factam acidum plùs minùs corrigat & absorbeat. Unde & ingens habetur secretum in consolidandis Pulmonibus exulceratis, & in consolidandis aliarum partium exulcerationibus.

Externè Saccharum Saturni valdè convenit in quacunque Inflammatione aut ardore cujuscunque partis, dum mirificè omnes Inflammationes, Ardores, & ipsa Erysipelata sistit, ideoque *valdè refrigerare dicitur saturnus*. Unde in Inflammatione Oculorum *saccharum saturni* mistum cum *Aqua Rosarum*, *Plantaginis*, *Euphrasia* &c. applicatum, valdè Inflammationes compescit. Unde etiam in Variolis ad præservandos Oculos eodem modo adhibetur, in quo casu optimo consilio unum alterumve granum *Camphora* additur. Similiter mistum cum *Oleo Rosarum* dat *Unguentum* elegans, quod Ambustiones curat, sicuti omnia reliqua ex Plumbo parata Remedia. In Cancro, in Ulceribus quibuscunque malignis & rebellibus, &c. item cum Inflammatione conjunctis, Saccharum Saturni est optimum; in Inflammationibus & Excoriationibus Partium & similibus affectibus aliis; valdè convenit Saturnus & Saccharum Saturni. Unde etiam tot sunt *Unguenta* & *Emplastra* in Officinis, ut *Emplastrum Album coctum*, *de Spermate Ranarum camphoratum*. *Emplastrum nigrum Helmontii*, *Emplastrum Norimbergense*, *Emplastrum Mirabile seu ex Alcalibus Tachenii in Morbor. Princip. p.* 177. in Podagra egregium, quod fit

Recipiendo *Ol. Rosati*, vel etiam *Olivar.* ℔i.
calefiat in Sartagine, adde
Sapon. Ven. rasi ℥iv.
liquefacto Sapone adde
Cerussa,
Minii ana ℥iv.
Coque lentissimo, ac Lampadis quasi Igne, continuò movendo Pistillo ligneo, ut *Emplastrum* coloris incarnati aut albicantis evadat.

Hoic refrigerato ferè, aut circa finem, si lubet aut necesse, *Camphora cum spiritu Vini soluta* ℥i. item pro Vulneribus & Ulceribus *Alumen ustum* addi potest. *Unguentum* item de *Cerussa*, *Unguentum de Minio*, &c. quorum omnium Basis est *Saturnus*, & etiam inter alia *saccharum saturni*. Et quidem pro tali externo usu *saccharum saturni* dissolvitur in *Aqua appropriata*; alii verò *Sal* seu *saccharum saturni* reponunt in Cellam vel locum frigidum, ut liquescat, & abeat in *liquorem*, qui liquor vocatur *Oleum Saturni per deliquium*, quod Oleum ad omnia ea modo dicta valdè est proficuum. Convenienter potest misceri cum *Aqua Calcis vivo* pro usu externo in quamplurimis affectibus. Unde hoc *liquore* & beneficio hujus *liquoris* fit *Balsamum saturni*, *Linimentum* magni momenti in morbis; si scilicet recipiatur *Calx viva*, & simul *Saturnus in Aceto destillato* solvatur: Hæc duo invicem misceantur cum *Oleo appropriato*, & agitando abeunt in consistentiam *Butyri* & *Unguenti*, valdè convenientis in morbis externis superiùs dictis. *Saturnus* alternis est elegans *Cosmeticum*. Unde in Pustulis Faciei, in Gutta rosacea, item in scabie & similibus affectibus aliis, summum est *Cosmeticum saccharum saturni*.

Simili ratione, atque ex Plumbo, ex *Minera ejus* cum *spiritu Nitri* præparari possunt *Crystalli* & *saccharum saturni*. Scilicet solvitur *Minera Saturni*. vel per *Acetum destillatum cum spiritu Nitri acuatum*, vel *spiritum Nitri* solum: *Solutio* filtrata & leniter evaporata in loco frigido concrescit in *Crystallos*. quæ Crystalli præferuntur iis, quæ parantur ex Saturno jam fuso & calcinato: laxant leniter, & alterant egregiè: tamen in malo Hypochondriaco, in Mania, & similibus affectibus valdè sunt utiles & proficuæ, adeò ut etiam desperatos in tali casu curent.

Ad hanc Sacchari Saturni præparationem pertinet etiam *Saturnus Fulminans*: nempe si *solutio cum Aceto destillato facta* ad siccitatem usque abstrahatur, facillimè, si tantillum Ignis fuerit intensior, instar Auri Fulminantis fulminare solet, omniaque disjicere: id quod etiam fit, si *saccharum saturni* paretur cum *Aceto destillato*, *cum spiritu Nitri acuato*; nam & sic sub exsiccatione nimia fulminare solet.

2. Ex

2. *Magisterium Saturni.*

Solutioni Saturni instilla *Olei Tart.* p. s. & præcipitabitur.

Vires. Saccharum & Magisterium (utriusque enim eadem ratio est,) intra Corpus sumptum, frigiditate sua Libidinem extinguit.

Dosis gran. 4. 5. 6.

Extrinsecùs arcet Libidinem, si Umbilicus & Priapus eo inungantur. (*N.* Si vicissim mederi velis, utere *Balneo Laconico*, & inunge Umbilico *Oleum Nucis moschata destillatum.*) Mira quoque præstat in Ulceribus corrosivis, malignis, cancrosis, Impetiginibus, Ambustis ac Inflammationibus. Dissolvit tumores duros & scirrhosos, applicatur commodè contusionibus, confertque Inflammationibus rubedinique oculorum in *Aqua Rosarum* & *Euphrasia*, vel Ciliis quoque impositum. *Crollius*, *Beguinus*, *Sennertus in Inst.*

N. Sal Saturni cum *Sale Nitri* in *Crystallos* concrescit Asthmaticis proficuos: vide *Cap.* 13. sub titulo *Salis Nitri Saturnisati.*

3. *Aliud Magisterium Saturni, Lac Saturni dictum.*

℞. Solve *Laminas Saturni* in *spiritu Vitrioli rectificat.* (vel *Aqu. Fort.* ex *Sal. Nit.* & *Alum.* ana) decanta: *Solutioni* affunde *spirit. Vini rectificat.* vel *Aquam salsam* (i. e. *Aquam* in qua *Sal* solutum) & præcipitabitur *Saturnus* instar Nivis præcipitatum edulcora & exsicca.

4. *Liquor lacteus Saturni ad Ulcera, S. Closæi.*

Imbibe ℥j. *Salis Saturni* cum ℈j. *Ol. Sulph. campanarii*, stet per aliquot dies in frigido, iterumque eadem quantitate *Olei* irroretur, & sulphurari permittatur in Phiala, quam reple ℥iv. *Aqu. comm.* & agita ut lactescat.

Vires. Hoc liquore lacteo imbuantur Pittacia sive Splenia duplicata, & applicentur bis aut ter in die calidè super Ulcera dysepulotica, citoque Cicatrice obducentur.

5. *Calcinatio vaporosa: unde Cerussa, Bleyweiss.*

Suspendantur *Lamella saturni* supra *acetum*, ut vapores ab aceto elevati circumeant. Sic adhærescet paulatim *cerussa*, quam derade, &c.

N. Sublimationem in *mercurificatione* videre licet.

(*Unguentum de cerussa usuale.*)

(*Oleum cerussæ* quidam parant ex macerata *cerussa aceto forti*, per retortam.)

(*Cerussa lutea* paratur per *venerem.*)

III. DESTILLATIO.

Unde

1. *Spiritus saturni ardens.*
2. *Oleum flavum.*
3. *Oleum rubrum.*

℞. *Saccharum saturni* (vel potiùs *oleum saturni per deliquium*) destilla per retortam vitream lutatam in excipulo capacissimo, juncturis benè clausis, Igne gradatim adhibito, donec rubræ guttæ cadant, nihilque ampliùs exstillet.

N. Destillatus hic *Liquor quatuor* diversa *menstrua* exhibere aptus est: *spiritum* scilicet *ardentem*, *Oleum flavum*, *Phlegma*, & *oleum rubrum*: quorum separatio fit per retortam vitream in M.B. vel Cinere, Receptaculis scilicet pro diversitate liquoris exstillantis mutatis.

Cognoscitur autem diversitas Liquoris, quia *spiritus ardens* prodit sine ullis venulis in collo retortæ apparentibus *oleum flavum*, cum venulis obliquis, ceu Vinum ardens; *Phlegma* cum venulis rectis; relinquitur *oleum rubicundum* in fundo: *Phlegma* separatur ab *Oleo flavo*, seorsimque suscipiendum est.

Vires. *Spiritus* sudorificus est; hinc prodest in Peste, Melancholia hypochondriaca, Febribus ardentibus, Lue Venerea, & similibus.

Dosis gutt. 2. 3. *Tentzelius.*

N. 1. Venereum appetitum infringit.

N. 2. Oleum,

---

2. Ex *Solutione Saturni per Acida facta* denuò præcipitari potest *Saturnus*: id quod præstant tam *Alcalia*, v. g. *Oleum Tartari per deliquium*, uti insinuat AUTHOR sub Tit. *Magisterium Saturni*, quam etiam *spiritus Salis* vel *spiritus Vitrioli*; qui spiritus solutionem hanc in *Magisterium* candidissimum præcipitant, quod tamen nihil valet. Præfertur potiùs Saccharum Saturni, quoniam Magisteria hæc, cùm duplici Sale constent, non fiunt adeò proficua. Tutiùs autem & magis efficax est *Magisterium cum spiritu urinoso præcipitatum*: *Pulvis* sic elegans candidus emergit, & præ aliis Remediis Saturninis in forma sicca satis conveniens.

Pertinet huc *saturnus Corneus* ex *solutione* cum *spiritu Salis* præcipitando paratus, faciè liquescibilis, ac promptè in *Mercurium vivum* redigibilis: de quo conf. BECHERUS *Phys. subterran. pag.* 461. Idem ferè obtinetur à Præcipitatione *solutionis* istius cum *Muria* seu *solutione Salis communis in Aqua*; cadit enim sic *Magisterium saturni volatile*, ac additis convenientibus sublimabile, quod AUTHOR sub nomine *Salis saturni volatilis* N. IV. *sub sublimatione* insinuat. Nempe in *Metallicis Sal commune* & *Nitrum* effectus habent ferè contrarios; dum Nitrum figit, Sal commune volatilisat, ut in *Luna Cornea*, *saturno Corneo*, *Butyro Antimonii*, quod figitur per *Nitrum*, ceu hoc manifestum est. Imò *saturnus* in *Aqua Forti* solutus & *spiritu Urinæ* præcipitatus, planè ampliùs reducibilis non est.

5. *Calcinatione Vaporosa* paratur *Cerussa*, modo ab AUTHORE insinuato, ubi *Acetum* corrodit *Lamellas saturni* suspensas in *Pulverem album*, simili modo, ac Calcinatione Vaporosa ex Laminis Veneris oritur Ærugo seu Viride Æs: estque *Cerussa* reverà nil aliud, quàm subtilius *saturni saccharum* seu *Sal*. Et quidem pro *usu medico* fieri solet saltem cum *Aceto* modo vulgari; pro *usu* verò *alchymistico* convenienter fit cum *Aceto destillato*, in quo aliquantum *salis Ammoniaci* solutum sit, sic enim pulcherrima & subtilissima habebitur *Cerussa*.

Quidam recipiunt *Laminas saturni*, quas immergunt *spiritui Vitrioli acri*, & suspendunt in Aere, donec *Cerussa* sensim sensimque efflorescat.

Usus Cerussæ imprimis *externus* chirurgicus, & ad eosdem usus potest adhiberi, ad quos externè adhibetur saccharum saturni, imprimis *in usu cosmetico*, Intertrigine Infantum, Cancro occulto, & Gangræna incipiente, Inflammationibus quibuscunque, v. g. Erysipelate, cum *Myrrha*, *Farina secalina*, & tantillo *camphora*; in Ardoribus Hæmorrhoidum & Ambustionibus, e. g.

♃. *Ceruss.* q. v.

Misc. cum *Oleo rosat.* in mortario Saturnino, & fit *Unguentum* optimum

Cæterùm antequàm externè adhibeatur, depuranda est benè, & abluenda cum *aqua calida simplici*. Nam nisi hoc fiat, cerussa hæc, quam Mulieres exoptant ad Faciem dealbandam, Dentes earum reddit nigros, corrosos, & inducit Fœtorem oris: quod aliquantisper potest præcaveri, si benè abluatur, & moderatè usurpetur.

Sequitur

III. DESTILLATIO SATURNI ex saccharo: nempe ♃. *Saccharum saturni*, & destilletur per retortam: sic acquiritur *spiritus ardens.*

1. 2. 3. *Processus* autem totus AUTHORIS, aliàs adeò famosus, *est nugatorius.* Quicquid enim *liquidi* inde habetur, reverà nihil aliud est, quàm *proles destillati aceti*, seu *spiritus vini ex aceto destillato regeneratus. Oleum* etiam *flavum & rubrum est acetum concentratum*, sub forma olei prodiens, nullo modo ex saturno. Dixi enim *suprà* ubi *de corallis*, in aceto esse inclusum spiritum Vini: quod si vel *in solutione* saturni partes acidæ obstinatè adhæreant *saturno*, ex ista adhæsione harum partium, in destillatione volatiliores fiunt sui juris, & leni Igne prodeunt. Unde omnes facultates, quas adscribunt huic spiritui vel oleo saturni, sunt nugæ, & nullas alias obtinent, nisi quas habet spiritus Vini: & eo meliùs succedit hæc Destillatio, si *saccharum saturni*, ne tam citò in corpus redeat, pro discontinuatione sui cum triplo *aluminis usti* destilletur. Nam *quod spiritus & olea hæc non sint ex saturno*, patet.

1. Quia *alia menstrua* si adhibita fuerint (ut suprà de Formicarum spiritu dictum), *idem effectus* ac *destillationis productum non acquiratur.*
2. Quia in *corallis cum aceto destillato solutis eadem* ferè *producta* destillando acquirantur.
3. Quia *caput mortuum* ex destillatione olei & spiritus ardentis facillimè sponte, vel alcali resuscitativo, v. g. Sale tartari, vel cum Borrace, vel alio alcali fixo addito, in crucibulo fusum facilè in *antiquum plumbum reducibile* existit, quod accipi potest pro præparatione sacchari saturni: conf. BECHERUS *phys. subterran. l.* 1. *p.* 412. & 427. item HOFFMANNI *clav. p.* 150.

Utut

N. 2. *Oleum flavum* per dies aliquot digestum rubescit.

N. 3. Cum *spiritu* & *phlegmate* solvuntur & præcipitantur *Perla* ad *tincturam* inde conficiendam. Vide *tincturam perlarum*.

Cum *oleo flavescente* fit *solutio auri*: vide *de auro*.

Oleum rubicundum mundificat ac sanat vulnera, si illinantur.

Caput mortuum mundificat itidem Vulnera.

Vide *Beguinum libr. 2. cap. 4. Hartmannum in Croll. Sennertum instit. Keslerum lib. 4. cap. 4. 57.*

4. Oleum Saturni balsamicum,

℞. *Balsamum Saturni terebinthinatum*, destilla per retortam, Igne nudo gradatim adhibito. Primò stillat *spiritus terebinthina*, tandem *oleum Saturni balsamicum*, suscipe seorsim.

Vires. Maximarum est virium in cancrosis, esthiomenis & cæteris malignis ulceribus.

IV. SUBLIMATIO.

Unde

Sal Saturni volatile.

℞. *Min. saturni* q. v. solve in *aceto destillato*: solve quoque *sal fixum* in *aqua com.* utraque confunde. Sic extemplò præcipitatur *pulvis albissimus*, qui probè edulcorandus & exsiccandus.

N. Hoc *sal* laminæ ferreæ ardenti impositum liquescit instar Ceræ, neque effomat.

Ex communicatione *Cl. D. Joelis Langelot.*

V. EXTRACTIO.

Unde

1. Sulphur Saturni, seu oleum supernatans.

℞. *Mannam Saturni*, circula aliquandiu cum *spirit. vini rectificatissimo*, abstrahe *spirit. vini* gradatim: sic ascendet tandem & *oleum saturni* supernatans.

N. Si *Oleum* hoc cum *spiritu vini* denuò circules, tandem fragrantissimo imbuetur odore.

Vires. Maximarum est virium in affectibus pulmonum, phthisi, &c. *Dn. D. Paulus Keslerus.*

2. Tinctura,

Cryštall. Saturni cum aceto destillato fact. extrahe cum *Oleo Juniperi*, ac rubescet oleum, abstrahe, si placet, & serva, vel digere cum *spirit. vini*, iterumque abstrahe.

N. Remanet *materia* post extractionem *sali* extrahendo idonea.

3. Alia.

℞. *Cryštall. saturn. (cum aceto destillato fact. & edulcorat.)* q. v. extrahe *spirit. vini*, filtra, digerendo defæca, subsidente

---

Utut autem *falsò appellatus spiritus* iste *saturni* nihil de saturno participet, *Oleum* tamen quædam ramenta Saturni secum rapere haud impossibile est, dum sub oleo reconditum acidum pertinaciùs particuli Saturni adhæserit, & ita quasdam earum secum per retortam rapuerit. *Veram* autem *Destillationem* habebitis *paulò inferiùs*.

4. *Num.* 4. habet AUTHOR *Oleum Saturni balsamicum*, quæ *Destillatio est nugatoria*. Ex *saccharo saturni* & *Oleo destillato terebinthino*, mutua unione fit *Balsamus Saturni terebinthinatus*, quem describit ZWELFFERUS *mantissa spagyr. pag.* 318. item HOFFMANNUS *clav. pag* 251. nobilissimum est remedium in Gonorrhœa virulenta, & quibuscunque partium internarum exulcerationibus, imprimis si addatur *Camphora*. Sed non æquè succedit præparatio. Encheireses quædam latent non omnibus cognitæ suspicor tamen meliùs successurum negotium, si *saccharum saturni* pulverisatum lenissimo Igne calcinetur, ut quasi incipiat Fumum emittere, atque ita saccharum hoc calidum immittatur Oleo pro parando exinde *balsamo rubicundo*, quæ rubedo tamen non est saturni, sed tantùm ex unione spiritus Terebinthinæ cum saccharo Saturni. Quod Balsamum, dum AUTHOR destillare satagit, frustra laborat; nihil enim aliud etiam præterquam nudum spiritum & oleum Terebinthinæ recipit, parum de particulis Saturni participans. Huc pertinet *oleum saturni rubrum* in oculorum vulneribus & inflammationibus mirabile: Videatur AGRICOLA *in chirurg. parva pag.* 552.

Ad hæc destillata pertinet etiam non inelegans & curiosa *destillatio sacchari Saturni cum spiritu vitrioli*, quam videbitis HOFFMANNI *clave p.* 250. Ipse processum communicatum accepit à *Doct* MICHAELIS, & bona fide consignavit; sed in fine mancus est. Unde qui curiositatis gratia eum elaborare voluerint, ita pergant, quando nempe eo proventum est, donec post cohobationes per iteratas destillationes totaliter uniantur, postremo Igne valido in Arena aut cineribus iterum destillent, ponant in Phiala in Digestionem Fimi equini, diligentissimè claudendo Sigillo Hermetico, ultimò destillent per phialam in Balneo Mariæ ferventes *destillatum* illum *Liquorem* servent tanquam præstantissimum Thesaurum & Panaceam Medicam, quæ *calcibus metallicis* philosophicè præparatis, solvendis, & in *Liquorem potabilem* reducendis, sufficit. Estque omnium morborum, etiam qui fixas radices egere, salutaris medicina.

Destillatio autem, de qua jam suprà dictum, etiam instituitur cum *Mercurio sublimato*, mediante quo ex *minera Saturni* parari potest destillando *Liquor* gommosus instar Butyri antimonii. Modus non inelegans est hic:

♃. *Mercurii sublimati,*
Minera Saturni, v. g. an. ℔ß.

(sed necesse est, sit minera saturni paulò volatilior, minùs fixa, Germ. *ein flüchtiges Bley Ertz*: nam cum Minera Freibergensi non succedit). *Mistura* hæc destilletur per Retortam in modum Butyri Antimonii, & sic obtinetur *butyrum saturni*. Rectificetur hoc butyrum saturni; uti & *Cinnabaris saturni*, quæ simul adhæret collo retortæ, est rectificanda.

In hac destillatione obtinetur etiam simul *mercurius currens*, sed non est *mercurius saturni*, sed tantum mercurius vulgi in minera delitescens. Si abstrahatur hic *Liquor* à *saccharo saturni*, fit *Liquor rubens* admodùm dulcis, egregii usus externi in ulceribus corrosivis & depascentibus; si vero *butyrum antimonii recens*, vel *butyrum saturni* rectificatum *minera saturni* affundatur, & denuo per retortam destilletur, acquiritur tandem genuinus *saturni mercurius*: nam prior mercurius ex sublimato revivificatus se sublimavit: si ergò denuò recenti mineræ misceatur, genuinus mercurius saturni prodit.

Ex hoc *butyro saturni bezoardicum saturninum* præparari potest more consueto cum *spiritu nitri*, eadem ratione atque fit ex Butyro antimonii *Bezoardicum minerale*, quod Bezoardicum saturninum singulare remedium est in Pecto, quæ per similia fixa & saturnina remedia optimè curatur, scorbuto, Malo hypochondriaco, Melancholia Hypochondriaca, pleuritide, &c. sudoriferum enim est egregium. Idem *butyrum* cum *aqua*, eodem modo atque Butyrum Antimonii, præcipitatur in *pulverem album* instar *mercurii vitæ*, qui *pulvis* etiam est blandè purgans per inferiora, conveniens in purgandis Morbis Melancholicis & splenetiris, ac cum *spiritu nitri* in *bezoardicum saturninum* figi potest.

Pulvis hic, ac *bezoardicum saturninum* in chirurgia sunt egregia, Ulcera cacoethea, & a causis internis nata, interno usu, causam occasionalem corrigendo & removendo, curantia. Idem labor etiam cum *minera Jovis* fieri potest, eodem enim modo potest præparari *butyrum Joviale*, *Bezoardicum Joviale*, & *pulvis albus*, sicuti de minera saturni. *Bezoardicum* hoc *ex Jove* hoc modo præparatum, Remedium utile exhibet in quibusvis sanguinis impuritatibus Morbis uterinis, & similibus aliis: Videatur HOFFMANNUS *loco allegato p.* 286.

Pertinent huc etiam *Flores Saturni*, *ex Saturno* cum *sulphure* cementato, & hinc cum ana *salis communis* & duplo *Boli vulgaris*, mediante Folle per retortam parato: qui labor etiam similiter cum Jove procedit, de quo cons. ZWELFFERUS *mantiss. spagyr. pag.* 349.

V. EXTRACTIO. *Tinctura saturni genuina sunt nulla*; quod semel pro semper observetur. Rem si exactè consideremus, aliud nihil acquirimus, quam *menstruorum* aliorumve additorum colurationes, plùs minùs de Saturni saccharo participantes. Unde loco horum sufficiat, vel *Tinctura* illa *antiphthisica* suprà insinuata, vel simplex *Crystallorum* seu *sacchari saturni cum spiritu vini solutio & extractio*, quam AUTHOR *sub Tinctura* 3. insinuat. Nam *sulphur saturni* ab AUTHORE *num.* 1. insinuatum, revera nil, præterquam *Oleum aceti*, esse videtur, minimum vel nihil de Saturno participans. *Manna Saturni* confectionem pro hoc labore, videbitis in HOFFMANNI *l a pag.* 281.

2. *Tinctura cum Oleo Juniperi authoris Num.* 2. coincidit cum *Oleo Saturni balsamico*, estque color saltem ex oleo, de quo *suprà*. Ex saccharo quidem Saturni dictum oleum colorem rubrum contrahit: quæ tamen genuina Tinctura non est, sed oleum ex digestione colorem acquirit.

Tin-

dent enim Fæces, abstrahe tandem *spirit. vini* & remanet *Tinctura* in fundo *rubra Keslerus lib. 4. c. 70.*

Dosis gutt. 2. 3.

4. Alia tinctura saturni elaboratior.

℞. *Sal saturni crystallisat.* q. v. affunde *aquam pluv.* sæpiùs (8.) destillatam, solveque quoad poteris, & decanta. *Decantatos Liquores* destilla in M.B. ad siccitatem. Hinc affunde *spiritum Mellis*, circula per mensem, ac destilla cum cohobiis multoties repetitis. Tandem abstrahe *mellis spiritum*, remanentique *essentia* adde *sal. com. ex capite mortuo saturni extractum*, & cum *spirit. vini tartarisato* per mensem unum ac alterum circula. Hinc *spirit. vini* abstrahe, remanebit *magisterium* seu *tinctura saturni rubicundissima*.

N. Hic inserere placet quæ *Etzlerus* de Saturno habet in *Isagoge sua: Ex Plumbo*, inquit, *conficiuntur Medicamenta facientia ad Longævitatem: Calcinetur* Plumbum *per vapidi attactionem, & per* Menstruum *debitum extrahatur* Tinctura. *Hac postmodum abstracto* Menstruo *per debitam calcinationem & Circulationem convertitur in* Lapidem rubicundum pellucidum.

Usus. Præstantissima est medicina in mania, melancholia, Quartana, Phthisi: Lienem aperit, in Melancholia hypochondriaca optimè conveniens est.

5. Alia Tinctura, manna saturni dicta.

℞. *Saturni laminas.* q. v. extrahe *tincturam* cum *spiritu saturni essentificato*, filtra & abstrahe.

6. Cremor saturni S. Closs. & inde tinctura.

♃. *Acet. destillat.* partes 2. *spirit. sal. communis* part. ii. *minera saturni in alcool redact.* part. 1. Digere per octiduum in Cineribus, vel plùs, donec dulcescat Acetum destillatum solutum filtra, & inter exhalandum sæpiùs cochleari vitreo sublevа *Cuticulam* seu *Cremorem* glaciatum Nivis instar splendentem, dum ejus sufficientem quantitatem habeas; reliquum crystallisetur, & ad alios usus servetur.

7. Lapis & Tinctura.

Cremorem hunc indito Vasi fixatorio H. S. Capella cinerea Igne primo levissimo per 40. dies, cavendo ne fluat materia (ut in sale saturni vulgari accidit inevitabiliter), quibus elapsis proba super Laminam candentem, an fluat cum Fumo; si sic, continua Ignem in eodem gradu, donec fumare desinat, & citrinari incipiat; tum Ignem auge dum crocescat, auge fortiùs ad rubedinem usque totalem pulveris, e quo *tinctura cum spiritu vini* non difficulter postea habetur.

Vires. Valet ad morbos saturninos.

8. Tinctura facilior.

♃. *Minii saturni* part. v. *silicum calcinat.* part. ii. terantur diutissimè, fluant in Tigillo, Igne per gradus adhibito, donec in *Lapidem Rubini* æmulum colliquescat, qui tritus *tincturam* suam in *spiritum vini tartarisatum* deponit. Ex communicatione *S. Clossei*.

N. De hoc *Rubino saturni* vel sequenti *vitro saturni* videtur intelligendus *Glauberus prima parte furnorum p.* 80. ubi *calcem* politam *saturni* miscet cum *sal. com. tartari*, & inde destillat. *spiritum* gradatorium, & *Liquorem* itidem per deliquium ex *capite mortuo* excipit; Vel fiat *Rubinus ex calce saturni* sive *minio*, ut est in *pag.* 151. *secundo partis Glauberi.*

9. Tinctura ex vitro saturni.

Saturnus vi expressiva Igne Follium super Testa probatoria redigitur in *Gummi* flavum, coloris Aurantii, transparens, fusile, non vaporans in Igne, estque *aqua* illa *viscosa mineralis*, quam *Rhodianus* ait omnium metallorum colores, odores & sapores ad se trahere, cum conservatione facultatis vegetativæ: (videlis *Beguinum tit. de spiritu ardente saturni*) quod sic fit. *Spiritus metallorum*: Misce *calcem* cujuscunque volueris *metalli* cum hoc *Gummate Maria*, *Mixturam* arte fusoria redige in *Encausta* sive *smaltum* opacum, quod in pulverem redactum facilè *tincturam* suam *aceto destillato* communicat: scilicet Luna & Jupiter subflavum colorem, Saturnus ex luteo virescentem, Venus prasinum, Mars sanguineum, Aurum hyacinthinum impertitur. *Solvente* verò abstracto, restitans inde *Gummi* mittitur in Retortam exstillaturque *Fumus* albus, opacus, tactu frigidus, quod tandem in *Oleum* abit naturæ vegetativæ. *Basilius*, *Vigenerius.*

VI. MERCURIFICATIO.

Unde

1. Mercurius saturni.

℞. *Sal. Saturni*, q. v. *Ol. sal. ammoniac. p. d.* ad eminen. 2. digit. digere in cineribus per dies ac noct. 14. Dein destilla, & tandem auctiori Igne sublima. *Flores* tere optimè cum *aceto destillato, saleque com.* ac habebis *mercurium currentem saturni. Keslerus lib.* 1. *cap.* 29.

2. Aliter.

℞. *Calc. saturni* (*per aquam fort. ex vitriolo & sal. Nit.*) optimè edulcorat. *crystall. sal nitri* purificat. ana: sublima per cucurbitam tubulatam, *Flores* tere cum *aceto*.

N. Antequàm affundatur *aqua fortis*, digerenda est *Limatura saturni* per dies ac noct. (14.) cum *lixivio ex sale ammoniaco*, *sal. com. tart. & calc. viva in aqua vel aceto destillato*; quo *lixivio* dein evaporato, *saturnus* terendus est supra porphyritem. *Keslerus lib.* 4. *cap.* 82.

3. Aliter.

Fiat *lixivium* ex *ciner. clavel.* ℔.1. *Ciner. sarment. Vitis* ℔. iv. *calcis vivæ* ℔. 1. *silic. ust.* ℔.ii. cum *aceto destillato*. In hoc *Lixivio* solve *saturni limat.* Et quando lixivium lactescit, injice *Borrac.* 3. p. (scilicet respectu saturni injecti) ut solvatur: dein destilla gradatim, exstillabit tandem in receptaculum *mercurius current.*

4. Aliter.

♃. *Aqu. sal. ammoniaci sublimati*, & in cella resoluti ℥ii. *Ol. Tart. spir. sal. nitr.* ana ʒiß. M. digere per biduum in *Lapidem.*

♃. hujus *lapidis pulverif.* ℥i. *Laminarum saturni* unc. ii. *lamina* solvantur in unc. iv. *spiritus sal. nitr. solutio* projiciatur super *Lapidem*, putrefiat per mensem aut ultra, abstrahatur *spiritus* usque ad liquorem cum cohobio terno, tandem detur Ignis sublimatorius ut *calx saturni* ascendat, quàm digere cum *spiritu vini fortificato sale ammoniaco & sale tartari*, per diem naturalem, agita inter digitos, & *Calx* ad vitam excitabitur.

SALIFICATIO.

Sal saturni verum.

℞. *Materiam*, quæ remansit post extractionem cum *Ol. Juniperi* peractam, sicca optimè, ut oleositas penitus consumatur: extrahe *sal* cum *aceto destillato* (sic extrahitur Sal commune, quod ante extractionem impediebatur, quò minùs resolvi poterat) abstrahe *acetum destillatum* ac repone ad crystallisandum, *crystallos* clarifica abstrahendo *spir. vini* & serva. *Basilius in test.* & hinc *Tholdius.*

Vires. Refrigerat vehementer & exsiccat, proinde semen extinguit.

Dosis g. 4.

Extrinsecùs medetur Oculorum rubedini, ulceribusque totius Corporis.

LIQUATIO.

N. Si *Oleum* seu *Liquorem* expetas per deliquium id ex *Sale* habere poteris.

CAPUT

---

4. *Tinctura elaboratior Num.* 4. est saltem *saccharum saturni* cum *spiritu mellis* subtilisatum, & hinc ulterius cum *spiritu tartarisato* tractatum.

VI. Quoad MERCURIFICATIONEM, seu *resuscitationem mercurii vivi ex saturno*, cujus magna dicitur esse convenientia cum Mercurio vulgari, & dicitur esse tantùm Mercurius vivus perfectus, & coagulatus, plures hujus hinc inde referuntur modi, quorum fides sit penes Experientiam. Quidam scilicet beneficio *aquæ fortis*: vel *aqua Regia saturnum* transmutant in perfectum *mercurium vivum*; affundunt *minera saturni*, & digerunt per aliquot dies noctesque, & sic tandem sensim sensimque acquirere volunt *mercurium vivum*. Hunc *Mercurium vivum* cum *auro* mistum & digestum, ut probè uniantur, tandem per retortam destillant, ex quo *mercurio* cum *sole* conjuncto egregium *Præcipitatum* parant. Alii tentant negotium *Mercurificationis* optimè *salium resuscitativorum* beneficio, scilicet *salis Tartari* & *salis ammoniaci*, uti etiam beneficio *calcis vivæ*. His enim mistus *saturnus* præparatur, ponitur in Cella in digestionem, & destillatur, & ita prodire dicunt perfectum *mercurium*. Probatissimum videtur assertum ZWELFFERI, ex *floribus* istis facillimè parari posse *mercurium corporis saturni.*

CAPUT

CAPUT XIV.

De Stanno.

STannum est metallum molle, album splendens cum livore quodam, constans ex *Mercurio* puriore (in genere ignobiliorum,) molliore, fugacioreque, quam metalla duriora, fixiore vero quam Plumbum; & *sulphure* albo minùs maturo.

Dicitur Hermeticis *Jupiter*, quòd *Jovi macrocosmico* sympathicè conveniat, & proinde *Jovi microcosmico*, id est, *Epati*: nonnullis *Plumbum album*. Germ. *Zin. Wismuth*. Gall. *Etain*, *Plomb Blanc*.

Vires. Prætorquam quòd Epati convenit, Uteri Morbis peculiariter quoque dicatur.

I. PURGATIO.

Funditur ad Ignem, atque inter fundendum superinjicitur aliquid *sevi*, *cera*, vel *Mellis*, ut comburatur. Hinc affunde in *aquam calidam*.

N. Purgari quoque potest per *sublimationem*. Vide *infrà*.

II. CALCINATIO.

1. *Incinerationis*, &

2. *Reverberationis*.

Fiunt eodem modo, quo in *Saturno* calcinare docuimus.

3. *Immersionis*.

Fit itidem immergendo *liquoribus acidis* ac *corrosivis*, ut in *saturno*, usitatissimè tamen per *acetum destillatum*.

Unde

1. *Sal Jovis*.

Vide *saccharum* seu *sal saturni*, ad cujus modum ut parari & crystallisari, ita & cum *spiritu vini* exaltari poterit.

N. 1. Nisi Jupiter optimè fuerit reverberatus, nihil effeceris.

N. 2. Simili modo & ex *floribus sal* conficere licet.

Vires. Præstantissimum ac præsentissimum est remedium in uteri suffocationibus, quas ad miraculum compescit, tam intrinsecùs quam extrinsecùs adhibitum. Commendatur itidem

CAPUT XIV.

De Jove seu Stanno.

JUpiter seu *Stannum* est alterum ex *Metallis mollioribus* & *ignobilioribus*: nobilius tamen est in suo genere, quam ipse *Saturnus* seu Plumbum. Apud Veteres *duplex Plumbi est Differentia*: *albi* & *nigri*: quibus & Moderni *tertium*, nempe *cinereum*, addunt, utut neutrum alteri adeò affine sit, quin quasi specie differant. *Plumbum nigrum* est istud in vulgus notum: *Veterum Plumbum Album* est illud, quod hodie vocamus *Jovem*: *Cinereum* est *Bismuthum*. Veteres verò alio modo hæc ipsa explicarunt: nempe *Jupiter illorum* non idem est cum *nostro* seu *Plumbo candido*; sed *Stanni* nomine vel *Bismuthum* intellexerunt, ut suspicatur WORMIUS *in Mus. pag.* 124., vel *Mistura Plumbi nigri & Lunæ* Veteribus *Jupiter* dicta fuit, ut vult JUNGIUS *in Doxosc. pag.* 170.; sicut *Mistura Solis & Lunæ* iisdem *Electrum*, hodie verò nobis *Mistura Æris & Plumbi*, *Glocken-speise*, Italis *Bronzo*.

Jupiter in sua Textura materiali constat copiosa *Terra* candida cum *substantia Mercuriali* mediocri puriore, molliore tamen & fugaciore, quam est Mercurius in Metallis duris, stabiliore etiam & magis excocta, quam in Saturno; *sulphure* verò acri impuro minùs maturo seu fixo: unde Concretum minùs exactè mistum, & facilè ac multis modis alterabile, simulque aliis Metallicis commiscibile evadit. Propter paucitatem Mercurii, minusque firmam mistionem, sed majorem porositatem, *omnium levissimum est Metallorum*, minùs etiam ductile, & sub Malleo facilè frangibile est: *Sulphur* in eo imprimis activum observatur, cum *Nitro* instar Pulveris Pyrii incenditur, & undique dispergitur, parte Nitri in Alcali fixum mutata: Nitrum enim per se non accenditur, sed accedat Sulphur inflammabile, necesse est: Flammam cœruleam sic exhibet, unde & *Jovialia Remedia* quælibet, v. g. *Bezoardicum Joviale*, *Antihecticum Poterii*, & *sudoriferum magnum Fabri*, sub cœruleo colore conspicua esse solent: adeoque & *solutio Jovis calcinati*, cum *Oleo Tartari per deliquium* commista, cœrulea evadit, authore WILLISIO *de Ferment. pag.* 88. Unde *Remedia Jovialia vomitus* ciere solent, cùm tamen debeant esse *sudorifera*, & *absorbentia*.

Interim tamen & sub Calcinatione Ignis *citrinum* & *rubrum* reddi potest *Stannum*; ideoque ex eo, quoniam est aliquid in Jove de primo Ente Solari, adeò ut in *Jove* semper aliquid reperiatur *auri*, sicut in Saturno aliquid Lunæ. Hinc etiam sunt quidam, qui volunt, quòd *Jupiter* sit quasi *medium quid inter Lunam & inter Saturnum*. Indeque vocatur à Veteribus *Plumbum album*, & quod quasi certa proportione in Matrice participet de utrisque: adeò, ut quicquid lividi subest, id Saturno acceptum; quicquid verò puri seu splendoris, Lunæ attribuendum. Propter Sulphur hoc luxurians, omnia reliqua Metalla, præter Saturnum (cui omnia facillimè & optimè commiscentur, sed tamen etiam hoc nomine mitiori saltem Ignis gradu) maximè fusilem, friabilia reddit, & minùs fusilia, minusque malleabilia (Germ. *ungeschmeidig*): hinc etiam reliquorum *Metallorum Diabolus* audit, utpote quorum Texturam metallicam maximè immutat, & à quibus propter glutinositatem mercurialem maximo etiam labore separari potest. Sunt qui ex *Herba Genista* volunt parare *Jovem*, adeò quidem, ut in Calcinatione Genistæ repertum sit perfectum stannum: de quo videatur ROSENCREUZERUS, & *superiùs* quæ dixi *de Genista*.

Quod *usum*: Hepati ac Utero ordinariò commendari solet *Jupiter*, sed nescio, quo fundamento? Passiones namque Hystericæ, ad quas commendatur, ex Utero non sunt; nec Hepatis mala, quibus conferat, æquè nota sunt: quin potius primis in viis acida quædam vitiosa specifica absorbere, eadem temperare, & inde nata pathemata Hysterica, vel hepatica vulgò dicta, corrigere poterit; & hinc ut *diaphoretica* imprimis prodesse observatur. Alias *Jupiter*, adhuc crudus *duas* habet vires:

1. Contra *Lumbricos*, &
2. Contra *affectus oculorum*.

Sic, contra lumbricos:

♃. *Aqua Hyperici*, in qua sæpè *candens fluidum stannum* extinguatur, & pueris contra lumbricos propinetur.

Contra affectus oculorum decantatum remedium LINDANI est sequens *saccharum joviale*: nempe teratur *Saccharum* cum *limatura* aut *capite mortuo Jovis* super porphyritide, ut forti isto tritu aliquandiu saccharum impregnetur remanentis Jovis; & hocce *Saccharum* in *aqua* solutum valet contra quoscunque affectus oculorum, LINDANO in continuo usu.

I. PURGATIO, quam habet AUTHOR, satis est clara. Alius est modus purgandi *vasa stannea*, si recipiatur *sal commune*, *Sal ammoniacum*, & *sal Gemmæ*, item *alumen rochæ* misceantur cum *aceto albo*, in quo bullienda sunt stannea Vasa, & extergenda cum panno lineo, sic enim fiunt elegantia instar Lunæ.

II. CALCINATIO. *Preparationes Jovis* quod attinet, quamplurimæ, eæque in pluribus cum *saturni preparatis* coincidunt. Hæc saltim differentia intercedit, quod propter luxurians sulphur *Jupiter minùs possit solvi ab acidis*, quàm saturnus. *Solutio* ejus quidem in quovis fieri potest Acido: sed hæc in uno faciliùs, quàm in altero procedit. Unde pro facilitanda solutione, Jupiter vel *reverberando* in *calcem* redactus, vel probè priùs eodem modo, ac Saturnus *granulatus*, vel cum *Nitro* in *Flores* mutatus, recipiendus est.

1. Quoad *Reverberationem*, ex *jove* eadem modo potest fieri *Minium*, atque ex Saturno. *Granulatio* pariter potest fieri, sicuti dixi de saturno: In *aqua forti* solutus *Jupiter*, hac abstracta, difficillimè fusilis, nec ampliùs perfectè reducibilis est. *Solutio simplex* evaporata dat *crystallos*, sive *sal*, sive *saccharum*, sive *vitriolum Jovis*; præcipitata verò dat *Magisteria*.

3. 1. *Salis Jovis preparatio* fit ordinariò cum *aceto destillato*: sed necesse est.

1. Ut *Jupiter* optimè reverberando sit *calcinatus*; aliàs parùm efficimus. Modum hujusmodi *calcinationis reverberatoria* videbitis in ZWELFFERO *mant. spagir.* 345. vel in HOFFMANNI *clave pag.*, 253.
2. Necesse est, ut *acetum destillatum sit fortissimum* aut cum *nitrosis*, præsertim *spiritu nitri*, nonnihil acuatum.

Crystalli hæ *jovis* seu *sal* admodum laudatur in Hectica, pro usu purificandi sanguinem; quia Remedia Jovialia propter sulphur sunt sudorifera, & in affectibus uteri, in specie in passione Hysterica; tam interno, quàm externo usu.

dem extrinsecùs ad omnia Ulcera fœtida, Fistulas, cancrum & alia æstiomena.

Dosis gran. ii. iii. iiii. *&c.* repetitis vicibus.

2. Magisterium.

Fit quoque simili modo per *præcipitationem*. Vid. *Mynsicht. Armam.*

N. Paravi quondam *magisterium Jovis*, solvendo scilicet reverberatum in *aceto destillato*, præcipitandoque per *spiritum vitrioli*: verùm cum alia vice idem ex *calce Jovis* à stannariis empta meditarer, nihil effeci. *Præcipitatio* autem subsecuta est, instillando *Urinam*.

Vires. Eædem sunt cum priori.

4. Calcinatio vaporosa.

Similiter quoque ut in *saturno* dictum, peragi potest.

III. DESTILLATIO.

Destillationi quoque eidem obedit cum *saturno*: unde Lectorem eo remittimus.

Hinc

1. Jupiter Diaphoreticus Beguini.

℞. *Jov. optimè limati vel calcinati* unc.ii. *mercurii sublimati* unc.iv. misc. & destilla per Retortam, ex Arena vel Igne nudo gradatim adhibito, idque in Excipulum aqua semiplenum, & præcipitabitur *Pulvis*, quem lava, exsicca, & serva.

(In febribus, pleuritide, hystericis affectibus utilis.)

N. 1. Cùm incipit destillare, Ignem suppressum adhibe, ut calor sit moderatus.

N. 2. *Pulveris* hujus origo potiùs *mercurio* adscribenda quàm *jovi*. Sunt tamen qui statuunt pulverem hunc nil esse aliud quàm partem puriorem Jovis per spiritus salinos & vitriolatos calcinatam, solutam atque exstillsutem, cùm per *Fusionem* abeat in *Regulum jovis*, ut ille in *Regulum Antimonii* redibat. Hinc *antihecticum Poterii*.

(Quod paratur ex *antimonii* & *jovis* partibus æqualibus agitatione in scorias redactis, & cum *nitri* triplo in crucibulo detonatione; famosum, sed expectationi sæpè insufficiens.)

N. 3. *Aqua* residua *spiritu vitrioli philosophico* imprægnata, Destillationi subjici poterit, ut inde habeatur *spiritus vitr. philosophicus*, modo in *spiritu vitrioli* descripto.

N. 4. Si post extillatum *butyrum joviale* Ignem suppressionis per gradus dederis, tunc in collum Retortæ sublimabuntur *Flores* argentei.

Dosis gr. 4. 5. 6. *Beguinus.*

(*Bezoardicum joviale*, vide *cap. seq.*)

2. sulphur jovis, seu oleum supernatans.

Elici potest ex *Manna jovis*: modum vide in *saturno*.

N. Eadem ratione quoque fragrans reddi poterit.

3. Gum.

---

usu. *Externè* quidem si per deliquium solutum hoc *saccharum* calidè Umbilico inungatur in eadem passione Hysterica, uti etiam hinc in Colica, & flatulentis Intestinorum Morbis; sed utut *usum internum* pro his Affectibus in medio relinquam, quid eaternus hic usus valeat? quidem perspicere non possum, nec sal hoc ampliùs in usu est.

Ad has solutiones pertinent etiam *crystalli mineræ Jovis*, quæ eadem ferè ratione, atque dictum de minera saturni, possunt parari: Nempe

> ♃. *Min. Jovis* elegant. (quam Metallurgi vocant Germ. *die Zien-Graupen*) pulverisi. ℔i.
>
> Affundatur
>
> *Spiritus vitrioli* exactè vel septies *rectif.* ℔i.
>
> Digerantur aliquandiu in Balneo Mariæ: posteà affundatur.
>
> *Aqua simpl.* ℔ii.
>
> Mista benè invicem filtrentur, dum adhuc calent (nam cùm refrigerata filtrantur, in Filtro concrescunt Crystalli), & in loco frigido concrescent elegantes *Crystalli*, *Aqua* edulcorandæ & pulverisandæ.

Crystalli hæ *Dosi* gr. i. ii. ad iii. pollent insigni vi laxandi conducunt internè speciatim in Affectibus scorbuticis, Hydrope &c. hydropicorum enim Aquas leniter per Alvum exturbant: externè in Fistulis desperatis cum *melle rosato* applicantur: conf. HOFFMANNI *clav. pag.* 256.

2. Quoad *magisteria præcipitata*, parari hæc possunt præcipitando vel per *urinosa*, tam fixa, ut *oleum tartari per deliquium*, quàm volatilia, ut *urinam* &c. vel per *acida*, ut v. g. per *spiritum vitrioli*, hinc *magisterium Jovis Mynsichtii*, quod videbitis in *ejusdem armament. pag.* 22. qui etiam cum *spiritu salis*, idque ferè tutiùs, quàm cum *spiritu vitrioli*, potest fieri *præcipitatio*. Imò fieri potest experimentum, an non *Jupiter* in *aceto destillato* vel *aqua forti* solutus, cum *muria* aut *spiritu salis* præcipitatus singulares proprietates instar Lunæ Corneæ, vel saturni cornei, acquirat?

4. Per *calcinationem vaporosam* ex *Jove* fit *Cerussa*, non secus ac ex saturno, vel per Vaporem *aceti*, vel per simplicem *Lamellarum Jovialium* in *spiritu vitrioli* vel *aqua forti* factam intinctionem, & hinc in aere libero factam suspensionem, ut ita successivè effluorescant in subtile *vitriolum* seu *cerussam*.

Sequitur

III. 1. DESTILLATIO. Ubi AUTHOR tradit *Diaphoreticum Beguini*, seu *magisterium joviale diaphoreticum*, ex *butyro jovis*, cum *mercurio sublimato* destillatum, cum *aqua* præcipitatum: quod optimè succedit, & in pleuritide & Hystericis affectibus utile est. Locu hujus melius est, si *butyrum* hoc *joviale* cum *spiritu nitri* trina abstractione, atque *spiritus vini* deflagratione, figatur in elegans *Bezoardicum joviale*, ad imitationem ZWELFFERI *mant. spagyr. pag.* 345. & habebitur *sudoriferum* elegantissimum in purificando sanguine, febribus ardentibus, & morbis malignis, imprimis in febribus petechialibus, & purpura puerperarum (Germ. *in der Fiesel da Weiber*) nimia hæmorrhagia Uteri, sive post partum, sive tempore partus.

Pertinet huc etiam *sudoriferum maximum Fabri*, quod videbitis in *ejusdem Pathol.* & *Myrothec.* factum simili ferè modo destillando ex *amalgamate joviali* cum *mercurio sublimato*. Hoc *Dn.* D. LANGIUS felicissimè semper in usu habuit. *Amalgamatis jovis* parandi rationem optimam docet GLAUBERUS *P. 1. pag.* 345. Nam sicut mercurius vivus *vapore* Jovis liquefacti facilè coagulatur, ita ana Mercurii & Jovis facillimè in amalgama transeunt. Sed ex amalgamate hoc *sudoriferi* istius *Descriptionem accuratam* videbitis in HOFFMANNI *Clave pag.* 254. concisiorem verò & concinniorem videbitis in *M. A. N. C. Anno* 4. *pag.* 286. vel LUDOVICI *Pharmac. pag.* 354. Est egregium remedium, & mirificè prodest, ubi opus est purificatione sanguinis per sudorem. Ex *mercurio* coagulato per *spiritum vini* POTERIUS vult parare remedium diaphoreticum: vid. *pharm. spagyr. cap.* 18.

Hæc præparata jovialia beneficio nitri nos manuducunt, ad *antihecticum Poterii*: seu *Antimonium diaphoreticum joviale*, quod nihil est aliud, quam *regulus antimonii & Jovis* compositus, cum *nitro* perfectè fixatus. Poteriana Præparatio non est adeò obscura, si modò observentur termini; sed legitima est hæc;

> ♃. *Jovis select.* part. v.
>
> *Reg. antimonii* part. iv.
>
> Hæc ipsa fusa in *regulum compositum jovialem*, more consueto cum triplo *nitri* sunt detonanda, uti more communi constat.

Sed in hac Fusione observetur; ut nempe post eandem: ut & Nitri ebullitionem habeatur *Pulvis albus*, non cœruleus: Nam remedia cœrulea jovialia habent secum *Sulphur* volatile Jovis, deflagrabile adhuc. Si ergò hoc non separetur, facit Vomitus, quos nescit legitimè præparatum atque album, utut triplam ejus dosin adhibeamus. *Unde* sub Fusione Mistura agitetur cum Bacillo è ligno duriore; sic habetur pulvis candidus, interdum flavus, si diutiùs in igne fuerit. *Dosis* aliàs ordinaria est à gr. xv. ad ℈i.

Hoc *antihecticum Poterii* famosum quidem in hectica, sed expectationi sæpè insufficiens est. Valdè alias convenit in quibuscunque Febribus ardentibus, benignis & malignis, purpura Mulierum, in quibus cum antimonio diaphoretico coincidit; in Chronicis verò, Hæmorrhagia Uteri nimia, sive post partum sive tempore partus, & ubi blanda diaphoresi opus est, in Febribus lentis & tabidis, eidem præferendum est: in Diabete, quando urgent Febres, item sudores in regione Lumborum, sistit optimè: adhibetur quoque in affectibus variis uteri.

FABER etiam vult usurpare Remedia Jovialia ad Affectus Cerebri; ex eo, quoniam Jupiter æmulatur proprietates Lunæ, cùm *mercurius jovis*, & etiam ejus *sulphur*, puritatem saltim, si non fixitatem, habeant eandem cum *sulphure & Mercurio Lunæ*; unde ratione hujus fundamenti convenire æquè in Affectibus Cerebri, ac ipsa Luna, præsupponit.

5. Sal

3. Gummi joviale sublimatum, & Oleum S. Clossai.

℞. *Limat. jovis* ℥ii. *mercurii sublimati* ℥vi. M. manu celeri, pone in retorta collo peramplo instructa, pelle per Arenam *spiritum* semper fumosum, posteà *Butyrum*, inde que *mercurius vivus* in cupia exibit, tandem adhibito suppressionis Igne, elevabitur tota *jovis* substantia. *Gummatis* grisei ac præduri specie, paucis admodum fæcibus rubris in fundo subsidentibus. Hoc Gummi statim pulverisandum est, alias sub dio humescit, deinde super tabula martis stanno obducta collocandum in Vinaria, ubi colliquescit in *Oleum flavum.*

4. Sulphur jovis.

Id quod remanet non colliquatum super lamina Martis, M. cum *Fæcibus* superioribus; affunde *acetum destillatum*, digere per quatriduum, abstracto aceto destillato reperies *sulphur rubrum jovis* instar minii.

5. Sal jovis.

Resolve hoc *fulph.* in *Aq. communi*, vel per se in humido liquescat, filtra, coagula, solve, iterum erit coloris smaragdini cum quadam dulcedine.

Vires. Oleum numeratur inter *solventia metallorum*. *Sulphur* & *sal* externis tantum usibus inserviunt; *spiritus* verò *jovis* (quem ideò semper fumosum vocavi, quod in nullo vase absque effumatione sensibili possit contineri) Gangrænas solo attactu curat.

6. Crystalli jovis ejusdem.

℞. *Superioris spiritus* fumantis ex Jove instar aquæ claræ prolicitì quantum videbitur, affunde per vices parum *spir. vini, tincturâ salis tartari impregnati*: elevabuntur Bullæ cum strepitu & fumo, perge instillando, donec cesset, tumultuatio; pone vas inter calidos cineres, & fiet *coagulatum* nigrum picis instar, da ignem sublimationis, & surgent *crystalli* albæ fissiles velut cera.

Aliqui Ulcera scrophulosa cancrosaque curant inurendo profundam escharam, qua sublata, *balsamo sulphuris* ad cicatricem perducuntur.

Crystalli ex minera jovis.

Hujus ℞. ℔i. cum p. æq. *spirit. vitrioli rectif.* digere in Mar. Baln. hinc affunde *aquam*, filtra dum calent: humiditate aliquali abstracta concrescent *crystalli. Dos.* gr. i. ad ii. *internè* in hydrope, & affectibus scorbuticis, Fistulis desperatis: *externè* cum *melle rosato*, ex *Hofmanno.*

IV. SUBLIMATIO.

℞. *Calc. jovis* (e. g. per *aquam Fortem*) sublima per Ollas cucurbitæ tubulatæ impositas, ad modum quo flores antimonii parantur. Nimirum calx illa per vices injicitur, tubulique foramen ab injectione obturatur.

N. 1. Parum interest, an Calcem vel Limaturam Jovis receperis.

N. 2. *Flores* hi nihil aliud sunt, quàm *Jupiter depuratus*

V. EXTRACTIO.

Unde

Tinctura Basiliana.

℞. *Laminas jovis*, cementa cum *Pumice* (terna calcinatione restinctor.a in *vino*,) calcinato, subtilissimeque pulverisato, in crucibulo benè lutato & clauso, per dies ac noct. (5.) per gradus Ignis. Deinde derade *pulverem* de laminis, eisque extraho s. a. *Tincturam* cum *aceto destillato*. Postmodùm abstrahe *Acetum destillatum*, & habes *tincturam jovis*. *Tholdius.*

VI. SALIFICATIO.

Unde

Sal verum.

℞. *Residuum, ex quo beneficio Acet. destillat. Tinctura jovis Basilii extracta est*: affunde *aquam Mellis*, sinetque per aliquot dies ac noctes. Sic elicitur *sal*, quod abstracta postmodùm *aqua mellis*, fit conspicuum. *Tholdius.*

Vires. Conducit ad epilepsiam, melancholiam, Vertiginem: catarrhos exsiccat, præcipuè qui ad oculos destillant. *Dosis* ad ℈i. vel ℈ii.

VII. MERCURIFICATIO.

Missa est mihi *descriptio mercurii jovis* Mompelio pro certissima, quam in *cent.* 1. *Kesleri artic.* 22. postmodùm reperi, ideoque eam non adscripsi. Si quid mercuriis metallicis tribuendum est, hæc certè non erit momenti minimi, cùm in ea *sulphur* impurum comburatur cum *sale nitri*, deinde *pars mercurialis* ascendat per sublimationem, quæ tandem putrefactione & Ebullitione in *mercurium currentem* reducitur. *S. Clossæus.*

CAPUT XV.

De Mercurio.

Metallis subjungimus *mineralia metallis finitima*, quæ si *Semi metalla* appellare libet, non magni refert. Suntque *mercurius, cinnabaris, antimonium.*

Mercurius nihil aliud est, quam Liquor mineralis, seu metallicus volatilis, metallis, & præ aliis auro avide adhærescens.

Dicitur

---

5. Sal istud Jovis, de *quo superiùs* dixi, si resolvatur in Cella vel in loco frigido in *Liquorem*, iste *Liquor jovis* est *cosmeticum*, & convenit in usu chirurgico, imprimis Maculas Faciei pellit, & in Tinea capitis à quibusdam habetur pro secreto.

IV. SUBLIMATIO, prout AUTHOR vult, vix adeò commode videtur succedere, potiùs cum addito *nitro* detonando optimè labor procedit: Nempe

♃. *Nitri* part. ii.
Jovis p. i.
(vel etiam utriusque ana part. æqual.)

Mista in cucurbitam tubulatam injiciantur & detonentur; sic enim *flores* copiosi esurgunt, & repetitos sibi invicem superimpositos alembicos hinc inde replent, remanente in fundo cucurbitæ *alcali nitri fixo*, cum parte quadam *jovis*.

Flores optimi sunt ad præparanda Remedia reliqua ex Jove: sicuti econtrà ex *floribus* ita sublimatis *mercurium vivum* ex Jove parare docet KESLERUS *in process. cent.* 1. *Part.* 22. *pag.* 30. Idem labor etiam per Retortam potest institui.

Ad *Detonationem* hanc *jovis cum nitro* pertinet etiam *Fulmen* GLAUBERI *ex jove*, Metalla destruens, quod describit *part.* 1. *pag.* 244. sed reverà ex pelvi fulmen hoc videtur, de quo vid. LUDOVICI *pharm. pag.* 357.

Fieri etiam potest *sublimatio jovis* cum *sale ammoniaco*:

♃. *Hujus* p. ii.
Jovis p. i.

Miscentur, & l. a. successivè probè priùs trita forti igne sublimentur.

Qui cupit uberiorem *florum jovis* descriptionem, videre potest MYLIUM *in Basil. l.* 1. *p.* 1. *c.* 2.

V. EXTRACTIO. Quoad *tincturas jovis*, de his idem, ac *suprà de tincturis saturni*, sit judicium. *Tinctura basiliana*, quem describit AUTHOR, nihil aliud est, quàm subtilis *calx*, quam ex *laminis jovis* Acidum Ignis extraxit, ex qua cum *aceto destillato*, *sal* seu *saccharum jovis* paratur, quod cum *spiritu vini* circulatur, digeritur, tandem filtratur. (K)

CAPUT XV.

De Mercurio.

Mercurius in genere optimè definitur, quòd sit *vapor mineralis unctuosus, viscidus, crassus, in terra poris in Liquorem albicantem homogeneum indivisibilem congelatus.* Constituit hic ipse *humidum radicale metallorum*, quod ab *Igne* seu *calido* eorum *innato*, nempe *sulphure* plùs minùs maturum, coagulatur & fixatur in *corpus metallicum*, plùs minùs mobile. Dicitur *mercurius*, quia ratione mobilitatis respondere videtur *mercurio cœlesti*: *Argentum vivum* etiam dicitur. *Argentum* quidem, quia instar lunæ albus; *vivum* verò, quia summè volatilis est, ut sint, qui dicunt, quòd Mercurius magnam habeat convenientiam cum *luna*; quidam

---

(K) *Id tantum notaverim*, Aurum musicum *dictum* (*Metallum aurei coloris in crepitantes bracteas redactum*), *aurum non esse, sed stannum ope* Mercurii *sublimatum*, *& simplici Ignis gradu ad Auri colorem evectum.* Hombergius, act. scient. Academ. anno 1710.

Dicitur *Argentum vivum*, *Hydrargyros*, Arabicè *Zaibar*, vel *Zibach*. Barbarè *Azoch*, *Azoth*. Germ. *Queckſilber*. Gall. *Argent. vif.*

Eſt *Nativus* (*de quo hic*) & *Artificialis*, è metallis extractus, qui & *mercurius corporum* dicitur.

Nativus virgineus, etſi nonnunquam per ſe ipſa natura operatrice ſeparatus inveniatur; plerumque tamen ex terra minerali, quam *cianabarim* vocant, vi Ignis evocatur. Vide *mercurium ex pluvatis* apud *Borellum c.* 3.

De-

---

dam verò cum *ſaturno*. Cum Luna adeò, ut ipſe mercurius ſit verum Argentum, modò ſit fiaatus: quidam verò Mercurium vocant *Plumbum diſſolutum*, & *plumbum* vocant *mercurium coagulatum*, propter cognationem, quam putant ſubeſſe inter Mercurium & ſaturnum.

Triplex aliàs mercurii acceptio eſt:

1. Eſt *mercurius philoſophorum*.
2. *mercurius corporum*.
3. *Mercurius vulgi* ſeu *mercurius vivus*.

1. *Mercurius philoſophorum* dicitur etiam *mercurius duplicatus*, qui debet eſſe *materia menſtrui philoſophici*; item materia veri *Lapidis philoſophorum*. Nullo modo participat de Mercurio Vulgi, nec deſumi debet ex Regno vegetabili, nec ex regno Animali; ſed in ſpecie ex *regno minerali*, & quidem ea principio metallico, ſeu primo Ente metallico elaborari debet, non verò ex Metallis perfectis. Nihil igitur aliud eſt, quàm *Principium metallorum merculiale univerſale*, *ſulphure ſuo ſaturatum*.

2. *Mercurius corporum* eſt, qui oritur ex metallis perfectis, quando nempe *corpora metallorum* traoſmutantur in mercurium currentem. Dicitur etiam *mercurius reſuſcitatus*, item *metallicus*.

2. Quod attinet *mercurium vulgi*, Geneſis eius prima optimè videtur ſtatui poſſe ea *aqua*, ob ſimpliciſſimam ſui homogeneitatem, ſed immutata hac ipſa, & à *principio ſeminali* proprio, naturæ mineralis, eſſentiæ acido-ſulphureæ, in talem ſubſtantiam tranſmutata, in certis nempe terræ viſceribus, debitis ſcilicet talis ſeminij matricibus: & hoc eſt, quod alii dicunt, *generari mercurium ex aqua & acido univerſali*: quod ſeminale ſulphoreum Agens aliàs etiam *ſulphur mercurii interanum eſſentiale* dicitur.

Alias *mercurius ſubjectum eſt alcalinum volatile penetrans*, de quo *ſuprà*, ubi *de metallis in genere*; indeque facilè cuique ſulphuri acido ſe ſociat, eoque plùs minùs ſaturatur, in ſe alias immutabile, nec ullo Igne alterabile, ſaltem per ſuum compar, hoc eſt ſulphur fixum metallicum perfectè ſubigitur, & in fixam naturam transmuratur; ex hoc ipſo verò, & quaſi primogenio, & ſuo modo *philoſophico mercurio*, fit *mercurius communis*, ſeu *vulgi*, ſeu *argentum vivum*, per novam decompoſitionem, quatenus hic conſtat ex ſubſtantia ſulphurea acida arſenicali vitioſa, cum vero illo mercurio juncta. Dicitur *ſulphur* hoc *externum* ſeu *accidentale*, quod per artem ſeparare omni conatu laborant chymici ſubliniores, ut ita tandem *ſine veſte Dianam* acquirant, ſeu, ut alii dicunt, *mercurium de mercurio* haberent. Ratione hujus pertinaciſſimè adhærentis ſulphuris variè, ſuperficieteous & externa facie, mutabilis eſt mercurius communis, varias larvas induit, etiam per ſe leni igne præcipitabilis eſt, unde etiam quocuoque modo tractatus, *denuo reſuſcitabilis eſt in vivum mercurium*. Hujus quoque medio & aliis ſulphuribus ac ſalibus corroſivis ſulphureis ſociabilis exiſtit; unde & tam facilè cum *ſulphure cinnabaris*; cum *ſale communi* verò ſublimatus, *arſenici* furmam ludit.

Patet ex his *differentia mercurii vivi & mercurii corporum* dum nempe principium illud mercuriale loco ſulphuris crudi arſenicalis metallicum corpus aſſumpſerit, penetraverit, & in ſtatum currentem deduxerit: *mercurius* enim *corporum metallicorum* diſſolvit *aurum* cum inſigni æſtu in vola manus detentus, ut non poſſit cuntineri in ea; quod & *mercurius antimonii* facit. Hoc non facit mercurius vulgi, quia ſecum junctum habet ſulphur quoddam metallicum externum & impurum, quod impedit illam metallorum ſolutionem: ſi iſtud ſulphur non adeſſet, tum aurum facilè ſolveret. Quòd autem *mercurius vulgi ſulphur ſecum habeat*, patet exinde, quòd Mercurius Volgi, licet optimè purificatus, in receſſu habeat acidum: vid. BORRICHIUS. Experimentum eius eſt legitimum: ſi enim *Lamella martis* immittatur in *mercurium vivum* puriſſimum in vaſe clauſo, brevi poſt tota Lamella in rubiginem corroſa reperitur, quod evidentiſſimum ſignum eſt acidi metallici occulti in Mercurio vivo. Nam præterquam, quòd mercurius corporum non ſalivet, mercurius vulgi ratione hujus ſulphuris acidi *vim ſalivatoriam* habet, quæ per *acida ſalia*, *ſulphura mineralium*, v. g. *ſpiritum Nitri* vel *vitrioli*, & alia, magis adhuc intenditur; arripit enim mercurius ſecum de ſale ſulphureo acido horum ſpirituum, inde *mercurii præcipitati* ℈ß. gr. xi. xii. ad xv. vel ℈i. internè ſucceſſivè uſurpata (nempe gr. i. vel ii. pro una vice) majorem excitant ſalivationem, quàm tota Uncia *mercurii vivi*. Unde patet, quòd acidum ejuſmodi ſolphureum ſecum rapuerit. Cumque mercurius vivus de principio mercuriali metallorum tam multum participet, ſponte patet, unde tam facilis ejus *cum metallis*, præſertim mercurialibus ſeu mollioribus, *unio* & in *amalgama* reductio: quin imò forſan nullus mercurius vivus reperitur, qui non ſimul amalgamatis inſtar aliquod metallum intimè admiſtum & diſſolutum geſtet, unde major ejus ponderoſitas, & facilior in ſphæras formatio, ex parte dependet, ita, ut etiam omnem mercurium Vulgi, fluidum ſive liquidum quoddam amalgama, ſive metallum principio mercuriali ſubactum, vocare ſoleat BECHERUS *phyſ. ſubterran. l.* 1. *pag.* 445. *& ſeqq.* 468. *ſeqq.* cujus tamen pleniora, negotium hoc dilucidius explicantia, expectamos experimenta *lib.* 2. proponenda, ſine quibus aſſertum hocce in medio relinquo. Saltem *Nigredo* illa, quæ ab expreſſione mercurii per corium ſupereſſe ſolet, à *plumbo* commiſto oritur, Laminæ enim tenuiſſimæ ſaturni ſphæram mercurii facilè obducunt, & tunc ille obſcurior, & nigrior redditur: hinc & *aceto abluitur* Mercurius vivus & purificatur, hoc enim modo ſubſtantia ſaturnina ex parte demitur.

Ex omnibus autem metallis ſumma *mercurii vivi cum auro* eſt amicitia, utut proprietates habeant planè contrarias. Nam ſicut Sol ſeu aurum eſt fixiſſimum & duriſſimum, ita mercurius econtrà eſt volatiliſſimus & molliſſimus; nihilominùs tamen ſe promptè uniunt, ut vel levi contactu mercurius intimè in ſubſtantiam auri ſe inſinuet, illudque dealbet. Hinc eſt, quod ii, qui gerunt in marſupio mercurium vivum, ſi retineant in manu nummum aureum, ille evadit argenteus: item ſi geratur mercurius in manu altera, & nummus aureus in manu altera, vel etiam in ore, brevi poſt apparebit Nummus aureus omninò inargentatus; ſic penetrans eſt atque ſubtilis! & hac ratione poſſumus aliquantiſper corrigere *damna à mercurio vivo* illata, v. g. poſt *inunctiones mercuriales* in lue Venerea. Cum enim *mercurius vivus inimiciſſimus ſit nervis*, propterea ii, qui tali Inunctione pro ſalivatione uſi fuerunt, laborare ſæpiùs ſolent gravioribus nervorum affectibus, in ſpecie tremuli, epileptici, vel apoplectici fiunt, à reſidentibus hinc inde mercurii particulis; qui tamen optimè cum auro corriguntur. Unde ZACUTUS LUSITANUS *Unguentum* habet *ex auro* cujus illinitione ex toto corpore mercurius extrahitur; quia Mercurius promptè ſe inſinuat in aurum. Sic RIVERIUS obſervat poſt curationem Luis Venereæ mercurialem, cephalalgiam ferè intolerabilem ex remanentia mercurii in capite, curatam beneficio nummi aurei in ore detenti; huic enim ſe inſinuavit mercurius, moneta aurea albeſcit, & ita extractus eſt mercurius, & ſubito poſtmodùm ſedata fuit cephalalgia.

Plura de mercurii natura, tam in genere, quàm *de vivo* in ſpecie, vid. in BECHERI *phyſ. ſubterran.* ejuſque *ſuppl. utroque*; item in HELMONTII *Tract. progymn. meteor.* & hinc in TACHENII *Hipp. chymico*, qui hujus veſtigio inſiſtit. *c.* 25. *&* 26.

Mercurius autem *vulgi* reperitur ſub *duplici conſiſtentia* & forma.

1. Nempè in propriis *ſuis mineris* fluens ſeu *vivus*.
2. Reperitur quoque *concretus* in forma, aut *minera cinnabarina*.

Mercurius iſte *vivus* in Mineris repertus, aliàs *mercurius virgineus* dicitur, nullo ſcilicet Igne hactenus alteratus, quales mineræ multæ in Carinthia reperiuntur, ubi Foſſores, qui laborant in his mineris, per tres vel quatuor menſes non poſſunt ſubſiſtere. Ratio eſt quia mercurius halituum forma penetrat eorum corpora, & cum inſenſiſſimus ſit nervis, tremulos & paralyticos Homines reddit, & quæ tales laboratores attingunt, inargentant quaſi: nihilominùs dentibus ſunt firmis, nullo modo vacillantibus, aut Gingivis denudatis, aut exulceratis; id quod aliàs fit in iis, qui externè utuntur Inunctionibus mercurialibus. *Mercurius vivus ex cinnabari nativa* quoque elicitur, quæ reperitur copioſè in aurifodinis, & Lunæ fodinis Hungariæ, & quidem in Terra hungarica dicta. Talis *cinnabaris* eſt compoſita ex *ſulphure* & *mercurio vivo*, quæ duo coaluerunt in Cinna-

Delectus.

Mercurius non aquè bonus omnis existit, sed variat, tum ratione *Matricis*, seu loci natalis, tum ratione *Inquinamentorum*, quibus nonnunquam per se in Terra conspurgatus est, nonnunquam & a malevolis *adulteratus* venditur.

Natali loco censetur optimus, qui eruitur è Mineris vicinis Auro vel Argento, & hinc præfertur *Hispanicus* & *Ungaricus*.

Inquinamentorum ratione prævalet, qui minùs scatet commistione Arsenicali, Antimoniali, Saturnina, Cadmiosa, quibus nonnunquam in Terræ cuniculis venenosus redditur, hinc & qui minùs *falsaria Artificis manu* adulteratus est: adulterare enim eum adeò exactè norunt (*Plumbi* scilicet & *Antimonii* beneficio, *Bismuchique* commiatione,) ut quoque simul per Corium transire æquè ea queant, adeoque difficilè sit fucum cognoscere. Eapropter ne qua incautus decipiaris, non è re erit hæc *bonitatis Signa* observare.

1. Merenrius censetur bonus, qui per Retortam propulsus *nihil recrementi* relinquit.

2. Qui in Cochleari argenteo evaporationi super prunia positus, *Maculam* Cochleari reliuquit *flavam*, aut *albicantem*; non nigram aut fuscam.

Vires.

Cinnabarin. Unde & *Mercurius ex Cinnabari* vi Ignis per Retortam beneficio *Salis* cujusdam *alcalici* vel *Limatura Martis* ravivificatur & extorquetur, quæ Acidum Sulphuris cohibent, quò minùs possit compleau suo detinere Mercurium vivum; unde in forma fluida profluit: vid. KIRCHERUS *Mundo subterran. pag.* 330. & *Ephemer. Gall. Erudit. T.* 5. *Ephem.* 14. *p.* 276. *seqq.* Hic *Mercurius* dicitur *resuscitatus*, & est optimus pro Laboribus Chymicis, quoniam ab omnibus sordibus est purificatus.

Sunt qui ex *Sanguine humano* volunt præparare *Mercurium vivum*, cujus rei experimentum producit KERNERUS. Cæterùm observetur impostura: nam utut in Aurisabrorum Sanguine hoc interdum verum sit; quoniam hi ipsi, cum sæpiùs versentur cum Mercurio in deaurandis Vasis, inspirando hauriunt Fumos Mercuriales, qui collecti dant Mercurium vivum, ut exinde possit ea Sanguine extrahi; non tamen in aliis subjectis simile quid sperandum, & nullo modo Mercurius vivus ex omnium Sanguine elicitur.

Differentiam Mercurii, quòd nempe Virgineus secum Aurum volatiliset, videbitis in *Act. Societ. Reg. P.* 1. *pag.* 17. item BECHERI *Supplem.* 2. *pag.* 83. Sed an hoc adeò proprium sit Mercurii Virginei? ferè dubito, cum aliàs Mercurius quicunque, iterata sublimatione, aurum ferè secum attollere soleat, hocque *Heslingii Azoth* fuit. Dicitur aliàs Mercurius vivus *Servus fugitivus Chymicorum*, quoniam ex se, licèt variis modis tractatus, nullo modo est coercibilis, quia, ubi optimè alligatus putatur, promptissimè insalutato hospite denuò aufugit: tanti nempe laboris est genuina ejus *fixatio*. Sic erat BARTHOLUS Astrologus magnæ famæ, qui Mercurium ad tantam elevavit fixitatem, ut jam in eo esset, quomodò convenienti illum includeret vasculo: sed nescio quo moratus, fortissimo subdito Igne, inopinato ipso, mœstus Merrurium evadere vidit. Hinc *arduum est Mercurium reddere fixum*: utut cum *Vitriolo*, *Alumine*, & similibus in Corpus mediocriter fixum redigi possit: Conf. ROLFINCIUS *Chym. pag.* 385.

Sed observetur *distinctio inter Mercurium Coagulatum*, & *inter Mercurium fixatum*. *Coagulatus* est, qui non ampliùs apparet in forma fluida, sed quasi in Corpus durum metallicum est redactus. *Coagulatio* est res trivialis, & fit *per halitum Jovis & Saturni*. Modus est, ut *Jovi* vel *Saturno* liquefacto, dum jam iterum coagulari vult, imprimatur fovea, & in foveam immittatur *Mercurius vivus*; sic statim coagulatur: quod fit propter halitum Saturni & Jovis, & sic etiam potest pulverisari. Eodem modo cum *Regulo Antimonii* quoque coagulatur: vid. WEDELIUS *Pharm. pag.* 173.

Mercurius à Saturno coagulatus, & plùs minùs malleabilis factus, in Tumoribus externis cancrosis pro Cura palliativa impositus, est optimus inhibendo, ne Fermentum latiùs serpat.

Mercurius autem *fixatus* est, qui instar Metalli subsistit in Igne, ut non avolet, sed Ignis torturam patienter perferat. *fixatio hæc Mercurii genuina nondum innotuit*, utut in hanc, frustraneo tamen conamine, omni studio allaborarint longo tempore Spagyrici: non potest figi, nisi per Sulphur Metallorum, quod facilè sese unit cum Mercurio, & ipsi volatilissimam fixitatem tribuit, & ita figit. Et utut eo redigatur Mercurius, ut aliquot horas fortiorem Ignis torturam patiatur, nihilominùs tamen vel sponte denuò caput exerit, vel facili labore in vivam formam resuscitatur, per *Alcalia* nempe *fixa*: ut *Cineres clavellatos*, *Sal Tartari*, vel alia fixa, item per *Limaturam Martis*. Ratio est, quia Mercurius vivus saltem ab acidis, nullo modo ab Alcalibus, ligari nonnihil aut coerceri potest. Unde talium additione acidum absorbentium facillimè reducitur.

Pro *usu Medico* aliqualis ejus *selectus* instituendus: *Hispanicus*, & hinc *Hungaricus*, item qui *ex India Orientali* adportatur, rectè censentur optimi. Præterea tamen, cùm interdum cum *Antimonio*, *Saturno*, aliisque partibus metallicis & admixtus & adulteratus sit, *probandus* est; idque quatuor modis:

1. Si per *retortam destillatus* parum vel nihil recrementi post se relinquat.
2. In *Cochleari argenteo* super prunas evaporet: quòd si relinquat *Maculam flavam aut albicantem*, de Sole aut Luna participare dicitur, & utilis pro Medicina censetur: si verò remaneat *Macula nigricans*, vel *livescens*, nocivus est, minùsque utilis; hujusmodi enim Macula adulterium Saturni, vel nativum vel artificiale, ostendit; dum Saturninis, Bismuthinis, Antimonialibus, Arsenicalibus, aliisque Heterogeneitatibus mineralibus, admistis, plùs minùs inquinatus est.
3. Si à *Carbone candente quietus effumet*; non autem cum strepitu fugam moliatur, & hinc inde agitetur; secus enim, signum est, participare de Metallis imperfectis: ubi minùs in Igne subsultat, plus de Saturno habet; ubi magis, Jovia quid continet. De hoc conf. BARTHOLINI *Acta Med. Hafniens. Volum.* 1. *Obs.* 67. *pag.* 148.
4. Si cum *Tartaro calcinato* & *Calce viva* aliquoties destillatus, *splendorem magis crystallinum* acquirat.

Quoad *usum Mercurii vivi* in Medicina, ad *duo* semper respiciendum:

1. Ad ipsum *Corpus Mercurii vivi* volatile & penetrans,
2. Ad adhærens ipsi *acidum* & corrosivum *Sulphur*, naturæ quasi arsenicalis.

Ratione illius repræsentat quasi *Alcali metallicum*, Acidis quibusvis saturandum, quatenus ab adhærente Sulphure isto nondum sufficienter saturatus est. Hinc enim *acidum Sulphuris*, occultum licèt, tamen facilè arripit, & cum eo in *Cinnabarin* sublimatur; hinc & spiritibus acidis tam facilè alteratur, quatenus horum ope Sulphur externum actuatur magis & extravertitur, magisque ita ab his aruitur: cum quibus acidis junctis etiam. Concretum salium tertium constituit, uti in *Mercurio sublimato*, item *Mercurio dulci*, manifestum est: conf. TACHENIUS *Hippocr. Chym. cap.* 25. item SYLVIUS *in Pr. l.* 4. *de Hydrope* §. 228. item *de Lue Venerea* §. 160. *& seqq.* Hinc sub hac consideratione Mercurius vivus acida vitiosa Corporis arripit, & eadem simul secum extra Corpus eliminat, & hac ratione genuinum *Luis Venereæ Alexipharmacum*, fiat huius nervosis partibus perniciosissimum acidum absorbens, & salivationis modo extra corpus rapiens.

Ratione verò *posterioris* Mercurius acris, acidus, corrosivus & colliquativus existit, indeque Roris nutritivi partium solidarum attenuativus, adeoque evacuativus ac salivatorius, item septicus & rodens, plùs minùs tamen, prout Arte magis vel minùs acuitur acidum ejus Sulphur, & exaltatur hinc ejus vis colliquativa per acida sulphurea mineralia.

Ex quibus facile est concludere: *An sit Venenum Mercurius vivus?* Per se equidem, quatenus Corpus Mercuriale est, innoxius est, intimè penetrativus, & Acidi vitiosi absorptivus; ratione verò Sulphuris externi acidi erodentis & colliquefacientis, pessimum est Venenum; nervosis partibus inimicissimum, & gravissimorum nervosi generis Pathematum fœcunda parens. Licèt enim Mercurius vivus propinatus sine ullius nocumenti vestigio citò transeat, fit tamen hoc saltem propter parvam, quam in Corpore nectit, moram, alias enim si diutiùs in Corpore subsisteret, æque Virulentiam suam proderet per subsequentem Salivationem, atque si extra Corpus, licet vivus, inunctus fuisset.

Quod ergò attinet *usum Medicum*, variat equidem hic pro varietate *præparationum* & *applicationum*. Laudatur tamen propriè ceu proprium *Alexipharmacum Luis Venereæ*, quæ confirmata & inveterata via aliter curari poterit, nisi per *Medicamenta Mercurialia*, tam *purgando*, quàm *salivationem movendo*, sive internè assumpta sub forma *pulverum*, sive externè inuncta, sub forma *suffituum* aut *Unguentorum*; & sic solet excitare

copio-

Vires.

Internè mundificat Sanguinem ab inquinamento, præcipuè Venereo: fugat Lumbricos, difficilem promovet Partum, &c. *Externè* inunctus, sanat Scabiem omnis generis, fugat Pediculos, resolvit duros Tumores. De Collo suspensus, præservat à Peste, & (ut nonnulli volunt) ab Incantatione, Fascinationeque. Imò quoad ejus *præparata*: nulla res in Officinis est, si Antimonium excipias, ex qua major Medicamentorum supellex elici possit, quàm ex *Mercurio*. Suppeditat enim *Purgantia*, *Sudorifera*, *Mundificantia Vulnera*, *Acrimoniam* (præcipuè in Gonorrhœa,) *lenientia*, ut patebit in Formis Medicamentorum inde paratis.

Usus Mercurii crudi internus & externus est. *Intrinsecùs* tamen rariùs adhibetur, extrinsecùs sæpiùs. Modus applicandi intrinsecùs in *Pilulis*, e.g. *Barbarossæ*. Quinimò cum certo quodam *succo* pulverisari ac exhiberi potest.

N. Si Mercurium (sive crudum, sive præparatum,) exhibere intrinsecùs volueris, convenientiùs in *Pilulis* exhibetur, quàm in alia aliqua Medicamenti forma, ne Dentes scil. quibus noxius est, tangat.

Usus

---

copiosum fluxum Salivæ, quod vocatur *Salivatio*: quæ Salivatio continuanda est tamdiu, donec Contagium Venereum omninò salivando seu per Salivam sit expulsum. Modus hic per Salivationem curandi Luem Veneream, est usitatus Gallis. Interdum loco Salivationis solent subsequi in Lue Venerea copiosæ *dejectiones Alvi*; ubi interdum observatum fuit, quod dejectiones Alvi fuerunt nigræ instar Atramenti. *Rarò insensibiliter* operatur Mercurius, ita ut neque per Alvum, neque per dejectiones, neque per Salivationes curet: utut HORSTIUS *lib. 14. Obs. prope finem* habeat observationem operationis Mercurialis insensibilis. Sed necessum est, ut pro talibus inunctionibus sit benè depuratus & purificatus, miscetur cum *Pinguedine porcina*, donec occultetur. Hoc *Unguento* composito inunguntur Articulationes Genuum & Cubitorum, idque aliquoties in loco tepido, donec succedat Salivatio; si hæc minùs procedat, fit Inunctio Spinæ Dorsi secundùm longitudinem: alii non ineptè inungunt plantas Pedum; sic enim totum Corpus perreptat Mercurius, & tandem salivando miros exserit effectus.

In obstructionibus contumacissimis Alvi, & consequenter in Morbo Iliaco, sacra anchora est: si scilicet successivè assumatur, *in substantia* usque ad ℔i. vel ℔ii. imò ad ℔i. ii. vel in *Globulis cereis* in forma *pilularum*, qui modus est RIVERII *in obs. comm. 1.* quia mobilitate sua sine ullo periculo transit per Intestina, & per Alvum secernitur. Notabilis est Historia, quam de simili Cura per literas transmisit *Doctori* MICHAELIS *Doct.* ERBENIUS, *Archiater Regis Poloniæ*, qui refert de quodam contumacissima Alvi obstructione laborante, cui, aliis Medicamentis irritis omnibus, propinavit ℔iii. *Argenti vivi*, & his nihil operantibus, illum imposuit Currui, & veloci motu agitavit; cumque reversus domum de nocte somnum habuerit quietum, mane Lectum stercore maculatum, & Argento vivo inargentatum reperit. Certum sanè Mercurius est remedium in tali casu, de quo jam HELMONTIUS facit mentionem *Tr. de Flatibus*. In Morbo Iliaco, si Mercurius non juvat, res est desperata. Lumbricorum prætereà juratus est hostis; *Mercurius* enim *dulcis* ad aliquot grana datus quoscunque Lumbricos expellit & exturbat. Hoc etiam fit per *Aquam Hermeticam* contra Lumbricus AUGENII & HELMONTII *Tract. in Verbis, Herbis & Lapidibus magna virtus*. Nempe

℞. *Mercurii probè purif.* ℥iv.
cui super affundatur
Aqua Hyperici, vel *Ulmar.* vel *Flor. Persic.* vel *Portulac.* vel *Aqu. simpl.* vel *Graminis* ad ℔iii.

Ebulliat leniter in ea *Mercurius*, aut agitetur in loco calido sine coctione; dehinc, ubi subsederit Mercurius, decantetur, & ad ℥i. vel ii. pro dosi detur, sicque omnes Lumbricos certissimè expellit.

In forma sicca *Mercurium* cum *Succo* quodam certo pulverisare & exhibere jubet AUTHOR, ipso induit *Saccharum*, cum cujus duplo vel triplo facilè in *Pulverem griseum* in Mortario lapideo vel ligneo redigitur: cujus *Dosis* est à ℈i. ad ʒß. vel ʒi.

Assumatur autem in *Cochleari ligneo*: nam si assumitur in Cochlearibus metallicis, in specie in Cochlearibus aureis vel argenteis, nihil ferè Mercurii in Corpus venit, quoniam adhæret Metallo: quod observandum quoque est de aliis medicamentis Mercurialibus; cum omnibus enim Metallis se miscet Mercurius, eademque etiam corrodit.

Ulteriùs dicit AUTHOR, quòd difficilem promoveat Partum; quod & à MATTHIOLO *lib. 4. Epist. Med.* & in *Comment. lib. 5. Dioscorid. cap 70.* ʒß. pondere observatum fuit. Conf. HOFFMANNUS *Clav. lib. 3. cap. 15. §. 10. pag. 260.* Porrò Scabiem etiam ferinam optimè curat interno & externo usu, ubi alias omnia irrita. Hinc nempe famosum est *Cingulum Sapientiæ* seu *Mercuriale Rulandi*, quod est *Pannus lineus* cum *Unguento* ejusmodi illitus; de quo vid. BARTHOLINUS *in Cent. 3. Hist. Anat. 79.* quod Lumbis applicatum proficuum est remedium, & Pediculos celerrimè fugat. Sed sub genuino ejus usu observetur

1. Ut præmissa sint convenientia *Universalia*.
2. Benè sit *depurata Massa sanguinea*.
3. Cùm applicatione Cinguli, aliorumque similium Mercurialium, interna blandè *Diaphoretica antimonialia*, aliaque adhibeantur.
4. Æger *in loco calido aut tepido* versetur; &
5. *Blandè* interdum *Corpus moveatur*; sic dabitur facilis operatio Cinguli Mercurialis.

Loco hujus Cinguli in usu sunt *Unguenta Mercurialia*, quæ uti & Cingulum Mercuriale jam Veteribus in Cura Scabiei fuerunt usitata, uti hoc demonstrat AMELUNGIUS *loco citato c. 6.*

An Lepram, Elephantiasin, & similes Affectus curet Mercurius per Salivationem? tentatum fuit aliquoties: sed parvo, quantum novi, cum successu: conf. WILLISIUS *Pharm. Rational. Volum. 2. ubi de Lepra*. Aliàs etiam ad Tineam Capitis pertinaciorem *Mercurialia Unguenta* usurpantur: sed non caret periculo propter varia nervosi generis symptomata, quæ inde facilè superveniunt. Ulcera maligna phagædenica, putrida & similia, aliis irritis, mirabiliter curat Mercurius in Unguentum redactus; Gallica præsertim, aliaque contumaciora; quæ sine *Mercurio*, vel *dulci*, vel *præcipitato*, curare difficillimum erit. Tumores tandem duros, Nodos Gallicos, uti etiam scirrhosos in partibus carnosis, & strumosos in partibus glandulosis, ex viscida Materia ab Acido coagulante, mirificè emollit *Mercurius vivus cum Linimentis* applicatus; unde & *Emplastrum de Ranis Vigonis cum Mercurio* (interdum *cum duplo Mercurio*) adeò crebri usu est: quos etiam *Lamina plumbea Mercurio vivo illita*, vel *Mercurius à Plumbo coagulatus* in Laminam redactus, applicatione sui discutit & resolvit, doloresque junctos, corrigendo dolorosum acidum mitigat; quæ etiam in Gangliis & Nodis, similibusque tutissimè admovetur, & ita citò, tutò, & jucundè illa curantur. Pediculos quoscunque, sive sint majores, Inguinales, sive alii, modò in Marsupio gestatus, vel cum *Unguentis*, imprimis *Unguento de Nicotiana*, subactus, & locis, uti tales sunt hospites, inunctus, subitò necat. *Cosmeticus* denique existit, præsertim *Mercurius dulcis*, aut alio modo præparatus, quocunque modo applicatus Varos, Lentigines, & alias Faciei Maculas, Pustulas, ac Rubores, aliis irritis tollit, Serpigines etiam aliaque cutanea vitia, mirabiliter tollit. Nempe penetrando, & acidum peccans sub Cute latens corrigit, & simul humorem peccantem excrementitium resolvit & colliquat, sicque in aliud Concretum mutat. Modus parandi hic est:

℞. *Mercur. viv.* q. s.
Subigatur cum *Succo Limonum*, & cum *Pinguedine* quadam redigatur in formam *Linimenti*.

Sed observetur in *usu Mercurii cosmetico*, *ne sit nimius*.
Nam *Cosmetica Mercurialia* duo habent incommoda:

1. *Inimicissima sunt Gingivis*, *Tonsillis*, *Dentibus & partibus circa Palatum* existentibus. Unde, utut aliquandiu elegantem Cutis & Faciei colorem Mercurius reddat, tamen successivè Ulcera Oris & Fœtorem, imò Cariem, Nigredinem, hinc casum Dentium & Capillorum facit; hincque est, quòd istæ Mulieres, quæ in juventute usæ sunt *Fucis Mercurialibus*, in Senectute fiunt edentulæ, aut habeant Halitum fœtidum propter putredinem inductam Gingivis & earum Dentibus.
2. Etiam *Cutim* tandem scabram, rugosam, & citiùs, quàm Ætatis fert ratio, *senilem reddunt*; unde Juvenculæ per aliquod tempus usæ *Fucis Mercurialibus*, fiunt ante senectutem vetulæ.

Cæterùm Mercurius etiam *Amuleti* instar, vel in *Avellana*, vel *in Penna* inclusus, ad Lac generandum (vid. SENNERTUS *de Febrib. lib. 4. cap. 5.*) contra Pestem, Fascinationes & Ligaturas, de collo gestari solet; uti dedi talem *Formulam superiùs*, ubi *de Antirrhino*; quod utut suspectum videatur GUIBERTO *in Medico officios. Tractatulo de Peste*, & DIEMERBROCCIO *de Peste*; nihilominùs tali usu externo est valdè proficuus.

Sed

Usus externus est in *Unguentis* (in quibus penitus dispa-ret), in *emplastris*, quæ in scabie (complicaturis saltem Articulorum) adhibentur. Sed cave ne nimium adhibeas, etenim cum *salivatione* oris putredinem inducit, loco quocunque applicatus, id quod de *præcipitato* similiter observatum est.

(Coquunt quidam *mercurium vivum* & *aquam hermeticam* vocant, scabiei convenientem.)

Præparationes mercurii sunt

1. *Purgatio.* 2. *calcinatio & præcipitatio.* 3. *sublimatio.* 4. *destillatio.* 5. *extractio.* 6. *Liquatio.* 7. *salificatio.*

I. PURGATIO.

Purgatur mercurius. 1. *Expressione* per corium, qua *Fæcibus* crassis in corio remanentibus mercurius transit.

N. Et metalla si benè admixta sint, simul transeunt.

2. Lotione.

Lavetur autem vel per *acetum* simpliciter, aut cum *sal. comm.* mixtum, vel per *Lixivium calcis vivæ*, & *cinerum clavellatorum*, vel etiam per *Lixivium saponariorum*, sæpiùs nimirum cum his agitando, & vicissim à sordibus eluendo.

Quinimo purgatur quoque *agitatione* forti cum *spirit. vini* in Vitro obturato; separatur enim nigredo ad latera.

3. Destillatione.

Nimirum destillatur in *arenâ* per retortam Igne sat forti idque per se, id est sine additione, vel addito *Sale Tartari*, *Calce viva*, & similibus. Optimè verò purgatur *amalgamando, cum metallis perfectis*, ac postmodùm per retortam à Corpore admixto separando.

N. 1. Sequestrari quoque potest mercurius purissimus per *reductionem ex mercurio sublimato.*

N. 2. Purgationes quò sæpiùs iteraveris, eò puriorem mercurium colliges.

N. 3. Optima purgatio fit à metallis perfectis aliquoties *cohobando.*

II. CALCINATIO & PRÆCIPITATIO.

Calcinatio mercurii communiter *Præcipitatio* dici solet, voce tamen minùs accurata & minùs stricta, quippe quæ solam secessionem ad fundum sonat: nihilominus tamen hanc sequar, Calcinationemque præcipitationis voce exprimam, adeoque *mercurius Calcinatus* nomine *præcipitati* veniet, qui vel *sine metallis*, vel *cum metallis*. Est itaque.

Sine Metallis.

1. Præcipitatio mercurii per se.

℞. *Merc. puriss.* ℥ii. vel q. v. injice in phialam (peculiariter in hunc usum factam, infernè scilicet latam, supernè compressam, intus rostro angustissimi orificii in ventrem usque producto) ut tantummodò fundus operiatur: phialæ exactè ad æquilibrium in Arenam collocatæ (at mercurius æquali crassitie ubique fundum tegat,) subdatur Ignis primò lentus, post fortior, donec mercurius in *pulverem* rubicundissimum instar cinnabaris conversus sit: hunc ablue *Aquis cordialibus*, vel *spiritu vini.*

N. Labor est multorum dierum. (30.)

Vires

Sed *benè sit præparatus mercurius* pro quocunque usu, imprimis externo, alias inducit varias noxas, casum dentium & Capillorum. Tremorem; paralysin, Contracturas, & similes alias graves & periculosas noxas, ex perverso Mercurii vitiosi usu posse oriri certum est; de quibus vid. HOFFMANNUS *de Medic. chym. pag.* 36. AMMELUNGIUS *de chym. cap. 6. pag.* 226. FERNELIUS *lib. 2. de curat. morbi Gallici cap.* 1. & UNZERUS *in ejusd. Tr. de mercurio.* In *scorbuto* speciatim *usus mercurialium cautissimus esse debet.* Cùm enim per se Mercurius sit infestus Gingivis, & etiam in scorbuto dentes sint corrosi: propterea facilè cum mercurio Malum exasperaretur. Unde in nostris Regionibus septentrionalibus non solùm inusitatum, sed etiam periculosum est, curare Luem Veneream per Mercurium, propter metum scorbuti. Et quidem tam promptus est mercurius ad salivationem, ut illis, qui habent Gangrænam in pede; applicatus facilè excitet ptyalismum, utut in minima dosi & remotissimo loco fuerit applicatus: id quod observetur in curandis ulceribus scorbuticis, ne applicetur cum noxa.

I. Ad usum autem Medicum PURGETUR MERCURIUS, & quidem eum in finem, ut Fæces, aut potiùs adhærentia Concreta Saturnina, Bismuthina, Arsenicalia, &c. separentur; talia enim aliàs præparationes mercuriales usui Medico minus aptas reddunt. Communiter purgatur *Expressione per corium*, deinde lavatur cum *aceto*, *sale*, &c. vid. AUTHOR. Cæterùm optimus purgandi modus est *destillatio*, si scilicet *mercurius* vel *crudus*, vel, quod melius est, ex *sublimato* aut *cinnabari revivificatus*, cum *salibus*, *sale communi*, *sale Tartari*, *Calce viva*, & similibus aliis, bis vel ter destilletur per retortam, sic enim evadit purissimus. Quidam idem non ineptè præstant cum *spiritu vini* uti habet AUTHOR. Quidam miscent cum *Terra sigillata* & destillant per retortam non incommodè. Nec contemnenda est purificatio mercurii, si fiat *amalgama* ex eodem cum *metallis*, & postmodùm hoc amalgama per retortam destillatur; revivificatur enim sic Mercurius, qui potest tutò adhiberi internè.

Quod attinet *mercurii præparationes*, & ex eo elicita *medicamenta*, observetur, quod rectè dicat HELMONTIUS: quòd *mercurius nunquàm alia ratione sit divisibilis*, adeò ut sit impossibile, per artem & naturam exinde *sal* aut *sulphur* extrahere. Unde rectè HELMONTIUS omnia Liquida ex Mercurio per se præparata, ut *Oleum*, *spiritus*, *essentias*, &c. *mercurii*, vocat *non-entia*. & *Imposturas Pseudochymicorum*. Nam licèt Mercurius propter adjuncta salia vel alia simplicia, suscipiat larvas varii generis; nihilominùs tamen non sunt, nisi oculorum imposturæ: quippe semper ex iisdem mercurius denuò vivus potest resuscitari, uti rectè loquitur HELMONTIUS.

Quod igitur reliqua *præparata ex mercurio* attinet, eadem omnia sunt saltem *magisteria*, hoc est cum salibus variæ concretiones. Magisteria autem hæc sunt vel in *forma fluida*, vel in *forma sicca*: illa, nempe fluida, ab his siccis demum originem habent.

Præparata sicca sunt vel *præcipitata*, vel *sublimata*,

Præcipitata fiunt vel

1. *Per se vi ignis*; vel
2. Per *spiritus salinos* abstrahendo.
3. Propriè dicta præcipitata cum *oleo tartari*, vel alio *Alcali fixo in aqua soluto*, præcipitando solutiones mercurii per acida factas.

Et hæc *præcipitata* rursus sunt, vel *simplicia*, vel cum aliis Metallis *composita*. Hæc de præcipitatis.

Sublimata sunt vel cum *sulphure*, vel cum *salibus*: *illa* dant *cinnabarin*; *hæc* verò pro variis accidentibus varias *denominationes* obtinent.

Hæc est quasi *sciagraphia omnium præparatorum Mercurialium.*

II. CALCINATIO & PRÆCIPITATIO. Quoad mercurii simplices præparationes, eminet *Præcipitatio*, quæ quidem, uti rectè monet AUTHOR noster, non est vera præcipitatio, sed *mercurii per digestionem in pulverem rubicundum* mutatio. Observetur nihilominùs, quòd *Mercurius* in pulverem redactus, vocetur *præcipitatus*, sive cum sive sine *menstruo*: item vocatur *Turbith minerale*, ad differentiam *Turbith vegetabilis*, quoniam sicut Turbith Vegetabile est purgans vehemens, ita & præcipitatus Mercurius.

1. Inter Mercurii præcipitationes eminet hic *mercurius per se præcipitatus sine ullo addito*, sed solo Igne per digestionem lentam in *pulverem rubicundum* mutatus, in vase specialiter ad id elaborato. Hoc autem in mercurio corporum non fit, sed saltem in mercurio vulgi. *Phiala* ad hunc laborem necessariæ conformatio variat: nunc enim fit in *Cucurbita* fundi plani, qualem describit ZWELFFERUS *mant. spagyr. p. 1. cap. 7. pag.* 353. nunc in *duplici vase*, quasi duobus Urinalibus ad Clepsydræ formam sibi applicatis, qualem describit WILLISIUS *in pharm. rat. P. 1. sect. 2. cap. 2. pag.* 42. Sed non opus erit curiosis Instrumentis, modò observetur encheiresis à nonnemine observata; nempe ut *ignis suppressionis* adhibeatur, id est ut carbones supra Vas, in quo mercurius continetur, Arena contectum ponantur; hoc modo nempe & citiùs & tutiùs figitur seu in *pulverem cinnaburinum* præcipitatur. Dubium enim est: quomodò corpus album fluidum volatile Mercurii vivi per se sine addito, solius Caloris beneficio, in pulverem nonnihil fixum rubrum convertatur. Sunt qui existimant, simplicem Texturæ in mercurio mutationem esse causam, ut HOFF-

MAN-

Vires. Sudores valde movet, Luem Veneream sexies vel septies exhibitus eradicat, Febres omnes tollit, Lumbricos eliminat.

Dosis à g. iv. ad vi.

N. 1. Utplurimùm Vomitum quoque movet sat violentum.

2. Præstantior erit *præcipitatus*, si fiat cum octava p. *Solis*, vel *Lunæ*.

Sennertus Instit. Hartmannus in Croll. Tentzelius, Beguinus.

3. Potest quoque præcipitari eadem ratione & *Amalgama Solis & Lunæ*, de quibus *Crollius*. *Præcipitavi aliquando*, inquit, Amalgamata Solis & Lunæ *seorsim per duos annos, & quamvis* Pulverem rubicundum *nanciscerer*, *tamen nondum erat debitè fixus, nec ad usum Medicum commodè exhiberi poterat, sine ulteriori præparatione*. Hæc *Crollius*.

Verùm mehercle, quia *præcipitatus per se* exhibetur, quid vetet, quò minùs *præcipitatus* hic *Solaris*, *Lunarisve* exhiberi possit, non video.

2. *Mercurii Præcipitatio per Silices.*

℞. *Merc. puri* ℥ii. aut ad summum iii.
Silicum magnitud. Fabar. ℔ii.

Detine in Igne Arenæ (aliquoties circumvolvendo, ac Mercurium lateribus adhærentem detrudendo,) donec Mercurius planè fuerit præcipitatus & Silicibus adhærescat. Hinc *Mercurium* a Silicibus concussione separa ac serva.

Viribus ac *Dosi* convenit cum præcedenti.

Hartmannus in Croll. Keslerus lib. 2. Centur. 50.

3. *Mercurius Fixatus, Panacea.*

℞. *Mercurii viv. purg.* ℥iii. *sulph. citrin.* ℥ii. *Salis Ammoniac.* ℥iß. Misce exactè, donec nihil Mercurii appareat. Postea sublima; *Sublimatum* semper de novo cum *Fæcibus* tritum sublima iterum, tandem auge Ignem, ut candescat. Id quod in fundo remanet fixum, Medicina est secretissima.

Vires. Omnes Humores noxios exsiccat, perque Diaphoresin expellit.

Dosis ϶ß. ϶i. ʒß.

4. *Mercurius Præcipitatus per Oleum Sulphuris.*

℞. *Mercurii purgat.* ℔. iß. affunde *Olei Sulph. per camp.* ℔. x. digere per dies (2.) in Arena, ac destilla postea per Retortam vitream, cum cohobiis tribus. Quarta vice, si libet, aliquid recentis *Olei Sulph.* affunde, Ignemque in fine auge, ut Retorta incandescat: sic *Massam* habes albam, quam postquam *aqua salsida* abluta fuerit, tere, inque Phiala saltem Gossypio obturata, Igni Arenæ vehementissimo per dies ac noctes (octo) committe, ut si quid *vivi* supersit *Mercurii*, subli-

---

MANNUS *Clave pag.* 265. alii Calorem externum, ut SYLVIUS *de Hydr.* §. 272. Optima in hoc puncto est TACHENII sententia, proprium Mercurii Sulphur externum hoc modo præcipitare Mercurium: vid. TACHENII *Hippocrat. Chym. cap.* 25. ubi *de Mercurio*. Nempe sicuti à Sulphure, Mercurio addito, rubificatur Mercurius in Cinnabarin; ita pariii ex ratione Sulphur Mercurii externum, Igne mediante actuatum, & quasi extraversum, & tingit, & etiam ita nonnihil figit Mercurium. Una ex optimis præparationibus Mercurialibus hæc est. Nam ritè paratus bonum est remedium diaphoreticum, resolvens, mundificans, plurium chronicorum Morborum, ex impuritate contentorum acida plùs minùs fixa natorum, remedium: uti sunt Lues Venerea, Scabies, Podagra, Febres diuturnæ, aliaque similia: nempe consideratè adhibitus. Aliàs, si non ritè sit fixatus, aut inconsideratius exhibeatur, etiam Vomitus & Secessus movet; imò continuato usu ad salivationem tandem disponit. Minùs enim præcipitatio hæc sufficiens est pro Mercurio ita figendo, ut vel per diaphoresin saltem operetur, vel ad pristinam volatilitatem & fluiditatem reduci nequeat; ubi tamen nimis rigorosus est HELMONTIUS, quando dicit: *Vix boni viri Remedium esse Mercurium, quamdiu adhuc resuscitari potest*.

Nobilis hic *Mercurius præcipitatus* per se magis nobilitatur, si *Amalgama* cum *Solis per Antimonium depurati*, vel *Lunæ* ʒß. & *Mercurii vivi depurati* ℥iv. hoc modo præparetur, & in *Pulverem purpureum*, *Aureum Vitæ* alias dictum, redigatur: in quo ipso imprimis consulatur ZWELFFERUS *Mant. spagyr. pag.* 321. & 353. non secus atque POTERIUS, qui nobilius suum *Aurum diaphoreticum* ex *Mercurio Antimonii cum Auro amalgamato*, & ita per se præcipitato recipit, ut *prope finem* ejusdem *Pharm. spagyr.* videre est. Quo etiam facit *Panacea* ista *de la Vigne*, quam videbitis in HOFFMANNI *Clave pag.* 266. qua ratione etiam Mercurius cum aliis Metallis amalgamari, & sine Menstruo acido corrosivo per se præcipitari potest.

Sed utut pro *usu Medico* nobile sic evadet remedium, ut non solùm aliis præparationibus apprimè inserviat, sed & pro sublimioribus Laboribus spagyricis recipi queat; interim tamen non nimis excedamus in ejusdem laudibus, ejusque *usum alchymisticum* non nimis extendamus, in quo ipso peccasse videtur ZWELFFERUS *citato loco pag.* 354. Nam Mercurius Corpus Auri, ut in illud quandam quasi ampleaxeratur, adeo exactè non dissolvit: ab iterata ex *Regulo Antimonii & Lunæ saepe* præcipitatione, an Mercurius novas vires acquirat? dubium est; nisi forsan ex Regulo sulphur externè adhærens Mercurio accedat. Adeòque ambigitur: an sine interventu Medii alterius seu Clavis, sola Digestione, sublimando aut præcipitando Aurum, cum Mercurio, adeò amicabiliter ac intima unione commisceri possint? quod quamdiu non fit, voto transmutationis excidimus. Tentandum etiam est: annon digestum & præcipitatum hujusmodi Amalgama in pristinum Auri Corpus denuò reduci possit, avolante Mercurio? & sic *præcipitata* illa cum *Auro*, *Luna*, *Mercurio*, & putatitia omnis generis *Azoth*, se habere videntur. Vires tamen Medicæ Præcipitato simplici adscriptæ, eidem ac sanè nobiliori hujusmodi composito adscribendæ erunt.

2. *Mercurii præcipitati per Silices in* AUTHORE *Præscript. No.* 2. est legitimus. Modum habet HARTMANNUS *in Croll. p.* 41. & KESLERUS *C.* 1. *Process.* 50. Coincidit hæc præparatio cum priori, saltem quòd moles Silicum adjectorum impediant motum & præcipitationem Mercurii, unde quasi vi coercitus Mercurius faciliùs præcipitatur. Putant quidam, quòd per Ignem Arenæ successivè Sulphur Silicum exaltetur, ratione cujus Sulphuris Silicum, Sulphur Mercurii externum excitetur: unde *Silices* recipiuntur *solares*, de sulphure Solis participantes, quales interdum inveniuntur & se produnt colore flavescente & rubescente, ut Mercurius cum iis ratione Principii Solaris promptissimè se jungat. Verùm an Silices ratione sui Sulphuris aliquid conferant? haud videtur vero simile.

3. De *Mercurio Fixato* seu *Panacea N.* 3. genuinum est LUDOVICI judicium *Pharm. pag.* 137. esse nempe *Cinnabarina natura*, quatenus ex *vivo Mercurio* & *Sulphure communi* reverà *Concretum salinum* emergat; unde effectus ejus præ Cinnabari nativa vel antimoniali haud dabit singulariores.

4. 5. 6. 9. Sequuntur *Præcipitationes Mercurii in via humida*, nempe *no.* 4. & 5. 6. & 9. per *spiritus acidos*, ut *Oleum Sulphuris*, *spiritum Vitrioli*, *spiritum Nitri* &c. affundendo aliquoties & abstrahendo, & sic in fundo *Mercurius* remanet sub forma *Pulveris*, varii coloris pro ratione spirituum. Succedit in omnibus negotium, utut diversimodè: omnium optimè per *spiritum Nitri*, qui & solvit Mercurium, & exinde abstractus præcipitatum intensè rubrum relinquit: spiritus Sulphuris verò, spiritus & Oleum Vitrioli, non solvunt Mercurium, utut eundem facilè in Pulveris formam alterent, qui abstractis spiritibus saltem flavus aut citrinus remanet: qui *pulveres* cum *spiritu Vini* digeruntur &c., uti habet AUTHOR & CROLLIUS *in suo Basil. Chym. cum Notis* imprimis HARTMANNI.

In his *præcipitationibus* duo considerentur:

1. *Color ruber*, qui nonnisi à *spiritu Nitri* conciliatur: nam spiritus Sulphuris & Vitrioli, vel Mercurium præcipitatum flavum aut citrinum saltem, relinquit. Color hic oritur ab ipso Mercurii Sulphure externo sicut *suprà de Mercurio per se præcipitato* monitum fuit. Quia enim spiritus & ipse sulphureus agit in hoc ipsum Sulphur, hoc ipsum extraversum colore tali Mercurium tingit. Spiritus Sulphuris verò & Vitrioli propter symbolum, quod habent, agunt quidem nonnihil in Sulphur Mercurii, sed debiliter, unde tantùm flavescit.
2. De *spiritibus acidis* post debitam edulcorationem cum *Aqua*, & deflagrationem cum *spiritu vini*, *nihil ferè aut minimum* saltem cum Mercurio præcipitato *remanet*; quod testatur, quia Mercurius ita præcipitatus non crescit pondere; unde nec vim corrosivam Mercurio addunt, sed quicquid mutationis Mercurio accedit, saltem ratione proprii Sulphuris acidi, in quod ista acida Mineralium sulphurea agant, evenit. Conf. TACHENII *Hippocrates c.* 25. Nam ut in medio relinquam, quod

sublimetur. Hoc denique *mercurium fixum* urina desuper *spiritus Vini* incensione ulteriori correctum serva.

N. Eodem modo poterit quoque *mercurius* præcipitari cum *spiritu Vitrioli*.

Vires. Purgat omnes vitiosos humores, resolvit Catarrhos, contra Infirmitates ex Humorum putredine remedium est, quo in morbis deploratis vix experiri licet præsentius. Hinc utile est in Hydrope, Podagra, Lue Venerea, Venenis, Peste, Febribus, Ulceribus malignis, Scabie.

Dosis a gr. 3. ad 6.

Crollius, Sennertus in Institut. Beguinus, Theszanus de mercurio.

5. Mercurius Præcipitatus per Oleum Vitrioli rubificandum.

℞. *Mercurii purific.* q. v. digere cum *Oleo Vitrioli rubificando*, donec sub forma liquida penitus Mercurius lateat: abstrahe, *Oleum* per retortam in Arena, & restabit *Præcipitatus* in fundo.

N. Ex hoc fit *Vitrum mercurii*, quod vide *infrà*.

Disput. Chymico-Med. Hartmanni 7. *th.* 117. *Basilius*.

6. Mercurius Præcipitatus per spiritum Salis Nitri. Mercurius Corallatus.

℞. *Mercur. purific. spirit. Salis Nitri optimè rectific.* ana ℥iv. digere, ut solvatur penitus Mercurius. Hinc abstrahe spiritum Salis Nitri (in Arena per Phialam longi colli). *Mercurio* relicto trito, affunde denuò tantundem novi *spirit. Sal. Nitr.* ac abstrahe, idque vel tertia vice: videbis in fundo *Mercurium Corallatum* elegantem, quem Igne l. paululum igniendo calcina.

Dulcis est, & sine corrosiva facultate.

Usus idem est, qui *Corallini*; & quidem felicior. *Crollius. Hartmannus in Croll.*

7. Mer-

---

quod HELMONTIUS hinc inde asserit, *Mercurium Sulphure externo spoliatum, esse immutabilem*: aut quod TACHENIUS affirmat, *Mercurium Corporum non præcipitari per se, nec per spiritus acidos posse*, quia caret illo sulphure externo adhærente: saltem pro hoc argutio notabile est, Mercurium cum spiritu Nitri præcipitatum rubescere, non secus ac si sublimatus communis cum Oleo Tartari per deliquium præcipitatur, qui etiam rubeus cadit, prout nempe Alcali fixum agit, in Sulphur Mercurii externum, hoc afficit, extravertit, & ita colorem rubrum infert. *Alcalia* econtrà *volatilia Mercurium* talem *album* præcipitant, quatenus hæc debiliùs agunt in Sulphura mineralia, quàm Alcalia fixa. Conf. hic TACHENII *Hippocrates cap. 7.*

Præcipitatorum Usus:

Præcipitata hæc magis inserviunt *usui interno*, minùs tamen tuta sunt, licèt etiam *spiritus Vini* desuper deflagratus sit; eum impetu enim Vomitus & Secessus movent, prout magis volatilia vel fixa. Quò enim sunt volatiliora, eò magis Vomitus cient, quò magis erunt fixata; eò promptiùs per inferiora purgant: imò si grana iii. tantùm usurpentur, horrida symptomata causantur. Nam per spiritus acidos, v. g. Nitri, Vitrioli, &c. extravertitur Sulphur Mercurii & exaltatur: unde gr. xv. *Mercurii præcipitati per Oleum Sulphuris* (ad gr. ii. vel iii. pro una vice) potentiorem Salivationem excitant, quàm ℥i. *Mercurii crudi* exterioè adhibiti.

Turpetum Minerale cum *Oleo* seu *spiritu Sulphuris per campanam* paratum in specie quod attinet; in se quidem satis tutum, & in affectibus chronicis conveniens remedium est. *Dosis* gr. v. vel vi. in forma *Pilularum* vel *Boli*: alias impressionem vitriolicam in Faucibus relinquit, Ægris molestam; hinc cum *Theriaca*, *Extr. Hellebori nigri*, vel *succo Liquiritiæ* mistum, commodè propinatur. Ordinariè verò cum nausea per inferiora tantùm purgat, utut in delicatis & tenerioribus præsertim, Vomitus interdum moveat, quin & repetito usu in dosi minori Salivationem cieat: hincque nonnisi in Morbis chronicis evacuandi aut alterandi causa adhibitum locum habet: & quidem pro *scopo salivatorio*, primo die gr. i. ii. vel iii. pòst ad iv. sicque quotidie continuando, donec doses quinque assumptæ, & Salivationis futuræ indicia superveniant.

5. *Mercurius Præcipitatus cum Oleo Vitrioli* AUTHORIS No. 5. revocat in mente asserta HELMONTII *Tr. Ignota actio Regim.* §. 11. & *sextupl. Dig.* §. 29. quod *Oleum Vitrioli* solo attactu *Mercurii* transeat in *Alumen*. Res anno fere ab hinc, comprobata, aut Exemplo illustrata, ita se habet:

♃. *Mercurii* ℥i.

Olei Vitrioli ℥iv.

Digerantur mutuò, & post solutionem plùs minùs factam, ac Phlegmatis evaporationem, & subsequentem destillationem, remanet *Mercurius albus præcipitatus*, qui edulcoratus probè suggerit *Pulverem citrinum*, mediante destillatione à *Cineribus clavellatis* in idem Mercurii currentis pondus revivificabilem: *Aqua* verò ista *edulcorationis* Sale vitriolico impregnata, ebulliendo evaporata, reddit genuinum *Alumen*. Res curiosa.

6. *Mercurius præcipitatus per spiritum Nitri* No. 6. seu *Mercurius corallatus*, optimè describitur ab HARTMANNO *in Croll. pag.* 63. fit hoc modo:

Mercurii vivi probè depur. q. v.

Abstrahatur ab eo *spiritus Nitri* ritè rectificatus tribus vicibus; sic evadit *Pulvis* egregiè rubeus ferè instar Cinnabaris.

Sed notandum est, *Mercurium hunc præcipitatum* post ternam spiritus Nitri abstractionem & subsequentem sub Tegula aut in Crucibulo levem Calcinationem, donec non ampliùs fumet, & spiritus Nitri concentratos maximam partem avolet, ulterius cum *spiritu Vini* ter esse deflagrandum, ut omnis Acor corrosivus tollatur: sic enim tutiùs, & etiam aucta nonnihil dosi, cautè tamen, internè usurpari potest. Vocatur a quibusdam, imprimis HARTMANNO & CROLLIO, etiam *Arcanum Corallinum*, quia post præcipitationem remanet Pulvis rubicundissimus instar Coralliorum.

Sed *duplex* hic *Error* deprehenditur:

1. Quia ob *solum Colorem* ita vocarunt, & cum PARACELSI *Arcano Corallino*, quod etiam à *Colore sanguineo Mercurium hematinum*, item *Aquilam hemathinam*; ab usu verò in *Archidox*. *Mercurium Vitæ* vocavit, non conveniunt, quod vult purgare & uno impetu curare Febres intermittentes & Podagram, ratione cujus etiam ab HELMONTIO *Purgatio Diacelsatesson Paracelsi* vocatur. Conf. de hoc *Mercurio Vitæ Paracelsi* CNOEFFELIUS *Tr. Meth. med. Febres epidem. pag.* 75. & 85.
2. Quòd hic *Mercurius hematinus Paracelsi*, seu *Arcanum Corallinum*, fuerit nihil aliud, quàm *Mercurius vivus per Menstruum universale fixatus in Pulverem rubeum*, blandè diaphoreticum & solutivum, & per *Aquam Ovorum* edulcoratus; quo Vulnera & Ulcera Vesicæ, Faucium & Œsophagi curantur, uti HELMONTIUS hoc ostendit *Tr. de Febr. c.* 14. §. 10. item *Tr. Arcan. Paracelsi*. Hinc ortus est error ille in Præparatione Mercurii, dum quidam cum spiritu Nitri in Rubedinem præcipitatum, putarunt esse eandem rubedinem cum PARACELSI. Cùm econtrà *Arcanum Corallinum Paracelsi Terra* fuerit *Balsamica dulcissima*; *Auctoris* verò *Arcanum*, *corrosivum*, quoniam corrosivitas Menstrui nunquam eius potest ex Præcipitatis.

Inservit tamen *usui interno* pro *leni Purgante*, sed cautè: Interdum enim etiam per superiora purgat. *Dosis* gr. iv. vel v. Sed Mercurialia hæc nonnisi in Malis contumacioribus conveniunt, & saltem in iis, ubi acidum tale peccat, quod vix, præterquàm à Mercurio, corrigibile existit. In Morbis enim difficillimis, v. gr. Quartana inveterata, Lue Venerea confirmata, Podagra &c., Mercurialia prærogativam singularem præ aliis habent, adeò ut aliis irritis (modò Viscera Ægri utcunque adhuc robusta sint) intentioni Medici satisfaciant. Sic *Aurum Vitæ Cnoeffelii Antipodagricum* fuit, & nihil aliud, quàm *Mercurius* per certum *Oleum Vitrioli*, laboriosè licèt, fixatus. Oleum enim Vitrioli probè rectificatum jus habet præ acidis aliis singulare in Mercurium: & utut eum perfectè figere non possit, vim tamen singularem præ aliis Mineralium acidis in illum exserit, volatilitatem ejus multùm coercet, si post factam solutionem & abstractionem tandem fortissimo, quantum fieri potest, Igne, quicquid de Oleo Vitrioli superfit, exhalet. Mercurius hic fixatus assumptus nunquam salivatorius est, nisi per accidens, in Lue Venerea egregius. In Lue Venerea confirmata sine Mercurio sanè nihil perficere possumus: imò affectus etiam longè remotos in extremis Artuum Mercurialia corrigunt, radicem ex primis viis evellendo, & Fermentum peregrinum simpliciter corrigendo. In Ulceribus manantibus crurum, aliis irritis, *Pilulæ* factæ ex *Cinnabari*, *Arcano corallino*, & *Theriaca*, usu repetito aliquoties assumptæ, per inferiora purgant; & sine Remedio alio singulari sponte ita exsiccari faciunt Ulcera, quod remedia alia vix aut non, nisi post tempus diuturnum, præstare possent, idque non semper. Unde in gra-

7. Mercurius Præcipitatus per Aquam Ovorum.

℞. *Mercur. purific.* q. v. affunde *Aquam destillatam ex Ovis ad duritiem coctis*, & præcipitabitur in *Pulverem*. Huic *Pulveri* affunde sæpius *Aquam eandem*, *destillatam* scilicet à *Putaminibus Ovorum calcinatis*, cohobaque Igne Cinerum, donec Mercurius sit conversus in *Pulverem* rubeum & dulcem.

N. Paracelsus vocat *Balsamum*.

Vires. Curat Ulcera colli Vesicæ, etiam quæ æstimantur incurabilia: sanat Vulnera & Ulcera externa. *Untzerus*.

8. Præcipitatus per Tincturam Smiridis; Præcipitatus Miraculosus dictus.

Calcina *Smiridem* Igne violentissimo donec virescat, & lateribus Crucibuli adhærescat, (aliquot horarum spatio fiet). Extrahe dein *Tincturam* per *Acetum destillatum* vel *spirit. Vini opt.* decanta & abstrahe ad oleositatem.

℞. Hujus *Tincturæ* ℥i. *Mercurii* ℥iv. confunde, & præcipitabitur Mercurius in momento. *Mercurium* hunc l. Igne in Crucibulo candefac per horam, posteà edulcora.

Vires. Purgat leniter ἄνω καὶ κάτω.

Dosis gran. 3. 4.

N. Mercurius hic purgat tantummodò per inferiora, si horis duabus igniatur; si verò horis quinque vel sex, evadit fixus ac diaphoreticus.

2. Aptior erit *Smiris* ad *Tincturam* eliciendam, si aliquoties in *Aqua* antea extinguatur.

Beguinus, Gluckradius, Keslerus lib. 3. *c.* 42.

De Solutione in Aqua Forti communi.

9. Præcipitatus communis.

℞. *Merc. puriss.* p. 1. *Aqu. Fort.* p. ii, solve ac præcipita, affundendo scilicet *Aquam salsam*, vel abstrahendo *Aqu. Fort.* per destillationem cum cohobiis tribus. *Præcipitatum* edulcora iteratis Ablutionibus, vel reverbera, ut à spiritibus Aquæ Fortis liberetur.

Vires. Purgat per inferiora & superiora.

Dosis à g. 6. ad 15.

Beguinus, Hartmannus in praxi.

10. Præcipitatus albus S. Claffei, Vomitivo-Catharticus.

Solve ℥ii. *Sal. Ammoniac.* in ℔ß. *Aq. Font.* & in eam projice *Mercurii sublimat. in pulv. redacti* ℥ii. Stent in loco calido, & intra bihorium fiet dissolutio integra Mercurii sublimati, cui guttatim superfundes *Ol. Tart. deliquiii* ℥i. Aqua evadet lactea, sine subsidere: *Aquam* decanta a *Pulvere* albissimo, quem *Phlegmate Mellis* bis aut ter elues, aut *Aqu. communi* calente dulcorabis.

Dosis ℈ß. gr. xii. cum ℥ii. *Confect. Hamech*, in Siphylide, Elephantiasi, Tinea, Scrophulis: decantata *Aqua* laventur loci scabiosi, & Erysipelata præsertim Venerea, sic citò curantur.

11. Præcipitatus dulcis.

Miscetur *Mercurius crudus* cum an. *Præcipitati rubri*, *superfusa spir. Vin. ex arte dulcificati*, & in calore Arenæ detinentor per 20. dies, sic enim sese mutuò coagulant & mitescunt.

Correctio seu Rectificatio Præcipitati.

1. Dissolve *Præcipitatum* bulliendo *Acet. destillat. acri* per hor. 6. &c. (ut totus dissolvatur). *Dissolutioni* superfunde *spirit. Vini* vel *Ol. Tart.* & præcipitabitur denuò, ablue igitur & sicca.

Dosis g. 4. 5. 6. *Untzerus*.

Dige-

---

gravioribus Morbis singulare quid obtineat. Pro *sæpe salivatorio* datur cum *Theriaca*, vel *succo Glycyrrhizæ* in forma *Pilularum* ad gr. ii. vel iii. altera vice seu die sequente gr. iv. hinc die tertio gr. v. & sic donec omnes doses simul gr. xv. vel xviii. compleverint; tunc desinamus: sequitur enim Salivatio; raro plus requiritur. *Externè* commodè permiscetur cum *Unguentis* contra Scabiem; sicut quoque *Emplastris* additum valet egregiè in quibuscunque Ulceribus etiam rebellibus, fœtidis & malignis. Nam in Mercurio est Arcanum contra Ulcera maligna & fœtidissima, sicuti etiam *mercurius dulcis* est egregium Remedium.

7. Sequitur *mercurius per Aquam Ovorum præcipitatus* Num. 7. Circa quem observetur: in PARACELSI *Scriptis* occurrere subinde *mercurium corallatum*, item *Arcanum Coralliorum*: quo nomine non Mercurium communem cum Nitro paratum, aut Præcipitatum Authoria intelligit, sed, uti jam suprà dixi, est *mercurius vivus per liquorem Alcahest fixatus, & per Aquam Albuminum Ovorum edulcoratus*: sed occultavit modum, & hunc substituerunt Impostores. PARACELSUM ergò malè communiter intellectum pessimè semper imitati sunt: id quod etiam ostendit hic *mercurius præcipitatus per Aquam Ovorum ad Paracelsi imitationem* institutus sed prout ab AUTHORE præscribitur, nullo modo succedit. Potiùs conf. M. A. N. C. *Anno* 4. *pag.* 90. ubi *Aqua Albuminis Ovorum* genuina, CNOEFFELIO olim usitata, habetur descriptio. Ac sane ibidem descriptus Labor Mercurialis asseritur, quod fuerit genuinum Remedium CNOEFFELII, quo Podagram curaverit, de qua Cura non saltem publicè prostat *Epistola* hujus argumenti, & propter elegantem Theoriam conf. *Consilia & Apologia* CNOEFFELII *in* M. A. N. C. *Anno* 4 *pag.* 148. & 152.

Vicinum huic est *Aurum Horizontale*, quod est *mercurius vulgaris præcipitatus cum Aqua Forti*, imbutus *Sulphure Veneris fixo*, a quo postmodùm *spiritus* abstrahitur, & remanet *Pulvis fixus dulcis*: Remedium diaphoreticum, optimum contra Scabiem, Luem Veneream. Externè contra Scabiem & Ulcera fœtida cum *Unguentis* usurpatur.

8. *Mercurius præcipitat. per Tincturam Smiridis* No. 8. *Præcipitatus miraculosus dictus*, nihil valet. Nempe copiosus Mars est in Smiride, & inde beneficio Aceti destillati Principium Mercuriale extrahitur, quali Tinctura superficialiter ulteratur Mercurius; unde Præcipitatus hic non est fixus, sed dum candescit in Crucibulo, Mercurius evaporat; *Pulvis* verò ruber remanens est à Smiride, & nihil aliud, quam aliquis *Crocus martis*, qui tanquam fixus sustinet Ignem.

9. *Mercurius præcipitatus Communis* No. 9. præparatur per solutionem cum *Aqua Forti*, & præcipitationem cum *aqua salsa*; & sic albescit ob salinas volatiles particulas adhærentes, quæ solæ Mercurio paulò exactiùs combinabiles sunt: quando autem Aqua Fortis abstrahitur sine præcipitatione, acquirit colorem rubeum. Pro *usu externo* usitatissimus est Chirurgis Italis, & apud nos in *Emplastris*, *Unguentis*, &c. pro Ulceribus Venereis callosis, aliisque cacoethicis ac difficilioris curationis. Nempe corrosivum est & simul malignum Acidum illud Ulcerum, quod Mercurius absorbet, hinc Remediis aliis in dosi etiam parva additus, ut in Ulceribus Luis Venereæ cacoetheis &c. notabiliter ea levat, labia horum rubicunda fiunt, loco Saniei fluit Pus album, & Ulcus integrum brevi consolidatur. In Ulceribus cancrosis commendatur à POTERIO, intrà per inferiora saltem purgare eidem dicitur; quod tamen minùs vero simile videtur. Nam omnia hæc modò enumerata præcipitata in forma liquida ratione Sulphuris acidissimi nervosas partes insigniter stimulant, contenta verò Corporis colliquant; unde Vomitus, Salivationes ac Secessus movent, & quidem magis illa hæc faciunt, quæ minùs fixa sunt: minùs hæc faciunt, quæ magis fixa, adeò ut hæc ad diaphoreticam naturam proximè accedant, saltem Alvum tantùm stimulant. Hinc *fixissimus est Mercurius per se præcipitatus*, præsertim *cum Auro* sociatus, *post hunc cum spiritu Nitri paratus*.

Cætera omnia minùs fixa sunt, præsertim *cum Aqua salsa præcipitatus*, hinc enim facili encheiresi, post Phlegmatis nempe saltem evaporationem, sublimari, & in perfectum *Mercurium sublimatum corrosivum venenosum* mutari potest: id quod confirmat, Mercurii istas sub præcipitatione alterationes magis ab acido Sulphure externo, plùs minùs actuato, quàm ab ipsis spiritibus acidis dependere: utut hi ipsi agendo in sulphur acidum illud, vim ejus intendant, & ita præcipitationi Mercurii, ejusque plùs minùs fixationi, occasionem præbeant: quo sensu explicanda etiam sunt Asserta SYLVII, *Tr. de Hydrope* §. 228. *& sequentibus*, item de *Lue Venerea* §. 160. *& seqq.*

10. Sequitur No. 10. *Præcipitatus albus Claffei*. Arridet hic labor HOFFMANNO: sed nescio quare? habetur enim nihil aliud, quàm *Præcipitatum* quoddam seu *Turbith Minerale*, haud adeò multum differens ab alio simili Præcipitato, per Alcali fixum ex Mercurio sublimato parato: loco quorum omnium sufficiat *Turbith minerale* MYNSICHTI *pag.* 118.

11. *Mercurius præcipitatus dulcis* No. 11. simplex fucus est: nempe Mercurii vivi interpositione separantur, minusque unitæ sunt particulæ præcipitatæ; unde in eadem dosi mitiùs operatur.

Præcipitata quæ jam dixi cùm sint *maligna & venenosa*, propterea sequuntur jam in AUTHORE eorum *Correctiones*. *Correctiones* horum Præcipitatorum in eo consistunt, ut corrigatur

2. Digere *Præcipitatum* per diem cum *spiritu Vitrioli*, hinc abstrahe igne forti, (alii cohobant aliquoties) : super *Mercurium* affunde *spirit. Vini* ad eminent. digitit. 2. digere per dies (2.) decantaque, alium *spirit. Vini* denuò affunde, idque tertia vice repete. *Sennertus instit.*

Vires. Purgat per inferiora.

N. Alii abstrahunt *spirit. Vini* & cohobant aliquoties.

3. Imbibe *præcipitatum communem*, flavum vel *album Aqua rosarum* aliquoties ablutum,) cum *spirit. Vini opt.* ac *camphora* ana, vicissimque *spirit. Vini* l. Igne evoca.

Vires. Purgat per inferiora, præcipuè materiam febrilem, utiliaquoque est in peste, morbisque epidemicis.

N. Ante paroxysmum cum *Theriaca* exhibetur.

Dosis a gr. 3. ad 6. *Hartmannus in Croll.*

4. Vis vomitiva *præcipitatorum mercuriorum* infringitur etiam, si in *spiritu fluminis* solvantur, reverberentur leniter, & per *Aq. Ovorum* sæpiùs cohobatam figantur.

12. *Mercurius præcipitatus incarnatus.*

℞. *Mercurii* unc.i. solve in *Aqu fort.* onc.ii. *solutioni* adde *Aqua calida* unc.iii. ac infunde postea *urinam sani Hominis recentem*, & præcipitabitur *Mercurius* incarnatus *Aqua* eluendus. *Hartmannus in Croll.*

Vires. Solum per secessum movet.

Dosis à gran. vi. ad x.

13. *Mercurius præcipitatus luteus.*

Fit, si loco urinæ, *solutioni* priori instillaveris *Oleum tart. p. d.* sic præcipitabitur Mercurius luteus, quem similiter lotione edulcora. *Hartmannus in Croll.*

Vires. *Vires* & *Dosin* eandem cum priori obtinet.

14. *Alius Mercurius præcipitatus vitriolatus fixus, dulcificatus.*

℞. *Mercurii purific.* solve in *Aqua forti* (*ex vitriol.* ℔ ii. & *Sal. nit.* p. 1.) abstrahe & cohoba vice tert a. Hinc affunde *spiritum vitrioli*, rectifica, destillaque cohobando (6.) posteà affunde *spirit. Vini*, cohobaque itidem aliquoties (decies) : *præcipitatum* edulcora *Aquis cordialibus* ac serva. *Keslerus lib. 1. c. 2.*

15. *Præcipitatio mercurii egregia.*

Fac *Aquam fortem* ex *Sal. nit.* ℔ii. *vitriol.* ℔. 1. *aluminis non calcinat.* unc. x. *Sal. com.* unc. vi. in *hac* vel *communi aqua fonti* solve *mercur. purgat.* quantum Aqua fortis solvere potis est, (alioquin non libenter fit præcipitatio.) *Solutioni* affunde *aquam fontan. frig.* unc.ii. iii. stent aliquot horas extra ignem, ut præcipitetur Mercurius : post affunde multum *aqua frigid.* atque repone ad subsidendum : *præcipitatum* edulcora iterata ablutione, ac digere in vitro lati orificii, sive alembico l. Ign. ad siccitatem. Exsiccato huic *præcipitato* affunde denuo *acet. destillat. acerr.* p. xv. digere in Mar. Baln. per diem unum ac alterum in cucurbita probè obturata, tandemque ut antè in vitro lati orificii exsicca. *Hartmannus in Croll. Sennertus institut.*

Dosis gran. 1. ad v. vel vi.

De Præcipitatis cum metallis.

1. *Præcipitatus Solaris.*

℞. 1. *Auri puri in limat. vel lam. redacti* unc.ß. solve in *aqua forti ex Sal. com.* (sine Sale ammoniaco *facta*.

℞. 2. *Vitri antimonii hyacinth.* unc ß. solve in *aqua forti.*

℞. 3. *Merc. purgat.* unc.iii. solve similiter in *aqua forti.*

Solutiones omnes confunde, abstraheque *aquam* per alembicum : hinc novam *aqu. reg.* affunde, sæpiusque identidem evoca, idque tantisper, donec *præcipitatus* in ignita ferrea lamina nullum penitus fumum de se emittat. Posteà *præcipitatum* totum calcina sub Tegula, ut *spirit. aqu. reg.* omnes dissipentur. Tandem ab eodem *spirit. Vini* sexies destilla, atque denuò *mercurium* sub Tegula lentè igniendo calcina.

Vires. Summum est remedium mundificativum sanguinis, ac totius corporis in lue venerea. Magnum quoque fert solamen in hydrope, pellit Aquam per urinam, exsiccat fontem. Prodest quoque in caduco, colica, quartana : Ulceribus malignis ac cancrosis subvenit, & similibus. *Hartmannus in Croll.*

2. *Præ-*

rigatur *nimia* eorum *acrimonia*; vel per *spiritum Vitrioli*, vel *Oleum Tartari*, unde fit remedium magis benignum. attamen cauti simus in usu interno: nam pro varietate Alcalium etiam variat Mercurius præcipitatus in acrimonia. Si enim eum alcalibus volatilibus præcipitatus fuerit, ad rubedinem vel colorem incarnatum; si per alcalia fixa, ad albedinem vergit; vid. TACHENIUS.

12. 13. *Mercurius præcipitatus incarnatus*, & *Mercurius præcipitatus luteus* No. 12. & 13. per alcalia parati ex solutione cum acidis cum Aqua forti facta, reverà re ipsa coincidunt, ac easdem vires obtinent cum supra dictis præcipitatis per acida factis; mitiora tamen paulo sunt Medicamenta minusque vehementia, quatenus nonnihil fixiora; sanè *rarioris usus sunt in medicina interna præcipitata mercurialia per acida facta*, quia tutiora ferè prostent evacuantia, nisi forsan in chronicis difficulter eradicabilibus aliisque similibus affectibus; unde frequentissimè in lue Venerea Internè & externè adhiberi solent. *Præcipitatus luteus* cum Oleo tartari vel spiritu urinæ paratus, à FINCKIO contra Icterum tanquam summum remedium insigniter commendatur, sed nihil est. Tutius est uti *rhabarbaro* vel *aloe*, &c. quàm Mercuriis præcipitatis; quoniam sunt maligni per se & menstrua corrosiva adhærent.

Eodem modo potest fieri *Mercurius præcipitatus vulgaris*, si

♃. *Mercurius sublimatus vulgaris* :

Solvatur in *Aqua communi*, & solutus præcipitetur per *Oleum Tartari per deliq.*

Observetur hic modus solvendi & cum Sale fixo præcipitandi : quoniam quædam magna habet in recessu; & qui hoc non sciunt, non possunt intelligere BOYLEUM *de coloribus*, & TACHENIUM *in Hipp. chymico*.

14. *Mercurius præcipitatus vitriolatus*. Processus hic No. 14. ex KESLERO petitus mancus est : potiùs imitemur CNOEFFELIUM, quia ita remedium hoc paravit :

♃. *Mercurii vivi* ℔i.

Aqua fortis ex nitro & vitriolo ℔il.

Misceatur in cucurbita, abstrahatur per alembicum & cohobetur quatuor vicibus, quinta vice *recens Aqua fortis* affundatur, & tribus vicibus cohobetur; sic enim acquiritur *Mercurius præcipitatus* suavissimè *rubicundus*: Huic affundatur *spirit. vitriol.* ℔i. abstrahatur per retortam, & cohobetur quatuor vicibus, tandem *spiritus Vini rectificatus* exinde bis vel ter destilletur, ac tandem cum *aqua Borraginis* vel *Buglossæ* edulcoretur; habebitur sic elegans *mercurius vitriolatus dulcis*, & sic modo fixus præcipitatus, qui in morbo Gallico, item morbis contumacioribus quibusvis, Ulceribus chronicis ac diuturnis, multum præstare valet.

Mercurii præcipitati cum metallis.

Post *Mercurios præcipitatos simplices* sequuntur *compositi cum metallis*, ubi non Mercurius solus, sed simul cum metallis, imprimis cum *Luna* & *Sole*, in formam *pulveris* per solutionem & abstractionem redigitur. Præcipitata hæc metallica essentialiter non differunt à simplicibus, saltem ob adjuncta metalla, præsertim Solem, hujusque beneficio mutata texturam, & mitificatum sulphur Mercuriale, mitior forsan erit eorum operatio. Hæc inter se offert.

a. *Præcipitatus solaris*, qui aliàs quoque *aurum vitæ* dicitur. *Ratio præparationis* est, quòd aurum per digestionem societ se cum Mercurio, & ita Mercurius, ejusque sulphur externum, nonnihil figitur, et mitiùs & naturæ convenientiùs virtutes exercere valeat. Hinc FREITAGIUS *in aur. med. cap. 2. vel 4.* dicit *aurum optimè corrigit malitiam mercurii, ejusque noxiam coercet naturam, & diaphoreticam ei conciliat*. Hoc ipsum tamen non ita absolutè accipiendum est, cùm subinde suprà & infrà plùaminùs purgare, & continuata in minore pondere Dosi, etiam salivationes ciere possit, nempe major vel minor fixitas Mercurii semper hic attendenda est. Aurum tamen hoc Vitæ in purificando sanguinem ab Inquinamentis leprosis, Venereis, scabie contumacissima; &c. est optimum remedium. *Aliam præparationem sine vitro antimonii* descripsit partim WILLISIUS *in pharm. Rat. p. 1. cap. 2. de vomitor. formul.* partim ZWEFFERUS *in mant. spag. ubi de mercurio*. Hic ritè præparatus omnium mitissimus est, per inferiora suaviter purgat, quibusdam etiam diaphoresin aliqualem movet. Nempe sulphur acre externum, quod in Mercurio præsertim laxationis & salivationis Author est, hac associatione solia correctum & temperatum, mitius fit, & per inferiora tantùm purgat; rariùs hic præcipitatus solaris per se salivationem aliqualem stimulat aut movet : quod etiam valet de *amalgamate Solari per præcipitationem spontaneam parato*.

2. *Præcipitatus solaris regalinus, seu diaphoreticus.*

℞. *Regul. antimon.* ℥i. solv. in *aqu. fort.* vel *aqu. reg.*
Confunde & abstrahe ad siccitatem in Arena. Hinc edulcora *Aqua*, & *spiritum* aliquoties (7.) desuper cohoba, subinde novum *spiritum* affundendo. Tandem edulcora denuò, ac *spirit. vini* terna vice inde destilla, ad siccitatem *pulveris flavi.*

Vires. Præstantissimum est *sudorificum* in omnibus morbis qui diaphoresin requirunt.

Dosis gr. 3. 4.

N. Ut *regulus* eo feliciùs solvatur, imbibe aliquoties ejus *pulverem Aqu. reg.* hinc solve.

3. *Hercules Bovii.*

Huic finitimus est *Hercules* (potiùs *aurum vitæ*,) *Bovii* qui nihil est aliud quam *Mercurius præcipitatus solaris* cum *vitro antimonii* conjunctus. Nimirum

℞. *Aur. purific.* ℥i. *merc. purific.* ℥iv. utrumque solvit seorsim in *Aqu. reg. solutionem* utramque confusam destillat (Igne graduali, & in fine aucto) per retortam: *præcipitatum* quod in fundo remansit, ut & *sublimatum*, quod parietibus, vel collo retortæ adhæret, solvit iterum in *Aqua regal. nova*, & destillat, idque repetit tantisper, donec tota materia in *præcipitatum* convertatur. Posteà calcinat supra Ferrum ignitum ad fugendos spiritus corrosivos, & denique edulcorat.

Vires. Ex mente *Bovii* omnibus aliis *catharticorum* speciebus antecellit: Estque domitor Vermium, luis Venereæ, petechiarum, pestis, Quartanæ, & aliorum incurabilium morborum.

Dosis à gr. 3. ad 6. vel 8. cum *saccharo rosato*, & in *Ovo*, vel *Brodio*, vel *in pilulis*, imprimis si conjungatur cum *Scammonio*, & humectetur *Aqua vitæ*, quæ desuper comburatur. Tentzelius *sect.* 3. *Panchymag. Mercuriali.*

4. *Aurum vitæ Hartmanni.*

1. ℞. *Auri purgat.* ℥ß. solve in *Aqu. regal.* ℥ii. servando solutionem in calido.

2. ℞. *Mercurii crud. purific.* ℥vi. solve in *Aqu. fort. commun.* ℔. 1. utramque *solutionem* mixtam (qua mixtione apparebunt omnia nigerrima) ex Arena per alembicum l. ign. gradatim aucto, destilla, donec quæ in fundo rubescant. Cucurbita tandem subtus candeat. Exemptum dein *pulverem* sub capsula in Catillo, subinde cum ferreo Baculo calcina, donec Spir. ab Aqu. fort. probè evanuerint. Ablue posteà *Aqua dulci* omnem salsedinem, & extremò *spirit. Vin.* correctum ab eodem sæpiùs per cohobia destilla.

Usus ejus egregius est in peste, ut & aliis Morbis quamplurimis.

N. Fit *Aqua regalis* ad hoc opus:

℞. *Aqu. fortis ex vitriol. Sal. nit. & alumin.* ana *facta* ℥iv. *Sal. ammoniaci* ℥i. misc. & destilla per alembicum ex arena.

5. *Aurum vitæ E. Clossæi.*

Fac *amalgama ex regulo Martis stellato* & *Mercurio*: lava hunc plaries, & exprime per pannum: secundò fac aliud *amalgama* ex *Auro*, & superfluum Mercurium itidem exprime: tertiò ambo *amalgamata* commisce, ita ut sint *reguli Martis* & *Auri* ana ℥ß. *Mercurii* ℥ii. aut circiter: quartò superfunde *Ol. vitrioli*, digere dum colorem ruberrimum acquisierit; quintò *tincturam* inde extrahe cum *spirit. Vini*, extractam circula per mensem, tandemque rectifica.

Vires. Purgat suaviter, & sudores copiosos movet.

Dos. à gr. 8. ad ℈ß. gr. 12.

6. *Aurum vitæ aliud.*

℞. *Mercurii purific.* ℥v. *Auri puriss. laminat.* ℥ß. F. *amalgama*, quod abluatur *aceto*, donec omnis nigredo ablata sit.

Posteà impone in retortam, & affunde *aquam fortem* (*ex vitriol.* p. ii. *& Sal. nitr.* p. 1.) digereque (in cineribus vel arena,) ut solvatur Mercurius, & Aurum in fundo sub forma *pulveris* remaneat: dein destilla, augendo in fine Ignem, ut fundus retortæ incandescat, omnesque *spiritus corrosivi* prodeant. Vasis refrigeratis, tere *materiam*, abstractamque *aquam fortem* iterum affundendo cohoba & invenies in fundo *Pulverem rubicundum*, quem collige, abjiciendo quod ad latera retortæ fortè fuerit sublimatum. Hinc candefac Laminam ferream, cui optimè candescenti, insperge *pulverem* illum *mercurialem*, non modò ut optimè exsiccetur, sed & ut id quod volatile restat, evaporet. Hinc aufer & reserva in vase clauso.

Vires. Purgat per secessum lentè sine omni etiam vomitu, nisi scilicet Ventriculus impuritatibus refertus sit. Summum arcanum est in hydrope, lue Gallica & omnibus cutaneis affectibus, atque Defluxionibus, ut & ubi Corpus scatet pituitosis humiditatibus.

Dosis à gr. 3. ad 8. cum *Terebinth.* pauxillo, aut *extracto aliquo. Hartmannus in pract. pag.* 12. Confer. *Sennertus in Institut.*

7. *Præcipitatus viridis, seu Venereus.*

℞. *Mercurii purif.* ℥iv. solve in *Aqu. fort. commu.* in eadem *Aqu. fort.* solve & *Veneris* ℥ß. conjunge *Solutiones* ac abstrahe in arena, urgendo in fine Ignem, ut maxima pars spirituum tollatur. *Præcipitatum* exsicca ac digere cum *aceto destillato*, in Mar. Baln. per dies ac noct. ultimo fac bullire, ut purissima pars *mercurii* in *aceto destillato* solvatur. Hinc decanta & abstrahe, atque sicca sine lotione.

Vires. Est specificum in Gonorrhœa virulenta, quam nimiam tollit, insufficientem promovet, idenque singulis diebus continuandus ejus usus est, donec omnis fluxus sedatus sit.

Dosis à gr. ii. ad viii *Hartmannus in Croll.*

N. Signum boni Præcipitati est, si Aurum fortiter cum eodem fricatum, non dealbetur, ut solet ex contactu Mercurii. Hue

8. *Vitrum Mercurii Lunare.*

℞. *Mercurii Præcipit.* (*per Oleum vitrioli rubic.*) ℥ii. *Lunæ calci-*

Interim longissimè absunt hæc præcipitata, etiam metallica, ab *Auro horizontali* seu *Mercurio diaphoretico Helmontii*, universali isto remedio, & quod perficit, quicquid Chirurgus & Medicus possint optare sanando: vid. *tract. arcana Paracelsi*, item *tr. de lith. c.* 8. item *tractatus de febr. cap.* 14. & hujus non obscura prostant vestigia in PARACELSO *tr. de Morte rerum.*

2. Descriptio *præcipitati solaris regulini*, quæ habetur in AUTHORE *no.* 2. est manca. Deficit in hac primarium ingrediens, nempe *Mercurius vivus*, cujus ℥iv. etiam solvantur simul in *Aqua forti*. Tres solutiones hæ conjungendæ sunt, & modo ab AUTHORE præscripto postmodùm procedendum. *Spiritus vini* autem deflagret, non destilletur.

Est *febrifugum antiquarium*, & commendatur in lue venerea circa finem, si conjungatur cum *extracto fumariæ*, vel cum *extracto lignorum.*

3. *Hercules Bovii.* BOVIUS fuit Medicus Italus, qui magnifecit hunc Herculem, quo ipso etiam desperatos morbos curavit. Conf. de *appellationis* ratione HOFFMANUS *clave pag.* 270. Sicuti pro dilucidanda *præparatione* conf. WILLISIUS *pharm. rat. p.* 1. *pag.* 72. Sunt qui commendant in febribus petechialibus internè, & adhuc hodiè in Italia magnifit.

4. *Aurum vitæ Hartmanni.* Meliùs perfici potest hoc remedium, si secundùm CNOEFFELII modum, postquàm ex arena per alembicum in *Aqua forti* destillata fuerit, ut denuò affundatur, & ita quinque vicibus in Igne quodammodò fixius præcipitatur, postmodum secundum AUTHORIS descriptionem procedatur. KECLERUS habet *Aurum vitæ*, quod videbitis in *tract. de peste*, & SENNERTUS *instit. pag.* 1443. quo ipso sese bina vice à *Philtro* liberavit, dum propinato hoc Auro vitæ denuò illud rejecit vomitu. Nempe

♃. *Mercurii vivi* ℥v.
Auri laminat. unc. ß.

Fiat *Amalgama Solis cum mercurio*, quod solvitur cum *Aqua forti*, quæ Aqua solvit solùm Mercurium, non vero Aurum: abstrahitur Aqua per destillationem, sic remanet *pulvis rubens*, sub Tegula calcinandus.

7. *Præcipitatus Viridis*, seu *Venereus*. Fit quando *Venus & mercurius* conjunguntur. B. D. MICHAELIS & HARTMANNUS utebantur in Gonorrhœa venerea, quam optimè per urinas expurgat & omnibus aliis irritis curat. Processus AUTHORIS est justus. Observandum autem & hoc in usu ejus, quod gonorrhœa primitùs videatur augeri, continuato vero usu certissimè illam refrænat, quoniam cum impetu evacuat virulentiam restitantem, & sponte postmodùm cessat: adeò ut non sit, ut Tiro expavescat quando tale quid videt. Commodè etiam cum *Extracto Catholico Andernaci*, vel cum *panchymagogo Crollii* potest dari in forma *Pilularum*, *cum Oleo camphoræ* iis, qui Lue Venerea laborant.

8. *Vitrum mercurii Lunare. Vitrum mercurii Lunare* re ipsa nihil de Mercurio participat; hic enim in Fusione avolat, Luna

coltinat. & *Sal. Ammoniac.* ana ℥i. Misc. & soblima. Sic ascendit Sal Ammoniacum, relictis in fundo Mercurio & Lona instar Auri purissimi; inde Crucibulo, & da Ignem fosionis, ut io *Vitrum* simul abeant. *Vide Disput. Chym. Med. Hartmanni 7. th. 127.*

9. Vitrum ex Mercurio Vita, sive Succinum Antimonii.

℞. *Mercurium Vitæ*, abstrahe per retortam partes minùs fixas, reliquom fundatur Igne fortì in *Vitrum*, quod transparens opacum, vel si diutiùs in Igne contineatur, hyacinthioum evadit.

N. 1. Dicitur aliis *succinum Antimonii*, quia nihil aliud esse videtur quàm *Vitrum Antimonii*, non *Mercurii*.

2. Si Abstractio partium minùs fixarum fortiùs urgeatur, exstillat vicissim *liquor* instar *Butyri Antimonialis*.

III. SUBLIMATIO.

1. Mercurius Sublimatus Officinarum.

℞. *Merc. in Aq. Fort. solut. Vitrioli exsiccat. Sal. com. decrepit.* ana. Misc. exactè & sublima ex Cucurbita humili. *Gluckrath in Beguin.*

2. Aliter optimus pro Mercurio dulci conficiendo.

℞. *Merc. purific. Vitriol. rubific. Sal. com. decrepit.* ana ℔. 1. *Sal. Nitr.* ℥ix. Misc. exactè aspergendo modicum *acet destillat.* sublimaque, ut dictum. Jam denuò

℞. *Merc. sublimat. illius* ℔. 1. *Sal com. decrepit.* ℥xii. *Vitrioli rubific.* ℥iv. M. & sublima. Iterum

℞. *Merc. sublimat. illius* ℔. 1. *Sal. com. decrepit.* ℥xii. M. & sublima.

N. Puriorem Mercurium sublimatum si desideras, reitera adbuc sublimationem, sed sine additione. *Beguinus, Hartmannus.*

3. Sublimatus Regulinus.

℞. *Merc. purific.*
Regul. Antimonii ana ℔ß.
Vitrioli rubific. ℥iv.
Sal. com. fus. ℥ii.

Misc. & sublima ex sublimatorio vitreo, desuper defundendo *Aqu. Fort. Sublimatum* misce cum *Capite mort.* ac sublima denuò, idque vice tertia.

Vires. Inservire commodè potest *mercurio dulci*, aliisque *medicamentis ex mercurio sublimato preparandis.*

4. Mercurius dulcis vulgaris:
Draco mitigatus.

℞. *Merc. sublimati* ℥viii. *mercur. crud. purific.* ℥vi. Misc. exactè io Mortario lapideo, vel soper Porphyrite, donec Mercurius vivus ampliùs conspici nequeat. Hinc sublima

---

Luna interim fusa non abit io perfectum Vitrum, sed ferè propter Sal Ammoniacum ad naturam Lunæ Corneæ declinat.

9. *Vitrum ex Mercurio Vita, sive Succinum Antimonii.* Observandum, quòd *Mercurius Vitæ* sit *Regulus Antimonii in Pulverem præcipitatus*, ex quo fit elegans *Vitrum* flavum instar *succini*, unde rectiùs quibusdam *succinum Antimonii* dicitur. Hoc meliùs operatur, quàm commune Vitrum Antimonii, utpote cujus respectu copiosiùs per inferiora purgat, quàm per superiora. Interim quando Vomitus movet, leniùs hos provocat, quàm Mercurius Vitæ communis. Interim observanda est encheiresis Authoris; oempe abstraheodum esse per retortam partes minùs fixas, alias sub fusione cum fumo Mercurii Vitæ maximam partem avolat. Nempe adhærent adhuc acidæ Butyri Antimonii particulæ Mercorio Vitæ, cum quibus avolat.

III. SUBLIMATIO.

1. 2. 3. *Mercurius Sublimatus* est vel *Corrosivus*, vel *non Corrosivus*: *Ille* quocunque modo præparatus nihil est aliud, nisi Mercurius vivus qui se conjunxit cum *Salibus corrosivis admistis*, & beneficio Ignis fortioris secum sublimavit: Salia hæc Acore suo rodunt Mercurium, & cum eodem se uniunt; unde dum Mercurius avolat io Igne, sublimando simul rapit *Sal commune* in altum, & cum eodem in *substantiam crystallinam* concrescit. Modos videbitis in AUTHORE *nu.* 1. 2. & 3.

Mercurius Sublimatus non Corrosivus fit sioe Sale communi, solo *Vitriolo* & *Nitro*, ac aliis a CROLLIO, vel propter coloris elegantiam, vel propter malè intellectum PARACELSUM, *Arcanum Corallinum* dicitur, ab AUTHORE *nu.* 8. 9. & 11. descriptus. Ille Pondere augetur, hic verò edulcoratus & ablutus nullum accessorium habet Pondus: unde, utut Mercurius soblimatus corrosivus fiat cum Vitriolo, Sale communi & Nitro, oihilominùs Corrosivitas hæc & Pondus saltem est à Sale communi; non verò à Nitro & Vitriolo, otpote quæ oihil materiale de Acido suo seu corrosivo, Mercurio addunt, quia solo Sale communi, sine Vitriolo & aliis, optimè etiam parari potest, oti sufficienter docet TACHENIUS *in Hippocr. Chym. cap.* 24. ubi etiam genuina Mercurium sublimatum parandi docetur ratio. Hoc observandum simol, quòd dum Nitrum additum agit io Sulphur Vitrioli, hocque simul nonnihil elevat, hoc ipsum in Mercorii Sulphur externum simul agere, adeò ut Mercurius sublimatus corrosivus non de acido Nitri aut Vitrioli, benè autem de hujus Sulphure participet; unde etiam illa differentia Butyri Antimonii, dum quoddam Butyrum Aotimonii, exque eo paratus spiritus Vitrioli philosophicus, Aurum solvat, aliud verò Aurum non solvat. Nempe quod paratur ex Mercurio cum Vitriolo simul sublimato, non solvit Aurum, propter Sulphur ejus solutionem impediens; quod verò paratur ex Mercurio sublimato sine Vitriolo, Aurum solvit. Ille verò Mercurius sublimatus, qui sine Sale communi fit, nihil de Nitro vel Vitriolo, Acidi vel Corrosivi adsciscit: unde etiam Mercurius sublimatus rubeus non corrosivus vocatur, quia facilè omne, quod adhæret, edulcorando eluitur, sed tantùm spiritus Nitri sulphureus, qui simul elevat Sulphur Vitrioli, agit io Mercurii Sulphur externum, ratione cujus extraverti assurgit Mercurius sublimatus ruber, non corrosivus: dum vero addito Sale communi profundiùs Mercurius dissolvitur, *Sublimatus albus corrosivus* adscendit.

Est hic *palliatus mercurius*, quoniam denuò potest revivisci, si scilicet solvatur in *Aqua communi* in Sartagine ferrea, sic enim Ferro inhæret acidum Sal, & Mercurius sponte in fundo recipitur. Exsuscitari etiam potest cum *Fermento Panis*, uti docet ZWELFFERUS *p.* 160. *in Apol. contra Tachenium.*

Mercurius hicce sublimatus totus corrosivus est, vixque locum invenit in Medicina propter nimiam corrosionem quam de spiritu Salis concentrato accepit, saporem habet instar Aluminis adstrictorium. Huius *mercurii sublimati assumpti Alexipharmacum* est *Lac*, *Oleum Amygdalarum dulcium*, *Butyrum*, &c. quæ acrimoniam illam corrosivam & virulentam obtundunt & demulcent; vel *Alcalia*, ut *Oleum Tartari per deliquium*, *Nitrum fixum*, &c. quæ Acidum corrosivum immutant, vel quæ absorbent, *Crystallus præparata.*

Externè vix habet usum, nisi *cosmeticum*, in quo tamen cautissimè adhibetur. ZAPATA, natione *Hispanus*, *medicus Italus*, *in Clave medicina* (quod scriptum ex Italica in Germanicam linguam translatum est) habet, quod *Unguentum Æsculapii* vocat, & nihil aliud est, quàm *Butyrum recens non salitum*, cum *mercurio sublimato* pauco acuatum; quo ipso Ulcera cacoethea maximè rebellia sanari & curari putat:

Recipit e. g. *Butyri non saliti* ℥ß. ad ℥i.
Mercurii sublimati ʒi. M.

Adulteratus sæpè *mercurius sublimatus* per *Arsenicum* admistum. Verùm fraus facillimè per *Oleum Tartari per deliquium* aperitur; si enim guttæ quædam hujus Olei inspersæ Mercurio soblimato fueriot, maculam oigricantem relinquent, si Arsenici quid adfuerit, unde fraus patet; si verò Mercurius sublimatus est genuinus, maculam flavam vel rubicundam contrahit locus, ubi instillatum est Oleum Tartari per deliquium.

4. Ex isto *corrosivo mercurio sublimato* additione *mercurii vivi*, quo mitigatur corrosivitas, fit *mercurius dulcis vulgaris*, ab AUTHORE no. 4. præscriptus. Modus hic est: *mercurius sublimatus* misceatur cum *mercurii vivi* ana, vel meliùs juxta AUTHOREM *hujus* p. iii. & *illius* p. iv. terantur probè invicem in mortario lapideo, & sublimeantur deinde, donec purus & sine Fæcum residentia appareat? sic vis corrosiva in novum suppeditatum Mercurium vivum abit, & vis ejus corrosiva mitigatur. Dicitur *dulcis*, quoniam liberatur ab omni corrosivitate. Nempe Acidum illud Salis communis concentratum in Mercurio sublimato, additione novi Mercurii vivi diluitur, & ita agendo simul in Mercurium vivum additum, multum io acrimonia minuitur, & sic fit insipidum Medicamentum.

Quoad *Encheireses Præparationis*: variat

1. *Proportio Ingredientium.* Prout enim magis corrosivus est

ma Calore Arenæ in Phiala, leniter ſaltem obturata, & ſublimabitur totus ferè *Mercurius*, adhæreſcetque lateribus Phialæ, remanentibus in fundo *Facibus*, quas unà cum *nigricante materia* collo Phialæ adhærente rejice, Hinc ſublima denuo, idque vice tertia, rejectis ſemper *Facibus*, ut dictum.

N. 1. Si purum inſipidumque ſecunda ſublimatione obtinueris, acquieſce, multa enim ſublimatione infriogitur vis purgatrix.

N. 2. Alii addunt quoque *Colcothar*.

N. 3. Optimum *mercurium dulcem* conficies ex *mercurio ſublimato regulino*, & *mercurio Antimonii*.

Hartmannus in Croll.

Vires. Omnes humores noxios ſine perturbatione blandè expurgat, unde vel Infantibus exhiberi poterit.

Doſis. Dari quidem poteſt ad ℈ß. Verùm ut eo citiùs operationes ſuas perficiat, nec diu in Corpore deliteſcat, aeni ſolet *purgantibus* aliis fortioribus, e. gr. *Diagrid. Trochiſc. Alhand.* & ſimil. Daturque cum iiſdem à gran. 8. ad 15. & plus.

Hartmannus in Croll. Sennertus in Inſt. Teutzelius.

5. Alius.

℞. *Mercurii in ſpir. Vitrioli ſoluti & edulcorati.*
Mercurii crudi ana.

Sublima aliquoties, ut dulcis fiat.

Vires. Lentè purgat per inferiora.

Doſis à gr. 6. ad 12.

N. 1. Eo-

---

eſt Mercurius ſublimatus, eò plus Mercurii vivi addendum, & contra.

2. Mercurius ſublimatus, ac ipſi additus Mercurius vivus ſi fuerint puriores, ſufficit *unica ſublimatio*, uti etiam rectè cenſet WEDELIUS *Pharm. p.* 9. & 138. præſertim ſi exacta Tritura priùs ſubacta fuerint: ſin verò impuriores fuerint, ita ut copioſa fuligo atra ſublimiora ſublimatorii loca occupet, inſtar Arſenici, uti etiam ſordes nigricantes in fundo remaneant, *reiteranda ſublimatio*, donec purus fiat.

3. Quo magis intenditur in Mercurio dulci *ſcopus laxativus*, eò *minùs repetenda venit ejus ſublimatio*; quando verò parciorem laxandi vim volumus, *crebrior reiteranda ſublimatio*: ſin tandem quindecies aut viceſies ſic factum fuerit, tandem *diaphoreticus* evadit *mercurius dulcis*. Siquidem UNTZERUS *lib.* 2. *cap.* 2. *de mercurio* refert, quòd Mercurius ſublimatus corroſivus per ſe quinquageſies ſublimatus, & refinatus reddatur reverà dulcis, ut nemini noceat, ſed tutiùs infrà purget. Aliàs compendioſè paratur *mercurius dulcis ſimplex*.

♃. *Mercurii ſublimati* ℔i.
Mercurii vivi ℥x.

Hinc conjungantur & terantur, & affundatur *Aqua*, & decantetur tamdiu donec nulla in ea percipiatur acredo.

Purgat ſaltem per inferiora: *doſi* gr. vi. ad ℈ß. *De innoxio hujus mercurii dulcis uſu* videatur DAVISSONUS *Philoſoph. Pyrotechn. P.* 4. *cap.* 27. *p.* 178.

Quoad *uſum Mercurii dulcis*, mitiſſimum & perquàm egregium eſt remedium laxativum, multis encomiis dignum, quod magis alterando, quàm præcisè eliminando, Succos viſcidos & glutinoſos reddit fluxiles, tumores reſolvit, & partes glanduloſas à ſaburra liberat. Unde proficuum & in Morbo Gallico, Scabie ferina, Lepra, item Gonorrhœa virulenta, ſicut & in aliis & firmiter radicatis, Morbis in Epilepſia confirmata, in Hemicrania inveterata, Hemiplegiis, Febribus Intermittentibus chronicis, aliiſque chronicis virulentis morbis, in quibus internè commodè ſub forma *Pilularum* cum *Extracto* quodam *Vegetabili ſpecifico*, v. g. *Hellebori nigri*, vel *Extracto Catholica Andernaci*, *Panchymagogo Crollii*, datur ad gr. xv. addendo pro ſtimulo *Extr. Trochiſcorum Alhand.* gr. i. vel ij. &c. aliàs non purgat: hinc & non immeritò vocatur *Panchymagogum mercuriale*, quoniam *catholicum* eſt *evacuans*. Tutiſſimè pariter & ſine noxa propinatur in Ventribus Infantum, imò gravidis, in quibus ſæpè expertus ſum, tutò cum aliis propinatur. In Infantibus quidem ſalivationem non movet, quamvis etiam per ſe laxando non operetur. Convenit inſigniter in Aſcite, Hydrope Uteri, aliiſque affectibus hydropicis, & ſimilibus à Colluvie ſeroſa natis.

Doſis mercurii dulcis cum dictis *Extractis* vel aliis *Purgantibus* eſt à ℈ß. ad gr. xv., habito reſpectu ſubjecti. Tardiùs quidem, ſed eleganter & blandè operatur, & ſudorem movet in ſomno elegantem: nec ſolitariè ferè pro ſcopo purgandi uſurpandus; & quidem ſub forma pilulari, ne adhæreſcendo Dentibus inducat cariem aut vacillationem: E. g. in Hydrope Aſcite & Uteri:

♃. *Mercurii dulc.*
Extr. Elater. ana gr. xv.
Abſinth. ℈ß.
Troch. Alhand. gr. ij. vel iij.
Cum *Eſſ. Abſinth.* f. *Pilulæ*.

Infantibus, quibus imminent Variolæ in primo Morbi principio datus habita Ætatis ratione, per Vomitum & per Alvum mirè ſuccurrit, & Variolarum proventum multò facilitat, adeò ut paucæ vel nullæ efflorescant. Mitius purgans eſt quàm Jalappa, cum partim nec quoad ſenſum Ægri ita partes in Abdomine alteret, partim autopſia anatomica doceat, minùs ab eo rubere ſeu inflammatas eſſe, adeoque minùs quàm à Jalappa Ventriculum & Inteſtina affecta eſſe. Sed quoniam mitiùs & tardiùs in quibuſdam operatur, ordinariè *Purgantibus Vegetabilibus*, imprimis *Scammonio ſulphurato*, ſociatur: ſi ab hoc, alterando, dum vegetabilia tantùm purgando operantur, ſequitur longè felicior effectus.

Probè aliàs notandum: *mercurium* hunc *dulcem*, non ſecus ac alia *mercurialia medicamenta*, *non adeò commodè convenire Corporibus bilioſis ac aridioribus*, *in quibus acidum volatile turget*, quia reſpectu Sulphuris externi adhærentis, Bilis Mala exaſperantur, & ſymptomata atrocia ſequuntur: cum econtra *optimè conducant Phlegmaticis atque Sanguineis*, ſicuti Antimonialia laxativa conveniunt Cholericis, è quibus ſub forma Salivæ viſcidioris Nutrimentum partium ſpermaticarum evacuant. Obſervatum enim fuit, quòd quidam Medicus cuidam Canonico propinavit in Quartana Mercurium dulcem, in continenti ejus vires fuerunt exhauſtæ, & Canonicus ad ultima redactus propterea, quoniam fuit bilioſus, & conſtitutionis juvenilis.

Scrupulus quidem movetur ab HARTMANNO: *an mercurius dulcis Scorbuticis tutò propinari poſſit*, cùm Mercurialium uſu in hiſce Ulcera Oris, Gingivarum & Faucium Inducantur? Sed *tutò propinatur*, *modò cautior ſit Medicus*, ut facilius ſalivationem in Scorbuticis, quam in aliis moveat. Si igitur ex *mercurio dulci* propinato effectu ſufficiens non ſequatur, *Pulvis ex Cremore Tartari cum pauxillo Jalappa* in *Vehiculo calido*, pro ſolutione juvanda, ſuperbibatur; ſic metus omnis ſalivationis, quæ quarta aliàs die ſupervenit, maturè præcaveri poteſt.

Mercurio dulci huic, ſi miſceatur *mercurius Vitæ*, qui eſt propago Antimonii, evadit egregium *Vomitorium*, *Catharticum* ſimul in melancholia & affectibus chronicis, aliàs non eradicabilibus: vid. HARTMANNUS *Prax. l. c.* 4. §. 1. V. g.

♃. *Mercurii dulc.* p. viij.
Vitæ p. i.

Diutiſſimè terantur in Marmore ſeu ſuper Porphyritem. *Doſis* gr. viij. ad gr. xv.

Et ex hoc fundamento procedit *antiquartium febrifugum Riverii*, cujus genuinam, aut genuinæ proximam, deſcriptionem arbitror, quam habet HOFFMANNUS *in Clave pag.* 275. ſiquidem RIVERIUS crebriùs uſus fuit *mercurio dulci* pro purgatione, & iſtam cum *Scammonio* miſcere ſolitus fuit,

Recipiendo *mercurii dulc.* ℈i.
Scammon. prap. ℈ß.

Ex quibus cum *Mucil. Tragacanthi Pilulas* fecit, eaſque tecto nomine *Calomelanos Turqueti* vocavit. *Conf. Cent.* 5. *Obſ.* 26. & ſpeciatim C 4. *Obſ.* 33. & 97. Qui tamen in Doſi nimis eſt exceſſivus, cum *Scammonii* gr. v. abundè ſufficiant.

Præter vim hanc ſolutivam, *alterativam* quoque habet, quæ in eo conſiſtit, ut

1. Potentiſſimè *attenuet*, & *diſſolvat* quælibet viſcida glutinoſa, tam vias primas obſidentia, quam Maſſam ſanguineam inficientia.
2. Hinc ſapore ſuo ſalſo, qui ex proſapia Mercurii naturæ quaſi alcalinæ eſt, *temperat quævis acida*, præprimis fixa, difficulter tam à natura quam Arte corrigibilia, quo in ſcopo majoris illam facio, quam pro laxativo ſeu purgante. Hinc Mercurius dulcis crebriùs repetitus in Morbis chronicis egregiè convenit.

5. *Externe* hic *mercurius dulcis* commodè *Unguenta contra Scabiem*, aliaſque ſimiles Corporis ſordes, item *Aquas Coſmeticas* ingreditur; unde & celebre eſt adeò *decoctum Calcis viva*

N. 1. Eodem modo dulcescit & *Mercurius præcipitatus lutens*, si per se sublimetur, dulcificatusque leniter Alvum movet.

Dosis gr. 8.

N. 2. *De usu.* Ex omnibus hisce *mercuriis dulcibus* potest parari *aqua* utilissima ad Inflammationem, Fistulas & Ulcera maligna, non tantùm detergenda, sed etiam cicatrizanda, præcipuè in Lue Venereâ; valet etiam ad scabiem sine noxa penitus curandam. Nimirum

Projiciatur *calx viva* recens in *aquam bullientem*, relinquiturque aliquamdiu, hinc filtratur, in *Filtratura* ℔. 1. dissolvitur bulliendo *mercurii dulcis* q. s. coletur & solvatur. *Falloppius* vocat *aquam aluminis. Hartmannus in Croll.*

6. *Sublimatum dulcem Talcosum S. Clossai.*

Fit si M. cum *sal. nit.* irrorando guttulis aliquot *Olei sal. com.* Hæc tria constituunt *axungiam Talcosam fluentem*.

Vires. Suaviter purgat absque vomitu, deobstruit & refrigerat, estque securum febrium intermittentium solamen.

7. *Lanugo Perlata, sive Flores Mercurii argentei, ex inventione S. clossai.*

1. Facta est *aqua regal.* ex ana *sal. com.* & *sal. Nit.* triplo *Boli communis*, ad modum Aquæ Fortis. 2. In ℔. 1. *hujus spiritus* solutæ fuere *merc. crudi* ℥x. & abstracta *aqu. regal.* ad duas tertias, collectæ fuere *crystalli*, probèque edulcoratæ. 3. Perfusæ sunt eædem *spirit. vini tartarisato*, ad 3. digit. super eminentiam, sicque per mensem in putrefactione Mar. Baln. stetere. 4. *materia* in Retorta conjecta, eductoque *spirit. vini* pars quædam *mercurii* sublimatur Igne auctiori, pars in *rubram* abibit *Præcipitatum*. 5. Ambobus iterum confosit *acet. destillat.* affundebatur, & post digestionem unius diei, ac filtrationem calidam, tota *materia* soluta in *flores argenteos* Gossypio perlato fulgentique similes fuit conversa, inclarescente *menstruo* 6. Hos *flores* cochleari vitreo detraxi & in charta bibula quadruplicata exsiccavi, ita enim splendorem non amittunt. 7. Cum alio *aceto destillato* super restitantem *materiam* conjecto, novos *flores* collegi, idque ter quaterve repetii.

Vires. Ex *Untzero* repetendæ, qui longè operosiorem nobis methodum aliam reliquit in *anat. mercurii*, p. 255. Ubi enim illic per grana & scrupulos abraduntur *flores*, hic per uncias & libras congeruntur.

Dosis eorum est gran. vi. in forma *pilul.* cum pauxillo *extracti Liquir.* Educit absque violentia Humores vitiosos in febre quotidiana, *scabie*, *Lepra*.

8. *Mercurius sublimatus rubeus non corrosivus: Arcanum Crollianum.*

℞. *Mercurii optimè purgati* ℔. 1.
Sal. nit. optimè purificat.
Vitrioli ad rubedin. calcin. ana ℔. ii.

Pulverisentur & misceantur optimè, subinde irrorando, & incorporando cum *aceto destillato acerrimo*, donec dispareat penitus mercurius. Hinc sublima ea Arena, in Cucurbita lutata, cum capitello, & exit primùm *phlegma*, dein auctiori Igne viginti quatuor horas continuato sublimabitur; *sublimatum* proximè à materia *rubeum*, paulò altiùs *flavum*, cum *Sal. Nit.* ℔. 1. & *aluminis leniter calcinati* ℔. 1. misce impastaque cum *phlegmate aceti*, sublimaque denuò, ut priùs (horis duodecim) & ascendit iterum *sublimatum rubicundum* ac *flavum*, collige singula seorsim: *rubicundum* elue *aquis cordialibus*, ac ab eo effiagrare sine *spiritu vini*; *Flavum* calcina Igne mediocri, ut rubescat, hinc elue similiter ac corrige cum *Spirit. Vini* desuper accenso.

N. Fæces nigricantes cum mercurio in capitellum ascendentes, abjiciantur in singulis sublimationibus.

Vires. Purgat per inferiora præcipuè, magnumque secretum in Hydrope, Morbo Gallico, podagra, scabie, ulceribus, cancro, &c. *Crollius.*

9. *Modus compendiosior: Laudanum mercuriale, sive metallicum.*

℞. *Salis extracti ex capite mortuo aquæ fortis* (ex *vitriol.* & *sal. nit.* ana fact.) ℥vi.
Merc. purific. ℥ii.
Sal. Nit. purific. ʒii.

Pulverisa ac misce optimè impastando cum *aceto*, sublimaque, ut dictum: sic ascendit pars quædam alba, quædam lutea, quædam crocea, quædam rubicundissima: collige *Croceam* ac *Rubicundam*, abjectis cæteris, sublimaque denuo per se ea arena Igne sat forti, ac omnia rubefient: hinc elue ac corrige *Spirit. Vini* suprà accendendo.

Vires. Easdem habet cum præcedenti. *Hartmannus in Croll.*

10. *Manna Mercurii, seu mercurius dulcis Solaris.*

℞. *Mercurii dulcis vulgaris*, q. v. tantisper sublimationibus iteratis eleva, donec in *fixas* abierit *Crystallos*, postmodùm in *Liquorem* solvito.

℞. *Hujus* part. iii. *Auri calcin.* p. 1. misc. ac digere per mensem, cohoba donec in cucurbita instar ceræ fluat.

Vires. Ad summum medicinæ gradum mercurius ita redactus est, & in epilepsia, & morbis Venereis admirandæ virtutis. *Tenzelius.*

N. Egomet *mercurium dulcem* ter sublimatum miscui quondam cum *Luna foliata*; sublimationem adhuc quarta vice iteravi, quibus peractis sublimationibus, restantem *materiam* Igni subjeci fusorio, ut si quid Lunæ restaret colligerem: verùm sine commodo, quippe Luna cum mercurio penitus fuit sublimata; vis autem illius sublimati sudorifera potiùs fuit, quam dejectoria.

11. *Arcanum corallinum correctum, S. Clossai.*

♃. *Vitrioli*, *Sal. comm.* ana ℔. ii. *Aluminis calcinati* & *mercurii* ana ℔. 1. Omnibus Arte mixtis detur Ignis sublimationis in fine benè fortis; quod rubescit *Sublimatum* collige, benè edulcora, tere, & digere in *Acet. destillato* ad 4. digitorum distantiam per 2. aut 3. dies: evacua per inclinationem, aliud affunde, digere, donec nihil ampliùs solvatur: tandem evapora, remanebit pulvis luteus, quem lavabis sæpiùs *Aqua calida*.

Dosis mitificatæ hujus *Aquilæ* est à gr. v. ad ℈ß. cum *Panchymag.* Feliciùs adhuc operabitur, si *ejus* gr. viii. cum *auri sclopet.* & *croci martis* ana gr. iii. in *Conf. florum borrag.* aut *Pil. de Aloe lota* exhibeantur.

Ad *mercurium sublimatum* pertinet quoque

12. Co-

---

viva cum mercurio dulci, quod videb. in AUTHORE no. 5. & superiùs ubi de *Lapide calcario*. Mirè prodest in lue Venerea, purificat Ulcera Gallica, aliaque maligna & cacoëthea, in specie in Gangræna, eaque mundificat, scabiem quamvis ferinam, serpigines, &c. optimè curat. Si Calor, ardor, & Inflammationes adsint, aliquantum *Sacchari saturni* simul addi potest, quod corrigit Inflammationem, cui interdum etiam admiscetur *spiritus vini*. (L)

7. *Lanugo perlata*, seu *flores argentei*; Ex communicatione *Samuelis Clossai*. Hæc *præparatio* non est admodum legitima. Si rem exactè consideremus, est Miscela *Mercurii*, partim *sublimati* ratione spiritus salis, partim *præcipitati* ratione spiritus nitri in menstruo, & alcali Tartari in spiritu Vini tartarisato. Hæc duo cum aceto destillato in *floccos* contrahuntur, Mercuriale corpus salibus istis plùs minùs larvatum, & nonnihil fixatum continentes: unde & vis laxativa, Illa, quam HOFFMANNUS *p.* 277. hujus loco suggerit & à *Doct.* MICHAELIS habet, idem est, atque si *mercurius sublimatus corrosivus cum oleo Tartari præcipitatus*, mediante *aceto destillato*, in aliam faciem mutaretur. Negotium uno nomine parvi ponderis est, cui commune quoddam Turbith accuratiùs paulò paratum æquari valet.

10. *Manna mercurii*, seu *mercurius dulcis solaris*. *An mercurius cum aliis metallis sublimari, æquè ac præcipitari possit?* dubium videtur. Testatur autem BOYLE *in chym. scept. p.* 5. se aliquando vidisse Regulum antimonii & lunam cum mercurio sublimari: quod confirmat Experientiam AUTHORIS nostri per sublimationem mercurii dulcis cum luna foliata. ZWELFFERUS *in mant. spagyr. p.* 355. *crocum solis mercurii dulcis* partibus quatuor addit, & ita eundem digerendo exaltare intendit. Verùm vis laxativa infringitur.

Ad Mercurium sublimatum pertinet

12. Cin-

(L) *Notaverim hic ex* Lemery, *quod quamvis vulgò* Mercurius sublimatus corrosivus *paretur additione & sublimatione* salis communis & Vitrioli, *quorum mineralium aculeis armatus mercurius, & internè potens venenum fit, & externè superfluas ulcerum carnes corrodat; nihilo tamen minus, si* Mercurius *sola* Salis communis *additione sublimetur, in sublimatum evadit minus corrosivum, & externis usibus magis opportunum. Imò sublimatum hoc modo paratum, Mercurii additione dulcescit magis, atque ad internos usus accommodatiùs evadit. Et encheiresin, & varia de hac re experimenta, legere est apud laudatum* Auctorem in Act. Acad. Scien. anno 1709.

12. *Cinnabaris Officinarum artificialis.*

℞. *Sulphuris commun.* ℥iii. vel iv. Huic liquefacto infunde *mercurii vivi* ℔. 1. Spatula lignea benè agitando incorpora, donec mercurius a ſulphure planè conſumptus videatur. Hinc *maſſam* refrigeratam tere ſuper Marmore, atque ublima ex ſublimatorio lutato, Igne primò leni, dein auſtiori, &c. Primo aſcendit fumus citrinus, paulatim rubeſceus. Quando itaque Fumus nigro-rubeus aſcendere incipit, urge Igne violentiſſimo horas quatuor vel quinque, & ſublimabitur Cinnabaris, adhæreſcetque lateribus, quam oxime rejectis *fecibus* in fundo & capitello.

Paracelſus in chirurg. munnal. lib. 1. pag. 702. Brendelius.

Aliter.

℞. *Sulphur.* ℥iii. *mercurii* ℥iv. M. ac ſulphur aliquantulùm efflagrare ſine, ut *pulvis* remaneat *niger*; hinc ſublima ſemel ac iterum, ut Cinnabarim nanciſcaris rubeam.

13. *Panacea mercurii purgans.*

℞. *Mercurii vitæ* p. ii.
Mercurii vivi in deſtill. Butyri antimonii provenientis p. 1.
Sublima ut mercurium dulcem.
Doſis à gr. v. ad viii.

N. Mercurius vitæ ad hoc opus fit ex *mercur.* p. ii. *antimonii optimi* vel *Reguli* p. 1. deſtillatur & præcipitatur *aqu. com.* ut moris, & deſuprà flagret aliquoties *ſpir. junip.*

Cl. D. D. Joh. C. Fauſ.

IV. DESTILLATIO.

1. *Oleum antimonii mercuriale. ſeu butyrum antimonii: Liquor gummoſus.*

℞. *Antimonii puriſſ. mercur. ſublimati* ana. miſc. exactè in mortario lapideo, & deſtillentur per retortam vitream ex Arena Igne primò mediocri: ſic *liquor*, ſeu *butyrum antimonii* inſtar glaciei egreditur, qui ſi concreſcat in collo, ne id obſtruat, admove cautè carbonem ut liqueſcat. Finita deſtillatione Liquoris, auge Ignem, daque Ignem ſuppreſſionis (id eſt ſupra Arenam,) & ſublimabitur *cinnabaris antimonii*, (de qua vide *ſuo loco*, in *ſublimatione antimonii*:) *Liquorem* egreſſum rectifica per retortam vitream.

N. 1. Præſtat hoc *oleum cinnabari* ſua ante rectificationem impraegnare. Nimirum, *Cinnabarim* tritam adde dicto *Oleo*, ſicque in digeſtione (hor. 24.) Vitro clauſo in cinere: ſic fiet unitio, hinc rectifica per retortam.

N. 2. Felicior procedit Deſtillatio Igne aperto, ſed ſenſim & ſucceſſivè aucto. Item ſi Retortam cum Materia ante Deſtillationem in Cellam per triduum repoſueris.

N. 3. Alii ℞. *Reguli*, & *mercurii ſublimati* ana, ſingula ſeorſim trita miſcent, & ut concretionem in collo præcaveant, ad liqueſcendum in Cella reponunt, *Liquoremque* deinde deſtillant.

N. 4. *Beguinus* eodem modo ex *mercur. ſublimati* p. ii. *jovis limat.* p. 2. *Oleum* elicit, unde *pulvis*: fit *præcipitatus*, quem vocat *Jovem diaphoreticum*: vide in *Jove*.

Vires.

---

12. *Cinnabaris Officinarum artificialis.* Quæ fit, quando *ſulphur & mercurius* benè trita, miſta & iobacta invicem, ſublimantur in altum. Omnis enim *cinnabaris* conſtat *mercurio vivo & ſulphure minerali*: & utut ſulphur commune ſit flavum, & Mercurius albus, nihilominùs hæc duo ſublimata mutua adhæſione conſtituunt Concretum intensè rubrum tertium, *Cinnabarim*. Fundamentum hujus rei eſt; quòd ſulphur ratione acidi ſui promptè Mercurio alcalino, ejuſque ſulphuri externo, ſociatur; unde & additione vel Martis, vel *ſalis tartari & calcis vivæ*, mediante deſtillatione *Mercurius* denuo a *ſulphure ſeparatus ac revivificatus* prodit, quatenus hæc ſulphur promptiùs arripiunt & firmiùs ſibi jungunt. Ex hoc etiam fundamento fit *Cinnabaris antimonii*, quoniam *Mercurius* ſimiliter in Deſtillatione *butyri antimonii* revivificatus ſe conjungit cum *ſulphure antimonii*, & ſe mutuò ſublimant in *cinnabarim*, quam vocamus *cinnabarim antimonii*. Perinde enim eſt ſive ſulphur minerale vulgare mercurio addatur per artem, ut in Cinnabari artificiali, ſive per naturam; ut in cinnabari nativa, ubi ſulphur commune, reperiens in loco aliquo mercurium vivum, cum hoc concreſcit, & mutatur in cinnabarim; ſive ſumatur ſulphur minerale in antimonio reperibile, ut in cinnabaris antimonii præparatione.

Cinnabaris artificialis fit vel in *via ſicca* vel *humida*. *In ſicca* prout præſcribit AUTHOR noſter: *in via humida*, prout docet ERCKER *in Aula ſubterran. p.* 301. Interea tamen cinnabaris volgi ſeu Artificialis non adeò commodè uſurpatur internè; frequentiùs utimur cinnabari antimonii, quoniam eſt ex ſulphure antimonii, in quo eſt verus Magnes Epilepſiæ, uti habebimus ſuo loco. Si rectificetur *cinnabaris*, & denuò redigatur in *mercurium vivum*, erit *mercurius* optimè *rectificatus*, & purificatus, ut ex eo poſſit fieri *arbor philoſophicus*, quæ imprimis admiſtione *antimonii* fert *poma aurea*: qualem arborem habuit WENDELINUS.

13. *Panacea mercurii purgans.* Si non adeò exactè edulcoretur *mercurius vitæ*, & ei jungatur *mercurius vivus*, ambo coëunt, & acidum adhærens Mercurio vitæ jungit ſecum Mercurium vivum, ut ita cogantur in *Panaceum Mercurii purgantem*.

Sublimationem ſequitur

IV. DESTILLATIO.

1. Quæ beneficio *mercurii ſublimati*, additione *antimonii* in dimidia vel anatica proportione, *Liquorem* acrem & craſſum fundit, qui ratione conſiſtentiæ dicitur *butyrum antimonii* & *Oleum antimonii glaciale*, item *ſpuma duorum Draconum venenatorum*, quoniam ſunt quaſi duo Dracones, qui miſti, eaſpuunt hunc Liquorem. Præparationem ſubminiſtrat AUTHOR hic *in mercurio*; ſed falſum eſt: Nam Butyrum Antimonii nihil aliud eſt, quàm concretum fluidum, quod fit ex Acido ſalis communis, in mercurio ſublimato hærentis: hoc mediante Igne in motum concitatum rodit Regulum Antimonii, & cum hoc ſolutus in formam ſpiſſi ſeu gummoſi, aut butyracei, & in frigore coagulabilis Liquoris per Retortam tranſit. Dum verò Acidum Mercurii ſublimati Regulum antimonii rodit, Mercurius hinc ex ejus compedibus liberatus, revivificatus, & ita partim in viva forma cum Butyro prodit, partim cum ſulphure Antimonii, a Regulo diſſoluto ſeparato, ſe unit ac ſublimat in collum Retortæ in cinnabarim. Hoc eſt totum, tam Butyri antimonii ſimplicis, quàm compoſiti, negotium. *Liquor* qui prodit, *infuſione aquæ ſimplicis* turbatur, lacteſcit, & præcipitatur in *pulverem album*, qui propter errores Auctorum, qui dicunt eſſe productum Mercuriale, malè vocatur *mercurius vitæ*, cùm genuina antimonii ſit proles, adeòque rectiùs *magiſterium antimonii emeticum* vocatur.

Ipſa autem *mercurii vitæ* appellatio eſt deducta ex PARACELSO. Cæterùm ſic dictus *mercurius vitæ vulgaris* non eſt idem cum *mercurio vitæ Paracelſi*. Nam *Paracelſi* ſcilicet paratus eſt ea *mercurio vivo*, *per menſtruum fixum* in Diaphoreſin, vel lenem alvi ſolutionem ſiato, & probè per *aquam Ovorum* edulcorato. *Noſter mercurius vitæ* eſt *regulus antimonii* a *ſpiritu acido mercurii ſublimati* ſolutus, ſed a *menſtruo* per *aquam ſimplicem* ſeparatus, dum particulæ ſalinæ ſe promptè uniunt cum phlegmate (id quod omnia ſalina faciunt): ex iſta unione cum aqua dimittunt ex ſuis compedibus ligatas particulas antimoniales, quæ cùm à partibus menſtrui corroſivi acidis non ampliùs contineantur, gravitate ſua ad fundum ſecedunt: nam Regulus, ſeu metallica Mercurialis antimonii pars, copioſo adhuc gaudet Sulphure, quo ſaturatus minùs ſtrictè cohæret externis Acidis, quin Aquæ affuſione facilè ſeparetur.

Aqua hæc præcipitando *Pulverem* album, recipit *ſpiritum* iſtum acidum ſolventem, unde rectificata relinquit *ſpiritum acidum*, *ſpiritum vitrioli philoſophicum* dictum, reverà *ſpiritum ſalis rectificatum*, ex *mercurio ſublimato* reſuſcitatum, quia mercurius corroſivus nonniſi de acido ſalis communis participat.

Dictum fuit, *Butyrum antimonii eſſe regulum antimonii ſolutum*, adeoque non eſſe Productum Mercuriale, *cinnabarim* verò conſtare ex *mercurio revivificato & ſulphure antimonii*. Proba eſt facilis, quia ex antimonio non etiam cum ſalibus, vel ſpiritu ſalis ſolo, ſine Mercurio, fieri poteſt ſimile *butyrum antimonii*; & deinde etiam *mercurius vitæ* præcipitatus ex Butyro antimonii hocce, denuò poteſt fundi in *regulum antimonialem*, quod impoſſibile eſt ex Mercurio. Sit v. g. *Butyrum antimonii ſine mercurio in via ſicca*.

♃. *Antimonii*,
Salis comm. ana p. ii.
Vitrioli ad albed. calc. p. iii.

Pulveriſata deſtillentur per retortam probè loricatam Igne aperto, & tranſibit *Oleum* ſeu *Butyrum antimonii*

In *via humida*:

♃. *Reg. antimonii* qu. v.

Trajiciatur per Cribrum ſubtiliſſimum, ſolvatur in ſ. q. *ſpiritus ſalis*; *ſolutio* hæc rectificata deſtillando dat genuinum *butyrum antimonii*, *Aqua* affuſione in *Pulverem* album

Vires. *Usus* hujus *Olei glacialis* per se est externus solùm, in Gangræna & Sphacelo, in quibus si Pars mortua illinitione hujus Olei circumlinatur, non serpit ulteriùs putredo, sectioque feliciùs peragitur. Simili ratione Carbunculus pestilentialis Oleo hoc circumlitus paulatim emoriendo excutitur, adeoque aptus redditur, qui postmodùm Emplastris aliis obediat. Usitatum *Corrosivum* Chirurgis existit.

Ex hoc Oleo fit & *mercurius vitæ*, & *Bezoardicum minerale*.

I. MERCURIUS VITÆ.

Oleo præcedenti, sive *Butyro Antimonii* infunde *Aquam*, ac statim *Pulvis albus* præcipitabitur, qui abluatur donec nullam ampliùs acrimoniam sapiat, deinde exsiccetur.

N. 1. Candidior ac puriot erit, si ad Destillationem Butyri, loco Antimonii crudi, *Regulum* ejus receperis. 2. Si per Retortam illud rectificaveris.

N. 2. Appellatur & *Pulvis Angelicus*, *Pulvis Algoreth*, *Aquila alba*.

Vires. Totius Corporis, & præcipuè primæ regionis humores noxios per Secessum ac Vomitum expurgat, ususque insignis est in Peste, Capitis Morbis, Lue Venerea, Ulceribus malignis, Febribus, Arthritide, Hydrope, ubi & utplurimùm sine Vomitu operatur.

Dosis à gran. ii. ad iv. Macerare quoque licet gr. II. ad iv. in haustu *vini*, idque filtratum exhibere.

Sunt qui *Infusionem Mercurii vitæ* in promptu habent. Nimirum

℞. *Mer-*

---

album emeticum præcipitandum.

In his autem modis nullam obtinetur Cinnabaris, propter Mercurii defectum; sicuti econtrà, si *Butyrum Antimonii*, destilletur cum *mercurio sublimato*, *ex Antimonio calcinato*, *Regulo Antimonii*, *Antimonio diaphoretico*, ex *vitro Antimonii*, &c. Sed nulla obtinetur Cinnabaris propter defectum Sulphuris Antimonii volatilioris, quod fusione in Regulum, vel Calcinatione in Antimonium diaphoreticum, omninò exhalavit. Reverà ergò est *Butyrum Antimonii* Liquor compositus ex partibus Antimonii, per spiritum Salinum Mercurii sublimati corrosis: *Cinnabaris* verò nihil aliud, nisi Compositum ex Sulphure Antimonii, quod se conjungit cum Mercurio sublimato revivificato.

Prout itaque magis vel Butyrum Antimonii vel Cinnabarim desideramus, observandæ sunt Encheireses: nempe si Antimonium & Mercurius sublimatus invicem mista priùs aliquandiu in Cella reposita fuerint, copiosius Butyrum acquiritur; econtrà si species siccæ probè mistæ mox destillentur ex retorta cum collo oblongiori, & quidem maturè paulò ignis suppressionis adhibeatur, citiùs & copiosior Cinnabaris acquiritur. In genere *Proportio Ingredientium* sit, ut *mercurii sublimati* duplum respectu *Antimonii* sumatur, sic totum Antimonium transit in Butyrum & Cinnabarim: si nulla desideretur Cinnabaris, loco Antimonii crudi recipitur Regulus Antimonii, & Butyrum æquè ac Mercurius vitæ tutiora erunt & benigniora. Porrò si loco Reguli Antimonii simplicis sumatur Regulus compositus, & majoris usus erit in Medicina.

Quando destillatur Butyrum Antimonii, vel etiam quando præcipitatur Mercurius Vitæ, simul solet progredi Mercurius revivificatus ex sublimato Antimonio addito: hic oriundus ex Butyro, si leniter evaporetur in Igne, solet post se relinquere aliquot granula *Solis*, quæ granula Solis Mercurius ex Antimonio ad se attraxit, quoniam, uti habemus, *in Antimonio latet primum Ens Solis*.

Butyrum Antimonii rectificandum est aliquoties, ut mitiscat ejus ferocia & rectificatione aliquantisper figatur.

Quod attinet ejus *Usum*: quibusdam *internus* laudatur, sed rarus est, utut ad gutt. ij. in *vehiculo* largo dilutum intrò propinatum maximè purget, sed prostant meliora. *Externus* verò *usus* crebrior est, propter vim acidam & corrosivam concentratam: est Remedium pro parandis *Fonticulis*. Nempe recipiatur Calamus scriptorius, abscinditur particula, cujus cavitas impletur una vel altera gutta *Butyri Antimonii*, & applicatur Cuti, ubi excitanda est *Fontanella*, commodèque & convenienter deligatur: sic enim Butyrum Antimonii coercitum non potest extravagari, sed sensim sensimque Cutim subjectam corrodit, & sic Escharam, & hac separata Foraminulum pro Fonticulo excitat: vid. M. A. N. C. *ann.* 9. *observ.* 158. *p.* 336. Sed præstant pro hoc scopo *Crystalli Lunæ*. Est quoque remedium *pro aperiendis abscessibus*, in specie malignis, ut sunt Bubones & Carbunculi pestilentiales; si enim his maturatis gutta una vel altera illinatur, eundem aperiri facit. In locis etiam Gangræna vel potiùs Sphacelo correptis est egregii usus, si in Sphacelo pars sit emortua; similiter in Carbunculis pestilentialibus, pro separanda parte mortua a sana, illinuntur confinia partis sanæ cum confinibus partis mortuæ cum *Butyro Antimonii*, aut circumdatur *Circulus*, & sic hujus beneficio pars mortua secedet à parte sana, & sponte excidet. Item impedit, quò minùs Venenum pestilentiale potest regrodi ad interiora, sed potiùs retinet, ut possit eò meliùs tractari Carbunculus. Rationes videbitis in AGRICOLÆ *Comment. in Poppium*.

Præter hoc *Butyrum simplex* paratur & *cum aliis metallis Compositum*: v. g. *Sole* & *Luna*; quo facit modus PETRI JOHANNIS FABRI, qui in *Panchym.* *cap.* 12. §. 2. ita procedit:

♃. *Regul. Antimonii* ℔j.

liquefiat in Crucibulo: hinc adde

Auri opt. ℥ß.
Lunæ opt. ℥i.

M. invicem, frigescant, & in Pulverem subtilissimum redacta, misceantur exactè cum *mercurio*, & ita l. a. destillentur: quod enim etiam de Sole & Luna simul cum Butyro plùs minùs transeat, præter alios testatur BOYLE *Chym. scept. p. m.* 132.

I. Quod attinet *magisterium Antimonii emeticum ex Butyro* aliquoties rectificato præcipitatum, seu MERCURIUM VITÆ, *Pulvis* dictus *Algorethi*, natione Itali, qui in frequenti usu habuit: hic probè edulcoratus, est Remedium satis validum, *ἄνω καὶ κάτω*, purgans, *dosi* gr. ij. vel iij. *in substantia*, utut raro: vel *Infuso cum vino* ad gr. v. vel vi. Unde convenit in omnibus affectibus, ubi opus est Vomitione & Purgatione per inferiora, imprimis in principio Febrium, in quibus vel in infuso, vel in substantia adhibitus, est egregium *Purgans*. Hic *mercurius vitæ* præterea est egregius in facilitando Partu difficili, ubi aliis medicamentis irritis res videtur desperata; ita enim, excitato Vomitu, cum impetu Fœtus excluditur; de quo vid. BILLICHIUS *in Obs & Parad Chym p* 161. ubi sunt egregia de Mercurio Vitæ, iis qui intelligere volunt naturam Mercurii Vitæ maximè legenda. Observandum: quòd post assumptionem ejus semper sapor vitriolaceus instar Pulveris Vitrioli in ore percipiatur. Rectè dicit AUTHOR *Nota* 1. quòd *vis Mercurii Vitæ non exhauriatur*, ex eo, cùm adhibitus in Infuso, & denuo exsiccatus, centies possit infundi eadem efficacia & vomendi virtute: quod de omnibus Antimonialibus verum, quia semper de illa substantia sine insigni alteratione aliquid roditur. Et hac ratione medicamenta Antimonialia sunt inexhaustæ virtutis & in purgando & Vomitum ciendo. Sed observetur, quod, si propinetur Hydropico; non purget pre superiora, sed per inferiora tantùm: vid. POPPIUS *in Basil. Antimon. pag.* 33. & HOEFFERUS *Herc. med. T.* 1. *pag.* 129. Ratio est, quoniam Serositates acido salsæ Hydropicorum corrigunt Mercurium Vitæ, eumque figunt, & vim ejusdem vomitivam tollunt, ut tantùm purget per inferiora. Nam sicut Sal commune optimum corrigens est Mercurii Vitæ, adeò, ut etiam postmodùm audiet ia ea AUTHORE *nostro*, ut si ad aliquod tempus teratur Mercurius Vitæ benè cum Sale communi, exinde ex Vomitorio evadat blandum Purgans per inferiora, ita Serositates Hydropicorum acido salsæ corrigunt Mercurium Vitæ, ut tantùm purget per inferiora. Quòd si in Apoplexia circa Paroxysmum opus sit Vomitorio, (quæ utramque faciunt paginam,) & propter Gulæ resolutionem non possit deglutiri, unum vel alterum granum *Mercurii vitæ*, impositum Linguæ circa Fauces, lenem & jucundum promovere vomitum, per experientiam est confirmatum; quatenus statim per Salivam vis vomitoria tribuitur stomacho.

Cæterùm observetur de *Mercurio Vitæ* & omnibus *medicamentis Antimonialibus*, quòd *tutiùs adhibeantur in Infuso, quàm in substantia*. Ratio, quoniam in substantia si propinentur sine permistione Medicamentorum, possunt facilè adhærere plicis Ventriculi vel muco Intestinorum, unde ex Irritatione continua continuæ & horrendæ superveniunt Vomitiones, & miserandæ Hypercatharses. Hoc ne fiat, commodè datur in Infuso, in quo beneficio filtrationis substantia remanet, virtute per Filtrum tantùm transeunte. Quòd si fiat *Mercurius Vitæ*, præcipitando *Butyrum Reguli Antimonii Martialis* ac postmodùm *spiritum Vini* desuper deflagrando, ut volatiliores aerioresque particulæ ita exhalent; tunc minore cum vehementia purgat, vim vomitivam omnem ferè amittit: propterea, quoniam eadem ipsa beneficio additionis Martis, ejusque Sulphuris fixioris, est correcta.

℞. *Mercurii vitæ* ℈iß.
Vini generos. ℥av111.
Dosis ℥i.

N. 1. Vis purgatrix hujus Mercurii, ut & Vitri Antimonii nunquam cahauritur.

N. 2. Triduanum ejus usom sæpè procidentiam Ani periculosam excitasse compertum est, caveodus itaque oimius ejus usus.

Crollius, Sennertus in Instit. Beguinus, (qui ℞. *Antimon.* p. 1. *merc.* p. 1j.) *Sala in Ternar. Emet. Keslerus* 1. *cap.* 26. *Tenczelius.*

Quia autem hic *Mercurius vitæ* sat violenter operationes suas, ac imprimis per Vomitum, perficere solet, solliciti fuere Medici de hac *violentia certis modis corrigenda*, deque vi ejus vomitoria mitiganda. Hinc

1. *Mercurius vitæ correctus.*

℞. *Mercurium vitæ*, in Phiala Igne Arenæ fove, donec rubere incœperit, postmodùm *spirit. Vin.* superiùs ab eo abstrahe.

Vires. Purgat sat commodè per Alvum, impuritatesque quascunque educit.

Dosis g. 4. 5. 6.

2. *Mercurius Vitæ Catharticus.*

1. *Mercur. Vitæ* cum *Sal comm.* aliquoties diutiusque teratur, & salsedo posteà per *Aquam commun.* abluatur; sic solam vim per secessum purgaodi obtinet. *Hartmannus, Sennertus, Tenczelius, Agricola.*

2. *Sali Nitro* ad Ignem fuso adde *mercurium vitæ*, sensim injiciendu & agitando; post refrigerationem, *mercurium* in fundo instar *Reguli* iovenies, quem edulcora.

Alii hanc *Correctionem paulò aliter* absolvunt. Unde

3. *Laxativum minerale.*

Fit, si *Sal. Nit. fusi ad Ignem* ℥ij. *mercurii vitæ* ℥ß. circiter, vel ℥i. paulatim injeceris: & posteà omnem salsedinem *Aqua* ablueris. *Pulveri* huic exsiccato denuo adde *Sal. com.* duplum & tere diligenter in Marmore per horas duodecim. Tum rursum *Aqua dulci* elue. *Dosis* à g. 6. ad 12.

N. 1. Injice primò ℥i. atque cooperi statim, donec Fumus cesset, post perge injiciendo ℥i. &c.

N. 2. Habetur egregius *mercurius Vitæ Solaris* per inferiora purgans in *Anatomia mercurii Uutzeri*, qui fit ex *Oleo mercurii & spirit. Sal Nit.* super *Calcem Auri* affuso, donec *Tincturam* attrahat, quod postmodùm cum *Sale Ammoniaco* aut *Oleo Tart.* præcipitatur.

II. BE-

Quidam vocant hunc etiam pulverem *Rosam Vitæ mineralem Angeli Sala*, qnæ nihil est aliud, quàm *mercurius vitæ*, sed beneficio *Urinæ calid.* præcipitatus; mitior etiam hic est in operatione, quàm qui fit simplici præcipitatione communi, quatenos ab Alcali Urinæ acrimonia quasi vitriolica nonnihil corrigitur, quod ipsum, dum agit Sulphur ejus, roseum Pulveri colorem inducit. *Essentiam* autem nihil aliud, quàm *Antimonii regulum* esse, patet ex ejus eductione, quia Mercurius Vitæ, fusione cum Sulphure, denuò in Regulum abit.

Cæterùm diai: quòd vis Mercurii Vitæ sit violenta, & quòd non sine impetu operetur, & exserat quæ suarum sunt partium. Propterea addit AUTHOR *Correctionem*, & monstrat, quomodò corrigendus sit Mercurius Vitæ. *Correctiones* sunt variæ: ea omnibus autem *tres* prostant:

α. Cum *Sale communi*,
β. Cum *Sale Tartari*,
γ. Cum *Nitro*.

α. Prima cum *Sale communi* fit, terendo invicem probè ad longum tempus; ita enim, uti dixi, figitur aliquantulùm vis ejus vomitiva; hinc *Aqua affusa* edulcoratur & purgabit solùm per inferiora.

β. Alii conciunniùs corrigunt cum *Sale Tartari*: cùm enim Sal alcali Urinæ corrigit ita Mercurium Vitæ, ut per inferiora saltem purget, longè magis hoc faciet Sal Tartari. Hinc sunt qui

♃. *Butyri Antimonii* part. iij.
Sal Tartari p. i.

Miscent, & per triduum digerunt, hinc *Aqua* affusa edulcorant; cujus *Pulveris* gr. i. purgat saltem per inferiora.

Recipiunt *Butyr. Antimonii rectificatum*:
Huic calido, loco Aquæ communis, guttatim instillant *Oleum Tartari per deliquium calidum*; ad punctum saturationis, ac præcipitationem omnimodam, quod accuratè observandum. Hoc facto ad tempus digeratur cum *liquore*, postea cum *Aqua communi* fervida aliquoties eluatur. *Pulvis* præcipitatus, filtretur & exsiccetur, & si adhuc nauseosus sapor observetur, *spiritus Vini* super illum accensus deflagretur; sic evadit salsus, qui antea erat acido-austerus vitriolicus, ac reverà habetur *mercurius vitæ* seu *Antimonium per inferiora saltem purgans*, sine vomitu: cujus in *Infuso* gr. v. *Vini Rhen.* ℥ii. post digestionem & filtrationem usurpantur.

Fundamentum Operationis est, quòd ab Alcali Salis Tartari Acidum, Regulo Antimonii pertinaciùs adhærescens, destruatur, & dum in præcipitatione se sociat cum Sale Tartari, fit ita concretum salium tertium, quod rarò, nisi in tenerioribus, per nauseam & vomitus, sæpiùs per inferiora tantùm purgat. Acidum aliàs cum Mercurio junctum sub textura vitriolica, per analogiam quasi resinosa, vomitus ciet. Generosior tamen est *Rosa mineralis Angeli Salæ*.

γ. *Corrigitur* etiam *mercurius vitæ cum Nitro*. Sicut enim Nitrum omnia Sulphura mineralia corrigit; ita & Nitrum figit etiam hunc sulphureum antimonialem Pulverem; & prout magis vel minus de Nitro acquirit, eò magis vel minùs figitur; unde nunc fit catharticus, nunc diureticus.

Aliàs plures sunt modi, quibus Mercurius Vitæ corrigitur. Ab AUTHORE recensetur *num.* 1.

1. *Mercurius Vitæ Correctus.* Scilicet Mercurius Vitæ probè edulcoratus, si per mensem in Arena vel Cineribus lento Igne incalescat & digeratur, vel in Patella non vitreata teratur sub Igne Carbonum, donec in Pulverem griseum abeat & Fumum nullum emittat; sic successive exhalant, præsertim si subinde agitetur (ne in grumos abeat, aut spiritus Salis particulæ concentrentur, quæ tamen effumare debeant, & hinc aliàs Vomitum movere solent) volatiliores particulæ Mercurii Vitæ quasi arsenicales; unde postmodùm spiritus Vini tartarisatus quinquies vel sexies ab eo abstractus ac digestus, optimè eum corrigit, & sic rectè præparatus est *mercurius per inferiora purgans Riverii*, quem tutò ad gr. iv. vel v. ad vi. adhibuit. Confer. HOFFMANNI *Clav. pag.* 275.

Fundamentum præparationis & operationis est, ut acidum Salis communis evaporetur & separetur, ac parum saltem de eo restitet, quò minùs Ventriculum irritare, sed ab eo subactum potiùs per inferiora laxare queat.

2. *Mercurius vitæ Catharticus* no. 2. Hujus *modus primus* priori RIVERII contrarius est. Nempe *mercurius vitæ* aliquoties tantùm teritur cum *Sale communi* diu, & de novo sæpiùs abluitur. Fundamentum itidem est, ut in superioribus erat, acidum volatile Salis communis, quod cum parte Antimonii regulina coiverat, & vim emeticam constituerat, separare; sic hoc cicuratur, ut penitus fatiscat, & ex contrario, Sale communi addito, acidum volatile quasi figatur. In Sale enim communi, uel substantia duplex est, acida sulphurea volatilis, & fixa alcalina terrea, sicut ex spiritu Salis & Sale Tartari idem Sal commune regeneratur; ita sub Tritura in Vase calido particulæ volatiliores & acriores exhalant & substantia fixa restitat, quas volatiliores in Mercurio Vitæ restitantes Sal commune Lotione ista plus imbibit & abripit, Ita ut sic Mercurius Vitæ per Sal commune admodùm cicuratus remaneat, & etiam *per inferiora purgans tutissimum* evadat.

Quoad *modum secundum mercurius vitæ* fusus cum *Nitro* in Crucibulo figitur & corrigitur plùs minùs, quò plus vel minus Nitri assumitur; & sic, quò plus requiritur Nitri, & quò diutiùs cum eo funditur, eò magis evadit diaphoreticus & fixus; quò minus accipitur Nitri, & quo breviori tempore fluit, eo minùs fixum accipitur, & citiùs purgans.

3. *Laxativum minerale.* No. 3. Acidum Nitri figit Mercurium Vitæ, adeò, ut quò plus de Nitro additur, eò magis diaphoreticus fiat; quò minùs, eo magis catharticus remaneat: v. g. *in via sicca*, si unciis duabus *Nitri*, ℥i. *mercurii Vitæ* successivè ingeratur, nec ita diu in fusione relinquatur, habetur *purgans per inferiora* elegans: si verò *Nitri* triplum vel quadruplum, & una pars *mercurii vitæ* accipiatur, hocque diutiùs in Igne relinquitur, post ebullitionem acquiritur *Pulvis diaphoreticus* & fixus; uno nomine; genuinum *Antimonium diaphoreticum*. Nam Nitrum figit omnia Antimonialia, & fixatione transmutat in Diaphoretica. Par ratio est *in via humida*, quando *spiritus Nitri* sextuplum à *mercurio Vitæ* abstractum & cohobatum *Bezoardicum sudoriferum* relinquit.

Dosis Mercurii Vitæ correcti est à gr. iv. ad v. prout magis vel minùs est fixus.

Ex hoc fundamento oriuntur.

II. BE-

II. BEZOARDICUM MINERALE,

1. *Antimonium Diaphoreticum Crollii: seu Bezoardicum Minerale simplex, seu Officinarum.*

℞. *Butyr. antimonii rectificat.* e. g. ℥iv. affunde guttatim *spir. sal. Nit. rectific.* ℥iv. alii *Aqu. Fort.*) abstrahe deinde *spir. sal. Nit.* iterumque affunde *spir. sal. Nit. novi* ℥j. idque tertia vice repetatur. *Præcipitatus* hic posteà teratur, abluatur, & igniatur.

N. Crollius butyrum hoc facit ex *antimonii* p. 3. & *Merc. sublimati* (nempe *parati per Vitriolum & Sal. com.*) p. 1. sed sufficit proportio anatica.

Vires. Magnum est Alexiterium, saluberrimumque Remedium Bezoardicum, quod Sudores provocando magnos effectus monstrat in omnibus pestilentialibus & venenatis Affectionibus.

Dosis à gr. 6. ad 12. vel ultrà.

Quercetanus in Pharmacop. restit. Crollius, Sennertus Instit. Keslerus 1. c. 70. *Hartmannus in pract. ut & in Croll.*

De Controversia: *Utrum* Medicamenta ex Butyro Antimonii *facta*, *sint* Mercurialia, *an* Antimonialia? legat qui velit *Tentzelium in Exeg. titul. de bezoard. Salam in Ternar. bezoard.*

Probabilius videtur, *natura* id esse *antimonialis*.

2. *Bezoardicum Solare compositum.*

℞. *Bezoard. Mineral. Solar.* ʒi.
Sal. Rut.
Guajac. ana ℈j.
Solut. Corall. rubr. ʒß.
Misc. optimè per horam in Mortario vitreo.
Hinc adde subinde
Spir. Sulphur. ʒß.
Tinctur. s. Extract. Croc. or. ʒß.
Ol. Caryophyll.
Succin.
Cinnamom. ana ℈j.
Lap. bezoar. ℈ß. vel ℈ii. si placet.

Stent in Cinere tepido, clauso Vitro, per dies ac noct. 3.

N. 1. *Bezoardicum Minerale Solare* ad datam compositionem fit,

1. ℞. *Butyr. antimonii* ℔. ß. *Cinnabar. factit. præparat.* (vel *Cinnabar. antimon.*) ℥i. F. Solutio in Phiala oblongi colli, igne Arenæ mediocri (ut leniter bulliat,) fic rubescet *solutio*. Hanc præcipita affundendo *aquæ calidæ* ℔. aliquot: & præcipitabitur *Pulvis albus*, quem decantato sensim *Liquore flavescente*, edulcora optime in *aqua* abluendo, tandem exsicca blando calore Solis, vel Hypocausti.

2. ℞. *Auri Ungar. laminat.* ʒii. solve penitus in unc. ii. *aqu. Regal.* (*destillata ex aqu. Fort. cum sal. com.* quart. p.) Hinc abstrahe *aqu. Regal.* cohobaque vicibus 4. Dein solve denuò: *Solutionem* funde super *Pulveris prioris* unc. iii. digere hor. viginti. postea abstrahe sensim, cohobaque vice tertia. Tandem auge Ignem ut Spiritus Aquæ Regal. prorsus evanescant. Postmodùm affunde *spirit. Vini*, eumque aliquoties iterum abstrahe: sic paratur *bezoardicum Minerale Solare*.

N. 2. *Solutio Corallorum* fit,

℞. *Sal. ammoniaci purificati*, (id est *sublimati*, primò à tantundem *sal. com. decrepitati*, secundò sine *Sal. com.* per se) *Corall. rubr. pulv.* ana ℥ß. Misc. & sublima denuò: sic relinquitur in fundo Sublimatorii *Calx Corallorum*, quam pone super Tabula vitrea ad liquescendum. *Residuum* quod in *Solutione* supererit, denuò cum *sale ammoniaco purificato* submitte Sublimationi & Solutioni, donec tota Corallorum substantia sit soluta.

N. 3. *Tinctura Croci* fit cum *spirit. Vini*, qui iterum abstrahitur ad consistentiam Mellis.

Vires. Sudores validè ciet, adeòque confert in Apoplexia, Paralysi, Arthritide, Podagra, Tremore Artuum.

Dosis à gr. 4. ad 8.

Ex communicatione Affinis mei colendi, *Dn Johannis Grassi*, Chymici industrii & Pharmacopœi hujus Reip. meritissimi, qui & hoc inter Chymica sua extare voluit.

3. *Be-*

II. BEZOARDICA MINERALIA, ita dicta propter *vim alexipharmacam*, quoniam instar *Lapidis bezoar* Venenis resistunt, Malignitatem per Sudorem eiciunt.

1. *Communis præparandi modus est*, ut *butyro antimonii* cum Cucurbita, in Vas Aqua frigida plenum imposita, instilletur *spiritus Nitri rectificatus* tamdiu, donec cesset omnis Effervescentia, quæ alias insignis est, cum copiosorum Fumorum rutilantium ejectione & insigni Cucurbitæ incalescentia. Spiritus Nitri alias blandè Spiritus Salis seu Spiritui Vitrioli philosophico commiscibilis est: hic verò Effervescentia oritur, quatenus dictus Spiritus intimiùs penetrat in particolas regulinas Antimonii Butyri, quas ceu alcalinæ naturæ dissolvit, sed insigni cum Effervescentia. Quòd si Spiritus Nitri fuerit fortior, solvit Antimonium, & ita sine Præcipitatione miscentur. Hoc facto per Retortam in Arena fiat Abstractio usque ad siccitatem: *Spiritus*, qui prodit, vocatur *Spiritus Nitri bezoardicus*, compositus nempe ex spiritu Nitri & spiritu Salis Butyri Antimonii, adeoque generosior Aqua Regia, BOYLEO sic dictum *Menstruum peracutum* constituit. *Menstruum* abstractum denuò affunditur, & cum unc. i. *spiritus Nitri* acuitur (si nempe *butyri* saltem unc. iii. vel unc. iv. fuerint; si verò plus hujus sumptum fuerit, etiam copiosiore spiritu Nitri acuendus erit): abstrahitur denuò, idque etiam tertia vice, semper cum addita *spiritus Nitri* nova portione acuendus: *Pulvis* relictus albus pulverisatus calcinatur seu ignitur in Patella ferè candefacta terrea, ut copiosiores & acriores adhærentes spiritus nitrosi ita exhalent (quod patet, si non ampliùs fumet): quo facto cum *spiritu Vini* benè agitetur in Mortario, qui adhuc semel desuper digerendus & deflagrandus est, quod in omnibus Bezoardicis observetur, & ita *bezoardicum Minerale* erit præparatum. Nempe Acidum Nitri figit sulphureo Mercuriales Reguli Antimonii particulas, & ita cum iis in Concretum salsum abit, quod postmodùm spiritus sub calcinatione & effumatione Concretum sulphureo-alcalinum constituit, dum & Sulphur Nitri simul in eodem nonnihil concentratur; adeoque magnum est Alexiterium, ut rectè dicit AUTHOR. Idque non immeritò, quoniam ipsi potiùs deferendus *Principiatus bezoardicus*, quàm Lapidi Bezoar, ex eo quoniam Lapis Bezoar sine adulteratione ad nos via transfertur. Hoc Bezoardicum, non minùs quàm Antimonium diaphoreticum, nobile est Remedium in Febribus ardentibus, præsertim quibusvis malignis & venenosis, petechialibus, Variolis & Morbillis, Lue Venerea & impuritatibus Sanguinis aliis per Sudorem eliciendis, Fermentum febrile acidum malignum figendo, Effervescentiam hanc concitatam sedando, & mediante Sudore Massam sanguineam purificando, sicut & *Neapoli* grassante Peste in frequenti usu fuit. ROSENCREUZERUS *in Astron. Inferior. p.* 40. refert, se curasse Hydropicum propinato *bezoardico minerali simplici in aqua Ulmariæ, Cardui benedicti, & Cinnamomi*, & ex usu hujus Remedii propinati Araneas sex vivas cum Urina reddidisse Hydropicum.

Dosis est à ℈ß. ad summum ℈i. Hanc præ Antimonio diaphoretico prærogativam habet, quòd de Sulphure Nitri simul fixato, uti aliqui suspicantur, etiam aliquid participet: quod tamen in medio relinquo. Si autem spiritus Nitri non optimæ notæ fuerit, Vomitus facilè excitare potest; quod post sudorem observavit LUDOVICI *in Pharmacia*.

Facili modo paratur à quibusdam, si *spiritus Nitri* part. vi. cum *butyri Antimonii* p. i. misceantur: sic enim unica & simplici Abstractione idem obtinetur, quod alias triplici aut multiplici Cohobatione vix peragitur. Varios quoque & simul succinctos *bezoardicum Minerale præparandi Modos* videbitis in LUDOVICI *Pharm. pag.* 326. *seqq.* CNOEFFELIO *M. M. de Febr. pag.* 83. WEDELII *Pharm. pag.* 38.

2. Præter hoc Bezoardicum Simplex etiam cum quovis Metallo fiunt *bezoardica mineralia Composita*, quæ inter eminet *Solare*, seu *Antimonii cum auro compositum*. Tres modi hujus ab AUTHORE enumerantur, quorum *primus* No. 2. *Nota* 1. est insignis. Nam ex *butyro antimonii*, *Cinnabari antimonii*, ac *auro* fit præstantissimum Remedium in Morbis acutis singulare; hinc vocatur quibusdam *bezoardicum Solare cinnabarianum*, de quo pluribus agit GREIFFIUS *Tr. de Ther. cœl pag.* 63. Observandum saltem pro præparatione *bezoardici Solaris* Aurum probè à Venere & omni alio Metallo minùs nobili, depuratum sumendum esse: quia aliàs non esset perfectè diaphoreticum, sed ratione Veneris admistæ potius vomitus cieret.

In Præparatione Bezoardici Solaris Compositi etiam adhibetur *Sublimatio Coralliorum*, quam habet AUTHOR *Nota* 2. & quidem sublimantur *Corallia* beneficio *Salis ammoniaci*, & in hac Sublimatione adicendunt *Flores* rubicundi, seu subtilia Coralliorum ramenta, unà cum *sale volatili salis Ammoniaci*, & relicta Corallia ab Acido Salis Ammoniaci

3. *Bezoardicum Solare Crollianum.*

℞. *Butyri Antimonii* ℔. ß. solve affundendo sensim *spirit. sal. Nitri.*
℞. *Auri fin.* ℥ß. solve in *aqu. Regal.*
Utramque hanc solutionem claram confunde, abstraheque *Menstruum* gradatim, abstractum iterum affunde, cui adde *spir. sal. Nit. rov.* ℥i. abstrahe, idque repete aliquoties.

Calx hæc dulcoranda & ignienda est.

Vires. Vires hujus Bezoardici summis *Crollius* effert laudibus in Lue Venerea, Peste, Podagra, Hydrope, Febribus, Obstructione Lienis.

Dosis a gr. 3. ad 8.

N. Hoc Bezoardicum licèt suis haud careat viribus, attamen ob corporeitatem, quam Aurum adhuc obtinet, præstantius censetur quod sequitur, Videlicet

4. *Bezoardicum Solare verum.*

Fit eodem ferè modo. Nimirum

Si loco Auri illius corporei substituatur *aurum* in spiritualem substantiam exaltatus: de qua *Exaltatione* vide *in Solis volatilisatione*, vel *tinctura Solis*. Nempe

℞. 1. *Auri illius spiritualis* ℥ß. solve in *aqu. Regal.*

2. Solve in eadem *Butyri Antimonii rectific.* ℥iv. (vel ut alii vj.) *utramque Solutionem* confunde, abstrahe *menstruum* per Retortam, Destillationibus sæpè repetitis: Postea per Calcinationem sub Tegula, (*unter einen Muffel, under à covered cracible, onder eengedeektesmeltkroes,*) reduc in *Pulverem violaceum*, si lenis, vel in *purpureum*, sin intensior Calcinatio instituatur.

Vires. Vires easdem obtinet, quas prius, sed efficaciores.

N. 1. Hartmannus in Croll. Sennertus in Instit.

℞. *Aurum* (*per spir. Nitri bezoardicum*) *spirituale redditum*, junge cum *Butyro Antimonii, in spir. Nitri vel aqu. Regal. soluto*: repetitis Destillationibus unientur ac figentur: abstrahe tandem, & habebis interveniente Calcinatione *Bezoardicum Solare* purpurei coloris magnarum virium.

Dosis eadem quæ priorum, à gran. 2. ad 10.

N. 2. Tentzelius Solutionem illam *Auri oleiformem* edulcorat, superfundendo & abstrahendo aliquoties *Acetum forte*. Posteà extrahit *tincturam*, *menstruo Basilii* affuso, digerendo per mensem, &c. Hinc

℞. *Tincturæ hujus à Menstruo separatæ* p. 1. *Butyr. Antimonii in sp. Nitri solut.* p. vj. vel viij. Miscet ac unit cohobando, ultimo calcinat.

5. *Bezoardicum Lunare primum.*

℞. *Butyr. Antimonii in sp Nitri solut.* ℥iv.
Tinctur. Lunæ viridiusculæ ℥ß.
Junge ac destillando aliquoties ad siccitatem fige.

Vires. Bezoardicum hoc viridiusculum utilissimum est ad Capitis affectus, præsertim ad Erysipelas Capitis muliercularum.

Dosis à g. 6. ad 12.

Tinctura Lunæ fit

Lunam solvendo in *aqu. Fort.* hanc rursus abstrahendo, & *tincturam* per *spirit. Vini* extrahendo. Vide *suo loco*.

6. *Bezoardicum Lunare secundum.*

℞. *Extracti cærulei Lunæ,* (*ex Luna cum Sulph. calcinata per Spir. Urinæ extracti*) *soluti in Aqua Forti* p. 2.
Butyri Antimonii, itidem in aqua Forti soluti p. x.
Junge ac destillando vel circulando uni.

Habes *Bezoardicum Lunare* ejusdem, vel etiam majoris virtutis.

7. *Bezoardicum Lunare tertium.*

℞. *Extracti seu Tincturæ Lunæ, mediante Acet. destillat. extractæ ex Luna in aqua Forti soluta, & instillatione Ol. Tart. p. d. præcipitatæ.*
Et *Butyr. Antimonii.* Procede *ut suprà*.

8. *Bezoardicum Lunare quartum.*

Præstantissimum fit *Bezoardicum Lunare*, si *Luna* cum *sp. sal. Nit.* in *Vitriolum* redacta, & cum *Butyro antimonii* s. a. in *Pulverem* fuerit fixata.

9. *Bezoardicum Venereum.*

Ex *squama Æris* elicitur *Tinctura* cum *Butyro antimonii rectificato*, dein figitur per *spiritum sal. Nit.* ut in prioribus dictum.

10. *Bezoardicum Martiale.*

Ex *Croco Martis* per reverberationem extrahe cum *Butyro antimonii tincturam*, dein fige per *spirit. sal. Nit.* more usitato.

Vires.

---

niaci corroduntur, adeoque in Corpus saliforme abeunt, quod in Cella positum, solvitur in *Liquorem*; quam *Solutionem* quidam inter *arcana* referunt, & conantur omnes Lapides ita dissolvere; sed nihil valet.

3. No. 3. habet AUTHOR *Bezoardicum Solare Crollianum* seu *commune*, quæ Præparatio est optima. Solvere jubet AUTHOR *aurum* in *aqua Regia*. Sed observetur, commodiùs solvi Aurum in *spiritu Nitri Bezoardico* (id est *spiritu Nitri* qui abstrahitur à *Butyro Antimonii*) & ita *Solutionem* hanc misceri cum *Butyro Antimonii*, addendo ulteriùs *spiritum Nitri* q. s. & modò suprà dicto procedendo: hæc enim Solutio Solis simul præcipitat Butyrum Antimonii; tunc in forti Destillatione volatilisatur Aurum, & prodit in forma rubicunda cum *Menstruo*, remanet *Pulvis* luteus in *spiritu vini* solvendus: quo deflagrato remanet *Pulvis* purpureus, in parvis Catinis testeis candentibus aliquandiu movendus, ut avolent spiritus acidi nitrosi, restante Pulvere purpureo, *Aurum* ad *Butyrum Antimonii* debet habere proportionem subquadruplam, ita ut ad *Butyri Antimonii* ℥iv. sumatur *auri in spiritu Nitri Bezoardico solvendi* ℥i.

4. No. 4. loco *auri Corporalis* eligit AUTHOR *Aurum in spiritualem substantiam exaltatum*, hoc est, quacunque ratione volatile factum. Optimus modus, qui præsenti negotio inservit, fit cum *spiritu Nitri Bezoardico*, in quo solutum *aurum* toties cohobetur, donec volatile fiat, & per Retortam transeat. Hoc affunditur remanenti *Pulveri antimoniali*, à quo spiritus Nitri Bezoardicus fuit destillatus, & tertia aut quarta vice tandem ad omnimodam siccitatem abstrahitur. *Pulvis* remanens cum *spiritu vini ex Fæcibus parato* probè irroretur, & hinc in Catinis parvis candentibus leniter calcinetur, donec nempe spiritus combusti sunt.

Usus Bezoardici Solaris non cedit Lapidi Bezoar Orientali: in Febribus pestilentialibus, Dysenteria epidemica, Epilepsia Puerorum, imprimis si eadem oriatur à Morbillis & Variolis ante eruptionem, egregium est Remedium; tollit enim simul Epilepsiam, & expellit Variolas: quem usum similiter, quando resistendum Epilepsiæ, & expellendæ Variolæ, præstat *Cinnabaris Antimonii* legitimè præparata, quæ cum sit basis *Specifici Cephalici D. Michaelis*, propter hanc Specificum Cephalicum commodè propinatur in principio Variolarum & Morbillorum, in quibus ipsis, uti & Febribus petechialibus, & his omnibus cognatis Affectibus, nobilis est Medicina.

Dosis ℈ß. ad gr. xv.

5. 6. 7. 8. *Bezoardica Lunaria No. 5. 6. 7. & 8.* ab AUTHORE explicata parùm valent, ob defectum veræ Tincturæ Lunæ, ac genuina est de his HOFFMANNI *Censura pag.* 284. Bezoardica Lunaria omnia propter *Venerem*, à qua fictitia ista Lunæ est Tinctura, suspecta esse, adeoque potiùs *Lunam* probè depuratam & cupellatam in *spiritu Nitri* solutam *Butyro antimonii* pro parando Bezoardico addendam esse. Nam ea, quæ non cupellata, sed adhuc participat de Venere, uti habet saporem vitriolaceum, ita etiam adhuc obtinet vim vomitoriam.

Hoc *Bezoardicum Lunare* imprimis convenit in Morbis malignis, qui Caput affligunt, & Dolorem ac similia Symptomata inducunt; sed necesse est, ut sit ritè præparatum. Ergò, ut simus securi, loco Bezoardici Lunaris potest misceri *Bezoardico minerali simplici Luna cornea*, aliudve conveniens *Lunæ Magisterium*, de quo *superiùs*. Aliàs Bezoardicum Lunare ritè paratum in Lue Gallica, Gonorrhoea virulenta, in Renum & Partium genitalium Exulcerationibus, non est contemnendum.

9. *Bezoardicum Venereum No.* 9. Suspectum est, ob vim vomitoriam, unde nemini usum ejus suadere possum.

10. *Bezoardicum Martiale* ab AUTHORE *No.* 10. descriptum non est rejiciendum, & facilè succedit: Nempe *Butyrum Antimonii* guttatim instillatur vel *Croco Martis reverberato*, vel *Limaturæ ejus*, & in momento elicit *Tincturam*, quoniam solvit Martem, & hinc more consueto procedendum. Sed *concinnior Præparatio* est, si benè *candefactis Clavis equinis*, ex Soleis equinis nimirum extractis, in Crucibulo superinjicitur una vel duplum *Antimonii pulverisati*, & ita funduntur simul continuò agitando, & sic in *Scorias* ambo abeunt. Harum *Scoriarum compositarum* pars j. miscetur cum *Mercurii sublimati* part. ij. & sic destillantur per Retortam in *Butyrum*

Anti-

Vires. Est Specificum in omnibus fluxionibus Ventris, præsertim ab Epate originem capientibus.

Scheunemannus in Hydromant.

21. *Bezoardicum Joviale*.

℞. *Reguli Antimonii sine Marte facti* ℥iii. huic fuso (in Crucibulo) adde *Jovis Anglici puriss.* similiter fusi, ad ℥i. ut fiat de novo *Regulus*, postea læviga, & admisce diligenter *Mercurii sublimati* ℥v. Destilla ex Retorta, *Butyrumque* inde destillatum cum *spiritu sal. Nit.* terois destillationibus fige, postea calcina, ignitumque in *spirit. Vini* catingue, & exficca, fit *Pulvis* griseus.

Vires. Potentissimè movet sudores, insuper ad obstructiones Epatis polychreston non contemnendum est.

Dosis a g. 2. ad 6, vel 8.

12. *Bezoardicum Saturninum*.

Cum *Butyro Antimonii non rectificat.* extrahe *Tincturam ex Vitro Saturni*, atque cum *spirit. sal. Nit.* dicto modo fige.

Vires. Prodest in affectibus Lienis.

Dosis ad g. 6.

N. Vitrum Saturni fieri potest ex *Minio* & *Silicibus*.

13. *Bezoardicum Mercuriale*.

Fit eodem modo quo Bezoardicum Saturni, ex *Vitro* scilicet *Mercurii Vitæ* & *Butyro Antimonii*.

De omnibus hisce *Bezoardicis* legi potest *Hartmannus in Croll*, *Tenzelius in Exeg.*

Nos ad DESTILLATA revertimur, inter quæ sequitur

2. *Spiritus seu Oleum Mercurii album diaphoreticum*.

℞. *Mercurii sublimati tenuiter pulverisati* p. 1. *Argillæ rubr.* p. iij. Misc. & fac cum *Aqua communi* Globulos in umbra exficcandos: destilla dein ex Retorta vitrea per Arenam Igne suppressionis (gradatim tamen) horis duabus adhibito, prodit elegans *spiritus*, quem serva.

N. Si quid *Mercurii* sublimetur, cum recenti *Argilla* misce, & procede ut antea.

Vires. Diaphoreticus est. *Dosis* gr. 1. 2. 3. vide *Spiritum sequentem*, *Rhenanus Chymiothec. lib* 1.

3. *Spiritus seu Oleum Mercurii rubrum*.

℞. *Mercurii sublimati tenuiter pulverisati*, *Limatur. Martis* ana. Misc. ac resolve per deliquium in *Oleum flavum*, quod diligenter collige. *Residuo* (quod non solutum) affunde *aquam comm.* ac extrahe *Sal. Sal* purificatum & coagolatum denuò *Oleo* junge, fietque aurei vel crocei coloris. Destilla in Arena ex Cucurbita humili per Alembicum brevis rostri: primo exibit *Phlegma*, quod seorsim colligatur; auctiori deinde Igne ascendit *Rubedo*, quæ partim in Excipulum (quod mutatum sit) destillabit, partim in Alembico & rostro *Butyri* instar adhæreicet. Urge Ignem, donec nihil ampliùs ascendat, tunc cessa.

Phlegma destillatum unà cum *Rubedine* ad spondilia Cucurbitæ elevata, redde *Capiti* suo *mortuo*, reiteraque Destillationem per Alembicum eundem, vix incalescente Alembico (imò vel a vaporibus,) liquescet *Rubedo* in Alembico hærens, exstillabitque rubicundissimè in Excipulum: postquàm Rubedo hæc exstillaverit, mutato Excipulo suscipe *Phlegma* subsequens, ac postea *Rubedinem* reliquam Igne auctiori, ut antè collige, idque repete tot vicibus, quot opus fuerit.

Vires. Utriusqoe hujus *spiritus* magnus est Usus, imprimis verò *rubei*: expedinnt per Sudorem quodcunque in Corpore noxium fuerit, aliisque Medicamentis difficulter cedit. In Lue Gallica Pustulæ hujus usu sponte cadunt, Tubercula minuuntur, Dolores sopiuotur, Ulcera fœtida manantia exficcantur & consolidantur.

Dosis gr. 1. 2. &c. in *aqua Theriacali*, *Mistura simpl. spir. Guajaci*, *Decocto*, & simil.

Hartmannus in prax.

4. *Oleum*

Antimonii Martiale rubrum, remanente Capite mortuo friabili variegati coloris. *Butyrum* præcipitatur cum *spiritu Nitri* & figitur cum eodem consueto modo, hinc cum *spiritu Vini* deflagratur, & fit Diaphoreticum singulare, Antifebrile & Anticachecticum. Postmodùm *Caput mortuum*, quod remanet post Destillationem Butyri, elixiviatur cum *aqua communi*, per residentiam depuratur & filtratur, & *Liquor*, qui Filtrum transit acidulus, inservit loco *acidularum artificialium*, & si evaporetur in loco frigido, dat *Crystalles*. Forsan etiam ex *spiritu* seu *Oleo Mercurii rubro infrà* ab AUTHORE No. 3. descripto, utpote quod nihil de Mercurio, sed saltem de *Marte* participat, dicta ratione *Bezoardicum Martiale* parari poterit.

Bezoardicum Martiale est egregium in quibusvis Febribus præsertim Intermittentibus, item cum Hæmorrhagia aut Fluxu quovis cruento symptomatico conjunctis. Commendatur itidem in Ictero, Cachexia, Cura Hydropiseos, (quorum aliquot hac ratione fuerunt curati) & similibus Morbis chronicis, necnon in Fluxibus Ventris, imprimis epidemicis, quales sunt Dysenteriæ & DiarrhϾ epidemicæ malignæ; resistit enim Malignitati, & simul compescit Fluxus.

11. *Bezoardicum Joviale No.* 11. commodè potest præparari ad AUTHORIS præscriptum ex *Butyro Reguli Antimonii Jovialis* cum *Mercurio sublimato*, & deinde præcipitando cum *spiritu Nitri*. Commodior tamen ac elegantior est ille modus ex solo *Jove* cum *Mercurio sublimato*, quem *suprà de Jove* explicavi, & pluribus prostat declaratus in ZWELFFERO *Mant. Spagyr. pag.* 344. sicut etiam *Bezoardicum Joviale* parari potest ex *Scoriis Antimonii* & *Jove* simul mistis, non antea facto Regulo ex iis.

Usus Bezoardici Jovialis egregius est in Affectibus Uterinis, propinatum cum aliis, in specie in Febribus malignis, Purpura Puerperarum alba, & petechialibus. Convenit prætereà in Epilepsia ab Utero & similibus, & in iis, qui sæpiùs Hæmorrhagia Narium laborant, ex qua metuenda Cachexia & Hydrops, ad gr. vi. & viii. aliquoties repetendo. In Hecticis commodè potest substitui *Antihectico Poterii*, & *Sudorifero magno Fabri*, cum quibus easdem obtinet virtutes. Mulieribus, Morbis Mammillarum laborantibus, imprimis induratione Mammillarum, est egregium, potestque etiam tutò propinari Prægnantibus. *Mercurium* quoque *vivum secum rapit*, si quis est dispersus per Corpus, adeò ut exinde Excrementa Alvi appareat alba, quoniam Mercurium secum per Fæces expurgat.

12. *Bezoardicum Saturninum No.* 12. Nil valet descriptio AUTHORIS, quin potiùs ex *Butyro Saturni suprà de Saturno* descripto, cum *spiritu Nitri Bezoardicum Saturninum* fieri potest: Vel hoc labore fiat Procellus, quibusdam in Secretis reservatus.

Solve *Saturni laminati* part. iij.

Huic instilletur

Butyri Antimonii absque Mercurio sublimato par. part j.

Et præcipitabitur mox *Pulvis* albissimus, cui infunditur

Aqua communis, ad eminentiam 4. digitorum.

Optimè agitetur & filtretur: quod in Filtro remanet, leniter exficcetur, & habebitur *Saturnus antimoniatus laxativus*, qui servetur.

Leniter purgat, Æstuationes Corporis temperat, Viscerum Ardores ac Inflammationes, præsertim Renum ac Lienis, curat.

Dosis est pro ratione Ætatis & Circumstantiarum à g. ij. ad viij.

Quod si cum *solutione* hac & *butyro antimonii*, more cum Bezoardicis recepto procedatur, habebitur *bezoardicum Saturninum*.

13. *Bezoardicum Mercuriale N.* 13. est Non-Ens, & nihil aliud, quam purum putum *bezoardicum Antimoniale*. Paratur enim de *Mercurio Vitæ*; Mercurius autem Vitæ est Antimonii soboles; unde nihil peculiare habebit præ Bezoardico Minerali simplici.

Sunt qui parare voluot *bezoardicum Septastrum*, idque ex *omnibus septem Metallis*, uti videre est in POPPIO *Tr. de Antimonio*: Sed non opus est tali Remedio, sufficiunt namque Simplicia.

Sequuntur in AUTHORE plures *Spiritus*, *Olea*, ac *Salia Mercurialia*; uno nomine, *Magna Non-entia*. Omnia enim hæc vel nihil de Mercurio participant, & saltem Salium sunt variæ mutationes, vel Mercurium larvatum sub Salibus diversimodè absconditum, adeoque nunc ad Sublimati, nunc ad Præcipitati naturam propiùs accedentem, continent. Mercurius per se non dat Liquorem, cum Salibus autem permistus pro varietate illorum varias ioduit larvas.

2. *Oleum Mercurii album No.* 2. quod RHENANUS *in Chymiothecn.* describit non est Productum Mercurii genuinum, sed nihil aliud, quàm *spiritus quidam salinus*.

3. *Spiritus seu Oleum Mercurii rubrum. No.* 3. quod HARTMANNUS *in Praxi* describit, est tantùm *Solutio Martis cum Mercurio sublimato*, & tamen ab AUTHORE vocatur *Oleum rubeum*, & sic porrò.

4. *Oleum*

4. Oleum Mercurii diaphoreticum dulce.

℞. *Mercurii sublimati* q. v. solve iu *Aceto destillato*, digere ac abstrahe Acetum destillatum ad siccitatem; *Residuum* in Retorta digere cum *spiritu Vini rectificatissim.* donec fiat crassus *Liquor*. Hinc destilla ex Arena Igne forti, & prodibit *Liquor* instar lactis. *Lacteum* hunc *Liquorem* reaffunde *Materiæ* in fundo relictæ, destillaque denuò. Sic exstillat *Oleum album ac fragrans* sine corrosione. *Keslerus lib. 3. c. 3n. lib. 4. cap. 35.* Vide etiam *Liquores Mercurii*.

N. Alii contenti sunt sola digestione ac destillatione cum *spiritu Vini* peracta. *Keslerus lib. 2. cap. 29. lib. 4. c. 34.*

Vires. Curat Ulcera maligna, cancrosa, præsertim Renum & Vesicæ.

Usus tam internus, quàm externus est.

5. Oleum fragrans, Astrum dictum.

℞. *Mercurii septies sublimati, totiesque per Calcem vivam revivificati*, q. v. solve in *spir. Sal. Nitri* calore mediocri: dein abstrahe *spir. Sal. Nitri*, edulcora optimè coquendo in *Aceto destillato*, ut corrosivus sapor eluatur: postmodùm abstrahe quoque *Acetum destillatam* & denuò elue, affundendo *Aquam pluviam stillatitiam*, hinc exsicca, & digere aliquamdiu cum *spirit. Vini rectificatiss.* ana. Posteà pelle simul per retortam Igne initio leui, dein fortiori: *Corpus residuum* serva pro conficiendo inde *Sale*. *Exstillato* verò deme *spiritum Vini* in Mar. Baln. Et remanebit in fundo *Oleum Mercurii* fragrantissimum, quod est *Astrum Mercurii*. *Basilius*.

Vires. Diaphoreticum est & peculiare Curativum Luis Venereæ: easdemque vires obtinet, quas *Sal Mercurii* ex Corpore residuo paratum, vide *infrà*.

6. Aliud Oleum Mercurii diaphoreticum fragrans.

℞. *Mercurii sublimati* p. 1. *Salis Ammoniaci fixi (in Liquorem p. d. redacti & mundificati)* p. iii. Solve p. d. *Liquore* imbuatur Charta bibula. *Charta* sic perfusa Matracio vitreo includatur cum suo Alembico & Recipiente: destillando *liquorem Mercurialem* Igne Arenæ elice. Hinc si rectificaveris, dulcissimum, odorisque fragrantissimi ac gratissimi, Moschum redolentis, nancisceris *Oleum*.

Vires. Aptissimum est in Sudoribus ciendis.

Quercetanus in Tetrad. In descriptione *Panaceæ Antimonialis*.

7. Oleum Mercurii saccharatum, Spiritusque.

℞. *Mercurii sublimati* p. i. *Sacchar.* p. iii. Misc. optimè ac destilla per retortam vitream Luto obductam in Receptaculum capax. Primò accende paulatim Carbones supra retortam, ut calescat: hinc accende & infra, ac continua Ignem lentum dies 2. aut 3. *Quod exstillabit* committe destillationi Mar. Baln. Exibit *spiritus Mercurii* subacidus, *Oleo Sacchari* remanente in fundo.

N. Lentè procedas memento, ne operam ac oleum perdas. Saccharum enim æstu nimio irritatum, vi sibi exitum quærere solet.

Usus. In Ulceribus Vesicæ, aut aliis Affectibus ex Morbo Gallico relictis. magni est solatii.

Dosis. *Spiritus* exhibitus gutt. 3. 4.

V. EXTRACTIO.

Unde

1. Sulphur seu Tinctura mercurii, Aquila cælestis.

℞. *Mercurii sublimati (cum Sal. com. & Vitriolo elevat.)* q. v. affunde *Acetum destillatum*, sicut per septimanas aliquot, ut extrahatur *Flavedo* s. a. Decantatos *Liquores* destilla ad siccitatem, & habebis *Pulverem rubeum*, qui verum *mercurii Sulphur*.

Vires. *Paracelsus* maxima huic attribuit præconia, in curanda Podagra, Epilepsia, Morbo Gallico, &c. Quorum radicem per Sudorem expellit.

Dosis gr. 3. 4.

2. Alia.

℞. *Vitrum mercurii* (quod *Succinum Antimonii* vocatur,) extrahe cum *Aceto destillato*, decanta & abstrahe.

Vires. Sudorem movet.

Dosis g. 2. 3.

N. Uti Vitrum illud non est nisi Vitrum Antimonii; ita *Extractio* hæc nonnisi *Antimonii* censenda erit. Vide *Bitticbium*.

3. Oleum mercurii antimonialis, Tinctura.

℞. *Mercurii ex Antimonio facti* part. 1. *Ole. Vitrioli rub. rectificatiss.* p. iv. abstrahe leniter, ut spiritus cum Mercurio maneant, dein auge Ignem, & sublimabitur aliquota Mercurii pars. *Sublimatum* redde *mercurio* in fundo, tantumdemque novi *Olei Vitrioli* adde, abstraheque & sublima, idque vice tertia; tandem tere, & affunde triplum *spirit. Vini rectificatiss.* circula, sic fiet separatio, & *mercurius* in *Oleum* abibit supernatans. Hinc separa *Oleum*, idque circula per diem ac noctem cum *Aceto destillato acerrimo*. Sic Oleum recipiet ponderositatem, fundumque petet, & quod noxium in Mercurio erat, aceto destillato immixtum manet.

Vires. *Basilius* maximis encomiis *Oleum* hoc celebrat, vimque ei attribuit corroborandi Cerebrum, curandi Apoplexiam, imò loco Panaceæ habet.

VI. LIQUATIO.

Unde

1. Liquor.

℞. *Mercurii sublimati* q. v. digere in Phiala vitrea calore mediocri, per dies (4n.) hinc solve per deliquium.

Virit.

---

4. *Oleum Mercurii Diaphoreticum dulce No. 4.* hoc describit KESLERUS, & est tantùm *Resolutio Mercurii* sublimati, non verò perfectum Mercurii Oleum. Alias omnia hæc *Olea Mercurii* in genere conveniunt valdè in Ulceribus inveteratis dysepuloticis & cancrosis, & etiam in iis, qui volunt vergere ad Gangrænam. *Usum internum* habent ferè nullum; *externus* verò aliis tutioribus, aut saltem *mercurio præcipitato communi* vel *Mercurio dulci*, facilè suppleri potest: quania enim sont tantùm *Solutiones mercurii sublimati* sunt.

6. *Oleum mercurii Diaphoreticum Fragrans. no. 6.* Hoc *Oleum* QUERCETANUS præparare docet cum *Sale Ammoniaco fixo*: sed hic Processus falsus est. Nam impossibile est, ut Sal Ammoniacum cum Calce viva figatur, demonstrante ZWELFFERO *in Animadv. ad Pharm. Reg.* Deinde Mercurius sublimatus non potest figi cum Sale Ammoniaco hoc modo fixo, licèt vel centies sublimetur, uti videri potest in UNTZERO *de mercurio l. 2. cap. 6.*

7. *Num. 7.* habetur *Oleum mercurii saccharatum*. Reverà hoc Oleum non procedit de Mercurio, sed est tantùm *Oleum à spiritu acido Sacchari & Salibus corrosivis*. Necessu est, ut cautè & lento Igne destilletor, ne Saccharum ebulliat. Alii alio modo præparant Oleum hoc: scilicet

♃. *Mercurii sublimati*,
Sacchari,
Limat. martis ana part. æqu.

Atque destillant mutuò.

Hanc Præparationem habet LOCATELLI *in Theatro Secretor. pag. 122.* Ratione hujus Olei Mercurii saccharati mentio facienda est *Olei magnetici* seu *Antidoti Lysepyreti D. Casteri*, & præparatur ita:

♃. *Mercurii dulc. puriss. & crystall.*
Sacch. candi albiss. an. ℥iii.

Destillantur per Retortam vitream, & *Oleum* exstillans rectificatur, & optimè in Vitro servatur:

♃. *Olei rectificati* ℥ß.
adde
Aloes cum Aqua Endiv. præp. ʒß.
Conf. Paon. ʒii.
M. & usui servetur.

Hoc facto, quotiescunque volueris,

♃. *Conf. Bugloss.* ʒi.
cui admisc. *prædicta mist.* ℈ß. pro prima *Dosi*, pro secunda ℈i. tertia gr. xxv.

Exhibeatur Corpore optimè purgato & ab omnibus Obstructionibus liberato, ipso die, quo Paroxysmus invadere solet, sex horas ante, jejuno stomacho; obambulet, si vires ferant; sin minùs, lecto se committat, & tota die à Cibis abstineat, uti etiam à Potu; & omnino variè operatur, nunc per Urinam, nunc per Vomitum, nunc per Alvum: si lubet poterit Patiens propinata *Dosi* Medicamenti assumere haustum *Absinthiaci*, quo sapor Medicamenti ex faucibus eluatur. Medicamentum est non inconveniens, sed quòd parum aut nihil participat de Mercurio.

Superest adhuc curiosum negotium, *mercurii* nempe *vivi in simplicem elementarem Aquam*, *virtutis* tamen *plùs minùs alcahestica*, *redactio*, quem Processum video in AGRICOLÆ *Chirurg. parv. pag. 146.* & ZWELFFERO *in mant. Spagyr. pag. 359.* ubi prostant figuræ, quomodò instituenda Destillatio: adeò ut ZWELFFERUS hanc Aquam esse alca-

Vires. Curat Ulcera ac Vulnera maligna instillatus.

2. Alius Liquor Mercurii præcipitati.

℞. *Mercurii per Aquam Fortem præcipitati* q. v. affunde *spirit. Vini* opt. digere, & cùm acer factus fuerit decanta. Hinc affunde alium, donec Acrimonia sublata, & Calx attenuata sit. Tunc affunde *Acetum destillatum*, digere, decanta, affunde novum *Acetum destillatum*, idque toties, donec totus *Pulvis* in Acetum destillatum abierit: abstrahe *Acetum destillatum*, *Pulveremque* repone in Cellam ad liquescendum cum *Aqua Chelidonia*.

N. Quòd si Acetum destillatum Calci huic insufficiens fuerit, denuò calcina.

3. Alius.

℞. *Mercurii sublimati* q. v. Solve in *Aqua Forti* (*ex Sal. Nit. p. ij. & Sal. ammoniac. p. 1. destillata*): digere Vase clauso, postea destilla: *Residuum* tere, rursusque *Aquam* affunde, idque tantisper reitera, donec omne *sublimatum* in fundo fixum remaneat. *Fixum* hoc *sublimatum* per hor. unam ac alteram leviter reverbera, dein tere, digere cum *spirit. Vini*, abstraheque cohobando, donec in *Olei* formam abeat. *Winzerus*.

Vires. Confert Podagricis, Lue Venerea infectis, Cancro, Fistulis, & omnibus Ulceribus sordidis, putridis atque inveteratis, sive intrinsecùs, sive extrinsecùs adhibeatur.

N. Sic quoque figitur per *Acetum destillatum*, fitumque per *spiritum Vini* dicto modo in mucosam *Pinguedinem* abit: quæ si ex Arena gradatim destilletur Igne fortissimo, *lacteum humorem* sudat: digere hunc ac destilla, accipiesque *Oleum* candidum & suave.

Vires. *Usus* ejus tum *internus* est ad Renes exulceratos, atque Calculum, tum *externus* ad Ulcera.

4. Alius, Oleum Mercurii diaphoreticum dulce.

Mercurii sublimati puriss. q. v. tere & solve p. d. super Tabulis ferreis Stanno obductis *Liquori* affundatur *spirit. Vini*, fiat destillatio cohobiis toties repetitis, donec spirit. Vini acescere incipiat. Tandem abstrahe leniter *spiritum Vini*, manebitque in fundo *Oleum Mercurii dulce*. *Hartmannus in pract.* *Dosis* à gr. 2. ad 6.

N. Alii pellunt Igne fortiori ex Arena, nanciscunturque *lacteum Liquorem*, qui rectificatus per Retortam evadit fragrantissimus sine corrosione. Vide *suprà in Destillatis*.

5. Liquor Mercurii Jovialis.

℞. *Mercurii crudi*, *Jovis* ana ℥ii. F. *Amalgama*. Huic adde *mercurii aliquoties sublimati* ℥iv. Trita solvantur per deliq. *liquorem* digere cum *spiritu Vini* per mensem. Posteà abstrahe *Vini spiritum* Igne lenissimo in Mat. Baln. ne Oleum simul ascendat, F. cohobatio quater vel quinquies. Ultimò remanebit in fundo *Oleum mercurii Joviale*.

Vires. Potest adhiberi intrinsecùs & extrinsecùs.

Dosis à g. 2. ad 6.

6. Liquor Mercurii sublimati.

Sublima *Mercur. sublimati* ℥i. cum ana *Sal. Ammoniaci* adde *spirit. vini* ad eminentiam 3. digitorum, digere simul per 6. dies & per retortam pelle. Post *spirit. vini* egredietur *Oleum*, quod in frigido coagulabitur in *massam albam*, quæ in Cella posita resolvetur in *Liquorem* Solem dissolventem, eumque in volatilitatem adducentem.

Ex S. Clossæo.

VII. SALIFICATIO.

℞. *Corpus ex præparatione Olei mercurii fragrantis residuum* (vide *suprà*): affunde idem illud *Oleum fragrans*, digereturque & extrahetur *Sal Mercurii*. *Extractioni* decantatæ affunde *spirit. vini* quantitatem bonam, demùm abstrahe *spirit. vin.* in cinere, & ascendet post *spiritum vini* & *Oleum mercurii*, relicto *Sale* in fundo.

Vires. Summum est & efficacissimum Arcanum in exstirpanda Lue Venerea, etiam radicata & inveterata: Sanguinem mundificat, adeoque omnia generis Ulceribus sine & cum malignitate conjunctis medetur, Scabiei confert, Impetigines sanat.

Dosis gr. 1. ad 2. vel 3.

CAPUT XVI.

De Cinnabari.

Cinnabaris *duorum generum* Officinis in usu est, *Factitia* scilicet & *Nativa* sive *Mineralis*. *Factitiam* descripsimus in *sublimatione mercurii*. *Nativa* est Terra mineralis lapidescens, rubicunda, constat ex *Sulphure* & *mercurio vivo* cum *terrestri materia* instar Lapidis compactis. Germ. *Zinober*. Gall. *Un mineral croissant en Libie, plus rouge que vermillon.*

N. Dioscoridi dicitur *minium*, quippe ex Minio Mercurium vivum elici affirmat. Nec obstat, quòd contrarium verbotenùs dicat, nimirum suam Cinnabarim à Minio diversissimam esse. Etenim quid *Dioscoridis Cinnabaris* fuerit, nondum certò constat. Sunt enim qui *Sanguinem Draconis* intelligunt, alii *minium Officinarum* ex Plumbo factum.

Reperitur in diversis Europæ locis, in Ungaria, Germaniæque locis variis, prope Alsheimium Palatinatus, &c. modusque Mercurium inde eliciendi, vel rusticis non ignotus est.

---

alcahestinam, & solvere Metalla dicat: sicut etiam hunc modum videtur insinuasse hinc inde Dn. BOYLE *in Chym. sceptico*, ubi *mercurii in Aquam simplicem ex parte redacti* mentionem facit. Sed quicquid sit, hujus rei laborem meritò ceu falsum rejicit HOFFMANNUS *pag.* 290. ac ipsa natura Mercurii etiam fortissimis Ignibus & quibusvis laboribus immutabilia, sui simplici modo in Aquam redactioni reluctari videtur. Potiùs ergo est impostura, quam destillata vera, & potest fieri ex Aere circumstante.

Reliqua meritò à nobis sicco pedo relinquuntur. (M)

CAPUT XVI.

De Cinnabari.

QUid sit *Cinnabaris Nativa*, est notum ex *Artificiali*. *Duplex* namque est *Cinnabaris*, vel *nativa*, vel *factitia*. *Hæc* est vel *Communis*, quæ nihil aliud est, quàm novum quoddam *Compositum ex Sulphure & mercurio vivo*: vel *Antimonii*, cum *Sulphure antimoniali* præparata in destillatione *Butyri Antimonii*. Hæc duo, nempe *mercurii* pars i. & *Sulphuris* part. ii. trita probè & subacta, beneficio Ignis adscendunt in altum, & constituunt novum Concretum rubicundissimi coloris, quod vocamus *Cinnabarim*; & licèt non habeat constitutiva Principia rubra, nihilominùs mutua connexione & cohæsione, quam imitatur figura & textura particularum, talem recipit vim refringendi radios solares, ut ex nigro colore fiat rubicundus. Connexio illa consistit in eo, quoniam Mercurius se conjungit cum Acidis. Nam Salia alcalia nihil operantur in Mercurium, sed reducunt potiùs: id quod similiter verum est de reliquis Metallis, quæ alterantur ab acidis, & reducuntur ab Alcalibus. Hæc obiter. Quando ergo Mercurius arripitur ab acido Sulphuris, fit ut ratione acidi Mercurius adhæreat Sulphuri, & invicem conjuncta sublimentur in altum. Observandum hic, Sulphur flavum commune convenire cum omnibus Metallis rubicundis in radice, sicut Arsenicum cum albicantibus.

Hæc *Cinnabaris Artificialis*, quæ perfectè similis est *nativa*, monstrat nobis quid sit *nativa*? scilicet, non secus ac dictæ Artificiales, Decompositum minerale est, coalescens ex Sulphure minerali & Mercurio vivo in visceribus Terræ concretum: simili modo ac Sulphur & Mercurius beneficio Ignis chymici concrescunt in substantiam istam cinnabarinam, unde etiam facilè ex eadem *mercurius vivus* revivificari potest per *Limaturam Martis* aut *Salia alcalia*, quibus Sulphur ejusque Acidum promptiùs quam Mercurio adhæret, modo, quem docet ZWELFFERUS *Mant. spagyr. pag.* 359. WEDELIUS *Pharm. pag.* 36. & ERCKERUS *Aula subterr. pag.* 301.

Cin-

(M) *Lubet hoc loco subdere Animadversionem Cl.* Ramazzini tract. de Morbis Artificum. *Morbi qui à Mercurio, vel assumpto, vel quomodocumque intra Corpus insinuato oriuntur, vix unquam cum Febre copulantur: quare, ait laudatus Author fortasse haud frustrà laboraverit, qui* in Mercurio universale Febrifugum *quæritaret*. *Saltem haud abs re esset, si Tertiana vel Quartana Febre affectos* Mercurio dulci *purgaremus*.

Ad Mercurium è Corpore expellendum, *vulgò, & non ineptè*, Auri Foliis, & auratis Medicamentis *utuntur: præstat tamen* Decoctum ex Radice Helenii & Fœniculi, Aqua & Vino albo paratum, *atque aliquoties sumptum; ab eo enim assumpto nigræ Faces, à Mercurio scilicet tinctæ, excernuntur*

est. Ollam *Cinnabari* implent, eamque Ollæ alteri, interposita pertusa Lamina ferrea, ore converso imponunt, Lutoque circumlito vi Ignis circularis *Mercurium vivum* ex Olla superiori in inferiorem defluere faciunt, ad modum quo *Destillatio per descensum* dicta perficitur.

Eligenda quæ gravida Mercurio & Sulphure præstantioribus, adeoque Ungarica, utpote quæ naturæ Solaris.

Vires. Usus ejus *internus*, præterquam quòd Antiepilepticus (*Pulv. Cratonis* nonnumquam permista deprehenditur) quod sciam nullus est. *Extrinsecùs* autem adhiberi potest ad sanandam Luem Veneream, Scabiemque aliam, in *Suffimentis*, &c.

P R Æ P A R A T A

Præcipitatus Diaphoreticus Hartmanni.

1. *Cinnabaris* solvatur in sua *Principia*.
2. *Principia* illa purificata denuò conjungantur, reducanturque in *Pulverem*.

Processum *Hartmannus* satis prolixum exhibet, *in fine Commentariorum in Crollium. Hunc brevioribus sic habe.*

Solvo sensim *Cinnabarim* (*Ungaricam*,) in magna quantitate *spirit. Sal. com. supra Sal. Gemmæ* ana Igne fortissimo cohobati: (coloris hic erit rubicundissimi). *Solutionem* à Sulphure combustibili supernatante, ut & Fæcibus resistentibus separatam destilla ex Cucurbita in Arena, & exstillabit *Menstruum*, *Principiis Cinnabaris* in Cucurbita relictis, quæ hac operatione apta reddita separationi. Abstracto igitur *Menstruo*, Igneque aucto, *Mercurius albissimus* ascendens lateribus Cucurbitæ adhærescet, manentibus in fundo *Sulph. & Sal. comm.* Collige *mercurium* dictum seorsim, purificaque quam optimè: videlicet

1. Solvetur *mercurius* ebulliendo in *Acet. destillat.* hinc *Solutio* è Fæcibus suis decupellata committatur Destillationi, ut Acet. destillat. abstrahatur.

2. Procede eadem ratione cum *mercurio remanente*, adhibeque loco Aceti destillati *Pluviam* vel *Rorem majalem stillatit.* idque 3. vel 4. donec nimirum *mercurius*, planè albissimus remanserit. Hunc digere cum *spirit. Vini rectificatiss.* per mensem.

Intereà separa reliqua *Principia* (*Sulph. & Sal. com.*) & clarifica. Nimirum *Sal. com.* elixivietur, f. a. affusa *Aqua pluvial. stillatit. calida*, depuratumque digeratur cum *spirit. Vini*: tandem *spirit. Vini* ad apparentiam cuticulæ supernatantis abstracto, sinatur coagulari.

Sulphur itidem aliquoties cum *Aqua stillat. calida* lotum & exsiccatum, simili modo cum *spirit. Vini* digero, eundemque postea abstrahe.

Posteaquàm itaque *Mercurius* in *spirit. Vini* sufficienter fuerit digestus & solutus (rubescit enim totum illud Compositum eleganter,) destilla ex retorta in Excipulo capacissimo, Igne Arenæ gradatim adhibito, eliceque primò *spirit. vini.* hinc

---

Cinnabaris ergò *nativa* ejusdem naturæ est cum Artificiali, & in eo saltem ab hac differt, quod partem saaeam secum vehat, & variat pro varietate Minerarum, in quibus concrescit. Reperitur imprimis in Hungaria, ubi copiosissima & præstantissima eruitur. Hujus *triplicem* ostendit *Differentiam*.

1. *Vulgarem viliorem*.
2. *Rubeam* præstantiorem; ac denique
3. Præstantissimam, sed perquàm raram, quæ scilicet hauritur ex *Mineris Auri Hungarici*, ubi Sulphur fixius & nobilius est, & de Sole participat.

Sunt qui parant *Cinnabarim colore cæruleo*:

> ℞. *Sulphuris comm.* p. ii.
> *Mercurii vivi* p. iii.
> *Sal. Ammoniaci* p. i.

Hæc probè mista sublimant, acquirunt *sublimatum coloris cærulei*, quod tamen præ vulgari nullas habet prærogativas.

De Cinnabari quædam non inelegantia habet GREIFFIUS *in Tr. intitulato Theriaca cœlestis*: qui habet *Cinnabarim factitiam Solarem* ex *Amalgamate Mercurii* cum *Auro* & *Sulphure*, quam Cinnabarim valdè commendat in Peste. *Cinnabarim* parare vult etiam ex *Calce viva & mercurio* HORSTIUS *in Judic. super Chirurg. Infusor. pag.* 97.

Pro *usu medico Cinnabaris nativa*, *non semper aquè tuta* existit ex eo, quod de Sulphure volatili arsenicali summè nocivo subinde plùs minùs participet: unde priùs depuranda venit.

Depuratur autem, si Minera Cinnabaris fuerit selectior aut purior, saltem, vel *Coctione* secundùm HOFFMANNUM *Clav. lib.* 3. *cap.* 16. *pag.* 291. coquendo *Cinnabarim* optimè pulverisatam cum *Aqua* in Tigillo vitreato, ut Fumus metallicos (dicitur Germ. *der Schwaden*,) qui cavendus, separetur: Coctio hæc sæpiùs repetenda, & deinde subtilissima *pars supernatans* separanda accuratissimè à Scoriis reliquis. Hæc inditur in Vas argenteum, vel Argento obductum, affunditur sæpiùs *spiritus Vini*, & accenditur. Vel depuratur Cinnabaris *Lotione* secundùm WEDELIUM *Pharm. pag.* 8. LUDOVICI *in M. A. N. C. Anno* 9. & 10. *Obs.* 15. *pag.* 340. & BOYLE *de Specif. pag.* 160. Si verò impurior fuerit Minera, *sublimationis* crebrioris beneficio Cinnabaris exinde eruenda est, sub sublimatione prima *sublimatum nigricans* ferè adscendit, quod repetitis sublimationibus in elegantem *Cinnabarim* abit.

Depurata talis Cinnabaris dubitandi ansam præbet, *an vilior sit Cinnabari Antimoniali?* ac sanè non tanta mihi videtur subesse differentia, quin una alteri commodè substitui possit, imò Cinnabaris nativa purior etiam Antimoniali interdum præfertur. Sanè in genere Cinnabaris hæc nativa, non secus ac Antimonialis, est anodyna, & diaphoretica in Febribus malignis, petechialibus, Morbo Ungarico, in Variolis & Morbillis cum Epilepsia conjunctis egregia, & in Adultis speciatim laudatur, & propterea fuit *specificum Antipestilentiale Poterii*. Nervina etiam est insigniter, indeque affectibus convulsivis, ac ipsi quoque Epilepsiæ, sive Infantibus sive Adultis propinata, specialiter dicata; unde propter vim suam antiepilepticam ulteriùs in Contracturis atque Doloribus Articulorum, aliisque Affectibus Nervorum dolorosis, spasmodicis, scorbuticis, multum confert: adeoque rectè à CRATONE *Magnes Epilepsiæ* dicitur, quod certè multo magis de Cinnabari Antimonii dicatur. Hinc jungitur commodissimè aliis vel *Præcipitantibus* seu *Absorbentibus*, *Unicornu marino*, *Ebori sine igne*, *Corallis*, *Martialibus*, vel *Diaphoreticis antimonialibus*, ut *Antimonio diaphoretico*, *Bezoardico minerali*, aut *Solari*, & *Salibus volatilibus*: ut enim hæc colorem in Cinnabari magis exaltant, sic & vires ejus nervinas magis roborant, ac appropriatas reddunt: seu propinetur cum *Anodynis*, ut *Laudano opiato* &c., qui usus Cinnabaris locupletissimus explicatus est uberiùs passim à LUDOVICI *in sua Pharm.* speciatim *pag.* 351. Convenit etiam insigniter in Lue Venerea, Scabie ferina, uti etiam Arthritide, ubi Sulphur Antimonii, in specie Cinnabaris, semper remediis appropriatis, in specie *Sudoriferis*, admiscenda sunt. Præterea etiam in Sanguinis purificatione valet. Vis analeptica ob Sulphur Solare illi quoque adscribitur, cujus intuitu in omnibus Morbis desperatis adhibetur.

Externè Cinnabaris Nativa selectior appensa *Amuleti* instar, in Morbis malignis, Scabie ferina, &c. laudatur, quod credo: Epilepsias Infantum præservat, quia quod & eadem carpis Manuum applicata conducat, quod refert HOFFMANNUS *Clave pag.* 294.

Cum itaque tam egregium remedium sit Cinnabaris nativa; non opus erit pluribus Præparationibus reformare Naturæ institutum, nedicam infringere; quin, quomodò a Natura datur, convenientissimè usurpetur. *Bezoardicum Solare cinnabarinum*, de quo *suprà*, suam meretur laudem, sub nomine *Panaceæ Solaris* à CNOEFFELIO olim paratum, de quo videbitis M. A. N. C. *Anno* 6. *Append. pag.* 88.

Quidam *figunt Cinnabarim* beneficio *spiritus Nitri* vel *Butyri Antimonii*, quod remedium summum dicunt *Diaphoreticum* in Morbis malignis, nulli alii remedio comparandum.

Tinctura Cinnabaris etiam à quibusdam paratur:

> ℞. *Min. Cinnab. Ungar. pulv.* q. v.
>
> Affundatur *spiritus Terebinth.* Stent in leni calore & extrahet *Sulphur*, quod supernatabit. Hoc effundatur, affundatur *spiritus Vini* ad extrahendum, & *Tinctura* abstrahatur ad oleositatem.

Dosis guttæ ix. vel x. in variis Morbis, in specie in Phthisi. Forsan hic ille labor, quem insinuat BECHERUS *Suppl.* 2. *pag.* 79.

AUTHOR suggerit ex hac Cinnabari *Præcipitatum diaphoreticum Hartmanni*. Sed bonum Concretum nativum laborioso hoc artificio deterioratur, nec majores virtutes obtinet, quam Cinnabaris nativa selecta, & alio etiam nomine *Astrum Mercurii* vocatur, de quo HOFFMANNUS *Clave pag.* 287. & 294.

Dubium interim est: *unde* Concretum hoc compositum, nempe *Cinnabaris nativa, vires adeo polychrestas possideat?* Sed licèt Ventriculi digestioni minimè pareat, neque in Corporis nostri œconomia recipi possit, tamen assumpta, quamdiu hæret in Stomacho, Archeum seu spiritum alterando variè mirèque afficit, & Sulphuri antimoniali vim singularem diapho-

hinc urge, & prodibit *spir. Mercurii* (hinc inde sese extendens & sublimans instar Crystalli). Peracta Destillatione relinque per hor. viginti quatuor. Sic solvetur *spir. Mercurii* crystallisatus in *spirit. vini*. Separato tandem *spirit. vini* in MB., remanet *spiritus Mercurii* in fundo cinericii coloris.

Habitis his Principiis, ad *Conjunctionem* progredere.

Solve *Cinnab. Ungaric.* ℥vi. *spirit. sal. com. cum sale Gemmæ acuato* ut suprà, sequestratisque Fæcibus *Solutionem* decantatam destilla ad oleositatem; hinc affunde recentem *spiritum*, vicissimque destilla, idque fac 5. vel 6. vicibus. Postea digere in MB. per dies ac noct. (14.) Tandem abstrahe Ign. l. Aren. donec *spiritus* albicantes prodire inceperint: tunc mutato Excipulo cape eos simul cum *aqua*, urgeque Ignem usque ad ignitionem Vasis, *aquam* hanc serva. In *hujus aqua* ℥vi. solve *Sal. com. suprafacti* ℥ii. ac circula aliquamdiu in MB. Posteà imprægna *Sulph.* ℥ß. *Aqua* illa, in qua *Sal. com.* solutum, idque per vices (semper affundendo ℥iß.) donec *Sal. com.* ℥i. cum *Sulphure* fuerit copulata (ea pondere id cognoscere licet) ac ea ambobus factus sit viscosus quidam *Liquor*. Hujus ℥ß. adde ℥ii. *Spir. Mercurii* supra præparati, inque Phiala H. cl. digere in Athanore, prudenter adhibitis Ignis gradibus, donec omnia in *Pulverem rubicundum* fuerint versa, id fiet mensibus tribus vel quatuor. *Pulverem* hunc corrige cum *spir. Vini* & serva.

Vires. Est *Medicina universalis*, in quolibet Morbo exhiberi idonea, *Balsamum internum* ad expellendum intrò hospitantem hostem, vel per Sudores mirificè adjuvans.

Dosis g. 1. vel 2.

CAPUT XVII.

De Antimonio.

ANTIMONIUM est Corpus minerale, naturæ Metallinæ finitimum.

Constat 1. Ex *Sulphure minerali*, partim purissimo, naturæ Solaris, eoque in rubedine fundato; partim combustibili (instar alterius Sulphuris.)

2. Ex *copioso Mercurio* metallico indigesto, fuliginoso, (coagulato tamen, magisque cocto, quam est Hydrargyrus) participante de natura Saturnina.

Et 3. Ex *substantia* quadam *terrestri & salina* perpauca.

N. Quod in Officinis prostat, Liquefactione ex Minera est fusum, inque Formas pyramidales utplurimum effusum. Minera quoque etsi interdum prostet venalis, attamen rara est.

Dicitur Hebraicè *Zaddah*, Græcè [illegible], [illegible]. Arabicè *Aitimad*, seu *Aatimad*. Latinè *Stibium*, *Antimonium*. Germ. *Spiesglas*, *Raulspiesglas*, Gall. *Antimoine*. Ænigmaticè *Lupus*,

diaphoreticam acceptam refert, Argentum autem vivum compedibus sulphureis liberatum, illustres illas dotes obtinet, quibus contagiosis epidemicisque Morbis, ipsi Pesti etiam, exteriùs appensum singulari virtute resistit. Ab utroque, Sulphure nimirum Antimonii & Mercurio, vim anodynam & specificam Veneni epileptici domatricem possidet. Taceo quoque, quòd horum singula in Morbo Gallico, Scabieque maligna conferant, quæ ab iis junctis longè uberiùs expectanda.

CAPUT XVII.

De Antimonio.

ANtimonium est *simplex*, quo non datur aliud par in tota Medicina: siquidem ex illo tot parantur *Medicamenta*, qualia ex nullo alio Simplici possunt haberi; & ratione *formarum* variarum varias habet *virtutes*: nunc purgat, nunc Vomitum, nunc Sudorem movet: adeò ut solo Antimonio Pharmacopœa possit repleri, & post Mercurium non habetur simile Antimonio. *Concretum* est *metallicum maximè sulphureum*, ipsis Metallis cognatum, sed propter improportionatam mistionem Sulphuris non potuit abire in perfectum Metallum, unde rectè dicitur esse *semimetallum*.

In specie *antimonium* maximè affine est ipsi *Saturno*, unde Chymici subliminres *Regulum antimonii in perfectum Saturnum* redigere conantur, addendo sufficientem quantitatem *Salis*: vid. ROGERIUS BACO *in Antimonio*. Igitur in Antimonio Metallum residet imperfectum, quod vel *virgineum* est, vel *Factitium ex Mineris*.

Est autem in Antimonio *duplex* ejus considerandа *Substantia*: nempe

1. Superabundans *Sulphur*; &
2. Contradistinctus *Regulus antimonii* in recessu Saturninus.

Regulus enim, seu *substantia Mercurialis*, propriè est id, cujus ratione ad Metallicam, & speciatim Saturninam naturam propiùs accedit: propterea & JUNGIUS *in Doxosc. pag.* 170. Regulum propriè Antimonium esse, reliquum verò Corpus *antimonii venam*, asserit. *Sulphur* verò propriè ad Antimonii Concretum nil facit, sed est tantùm quasi *Cortex antimonii*: simile ferè est *Sulphuri communi* in omnibus qualitatibus & proprietatibus, odore, sapore, inflammabilitate &c., nisi quòd istud, scilicet Sulphur Antimonii, nonnihil sit viridiusculum. *Sulphur* istud Arte separatur per *Salia alcalisata*, vel *Menstrua oleosa*: sed malè; nam planè exinde rubescit, & fit aliud planè Concretum. Ergò potiùs *sulphur sequenti modo separandum*.

Solvuntur scilicet *Frustula majuscula antimonii* in *aqua*

Forti vel *spiritu vitrioli*; sic spiritus rodit Regulum, ac *Sulphur viride* supernatat: quod idem est cum Sulphure communi, colore & sapore. Conf. TACHENIUS *in Hippocr. Chym. pag.* 181. BOYLE *in Chym. scept.* WILLISIUS *Pharm. Rat. P.* 1. *pag.* 64. item *de Ferm. pag.* 74. SALA *in suis Scriptis pag.* 319. MAYOW *de Nitro pag.* 236. Constat hic Regulus Mercurio metallico, Sulphure sui generis paulò fixiore coagulato, respectu cujus *Sulphur* illud superius minerale ipsi adhærens, *Externum* dici potest. *Duplex* enim *sulphur in antimonio* reperitur: Crudum unum, alterum vero in Terra magis Excoctum. Substantia hæc metallica ad *Saturni naturam* proximè accedit, omnibus testantibus Philosophis; unde & *Saturnus Philosophorum Regulus* hic quibusdam dici solet, indeque *antimonium* rectè *natura hermaphroditica* esse dicitur POPPIO *Tr. de antimonio*, quatenus in se copiosum Sulphur minerale, & Mercurium metallicum contineat. Et certè Corpus ejus est semiplumbeum, adeò est ipsi vicinum.

Sulphur illud *Externum*, quod informat Mercurium in Regulo, naturæ fixioris paulò & purioris est, indeque ad *Solis* naturam proximè accedere dicitur: & hoc est, quod sub *Tincturis antimonialibus*, tanto labore, licèt utplurimùm frustraneo, elicere satagunt Chymiatri; sicuti non pauci per Antimonium ex Metallis imperfectis perfectum extrahere volunt, uti videri potest in *Scriptis* GLAUBERI.

De *Sale* manifesta in Antimonio non deprehenduntur vestigia, utut in Regulo, tanquam Concreto metallico, Subjectum terreum, in quo Substantia Mercurialis & sulphurea invicem coagulata sunt, adeoque, quod Sal aliàs dicitur, tale esse nequeat: & istius Substantiæ Mercurialis ratione per acida solvi & tractari soleat Antimonium.

Distincta sunt hæc duo in radice: *Regulus antimonii*, & ipsi adhærens *copiosum Sulphur* minerale externum. Quatenus tamen utraque sub naturali sui concretione invicem, utut non adeò intimè, coaluerunt, fit, ut etiam tam exactè separari a se ipsis non semper queant; quin & Alcalia, dum agunt in Sulphurea, etiam simul Regulum illorum medio solvunt; sicut acida, dum in Regulum agunt, etiam Sulphura simul alterant. Hinc & ex Sulphuribus Antimonii, v. g. *Sulphure aurato*, etiam Antimonium reducibile est; non secus ac Alcalia sub fusionis Igne, dum Antimonii Sulphur absorbent, si diutiùs stent in fluxu, etiam Regulum simul Sulphuris beneficio abripiunt: econtrà *Tinctura* ista TACHENII *cap.* 23. *Hippocratis chymici*, si diutiùs in Solutione relinquatur, etiam præter Regulum hujus medio Sulphur simul adoritur. Quomodo aliàs tria ista Chymica Principia, Sulphur, Mercurius & Sal, seorsim ex Antimonio præparari possint, vid. ERCKERUS *Aula subterran. p.* 300. (N)

Aliàs inter tot Authores, qui de Antimonio scripserunt,

præ-

(N) *Quamvis Cl.* Charas *modum doceat eliciendi* Acidum ex Antimonio; *attamen Cl.* Hombergius *notat*, *Acidum illud juxta* Charas *methodum elicitum*, *non ex Antimonio*, *sed potiùs ex Terra quadam argillosa*, *ferè semper cum Antimonio commixta*, *elici*: *ex puro enim & à Terra hac defæcato Antimonio Acidum nullum illa encheiresi obtinebis*. *Ipse autem* Hombergius *operosissimum modum tradit parum Acidi ex Antimonio eliciendi*: *verum idem animadvertit*, *Acidum illud à Spiritu Sulphuris communis minimè differre*; *Antimonium enim Sulphure ardente*, *Sulphuri communi simillimo*, *turget*, *è quo Spiritus ille acidus prolicitur*; *nequaquam verò parti Regulinæ Antimonii*, *quæ verum Antimonium constituit*, *ullo pacto tribuendus est*. *Hoc autem vel ex eo confirmas*, *quia Spiritus acidus ex Antimonio paratus*, *variis modis adhibitus*, *Spiritui Sulphuris communis quoad effectus omninò similis semper repertus fuit*.

pus, quòd scilicet omnia Metalla, præter Solem, absumat. *Proteus*, quòd omnes Colores Vulcani beneficio induat. *Radix Metallorum*, quòd omnibus Metallis quasi adjaceat, vel quòd à nonnullis Minera statuatur Metallorum. *Saturnus Philosophorum*, à devorando, tum quòd Saturni, id est, Plumbi naturam redoleat; tum quoque quòd *Lapidem Philosophorum* inde parare somnient. *Magnesia Saturni*, eadem ratione.

Delectus.

Variis in Regionibus eruitur *Antimonium*, Nostraque Germania ejus ubertatem passim præbet. Maximè tamen laudatur *Ungaricum* & *Transsylvanum*, utpote quod Sulphure puriori dotatum, Aurique Minera imbutum est, Striis id splendidioribus & longioribus, obscuraque rubedine, (quæ bonitatem ejus arguit, ob Sulphuris abundantiam) reperitur. Hujus nimirum meminit *Paracelsus sub titulo rubentis Leonis*, & *Basilius Monachus in Curru triumphali*, sub *Orientalis* nomine. Et hoc maximè ad Medicamentorum elaborationes eligendum est.

Artifices insuper variis modis *bonitatem Antimonii* explorant. Quidam *Chartæ luteo colore* in Pharmacopoliis tinctæ, Denteque Apri rite lævigatæ id affricant, certitudinisque notam, rubram lituram, inductione illa post se relictam statuunt. Alii fortissimo *aceti spiritu* drachmas aliquot benè pulverisati Antimonii imbibunt, inque Lamella ferrea vel figulina ad lentum Ignem, ne Antimonium fluat, evaporare sinunt: quòd si post evaporationem Pulvis Antimonii rubeus relinquatur, ulteriùs de ejus certitudine non dubitant. Vide *Basilic. Antimonii Philippi Moltheri*, qui se *Hammerum* vocat.

Vires.

De Viribus Antimonii audiamus *Quercetanum in Tetrad. cap. 3. In Antimonio*, inquit, *sunt sexcenta proprietates, varia ac præstantes, ut præparantes, expurgantes, vomitiones concitantes, id genus alia, ut nunquam satis laudari queat hoc Medicamentum. Crudo attribuerunt Veteres vim adstringendi, exsiccandi, meatus Corporis obstruendi, excrescentias Carnis absumendi, Cicatrices obducendi, Oculorum Ulcera & sordes mundificandi, unde & ad* Collyria *imprimis commendatur. Sunt & qui ad Epilepsiam arcendam exhibent, etiam in ipso Paroxysmo.* Unde *Pulvis niger Waldeck.*

PRÆ-

præstantissimus est BASILIUS VALENTINUS *in Curru triumph. Antimonii* præserrim *cum Notis Kerckringii*, item ALEXANDER SUCHTENIUS *in Mysteriis Antimonii cum Comment. Tholdii*, & PETRUS JOHANNES FABER, qui tamen quædam habet, quæ minùs quadrant.

Synonyma antimonii ab AUTHORE recensita sunt plura. *Lupus* speciatim dicitur, quia scilicet instar Lupi omnia Metalla Sulphure suo copioso acido, cum proprio Corpore non saturato, imbibit & absorbet, præter Aurum, quod solum purius in Cupella relinquit; & sic rapacius est Saturno, ex eo, quoniam Saturnus absorbet ignobiliora Metalla, excepto tantùm Sole & Luna. Dicitur etiam *Proteus*, quia omnes Colores assumit: id quod patet ex Floribus sive per se, sive cum Sale Ammoniaco sublimentur Flores albi, rubri, flavi, & qui sunt alii. *Saturnus Philosophorum* vocatur abusivè: nam *verus Saturnus Philosophorum* est *Materia Mysterii Philosophici seu Lapidis*. Cæterùm Antimonium non sufficiens est, ut sit Materia Lapidis Philosophici, propter cruditatem & deficientem fixitatem.

Delectus sit, ut non præcisè *Ungaricum* & *Transsylvanum* recipiatur, sed & quod alibi in *Mineris auriferis* reperitur. Habeatur tamen & ratio, ut eligatur *antimonium purum*, & quod non sit Saturno inquinatum, quod *Strias* habet elegantes, & longiores, splendentes, & quidem coloris argentei, quibus intermista sunt *Puncta* rutilantia, quæ notant abundantiam Sulphuris Solaris; sicuti Striæ argenteæ abundantem Mercurium & abundantiam Reguli. Conferatur WILLISIUS *in Pharm. Rat. P. 1. Sect. 2. cap. 2. pag.* 38. Istud Antimonium est rejiciendum, cujus subfuscis Striis intertexta sunt Puncta nigra; quoniam parum habet Sulphoris, & nullum subministrat Regulum. Elegans quoque est *purum putum Antimonium, quomodo sua sponte crescit in Minera*, quale vobis jam ostensum fuit.

Quoad *Usum Subjectum mirabilitatis* rectè dicitur *antimonium*, utpote ex quo solo, ceu dixi, integrum Pharmacopolium potest repleri, ita ut quicquid intendit Medicus vel Chirurgus, deprehendere queamus in Antimonio. In genere tamen rectè dicitur, quòd Antimonium idem præstet in Corpore, quod in Metallis, nempe in Sole, eundem purificando. Nam sicuti dixi, quòd Sol valdè immundus, sua tinctura spoliatus, susus cum Antimonio denuò purificetur; item quòd aliis Metallis conspurcatus & adulteratus, ab illis denuo in fusione cum Antimonio liberetur; ita etiam Homo impurus & Sordibus Digestionum inquinatus, optimè purificatur ab Antimonio, omnesque ejusdem Sordes absterguntur: uti hoc eleganter declarat BASILIUS VALENTINUS *in Curru triumphali*, & SUCHTENIUS *de antimonio*.

Plura qui cupit, vid. THOLDIUM *in Comment. ad Suchtenium*, STENGELLI *Aspergin. in Antimonium*, quibus TOXITES *Spong. Stibii* opposuit, & quamplurimos alios Authores, item POPPIUM *de Antimonio*: adeò ut in genere nihil dicam de ejus Virtutibus, sed in specie in singulis Medicamentis easdem recensebo, quia eædem pro varietate Præparationis variant. Interim *crudum*, mistione naturali & coalescentia integra manente, in forma *Pulveris* potest assumi, infundi, aut decoqui *sine ullo nocumento*, quia nullam operationem nec Vomitu nec Secessu exserit in Homine, utut *crudi ejus* aliquot grana contra Epilepsiam à quibusdam adhiberi soleant. Conf. LUDOVICI *Pharm. pag.* 203. item WEDELIUS *Opiolog. pag.* 94. Exactissimè tamen cum Stimulo salino in *Pollinem super porphyritidem* redactum, Emeticum omnino est. Relatum enim mihi fuit, quendam Medicum recepisse *antimonii crudi* & *Nitri* ana part. æqual. quæ duo super porphyritidem blandè humectando, & exactè terendo in *Pulverem* subtilissimum redegerit sub nomine *Pulveris Catholici*, qui sub granis aliquot suprà & infrà egregiè purgasset. Sed non tutum est hoc *Emeticum*.

Pertinet huc *antimonium cum sale communi præparatum*, quod debile est *Purgans*, nisi in Dosi majori præparetur:

℞. *Salis communis*,

Antimonii ana part. æqual.

Mixta fundantur in Crucibulo diu satis; dein in Conum fusorium effundantur: sic *Regulus* inferiùs secedit, superiùs sub forma *Scoriarum Sal commune* fusum, substantia sulphurea antimoniali plùs minùs impraegnatum residet. *Pulvis Scoriarum* harum à ʒß. ad ʒi. propinatur, sed in *Vehiculo calido*: vix enim sine nausea adsumitur.

Brutis econtrà *antimonium crudum* optimè convenit: sanè *Porcis* propinatum non tantùm pingues & crassos eos reddit, sed & sanat; quod de *Equo* aliisque Animalibus aliquoties observatum fuit. vid. *Act. Societ. Reg. Vol.* 1. *pag.* 647. item BASILIUS VALENTINUS *de antimonio pag.* 187. item *Ephem. Gallic. Eruditer. anno* 1668. Interim à quibusdam *antimonium crudum*, uti etiam *Mercurius vivus*, *Decoctis Lignorum sudoriferis*, contra Luem Veneream non absque effectu simul misceri & incoqui solet; quale *Decoctum* in Lue Venerea ex *Radice Sarsa parilla* & *antimonii pulverisati*, sed *Nodulo* inclusi an. ℔ß. BORELLUS, uti etiam ZWELFFERUS, habent. (O)

Quòd si verò *Ignem expertum fuerit antimonium*, & particulæ ejus liberiores factæ, & quasi magis extraversæ, *præsertim simul alcalium Salium adjumento reseratum*; *tunc* exserere *vim suam*, *& malitiam turbantem* manifestare, & pro varietate Præparationum, vel *Vomitivum*, vel *Catharticum*, vel *sudoriferum*, fieri solet. Sic enim simpliciter per Ignem nudum sublimati Flores adhuc in Antimonium reducibiles, satis violenti sunt; non secus ac vel per Nitri detonationem, vel cum ejus Alcali in Aqua soluti ebullitione reseratur Antimonium, ut fiat Crocus admodùm vehemens. Imò ipse *vapor* seu *Fumus antimonii*, halitu haustus, Vomitus excitare Corpusque purgare assolet: vid. M. A. N. C. *Anno* 3. *Obs.* 131. *pag.* 241. Nempe Acidum, partes nerveas insigniter vellicans, in Concreto Antimonii latitat, à quo istæ primarum viarum turbationes, & pro quo temperando Operatores cum Antimonio *Panem Butyro largiter illitum* edere solent. *Vis hæc Antimonii cathartico-emetica* non præcisè in ejus Sulphure, nec in Substantia Mercuriali seu Regulina consistit; sed utrisque simul combinatis; hinc enim talem texturam constituunt, quæ acrimonia sua, Linguæ licèt insensibili, sub mole etiam minima Stomachum tamen sufficienter vellicare, & hinc in

Spas-

(O) *Hæc est* Aqua, *quam vulgò* Antivenercam *vocamus, sed multis auctam Simplicibus, & curiosa encheiresi paratam.*

P R Æ P A R A T A.

Præparationes quibus Antimonium subjicitur sunt: 1. *Calcinatio*. 2. *Sublimatio*. 3. *Destillatio*. 4. *Liquatio*. 5. *Extractio*. 6. *Infusio*. 7. *Salificatio*. 8. *Mercurificatio*.

I. C A L C I N A T I O.

Est, tum *Sicca*, tum *Humida*.

C A L C I N A T I O   S I C C A.

Unde

1. *Vitra*. 2. *Croci*. 3. *Diaphoretica*. 4. *Reguli*.

I. V I T R A   A N T I M O N I I.

a. *Vitrum Antimonii Hyacinthinum*.

℞. *Antimonium pulver.* calcinetur in Vase figulino amplo ac lato non vitreato, continuò scilicet materiam rudicula movendo, ne concrescat: quòd si id præter spem evenerit, denuò pulverisare oportet. Deducendus est hic labor, Ignisqua augendus, vel in tantum, ut vas paulatim igniatur, materiaque cinereum seu griseum acquirat colorem, nec fumum, (à quo diligenter cavendum) ampliùs emittat.

N. Ex hac *Calce* fit *Diaphoreticum* laudabile ac singulare Pestis præservativum, si ulteriùs in Crucibulo igniatur, ut albescente colore fiat *Pulvis* ad flavedinem inclinans.

Dosis gr. 3 infusa in *vino*, datur cum *Succo Calendulæ*.

Calx illa in Crucibulo benè & satis fusa, (quod immisso stylo ferreo experiri licet) effundatur in Tabulam lapideam, vel Pelvim æneam, ut in *vitrum* abeat. *Vitrum* si adhuc nigrum ac opacum fuerit, reiteranda est Fusio, donec pellucidum ac hyacinthinum colorem nanciscatur, in qua fusione aliquid *Antimonii crudi Matthiolus* admiscet. Sed vereor ne pelluciditatem depravet. Vide *Basilium in Curru triumphali Antimonii*.

N. 1. Calcinationem maturandi gratia licet *Sal. com.* dimidium (vel ana) addere, id quod post absolutam Calcinationem *aqua fervente*, & dein *aceto destillato* insuper affuso abluendum.

2. Fu-

Spasmos ac Vomitus ciere potest. Probatur ex eo:

1. Quòd *Cinnabaris Antimonii*, & ex ea separatum *Sulphur* illud TACHENII, ritè parata, nihil participent de Regulo Antimonii, & pura Sulphura sint, unde vi laxativa penitus spoliata: econtrà de iis observatum fuit egregiè nimias Hæmorrhagias Uteri sistere dosi ℈i. sicut contrà substantia Mercurialis, in Antimonio diaphoretico ex Regulo parata, vel in Bezoardico minerali, quatenus fixata est, item in Mercurio Vitæ benè edulcorato, insons observatur; quæ propriè fundata sunt in ejusdem Sulphure fixiori naturæ Solaris, in Regulo saltem, aut exinde parato Vitro reperibili; unde vis est analeptica & sudorifera, depurativa, & confortativa.
2. *Mercurius Vitæ* purè Regulinus est, seu Regulus in spiritu Salis concentrato solutus. Participat tamen aliquantulum de Sulphure, & potens est Emeticum.
3. *Vitrum Antimonii* spoliatum est per Calcinationem maxima ex parte Sulphure externo, & ferè simpliciter ex Regulo constat cum Sulphure interno, potissimum tamen est Emeticum. Hinc
4. *Acida nitrata* figendo texturam antimonialem invertunt, ut vi emetica inversa diaphoretica fiant. Jam verò Nitrata in Sulphur non agunt, sed simpliciter in Regulum ejus, quem roduot; alterant, & hujus medio Sulphur plùs minùs simul invertunt.

Antimonium etiam est *odoriferum*, uti testatur D. MICHAELIS ex relatione D. FINCKII. Nam hic FINCKIUS, qui scripsit *Enchiridium Dogmatico Hermeticum*, præparavit *Flores Antimonii* elegantes *Moschum spirantes*, exhibuitque in Mania felici cum successu; quoniam sunt vomitivi.

Ad PRÆPARATIONES ANTIMONIALES dubium est: an specialis *Astrorum influxus*, & *Tempus Constellationis* subinde sit observandum. Affirmat KERCKRINGIUS *de Antimonio pag.* 241. & PANTHALEON *in Tumulo Hermet. pag.* 24. Medicamenta ex Antimonio, ut sunt Regulus, Antimonium diaphoreticum, Vitrum & similia, optimo cum successu parari Sole & Luna existente in Aquario & Piscibus. Id quod non esse falsum, probant ex eo, quòd Vitrum Antimonii si fundatur tempore sereno, aere placido absque pluvia, ventis & turbulentia, oriatur perspicuum & pellucidum: si obscuro tempore, flatulento, &c. simile Vitrum vel centies fundatur, semper esse obscurum & opacum. Ulteriùs si fundatur Regulus tempore sereno, habere in superficie plana figuram Stellæ; sin verò tempore opaco, obscuro aut nebuloso fundatur Regulus, ne vestigium quidem illius Stellæ apparere. In Sublimatione & Rectificatione Cinnabaris Antimonii, si tempus sit serenum, & Vitrum sit clarum & perspicuum, Cinnabarim elegantissimi acquiri coloris; cæterùm si tempus sit obscurum, Cinnabarim esse obscurioris coloris. Negant contrà WEDELIUS *in Pharm. pag.* 171. HOFFMANNUS *Clave pag.* 295. BOYLE *in Tentam. pag.* 70. Nihil hic decidere volo: res Facti est, per Experientiam illustranda. Interim universaliores hæ Causæ ad specialissimos hos Effectus minus strictè alligandæ videntur.

I. C A L C I N A T I O.

Inter PRÆPARATA ANTIMONII primum locum habet CALCINATIO, quando nempè *Antimonium calcinatur* pro fundendo Vitro.

1. VITRA ANTIMONII. *Vitrum Antimonii* fit per Sulphuris mineralis abundantis Exhalationem, & hinc per Reguli seu Mercurialis substantiæ cum reliquo Sulphure restitante mutuam Colliquationem, ac ita mutua unione in *Corpus vitriforme* coalitionem. Probat hoc non saltem mutua Vitri in Regulum, & denuò hujus in Vitrum mutatio, quam docet KUNCKELIUS *Obs. P.* 2. *pag.* 31. sed & *vitri Antimonialis reductio in Regulum*, quod fit si

> ♃. *Antimonii* q. pl.
>
> Addatur illi in Crucibulo pars *Olei Olivarum*; Crucibulo probè clauso imponuntur Auemus, ut fundantur; sic enim deprehenditur post modùm Regulus Antimonii, qui nova Calcinatione denuò in *vitrum* redigi potest.

Modus autem *Calcinationis* est hic:

In Patellam latam sternitur *Antimonii selecti striati Pulvis grossus*, & immittitur Igni Carbonum, donec incipiat effumare Antimonium, ut Sulphur minerale sub hac Calcinatione exhalando separetur. Ubi tamen observandum, ne Antimonium fluat in Igne, hinc semper Bacillo ferreo agitetur: hoc si non fiat, concrescit in *Globulos*, Germ. *es fliesst zusammen*; sin verò agitetur, in *Pulverem* griseum calcinatur: dehinc Antimonio semel calcinato semper nova injiciatur *Antimonii* portio etiam calcinandi, quæ encheiresis imprimis pro *vitro* parando conducit. Calcinatio aliquoties hoc modo cum additione novi Antimonii pulverisati reiteretur; sic enim unum alterum impedit, ne possit liquescere, quia calcinatum non liquescit propter præsentiam Antimonii crudi, & hoc sine fusionis metu facilè calcinabitur, adeò ut non opus sit ulteriori agitatione, nec metuenda concretio in Globulos: copiosius interim exhalat *Fumus*, qui in *florum* albicantium forma potest coerceri, si summitatibus Furni applicantur Alembici terrei; tunc enim in istis colliguntur, & hi sunt *flores Antimonii sulphurei*, & nihil aliud, nisi Antimonii Sulphur acidum resolutum, ex se corrosivum & sordibus arsenicalibus inquinatum. Unde in hac, & omnibus aliis Antimonii Calcinationibus, *Laboratores evitent fumum*, & se præmuniant beneficio rerum pinguium, quæ obtundunt acrimoniam Sulphuris arsenicalis: quòd si enim Fumus hic inspiretur, periculum est ne fiat Phthisis, Aridura & exulceratio Pulmonum, ex ejus corrosione. Unde in *Præservatione* primatum obtinet *Butyrum*: quod temperat acrimoniam Fumi sulphurei, & oblinendo impedit corrosivitatem, ideò *Panis Butyro illitus* assumendus, quando instituitur Antimonii Calcinatio id quod non tantùm de Antimonio & Mercurio, sed de omnibus Metallis, spiritus corrosivos exspirantibus observandum est.

Et quidem Calcinatio Antimonii pro parando Vitro tamdiu continuanda est, donec Ferro ignito impositum, nullum ampliùs volatilitatis signum edat, neque manus inficiendo, neque Fumum vel Odorem de se spirando, vel si ardentibus Carbonibus impositum, nullum amplius Fumum de se emittat; quod *signum est perfectæ Calcinationis*. Quod remanet, est *Calx Antimonii*, id est *Sulphur internum Antimonii*.

Calx hæc *Antimonii* postmodùm in Crucibulo forti Igne funditur, donec tota pura appareat. *Proba hujus vitri* est, si Bacillum ferreum in Massam fluidam immittatur, illudque, quod ipsi adhæret, sit perspicuum ac clarum, tunc Vitrum est optimum; si non, ulteriùs continuetur fusio. Post Cal-

2. Fusionem ut promoveas, *borracem* addere potes, nempe ad ℔. 1. *borrac.* ʒß. nec est quòd inde periculum metuas: Etenim posthabito, quòd Borrax exhalet, constat quod borrax sine noxa intrò ad ʒß. exhibeatur.

3. *Tempus* vitrificandi eligunt nonnulli, quo Sol & Luna in Aquario vel Piscibus (Signis aqueis) existunt.

4. Accenseri potest Vitrificationi, & illa Operatio, qua *Antimonium* levi opera Ignis, *Vitri formam*, *licèt absque perspicuitate* induit, Antimonio scilicet in Crucibulo liquato intinguntur ferrei Baculi, decutiturque quicquid adhæserit, atque hac ratione totum Antimonium extrahitur. Extractum & contusum denuo liquatur extrahiturque ut antè, idque toties, donec Antimonium optimè pulverisatum rubicundo purpureum colorem acquirat.

Dosis & *Usus* cum *simplici Vitro* communis est.

Rectiùs tamen *spiritu Sulphuris*, *Vitrioli*, vel *proprio aceto* aliquoties cohobatum, ut evanescente purpureo colore, albicans evaserit, exhibetur. Valde enim ejus via emetica hac correctione emendatur, ut solam per Alvum deturbandi vim postea obtineat. Verum Febrium curativum.

Dosis gr. 3. ad 5. in *Aqua Centaur. min.* vel simili. *Matth.*

2. Vitrum ex Minera.

℞. *Mineræ Antimonii opt. Sal. Nit. puriss.* ana, calcinentur in *Vitrum. Basilius.*

3. Vitrum Antimonii flavum.

Fit ex *Regulo*. Vide *suo loco*.

4. Vitrum Antimonii rubeum.

NB. Si *vitrum Antimonii* miscueris cum *Sulph. citrino*, ac fuderis in *vitrum*, hoc ipsum rubescit. Alii fundunt cum *Arsenico*, sed præstat ab hoc abstinuisse.

5. Vitrum album.

℞. *Antimonii* p. 1. *Borracis* p. ij. vel iv. funde aliquamdiu: sic assumit primò colorem citrinum, posteà album. Effunde ut in *vitrum* abeat. *Basilius.*

Vires. Vitrum Antimonii Humores crassos, viscidosque ejicit, in Ventriculo vicinisque locis superfluos, idque per Vomitum ac per Alvum. Resistit quoque Venenis in Peste, præcipuè si cum *aceto* propinetur, quippe hac ratione & sudorem ciet: utile quoque est in Febribus putridis ac malignis, Hydrope, &c.

Usus & *Dosis*: Datur à gr. 2. ad 4. *Infusione* à g. 3. ad 6. Vide de hac *Infusione infrà*.

6. Vitrum Antimonii nigrum extemporaneum, 8. Classai.

℞. *Minera Antimonii* ℥ii. Liquescat in *acer.* tum injice per Cochlearia aliquid de *mixtura ex Sal. com. decrepit. Sal. Nit. & Cap. mort. aqu. fort. communis composita*, ana ℥ii. absumptis Pulver. affundatur *Antimon.* in Pelvim aut Mortarium

---

cinationem Crucibulum eximatur, hincque super Porphyritem aut in Patellam effundatur, & ita concrescit in loco frigido in perfectum *Vitrum Hyacinthinum*. Sub hac fusione observandum, ut sub ista aliquantulum *Sulphuris communis* desuper injiciatur, loco Antimonii crudi, uti AUTHOR vult; hoc enim Sulphur deflagrando simul Antimonii Sulphur minerale combustibile absumit. Quidam sub Antimonii fusione tegunt Crucibulum cum orbe *Radicis Bryoniæ*, magnitudinis Thaleri, vel quantæ est Crucibulum, & Radicem omne Venenum Antimonii ad se attrahere, & si Radix nigrum colorem acquirat, desistunt; quod *Arcanum* dicitur PARACELSI. Cæteras encheireses optimè videbiris notatas in ZWELFFERI *animadv. pag.* 459. item ERCKERO *pag.* 298.

Pluribus modis parantur Vitra; optimum tamen ex his pro usu quidem Pharmaceutico, & inde paranda *Tinctura*, est *Vitrum Antimonii Hyacinthinum*. Ratio est, quòd contineat Sulphur fixum Antimonii, non tamen solum, sed adhuc aliquid de Sulphure volatili adhæret. Pro usu autem Medico emetico-cathartico *Vitrum Succineum ex mercurio Vitæ*, aut saltem *Vitrum Regulinum* ab AUTHORE *no* 8. descriptum. Notabile est, quòd ex *Capite mortuo Butyri Antimonii Vitrum Antimonii album*, non emeticum, præparari asserat WILLISIUS *Pharm. P.* 1. *pag.* 62. Paratur etiam *per addita Vitrum Antimonii*, speciatim *cum borrace*, pro cujus Additi quantitate, & præparationis modo, nunc *album*, nunc *rubicundum*, nunc *viride* obtinetur *Vitrum Antimonii*. Conf. AUTHOR *no.* 5. KERCKRINGIUS *de Antimonio pag.* 145. & 169. Sunt qui *Sal Antimonii ex Vitro* sibi promittunt, delusi communi Vitro: nam in illius Analysi, præter Sulphur deflagrans, & Regulum, in Antimonii Vitro nihil deprehenditur: a Sulphure rubedo est, & ferè vomitoria vis; Reguli vero particulæ metallicæ colliquatione simul materiæ Vitrum formant. Hinc enim ut eò procedat meliùs Vitrificatio, sunt qui Borracem, ex Alcalium nempe genere addunt.

Quod attinet *Usum Vitri Antimonii*: in se ipso est *virulentum Remedium*, non absque insigni violentia suprà & infrà purgans, utut de cætero accommodatissimum sit præparatum pro *Tinctura Sulphuris fixi antimonialis* elicienda. Unde in Medicina nonnisi pro *generoso purgante*, *suprà & infrà Laxante*, adhiberi solet adeoque in substantia non concedendum est, sed saltem *Infusum ejus in Vino Rhenano* ab ʒß. ad ℥i. robustioribus personis vehementis *Emetico-cathartici* loco datur.

In quem finem parantur *Pocula Vomitoria* ejus medio, qualis est *Calix Vomitorius Rulandi*, cujus præparatio hæc fuit: Formando Poculum ex *Stipite Ligni Juniperini* vel alius ad capacitatem sufficientem, v. g. ℥i. quod intus picatur cum *liquida Pice*, cui liquefactæ tenuissimi *Pulveris Vitri Antimonii* ʒß. vel plus immixtum sit, in Poculum Medicum priùs calefactum infundendo, & per totam capacitatem interiorem Vasculi æqualiter distribuendo, ut mistura Antimonii nullibi appareat. In hoc *Poculum* infunde *Vinum*, vel *merum* vel *aqua mistum*; aut alios *Liquores*, qui ex Antimonii Vitro eliciant vim purgantem, linquendo per noctem, si frigidè, vel saltim per quadrantem horæ, si Liquor semel ebullitus in Calicem infusus fuerit; sic in infinitos usus Calix ille sufficiet, nec nisi post longas digestiones deficit, nova tamen *Piratione* virtutem recuperabit.

Nota *vinum*, *vinosaque* quæcunque, item *Hydromel* & *aquas destillatas spirituosas* facilè imbibere vim medicatam *Poculi* &c. quò verò minùs spirituosa, ut *aquam simplicem*, *Cerevisiam*, aliasque *aquas* communiter *destillatas*, aut *vino mistas*, semper ferventes esse adhibendas, & deinde pro ratione Temporis & Morbi, in Infusione relinquendas.

Similem ferè præparationem etiam habet GLAUBERUS *in Scriptis*.

Prætereà ex ipso *Antimonii vitro* potest fieri simpliciter *vinum* seu *Poculum vomitorium*, ad imitationem ERCKERI *pag.* 299. Fieri quoque possunt ex Vitro *Globuli*, qui *perpetuis* pro *suppositoriis* inserviunt. Nam quidam conficiunt ex *vitro* vel *Regulo parvum Globulum* perforatum, eumque filo alligant, & altè in Rectum Intestinum pro *Glande* immittunt, sic enim proritatur Alvus, & Globulus abstersus vel pro mille vicibus sufficiet. Dicitur fuisse *Secretum Castrense* CNOEFFELII. Vel *integros Globulos ex Regulo* aut *vitro* deglutiendos præscribunt, & asserunt horum potentiorem esse usum, quàm Pulverum, & tantùm alterare formaliter & spiritualiter. Alii faciunt *Gemmam ex vitro Antimonii*, eamque solido ex *auro annulo* ita includunt, ut ab utraque parte emineat; vel plures *Gemmas* per circulum *auro* infigunt; vel etiam ex *vitro purgantem annulum* vel aliam *Massam* conficiunt. Hæc quando usurpari debent, per noctem *vino vel aqua* immittantur, & mane *Liquor* potandus exhibeatur. Pro usu talium Annulorum Vitrum Antimonii debet fundi cum Borrace in Formam ex Creta.

Quando AUTHOR dicit: quod quoque *resistat venenis in Peste*, observetur *de usu vomitoriorum in Peste* & aliis malignis Morbis cum Exanthematibus *in genere*, quòd imprimis *antimonialia sub initium* statim, & ante eruptionem *Bubonum* seu Carbunculorum, debeant administrari; *sic enim* exhausto maturè veneno per Vomitum ex primis *viis*, Bubones aut Tumores via erumpunt; atque ita Æger protinus Affectu liberatur. Si verò jam efflorescant Carbunculi & Bubones, periculum est, ne per Vomitorium retrahatur Venenum, & Æger in discrimen Vitæ reducatur. Si nihilominùs opus sit in Peste Vomitu, eruptis jam Bubonibus & Carbunculis, his Tumoribus *Emplastra* applicantur fortiter attractiva, ut *Emplastrum Magneticum arsenicale Angeli Sala* (quod non esse ex Magnete *suprà sub Magnete* demonstravi) & ita applicato hoc Emplastro tutiùs potest propinari Vomitorium.

Sed *Antimonialia vomitiva & Cathartica sunt violenta*: unde rectè certo modo dicit HELMONTIUS, quòd *Mercurius & Antimonium quamdiu movent vomitus, non sine boni viri Remedia*. Hinc de usu Purgantium Antimoniatorum benè observanda sunt ea, quæ habet RAICUS *de Podagra pag.* 46. dum

rium calens. Habebis *vitrum nigrum* purificandis Metallis aptissimum. Si *Saturni* ℥ß. addatur, repurgabit *aurum* instar Reguli Antimonii.

7. Vitrum Antimonii Diaphoreticum.

Vitrum antimonii Diaphoreticum evadit, si pulverisatum sæpè maceretur, cum *aceto destillato* sæpè fundatur, *Libavius lib. 2. Alch. tract. 1. c. 23.*

8. Vitrum Regulinum.

Calcina *Regulum pulverisatum*, continuò agitando, ne fundatur, donec fumus cesset; hinc funde, & effunde. Sic in *vitrum* evadet elegantissimum.

N. Si *com. Salem* addideris, citrinescit *vitrum*.

Hujus *Dosis* major exhiberi potest, quàm præcedentium.

9. Vitrum Antimonii Solare, Aurum transparens.

℞. *Auri purif.* ℥ß. *Antimonii Ungar.* ℥viii. Funde ad Ignem, ac effunde (cavendo ne in Regulum abeat,) *Mixturam* pulverisatam calcina per se (ut calcinatur Antimonium in præparatione Vitri,) donec non ampliùs fumiget. Deinde funde fortissimo Igne, effundeque in Pelvim, ut abeat in *Vitrum* transparens rubicundum.

N. Invenies in fundo Crucibuli Aurum dimidia parte diminutum. *Hartmannus in Croll. Keslerus 3. c. 30.*

Ex hoc fit *Infusio cum spirit. Vini*, quam *tincturam* vocant.

10. Aliud ex Regulo.

℞. *Auri ppt.* ℥ß. *Reguli* ℥iiii. Fundantur, pulverisentur ac calcinentur sine fusione, donec fumus cesset. Dein liquescant Igne fortissimo, effundanturque ut vitrescant.

N. Huic Calcinationi finitima est *Calcinatio antimonii crudi*, cum *C. C. usto*. Nimirum lævigantur simul optimè *antimonium* & *C. C. ustum* proportione anatica. Hinc committuntur Igni, ut calcinentur.

Vires. Sudores prolicit.

Dosis gr. 3. ad 5. vel 6.

Quoniam Vitra Antimonij violentiùs utplurimùm operationes suas perficere, adeoque Corpus anxiè affligere solent, diversæ institutæ sunt *Correctiones*, quibus violentia ea aliquo modo infringi mitigarique queat; ideoque

Corrigitur Vitrum Antimonii.

Correctio prima.

℞. *Vitrum antimonii*, teratur subtiliter, aliquotiesque affundatur *acet. destillat.* atque iterum exsiccetur. Hinc fit *Elaterium antimoniale*, seu *Pilula antimoniales Crollii. Vide lib. 2.*

Correctio secunda.

℞. *Vitrum antimonii*: digeratur aliquamdiu in *spir sal. com. Extractioni* decantatæ affunde *aquam commun.* ac residebit *Pulvis*, sine violentia Vomitum ac Secessum ciens.

Dosis gr. 2. 3. ad 6. *Clariss. Dn. D. Petrus de Spina.*

Correctio tertia.

℞. *Vitri antimonii* q. v. solve in *Oleo Tart. per deliq. Solutioni* instilla *spir. vitrioli*, ac concrescent illico *Crystalli* exsiccandæ.

Dosis gr. 3. 4.

Cor-

---

dum inquit; *Cautiones hæ etiam atque etiam observandæ sunt; nempe ut Ventriculus sit vegetus, robur solidum, nullum principale Viscus læsum, neque vena secta, aut paulò post secanda sit: quas præterea circumstantias jubet observare* HIPPOCRATES *in Veratro*, Sect. 14. Aphor. 13. seqq. *Tandem ne propinentur illa* Antimonialia Purgantia *statim post usum* Spiritus Vitrioli *aut* aciditates Sulphuris. *Hi quippe spiritus (præsertim acida mineralia) omnium Purgantium vim inhibent ita, ut Purgantium Antimoniatorum postridie haustorum vim inde imminutam evidentissimè senserim. De* Vitro Antimonii *hoc moneo*, pergit idem, *quòd non sit vera Medicina; in vitrificatione namque antimonium vitrum Minerale magis commiscetur, Forma metallica verò, quæ non debuit separari, sed à centro ad superficiem educi, in fumum abit. Relinquitur ergò in vitro antimonii re* Minerale venenatum, *postquàm Forma metallica, in qua inhæret Ignis vivus purgans, exspiravit. Rejicienda ergò est horum opinio, qui vitrum antimonii cum audaciter exhibent, utut latibulum possint quærere in* Scyphis ex Vitro à RULANDO & QUERCETANO *fusis*.

Prostant præterea etiam *vitra composita cum aliis Metallis*, uti AUTHOR habet *No. 9.*, item *No. 10.*

9. *Vitrum antimonii Solare, idque Transparens.* Sed secundùm modum AUTHORIS *non est Sol transparens*, sed tantùm *vitrum antimonii*, partes verò Solis opacitatem potiùs inducunt. Unde concinnior magisque accuratus est HOFFMANNI *Processus*, quem videbitis *pag.* 198.

10. AUTHOR etiam facit mentionem *antimonii cum Fructibus Calvaria calcinati*, ut loquitur POPPIUS, id est, cum *Cornu Cervi*. Valdè commendatur à quamplurimis, in specie à BARTHOLETO *in Dysp. l. 5. cap. 4.* Egregium esse dicitur *sudoriferum*, unde præterea quoque in Dysenteria epidemica & similibus Morbis, hocce *vitrum antimonii cum Cornu Cervi usto & præparato*, feliciter usurpatur. Cæterùm loco Cornu Cervi usti potiùs *antimonium* simpliciter cum *Rasura Cornu Cervi* miscetur, & ita ad summam albedinem calcinentur, & Antimonium sic paratum idem ferè valere dicunt, quàm Antimonium fixum cum Nitro sæpiùs detonatum. Sed necesse est, ut diu atque exactè fiat ista Calcinatio, ne vis emetica redeat.

Sequuntur *Correctiones vitri antimonii*: propter nimiam enim virulentiam vix præterquam correctum adhibetur Vitrum Antimonii, ut mitiùs per superiora, & si possibile, saltem per inferiora, purget in Morbis chronicis firmiùs radicatis, in specie Melancholicis, ubi Purgantia Antimonialia primatum obtinent. Est autem unum ex difficilioribus Præparatis Remedium Antimoniale per inferiora purgans. Non potest hoc fieri, nisi aliquali Substantiæ antimonialis Fixatione. Sed in tali inchoata Fixatione, & Correctione, qua & acrimonia nimia ex illius textura, hinc & volatilitas excessiva admodùm penetrans corrigitur, via tam exactè punctum illud medium potest obtineri, quin in defectu adhoc *vomitivum*, in excessu verò Correctionis *diaphoreticum* evadat. Accedit & hoc, quòd rigidiores particulæ antimoniales medicamentosæ vix tam tractabiles sint in Ægrorum Stomacho, ac sunt Vegetabilium; hinc vix sine insigniori irritationis molestia operationem absolvunt, adeoque vix absque Vomitu. Ratio, quare desideretur tanto studio Antimonium per inferiora purgans, est, quòd non tanta virulentia colliquativa operetur ac Vegetabilia, sed saltem acrimonia vellicante. Deinde accedit & hoc, quod Sulphure suo singulariter temperatore corrigat simul Sordes vitiosas evacuandas.

Quoad *Correctionem* ergò *vitri antimonii*: hæc optimè fit per *Salia*, sive *alcalia* sive *acida*. Inter *alcalia* primatum tenet *Oleum Tartari* inter *acida acetum destillatum, spiritus Salis*, &c. quò & *Nitrum* pertinet. Ubi tamen observandum, quòd, si à *Nitro* nimis figatur, *Diaphoreticum perfectum* evadet, uti apparet in *antimonio diaphoretico*, in *bezoardico minerali*, in *Sudorifero magno Fabri*: si autem non sufficienter *Nitro* saturatum figitur, manet *vomitorium horrendum*. Medium ergo tenendum est; sed hoc opus, hic labor.

Plures *Correctiones* ab AUTHORE sunt recensitæ, quas inter *Numero primo* se offert cum *aceto destillato*, sed manca est. Concinna admodùm ex eodem fundamento est sequens *vitri Antimonii Correctio*:

℞. *Vitr. Antimonii pulverisatum.*

Affundatur *acetum destillatum*, donec eleganter rubescat. Hæc *Tinctura* ad remanentiam *Pulveris* abstrahitur in Balneo Mariæ: *Pulveri* affundatur *spiritus vini*, & post diuturnam trituram aut agitationem accendatur, & desuper deflagretur, & habebitur *Pulvis per inferiora* tantùm & quidem efficacissimè *purgans*.

Dosis sunt gr. ij. iij. vel iv.

Præ cæteris mentionem meretur *Correctio secunda* cum *spiritu Salis*. Acida enim, qualia sunt *Acetum destillatum*, & imprimis *spiritus salis*, uti Purgantium in genere, ita in specie Antimonii vim catharticam sopiunt & imminuunt. Modus est hic:

℞. *Vitri Antimonii pollue.* ℥ij.
Spiritus Salis ℥viij.

Stent in Infuso in Retorta vitrea per diem & noctem: pòst destillentur per Arenam; sic remanet quasi *butyrum*, quod præcipitetur cum *aqua calida*, siccetur, & erit *Magisterium album*: uno nomine, *Mercurius vitæ*, *dosi* ad gr. ij. vel iij. porrigendus, & modis suprà cognitis ampliùs corrigendus.

Correctio tertia per *Oleum Tartari per deliquium* nihil est aliud, nisi *Tartarus vitriolatus antimoniatus*. Nam hic cum Oleo Tartari conjunctus est *Pulvis ex vitro antimonii*. Aliàs

fit

Correctio Quarta.

Aurum Antimonii purgans.

℞. *Vitri Antimonii pulv.* ℥i. *Spir. vel Olei vitrioli* (vel *Sulphur. per camp.*) ℥i. Misc. exactè ac exsicca lento Igne. Repetatur id septies, vel ultrà, semper *spir. vitrioli* ℥i. admiscendo.

N. 1. Præstantior fit hic *Pulvis*, si in *Encrasso Mastich.* (*ex Mastich. & spir. vini*) per dies 3. maceretur, ac *spir. vini* postmodùm desuper accendatur, penitusque exhalet. *Pulvis* residuus l. Igne Cinerum in Patella vitrea (horis 12.) exsiccetur.

Vires. Purgat per inferiora.

Dosis à *gr.* 3. ad 9.

N. 2. Si *Pulveris hujus* ℥iii. vel *Pulvis prioris* non macerari ℥ii. in *Electuario Antimonii Crolliano*, Vitro ibidem substituantur, præstantius id ipsum evadet.

N. 3. Fiunt & inde *Pilulæ Antimoniales* ad Febres. *Hartmannus*, Vide *lib.* 2.

Correctio quinta.

Fit per separationem Sulphuris arsenicalis. Vide *in Infusione aqu. Bened. Brendelij.*

Correctio sexta.

Spiritus Vitrioli purgans.

℞. *Vitri Antimonii pulv.* q. v. affunde *spir. vitrioli non rectific.* ad eminent. duorum digitorum. Digerantur aliquamdiu calore lani, sic fit *Extractio* nigro-punicea.

Vires. Purgat per inferiora.

Dosis gutt. 6. 7. 8. 9. 10.

Hartmannus in Croll.

N. 1. Eodem modo corrigi potest per *spir. Sulph.* vel *Acet. proprium.*

N. 2. Ex *tinctura* illa nigro-punicea (sc. per *spiritum vitrioli* extracta) paratur *Tart. album vitriolatum purgans*, quippe virtute antimoniali impraegnatum, affundendo ei duplum *Olei Sulph.* Coagulumque siccando.

II. CROCI METALLORUM.

1. *Crocus Metallorum vulgaris.*

℞. *Antimonii electi, Sal. Nit. puri* ana: sigillatim trita atque exactè mixta inflammentur in Crucibulo, vel Mortario æneo, remanebit materia, ob colorem Hepati haud dissimilem, *Hepar Antimonii* dicta. Hæc edulcorata *aqua calida*, dicitur *Crocus Metallorum.*

N. 1. Si *Aqua*, in qua Hepar Antimonii edulcoratum, *Acetum* instillaris, præcipitem dabis *Crocum subtiliorem*, seu ut aliis placet, *Sulphur auratum.*

N. 2. *Inflammatio* (quam & *Detonationem* vocant) fieri commodiùs poterit, si *Materiam* paulatim ac per vices injeceris, primaque vice vel Carbone vivo, vel Ferro ignito Materiam incenderis.

N. 3. Ex

---

si *sal Tartari* cum *Antimonii vitro* probè subigatur, & ad tempus digeratur, ita vim vomitoriam maxima ex parte perdit, & saltim per inferiora purgat. Oleum Tartari enim corrigit virulentiam, & abeunt per Præcipitationem in *Tartarum vitriolatum antimonialem*, qui ritè paratus est Remedium per inferiora purgans. Melior modus est, ut *Phlegma vitrioli cum spiritu proprio acidulatum* affundatur *vitro*, digeratur aliquandiu, & postmodùm *Extractio* decantata præcipitetur cum *Oleo Tartari per deliquium.* Simili modo fieri quoque potest *Tartarus Antimonii fixus diaphoreticus*: e. g.

♃. *Vitri Antimonii pulv.* ℥i.
Olei Tartari per deliq. ℥viij.

Infundantur & digerantur per menses aliquot loco calido, ponantur in Cellam per 14. dies noctesque, hinc *Oleum Tartari* filtretur per Chartam, & cum *Olei vitrioli* ℥vi. præcipitetur, *Præcipitatum* exsiccetur, nonnihil edulcoretur, & usui reservetur.

Operatur per Sudorem *dosi* ℈ß in *Aqua Cardui benedicti.*

Correctiones cæteræ AUTHORIS cum *spiritu vitrioli* vel *Sulphuris*, *Antimonii vitrum pulverisatum* figendo, hoc coercent & mitius reddunt, ut dimittat vim emeticam, & fiat exinde per inferiora purgans, Hydropi potenter resistens.

Ad *Correctionem sextam* addatur & hoc, quod post digestionem & abstractionem a Phlegmate per Retortam, etiam *Remanentia* alba & sicca solvenda per deliquium in loco frigido, & sic acquiritur *Oleum* purgans per inferiora & per Urinam.

Dosis est ad duas guttas.

Optimus ex his modis est *Tartarus vitriolatus purgans*, quem etiam insinuat AUTHOR *Corr.* 6. *N.* 2. sed concinniorem Præparationem videbitis in HOFFMANNI *Clave pag.* 299. ubi *vitrum Antimonii* priùs Fusione cum *Nitro* correctum, postmodùm *Sale Tartari* extrahitur; hinc cum *spiritu vitrioli* in *sal tertium* præcipitatur. Eleganter etiam fiunt *vitri Antimonii Correctiones* tam cum *spiritu vini*, quam cum *Borrace* factæ, à KERCKRINGIO *in Basil. pag.* 143 *&* 169. descriptæ. Sic *Du* HAMEL *de Affect. Corp. pag.* 397. cum ana *salis Tartari* fundit *vitrum antimonii*, & ex hoc ipso *Antimonium per inferiora* saltem *purgans* parare docet.

II. CROCI METALLORUM. Non intelligitur hic *Crocus Metallorum Helmontii, Paracelsi, Poterii*, tanquam singulare *Analepticum*, sed qui in *Officinis* usitatus, & nihil aliud est, quam *Antimonium* per Ignem & Alcali fixum reseratum, & in *Pulverem quendam flavescentem* mutatum. Dicitur *Crocus* propter *Colorem flavum Metallorum*, quorum Pulveres flavi omnes dicuntur *Croci*: nam *Antimonium* à quibusdam *Radix Metallorum* dicitur.

Dicitur & *Hepar Antimonii*, quia integra Massa ante Salium alixiviationem obscuram *Hepatis* rubedinem refert. Res omnis huc recidit, ut per Alcali Ignis medio ita recludatur Corpus, ut ejus Sulphur, & hinc simul *Regulus* seu *Mercurialis pars* extravertantur, sive Salia addita à Sulphure antimoniali una opera sub Croci præparatione simul calcinentur, sive Salia jam ante alcalisata assumantur, hocque posterius tam vis sicca, quàm humida.

Totius *Præparationis fundamentum* est, ut *alcali fixum* solvat *antimonii sulphur externum*, sub quo actu continuato & simul *Regulus antimonii* unà dissolvitur, postmodùm per *aquam simplicem* separantur *Salia*, & restitat *Pulvis croceus.*

Modus præparandi triplex est:

I. Quando *Salia Antimonio addita*, hujus Sulphuris medio alcalisantur sub *Detonatione*, quæ postmodùm agunt in junctum Antimonii Corpus, illudque in *Crocum* solvunt: atque vel cum *Nitro*, vel cum *Tartaro* seorsim, vel cum utroque simul.

Modus *cum Nitro* est hic:

♃. *Antimonij*,
Nitri ana part. æqual.

Invicem mista detonentur in Crucibulo, aliquandiu invicem fluant, hinc affusa eluantur *aqua*: *Pulvis* obscurè flavescens in Filtro restans est *Crocus Metallorum.*

LOCATELLI *in Theatro Arcanor. pag.* 151. *Crocum* hoc modo paratum sine Edulcoratione pulverisatum permiscet cum *spiritu vini*, & hunc deflagrare permittit, idque *tribus* vicibus repetit, & ita eum non parùm corrigit, & à ℈ß vel gr. xij. ad xv. vel ℈j. propinat.

Ex *aqua* elota, *alcali Nitri*, subtilioris Sulphuris Antimonii particulas retinente, impraegnata, inspersione *Aceti* præcipitatur Sulphur subtilius, alias *Sulphur auratum* dictum.

In *aqua* etiam *Solutionis* post debitam Evaporationem in loco frigido concrescit, uti in Præparatione Antimonii diaphoretici, *Nitrum antimoniatum*, cujus usus in Febribus ardentibus, benignis & malignis, elegans est: nam nihil magis agitationem Massæ sanguineæ, & Æstum Febrium ardentium potest compescere, quàm Nitrum & Remedia nitrosa; adeoque dicitur *Refrigerare. Dosis* est ʒß. ad ʒi. In *Potu* verò *ordinario* Mens. j. dissolvitur ʒß. pro scopo refrigeratorio in Febribus continuis & ardentibus, &c. Usurpatur etiam loco *Stimuli* vel etiam *Digestivi* cum *Pulveribus purgantibus*. Nam hujus ʒi. commodè permiscetur *Clysteribus* in Febribus ardentibus & similibus pro Stimulo.

Hic Modus est communis præparandi Crocum Metallorum.

Cum *Tartaro* similis ferè labor est: cum ana *Antimonii* nempe invicem funduntur in Crucibulo, donec *Tartarus* abeat in Alcali, à quo ipso dissolvitur Antimonium in *Crocum*: Cons. BASILIUS VALENTINUS *pag.* 223.

Cum *Tartaro & Nitro* simul idem est Processus: nempe

♃. *Tartari*,
Nitri,
Antimonij ana part. æqual.

Detonando calcinantur in Crucibulo, sicque acquiritur *Crocus Metallorum*, & elegans *Vomitivo-catharticum*. Nitrum enim à Sulphure Antimonii inflammatur, non secus atque à Sulphure injecto fieri solet: sub *Inflammatione* una cum Tartaro abit in Alcali, *mediante* quo Antimonium vertitur in *Crocum*.

Observandum hic, quoniam sub Detonationibus hisce Spiritus nitrosi, item tartarei, avolant; commodè hic labor in

N. 3. Ex *Aqua* edulcorationibus illis impraegnata, si aliquantulùm evaporaverit, *Crystallos*, *Sal Nitri*, vel *Lapidem Prunellæ antimonialem* colligere potes, cujus usus idem qui Lapidis Prunellæ dicti. Exhibet itidem insigne *Causticum*.

N. 4. Sunt qui *Sal. Nitr. Tart.* ac *Antimon.* inclusa Crucibulo comburunt, relicto solo foramine: combusta conjiciunt in *aquam calidam*, ut impraegnetur. Hinc decantant atque insperso *aceto* præcipitant. Sic *Crocum Metallorum* nanciscuntur subtile, magis fixum, quem ulteriùs in *spirit. Vini*, macerant.

2. *Crocus Metallorum Rulandi.*

Crocus Metallorum Rulandi quisnam sit, & quomodò conficiatur, variè agitatur. 1. *Quercetanus* ferè in opinione est, Crocum illum Rulandi non esse diversum à Croco Metallorum vulgari. *Hartmannus* ab hoc non nisi levi discrimine distat, quòd in præparatione situm est: nempe *Sali Nit.* fluenti & ab Igne remoto, sine Inflammatione admiscet *Antimon.* Spatula ferrea continuò agitando, donec omnia probè sint mixta, quæ tandem accendit.

N. Si qua Inflammatio acciderit, subsiste, justam Salis Nitri refrigerationem expectans.

2. *Tentzelius in sua Exegesi ex Libavio* hunc præfert, quem & *Mylius in Basilica Chymic.* pro sincero habet.

℞. *Antimonii*, *Sal. com. Sal. Nitr.* an.

Minutissimè seorsim trita indantur Catino. Luto probè munito, foramine tamen parvulo, in media summitate, spirituum arsenicalium exhalandorum gratia relicto: inque Furnum Anemium collocentur, Igne Follium si lubet, adhibito, donec omnia sufficienter fluant, tandiu continuando quamdiu Fumus per foramen prorumpere non desinit. Quando verò desinit, Ignem probè ad quadrantem horæ adauge, dein exime ubi Antimonium forma *vitri cinnaburini* in fundo à Salibus supereminentibus instar *Regali* à scoriis sequestratum

sese Malleo facilè detruncandum atque terendum dabit. *Vide Hartmanni Disp. Chymiatrico-Medicus.*

N. Ejusdem cum superiori est *Usus*, nisi quòd deorsum colluviem vitiosorum Humorum deturbare potissimùm solet.

3. *Brendelius Vitrum antimonii* pro *Croco Metallorum Rulandi* venditat.

4. Alii *Regulum*, quippe qui nonnunquam vel sponte sua in præparatione Vitri Antimonii in Globulos parvos abit. Utut sit: quodlibet horum haud citra magnam utilitatem in usum Medicum vocari aptum est.

Vires. Utriusque Croci idem esse poterit *Usus*. Nimirum in doloribus Capitis ab impuritate Ventriculi (qua non raro concitantur) Epilepsia, Pleuritide, Melancholia hypochondriaca Febribus tum continuis (ac præcipuè Ungarica dicta) tum intermittentibus. In Peste, præservatione ab Arthritide, coagulatione Sanguinis, &c. In quibus omnibus cum convenienti *aqua* exhibitus purgat per Vomitum, ac nonnunquam per Secessum.

Usus prætereà ejus insignis est in *Clysteribus*. Nimirum ℥ß. vel ℥i. ebullire sinitur in *aqua convenienti* vel *Vino*: *Colatura* admiscetur *Brodio* vel *Decocto Simplicium mollientium*, optimumque Medicamentum in Colica exhibet.

Dosis interna est à g. 3. ad ℈ß. Ego vix 6. gr. transcendo.

3. *Crocus Antimonii Regulatus.*

Fluat *Regulus Antimonii* cum pari pondere *Sal. Nit.* fusaque *materia* remotis scoriis in lateribus eluatur à nitrosa salsedine, posteà exsiccetur, & cum effusione *spirit. Vini* aliquoties humectetur & decantetur. Ex communicatione *Gregorii Horstii*.

Vires. Longè minùs per Vomitum, magis verò per Alvum movet ad g. x. cum *Zibebis laxat.* tribus exhibetur, vel cum *Diagrid. correcto per fumum Sulph. & Mercurio dulci*.

III. DIA-

in Retorta poterit institui, ut ita evolantes spiritus Nitri vel nitro-tartarei possint in Receptaculo capi.

Observandum etiam *Nitri* & *Antimonii* ana saltem sumendum esse; plus enim si sumatur, figitur nonnihil Crocus & loco crocei Coloris flavescentem acquirit. Conf. WILLISIUS *Pharm. Rat. P* 1. *pag.* 63.

II. Modus fit *per additum alcali*, & quidem *in via sicca*: hac nempe ratione ex ana *Antimonii & Salis Absinthii* invicem fusis, fit *Crocus Metallorum absinthiacus Mynsichti in armam. pag.* 12.

Sed nihil interest hoc in negotio, an Sal Absinthii aliudve fixum sumatur: cùm de vi seminali Absinthii nullus effectus sperandus. Ergò

> Recipiatur *Sal Tartari*, & cum eo fundatur *antimonii* ana in Crucibulo, ubi probè fusa & in fluxu steterint, effundantur, & in *aqua* solvantur; *Solutione* facta, & agitatione blanda decantetur *Liquor*, ut post *Salis* ablutionem remaneat *Crocus Metallorum* vel *Sulphur antimonii emeticum* intensè flavescens, vel si ritè paretur, rubescens, usus tutioris; de quo conferatur WILLISIUS *Pharm. Rat. P.* 1. *pag.* 64.

Dosis gr. v. vi. vii. ad viii. cum *Cremore Tartari in Vehiculo calido* propinandus, blandè nec laboriosè operatur, Vomitus egregiè movens. Ex ipsa Massa adhuc calidè pulverisata cum *spiritu Vini* elegans *Tinctura analeptica* parari potest, ut docet WILLISIUS *loco citato*, & conferri potest BASILIUS VALENTINUS *de antimonio p.* 212. *&* 234. & KERCKRINGIUS.

III. Modus fit *per additum alcali*, idque *in via humida*: quando nempe *Sal Tartari* aliudque *alcali* per simplicem *aquam* in *Lixivium* redactum affunditur *antimonio crudo* probè pulverisato, ana, & Igne Arenæ benè bulliant invicem, *aquam novam calidam* loco evaporatæ jugiter affundendo per horas tres vel quatuor, donec Antimonium probè solutum sit. Quo facto, ubi omnia refrixerint, copiosa *aqua* affunditur, invicem agitantur, & hinc *liquor* spissamenta saltem supernatans flavus blandè decantetur, & per Filtrum transcoletur. *Pulvis* qui remanet in Filtro, Aqua *calida* edulcoratus, est *Crocus* seu *Sulphur antimonii*, ulteriùs pro lubitu corrigendus, & eodem modo usurpandus.

Usus horum Crocorum in genere est *emeticus*, *suprà & infrà purgant*: unde robustioribus *in substantia*, delicatioribus saltem *in Infuso* propinantur. *In substantia*, si usurpantur, optimum est, ut cum *Tartaro* redigantur in *Tartarum emeticum*, in via tam sicca, quàm humida.

In via sicca:

> ℞. Respectu *Croci hujus*, *Cremor Tartari* ana, duplum vel triplum, quæ diutiùs & exactiùs trita usurpentur.

Sin *in humida*:

> ℞. *Decoctum fervens*, *in quo Tartarus dissolutus*, cui infundatur *Crocus Metallorum*: idque secundùm MYNSICHTUM *in armam. pag.* 13. vel compendiosiore modo secundum LUDOVICI *de Sale Tartari pag.* 75. ebulliant aliquandiu, filtrentur hinc fervidè, & *Crystalli* concrescunt, quæ *Dosi* gr. ii. vel iii. ad iv. vel vi. satis commodum ac elegans sunt *vomitorium*.

Commodè etiam loco Croci Metallorum ex *Mercurio vita* paratur. Melior est, qui beneficio Ebullitionis, quàm ope Trituræ fit; solvuntur enim & miscentur exactiùs. Præscribitur cum tantillo *Sacchari*, ut sine nausea assumatur; si volumus, ut suprà & infra purget, addatur *Scammonium sulphuratum*. Fit etiam *purgans ex Croco Metallorum* cum *Sale communi*; acquiritur enim Sal tale purgans, interdum satis forte, nec adeò debile, ac illud est ex Antimonio crudo.

2. De *Croco metallorum Rulandi*, quis & qualis fuerit? à multis fuit controversum, & multi dubitant an sit habenda vera præparatio? & etiam certum est, quòd ea, quam habet AUTHOR, non sit genuina FREITAGIUS *in aur. med. pag.* 619. aliam fovet opinionem de *Croco metallorum Rulandi*. Sed non tanti est laboris. Conferatur *modic.* RULANDI, vel KERCKRINGIUS *in Basil. pag.* 217. Hic, qui describitur in AUTHORE, est mitior reliquis Crocis, & quosdam solummodò per inferiora purgat.

3. *Crocus metallorum ex Regulo* paratus, prout describitur ab AUTHORE sub nomine *Croci Antimonii Regulati*, mitior observatur, quam Crocus ex Antimonio crudo; sicuti etiam, si *spiritus vini* deflagret super *Croco*, mitior itidem & correctior observari solet.

BARTHOLETUS *Tract. de Respir. pag.* 329. aliquod singulare habet: scilicet commendat tanquam Secretum in Melancholia *Stibii Crocum sublimatione paratum*, Moschi odorem referentem, qui in *Tartari spiritu* radicabiliter solutus, ℈i. quantitate sine Vomitu purgat. Nam & *Crocus metallorum vulgaris* si maceretur cum *aceto destillato*, non ampliùs adeò violenter per Vomitum, sed tantum per Secessum purgat.

Usurpantur *Croci* pro *Infusis Antimonialibus* cum *vino Rhenano*, quæ communi nomine aliàs, ad imitationem RULANDI, *aqua Benedicta* appellari solent: & præter usum internum etiam externè *Clysteribus* commodè pro fortiori Stimulo miscentur, si nempe *Decocti Croci metallorum cum vino Rhenano* ℥iii. vel iv. pro lubitu permiscentur *Clysteribus*, & ita Iliacis, Colicis, ac similibus Ægris infunduntur.

III. DIA-

III. DIAPHORETICA.

1. *Antimonium Diaphoreticum vulgare.*

Antimonii opt. Sal. Nit. pur. an. Exactè mista calcinentur. Detonatione (ut in *Croco Metallorum vulg.* dictum est) terna, seu donec ampliùs Detonationem recuset (post singulas Detonationes *materiam* edulcorare oportet, edulcoratamque & siccatam denuò cum *Sal. Nit.* ana misce.) Tandem *Antimonium diaphoreticum* candidissimum exsicca pro usu.

N. *aqua* illa edulcoratoria si evaporet, reddit *Lapidem Prunella antimonialem*, de quo in *Sal. Nit.*

Modus compendiosior.

1. ℞. *Antimon. crud. Sal. Nit. puri* an. Immitte in Crucibulo, cui aliud Crucibulum inversum in fundo perforatum imponatur, luto inferiori Crucibulo annexum: Ignem da circularem, quo *materia* accensa paulatim calcinetur, fumumque per foramen expiret; Ignem per horam continua, qua præterlapsa, *materiam* pulverisatam *aqua calida* edulcora.

2. ℞. *Materia hujus edulcorata* part. ii. *Sal. Nit. puri* p. a. vel ana, impone Crucibulis, ut in priori operatione.

N. Sic Antimonium diaphoreticum præparavi aliquoties, sine ulla molestia sudorem movens.

Alii non abluunt, sed *massam* tritam cum pondere æquali *Sal. Nit.* ut antè miscent. Alii addunt *Tart.* vel *Sulph.* 4. p. miscent.

Basilius circulat insuper hoc *Antimonium diaphoreticum* cum *spir. Vini*, quem dein desuper incendit, &c. dein reverberat, atque *Pulverem* restitantem per deliquium resolvit.

Vires. *Antimonium* hoc *diaphoreticum* resistit corruptioni, mundificat Sanguinem, conducit adversus omnes obstructiones, licèt inveteratas, Hepatis, Lienis, Mesenterii, aliarumque partium internarum: adversùs retentionem Mensium, Cachexiam Virginum, Suffocationem hystericam, hydropem, Melancholiam hypochondriacam, Luem Veneream, Ulcera tam interna, quam externa, Scabiem: præsertim confert & in Febribus malignis, Exanthematibus & Variolis: rumpit interna Apostemata, verùm non subitò, sed paulatim operationes suas exerit.

Dosis à gr. 10. ad 25.

2. *Flores Antimonii fixi, seu Antimonium Diaphoreticum aliud.*

Fit si *Antimonium diaphoreticum* præcedens in *aqua* horis aliquot coquatur, *Decoctumque* filtretur: sic præcipitabitur nempe *Pulvis* subtilissimus ad fundum (maximè *si acet. destill.* insperseris) virtute priorem superans.

N. Hic *Pulvis Basilio Valentino in Curru suo triumph.* dicitur

---

III. DIAPHORETICA. 1. *Antimonium Diaphoreticum.* Hoc cum *Croco metallorum* ejusdem præparationis est. Hoc & *Bezoardicum minerale* est unum idemque Remedium, saltem duplici via: illud sicca, *Nitro crudo*, hoc humida & paulò operosiore, *spiritu Nitri*, paratum; quicquid etiam in contrarium dicat WILLISIUS *Pharm. Rat. P. 1. pag.* 209. cujus contrarium sufficienter asserunt LUDOVICI *in Pharm. pag.* 326. & WEDELIUS *in Pharm. pag.* 38. 90. *atque* 91. Sunt nempe nihil aliud, quam Regulus Antimonii ab acido Nitri solutus, & hujus adhæsione fixatus; unde ex Regulo Mercuriali Alcalino quasi, & Acido Nitri, emergit tertium Salium fixum Diaphoreticum, in recessu sulphureum: quod tamen Salium acidorum vel Evaporatione, vel sedula Edulcoratione, & ita separatione, in *Calcem terreo-alcalinam sulphuream* redactum fuit.

Præparatio est, ut *Antimonii* p. i. misceatur cum triplo *Nitri puri*, & in Crucibulo candente detonentur, ac omnia liquescant: quo facto dum omnia per dimidiam præter propter horam in liquidiore consistentia steterint, successivè *aqua calida* ingerantur & crebriùs ebulliant, ut ita *Pulvis antimonialis fixus* hujus beneficio, quantum fieri potest, ab adhærente *Nitro* separetur; ita *Pulvis*, qui subsidet, probè cum *aquis calidis* semper recentibus, per Ebullitionem fortem, edulcoratus pro usu conservatur. *Non opus est terna ista Detonatione*, uti vult AUTHOR, sed unà cum *triplo nitri* Detonatio sufficit. Quidam recipiunt *Antimonii* p. i. *nitri* verò part. viii., & procedunt communi modo, quod à gr. vi. ad viii. propinant.

2. *Aqua* verò ista *Edulcorationis* successivè evaporata coalescit in *Crystallos* seu *Nitrum antimoniatum*, uti ex Præparatione Croci Metallorum notum est, restitante *Liquore lixiviali* non coagulabili, ex quo, uti ex ipsa *aqua*, cum qua edulcoratum fuit Antimonium diaphoreticum, mediante *aceto destillato*, *Magisterium Antimonii Diaphoretici*, seu secundùm AUTHOREM no. 2. *Flores Antimonii fixi*, possunt obtineri. Nempe sub præparatione hac Nitri aliquantula pars à Sulphure Antimonii sub principio ingestionis in Crucibulum candefactum, subigitur, & alcalisatur, sed parum est, & Lixivium illud post Nitrum antimoniatum superstes constituit: quin potiùs cum Antimonio, à triplo Nitri addito subigatur, ut nulla Detonatio aut Deflagratio fieri queat; Nitri acidum, quòd alias deflagrando in forma Flammæ exhalat, agit in junctum Antimonium, solvit regulum, & huic sociatum Sulphur externum, invertit texturam, figit, & ita immutat, ut post debitam præparationem *Calx terrea natura* quasi alcalino sulphureæ restitet: unde etiam post factæ hujus substantiæ separationem Nitri major pars in forma debita recuperatur.

Flamma, quæ in præparatione Antimonii Diaphoretici sub Detonatione cum copioso *Fumo* exhalat, nihil aliud est, quam *spiritus Nitri acidus*, erumpens cum *Sulphure Antimonii* volatiliori, dum interea, Nitrum fixum aggreditur Antimonii Corpus, seque cum ejus Sulphure acido unit, & ista unione, ac perdurante ad tempus Calcinatione ac Fusione, abeunt mutuò in Corpus fixum de natura Alcalium. Nam Antimonium diaphoreticum est quasi quoddam Alcali. Ut verò hic acquiratur spiritus Nitri alias avolans, Detonatio per Retortam fieri potest; ita in Vas recipiens propellitur spiritus Nitri; Antimonium verò diaphoreticum remanet in fundo retortæ, quod abluatur Aqua simplici, & ita lucrum sine damno potest parari.

Quia verò Sulphur Antimonii simul roditur, non verò perfectè ab acido Nitri imbibitur, hinc fit, ut facilè textura Sulphuris cum regulina substantia denuò emergat, & quasi revivificetur; indeque Antimonium Diaphoreticum, interjecta aliqua temporis mora, denuò emeticum evadat: vid. LUDOVICI *Pharm. pag.* 324. & 325. ac WEDELIUS *Pharm. pag.* 91.

Quod ne fiat, *tres Encheireses* observandæ sunt in hujus præparatione:

1. Ex *Regulo* præparetur, præsertim *martiali*: nam nihil hic de Marte participat, sed purior saltem Antimonii pars est.
2. Cum *triplo nitri* exactè mistus diutiùs nonnihil in fusione relinquatur.
3. Edulcoratum licèt Antimonium ita paratum, in *aqua communi* tamen ebulliendo probè coquatur, ut ita ab omni Nitro, quantum fieri potest, separetur (nam omni contagio spoliare impossibile est), & *spiritus Vini tartarisatus* desuper digeratur, & accendatur; sic nunquam alterabilis, vix vim emeticam induit, sed *suave Diaphoreticum* existit.

Parabile quoque est hoc *Antimonium Diaphoreticum* ex omnibus Antimonialibus simili via, nempe ex *Minera Antimonii*, *Croco Metallorum*, item ipso *vitro & Sulphure aurato*, *Mercurio Vitæ*, *Regulo Antimonii*, *Capite mortuo Clyssi Antimonii*, *Capite mortuo Cinnabaris Antimonii*, quod ipsum nihil aliud est quam Antimonium, & de similibus. Videatur WEDELIUS *Pharm pag.* 91. Quòd si ex *Croco Metallorum* per ternam cum *nitro* Calcinationem fiat Diaphoreticum, & in Furno Athanore, quem descriptum videbitis in SENNERTI *Instit.* figatur, vel reverberetur per quinque dies, fit *Bezoardicum Metallicum*, ad colorem Calendulæ vel Boli Armenæ accedens. Nam supra dictum, quod Antimonium, quod magis fixatur, fit diaphoreticum; sin minùs, catharticum; si leviter, vomitivum.

Aliàs, & quidem genuinas Encheireses, circa hujus Antimonii diaphoretici usum observabiles, videbitis in WEDELIO *Pharm. pag.* 38. 91. & 92. item in M. A. N. C. *anno* 3. *Obs.* 72. *pag.* 121.

Præter modo dictas præparandi rationes, & aliæ subinde sunt non minùs concinnæ *compositiones*, v. g. *Nitro & Tartaro*, variata tamen proportione, Antimonium Diaphoreticum parat ZWELFFERUS, de quo vid. HOFFMANNI *Clavis pag.* 301. TACHENIUS simplici in Igne fixatione, item Decoctione, & *aceto* præcipitatione Antimonium hoc Diaphoreticum parat: vid. *Hipp. chym. c.* 27. Sed de hujusmodi Antimonii Diaphoretici cum aceto præcipitandi præparatione meritò cum ZWELFFERO dubitatur, annon potiùs cadat simpliciter *Calx mortua*, alcali & acido saturata, quàm genuinum absorbens *Antimonium Diaphoreticum*? de quo tamen ulterior consulenda experientia,

Facit

tur *Flores Antimonii fixi*, seu *Pulvis albus Antimonii*, quem commendat ad ioteriora Apostemara, ut & in Lue Venerea, in qua cum *spiritu Guajaci* exhiberi poterit,

Præterea io iisdem affectibus, quibus convenit præcedens *Diaphoreticum*, *Pulvis hic* majori cum utilitate exhiberi aptus est.

Dosis gr. 15. quam Dosin vel quinquies *Valentinus* singulis diebus exhibet.

3. *Antimonium Diaphoreticum Tartarisatum.*

℞. *Antimonii Diaphoret. vulgaris*, *Sal. Tart.* ʒiii. M. fluant in Tigillo hor. 4. dein tere ac dissolve per deliq. Hinc

℞. *Olei hujus* ʒii. *spirit. vitrioli* ℥ii. instilla guttatim & præcipitabitur *Pulvis*, quem sicca & serva.

Dosis à gr. 5. ad 20.

IV. REGULI.

1. *Regulus Antimonii simplex.*

1.

℞. *Sal. Nit.* ac *Tart.* ana, calcinentur, seu fluant in Crucibulo vi Ignis.

℞. *Materia hujus calcinatæ*, ac *Antimonii* ana, misce ac committe iterum io Crucibulo Igni fortissimo, quo instar Aquæ fluat.

Funde postea in Calicem fusorium vel Mortarium æneum sevo illitum, idque movendo, *reguli* separationem & subsidentiam promove. Omnibus refrigeratis *regulum* à *Scoriis* separa.

2.

℞. *Antimonii elect.* ℔. ij. *Tart. alb.* iv. Fundatur Antimonium,

---

Facit huc olteriùs *Antimonium Diaphoreticum* HELMONTII, MARGGRAVIO ita dictum:

♃. *Flor. Antimonii rubr. cum Sale Ammoniaco parat. & edulc.* ℥i.
Nitri purif. ℥ii.

Teraotur omnia minutissimè, fiatque in Crucibulo Detonatio; & relinquitur *Pulvis albus*, qui *aqua frigida* aliquoties edulcoratus, post cum *Alcohol vini* in Retorta vitrea destilletur ad siccitatem, & relinquitur *albus Pulvis* vel *subflavus* egregiè diaphoreticus.

Hisce modis fit *Antimonium Diaphoreticum simplex*, quod omoi Acri temperando, Fermento acido maligno imbibendo, & Sudorem eacitaodo inservit: exinde valdè convenit in Febribus malignis, Pleuritide, Erysipelate, aliisque Inflammarionibus partium internarum & eaternarum; Sudoriferum eoim est catholicum. Præterea coovenit hoc Aotimonium Diaphoreticum in Morbis chronicis ab Acido oriundis; nam compescit egregiè effervesceotias ab acido ortas; pro qua acidorum correctione commodè permiscetur cum *Lapillis Cancrorum*. Convenit præterea in Sanguine congrumato, item in casu ab alto; verbo: *ubicunque resolvendi sunt humores*. Permiscetur quoque *Pulveribus & Salibus digestivis* ante Purgationem, imò ipsis *Purgantibus*: unde ʒß. v. g. *Jalappa*, sociatus cum paucis *antimonii diaphoretici* granis, plùs operabitur, quàm aliàs *Jalappa* ℈i. ad ʒß. quod etiam patet in *Pulvere Cornachini*. Commendatur similiter in morbis Mulierum, in specie in deficieotibus Mensibus, permistum eum *aqua* & *syrupo Artemisiæ composito*. In Ulceribus & Scabie etiam conveoit antimonium diaphoreticum, imprimis cum *Cornu Cervi calcinatum*, uti habuimus, & quidem omnia talia blauda & lenia Diaphoretica in Scabie, imprimis Capitis, Lue Venerea, Lepra, omoibusque impuritatibus Sanguinis, & affectibus cutaneis, Ulceribus, & Vulnoribus, quando applicaotur *Emplastra* & *Unguenta*, continuanda sunt, mista cùm *Lapillis Cancrorum*: sicut & Ulcera rebellia solo sic antimonio diaphoretico, internè propinato, SENNERTUS curavit. Iofaotibus commodè dator in Variolis, quoniam sine sapore iisdem cum *Pulticula* potest propinari. In Febribus quibusvis Intermittentibus cum *aqua quadam febrifuga* ante Paroxysmum propinatur. Sic facit hic Medicus quidam, qui beneficio antimonii diaphoretici, præmissis Universalibus, omnes Intermittentes curavit, & propterea vocavit *Pulverem suum Febrifugum*.

Nitrum, quod per edulcorationem separatur ab antimonio diaphoretico, denuò potest misceri cum *novo antimonio*, & cum eo præparari *novum antimonium diaphoreticum*; sed observetur, quòd quando tunc temporis injicitur mistura in Crucibulum candens, quod tunc nullus fiat strepitus, & nulla erumpat flamma propter defectum spiritus Nitri, Quoad *usum medicum*, egregiè compescit ebullitionem massæ sanguineæ; unde egregium remedium est in Febribus Ardentibus, & prærerea ratione particularum antimonialium admistarum fixarum, disponit Corpus ad lenem Diaphoresio, de quo satis dictum io *præparatione Croci Metallorum*.

Suot, qui *Nitrum ex antimonio diaphoretico non separant*, neque edulcorant, sed saltem diutiùs in candescentia relinquunt, & hoc est *secretum* RUDBECKII *Sveci*. *Concretum* hoc *nitrosum antimoniale* in febribus maligois & ardentibus laudaot pro scopo alterativo & diaphoretico, quod simul Alvum suaviter laxet. Immittitur scilicet in Mens. ß. (Germ. *in ein Nössel.*) *Potus* ℥ß. vel ʒvi. modò absit alvi fluxus.

Solet etiam fieri *antimonium diaphoreticum compositum*, additis aliis *metallis*. Nempe *antimonium diaphoreticum Joviale* est id quod vocant *antihecticum Poterii*, paratum nempe methodo explicata, cum triplo *Nitri*, & p. i. *reguli antimonii Jovialis*, hoc est, compositi ex p. iv. *Jovis*, & p. v. *antimonii*,

Conf. POTERIUS *in Pharm. Spagyr. cap.* 18. & *C.* 3. Item *Antimonium Diaphoreticum Martiale* seu *Pulvis Cachecticus antimonialis Ludovici*, cuius clara satis descriptio prostat in *Pharm. pag.* 330. & *Tract. de Sale Tartari pag.* 72. necnon in *M. A. N. C. Anno* 8. *Observ.* 65. *p.* 108. vid. etiam WEDELIUS *in Pharm. pag.* 408. Convenit In Scabie, Arthritide, Malo hypochondriaco, &c. cum *Cinnabari nativa* vel *antimonii*, *Lapillis Cancrorum*, *arcano duplicato*, &c. Pertinet huc *antimonium diaphoreticum Solare*, sociatum cum *Calce Solis*, & modo suprà dicto elaboratum, de quo vid. M. A. N. C. *ann.* 6. *append. pag.* 23. & ZWELFFERUS *Mantiss. Spagyr. pag.* 366.

IV. RUGULI ANTIMONII. *Reguli* in genere vocantur Partes metallicæ, separatæ ex mineris à Solphuribus suis superfluis, & combustibilibus, aliave fæce quacunque. In specie aotem ex *antimonio* vel ejus minera Nucleus ejus seu pars metallica præparata vocatur *regulus*; adeòque *regulus antimonii* est *Nucleus* seu *plumbum antimonii*, hoc est, pura & metallica ejus pars constans *mercurio metallico*, de natura ferè Saturnina. *Sulphure* proprio *interno* paulò fixiori coagulata: unde Aotimonium utplurimùm tertiam aut quartam saltem sui partem in Regulum dimittit: vid. WEDELIUS *Pharm. pag.* 170. & KUNCKELIUS *Tr.* 2. *pag.* 29. *Fundamentum* adeoque *præparationis reguli* coosistit io Sulphuris mineralis superflui seu externi ab Antimonio separatione. Separant ergò vel *alcalia*, quæ illud solvuot; vel *Pinguia*, quæ imbibendo quasi illud absumunt; vel *martialia*, quæ dum ab isto Sulphure acido roduntur, mutuo se jungunt, ut *regulus* sensim separabilis fiat: utut etiam per se post superflui Sulphuris ex Antimonio per Calcinationem separationem, relicta substantia Fosionis Igne in Regulum abeat, qualis *modus* est AUTHORIS.

1. Quod itaque attinet *modum separandi Sulphur à regulo per alcalia* ordinariò *Tartari*, *Nitri* & *Antimonii* ana, detonatione invicem funduntur in Crucibulo, & postmodùm effunduntur in Conum fusorium, mediante quo probè moto subsidere permittitur *regulus*. Nempe Tartarus & Nitrum Detonatione ista in *Sal alcalisatum* abeunt, quod agit io Antimonium sulphureum, atque invicem *Crocum Metallorum* seu *Hepar antimonii* constituunt: dum verò fusionis Igni committuntur, Sal alcalisatum intimiùs penetrat Sulphur Antimonii, illudque extrahit, ut ita pars metallica ab ampleau ejus fiat libera, quæ, quia ponderosior, utpote Mercurialis naturæ, io fundo secedit, supernatantibus *Scoriis*: & talis purior substantia dicitur *regulus*.

Modus hic est quidem vulgaris parandi Regulum sed melius est, si priùs seorsim detonetur *Tartarus* & *Nitrum*, ac ita cum iis alcalisatis ex additu *antimonio* fiat *regulus*. Conf. HOFFMANNUS *Clav. pag.* 397.

Idem fundamentum est præparationis AUTHORIS *in modo secundo*. *Tartarus* enim cum *antimonio* calciuatus & fusus suggerit Alcali fixum, quod agit in Sulphur unde separatur *regulus*.

Par ratio est *Pulveris Carbonum*, mediante quo solo ex *antimonio* copiosiorem *regulum* parat ZWELFFERUS *Mant. Spagyr. pag.* 365. Nam Carbones & ipsi in Alcali fixum abeunt, dum interea Sulphur Antimonii cum Carbonibus incensis successivè exhalat & absumitur, unde reliquum Sulphur & Alcali sociatum à Regulo separatur. Ex hac ratione etiam quidam admiscent cum *Nitro* & *Tartaro Pulverem Carbonum*, & præparant *regulum antimonii*; idque propterea ne scilicet Salia alcalisata Nitri & Tartari oimis promptè arripiaot Sulphur Antimonii, sed arripiant simul Sulphur Carbonum, ne nimis penetrent in Regulum, quo ita consequenter in majori cupia regulus (nun tamen purus)

nium, & posteà adjiciantur paulatim *Tart.* ℔iiß. circiter, linquantur in fluxu per tempus. Dein fac *Regulum*, separaque *Scorias*. *Regulum* purifica, iterum fundendo, & dum fluit, reliquum *Tart.* addendo.

℞. *Calcem antimonii* cineream per se factam, (vide in *preparatione vitri antimonii*) fluat ad ignem hora integra, deinde removeatur ab igne, & reponatur ut refrigescat. Agiteturque refrigescendo, ut *regulus* deorsum vergat ad fundum recedens.

N. 1. Alii admiscendo *Carbones pulverisatos* majorem reguli quantitatem sibi pollicentur.

N. 2. Ex *Scoriis* fit *sulphur auratum*: vide *suo loco*.

N. 3. Regulus quomodò fixetur, vide de *floribus antimonii*, vel in *destillatione spir. Reguli*.

N. 4. *Tempus* Fusionis optimum censetur Luna crescente, præsertim Sole in Leone constituto, atque insuper sereno cœlo. Experientia enim docuit tunc temporis majori felicitate *Stella fusionem* succedere.

2. *Regulus Martialis*.

℞. *Martis* ℥ix. circiter, appone Igni donec incipiat liquescere. Huic adde *Antimonii* ℥viii. auge Ignem ut fluant. Pòst injice *Sal. nit.* M. ß. & cum cessaverit strepitus, funde in Vaginam fusoriam (*Giesspuckel*) vel in Mortarium: sic Mars & Regulus simul uniti in fundo coalescent.

Fit & si in secunda fluxione, *Martis Limaturam* vel *frusta* injeceris.

N. 1. Regulo's hic si aliquoties fundatur (in quibus Fusionibus semper aliquid *Sal. nit.* vel *Tart.* injiciendum,) & à Scoriis separetur, tandem *Stellam* contrahit, Solis radiantis instar

---

acquiratur. Imò solo *Sale Tartari*, cum *antimonii* ana, eodem ex fundamento paratur *regulus* modo a BASILIO VALENTINO edocto *pag.* 234.

Sed observetur: quod quò diutiùs relinquitur Mistura in crucibulo eo minus acquiratur Reguli: quò verò promptiùs effunditur, eò major reguli accipitur copia. Non nimis ergò diu alcalia permittantur cum antimonio fluere, ne & hæc nimis penetrent in Antimonii Regulum, & dum in Sulphur exactiùs agant, simul de Antimonii Regulo deprædentur, ac totum ferè Antimonium abeat in Scorias.

Cæterùm *Scoria*, quæ unà cum regulo in fusione separantur, non sunt contemnendæ, quia nihil aliud sunt, quàm *Sal fixum* ex Tartaro & Nitro, Sulphure Antimonii externo largiter imprægnatum, unde etiam hæ scoriæ usu externo egregiæ sunt in Scabie, & in similibus Manuum Affectibus, Ulceribus malignis & manantibus, præsertim Tibiarum, exedentibus, aliisque Casibus chirurgicis, si *Lixivio solutionis scoriarum* eluantur modicè partes affectæ. In locis pariter Gangræna affectis, egregium est hoc Lixivium, purificans Ulcera desperata & cacoëthea gangrænosa, si huic immergatur pars affecta ex singulis diebus hora una in eodem detinendo, tunc extrahitur Materia crassa & viscida, quæ Ligno abstergenda ex parte ulcerata, & Ulcus vel locus exulceratus *Unguento* est deligandus. Nam Salia hæc alcalia imbibunt Acidum Ulceris corrosivum, quod, uti dixi, sub forma istius spumæ, & crassæ ac viscidæ Materiæ, apparet. Quin & *Suffitus scoriarum harum* cum superinfusa *Urina* factus, per *Infundibulum* inferioribus exceptus, pro remorantibus mensibus pellendis est egregius; vel *silices* aut *Lateres* ignici in *Lixivium ex aqua simplici paratum* injiciantur, cujus *Fumus* per Infundibulum excipiatur. Videatur de hoc HARTMANNUS *in Praxi chym. pag.* 222. & 226. Item CORBEUS *de Morbis mulierum*; & in genere omnes *authores* hunc commendant *suffitum* in desperatissima Mensium suppressione. Ex his *Scoriis* cum triplo *nitri*, *antimonium Diaphoreticum* fieri potest. Ex iisdem in *aqua simplici* solutis instillatione subtilis Acidi, v.g. *aceti destillati*, *Pulvis croceus*, *sulphur antimonii auratum* dictus, præcipitatur, catharticus & vomitorius. In *prima præcipitatione* cum *aceto destillato* cadit *sulphur catharticum*, in *secunda* verò *præcipitatione* præcipitatur *sulphur rubicundum*, quod est *diaphoreticum* seu sudoriferum; denique si *Liquor tertia vice* cum *aceto destillato* & *Urina humana* vel *spiritu salis ammoniaci* simul, non tamen mixtim, præcipitetur, *sulphur fixum* cadet, *egregium antiepilepticum*, *vim habens simul anodynam & blandè soporiferam*. Observandum tamen, quòd & in iis ubi aliquid evacuandum invenit, insimul expurget. Ex his *sulphuribus* cum *spiritu vini* quidam *tincturam antimonii* parare volunt: sed nihil extrahitur. Ex iisdem quoque *scoriis* cum *sale Ammoniaco* sublimando *flores* fieri possunt, de quibus vid. M. A. N. C. *ann.* 6. & 7 *append. pag.* 87.

Modus parandi regulum antimonii per Pinguia, v.g. *Colophoniam*, *Picem*, &c. ita se habet:

♃. *Antimonii*,
Colophon. an. part. æqual.
Vel *antimonii* p. iii. & *Coloph.* p. ii.

Contrita & mista fundantur in Crucibulo; hac enim ratione dimidio plùs *reguli* accipimus, quàm aliàs.

Ratio est, quia Sulphur Antimonii impedit separationem Reguli sui Mercurialis, & hunc plùs minùs secum retinet; sub hac verò præparatione aggreditur Colophoniam tanquam analogum, eoque Regulum permittit citiùs, & copiosiùs separari.

Vel

♃. *Antimonii*,
Nitri,
Picis, vel *Cera* ana ℔ß.

Suggerunt multum *Reguli*, & ipse Mercurius volatilis in Regulo aliquantisper figitur.

Verùm *periculosa est præparatio Reguli Antimonii cum Pice*; unde cavendum ne incendantur Ædes: (facilè enim id exinde fieri potest.)

2. Tandem *per martialia separatur etiam Regulus*, idque *duplici modo*: aut enim *primò Limatura Martis* candefactæ, vel *Clavis ferreis* in Crucibulo priùs benè candescentibus (Antimonium enim promptè funditur, Mars verò tardè, unde injiciantur priùs Clavi ferrei vel Limatura Martis in Crucibulum) adjicitur ana *Antimonii crudi*, ut per se fluant; sic enim acidum Antimonii Sulphuris agit in Martem, hunc rodit, unde *Regulus* à Sulphure secedens, facilè obtineri potest: idque eò promptius, si parum *nitri* in fine addatur; hoc enim alcalisatum in Sulphur Antimonii potentiùs simul agit, ut exactiùs separetur Regulus. Vel *secundo modo*, *Antimonio fuso* immergatur *Bacillus ferreus* candescens; & mox apparebit actio Antimonii rodentis & absumentis Martem: quod reiteretur tamdiu, donec nulla ampliùs actio Antimonii in Marte sit observabilis. Quo facto, Massa effusa in Conum fusorium, suggerit *regulum*.

In hoc sic dicto *Regulo Antimonii Martiali* observandum est:

1. Quòd ritè paratus, nec nimis celeriter effusus, *parùm vel nihil de Marte participet*, cùm hic omnia in Scoriis delitescat, utut Regulus sic purissimus & elegantissimus cadat.
2. *Sulphur interim Martis agit in Sulphur Reguli Antimonii*, illudque magis extollit ac, perficit ac Tinctura sua fixiori suo modo nobilius reddit.

Regulum Antimonii Martialem optimè examinatum videtis in PANTALEONIS *Tumulo Hermet. pag.* 23. Hic *Regulus Antimonii Martialis* cum *Mercurio sublimato* dat egregium *Butyrum*, de quo *suprà*. Unum adhuc observandum: quòd Regulus Antimonii Martialis tanquam Subjectum Mercuriale, adeòque cujusvis acidi facilè appetens, calcinando in Igne pondere crescat: de quo conf. BARTHOLINI *acta med. Hafn. Vol.* 2. *pag.* 190.

Curiosum est, quòd ex *antimonio* vel *destillato*, vel in *aqua extincto nullus Regulus* parari possit, sed totum Antimonii corpus in Scorias abeat. Nam in Antimonio, & omnibus ejus præparatis, si tractetur per Alcalia, augmentatur ejus substantia sulphurea; si vero per Acida, perit ejus substantia regulina Mercurialis: & ita per Destillationem, vel Extinctionem detracto spiritu Sulphuris acido, imminuitur pars Mercurialis.

Porrò in *Regulo antimonii* his modis parato subinde in basi *Stella* observari solet, quam quidem in solo Regulo Martiali apparere quidam ajunt: unde & *Regulum stellatum* ex *antimonio & Marte* ritè parare exactè & operosè docet BASILIUS VALENTINUS *pag.* 295. sicut adhuc à multis signum perfectionis Reguli habetur. Sed modò ritè peracta fuerit Operatio, etiam alius Regulus, modò purior fuerit, reverà Stellam repræsentabit, in quocunque etiam temporis articulo fusio fiat, *Stella Reguli* est merus positus *Striarum metallicarum* ex Antimonii Corpore quasi fortuitus: etenim Striæ illæ particulæ metallicæ sunt, quæ separatæ à Sulphure, proprio impetu ex minutarum particularum figuratione ita locantur; unde quò magis sulphureus est Regulus, adeòque purior, eò elegantior Stella: quò impurior, eò levior vel nulla apparebit: Unde etiam, quò magis striatum Antimonium fuerit, eò plus Reguli præbet, & Stellam quoque elegantiorem: Conf. WEDELIUS *Pharm. pag.* 169. & 170.

Usus Reguli antimonii medicus specialis nullus est, nisi in quan-

instar, imò vel multis Stellis, ac si Terra Aquis circundata esset, Regulum signatum vidi. (Hinc *Regulus stellatus* dicitur.)

N. 2. Plures Regulum præparandi modos habet *Sennertus in Institut. lib. 5. p. 2. f. 3. c. 19.*

N. 3. Ex *Scoriis* fieri potest *Vitrum*. *Sala*.

N. 4. Si *Regulum* in *spiritu salis Gemmæ* solveris, *solutionemque* aliquoties maceraveris ac destillaveris, tandemque inspissaveris; optimum habebis *Catharticum duo qui noxia* blandè noxis expellens.

Dosis gr. 2. 3.

Tonrzelius de spiritu salis Gemmæ.

Videsis etiam *Tincturam ex Regulo Martis & Veneris*.

3. Regulus Jovialis.

Fieri potest, si *Regulum sine Marte factum*, denuò ad Ignem fuderis, duranteque Fusione *Jovem* adjeceris.

4. Regulus Solaris.

℞. *Auri* part. 1. *antimon.* p. iv. vel vi. fundantur & effundantur ut moris in *regulum* à Scoriis separandum. *Scorias* adjecto *antimonio crudo*, funde iterum, superinjiciendo cùm fluxerint parum de *scobe Ferri*, ac affundendo denuò, *regulum* subsideat. Sic potes vice tertia procedere, vel donec nihil amplius Reguli appareat.

N. Similiter fit & *regulus Lunaris*.

5. Diaphoreticum Regulinum, seu Cerussa Martialis, & exinde Cerussa Antimonialis diaphoretica.

℞. *Reguli* p. i. *sal. Nit. crystall.* p. iii. (alii an.) fluant super Carbones per hor. dein edulcora, separando *reguli grumos*, qui in fundo colliguntur. *Pulvis* h. Igne exsiccatus dicitur *Cerussa antimonialis*. Hunc *Pulverem* si denuò cum *sal. Nit.* calcinaveris, vel sine Fusione ad citrinum colorem reverberaveris; planè fit diaphoreticus, diciturque *Cerussa Diaphoretica*.

Vires. *Cerussa intrinsecùs* maxima cum utilitate assumi potest in Curatione Ulcerum inveteratorum, Scabierum, aut Pustularum pertinacium, continuis 3. 4. aut pluribus septimanis, quotidie sc. assumendo. Diversimodè operari consuevit. Nam in quibusdam duobus vel tribus primis diebus Nauseam aliquam producere solet cum crebra Exspuitione, reliquo tempore insensibiliter operatur. Aliis Alvum laxat moderatè; aliis Sudorem ciet: aliis prorsus insensibiliter, & nonnisi in fine tandem manifestas operationes edit. *Extrinsecùs* desiccat, stringitque moderatè, abstergit & aperit.

Dosis intrò ℈ß. ad ʒß. 4. aut 5. hor. ante prandium.

Cerussa antimonii diaphoretica citra Nauseam easdem operationes, & quidem majori cum fructu operatur.

Dosis eadem. Vide *Salam in anat. Antimonii*.

6. Cerussa Antimonii Solaris.

℞. *Regul. antimonii* ℥j. *Auri purg.* ʒi. *Sal. Nit.* ℥iij. Calcinentur in Crucibulo sine fusione. Sic Regulus abit in *Pulverem citrinum*, *Sol* verò pondere imminutus invenietur. *Pulverem* edulcoratum, si libet, denuò calcina.

Vires. Sudorem ciet.

N. Curiositas humana adinvenit quoque

Calcinationem per Calorem Solis cœlestis, quam Magicam appellant.

Nimirum concentrentur *radii Solares* in *antimonio pulveris.* beneficio Speculi incensorij, sic brevi tempore Fumus ex Antimonio ascendet, *antimoniumque album* evadet.

N. 2. *Pondus antimonii* post Calcinationem auctum potiùs, quàm imminutum deprehenditur.

N. 2. *Flores antimonii* hac ratione faciliùs calcinantur, quàm Antimonium crudum.

CALCINATIO HUMIDA.

Unde

PRÆCIPITATA,

1. Antimonium rubeum fixum.

℞. *Antimonii elect.* q. v. affunde *aqu. Regal.* stent aliquandiu in digestione, donec *Calx* in fundo alba appareat. Posteà abstra-

---

quantum ceu Substantia antimonialis propriissimè dicta, ejusque Nucleus, seu nobilior Antimonii pars defæcata, aut iis Remediis exinde parandis, v. g. *Butyro*, *Floribus*, *Vitro*, &c. cæterisque Remediis Antimonialibus inservit: sicut etiam egregium *antimonium diaphoreticum* sub nomine *Cerussa antimonialis* ca eo parari potest, cum triplo *Nitri* illud figendo, Methodo ab AUTHORE descripta; quæ ipsa postmodum cum *spiritu Vini* aliquoties deflagrata, eò præstantioris erit usus.

De hac *antimonii Cerussa* observatum fuit aliquando, quòd instar Mercurii moverit Salivam, quod rarum & observatu dignum est, aliàs Mercurio soli proprium.

Inservit etiam *regulus antimonii*, ut fiant *Globuli*, qui vel deglutiti, vel *Vino* infusi per noctem, purgant; de quibus *superiùs* locutus sum. *Regulus* verò *antimonii Martialis*, quia participat aliquid de Sulphure fixiori Martis, pro scopo etiam diaphoretico præfertur reliquis in Morbis chronicis, Cachecticis, Ictericis, &c. Stannarii Regulum Antimonii pro Vasis stanneis indurandis usurpant, ad *Jovis* ℔j. *Reguli* ℥ii. ad ℥ß. vel ℥i. sumendo; sic enim Vasa duriora, sonora, & firmiora evadere, testatur WEDELIUS *loco allegato pag.* 273.

3. *Reguli Jovialis* præparatio in AUTHORE clara est, uti etiam apparet in Præparatione *Antihectici Poterii*.

4. Quoad *regulum Solarem*, hic simpliciter ex *auro* constat, cui Antimonium Scoriarum instar supernatat; eodem enim modo depuratur Aurum per Antimonium, fundendo cum hoc in Regulum, aut si aliquid Antimonii Auro adhæserit, hoc facilè Flatu cum Folle in Fusione Crucibulo applicato poterit separari, mediante quo Antimonium abit, Aurum verò residet. Sicuti si in Scoriis hisce forsan aliquid Corporis Solis delituerit, facilè *Limatura Martis* additione, in quam promptè agit Antimonium, & ita Solem dimittit, hinc præcipitari ac separari poterit. Et hæc est *depuratio auri* omnium optima.

6. *Cerussa antimonii Solaris* AUTHORIS cum *auro corporali* non adeò benè succedit. Ergò potiùs *Calx Solis* recipiatur, ac procedatur eo modo, ac in Antimonio diaphoretico Solari monitum.

In fine Regulorum facit etiam AUTHOR mentionem *Calcinationis antimonii per Ignem cœlestem, seu Radios solares*, mediante *Speculo ustorio*, & quidem ferreo, concentratos, Res optimè succedit prout descripta & delineata à FEBURE *Vol. 2. Chym.* Est Operatio, quæ multum habet in recessu: nam Antimonium dum ita calcinatur per Radios solares, copiosum reddit Fumum in auras, & perfectè fixatur, ut remaneat sola vis diaphoretica. Nihilominùs post Calcinationem augetur pondere, utut in Calcinatione copiosus Fumus exhalarit. Magnifacit hoc modo calcinatum BARTHOLETUS *de Resp. lib. 4. cap. 4.* & vocat *antimonium Diaphoreticum Solari Calcinatione paratum*; sicut & est optimum pro scopo diaphoretico. Dicitur quoque ab eodem *Bezoardicum suspicienda facultatis*, & etiam longè plura tribuit illi, quam vulgari Antimonio Diaphoretico; quoniam scilicet singulares hauserit vires per communionem cum Radiis solaribus.

Circa hancce *antimonii Calcinationem Solarem* consideretur

1. *Ponderis augmentum* sub tanta Fumorum exhalatione,
2. Antimonio *superinducta Fixatio*, & *Effectus* inde emergens *diaphoreticus*.

Prius ex condensatione partium Antimonii præsertim Mercurialium seu regulinarum, & arctiori earundem subsidentia emergit, evaporatis subtilioribus, volatilioribus, & in æqualem ac porosiorem Corporis texturam magis condensantibus. Posterius difficile est explicatu, nisi ex *sale Nitro aereo*, alterante & figente Regulum sulphureum & in Calcinatione hac in Concretum fixum pro usu diaphoretico redigente, hoc explicare velimus cum MAYOWIO *Tr. de sale Nitro-aereo*.

Habuimus Calcinationes & Solutiones Antimoniales per Alcalia, quæ speciatim ejusdem Sulphur externum attingerunt: Sequuntur

PRÆCIPITATA ANTIMONIALIA, Vel rectiùs *Solutiones per acida*, quæ præsertim in partem ejus Mercurialem regulinam agunt. Nempe, quod superiùs monui *de Præcipitatione ex Mercurio*, idem dici potest *de antimonio*, quòd scilicet *Præcipitatio non sit vera*, sed solummodo *Calcinatio Humida*, qua scilicet *antimonium* affuso *Liquore corrodente* calcinatur, & ita in *Pulverem* abit, uti videbitis in AUTHORE.

Menstruum acidum, solvendo Antimonio ejusque Regulo accommodatum, non est *spiritus Nitri*, nec *Aqua Fortis*. Figunt hæc equidem superficiali plùs minùs attacto Antimonii

abstrahe *aquam Regalem* (per destillationem vel decantationem,) vel & affundendo *aquam* præcipita, *Calcemque* elue *aqua tepida*, donec spiritus Aquæ Regalis non amplius sentiantur. *Pulverem* siccatum reverbera in Crucibulo clausu hor. 6. (dies 3. *Basil.*) fietque *rubeus*.

N. Reverberatio hæc minori molestia in Fornace figulina ubsolvi poterit.

Vires. Felicissimè purgat æquè deorsum quàm sursum, idque non tam natura sua, quàm Humoris biliosi circa Ventriculum stabulantis, quinimò in nonnullis per Diaphoresin uperatur.

Dosis g. 2. 3. 4. & plura.

Basilius decantat *solutionem aqu. Fort.* decantatam destillat ad siccitatem *Pulveris*, cui affundit *aquam pluviam*: digeritque ut fiat *Extractio rubicunda*: hanc iterum filtratam destillat ad siccitatem. Ex *Pulvere rubeo* remanente extrahit cum *aceto destillato Tincturam rubicundam*, abjectis Fæcibus albis: *Acetum destillatum* iterum abstrahit; *Pulveremque* relictum reverberat per dies 3. postremò extrahit *Tincturam* cum *spiritu Vini*, Fæcibus itidem rejectis, tandem abstrahit *spiritum Vini* ad siccitatem.

Vires. Summarum est virium in resolvendo Cruore coagulato, in rumpendis Apostematibus, in curanda Luu Venerea. *Basilius.*

2. Præcipitatum Vitrum.

Solvstur *Vitrum antimonii in aqua Regali*, seu in *aqua Forti*, vel in *Oleo Sulph.* aut in *spir. sal. com.* dein *Menstrui* abstractione fiat *Præcipitatio*.

N. 1. Ex *Præcipitato* illo *Antimonii* antequàm reverberetur, extrahi possunt *Sulphur & Mercurius antimonii*, de quibus suis locis. *Sala de Mercurio*.

N. 2. Si *antimonio* grossè contuso affuderis *aqu. Regal.* & reposueris aliquandiu, extrahetur *Sulphur antimonii* partim supernatans, partim frustula Antimonii obducens. Hoc *Sulphur in Lixivio Tartari* solvitur, si iuibi decoquatur.

3. Præcipitatum Antimonii diaphoreticum.

℞. *Croc. Metall.* ℥ii. impone Destillatorio vitreo oblongi colli, quod calenti Aqua immergatur, hinc affunde sensim *spir. sal. Nitr.* ℥xii, moveque sæpiùs ne fundo adhæreat. Conserva id calidum, donec Spir. Sal. Nit. non ampliùs laboret, & Antimonium redactum sit iu Pulverem album. Dein Vase exactè clauso, digere in MB. septiman. 4. aut 5. ac tandem separa Spir. Sal. Nit. in Arena, *Pulveremque* Spatula lignea agitando exsicca ad Ignem, donec nullus ampliùs Fumus exhalet. Hinc ablue & relue *aquis Cordialibus*.

Dosis à g. 4. ad 12. *Sala de Antimonio*.

4. Præcipitatus Regulus Martis.

℞. *Flor. Regul. Martis* (*cum Sale Ammoniaco sublimat. & edulcoratos*) solve in *aqua Regal.* (*ex Sal. Nit. & Sale Ammoniaco destillat.*) digere, ac tandem per iteratas Cohobationes præcipita. *Præcipitatum* abluu & reverbera ut Spiritus Aquæ Regalis separentur, continuò Spatula ferrea agitando, donec acquirat colorem flavum. *Quercetanus*.

II.

SUBLIMATIO.

Unde

FLORES ET CINNABARIS.

1. Flores Antimonii crudi, vel Mineræ Antimonialis.

℞. *Antimonii crudi triti* q. v. pone in Cucurbitam fictilem, quæ iu Arena ponatur satis profundè Cucurbitæ adapta Alumbicum cæcum vel rostratum cum Excipulo, aut si mavis, connecte Ollas aliquot (num. iii. vi. vel plures) sese invicem excipientes. Ignem gradatim admove, ne sit nimium fortis, nec debilis nimis. Si enim fortior sit, funditur Antimonium, nec sublimatur; sin verò debilior, non adscendunt Flores. Si rectè Ignem rexeris, colliges triplices *Flores*, *albos*, *flavos* & *rubros*. *Sennertus Instit.* *Phlegma antimonii* iu appositum Excipulum colligi poterit.

N. 1. Felicius ac compendiosiùs proceditur:

Primò si Cucurbita tubulum seu canalem iu latere habeat, per quem Antimonium tritum paulatim per vices (singulis horis

---

monii Regulum; non verò penetrant vel solvunt, nisi per *sal commune* quacunque forma additum, redigantur in *aquam fortem*, solvendo Antimonii Regulo accommodatam: v. g. *antimonium fixum* seu *præcipitatum in via humida*, est *Bezoardicum Minerale*; vel *antimonium Diaphoreticum fixum in via humida* ita paratur:

℞. *Antimonii calcin.* qu. v.

Ab hoc aliquoties abstrahatur *aqua Fortis* vel *spiritus Nitri*, ad minimum ter: hinc *spiritus Vini rectificatissimus* accensus super Antimonium flagret quater, unde superest *antimonium Diaphoreticum per Præcipitationem paratum*.

1. Idem Labor secundùm *modum* AUTHORIS *no.* 1. fieri potest, modò crebriùs abstrahatur *aqua Regia*, hinc aliquali ignitione Spiritus separentur, & *spiritus Vini* desuper deflagret; utut propter *sal commune* additum non adeò fixus evadat *Pulvis*, quam si simplici *aqua Fortis* vel *spiritus Nitri* Præcipitatione fuisset institutus, sed Purgans propter aciditatem tamen Menstrui non adeò vehemens, uti Antimonium crudum, aut in Igne præparatum.

Aqua Regia ergò saltem est, *qua solvit antimonium*; sed hoc saltem respectu ejusdem Reguli, unde Sulphur Antimonii externum separatum sponte secedit ac supernatat, Sulphuri communi minerali simile: Conf. AUTHOR *n.* 2. *nota* 2. Imprimis autem videatur TACHENII *Hippocr. Chym.* *p.* 23.

3. *Præcipitatum Antimonii diaphoreticum* AUTHORIS *n.* 3. nihil aliud est, quàm *Bezoardicum Minerale* ex *Croco Metallorum* paratum, & beneficio *spiritus Nitri* fixatum. Jam perinde est, sive assumatur *Mercurius Vitæ*, sive *Crocus Metallorum*, cum *spiritu Nitri* digerendo & abstrahendo, deinde eundem figendo, adeò ut *Bezoardicum Minerale* & hoc *Præcipitatum Diaphoreticum* unum pro altero convenienter substitui possit.

4. Idem ferè judicium estu de AUTHORIS *Præcipitato Regulo Martiali*, *no.* 4.

Post Calcinationes & Solutiones Antimoniales, sequitur ejusdem

II.

SUBLIMATIO

In FLORES & CINNABARIM. Quicquid enim in altum adscendit instar Fuliginis, & adhæret in forma sicca, vocatur *Sublimatio*, unde *Flores*: econtrà quicquid in altum adscendit sub forma humida, vocatur *Destillatio*.

a. 2. *Flores antimonii* nihil aliud sunt, quam ipsum Antimonii Corpus in altum vi Ignis subitanei elevatum: est enim Antimonium Concretum admodùm volatile, ob Sulphuris, hujusque volatilioris, copiam. Nam & *Regulus* in *Flores* sublimari potest; sicut etiam ex *crudo antimonio Flores* elevati cum *Tartaro*, *Nitro & Borrace*, in *Vitrum* & *Regulum* reduci possunt; unde palliativa tantùm Præparatio est. Dubium interim est: *an totum antimonii Corpus per se in Flores sublimari possit, ita ut nullum Caput mortuum relinquatur?*

Præparantur Flores ex antimonio vel *per se*, vel *per addita*. *Per se* fiunt vel ex *antimonio crudo*, vel ex eodem parato etiam *Regulo*; quin & ex *Vitro antimonii* pulverisato, & omnibus artificialiter ex eo paratis, *Flores* elevari possunt. Nam uti Antimonium sub sui Calcinatione ad Vitrificationem sub forma Fumi in copiosos Flores elevatur, ita quò diutiùs continuatur Calcinatio, eò copiosiores Flores exsurgunt, nisi mediante Fusione in Vitrum præcaveatur.

Fient autem per se ex Antimonialibus per *varia Instrumenta*, vel in *Cucurbita tubulata*, uno vel aliquot Alembicis instructa, vel in *Retorta rostrata* cum adaptatu *Folle*, vel in *Fumo* cum quamplurimis Alembicis sibi invicem impositis, qui vocantur *Aludel*; ad modum GLAUBERI *Furn.* *P.* 1. *cap.* 40. *pag.* 41. vel in *Crucibulis tribus* iu fundo perforatis, sibi invicem super impositis, alii Crucibulo, in quo est Antimonium, impositis.

Modus cum Folle est hic: Retorta, quæ ex utroque latere habet Canalem & longum Tubulum, in Furno quodam clauditur, ita ut ex utraque Furni parte emineat Tubulus: uni Tubulo apponitur Vas recipiens altum, alteri Tubulo applicatur Follis, & ipsi Retortæ inest Antimonium, quod ipsum ab Igne fusum & calcinatum, beneficio Flatus per Follem immissi copiosissimi *Flores* adiguntur in Vas recipiens. Necessum etiam est, ut Foraminulum sit in Vase recipiente, ut exeant Flatus per Follem immissi. Simili ferè Encheiresi ZWELFFERUS *in Mant. Hermet.* vult parare *Flores ex Jove*, beneficio Follis adigentis Flores ex fuso Jove in Vas recipiens.

Elegantiorem modum parandi Flores habet FINCKIUS *in Enchirid. Dogmatico Hermetico*, quando eosdem sublimat ad latus: quos Flores valdoperè commendat in Cura Maniæ & Affectibus Melancholicis.

Quoad

horis parum) in Cucurbitam (gradatim ignitam) injiciatur. Liquescit enim statim, abitque ferè penitus in *Flores*.

Secundò, si Cucurbita obliquè Fornaci imponatur, ut tubulus perpendiculariter ascendat.

Tertiò si in Anemio sublimatio instituatur, ac *Antimonii* ℥ii. *Arenæ* ℥iii. admisceantur. Alii admiscent *Carbones contusos*, eliciuntque *Sulphur*, remanente in fundo Materia cœrulea, in qua *Mercurius Antimonii*.

Quartò Alembici vertex foraminulo sit pervius, Et hoc benè notandum est, nisi fine frustrari velis.

N. 2. Parari possunt & flores Antimonii per Retortam binis Rostris, antè scilicet & retro connexam, quorum Rostrorum antico apponitur excipulum amplum, per posticum autem inflatur Ventus, *vapores* seu *flores* ab Antimonio elevatos in Excipulum deducens. *Keslerus* 1. *cent.* 31.

N. 3. Non è re foret, si excipulum foramen haberet canalemve, quo *acidum Phlegma* in aliud Excipulum suppositum deflueret. Quinimò excipulum nisi pervium fuerit foramine, Flatibus egressuris idoneo, incassum laborabitur.

2. Flores Reguli.

Ex *Regulo* eodem modo quo ex Antimonio crudo, *flores* elevari poterunt.

3. Flores cum additamento, seu Compositi.

Ex Antimonio crudo, Regulo & Vitro.

℞. *Antimonii*, *Salis Ammoniac.* an. misceantur exactè & sublimentur per Arenam.

N. Sufficit Alembicus sine Ollis: elevanturque *flores rubei*, qui *aqua calida* edulcorati albescunt.

Vires. Vomitum movent, mitiùs tamen quàm simplices Flores.

Dosis g. 4. ad 6.

N. 1. Restituit horum Florum usus Maniacos, Melancholicos, Quartanarios, vide *Epist. tract.* 1. *Observ. Horstii annexas.*

N. 2. Si *Mercurii dulcis* gr. 12. gr. 2. *horum flor.* addideris, fortiterque simul contriveris, ferè sine vomitu per secessum serosa & biliosa educunt.

N. 3. Eodem modo fiunt & *flores* ex *reguli*, & *Salis ammoniaci*, vel ex *vitri antimonii*, & *Salis ammoniaci* æqual. partib. *Basilius*.

N. 4. Quod in summitate Cucurbitæ invenitur, adde *Fecibus* in fundo relictis, additoque pauxillo *Sal. ammoniac.* Sublimationem repete, habebis *flores flavos*.

4. Aliter. Sulphur Antimonii secundùm Basilium.

℞. *Antimonii opt.* ℔. 1. *Salis Ammoniaci* ℥iv. sublima: *sublimato* admisce *antimonii* ℥v. sublima iterum: hinc edulcora, & habebis *sulphur combustibile*. *Basilius in Curru triumph. pag.* 217.

N. Sunt qui loco Salis Ammoniaci ℞. *Sal commune*.

5. Flores Antimonii vitriolati.

℞. *Florum Antimonii rubeor.* ℥iv. *flor. Sulph.* (*sublimatorum ad perfectam albedinem*) ℥ii. *Colchotar* ℥xii. mista sublimentur, ter, & habebis *flores rubicundissimos*. *Quercetanus in Tetrad.*

N. Basilius non addit Sulphur.

6. Flores Reguli Spiritu Martis ac Veneris impregnati.

℞. *Reguli stellat.* atque *Sal ammoniaci* (à Marte ter sublimati) an. sublima bis terve, hinc edulcora & exsicca, tandem denuò a *Colcothare* tertiò eleva.

Vires. Purgant blandè, conferunt ad omnes Febres intermittentes.

Dosis aliquot gr. *Quercetanus in Tetr.*

N. Flores hi cum *Sale ammoniaco* sublimati, & nondum ab eodem edulcorati, resolvuntur in *liquorem* magnarum virium in Vulneribus. *Basilius*.

De usu florum Antimonii in genere notare expedit, quòd scili-

---

Quoad *modum* GLAUBERI, habet ille vas quoddam ferreum cum Tubulo instructum, cui aliquot Ollas vel Alembicos ferreos imponit; quò sunt plures, eò est melius. In hoc Vas candefactum injicitur *Antimonium pulverisatum*, vel *regulus*, vel aliud quid ex Antimonio paratum, quod in vase candente subitò elevatur in *flores*, qui copiosè adhærent istis Alembicis.

Sed omnium *optimus* videtur *modus*, qui per *cucurbitam tubulatam*, cujus fundus Ignem tangat, & cujus supremus Alembicus sit rostratus, aut saltim in summitate perforatus, quo Aeri detur accessus, atque *Gas* & *Phlegma* subacidum, *acetum antimonii* dictum, convenienter possit exhalare, ne diffringantur vasa, & frustretur negotium: vid. WEDELIUS *Pharm. pag.* 135. estque hic *modus* AUTHORIS *no.* 1. Id quod etiam necessum est, ut fiat in *sublimatione Florum Sulphuris*. In talem Cucurbitam calefactam, si successivè injiciatur *Antimonium crudum*, vel *regulus*, &c. acquiruntur meliores *flores*, sine tam stricto Ignis regimine, & sic ferè totum Antimonium in flores abit.

In *Cucurbita* verò *non tubulata* observandum est exactissimum Ignis regimen: nisi enim hoc observetur, Antimonium in fundo liquatur, & funditur, nullosque Flores suggerit. Tutiùs itidem succedit negotium, si subiecta in flores sublimanda Antimonialia cum *arena* permisceantur, ne fundantur & fluant. Habentur hoc modo ex Antimonio per se, & quidem si exactè legitimum observetur Ignis regimen, *triplices flores*, *colore*, & maioris minorisve fixitatis ratione distincti, *rubri*, *flavi*, & *albi*: Rubri in Alembico infimo, flavi in medio. *Rubri* fixiores sunt, & ultimo Igne adscendunt, hincque cæteris tutiores habentur, quia participant saltem de Sulphure fixiori maxima ex parte; *Albi* sunt periculosiores, quoniam sunt volatiliores, & primo Igne sublimantur; *Flavi* sunt intermedii.

3. 4. 6. *Per addita* sublimantur *flores ex Antimonio* præsertim per *Sal Ammoniacum*, quod in hoc negotio primatum ducit, ac certè *Aquila alba* est, quæ eleganter sublimat Antimonium, & in Sulphur ejus fixum penetrat. Nempe

♃. *Antimon. crudi* vel præsertim *Min. Antimonii*; *Sal Ammoniaci* ana part. æqual.

Minutissimè trita blando Igne sublimentur: & *triplices* elevantur *flores*, si legitimè sit operatum (requiritur singulare Instrumentum) eadem *colorum* differentia distincti, ex quibus *rubicundi* a Sale Ammoniaco per *aquæ communis* edulcorationem, probè separati, seligendi & asservandi sunt.

Riè enim si procedatur, *pulvis* coloris Aurantii, leniter diaphoreticus & antiepilepticus erit, fortiter Sanguinis purificativus, in Febribus malignis & quamplurimis affectibus summè proficuus, simulque anodynus, nisi in *dosi* excedamus, quæ est à gr. v. vel vi. ad ℈ß. & vocatur a CRAMMANNO, *medico Hallensi*, *Tinctura Antimonii sicca*, de qua etiam conf. HARTMANNUS & HOFFMANNI *Clavis pag.* 311. & 312. Nam in hoc loco non de nihilo est ejusdem *Encheiresis*, *Nitrum in Terram per Sulphur Antimonii convertendi*. Vid. AUTHOR *no.* 3. & 4. item *no* 6.

Habet AUTHOR *in not.* 2. *ad flores Antimonii cum Sale Ammoniaco no.* 3. Quòd si cum *Mercurio dulci* juncti sint, sine Vomitu per secessum operentur. Hoc etiam procedit cum *Mercurio Vitæ*, qui benè contritus cum *Mercurio dulci*, amittit vim purgantem per superiora: id quod de omnibus *pulveribus Antimonialibus*, *Crocis*, & omnibus *preparatis Emeticis*, verum est. Modo sæpiùs cum *Sale communi* terantur, vel modò subigantur cum *Mercurio dulci*, evadunt cathartica per inferiora, deposita virulentia cum violentia emetica, quoniam Sal in Mercurio dulci figit Sulphur vomitivum Antimonialium, & virulentiam corrigit.

5. *Flores Antimonii vitriolati* sublimantur cum *floribus Sulphuris*, & *Capite mortuo vitrioli*, vel *Colcothare*. Hos flores vitriolatos sæpè præscribit QUERCETANUS in Febribus, potissimùm quidem in Quartana. BASILIUS VALENTINUS non addit *Sulphur*, sed solos *flores Antimonii* cum *Colcothare* sublimat: quos ita sublimatos extrahit cum *spiritu Vini*, *Feces* remanentes separat, cum *spiritu Vini* ad siccitatem per Balneum Mariæ destillat, & sunt hi *flores* eleganter *correcti*: vel *spiritus* extractione impregnatus decantetur ac destilletur, & remanebit *Oleum*. Commendantur etiam hoc loco *flores sulphuris*, *sublimati cum Regulo Antimonii Martiali stellato*: nam hi participant simul de Antimonio, Marte, & Sulphure.

Usus Flores Antimonii est, quòd quidam sint emetici, quidam verò diaphoretici, ac anodyni simul. Hi sunt fixiores, illi verò volatiliores. Fixiores isti in *Tinctura* sic dicta *Antimonii sicca*, imprimis se exerunt; volatiliores verò in cæteris ferè *floribus*, tam *per se*, quàm cum *Sale Ammoniaco paratis*, quo volatilissimæ & subtilissimæ Antimonii crudi partes liberantur ex compedibus partium terrestrium, & inde ita fortiter operantur & violenter. Quoniam ergò utplurimùm vehementi admodùm hypercatharsi graviter turbant Ægros, propterea corrigendi sunt.

Corr-

ſcilicet quoniam violentos vomitus ferè proritant, *optima*, *Correctione opus habeant*, ſine qua non facilè ac tutum erit eos in uſum medicum vocari.

Sunt nihilominùs qui exhibent g. 2. 3. 4. Sit igitur.

Correctio prima florum Antimonii.

℞. *Flor. Antimonii alb.* ℥i. *Sal. com. Tart. ſpir. Acet. deſtillat. impregnati*, ℥iß. Liqueſcaat vi Ignis in *maſſam* rubram. Affunde *maſſæ* huic tritæ *ſpir. Vini* (*Aqu. vitæ*,) aromatiſatum, additis *Salis* vel *Magiſterii Perlarum* ac *Corallor.* an. ʒii. Digerantur calore Cinerum per dies ac noct. 2. poſteà abſtrahatur *ſpiritus Vini* ad ſiccitatem, remanebit in fundo *Antimonium optimè depuratum*, ſervetur in Vitro clauſo, quia in aere reſolvetur.

Vires. Opitulantur Morbis ab Atra bile oriundis, per Alvum, per ſuperiora, per inſenſibilem tranſpirationem noxia copioſè expurgantes.

Sal commune Tartari Aceto deſtillato impregnatur hoc modo.

℞. *Sal. Tart.* (frequenti ſolutione ac coagulatione ſummè depuratum, ſolve in *aceto deſtillato*. Hinc abſtrahe humiditatem lento igne, novumque *acetum deſtillatum* affundendo, iterum ſolve ac abſtrahe. Operationes ſolutionis ac abſtractionis repetendo, donec acetum deſtillatum exſtillet aciditate ſua non ampliùs ſpoliatum (quod octava vel nona Imbibitione ac deſtillatione fiet.) Exſiccetur poſtmodùm; ſic habes *Sal Tartari impragnatum*.

N. Hujus uſus quoque eſt in *Magiſterio purgante*.

Spiritus Vini aromatiſatus, ſeu Aqua vitæ aromatiſata.

℞. *Galang.*
Gallia moſch.
Caryophyllor.
Cinnamom.
Macer. ana ℥ß.
Croc. ʒiii.

Ex mediocriter tritis fit extractio cum *ſpir. Vini optimè rectificato*, donec ampliùs non tingatur. *Tinctura* decantata eſt *ſpiritus Vini aromatiſatus*. Vide de his *Crollium*.

Correctio ſecunda.

Circulentur per menſem cum *ſpiritu Vini mellito*, ſic omnem deponunt violentiam, retinebuntque ſolam dejiciendi facultatem.

Doſis à g. 5. ad 7. vel ad ſummum 10.

Spiritus Vini mellitus.

Spiritus Vini affundatur *Melli*, ſtet aliquandiu, poſteà diſtilletur: In fine augeatur Ignis, ut *ſpiritus* quoque *Mellis* tranſeat & jungatur *ſpiritui Vini*.

Correctio tertia.

Exponantur *Flores* in Scutella vitrea, Charta ſupernè duntaxat tecta, mediocri calori (Fornacis) per menſem unum ac alterum, quotidie bis (ne non agitati nigreſcant) agitando: *Flores* manent quidem rubei, ſed tamen benè poroſi & leves, *ſulphure fœtido* ad papyrum elevato.

Vires. Movent ſedes duntaxat ſine vomitu ſatis benignè.

Doſis à g. 5. ad 8. vel 10.

Correctio quarta.

Mitiores etiam fiunt, ſi aliquandiu cum *ſal. com.* conterantur, & poſteà iterùm *aqua dulci* edulcorentur.

7. Flores Antimonii, diaphoretici.

℞. *Flores Antimonii*, Irriga *Oleo ſulphuris*, & calcina in Crucibulo clauſo Igne Carbonum. *Sala in Anat. Antimonii ſect. 3.*

N. Alij affundunt *ſpir. Vitrioli*, quo iterum abſtracto edulcorant ac calcinant, ut *materia* igniatur.

8. Flores fixi.

Flores Cheiri Paracelſi.

℞. *Flores Antimonii*, ſign ſublimationibus toties iteratis donec nihil ampliùs ſublimetur.

N. 1. *Flores relicta* in fundo *materia* denuò in ſingulis ſublimationibus ſemper admiſcendi ſunt.

N. 2. Hi Flores in Cella per deliquium in *Oleum* ſolvuntur, quod *aqua deſtillata* quinquies eluendum.

Correctio conſiſtit in Sulphuris volatilioris, ejuſque Acrimoniæ quaſi arſenicalis fixatione & attemperatione. Aliquot *corrigendi modos* præſcribit AUTHOR beneficio *Salis Tartari & ſpiritus Vini*.

Et quidem *correctio prima*, utut ſit laborioſa, omnium eſt optima: nempe ſicut *Sal Tartari*, aut cum eodem paratum *Sal eſſentiale Tartari*, eſt univerſalis *corrector quorumvis venenorum vegetabilium*; ita etiam *flores Antimonii* optimè corriget: figit enim nimis Antimonii Sulphur, & ſic fit remedium tutum & mitius. *Sal eſſentiale* autem *Tartari* eſt *ſal Tartari cum aceto deſtillato ſaturatum*.

Correctio ſecunda fit cùm *ſpiritu vini mellito*, qui optimè corrigit purgantia, & propterea FINCKIUS cum ſpiritu vini mellito ſolet corrigere ſuos *flores*, quos, uti dixi, egregio effectu uſurpat in Maniacis. Diſtinguendum autem hic eſt inter flores, per ſe mitiores, & inter hos maligniores Dum ſcilicet Albi plurem habent malignitatem Arſenicalem & Mercurialem; Citrini verò & flores Rubri plus participant de Sulphure Antimonii fixiori; unde etiam illi adhuc ſunt maligniores ipſis floribus Rubris & Citrinis. Mitiores iſti corriguntur ſimpliciter *Phlegmate Mellis ſpirituoſo* cum *ſpiritu Vini* juncto, prout innuit HOFFMANNUS *pag.* 313. hoc enim modo *flores* in Sole, & alio loco calido, per menſem circulati, *menſtruo* abſtracto aſſerventur; ſic enim violentia florum Antimonii, quæ à Cruditate quaſi erat, beneficio hujus Menſtrui erit concocta & ſublata, ut tantùm ſedes moveant; ſin verò fortioris fuerint operationis hi flores, ſimul *ſpiritus Mellis acidus* proliciendus, ac cum *ſpiritu Vini* jungendus, ut eò certiùs figantur. *Breviùs & compendioſiùs poſſunt corrigi*, ſi ſcilicet *Antimonium* calcinetur, ſublimetur, & à *floribus* aliquoties *ſpiritus Vini* abſtrahatur, qui ultima vice cum iis probè permiſtus eſflagrare permittatur; ſic enim à gran. x. ad xx. per inferiora purgant, & non, niſi in valdè diſpoſitis, vomitum cient. Quod ſi præterea *acetum deſtillatum*, aliquoties abſtrahatur, fiunt hi *flores diaphoretici*.

Correctio tertia, *& fixatio per ſe* eſt egregia; ſicuti & ſuprà Mercurius Vitæ parili ferè ratione correctus fuit. Coincidit hæc quoad rem ipſam cum correctione TACHENII *Hippocr. Chym. c.* 27. dum Reguli flores acidum Ignis corrigit & figit; nempe acetum deſtillatum uti Antimonialia quælibet figit & coercet, ita & acidum Lignorum vel Carbonum in Igne elevatum, eandem vim habere, manifeſtum eſt. Idem labor eſt BASILII VALENTINI *p.* 245. ſaltem quòd circumſtantiæ variant, & *pulvis candidus* ex Proceſſu TACHENII emergat, qui in cæteris *ruber* eſt.

Correctio quarta fit, ſi *Flores Antimonii* conterantur cum *ſale communi*, & loco hujus cum *Mercurio ſublimato*. Idem ferè cum Mercurio Vitæ ſuprà inſinuatum fuit, & coincidit cum ipſo labore, quando vel *Mercurius Vitæ Mercurio dulci*, vel etiam *Flores Antimonii* per *Sal Ammoniacum* ſublimati & eloti, cum eodem *Mercurio dulci* permiſceatur; prout docet AUTHOR *de Floribus Antimonii num.* 3. *nota* 2. Nam acidum Salis communis eſt, quod virulentiam Florum coercet: id quod manifeſtum eſt in via humida, quando nempe LOCATELLI *in Theatro Arcanor. Arcano* 29. *pag.* 157. Flores Antimonii per inferiora purgantes præparat, abſtrahendo à *Floribus* communi modo præparatis duplex pondus *ſpiritus Salis* quatuor vicibus, & poſtmodùm ab edulcoratis, probè *ſpiritus Vini* ter deflagretur, ſic enim moderate cathartici tantùm evadunt Flores.

7. Quoad *Flores Antimonii diaphoreticos* non benè ſuccedit hic Labor. Potiùs ergo uſurpanda præparatio BASILII VALENTINI cum *Colcothare Vitrioli*.

8. Habentur *Flores Cheiri Theophraſti Paracelſi* quos hoc nomine appellat propter ſimilitudinem *Coloris*. Cæterùm quomodo ſint parandi? res eſt adhuc dubia; quoniam nulli facilè detexit ſua Arcana PARACELSUS. Obſervatur enim, *Flores Paracelſi* eſſe fixos, moventes diaphoreſin, & egregiè purificantes Maſſam ſanguineam. Quando ſolvuntur hi *Flores* in Cella per deliquium, vocatur à PARACELSO *Oleum dulce pro fiſtulis*; quoniam ſit Arcanum & egregium remedium contra fiſtulas. Deſcriptio in AUTHORE eſt falſa, cum purgeat per inferiora. Coincidit tamen AUTHORIS *modus* cum modo BASILII VALENTINI, quem modum, quare HOFFMANNUS rejiciat, non video.

Subnectit AUTHOR *Fixationem florum Antimonii cum Calce viva*, quæ præparatio intricata eſt & difficilis: corrigenda ergo per præparationem HOFFMANNI *pag.* 314. Eſtque hæc fixatio cum Calce viva nihil aliud, quam Sulphuris Antimonii, mediante Alcali Calcis vivæ Extractio in

Fixantur Flores hoc modo.

Formetur *Pila* rotunda terrea cum Foramine, per illud immitte *Calcem vivam*, & reple ad medias, posteà immitte quoque *Nodulum floribus antimonii albis repletum*, tum circumcirca novam *Calcem vivam* agglomera, ad plenitudinem usque Globuli integram: tum Ostiolum Luto obducito, Globulumque in Furno lateritio ad reverberandum collocato, & per biduum urito.

Vires. Flores fixi elementiùs purgant, & Sudores copiosos movent.

Dosis gr. 8. ℈ß. Ex *S. Closs.*

9. *Cinnabaris Antimonii.*

Fit si post *Butyri antimonialis* destillationem Ignis fortis, & Suppressionis quoque (i. e. super Arenam) horis aliquot detur. Quippe *Cinnabaris antimonii* hac ratione collo Retortæ adhærescit, quam collectam Sublimatione una ac altera purificare poteris.

N. 1. Si desideras potiùs Cinnabarim, quàm Butyrum Antimonii, da statim Ignem fortem.

N. 2. Ex hac paratur *Pulvis Diaphoreticus*, in Epilepsia & Vertigine præstantissimum. Vid. *lib.* 2.

III.

D E S T I L L A T I O.

Unde

A C E T A, O L E A, S P I R I T U S, &c.

1. *Acetum Antimonii.*

℞. *Mineram antimonii*, tere ac elice *acetum* per Retortam, prolectum funde super *Mineram novam*, digere per dies (23.) hinc destilla iterum per Retortam, idque repete, donec quantitatem cupitam acquisiveris.

N. Parum Aceti fundit, adeoque labor sat tædiosus est.

Aliter.

℞. *Miner. antimonii levigat.* affunde *aqu. pluvial. destillat.* ad eminentiam digit. aliquot; digere Vase H. cl. in fimo equino, donec incipiant fermentari ac spumam ejicere. Dein abstrahe *aquam*, augendo Ignem in fine, redde *Capiti suo mortuo*, & reaffusa *aqua*, quæ abstracta erit, fiat Cohobatio toties reiteranda, donec prodeat *Liquor acidus*, instar Aceti.

Vires. Inservit *tincturæ antimonii* extrahendæ, refrigerat efficaciter Sanguinem, in Febri præcipuè maligna & Ungarica, si eum *Lap. Prunella* & *aqua destillata convenienter* misceatur: curat Inflammationem ex Pulvere nitrario ortam cum *Sacchari Saturni*.

N. 1. *Acetum* hoc *antimonii* melius evadet, si pulverisatæ novæ *Mineræ antimonii* id affuderis ad emin. dig. 3. circulaverisque (per dies 12.) sic tingetur rubro colore, magisque acescet: tum effunde & abstrahe per MB. sic *acetum antimonii* exibit clarum, rubedinem post se relinquet in fundo V. *Basilius p.* 223.

N. 2. Acuari potest hoc *acetum suomet sale*.

Nimirum

℞. *Aceti antimonii* ℥iv. *Salis antimonii* ℥i. solve ac destilla per Cineres.

Dici poterit *acetum destillatum antimonii alkalisatum*, *sive radicatum*.

N. Faciliùs forsan processeris, si *sal antimonii* in *acet.* solveris,

---

in via sicca, & *Extracti* cum *aceto destillato* præcipitatio. Coincidit reverà hic Labor cum Præparatione Sulphuris Antimonii in via humida, quam habet AUTHOR, ubi *de Sulphure antimonii num.* 1.

Ex Floribus antimonii rotulæ purgantes fieri solent, dum affunditur *vinum generosum*, & ad tempus digeruntur, & postmodùm ea *vino* additione *Sacchari Rotulæ purgantes* formantur.

9. *Cinnabaris antimonii num.* 9. Constat ex *Sulphure antimonii*, cum *Mercurio vulgi* conjuncto, revivificato ea *Mercurio sublimato* in Destillatione *Butyri antimonii*. Et quidem, dum Sulphur se sublimat, simul sublimantur quædam particulæ antimoniales: quæ dum in Fusione rursus abeunt in Antimonium verum antiquum, imposuisse dicuntur quibusdam, ut crederent, quòd tota Cinnabaris sit Antimonium, non verò simul Sulphur; sed *Cinnabaris hæc antimonii de sulphure ejus externo saltem participat, non de interno*; cum ex *regulo* parari non queat; ob id Cinnabaris Nativa huic Antimoniali præstantiæ palmam ferè facit dubiam.

In *Præparatione* hujus

1. Necessum est, ut *Collum retortæ sit satis amplum*: nam si non amplum, non facilè adhæret; aut si adhæret, Retortam diffringit, & sic Sulphur Antimonii, quod in Flores abit, per rimulas exhalat.
2. Urgenda est Destillatio Butyri Antimonii, & Cinnabaris Sublimatio mox *satis forti Igne*, ut junctim Sulphur cum Mercurio eò citiùs adscendat: alias Mercurius fugitivus avolat, & relictum Antimonii Corpus seu Sulphur comburitur.
3. Jubetur observari *proportio*, ut ad part. j. *antimonii*, part. ij. *Mercurii sublimati* recipiantur.
4. *Ne mistura* ante Destillationem *exponatur aeri humido*, aliàs enim liquescit in Butyrum, & non abit in Cinnabarim.

Plura *de Cinnabaris antimonii præparatione & natura* videbitis in M. A. N. C. *ann.* 3. *obs.* 105. *pag.* 172. & KUNCKELIO *in Tr.* 2. *pag.* 27.

Usus ejus est diaphoreticus, anodynus, in Malignis alexipharmacus, & in Affectibus generis nervosi antiepilepticus. Unde Basin constituit *Pulveris Cephalici D. Hartmanni*, uti etiam *Specifici Cephalici D. Michaelis*: sicut & mediante Cinnabari hac curavit D. MICHAELIS in Aula Altenburgica Principissæ quandam Virginem desperata Epilepsia laborantem. In specie autem *Cinnabaris* sociata cum *salibus volatilibus*, Remedium egregium est in Morbis malignis, Systema nervosum simul affligentibus. In Affectibus senum catarrhalibus datur cum *sale volatili Succini*. Gravidis quoque datur, ut Fœtum ab Epilepsia præservet. Plura *de Cinnabaris antimonii usu suprà*, ubi *de Cinnabari nativa*, fuerunt insinuata.

Saltem *probè purificetur Cinnabaris antimonii*, antequàm interiùs sumatur, repetitis aliquot *sublimationibus*, tribus, quatuor vel quinque, nunc pluribus, nunc paucioribus vicibus, tamdiu nempe, donec pura adscendat, nec Sublimatum quasi arsenicale in Cucurbitula sublimatoria supra Cinnabarim appareat; alias adhuc Vomitus movet. In qua Sublimatione observentur Encheireses suprà dictæ, & ratione regiminis Ignis & ratione Instrumenti, ne comburatur: si enim comburatur, nec acquirat scarlatinum Colorem, sed rubescentem, & quasi nigrescat, inepta est pro usu Medico interno.

III.

D E S T I L L A T I O.

Hujus *modos* aliquot habet AUTHOR.

1. *Num.* 1. docet *acetum antimonii* ex *Minera antimonii*, quæ ex Retorta per lenem Ignem destillata, suggerit parum *Liquoris* volatilis acris, idque saporis non admodùm acidi. De hoc ipso *aceto* genuinum videtur judicium BECKERI *Phys. subt. pag.* 432. Illud nempe adscribendum esse Sulphuri minerali combustibili, hujusque Acido Mineræ commisto, adeoque *spiritui Sulphuris* maximè cognatum est; unde & nonnisi ex Minera destillando prolicitur, cùm istud Acetum in Fusione Antimonii maximam partem exhalavit: sicut econtrà Antimonium jam fusum plures subministrat Flores, quàm Minera. Quin imò BASILIUS VALENTINUS per Campanam instar Spiritus Sulphuris præparare docet hoc ipsum Acetum: circa quam Præparationem probè notandæ Encheireses, quas annectit KERCKRINGIUS *in Comment. pag.* 290. sicuti pro uberiore Aceti hujus acquirenda copia, *Minera levigata* priùs aliquandiu in *aqua pluviali*, aut *Majali*, aut *Tonitruali*, in Fimo equino vel alio loco tepido, per aliquot dies & noctes digerenda est, & quasi fermentanda, ut ita successivè Acidum illud sulphureum embryonatum, in Minera delitescens, resolvatur meliùs, ac destillabile evadat: & sic exinde volunt parare *Menstruum*, cujus hoc sit proprium, ut optimè propriam Antimonii solvat substantiam. Adhæc repetita semel *Aceti spiritus* super *novam Mineram* affusione, Digestione, & Destillatione, major ejus copia acquiritur. Dicitur aliàs etiam *aqua antimonii vitriolata* hoc *acetum*.

Multum quidem *pro Usu Præparationum Antimonialium* huic *aceto* tribuit BASILIUS VALENTINUS, sed quoad *usum Medicum*, dubito ferè an adeò multum discrepet à *spiritu Sulphuris communi*? unde & Usus ejus per se patescit. Est enim reverà Sulphur Antimonii resolutum: unde in Febribus malignis permistum Potui ordinario, non contemnendum est Remedium.

2. &c.

veris, atque ea *Argilla* & *Solutione hac Massam*, & exinde *Globulos* formaveris, eosque per Retortam, ut *spiritus Salis comm.* fulet, distillaveris. *Basilius pag.* 222.

Aliud,

Acetum antimonii in majori copia obtinebis, si super Cratem ferream *mineram antimonii* frustulatim imponas, superinstructo Aludele cum pluribus Ollis perviis & Alembico, subministrando Carbones in alia area focaria accensos, ne Acetum à Carbonum vaporibus inquinetur. Ex *8. Classe.*

N. Cum hoc *aceto antimoniali* parari possunt *Flores fixi*, sive *Antimonium diaphoreticum*, de quo *Poppius in Hodeges. pag.* 145. *& sequentibus.*

2. Oleum Antimonii per se.

℞. *Antimonii* quantitatem satis magnam, pone in Putrefactionem, dein educ *aquam*, quam vicissim affundendo, Putrefactionem, ac postea Destillationem reitera, idque toties donec exurgat tandem *Oleum*, seu *Liquor oleagineus*.

N. Nancisceris potiùs *acetum* quam Liquorem oleagineum.

Vires. Dissolvens est egregium. *Poterius in Pharmacopœa.*

3. Aliter.

℞. *Miner. antimonii*, q. v. misce cum *arena*, pelle per Retortam.

4. Oleum Antimonii Saccharatum.

℞. *Antimonii* ℔. ß. *Sacchar. cand.* ℥ii. M. opt. & destillentur per Retortam in Arena F. *Oleum.*

Ex Beguino.

℞. *Antimonii*, *Sacchari cand.* ana ℥v. *Aluminis usti* ℥j.

Utile est ad caternos & internos Morbos.

N. Ex hoc *Oleo* fiunt *Pilulæ Febriles ad Quartanam*, quas vide *lib.* 2.

5. Oleum Antimonii Saccharatum Sennerti.

℞. *Antimonii* ℔. ij. *Sulph.* ℥iij. M. pone in Ignem circularem, ut liquescant, atque Ita Ignem per hor. 4. vel 5. continua: dein auge Ignem, ut *sulphur* accendatur & exhalet, hinc pulverisa *antimonium*, affundeque *acet. destillatum* digeranturque per dies ac noct. 8. dein destillentur, donec guttæ rubræ ascendere incipiant, tunc muta Recipiens.

℞. *Antimonii relicti in fundo* ℔. 1. *Sacchar. cand.* ℥iv. *Spir. Vini opt.* ℥ia. Destilla per Retortam (in Receptaculum, in quo sit *Oleum*, quod primò eastillarit) Igne forti, donec nihil Olei vel Vaporis ampliùs appareat. *Spirit. Vini* in MB. abstrahe ad remanentiam quartæ partis.

Vid. *Sennertus Institut.*

N. 1. Meliùs fit hoc *Oleum*, si digeratur aliquamdiu cum *spir. Vini novo*, *Facibusque* per colaturam separatis, à *Colatura spir. Vin.* per destill. abstrahatur.

N. 2. In eliciendo Oleo Saccharato lentè procedere memineris, ne nimia Ebullitione fine optato frustreris.

N. 5. Si cum *aqua Vitæ* aliqua vel *aqua Rosarum*, in qua *Moschus* vel *Ambra* soluta sit, addita *aqua Cinnam.* digeratur, atque *Liquor* cohobiis cohobetur; movet Alvum sine Vomitu ac molestia, utileque Medicamentum exhibet in Hydrope.

Dosis g. 3. ad 6.

6. Oleum Antimonii Saccharatum Quercetani.
Antidotus Panaretos.

♃. *Miner. antimonii ad albed. calcinata* ℔. ß. *Sacchar. cand. in formam Syrupi cum Circulato minore* (*spirit. Vini opt.*) *transmutati* ℔. 1, Misc. Digerantur per dies ac noct. (4. vel 5.) VB. dein per gradus Igne destillentur.

Elicitur primò *Circulatum minus*, secundo *Liquor albus*, tertiò *flavus*, quartò *rubicundissimus*, instar Sanguinis, *dulcisque Balsamus*; collige singula seorsim, vel separa ab invicem.

Vires. *Liquor albus* opitulatur cancrosis Ulceribus & externis Morbis.

Liquor flavus idoneus est vacuationi per Alvum & Vomitum.

Liquor rubicundus ternis aut quaternis Cohobationibus rectificatus, & ablutus *aqua Cordiali*, admirandas præstat curationes in Lepra, Morphæa, Apopleaia, Epilepsia, Peste, in *aquis appropriatis* eahibitus.

Dosis à gr. 5. ad 6. *Quercetanus in Tetr.*

N. Eodem modo ex *Croc. Metall.* & *Sacchar.* ana cum *spir. Vini* digestis *Oleum* præparari potest.

Dosis gr. 4. 5. 6. 7.

7. Oleum Antimonii Saccharatum Fausij.

℞. *Croc. Metallor. pulverif.*
Sacchar. cand. an. ℥ia. vel *sacchar.* ℥vi.
Spir. Vitrioli rectific. ℥ij.
Vini ℥ß.

Digere per dies ac noct. (8.) posteà destilla in Retorta per gradus. Aufer *Phlegma* in MB. lento Igne.

N. Eodem modo extrahitur *Oleum* ex *sulph. antimonii aurato*, prodit *Liquor crassus*, qui extrahendus aliquoties affuso *rec. spirit. Vini*, quo rursus ad *Mellaginem* separato, *eademum* per Retortam pellenda in *Oleum*.

Dosis à gr. 8. ad ℈ß. in Morbis fluidis. *Cl. D. D. Joh. C. Fauf.*

8. Oleum Antimonii Saccharatum Basilij.

℞. *Vitr. antimon. levigat.* affunde *Agrestam*, digere aliquot per dies, dein (abstracta *Agresta* ad siccitatem,) admisce *sacchari cand.* æquali pond. cum modico *aceti*, destilla per Retortam gradatim, tandem Igne putiss. prodibit *Oleum rubicundum*, cum *spirit. Vini* exaltandum.

Vires. Prodest adversus Epilepsiam.

Dosis gut. aliquot. *Basilius in Curr. triumph.*

9. Oleum seu Liquor Antimonii mellitus.

℞. *Antimonii crud. pulv.* ℔j. *Mell. opt.* ℔. iij. Bulliant simul, moveanturque Spatula, usquedum Substantia aquosa Mellis evaporaverit, & remanserit *materia* quædam nigra instar Picis, quæ digitis friari queat. Hanc destilla per Retortam Igne nudo gradatim, in Excipulum amplum, hor. 24. & prodibit *Liquor* impregnatus facultatibus Antimonii, cum aliquot *Floribus* à Liquore separandis.

Vires. *Liquor* iste est corrosivus & penetrans, summoperè mundificativus, præsertim in Ulceribus; absumit enim Excrescentias, &c. Adversus Gangrænas præstantissimum quoque existit Remedium. Uti eo possumus aut solo, aut commixto *Mellis rosato, Unguentis, Pulveribus, Aqu.* &c. *Sale de Antimonio.*

Liquor

---

n. &c. Quoad *Olea antimonii*, ea citiùs ex Pumice genuina, quàm ex Antimonio eliciuntur; suntque nihil aliud, quam Concreta fluida crassa, ponderosa &c., ex acido additi Corporis salini, cum particulis regulinis antimonialibus coalescente, enata. Addita ista Corpora salina quæ sub tali Liquoris forma larvant Antimonium, sunt frequentissimè vel *Saccharum*, vel *sal commune*. Cum *sacchare*, vel simpliciter addito *antimonio crudo*, vel huic cum *aceto destillato* plùs minùs impregnato, prodit destillando *Liquor* acidus sulphureus plùs minùs empyreumaticus, qui reverà est ex Sacharo, sed cui particulæ antimoniales regulinæ plùs minùs permistæ sunt.

Fundamentum Destillationis consistit in eo: quòd in Igne Saccharum solùm prodat suum spiritum acidum instar Aceti: quando ergò permiscetur cum Antimonio, Spiritus hic Sacchari acidus aggreditur Antimonium, hoc rodit & secum jungit, atque sub forma Olei prodeunt. Sed sunt tantummodò superficiales larvæ Antimonii; unde eorundem *usus internus est nullus*, sed saltem *externè* in Fistulis, Ulceribus, &c. usurpatur.

4. *Variæ hujus Olei sunt Præparationes.* Loco omnium ab AUTHORE recensitorum modorum sit v. g. *Oleum* illud *antimonii Saccharatum Hoffmanni p.* 315. Oleum tale Antimonii Saccharatum accuratiùs paulò paratum internè solet esse bonum Sudoriferum; sicuti externè pro mundificandis Ulceribus sordidis ac cacoetheis laudari solet.

5. Ex *Oleo Saccharato num.* 5. SENNERTUS facit *Pilulas contra Quartanam.*

8. *Oleum antimonii Saccharatum* BASILII VALENTINI, ea ana *Sacchari* & *Antimonii* destillatum, commendatur à quibusdam in Morbo Caduco, ut etiam in Affectibus Cerebri. AGRICOLA destillat *Oleum antimonii Saccharatum* ex *Sulphure Antimonii vero*, ex Cinnabari ejusdem separato, & *Sacchari candi* ana, addit aliquantulum *aceti destillati*, & post Digestionem per Retortam destillat *Liquorem*, ex quo per *spiritum Vini* extrahit *Tincturam*: abstracto postmodùm *spiritu Vini* ad mellaginem, destillatur ea Retorta *Oleum*, cujus guttæ 8. purgant.

9. Par ratio est *Olei Antimonii melliti* ab AUTHORE *num.* 9. descripti: sub ista nempe Ebullitione & Destillatione prodiens Spiritus acidus Mellis rodit Antimonium, & aliquantulum ejus destillando secum rapit; unde emergit tale Compositum, *usu externo chirurgico* pro Ulcerum cura celebre.

10. &c.

Liquor hic aceti Philosophici vices supplere poterit, in Præparatione *tinctura antimonii*, Ζωόφιλος *dicta*.

10. *Aliud Magisterium antimonii*.

℞. *Antimonii opt.* ℔. ß. *aluminis ust.* ℥iv. *Sal. arm. sal. com.* an. ℔. ß. omnia seorsim trita misceantur, destilleotur Igne nudo. Sic prodibit primo *Phlegma*; secundò *spiritus albicans*; tertiò *spiritus rubescens*. Si quid collo adhæreat glaciei instar, admove cautè Ferrum candens, ut solvatur. Rectifica per Retortam. In *rectificato hoc Oleo* solve *aurum foliatum*: *Solutioni* postmodùm affundes *spirit. Vini*, circulabisque septies circiter, & subsidebunt *Faces*, à quibus decanta *spirit. Vini*: cui si affuderis *aquam destillatam*, præcipitabitur *Pulvis albus*, edulcorandus & reserrandus. Dicitur *Magisterium antimonii*.

Vires. Purgat suaviter per Vomitum.

Dosis g. 3. *Keslerus* 1. c. 68.

N. 1. *Pulvis* ille correctus cum *spiritu Sal. com.* evadit Sudorificus: vide *Tincturam ex Regulo Martis*. *N.* 13.

N. 2. *Magisterium hoc antimonii Kesleri* nil aliud est, quàm *Mercurius Vita ex Butyro*. Ita *Hartmannus in Croll.* parat ex *Floribus albis* & Oleo Sal. com. & *Glauberus in secunda parte, pag.* 93. aliud concinnat ex *Sal. com.* & *Vitriolo*. Hi omnes modi in unum recidunt certo Experimento.

11. *Oleum antimonii glaciale, ex antimonio & Mercurio Sublimato*.

Vide *in Destillatione Mercurii*.

12. *Aliud Oleum antimonii glaciale, seu Butyrum antimonii, & exinde antidotus* πολύχρηστος *antimonii*.

℞. *Reguli antimonii stellat.* ℔. 1. *Mercurii sublimati* ℔iß. M. exactè, destilla per Retortam (vide *in Destillatione Mercurii*.) *Oleum glaciale destillatum* rectifica una ac altera Destillatione, Fæces semper rejiciendo. Hinc affunde *spiritum Hydromelitis vinosi*, cohobaque, ut tandem crebris istis Cohobationibus *Oleum* illud dulcescat. Tandem abstrahe *spiritum Vini* ad consistentiam Olei.

Vires. *Oleum* hoc exquisitissimum, ac pretiosissimum est Remedium, multis curandis Ægritudinibus, iisque gravissimis aptissimum. Quin & domitor est Febrium Tertianarum, Quotidianarum, ac in primis Quartanarum. Blandè enim Vomitum multis concitat, aliis Alvi solutionem citra Vomitum: eamque vim habet, ut radices & seminaria Mali prorsus eruncet & evellat.

N. Spiritus Hydromeliti vinosi separatus, si vitriolica aciditate (*Spir. Vitrioli*) impraegnetur, summum est Diaphoreticum, & longè ab aliis vulgaribus aliud.

Dosis Cochl. ß. vel 1. per se vel in *Liquore convenienti*. *Quercetanus in Tetr.*

13. *Aliud Oleum Antimonii crystallinum ex Floribus*.

℞. *Flores antimonii*, *aqu. Fortis* (*ex Vitriolo ad flaved. calcinato, & Sal. com.* ana ℔. iij. *Argilla* ℔v. *vel* vi.) *dephlegmata* an. M. & destilla in Mar. Baln. sic tantùm prodit *Phlegma*, *Spiritusque* cum *Floribus* coeunt. Affunde *novam* *Aquam fortem*, atquè denuò evoca, idque repete, donec Flores nihil Spirituum ampliùs retinere queant. Tunc destilla per retortam primò excipiendo seorsim *Humiditatem* aqueam, dein mutato Excipulo *Oleum* albicans, ac ponderosum, instar Butyri Antimonii, relicto Capite mortuo inutili.

Vires. Idem ferè est cum Butyro Antimonii. Inservit solutioni Solis, & est basis *Pracipitati purgantis*, ut & *vomitorii*. *Hartmannus in Croll. pag.* 224. *Sennertus Instit. lib.* 5. *p.* 3. *s.* 3. *cap.* 17.

Pracipitatum purgans, & vomitorium.

Rectificetur *Oleum* hoc per retortam hinc duplex inde paratur *Precipitatum*, alterum [illegible], alterum [illegible] solum purgans. Prius fit, *Oleum* id instillando in *aqu. pluv. destill.* *Pulveremque* ab acrimonia sua lotionis beneficio liberando: Posterius fit, *Oleum* id cum an. *Ol. tart. p. d.* miscendo (per dies 2.) reponendo, & hinc similiter *flores* edulcorando.

Dosis à gr. 1. ad 4.

14. *Oleum Antimonii compositum ad vulnera*.

℞. *Antimonii*, *sulphur.* an. p. ii. *Salis Ammoniaci*, vel *Salis Urina* p. 1. *Calcis viva* p. vi. destilla Igne forti cum tribus cohobiis: quod sublimatum erit semper *Capiti mortuo* reddendo.

Vires. Mundificat optimè vulnera inveterata. *Basilius*.

15. *Aliud Oleum*.

Fit eiusdem qualitatis *Oleum*, si *Antimonium* cum *spir. sal. com.* imbiberis, ac posteà destillaveris. *Tonzelius*.

16. *Aliud*, *Balsamum antimonii dictum*.

℞. *Antimonii* ℔.ii. *sal. Tart.* ℔ß. *Sal. Nit.* ℥iv. Fluant Crucibulo forti, effundanturque in Tabulam lapideam:

℞. *Massam hanc* & *Calc. viv.* ℥iii. misce & affunde *spiritum Terebinth.* ad eminent. 4. digit. Digere vase clauso per dies ac noct. aliquot: sic spiritus Terebinthinæ rubro colore tingetur. Postea adde *silices* contusos ad spissitudinem aliquam, destillaque per retortam.

NB. Ubi guttæ flavæ apparere incipiunt, muta receptaculum, & auge Ignem, atque exstillabit *oleum rubrum*. *Sennertus*.

Vires. Magnarum est virium in diuturnis Ulceribus.

N. Vide etiam *Balsamum antimonii Reguli*. In *Tincturis ex Regulo*.

17. *Balsamus vulnerarius Basilii*.

℞. *Antimonii opt.* ℔ 1. *Salis communis vel Sal. Gemma* ℔.ß. *argil.* ℔.vi. M. & destilla Igne forti per retortam, & prodibit tandem *oleum*, quod de phlegma ad remanentiam *Pulveris rubei*, hunc solve per deliquium.

Vires. Summarum est virium, & Arcanum summum in vulneribus inveteratis. *Basilius in C. triumph.* Vide etiam *Balsamum reguli in Tincturis*.

N. 1. *Keslerus*.

℞. *Antimonii*, *Sal. Gemma* (vel *Sal. com.*) ana *aluminis ust.* ℔. ß. destillatque sine Argilla.

Alii

10. &c. *Olea antimonii*, quæ *cum Sale communi* fiunt, sive sicca sive humida via, ab AUTHORE insinuantur *nu.* 10. 12. 13. 14. 15. 17.

10. *Num.* 10. Reverà obtinetur simpliciter *Butyrum antimonii*, ex quo *Mercurius Vita* seu *Magisterium antimonii* præcipitatur. Qui legit Processum, facilè hoc persentiscet.

12. *Num.* 12. Ex *Regulo antimonii stellato* cum *Mercurio sublimato*, ipso AUTHORE fatente, obtinetur saltem *Butyrum antimonii*. Unde quoniam superiùs locuti sumus de Butyro Antimonii, non est ut jam multis dicam. Post Destillationem Antimonii, si *Capiti mortuo* affundatur *spiritus vini*, & fiat *Extractio*, & per Retortam destilletur, prodit

1. *Spiritus Vini*,
2. *Liquor flavus*, &
3. *Liquor rubicundus*, quem valdè commendant in Colica & Morbis Tartareis.

13. *Aqua Fortis pro Oleo antimonii crystallino num.* 13. adhibita, revera est *spiritus Salis*; unde cum *Floribus antimonii* destillatus dat *Liquorem Butyrosum*, ex quo etiam præcipitatur *Mercurius Vita* duplex ab AUTHORE: nempe *vehementior* iste cum *aqua communi* præcipitando, vel *correctior* alter, cum *Oleo Tartari per deliquium* corrigendus.

14. *Num.* 14. Habetur *compositum antimonii Oleum ad Vulnera*; cujus occasione considerabimus modum POLEMANNI parandi *Balsamum Sulphuris*, *Tr. de Sulphure Philos. pag.* 13. & 31. scilicet loco Sulphuris communis sumit *Sulphur auratum antimonii*, hoc solvit ac extrahit cum *spiritu Terebinthinæ*, & facit *Balsamum Sulphuris antimoniale*, quod præfertur Balsamo Sulphuris communi, in Morbis externis curandis.

15. *Num.* 15. Sunt Liquores salini acido-sulphurei ad imitationem *Butyri antimonialis*, adeòque cautè usurpandi.

16. *Num.* 16. Est reverà *Balsamum Sulphuris antimonii*. Nam Nitrum cum Antimonio mistum deflagrando alcalisatur, adeòque cum Sale Tartari junctis viribus agit in Sulphur Antimonii, quibus suas suppetias addit Calx viva. Sulphure antimoniali per Alcalia extracto, affunditur Spiritus seu Oleum Terebinthinæ, & sic obtinetur genuinum *Balsamum Sulphuris antimonii*. Destillatio, quam injungit AUTHOR, est superflua; dubito enim, an de antimoniali Concreto aliquid per Retortam transeat? Faciliori via ex *Sulphure antimonii aurato* parari potest hujusmodi *Balsamum Sulphuris*, *Oleo* quovis, vel *destillato* vel *expresso*; ad imitationem POLEMANNI *l. jam citatis*: sicut etiam facilior modus insinuatus est à ZWELFFERO *Mant. Spagyr. pag.* 381. Verum est, sanè nobilissima sunt hæc Balsama Sulphuris antimonialia *usu chirurgico* externo, tam pro consolidandis Vulneribus, quam mundificandis Ulceribus.

Alii

℞. Solum *antimon.* & *sal. Gemma* (sine Alumine & Argilla) vel *sal. Nit.* Vide *Basilium in repetit. Lapid.*

Alii

℞. *Antimonii* part. ij. *sal. eam.* p. j. *Bol. Armen.* p. ij.

N. 2. Processus est plurium (3.) dierum, instituendaque est Destillatio per gradus.

N. 3. *Oleum* hoc præcipitari potest cum *aqua*, *Præcipitatum* clotum exhibetur à gr. 3. ad 6.

18. *Spiritus ex Regulo.*

1. Figatur *Regulus*, (quod fieri potest multoties iteratis sublimationibus, sive in Ovo Philosophico id fiat, sive in Cucurbita, quotidie scilicet id quod sublimatum est ad fundum detrudendo.)

2. *Regulus fixus* ponatur aliquamdiu (mens. 6.) in Cella, ut solvatur; *Oleum* illud filtra & coagulatam ad spissitudinem. Hinc repone ad liquescendum, filtra iterum, coagula ac solve iterum, ac cum triplo *Tripola* mixtum destilla per Retortam. Sic primò prodit *spiritus albus*, dein *rubens*: rectifica.

Vires. In Febribus omnibus Intermittentibus, ut & in Quartana, virium est summarum; mundificat Sanguinem per diaphoresin, atterit Calculum Renum & Vesicæ, Materiam Podagricam discutit, Dolores vel extrinsecùs applicatum lenit.

Dosis à gr. 3. ad 5.

19. *Aqua Antiepileptica ex Croco Metallorum Quercetani.*

℞. *Croc. Metall.* misce cum *Crusta Panis pulverisata*, ac elice *aquam* per Cornutam ad Ignem satis magnum.

Vires. Hanc pluris facit *Quercetanus* in Epilepsia, quàm reliquas suas Antiepilepticas omnes è Vegetabilium familia desumptas.

Ego huic labori dies ac noct. 3. integras frustra impendi: primu exivit *Phlegma*, secundò *spiritus nebulosi* prodierunt; tertiò *Stria*, seu *Oleum rubicundum*, omnia autem in parva quantitate.

20. *Aqua Stimmi Sulphurea. Clyssus aliàs.*

℞. *Antimon. elect. Sal. Nit. pur. Sulph. pur.* (an. ℔. s.) propellantur per Retortam, in ventria capacitate superiori tubulatam, in Receptaculum amplum ac capacissimo rostro firmiter anneaum, in quo infusa sit aliquota *aqua* para. Injice *Materiam* sensim per vices, Tubulumque propediem obtura, videbis Materiam injectam paulò post incendi, Receptaculumque nebulosis Vaporibus repleri, quibus sensim Aquæ illi commixtis, Receptaculum pellucidum redditur: quo apparente, injice iterum, &c. *Aquam spiritibus destillatis impragnatam* filtra, vel si placeat, & adustionem sapiat, à *Phlegmate* in Mar. Baln. libera. *Glauberus*. ℞. *Antimon.* ℔j. *Nitri* ℔iij. *Sulph.* ℥iij.

Vires. Crassam tartareamque Mucilaginem ubicunque locorum delitescat in Corpore, attenuat, ac per Emunctoria convenientia expurgat, per Alvum scilicet, per Urinam, per Sudorem, per Salivationem. Unde utilissimum Medicamentum audit in Obstructionibus Epatis, Lienis, Mesenterii, Ureri, in Affectu Hypochondriaco, Colico, & simil. præsertim si cum *Crystallis Martis* acuatur. Miscetur cum *aqua font.* vel alio *Liquore convenienti*, ad gratam aciditatem, bibiturque pro libitu.

25. *Aqua Stimmi Tartarea.*

Fit eodem modo ex *antimonio*, *Tart.* & *Sal. com.* an. quibus si aliquid *Sulphuris* admiscetur, meliùs Destillatio procedit.

Vires. Prodest itidem in Obstructionibus, maximè autem expellit per Sudorem Materiam in habitu Corporis delitescentem.

N. 1. In

---

18. Processum *spiritus ex Regula num.* 18. non puto esse genuinum.

19. *Num.* 19. *Destillatur Crocus Metallorum* cum *Pane*, ubi prodit saltem *spiritus acidus Panis*, parùm vel nihil de Sulphure Antimonii participans; ex quo patet, quid habendum sit de *usu ejus antiepileptico*? Alias si rectè hæc instituitur Præparatio seu Destillatio, aliquid habet in recessu, quoniam multum præstat in eliciendis *tincturis Metallorum*.

20. *Clyssos antimoniales* quod attinet: *Clyssi* nomine nil aliud insinuant quam *spiritus Minerales compositos*, unde pro Ingredientium varietate multiformiter variant, omnes tamen ferè per retortam tubulatam destillari solent. AUTHOR noster *duplicem* habet *Clyssum*: vel *acidum*, vel *urinosum*. *Ille* parat à Sulphuribus, per deflagrationem sui acidum Spiritum suggerentibus. *Hic* ab iisdem, *antimonio* cum *Tartara* & *Nitro* mixto.

In *aqua* ergò *Stimmi sulphurea num.* 20. ex *antimonio*, *Nitro* & *Sulphure* parata, fundamentum Operationis consistit, quòd hæc ipsa *Ingredientia* in Retortam in fundo benè candefactam sensim sensimque cochleatim ingesta, Flammam concipiant, sub qua cum impetu *spiritum acidum* in Receptaculum eructant, in quo propterea sit aliquid *aqua communis*, ut citiùs se uniant, & condensentur. Interea Nitrum deflagrans ea parte alcalisatur sub sui deflagratione cum Sulphure, atque agit in Antimonii Sulphur, quod subitaneam Inflammationem subterfugit, atque cum eo Caput mortuum instar Croci Metallorum, constituit. Spiritus cum summo impetu prodeunt; unde inter Receptaculum, & Retortam parvum foraminulum sit apertum cum suo ligneo obturamento ad prohibendam ruptelam: simul quoque collo Receptaculi adhærere solent *Flores subrubicandi*, & *pallidi*: & quidem, ut eò citiùs Spiritus impetuosi condensentur in Receptaculo, convenienter applicatur eidem Linteum Aqua frigida madidum. *Proportio Ingredientium* AUTHORIS non videtur adeò concinna propter copiam Sulphuris; namque tam in Sulphure communi, quàm Antimonio, Nitrum non potest convenienter deflagrare. Parum igitur Clyssi habetur; unde potiùs cum GLAUBERO hanc Proportionem assumamus: Nempe

℞. *Antimonii* ℔j.
Nitri ℔ij.
Sulphuris ℥iij.

& destillentur more præscripto, & acquiritur hac via *spiritus acidus volatilis*, simul *Flores Antimonii incarnati* elevantur.

Vel ad imitationem CNOEFFELII:

℞. *Nitri* p. ij.
Sulphuris crudi,
Reguli antimonii ana p. j.

Hæc invicem mixta destillent; quod observetur contra HOFFMANNUM *Clave p.* 317.

Spiritus, qui prodit acidus volatilis sulphureus, est egregium Alterativum in Morbis acutis, *Julepis* permistus: sicuti etiam loco *acidularum artificialium potui* potest instillari: valdè convenit etiam in Inflammationibus & infarctionibus Viscerum, quod referet. Sudoriferus simul est, & etiam Sanguinem ab inquinamentis variis non incommodè depurat. Præferendus ergò quibuscunque Spiritibus Mineralibus pro usu interno; vi enim diuretica singulari pollet.

Loco Aquæ communis in Receptaculo contentæ, sunt, qui *Liquorem* seu *aquam Betula* recipiunt bono cum consilio. Accipiunt enim sic Liquorem in depurando Sanguine, & per poros expellendis illius impuritatibus, mirabilem.

In genere solent hi *Clyssi* vocari *spiritus pro acidulis artificialibus*, adeo, ut *Liquores potulenti* imprægnati his *Clyssis* soleant substitui à quibusdam, sed malè, loco *acidularum naturalium*, & ob id vocantur Acidulæ Artificiales. Quidam *Nitro*, *antimonio* & *Sulphuri* in debita proportione mistis, admiscent simul *Terram sigillatam* seu *Bolum* optimam, & ita destillant per Retortam simplicem sine tubulis, sed optimè loricatam, priùsque irrorant *Phlegmate Vitrioli*, & Receptaculo immittunt *Rorem Majalem* vel *aquam destillatam compositam appropriatam*.

21. *Aqua Stimmi Tartarea num.* 25. fit ex *antimonio*, *Tartaro*, & *Nitro*. Nam attactu Sulphuris Antimonii ac Tartari Nitrum cum istis insignem Flammam concipit, sub qua Oleum Tartari copiosum abit in Spiritum urinosum, qui interdum etiam sub forma *salis volatilis* se concentrat, & de Sulphure antimoniali plùs minùs participat. Ritè enim paratus, obscurum rubicundum Colorem possidet; sub ista autem Deflagratione Nitrum alcalisatum cum aliquali Salis sui Tartari parte agit in adjunctum Antimonium, & cum eodem *Crocum Metallorum* constituunt in *Capite mortuo*. Unde ex *Capite mortuo* adhuc *Regulus antimonii* parari potest, & ex hujus *Scoriis Sulphur auratum antimonii*, vel ex integro *Capite mortuo* cum triplo *Nitri*, *antimonium diaphoreticum* obtinetur.

Spiritus qui prodit urinosus volatilis sulphureus, est *spiritus Tartari*, egregium diureticum, diaphoreticum, & nephriticum, carminativum, Acidi correctivum, in genere plurimorum Affectuum chronicorum, sub Scorbuti aut Mali hypochondriaci nomine familiarium, mitigativum,

N. 1. In utriusque Aquæ destillatione colligi possunt *flores* qui a Sulphure per sublimationem liberati in usum venire quoque possunt.

N. 2. Ex *Capite mortuo* fit *antimonium diaphoreticum*, si semel ac iterum cum *Sal. Nit.* ana calcinetur, & edulcoretur, vel ex eodem *sulphur auratum* extrahi potest, si cum *Lixivio forti* coquatur. Vide *sulphur antimonii.*

22. *Spiritus Antimonii compositus S. Clossæi.*

℞. *Sulphuris antimonialis* part. 1. *Colcotharis vitrioli* part. 2. (*Clossæus* ana: v. *infrà*) M. & ter aut quater *aceto* perfunde destillando cum Cohobio. Tandem ultima vice repone *pulveres* in Amphoram terream tubulatam (vitrea enim disrumperetur) cum Recipiente amplo, urge Ignem in Reverberio clauso, spatio tridui integri, ut fieri solet in destillando Oleo Vitrioli, & *spiritum ab Oleo* separa atque rectifica.

Vires. Inservit utrumque figendo *Mercurio & Cinnabari.*

IV.

L I Q U A T I O.

1. *Liquor seu Balsamus ex Scoriis Reguli.*

℞. *Scorias Reguli* (sive *simplicis*, sive *compositi*,) expone Aeri humido, sic solventur propter *Salia Tart. & Sal. Nit.* admista.

Vires. In Chirurgia usus est insignis, præsertim in Fistulis & Ulceribus fœtidis.

2. *Liquor ex Sale Vitri Antimonii.*

Fit si id *albumine Ovi* ad duritiem cocti, vel *Raphano*, vel *Bryonia excavata* in Cella resolvatur.

Vires. Liquor hic assumptus intrinsecùs quartanam, Podagricas & defluxiones, & Paroxysmus efficaciter compescit; In Chirurgia Vulnera, Fistulas, absque mordacitate tamen, à putredine conservat & sanat.

Dosis ℈ß. ad ℈i.

V.

E X T R A C T I O.

Unde

SULPHURA ET TINCTURÆ.

Sulphura sunt *Extracta crassiora.*
Tinctura sunt *Extracta magis elaborata.*

DE SULPHURIBUS.

Sulphura hæc extrahuntur plurimùm cum *Lixivio forti*, vel & cum *aceto destillato*, *Basilius* p. 218.

Lixivium forte ad Extractionem.

1. ℞. *Sal. Tart. Calc. viv. & Sal. com. ust.* ana. F. *Lixivium* filtratione clarificandum.
2. ℞. *Ciner. clavell. Calc. viv. & Ciner. comm.* F. *Lixivium.*
3. ℞. *Cal. viv.* ℔. *aqu.* ℔. xv. *f. Lixivium.*

1. *Sulphur ex Minera Antimonii, vel Antimonio crudo.*

℞. *Minera Antimonii* ℔. iij. v. &c. vel in defectu Mineræ.

℞. *Antimon. crud.* tere minutiss. & superfunde *Lixiv forte* (*ex Calce viva & aqua*) digere per dies ac noctes 6. vel 7. ut fiat *extractio*: *Extractionem* filtra, & leniter bulliendo reduc in *pulverem rubeum.* *Hartmannus in pract.* *Keslerus* 2. c. 18.

N. Si experiri volueris, *an aliquid Sulphuris supersit* in materia, transfunde nonnihil *extractionis* in Vas aliud, instillaque *acetum*, sic præcipitabitur *sulphur ad* fundum.

Vires. Inservit extrahendæ *tincturæ*, purgat itidem suprà & infrà. *Dosis* gr. 2. 3. 4. 5.

2. *Aliter.*

℞. *Antimonii pulver.* q. s. Coque in *Lixivio forti*, præcipitaque *aqu. pluviali* (*impregnata Acet destillat.*) hinc edulcora.

Vires. Tutiùs agit per vomitum quàm Crocus metallorum.

Dosis gr. 3. 4. 5. *Beguinus & Quercetanus.*

Nix

vum, tum per se tum super proprium *Caput mortuum* rectificatus. Eodem modo parat GLAUBERUS *spiritum Antimonii tartarisatum ex antimonii prep.* part. iii. & *Tartari crudi* p. xii. vel xv. Coquit in *aqua* ad solutionem Tartari, & Antimonii. *Solutionem* decantatam exhalat, & *Pulverem* destillat per suum Furnum secundum (cui potest substitui Retorta) in *spiritum*, cum quo simul etiam prodit *Oleum.*

Pertinet etiam huc *tinctura* famosa *Nephritica Ammelunghi*, quæ simili modo per Retortam ex ana *Tartari, Nitri, Antimonii*, aut *Minera hujus*, ac *silicum solarium* paratur. Quoad modum: pulverisantur omnia, præter Nitrum, *pulveres* probè miscentur: mistis *nitrum* in *aqua calida* solutum superfunditur, ac probè invicem subiguntur; hinc in Cellam per aliquot dies & noctes reponuntur, ac tandem per retortam tubulatam destillantur, & prodit *spiritus* rubicundus egregius, multi usus in Scorbuto, Cachexia, affectu hypochondriaco, &c. Imprimis autem Nephriticis atque Calculi solamen est: Videatur CLAUDERUS *de Tinctura universali cap. 6. pag.* 268. & 269.

Ejusdem naturæ est dictus *spiritus Carminativus de tribus*, qui ex *Tartaro & Nitro* destillatur in Receptaculum, in quo sit aliquantulum *spiritus Vini tartarisati.*

IV.

L I Q U A T I O

Quoad LIQUATIONEM: *Scoria reguli* per se diffluunt in Aere humido, & *liquor* filtratione depuratus erit egregius in Chirurgia, uti habet AUTHOR.

V.

E X T R A C T I O.

In forma sicca SULPHURA, in liquida verò TINCTURAS suggerit.

SULPHUR, uti notum est, copiosissimum reperitur in *Antimonio*, & quidem *simillimum Sulphuri communi*: quod ipsum tamen pro varietate *additorum* varios induit *Colores.* *Extrahitur* autem ex Antimonio vel *directè*, vel *indirectè*.

Directè per *alcalia fixa*, quos modos docet AUTHOR; item per *Oleosa*, tam destillata, quam expressa, ut in *Balsamis Sulphuris antimonialibus*, de quibus *suprà*. *Indirectè* vero extrahitur per *acida*, v. g. per *aquam fortem*, vel per *aquam Regiam*. Hæc ipsa enim dum agunt in Regulum Antimonii immediatè per accidens faciunt, ut Sulphur separetur à Regulo, adeòque per se haberi possit: qualis est modus TACHENII *in Hipp. Chymico*, quem etiam habet ZWELFFERUS *Mant. Spagyr. pag.* 831.

2. *Sulphura* AUTHORIS *per alcalia extracta* in plurimis coincidunt cum *Croco Metallorum*, saltem quod hic in via sicca ferè præparetur: interim tamen etiam *sulphura antimonialia*, tam per *alcalia soluta*, seu ex iis parata *lixivia*, adeòque in via humida, quàm *non soluta* in via sicca, parari possunt. *In via humida* per *liquores lixiviales*, vel ex *Calce viva*, vel *Sale Tartari*, extrahit *sulphur ex antimonio* AUTHOR *num.* 1. & 2. per *digestionem*: quo & *liquor Silicum Glauberi* pertinet, cum quo fusum Antimonium Sulphur emittit. Ratio, quoniam Salia hæc Alcalia se promptè uniunt cum Sulphure Antimonii, quod in suo recessu est acidum: Sulphur extractum per Acetum destillatum facili modo præcipitat; hoc enim se sociando cum Alcali, extrudit anteà imbibitum Sulphur.

In *via sicca Sulphur Antimonii* parat WILLISIUS *Pharm. Rat. P.* 1. *pag.* 64.

Vel

♃. *Antimonii* ℔ß.
Calcis vivæ ℔ii.

Mista probè calcinentur per 2. horas, & elixivientur; Lixivio instilletur *acetum destillatum*: & *flores* seu *Sulphur Antimonii*, elegantissimi ac crocei coloris, præcipitabitur, ex quo cum *spiritu Vini tartarisato tinctura* elici potest.

Sed utut his modis facilè & promptè Sulphura ex Antimonio extrahamus, tamen nec sic quidem à regulino consortio penitus immunia videntur, cùm totum ferè Antimonium per Alcalia ita rubefieri & sulphurari queat.

In *secundo modo* beneficio hujusmodi *sulphuris Antimonii*, conjuncti cum *Sulphure communi & Nitro*, quidam volunt transmutare *Lunam in Solem*, ut videri potest in SCHMUCKIO, *Thesauro 2. Secreto Chym.* 12

Nix Diaphoretica Antimonii S. Clossai.

℞. *Sulph. Antimonii hujus descript.* vel *Sulph. aurati diaphoret.* ℥i. *Ol. vitrioli* ℥ii. M. in Retorta, fiet *massa nigra* ut Pix, fermentetur per noctem, postea per Reverberatorium exibit *aqua acidula*, & in fundo manebit *pulvis albissimus*, excellens Diaphoreticum, valet etiam ad vermes. Cum *Pomata* verò *sequenti* fit inde *Cosmeticum* præstans hoc modo:

♃. *Axung. Porci* ℔. j. *Sevi Vervec. circa Renes collect.* ℔. ij.
Ireos Flor. ℥iv.
Caryoph.
Coriandr.
Benzoin.
Styrac. calam.
Calam. aromat. an. ʒii.
Florum Lavend. quart. vi.

Bull. cum *Rasur. Pomorum curtipendul. cum pellic.* ℔. i. *aq. Ros.* ℔. iii. in MB. per horas xii. in vase vitreo.

Colentur in Vas vitreatum; ubi refrixerint, *aqua & faces* diligenter amoveantur, cum calore miti iterum liquescat, effundatur in mortarium calens, ubi tamdiu agitetur, donec in *Pomatam* albam, levem & boni odoris (addito *Moscho*) abierit, cujus singulis unciis immiscebis *Antimonii Cosmetici* ʒii.

3. Sulphur ex Antimonio calcinato.

℞. *Antimonii*, *Tart.* ana. mixta liquescant ad Ignem, posteà effunde in Ollam plenam *aqua calida*, stentque per diem, dein decanta ac præcipita *Sulphur*, instillatione *aceti*, vel sola coctione adhibita.

N. 1. Alii fundunt solum *antimonium*, idque fusum effundunt dicto modo in *acetum destillatum acerrimum*, vel *spiritum Sal. Nit. acuatum*. Hinc decantant, præcipitatumque *pulverem* colligunt.

N. 2. Nisi tu felicior fueris, nihil efficies, cùm nihil sit quod Sulphur Antimonii foràs attrahat.

Alii

℞. *Mart.* p. i. fundunt, fusoque injiciunt *antimonii* p. ii. atque dicto modo affundunt in *aceto destillato*.

4. Aliter.

℞. *Antimonii* p. ii. *Scor. Mart.* (*Hammerschlag*,) *Sulph.* an. p. i. M. & injice sensim super *Sal. Nit.* & *Tart.* ad Ignem fluentia, hinc fluant simul optimè, dein extrahe *sulphur* coquendo in *lixivio forti*, præcipitaque instillatione *aceti destillati*.

Vires. Purgat per Alvum.

Dosis gr. 4. 5. 6. 7. 8.

5. Sulphur ex Croco Metallorum.

Fit eodem modo: *Hepar.* scil. *antimonii* coquatur in *lixivio forti*, vel sola *aqua*, (ut in edulcoratione Croci Metallor.)

6. Aliter.

℞. *Antimonii & Tart. pulverisatorum* ana ℔. iii. cementetur per 4. aut 5. horas, Vase probè incandescente, quod tandem projicies in Mensur. 2. *aceti*, & per horam unam aut alteram ebullire sines, cola acetum & coagula in *pulverem*. Ex *S. Clossao*.

7. Sulphur ex scoriis Regali; Sulphur auratum antimonii.

℞. *Scorias à Regulo separatas*, easque coque in *lixivium*, trajiceque per Chartam: *Colaturæ* insperge *acetum*, & præcipitabitur *sulphur auratum antimonii*, quod decantato lixivio edulcorandum.

Vires. Movet vomitum, ac interdum Secessum.

Dosis gr. vi.

8. Sulphur ex Regulo antimonii Joviali.

Fiat *Hepar* ex *regulo Joviali & sal. Nit.* Hoc *Hepar* sine ablutione coque in *lixivio forti*, ut abstrahatur Sulphur: decanta & præcipita instillatione *aceti destillati*.

Quercetanus in Tetrad.

9. Aliud.

℞. *Antimon. crud. per aqu. regal. præcipitatum & edulcoratum*, coque bulliendo in *Lixivio Tart.* decantaque, *Lixivium* tinctum evaporet, sic remanebit in fundo *sulphur antimonii* cum *sal. Tart.* sublimabitur *sulphur antimonii* purum. *Sala de antimonio*.

10. Sulphur ex Cinnabari antimonii, sulphur antimonii verum.

Cinnabaris antimonii pulverisat. coquatur ebulliendo in *Lixi-*

Sulphura hæcce *antimonialia* in *pulverem fixum diaphoreticum* redigere docet AUTHOR *tit. Nix diaphoretica*. Ac sanè succedit negotium cum *Oleo vitrioli* ex AUTHORE modo præscripto. Sed tutiùs ac pro usu medico concinniùs fit *pulvis Diaphoreticus*, si cum sextuplo *spiritus Nitri* fixatio instituatur.

3. 6. In Præparatione *sulphuris ex antimonio calcinato num.* 3. *Tartarus alcalisatus* agit in *sulphur antimonii*, unde postmodùm *sal Tartari*, imprægnatum *sulphure antimonii*, solvitur in *aqua*, ex qua *solutione* beneficio *acidi* præcipitatur *sulphur*, quoniam acidum se conjungit cum Sale alcali Tartari. Sed necesse est, ut diu ac probè in Igne subsistant, aliàs cum AUTHORE frustra laboramus. Par ratio est *sulphuris num.* 6. insinuati.

Pertinet huc *Tartarus tartarisatus antimonii*. Recipiuntur scilicet *scoria reguli antimonii*, *purati ex Tartaro*, *Nitri & antimonii ana*: solvuntur in *aqua simplici*, & filtrantur: ex *aqua filtrata* beneficio *solutionis Crystallorum Tartari* præcipitator *sulphur*, & hoc *sulphur* præcipitatum beneficio filtri separatur: *aqua relicta* Sale fixo Tartari & Nitri, item Crystallis Tartari solutis imprægnata, post levem evaporationem coagulator in *Crystallos*, quæ vocantur *Tartarus tartarisatus antimonii*, & convenit in Febribus intermittentibus, præmissis imprimis Universalibus.

Modus authoris cum Marte separandi Sulphur Antimonii, quòd minùs procedat, asserit HOFFMANNUS *l. c. pag.* 319. Sed ipse non probavit, sicuti plura alia ab eo sine propria experientia posita arbitror. Interim non impossibile est negotium: nempe Sulphur Antimonii adoritur Martem, qui dum ab aceto destillato fortiori seu manifestiori acido roditur, Sulphur illud dimittit.

4. Juxta *modum num.* 4. fit *regulus antimonialis*, ex cujus *scoriis* facilè *sulphur* extrahi & præcipitari potest.

5. 8. *num.* 5. & 8. Ab Alcali Nitri in Hepate Antimonii, acuato ab Alcalibus Lixivii, elicitur Sulphur, Acidi instillatione facilè præcipitabile.

7. *num.* 7. ex *scoriis reguli sulphur auratum triplex* habetur: quod *primò* præcipitatur, est *vehementissimum*, & quasi Crocus metallorum, suprà & infrà purgans; quod verò *secunda vice* cadit, *mitius* est: *mitissimum*, quia fixissimum, quod *ultima præcipitatione* separatur. Potest etiam sub hac ipsa ultima præcipitatione artificiosa encheiresi præcipitari *pulvis antiepilepticus* quorundam *anodynus*, singularis reverà somniferus, cujus usu repetito observavi, quòd prima vice ordinariè vomitus faciat, post horas aliquot, vomitu & vi emetica cessante, Somnum inferat; quo tamen Ægri sudore frigido ferè diffluunt; sed parum suggerit. Remedium polychrestum est in casibus multis propter vim diaphoreticam & anodynam.

Dosis in Adultis gr. ii. vel iii. in infante respectu virium, e. g. unius anni gr. i. ß. ad ii. pro duabus dosibus; interea quoque gr. i. pro duabus dosibus sufficit. Loco Aceti quidam cum *Tartaro* hocce *sulphur* præcipitare, & inde universale purgans per inferiora parare satagunt: Nempe

♃. *Antimonii crudi*,
Tartari,
Nitri ana part. æqual.

Seorsim pulverisata misceantur exactè, deponentur in Crucibulo, & fluant; separetur inde *regulus*, quod si necesse videatur, separatio Reguli *etiam* secunda vice fieri potest. Jam

♃. *Scoria*: paretur exinde cum *aqua simplici* Solutio: præcipitetur pedetentim cum *aqua calida*, in qua *Tartarus albus* probè *pulverisatus* solutus, fit *sulphur* præcipitatum edulcoretur postmodùm probè.

Dosis est Adultis à gr. i. ad v. Infanti gr. j. arbitror mitius ac tutius futurum remedium, si *spiritus Vini* desuper deflagretur.

Ipsum *Lixivium solutionis scoriarum reguli antimonii* prodest in Ulceribus malignis, uti *superiùs* dictum.

9. *Modus Num.* 9. non multum abludit a modo WILLISII, quia Alcali Tartari solvit Sulphur & extrahit, acido Aquæ Regiæ cum substantia regulina conjuncto maneate.

10. *Num.* 10. AUTHOR vult habere *sulphur ex Cinnabari Antimonii*, quod acquiritur cum *Lixivio Salis Tartari* vel *Cinerum clavellatorum*: sic præcipitatur in fundum Lixivii *Mer-*

Lixivio fortissimo (*ex Cineribus clavell.* & *Calc. viv. ana, vel ex sal. Tart. sal. Nitr.* & *Calc. viva*,) per hor. 3. vel 4. Decantetur *Lixivium* à *Mercur. vivo*, qui currit in fundo, filtreturque: hinc reponatur, ut *sulphur* subsideat coloris rubei, quod a *Lixivio* separatum edulcoretur sæpiùs *aqua communi calidas* dein leni Calore exsiccetur, & habes *sulphur antimonii genuinum*. Hinc paratur

Panacea Sulphuris Antimonii veri.

1. ℞. *Sulphur jum descript.*
   Regul. Antimonii an. ℥i.
   Ole. Sulph. per C. vel *Ole. Vitrioli rectificatiss.* ℥iij.

Digere per aliquot dies (8.) in loco calido, deinde destilla ex Arena per Retortam vitream ter ad minimum cohobandos urge postremo Igne quarti gradus hor. 12. & erit totaliter fixum, quod exime, & cum *aqu. Rosar.* lava & exsicca.

N. Præstat *materiam* Retorta fracta exemptam sub Tegula hor. 5. 6. reverberare.

2. ℞. *Hujus Pulver.* ℥j.
   Mag. vel *sal. Coral.* ℥ii. M. exactè.

Vires. Est instar Panaceæ: habet nimirum in se vim diaphoreticam, ac Sanguinem mundificandi, ideoque quibuslibet Morbis per Sudorem sanabilibus inservire potest, præcipuè Lui Venereæ, fœditatiqu Cutis. Repetenda est *Dosis* sæpiùs in quibuslibet Morbis, præsertim verò in Epidemiis, & Malignitatem aliquam secum vehentibus.

Dosis a gr. 10. ad 15. & 20.

Hartmannus in Croll. in pract. Agricola de antimonio.

DE TINCTURIS.

De Tincturis antimonii notare in genere expedit, quòd monente *Basilio*, *acetum destillatum* in priori Extractione adhibitum spiritus purgantes figat (ita ut per Urinam, Sudores & Ptyalismum duntaxat operentur, etiamsi postmodùm per Spiritum Vini extrahantur,) & contrà Spiritus Vini vim in eadem dejectoriam augeat. *Basilius*.

Tinctura antimonii nihil aliud est, quàm portio aliqua *antimonii* idoneo *Menstruo* soluta & exaltata, eaque potissimum sub Colore rubeo.

Absolvitur *Tincturæ Præparatio* plerumque *duabus Operationibus: Extractione* scilicet & *Exaltatione*. *Hæc* ferè nonnisi *spiritu Vini* perficitur, *illa* potissimùm *aceto destillato*, quod plerumque acuitur aliquo *spiritu acido*.

1. Tin-

Mercurius vivus, & *Sulphur* in *Cinnabari* cum Mercurio antea conjunctum, cum Lixivio decantari potest. Sed non est consultum; Mercurius enim Sulphuri antimoniali conjunctus, non deprimit ejus naturam, sed magis Sulphur hoc extravertit, & sic bonum Medicamentum per sui destructionem enervatur. Fundamentum separationis Sulphuris Antimonii à Mercurio consistit in hoc: quoniam Alcalia solvunt Sulphur, & dum hujus acidum magis ab illis saturatur, quam à Mercurio, hic dimittitur. Verum quidem est Antimoniale Sulphur, externum tamen, hoc ipso modo obtineri, ipso Mercurio revivificato pro Remediis Mercurialibus parandis, propter sui puritatem aptissimo. Variat interim separandi hoc Sulphur modus: dum quidam *Cinnabarim in Lixivio coctam* præcipitant cum *aceto destillato* in *sulphur* grumosum, fundum petens, inflammabile: quod si digeratur cum *spiritu Vini* & destilletur per Retortam, prodit primò *Menstruum*, nempe *spiritus Vini*; deinde *Sanguis* oleosus dulcissimus elicitur, qui optimum est Medicamentum in depurando Sanguine, & quamplurimis Affectibus, ut dicit POPPIUS *Tr. de Antim. pag.* 45. Vel *Sulphur antimonii* acquiritur cum *Limatura Martis*: e. g.

♃. *Cinn. Antimonii* p. ii.
   Limat. Martis p. i.

Pellantur per Retortam in *aquam frigidam*, & acquiritur *Mercurius vivus*: Acidum enim Sulphuris rodendo Martem, Mercurium dimittit vivum. Corpus in fundo remanens, & quod revera continet in se *Sulphur auratum antimonii*, sublimetur cum *sale Ammoniaco*, *Flores* solvantur in *aqua*, & præcipitentur cum *aceto destillato*, & habebitur Medicamentum nobile ex *Marte* & *antimonio*.

Paratur ex hoc *sulphure Panacea sulphuris antimonii*, quæ mirè commendatur in Massa sanguinea depuranda cum leni diaphoresi, imprimis cùm Antimonium per se totum Corpus mirificè purificet, uti superiùs dixi, quod uti Aurum, ita & Corpus humanum à sordibus liberet. In Epilepsia quoque mirè laudatur hæc Panacea, item in Dysenteria maligna. Loco autem Panaceæ ex hocce Sulphure cinnabarino, magis consultum videtur consilium HOFFMANNI, substituendum esse *Bezoardicum Solare* cum *Cinnabari antimoniali* mistum.

Mercurius ex Cinnabari revivificatus est depuratissimus, & propterea commodè potest usurpari in Corpore humano, item commode assumitur pro paranda *arbore Hermetica*.

Hisce quidem modis *per alcalia fixa* eliciunt *Antimonii sulphura*, observandum autem, non tantum per Salia Alcalia fixa hoc fieri posse, sed & *alcalia volatilia* suum jus exercere in Concretum antimoniale, & Sulphura ejus elicere: sicuti hoc ipsum actu fit in Sublimatione Florum cum Sale Ammoniaco. Acidum enim hujus Salis dum agit in Regulum, Alcali volatile agit in Sulphur, & ita ea his omnibus junctis assurgunt *Flores inflammabiles*, qui tamen à Sale Ammoniaco eloti, *sulphur inflammabile* repræsentant: Conf. BASILIUS VALENTINUS *pag.* 283. Quoniam tamen de integro antimoniali Corpore participant, ferè vomitorii existunt. Quidam ergò cautiùs per *sal ammoniacum sulphur antimonii* sic præparant; sed benè observandæ sunt Encheireses; scilicet

♃. *Minor. antimonii Hungar.* aut *antimonii crudi minutiss. pulver.* ℥vi.
   Sal. Ammoniaci sublimande depur. ℥iv.

Quidam ana recipere amant.

Terantur probe in Marmore subtilissimè ac citissimè per triborium, quo citiùs, eò meliùs: hinc in Cucurbita sublimatoria, vel etiam Vase sublimatorio plani fundi, speciatim ad hoc constructo, fiat Sublimatio lenissimo Igne Cinerum vel Arenæ per duos dies. Sed observetur simul hoc, quod una vice ultra ℥viij. *Mistura* Vasi sublimatorio non debeant ingeri: deinde blandus, sed æqualis Ignis gradus per duos dies & noctes continuetur: adscendit enim sic subtile admodùm *sulphur colore aurantio*, quod assumptum in quamplurimis Morbis egregie convenit, insensibiliter operando: edulcoratur cum *aqua pluviali destillata* aliquoties, ut omnis Acrimonia salina eluatur, & exsiccetur.

Sed *probè attendatur Ignis gradus*: si enim in hoc erremus, impuritas quædam Mercurialis elevatur, unde Remedium emetico catharticum evadit. Quod si ulteriùs Remedium hoc perficere velimus, *Pulvis* exsiccatus ponatur in Phialam in lento Igne per dies & noctes octo, tunc fit rubicundissimus; eximatur, & habebimus veram *Antimonii Essentiam volatilem*, quæ meretur nomen *Sulphuris Solaris* ob virtutes eximias; Edulcoratum *Sal Ammoniacum* evaporet ad dimidiam partem, stet in loco leniter calido, tunc præcipitabit se *Pulvis rubens* elegantioris coloris, quàm primus; & exsiccatus instar Sulphuris ardet, & in Febribus plurima facit.

Non minor ergò Alcalium volatilium vis & potestas est in Antimonii Sulphur, quàm Alcalium fixorum; quod patet etiam ex *spiritu Urinæ*, quo si crebriùs irroretur *Minera antimonii* & probè impastetur, fit *Mistura* nigricans; Aeri verò exposita, brevi post colore aureo undique fulgebit, ac instar Sulphuris aurati Antimonii colorabitur. Id quod persuadet etiam, hac ratione Sulphur quoddam antimoniale parabile esse.

TINCTURÆ ANTIMONII. Sequuntur *Tincturæ*: *Quid sit Tinctura*? optimè loquitur AUTHOR, qui videatur. *Tincturæ antimoniales vix prostant genuinæ*, hoc est, de intrinseco nobiliore & fixiore ejus Sulphure participantes, quod Sulphur intimè in Regulo concentratum naturæ Solaris dicitur ab omnibus Chymiatris: adeòque genuinæ Tincturæ Antimonii non minoris æstimandæ sunt, quàm ipsæ Solares Tincturæ? & talis Tincturæ Antimonialis Præparationem non minùs difficilem paratu esse arbitror, quam Metallorum perfectorum Tincturas, de quibus *suprà* prolixiùs actum.

Unde hactenus cognitæ Antimoniales Tincturæ *Extractiones* saltem & *secretiones* sunt *sulphuris Antimonii externi*: interim tamen non penitus propterea contemnendæ ac rejiciendæ, quin cautè & artificiosè paratæ usui Medico subinde egregiè inserviunt. Patet *difficultas genuinæ Tincturæ Præparationis*, quia postquam quocunque modo per Antimonii Correctionem, per Extractionem cum Alcalibus, aliisque viis Sulphur illud externum fuerit separatum; Regulus tamen ejusdem ponderis ac ante Operationes has, vel non immutatus remanet, vel apparenter larvatus licèt, facile reductibilis est. Hinc est, quod imprimis pro genuinis magis, aut huic vicinioribus Tincturis parandis, *Vitrum*

Auri-

1. *Tinctura ex Antimonio crudo.*

℞. 1. *Antimonii pulv.* eatrahe *Tincturam rubicundam* ſ. a. cum *ſpir. Vitrioli Philoſoph.* digerendo in Cineribus, bine deeanta: decantatar *Tincturas* conſunde, abſtraheque *ſpiritum Vitrioli* in Mar. Baln. l. Igne dnoec guttæ ſlaveſcant.

2. *Tincture* in fundo remanenti affunde *Vini ſpiritum rectificatum*, extraheque *ſpiritum Vini* Igne Mar. Baln. donec itidem guttæ flaveſcant. Tunc mutato Recipiente, Igne fortiori propelle *tincturam*.

Vires. *Balſamum* mirum eſt, quo uti poſſumus ad Vulnera curanda, tam interna, quàm eaterna: movet Sudorem, nonnunquam etiam Seceſſum & Vomitum: emendat Symptomata Veneni, Lepræ. *Faber Monſp.*

Alii pro *Menſtruo* utuntur *aqua Forti*, ex *Vitriol. Virid. Æris & alumin. plumoſo*,

2. *Alia, Balſamus Vita Baſilii*,

℞. *Antimonii crud.* q. v. eatrahe *tincturam rubicundam* cum *aceto deſtillato radicato*, digerendo per menſem: *Filtraturam* digere iterum per menſem, & nigreſcet. Abſtrahe *acetum deſtillat.* ad ſiccitatem, edulcora & circula cum *ſpirit. Vini opt.* ad eminent. 3. vel 4. digit. per menſem unum ac alterum, Vaſe clauſo: decantā dein & deſtilla ea Cineribus, & prodibit *ſpirit. Vini* impprægnatus *tinctura antimonii*: circula per dies ac noct. 10. circiter, & ſubſidebit *tinctura*, quam per Tritorium a *ſpiritu Vini* ſepara.

N. Candeſae primùm *antimonium*; hine injiec in *aceto deſtillato*,

Vires. Summarum eſt virium, mundificat Sanguinem, curat Morphæam, Scabiem, exhilarat Spiritus.

3. *Alter.*

℞. *Antimonii crudi* q. v. extrahe *tincturam rubicundam* cum *aceto antimonii*, digerendo aliquamdiu, decanta, abſtraheque *acetum* & pelle *Tincturam* per Alembicum ex Arena.

Vires. Summè prodeſt in Morphæa, Lue Venerea &c. *Baſilius.*

4. *Alia, Manna Antimonii dicta*,

℞. *Antimonium pulveriſ.* extrahe *Tincturam* cum *ſpiritu antimonii eſſentificato*: filtra ac abſtrahe. Hinc digere cum *ſpirit. vini*, ac abſtrahe.

Spiritus antimonii eſſentificatus præparetur ex *Magneſia*, acuaturque *nativo ſuo ſale*,

Integrum equidem adſcripſiſſem Proceſſum: verùm cùm id forſan *Dn. D. Paulo Keſler*, cui illum acceptum fero, ingratum foret, Deſcriptionem, quam dedi, eamque vel Tyroni Chymiæ ſatis perſpicuam, æqui boniqus conſule.

Ea Antimonio calcinato.

Tinctura ex Vitro antimonii, Magiſterium antimonii Sala; Oleum vitri antimonii Baſilii.

℞. *Vitr. antimonii* ℥ß. lævigato affunde *acetum deſtillatum acerrimum*, vel *acuatum ſpiritu ſal. com.* (aliàs incaſſum laborahujus Sulphuris cum Spiritu Vini imbibitiones, adeoque nunc plùs nunc minùs ſubtiles eſſe ſolent.

Antimonii hyacinthinum ſeligere ſoleant Chymiatri; quia hoc Sulphur volatile eaternum in Calcinatinne maaimam partem amiſit. Sed & hic dubium eſt: *annon rubedo ſen hyacinthiant vitri color à ſulphuris externi aliquantillo eius reliſta dependeat?* quia, poſtquam ex tali Vitro omnia Tinctura per ſpiritum Viridis Æris fuerit extracta, relictum hujus Caput mortuum in verum Regulum abire ſolet, adeòque Sulphur illud internum Solare illibatum retinet. Adhuc ex Capite mortuo Butyri Antimonii, ritè parati, Vitrum elicitur, Sulphure externo propter Cinnabarim ſublimatam carens, indeque Vitrum album exhibens, ex quo ſi non parari poſſint æquè Tincturæ, atque ea illo vulgari hyacinthino, manifeſtum evadit: quòd iſtæ magis de Sulphure externo Vitri hyacinthini quam interno participent, adeòque, rigoroſè loqoendo, adeò genuinæ non ſunt. De *vera & legitima antimonii tinctura* refertur, quòd ſcilicet *ejus* ℥ß. *Luna* ℥xx. debeant tingere in *Solem*; quia Sulphur Antimonii dicitur eſſe de natura Solari.

Preparationes autem *tincturarum* ſunt quamplurimæ, & tot, quot capita. AUTHOR *noſter* habet *modos* 13. quos inter nulla Tinctura eſt genuina. Interim certum eſt, quòd ſi *genuina* quædam, vel huic proaima, *tinctura* paranda veniat, ea *ex Vitro antimonii* elicienda. Optimus hic eſt Dux BASILIUS VALENTINUS *in Curru triumphali*, cujus veſtigiis adeo laudabiliter inſiſtit KERCKRINGIUS *p.* 149. Sanè hoc loco deſcripta & explicata *tinctura* inter haſtenus cognitas palmam omnibus præripere videtur: & ſi quæ Tinctura Antimonii uſum præſtare valet, qui eſſe dicitur, quod Antimonium æquè Corpus humanum purificare, atque Aurum puriſſimum reddere ſoleat; hoc ſanè hæc ipſa Tinctura præſtare poterit. Hujus nonnihil laborioſioris loco ſit quaſi *Vicaria* illa, quæ ex *vitro* pariter *per ſpiritum vini ammoniacalem*, qui vim ſingularem in Vitrum Antimonii pro extrahendo & extravertendo Sulphure fixiori habet, parare docetur à KERCKRINGIO *p.* 145. quale Sulphur Antimonii fixum vim habet egregiam anodynam, & vi totius Corporis purificativa pollet; vel ſit elegans illa ZWELFFERI *in Mant. ſpag. p.* 381 *&* 382. atque BOYLE *Philoſ. Experimental. P.* 2. *p.* 14. ex *vitro antimonii*, aut *antimonio crudo*, cum *ſpiritu Viridis Æris* legitimè parato elaborata. Eatractio Igne Arenæ ad ſyrupi conſiſtentiam evaporet, ex quo cum *ſpiritu vini tinctura* extrahenda, moderato Igne ad debitam conſiſtentiam abſtrahenda. Hæc etiam aliquo modo laxat, & præterea Sanguinem purificat, quod proprium eſt omnibus Tincturis Antimonii.

Obiiciat quis: Vitrum Antimonii eſſe eathartico-vomitivum. Verum eſt; ſed vis hæc ab acido ita figitur, ut habeatur Medicina inſons.

Vulgarium alias, & aliàs cognitarum *tincturarum*, tam ab AUTHORE, quam aliis deſcriptarum, *fundamentum* eſt Sulphuris externi eatraverſio, ſive per Alcalia ſive per Acida fiant. Unde quæ ordinariè proſtant, ſaltem eatraverſi hujus Sulphuris cum Spiritu Vini imbibitiones, adeoque nunc plùs nunc minùs ſubtiles eſſe ſolent. Sic per *Lixivia alcalia* eatraverſum Sulphur cum *ſpiritu vini tincturam* conſtituit, quando ea *Scoriis Reguli antimonii* paratur *Tinctura* (vid. KERCKRINGIUS *pag.* 234.) vel quando ex *antimonio*, cum duplo *alcali Tartari* colliquato, mediante *ſpiritu vini rectificato* ſit *Tinctura antimonii analeptica* Williſii *in Pharm. Rat. P.* 2. *pag.* 64.; vel quando ex *antimonio & Tartaro* invicem colliquatis cum *ſpiritu vini* ſit *Tinctura*, ut illa AUTHORIS *n.* 12. MICHAELIS olim in frequenti uſu; vel etiam quando ex *Croco Metallorum* eadem mediante *ſpiritu vini* elicitur, qui modus eſt AUTHORIS n. 10. Quando vero roſione Reguli per *acida*, per accidens Sulphur externum manifeſtius factum, poſtmodùm cum *ſpiritu vini* elicitur, aut mediantibus illis *acidis* antimoniales particulæ ſolutæ cum *ſpiritu vini* in *tincturam* unibiles reddantur, illud ſit ſpeciatim per præviam eum *aceto deſtillato* aut *ſpiritu Viridis Æris* ſolutionem & eatractionem; qualis v. g. iſta ZWELFFERI *loco citato*, vel HOFFMANNI *Clav. p.* 321. ea *vitro antimonii Solari*: vel iſta AUTHORIS *ex eodem Vitro N.* 8. vel ea *Antimonio fixo* AUTHORIS *n.* 16. Item *ex Floribus* AUTHORIS *n.* 23. *&* 24. Ad has Claſſes tantumnon omnes aliàs cognitæ & uſitatæ Tincturæ facilè redigi poſſunt.

1. *Tincturam antimonii cum ſpiritu Vitrioli Philoſophico. N.* 1. parant quidam, affundendo *Minera antimonii* dictum *ſpiritum*, aliquoties cohobant, & ita poſtmodùm elegantes *Cryſtallos* acquirunt, ex *Remanentia* verò *Tincturam* extrahunt. Modus eſt hic:

♃. *Minera Antimonii* ℔. ij.
Pulveriſatæ ſuperfundunt
Spiritum Vitrioli philoſophicum ad eminentiam *trium* digitorum:
Et in aliquot diebus & noctibus ſolvitur in *viſcoſitatem* rubicundam, reiterantque, donec omnis rubedo extracta. *Extractum* deſtillant ad Mellaginem, quæ *Mellago* Cochlear argenteum inaurare dicitur. Hanc *Mellaginem* extrahunt cum *ſpiritu Vini*, & eſt elegans *tinctura*; vel abſtrahunt *ſpiritum vini* deſtillando, & aucto Igne prodit *Oleum antimonii rubeum*. *Caput mortuum* calcinatur, & eum *aceto deſtillato* extrahitur. *Sal* purificatur, & cum *Oleo* prædicto digeritur, & aliquoties deſtillatur, donec omnia tranſeant, qui eſt *Liquor* magnæ commendationis.

3. In *tinctura ex antimonio crudo cum aceto antimonii n.* 3. ut legitimè procedatur, præprimis attendenda Encheireſis, quàm deſcripſit THOLDIUS *Comm. in Suchten. de Antim. pag.* 339. & hinc vocatur ab HILDESHEIM, *p.* 435. *de affectibus Cerebri*, hoc *Oleum Antimonii Melle dulcius*, & in tranſitu per Alembicum miros & aſpectu ſuaves Colores repræſentare dicitur.

5. *Tinctura* illa *ex Vitro Antimonii n.* 5. eſt nobilis, quam para-

boraveris) ad eminent. 2. aut 3. digit. digere in Arenæ calore, qui manu absque adustione tolerari possit, per dies ac noct. 30. circiter, quotidie semel aut bis agitando, &c. *tinctum Liquorem* decanta & abstrahe *acetum destillatum* ad coagulationem usque subfuscam & acrem (ad siccitatem *Pulveris, Basilius.*) Hæc exposita aeri dissolvitur in *liquorem*, qui vitreo vase probè obturato servetur, ne liquescat & evaporet. *Sala, Tholdius in Halograph. pag.* 196.

Huic affunde *spirit. Vini*, ac extrahe iterum, decanta à Fæcibus, tandemque *spirit. Vini* abstrahe. Dicitur *alexiterium antimoniale, Basilio in Curr. Triumph.* qui *pulverem* ante spiritus Vini affusionem edulcorat *aqua destillata* iteratis abstractionibus.

N. Hæc *tinctura*, quandoquidem difficulter retineri queat, quin liquescat, paratur eainde *Bezoardicum*, quod

℞. *Spir. hujus Antimonialis*, ad Mellis consistentiam inspissati ℥ii. *C. C. ust præparat.* ℥i. M. exactè & exsicca lentè.

Vires. Utrumque conducit ad obstructiones omnes inveteratas Hepatis, Lienis, Pulmonum, &c. Item adversùs mensium retentionem, Leucophlegmatiam Virginum, Ictericiam utramque, Hydropem, Phthisin, Asthma, Pleuresim, Cachexiam, Melancholiam Hypochondriacam, itemque ad Ulcera, tam externa, quàm interna, Scabies quascunque & Prurigines, Luem Veneream, Febres pestilentiales continuas, putridas, &c. Morbillos, Variolas: noxia expurgat per Sudorem, Urinam, Salivationem: usus ejus continuari potest. *Basilius, Tentzelius.*

Dosis Tinctura a g. 3. ad 9. in *Vino Malvat.* vel *alio liquore. Bezoardici* à g. 4. ad 12. &

Acetum ad hoc opus idoneum huc refer ex destillatione *aceti*. Eodem modo eadem *tinctura* parari potest, si loco aceti destillati sumatur *aqu. fort. ex vitriolo Sal. Nit. Calc. viv.* ana ℔. ii. *Sal Ammoniac.* ℥iv. *Acet. destillat.* ℔. iii. quæ digesta destillantur per retortam, ut Aqua Fortis destillari solet. *Liquor* rectificatur ab æquali pondere *Sal. com. Kerlerus* 1. *c.* 30.

N. Pulvis ille ante effusionem spiritus Vini *Albumini Ovorum coctorum* impositus, in *Liquorem* convertitur, Vulneribus recentibus & inveteratis, malignisque sanandis utilissimus. *Basilius.*

6. Alia Tinctura Antimonii Vitri, ex Minera facti.

Extrahe primò cum *aceto proprio*, decanta ac abstrahe.

Extrahe secundò cum *spiritu Vini opt.* decanta (rejectis Fæcibus,) ac circula.

N. Si *Tincturam* hanc per mensem unum ac alterum circulatam destillaveris, consequeris *Oleum* seu *Essentiam Antimonii*, omnium ferè Morborum Panaceam, ea qua *Lapis Ignis*.

Dosis gutt. 8. *Basilius.*

7. Alia ex Vitro Antimonii Solari.

℞. *Vitri Antimonii Solaris* q. v. affunde *spirit. Vini rectificatiss.* ad eminent. digitorum 4. digere in Vase clauso, & extrahetur *tinctura rubicundissima*, quam serva, & adhibe sine abstractione.

Vires. Movet Sudorem citra Vomitum & Nauseam; mundificat Sanguinem ab omnibus impuritatibus & fæculentiis tartareis. Salem microcosmicum resolutum (ex quo hydrops) coagulat, & Phlegmata noxia ex Corpore exterminat, Podagricos juvat, præsertim si cum *arcano filicis* fuerit propinata. Dolores artuum ex Lue Venerea tollit, ut & ipsam Luem Veneream cum *decoctis convenientibus*. Curat Ulcera: in Peste & aliis Morbis Epidemiis magnum exhibet solamen.

Dosis à ℨii. ad ℨiii. vel plures.

N. 1. Post Extractionem, quæ per diem ac noctem fieri ferè potest, remanentia denuò fundi potest in *Corpus Solare album. Hartmannus in Croll. Keslerus* 2. *c.* 30.

N. 2. Quandoquidem vis dejectoria Aceti destillati vi refrænatur, non abs re foret primò hanc *tincturam* cum *aceto destillato* (ut in præcedenti præparatione) extraxisse.

8. Alia ex Vitro Antimonii Solari.

℞. *Vitri Antimonii* part. ij. *Auri per Antimonium purgati* p. 1. fundantur simul, dein extrahatur *tinctura cum aceto destillato radiente*; quo iterum abstracto, circuletur *tinctura* cum *spiritu Vini* per dies ac noct. (8) abstrahe vicissim *spirit. Vini*, ac si placet auctiori Igne *tincturam* per Retortam propelle depressiorem, eamque seorsim collige.

Vires. Medicina Diaphoretica est longè excellentissima. Purgat etiam satis promptè, si *Basilio* credamus, addito *Extracto Rhabarb. Hartmannus, Tentzelius.*

9. Tinctura ex Croco Metallorum Bickeri.

℞. *Croc. Metall.* q. v. extrahe *tincturam* s. a. cum *aceto destillato acerrimo*, decanta *tinctos Liquores*, & abstrahe *acetum destillatum* ad spissitudinem Mellis.

Vires. Purgat & movet Sudorem vehementer.

Dosis a gr. 6. ad 12.

N. Ex remanente *Antimonio*, ex quo Tinctura scilicet protracta, fit *Sal Antimonii dulce* (vide *suo loco*.) Hoc *tinctura* admixtum, efficaciorem eam reddit. *Bicker in Epist. Clariss. Horst.* vide *hujus Observ. l.* 1. *s.* 1.

10. Alia.

℞. *Hepar Antimonii* (i. e. *Crocum Metallorum à Sal. Nitro nondum edulcoratum*) calcina per horas aliquot, (12.) & evadit *Pulvis albus*, dein expone in Cella, ut in *Liquorem* abeat. Ex hoc *Liquore* extrahe *tincturam* cum *spiritu Vini opt. rectificat.* decanta & abstrahe.

N. Sal Nitri partim sponte in Cella coagulatur, partim quoque in extractione subsidebit, ubicunque ergò separa.

Vires. Vires & Dosis eadem cum præcedenti.

N. Tinctura hæc est Viri Experientissimi ac benè de Rep. Chymica meriti, *Dn. August. Weis*, Pharmacopœi apud Wormatienses spectatissimi.

11. Alia S. Clossæi, quam vocat Oleum Antimonii Febrifugum & Antipleuriticum.

℞. *Reguli Antimonii per Speculum ardens incinerati* q. v. Superfundatur *spiritus vitrioli* ad exstantiam unius digiti, digere per biduum; *Solutionem* inclina, alium *spiritum vitrioli* affunde, evacua omnes *solutiones*. M. & ex Cineribus *Phlegma* extrahe, restabit *Oleum liquidum*, quod in *spirit. vini* dissolvex, alteraque vice extrahes.

Dosis gr. 4.

12. Tinctura ex Antimonio tartarisato.

℞. *Antimonii crud. tart.* ana: misce & calcina in Anemio, donec Tart. penitus combustum sit, elue dein Tart. *aqua calida*, ac extrahe ex *Antimonio* remanente *tincturam* cum *spiritu Vini*: abstrahe *spirit. vini*, & remanet *tinctura. Antimonii* in fundo. *Basilius.*

N Spiritus Vini abstractus cum Tinctura non potest iterum misceri, sed supernatat semper.

13. Rubinus Antimonii Mercurialis.

℞. *Antimonii elect. Tart.* ana: fundantur simul. Dein

℞. *Hujus Massæ* ℥ii. (potiùs *Reguli*) *Mercurii opt. purgat.* ℥i. *Olei vitrioli* ℥ii. M. diligenter, digeranturque l. calore, donec siccescant. Dein extrahe s. a. *tincturam* rubicundissimam cum *spiritu vini*: decanta & abstrahe *spiritum vini* ad consistentiam Mellis, sic habebis materiam, quæ frigori exposita indurescit in *Lapidem* instar *Rubini*. *Clodius.*

14. Tinctura ex Regulo Martis aut Antimonio. Antidotus Pantagoges.

℞. *Calcem Reguli Martis* aut *Antimonii*, solve digerendo per aliquot dies cum *spiritu Salis Gemmæ*, tandemque destilla Igne fortissimo, & prodit *Oleum* crassum, cui rectificato affunde *spirit. vini opt.* circula, destilla cum Cohobiis tribus, semper fæces rejiciendo. Tandem *Liquor* servetur accuratissimè.

Vires.

---

parare BASILIUS VALENTINUS docet, & genuinam Encheiresin insinuat KERCKRINGIUS *p.* 149.

7. *Tinctura ex Vitro Antimonii Solari n.* 7. non succedit, nisi priùs mediante *spiritu Viridis Æris* particulæ antimoniales solutæ, fiant aptæ, quo à *spiritu Vini* solvantur.

11. Loco *Tincturæ ex Antimonio tartarisato num.* 12. assumi possunt *Scoriæ Reguli Antimonii*, affundendo *spiritum vini*, & ita fit *Tinctura Antimonii tartarisata*. Quidam parant *tincturam Antimonii* cum *Liquore silicum* GLAUBERI: de quo superiùs sub *silice*. Mistus *Liquor Silicum* cum *Antimonio crudo* fluat in Igne, effundatur, & irroretur postmodùm cum *spiritu vini*, & ita fiat *Extractio*.

Observetur: quòd sæpiùs in ejusmodi Tincturis, quæ fiunt cum Salibus alcalibus, Tinctura fit folius spiritus Vini affusi, non Antimonii. Nam spiritus Vini infusus super Salia alcalia promptè se tingit colore rubro, quem habet solummodò ex digestione, non verò ex Antimonio.

13. *Num.* 13. habetur *liquor* quasi *Butyrum Antimoniale*, undeminùs commodè succedit AUTHORIS præparatio, quam propterea correctiorem dedit HOFFMANNUS *pag.* 322.

15. *Bal-*

Vires. Repurgat Sangoinem, appetitum excitat, viscera corroborat, eradicat Cachexiam, Melancholiam hypochondriacam, Icterum, Hydropem, idque leoiter purgando.

Dosis gutt. aliquot, 2. 3. &c. *Quercetanus in Tetrad.*

Potest etiam in *Præcipitatum*, & *Calcem albam, rubram*, imò etiam *flavam* redigi.

Cujus *Dosis* gr. 3. 4.

15. *Alia, Balsamus Reguli, & exinde Tinctura.*

℞. *Regul. pulver.* q. v. digere in Mar. Baln. cum *spiritu Terebinth.* & rubescet, decanta, abstraheque affundendo *Aquam*, (vide *Basil. Sulph.*) dein solve in *spirit. vini*, digere & abstrahe.

Vires. Optimum est remedium in affectibus Pulmonum, Phthisi, Asthmate, Tussi, si frequenter adhibeatur.

Dosis gr. 3. 4.

16. *Tinctura ex Antimonio calcinato cum Lapide Prunella.*

℞. *Lap. Prunell. ad porositatem usque per Sulph. depurati, Antimonii* ana M. & committe Igni reverberatorio per dies (5.) ut Crucibulum semper sit ignitum. Ex *Antimonio* hoc edulcorato extrahe *tincturam* s. a. per *acetum destillat.* hinc decanta, & abstrahe *acet. destillat. tincturam* remanentem exalta, ut moris, per *spirit. vini. Keslerus.*

Vires. Purgat per Secessum (potiùs per Sudorem.)

Dosis g. 2. 3. 4.

N. Terra Extractionem cum aceto destillato *residua*, si dulcoretur, sistit omnes Alvi fluxus.

Dosis g. 8. 10.

17. *Tinctura ex Antimonio rubeo fixo.*

℞. *Antimonii rubei fixi* (vide *in Calcin.*) q. v. extrahe *tincturam rub.* digerendo cum *aceto destillato*, decanta & abstrahe ad siccitatem. Posteà extrahe cum *spirit. Vini*, similiter procedendo uti cum aceto.

N. Basilius reverberat materiam antequàm secundam extractionem, spirit. Vini scil. aggrediatur.

Vires. Summarum est virium in resolvendo cruore, in rumpendis Apostematibus, in curanda Lue Venerea &c.

Dosis gr. 3. 4. *Basilius in Curr. triumph. Baco de Antimon.* qui vel pro *Panacea* ferè venditat.

18. *Tinctura è Floribus Antimonii, Lilium Paracelsi.*

℞. *Antimonii, Salis Ammoniaci*, ana, propellantur per retortam, ut nil nisi Fæces remaneant. Ex *floribus* his optimè edulcoratis, & in reverberatorio aliquamdiu Vase clauso per colores ad rubedinem reverberatis, extrahe *tincturam* s. a. cum *spirit. vini rectific.* eamque rursus tandem abstrahe ad consistentiam Olei.

Vires. Medicamentum est restaurativum totius Corporis, sola humorum correctione agens, mundificat Corpus Hominis supra omnia arcana: utile insuper in obstructionibus Epatis, Hydrope, Morphæa, Lepra, in Morbis Lienis, uti Scorbuto, & simil. movet Menses, & si *Basilio* credamus, purgat leniter per Alvum, cum *extr. Rhabarb.* ac *tinctura Corallorum.*

Dosis g. 3. 4. 5. 6. 7. 8. *Paracelsus lib. 2. magna Chirurg. Basilius in Curru triumphali* vocat *Elixir Antimonii. Hartmannus in Disput. Chymico Medic. 7. Thes.* 129. *Quercetanus, Poterius, Sala in Anat. Antimon.* qui quoquè *flores rubeos obscuros cum Arena sublimatos* æquè efficaces censet, ut & *flores reverberatione ad eundem colorem redactos.*

19. *Aliter, Arcanum Antimonii Basilii.*

℞. *Flores illos edulcoratos* (etiam nondum reverberatos, affunde *spirit. Vitrioli rectifia.* cirrula, donec benè uniantur; dein propelle simul, ac affunde *spirit. Vini* circulaque subsidentibus Fæcibus separatis. *Tincturam* adhuc semel rectifica.

Vires. Confortat ventriculum, noxios humores consumendo, appetitum excitat, tollit melancholiam hypochondriacam, suffocationem Uteri, Colicam & simil.

Dosis g. 1. ac altera. *Basilius.*

20. *Aliter.*

Elixir Solare Antimonii, alias Electrum, seu Lilium Paracelsi.

℞. *Reguli Antimonii (ex Mercurio Vitæ cum pari pondere Tart. & ana. Sal. Nit. per detonationem facti)* partem 1. *Auri purgati* tantundem: fluant simul & pulverentur, adde *Salis Ammoniaci* quadruplum pondus: sublima toties donec *Astrum Antimonii* ascenderit, in fundo autem *terra* fatua & inutilis remanserit, elue salsedinem Salis Ammoniaci, & restantes in fundo *Aurum* & *Mercurii flores* pone in Ovum Hermeticum in Capella fixatoria: da Ignem talem, ut in fluorem non adducantur, sed ex flavis citrini, tandem verò ex citrinis castanei coloris fiant. Hisce *fixatis floribus* affunditur *acetum destillatum alkalis.* & postmodùm *spirit. Vini* ad extrahendam *tincturam*, uti latiùs traditur *artic. de tincturis Antimonii*, & in *Antidoto* ζωοδότω *Quercetani.*

Vires. Summa Medicina perhibetur esse in Ictero nigro, Podagra, Hydrope.

Dosis instar grani Coriandri bis in die ad Curationem in *Syrupis*: ad præservationem semel in mense.

21. *Alia Basilii.*

℞. *Flor. Antimonii rub.* q. v. extrahe digerendo cum *spiritu Vini*, ac abstrahe.

Vires. Purgat leniter, tollit Febres tertianas & quartanas.

Dosis gr. j. vel ij.

22. *Alia ex Floribus.*

Antidotus ζωοδότης *Quercetani.*

℞. *Flores Antimonii* (nimirum qui ex Antimonio Ungarico per se ad albedinem calcinato, cum Sale Ammoniaco sublimati sint & edulcorati,) q. v. extrahe, cum *acet. destillat. Philosophico tincturam rubicundam* s. a. tempore sat longo. Decantatos *Liquores tinctos* destilla ad siccitatem. Ex *Pulvere* edulcorato extrahe iterum *tincturam* pellucidam cum *aqua Vitæ Coralliorum* (*Spir. Corall. inflammab.*) tandemque propelle fortissimo Igne per Retortam *Oleum rubrum* cum ipsa *Aqua Vitæ*, reserva citra separationem.

Vires. Est verum *Vitæ Balsamum*, nunquam satis laudandum. Exhibetur cum appropriatis, in Epilepsia, Apoplexia, Paralysi, Pestiferis Morbis, Lepra, Morphæa, mundificat totum Sanguinem.

Dosis guttæ aliquot. *Quercetanus in Tetr. Acetum destillatum Philosophicum* pro hoc opere vide de *acet. destillato.*

23. *Tinctura ex Floribus Antimonii vitriolatis.*

Antidotus Lysipyretos.

℞. *Flor. Antimon. vitriolater. rubicundiss.* extrahe cum *spir. vitrioli Veneris*, deinde cum vero *Saturni ustulato spiritu.*

Vires. Vera est Antidotus contra Febres omnis generis, uti & Pestiferas.

Dosis gutt. 4. 5. in *liquore convenienti. Quercetanus in Tetr.*

24. Tin-

15. *Balsamus reguli n.* 15. est *Balsamus Sulphuris antimonialis terebinthinatus*: Oleum enim Terebinthinæ ex Antimonio etiam crudo Tincturam extrahit: videatur BOYLE *in Specif. & simpl. pag.* 137. & WILLISIUS *in Tr. de Ferment. cap.* 9. ubi etiam pro hoc scopo *Oleum Lini* commendat. Ex *Balsamo hoc* post Olei abstractionem cum *spiritu Vini* paratur *Tinctura balsamica.*

PARACELSUS habet *præparationem Antimonii*, & quidem certum modum flores ejus figendi, quibus fixatis extrahit *tincturam*, quam vocat *tincturam Lilii.*

18. 20. De hac est concertatio inter Authores; quoniam est occulta, uti quamplurima PARACELSI *Arcana*. Duas præparationes habet AUTHOR *nu.* 18. & 20. & varii variè præparare nituntur; nihilominùs omnes hallucinantur, quoniam non est clarum, quomodò præparavit PARACELSUS. Ferè omnes in hoc conveniunt, quòd sit paranda Tinctura ex Antimonio per se sublimato, & cum se ipso in colorem rubeum digesto: sed hoc opus, hic labor; & hinc postmodùm cum *spiritu Vini* Tincturam extrahunt. Altioris enim est indaginis, uti docetur ab HELMONTIO, optimo PARACELSI Interprete *Tr. Arcan. Paracelsi* AUTHOR *num.* 18. ex *Floribus Antimonii*, cum *Sale Ammoniaco* sublimatis, & edulcoratis, cum *spiritu Vini tincturam* extrahit. Verùm etiam ex Floribus per se factis & fixatis sine Sale Ammoniaco cum spiritu Vini parabilis est Tinctura: vid. ZWELFFERUS *Mant. spag. pag.* 363. Vires ejus videbitis apud AUTHOREM. Alias *Tincturæ num.* 17. 18. 19. 20. 21. & 23. coincidunt, quòd sint simpliciter florum antimonialium plùs minùs fixatorum mediante *spiritu Vini* in subtilem tinctam solutionem Extractio.

27. Tin-

24. *Tinctura ex Floribus Reguli,* *Antidotus παγχρυσος.*

℞. *Flores Reguli rub.* q. v. reverbera Vase clauso vitreo per dies ac noctes 3. 4. continuos. Deinde extrahe *Tincturam* s. a. cum *aceto destillato radicato*. Decantatos *liquores* libera à suo *menstruo* per destillationem. Posteà nova fiat extractio cum *spirit. vini*. Tandem denuò *spirit. Vini* ad siccitatem usque abstrahatur.

Vires. Totam Sanguinis massam emundat, Morphæam, Lepram, Scrophulas, Luem Veneream persanat: instaurat & auget nativum calorem, viscidirates Ventriculi absumit, ac Corpus omnibus excrementis expedit. Colicis est aptissima Medicina, necnon Præfocationibus Matricis, si Reguli Martis loco, *regulus Jovis* ad parandos Flores substituatur. *Quercetanus in Tetrad.*

25. *Alia ex Floribus Reguli Martis præcipitati.* *Antidotus Isochrysos.*

℞. *Præcipitatos Flores Reguli Martis ad flaved. reverberatos*, extrahe *Tincturam* cum *aceto destillato Philosophorum* s. a. relictis quibusdam Fæcibus albis in fondo. *Menstruo* per Cineres separato, remanebit in fundo *Pulvis* levissimus rubei coloris, quem reverbera hor. 2. aut 3. Dein affunde *spir. Junip.* digere, Sic ferè Pulvis convertetur in *Tincturam rubicundissimam*.

Vires. Admirandarum virtutum est, adeoque ipsi *Auro potabili æquiparanda*. Apostemata interna omnia aperit atque curat, Sanguinem concretum dissolvit, corruptumque purificat; ad Lepram, Scrophulas, Luem Veneream, Pestem, infinitosque alios Morbos magnum remedium exhibet.

Dosis gutt. 6. 7. 8. 9. 10. *Quercetanus in Tetrad.*

26. *Tinctura ex Oleo Antimonii Saccharato.*

℞. *Olei illius* q. v. affunde *acet. destillatum* ad eminent. 3. aut 4. digitor. digere, ac tandem abstrahe, sic relinquitur *Tinctura* in fundo rubicundissima. *Gluckrabt*.

N. Kelerus 2. c. 4. extrahit cum *spirit. vini*, eumque vicissim abstrahit.

Vires. Purgat per inferiora,

Dosis g. 3.

27. *Tinctura ex Sulphure Antimonii.*

℞. *Sulph. ex Antimonii crud.* (primi modi) q. v. extrahe s. a. cum *spirit. Vini non usque adeò forti*. (Alcohol non extrahit.) Decanta & destilla Cohobationibus septies repetitis per Alembicum. Tandem propelle per Retortam vitream ex Arena addito quoque Igne suppressionis, ac prodibit in forma rubicundissima *Oleum Antimonii dulce*: abstrahe *spiritum vini* per Mar. Baln. ac remanet in fundo *Tinctura*.

Vires. Confortativum est summum, movet Sudorem, præservat a Podagra.

Dosis g. 1. ad 4. *Hartmannus in Pract.*

N. Operario hæc, quia expertis non successit, *aliud* eligere *Menstruum* suadeo, vel acuere *aceto destillato*, addito *spir. Sal. Nit.* aut *vitrioli*, & simil.

28. *Aliter.*

℞. *Sulphur ex Antimonio* (secundi modi,) q. v. extrahe s. a. cum *spir. Sal. comm.* quo iterum abstracto, digere cum *spirit. Vini*, eumque denuo vicissim abstrahe.

Vires. Sudorem ciendo contracturam artuum, imprimis ex Colica causatam, feliciter curat. *Dosis* gr. iii.

29. *Tinctura ex Sulphure Antimonii Aurato.*

Extrahe cum *spirit. Vini*, decanta & abstrahe ad consistentiam Mellis.

Vires. Sudorem provocat, purgatque imprimis per Alvum absque molestia, non primo, sed tertio demùm die.

Dosis g. 4.

30. *Tinctura ex Sulphure Reguli Jovialis.* *Antidotus Soteries Quercetani.*

Ex *Sulphure* dicto edulcorato extrahe *Tincturam* s. a. cum vitriolica *Hydromelitis* aciditate, alkalisata scilicet proprio *Sale* (i. e. *cum acet. destillat. ex Melle Acet. & dein acuato cum suo Sale*,) abstrahe *menstruum*, & circula ad aliquot dies cum flagrante *Juniperi spir.* Deinceps per Retortam crebris Cohobationibus destillabis, & *spir. Juniperi* separabis, ut restet in fundo Destillatorii *Liquor suavissimus*.

Vires. Omnium affectuum Pulmonum æquè salutaris Medicina, ac Balsamus utilis in Phthisi, Dyspnœa, Asthmate, Pleuresi, Peripneumonia, &c. In summa saluberrima est Medicina, quamplurimis gravissimisque Morbis profligandis apta.

Dosis a gutt. 3. ad 6. vel plures. *Quercetanus in Tetr.*

31. *Tinctura Mercurii Antimonii cum Auro.* *Antidotus Θεοπεμπτος.*

℞. *Auri per Antimonium purgat.* p. 1. *Mercurii Antimonii* p. vi. F. *Amalgama*. Ex hoc *Amalgamate* abluto & purgato extrahe *tincturam* pellucidissimam instar Rubini s. a. variis Cohobationibus cum *circulato minore Paracelsi* eam exercebis: *Circulatumque* posteà separabis, ut *Tinctura* restet sola.

Vires. Pretiosissimum est *Donum Dei* adversus Pestem, Lepram, Morphæam, & id genus alios Morbos gravissimos.

Dosis gutt. 3. 4. 5. ex *Theriacali*. *Quercetanus in Tetrad.*

32. *Tinctura ex Vitriolo, seu Crystallis Antimonii.*

℞. *Vitriol*, seu *Crystalles Antimonii viridiusculas*, superfunde *aquam frigidam copiosam*, & præcipitabitur *Pulvis albus*, qui reverberatione evadit *citrinus* ac dein *rubeus*. Ex hoc extrahe s. a. *Tincturam rubicundam* cum *aceto destillato*: Hoc iterum abstracto, reiteratur *Solutio* cum *spirit. Vini*, quem quoque vicissim tandem abstrahe. *Tholdius in Haligraph.*

33. *Tinctura Magisterialis, Lapis Ignis Basilii.*

℞. *Tinctura Antimonii* (*ex vitro, quod à Minera factum*) ℔. ii. *Sal. Antimonii* ℥ii. Misce ac fac coire circulando cum *spirit. vini*, per mensem ad minimum, dein abstrahe in Mar. Baln. *spirit. vini* ad siccitatem, & posteà fortissimo Igne elice per Retortam *Oleum rubicundum*: *Oleum* hoc rectifica iterum Mar. Baln. ut quarta pars exhalet.

℞. *Hujus Olei rectificati*,
Mercurii Antimonialis præcipitati (scil. per *spir. vitrioli Martis*) an.
Digere in Vase H. clauso aliquamdiu, sic solvetur primùm *præcipitatum*, dein unientur omnia, & exhibebunt *pulverem* rubeum, fixum, & fusilem.

Vires. *Tinctura* hæc æquipollet viribus Auri. *Basilius in C. triumph.*

N. Mercurii Præparationem habet infrà.

VI.

INFUSIO.

1. *Infusio Antimonii crudi.*

℞. *Antimonii crudi lævigati* ℥ß. *aqua destill.* vel *Vini* ℥iii. av. macerentur per noctem, colenturque.

Vires. Colatura illa purgat suprà & infrà. *Poterius in Pharmac.*

2. *Infu-*

---

27. *Tinctura ex Sulphuribus Antimonii Nu.* 27. hoc modo vix succedit; rara enim & subtilis textura spiritus Vini non valet imbibere aut solvere Sulphur antimoniale ita runditer paratum, nisi prævis quibusdam Præparationibus magis subtilisetur.

29. *Tincturam ex Sulphure Antimonii aurato* sub *num.* 29. non potui parare unquam: & sunt hæ tantùm ab AUTHORE descriptæ, nunquam vero probatæ. Et sanè loco quarumvis Tincturarum ex Sulphuribus Antimonii, nempe externis, sufficiat, sive citata *Willisiana*, sive ex *Scoriis Reguli Kerckringii*.

33. *Lapis Ignis Basilii N.* 33. non tam levi paratur negotio, unde etiam rectè ab eodem descriptus fuit. Est nempe Sulphur Antimonii internum fixum, quod uti Mercurium figit particulariter in Aurum, ita sub forma Tincturæ summum est humani Corporis Medicamentum.

Quoad *vires Tincturarum Antimonii* vid. AUTHOR; aliàs Tincturæ Antimonii veræ admirandas virtutes multum deprædicat SUCHTENIUS *pag.* 196. *&* 308. *in Tract. de Antimonio*.

VI.

INFUSIO.

Infunditur Antimonium vel *crudum*, vel quod in *Igne* præparationem accepit. Ex pluribus autem *Infusis Antimonialibus* pauca sufficiunt. Omnia enim ad idem coincidunt, & *usu interno Emetico-cathartica* sunt, *externè* verò *Clysmatibus* inserviunt, & Oculorum affectibus.

1. *Infusio Antimonii crudi* nullius ferè ampliùs est usus Nam quòd suprà & infrà purget juxta AUTHORIS asser-

2. *Infusio Vitri Antimonii.*
Germ. *Speywasser.* Gall. *Eau vomitive.*

℞. *Vitr. Antimonii* ℥i. vel ℥ii. *vini generos.* ℔. iij. vel iv. Vitro benè firmiterque coopereulato aliquamdiu insolantur, donec nempe *Liquor* citrinum colorem induat, posteà filtretur *liquor*, & vicissim in Vitro benè clauso asservetur.

Vires. Datur ad Vomitiones eiendas magno cum fructu, præsertim in iis Morbis, qui non aliter quàm Vomitionibus curari possunt & volunt, quales sunt Tusses, Pleuritides, Anginæ, Anorexiæ, Ructus, atque infiniti alii in prima regione Ventris hospitantes. Vide & *in vitro antimonii.*

Dosis à ℈i. ad ℈v. *Hartmannus in Croll.*

N. Sunt qui *frustum vitri antimonii*, pondere ℥ii. ad ℥ß. sine pulverisatione in *Cerevisia* vel *vini* haustu aliquot horas, prout scil. operationem magis vel minùs efficacem expetunt, macerant, decantatumque *liquorem* propinant.

N. Admirandum est in Infusione Vitri Antimonii non exhauriri ejus vim emeticam, sed penè in infinitum id posse infundi, ut nihil planè virium, vel admodùm pauxillum decedat. Quinimò, quod idem, si quà imbecillius redditum sit, nova fusione pristinas vires recuperet. Vide *Straussii Pulv. Sympathet.*

3. *Alia Infusio vitri Antimonii, quam pro Aqua Benedicta Rulandi habet Brendelius.*

℞. *Vitr. Antimonii (per se sine addit. facti)* ℥i.
Vini generos. vel *Malvat.* ℔. i. ad summum ℔iß.

Macerentur in loco non admodùm calido, donec *Cutim* contrahat Vinum. (Hæc *Cutis* nihil aliud est, quàm residua portio Sulphuris arsenicalis, à qua oritur illa vehemens vomitio; relicta à Calcinatione Antimonii) *Cute* ea per Filtrum ab *infusione* separata & abjecta, longè mitiùs quàm ante-hac operationes suas exercet *aqua benedicta. Brendelius in Chymia.*

4. *Infusio Croci Metallorum. Aqua Benedicta Quercetani.*

℞. *Croc. Metall. Ungar.* ℥i.
Aqua Card. bened. ℔i. ii. vel iii.
Cinnam. ℥ß.

Macera per biduum aut triduum, dein transcola & serva usui.

Dosis ℥ß. aut ampliùs.

5. *Aqua Benedicta Rulandi.*

Rulandus aquam suam *benedictam* ita describit: *Crocus* noster *metallorum* maceratur per diem, vel urgente necessitate ebulliat, à Lentis magnitudine ad Pisi quantitatem, in *aqua vel vino*, vel *cerevisia*, vel *aqua mulsa*, vel denique in *liquore* morbo conveniente, de quo capitur post infusionem ab ℥ß. ad ℥ii. *Colatum* deinceps bibitur frigidè vel calidè.

Verùm quis ille *Crocus Metallorum Rulandinus* sit, ambigitur, de quo vide *in Croc. Metall.*

Sit ut sit, sufficere tibi potest *illa Quercetani*, vel si mavis,
℞. *Croc. Metall.* (sive *vulgaris* ille sit, sive *Hartmanni*) gran. iii. ad ℈ß.
Vini generos. vel *Vini Malv. Hydromel* vel *Cerevis.* vel *convenientis Liquoris* ab ℥ß. ad ℥ii.

Macerentur, & necessitate urgente, ebulliant, colenturque per Chartam. Nota *Walæi Observ.*

Vires. Aquæ Benedictæ utriusque usus proficuus est in dolore Capitis ab impuritate Ventriculi, sæpè enim is accidere solet, in Epilepsia, Pleuritide, Melancholia hypochondriaca, Febribus, Peste, Arthritide, coagulatione Sanguinis, &c. In quibus omnibus cum *liquore appropriato* exhibeatur.

Usus præterea ejus insignis est in *Clysteribus.*

Nimirum ℥ß. ad ℥i. ebullit in *aqua convenienti* vel *vino* Colatur, admisceatur *Juri* vel *decocto Simplicium mollientium.* Optimum Medicamentum est in Colica. Vide *Riverium.* Huc

6. *Aqua Ophthalmica ex Croco Metall.* Vide *lib.* 2.

7. *Syru*

---

tum; vix respondet Experientiæ. Interim Infusum tale Antimonii crudi ad Icterum, item *decoctum antimonii crudi* pro mistione cum *Clysmatis*, videbitis in M. A. N. C. *Anno.* 4. *append. pag.* 38.

2. 3. 4. Cætera *Infusa vitri antimonii*, *Croci Metallorum*, *Mercurii Vitæ* &c. & quæ fiunt *Menstruis plùs minùs acidis*, v. g. *vino*, *Succo Citri*, *Ribium*, *aceto* aut similibus, horum acidum, etiam Vini, utut dulce, nihil quicquam extrahit ex illis præparatis Antimonialibus, sed ipsas abradit particulas Vitri, quæ adeoque in Infuso copiosiore aliquandiu asservato juxta fundum secedunt: id quod speciatim manifestum est ex Aceto, quod sensibiliter rodit particulas antimoniales minimas. Hinc non opus est ut Infusi copiam in promptu habeamus, cùm alias particulæ plures secedant, nisi in talem redigantur consistentiam, quæ apta sit nata sustinendi &, ut sic dicam, fulciendis illis particulis: ob id etiam *dulcia vina*, *Hyspanicum*, *Malvaticum*, &c. minùs pro ejusmodi Infusionibus parandis conducunt. Hinc & rectè, WALÆO authore, *in ejusmodi Infusis magis quantitas menstrui, quàm antimonii infundendi*, consideranda; cum illud subtilissima quædam effluvia antimonialia absorbeat & imbibat: unde quo plus Menstrui, eò plus etiam imbiberè aptum natum est, v. g. *Vitri antimonii* vel *Croci Metallorum* ℈i. tam potenter imprægnare potest ℔ß. *Vini*, imo integram mensuram, quam unam vel alteram Unciam. Rectè nempe vis Antimonii inexhausta dicitur, ita, ut unum idemque Antimoniale mille Infusis novis parandis aptum sit: cùm minimum sit, quod ex Vitro Antimonii vel Croco Metallorum &c. Liquores eliciunt, adeòque nec ponderis sensilis differentia post Infusionem supersit, ac etiamsi tandem post frequentiores Infusiones debilitatum nonnihil videatur Antimonium, saltem nova Fusione vel Incandescentia facta iisdem usibus denuò inservit.

Quoad modum infundendi inter *Vina Emetica* quasi extemporanea optimus est, quem habet KERKRINGIUS *pag.* 169. e. g.

♃. *Vitri Antimonii*, vel *Croci Metall.* gr. vj. vel q. v.
Infund. In *vinum Rhen.* vel aliud generos. per noctem in loco calido: mane filtretur, & propinetur ad ℥i. add.
Aqua Cinnam. ℥i. M.

Infusio hæc egregium & optimum est Catharticum, & Vomitivum, quæ longè meliùs & efficaciùs purgat per Vomitum, quàm omnia Vegetabilia vomitiva.

Pro *Dosi* autem sufficit ℥. pro adulto, & robustioribus ℥iß. ad summum. Puero verò ultra ℥ß. vix datur.

Quod dictum est de Vitro & croco, etiam potest intelligi de *Mercurio Vitæ*, qui est Fœtus Antimonii, & æquè potest infundi, atque illa. Et, uti *superiùs dixi*, quod BILLICHIUS *in Parad. & Observ. Chym.* commendat Mercurium Vitæ in Partu difficili pro Vomitivo, quando omnia reliqua sunt irrita; ita etiam Infusum Croci Metallorum vel plus ipsius Mercorii Vitæ Infusum, in facilitando Partu sunt egregia.

Pertinet huc *Calix vomitorius Rulandi*, cui in Picatione fuerunt inspersa *frustula vitri Antimonii*: hinc Calici infusus Liquor imprægnatur ab Antimonio, & fit vomitivus. Vel

♃. *Vinum Antimonii hyacinthinum* & paretur *vitreum Poculum* parvum; huic infunde pro lubitu *vinum Rhenanum*: permittantur per noctem, manè hauriatur. Calix hic mille annos durabit eadem virtute.

Pro *usu externo* loco horum Infusorum liquidorum in forma sicca instar omnium sit *Tartarus Emeticus*.

Pro *usu externo*, speciatim pro *usu clysmatico*, sufficit vel *solutio Scoriarum Reguli Antimonii*, *harum* ℥ß. ad ℥vi. in *decocto clysmatico incocta*; vel addatur *Clysmati vinum decoctionis Croci Metallorum*, in pertinacissimis Alvi Obstructionibus, Passione Iliaca ex Colica contumacissima: qualem Clysterem aliquoties, ℥i. vel ℥iß. talis infusi antimoniati admistis, adhibitum fuisse, non sine insigni fructu observavit RIVERIUS.

6. Ulteriùs etiam pro *usu ophthalmico* externo *infusiones* ejusmodi adhibentur. Pro tali *Aqua Ophthalmica*.

♃. *Croc. Metal.* vel *vitr. Antimonii minutiss. pulver.*
Infund. in *Aqua Chelidon. maj. Fœnic. Euphras. Flor. Cyani*, *Calcitrippæ*, &c. q. s.

Permittantur in loco calido, nonnihil ebulliant, & exactè filtrentur; & ita postmodùm crebriùs Oculis, in Ophthalmiis, metu suffusionis, sugillationibus, Nebulis, Albugine, Cataractis, in Ungue Oculorum. omnibusque Oculorum affectibus, tanquam optimum remedium instilletur: vid. *Thesaurus* RULANDI, ubi omnia oculorum & Visus vitia recenset curata cum Aqua sua Benedicta.

Et curiosum est, quod observavit SCHROEDERUS *Obs. pag.* 232. Aquam ejusmodi Ophthalmicam ex Croco, interdum per Alvum Ægros laxare. Interim minùs valere pro Oculorum medela asserit KESLERUS *in suis Process. pag.*

7. *Syrupus vomitivus*. V. *lib.* 2. *c.* 64.
8. *Vinum Hippocraticum Purgativum*. V. *lib.* 2. *c.* 84.
9. *Oxysaccharum vomitivum*. V. *lib.* 2. *c.* 84.
10. *Spiritus vitæ Aureus Rulandi*.

N. De hoc *spiritu* variæ Medicorum Opiniones. *Quercetanus* è familia Metallica desumptum illum existimat, in *Pharmac. rest. c.* 17. Alii nihil aliud esse opinantur quam *Infusum Trochiscorum Albandal*, quod vide in *Colocynth. Tentzelium* spiritum Vitæ *aureum* a *Rubro* diversum facit, *aureum* constituens *Infusum Troch. Albandal*; *Rubeum* verò ex *Terra sancta* (*Antimonii*) paratum autumat.

VII.

S A L I F I C A T I O.

1. *Sal Antimonii*.

℞. *Antimonii ex quo Tinctura protracta est*, (sive ex *Croco Metalli*, sive ex *Vitro*,) calcinetur in Fornace figulina per dies 4. donec in *Cinerem* penitus vertatur. Ex *Cinere* hoc extrahe *Sal* cum *aceto destillato*, decantaque Hinc abstrahe *acetum destillatum* & clarifica solutione ac coagulatione, ut moxis, iterata.

N. 1. Nisi Antimonium prima vice probè calcinatum fuerit, adhoc semel calcinari poterit.

N. 2. Eadem Calcinatio absolvi potest, si cum *Sulphuris* ana misceatur & comburatur, donec Sulphur penitus exflagrarit.

N. 3. Quinimò *acetum Antimonii* super *antimonium* fusum *Sal* subdulce elicit.

Vires. Æquipollet viribus Salis ex Auro, mundificat Sanguinem, expurgat Corpus ab omnibus impuritatibus, curat Luem Veneream, prodest in Podagra, rumpit Apostemata, fugat Febres, extrinsecùs mundificat Ulcera maligna.

Dosis gr. 4. *Tholdius in Halegr.* Vide etiam *Observ. Horst. lib.* 1. *in Epist.*

2. *Aliter*.

℞. *Reguli pulv.* q. v. præcipita per se in Sublimatorio, semper quod sublimatum est, materiæ quæ in fundo est, reddendo. Regulus ita in *pulverem rubeum* conversus ponatur in Cellam ad liquescendum: *Liquorem* dephlegma aliquantulùm, ac repone ad crystallisandum; *Crystallos* purifica.

N. Hæ *Crystalli* cum triplo *Tripola* per Retortam destillatæ, exhibent primò *spiritum album*, dein *rubrum*, quem rectifica in MB. vel VB.

Vires. Prodest hic spiritus in Febribus, præcipuè Quartana, atterit calculum Vesicæ, promovet Urinam, præservat a Podagra, extrinsecùs illitus mundificat Ulcera maligna. *Basilius*.

3. *Aliter*.

℞. *Spir. vitrioli rectificatiss.* funde super *Mineram antimonii*, stent in digestione septimanas aliquot (6.) sic solvetur Antimonium in *massam* rubram teterrimi fœtoris. Hanc inde Retortæ, pelleque Igne nudo in Receptaculum sat amplum, (uti in destillatione spir. Vitrioli) sic prodibit primùm *Oleum vitrioli*, hinc *spiritus antimonii* rubeo colore. Receptaculum tandem Vesica probè occlusum repone in Cellam per dies (15.) sic concrescent *Crystalli rubicunda*, quas exime & sicca.

N. 1. *aquam residuam* rectifica, & habebis *spiritum vitrioli*, ut antè.

N. 2. Ex *Crystallis* his fieri potest *spiritus*, ut ex Sale communi.

Vires. Crystalli hæ Obstructiones reserant a viscosa ac tartarea Mucilagine subortas, purgantque per Alvum. Hinc usus præcipuus in affectu hypochondriaco, Tertiana, Pleuresi, & simil.

Dosis gr. 4. 5. *Agricola*.

VIII.

M E R C U R I F I C A T I O.

Mercurius Antimonii.

℞. *Sal. Urina volat. Sal. ammoniaci, Sal. Tart.* ana ℥i. M. & affunde *acetum destillatum acerrimum*, digere vase H. cl. per mensem, dein destilla in Cinere ad siccitatem: Siccis his *Salibus* adde *Tripola* triplum, eliceque *spiritum* per Retortam Igne forti.

℞. Ergo *Regul. lavigat.* ℥viii. affunde *spiritum hunc destillatum*, digere horas 3. dein abstrahe l. Ign. *Phlegma*, restantique *materia* admisce quadruplum *Limatur. Mart.* destillaque Igne fortissimo ex Retorta in excipulum Aqua semiplenum, ac videbis *Mercurium* in fundo *currentem*. *Basilius in Curru triumph.*

Ex

---

pag. 443. adeoque potiùs simile *Infusum*, sed ex *vitro* paratum, pro Oculis laborantibus conducit.

Loco Croci Metallorum vel Vitri Antimonii *omnium optima* est ea *aqua Ophthalmica*, quæ fit ex *Capite mortuo Butyri antimonii* exactè destillati, cum *aqua Euphrasia*, vel alia appropriata extracta. Ex hoc enim, præter vim antimonialem, simul *Salis subdulcis* aliquid extrahitur, quod valdè convenit in oculorum affectibus.

Usus est: quando supinus jacet Æger in lecto, instillentur aliquot guttæ in Oculos.

7. 9. Ex *Infuso vitri antimonii cum vino* fit *syrupus vomitivus*, vel etiam cum *aceto Oxysaccharum vomitivum Angeli Sala*. Instar omnium sit præparatio LUDOVICI *Pharm. pag.* 212. Nempe

℞. *Croci Metallor.* ʒii. ℈ii.
Aceti ℥x.
Infunde per triduum in loco calido; sæpiùs agitando: *Liquor* filtretur; cui adde
Sacch. albi ℥s.
Vitro clauso in Aqua calida detineatur ad dissolutionem Sacchari & consistentiam *syrupi*, qui tingatur pro lubitu cum *Tinctur. Flor. Papav. erratici*.

Nec inelegans est *syrupus* iste *vomitivus* CHICOTII *in Diss. & Epist. Medicis*:

℞. *Vitri Antimonii* qu. v. e. g. ℥iv.
Affunde huic
Succ. Limon. vel *Cydon.* ad eminentiam 3. vel 4. digitor.
Digerantur calore leni per quatriduum, postmodùm filtretur *liquor*, qui cum *Sacchari* ana inspissetur in consistentiam *Syrupi*, cujus *Dosis* à ʒii. ad ℥ß.
Potens est Emeticum.

Vel pro selectu inserviat *Rob* seu *Sapa vomitoria Sylvii*, huic scopo idonea:

℞. *Vitri Antimonij in pollin. redact.* ℥i.
affundatur
Succi cujusdam vegetab. v. g. *Succi Rubi Idai*, *Cydonior. Pomor. Borsdorff. Musti recens.* &c. ℔i.

Digerantur per triduum in Balneo Mariæ, vel alio loco calido, probè agitando subinde: *Liquor* filtretur & lento Igne evaporetur ad consistentiam arbitrariam, vel ad consistentiam Mellis; cujus *Dosis* est quantitas Pisi majoris, vel gr. ij. ad iij.

Optimum est vomitorium sine nocumento, præferendum omnibus vomitoriis syrupis & Infusis: vid. TILEMANNUS *de Mat. Med. pag.* 192.

VII.

S A L I F I C A T I O.

Sunt qui volunt ex *Antimonio* parare *Sal*. Cæterùm genuinum Sal ex Antimonio rarissima est avis, & propterea etiam parum aut nihil ex eo potest elici seu extrahi.

2. AUTHORIS *modus no.* 2. plus in recessu habet, & ex BASILIO VALENTINO desumptus est, modò revera ita succedat. Interim pro facilitando labore observentur Encheireses ERKERI *pag.* 306.

1. 3. Cæteræ descriptiones AUTHORIS *num.* 1. & 3. sunt *concreta saliformia* composita, addito acido *aceti*, aut *spiritu vitrioli* parata, adeòque non genuina; *Verum* enim *Sal nondum apparuit in Mundo*. Quòd si *Antimonium* per calcinationem cum *Sulphure* ad istam Salificationem disponatur, ut AUTHOR *num.* 1. *nota* 2. insinuat, *vitriolum antimoniale* acquiri potest.

VIII.

M E R C U R I F I C A T I O.

In nullo Minerali sunt occupati magis Spagyrici pro parando *Mercurio*, quam in *Antimonio*, propter summos usus, quos sperant in negotio *Transmutationis Luna in Solem*. Tot autem *Mercurii Antimonialis* sunt descriptiones, quot capita; paucæ tamen succedunt. In genere, qui *Mercurii* parantur ex *Minera Antimonii*, suspecti sunt; cùm Mineris crudis subinde aliquantulum Mercurii vivi virginei inesse soleat. Omnes

Ex hoc fit *Oleum* seu *Butyrum Antimonii*, de quo in *Mercurio*.

N. Alium modum exhibet *Basilius in repro. Lap. Phil.* Nimirum

℞. *Antimonii macerat. aliquamdiu in spir. Sulph. impraegnato Sale Ammoniaco.* Hinc sublimat, sublimatumque in Sartagine ferrea agitat ad acquirendum *Mercurium*.

Alius modus.

℞. *Aqu. Pluvia destillata cum Sale Ammoniaco*, affunde *antimonio crudo pulverisato*, digere per dies (8.) Hinc decanta & evaporare finito, habebisque *pulverem* albicantem dulcem, qui ad Ignem fusus *Saturnum* exhibet nobilissimum, nihilque aliud est quàm *Mercurius Antimonii*, de quo *Joh. Agricola*.

C A P U T XVIII.

De Recrementis Metallicis Naturalibus.

M*etallicorum Corporum* enodationem excipit *anatomia Recrementorum Metallicorum.*

Duplicis hac sunt sortia: *naturalia*, & *artificialia*.

Naturalia voco, quæ Natura operatrice, dum in gremio Terræ Metalla generabantur, ex materia ad generationem eorum inidonea, exstiterunt.

Talia sunt.

COBALTUM, CHALCITIS, MISY, SORY & MARCASITA, seu BISMUTHUM.

I. C O B A L T U M.

C*obaltum*, *Cadmia nativa*, *fossilis*, *metallica*, est Minerale terreum, colore ferè nigrum, Æris vel Argenti particeps. Germanicè *Kobold*, *Muckenpulver*, quia Muscæ ejus gusto perimuntur. Gall. *de la Cadmie Native*.

Foditur copiosè haud procul Goslaria.

Vires. Vi caustica & erodendi pollet tanta, ut Fossorum Manus & Pedes exulceret: adeoque inter Venena recensetur, quippe intùs haustum Animalia quæque perimit.

II. C H A L C I T I S.

C*Halcitis* est Minerale simile Æri, friabile, nec lapidosum, Sory tenuios, Misy verò crassius, tractu temporis ea Sory factum.

III. M I S Y.

M*isy* est Minerale colore aurum imitans, aureisque scintillis dum frangitur splendens, natum super Chalcitim,

SCHROEDERI *Processus* voto non respondent. LANGELLOTTI *Modus in Epist. ad Naturæ Curiosos* tentatus fuit, sed non æquè respondet successus: fortè Encheiresia quædam non ritè observata fefellit negotium. *Fundamentum Mercurificationis* consistit in eo, ut ex *Regulo* per *Salia resuscitativa*, quæ sunt *Salia alcalia*, tam fixa quam volatilia, recluso, præparetur *Mercurius*: qua ratione D. D. MICHAELIS tassus fuit, se ex *Antimonio crudo* cum *Capite mortuo Tartari*, *Sale* aut *Oleo Tartari* in digestione acquisivisse *Mercurium Antimonii* sicut & POTERIUS Mercurium ex Antimonio optime parat. Qui vult habere Modum genuinum *Sulphuris Antimonii*, *Mercurii Antimonii* &c., is adeat LAZARI Germ. ERCHERS *Probier-Buch*, *ultima Editionis*.

C A P U T XVIII.

De Recrementis Metallicis Naturalibus.

R*ecrementa Metallica naturalia* sunt, quæ in Metallifodinis in generatione Metallorum ferè fiunt, & quasi per accidens producuntur. Differunt, ab *artificialibus*, quòd hæc in Fusione, Liquatione aut Depuratione Metallorum soleant fieri & provenire, seu potiùs separari. Quoad *naturalia*, non adeo recrementa sunt Metallica, quin potius *mineralia quasi semimetallica*, & ferè decomposita metalla, quæ scilicet participant de natura & materia metallica, & in generatione Metallorum quasi segregantur fermentando à reliquis Metallis perfectioribus; unde proprio Metallo spoliata sunt: vid. *de Fermentatione in generatione metallorum* MAJOR *de Lacte Luna*. Talia inter est

I. C O B A L T U M.

H*Inc color cæruleus*, Germ. *die blaue Farbe*, paratur vulgo *Mucken-Pulver*, idest *Pulvis contra Muscas* dicitur, cum Muscæ ejus gustu non interficiantur: Imò intùs haustum in dosi excessiva, certò quæcunque Animata solet interimere, uti dicit AUTHOR. *Subtilum est summè arsenicale*, ex quo etiam propter abondantiam Arsenici, tanquam Fumi metallici volatilissimi, parum aut nihil genuini Metalli potest elici. Sunt qui in *Cobalto*, cum *Arsenico* juncto *Lunam* semper contineri asserunt: unde nonnulli beneficio Artis maturare & in perfectam Lunam transmutare volunt, & ita maturam Lunam ex Cobalto cum lucro producere. Imprimis SCHMUCK *Thes. 1. Secreto Chym. 12.* ex *Cobalto* cum *Cinnabari nativa* parare docet *Mercurium*, qui cum *Luna* fusus, & ipse abeat in *Lunam*: sed falsò; parum enim vel nihil Lunæ Cobaltum continet, adeoque, quando Arte docimastica Luna ex eo elicitur, fit hoc tantùm per accidens. Utut Mineram Cobalti possideam, quam vobis jam ostendam, parum de Luna participantem, possideo quoque, & ostendam vobis, *aliam Mineram*, *Cobalto perquàm divitem*, quæ valdè est cœrulea, & parùm dum excoquitur, deperdit. Alii Mineram hanc Cobalti *Venere* divitem esse credunt; sed decepti sunt colore ejus cœruleo lasurino & sapphirino. Nam Jupiter etiam colore cœruleo tingit, ut notum est in præparatione remediorum Jovialium, nec tamen Venerem habet admixtam: unde BECHERUS *Cobalti Mineram* Compositum quid esse ex *Arsenico*, *Marte*, & *Jove* statuit. Uno nomine: nil aliud est, quam *Minera Arsenici*, non tamen debitam maturitatem assecuti, & cui imperfectum Metallum, id est Joviale, associatum.

Cobaltum verò ex sua Minera sequenti modo elicitur. Nimirum

℞. *Mineram Cobalti.*

Hanc contusam crebriùs ac iteratim lavant, lotam terunt, ac denuo lavant teruntque, hinc calcinant: (*Fumus*, qui in calcinatione hujus Cobalti evolat, genuinum est *Arsenicum*.) Grave istud, quod post Calcinationem remanet, est *Cobaltum*.

Usum medicum habet nullum, quia in se ipso est corrosivum, & Chartam, in qua per aliquot horas asservatur, arrodit; unde propter Arsenicum suum volatile, *Venenum est summè nocivum*; quævis enim Animalia necat. UNTZERUS *de Sale cap. 26.* habet modum, quo *Cobaltum* cum *Sale Nitro* omni venenata sua qualitate possit exui, si scilicet cum hoc *Cobalto*, *Sale*, *Nitro* & *Argilla* fiant seu formentur *Globuli*, qui candescant in Igne, & *aqua* affosa, postmodùm denuò separentur. Nam ita Sal, & Nitrum figunt in Ignis examine volatilitatem arsenicale Cobalti, quod fixatum exuit venenositatem: & hoc modo ipsum Arsenicum figi potest. Facilè alias in *aqua Forti* solubile existit, suntque, qui Medicamentum contra Epilepsiam, exinde parare nituntur: sed necessum est, ut cautè procedatur, ne loco Medicamenti confortativi Cephalici acquiratur Venenum narcoticum. Interim cùm tutiora prostent, potiùs negligitur, adeoque Cobaltum usui medico nondum inservit.

Mechanicum tamen obtinet *usum*, parant enim ex inde, uti dixi, *colorem cæruleum* Germ. *die blaue Starcke*. *Cobaltum* nimirum lavatur, teritur, ac tandem cum certa portione *Cinerum Clavellatorum*, & *Arena* aut *Silicum* vitrescibilium, fundunt *vitrum*, in colore cœruleum, quod suppeditat *Colorem* seu *Amylum cæruleum*, quod latè longeque vehitur. Sub fusione hujus Vitri solet residere *Regulus quasi metallicus*, qui cæteroquin appensus quibusdam loco *Amuleti* contra Pestem inservit; sicuti revera Ulceribus externè alligatus, vi eadem amuletica restituendi ac curandi pollet. Quidam cum eo *Venerem in Lunam* tingere satagunt, sed labor est inanis.

II. CHALCITIS, III. MISY, & IV. SORY,

quibus adhuc jungitur

M E L A N T E R I A.

P*Ost* Cobaltum sunt inter concreta Mineralia Naturalia hæc quatuor, quæ reverà *species Vitriolorum* sunt, Veteribus cognitæ, & propterea commodè possunt vocari *vitriola immatura cruda* & *impura*, quæ deprehenduntur subinde in Terræ

tim, & ex Chalciti, non secus ac *Ærugo* nascitur super Æs, & ex Ære.

N. Misy est *Efflorescentia Chalcitis*.

IV. SORY.

Sory est Minerale lapidosius, & vehementiùs compactum, crassissimum, striatum, scintillas Misyos emittens.

N. Chalcitis, Misy & Sory Mineralia sunt inter se Origine & Viribus conjunctissima. Nimirum, ex Sory fit Chalcitis, ex hac Misy: videatur *Mathiolus in Dioscoridem*, qui inter Recentiores primus quid illa sint, demonstravit. Verùm adhuc dum Officinis nostratibus in usum non veniunt, qui Chalcitis loco *Colcothar Theriaca* immiscent, cùm tamen genuinum Misy, adeoque & genuinam Chalcitin, monente eodem *Mathiolo*, Ducatus Brunsvicensis suppeditet.

Vires. Adurunt & Escharas efficiunt, attamen & nonnihil quoque adstringunt. Differunt tamen inter se tenuitate & crassitie. *Sory* partium est crassarum, & proin minùs penetrat; *Chalcitis* tenuiorum; *Misy* tenuissimarum.

(*Chalcitis usta* mitior evadit, ingreditur *Ceratum Diapalma*, *Diachalciteos Galeni* dictum.

V. MARCASITA, seu BISMUTHUM.

Marcasita est *recrementum* Metallicum, in generatione Metalli ex portione aliqua ad generationem Metalli inepta productum, inque corpus minerale albicans, durum ac fragile mutatum. Germanicè *Wismuth*, *Marcasith*. Gall. *de la Marcasite, ou Bismuth*.

N. Differt a *Cachymia*, quòd illa ex parte magis volatiliori constet, quæ primo scilicet, dum Metalla generabantur, sequestrata fuit; hæc ex portione magis fixa, atque ultimò segregata.

Vires. Recremento Saturni respondent.

Usus rarissimus, & omnis externus.

PRÆPARATIONES ET PRÆPARATA.

I. CALCINATIO.

Magisterium Marcasita.

℞. *Marcasita pulveris.* q. v. solve in *aquam Fort.* (*ex Sal. Nitri, & Sal. com. ana fact.*) præcipita cum *spiritu vini*, *Pracipitatum* edulcora & exsicca. *Beguinus*.

Vires.

Terræ visceribus, Germanis *Atrament-Stein* dicta, eaque multipliciter discrepantia. *Pyrites* enim *erosi & atramentosi* tales, cùm *Metallo*, *Sulphure*, *Lapide*, aliisque simul Concretis constent, non mirum *Vitriolorum* crudorum & impurorum species varias oriri. Nam reverà inter ipsa Vitriola non possunt referri; Vitriolum enim est corpus saliforme, quod non potest dici de Chalciti, de Misy, & Sory, quoniam nec pellucent, nec tota etiam in Aqua liquantur. Germani hæc ipsa *Coloribus discernunt*, & *nigrum*, *cinereum*, *luteum*, & *rubrum atramentum*, id est, *schwartz*, *blau*, *gelb*, *und roth*, *atramentum*, dividunt. Et quidem, quod sint de natura vitriolacea, patet ex eo, quòd *Chalcitin* suggerat nobis *Minera Vitriolacea Brunsvicensis* & ex *Sory* etiam, *Melanteria*, & *Chalcitide*, *vitriolum* excoqui possit, uti refert GEORGIUS AGRICOLA *in suo de Fossil. Opere*: sicut etiam ex *Melanteria nigra* apud Juliacenses (Juliaci) *vitriolum* conficitur. Aliàs inter se differunt non valdopere, quoniam sæpiùs unum fit ex altero, uti rectè habet AUTHOR *in Nota ad hunc locum*. Ex Sory fit Chalcitis, ex Chalcitide fit Misy. Interdum Corpus vel Flos Misy similis sua sponte super Vitriolum aeri expositum excrescit, unde tandem successu temporis in Sory abit. Estque *Misy Chalcanthi ac vitrioli quadam efflorescentia*, eique circumquaque lanuginis modo adhærens. Alias, qui plura cupit de his, conferat JUNGIUM *in Doxoscop. pag.* a 160. & seqq. ENGELIUM *de Re metallica*, & hinc CANEPARIUM *in Tract. consummato de atramentis*, idque occasione *Theriaca*; quoniam Chalcitis constituit ejus Ingrediens. Hujusmodi *Mineralia semivitriolacea non sunt ampliùs in usu*: & cùm Veteres Chalcitim Theriacæ addiderint, adhuc autem lis sit, annon habeamus veram Veterum Chalcitidem? propterea Moderni loco ejus *Colcothar vitrioli* depuratum & edulcoratum benè, Theriacæ addere solent. Rari alias usus sunt in Officinis.

Misy Mechanicis pro *tingendis Lanis* inservit.

V. MARCASITA seu BISMUTHUM.

Bismuthum vulgò etiam inter *Excrementa Metallica* referunt, natum in generatione Metalli, & instar Scoriarum secretum ab iisdem. Sed revera est *Concretum Metallicum sui generis*, unde & quibusdam non inepte *Stannum cinereum* vocatur, ex certa *Minera Cobalti* per tostionem Igne flammeo in copia exstillat in forma guttarum, quæ guttæ dein liquantur & funduntur in Corpus orbiculare. PARACELSUS ad *antimonium* refert, unde paradoxo Vocabulo vocat *antimonium album*; Nam *antimonium* facit *duplex*:

1. *Commune nigrum*, de natura *Saturni*.
2. *Album*, de natura *Jovis* dictum.

Bismuthum aliàs ab Authore *Marcasita* dicitur, & quidem in specie *Marcasita argentea*. Nam hoc ipsum *Bismuthum Jovi* additum, hoc elegantius, longè fusilius, Argentum ferè reddit: est enim fluidissimum omnium Metallorum in igne. Conf. M. A. N. C. *ann.* 2, *obs.* 78. *pag.* 148. Regulus tamen Antimonii hic à quibusdam præfertur: sicuti econtrà *Zincum* vocatur *Marcasita aurea*, quia Cuprum instar Auri tingit & in *aurichalcum* commutat. Hic facit ZWELFFERUS mentionem *marcasita Solaris*, ex qua parare intendit *menstruum* ferè insipidum *pro Solutione auri*; videatur *Mant. Spagyr. pag.* 330.

Nostrates vocant Germ. *Roth gulden Ertez.* *Bismuthum* dicitur, quasi Germ. *bis gutes Muthe*, nam ubi invenitur Minera Bismuthi, certe indicium est non longè absentis *Luna*, quæ mediante *Nitro* ex *Bismutho* separari potest citra Bismuthi detrimentum, *methodo* GLAUBERI *P.* 1. *pag.* 182. Hinc alii *mineram Bismuthi* esse *Luna mineram nondum ad perfectam, & debitam maturitatem redactam*, statuerunt. Unde etiam Metallarius *Tectum argenti dicitur*; quod frequentissimè circa Lunæ Mineras reperiatur, non secus atque cobaltum, fixius tamen est cobaltum; sed sæpissimè spe falsa expectantes lactat: simul tamen & de *Venere* participat, cum ex eo color cœruleus, *Zaphyra* dictus, parari soleat, utut quidam etiam tantùm de *Saturno immaturo* participare Bismuthum dicant. Sunt qui putant esse *Stannum veterum*; Veteres enim *Plumbum* diviserunt in *album* & *nigrum*: *Album veterum Plumbum*, est id, quod nos vocamus *Stannum*; *Nigrum* verò genuinum *nostrum* est *Plumbum*. Quid vero *Stannum veterum* fuerit? dubium adhuc est. Sunt, qui dicunt, *Plumbum cum Luna fusum* fuisse *veterum Stannum*; alii *Bismuthum* fuisse *veterum Stannum* putant.

Bismuthum est alias in se *subjectum Mercuriale*, ponderosum, fluidissimum, Stanno ferè simillimum. Præterea *aliam* possideo, & vobis jam ostendo *Bismuthi mineram*; Germ. *Wind Bismuth* dictam, quòd candelæ admota instar granulorum (*sicut minuta Uniones*) se præbeat: Porrò aliam *mineram compositam*, in qua simul *Cobaltum & Bismuthum* reperitur: est aliquo modo rubicundum; Bismuthum enim vel sponte, vel arte resolutum, ad colorem rubescentem declinat. Denique *aliam Bismuthi mineram* possideo, & vobis ostendo, quæ multum *Bismuthi* habet, & quæ, quando inveterascit, pulchrum dat colorem.

Bismuthum, præter *Usum Mechanicum*, obtinet quoque *usum Medicum*, *internum* & *externum*. In specie verò *magisterium Bismuthi* prostat, sub nomine *magisterii marcasita*, tam pro usu interno, quàm externo. *Modus parandi* pro usu interno hic est:

♃. *Bismuthi* qu. v.

Solvatur in s. q. *spiritus Nitri rectificati*: accidit tunc Insignis strepitus ac intensissima Effervescentia, Fumorumque sulphureorum longè latèque se respergentium copiosissima effumatio. *Solutio* ipsa filtrata & perspicua infusione *aqua simplicis communis* (non fontanæ, quæ eam reddit turbidam) præcipitatur in *Pulverem candidissimum*, qui crebris ablutionibus cum *aqua communi calida* edulcoratus & debitè exsiccatus, instar *Mercurii Vita* asservetur usui.

Pulvis hic internè tanquam secretum habetur ad contracturas, &, præmisso *vomitorio*, ad Febres intermittentes, continentes, & ardentes mox in tempore adhibitus: item ad Epilepsiam Infantum & Adultorum, *Dosi*, Infanti à ℈ß. ad gr. xij. Adulto ʒß. cujus tamen rei Experimentum hactenus non tentavi. Quantum ad alios effectus, speciatim contracturam, valeat, conf. *Scriptum German. Tada trifida Chym. pag.* 261. ubi plura *de Bismutho*.

Aliàs usu externo *magisterium Bismuthi* secondùm AUTHORIS manuductionem ex BEGUINO paratum est utilissimum *Cosmeticum* in Lichenibus, Scabie, Impetigine, si nempe

Vires. Confert ad Cutis vitia, Lichenes scilicet, Impetigiues, Scabiem mauuum, & similia.

II. DESTILLATIO, ET SUBLIMATIO.

Unde

Oleum sive Liquor, Sal, & Flores Marcasitarum.

℞. *Marcasitæ crudæ*; qualis ex Fodina eruitur, q. v. (e. gr. ℔. x.) pulverisa, macerave cum *vino albo generoso* q. s. per dies ac noctes (2.) hinc deple, atque *novum vinum* affundendo, iterum macera, toties id repetendo, donec Mens. 20. affuderis. *Decantationes* omnes tandem affundo *marcasitis*, ac destilla ad siccitatem, hinc obtura rostrum Alembici, daque Ignem fortiorem, & sublimabuutur *Flores argentei.*

(*N. Liquor* fit, si *Flores argenteos* per deliquium in Cella solveris.)

Destillatum porrò lento calore coque, vel si *spiritum* appetis, destilla ad remanentiam Mensuræ 1. reponeque aliquamdiu. Hinc coque iterum ad medietatem circiter, reponeque ad crystallisandum.

N. Crystallisationem promovere potes imponendo Stramina.

Vires. Utrumque & *Oleum*, & *Sal* magnarum suut virium in Ulceribus cancrosis, Fistulis, aliisque Affectibus malignis. *Paracelsus l. de Quinta Essentia metallorum.*

Aqua Marcasitæ.

℞. *Miner. Magnesiæ*, i. e. *Bismuthi crudi Ignem non experti*, q. v. destilla per Retortam, & naucisceris *aquam albam*, quam vel tertia vice rectificatam serva.

Vires. Perhibetur extrahere Animam Auri, relicto Corpore albo. Reviviscare item dicitur Herbam quamcunque aridam, si Radice ei imposita maceretur. Quinimò si cum *aqua destillata Herba cujuscunque* confundatur, atque cum modico *Salis ejusdem Herbæ* maceretur, Herbæ ejusdem formam apparere ajunt. *Eadem aqua* cum *proprio Sale* (*ex Capite mortuo*) alcalisata, dicitur Aurum ad miraculum usque resolvere. Fides sit penes expertum.

N. Aqua Marcasitæ clauso Vase asservata, Novilunio dicitur augeri, Pleuiluuio econtrà imminui. *Andr. Orthelius in Lumine suo Chymico.*

III. EXTRACTIO.

Unde

1. Extractum Marcasitæ aureæ S. Closæi.

℞. *Marcas. auri* (leucophæa obscuris punctis trajecta optima censetur) pulverisetur & imponatur Testæ vitreatæ, calcinetur vi Ignis, hinc & inde *materiam* rudicula ferrea agitando, donec non fumiget ampliùs, & *Sulphur* ejus impurum omninò combustum sit: tum per Incerniculum agatur, & inde *Tinctura per acetum destill. alkalisatum* proliciatur. Evaporato *menstruo* restabit *materia mellita.*

Vires. Cum *mica Panis* subigitur, formanturque *Pilulæ ad* Pisi magnitudinem. Detur unica Pilula pondere gr. vj. ad repurgandum corpus in Febribus Intermittentibus.

2. Extractum aliud valdè nobile.

Eadem Marcasita præparata, uti dictum, M. cum part. xii. *Cremor. Tartar.* Bull. in Cacabo ferreo cum magna quantitate *aq. communis*, dum tingatur *aqua*, quæ postea filtranda & evaporanda est ad consistentiam Sapæ, & cum *spirit. vini* denuò circulanda in *Essentiam*.

Vires. Serum purgat potentissimè, Hydropicos ad miraculum juvat. *S. Closæus.*

N. 1. Infusio simplex ʒj. *marcasit.* in ℥v. *vini albi* adhuc fortiùs Hydropicos evacuat instar Antimonii.

N. 2. Si ex *Floribus marcasitæ* vel ex *vitro ejusdem* concinnatis ad normam Florum Vitri Antimonii fit Extractio, res feliciùs erit successura.

VI. ZINCHUM, *seu* MARCASITA PALLIDA, ZINCK.

(*Mercurii* particeps, putatur Venerem in colorem flavum tingere.)

PRÆPARATA.

Flores in *Collyriis* adhibentur in Ophthalmia, in Papillarum Fissuris, Inguinumque Excoriationibus.

CA-

---

nempe ʒj. cum ℥ij. vel iij. ad ℥iv. *aquæ Florum Fabarum*, *Radicis Sigilli Salomonis*, *Liliorum alborum*, &c. misceantur, & ita mutua agitatione facta applicentur, vel cum ℥j. *Ungu. Pomati* in *Linimentum* redigatur. DECKERUS *in Barbette Praxin* laudat in Intertrigine Infantum.

Alii *Solutionem*, cum *spiritu Nitri rectificato* factam, præcipitant cum *Oleo Tartari per deliquium*, vocantque *Cosmeticum Clavii*, (qui primus fuit Author,) remedium alias haud contemnendum. D. MICHAELIS cum *aquis Cosmeticis* dicta proportione permiscebat, & pro abstergendis Faciei sordibus, & albedine eidem concilianda, hic sæpiùs distribuebat. Est optimum eorum, quæ hodienum haberi possunt, inter Cosmetica.

Quando *destillatur marcasita* per Retortam, prodit primò *Liquor*, deinde *Sal*, & *Flores* adhærent collo Retortæ; qui usu tantùm externo & Chirurgico adhibentur.

Potest etiam exinde præparari *Liquor*, qui tanquam *menstruum universale* quælibet corpora solvere possit, sicut & SCHOTIUS *in Techn. curiosa l. 11. cap.* 19. vult parare *aquam mirabilem*, per quam *Plantas emortuas* vult resuscitare, & quidem, ut jam aridæ & exsiccatæ, si semel in *aquam*, paratam ex *Bismutho*, immergantur, quasi incipiant iterum efflorescere & rejuvenescere; quod tamen non est, & ab AUTHORE rectè in dubium vocatur. *Magisterium* tamen *purgans* exinde elici potest, Hydropicis perquam utile.

1. 2. *Extracta marcasitæ* ab AUTHORE *nu.* 1. & 2. descripta, ceu *Purgantia* Serum Hydropicorum satis fortia ab eodem prædicantur, à nemine tamen adhuc Medicorum, quod sciam, in usum tracta.

Infusum cum Vino dicitur tantùm purgans.

Fieri etiam possunt *Flores & vitrum ex Marcasita*, imprimis ad modum Vitri Antimonii, quæ infusa in *Liquorem* purgare dicuntur, instar Infusi antimoniati.

Sed cùm alia tutiora ac commodiora prostent, facilè hisce carere possumus; sicut & quæ de *Oleo*, & sequentibus aliis habet AUTHOR, tanquam incerta in medio relinquo.

VI. ZINCUM.

Zincum, seu Germ. *Splanter*, est compositum seu *Concretum ferè metallicum Mercuriale Saturninum*, sed immaturum admodùm, & adhuc volatile, indeque facili Igne in *Flores* sublimabile. Cum *Jove* permistum in pulchritudine & candore eum multùm exaltat; cum *Venere* verò concretum *aurichalci* facit, quod cùm etiam facit *Lapis Calaminaris*, tam iste, qui cum *Saturno* in eadem Minera generatur, & sublimando ab illa separatur, ut Goslariæ fieri solet, quàm qui per se fossilis eruitur, non improbabile est, in radice suo modo *Zincum cum Lapide Calaminari convenire*, saltem, quod illud fusile in Igne, hoc verò non sit.

Præparata ejus hactenus cognita sunt *Flores*, tam *per se*, quam *cum additis* parati. Per se *Zincum* sub calcinatione copiosos *Flores* suggerit, sed si parum *Picis* desuper injiciatur, reddit *Regulum*.

Flores hi multùm laudantur ad Oculorum *Affectus* ex acrimonia Lymphæ natos, item ad Ulcera & Pustulas Oculorum, &c.; his enim in Affectibus peccans *specificum* Acidum mirè temperant, & infringunt cum *aqua* quadam *ophthalmica* permisti, & Oculis applicati. Deinde cum addito *Nitro* etiam fiunt *Flores*, si *Zinci* part. ij. & *Nitri* pars j. destillentur per Retortam; dant copiosos *Flores* una cum *spiritu*.

Flores hoc modo parati sudoriferi sunt, interdum Vomitum, & Secessus movent. *Dosis* gr. ij. Externè mundificant, & consolidant Ulcera manantia, sive per se, sive *Unguentis* applicati.

Dubium est: *an non pro acido hypochondriaco corrigendo ex Zinco Remedium parari possit*; cùm hoc quælibet acida promptè absorbeat, & propterea Solutiones quasvis Metallicas præcipitet? *Tincturam ex Zinco crudo* extrahit *Oleum Terebinthinæ*; vid. BOYLE *de Specif. & Simplic. pag.* 237.

CA-

C A P U T XIX.

De Recrementis Metallorum Artificialibus.

RECREMENTA *Metallorum Artificialia* voco, quæ separantur à Metallis, dum in Fornace funduntur, & purgantur.

Suntque

1. CADMIA. 2. DIPHRYGES. 3. LITHARGYRIUM. 4. MOLYBDÆNÆ, seu PLUMBAGO. 5. TUTIA, seu POMPHOLYX, & SPODIUM.

I.

C A D M I A.

CAdmia { Nativa { Metallica, *v. Cobaltum.* (Metalli expers, *v. Lapis Calaminaris.*
(Factitia, de qua *hic.*

Cadmia factitia est Corpus densum, ex Fuligine Æris, dum in Fornace conficitur concretum, adhærens lateribus, camerisque Fornacum, vel & in partem infimam delabens.

Dicitur K*atuda* Arabicè *Climia*, vel *Chlimin.*

Triplicis id sit *generis*, Nominibus à re, quam repræsentare videtur, sumptis.

Botriten appellant, quæ *Uvæ* speciem refert: *Ostracitem*, quæ *Testis* similis est: *Placitem* quæ *Crustis.*

Botritis reperitur in Fornacis parte media: *Ostracitis* in infima: *Placitis* in editiore.

N. 1. Sunt qui *Capnitem* & *Calamitem* addunt.

Capnitem, quæ in ipso Fornacum ore reperitur, tenuissima, exusta & nimia tenuitate similis favillæ. Verum hæc à *Pompholyge* vix vel parùm differre videtur.

Calamitem vocant, figura *Calami*, quam à Pertica ferrea acquirit. Nimirum decutitur hæc à ferreis Perticis, quibus Cadmia, dum Æs fusum iis agitatur, adhærescit.

N. 2. Quin & *Cadmia* paratur ex *Pyrite Lapide* in Fornace usto.

Optima est *Botritis*, densa, modicè gravis, & in lævitatem magis inclinans, racemosa facie, quæ fracta cinerulenta est. *Dioscorides.*

Vires. Leniter desiccat, abstergit, Ulceribus humidis & putrescentibus confert, eademque ad cicatricem ducit. Adhibetur autem *Botritis* & *Placitis* imprimis in Affectibus Oculorum, reliquæ in Ulceribus aliis.

P R Æ P A R A T A.

1. *Tutia (potiùs Cadmia) præparata Officinarum.*

Igniatur & extinguatur *Cadmia* in *Aqua Rosarum*, idque terna vice, hinc lavetur ut Pompholyx.

2. *Collyrium album Galeni. V. Dispens.*

N. Præstat in *Collyrio* hoc, ut & in aliis, loco Cadmiæ adhibere *Pompholygem* seu *Tutiam*. Nec audiendi sunt, qui Cadmiam & Tutiam confundunt, Tutiamque faciunt, quæ Tutiæ minùs legitimæ, rectiùs autem Cadmiæ species est.

3. *Unguentum de Tutia Nicolai.* V. *D.*
4. *Emplastrum de Lapide Calaminari.* V. *D.*

II.

D I P H R Y G E S.

DIphryges est genus Recrementi metallici, quod subsidet dum *Æs* in Fornace fusum *Aqua frigida* perfunditur.

Vires. Mistam habet facultatem, continet enim in se quiddam & mediocriter astringens & mediocriter acre: quamobrem Ulcerum rebellium optimum Medicamentum est.

Usus in Officina est rarissimi.

III.

L I T H A R G Y R I U M.

LIthargyros, *Lithargyrium* Officinis, spumosum Excrementum est, è purificatione Argenti, quæ per Plumbum fit, residuum.

Duo ejus genera communiter statuuntur, videlicet *Lithargyrium Argenteum*, quod Coloris albi: & *Aureum*, quod flavi Coloris existit. Verum nonnisi *Coctione differunt*, Aureumque magis coctum est, quàm Argenteum. German. *Glett.* Gall. *Litarge.*

N. Nihil aliud est, quàm *Saturnus.*

Vires. Siccat & refrigerat moderatissimè, adstringit, reprimit, occludit, cava explet, extergit, sarcoticum est.

P R Æ P A R A T I O N E S.

Præparationes easdem cum Saturno, pro re nata tamen, suscipit. Unde *Medicamenta* quoque eadem suppeditat, quorum tamen præcipua sunt.

1. Sal

C A P U T XIX.

De Recrementis Metallorum Artificialibus.

QUæ scilicet in *Fusione* aut *Liquatione Metallorum* solent subnasci. Inter hæc est.

I. C A D M I A F A C T I T I A.

CAdmia factitia nihil est aliud, nisi *Fuligo Æris*, quæ in Fusione Metalli Fornacibus adhæret; vid. AUTHOR: & quidem pro varietate formarum, secundum quas concrescit hæc Fuligo, varias sortitur appellationes, quas videbitis apud AUTHOREM nostrum.

Has inter species usitatissima est *Cadmia Botrites*, quæ est Substantia metallica ponderosa, in formam Corticis concreta, intùs lævis, ex flavo cinerea; extùs vero tuberculis humorosis exasperata, *Botrorum Uvarum* speciem in superficie gerit; unde *Cadmia Botrites* vocatur. Ordinariò *Cadmia hæc* in Officinis Pharmaceuticis *cum Tutia confunditur*. Nam *genuina Tutia* est idem cum *Pompholyge*, & videtur esse *Cadmia Capnites*; *Officinarum* vero *Tutia præparata*, *Alexandrina* dicta, est *Cadmia Botrites* ignita, in *Aqua* extincta, & super Porphyrite lævigata; sicut pariter Officinæ sub nomine *Nihili Pompholygen* seu *genuinam Tutiam* exprimunt, utut hæc ipsa suo modo ad Cadmias referri queat; uti id ipsum AUTHOR sub *Cadmia Capnite*, item sub *Tutia præparata* ostendit. Conf. simul quoad hoddiernam Cadmiam & Pompholygen, MERRETTUS *in Not. ad Artem vitrariam Neri pag.* 358.

Cadmia hæc *factitia*, *Tutia Alexandrina* Officinis dicta, *Usum* imprimis habet *externum chirurgicum*, quoniam valdè convenit in Ulceribus fistulosis aliisque inveteratis, cacoëtheis & fluentibus seu manantibus. His enim inspersa *Cadmia* hæc seu *Tutia præparata* Officinarum multum solet conferre in exsiccando, & absumendo Fermento corruptivo Ulcerum: unde etiam postmodum Incarnationem & cicatrisationem promovet per consensum. Valde quoque convenit in Affectibus Oculorum, sive sub forma *Pulveris* insuffletur per Canalem in Ophthalmiis, aut Ulcere vel Pure sub Cornea laborantibus, sive fiat exinde *Unguentum*, quod dicitur *Collyrium album Galeni*, item *Unguentum de Tutia Nicolai*, quod in Officinis prostat: quæ sunt usitata in Affectibus Oculorum: quibus non incommodè permiscetur unum alterumve granum *Camphoræ* aut *Croci*, &c.

Emplastrum de Lapide Calaminari in cicatrisatione est optimum.

III. L I T H A R G Y R I U M.

LIthargyrium nihil est aliud, nisi *Saturnus* genuinus ex Lunæ Solisque purificatione residuus. Dixi enim superiùs, quòd depurentur Sol & Luna à reliquis Metallis, si fundantur cum Saturno, qui absorbet reliqua omnia Metalla viliora, & sub forma Scoriarum abiumit, Sol verò & Luna resident pura ac nitida: ab his Saturnus impraegnatus & transmutatus dicitur *Lithargyrium*; unde nunc *Lithargyrium Argenteum*, nunc *Aureum* dicitur. Differunt quippe coctione ac puritate: *Aureum* est purius, & à depurato Auro desumitur; *Argenteum* impurum, & à Luna desumitur. Germanis vocatur *Glett.*

Quoad *Usum*, salsos Humores imbibit & corrigit, unde laudatur ad Intertrigines, Ulcera chronica, & omnes Inflammationes. LUDOVICI *Cosmeticis* miscet, & *Lac Virginis* inde parat, quod in Pustulis Faciei rubris conducit.

Præparationibus penitus cum Saturno coincidit, ut *Sal*, *Magisterium*, & *Balsamum* &c. ostendunt.

1. Bene-

1. Sal Lithargyrii, Alumen Saturni Paracelso.

Paratur beneficio *Aceti destillati*, non secus ac Saturni: decantatur *Solutio*, filtratur ac inspissatur.

Vires. Ex præcedentibus collige, & si libet respice ad Sal Saturni. Internè exhiberi quoque poterit in Diarrhœis, Dysenteriis, reliquisque Morbis resolutis. Intestina læsa ac ulcerata sanat ac consolidat, Sanguinem æstuantem refrigerat.

Dosis ʒß. cum *Theriaca* vel alio *Electuario sudorifico sive anodyno*.

2. Magisterium.

Præcipitetur *Solutio* cum *Oleo Tartari*.

3. Oleum Lithargyrii rubrum.

℞. *Sal. Lithargyr. Sal. com. decrepitat.* an. M. ac destilla per Retortam.

Vires. Curat Vulnera Oculorum, *Caput mortuum* nigrum inspergitur Vulneribus.

4. Extractio seu Tinctura Lithargyrii Terebinthinati, aliàs Balsamus Lithargyrii Terebinthinatus.

♃. *Sal. Lithargyr.* ℥ij. *Spir. Terebinth.* ℥iv. macera in Cineribus calidis, & rubescet.

Vires. Mirarum existit virtutum in Chirurgia, convenit Ulceribus inveteratis, ut & Tumoribus, curat Vulnera, eadem ab accidentibus præservat, præcipuè si addatur *Camphora* ʒß. Succurrit itidem Fistulis, Cancro, Morphæis & aliis.

5. Balsamus, seu Unguentum.

℞. *Acetum Sale Lithargyrii impraegnatum*, misce cum *Oleo* (præstat in Mortario plumbeo) sic coagulatur in *Linimentum*.

Vires. Confert Inflammationibus, Ambustis, Podagræque calidæ, & simil. (Mammillis affectis, Alsatis, *Sauren Brust Salblen*.)

N. Eodem modo fit & *Balsamus Saturni*, ex *Aceto Sale Saturni* impraegnato, & *Oleo Olivarum*.

6. Liquor.

℞. *Sal* vel *Magisterium Lithargyrii*, solve per deliquium.

IV.

MOLYBDÆNA, *seu* PLUMBAGO.

M*olybdena seu Plumbago* duplex *Dioscoridi* est: *Nativa* & *Factitia*.

Illa nihil aliud esse videtur, quàm *Lapis*, seu *Minera Plumbi*, seu potiùs *Minera Plumbi & Argenti simul*.

Factitia est *species Lithargyrii*, videlicet est illud Recrementum, quod in Argenti, Aurique purificatione cum Plumbo, Minerave Plumbi instituta, Fornacis solio concretum & perustum adhærescit.

Vires. Similem Lithargyrio vim possidet, ad frigidum paululùm recedens, sed nec abstergentis facultatis est particeps.

N. Utraque celerrimè funduntur.

V.

TUTIA, *seu* POMPHOLYX, & SPODIUM.

P*ompholyx* est Favilla tenuissima & volatilis, quæ dum Æs in Fornacibus perficitur, supernæ earum parti adhærescit. Arabicè *Tutia*, Latinè *Bulla*, Offic. *Nil*, vel *Nihili album*. German. *Weisz nicks*, *Augen nicht*. Gall. *Tuthie blanche*.

N. Coit ibidem in Glomusculos vellerum similes, contactaque Farinæ modò dispergitur. Eodem modo & *Cadmia* vi Ignis violenti in Favillam seu *Tutiam* redigi potest. Vide *Dioscoridem*.

Spodium est Favilla eadem ob gravitatem in pavimentum decidens. Græcè *σπόδιον* & *σποδός*. Latinè *Spodium Græcorum*. Offic. *Nil* vel *Nihili grisonm*. Germ. *Grau nicht*. Gall. *Tuthie grise*.

N. Dicitur *Spodium Græcorum* ad differentiam *Spodii Arabum*, quod nihil aliud esse ait *Avicenna lib. 2. Canon. tractat. 2. c. 6. 7.* quàm *Radicem Alcanna combustam*, cujus vires refrigerent & exsiccent, stypticæ sint & confortent Cor, conferant tremori Cordis, & Syncopi ex Cholera subortæ, &c. Hoc igitur cùm nobis desit, Officinæ nostrates *Ebur ustum* ejus loco vendunt, ceu viribus similibus præditum.

Vires. *Pompholyx* Medicamentorum prope omnium, quæ citra morsum desiccant (si lota fuerit,) præstantissimum est: quamobrem ad Ulcera cancrosa idonea existit, ut & ad alia omnia maligna. Inditur *Collyriis*, quæ ad Oculorum imponuntur Fluxiones, quæque Bullas seu Pustulas in eis natas curant.

Spodium Græcorum uti specie à Pompholyge non differt, ita & *viribus* inter se conveniunt.

N. Legitima hæc Pompholyx ac Spodium rarò in Officinis nostratibus extant, unde ejus loco *Cadmia* uti solent: verum operæ pretium est de legitimis comparandis esse sollicitum.

PRÆ-

1. Beneficio Aceti destillati fit *Sal Lithargyrii*, quod à *Saturno* vocatur *Saccharum Saturni*, & cum hoc omninò unum idemque est. Unde etiam tam interno quàm externo usu potest adhiberi: *internè* in Affectibus Splenis, Malo hypochondriaco, Dysenteria ac Diarrhœa; *externè* in *Cosmeticis*, Erysipelate, Vulneribus & Ardoribus partium, Ambustis, &c. In genere, quæ dixi de Saccharo Saturni, ea omnia hic applicari possunt.

2. *Magisterium*, quod fit, si solvatur *Lithargyrium* in *Aceto*, & præcipitetur cum *Oleo Tartari*, imprimis solet adhiberi pro usu externo. Alias fit *Magisterium* per *Solutionem Lithargyrii in Aceto destillato factam*, quæ præcipitatur cum *Spiritu Vitrioli*, quod adhiberi solet pro usu externo. Valdoperè refrigerare dicitur, & insigniter laudatur in Peste: est subacidi saporis. Pro interno tamen usu ordinariò Remediis ex *Saturno purificato*, hoc est, quantum possibile à *Venere liberato*, utimur: sicut pro externis Remediis *Lithargyrium* usitatiùs recipimus.

4. *Extractum* seu Tinctura *Lithargyrii terebinthinata*, est nil aliud, nisi *Balsamum Lithargyrii terebinthinatum*: sicuti *Balsamum Saturni terebinthinatum* fit immiscendo *Sal Saturni*, ita etiam *Sal Lithargyrii* permiscetur cum *Terebinthina*.

Est egregium in chirurgicis Casibus, in purificandis Ulceribus nimis dolorosis, & cum Inflammatione conjunctis, uti & in Vulneribus, imprimis cum *Camphora*, uti rectè habet AUTHOR.

Ex hoc *Balsamo* potest fieri *Tinctura* cum *Spiritu Vini*. Videantur suprà, quæ *de Saturno*.

5. Aliàs potest *ex Lithargyrio* fieri *Unguentum* egregium multi usus in Morbis externis, quod fit hoc modo:

♃. *Litargyr. triti* ℥j.

Affuso *Aceto fortissimo* ad Mens. j. coqu. ad consumpt. medietatis: filtretur per Manicam Hippocratis, vel etiam saltem per Filtrum commune, & servetur; postmodùm

♃. *Aqua Rosar.* ℥x,

Aluminis.

Olei Tartari per deliquium an. ℥j.

Borrac. ʒß.

Coquantur hæc invicem cum priori *Solutione* & coletur.

Usum habet *externum* in Lentigine, Serpigine, Impetigine, &c.

IV. MOLYBDÆNA *seu* PLUMBAGO.

P*lumbago* est Minera impura Plumbi, si est *Nativa*: sin verò est *Factitia*, nihil est aliud, nisi *Plumbum calcinatum* in Fusione Metallorum, de qua *superiùs* locutus sum. Adhæret fundo Furni, in quo facta est *Depuratio*: unde revera est *eadem Plumbago cum Lithargyrio*, nisi quòd sit magis calcinata, & exinde eadem Remedia & usus dabit, quæ Lithargyrium.

V. TUTIA *seu* POMPHOLYX, & SPODIUM.

P*ompholyx* est nil aliud, quàm *Fuligo Æris*; quando scilicet Minera Veneris excoquitur, exhalat tenuissima Favilla participans de Venere, & quidem superiori adhæret Fornacum parti. Arabibus dicitur *Tutia*: in Officinis vocatur *Nil* vel *Nihil*, Germ. *Augennicht*, *Weisse nicht*.

Tutia hæc seu *Pompholyx* habet *Usum externum* in Chirurgia, & quæ dici possunt de *Tutia Alexandrina* seu *Cadmia factitia*, valent de *Pompholyge*. Oculis, imprimis acrioribus Lacrymis perfusis, inflammatis, ulceratis, vulneratis, aliisque Oculorum Affectibus, apprimè confert; unde usurpatur in *Collyriis* tam *humidis*, quàm *siccis*, item in *Unguentis*, nihilque habetur melius in Officinis ad Oculorum Affectus, quam hæc Tutia. In Ulceribus sordidis manantibus, Pustulis sordidis, item Intertrigine, inspersa, egregiè confert: absorbet nempe potentiùs peccantia hic Acida, imbibit Uliginem, & sic texturam modicè adstringentem acquirit.

4. Un-

P R Æ P A R A T A.

1. Tutia lota.

℞. *Pompholygis* q. v. inde Linteolo modicè raro, agitaque in *limpida*, ut tennior ac utilior Tutiæ par. ·*ua* immisceatur, & nil in Linteolo remaneat, præterquam quod inutile est. Hinc residere permittitur, ac *aqua* decantatur.

2. *Unguentum Nihili ad Oculos.* V. *Aug.*
3. *Aliud ad Oculos* V. *Aug.*
4. *Diampompholygos Nicolai; Nihili dictum*,
5. *de Tutia*.

Hic recipienda *Cadmia*.

C A P U T XX.

De Salibus in genere.

SAlia nihil aliud esse quàm *Corpora mineralia aqua solubilia*, ac denuò in salinam crystallinamque formam coagulabilia, *Libro primo* dictum est: hoc loco ulteriorem eorum enodationem aggredientes, quatenus ea Medicam Provinciam subeunt, referemus.

Salia quæ Medico usui inserviunt, adeoque *præparatis* inde parandis materiam suppeditare apta sunt, *triplicis* quidem sunt *generis*, pro *triplici* scilicet *Mundi Regno*, *Minerali*, *Vegetabili*, *Animali*; attamen hoc loco primariò nonnisi de *Mineralibus* agere convenit, iisque *nativis* solis, ad quorum normam tamen & *artificialia*, sive Mineralibus, sive Vegetabilibus, sive Animalibus, elixiviata illa fuerint, facilè dirigi poterunt.

De horum *salium origine* sic sentio: Macrocosmus non minùs ac reliqua duo Mundi Regna, sua sustentatur, vivitque Nutritione. In hac redundat *Perittoma salinum*, respondens salsuginosis Excrementis, in Animalium Urina, Sudore, Catarrho, & similibus deprehensis. Dictum Perittoma macrocosmicum salinum, in Globo hoc inferiore congregatum, variam pro varietate Matricum induit speciem; non secus ac Excrementum illud salinum in Animalibus differens evadit.

Hinc

SAL (COMMUNE,
(GEMMÆ,
(NITRI,
(ALUMEN,
(AMMONIACUM,
(VITRIOLUM.

Quibus & ARSENICUM addere licet, quod tamen inter *Salia* & *Sulphura* ambigit.

Eligenda sunt *Salia* hæc in genere Loco natali celebriora, tum puriora, nitidiora, & si natura ferat, crystallina.

P R Æ P A R A T I O N E S.

Præparationes, quibus Salia subjiciuntur, sunt 1. PURIFICATIO. 2. CALCINATIO. 3. DESTILLATIO. 4. SUBLIMATIO. 5. FIXATIO. 6. LIQUATIO.

I. P U R I F I C A T I O.

Salia, quia plerumque heterogeneis scatent, minusque syncera existunt, *depurari* opus habent. *Depurationis* hujus *modus* pro varietate Salium varius quoque institui potest. Purissima tamen ratio Salium purificandorum consistit in *Solutione*, soluti *Filtratione*, filtrati *Exalatione*, adeoque *Salis Concretione* vel *Crystallisatione*.

Solvuntur Salia nonnisi in *Liquore aqueo* (non sulphoreo aut pingui, & proin nec in spiritu Vini rectificatissimo). *Liquor* hic, nisi specialis accesserit admonitio, adhibetur vulgariter *aqua fontana*, in qua Sal quodlibet maximè si tepefiat, dissolvitur, dissolutum per Chartam trajicitur, ut Fæcibus in charta relictis, syncerum transeat. Hoc postmodùm, Humiditate ad siccitatem usque abstracta, condensatur, vel s. a. cum aliquota Liquoris portione crystallisatur.

II. C A L C I N A T I O.

Calcinantur Salia per *Ignitionem* idque vel *sine*, vel *cum Fusione*, & interdum accedente subinde *materia servili*, de quibus speciatim in singulis.

III. D E S T I L L A T I O.

Salium Destillatio, quia ut plurimùm Spiritu fixiori gravida sunt, per Retortam peragitur, eamque vel simplicem, vel tubulatam; vitream, vel terream; idque Igne tum Arenæ, tum nudo, pro Fixitate scilicet majore vel minore Liquoris eliciendi adhibito.

Per Retortam tubulatam destillatio hoc modo peragitur.

Ad manus habere decet *Retortam* terream fortem, quæ in superiore ventris sui medietate *Tubulum* habeat Foramine pervium, quo *materia* per vices injici, quodque post injectam materiam obturare firmiter possit: Retortam hanc (si lubet loricatam) Luto in Furnace destillatoria obfirma, ut Tubulus emineat, Fumariis tamen uno ac altero relictis. Hinc rostro appone Receptaculum capacissimum (quia spiritus cum impetu irruentes amplum requirunt spatium,) juncturis firmiter Luto firmatis. Luto lentè exsiccato accende primò lentum Ignem, hinc fortiorem, ut Retorta incandescat. Tum injice *materiam* paulatim per Tubulum, Foramenque vel Luto, vel Bacillo stuppa humida circumdato obtura, donec *Spiritus* illi impetuosi coagulati (Aquæ in Receptaculo immixti) sint, Receptaculumque clarescat. Hinc iterum injice, obturaque ut dictum. Et sic paratur *Clyssus*.

N. 1. Commodum erit aliquotam *aqua* partem Receptaculo

---

4. *Unguentum Diapompholygos* est egregium in Scabie, in Pustulis cutaneis, item in vitiis & Lacrymis Oculorum, in Lippitudine, & Ophthalmia &c.

Spodium Græcorum est eadem res atque *Tutia* seu *Pompholyx*, nisi quòd sit gravius & propter gravitatem non adhæreat superiori Fornacum parti, sed in terram decidat. Dicitur *Spodium Græcorum*: nam *Spodium Arabum* nihil aliud est, nisi *Ebur ustum nostras*, aut saltim *Ebur nostras* est *Spodium Arabum*. Sunt tamen etiam qui putant, quòd *Spodium Arabum* verum sit *Tabaxir*, seu *Succus lacteus expressus ex Arundine*, seu *Saccharum*.

C A P U T XX.

De Salibus in genere.

SAlia Mineralia dicuntur *Sal commune*, *Gemmæ*, *Nitrum*, *Alumen*, *Sal Ammoniacum*, & *Vitriolum*. *In genere* quod attinet *Salia*: notum est, quòd omnia *tria Regna* subministrent sua *Salia*. *Regnum Vegetabile Salia volatilia* & *fixa*: *Animale* solùm *Salia volatilia*, quia in Animalibus nulla sunt fixa: *Regnum* autem *Minerale* subministrat imprimis *Salia*, quæ *propriissimè* sic dicta *Salia* sunt, quæque in prima sua origine & natura sunt *acida*. Et hæc *salia Mineralia* imprimis originem dicunt ex radice *Salis Naturæ Universalis*, quod alias vocatur *Sal Terræ centrale*: de bujus viribus participant reliqua Salia omnia: nihilominùs pro *diversa natura Matricis* diversas formas induit & indoles; unde pro varietate Concretionum naturalium *salia* suas *specificas* sortiuntur *Differentias*. Et quidem Salia Mineralia magis sapiunt originem nativam. Unde *Sali Universali acidum* suum debent omnia *Vitriola*, *Sulphura*, *Nitrum*, *Sal commune*, &c. quæ ex una radice Salis Universalis oriuntur, & hinc certam inter se proportionem, & quandam cognationem, ratione centri seu originis, habent; utut differant ratione Matricum. Sunt magis *naturalia*, cùm econtra Vegetabilia Salia sapiant *artem*. Aliàs in genere, qui non inelegantem vult discursum & scrutinium Salium, vid. ZWELFFERUM *in Appen. ad Animad. in Pharm. Augustanam*, & postmodùm TACHENIUM, qui elegantissimè Salia pertractavit in *Hippocrate Chymico*.

In genere hoc singulare est, quòd *sal habeat magnam convenientiam cum aqua* & Liquoribus aquosis & succulentis, & in illa liquescat facilè: unde diffluit in Aere humido, & promptissimè dissolvitur in Aqua. Et quidem insinuat sese in poros Aquæ diversissimè, ita si solvatur in *aqua communi Sal commune*, quantum possit dissolvi, & huic *aqua* injiciatur *Sal Petræ*, tunc magna etiam pars Salis Petræ dissolvitur, donec sit saturata Aqua; si adhuc injiciatur de *Vitriolo*, & etiam post Vitriolum de *Alumine*, certa portio de Vitriolo, & Alumine solvitur, prout pororum sufficiet quantitas, ut absorbeant Salia. Est Experimentum hoc GASSENDI. Jam quò majorem convenientiam habent Salia cum Aqua, eò majorem *inimicitiam* gerunt *cum Oleis & Sulphuribus*, ut propterea nullum Sal possit solvi in *spiritu Vini*, si sit rectificatus. Unde & ipsum *Saccharum*, quod est naturæ salinæ, non potest solvi in *Spiritu Vini*, nisi habeat copiosum *Phlegma*; nullo modo, si *spiritus Vini* sit benè dephlegmatus.

culo infundere, cui scilicet impetuosi illi Spiritus immisceri, ideoque condensari possint.

N. 2. *Salia simpliciora* citra Fluxum seu Fusionem destillari volunt, quare ne inter destillandum vi caloris fundantur, duplum, triplum, &c. vel *arena*, vel *Farina Laterum*, vel *Argilla sicca*, *humidave* commisceri solet, quorum beneficio fusio illa præcaveatur.

IV. SUBLIMATIO.

Sublimatio nonnisi *sali ammoniaco* peculiariter ac præcipuè competit, ut & *arsenico*. *Flores* enim *salis communis* uno & eodem Destillationis actu acquiruntur.

V. FIXATIO.

Fixantur salia diversimodè, de quo speciatim suis locis.

VI. LIQUATIO.

Liquari possunt *salia*, si vel *aeri humido* exponantur, vel *liquore aqueo* aspergantur.

Forma Medicamentorum, *seu*

PRÆPARATA SALINA.

1. *Crystalli*, seu *sal purificatum*.

N. Crystalli salis, si simpliciter præscribantur, nihil aliud denotant, quam sal crystallisatione purificatum, sic conficiuntur *Crystalli salis Nitri*, &c.

Excipe *Crystallos salis communis dulces*, de quibus in *Cap. sequenti*.

2. *Sal calcinatum*.

3. *Destillatum*, unde { *Phlegma*. { *Spiritus*. { *Oleum*.

4. *Sublimatum*, *Flores*.

5. *Fixatum*.

6. *Liquor*, *Balsamus*.

CAPUT XXI.

De Sale communi.

SAl *commune* nihil aliud est quàm Salsugo Aquæ salsæ, (marinæ scilicet vel fontanæ) quæ Salsugo Humiditatis aqueæ evaporatione inspissata remanet.

Dicitur *Basilio* Monacho, nobilissimum ac optimum *aroma*. Græcè ἅλς. Arabicè *Meleh*, *Melha*. Germanicè *Saltz*, *Kuchen Saltz*. Gall. *sel*, *sel de Cuisine*.

Duplex salis hujus *genus* occurrit, *marinum* scilicet & *Fontanum*: utriusque *diversæ* sunt *species*.

Primas autem *sal Marinum* sibi vindicat, ac præcipuè *Hispanicum*, in cujus tandem defectus satius est *sal Fontanum*, quod ad manus est, in Præparationibus nostris recipere, quam aliud Salis genus cum sumptu acquirere.

Inter

Omnia *salia* subministrant *spiritum acidum*, plùs minùs varium, pro varietate Salium. Quæstio est; *unde fit, si salia indantur Retortæ siccæ, v. g. sal commune & Nitrum, quod prodeat spiritus aqueus seu humidus?* Respondeo: Istam Humiditatem nihil aliud esse, quàm ipsa salia vi Ignis resoluta. Atomi enim salinæ, per Ignis torturam à se invicem discerptæ, segregatæ & dispersæ, dum cum impetu ruunt in Vas recipiens, se uniunt cum Phlegmate priùs propulso, ex qua unione fit *liquor*, quem nos vocamus *spiritum salis*, vel *spiritum Nitri*, &c. Et quidem cùm Salia soleant fluere in Igne, & sub tali forma dum fluunt & liquescunt, nullas ex se dimittunt particulas, ut exin fiat *spiritus*. Hoc ut præcaveamus, propterea solemus permiscere in Destillatione *Corpora terrestria*, *Bolum* & *Argillam*, *Lutum calcinatum*, &c. ut impediatur Fluor, sive ne fluant & liquescant: sed potiùs, ut dimittant suas particulas salinas, sive Salia sine fluiditate: id quod non necessum habemus in *Destillatione spiritus Vitrioli & Aluminis*. Nam Vitriolum habet adhuc permistas partes metallicas; Alumen partes saxosas. Destillantur *spiritus Salium* per *Retortam vulgarem*, vel per *Retortam tubulatam*, de qua AUTHOR: sed est minùs concinna.

CAPUT XXI.

De Sale communi.

SAl *commune* Concretum est Minerale salsum, constans *acido embryonato Sulphuris mineralis*, seu ut alii dicunt, *acido universali*, jam ad Mineralem naturam per specialia eorum semina determinato. Quod uti cum pingui substantia *sulphur minerale*, cum metallicis Veneris vel Martis Venis *Vitriolum* constituit; ita cum substantia subtili terrea, facile fusili & vitrescibili, in Concretum tale coalescit, quod *Sal commune* constituit. Scilicet non improbabilis videtur Sententia SIMSONIS *in Hydrol. Chymica*, quam hinc inde profert; scilicet *salia* tam *Chymica* quam *salina Mineralia*, ut *Sal marinum*, *Nitrum*, *Alumen*, *Vitriolum*, &c. esse saltem distinctas & speciales Concretiones primi Entis Salium, ita ut specialis *Differentia* eorum dependeat ab his tribus: nempe *sulphureo acido* seu esurino *spiritu*, *Aqua*, & *Glebâ minerali*; a quorum variis solutionibus & mixturis oriatur varietas *salium mineralium* in visceribus terreis. Assertum, ut dico, non improbabile, ulteriori tamen experimentali scrutinio omninò subjiciendum. Esse tale concretum salsum, docet Mechanica chymica synthetica, dum non saltem *acidum fixum silicis* imbibendo *alcali*, cum eo in *sal commune* concrescit, teste TACHENIO *Hipp. Chymic. cap* 5. sed & *spiritus acidus ex sale communi elicitus*, cum *alcali fixo* quovis abit in *sal commune* verum & genuinum, cubiforme, & cujus Cubi mutua impositione ad pyramidale fastigium tandem adscendunt: id quod tam in via humida, dum *spiritus salis* & *Oleum Tartari per deliquium* miscentur, manifestum evadit, quam in via sicca, dum *sal Ammoniacum* cum *sale Tartari* pro destillatione *spiritus salis Ammoniaci tartarisati* sociantur; remanet sic in *Capite mortuo sal duplicatum*, *sali communi* simillimum: ita tamen Alcali fixum cum spiritu acido Salis communis coit, ut plures particulæ terreæ figentis in Alcali unà colliquatæ separentur; ita ut primariò cum salinis particulis, in se reverà volatilibus, licèt mediante Igne colliquatis, immediatam societatem ineat. Nihilominus tamen Sal hoc commune artificiale præ naturali fixius longè observatur, cùm nec in spiritum tam facilè destillari, nec in Flores sublimari queat, ut sal naturale; quod & in Crucibulo fusum in Flores salinos albissimos se elevare solet: quod manifestum evadit, si Objectum quoddam supra Crucibulum teneatur: ita ut in se ipso consideratum sal commune, concretum minerale minùs, seu haud adeò fixum videatur, quin medium sit inter fixum & volatile, inter acidum & alcali, inter salsum & sulphureum, & ad omnem hunc statum dispositum, ut rectè asserit BECHERUS *Supplem.* 2. *pag.* 68. Unde & tam sociabile existit Alcali tam fixo quam volatili præ aliis, ut *citato loco* BECHERUS confirmat, tam in *Amalgamatis Resolutione*, quam *salis Ammoniaci Compositione*: adeo ut Sal commune tam ad fixorum quam volatilium Salium statum tendat. Nam præter acidum spiritum in vulgus notum, & substantiam terreo-alcalinam, ex quibus coalescit, reverà de volatiliori adhuc substantia participat, quam *spiritum bulituosum* vocat HELMONTIUS *de Lith. cap.* 3. §. 31. & *cap.* 4. §. 161. ratione cujus corpora metallica præcipitata volatiliora reddit, ut in Luna ac Saturno corneis manifestum, eaque ad Mercurialem fluxilitatem disponit: hinc & *substantiam Mercurialem Metallorum in sale communi inesse* BECHERUS asserit *Phys. subterr. lib.* 1. *p.* 430.

Præterea quoque & de *sulphure sal commune participat*, dum spiritus ejus non saltem manifestò Sulphur spirat, sed & in Destillatione ejus nonnihil Sulphuris flavi facilè inflammabilis in Receptaculo hinc inde, & Retortæ collo, adhærere observetur. Nec est, quòd vel ex Argilla, vel Bolo, cum quibus destillatur Sal commune, subjectis nempe pinguibus, Sulphur tale quidam derivare velint, quod cùm spiritu salis simul rapiatur ac elevetur: Nam & cum Alumine usto instituta Salis Destillatio paria dat phænomena.

Triplex Salis communis est Differentia: dum est vel *Fontanum*, in Aqua nempe communi solutum, vel *Montanum*, seu *Gemma* seu *Fossile nativum*; vel *Marinum*. *Gemmeum à Fontano differt*, quod hoc plus, illud minus substantiæ terreæ contineat; *Marinum* verò *à Fontano*, quòd illud magis bituminosum & sulphureum sit. *De sale Gemmæ* dicetur *Cap. sequenti*.

Sal Marinum pro varietate locorum *vario modo præparatur*. In Galliæ Provinciis fit sponte, si nempe in Foveis juxta Mare per Æstum marinum colligantur *Aquæ*, & *per calorem Solis* in *sal siccum* maturentur. In Sicilia conficiunt Sal *ex aqua marina*, idque superinjectione *aquæ dulcis*, quem modum videbitis in BARTHOLINO *Cent.* 1. *Epist.* 54. In aliis Regionibus alius esse solet modus.

In

Inter *Fontana* tamen maxima quoque diversitas est, reliquisque laudem præripere videntur *Hallense* ac *Luneburgense*, quibus tamen haud multùm cedit quod in Patria mea *Ussbenia Uvestphalorum* paratur.

Vires. Calefacit, exsiccat, abstergit, dissolvit, purgat, adstringit leniter, consumit superfluitates, penetrat, digerit, aperit, incidit, Venerem stimulat, Putredini, Venenisque resistit.

Hinc convenit internè in Cruditatibus Ventriculi, Appetitu prostrato, Obstructionibus Alvi & Urinæ, Colicis Doloribus, &c.

Externè, in Ulceribus putridis ac serpentibus mundificandis, in Tumoribus simplicibus & pestilentialibus discutiendis, in Combustionum ἐμπυρεύμα extrahenda, in Pruritu & Scabie exsiccanda, in Suggillationibus, Sanguineque extravasato resolvendo ac discutiendo, in Dolore Dentium, Colico, Cephalico, Arthritico, & similibus mitigando, in Oculorum Pterygio absumendo.

N. Ad *salis* hujus *communis* naturam accedunt *Salia Artificialia*, ex Vegetabilibus ac Animalibus incineratis scilicet elicita, unde & iisdem ferè *Præparationibus* subjici queunt.

PRÆPARATIONES.

Præcipua sunt

1. PURIFICATIO. 2. CALCINATIO. 3. DESTILLATIO. 4. EXTRACTIO.

I. PURIFICATIO.

Purificatio Salis communis fit modo vulgari, solvendo in *Aqua*, ac crystallisando.

N. Si solutio hæc ac Crystallisatio aliquoties aliqua modo repetatur, tandem sal commune dulcescit.

II. CALCINATIO.

1. *Decrepitatoria.*

Sal Calore irritatum crepitare solet. Quare ne crepitando Vas destillatorium disrumpat, operæ prætium erit idem *decrepitare*, i. e. *ad Ignem calcinare*, donec ampliùs non crepet.

2. *Fusoria.*

Funditur sal in Crucibulo, sine alio artificio, Igne saltem satis forti adhibito.

Aliter cum Calce viva.

℞. *Sal. com. Calc. viva* an. Misce ac in Anemio calcina Igne violento, ut concrescat. Hinc extrahe *Sal* cum *Aqua communi*, ac coagula.

Vires. *Basilius sal commune* hac ratione cum *Calce viva* ter calcinatum (singulis vicibus cum *nova Calce viva* anatice mistum) adhibet in *Tinctura Lunæ* conficienda. Vide *de Luna*.

III. DESTILLATIO.

Destillatio Salis exhibet *acidam Aquam*, *Phlegma*, *sal volatile*, & *spiritum*. Nimirum

℞. *Sal com.* destilla per se ex Retorta, primò prodibit *Aqua acida*, seu vitriolata; secundò *Phlegma*, cum quo *sal* quoque *Ammoniacus*, seu volatilis sublimatur. Cessa à Destillatione ac repone *Caput mort.* in loco humido, ad attrahendam Aquam (vel aliquota *Aqua* parte irriga,) dein destilla rursum, sic exibit *spiritus acidus*. Hoc repete toties, donec totum *sal commune* in *spiritum* conversum sit, quem in M. B. rectifica.

1. *Spi-*

In *Salis Fontani* verò *Præparatione* observandum est, quòd in ejus confectione semper aliquid de *Felle bubulo* soleat injici, propterea, quia sic facilius granulatur, & in majora abeat Granula. Constat enim sal hoc sale volatili oleoso subtili, quod se jungit cum Acido salis communis, unde hoc faciliùs in talia Granula se coagulat. Quidam loco Fellis bubuli aliquid de *Sanguine Bovis* injiciunt ex eadem ratione.

Usus salis communis est vel *Culinarius*, vel *Medicus*, vel *Chymicus*.

Culinarius est ad conciliandam *saporis* gratiam Alimentis, ad condiendas Carnes, ne tam citò putrescant; sub quo ipso sal volatile ex Carnibus solet imbibere, ut TACHENIUS ostendit: Hinc in esu salis communis nimius ejus usus noxius. Utut enim in Corpore indissolubilis sit, & ultra primas vias non pergat, sed cum Excrementis & Urina iterum excernatur, dum tamen crebriori usu sal volatile Corporis nostri nimis imbibit, facilè tali occasione Acidi dominium & nocumenta in Corpore ex nimio usu augentur.

Usus Medicus est imprimis *internè diureticus* ac *nephriticus*, speciatim ejus *spiritus*. *Externè sal decrepitatum* in discussione ac resolutione, tam Flatuum quàm Humorum serosorum, crebriùs usurpari solet. Hinc v. g. *Sacculus* ex *Milio tosto* & *sale decrepitato* imponitur Ventriculo & Abdomini in Colica flatulenta; Capiti ad arcendam Cephalalgiam à causa frigida, & scorbuticam, & ubi opus est discussione vel resolutione.

Usus Chymicus se exserit in specie in *volatilisandis Metallis*, & disponendis iisdem ad Mercurialem fluxum: item in solvendo Auro, Antimonii Regulo, ac penetrando Mercurio. Nempe curiosum est, ad qualvis Auri solutiones, item Reguli Antimonii hactenus cognitas, sal commune semper requiri, atque quod ex additis Mercurio sublimato, Vitriolo, Nitro & sale communi, saltem salis communis Acidum penetret Mercurium. Huic si sociatur in sublimatione, eundem corrosivum reddit.

Imprimis *Sal Marinum ad Usum Medicum & Alchymisticum est optimum*. Hinc Spagyrici, quando volunt hieroglyphicè, seu recto nomine innuere *sal marinum*, solent illud vocare *optimum Condimentum, quo nemo carere potest*. Ex hoc optimus fit *spiritus*, egregiè *lithontripticus*, & quidem valdè commendat HELMONTIUS contra Lithiasin, *in Tr. Lithiasis* inscripto. Et sunt qui putant, quòd sal marinum magis participet de sale centrali, sitque magis excoctum à calore radiorum solarium.

I. PURIFICATIO. Repetita *Purificatione* per *Fusionem*, In Aqua *solutionem*, ac *Crystallisationem*, sal commune tandem in *Calcem* seu *Terram* insipidam converti potest teste BORRICHIO *de Ortu & Progr. Chym. pag.* 82.

II. CALCINATIO. 1. *Decrepitatoria*. Antequàm *sal commune* in usum Chymicum adhibeatur, necesse est, ut *decrepitetur*. Quando enim Sal calcinatur, aliquantisper crepitare sentitur, & dicitur hoc inde *sal decrepitatum*. Observandum autem est, quòd sal marinum longè magis crepitare soleat, quàm sal commune fontanum. *Decrepitationem* hanc HAUPTMANNUS *in Acidulis Horn-Husianis*, attribuit pauco *Nitro*, sali communi adhærenti: cùm notum sit, quòd Nitrum quovis calore, præsertim igneo, crepitare, &, si vehementiùs tractatur, dissilire soleat. Alias etiam Crepitatio hæc ex *particulis aqueis*, in Salis communis Crystallisatione concentratis, Ignis actione erumpentibus, & claustra Granulorum dissilire facientibus, derivari potest.

2. *Calcinatio Fusoria*. *Sal* sic *fusum* si post refrigerationem per deliquium fluat, constituit *sal* illud *solutum*, seu *Aquam salis Paracelsi*, qua in diversis Præparationibus Chymicis, speciatim *Quintæ Essentiæ Vegetabilium*, parandis utitur; Confer. FEBURE *Chym.* ubi *de Quinta Essentia Vegetabilium*.

Aliter cum Calce viva. Ex *sale communi*, æquè ac ex *Nitro*, per Calcinationem cum *sulphure*, aut *Carbonibus*, aut cum *Calce viva*, producitur Alcali fixum. V. g. *cum Carbonibus*: *sali communi*, dum in Fusione est, *Carbonum fragmenta* adjiciuntur, quæ cum sale flammam concipiunt, & detonantur. Hæc *Carbonum* adjectio tamdiu continuanda, usque dum Materia non ampliùs strideat, & ferè alcalisata fuerit. Calcinatio hæc Salis cum Calce viva revocat in mentem *spiritum* illum *volatilem urinosum* reverà singularem, qui elicitur destillando ex *spiritu salis acido*, *Calci viva affuso*: Conf. LUDOVICI *Pharm. pag.* 445. item de *sale Tartari pag.* 39.

III. DESTILLATIO. Per se *sal commune destillari nequit*, quicquid dicat AUTHOR; sub intensiore enim Igne fluit, quo fluore implicatæ particulæ nullum faciunt secessum à se invicem, quin potiùs perforant Vasa terrea, & ita sal perditur. Ergò sal commune, vel mediante adjectione *subjecti terrei* Fluorem impedientis peragitur, vel mediante *Flatu*, vel per *Retortam tubulatam* mediante instillatione guttularum *Aquæ simplicis*: qui duo posteriores modi etiam quandoque conjunguntur.

1. Spiritus Salis, sive Oleum Salis communis vulgare.

℞. *Salis communis* ℔. ij. impasta vel malaxa cum *Argilla figulina*, *Bolive Armen.* ℔. iij. ad v. & ultra, inde forma *Orbiculos*, quos ad duritiem exsiccatos, impone Retortæ terreæ Luto obductæ, vix ad medietatem implendæ, jungatur Recipiens satis capax, & servatis Ignis gradibus, donec Phlegma egressum sit, ultimò pelle forti Igne continuando eundem, donec *Spiritus albi* prodierint: *Spiritum* hunc rectifica, *Phlegma* vel in Mar. Baln. abstrahendo, vel si mavis evaporando.

N. 1. Si *Terram sigillatam* loco Argillæ sumpseris, præstantiorem elicies Spiritum. Quinimò *Sal* cum triplo *Arena* vel *Farina Laterum*, vice Argillæ misceri potest.

N. 2. Quandoquidem in prima Destillatione Salis portio minima in Spiritum resolvitur, nonnulli *Caput mortuum* in *Aqua communi* coquunt, & *Sal commune* inde extractum, ut priùs destillant.

Alii *Sal extractum* cum *Spiritu* illo priori miscent, aliquamdiu digerunt, & deinde cum *Bolo* & sim. destillando, totam Salis substantiam in *Spiritum* transire faciunt. *Crollius*, *Sennertus in Inst. lib. 5. part. 3. c. 5. Beguinus*, *Agricola*.

N. 3. Impastatur *Sal* ne fluat, quippe si fluxerit, vix *Spiritus* ascendet.

N. 4. Alii

℞. *Aluminis ust.* part. ij. *Sal. com.* p. iij. destillantque: verùm Spiritum Salis communis purum hac ratione acquiri non videtur verisimile, imò in examine constat, ejusmodi Spiritum vim suam ab Alumine potiùs obtinere, quam à Sale communi.

Vires. Diureticus est & Lithon tripticus, tartareamque Mucilaginem potenter resolvit, unde utiliter adhiberi solet in Obstructionibus Epatis, Lienis, &c. in Hydrope, Ictero. Extinguit Sitim mirabiliter, absumit corrodendo & sine dolore quicquid in Vulneribus aut Affectionibus aliis putredine corruptum est.

Mixtum cum *Oleo Terebinth. Cera*, *Chamomil. Verbasci*, & sim. Dolores podagricos sedat; Tophos discutit, &c. Sanat quoque Membrorum Contracturam ac Ariduram.

N. Ad eundem modum eliciuntur & *spiritus ex salibus Artificialibus Vegetabilium*, quorum *Vires* licèt ex Plantis suis aliquo modo conjecturari possint, (e. gr. ex *Sale Absinthii* elicitus *spiritus stomachicus*, &c.) attamen Spiritus Vegetabilium in genere omnes sunt acidi, instar spiritus salis communis incidunt, resolvunt, &c.

2. Spiritus Salis compositus.

℞. *Sal. Nitri puriss.* & *Sal. com. decrepit.* (vel *fusi*) ana. M. cum dupla vel tripla quantitate (alii quadrupla) *Argille sicca*, & exinde more solito Igne nudo *Spiritum* provoca.

℞. *Hujus spir.* ℔. 1. *sal. com. fusi* ℥ iv. digere aliquamdiu, ut nimirum sal commune adjectum solvi possit, & protinus per Retortam destilla. Augebis hac ratione *spiritum*, & fortiorem reddes; quem eodem planè modo cum *novo sale communi* fuso, eadem quantitate sumpto; pro libitu toties augebis, quoties placuerit. Abstrahe ab hoc spiritu *Flegma*, & deinceps eundem rectifica per Retortam. *Untzerus*, *Agricola*.

Vires. Maximarum est virium in Hydrope, intrinsecùs & extrinsecùs adhibitus, confert itidem in fistulosis Vulneribus,

(*Spiritum salis rosatum*, vid. *suprà spiritum regium.*)

3. Spiritus salis communis viridis.

℞. *Fragmenta Laterum*, indantur Ollæ, ignientur in Fornace

---

1. *Addenda* ista *Sali communi* sub *Destillatione*, sunt vel *Boli communis*, aut *Argilla* nonnihil calcinatæ, aut *Terra sigillata* part. iij. estque *Modus* AUTHORIS *No.* 1. vel *Alumen ustum*, vel *Laterum fragmenta*, ut ita his separentur a se invicem Particulæ salinæ, ne in Igne possint confluere. Vulgariter sic præparatur Spiritus Salis. Nec est quòd AUTHOR *Nota* 4. existimat, Spiritum Salis cum Alumine usto destillatum vim maximam ab Alumine obtinere, cùm in Alumine usto seu calcinato nil ampliùs supersit.

In genere *Spiritus Salis communis ritè paratus*, & qui usui tam Chymico, quam Medico inservit, sit.

1. *Rectificatus* tam à Phlegmate, quàm à Substantia stypticoterrea, ut striatus prodeat: vid. WEDELIUS *Pharm p.* 198.
2. *Odoris non injucundi.*
3. *Coloris ex flavo viridescentis.*

Quas optimè expressit conditiones BOYLE *Tr. de insido Experimentor. successu p.* 60.

Usus Medicus hujus *Spiritus* est, quòd sit egregiè *diureticus* ac *lithontripticus*, tartareamque Mucilaginem, ut dicit AUTHOR potenter resolvat; quod utut suo modo de Spiritu Salis communis etiam intelligendum sit, tamen in specie de spiritu salis marini ultimo Reverberii Igne destillato, & qui non purè acidus, sed quodammodo salsus existit, ut dicit TACHENIUS *Hipp. Chym. p.* 97. hoc interpretandum est. Imprimis spiritus salis convenit in Hydrope, partim quod Urinam blandè moveat, & ita Aquam Hydropicorum per diuresin eliciat, partim & quòd Sitim eorum egregiè extinguat, si cum potulentis permisceatur. Cùm itaque egregium habeat usum diureticum, ulteriùs hunc intendit RHUMELIUS *in Scriptis pag.* 171. dum *Spiritus salis communis* part. iij. addit *Salis volatilis Succini* part. j. mista hæc per digestionem unire invicem, hinc per filtrationem depurare, sicque Spiritum hunc sub nomine *spiritus salis succinati* pro scopo diuretico & antihydropico asservare solet, cùm sal volatile Succini sit Diureticorum apex. Utut etiam *spiritus salis* sit admodùm acidus, affusus tamen Concretis durioribus, v. g. *Testis Concharum*, *Lapillis Cancrorum*, vel aliis Testaceis, in specie *Testis Ovorum Struthionis*, post factam effervescentiam & solutionem, acrimoniam suam acidam amittit, & saporem salsum acrem pungentem, quasi lixivialem, acquirit, qui abstractus per deliquium suggerit *Liquorem* salsissimi saporis, sed planè singularem, qui in Affectibus diureticis, & diuresi opus habentibus Urinam potenter provocat, nephriticis in casibus admodùm utilem; utut *Solutio* hæc in recessu adhuc habeat Acorem suum satis intensum, eùm instillatione *Salis Tartari*, vel alius Alcali fixi, possit præcipitari. Sic, si solvatur *Lapis Nephriticus* in *spiritu salis*, & ita fiat *Liquor*, erit egregius Liquor in Calculo: qualium Liquorum Nephriticorum descriptionem dedi *superiùs*, ubi *de Calce viva*. Porrò spiritus salis in Peste, pluribusque aliis Affectibus, mirè solet commendari: & propterea etiam conficiunt quidam *Elixir Proprietatis* cum *spiritu salis*, loco Spiritus Vitrioli vel Sulphuris, seu, quod idem est, loco *spiritus Vitrioli philosophici*, qui etiam nihil aliud est, nisi spiritus salis rectificatus, ut superiùs monui. Egregium quoque est Stomachicum, omnia salia volatilia urinosa seu alcalia Corporis nostri præcipitat & temperat, unde *Refrigerare* dicitur.

Quoad *Usum Chimicum* dubium est: *spiritus salis ritè paratus*, *solus & per se queat solvere Aurum absque nempe Nitri consortio*? Affirmare videtur ZWELFFERUS *in Mant. Hermet. pag.* 322. & 324. quod & per Experientiam singularem comprobat BOYLE *loco citato pag.* 129. item TACHENIUS *citato loco*, & *Morb. Princ. pag.* 124. ubi splendorem priùs per ignitionem ab Auro detergere monet. Conf. AUTHOR *No.* 10. Non videtur res simpliciter neganda, quin totum negotium in artificiosa spiritus Salis præparatione & concentratione consistere videtur; & quidem spiritus Salis potest concentrari, seu à Phlegmate denuo separari, ut acquiratur spiritus Salis acidissimus. *Modus est* hic: si scilicet in *spiritum salis* injiciatur *Lapis Calaminaris*, qui imbibit omnem spiritum salinum, & relinquit Phlegma. *Lapis Calaminaris* ita impregnatus, destillatur per Retortam fortissimo Igne, & ita prodit *spiritus salis rectificatissimus*, & ab omni Phlegmate separatus, qui dicitur *spiritus salis concentratus* à GLAUBERO, qui spiritum hoc modo paratum commendat in solvendis Metallis, imprimis Auro, sine additione. Interim nullo modo potest solvi Aurum per Menstrua corrosiva, nisi participent de sale communi, quo posito promptè solvit Aurum: & quidem non solum solvit Aurum spiritus salis ritè paratus & rectificatus, sed etiam simul secum per Retortam vehit: vid. ZWELFFERUS *loco allegato*: sicut abstractus *spiritus Nitri* seu *Aqua Fortis* à *sale communi* reddit *spiritum salis* Aurum solventem, *sale mirabili nitroso Glauberi* in fundo remanente, imò & *sal commune Aceto destillato* sæpiùs impregnatum, *spiritum Auri solutivum* suggerere affirmat HOFFMANNUS *in Clav. Lib.* 3. *cap.* 9. *pag.* 202. §. 15.

Cæterùm de *spiritu salis* ejusque *Oleo*, quomodò *Auro potabili* accommodari possit, vid: *in Epist.* PLAUNI *ad Matth.* quæ reperitur *in Theatro Chym vol.* 6. *pag.* 465.

2. AUTHOR *No.* 2. *spiritum salis compositum* habet ex *Nitro* & *sale*. Verum hic maxima ex parte est *spiritus Nitri*, participat tamen aliquid de spiritu halituoso sulphureo salis.

3. *Spiritus salis communis viridis* ab AUTHORE *No.* 3. insinuatus, faciliùs parari potest, si Lateres candefacti in solutione salis communis extinguantur, ac posteà destilletur.

Sed

nsce calcaria; Ollæ huic alia superposita sit Olla, *Sale* aliquatenus adimpleta, quod ubi vi caloris liquefactum fuerit, pertunde fundum Ollæ superioris, ut Sal fusum in ignita defluat Laterum Fragmenta, cumque iisdem misceatur. Ex his igitur destilletur *spiritus* per Retortam, ut moris. *Sennertus in Instit.*

N. Idem perfici potest, si *Sale* in Cella liquefacto *Fragmenta Laterum* ignita imbuantur.

4. *Spiritus Salis communis corallatus.*

℞. *Sal. comm.* ℔. iii. vel iv.

Corallor. tenuiss. tritor. ℔. *s.* M. lævigando super Porphyrite, posteà Igne destilla vehementissimo in Excipulum capacissimum, & *spiritum Salis* accipies unà cum *spiritu Corallorum*.

N. Addere potes & *Sabulum*, ut Fusio impediatur.

Vires. In Affectibus Cordis, Palpitatione scilicet, & similibus maximarum est virium.

Dosis ℈ß.

5. *Spiritus Salis dulcis.*

℞. *Spir. Sal. com. optimè dephlegmati, spirit. Vini opt.* ana. M. destillentur ter vel quater, sic unientur inseparabiliter & dulcescent.

(*N. 1. Dulcis* dicitur, quia mitior, rodente aciditate hebetata à spiritu Vini.)

N. 2. Eandem *dulcedinem* consequi poteris, si vel *spirit. Vini*, vel *Olo. Tartari*, vel *Faces Vini* ab initio destillationis cum *Sal. com.* commiscueris.

N. 3. Exuitur quoque *spir. Sal. com.* vi corrodente, ac velut maturescit, dulcescitve, si dephlegmatus, Vase firmissimè clauso, trimestri spatio in Cineribus continuo atque æquali Calore tepentibus (qualis est Solis æstivus) digeratur.

Vires. Egregium præservativum est in Peste, arcet enim omnem Putredinem; Ventriculum cum Visceribus reliquis in optima conservat dispositione.

Solvit *Corallia*, &c. quinimò & *Solis tincturam* extrahit. Vide *aquam temperatam Basilii in spiritu Vini*, *Lib. 4. Class.* 2.

Usus. Cum *Sacchare candido* in formam *Electuarii* misceri, singulisque diebus jejuno Ventriculo assumi poterit. *Hartmannus in Pract. loc. de Pest. Sennertus in Inst. Tentzelius, Gluckrat*, &c.

6. *Aliter.*

℞. *Sal fusum*, solve *in aqua pluvia destillata*, filtra, inspissa, ac repone ad crystallisandum. *Crystallos* has exemptas, vicibusque aliquot (10.) uti dictum, solutas & crystallisatas, (sic dulcescent) imbibe cum *spirit. vini*, formaque *Globulos* cum *Argilla*, destillaque ut moris est.

Vires. Præter virtutes jam descriptas, insigne exhibet *menstruum* ex rebus ferè omnibus *Tincturas* extrahere idoneum. Insuper Herniam carnosam consumit, si quotidie ter illinatur, maneque ac vesperi ejus gutt. sex assumantur. *Agricola.*

7. *Spiritus Salis communis dulcis compositus.*

℞. *Spir. Sal. com. compositi*, ac *Alcohol vini* ana. M. ac uni circulando, cohobandoque.

Vires. Adeò resistit Siti, ut Hydropici usu illius aliquamdiu à Siti liberi reddantur; prodest etiam Ictericis, Lumbricos potenter expellit: extrinsecùs lenit Podagram, si cautè illinatur, imò quicquid de *Oleo*, *spirituve Salis com.* apud *Paracelsum*, aliosque modernos Authores legitur, idipsum huic potissimùm adscribendum est.

Dosis g. 6. ad ℈ß. in *vino* vel *alio Liquore*. *Hartmannus in Croll. Tentzelius, Untzerus.*

8. *Spiritus Salis communis vitriolati diureticus.*

Fit ex leviter calcinati *vitrioli* & *Sal. com.* tosti partibus æqualibus, cum *Bolo* vel *Terra figulina Globulis* confectis (meo damno expertus, Vitriolum his non sufficere ad cohibendum fluxum, fixitatemque Materiæ:) more verò communi *spiritus* evocatur, qui posteà per rectificationem à *Phlegmate* liberatur.

Dosis gutt. vi. matutino tempore cum *Brodio Decoctionis Petrosel.* Ex communicatione *G. Horstii* habuit *S. Clossaus.*

9. *Spiritus Salis Essentialis.*

℞. *Salis Hallensis* ad albedinem calcinati (qui hac in opera reliquis præfertur) ℥ii. Imbibatur *Ol. Sal. com. marini vel montan.* ad consistentiam Pultis liquidioris: fiat clauso Vase Digestio, quousque spiritus cum Sale communi calcinato unitus siccatusque sit: affunde *alium* imbibendo, desiccandoque toties, dum Sal ulteriorem proprii sui spiritus incorporationem recuset, & ex colore aureo, odoreque suavi dignoscas, Destillationis tempus instare; quam si per retortam institutas, exibunt *Fumi* albissimi, qui in *aquam* convertuntur, & rectificatione opus habent.

Vires. Dicitur ex *Auro Tincturam* absque Corporis dilaceratione allicere. Est insuper remedium sistendis in momento Vomitibus dicatum & certum, idque indifferenter, & in omnibus Morbis.

Dosis gutt. 3. in *syrupo*, *Juscalo*, vel *vino*.

Ex communicatione *S. Closssi.*

10. *Spiritus Salis communis dulcis, Solem solvens.*

1. Extinguantur *fragmenta Laterum* 5. aut 6. vicibus in *Oleo Sal. com.* posteà destillentur, prodibit *spiritus* subacidus, qui in vola *Solis Folia* & *Margaritas* solvere creditur. 2. *Flos Salis*, sive *Crystalli Sal. com. dulces* collo Retortæ post Destillationem affixi, longoque tempore cum *spiritu Vini* digesti idem efficiunt. 3. Solus *spiritus Sal. com.* vi Circulationis diutioræ caudam suam devorat, id est, Acedinem suam innato suo Balsamo dulcificat. 4. Idem cum *spir. ardente Saturni* mixtus aliud *menstruum* dulce præbet *Solis solativum*. 5. Ex *spiritu*

Sed minus hic obtinebitur spiritus, acido ejus Laterum substantiam rodente, & ita in eadem coagulato. Præterea nec *color* hic *viridis* per se est talis, sed virorem babet ab adjunctis Lateribus, quæ sub destillatione solvuntur à spiritu Salis.

4. AUTHOR *no.* 4. insinuat *spiritum Salis corallatum*; sed parum sic obtinetur, Coralliis Acidum imbibentibus.

5. 6. 7. *Spiritus Salis dulcis* & *Crystalli dulces* fiunt duobus modis; vel *per se diuturna Digestione*, vel *per Addita*. Per *Addita*, v. g. cum *spiritu Vini probè rectificato* in duplo addito, secundùm *modum* AUTHORIS *no.* 5. 6. & 7. quatenus nempe mediante longa digestione & cohobatione obtunditur & diluitur acidus Salis sapor, & ita mitior redditur, ut fiat blandus & suavis gustui, quod usu communi *dulcificari* dicitur. Pro excitando appetito est egregius *dosi* gutt. x. ad xx. vel xxx.

Hunc *spiritum Salis dulcem* vocant quidam *aquam temperatam Basilii Valentini*: & nituntur ex *Croco Solis* cum eodem elicere *tincturam*. *Sed* non est iste, quem Chymici postulant. Potest interdum loco spiritus Vini recipi *spiritus appropriatus* v. g. *spiritus Theriacalis*, & fit *spiritus Salis dulcis theriacalis*, egregium pestilentiale. Promptiùs quidam parant *spiritum Salis dulcem*, scilicet in *spiritum* infundunt priùs *radicem Liquiritia*, & hunc infundunt *spiritui Salis*: sic enim tantùm terna destillatione opus esse dicunt, donec spiritus Salis dulcescat. Quidam compendiosiùs parare volunt *spiritum Salis dulcem* hoc modo: *Sali communi* addunt *spiritum vini*, hæc cum *Argilla* miscent, & una vice destillant *spiritum Salis dulcem*. Cæterùm *Cohobatio* est melior.

6. Observanda autem hic est *crebrior* ista, quam AUTHOR *num.* 6. insinuat, *solutio & Crystallisatio*, de quo *Processu* relatum fuit. Ex *Salis* ℔iii. post crebriores Solutiones & Crystallisationes vix ℥v. vel ℥vi. *Crystallorum dulcium* remanent; quæ cum *spiritu Vini* digestæ suavem huic saporem & odorem conciliant. *Sal* hoc dulcificatum cum *Calce* aut *Foliis Solis* mixtum, & leni Igne fusum, instar Sanguinis rubescit, & pro *medicina universali* & summo *Cordiali* commendatur.

Dulcificatur quoque seu mitior redditur *spiritus salis* per *Alcalia addita*, & infringitur, & in Sal commune redit, & spirituosum Phlegma volatile acidum suggerit.

Multi nituntur parare *spiritum salis dulcem per se*, sine adjectione tertii, per diuturnas Digestiones; sed res est frustranea: magis *in forma sicca Crystalli salis dulces* obtineri possunt, quam spiritus dulcis in forma liquida: imò sine vel cum addito acidum infringente, vel ultimo Ignis examine, quo spiritus acido-salsus ferè prodire dicitur, *non arbitror spiritum salis dulcem per se haberi posse*.

8. In Destillatione *spiritus salis vitriolati diuretici* de spiritu Vitrioli nil prodit, nisi forsan Sulphuris ejus volatilioris aliquantulum assurgat; est enim ponderosior Vitrioli spiritus, quam ut tam facilè adscendere queat.

9. In Destillatione *spiritus salis essentialis* nil aliud prodit, quam spiritus Salis concentratus, seu rectificatissimus; sub cujus destillatione adhuc *Bolus* addenda venit, ut rectè movet HOFFMANNUS *in Clavo pag.* 638.

11. Modum destillandi instillatione guttarum *aqua communis*

spiritu Rosis Majalis & sole calcinato sic alia *aqua solutiva*, dulcificata longa digestionum & irrorationum serie, quæ *solem* in *Liquorem* volatilem potabilemque evehit.

Ex communicatione *ejusdem*.

21. *Crystalli salis communis dulces, seu spiritus salis communis coagulatus.*

F. Retorta terrea, ampla & fortis, quæ in superiore Ventris capacitate Fistulam habeat, in medium Retortæ corpus ponè desinentem. Huic Retortæ impone *sal. commun.* vel quod melius, *Hispan.* seu *marini* ℔. iii. vel iv. Receptaculumque adapta capacissimum, cui si libet Aquam infundere, licet; adde Ignem per gradus, donec Sal commune fluat, tum per Fistulam guttula una vel altera *aquæ frigidæ* immittatur, ut (Fistulæ orificio statim obstructo) in Retorta *spirituum* copia mediante Humiditate elevetur, inque Receptaculum propellatur. Continua hoc ipsum, donec Sal commune in *spiritum* ferè sit redactum. Dephlegmetur dein destillatum, evaporetque humiditas: reliquum exponatur ad crystallisandum f. a. sic *Crystalli* colligi possunt Sacchari dulcedinem referentes, solubilesque per deliquium.

Vires. Sudorificum est, Hydropicorumque Sitim non minùs ac spiritus ille Salis dulcis compositus arcet, quippe nihil aliud est, quam *spiritus salis coagulatus*, unde quoque essentialem humiditatem, quæ multùm in Hydropicis exhauritur, maximoperè adjuvat, Ventriculumque ac Viscera reliqua confortat, Malignitatem in Peste pestilentialibusque Febribus potenter discutit.

Dosis gr. 5. 6. 7. ad 20.

N 1. Si ad *sal. com. exsiccat.* ℔. i. addideris *Carbonum pulverisat.* ℔. ii. optimeque miscueris, ex ℔. i. *sal. com.* accipies *spiritus* ℔. ß. *Hartmannus in Croll. Keslerus* 4. *Cent.* 79. *Agricola*.

N 2. *Crystalli* hæ cum *Auro* imprægnatæ nobilissimum exhibent Confortativum. Fitque sr *Crystallorum* p. 6. cum *Auri foliat.* p. 1. aliquot horas in Crucibulo sub Tegula reverberetur. *Agricola*.

N 3. *Keslerus* docet & Follem adhibere, cujus rei gratia retortam habere duplicem Tubulum oportet: alterum frigidæ immittendæ, alterum Folli introimittendo inservientem.

22. *Flores Salis communis.*

Quemadmodùm in Succini destillatione Flores Salis volatilis titulo elevantur, parietibusque ac collo Retortæ adhærescunt; ita & destillatione *spiritus Oleive salis* tandem Ignis vehementia *flores* ascendunt, quos collige.

Usus horum varius est, ad crassum Phlegma incidendum corruptosque Humores à Putredine vindicandos.

N. 1. Sunt qui cum *sale Ammoniaco* sublimant, verùm decipiuntur, si Flores Salis simpliciter inde sibi imaginantur.

N 2. Fiunt etiam *Flores salis*, si in rectificatione *spiritus* ac *Olei salis*, id quod residuum fuerit, fortiori Igne sublimes.

N. 3. Si Destillatio facta sit cum *Alumine*, *Caput mortuum* Aeri aliquamdiu expositum, ac iterum Destillationi subiectum, plus Olei ac Florum suppeditabit; potest hoc aliquoties repeti.

23. *Alius spiritus, seu Oleum Salis communis, unde Crystalli dulces.*

℞. *Sal. com. marini* crebris solutionibus (in *aqua pluviali* vel *Fontis destillata*) filtrationibus & coagulationibus optimè purificati ℔. vi. adjice *dissolventis vitriolati & mellifini ex Vegetabili & Animali parati* (id est, *Aceti ex Melle falli*) q. s. præmissa Digestione destilla gradatim ac cautè, ex Retorta terrea vel vitrea, Luto probe munita in Receptaculum capacissimum. Sic elicies *spiritus* aqueos sulphureos ac vitriolatos, dulces acidosque, qui firmissimè Sali reconditi inhærent: (gradatim ac cautè destillatio hæc peragenda est: oportet enim ut Vas incandescat, purpureo tamen non claro colore, ne scilicet Sal commune fluat, & in hoc gradu immorari decet per dies ac noctes 8.) Post *spiritus nebulosos* (in quibus *primum Ens Metallorum* resolutum est) exhaustos, tandem ad collum recipientis sublimabitur *Terra foliata*, instar Nivis albissima, vel etiam flava (qui *Mercurius*, aut *sulphur Philosophorum* nuncupatur,) *spiritum* destillatum, ut & *Terram* conjunge, abstraheque *Phlegma* solummodò insipidum VB. calore lentiss. reliquum repone ad crystallisandum f. a. Et hoc repete, donec nullæ amplius *Crystalli* concrescant, & id quod exstillat aciditatem sapiat. Tunc ab opere desistendum, & in fundo Cucurbitæ quærendum verum *salis communis Oleum vitriolatum*.

Vires. *Crystalli* hæ, etsi sapore dulces, admirandæ tamen sunt virtutis, adeo ut vel per se seorsim, vel cum *Oleo suo* debita proportione permiatæ, verum sint *solis Menstruum dissolvens*, quod proprietates ejus ob virtutes vitales, vegetantesque locupletat & exacuit.

24. *Oleum Salis communis rubrum.*

℞. *Sal* fusum *aceto* sufficienter imprægnatum, misce cum *silicibus* grossè contusis & destilla ex Retorta per Arenam: prodibit primò *spiritus flavus*, posteà *Oleum rubrum*.

N. Imprægnatio illa fit ut moris. Nimirum

Sali communi fuso superfunde *acet. destill.* & abstrahe per Arenam: iterum superfunde *novum acet. destill.* & rursum abstrahe: hoc toties repetendo, donec Materia optimè sit putrefacta & nigra.

IV. EXTRACTIO.

Unde

Tinctura Salis communis.

℞. *Salis calcinati* q. v. solve in *aqua still.* & coagula, idque repete tantisper, donec Sal purum sine Fæcibus dulce reddatur Hinc

℞. *Hujus* p. ii. *Aluminis usti* part. 1. destilla Igne nudo paulatim, donec spiritus omnes propulsi fiet: *spiritum* hunc rectifica vicibus aliquot (4.) Dein ex *Capite mortuo sal* cum *aqua destillata* elicito, idque optimè solutionibus ac coagulationibus purificatum calcina in Phiala ad rubedinem (fit spatio mensis). Huic demum superfunde *spiritum priorem*, digere, & elicies *Tincturam rubicundam*, quæ nec recuba per Retortam propelli.

Vires. Sudorificum ac Diureticum est insigne, tartareas Mucilagines incidit, Putredini omnigenæ resistit, corroborat itaque Balsamum nativum, adeoque usus præcipui astic Peste, Febribus, Hydrope, Calculo (atterit nimirum), Obstructione Epatis, Lienis, &c. Quinimò & Sanguinem mundificat, unde maximè prodest in Cutis pruritu. Doloribus arthriticis, & similibus. *Dosis* à ℈i. ad ℥i.

CAPUT XXII.

De Sale Fossili, seu Sale Gemmæ, & Indo.

SAl Gemmæ Salis communis genus est, quod in *Fodinis* Lapidum frangitur, specieque Crystallorum splendens eruitur, unde *gemmeum* à *Gemmis*, ob colorem nuncupatur, dicitur aliàs *sal fossile*. Germ. *Steinsaltz*.

Vires.

---

munis in *Sal fusum* describit AUTHOR *No.* 21. & conferri etiam potest KESLERUS *in Process.* c. 3. n. 21. & 23. ubi simul modus destillandi spiritum Salis per Retortam cum Follo, adeoque mediante Flatu. Dum destillatur spiritus cum guttis Aquæ simplicis simul *Crystalli* obtineri solent, quæ dicuntur *Terra Mercurificans Becheri*, quæ hoc modo adhæret lateribus; nil tamen aliud esse videntur, quàm ipsa Salis ex guttarum frigidarum instillatione desilientia substantia, ac particulæ parùm à Sale communi, nisi subtilitate, differentes, ac puritate. Par ratio *illarum* videtur, quæ *per flatum Follis* elevantur.

GLAUBERI *destillatio*, quam habet in *Furno Philos. P.* 1. *pag.* 21, dum *Carbones* candentes in *aqua solutionis salis communis* extinguit, & postmodùm ita destillat, Furno nudo, suo Receptaculo instructo, nil valet: nam parum suggerit spiritus, qui etiam est adulteratus & fuliginibus Carbonum permistus,

22. In Destillatione spiritus solent se quoque sublimare *Flores Salis*, sed in minutissima quantitate, & parum sub iis est.

CAPUT XXII.

De Sale Fossili, seu Sale Gemmæ, & Indo.

SAl *fossile* sive *Gemma* est illud, quod foditur ex Terra, imprimis in Polonia, Essentialiter idem est cum *sale communi*, quoad effectus; consistentia imprimis differens. Interim notabile est, quod *sal Gemmæ Polonicum* in suis Mineris & levius sit ac mollius, quod etiam, postquam Aeri fuerit expositum, tum & gravius & solidius evadit, adeò ut Massa, quam

Vires. Hoc etsi easdem vires cum Sale communi obtineat, substituique eidem queat, rarioris tamen usus est in Praxi Medica: crebrioris in Chymica, ubi in Solutionibus Metallorum Sali communi antecellit. Commendatur tamen peculiariter *Foresti* experientia ad stercora dura eliquanda, adeoque ad colica Tormina arcenda intùs & extùs; *l.* 21. 5.

PRÆPARATIONES.

Omnes *præparationes* subire aptum est, quas Sal commune: attamen præcipua quæ ex illo in usum veniunt, sunt

1. Spiritus Salis Gemmæ: spiritus Salis Gemmæ fusibilis Mercurialis.

Fit eodem modo, quo spiritus Salis communis. Nimirum *sal Gemmæ* miscetur cum triplo *Argillæ* vel *Sabuli*, &c. destillaturque per Retortam Igne nudo.

2. Balsamus Salis Gemmæ, seu Liquor.

℞. *Salis Gemmæ* ℔ii. fluat ad Ignem, & posteà solvatur in *aqua pluv. destill.* Filtretur coaguleturque. Has operationes liquefactionis scilicet, solutionis, filtrationis & coagulationis tantisper repete, donec Sal Gemmæ ad summam subtilitatem fuerit perductum, quod inde cognoscitur, quando ejus particula ad Candelam admota statim liquescit.

Vires. Arcanum summum est in Rupturis, intùs & extùs adhibitum.

Intra Corpus dantur quotidie guttæ aliquot (3. 4. 5.) cum *Extract. Consolida*. Extùs fiat Illitus. *Hartmannus in pract.*

N. Mentio quoque apud Veteres fit *salis Indi*, de quo ambigitur quid propriè sit. Sunt nimirum qui contendunt non Salis esse genus, sed *saccharum*, *Salis* nomine insignitum (ob similitudinem quam cum Sale habeat.) Verùm enimvero rectiùs sentire videntur, qui id peculiare genus *salis Fossilis* faciunt, ejusque loco, cùm rarò, vel nunquam in nostras regiones transportetur, *sal Gemmeum* recipiunt: E. g. in *Pilulis de Lapide Lazuli*, & similibus.

CAPUT XXIII.

De Sale Nitro.

SAl Nitrum est Sal Sulphureum, seu φλόγιστον, salsu-amarum, ex Terra pingui excoctum.

N. Etsi præter *Nitrum Antiquorum*, quod planè nobis incognitum est, *triplex* dari possit: Nimirum 1. Quod ex *Terra* attrahitur. 2. Quod *Muris lapideis* adhærescit. Et 3. Quod *Scopulis* seu Rupibus adnascitur. Attamen Officinis nostris nonnisi unicum usitatum est. *Primum* videlicet, idque excoquitur ex Terris desertis ac pinguibus, sive Pinguedo illa è Terræ Archæo sit immissa, sive aliunde introducta. Introducitur enim e. g. Urinis atque Excrementis Animalium ac Columbarum.

(*N. Nitrum* loci natalis ratione sæpè multum de natura *salis Ammoniaci* participat.)

(*Nitrum nativum Alexandrinum* rosei coloris est, ejusdem *Neapolitanum*, flavescens *Putrolanum*.)

Chymicis dicitur *Cerberus Chymicus*, *sal Infernalis*, *sal sul-*

quam unus Homo potuit portare in Fodina, per aliquot dies & noctes Aeri exposita, vix à quinque Viris possit auferri. Id quod valet tantùm de Sale Gemmæ Polonico: Conf. M. A. N. C. *Anno 2. Observ.* 78. *pag.* 153. *&* 396. Parili ratione *sal Gemmæ in Fodinis Calabriæ* est mollius, ita ut variæ figuræ ipsi imprimi queant, quod Aeri expositum valdè indurescit, teste BARTHOLINO *Cent.* 1. *Epist. Anat.* 54. *pag.* 231.

De cætero *vires*, *usus & præparata* Salis communis & Salis Gemmæ reverà coincidunt, eandemque habent *vim diureticam*: unde si fiat *mixtura* ex *sale communi* seu *sale Gemmæ & Sale volatili succini* cum *aqua* aut *vino*, erit potiùs admodùm diureticus, quique formaliter pellit Calculum & Arenas Renum & Vesicæ. Aliàs rari usus est in Medicina, nisi quod valdè conveniat in incidenda & abstergenda Mucilagine crassa & viscida Intestinorum, unde commendatur ab AUTHORE in *Clysteribus* loco stimuli ad ℥i. in Colica pituitosa. Unde in Alvo obstructa *Clyster* ex *Decocto* vel *Jusculo* cum *sale Gemmæ* acuatus est omnium optimus: sicut & Stercora dura & fortiter coagulata dissolvit: item si *suppositoria* adspergantur cum *sale Gemmæ* valdopere hoc acuantur, ut potentissimè stimulent.

Alias non habet peculiarem usum, præter *Balsamum salis Gemmæ* interiùs assumendum & illinendum contra Hernias; de quo observandum, mancam esse in AUTHORE Descriptionem, quæ talis est: Si *sal Gemmæ* eousque redactum est, ut ad Candelam tam promptè liquescat, affundatur *spiritus* seu *Oleum Terebinthinæ* ad eminentiam trium digitorum, digerantur aliquandiu; hinc *spiritus* seu *Oleum Terebinthinæ* abstrahatur crebriùs à *sale Gemmæ*, donec hoc rubescat: *Oleum rubrum* abstrahatur ad consistentiam aliqualem, donec elegans *Balsamum* in fundo remaneat, cujus *Dosis & Usus* apud AUTHOREM, & HARTMANNUM *Praxi Chymiatrica*, ubi *de Hern.* prostat.

ZWELFFERUS *in Mant. Hermetica pag.* 430. habet *Oleum* seu *spiritum salis Gemmæ Martialem*, ex *Marte* cum *sale Gemmæ* per destillationem paratum: est remedium non inconveniens.

Apud Veteres fit sæpè mentio *salis Indi*. Quæstio est apud Modernos, *quid sit*? & valdè inter se digladiantur: probabilissima est opinio eorum, qui dicunt, quòd sit species Salis fossilis Veteribus nota, nobis ignota.

CAPUT XXIII.

De Nitro.

NItrum ita dicitur ab *Oppido Ægypti*, ubi in magna copia olim confectum fuit. Observetur autem hic ante omnia *differentia*, quæ est inter *Nitrum Veterum* atque *Nostrum*. *Nitrum* enim, quod *veteribus* olim fuit cognitum, nobis ferè est ignotum. *Nostrum* autem *non est Nitrum verum*, sed *sal Petra*, saltem, quod aliàs etiam, sed falsò, dicitur *Nitrum*: *Colligitur artificialiter*, ex locis pinguibus probè stercoratis & Muris antiquis, & sæpiùs sponte ex Petris sub forma *Lanuginis* effloreſcit, vel in forma Striarum concrescendo adhæret. Dicitur *sal Petra* genuino vocabulo: promiscuè, abusivè & communiter vocatur *sal Nitri*, non verò confundendum est cum *Nitro Veterum*.

Veterum ergò *Nitrum* genuinum, quantum ex illorum scriptis colligitur, erat Sal quoddam nativum, ex natura Salis Ammoniaci, rubicundum, amaricans, & abstersivum, naturæ saponariæ, in Igne non exiliens, sicuti Alumen, & forsan fixum atque fusibile, Colligebatur partim è Vallibus siccitate efflorescens, partim verò calore Solis excoquebatur ex Lacubus & Fodinis nitrariis, seu Lacubus arte factis; quales erant crebri prope Nilum in Ægypto, cujus Aquæ admodùm sunt nitrosæ. Et quidem verum ac genuinum Sal Nitri Veteres imprimis petebant ex Ægypto, ubi adhuc colligitur post Nili exundationem: vid. *de la* CHAMBRE. Et post Ægypriacum postmodùm *macedonicum sal Nitri*, quod vocabant *Alumen Galasterium*, fuit in usu: ob id Moderni falsò vocant Sal Petræ Sal Nitri. Rectè enim BALLONIUS *in Observ. lib.* 2. *cap.* 71. in Europa veri Salis Nitri ne micam existere asserit, in Ægypto verò rem esse vulgatissimam propter Nilum: peregravit enim BALLONIUS Ægyptum, qui de Nitro simul refert, quod calcinatum copiosos relinquat Cineres: Sal Petræ vero nostras nullos omninò, A Nitro suam appellationem habet *Aphro nitrum*, alio nomine dictum *Flos Nitri*, quod ejusdem ferè est consistentiæ, sicut ipsum Nitrum; sed est tantùm Spuma Nitri acrior seu istud tenuissimum Nitrum, quod in Nitrariis in summa superficie solet concrescere. *Salis Nitri ergo veri succedanea* esse possunt ista *salia*, quæ sunt amara, lubricantia, & abstersiva, qualia sunt *sal Faginum*, *sal Quercinum*, item *Borrax Venetus* & similia, idque in defectu veri Nitri, quo nos destituimur.

Apud nos aliud est Nitrum, Concretum salsum penetrantissimæ & volatilissimæ naturæ, saporis amaricantis, ex acido spiritu cum Alcali sociato constans, quibus & copiosæ particulæ sulphureæ seu pingues intertextæ sunt. Assertum hoc per Mechanicam Chymiam manifestum evadit: Nempe *spiritus Nitri acidus*, ex Nitro per destillationem elicitus, affusus *Alcali fixo*, v.g. *Tartari*, ad saturationis punctum usque, cessante effervescentia, & Phlegmatis superflui exhalatione, in perfectum regeneratur *Nitrum*, quasvis hujus proprietates obtinens. Sed observandum, quod non totum Alcali, sed saltem salinæ ejus particulæ, natura sua volatiles, cum acido Nitri unorescant, terreis fixioribus particulis maximam partem per præcipitationem sub effervescentiæ motu secedentibus. Hinc & ex *spiritu salis Ammoniaci*, vel Alcali volatili cujusvis Animalis, cum *spiritu Nitri* etiam regeneratur *perfectum Nitrum* in Strias, licet subtiliores, quasvis tamen Nitri proprietates & quidem potentiores præ communi, pro scopo diuretico obtinens.

Sul-

sulphuris, *Hermes*, *Baurach*, *Algali*, *Sal Anderona*, *Anatron*, *Cabalatar*, &c. *Basilio*, *Serpens terrenus*. Germ. *Salpeter*, *Saliter*. Gall. *Salpetre*, *Sel de Nitre*.

Eligendum Nitrum est crystallinum, purum. Tantò autem purius censetur, quantò minùs Salis communis particeps fuerit: participationem hanc experiri licet φλογιζον. Nimirum

Mitte *sal. Nitr.* in Carbonem ignitum; si omne avolaverit, purum judicatur, & econtra; sin aliquid remanserit, quantum remanserit, tantum de Sale communi participare æstimatur.

Vires. De Nitri qualitatibus primis haud parùm controvertitur. Sunt enim qui calidum, sunt & qui frigidum id æstimant.

Cæteras Nitri Vires quod attinet, vim habet Putredini resistendi, Sitim ac Æstum compescendi, Tartaream saburram incidendi, coagulatos Sanguinis grumos resolvendi, Dolores mitigandi, (id quod præcipuè *Lapidi Prunellæ* adscribitur.) Hinc

Usus

Sulphureas particulas simul inesse Nitro (utut a quibusdam negetur, cùm in Catino vel Crucibulo fusum pondere non diminuatur, inque Igne persistet) ex eo fit evidens:

1. Quod *tam facilè deflagret*, utut ad sui incensionem aliquantulum extranei requiratur *Sulphuris*, quo concentratæ ejus pingues particulæ promptiùs a Salium compedibus liberentur. Sulphur enim aut Prunæ si ipsi injiciantur, subito Flammam concipit, & spumans quasi Ignibus reluctans, subitò in auras dispergitur. Unde & observatu digna sunt, quæ de Nitri compositione habet LINZIRUS *Tr. de Sale* ex QUERCETANO, quod nempe *Nitrum* inter se contineat *duas partes volatiles*, *primam* sulphuream, & *alteram* Mercurialem acidam; & *duplex* etiam *Sal*, *fixum* & *volatile*: hoc vel *Sulphureum* flammam concipiens, vel *Mercuriale* acidum.
2. Quod generetur nonnisi in *Terris pinguibus*, aut ex *Vegetabilibus oleosis*, aut Recrementis & partibus Animalium pinguibus & sulphureis, &c.
3. *Spiritus* ejusdem destillatus non solùm *Ignis instar rutilat* intensè, quod Sulphuri dissoluto cum volatili Acido, ab Igne vehementer agitato, tribuo; quod & in omni Igne evenire solet: sed idem recens destillatus insignem vim penetrandi, flavedine tingendi, &c. obtinet, v. g. Pennam intrusam croceo constanti colore inquinat; item Cuti & Unguibus Digitorum illitus flavam insignem maculam relinquit, dum ab horum Alcali, in quod agit acidum, præcipitatur quasi reconditum Sulphur, in spiritu magis, quàm integro Nitri corpore resolutum; sicut idem *spiritus* per rectificationem in *Liquorem* limpidum abit, & *Terram* spongiosam & flavam post se relinquit, quæ Igni tradita sulphureum spirat fœtorem. Ad hæc exinde *Phosphorus iste* seu *Lapis Luminaris Balduini*, vim luciferam obtinet, dum *Creta* solvitur in *Nitri spiritu*, *solutio* filtrata per Retortam destillatur, & vel ultimo Ignis rigore tandem penitus in Retorta quasi esuritur, vel abstracto *spiritu*, *materia* restitans candida sub Tegula in Furno probatorio ultimis Ignis gradibus exponitur. Relinquitur sic *substantia* terrea hinc inde intensè flava, quæ eousque, quo flavedine tincta conspicitur, Igni admota Lucem capit, & hinc igneum eundem splendorem in loco tenebricoso aliquamdiu adhuc spargit, cæteris partibus non flaventibus, etiam non lucentibus. Flavedo hæc nihil aliud est, quàm Sulphur ex Nitri spiritu in Creta per Acidi in Cretam actionem præcipitatum, & sub Ignis tortura post acidi abstractionem firmiùs in Creta colliquatum.
4. Sulphur in Nitro ex accensione hujus in *flammam*, ostendit BALDUINUS *Tract. Venus aurea pag.* 52. & 53. Experimento quidem curioso, sed multis modis explicabili.

Plura Argumenta suppeditat WILLISIUS *de Fermentat. cap.* 10.

Origo horum Principiorum ulteriùs investiganda. *Materiale* seu *Alcali Nitri* ex Locis & Subjectis, ex quibus elicitur, oritur; ita ut ubicunque substantia alcalina pinguis deprehendatur, facilè ex eadem Aeri exposita Nitrum emergat: hinc ex *subjectis omnium trium Regnorum* copiosè Nitrum parabile existit.

Quoad *Animale Regnum*: ex Locis, Recrementis & Urina Animalium eorumque partibus abjectis largiter impregnatis, putrefactis, Nitrum oritur: hinc ex *Terra antiqua pingui Stabulorum* copiosum Nitrum per coctionem elicitur, & quasi elixiviatur: quæ coctura si est nimis pinguis, trajicitur & irroratur priùs aliquo Lisivio, ut coerceatur aliquatenus Materia pinguis: sic ex *Sanguinibus* Animalium, per putrefactionem resolutis, Nitrum generari potest, teste GLAUBERO *Op. Part.* 2. *pag.* 387. non secus ac ex partibus Animalium putrefactis geniti *vermes*, & ipsi putrefacti, tandem Nitrum suggerunt, teste *eodem* c. l. sicut ex *Lumbricis putrefactis* Nitrum tandem fieri, ostendit BECHERUS *Phys. subterr. l.* 1. *pag.* 329.

Quoad *vegetabile Regnum* non *succus* saltem, aut *Decoctum* Plantarum quarundam *Sal essentiale*, quod perfectum Nitrum suggerit, ut Fumaria, Absinthium, Carduus benedictus, Mercurialis, Borrago; sed & ex *Cineribus* pinguibus antiquis, item Coriariorum & Saponariorum quisquiliis, aliisque Cineribus ad confectionem *saponis* utilibus, in Terram abjectis, & ita Aëri expositis, Nitrum fieri solet: ERCKERUS *Aul. subterr. pag.* 306. & 325. item GLAUBERUS *citato loco*. Ut taceam GLAUBERI *modum* per Furnum suum pressorium ex *Lignis Spiritum acidum* eliciendi, huncque *Sali fixo* Liquorum affundendi, ex quibus Aeri expositis tandem verum Nitrum concrescat; vid. *Oper. P.* 1. *p.* 207.

Minerale denique *Regnum* non *Terras* tantùm nitrosas, pingues, Nitri feraces interdum longo tractu suggerit, sed in *Muris antiquis* calcariis, *Cellarum parietibus* &c. Nitrum copiosum crescere solet, ubi *Sal Calcis vivæ* animatur ab Aere, & efflorescit in Nitrum elegans, quod elixiviando elicitur. Hinc POTERIUS *in Pharmac. l.* 1. *cap.* 7. rectè inquit: quòd *Nitrum sponte erumpens, & quod citra Artificis operam habetur, de natura Salis Ammoniaci participet*. Datur quoque *Sal Petra*, quod Scopulis & Rupibus sponte exhalando adhærescit & efflorescit: rarius est reliquis, & non adeo vulgaris usus. Quin & *Arte parabile Nitrum* est, si *Calcis vivæ* part. iij. & *Salis communis* pars j. calcinentur probè, & postmodùm Aeri exponantur, efflorescent successivè in Nitrum elegantissimum, ita ut Materiale Alcali cum juncta substantia sulphurea, nonnisi Matricibus, in quibus generatur Nitrum, adscribendum videatur. Sunt quidam, qui ex *Vitriolo* etiam præparare volunt Nitrum.

♃. scilicet *Vitriolum pulverisatum*, quod solvunt in *spiritu Vini*, parato ex *Vino* vel *Tartaro* seu *Fæcibus Vini*, destillatum in Cineribus lento Igne ad dimidium, & ultra, in loco frigido concrescit in *Crystallos* vel *Strias* oblongas virides, quas abluunt cum *Aqua*, & cum Aere extrahunt virorem: hinc albescunt instar *Nitri purificati*, quæ tamen nihil aliud erunt, quam *Vitriolum crystallisatione purificatum*.

De *Acido* Quæstio, quod in Spiritu adeò mirabili formâ prodit ex Nitro, *unde hoc originem habeat?* Optima hic videtur sententia illorum, qui partim ex *Subjectis*, in quibus Nitrum generatur, partim ex *Aere* illud derivant, & ita quasi duplicatum faciunt; in quo ipso negotio præ aliis consulendus MAYOW *Tract. de Nitro Cap.* 1. 2. 3. Scilicet absque Aeris adjumento nullibi Nitrum generari potest, nec solet; & Terræ nitrosæ semel exhaustæ, Aeri iterum expositæ, novo Nitro impregnantur, & hoc tamdiu, quamdiu pinguedinem habeant, quod post quinquennium rursus excoquitur; & Caput mortuum Vitrioli expositum, resolutione salis vitriolacei, concentrati in Capite mortuo, novum in Vitriolum efflorescere solet: non tamen purum, sed nitrosæ omninò prosapiæ, ut annotavit ZWELFFERUS *in Animad. pag.* 384. & 408. & *in Append. p.* 71. Sed totus spiritus Nitri ab Aere nullo modo procedit, quin propter pondus, fixitatem, intensam acrimoniam, &c. maximam partem ex subjectis oritur ab Aere solutis, in quibus generatur.

Nitrum ergò illud, quod *ex Terris nitrosis* oritur, *spiritum* fumantem habet ex *Sale Terræ centrali* dicto, sali communi simili; nempe Acidum universale in Terræ visceribus, ut per seminalia Principia determinatur ad naturam acidi sulphuris embryonati Mineralium; ita cum Terra confermentatum seu unitum, *sal centrale* dicitur. Hoc, ut alia modificatione sal commune constituit, ita idem, dum cum alcalinis oleosis subjectis, ab Aere resolutis, nova fermentatione sociatum, & ab Aeris universali sale immediatè quasi animatum, Nitrum constituit: quod Destillationis beneficio unà cum substantia aerea & resoluto sulphure evocatum, *spiritum Nitri*, Concretum sanè mirabile, constituit. Unde Nitrum nihil aliud, quam Aerem coagulatum esse, quidam asserunt: hinc *Nitrum* vel *Sal Petra* in magna æstimatione semper fuit *Alchymistis*, utpote cùm quidam *Menstruum universale* parare velint ex Nitro, quò non obscurè inclinat GLAUBERUS; & rectè, si modò norint sulphur Nitri à spiritu aereo separare. Et qui nosennt separare spiritum

hunc

Usus ejusaram *internus*, quàm *externus* vulgatissimus est.

Internè solvitur in *Potulentis*, ac præcipuè in *aqua fontan.* (℥i. vel ℥iß. in Mensur. 1.) exhibeturque in Febribus ardentibus putridis, præcipuè in Febri illa Ungarica dicta, in Pleuresi, Peripneumonia, in calculo Renum & Vesicæ, in obstructionibus Hepatis ac Mesaræi.

N. Ubi alvus nimis laxa fuerit, vel Ventriculus debilis, ejus usus non ita proficuus erit.

Externè communissimus ejus *usus* est in Inflammatione Faucium & Angina (ubi in *Gargarismis* solvi solet,) in *Topicis* anodynis ac refrigerantibus: ubi præcipuè solvitur in *Liquore appropriato*, & imponitur cum linteo: in combustionibus, ubi simili modo applicatur.

Dosis eadem quæ *Lapidis Prunellæ*.

(*N.* Nil magis *Arsenico* contrarium est quàm *nitrum*.)

P R Æ P A R A T I O N E S.

Præcipuæ sunt

1. PURIFICATIO. 2. CALCINATIO ac FIXATIO. 3. SUBLIMATIO. 4. DESTILLATIO. 5. EXTRACTIO.

I. P U R I F I C A T I O.

Unde

Nitrum crystallisatum, seu crystalli Nitri.

Nitrum crystallisatum quando simpliciter præscribitur, nihil aliud intelligi solet, quàm *Nitrum* sine Calcinatione, sola Solutione ac Crystallisatione purificatum. Solvitur autem in *aqua communi*, crystallisaturque s. a. ut moris.

Depu-

---

hinc corrosivum sulphureum, *Crystallos nitri* dulces volatiles acquirunt non deflagrabiles, qui in febribus ardentibus summa sunt Medicina. Alii putant in Nitro ratione substantiæ aereæ residere materiam *Lapidis Philosophici*: alii alia in Nitro quærunt; & sanè in usu Medico magni est pretii.

Propter Sal Terræ centrale, *sal commune*, quod certa modificatione constituit, *& nitrum* eleganter conspirare mutuò, non solum ex suprà dicta Mechanica patet; sed & cum omni Nitro plus minus salis communis reperiri solet, Refinatoribus communi vocabulo Germ. *der schalk* dictum: quod, utut quidam ex Urinis & stercoribus humanis aliorumque Animalium derivent, & ex Sale esculento, quod est invincibile à nostro Corpore, oriri asserant, tamen altiorem habere originem non immeritò asserit ERCKERUS *pag.* 326. *&* 330. Illud potiùs, unà cùm Nitro, ex Sale illo Terræ centrali generari suspicatur; onde & *Fermentum salificum Hoffmanni* ex *sale communi*, *urina* &c. constat.

In Vegetabilibus verò & Animalibus, quæ subinde absque confermentatione cum Terra suggerunt Nitrum, Acidum illud, quod ab Aere animatum, cum Alcali Nitrum constituit, jam inest. Nam & *spiritus acidus liquorum* cum eorum *Alcali* aut *Lapide calcario* in *Nitrum* concrescit, & quælibet Plantæ nitrosæ, item animalium Urina & stercora, Acido plùs minùs occulto, oleoso tegmine investito, ceu concreti vinculo, constant, quod putrefactione resolutum, & à Sale aereo juncto subactum, alteratum & immutatum, cum Alcali in Nitrum concrescit, ut delicatius & parcius sit hoc modo, quod acquiritur Nitrum, quàm si Terræ committantur subjecta alia.

Ex *aere*, Nitro accedit Substantia illa, cujus ratione tam insigniter *Inflammationem* rerum promovet Nitrum, ita, ut ejus adjumento res sulphureæ promptissimo deflagrationis auxilio subito *Detonationem* faciant: adeò, ut *dubium* sit, *an absque ullo nitrosi cujusdam salis*, seu substantiæ adjumento, *Ignitio* seu *Incensio actualis fieri possit?* sive substantia talis sit concentrata in Nitro, adeoque corporalis facta, sive resoluta in Aere fluctuet? Hinc in Vase clauso, cui nullius Aeri patet accessus, nec Carbo accenditur, nec Candela ardet, nec Sulphur flagrat, sed Nitro addito, Incensio cum speculo ustorio succedit; quin etiam sub Aquis deflagratio durat: ita ut Aeris & Nitri æqualis sit necessitas ad rerum Incensionem faciendam; potentior tamen sit vis Nitri, eo, quòd vim illam aereæ substantiæ concentratam continet, unde etiam substantia ista volatilis pinguium resolutiva, Incensionem faciens, Nitro & aeri communis, non ineptè, defectu etymi melioris. *Particula* seu *spiritus nitro-aereus* appellari solet: sed ne prolixior sim, consulendus est de his MAYOW *loco citato*.

Inter *synonyma*, quæ habentur apud AUTHOREM; vocatur *nitrum* a BASILIO VALENTINO, quod rarissimè vocat nomine proprio: *Serpens terrenus*, & *sal hermaphroditicum*, quoniam participat de *sale volatili*, & *fixo*, rodit Corpora cum summo ardore & effervescentia.

Proba Nitri, an sit bonum & purum, instituitur, uti habet AUTHOR, *Deflagratione*. Nam si totum nitrum super Igne deflagret, est signum bonitatis & puritatis in Nitro: sin verò aliquid Salis albi & caustici remaneat post Inflammationem, est signum impuritatis, nec benè Sulphur est refinatum.

Quod attinet *Qualitates salis* hujus *nitri*, est simplex polychreston, sanguinis coagulationi resistit, eundem fluidum: & mobilem conservat, æstuationem ejus mirè refrigerat, unde in Cura febrium quarumcunque ardentium commodè adhibetur; Imprimis in Febribus malignis, & in specie in Febribus Ungaricis primatum obtinet, dissolutum in *Potu*,

& ita haustum: modò Ventriculi tonus debilior, & Alvus justo laxior, serumque nimis acre & fluxile, Nitri usum non contraindicet. Certè nil magis coercet Effervescentiam salis volatilis & sulphuris Microcosmi, quàm Nitrum. Hinc in Febribus vulnerariis & ardore Vulnerum à sclopeto inflictorum superveniente, item post combustiones Artuum, &c. optimum est Remedium, sitim compescit, Inflammationem partium internarum, ut sunt Pleuritis, Hepatitis, Angina &c. egregiè curat, adeoque rectè à BACONE in *Hist. Vitæ & mort. pag.* 105. *Aroma frigidum* vocatur. Carminativum est egregium, quod flatus Intestinorum potenter discutit. Unde est Basis in *Diaspolitico Galeni*, quod commendatur ceu apertissimum a BARTHOLETO in Malo hypochondriaco valdè flatulento. Spiritus quoque serorientes figit, eosque fiatos coercet: unde in hæmorrhagiis sistendis laudat AGRICOLA *in Chirurg parva pag.* 190. ubi in casu necessitatis ad ℥iii. propinat; sicut etiam in nimia salacitate Venerea summum & unicum est Remedium: vid. TIMÆUS *lib.* 3. *consf.* 52. *pag.* 197. In spiritus Vini abusu cum *santalo rubro* laudat SIMON PAULI *in Digress. de Febrib. Malign. p.* 53. Diureticum quoque est, primas vias & Renes abstergit, Arenam & Sabulum per Urinam pellit, Calculumque præservat & promovet, hinc & suppressioni Urinæ succurrit: pro quo scopo *Nitrum artificiale* potentius præ vulgari observatur.

Utendi modus optimus est, ut dissolvatur in *Potu ordinario* dr.i. *nitri*, in Mensura dimidia dissolvendo, & ita propinando. Commodè etiam permiscetur vel cum *Pulvere Millepedum*, vel *sale volatili succini* ritè parato, pro *Pulvere diuretico* potenti.

Præ cæteris autem confert *nitrum antimoniatum*, antimonialibus particulis impregnatum, & optimè per alcali, in quod ex parte abiit, depuratum. Nempe si *nitro fuso* in Crucibulo adjiciantur *Carbones*, incenditur Nitrum, & repetitis vicibus post spiritus sub ista incensione dissipationem, perfectum *alcali fixum* remanet. Quod si vero recipiatur *regulus Antimonii*, & cum triplo *nitri* paretur *antimonium diaphoreticum*, non deflagrat Nitrum ob sulphuris, respectu Nitri, defectum, sed saltem mutuò liquescunt, utut nihilominus quædam ejus pars in Alcali abeat. Hinc post Edulcorationem denuò concrescit Nitrum in Strias purissimum, à partibus alcalisatis optimè depuratum, in Febribus ardentibus æquè ac malignis, aliisque Morbis acutis efficacissimum. Et hoc vocatur *nitrum antimoniatum*, seu *anodynum minerale*; quod à sulphure antimonii habeat vim somnum inducendi, & partium internarum Dolores compescendi. *Dosis* dr.ß ad dr.i.

Externè est egregium in Tumoribus Faucium; in specie in Inflammatione Faucium & Angina permiscetur cum *Gargarismatis*, atque ita applicatur. *Epithematis* instar refrigerat partes; speciatim *Epithema* ex *eodem* cum *aceto & succo sempervivi* Testibus applicatum, ardorem Corporis insigniter mitigat, Ebrietatem discutit; Hepati item admotum ad hæmorrhagias, ab æstuante sanguine concitatas, sistendas confert.

I. PURIFICATIO. Antequam verò in *Usum Medicum* vel *alchymisticum* veniat, necesse est, ut *purificetur à sale communi*: quin & à *Pinguedine sulphurea purgandum est nitrum*, quod fit mediante *sale ammoniaco*:

℞. *Nitri* v. g. ℔i.
In *Aqua tepida* soluto adde
Salis ammoniaci dr.ii. vel iii.

Sic superfluum sulphur separatur, ut nitrum purum denuò possit crystallisari.

Vid. THEODATUS *l.* 5. *Panth. Hyg. pag.* 147. Conf.

Nnnn etiam

Depuratio Salis Nitri.

Præter eam, quæ à *Keslero art.* 61. *Centur.* 1. describitur fit quoque si ℔. xv. *Sal. Nitr.* in Mensur. una *aqu. comm.* solvas in Cacabo æneo super Ignem lignorum per dimidiam horam: si probè solutum est, remove ab igne, & sensim per vices instilla unc.iv.aut circiter *Aceti*.tege *cacabum* pluribus linteis, & sine concrescere in diem alteram. Ex *S. Closseo.*

II. CALCINATIO.

Unde

1. Lapis Prunella, Nitrum tabulatum seu praparatum, fixum, anodynum, seu crystallum minerale.

℞. *Sal. nitri puri* q. v. fundatur in Crucibulo, superinjice aliquid *sulph. puri* (melius est *Flor. Sulph.*) quod ubi deflagraverit, iterum aliquid *Sulphur.* immitte, idque repete, donec super *Sal. Nit.* unc.i. injeceris ʒß. ad dr.i. & sal nitrum planè purum fiat, tum effundes & hic est *Lapis Prunella vulgaris.*

Nitrum hoc modo præparatum, si quas impuritates contraxit, purificari potest *solutione* & *crystallisatione*, ut suprà dictum.

N. Præstat *aquam Rosarum* pro solvente adhibere.

Vires. Vires ac *Dosis* eadem quæ *nitri*, imò quæ suprà de Nitro dicta sunt, de Lapide hoc prunellæ potissimum intelligi debent.

N. Dosis. Hartman. in praxi. miscet hujus *sal. nit. praparati* unc.i. cum Mensur. 1. *Liquoris*, seu *aqua* pro *potu* febricitantium. Ego via ℈iv. transcendo, nimirum aliquantulum debilitat Ventriculum, unde & alvi fluxus concitare nonnunquam solet; aliàs à dr.ß. ad dr.i. propinari sine noxa potest, præcipuè autem cum *saccharo*, quo amaror mitigatur: vide *Sennertum institut. Beguinum lib.* 2. *cap.* 11. *Quercetanum in Pharmacop. restit. & alexicac. &c.*

2. Nitrum fixum aliud.

℞. *Sal. Nit. pur.* ℔. iii. iv. *calcis viva* ℔. iv. M. & cementa hor. 5. vel 6. dein extrahe *sal. nit.* affundendo *Aquam calidam*, filtrando, & *filtraturam* inspissando.

N. Prima crystallisatio salis Nitri optima censenda est, continet enim nitrum purius & magis inflammabile; *secunda* quæ fit per evaporationem ejusdem aquæ usque ad medias, minùs sincera est, & salis communis fixi particeps.

(*Hofmannus Nitr. fusum* injicit *aqua bullienti*, hinc coagulat, repetendo id quinquies, donec Nitrum fiat insipidum laudat ad sedandum Archeum indignatum, Urinam provocandam.

Idem *Antihecticum*, *Febrifugum*, & *Lithontripticum ex nitro* commendat sequens. ℞. *crystall. nit.* unc.iv. funde in Crucibulo, adde *Flor. sulphur.* dr.i. Iterum deflagrent, quo finito adde *sal. ammon.* dr.ß. Denuò deflagrent, hinc affunde in Mortarium stanneum.

Dos. ℈ß. ℈i. dr.ß. dr.i.

3. Aliter.

℞. *Sal. nit.* q. v. affunde *spiritum urina*, destillaque sensim, tandem adde *aquam* auctiorem ut fluat. Labores hos repete aliquoties, quinquies ad minimum,) semper novum *spiritum* affundendo.

N. 1. Alii pro spiritu Urinæ substituunt *spiritum sulphuris.*

N. 2. Nonnulli *nitrum lavigatum* impastant cum *albumine Ovi*, exsiccantque ad Ignem, tandem augent Ignem ut Nitrum fluat: hinc effundunt.

Vires. Metalla reddit malleabilia.

4. Crystallum minerale saccharatum.

Fit, si *crystalla minerali* in *Aqua Rosarum* soluto *sacchari* ana misceatur; idque fit propterea, ne scilicet urinosus sapor molestiam pariat, *Fel. Wurtzius.* 4. *Chirurg. c.* 4. pro arcano habet in Hæmorrhagia Vulnerum.

5. Nitrum perlatum.

℞. *Sal. nit. acet. destillat. solut.* part. iii. vel iv. *sal. Perlar. itidem in acet. destillat. solut.* p. ii. vel ana, conjunge, coagulaque evaporando, ac repone in frigido loco ad crystallisandum.

Usus. Egregium est cordiale, & mitigat simul Æstum febrilem.

6. Nitrum Coralliatum.

Fit eodem modo, ex *sale* scilicet *Corallierum*, & *sal. nit.* ana.

Vires. Usus idem est cum priori in Febribus & Virium restauratione.

7. Nitrum saturnisatum.

Fit eodem modo, nimirum ex *sacchara saturni* & *sal. nit. puro*, seu *Lapide Prunella.*

Vires.

---

etiam M. A. N. C. *Anno* 2. *observ.* 196. & 198.

Alius *Nitrum depurandi* optimus *Modus* est KESLERI C. 2. *Proc.* 61. per *Alcalia fixa.* Ebulliat *Nitrum* in *lixivio acri*, coquatur donec gutta Lisivii extracta Ferro frigido immissa instar Sevi adhæreat, tunc removeatur mistura ab Igne, & sic loco frigido purissimæ concrescunt *Crystalli*, ut rectè docet TACHENIUS *in hipp. chym.* quæ in Ebullitionibus febrilibus, in specie malignis, compescendis & præcipitandis, est egregium pro Siti mitiganda; item pro inflammatione Faucium in Angina &c., utut soleat aliquantisper laxare stomachum, & inducere nauseam.

Clossai depuratio nihil habet in recessu.

II. CALCINATIO. 1. Quando calcinatur *nitrum* cum *Sulphure*, unde fit *Lapis Prunella*, seu *nitrum cum sulphura fixatum.* Quando enim *nitro fuso* adjiciatur *sulphur commune*, & ita fundatur in *Tabulas* & *Rotulas*, cum sulphure deflagrante & detonante Acidum sulphureum ex Nitro avolat, sulphuris verò Acidum cum Alcali Nitri se jungit, ita ut *Lapis Prunella communis* seu *Crystallum minerale* sit tertium salsum fixum, nullius pretii Remedium in istis Affectibus, qui ipsi vulgò attribuuntur.

Ex dictis patet, *Lapidem Prunella*, seu *nitrum cum sulphura praparatum*, non adeò valere; & quidem quo plus sulphuris adjicitur, eò magis salsum fixum evadit. *Lapis Prunella* dicitur propter virtutes, quas habere dicitur in *Prunella*, Germ. *in der Braune*, in Inflammatione ac Ardore Faucium. Vocatur *Nitrum fixum*, quoniam nitrum deflagrando cum Sulphure, parte ejusdem volatili, quæ in Calcinatione avolavit, destituitur. Alii cum *Doct.* ERBENIO *nitrum* in Crucibulo probè fluere permittunt, hinc in *aquam bullientem* effundunt, & denuò coagulari permittunt, idque magis quinque vicibus repetunt: sic enim nitrum dulce & insipidum ferè factum esse ajunt, istis usibus, quibus nitrum destinatur, imprimis pro Cura Febrium periculosarum, probè accommodatum. Et hic *Lapis Prunella Erbenianus* ab eodem dicitur *Magnes*, *omnes calores in Corpore praternaturam excretos extrahens*, & indignatum Archeum coercens, Urinamque retentam ad miraculum usque promovens. *Dosi* gr.xv. ad ℈i. vel gr. xxv. Est elegans præparatio & nitro sulphurato longè præferenda.

Dixi per sulphuris adjectiones sub hujus Deflagratione simul *spiritus nitri evolare.* Res clara est: si enim hujusmodi fiant præparationes cum sulphure communi per Retortam, spiritus Nitri acidus in Receptaculo obtineri potest.

2. Habet AUTHOR *N.* 2. *nitrum fixum aliud*; & si ex hujus præscripto procedatur, Nitrum satis parum, ab *alcali Calcis viva* depuratum, acquiritur; sin verò elixiviatum denuò cum dimidio *calcis viva* calcinetur, in perfectum tandem *Alcali* abit.

3. *Praparatio tertia cum spiritu Urina* non est inelegans, quoniam valdè convenit in Affectibus calculosis, & ubi opus est Diuresi: Urinam quippe ciet, & Calculo præcavendo, & promovendo confert, & ratione ejus volatilitatis a spiritu Urinæ in *usu alchymistico* laudatur.

4. *Nitrum saccharatum* vocatur, quando *Lapis Prunella* subigitur cum *Saccharo*, quod *saccharum Prunella* vocatur à BARTHOLETO. WURTZIO quidem in Chirurgia mirè commendatur contra Febrim, quæ insequitur Vulnera Sclopetorum, item contra Febres, quæ superveniunt Vulneribus. Germ. *Wieder die Wundfieber*: sed ut *suprà de Lapide Prunella* dixi, nil valet; potiùs usurpetur *nitrum antimoniatum.*

5. 6. 7. *Nitrum Perlatum*, *Coralliatum*, & *saturnisatum* AUTHORIS &c. non adeò multùm valent, quin simplex Corporum istorum præparatorum cum Nitro conjunctio abundè sufficiat. *Nitrum* aliàs *saturnisatum* in Peste & Morbis Pestilentialibus & Febribus malignis aliis, cum nimio ardore conjunctis, maximè laudari solet. Nitrum per se est album, possumus tamen ipsi addere *Tincturam* vel *Rosarum*, vel *Violarum*, vel *Tunica*, vel *Santali*, &c. quæ permiscentur cum *Aquis* certis, in quibus Aquis solvitur *nitrum depuratum* & post

Vires. Confert Asthmaticis (Cardialgia, & Ventriculi fervore affectis.)

Dosis gr. 6. vel 7. in *aqua aliqua convenienti.*

N. Si cuipiam lubet *Nitrum* vel *Lapidem Prunellæ* tingere, solvat *Tincturam Rosarum*, *Violarum*, *Santali*, *Fl. Tunicæ*, & sim. in *appropriata aqua*, in qua *Nitrum* fit solutum, reponaturque ad crystallisationem, Eodem modo & Saccharatum crystallinum tingi potest.

8. *Crystalli salis Nitri, sive Draco fortificatus.*

Digere *Nitrum depuratissimum* in *spiritu sal. Nit.* ut illius solvat quantum poterit: abstrahe, egredietur *Phlegma*: alium *spiritum* suffunde, digere, destilla, donec tam acer exeat, uti affusus sit, cum satis *Draconem* impraegnasti: *Liquorem* in Retorta residem pone in Cella ut lapillescat, hos *Lapillos* in *aqua* solve, & denuò in *Crystallos* coge.

Ex communicatione *S. Closai.*

Vires. Tartareas materias expellunt hæ Crystalli, sudores, sedes & Urinas movent. *Dosis* ℈i. in *aqu. appropriat.*

(*Crystalli Nitri* acido-dulces, *spir. Nitr.* cum *spirit. vini* per Mar. Baln. destillato in fundo remanentes Calorem febrilem extinguunt *Potui* injecti.)

9. *Terra foliata salis Nitri, S. Closei.*

Candefac *sal. Nit.* in Crucibulo, & per vices injice Carbonem vivum, ut Sal Nitrum inardescat; continua donec flagrare desinat, quod restitat solvatur in *Acet. destillat.* filtretur, coaguletur, idque ter cum *novo acet. destillat.* repetatur. Tandem solvatur in *spirit. vini*, qui postmodùm destilletur, In fundo erit *Terra Talcosa Nitri* fusilis instar Ceræ.

Vires Obstructum Mesenterium & Lienem liberat, suaviterque repurgat: *Extractis Rhabarb.* & *sena* commodè additus ad virtutes eorum augendas.

Dosis ʒß. in *Decoctione Radic. aperitivarum.*

(*Nitrum Antimoniatum.*)

(Commendatur in Febribus ardentibus, pro stimulo *Purgantium*, & *Clysterum* etiam inservit.)

10. *Nitrum vitriolatum, seu sal Ducis Holsatiæ.*
Panacea duplicata: Arcanum duplicatum.

Nihil est aliud quam *sal ex Capite mortuo aquæ fortis* (*ex sal. nit. & vitriol. an.*) extractum, crebrisque Solutionibus & Coagulationibus ita depuratum, ut candidissimum existat. Hoc subtilissimè pulverisatum, & Cucurbitæ latatæ impositum, calcinatur ita ut liquefiat. Melioris liquefactionis ergo aliquota pars *sal. nitr.* additur.

N. 1. Laborem hunc interdum 2. & 3. vice repetere convenit.

N. 2. Si vice tertia Resolutio iteranda sit, expedit priùs *Materiam* Solutione ac Coagulatione à Fæcibus deparare.

N. 3. Alii Liquefactionis ergo ℞. *Lap. Prunellæ* p. 1. ad *sal. illius* p. 2.

Communicata mihi fuit hæc Descriptio diversis è locis, & præ aliis ex illustri *Aula Holsatia Gottorp*; unde & nomen illis in locis obtinuit.

Vires. De Viribus ita ad me Cl. *D. D. Joël Langelot* scribit; *Mille experimentis* salis hujus *efficaciam Aula nostra comprobavit in Melancholicis Affectibus*, *Febribus quibuscunque continuis & intermittentibus*, *Calculo*, *Scorbuto*, &c. Quin & Somnum conciliasse, præsertim in Melancholicis, non semel notavimus.

Dosis a ℈i. ad ℈ii. constitit *Illustriss. nostro* Descriptio quingentis Imperialibus. Libras aliquot quotannis absumimus. *Mynsichtus* hic accepit, qui illud suo nomine *Arcani duplicati* venditat.

(*Nitrum vitriolatum* compendiosiori modo elaboratur ita ex *Hofmanno.* ℞. *nitri* part. iii. vel iv, *vitrioli Ungarici.* p. 1. funde in Crucibulo, sensim *Fl. sulphuris* adjiciendo: demum solve, filtra, & iterum coagula. Convenit in Febribus intermittentibus hora ante paroxysmum vel in paroxysmo, iterum in Mensium Obstructionibus, cum *Calce Jovis.*)

Ad *salis illius* part. 7. *Calcis Auri ritè preparatæ* p. 1. addimus.

11. *Sal*

& post lenem evaporationem crystallisatur, & sic de sapore & colore Tincturarum participat. Quoad *Vires* autem à Nitro communi parùm vel nil differt. Quod dixi de Nitro, idem fieri potest cum *Tartaro vitriolato*, ut hoc in transitu moneam, qui similiter eam *Tincturis* misceri & coagulari potest. ZWELFFERUS *in Mant. pag.* 406. *Nitrum Succo aliquali vegetabili*, *Acetosæ*, *Acetosellæ*, *Rosarum*, vel etiam cum *Succis purgantibus* solvit, sicque *Nitrum* coagulando aliquoties impraegnat, quod pro scopo Morborum laudatur, tanquam magis specificum.

8. *Draco fortificatus Autoris* nil aliud est, nisi *Nitrum* concentratum cum *spiritu proprio*, nec multum differt à Nitro communi.

9. *Terra foliata Nitri Sam. Closæi* idem est cum *Terra foliata Tartari*: siquidem perinde est, sive *Alcali Nitri*, sive *alcali Tartari* cum *aceto destillato* impraegnetur, & in *spiritu vini* solvatur: idem nempe Productum emergit. Certè est Præparatio, quæ multa sub se habet, in qua imprimis observandæ sunt omnes Encheireses. Pro usu Medico est egregia, & multa habet in recessu, imprimis convenit in Morbis chronicis & Scorbuto.

Sic & *Barsholeti Tartarus nitratus* cum *spiritu Nitri* paratur: scilicet

℞. *Spiritus Nitri.*

Superfundatur *Oleo Tartari per deliquium*, sicuti aliàs fit in Tartaro vitriolato, & quidem guttatim, usque ad punctum saturationis: sedata Effervescentia, & superfluo Liquore evaporatu, acquiritur *sal quoddam novum*, *Tartarus nitratus* dictum.

Hoc à BARTHOLETO *Lib. 3. cap. 1. in tr. de diff. resp. pag.* 44. singulare *Digestivum* in Febribus tam intermittentibus quàm continuis, necnon in Morbis cachecticis, aliisque chronicis, item in Malo hypochondriaco, multum laudatur. Verùm nihil aliud est, quam *Nitrum regeneratum.*

10. *Nitro vitriolatum*, seu *sal Ducis Holsatiæ*, seu *arcanum duplicatum Minsichtii*, est vel *propriè* dictum *Nitrum vitriolatum*, vel *impropriè*. *Illud* vel immediatè ex *Nitro & vitriolo*, vel mediatè ex *Capite mortuo aquæ Fortis* paratur. *Impropriè* ita dictum fit simpliciter ex *spiritu vitrioli Nitro* affuso & exinde abstracto; prodit enim sic *spiritus nitri & sal duplicatum*, ex Acido Vitrioli & Alcali Nitri restitans. Imò paratur à quibusdam simpliciter ex *nitro* cum *Carbonibus* alcalisato, cui *spiritus vitrioli* ad saturitatem usque affunditur; *sal* inde emergens compositum, fusionis Igne tractatum, *Nitrum vitriolatum* constituit, sed non est adeò bonum. Propriè autem dictum *nitrum vitriolatum* fit simpliciter ex *nitro & vitriolo*, vel proportione anatica, vel parte i. *vitrioli*, & part. ii. *nitri* mistis: Ex hac *Mistura* vel per Retortam destillatur *spiritus*, & prodit *aqua Fortis*, vel saltem calcinantur mutuo in Crucibulo, donec omnis fumus cesset. Ex *Capite mortuo* elisiviatur *sal vitriolicum* nauseosi saporis. Quod ne faciat Vomitus, denuò in Crucibulum fundendum, in *aqua simplici* solvendum, filtrandum, coagulandum, denuò fundendum atque solvendum; sicque dicto modo procedendum tamdiu, donec sal perfectè candidum seu crystallinum, ex insipido amarescens, absque ullo vitriolacei saporis vestigio, acquiratur.

Hoc modo ritè paratum non metuit epicrises WEDELII *in Pharm. pag.* 58. & ZWELFFERI, quas hic habet in *Mant. Herm. pag.* 437. cùm in eo hallucinetur, quod repetitas Fusiones & Solutiones negligit, quibus mediantibus omnes particulæ metallicæ penitus separantur.

Tot autem solutionum tædio supersedere si velimus, faciliori labore metallicæ particulæ per Alcali Nitri præcipitari possunt, secundùm LUDOVICI *Pharm. pag.* 427. Nempe

℞. *Vitriol. Mart.*

Solvatur in *aqua*: *solutio* præcipitetur ab Alcali quodam fixo, *Oleo* v. g. *tartari per deliquium*, seu *alcali nitri*: sic præcipitatur *Mars*, & Alcali se sociat cum acido spiritu Nitri, quæ coëunt in tertium salsum, & *Liquor filtratus* in loco frigido in *Crystallos* concrescit elegantes.

Constat adeoque hoc *Arcanum duplicatum* ex *Alcali nitri & acido vitrioli* mutuò colliquatis, sub qua Colliquatione probabile admodùm est, Alcali Nitri simul agere in sulphur Vitrioli anodynum, ita ut sal hoc aliquali ejus contagio simul infectum sit: emergit exinde *sal* admodùm *polychrestum*, egregium Febrifugum omnium intermittentium, tam loco Digestivi die intermissionis, quàm hora ante paroxysmum usurpatum, speciatim in Febribus scorbuticis & intermittentibus ardentibus, ubi nullum Frigus præcessit, in quibus nobile Remedium, sive solum propinetur ad ℈i. vel cum hoc permisceatur *Lapillorum Cancrorum pr. paratorum* ℈ß. qui *Pulvis* aliquoties reiteratus numquam fallet, & Materiam febrilem per Urinam pellet; nam Pulvis Cancrorum per se est singularis Medicina in scorbuto, ut etiam in Malo hypochondriaco, in specie, quando Malum affligit Ægros cum phlogosi & æstu; aliisque Affectibus chro-

11. *Sal Cachecticum Chalybeatum.*

℞. *Sal com. illius puri, (ex Capite mortuo aquæ Fortis)* p. ii.
Sal Prunellæ p. 1.

Primò fluat *sal Prunellæ* in Crucibulo, hinc superinjice *animam Martis* (sive illa liquida sit, sive in forma Pulveris) sic rubescet. Si satis impregnatum ac rubeum videatur, conterendo admisce *sal* illud *Capitis mortui*, fiatque *Pulvis subtilissimus*. Hunc inde Curcurbitæ vitreæ, da ignem Arenæ gradatim, tandemque fluat instar Aquæ (quo diutiùs, eo meliùs.) Denique fracto Vitro exime *Lapidem rubicundum*.

Vires ac Usus. Sommè conducit (ut & *sal Holsatia*) in Appetitu prostrato, Cachexia, Febribus, Nephritide, Catarrhis, Scorbuto, Lue Gallica, Contractura, Paralysi, & ubicunque sanguinis emundatione opus est. Somnum inducit & alia præstat quamplurima, idque utplurimùm insensibili Transpiratione, nonnunquam sudore sine molestia, aliis blandum movet Vomitum, sed raro, aliis leniter Alvum ciet.

Dosis à g. 6. ad ℈i. *in Liquore appropr.* Ex communicatione *Amici Hamburgensis*.

III. SUBLIMATIO.

Unde

Flores Salis Nitri.

℞. *Sal. Nit. sal. com.* an. ℔. 1. fluant. Hinc superinjice *Carbones ignitos*, ac superimpone Fictile inversum ritè adaptabile. Sic exsurgunt *Flores* in Fictile superius panno madido obducendum. Candidos illos Flores Pennula abterge & serva.

Vires. Efficax est Medicina in Febri tertiana, aliisque Æstibus à *Jo. Langel*.

N. 1. *Butyrum* candidum purgativum ex *Liquore sal. Nit. & salis vitriol.* vide in *Myrothec. Fabri*, *p.* 330.

N. 2. *Arcanum salis Nitri* per Calcinationem trium dierum cum *Tart.* & Solutionem cum *spirit. vini* additis *spiritibus Cinnamomi*, &c. Vide in *Deodato*, *p.* 177. 178.

IV. DESTILLATIO.

Unde

1. *Spiritus Nitri*.

Spir. sal. Nit. eodem modo rectissimè paratur, quo spir. sal. com. nimirum *sal com.* cum triplo aut quadruplo *Boli*, *Argillave sicca*, cum vel sine formatione Globulorum miscetur, perque Retortam destillatur.

N. Loco Argillæ recipi potest *Arena*.

2. *Modus alius*.

℞. Retortam in superiore ventris capacitate tubulatam (præstat habere ferream) pone in Fornacem, ut Tubulus emineat Receptaculo adaptato capacissimo exactè Retortæ annexo. Hinc candefac Retortam ac injice *sal com.* per vices, Tubulumque statim obtura. Sic *spiritus* in Receptaculum irruet, ac subsidebit.

N. 1. Subsidentia hæc feliciùs ac celeriùs fiet, si Receptaculo Aqua infundatur, vel Linteum frigida humectatum imponatur.

N. 2. Si quis *Flores* in destillatione elevatos seorsim colligere velit, habere creditur, quo Mercurium figere possit.

(*Spiritus sal. Nit. dulcis* in Pleuritide, Peripneumonia, Paraphrenitide utilis.)

Vide & *Crystallos sal. com. dulces*.

Vires. Reprimit ac sedat Effervescentiam spiritus salis microcosmici, discutiendo ac resolvendo malignos, crudos, nitrosos, tartareosque Vapores: Viscera reserat, Calorem p. n. infringit, movet insuper & sudorem, unde Usus eius insignis in Colica, Pleuresi, Prunella, Febribus aliis, præcipuè Malignis.

Dosis ℈i. ad ℈ii. &c.

Usus ejus tum *internus*, tum *externus* esse potest, v. g. in *Gargarismis* & simul. In Colica miscetur cum an. *spirit. vini*, ut fiat *Mixtura* ℈ii. ad ʒi. quæ in haustu *aquæ fontanæ* exhibetur. Illini quoque potest Umbilico cum *oleo Nucistæ* ac tantillo *Zibetta*.

3. *Alius modus Keslcri*.

℞. *Aluminis usti & sal. Nit.* an. M. ac destilla per Retortam a. Cent. 56.

4. *Alius*

---

nicis. Multum confert Arcanum duplicatum in Calculo; blandè enim movet Urinam, & Sabulum ex Renibus. Præterea in Cardialgia cum *Lapillis Cancrorum* feliciter adhibetur, necnon in Affectibus Muliebribus mirè conducit, & à LANGIO *in Coll. Pathol.* commendatur; stimulat Menses deficientes, præservat à Suffocatione hysterica, Melancholiis hypochondriacis, & quamplurimis uterinis Morbis, cùm in specie Ægros ad aliqualem Somnum disponat. Delirantes certè utplurimùm carent Somno. Quod si igitur Medicus Ægros ejusmodi melancholicos ad Somnum disponere possit, non desperet salute. Si *Camphora* addatur, fit quasi Specificum ad Affectus melancholicos; fiunt enim sic placidi, & ad Somnum successivè inclinant. Vis somnifera oritur partim ex proprio Nitri Sulphure, partim à Sulphore Vitrioli. Hemorrhagias sanguinis ab orgasmo ortas sedat, stagnans Serum liquat, & temperat: hinc in Inflammationibus internis cum fructu exhibetur, Item ad præservandam Epilepsiam & Apoplexiam est singulare, & loco Digestivi non solùm præmittitur Medicamentis Purgantibus, sed ipsis etiam commodè admiscetur, quia eorum vim actuat. Paucis; tanquam *Arcanum* recommendatum esse debet, quoniam est *Remedium planè polychreston*, modo rectè sit præparatum. Candidum debet esse, insipidum cum pauca amaritie. *Dosis* est ℈i. Ab aliis vocatur *Panacea Holsatica*; quoniam in *Holsatia* est inventum, & ibidem ejus usus frequentissimus.

11. *Sal Cachecticum Chalybeatum* est *Arcanum duplicatum*, *tinctum tamen per Crocum Martis*.

III. SUBLIMATIO. *Flores Nitri* in AUTHORE sunt nihil aliud, nisi *sal duplicatum ex sale & Nitro*. dum sub aliquali Detonationis actu utriosque particulæ salinæ quasi exilientes sursum attolluntur, ut non sit vera Sublimatio. Alios *Flores Nitri* habet MYNSICHTIUS *in Armament. Chym. pag.* 26. per Transudationem per Ollam factam; *Solutio Nitri præparati* nonnihil inspissata per Ollam non vitreatam in loco frigido instar Lanuginis transudat, quam *Lanuginem* vocat *Flores Nitri* Sed nihil peculiare obtinet: loco horum sufficiat *Nitrum vitriolatum*, revera polychreston in Medicina.

Pertinet huc *Volatilisatio* ZWELFFERI *in Pharm. Reg.* *pag.* 240. beneficio continuæ *Deliquescentiæ* vel reiterati *Deliquii* in Aëre humido: nam sic seorsim sensimque liquescit ab Aëre ut possit Nitrum destillari per Alembicum. Sed res est ridicula, cùm Nitrum hoc modo fatiscat in *aquam elementarem*. Multa quidem habet de hoc ZWELFFERUS *loco allegato*; non tamen omnia credenda quæ dicit ZWELFFERUS.

Sequitur jam *Usus Nitri in forma liquidâ*, & hinc

IV. DESTILLATIO se offert, ubi in *spiritum* abit.

Destillatur ex *Nitro spiritus*; vel *per se*, vel *cum addito*; & hoc est vel *argillâ*, vel *alumen ustum*, vel *vitriolum*; idque tam in forma sicca, quàm humida.

1. *Per se ex Retorta*, secundùm *Modum* AUTHORIS N. 2. insinuatum, destillari solet. Sed necesse est, sit ferrea, alias Nitrum fusum quaslibet Retortas perfringit & perforat.

1. *Cum addito Bole* vel *Argilla* paratur secundùm *Modum primum* AUTHORIS, estque *Modus ordinarius*. Nempe

♃. *Nitri* p. i.
Boli vel *Argillæ* p. iii.

Permista & destillata hæc per Retortam, dant *spiritum acidum*, qui prodit colore igneo, fulgido & flammeo, & tandem se coagulat in *Liquorem* alticantem acidissimum:

Additus nempe Bolos vel Argilla fluorem *Nitri* impedit, unde particulæ acidæ vi Ignis agitatæ prodeunt, & spiritum Nitri constituunt. Par ratio, quando *Alumen ustum* additur; Cum *Alumine crudo* cæterisque prævisere LUDOVICI *in Pharm. pag.* 430. Quidam etiam addunt *Arenam*.

Destillatio fiat per Retortam ampli colli, alias repercussi spiritus se figunt in Capite mortuo proprio. Observandum quoque, quamdiu Retorta calet, tamdiu Receptaculum est coloris rutilantis; quia spiritus iste rutilans est Sulphur Nitri: sed si est refrigeratum, cessat iste color. Vas ergò recipiens amoveatur, dum adhuc omnia calent, licèt Fumus sit maximè nocivus. alias ubi refrigerata fuerint, remeat spiritus maximè volatilis in Caput mortuum. Encheiresis ergò notetur, quòd scilicet Receptaculum sit immergendum Aquæ frigidæ, vel Linteo madefacto involvendum, ut faciliùs subsideant spiritus.

Po-

4. *Alius ejusdem cum sulphure.*

℞. *Sal. Nit. puri* q. pl. impone Retortæ tubulatæ cum Receptaculo capacissimo, aliquota parte *aqua* adimpleto; da Ignem ut fluat *Sal. Nit.* postea fluenti superinjice per Tubulum parum *sulph. puri*, claudeque orificium, &c. hanc injectionem *sulphuris* repete, donec Sal Nit. consumptum sit: sic prodibit *Liquor* seu *Spir. sal. Nit.* instar Butyri Antimonii. *Spiritum* hunc *sal. Nit.* dephlegma ac rectifica, &c. Materia in Retorta relicta suppeditat *sal Nitrum fixum.*

5. *Spiritus Nitri Bezoardicus.*

Est *spiritus salis Nitri*, in præparatione *Bezoardici mineralis Butyro* affusus, ac iterum Destillatione in arena abstractus.

N. Hic si celeriter urgeatur, exstillat rubicundus, commodumque *Menstruum* præbet *Aurum solvendo* ac volatilisando. Vide *de Auro.*

Potest etiam hic spiritus parari per retortam igniendo Nitrum cum Carbonibus, vel Antimonio, vel sulphure; quatenus subjecta hæc deflagratione sui, Nitrique incensione, spiritum ejus sub forma flammæ prodire cogunt, qui in Receptaculo apposito colligitur, restitante Nitro fixo in retorta: conf. ERCKERUS *l. 4. pag.* 210. Sed dum figitur pars quædam Nitri in Alcali, parum prodit in Spiritum: econtra cum Argilla aut Bolo destillatum Nitrum; totum abit in spiritum.

Quoad *Usum Medicum*, usurpatur *spiritus Nitri* tam *simplex* quàm *dulcificatus*, hoc est, cum duplo vel triplo *spiritus Vini* mixtus, & cessante fortissima effervescentia digestus, mutuò destillatus, & aliquoties cohobatus: ex quo ipso spiritu Nitri dulci blanda abstractione *Crystalli Nitri dulces* elegantes haberi possunt: de quo HOFMANNUS *Clav. p.* 346. observandum tamen in Mistione, quod cauto opus sit: Nam Spiritus Vini cum spiritu Nitri mistus effervescentiam facit incredibilem, imò in Flammas eructat, & Vasa disrumpit: vid. DRAWIZIUS *Tract. de scorb, pag.* 339. ubi simul quædam egregia de hac *Mistura* habet. Guttatim igitur misceatur cum Spiritu Vini, ut successivè & blandè effervescant; sic enim spiritus Nitri prodibit dulcificatus.

Spiritus nitri simplex egregius admodum est in compescenda Effervescentia febrili nimia quarumcunque Febrium, præsertim malignarum, & ex Iracundia nimia ortarum, ubi magis est appropriatus & tutior, quam *spiritus salis & Vitrioli*: figit simul effervescentes humores, & inde effervescentiam eorum sistit & compescit. Sic & in Febribus malignis pestilentialibus, ubi virus arsenicale peccat, Spiritus Nitri est egregius, qui figit Arsenicum, & ejusdem malignitatem tollit. Ad hæc singulare est *Carminativum*, Flatuum curativum, unde in Colica flatulenta, biliosa, & scorbutica, aliisque ejusmodi affectibus, egregius. In toto certè Regno Minerali similis non reperitur, & in Tympanitide, & in Inflatione Uteri, omnibusque flatulentis Corporis humani affectibus, non habetur par Remedium. Usurpatur commodè ad guttas 10. vel 20. diluens in *Essentia absinthii* & *Elixir Proprietatis*, vel alio conveniente Vehiculo. Rectificatione non indiget, cùm per se satis sit activus, annotante WEDELIO *in pharm. pag.* 35. Convenientior tamen est pro usu medico *spiritus nitri dulcis*, qui alias vocatur κατ' ἐξοχὴν *spiritus Carminativus*, item *spiritus anticolicus*: obtinet enim singularem vim in Colica flatulenta, & similibus Affectibus flatuosis, necnon in Phlogosi vaga, Appetitu dejecto &c., simulque diureticus est, & lithontripticus; ita ut etiam Calculum Renum, si in unam molem non coagulatus sit, comminuere dicatur; in illum verò, qui instar Silicis jam coagulatus est, nullum jus habet: unde potenter pellit Urinam, exturbat Sabulum, & longè præfertur Spiritui Salis. Præterea in Morbis acutis, Urinæ provocationem postulantibus; admodùm proficuus est. Appropriatus magis redditur spiritus Nitri dulcis pluribus Affectibus si *spiritus Vini* dulcificans abstrahatur priùs à *speciebus appropriatis*, v. g. *spiritus Vini* à *Plantis aromaticis & carminantibus*, ut sunt *Chamomilla Romana*, *Flores sambuci*. *Zedoaria*, *Cortices aurantiorum*, *Mentha*, *Fœniculum* & similia: abstractus & cohobatus, postmodùm cum *spiritu nitri* unitus, constituit egregium *spiritum Carminantem*, & *anticolicum*. Quod si dictus *spiritus Vini* abstrahatur à *speciebus antipleuriticis*, & conjungatur cum *spiritu nitri*, fit *spiritus antipleuriticus D. Michaelis*, qui est egregius in pleuritide, ad ℨi. in *aqua Cardui benedicti* assumptus; imò in Angina, aliisque similibus partium internarum Inflammationibus, cum Febribus ardentibus conjunctis. Nam has Febres curat citò, & tutò & jucundè, beneficio Sudoris, vel etiam per Diuresin. Si permisceatur *spiritus nitri* cum *spiritu theriacali camphorato*, erit egregius in peste, & febribus malignis. *Julepis* præterea, *Potionibus* hinc inde cochleatim assumendis, &c. commodè permisceatur: aut fiat extemporanea *Mistura*, v. g. in Colica flatulenta hoc modo:

♃: *Aqua appropr. v. g. Menthæ*, &c. ℥i.
Spiritus Vini rect. unc. i.
Spiritus nitri ʒß.
Edulcorentur cum pauco *syrupo* ... ad unc ß.
M. D. pro Dosi.

In *Usu alchymistico spiritus nitri* eadem ferè præstat, quæ omnes *aquæ Fortes*; solvit enim Lunam instar *aquæ Fortis*. Unde spiritus Nitri etiam separat Lunam à Sole: si enim permista sunt Sol & Luna, & affundatur Misturæ *spiritus nitri*, solvit hic Lunam, & Solem linquit intactum; ut ita a se invicem possint separari; quod benè observetur: si verò *spiritus nitri* à *sale communi* abstrahatur, acquirit vim solvendi aurum, & sic *aqua Regia*, in fundo autem, quod remanet de sale communi, est Conceptum novum, quod facillimè in Nitrum perfectum abit.

Quidam volunt separare *spiritum nitri flammeum* à *spiritu albo*: dicunt enim, quòd *flammeus* ponit ad Medicinam; *spiritus* verò *albus* propter corrosivitatem ad usum Alchymisticum sit usurpandus. Modum docet AGRICOLA in *Poppium* beneficio cujusdam Instrumenti, dùm uni Retortæ apponunt Recipientes duos, unum super alterum, qui tamen abeant in unum Canalem: sic enim fit, ut spiritus flammeus seu volatilis superiorem ingrediatur Recipientem cum econtrà albi seu graviores subeant inferius Receptaculum. Quod si etiam *spiritum nitri totum rubrum* seu *flavum* habere velimus, injici potest in collum Retortæ aliquid *Camphora*, & sic coagulatur in colorem flavum vel rubrum.

5 *Spiritus nitri bezoardicus*, quem habet AUTHOR, est iste *spiritus nitri*, qui affunditur *butyro antimonii*; sic enim fit præcipitatio *butyri* in *bezoardico Minerali*, & à *Pulvere præcipitato* abstrahitur *spiritus nitri* cum *spiritu* sic dicto *Vitrioli Philosophico*, qui conjuncti dant *spiritum nitri bezoardicum*. Hic Spiritus Salis Nitri Bezoardicus optimum *Menstruum* est pro solvendo Auro & aliis Metallis, quod particulas solares secum rapit ex Retorta, & Corpus albicans instar Lunæ relinquit, cum Antimonio tamen reducibile.

7. 8. 9. Paratur quoque *spiritus nitri cum vitriolo addito*; vel quando Spiritus affunditur modo supra insinuato; cùm enim longè ponderosior sit Spiritus Vitrioli; eo abstracto ne hic se insinuat Alcali Nitri, & spiritus volatilior ex Nitro sic prodit. Quod si in forma sicca misceantur & destillentur, prodit *spiritus nitri*, quem ordinariè vocant *aquam Fortem*, *ab* AUTHORE Num 7. insinuatam; quales omnes præparantur ex *nitro* tanquam basi, addito *Vitriolo*; si verò addatur *sal communis* vel *sal ammoniacum*, fit *aqua Regia*. Aqua Fortis solvit omnia Metalla præter Aurum; Aqua Regia autem aurum solvit, Regem Metallorum. *Modi destillandi* sunt varii, uti habet AUTHOR. Reverà autem hæc aqua Fortis cum Vitriolo constat simpliciter ex spiritu Nitri fortificato & rectificato, quod omnes operationes ostendunt.

Dubium est; *an* aliquid etiam *de Vitriolo participet*? Hoc ex suprà dictis negandum videtur, quia ponderosus & fixus est Vitriolum calcinatum, quàm quòd Spiritum suum simul cum

6. *Aqua Caustica, seu aqua Fortis.*

Aquarum Fortium, ut & *Regiarum* (quas dicunt) magna passim est varietas. Fiunt pro diversitate scoporum è *salibus mineralibus* ad scopum facientibus, Vitriolo, sale nitro, sale Ammoniaco, sale communi, & simil. Nos brevitatis studio unica ac altera descriptione contenti, remittimus tirones ad Authores fusè de his tractantes, ut sunt. *Beguinus l.* 2. *cap.* 3. *Sennertus Inst. lib.* 5. *part.* 3. *sect.* 2. *cap.* 6. *Libavius l.* 2. *alchym. tract.* 2. *c.* 27. *&c.*

7. *aqua Fortis communis.*

℞. *Vitrioli exsiccati* ℔. ii.
Sal. Nit. ℔. 1.
Tere simul & misce.

Destilla per Retortam loricatam, Igne aperto per gradus est operatio hor. 12.

N. Geber Lib. Invent. cap. ultimo, addit & ℔. ß. aluminis. destillatque: in destillata hac *Aqu. Forti* solvit ℔. ß *Salis Ammo-*

Ammoniaci, ad *Aquam Regalem* acquirendam.
Vires. Solvit Lunam & Venerem.

8. *Aqua Regia, Stygia Chrysulca Basilii.*

℞. *Sal. Nit.* part. ii.
Salis Ammoniaci part. II.
Silic. contus. p. iii. circiter.

Destilla per Retortam ignitam tubulatam. Vide *in Anim. Destillationem Aquæ fiunt. Veneres.*

Vires. Solvit Aurum, eumque per alembicum secum transportat. *Basilius in Claubus, Tentzelius.*

N. Usitatissimus facillimusque modus destillandi Modernis est per Cacabum seu Ollam ferream, cui ceu alembico terreum imponunt Capitellum cum rostro, destillantque Igne aperto in Receptaculum capacissimum.

9. *Eadem Aqua Regalis alio modo destillata.*

℞. *Sal. Nit. per se* q. v. & cum tribus partibus *Silicum contusorum* misce, destillaque Igne libero per Retortam. Sic habes *Aquam Nitri*: posteà habeas *Cineres*, è quibus per *aquam calidam* extractum fit *sal*, ut omnis acredo Lixivii auferatur: hos *Cineres* misce cum *Sale Ammoniaco*, fit autem Sal Ammoniacum tantum quantum anteà erat Sal Nitrum, destillaque Igne libero per Retortam, sic habebis *aquam Regalem.*

N. Si velis rursum ex B. vel Cineribus per Alembicationem destillare, fit clarior & lucidior. *Tentzelius.*

V. EXTRACTIO.

Unde

Tinctura Nitri.

Tinctura Salis Nitri ad eundem fieri potest modum, quo Salis communis.

Vires. Insigne est corroborativum Diaphoreticum.

(*Balsamus Spiritus Nitri* cum *Oleo comm. Rosarum*, vel *Hypericonis*, in Phiala calore forti paratur, ad Ulcera utilis.)

CAPUT XXIV.

De Alumine.

ALuminis genera usitatiora Officinæ *quinque* nobis exhibent: 1. *Rupeum* (Gallis *Alum de Roche*) 2. *plumeum* seu *Plumosum*; videatur *Amiantus.* 3. *Scissile* (quod Glebarum instar est, & *Plumosum oblongum* vocatur.) 4. *Zuccarinum*, sive *Saccharinum* (ex *Alumine rupeo*, *Albumine Ovorum*, & *Aqua Rosacea*.) 5. *Alumen Catinum.*

Verùm ut in omnibus locis ubi *Aluminis* simpliciter mentio fit, ita & in his nostris Præparationibus, *Rupeum* recipere fas est; quod nihil aliud scilicet est, quàm Salsugo Terræ mineralis, naturæ saturninæ, constans ex spiritu acido ac Sale terrestri caustico.

Triplicis autem id *originis* est; vel enim 1. *per se* in Venis suis

---

cum Nitro possit fundere: quin ex hoc *spiritu vitrioli* cum *Alcali Nitri*, *nitrum vitriolatum* emergat.

Sed observandum *Differentiam non levem intercedere inter Aquam Fortem & spiritum nitri simplicem.*

1. Quia *Pannorum Tinctores* Spiritum Nitri non æquè commodum observant; sed necesse est, *Aquam Fortem* habeant ex una *nitri* & *vitrioli* paratam.
2. Item *Metallorum Purgatores* observant, Aquam Fortem cum Vitriolo Anglico factam, quod est Martiale, fordes suas Solutioni communicare; unde Color lutulentus reddatur. Unde pro tali Aqua Forti bona facienda cum Nitro & Alumine illud faciunt.
3. Conferatur hic curiosa *observatio* BECHERI *Phys. subterr. L. 1. pag.* 160.
4. Spiritum Nitri in Aqua Forti *secum vapore aliquid de Vitriolo*, probatur hoc experimento:

℞. *Aqua Fortis.*

Superimponatur Igni, ut exhalet Fumus, & desuper imponatur Lamina ferrea, tinget eam colore Venereo.

Ergò *pro decisione notandum*: de spiritu Vitrioli nihil prodire cum Aqua Forti junctum; benè autem de volatiliore & sulphureo Spiritu, seu vulgò dicto spiritu Vitrioli volatili, Aquam Fortem plùs minùs impraegnari, ratione cujus *Differentia ista Aqua Fortis & spiritus nitri* emergat.

Aqua Fortis ordinariè expetitur pro solutione Lunæ, quam solam, Sole intacto solvit, sed pro hoc usu non adhibeatur crudè, sed potiùs depurata (hoc est, ut vulgò vocant, *gefallet* Aqua Forti), id est à Substantia salina, Sali communi quasi æmula, cum spiritu Nitri adscendente per præcipitationem separata. Conf. ERCKERUS *pag.* 151. *item* 258. in quo ipso *pag.* 136. simul hoc notabile occurrit, Aquam Fortem in Vasis ferreis paratam, Solem ex Luna per solutionem separatum, elegantiùs reddere, propter Martis Sulphur, quod occultè intra se abscondit.

Aquæ Forti cognata est *Aqua Regia*, *Stygia* vel *chrysulca*, quæ ordinariè fit, si *Aqua Forti* addatur *sal commune*, vel *sal ammoniacum*. *Modum* videbitis in ZWELFFERO *Append. ad animadv. & Pharm. Reg. p.* 54. item AGRICOLA *in Poppium*: quin & *Spiritus nitri* à *Sale communi* abstractus *Aqua Regia* evadit; non secus ac *spiritus vitrioli bezoardicus* genuinam *aquam Regiam* constituit.

Nitrum & *sal ammoniacum* aliàs in se invicem incompatibilia sunt, ita ut invicem mista Igni exposita impetuosissimè detonando quælibet Vasa, Gas suo flatuoso, diffringant: unde ex Nitro & Sale Ammoniaco Aquam Regiam destillare ferè impossibile est, nisi per Retortam, secundùm modum à BASILIO insinuatum *in der Offenbahrung der verborgenen Hand griffe* Lit. D. Propterea sal ammoniacum saltem spiritui Nitri aut Aquæ Forti additur pro menstruo Auri, v. g.

℞. *Spiritus nitri* ℔i.
in quo solvantur
Salis ammoniaci unc. ii. vel iii.

Scilicet eum vel sine destillatione evadet *Aqua Regia*, quæ

longè fortiùs penetrat in Solutione Auri, & in quibusdam præparationibus singularis est.

CAPUT XXIV.

De Alumine.

ALumen & *vitriolum* sunt valdè inter se congeneris naturæ: & quidem *alumen nostras Rupeum*, simile ferè cum Vitriolo corpus, ex spiritu acido sulphuris mineralis universalis embryonati, & corpore aliquo petroso subtiliore, ab illo spiritu soluto & coagulato constat: quæ duo coalita abeunt in *tertium* aliquod *concretum dulce-acidum*, nimirum Alumen, quod eleganter in *Crystallos hexagonas* & *octogonas* efformatur. Probatur hoc tam per *syncrisin* quam *Diacrisin chymicam*. Nam si *Alumini* in *aqua simplici* soluto, instilletur *Lixivium* quoddam *alcalinum*, v. g. *oleum tartari per deliquium*, Alcali se jungit Acido, & præcipitatur substantia candida Igne non liquescibilis, sed repræsentat *Calcem lapideam* mineralis prosapiæ. Item *Creta spiritu* seu *oleo sulphuris*, vel etiam *spiritu vitrioli* acido soluta & coagulata, Concretum instar Aluminis refert; ubi creta locum obtinet corporis petrosi, & spiritus sulphuris vel vitrioli est corrodens. *Corpus illud petrosum*, quod ita in coagulum Aluminis abit, *naturæ Saturninæ* esse non ineptè dicitur. Efficienter ergò convenit cum Vitriolo, ceu spiritu Aluminis, Vitrioli, Sulphuris &c. qui reverà unus idemque sunt spiritus, Materia verò differunt: & sicut pro varietate Metallorum, Veneris seu Martis, spiritus sulphuris varia conficit Vitriola; ita pro diversitate Saxorum seu Lapidum diversas etiam *aluminis species*, colore aliisque proprietatibus differentes, producere probabile est. Cùm verò post Destillationem spiritus, aut Præcipitationem, Lapidis Pulveres fundi aut reduci haud adeò facilè queant, atque Metallorum in Vitriolis; hinc etiam species lapidorum ejusmodi Corporum, quæ Alumina ingrediuntur, hactenus non adeò rectè exploratæ sunt. Ideòque *in Igne Alumen constans atque fixum est.* Calcinatione enim in *Bullas*, in Flatum, in Calcem quasi quandam vel Cinerem redigitur. Unde etiam Spiritus acidus, qui ab eo per *Ignem* excernitur destillando, substitui potest spiritui *Vitrioli*: Spiritus nimirum Aluminis, Vitrioli, & sulphuris, unus idemque est spiritus; saltim quod idem Sulphuris spiritus nunc corrodit Metallum, unde oriuntur Vitriola, nunc verò corrodit corpora saxea, anteà *leviter* in Terra calcinata (quod tamen non semper in Terra contingit) & tunc concrescunt in Alumen. Nam ipsum *alumen* interdum reperitur *Nativum*, ut possit ex Terra effodi. Propter dictas rationes sæpissimè unà ac in iisdem locis & Mineris Nitrum & Alumen deprehendi solet. *Usitatissimum hodie alumen Rupeum* seu *Alumen rochas* seu *Glaciale*, ita dictum propter figuram externam, item propter locum natalem, frequentissimè ex sua Minera saxea seu pyrite sui generis, Germ. *Alaunen Kiese*, paratur, idque variis Encheiresibus pro Mineræ ipsius

ſuis invenitur, vel 2. ex *aquis mineralibus* excoquitur, vel 3. ex *Terra* & *Lapidibus*, aliiſve *Mineralibus* extrahitur.

Dicitur autem *Rupeum*, quia ex *Rupe*, ſeu Saxis confici ſolet. Item *Glaciale*, quia *Glaciei* conforme eſt, Græcè *ςυπτηρία*. Arabicè *Sceb*, ſeu *Seb*. Germ. *Alaun*. Gall. *Alun*.

N. 1. Mentio apud *Dioſcoridem* fit quoque *Aluminis Rotundi* & *Liquidi*: verùm cùm noſtratibus minimè ea uſitata ſint, omiſimus: nec audiendi ſunt, qui Liquidum Alumen faciunt materiam Aluminis Rupei. Vide *Matthiolum*.

(*Alumen Mexicanum* coctum præter vim adſtringendi, Ulcera ab excreſcente Carne mundificat, ad coccinea Pigmenta adhibetur.)

N. 2. *Alumen Catinum*, propriè Aluminis genus non eſt, ſed Sal ex Cineribus Lignorum quorundam extractum, optimeque reverberatum: Germanicè *Waid-Aſche*, Gall. *des Cendres di Saulx*.

Huc referri poteſt & *Alumen Fæcum*; quod paratur è *Fæcibus Vini uſtis & albefactis*.

N. 3. Modum Alumen Rupeum conficiendi, ſi quis ſcire cupit, conſulat *Matthiolum*, *Libavium in Alchym.* &c.

Vires. Exſiccat, adſtringit, incraſſat, &c.

Uſus Aluminis crudi præcipuus externus eſt, (quamvis ab Empiricis & internè pro Febrifugo, imò univerſali, exhibere ſoleat) ac inprimis in Angina & Columella laxata, putredine Gingivarum, Tumoribus pedum œdematoſis, &c.

N. Sunt qui in Dyſenteria Alumen exhibent.

PRÆ-

ipſius varietate. Quibuſdam in locis *Minera aluminis* ex Saxis ſeu Venis propriis eruta torretur, hinc *aqua* beneficio elixiviatur, & inſpiſſando in *alumen* cogitur; ſicut Vitriolum ex Pyrite elicitur. Conf. KIRCHERUS *in Mundo ſubterran. T.* 1. *c. de Alum. p.* 314. SCHWENCKFELD *de Foſſilib. pag.* 362. & AGRICOLA *de Re Metal. l.* 2. Unde idem Pyrites ſæpè & Vitrioli & Aluminis Materia eſt; ratione enim ſubſtantiæ metallicæ in Vitriolum, ratione lapideæ in Alumen vertitur, dum ex Acido Sulphuris mineralis univerſalis in Terræ penetralibus corroditur. *Noſtras* verò *alumen paratur*, dum Minera ejus ſeu Pyrites ab Artificibus coquitur & calcinatur: Calcinatione iſta Sulphur inflammatum prodit ſuum Spiritum acidum, qui ſpiritus acidus adjunctum Corpus petroſum corrodit. Calcinatus ita Pyrites aluminoſus aliquandiu Aëri exponitur, donec hinc inde Alumen efflorelcere incipiat: quo facto ſuperfuſa *copioſa aqua* elixiviatur, & *Urinæ* affuſione à variis ſordibus, præſertim adhærente Vitriolo, per Præcipitationem depuratur & evaporando in *aluminis fruſta* redigitur; hinc *ſal urinoſum* illud volatile exſurgit, quod ex *alumine* cum *ſale Tartari* deſtillatum ſubinde obtinetur, & quibuſdam pro *ſale volatili Tartari* imponit: ſicuti etiam, ſi *Calcis vivæ recentis* ana, vel etiam minus, cum *alumine* ſubitò miſceatur, & per Retortam in Arena deſtilletur, penetrans *ſpiritus urinoſus* prodit: vid. LUDOVICI *Pharm. pag.* 445. Ex naturali hoc *Rupeo alumine* fit per artificialem Mixturam *alumen ſaccharinum* dictum.

Noſtras hoc *Alumen Rupeum Veteribus* ob Pyrotechniæ ignorantiam *fuit incognitum*, quorum nativa Alumina minùs ſincera fuerant. Habuerunt *alumen liquidum* ſeu potiùs *molle*, utpote in Pilulas redigibile, quod nobis eſt ignotum, illius tamen meminit MATTHIOLUS: item habuerunt *alumen concretum*, quod vocant *alumen ſciſſile*, quia in filamenta ductile; item *rotundum alumen*, quod in Corpuſcula globoſo-hiulca coaluit: Confer. JUNGIUS *in Doxoſcopiis pag.* 182. Refertur huc etiam à quibuſdam *alumen plumeum* ſeu *plumoſum* dictum: ſed nullo modo ad Alumina pertinet. Concretum eſt ſui generis, *Lapidi Specylari* aut *Amianto* cognatum, ſplendidum, plurimis lanuginoſis quaſi fibris ſibi invicem incumbentibus, facilè tamen ſeparabilibus, adeoque cum Amianto non penitus eſt idem, potiùs pertinet ad *Corpora Talcoſa*. Unde confunditur à quamplurimis *Lapis Amianti* cum *alumine plumoſo*; nihilominùs differunt in eo:

1. Quòd *alumen plumoſum*, ſicuti reliqua omnia Alumina, fortiter *adſtringat*: *Amiantus* verò *non adſtringit*, ſed tantum Linguam pungit.
2. Quòd *Amiantus* omni *Igni reſiſtat*, & ab illo non poſſit lædi, uti monui ſuperiùs ſuo loco; contrarium fit in *alumine plumoſo*, quod diuturnis expoſitum Flammis, tandem *patitur labem*.

Alumen Catinum apud Veteres fuit, quod apud nos eſt *ſal Alcali fixum*, ex *Herba Kali*, & *Cineribus clavellatis*, adeòque minùs refertur inter Aluminum ſpecies.

Aluminis Terra ſeu *Matrix* ſemel exhauſta, ſi in Cumulos ſubdiales ſeu Soli expoſitos congeratur, Alumine novo impregnatur, quod rurſus poſt aliquot annos elicitur; id quod *infrà*, ubi *de Vitriolo regenerato*, patebit.

Concretum aluminis ratione ſuæ texturæ materialis conſtituit *ſubſtantiam* reſpectu noſtri Corporis potenter *adſtringentem*, exſiccantem, Humores figentem & quaſi coagulantem, ſive ſit *crudum*, ſive *uſtum* ſeu *calcinatum*. Nam Spiritus Sulphuris per ſe non adſtringit, nec ipſum Corpus petroſum adſtrictione ulla conſpicuum eſt: id quod, probant omnes *Terræ medicatæ*, *Terra ſigillata*, *Bolus Armena*, *Creta* &c. quæ per ſe non adſtringunt, cum ſpiritu tamen acido impregnatæ ſimilem guſtum adſtringentem ac ſtypticum repræſentant, cujus Acidi ratione talem obtinent figuram, & compoſitionem, ut contrahant ac adſtringant facilè fibras.

Unde *Alumen interno uſu* quoſcumque Fluores præternaturales Corporis potenter coercet & compeſcit: hinc in Dyſenteriis & Diarrhœis ſiſtendis, in nimio Menſium fluxu, &c. à quibuſdam tanquam egregium Remedium adhibetur; ſicut & Febrifugis Remediis additum, vi concentrandi & condenſandi eorum vim ſolet intendere; de quo uſu febrifugo vid. ANGELUS SALA *in ſuis Operibus Chym. pag.* 664. RHUMELIUS *in Iatro-Chym. pag.* 409. ROLFINCII *Chym.* ubi habet Alumen tinctum, HARTMANNUS *in Praxi Chymiatr.* & MYNSICHTIUS *in Armament. Chymico.*

Externus uſus eſt inſigniter *adſtrictorius*, unde permiſcetur *Lotionibus ulcerariis* pro jucunda eorum conſolidatione & incarnatione: propterea quidam Chirurgi omnes *Faſcias* intingunt *aqua ſolutionis aluminis*, & has Faſcias exſiccatas poſtmodùm applicant Membris involvendis: quibus mirè poſtmodùm ſiſtuntur Hæmorrhagiæ Vulnerum, uti & Narium: vid. BORELLUS *c.* 3. *Obſerv.* 50. & M. A. N. C. *Anno* 1. *Obſ.* 24. *p.* 90. Item ejus uſus in reſtituendis Virginibus corruptis, ſcilicet in Sophiſticatione Virginum, quæ uti ſolent *Balneis Aluminoſis*: id quod ſimiliter fit Puerperis poſt Puerperii tempus, quæ ejuſmodi Balnea inſtituunt, ut gratiores fiant Maritis; uti videri poteſt in RODERICO à CASIRO *de Morbis Mulierum*, qui habet modum adſtringendi Pudenda in Mulieribus. In Affectibus Faucium, Angina, Uvulæ flacciditate & laxatione, putredine Gingivarum, &c. *Gargariſmis*, *Linimentis* aut *Unguentis* convenienter additur. In Odontalgia BARTHOLINUS *c.* 5. *Hiſtor.* 54. laudat. Item *albumen Ovi* cum *fruſtulo aluminis* probè agitatum, addita pauca *aqua roſacea*, dat *Miſturam* candidam inſtar Lactis aut Mucilaginis, egregiam in Inflammationibus Oculorum, Eryſipelate, & ſimilibus Affectibus. Fœtorem etiam Pedum in Scorbuticis corrigit. Porrò ſuggerit egregiè *ſuppoſitoria*, quorum inventor eſt ANGELUS SALA *in ſuis Scriptis Chymiatricis*, quæ poſſunt intrudi, extrahi, & ſæpiùs uſurpari: adſtringunt quidem, ſed ſimul acore egregiè ſtimulant Inteſtinum Rectum, Alvumque ſic provocant: Vid. etiam SYLVIUS *Prax. l.* 1. *cap.* 20.

Quod *alumen plumeum* attinet: hoc *externo uſu* ſingulariter convenit contra Ariduras Atrophias Membrorum; tum *crudum Unguentis* aut *Linimentis* additum, in quo caſu etiam in paralyticis Affectibus non incongruum eſt; quàm *Sale communi* præparatum ſecundùm præſcriptionem FELICIS WURTZII *in ſua Chirurgia*, quæ talis:

℞. *Alum. plumoſ.*
Salis fuſi an. part. æqual.

Fundantur denuò in Crucibulo ad Lapidem, ſeu ad conſiſtentiam lapideam; affundatur poſtmodùm *aqua fontana*, & *Sal* ſe reſolvet, Alumine plumoſo ad fundum ſubſiſtente.

Remedium eſt egregium in dictis Affectibus, præſertim ſecundùm laudati Authoris modum uſurpatum. Paratur nempe cum hoc *Unguentum ad Ariduras in Chirurgia parva pag.* 317.

℞. *Olei Pingued. Hum. vel Urſina*, (*ex Pinguedine cum Cinere Sarmentor. Vitis deſtill.*) ℥iv. *Laterin.* ℥ß.

Deſtillentur unà per Retortam: deſtillato *Oleo* add. *Alum. plumoſ. prap.* ℥iij. M.

Eſt arcanum Unguentum contra Ariduras Membrorum poſt Vulnera, quo debent inungi Membra Aridura correpta, quando priùs fuerant fota Decocto Hepatis, Pulmonum, &c. vid. AGRICOLA *loco cit. p.* 315.

WURTZIUS affundit huic *Alumini plumoſo præparato Aquam Vitæ* ad eminentiam duorum digitorum, & ita ad uſum reſervat ad omnes Atrophias & Ariduras, commodè miſcendo cum *Unguentis* & *Linimentis* convenientibus.

Inter PRÆPARATIONES eſt

I. PU-

PRÆPARATIONES & PRÆPARATA.

1. CRYSTALLISATIO, seu PURIFICATIO. 2. CALCINATIO, seu USTIO. 3. SALIFICATIO. 4. DESTILLATIO. 5. SUBTILISATIO, seu EXTRACTIO.

I. PURIFICATIO, seu CRYSTALLISATIO.

Aluminis Purificatio fit more vulgari, scilicet solvendo in *Aqua pluv. calida*, evaporandoque, donec Cuticula in superficie appareat, hinc reponitur ad crystallisandum.

N. 1. Hanc Purificationem si bis terve repetiveris, mitescit acerbitas Aluminis.

N. 2. *Libavius* solvit in *Urina*, proceditque dicto modo: verùm qui hac ratione Alumen purum nancisci sperat, fallitur, quippe Sal Urinæ Alumini sese immiscuit.

II. CALCINATIO, seu USTIO.

Ustio Aluminis quoque Tonsoribus notissima est.

Nimirum

Alumen coquitur ad Ignem, ut *Phlegma* & *Spiritus* exhalent, *Terraque* mollis porosa remaneat.

N. Hæc Terra idem est cum *Capite mortuo* ex destillatione spiritus residuo.

Vires. Usitatissimum est Alumen ustum in Vulnerum excrescentiis carnosis consumendis, in Putredine arcenda, &c.

III. SALIFICATIO.

℞. *Alumen ustum* (vel *Caput mortuum Aluminis*) coque in *Aqua*, trajice per Chartam, *Filtratum* evaporet, & habebis *Sal fixum Aluminis*.

IV. DESTILLATIO.

Unde

1. *Phlegma ac Spiritus*.

℞. *Aluminis puri* q. v. destilla per Retortam in Arena, ac elicies initio l. Igne *Phlegma*.

Igne posteà fortiori, *spiritus* prodibit albissimus.

(*Spiritus Aluminis* sulphureus volatilis & acidus, inhibet Febrium intermittentium Accessus, per Sudorem & Fermentationis inhibitionem.)

(*Alumen* Vitriolo præditum styptico *Spiritum Vitrioli* coagulare putatur.)

2. *Spiritus dulcis Aluminis*.

℞. *Spir. Aluminis*, rectifica aliquoties cum *spiritu Vini* & dulcis atque jucundus evadet.

Vires. Usus ejus internus diureticus est, pellit Calculum, Obstructiones Lienis aperit, Æstus in Febribus compescit.

Externus ejus usus admodùm proficuus est, in vitiis Oris, Inflammationibus nimirum (etiam Oculorum), Aphthis, & similibus curandis.

Dosis g. 4. vel 5. in *Vino* vel alio *Liquore convenient*e.

Phlegma adhibetur ad Vulnera mundificanda, adstringenda, in primis ad Gingivas, &c.

3. *Ma-*

I. PURIFICATIO. Quæ fit per Solutionem in *Aqua simplici* & Crystallisationem, uti habet AUTHOR. Cæterùm est Præparatio seu Purificatio superficiaria. Quando enim Alumen inspissatur per Coctionem, Pinguedinem quandam Sulphuris excrementitiam habet secum, aut Corpus vitriolicum. Quòd si ergo ab Alumine non separentur, nunquam concrescit, sed Massa densa remanet. Ut ergò purificetur, optimum est, si sub Coctione *Urina humana* copiosa injiciatur: sic separetur omnis ista Pinguedo, ut possit instar Spumæ despumari, & tandem in fundo præcipitatur inutile Corpus vitriolicum, unde Alumen purum successivè coagulari potest.

II. CALCINATIO. *Alumen* vulgò uritur, & sic Bullas agit copiosas, & *Phlegma* & *Spiritus* foràs exhalant; qui Spiritus tamen seorsim per Retortam in Recipientem vix colligi possunt. Habeatur enim ratio ad *bina aluminis Ingredientia*; nempe ad *Spiritum Sulphuris acidum*, & ad *Substantiam salatam terream*. Spiritus iste firmissimè adhæret Alumini, nec Phlegma acidum, illudque non copiosum, ex Alumine elici potest; secus ac ex Vitriolo, ex quo spiritus intensè acidus potest destillari. Ratio est, quòd in Vitriolo Minoræ metallicæ solutæ proprio suo Sulphure acido quodammodò saturatæ sint, inde Acidum Sulphuris externum non tam potenter in iis concentratur, quin accedente Ignis motu denuò separabile fiat. In Alumine verò acidum illud intimè se coagulavit cum petrosis particulis, & cum iisdem forti adeò nexo coaluit, ut nulla arte totum separabile sit, quin multum ejus cum iisdem remaneat. Unde destillando Alumen intumescit, & insigniter ebullit, ac Phlegma & spiritum paucum acidum suggerit: quod superest Aluminis, propter acidum concentratum in particulis terreis *alumen ustum* constituit; ubi perfectæ Calcinationis signum est, si Bullas non emittat: vid. ZWELFFERUS *in animadvers. in Pharmacop. Augustan. pag.* 404.

Cæterùm superiùs dixi, quòd spiritus Aluminis sit idem cum spiritu Vitrioli & Sulphuris; quod etiam ita sese habet: nihilominùs tamen *non levis differentia* inter *Spiritum Sulphuris*, *Vitrioli*, & *aluminis* deprehenditur, ratione ferè omnium Proprietatum; quæ differentiæ dependent ex alteratione, quam recipit Spiritus Sulphuris acidus ex subjecto patiente, quod corrodit: mutatur etiam exinde in substantiam patientis spiritus Sulphuris, ejusque textura mechanica, ut postmodùm per Destillationem denuò separatus non parùm appareat immutatus. Id quod probo alio Experimento: Fiat enim cum *Spiritu Sulphuris Infusum* super *Terram Vitrioli Martis*, uti superiùs monui, deinde cum eodem *Spiritu Sulphuris* imbibatur quædam *Terra*, *sigillata*, vel alia, ut concrescat in *Corpus* quasi *aluminosum*; destilletur postmodùm hoc *Corpus aluminosum*, & etiam *Vitriolum*; & *Spiritus* ex his duobus subjectis denuò evocati, erunt valdè distincti, utut anteà unus idemque fuerint spiritus Sulphuris, idque propter alterationem, quam receperunt in subjecto, quod corroserunt.

Alumen ustum usitatissimum est Remedium in absumenda Carne excrescente, & nimis luxuriante (Germ. *im Abetzen*) Fonticulorum, Ulcerum, &c. in Vulneribus sordidis, labiis Vulnerum callosis, & similibus Affectibus. In ipsis Fonticulis excitandis usurpatur Alumen ustum cum felici successu: item in *Pulveribus dentifriciis*, in laxitate, flacciditate, & putredine Gingivarum, revera egregium est. Unde est quoque Ingrediens *Tincturæ Laccæ* decantatissimæ contra Scorbutum Oris. Quidam recipiunt *alumen calcinatum* contra Atrophias & Ariduras partium, quæ oriuntur post partium nervosarum Vulnera: sed subest fallacia. Intelligendum namque est *alumen plumosum* certo modo calcinatum cum *Sale communi*. Hunc modum suggerit FELIX WURTZ, uti etiam AGRICOLA, sed loquuntur in genere; intelligendum est enim Alumen plumosum.

III. SALIFICATIO. *Salis singularis abstersivi & laxativi* mentionem facit HOFFMANNUS *in Clavo pag.* 348. quod nihil aliud est, quam *Solutio aluminis* cum s. q. *Lixivii Salis Tartari* præcipitata. Acidum enim & Alcali se mutuò jungunt, & post Filtrationem in Crystallos salinas Filtratione coeunt. *Sal* hoc *dosi* ℥i. ad ℥ii. egregiè laxat, abstergendo primas vias, sed Dosis est nimia ingrata: in Febribus autem speciatim confert.

Qui præcipitatur *Pulvis fixus*, seu *Terra aluminis*, probè edulcorata, pro Ulceribus exsiccandis, & ad cicatrisationem producendis convenit.

IV. DESTILLATIO. 1. 2. *Phlegma* ac *Spiritus aluminis* specialem adeò usum non obtinent, quia conveniant in omnibus cum *Phlegmate Vitrioli acidulo*, usu tam interno contra Æstum, Sitim & Affectus diureticos, quam externo abstergendis Ulceribus Oris & Excrescentiis tollendis, in Hæmorrhagiis Vulnerum, si nempe imponatur cum *Linteis* vel *Fasciis* intinctis parti vulneratæ, Hæmorrhagiam patienti; item convenit applicando Fronti contra Cephalalgiam & Agrypnias, uti commendatur ab AGRICOLA, item contra Ambustiones. *Spiritus acidus* per se valdè prodest ad dealbandos Dentes, utut in pauca acquiratur quantitate: onde si aliquot guttæ Medicamentis contra Scorbutum Oris instillentur, mirè proderont.

Parant etiam quidam *Oleum aluminis*; dum scilicet recipiunt *aluminis crudi* & *Silicum pulverisatorum* ana part. æquales, pellunt per Retortam, unde primo prodit *Phlegma*, posteà *Oleum*, quod separandum est à Phlegmate, & hujus Olei usus est externus.

3. *Ma-*

3. *Magisterium, seu spiritus Aluminis magisteriatus.*

℞. *Aluminis puri* q. v. impone in Vitrum, asperge *aquam*, & repone ut dissolvatur.

Liquorem Filtratura depuratum destilla in cineribus, ex Cucurbita humili ad siccitatem: solve denuò, modo quo dictum, in *liquorem*, & destilla. Eousque solutionem & Destillationem repete, donec tota Aluminis substantia per alembicum transcenderit.

Usus. Stypticum est nobile, vix cedit *essentiæ Ferri*, *Boli*, *sperniolo*, &c.

4. *Saccharum aluminis.*

℞. *Aluminis purificati* q. v. destilla ut eliciatur *Phlegma*, quod affunde iterum *Capiti mort.* & postquàm hor. 24. steterint, denuo abstrahe, idque vicibus aliquot (5. vel 6.): tandem *Phlegmate* reservato solve *Caput mortuum* per d. *Liquor* digeratur per dies (22.) coaguleturque in Arena ad siccitatem: sic præparatur *saccharum aluminis*.

Vires. Celebratur in Pectoris Morbis, præsertim ex Minerarum halitu contractis, qualibus Metallurgi frequenter affliguntur. Odontalgiam sedat, Gingivæ impositum.

Dosis à gr. 5. ad 8.

(Parant *ex alumine Mannam*, *Primum Ens aluminis*, quod dicunt, victoriosumque Hecticæ Remedium.)

V. EXTRACTIO.

Unde

Extractum aluminis, aliàs Magisterium.

℞. *Aluminis crudi* ℔. (vi.) coquatur in Fictili amplo, ut evaporet *Phlegma*, tandem calcina, ut penitus candescat. Hinc injiciatur in *Aceto destillato* alumen illud candens. Sic extrahet acetum destillatum *Essentiam* seu *Magisterium*, residente *Terra alba* (quæ *Aqua ferventi* abluenda & servanda). *Acetum destillatum* illud impraegnatum filtra, & abstrahe in Mar. Baln. ad Mellis consistentiam. Tunc exponatur frigido ad crystallisandum. *Crystallis* exime & sicca.

N. Crystalli tingi possunt Rob *sambuci* pro libitu.

Vires. Sudorem movent, conveniuntque in Scorbuto (singulis septimania semel ac iterum pro sudore exhibitæ). In Febribus tertianis (ante paroxysmum aliquot vicibus iteratò assumptæ.

Dosis à gr. 8. ad 20.

Ex communicatione *amici Hamburgensis*.

(*Alumen laceatum Epaticum*, & ad Hæmorrhagias proficuum parant.)

(*Balsamum aluminis* æquè ac *Balsamum Nitri* parare licebit, sed non æquè coloratum.

C A P U T XXV.

De Sale Ammoniaco.

SAl *ammoniacum Nativum* à Majoribus descriptum, sub Arenis Libycis concrescebat. Verùm Nostratibus nonnisi *artificiale* cognitum est. Quod nihil aliud est, quàm *sal* amarum, factitium, compositum, volatile, coctum ea *arena*, *Sale Fuliginis*, *Sale communi*, vel *Gemma*, & similibus. Vide si placet *Modos conficiendi* apud *Libavium in alchym.* & hinc apud *Untzerum in Tr. de Sale.*

parant

---

3. *Magisterium* seu *spiritus aluminis magisteriatus*, quem AUTHOR ex *alumine*, in *Liquorem* solvendo, & per alembicum destillando, docet, non procedit.

4. Suprà quoque insinuata est *vis aluminis febrifuga*, quæ in *sale ejus dulci*, hoc est, subtiliori Substantia terrea, proprio Acido non adeò saturata, consistit; quæ hinc imbibit, & promptè easorbet Fermenta Febrium acida: hinc & pro Ardentium æquè ac Hecticarum Cura tantoperè expetitur *Manna aluminis*, *saccharum aluminis*, *Primum Ens dulce aluminis*, & quæ alia sunt ejus Synonyma. Ad Hecticas quidem & Ardentes Febres magis confert Saccharum Aluminis AUTHORIS *num.* 4. sed Præparatio hæc manca. Genuinam videbitis in DARIOTTI *Galdenen Schatz Kuftlein cap.* 24. *pag.* 245. sed Liber rarus est. In defectu hujus consulatur POTERIUS *in pharm. spagyr. lib.* 2. *cap.* 9. ubi habet legitimam præparationem contra febres ardentes. Præparatio est hæc:

Alumen duplicem habet substantiam, unam, quæ frigori exposita coagulatur; alteram, quæ Calore condensatur. Ad hanc igitur Præparationem conficiendam, omnes ejus substantiæ sunt coercendæ, ut Aqua suam aquam non reddat. Hoc potest fieri admodum AUTHORIS frequenti Cohobatione *Phlegmatis aluminis* super *Caput mortuum*, ita alumen abiumit in se totum Phlegma. Tunc quando ita per Cohobationem alumen imbibit Phlegma, secundum modum POTERII est pergendum, & habetur *Febrifugum*.

Concinnior adhuc est *Præparatio*, quam habet HOFFMANNUS *in Authorem*, ipsi à D. MICHAELIS communicata. Encheiresea hujus Processus sunt sequentes: *alumen*, à quo phlegma abstractum fuit, solvatur in *Phlegmate proprio*; phlegmatia tamen quantitas major recipienda, quam ex alumine purificato destillato acquiri potuit: filtretur per Filtrum philosophicum, & sic *acida Terra aluminis* ab *ignea Terra Tartari* imbibitur, & saltem dulcis transit Filtrum cum proprio phlegmate, quæ rursus coaguletur, abstrahendo phlegma per destillationem, & *Terra aluminis dulcis* magis magisque se manifestabit, *aluminis hujus calcinati* solutio cum phlegmate proprio repetatur, & per *Terram tartari* rursus elota & denuò calcinata filtretur, atque tertia vice coaguletur, donec *aluminis Terra adstringens* per phlegma præcipitetur, & sic tandem *primum ens aluminis* in frigore in *crystallos* dulces saccharinas concrescit. Ex ℔iß. *aluminis* colliguntur *crystallorum dulcium*, seu *aluminis saccharini* ℥iii.

Hoc *saccharum aluminis*, sive hæc *dulcedo aluminis saccharina*, est specificum in Dysenteria, & postmodum etiam est Medicamentum Specificum contra Hecticam, cujus Febris Hecticæ primarium Corrigens, & primaria cura consistit in hac Dulcedine aluminis: vid. POTERIUS *in Pharmacop. spagyr. lib.* 2. *cap.* 6. & SACHSIUS *in Gammarol. pag.* 695.

Fundamentum Curæ consistit in hoc, quòd *Febris hectica* consistat in Dyscrasia sanguinis nimis acido-salsa & acri, quæ acrimonia acido-salsa Rorem nutritium vitiat, & ad nutriendas partes ineptum reddit: unde vitiosa oritur fermentatio; qua inducitur Calor nonnihil auctus quidem, non tamen intensus, sed tantùm acris nonnihil ac lentus, quo sensim sensimque colliquatur Nutrimentum partium, & eædem ad Ariduram deducuntur. Adhibetur ergò pro cura *Dulcedo Aluminis saccharina*, quæ uti in Dysenteria promptissimè absorbet Acidum Intestina exulcerans & corrodens; ita etiam in Hectica temperat acrimoniam Sanguinis & lymphæ acidam salsam, cujus viscididitate plùs minus opprimitur Sanguinis Fermentatio, qua acrimonia correcta & temperata, vel sponte postmodùm hectica cessat.

V. EXTRACTIO. *Extractum Aluminis* aut *Magisterium aluminis* AUTHORIS in Febribus intermittentibus ante paroxysmum assumptum, optimum Remedium est. Processus est legitimus Ejusdem ferè desciptionis *Præparatio Aluminis pro Medicamento Antifebrili* est talis.

♃. *Alum. crudi* ℔i.

Indatur Ollæ, & more solito calcinetur, satis calcinatum & candens adhuc solvatur cum *aceto destillato*. *Menstruum* per chartam bibulam filtretur, & humiditas seu *Phlegma* per Alembicum abstrahatur ad bonam quantitatem; residuum in Alembico concrescit in *crystallos* egregiè splendentes; quas si lubet colore rubro inficere, *succo Baccarum sambuci* id fieri potest.

Harum *Dosis* est à ℈i. ad ℈ii. in *aqua cardui benedicti* vel alia appropriata, horis duabus ante paroxysmum, idque tribus vicibus fiat, & Sudor, si fieri potest, proliciatur. *Faeces* autem post Crystallisationem restitantes & albicantes, *aqua fontana* bis vel ter abluuntur, & ad purificanda Vulnera reservantur.

In ipsis Febribus etiam est egregium Remedium *Tartarus aluminosus* ea ana *Crystallorum* vel *Cremoris Tartari & aluminis*; quæ solvantur & coagulentur: vid. ROLFINCIUS *Chym. pag.* 289. figit effervescentes succos, & sic febres curat: sed palliativè, nec adeò tutò, quia facilè recidivent. Unde potiùs alcalia fixa & terrea loco Aluminis & Tartari aluminosi sufficere poterunt.

C A P U T XXV.

De Sale Ammoniaco.

DUplex est *sal ammoniacum*, aliud *veterum*, aliud *recentiorum*. *Veterum sal ammoniacum*, hodie penitus incognitum, sub Arenis Libycis in Africa collectum, nativum fuit,

(Parant etiam ex *urina sanorum* p. v. *salis communis* p. i. *fuliginis* part. dimid. coctis & sublimatis.

Dicitur & *sal armoniacum*, *sal solare*, *Aquila cœlestis alba*, *Mercurialis Fulige*, *sal mercurialis philosophorum*, *Lapis Adir audix*, *anacab*, *alacab*, *aliocab*, *allocaph*, *alcob*, *alsol*, *alfatid*, *alinziadir*, *alistilos*, *alamonedig*, *amizadir*, *anozadir*, *azanot*, *butrum*, *hisaxium*, *lizandram*, *mysatis*, *nestudar*, *nusiadal*, *nysoc*, *obac*, *raal*, *salmiax*, *Tarsies*, German. *salmiax*. Gall. *sal ammoniac*.

(Dicitur etiam *sal mirabile*, & *Clavis Metallorum*, quæ fluere facit.)

Eligatur candidum ac purum, vel nisi satis nitidum fuerit; purificari potest. Præstantius habetur *sal armoniacum* *Venetianum* ac *Antuerpianum*, & quibus tamen posterius priori cedit.

Vires. Internè vim habet diaphoreticam præcipuè in febribus, maximè in febri Quartana: resistit putredini, &c.

Dosis ad ℈ß.

Externè adhibetur in Gangrænæ Carne putrida absumenda, in Angina curanda (in *Gargarismis*.) Quinimò Barbitonsores *aquam* suam *cœruleam* inde conficiunt in *veneris vase* ad albuginem oculorum tollendam.

Nimirum

Sali armoniaco in pelvi ænea *aquam* affundunt, additoque modico *calc. viva* simul optimè agitant. *vide lib.* 2. *c.* 49.

PRÆ-

---

fuit, imprimis circa Templum Jovis Ammonis, de quo CURTIUS; unde Veteribus vocatum fuit *sal ammoniacum* à Jova *Ammone*. Vocatum etiam fuit *arenaceum*, quoniam sub *arenis* repertum fuit: unde Templum Ammonis nomen duxit; *ammos* enim seu *psammus sabulum* significat. Item *sal cyrenaicum* à regione, quæ etiam appellata fuit Regio *Cyrenia*, in qua *sal ammoniacum* copiosè fuit erutum, vid. WORMIUS *in Museo*, & KIRCHERUS *in mundo subterraneo*, & alii scriptores. Nobis quod in usu, est saltem *artificiale*, per coctruram scilicet ex *sale communi*, *Fuligine Furni* seu *Camini*, & *urina humana* paratum. *Conficiendi Modos* allegat AUTHOR ex LIBAVIO & UNZTERO: ratione proportionis Ingredientium variat Modus e genuinus hic est, quem habet HOFFMANNUS *in Clav. l.* 3. *cap.* 15. *pag.* 349. nempe.

℞. *Urinæ humanæ* part. v.
Salis comm. part. i.
Fulig. part. ß. ad summum.

Hæc coquendo inspissantur, & tandem sublimantur in *sal ammoniacum crystallinum*, amaricantis & pungentis saporis.

Hac in Compositione fit, ut Salis communis Acidum arripiat sal volatile Urinæ, & etiam sal volatile Fuliginis: quæ Salia in mutuo consortio juncta, post Cocturam & sublimationem, sufficienter refrigerato Vase, concrescunt in tale sal salsum candicans, quod vocatur, propter similitudinem cum *veterum sale ammoniaco nativo*, etiam *sal ammoniacum*: ita ut hoc nostras sit *sal duplicatum*, ex sale volatili urinoso Fuliginis atque Urinæ, & acido salis communis, constans. Siquidem & spiritus salis acidus cum Urinæ & quibusvis salibus volatilibus in genuinum sal ammoniacum concrescit, non secus ac acidum vitrioli cum salibus volatilibus in simile ferè concretum abit; de quo vid. TACHENIUS & ZWELFFERUS *in Refut. Tacheniana pag.* 85. necnon LUDOVICI *in pharm. pag.* 558. sicuti etiam in Destillatione *spiritus vitrioli epileptici Quercetani* ex vitriolo Ungarico & Urina humana tandem sub rigorosiore Ignis examine adscendit in collum Retortæ Sal, Sali ammoniaco simillimum, utut magis sulphureum. (P)

Inter *synonyma* Authoris est, quod vocatur sal ammoniacum à BASILIO VALENTINO *Aquila Cœlestis*, propterea, quia sal ammoniacum est unum ex optimis illis mediis, Corpora metallica & sulphata Mineralium sublimando, instar aquilæ in altum secum rapiens.

Usus salis ammoniaci est multiplex, tam *Medicus*, quàm *chymicus*.

Medicus est, quòd sit egregium *digestivum*, potens *incisivum* & simul *abstersivum* primarum viarum, nobile quarumcunque intermittentium Remedium, præmissis scilicet præmittendis à ℈ß. ad ʒß. vel die Intermissionis, vel ante paroxysmum febrilem, usurpatum: præsertim in Quartana, cujus perfecta Cura consistit in Sale Ammoniaco, ubi vel solum, vel cum dimidio *Lapillorum Cancrorum*, vel simili Corpore terreo mistum, adhibetur: imò, ubi abstersione fortiori opus est, cum *Pulvere Jalappæ*, sic suaviter simul & sine torminibus purgat. *Cum salibus verò alcalibus fixis* hoc *non miscendum*, *ne pars volatilis exspiret*. Singulare est *stomachicum*, & sordium ejus resolutivum, in stomacho viscididatibus infarcto, & cruditatibus obsito, *Dosi* ℈i. in *vehiculo vini absinthites*: unde aliquando *Ægrotum*, *syncope stomachali affectum* curavi, propinato *sale ammoniaco* cùm *speciebus Diatrionpipereon*, & *Cubebis*, *Cinnamomo*, aliisque aromaticis: hinc in Morbis chronicis, cachexiis, Malo hypochondriaco, & in infarctu Viscerum, crebrior ejus est usus: appetitum prostratum reddit, & coctionem promovet, refrigeratque singulariter Æstuationes sanguinis, imprimis cum *Nitro* vel *Nitratis* conjunctum. *Sudoriferum* quoque est, cum custodia assumptum, ita ut Æger se probè tegat. Imprimis verò potens est *Diureticum*, ac calculi proventum præcavet, in Ischuria item à causa quacunque optimum.

Externè sal ammoniacum egregium est in Faucium Affectibus, v. g. in Angina incipiente, mistum cum *succo sempervivi majoris expresso*, & vel ita gargarisatum, vel priùs cum eo destillatum, ad modum HOFFMANNI *loco citato pag.* 350. usurpatum, vel cum alio Gargarismo *Jusculis* mixtum in Tonsillarum Tumoribus & Inflammationibus, quas solvit & dissipat, *Gargarismis* convenienter admodùm additur: pro quibus præservandis, necnon in Ulceribus Faucium & laxitate Uvulæ, egregium est Remedium, si *sal ammoniacum* misceatur cum *Jusculis Avenaceis*. Idem efficit in prunella febrili cum *succo sempervivi majoris*, vel *succo cancrorum fluviatilium* mixtum, & instar *Gargarismi* pro collutione oris feliciùs usurpatur, quàm Nitrum. In *aqua spermatis Ranarum* solutum podagricis cum levamine tepidè applicatur: Oculorum Affectibus medetur, quatenus in *aqua rosarum* vel *Euphrasiæ* solutum ad levissimum saporem, non solùm oculorum nebulas, & pannos seu Ungues abstergit, & resolvit; sed & pelvi æneæ infusa dicta solutio *aquam saphyream* Chirurgorum constituit, ad Ulcera & pustulas Oculorum egregiam. Deinde etiam sal Ammoniacum est singularis usus ad *refrigerandam aquam* tempore æstivo: si enim recipiatur *Nitrum*, solvatur in *aqua*, & injiciatur in eandem *sal ammoniacum pulverisatum*, & celeri manu agitetur, magna refrigeratio orietur in Aqua, & erit frigidissima; unde tunc temporis potus potest commodè in ea refrigerari. Modus Anglis usitatus est. Cæterum non diu durat ista refrigeratio, si tamen de novo injiciatur *sal ammoniacum*, & agitetur denuò, iterum evadet frigidissima.

Quoad *Usum chymicum*: notum est, quòd multùm valeat in sublimationibus Corporum metallicorum, & sulphurum mineralium in quo puncto mirè laudatur à BASILIO VALENTINO. Modus imprimis consistit in debita proportione miscendi sal Ammoniacum cum præparato Metallo: hinc BASILIUS VALENTINUS eleganter ita loquitur de sale Ammoniaco *in Tract.* Germ. *salmiac. Non est minima Clavis ad reseranda Metalla, quapropter etiam à Veteribus comparatur avi volabili: potest educere colorem & Tincturam Mineralium & quorundam Metallorum, suis scilicet Pennis usque ad montes hyperboreos*, sive ad suam volatilitatem. Hinc est, quod superiùs dixi, quòd beneficio salis ammoniaci sublimentur Corallia, & ex iis eliciantur *Flores rubicundi*; item beneficio salis ammoniaci, uti superiùs monui, parantur *Flores* eleganter rubentes *ex Hæmatite*: unde solutionem & sublimationem Auri mediante ejusmodi sale Ammoniaco artificiali docet ZWELFFERUS *mant. spagyr. pag.* 324. qui etiam *Martem*, & inde sic dictum *sulphur Martis anodynum*, mediante hoc sublimat, *pag.* 339. Observandum saltem *quomodò Corpora sublimata, ac sulphura, à sale Ammoniaco denuò sint separanda*.

(P) P. Sicard *S. J. testis αὐτόπτης*, *ait optimum* Sal Ammoniacum *parari in Delta Ægypti*, *in oppido* Desmajer *& quidem hoc magisterio. In pertusis fornicibus Furnorum quorundam vitrea phiala quamplurima apponuntur*, *quarum fundum introrsum*, *collum extrorsum respicit*, *plena* Fuligine, sale marino *&* Urina Animalium: *adhibito Igne spatio trium dierum & totidem noctium*, *Phlegma materia in phialis contenta exhalat*, *Acidum & Alcali in sese irruentia*, *mutuò se devinciunt*, *& prope collum in candicans* sal ammoniacum *convertuntur*. *Notat Fuliginem ad hoc opus aptam*, *parari ex Bestiarum Fimo succenso*.

Sal Ammoniacum *nulla ferè Artis industria*, *sed solo* Naturæ *beneficio*, *in nostro Vesuvio*, *& Vulcani Foro prope Puteos*, *hic colligimus*, *ac facili negotio à sulphure separamus*.

P R Æ P A R A T I O N E S.

1. PURIFICATIO, unde *Sal Armoniacum crystallisatum*. 2. SUBLIMATIO, unde *flores*. 3. CALCINATIO. 4. DESTILLATIO. 5. LIQUATIO.

I. C R Y S T A L L I S A T I O.

Sal Armoniacum crystallisatum nihil aliud est, quàm *Sal Armoniacum* modo vulgari *purificatum*, i. e. in *aqua* solutum, & post evaporationem aliquotam crystallisatum: ideoque usus ejus cum priori idem est.

II. S U B L I M A T I O.

Flores.

℞. *Salis Armoniac. triti. Limaturæ Chalyb.* ana q. v. mixta diligenter ex Cucurbita in Arena sublima: sic relictis in fundo Fæcibus ascendit *Sal Armoniacum purum* aliquotâ portiuncula *Martis* imprægnatum.

℞. *Salis Armoniac. hujus, Sal com. fus.* an. M. sublimaque denuò: Sublimationem de novo septies repete, semper *Caput mortuum* rejiciendo, & parem *Sal. com. fus.* quantitatem singulis vicibus admiscendo.

Nonnulli contenti sunt posterioribus saltem sublimationibus (scilicet cum Sale com. citra Martem peractis) Sal Armoniacum depurasse. Verùm quia Martis vim aperitivam Sal Armoniacum insigniter acuit, operæ pretium erit nec priorem illam sublimationem intermittere.

Vires. Flores hi ut operosiores, ita & effectu præstantiores censentur, quàm Sal Armoniacum sola crystallisatione purificatum, ideoque felicius illorum loco adhiberi possunt in Quartana. Tollunt quoque perfectè cruditates Ventriculi, si in *Vino absinthiaco* vel *decocto Sassafras* per aliquot dies continuos propinentur, sudorque à sumpto Medicamento procuretur.

Dosis gr. 3. vel 4. imò ad ℈ß. & ultrà. *Sennertus in Institut. Hartmannus in practica, loco de Crudit. Ventriculi. Tantzelius in Exeg.*

N. Si cum *Limatura Martis* fiat sublimatio, tunc arroditur Mars à Sale, parumque admodùm sese sublimat: si verò cum *battitura Ferri* non trita, tunc ferè Sal omne ascendit colore ex flavo rubescente.

III. C A L C I N A T I O, E T F I X A T I O.

Figitur cum *Calce viva*, si anaticè cum eadem mixtum, Igne fortissimo subitò adhibito, addito quoque Folle fundatur, postmodumque Aqua eluatur.

Usus ejus præcipuus est pro *liquore* inde conficiendo.

IV. D E S T I L L A T I O.

Unde

1. *Spiritus Salis Armoniaci.*

℞. *Salis Armoniaci* p. I. *Cinerum* p. IV. M. atque destilla ex Arena per Alembicum: sic prodit *spiritus Salis Armoniaci*, quem rectifica è Cucurbita altiori.

2. Al-

---

vanda. Nempe miscenda sunt cum *aqua fervente*, & hinc subitò *aqua frigidissima* infundenda, sic enim separatur Sulphur vel substantia sublimata à vinculis Salinis ad fundum; id quod vel tertia vice repeti potest.

Inter PRÆPARATA est

I. DEPURATIO tam per simplicem *Crystallisationem*, quàm repetitam *sublimationem*, peracta. Equidem pro Usu Medico sufficit reiterata *Crystallisatio*.

II. SUBLIMATIO. Prius qui volunt, cum *limatura Martis* illud superficialiter miscere, & ita ab eodem *sublimare* possunt: quo exactiùs invicem terendo miscentur, eò magis acidum Salis Ammoniaci agit in Martem, ejusque partes quasdam simul sublimat, unà cum aliquali spiritus urinosi proventu, qui *flores* egregii sunt in Morbis chronicis, & in Febribus intermittentibus.

III. CALCINATIO & FIXATIO sunt Præparationes frustraneæ. Non enim possunt perfectè fieri sine frustratione & depauperatione Salis volatilis.

IV. DESTILLATIO. *Sal Ammoniacum duplices* suggerit *spiritus*: unum *Urinosum*, alterum *acidum*.

Spiritus urinosus est nihil aliud, quàm *spiritus urinæ* depuratus, & fit simpliciter per addita *alcalia fixa*, aut etiam concreta acidum absorbentia, in duplo vel triplo addita: vid. WEDELIUS *Pharm. pag.* 29. quibus compositio Salis Ammoniaci dissolvitur. Inter *alcalia* sunt v. g. *Cineres* AUTHORIS modo *N.* 1. *Sal Tartari* vel *Cineres clavellati* AUTHORIS modo *sub Titulo spiritus Salis Ammoniaci urinosus*: item *Calx viva* AUTHORIS modo *ultimo*. Potest & idem parari *spiritus* addito *lapide Calaminari*, *Hæmatite*, *Minio* seu *Saturno calcinato*, *Marte* &c. in paulò majore copia additis & *aqua communi* perfusis. Omnibus his modis acidum Salis communis in Sale Ammoniaco se jungit cum dictis Corporibus alcalinis, unde infringitur, & liberatum alcali volatile urinosum in forma vel spiritus humidi, vel Salis volatilis sicci, adscendit per Alembicum. Ubi observandum, quòd magna inter hos spiritus differentia sit. Nam cum Salibus fixis alcalibus, Cineribus clavellatis, &c. destillatum Sal Ammoniacum, copiosum Sal volatile suggerit, nisi nimis humectetur; cum Calce viva verò destillatum nihil sicci suggerit, sed saltem in forma liquida, subtilissimi spiritus forma prodit: ubi & hoc observandum, quòd hic cum Calce viva paratus spiritus spiritum Vini coagulare nesciat; quod tamen quilibet alius addito alcali præparatus & benè rectificatus præstat. Consistentiam hanc crystallinam Alcali volatile, quà tale, per se non habet: Ergò adsit necesse est occultum acidum coagulans, quod simul adscendit. Canon enim Chymicus est: *Nunquam acidum coagulatur sine alcali, & nunquam alcali sine acido*. Ob id cum Calce viva destillatum Sal Ammoniacum nulla ratione Sal in forma sicca subministrat, sed simpliciter in liquida, quocunque modo tractetur, præstat. Ratio est, quòd Salia alcalia fixa retinent quidem secum Sal acidum Salis communis, non verò figunt simul acidum volatile fuliginis, quod simul adscendit; sed dum hoc exaltatur eò ipso coagulatur spiritus in Crystallos. In Calce viva autem, hoc non fit: nam Calx viva est Alcali quoddam sine pari; arripit enim hoc non tantùm spiritum acidum Salis communis, & Fuliginis. Si igitur cum Calce viva destillatur, nunquam coagulatur. Quod si verò spiritui huic dicto modo parato addatur Oleum quoddam destillatum, v. g. Oleum Baccarum Juniperi, & ita blando Igne rectificetur, præter spiritum liquidum, & Sal volatile crystallinum adscendit; quam consistentiam forsan ex Oleo destillato subtile acidum tribuit. Sic enim Sulphuris proportione analytica Sal Ammoniacum mixtum, hinc Calce viva addita, spiritus urinosus flavus acquiritur, sulphur tamen mox in Aqua præcipitatur.

Usus spiritus Salis Ammoniaci urinosi cum Sale Tartari, vel *Salis volatilis*, planè polychrestus est: cùm enim nihil aliud sit, quàm fœtus Urinæ, ad omnia ea se extendit, ad quæ suprà spiritum Urinæ aliave Salia volatilia Animalium laudavi. In genere activissimæ est penetrationis, & quodvis acidum in Corpore nostro hostile, tam internis quàm externis in partibus, destruit & corrigit plus minus, & in salsum convertit: speciatim vinosa acida post spiritum Tartari volatilem optimè eicurare potest, cùm & per Urinam æquè ac sudorem operetur; hinc etiam Nephriticum optimum in Calculo præservando audit. *Dosis* à ʒß. ad ʒi. prout magis vel minùs volatilis est: ita blandè sudorem ciet, ut sine ullo Ægri detrimento procedat. Vi sudorifera hac Febrifugum Intermittentium est catholicum, etiam Quartanarum, si dicta dosi, præmissis tamen *vomitoriis*, ante Paroxysmum hora una promovendo sudorem usurpatur; ita enim certò Febres curat. Unde etiam B. Doct. MICHAELIS *κατ' ἐξοχὴν spiritus Antiquartius* appellabatur. Interdum specificari potest addendo *Oleum destillatum Caryophyllorum*, si frigus adest; vel si citiùs curare vellmus, quandoque bis vel ter addatur *Laudani Opiati* gr. i. ad ii. Ab aliis vocatur *spiritus Antihypochondriacus*, quòd in Malo hypochondriaco, ut & Scorbuto, Cachexia, & aliis affectibus chronicis, etiam egregius est, imprimis si oleosus fuerit redditus: quod fit, quando *spiritus Salis Ammoniaci cum spiritu Vini paratus* affunditur *Aromatibus*, e. g. *Nuci moschata*, *Maci*, *Cinnamomo*, *Croco*, aliisque Aromatibus. A RHUMELIO vocatur *Panacea Antitartarea*, quod scilicet in Morbis Paracelsi tartareis omnibus sit egregius: unde valdè convenit in Apoplexia, Epilepsia, Lethargo & affectibus Capitis similibus. Egregiè dissolvit Massam sanguineam, & reddit fluidam & tenuem: hinc quoscunque ejus Grumos resolvit, & accele-

2. Aliter.

Solve *Sal Armeniacum* io *Aqua calida*; eaque potato *Lateres ignitos*, ut Aquam istam Sale Armnniaco impraegnatam penitus imbibant. Hinc destilla per retortam Igne Arenæ, vel Igne aperto,

3. Aliter.

℞. *Sal. Armoniaci sublimati* q. v. asperge *Spirit. Vini rectificat.* ut humectetur, hinc digere Vase clauso io MB. ut resolvatur. *Solutionem* decanta, e Cucurbita oblonga io M.B. destilla ad dimidium: *Aquam destillatam* rursus affunde & destilla: tandem Igne auctiore omnes *Spiritus* per Alembicum propelle & sectifica.

Vires. Est diaphoreticus, incisivus, diureticus.

Dosis gr. 3. *J. Rhenanus Chymiotechn. l. 2.*

4. Aliter.

℞. *Salis Armoniaci* q. v. misce cum *Argilla*, aut *Hampitte*, ac exinde fac *Globulos*, destillaque per retortam, ut moris est. *Clar. Dn. Hevis. Dieterichius*.

Vires. Hic Armoniaci spiritus affusus Solotionibus Metallicis cum Aqu. Fort. factis, indeque Alembico abstractus, secum alias corrosivas Aquas traosportat, Itemque Quartanæ & obstroctionibus felicissimo cum successu exhiberi poterit: solvit itidem Calculum.

Dosis à gr. 3. ad 6. vel 10.

Extrinsecùs anaricè cum *Spirit. Vini* mixtus & plumaceolo loco dolenti podagrico aliquoties illitus, dolores ad miraculum restingoit, præcipuè si io eo tantillum *Camphoræ* fuerit solutum. *Sennertus Institut. Hartmannus Prax. loc. de Arthrit. Tentzelius.*

5. Spiritus Salis Armoniaci urinosus.

In *Sale Armoniaco duplex Spiritus* reperibilis est, scilicet *spiritus Urinæ* & *Salis communis*. *Ille* facilè elicitur, vel additis *Cineribus* anatica proportione, aot *Calce viva*, *Sale uit. fixo*, *Sale Tart.* Modum vide *pag. 159. secundæ partis Glauberi*. Quem verò describit *idem Author pag. 558.* cum *Lapide Calaminari*, is non ita feliciter cessit, fortè propter impuritatem Calaminæ, est enim ona altera longè melior. *Spiritus autem* ejusdem naturæ cum *Sal com.* sic prolicitur.

6. Spiritus acidus Salis Armoniaci 8. Classi.

Solve *Sal Armoniacum* in *Aqua com.* ita ut aliquid insolutum restiret, hac *solutione* imbibe Folia plura *Chartæ Emporeticæ*, in Globulos sive Pilas mollea conformatæ, quas in Cucurbita conjice, & ex Arena vel Reverberio clauso propelle *spiritum coloris aurei* summè *acidum*, qui per rectificationem albescet.

Vires. Spiritus hic est penetrans admodùm & subtilis à commixtione Salis volatilis Urinæ: unde summè diaphoreticus est, & Colicam sedat.

Dosis gutt. 6. 8.

N. 1. Cave ne vehementiori Igne Charta comburatur, aliàs denigrabitur spiritus exstillans, cum putore ustionis, sit ergò Ignis gradualis.

N. 2. Cave ne *Mercurij spiritum* addas, ut facit *Quercetanus in Tetrade, titulo de Panacea Mercurij*, sic enim prodit unà cum spiritu Salium Fuligo quædam Mercurialia, à qua (si detur hic spiritus intra Corpus) Gola constringitur cum signis instantis convulsionis: post absolotam autem destillationem

---

rando Sanguinis motum, sistit quascunque stagnationes Sanguinis & Inflammationes partium Internarum; unde in Pleuritide, & Inflammatione Mammarum spiritus Salis Ammoniaci est optimus. Dixi, quòd absorbeat acidum, & propterea ejus usus familiaris est in Podagra, Dolore Ischiadico, affectibus vagis Articulorum, aut simili affectu generis nervosi doloroso, ab acidis oriundo; sic enim destruitur acidum, & sub forma saporis salsi eliminatur. Ad hæc in Passione Hysterica, Colica, cum *Essentia Castorei* mixtus; in ciendis Mensibus & Lochiis retentis & similibus aliis, cum *Essentia Myrrhæ* est egregiùs; cum *Myrrha & Succino* optimum inde Medicamentum in Catarrhis fieri potest. In affectibus verò melancholicis, scorbuticis, & hypochondriacis, *spiritus Salis Ammoniaci* miscetur cum *spiritibus appropriatis*, in specie *Tinctura Tartari acri*; vel cum *Terra foliata Tartari*, & fit *Liquor* elegans salsus volatilis: v. g.

℞. *Spiritus Sal. Ammoniaci* ℥iii.
Liqu. Terræ fol. Tart ℥ß. M.

Dosis gutt. xx. xxx. ad L. in *Vehiculo*.

Beneficio *Conjunctionis horum Salium* possumus facere quædam egregia io Chymia & Alchymia; & certum est, quòd *Dn.* DIGBY, beneficio *Spiritus Salis Ammoniaci* cum *Tartaro foliato* juncti, præparavit *Elixir Proprietatis*. Si *spiritus Salis Ammoniaci*, vel solitarius vel cum *Terra foliata Tartari* mistus, affuodatur *Limaturæ Martis*, & ponatur io lenem digestionem, postmodùm verò leviter destilletur, prodit *spiritus* sine sapore suo urinoso & nauseabundo; *Limatura* verò hoc Sale impraegnata in loco frigido seo Cella liquescet in *liquorem* egregiè rubicundum, magnarum virium in morbis chronicis; quoniam melior est omnibus reliquis tincturis Martialibus.

Externè Naribus in Apoplexia, Epilepsia, Lethargo, & affectibus Capitis similibus, propter fragrantiam & penetrantem subtilitatem valdoperè commendatur. GLAUBERUS *in Furnis Chym.* hinc *Instrumento* singulari langoescentes vel deficientes Menses promovit, Genitalibus hunc applicando. Dolores partium ab Acido natos, etiam podagricos, ischiadicos, affectus vagos Articulorum, aut similes affectus generis nervosi dolorosos, ab acido oriundos, cum *spiritu Vini* junctus mitigare solet. In Podagra, si Inflammatio adsit, optimè miscetur cum *Camphora*: vel *Misturæ* ex *Calce viva* & *Sale Ammoniaco* affundatur *spiritus Vini*, destilletur, & huic *destillato* addatur *Camphora*: sic fit *spiritus Salis Ammoniaci camphoratus*, qui erit specificum io Inflammationibus Podagræ, omnibus Remediis externis præferendum, si externè partibus dolentibus applicetur.

Capita mortua non negligenda sunt, quin quod superest ex destillatione cum *Calce viva*, dat *Sal Ammoniacum fixum*, quale AUTHOR habet inter præparata *No* 7. cum *Aqua* solvitor, filtrarur, & ad *Salis candicantis* consistentiam evaporatur, quod vel in forma sicca asservatur, vel per deliquium fluat in *liquorem nephriticum*, ad ℈i. in *Aqua appropriata* solutum, vel gutt. xxx. in callositatibus & Clavis Pedum exstirpandis, & Ulceribus sordidis, magnarum quoque est virium, & Vulnerariom optimum: si pulverisato calido affundatur *spiritus Vini*, *Tincturam* extrahit *nephriticam* & *diureticam* egregiam. Illud verò, quod ex addito *Sale Tartari* vel alio quodam fixo remanet, solutionibus io *aqua calida*, Filtrationibus, & Coagulationibus repetitis depuratum, *Sal salsum* præbet, quod est *Sal digestivum Sylvii*, præmittendum Purgantibus io Morbis chronicis & similibus aliis affectibus, primarum viarum abstersivum, egregiè diureticum, febrifugum, & dictum alias *Sal Hypochondriacum*. Huic suffundatur *spiritus Vini*, extrahit *substantiam salinam*, quæ additione *spiritus Vitrioli* præcipitata dat *Coagulum salinum*, elegans *Digestivum*, æmulum suo modo Tartaro vitriolato subtiliori. Hoc ipso *Capite mortuo* ex *Lateribus* Color ruber Martialis sublimando elici potest; de quo conferatur ELSHOLZ *destillat. curios. pag.* 92. LUDOVICI *Phar. pag.* 308. & *Tr. de Sale Tartari pag.* 35. ubi varii Processus ex Capite mortuo post destillationem spiritus Salis Ammoniaci residuo resultantes, habentur.

2. Præter dictos spiritus Salis Ammoniaci AUTHOR adhuc mentionem facit alius modi *no*: 2. mediantibus *lateribus ignitis*. De hoc relatum est, quòd per retortam benè lotatam Igne aperto propulsus suggerat *spiritum*, qui facilè *aurum dissolvat*, & egregiè conveniat in Podagra, Calculo, aliisque similibus Morbis Tartareis.

3. Processus n. 3. oihil aliod est, quam *spiritus Vini* particulis *Salis Ammoniaci* impraegnatus; Nempe quantum Phlegmatis adhuc obtinet spiritus Vini, tantum de particulis Salis Ammoniaci imbibit: quæ destillando unà elevantur, & sic hunc spiritum constituont; de quo etiam conf. KERKRINGIUS *Comment. in Basilium Valentinum pag.* 345.

4. *Num.* 4. Parum *spiritus urinosi* acquiritur, quia maxima *Salis Ammoniaci* pars io forma *florum* hoc modo elevari soleat.

6. Præter dictos spiritus Urinosos etiam quidam occupati suot ex Sale Ammoniaco elicere *spiritum acidum*; qui tamen labor non meretur operæ pretium, cum non possit haberi per se, & si acquiritur, nihil aliud sit, quàm *spiritus Salis communis*. ZWELFFERUS *in Appendice Animadv. in Pharm. August. pag.* 54. mediante *Frumento Tritici*, *Sale Ammoniaco* additi, hunc spiritum acidum parare contendit, sed Phlegma acidulum fœtidum acquirit, Frumenti additi prolem, oullo modo spiritum acidum ex Sale Ammoniaco, quooiam non est valdè acidus & corrosivus.

Meliùs procedit negotium ex *Capite mortuo spiritus urinosi*, *cum addito Sale fixo parati*; hoc enim si cum triplo *Boli* permistum destilletur, suggerit *spiritum acidum*, qui spiritu Salis communis concentratior est, & præ hoc nullam ferè prærogativam habet, nisi, quòd in Auro solvendo præferatur: vel

tionem si detur Ignis Sublimationis, tunc combusta Papyro nancisceris *Mercurium dulcem*.

7. Spiritus alius fugacissimus salis Armeniaci.

℞. *Calc. viv.* q. v. inde Cucurbitæ in MB. impositæ. Hinc affunde *sal Armeniacum in aqua dissolutum*, idque paulatim & per vices, Alembicum semper reaptando. Quando omne superfusum fuerit, Receptaculo & Juncturis probè munitis, destilla lentissimo Igne: Sic prodit quidam *spiritus* aliquali *Phlegmate* dilutus, sed qui unica Rectificatione dein fugacissimus redditur.

Usus ejus in variis Morbis. Utimur tamen præcipuè in Morbis Capitis, Epilepsia, Apoplexia, gravitate Auditus, &c. In Morbis Uteri, retentione Mensium, difficultate Conceptionis, singulari quodam Instrumento eum applicando; cui si vola Manus calens admovetur, statim operatur. *Joël. Langellottus*. *Instrumentum* illud est Vitrum strictioris orificij, quod intruditur in Vulvam.

Dosis à ℈ß. ad ℈i.

Jtuntur quidam *spiritu salis Armeniaci anisato, caryophyllato*;

item *Crystallis è spiritu salis Armeniaci*.

V. LIQUATIO.

Unde

Liquor seu Oleum salis Armeniaci per deliquium.

℞. *Salis Armeniaci purif.* q. v. impone *albuminibus Ovorum coctorum*, ac repone ut solvatur per deliquium. *Kestevus 1. cap. 19.*

CAPUT XXVI.

De Vitriolo.

Vitriolum est *sal minerale* Metallis proximum, ac præcipuè *Cupro*, &c. Græcè χαλκανθον, Arabicè *Calcantum*, *Calcame*, *alcalcadis*. Latine, *Atramentum sutorium*, *vitriolum*. German. *Vitriol*, *Kupffer Wasser*. Gall. *Du vitriol*, *Eau vitriolée*.

Varia sunt ejus *Genera*, pro natura Mineræ, quam in se continent, differentia. Præcipua autem, quorum hoc tempore est existimatio, sunt 1. *Cæruleum*, Sapphyri instar compactum, ut Saccharum candum, tactu siccum, *Hungaricum* vocant, vel *Cyprium*, (*Gallicum* ex agro Lugdunensi cœruleum *Poterius* commendat.) 2. *Subviride*, herbacei coloris, magis granulatum, grumosumque instar salis communis paulùm unctuosum, manuique tangentis adhærens, quale *Goslariense*, *Suecicum*, &c. 3. *Album*, in formam parvulorum Panum effictum, tactu siccum.

Ex his itaque *Generibus* (nisi peculiariter monitus sis) *secundum* elige, & ex hoc, quod plus de Venere quam de Marte participat, nimirum quod Cultro affricatum rubeo colore inficit: cavendo tamen Vitriolum minutum subcœruleum, pallidulum & aquosum, manusque tangentis madefaciens, quod passim venale prostat.

Vires. Vitrioli usus tantoperè fructuosus existit, ut *Paracelso* (*in naturalibus*) ac *Phædroni* tertia pars Medicinæ habeatur, imò totam Officinam in eo latitare perhibet *Quercetanus in Tetrad. Galeno* calefacit, siccat, adstringit vehementer, constipat, Vomitum ciet, Lumbricos fugat. Extrinsecùs *Errhinum* exhibet Naribus inditum.

PRÆ-

---

vel ad imitationem GLAUBERI in præparatione Salium Mirabilium, *Capiti mortuo* hinc affundatur *spiritus vitrioli*, sic destillando prodit *spiritus salis acidus ex sale Ammoniaco*, modo, quem docet LUDOVICI *de sale Tartari pag.* 35. THOMSON *Epilog. Chym. pag.* 77. commendat *spiritum*, qui ex *Oleo vitrioli subrubicundo*, & *sale Ammoniaco* bis vel ter à *sale decrepitato* elevato, in *spiritum vini* optimum demersis, simul probè conquassatis, fragrantissimus destillat; quem tamen nihil aliud, quàm *spiritum salis dulcem* esse existimo, nisi forsan sulphureas quasdam ex Oleo Vitrioli particulas simul adscendisse crediderim.

CAPUT XXVI.

De Vitriolo.

Vitriolum est *sal minerale* Metallis proximum, habet appellationem a *Vitro* quoniam *vitriolum Martis & Veneris* est perspicuum quasi *vitrum*. Et quidem in specie *Solutiones & Concretiones crystallinæ ex Marte & Venere* dicuntur *vitriolum* propriè: nihilominùs tamen etiam abusivè & impropriè aliorum Metallorum Solutiones, & denuò factæ Coagulationes, dicuntur *vitriola*. *Saccharum saturni* dicitur *vitriolum Saturni*; *sic vitriolum Solis*, *vitriolum Lunæ*, & similes Coagulationes; sed, uti dixi, abusivè.

Vitriolum propriè loquendo reverà nihil aliud est, quàm *Concretum compositum ex spiritu acido sulphuris embryonati*, quod rosit Mineram plùs minùs maturam *Martis & Veneris*, sicque coeunt intercedente *aqua* in *sal compositum crystallinum*, juxtà *Canonem*: *Menstrua acida corrosiva dum solvunt, cum solutis coagulantur*. Nullum ergò dubium est de *genesi vitrioli*, quod propriè dicitur de *Venere & Marte*. Hinc etiam est, quòd frequentissimè *sulphur & vitriolum* ex iisdem Mineris eruantur; non secus atque *in Suecia Lapis mineralis* deprehenditur, ex quo sulphur, Vitriolum, Alumen, & tandem Minium successivè eruuntur. Conf. *Acta Societ. Reg. Angl. volum.* 1. *pag.* 310. item *pag.* 34.

Confirmat hoc *Mechanica Chymica* 1. per *Synerisin*, qua possumus producere verum ac genuinum Vitriolum eodem modo atque reperitur in Terræ visceribus vel Mineris Vitrioli. Vel *in via sica* cum *sulphure* stratificando, & calcinando *Martem* vel *Venerem*, ut *suprà* AUTHOR *de Marte* in Calcinatione ejus cæmentatoria, item *in Venere* ostendit; sic enim Calcinatione ista *Sulphur* inflammatum prodit Spiritum suum acidum, unde *spiritus acidus sulphuris* corrodit adjectum *Martem* vel adjectam *Venerem*. Facta hac Calcinatione *Materia calcinata* infunditur in *aquam simplicem*, & *solutio* fit *viridis*: hæc *aqua* impregnata filtratur, filtrata Aqua ad pelliculam exhalare permittitur, & in loco frigido concrescunt *Chrystalli*, quæ sunt elegantissimum *vitriolum*, & quidem si ex Minera Martis, *vitriolum viride*, si ex Venere, *cæruleum*. Hoc *vitriolum artificiale* adeò est simile naturali seu nativo, ut Ovum Ovo non sit similius. Vel *in via humida* cum *spiritu sulphuris* vel *vitrioli*, diluto s. q. *aquæ simplicis*, *Martem & Venerem* solvendo, & hinc per Crystallisationem in genuinum *Vitriolum* redigendo, ejusdem naturæ, & usus cum Vitriolo nativo.

Quæritur hic: *an præcisè spiritus sulphuris aut vitrioli, & an non alii spiritus acidi possint rodere Metallum, & vitriolum constituere?* Affirmatur: Nam spiritus Vitrioli cum Venere concrescit in perfectum Vitriolum, quod destillatum dat Fumum rubentem, qui Fumus solet esse proprius Nitri, quando præparatur: vid. HORSTIUS *in suo judic. de Chir. Infus. pag.* 86. Attamen non adeò facilis labor est; licèt enim Nitrum affundatur vel Marti vel Veneri, non solet facilè abire in Vitriolum, sed ferè semper instar Fæcum in Vasis fundo hæret. Necesse ergò est, ut concurrant quædam Encheireses in ejus Præparatione: imprimis autem observetur rectum Saturationis punctum, aliàs saltem fit Coagulum.

Probat hanc sententiam *Diacrisis*, seu *Resolutio vitrioli nativi mechanica*, quia ex hoc Vitriolo artificiali possunt præparari calcinando, destillando, &c. omnia ea Medicamenta, quæ ex Vitriolo nativo possunt haberi: ita ut hæc Encheiresia sufficienter probet Materiam Vitrioli, & quomodò fiat in Mineris Terræ. Nam si destilletur Vitriolum nativum, acquiritur spiritus acidus, qui est reverà ejusdem naturæ atque spiritus sulphuris acidi communis; & Caput mortuum quod remanet, est nihil aliud, quàm Minera metallica vel Martis vel Veneris corrosa; quoniam beneficio Fusionis possumus acquirere novum Metallum, sive sit Mars, sive Venus: ita ut Caput mortuum partim convertatur in Metallum, partim restet sub forma Terræ.

Propriè ergò *duo* sunt *vitrioli Genera*, *Martis*, & *Veneris*, & quod ex utroque plùs minùs est compositum, quorum intuitu variant Vitriola. *Venereum cæruleum* est, quale nativum optimè in cupro deprehenditur; de quo conferatur TACHENIUS *Hipp. Chymico*: sicuti *Ungaricum*, quod præfertur omnibus reliquis, multum *de Venere participat*. *Martiale ex albo viridi pallescit*, quale imprimis *Romanum* (ex agro Romano, qua in vicinia, ubi foditur, oriuntur *Acidulæ*,) & *Anglicum* est, & sic cæteris paribus, variat ejus *Coloratio*.

Præter Vitriolum viride & cæruleum ex Marte & Venere, reperitur & *vitriolum album*, omnium infimum, quod ejusdem est naturæ, saltem quod minùs de Mineria metallicis, iisque adhuc immaturis, participet. Sunt, qui volunt, quòd tale Vitriolum album etiam participet de *Saturno*, quod valdè est probabile.

Reperitur autem *vitriolum nativum* duplici in forma:

1. Scilicet in *Mineris* suis, ex quibus per Elixiviationem & Decoctionem separatur; v. g. *Goslariense*, quòd maximè

PRÆPARATA

Sunt

1. PURIFICATIO. 2. CALCINATIO. 3. DESTILATIO. 4. SUBLIMATIO. 5. PRÆCIPITATIO. 6. SALIFICATIO. 7. EXTRACTIO.

I. PURIFICATIO.

Purificatur Vitriolum à Fæcibus, tum soperficiariis, tum exactiùs inhærentibus. Illud fit sola *solutione*, *Filtratione* ac *crystallisatione*; Hoc interveniente insuper *Digestione*.

Hinc

---

ximè *Martiale*, minimèque Venereum est; Vel

2. Delitescit in *Marcasitis* atque *Pyrite vitriolaceis*, qui admodùm sulphurei sunt, & simul de Venere & Marte participant.

1. Quod *primum* attinet, nunquam reperitur nativum Vitriolum, nisi in istiusmodi locis, ubi Mineræ Martis & Veneris adsint, ut possit rodi a spiritu sulphuris Mars vel Venus, quando nimirum Substantia pinguis separatur ab Acido, *Pinguedinem* enim hanc quidam ab Igne subterraneo dissolvi credunt; quod tamen nihil est: potiùs in Terra Mineram Sulphuris, beneficio Menstrui universalis, seu salis aërei, dissolvi puto, adeòque Acidum ejus quadantenus liberari, ut Martem & Venerem in Vitriolo corrodere queat.

2. *Marcasitæ* & *Pyritides vitriolaceæ*, vel cum vel sine prævia Tostione Aëri expositæ fatiscunt, & in Vitriolum sensim sensimque efflorescunt, ex quibus illud postmodùm elixiviatur, & evaporando crystallisatur.

Istud *vitriolum*, quod *ex Pyrite cum Tostione* paratur, sequenti fit modo, *Pyrites* scilicet contunditur, & calcinatur in Igne forti, sub qua Calcinatione fit friabilis: *Pinguedo sulphurea* contenta in eo accenditur, & absumitur, & ad, unctum *acidum sulphureum* Pyritem rodit, Calcinatus itaque Aëri exponitur, sic successivè in *vitriolum* efflorescit; Humiditas enim Aëria sale Hermetico impraegnata successivè resolvit spiritum acidum, rodentem Venem; Aëria Humiditas se jungit cum Acido Sulphuris, & ita sensim sensimque efflorescit in Vitriolum, quod affusione *aqua*, Solutione & Crystallisatione in *vitriolum* cogitur.

Adeò clara est hæc Mechanica, ut Calcinatione Lapidis effluat sulphur liquefactum sub forma Aquæ seu sulphuria nativi, non verò accendatur. Rectè ergò, dicunt omnes Authores, quòd *vitriolum* constet ex *aqua* seu *Phlegmate*, *spiritu sulphuris acido*, & parte *Minera* vel *Martis* vel *Veneris* corrosæ: quod ipsum pluribus eleganter deductum videri potest in ANGELO SALA *Tr. de vitriolo*, *in* KIRCHERI *Mundo Subterran. Tom. 1. cap. de vitriolo*, quia omnia quæ SALA *de vitriolo* habet, eleganter, diligenter & fidelissimè, suppresso Authoris nomine, exscripsit; Item in CAMILLI GORI *de Chalcantho ejusque Oleo*, MINDERERO *Disquisit. de Chalcantho sive vitriolo*, CRUGNERO *in Vero Chymico*, *Tr. de Venere & Marte*, & denique in HELMONTIO *in ejusd. Parad. & Fontibus Spadanis*, quæ merentur ut legantur, imprimis in hoc puncto de Vitriolo, & ejus natura. Hoc modo, uti dixi, ex Pyrite paratur Vitriolum Goslariense, quod satis est notum.

Adhuc *sine Tostione* quoque; ex *Marcasitis vitriolaceis* elixiviatur *vitriolum*, uti in *Minera Martis Solari* v. g. notum est, de quo *suprà* sufficienter dictum.

Et hi sunt duo modi cognoscendi & percipiendi Vitriolum nativum. Hæc autem inter Vitriola diversa *formulis nulla est Differentia*, nisi in quantum ex Materiæ mineralis metallicæ varietate plùs minùs distincta sunt, & nudè & æqualiter Usui tam Medico, quam Chymico inserviunt.

Usus vitriolorum planè est multiplex, pro nostro scopo tam *Chymicus*, quàm *Medicus*. *Chymicus* ad istos pertinet, qui *Mercurium*, seu *Menstruo Phylosophorum*, preparando *Lapide Philosophorum* in via humida exinde elicere satagunt, secundum *Versum* per considerationem Literarum Vitrioli cabalisticam vulgo notum,

Visitabis Interiora Terra Rectificando: Invenies
Optutum Lapidem Verum Medicinam.

Sed hæc est Hypothesis seu Compositio Chymiatri cujusdam otiosi, utut multi adhuc laborent in Vitriolo, & dicant esse in eo *Lapidem Phylosophicum*: & sanè ipse MYNSICHTIUS *in Testamento Hadrianeo* non obscurè insinuat in Vitriolo se laborasse. Certè *Moderni* ferè omnes vel *Nitrista* sunt, vel *vitriolista*; quam tamen Controversiam non facio meam. Quoad *Electionem vitrioli*, ad Operationes Chymicas præfertur smaragdino sive virescenti *album*, in defectu utriusque Vitrioli *cæruleum* sive *sapphirinum* commodè adhibetur.

Quod attinet *usum Medicum* & effectum, distincta Remedia distinctos habent usus, ut in genere nihil de Vitriolo possit dici: sufficit, quod dixit PARACELSUS, quod sit *quarta columna pharmacopœa*, adeò ut quarta *istius* pars possit repleri Medicamentis ex Vitriolo paratis. *Vitrioli* tamen *crudi usus* est saltem *externus*, præsertim *chirurgicus*; siquidem non saltem simplici suo contactu egregium est Remedium Vulnerarium & Ulcerarium, de quo conf. KIRCHERUS *Phys. subterr. pag.* 525. item TACHENIUS *Hipp. Chym. Edit. secunda pag.* 120. sed etiam nota est vis ejus Vitrioli, præsertim Venerei, *sympathetica* pro cura Vulnerum & Hæmorrhagiarum; sicuti etiam *vitriolum* in *aqua simplici* solutum, addito imprimis *alumine*, quavis Hæmorrhagias applicatum mirabiliter sistit. In Ulceribus scorbuticis, Gingivis putridis, & Carie Ossium præstantissimum est Remedium, si solvatur in *Aqua*, & tantillum *Spiritus Salis Ammoniaci* instilletur. *Errhinum* quoque est egregium, si *Vitrioli ad albedinem calcinati* gr. iv. vel v. solvantur in s. q. *Aqua Liliorum convallium*, v. g. ℥i. & ita Naribus attrahantur, egregiè aperit & resolvit ibidem hærentem Mucum. *Ophthalmicum* quoque est, & in ophthalmiis, Unguibus, &c. Oculorum in *aqua appropriata* dilutum & applicatum confert.

Usum Vitrioli albi quod attinet, pariter Remedium ophthalmicum est, & in Lippitudine omnibusque Affectibus Oculorum, apprimè convenit; vid. BINNINGERUS *c. 4. observat.* 100. & WEDELIUS *de Facultat. Medic. pag.* 85. Dissolvitur autem in *aqua appropriata ophthalmica*, hac proportione, ut ad ℥i. *Aqua* gr. iii. iv. ad summum v. *Vitrioli albi* sumantur, unde ex tali *aqua* fit *Collyrium* oculis applicandum mirifica cum virtute, in Lippitudine & aliis eorum Affectibus. (Q)

Pro *Usu Medico interno* præparatur variè, in quem finem præmittitur.

I. DEPURATIO. *Depuratio* est vel *absoluta* à sordibus vel *respectiva* à Venere. *Absolutè* purificatur Vitriolum à sordibus adhærentibus, à Sulphure superfluo, Minera, &c. vel ad modum BASILII VALENTINI, simpliciter solvendo in magna quantitate *aqua tepida*, digerendo ad tempus in loco calido, & quidem tempore æstivo exponatur Soli, vel tempore hyberno seu hyemali Fornaci; sic enim in leni calore sponte *sulphur*, seu *Terra flava* separatur à Vitriolo, & in fundo secedit; onde post factam Filtrationem *solutio* clarificata evaporanda ad pelliculam, in loco frigido facilè denuò in Vitriolum crystallisari potest; hocque toties repetatur, usque dum nihil amplius sedimenti appareat, & sic habetur *Vitriolum purissimum*, quod *Vomitorii* loco usare patum fuit.

Elegantius purificatur, si solvatur in *aqua Vitriolum*, & huic *solutioni* aliquid *salis communis* insternatur; sic enim Impuritates ad fundum præcipitantur: Vel, quæ *concinnior* est *depurandi ratio*, *Vitriolum pulverisatum* in Cucurbita clausa Balneo Mariæ immergitur, & in calore moderato, eoque constante, per tres, quatuor vel quinque dies & noctes detinetur; sic enim Vitriolum, absque ullo Liquore alieno affuso, à propria humiditate fluidum evadit, ita, ut ejus *Terra metallica* ac *sulphur* crassius in fundo Vasis subsideant, ipso puriore Vitriolo supereminente: *Liquor* nempe decantatus crystallisetur, idque bis vel ter repetatur; *sic spiritus* per Arenam facili negotio destillatur, remanente *capite mortuo* albicante & spongiose instar aluminis usti. Vel *curiosissimè depuratur* per efflorescentiam in Aere libero in Vase terreo, modo insinuato à KUNKELIO *obs. p.* 2. *cap.* 6. redditur hoc modo vitriolum album, & separatum a *substantia minerali* superflua, facili modo etiam ex arena destillabile redditur, & si rectè procedatur, *Caput mortuum* paucum, illudque album, relinquit.

Depuratio respectiva instituitur in *Vitriolo Martis* ab adhærente *Venere* separando, quod fit: si *Vitriolo* in *aqua simplici* soluto

---

(Q) *Maximi sunt usus Vitriolum est in re medica: verùm maxima in ejus selectu habenda cura est. Illud enim adhibendum, quod pro basi* Ferrum *habet; si enim* Cuprum *prævaleret, tanquam periculo plenum omninò rejiciendum. Dignoscitur an in Vitriolo Ferrum primas habeat ex* Lemery, *si ex* Decocto Gallarum *nigritudinem concipiat, quæ eo major est, quo magis Ferrum abundat, minor quò magis excedit Cuprum.*

Hinc

1. *Vitriolum album vomitivum.*

Solve *vitriolum album* in *Aqua*, filtra & evapora, donec quasi Crusta supernatans appareat, postea ponas in locum frigidum, & concrescent *Crystalli*, quas posthabitis Fæcibus, quæ subsident, exime: *aquam* iterum evaporare sines, reponesque ut anteà. Hic labor penitus tertiò reiteretur, coagulando scilicet & dissolvendo, ultimò ter eodem modo procedatur cum *aqua Rosarum*. *Crystalli* tandem supra calorem lenem exsiccatæ redigantur in *Pulverem album*.

Vires. Est lene Vomitivum, operaturque feliciter in Febribus, Affectibus Ventriculi, Catarrhis, Lumbricis, Peste, & Epilepsia, &c.

Dosis à ℈i. ad ʒi. in *Vino, Jusculo*, vel alio *Liquore*.

N. 1. *Aqua Centaurii* vim ejus emeticam maximè promovet. *Crollius Beguinus*.

N. 2. *Quatuor sunt Vitriola vomitiva* apud Chymicos, seu *Gilla*. *Primum* fit ex *Vitriolo cæruleo* dissoluto & præcipitato cum *Ol. Tart.* Separato Sulphure filtratur solutio & cogitur in *Crystallos*. Hæc Gilla est omnium vehementissima & acris valdè. 2. *Alterum* fit ex *Vitriolo albo*, modo jam dicto, quæ ad tantam malitiam non accedit. 3. Est *vitriolum Veneris* aut *Martis* paratum ad mentem *Crollii*, illi inest dulcedo styptica, præsertim si bis aut ter in *Phlegmate Alumen* resolvatur, & rursus coaguletur: huic minor violentia inest. 4. *Gilla* est omnium innocentissima, Puerulis Vomitu indigentibus dicata, quæ fit ex *Capite mortuo Vitrioli*, post exstillationem spirituum & Olei, diciturque *Sal Vitrioli*, vide *infrà*. Omnia hæc Vitriola infra quadrantem horæ Vomitum excitant.

2. *Vitriolum Emetico-purgans.*

℞. *Vitrioli Romani* (vel cujusvis alius ex tribus illis suprà commemoratis) q. v. pulverisetur in loco calido, Radiisve solaribus, in *Pulverem album*, exsicca. Posteà solve in *aqua Centaur. min.* filtra & in loco frigido ad crystallisandum repone: *Crystallos* exsiccatas (servato tamen colore cæruleo) serva in Vitro probè occluso.

Vires. Purgat per Vomitum, & Secessum, eximium existens in Febribus pestilentibus Medicamentum.

Dosis à gr. 20. ad 30. & plur. in *Liquore* vel *aqua appropriata*.

Sala de Vitriol. Gluckner in Beguin.

Purgatio defæcatoria.

Solve *vitriolum in aqua* vel *Rore Majali* (filtrato, vel, quod melius, destillato): solutum cola, colatum colloca in digestionem (per mensem), sic ad superficiem & fundum rejiciet *Fæces*, quas separa. Iterum ponatur in Digestionem tamdiu, donec nullas Fæces ampliùs rejiciat. Inservit multis præparationibus.

Coagulum Vitrioli S. Clossæi.

℞. *Salis vitrioli in aq. soluti, filtratique, Tart. calcinati itidem in aqua resoluti* part. æq. Conjunge ambas *solutiones* & coagula in hac.

Vires. Desiccatum purgans præbet, non ita Vomitivum.

Dos. à ℈ß. ad ℈ii. & ʒi. in Febribus intermittentibus & ad educendam Melancholiam.

Sal Vitrioli nitratum S. Clossæi.

℞. *Vitriol.* & *Sal. Nit. perpurgati* an. ℔i. M. colloca in Olla Ignem sustinente, operculo suo munita, inter prunas ardentes per 7. aut 8. horas. Quod restat *Materia* bulliat in *aq. communi* ad dissolutionem usque: filtretur, evaporet ad cuticulam, tum in frigido *Crystallos* expecta vomitorias, quarum.

Dosis erit à ℈i. ad ℈ii. & ʒi. in Cachexia, Hydrope, Calculo, suffocatione Matricis, Mensium retardatione.

Purificatur etiam *vitriolum* ita: *vitriolum* solvitur *aqua calida*, dum adhuc calet injicitur *Sal. rom.* Mi. ita præcipitatur impuritas; hinc filtra, evapora ad tertias, & crystallisatur.

II. CALCINATIO.

1. *Vitrioli Calcinatio aperta, unde Colcothar.*

℞. *Vitriolum*, calcina, i. e. coque & combure in Vase terreo, donec omni humiditate privatum rubescat.

N. Vitriolum Calcinatione hac ultra dimidiam partem pondere imminuitur.

(*N.* Immiscetur *Theriacæ*, adstringit, sistit Hæmorrhagias.)

2. Calc

---

soluto super Ignem effervescenti intrudantur Bacilli ferrei, quibus copiosè adhæret *venus*; vel infundatur parum de *limatura Martis* puri, & agitentur mutuò; mox enim *venus* adhæret, non secus ac si Cupro incrustata esset: & ita possumus probare, quantum sit Cupri in Vitriolo.

Mechanica hæc docet: quid habendum sit de *conversione Martis in Venerem per aquas vitriolaceas Minerarum*, de qua ipsa plura hinc inde reperiuntur. Nempe est saltem conversio imaginaria, quæ fit sola præcipitatione, dum Aquæ tales vitriolaceæ, Vitriolo Veneris turgidæ, injectum Martem rodunt, sub quo rosionis actu particulæ Venereæ in locum particularum Martialium surrogantur, quatenus sub Martialium solutione præcipitantur, unde tunc Mars in Cuprum transmutatus videtur. Ex injecto etiam in Solutionem Vitrioli Zinco, ita à partibus metallicis liberari Vitriolum asserunt, ut depuratum hac ratione mediocri Ignis gradu in destillatione spiritus prodeat.

Depuratum ita Vitriolum pro *Usu Medico diversimodè præparatur*: quæ præparationes omnes, sive respiciunt substantiam Vitrioli acidam esurinam, vel substantiam ejus mineralem metallicam: hinc *ex vitriolo habetur per Destillationem Phlegma, Spiritus, & Oleum*; ex restitante verò *Capite mortuo* seu Colcothare *Sal*, & *Terra vitrioli*, & ex hoc vel sublimando *Flores*, vel extrahendo *Sulphur anodynum*, & *Tinctura anodyna vitrioli*.

1. AUTHOR imprimis docet parare *vitriola vomitoria* per repetitas solutiones, filtrationes, & concretiones seu coagulationes: quæ tamen omnia in desuetudinem abiere, quia talium nullus est usus, nec suadere cuiquam possum Vitriolorum vomitoriorum usum, Pulmonibus & Stomacho summè hostilium, tonumque ejus mirè invertentium, si tantillum ei horum propinetur. Transeant ergò, & nonnisi robustioribus tantùm propinentur. Quidam commendant hoc Vitriolum Vomitivum in Cura Paroxysmi Apoplectici; sed est nimis violentum remedium, quod rectè à POTERIO *cap.* 10. *pag.* 459. *in Pharm.* vocatur *Purgans Rusticorum*. Omnis *vis vomitoria in vitriolo est ex venere*, quæ semper vomitus excitat; idque probo, quoniam *Pulvis viridis*, per *Oleum Tartari* deliquati præcipitatur ex solutione *vitrioli veneris* in *aqua simplici*, & nihil aliud est, quàm particulæ Venereæ præcipitatæ & separatæ a spiritu corrosivo Sulphuris, habet vim talem vomitivam, & ratione harum particularum Venerearum Vitriolum Vomitus movet: quos tamen superstes *Liquor* non excitat, sed hic beneficio *Nitri* à Pulvere separatus, à Frigore concrescit in *Crystallos*, quæ Crystalli vocantur *Tartarus vitriolatus*, quoniam spiritus acidi se conjungunt cum Tartaro, & sic habetur Tartarus Vitriolatus.

2. Sequitur no. 2. aliud *vitriolum Emetico-purgans in* AUTHORE, cujus Præparatio est nuda Depuratio, quod tamen in desuetudinem abiit propter nimiam violentiam & vehementiam, quam per superiora & inferiora exserit purgando.

Post Vitriola vomitiva AUTHOR insinuat

II. CALCINATIONEM VITRIOLI. Quæ duplex est:
1. *Aperta.*
2. *Clausa.*

1. *Calcinatio aperta* fit Igne aperto, ubi prodit Vitriolum in colore albo, deinde alio (nigrescit vel viridescit) item, rubicundo; quod *vitriolum* intenso rubore *calcinatum* dicitur, *Colcothar*, sive calcinetur Igne aperto, sive alio quocunque modo. Sed quoniam Calcinatio hæc fit cum Phlegmatis & spiritus jactura, rarò per se instituitur, cum sub destillatione Vitrioli Caput mortuum calcinatum remaneat.

Hucquoque pertinere videtur *Calcinatio in Radiis Solaribus*, unde *Pulvis Sympatheticus*; qui nihil est aliud, quàm *vitriolum veneris*, præmissa solutione in *aqua*, Filtratione & Crystallisatione, in diebus Canicularibus calcinatum ad albedinem, vel incipientem flavedinem; nam Vitriolum quodcunque, v. g. Venereum, cùm sit cæruleum instar Lunæ, si exponatur calori, primò albescit, hinc flavescit, denique rubescit, & ultimò omninò ad obscuritatem bruneam vergit, pro varietate graduum Ignis. Quando ergò in diebus Canicularibus Vitriolum Venereum exponitur Radiis Solaribus, & calcinatur ad albedinem, defendendo à Pluvia & Aere humido, nec Spatula ferrea sed lignea potiùs agitando, reverà est *Pulvis Sympatheticus* pro Cura Dysenteriæ,

2. *Calcinatio Vitrioli clausa.*

Vitriolum crebris Solutionibus & Coagulationibus optimè depuratum, lenique colore exsiccatum, pone in Matracium firmum Sigillo Hermetico munitum: Matracium hoc in Cineribus calidis colloca, qui Solis æstivi calorem non superent: stet ita donec per flavedinem in rubedinem instar Sanguinis convertatur. Labor est 20. dierum & noctium circiter. *Beguinus.*

N. Vitriolum rara stratificatione sternendum est, ne Stratum illud crassitie Cultelli in dorso densius sit (*nicht dikker als ein Messerrück dicko:*) plura ergò Matracia, nisi incassum laborare volueris, habere expedit.

Inservit variis præparationibus.

III. DESTILLATIO: Unde DESTILLATA AQUOSIORA.

1. *Ros vitrioli.*

℞. *Vitriolum crudum*, elice *Rorem* calore MB. ferventis, Cucorbita non adeò alta adhibita.

Vires. Valet ad ardentes Capitis Dolores, mitigat Sanguinem adustum, corroborat Viscera. *Sala.*

Dosis ʒii. continuatim ad aliquot dies.

(Scorbuticis Oris Ulceribus proficuus.)

2. *Aqua Vitrioli secunda.*

Post exstillationem Roris transfer Cucurbitam cum *restante Vitriolo* ad Arenam, & destilla quoad destillari potest.

Vires. Conducit ad purgandos Renes, lenit Corrosiones Internas, Urinam & sudorem proritat. Inflammationem Plagarum corrodentium aliquantulùm calefacta sedat, lenit & mitigat dolorem, & ad consolidationem confert; (infusa gutta una ac altera *Ol. Tart.* ut mordacior fiat) Scabiem siccam mundificat, & Carnem solidiorem efficit. *Sala.*

3. *Phlegma Vitrioli acidum,*

℞. *Vitriol. cæruł.* q. v. destilla ex Cineribus per Alembicum, cohobaque aliquoties (7) supra *Cap. mort.* ultima vice fortiùs urgendo.

N. Aqua illa suavem acquirit odorem, si post ultimam destillationem aliquandiu calore moderato circuletur.

Vires. Est Arcanum ad Capitis Dolorem & Epilepsiam. *Hartm. in Croll.* (convenit Aphthis).

(*Phlegma* insipidum Ophtalmiæ conveniens.)

4. *Spiritus Vitrioli volatilis.*

℞. *Vitrioli defæcat. & exsiccati* q. v. destilla gradatim per retortam Igne nudo, ut simul post *Phlegma* subsequantur *spiritus* quantum fieri potest omnes. *Liquori* egresso adde part. ij. *Aquæ pluvialis destillat.* & in MB. nova destillatio instituatur: tunc *subtilissimus spiritus vitrioli* cum *Aqua* elevatur, relicto *acidissimo Oleo* in fundo.

N. 1. Si volupe sit *spiritum vitrioli volatilem purum* obtinere, aufer excipulum dum Instrumenta adhuc calent, statimque in MB. Aquæ ferventis, probè adaptato Alembico & recipiente parvo, cautè colloca. Videbis statim *volatilem spiritum* in excipulum transire, quem seorsim collectum diligenter serva. Ex 6. vel 8. ℔. *vitrioli* ʒiii. ad summum ℥ß. acquiri potest.

N. 2. Hæc

---

ceriæ, pro Cura Ulcerum Vesicæ cum mictu Sanguinis, pro Cura Hæmoptyseos, Hæmorrhagiis & similibus affectibus satis celebris. Videbitis præparationes in Authoribus, qui de hoc scripserunt, imprimis in POPPIO, item in *Tractatu* DYGBÆI *de Sympathia*, RATTRAY *de Pulvere Sympathetico & Unguento Armario*, ubi multa, quæ scripserunt alii, sunt in unum congesta. *Modus applicandi* est, ut *Pulvis* hic excipiatur *Linteo*, magnitudini Vulnerum respondente, & applicetur; vel *Linteum* Sanguine adhuc calente madefactum, *Pulvere Sympathetico in Aqua Plantaginis soluto* imbuatur & suspendatur.

Fundamentalis Cura consistit in Sulphure Vitrioli, Imprimis in Sulphure Veneris. Unde si non habeatur verum ac genuinum Vitriolum Veneris, optimum est, si præparetur artificialis & fiat Pulvis Sympatheticus.

Nam Mars non est adeò aptus atque Venus, quoniam Sulphur ejus non est adeò perfectum, atque Sulphur in Venere. MARCUS MARCI *in Philosophia veterum rest. Sect. de Magnetismo vitrioli*, singularem refert Vitrioli calcinationem in colorem aureum, quam fortè tutiorem esse dicit pro Pulvere Sympathetico, quàm vulgarem. Videatur *locus citatus*, qui est lectu dignus: & quidem casu in illam incidit quidam Monachus.

2. Quod attinet *Calcinationem vitrioli in vase Hermetice clauso* in rubedinem usque, plus habet in recessu. Nam hic nihil Phlegmatis habet, sed per digestionem tandem concentrantur omnia in Vitriolum & invertuntur, ut suam rubedinem prodat. Observetur Encheiresis in hac Calcinatione, *ne crassior evadat, quàm medium dorsum Cultri, aliàs non procedit.* Conf. *de hac Calcin.* KUNCKELIUS *Obs. P.* 1. *cap.* 6. Commendatur hoc Vitriolum ita calcinatum pro parando *spiritu volatili.*

Post Calcinationem se offert.

III. DESTILLATIO. *Vitriolum* per Retortam Igne aperto *destillatum* dat *Phlegma*, *Spiritum* & *Oleum*. *Spiritus* est, vel *vulgaris*, vel *volatilis*: *vulgaris acidus*, vel *dulcis*: *acidus*, vel *primus*, vel *regeneratus*: *spiritus volatilis* est vel *simplex*, vel *compositus*. *Phlegma* est nunc *insipidum*, sed plùs minùs sulphureum, nunc *acidulum*. Eliciuntur facili Igne, guttatim prodeunt; nam si spiritus sequatur, sub nebularum forma se exhibere solet.

1. 2. *Phlegma* subtile *insipidum* sulphureum, quod vocatur *Ros*, vel *Aquam vitrioli* AUTHOR *No.* 1. & 2. describit: *Acidum* verò, vel etiam *Phlegma vitrioli* κατ᾽ ἐξοχὴν ita dictum, *No* 3. Totum artificium consistit in Ignis regimine. Non sunt autem de nihilo hæc Phlegmata: non enim simplex sunt humiditas elementaris, sed habent plus in recessu, quia participant simul de Sulphure puriori Vitrioli, sub quo & Acidi esurini sulphurei aliquantum simul secum rapiunt: hinc vires egregias obtinent internè in Febribus Ardentibus & Acutis, ac quibusvis Corporis ardoribus & æstuationibus, item in Hectica ex Viscerum Inflammationibus & corruptelis, Febribus lentis quæ Tabem & Phthisin conjunctam habent: in Inflammationibus partium internarum & Phlogosibus quoque copiosior eorum usus mirè convenit. Externè Dolores ex combustione podagricos, item Cephalalgiam sedant, quam vim obtinent imprimis vi Sulphuris vitriolacei volatilioris nonnihil anodyni. Phlegmata hæc ad omnia hæc potentiora evadunt, si super novum Vitriolum subinde digeruntur & cohobantur, ut scilicet spiritu ejus sulphureo volatiliori magis impregnentur.

3. In specie *Phlegma vitrioli acidum No.* 3. apud AUTHOREM reperibile, usurpatur ad extrahendas *Tincturas vegetabilium*. Cæterùm observetur, quòd hoc Phlegma acidum Vitrioli debeat aliquoties esse rectificatum, alias non adeò commodè fieri possunt cum illo Tincturæ. Hoc Phlegma Vitrioli acidum præterea valdè commendatur in Scorbuto Oris, ac in putredine Gingivarum: conf. de virtute & usu Phlegmatis Vitrioli MARCI *in Phil. veterum Rest. pag.* 551. ubi BASILIUS explicatur, qui multum æstimat hæc Phlegmata, & nomine *Aqua Cælestis* insignit. Item M. A. N. C. *Anno* 6. *Append. pag.* 53.

Ad Phlegmata hæc pertinet etiam *Aqua Ambram redolens ex vitriolo* destillata, cujus primam mentionem facit PARACELSUS *l.* 7. *Archidox. de Specif.* & hujus descriptio clara per CNŒFFELIUM parata, hinc prostat in HOFFMANNI *Clave pag.* 356. sequenti modo:

℞. *Vitrioli Ungar.* ℔. i.

Sal. Ammoniaci per Sal sublimati ℥iv.

Omnia probè mista Vitroque indita colloca in Balneum Mariæ, destilla Humiditatem lento Igne, & *Aqua* hæc ultra modum fragrantem reddit odorem, cohoba sæpiùs è *Capite mortuo*; ita pergit *Author*, nempe CNŒFFELIUS, ex propria Vitrioli Tinctura Odor instar Rosæ elici potest; sed Vitriolum necesse est, ut sit defæcatissimum.

Retulit mihi egregius quidam Chymicus, se aliquando laborasse in Vitriolo, & post longam *destillationem spiritus Vitrioli super Caput mortuum*, tandem rectificasse eundem, & acquisivisse *spiritum Odoris violacei*: id quod confirmant ea, quæ superiùs aliquoties monui, quòd etiam Mineræ metallicæ in suis Matricibus habeant Odorem suaveolentem & confortantem; utut hic sub tegmine crassioris Corporis sit contentus, & sub adjunctorum Concrementorum cortice sepultus. Qui ergò novit clausa tegmina aperire, & eorum odorem arcanum potest elicere, & in lucem protrahere, felix est salutandus.

6. Post

N. 2. Hæc est illa *volutilitas vitrioli* quam *Theophrastus* partim, præcipuè autem *part.* 3. *ad Morb. ument. tr.* 2. commendat ad Epilepsiæ curationem. *Hartmannus in Croll.*

Vires. Spiritus ille *Aqua pluviali* immixtus summe penetrans est, in Febri Ungatica, aliisque ardentibus Febribus efficacissimè operari solet.

(Si Vitrioli sal defæcatur, spiritus de salis natura participat.)

Alij Destillationem hanc ex Cucurbita lorricata perficiunt, octies plùs minùs cohobando.

Alij ad nonum usque Alembicum fortissimo Igne pellunt: scilicet Alembico altero exactè imposito, ut in Sublimatione Florum Antimonij fieri solet, qua ratione *penetrantissimus allcitur spiritus vitrioli*, ad fugandam Epilepsiam prestantissimus. *Hartmannus in Croll. Sennertus in Institut. Tentzelius.*

Alij addunt *vitriolo optimè purificato vini spiritum*, ut fiat Pasta; eliciuntque per Retortam 1. *spirit. vini*. 2. *vitrioli Phlegma*. 3. *vitrioli spiritum*. Tandem separant *vini spiritum* in MB. à Vitrioli Phlegmate, & Vitrioli spiritum per Cineres dephlegmant; vel *Phlegma* cum *spiritu* ab *oleo* fixiori per Arenam proliciunt: postea in Cineribus dephlegmant. *Sennertus Inst. Tentzelius*. Vide & sequ.

5. *Spiritus volatilis vitrioli.*

Solutum *vitriolum* in *Aq. pura* coque in Lebete ferreo 2. aut 3. horas, adjecta ℥i. aut altera *Limat. Martis* ad libras singulas *soluti vitrioli*. Remove ab Igne, & *Ochra Limatura* sese implicabit post refrigerationem: id ter repete cum *novu Limatura* singulis vicibus ter Ochram separando. *Crystallos* verò *vitrioli* restantes impone Retortæ lutatæ, dando Ignem per gradus, usquedum Vapores albi Recipiens oppleant: tunc cessa, *Phlegma* à *spiritu* acidulo per rectificationem in MB. separa & serva. Sed parum habetur hac via.

Quare *Glauberum* sequor *secunda parte Furnorum*, *pag.* 95. Verum cùm Vasa illius, sive terrea, sive ferrea, sint porosa, neque per ea tota spirituum & Olei quantitas exhauriatur, ego post absolutam impetuosi Phlegmatis & spirituom albotum destillationem, subsistere soleo post 12. horas, & quod *Colchotaris* superest conjicio in Retortam vitream optimo luto instructam, admotoque eodem Recipiente, *Phlegma* & *spiritus* primò exceptos continente, hoc opus Destillationis redintegro, aperto Igne cum Carbone Terræ subtùs & suprà administrato, idque per 8. dies ad minus continuo, imò si ad 12. dies extundi posset, melius foret, præsertim si Vitriolum optimæ notæ fuerit, quale est Ungaricum; tunc enim (nec ferè priùs) spiritibus suis volatilibus, ac Dulcedine sua totaliter privatur, tandem Separatio *spiritus volatilis* ab *oleo dulci* instituatur, ut vult *Glauberus in secunda parte*, *p.* 10.

Vires. Spiritus volutilis ibidem videre est. *Olei dulcis* virtutes plures quoque sunt. Jecur & Lienem egregiè deobstruit, valet in Febribus ardentibus, *Dosi* majore, quæ ad ℈i. extenditur (propter Dulcedinem) in haustu *Cerevisia*: figit quoque Mercurium in Pulverem album firmè fixum.

N. 1. Si ritè operatus fueris, tunc ex ℔. xii. *vitriol. Hungar.* ℔. v. *olei* nancisceris.

N. 2. *sal vitrioli* ex hoc *Capite mortuo* beneficio *Plegmatis* elicitum, pro vero ac genuino habendum est: reliqua *Salia*, quæ post triduanam Destillationem emunguntur, nil aliud sunt quàm Vitriolum resolutum, nondum satis spirititibus acidis orbum ac privatum. Potest tamen inde haberi *sal syncerum*, si *Caput mortuum* ad albedinem reverberetur, & postea more communi extrahatur.

N. 3. Habes *aliam spiritus volatilis Methodum* in *Helmontio*, sub titulo *Ignis veneris*, unde *Diaphoreticum Paracelsi* paratur.

6. *Spiritus vitrioli vulgari modo destillatus.*

℞. *Vitrioli ad rubedinem calcinati* (vel *ex Destillatione Roris & aqua secunda residui*) ℔. vi. vel q. v. destilla Igne nudo ex Retorta benè lutata, in Recipiens capacissimum, commissuris exactè clausis, adhibitoqoe Igne gradatim. Post tres ferè horas *Phlegma* stillare incipit, quod tandem, paulatim aucto Igne circiter horas 6. vel 7. *spiritus* albi nebulosique subsequentur. His apparentibus continuandus erit Ignis, paulatimque augendus, donec nulli amplius spiritus egrediantur, quod cognosces, si Receptaculum pellucidum appareat. *Spiritum* dephlegma in MB. donec Guttæ acidæ exstillare incipiant: posteà rectifica eundem per Retortam vitream in Cinere, sic exibit *spiritus clarus*; in Retorta verò manet *Oleum rubicundum* & acre.

N. Si

6. Post Phlegma pulverisetur denuò *vitriolum*, & novæ Retortæ indatur; sic prodit *spiritus vitrioli* sub forma Nebularum copiosarum, forti Igne per plures, quandoque ad 14. dies & noctes destillandus, quæ Nebulæ coagulantur tandem in *Liquorem* sapore acidissimo. In Preparatione enim ejus Phlegma priùs a Vitriolo separetur, aliàs vix sine fractura Retortæ, spirituumque jactura, fieri potest Destillatio. Modum docet AUTHOR *No.*6.

Egressis & subsidentibus bis Nebulis, sub oltimo Ignis conatu, loco Nebularum pedetentim exstillat Liquor crassus obscurus, quem *Oleum vitrioli* appellant. Post Destillationem Olei Vitrioli KUNCKELIUS *Tract.* 2. *pag.* 96. monet, ne Vas recipiens nimis citò a Retorta abstrahatur; aliàs impetuosissimè irruens Aër Laboratorem cum Recipiente prosternet.

4. 5. 6. Quod attinet *spiritum vitrioli*, nihil aliud est, quàm *spiritus Sulphuris* seu *Acidum Sulphuris*, quod anteà rasit Corpus metallicum, & in nihilo differunt, nisi quòd sub Igne Vitriolum aliquid rapiat per Retortam de substantia metallica antea rosa, ideo solet rectificari: Hanc Rectificationem & Separationem spiritus ab Oleo & Phlegmate non vult approbare, sed rejicit ZWELFFERUS *in Maut. Hermet. pag.* 336. & 390. *ultima Editionis*, ex eo, quoniam cum Phlegmate Vitriolum dum separatur, simul adscendat spiritus Vitrioli volatilis sulphureus, quo ablato, reliquus Vitrioli spiritus maxima virtutum suarum portione defraudetur. Ergo distinguendi sunt *spiritus vitrioli*, dum alius *Volatilis*, alius est *Fixus*: *spiritus Fixus* est, qui in Officinis reperitur sæpiùs adulteratus. Hic si steterit ad aliquod tempus, propter Liquamen metallicum colorem obscurum acquirit; quia substantia metallica sensim sensimque præcipitatur sponte, & spiritum tingit. Idem fieri dixi suprà in *Acidulis*, quòd nempe, si ad tempus steterint, soleant deponere Terram rubicundam & aliquantisper obscuram, quoniam Minera Ferri sensim sensimque præcipitatur, & colorem antiquum repetit. Cæterùm si Vitriolum reiteratis vicibus solvendo & coagulando probè depuretur, ut deponat crassiores Mineræ metallicæ partes, elicitur exinde *spiritus* & *Oleum vitrioli album* per Retortam. Ut igitur separetur spiritus purus sulphureus ab hoc Liquamine metallico, beneficio lenis Caloris denuò rectificandus venit per Retortam vitream in Capella vacua, sine Arena aut Cineribus, aliàs Vasa diffriguntur.

Spiritus hic vitrioli idem est cum spiritu sulphuris essentialiter: vid. KUNCKELIUS *Tr.* 1. *pag.* 6. 7. & 62. Id quod etiam docet Mechanica: Nam,

1. Ex *vitriolo Artificiali*, per Cementationem cum sulphure parato, similis omninò spiritus elici solet.
2. Quod ex *spiritu vitrioli* & *Oleo destillato Terebinthinæ* mistis, & per Retortam destillatis genuinum *sulphur* sublimari soleat; quam Mechanicam docet BOYLE *in Chym. sceptico*.

Spiritus vitrioli rectificatus acidus & fixus, ut aliquid de *Virtutibus* moneam, præter *Usum Chymicum* in parandis Remediis, egregius est vi stomachica & diuretica. Cùm enim de Acido esurino Sulphuris embryonati participet, cujus ratione stomacho gratus est, styptico nonnihil sapore tonum stomachi firmat, onde in Appetitu dejecto datus cum *spiritu Mentha* est egregius: Æstuantibus blandum refrigerium conciliat, & primas vias per Urinas mundificat, Bilem valdoperè temperat, ut vocant Veteres, seu sal volatile eleosum Massæ sanguineæ nimis ebulliens corrigit, unde dicitur Refrigerium, Sitim compescens: hine ositatissimus est in Morbis acutis, Febribus benignis ardentibus, & sic dictis biliosis pro temperando Æstu *Julepis* permistus; sicuti econtrà in Febribus malignis *Julepis Spiritus Nitri* commodè permiscetur. Prætereà Spiritus Vitrioli egregiè etiam convenit pro usu diuretico & nephritico in Urina suppressa, & Calculo Renum, cum aliis usurpatus, ubi admodùm laudatur à PANAROLLO. Interim tamen observetur, ne usus ejus sit nimius, & ad subtilissimum tantùm Acorem misceatur aliis Remediis; aliàs enim nimio Acore corrosivo Pulmonibus, iisque qui ad Phthisin & Hecticam inclinant, item Asthmate & aliis Pulmonum Affectibus, minùs convenit, quia lædit Vesiculas spongiosas Pulmonum, eosque facilè corrodit; sicut & propter vim adstrictoriam pori Pulmonum constringuntur, ut pro Aëris irruptione non sufficienter expandi possint. Unde & Acidularum usus nocivus est, adeò ut quidam Phthisici per usum Acidularum reversi sint Hydropici; imò nonnulli planè interierunt. Sic

N. Si citra jacturam aliquam spirituum (in Calcinatione fortè evanescentium) ut & citra corrosivi Olei admixtionem (quo alias vix spiritus planè liberari poterit) Destillationem expetas; procedere monet *Dn. D. Brendelius* (*in Chymia sua*, ubi & rationibus id inculcare conatur) modo qui sequitur.

℞. *Vitrioli opt. crud.* q. v. (℔. xii.) inde Retortæ, Excipulo capacissimo firmiter connexæ (ita tamen ut Foramen in commissurà relictum sit, spiritibus volatilibus ac impetuosis exitum concedens); destilla ut moris, lentè, donec impetuosi illi *spiritus* fuerint egressi, (id quod cognosces, si collum refrigescat); dein obtura firmiter Foramen illud, ac auge Ignem; pelleque hor. 12. non ultra (alias spiritum inquinabis Oleo corrosivo graviori.) Hinc dephlegma ac rectifica, & habes *spiritum vitrioli optimum*.

N. Spiritus in Calcinatione evanescentes, vix ac ne via operæ dicto modo adhibitæ æquivalent. Ideoque nisi spiritum quoque volatilem expetas, vulgaris modus satisfacere potest. In quo nota tamen ne nimium initio calcines, nec nimium Ignem in Destillatione urgeas. Etenim, ut in omni ferè Destillatione, ita in hac paulatim crassius, &c. propellitur.

Alii addunt *Salis nitri* aliqnid, sed *Destillatum* hoc potiùs *Aqua Fortis*, quàm *spiritus vitrioli* nomen meretur.

Vires. Spiritus vitrioli est diureticus, diaphoreticus, incidens, attenuans, Putredini resistens, &c. Hinc utilis in Febribus ardentibus, Obstructionibus Epatis, Lienis, & Mesenterii, Appetitu prostrato, &c. Quinimò cum *Liquore* vel *vino* mistus, lenit Odontalgiam (Gingivis impositus) prodest & ejus illitus in Tinea Capitis, aliisque generibus Scabiei & Pruritus, cum *Aqua Chelidon.* mixtus.

Dosis à g. 2. ad ℈ß. vel ad ℈i. in *Liquore* vel adhibetur in *Potibus* quant. suff. ad aciditatem gratam.

7. Spiritus vitrioli dulcis, seu Oleum vitrioli dulce.

℞. *Vitrioli benè calcin.* ℔. iii. superfunde *Acetum destillat.* ut benè supernatet, digere decantaque, & affunde *novum Acetum destillat.* idque quinquies vel sexies, semper per dies aliquot digerendo. *Aceta* illa impregnata destilla, donec *spiritum vitrioli* tetigerit destillandi ordo. Tunc inde in Retortam adjectis *Sabuli puri* Manipulis duobus, & *Liquor vitrioli* emanans, dulcem referet saporem. *Tenzelius, Keslerus 3. Cent.* 27.

Vires. Prodest in Calculo, tartareis Morbis, Catarrhis, &c.

Dosis ℈i. in *Liquore convenienti*.

8. Aliter.

℞. *Spirit. vitrioli vulgar.* (*rectificati*) ℔. i.
Cap. mort. vitrioli (ex quo Sal sit extractum) ℥iv.
Destilla per Retortam vitream in Arena in Receptaculo fa-
ris

pariter Testibus nocet, & eorum vim spermaticam imminuit, adeò ut novis Maritis sit fugiendus ejusdem usus: sicuti etiam D. LANGIUS *in Coll. super Fabrum* de spiritu Vitrioli refert, quendam quotidie hujus gutt. iv. pro stomacho confortando & appetitu excitando sumpsisse, unde Testes illius ad instar Pisi sensim sensimque decreverint, cùm aliàs habuerint magnitudinem naturalem; qui, ubi Æger intermisisset demum spiritus Vitrioli usum, & Cibis euchymis fuisset nutritus, iterum aucti, & ad Veneris bellum armati fuerint. Cæterùm, quod dicit AUTHOR, quòd conveniat in Obstructionibus Viscerum, Mesenterii, Hepatis & Lienis, falsum est, quoniam potiùs coagulat quàm aperit; id quod non sine ratione rejicit FRACASSATUS *in suis Epist.* de quo suo loco. AUTHOR etiam ad Odontalgiam commendat; sicuti & quidam cum *Melle*, vel *simplici* vel *rosato*, ad subtilem aciditatem miscent in *Linimentum* pro Scorbuto Oris, Putredine Gingivarum, Exulceratione Oris scorbutica, uti etiam in Ulceribus Oris Gallicis. Sed abstineamus ab ejus usu in Dentium Affectibus; hos enim nigros reddit. Videbitis rationes in TACHENII *Hippocrate Chymico*. BARTHOLETUS *in Tr. suo de respirat. lib. 5. cap. 5. pag.* 431. facit mentionem *Spiritus vitrioli Lunaris*, ex *Luna* scilicet *Magisterio* plurimæ Cohobationis beneficio abstractus, qui valdè prosit in Affectibus Capitis, de qua vi cephalica *suprà, ubi de Lapide Lazuli*, sufficienter dixi.

Superest in Retorta post spiritus & Olei Destillationem *Caput mortuum* seu *Colcothar* perfectè calcinatum, quod adhuc constat *Sale vitrioli emetico*, quod elixiviando cum *Aqua simplici* separatur, & restat post Elixiviationem Substantia quædam atro-rubescens, quæ vocatur *Terra vitrioli dulcis*. Hæc Terra potest cementari cum *Sulphure* denuò, & sic ex ista Terra cementata novus *spiritus vitrioli* potest parari, quem acquisivit ex Sulphure per cementationem. Hoc vero dictum esto de Capite mortuo atro-rubescente: si enim ad nigredinem calcinatum fuerit Vitriolum, nullum ex Capite mortuo habetur Sal, nullusque spiritus regeneratus, de quo jam dicendum.

Caput mortuum, nempe prunneum, à destillato hoc spiritu Aëri exponitur libero, in loco à Pluvia & Solis radiis tuto: hinc aliquandiu ita expositum, per annuum spatium plùs minùs &c. (quo longiùs, eo meliùs & potentiùs impregnatur) denuò destillari aptum natum redditur, ac novum suggerit spiritum, qui propterea *spiritus vitrioli regeneratus* dicitur. Hoc non tantùm fit in Capite mortuo Vitrioli; sed etiam obtinetur in *Alumine* & *Nitro*; quæ *Terra*, spiritu per Ignem exhausto, deinde Aëri exposita solet de novo impregnari, & efflorescere vel Nitrum novum, vel Vitriolum novum. Sed observetur: quòd non omni tempore impregnetur Vitrioli Caput mortuum, sed tantùm tempore verno in Martio, Aprili & Majo, & Mensibus autumnalibus, Septembri, Octobri & Novembri; intermediis verò Mensibus æstivis & hybernis non impregnatur.

Dubium est: *unde ejus origo*, dum quidam *ex Aëre* in Vitrioli Capite mortuo concentrato huncce spiritum derivant: sed malè: nam saltem ex nuda Phlegmatis in Aëre insinuatione, & Acidi in Capite mortuo residui, sed nimis concentrati, resolutione, & hujus in partes metallicas actione, novum hocce exsurgit Vitriolum, dicto modo denuò destillandum. vid. WEDELIUS in M. A. N. C. *anno 6. & 7. obs. 123. pag. 161. & de Medic. Facultat. pag.* 160. Id quod probatur:

1. Quòd si Caput mortuum tale ultima Ignis actione *penitus fuerit Exhaustum*, ita ut nihil de Sale aut Acido concentrato remaneat, nullo modo spiritu tali novo impregnari soleat.
2. Quòd Capiti mortuo tali Vitrioli per Aërem regenerabili *affusa Aqua* idem præstet, quod Aër, ita ut brevi pòst spiritus putatus regeneratus haberi queat. Hinc
3. Si diutiùs Aëri exponatur, nonnisi *una vice Regeneratio fit*; totum enim sic resolutum Sal vitriolaceum, indeque destillatum, novum spiritum suggerere nequit.

Interim *spiritus vitrioli regeneratus* non est planè ejusdem naturæ cum *spiritu primitus destillato*; sed potiùs habet naturam differentem ab eodem; quia sub hac ipsa in Aëre resolutione, & hinc Vitrioli Regeneratione, non levem alterationem acquirit Vitriolum sic regeneratum; cùm regeneratum hoc Vitriolum non adeò simpliciter sit tale, quin de nitrosa natura multum participare videatur, ratione Salis Aërei nonnihil concentrati sub isto Vitriolo regenerato, unde in tali spiritu, in Vitro adservato, subinde concrescere solent *Crystalli*, quasi *Crystalli nitrosa* de quo vid. ZWELFFERUS *in Animadv. pag.* 384. & 407. item in *Append. pag.* 72. item *in Mant. spagyr. pag.* 336. & 343. Hinc etiam volatilioris ferè naturæ habetur hic regeneratus spiritus, *indeque* ad Epilepsiam à quibusdam præ volgari laudatur.

7. 8. Hactenus recensiti spiritus sunt acidi insigniter: *non* pauca hinc inde occurrunt in Scriptoribus *de spiritu & oleo vitrioli dulci*, quale *propriè loquendo* ex Vitriolo *est Non Ens*. Ex Acido enim esurino & Minera metallica cùm constet Vitriolum, per se & propriè dictum spiritum *dulcem* aut Oleum habere non poterit: sed vel Substantiæ Martialis simultanea præsentia aliqualem dulcorem repræsentat, qui est modus ZWELFFERI *in Mant. spagyr. p.* 395. Vel cum ana *spiritus vini benè rectificati* facta dilutio & attemperatio, mediantibus repetitis digestionibus & cohobationibus *spiritum vitrioli dulcem* suggerit; de quo vid. HOFFMANNUS *pag.* 359. & FABER *Myrothec. spagyr. 2. cap. 9. lib.* 1. Vel a Capite mortuo Vitrioli spiritus Vitrioli affusi ob Acidum imbibitum facta quasi castratio, mitiorem seu dulcificatum reddit, modo AUTHORIS *Num.* 8. Vel mitior saltem Aciditas cum Aceto destillato procurata, modo AUTHORIS *Num. 7. spiritus vitrioli dulcis* appellari à quibusdam solet. Videbitis plura in ZWELFFERO *loc. citato*. Nam alia est ratio Sulphuris Vitrioli dulcis ex spiritu ejus viridi præparandi HELMONTII, *Tract. Duum virat.* §. 9. de *quo suo loco*.

Cæterùm in omnibus hactenus dictis Destillationibus spiritus Vitrioli, qui prodit, non est purus, seu *non est genuinum illud & naturale Acidum Sulphuris embryonati*, quale v. g. in *Acidulis* deprehenditur, & ex cujus in Mineram actione
Vitrio-

tis capaci: sic prodit *spiritus subdulcis*, & quem, si dulciorem cupias, circula cum *spirit. Vini* per dies 4. aut 5. dein abstrahe *spiritum Vini*, sic habes *spiritum Vitrioli dulcem*.

N. Dulcescit etiam sola circulatione cum suo *Phlegmate*, vel si aliquoties à *Scoriis Martis* (semper novas scorias sumendo) destilletur.

9. *Spi-*

Vitriolum tandem concrescit; sed sub destillatione acidum illud simul Mineræ particulas sulphureas immaturas metallicas secum rapit, unde austerus & corrosivus, stomacho subinde nauseosus: cùm ita plùs minùs hostilis evadit, adeoque quilibet communis spiritus Vitrioli plùs minùs de Metalli Liquamine continet, unde etiam obscurum colorem tandem adsciscit ex saturato successivè Liquamine, eoque nonnihil præcipitato. Unde eo annituntur Medici sedulò, ut acidum illud esurionm volatile salubro nobisque gratissimum, per se acquirere valeant, adeoque tantoperè in præparatione spiritus Vitrioli volatilis, ut vulgò vocant, vel *spiritus vitrioli albi Basilii Valentini*, de quo vid. TACHENIUS *Clave cap. 6. pag.* 97. desudant, pro egregio Epileptico, & Apoplectico, Cephalico, Stomachico, quorumvis sordium in quibusvis Corporis culinis abstersivo, Antipyretico; inescati præsertim PARACELSI monitis, absolutam Epilepsiæ Curam in tali spiritu Vitrioli volatili consistere: id quod vulgares Chymici & unguenduli applicant ad vulgarem spiritum Vitrioli, sed falsum est.

Genuinus hujusmodi spiritus volatilis altioris est indaginis, uti etiam altioris efficaciæ. AUTHOR noster aliquot subministrat præparationes, utut non adeò magni ponderis: poterunt tamen perlegi, & apud alios Authores elegantiores indagari. Sed ut in genere moneam, *per Alembicum striatim prodire debet*, ac *penetrantem sulphureum spirare odorem*: quæ Striæ uti sunt propriæ spiritui Vini, & reliquis spiritibus volatilibus Vegetabilium sulphureis, qui sine dubio sunt maximè volatiles; ita spiritus Vitrioli volatilis iisdem Striis in Alembico se manifestat; unde etiam spiritus Vitrioli vulgaris, dum difficulter per Cucurbitam humilem destillatur, sed potiùs per retortam; spiritus econtra volatilis ex Cucurbita per Alembicum facilè adscendit, & per rostrum descendit. Deinde spiritus Vitrioli communis olfactus parùm Nares ferit; ast volatilis sulphureus & penetrantissimus est, & altè intrat Nares instar spiritus cujusdam volatilis. Præparatio ejus est difficilis, & in secretis admodùm habetur à Chymicis sublimioribus, utut maximus in eo resideat & latitet thesaurus in curandis morbis suprà dictis; unde pro hoc assequendo vario conatu laborant Chymici, vel per simplicem in vase alto rectificationem, quemadmodùm docet AUTHOR *num.* 4. *Not.* 1. quo etiam pertinet modus HORSTII *in Problematibus pag.* 65. PARACELSUS usque ad nonum Alembicum destillationem spiritus Vitrioli pro caduco morbo peragendam jubet, cujus sensum videbitis explicatum à CNOEFFELLIO *in* M. A. N. C. *Anno* 6. *Append. pag.* 57. estque modus, quem insinuat AUTHOR *num.* 17. Nempe per toties reiteratam *Phlegmatis* super suum *Colcothar* Cohobationem. Et sanè plures Authores per hujusmodi Phlegmatis, item spiritus, super suum Caput mortuum Cohobationem, spiritus hujusmodi volatiles Vitrioli parare gestiunt; ut videri potest in HOFFMANNI *Clave pag.* 357. & 359. In Præparatione observetur: ut imprimis removeantur Vasa, dum omnia adhuc intensè caleant, aliàs redit in Caput mortuum. Facit huc non minùs concinnus modus parandi *spiritum Vitrioli volatilem D. Mubii*, cujus genuina hæc est descriptio:

℞. *Vitriol. Goslar.* vel *Ungaricum.*

Abstrahe *Phlegma* ex Cucurbita terrea probè loricata per Alembicum vitreum Igne aperto in Excipulum terreum ad siccitatem usque, quo facto *novum Vitriolum* Cucurbitæ immitte, & *Phlegma* abstrahe, repetendo tamdiu, donec Cucurbita Vitriolo penitus repleta fuerit. Fracta Cucurbita *Vitriolum calcinatum* pulverisa, & per retortam Waldenburgensem Igne aperto destilla, & quidem tribus diebus Igne leni, hunc tamen singulis diebus & noctibus per gradus augendo. Præstat pro hac Operatione retortam procurare ex Argilla pura, omni Arena libera, Arena enim spiritus volatiles transmittit, quorum verò transitus per retortas dicto modo confectas impeditur. Receptaculum remove & *spiritum volatilem penetrantissimum*, Nares maximè ferientem, tanquam summum Cephalicum usui asserva. Receptaculum retortæ iterum admove, infundendo priùs *Aquæ simplicis* debitam quantitatem pro spirituum condensatione: urge Igne & destilla, donec *Oleum rubicundum* prodeat: quo apparente, receptaculum remove, & *spiritum* egressum (qui est *communis vitrioli spiritus*) rectifica per Arenam ex retorta vitrea, & usui serva.

Apposito iterum receptaculo Ignem ulteriùs urge, donec nihil ampliùs prodeat. Refrigeratis omnibus *spiritum volatile Oleo* affunde, & simul rectifica: sic enim magis volatilisatur.

Quin & ipse HELMONTIUS Cohobationem talem certam adhibet in curiosissimo *Processu destillandi spiritum Vitrioli volatilem*, quem habet *Tractatu de Lith. cap.* 8. §. 59. ob multiplices Encheireses perquàm notabili, sed laborioso & tædioso: hac autem methodo acquiritur *spiritus Vitrioli admodùm volatilis in forma aurea*.

Alii per *Effervescentiam*, & consequenter *præcipitationem*, *spiritus Vitrioli communis* seu *vulgaris*, admodùm rectificati, negotium hoc tentant per *Salium fixorum* vel Corporum terrestrium, copiosum acidum absorbentium, *adjectionem*; ut inter *Salia* est v. g. *Sal Tartari fixum*, inter *Terrestria Cornu Cervi ustum*, vel *Lapilli Cancrorum*, ut scilicet alliciant spiritum Vitrioli acidum fixum, & dimittat spiritum Vitrioli volatilem, vinculis & compedibus spiritus Vitrioli fixi antea ligatum: unde injectis hisce, subitò admovent Alembicum, ne spiritus Vitrioli volatilis avolet: quo etiam processus AUTHORIS *num.* 13. pertinet. Sed parum spiritus, maximam Phlegmatis saltem partem accipiunt, utut AUTHOR fide dignus VERBEZIUS *contra Castellum* asserat.

Alii *cum addito Tartaro spiritum subtiliorem & volatiliorem vitrioli* parare satagunt simili ex fundamento, ut AUTHOR *num.* 10. & 11. insinuat.

Alii hoc modo procedunt:

Vitriolum Hungaricum Aqua solutum præcipitatur injecto *Alcali fixo*, hinc filtratur, filtratus *liquor* seponitur aliquandiu, digeritur, hinc *pulvere Laterum* addito miscetur, & acquiritur destillatione *spiritus volatilis* elegans, sed paucus.

Consultiùs faciunt, qui *vitriolo* affundunt *spiritum Salis Ammoniaci*, seu quemvis alium volatilem urinosum, relinquuntur hæc tamdiu, quamdiu motus fermentativus conspicuus est, hinc decantatur, cum *Lateribus* miscetur & destillando acquiritur *spiritus volatilis penetrantissimus*. Posterior hic modus congruit ferè cum *spiritu vitrioli epileptico Hartmanni*, ex *vitriolo* cum *Urina humana* parato, & describitur ab AUTHORE *num.* 14. Verùm volatilitas hic potius Sali volatili addito, quàm Vitriolo, debetur, utut simul elevatum sulphur volatile acidum suggerat spiritum copiosum, reverà perquàm elegantem in Epilepsia. Aliàs communissimus modus est cum *spiritu vini* addito, *spiritum vitrioli nonnihil volatilem* parare eo modo, quem AUTHOR insinuat *in Notis sub num.* 4. & hac ratione D. MICHAELIS *spiritum* suum *vitrioli Cephalicum & Epilepticum* parare solitus fuit: scilicet

℞. *Vitriolum Martis ad albedinem calcinatum*, vel *vitriolum cæruleum Ungar. dephlegmat.* vel *hujus & vitrioli in aura regener.* ana part. æqual.

His pulverisatis irrorando addit *spiritum vini rectificatissimum*, & *à speciebus Cephalicis & Nervinis vel Epilepticis digestum* & ab iisdem *abstractum*, idque quinquies vel sexies: postmodùm destillavit ex retorta per Arenam blando Igne, & prodit *spiritus vinosus penetrantissimus*, probè custodiendus. Hinc sequitur Phlegma, quod seorsim separandum est. *Reliquum vitrioli* more communi Igne aperto destillatur & rectificatur: *cujus* pars j. cum part. iv. *Liquoris prioris* vase clauso per aliquot dies digeruntur, & postmodùm destillantur: sic habetur *spiritus penetrantissimus* & maximè volatilis.

Magni usus est in affectibus Capitis contumacioribus, quales sunt Hemicrania, Paralysis, Apoplexia, Epilepsia, & in similibus affectibus nervinis. Nam beneficio spiritus Vini fixitas spiritus Vitrioli volatilisatur, & aciditas temperatur, & diluitur: qui tamen spiritus non sunt adeò penetrantes, uti spiritus Vitrioli volatilis.

Hic *spiritus* in digestione superimposito Alembico, vel si saltem per se stet in loco frigido, abit in *Corpus saliniforme* blandè acidulum & volatile, quod egregium est Stomachicum, & in affectibus Nervorum convulsivis egregium remedium.

Alii pro *spiritu vitrioli cephalico & epileptico* obtinendo affundunt aliquoties *spiritum vini*, vel simpliciter *rectificatum*, vel à *Plantis abstractum*, vel *vitriolo in aura regenerato*, vel *vitriolo Cyprio*, rursusque inde abstrahunt: vid. WEDELIUS *Pharm. pag.* 37.

Tom. IV.

Pppp 2

9. *Spi-*

9. Spiritus Vitrioli Philosophicus, vulgò Colobium Antimonij.

℞. *Aqu., qua Mercur. vitæ edulcoratus est*, evaporet. leniter MB. donec apparere incipiat *liquor flavus, & acidus*. Liquor hic est *spiritus Vitrioli Philosophicus*, qui per retortam à terrestri materia rectificari potest.

Vires. Potioris est virtutis, quam qui vulgari modo conficitur. Medetur Febribus, Luem Veneream mitigat, Lienem & Mesaraicas solvit, Ventriculum debilitatum, & a Phlegmate crasso infarctum confortat. In melancholia hypochondriaca, Epilepsia, omnibusque affectibus Capitis mirè prodest. Extrahuntur & ejus ministerio *Tinctura Mineralium*, Corallia & Perlæ dissolvuntur. (Idem acuatus *spiritu Salis communis* solvit Aurum.)

Dosis gr. 3. 4. ad 8. in haustulo *Vini*, vel *Liquore convenienti*, *Hartmannus in Croll. Koslerus lib. 1. cap. 26.*

10. Spiritus Vitrioli Tartarisatus, aliàs Liquor Dianæ.

℞. *Vitrioli Ungarici ad albed. calcin.* p.ii.
Tart. ad nigred. calcin. p. 1.

Pulverisata invicem misce, & *spir. Vini* paulisper conspersa, destilla per Cucurbitam (Alembico imposito) forti Igne, cohobaque: deinde rectifica *liquorem* egressum in Arena, seorsim capiendo, & *Vini spiritum & liquorem* reliquum.

Vires. Egregias vires exhibet ad sudandum in omnibus internis obstructionibus, in Sanguine grumoso, contra scabiem, ad mundificandam & lævigandam Cutim.

Dosis à ℨi. ad ℥ß. cum *Brodio*, aut cum pauxillo *Vini Hispanici*. Daturque per tres Auroras continuas, si libet. *Tentzelius*.

11. Spiritus, vel Aqua aperiens Penoti.

℞. *Vitrioli Ung. ad rub. calc.* ℔. iv.
Silicum è fluviis collect. & optim. calcin. ℔. i.
Tart. ad albed. calcin. ℔. i.

Mixta, inque tenuissimum Pulverem tusa, liquescant in Cella aliquantùm in *liquorem*, quem destilla ex Arena per Alembicum, cohobaque ter, destillatum liquorem singulis vicibus *Capiti mort.* in pulverem redacto affundendo. Extremò per retortam Igne aperto pelle, sic initio lento Igne primum *Phlegma* exstillat, postea verò *spiritus acidus* auctiori Igne elicitur. Ex *Capite mortuo* calcinato *Sal commune* extrahe, & cum eo (ablato priùs Phlegmate per B.) *spiritum acidum* digere. Tandem eum *Argilla* in Pastillos redige, atque ex retorta Igne nudo, gradibus tamen observatis, *spiritum alcalisatum* provoca.

Vires. Usus ejus insignis est in obstructionibus Epatis, Lienis, Mesenterij.

Dosis à ℈i. ad ℈ii, vel iii. in *Vino*, vel alio *liquore convenienti*. *Hartmannus in prax. loc. de obstruct. Epat. Sennertus Institut.*

N. Dicitur *Antihydropicum Muffeti*, summeque celebratur in Hydrope, cujus fomitem per Alvum ac Urinam, spiritus etiam nondum alcalisatus educit. Datur Cochlear unum jejunantibus, singulis vel alternis horis, *Aqua appropriata* injectum, *Hornig. in Cista med. Ep. 122.*

12. Spiritus Vitrioli mellisatus.

℞. *Vitrioli sole albificati* ℔. ii, *Mellis cum favo* ℔. i. Misc. exactè ac destilla, ut moris.

Vires. Lenit dolores Podagricos: si adsit inflammatio, misceatur *Aceto*, aliàs cum *Vino Med. dest.*

13. Spiritus Vitrioli diaphoreticus.

℞. *Spirit. Vitrioli vulg.* ℥vi. *Sal. comm. Tart. C. C. ust. aā* ℥ii. M. in Mortario vitreo, digerantur aliquantulùm: dein destilla ex retorta in recipiens capacissimum, donec omnis *humiditas* exstillarit: destillato *liquori* adde *spirit. Vin.* an. reservaque in Vase benè obturato.

Vires. Purificat Sanguinem, abigitque Scabiem ac Pruritum, aperit obstructiones, sudorem provocat in Peste, Venenis, Hydrope, Ictericia, & Contracturis, &c.

Dosis à ℈i. ad ℨß. continuari potest usus ad libitum sine periculo. *Sala in Anat. Vitrioli.*

SPIRITUS VITRIOLI ANTIEPILEPTICUS.

14. Spiritus Vitrioli Antiepilepticus Puerorum, Hartmanni.

℞. *Vitrioli Ungaric. depuratiss.* ℔. iv. adde *Urina Puerorum sanorum recenter collect.* ℔. iv. a. Digere Vase clauso aliquandiu in MB. posteà ex eodem Vase destilla ad siccitatem *duplex Phlegma*, quorum *primum* insigne est Paregoricum ad dolores podagricos, aliosque suaviter demolcendos; *alterum* est insigne Ophthalmicum, ad quævis oculorum vitia utilissimum. *Caput mortuum pulverisatum* ex retorta valida terrea, Igne nudo, sed tamen ab initio valdè lento, in Excipulum capax urge, prodeuntibus confestim *spiritibus*, *liquor* promanat pretiosissimus sulphurei odoris & austeriusculi saporis, qui per retortam semel atque iterum rectificatur atque reservatur.

Vires.

---

9. *Spiritus Vitrioli Philosophicus Num.* 9. uti notum est, præparatur ex Aqua, cum qua præcipitatum est Butyrum Antimonii in Mercurio Vitæ. Malè appellatur spiritus Vitrioli, quoniam nihil de Vitriolo participat; sed nihil aliud est, quam *spiritus Salis rectificatus*, oriundus ex Mercurio sublimato, cum quo destillatur Antimonium in Butyrum. In sublimatione enim Mercurii, utut conjungatur Vitriolum, Nitrum & Sal; nihil tamen adscendit præter Sal, quod in destillatione Antimonii prodit sub forma spiritus, qui dilutus per Aquam repetita destillatione, vocatur *spiritus Vitrioli Philosophicus*.

Est egregium stomachicum, propterea est ingrediens *Elixir Stomachalis D. Michaelis*. Cæterùm est probè rectificandus, quoniam interdum adhærent particulæ *Mercurii Vitæ*, unde spiritus hic facilè potest excitare Vomitus.

10. *Num.* 10. sequitur *spiritus Vitrioli tartarisatus*, qui etiam vocatur *Manna Vitrioli epileptica*. In hujus præparatione Alcali Tartari agit in Vitriolum, & spiritum ejus præcipitat ac figit, unde etiam ex *Capite mortuo hujus spiritus Tartarus vitriolatus* elici potest; adeoque parum saltem spiritus aciduli prodire solet.

11. Famosior hoc est *spiritus* vel *Aqua Aperitiva Penoti num.* 11. quo modo subtilis ac penetrans acquiritur spiritus, si ritè sit paratus & rectificatus: sed parcus admodùm est, & præparatio admodùm molesta & tædiosa, ut non videatur operæ pretium: tantum de vitriolo prodit spiritus, quantum acidi à Silicibus calcinatis & Alcali Tartari additis non fuit saturatum: quod Alcali eùm agat simul in sulphur immaturum metallicum, à quo spiritus vulgaris fixitas & austeritas imprimis dependet, nonnihil subtilior & volatilior præ vulgari esse solet.

Interim tamen spiritus hic est egregium Diureticum & optimum remedium in morbis chronicis, & obstructionibus, ex infarctu Viscerum oriundis: in corrigendo acido corrupto & vitioso nostri Corporis, quoniam est spiritus acidus volatilis; unde in scorbuti Cura hujus usum immensum extollit MOELLENBROCCIUS *de variis pag.* 139. Valdè commendatur ab HARTMANNO, mistus cum *Essentia Absinthii*, vel *Vincetoxici*, cujus egregium usum expertus est D. MICHAELIS, qui semper eandem *mixturam* felici cum successu adhibuit in Hydrope.

Quidam in præparatione Ingredientibus addunt aliquid *Terra Solaris*, & in destillatione *spiritus* jucundissimos acquirit colores. Imò alii etiam loco silicum communium recipiunt *silices, qui reperiuntur circa aurifodinas*, quia impregnati creduntur aliquo modo primo Ente Solari.

Ex *Capite mortuo hujus spiritus* Sal compositum, ex Alcali Salis Tartari & Acido Vitrioli constans, nihil aliud est, quàm *Tartarus* quidam *vitriolatus*, egregium digestivum in Febribus intermittentibus, in malo Hypochondriaco, Scorbuto, & similibus affectibus chronicis. Vocatur aliàs *Sal Digestivum hypochondriacum*.

13. *Spiritus Vitrioli diaphoreticus* res mira est: Cornu Cervi ustum, & Sal Tartari junguntur cum spiritu Vitrioli; unde per destillationem nihil prodit, quàm Phlegma quoddam spiritus Vitrioli, & ideò destillatio hæc nihil valet.

SPIRITUS VITRIOLI ANTIEPILEPTICI. *Spiritus Vitrioli Antiepileptici* sunt variarum compositionum, uti videre est in AUTHORE; nihilominùs omnibus præferendus est *spiritus Vitrioli volatilis*, qui tamen est rarissima avis. Quicquid sit, videbimus tamen præparationes.

4. *Spiritus vitrioli Antiepilepticus Puerorum Hartmanni* componitur ex Vitriolo cum Urina Puerorum, qui certè multum habet in recessu. Vocatur *Ammoniacale Philosophorum*. Est omnium Antiepilepticum, quem TYCHO *de* BRAHE dicitur habuisse in Arcanis, & hoc ipso D. MICHAELIS frequenter usus fuit pro usu anodyno & Cura Epi-

Vires. Omnem Puerorum Epilepsiam radicitus tollit. Nimirum

℞. *Hujus* ℈i. *Aqu. Radic. Paon. & Flor. Til.* an. ʒi. M. de hac *Mixtione* exhibe in Paroxysmo (priùs Membris contractis & revulsis reductis) Cochl. ß. & paulò post recollectis sensibus dènuò aliquid exhibe, atque ita etiam tertiò id repete; non omissis intereà quæ Cerebrum confortant, scilicet *Magisterio Perlar. Corall. Cranii humani*, & simul *Hartmannus* in *Croll. Sennertus in instit.*

N. Fit quoque *Oleum efficax contra Epilepsiam*, si *Sal Urinæ* in *Sp. Vitrioli* dissolutum, per Arenam destilletur.

15. Spiritus Antiepilepticus Basilij.

℞. *Viridi. Æris*, q. v. superfuso *Aceto destillato* calido extrahe, & decanta. *Liquorem* per Alembicum abstrahe, reliquum in *Aqua pluviali* solve, filtra, coagula ad tertiæ partis remanentiam; repone in loco frigido ad crystallisandum. *Crystallos* toties collige, quoties Aqua ulteriùs coagulata & reposita illas dabit.

℞. Has *Crystallos* destilla ex Retorta fortiter, & prodibit *Aqua subviridis*; quando incipit subnigra apparere, cessa, Aquamque illam subviridem dein per Retortam destilla, & exstillabit clarissima.

Usus ejus non modò in Epilepsia, sed & in Calculo valdè nobilis perhibetur.

Dosis ℈i. in *Aqua appropriata Pæon. Fænic.* &c. *Tentzelius in Exeges.* 1.

16. Spiritus Vitrioli Antiepilepticus Quercetani, Spiritus Vitrioli Viridis dictus, in Tetrade.

1. ℞. *Vitriolum*: destilla ut habeas seorsim *Phlegma* à *Spiritu*, idque in quantitate sufficienti.

2. In *Phlegmate* macerentur (in MB. per dies 4. vel 5.) *Semina Hyperic. & Pæon. Flor. Lil. convall. Tiliæ, Calend. rorismar. Hyperic. Rosar.* aliquid *Ebor. C. C. Cranij humani*, *Visci querni* pro libitu: fiatque Expressio quæ destilletur; *destillato* eo imbue *Vitrioli recent.* ℔. 1. vel ij. destillaque in MB. ac cohoba quater vel quinquies: tandem adjice *spiritum Vitrioli* servatum, destillaque ex Cucurbita per serpentinas in MB. fervente.

Si benè operatus fueris (inquit *Quercetanus*) solus spiritus cum virore elicietur penetrantissimus.

Dosis gutt. 15. vel 16.

17. Spiritus vitrioli antiepilepticus Paracelsi.

℞. *Vitriolum Ungaric. vel Roman.* elice *Phlegma*, cohobaque toties super *Caput mortuum*, donec eo penitus imbuatur. Tunc adsmice *Spirit. vini opt. rectifit.* digere per diem unum ac alterum, Vase clauso, hinc destilla, Igne undo gradatim aucto, donec *Spiritus* prodierint omnes. *Exstillato liquori* (à Fæcibus segregato) adde 4. p. *aquæ Theriac. camphorata*, denuoque bis vel ter destilla.

Vires. Exhibetur in paroxysmo, & ante Paroxysmum.

Dosis ℈ß. cum Liquore *convenienti*.

Vide *Quercetanum in Tetr.*

18. Spiritus vitrioli antiepilepticus compositus.

Videatur *l.* 2. *c.* 52. *Elixir Crollii.*

19. Spiritus vitrioli coagulatus.

℞. *Terram sigillatam Strigens.* affunde *sp. vitrioli*, stent in loco calido, ubi refriaerint, simul coagulabuntur, inque calido iterum solventur, &c. Hunc *spiritum coagulatum*, si placet, inde Retortæ vitreæ, & destilla ex Arena: prodibit *Liquor* minùs acidus, quàm *spiritus vitrioli*: cohoba vice tertia, & nil nisi *Phlegma* exstillabit, adeoque *spiritus vitrioli* in Retorta manebit conjunctus cum *Terra sigillata*, qui in loco humido iterum liquescit.

N. Alij *spiritum vitrioli* cum *sale communi* proprio digerunt, & hac ratione Coagulationem conantur.

20. aliter cum Crystallis salis Nitri.

℞. *Sal. Nit. crystall. Phlegm. vitrioli*, an. ℥vi. solve, ac filtra, abstraheque destillando ad siccitatem; affunde abstractum hoc *Phlegma Cap. mort.* adjungendo *sp. vitrioli* ℔. ß. abstraheque in Arena, tum *Phlegma*, tum *spiritum Nitri* in forma Vaporum rubicundorum egredientem, donec rubedo cesset; posteà repone Destillatorium cum restante *spiritu vitrioli*, loco frigido & coagulabitur.

N. Quia Sal Nitrum, & Vitriolum nexu non adeò amicabili uniuntur, hujus usum nulli suadeo.

DE

Epilepsiæ in Infantibus, sicut & hoc mediante aliquot ferè desperatos Epilepticos restituit. Acquiritur simul *duplex Phlegma*: *Phlegma aquosum*, quod primum prodit, est anodynum: *Phlegma, quod altera vice destillat*, constat ex phlegmate Vitrioli & Sale subtili Urinæ, est egregium Ophthalmicum, imprimis in Lippitudine & inflammatione Oculorum; item in Cataractis, Suffusionibus, Nebulis, Albuginibus, Ungue, &c. est multi usus, ubi opus attenuatione incisione, resolutione, & detersione.

15. *Spiritus antiepilepticus Basilii* nihil aliud est, quam spiritus Æruginis, uti patet ea Descriptione, cujus vis adeò singularis hic loci non est.

16. Occasione *spiritus antiepileptici Quercetani*, seu *spiritus vitrioli viridis* dicti *Num.* 16. moneo; quod multi jactare veliut præparationem spiritus Vitrioli viridis, qui vocatur à Chymiatris *Leo viridis*, cujus uti præparatio est in Arcanis, ita paucissimi illum possident; unde adulteratum substituunt. Vide tamen, quod *spiritus vitrioli epilepticus*, permistus cum *spiritu sanguinis humani*, talem acquirat colorem viridem. Pertinet huc etiam *spiritus vitrioli viridis*, cujus mentionem facit HELMONTIUS *Tract. Dnum. viratus*, & ex quo *sulphur vitrioli dulce* elaborare nititur. Viror spiritui non est genuinus, sed ortum habet à particulis Venereis sulphureis, quibus separatis, *sulphur vitrioli dulce anodynum* ex iisdem elaborat HELMONTIUS. Scripsit de hoc ipso negotio POLEMANNUS *de sulphure Philosophico*, qui itidem & spiritum Vitrioli viridem parare, & ea eodem *sulphur Vitrioli anodynum* obtinere nititur. Curiosum est scriptum, & lectu dignum; non tamen ubique veritatem sequitur, plus scilicet promittendo, quàm ipse unquam præstitit.

19. Tandem *spiritum vitrioli* etiam *coagulare* quidam satagunt; id quod fit vel per Terrea absorbentia, vel per alcalia, spiritum crystallisantia: *Per Terrea*, v. g. *Terram sigillatam*, qui modus ab AUTHORE *No.* 19. insinuatus acquiritur hoc ipso tandem *Liquor Stypticus alibi notatus, ubi de Terra sigillata*; in quo saltem moneo, quod cum spiritu nitri meliùs, quàm spiritu vitrioli, paretur: *Quoad Alcalia*, ab alcalibus fixis, v. g. *Alcali Nitri, Sale Tartari fixo*, &c. *spiritus vitrioli* in consistentiam Tartari vitriolati cogitur; à *volatilibus* verò, v. g. *Sale volatili Urinæ, sanguinis humani, cornu cervi*, &c. in consistentiam instar Salis ammoniaci coit.

20. Par ratio est Coagulationis ejus cum Nitro, cujus modum docet AUTHOR *No.* 20. Nempe hoc ipso *Nitrum vitriolatum* tandem obtinetur; Vel

℞. *Crystall. Nitri opt.* ℥iv.
Spiritus Vitrioli,
Olei vitrioli an. ℥ii.

Misceantur, indantur Cucurbitæ, & permittantur ut evaporent, donec aut fumum emittant, vel appareat in superiori parte Pellicula, in loco frigido coagulentur in *Pulverem* seu duritiem lapideam, quæ asservetur pro usu. Si *spiritus vitrioli à Nitro* abstrahatur, acquiritur *spiritus Nitri perfectus*.

Est egregium Febrisugum, & quod potenter refrigerat. Conf. etiam LUDOVICI *Pharmac. p.* 559. *seqq.*

Pertinet huc *Pulvis Hepaticus rubens*, qui fit cum *spiritu vitrioli & Crystallis Tartari*, adjuncta *Tinctura santali*, egregii usus in compescendo Æstu Massæ sanguineæ, tam à Calore æstivo, quàm à Bile, & nimia Vini generosi ingurgitatione. Videbitis hujus Descriptionem in ROLFINCII *Chymia*.

Ad spiritus hosce coagulatos omnia *salia Mirabilia Glauberi* pertinent; de quibus in scriptis multæ reperiuntur verborum ampullæ, quemadmodùm eadem etiam magni facit hic D. SULZBERGERUS. Paratur *sal mirabile* ex ipso *spiritu Vitrioli*, injicitur *sal commune Spiritui Vitrioli*, & destillatur per alembicum vel Retortam vitream & prodit ita loco Spiritus Vitrioli *spiritus Salis* perfectus & genuinus, & remanet in fundo *Sal* quoddam album crystallinum, quod in *Aqua* solvendum & coagulandum: sic in loco frigido striatim concrescit. Saporis est blandè salsi non inelegantis, quod vocatur à *Glaubero Sal mirabile*, quia solvit, & coagulat simul Vocat Germ. *den Scheide-Schwefel*, id est *sulphur separativum*. Quicquid sit, non sit nimis credulus, qui GLAUBERUM legit: est Sal tertium, compositum ea Sale communi & Spiritu Vitrioli. Horum Salium vestigia, jam in AGRICOLÆ *Commentariis in Poppium p.* 330. inveniuntur, qui dicit:

DE OLEIS.

Olea hic *aqueos*, non *Pingues Liquores* denotant, adeoque à spiritibus nisi crassitie differunt. Sunt

1. *Oleum dulce.*

℞. *Vitriolum purificatum*, solve in *Oleo tart. p. d.* ac abstrahe. *Materiam* relictam solve cum *spir. sal. com.* atque redige in Massam cum *Cremore tart.* (vel cum *sacchare cando*, *aliove sacchari genere*). Hinc pellatur per Retortam.

Vires. Diaphoreticum est insigne, polletque vi leniter adstringendi.

Dosis à gutt. 1. ad 3.

N. 1. Parum *Olei* suppeditat.

N. 2. E Metallis seu crudis, seu in Calcem redactis eadem ratione per *spiritum salis com.* ac *Cremorem Tart. Olea* elici possunt. Ex communicatione Experient. *Dn. D. Dieterici*.

2. *Oleum vitrioli rubicundum.*

℞. *Vitriol. ad flaved. calcin.* p. 1.
Silic. grossè contus. p. ii.
Spirit. vini q. s. ut f. Pultis Instar.

Destilla per Retortam, sic *rubicundum Oleum* prodit. *Gluckrath.*

Usus ejus potiùs est in Metallurgia, quàm iu Medicina; Poterit tamen & intrinsecùs exhiberi. Vide *suprà spiritum Veneti*.

3. *Aliud rubicundum.*

℞. *Colcothar.* part. IV.
Vini alb. generos. p. II.

Fac ebullire ad siccitatem usque, posteà tere, & ex retorta Igne aperto destilla primo *Phlegma*, posteà applica receptaculum capacissimum, ac juncturis bene munitis propelle forti Igne *Oleum* instar sanguinis rubicundissimum. *Glukrath.*

4. *Aliter.*

Vitriol. calc. destilla cum *Lithargyr.* & prodit *Oleum vitrioli rubicundum*, quod podagricis prodest.

5. *Aliud ex Terra vitrioli.*

℞. *Feces seu Terram subflavam vitrioli siccatam* (Vid. *infrà*): destilla per Retortam Igne Reverberij: *Oleum* dabit rubicundum penetrantissimum.

Vires Dosis gutt. 6. ad 10. ad plerosque affectus capitis perutile est.

N. Guttæ 15. 21. (annotantibus quibusdam) Vomitus expediunt. *Tentzelius.*

6. *Aliud Oleum ex sulphure vitrioli.*

℞. *Sulph. vitrioli* (*dulc.*) Misce cum dimidia parte *sal. tart.* destilla per retortam, Ignemque ultimò adde suppressionis, & prodibit *Oleum rubrum.*

N. 1. Huic *oleo* si instillaris *acet. destillat.* præcipitabitur *pulvis* spadicei coloris, quem edulcora *aqua frigida*, hinc sicca & serva.

N. 2. Præstantius erit, si *Flores ex sulphure vitrioli* elevatos receperis.

Vires. Prodest, sed efficaciùs, in iisdem affectibus, in quibus sulphur Vitrioli. Vide *suo loco.*

Ex hoc *Precipitato* fit *Essentia*, seu *Tinctura.*

IV. SUBLIMATIO.
Unde

1. *Flores ex terra vitrioli, substantia cuprea vitrioli.*

℞. *Terra vitrioli nigra* (*ex qua sal. com. extractum* (vel *terra vitrioli ochrea*, q. v. misce cum *sale armoniaco* part. æq. sublima initio Igne lento, dein majori donec nullum amplius fumum ascendere videas. *Sublimato* affunde *aquam com.* collocaque in MB. tepido hor. 24. unde *subtilis pulvis* in fundo subsidet, iteratis ablutionibus edulcorandus.

N. 1. Hic pulvis igni fusionis subjectus comburitur partim, partim in bonum *Cuprum* funditur. Vide *Basilium in repet. lap. ph. p.* 153.

N. 2. Eodem modo & *terra vitrioli Martis* tractatur, unde *sulphur combustile Martis. Keslerus l. 1. c. 44.* Eodem modo fit *ex venere*. Ita ex *sulphure vitrioli* fit *narcoticum Mannagetta.*

Virtus substantiæ hujus cupreæ est mundare plagas putridas, incarnare, & Cicatrices inducere. *Sala de vitriol.*

2. *Flores ex sulphure vitrioli.*

℞. *Sulph. vitrioli* (*dulce*) sublima, sine additamento ex sublimatorio humili paulatim id injiciendo, Alembico scilicet ablato, & rursus reposito.

3. *Flores ex vitriolo crudo.*

Fiunt eodem modo cum *sale Armoniaco.*

V. PRÆ-

cit: *Oleum vitrioli corrosivum super sale mitescit, si rectificetur adeò ut intra Corpus sumi possit*; & hoc ipsum est, quod etiam dicit GLAUBERUS. Sal hoc fusum cum Auro, solvit Aurum, & porest vix denuò Aurum separari ab hoc ipso, nisi beneficio Mercurii vivi. Superius sal, seu *spiritus vitrioli cum Nitro coagulatus*, conveniens est pro Remediis Lunaribus, pro solvenda Luna, & pro aliis subjectis non sulphureis.

Quoad *usum Medicum*, salia hæc contra scorbutum valent loco Digestivi hypochondriaci in scorbuticis affectibus, imprimis superiùs cum Nitro. Nam in aqua soluta salia hæc contra Scorbutum Oris, exulcerationes & putredines Gingivarum, Faucium, & similia maximè laudantur.

OLEA VITRIOLI. Post *spiritum* sequitur *vitrioli Oleum* in Destillationis ordine, propter consistentiam & apparentem unctuositatem ita dictum. Revera à *spiritu* nil differt, sed *sunt una eademque res.* Oleum enim concentratus est saltem Spiritus; hic verò resolutum & dilutum est Oleum, mistus copiosiore aqua seu Phlegmate Vitrioli; Oleum verò Vitrioli est magis concentratum, pauciore permistum phlegmate. Nempe Spiritus Vitrioli facilè per altiora Vasa lenissimo Igne evaporatione aut rectificatione in Oleum rubens acerrimum convertitur, ejusdem acrimoniæ, & consistentiæ, atque est Oleum Vitrioli: sicut Oleum corrosivum per sufficientem Aquam simplicem additam, & hinc factam Destillationem, facilè in Spiritum redigitur. Est tamen spiritus Vitrioli proprie sic dictus aliquantisper volatilior, quàm Oleum: sicuti Oleum est aliquantisper fixius, & propterea hic *spiritus vitrioli* sub forma *Nebula* prodit, econtrà *Oleum vitrioli* sub forma *Liquoris crassi* subnigri solet destillari: quam crassitiem & obscurum colorem obtinet à particulis Mineræ metallicæ unà abrasis, & per Retortam trausportatis: Ab his ergò habet crassitiem & colorem obscurum. *Est* itaque *Oleum vitrioli nil aliud quàm acidum esurinum sulphuris per adhærentes particulas Mineralium metallicas concentratum*, & io tale concretum redactum

De Oleis Vitrioli Authoris, quæ nil valent, conferatur epicrisis HOFFMANNI *in isto loco.*

IV. SUBLIMATIO. Per sublimationem ex *Capite mortuo*, restitante post destillationem spiritus & olei, & extractionem salis, seu *terra vitrioli bene dulcificata*, cum *sale ammoniaci* optimè parantur *Flores* coloris Aurantii. Conf. AUTHOR, *de sublimatione vitrioli No.* 1. sublimationi huiusmodi multum tribuit nobilissimus BOYLE, *in sua Philosophia Experimentali Primum Ens veneris* vocat, & huic ad pauca grana usurpato singularem vim anodynam, febrifugam, iu specie antiquartiam, antiscorbuticam &c. tribuit. Scilicet hoc in passu imitari satagit HELMONTIUM, qui in locum *Lapidis Buttleri* suum *Drif* substituit, quod parare eum ex *vitriolo volatilisare*, idque mediante *sale ammoniaco*, plures autumant; conferatur MARCI *in philosophia veterum restit. pag.* 545. qui hoc modo per *sal ammoniacum* parare hoc remedium ipse in *epist. ad* B. D. MICHAELIS fassus est. Conf. M. A. N. C. *Ann.* 4. & 5. *pag.* 91. & *anno* 6. & 7. *appendic. pag.* 70. Sed verum ut fatear, nondum tam singulares effectus ex hoc Remedio videre vel observare licuit; unde *vel aliud fuit drif Helmontii*, *vel malè substitutum miraculoso illi Lapidi Buttleriano*. Potiùs Vitriolum Veneris dat Flores vomitorios: ex *vitriolo* autem *Martis* sublimari possunt *Flores anodyni antiquartii & stomachales*. Quidam cum sale ammoniaco tantùm sulphur Vitrioli adscendere volunt; sed minùs rectè; sublimantur tantùm particulæ metallicæ: nam si eliciantur & eluantur cum *aqua communi* hi *Flores*, & fundantur cum *sale tartari*, abeunt in *Metallum.*

V. PRÆ-

V. PRÆCIPITATIO.

Unde

1. *Terra Vitrioli ochrea.*

℞. *Vitrioli pur.* q. v. In *Aqua font.* stetque aliquandiu; sic vel sponte sua subsidebit *Terra vitrioli* instar *Ochræ.*

(Terra Vitrioli dulcis in excoriatis utilis.)

2. *sulphur vitrioli dulce.*

℞. *Vitrioli puri* q. v. solve in *Aqua calida*: *solutioni* affunde guttatim *oleum tart.* (alii *Lixivium ex Cinerib. clavell.*) & præcipitabitur *sulphur vitrioli*, quod edulcoratum exsicca.

Vires. Confert Affectibus pulmonum, mundificat plagas putridas, Cicatricesque inducit *Hartmannus in Croll. Sala in vitr. Tentzelius, Keslerus 4. c. 69. 3. c. 10.*

(Loco Vitrioli sumi potest *vitr. Martis*, quod solutum & præcipitatum, *sal viride* dabit ad Vermes singulare.)

3. *sulphur vitrioli purgans.*

℞. *Vitrioli opt.* q. v. affunde *Phlegma vitrioli*, vel *aquam destillat.* ad eminent. digit. 4. stent in digestione, & subsidebit *Terra*; filtra, in *filtraturam* instilla *Oleum Tart. p. d* & præcipitabitur *sulphur vitrioli*: decanta *Liquorem*, & edulcora *sulphur aqua tepida*, atque exsicca. *Keslerus.*

Dosis à g. 5. ad 10.

Eodem modo fit & *sulphur vitrioli martis purgans*, illud sic solvendo in *Phlegmate Vitrioli*, defæcando & præcipitando eum *Ol. tart. Keslerus 1. c. 38.*

4. *Sulphur vitrioli fixum, seu martiale.*

℞. *Limatur. ferri puriss. sine omni pulvere* p. i.
Vitrioli Ungaric. cœrul. aut *vitrioli Veneris* p. ij.

Trita misce & imbibe indendo in Vitrum cum *aceto destillato*, ut supernatet digit. 2. Coque & coagula ad siccitatem igne Arenæ: in fine ad candescentiam usque urgeatur. Huic *Pulveri* affunde aliud *acetum destillatum* ad eminent. 4. digit. ac extrahe *Colorem* f. a. (In hoc tincto *aceto destillato* delitescit *sulphur vitrioli* combustibile) quod evaporatione & dulcoratione experiri poteris.) Instilla *oleum tart. p. d.* sic *sulphur vitrioli* illico præcipitabitur & figetur. Edulcora *aqua com. Hartmannus in Croll Tentzelius.*

Ex hoc *sulphure vitrioli* fiunt *anodyna*, *Laudani* nomine insignita.

Præcipitabitur & *Pulvis* spadicei coloris, si *Oleo ex sulphure vitrioli dulci* destillato *Acetum destillatum* instillaris. Vide *Oleum ex sulph. Vitrioli.*

VI. SALIFICATIO.

Unde

Sal Vitrioli.

Vitriolum Ungar. cœrul. in Crucibulo calcina, donec in *pulverem* obscure purpureum abeat. Huic ita calcinato affunde *aquam com.* sensim agitando, ne in fundo conglomeretur, donec Aqua (quæ calida evadit, ac si Calci vivæ superfusa fuisset) refrigescat. Stent ita 24. hor. postea filtra per chartam,

tam,

V. PRÆCIPITATIO. Ex *vitriolo* tandem & *sulphur dulce anodynum*, & ex hoc *Tincturam* plures parare gestiunt; quale sulphur Vitriolum obtinet ratione Mineræ suæ metallicæ Martialis & Venereæ. Post PARACELSUM & HELMONTIUS hoc ipsum imprimis extollit, qui *Ignem Veneris*, & inde paratam *Tincturam*, *Oleum Ignis Veneris* appellat, cujus vestigiis insistere nititur POLEMANNUS. *Sulphur* ab HELMONTIO vocatur, quia est inflammabile, antequàm figitur: *dulce*, quia sapore admodùm dulci debet esse instar sacchari: *anodynum* propter vires, quas debet habere, anodynas, dolores & furorem Archei sedativas.

Ratione Corporis metallici hoc *Sulphur* parari debet ex *Venere*: utut enim omnia sulphura vi anodyna conveniant, quam vim Sulphur antimonii fixum etiam habet; interim tamen specialiter ex Venere elicitur sulphur hoc, partim quia facillimè præ aliis Metallis ex Venere elicitur, partim quia est nobilissimum pro vi anodyna sulphuris fixi metallici. *Martiale* est terrestrius, *Jovis* verò nimis est volatile. Quando ergò Venus corroditur per spiritum sulphuris, solvitur compages in Vitriolum, & sulphur Veneris extravertitur, quod patet ex colore cœruleo.

2. 3. Præparationes AUTHORIS, quæ ridiculæ à quibusdam pro *sulphure vitrioli anodyno* habentur, sunt multæ. Nam *sulphura Num. 2. & 3.* sunt nihil aliud, quam præcipitationes Metalli in Vitriolo contenti, antea corrosi a spiritu sulphuris embryonati, unde loco virtutis narcoticæ interdum solet excitare Vomitus. *Sulphur Num. 3.* simul est purgans per superiora & inferiora.

4. Illud *sulphur fixum*, quod Author habet *Num. 4.* à multis decantatur, idque desumptum ex HARTMANNO *in ejusdem Tract. de Opio Theorem. 7. 8. & 9.* & cujus genuina est descriptio ZWELFFERI *in mant. spagyr. pag. 395.* & KESLERO, nil reverà valent. Si enim *Processus* hos consideremus, nil aliud acquiritur, quàm portio substantiæ metallicæ à Vitriolo separatæ & præcipitatæ, ut rectè ostendit HOFFMANNUS *in Clave pag. 364.* & revera nil valet, unde etiam in præparatione & usu ejus cautè procedendum, cùm interdum Vomitus excitet, teste D. MICHAELIS.

Maximè tamen laudatur *sulphur vitrioli dulce & anodynum Roboli.*

℞. *Vitrioli opt.* ℔iv.
Solvatur in *Aqua calida*, filtretur, & cum *Lixiv ciner. faginor.* præcipitetur: *Liquore* claro decantato, *Pulvis* præcipitatus probè edulcoretur cum *Aqua*, & exsiccetur cui affundatur *Spiritus Vini*, digeratur per aliquot dies & noctes in calore leni: *Spiritus* tinctus decantetur, & ad Mellis consistentiam, aut ad siccitatem abstrahatur.

Dosis gr. i. iii. vi. ad ix.

Quidam *sulphur* hoc præcipitatum in *Aqua calcis vivæ* iterum solvunt, cum *aceto destillato* præcipitant, & cum *Aqua calida* edulcorant.

Quæritur ergò: *quâ ratione sulphur ex Vitriolo venereo extraversam acquiratur*, Resp. Fundamenta, quibus HELMONTIUS innititur, & præparandi ejus ratio ferè in his consiste, quantum quidem ex ejus scriptis hinc inde sparsim colligere licet. Nempe (1) accipit *Vitriolum veneris*, quia in hoc per solutionem spiritus sulphuris embryonati apertum est nonnihil Corpus Veneris, & ejus principium sulphureum quasi extraversum, ut faciliùs hinc separari queat. (2) *Sulphur* hoc *extraversum* sublimando separandum est a suo concreto: quod HELMONTIUS nunc per *sal volatile Urinæ* facere nititur, nunc arcano modo destillando *vitriolum* in *spiritum viridem*. (3.) *volatilisatum* ita *sulphur* perfectè extrahendum est per medium sibi amicum & proportionatum, ut sunt *salia alcalia*, quia ex fundamento sulphureo oriuntur, in specie *fixa volatilisata*, hinc *salis Tartari volatilisati* tanta in hoc puncto est præeminentia (4) *Extracta* sic *sulphurea* per *spiritum Vini* facilè exaltari possunt in *Tincturas*.

Confirmat hoc HELMONTIUS *Tr. Butlerus*, & STARCKEY, qui modum docet eliciendi *sulphur Veneris ex terra Vitrioli Veneris dulci*, bulliendo eandem cum *sale tartari fixo*; hinc & POLEMANNUS *Tr. de sulphure Philosoph. Veneris*, ex *Spiritu Vitrioli Veneris* elicit *Sulphur* mediante *sale Tartari.*

Interim cùm plura hic requirantur & præsupponantur, non a quibusvis acquirenda, v. g. *Spiritus Vitrioli viridis*, item *volatilisatum Sal Tartari*, hinc alii per *Sal Ammoniacum terram Vitrioli dulcem* sublimando, & hinc ulteriùs vel præcipitando & extrahendo parare analogum Remedium sedativum annituntur: conf. GNOEFFELIUS *M. A. N. C. Append. p. 36. & 70.* Quo pariter suo modo pertinet *sedativum archei Zwelfferi*, *Mantiss. spagyr. p. 339.* Alij.

℞. *Oleum Vitrioli Veneris*,
addunt,
Spiritum Vini rectificatum:

Digerunt: post lentè *spiritum Vini* abstrahunt, ut spiritus Vini secum rapiat *sulphur Vitrioli* ex *Oleo Vitrioli*: sed hoc nihil est.

Alii ex *Vitriolo* mediante *oleo absinthii* per digestionem extrahere nituntur talem vim anodynam, de quo vid. BARTHOLINUS *Cent. 4. Epist. p. 344.* quo acquiritur quidem Remedium anodynum ac sudoriferum, nullo modo tamen cum *sulphure fixo chymicorum* comparandum. Alii ex *Oleo Vitrioli* & *Oleo terebinthina* idem conficere tentant; vid. HEER TODT *Tr. Tartaro-Mastig. Moravia p. 20.*

VI. SALIFICATIO. Superest post Olea *caput mortuum* seu *Colcothar* perfectè calcinatum, quod adhuc constat de *Sale Vitrioli emetico*, quod cum *aqua simplici* elixiviando separatur, restante tunc *Terra vitrioli dulci.* Sed observetur encheiresis in elixiviatione salis, & in destillatione spiritus Vitrioli, *Ignis regimen*: nam si forti igne urgeatur Oleum ex Vitriolo, adeò ut Caput mortuum fit nigrum, *nihil Salis* poterit elici ex eodem, sin moderatiori Igne urgeatur, & remanet

manet

tam, fiatque exhalatio super ignem lentum donec *sal* in fundo reperiatur siccum, & coloris quodammodò incarnati. hoc pulverisando in albedinem vertitur.

Idem *sal* potest extrahi ex *Capite mortuo Vitrioli* in destillatione *spiritus* residuo.

N. 1. Vitriolum calcinatum non fuerit nigro-purpureum, sed tantum instar Boli Armenæ, nihil extrahet præter vitriolum ejusdem coloris, ut fuit antea (nec habebis Sal album.) Nimia econtrà calcinatione omnibus acidis spoliatum spiritibus, non multum salis, quod vomitum concitet, dabit.

N. 2. *Terra residua* (corpus exanime vulgò) maximæ est virtutis in diarrhœa & dysenteria.

Vires. Sala vomitorium hoc ad Cœlum usque evehit, in Epilepsia, aliisque cerebri symptomatibus ex corruptis & acribus è Ventriculo sursum vaporibus ortis. Item in pleuresi, Febribus pestilentialibus, Lipothymia à repletione humorum corruptorum, & effervescentia Bilis circa orificium Ventriculi, in epate, Liene, & Renibus obstructis.

Idem *Sal* Naribus inspiratum sternutationem egregiè ciet, citra vim Cerebrum serosis suis excrementis expediens.

Dosis à ℈ß. ad ℈iß. vel ℈ii.

· *Sala in Tern. Emet. Quercetanus in Tetrad. & in pharm. rest. cap. de vomitivis. Sennertus Instit. Beguinus.*

N. Sal Vitrioli ex solo capite mortuo ex quo Flores Sulphuris elevati sunt à ℈ß. ad ℈ii. exhibitus (in *Aqua Fenic.* vel *Vino*) conciliat facillimè vomitum, interdum & sedes, & sudores. *Hartmannus in Croll.*

VII. EXTRACTIO.

Unde

TINCTURÆ, *seu* ESSENTIÆ SIMPLICES, *&* EXTRACTA.

1. *Extractum Vitrioli Narcoticum anodynum.*

℞. *Vitrioli pulverisat. ac lento calore ad albedinem usque exsiccat.* ℔ß. affunde *Spirit. vini opt. rectificati* ℥xxx. (N. nulla humiditas præter Spiritus Vini accedat, Vasque sit siccissimùm, alioquin incassum laborabis.) Sepelito in Fimum equinum per mensem. Decanta posteà à Fæcibus absque perturbatione, & destilla in Mar. Baln. ad residentiam usque *liquoris flavi*, Oleo destillato non absimilis. Tunc cessa, & quod prolectum est, serva. *Liquorem* restitantem benè occlusum quoque in usum repone, qui pretiosum *extractum* est.

Vires. Extracti illius usus est narcoticus & anodynus, potentia Opio cedit, sine periculo tamen reprimit & coagulat Vapores subtiles venenosos, Epilepsiam causantes, idque specificè.

Dosis à gut. 6. ad 8. & 12. cum *Liquore conveniente. Sala in vitriolo.*

2. *Essentia sulphuris vitrioli.*

℞. *Pulverem spadicei coloris* (Vide *Oleum ex sulph. Vitrioli*) digere cum *spiritu Vini* in loco calido (Vase clauso) per

manet punicei vel purpurei coloris, elixiviari potest ex eodem *sal vomitorium. Sal vitrioli* etiam simplici vitrioli calcinatione, sub qua spiritus & oleum exhalant, facilè parari solet modo ab AUTHORE insinuato. *Sal hoc vitrioli est saltem vitriolum quoddam summè depuratum & concentratum*, quod propter defectum humiditatis non potuit in spiritum abire observante hoc ZWELFFERO *in animadvers. in pharmac. August. p.* 409. *& in Mant. spagyr. p.* 336. ubi sufficienter demonstrat, id, quod elixiviatur, non esse sal fixum, sed tantùm Vitriolum. In hoc substantia acidum solvens arctiùs colliquata minùs de substantia minerali participat, tantum tamen hujus retinet, quantum pro consistentia crystallina ipsi adeò necessarium est: & ab ipsa minerali metallica venerea substantia vis ejus emetica oritur. Unde interdum si aliqualis aeris ad hoc sal pateat accessus, viridescere denuo, & nativam Vitrioli formam exhibere incipit, nisi benè sit præparatum. Ex hoc, nempe *sale resoluto ab Aere*, oritur *spiritus* iste *vitrioli regeneratus*, de quo *suprà* dictum.

Usus ejus est *simpliciter vomitorius*, in quem finem mirè extollitur ab ANGELO SALA, qui illud *in Ternar. vomitoriorum*, *Mannam vomitoriam* appellat, ut *Dosi* ʒi. longè præferat aliis. Sed quia nauseosissimum est hoc Remedium, & quod usurpatum non solum tamdiu, quamdiu Vomitus durat, sed etiam diuturno, per aliquot dies & noctes, imò septimanas sui vestigia nauseosa in stomacho relinquit, hinc & pulmonibus inimicum est propter Venerem, & pectus valdoperè stringit, Ventriculi tonum prosternit, appetitum hebefacit continuum fœtorem in Ore excitat, &c. cum & tutiora omninò Vomitoria Antimonialia prostent; hinc nemini author sum, ut hoc utatur sale pro Vomitorio, utut ANGELUS SALA, MOEBIUS & alii ceu optimum Vomitorium adhibeant, item LANGIUS & FABER in Paroxysmo apoplectico præscribant, sed non sine periculo & nocumento. Potiùs admitterem ejus *usum externum* in Ulceribus cacoetheis, in Sinubus & Fistulis purgandis; sicut in Ulceribus malignis commodè permisceatur cum *Emplastris* & *Unguentis*, & applicatur Membro affecto, ubi præsenti est remedio. *Ptarmicum* & *Sternutatorium* non inconveniens est, si vel *sal vitrioli*, vel ipsum *vitriolum purificatum* ad albedinem calcinatum, vel *Terra Vitrioli*, sale suo adhuc impprægnata, tantillum naribus hauriatur, aut forma *Pulveris*, cui admixta aliquot *vegetabilia suaveolentia*, aut in *aqua Liliorum convallium*, aut alia appropriata, solutum; scilicet in *aqua cujusdam* ℔i. solvendo *salis* ℈i. Aqua hæc naribus hausta excitat Phlegma ex iis, & harum obstructionem mirificè aperit.

Extracto *sale* per repetitam cum *Aqua calida* elixiviationem, quod remanet *colcothar*, aliàs *Terra vitrioli dulcis* dicitur quæ uti ordinariò post calcinationem vel destillationem remanet, ita similis omnino substantia etiam per præcipitationem mediantibus *Alcalibus* obtineri potest, & tunc quidam *sulphur vitrioli anodynum* esse, *ridiculè credunt*; uti ex AUTHORE ubi *de præcipitatione vitrioli*, *& suprà* dictis patet: quod tamen nihil aliud est, quàm *crocus martis* vel *veneris*. Est scilicet pars Mineræ metallicæ residua post separationem *spiritus sulphurei*, à cujus corrosione transmutatum fuit metallum in Vitriolum; separato ergò spiritu remanet *minera à spiritu corrosa*, & vocatur *crocus martis* vel *veneris*.

Hæc *Terra usum* habet *internum* & *externum*. *Internè* ea saltem recipienda, quæ ex *vitriolo martiali* residua est: ex *vitriolo* enim *veneris* admodùm emetica esse solet, cum ista ex Vitriolo martiali, ceu optimus *crocus martis adstringens*, aut *Terra* quædam quasi *sigillata*, in dysenteria & diarrhœa commodè adhiberi queat. *Externè* in Chirurgia est egregium Remedium, quod absorbeat Ulcerum & Vulnerum fermentum acidum, indeque ad consolidationem perducat. Nempe ut docet HELMONTIUS *Tract. scab. & Ulcer. schol.* §. 35. *&* 36. quòd pro ulcerum medela sit *usus Colcotharis* diversimodè juxta Ulceris differentiam, sive cum eodem in *vino* macerato Ulcus abluatur, sive *Pulvis* ejus inspergatur, sive cum *Oleo Lini* aut *hyperici* in *Linimenti* consistentiam redigatur. Unde ingreditur *balsama vulneraria*, *Emplastrum Stypticum Crollii*, *Emplastrum Opodeldoch Paracelsi*, *& emplastrum consolidans Ludovici*, *& Unguentum Purpureum Felicis wurzii*: sicut & D. LANGIUS habuit *Balsamum Vulnerarium* ex hac *terra vitrioli dulci*, magnarum virium. *Caput mortuum* seu *Terra vitrioli*, si imponatur Matulæ, & deponantur Feces alvinæ in illam, est egregium experimentum in dysenteria & fuit *secretum* CNOEFFELII.

VII. EXTRACTO 1. *Sulphur vitrioli anodynum* in liquida *Tinctura* forma præparari à quibusdam solet, idque etiam variis modis, non tamen vel adeò singularibus, vel singulare adeò anodynum largientibus. Cum *spiritu vini* ex *vitriolo* talem *Tincturam* parare volt HOFFMANNUS *Clav. pag.* 364. item AUTHOR *Num.* 1. Alii ex *Colcothare* mediante *Spiritu vini* eliciunt; de quo vid. TACHENIUS *Hipp. chym. edit.* 2. *p.* 120. Alii sequentibus procedunt modis.

♃. *Vitrioli* p. ii.
Tartari p. i.

Destilletur *Spiritus*, *cujus* & *Spiritus Vini rectificati* ana part. æqu. per cohobationem uniantur pro *menstruo*. Jam

♃. *Terra vitrioli per Ol. Tartari precipit.* ℥i.
affundantur
Liquoris illius ℥iii.

Fiat in Vase exactissimè clauso Digestio calore blandissimo, & Balneo Vaporoso, usque dum *Menstruum* rubedine intensiori tinctum conspiciatur: quæ *tinctura* decantanda, filtranda & tertia vel media Menstrui pars abstrahenda & pro usu servanda. Alii

♃. *Terra vitrioli dulc.* ℔ß.
Sal. Tartari puriss. ℥iii.

Mista in Retorta, committantur Igni aperto, quo successivè aucto fiat Destillatio, & tunc guttatim prodit *Oleum rubicundum*, quo tempore Ignis augendus, imò suppressionis per 4. vel 5. horas dandus. *Oleo* huic instilletur *Acetum destillatum* & sic præcipitetur *sulphur Vitrioli* in *Pulverem* rubicundum: è quo edulcorato, exsiccato, cum *spiritu vini rectificatissimo*, interveniente digestione

per dies ac noct. 8. sic dulcissima *Essentia sulphuris vitrioli* tandem supernatabit in forma Olei, quam à spiritu vini separa per Tritorium, & serva.

Vires. Hæc dulcissima *sulphuris Vitrioli essentia* æquipollet viribus suis Tincturæ Antimonii, & mirabiles effectus facit in *aqua melissa*; noxios humores totius Corporis expellit per insensilem transpirationem, Venerem stimulat, Uterum roborat, ejusque motus inordinatos sistit, & in utroque sexu prolificam vim seminis ad Liberorum generationem operatur. In *Aqua petroselini* idem benè præstat: sed insuper hydropem curat.

(Ad Hæmoptoen, Diarrhœas, Dysenteriam, Uteri hæmorrhagiam, Fluxum album æquè commendatur.)

Usus autem istius *Essentiæ* aliquamdiu continuandus est.

Dosis g. 1. usque ad 4. *Hartmannus in Pract. loco de Lepra*, *Tentzelius de sulph. vitrioli*, *Keslerus* 4. c. 69.

3. *Alia Tinctura, Manna vitrioli dicta.*

℞. *Vitrioli purificati* q. v. extrahe *Tincturam*, digerendo cum *spiritu vitrioli subtilissime essentificato*, i. e. *proprio sale alcolisato*: filtra, coagula, & habebis *Mannam*, seu *Tincturam vitrioli flavam*.

N. Hanc *Tincturam*, si cum *spiritu vini* circulaveris, *Oleum* supernatabit, quod per Alembicum destillatum, ac iterum cum spiritu Vini circulatum, fragrantissimum evadit.

Vires. Nec minores vires habet, nec minorem laudem meretur, quàm essentia sulphuris præcedens.

4. *Tinctura, seu oleum.*

℞. *Vitrioli viridiusc.* quant. satis magnam, educ *Phlegma* ac *spiritum* per Cineres cum educto *Liquore*, ex *Capite mortuo* extrahe s. a. (etiam in loco frigido, sæpè tamen commovendo) *Tincturam viridiusculam*, quam cautè decantatam destilla ad Mellis consistentiam, atque aeri frigido, ut in *crystallos* concrescat, expone.

N. Si *Menstruum* ad extractionem requisitum deficiat, Destillatione id abstrahe ad extractionem continuandam.

℞. *Crystall. proximè præcedentium* ℔. iii. vel iv. &c. circula cum *spirit. vini opt. rectific.* Vase H. c. Deinde destilla per Alembicum ex Igne Arenæ, hinc cohoba, insuper affundendo *Spiritum vitrioli*, destillaque per Retortam gradatim per dies 4. ut exstillet post *spiritum* & *Oleum rubicundum*; *spiritum vini* abstrahe in Mar. Baln. *spiritum vitrioli* in cinere, & restat *oleum* seu *Tinctura rubicundissima*.

Vires. Admirandarum est virium adversus omnes Ægritudines in crassiore materia sedem habentes. *Quercetanus in Tetrad.*

5. *Tinctura Magisteriata, seu Magisterium vitrioli.*

℞. *Tincturam præcedentem*, conjunge cum proprio suo *spiritu vitrioli*, (qui inde abstractus) digere aliquandiu, sic dulcescet. *Quercetanus.*

Vires. Remedium est nunquam satis laudandum, idque præcipuè, si *Aurum philosophicè solutum* adjectum fuerit: prodest enim adversus Epilepsias, astralesque omnes Affectus, Apoplexiam, Paralysin, Vertiginem, Maniam, Ecstasin, Syncopen, Cachexiam, Hydropem, Calculum.

Dosi gut. una ac altera. *Quercetanus in Tetrad.*

6. *Eadem Tinctura, aliter.*

℞. *Sal vitriolicum* (*ex Capite mortuo illo reverberato extractum ac opt. depuratum*): affunde *spiritum vitrioli* (in præparatione Tincturæ reservatum) ad eminent. 2. digit. digere ac destilla, hinc *novum spiritum* affunde, digere, destilla, idque repete donec pars volatilis superet fixam, secum evehat, atque *sal com. fixum* volatiliset. Hoc *sal. com. vitrioli sublim.* Imbibe ac incorpora cum *Oleo* seu *Tinctura illa*, digereque in Athanore per gradus, ut uniantur, & per colores ad purpureum tandem deveniant. Est opus aliquot mensium.

Vires. Est *Elixir* seu *Medicina universalis*, summè penetrans ac fixa, ad curationem deploratissimorum Morborum sufficiens.

Dosis gutt. 1. ac altera. *Quercetanus in Tetrad.*

Mediante hoc *vitrioli Lapide* reducitur *Aurum* in suam primam substantiam, unde tandem exsurgit *Medicina universalissima*. Vide *ibidem in Tetrad.*

7. *Magisterium vitrioli.*

℞. *Vitriol. opt.* q. v. destilletur more usitato *spiritus* cum *Oleo* per retortam, simul rectificetur. Cum *Phlegmate* (vel *aqua destillat.*) *sal com.* ex *Capite mortuo* extrahatur; *Phlegma* destillando à *Sal. com.* separetur, cum aliquot cohobiis & digestionibus. Hinc

℞. *Sal. com.* p. ii. *spir.* vel *olei vitrioli* p. 1. Ponatur in Phiala in Mar. Baln. ut Aquositas exhalet, idque tantisper repete, donec *sal* tantum *olei* imbiberit, quanti ponderis primò fuit. Hinc in Phiala hermeticè clausa per dies 8. digeratur, tandemque in Cineribus collocetur per dies ac noct. 24. ad coagulandum. *Sennertus Instit.*

8. *Magisterium ex Tinctura & spiritu vitrioli.*

℞. *Vitriolum in se calcinatum*, extrahe *Tincturam* affundendo *Acetum destillat. optimum*: *Acetum destillatum tinctum* decanta, destillaque ad siccitatem, & manebit in fundo *Pulvis rubicundus*, quem pone in Retorta, adhibito Receptaculo grandi, dando Ignem per gradus decentes: egredietur *spiritus flavus*, posteà *rubicundus*: continuetur Ignis eodem gradu donec appareant *spiritus albi*, tunc cessandum. His *spiritibus* imbue *Terram* in Retorta restitantem, (potiùs *sal com. ex Terr.*) digerendo, imbuendo, donec spiritus & Anima proprio Corpori restituantur. Hæc tandem in Vase H. clauso digere per dies ac noctes quadraginta, donec figantur.

9. *Tinctura vitrioli Cyprii, sive Magisterium Veneris.*

1. Digeratur Vitro clauso per duos menses Igne gradatim aucto, donec varii Colores appareant, posteà flavedo supremaque rubedo, hac enim via *Viriditatem Leonis* custodies, & ad exteriora vertes. 2. *Tincturam* ab hoc *Leone* cum *spiritu vini* extrahe. 3. Divide eam in partes secundas. Una desiccetur & *sanguis* restans in forma *Pulveris*: figatur per gradus in *Terram rubram*. 4. Partem alteram *Tinctura liquida* putrefac per 3. hebdomadas abstrahe per Cohobationem cum reliquo *spiritu vini tincto*, eundem Processum servando. 5. *Liquorem remanentem* urge per Retortam donec *Oleum benedictum* exeat, quod aliquoties rectifica. 6. Cape *Terræ superioris fixatæ* p. ii. *Ol. benedict. vitrioli* part. 1. sigilla Vas H. S. digere in Cineribus, donec Animam suam Corpus receperit coagularitque, tunc novum *oleum* suffunde, coagula ut priùs per 10. dies. Tandem fige ad quartum usque gradum Vulcani, & per 3. dies in fluore detine. Habebis *Lapidem rubrum*, fixum absque fumo, tingentemque summam Medicinam.

Ex communicatione *S. Chessai.*

CA-

stione trium septimanarum *Tinctura* extrahiturque quæ sub forma *Olei spiritui vini* supernatat, per Tritorium separanda.

Sed quævis hæ & aliæ hactenus cognitæ hujusmodi Sulphurum & Tincturarum Præparationes nullo modo attingunt encomia, quæ suo *Sulphuri veneris* attribuit HELMONTIUS, unde & longiùs ab ejus excellentia abesse, manifestum est.

Tinctura AUTHORIS nihil aut parùm valent. Ex *Terra vitrioli dulci* paratur *Tinctura Adstringens*, quam habet SENNERTUS *in Institut.* Vulgò in Officinis *Tinctura Sulphuris vitrioli* vocatur, sed malè, cum propriè loquendo nil aliud sit, quàm *Tinctura Martis adstringens*. Fit hoc modo:

Recipitur nempe *Terra hæc vitrioli dulc. Martialis* (nam *Vitriolum Veneris* semper Vomitus excitat;) affunditur huic

Spirit. salis vel *Nitri*, vel, quod melius est, *spiritus salis compositus* (paratur ex *sale marino*, *Nitro*, & *Alumine*, addito duplo *Boli*)

& solvitur; *Solutio* filtrata per Retortam abstrahitur ad consistentiam Mellis seu Pultis, cui affunditur

Spiritus vini rectificatus:

Digeruntur aliquandiu. *Tinctura* egregiè rubens filtratur, & usui asservatur. Potest & abstractione *spiritus Vini* ad medietatem concentrari.

Egregii usus est in quibusvis Hæmorrhagiis compescendis, Imprimis Scorbuticorum, Item Uteri. Conducit etiam in Vomitu nimio, Diarrhœa, Dysenteria, sive interiùs à gutt. x. ad xx. assumatur, sive in Hemorrhagiis externè cum aliis applicetur, aut etiam Naribus indatur cum *Tenta*, &c.

CAPUT XXVII.

De Arsenico.

RESTANT è *Mineralibus Secundariis Mineralia sulphurea ac inflammabilia.*

Hæc fiunt ex *Perittomate macrocosmico, pingui*, respondente in Phytologia *Oleis, Resinis, Gummatis*: in *Zoologia Pinguedini Axungiaque* abundanti, *Excrementisve* Pinguedinem referentibus v. gr. Aurium.

Suntque

1. ARSENICUM. 2. SULPHUR. 3. AMBRA. 4. SUCCINUM. 5. SPERMA CETI. 6. ASPHALTUM. 7. NAPHTHA. 8. PETROLEUM. 9. CARBOPETRÆ. 10. GAGATES.

ARSENICUM.

Arsenicum, Fuligo sive *fucus* est mineralis, pinguis, inflammabilis.

Dicitur & *Auripigmentum.* Græcè *Ἀρσενικόν.* Arabicè *Harnet*, & *Zarnich.* Germ. *weisz Knitenpulver huttenrauch.* Gall. *De l'Arsenic, ou Poudre aux Rats.*

Genera ejus *tria* recensentur, *Album* videlicet (*arsenicum* in specie sic dictum, seu *Arsenicum crystallinum*), *citrinum* seu *Flavum*, (*resigallum, Auripigmentum*) tertiò *rubeum, sandaracha.*

Ex his *Album* in medicina usitatissimum est, *Fulvum* rarò, *Rubrum* rarissimè. Eligatur *Album crystallinum*, ponderosum, durum, purum, ad lacteum colorem tendens.

N. Arsenicum crystallinum factitium est, fitque sublimando

CAPUT XXVII.

De Arsenico.

ARsenicum reverà est Concretum quoddam simpliciter minerale, maximè sulphureum, sed simul corrosivum, volatile tamen & ponderosum, ex *Corpore metallico mercuriali & substantia sulphurea acida volatili*, hac solvente, illo soluto, invicem sociatis: ita quidem, ut in substantia sulphurea volatili Acidum magis extraversum sit, quod solvat, & solutam simulque concentratam Substantiam metallicam secum elevet; omnia enim subjecta mineralia sulphurea in recessu habent Acidum. Uno nomine: *Arsenicum propriè dictum ex Cobalto extractum, fit per Acidum sulphuris, rodente Corpus metallicum minerale, plùs minùs impurum ac perfectum.* *Cobaltum* enim Igni subjectum ac calcinatum; Fumos copiosos de se spargit, qui Ædificiorum tectis sub forma *florum albissimorum* excepti, periculosissimum præbent *Arsenicum.* Dùm itaque Acidum sulphuris rodit Metallum, arctè cum eo sociatur, & hinc in concretum volatile, & inflammabile, ponderosum, in se corrosivum, abeunt. Summè *volatile* fit propter abundantiam sulphuris; in Corpus *inflammabile* fatiscit propter particulas oleosas sulphuris; *ponderosum* est propter Metallum; *corrosivum* verò propter particulas sulphuris acidas magis extractas.

Probantur hæc:

1. A *Pondere* Arsenici singulari, quale ferè metallicis aut Mercurialibus corporibus convenit.
2. *Luna Cornea* dicitur *arsenicale Concretum*, ex quo facile *Arsenicum Lunæ* parabile (de quo videatur BECHERUS *Supplem. 2. pag. 74.*) propter Acidum volatile sulphureum ex Sale communi illi adhærens, & secum in Arsenico volatilisans: nimirum si Luna solvatur in Aqua Forti, & præcipitetur cum sale communi.
3. Hinc etiam Metalla, v. g. Luna, item aurum per sulphur tractata, volatilia redduntur, & *arsenica artificialia* constituunt; videatur TACHENIUS *Hipp. Chym. pag. 8.* non secus ac Sulphura arsenicalia ex Mineris metallicis quibusvis effumare, & de Metallo simul volatilisare solent, quod vocant Germ. *raaben*: idque tam in solaribus, quam Lunaribus Mineris teste ERCHERO *in Bergbuch p. 302.* Unde & Arsenicum *Fumus Metallorum* dici solet, sicut etiam rectè ab AUTHORE *nostro Fuligo quadam mineralis pinguis & inflammabilis* vocatur.
4. *Mercurius Vitæ* propter dictas rationes etiam *arsenicale Concretum* dicitur à BECHERO, & *Mercurius sublimatus* non ineptè quasi *Arsenicum* habetur *artificiale*, saltem ob terrestrium particularum, in Arsenico aliàs copiosiorum, defectum acrius. Probat hoc etiam
5. *Mechanica*: Si enim cum *Alcali* quodam *sive* sulphur ejusdem corrigitur, obtinetur pars ejusdem metallica ponderosa, quasi *Concretum semi saturninum*: vel hujus loco cum *Sevo, Pinguedine humana*, vel *Oleo*, aut utroque composito, *Smegmate* imprimis *veneto*, similibusque, quæ acidum sulphuris infringunt, *Arsenicum* misceatur, & ita per Retortam destilletur, quo nempe corrosivi spiritus in arsenico saturentur, in collum Retortæ sublimare se assolet: Vel, quod alii faciunt,

   ℞. *Arsenici* ℔. i.
   Cin. clavellat. ℔ß.

   Incorporentur cum ℔i. *Saponis*, & calcinentur in Crucibulo: sic *Regulum metallicum* relinquunt: qui *veneri* additus, facillimè huic se commiscet, seu, ut vocant, illam ingreditur, & dealbat instar Lunæ, sed fugaciter quatenus abundat sulphure Venus, cujus Acidum saturatur Mercuriali hoc concreto Reguli arsenicalis, dum sub illa tractatione per Alcalia, vel Olea sub deflagratione alcalisata, spiritus arsenici corrosivi saturantur, vel imbibuntur ab horum alcali, ut concretum metallicum sic separetur.

Simili ferè ratione etiam arsenicum sublimatum Lunam colore lurido tingit. *Acidum* sanè *in Arsenico* manifestè, præter dicta, se exhibet in summa ejus corrosivitate, cujus ratione *quorumvis Animalium existit venenum*, & speciatim in Homine Tormina, Vomitus, Dejectiones, &c. sui intra corpus usu excitantur. Acidum hoc coincidit cum acido sulphuris embryonati, in sulphure tamen communi, pinguedini seu Bitumini terræ commistum, concretum volatilius, indeque promptiùs inflammabile constituit. Arsenicum econtrà minus pinguedinis obtinet, magis Acidum ejus cum metallico mercuriali concreto coivit, unde respectivè minùs, quam sulphur commune, inflammabile aut volatile esse solet. Mercuriale verò corpus metallicum & ipsum ex Metallis, dum ferè adhuc sunt in fieri, oriri videtur, adeoque & *Cobaltum Luna immatura, sed maturum Arsenicum, rectè dici solet*: hinc etiam Minera Lunæ, quæ vocatur Germ. *Rothgulden Ertzt*, de copiosa Luna, simulque Arsenico, participat, ita ut sub fusione exhiet Arsenicum.

Commune ergò & ordinarium *Arsenicum* est, quod Fumi instar ex *Cobalto*, ejusque Mineria sub horum tostione aut fusione exhalat, & in forma candida nonnihil flavescente, Furnorum & caminorum summitatibus subinde adhæret Florum instar; unde rectè vocatur arsenicum ab AUTHORE *Fuligo quadam mineralis pinguis & inflammabilis.* Ex hoc, quod vocant Ger. *Arsenicalisch-Mehl*, cum *salis communis* additione & trina sublimatione fit *arsenicum album*, quasi *crystallinum.*

Quòd, si verò istius *Arsenici albi*, non salini, sed è cobalto desumpti, part. C. addantur part. X. *sulphuris communis*, & sublimentur, evadit *Arsenicum flavum* seu *luteum*, cui cognatum est *Auripigmentum*, vulgò *Operment*, concretum arsenicale nativum, quodque in suis Venis & Mineris deprehenditur, & similiter ex *Arsenico & Sulphure communi* una coalescente constat, & ex hoc cum *sale communi* sublimando aliquoties *Arsenicum album crystallinum* obtineri potest.

Denique est *Arsenicum rubrum, Sandaracha* dictum, quod vel *Nativum*, cognatum auripigmento, exque variis Mineris ferè præparatur, constans ex *sulphure communi & Arsenico* propriè sic dicto; vel est *artificiale* ex communi illo *Arsenico, Sulphur*, & *Minera singulari*, Cobalto admodum cognata, quam vocant Germ. *Kupffernickel*, addita confectum.

Ex quibus facile est, *Differentias Arsenicorum*, & varias ac multiplices eorum *appellationes* conciliare: v. g. veteres græci (respectu chymicorum hodiernorum Germanorum, juxta HELMONTIUM *Alphabetarii* in Metallorum cognitione dicti) *unicam* tantum *Arsenici speciem*, & quidem solum *Nativum* ex Mineris suis erutum, cognitum habuerunt; idque vel *Flavum*, quod ab eleganti aureo, quem habet, colore Latini sub nomine *Auripigmenti*, Græci *Arsenici* denotarunt; vel *Rubrum*, quod Græci *Sandaracham* vocarunt, ita ut *Sandaracha Græcorum* nil aliud sit, quam *Auripigmentum rubescens*, *sandaracha* verò *Arabum* est *Gummi juniperinum*: quod benè observetur, ne fiat confusio, & loco Gummi Juniperini assumatur Arsenicum.

Ad horum similitudinem *sabulla Mineralium sulphurea* cognata ferè iisdem nominibus appellarunt. Nam ex omnibus metallicis & mineralibus glebis, dum funduntur, exhalat sulphurea Fuligo, eaque adhæret caminorum spatiis colo-

Bo ex *Auripigmenti scobe* & *Sal* anaticè mixtis. *Auripigmentum* & *Sandaracha nativa* sunt, nec differunt, nisi quòd Sandaracha Auripigmento sit magis in Terris excocta.

Vires. Inter *Venena* loco haud ultimo Arsenicum recensetur, nec immeritò, quippe præter summam acrimoniam, tanta quoque malignitate Vitæ nostræ Balsamo infestum est, ut non modò intùs assumptum, sed & extrinsecùs adhibitum horrenda *Symptomata* introducat. Qualia sunt

Convulsiones, Manuum ac Pedum stupiditates, Sudores frigidi, Palpitationes, deliquia Cordis, Vomitiones, Corrosiones ac Tormina, Sitis, Æstus, &c. Exempla videsis apud *Salam in Ternar. Bezoard. cap.* 27. apud *Schenckium*, & alios.

Verùm enimverò nec *Facultatibus* caret *utilibus*, quas intrinsecùs in curanda Peste reliquisque venenatis Affectibus, ut & in Scabie maligna, cancrosa, &c. conferre potis est, modò qua decet ratione *præparetur*.

Extrinsecùs adhibetur ad Partem quamvis Pilis denudandam, nonnunquam & *Causticis*, *Amuletisque* admiscetur.

Auripigmenti, & *Sandarachæ Vires* eædem ferè sunt, nisi quòd in Arsenico paulò sint mitigatiores, idque ob *Sal* in Præparatione ejus accedens.

N. Sandaracha Arabum est *Gummi Juniperi*.

PRÆPARATIONES.

Præparationis scopus eo dirigendus est, ut Acrimonia mitigata dulcescat, Auraque maligna & volatilis separetur. Huic scopo media destinata reperimus 1. SUBLIMATIONEM. 2. FIXATIONEM. 3. LIQUATIONEM, & 4. DESTILLATIONEM.

I. SUBLIMATIO.

Unde

1. *Arsenicum dulce*.

℞. *Arsenic. cryst all.* q. v. sublima per se, deinde in *Aceto opt.* horar. 2. spatio decoque (sic enim sua nigredine & farina quadam levi atque corrosiva spoliatur). Posteà cum *Squama Æris* (Germ. *Kupfferschlag*. Gall. *des Ecailles d'Airain*) iterum sublima (quæ Venenum illius crassius atque nigrius retinebit). Tandem bis ac ter cum *Sale communi præparato* sublima, posteà perfectè dulcoretur.

N. Illius perfectio ex eo cognoscetur, quando Metallis injectum, candorem illis conciliat & indit perfectissimum, qui remanet etiam *in* iis, postquàm ignita fuerint. Cùm tamen Arsenicum crudum eadem nigrefaciat, atque Fumo quodam infestu, quem oculus & olfactus non sine noxa, & incommodo sentire possunt, contaminet & inficiat.

Vires. Tantum abest quòd assumentibus noceat, ut quoque benignè & sine ulla perturbatione ea Venena expurget, quæ aliis Catharticis nullatenus cedunt.

Usus. Dari potest illius sublimati *Substantia in infusione* ad pondus 5. 6. 7. 8. granorum. *Quercetanus in Alexiac*.

Potest & per deliquium in *Oleum* redigi, Ulceribus utile.

Aliter.

2. *Rubinus Arsenici diaphoreticus*.

℞. *Arsenicum* q. v. sublima bis vel ter in Arena, semperque separa *Pulverem subtilissimum*, qui in Cucurbita instar farinæ volatilis adhæret, est enim Arsenici Venenum: *partem crystallinam* misce exactè cum *Flor. Sulphur.* ana, & sublima.

Vires.

colore plùs minùs flavo citrinove, quæ propriè *Realgar*, Italis *Risagalle*, vocatur. Ex hoc cum *sale communi* per sublimationem fit *Realgar album* vel *crystallinum*, sicut per eundem ex Ignis artificio fit *rubrum*. Cùm verò *arsenicum nativum* constet hoc *Realgare* & *Sulphure*, & colore sit flavo, ob id Auripigmentum, reliqua ferè *omnia arsenica* appellantur.

Fusè aliàs SPERLINGIUS *Historiam de arsenico in peculiari Dissertatione* tradidit.

Quoad *Usum Arsenici*: notum est quòd Arsenicum *interno usu* sit *venenum corrosivissimum*, unde Cardialgias, Vomitus ac Tormina, Diarrhœas, ac mille similia Mala soleat inducere. Hinc ab usu interno Erosiones latæ & profundæ in Ventriculo observantur, teste HELMONTIO *in Tum. Pestis*, & HEINRICO *ab* HEER *in Spadacr. p.* 209. Veteres qui commendarunt contra Asthmata, vel in substantia in forma *Pulveris*, permisti cum aliis, sub forma *Suffitus*, qui ab Asthmaticis haustus fuit. Hos imitatur *Author Morborum infrequentium*, *Riverii Obs.* 2. *Morbor. infrequ.* ubi etiam refert, *Phthisicum quendam desperatum per* Suffitum Trochiscorum ex Auripigmento *factum*, *quem horrenda quidem subsecuta sunt symptomata*, *nihilominùs per reiteratum usum restitutum*. Et sanè Moderni quidam per *Suffitum* cum *Tubulo Nicotiana* permistum Phthisicis ordinare volunt. Ipsemet Experimentum feci, & Phthisico cuidam *Pulveri Nicotiano* immiscui gradatim adscendendo tandem 15. grana una vice per Tubulum, idque per plures dies haurire jussi, indeque sine ullo vel minimo nocumento, utut etiam sine emolumento. Hoc saltem dicebat: ex usu hujus Fumi Dentes quasi stupescere, qui Affectus est ab Acido Arsenici oriundus. Quidam Medicus, D. MYRTHINUS, habuit *Pulverem Asthmaticum*, cui in substantia permiscuit tantillum *Arsenici*, & valdè commendavit in Asthmate. Nuntamen imitandus hic mos; gravi enim periculo non caret, utut Veteres in gravissimo Asthmate ad ʒß. adhibuerint: videantur LANGII *Epistola*.

Quoad *Usum externum*; est quod *Amuleti* instar à quibusdam subinde appendi jubeatur contra Pestem bono consilio, modò crudum hoc in Regione stomachali periculosa Symptomata non inferat: sicuti BORELLUS *Cent.* 3. *Obs.* 36. Malum Ischiadicum ex Arsenici gestatione observavit; Exulcerationem Pectoris CRATO *Epist.* 361. & DIEMERBROCCIUS *de Peste p.* 175. Mortem. Potiùs ergò laudaverim *Magnetem arsenicalem Angeli Sala*, Amuleti instar appensum atque proficuum. Ulteriùs potentissimum est *Psilothrum*, ubicunque sub *Linimenti* forma applicatur, Pilos eradicans. In Clavis Pedum extirpandis, & absumendis Callis laudatur à LEMERY *in Cursu Chymico*. Præterea in Affectibus Chirurgicis, speciatim Vulneribus & Ulceribus malignis ac putridis, plùs minùs cancrosis, serpentibus, Noli me tangere dictis, Lepræ & Scabiei malignæ, item in

Glandularum Ulceribus ordinariò periculosis, necnon in Fistulis, Lupis & similibus Chirurgorum torturis, singulariter confert Arsenicum, præsertim priùs præparatum: hinc PARACELSUS commendat *Balsamum Fuliginis*, qui nihil aliud est, quàm Arsenicum. Hinc undique notus est ex HARTMANNI *Pr. Chymiatr.* & *Epist.* SCHULZII *Pulvis* iste *benedictus ad Cancrum exulceratum*, ex *arsenico*, *Radice Ari* & *Fuligine* compositus, labiis Cancri exulcerati, cautè tamen applicandus: qui *Pulvis* jamdudum à FALLOPIO descriptus est.

Cùm ergò *venenum corrosivum sit arsenicum*, hinc ejus *Medela* consistet in iis, quæ Acidum ejus corrosivum vel obtundunt, vel absorbent: unde, si fortè incautius assumptum fuerit, præmisso (si adhuc in primis viis hæret) *vomitorio*, convenit *aqua tepida* largiter hausta; vid. SENNERTUS *l.* 4. *Prax. p.* 266. *Lac* copiosius assumptum; vid. SCHENCKIUS *Observat. Med. pag.* 845. item *Butyrum*: de cujus usu vid. BARTHOLINUS *in Act. Hafniens. p.* 254. *Bolus rubra*; vid. BIERLINGIUS *Observ.* 3. *pag.* 15. *Unicornu*; vid. TIMÆUS à *Gulden Klee l.* 7. *Cas. Medic. p.* 318. *Sal Tartari* & *Oleum Tartari per deliquium*: LEMERY *in Chymia*; item *Crystallus mineralis cum Lacte bubulo*, vel *Emulsione Pinearum* assumpta; vid. TIMÆUS à *Gulden Klee* l. c.: cui *Oleum Tartari per deliquium* aliquando interponendum est.

Ex his facilè patet, *quomodo venenum arsenici corrigendum* veniat, ut Medicina utilis evadat. Nempe *Corrosivitas* ejus acida vel *separanda* vel *immutanda*: ut prioris quidem ratione Substantia Mercurialis metallica restitet, quæ Acida quælibet vitiosa tam primarum viarum absorbere, quàm Ulcerum corrigere valeat, unde vis singularis ad Ulcera cacoëthea: posterioris ratione Salsum tertium cum Corpore metallico plùs minùs junctum abstersivum, & simul nonnihil absorptivum resultet.

I. SUBLIMATIO. 1. Inter PRÆPARATA describit AUTHOR *No.* 1. *arsenicum dulce*, non tamen perfectè tale, quia de volatili Corrosivitate plùs minùs adhuc retinens, vim laxativam exserit, quod in Cancro purgando, uti & in Ulceribus malignis & Apostematibus purgandis solet adhiberi: nihilominùs cautione opus est. Dicit AUTHOR, *arsenicum dulce perfectè cognosci* ex eo, quòd Metallis injectum candorem illis conciliet: quod ita se habet: Nam hic etiam quidam *ex Venere* volunt parare *Lunam* beneficio *arsenici dulcis*; & certè negari non potest, quòd in Venere semper aliquid detur de Luna.

2. Sub *Rubini arsenici diaphoretici* præparatione partim volatilius Corrosivum separatur, partim addito Sulphure, juncta Arsenici aut Auripigmenti Substantia ita quasi diluitur, ut minùs acre ac corrosivum evadat.

Vires. Est Specificum in Affectibus Pulmonum ex crassis Catarrhis. Datur quoque ad sudorem ciendum, in Morbis malignis & venenatis.

Extrinsecùs si adhibeatur, curat omnia Ulcera maligna curatu difficilia.

Dosis à gr. 5. ad 8.

N. Arsenicum hac ratione *præparatum* ad ℈i. secundùm *Tentzelium* exhiberi potest. *Tentzelius in Exeg. Quercetanus.*

Eodem modo potest parari & *Rubinus ex Auripigmento*, æquali Dosi, & ad similes Affectus adhibendus.

3. *Arsenicum sublimatum.*

℞. *Arsenic. Sal. com. tost. Colcothar. Limatur. Martis* ana M. sublimaque dando Ignem per gradus: quod sublimatum est, eam novis *Speciebus* misce, ut priùs sublima, idque repete. *Basilius.*

II. FIXATIO seu CALCINATIO. Unde

1. *Arsenicum fixum, & exinde Oleum.*

♃. *Arsenic. crystall.* (vel *Arsenici illius sublimati*) *Sal. Nitr. purific.* an. (alii ℞. *Arsenic.* part. i. *Sal. Nir.* part. ii. Alij *Arsenic. sal. Nit. Tart.* an.) M. ac injice per vices in Crucibulum, versaque Spatula (cavendo fumum) donec desiit ebullitio. Postquàm cuncta injeceris, da Ignem fortissimum per hor. 4. 6. (alij diem integrum). Tandem edulcora, *sal. Nitrum calida Aqua* separando, remanebit in fundo *Pulvis albissimus Arsenici fixi. Basilius.*

N. 1. Feliciùs hæc Calcinatio procedit inter duo Crucibula luto connexa, cum spiraculo ad Fumi egressum.

N. 2. *Mullerus* tertia vice Calcinationem illam cum *Nitri* ana repetit, *Pulverem* singulis vicibus *Aqua* dulcorando.

Vires. Inservit *Oleo per deliquium* præparando, ad Vulnera, ut & *Arsenico fixo* sudorifero.

Eodem modo potes procedere cum *Realgari argenti*, *Cadmio*, & similibus.

2. *Arsenicum fixum sudoriferum.*

℞. *Pulveris Arsenici fixi*, q. v. imbibatur *Ole. Tart. p. d.* aliquoties (ter). Denique dissolve *Materiam* in *aqua vitæ*, ut extrahatur & separetur totus *sal*, & restabit *pulvis albus & fixus*, quem separa.

Vires. Sudorem movet, datur cum *Theriaca.*

Dosis gr. 3. 4. 5. *Mullerus in Miraculis Chymicis. Quercetanus in Spag.*

3. *Regulus Arsenici & Arsenicum S. Glossai.*

♃. *Hujus vel illius* ℥viii. *Sal. Nit. & Tart. simul detonatorum per accensum Carbonem* ℥vi. *Limat. Martis* ℥iv. *Pulv. Carbonum* ℥i. M. fundantur in Crucibulo, & *Regulus* concutiendo ad fundum depellatur, qui purior quàm ille Antimonii.

N. Ex hoc *Regulo in Flores sublimato* per putrefactionem cum *Salibus resuscitantibus* & *aceto destillato*, fieri volunt *Mercurium arsenici corporalem*. Fides sit penes Experientiam.

III. LIQUATIO.

1. *Oleum Arsenici Anodynum, Butyrum Arsenici, Liquor Arsenici.*

℞. *Pulveris Arsenici fixi*, q. v. dissolvatur in Cella deliquium.

Vires. Conducit venenatis Ulceribus, in Lue Venerea, Cancro, Serpigine, Ani Fistulis, Morsu Canis rabidi.

Usus. Olei Arsenici illius (vel *Pulveris*) tantum in *Aqua Plantag.* vel *Persic.* solvitur, ut *Mixtura* ipsa gustu Linguæ tolerari possit. Aqua illa lavetur Vulnus, seu Ulcus.

N. Basilius in rep. L. Ph. addit *Sal Tartari*, & liquescendum exponit.

2. *Aliter.*

℞. *Butyri Arsenici* ℥i.
Olei Myrrh. ℥ii. Misc.

N. 1. *Paracelsus l. de Mort. rer. nat.* hanc Arsenici fusionem cum Sale Nitro, liquefactionemque subsequentem in Cella, *Mortificationem* vocat, atque *Arsenicum, Realgarin*, &c. simili modo mortificari posse perhibet.

N. 2. *Quercetanus in Spagyr. pr. par.* Præparationes Arsenici datas ænigmatice describit, quas enucleavi in *Querc. Redivivo.*

IV. DE-

3. Potest etiam *Arsenicum* sublimari in *Flores rubicundos*, seu *Flores rubineo cæruleos*, si permisceatur cum *Limatura Martis & Antimonii* ana.

II. FIXATIO. 1. Sequitur *Arsenicum fixum cum Nitro præparatum*, qua Præparatione sub Fumo tollitur corrosivum Acidum sulphureum, & Corpus metallicum, quod superest, cum Nitro alcalisato se jungit, & Concretum tertium fixum exinde evadit. Fit dupliciter: vel in *forma sicca*, vel *humida*.

In *forma sicca* parari potest secundùm præscriptum AUTHORIS, quæ tamen præparatio tædiosa nimis est. Optimè miscetur *Arsenicum* cum ana vel cum triplo *Nitri*: *Illo*, si pro usu saltem externo: *Hoc*, si pro usu interno expetatur. Subiguntur & una vice detonantur in Crucibulo, tunc Corpus metallicum, imo maxima Arsenici pars sub Fumo avolat, habeturque Arsenicum perfectè fixum, quod *Aqua simplici* à *Nitro* separatur. In hac fixatione observetur: ne Chymicus hauriat fumum, quoniam est malignus, & valdè venenatus.

Loco *Nitri* alii cum *Tartaro* præparare amant:

♃. *Arsenici albi* ℔i.
Tartari albi ℔ii.

Pulverisata misc. & per Retortam Igne aperto destillentur: in collo Retortæ se sublimat *Arsenicum*. Hoc cum ana *salis Urinæ* quater sublimetur, & in Cella *per deliquium solvatur* pro Cura Ulcerum.

Alii Recip. *Tartari* & *Calcis vivæ* duplum, addunt *Arsenico*, & ita in Crucibulo hoc figunt.

2. *Arsenicum cum Nitro ritè præparatum & fixatum interno usui est diaphoreticum*, & Remediis *Antipestilentialibus* non immeritò à quibusdam annumeratur: sicuti etiam in Psora prodesse solet: hinc *arsenicum fixum sudoriferum No.* 2. eandem AUTHOR parare solet, imbibendo *pulverem arsenici fixi* cum *Oleo Tartari per deliquium*, quod valdè commendatur in Cura Philtrorum, quorum malignitatem per Sudorem promptè & tutò expellit.

Externè arsenicum fixum singulariter convenit, & est Remedium præsentaneum Ulceribus pessimæ notæ, Venereis, pestilentialibus, cancrosis, in specie Mammarum & similibus: Sive ad imitationem WURZII *in fine Chirurg.* per deliquium fluere permittatur in *Oleum Arsenici fixi*, quod præcipitetur cum *Acido*; *Pulvis* qui cadis albus, seu *Magisterium Arsenici, Aqua calida* aliquoties probè edulcoratum & exsiccatum, commodè *Linimentis* & *Emplastris* contra dicta Ulcera addi potest: ab *Arsenico* hoc *fixo* deflagretur, aut saltem abstrahatur aliquoties *Spiritus vini*; sic enim evadet Remedium eò nobilius pro Ulcerum Cura. Sive *Arsenicum* hoc *fixum vino Malvatico* infundatur, hincque ad consistentiam Syrupi abstrahatur; tutiùs sic longè & meliùs Ulcerum Curæ adhiberi poterit: Conf. du HAMEL *de affect. cap.* 429. item THOMSON *in Epilog. Chym. p.* 79. Quod enim Antimonialia non præstant in Dosi eorum aucta, ab hoc Magisterio, Dosi licèt parva, expectari potest. Quod etiam jam olim PARACELSUS insinuavit, qui *Realgar* hic in Ulceribus omnibus sanandis præ aliis commendat: Arsenicum enim in se quidem corrosivum nonnihil cicuratum ratione suæ compositionis & acrimoniæ corrosivæ, qualibet posteà, etiam fortissima Ulcerum Acida corrigit & cicatrat. Ex hoc ipso *Arsenico fixo* cum *Spiritu Salis Ammoniaci* etiam *Tinctura cærulea diaphoretica* potest extrahi: de quo vid. DIGBY *Experim. Tom.* 2 *pag.* 455.

In *forma humida figitur Arsenicum*, si miscetur cum *Spiritu Nitri*, qui terna vice cohobatur ab Arsenico: sic *Sulphur Arsenici fixum* remanet; quod tamen subterfugiat usum internum.

3. *Regulus Arsenici*, cujus AUTHOR *No.* 3. mentionem facit, nihil aliud est, quàm metallica Substantia ejus, ab Acido per Alcali deflagrando separata; *ut suprà* insinuatum fuit.

III. LIQUATIO. 1. *Arsenicum fixum*, sæpè ablutum cum *Aqua calida*, in Cellam vel alium locum frigidum reponitur, habetur *Liquor* egregius; qui vocatur *Oleum Arsenici anodynum*, seu *Butyrum Arsenici anodynum*, in Ulceribus malis jam dictis; scilicet dissolvitur in *Aqua appropriata* cum qua postmodùm eluitur Ulcus; simul tamen addatur *Oleum Myrrhæ*, ut habet AUTHOR.

IV. DE-

IV. DESTILLATIO.

Spiritus & Butyrum Arsenici.

Fit ex parte una *Arsenici* & *Mercurij sublimati* part. iii. destillatis per Retortam, ut fieri solet in parando Butyro Antimoniali; primò egreditur *spiritus subtilissimus* semper fumans, & sub finem *Liquor crassus*, qui in *Aqua communi* præcipitatur, vel in suo *Liquamine* servatur.

Vires. *Spiritus* dicitur Martem solvere radicaliter, Tincturisque ingressum præbere in Corpora metallica. *Butyrum* verò est *Septicum violentum*, Cancrorum ulceratorum eradicativum: debet autem ei par quantitas *Opij* ad sensum Doloris obtondendum permisceri, & ex *Filo carpto* circumcirca admoveri cum *Defensivis* convenientibus. Ex *S. Closse*.

CAPUT XXVIII.

De Sulphure.

Sulphur est Resina, sive Pinguedo Terræ Chalcantosa Aciditate gravida.

Dicitur Arabicè *Cibus* vel *Chybur*, *Cryhcir*, *Rabric*, *Albusao*. Chymicis, *Akiboth*, *Abusal*, *Auric*, *Anorick*, *Alunrick*, *Kibrith*, *Kabrili*, *Lamare*, *Tifasum*, *Tin*, *Ussur*. Græcè Θεῖον Germ. *Schwefel*. Gall. *Soufre*.

Sulphur, tum *Nativum*, tum *Factitium* Officinis in usu est.

Nativum ex Terra effoditur, purum, solidum, interdum scissile, venitque nomine *Sulphuris vivi*, seu ἄπυρον, i. e. *Ignem non experti*. Huc spectant *Stiria nativa* Aurifodinarum.

(*Sulphur solare Americanum* ex Peruviana Provincia pellucidum mittitur.)

Factitium vel ex *vivo Sulphure impuriori*, *Pyritive* vi Ignis educitur, vel ex *Aquis sulphureis* excoquitur.

Sulphur Caballinum, quod in Officinis dicitur, Fæces sunt è coctione Sulphuris vivi impurioris relictæ & in Urceos, admixtis nonnunquam Squamis Martis, transfusæ.

N. 1. Adhærescunt quoque interdum quasi *Stria Sulphurea* Camino, ubi *Vitriolum* ex sua Vena coquitur, quæ nihil aliud sunt, quàm *Sulphuris Flores ex Vitriolo* dum excoquitur, elevati. Horum copiam exhibet Suecia sat magnam.

N. 2. Exhibet Chymia & *Artificialia Sulphuris* genera ex *Antimonio*, *Cinnabari*, &c. Hæc quidem longè reliquis præstant, verùm quia rara & chara sunt, rarissimè Chymicis præparationibus vulgaribus subjici solent.

Delectus.

Eligatur *Sulphur purissimum* Colore virescens, facilè inflammabile, luculenter ardens, Fumumque magis cœruleum exhalans.

Vires. Calidum & siccum est Pectori dicatum; aperit, incidit; Putredini, Veneno, venenatorumque Animalium morsibus resistit: provocat sudorem, &c. Hinc conducit in Catar-

---

IV. DESTILLATIO. Ultimò se offert *spiritus* & *Butyrum Arsenici*, secundùm AUTHORIS descriptionem: prodit *Liquor* crassus instar Butyri Antimonii, & sequitur tandem ipse *Mercurius vivus*. Nempe spiritus corrosivi dimittunt Mercurium & alligant se Arsenico, unde Butyrum Arsenici, & Mercurius vivus emergit. Hinc loco *Mercurii sublimati* idem *Butyrum* parari potest ex *Arsenico*, addito *Sale communi* & *Vitriolo*; vid. DIGBY *experim. P.* 2. 435. sicuti etiam *spiritus Salis fortis* seu *oleum Salis communis Arsenico* affusum, destillando coit cum eodem in *Butyrum*. Spiritus Salis equidem communis Arsenicum, non secus ac talia Subjecta sulphurea, solvere non potest, nisi priùs in Flores sublimetur, & ita à superfluo Sulphure separetur; si verò spiritus Salis aut Oleum Salis rectificatum accipiatur, Solutio utraque succedere solet.

CAPUT XXVIII.

De Sulphure.

Sulphur κατ' ἐξοχὴν sic dictum, aliàs *commune*, quod attinet: rectè dicit AUTHOR, quòd sit *Resina Terræ*, *chalcantosa*, i. e. *vitriolica*, *Aciditate gravida*. Concretum enim est quoddam minerale, coalescens ex Acido Mineralium universali, cui tegmen quasi ex particulis terreis & aqueis, speciem Pinguedinis exhibentibus, superinductum: vid. UNZERUS *de Sulphure*, & ROLFINCIUS *in pecul. Dissertatione*. Unde in *Sulphure communi duplex* consideranda *Substantia*: *una* volatilis acida corrosiva, facilèque in Liquorem coagulabilis; & *altera* pinguis bituminosa, facilè inflammabilis, quæ duo coëundo constituunt *Concretum Sulphuris tertium*.

Concretum hocce confirmat *Mechanica*, tam per *Diacrisin* quàm per *Syncrisin*. Per *Diacrisin* enim Substantia pinguis deflagrando absumitur, restitante parte acida in forma liquida, nares feriente, quod Acidum idem est cum Acido Vitrioli. Nam in iis Mineris invenitur, & ubi Acidum istud invenit Mineram Martialem, item Veneream, abit in *Vitriolum*; ubi Terram puriorem, in *Alumen*; ubi Terram cum Aqua temperatam, sub forma Pinguedinis uniuntur, & fit *Sulphur*. Per *Syncrisin* verò *Sulphur Artificiale* ex *oleo Vitrioli* & *oleo Terebinthina* parare gestit BOYLE *in Chym. scept. pag.* 135. quæ duo si invicem destillantur per Retortam, sub hac Destillatione in collo Retortæ sublimatur Sulphur verum perfectum, cujus natales sunt ex Pinguedine olei Terebinthinæ, & ex Acido Vitrioli.

Differentia Sulphuris sunt: quòd quoddam sit *Nativum* seu ἄπυρον ex suis Mineris citra Ignis adjumentum extractum, quod deprehenditur interdum adeò purum & pellucidum, ut instar Gemmæ cujusdam flavescentis se habeat; vel instar Succini depuratissimum, & elegantissimi coloris, quale etiam interdum ex India afferri solet; sed rarum, de quo conferatur VELSCHIUS *Hec.* 1. *p.* 44. item HOFFMANNUS *pag.* 368. *Factitium* est, quod Ignis adjumento ex suis Mineris concremando aut liquescendo elicitur. Quando enim Mineræ torrentur effluit *Sulphur vivum*, quod in *Magdalenas* deinde efformatur. Pertinet huc Sulphur, quod in Suecia ex *Minera Vitrioli*, quando forti Igne comburitur, effluit & liquescendo emanat, vel etiam ex AUTHORE ex *Aquis sulphureis* excoquitur. Notabile est, quod habet HAUPTMANNUS *de Thermis Wolckensteinensibus pag.* 9. de Aqua limpida ex Petra stillante, quæ in Aëre in Sulphur perfectum abeat.

Sulphur est *ordinariè flavum*: observatur tamen & interdum *rubeum*, qui Color ex particulis Martialibus adhærentibus oritur; siquidem Sulphur per Retortas ferreas destillatum, rubeum colorem acquirit; unde etiam Sulphur rubrum nativum ejusdem esse naturæ manifestum est. Conf. JUNGIUS *Doxoscop. pag.* 186.

Huc etiam spectat *Sulphur Caballinum*, quod nihil est aliud, quàm crudior & fæculentior *Sulphuris* pars, addita *Limatura Martis*, seu *Squama Ferri*. Hæc mixta in unam Massam funduntur, quæ *Sulphure citrino* obducitur. Ita vocatur, quoniam Scabiem Equorum sanare solet.

Sulphur Minerale Concretum est sui generis, ut ex suprà dictis patet; quod, quà tale, Metalla non ingreditur, utut analoga huic Substantia, in iisdem Sulphur dicta, eaque in imperfectis præsertim Metallis duplex; combustibilis & incombustibilis, quod alii nomine *Sulphuris externi* & *interni Metallorum* innuere videntur: imò triplicem sulphuream Substantiam in Metallis asserit BECHERUS *Suppl.* 2. *pag.* 75. *seqq.*

Porrò Sulphur nunc inflammabile adhuc est, atque tunc *Volatile* dicitur, nunc Inflammabilitate destructa idem *Fixum* existit. Fixitatem hanc per Acida acquirit, de quo confer. TACHENIUS *Hipp. Chym. Edit.* 2. *pag.* 181. sicuti etiam POLEMANNUS *de Sulphure Philosoph. pag.* 201. Sulphur Minerale simplici Digestione figi & perfici, adeoque Inflammabilitatem ejus tolli posse, asserit, & *Præparationem locupletato* docet. Id quod in mentem revocat curiosum Assertum *Commentatoris in* ERCKERI *Probier buch pag.* 167. & 328. quòd Sulphur Igni Solis per Speculum ustorium non consumatur, sed potiùs nonnihil figatur.

Quoad *Selectum Sulphuris*, ad *Usum Medicum* vel *Chymicum* necessum est, ut semper sumatur Sulphur purissimum, quale est illud, quod ex India afferri solet, vel ex Vitrioli Vena, dum excoquitur, destillare & emanere solet; hoc enim est satis purum & defæcatum; sin verò non habeamus hæc Sulphura, necesse est ut purificetur; de quo *infrà loco suo*.

Quoad *Usum*, rectè dicit AUTHOR, quòd Pectori sit dicatum, unde etiam communiter *Balsamum Pulmonum* dicitur, ob egregias virtutes conservandi Pulmones, & delendi quæcunque Pulmonum vitia. id quod intelligendum de *parte* ejus *pingui* seu *bituminosa*: nam respectu *partis acida* potiùs est Pulmonibus Venenum. Siquidem non solùm Sulphur Incensum odore suo Pectus stringit, Tussim & Dyspnœam infert; sed & internè, ut quælibet Acida, ita in specie Acida Sulphuris, Vitrioli, &c. Pectori hostilia & inimica sunt, & cor-

(Catarrhis) Phthisi, Tussi, Asthmate, Peste, pestilentialibusque Febribus (Colica, Mensium obstructione) Extrinsecùs discutit Tumores duros, sanat Lirhenes duras, Pruritum, &c. Fumus Epilepticos excitat & Hystericas.

PRÆPARATIONES,

1. SUBLIMATIO. 2. PRÆCIPITATIO. 3. DESTILLATIO. 4. INFUSIO. & EXTRACTIO. 5. LIQUATIO.

I. SUBLIMATIO.

Unde

Flores Sulphuris.

Flores sulphuris nihil aliud sunt quàm *Sulphur* à terrestribus excrementis per *sublimationem* purificatum.

N. Nonnunquam tamen & aliis imprægnantur.

Sublimatio sulphuris fit in Arena, Calore mediocri gradatim adhibito, ò cucurbita terrea, cui alembicus vitreus sine luto imponitur, ut auferri scilicet, ac post exemptos flores iterum reponi possit.

N. 1. Orificium Cucurbitæ interea temporis, quo flores eximuntur, probè tegatur, ne Aeris irruptione Sulphur (quod facilè accidit) incendatur. Cujus rei gratia non abs re foret duos in promptu habere Alembicos, quorum alter alterius vicem sine mora subire possit.

N. 2. Alembicus ante impositionem ad ignem calescat, quippe secus facilè dissiliet.

N. 3. Rostro Alembici Recipiens apponi potest, ad *liquorem acidum*, qui primò egreditur excipiendum: Liquore egresso rostrum Charta obturare licet.

1. *Flo-*

& corrodendo pulmones, subtiliter Homines disponunt ad Phthisin: quare & Acidulatum usus nocet ad Phthisin dispositis. Ratione ergò Pinguedinis illius balsamicæ pulmonem conservat, & læsiones ex inspiratis inductis corrigit, Affectus catarrhales Pectus & pulmones infestantes mitigat, Lympham nimis acrem vel acidam, unde Tussis, Febres catarrhales & alia vitia, temperando: & hinc constituit *basin Pulverum catarrhalium* seu *Pectoralium*: Apostemata aut Ulcera Pulmonum & quarumcunque partium internarum mundificat, & quantum possibile, consolidat; hinc Phthisicis Tussientibus, Empyematicis, & omnibus pectoris affectibus, item pleuriticis, egregiè confert. Cæterum observetur, quòd tunc temporis verum Balsamum pulmonum mereatur vocari, quando Pinguedo balsamica separata est à parte acida corrosiva; tunc enim certè oleosa & balsamica pinguedo defendit pulmones contra omnes insultus Aeris externi, & præservat illos à multis malis. Verùm cum hoc sit difficillimum, & non omnibus contingat adire Corinthum, utut non sit impossibile; propterea, ut exaltetur vis oleosa, miscetur cum *Pinguedinibus* seu *Oleis Vegetabilium*, v. g. cum *Oleo terebinthinæ*, aut *oleo Lini*, sic enim ab his oleis, in specie Terebinthinæ, quasi obtunditur substantia acida sulphuris, & exaltatur vis balsamica pulmonum, ut promptiùs & efficaciùs operari possit. Et hoc est *fundamentum Præparationis Balsami sulphuris*, de quo postmodùm suo loco. Vi autem balsamica sulphur egregiè resistit Putredini; unde in Peste & Febribus pestilentialibus, aliisque malignis, tam præservando quam curando, internè & externè in *suffitu* multum præstat; solet enim producere Sudorem, & resistere Malignitati Morborum & Febrium. HIPPOCRATES certè beneficio *sulphuris* & *sulphuratarum Potionum* curavit Pestem: ut enim Vina à corruptione conservat, ita & Massam sanguineam à Putredine. HELMONTIUS *in asthmate & Tussi*, CNOEFFELIUS verò in Febribus epidemicis, *Potum* habet *sulphure* imprægnatum. Modus hic est:

℞. *Fila sulphurea:*

Hæc incendebat: *Fumum* excipiebat in lagenam, & huic infundebat *Potum*, & agitando probè propinabat Ægris.

Præterea sulphur Vermes enecat, Mulieribus in Partu difficili, Fœtu mortuo, ac secundinis & Mensibus retentis, similibusque Mulierum Affectibus, faustus & frequens ejus usus est, & certè *sulphur* & *Myrrha* sufficiunt in partu difficili unde cautus ejus in Mulieribus gravidis sit usus. Ad hæc Sulphur est egregium Antidotum contra Mercurium vivum quocunque modo, internè vel externè, Corpori applicatum, In Colica passione, imprimis flatulenta & convulsiva *Sulphur* ejusque *Flores* ad ʒß. internè mirè laudantur; valdè enim absorbet & temperat acidos humores in corpore nostro, quoniam pinguedo balsamica à proprio Acido nondum est saturata. Refert KIRCHERUS *in mundo subterr. Tom. 9. cap. 1. sect. 3*, quod sulphur interius assumptum abdita quadam vi ita alteretur, ut excrementa eorum, qui eo frequentiùs utuntur, Moschi odorem referre dicantur: de quo uberior experientia consulenda.

Usurpatur autem sulphur *interiùs* vel sub forma *Pulveris*, qui modus est usitatissimus, vel solent etiam interdum fieri *Decocta* & *Infusa ex sulphure*. Sic POTERIUS *in Pharm. spag. sect. 1. pag.* 324. refert, quòd sulphur in simplici aqua coctum præstantissimum sit Medicamentum, quod interiùs assumptum Hepar refrigeret, & Febres juvet. externè verò soleat sanare scabiem & Erysipelata, & tollere ruborem Faciei. Præterea notatu dignum est, quod *Idem* refert *loco citato p.* 333. quòd *sulphur sublimatum* in *Doliis vini* ad sufficientem quantitatem infusum, *vinum* reddat mirabile ad diversa Morborum genera, imprimis adversus Mercuriales Morbos: sic qui casu vel arte *Mercurii Fumum* recipiunt, vel *Mercuriali Inunctione* peruncti sunt, consimile *vinum* pro *potu ordinario* bibant: sicuti etiam pulmoniacis, asthmaticis, scabie infectis, & Lue Venerea contaminatis, mirificè conferre dicit. Interim meliùs conducent sulphurea Remedia crassioribus & succiplenis Corporibus, quàm macilentis, si nempe diutiùs eorum usus continuandus sit; unde etiam Hecticis malè præscribitur.

Externè est egregium mundificans Vulnerum; nempe corrigit & temperat acido-salsum Acre, & simul, si qua ex labe spiritus insiti putredo immineat, ab ea præservat, & maturè corrigit. Hinc Ulceribus malignis ac putridis, cacoetheis, aliisque difficulter sanabilibus, Sulphurata optimè conveniunt; quod sulphur præstat ratione partis suæ pinguis; Acidum enim, quod in eo simul inest, Ulcera non corrigit; hinc illud priùs, ut suprà dixi, infringendum, ut inde habeatur remedium balsamicum. Hinc *Balsamum sulphuris*, *emplastrum Diasulphuris*, &c. sunt optima in Casibus Chirurgicis. Præterea quoque refertur inter *Cosmetica*, vel quę Faciei nitorem conciliant: sive infundatur in *aquam frigidam sulphur*, sive decoquatur, perinde est: utroque enim modo solet egregiè conferre. In scabie raro fallit:

℞. *Oleum Laurinum.*

Subigatur cum *cum sulphure* & *sale tartari*, fiat *linimentum*, quod feliciter & citra periculum sanat.

Sic & in Herpete, serpiginibus, in specie exulceratis, pruritu aliisque similibus cutaneis Affectibus mundificandis & curandis optimum, cum *Sale Tartari* & *Pinguedine suilla* subactum: nec est periculum, quod vulgò metuitur, quod ab usu sulphuris externe Affectus isti repellantur, & inducantur Asthmata & Febres. Est metus frustraneus, modò præmissis *Universalibus* Massa sanguinea sit depurata: imprimis si sub usu externo sulphuris internè simul propinentur blanda *Diaphoretica* & Massam sanguineam purificantia: inter quæ *Viperata* & *Antimoniata* cæteris palmam præripiunt: quod de omnibus morbis externis intellectum volo. Imò in Erysipelate exulcerato unicum sulphuratum confert remedium.

Ut autem tutiùs in *usum* revocetur *Medicum*, imprimis *purius sulphur* eligendum; quæ ejus

PURIFICATIO. Hæc vel fit in *via humida*, idque optimè per Ebullitionem in *Aqua Calcis vivæ*, qua omnes ejus sordes eluuntur & abluuntur; de quo vid. ZWELFFERUS *Mant. spagyr. p.* 397. & 401. Juxta hunc est ea, quando in *Urina humana* ebullit, & spuma supernatans removetur: qua ratione & sulphur defæcatum satis habetur. Deinde cum *Cera* purificatur, qua fœtor ac impuritas à Sulphure separatur, & sulphur longè aptius fit ad Medicinam: vid ZWELFFERUS *loco allegato p.* 397. Vel fit *Depuratio sulphuris in via sicca*, nempe per sublimationem, quo ipso acquirantur *Flores sulphuris dicti.*

I. SUBLIMATIO. *Sublimatio sulphuris in Flores* est nihil aliud, nisi *Depuratio quadam superficiaria sulphuris*; nam substantia ipsius tota adscendit in Flores, & Recrementa permanent in fundo. Sunt ergò tantùm *sulphur depuratum flores sulphuris*.

Pro horum sublimatione *Cautelæ observandæ* sunt sequentes.

a. Optimè in *cucurbita terrea subulata* præparentur, in quam Sulphur particulatim injicitur, parili ferè modo, atque suprà de Floribus Antimonii dictum. Cucurbitæ imponuntur Alembici, vel terrei, vel vitrei, quorum superior debet esse perforatus parùm, ut Spiritus acidus, qui

1. Flores sulphuris simplices.

℞. *Sulphuris grossè* (si libet) *contusi* q.v. impone Cucurbitæ terreæ, vel vice una, vel per vices, ac paulatim. Sublimaque in Arena, ut dictum, Igne moderato. Primò exit *Aciditas*, quam Excipulo excipe ac serva (de qua *infrà*): secundo sublimantur *Flores flavi*, &c.

N. 1. Alii admiscent *sulphuris* ℔. 1. *Farina Laterum* ℔. ß. Alii à *Terra sigillata* seblimationem instituunt, vel à *Bolo*.

N. 2. Si Sulphur fortuitò accenderetur, Farina vel cinere injecta extingui Flamma poterit.

N. 3. Cavendum ne Aqua nimiùm incendatur, adeoque non excedat Calorem, qui alembico manum imponere permittit.

2. Flores sulphuris vitriolati.

℞. *Sulphur. flaviss.* ℔. 1. *Sal. com. tusi*, & *vitrioli calcinati* an. ℔.ß. pulverisentur & misceantur. F. sublimatio, ut dictem, dando initio Ignem lentum, post aliquot horas (3. vel 4.) *Phlegma* incipiet stillare, & durabit per horas 4. vel 3.

N. 1. Ignis augendus est sensim maguis Carbonibus, ut tandem catinus, in quo Arena continetur, rubeat.

N. 2. Calor si sit nimis eacessivus, non flavo, sed nigro colore selphur ascendit.

N. 3. Alii

℞. *Sulphuris vitrioli calcinati*, *Sal. com.* ana, quæ ponderum diversitas neminem turbet, modò Ignem ritè adhibeat. Additamenta enim quò pauciora fuerint, eò Iguis sufficit mitior.

Quercetanus nonnisi *colcothar* anaticè addit, omisso *Sale Nitro*.

N. 4. Flores cum novo additamento Vitrioli & Salis comm. ut antè sublimari possunt, idque vel vice tertia, quippe quo sæpiùs Flores elevantur, eò plus tenuitatis acquiruot, purioresque evadunt, non tamen sine imminutione quantitatis.

Vires. Resistunt Putredini, cient sudorem, easiccant, &c. Hinc prosunt in peste pestilentialibusqee Febribus, sive curandi, sive præservandi gratia adhibere libeat. Exhibentur quoque utiliter Catarrhosis, Pulmoniacis, Tussientibus, & similibus,

Dosis Rubusto ʒi. Juveni ʒß. in præservatione autem non excedimus ℈ß. Exhibemusque commodè cum *extracto Enula Campana*.

3. Flores Sulphuris Gummati, seu Myrrhati.

℞. *Flor. sulphur. composit. ut antè* ℔ß.
Colcothar. ℥iv.
Sal. com. fusi ℥v.
Myrrh. Alexandr.
Thur. an. ℥iii.
Aloes succotr. ℥iv.
Mastich. ℥iii.
Croc. ʒß.

Omnia trita simul atque bene mixta sublima l. Igne, post horas aliquot eaime *flores* rursus Alembicum impone, Ignem continuando per hor. aliquot (12.)

N. 1. Alii ℞. noa initio *Sulphur. pulv.* ℔. 1. *vitrioli calc. Sal. Gemm.* ana ℥v. *Aloes*, *Thur. Myrrh.* ana ℥iii. *floresque* cum *novis speciebus* 2. vel 3. vicibus sublimant. *Sennertus Instit. Paracelsus volum. 1. p. 1046.*

N. 2. Feliciùs procedunt, qui *floribus sulphuris jam factis species* solummodò admiscent. Via enim quicquam citra combustionem ex Gummatibus unà cum sulphure ascendet.

N. 3. Imponenda est Materia per vices; si enim nimium imposueris, comburitur materia, sufficitque 3. vel 4. digitorum crassitie singulis vicibus imposuisse.

Vires. Efficaciores sunt quàm simplices, tum exsiccando, tum putredini resistendo.

4. flores Sulphuris saccharati.

℞. *Flor. sulphur.* misc. atque sublima cum *sacchuro candido*.

Vires. Majus auxilium conferunt ad Asthma, aliasque affectiones pulmonum, quàm vulgares. *Quercetanus in Pharmac. rest.*

5. Flores sulphuris albi.

℞. *Sal. Nit. purific.* q. v. liquescat in Crucibulo, posteà injice per vices *sulphur pulveris.* (*ut in Lapidis prunella praparatione*) idque tamdiu, donec sal nitrum in ipso Igne coaguletur. Ignem posteà auge, operculatoqee Crucibulo etiam Igne suprà accende, idque continua horis deabus.

℞. Ergò hujus *sal. Nit. fixi* p. 1.
Sulph. elect. p. ii.

Misce optimè & sublima Igne Arenæ.

Vires. Lacti sulphuris, viribus ac potestate æquivalent. *Sennertus Inst. Tentzelius.*

6. Flores sulphuris Corallati.

℞. *Coral.* ℔. 1. *flor. sulphur.* ℥iv. tere minutissimè & misce, sublimaque ut dictum, *Aquam* profluentem seorsim primo collige, dein *flores*.

N. Sulphur sic secum trahere dicitur sobtilissimam corallinorum substantiam.

irea.

---

qui simul solet seblimari, abeat eaitum.

2. Moderatum requiritur *ignis regimen*; nam si fuerit nimius, fluit Sulphur nec sublimatur.
3. Hinc quidam *varia addunt* sulphuri sublimando ad fluorem ejus impediendum, v. g. *Terram sigillatam*, *farinam Laterum*, *Alumen ustum*, *Terram calcinatam*, &c. Nempe tale addendum est Subjectum, quod nec in Sulphur agat, aut ejus texturam invertat, nec in quod Sulphur agere queat, & ita Florum proventum imminui.

Prioris ratione *Salia fixa* rejiciuntur, posterioris ratione *vitr. calcinatum* quibusdam sespectum est. Optimè ergò *sal commune* vel *Sal Gemmæ* addi potest: conf. ZWELFFERUS *Mant. spagyr. p.* 398.

1. *Flores simplices* sunt optimi quales AUTHOR *N.* 1. describit, & meritò præferuntur iis cum additione; sunt consistentiæ farinaceæ, & permiscentur aptissimè cum simplicibus, & cum iis varias constituunt *formulas*.

2. Sequitur modus parandi *flores sulphuris vitriolatos*, dum *Sulphuri* vulgò additur *vitriolum ustum*, vel *Caput mortuum vitrioli*: sed malè. Etenim vel plane caustum additur, vel Colcothar; si prius, parum de Floribus sulphuris adscendit, quia spiritus sulphuris acidus rodit Vitriolum calcinatum, & spiritu non imprægnat, unde pauci sublimantur Flores: sin verò superficialiter saltem calcinatum seu Colcothar adhibitum est, adscendunt Flores imprægnati Acido vitriolaceo, quos reverà corrosivos & nocuos esse, asserit BOYLE *de specif. & simpl. p.* 213. imprimis in pulmonum Affectibus, cùm Vitriolum sit nocentissimum pulmonibus. Plùs ergò nocebunt, quàm proderunt, nisi Vitriolum sit omni Aciditate spoliatum, seu nisi Terra Vitrioli sit perfectè dulcis, aliàs semper aliquam habebunt Acredinem. Et quidem *flores sulphuris*, qui parantur cum *vitriolo Martis*, vel viridescunt, hinc flavescunt, & tandem albescunt, dum semper aliquid de Metallo sublimatur.

Quoad *Usum florum sulphuris*: quæ dixi de Sulphure crudo, possunt quoque dici de Floribus Sulphuris. In Catarrhis, præter ea, quæ superiùs dixi, Flores Sulphuris vel Sulphur est egregium, quoniam temperant Lympham, catarrhorum materiam, imprimis si misceatur cum *succino*, aut etiam *Benzoe*: hæc enim est *animus Pulmonum* ut *superiùs* monui.

Dosis est à ʒß. ad ʒi. raro ad ʒiß. adscendimus. Dicit AUTHOR, permisceri commodè cum *extracto Enula*, *Camphora*, cum quo ea *floribus sulphuris* & *sacchara*, possunt fieri *Morsuli*, *Rotula*, & aliæ *Formula*.

3. *Flores Sulphuris Gummati Num.* 3. seu quibus *Myrrha*, *Mastix*, *Crocus*, *Aloe* ac *Thus* adduntur, nil valent propter empyreuma, quod ejusmodi resinosa pinguia addita ordinariè imprimunt, & ea quibus combustis nil elevari potest: imò Flores hi sulphuris ab adhærentibus oleis empyreumaticis, nauseosi fiunt. Potiùs *Floribus* ipsis *Benzoes*, *Oles* &c. addantur, qua ratione magis conveniunt, quàm si unà sublimentur.

4. *Flores Sulphuris saccharati Num.* 4. etiam nil valent, quoniam Saccharum non sublimatur, sed comburitur propter Ignem fortem, & fœtidum sulpheri dat odorem.

5. *Flores Sulphuris albi Num.* 5. descripti, sunt parvi momenti, & tantùm palliativi; dum enim selphuri de nitro aliquid adhæret, fiunt albi. Possunt tamen etiam fieri *Flores Sulphuris albi*, si sublimentur cum ana *aluminis*. Cæterùm *flores sulphuris albi cum Nitro Antheris* in Aere frigido abeunt in *Liquorem*, (notanter dico *cum Nitro Antheris*, in aliis enim non procedit) qui *Liquor* specificè in erysipelate eatrinsecùs prodest, & etiam in reliquis cutaneis affectibus.

6. *Flores sulphuris Corallati Num.* 6. nil valent: Nam reverà de Corallis nihil adscendit.

7. Quoad

Vires. Habentur præstantiores, quàm vulgaris sulphuris Flores, & si ex his *Balsamus* fiat *Sulphuris*, optimus pulmonum Balsamus perhibetur.

7. Flores Sulphuris Benzoinati.

Fiunt *duobus modis*, vel sublevando Alembicum omni hora interea dum sublimantur *Flores sulphuris*, & in Cucurbitam ℥i. *Pulv. Benzoini* projiciendo; vel collo sodu *Flores* jam factos in patinam terream vitreatam, in cujus medio scutella terrea promineat, cui inditur *Ferrum incensum* igne; mosque injiciuntur particulæ Benzoini, contegitur patella, ut Fumus Flores reverberet, sicque iteratur Ferri accensio, & Benzoini projectio, donec sit satis: quo facto teruntur *Flores sulphuris* cum *Floribus Benzoini* exaggeratis, servanturque tanquam odoris jucundi, majorumque virium.

II. PRÆCIPITATIO.
Unde

Lac sulphuris.

Lac sulphuris, *Magisterium sulphuris* est, seu *Præcipitatum*.

N. Aliis dicitur *Cremor sulphuris*, aliis *Butyrum*.

Paratur autem 1.

℞. *Flor. sulphuris*, p. i.
Salis Tartari, p. iii.

Pone in Vitro oris capacissimi (sive in Olla fictili) in Arena collocato, affunde *Aquam* ad eminent. sex digitorum, ita tamen, ut quarta pars Vitri sit vacua: hinc bulliant, ut Sulphur solvatur, quod 5. vel 6. horis fiet) spatula lignea continuò agitando, donec ferè omne sulphur solutum sit, *Liquorque rubeus* appareat. Hinc filtra calidè per Chartam emporeticam, ac effunde confestim *Vinum austeriusculum* (alii *Acetum destillat.*) lentè, celeri tamen lapsu, tandiu donec colorem lacteum acquirat, qui ad fundum paulatim secedit nomine *Lactis*. *Lac* hoc ad fundum præcipitatum, affuso *Liquore* collige, ablue *Aqua* & exsicca, vel si placet antequam plane exsiccetur, misceatur, cum *Aqua cinnam.* vel alia appropriata, ut fiat instar Pultis Lactis, &c.

N. Si Aqua bulliendo evanescat, affundatur alia, sed fervida.

2. Modus compendiosior.

℞. *Sulph.* & *Sal. Tart.* liquescant in Crucibulo per d. simul liquefactis affunde aliquid *Aqua calida*, mox effunde in Patinam Aqua calida plenam, & dorum filtrentur, affundaturque paulatim *Vinum*; sic totus *Liquor* albescet, atque *Lac* ad fundum præcipitabitur.

N. Quercetanus dissolvit *Flores Sulph.* in *Oleo tart.* dissolutionique affundit *Acetum* præcipitatque, &c.

Vires. Balsamum est pulmonum ac velut ignis consumens & exsiccans. Exhibetur igitur utiliter his qui molestantur Catarrhis, Fluxu capitis, Asthmate, Phthisi, Tussi, colica &c. promovet Expectorationem, intercipit defluxiones ad Articulos, Ventositates Ventriculi ac Intestinorum præcavet ac discutit.

Dosis. Tantum *Pulveris* miscetur, ut *vehiculum* albicante colore tingatur, daturque mane & vesperi cochl. 1. *Vehiculum* sit appropriatus *Liquor*, *Aqua* scilicet *Cinnamomi*, *Melissa*, *Vini spiritus* &c.

N. Quercetanus exhibet ℨi. pro *Cathartico*.

3. Lac sulphuris S. Clossæi.

Coque in Cacabo ferreo *Calc. viv.* part. ii. *sulph. pulver.* part. i. cum maxima quantitate *aquæ* donec partes 3. aquæ sint consumptæ, ruboremque contraxerit instar sanguinis ex sulphure dissoluto, coletur calidè per Manicam, refrigerari permittatur, denique præcipitetur *Urina calente*, & decantato *Lixivio Lac* decies, aut duodecies *Aq. calida* dulcoretur.

Vires. Eædem quæ Lactis Croll iani; verùm quia interdum fallit, parumve præcipitatur, hic modus infallibilis adinveniendus fuit.

III. De-

7. Quoad *Flores Sulphuris Benzoinatos*, idem sentiendum, quod dixi de *sublimatione tertia & quarta*: nam Benzoë naturæ est resinosæ, & facilè comburitur, unde empyreumaticum odorem relinquit; propterea frustrà adjicitur. Longe meliùs permiscentur *Flores sulphuris* cum *Benzoe* & similibus Gummatibus, quàm quòd invicem sublimentur.

II. PRÆCIPITATIO. Mediante hac *sulphur solutum* præcipitatur in *album Pulverem*, qui vocatur *Lac Sulphuris*

Sulphuris hæc solutio non fit per *Acida*; hæc enim figunt Sulphur, in specie *Aqua Fortis*, sed absque solutione; *Menstruum* tamen *peracutum* Flores sulphuris solvere, & in blando calore insignem vim elasticam exercere dicitur. Benè autem sulphur solvi potest, tam per *Alcalia*, imprimis *sal fixum*, propter Acidum in sulphure reconditum, ratione cujus in se invicem agunt, quàm per *Olea* ratione similitudinis seu analogiæ in Substantia pingui, qua Oleum penetrat Sulphur, & illud quasi liquescere cogit. Sed Concretum minerale cùm sit sulphur, adeoque densioris & firmioris texturæ, etiam *Alcalia* saltem *fixa*, *non volatilia*, illud solvere valent. Nec obstat experimentum BOYLE *de Coloribus*, dum ex *Calcis viva*, *salis Ammoniaci* & *sulphuris vivi* vel *crudi* ana part. æqual. *spiritum volatilem urinosum*, *rubrum* instar sanguinis, per Retortam vel alembicum destillat, quasi alcali volatile cum sulphure soluto hunc repræsentaret. Nam spiritus hic Salis Ammoniaci urinosus cum Sulphure, propter attractum Calcis vivæ corroso, in forma rubicunda prodit, cui affusa *Aqua simplex* mox præcipitat Sulphur in antiquam formam, ita ut nulla solutio, sed superficialis saltem particularum unio fuerit. Sic etiam olea saltem densiora, non verò in spiritus volatiles resoluta, ob eorum raritatem & subtilitatem in textura, quæ improportionata est, ut in sulphur agat, in hoc negotio requiruntur. Attamen spiritus tales volatiles vinosi extrahere sulphur & absorbere nonnihil valent, quando nempe per Alcali fixum priùs resolutum fuerit, ut in Tincturæ præparatione infrà patebit.

Solutio sulphuris per Alcalia fit vel *in via sicca*, vel *humida*. *Siccam* docet AUTHOR *Num. 2. Humidam Num. 1. & 3.* Utraque ratione solutum sulphur, & hinc per Acidum Vini vel Aceti præcipitatum, suggerit *Lac Sulphuris* dictum; quia Mixtura albescit & lactescit, & sulphur sub forma *Pulveris candidi* fundum petit, uti videbitis in AUTHORE, ubi observandum, *cum Calce viva factam Sulphuris solutionem Num. 3. per urinam esse præcipitandam*: nempe ob saturam ammoniacalem ipsius Urinę, quatenus scilicet Alcali Urinæ saturat Acidum calcis vivæ, dum intereà Acidum Urinæ præcipitat Sulphur ex Solutione. Interim notabile est, quod asserit BECHERUS *Phys. subterran. lib. 1. pag. 370.* præcipitationem nempe *solutionis* hujus cum *Aqua Forti* factam, non Lac sulphuris, sed *Terram Tartari* figentem, saltem præcipitare.

Quod *Usum*, multi quidem, quos inter etiam est LUDOVICI *in Pharm. pag. 375.* magnifaciunt hoc Lac Sulphuris, & Sulphuri crudo ejusque Floribus in Bronchiorum infarctu longè præferunt, præsertim si *Florum Sulphuris* pars i. cum *Salis Tartari* par. iii. fundantur in Crucibulo, & hinc soluta præcipitentur: acquiri nempe sic *sulphur fixissimum*, egregiè diaphoreticum, *genuinum Pulmonum Balsamum*. Sed magis placet Assertum ZWELFFERI *Mant. spagyr. p. 401.* esse hoc Lac sulphuris *Calcem inertem*, propter Acidi præcipitantis & Alcali solventis summam adhæsionem, insolubilem, ac nullius usus, quæ neque ab Acido, neque ab Alcali ulteriùs solvi potest, adeò ut potiùs noceat, quam prosit in Pulmonum Affectibus. Colorem album habet, utut sulphur vivum in eo lateat, quia particulæ salinæ id obfuscant, & colorem candidum induunt.

Vicina est Præparationi Lactis Sulphuris præparatio ista, qua elicitur *ex sulphure oleum rubicundum*.

♃. *Sulphuris* ℔ii.
Tartari rubri ℔iii.

Quæ in olla probè perlutata ponuntur in *Ignem Circuli* per 24. horas: Olla prunis probè obtecta per 8. horas permittatur, tunc *Materia* refrigerata pulverisetur, superfundatur *Acetum destillatum*, & extrahatur *tinctura rubra*; *Acetum destillatum* per decantationem auferatur vel etiam per lenem destillationem abstrahatur, & remanebit *Oleum rubrum*.

Est Præparatio similis Lacti Sulphuris, & adhibendum hoc Oleum tantùm usu externo; internè nihil valet.

Alio quoque modo *Lac sulphuris* parari potest, si *Flores sulphuris* cum *spiritu salis* bene imbibuntur, & per retortam destillantur, non secus ac Butyrum Antimonii, & prodit *Liquor* crassus lacteus, qui per se usurpatus commendatur in Peste & hydrope. Verùm hanc virtutem à *spiritu salis* accepit. Hic *Liquor* præcipitatus per *alcali* quoddam *in Pulverem album*, deponit ad fundum *Lac Sulphuris*, sed nihil valens unde huic potiùs *sulphur crudum* præferendum.

Qui ergo *Magisterium sulphuris oleosum*, seu *Lac* tale *in for-*

ma

III. DESTILLATIO.

Unde

1. *Spiritus Sulphuris S. Closfui.*

Eligatur *Sulphur Leodiense* coloris virescentis, minoris tubi sive magnitudinis (Galli vocant, *du Soufre vert à petit canon*); tale enim per se luculenter ardet, locetur per magdaleones in Scutella intùs & extùs vitreata, accendatur ad Candelam, ut guttulæ liquati Sulphuris ardentes alios magdaleones incendant: huic Scutellæ Campana ex arte appendatur; ita ut verticem illius flamma non attingat, nec etiam nimium distet, (gignitur enim hoc *Oleum* ex reverberio Flammæ subvolantis, contra aliorum opinionem) aliàs flores acidos habebis: perge in substituendis Scutellis, donec satis *spiritus campanarij* habeas. Ex ℔. 1. *sulphuris* nancisceris *spiritus* ℥i.

2. *Spiritus seu Oleum sulphuris, per Campanam.*

Habendum est Vas vitreum latum, Paropsidis vel Patinæ instar, è cujus medio surgat Meta (Tripus vel aliud aliquid Metæ vices supplens): supra Metam Concha vel Crucibulum statuatur *sulphure* repletum. Desuper Campana suspendatur vitrea, ea distantia ne Flamma illam attingat: sic *Fumus* ex Sulphure accenso ascendens in Campana condensabitur, condensatusque ex Campanæ oris in suppositam Patinam decidet.

N. 1. Si Conclave fuerit clausum, locusque ac tempus humidum, major Olei quantitas colligitur (hinc & major Hyeme.)

N. 2. Utile est Campanam initio madefacere.

Alius modus.

Idem *Oleum* per Retortam tubulatam destillari potest. Nimirum

Retorta tubulata, vel quæ in Postica parte Tubulum habeat, in Furnace collocetur, eique Recipiens Aquæ mensura adimpletum, ut in Clysso, sine luto adaptetur. Posteà ubi incaluit Retorta, *Frustula sulphuris* partitis vicibus injiciantur, & post singula Frustula injecta Tubulus claudatur: *spiritus* postea seu *oleum* in MB. ab *aqua* separetur & rectificetur.

N. Si prorsus Aërem denegaveris, fine frustraberis: id quod mihi accidisse scias, qui *lactescentem Liquorem* loco spiritus obtinui, omnis Aciditatis expertem.

Vires. Spiritus sulphuris, ut ferè nihil aliud est, quàm spiritus Vitrioli, ita & easdem cum ipso vires obtinet. Insuper est & contra Pestem, Asthma, &c. utilissimeque extrinsecùs adhibetur in Procidentia Ani, si illius pauxillum cum *aqua*, v. gr. *Plantaginis* miscetur, & Spongia hoc Liquore madefacta locus affectus tangitur.

Vide *Sennertum Instit. Beguinum, Glackrath, Tenzelium.*

N. Ex *residuis Fæcibus* si in copia collectæ fuerint, *sal* elixiviari poterit.

3. *Spi-*

non sicca desiderat, procedat modo CONERDINGII: nempe à Solutione *sulphuris*, cum *Oleis destillatis* facta, abstrahendo *Menstruum*, remanet *Sulphur* in forma Resinæ, facilè Pulveribus commiscendum. *Resina* hæc, si in *spiritu vini* denuò solvatur, & vel hic ad priorem consistentiam abstrahatur, vel cum *Aqua communi* præcipitetur, *Extractum* seu *Magisterium*, omnis fœtoris expers, comparabitur: cujus *Usus internus* est, ut Aciditates Corporis putredinosas, Viscerum incipientes læsiones, corrigat, ac consolidationem promoveat.

Ex his ipsis operationibus Alcali in Sulphur, etiam alia surgunt Remedia; v. g. si

℞. *Salis Tartari* part. i.
Flor. Sulphuris part. ii.

ac infundantur in Crucibulo, & postmodùm solvantur in *Aqua*, sponte concrescent *crystalli*, quæ sunt uptimum purgans, præsertim in hydropicis.

Dosis ʒß.

Parili ratione & elegans *Liquor Alexiterius compositus* parari potest secundum WILLISIUM *Pharm. Rat. P. 1. pag. 258.*

Sequitur

III. DESTILLATIO. Qua liberatur pars Sulphuris acida à parte ejusdem pingui bituminosa, & ista pars acida seorsim sensim collecta in *Liquorem*, rocatur *spiritus sulphuris*.

Spiritus hic *sulphuris* est Acidum illud, quod sub pinguedinis bituminosæ tegmine occultatum est, unde nonnisi hac separata obtineri potest. Separatio alio modo fieri nequit, nisi per *Deflagrationem*, sub qua pinguedo resoluta mediante *sale Aeris* abit in *Gas aqueum*, & fatiscit denuò in *aquam simplicem*: Acidum verò seorsim collectum constituit *spiritum*.

1. 2. Colligitur variis modis, nunc *per Campanam*, nunc *per Alembicum amplum*, nunc in *Vase aqua simplici* pleno, nunc aliis similibus Machinis, idque ex eo quoniam parum admodum Aciditatis ex eo potest acquiri: nam Pinguedo præponderat Acido, & quoniam non est saturata à proprio Acido, propterea obscurioris est notæ. Res tamen omnis eodem recidit, modò debitæ observentur Encheireses ratione *temporis* ac *Modi*. *Ratione Temporis* instituatur Præparatio *Aere humido ac pluvioso*, in Loco vel Conclavi Aeri ubique pervio: sic enim propter aquearum particularum in Aere abundantiam, faciliùs colliguntur acidæ particulæ Sulphuris, & in guttas coeunt, sicque copiosiorem dant *spiritum*, cum aliàs aere sereno dissiparetur: sicuti etiam quidam suadent, ut in conclavi, in quo præparandus Spiritus Sulphuris, priùs aliquantulum *Nitri* supra prunas deflagretur; sic enim copiosus Spiritus Sulphuris acidus acquiritur, Aere per *Nitrum* animato, & copiosiùs attrahente. *Rationi modi* communiter fit *per Campanam*: Nempe quando inflammatur *sulphur*, super Flammam interjecto spatio applicatur *Vas amplum vitreum*, quod dicitur *Campana*, & quidem admovetur ita, ut vapores exhalantes ex Sulphure incenso in hoc impingant; sic in Flammam avolat Substantia pinguis; Fumus verò, qui ex Sulphure exhalat, coërcetur in Campana & sensim sensimque colligitur in guttas, quæ decidunt in subjectum Vas, & abeunt in *spiritum sulphuris acidum*. Imprimis quoque necesse est, ut antea Campana aliquot guttis *aquæ* humectetur, ut promptè se uniat pars acida cum parte aquosa, & abeat in spiritum acidum. Conferatur præter AUTHOREM *Num.* 1. & 2. BILLICHIUS *in suis Parad. Chym. pag.* 51. item KERKRINGIUS *in Comm. in Basil. p.* 279. item HOFFMANNUS *Clav. p.* 373.

Quoad naturam & usum hujus spiritus, reverà spiritus sulphuris essentialiter idem est cum *spiritu vitrioli*, sive *Veneris*, sive *Martis*, quoniam omnes sunt ex una Minera, dum spiritus sulphuris acidus corrodit Mineram, Martis vel Veneris, uti monui *superiùs*, ubi *de spiritu vitrioli*. Siquidem Mars & Venus hoc spiritu irroratus efflorescit in perfectum Vitriolum vel Martis vel Veneris, ex quo destillatur spiritus Vitrioli. In eo saltem differunt, quòd spiritus sulphuris purus sit, nec Liquamine sulphureo metallico, prout Vitrioli spiritus, inquinatur; spiritus enim Vitrioli, sive Veneris sive Martis, propter coactum in Igne, & fortissimam Ignis torturam, rapit aliquid secum de Minera, unde est stypticus & nauseosus, atque hac ratione stomacho hostilis est, in cæteris autem conveniunt: hinc iisdem Usibus Medicis, quibus spiritus Vitrioli inservit, commodè etiam spiritus sulphuris adhiberi potest. Ipse autem spiritus sulphuris est magis conveniens, imprimis ubi opus ut resolvantur Mucilagines viscidæ: hinc & in Asthmate cæteris remediis sæpè additur spiritus sulphuris ad gratum saporem; ubi tamen spiritui sulphuris rursùs præferendus est *Gas sulphuris* seu Fumus in incensione exhalans, & in Vitro captus, cui *vinum* infunditur: hoc *vinum sulphuratum* certè optimum est in Asthmate. De usu spiritus sulphuris ad Vitam longam videatur HELMONTIUS *Tr. 2. Arbor. Vitæ, prope finem.*

Cæterùm hic *spiritus sulphuris acidus* tandem potest redigi in *sal* per evaporationem Phlegmatis artificiosam, & subsequente coagulatione Acidi in frigido, & hoc sal aluminosi dicitur esse saporis: hoc ipsum tamen postmodùm ex Aëre libero attrahendo Phlegma, abit denuò in spiritum. Quidam solent parare *spiritum sulphuris acidum sese multiplicativum*, qui scilicet per menstruum spatium quarta sui parte semper accrescit. Modum præparandi subministrat POTERIUS *in Pharm. Spagyr. cap.* 22. *ubi de sulphure*, in quo parat *oleum multiplicativum*:

In fundo Crucibuli pro ℔i. *sulphuris*, injiciuntur ʒii. *Crystalli calcinatæ*, & destillantur per Campanam ordinario modo: sic enim fit *Liquor multiplicativus*; cui, si quartam partem singulis mensibus demimus, nequaquàm tamen altero mense decrevisse experieris, idque beneficio Crystalli calcinatæ.

Crystallus pro hoc usu *calcinatur*, si ignita, in *aqua frigida* extinguatur, quod bis vel ter reiterandum, donec abeat in

3. Spiritus Campanarius facillimus S. Closaei.

℞. *Sulph. viridis* vel *alterius pulveris.* ℥iv. *spir. sal. Nitr.* vel *spir. ex sal. com. & vitriol. compositi* (vide *suprà cap. xi.*) ad super eminentiam 4. digitorum transversorum: destilla ea Retorta in Cineribus subtus & suprà positis ad ultimam usque guttulam. Cohobetur 6. aut 7. (quo plus, eò melius.) Reperies in Retorta ultra ℥ii. *spiritus* ejusdem amaroris, naturæ, facultatisque cum Campanario, viribus spiritus nitrarii haud imminutis.

N. Etsi ad siccitatem videatur secretum fuisse *Menstruum*, nihilominùs sulphuri inhæret *sal Causticum*, quod die expositum in *spiritum sulphuris* resolvetur, novo quotidie succrescente, nec à Campanario ullarenus differente.

4. Aqua acida, seu Aciditas, vel Phlegma Sulphuris.

Aqua acida sulphuris appellari potest *Liquor* ille acidus, qui in Sublimatione Florum, initio (parcè tamen) exstillat.

Vires. Easdem cum spiritu præcedente obtinet, verùm quia minùs efficax, rarò in usum venit.

5. Aqua seu Ros Balsami sulphuris.

℞. *Aquam acidam, quæ exstillavit in Sublimatione Flor. Sulph. vitriolator.* rectifica & conjunge in MB. bullienti, cum *Aqua acida, quæ exstillavit in Sublimat. Flor. Sulphur. restauratorum.*

N. Hæc Aqua (quæ lactei coloris) seorsim colligenda est, ne misceatur cum Oleo subnigro, quod subsequi solet.

Usus idem qui Florum, in Peste, Febribus, Colica, Obstructionibus ac aliis Affectibus Pulmonum. *Crollius*.

6. Oleum Sulphuris Balsaminum.

Balsamo sulphuris sal tostum adde, atque per Retortam destilla. *Sennertus Inst.*

7. Oleum Sulphuris Linatum.

℞. *Sulphur. citr.* (℔. i.) maceretur & solvatur in *Ol. Lini* (℔. s. ß.) & fiet Massa, concreti sanguinis instar. Refrigerata *Materia* destilletur per Retortam, & prodibit *Oleum rubicundissimum*.

N. Alij addunt *vitrioli calcinat.* ℔. ii.

Vires. Prodest ad Ulcera ac Bubones pestilentiales maturandos.

8. Oleum Sulphuris aureum.

℞. *Sulphur. aliquoties liquefact. & in aquam effusi* ℔. i. *Pumic.* ℔. ß. Misc. ut fiat Massa, ac destilla lento Igne (*N. ne des Ignem inferiùs, sed suprà & ad latus*): sub fine auge Ignem, & exstillat *oleum instar auri*.

Vires. Exhibetur utilissimè in Cachexiis, Obstructionibusque Viscerum, præservat à Peste. *Glor. D. D. Johan. Tilemannus P. Profess. Marpurgensis.*

9. Oleum sulphuris rubeum.

℞. *Sulphur.* ℔. i. *calc. viv.* ℔. ii. per Retortam pelle.

Vires. Itidem maximæ est utilitatis in Bubonibus pestilentialibus maturandis.

10. Oleum sulphuris verum S. Closaei.

Resolve ℥ii. *sulphur. tusi* in ℔. ß. *spiritus Terebinth.* clari, id quod fiet intra tres dies super Cineres: *solutionem rubentem* decanta, alium affunde, digere, separa per inclinationem Fæces (quæ erunt perpaucæ) abjice. *Tincturas* destilla Igne Arenæ lentissimo ex magna Retorta, donec ferè omnem spiritum Terebinthinæ recuperaveris Guttulis autem rubeis apparentibus mutetur Recipiens, & Ignis paulatim augeatur egredietur *Oleum coccineum* cum fœtore intolerabili, qualis est Latrinarum: ultimo Retorta ferè incandescente, spissum, & obscurè nigricans. Hoc rectifica & separa à spiritu terebinthinæ superstite. *Oleum* autem Vase clauso digere per mensem in MB. ubi fœtorem deponet, evadetque *verus pulmonum Balsamus*.

Vires. Est egregium *Vulnerarium* intrò sumptum, curat Ulcera interna, resistit suffocationi Matricia, pesti, Colicæ catarrhis fluentibus, Asthmati, Empyemati, urinam provocat. *Dosis* gutt. 3. in *syr. conven.* vel *Ovi vitello*.

IV. INFUSIO.

Unde

1. Balsamus sulphuris Terebinthinatus, seu Rubinus sulphuris.

℞. *F. l. sulphuris vitriol.* ℥iii. *spirit. Terebinthin.* ℥vi. vii. Digerantur in Vase vitreo, donec solvatur Sulphur & Spiritus Terebinthinæ rubicundus reddatur. Hunc decanta ac serva.

N. Quòd si hunc Balsamum à suo Solvente, seu spiritu separare volueris, affunde *aquam* & destilla: sic *spiritus* una cum *aqua* exstillabit, relicto *Balsamo* in fundo.

Vires. Excellentissimam Medicinam præbet contra phthisin quippe valet ad Ulcera Pulmonum consolidanda, præservat à Peste: aliisque Morbis contagiosis: inservit quoque *tincturæ sulphuris*. Vide *infrà*.

Dosis a gr. 4. ad 7. scilicet si à suo *solvente* separatus sit: vel ad g. 20. cum suo *solvente*. *Quercetanus in Pharm. restit. Hartmannus in Pract. Sennertus Instit. Beguinus* &c.

2. Balsamus sulphuris compositus, balsamus Vitæ.

℞. *Flor. sulph.* ℔. s. *Myrrh.* unc. iii. *aloes succotr.* unc. ii. *croc.* ʒii. pulverisa ac digere cum *spir. Terebinth.* ad eminent. digit. 2. affuso: decanta.

Vires. Efficacius operatur quàm simplex.

3. Bal-

Pulverem: & hoc modo præparatur *spiritus multiplicativus*, cujus ℥iv. intra mensem aliam dabunt unciam.

Beneficio *spiritus acidi sulphuris* Œnopolæ solent *conservare vina*, ne fiant pendula. Et quidem hic ipse spiritus sulphuris acidus, quando ita sub forma Fuliginis injicitur Vino, vocatur ab HELMONTIO *Gas sulphureum*; quoniam non est spiritus acidus, sed constat ea parte sulphuris oleosa. Hoc Gas monstrat nobis apertè, quòd singulari polleat vi in arcenda Putredine in Corpore humano, ex eo, quoniam Vinum præservat, quod alias facilè corrumpitur. Hinc non sine causa CNOEFFELIUS *in Tract. 2. de Curat. Febr. Epidemicarum*, habet modum combinandi hoc *Gas sulphuris acidum* cum *Potu* Ægrotantium in Febribus malignis, cùm sit singulare Remedium in Cura earundem & beneficio hujus Liquoris quidam Medicus in Peste ultima Londinensi multas egregias perfecit Curas. Item *Potum* hoc modo impraegnatum miris modis commendat HELMONTIUS in curando Asthmate ac Tussi, similibusque Pectoris Affectibus.

3. *Spiritus Authoris Num.* 3. via videtur genuinus, quia multum de *Nitro* participare credendum: *sulphur commune Calci vivæ* mixtum & destillatum dat *spiritum urinosum volatilem*: vid. CRAMERUS *Disput. de Transm. Metallorum*.

7. *Oleum sulphuris Linatum Num.* 7. fit, quando *sulphur cum Oleo Lini* solvitur, quo abit in Concretum, quod HELMONTIUS vocat *Hepar sulphuris*, & mirè commendat pro *tingendis Gemmis*, & parandis *Tincturis*: hoc destillatur per Retortam in Igne Arenæ, sed magno cum periculo; quoniam omnia interdum dissipantur: prodit enim sic *Oleum rubicundissimum* instar sanguinis, ex quo singularis *Medicina Pectoralis* parari potest. Fuit CNOEFFELII Secretum, qui pro excellenti *balsamo Vulnerario* usus fuit. Et observetur, quòd Præparatio AUTHORIS suscepta fuerit hic ab egregio Chymico, sed frustraneo cum successu, & spes eum fefellit de hoc Oleo: genuinam autem descriptionem vid. in M. A. N. C. *anno 6. append. pag. 78.*

10. Ex his laboribus obtinetur ulteriùs *Oleum sulphuris verum* per destillationem: vid. AUTHOR *num* 10. sic enim post Olei Terebinthinæ separationem restitans Concretum quasi resinosum in oleum crassum destillabile abit, quod multum de sulphure participat.

Pertinet huc *Liquor sulphuris quorundam secretus*, qui fit ex *pulvere Florum sulphuris*, a quibus *spiritus Vini* quater cohobatus sit: hinc impraegnatur remanentia Pulveris Florum sulphuris cum *Oleo Juniperino*, ex quibus destillatione paratur *Liquor lacteus*, qui a multis in Secretis habetur. Hic rectificatus probè ab *Aloe, Myrrha, Theriaca & Croco*, adhibetur postmodùm tam pro usu interno quam externo in quamplurimis Morbis.

Sequitur

IV. INFUSIO s. 2. Hæc *Balsamu sulphuris* suppeditat. Solutio nempe ista, quæ fit per Olea, dat Balsamum Sulphuris, quale est *Balsamum sulphuris terebinthinatum Authoris Num.* 1. vel *compositum Num.* 2. quales compositiones ex resinosis subjectis additis mille modis variari possunt.

D.KOR-

3. Balsamus Sulphuris ad externa, qui Rulando adscribitur.

℞. *Fl. sulphur.* vel *sulphur. puri* ℥i.
Ol. Rapar. express. vel *Nucum* ℔ß.
Vini generosi ℥ii.

Macerentur per dies 8. Igne lento, aliquoties agitando. Posteà coquantur lentè ad *Vini* consumptionem. Tandem cola & serva usui.

Vires. In variis morbis à *Rulando* Balsamus hic adhibitus est. Vide ejus 11. *Cent.* 92.

N. Balsamum Rulandi aliter describit *Untzerus tract. de Tart.* Vide & *Balsamum Sulphuris Vitriolatum in Angel. Sala Tract. de Vitriolo.*

4. Tinctura Sulphuris.

Postquàm à *Balsamo spiritus Therebinthina* separatus fuerit (modum separandi habes in *Balsamo*) affunde *spirit. Vini*, & extrahe *spirit. Vini* in MB., & habebis *Tincturam*; digere, atque à fæcibus subsidentibus decanta.

Vires. Præstantiores effectus habet quàm Balsamus.

Dosis gutt. 3. 4. &c.

N. Extrahit quoque ex *sulphure crudo tincturam citrinam spiritus Vini optimè rectificatus.*

5. Tinctura Sulphuris S. Classai.

Infer in candens Tigillum per Cochlearia *Mixturam ex sal. Nit.* ℔i. *sulphur. pulver.* ℥iv. comburantur Igne forti, donec strepitus cesset, & in Massam rubram Mixtura detonata compingatur, cui in Pulverem redactæ *spiritus Vini Tartarisatus* affundatur, extrahaturque *tinctura*.

Vires. In Peste, Febribus, Scorbuto, Obstructionibus Hepatis, Pulmonumque Morbis utilis.

Dosis gutt. 8.

6. Alia Tinctura.

Fac *Capitellum ex sal. Nit. in Aqu. soluto*, in cujus ℔. vi. bulliat per 24. horas *sulphur. pulv.* ℔. j. filtretur *Liquor rubens*, & præcipitetur cum *Aceto, in quo decoctum fuerit Caput mortuum ex Vitriolo.* Infunde, residebit *Pulvis scarlatinus*, è quo *tinctura*, modo superiùs tradito, vel per *spiritum Terebinthina* extrahenda venit.

Ex *S. Classeo.*

7. Crystalli ex Tinctura.

Postquàm per *spiritum Terebinth.* & *spirit. Vini tinctura* fuerit protecta, ut dicitur *Artic.* 4. abstrahendus est *spiritus Vini*, dum restitet tantùm pars tertia illius, quæ in Cella collo-

---

D. KORNERUS præparat *Balsamum Sulphuris compositum* per Destillationem cum *Croco, Aloe, Myrrha, Oleo Juniperino, Terebinthina*, &c. de quo *integrum* scripsit *Tractatum*. Inter alia mirè commendat in curanda Peste.

Quoad *usum*, reverà *polychrestum Remedium est Balsamum Sulphuris*: speciatim *Terebinthinatum* egregium est in Abscessibus & Ulceribus partium internarum: hæc enim mundificat, Purulentias abstergit, & ulteriorem Puris proventum cohibet. Hinc in Empyemate & Vomica Pulmonum, Ulceribus Renum & Vesicæ, Mictu cruento, &c. egregium est hoc Balsamum; unde in Phthisi convenientissimè jungitur cum *Antimonio diaphoretico, sacchara Saturni*, & *Balsamo Peruviano*; eaque his fiunt convenientes *Pilula antiphthisica*, quæ in Pulmonibus collectum Pus per Urinam evacuant. Appetitum etiam provocat, Corruptelam aut Putredinem quamvis Humorum præcavet. Præterea diureticum est, & in Fluore albo, Mensium suppressione, Calculo Renum & Vesicæ est conveniens. In Dysenteriis etiam epidemicis est egregium: sic novi ex vicinia Rusticum, qui se à Dysenteria epidemica Balsamo Sulphuris, sæpiùs & copiosiùs assumpto, curavit. Sed nimiùs præcavendus videtur abusus, ne Febres causet, & speciatim aridiora & emaciata Subjecta, & ad Hecticam disponat; Corporibus enim succulentis seu pituitosis convenientius est. In specie *de usu & abusu Balsami Sulphuris* vid. HOECHSTEDTERUS *in Dec.* 3. *Obs.* 10.

Paratur etiam à quibusdam *Balsamum sulphuris cum Oleo Succini, Anisi, Baccarum Juniperi*, &c. loco Olei Terebinthinæ, quæ Sulphur pariter solvunt in *Balsamum rubicundum* pro usu interno diaphoretico: sicut *anisatum* in Affectibus Pectoris, & *succinatum* in Affectibus Capitis & Catarrhosis, usurpantur & adhibentur. Quidam addunt *Camphoram*, & sic fit *Balsamum Sulphuris Terebinthinatum Camphoratum*.

Externè nobilissimum est *Vulnerarium Balsamum sulphuris*; Vulnera recentia promptè & per primam intentionem consolidat, inveterata verò, & quæ ad Ulceris naturam degenerant, mundificando optimè sanat, vel per se, vel mistum cum *Balsamo Peruviano*. In Abscessibus aperiendis, mundificandis & consolidandis, in Ulceribus præcipuè sinuosis, Mammarum, aliarumque partium glandulosarum, uti etiam Bubonibus & Carbunculis suppuratis, egregiè etiam convenit. *Emplastrum stypticum Crollii* convenienter malaxatur cum *Balsamo Sulphuris*.

3. *Balsama cum Oleis expressis* sunt vel *Simplicia* AUTHORIS *Num.* 3. vel *Composita*, eaque pro usu præsertim vulnerario multiplicia. Præparatio hujusmodi Balsami Sulphuris fit per simplicem saltem Sulphuris in Olei infusionem ac digestionem, methodo AUTHORIS; vel, quod melius est, per præviam cum dimidio, ana, vel duplo *salis Tartari* fusionem, & hinc *Oleorum* affusionem, Balsama nobiliora & usui Medico aptiora fiunt: conf. ZWELFFERUS *in Animad. pag.* 446. HOFFMANNUS *Clav. pag.* 374. & ROLFINCIUS *Chym. pag.* 224. Hac enim ratione Acidum Sulphuris ab Alcali Salis Tartari fixo multum infringitur & quasi absorbetur, & exaltatur ejus Pinguedo, quam Sal Tartari aptiorem reddit, ut imbibatur ab Oleo

destillato, vel pro usu externo ab Oleo quodam expresso affuso. Inter Olea quælibet *Petroleum est*, quod optimè & intimè magis Sulphur dissolvendo illud in Balsamum redigit: sicut loco Sulphuris communis *sulphura Antimonialia* adhiberi possunt. Sic *scoriæ Reguli Antimonii*, in quibus plùs minùs Acidum ab Alcalibus correctum & infarctum est, vel *sulphur auratum Antimonii*, quod habetur pro præcipitatione Scoriarum Reguli Antimonii, cum *Oleo Succini*, aut *Terebinthinæ*, nobilissimum dant *Balsamum Traumaticum*, teste POLEMANNO *Tract.* 2. *de Sulphure Philos pag.* 31. sicut pro usu interno *sulphur ex Cinnabari Antimonii*, vel *Flores sulphuris antimoniati*, qui Clyssi præparatione sublimantur, recipitur, vel *sulphur fixum Polemanni*, ex quibus cum *Oleo Anisi* insigne *Balsamum* conficitur: conf. WEDELIUS *Pharm. pag.* 33.

Balsamum Sulphuris Rulandi, fit cum *Oleo Raparum*: quidam volunt cum *Oleo ex Semine Papaveris*. Quicquid sit, utroque modo, præter usus superiùs dictos, in quibuscunque Ulceribus & Abscessibus aperiendis, mundificandis & consolidandis, in Abscessibus præcipuè Mammarum, item in Panaritio, seu Verme sub Ungue, egregium est: conf. RULANDUS *in suis Curat. Empir.* Unde *Emplastrum ex Balsamo Sulphuris vulgari, Antimonii Sulphure*, cum *Terebinthina, Colophonia & Cera* commendat THOMSONIUS *Epilog. Chymic. pag.* 79.

RULANDUS pariter describit *Emplastrum Diasulphuris*; cujus loco ad LUDOVICI imitationem *extemporaneum* fieri potest ex *Sulphure pulverisato & Myrrha*, cum *Pice sutoria* exceptis: quod in Doloribus ischiadicis non sine fructu applicari potest.

Fieri etiam potest *Balsamum Sulphuris compositum ex Sulphure & Terra Vitrioli dulci*:

♃. *Olei Hyperici* ℔i.
Flor. Sulphuris ℥i. *seu Massæ Sulphuris d. m. par.* ℥iii.

Ebulliendo ad solutionem seu extractionem Sulphuris, ut fiat *Oleum* spissius & intensius: vel adde

Ceræ ℥iii.
Terebinth. ℥ii.
Thuris,
Myrrha an. ʒii.
Pulv. Aristol. rot.
Nicot. an. ʒi.

M. exactè, sub forma *Unguenti mollioris*. Aut copia majori, Cera addita, in formam *Emplastri* non adeò duri redigatur, multi usus in Affectibus externis undecunque natis.

Sulphuri cum *sale Tartari* dicto modo recluso, si affundatur *spiritus Vini*, elegans habebitur *tinctura sulphuris*, vel *simplex*, qualis est ista ZWELFFERI *Mant. Spagyr. pag.* 402. & cui non absimilis est *tinctura sulphuris Authoris Num.* 5. vel *Composita Willisii Pharm. Rat. P.* 1 *p.* 377. Nempe Sal Tartari cùm penetrat ac dissolvit Sulphur illud, hoc ipso disponit, ut unà cum particulis salinis à spiritu Vini imbibi, & ita in *Tincturam* exaltari queant, quæ spiritus Vini ad medietatem abstractione ulteriùs perficienda: abstracto *spiritu Vini* remanet *Pulvis* insignis *pectoralis*, cum *Sacchare* miscen-

collocatur, ubi nascuntur *Crystalli*, in quibus residet *Quinta Essentia Sulphuris*; dissolvantur iterum in alio *spiritu Vini*, & denuò coagulentur, quò magis ac magis ab odore gravi immunes reddantur.

Dosis g.4. in Liquore appropriato, Tabellis, Electuariis.

8. *Sal Sulphuris.*

Vel fit ex *Capite mortuo spiritus Campanarij*, de quo vide *Keslerum Artic.* 54. *Centur.* 1. vel ex *Carbone* nigro levi & foliato *sulphure* post exstillationem *Olei veri* (vide *suprà*) residuo: hoc Igne miti reverberandum est ad albedinem.

Uterque modus parum Salis præbet, sed efficax adversùs Verminationem Remedium.

9. *Essentia Sulphuris.*

℞. *Minor. Sulphuris* q. v. affunde *Aqu. Fort.* (*ex Vitriol. & Sal. Nit.*) solve quoad poteris. Hinc abstrahe *Solutum* ad siccitatem, edulcoratumque reverbera ad rubedinem saturatam. Hinc extrahe *Tincturam* cum *spirit. Vini*, digerequa donec *Essentia Sulphuris* à *spiritu Vini* separetur instar Olei, fundumque petat.

Vires. Magnarum est virium ad arcendam Putredinem.

Dosis gutt. 6.

N. In hac *Sulphuris Essentia* si *Myrrha*, *Aloe*, *Aromatave* infundantur, atque *Tinctura M℞.* extrahatur, dicitur *Balsamus Mortuorum*.

Basilius in repet. Lap. Ph.

V. LIQUATIO.

Sublimatur *Sulphur* in Sublimatorio sat alto Igne forti, sublimatum expone *Liquationi* in Cella aliquandiu. *Basilius d. l.*

CAPUT XXIX.

De Bitumine ac Ambra grysea.

BITUMINIS nomen generaliter denotat quodcunque Minerale pingue. Unde & *diversas* sub se *species* comprehendit. *Ambram* scilicet, *Succinum*, *Sperma Ceti*, tum quoque *Bitumen* in specie sic dictum, *Naphtham* & *Petroleum*, *Carbonem Petræ* & *Gagatem*. De quibus sigillatim brevibus.

DE AMBARO,

Ambarum, *Ambra*, sive *Ambara* generaliter *duo Bituminis Genera* denotat, quorum unum *Ambræ* nomen communiter retinet, & ad differentiam alterius, *Ambra grysea* dicitur. Alterum *Succini* nomen assumpsit, de quo loco sequenti.

N. 1. Est & *Ambra nigra*, de qua maxima est Authorum inter se dissensio. Sunt enim qui veræ *Ambræ Nativæ* speciem faciunt, quæ reliquis sit imbecillior. Alij *Factitiam* statuunt ex *Moscho*, *Zibetto*, *Ligno Aloë*, *Styrace & Ladano*. Alij *Gagatem*, sub titulo *ambræ nigræ* vendunt. Alij *Succinum* colore ad nigrum vergens.

N. 2. Est & *ambra subalbida*, i. e. *Sperma Ceti*.

Ambra Officinarum Bituminis quoddam genus est, ex Fontibus ac alveis Maris ad littus eructatum, Germ. *wolriechend Amber*. Gall. *Ambre odorant*.

Optima censetur *Grysea* (seu coloris cinerei) à sordibus purgata, odorata, levis, quæque acu perfossa succum pinguem resudat. Improbatur nigra, candida valdè, utpote dubio procul adulterata.

Factitia facilis cognitu est, Odore scil. (quo res, ea quibus confecta est, prodit) tum quoque Colore (quo plerumque nigra est): adde quòd Aqua imposita citiùs mollescat, quàm nativa. Vide *Hernandez*.

Vires.

miscendus & propinandus. Aliàs etiam ex *Lacte sulphuris*, cum *vino* vel *aceto* præcipitato, *Tinctura* elegans parari potest, si nempè *Lac* illud probè edulcoretur *aqua pluviali*; *Pulvis* verò candidus exponatur digestioni, donec successivè rubicundum colorem contrahat. Hic *Pulvis* cum *spiritu vini* commodè extrahi, & in elegantem *tincturam* exaltari potest. Digestio ista fit in Capela cum Arena: *Tinctura* extracta abstractione spiritus Vini, seu Menstrui ad medietatem usque concentrari, & tunc ad gutt. vi. vel x. Pulmoniacis feliciter propinari solet.

8. *Sal sulphuris* parare conantur ex *Capite mortuo spiritus campanarii*: sed est carum & rarum, utut sint, qui volunt valdè laudare in Asthmate; item asserere, quòd possit fulvere Aurum. (R)

CAPUT XXIX.

De Bitumine & Ambra.

B*itumen* nomen generale est, comprehendens omnes *spiritus Mineralium pingues & fluidos*; hinc & *ambra* huc pertinet.

Hæc utut sit elegantissimum & efficacissimum Simplex; nihilominùs de ejus *natura* & *origine* nondum res decisa est, cùm variæ de hac sint Authorum sententiæ; speciatim KLOBIUS *Tractatum Germanicum* scripsit de *ambra*, ubi 18. congessit opiniones diversas de Ambræ natura & origine: concludit tandem, quòd sit *Fimus avis* cujusdam singularis in Insulis Orientalibus, speciatim in Insula Madagascar. Alii partim *vegetabile*, partim *animale* esse volunt, ut VELSCHIUS *Hecatost.* 1. *p.* 122. sicut moderni Angli dicunt, quod in *Balena* reperiatur *Intestinis*, sicut Sperma Ceti, ut vocamus, in illius Capite. Alii ex *Melle* & *Cera* compositam eam putant: Conf. FRANCISCUS SCHAUBUHNE *P.* 2. *pag.* 610. Alii dicunt, quòd piscetur ex Mari, & sicuti Succinum ejiciatur ad littora Maris Borussici, ita Ambram similiter colligi ex Mari in India Orientali & Africa, seu ex Mari in Bengala, in Pegu, item in Monzambique, atque Caboverde, in Insula Madagascar & Sumatra, *viscum* esse, quod in fundo Maris eodem modo, quo Pila marina crescit, statuitur in M. A. N. C. *Anno* 9. & 10. *Obs.* 194. *pag.* 459. De *Ambra Augustana insolentioris ponderis* vid. M. A. N. C. *Anno* 3. *Obs.* 300. *pag.* 520. & *Anno* 4. & 5. *pag.* 304.

Triplex alias datur *Ambra*: *Grisea* seu *Cinerea*, quæ etiam *Orientalis* dicitur; *Alba*, quæ propter raritatem carior est; & *Nigra*, quæ factitia est; constans *Ladano*, *Moscho*, *Styrace & Ligno Aloës*.

Ob caritatem & raritatem *ambra vera sæpiùs adulteratur* variè, & loco hujus *Factitia* substituitur; *Legitima* tamen ita cognoscitur:

℞. *Frustum Ambræ griseæ*;

Huic intrudatur Acus candens, quod si fiat, ut transudet substantia pinguis, signum est Ambræ legitimæ.

Alii probant hoc modò; si quis Unguibus frustum ex Massa decerpat, & huic in manu calida probè agitet, & malaxet, liquescit, & instar Ceræ mollescit Ambra, sic est genuina, adulterata verò non benè cohæret, sed abit in frustula.

Quoad *usum ambræ griseæ* attinet: ab omnibus prædicatur ceu nobile *Analepticum*, Virium tam vitalium, quam animalium confortativum, hacque ratione majorem habilitatem Spiritibus conciliat: unde etiam ad Vitam longam non immeritò laudatur à BACONE *de* VERULAMIO *pag.* 100. sicut & *Basin Confectionis Alchermes* constituit. Nemini nocere, nec Fœminis, in quibus Partum, Lochia & Secundinas promovet, nec Hystericis & aliis Mulierum Malis nocet, modò non percipiant Odorem: Melancholicis & Hypochondriacis prodest, Spiritus animales quasi sereoando, quorum nimium impetum etiam sistit, & vi aliquali stupefactiva, quasi inebriativa, eosdem afficit: unde usus ejus conferre solet aliquandiu in Sensuum externorum & internorum, speciatim Memoriæ & Ingenii functionibus: sed diuturno usu eosdem Spiritus alterat, & vi quasi inebriativa stupidos tandem reddit usurpantes, & Sensus internos antea restauratos eò citiùs imminui facit, teste HOEFFERO *in Herc. Med. T.* 1. *pag.* 277. Conf. GARCIAS *ab* HORTO *in Mant. Aromat. l.* 1. *cap.* 1. Nempe primitùs

(R) Sulphuris communis Analysis *haud facilis est*, ex Hombergio, *etenim principia ex quibus componitur sunt adeo volatilia, & adeò sibi invicem adhærentia, ut vel omnia simul eleventur, absque eo quod resolvantur, vel resoluta facilè dissipentur. Ipse autem modum invenit illa separandi, atque eodem tempore conservandi: viditque Sulphur componi ex Sale acido, Terra quadam, Materia pingui, bituminosa, & inflammabili, accedente quoque exigua Metalli portione.* Acidum Sulphuris *idem prorsus putat*, ac Acidum Vitrioli, *argumento ex ipsorum similibus effectibus ducto, quodque Sulphur & Vitriolum ex eadem Marcasita sejunctim & absque confusione educi possint.*

Vires. Calefacit, siccat, resolvit, Cor, Cerebrum roborat. Spiritus vitales ac animales sulphurea sua ac suavi exhalatione suscitat reficitque. Unde haud rarus illius usus est in Globulis illis fragrantibus ad infectum Aerem corrigendum, spiritusque ab infectione tutandos, formatos, quos *Globulos* inde *Poma Ambra* vulgus appellat, de quibus *lib.* 2.

P R Æ P A R A T A.

1. *Essentia Ambra.*

℞. *Amb. grys.* p. i. *Ol. Amygd. d.* p. ii. impasta, ac digere per dies aliquot, postea exprime. Expressioni affunde *spirit. Vini rectificatiss.* digere ac destilla per Arenam. Sic elevabitur cum *spiritu vini Essentia* quoque *Ambra*, relicto Oleo Amygdalarum in fundo. Abstrahe igitur *spiritum vini* leni calore, ad consistentiam Olei.

Dosis, gut. paucæ.

2. *Species Diambra.* Vide in D.

3. *Poma Ambra.* Vide *lib.* 2. *c.* 75.

4. *Ambra Essentificata.*

℞. *Ambra grys. opt.* part. viii.

Mosch. odoratiss. p. i.

Sacchar. albiss. p. ß.

Omnia pulverisata cum *spiritu Rosarum ardente* terantur optimè diutiùs, sæpiùs aliquid de *Spiritu Rosarum* affundendo, attemperando, & rursum reponendo, utque siccescat. Hinc rursus ut priùs teratur, & servetur.

Vires. Omnium Viscerum confortativum maximum est, in primis vim procreandi promovet. *Dosis* instar Pisi minoris in *vino*, vel alio *liquore*. *Hartmannus in prax. & in Croll.*

N. Flores Ambra habet *Keslerus* sub nomine *Gleba bituminosa*.

C A P U T XXX.

De Succino.

SUccinum nihil aliud est, quàm *succus bituminosus*, seu *Resina* Terræ & Arborum vetustarum, optimè digesta exinde in Mare traducta, atque ibidem præcipuè concreta.

N. Dum bituminosa illa substantia adhuc liquida est, varia sese involvere solent, ut *Musca*, *Formica*, &c.

Dicitur Arabicè *Ambra citrina*, *Electrum*, *Chrysolectrum*, *Carabe*, *Glessum*. Paracelso, *Agstein*, *Bernstein*, *Gentai*. Gall. *Ambre jaune*.

Deli-

mitùs ferè igneos & volatiliores spiritus reddit, successu verò temporis fixati quasi vappescunt; unde cautus sit ejusdem usus pro roborandis facultatibus animalibus. Nocet quoque iis, qui ad Hæmorrhagias & Febres continuas dispositi sunt. Magis ergò Senibus convenit, quam Juvenibus, per quam causam his plùs nocet, quam juvat; hinc etiam in spiritus genitales potenter agit, & Venerem egregiè stimulat, eandemque excitat, &, si quid aliud, cæteris paribus, Maritos steriles ad fœcunditatem disponere solet. Egregium præterea etiam est Stomachicum, & in Apepsia, Nausea, Stomacho crebriùs eructanti, Vomito, aliisque ejus affectibus, confert: hinc *syrupus* ad Stomachi vitia *cum Ambra* descriptus prostat in FEHR *T.* 2. *de Absinth. pag.* 203. qualis etiam Gallis in frequenti usu est.

Usurpatur vel in *forma sicca*, vel *liquida*. In *forma sicca Pulvis* ejus usurpatur. Pulverisari autem commodè non potest, quia multum adhæret Mortario; benè autem per se Pulveris forma cum *seminibus Oleosis* subigi potest: conf. ZWELFFERUS *Pharm. Reg. pag.* 122. item cum duplo *Sacchari* commista promptè etiam pulverisabilis existit, cui *Sacchare* postmodùm *Oleum Cinnamomi*, vel alia destillata, addita dant *Pulverem Analepticum* elegantissimum, Senibus præsertim exhaustis pro viribus restaurandis, & spirituum tam animalium, quam vitalium supplemento conducens: Conf. M. A. N. C. *Anno* 6. *Append. p.* 92. ubi *de Ambra moscata*.

Licèt autem dicto modo Ambra commodè usurpari queat, nihilominùs tamen usurpatur etiam in *Liquida forma*, dum paratur ex eadem *Essentia*:

(1.) Ut sic *faciliùs* operetur.

(2.) Quia Ambra aliarum rerum naturalium quisquiliis variè *adulteratur*.

(3.) Quia propter glutinositatem *in substantia* non æquè commodè usurpatur; &

(4.) Ut *Essentia* commodiùs aliis misceatur.

Et quidem cùm Ambra sit quasi bituminosæ & oleaginosæ naturæ, nonnisi *Oleosis* & *Spirituosis solvi solet*. *Omnia enim Menstrua solventia debent esse homogenea cum resolvendis*, quod debet esse catholica Nota. Contrarium videmus in Moscho, quia est humidioris naturæ, quàm Ambra, unde humidis & liquidis facilè permiscetur: Ergò in *Confectione Pomambra Ambra* seorsim est subigenda cum *Oleo amygdalarum dulcium*, item *Moschus* etiam seorsim.

Quod attinet *essentiam*, speciatim *spiritus Vini tartarisatus*, optimè & ferè totam *ambram* dissolvit, modò legitimè

procedatur; cujus loco etiam *aqua spirituosa appropriata*, vel *spiritus quidam inflammabilis*, ut *spiritus Rosarum per ferment.* vel *spiritus Liliorum convallium*, vel *Corticum Citri*, vel *Melissa*, pro *Essentia ambra* præparatione adhiberi potest. Item *Essentia Citri per spiritum Vini ex Cortice per cohobationem parata*, solvit Ambram ferè totam in colorem egregium aureum, & sandem consistentiam quasi butyraceam acquirit. Quod si *Vegetabilibus fermentantibus*, v. g. *floribus Rosarum*, pro parando *spiritu*, addatur aliquantulum *ambra*, hæc ipsa fermentando simul seclusa, suggerit sub spiritus destillatione *spiritum Rosarum ambratum* elegantissimum, quasi spiritus temperatus, & non adeo igneus est, & vim igneam Ambræ additione amittit, dein Ambra in Essentiam nobilem maximarum virium pariter redigi potest, cujus *spiritus* & *Essentia* gtt. summum analepticum & confortativum est, Perlis anteferendum.

Quoad *ambram essentificatam authoris*: sit loco ejus *Essentia ambra Tachenii*, quam habet HOFFMANNUS *in Clav. pag.* 391. (S)

Hæc de Ambra. Jam ad *Succinum* me converto.

C A P U T XXX.

De Succino.

UTi *Succini* facies externa, & vis *electrica* nobilissima est, ita *origo* ejus & *quid* sit? obscurissimum adhuc est. In genere à FABRO aliisque pro *Vegetabili* habetur, ab aliis pro *Minerali*. Qui pro *Vegetabili* habent, existimant, quòd sit *Resina* seu *Lacryma arborum resiniferarum*, quæ ex iisdem circa littora consitis successivè mediante Solis calore descendat in Mare, ibidem induretur, tandemque succini faciem repræsentet. Hinc sunt, qui affirmant, generari illud primitus in Svecia, ex *arboribus resiniferis* decidere, & tandem ad littora Borussiæ ejici. Quæ vegetabilis materia exinde probabilis est; quoniam ex *succino* ferè eadem præparari possunt quæ ex *Terebinthina*: & speciatim *sal volatile succini*, quale in toto Regno Minerali non reperitur, ad aliud Regnum pertinere, videtur confirmare. Qui pro *Minerali* habent succinum, ad *bituminosa concreta* referunt, quæ transudent ex Terra, & tandem vehantur in Mare, in quo succinum fluctuans ejiciatur ad littora Borussiæ, nec alibi reperitur, nisi in Borussia. Ipse PARACELSUS refert ad Concreta bituminosa, quando *Petroleum & succinum* ejusdem naturæ esse asserit, ita ut Petroleum sit quasi resolutum Carabe; hinc observa-

(S) Ambra grisea (*sive* Ambar & Ambarum) *quid verè sit, ferè non adhuc constat apud Authores.* Julius Klobius *decem & octo refert scriptorum de natura Ambra grisea opiniones. Probabiliorem existimat illorum sententiam, qui ajunt,* Aves *esse in Insula Madagascar, aliisque Oceani Orientalis Insulis,* Aschibobuch *dictas, quarum Fimus in rupium summitatibus collectus, ac in mare decidens, Ambra fit. Nec improbabile putat, quod alii dicunt, esse nempe Ambram griseam Ceti cujusdam excrementum. At accuratiores naturalium rerum scrutatores ajunt, Ambram griseam Compositum quoddam esse* ex Cera & Melle, *quod ex Arboribus quæ sunt in litore Moscoviæ, vel è rupibus circa Mare Indicum, in Mare ipsum decidit, ac à Sole priùs concoctum, perficitur demum à Spiritu salino Aquæ Maris. Confirmant, quia si digerantur simul Cera & optimum Mel, elicitur ex iis Elixir, & odore, & vi, ad Ambram accedens. Præterquàm quod intra fragmenta grandiuscula Ambra grisea, non adhuc ultimam perfectionem adepta, Favorum Cera & Mellis vestigia dignoscuntur.*

Delectus.

Succini Genera, etsi plura vulgò numerantur, *Album* scilicet, *flavum*, & *Nigrum*; attamen nonnisi *duo* Officinis nostris eo nomine veniunt, *Album* scilicet & *flavum* seu *Citrinum*: Nigrum enim non datur, nisi particulis ad nigredinem aliqualem inclinantibus id nominis imponere velis. Utrumque quamvis laudibus suis haud destitutum sit; attamen *præstat Album*, utpote magis digestum. Eligendum id ipsum candidum, syncerum, suavè fragrans. Huic succedit *flavum*, & quod præstat pellucidum, quodque præ aliis attritu suavem halat odorem; nigrum enim (quod nonnulli *Succinum Nigrum*, alii *Ambram nigram* faciunt) vilius est. *flavum ad Albedinem reduci potest* hoc modo:

℞. *Succin. flav.* e. g. ℔. i. pone in Cucurbitam terream validam, superadde *Salis marini* (si eo careas) *Salis Gemmæ*, aut *Salis commun. opt.* ℔. ii. superfunde *Aqua pluvial.* scilicet q. s. ad dissolvendum Salem: quo soluto, insuper affunde recentem *Aquam pluvial.* ebulliant superimposito Alembico cæco (ne Aqua subitò exhalare possit, non tamen firmiter Cucurbitæ agglutinato) per dies ac noct. 14. vel donec Coctione illa *album* evadat.

N. Ne Aqua deficiat, identidem alia fervens superadjicienda erit. *Hartmannus in Croll.*

Vires. Calefacit, exsiccat, roborat, adstringit leniter, Capiti ac Utero imprimis dicatum est. Hinc adhibetur utiliter in Catarrhis, Epilepsia, Apoplexia, Lethargo, Vertigine, Suffocatione ac Inflatione Matricis, profluvio Sanguinis ac Seminis, quod ad naturalem statum reducit; in fluore albo Mulierum. Cæterùm *Globuli è Succino* ad Oculorum defluxiones miro successu auxiliari dicuntur, annexi Occipitio. Iidem etiam Collo gestati præpediunt, ne destillationes in Guttur ferantur. *Baptista Porta*, *Matthiolus*.

Usus. Præcipuè *albi*, tam internus, quam externus esse potest. Internè exhibetur ad ʒi. usque.

N. Alii commendant pro *Amuleto* in Peste, si eo Pulsus sæpè fricentur.

P R Æ P A R A T I O N E S.

1. PRÆPARATIO. 2. SOLUTIO seu PRÆCIPITATIO. 3. DESTILLATIO.

1. P R Æ P A R A T I O.

Unde

Succinum præparatum.

Præparatio Succini vulgari modo fit, cum *Aqua appropriata* lævigando.

N. Quer-

tur etiam *Succinum Fossile* in locis mediterraneis in Moravia, & ipse *Gagates* nihil aliud est, quam *Succinum*, à Ciliciæ Flumine *Gagates* dictum: vid. HERTODT *in Tartaro-Mastiga Moravia pag.* 31. HOFFMANNUS *in Clav. pag.* 381. & KLOBIUS *de Ambra pag.* 27. Quicquid hujus sit, ex fluido in concretum densum abire Succinum, ex eo patet: quia non rarò sunt ejus *Frustula* in quibus *Palea*, *Lignorum particula*, *Musca*, *Vespa*, *Salamandra*, &c. reperiuntur; & Succini frustuli, cui *Aqua fluida* inclusa est, fit mentio in BARTHOLINI *Actis Med. Hafniens. vol.* 3. *pag.* 208. Hæc ipsa Succino, dum adhuc fluit, ac ipsius viscíditate facilè irretiri, & per subsequentem indurationem ita incarcerari potuerunt. Plura qui cupit de origine Succini, videat DOERINGIUM *de Balsamis*, MORRHOFF *de Transmut. Metallorum p.* 51. BARTHOLINI *Acta Med. Hafniens. volum.* 1. *pag.* 110. & *volum.* 2. *pag.* 308. 309. & 310. HARTMANNUM *in scripto peculiari de Succino Boruss. l.* 2. *cap.* 1. & 2. & JOHANNEM WIGANDUM *de Succino*.

Reperitur ordinariò *Album* & *Flavum*, Quæritur jam: quodnam horum alteri præstet? *Communiter Album præfertur Flavo*, quod tamen erroneum existimo, quoniam albus color in Succino non est nativus, sed est tantum adventitius, & advenit Succino, quando eidem adhuc liquido in Mari fluctuanti intermiscet sese *Salsedo Aqua Marina*, quæ Salsedo impræsgnans Succinum, tandem colorem albicantem ipsi attribuit: id quod patet ex Encheiresi Authoris, qui docet modum, quo beneficio coctionis & digestionis in *Aqua salsa* Succinum flavum converti possit in album, non secus ac Cera flava beneficio Salis in albam mutari potest: Nam hæc liquefacta, & affusa copiosa Aqua salina, exposita Soli albescit. Id quod ulteriùs confirmat DOERINGIUS *de Balsamis*, ubi multa habet egregia de Succino, & inquit: quod fallantur ii, qui Succino albo præ flavo majore dignitatem attribuant, cùm flavum non solum à Maris Salsedine in lacteum facilè converti possit, sed & artificialiter eo deducatur; id quod etiam communis experientia docet. Hinc etiam WIGANDUS *Tract.* 2. *de Succino pag.* 26. refert, se observasse Globulos Succini flavos, ætate & diuturno usu albescere & pallescere, ut appareat, flavum Colorem esse Succino quasi proprium. Unde etiam BOOTIUS dicit: quòd flavum succinum sit calidius succino albo, ex eo, quoniam album non tantùm Salis volatilis, neque Olei in se contineat. Frustraneum ergo est, quando in electione succini pro usu medico communiter præfertur album flavo; nam potiùs flavum ceu genuinum pro usu medico eligendum.

Quod attinet *usum Succini*: virtutes multæ sanè & egregiæ in eo latent. In specie pinguedinem oleosam balsamicam Nervis convenientissimam obtinet, unde in Capitis & Cerebri affectibus, præsertim in Apoplexia, Lethargo, Vertigine, Epilepsia, omnibus morbis convulsivis; egregium est succinum. In affectibus catarrhalibus succinum specificum est remedium; Febres catarrhales per succinum optimè curantur, imò perfecta Cura affectuum catarrhalium, à Lymphæ glandularumque vitiis ortorum, in eo latet. Porrò succinum in affectibus nephriticis & urinariis egregium est, unde in Stranguria, Dysuria, &c. *succinata* sunt commendatissima. In Gonorrhœa quoque benigna & virulenta, tam Virorum, quam Mulierum, quæ aliàs dicitur fluxus albus, succinum est nobile specificum; hoc ipso enim quamplurimi fuerunt curati. Commodè cum *Terebinthina* & *Succino* fiunt *Pilula*, quæ in Gonorrhœa sunt egregiæ; quibus si addatur *Mercurius dulcis*, appropriatæ erunt in Gonorrhœa virulenta seu Gallica: item potest misceri cum *Ossis Sepia* vel *Antimonii diaphoretici* ana; qui *Pulvis* datur a ℈i ad ʒß. In Gonorrhœa, in specie muliebri, commodè permiscetur cum *Lapide Osteocolla*. Succinum etiam nobile est, ut vocant, Uterinum, quod in Mulierum affectibus uterinis multa præstat beneficia. Notum namque est, quòd succinum egregiè promoveat partum: vid. BORELLUS *Cent.* 5. *Observat.* 52. Non rarò sunt affectus convulsivi, utut hactenus valdè ignoti, partium internarum, quos vocant Mulierculæ nostrates *Epilepsiam in corpore*; suntque saltem Spasmi Intestinorum, Mesenterii ac partium annexarum, familiares præsertim in Hypochondriacis & Scorbuticis; in talibus egregiè confert succinum interno & externo usu. Adstringit præterea leniter, & simul ad Sanguinem congrumatum resolvendum, ac partes læsas in casu ab alto, ubi motus Sanguinis effusi & congrumati restituendus, egregium est succinum. Hinc & in Vulneribus Nervorum, speciatim Capitis, singulare quid præstat; in tali enim casu medicamenta ex *Chærefolio* & *Betonica* cum Medicamentis ex *Succino* propinari solent, quoniam simul Caput respiciunt & Sanguinem congrumatum dissolvunt: sicut etiam HELMONTIUS *Tum. Pest. pag.* 282. dissoluto in *spiritu Vini Succino* venenata aliasque desperata Vulnera curata refert. Hinc ulteriùs in Sputo cruento, vomitu Sanguinis, præstans est succinum cum aliis propinatum, & Sanguinis excretionem reprimendo, & ejus grumos dissolvendo. Tandem in Peste Morbisque similibus epidemicis optimum est succinum, omnibus attestantibus, qui in Peste præservativè & curativè adhibent. Quo etiam facit, quod refert HELMONTIUS *loc. allegato*, de Chirurgo in Cura Pestis celebri, qui a Contagio se præservavit, affricando *succini frustulum septem Pulsibus Planetariis*, id quotidie semel, qua affricatione à Peste fuit præservatus. Sunt autem *septem Pulsus Planetarii*. 1. *Temporum*, 2. *Carporum*, 3. *Talorum*, & tandem in *Scrobiculo Cordis*. *Suffitus* etiam *Succini* in quibuscunque catarrhalibus Capitis Morbis, parte affecta crebriùs exceptus, est egregius: v. g. in prolapsu Uvulæ, Coryza, in principio tumoris & Inflammationis Tonsillarum, item in Doloribus Faucium ex Catarrhis, & similibus affectibus catarrhalibus. KERKRINGIUM in Succino abortivos Fœtus condivisse, testatur WEDELIUS *in Pharm. pag.* 225.

I. Sequuntur PRÆPARATA è *Succino*, quæ inter AUTHOR describit *Succinum præparatum* dictum, sub qua præparatione, ut eò meliùs propinetur diversis affectibus, appropriatis *Aquis oleosis*, vel *Essentiis* præparandum seu lævigandum est: sic verbi gratia quando expetitur contra Catarrhos, subigendum & lævigandum est cum *Essentia Serpilli*, vel cum *Essentia Catarrhale* ex *Ligno Sassafras* & *spiritu Serpilli*; & sic fit *Succinum Catarrhali D. Michaelis*: si contra Epilepsiam, commodè præparatur cum *Essentia Liliorum convallium*, *Essentia* [*Castorei* &c. in Apoplexia & Vertigine cum *Essen-*

N. Quercetanus in Ph. rest. c. 26. miscet *Succ. pulv.* cum *spirit. Vini*, hunc desuper accendit, continuò agitando, & hoc quater repetit: tandem Humiditatem Igne separat, residuum *succinum* pulverisat, & servat.

Vires. Eædem quæ suprà.

II. SOLUTIO & PRÆCIPITATIO.

Unde

Magisterium, Extractum, Tinctura.

℞. *Succini pulverif.* q. v. affunde *spirit. vini rectificatiss.* solve, decanta, abstrahe in Mar. Baln. vel præcipita cum *aqua Font.* & remanebit in fundo *Magisterium*.

N. 1. *Paracelsus*

℞. *Carab.* q. v. affundit *Circulatum*, digerit in Cineribus per dies ac noct. (6.) Hinc abstrahit ac cohobat, idque toties donec in fundo *Oleum* appareat. *lib.* 5. *Archid. p.* 82.

N. 2. Dici quoque potest *Tinctura*, si in forma liquidiuscula adhuc observetur.

Vires. Magisterium hoc, ut nihil aliud est, quàm pars purior ac resinosa, a crassioribus sola solutione separata; ita easdem cum Succino, efficaciores tamen operationes obtinet (in omnibus Affectibus Capitis, Colica, Calculo.)

(*Dosis* à gutt. vii. ad ℈ß.)

Aliter.

℞. *Succinum pulverisatum & parùm tostum*, affunde *Acet. destillat.* ac extrahe. *Extractum* præcipita cum *spir. Vitrioli*.

Vires. Sudorificum est ac Diureticum.

Essentia Charefolii, Castorei, &c. sicque magis erit appropriatum ad tales vel tales Affectus, & sic de cæteris. Aliàs Succinum præparatum commodè in suppressione Urinæ, *Stranguria* & Dysuria, in Sabulo & Arenulis Renum & similibus Affectibus ordinatur. *Dosis* est à ℈i. ad ʒß.

II. SOLUTIO & PRÆCIPITATIO. Hinc *Essentia* seu *Tinctura* & *Magisterium Succini* resultat. Ubi in genere observetur, quòd *Succinum*, cùm sit *resinosum Concretum* quòd *nec Aqua nec Acida illud attingant*, & cum *spiritu Vini communi* potiùs in *Magisterium* illud præcipitatur. Saltem ergò *spiritus Vini rectificatissimus Tincturam* oleosam inde elicere valet; si enim tantillum adsit Phlegmatis, non facilè extrahitur Essentia vel Tinctura. Melius autem procedit negotium, si acuatur *spiritus Vini* per *Alcalia*; sic enim *spiritus Vini tartarisatus* meliùs convenit: vid. WEDELIUS *l. c. p.* 224. vel *Spiritus Salis Ammoniaci vinosus*, id est, *ex sale Tartari, sale Ammoniaco* cum *spiritu Vini* superaddito paratus, extrahere valet Succinum: non secus ac *Lixivium salis Tartari* vel *Lixivium Nitri fixi*, ridiculum illud *Alcahest Glauberi*, liquefacit nonnihil *Succinum*, ut post *aqua* exhalationem, per *spiritum Vini* optimè *tinctura* extrahi possit.

Essentia hæc *Succini* ad eosdem usus pollet, ad quos *Succinum*, & ejus *sal volatile*: imprimis in Vulneribus Nervorum, speciatim Capitis, singulare quid præstat. Et quidem, ut evidentiùs operetur, permiscetur cum *Essentia Catarrhali* in Catarrhis: cum *Elixire Uterino Crollii*, ut conveniat in Suffocatione Uterina; & sic porrò.

Quòd si hanc *Solutionem* seu *Essentiam* velimus præcipitare, necesse est, ut *spiritus Vini* abstrahatur ad medietatem, & tunc affusione *aqua simplicis* facilè præcipitatur *Magisterium Succini*.

III. DESTILLATIO. *Succinum* Retortæ inditum, & per Arenam, aut etiam Ignem apertum destillatum, suggerit

1. *Phlegma purum*.
2. Prodit *Phlegma spirituosum acidum* paucum, quod vocatur *spiritus Succini*, tum
3. Sequitur *Oleum*, primò quidem *subtilius*, deinde verò *crassius*: illud albidum seu perspicuum & flavum, lassgais & penetrantis odoris; hoc nonnihil rufescens.
4. Cum Oleo simul *sal volatile* acidulum prodit, collo Retortæ & Receptaculi lateribus se affigens in forma Striarum, instar Salis Ammoniaci.

   In fundo vero Retortæ

5. Remanet *Crassamentum* spissum, Picis instar nigrum, & *Colophoniam* quandam repræsentans.

Destillatio nunc peragitur simpliciter sine addito, nunc verò *Silices* contusi, nunc *Laterum* pulvis, nunc *Cineres* elixivia-

Magisterium Succini dulcificatum.

℞. *Succini alb. pulverisat. subtiliss.* q. v. affunde *Acet. destillat.* ad eminent. 4. digit. ebulliant in Arena aliquot dies (si evaporet, affunde novum) ut rubescat Acetum destillatum. Hoc filtra & abstrahe, sic manet *Magisterium* in fundo. Hoc solve in *Aqua* (*Rosarum*): filtra & abstrahe, idque vice tertia tandem præcipita cum *spirit. Vitrioli* vel *succo Citri*.

Vires. Sudoriferum est insigne, admodumque conveniens in Morbillis, Pleuresi, confortat Cor, &c.

Dosis à g. 6. ad 12.

N. Ita etiam paratur *Magister. C. C.*

III. DESTILLATIO.

Destillatio exhibet *Oleum*, *Phlegma*, *Spiritum* ac *Sal*: perficiturque vel *sine Liquore*, vel *cum Liquore* affuso, per cujus virtutem scilicet aliquantulùm digeratur ac solvatur.

N. Oleum non ascendit, quamdiu aqueum adfuerit Vehiculum, ideoque si Oleum expetatur, *sine Aqua* Destillatio peragi potest. E. g.

℞. *Succini grossè triti*, q. v. e. g. ℔. ii. vel ℔. iii. (possunt & *Silices contusi* addi): destilla per Retortam vitream, terreamve, Igne gradato & cautè adhibito. Exstillabit primò *Phlegma*, posteà *Oleum* subtilius, tandem crassius, *Salque volatile* parietibus adhærescet. Hæc singula, si libet, seorsim suscipe.

N. 1. Alii digerunt primò *Succinum* cum *aqua* (sic *Crollius* cum *aqua rosacea*), hinc destillant. Verùm, ut dixi, Oleum non ascendit, priusquàm Humiditas aquea consumpta fuerit, protrahitur itaque nimiùm labor citra utilitatem, quæ sit

ei adducuntur, quæ impetum Succini aliàs nimis ebullientis refrænent, & ita *Oleum* subtilius & purius destillari faciunt. Separantur hæc invicem mediante Tritorio, *Phlegma* spirituosum ab *Oleo* separatur.

Sal volatile esse solet admodùm Oleo plùs minùs impregnatum, saporis acidi ingrati & nauseosi, quod ritè ab Oleo separandum est, ut habeatur purum.

Depuratur autem *optimè*, si digeratur cum *spiritu Vini* (sic enim multum Olei cum spiritu Vini remanet), postmodùm *sal volatile* solvatur in *aqua*; sic enim quicquid adhuc superest Olei, Aquæ supernatabit, quod per Filtrationem separetur, Sale ipso ex Aqua, in qua solutum fuit, per Destillationem in Balneo Mariæ institutam separabili, & in fundo Cucurbitæ reperibili, vel evaporando leni Igne, & denuò crystallisando, *sal Succini* purum, candidum, & saporis specialiter acidi obtinetur, odore saltem Succinum referens. Recipitur hoc *sal volatile* ita depuratum ad *Liquorem Cornu Cervi succinatum*, *cujus* & *salis volatilis Cornu Cervi*, ana part. æqual. affunditur *spiritus Cornu Cervi rectifis.* q. s. pro Solutione, hinc facta Digestione, & repetita Cohobatione, habetur dictus *Liquor*, expertissimus in Epilepsia Infantum, & hinc etiam in Catarrhis & quibuscunque Morbis catarrhalibus.

Sal hoc *volatile Succini* acido-salsum contra naturam Salium volatilium *acidulum habet saporem*, idque ex consortio Phlegmatis acidi, cujus acor ipsi firmiter adhæret: hinc si misceatur cum *Cineribus*, aut *sale fixo Tartari*, & ab eodem denuò sublimetur per Retortam, Acido ab Alcali absorpto, *sal volatile* urinosi & penetrantissimi saporis candidissimum acquiritur, utut non semper æquè procedat hic labor. Modum facillimum destillandi vide in *Journal des Sçavans T.* 8.

Oleum rectificandum venit: quod fit, si misceatur cum *spiritu Vini*, & ita per Balneum Mariæ rectificetur: habebitur sic *Oleum* penetrantissimum, & pro usu interno elegantissimum, in Vitro multiplici Vesica munito, asservandum; Cera enim imposita facilè liquescit. Si verò ex *Arena* vel *Cineribus Oleum Succini* rectificare velimus, promptè nimis ebulliendo omnia effringit, ac facilè inflammat. Ergò Arena vel Cineres elixiviati ipsi miscendi sunt, quo coerceant ejus impetum.

Usus horum Productorum ex suprà dictis patet. *Phlegma spirituosum*, *spiritus Succini* dictum, externè Remedium ad Aurium Affectus est, quibus cum Bombace aliquantulum inditur, & egregiè convenit in Tinnitu, Susurratione, & aliis Aurium Affectibus. Internè non usurpatur. Per Retortam autem tubulatam *spiritus ex Succino* pro usu interno destillari potest.

♃. *Nitri*,
Succini an. ℔i.
Calcis vivæ ad pondus omnium.

De-

sit alicujus momenti.

N. 2. Alii *Succinum* optimè terunt, ut fit instar *Farina*, hanc miscent cum *Ci*... *rectissimè elixiviata*, destillantque Igne adeò leni, ut intra momenta 20. vix guttula decidat. Sic eliciunt *Oleum album penetrantissimum*, quod seorsim colligunt, mutato, cùm *flavum* apparere inceperit, Recipiente.

Hactenus *Olea* ac *Spiritum* confusim destillando adeptus es; itaque *Destillatione* seu *Rectificatione* ulteriùs ea separare ac rectificare poteris.

℞. *Oleum omne* vel *singula seorsim*, infunde in Cucurbitam, cum s. q. *Aqua*, addendo nonnihil *Sal. com.* ac destilla per Mar. Baln. vel per Vesicam.

N. 1. Alii affundunt *Oleo* rectificando *Acetum destillat.* digerunt & destillant.

N. 2. Si *Oleum* illud crassius unà cum *Aceto* super *Caput mortuum* restitans rectificetur, *Oleum* estillat primò instar Aquæ limpidissimum, quod subsequitur, subflavo colore præditum est.

Hinc extant

PRÆPARATA OFFICINALIA.

1. *Succinum præparatum* fit ex albo, l. a. cum *Aqua*.
2. *Magisterium* seu *Præcipitatum*. Vide suprà *Præcipitatio*.
3. *Phlegma*. In *Destillatione* collectum (sed. med.)
4. *Oleum Succini albi.* (1. *Rectificatum*. (2. *Non rectificatum*, seu *fœtidum*.

Oleum Succini citrini.

(*Dosis* à gutt. iv. ad viii. ℈ß. qui ad ℈i. imò ℈ii. exhibere audent, temerarii audiunt.)

5. *Balsamus* fit ex *Succini* 1. *Magisterio* seu *Extracto*. *Aurinsculo*. 2. *Oleo*, & 3. *Sale com.* quæ excipiuntur *Oleo Nucista expr. præparato*.
6. *Pilula de Succino*. V. l. 2.
7. *Trochisci de Carabe*. *Aug.*
8. *Crystalli rufa*, & *Sal volatile album Succini* describuntur à *Keslero Centuria* 3. *artic.* 12.

CA-

Destillando per Retortam acquiritur *Spiritus*, ac *sal volatile urinosum* egregii usus, cum pauco admodùm *Olei*. Loco Calcis vivæ dimidium *Cinerum clavellatorum* vel *Salis Tartari* sumi potest, ne Sal volatile ab adjuncta Calce vivu nimis figatur.

Pari ratione cum *sale Ammoniaco* sociari potest *Succinum*:

℞. *Sal. Ammoniaci* ℥vi.
Succini ℥iii.
Calcis viva ℔i.

Hæc omnia seorsim minutissimè trita commisceantur, affundendo *spiritus Vini* præter propter ℔i. destillentur per Retortam igne Arenæ per gradus: *Liquor* prolectus est coloris flavescentis, odoris & gustus penetrantissimi succinati; si quod superest *Olei Succini*, hoc in fundo fluctuabit.

Spiritus iste affusus *Myrrha* sanguineo colore tingitur, & suggerit Remedium elegans in Affectibus Mensium, item in Affectibus catarrhalibus. *Sal volatile*, tam communi modo per se, quàm urinosum per Retortam cum *Nitro* instar *Clyssi* paratum, quasi nucleus est totius Concreti, creberrimum Remedium ad Sanguinis renovationem, & suprà dictos Affectus: nobile est *Diureticum*, & copiosè admodùm Urinam movet, præsertim cum *Nitro* mistum; unde valdè prodest in Affectibus nephriticis, ubi opus est, ut promoveatur Calculus: Lymphæ vitia imprimis corrigit, & Sudorem optimè movet; hinc in catarrhalibus Capitis & Cerebri Affectibus, præsertim Apoplexia, Lethargo, Vertigine, Epilepsia, aliisque Morbis convulsivis, in Arthritide vaga & Podagra, egregiè conducit. Assumitur ad gr. v. vi. usque ad ℈ß. admistis *Pulveribus*, aliisque appropriatis, in specie *Camphora*. Præ cæteris in Epilepsia Infantum mirè convenit, & hinc etiam *Liquor Cornu Cervi succinatus* ritè paratus in omnibus prædictis Affectibus, Adultis pariter ac Infantibus, est mirabilis, imprimis Epilepticis & Catarrhalibus. Potenter Partum promovet, unde tanquam certissimum Experimentum olim celebri cuidam Medico in usu fuit contra Partum difficilem; sicut & in pellendo Fœtu mortuo & Secundinis expertum habet effectum. In Passione hysterica, Mesenterii, aliisque Convulsionibus partium internarum, item in Malo hypochondriaco & Scorbuto confirmatis, mirè conducit, si ad ℈ß. assumatur.

Oleum iisdem usibus inservit internè & externè: unde in Capitis, Cerebri & Nervorum Affectibus, præsertim Paralysi, Apoplexia, Epilepsia & aliis Morbis convulsivis, egregium est. Quidam *Succino* destillando addunt *Rasuram Cranii humani*, & putant se acquirere *Oleum* efficacius contra Apoplexiam & Epilepsiam. In Partu difficili singularia efficit: in pellendo Fœtu mortuo, & Secundinis ad aliquot guttas propinatum expertum habet effectum; sicut & in Passione hysterica mirè conducit, si tantùm una alterave gutta in *aqua Castorei* & *Hirundinum* propinetur. Tandem uno verbo ut utar; *Olei Succini ritè rectificati* internè vires sunt admirandæ, ut propterea commodè *Balsamum Europæorum* vocetur, & loco veri Balsami haberi potest; & quicquid virium *Petroleo* tribuitur, multò magis huic tribui debet, uti rectè loquitur BOOTIUS *de Gemmis*. *Externè* in catarrhalibus Capitis Affectibus, Vertici & Suturis illitum; mirè penetrat, & nervosi generi Spasmos valdè coërcet. Hac enim ratione imminentem præcavet Epilepsiam & Apoplexiam, necnon Paralyses, & imprimis in ipsa Apoplexia & Epilepsia, item Vertigine, Hemicrania & Cephalalgia Senum pertinaciori, necnon Affectibus soporosis, Germ. *in den Schlagflussen*, mirificum se præstat. Unde etiam *Emplastra Cephalica* pro Cephalalgia, Vertigine, & Apoplexia Senum curanda, malaxantur cum *Oleo Succini*, aut interdum cum eo ipso irrigantur. Quòd si gravitas Odoris quemquam offendat, commodè commiscetur cum eo *Balsamum Peruvianum*; & in hoc passu fit egregium: scrobiculo Cordis, Umbilico & regioni Pubis illitum non Partum saltem promovet; sed etiam in Passione hysterica mirè conducit: in Convulsionibus partium internarum, & Doloribus Abdominis scorbuticis confirmatis, Umbilico & Abdomini applicatum, præstat mirifica auxilia. De hujus Olei virtutibus dictum sufficienter.

Cum hoc *Oleo* præterea, & *Floribus sulphuris*, *Balsamum sulphuris succinatum* fieri potest, polychrestum in Nervorum Affectibus & omnibus iis, ad quos vel *Oleum simplex succini*, vel *Balsamum sulphuris terebinthinatum*, sed tamen in gradu longè excellentiori.

Noxas Olei succini nimis largiter hausti vid. in M. A. N. C. *Anno* 8. *Obs.* 76. *pag.* 147.

4. Quoniam verò *Oleum succini* & *sal volatile* quibusdam nauseosum est, horum loco egregiè confert *Liquor Cornu Cervi succinatus*, qui partium nervosarum egregium solamen est.

Oleum Succini nigrum ac impurum magni est usus in Ulceribus serpentibus, item in Gangræna & similibus.

Caput mortuum destillationis, instar Colophoniæ remanens, commodè *Emplastris loco Corporis* addi potest, cùm Nervis partibusque nervosis perquàm appropriatum sit.

6. *Pilula de Succino Cratonis* valdè commendantur in Affectibus Senum, Vertigine, Lethargo & similibus: non valdè purgant, sed tantùm alterant: possunt tamen acui cum grano uno vel altero *Scammonii præparati*, item grano uno vel altero *Trochiscorum Alhandal*.

7. *Trochisci de Carabe* in Officinis fuere experti in Sputo Sanguinis, & læsione Vasorum internorum. (T)

CA-

(T) *Quoniam* Succinum, *saltem maxima ex parte, in litoribus Borussia colligitur, quamque illius natura ad gummeam & resinosam vergat, vulgò creditum est hac ratione gigni. In promontoriis Suecia Sylva sunt Populis & Abjetibus referta, ex quibus Arboribus Gummi, vel potius Resina destillat: ac quandoque Muscas, Formicas & similia Insecta per Arbores illas oberrantia, cùm mollis est, abscondit. Hac Nive sepulta durescit ac fragilis redditur: deinde Ventorum vi abrepta fundum Baltici maris petit, ubi ope Spiritus salini perfectè excocta in Succinum verum mutatur, ac vi Tempestatis ad Borussia oras propellitur.* Hevelius & Schefferus *putant Succinum speciem esse* Picis fossilis, *cujus Vena in fundo Maris.*

Attamen quoniam in multis Europa locis à Mari remotis, in rupium fissuris, verissimum Succinum non semel est repertum; hinc non sine ratione vulgo receptum est, Succinum inter Bitumina, *seu inter* Mineralia *potius, quàm inter Vegetabilia connumerandum esse. Extat de hac re brevis, sed elegans*, Commentarius *in* Actis Regiæ Scientiarum Academiæ Anno 1705. Hist. p. 53.

CAPUT XXXI.

De Spermate Ceti.

Est & aliud Genus *Bituminis*, quod *Sperma Ceti* Officinæ vocant, alii *ambram subalbidam*, alii *florem Maris*, seu *Salis veterum* interpretantur. Germ. *Walrath*.

N. Colligitur in Mari, cui ceu Spuma supernatat. Cujus autem originis sit, nondum inter se Authores conveniunt. Sunt enim qui esse *semen* volunt à *Balæna* seu *Ceto* emissum, sed malè, invenitur enim in locis, ubi Balenæ nunquam deprehensæ sunt. Sunt ergò alii qui *florem Salis*, à Veteribus, descriptum, nominant, adeoque *spumosum quid Salis marini* perhibent. Verùm & hi hallucinantur, primùm quòd cum Veterum flore Salis, qui tuber & liquidus describitur, minimè conveniat. Secundùm, quòd sit citra vim abstersoriam & salsam, quam Spuma Salis utique referret. Verisimilius ergò videtur, uti in reliquis Regnis duobus, Vegetabilium scilicet & Animalium, Excrementa suppetunt pinguia: ita & in Regno Macrocosmico. Et hujus speciem esse *Pinguedinem hanc furfuraceam*, productam vel exhalatione Terræ sulphureæ, Mari communicatæ, vel ex sulphureis particulis marino Sali immiatis, quæ agitatione fluctuum congregatæ, & in pinguedinem coactæ sunt.

(*N.* Colligunt tamen hoc tempore non tantùm ex Mari, verùm etiam ex *Capite Balenæ Orcæ* maximam copiam, *Lixivio peculiari* dealbant, quo & vetustate corruptum restituere satagunt.

Eligatur candidum, pingue, recens, non rancidum, &c.

Vires. Humectat, resolvit, anodynum est, proin vulgaris usûs in coagulati Sanguinis resolutione a casu, vel similiter contracti. In Torminibus colicis sedandis, ut & in Torminibus Ventris Infantum mitigandis. In Tussi, Tartaroque Pulmonum demulcendo.

Dosis à ℈i. ad ʒi. vel ʒii.

Extrinsecùs sunt, qui Cicatricibus Exanthematum illinunt, ut Carne eas repleant.

CAPUT XXXII.

De Asphalto, Naphtha, Petroleo, ac Oleo Terræ.

ASPHALTOS, (*Vera*, de qua *hic*.
(*Subdititia, Asphaltus Officinarum*, de qua *lib.* 4. *Pissasphaltum*.

Ἄσφαλτος, Ἄσφαλτον est Bitumen (Sevum, Resina) Macrocosmi, Picis instar durum, &c. Supernatare primùm Aquis conspicitur, seu Lacubus, hinc ad Littora propulsum concrescit densatur, tenacissimumque redditur.

Præfertur reliquis *Judaicum Bitumen*, quod Mortui Maris (Ἀσφαλτῖτις proptereà dicti) genitora. German. *Judenpech*. Gall. *Bitume ou limon glueux de Judée*.

Ejus verò *Probatio* est, ut Purpuræ modo splendeat (scilicet in nigrore) sitque ponderosum, & validum odorem vibret; nigrum autem & sordidum vitiosum est.

N. 1. Quia carissimum est, Nostratibus ejus loco *Pissasphaltus* in usu est, quam vide *lib.* 4.

N. 2. *Oleum* illius destillatur ut *Succini*.

NAPHTA est colamen *Bituminis Babylonii*, consistentia liquidum, Ignis capacissimum.

N. Nec & hæc Nostratibus usitata, sed loco ejus *Petroleum* usurpare solent.

PE-

CAPUT XXXI.

De Spermate Ceti.

Sperma Ceti ab AUTHORE refertur inter genera *bituminum*; ac reverà ei nondum cognitum fuit, & ante paucos annos *Sperma Ceti* quid sit? innotuit. Aliud est *veterum*, aliud est *modernorum*. *Veterum* est *nativum*: *Nostrum* verò *artificiale*. *Nostrum* est *species Pinguedinis* Animalis cujusdam Cetacei majoris, quod Caput habet cum gibbore prægrandi, & copiosè reperitur circa Groenlandiam, ex Capite secreta, Transcolatione, ac cum *lixivio* Depuratione parata: vid. BARTHOLINUS *Cent.* 4. *Histor. anat.* 24. *pag.* 276. item *Cent.* 3. *Epist. pag.* 291. & *Disput. meu de Sperm. Ceti.* Et vidi Literas ex Hafnia Pharmacopæo curioso transmissas, in quibus tota natura & origo Spermatis Ceti continebatur: quod nimirum in Capitibus Piscium Cetaceorum copiosè reperiatur, & ex iisdem colligatur, ita ut integra Dolia ex uno Capite hauriantur.

Hæc autem materia ex se cùm sit pinguis & quasi rancescens, hinc *praeparatur* ut fiat *alba* & *crystallina*, hoc modo:

Materia ista, quam *Sperma Ceti* vocant, si adhærat isti aliquid *Pinguedinis oleaginosæ*, transcolatur per Pannum setaceum, ut alterum oleaginosum Spermatis Ceti recrementum separetur: Sin verò nulla talis Pinguedo adhæreat, non opus est, ut hoc fiat. *Portionem trajectam* per Pannum setaceum resolvunt in *Lixivio forti*, & *acri*, *facto ex Cineribus clavellatis*, *Calce viva* & similibus benè saturato: unde *Miscela* hæc probè agitata sensim sensimque lactescit & spumescit, qua *spuma* separata depuratur *Sperma Ceti*: quod denuò separatum a *lixivio forti* in Aere solo, non autem in Sole, exsiccatur, & ita est *Nostrum usuale Sperma Ceti*, quod nunquam apud Authores est descriptum.

Quod attinet *Vires*: Sperma Ceti in quocunque Sanguinis grumo dissolvendo est egregium Remedium, quod par sibi non habet in hoc casu, in haustu *Cerevisiæ calida* assumptum: unde in Pleuritide, Peripneumonia, in casu ab alto, & similibus est elegans Medicina: item valdè convenit in Inflammationibus partium sistendis, quarum coagulatum Sanguinem dissolvit Sperma Ceti: sicut & in Tumore Mamillarum à Lacte coagulato, cum *lapillis Cancrorum & Myrrha* egregiè convenit. In Torminibus Infantum, item in Torminibus Colicis Adultorum mitigandis, valdè convenit, dissolutum in *Aqua appropriata*. Præ cæteris tamen in affectibus Pectoris est ex usu, in specie in Asthmate, & imprimis in ejus Paroxysmo graviori, mirè quoque convenit: sic & in Catarrhis suffocativis, qui oriuntur ex Sanguinis coagulatione & stagnatione in præcordiis, officium suum facit, si præmissa Venæsectione subitanea propinetur, dissolutum in *Aqua Hyssopi* cum *syrupo de Hyssopo*, vel *Nicotiana*, vel cum *Aqua Asthmatica Rudolphi*, qualem *Potiunculam* mirè commendat CRATO *de Catarrho suffocativo*. item RANCHINUS *de Affectib. Puerorum cutaneis* & *Pectoris anxietatibus*. Nec minùs in Tussi sicca nocturna est egregium, temperando Lympham acrem catharralem, & Raucedinem inde ortam. Ulteriùs Affectibus spasmodicis medetur, & in Calculo cum *Lapillis Cancrorum*, *Succino praeparato*, *Cinnabari Antimonii*, & uno vel altero grano *Laudani opiati*, præstantissimum est Remedium. Dosis ʒi. Plura de usu ejus interno, utendi modo & Dosi, vid. *in Disput. mea de Cerebro Orcæ*, in specie §. 13.

Externè in Tumoribus & Inflammationibus Mamillarum & resolvendo Lacte est egregium Sperma Ceti, vel per se, vel cum *Emplastro Diachylon* mixtum & applicatum: in quem usum habetur in MYNSICHTIO *Emplastr. de Spermate Ceti*, quod est egregium in hujusmodi Mamillarum Affectibus. Præter alias nota speciatim attendatur ejus *usus cosmeticus*: si quidem cum *Oleo Tartari* vel aliis subactum, glabram & nitidam Cutim reddit, ac speciatim Maculas Faciei tollit: Conf. M. A. N. C. *anno* 6, *append pag.* 192.

CAPUT XXXII.

De Asphalto, Naphtha, Petroleo, ac Oleo Terræ.

ASPHALTUS.

Asphaltus, Germ. *das Judenpech*, Bitumen naturale est, quod tamen rari est usus in Medicina, nisi usu externo a quibusdam *balsamo Apoplectico* aliisque *Linimentis* & *Unguentis* addatur; idque tantùm propter colorem nigrum, quem inde acquirunt; sed meliùs faciunt, qui ejus loco *Ebur ustum* dicto Balsamo aliisque pro colore addunt.

PETROLEUM, ET NAPHTHA.

Veterum *Naphtha*, *Petroleum*, ac *Oleum Terræ* reverà coincidunt: sunt enim nihil aliud, quàm *bituminum liquidorum* accidentales differentiæ: subtilius si fuerit, *Naphtha* dicitur; huic proximè est *Petroleum*; hinc *Oleum Terræ*; crassamentum horum est *Asphaltus*.

Pe-

PETROLEUM, *Oleum Petra*, Germ. *Steinoler*. Gall. *du Petrole, ou Guile de Pierres*. Est Liquamen (Axungia Macrocosmi,) pingue, liquidum, è Petris & Saxis effluens.

Vires. Calefacit & siccat, tenuiom partium est, digerit, & resolvit, Cerebru ac nervoso generi confert.

N. 1. Petroleum io Italiæ regione Mutinensi stillat candidum & rufum, Io Sicilia Fontibus innatat. Apud Mejanum pagum in tractu Parmensi album est. *Babylonicum* autem in suo foote flagrare dicitur, secut Italicum.

N. 2. Rectificatio Petrolei fit io Capella vacua: ita habebis limpidissimum *spiritum*, & in fundo Retortæ *Vernicem*, seu *Colophoniam nigram*, solidandis Vulneribus aptissimam. Spiritus autem Pernionibus ulceratis confert, Nervosque illitu cum *spiritu Vini* roborat.

OLEUM TERRE *Oleum* est pelloeido rubicundum, odoris fortis Petroleum æmulaotis, sed gratioris.

Ante paucos annos nobis innotuit ea *India Orientali* asportatum, ubi ea Monte quodam effluere dicitur.

Vires. Arthritidi vagæ maximo est solamini inunctum.

CAPUT XXXIII.

De Carbone Petræ, & Gagate.

CARBO PETRÆ, *Carbo Fossilis* (Germ. *Steinkohlen*. Gall. *Charbons de Pierre*: *Bituminis terreni* genus est fossile, lapideum, friabile, oigrum.

Dicitur *Carbo*, quòd nonnullis, præcipuè Anglis, ut & nonnullis Germaniæ locis fomitem *Ignis* præbeat. Aliis *Terra Ampelitis* audit, ast malè.

De Usu ejus Medico oihil adbuc, quod addam, habeo; nullus tamen dubitat, quin *Oleum* inde elici possit ad maturanda Ulcera, emolliendoque Tumores aptissimum.

GAGATES est genus *Terra nigra*, lapideæ, erustosæ, adeò Bitumine prægnans, ut Bitumeo redoleat, & accensam Picis ferè modo flagret, nigerrimomque emittat fumum.

Dicitur *Gagates* à *Gaga* Fluviu Ciliciæ in cujus faucibus olim

---

Petroleum nativum est, & in Fontibus quibusdam deprehenditur Aquæ supernatans, item es Montibus quibusdam sponte sua sensim sensimque transudare observatur: Sic *Petroleum*, quod in Agro Mutinensi sponte sua destillat ex rimis Mootis, notum est: *Fons Petrolei* in Alsatia reperitur: vid. *Acta Soc. Reg. Vol.* 1. *p.* 101. item in Bavaria: vid. WELSCHIUS in *Hecatost.* 1. *p.* 78. Petroleum hoc esse Napthæ quandam speciem, patet ex eo, quòd etiam in distans Ignem rapiat, qood ipse eapertus sum. Habetur duplex: *Flavum* sive *Candidum*, & *Rubrum*.

Usus Petrolei Internus certissimè Menses stimulat, si assumatur in *Vino* gutt. x. ad xv. idque eò magis, si *Silex ignitus* supponatur Vulvæ & *suffitus* ea guttulis aliquot *hujus Olei* eacipiatur: quod si ioungatur simul regio Pubis, est eò melius. Quartanas, aliasque Febres Intermittentes tollit, si guttulæ aliquot ante Paroaysmum propinentur; minùs tamen securè; qui uausant ejus usum internum, externè Regioni stomachali illinant. Dentibus cum Bombace inditum, Ondontalgiam sistit, & æquè efficax est ac *Oleum Caryophyllorum* vel *Origani*.

Externè propter *vim anodynam* in affectibus partium nervosarum, præprimis dolorosis ac spasmodicis, egregiè conducit, sive solum, sive cum *Oleo Succini* inunctum fit: multum confert iu affectibus Nervorum, ut vocant, frigidis, paralyticis, apoplecticis &c. Illitum partibus eaternis tempore hybernu, eas certissimè præservat a Frigore; vel qui jam suot læsi, illinaot loca Frigori eaposita, & certissimum remedium habebunt. Si *Camphora* in eo soluta sit, egregium est præservativum eaternum contra Serpentes varii generis, authore PARACELSO: regioni Renum vicinisque locis illitum, præstans est in Doloribus & Affectibus nephriticis confer. PANAROLLUS *Pentec.* 2. *Obs.* 2.

Destillari potest vel per se ea Capella vacua, vel cum intermistis *Cineribus lixiviatis*, & acquiritur *Oleum limpidissimum*, longè penetrantius, & dictis in affectibus efficacius. Quando per se destillatur, post se in fundo Retortæ *Picem* seu *Colophoniam nigram* relinquit. (V)

OLEUM TERRÆ.

S*Pecies Petrolei* est *Oleum Terra*, ea India Orientali allatum, odoris tamen gratioris: est simplex noviter demum inventum.

Usui externe ad omnia illa confert, ad quæ Petroleum commendari solet, penetrantius tamen est; imprimis egregiè convenit in Arthritide vaga scorbutica, ad quam AUTHOR valde commendat, & rectè r in hac enim illitum summum est Remedium. Præterea etiam valdè conducit in relaxatione Tendinum & Ligamentorum circa Articulos, & inde supervenientibus spontaneis quasi luaationibus, aut motuum impedimentis. Fit scilicet non raro, ut laxa fiant Ligamenta circa Articulos Ossium, ut Ossa non amplius possint in Articulationibus contineri, idque ea nimia Humectatione; sive fiat à copia Synoviæ, sive à copia Lymphæ, vel alius materiæ crassioris seu pitiitosæ, quæ Ligamenta laxa dant, & Luxationes spontaneas; uti hoc non rarò eveoit in Malo Ischiadico. In tali casu præmissis Universalibus, purgaotibus & sudoriferis, hoc *Oleum Terræ* illitum experimentum est BARBETTE: firmat enim Ligamenta, & resolvit Lympham, aliosque humores nimis laxantes: sicut à BARBETTE *in Anatomia Practica cap.* 5. *pag.* 31. valdè commendatur sequens *Emplastrum*.

℞. *Emplastr. Stict. Croll.* ℥i.
Olei Terra,
Philosoph. ana ℥i.
Misce, f. *Emplastrum*, extendendum super Alutam, & applicandum loco affecto.

Idem affectus contingit non rarò Nervis & Tendinibus, ut iidem ab affluau humoris aquosi aut pituitosi laaentur, aut flaccidi fiant, unde Partis & Sensus & Motus perit: in tali casu præmissis Universalibus convenit valdoperè hoc *Linimentum*:

℞. *Pingu. Human.*
Anserin. ana ℥i.
Olei Terra ℨiii.
M. f. *Linimentum*.

Hoc ipso fricanda est pars affecta mane & vesperi, & postmodùm applicandum *Emplastrum Stiticum Crollii*, de *Ladano*, vel *Emplastrum Diachylon cum Gummis*.

In paralyticis quoque morbis, debilitatione partium a Podagra pro robore ac tono Articulorum restituendo. *Oleum Terra* egregiè confert. Plura videb. io TULPIO *lib.* 4. *Observat. cap.* 485. HOFFMANNI *Clave pag.* 388. BONTIO *de Medicina Indor. pag.* 82.

CAPUT XXXIII.

De Carbone Petræ, & Gagate.

CARBO PETRÆ.

C*Arbo Petra* seu *Fossilis*, vel *Anthrax*, Germ. *die Steinkohlen*, Concretum est terreum, ex *Bitumine* cum intermiato quasi *Lapide scissili*: Estque quasi *Mater Succini* & *Petrolei*; id quod confirmatur ex eo, quòd Anthraces per se Igne aperto destillati dent *Phlegma acidum*, & *Oleum* in notabili quantitate, quod rectificatum fit instar Petrolei, cum pauco *Sale volatili*, Sali Succini similis. Unde non ineptè suspicatur AUTHOR, Oleum tale ad affectus nervosos & emolliendos Tumores esse egregium. Sed cum sufficiat nobis Petroleum, non opus est hoc artificiali.

GAGATES.

G*Agates* à quodam Ciliciæ flumine ita dictus, non secus ac *Lapis Thracius* à flumine Thraciæ, vocatur quibusdam *succinum fossile* seu *nigrum*. Est aut saltem substantia bitominosa impura, quæ revera potiùs ad Carbones Petræ referenda videtur, quam ad Succina. BOOTIO autem *de Gemmis & Lapidibus* est quasi Succinum quoddam nothum, & val-

---

(V) Petroleum ex Bouldue *est Bitumen ab Ignibus subterraneis in Vapores elevatum, hinc in Montium caverniis fornicibus oleosam consistentiam nactum, è Saxorum rimis extillat. Nil mirum ergo si circa nostrum Vesuvium, & in ora Stabiensi, frequentes fiat Petrolei fonticuli. Praestat illud sola depuratione paratum adhibere: Chymico enim magisterio subjectum, ubi seipsum constanter prodit.*

olim ſolùm inveniebatur. Hodierno autem tempore & in Germania frequenter eruitur. Differt à Carbonibus foſſilibus, quòd hi nec flammam emittant, niſi Follibus excitentur, nec Bituminis odorem ſpirent. Gagates verò Igni admotus flagrat, odoremque Bituminis exhibet.

N. Sunt qui *Succinum nigrum* vocant, cùm Succinum reverà non ſit, quippe cruſtoius Gagates eſt, Succinum læve. Alii *Piſſaſphaltum*, ſed malè, quippe hoc factitium quid eſt. Vide *lib. 4.*

Vires. Emollit, diſcutit, Colicum morbum ſanare creditur, ſi in pollinem redactus ſeptem diebus continuis ad ℨi. uſque propinetur. *Aetius* flagrantem in *Vino* extinguit, idque Cardiacis propinat.

PRÆPARATA.

Oleum in Cinere ex Retorta vitrea paratur admodum Olei Succini, ſed Igne paululùm vehementiori. *Oleum* hoc, ſi libet, poterit rectificari, addita *Aqua ſimplici*.

Vires. Commendatur pro Epilepticis, Maniacis, Paralyticis, Spaſmicis, Tetanicis, Arthriticis, ab Utero ſuffocatis, Naribus illitum.

& valdè aduſtum ac induratum, quoniam etiam ad inſtar Succini calefacti Paleas attrahat, & Materia Gagatis ſimilis videatur capiti mortuo ex Succini deſtillatione reſiduo. Hæc enim Materia remanens, ſi diutiùs deſtilletur, ſplendet Picis inſtar, ac tandem refrigerata in Gagatem permutata videtur.

Uſus internus eſt nullus: refertur tamen à BOOTIO, quod *Pulvis Gagatis* à Virgine aſſumptus, *Virginitatis notas* per Urinam exhibeat certas: qui vult, poteſt conſulere Experientiam. *Externè* in quibuſdam *Emplaſtris* adhibetur.

Oleum, quod deſtillatur *ex Gagate*, Petroleo cognatum eſt, calidius tamen, adeoque promiſcuè in uſum poteſt vocari. Ad affectus Nervorum frigidos, in ſpecie ad Podagram valdè commendatur. Sunt, qui *Oleum* hoc, & ex eo paratum *Emplaſtrum*, mirè commendant ad Affectus hyſtericos, Umbilico illitum.

TOMI QUARTI FINIS.

